

PIIBEL

UUE MAAILMA TÕLGE

Piibli omanik

PIIBEL

UUE MAAILMA TÕLGE

Tõlgitud ingliskeelse piiblitõlke
„New World Translation of the Holy Scriptures”
2013. aasta uuendatud väljaandest.

**„SEEPÄRAST ÜTLEB
KÕRGEIM VALITSEJA JEHOOVA [יהוה, JHVH]:
„... MA LOON UUE TAEVA JA UUE MAA.
ENDISI ASJU EI TULETATA ENAM MEELDE
NING NEED EI VAEVA SÜDANT.””**

(Jesaja 65:13, 17; 2. Peetruse 3:13)

© 2014

WATCH TOWER BIBLE
AND TRACT SOCIETY
OF PENNSYLVANIA

100 Watchtower Drive
Patterson, NY 12563-9204
U.S.A.

Piibel. Uue maailma tõlge

VÄLJAANDJAD

JEHOOVA TUNNISTAJAD

WATCHTOWER BIBLE AND
TRACT SOCIETY OF NEW
YORK, INC.

Brooklyn, New York, U.S.A.

Piibli „Uue maailma tõlge”
on kas tervikuna või osaliselt
saadaval rohkem kui 120
keeles. Nendes keeltes saab
seda tõlget lugeda internetis
aadressil jw.org.

„Uue maailma tõlget” on
trükitud ühtekokku
208366928 eksemplari.

2014. aasta aprilli trükk

See trükis ei ole müügiks.
See on antud välja
Jehoova tunnistajate
ülemaailmse piibliharidustöö
raames.

*New World Translation of the
Holy Scriptures*

Estonian (nwt-ST)

Made in the United States
of America

Trükitud Ameerika
Ühendriikides

900 Red Mills Road
Wallkill, NY 12589-3223
U.S.A.

Fotod

Lehekülg 1728:
Ülemine: Shrine of the Book,
Photo © The Israel Museum,
Jerusalem

Alumine: Courtesy of Ben-Zvi
Institute; fotograaf: Ardon
Bar-Hama

Lehekülg 1730:
© The Trustees of the
Chester Beatty Library,
Dublin

Lehekülg 1732:
Shrine of the Book,
Photo © The Israel Museum,
Jerusalem

Lehekülg 1734:
© The British Library Board
(G.12161)

Lehekülg 1738:
Vasakul: *A Pre-Massoretic
Biblical Papyrus*, Stanley A.
Cook, M. A. (1903)

Lehekülg 1739:
*The Codex Alexandrinus
in Reduced Photographic
Facsimile*, 1909,
by permission of
the British Library

nwt-ST
140804

Sissejuhatus Jumala Sõnale

Piiblis on kirjas Jumala sõnum meile. Sellest saab teada, kuidas elus hästi hakkama saada ja olla Jumalale meelepärane. Piiblist leiab vastused järgmistele küsimustele.

1. Kes on Jumal?	12. Kas me näeme veel neid, kes magavad surmaund?
2. Kuidas Jumalat tundma õppida?	13. Mida räägib Piibel töötegemisest?
3. Kes on Piibli autor?	14. Kuidas vältida rahaprobleeme?
4. Kas Piibel on teaduslikult täpne?	15. Mis teeb inimese õnnelikuks?
5. Mis on Piibli sõnum?	16. Kuidas muredega toime tulla?
6. Mida ennustas Piibel messia kohta?	17. Millist nõu annab Piibel peredele?
7. Mida on Piibel ennustanud praeguse aja kohta?	18. Kuidas saada Jumalaga lähedaseks?
8. Kas Jumal on kannatustes süüdi?	19. Millistest raamatutest Piibel koosneb?
9. Miks inimesed kannatavad?	20. Millele Piiblit lugedes mõelda?
10. Mida töötab Piibel tuleviku kohta?	
11. Mis juhtub pärast surma?	

KUIDAS LEIDA PIIBLISALME

Piibel koosneb 66 väiksest raamatust. Need jaotuvad kahte ossa, milleks on heebre- ja arameakeelne osa (Vana Testament) ja kreeakeelne osa (Uus Testament). Iga piibliraamat on jagatud peatükkideks ja salmideks. Kui on viidatud mõnele piiblisalmile, näitab piibliraamatu nime järel olev esimene number peatükki ning pärast koolonit olev number salmi. Näiteks viitega 1. Moosese 1:1 mõeldakse 1. Moosese raamatu 1. peatüki 1. salmi.

1. küsimus

Kes on Jumal?

„Rahvad teadku, et sina, kelle nimi on Jehoova, sina üksi oled kõrgeim üle kogu maa.”

Laul 83:18 [lk 803]

„Teadke, et Jehoova on Jumal. Tema on meid teinud, me kuulume talle.”

Laul 100:3 [lk 814]

„Mina olen Jehoova. See on mu nimi. Ma ei anna oma au kellelegi teisele ega mulle kuuluvat kiitust nikerdatud kujudele.”

Jesaja 42:8 [lk 968]

„Igaüks, kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse.”

Roomlastele 10:13 [lk 1503]

„Mõistagi on iga maja kellegi ehitatud, aga see, kes on teinud kõik, on Jumal.”

Heebrealastele 3:4 [lk 1596]

„Tõstke oma silmad taeva poole ja vaadake. Kes on loonud need kõik? See on tema, kes viib täies koosseisus välja nende väed, kes nimetab neid kõiki nimepidi. Tänu tema tohutule energiale ja aukartustäratavale jõule ei puudu neist ainuski.”

Jesaja 40:26 [lk 965]

Kuidas Jumalat tundma õppida?

„Olgu selle seaduseraamatu sõnad alati su huulil. Loe seda mõttega päeval ja ööl, et järgida hoolsalt kõike, mis sinna on kirjutatud. Siis tegutsed sa targalt ja su teekond õnnestub.”

Joosua 1:8 [lk 316]

„Nad lugesid ette raamatut, Jumala seadust, selgitasid seda ja avasid selle tähendust, aidates rahval loetut mõista.”

Nehemja 8:8 [lk 663]

„Õnnelik on inimene, kes ei käi jumalatute nõu järgi, ... vaid kes tunneb rõõmu Jehoova seadusest ja loeb ta seadust mõttega päeval ja ööl. ... kõik, mis ta teeb, läheb korda.”

Laul 1:1–3 [lk 739]

„Filippus jooksis selle kõrvale ning kuulis, et ta loeb prohvet Jesaja raamatut, ja küsis: „Kas sa saad aru sellest, mida sa loed?” Tema ütles: „Kuidas ma võin aru saada, kui keegi mind ei õpeta?””

Apostlite teod 8:30, 31 [lk 1453]

„Kuigi Jumal on nähtamatu, on tema jäädavat väge ja jumalikkust olnud maailma loomisest alates selgelt näha, sest need ilmnevad tema loomistöös. Seepärast pole neil mingit vabandust.”

Roomlastele 1:20 [lk 1492]

„Mõtiskle nende asjade üle, tee seda kõike pühendumusega, et su edenemine oleks ilmne kõigile.”

1. Timoteosele 4:15 [lk 1583]

„Mõelgem üksteise peale, et võiksime õhutada üksteist armastusele ja headele tegudele, ning ärgem jätkem unarusse koguduse koosolekutel käimist.”

Heebrealastele 10:24, 25 [lk 1604]

„Kui kellelgi teist on puudu tarkusest, siis ta palugu Jumalat — sest tema annab kõigile heldelt, etteheiteid tegemata — ja seda antakse talle.”

Jaakobuse 1:5 [lk 1610]

Kes on Piibli autor?

„Mooses pani kõik Jehoova sõnad kirja.”

2. Moosese 24:4 [lk 143]

„Taaniel [nägi] voodis olles und ja nägemusi. Ta kirjutas oma unenäo üles, pani kõik põhjalikult kirja.”

Taaniel 7:1 [lk 1182]

„Kui te kuulsite meilt Jumala sõna, ei võtnud te seda vastu inimeste sõnana, vaid sellena, mis see tõepoolest on: Jumala sõnana.”

1. Tessalooniklastele 2:13 [lk 1573]

„Kogu pühakiri on Jumalalt ning on kasulik õpetamiseks.”

2. Timoteosele 3:16 [lk 1588]

„Ühtki prohvetikuulutust pole iial lausunud inimese tahtel, vaid inimesed on rääkinud seda, mida nad on pühast vaimust juhitud saanud Jumalalt.”

2. Peetruse 1:21 [lk 1622]

4. küsimus

Kas Piibel on teaduslikult täpne?

„Ta laotab põhjataeva tühjuse üle, riputab maa eimillegi kohale.”

liob 26:7 [lk 712]

„Kõik jõed voolavad merre, kuid meri ei saa täis. Sinna, kust jõed lähtuvad, need ka naasevad, et siis uuesti teele asuda.”

Koguja 1:7 [lk 895]

„See on tema, kes elab maakera kohal.”

Jesaja 40:22 [lk 965]

Mis on Piibli sõnum?

„Ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu järeltulijate ja tema järeltulijate vahele. Sina küll salvad naise järeltulijat kannast, aga tema purustab su pea.”

1. Moosese 3:15 [lk 46]

„Sinu järeltulija kaudu saavad õnnistused osaks kõigile maailma rahvastele, sest sa võtsid kuulda mu häält.”

1. Moosese 22:18 [lk 67]

„Sinu kuningriik tulgu. Sinu tahe sündigu nagu taevas, nii ka maa peal.”

Matteuse 6:10 [lk 1277]

„Rahu Jumal heidab peatselt Saatana teie jalge alla ja te purustate ta.”

Roomlastele 16:20 [lk 1511]

„Kui kõik saab Pojale allutatud, siis allutab ka Poeg end sellele, kes kõik temale allutas, et Jumal oleks kõige ainus valitseja.”

1. Korintlastele 15:28 [lk 1530]

„Aabrahamile ja tema järeltulijale [Kristusele] anti
tõotused. ... Kui te kuulute Kristusele, olete tõesti
Aabrahami järeltulijad.”

Galaatlastele 3:16, 29 [lk 1550, 1551]

„Nüüd valitseb maailma üle meie isanda ja tema võitu
kuningriik ning meie isand valitseb kuningana igavesest
ajast igavesti.”

Ilmutus 11:15 [lk 1645]

„Niisiis visati alla see suur lohe, see algne madu, keda
hüütakse Kuradiks ja Saatanaks, kes eksitab kogu maa-
ilma. Ta heideti alla maa peale ja tema inglid heideti alla
koos temaga.”

Ilmutus 12:9 [lk 1646]

„Ta võttis kinni lohe, algse mao, kes on Kurat ja Saatan,
ning sidus ta kinni 1000 aastaks.”

Ilmutus 20:2 [lk 1654]

Mida ennustas Piibel messia kohta?

ENNUSTUS

TÄITUMINE

„Sina, Petlemm, Efrata,
... sinust tuleb mulle see,
kellest saab Iisraeli
valitseja.”

Miika 5:2 [lk 1231]

„Pärast seda, kui Jeesus
oli sündinud Petlemmas
Juudamaal kuningas
Herodese päevil, tulid
idast mõned astroloogid
Jeruusalemma.”

Matteuse 2:1 [lk 1271]

„Nad jagavad mu rõivad
omavahel, heidavad
liisku mu riiete pärast.”

Laul 22:18 [lk 752]

„Kui sõdurid olid Jeesuse
postile löönud, jagasid
nad tema pealisriided
nelja ossa ... Nad võtsid
ka tema alusrõiva, see
aga oli ilma õmblusteta,
kootud ülevalt alla ühes
tüki. Seetõttu nad
ütlesid: „Ärme rebi seda
katki, vaid heidame
liisku, kellele see saab.””

Johannese 19:23, 24 [lk 1434]

ENNUSTUS

„Ta hoiab kõiki tema luid,
ühtki neist ei murta.”

Laul 34:20 [lk 762]

TÄITUMINE

„Kui nad Jeesuseni jõudsid,
nägid nad, et ta on juba
surnud; seepärast nad
tema jalgu ei murdnud.”

Johannese 19:33 [lk 1435]

„Ta torgati läbi meie
üleastumiste pärast.”

Jesaja 53:5 [lk 985]

„Siiski torkas üks sõdur
odaga tema küljesse
ning sealt tuli välja
verd ja vett.”

Johannese 19:34 [lk 1435]

„Nad maksid mulle
mu palga: 30 seeklit
hõbedat.”

Sakarja 11:12, 13 [lk 1260]

„Siis läks Juudas Iskariot,
üks neist kaheteist-
kümnest, peapreestrite
juurde ja küsis: „Mis te
mulle annate, kui ma
ta teile välja annan?”
Nad lubasid anda talle
30 hõbetükki.”

Matteuse 26:14, 15; 27:5
[lk 1310, 1313]

Mida on Piibel ennustanud praeguse aja kohta?

„Rahvas tõuseb rahva vastu ja kuningriik kuningriigi vastu ... See kõik on kannatuste algus.”

Matteuse 24:7, 8 [lk 1306]

„Tõuseb palju valeprohveteid, kes eksitavad paljusid, ning kuna seadusetus üha kasvab, jaheneb paljude armastus.”

Matteuse 24:11, 12 [lk 1306]

„Kui te kuulete sõjakära ja sõnumeid sõdadest, ärge lööge kartma, sest see kõik peab toimuma, aga lõpp ei ole sellega veel käes.”

Markuse 13:7 [lk 1341]

„Tuleb suuri maavärinaid, samuti katkused ja näljahädasid ühes paigas teise järel. Nähakse hirmuäratavaid vaatepilte ja taevas suuri tunnustähti.”

Luuka 21:11 [lk 1391]

„Viimseil päevil tulevad karmid ajad. Inimesed on siis enesearmastajad, rahaarmastajad, hooplejad, üleolevad, õela ütlemisega, sõnakuulmatud vanematele, tänamatud, ustavusetud, kalgid oma pereliikmete vastu, järeleandmatud, laimajad, enesevalitsuseta, metsikud, hea põlgajad, reeturid, põikpäised, uhked, lõbuarmastajad, aga mitte jumalaarmastajad, sellised, kes on pealtnäha jumalakartlikud, aga kelle teod seda ei tõenda.”

2. Timoteosele 3:1–5 [lk 1588]

Kas Jumal on kannatustes süüdi?

„On mõeldamatu, et Jumal teeks kurja, et Kõikvõimas teeks ülekohtut!”

liob 34:10 [lk 721]

„Ärgu keegi katsumuse korral öelgu: „See katsumus on mulle Jumalalt.” Sest Jumalat ei saa keegi ahvatleda halba tegema ja ka tema ise ei ahvatle kedagi halba tegema.”

Jaakobuse 1:13 [lk 1611]

„Heitke kõik oma mured tema peale, sest ta hoolib teist.”

1. Peetruse 5:7 [lk 1620]

„Jehoova ei viivita oma töötuse täitmisega, nagu mõned arvavad, vaid ta on teiega kannatlik, kuna ta ei taha, et keegi hukkuks, vaid soovib, et kõik oma patte kahetseksid.”

2. Peetruse 3:9 [lk 1624]

Miks inimesed kannatavad?

„Kiire ei võida alati jooksu ega vägev lahingut, ... targal pole alati leiba, arukal rikkust ega taiplikul edu, sest ettearvamatud sündmused tabavad neid kõiki.”

Koguja 9:11 [lk 903]

„Nagu ühe inimese kaudu patt tuli maailma ja patu kaudu surm, nii on surm kandunud edasi kõigisse inimestesse, sest nad kõik on patused.”

Roomlastele 5:12 [lk 1497]

„Jumala poeg tuligi selleks, et teha lõpp Kuradi tegudele.”

1. Johannese 3:8 [lk 1628]

„Kogu maailm on Saatana võimuses.”

1. Johannese 5:19 [lk 1630]

Mida töötab Piibel tuleviku kohta?

„Õiged pärivad maa ja elavad sellel igavesti.”

Laul 37:29 [lk 765]

„Maa püsib igavesti.”

Koguja 1:4 [lk 895]

„Kõrgeim valitseja Jehoova neelab surma ära igaveseks ja pühib pisarad kõigilt palgeilt.”

Jesaja 25:8 [lk 945]

„Siis pimedad silmad avanevad ja kurdi kõrvad lähevad lahti. Siis jalust vigane hüppab kui hirv ja keeletu keel hõiskab. Kõrbes tulvavad veed ja kõrbetasandikul jõed.”

Jesaja 35:5, 6 [lk 958]

„Ta pühib ära kõik pisarad nende silmist ja enam ei ole surma ega leinamist, hädakisa ega valu. Kõik endine on möödunud.”

Ilmutus 21:4 [lk 1655]

„Nad ehitavad maju ja elavad neis,
istutavad viinamägesid ja söövad
nende vilja. Nad ei ehita teistele
elamiseks ega istuta teistele
söömiseks. Mu rahva eluiga on
nagu puu eluiga ja mu valitud
tunnevad täit rõõmu oma
kätetööst.”

Jesaja 65:21, 22 [lk 1001]

Mis juhtub pärast surma?

„Tema vaim väljub, ta pöördub tagasi mulda. Samal päeval kaovad tema mõtted.”

Laul 146:4 [lk 851]

„Elavad teavad, et nad surevad, kuid surnud ei tea midagi. ... Kõike, mida su käsi suudab teha, tee kogu jõust, sest surmavallas, kuhu sa lähed, ei tehta tööd ega plaane, seal pole teadmisi ega tarkust.”

Koguja 9:5, 10 [lk 903]

„Jeesus lisas: „Laatsarus, meie sõber, on uinunud magama, aga ma lähen teda äratama.” ... Jeesus rääkis tema surmast, aga nemad arvasid, et ta kõneleb tavalisest magamisest. Siis ütles Jeesus neile otse: „Laatsarus on surnud.””

Johannese 11:11, 13, 14 [lk 1420, 1421]

Kas me näeme veel neid, kes magavad surmaund?

„Ärge imestage selle üle. Tuleb aeg, kui kõik, kes on haudades, kuulevad tema häält ja tulevad välja.”

Johannese 5:28, 29 [lk 1409]

„Jumal äratab üles nii õiged kui ka ülekohtused.”

Apostlite teod 24:15 [lk 1482]

„Ma nägin ka surnuid, suuri ja väikseid, seismas trooni ees, ning rullraamatud avati. Ja avati veel üks rullraamat, see on eluraamat. Surnute üle mõisteti kohut nende tegude järgi, selle alusel, mis rullraamatutesse oli kirjutatud. Meri andis tagasi surnud, kes temas olid, ning surm ja surmavald andsid tagasi surnud, kes neis olid, ning igauhe üle mõisteti kohut tema tegude järgi.”

Ilmutus 20:12, 13 [lk 1655]

Mida räägib Piibel töotegemisest?

„Kas oled näinud osavat töömeest? Tema koht on kuningate, mitte lihtrahva teenistuses.”

Õpetussõnad 22:29 [lk 882]

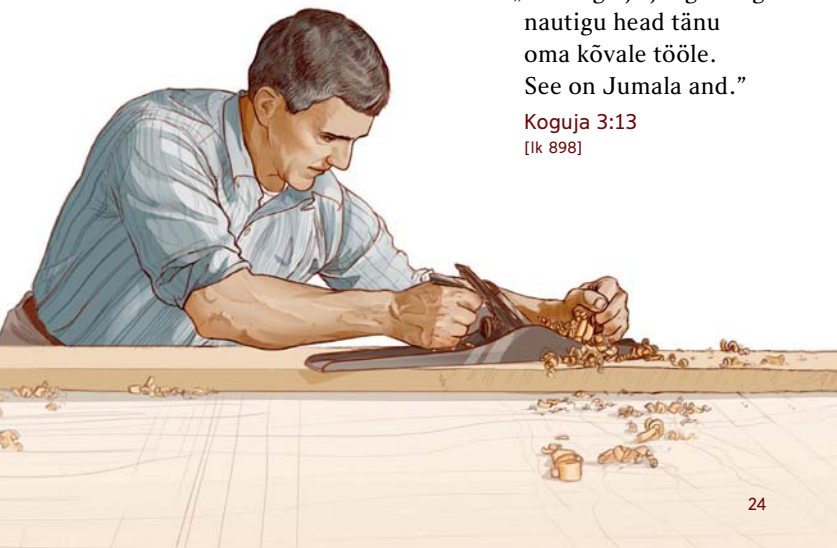
„Kes seni on varastanud, ärgu varastagu enam, vaid pigem töötagu kõvasti ja tehku oma kätega ausat tööd, et tal oleks, mida anda puuduses olijale.”

Efeslastele 4:28 [lk 1559]

„Ta söögu ja joogu ning nautigu head tänu oma kõvale tööle. See on Jumala and.”

Koguja 3:13

[lk 898]

Kuidas vältida rahaprobleeme?

„Kes armastab lõbutseda, jääb vaeseks, kes armastab veini ja õli, ei saa rikkaks.”

Õpetussõnad 21:17 [lk 880]

„Laenaja on laenuandja ori.”

Õpetussõnad 22:7 [lk 881]

„Kes teie seast, kes tahaks ehitada torni, ei istuks esmalt maha ega arvutaks kokku kulusid, et näha, kas tal on kõik vajalik, et torn valmis saada? Muidu ta rajaks küll vundamendi, kuid ei suudaks ehitust lõpetada ning kõik kõrvaltvaatajad hakkaksid teda pilkama: „See mees hakkas ehitama, aga ei suutnud lõpetada.””

Luuka 14:28–30 [lk 1381]

„Kui nad olid söönuks saanud, ütles Jeesus oma jüngritele: „Korjake ülejäänud palukesed kokku, et midagi raisku ei läheks!””

Johannese 6:12 [lk 1410]

Mis teeb inimese õnnelikuks?

„Parem taimetoit armastusega kui nuumpull vihkamisega.”

Õpetussõnad 15:17 [lk 872]

„Mina, Jehoova, olen sinu Jumal, kes õpetab sulle, mis on kasulik, kes juhatab sind teel, mida sa peaksid käima.”

Jesaja 48:17 [lk 979]

„Õnnelikud on need, kes mõistavad, et nad vajavad Jumala juhatust, sest nende päralt on taeva kuningriik.”

Matteuse 5:3 [lk 1274]

„Armasta oma ligimest nagu iseennast.”

Matteuse 22:39 [lk 1304]

„Nõnda, nagu te tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka neile.”

Luuka 6:31 [lk 1362]

„Õnnelikud on ... need, kes Jumala sõna kuulevad ja selle järgi teevad.”

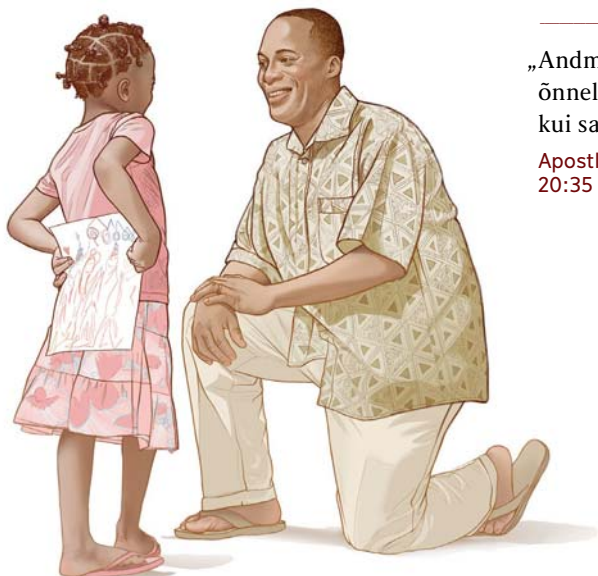
Luuka 11:28 [lk 1374]

„Isegi kui inimesel on kõike külluses, ei taga see talle elu.”

Luuka 12:15 [Ik 1376]

„Seega, kui meil on olemas toit ja riided, siis olgem rahul.”

1. Timoteosele 6:8 [Ik 1584]

„Andmine teeb õnnelikumaks kui saamine.”

Apostlite teod
20:35 [Ik 1476]

Kuidas muredega toime tulla?

„Heida oma koorem Jehoova peale ja tema hoolitseb su eest. Ta ei lase õigel iialgi langeda!”

Laul 55:22 [lk 779]

„Tööka inimese plaanid toovad talle edu, aga kõik tormakad jäävad vaeseks.”

Õpetussõnad 21:5 [lk 879]

„Ära karda, sest mina olen sinuga. Ära muretse, sest mina olen su Jumal. Ma teen sind tugevaks, ma aitan sind, oma õiguse parema käega hoian ma sinust kõvasti kinni.”

Jesaja 41:10 [lk 966]

„Kes teist suudab muretsemisega oma elu küünragi võrra pikendada?”

Matteuse 6:27 [lk 1278]

„Ärge olge mures homse päeva pärast, sest homsel päeval on omad mured. Igale päevale piisab omast vaevast.”

Matteuse 6:34 [lk 1278]

„[Tehke] alati kindlaks, mis on esmatähtis.”

Filiplastele 1:10 [Ik 1562]

„Ärge muretsege millegi pärast, vaid andke Jumalale palve ja anumisega teada kõik, mida te vajate, väljendades ka tänu. Ja Jumala rahu, mida inimhõistus ei suuda haarata, kaitseb teie südant ja mõtteid Kristus Jeesuse kaudu.”

Filiplastele 4:6, 7 [Ik 1566]

Millist nõu annab Piibel peredele?

MEHED/ISAD

„Samamoodi peaks mees armastama oma naist nagu omaenda keha. Mees, kes armastab oma naist, armastab iseennast, sest pole ju keegi kunagi vihanud oma keha, vaid igaüks toidab seda ja peab seda kalliks, ... armastagu igaüks oma naist nagu iseennast.”

Efeslastele 5:28, 29, 33 [lk 1560]

„Isad, ärge ärritage oma lapsi. Lapsi kasvatades manitsege neid Jehoova juhatuse järgi ja juurutage neisse tema mõtteviisi.”

Efeslastele 6:4 [lk 1560]

NAISED

„Naine aga pidagu oma mehest sügavalt lugu.”

Efeslastele 5:33 [lk 1560]

„Naised, alluge oma mehele, nagu on kristlastele kohane.”

Koloslastele 3:18 [lk 1571]

LAPSED

„Lapsed, kuulake oma vanemate sõna, nagu on meie isanda tahe, sest seda teha on õige. „Austa oma isa ja ema” on esimene käsk, millega kaasneb tõotus „et sul hästi läheks ja sa jääksid maa peale pikaks ajaks”.”

Efeslastele 6:1–3 [lk 1560]

„Lapsed, kuulake oma vanemate sõna kõiges, sest see meeldib Isandale.”

Koloslastele 3:20 [lk 1571]

Kuidas saada Jumalaga lähedaseks?

„Sina kuulad palvet, kõiksugused inimesed tulevad su juurde.”

Laul 65:2 [lk 785]

„Usalda Jehoovat kogu südamest ja ära toetu omaenda arusaamisele. Arvesta temaga kõigil oma teedel, siis ta teeb su teerajad tasaseks.”

Õpetussõnad 3:5, 6 [lk 858]

„Nad saavad igavese elu, kui õpivad tundma sind, ainsat tõelist Jumalat, ja Jeesus Kristust, kelle sina oled läkitanud.”

Johannese 17:3 [lk 1430]

„Tegelikult pole ta [Jumal] kaugel mitte ühestki meist.”

Apostlite teod 17:27 [lk 1470]

„Ma palvetan ikka, et teie armastus üha rohkem ja rohkem kasvaks ning et te õpiksite Jumala tahet järjest paremini tundma ja saaksite sellest üha selgemini aru.”

Filiplastele 1:9 [lk 1562]

„Kui kellelgi teist on puudu tarkusest, siis ta palugu Jumalat — sest tema annab kõigile heldelt, etteheiteid tegemata — ja seda antakse talle.”

Jaakobuse 1:5 [lk 1610]

„Lähenege Jumalale, siis tema läheneb teile. Peske käed, te patused, ja puhastage oma süda, te kõhklejad.”

Jaakobuse 4:8 [lk 1614]

„Armastust Jumala vastu saame näidata sellega, et peame kinni tema käskudest, ja tema käsud ei ole koormavad.”

1. Johannese 5:3 [lk 1629]

Millistest raamatutest Piibel koosneb?

PIIBLI HEEBREAKEELNE OSA (VANA TESTAMENT)

MOOSESE RAAMATUD (5 RAAMATUT)

1., 2., 3., 4. ja 5. Moosese raamat

Loomisest muistse Iisraeli rahva sünnini

AJALOOLISED RAAMATUD (12 RAAMATUT)

Joosua, Kohtumõistjate raamat, Rutt

Iisraeli rahva minek töötatud maale ja sellele järgnenud sündmused

1. ja 2. Saamueli raamat, 1. ja 2. Kuningate raamat,

1. ja 2. Ajaraamat

Iisraeli rahva ajalugu kuni Jeruusalemma hävinguni

Esra, Nehemja, Ester

Juutide ajalugu pärast Babüloonia vangipõlve

POEESIA (5 RAAMATUT)

Iiob, Laulud, Õpetussõnad, Koguja, Ülemlaul

Tarkusesõnade ja laulude kogu

PROHVETLIKUD RAAMATUD (17 RAAMATUT)

Jesaja, Jeremija, Nutulaulud, Hesekiel, Taaniel, Hoosea,

Joel, Aamos, Obadja, Joonas, Miika, Nahum, Habakuk,

Sefanja, Haggai, Sakarja, Malaki

Prohvetikuulutused ehk ennustused Jumala rahva kohta

PIIBLI KREEKAKEELNE OSA (UUS TESTAMENT)

EVANGEELIUMID (4 RAAMATUT)

Matteuse, Markuse, Luuka, Johannese evangeelium
Jutustused Jeesuse elu ja teenistuse kohta

APOSTLITE TEOD (1 RAAMAT)

Jutustused kristliku koguduse algusajast ja misjonitegevusest

KIRJAD (21 RAAMATUT)

Roomlastele, 1. ja 2. Korintlastele, Galaatlastele, Efeslastele, Filiplastele, Koloslastele, 1. ja 2. Tessalooniklastele
Kirjad eri kogudustele

1. ja 2. Timoteosele, Tiitusele, Fileemonile
Kirjad üksikisikutele kristlaste seast

Heebrealastele, Jaakobuse, 1. ja 2. Peetruse, 1., 2. ja 3. Johannese, Juuda
Kirjad kristlastele üldiselt

ILMUTUS JOHANNESELE (1 RAAMAT)

Apostel Johannesele antud prohvetlikud nägemused

Millele Piiblit lugedes mõelda?

PIIBLIT LUGEDES VÕID MÕELDA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Mida räägib loetu mulle Jumal Jehoovast?

Kuidas on see piibliosa seotud Piibli sõnumiga?

Kuidas loetut ellu rakendada?

Kuidas kasutada neid salme teiste aitamiseks?

„Sinu sõna on mu jalale
lambiks ja valguseks
mu teerajal.”

Laul 119:105

[lk 835]

EESSÕNA

Piibel on raamat, mille lehekülgedelt me võime lugeda Jumala mõtteid. Et teda kui Piibli autorit tundma õppida, tuleb seda raamatut hoolega uurida. (Johannese 17:3; 2. Timoteosele 3:16.) Piibli kaudu annab Jumal Jehoova teada oma eesmärgi inimeste ja maaga. (1. Moosese 3:15; Ilmutus 21:3, 4.)

Piibel on mõjutanud inimeste elu kaugelt rohkem kui ükski teine raamat. Selles öeldu sütitab lugejates soovi jäljendada Jehoovat, näiteks osutada teistele armastust, halastust ja kaastunnet. See raamat pakub lootust ja aitab toime tulla ka raskeimate katsumustega. Samuti näitab Piibel selgelt, mis pole praeguses maailmas kooskõlas Jumala täiusliku tahtega. (Laul 119:105; Heebreastele 4:12; 1. Johannese 2:15–17.)

Piibel pandi kirja heebrea, aramea ja kreeka keeles ning on nüüdseks kas osaliselt või tervikuna tõlgitud umbes 2600 keelde. Seda on läbi aegade tõlgitud ja levitatud rohkem kui ühtegi teist raamatut. Jumala Sõna laialdane levik on igati ootuspärane, sest Piibli prohvetikuulutus ütleb: „Head sõnumit kuningriigist [mis on Piibli peateema] kuulutatakse kogu maailmas tunnistuseks kõigile rahvastele ja siis tuleb lõpp.” (Matteuse 24:14.)

Kuna me peame Piibli sõnumit väga oluliseks, oli meie eesmärk teha selline tõlge, mis vastaks võimalikult täpselt algtekstile ja oleks samas mõttelt selge ning ladus keeles. Piibli taga olevates lisades „Piibli tõlkimise põhimõtted”, „Selle piiblitõlke erijooned” ja „Kuidas on Piibel meieni jõudnud” käsitletakse lähemalt põhimõtteid, mida tõlkimisel on järgitud, samuti selle väljaande erijooni.

Need, kes armastavad ja teenivad Jumal Jehoovat, soovivad, et neil oleks täpne ja kergesti mõistetav piiblitõlge. (1. Timoteosele 2:4.) Nüüd on „Uue maailma tõlge” jõudnud ka eesti lugeja kätte ning meie eesmärk on anda see välja veel võimalikult paljudes keeltes. Me loodame ja palvetame, et see piiblitõlge oleks sulle, armas lugeja, väärtuslikuks abimeheks, mis aitab sul Jumalat otsida ja ta ka leida. (Apostlite teod 17:27.)

„Uue maailma tõlke” piiblitõlkekomitee

RAAMATUTE NIMED JA JÄRJEKORD

HEEBREA- JA ARAMEAKEELNE OSA

RAAMAT	LÜHEND	LK	RAAMAT	LÜHEND	LK
1. Moosese	1Mo	41	Koguja	Kog	894
2. Moosese	2Mo	110	Ülemlaul	Ül	906
3. Moosese	3Mo	166	Jesaja	Jes	914
4. Moosese	4Mo	207	Jeremija	Jer	1003
5. Moosese	5Mo	263	Nutulaulud	Nu	1090
Joosua	Jos	315	Hesekiel	Hes	1099
Kohtumõistjate	Koh	349	Taaniel	Tn	1170
Rutt	Ru	382	Hoosea	Ho	1192
1. Saamueli	1Sa	387	Joel	Jl	1206
2. Saamueli	2Sa	431	Aamos	Am	1211
1. Kuningate	1Ku	468	Obadja	Ob	1222
2. Kuningate	2Ku	512	Joona	Jn	1224
1. Ajaraamat	1Aj	553	Miika	Mi	1227
2. Ajaraamat	2Aj	592	Nahum	Nah	1235
Esra	Esr	639	Habakuk	Hab	1239
Nehemja	Neh	653	Sefanja	Sef	1243
Ester	Est	673	Haggai	Hag	1248
Iiob	Ii	683	Sakarja	Sak	1250
Laulud (Psalmid)	L	732	Malaki	Mal	1263
Õpetussõnad	Õp	853			

KREEKAKEELNE OSA

RAAMAT	LÜHEND	LK	RAAMAT	LÜHEND	LK
Matteuse	Mt	1268	1. Timoteosele	1Ti	1579
Markuse	Mr	1317	2. Timoteosele	2Ti	1585
Luuka	Lu	1348	Tiitusele	Tt	1590
Johannese	Joh	1400	Fileemonile	Flm	1592
Apostlite teod	Ap	1438	Heebrealastele	Heb	1594
Roomlastele	Ro	1490	Jaakobuse	Jk	1610
1. Korintlastele	1Ko	1511	1. Peetruse	1Pe	1615
2. Korintlastele	2Ko	1533	2. Peetruse	2Pe	1621
Galaatlastele	Ga	1547	1. Johannese	1Jo	1625
Efeslastele	Ef	1554	2. Johannese	2Jo	1630
Filipiastele	Flp	1561	3. Johannese	3Jo	1631
Koloslastele	Kol	1567	Juuda	Ju	1632
1. Tessalooniklastele	1Te	1572	Ilmutus	Ilm	1634
2. Tessalooniklastele	2Te	1576			

Piibli raamatute tabel	1658	Sõnaseletusi	1692
Erinevused salmide numeratsioonis ...	1660	Lisa A	1717
Sõnaregister	1663	Lisa B	1765

ESIMENE MOOSESE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Taeva ja maa loomine (1, 2)
Kuus loomispäeva (3–31)
 1. päev: valgus; öö ja päev (3–5)
 2. päev: laotus (6–8)
 3. päev: kuiv maa ja taimeestik (9–13)
 4. päev: taevased valgusallikad (14–19)
 5. päev: kalad ja linnud (20–23)
 6. päev: maismaaloomad ja inimesed (24–31)
- 2 Jumal puhkab 7. päeval (1–3)
Jumal Jehoova, taeva ja maa looja (4)
Mees ja naine Eedeni aias (5–25)
Inimene valmistatakse mullast (7)
Hea ja halva tundmise puu (15–17)
Naise loomine (18–25)
- 3 Inimese pattulangemine (1–13)
Esimene vale (4, 5)
Jehoova karistab mässajaid (14–24)
Ennustus naise järeltulija kohta (15)
Eedeni aiast väljaajamine (23, 24)
- 4 Kain ja Aabel (1–16)
Kaini järeltulijad (17–24)
Sett ja tema poeg Enos (25, 26)
- 5 Aadamast Noani (1–32)
Aadamale sünnib poegi ja tütreid (4)
Eenok käib koos Jumalaga (21–24)
- 6 Jumala pojad võtavad maa peal endale naisi (1–3)
Sünnivad hiidtürannid (4)
Inimeste kurjus kurvastab Jehoovat (5–8)
Noa saab ülesande ehitada laev (9–16)
Jumal teatab veeuputusest (17–22)
- 7 Laeva sisenemine (1–10)
Ülemaailmne veeuputus (11–24)
- 8 Uputusvesi alaneb (1–14)
Tuvi lastakse välja (8–12)
Laevast väljumine (15–19)
Jumala töötus maa kohta (20–22)
- 9 Juhendid inimkonnale (1–7)
Seadus vere kohta (4–6)
Vikerkaareleping (8–17)
- Ennustused Noa järeltulijate kohta (18–29)
- 10 Rahvaste loetelu (1–32)
Jaafeti järeltulijad (2–5)
Haami järeltulijad (6–20)
Nimrod — Jehoova vastane (8–12)
Seemi järeltulijad (21–31)
- 11 Paabeli torn (1–4)
Jehoova segab ära keele (5–9)
Seemist Aabramini (10–32)
Terahi pere (27)
Aabram lahku Urist (31)
- 12 Aabram lahku Haaranist
Kaananimaale (1–9)
Jumala töötus Aabramile (7)
Aabram ja Saarai Egiptuses (10–20)
- 13 Aabram naaseb Kaananimaale (1–4)
Aabram ja Lott lähevad lahku (5–13)
Jumal kordab töötust Aabramile (14–18)
- 14 Aabram päästab Loti (1–16)
Melkisedek õnnistab Aabramit (17–24)
- 15 Jumala leping Aabramiga (1–21)
Ennustus 400 rõhumisaasta kohta (13)
Jumal kordab töötust Aabramile (18–21)
- 16 Haagar ja Ismael (1–16)
- 17 Aabraham — paljude rahvaste isa (1–8)
Aabrami nimeks saab Aabraham (5)
Ümberloikamisleping (9–14)
Saaraist saab Saara (15–17)
Töötus lisaki sündimise kohta (18–27)
- 18 Kolm inglit külastavad Aabrahami (1–8)
Saarale töötatakse poja sündi; ta naerab (9–15)
Aabraham anub Soodoma eest (16–33)
- 19 Inglid külastavad Lotti (1–11)
Lotti ja tema peret kiirustatakse lahkuma (12–22)
Soodom ja Gomorra hävitatakse (23–29)
Lotti naine muutub soolasambaks (26)

- Lott ja tema tütre (30–38)
Moabiitide ja ammonlaste põlvnemine (37, 38)
- 20 Saara pääseb Abimeleki käest (1–18)
- 21 lisaki sünd (1–7)
Ismael narrib lisakit (8, 9)
Haagar ja Ismael saadetakse ära (10–21)
Aabrahami leping Abimelekiga (22–34)
- 22 Aabrahamil kästakse ohverdada lisak (1–19)
Õnnistused Aabrahami järeltulija kaudu (15–18)
Rebeka pere (20–24)
- 23 Saara surm ja matmispaik (1–20)
- 24 lisakile otsitakse naist (1–58)
Rebeka kohtub lisakiga (59–67)
- 25 Aabraham abiellub uuesti (1–6)
Aabrahami surm (7–11)
Ismaeli pojad (12–18)
Jaakobi ja Eesavi sünd (19–26)
Eesav müüb oma esmasünniõiguse (27–34)
- 26 lisak ja Rebeka Geraris (1–11)
Jumal kinnitab töotust lisakile (3–5)
Tüli kaevude pärast (12–25)
lisaki leping Abimelekiga (26–33)
Eesavi kaks hetki naist (34, 35)
- 27 lisak õnnistab Jaakobit (1–29)
Eesav anub õnnistust, ta ei kahetse (30–40)
Eesavi vaen Jaakobi vastu (41–46)
- 28 lisak saadab Jaakobi Paddan-Aramisse (1–9)
Jaakobi unenägu Peetelis (10–22)
Jumal kinnitab töotust Jaakobile (13–15)
- 29 Jaakob kohtab Raahelit (1–14)
Jaakob armub Raahelisse (15–20)
Jaakob abiellub Lea ja Raaheliga (21–29)
Jaakobi ja Lea neli poega: Ruuben, Siimeon, Leevi ja Juuda (30–35)
- 30 Billa sünnitab Daani ja Naftali (1–8)
Silpa sünnitab Gaadi ja Aaseri (9–13)
Lea sünnitab Issaskari ja Sebuloni (14–21)
- Raahel sünnitab Joosepi (22–24)
Jaakobi karjad kasvavad (25–43)
- 31 Jaakob lahkub salaja Kaananimaaale (1–18)
Laaban jõuab Jaakobile järele (19–35)
Jaakobi leping Laabaniga (36–55)
- 32 Jaakob kohtub inglitega (1, 2)
Jaakob valmistub kohtuma Eesaviga (3–23)
Jaakob maadleb ingluga (24–32)
Jaakobi nimeks saab Iisrael (28)
- 33 Jaakob kohtub Eesaviga (1–16)
Jaakob läheb Sekemisse (17–20)
- 34 Diina vägistatakse (1–12)
Jaakobi poegade pettus (13–31)
- 35 Jaakob kõrvaldab võõrad jumalad (1–4)
Jaakob naaseb Peetelisse (5–15)
Benjamini sünd, Raaheli surm (16–20)
Iisraeli 12 poega (21–26)
Iisaki surm (27–29)
- 36 Eesavi järeltulijad (1–30)
Edomi kuningad ja hõimupealikud (31–43)
- 37 Joosepi unenäod (1–11)
Joosep ja ta kadedad vennad (12–24)
Joosep müüakse orjaks (25–36)
- 38 Juuda ja Taamar (1–30)
- 39 Joosep Pootifari majas (1–6)
Joosep ja Pootifari naine (7–20)
Joosep vanglas (21–23)
- 40 Joosep seletab vangide unenäod (1–19)
Seletused on Jumala käes (8)
Vaarao sünnipäev (20–23)
- 41 Joosep seletab vaarao unenäod (1–36)
Vaarao ülendab Joosepi (37–46a)
Joosep korraldab toiduvarumist ja -jagamist (46b–57)
- 42 Joosepi vennad lähevad Egiptusse (1–4)
Joosep kohtub vendadega ja paneb nad proovile (5–25)
Vennad naasevad koju Jaakobi juurde (26–38)
- 43 Joosepi vennad lähevad teist korda Egiptusse koos Benjaminiga (1–14)
Joosep kohtub taas vendadega (15–23)
Joosepi pidusöök vendadega (24–34)

- 44 Joosepi hõbekarikas Benjamini kotis (1-17)
Juuda anub Benjamini eest (18-34)
- 45 Joosep teeb teatavaks, kes ta on (1-15)
Joosepi vennad naasevad Jaakobi juurde (16-28)
- 46 Jaakob ja ta pere kolivad Egiptusse (1-7)
Egiptusse minejate nimed (8-27)
Joosep kohtub Jaakobiga Goosenis (28-34)
- 47 Jaakob kohtub vaaraoga (1-12)
Joosep majandab targalt (13-26)
Iisrael asub elama Goosenisse (27-31)
- 48 Jaakob õnnistab Joosepi kaht poega (1-12)
Efraim saab parema õnnistuse (13-22)
- 49 Jaakobi ennustus surivoodil (1-28)
Juudast tuleb Siilo (10)
Jaakob annab juhendid enda matmiseks (29-32)
Jaakobi surm (33)
- 50 Joosep matab Jaakobi Kaanani-maale (1-14)
Joosep kinnitab, et on andestanud (15-21)
Joosepi viimased päevad ja surm (22-26)
Joosepi käsk oma luude kohta (25)

1 Alguses lõi Jumal taeva ja maa.^a

2 Maa oli tühi ja lage, pimedus oli vetesügavuse peal^b ning Jumala vaim^{*c} liikus vete kohal.^d

3 Jumal ütles: „Saagu valgus.” Ja valgus sai.^e

4 Jumal nägi, et valgus on hea, ja ta hakkas valgust pimedusest lahutama. **5** Jumal nimetas valguse päevaks ja pimeduse ta nimetas ööks.^f Oli õhtu ja oli hommik – esimene päev.

6 Seejärel Jumal ütles: „Saagu laotus^g vete vahele ja see lahutagu veed vetest.”^h **7** Nii ka sündis. Jumal tegi laotuse ja lahutas veed, mis olid laotuse all, vetest, mis olid laotuse peal.ⁱ

8 Jumal nimetas laotuse teavaks. Oli õhtu ja oli hommik – teine päev.

9 Seejärel Jumal ütles: „Veed taeva all koondugu ühte paika ja nähtavale tulgu kuiv pind.”^j Nii

1:2 *Sõnaga „vaim” tõlgitud heebrea sõna viitab nähtamatule tegutsevale jõule. Seda sõna on näiteks tõlgitud ka vastega „tuul”.

PTK 1

a L 102:25
Jes 42:5
Jes 45:18
Ro 1:20
Heb 1:10
Ilm 4:11
Ilm 10:6

b Õp 8:27, 28

c L 33:6
Jes 40:26

d L 104:5, 6

e Jes 45:7
2Ko 4:6

f 1Mo 8:22

g 1Mo 1:20

h 2Pe 3:5

i 1Mo 7:11
Õp 8:27, 28

j II 38:8, 11
L 104:6-9
L 136:6

Teine veerg

a L 95:5

b Õp 8:29

c 5Mo 32:4

d L 104:14

e 5Mo 4:19

f L 104:19

g 1Mo 8:22

h L 136:7, 8

i L 8:3
Jer 31:35

ka sündis. **10** Jumal nimetas kuiva pinna maaks^a ning koonduvad veed nimetas ta mereks.^b Ja Jumal nägi, et see on hea.^c

11 Siis Jumal ütles: „Maast tärkaku rohi, seemet kandvad eri liiki taimed ning eri liiki vilja- ja puud, mille viljas on seeme.” Nii ka sündis. **12** Maast kasvasid rohi, seemet kandvad eri liiki taimed^d ning eri liiki puud, mille viljas on seeme. Ja Jumal nägi, et see on hea. **13** Oli õhtu ja oli hommik – kolmas päev.

14 Seejärel Jumal ütles: „Valgusallikad^e taeva laotuses tehku vahe päeva ja öö^f vahele ning hakaku tähistama aasta-aegu, päevi ja aastaid.^g **15** Need olgu taeva laotuses valgusallikateks ja valgustagu maad.” Nii ka sündis. **16** Jumal pani valitsema kaks suurt valgusallikat, suurema päeva üle^h ja väiksema öö üle, samuti tähed.ⁱ **17** Jumal pani need taeva laotuse, et need valgustaksid maad **18** ning valitseksid päeval ja

1:11 *„Liik” on siin laiemas tähenduses kui tänapäeva teaduslik termin.

öösel ning teeksid vahe valguse ja pimeduse vahele.^a Ja Jumal nägi, et see on hea. **19** Oli õhtu ja oli hommik – neljas päev.

20 Seejärel Jumal ütles: „Veod kihagu elavatest olenditest* ning tiivulised“ lennaku maa kohal taeva laotuses.”^b

21 Ja Jumal lõi eri liiki olendid: suured mereolendid ja kõik elavad olendid, kellest veed kihavad, ning igasugused tiivulised. Ja Jumal nägi, et see on hea. **22** Jumal õnnistas neid: „Olge viljakad, teid saagu palju ning täitke mere vesi.“^c Ja maa peale saagu palju tiivulisi.”

23 Oli õhtu ja oli hommik – viies päev.

24 Seejärel Jumal ütles: „Maa toogu esile eri liiki elavaid olendeid: eri liiki koduloomi, maadligi liikuvaid loomi* ja metsloomi.”^d Nii ka sündis. **25** Jumal lõi eri liiki metsloomad, koduloomad ja kõik maadligi liikuvad loomad. Ja Jumal nägi, et see on hea.

26 Siis Jumal ütles: „Tehkem^e inimene meie sarnaseks, et ta oleks meie moodi.^f Ta valitsegu kalade üle meres, tiivuliste üle taeva all, koduloomade ja kõigi maadligi liikuvate loomade üle ning kogu maa üle.”^g

27 Ja Jumal lõi inimese enda sarnaseks, ta lõi tema Jumala sarnaseks, ta lõi mehe ja naise.^h

28 Jumal õnnistas neid ja ütles neile: „Olge viljakad ja teid saagu palju, täitke maaⁱ ja alis-

1:20 *Võib tõlkida ka „hingedest“. ^aVastav heebrea sõna võib viidata peale lindude ka teistele tiibadega olenditele, näiteks tiivulistele putukatele. **1:24** *Vastav heebrea sõna viitab ilmselt sellistele loomadele nagu roomajad, närilised ja putukad.

PTK 1

a L 74:16

b 1Mo 2:19

c Neh 9:6
L 104:25

d 1Mo 2:19

e Õp 8:30
Joh 1:3
Kol 1:16f 1Mo 5:1
1Ko 11:7
Jk 3:9

g 1Mo 9:2

h L 139:14
Mt 19:4
Mr 10:6
1Ko 11:7, 9

i 1Mo 9:1

Teine veerg

a 1Mo 2:15

b L 8:4, 6

c 1Mo 9:3
L 104:14
Ap 14:17d L 147:9
Mt 6:26e 5Mo 32:4
L 104:24
1Ti 4:4

PTK 2

f Neh 9:6
L 146:6g 2Mo 31:17
Heb 4:4

h Jes 45:18

i 1Mo 3:19
L 103:14
Kog 3:20

tage see.^a Valitsegu^b kalade üle meres, tiivuliste üle taeva all ja kõigi loomade üle, kes maa peal liiguvad.”

29 Siis Jumal ütles: „Ma annan teile kõik seemet kandvad taimed kogu maal ja kõik puud, mille viljas on seeme. Need olgu teile toiduks.“^c **30** Kõigile metsloomadele maa peal, kõigile tiivulistele taeva all ja kõigile elusolenditele, kes maa peal liiguvad, annan ma toiduks kõik rohelist taimed.“^d Nii ka sündis.

31 Pärast seda vaatas Jumal kõike, mis ta oli teinud, ja see oli väga hea.^e Oli õhtu ja oli hommik – kuues päev.

2 Nii said valmis taevas, maa ja kõik, mis neis on.^f

2 Seitsmendaks päevaks oli Jumal oma töö lõpetanud ja seitsmendal päeval jäi ta tehtud tööst puhkama.^g **3** Jumal õnnistas seitsmendat päeva ja kuulutas selle pühaks*, sest sel päeval Jumal puhkab loomistööst. Ta oli loonud kõik, mis ta eesmärgiks oli võtnud.

4 See on lugu taeva ja maa loomisest, päevast,* mil Jumal Jehoova[#] tegi maa ja taeva.^h

5 Maa peal ei olnud veel ühtki pöösast ja ükski taim ei olnud veel tärnanud. Jumal Jehoova polnud lasknud maa peale vihma sadada ning inimest ei olnud maad harimas. **6** Maast tõusis udu ja niisutas kogu maa-pinda.

7 Jumal Jehoova valmistas inimese mullastⁱ ja puhus te-

2:3 *St eraldas selle oma erilise eesmärgi elluviimiseks. **2:4** *Mõeldakse kuut loomispäeva tervikuna. [#]Esimene koht, kus esineb Jumala nimi (hbr יהוה, JHVH). (Vt lisa A4.)

ma ninasõormeisse eluõhku^a ning inimene sai elavaks olen-diks*.^b **8** Jumal Jehoova rajas Eedenisse*, ida poole, aia^c ning pani sinna inimese, kelle ta oli valmistanud.^d **9** Ja Jumal Jehoova laskis maast kasvada igasuguseid ilusaid ja heade vilja-dega puid, samuti elupuu*^e ke-set aeda ning hea ja halva tund-mise puu*.^f

10 Eedenist sai alguse jõgi, mis kastis aeda ning harg-nes neljaks jõeks. **11** Esimese nimi on Piison. See voolab üm-ber Havilamaa, kus on kulda. **12** Selle maa kuld on hea, sa-muti on seal aromaataset vai-ku ja oonüksikive. **13** Teise jõe nimi on Giihon. See voolab ümber Kuusimaa. **14** Kolman-da jõe nimi on Hiddekel*.^g See voolab Assüüriast^h ida pool. Neljas jõgi on Eufrat.ⁱ

15 Jumal Jehoova pani inimese Eedeni aeda elama, seda harima ja selle eest hoolit-sema.^j **16** Ja Jumal Jehoova keelas inimest: „Kõigist aia puudest võid sa süüa, palju soovid.^k **17** kuid hea ja halva tundmise puust sa ei tohi süüa, sest päeval, mil sa sellest sööd, sa sured.”^l

18 Jumal Jehoova ütles: „Inimesel ei ole hea üksi olla. Ma teen talle abilise, kes on talle täienduseks.”^m **19** Jumal Jehoova oli valmistanud mul-last kõik metsloomad ja kõik tiivulised taeva all ning tõi need inimese juurde, et näha, kuidas see igaüht nimetab. Nii nagu inimene igat elusolendit nime-

2:7 *Võib tõlkida ka „hingeks”. Hbr *ne-feš*, sõna-sõnalt „hingav olend”. (Vt „Sõ-naseletusi”.) 2:8 *Nimi Eeden tähendab „nauding”. 2:9 *Vt „Sõnaseletusi”. 2:14 *Tigrise heebrepärase nimi.

PTK 2

- a 1Mo 7:22
Jes 42:5
Ap 17:25
b 1Ko 15:45, 47
c 1Mo 2:15
1Mo 3:23
d 1Mo 1:26
e 1Mo 3:22, 24
Ilm 2:7
f 1Mo 2:17
g Tn 10:4
h 1Mo 10:8, 11
i 1Mo 15:18
5Mo 11:24
j 1Mo 1:28
1Mo 2:8
L 115:16
k 1Mo 2:8, 9
1Mo 3:2
l 1Mo 3:19
L 146:4
Kog 9:5, 10
Hes 18:4
Ro 5:12
1Ko 15:22
m 1Ko 11:8, 9
1Ti 2:13

Teine veerg

- a 1Mo 1:26
b Mr 10:9
1Ti 2:13
c 1Ko 11:8
d Mal 2:16
Mt 19:5
Mr 10:7, 8
Ro 7:2
1Ko 6:16
Ef 5:31
Heb 13:4
e 1Mo 3:7

PTK 3

- f 2Ko 11:3
Ilm 12:9
Ilm 20:2
g 1Mo 2:17
h 1Mo 2:16
i 1Mo 2:8, 9
j Joh 8:44
1Jo 3:8

1. MOOSESE 2:8–3:5

tas, niisuguse nime see ka sai.^a

20 Inimene pani nimed kõigile koduloomadele, tiivuliste-le taeva all ja metsloomade-le. Inimesel aga polnud abilist, kes oleks olnud talle täiendu-seks. **21** Niisiis lasi Jumal Jehoova tulla inimese peale süga-va une ning kui inimene magas, võttis Jumal ühe tema küljeluu ja sulges selle koha. **22** Jumal Jehoova valmistas mehe külje-luust naise ja tõi ta mehe juur-de.^b

23 Siis ütles mees:

„Viimaks ometi –
luu minu luust
ja liha minu lihast!
Teda hüütagu naiseks,
sest ta on mehest võetud.”^c

24 Seetõttu jätab mees maha oma isa ja ema ning hoiab ühte* oma naisega ja neist kahest saab üks.^d **25** Nad olid mõle-mad alasti,^e mees ja ta naine, kuid nad ei häbenenud seda.

3 Madu^f oli ettevaatlikum* kui kõik teised Jumal Jehoova loodud metsloomad. Ta kü-sis naiselt: „Kas Jumal on teile tõesti öelnud, et te ei tohigi igast aia puust süüa?”^g **2** Naine vastas maole: „Me võime küll aia puude vilja süüa,^h **3** aga aia keskel oleva puuⁱ kohta on Jumal öelnud: „Te ei tohi sellest süüa ega seda puutu-da, muidu te surete.”” **4** See-peale ütles madu naisele: „Ei te sure! **5** Jumal ju teab, et päeval, mil te sellest sööte, teie sil-mad avanevad. Te saate Jumala

2:23 *Heebrea keeles on siin sõnamäng: „mees” on *iš* ja „naine” *iššah*. 2:24 *Võib tõlkida ka „jääb”. Vastav heebrea sõna tähendab „klammerduma”, „kõvas-ti külge kleepuma”. 3:1 *Võib tõlkida ka „kavalam”.

sarnaseks ning tunnete siis head ja halba*.^a

6 Siis naine nägi, et puu on ilus ja selle viljad on head — see oli talle ihaldusväärne. Niisiis võttis ta selle vilja ja söi.^b Hiljem, kui ta oli koos oma mehega, andis ta seda ka temale, ja mees söi.^c **7** Siis nende silmad avanesid ja nad mõistsid, et nad on alasti. Nad sidusid kokku viigilehti ja tegid endale niudevööd.^d

8 Hiljem kuulsid nad Jumal Jehoova häält, kui ta mäheda õhtutuule ajal aias kõndis. Siis peitsid mees ja ta naine end Jumal Jehoova palge eest aia puude vahele. **9** Jumal Jehoova hüüdis meest mitu korda: „Kus sa oled?“ **10** Viimaks see vastas: „Ma kuulsin aias sa häält, aga ma kartsin, sest ma olen alasti. Seepärast ma peitsin end ära.“ **11** Jumal küsis: „Kes sulle ütles, et sa oled alasti?“^e Kas sa oled sõõnud puust, millest ma keelasin sul süüa?“^f **12** Mees vastas: „Naine, kelle sa mulle kaasaks andsid, tema andis mulle selle puu vilja, seepärast ma söin.“ **13** Siis küsis Jumal Jehoova naiselt: „Miks sa seda tegid?“ Naine vastas: „Madu peitis mind, seepärast ma söin.“^g

14 Nüüd ütles Jumal Jehoova maole:^h „Et sa seda tegid, oled sa neetud kõigi koduloomade ja metsloomade seas. Kõik oma elupäevad roomad sa kõhu peal ja sööd põrmu.“ **15** Ma tõstan vihavaenuⁱ sinu ja naise^k vahele, sinu järeltulijate^j ja tema järeltulijate^m vahe-

3:5 *Võib tõlkida ka „hakkate ise otsustama, mis on hea ja mis halb“. 3:15 *Sõna-sõnalt „seemne“.

PTK 3

a 1Mo 3:22

b 2Ko 11:3
1Ti 2:14
Jk 1:14, 15

c Ro 5:12

d 1Mo 3:21

e 1Mo 2:25

f 1Mo 2:17

g 2Ko 11:3
1Ti 2:14

h 1Mo 3:1

i Ilm 12:7, 17

j Ilm 12:9

k Ilm 12:1

l Joh 8:44
1Jo 3:10m 1Mo 22:18
1Mo 49:10
Ga 3:16, 29

Teine veerg

a Mt 27:50
Ap 3:15

b Ilm 20:2, 10

c 1Mo 2:17

d 1Mo 5:29

e Ro 8:20

f 1Mo 2:7

g L 104:29
Kog 3:20
Kog 12:7

h Ap 17:26

i 1Mo 3:7

j 1Mo 3:5

k 1Mo 2:9

l 1Mo 2:8

m 1Mo 3:19

n L 80:1
Jes 37:16
Hes 10:4

le. Sina küll salvad naise järeltulijat* kannast,^a aga tema purustab su pea.“^b

16 Naisele ta ütles: „Ma teen lapsekandmise sulle vaevarikaks ja sa tood lapsi ilma le. Sa tunned suurt igatsust oma mehe järele, tema aga valitseb su üle.“

17 Aadamale* ta ütles: „Kuna sa võtsid kuulda oma naist ja sõid puust, millest ma olin keelanud sul süüa,^c siis on maapind sinu pärast neetud.^d Kõik oma elupäevad näed sa vaeva, et saaki saada.“^e **18** Ta kasvatatakse sulle ogalisi põõsaid ja ohakaid ning põlluvili on sulle toiduks. **19** Sa töötad palehigis, et leiba saada, kuni sinust saab jälle muld, sest sellest oled sa võetud.^f Muld sa oled ja mullaks sa saad.“^g

20 Aadam pani oma naisele nimeks Eeva*, sest temast pidi saama kõigi elavate ema.^h **21** Jumal Jehoova tegi Aadamale ja ta naisele pikad nahkriided, et nad saaksid need selga panna.ⁱ **22** Jumal Jehoova ütles: „Inimene on saanud meie sarnaseks, sest ta tunneb head ja halba.“^j Aga et ta ei sirutaks kätt ega võtaks ka elupuu^k vilja, ei sööks seda ega elaks igavesi ...“ **23** Siis ajas Jumal Jehoova inimese Eedeni aiast^l välja, et see hariks maad, millest ta oli võetud.^m **24** Jumal ajas inimese välja ning pani Eedeni aia idakülge keerubidⁿ ja leegina pöörleva mõõga, et need valvaksid elupuu juurde viivat teed.

3:15 *Sõna-sõnalt „seemet“. 3:17 *Nimi Aadam tähendab „muldne inimene“, „inimkond“. 3:20 *Nimi Eeva tähendab „elav“. 3:24 *Keerub on kõrge positsiooniga vaimolend.

4 Aadam heitis oma naise Eeva juurde ja see jäi lapseootele.^a Eeva sünnitas Kaini*^b ja ütles: „Ma olen Jehoova abiga poja sünnitanud.” **2** Hiljem sünnitas ta tema venna Aabeli.^c

Aabelist sai lambakasvataja, Kainist aga põllumees. **3** Mõne aja pärast tõi Kain Jehoovale ohvrianniks maa vilju, **4** Aabel aga tõi oma karja esmikuid^d ja nende rasva. Aabel ja tema ohvriand olid Jehoovale meelepärased,^e **5** kuid Kain ja tema ohver mitte. Siis Kain vihastus ja muutus morniks. **6** Jehoova küsis Kainilt: „Miks sa oled nii vihane ja morn? **7** Kui sa nüüd head teed, eks ole sa siis taas mulle meelepärane? Aga kui sa head ei tee, luurab patt su ukse taga. Ta ihkab sind oma võimusse haarata, kuid kas sina alistad ta?”

8 Seejärel ütles Kain oma vennale Aabelile: „Lähme väljale!” Seal tungis Kain oma vennale Aabelile kallale ja tappis ta.^f **9** Hiljem küsis Jehoova Kainilt: „Kus on su vend Aabel?” ja tema vastas: „Kust mina tean! Kas ma olen oma venna hoidja?” **10** Seepeale Jumal ütles: „Mida sa oled küll teinud! Kuula, su venna veri kisedab maa pealt minu poole!^g **11** Nüüd oled sa neetud! Sa pead minema ära maalt, mis on avanud oma suu, et juua su venna verd, mille sa valasid.^h **12** Sa harid maad, aga ta ei anna sulle saaki. Sinust saab maa peal hulkur ja põgenik.” **13** Siis ütles Kain Jehoovale: „Karistus mu süüteo eest on suurem, kui ma suudan kan-

4:1 *Nimi Kain tähendab „sünnitatu”, „tehtu”.

PTK 4

a 1Mo 1:28

b 1Jo 3:10-12
Ju 11

c Mt 23:35

d 2Mo 13:12

e Heb 11:4

f Mt 23:35
1Jo 3:10-12
Ju 11

g Heb 12:24

h 1Mo 9:5

Teine veerg

a 1Mo 2:8

b 1Mo 5:4

da! **14** Sa ajad mu täna minema siit maalt ja ma ei ole enam su palge ees. Minust saab maa peal hulkur ja põgenik ning kes mind leiab, see tapab mu.” **15** Jehoova vastas: „Kes Kaini tapab, sellele makstakse kätte seitse korda.”

Nõnda pani Jehoova Kainile märgi* külge, et tema leidja teda maha ei lööks. **16** Seejärel läks Kain Jehoova palge eest ära ja asus elama Noodimaale*, Eedenist ida poole.^a

17 Kain heitis oma naise^b juurde, see jäi lapseootele ja sünnitas Hanoki. Siis ehitas Kain linna ning pani sellele oma poja järgi nimeks Hanok. **18** Hanokile sündis Iirad, Iiradile sündis Mehuujael, Mehuujaelile sündis Metuusaal ja Metuusaelile sündis Lemek.

19 Lemek võttis endale kaks naist. Esimese nimi oli Aada ja teise nimi Silla. **20** Aada sünnitas Jaabali. Jaabal oli esimene, kes elas telkides ja kasvas karja. **21** Tema venna nimi oli Juubal. Juubal oli esimene lüüra- ja vilepillimängija*. **22** Silla sünnitas Tuubal-Kaini, kes sepistas igasuguseid vasest ja rauast tööriistu. Tuubal-Kaini õde oli Naama. **23** Lemek lõi oma naistele Aadale ja Sillale need värsiread:

„Kuulge mu häält,
Lemeki naised,
võtke kuulda neid mu sõnu!
Ma tapsin mehe,
kes mind haavas,
jah, noore mehe,
kes mind lõi.

4:15 *See võib tähendada Jumala antud hoiatust teistele inimestele. 4:16 *Nimi Noodimaa tähendab „pagendusmaa”. 4:21 *Võib tõlkida ka „flöödimängija”.

24 Kui Kaini eest makstakse kätte seitse korda,^a siis Lemeki eest seitse-kümmend seitse korda.”

25 Adam heitis taas oma naise juurde ning see sünnitas poja. Naine pani talle nimeks Sett*^b ja ütles: „Jumal on andnud mulle uue järeltulija Aabeli asemele, sest Kain tappis ta.”^c

26 Ka Setile sündis poeg ja ta pani talle nimeks Enos.^d Sel ajal hakkasid inimesed Jehoova nime hüüdma*.

5 See on Aadama suguvõsaraamat. Päeval, mil Jumal Aadama lõi, tegi ta tema Jumala sarnaseks.^e **2** Ta lõi mehe ja naise.^f Nende loomise päeval^g õnnistas ta neid ja nimetas nad inimesteks*.

3 Kui Adam oli elanud 130 aastat, sündis talle poeg, kes oli tema moodi, tema sarnane, ja ta pani talle nimeks Sett.^h

4 Pärast Seti sündi elas Adam 800 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **5** Aadama elupäevi oli kokku 930 aastat, siis ta suri.ⁱ

6 Kui Sett oli elanud 105 aastat, sündis talle Enos.^j **7** Pärast Enose sündi elas Sett 807 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **8** Seti elupäevi oli kokku 912 aastat, siis ta suri.

9 Kui Enos oli elanud 90 aastat, sündis talle Keenan. **10** Pärast Keenani sündi elas Enos 815 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **11** Enose elupäevi oli kokku 905 aastat, siis ta suri.

4:25 *Nimi Sett tähendab „asendaja”.

4:26 *Võib tähendada kohatut kasutamist. 5:2 *Võib tõlkida ka „Adamaks”, „inimkonnaks”.

PTK 4

a 1Mo 4:15

b 1Mo 5:3
1Aj 1:1c 1Mo 4:8
Mt 23:35
Heb 11:4d 1Mo 5:6
Lu 3:23, 38

PTK 5

e 1Mo 1:26
Jk 3:9f 1Mo 1:27
Mr 10:6g 1Mo 2:23
Jes 45:12
Mt 19:4

h 1Mo 4:25

i 1Mo 2:17
1Mo 3:19
Ro 6:23
1Ko 15:22j 1Mo 4:26
Lu 3:23, 38

Teine veerg

a Lu 3:23, 37

b Lu 3:23, 37

c Ju 14

d Lu 3:23, 37

e 1Mo 6:9
5Mo 8:6
5Mo 13:4
3Jo 4
Ju 14, 15f Joh 3:13
Heb 11:5

g Lu 3:23, 36

h 1Mo 7:1
Hes 14:14
Mt 24:37
Heb 11:7
1Pe 3:20
2Pe 2:5

12 Kui Keenan oli elanud 70 aastat, sündis talle Mahalalel.^a

13 Pärast Mahalaleli sündi elas Keenan 840 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **14** Keenani elupäevi oli kokku 910 aastat, siis ta suri.

15 Kui Mahalalel oli elanud 65 aastat, sündis talle Jered.^b

16 Pärast Jeredi sündi elas Mahalalel 830 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **17** Mahalaleli elupäevi oli kokku 895 aastat, siis ta suri.

18 Kui Jered oli elanud 162 aastat, sündis talle Eenok.^c

19 Pärast Eenoki sündi elas Jered 800 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **20** Jeredi elupäevi oli kokku 962 aastat, siis ta suri.

21 Kui Eenok oli elanud 65 aastat, sündis talle Metuusala.^d **22** Pärast Metuusala sündi käis Eenok koos tõelise Jumalaga* 300 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **23** Eenoki elupäevi oli kokku 365 aastat.

24 Eenok käis koos tõelise Jumalaga.^e Siis aga võttis Jumal ta ära ja teda polnud enam.^f

25 Kui Metuusala oli elanud 187 aastat, sündis talle Lemek.^g

26 Pärast Lemeki sündi elas Metuusala 782 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **27** Metuusala elupäevi oli kokku 969 aastat, siis ta suri.

28 Kui Lemek oli elanud 182 aastat, sündis talle poeg.

29 Ta pani talle nimeks Noa*,^h öeldes: „Tema toob meile lohutust” meie töös ja vaevas,

5:22 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „tõeline Jumal”. 5:29 *Nimi Noa tähendab ilmselt „lohotus”, „puhkus”. #Võib tõlkida ka „kergendust”.

sest Jehoova on maapinna neednud.”^a **30** Pärast Noa sündi elas Lemek 595 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid. **31** Lemeki elupäevi oli kokku 777 aastat, siis ta suri.

32 Kui Noa oli saanud 500 aastat vanaks, sündisid talle Seem,^b Haam^c ja Jaafet.^d

6 Kui inimeste arv maa peal kasvas ja neile sündis tütreid, **2** märkasid Jumala pojad*,^e et inimeste tütreid on ilusad, ja nad võtsid endale naiseks need, kelle nad välja valisid. **3** Siis ütles Jehoova: „Minu vaim ei salli inimest lõpmatult,^f sest ta on vaid surelik*. Seepärast jäägu talle 120 aastat.”^g

4 Neil päevil ja ka hiljem, kui Jumala pojad heitsid inimeste tütarde juurde ja need sünnitasid neile poegi, olid maa peal hiidtürrannid*. Need olid muisteste aegade vägilased, kuulsad mehed.

5 Jehoova nägi, et inimese kurjus maa peal on suur ja et kõik tema südame mõtted on üksnes halvad.^h **6** Jehooval oli kahju, et ta oli inimese maa peale teinud, ja tema süda oli kurb*.ⁱ **7** Seepärast Jehoova ütles: „Ma pühin inimesed, kelle ma olen loonud, maa pealt ära – nii inimesed kui ka koduloomad, maadligi liikuvad loomad ja tiivulised taeva all –, sest mul on kahju, et ma olen nad teinud.” **8** Noa aga oli Jehoovale meelepärane.

6:2 *Vastav heebrea väljend viitab inglitele. **6:3** *Teine võimalik tähendus: „sest ta elab patust elu”. **6:4** *Vastava heebrea sõna võimalik tähendus on „langema panijad”, st need, kes panevad teisi langema. (Vt „Sõnaseletusi”). **6:6** *Võib tõlkida ka „tema süda valutas”.

PTK 5

a 1Mo 3:17

b 1Mo 10:21
1Mo 11:10
Lu 3:23, 36c 1Mo 6:10
1Mo 10:6

d 1Mo 10:2

PTK 6

e li 1:6

li 38:7

2Pe 2:4

Ju 6

f 1Mo 7:4
1Pe 3:20

g 2Pe 3:9

h 1Mo 8:21
Jer 17:9
Mt 15:19

i L 78:40, 41

Teine veerg

a 1Mo 7:1
Hes 14:14
Heb 11:7

b 2Pe 2:5

c 1Mo 5:32

d ilm 11:18

e Mt 24:37-39
2Pe 2:5

f 1Mo 7:4

g Heb 11:7

h 1Mo 14:10
2Mo 2:3

i 1Mo 7:16

j 1Mo 1:7
1Mo 7:6, 11k 1Mo 7:21
L 104:29
Mt 24:39
2Pe 2:5

l 1Mo 7:13

m 1Mo 8:17

n 1Mo 7:2

1. MOOSESE 5:30–6:20

9 See on Noa lugu.

Noa oli üks õige mees;^a ta oli oma kaasaegsete seas laitmatu. Noa käis koos tõelise Jumalaga.^b **10** Noale sündis kolm poega: Seem, Haam ja Jaafet.^c **11** Aga maa oli Jumala silmis rikutud ja täis vägivaldad. **12** Jumal vaatas maa peale ja see oli tõesti rikutud:^d kõik inimesed maa peal olid hukas.^e

13 Jumal ütles Noale: „Ma olen otsustanud teha lõpu kõigele elavale, sest inimesed on täitnud maa vägivallaga. Seetõttu toon ma inimeste ja maa peale hävingu.”^f **14** Ehita endale goferipuust* laev*.^g Tee see vahe-seintega ning kata seest ja väljast tõrvaga.^h **15** Tee laev 300 küünart pikk, 50 küünart lai ja 30 küünart kõrge.* **16** Ülaservale tee ühe küünra kaugusele tee avaus valguse jaoks* ja küljele tee sissepääs.ⁱ Ehita laevale alumine tekk, vahetekk ja ülatekk.

17 Ma saadan maa peale uputusveed*,^j et hävitada taeva alt kõik, kelles on eluvaim*. Kõik maa peal hakkub,^k **18** aga sinuga ma teen lepingu. Mine laeva koos oma poegade, naise ja pojanaistega.^l **19** Vii laeva iga-sugustest loomadest^m kaks, isane ja emane,ⁿ et nad jääksid ellu koos sinuga: **20** eri liiki tiivulistest, koduloomadest ja kõigest maadligi liikuvatest

6:14 *Mingi vaigurikas puu, võib-olla küpress. ^aSõna-sõnalt „kast”. Ilmselt oli Noa laev suur kastikujuline lameda põhjaga veesõiduk. ^bVõib tõlkida ka „pigiga”. **6:15** *134 m pikk, 22 m lai ja 13 m kõrge. (Vt lisa B14.) **6:16** *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „avaus valguse jaoks”, võib tähendada ka viilkatust (kõrgusega üks küünar). **6:17** *Võib tõlkida ka „taevase ookeani”. ^cVõib tõlkida ka „eluõhku”.

loomadest. Neist kõigist tuleb kaks sinu juurde laeva, et nad jääksid ellu.^a **21** Sina aga kogu ja võta endaga kaasa igasugust toitu,^b söögiks endale ja loomadele.”

22 Noa tegi kõik nii, nagu Jumal oli teda käskinud. Ta tegi täpselt nii.^c

7 Siis ütles Jehoova Noale: „Mine laeva, sina ja kogu su pere, sest ma olen näinud, et kõigi inimeste seas oled sina minu silmis õige.^d **2** Võta endaga puhastest* loomadest igast liigist seitse^e, isaseid ja emaseid, kõigist ebapuhastest loomadest ainult kaks, isane ja emane, **3** ning tiivulistest taeva all seitse^e, isaseid ja emaseid: et nende järglased jääksid maa peale elama.^f **4** Sest juba seitsme päeva pärast lasen ma maa peale vihma sadada^g 40 päeva ja 40 ööd.^h Ma pühin maapinnalt minema kõik elusolendid, kelle ma olen teinud.”ⁱ **5** Ja Noa tegi kõik, mida Jehoova oli käskinud.

6 Noa oli 600 aastat vana, kui uputusvesi maa peale tuli.^j **7** Noa aga läks koos oma poegade, naise ja pojanaistega veeuputuse eest laeva.^k **8** Kõigist puhastest ja ebapuhastest loomadest, tiivulistest ja kõigist neist, kes maa peal liiguvad,^l **9** läksid Noa juurde laeva isane ja emane kahekaupa, nagu Jumal oli Noale öelnud. **10** Seitsme päeva pärast sadas uputusvesi maa peale.

11 Teise kuu* seitsmeteistkümnendal päeval, sel aastal, kui Noa sai 600-aastaseks, pais-

7:2 *Mõeldakse ilmselt ohverdamiseks sobivaid loomi. 7:2, 3 *Teine võimalik tähendus: „seitse paari”. 7:11 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „buul”.

PTK 6

a 1Mo 7:14, 15

b 1Mo 1:29, 30

c 2Mo 40:16
Heb 11:7

PTK 7

d 1Mo 6:9
Heb 10:38
Heb 11:7
1Pe 3:12
2Pe 2:5, 9

e 1Mo 8:20

f 1Mo 7:23
1Mo 8:19

g 1Mo 2:5

h 1Mo 7:11, 12

i 1Mo 6:7, 17

j 1Mo 8:13

k Lu 17:27
Heb 11:7

l 1Mo 6:19, 20

Teine veerg

a 1Mo 1:7
1Mo 8:2b 1Mo 9:18
1Aj 1:4c 1Mo 6:18
1Pe 3:20
2Pe 2:5

d 2Pe 3:5, 6

e 1Mo 6:7, 17

f Lu 17:27

g 1Mo 2:7
1Mo 7:15
Kog 3:19
Jes 42:5

kusid valla kõik vetesügaviku* allikad ja taevaluugid tehti lah-ti.^a **12** Vihma kallas maa peale 40 päeva ja 40 ööd. **13** Sel-samal päeval läksid Noa, tema pojad Seem, Haam ja Jaafet,^b tema naine ja kolm pojanaist laeva.^c **14** Nendega koos läk-sid eri liiki metsloomad, kodu-loomad ja maadligi liikuvad loo-mad ning eri liiki tiivulised: lin-nud ja teised tiibadega olendid. **15** Igasugused loomad, kelles oli eluvaim*, läksid kahekaupa Noa juurde laeva. **16** Sina läksid igasugustest looma-dest isane ja emane, nagu Ju-mal oli Noale öelnud. Seejärel sulges Jehoova Noa järel ukse.

17 Vett tulvas maa peale 40 päeva. Vesi aina tõsis ja tõstis laeva üles, nii et see ujus kõrgel maa kohal. **18** Vesi võttis võimust ja tõsis maa peal aina kõrgemale ning laev ujus vee pinnal. **19** Vett sai maa peale nii palju, et see kattis kõik kõrged mäed kogu taeva all.^d **20** Vesi tõsis mägedest 15 küünart* kõrgemale.

21 Nii hukkusid kõik maa peal liikuvad elusolendid:^e tiivulised, koduloomad, metsloomad, väikeloomad, kellest maa kihab, ja ka kõik inimesed.^f **22** Surid kõik, kes olid kuival maal ja kelle sõormeis oli eluõhk.^g **23** Jumal pühkis maapinnalt minema kõik elusolendid, sealhulgas inimesed, loomad, maadligi liikuvad loomad ja tiivulised taeva all. Nad kõik pühiti maa pealt mine-

7:11 *See viitab atmosfääri ülaosas ol-nud veekihile, mis ümbritses maad. 1Mo 1:7 räägib sellest kui „vetest, mis olid laotuse peal”. 7:15 *Võib tõlkida ka „eluõhku”. 7:20 *7 m. (Vt lisa B14.)

ma.^a Ellu jäid vaid Noa ja need, kes olid koos temaga laevas.^b
24 Vesi võimutses maa peal 150 päeva.^c

8 Jumal mõtles Noale ning kõigile mets- ja koduloomadele, kes olid laevas,^d ja lasi tuulel puhuda üle maa, nii et vesi hakkas alanema. **2** Vetsügaviku allikad ja taeva-luugid pandi kinni ning vihmasedu lakkas.^e **3** Vesi taandus maa pealt vähehaaval ja 150 päeva pärast oli see oluliselt alanenud. **4** Seitsmendakuu* seitsmeteistkümnendal päeval peatus laev Ararati mägedel. **5** Vesi vähenes veelgi kuni kümnenda kuuni ning selle kuu esimesel päeval ilmusid nähtavale mägede tipud.^f

6 40 päeva pärast tegi Noa lahti aknaava,^g mille ta laevale oli teinud, **7** ja saatis laevja ronga. See lendas ringi ja tuli tagasi ning nõnda mitu korda, kuni vesi oli maa pealt kuivanud.

8 Hiljem lasi Noa välja tuvi, et näha, kas vesi on maapinnalt taandunud. **9** Kuna tuvi ei leidnud paika, kuhu puhkama laskuda, tuli ta Noa juurde laeva tagasi, sest vesi kattis ikka veel kogu maad.^h Noa sirutas käe ning võttis ta laeva. **10** Ta ootas veel seitse päeva ja lasi tuvi taas laevast välja. **11** Kui tuvi õhtu hakul naasis, oli tal noka vahel värske õlipuuleht. Siis sai Noa aru, et vesi on maa pealt taandunud.ⁱ **12** Ta ootas veel seitse päeva ja lasi tuvi jälle välja, aga see ei tulnudki enam tema juurde tagasi.

8:4 *Vastab juudi pühadekalendri esimesele kuule avivile (niisanile). (Vt lisa B15.)

PTK 7

a 1Mo 6:7

2Pe 3:5, 6

b Mt 24:37-39

1Pe 3:20

2Pe 2:5, 9

c 1Mo 8:3

PTK 8

d 1Mo 6:19, 20

Heb 11:7

e 1Mo 7:11, 12

f 1Mo 7:20

g 1Mo 6:16

h 1Mo 7:19

i 1Mo 7:20

1Mo 8:3

Teine veerg

a 1Mo 7:6, 11

b 1Mo 7:7

1Pe 3:20

2Pe 2:5

c 1Mo 6:19, 20

1Mo 7:14, 15

d 1Mo 1:22

e 1Mo 6:10

f 1Mo 7:13, 14

g 1Mo 12:7

h 1Mo 7:2

3Mo 20:25

i 5Mo 27:6

j 1Mo 3:17

1Mo 5:29

k 1Mo 6:5

Kog 7:20

Mt 15:19

l 1Mo 6:7, 17

1Mo 9:11

Jes 54:9

m 1Mo 1:14

L 74:17

Kog 1:4

PTK 9

n 1Mo 1:28

o 1Mo 1:26

Jk 3:7

1. MOOSESE 7:24–9:2

13 Esimese kuu esimeseks päevaks — aastal, kui Noa sai 601-aastaseks^a — oli vesi sedavõrd alanenud, et ei katnud enam maad. Noa vaatas katuseavast välja ja nägi, et maapind on tahenemas. **14** Teise kuu kahekümne seitsmendaks päevaks oli maa täiesti kuiv.

15 Nüüd ütles Jumal Noale:

16 „Mine oma naise, poegade ja pojanaistega laevast välja.^b

17 Vii endaga välja ka kõik teised elusolendid:^c tiivulised, loomad ja maadliigi liikuvad loomad, et nad paljuneksid, oleksid viljakad ja täidaksid maa.”^d

18 Noa läkski välja oma poegade,^e naise ja pojanaistega.

19 Kõik elusolendid, maadliigi liikuvad loomad ja tiivulised, kõik, kes maa peal liiguvad, läksid laevast rühmadena välja.^f

20 Siis ehitas Noa Jehoovale altari^g ning tõi mõned puhtad loomad ja puhtad linnud^h altaril põletusohvriks.ⁱ **21** Jehoova tundis meeldivat* lõhna ja Jehoova mõtles oma südames: „Ma ei nea enam kunagi inimese pärast maapinda,^j sest inimese süda kaldub halva poole lapsepõlvest peale.^k Ka ei hävita ma enam kõiki elusolendeid, nagu ma seekord tegin.^l **22** Enam ei lõppe maa peal külv ega lõikus, külm ega kuum, suvi ega talv, päev ega öö.”^m

9 Jumal õnnistas Noad ja tema poegi: „Olge viljakad, teid saagu palju ja täitke maa.”ⁿ **2** Teid pelgavad ja kardavad kõik loomad maa peal, tiivulised taeva all, maadliigi liikuvad loomad ja mere kalad. Need on antud teie kätte.^o

8:21 * Võib tõlkida ka „lepitavat”.

3 Kõik elavad loomad olgu teile toiduks.^a Nii nagu ma olen andnud teile rohelised taimed, annan ma teile ka need.^b **4** Aga te ei tohi süüa liha koos verega, see tähendab eluga*.^c

5 Ma nõuan aru igalt elusolendilt*, kes valab teie vere. Igalt inimeselt, kes valab kaasinimese vere, nõuan ma aru.^d **6** Kes valab inimese vere, selle enda vere valab inimene,^e sest ma olen teinud inimese enda sarnaseks.^f **7** Olge siis viljakad ja paljunege, teie arv kasvagu maa peal ja teid saagu palju.”^g

8 Seejärel ütles Jumal Noale ja tema poegadele: **9** „Ma sõlmin nüüd lepingu^h teie ja teie järglastega **10** ning iga elusolendiga, kes on koos teiega: lindude, loomade ja kõigi elusolenditega maa peal, kõigiga, kes laevast välja tulid, iga elusolendiga maa peal.ⁱ **11** Ma sõlmin teiega lepingu: mitte kunagi enam ei tee uputusveed lõpu kõigile elusolendeile ja mitte kunagi enam ei hävita veeuputus maad.”^j

12 Jumal lisas: „Lepingut, mille ma sõlmin teie ja iga elusolendiga, kes on koos teiega, ja mis püsib põlvest põlve, kinnitab see: **13** ma panen pilvedesse vikerkaare. See on minu ja maa vahel sõlmitud lepingu tähiseks. **14** Kui ma toon maa kohale pilvi, ilmub pilvedesse vikerkaar. **15** Siis ma mõtlen lepingule, mille ma tegin teie ja kõigi teiste elusolenditega. Mitte kunagi enam ei tule veeuputus, mis hävitaks kõik elusolendid.^k **16** Kui pilvedesse ilmub vikerkaar, vaatan ma seda

9:4 *Võib tõlkida ka „hingega”. 9:5
*Siin võidakse mõelda nii inimest kui ka looma.

PTK 9

a 1Ti 4:3

b 1Mo 1:29

c 3Mo 3:17
3Mo 7:26
3Mo 17:10, 13
3Mo 17:11, 14
5Mo 12:
16, 23
Ap 15:20, 29
Ap 21:25d 1Mo 4:8, 10
2Mo 21:12e 2Mo 20:13
4Mo 35:30
Mt 26:52

f 1Mo 1:27

g 1Mo 1:28
1Mo 10:32h 1Mo 9:15
Jes 54:9

i 1Mo 8:17

j 1Mo 8:21

k 1Mo 8:21

Teine veerg

a 1Mo 9:12, 13

b 1Mo 5:32
1Mo 7:7
1Mo 10:1

c 1Mo 10:6

d 1Mo 10:32

e 5Mo 7:1

f Jos 17:13

g Koh 1:28

h 1Mo 7:6

ja mõtlen igavesele lepingule enda ja kõigi elusolendite vahel maa peal.”

17 Jumal kinnitas Noale veel kord: „See on selle lepingu tähis, mille ma sõlmin kõigi elusolenditega, kes on maa peal.”^a

18 Noa pojad, kes laevast välja tulid, olid Seem, Haam ja Jaafet.^b Haamile sündis Kaanan.^c **19** Need kolm olid Noa pojad, kellest põlvnes kogu maa rahvastik.^d

20 Noast sai põllumees ja ta rajas viinamarjaistanduse.

21 Kord, kui ta veini jõi, jäi ta purju ning ajas end telgis paljaks. **22** Haam, Kaanani isa, nägi oma isa paljana ja rääkis sellest oma kahele vennale, kes olid väljas. **23** Siis võtsid Seem ja Jaafet ühe riide, panid selle õlgadele ja läksid selg ees telki. Nad katsid oma isa palja ihu kinni. Nende näod olid ära pööratud, nii et nad ei näinud oma isa paljast ihu.

24 Kui Noa veiniuimast ärkas, sai ta teada, mida tema noorim poeg oli talle teinud.

25 Seepeale ta ütles:

„Neetud olgu Kaanan!^e
Saagu temast oma vendade
kõige alam ori!”^f

26 Ta lisas:

„Kiidetud olgu Jehoova,
Seemi Jumal!
Kaananist saagu Seemi ori.”^g

27 Jaafetile andku Jumal suured maavaldused, ta elagu Seemi telkides. Kaananist saagu ka tema ori.”

28 Noa elas pärast veeuputust veel 350 aastat.^h **29** Noa elupäevi oli kokku 950 aastat, siis ta suri.

10 Need on Noa poegade Seemi,^a Haami ja Jaafeti järeltulijad.

Pärast veeuputust sündisid neile pojad.^b **2** Jaafeti pojad olid Gomer,^c Maagoog,^d Madai, Jaavan, Tubal,^e Mesek^f ja Tiirasa.^g

3 Gomeri pojad olid Askenas,^h Riifat ja Toogarma.ⁱ

4 Jaavani pojad olid Elisaa,^j Tarsis,^k Kittim^l ja Dodanim.

5 Neist tulid saarte elanikud, kes levisid oma maadesse oma keelte, suguvõsade ja rahvaste järgi.

6 Haami pojad olid Kuus, Mitsraim,^m Puutⁿ ja Kaanan.^o

7 Kuusi pojad olid Seba,^p Havila, Sabta, Raema^q ja Sabteka.

Raema pojad olid Seeba ja Dedan.

8 Kuusile sündis Nimrod, kellest sai esimene vägev mees maa peal. **9** Temast sai vägev kütt, Jehoova vastane. See pärast öeldakse: „Selline nagu Nimrod – vägev kütt, Jehoova vastane.” **10** Tema kuningriigi esimesed linnad olid Paabel,^r Uruk,^s Akad ja Kalne, mis asusid Sinearimaal.⁵ **11** Sellelt maalt läks ta Assüüriasest^z ning ehitas Niineve,^z Rehobot-liri, Kelahi **12** ning Reseni Niineve ja Kelahi vahele; see on suur linn*.

13 Mitsraimile sündisid Luudim,^t Anamim, Lehabim, Naftuhim,^u **14** Patruusim,^v Kasluhim, kellest põlvnevad vilistid,^w ja Kaftoorim.^õ

10:12 *Teine võimalik tähendus: „need moodustavad suure linna”.

PTK 10

- a Lu 3:23, 36
b 1Mo 9:18, 19
c Hes 38:6
d Hes 38:2
e Jes 66:19
Hes 27:13
f L 120:5
Hes 32:26
g 1Aj 1:5–7
h Jer 51:27
i Hes 27:14
Hes 38:6
j Hes 27:7
k Jn 1:3
l Jes 23:1
m 1Mo 50:11
n Jer 46:9
Nah 3:9
o 4Mo 34:2
1Aj 1:8–10
p L 72:10
q Hes 27:22
r 1Mo 11:9
s Esr 4:9
š Tn 1:2
z Mi 5:6
ž Jn 3:3
Mt 12:41
t Jer 46:9
u 1Aj 1:11, 12
v Hes 29:14
w Jos 13:2, 3
Jer 47:4
õ 5Mo 2:23

Teine veerg

- a Jos 13:6
Mr 7:24
b 1Mo 25:10
1Mo 27:46
1Aj 1:13–16
c Koh 1:21
d 1Mo 15:16
5Mo 3:8
e Jos 11:3
f Hes 27:11
g 1Ku 8:65
h 1Mo 20:1
i Jos 15:20, 47
Ap 8:26
j 1Mo 13:10
1Mo 19:24
Ju 7
k 5Mo 29:23
l 1Mo 11:17
m Esr 4:9
Ap 2:8, 9
n Hes 27:23
o 1Mo 11:10
p 1Aj 1:17
q 1Mo 11:12
Lu 3:23, 35
r 1Mo 11:16
s 1Aj 1:19
š 1Aj 1:20–23
z 1Ku 9:28
ž 1Ku 10:11

1. MOOSESE 10:1–30

15 Kaananile sündisid tema esmasündinu Siidon^a ja Heet.^b

16 Samuti põlvnevad temast jebuuslased,^c emorlased,^d giraaslased, **17** hiivlased,^e arkiilased, siinlased, **18** arvdlased,^f semarlased ja hamatlased.^g Kaananlaste suguvõsad levisid mitmele poole. **19** Kaananlaste piir ulatus Siidonist Gerarini,^h mis oli Gaza' lähedal, ning Soodoma, Gommorra,ⁱ Adma ja Sebojimini^k Lesa lähedal. **20** Need olid Haami pojad oma suguvõsade, keelte, maade ja rahvaste järgi.

21 Seemile, kes oli kõigi Eeberi^l poegade esiisa, sündisid samuti lapsed. Seem oli Jaafeti vend, Jaafet aga oli vendadest vanim.* **22** Seemi pojad olid Eelam,^m Assur,ⁿ Arpaksad,^o Luud ja Aram.^p

23 Arami pojad olid Uuts, Huul, Geter ja Maas.

24 Arpaksadile sündis Selah,^q Selahile sündis Eeber.

25 Eeberile sündis kaks poega. Ühe nimi oli Peleg*,^r sest tema eluajal jagunes maa[#]. Tema venna nimi oli Joktan.^s

26 Joktanile sündisid Almodad, Selef, Hasarmavet, Jerah,⁵ **27** Hadoram, Uusal, Dikla, **28** Oobal, Abimael, Seeba, **29** Oofir,^z Havila ja Joobab. Need kõik olid Joktani pojad.

30 Nende elukohad olid Meesast kuni Sefaarani, idamaa mägedeni.

10:21 *Teine võimalik tähendus: „Seem oli Jaafeti vanem vend”. **10:25** *Nimi Peleg tähendab „jagunemine”. [#]Võib tõlkida ka „maa rahvastik”.

31 Need olid Seemi pojad oma suguvõsade, keelte, maade ja rahvaste järgi.^a

32 Need olid Noa poegade suguvõsad nende põlvnemislünnide ja rahvaste järgi. Neist suguvõsadest põlvnevad rahvad, kes pärast veeuputust asustasid maa.^b

11 Kogu maal oli üks keel ja üks sõnavara. **2** Kui inimesed rändasid ida poole, leidsid nad Sinearimaal^c orutasandiku ja jäid sinna elama. **3** Nad ütlesid üksteisele: „Tulge, teeme telliseid ja põletame neid tules!” Kivide asemel kasutasid nad telliseid ja mõrdiks oli neil bituumen. **4** Nad ütlesid veel: „Ehitame endale linna ja torni, mille tipp ulatuks taevasse! Nii saab meie nimi kuulsaks ja me ei haju üle maa.”^d

5 Jehoova läks alla vaatama linna ja torni, mida inimesed ehitasid. **6** Ja Jehoova ütles: „Nad on ühtne rahvas ja neil on üks keel^e ning see on alles nende tegude algus. Nüüd ei ole neile võimatu miski, mida nad ette võtavad. **7** Lähme^f alla ja segame ära nende keele, et nad ei saaks üksteisest aru.” **8** Ja Jehoova hajutas nad sealt üle kogu maa^g ning linna ehitamine jäi soiku. **9** Linnale pandi nimeks Paabel*,^h sest seal segas Jehoova ära kogu maa keele. Jehoova hajutas nad sealt üle kogu maa.

10 Need on Seemiⁱ järeltulijad.

Seem oli 100 aastat vana, kui talle kaks aastat pärast veeuputust sündis Arpaksad.^j **11** Pärast Arpaksadi sündi elas Seem veel 500 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.^k

11:9 *Nimi Paabel tähendab „segadus”.

PTK 10

a 1Mo 10:5

b 1Mo 9:7
1Mo 9:19
Ap 17:26

PTK 11

c 1Mo 10:9, 10
Tn 1:2

d 1Mo 9:1

e 1Mo 11:1

f 1Mo 1:26

g 5Mo 32:8

h Jer 50:1

i 1Mo 6:10
Lu 3:23, 36

j 1Mo 10:22
1Aj 1:17

k 1Mo 10:21

Teine veerg

a 1Mo 10:24
1Aj 1:18
Lu 3:23, 35

b 1Mo 10:21
1Aj 1:18

c 1Mo 10:25
1Aj 1:19

d Lu 3:23, 35

e 1Mo 11:32
Lu 3:23, 34

f 1Mo 12:7
1Mo 15:1, 6
1Mo 17:5
Jk 2:23

g Jos 24:2

h 1Mo 12:4
1Mo 19:1
2Pe 2:7

i Ap 7:4

j 1Mo 15:7
Neh 9:7

k 1Mo 12:11
1Mo 17:15
1Mo 20:
12, 13
1Pe 3:6

12 Kui Arpaksad oli elanud 35 aastat, sündis talle Selah.^a

13 Pärast Selahi sündi elas Arpaksad veel 403 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

14 Kui Selah oli elanud 30 aastat, sündis talle Eeber.^b

15 Pärast Eeberi sündi elas Selah veel 403 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

16 Kui Eeber oli elanud 34 aastat, sündis talle Peleg.^c

17 Pärast Pelegi sündi elas Eeber veel 430 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

18 Kui Peleg oli elanud 30 aastat, sündis talle Reu.^d

19 Pärast Reu sündi elas Peleg veel 209 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

20 Kui Reu oli elanud 32 aastat, sündis talle Serug. **21** Pärast Serugi sündi elas Reu veel 207 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

22 Kui Serug oli elanud 30 aastat, sündis talle Naahor.

23 Pärast Naahori sündi elas Serug veel 200 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

24 Kui Naahor oli elanud 29 aastat, sündis talle Terah.^e

25 Pärast Terahi sündi elas Naahor veel 119 aastat. Talle sündis poegi ja tütreid.

26 Kui Terah oli elanud 70 aastat, sündisid talle Aabram,^f Naahor^g ja Haaran.

27 Need on Terahi järeltulijad.

Terahile sündisid Aabram, Naahor ja Haaran. Haaranile sündis Lott.^h **28** Haaran suri oma sünnimaal kaldealasteⁱ Uris,^j kui tema isa Terah veel elas. **29** Aabram ja Naahor võtsid kumbki endale naise. Aabrami naiseks sai Saara^k ja Naahori naiseks Haarani tütar

Milka.^a Haaran oli Milka ja Jiska isa. **30** Saarai oli aga viljatu,^b tal ei olnud lapsi.

31 Terah lahkus koos oma poja Aabrami ja pojapoja Lotiga,^c kes oli Haarani poeg, ning Aabrami naise Saaraiga kaldealaste Urist ning asus teele Kaananimaa^d poole. Nad jõudsid Haaranisse^e ja jäid sinna elama. **32** Terahi elupäevi oli 205 aastat. Ta suri Haaranis.

12 Jehoova ütles Aabramile: „Mine ära oma maalt, oma sugulaste juurest ja isamajast maale, kuhu ma sind juhatan.^f **2** Ma teen sind suureks rahvaks ja õnnistan sind, ma teen su nime suureks ja sa oled teistele õnnistuseks.^g **3** Ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, ja panen needu alla need, kes sind neavad,^h ja sinu kaudu saavad õnnistused osaks kõigile suguvõsadele* maa peal.”ⁱ

4 Siis Aabram läks, nagu Jehoova oli talle öelnud, ja Lott läks koos temaga. Aabram oli 75 aastat vana, kui ta Haaranist lahkus.^j **5** Aabram asus Kaananimaale teele^k koos oma naise Saarai,^l vennapoja Loti^m ja Haaranis soetatud teenijatega ning võttis kaasa kogu vara, mis nad olid kogunud.ⁿ Kui nad Kaananimaale jõudsid, **6** rändas Aabram läbi maa kuni Sekemi-nimelise paigani^o Moore suurte puude lähedal.^p Tol ajal elasid sellel maal kaananelased. **7** Siis ilmutas Jehoova end Aabramile ja ütles: „Selle maa^q annan ma sinu järeltulija-

12:3 *Võib tõlkida ka „nõutavad endale õnnistuse kõik suguvõsad”. Viitab ilmselt sellele, et õnnistuse saamiseks on vaja midagi teha.

PTK 11

- a 1Mo 22:20
1Mo 24:15
- b 1Mo 16:1, 2
Ro 4:19
Heb 11:11
- c 1Mo 11:27, 28
- d 1Mo 10:19
- e 1Mo 12:4
1Mo 27:42, 43
Ap 7:2, 4

PTK 12

- f Jos 24:3
Ap 7:3, 4
- g 1Mo 13:14, 16
1Mo 15:1, 5
1Mo 17:5
1Mo 22:17, 18
5Mo 26:5
- h 1Mo 27:29, 30
- i Ap 3:25
Ga 3:8
- j Heb 11:8
- k 1Mo 26:3
- l 1Mo 11:29
- m 1Mo 11:31
- n 1Mo 13:5, 6
- o Ap 7:15, 16
- p 1Mo 35:4
5Mo 11:29, 30
- q 1Mo 13:14, 15
1Mo 15:1, 7
1Mo 17:1, 8
5Mo 34:4

Teine veerg

- a 1Mo 3:15
1Mo 21:12
1Mo 28:13, 14
Ro 9:7
Ga 3:16
- b 1Mo 28:16-19
1Mo 31:13
- c 1Mo 13:1, 3
Jos 7:2
- d 1Mo 8:20
1Mo 35:2, 3
- e 1Mo 26:25
- f 1Mo 20:1
1Mo 24:62
- g 1Mo 26:1, 2
- h L 105:13
- i 1Mo 26:7
- j 1Mo 20:11, 12
- k 1Mo 20:14
1Mo 24:34, 35
- l 1Mo 11:29
1Mo 17:15
1Mo 23:2, 19

tele*.”^a Seejärel ehitas Aabram sinna altari Jehoovale, kes oli end talle ilmutanud. **8** Sealt liikus ta edasi Peetelist^b ida pool olevale mägismaale ja löi oma telgi üles nii, et Peetel jäi temast lääne ja Ai^c ida poole. Ta ehitas sinna Jehoovale altari^d ja ülistas Jehoova nime.^e **9** Mõne aja pärast pani Aabram laagri kokku ja rändas edasi Negevi*^f poole, jäädes aeg-ajalt eri paigus laagrisse.

10 Aga Kaananimaad tabas näljahäda,^g ja kuna see oli ränk, läks Aabram mõneks ajaks* Egiptusse elama.^h

11 Enne Egiptusse jõudmist ütles ta oma naisele Saarail: „Kuula mind palun. Sa oled kaunis naine.ⁱ **12** Kui egiptlased näevad sind koos minuga, järeldavad nad, et sa oled mu naine, ja tapavad mu, aga sinu jätavad ellu. **13** Ütle siis palun, et sa oled mu öde, et mul tänu sinule võiks hästi minna ja ma jääksin elama.”^j

14 Niipea kui Aabram Egiptusse jõudis, märkasid egiptlased, et naine on väga ilus. **15** Teda nägid ka vaarao lähikondlased ja kiitsid teda vaaraole, nii et naine võeti vaarao kotta. **16** Vaarao kohtles Aabramit Saarai pärast hästi ning andis talle lambaid, veiseid, isa- ja emaesleid, sulaseid ja teenijannasid ning kaameleid.^k **17** Aga Jehoova löi vaaroad ja tema kodakondseid Aabrami naise Saarai^l pärast ränkade nuhtlustega. **18** Seepeale kutsus vaarao Aabrami enda juurde ja ütles: „Mis sa oled mulle

12:7 *Sõna-sõnalt „seemnele”. **12:9** *Negev tähendab „lõuna”. Seega rändas ta tötatud maal lõuna poole. **12:10** *Võib tõlkida ka „võõrana”.

teinud! Miks sa ei õelnud mulle, et ta on su naine? **19** Miks sa ütlesid, et ta on su õde?^a Vähe puudus, et ma oleksin ta endale naiseks võtnud! Võta oma naine ja mine!” **20** Siis andis vaarao oma meestele käsu, et nad saadaksid Aabrami ära koos naise ja kõigega, mis talle kuulus.^b

13 Abram läks koos oma naise ja kõigega, mis tal oli, Egiptusest Negevisse.^c Ka Lott läks koos temaga. **2** Aabramil oli väga palju kariloomi, hõbedat ja kulda.^d **3** Teekonnal Negevist Peetelisse peatus ta mitmes kohas, kuni jõudis paika Peeteli ja Ai vahel,^e kus ta oli varem peatunud **4** ja kuhu ta oli altari ehitanud. Seal ülistas Abram Jehoova nime.

5 Ka Lotil, kes rändas koos Aabramiga, oli lambaid ja veiseid ning telke. **6** Neile kõigile aga ei jätkunud maad, et koos elada; nende vara oli sedavõrd suureks kasvanud, et nad ei saanud enam kokku jääda. **7** Nii puhkes Aabrami ja Loti karjaste vahel tüli. (Tol ajal elasid sellel maal ka kaananlased ja perislased.)^f **8** Siis Aabram ütles Lotile:^g „Ärme riidleme omavahel ja ärgu meie karjased tülitsegu, sest me oleme ju vennad. **9** Eks ole kogu maa sinu ees valla? Palun lahku mu juurest. Kui sina lähed vasakule, lähen mina paremale, aga kui sina lähed paremale, lähen mina vasakule.” **10** Lott vaatas ringi ja nägi, et kogu Jordani piirkond^h kuni Soariniⁱ on veerikas (see oli nõnda enne, kui Jehoova Soodoma ja Gomorra hävitas), et see on nagu Jehoova aed*,^j nagu Egiptusemaa. **11** Siis valis Lott endale

13:10 *Möeldakse Eedeni aeda.

PTK 12

a 1Mo 20:11, 12

b L 105:14

PTK 13

c 1Mo 12:9

1Mo 20:1

d 1Mo 24:34, 35

e 1Mo 12:8, 9
Jos 7:2

f 1Mo 10:19

g 1Mo 11:27

h 1Mo 19:28

i 1Mo 19:20–22

j 1Mo 2:8, 9

Teine veerg

a 1Mo 19:28, 29

b 1Mo 18:20
1Mo 19:5
2Pe 2:6–8
Ju 7

c 1Mo 12:7
1Mo 15:18
1Mo 24:7
2Mo 33:1

d 1Mo 12:2
1Mo 15:1, 5
2Mo 1:7
Heb 11:12

e 1Mo 23:2

f 1Mo 18:1
1Mo 23:19
1Mo 25:9, 10
1Mo 35:27

g 1Mo 12:7

PTK 14

h 1Mo 10:9, 10

i 1Mo 10:22

j 1Mo 14:17

k 1Mo 10:19
1Mo 13:12

l 1Mo 13:10, 12

m 5Mo 29:23

n 1Mo 14:10

o 4Mo 34:2, 12

kogu Jordani piirkonna ja viis oma laagri ida poole. Nii lahkusid nad üksteisest. **12** Aabram elas Kaananimaal, aga Lott Jordani piirkonna linnade lähedal.^a Viimaks lõi Lott telgid üles Soodoma juurde. **13** Soodoma mehed olid aga kurjad ja patustasid rängalt Jehoova vastu.^b

14 Kui Lott oli lahkunud, ütles Jehoova Aabramile: „Vaata palun põhja ja lõuna, ida ja lääne poole. **15** Kogu selle maa, mida sa näed, annan ma sinule ja su järeltulijatele* püsivaks omandiks.^c **16** Ma annan sulle nii palju järeltulijaid, kui on mullapõrmu kübeid – kui neid oleks võimalik kokku lugeda, saaks kokku lugeda ka sinu järeltulijaid.^d **17** Rända maa pikuti ja laiuti läbi, sest ma annan selle sinule.” **18** Abram tegigi nii ja elas edasi telkides. Ta läks elama Hebroni^e lähedale Mamresse,^f suurte puude sallu, ja ehitas sinna Jehoovale altari.^g

14 Sineari^h kuningas Amrafel, Ellasari kuningas Arjok, Eelamiⁱ kuningas Kedorlaomer^j ja Goojimi kuningas Tideal **2** astusid sõtta Soodoma^k kuninga Bera, Gomorra^l kuninga Birsu, Adma kuninga Sineabi, Sebojimi^m kuninga Semeeberi ja Bela (see on Soari) kuninga vastu. **3** Nad ühendasid oma jõud Siddimi orus,ⁿ kus on Soolameri*.^o

4 Need* olid teeninud Kedorlaomerit kaksteist aastat, aga kolmeteistkümnendal aastal hakkasid nad mässama. **5** Neljateistkümnendal aastal löid Ke-

13:15 *Sõna-sõnalt „seemnele”. 14:3 *St Surnumeri. 14:4 *Viitab ilmselt salmis 2 mainitud viiele kuningale.

dorlaomer ja temaga liitunud kuningad refalasi Astarot-Karnaimis, susiite Haamis, emiite^a Saave-Kirjataimis **6** ja Seiri mägedes^b elavaid horiite^c kuni Eel-Paaranini kõrbe ääres. **7** Seejärel pöördusid nad tagasi ja tulid Een-Mispatti, see on Kaadesesse,^d ja vallutasid kogu amalekkide^e maa. Nad alistasid ka emorlased,^f kes elasid Hase-son-Taamaris.^g

8 Siis läksid välja Soodoma kuningas, Gomorra kuningas, Adma kuningas, Sebojimi kuningas ja Bela (see on Soari) kuningas ning seadsid end Siddimi orus lahinguvalmis **9** Eelami kuninga Kedorlaomeri, Goojimi kuninga Tideali, Sineari kuninga Amrafeli ja Ellasari kuninga Arjoki^h vastu – viis kuningat nelja vastu. **10** Siddimi org oli täis bituemeniauke. Kui siis Soodoma ja Gomorra kuningad püüdsid põgeneda, kukkusid nad nendesse, aga ülejäänud põgenesid mägedesse. **11** Siis võtsid neli võidukat kuningat kogu Soodoma ja Gomorra vara ja toidu ning asusid teele.ⁱ **12** Nad võtsid kaasa ka Aabrami vennapoja Loti, kes elas Soodomas,^j ja tema vara ning läksid oma teed.

13 Üks põgenema pääsenud mees tuli ja rääkis sellest heebrealsele Aabramile, kes elas sel ajal oma laagriga Eskoli ja Aaneri venna, emorlase Mamre puudesalus.^k Need mehed olid Aabrami liitlased. **14** Nii kuulis Aabram, et ta vennapoeg^l on vangi võetud. Ta kogus kokku oma mehed, kes olid võitluseks väljaõppe saanud – 318 sulast, kes olid sündinud tema kojas –, ja ajas vaenlasi taga kuni Daanini.^m **15** Öösel jaotas ta oma

PTK 14

a 5Mo 2:10, 11

b 1Mo 36:8

c 5Mo 2:12

d 4Mo 20:1

e 1Mo 36:12
15a 15:2

f 1Mo 10:15, 16

g 2Aj 20:2

h 1Mo 14:1, 2

i 1Mo 14:16

j 1Mo 19:1

k 1Mo 13:18
1Mo 14:24

l 1Mo 11:27

m Koh 18:29

Teine veerg

a 2Sa 18:18

b L 110:4
Heb 6:20
Heb 7:1, 2c L 83:18
Heb 5:5, 10

d Heb 7:4

e 1Mo 14:13

PTK 15

f L 27:1
Jes 41:10
Ro 8:31
Heb 13:6g 5Mo 33:29
Op 30:5

h 1Mo 17:5, 6

mehed rühmadesse ning ründas ja lõi vaenlasi. Ta jälitas neid kuni Hoobani, mis on Damaskusest põhja pool. **16** Ta tõi tagasi kogu vara, ka oma vennapoja Loti ja tema vara, samuti naised ja kõik teised.

17 Kui Aabram pärast Kedorlaomeri ja teiste kuningatöömist tagasi pöördus, tuli Soodoma kuningas talle vastu Saave orgu, see on Kuningaorgu.^a **18** Siis tõi Saalemi kuningas Melkisedek^b leiba ja veini. Ta oli kõrgeima Jumala preester.^c

19 Ta õnnistas Aabramit:

„Õnnistagu Aabramit kõrgeim Jumal,

kes on teinud taeva ja maa,

20 kiidetud olgu kõrgeim Jumal,

kes on andnud su rõhujad su kätte!”

Ja Aabram andis talle saagiks võetust kümnendiku.^d

21 Pärast seda ütles Soodoma kuningas Aabramile: „Anna inimesed mulle, aga vara jätta endale.” **22** Aabram vastas Soodoma kuningale: „Ma tõstan oma käe ja vannun Jehoo-va, kõrgeima Jumala ees, kes on teinud taeva ja maa, **23** et ma ei võta sinu omast midagi, ei lõngajuppi ega sandaali-rihmagi, et sa ei saaks öelda: „Mina tegin Aabrami rikkaks.” **24** Ma ei võta endale midagi muud kui vaid selle, mida noored mehed on juba sõõnud. Küll aga võtku oma osa Aaner, Eskol ja Mamre^e – mehed, kes käisid koos minuga.”

15 Pärast seda tuli Aabramile nägemuses Jehoovalt sõnum: „Ära karda,^f Aabram, mina olen sulle kilbiks!^g Sinu tasu on väga suur!”^h **2** Aga

Aabram ütles: „Kõrgeim valitseja Jehoova, miks sa peaksid mulle tasu andma? Mul ei ole ju lapsi. Kõik, mis mul on, pärib Damaskuse mees Elieser.”^a

3 Aabram lisas: „Sa ei ole andnud mulle järglast^b ja minu pärijaks saab mu sulane.” **4** Kuid Jehoova vastas talle: „Sinu pärijaks ei saa mitte see mees, vaid sinu enda poeg.”^c

5 Siis viis ta Aabrami välja ja ütles: „Vaata palun üles taeva poole ja loe tähed kokku, kui suudad.” Ta lisas: „Niisama palju saab olema su järeltulijaid.”^d

6 Aabram uskus Jehoovat^e ja seetõttu tunnistas Jumal ta õigeks.^f **7** Jumal jätkas: „Mina olen Jehoova, kes tõi sind välja kaldealaste Urist, et anda sinule see maa.”^g **8** Aga Aabram küsis: „Kõrgeim valitseja Jehoova, kust ma tean, et see saab minu omaks?” **9** Jumal vastas: „Võta üks kolmeaastane lehmullikas, kolmeaastane kits, kolmeaastane jää, turteltuvi ja tuvipoeg.” **10** Ta võttis need ja lõikas pooleks ning pani iga tüki teisega vastakuti,^{*} aga linde ta pooleks ei lõiganud. **11** Korjuste kallale hakkasid kippuma röövlinnud, kuid Aabram peletas nad eemale.

12 Päikeseloojangu ajal vaus Aabram sügavasse unne ning tema üle laskus süngene pilkane pimedus. **13** Siis ütles Jumal Aabramile: „Tea, et sinu järeltulijad elavad võõrana maal, mis ei ole nende oma. Nad tehakse orjaks ja neid rüütatakse 400 aastat.”^h **14** Aga ma mõistan kohut rahva üle, keda nad teenivad,ⁱ ja pärast

15:10 *Tolleaegse tava kohaselt tähistas looma pooleks lõikamine ja tükkide vahelt läbi käimine lepingu sõlmimist.

PTK 15

a 1Mo 24:2, 3

b 1Mo 12:7
Ap 7:5c 1Mo 17:15, 16
1Mo 21:12d 1Mo 22:17
5Mo 1:10
Ro 4:18
Heb 11:12

e Heb 11:8

f Ro 4:13, 22
Ga 3:6
Jk 2:23g 1Mo 11:31
Neh 9:7h 1Mo 21:9
2Mo 1:13, 14
2Mo 3:7
Ap 7:6, 7i 2Mo 7:4
4Mo 33:4

Teine veerg

a 2Mo 3:22
L 105:37

b 1Mo 25:8

c Jos 14:1
Ap 7:7d 1Ku 21:26
2Ku 21:11e 1Mo 17:19
1Mo 22:17

f 2Mo 3:8

g 1Ku 4:21

h 1Sa 15:6

i Jos 1:4

j 2Mo 13:17

k Jos 17:15

l 5Mo 7:1

PTK 16

m 1Mo 15:2, 3

n Ga 4:25

o 1Mo 30:1, 3

seada lahkuvad nad sealt suure varandusega.^a **15** Kuid sina lähed rahu oma esiisade juurde, sind maetakse kõrges vanuses.^b **16** Alles neljas põlvkond tuleb siia tagasi,^c sest emorlaste* kurjuse mõõt pole veel täis saanud.”^d

17 Kui päike oli loojunud ja pimedus võttis maad, ilmuksid sinna suitsev ahi ja lõõmav tõrvik ning läksid lihatükkide vahelt läbi. **18** Sel päeval sõlmis Jehoova Aabramiga lepingu,^e öeldes: „Sinu järeltulijatele annan ma selle maa,^f Egiptuse vadist* kuni suure jõeni, Eufratini:^g **19** maa, kus elavad keenlased,^h kenislased, kadmonlased, **20** hetid,ⁱ perislased,^j refalased,^k **21** emorlased, kaananlased, girgaaslased ja jebuaslased.”^l

16 Aabrami naine Saarai polnud talle lapsi sünnitanud.^m Saarail aga oli teenijaks egiptlanna nimega Haagarⁿ **2** ja ta ütles Aabramile: „Jehoova pole lasknud mul lapsi ilmale tuua. Seepärast ma palun sind, heida mu teenija juurde, ehk saan ma endale tema kaudu lapsi.”^o Aabram võttiski Saaraid kuulda. **3** Niisiis, kui Aabram oli elanud Kaananimaal kümme aastat, andis Aabrami naine Saarai oma teenija egiptlanna Haagari oma mehele Aabramile naiseks. **4** Aabram heitis Haagari juurde ja see jäi rasedaks. Kui Haagar sai aru, et ta ootab last, hakkas ta oma emandat põlgama.

5 Siis ütles Saarai Aabramile: „See on sinu süü, et mulle on

15:16 *Sõna „emorlased” viitab siin kõigile Kaananimaa rahvastele. **15:18** *Sõna-sõnal „jõest”, kuid see ei viita Niiluse jõele.

liiga teatud! Mina andsin oma teenija sinu käte vahele, aga kui ta sai aru, et ootab last, hakkas ta mind põlgama. Möistku Jehoova kohut minu ja sinu vahel!" **6** Aabram vastas Saaraile: „Su teenija on su meelevalle all. Talita temaga, nagu sa heaks arvad." Siis alandas Saara Haagarit ning see jooksis tema juurest ära.

7 Hiljem leidis Jehoova ingel Haagari kõrbest allika juurest, mis on Suuri^a tee ääres. **8** Ta küsis: „Haagar, Saara! teenija, kust sa tuled ja kuhu sa lähed?" Naine vastas: „Ma põgenesin oma emanda Saara juurest." **9** Jehoova ingel ütles: „Mina oma emanda juurde tagasi ja alandu tema käe alla." **10** Jehoova ingel jätkas: „Ma annan sulle nii palju järeltulijaid, et neid pole võimalik ära lugeda." **11** Jehoova ingel ütles veel: „Sa oled lapseootel ja sünnitad poja. Pane talle nimeks Ismael*, sest Jehoova on kuulnud su kitsikusest. **12** Temast saab mees nagu mets-eesel*. Tema käsi on igauhe vastu ja igauhe käsi on tema vastu ning ta elab oma vendade lähedal#." **13** Siis hüüdis Haagar Jehoova poole, kes oli temaga rääkinud: „Sina oled Jumal, kes näeb kõike",^c mõeldes endamisi: „Kas ma tõesti nägin siin teda, kes näeb mind?" **14** See pärast sai see kaev nimeks Beer-Lahhai-Roi*. See on Kaa-

16:11 *Nimi Ismael tähendab „Jumal kuuleb". **16:12** *Tõenäoliselt viitab see võrdlus sõltumatule loomusele. #Teine võimalik tähendus: „ta elab oma vendadega vaenus". **16:14** *Nimi Beer-Lahhai-Roi tähendab „selle kaev, kes elab ja mind näeb".

PTK 16

a 1Mo 25:17, 18
2Mo 15:22

b 1Mo 17:20
1Mo 25:13-16
1Aj 1:29-31

c Öp 15:3

Teine veerg

a 1Mo 21:9
Ga 4:22, 24

PTK 17

b 1Mo 15:18
L 105:8-11

c 1Mo 22:17
5Mo 1:10
Heb 11:11, 12

d L 105:9-11

e 1Mo 13:16
Ro 4:17

f 1Mo 35:10, 11

g Lu 1:72, 73

h 2Mo 6:4
Heb 11:8, 9

i 5Mo 14:2

j 1Mo 21:4
Ro 2:29

k Ap 7:8
Ro 4:11

1. MOOSESE 16:6-17:12

dese ja Beredi vahel. **15** Haagar sünnitas Aabramile poja ning Aabram pani oma poja nimeks Ismael.^a **16** Aabram oli 86-aastane, kui Haagar talle Ismaeli sünnitas.

17 Kui Aabram oli 99-aastane, ilmutas Jehoova end talle ja ütles: „Mina olen kõikvõimas Jumal. Käi koos minuga ja ole laitmatu. **2** Ma pean meievahelist lepingut^b ja annan sulle väga palju järeltulijaid." ^c

3 Seepeale langes Aabram silmili maha ja Jumal ütles talle veel: **4** „Ma olen teinud sinuga lepingu^d ja sa saad paljude rahvaste isaks.^e **5** Sinu nimi ärgu olgu enam Aabram*, vaid Aabraham^f, sest ma teen sind paljude rahvaste isaks. **6** Ma teen sind väga viljakaks. Sinust põlvnevad rahvad ja kuningad." ^f

7 Ma pean kinni igavesest lepingust,^g mille ma olen sõlminud sinu ja su järeltulijatega*: ma olen sinu ja su järeltulijate Jumal. **8** Maa, kus sa võõrana elad,^h kogu Kaananimaa, annan ma püsivaks omandiks sinule ja su järeltulijatele, ja mina olen nende Jumal." ⁱ

9 Jumal ütles Aabrahamile veel: „Sina aga pea kinni mu lepingust, sina ja su järeltulijad põlvest põlve. **10** See leping minu ja teie vahel, millest teil tuleb kinni pidada, on järgmine: kõik meesterahvad teie seas tuleb ümber lõigata.^j **11** Te peate oma eesnaha ära lõikama: see on minu ja teie vahelise lepingu tähiseks.^k **12** Iga teie kojas sündinud poisilaps, kes

17:5 *Nimi Aabram tähendab „ülendatud isa". #Nimi Aabraham tähendab „rahvahulga isa", „paljude isa". **17:7** *Sõna-sõnalt „seemnega".

on kaheksa päeva vana, ning iga poiss või meesterahvas, kes on ostetud võõramaalastelt ega ole sinu järeltulija, tuleb ümber lõigata.^a Nii tehtagu põlvest põlve. **13** Iga sinu kojas sündinud ja iga sinu ostetud mees tuleb ümber lõigata.^b See märk teie ihus kinnitab minu alalist lepingut teiega. **14** Ümberlõikamata meesterahvas, kes ei lase oma eesnahka ära lõigata, tuleb hävitada oma rahva seast. Ta on murdnud minu lepingut.”

15 Siis ütles Jumal Aabrahamile: „Oma naist Saaraid^c ära kutsu enam Saaraiks*, sest nüüdsest on ta nimi Saara“. **16** Ma õnnistan teda ja annan ka temalt sulle poja.^d Jah, ma õnnistan teda ning temast põlvnevad rahvad ja rahvaste kuningad.“ **17** Seepeale langes Aabraham silmili maha, naeris ja mõtles oma südames:^e „Kas 100-aastasele mehele peaks veel laps sündima? Kas 90-aastane Saara peaks veel sünnitama?“^f

18 Siis ütles Aabraham Jumalale: „Oh kui Ismaelgi jääks su ees elama!“^g **19** Jumal vastas: „Võid olla kindel, et su naine Saara sünnitab sulle poja. Pane talle nimeks Iisak*.^h Temaga sõlmin ma oma lepingu ja see on igaveseks lepinguks tema järeltulijatele.ⁱ **20** Aga ma võtan kuulda ka su palvet Ismaeli eest. Ma õnnistan teda ning teen ta viljakaks ja annan talle väga palju järeltulijaid. Temast põlvneb kaks-teist peameest ja ma teen te-

17:15 *Nimi Saarai võib tähendada „võitlushimuline“. #Nimi Saara tähendab „suursugune naine“, „kuninglikust soost naine“. 17:19 *Nimi Iisak tähendab „naer“.

PTK 17

a Lu 2:21

b 2Mo 12:44

c 1Mo 11:29

d 1Mo 18:10

e 1Mo 18:12

f Ro 4:19
Heb 11:11

g 1Mo 16:11

h Mt 1:2

i 1Mo 26:24

Teine veerg

a 1Mo 16:10
1Mo 21:13, 18
1Mo 25:13–16
1Aj 1:29–31b 1Mo 26:3
Heb 11:8, 9c 1Mo 18:
10, 14
1Mo 21:1

d 1Mo 17:13

e Ap 7:8
Ro 4:11

f 1Mo 16:16

PTK 18

g 1Mo 16:7
Koh 13:21h 1Mo 13:18
1Mo 14:13

i 1Mo 19:1

j 1Mo 19:2
1Mo 24:32

mast suure rahva.^a **21** Kuid oma lepingu sõlmin ma Iisakiga,^b kelle Saara sünnitab sulle järgmisel aastal samal ajal.“^c

22 Siis lõpetas Jumal kõneluse Aabrahamiga ja läks tema juurest ära. **23** Samal päeval lõikas Aabraham ära oma poja Ismaeli eesnaha ning kõigi oma kojas sündinud meesterahvaste ja kõigi ostetud meesterahvaste eesnaha. Ta lõikas ära kõigi meessoost kodakondsete eesnaha, nii nagu Jumal oli talle öelnud.^d **24** Aabraham oli 99-aastane, kui ta eesnahk ära lõigati,^e **25** ja tema poeg Ismael 13-aastane, kui ta eesnahk ära lõigati.^f **26** Aabraham lõigati ümber selsamal päeval, samuti tema poeg Ismael. **27** Kõik meessoost kodakondsed – kõik tema kojas sündinud ja kõik, kes olid võõramaalastelt ostetud – lõigati ümber nagu temagi.

18 Hiljem ilmutas Jehoova^g end Aabrahamile Mamre puudesalus,^h kui see päeva kõige kuumemal ajal telgi ukse ees istus. **2** Aabraham vaatas ning nägi eemal seismas kolme meest.ⁱ Ta jooksis neile telgi juurest vastu ja kummardas maani. **3** Ta ütles: „Jehoova,* kui ma olen sulle meelepärane, siis palun ära mine oma sulasest mööda. **4** Lubage ma toon natuke vett, et teie jalgu pesta,^j ja siis heitke puu alla puhkama. **5** Et te nüüd oma sulase juurest läbi olete tulnud, siis las ma toon teile palukese leiba, et võiksite keha kinnitada. Seejärel saate oma teed jätkata.“ Nad vastasid: „Hästi! Tee, nagu sa ütlesid.“

18:3 *Aabraham rääkis siin Jehoova ingliga otseku Jehoova endaga.

6 Siis Aabraham tõttas telki Saara juurde ja ütles: „Võta rutu kolm seaad* peenjahu, sõtku tainas ja tee leiba!” 7 Seejärel jooksis Aabraham karja juurde ning valis välja ilusa noore pulli. Ta andis selle teenrile ja too kiirustas seda valmistama. 8 Siis võttis Aabraham võid, piima ja valmistatud noore pulli ning pani toidu nende ette. Ta ise aga seisis nende juures puu all, kui nad söid.^a

9 Nad küsisid temalt: „Kus su naine Saara^b on?” Ta vastas: „Seal telgis.” 10 Siis ütles üks neist: „Ma tulen su juurde tagasi järgmisel aastal samal ajal, ja su naisel Saaral on siis poeg.”^c Kuid Saara, kes oli selle mehe selja taga telgi ukse juures, kuulis seda. 11 Aabraham ja Saara olid vanad ja elatanud^d ning Saara lapsesamisiga oli juba möödunud.^e 12 Saara hakkas endamisi naerma ja mõtles: „Kas nüüd, kui ma olen viletsaks jäänud ja mu isand on vana, saan ma tõesti veel seda röömu tunda?”^f 13 Siis ütles Jehoova Aabrahamile: „Miks Saara naeris ja ütles: „Kas ma tõesti peaksin veel vanas eas sünnitama?”? 14 Kas Jehoovale on miski võimatu?^g Ma tulen su juurde tagasi järgmisel aastal samal ajal ning Saaral on siis poeg.” 15 Aga Saara eitas: „Ma ei naernud!”, sest ta kartis. Kuid Jumal ütles: „Sa naersid küll!”

16 Mehed tõusid, et teele asuda, ja vaatasid alla Soodoma^h poole. Aabraham läks neid saatma. 17 Jehoova ütles: „Kas peaksin varjama Aabrahami eest, mida ma tahan

PTK 18

a Heb 13:2

b 1Mo 17:15

c 1Mo 17:21

1Mo 21:2

Ro 9:9

d 1Mo 17:17

e Ro 4:19

f Heb 11:11

1Pe 3:6

g Jes 40:29

Mt 19:26

Lu 1:36, 37

h 1Mo 13:12

Teine veerg

a L 25:14

Am 3:7

b 1Mo 12:1-3

Ga 3:14

c 5Mo 4:9

d 2Pe 2:7, 8

e 1Mo 13:13

Ju 7

f 1Mo 11:5

2Mo 3:7, 8

L 14:2

g 1Mo 31:11

1Mo 32:30

h 4Mo 16:22

i L 37:10, 11

Op 29:16

Mal 3:18

Mt 13:49

j 5Mo 32:4

k II 34:12

Jes 33:22

teha?^a 18 Aabrahamist põlvnebu ju suur ja vägev rahvas ning tema kaudu saavad õnnistused osaks kõigile maailma rahvastele*.^b 19 Ma tunnen teda ja tean, et ta käsib oma poegadel ja kõigil järeltulijatel püsida Jehoova teel ning teha seda, mis on õige.^c Ja mina, Jehoova, viin täide kõik, mis ma Aabrahamile olen tõotanud.”

20 Siis Jehoova ütles: „Hädakisa Soodoma ja Gomorra pärast on vali^d ja nende patt on ränk.^e 21 Ma lähen alla, et näha, kas see hädakisa on põhjendatud ja nende teod tõesti nii kurjad. Ma uurin selle välja.”^f

22 Siis kaks meest lahkusid ja läksid Soodoma poole, kuid Jehoova^g jäi Aabrahami juurde. 23 Aabraham pöördus tema poole ja küsis: „Kas sa tõesti hävitad õige koos jumalatuga?”^h 24 Ehk on linnas viiskümmend õiget? Kas sa hävitad nad ega halasta sellele paigale nende viiekümne õige pärast? 25 On mõeldamatu, et sa seda teeksid ja hukkaksid õige koos jumalatuga, nii et õigel läheb samamoodi nagu jumalatul!ⁱ See on mõeldamatu! Eks kogu maa kohtumõistja tee seda, mis õige?”^k 26 Jehoova vastas: „Kui ma leian Soodomast viiskümmend õiget, halastan ma nende pärast tervele sellele paigale.” 27 Kuid Aabraham ütles taas: „Palun sind, ma olen veel kord sõandanud Jehoovaga rääkida, kuigi olen põrm ja tuhk. 28 Ehk jääb

18:18 *Võib tõlkida ka „nõutavad endale õnnistuse kõik maailma rahvad”. Viitab ilmselt sellele, et õnnistuse saamiseks on vaja midagi teha.

viiekümnest õigest puudu viis? Kas hävitad siis nende viie pä-rast kogu linna?" Jumal vastas: „Ma ei hävita seda, kui leian seal nelikümmend viis.”^a

29 Kuid Aabraham jätkas: „Ehk leidub seal nelikümmend?” Jumal vastas: „Ma ei tee seda neljakümne pärast.” **30** Aabraham aga jätkas: „Jehoova, ärgu ometi süttigu su viha,^b vaid luba mul veel rääkida: aga kui seal on vaid kolmkümmend?” Jumal vastas: „Ma ei tee seda, kui leian seal kolmkümmend.” **31** Kuid Aabraham jätkas: „Palun sind, ma olen veel kord sõandanud Jehoovaga rääkida: aga kui seal on vaid kakskümmend?” Jumal vastas: „Ma ei hävita seda kahekümne pärast.”

32 Lõpuks Aabraham ütles: „Jehoova, palun ärgu süttigu su viha, vaid luba mul rääkida veel üksainus kord: aga kui seal on vaid kümme?” Jumal vastas: „Ma ei hävita seda kümne pärast.” **33** Kui Jehoova oli Aabrahamiga rääkimise lõpetanud, läks ta oma teed,^c ja Aabraham pöö-rus tagasi koju.

19 Need kaks inglit jõudsid õhtul Soodomasse. Lott istus parajasti Soodoma väravas. Neid nähes ta tõusis, läks neile vastu ja kummardas silmi-li maha.^d **2** Ta ütles: „Mu isandad, palun tulge oma sulase majja ja jääge öömajale ning lu-bage pesta oma jalad, varahom-mikul aga saate oma teekon-da jätkata.” Nad vastasid: „Ei, me jääme ööseks linnaväljaku-le.” **3** Kuid ta käis neile nii-kausa peale, kuni nad läksid tema juurde. Ta valmistas nei-le pidusöögi ja küpsetas hapne-mata leiba, seejärel nad sõid.

PTK 18

a 4Mo 14:18
L 86:15

b 2Mo 34:6

c 1Mo 18:2, 22

PTK 19

d 1Mo 18:2, 22

Teine veerg

a Ju 7

b Koh 19:23, 24

c 1Mo 13:13
1Mo 18:20

4 Enne kui nad jõudsid ma-gama heita, tulid kõik Soodo-ma linna mehed, nii noored kui ka vanad, ja piirasid oma jõugu-ga maja ümber. **5** Nad hüüd-sid Lotti ja ütlesid: „Kus on me-hed, kes täna öösel sinu juurde tulid? Too nad välja meie juur-de, et võiksime nendega ühti-da!”^a

6 Lott läks välja nende juur-de, sulges enda järel ukse **7** ja ütles neile: „Mu vennad, pal-un ärge tehke kurja! **8** Ma pal-un teid! Mul on siin kaks tü-tart, kes ei ole mehega maga-nud. Las ma toon nemad välja ja tehke nendega, mida soovite. Ärge ainult tehke midagi nen-dele meestele, sest nad on tul-nud minu katuse alla varjule.”^b

9 Nemad aga ütlesid: „Kao eesti!” ja lisasid: „Ise on tul-nud siia võõrana elama ja jul-geb veel meie üle kohut mõis-ta! Nüüd läheb sinul halvemi-ni kui neil!” Nad trügisid Loti-le peale ja tahtsid ust maha murda. **10** Aga majas olevad mehed haarasid Lotist kinni, tõmbasid ta sisse ja sulgesid ukse. **11** Kuid ukse taga ole-vaid mehi, väiksemast suurema-ni, löid nad pimedusega ning need väsisid ust otsimast.

12 Siis ütlesid mehed Loti-le: „Kas sul on siin veel kedagi? Vii siit paigast ära oma väime-hed, pojad, tütreid ja kõik, kes sul siin linnas on! **13** Me hä-vitame selle paiga, sest hädaki-sa selle linna pärast on Jehoova ees nii vali,^c et Jehoova on saatnud meid seda hävitama.” **14** Lott läski välja ja rääkis oma väimeestega, kes pidid tema tütardega abielluma, ning keelitas neid: „Minge siit paig-gast kiiresti ära, sest Jehoova

hävitas selle linna!" Kuid väimehed arvasid, et ta teeb nalja.^a

15 Kui koitma hakkas, kiirustasid inglid Lotti tagant: „Hakka ruttu minema! Võta oma naine ja kaks tütart, kes on sinuga, et sa linna süü pärast ei hukkuks!”^b **16** Kui ta ikka veel viivitas, haarasid mehed tema, ta naise ja kahe tütre käest kinni ning viisid nad linnast välja,^c sest Jehoova halastas talle.^d **17** Niipea kui nad olid sealt välja toodud, ütles üks meestest: „Põgene ja päästa oma hing! Ära vaata tagasi^e ja ära peatu mitte kuskil siin piirkonnas!” Põgene mägedesse, et sa ei hukkuks!”

18 Aga Lott ütles: „Ma palun sind! Ainult mitte sinna, Jehoova! **19** Sinu sulane on küll su silmis armu leidnud ja su truu armastus on mind elus hoidnud,^g aga ma ei suuda põgeneda mägedesse, sest ma kardan, et mind tabab õnnetus ja ma suren.^h **20** Vaata, see linn seal on nii lähedal. Luba mul sinna põgeneda. See on ju kõigest väike koht. Palun, kas ma võin sinna põgeneda, see on ju nii väike koht? Siis ma jään ellu.”

21 Tema vastas: „Hästi! Ma tulen sulle vastu ka selles asjas! ega hävita seda linna.” **22** Põgene kiiresti sinna, sest ma ei tee midagi enne, kui sa oled kohale jõudnud!”^k Seepärast pandi sellele linnale nimeks Soar*.^l

23 Päike oli tõusnud, kui Lott Soari jõudis. **24** Siis lasi Jehoova Soodoma ja Gomorra peale väävlit ja tuld sada; see langes taevast Jehoova juurest.^m **25** Nii hävitas ta need linnad, kogu selle piirkon-

PTK 19

a Lu 17:28

b Lu 17:29–31

c 2Pe 2:7–9

d 2Mo 33:19

e Lu 9:62

f 1Mo 13:10

g L 143:11

h L 6:4

i L 34:15

j 1Mo 19:30

L 68:20

k 2Pe 3:9

l 1Mo 14:2

m 5Mo 29:23

Lu 17:29

2Pe 2:6

Teine veerg

a 1Mo 13:10

b Lu 17:32

Heb 10:38

c 1Mo 18:2, 22

d Ju 7

e 2Pe 2:7, 8

f 1Mo 19:17

g 1Mo 19:

20, 22

na, ning ka kõik nende linnade elanikud ja kogu taimestiku.^a

26 Aga Loti naine, kes käis ta järel, vaatas tagasi ja muutus soolasambaks.^b

27 Aabraham tõusis hommikul vara ning läks paika, kus ta oli Jehoova ees seisnud ja temaga rääkinud.^c **28** Ta vaatas alla Soodoma, Gomorra ja kogu selle piirkonna peale. Milline vaatepilt talle küll avanes! Maast tõusis paksu suitsu, mis oli otsekui põletusahju suits.^d **29** Niisiis, kui Jumal hakkas selle piirkonna linnu hävitama, mõtles ta Aabrahamile ning saatis Loti ära piirkonnast, kus olid hävingule määratud linnad.^e

30 Hiljem lahkus Lott koos oma kahe tütreaga Soarist ja läks elama mägedesse,^f sest ta kartis Soaris^g elada. Ta asus oma tütardega elama ühte koo-passe. **31** Vanem tütar ütles nooremale: „Meie isa on vana ja maal ei ole ühtki meest, kes heidaks meie juurde, nagu on tavaks. **32** Anname oma isale veini juua ja magame temaga, et meie isal oleks järeltulijaid.”

33 Nõnda siis jootsid nad sel ööl oma isa veiniga. Siis vanem tütar läks ja magas oma isa-ga, ning see ei saanudki aru, millal tütar tema juurde heitis ja millal minema läks. **34** Järgmisel päeval ütles vanem tütar nooremale: „Mina magasin isaga eelmisel ööl. Joodame teda ka täna öösel veiniga. Siis mine sina ja maga temaga, et meie isal oleks järeltulijaid.” **35** Nad jootsidki oma isa veiniga ka sel ööl. Siis läks noorem ja magas temaga, ning see ei saanudki aru, millal tütar tema juurde heitis ja millal minema läks.

36 Nii jäid mõlemad Loti tütreid oma isast rasedaks. 37 Vanem tütar sünnitas poja ja pani talle nimeks Moab*.^a Temast sai nende isa, keda praegu tuntakse moabiitidena.^b 38 Ka noorem sünnitas poja ning pani talle nimeks Ben-Ammi*. Temast sai nende isa, keda praegu tuntakse ammonlastena.^c

20 Aabraham liikus oma laagriga^d Negevimaale ja asus elama Kaadese^e ja Suuri vahele. Samuti elas ta võõrana Geraris.^g 2 Aabraham ütles taas oma naise Saara kohta: „Ta on minu õde.”^h Siis võttis Abimelek*, Gerari kuninga, Saara enda juurde.ⁱ 3 Hiljem tuli Jumal öösel unenäos Abimeleki juurde ja ütles talle: „Sa oled surmalaps, sest sa oled võtnud enda juurde naise,^j kes on abielus ja kuulub teisele mehele.”^k 4 Ent Abimelek ei olnud temasse puutunud, seepärast ta ütles: „Jehoova, kas sa tõesti tapad süütü rahva? 5 Kas see mees mitte ei õelnud mulle: „Ta on mu õde”? Ja eks naineigi õelnud: „Ta on mu vend.” Ma tegin seda puhta südamega ja süütute kättega.” 6 Siis ütles Jumal talle unenäos: „Ma tean, et sa tegid seda puhta südamega, seepärast hoidsin ma sind tagasi ega lasknud sul minu vastu patustada ja teda puutada. 7 Anna nüüd naine ta mehele tagasi, sest see mees on prohvet^l ja ta palub sinu eest^m – siis sa jääd elama. Kui sa aga naist tagasi ei anna, siis tea, et sa sured, sina ja kõik, kes sul on!”

19:37 *Nimi Moab tähendab „isast [tulnu]”. 19:38 *Nimi Ben-Ammi tähendab „minu rahva poeg”. 20:2 *Vilistite kuningana nimi või tiitel.

PTK 19

a 5Mo 2:9

b 1Aj 18:2

c 5Mo 2:19
Koh 11:4
Neh 13:1
Sef 2:9

PTK 20

d 1Mo 13:18

e 4Mo 13:26

f 1Mo 25:17, 18

g 1Mo 10:19
1Mo 26:6h 1Mo 12:11–13
1Mo 20:11, 12

i 1Mo 12:15

j 1Mo 12:17
L 105:14

k 5Mo 22:22

l L 105:14, 15

m li 42:8

Teine veerg

a 1Mo 12:18, 19
1Mo 26:9, 10b 1Mo 12:11, 12
1Mo 26:7

c 1Mo 11:29

d 1Mo 12:1

e 1Mo 12:13

f 1Mo 20:2, 12

g 1Mo 12:17

8 Abimelek tõusis hommikul vara, kutsus kõik oma teenrid ja rääkis neile kõigest. Seepeale valdas neid suur hirm. 9 Siis kutsus Abimelek Aabrahami ja ütles talle: „Mida sa oled meile teinud! Millega ma olen sinu vastu eksinud, et sa peaeagu tõukasid mind ja mu kuningriiki nii rängalt patustama? See pole õige, mis sa mulle tegid.” 10 Abimelek küsis Aabrahamilt: „Mis sul mõttes oli, kui sa seda tegid?”^a 11 Aabraham vastas: „Ma mõtlesin, et selles paigas ei kardeta Jumalat ja mind tapetakse mu naise pärast.”^b 12 Pealegi ta ongi mu õde, mu isa tütar, ja ta sai mu naiseks.^c 13 Kui Jumal mind mu isamajast rändama saatis,^d ütlesin ma oma naisele: „Osuta nüüd mulle truud armastust ja ütle igal pool, kuhu me läheme, et ma olen su vend.”^e

14 Siis andis Abimelek Aabrahamile lambaid ja veiseid, sulaseid ja teenijannasid, samuti andis ta Aabrahamile tagasi tema naise Saara. 15 Seejärel Abimelek ütles: „Mu maa on sinu ees valla. Ela, kus sulle meeldib.” 16 Saarale ta ütles: „Ma annan su vennale^f 1000 seeklit* hõbedat. See on märk sinu süütuse kohta kõigile neile, kes on koos sinuga, ja ka teistele, ning sa pääsed häbist.” 17 Siis Aabraham palus Jumalat ning Jumal tegi Abimeleki, ta naise ja ta orjatarid terveks, nii et nad said taas lapsi. 18 Jehoova oli ju Aabrahami naise Saara pärast kõik naised Abimeleki kojas viljatuks teinud.^g

20:16 *11,4 kg. Seekel oli peamine heebrea kaalu- ja rahaühik. (Vt lisa B14.)

21 Jehoova pidas Saarat meeles, nagu ta oli öelnud, ja Jehoova tegi, mida oli lubanud.^a **2** Saara jäi lapseootele^b ja sünnitas Aabrahamile tema vanas eas poja täpselt Jumala töötatud ajal.^c **3** Aabraham pani oma pojale, kelle Saara talle ilmale tõi, nimeks Iisak*.^d **4** Kui Iisak oli kaheksa päeva vana, lõikas Aabraham oma poja ümber, nagu Jumal oli käskinud.^e **5** Aabraham oli 100-aastane, kui talle Iisak sündis. **6** Siis ütles Saara: „Jumal on pannud mind rõõmust naerma; igaüks, kes sellest kuuleb, naerab koos minuga*.” **7** Ta lisas: „Kes oleks võinud arvata, et Aabrahami naine Saara imeatab veel lapsi! Ometi olen ma oma mehele ta vanas eas poja sünnitanud.”

8 Iisak kasvas ja ta võõrutati. Tema võõrutamispäeval korraldas Aabraham suure pidusöögi. **9** Saara aga pani tähele, et egiptlanna Haagari poeg,^f kelle see oli Aabrahamile sünnitanud, muudkui narris Iisakit.^g **10** Seepärast ütles Saara Aabrahamile: „Kihuta minema see orjatar ja tema poeg, sest selle orjatar poeg ei saa olla pärija koos minu poja Iisakiga!”^h **11** Aabrahamile oli aga väga vastumeelt see, mida Saara tema poja kohta ütles.ⁱ **12** Kuid Jumal ütles Aabrahamile: „Ärgu olgu sulle vastu-meelt, mida Saara poisi ja su orjatar kohta ütleb. Võta teda kuulda, sest sulle töötatud järeltulijad põlvnevad Iisakist.^j **13** Kuid ka orjatar poja^k teen ma rahvaks,^l sest ta on sinu järeltulija.”

21:3 *Nimi Iisak tähendab „naer”. **21:6** *Teine võimalik tähendus: „naerab mu üle”.

PTK 21

a 1Mo 18:10

b Heb 11:11

c 1Mo 17:21

1Mo 18:

10, 14

Ro 9:9

d 1Mo 17:19

Jos 24:3

Ro 9:7

e 1Mo 17:12

3Mo 12:3

Ap 7:8

f 1Mo 16:4, 15

g 1Mo 15:13

Ga 4:22, 29

h 1Mo 15:2, 4

Ga 4:30

i 1Mo 17:18

j 1Mo 17:19

Ro 9:7

Heb 11:18

k Ga 4:22

l 1Mo 16:9, 10

1Mo 17:20

1Mo 25:

12, 16

Teine veerg

a 1Mo 25:5, 6

b 1Mo 22:19

c 1Mo 16:11

d 1Mo 16:7, 8

e 1Aj 1:29–31

f 1Mo 16:16

g 4Mo 10:12

h 1Mo 20:17, 18

1Mo 26:

26, 28

i 1Mo 20:

14, 15

j 1Mo 26:

15, 20

1. MOOSESE 21:1–26

14 Nõnda siis tõusis Aabraham hommikul vara, võttis nahest veelähkri ja leiba, pani need Haagarile õlale ning saatis ta koos poisiga minema.^a Haagar lahkus ja ekles ringi Beer-Seba^b kõrbes. **15** Kui vesi lähkrist otsa sai, jättis ta poisi ühe põõsa alla **16** ning läks ja istus ise umbes vibulaske kaugusele, öeldes: „Ma ei taha näha, kuidas poiss sureb.” Ta istus eemale maha ja puhkes valjult nutma.

17 Jumal kuulis poisi häält^c ja Jumala ingel hüüdis taevast Haagarit:^d „Mis sinuga on, Haagar? Ära karda, sest Jumal on kuulnud poisi häält sealt, kus poiss on. **18** Tõuse, aita poiss üles ja toeta teda, sest ma teen ta suureks rahvaks.”^e **19** Siis avas Jumal ta silmad, nii et ta nägi üht kaevu. Ta läks ja täitis lähkri veega ning andis poisile juua. **20** Ja Jumal oli poisiga,^f kui see üles kasvas. Poiss elas kõrbes ja temast sai vibukütt. **21** Ta asus elama Paarani kõrbesse^g ja ta ema võttis talle Egiptusemaalt naise.

22 Sel ajal ütles Abimelek koos oma väeülema Piikoliga Aabrahamile: „Jumal on sinuga kõiges, mida sa teed.”^h **23** Vanu mulle nüüd Jumala nimel, et sa ei peta mind, mu poegi ega pojapoegi, vaid et sul on minu ja selle maa vastu, kus sa oled elanud, samasugune truu armastus, nagu minul on olnud sinu vastu.”ⁱ **24** Aabraham vastas: „Ma vannun!”

25 Aabraham aga ütles Abimelekile, et selle sulased olid väevõimuga ühe tema kaevu endale võtnud.^j **26** Abimelek vastas: „Ma ei tea, kes seda tegi. Sa pole mulle sellest

varem rääkinud, ma kuulen sellest alles praegu." **27** Siis võttis Aabraham lambaid ja veiseid ning andis need Abimelekile, ja nad sõlmisid omavahel lepingu. **28** Aabraham võttis karjast seitse utetalle ja pani need eraldi. **29** Abimelek küsis Aabrahamilt: „Miks sa need seitse utetalle eraldi panid?" **30** Aabraham vastas: „Võta need seitse utetalle vastu kui tunnistus selle kohta, et mina kaevasin selle kaevu." **31** Niisiis pani ta sellele kohale nimeks Beer-Seba*,^a kuna seal andsid nad mõlemad vande. **32** Nii sõlmisid nad Beer-Sebas lepingu,^b misjärel Abimelek ja tema väeülem Piikol pöördusid tagasi vilistite maale.^c **33** Pärast seda istutas Aabraham Beer-Sebasse tamariskipuu ja ta ülistas seal Jehoova, igavese Jumala^d nime.^e **34** Aabraham jäi vilistite maale pikaks ajaks.^f

22 Pärast neid sündmusi pani Jumal Aabrahami proovile.^g Ta ütles: „Aabraham!" ja tema vastas: „Siin ma olen!" **2** Jumal jätkas: „Võta palun oma poeg, oma ainus poeg Iisak,^h keda sa väga armastad,ⁱ ja mine Morijamaale/ ning ohverda ta põletusohvriks mäel, mille ma sulle kätte juhantan."

3 Aabraham tõusis hommikul vara, saduldas eesli ning võttis endaga kaasa kaks sulast ja oma poja Iisaki. Ta lõhus puud põletusohvri tarvis ja seejärel asus teele paika, kuhu Jumal ta saatis. **4** Kolmandal päeval Aabraham vaatas ja nägi

21:31 *Nimi Beer-Seba tähendab „vande-kaev", „seitsmekäev".

PTK 21

a 1Mo 26:32, 33

b 1Mo 26:26, 28

c 1Mo 10:13, 14
1Mo 26:1d L 90:2
Jes 40:28
1Ti 1:17e 1Mo 12:8, 9
1Mo 26:25

f Heb 11:8, 9

PTK 22

g Heb 11:17

h 1Mo 17:19
Jos 24:3
Ro 9:7

i Joh 3:16

j 2Aj 3:1

Teine veerg

a Joh 1:29
1Pe 1:18, 19

b Joh 10:17, 18

c Heb 11:17

d Heb 11:17-19
Jk 2:21e 1Mo 22:2
2Aj 3:1

seda paika eemalt. **5** Nüüd ütles Aabraham oma sulastele: „Jääge teie eesliga siia, mina ja poiss aga läheme sinna, kumardame Jumalat ja tuleme siis teie juurde tagasi."

6 Seejärel võttis Aabraham põletusohvri puud ja pani need oma pojale Iisakile selga. Ise võttis ta tule ja noa ning nad läksid edasi. **7** Siis ütles Iisak oma isale Aabrahamile: „Isa!" See vastas: „Mis on, mu poeg?" Iisak küsis: „Siin on tuli ja puud, aga kus on lammast, mida ohverdada?" **8** Aabraham vastas: „Küll Jumal annab ohvri-lamba,^a mu poeg." Ja nad läksid edasi.

9 Lõpuks jõudsid nad paika, mille Jumal oli talle kätte näidanud. Aabraham ehitas sinna altari ja ladus puud peale. Ta sidus oma poja Iisaki käsist ja jalust kinni ning pani ta altarile puude peale.^b **10** Siis võttis Aabraham noa, et oma poega tappa,^c **11** aga Jehoova ingel hüüdis teda taevast: „Aabraham, Aabraham!" Tema vastas: „Siin ma olen!" **12** Ingel ütles: „Ära pane kätt poisi külge ja ära tee talle midagi! Nüüd ma tean, et sa kardad Jumalat, sest sa ei keelanud mulle oma ainsat poega."^d **13** Siis nägi Aabraham eemal üht jäära, kes oli sarvipidi tihnikusse kinni jäänud. Ta läks ja võttis jäära ning ohverdas selle oma poja asemel põletusohvriks. **14** Ja Aabraham pani sellele paigale nimeks Jehoova-Jire*. Seejärel öeldakse veel tänapäevalgi: „Oma mäel annab Jehoova selle, mis vaja."^e

22:14 *Nimi Jehoova-Jire tähendab „Jehoova annab".

15 Jehoova ingel rääkis Aabrahamiga taevast teist korda: **16** „Nii lausub Jehoova: „Ma vannun iseenese juures:^a et sa seda tegid ega keelanud mulle oma ainsat poega,^b **17** õnistan ma sind ja annan sulle nii palju järeltulijaid nagu tähti taevas ja liiva mere ääres^c ning sinu järeltulijad võtavad enda valdusse vaenlaste värvavad*.^d **18** Sinu järeltulija^e kaudu saavad õnnistused osaks kõigile maailma rahvas-tele^f, sest sa võtsid kuulda mu häält.”^g”

19 Seejärel läks Aabraham tagasi oma sulaste juurde ja nad naasid üheskoos Beer-Sebasse.^g Ja Aabraham elas edasi Beer-Sebas.

20 Pärast neid sündmusi teatati Aabrahamile: „Milka on sünnitanud su vennale Naahorile poegi:^h **21** esmasündinu Uutsi, tema venna Buusi, Kemueli (Arami isa), **22** Kesedi, Haso, Pildase, Jidlafi ja Betueli.”ⁱ **23** Betuelile sündis Rebe-ka.^j Need kaheksa sünnitas Milka Aabrahami vennale Naahorile. **24** Ka Naahori liignaisele Reumale sündisid pojad: Teba, Gaham, Tahas ja Maaka.

23 Saara elas 127-aastaseks, nii palju oli tal eluaastaid.^k **2** Saara suri Kaanani-maal^l Kirjat-Arbas,^m see on Hebronis.ⁿ Aabraham leinas Saarat ja nuttis teda taga. **3** Siis Aabraham läks oma naise surnukeha juurest hettide^o juurde ja ütles neile: **4** „Ma olen teie seas

22:17 *Võib tõlkida ka „linnad”. 22:18 *Sõna-sõnalt „seemne”. ^fVõib tõlkida ka „nõutavad kõik maailma rahvad endale õnnistuse”. Viitab ilmselt sellele, et õnnistuse saamiseks on vaja midagi teha.

PTK 22

a Heb 6:13, 14

b Joh 3:16
Ro 8:32
Heb 11:17c 1Mo 13:14, 16
1Mo 15:1, 5
Ap 3:25d L 2:8
Tn 2:44e 1Mo 3:15
Ro 9:7
Ga 3:16

f Ga 3:8

g 1Mo 21:31

h 1Mo 11:
26, 29

i 1Mo 25:20

j 1Mo 24:15
Ro 9:10

PTK 23

k 1Mo 17:17

l 1Mo 12:5

m Jos 14:15

n 1Mo 35:27
4Mo 13:22

o 1Mo 10:15

Teine veerg

a 1Mo 17:1, 8
Heb 11:9, 13

b 1Mo 21:22

c 1Aj 1:13

d 1Mo 23:15

e 1Mo 25:9, 10
1Mo 49:
29–33
1Mo 50:
13, 14

f Ru 4:1

võoras ja sisserändaja.^a Müüge mulle maatükk matmispaigaks, et võiksin oma surnu matta.” **5** Hetid vastasid Aabrahamile: **6** „Kuula meid, isand. Sina oled meie keskel Jumala valitud pealik.”^b Mata oma surnu meie parimasse matmispaika. Keegi meist ei keela sulle oma matmispaika.”

7 Siis Aabraham tõusis ja kummardas maa rahva, hettide^c ees **8** ning ütles neile: „Kui te olete nõus, et ma oma surnu siia matan, siis kuulake mind ja paluge Efronit, Sohari poega, **9** et ta müüks mulle Makpela koopa, mis kuulub temale ja on tema maatüki servas. Ta müügu see mulle teie juuresolekul sellise hulga hõbeda eest, mida see on väärt,^d nii et mul oleks oma matmispaik.”^e

10 Hett Efron aga istus teiste hettide hulgas.* Ta vastas Aabrahamile hettide ja kõigi nende kuulates, kes olid linnavärvavas:^f **11** „Ei, mu isand! Kuula mind. Ma annan sulle maatüki ja ka koopa, mis seal on. Oma rahva poegade juuresolekul annan ma selle sinule. Mata oma surnu.” **12** Seepeale Aabraham kummardas rahva ees **13** ja ütles Efronile rahva kuulates: „Kuula mind palun. Ma annan sulle maatüki eest hõbedas täie hinna. Võta see minu käest vastu, et võiksin oma surnu sinna matta.”

14 Efron vastas Aabrahamile: **15** „Mu isand, kuula mind. Selle maa väärtus on 400 seeklit* hõbedat, kuid mis tähtsust

23:6 *Teine võimalik tähendus: „sina oled meie keskel suur pealik”. 23:10 *Siin on viide ilmselt linnavane-matele, kes istusid linnavärvavas. 23:15 *4,6 kg. (Vt lisa B14.)

sel meie suhete juures on. Mata oma surnu.” **16** Aabraham kuulas Efroni ära ning kaalus Efronile niipalju hõbedat, nagu see hettide kuulates oli maininud: 400 seeklit hõbedat kaupmeeste seas käibiva kaalu järgi.^a **17** Nii sai Efroni maatükk Mamre lähedal Makpelas – ka seal olev koobas ja kõik sealsed puud – **18** Aabrahami omandiks, mille ta ostis hettide juuresolekul, kõigi nende nähes, kes olid linnavärvavas. **19** Siis mattis Aabraham oma naise Saara Makpela koopasse, mis on Mamre lähedal, see on Hebronis Kaananimaal. **20** Nõnda andsid hetid selle maatüki ning seal oleva koopa Aabrahamile matmispaigaks.^b

24 Aabraham oli nüüd vana ja aastates ning Jehoova oli teda kõiges õnnistanud.^c **2** Aabraham ütles oma pere vanimale sulasele, kes kandis hoolt kõige eest, mis tal oli:^d „Pane palun käsi mu reie alla* **3** ja vannu Jehoova, taeva ja maa Jumala juures, et sa ei võta mu pojale naist kaananlaste seast, kelle keskel ma elan,^e **4** vaid lähed minu maale mu sugulaste^f juurde ja võtad seal mu pojale Iisakile naise.”

5 Sulane küsis: „Aga kui naine ei taha koos minuga siia tulla? Kas peaksin siis viima su poja tagasi sellele maale, kust sa oled tulnud?”^g **6** Aabraham vastas: „Vaata, et sa mu poega sinna ei vii!^h **7** Jehoova, taeva Jumal, kes võttis mind mu isamajast ja mu sugulaste maaltⁱ ning kes rääkis minuga ja vandus mulle:” „Ma an-

24:2 *See oli ilmselt muistne komme vande kinnitamiseks.

PTK 23

a Ap 7:15, 16

b 1Mo 25:9, 10

1Mo 49: 29–33
1Mo 50: 13, 14

PTK 24

c 1Mo 13:2

d 1Mo 15:2, 3

e 1Mo 28:1
5Mo 7:1, 3
2Ko 6:14

f 1Mo 22: 20–23

g 1Mo 11:27, 28
1Mo 15:7

h Heb 11:15

i 1Mo 12:1
Heb 11:8j Mi 7:20
Lu 1:72, 73
Heb 6:13, 14

Teine veerg

a 1Mo 13:14, 15
1Mo 26:3, 4
5Mo 34:4
Ap 7:4, 5

b Heb 11:18

c Heb 1:7, 14

d 1Mo 12:5

e 1Mo 24:2, 3

f 1Mo 22:23

g 1Mo 11:26

h 1Mo 11:29

nan selle maa^a sinu järeltulijatele*^b, tema läkitab sinu ees oma ingli,^c et saaksid sealt mu pojale naise võtta.^d **8** Kui aga naine ei taha sinuga kaasa tulla, siis sa oled vandest vaba. Kuid mu poega ei tohi sa sinna viia!” **9** Siis pani Aabrahami sulane käe oma isanda reie alla ja andis vande.^e

10 Seejärel võttis sulane isanda kümme kaamelit, samuti igasuguseid kingitusi oma isandalt, ning lahkus. Ta asus teele Mesopotaamiasse Naahori linna. **11** Lõpuks jõudis ta linna lähedale ühe kaevu juurde ja lasi seal kaamelitel põlvili laskuda. Käes oli õhtune aeg, kui naised käisid vett ammutamas. **12** Sulane ütles: „Jehoova, mu isanda Aabrahami Jumal, minu mu päev korda ja saagu mu isandale Aabrahamile osaks su truu armastus! **13** Ma seisan siin allika juures ja linnaelanike tütreid tulevad välja vett amutama. **14** Mingu nii, et noor naine, kellele ma ütlen: „Kalluta palun oma veeanumat, et võiksin juua,” ja kes vastab: „Joo ja ma joodan ka su kaameleid”, ongi see, kelle sa oled valinud oma teenijale Iisakile. Sellest ma tean, et sa oled mu isandale osutanud oma truud armastust.”

15 Ta polnud veel rääkimist lõpetanud, kui tuli Betueli^f tütar Rebeka, veeanum õlal. Betuel aga oli Aabrahami venna Naahori^g ja ta naise Milka^h poeg. **16** Neiu oli väga ilus, neitsi, veel mehest puutumata. Ta läks alla allikale, täitis veeanuma ja tuli siis üles tagasi. **17** Sulane jooksis talle vastu ja

24:7 *Sõna-sõnalt „seemnele”.

ütles: „Palun anna mulle oma anumast sõõm vett.” **18** Rebeka vastas: „Joo, mu isand.” Kohe tõstis ta anuma õlalt käe peale ja andis talle juua. **19** Olles talle juua andnud, ütles Rebeka: „Ma ammutan vett ka su kaamelitele, kuni needki on joonud.” **20** Siis tühjendas ta anuma kiiresti joogikünasse ning jooksis üha uuesti kaevule vee järele, kuni ta oli kõik tema kaamelid ära jootnud. **21** Kogu selle aja mees vaikis ja silmitses teda hämmastunult, mõeldes, kas Jehoova on lasknud ta teekonnal korda minna või mitte.

22 Kui siis kaamelid olid joonud, andis mees Rebekale kullast ninarõnga, mis kaalus pool seeklit*, ja kaks kuldkäevõru, mis kaalusid kümme seeklit*, **23** ning sõnas: „Palun ütle mulle, kelle tütar sa oled? Kas su isamajas on ruumi, et võiksite seal ööbida?” **24** Rebeka vastas: „Ma olen Naahori ja Milka poja Betueli^a tütar,”^b **25** ja lissas: „Meil on õlgi ja küllalt sööta, ka ööbimispaik on olemas.” **26** Siis laskus mees põlvili, kummardas Jehoova ees maani **27** ja ütles: „Kiidetud olgu Jehoova, mu isanda Aabrahami Jumal, kelle truust armastust ja ustavust on mu isandaga! Jehoova on juhatanud mind mu isanda vendade juurde.”

28 Neiu lahkus joostes, et jutustada sellest oma ema perele. **29** Rebekal oli vend nimega Laaban.^c Laaban jooksis mehe juurde allikale, **30** sest ta oli näinud oma õe Rebeka ninarõngast ja käevõrusid tema kästel ning kuulnud Rebekalt, mida mees oli talle rääkinud. Seepä-

PTK 24

a 1Mo 22:23

b 1Mo 11:29

c 1Mo 25:20
1Mo 29:10

Teine veerg

a 1Mo 15:2, 3

b 1Mo 12:15, 16
1Mo 13:2
1Mo 24:1c 1Mo 21:1, 2
Ro 4:19
Heb 11:11

d 1Mo 25:5

e 1Mo 24:2, 3
1Mo 28:1

f 1Mo 22:20–23

g 1Mo 24:4

h 1Mo 24:5

i 1Mo 48:15

j Heb 1:7, 14

k 1Mo 11:25

l 1Mo 24:9

rast läkski Laaban mehele vastu: see oli veel kaamelitega allikal. **31** Laaban ütles: „Tule, sa Jehoova õnnistatu, miks sa siin väljas seisad! Ma olen maja valmis seadnud, samuti koha kaamelitele.” **32** Mees tuligi maja. Ta* rakendas kaamelid lahiti, tõi neile õlgi ja sööta, ta tõi ka vett, et tema ja ta kaaslased saaksid jalgu pesta. **33** Aga kui mehele toitu pakuti, ütles see: „Ma ei söö enne, kui olen rääkinud, mis mul on öelda.” Laaban lausus: „Räägi!”

34 Siis ta ütles: „Ma olen Aabrahami sulane.^a **35** Jehoova on mu isandat rohkelt õnnistanud ning teinud ta väga rikkaks. Ta on andnud talle lambaid ja veiseid, hobedat ja kulda, sulaseid ja teenijannasid, kaameleid ja eesleid.^b **36** Mu isanda naine Saara on veel vanas eas mu isandale poja sünnitanud^c ja mu isand annab oma pojale kõik, mis tal on.^d **37** Mu isand võttis minult vande, öeldes: „Sa ei tohi võtta mu pojale naist kaananlaste tütreist, kelle maal ma elan,^e **38** vaid sa pead minema mu isamajja ja mu suguvõsa^f juurde ning sealt mu pojale naise võtma.”^g **39** Kuid ma küsisin oma isandalt: „Aga kui naine ei taha minuga kaasa tulla?”^h **40** Tema vastas: „Jehoova, keda ma teenin,ⁱ saadab sinuga oma inglilⁱ ja laseb su teekonnal korda minna ning sa pead võtma mu pojale naise minu suguvõsast ja mu isamajast.^k **41** Sa vabaned mulle antud vandest alles pärast seda, kui lähed mu suguvõsa juurde, aga nemad ei anna sulle teda. Sel juhul oled sa vandest vaba.”^l

24:22 *5,7 g. (Vt lisa B14.) #114 g.

24:32 *Ilmselt Laaban.

42 Kui ma täna allika juurde jõudsin, siis ütlesin: „Jehoova, mu isanda Aabrahami Jumal, kui sa nüüd lased mu teekonnal korda minna, siis mingi nii: 43 ma seisan allika juures, ja olgu nii, et noor naine,^a kes tuleb vett ammutama ja kellele ma ütlen: „Palun luba mul oma anumast natuke vett juua,” 44 ning kes vastab: „Joo ja ma ammutan vett ka su kaamelitele”, ongi naine, kelle Jehoova on valinud mu isanda pojale.”^b

45 Ma polnud veel oma südames palvetamist lõpetanud, kui tuli Rebeka, anum õlal, ning läks alla allikale vett ammutama. Ma ütlesin talle: „Palun anna mulle juua.”^c 46 Otsekohe tõstis ta anuma õlalt ning ütles: „Joo^d ja ma joodan ka su kaameleid.” Ma jõingi ning ta jootis ka kaameleid. 47 Seejärel küsisin ma temalt: „Kelle tütar sa oled?” Ta vastas: „Naahori ja Milka poja Betueli tütar.” Siis ma panin talle ninarõnga ninna ja käevõrud käte ümber.^e 48 Ma laskusin põlvili, kummardasin Jehoova ees maani ja kiitsin Jehoovat, oma isanda Aabrahami Jumalat,^f kes juhatab mind, et saaksin võtta oma isanda pojale naiseks isanda vennatütrel. 49 Nüüd aga öelge mulle, kas teie truu armastus ja ustavus on minu isandaga. Kui ei ole, öelge sedagi, et võiksin edasi otsida.”^g

50 Laaban ja Betuel vastasid: „Meil pole midagi öelda, sest see asi on Jehoovalt. 51 Rebeka on sinu ees, võta ta ja mine. Ta saagu su isanda poja naiseks, nagu Jehoova on rääkinud.” 52 Kui Aabrahami sulane oli nende sõnu kuulnud, heitis ta Jehoova ette sil-

PTK 24

a 1Mo 24:16

b 1Mo 24:14

c 1Mo 24:15, 17

d 1Mo 24:18

e 1Mo 24:22, 23

f 1Mo 24:27

g 1Mo 24:8

Teine veerg

a 1Mo 28:5

b 1Mo 35:8

c 1Mo 22:15, 17

d 1Mo 12:9
1Mo 20:1
4Mo 13:22
Koh 1:9e 1Mo 16:14
1Mo 25:11f L 77:12
L 143:5

mili maha. 53 Siis võttis sulane välja hõbe- ja kuldastjad ja riided ning andis need Rebekale, samuti andis ta kalleid kingitusi tema vennale ja emale. 54 Seejärel tema ja ta mehed sõid ja jõid koos nendega ning jäid sinna öömajale.

Kui nad hommikul tõusid, ütles sulane: „Lubage mul nüüd minna oma isanda juurde.” 55 Rebeka vend ja ema vastasid: „Jäägu neiu veel vähemalt kümneks päevaks meie juurde, siis võib ta minna.” 56 Tema aga ütles neile: „Ärge pidage mind kinni, sest Jehoova on lasknud mu teekonnal korda minna. Lubage mul minna oma isanda juurde.” 57 Nemad vastasid: „Kutsume neiu ja küsime tema enda käest.” 58 Nad kutsusidki Rebeka ja küsisid temalt: „Kas sa tahad selle mehega kaasa minna?” Tema vastas: „Tahan küll.”

59 Seejärel saatsid nad teele oma õe Rebeka^a ja tema amme^{*b} ning Aabrahami sulase ja tema mehed. 60 Nad õnistasid Rebekat ja ütlesid talle: „Öeke, tulgu sinust kümneid ja kümneid tuhandeid* ning sinu järeltulijad vallutagu oma vihameste värvad#!”^c 61 Pärast seda istusid Rebeka ja tema teenijannad kaamelite selga ning järgnesid sulasele. Sulane võttis Rebeka kaasa ja lahkus.

62 Iisak elas Negevimaal.^d Kord, kui ta tuli Beer-Lahhai-Roi^e poolt, 63 olles õhtu hakul jalutamas ja mõtisklemas,^f nägi ta kaameleid tulemas. 64 Kui Rebeka Iisakit märkas,

24:59 *St tema endise imetaja, kes nüüd oli ta teenija. 24:60 *Võib tõlkida ka „saagu sinust müriaadide ema”. #Võib tõlkida ka „linnad”.

tuli ta kärmelt kaameli seljast maha **65** ja küsis sulaselt: „Kes on see mees, kes meile vastu kõnnib?” Sulane vastas: „See on mu isand.” Siis võttis Rebeka loori ja kattis end. **66** Sulane jutustas nüüd Iisakile kõigest, mis ta oli teinud. **67** Pärast seda viis Iisak Rebeka oma ema Saara telki.^a Nii võttis ta Rebeka endale naiseks. Iisak hakkas teda armastama^b ja leidis oma ema kaotuse järel lohutust.^c

25 Aabraham võttis taas naise, nimega Ketuura. **2** Naine sünnitas talle Simrani, Joksani, Medani, Midjani,^d Jisbaki ja Suuahi.^e

3 Joksanile sündisid Seeba ja Dedan.

Dedani pojad olid Assuurim, Letuusim ja Leummim.*

4 Midjani pojad olid Eefa, Eefer, Hanok, Abiida ja Eldaa. Need kõik olid Ketuura järeltulijad.

5 Aabraham andis kõik, mis tal oli, Iisakile,^f **6** aga oma liignaiste poegadele jagas Aabraham kingitusi. Veel oma elu ajal saatis ta nad oma poja Iisaki juurest ära^g ida poole, idamaale. **7** Aabraham elas 175-aastaseks. **8** Siis tegi Aabraham viimse hingetõmbe ja suri heas vanuses, eaka ja rahulolevana, ning läks puhkama oma rahva juurde. **9** Tema pojad Iisak ja Ismael matsid ta Makpela koopasse hett Sohari poja Efroni maatükile Mambre lähedal,^h **10** maatükile, mille Aabraham oli ostnud hettidelt. Sinna maeti Aabraham ja tema naine Saara.ⁱ **11** Ka pä-

25:3 *Need kolm heebrea nime olid ilmselt suguharude või rahvaste nimed.

PTK 24

a Heb 11:9

b 1Mo 26:8

c 1Mo 23:2, 19

PTK 25

d 1Mo 37:28

2Mo 2:15

4Mo 31:2

Koh 6:2

e 1Aj 1:32, 33

f 1Mo 24:36

g 1Mo 21:14

h 1Mo 23:8, 9

1Mo 49:

29, 30

i 1Mo 23:2, 19

Teine veerg

a 1Mo 17:19

1Mo 26:12-14

b 1Mo 16:14

c 1Mo 16:10, 11

d Ga 4:24

e 1Mo 36:2, 3

Jes 60:7

f L 120:5

Jer 49:28

Hes 27:21

g 1Aj 1:29-31

h 1Mo 17:20

i 1Sa 15:7

j 1Mo 16:7, 8

k 1Mo 16:11, 12

l 1Mo 22:2

Mt 1:1, 2

m 1Mo 22:23

n Ro 9:10

1. MOOSESE 24:65–25:23

rast Aabrahami surma saatis tema poega Iisakit Jumala õnnistus.^a Iisak elas Beer-Lahhai-Roi^b lähedal.

12 Need on Aabrahami poja Ismaeli^c järeltulijad, Ismaeli, kelle egiptlanna Haagar,^d Saara teenija, Aabrahamile sünnitas.

13 Need on Ismaeli poegade nimed nende suguvõsade järgi: Nebajote,^e Ismaeli esmasündinu, Keedar,^f Adbeel, Mibsam,^g **14** Misma, Duuma, Massa, **15** Hadad, Teema, Jetuur, Naafis ja Keedma. **16** Need on Ismaeli pojad ja nende nimed nende asulate ja laagripaikade järgi, kaksteist pealikut nende hõimude järgi.^h **17** Ismael elas 137-aastaseks. Siis tegi ta viimse hingetõmbe ja suri ning läks puhkama oma rahva juurde. **18** Tema poegade elupaigad ulatusid Havilastⁱ Suuri^j lähedalt, mis on Egiptuse kõrval, kuni Assüüriani. Nad elasid oma vendade lähedal.*^k

19 Need on Aabrahami poja Iisaki^j järeltulijad.

Aabrahamile sündis Iisak. **20** Iisak oli 40-aastane, kui ta võttis naiseks Rebeka, kes oli Paddan-Aramist* pärit aramealase Betueli tütar,^m aramealase Laabani õde. **21** Iisak anus Jehoovat lakkamata oma naise pärast, kuna see oli viljatu. Jehoova vastaski tema anumisele ja ta naine Rebeka jäi lapseootele. **22** Aga pojad hakkasid tema sees tõuklemaⁿ ja ta ütles: „Kui ma pean niimoodi kannatama, siis milleks üldse elada!” Ta küsis selle kohta Jehoovalt **23** ja Jehoova ütles

25:18 *Teine võimalik tähendus: „nad elasid oma vendadega vaenus”. **25:20** *Nimi Paddan-Aram tähendab „Arami [Süüria] tasandik”; osa Mesopotaamiast.

talle: „Sinu üsas^a on kaks rahvast ja kaks rahvast eraldavad sinust.^b Üks rahvas on teisest tugevam^c ning vanem teenib nooremat.”^d

24 Kui tal sünnitamise aeg kätte jõudis, olidki tema üsas kaksikud. **25** Esimene, kes välja tuli, oli üleni punane ja otsekui karvase rüüga kaetud,^e seepärast pandi talle nimeks Eesav*.^f **26** Seejärel tuli välja tema vend, kelle käsi hoidis kinni Eesavi kannast,^g ning talle pandi nimeks Jaakob*.^h Iisak oli 60-aastane, kui ta naine nad ilmale tõi.

27 Kui poisid suuremaks kasvasid, sai Eesavist osav kütt,ⁱ kellele meeldis ringi uidata ja jahti pidada. Jaakob aga oli laitmatu mees, kes elas telkides.^j **28** Iisak armastas Eesavit, sest see tõi talle jahisaaki. **29** Rebeka armastas Jaakobit.^k **29** Kord keetis Jaakob hautist, kui Eesav kurnatuna jahimaadelt tuli. **30** Eesav palus Jaakobit: „Anna mulle kiiresti seda punast, seda punast, mis sul seal on, ma olen täiesti läbi*!” Seepärast hakati teda kutsuma nimega Edom*.^l **31** Jaakob aga ütles: „Müü mulle enne oma esmasünnioigus.”^m **32** Eesav lausus: „Ma heidan ju kohe hinge, mis kasu on mul esmasünnioigusest!” **33** Jaakob ütles: „Kõigepealt vannu mulle.” Eesav vanduski Jaakobile ja müüs talle oma esmasünnioiguse.ⁿ **34** Siis andis Jaakob Eesavile leiba ja lätsehautist ning too sõi ja jõi.

25:25 *Nimi Eesav tähendab „karvane”.
25:26 *Nimi Jaakob tähendab „kannast kinni hoidja”, „kõrvaletõrjuja”.
25:30 *Võib tõlkida ka „hirmus näljane”.
*Nimi Edom tähendab „punane”.

PTK 25

a L 139:15

b 1Mo 36:31

4Mo 20:14

c 1Mo 27:

29, 30

5Mo 2:4

d 2Sa 8:14

Mal 1:2, 3

Ro 9:10–13

e 1Mo 27:11

f 1Mo 27:32

1Mo 36:9

Mal 1:3

g Ho 12:3

h 1Mo 27:36

i 1Mo 27:3, 5

j Heb 11:9

k 1Mo 27:6,

7, 46

l 1Mo 36:1

m 5Mo 21:16, 17

n Heb 12:16

Teine veerg

PTK 26

a 1Mo 12:10

b 1Mo 20:1

Heb 11:8, 9

c 1Mo 12:7

1Mo 15:18

d 1Mo 22:

16–18

L 105:9–11

Heb 6:13, 14

e 1Mo 15:1, 5

Heb 11:12

f 5Mo 34:4

g 1Mo 12:1–3

Ap 3:25

Ga 3:8

h 1Mo 17:10, 23

1Mo 22:3, 12

Heb 11:8

Jk 2:21

i 1Mo 26:17

j 1Mo 12:11–13

k 1Mo 24:16

l 1Mo 24:67

Seejärel Eesav tõusis ja lahkus. Nii põlgas Eesav ära oma esmasünnioiguse.

26 Maale tuli aga näljahäda, nagu oli olnud ka Aabrahami päevil.^a Seepärast läks Iisak vilistite kuninga Abimeleki juurde Gerarisse. **2** Siis ilmutas Jehoova end Iisakile ja ütles: „Ära mine alla Egiptusse, vaid ela sellel maal, kuhu ma sind juhatan. **3** Ela võõrana sel maal^b ning mina olen sinuga ja õnnistan sind, sest kõik need maad annan ma sinule ja su järeltulijatele^c ning ma viin täide töötuse, mille ma andsin su isale Aabrahamile, vandudes:^d **4** „Ma annan sulle nii palju järeltulijaid nagu tähti taevas^e ning kõik need maad annan ma neile,^f ja su järeltulijate kaudu saavad õnnistused osaks kõigile maailma rahvas-tele*”,^g **5** sest Aabraham võttis kuulda mu häält ning täitis mu nõudeid, käske, määrusi ja seadusi.”^h **6** Ja Iisak jäi elama Gerarisse.ⁱ

7 Kui selle paiga mehed Iisakilt ta naise kohta küsisid, ütles ta: „Ta on mu õde.”^j Iisak kartis öelda, et Rebeka on tema naine, sest ta arvas, et selle paiga mehed võivad ta Rebeka pärast tappa – oli ju naine väga kaunis.^k **8** Kord kui vilistite kuningas Abimelek aknast välja vaatas, nägi ta Iisakit oma naise Rebekaga õrnutsemas.^l **9** Sedamaid kutsus Abimelek Iisaki ja ütles: „Ta on ju hoopis su naine! Miks sa ütlesid, et ta on su õde?” Iisak vastas: „Ma ütlesin nii, sest ma

26:4 *Võib tõlkida ka „nõutavad endale õnnistuse kõik maailma rahvad”. Viitab ilmselt sellele, et õnnistuse saamiseks on vaja midagi teha.

kartsin, et mind tapetakse tema pärast.”^a **10** Abimelek aga jätkas: „Mis sa oled meile teinud!^b Rahva seast oleks ju võinud keegi sinu naisega magada ja meie oleksime sinu pärast süüdi jäänud!”^c **11** Siis andis Abimelek kogu rahvale käsu: „Kes puudutab seda meest ja tema naist, peab surema!”

12 Iisak külvas sellel maal seemet ning lõikas sel aastal sada korda rohkem, kui oli külvanud, sest Jehoova õnnistas teda.^d **13** Iisak sai jõukaks ja ta varandus üha kasvas, ta sai väga rikkaks. **14** Ta soetas endale lamba- ja veisekarja ning suure hulga sulaseid,^e nii et vilistid hakkasid teda kadestama.

15 Niisiis ajasid vilistid kinni kõik kaevud, mis tema isa sulased olid tema isa Aabrahami päevil kaevanud.^f **16** Abimelek ütles Iisakile: „Mine meie juurest ära, sest sa oled saanud meist palju vägevamaks.” **17** Iisak lahkuski sealt ja lõi laagri üles Gerari^g vadis ning jäi sinna elama. **18** Iisak kaevas lahti oma isa Aabrahami päevil kaevatud kaevud, mille vilistid olid pärast Aabrahami surma kinni ajanud,^h ning nimetas neid samade nimedega, mis tema isa oli neile pannud.ⁱ

19 Kui Iisaki sulased vadis kaevasad, leidsid nad ühe puhta veega kaevu. **20** Gerari karjased aga hakkasid Iisaki karjastega tülitsema, öeldes: „See on meie vesi!” Iisak pani seepeale kaevule nimeks Eesek*, sest nad olid temaga tülitsetud. **21** Siis asusid nad kaevama teist kaevu, kuid ka selle pärast tekkis tüli ning Iisak pani sel-

PTK 26

a 1Mo 20:11

b 1Mo 12:18

c 1Mo 20:9

d 1Mo 24:34, 35

e 1Mo 12:16

f 1Mo 21:27, 30

g 1Mo 10:19
1Mo 20:1

h 1Mo 21:25

i 1Mo 21:31

Teine veerg

a 1Mo 17:5, 6
1Mo 28:1, 3

b 1Mo 21:31

c 1Mo 17:1
1Mo 28:13

d 1Mo 15:1

e 1Mo 17:19
L 105:9-11

f 1Mo 12:8, 9

g Heb 11:9

h 1Mo 21:32

i 1Mo 21:22

j 1Mo 21:27

k 1Mo 21:22-24

lele nimeks Sitna*. **22** Hiljem liikus ta edasi ja kaevas veel ühe kaevu, aga selle pärast nad ei tülitsetud. Ta pani sellele nimeks Rehobot* ja ütles: „Nüüd on Jehoova andnud meile avarust ja teinud meid sel maal viljakaks.”^a

23 Sealt läks ta üles Beer-Sebasse^b **24** ning Jehoova ilmutas end talle sel ööl ja ütles: „Ma olen sinu isa Aabrahami Jumal.^c Ära karda,^d sest mina olen sinuga ja õnnistan sind ning annan sulle palju järeltulijaid oma teenija Aabrahami pärast.”^e **25** Iisak ehitas sinna altari ja ülistas Jehoova nime.^f Ta pani sinna oma telgi üles^g ja tema sulased kaevasad sinna kaevu.

26 Mõne aja pärast tuli Gerarist tema juurde Abimelek koos oma nõuniku Ahusati ja väeülemaga Piikoliga.^h **27** Iisak ütles neile: „Miks te minu juurde tulite? Te ju vihkasite mind ja saatsite mu enda juurest minema.” **28** Nemad aga vastasid: „Me oleme selgesti näinud, et Jehoova on sinuga.ⁱ Seepärast me otsustasime sulle öelda: „Sidugu meid vanne ja tee me omavahel lepingu,^j **29** et sa ei tee meile midagi halba, nii nagu meie pole sulle teinud: me saatsime sind rahuga ära ja tegime sulle üksnes head. Sina oled ju Jehoova õnnistatu.”” **30** Siis korraldas Iisak neile pidusöögi ning nad söid ja jõid. **31** Järgmisel hommikul tõusid nad varakult ja andsid üksteisele vande.^k Pärast seda saatis Iisak nad ära ja nad lahkusid tema juurest rahuga.

26:21 *Nimi Sitna tähendab „süüdistus”.

26:22 *Nimi Rehobot tähendab „avarused”.

32 Selsamal päeval tulid Iisaki sulased ja teatasid talle kaevust, mille nad olid kaevanud.^a öeldes: „Me leidsime vetti!” 33 Iisak pani sellele nimeks Siba*. Seepärast on linna nimeks tänase päevani Beer-Seba[#].^b

34 Kui Eesav oli 40-aastane, võttis ta naiseks hett Beeri tütre Juuditi ja hett Eeloni tütre Baasmati.^c 35 Aga need olid Iisakile ja Rebekale meelehärmi.^d

27 Kui Iisak oli juba vana ja ta silmad olid viletsaks jäänud, kutsus ta oma vanaema poja Eesavi^e enda juurde ja ütles: „Mu poeg!” See vastas: „Siin ma olen!” 2 Iisak jätkas: „Ma olen vanaks jäänud ega tea, palju mul veel elupäevi on. 3 Palun võta oma jahirelvad, oma nooletupp ja vibu, ning mine küti mulle mõni uluk.^f 4 Siis valmista mu lemmikrooga ja too see mulle, et ma saaksin sind õnnistada, enne kui suren.”

5 Aga Rebeka kuulis, kui Iisak rääkis oma poja Eesaviga. Kui siis Eesav läks kütima, et jahisaaki tuua,^g 6 ütles Rebeka oma pojale Jaakobile:^h „Ma kuulsin nüüdsama, kuidas su isa rääkis su venna Eesaviga ja ütles talle: 7 „Too jahisaaki ja valmista sellest maitsev roog ning anna mulle seda süüa, et saaksin sind enne oma surma Jehoova ees õnnistada.”ⁱ 8 Aga nüüd, mu poeg, kuula hoolega ja tee nii, nagu ma sulle ütlen.^j 9 Mine palun karja juurde ja too mulle sealt kaks parimat kitsetalle, et võik-

26:33 *Nimi Siba tähendab „vanne”, „seitse”. #Nimi Beer-Seba tähendab „vandekaev”, „seitsmekäev”.

PTK 26

a 1Mo 26:18

b Koh 20:1

c 1Mo 36:2, 3

d 1Mo 27:46
1Mo 28:8

PTK 27

e 1Mo 25:28

f 1Mo 25:27

g 1Mo 27:30

h 1Mo 25:28

i 1Mo 27:
30, 31j 1Mo 27:
13, 43

Teine veerg

a 1Mo 25:25
1Mo 27:23

b 1Mo 27:21

c 1Mo 27:8, 43

d 1Mo 25:
23, 26e 1Mo 25:25
1Mo 27:11

f 1Mo 27:9

g 1Mo 25:31–33
Ro 9:10–12

h 1Mo 27:4

i 1Mo 27:11, 12

sin valmistada neist su isale ta lemmikroa. 10 Vii see oma isale ja paku seda talle, et ta sind enne oma surma õnnistaks.”

11 Jaakob aga ütles oma emale Rebekale: „Mu vend Eesav on karvane,^a kuid minu nahk on sile. 12 Mis saab siis, kui isa mind käega katsub?^b Ta arvaks, et ma narrin teda, ja õnnistuse asemel tooksin ma enda peale hoopis needuse.” 13 Ta ema vastas: „Mu poeg, tulgu see needus minu peale. Tee nii, nagu ma ütlen, ja mine too mulle talled.”^c 14 Jaakob läkski ja tõi talled oma emale. Siis ta ema valmistas maitsva roa, ta isa lemmikroa. 15 Seejärel võttis Rebeka oma vanema poja Eesavi parimad riided, mis tal kodus olid, ja pani need selga oma nooremale pojale Jaakobile.^d 16 Samuti kattis ta tema käed ja sileda kaelaosa kitsetalle nahkadega.^e 17 Siis andis ta endavalmistatud maitsva roa ja leiva oma poja Jaakobi kätte.^f

18 Jaakob läks oma isa juurde ja ütles: „Mu isa!” ning see vastas: „Jah, ma kuulen sind. Kumb sa oled, mu poeg?” 19 Jaakob ütles isale: „Ma olen su esmasündinu Eesav.^g Ma tegin, nagu sa mind käskisid. Tõuse palun istuma ja söö mu jahisaaki, et saaksid mind õnnistada.”^h 20 Iisak küsis oma pojalt: „Kuidas sa selle nii kiiresti leidsid, mu poeg?” See vastas: „Sinu Jumal Jehoova saatis selle mulle ette.” 21 Siis ütles Iisak Jaakobile: „Tule palun lähemale, mu poeg, et võiksin sind käega katsuda ja saaksin teada, kas sa ikka oled mu poeg Eesav.”ⁱ 22 Jaakob tuligi

oma isale Iisakile lähemale ja see katsus teda käega ning ütles: „Hääl on küll Jaakobi hääl, aga käed on Eesavi omad.”^a

23 Iisak ei tundnud teda ära, sest Jaakobi käed olid karvased nagu tema venna Eesavi käed. Seepärast õnnistas Iisak Jaakobit.^b

24 Siis Iisak küsis: „Kas sa tõesti oled mu poeg Eesav?” Tema vastas: „Olen.” **25** Iisak ütles: „Mu poeg, anna ma sõõn nüüd seda jahisaaki, seejärel ma õnnistan sind.” Jaakob ulataski selle temale ja ta sõi, ning Jaakob andis talle ka veini juua. **26** Siis ütles ta isa Iisak: „Mu poeg, tule palun lähemale ja suudle mind.”^c **27** Jaakob tuli lähemale ja andis isale suud, nii et see võis tunda tema riiete lõhna.^d Seejärel Iisak õnnistas Jaakobit ja ütles:

„Mu poja lõhn on otsekui Jehoova õnnistatud väljade lõhn. **28** Andku Jumal sulle taevakastet^e ja rammusat maad^f ning külluslikult vilja ja värsket veini.^g **29** Rahvad teenigu sind ja hõimud kummardagu sinu ees. Ole oma vendade isand ja su ema pojad kummardagu sinu ees.^h Neetud olgu igaüks, kes sind neab, ja õnnistatud olgu igaüks, kes sind õnnistab!”ⁱ

30 Kui Iisak oli Jaakobit õnnistanud ja Jaakob oli just jõudnud oma isa Iisaki juurest ära minna, tuli jahilt tagasi tema vend Eesav.^j **31** Ka tema valmistas maitsva roa, tõi selle oma isale ja ütles talle: „Tõuse, mu isa, ja söö oma poja jahisaaki, et võiksid mind õnnistada.” **32** Seepeale ta isa Iisak küsis: „Kes sa oled?” Tema vastas: „Ma olen sa poeg, su esmasündinu Eesav.”^k **33** Siis hak-

PTK 27

a 1Mo 27:16

b Heb 11:20

c 1Mo 48:10

d 1Mo 25:27
1Mo 27:15

e 5Mo 11:11

f 4Mo 13:
26, 27g 1Mo 27:37
5Mo 7:13

h 1Mo 25:23

i 1Mo 12:1, 3
1Mo 28:1, 3
1Mo 31:42
Hes 25:12, 13

j 1Mo 27:3

k 1Mo 25:
25, 31
Heb 12:16

Teine veerg

a Heb 12:16, 17

b 1Mo 25:26
1Mo 32:28
Ho 12:3c 1Mo 25:
32–34

d 1Mo 27:28

e 1Mo 25:23
1Mo 27:29
Ro 9:10, 12

f 5Mo 33:28

g Heb 12:16, 17

h Jos 24:4
Heb 11:20i 1Mo 32:6
4Mo 20:18j 1Mo 25:23
2Sa 8:14
Mal 1:2, 3k 2Ku 8:20
2Aj 28:17

l Am 1:11

kas Iisak tugevalt värisema ja ütles: „Kes oli siis see, kes küttis jahilooma ja selle minule tõi? Ma just sõin seda, enne kui sa tulid, ning ma õnnistasin teda – ja õnnistatuks ta jääb!”

34 Eesav hakkas oma isa sõnade peale valjult ja kibedalt halama ning ütles isale: „Õnnista ometi ka mind, mu isa!”^a

35 Tema aga vastas: „Su vend tuli siia, et petta välja õnnistus, mis oli mõeldud sinule.” **36** Seepeale Eesav ütles: „Eks ole ta nimi õigusega Jaakob^{*}, on ta mind ju kaks korda kõrvale tõrjunud!”^b Ta võttis mu esmasõnniõiguse^c ja nüüd on ta võtnud ka mu õnnistuse!”^d Ja ta küsis: „Kas sul minu jaoks ei olegi õnnistust varuks?” **37** Kuid Iisak vastas Eesavile: „Ma olen pannud tema sinu isandaks^e ja kõik ta vennad olen ma andnud talle sulasteks, samuti olen ma varustanud teda vilja ning värsket veiniga.^f Mida on mul veel sulle anda, mu poeg?”

38 Eesav anus isa: „Mu isa, kas sul on vaid üks õnnistus? Õnnista ometi ka mind, mu isa!” Ja Eesav puhkes valjult nutma.^g **39** Seepeale ta isa Iisak vastas:

„Su elukoht on eemal rammusast maast ning taevakastet.^h **40** Sa elad oma mõõga toelⁱ ja teenid oma venda.^j Aga kui sinus tõstab pead mässumeel, rebid sa tema ikke oma kaelast.”^k

41 Eesav aga kandis Jaakobi peale vimma selle õnnistuse pärast, mille too oli isalt saanud,^l ning ta mõtles oma südames: „Mu isa leinamise päevad

27:36 *Nimi Jaakob tähendab „kannast kinni hoidja”, „kõrvaletõrjuja”.

on lähedal.^a Seejärel ma tapan oma venna Jaakobi.” **42** Kui Rebekale tema vanema poja Eesavi sõnad teada anti, lasi ta kohe kutsuda oma noorema poja Jaakobi ning ütles talle: „Su vend Eesav haub plaani sind kättemaksuks tappa*.” **43** Mu poeg, tee nüüd nii, nagu ma ütlen: põgene Haaranisse mu venna Laabani juurde.^b **44** Ela mõnda aega tema juures, kuni su venna raev raugeb **45** ja tema viha sinu vastu vaibub ning ta unustab, mis sa temale oled teinud. Siis ma läkitan sulle järele ja lasen sind seal tagasi tuua. Miks peaksin samal päeval kaotama teid mõlemaid?”

46 Pärast seda kurtis Rebeka Iisakile: „Ma olen elust tüdinud hetitaride pärast.^c Kui ka Jaakob peaks võtma naiseks hetitari, nagu on need maa türed, mis elu mul siis on!”^d

28 Niisiis kutsus Iisak Jaakobi, õnnistas teda ning andis talle käsu: „Sa ei tohi võtta endale naist kaananlaste tütreist!^e **2** Mine Paddan-Aramisse oma emaisa Betueli majja ning võta seal endale naine oma ema venna Laabani tütreist.^f **3** Kõikvõimas Jumal õnnistab sind ja teeb sind viljakaks, ta annab sulle palju järeltulijaid ning sinust tuleb suur rahvas.^g **4** Ta annab sinule ja su järglastele Aabrahami õnnistuse,^h et sa võtaksid oma valdusse maa, kus sa võõrana elad ja mille Jumal on andnud Aabrahamile.”ⁱ

5 Nii saatis Iisak Jaakobi ära ja see läks Paddan-Aramisse aramealase Betueli poja Laa-

27:42 * Võib tõlkida ka „lohutab end mõt- tega, et tapab su”.

PTK 27

a 1Mo 35: 28, 29

b 1Mo 28:5

c 1Mo 26: 34, 35
1Mo 28:8

d 1Mo 24:2, 3

PTK 28

e 1Mo 24: 34, 37
2Mo 34: 15, 16
1Ku 11:1–3
2Ko 6:14

f 1Mo 29:16

g 1Mo 17:5
1Mo 46: 15, 19
1Aj 2:1, 2

h 1Mo 12:2, 3

i 1Mo 12:7
1Mo 15:13
1Mo 17:1, 8
Heb 11:9

Teine veerg

a 1Mo 25:20

b 1Mo 24:29

c 1Mo 28:1
2Ko 6:14

d 1Mo 27:43

e 1Mo 27:46

f 1Mo 36:2, 3

g 1Mo 11:31
1Mo 27:43

h 1Mo 28: 18, 19

i Joh 1:51
Heb 1:7, 14

j 1Mo 26: 24, 25

k 1Mo 12:7
1Mo 28:4
L 105:9–11l 1Mo 13:14, 16
1Ku 4:20m 1Mo 18:18
1Mo 22: 15, 18

bani juurde,^a kes oli Jaakobi ja Eesavi ema Rebeka vend.^b

6 Eesav nägi, et Iisak oli Jaakobit õnnistanud ja saatnud ta Paddan-Aramisse, et ta seal endale naise võtaks, ning oli teda õnnistades andnud talle käsu: „Ära võta endale naist kaananlaste tütreist!”^c **7** Jaakob oligi oma isale ja emale kuuletunud ning läinud Paddan-Aramisse.^d **8** Siis mõistis Eesav, et kaananlaste tütreid on ta isale Iisakile vastu meelt,^e **9** ja nii läks Eesav ismaeliitide juurde ja võttis endale naiseks Mahalati, Aabrahami poja Ismaeli tütre, Nebajoti õe, Iisaks neile naistele, kes tal juba olid.^f

10 Jaakob lahkus Beer-Sebast ja suundus Haarani poole.^g **11** Mõne aja pärast jõudis ta ühte paika ja valmistus seal õõbima, sest päike oli loojunud. Ta võttis seal paigast ühe kivi, pani endale pea alla ja heitis magama.^h **12** Ta nägi unes, et maa peal oli trepp*, mille ots ulatus taevasse ning mida mööda käisid üles-alla Jumala inglid.ⁱ **13** Selle kohal oli Jehoova, kes ütles:

„Mina olen Jehoova, su isa Aabrahami Jumal ja Iisaki Jumal.^j Maa, mille peal sa lamad, annan ma sinule ja su järeltulijatele.^k **14** Sa saad nii palju järeltulijaid, nagu on mullapõrnu kübemeid,^l ning sa levid lääne ja ida, põhja ja lõuna poole ning sinu ja su järeltulijate kaudu saavad õnnistused osaks kõigile suguvõsadele* maa peal.^m **15** Mina olen sinuga ja kait-

28:12 * Võib tõlkida ka „redel”. **28:14** * Võib tõlkida ka „nõutavad endale õnnistuse kõik suguvõsad”. Viitab ilmselt sellele, et õnnistuse saamiseks on vaja midagi teha.

sen sind kõikjal, kuhu sa lähed, ning ma toon sind tagasi sellele maale.^a Ma ei jäta sind maha, kuni olen teinud, mis ma sulle olen tõotanud.”^b

16 Siis ärkas Jaakob unest ja ütles: „Jehoova on tõesti selles paigas, aga mina ei teadnudki seda!” **17** Ta hakkas kartma ja lausus: „Milline aukartustäratav paik! See ei saa olla midagi muud kui Jumala koda^c ja taeva värav!”^d **18** Jaakob tõusis hommikul vara, võttis kivi, mis oli olnud ta pea all, pani selle sambana seisma ja valas selle peale öli.^e **19** Ta pani sellele paigale nimeks Peetel*, enne aga oli selle linna nimi olnud Luus.^f

20 Jaakob andis töotuse: „Kui Jumal on minuga ka edaspidi ja kaitseb mind mu teekonnal, annab mulle leiba süüa ja riided selga, **21** ning kui ma pöördun rahus tagasi oma isamajja, siis on Jehoova tõesti näidanud, et ta on minu Jumal. **22** Aga sellest kivist, mille ma olen sambaks pannud, saab Jumala koda,^g ja ma annan sulle, mu Jumal, kümnendiku kõigest, mis sa mulle annad.”

29 Pärast seda jätkas Jaakob oma teekonda ja rändas edasi maale, kus elasid idamaalased. **2** Ta nägi väljar kaevu ja kolme lambakarja selle juures lebamas, sest sellest kaevust joodeti tavaliselt karju. Kaevu suul oli suur kivi. **3** Kui kõik karjad olid sinna kogutud, veeretati kivi kaevu suult ära ja joodeti karju. Seejärel pandi kivi kaevu suule tagasi.

4 Jaakob küsis karjastelt: „Mu vennad, kust te olete?”

28:19 *Nimi Peetel tähendab „Jumala koda”.

PTK 28

a 1Mo 35:6

b 1Mo 31:3
4Mo 23:19
Jos 23:14
Heb 6:18

c L 47:2

d 1Mo 35:1

e 1Mo 31:13

f 1Mo 35:6
Jos 16:1, 2

g 1Mo 35:1

Teine veerg

PTK 29

a 1Mo 27:
42, 43
Ap 7:2

b 1Mo 24:29

c 1Mo 24:24
1Mo 31:53d 1Mo 46:19
Ru 4:11

e 1Mo 24:29

f 1Mo 28:5

g 1Mo 30:
27, 28
1Mo 31:7

1. MOOSESE 28:16–29:15

Need vastasid: „Me oleme Haaranist.”^a **5** Ta päris edasi: „Kas te tunnete Laabanit,^b Naahori^c pojapoega?” Need vastasid: „Tunneme küll.” **6** Seejärel ta küsis neilt: „Kas tema käsi käib hästi?” Nemad ütlesid: „Jah, hästi! Näe, seal tuleb tema tütar Raahel^d koos lammastega!” **7** Jaakob ütles: „On ju alles keskpäev. Pole veel aeg karju kokku ajada. Jootke lambaid ja siis minge söötk neid.” **8** Karjased vastasid: „Me ei või seda teha enne, kui kõik karjad on koos ja kivi kaevu suult ära veeretatakse. Siis me joodame lambaid.”

9 Kui ta alles nendega rääkis, tuli Raahel oma isa lammastega, sest ta hoidis lambaid. **10** Kui Jaakob nägi Raahelit, oma ema venna Laabani tütart, ja Laabani lambaid, astus Jaakob kohe ligi, veeretasku kaevu suult kivi ära ning jootis oma ema venna Laabani lambaid. **11** Siis Jaakob andis Raahelile suud ja puhkes valjusti nutma. **12** Jaakob ütles Raahelile, et ta on tema isa õepoeg, Rebeka poeg. Raahel jooksis kohe sellest oma isale rääkima.

13 Niipea kui Laaban^e kuulis oma õepojast Jaakobist, ruttas ta temale vastu. Ta embas teda ja andis talle suud ning tõi ta oma majja. Siis Jaakob jutustas Laabanile kõigest juhtunust. **14** Laaban ütles talle: „Sa oled tõepoolest minuga üks luu ja liha!” Nii jäi Jaakob tema juurde terveks kuuks.

15 Seejärel ütles Laaban Jaakobile: „Kas sa peaksid mind seepärast tasuta teenima, et oled mu sugulane?” Ütle mulle, mida sa palgaks tahad.”^g

16 Laabanil oli aga kaks tütar. Vanema nimi oli Lea ja noorema nimi Raahel.^a 17 Lea silmades puudus sära, Raahel aga oli väga veetlev ja kaunis. 18 Jaakob oli Raahelise armunud ja ta ütles: „Ma olen valmis sind seitse aastat teenima su noorema tütre Raaheli pärast.”^b 19 Laaban vastas: „Ma annan ta pigem sulle kui mõnele teisele mehele. Jää minu juurde elama.” 20 Ja Jaakob teenis Raaheli pärast seitse aastat,^c kuid need olid tema silmis nagu mõned päevad, sest ta armastas teda.

21 Siis ütles Jaakob Laabanile: „Anna mulle mu naine, sest mu päevad on täis saanud, ja luba mul tema juurde heita.”

22 Laaban kutsus kokku kõik selle paiga mehed ja korraldas pidusöögi. 23 Öhtul aga võttis ta oma tütre Lea ja viis selle Jaakobi juurde, et Jaakob tema juurde heidaks. 24 Ja Laaban andis oma teenija Silpa oma tütrele Leale teenijaks.^d 25 Hommikul nägi Jaakob, et tema kõrval on hoopis Lea, ning ta ütles Laabanile: „Mis sa oled mulle teinud! Kas ma ei teeninud sind mitte Raaheli pärast? Miks sa mind petsid?”^e

26 Laaban vastas: „Meil pole siin kombeks anda noorem enne vanemat. 27 Pea sellega pulmanädal ära, siis antakse sulle ka teine naine, kui sa mind veel seitse aastat teenid.”^f 28 Jaakob tegi nii ja pidas selle naise pulmanädala lõpuni. Seejärel andis Laaban temale naiseks oma tütre Raaheli.

29 Ja Laaban andis oma teenija Billa^g oma tütrele Raahelile teenijaks.^h

30 Siis heitis Jaakob Raaheli juurde. Ta armastas Raahelit

PTK 29

a Ru 4:11

b 1Mo 31:41

c 1Mo 30:26
Ho 12:12d 1Mo 16:1, 2
1Mo 30:9
1Mo 46:18

e 1Mo 31:7, 42

f 1Mo 31:41

g 1Mo 35:22

h 1Mo 30:1, 3

Teine veerg

a Ho 12:12

b 1Mo 46:15
Ru 4:11

c 1Mo 30:22

d 1Mo 35:22
1Mo 37:22
1Mo 49:3, 4
2Mo 6:14
1Aj 5:1e 1Mo 30:20
1Sa 1:5, 6
Lu 1:24, 25f 1Mo 34:25
1Mo 49:5
1Aj 4:24g 1Mo 34:25
1Mo 49:5
2Mo 6:16
4Mo 3:12
1Aj 6:1h 1Mo 35:23
1Mo 37:26
1Mo 44:18
1Mo 49:8
1Aj 2:3
Ilm 5:5

PTK 30

i 1Mo 29:29

enam kui Lead ning teenis Laabani juures veel seitse aastat.^a

31 Kui Jehoova nägi, et Lead ei armastatud*, lasi ta temal lapseootele jääda,^b kuid Raahel oli viljatu.^c 32 Nii jäi Lea lapseootele, sünnitas poja ja pani talle nimeks Ruuben*,^d sest ta ütles: „Jehoova on näinud mu vaeva.^e Nüüd hakkab mu mees mind armastama.” 33 Ta jäi taas lapseootele, sünnitas poja ja ütles: „Jehoova on kuulnud, et mind ei armastata, ja nii andis ta mulle ka selle.” Ja ta pani temale nimeks Siimeon*.^f

34 Lea jäi uuesti lapseootele, sünnitas poja ja ütles: „Nüüd hakkab mu mees minu poole hoidma, sest ma olen sünnitanud talle kolm poega.” Seepärast sai poiss nimeks Leevi*.^g 35 Lea jäi veel kord lapseootele, sünnitas poja ja ütles: „Nüüd ma ülistan Jehoovat.” Seepärast pani ta temale nimeks Juuda*.^h Pärast seda lakkas ta sünnitamast.

30 Kui Raahel nägi, et tema ei sünnitanud Jaakobile lapsi, sai ta oma õe peale kadedaks ja ütles Jaakobile: „Anna mulle lapsi, muidu ma suren!” 2 Siis Jaakob vihastus Raaheli peale ja ütles: „Kas mina olen Jumal, kes on takistanud sul lapsi saada!” 3 Raahel ütles seepeale: „Siin on mu orjatar Billa.ⁱ Heida tema juurde, et ta tooks mulle lapsi ilma ja minagi saaksin tema kaudu endale järglasi.” 4 Raahel andiski oma teenija Billa Jaakobile nai-

29:31 *Sõna-sõnalt „vihati”. 29:32 *Nimi Ruuben tähendab „Näete – poeg!”. 29:33 *Nimi Siimeon tähendab „kuuldavõtmine”. 29:34 *Nimi Leevi tähendab „poolhoid”, „ühenadud”. 29:35 *Nimi Juuda tähendab „ülstatud”, „kiidetud”.

seks ja too heitis tema juurde.^a **5** Billa jäi lapseootele ja sünnitas Jaakobile poja. **6** Siis ütles Raahel: „Jumal on olnud mulle kohtumõistjaks ning on võtnud kuulda mu häält ja andnud mulle poja.” Seepärast pani ta temale nimeks Daan*.^b **7** Billa, Raaheli teenija, jäi taas lapseootele ja sünnitas Jaakobile teise poja. **8** Raahel ütles: „Ma olen oma õega kõva võitlust pidanud ja sellest võitjana välja tulnud,” ja ta pani lapsele nimeks Naftali*.^c

9 Kui Lea nägi, et ta enam ei sünnita, andis ta oma teenija Silpa Jaakobile naiseks.^d **10** Ja Lea teenija Silpa sünnitas Jaakobile poja. **11** Siis ütles Lea: „Milline õnn!” ja pani pojale nimeks Gaad*.^e **12** Seejärel sünnitas Lea teenija Silpa Jaakobile teise poja. **13** Siis Lea ütles: „Küll ma olen õnnelik! Naised nimetavad mind kindlasti õnnelikuks,”^f ja ta pani temale nimeks Aaser*.^g

14 Kord nisulõikuse päevil käis Ruuben^h jalutamas ja leidis väljalt alraunimarju ning viis need oma emale Leale. Siis ütles Raahel Leale: „Palun anna mulle oma poja alraunimarju*.” **15** Lea kostis: „Kas sellest on veel vähe, et sa võtsid mu mehe?”ⁱ Nüüd tahad sa veel võtta ka mu poja alraunimarjad!” Raahel ütles: „Olgu, vastutasuks su poja alraunimarjade eest magagu ta täna öösel sinuga.”

30:6 *Nimi Daan tähendab „kohtumõistja”. **30:8** *Nimi Naftali tähendab „minu võitlused”. **30:11** *Nimi Gaad tähendab „hea õnn”. **30:13** *Nimi Aaser tähendab „õnnelik”, „õnn”. **30:14** *Arvati, et nende söömine soodustab viljakust.

PTK 30

a 1Mo 35:22

b 1Mo 35:25
1Mo 46:23
1Mo 49:16c 1Mo 35:25
1Mo 46:24
1Mo 49:21
5Mo 33:23

d 1Mo 35:26

e 1Mo 49:19
4Mo 32:33

f Lu 1:46, 48

g 1Mo 35:26
1Mo 46:17
1Mo 49:20
5Mo 33:24

h 1Mo 29:32

i 1Mo 29:30

Teine veerg

a 1Mo 35:23
1Mo 46:13
1Mo 49:14
5Mo 33:18

b Ru 4:11

c 1Mo 29:32

d 1Mo 35:23
1Mo 46:15
L 127:3e 1Mo 46:14
1Mo 49:13
5Mo 33:18

f 1Mo 34:1

g 1Mo 29:31

h Lu 1:24, 25

i 1Mo 35:24
1Mo 45:4
5Mo 33:13
Ap 7:9j 1Mo 28:15
1Mo 31:13

16 Kui Jaakob õhtul karjamaalt tuli, läks Lea talle vastu ja ütles: „Täna pead sa minu juurde heitma, sest ma olen oma poja alraunimarjade eest su endale kaubelnud.” Jaakob magaski sel ööl temaga. **17** Jumal kuulis Lead ja vastas talle ning Lea jäi lapseootele ja sünnitas Jaakobile viienda poja. **18** Siis Lea ütles: „Jumal on mulle tasunud, sest ma andsin oma teenija oma mehele,” ja ta pani lapsele nimeks Issaskar*.^a **19** Lea jäi taas lapseootele ning sünnitas Jaakobile kuuenda poja.^b **20** Siis Lea ütles: „Jumal on teinud mulle ilusa kingituse. Nüüd viimaks hakkab mu mees mind sallima,^c sest ma olen sünnitanud talle kuus poega,”^d ja ta pani temale nimeks Sebulon*.^e **21** Hiljem sünnitas ta tütre ja pani talle nimeks Diina.^f

22 Jumal aga ei unustanud Raahelit, vaid kuulis teda ja vastas temale, lastes tal lapseootele jääda.^g **23** Raahel jäi lapseootele, sünnitas poja ja ütles: „Jumal on võtnud ära mu häbi.”^h **24** Ja Raahel pani pojale nimeks Joosep*.ⁱ Õeldes: „Jehoova on lisanud mulle veel ühe poja.”

25 Kohe pärast seda, kui Raahel oli sünnitanud Joosepi, ütles Jaakob Laabanile: „Saada mind ära, et võiksin minna oma maale, oma kodupaika.^j **26** Anna mulle mu naised ja lapsed, kelle pärast ma olen sind teeninud, et võiksin minna. Sa tead ju hästi, kui

30:18 *Nimi Issaskar tähendab „tema on tasu”. **30:20** *Nimi Sebulon tähendab „sallimine”. **30:24** *Nimi Joosep on lühivorm nimest Joosifja, mis tähendab „Jaah lisagu”.

ustavalt ma olen sind teeninud.”^a **27** Laaban vastas: „Kui sa minust hoolid ... Kõik märgid näitavad, et Jehoova õnnistab mind sinu pärast,” **28** ja lisas: „Nimeta mulle oma palk ja ma annan selle sulle.”^b **29** Jaakob vastas: „Sa tead, kuidas ma olen sind teeninud ja kuidas su karjal on minu käe all läinud.”^c **30** Enne minu tulekut oli su kari väike, kuid nüüd on see kasvanud ja saanud rohkemvuliseks, ning sellest ajast peale, kui ma tulin, on Jehoova sind õnnistanud. Aga millal ma saan teha midagi oma pere heaks?”^d

31 Siis Laaban küsis: „Mida ma peaksin sulle andma?” Jaakob vastas: „Sa ei pea mulle midagi andma. Ma karjatan edasi su karja ja valvan seda, kui sa vaid lubad mulle üht.”^e **32** Käime täna läbi kogu su karja. Eralda sellest kõik tähnilised ja kirjud lambad, kõik tumepruunid noored jäärad ning kõik kirjud ja tähnilised kitsed. Nüüdsest alates saagu sellised mulle palgaks.”^f **33** Kui sa tuled millalgi mu palka üle vaatama, siis kostku minu ausus minu eest. Kui aga mu juurest peaks leitama mõni kits, mis pole tähniline ega kirju, või noor jäär, mis pole tumepruun, siis loeta-
ga see varastatuks.”

34 Seepeale Laaban ütles: „Hästi! Olgu nii, nagu sa ütled.”^g **35** Siis eraldas Laaban sel päeval teistest vöödilised ja kirjud sikud ning kõik tähnilised ja kirjud kitsed – kõik, kellel oli midagi valget – ja kõik tumepruunid noored jäärad ning andis need oma poegade hoolde. **36** Pärast seda jättis ta enda ja Jaakobi vahele kolme päeva tee-

PTK 30

a 1Mo 31:41
Ho 12:12

b 1Mo 31:7

c 1Mo 31:38

d 1Mo 32:9, 10

e Ho 12:12

f 1Mo 31:7

g 1Mo 31:8

Teine veerg

a 1Mo 31:9

b 1Mo 32:5
1Mo 36:6, 7

PTK 31

c 1Mo 30:33

d 1Mo 30:27

e 1Mo 28:15
1Mo 32:9
1Mo 35:27

onna. Jaakob aga karjatas Laabani ülejäänud karju.

37 Siis võttis Jaakob tooreid stüüraksi-, mandli- ja plaatani- puust keppe ning kooris neile valgeid laiike, paljastades keppide valge puidu. **38** Ta pani kooritud kepid karja ette rennidesse, mis olid joogikünadeks ja millest loomad tulid jooma, et nad hakkaksid joomas olles nende ees paarituma.

39 Karjad hakkasidki keppi- de ees paarituma ning neile sündisid vöödilised, tähnilised ja kirjud järglased. **40** Jaakob pani noored jäärad eraldi ning pööras Laabani karja loomad vöödiliste ja kõigi tumepruunide poole. Siis eraldas ta oma karjad, et need ei seguneks Laabani karjadega. **41** Iga kord, kui tugevad loomad hakkasid paari- tuma, pani Jaakob kepid rennidesse loomade silme ette, et nad paarituksid keppide juures. **42** Aga nõrkade loomade ette ta keppe ei pannud. Seega said nõrgad loomad alati Laabanile, kuid tugevad Jaakobile.”^a

43 Jaakob sai väga rikkaks. Ta soetas endale suured karjad ning sulaseid ja teenijannasid, kaameleid ja eesleid.”^b

31 Mõne aja pärast kuulis Jaakob Laabani poegi rääkivat: „Jaakob on võtnud ära kõik, mis kuulus meie isale. Meie isa omandist on ta kogu selle rikkuse kokku ajanud.”^c

2 Kui siis Jaakob Laabanile otsa vaatas, nägi ta, et Laabani suhtumine temasse pole enam endine.”^d **3** Viimaks ütles Jehoova Jaakobile: „Mine tagasi oma isade maale ja oma sugulaste juurde.”^e Mina olen sinuga!” **4** Siis lasi Jaakob Raahe-

li ja Lea oma karja juurde kutsuda **5** ning ütles neile:

„Ma näen, et teie isa suhtumine minusse on muutunud,^a kuid mu isa Jumal on olnud minu-
ga.^b **6** Te ju teate, et ma olen teeninud teie isa kõigest jõust.^c **7** Teie isa on püüdnud mind tüssata ja muutnud mu palka kümme korda, kuid Jumal pole lasknud tal mulle kahju teha. **8** Kui ta ütles: „Sinu palgaks saagu tähnilised”, siis sünnitas kogu kari tähnilisi, aga kui ta ütles: „Sinu palgaks saagu võõdilised”, siis sünnitas kogu kari võõdilisi.^d **9** Nii võttis Jumal teie isa karja temalt ära ja andis mulle. **10** Kord, kui karjal oli innaaeg, nägin ma unes, et kitsedega paarituvad võõdilised, tähnilised ja laigulised sikud.^e **11** Siis ütles Jumala ingel mulle unenäos: „Jaakob!”, mille peale ma vastasin: „Siin ma olen!” **12** Ta* jätkas: „Tõsta palun oma silmad ja vaata: kõik sikud, kes kitsedega paarituvad, on võõdilised, tähnilised ja laigulised, sest ma olen näinud kõike, mida Laaban sulle teeb.^f **13** Mina olen tõeline Jumal, kes ilmutas end sulle Peetelis,^g kus sa võidsid samba ja kus sa andsid mulle töötuse.^h Tõuse nüüd, lahku sellelt maalt ja mine tagasi oma sünnimaale.”ⁱⁱⁱ

14 Seepeale vastasid Raahel ja Lea: „Kas meil on veel üldse mingit pärandiosa meie isamajas? **15** Eks suhtu ta meisse nagu võõramaalastesse. Ta ju müüs meid maha ja on elanud meie eest saadud rahast.” **16** Kogu rikkus, mille Jumal on meie isalt ära võtnud, kuulub meile ja meie lastele.^k Seepä-

31:12 *Ingel rääkis Jehoova nimel.

PTK 31

a 1Mo 30:27

b 1Mo 48:15

c 1Mo 30:29, 30

d 1Mo 30:32

e 1Mo 30:39

f 1Mo 29:25
1Mo 31:39

g 1Mo 12:8, 9
1Mo 35:15

h 1Mo 28:18, 22

i 1Mo 35:14
1Mo 37:1

j 1Mo 31:41
Ho 12:12

k 1Mo 31:1

Teine veerg

a 1Mo 31:3

b 1Mo 33:13

c 1Mo 30:42, 43

d 1Mo 35:27

e 1Mo 35:2
Jos 24:2

f 1Mo 31:14

g 1Mo 15:18

h 4Mo 32:1

i 1Mo 20:3

j 1Mo 25:20
Ho 12:12

k L 105:15

rast tee nüüd kõik nii, nagu Jumal on käskinud sul teha!”^a

17 Siis Jaakob tõusis, pani oma lapsed ja naised kaamelite selga^b **18** ning võttis kaasa kogu oma vara ja karja, mille ta oli soetanud,^c kõik Paddan-Aramis soetatud kariloomad, ja asus teele oma isa Iisaki juurde Kaananimaale.^d

19 Aga Laaban oli sel ajal oma lambaid pügamas ja Raahel varastas ära teeravikuid*,^e mis kuulusid ta isale.^f

20 Jaakob kavaldas aramealase Laabani üle, jättes talle ütle mata, et kavatseb lahkuda.

21 Ta põgenes ja läks üle suure jõe*^g koos kõigega, mis tal oli. Seejärel suundus ta Gileadi^h mägismaa poole. **22** Aga kolmandal päeval öeldi Laabani, et Jaakob on põgenenud.

23 Siis Laaban võttis endaga kaasa oma vennad* ja ajas Jaakobit taga seitse päevateekonda ning jõudis talle järele Gileadi mägismaal. **24** Aga öösel tuli Jumal unenäosⁱ aramealase Laabani juurde ja ütles: „Vaata ette, mida sa Jaakobile ütled!”^k

25 Kui Jaakob oli oma telgi mäele üles pannud ja Laaban oma vendadega Gileadi mägismaal laagrisse asunud, tuli Laaban Jaakobi juurde. **26** Laaban ütles Jaakobile: „Mida sa oled teinud! Miks oled sa mu tütreid kavalusega ära viinud nagu sõjavangid? **27** Miks sa põgenesid salaja, petsid mind ega öelnud midagi? Ma oleksin sind ju rõõmuhüüete ja lauluga, tamburiini ja lüüra saatel ära saatnud. **28** Aga sa ei andnud mulle võimalust suudelda oma

31:19 *St kodujumalad. 31:21 *St Euf-rati. 31:23 *Võib tõlkida ka „sugulased”.

lapselapsi ega tütreid. Sa oled teinud rumalasti! **29** Ma võiksin teile halba teha, kuid teie isa Jumal ütles mulle möödunud ööl: „Vaata ette, mida sa Jaakobile küll ütled!”^a **30** Sa lahusid minna oma isamajja, kuid miks sa varastasid mu jumalad?”^b

31 Jaakob vastas Laabanile: „Ma kartsin, sest ma mõtlesin, et sa võid oma tütreid minult jõuga ära võtta. **32** Aga see, kelle juurest sa leiad oma jumalad, ei jää elama. Otsi meie meeste ees läbi kõik, mis mul on, ja võta see, mis kuulub sulle.” Ent Jaakob ei teadnud, et Raahel oli need varastanud. **33** Laaban läks siis Jaakobi telki, Lea telki ja kahe orjatarit telki,^c kuid ei leidnud neid. Väljunud Lea telgist, läks ta Raaheli telki. **34** Raahel oli aga võtnud teeravikujud ja pannud need kaameli sadulapauuna, mida naised kasutasid, ja istus ise nende peal. Laaban otsis läbi kogu telgi, kuid ei leidnud neid. **35** Raahel ütles oma isale: „Ära ole vihane, mu isand, ma ei saa sinu ees püsti tõusta, sest mul on see, mis naistel ikka.”^d Nii otsis Laaban hoolega edasi, kuid teeravikujusid ei leidnud.^e

36 Seepeale sai Jaakob vihaseks ja pahandas Laabaniga: „Mis on mu süütegu ja millise patu pärast sa mind tulistjalu taga ajad? **37** Sa otsisid läbi kõik mu asjad – kas sa leidsid midagi, mis oleks pärit sinu majast? Pane see siia minu meeste ja sinu meeste ette ning nemad mõistku kohut meie kahe vahel! **38** Nende 20 aasta jooksul, mis ma olin sinu juures, polnud su

PTK 31

a 1Mo 31:24

b 1Mo 31:19
1Mo 35:2c 1Mo 46:
18, 25

d 3Mo 15:19

e 1Mo 31:19

Teine veerg

a 1Mo 30:27

b 1Sa 17:34

c 1Mo 47:9

d 1Mo 31:7

e 1Mo 28:13
1Mo 31:29

f 1Mo 31:53

g 1Mo 31:24

h 1Mo 28:18

lammastel ega kitsedel ühtegi nurisünnitust,^a ja ma ei söönud kunagi jäärasid sinu karjast. **39** Ühtki mahamurtud looma ei toonud ma sulle,^b vaid kassin ise selle kahju. Ja kui mõni loom päeval või öösel varastati, nõudsid sa mult hüvitust. **40** Päeval vaevas mind kuumus ja öösel külm ning uni põgenes mu silmist.^c **41** Ma olin su majas 20 aastat. 14 aastat teenisin ma sind su kahe tütre pärast ja 6 aastat su karja pärast, ning sa muutsid mu palka kümme korda.^d **42** Kui minuga poleks olnud mu isa Jumalat^e – Aabrahami Jumalat, keda Iisak kardab^f –, oleksid sa mind tühjade kätega minema saatnud. Jumal on näinud mu viletsust ja kätevaeva, seepärast ta sind eelmsel ööl noomiski.”^g

43 Laaban vastas Jaakobile: „Tütred on minu tütreid ja lapsed on minu lapsed ja kari on minu kari ja kõik, mida sa siin näed, on minu ja mu tütarde oma. Kuidas ma saaksin neile või nende lastele, keda nad on sünnitanud, halba teha? **44** Sõlmime nüüd omavahel lepingu ja see olgu tunnistajaks meie vahel.” **45** Siis võttis Jaakob kivi ning pani selle sambana püsti.^h **46** Jaakob ütles oma meestele: „Korjake kive!” Nad tõid kive ning kuhjasid need kokku. Seejärel nad sõid seal kivikuhja otsas. **47** Laaban pani sellele nimeks Jegar-Sahaduuta*, kuid Jaakob nimetas selle Galeediks[#].

48 Siis ütles Laaban: „See kivikuhhi olgu täna tunnistajaks

31:47 *Tuleneb aramea väljendist, mis tähendab „tunnistuskühi”. #Tuleneb heebrea väljendist, mis tähendab „tunnistuskühi”.

minu ja sinu vahel." Seepärast nimetas ta selle Galeediks^a **49** ja Mispaks*, sest ta ütles: „Jehoova valvaku minu ja sinu järele, kui oleme teineteise silma alt ära. **50** Kui sa kohtled mu tütreid halvasti ja kui võtad endale naisi lisaks minu tütardele, siis pea meeles, et isegi kui meie juures poleks ühtki inimest, oleks Jumal ometi tunnistajaks minu ja sinu vahel.” **51** Laaban ütles Jaakobile veel: „Siin on kivikuhi ja siin on sammas, mille ma olen püstitanud enda ja sinu vahele. **52** See kivikuhi ja sammas olgu tunnistajaks,^b et mina ei tule sellest kivikuhjast kaugemale, et sulle halba teha, ja sina ei tule sellest kivikuhjast ja sambast kaugemale, et mulle halba teha. **53** Aabrahami Jumal^c ja Naahori Jumal, nende isa Jumal, mõistku meie vahel kohut.” Ja Jaakob andis vande Jumala nimel, keda kardab tema isa Iisak.^d

54 Pärast seda tõi Jaakob mäel ohvri ja kutsus oma vennad leiba sööma. Nad sõid ja veetsid öö mäel. **55** Laaban aga tõusis hommikul vara, suudles oma lapselapsi^e ja tütreid ning õnnistas neid.^f Siis pöördus Laaban koju tagasi.^g

32 Ka Jaakob asus teele. Talle tulid vastu Jumala inglid. **2** Kui Jaakob neid nägi, ütles ta: „See on Jumala laager!” Seepärast pani ta sellele paigale nimeks Mahanaim*.

3 Siis saatis Jaakob käskjalad enda ees oma venna Eesavi juurde Seirimaale,^h Edomiⁱ alla, **4** ja käskis neid: „Õelge mu

31:49 *Vastav heebrea väljend tähendab „vahitorn”. **32:2** *Nimi Mahanaim tähendab „kaks laagrit”.

PTK 31

a 1Mo 31: 22, 23

b 1Mo 31: 44, 45

c 1Mo 17:1, 7

d 1Mo 31:42

e 1Mo 31:28

f 1Mo 24: 59, 60

g 1Mo 27:43 1Mo 28:2

PTK 32

h 1Mo 27:39 1Mo 36:8 5Mo 2:5 Jos 24:4

i 1Mo 25:30

Teine veerg

a 1Mo 31:41

b 1Mo 30:43 1Mo 33:11

c 1Mo 33:1, 2

d 1Mo 27:41 1Mo 32:11

e 1Mo 31:3, 13

f 1Mo 28:15 L 100:5

g 1Mo 28:10 1Mo 30:43 1Mo 32:7

h L 34:4

i 1Mo 27:41

j 1Mo 28:14 1Mo 46:2, 3 2Mo 1:7 2Mo 32:13 Ap 7:17

k 1Mo 33:10

1. MOOSESE 31:49–32:15

isandale Eesavile nõnda: „Nii ütleb su sulane Jaakob: „Ma elasin Laabani juures võõrana pikka aega.” **5** Ma olen soetanud endale pulle, eesleid ja lambaid, sulaseid ja teenijannasid,^b ning ma saadan sulle selle sõnumi, et oma isanda silmis armu leida.””

6 Mõne aja pärast tulid käskjalad Jaakobi juurde tagasi ning ütlesid: „Me saime kokku su venna Eesaviga. Ta on juba teel siia poole, et sinuga kohtuda, ja temaga on kaasas 400 meest.”^c

7 Jaakob hakkas väga kartma ja muutus murelikuks.^d Siis jaotas ta rahva, kes oli koos temaga, samuti lambad ja kitsed, veised ja kaamelid, kahte laagrisse. **8** Ta ütles: „Kui Eesav ründab ühte laagrit, siis teine pääseb.”

9 Pärast seda ütles Jaakob: „Oo, mu isa Aabrahami Jumal ja mu isa Iisaki Jumal! Oo, Jehoova, kes sa oled mulle õelunud: „Mine tagasi oma maale ja oma sugulaste juurde ja ma teen sulle head”,^e **10** ma ei ole väärt kogu sinu truud armastust ja ustavust oma teenijale,^f sest mul oli vaid kepp, kui ma läksin üle Jordani, ja nüüd on mul kaks laagrit.^g **11** Ma palun sind, päästa mind^h mu venna Eesavi käest, sest ma kardan, et ta tuleb ja ründab mind,ⁱ samuti emasid ja lapsi. **12** Aga sa ju ütlesid: „Ma teen sulle head ja annan sulle loendamatu hulgal järeltulijaid, nii palju nagu liiva mere ääres.””^j

13 Jaakob jäi ööseks sinna. Siis võttis ta oma kariloomadest oma vennale Eesavile kingituse:^k **14** 200 kitsa, 20 sikku, 200 utte, 20 jäärat, **15** 30 imetavat kaamelit koos

varssadega, 40 lehma, 10 pulli, 20 emaeslit ja 10 isaeslit.^a

16 Ta andis karjad üksteise järel oma sulaste kätte ja ütles: „Minge minu ees üle vadi ning jätke karjade vahele vahemaa.”

17 Ta käskis esimest sulast: „Kui mu vend Eesav peaks sulle vastu tulema ja küsima: „Kelle oma sa oled, kuhu sa lähed ja kelle omad on need, kes on su ees?“, **18** siis ütle: „Sinu sulase Jaakobi omad. See on kingitus, mis on saadetud mu isandale Eesavile.^b Ka tema ise tuleb meie taga.””

19 Jaakob käskis ka teist ja kolmandat sulast ning kõiki neid, kes käisid karjade järel: „Õelge niimoodi Eesavile, kui teda kohtate. **20** Samuti õelge: „Su sulane Jaakob tuleb meie taga.”” Sest Jaakob mõtles: „Kui ma teda lepitab, saates enda ees kingituse,^c siis võtab ta ehk pärastpoole, kui me kohtume, mind lahkesti vastu.”

21 Nii läksid sulased koos kingitusega tema ees üle vadi, kuid ta ise jäi õõseks laagrisse.

22 Hiljem selsamal ööl ta tõusis ja võttis oma kaks naist,^d mõlemad teenijad^e ja üksteist poega ning läks läbi Jabboki koolme.^f **23** Ta viis nad üle vadi, samuti kõik muu, mis tal oli.

24 Kui Jaakob jäi üksi, tuli tema juurde üks mees*. See mees hakkas temaga maadlema ja nad maadlesid kuni koidikuni.^g **25** Kui mees nägi, et ta ei saa Jaakobist jagu, puudutas ta tema puusaliigest ning see nihkus temaga maadeldes paigast.^h

26 Siis mees ütles: „Lase mul minna, sest juba koidab.” Jaakob vastas: „Ma ei lase sul min-

32:24 *See oli materialiseerunud ingel.

PTK 32

a 1Mo 30:43

b 1Mo 33:8

c 1Mo 43:11
1Sa 25:18

d 1Mo 29:30
Ru 4:11

e 1Mo 30:3, 9

f 5Mo 3:16
Jos 12:2
Koh 11:13

g Ho 12:3

h 1Mo 32:
31, 32

Teine veerg

a Ho 12:4

b 1Mo 35:10

c Ho 12:3

d Koh 13:17, 18

e 1Ku 12:25

f 1Mo 16:7, 13
Koh 6:22
Joh 1:18

g 1Mo 32:25

PTK 33

h 1Mo 32:6

i 1Mo 32:22

j 1Mo 30:7, 12

k 1Mo 30:19

l 1Mo 30:
22–24

na enne, kui sa mind õnnistad!”^a **27** Mees küsis temalt: „Mis su nimi on?” Tema vastas: „Jaakob.” **28** Siis mees ütles: „Su nimi ärgu olgu enam Jaakob, vaid Iisrael*^b, sest sa oled võidelnud Jumala^c ja inimestega ning oled võitnud.” **29** Siis küsis Jaakob: „Ütle palun, mis sinu nimi on.” Kuid tema vastas: „Mispärast sa mu nime küsid?”^d Seejärel mees õnnistas teda seal. **30** Jaakob pani sellele paigale nimeks Peniel*^e, sest ta mõtles: „Ma nägin Jumalat palgest palgesse, ometi pääsesin ma eluga.”^f

31 Päike tõusis, kui Jaakob Penuelist* edasi läks. Aga ta lonkas, sest ta puus oli vigastatud.^g **32** Iisraellastel pole tänase päevani kombeks süüa puusaliigese juures olevat reiekõõlust, sest see mees oli puudutanud Jaakobi puusaliigest reiekõõluse kohalt.

33 Kui Jaakob nägi Eesavit koos 400 mehega tulemas,^h jagas ta lapsed Lea, Raaheli ja kahe teenija vahel.ⁱ

2 Ta pani teenijad ja nende lapsed ettepoole,^j Lea ja tema lapsed nende järele^k ning Raaheli^l ja Joosepi omakorda nende taha. **3** Ta ise läks nende ees ja kummardas seitse korda maani, kuni jõudis oma venna juurde.

4 Aga Eesav jooksis talle vastu, embas ja suudles teda ning nad puhkesid nutma. **5** Kui Eesav nägi naisi ja lapsi, küsis ta: „Kes need sinuga on?” Jaakob vastas: „Lapsed, kelle Jumal on su sulase-

32:28 *Nimi Iisrael tähendab „Jumalaga võitleja” või „Jumal võitleb”. **32:30** *Nimi Peniel tähendab „Jumala pale”. **32:31** *Sama mis Peniel salmis 30.

le armuliselt andnud.”^a **6** Seejärel astusid ette teenijad koos oma lastega ning kummardasid, **7** ka Lea koos oma lastega astus ette ning nad kummardasid. Pärast seda astus ette Joosep koos Raaheliga ja nad kummardasid.^b

8 Eesav küsis: „Mispärast sa saatsid mulle kõik need, keda ma kohtasin?”^c Jaakob vastas: „Sellepärast, et oma isanda silmis armu leida.”^d **9** Eesav ütles: „Mu vend, mul on kõike küllalt.”^e Jäägu sinu vara sinule.”

10 Jaakob aga vastas: „Ei, ma palun sind! Kui ma olen su silmis armu leidnud, siis võta mu kingitus vastu, sest ma tõin sulle, et näha su palet. Ja ma olen näinud su palet, justkui oleksin näinud Jumala palet, sest sa võtsid mind lahkesti vastu.”^f

11 Palun võta nüüd see kingitus minult kui poolehoiuavaldus,^g sest Jumal on olnud mu vastu armuline ja mul on olemas kõik, mis ma vajan.”^h Jaakob käis Eesavile peale, kuni see nõustus.

12 Hiljem ütles Eesav: „Hakame nüüd liikuma ja luba mul käia sinu ees.” **13** Jaakob aga vastas: „Mu isand teab, et lapsed on õrnakesed,ⁱ ning ma pean hoolitsema ka imetavate lammaste ja veiste eest. Kui neid kasvõi ühe päeva liiga kiiresti ajada, sureb kogu kari. **14** Mingu mu isand oma sulase ees, mina aga jätkan teed aeglasemalt, sedamööda kuidas mu kariloomad ja lapsed jaksavad, kuni ma jõuan oma isanda juurde Seiri.”^j **15** Eesav ütles: „Las ma jätan siis osa oma mehi sinu juurde.” Jaakob kosis seepeale: „Pole vaja. Mulle piisab sellest, et ma olen oma isanda

PTK 33

a 1Mo 32:22
L 12:7,3

b 1Mo 33:2

c 1Mo 32:16

d 1Mo 32:4, 5

e 1Mo 36:6, 7

f 1Mo 32:
11, 20

g 1Mo 32:13–15

h 1Mo 30:43

i 1Mo 31:17

j 1Mo 32:3

Teine veerg

a Jos 13:24, 27
1Ku 7:46b 1Mo 25:20
1Mo 28:6

c Jos 24:1

d 1Mo 10:19
1Mo 12:6e Jos 24:32
Ap 7:15, 16

f 1Mo 35:1, 7

PTK 34

g 1Mo 30:
19, 21
1Mo 46:15h 1Mo 26:
34, 35
1Mo 27:46i 5Mo 7:1
1Aj 1:13–15j 1Mo 33:
18, 19

1. MOOSESE 33:6–34:7

silmis armu leidnud.” **16** Seltsamal päeval pöördus Eesav tagasi ja läks Seiri.

17 Jaakob rändas Sukkotti,^a ehitas endale elamu ja tegi oma karjale varjualused. Seepärast panigi ta sellele paigale nimeks Sukkot*.

18 Pärast Paddan-Aramist^b tulekut jõudis Jaakob õnnelikult Sekemisse^c Kaananimaal^d ning lõi laagri üles linna lähedale. **19** Siis ostis ta Sekemi isa Hamori poegadelt 100 rahatüki eest endale maaomandi,^e kuhu ta pani üles oma telgi. **20** Ta ehitas sinna altari ja pani sellele nimeks „Jumal, Iisraeli Jumal”.^f

34 Jaakobi tütre Diinal, kelle Lea oli sünnitanud,^g oli kombeks käia kohalike neidudega aega veetmas*.^h **2** Kui maa pealiku hiivlaseⁱ Hamori poeg Sekem teda nägi, võttis ta tema ja vägistas ära. **3** Aga ta kiindus Diinasse, Jaakobi tütre, armus neidu ja püüdis meelitustega tema südant võita. **4** Viimaks ütles Sekem oma isale Hamorile:^j „Võta see neiu mulle naiseks.”

5 Kui Jaakob kuulis, et Sekem oli tema tütre Diina ära teotanud, olid tema pojad parasjagu karja hoidmas. Seepärast otsustas Jaakob vaikida, kuni nad tagasi jõuavad. **6** Hiljem läks Sekemi isa Hamor Jaakobi juurde, et temaga rääkida. **7** Kuid Jaakobi pojad said juhtunust kuulda ja tulid sedamaid karjamaalt tagasi. Nad olid nõrдинud ja väga vihased, sest Sekem oli häbistanud Iisraeli, magades Jaakobi

33:17 *Nimi Sukkot tähendab „lehtmajad”, „varjualused”. **34:1** *Võib tõlkida ka „kohalikke neide vaatamas”.

tütrega^a — see oli aga lubamatu tegu.^b

8 Hamor ütles neile: „Mu poeg Sekem on kiindunud teie tütresse. Palun andke ta tema-
le naiseks **9** ja sõlmige meiega abielusid. Andke meile oma tütreid ja võtke endile meie tütreid.^c

10 Te võite elada meie juures ja maa on teie ees valla. Elage ja kaubelge siin ning jäägegi siia.”

11 Siis ütles Sekem Diina isale ja vendadele: „Kui ma nüüd vaid teie silmis armu leiaksin, siis annan ma teile, mida tahes te ainult küsite. **12** Te võite nõuda minult ükskõik kui suurt mõrsjaluna ja kingitust.^d Ma annan hea meelega, mida tahes te minult küsite. Andke ainult see neiu mulle naiseks.”

13 Jaakobi pojad aga petsid Sekemi ja tema isa Hamorit, kuna Sekem oli nende õe Diina ära teotanud, **14** ning ütlesid: „Me ei saa kuidagi seda teha ega anda oma õde mehele, kelle eesnahka pole ära lõigatud,^e kuna see oleks meile häbi. **15** Me võime sellega nõustuda vaid tingimusel, et te saate selliseks nagu meie ja lõikate endi seas ümber kõik mehed.^f **16** Siis me anname oma tütreid teile, võtame teie tütreid endile, elame teiega koos ja saame üheks rahvaks. **17** Aga kui te meid ei kuula ega lase end ümber lõigata, siis võtame oma õe ja läheme ära.”

18 Nende sõnad olid Hamorile^g ja ta pojale Sekemile^h meeltemööda. **19** Noor mees ei viivitanud ja tegi, mida nad palusid,ⁱ sest Jaakobi tütar meeldis talle väga. Sekem oli kõige auväärsem oma isamajas.

20 Nii läksid Hamor ja tema poeg Sekem linna väravasse ja ütlesid oma linna meestele:^j

PTK 34

a 2Sa 13:22

b Heb 13:4

c 1Mo 24:2, 3

d 1Mo 24:53
Ho 3:2

e 1Mo 17:9, 12

f 1Mo 17:10

g 1Mo 33:18, 19

h 1Mo 34:2

i 1Mo 34:15

j Sak 8:16

Teine veerg

a 1Mo 34:8, 9

b 1Mo 17:11

c 1Mo 46:15

d 1Mo 49:5-7

e 1Mo 34:2

f 1Mo 49:5

21 „Need mehed soovivad, et meie vahel oleks rahu. Elagu ja kaubelgu nad siin, sest nende jaoks on maal piisavalt ruumi. Me võime võtta endile naiseks nende tütreid ja anda neile oma tütreid.^a **22** Aga need mehed on nõus meie juures elama ja saama meiega üheks rahvaks ainult ühel tingimusel: kõik meesterahvad meie seas tuleb ümber lõigata, nii nagu nemad on ümber lõigatud.^b

23 Eks saa ju nende omand, rikkus ja kõik kariloomad siis meile! Nõustugem nendega, et nad jääksid meie juurde elama.”

24 Kõik need, kes linna väravast läbi käisid, võtsidki Hamorit ja tema poega Sekemi kuulda ning kõik mehed lõigati ümber, kõik, kes linna väravast läbi käisid.

25 Aga kolmandal päeval, kui mehed olid veel valudes, võtsid Jaakobi pojad Siimeon ja Leevi, Diina vennad,^c kumbki oma mõõga ning läksid linna, kus keegi ei osanud neid kahtlustada, ja tapsid seal kõik mehed.^d **26** Nad tapsid mõõgaga ka Hamori ja tema poja Sekemi, võtsid Sekemi majast Diina ning lahkusid. **27** Jaakobi teised pojad läksid mahalõõduid rõõvima ja linna rüüstama, sest nende õde oli rüvetatud.^e **28** Nad võtsid ära nende lambad ja kitsed, veised ja eeslid ning kõik, mis oli linnas ja maal. **29** Samuti võtsid nad endale kogu nende vara, võtsid vangi kõik nende lapsed ja naised ning riisusid majad tüh-
jaks.

30 Siis ütles Jaakob Siimeonile ja Leevile:^f „Te olete mulle suure häda kaela tõmmanud ning toonud mu peale selle maa

elanike kaananlaste ja perislaste viha. Meid on ju vähe ning nad tulevad kindlasti kokku mind ründama. Nad hävitavad minu ja mu pere!" **31** Nemand aga ütlesid: „Kas meie öde tohib siis kohelda nagu hoora?"

35 Pärast seda ütles Jumal Jaakobile: „Mine üles Peetelisse,^a ela seal ja tee sinna altar Jumalale, kes end sulle ilmutas, kui sa põgenesid oma venna Eesavi eest.”^b

2 Siis ütles Jaakob oma perele ja kõigile, kes olid koos temaga: „Kõrvaldage enda keskest võõrad jumalad,^c puhastage end, vahetage riided **3** ja lähme üles Peetelisse! Sinna ma teen altari tõelisele Jumalale, kes vastas mulle mu ahasuspäeval ning on saatnud mind kõigil mu teedel.”^d **4** Nad andsid Jaakobile kõik võõrad jumalad, mis neil olid, ja kõrvarõngad, mis neil kõrvas olid, ning Jaakob mattis need Sekemi lähedale suure puu alla.

5 Nad asusid teele ja Jumal tekitas ümberkaudsetes linnades hirmu, nii et Jaakobi poegi ei aetud taga. **6** Lõpuks jõudis Jaakob Kaananimaal asuvasse Luusi^e ehk Peetelisse, tema ja kogu rahvas, kes oli koos temaga. **7** Ta ehitas sinna altari ja pani sellele paigale nimeks Eel-Peetel*, sest seal oli Jumal end talle ilmutanud, kui ta oma venna eest põgenes.^f **8** Hiljem suri Deboora,^g Rebeka amm, ja ta maeti Peeteli lähedale tamme-puu alla. Nii sai see nimeks Allon-Bakut*.

9 Jumal ilmutas end Jaakobile veel kord, kui see Paddan-

35:7 *Nimi Eel-Peetel tähendab „Peeteli Jumal”. **35:8** *Nimi Allon-Bakut tähendab „suur nututamm”.

PTK 35

a 1Mo 28:19
1Mo 31:13

b 1Mo 27:
42-44

c 1Mo 31:19
5Mo 5:7
Jos 23:7
1Ko 10:14

d 1Mo 28:
13, 15
1Mo 31:42

e 1Mo 28:19

f 1Mo 28:
20-22

g 1Mo 24:59

Teine veerg

a 1Mo 25:26
1Mo 27:36

b 1Mo 32:28

c 1Mo 17:1
2Mo 6:3
Ilm 15:3

d 1Mo 48:3, 4

e 1Mo 17:5, 6
Joh 12:13

f 1Mo 15:18
5Mo 34:4

g 1Mo 28:18

h 1Mo 28:19

i 1Mo 30:
22-24

j 1Mo 46:21
1Mo 49:27
5Mo 33:12

k 1Mo 48:7
Mi 5:2
Mt 2:6

1. MOOSESE 34:31-35:22

Aramist tuli, ja õnnistas teda. **10** Jumal ütles talle: „Su nimi on Jaakob.^a Aga su nimi ärgu olgu enam Jaakob, vaid Iisrael!” ja ta hakkaski teda kutsuma Iisraeliks.^b **11** Jumal ütles talle veel: „Mina olen kõikvõimas Jumal.^c Ole viljakas ja sul olgu palju järeltulijaid. Sinust tuleb rahvas, jah, suur rahvas,^d ja kuningadki põlvnevad sinust.^e **12** Selle maa, mille ma andsin Aabrahamile ja Iisakile, annan ma sinule ja su järeltulijatele.”^f **13** Seejärel lahkus Jumal sealt, kus ta oli temaga rääkinud.

14 Siis püstitas Jaakob sinna, kus Jumal oli temaga rääkinud, kivisamba ning valas selle peale joogiohvri ja õli.^g **15** Jaakob kutsus paika, kus Jumal temaga oli rääkinud, Peeteliks*.^h

16 Seejärel asusid nad Peetelist teele. Kui Efratani oli veel tükk maad, algas Raahele sünnitus ja see oli väga raske. **17** Kui ta oli suurtes valudes maha saamas, ütles ämmaemand talle: „Ära karda, sa saad veel ühe poja.”ⁱ **18** Kui Raahel oli hinge heitmas, oli ta ju suremas, pani ta lapsele nimeks Ben-Ooni*, kuid isa nimetas lapse Benjamins*.^j **19** Raahel suri ja ta maeti Efrata ehk Petlemma^k tee äärde. **20** Jaakob püstitas Raaheli hauale samba, mis seisab seal tänase päevani.

21 Siis asus Iisrael teele ja pani oma telgi üles teisele poole Eederi torni. **22** Kui Iisrael elas sel maal, läks Ruuben ja

35:15 *Nimi Peetel tähendab „Jumala koda”. **35:18** *Nimi Ben-Ooni tähendab „mu valupoeg”. ^aNimi Benjamin tähendab „parema kää poeg”, st lemmikpoeg.

magas oma isa liignaise Billaga ning Iisrael sai sellest teada.^a

Jaakobil oli kaksteist poega.

23 Lea pojad olid Ruuben, Jaakobi esmasündinu,^b Siimeon, Leevi, Juuda, Issaskar ja Sebulon. **24** Raaheli pojad olid Joosep ja Benjamin. **25** Raaheli teenija Billa pojad olid Daan ja Naftali. **26** Lea teenija Silpa pojad olid Gaad ja Aaser. Need olid Jaakobi pojad, kes sündisid talle Paddan-Aramis.

27 Lõpuks jõudis Jaakob oma isa Iisaki juurde Mamresse^c Kirjat-Arbas ehk Hebronis, kus Iisak võõrana elas ja kus ka Aabraham oli võõrana elanud.^d

28 Iisak elas 180-aastaseks.^e

29 Siis tegi Iisak viimse hinge-tõmbe ning suri, olles eakas ja rahulolev, ning läks puhkama oma rahva juurde. Tema pojad Eesav ja Jaakob matsid ta.^f

36 Need on Eesavi ehk Edomi^g järeltulijad.

2 Eesav võttis endale naised Kaanani tütreist: hett^h Eeloni tütre Aadaⁱ ja Ana tütre Oholibama,^j hiivlase Sibeoni pojatüt-re, **3** ning Ismaeli tütre Baasmati,^k Nebajoti^l õe.

4 Aada sünnitas Eesavile Eliifase, Baasmat sünnitas Reueli

5 ning Oholibama sünnitas Jeusi, Jalami ja Korahi.^m

Need olid Eesavi pojad, kes sündisid talle Kaananimaal. **6** Siis võttis Eesav oma naised, pojad, tütreid, kõik kodakondsed ning oma karja ja kõik muud loomad ja kogu varanduse, mis ta oli Kaananimaal soetanud,ⁿ ning läks teisele maa-le, oma venna Jaakobi juurest ära,^o **7** sest nad olid soetanud

PTK 35

a 1Mo 49:3, 4
1Aj 5:1

b 1Mo 49:3

c 1Mo 31:17, 18

d 1Mo 15:13
Heb 11:9

e 1Mo 25:
20, 26

f 1Mo 49:
30, 31

PTK 36

g 1Mo 25:30
Hes 25:12, 13
Ro 9:13

h 1Mo 26:34

i 1Mo 36:10

j 1Mo 36:18

k 1Mo 36:17

l 1Mo 25:13
1Mo 28:9

m 1Aj 1:35

n 1Mo 33:9

o 1Mo 27:39
1Mo 32:3

Teine veerg

a 1Mo 14:6
5Mo 2:5

b 1Mo 25:30

c 5Mo 2:12

d 1Aj 1:35

e 1Mo 36:34

f 1Mo 36:
40, 42
1Aj 1:36

g 2Mo 17:8
4Mo 13:29
4Mo 24:20
5Mo 25:19
1Sa 15:8
1Sa 30:1

h 1Mo 26:34

i 2Mo 15:15

j 1Aj 1:53, 54

k 1Aj 1:36

l 4Mo 20:23
1Ku 9:26

sedavõrd palju vara, et ei saanud üheskoos elada, ja maa, kus nad võõrana elasid, ei suutnud neid toita nende karjade pärast. **8** Niisiis asus Eesav elama Seiri mägismaale.^a Eesavi teine nimi on Edom.^b

9 Need on Eesavi, Seiri mägismaal elavate edomlaste isa järeltulijad.^c

10 Need on Eesavi pojad: Eliifas, Eesavi naise Aada poeg, ja Reuel, Eesavi naise Baasmati poeg.^d

11 Eliifase pojad olid Teeman,^e Oomar, Sefo, Gatam ja Kenas.^f **12** Eesavi poja Eliifase liignaine oli Timna, kes sünnitas Eliifasele Amaleki.^g Need olid Eesavi naise Aada järeltulijad.

13 Need on Reueli pojad: Nahat, Serah, Samma ja Mis-sa. Need olid Eesavi naise Baasmati^h järeltulijad.

14 Need on Eesavi naise Oholibama, Ana tütre, Sibeoni pojatüt-re pojad, kelle ta Eesavile sünnitas: Jeus, Jalam ja Korah.

15 Need on Eesavi poegadest põlvnenud hõimupealiku-ⁱ Eliifase, Eesavi esmasündinu pojad Teeman, Oomar, Sefo, Kenas,^j **16** Korah, Gatam ja Amalek. Need olid Eliifasest^k põlvnenud hõimupealikud Edomimaal, Aada järeltulijad.

17 Need on Eesavi poja Reueli pojad: hõimupealikud Nahat, Serah, Samma ja Mis-sa. Need olid Reuelist põlvnenud hõimupealikud Edomimaal,^l Eesavi naise Baasmati järeltulijad.

18 Need on Eesavi naise Oholibama pojad: hõimupealikud Jeus, Jalam ja Korah.

Need olid Eesavi naisest Oholibamast, Ana tütreist, põlvnenud hõimupealikud.

19 Need olid Eesavi ehk Edomi^a pojad ja nendest põlvnenud hõimupealikud.

20 Need on horiit Seiri järeltulijad, selle maa elanikud:^b Lootan, Soobal, Sibeon, Ana,^c

21 Diison, Eeser ja Diisan.^d Need olid horiitide hõimupealikud, Seiri järeltulijad Edomi-maal.

22 Lootani pojad olid Hori ja Heemam ning Lootani öde oli Timna.^e

23 Need on Soobali pojad: Alvan, Maanahat, Eebal, Seefo ja Oonam.

24 Need on Sibeoni^f pojad: Ajja ja Ana. See on see Ana, kes leidis kõrbest kuumaveallikad, kui ta oma isa Sibeoni eesleid karjatas.

25 Need on Ana lapsed: poeg Diison ja tütar Oholibama.

26 Need on Diisoni pojad: Hemdan, Esban, Jitran ja Keran.^g

27 Need on Eeseri pojad: Bilhan, Saavan ja Akan.

28 Need on Diisani pojad: Uuts ja Aran.^h

29 Need on horiitide hõimupealikud: Lootan, Soobal, Sibeon, Ana, **30** Diison, Eeser ja Diisan.ⁱ Need olid horiitide hõimupealikud Seirimaal.

31 Need kuningad valitsesid Edomimaal,^j kui iisraellastel polnud veel kuningat.^k **32** Edomis valitses Beeri poeg Bela ja tema linna nimi oli Dinhaba. **33** Kui Bela suri, hakkas tema asemel valitsema Joobab, Bostast pärit Serahi poeg. **34** Kui Joobab suri, hakkas tema ase-

PTK 36

a 1Mo 25:30
1Mo 32:3

b 1Mo 14:6
5Mo 2:12, 22

c 1Aj 1:40

d 1Aj 1:38

e 1Aj 1:39

f 1Mo 36:2

g 1Aj 1:41

h 1Aj 1:42

i 1Aj 1:38

j 4Mo 20:14

k 5Mo 17:14, 15
1Sa 10:19
1Aj 1:43–50

Teine veerg

a 1Mo 25:1, 2
2Mo 2:15
4Mo 31:2

b 1Aj 1:51–54

c 5Mo 2:5

d 1Mo 25:30
1Mo 36:8

PTK 37

e 1Mo 23:3, 4
1Mo 28:1, 4
Heb 11:8, 9

f 1Mo 30:25
1Mo 46:19

g 1Mo 35:25
1Mo 35:26

h 1Mo 47:3

i 1Aj 2:1, 2

1. MOOSESE 36:19–37:4

mel valitsema Huusam teemalaste maalt. **35** Kui Huusam suri, hakkas tema asemel valitsema Bedadi poeg Hadad, kes alistas midjanlased^a Moabimaal, ja tema linna nimi oli Aviit. **36** Kui Hadad suri, hakkas tema asemel valitsema Samla, kes oli pärit Masreekast. **37** Kui Samla suri, hakkas tema asemel valitsema Šaul, kes oli pärit jõeäärsest Rehobotist. **38** Kui Šaul suri, hakkas tema asemel valitsema Akbori poeg Baal-Haanan. **39** Kui Akbori poeg Baal-Haanan suri, hakkas tema asemel valitsema Hadar. Hadari linna nimi oli Pau ning tema naine oli Mehetabel, Mee-Sahabi tütre Matredi tütar.

40 Need on Eesavist põlvnenud hõimupealikud nende suguvõsade kaupa, nende asupai-kade ja nimede järgi: Timna, Alva, Jetet,^b **41** Oholibama, Eela, Piinon, **42** Kenas, Tee-man, Mibsar, **43** Magdiel ja Iiram. Need olid Edomist põlvnenud hõimupealikud nende asulate järgi neile kuuluval maal.^c Need olid Eesavi, edomlaste^d isa järeltulijad.

37 Jaakob jäi elama Kaanani-maale, kus tema isa oli võõrana elanud.^e

2 See on lugu Jaakobi järeltulijatest.

Kui Joosep^f oli 17-aastane, käis ta koos oma isa naiste Billa ja Silpa poegadega^g karjas.^h Joosep kandis isale ette nende halvad teod. **3** Iisrael armastas Joosepit rohkem kui kõiki teisi poegi,ⁱ sest Joosep oli tema vana ea poeg, ja Iisrael lasi talle teha erilise* kuue. **4** Kui Joosepi vennad nägid, et

37:3 * Võib tõlkida ka „ilusana pika“.

isa armastab teda rohkem kui neid, hakkasid nad Joosepit vihkama ega suutnud temaga rahumeelselt rääkida.

5 Kord nägi Joosep unenäo ja jutustas selle oma vendadele^a ning need hakkasid teda seepärast veelgi rohkem vihkama.

6 Joosep jutustas: „Palun kuulake, millist unenägu ma nägin.

7 Me olime keset põldu vihke sidumas, kui minu vihk tõusis üles ja jäi püsti seisma, aga teie vihud kogunesid minu vihu ümber ja kummardasid selle ees.”^b

8 Vennad ütlesid talle: „Kas tahad ennast kuningaks tõsta ja meie üle valitsema hakata?”^c Nii leidsid nad tema unenäo ja sõnade tõttu veel ühe põhjuse teda vihata.

9 Pärast seda nägi ta teisegi unenäo ja jutustas selle oma vendadele: „Ma nägin veel ühe unenäo. Seekord kummardasid minu ees päike, kuu ja üksteist tähte.”^d **10** Ta jutustas selle ka oma isale, nagu ta oli jutustanud vendadele, aga isa tõrises temaga: „Mida see su unenägu peaks tähendama? Kas mina, su ema ja vennad peame tõesti tulema ja sinu ees maani kummardama?” **11** Joosepi vennad olid tema peale kadedad,^e tema isa aga pidas need sõnad meeles.

12 Kord läksid Joosepi vennad oma isa karjaga Sekemi lähedale loomi karjutama. **13** Mõne aja pärast ütles Iisrael Joosepile: „Su vennad on Sekemi lähedal karja hoidmas. Ma tahan sind nende juurde saata.” Joosep vastas: „Jah, ma lähen!” **14** Siis Iisrael ütles talle: „Palun mine vaata, kas su vendadel läheb hästi. Kas ta, kas karjaga on kõik korras,

PTK 37

a 1Mo 37:19

b 1Mo 42:6, 9

c 1Mo 45:8
1Mo 49:26d 1Mo 44:14
1Mo 45:9

e Ap 7:9

f 1Mo 33:18

Teine veerg

a 1Mo 23:19
1Mo 35:27

b 1Mo 37:5

c 1Mo 49:3

d 1Mo 9:5
2Mo 20:13e 1Mo 4:8, 10
1Mo 42:22

f 1Mo 42:21

g 1Mo 37:3

h 1Mo 25:12

i 1Mo 43:11

ja too mulle sõna.” Nii saatis ta Joosepi Hebroni^a orust teele ja see suundus Sekemi poole. **15** Hiljem, kui Joosep väljal ringi käis, juhtus teda nägema üks mees, kes küsis temalt: „Mida sa otsid?” **16** Joosep vastas: „Ma otsin oma vendi. Kas sa tead, kus nad karja hoivad?” **17** Mees vastas: „Nad läksid siit ära, sest ma kuulsin neid ütlemas: „Lähme Dotanisse.”” Joosep läks oma vendadele järele ja leidis nad Dotani lähedalt.

18 Vennad nägid Joosepit juba kaugelt, ja enne kui ta nende juurde jõudis, pidasid nad kurja nõu ta ära tappa.

19 Nad rääkisid omavahel: „Näe, sealt tuleb see unenägija!”^b **20** Tapame ta ära ja viskame mõnda veeauku. Hiljem ütleme, et kiskja sõi ta ära. Vaatame siis, mis saab tema unenägudest!” **21** Kui Ruuben^c sellest kuulis, üritas ta Joosepit nende käest päästa ja ütles: „Ärme võta temalt elu!”^d **22** Ruuben ütles veel: „Ärge valage verd!”^e Visake ta sellesse veeauku siin kõrbes, aga ärge pange kätt tema külge!”^f Ta tahtis Joosepi nende käest ära päästa, et viia ta tagasi isa juurde.

23 Niipea kui Joosep jõudis oma vendade juurde, kiskusid nad tal kuue seljast, selle erilise kuue, mida ta kandis,^g **24** ning viskasid ta veekogumisauku. Sel ajal oli auk tühi, seal polnud vett.

25 Seejärel istusid nad maha sööma. Siis aga nägid nad Gileadist tulemas ismaeliitide^h karvani. Nende kaamelid kandisid aromaatsset vaiku, palsamit ja vaigurikast puukoortⁱ ning

nad olid minemas alla Egiptusse. **26** Juuda ütles oma vendadele: „Mis kasu oleks meil sellest, kui me oma venna tapaksime ja tema vere kinni kataksime?^a **27** Ärme tõsta kätt tema vastu, vaid müüme^b ta parem ismaeliitidele. Ta on ju ikkagi meie vend, meie liha ja veri!” Vennad võtsidki teda kuulda. **28** Kui siis midjani^c kaupmehed möödumas olid, tõmbasid vennad Joosepi veeaugust välja ning müüsid ta 20 seekli* hõbeda eest ismaeliitidele,^d kes viisid Joosepi Egiptusse.

29 Kui Ruuben hiljem veeaugu juurde tagasi tuli ja nägi, et Joosepit polegi augus, käristas ta oma riided lõhki. **30** Vendade juurde jõudes hüüdis ta: „Poiss on kadunud! Ja mina – mis ma nüüd teen?”

31 Siis võtsid vennad Joosepi kuue, tapsid ühe siku ja kastsid kuue verre. **32** Seejärel saatsid nad tema kuue isale ning lasid öelda: „Selle me leidsime. Vaata, kas see on sinu poja kuub või mitte.”^e **33** Jaakob uuris seda ja ahastas: „See on minu poja kuub! Kiskja on Joosepi maha murdnud ja tükkideks kiskunud!” **34** Ta käristas oma riided lõhki, pani kotiriide puusade ümber ja leinas oma poega pikka aega. **35** Kõik tema pojad ja tütreid püüdsid teda lohutada, kuid ta oli lohutamatu ning ütles: „Ma lähen oma poega leinates hauda*!”^f Ja ta isa nuttis teda kaua taga.

36 Midjanlased aga müüsid Joosepi Egiptuses vaarao õukonnaametnikule, tema ihukaitsesealikule Pootifarile.^g

37:28 *228 g. (Vt lisa B14.) 37:35 *Võib tõlkida ka „surmavalda”.

PTK 37

a 1Mo 4:8, 10

b Ap 7:9

c 1Mo 25:1, 2

d 1Mo 40:15
1Mo 45:4
L 105:17

e 1Mo 37:3

f 1Mo 42:38
1Mo 44:29
L 89:48
Kog 9:10
Ho 13:14
Ap 2:27
Ilm 20:13g 1Mo 39:1
1Mo 40:2, 3

Teine veerg

PTK 38

a 1Mo 24:2, 3
1Mo 28:1

b 4Mo 26:19

c Jos 19:29, 31

d Mt 1:3

e 5Mo 25:5, 6
Mt 22:24

f Ru 4:6

g 5Mo 25:7, 9

h 1Aj 2:3

i 4Mo 26:19

j 1Mo 38:2

38 Sel ajal läks Juuda oma vendade juurest ära ja pani oma telgi üles adullamlase Hiira juurde. **2** Seal nägi Juuda kaanani^a mehe Suua tütar. Ta võttis selle endale naiseks, heitis tema juurde **3** ja naine jäi lapseootele. Naine sünnitas poja ja isa pani sellele nimeks Eer.^b **4** Naine jäi taas lapseootele, sünnitas poja ja pani talle nimeks Oonan. **5** Siis sünnitas naine veel ühe poja ja pani talle nimeks Seela. Juuda oli sel ajal Aksibis,^c kui naine poja sünnitas.

6 Hiljem võttis Juuda oma esmasündinule Eerile naise, kelle nimi oli Taamar.^d **7** Aga Juuda esmasündinu Eer oli Jehoova silmis halb, seepärast Jehoova surmas ta. **8** Siis ütles Juuda Oonanile: „Heida oma venna naise juurde, täida mehevenna kohust ja abellu temaga^e, et su vend saaks sinu kaudu endale järglase.”^e **9** Oonan aga teadis, et seda järglast poleks peetud tema omaks.^f Niisiis ta küll heitis oma venna naise juurde, kuid lasi oma seemne iga kord maha, et ta vend ei saaks endale järglast.^g **10** Oonani tegu oli aga Jehoova silmis halb, seepärast surmas Jumal ka tema.^h **11** Siis ütles Juuda oma miniale Taamarile: „Ela lesena oma isamajas, kuni mu poeg Seela suureks saab”, sest ta mõtles: „Äkki sureb muidu temagi nagu ta vennad.”ⁱ Taamar läkski oma isamajja ja jäi sinna elama.

12 Mõne aja pärast suri Juuda naine, Suua tütar.^j Kui Juuda leinaaeg läbi sai, läks ta koos

38:8 *Siin mõeldakse leviraatabielu. (Vt „Sõnaseletusi”.)

oma sõbra, adullamlase Hiiraga^a oma lambapüügajate juurde Timnasse.^b **13** Taamarile öeldi: „Su äi läheb üles Timnasse lambaid pügama.” **14** Siis võttis Taamar lesepõlve riided seljast, pani rätiku ümber, kattis end looriga ja istus Eenaimi sissekäigu juurde, Timnasse viiva tee äärde. Ta oli näinud, et Seela on suureks kasvanud, kuid teda ei olnud Seelale naiseks antud.^c

15 Kui Juuda teda märkas, pidas ta teda prostituudiks, sest naine oli oma näo kinni katnud. **16** Juuda põikas teelt kõrvale tema juurde ja ütles: „Tule, ma tahan sinuga magada.” Ta aga ei teadnud, et see on tema minia.^d Naine küsis: „Mis sa mulle selle eest annad, et ma sinuga magan?” **17** Juuda vastas: „Ma saadan sulle oma karjast ühe kitsetalle.” Siis naine küsis: „Kas sa annad mulle seniks pandi, kuni sa selle saadad?” **18** Juuda küsis vastu: „Mis ma peaksin sulle pandiks andma?” Naine vastas: „Oma pitserisõrmuse,^e selle küljes oleva paela ja kepi, mis sul käes on.” Juuda andiski need temale ja magas temaga ning naine jäi temast lapseootele. **19** Siis naine lahkus; ta võttis rätiku ümbert ja pani selga lesepõlve riided.

20 Juuda saatis oma sõbra adullamlasega^f kitsetalle, et pant naise käest tagasi saada, kuid sõber ei leidnud naist. **21** Ta küsis selle kandi meestelt: „Kus on see templiprostituut*, kes oli Eenaimis tee ääres?” Aga need vastasid: „Siin

38:21 *Ilmselt kuulus prostitutsioon kaanani jumaluste kummardamise juurde.

PTK 38

a 1Mo 38:1

b Jos 15:10, 12
Koh 14:1

c 5Mo 25:5

d 1Mo 38:11

e 1Mo 41:42
1Ku 21:8

f 1Mo 38:1

Teine veerg

a 3Mo 21:9

b 1Mo 38:
16, 18c 1Mo 38:11
5Mo 25:5d 1Mo 46:12
Ru 4:12
1Aj 2:4
Lu 3:23, 33

pole kunagi templiprostituuti olnud.” **22** Lõpuks läks ta Juuda juurde tagasi ja ütles: „Ma ei leidnud teda, ja pealegi ütlesid tolle paiga mehed, et seal pole kunagi templiprostituuti olnud.” **23** Siis ütles Juuda: „Jätku ta need endale, et me ei satuks põlu alla. Mina igitahes saatsin temale kitsetalle, kuid sina ei leidnud teda.”

24 Umbes kolm kuud hiljem teatati Juudale: „Su minia Taamar on hooranud ja rasedaks jäänud.” Seepeale ütles Juuda: „Tooge ta välja ning põletage* ta!”^a **25** Kui Taamar välja toodi, saatis ta oma äiale sõna: „Ma olen rasedaks jäänud sellest mehest, kellele need kuuluvad,” ja lisas: „Palun vaata järele, kelle pitserisõrmus, pael ja kepp see on.”^b **26** Juuda tundis need ära ja ütles: „Tema on õigem kui mina. Ma ju ei andnud teda oma pojale Seelale.”^c Ja enam ta temasse ei puutunud.

27 Kui Taamaril sünnitusaeg kätte jõudis, selgus, et ta üsas on kaksikud. **28** Sünnituse ajal sirutas üks oma käre välja ning ämmaemand võttis kärmelt erepunase lõnga ja sidus selle tema käre ümber ning ütles: „See tuli välja esimesena.” **29** Ent niipea kui too oma käre tagasi tõmbas, tuli välja tema vend ja ämmaemand hüüatas: „Millise lõhe* sa oled küll enda jaoks teinud!” Seetõttu pandi lapsele nimeks Perets*.^d **30** Pärast tuli välja tema vend, kelle käre ümber oli erepunane

38:24 *Niisugune karistus viidi täide pärast seda, kui inimene oli hukatud (Jos 7:25). **38:29** *Möeldakse ilmselt lahkliha rebendit. #Nimi Perets tähendab „rebestaja”, „reband”.

lõng, ja talle pandi nimeks Serah".^a

39 Joosep viidi alla Egiptusse^b ning egiptlane Pootifar,^c vaarao õukonnaametnik, ihukaitsepealik, ostis tema ismaeliitidelt,^d kes olid ta sinna toonud. **2** Jehoova oli Joosepiga,^e seepärast saatis Joosepit edu ja ta pandi oma egiptlasest isanda majas vastutusrikkale kohale. **3** Ta isand nägi, et Jehoova on Joosepiga ning et Jehoova laseb korda minna kõigal, mis Joosep ette võtab.

4 Joosep oli oma isandale meelepärane ning temast sai tema isiklik teener. Niisiis määras isand Joosepi oma maja ülevaatajaks ja pani ta hoolitsema kogu oma vara eest. **5** Sellest ajast peale, kui isand oli määranud Joosepi oma maja ülevaatajaks ning andnud tema hoolde kogu oma vara, õnnistas Jehoova Joosepi pärast egiptlase maja: Jehoova õnnistus oli kõige peal, mis tal oli majas ja väljas.^f **6** Lõpuks jättis ta kõik, mis tal oli, Joosepi hoolde; ta teadis üksnes seda, et tal on alati toit laual. Joosepist sirgus rühikas ja kena mees.

7 Peagi hakkas isanda naine Joosepile silma heitma ja ütles: „Tule, heida mu juurde!” **8** Aga Joosep keeldus ning ütles oma isanda naisele: „Mu isand on usaldanud oma majas kõik minu hoolde ega pea ise millegi pärast muretsema. **9** Selles majas ei ole keegi minust suurem ja mu isand pole keelanud mulle midagi muud peale sinu, sest sa oled tema naine. Kuidas ma siis võiksin

38:30 *Nimi Serah tähendab „valgussära”, „koidupuna”.

PTK 38

a Mt 1:3

PTK 39

b L 105:17

Ap 7:9

c 1Mo 37:36

d 1Mo 17:20

1Mo 37:25

e Ro 8:31

Heb 13:6

f 1Mo 30:27

Teine veerg

a 1Mo 2:24

1Mo 20:3, 6

L 51:mrk, 4

Mr 10:7, 8

Heb 13:4

b L 105:17, 18

c 1Mo 40:2, 3

L 105:19

Ap 7:9

1. MOOSESE 39:1-22

teha seda suurt kurja ja patustada Jumala vastu!”^a

10 Naine käis Joosepile päevast päeva peale, kuid see ei nõustunud temaga magama ega temaga olema. **11** Aga ühel päeval, kui Joosep läks majja oma tööd tegema, ei olnud kedagi teenijatest seal. **12** Siis haaras naine tema rõivast kinni ja ütles: „Maga minuga!” Kuid Joosep jättis rõiva tema kätte ja põgenes välja. **13** Nähes, et Joosep oli oma rõiva tema kätte jätnud ja välja jooksnud, **14** hakkas naine majarahvast hüüdma ja ütles neile: „Näete, see heebrealane, kelle mu mees meie juurde tõi, tahab meid naerualuseks teha! Ta tuli minu juurde, et minuga magada, kuid ma hakkasin kõigest jõust karjuma. **15** Niipea kui ta kuulis, et ma karjuma hakkasin, jättis ta oma rõiva minu juurde ja jooksis välja.” **16** Seejärel pani naine tema rõiva enda kõrvale seniks, kuni Joosepi isand koju tuli.

17 Naine rääkis temale sedasama: „See heebrea teener, kelle sa meile tõi, tuli minu juurde, et mind naerualuseks teha. **18** Aga niipea kui ma karjuma hakkasin, jättis ta oma rõiva minu juurde ja jooksis välja.” **19** Kui Joosepi isand kuulis neid oma naise sõnu: „Niimoodi tegi su teener minuga”, süttis ta viha. **20** Ta võttis Joosepi kinni ja pani vangi – sinna, kus hoiti kuninga vange – ning Joosep jäi vanglasse.^b

21 Aga Jehoova oli Joosepiga ja tema truu armastus saatis teda ning Jumal lasi Joosepile osaks saada vanglaülema soosingu.^c **22** Vanglaülem andis Joosepi hoolde kõik vanglas

olevad vangid ning need pidid alluma Joosepi korraldustele.^a **23** Vanglaülem ei pidanud muutsema millegi pärast, mis oli Joosepi hoole all, sest Jehoova oli Joosepiga ja Jehoova lasi kõigil ta tegemistel korda minna.^b

40 Mõne aja pärast eksisid Egiptuse kuninga joogikallajate ülem^c ja pagarite ülem oma isanda Egiptuse kuninga vastu. **2** Vaarao vihastas nende kahe ametniku, joogikallajate ülema ja pagarite ülema peale^d **3** ning pani nad vangi ihukaitsepealiku^e majja, samasse vanglasse, kus oli Joosep.^f **4** Ihukaitsepealik määras Joosepi nende eest hoolt kandma^g ja nad jäid mõneks ajaks vanglasse.

5 Ühel ööl nägid mõlemad – Egiptuse kuninga joogikallaja ja pagar, keda vanglas kinni peeti – unenäo, millel oli kummalgi oma tähendus. **6** Järgmisel hommikul, kui Joosep nende juurde tuli, nägi ta nende rusutud ilmet. **7** Ta küsis neilt vaarao ametnikelt, kes olid koos temaga ta isanda majas vahi all: „Miks te täna nii sünge näoga olete?” **8** Nad vastasid: „Me mõlemad nägime unenäo, kuid pole kedagi, kes need meile ära seletaks.” Joosep ütles: „Kas seletused pole mitte Jumala käes?^h Palun jutustage mulle need unenäod.”

9 Joogikallajate ülem jutustas siis Joosepile oma unenäo. Ta ütles: „Ma nägin unes enda ees viinapuud. **10** Viinapuul oli kolm oksa ning see ajas võrseid, läks öide ja selle kobarad küpsesid viinamarjadeks. **11** Mul oli käes vaarao karikas ja ma võtsin viinamarju

PTK 39

a 1Mo 39:6

b 1Mo 49:22, 25
Ap 7:9, 10

PTK 40

c 1Mo 40:11

d 1Mo 40:20–22

e 1Mo 37:36

f 1Mo 39:20
L 105:17, 18

g 1Mo 39:22

h 1Mo 41:15, 16
Tn 2:28, 45

Teine veerg

a 1Mo 41:12, 13

b 1Mo 40:20, 21

c 1Mo 37:28

d 1Mo 39:7, 8

e 1Mo 40:20, 22

f Mr 6:21

g 1Mo 40:8

ning pigistasin neid vaarao karikasse. Seejärel andsin ma karika vaarao kätte.” **12** Siis ütles Joosep talle: „Selle tähendus on niisugune: kolm oksa on kolm päeva; **13** kolme päeva pärast vaarao vabastab su ja paneb sind tagasi su ametisse^a ning sa hakkad vaaraole karikat kätte andma nagu varemgi, kui olid tema joogikallaja.^b **14** Aga pea mind siis meele, kui sul hästi läheb. Osuta mulle truud armastust ja maini mind vaaraole, et võiksin siit välja pääseda. **15** Mind ju rõõviti heebrealaste maalt^c ja ma pole siin teinud midagi, mille eest mind oleks tulnud vanglasse heita.”^d

16 Kui pagarite ülem nägi, et Joosepi selgituse järgi oli unenäo tähendus hea, jutustas temagi Joosepile: „Ka mina nägin und. Mul oli pea peal kolm saiakorvi. **17** Kõige ülemises korvis oli igasuguseid pagaritooteid vaarao jaoks, kuid linnud sõid neid mu pea kohalt korvist.” **18** Joosep ütles: „Selle tähendus on niisugune: kolm korvi on kolm päeva; **19** kolme päeva pärast võtab vaarao sul pea maha ja paneb su laiba posti külge rippuma ning linnud söövad su liha.”^e

20 Kolmandal päeval oli vaarao sünnipäev^f ja ta korraldas kõigile oma teenritele pidusöögi ning tõi oma teenrite juuresolekul välja nii joogikallajate ülema kui ka pagarite ülema. **21** Ta pani joogikallajate ülema tagasi joogikallajaametisse, nii et see sai taas vaaraole karikat ulatada. **22** Ent pagarite ülema pani ta posti külge rippuma, just nagu Joosep oli öelnud.^g **23** Joogikal-

lajate ülem aga ei pidanud Joosepit meeles, vaid unustas ta ära.^a

41 Kahe aasta pärast nägi vaarao unes,^b et ta seisab Niiluse jõe ääres. **2** Jõest tuli välja seitse ilusat ja rammusat lehma, kes hakkasid Niiluse lähedal rohtu sööma.^c **3** Nende järel tuli Niilusest välja veel seitse lehma, koledad ja lahjad, ning need läksid Niiluse kaldal olevate lehmade kõrvale. **4** Siis sõid koledad ja lahjad lehmad need seitse ilusat ja rammusat lehma ära. Seepeale ärkas vaarao üles.

5 Ta jäi aga uuesti magama ja nägi veel ühe unenäo. Ühest kõrrest tuli välja seitse jämedat ja head viljapead.^d **6** Nende järel kasvas seitse peenikest ja idatuulest kõrvetatud viljapead. **7** Peenikesed viljapead neelasid need seitse jämedat ja head viljapead ära. Seejärel ärkas vaarao üles ja sai aru, et see oli olnud unenägu.

8 Aga hommikul muutus ta vaim rahutuks ning ta kutsus kohale kõik Egiptuse nõidpreestrid ja targad. Vaarao jutustas neile oma unenäod, aga mitte keegi ei suutnud neid vaaraole seletada.

9 Seejärel ütles joogikallajate ülem vaaraole: „Täna meenuvad mulle mu patud. **10** Vaarao sai oma teenrite peale paha-seks ja pani mu ihukaitsepealiku majja vangki, nii minu kui ka pagarite ülema.^e **11** Me mõlemad nägime ühel õöl und ja meie kummagi unenäol oli oma tähendus.^f **12** Koos meiega oli seal üks heebrea noormeest, ihukaitsepealiku^g teener. Kui me talle oma unenäod jutustasime,^h

PTK 40

a 1Mo 40:14

PTK 41

b Tn 2:1

c 1Mo 41:18–21

d 1Mo 41:22–24

e 1Mo 40:2, 3

f 1Mo 40:5

g 1Mo 39:1

h 1Mo 40:8

Teine veerg

a 1Mo 40:21, 22

b L 105:20

c 1Mo 40:15

d Tn 5:12
Ap 7:9, 10e 1Mo 40:8
Tn 2:23, 28

f 1Mo 41:2–4

g 1Mo 41:5–7

1. MOOSESE 41:1–24

seletas ta meile kummagi unenäo ära. **13** Ja läkski täpselt nii, nagu ta meile oli seletanud: mina sain oma ametisse tagasi, pagarite ülem aga pandi posti külge rippuma.”^a

14 Siis saatis vaarao oma teenrid,^b et nad Joosepi kiiresti vanglast ära tooksid.^c Joosep ajas habeme^{*}, vahetas riided ja läks vaarao ette. **15** Vaarao ütles Joosepile: „Ma nägin unenäo, kuid keegi ei oska seda seletada. Sinu kohta aga räägitakse, et kui sa unenägu kuulled, oskad sa seda seletada.”^d **16** Joosep vastas vaaraole: „Mina mitte. Jumal on see, kes kuulutab vaaraole head.”^e

17 Seejärel jutustas vaarao Joosepile: „Oma unenäos seisin ma Niiluse jõe kaldal. **18** Niilusest tuli välja seitse ilusat ja rammusat lehma, kes hakkasid Niiluse lähedal rohtu sööma.^f **19** Nende järel tuli seitse viletsat ja lahjat lehma, kes nägid väga kehvad välja. Nii kehva väljanägemisega lehmi pole ma Egiptusemaal iial näinud. **20** Siis kondised ja kehvad lehmad sõid ära need seitse esimest rammusat lehma. **21** Aga kui nad olid need ära söönud, polnud seda neist üldsegi näha, sest nad nägid välja sama kehvad nagu alguses. Siis ma ärkasin üles.

22 Seejärel nägin ma unes, kuidas ühest kõrrest tuli välja seitse jämedat ja head viljapead.^g **23** Aga nende järel kasvas seitse kuivanud, peenikest ja idatuulest kõrvetatud viljapead. **24** Siis peenikesed viljapead neelasid ära need seitse head viljapead. Ma

41:14 * Tõenäoliselt ajas ta maha nii habeme kui ka juuksed.

jutustasin unenäod nõidpreestritele,^a aga ükski neist ei suutnud neid mulle seletada.”^b

25 Joosep ütles vaaraole: „Vaarao unenäod tähendavad üht ja sama. Tõeline Jumal on andnud vaaraole teada, mida ta ette võtab.^c **26** Seitse head lehma on seitse aastat. Niisamuti on seitse head viljapead seitse aastat. Unenäudel on üks ja sama tähendus. **27** Seitse kehva ja kondist lehma, kes tulid rammusate järel, on seitse aastat ning seitse tühja ja idatuulest kõrvetatud viljapead on seitse nälja-aastat. **28** Seega, nagu ma vaaraole ütlesin, on tõeline Jumal andnud vaaraole teada, mida ta ette võtab.

29 Tuleb seitse aastat, mil kogu Egiptusemaal on suur küllus. **30** Aga neile järgneb seitse nälja-aastat, mil Egiptusemaal ununeb kogu see küllus, ja näljahäda kurnab maad.^d **31** Varasemat küllust ei mäletatagi sellele järgneva näljahäda tõttu, sest see tuleb väga ränk. **32** Vaarao nägi unenägu kaks korda seetõttu, et Jumalal on see asi kindlalt otsustatud ning ta viib selle varsti täide.

33 Vaarao otsigu nüüd üks arukas ja tark mees ning seadku ta Egiptusemaale üle. **34** Vaarao asugu tegutsema: ta määraku maale ülevaatajad ja kogugu seitsmel külluseaastal kokku viiendik Egiptusemaa saagist.^e **35** Ülevaatajad kogugu tulevastel headel aastatel toiduvarud kokku ning varugu vaarao käe all vili linnadesse ja hoidku seda seal.^f **36** See vili olgu maale tagavaraks seitsmeks nälja-aastaks, mis Egiptusemaale tulevad, et näljahäda maad ei laastaks.”^g

37 See ettepanek meeldis vaaraole ja kõigile tema teen-

PTK 41

a 1Mo 41:8
Tn 2:2b Tn 2:27
Tn 4:7c Tn 2:28
Am 3:7

d Ap 7:11

e 1Mo 41:
26, 47f 1Mo 41:
48, 49
Ap 7:12g 1Mo 45:9, 11
1Mo 47:13, 19

Teine veerg

a 1Mo 39:6
L 105:21
Ap 7:9, 10

b Tn 5:7

c 1Mo 44:18
1Mo 45:8
Ap 7:9, 10

d 1Mo 46:20

e L 105:21

f 4Mo 4:3
2Sa 5:4
Lu 3:23

ritele. **38** Vaarao ütles oma teenritele: „Kas leidub veel teist sellist meest, kelles oleks Jumala vaim!” **39** Seejärel ütles vaarao Joosepile: „Kuna Jumal on sulle selle kõik teada andnud, siis pole ühtegi teist nii arukat ja tarka kui sina. **40** Just sina pead valitsema mu koja üle ja kogu mu rahvas kuuletugu sulle kõiges.^a Ainult mina, kuningas, olen sinust suurem.” **41** Vaarao ütles Joosepile veel: „Ma panen su kogu Egiptusemaa üle!”^b **42** Seejärel võttis vaarao oma sõrmest pitserisõrmuse ja pani selle Joosepile sõrme. Ta pani talle peenlinased riided selga ja kuldkee kaela. **43** Lisaks lasi ta temal sõita oma teises kuninglikus kaarikus ja lasi tema ees hüüda: „Avrek!”^c Nõnda pani vaarao Joosepi kogu Egiptusemaa üle.

44 Vaarao ütles Joosepile veel: „Mina olen vaarao, kuid ilma sinu loata ei või keegi kogu Egiptusemaal midagi teha.”^c **45** Vaarao pani Joosepile nimeks Safnat-Paneah* ja andis talle naiseks Asnati,^d Ooni^e preestri Pooti-Fera tütre. Ja Joosep läks Egiptusemaale üle vaatama.^e **46** Joosep oli 30-aastane,^f kui ta seisis vaarao, Egiptuse kuninga ees*.

Siis lahkus Joosep vaarao eest ja käis kogu Egiptusemaale läbi. **47** Seitsme külluseaasta jooksul andis maa rikkalikult saaki. **48** Joosep kogus kõik need seitse aastat Egiptusemaalt vilja kokku ja pani sel-

41:43 *Ilmselt tunnustati nõnda hüüdes kellegi au ja väarikust. **41:45** *Nimi Safnat-Paneah tähendab ilmselt „varjatu ilmsikstegija”. ^eSt Heliopolise. **41:46** *Võib tõlkida ka „kui ta astus vaarao, Egiptuse kuninga teenistusse”.

le linnadesse tagavaraks. Ta varus igasse linna vilja nende ümberkaudsetelt põldudelt. **49** Joosep varus teravilja väga suures koguses, nagu mereliiva, kuni lõpuks seda enam ei mõõdetudki, sest see polnud enam mõõdetav.

50 Enne nälja-aasta tulekut sündis Joosepile kaks poega, a kelle tõi talle ilmale Asnat, Ooni preestri Pooti-Fera tütar. **51** Joosep pani esmasündinule nimeks Manasse*, b sest ta ütles: „Jumal on lasknud mul unustada kogu mu vaeva ja mu isa pere.” **52** Teisele pani ta nimeks Efraim*, c sest ta ütles: „Jumal on teinud mind iljakaks mu viletsusemaal.” d

53 Kui siis seitse külluseaastat Egiptusemaal lõppesid, e **54** algasid seitse nälja-aastat, just nagu Joosep oli öelnud. f Näljahäda oli kõigis maades, aga kogu Egiptusemaal oli leiba. g **55** Lõpuks tabas nälg ka Egiptusemaad ja rahvas hakkas vaaraoilt leiba anuma. h Vaarao ütles kõigile egiptlastele: „Minge Joosepi juurde ja tehke nii, nagu tema teile ütleb.” i **56** Nälg oli haaranud kogu maad. j Siis avas Joosep kõik viljaaidad, mis neil olid, ja müüs egiptlastele vilja, k sest näljahäda hoidis Egiptusemaad kõvasti oma haardes. **57** Kõigist maadest tuldi Egiptusse Joosepilt vilja ostma, sest näljahäda hoidis kõiki maid kõvasti oma haardes. l

42 Jaakob sai teada, et Egiptuses on vilja, m ja ta ütles oma poegadele: „Mis te ootate ega tee midagi?” **2** Ta jätkas:

41:51 *Nimi Manasse tähendab „ta lasseb unustada”. **41:52** *Nimi Efraim tähendab „kaherkordselt iljakas”.

PTK 41

- a 1Mo 48:5
b 1Mo 50:23
4Mo 1:34, 35
c 1Mo 48:17
4Mo 1:32, 33
5Mo 33:17
Jos 14:4
d L 105:17, 18
Ap 7:9, 10
e 1Mo 41:26
f 1Mo 41:30
Ap 7:11
g 1Mo 45:9, 11
1Mo 47:17
h 1Mo 47:13
i L 105:21
j 1Mo 43:1
k 1Mo 41:48, 49
1Mo 47:16
l 1Mo 47:4

PTK 42

- m 1Mo 41:48, 49

Teine veerg

- a Ap 7:12
b 1Aj 2:1, 2
c 1Mo 35:18, 19
1Mo 42:38
1Mo 44:20
d 1Mo 43:14
e 1Mo 41:57
Ap 7:11
f 1Mo 41:44
1Mo 45:8
L 105:21
Ap 7:9, 10
g 1Mo 47:14
h 1Mo 37:7, 9
i 1Mo 42:23
j 1Mo 37:1
Ap 7:11, 12
k 1Mo 37:7-9
l 1Aj 2:1, 2
m 2Mo 1:1-4
n 1Mo 35:18, 19
1Mo 42:38
1Mo 43:7
o 1Mo 37:27, 35
1Mo 44:20

„Ma olen kuulnud, et Egiptuses on vilja. Minge sinna ja ostke meile vilja, et jääksime ellu ega sureks.” a **3** Nii läksidki Joosepi kümme venda b alla Egiptusse vilja ostma. **4** Aga Benjamini, c Joosepi venda, Jaakob koos teiste vendadega ei saanud, öeldes: „Temaga võib ju õnnetus juhtuda, ta võib surma saada.” d

5 Nii tulid Iisraeli pojad koos teistega toitu ostma, sest näljahäda oli jõudnud ka Kaananimaale. e **6** Joosep aga valitses kogu Egiptusemaa üle f ja tema oli see, kes müüs vilja kõigi maade inimestele. g Joosepi vennad tulid ja kummardasid tema ette silmili maha. h **7** Kui Joosep oma vendi nägi, tundis ta nad kohe ära, kuid tegi näo, nagu ei tunneks neid. i Ta küsis nende käest karmilt: „Kust te tulete?” Nemad vastasid: „Kaananimaalt, et toitu osta.” j

8 Nõnda siis tundis Joosep oma vennad ära, kuid nemad teda mitte. **9** Sedamaid meenusid Joosepile unenäod, mis ta oli nende kohta näinud, k ja ta ütles neile: „Te olete luurajad! Te olete tulnud uurima, kust saaks maad rünnata!” **10** Nad vastasid: „Ei, mu isand, sinu sulased on tulnud toitu ostma. **11** Me oleme kõik sama mehe pojad. Me oleme ausad mehed. Su sulased ei ole luurajad.” **12** Joosep aga ütles: „See pole nii! Te olete tulnud uurima, kust saaks maad rünnata!” **13** Seepeale nad vastasid: „Meie, sinu sulased, oleme kaksteist venda. l Me oleme ühe ja sama mehe pojad m Kaananimaalt. Noorim on praegu meie isa juures, n kuid ühte ei ole enam.” o

14 Ent Joosep ütles neile: „See on just nii, nagu ma teile ütlesin: „Te olete luurajad!”

15 Ma panen teid proovile: nii tõesti, kui vaarao elab, te ei lahu ku siit enne, kui teie noorim vend siia tuleb!^a **16** Saate üks endi seast oma venda tooma, kuid ülejäänud jäävad siia vangistusse. Sellest on näha, kas te räägite tõtt. Vastasel korral – nii tõesti, kui vaarao elab – te olete luurajad!” **17** Seejärel võttis ta nad kõik kolmeks päevaks vahi alla.

18 Kolmandal päeval ütles Joosep neile: „Tehke, nagu ma teile ütlen, ja te jääte elama, sest ma olen jumalakartlik mees. **19** Kui te olete ausad mehed, siis jäägu üks teie vendadest aheldatuna sinna majja, kus te vahi all olite, kuid ülejäänud võivad vilja kaasa võtta ja koju minna, et seal nälga leevendada.^b **20** Kui te oma noorima venna minu juurde toote, siis on teie sõnad usaldusväärsed ja te ei sure.” Nad olid valmis nii tegema.

21 Nad rääkisid omavahel: „See on kindlasti karistus meie venna pärast,^c sest me nägime tema ahastust, kui ta meilt talastust anus, aga me ei võtnud teda kuulda. Seepärast oleme gi selle häda endale kaela tõmmanud.” **22** Ruuben ütles seepeale: „Kas ma ei öelnud teile, et ärge tehke poisile kurja! Aga teie ei kuulanud.^d Nüüd nõutaksegi tema verd.”^e **23** Kuid nad ei teadnud, et Joosep saab neist aru, sest ta rääkis nendega tõlgi kaudu. **24** Siis läks Joosep nende juurest ära ja puhkes nutma.^f Tulnud tagasi, rääkis ta nendega uuesti ning võttis nende seast Siimeoni^g ja

PTK 42

a 1Mo 42:34
1Mo 43:29b 1Mo 45:
21, 23c 1Mo 37:
18, 28
1Mo 50:17
Ap 7:9

d 1Mo 37:21

e 1Mo 9:5

f 1Mo 43:30

g 1Mo 42:19

Teine veerg

a 1Mo 43:23

b 1Mo 42:7, 9

c 1Mo 42:11

d 1Mo 42:13

e 1Mo 37:
28, 35f 1Mo 35:
18, 19
1Mo 42:4

g 1Mo 42:19

h 1Mo 42:2

vangistas ta nende silme ees.^a

25 Pärast seda andis Joosep käsu nende kotid viljaga täita, iga mehe raha tema kotti tagasi panna ja neile teemona anda. Nii ka tehti.

26 Nad laadisid vilja oma eeslite selga ja asusid teele.

27 Kui üks neist ööbimiskohas oma koti avas, et eeslile toitu anda, leidis ta kotisuust oma raha. **28** Ta ütles oma vendadele: „Mu raha on tagasi antud ja see on siin minu kotis!” Siis hakkas nende süda värisema ja nad ütlesid hirmunult üksteisele: „Mida küll Jumal on meile teinud!”

29 Kui nad jõudsid Kaanani- maale oma isa Jaakobi juurde, jutustasid nad talle kõigest, mis nendega oli juhtunud, öeldes: **30** „See mees, maa isand, rääkis meiega karmilt^b ja süüdis- tas meid, et oleme tulnud sinna luurele, **31** kuid me ütlesime talle: „Me oleme ausad mehed, mitte luurajad.”^c **32** Me oleme kaksteist venda,^d oma isa pojad. Ühte ei ole enam^e ja noorim on praegu meie isa juures Kaanani- maal.”^f **33** Aga see mees, maa isand, ütles meile: „Jätke üks oma vendadest minu juurde.^g Võtke toit kaasa ja min- ge koju, et seal nälga leevenda- da.”^h **34** Seejärel tooge oma noorim vend minu juurde. Siis ma näen, et te pole luurajad, vaid ausad mehed, ning ma annan teie venna teile tagasi ja te võite maal kaubelda.”

35 Kui nad oma kotte tühjen- dasid, tuli välja, et igaühe ra- hakukkur oli tema kotis. Nähes oma rahakukruid, hakkasid nii nemad kui ka nende isa kartma. **36** Nende isa Jaakob hüüatas: „Te olete võtnud minult mu lap-

sed!^a Joosepit ei ole enam^b ja Siimeoni ei ole enam,^c nüüd te tahate võtta ka Benjamini! Oh, et see kõik just mind on tabanud!" **37** Ruuben vastas oma isale: „Sa võid surmata minu kaks poega, kui ma ei too teda tagasi sinu juurde.^d Anna ta minu hoolde ja ma toon ta sinu juurde tagasi.”^e **38** Jaakob aga ütles: „Mu poeg ei tule teiega kaasa, sest ta vend on surnud ja tema üksi on järele jäänud!”^f Kui temaga peaks teekonnal õnnetus juhtuma ja ta saab surma, siis ajate mu hallid juuksed murega hauda.”^g

43 Näljahäda maal oli ränk.^h **2** Seepärast ütles isa neile, kui nad olid Egiptusest toodud vilja ära söönud:ⁱ „Minge tagasi ja ostke meile veel vilja.” **3** Juuda ütles talle: „See mees hoiatas meid selge sõnaga: „Kui teie venda pole teiega, ei saa te mu nägu näha.””^j **4** Kui sa nüüd lubad meie vennal koos meiega tulla, siis me läheme ja ostame sulle toitu. **5** Aga kui sa teda ei luba, siis me ei lähe, sest see mees ütles meile: „Kui teie venda pole teiega, ei saa te mu nägu näha.””^k **6** Iisrael'i küsis: „Miks te pidite mulle selle häda kaela tooma ja ütlemale sellele mehele, et teil on veel üks vend?” **7** Nad vastasid: „See mees küsis meie ja meie sugulaste kohta otse: „Kas teie isa elab veel? Kas teil on veel mõni vend?” Me rääkisime talle, nagu asi on.”^m Kust meie võisime teada, et ta käsib meil venna sinna viia?”ⁿ

8 Juuda ütles oma isale Iisraelile: „Las poisid tuleb koos minuga” ja luba meil teele asu-

PTK 42

a 1Mo 43:14

b 1Mo 37:28, 35

c 1Mo 42:24

d 1Mo 37:22
1Mo 46:9e 1Mo 43:8, 9
1Mo 44:32f 1Mo 37:31-34
1Mo 44:20g 1Mo 37:34, 35
1Mo 44:29
L 89:48
Kog 9:10
Ho 13:14
Ap 2:27
Ilm 20:13

PTK 43

h 1Mo 41:30
Ap 7:11

i 1Mo 42:1, 2

j 1Mo 42:15

k 1Mo 42:15

l 1Mo 32:28

m 1Mo 42:13

n 1Mo 42:16

o 1Mo 37:26
1Mo 42:38

Teine veerg

a 1Mo 42:1, 2

b Ap 7:14

c 1Mo 44:32

d 1Mo 32:20

e Jer 8:22
Hes 27:17

f 1Mo 37:25

g 1Mo 42:25, 35

h 1Mo 42:36

i 1Mo 37:7, 9

j 1Mo 41:39, 40

da, et jääksime elama ega su-reks,^a ei meie, sina ega meie lapsed.^b **9** Mina hoolitsen ja vastutan tema eest.^c Kui ma teda sinu juurde tagasi ei too, siis jään sinu ees alatiseks süüdi. **10** Kui me poleks viivitanud, oleks me seal juba kaks korda ära käinud.”

11 Nende isa Iisrael ütles neile: „Sellisel juhul tehke nii: võtke oma kottidesse maa parimaid saadusi ja viige sellele mehele kingituseks^d veidi palsamit^e ja mett, aromaatsset vaiku ja vaigurikast puukoort,^f pistaatsiapähkleid ja mandleid.

12 Võtke kaasa kaks korda rohkem raha: viige tagasi ka see raha, mis oli pandud tagasi teie kottidesse.^g Võib-olla oli see eksitus. **13** Võtke siis oma vend ning minge selle mehe juurde. **14** Kõikvõimas Jumal lasku teil leida halastust selle mehe ees, et see lubaks teie teisel vennal ja Benjaminil koos teiega tagasi tulla. Aga kui jään lastest ilma, siis jään!”^h

15 Mehed võtsidki kaasa kingituse ja kaks korda rohkem raha ning asusid koos Benjaminiga teele Egiptuse poole. Seal astusid nad jälle Joosepi ette.ⁱ **16** Kui Joosep nägi Benjamini koos nendega, ütles ta kohe oma majaülemale: „Vii need mehed majja, tapa loomad ja valmista toit, sest need mehed söövad lõunat koos minuga.” **17** Sedamaid tegi mees nii, nagu Joosep oli öelnud,^j ja viis vennad Joosepi majja. **18** Aga nad löid kartma, kui neid Joosepi majja viidi, ja ütlesid: „Meid viiakse sinna selle raha pärast, mis me eelmisel korral oma kottidest leidsime. Nüüd tulevad nad meile

kallale, teevad meid orjadeks ja võtavad ära meie eeslid!"^a

19 Seepärast pöördusid nad Joosepi majaülemale poole ja rääkisid temaga enne sisenemist: **20** „Andestust, isand! Me juba olime korra siin toitu ostmas."^b

21 Aga kui me siis õibimiskohta jõudsime ja kotid avasime, nägime, et igaühe raha oli tema koti suus, kogu raha selle täiskaalus.^c Nüüd me tahame selle tagasi anda. **22** Meil on toidu ostmiseks veelgi raha kaasa võetud. Me ei tea, kes pani meie raha meie kottidesse."^d **23** Majaülem ütles: „Kõik on korras, ärge kartke! Teie Jumal ja teie isa Jumal pani varanduse teie kottidesse. Mina olen teie raha juba saanud." Seejärel tõi ta Siimeoni välja nende juurde.^e

24 Majaülem viis nad Joosepi majja ning andis neile vett jalgade pesemiseks, samuti sööta nende eeslite jaoks. **25** Vennad panid kingituse^f valmis lõuna ajaks, kui Joosep pidi tulema, sest nad olid kuulnud, et söövad seal.^g **26** Kui Joosep koju tuli, viisid nad talle oma kingituse ja kummardasid tema ees maani.^h **27** Pärast seda küsis Joosep nende käekäigu järele ja päris: „Kuidas läheb teie eakal isal, kellest te rääkisite? Kas ta veel elab?"ⁱ **28** Nad vastasid: „Su sulasel, meie isal, läheb hästi. Ta elab veel." Siis nad langesid tema ees põlvili ja kummardasid maani.^j

29 Kui Joosep nägi oma venda Benjamini, oma ema poega,^k küsis ta: „Kas see on teie noorim vend, kellest te mulle rääkisite?"^l Ja ta ütles talle: „Jumal olgu sinu vastu armuline, mu poeg!" **30** Olles oma ven-

PTK 43

a 1Mo 42: 25, 35

b 1Mo 42:3

c 1Mo 42:27

d 1Mo 43:12

e 1Mo 42: 23, 24

f 1Mo 43:11

g 1Mo 43:16

h 1Mo 37:7, 9
1Mo 42:6

i 1Mo 43:7

j 1Mo 37:7, 9

k 1Mo 35:24

l 1Mo 42:13

Teine veerg

a 1Mo 42: 23, 24

b 1Mo 46: 33, 34
2Mo 8:26c 1Mo 49:3
5Mo 21:17

d 1Mo 45:22

PTK 44

e 1Mo 42:25

na pärast väga liigutatud, kiirustas Joosep välja, et leida kohta nutmiseks. Ta läks ühte tupp, kus ta sai omaette olla, ja puhkes nutma.^a **31** Seejärel pesi ta näo ja väljus sealt. Ta valitses end taas ja käskis toidu lauale kanda. **32** Joosepile serveeriti eraldi ja tema vendadele eraldi ning egiptlased, kes olid koos temaga, söid eraldi, sest egiptlased ei saa süüa koos heebrealastega: see on egiptlastele järeledus.^b

33 Vennad pandi istuma Joosepi ette, kõigepealt esmasündinu^c ja siis teised vanuse järgi kuni kõige nooremani, ja nad vaatasid üksteisele hämmastunult otsa. **34** Joosep saatis toitu enda laualt nende lauale, ning Benjamini portsjon oli viis korda suurem kui teistel.^d Nad söid ja jõid koos temaga, nii et küll sai.

44 Hiljem andis Joosep oma majaülemale küsu: „Pane meeste kottidesse nii palju vilja, kui nad jaksavad kanda, samuti pane igaühe raha tema koti suhu."^e **2** Aga noorima koti suhu pane koos viljarahaga ka minu hõbekarikas." Majaülem tegi, nagu Joosep oli öelnud.

3 Hommikul, kui valgeks läks, saadeti mehed ja nende eeslid teele. **4** Nad polnud veel linnast kuigi kaugele jõudnud, kui Joosep ütles oma majaülemale: „Mine, aja mehi taga! Kui sa nad kätte saad, ütle neile: „Miks te tasute head halvaga? **5** Miks te võtsite karika, millest mu isand joob ja mille abil ta endeid seletab? Te olete teinud väga halvasti!"

6 Majaülem saigi nad kätte ja rääkis neile need sõnad.

7 Nemad aga ütlesid: „Miks meie isand niiviisi räägib? On mõeldamatu, et su sulased midagi sellist teeksid! 8 Ka selle raha, mis me leidsime oma kottidest, tõime Kaananimaalt sulle tagasi.^a Kuidas me võiksimme siis varastada hõbedat või kulda su isanda majast? 9 See sinu sulane, kelle juurest see leitakse, surgu, ja meie ülejäänud saame oma isanda orjadeks.” 10 Ta vastas: „Olgu nii, nagu te ütlete: kelle juurest see leitakse, saab minu orjaks, kuid ülejäänud on süüta.” 11 Otsekohe tõstsid nad oma kotid maha ja tegid lahti. 12 Majajülem otsis hoolikalt kotid läbi, alustades vanima omast ja lõpetades noorima omaga. Viimaks leiti karikas Benjamini kotist.^b 13 Siis käristasid nad oma riided lõhki, igaüks pani oma eesliile koorma selga ja nad läksid tagasi linna. 14 Juuda^c ja tema vennad läksid Joosepi juurde, kes oli veel oma majas, ja langesid tema ette maha.^d 15 Joosep ütles neile: „Mida te olete teinud! Kas te ei teadnud, et minusugune mees oskab endeid seletada?”^e 16 Juuda vastas: „Mida on meil oma isandale öelda? Mida on meil rääkida või millega end õigustada? Jumal on avastanud su orjade süü.^f Me oleme nüüd oma isanda orjad, nii meie kui ka see, kelle käest karikas leiti!” 17 Joosep aga ütles: „On mõeldamatu, et ma nõnda teeksin! Ainult see mees, kelle käest karikas leiti, saab minu orjaks.^g Teie ülejäänud aga minge rahus oma isa juurde.”

18 Nüüd astus Juuda talle lähemale ja ütles: „Ma anun sind, mu isand, palun kuula oma orja

PTK 44

a 1Mo 43:12

b 1Mo 44:2

c 1Mo 43:8
1Mo 44:32

d 1Mo 37:7, 9

e 1Mo 44:5

f 1Mo 37:
18, 28
1Mo 42:
21, 22

g 1Mo 44:9

Teine veerg

a 1Mo 41:44
1Mo 45:8b 1Mo 42:13
1Mo 43:7c 1Mo 37:
31-34d 1Mo 35:
18, 19e 1Mo 42:15
1Mo 43:29

f 1Mo 42:38

g 1Mo 42:20

h 1Mo 43:2

i 1Mo 43:5

j 1Mo 29:18
1Mo 30:
22-24
1Mo 35:
18, 19
1Mo 46:19

k 1Mo 37:33

l 1Mo 37:
34, 35
1Mo 42:38
L 16:10
L 88:3
Kog 9:10
Ho 13:14
Ap 2:27
Ilm 20:13

ja ära vihastu oma orja peale, sest sina oled otsekui vaarao ise.^a 19 Mu isand küsis oma orjadelt: „Kas teil on isa või mõni vend?” 20 Me vastasime oma isandale: „Meil on eakas isa ja noorim vend, tema vana ea laps.^b Aga selle vend on surnud,^c nii et ta on oma ema ainus järelejäänud poeg^d ja tema isa armastab teda.” 21 Seejärel ütlesid sa oma orjadele: „Tooge ta siia minu juurde, et saaksin teda näha.”^e 22 Kuid me laususime oma isandale: „Poiss ei saa isa juurest lahkuda. Kui ta tema juurest lahkuks, siis isa sureks.”^f 23 Seepeale ütlesid sa oma orjadele: „Kui teie noorim vend koos teiega ei tule, ei saa te mu nägu enam näha.”^g

24 Me läksime siis sinu orja, oma isa juurde ja ütlesime talle oma isanda sõnad edasi. 25 Mõne aja pärast ütles isa meile: „Minge tagasi ja ostke meile veel vilja.”^h 26 Aga me vastasime: „Me ei saa minna. Kui meie noorim vend tuleb koos meiega, siis me läheme, sest me ei saa selle mehe nägu näha, kui meie noorimat venda pole koos meiega.”ⁱ 27 Siis ütles sinu ori, meie isa, meile: „Te ju teate, et mu naine sünnitas mulle kaks poega.^j 28 Üks neist lahkus minu juurest ja ma ütlesin: „Ta on tükkideks kistud!”^k ning ma pole teda seni ajani näinud. 29 Kui te nüüd ka selle mu silma alt ära viite ja ta peaks õnnetult surma saama, siis ajate mu hallid juuksed valuga hauda*.”^l

30 Seega, kui ma lähaksin nüüd sinu orja, oma isa juurde tagasi ja meiega ei oleks

44:29 * Võib tõlkida ka „surmavalda”.

poissi, kelle hingega tema hing on ühte köidetud, **31** siis nähes, et poissi ei ole, ta lihtsalt sureb, ja su orjad ajaksid tõesti sinu orja, meie isa hallid juuksed murega hauda*. **32** Sinu ori andis isale lubaduse hoolitseda poisi eest, öeldes: „Kui ma teda sinu juurde tagasi ei too, siis jään ma sinu ees, isa, alati-seks süüdi.”^a **33** Palun luba nüüd, et sinu ori jääb poisi asemel oma isanda orjaks, et poiss võiks koos oma vendadega tagasi minna. **34** Kuidas võiksin oma isa juurde naasta, kui poissi ei ole koos minuga? Ma ei suudaks seda taluda, kui mu isa tabaks niisugune õnnetus!”

45 Siis ei suutnud Joosep end oma teenrite ees enam valitseda^b ja ta hüüdis: „Minge kõik ära!” Kui kõik olid lahkunud, andis ta oma vendadele teada, kes ta on.^c

2 Ta puhkes valjusti nutma, nii et egiptlased seda kuulsid, ning sellest anti teada ka vaarao kojale. **3** Joosep ütles oma vendadele: „Mina olen Joosep. Kas mu isa elab veel?” Aga vennad ei suutnud talle midagi vastata, sest nad olid rabatud. **4** Joosep ütles neile: „Palun tulge mulle lähemale,” ja vennad astusid tema juurde.

Siis ta lausus: „Mina olen teie vend Joosep, kelle te müüsite Egiptusse.”^d **5** Ärge tundke ärevust ja ärge tehke üks-teisele etteheiteid, et te mu siia müüsite, sest elu säilitamiseks on Jumal mind teie eel siia saatnud.^e **6** Praegu on maal teine nälja-aasta,^f aga tulemas on veel viis aastat, mil pole kündi ega lõikust. **7** Jumal saatis mind teie eel siia, et

44:31 *Võib tõlkida ka „surmavalda”.

PTK 44

a 1Mo 43:9

PTK 45

b 1Mo 43:30

c Ap 7:13

d 1Mo 37:28

Ap 7:9

e 1Mo 47:

23, 25

1Mo 50:20

L 105:17

f 1Mo 41:30

1Mo 47:18

Teine veerg

a 1Mo 46:26

b L 105:21

Ap 7:9, 10

c 1Mo 45:26

d Ap 7:14

e 1Mo 46:

33, 34

1Mo 47:1

2Mo 8:22

2Mo 9:26

f 1Mo 47:12

g 1Mo 42:23

h 1Mo 46:29

teil oleks järeltulijaid^a maa peal ning et teid võimsalt päästa ja elus hoida. **8** Seega pole mitte teie mind siia saatnud, vaid seda on teinud tõeline Jumal, et panna mind isandaks terve Egiptuse üle.^c Tule alla minu juurde! Ära viivita!^d **10** Sa võid elada Goosenimaal,^e minu lähedal, sina, su pojad, su pojapojad, su lambad, kitsed ja veised ning kõik, mis sul on. **11** Seal varustan ma sind toiduga, sest näljahäda kestab veel viis aastat.^f Muidu tabab vaesus sind, su peret ja kõike, mis sul on.””

12 Teie ja mu vend Benjamin näete oma silmaga, et see olen tõesti mina, kes teiega räägib.^g **13** Jutustage mu isale kogu mu aust Egiptuses ja kõigest, mida te olete näinud. Kiirustage ning tooge mu isa siia!”

14 Siis langes ta oma venel Benjaminile kaela ja puhkes nutma ning Benjaminigi nuttis teda emmates.^h **15** Ta andis kõigile oma vendadele suud ja nuttis koos nendega, seejärel hakkasid ta vennad temaga rääkima.

16 Ka vaarao kotta jõudis uudis, et Joosepi vennad on tulnud. See oli vaarao ja tema teenrite silmis hea **17** ning vaarao lausus Joosepile: „Ütle oma vendadele: „Tehke nii: pange oma loomadete koorem selga ja minge Kaanimaaale. **18** Võtke oma isa ja oma pered ning tulge siia minu juurde.

45:8 *Sõna-sõnal „vaaraole isaks”.

Mina annan teile Egiptusemaa häid ande ja te saate süüa maa parimat saaki.^a **19** Ütle neile minu käsul:^b „Tehke nii: võtke Egiptusemaalt vankrid^c oma laste ja naiste jaoks ning pange ka oma isa ühele neist ja tulge siia.^d **20** Äрге kurvastage oma vara pärast,^e sest parim kogu Egiptusemaal kuulub teile.”

21 Iisraeli pojad tegidki nõnda ning Joosep andis neile vaarao korralduse kohaselt vankrid ja ka teemona. **22** Ta andis igaühele neist uue rõiva, aga Benjaminile andis ta 300 seeklit* hõbedat ja viied rõivad.^f **23** Oma isale saatis ta kümme eeslit, kes kandsid Egiptuse häid ande, ja kümme emaeslit, kes kandsid vilja, leiba ja muid toiduaineid, mida ta isa teekonnal vajas. **24** Ta saatis oma vennad teele ja ütles veel, et nad teel olles omavahel ei tülitseks.^g

25 Vennad lahkusid Egiptusest ning jõudsid viimaks Kaananimaale oma isa Jaakobi juurde. **26** Nad rääkisid talle, et Joosep on elus ja valitseb kogu Egiptusemaa üle.^h See aga ei liigutanud tema südant, sest ta ei uskunud neid.ⁱ **27** Ent kui nad jutustasid talle kõigest, mis Joosep oli neile rääkinud, ja nende isa Jaakob nägi vankreid, mis Joosep oli tema äratoomiseks saatnud, virgus ta vaim. **28** Iisrael hüüatas: „Küllalt! Mu poeg Joosep on elus! Ma tahan minna ja teda näha, enne kui ma suren!”^j

46 Iisrael võttis kõik, mis tal oli,* ja asus teele. Kui ta Beer-Sebasse^k jõudis, tõi ta ohvreid oma isa Iisaki Juma-

45:22 *3,4 kg. (Vt lisa B14.) 46:1 *Võib tõlkida ka „kõik oma kodakondsed”.

PTK 45

- a 1Mo 47:6
b 1Mo 41:39, 40
c 1Mo 45:27
1Mo 46:5
d 1Mo 47:9
e 1Mo 46:6
f 1Mo 43:34
g 1Mo 42:21, 22
h L 105:21
i 1Mo 42:38
1Mo 44:27, 28
j 1Mo 46:30

PTK 46

- k 1Mo 21:31

Teine veerg

- a 1Mo 31:42
2Mo 3:6
b 1Mo 28:13
c 1Mo 12:1, 2
2Mo 1:7
5Mo 26:5
d 1Mo 15:16
1Mo 28:15
1Mo 47:29, 30
1Mo 50:13
e 1Mo 50:1
f 2Mo 1:1-4
g 1Mo 35:23
1Aj 5:1
h 4Mo 26:5, 6
i 1Mo 29:33
j 4Mo 26:12, 13
1Aj 4:24
k 1Mo 29:34
l 1Aj 6:16
m 1Mo 29:35
Ilm 5:5
n 1Mo 38:2-5
o Lu 3:23, 33
p 1Mo 38:30
q 1Mo 38:7, 9, 10
r 4Mo 26:21
1Aj 2:5
s 4Mo 26:23, 24
1Aj 7:1
š 1Mo 30:20
z 4Mo 26:26

1. MOOSESE 45:19-46:14

lale.^a **2** Siis rääkis Jumal Iisraeliga öösel nägemuses. Ta ütles: „Jaakob, Jaakob!” ning see vastas: „Siin ma olen!” **3** Jumal jätkas: „Mina olen tõeline Jumal, sinu isa Jumal.^b Ära karda Egiptusse minna, sest ma teen su seal suureks rahvaks.^c

4 Mina ise lähen Egiptusse koos sinuga ja toon su sealt ka tagasi,^d ning Joosep sulgeb oma käega su silmad.”^e

5 Seejärel lahkus Jaakob Beer-Sebast. Iisraeli pojad viisid oma isa Jaakobi ning oma lapsed ja naised endaga kaasa vankritel, mis vaarao oli tema äratoomiseks saatnud. **6** Samuti võtsid nad kaasa oma karjad ja vara, mille nad olid Kaananimaal soetanud. Viimaks jõudis Jaakob koos oma järglastega Egiptusse. **7** Ta tõi koos endaga Egiptusse oma pojad ja tütreid ning nende lapsed – kõik oma järglased.

8 Need on Egiptusse tulnud Iisraeli poegade, Jaakobi ja tema poegade nimed.^f Jaakobi esmasündinu oli Ruuben.^g

9 Ruubeni pojad olid Hanok, Pallu, Hesron ja Karmi.^h

10 Siimeoniⁱ pojad olid Jemuel, Jaamin, Ohad, Jaakin, Sohar ja kaananlanna poeg Šaul.^j

11 Leevi^k pojad olid Geerson, Kehat ja Merari.^l

12 Juuda^m pojad olid Eer, Onan, Seela,ⁿ Perets^o ja Serah.^p Kuid Eer ja Oonan surid Kaananimaal.^q

Peretsi pojad olid Hesron ja Haamul.^r

13 Issaskari pojad olid Toola, Puvva, Joob ja Simron.^s

14 Sebuloni^š pojad olid Sered, Eelon ja Jahleel.^z

15 Need olid Lea pojad, kelle ta sünnitas Jaakobile Paddan-Aramis, peale nende oli tal tütar Diina.^a Jaakobi järeltulijaid oli kokku 33.

16 Gaadi^b pojad olid Sifjon, Haggi, Suuni, Esbon, Eeri, Arodi ja Areeli.^c

17 Aaseri^d pojad olid Jimna, Jisva, Jisvi ja Berija ning nende õde oli Saarah.

Berija pojad olid Heber ja Malkiel.^e

18 Need olid pojad, kes sündisid Silpale,^f kelle Laaban oli andnud oma tütrele Leale. Silpa sünnitas need Jaakobile, neid oli kokku 16.

19 Jaakobi naise Raaheli pojad olid Joosep^g ja Benjamin.^h

20 Joosepile sündisid Egiptusemaal Manasseⁱ ja Efraim,^j kelle sünnitas talle Asnat,^k Ooni* preestri Pooti-Fera tütar.

21 Benjamin^l pojad olid Bela, Beker, Asbel, Geera,^m Naaman, Eehi, Ross, Muppim, Huppimⁿ ja Ard.^o

22 Need olid Raaheli pojad, kes sündisid Jaakobile, neid oli kokku 14.

23 Daani^p poeg oli Husim.^q

24 Naftali^r pojad olid Jahsel, Guuni, Jetser ja Sillem.^s

25 Need olid pojad, kes sündisid Billale, kelle Laaban oli andnud oma tütrele Raahelile. Need ta sünnitas Jaakobile, neid oli kokku 7.

26 Kõiki Jaakobi järeltulijaid, kes läksid koos temaga Egiptusse, oli 66, lisaks veel Jaakobi poegade naised.⁵ **27** Joosepile sündis Egiptuses kaks poega. Jaakobi soost oli Egiptusse tulnud 70 inimest.^z

PTK 46

a 1Mo 30:21

b 1Mo 30:11

c 4Mo 26:15–17

d 1Mo 30:13

e 4Mo 26:44, 45

f 1Mo 29:24

g 1Mo 30:24

h 1Mo 35:18

i 1Mo 41:51

j 1Mo 41:52

k 1Mo 41:50

l 1Aj 7:6

m 1Aj 8:1, 3

n 1Aj 7:12

o 4Mo 26:38–40

p 1Mo 30:6

q 4Mo 26:42

r 1Mo 30:8

s 4Mo 26:48, 49

5 1Mo 35:10, 11

z 2Mo 1:5

5Mo 10:22

Ap 7:14

Ap 7:14

Teine veerg

a 1Mo 43:8

1Mo 44:18

b 1Mo 45:10

1Mo 47:1

c 1Mo 41:39, 40

d 1Mo 45:19

Ap 7:13

e 1Mo 31:17, 18

1Mo 47:3

f 1Mo 31:38

g 1Mo 46:6

h 1Mo 30:35, 36

i 1Mo 45:17, 18

1Mo 47:27

j 1Mo 43:32

PTK 47

k 1Mo 46:31

l 1Mo 45:10

2Mo 8:22

m Ap 7:13

n 1Mo 12:16

1Mo 26:12, 14

1Mo 31:17, 18

1Mo 46:33, 34

o 1Mo 15:13

5Mo 26:5

L 105:23

Ap 7:6

28 Jaakob saatis Juuda^a enda ees Joosepile teatama, et ta on teel Goosenisse. Kui nad jõudsid Goosenimaale,^b **29** lasi Joosep oma kaariku valmis panna ja läks Goosenisse, et kohtuda oma isa Iisraeliga. Ja kui nad kokku said, langes Joosep isale kaela ning nuttis kaua. **30** Iisrael ütles Joosepile: „Nüüd võin ma surra, sest ma olen näinud su nägu ja tean, et sa oled elus.”

31 Siis ütles Joosep oma vendadele ja oma isa perele: „Ma lähen ja teatan vaaraole:^c „Mu vennad ja mu isa pere, kes elasid Kaananimaal, on tulnud siia minu juurde.”^d **32** Need mehed on karjased^e ja karjakasvatajad^f ning nad on toonud kaasa oma lambad, kitsed ja veised ning kõik, mis neil on.”^g

33 Kui siis vaarao teid enda juurde kutsus ja küsib, mis on teie amet, **34** öelge talle: „Su sulased on olnud karjakasvatajad noorusest alates, nii meie kui ka meie esiisad”,^h et võiksite elada Goosenimaal,ⁱ sest egiptlased jalestavad kõiki lam-bakarjaseid.”^j

47 Siis läks Joosep vaarao juurde ja teatas talle:^k „Mu isa ja mu vennad, nende lambad, kitsed ja veised ning kõik, mis neil on, on tulnud Kaananimaalt siia, ja nüüd on nad Goosenimaal.”^l **2** Ta võttis viis oma venda ja tõi need vaarao ette.^m

3 Vaarao küsis tema vendadelt: „Mis teie amet on?” Nad vastasid: „Sinu sulased on lam-bakarjased, nii meie kui ka meie esiisad,”ⁿ **4** ja jätkasid: „Me oleme tulnud siia maale võõrana elama,^o sest sinu sulaste karjadel ei ole karjamaad,

kuna näljahäda Kaananimaal on väga ränk.^a Seepärast luba palun oma sulastel elada Goosenimaal.”^b **5** Siis ütles vaarao Joosepile: „Su isa ja vennad on tulnud siia sinu juurde. **6** Egiptusemaa on sinu ees lah-ti. Pane oma isa ja vennad elama maa parimasse ossa.^c Las nad elavad Goosenimaal, ja kui sa tead nende hulgas võimekaid mehi, siis pane nad hoolitsema minu kariloomade eest.”

7 Seejärel tõi Joosep sisse oma isa Jaakobi ja esitles teda vaaraole, ning Jaakob õn-nistas vaaraod. **8** Vaarao kü-sis Jaakobilt: „Kui vana sa oled?” **9** Jaakob vastas: „Mu rännakuaastaid on 130. Vähe-sed ja vaevarikkad on olnud mu eluaastad^d ja need ei küüni mu esiisade eluaastateni, mil nad ringi rändasid.”^e **10** Siis Jaakob õnnistas vaaraod ja lahkus tema juurest.

11 Niisiis pani Joosep oma isa ja vennad elama Egiptuse-maale ning andis neile oman-di Raamsesemaa parimas osas,^f nagu vaarao oli käskinud. **12** Joosep varustas toiduga oma isa, vendi ja kõiki oma isa kodakondseid, selle järgi, palju kellelgi lapsi oli.

13 Kogu maal ei olnud toi-tu, sest näljahäda oli väga ränk, ning Egiptusemaa ja Kaananimaal olid nälja tõttu nõrkemas.^g

14 Joosep kogus kokku Egiptusemaal ja Kaananimaal leiduva raha, mis inimesed vilja eest maksid,^h ning tõi selle vaarao kotta. **15** Ajapikku sai raha Egiptusemaalt ja Kaananimaalt otsa ning kõik egiptlased tulid Joosepi juurde ja ütlesid: „Anna meile toitu! Kas peaksime su silme all sellepärast su-

PTK 47

a Ap 7:11

b 1Mo 45:10

c 1Mo 45:17, 18

d Ii 14:1, 2

e 1Mo 25:7
1Mo 35:28f 1Mo 45:10
2Mo 1:8, 11
2Mo 12:37
4Mo 33:3

g 1Mo 41:30, 31

h 1Mo 41:56
1Mo 44:25

Teine veerg

a 1Mo 41:48, 49

b 1Mo 41:45

c 1Mo 41:34

rema, et meil on raha otsas?”

16 Joosep vastas: „Kui teil on raha otsas, siis andke mulle oma kariloomad ja mina annan teile kariloomade eest toitu.” **17** Nii hakkasid nad Joosepile oma kariloomi tooma ja Joosep andis neile toitu nende hobuste, lamba-, kitse- ja veisekarjade ning eeslite eest. Terve aasta andis ta neile kõigi nende kariloomade eest toitu.

18 Kui see aasta lõppes, tulid nad järgmiselgi aastal tema juurde ja ütlesid: „Me ei varja oma isanda eest, et kõik meie raha ja koduloomad on nüüd meie isanda käes. Meil pole oma isandale anda midagi muud peale iseendi ja oma maa.

19 Miks peaksime su silme all surema ja miks peaks meie maa hävima! Osta toidu eest meid ja meie maa ning me saame koos oma maaga vaaraole orjadeks. Anna meile seemet, et võiksime elada ega peaks surema ning et meie maa ei jääks tühjaks.”

20 Joosep ostiski kogu egiptlaste maa vaaraole, sest kõik egiptlased müüsid oma põllu, kuna näljahäda oli väga ränk. Nii sai maa vaarao omaks.

21 Siis lasi Joosep rahval kolida linnadesse, ühest Egiptusemaa äärest teiseni.^a

22 Ainult preestrite maad ta ei ostnud,^b sest preestrid said oma toidu vaaraolt ja nad elatusid sellest, mida vaarao neile andis. Seepärast nemad ei müünud oma maad. **23** Joosep ütles rahvale: „Ma olen nüüd ostnud teid ja teie maa vaaraole. Siin on teile seemet, külvake see maha. **24** Kui see saaki annab, siis tooge viiendik vaaraole,^c aga neli osa jäägu teile põlluseemneks ning teile,

teie peredele ja lastele toiduks.”

25 Seepeale nad ütlesid: „Sina oled meid elus hoidnud.^a Olgu meie isand meile armuline ja me saame vaarao orjadeks.”^b

26 Joosep andis välja määruse, mis kehtib kogu Egiptusemaal tänini, et viiendik kuulub vaaraoale. Ainult preestrite maa ei saanud vaarao omaks.^c

27 Iisrael elas Egiptuses Goosenimaal.^d Nad jäid sinna elama, olid viljakad ja neid sai väga palju.^e **28** Jaakob elas Egiptusemaal veel 17 aastat, nii et Jaakobi elupäevi oli kokku 147 aastat.^f

29 Kui lähenes Iisraeli surmatund,^g kutsus ta oma poja Joosepi ja ütles: „Kui ma nüüd olen su silmis armu leidnud, siis pane palun oma käsi mu reie alla ning vannu, et osutad mulle truud armastust ja jääd mulle ustavaks. Palun ära mata mind Egiptusse.”^h **30** Kui ma suren, siis vii mind Egiptusest ära ja mata mind mu esiisade hauda.”ⁱ Joosep vastas: „Ma teen, nagu sa ütled.” **31** Iisrael aga ütles: „Vannu mulle!” Ja Joosep vandus.^j Seejärel Iisrael kummardas oma voodi peatsis.^k

48 Mõne aja pärast öeldi Joosepile: „Su isa on nõrgaks jäänud.” Siis Joosep võttis endaga oma kaks poega, Manasse ja Efraimi,^l **2** ning Jaakobile teatati: „Su poeg Joosep on tulnud sinu juurde.” Siis võttis Iisrael jõu kokku ja tõusis voodis istukile. **3** Jaakob ütles Joosepile:

„Kõikvõimas Jumal ilmutas end mulle Luusis Kaananimaal ja õnnistas mind.”^m **4** Ta ütles mulle: „Ma teen sind viljakaks ja rohkearvuliseks, ma teen sinust

PTK 47

a 1Mo 45:5

Ap 7:11

b 1Mo 47:19

c 1Mo 47:22

d 1Mo 47:4

e 2Mo 1:7

5Mo 10:22

L 105:24

Ap 7:17

f 1Mo 47:9

g 1Mo 49:33

h 1Mo 46:4

1Mo 50:13

Ap 7:15, 16

i 1Mo 25:9, 10

1Mo 49:

29, 30

j 1Mo 50:5

k Heb 11:21

PTK 48

l 1Mo 41:50

Jos 14:4

m 1Mo 28:

13, 19

Ho 12:4

Teine veerg

a 1Mo 35:10, 11

b 1Mo 28:

13, 14

c Jos 14:4

1Aj 5:1

d 1Mo 35:23

e Jos 13:29

Jos 16:5

f 1Mo 35:19

g Mi 5:2

h 1Sa 17:12

Mt 2:6

i 1Mo 41:50

j Heb 11:21

k 1Mo 37:

34, 35

1Mo 42:36

1Mo 46:30

l 1Mo 41:52

m 1Mo 41:51

suure rahva^a ja annan selle maa püsivaks omandiks su järeltulijatele.”^b **5** Need kaks poega, kes sündisid sulle Egiptusemaal, enne kui ma tulin sinu juurde Egiptusse, on minu omad.^c Efraim ja Manasse saavad minu omaks, just nagu on Ruuben ja Siimeongi.^d **6** Kuid lapsed, kes sünnivad sulle pärast neid, saavad sinu omaks. Neid hakatakse nimetama nende vendade nimega nende pärandmaal.^e **7** Kui ma tulin Paddanist, suri Raahel^f mu kõrval Kaananimaal, kui oli jäänud veel tükk maad Efratani,^g ja ma matsin ta Efrata ehk Petlemma^h tee äärde.”

8 Siis nägi Iisrael Joosepi poegi ja küsis: „Kes need on?”

9 Joosep vastas oma isale: „Need on mu pojad, kelle Jumal on mulle siin maal andnud.”ⁱ Iisrael ütles: „Palun too nad minu juurde, et saaksin neid õnnistada.”^j **10** Iisraeli silmad olid aga vanadusest viletsaks jäänud ja ta ei näinud enam. Joosep tõi nad Iisraeli juurde ning see suudles ja kallistas neid. **11** Iisrael ütles Joosepile: „Ma poleks iialgi arvanud, et saan veel su nägu näha,^k kuid Jumal on lasknud mul näha isegi su järeltulijaid.” **12** Seejärel viis Joosep nad Iisraeli põlvede eest ära ja kummardas silmili maha.

13 Nüüd võttis Joosep Efraimi^l oma paremale käele, Iisraelist vasakule poole, ja Manasse^m oma vasakule käele, Iisraelist paremale poole, ja tõi nad tema ette. **14** Ent Iisrael sirutas oma parema käe ja pani selle Efraimi pea peale, kuigi tema oli noorem, ja oma vasaku käe pani ta Manasse pea peale. Ta pani sihilikult oma käed niiviisi,

kuigi Manasse oli esmasündinu.^a **15** Siis ta õnnistas Joosepit ja ütles:^b

„Tõeline Jumal, kelle ees käisid mu isad Aabraham ja Iisak,^c

tõeline Jumal, kes on mind karjasena hoidnud kogu mu elu kuni tänase päevani,^d

16 ingel, kes on toonud mind välja kõigist õnnetustest,^e õnnistagu neid poisse!^f

Hüütagu neid minu nimega ning mu isade Aabrahami ja Iisaki nimega, kasvagu nende arvukus maa peal!”^g

17 Kui Joosep nägi, et ta isa hoiab oma paremat kätt Efraimi pea peal, ei meeldinud see talle, ja ta püüdis tõsta oma isa kätt Efraimi pea pealt Manasse pea peale. **18** Joosep ütles isale: „Mitte nii, mu isa, sest tema on esmasündinu.^h Pane oma parem käsi tema pea peale.” **19** Aga isa keeldus ja ütles: „Ma tean seda, mu poeg, ma tean. Ka tema saab rahvaks ja ka tema saab vägevaks. Kuid tema noorem vend saab temast vägevamaksⁱ ja tema järeltulijatest saavad lausa rahvad.”^j

20 Ta õnnistas neid sel päeval^k ja ütles:

„Iisraellased mainigu sind, kui nad õnnistavad üksteist nende sõnadega: „Tehku Jumal sind Efraimi ja Manasse sarnaseks!””

Nii pani ta Efraimi Manassest ettepoole.

21 Seejärel ütles Iisrael Joosepile: „Ma suren peagi,^l kuid Jumal on teiega ja viib teid tagasi teie esiisade maale.^m

22 Ma annan sinule ühe maa-

PTK 48

a 1Mo 41:51
1Mo 46:20

b 1Aj 5:2

c 1Mo 17:1
1Mo 24:40

d 1Mo 28:13
L 23:1

e 1Mo 28:15
1Mo 31:11
L 34:7

f 1Mo 32:26

g 2Mo 1:7
4Mo 26:
34, 37

h 1Mo 41:51

i 4Mo 2:18–21

j 4Mo 1:32, 33

k Heb 11:21

l 1Mo 50:24

m 1Mo 15:14
1Mo 26:3
5Mo 31:8

Teine veerg

PTK 49

a 5Mo 33:6

b 1Mo 29:32
2Mo 6:14
1Aj 5:1

c 1Mo 35:22

d 1Mo 29:
33, 34
1Mo 35:23

e 1Mo 34:25

f 1Mo 34:7

g 1Mo 34:25

h Jos 19:1
Jos 21:41

i 1Mo 29:35
5Mo 33:7

j 1Mo 43:8, 9
1Mo 46:28
1Aj 5:2

k Koh 1:2

l 4Mo 10:14
2Sa 5:3

m Ilm 5:5

n 4Mo 24:17
2Sa 2:4
2Sa 7:16, 17

o Jes 9:6
Hes 21:27
Lu 1:32
Heb 7:14

p L 2:8
Jes 11:10
Mt 2:6

1. MOOSESE 48:15–49:11

osa* rohkem kui su vendadele. Ma võtsin selle emorlaste käest oma mõõga ja vibuga.”

49 Jaakob kutsus oma pojad ja ütles: „Tulge kokku, et saaksin teile jutustada, mis juhtub teiega tulevastel päevadel. **2** Kogunege ja kuulake, te Jaakobi pojad, kuulake oma isa Iisraeli!

3 Ruuben,^a sina oled mu esmasündinu,^b mu ihuramm ja sigitusjõu algus, silmapaistvalt väärikas ja silmapaistvalt tugev. **4** Kuna sa olid taltsutamatu nagu mässavad veed, ei jää sa silmapaistvaimale kohale, sest sa heitsid oma isa voodisse^c ja rüvetasid selle. Ta tõesti heitis sinna!

5 Siimeon ja Leevi on vennad.^d Nende mõõgad on vägivallariistad.^e **6** Ära mine nendega kaasa, mu hing! Ära liitu nendega, mu au*! Sest oma vihas nad tapsid mehi^f ja löbu pärast vigastasid pullide kannakõõluseid. **7** Olgu neetud nende julm viha ja metsik raev!^g Ma puistan nad laiail Jaakobi maal ja hajutan Iisraeli maal.^h

8 Aga sind, Juuda,ⁱ su vennad ülistavad.^j Su käsi on su vaenlaste turjal.^k Sinu ees kummardavad su isa pojad.^l **9** Juuda on lõvikutsikas.^m Mu poeg, sa tõused saagi kallalt. Ta on heitnud maha ja end välja sirutanud otsekui lövi. Ja lövi – kes julgeks teda äratada? **10** Juudast ei lahku valitsuskeppⁿ ega tema jalge vahelt käsikijasau, kuni tuleb Siilo*,^o kellele kuuletuvad rahvad.^p **11** Ta seob oma eesli viinapuu külge

48:22 *Võib tõlkida ka „mäenõlva”.
49:6 *Teine võimalik tähendus: „meel”.
49:10 *Nimi Siilo tähendab „tema, kellele see kuulub”.

ja oma eeslivarsa parima viinapuu külge, ta peseb oma riideid veinis ja oma rõivaid viinamarjade veres. **12** Tema silmad on veinist tumepunased ja tema hambad piimast valged.

13 Sebulon^a elab merekaldal, mille ääres laevad ankrus seisavad,^b ja tema kaugeim piir on Siidoni pool.^c

14 Issaskar^d on tugeva kongidaga eesel, kes lebab kahe sadulapauna vahel. **15** Ta näeb, et elupaik on hea ja et maa on meeldiv. Ta langetab oma turja koormat kandma ja teda sunnitakse tegema rasket tööd.

16 Daan,^e üks Iisraeli suguharu, mõistab kohut rahva üle.^f

17 Olgu Daan madu tee ääres, sarvikrästik raja kõrval, kes salvab hobuse kandu, nii et ratsanik kukub selili.^g **18** Maootan päästet sinult, Jehooval!
19 Gaadile^h tungib kallale röövjõuk, aga ta lööb selle tagasi ja jälitab seda.ⁱ

20 Aaseri^j toit on rikkalik ja ta pakub rooga, mis on kuninga vääriline.^k

21 Naftali^l on sihvakas emahirv. Ta kõneleb kauneid sõnu.^m

22 Joosepⁿ on viljaka puu võsu, viljaka puu, mis kasvab allika ääres ja mille oksad ulatuvad üle müüri. **23** Kuid vibukütid vaenasid teda ja ambusid tema pihta ning kandsid tema peale vimma.^o **24** Siiski jäi tema vibu kindlalt paigale,^p tema käed jäid tugevaks ja kärmeks.^q See on Jaakobi vägeva käest, karjase ja Iisraeli nurgakivi käest. **25** Tema^r on and oma isa Jumalalt, kes teda aitab, ja ta on Kõikvõimsaga, kes õnnistab teda taeva õnnistustega, sügavuste õnnis-

PTK 49

a 5Mo 33:18, 19

b Mt 4:13

c Jos 19:10

d 5Mo 33:18
1Aj 7:5

e 5Mo 33:22

f Koh 13:2, 24
Koh 15:20g Koh 14:19
Koh 15:15

h 5Mo 33:20

i Jos 13:8

j 5Mo 33:24

k 1Ku 4:7, 16

l 5Mo 33:23

m Mt 4:13, 15

n 5Mo 33:13-17

o 1Mo 37:5, 8
1Mo 40:15

p 1Mo 50:20

q Jos 1:1, 6
Koh 11:32

Teine veerg

a 5Mo 33:13

b Jos 17:14

c 5Mo 33:16

d 5Mo 33:12

e Koh 20:15, 16
1Sa 9:16f Est 2:5
Est 8:7

g Heb 11:21

h 1Mo 35:29
1Mo 49:33

i 1Mo 23:17, 18

j 1Mo 23:2, 19
1Mo 25:9, 10

k 1Mo 35:29

l 1Mo 23:17, 18

m Ap 7:15

PTK 50

n 1Mo 46:4

o 1Mo 50:26

tustega,^a rindade ja emaüsa õnnistustega. **26** Ta isa õnnistused ületavad igaveste mägede õnnistused, igikestvate kungaste ihaldusväärset annid.^b Need jäävad Joosepi pea peale, oma vendade seast väljavalitu pealaele.^c

27 Benjamin^d on murdja hunt.^e Hommikul sööb ta saaki ja õhtul jaotab röövitut.^f

28 Need on Iisraeli kaksteist suuharu. Seda ütles nende isa neid õnnistades. Ta õnnistas igaüht neist kohase õnnistusega.^g

29 Pärast seda andis ta neile sellised juhendid: „Ma lähen puhkama oma rahva juurde.^h Matke mind mu isade juurde koopasse, mis on hett Efroni maatükil!ⁱ **30** Mamre lähedal Makpelas Kaananimaal, maatükil, mille Aabraham ostis hett Efronilt endale matmispaigaks. **31** Sinna on maetud Aabraham ja tema naine Saara.^j Sinna on maetud lisak^k ja tema naine Rebeka ning sinna matsin ma Lea. **32** Maatükk ja seal olev koobas osteti hettidelt.^l”

33 Nii lõpetas Jaakob juhendite andmise oma poegadele. Siis tõstis ta jalad voodisse, tegi viimse hingetõmbe ja läks puhkama oma rahva juurde.^m

50 Siis langes Joosep oma isa peale,ⁿ puhkes nutma ja suudles teda. **2** Seejärel käskis Joosep oma teenistuses olevatel arstidel oma isa palsaamerida.^o Arstid palsaamerisidki Iisraeli, **3** milleks neil kulus kokku 40 päeva, sest palsaamerimine võtab just nii palju aega. Egiptlased nutsid teda taga 70 päeva.

4 Kui leinapäevad möödasi olid, rääkis Joosep vaarao õukonnaga ja ütles: „Kui ma nüüd

olen teie silmis armu leidnud, siis õelge vaaraole edasi järgmine sõnum: **5** „Mu isa laskis mul vanduda,^a õeldes: „Ma suren peagi.^b Mata mind mu matmispaika,^c mille ma olen valmistanud Kaananimaal.“^d Palun luba mul nüüd minna ja oma isa matta. Pärast seda tulen ma tagasi.”” **6** Vaarao vastas: „Mine ja mata oma isa, nagu ta on lasknud sul vanduda.”^e

7 Siis läks Joosep oma isa matma ning temaga koos läksid kõik vaarao teenrid ja õukonnavanemad^f ning kõik Egiptusemaa vanemad, **8** kogu Joosepi pere, tema vennad ja ta isa pere.^g Ainult oma väiksed lapsed ning lambad, kitsed ja veised jätsid nad Goosenimaale. **9** Koos temaga läksid ka vankrid^h ja ratsanikud — voor oli väga suur. **10** Siis jõudsid nad Atadi viljapeksuplatsile, mis on Jordani piirkonnas, ning nad leinasid seal valjult ja kibedalt. Joosep leinas oma isa seitse päeva. **11** Maa elanikud kaananlased nägid neid seal Atadi viljapeksuplatsil leinamas ja hüüdsid: „Egiptlastel on suur lein!” Seepärast nimetasid nad selle paiga Jordani piirkonnas Abel-Mitsraimiks*.

12 Jaakobi pojad tegid täpselt tema juhendite järgi.ⁱ **13** Nad viisid ta Kaananimaale ja matsid ta Mamre lähedale Makpela koopasse, maatükile, mille Aabraham oli ostnud hett Efronilt endale matmispaigaks.^j **14** Kui Joosep oli oma isa matnud, läks ta tagasi Egiptusse, ja temaga koos ta vennad ja kõik, kes olid käinud ühes temaga ta isa matmas.

50:11 *Nimi Abel-Mitsraim tähendab „egiptlaste lein“.

PTK 50

- a 1Mo 47:29–31
b 1Mo 48:21
c 1Mo 46:4
1Mo 47:29
d 1Mo 23:17, 18
1Mo 49:29, 30
e 1Mo 47:31
f L 105:21, 22
g 1Mo 46:27
h 1Mo 41:43
1Mo 46:29
i 1Mo 47:29
j 1Mo 23:17, 18
1Mo 25:9, 10
1Mo 35:27
1Mo 49:29, 30

Teine veerg

- a 1Mo 37:18, 28
1Mo 42:21
L 105:17
b 1Mo 37:7, 9
c 1Mo 37:18
d 1Mo 45:5
L 105:17
e 1Mo 47:12
f 1Aj 7:20
g Jos 17:1
1Aj 7:14
h 2Mo 4:31
i 1Mo 12:7
1Mo 17:8
1Mo 26:3
1Mo 28:13
j 2Mo 13:19
Jos 24:32
Heb 11:22
k 1Mo 50:2

1. MOOSESE 50:5–26

15 Pärast isa surma ütlesid Joosepi vennad: „Võib-olla kannab Joosep meie peale vimma ja tasub meile kätte kogu kurja eest, mis me talle tegime.”^a **16** Nad saatsid Joosepi sõna: „Sinu isa andis enne surma sellise käsu: **17** „Õelge Joosepile: „Ma anun sind, anna palun andeks oma vendade üleastumine ja nende patt, mis nad tegid, kui nad sind nii halvasti kohtlesid.”” Palun anna nüüd andeks oma isa Jumala teenijate üleastumine!” Kui Joosepile seda räägiti, puhkes ta nutma. **18** Seejärel tulid tema vennad, laskusid ta ees põlvili ja ütlesid: „Me oleme sinu orjad!”^b **19** Joosep ütles neile: „Ärge kartke! Kas mina olen Jumal? **20** Kuigi teil oli kavas mulle halba teha,^c otsustas Jumal selle heaks pöörata ja palju rahvast elus hoida, mida ta nüüd ongi teinud.^d **21** Ärge siis kartke. Ma varustan toiduga teid ja teie lapsi.”^e Nii lohutas ja rahustas ta neid.

22 Joosep jäi elama Egiptusse, tema ja ta isa kodakondsed. Ta elas 110-aastaseks. **23** Joosep nägi Efraimi poegi kolmanda põlvni,^f samuti Manasse poja Maakiri^g poegi, ja need olid Joosepile nagu ta omad pojad. **24** Viimaks ütles Joosep oma vendadele: „Mina suren, aga Jumal hoolitseb teie eest^h ja viib teid siit maalt ära malle, mille kohta ta andis vande Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile.”ⁱ **25** Joosep laskis Iisraeli poegadel vande anda, õeldes: „Jumal hoolitseb teie eest. Viige siis mu luud siit ära.”^j **26** Ja Joosep suri, olles 110-aastane. Ta palsameeriti^k ning pandi surnukirstu Egiptuses.

TEINE MOOSESE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Iisraellaste arv Egiptuses kasvab (1-7)
Vaarao rõhub iisraellasi (8-14)
Jumalakartlikud ämmaemandad päästavad elusid (15-22)
- 2 Moosese sünd (1-4)
Vaarao tütar lapsendab Moosese (5-10)
Mooses põgeneb Midjanimaale ja abiellub Sipporaga (11-22)
Jumal kuuleb iisraellaste ägamist (23-25)
- 3 Mooses ja põlev põõsas (1-12)
Jehoova selgitab oma nime tähendust (13-15)
Jehoova annab Moosesele juhendid (16-22)
- 4 Mooses teeb kolm imetegu (1-9)
Mooses ei tunne end pädevana (10-17)
Mooses naaseb Egiptusse (18-26)
Mooses kohtub taas Aaroniga (27-31)
- 5 Mooses ja Aaron vaarao ees (1-5)
Rõhumine muutub rängemaks (6-18)
Iisraellased süüdistavad Mooset ja Aaronit (19-23)
- 6 Jumal töötab uuesti vabastamist (1-13)
Jehoova nime kohta pole kõike avaldatud (2, 3)
Moosese ja Aaroni põlvnemisliin (14-27)
Mooses saadetakse taas vaarao ette (28-30)
- 7 Jehoova julgustab Mooset (1-7)
Aaroni kepp muutub suureks maoks (8-13)
 1. nuhtlus: vesi muutub vereks (14-25)
- 8
 2. nuhtlus: konnad (1-15)
 3. nuhtlus: sääsed (16-19)
 4. nuhtlus: parmud (20-32)
Goosen jääb puutumata (22, 23)
- 9
 5. nuhtlus: kariloomade surm (1-7)
 6. nuhtlus: paised inimestel ja loomadel (8-12)
 7. nuhtlus: rahe (13-35)
Vaarao peab nägema Jumala väge (16)
Jehoova nime peab kuulutatama (16)
- 10
 8. nuhtlus: rohutirtsud (1-20)
 9. nuhtlus: pimedus (21-29)
- 11
 10. nuhtlus tehakse teatavaks (1-10)
Iisraellased peavad küsima kingitusi (2)
- 12 Paasapäeva sisseseadmine (1-28)
Uksepiitadele tuleb määrada verd (7)
 10. nuhtlus: esmasündinute surm (29-32)
Egiptusest lahkumine (33-42)
430 aastat lõppevad (40, 41)
Juhendid paasapäeva pidamiseks (43-51)
- 13 Meessoost esmasündinud kuuluvad Jehoovale (1, 2)
Hapnemata leibade päha (3-10)
Meessoost esmasündinud pühendatakse Jumalale (11-16)
Iisrael juhatakse Punase mere suunas (17-20)
Pilve- ja tulesammas (21, 22)
- 14 Iisrael jõuab mere äärde (1-4)
Vaarao ajab Iisraeli taga (5-14)
Iisrael läheb läbi mere (15-25)
Egiptlased upuvad merre (26-28)
Iisrael usub Jehoovat (29-31)
- 15 Moosese ja Iisraeli võidulaul (1-19)
Mirjami laul (20, 21)
Kibe vesi muutub magedaks (22-27)
- 16 Rahvas nuriseb toidu üle (1-3)
Jehoova kuuleb nurinat (4-12)
Vutid ja manna (13-21)
Hingamispäeval ei leita mannat (22-30)
Mannat hoitakse meelde-tuletuseks (31-36)
- 17 Vee pärast nurisemine Hoorebi juures (1-4)
Vesi kaljust (5-7)
Amalekid ründavad ja saavad lüüa (8-16)
- 18 Saabuvad Jitro ja Sippora (1-12)
Jitro annab nõu määrata kohtumõistjad (13-27)

- 19 Siinai mäe juures (1–25)
Iisraelist peab saama preestrite kuningriik (5, 6)
Rahvast pühitsetakse Jumalaga kohtumiseks (14, 15)
- 20 Kümme käsku (1–17)
Võimas vaatepilt hirmutab Iisraeli (18–21)
Juhendid jumalakummardamiseks (22–26)
- 21 Õigusnormid Iisraelile (1–36)
Heebrea orjade kohta (2–11)
Vägivalda kohta (12–27)
Loomade kohta (28–36)
- 22 Õigusnormid Iisraelile (1–31)
Varguse kohta (1–4)
Saagi kahjustamise kohta (5, 6)
Hüvitise ja omandiõiguse kohta (7–15)
Võrgutamise kohta (16, 17)
Jumalakummardamise ja inimese õiguste kohta (18–31)
- 23 Õigusnormid Iisraelile (1–19)
Ausa ja õiglase käitumise kohta (1–9)
Hingamispäevade ja pühade kohta (10–19)
Ingel juhatab Iisraeli (20–26)
Maa alistamine ja piirid (27–33)
- 24 Rahvas nõustub pidama lepingut (1–11)
Mooses Siinai mäel (12–18)
- 25 Annetused telkpühamu jaoks (1–9)
Laegas (10–22)
Laud (23–30)
Lambijalg (31–40)
- 26 Telkpühamu (1–37)
Telgikangad (1–14)
Seinaraamid ja alused (15–30)
Eesriie ja kardin (31–37)
- 27 Põletusohvrialtar (1–8)
Õu (9–19)
Õli lampidele (20–21)
- 28 Preestrite riided (1–5)
Õlarüü (6–14)
Rinnakilp (15–30)
Uurim ja tummim (30)
Varrukateta pealisrõivas (31–35)
- Kuldplaadiga turban (36–39)
Preestrite muud riided (40–43)
- 29 Preestrite ametiseseadmine (1–37)
Igapäevased ohvrid (38–46)
- 30 Suitsutusaltar (1–10)
Rahvaloendus, raha lepituse toimetamiseks (11–16)
Vasknõu pesemiseks (17–21)
Võideõli (22–33)
Püha suitsutusrohu koostis (34–38)
- 31 Jumal täidab käsitöölised vaimuga (1–11)
Hingamispäev – tähis Jumala ja Iisraeli vahel (12–17)
Kaks kivitahvlit (18)
- 32 Kuldasika kummardamine (1–35)
Mooses kuuleb kummalist laulmist (17, 18)
Mooses purustab seadusetahtlid (19)
Leviidid on Jehoovale ustavad (26–29)
- 33 Jumala karm sõnum (1–6)
Kogudusetelk väljaspool laagrit (7–11)
Mooses soovib näha Jehoova auhiilgust (12–23)
- 34 Uued kivitahvlid (1–4)
Mooses näeb Jehoova auhiilgust (5–9)
Lepingu üksikasju korratakse (10–28)
Moosese nägu hiilgab (29–35)
- 35 Juhtnõõrid hingamispäevaks (1–3)
Annetused telkpühamu jaoks (4–29)
Betsaleel ja Oholiab saavad täis vaimu (30–35)
- 36 Annetatakse rohkem kui vaja (1–7)
Telkpühamu ehitamine (8–38)
- 37 Laeka valmistamine (1–9)
Laud (10–16)
Lambijalg (17–24)
Suitsutusaltar (25–29)
- 38 Põletusohvrialtar (1–7)
Vasknõu (8)
Õu (9–20)
Telkpühamu materjalide hulk (21–31)
- 39 Preestrite riiete valmistamine (1)
Õlarüü (2–7)
Rinnakilp (8–21)

Varrukateta pealisrõivas (22–26)

Preestrite muud riided (27–29)

Kuldplaat (30, 31)

Mooses vaatab üle telkpühamu osad (32–43)

40 Telkpühamu püstitamine (1–33)

Jehoova auhiilgus täidab telkpühamu (34–38)

1 Need on Iisraeli ehk Jaakobi pojad, kes tulid koos oma isa ja oma peredega Egiptuses:^a **2** Ruuben, Siimeon, Leevi ja Juuda;^b **3** Issaskar, Sebulon ja Benjamin; **4** Daan ja Naftali; Gaad ja Aaser.^c **5** Jaakobile oli sündinud 70 järeltulijat. Joosep aga oli juba Egiptuses.^d **6** Viimaks Joosep suri,^e samuti kõik tema vennad ja kogu see põlvkond. **7** Iisraellased olid viljakad ja neile sündis palju lapsi. Nende arv muudkui kasvas, nad said erakordselt vägevaks ja maa sai neid täis.^f

8 Mõne aja pärast tõusis Egiptuses uus kuningas, kes Joosepit ei tundnud. **9** Ta ütles oma rahvale: „Iisraellasi on meist rohkem ja nad on vägevamad kui meie.^g **10** Võtame appi kavaluse, muidu nende arv muudkui kasvab. Kui peaks puhkema sõda, liituvad nad meie vaenlastega, võitlevad meie vastu ja lahkuvad maalt.”

11 Nii määrasid egiptlased nende üle sunnitöö ülevaatajad*, et rõhuda neid raske tööga.^h Iisraellased ehtisid varaole varaaitate linnad Pitoimi ja Raamsese.ⁱ **12** Aga mida rohkem neid rõhuti, seda rohkem neid sai ja seda enam nad levisid, nii et egiptlased

1:11 * Võib tõlkida ka „töölesundijad”.

PTK 1
 a 1Mo 46:8
 b 1Aj 2:3, 4
 c 1Mo 46:17
 d 1Mo 46:26
 5Mo 10:22
 Ap 7:14
 e 1Mo 50:26
 f 1Mo 46:3
 5Mo 26:5
 Ap 7:17–19
 g L 105:24, 25
 h 1Mo 15:13
 2Mo 3:7
 4Mo 20:15
 5Mo 26:6
 i 1Mo 47:11
 Teine veerg
 a 2Mo 1:7
 L 105:24, 25
 b 2Mo 2:23
 Ap 7:6
 c 3Mo 26:13
 d Hes 16:4
 e 1Mo 9:5, 6

hakkasid iisraellaste ees hirmu tundma ja neid väga põlgama.^a **13** Seepärast sundisid nad neile peale ränga orjuse.^b

14 Nad tegid nende elu kibedaks raske tööga, käskides neil valmistada savisegu ja telliseid ning põllul orjata; nad sundisid iisraellasi karmides tingimustes igasugust orjatööd tegema.^c

15 Mõne aja pärast ütles Egiptuse kuningas heebrea ämmaemandatele Sifrale ja Puuale: **16** „Kui te aitate heebrea naist sünnituspingil^d ja näete, et sünnib poiss, siis surmake ta, aga kõik tüdrukud jäägu ellu.” **17** Kuid ämmaemandad kartsid tõelist Jumalat ega teinud nõnda, nagu Egiptuse kuningas oli neid käskinud, vaid jätsid poisslapsed ellu.^e **18** Mingi aja pärast kutsus Egiptuse kuningas ämmaemandad enda juurde ja küsis: „Miks te olete poisslapsed ellu jätnud?” **19** Ämmaemandad vastasid varaole: „Heebrea naised ei ole nagu egiptuse naised. Nad on tugevad ja on sünnitanud ära juba enne, kui ämmaemand kohale jõuab.”

20 Seepärast tegi Jumal ämmaemandatele head. Ja rahvas sai üha arvukamaks ja vägevamaks. **21** Kuna ämmaemandad kartsid Jumalat, õnistas ta neid hiljem suurte peredega. **22** Viimaks andis

vaarao kogu oma rahvale käsu: „Visake kõik heebrealaste vast-sündinud poisid Niiluse jõkke, aga tüdrukud jätke ellu!”^a

2 Sel ajal võttis üks mees Leevi suguharust endale naiseks Leevi tütre.^b **2** Naine jäi lapseootele ja sünnitas poja. Ta nägi, et laps on ilus, ja varjas teda kolm kuud.^c **3** Kui ta aga ei saanud teda enam varjata,^d võttis ta papüürusest korvi*, kattis selle bituumeni ja pigiga, pani lapse sinna sisse ja asetaskorvi Niiluse kalda äärde roostikku. **4** Poisi öde^e aga jäi eemale ootama, et näha, mis lapsega juhtub.

5 Vaarao tütar tuli alla Niiluse äärde, et jões kümmelda, ja tema teenijannad kõndisid Niiluse kaldal. Ta märkas roostitikorvi. Otsekohe saatis ta oma orjatarit seda ära tooma.^f

6 Kui ta selle avas, nägi ta last, üht nutvat poisikest. Tal hakkas poisist kahju, ehkki ta ütles: „See on heebrealaste laps.”

7 Siis küsis poisi öde vaarao tütrelt: „Kas ma lähen ja kutsun sulle lapse jaoks heebrealaste hulgast imetaja?” **8** Vaarao tütar vastas: „Mine!” Tüdruk läski kohe ja kutsus lapse ema.^g

9 Vaarao tütar ütles siis naisele: „Võta see laps enda juurde ja imeta teda. Ma maksan sulle selle eest.” Nii võttis naine lapse ja imetas teda. **10** Kui laps sai suuremaks, tõi naine ta vaarao tütre juurde ja see võttis ta endale pojaks.^h Ta pani talle nimeks Mooses* ja ütles: „Sest ma olen ta veest välja tõmmanud.”ⁱ

2:3 *Võib tõlkida ka „kasti”. 2:10 *Nimi Mooses tähendab „välja tõmmatud”, st veest päästetud.

PTK 1
a Ap 7:18, 19

PTK 2
b 2Mo 6:20
4Mo 26:59

c Ap 7:20
Heb 11:23

d Ap 7:18, 19

e 2Mo 15:20
1Aj 6:3
Mi 6:4

f Ap 7:21

g 2Mo 6:20

h Heb 11:
24, 25

i Ap 7:21

Teine veerg

a 2Mo 1:11
2Mo 3:7
Ap 7:23

b Ap 7:24

c Ap 7:26

d Ap 7:27, 28

e 1Mo 25:1, 2
2Mo 3:1
2Mo 4:19

f 2Mo 18:12

g 2Mo 4:18
2Mo 18:1
4Mo 10:29

h Ap 7:22

i 2Mo 18:2-4
4Mo 12:1

11 Kord, kui Mooses oli juba täiskasvanu, läks ta välja oma vendade juurde ja nägi, kui raske töökoorem oli nende peale pandud.^a Ta märkas, et üks egiptlane peksab üht tema heebrea venda. **12** Mooses vaatas ringi, ning näinud, et kedagi pole, löi ta egiptlase maha ja peitis liiva alla.^b

13 Kui ta järgmisel päeval välja läks, nägi ta kaht heebrea meest omavahel kaklemas. Ta ütles süüdlasele: „Miks sa oma kaaslast peksad?”^c **14** See vastas: „Kes on määranud sind meile ülemaks ja kohtumõistjaks? Kas tahad tappa ka minu, nagu sa tapsid egiptlase?”^d Mooses löi kartma, mõeldes: „See asi on avalikuks saanud!”

15 Juhtunust kuulis ka vaarao. Ta püüdis Moosest tappa, kuid Mooses põgenes tema eest ja läks elama Midjanimaale.^e Seal istus ta ühe kaevu juurde.

16 Midjani preestril^f oli seitse tütart. Need tulid vett ammutama ja künasid täitma, et joota oma isa karja. **17** Nagu tavaliselt, tulid ka karjased ja tõrjusid nad eemale. Mooses läks naistele appi ning jootis nende karja. **18** Kui naised koju jõudsid, imestas nende isa Reuel:^g „Kuidas te täna nii ruttu tagasi jõudsite?” **19** Nad vastasid: „Üks egiptlane^h kaitses meid karjaste eest. Ta isegi ammutas meile vett ja jootis karja.” **20** Siis küsis ta tüdardelt: „Aga kus see mees on? Miks te ta sinna jätsite? Kutsuge ta meiega sööma!” **21** Mooses nõustus Reueli juurde elama jääma ja see andis oma tütre Sipporaⁱ talle naiseks. **22** Sippora sünnitas poja ja Mooses pani lapsele nimeks

Geersom^a,^e öeldes: „Minust on saanud võõramaalane võõral maal.”^b

23 Mõõdus palju aega ja Egiptuse kuningas suri.^c Aga iisraellased ohkasid ja ägasid orjuse pärast ning nende appihüüded tõusid Jumalani.^d

24 Jumal kuulis nende ägastust^e ja mõtles oma lepingule Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi.^f **25** Jumal vaatas iisraellaste peale ja nägi nende kannatusi.

3 Moosesest sai oma äia Jitro^a,^g Midjani preestri loomade karjane. Kord ajas ta karja kõrbe lääneossa ja jõudis Jumala mäe Hoorebi juurde.^h

2 Siis ilmutas end talle Jehoova ingel tuleleegis keset ogalist põõsast.ⁱ Mooses nägi, et põõsas küll põleb, kuid ei põle ära.

3 Mooses mõtles: „Ma lähen ja vaatan seda imet, miks põõsas ära ei põle.” **4** Kui Jehoova nägi, et Mooses põikas seda vaatama, hüüdis ta teda põõsast: „Mooses! Mooses!” ja see vastas: „Siin ma olen!” **5** Jumal ütles: „Ära tule lähemale! Võta sandaalid jalast, sest paik, kus sa seisad, on püha maal!”

6 Ta jätkas: „Mina olen su esiisade Jumal, Aabrahami Jumal,^j Iisaki Jumal^k ja Jaakobi Jumal.”^l Siis kattis Mooses oma näo, sest ta kartis Jumalat vaadata. **7** Jehoova lisas: „Ma olen näinud oma rahva viletsust Egiptuses ja ma olen kuulnud nende hädakisa egiptlaste pärast, kes neid tööle sunnivad. Ma tean hästi nende valu.”^m

2:22 *Nimi Geersom tähendab „võõramaalane seal”. 3:1 *Jitrot nimetatakse ka Reueliks.

PTK 2

a 1Aj 23:15
b Ap 7:29
c 2Mo 7:7
Ap 7:30
d 2Mo 3:7
1Ku 8:51
e Ap 7:34
f 1Mo 15:13, 14
2Mo 6:5
4Mo 20:15, 16

PTK 3

g 2Mo 2:16
2Mo 18:1
h 2Mo 24:12, 13
1Ku 19:8, 9
i Ap 7:30–34
j 1Mo 17:1, 7
k 1Mo 26:24
l 1Mo 28:13
1Mo 32:9
Mt 22:32
Ap 7:32
m 2Mo 1:11
Jes 63:9
Ap 7:34

Teine veerg

a 2Mo 12:51
b 4Mo 13:26, 27
5Mo 27:3
c 1Mo 10:15–17
2Mo 33:1, 2
5Mo 7:1
Jos 3:10
Neh 9:7, 8
d 2Mo 1:11
e L 105:26, 38
Ap 7:34
f 5Mo 31:23
Jos 1:5
Jes 41:10
Ro 8:31
Flp 4:13
g 2Mo 19:2
5Mo 4:11, 12
h 2Mo 15:3
L 96:8
L 135:13
Ho 12:5
Joh 17:26
Ro 10:13
i li 23:13
Jes 14:27
Joh 12:28
j 2Mo 6:3, 7
Ro 9:17
k 1Mo 17:1, 7
l 1Mo 26:24
m 1Mo 28:13
Mt 22:32
n L 135:13

8 Ma lähen alla, et vabastada nad egiptlaste käest^a ja tuua nad ära sealt maalt ning viia maale, mis on hea ja avar, kus voolab piima ja mett,^b kaanlaste, hettide, emorlaste, perislaste, hiivlaste ja jebuuslaste maale.^c **9** Iisraellaste hädakisa on jõudnud minuni ja ma olen näinud, kui julmalt egiptlased neid rõhuvad.^d **10** Ma saadan nüüd sind vaarao juurde ja sina tood mu rahva, iisraellased, Egiptusest välja.”^e

11 Mooses aga ütles Jumalale: „Kes olen mina, et võiksin minna vaarao juurde ja iisraellased Egiptusest välja tuua?”

12 Jumal vastas: „Mina olen sinuga,^f ja see on sulle märgiks, et mina olen su saatnud: pärast seda, kui sa oled rahva Egiptusest välja toonud, teenite te Jumalat sellel mäel.”^g

13 Siis Mooses küsis Jumalalt: „Oletame, et ma lähen iisraellaste juurde ja ütlen neile: „Teie esiisade Jumal on mind teie juurde saatnud,” ja nemad küsivad minult: „Mis ta nimi on?”^h Mis ma neile siis vastan?” **14** Jumal ütles Moosesele: „Ma Saan, Kelleks Ma Tahan,”ⁱ ja lisas: „Ütle iisraellastele nii: „Ma Saan, Kelleks Ma Tahan on mind teie juurde saatnud.””^j **15** Jumal ütles Moosesele veel:

„Ütle iisraellastele nii: „Jehoova, teie esiisade Jumal, Aabrahami Jumal,^k Iisaki Jumal^l ja Jaakobi Jumal,^m on mind teie juurde saatnud.” See on igavesti mu nimi” ja nii mäletatagu mind põlvest põlve.

3:14 *Võib tõlkida ka „Ma Saan, Kelleks Ma Saan”. Jehoova kirjeldav nimi. (Vt lisa A4.)

16 Mine, kogu kokku Iisraeli vanemad ja ütle neile: „Jehoova, teie esiisade Jumal, Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal, on end mulle ilmutanud ja öelnud: „Ma olen näinud teie kannatusi Egiptuses.^a **17** Seepärast ma luban, et viin teid egiptlaste rõhumise alt ära^b kaananlaste, hettide, emorlaste,^c perislaste, hiivlaste ja jebuslaste maale,^d maale, kus voolab piima ja mett.”^e

18 Nad võtavad sind kuulda,^f ja sa lähed koos Iisraeli vanematega Egiptuse kuninga juurde ning te ütlete talle: „Heebrealaste^g Jumal Jehoova ilmutas end meile. Palun luba meil minna kolme päevateekonna kaugusele kõrbesse ja ohverdada oma Jumalale Jehoovale.”^h **19** Aga ma tean, et Egiptuse kuningas ei lase teil ära minna muidu kui vägeva käe sunnil.ⁱ **20** Seepärast sirutan ma käe ja lõõn Egiptust kõigi nende imetegudega, mis ma seal teen, ja pärast seda saadab vaarao teid minema.^j **21** Ma lasen oma rahval egiptlaste silmis armu leida, nii et kui te sealt lahkute, siis ei lähe te tühjade kätega.^k **22** Iga naine küsigu oma majas elavalt naiselt ja oma naabrilt hõbe- ja kuldasju ning riideid. Pange need ümber oma poegadele ja tütardele. Nii te võtate egiptlastelt saaki.”^l

4 Kuid Mooses vastas: „Aga kui nad ei usu mind ega kuula mu häält,^m vaid ütlevad: „Jehoova pole end sulle ilmutanud?” **2** Siis küsis Jehoova temalt: „Mis sul käes on?” Mooses vastas: „Kepp.” **3** Jumal ütles: „Viska see maha.” Moo-

ses viskaski kepi maha ja see muutus maoks^a ning ta põgenes selle eest. **4** Jehoova ütles Moosesele: „Siruta oma käsi ja haara tal sabast kinni.” Mooses sirutaski käe, haaras maost kinni ja see muutus tema käes jälle kepiks. **5** Jumal lisas: „Tee seda, et nad usuksid, et Jehoova, nende esiisade Jumal, Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal,^b on end sulle ilmutanud.”^c

6 Jehoova ütles: „Palun pista oma käsi põue.” Mooses pistiski käe põue. Kui ta käe välja tõmbas, kattis seda pidalitõbi, mis oli otsekui lumi.^d

7 Seejärel ütles Jumal: „Pane käsi uuesti põue.” Mooses tegi nii, ja kui ta käe põuest välja tõmbas, oli see jälle nagu ta ülejäänud ihu. **8** Jumal ütles: „Kui nad sind ei usu ega hooli esimesest imeteost, küll nad siis pööravad tähelepanu teisele.”^e **9** Aga kui nad ei usu neid kahte imetegu ega võta kuulda su häält, siis võta Niiluse jõest vett ja vala kuivale maale ning see muutub kuival maal ve- reks.”^f

10 Mooses aga ütles Jehoovale: „Anna andeks, Jehoova, kuid ma pole kunagi olnud sõnaosav mees, ei varem ega ka nüüd, kui sa oma teenija-ga räägid, ma olen ju kidakeelne.”^g **11** Jehoova vastas: „Kes on teinud inimesele suu või kes võib teha ta kõnevõimetuks, kurdiaks, nägijaks või pimedaks? Kas mitte mina, Jehoova? **12** Nüüd mine, ja mina olen sinuga, kui sa räägid, ja õpetan sulle, mida sul tuleb öelda.”^h **13** Mooses aga vastas: „Anna andeks, Jehoova,

PTK 3

a 1Mo 50:24
2Mo 13:19

b 1Mo 15:
13, 14
3Mo 26:13

c 1Mo 15:16

d 2Mo 23:23

e 4Mo 13:27
5Mo 8:7-9

f 2Mo 4:31

g 1Mo 14:13

h 2Mo 5:3
2Mo 10:
25, 26

i 2Mo 5:2
2Mo 14:8
Ro 9:17

j 2Mo 7:3
2Mo 12:33
5Mo 6:22

k 2Mo 11:2
2Mo 12:
35, 36

l 1Mo 15:
13, 14
2Mo 12:36

PTK 4

m 2Mo 2:13, 14

Teine veerg

a 2Mo 7:9

b Lu 20:37

c 2Mo 3:16
2Mo 4:31

d 4Mo 12:10

e Ap 7:36

f 2Mo 4:30

g 2Mo 6:12
4Mo 12:3
Jer 1:6
Ap 7:22

h Jes 50:4
Mr 13:11

kuid ma palun, saada keegi teine!” **14** Siis süttis Jehoova viha Moosese vastu ja ta ütles: „Eks ole sul vend, leviit Aaron.^a Ma tean, et ta on hea kõnemees. Ta on teel siia, et sinuga kohtuda, ja ta rõõmustab sind nähes.^b **15** Räägi temaga ja pane talle sõnad suhu.^c Ma olen nii sinu kui ka temaga, kui sa räägid,^d ning ma õpetan teile, mida teha. **16** Tema räägib sinu eest rahvaga: tema on sinu eeskõneleja ja sina oled talle jumalaks*.^e **17** Võta see kepp ja tee sellega imetegusid!”^f

18 Mooses läks tagasi oma äia Jitro^g juurde ja ütles talle: „Ma tahaksin minna oma vendade juurde, kes on Egiptuses, et näha, kas nad on veel elus.” Jitro vastas Moosesele: „Mine rahuga.” **19** Pärast seda ütles Jehoova Moosesele Midjanis: „Mine tagasi Egiptusse, sest kõik mehed, kes tahtsid sind tappa, on surnud.”^h

20 Siis võttis Mooses oma naise ja pojad, pani nad eesli selga ja asus teele Egiptusemaa poole. Samuti võttis Mooses kepi, nagu Jumal oli käskinud. **21** Jehoova ütles Moosesele: „Kui sa Egiptusse jõuad, siis tee vaarao ees kõik need imed, mille tegemiseks ma olen sulle väe andnud.ⁱ Mina aga lasen tema südamel kalgistuda^j ja ta ei luba rahval ära minna.^k **22** Ütle vaaraole: „Nii lausub Jehoova: „Iisrael on minu poeg, mu esmasündinu.” **23** Ma ütlen sulle: lase mu pojale minna, et ta võiks mind teenida. Aga kui sa keeldud, siis tapan ma sinu poja, su esmasündinu.”^m

4:16 *St Jumala esindajaks.

PTK 4
a 4Mo 26:59
b 2Mo 4:27
c 2Mo 4:28
d Jer 1:9
e 2Mo 7:1, 2
f 2Mo 8:5
2Mo 17:5, 6
4Mo 20:11
g 2Mo 2:18, 21
2Mo 18:1
4Mo 10:29
h 2Mo 2:15
i 2Mo 7:9
j 2Mo 7:3
2Mo 8:15
2Mo 9:12
2Mo 11:10
Ro 9:17, 18
k 2Mo 7:22
l 5Mo 7:6
5Mo 14:2
Ho 11:1
Ro 9:4
m 2Mo 12:29

Teine veerg

a 4Mo 22:22
1Aj 21:16
b 1Mo 17:14
c 2Mo 2:16, 21
d 2Mo 4:14
e 2Mo 3:1
2Mo 20:18
2Mo 24:16
f 2Mo 4:15
g 2Mo 4:8
h 2Mo 3:16
2Mo 24:1
i 2Mo 4:3,
6, 9
j 2Mo 3:18
k 1Mo 50:25
l 2Mo 1:14
2Mo 3:7
5Mo 26:6

PTK 5
m 2Mo 7:5
2Mo 9:15, 16
n 2Ku 18:
28, 35

24 Aga kui nad teel olid ja ööbimiskohas viibisid, tuli Jehoova*^a tema juurde ja tahtis teda surmata.^b **25** Aga Sippora^c võttis ränikivist noa, löikas ära oma poja eesnaha ja lasi sel puutuda ingli jalgu ning ütles: „Sest sa oled mu verepeigmees.” **26** Siis jättis Jumal ta rahule. Tol korral ütles Sippora „verepeigmees” ümberlõikamise pärast.

27 Jehoova ütles Aaronile: „Mine kõrbesse Moosesele vastu.”^d Ta läkski ja kohtus Mooseselega Jumala mäe juures^e ning tervitas teda suudlusega.

28 Siis jutustas Mooses Aaronile kõigest, mida oli talle rääkinud Jehoova, kes oli ta läkitanud.^f Samuti rääkis Mooses kõigist imetegudest, mida Jumal oli käskinud tal teha.^g

29 Seejärel läksid Mooses ja Aaron ning kogusid kokku kõik Iisraeli vanemad.^h **30** Aaron rääkis neile edasi kõik sõnad, mis Jehoova oli Moosesele öelnud, ja too tegi rahva silme all imetegusid.ⁱ **31** Ja rahvas uskus.^j Kui nad kuulsid, et Jehoova oli iisraellaste pärast muret tundnud^k ja näinud nende viletsust,^l laskusid nad põlvili ja kummardasid silmili maha.

5 Seejärel läksid Mooses ja Aaron vaarao juurde ja ütlesid talle: „Nii ütleb Jehoova, Iisraeli Jumal: „Lase mu rahval minna, et ta võiks kõrbes minu auks püha pidada.””

2 Aga vaarao vastas: „Kes on Jehoova,^m et peaksin tema häält kuulda võtma ja iisraellased minema laskma?”ⁿ Mina ei tunne mingit Jehoovat ja ma ei

4:24 *Mõnedes käsikirjades „Jehoova ingel”.

luba iisraellastel ära minna!"^a

3 Kuid nemad ütlesid: „Heebrealaste Jumal ilmutas end meile. Palun luba meil minna kolme päevateekonna kaugusele kõrbesse ja ohverdada Jehoova, oma Jumalale,^b et ta ei lööks meid katku ega mõõga.“ **4** Egiptuse kuningas vastas neile: „Mooses ja Aaron, miks te kisute rahva töö juurest ära? Minge tagasi tööle!"^c

5 Vaarao jätkas: „Vaadake, kui palju on maal teie inimesi, ja teie tahate neile tööst puhkust anda!"

6 Samal päeval käskis vaarao rahva töölesundijaid ja töödejuhatajaid: **7** „Ärge andke enam rahvale telliste tegemiseks õlgi!"^d Mingu ja korjaku nad neid ise.

8 Aga nõudke neilt sama palju telliseid kui varem. Ärge nende normi vähendage, sest nad logelevad. Sellepärast nad hüüavadki: „Me tahame minna, me tahame ohverdada oma Jumalale!"

9 Sundige neid veel rohkem tööle ja hoidke neid rakkes, et nad ei kuulaks valejutte."

10 Siis läksid töölesundijad^e ja töödejuhatajad välja ning ütlesid rahvale: „Nii ütleb vaarao: „Ma ei anna teile enam õlgi.

11 Minge ja muretsege endale ise õlgi, kust aga leiata. Teie tööd ei kergendata karvavõrdki!"^f **12** Seejärel hajus rahvas üle kogu Egiptusemaa, et endale ise õlgi korjata. **13** Töölesundijad kihutasid rahvast tagant: „Te peate iga päev tegema sama palju telliseid nagu siis, kui teile õlgi anti!"

14 Töölesundijad peksid töödejuhatajaid, kelle nad olid iisraellaste üle pannud,^g ja nõudsid neilt: „Miks te pole ei eile ega täna

PTK 5

a 2Mo 3:19

b 2Mo 3:18

c 2Mo 1:11

d 2Mo 1:14

e 2Mo 1:11

f 2Mo 2:11

Teine veerg

a 2Mo 5:7, 8

b 2Mo 5:3

c 2Mo 6:9

d 2Mo 5:1

e 2Mo 5:6, 9

f 2Mo 3:8

PTK 6

g 2Mo 14:13

h 2Mo 9:3

2Mo 11:1

2Mo 12:

29, 31

valmistanud sama palju telliseid nagu varem?"

15 Siis läksid Iisraeli töödejuhatajad vaarao juurde ja kurtisid: „Miks sa kohtled oma sulaseid niimoodi? **16** Su sulastele ei anta õlgi, ent siiski kästakse meil telliseid teha. Su sulaseid pekstakse, ehkki su oma rahvas on süüdi." **17** Kuid vaarao ütles: „Te logelete! Logelete!"^a Sellepärast te ütletegi: „Me tahame minna ja ohverdada Jehoovale."^b **18** Minge tagasi tööle! Õlgi teile ei anta, aga oma tellisenormi te peate täitma!"

19 Siis Iisraeli töödejuhatajad nägid, et nende olukord on täbar, sest neile öeldi: „Te ei tohi telliste päevanormi mitte raasugi vähendada!" **20** Kui nad vaarao juurest tulid, kohustusid nad Moosese ja Aaroniga, kes neid ootasid, **21** ja ütlesid: „Nähku Jehoova, mis te olete teinud, ja mõistku kohut, sest teie pärast vaarao ja tema teenrid põlgavad meid. Te olete andnud nende kätte mõõga meie tapmiseks!"^c

22 Siis pöördus Mooses Jehoova poole ja ütles: „Jehoova, miks sa vaevad seda rahvast? Miks sa mind läkitasid? **23** Sellest ajast peale, kui ma läksin vaarao ette sinu nimel rääkima,^d on ta seda rahvast veel hullemini kohelnud,^e kuid sina pole oma rahvast üldse aidanud."^f

6 Siis Jehoova ütles Moosesele: „Nüüd saad sa näha, mida ma vaaraole teen.^g Vägeva käe sunnil laseb ta rahval minna ja vägeva käe sunnil ajab ta tema oma maalt välja."^h

2 Jumal jätkas ja ütles Moosesele: „Mina olen Jehoova.

3 Ma ilmutasin end Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile kui kõikvõimas Jumal,^a aga oma nime Jehoova^b kohta ma neile kõike ei avaldanud.^c **4** Ka sõlmisin ma nendega lepingu, et annan neile Kaananimaa, selle maa, kus nad võõrana elasid.^d **5** Ma olen kuulnud, kuidas iisraellased egiptlaste orjuses ägavad, ja mul on meeles oma leping.^e

6 Seepärast ütles iisraellastele: „Mina olen Jehoova ja ma vabastan teid egiptlaste ikke alt ning päästan teid nende orjusest.^f Ma nõuan teid tagasi väljasirutatud* käsivarre ja suure kohtumõistmisega.^g **7** Ma võtan teid oma rahvaks ja olen teie Jumal.^h Ja te mõistate, et mina olen Jehoova, teie Jumal, kes vabastab teid egiptlaste ikke alt. **8** Ma viin teid maa- le, mille ma olen vandega töötanud anda Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile. Ma annan selle teile omandiks.ⁱ Mina olen Jehoova.”^j

9 Hiljem andis Mooses selle sõnumi edasi iisraellastele, aga nad ei kuulnud Moosest rõhutud meeleolu ja raske orjuse tõttu.^k

10 Siis ütles Jehoova Moosesele: **11** „Mine räägi vaaraole, Egiptuse kuningale, et ta la-seks iisraellastel oma maalt lah-kuda.” **12** Kuid Mooses vastas Jehoovale: „Iisraellased ei kuul-anud mind.^l Miks peaks siis vaarao mind kuulda võtma? Mul on ju kõnelemisega raskusi.”^m **13** Aga Jehoova ütles Moosesele ja Aaronile uuesti, mis korraldused neil tuleb iisraellastele ja vaaraole, Egiptuse kuningale,

6:6 *Võib tõlkida ka „tugeva”.

PTK 6

- a 1Mo 17:1
1Mo 35:10, 11
b L 83:18
Lu 11:2
Joh 12:28
Ap 15:14
Ilm 15:3
c 1Mo 12:8
1Mo 28:16
Jer 32:20
d 1Mo 15:18
1Mo 28:4
e 1Mo 17:1, 7
2Mo 2:24
f 5Mo 4:20
g 5Mo 26:8
1Aj 17:21
Ap 13:17
h 2Mo 29:45
5Mo 7:6
2Sa 7:24
L 33:12
i 1Mo 15:18
1Mo 26:3
1Mo 35:12
2Mo 32:13
j 2Mo 20:2
Jes 42:8
k 2Mo 5:21
l 2Mo 5:21
2Mo 6:9
m 2Mo 4:10
Ap 7:22

Teine veerg

- a 1Mo 49:3
b 1Mo 46:9
c 1Aj 4:24
d 1Mo 29:34
e 1Mo 46:11
4Mo 26:57
f 4Mo 3:18
g 4Mo 3:19
h 4Mo 3:20
i 2Mo 2:1
4Mo 26:59
j 1Aj 23:13
k 4Mo 16:1, 32
4Mo 26:10
l 3Mo 10:4
4Mo 3:30
m Ru 4:19-21
Mt 1:4
n 4Mo 3:2
o 4Mo 26:10, 11
p 4Mo 26:58
1Aj 9:19

edastada, et iisraellased Egiptusemaalt ära tuua.

14 Need on iisraellaste suguvõsade peamehed: Ruubeni, Iisraeli esmasündinu^a pojad olid Hanok, Pallu, Hesron ja Karmi.^b Need on Ruubeni suguvõsad.

15 Siimeoni pojad olid Jemuel, Jaamin, Ohad, Jaakin, Sohar ja kaananlanna poeg Šaul.^c Need on Siimeoni suguvõsad.

16 Need on Leevi^d poegade nimed ja nende põlvnemislüürid. Leevi pojad olid Geerson, Kehat ja Merari.^e Leevi elas 137-aastaseks.

17 Geersoni pojad olid Libni ja Simej, kes pandi kirja oma suguvõsadega.^f

18 Kehati pojad olid Amram, Jishar, Hebron ja Ussiel.^g Kehat elas 133-aastaseks.

19 Merari pojad olid Mahli ja Muusi.

Need olid leviitide suguvõsad nende põlvnemislüürid järgi.^h

20 Amram võttis endale naiseks Jookebedi, oma isa õe.ⁱ See sünnitas talle Aaroni ja Moosese.^j Amram elas 137-aastaseks.

21 Jishari pojad olid Korah,^k Nefeg ja Sikri.

22 Ussieli pojad olid Miisael, Elsafan^l ja Sitri.

23 Aaron võttis endale naiseks Eliseba, Amminadabi tütre, Nahsoni^m õe. See sünnitas talle Naadabi, Abihu, Eleasari ja Iitamari.ⁿ

24 Korahi pojad olid Assir, Elkana ja Abiasaf.^o Need olid korahlaste suguvõsad.^p

25 Eleasar,^a Aaroni poeg, võttis endale naise Puutieli tütreist, ja see sünnitas talle Pii-nehase.^b

Need on leviitide suguvõsa-de peamehed nende suguvõsade kaupa.^c

26 See on Aaroni ja Mooses sugupuu, nende, kellele Jehoova ütles: „Tooge iisraellased Egiptusemaalt välja rühmadeks koon-datuna.”^d **27** Need olid needsamad Mooses ja Aaron, kes rääkisid vaaraoga, Egiptuse kunin-gaga, et iisraellased Egiptusest välja tuua.^e

28 Sel päeval, mil Jehoova rääkis Moosesega Egiptuse-maal, **29** ütles Jehoova talle: „Mina olen Jehoova. Anna vaaraole, Egiptuse kuningale, teada kõik, mis ma sulle räägin!”

30 Mooses aga vastas Jehoovale: „Mul on kõnelemisega ras-kusi. Miks peaks vaarao mind kuulda võtma?”^f

7 Seepeale ütles Jehoova Moosesele: „Ma olen pan-nud sind vaaraole jumalaks* ja su vend Aaron on su prohve-tiks.^g **2** Sina räägi oma vennale Aaronile edasi kõik, mis ma sind käsin, ja tema omakor-da rääkigu see edasi vaaraole. Siis lubab vaarao iisraellastel oma maalt ära minna. **3** Mina aga lasen vaarao südame-l kalgistuda^h ja teen Egiptusemaalt palju tunnustähti ja imesid.ⁱ **4** Kuid vaarao ei võta teid kuulda ja ma tõstan oma käe Egiptuse vastu ning toon oma arvuka rahva, iisraellased, Egiptusemaalt välja suure koh-tumõistmisega.^j **5** Kui ma si-rutan oma käe Egiptuse vastu ja toon iisraellased sealt ära,

7:1 *St andnud võimu vaarao üle.

PTK 6

a 4Mo 3:32

b 4Mo 25:7
4Mo 31:6
Jos 22:31
Koh 20:28

c 2Mo 6:19

d 2Mo 7:2, 4
2Mo 12:41
Ap 7:35

e L 77:20

f 2Mo 4:10
2Mo 6:12

PTK 7

g 2Mo 4:14–16
2Mo 4:30

h 2Mo 4:21
2Mo 7:13, 22
2Mo 8:15, 19
2Mo 9:
12, 35
2Mo 10:
20, 27
2Mo 11:10
2Mo 14:8
Ro 9:17, 18

i 2Mo 3:19, 20
L 105:26, 27
Ap 7:36

j 2Mo 12:
12, 51

Teine veerg

a 2Mo 7:17
2Mo 8:9, 10
2Mo 8:22
2Mo 9:29
2Mo 14:4

b 5Mo 34:7
Ap 7:22, 23

c 2Mo 4:2, 3

d 1Mo 41:8
2Ti 3:8

e 2Mo 7:20, 22
2Mo 8:7, 18
2Mo 9:11

f 2Mo 7:3

g 2Mo 10:1

h 2Mo 4:2, 3

i 2Mo 3:18

j 2Mo 7:5
2Mo 8:9, 10
2Mo 8:22
2Mo 9:29
2Mo 14:4

siis egiptlased mõistavad, et mina olen Jehoova.”^a **6** Mooses ja Aaron tegid, nagu Jehoova oli neid käskinud. Nad tegid täpselt nii. **7** Mooses oli 80-aastane ja Aaron 83-aastane, kui nad vaaraoga rääkisid.^b

8 Jehoova ütles Moosesele ja Aaronile: **9** „Kui vaarao teile ütleb: „Tehke mõni ime”, siis lausu Aaronile: „Võta oma kepp ja viska see vaarao ette maha”, ja see muutub suureks maoks.”^c

10 Mooses ja Aaron läksidki vaarao juurde ja tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli käskinud. Aaron viskas oma kepi vaarao ja tema teenrite ette ning see muutus suureks maoks.

11 Kuid vaarao kutsus targad ja nõiad, ning Egiptuse nõidpreestrid^d tegid nõiakunsti abil sedasama.^e **12** Nad viskasid oma kepid maha ja need muutusid suurteks madudeks, kuid Aaroni kepp neelas nende kepid alla. **13** Sellegipoolest jäi vaarao süda kalgiks^f ja ta ei kuulanud Mooset ja Aaronit, nagu Jehoova oli öelnud.

14 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Vaarao süda on kalk.^g Ta keeldub rahvast ära saatmast. **15** Mine hommikul vaarao juurde, ta läheb sel ajal vee äärde. Võta kaasa kepp, mis muutus maoks,^h ja seisa Niiluse jõe kaldal, et temaga kohtuda.

16 Ütle talle: „Jehoova, heebrealaste Jumal, on saatnud mind sulle teatama:‘ „Lase mu rahval ära minna, et ta võiks kõrbes mind teenida”, aga sa ei ole senini kuuletunud. **17** Nii ütleb Jehoova: „Selle järgi sa mõistad, et mina olen Jehoova:‘ ma löön kepiga Niiluse vett ja see muutub vereks, **18** Niiluse kalad surevad, jõgi hakkab

haisema ja egiptlased ei saa Niiluse vett juua.”””

19 Seejärel ütles Jehoova Moosesele: „Ütle Aaronile: „Võta oma kepp ja siruta käsi Egiptuse vete kohale:” selle jõgede, kanalite*, soiste alade^b ja kõigi veehoidlate kohale, et nende veed muutuksid vereks.” Siis on veri kogu Egiptusemaal, isegi puu- ja kivianumates.” **20** Mooses ja Aaron tegid otsekohe Jehoova käsu järgi. Aaron tõstis kepi üles ja lõi Niiluse vett vaarao ja ta teenrite silme all ning kogu jõe vesi muutus vereks.^c **21** Kalad surid,^d jõgi hakkas haisema ja egiptlased ei saanud Niiluse vett juua.^e Veri oli kogu Egiptusemaal.

22 Aga Egiptuse nõidpreestrid tegid oma salakunstidega sedasama,^f mistõttu vaarao süda jäi kalgiks ja ta ei kuulnud Moosest ja Aaronit, nagu Jehoova oli öelnud.^g **23** Vaarao läks tagasi oma kotta ning tema süda ei pehmenenud. **24** Kõik egiptlased hakkasid Niiluse ümbruses kaevama, et joogivett leida, sest nad ei saanud Niiluse vett juua. **25** Mõodus seitse päeva sellest, kui Jehoova oli Niilust lõõnud.

8 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine vaarao juurde ja teata talle: „Nii lausub Jehoova: „Lase mu rahval ära minna, et ta võiks mind teenida.” **2** Kui sa aga keeldud, siis nuhtlen ma kogu su maad konnadega.ⁱ **3** Niiluse jõgi hakkab konnadest kubisema, nad tulevad su kotta, su magamistuppa ja voodisse, su teenri-

7:19 *St Niiluse kanalite.

PTK 7

a 2Mo 9:22
2Mo 10:12
2Mo 14:21

b 2Mo 8:5

c L 78:44

d L 105:29

e 2Mo 7:18, 24

f 2Mo 7:11, 12
2Mo 8:7, 18
2Mo 9:11
2Ti 3:8

g 2Mo 3:19

PTK 8

h 2Mo 3:12

i L 78:45

Teine veerg

a L 105:30

b 2Mo 7:11, 12
2Mo 7:20, 22
2Mo 8:17, 18
2Mo 9:11
2Ti 3:8

c 2Mo 10:
16–19

d 2Mo 9:14
2Mo 15:11
L 83:18
L 86:8
Jes 46:9
Jer 10:6, 7
Ro 9:17

e 2Mo 8:3

f 2Mo 8:
30, 31
2Mo 9:33

te majadesse ja su rahva peale, su ahjudesse ja leivanõudesse.^a

4 Konnad tulevad sinu, su rahva ja kõigi su teenrite peale.”””

5 Seejärel lausub Jehoova Moosesele: „Ütle Aaronile: „Siruta käsi oma kepiga välja jõgede, Niiluse kanalite ja soiste alade kohale, et Egiptusemaale tuleks konni.””

6 Aaron sirutaski oma käe Egiptuse vete kohale ja kõikjalt hakkas tulema konni ning need katsid Egiptusemaa. **7** Ent nõidpreestrid tegid oma salakunstidega sedasama ja lasid samuti Egiptusemaale konni tulla.^b

8 Siis kutsus vaarao Moosese ja Aaroni ning ütles: „Anuge Jehoovat, et ta vabastaks mind ja mu rahvast neist konnadest,^c sest ma luban teie rahval lahkuda ja minna Jehoovale ohverdama.”

9 Mooses ütles vaaraole: „Jäägu sinu otsustada, millal ma peaksin paluma, et konnad sinu, su teenrite ja rahva kallalt ning majadest kaoksid. Nad jäävad alles ainult Niiluse jõkke.”

10 Tema vastas: „Homme.” Siis ütles Mooses: „Nagu sa ütled, nii ka läheb, et sa mõistaksid, et pole kedagi sellist nagu meie Jumal Jehoova.^d

11 Konnad lähevad ära sinu, su majade, teenrite ja rahva kallalt. Ainult Niiluse jõkke jäävad nad alles.”^e

12 Siis lahkusid Mooses ja Aaron vaarao juurest ning Mooses palus Jehoovat konnade pärast, keda Jumal oli vaaraole saatnud.^f

13 Jehoova vastas Moosese palvele ning konnad surid majades, õuedes ja väljaldel. **14** Neid kuhjati kokku hunnikute viisi ja maa hakkas haisema. **15** Kuid nähes,

te majadesse ja su rahva peale, su ahjudesse ja leivanõudesse.^a

et olukord muutus kergemaks, tegi vaarao oma südame kalgi^a ega kuulunud neid, nagu Jehoova oli öelnud.

16 Nüüd lausus Jehoova Moosesele: „Ütle Aaronile: „Siruta oma kepp välja ja löõ sellega vastu maad ning mullatolm muutub sääskedeks kogu Egiptusemaal.”” **17** Nad tegidki nii. Aaron sirutas käe oma kepiga välja ja löi maapinda ning sääsed tulid inimeste ja loomade kallale. Kogu mullatolm Egiptusemaal muutus sääskedeks.^b **18** Nõidpreestrid püüsid oma salakunstidega sedasama teha,^c kuid ei suutnud. Ja sääsed olid inimeste ja loomade kallal. **19** Siis ütlesid nõidpreestrid vaaraole: „See on Jumala sõrm!”^d Aga vaarao süda jäi kalgi ja ta ei kuulunud neid, nagu Jehoova oli öelnud.

20 Jehoova ütles Moosesele: „Hommiikul vara, kui vaarao läheb vee äärde, mine tema juurde ja ütle talle: „Nii lausub Jehoova: „Lase mu rahval ära minna, et ta võiks mind teenida. **21** Kui sa aga ei lase mu rahval lahkuda, saadan ma sinu, su teenrite ja rahva kallale ning majadesse parmud. Egiptlaste majad täituvad parmu- dega ja parmud katavad kogu maa. **22** Sel päeval eraldan ma Goosenimaa, kus elab minu rahvas, ja seal pole parme.”^e Siis sa mõistad, et mina, Jehoova, olen siin maal.^f **23** Ma kohtlen erinevalt oma rahvast ja sinu rahvast. See ime sünnib homme.””

24 Jehoova tegigi nii. Parmud tungisid tohutute parvedena vaarao kotta, tema teenrite majadesse ja kogu Egiptusemaale^g ning laastasid maa.^h

PTK 8

a 2Mo 4:21
2Mo 7:3

b L 105:31

c 2Mo 7:11, 12
2Mo 7:20, 22
2Mo 8:7
2Mo 9:11d 2Mo 31:18
Lu 11:20e 2Mo 9:4, 26
2Mo 10:23
2Mo 12:13f 1Sa 17:46
1Ku 20:28
2Ku 19:
17, 19

g 2Mo 8:3

h L 78:45
L 105:31

Teine veerg

a 1Mo 46:
33, 34
2Mo 10:
25, 26

b 2Mo 31:8

c 2Mo 8:8
2Mo 9:28

d 2Mo 8:15

e 2Mo 9:33

PTK 9

f 2Mo 5:1
2Mo 8:1

g 2Mo 7:4

25 Lõpuks kutsus vaarao Mooses ja Aaroni ning ütles: „Minge, ohverdage oma Jumalale siin maal.” **26** Aga Mooses ütles: „Me ei saa seda teha, sest see, mida me ohverdame oma Jumalale Jehoovale, on egiptlastele jäle.”^a Kui me ohverdaksime egiptlaste silme ees midagi neile jäledat, viskaksid nad meid ju kividega surnuks. **27** Me läheme kolme päevateekonna kaugusele kõrbesse ja ohverdame seal oma Jumalale Jehoovale, nagu ta on meile öelnud.”^b

28 Siis vaarao vastas: „Ma lasen teil minna, et saaksite ohverdada kõrbes oma Jumalale Jehoovale. Ärge ainult liiga kaugele minge. Anuge oma Jumalat minu eest!”^c **29** Mooses ütles: „Ma lähen sinu juurest ära ja anun Jehoovat ning homme kaovad parmud vaarao, tema teenrite ja rahva kallalt. Ärgu ainult vaarao meid taas petku, nii et ta ei lasegi rahval minna Jehoovale ohverdama.”^d **30** Seejärel läks Mooses vaarao juurest ära ja anus Jehoovat.^e **31** Jehoova täitis Mooses palve ning parmud kadusid vaarao, tema teenrite ja rahva kallalt. Mitte ühtegi ei jäänud järele. **32** Kuid ka sel korral tegi vaarao oma südame kalgi ega lasknud rahvast minema.

9 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine vaarao juurde ja teata talle: „Nii ütleb Jehoova, heebrealaste Jumal: „Lase mu rahval ära minna, et ta võiks mind teenida.”^f **2** Aga kui sa keeldud ja pead teda kinni, **3** siis tuleb Jehoova käsi^g su kariloomade peale. Hobuste,

eeslite, kaamelite, veiste, lamaste ja kitsede peale tuleb laastav katk.^a **4** Jehoova kohtleb erinevalt iisraellaste kariloomi ja egiptlaste kariloomi, ja iisraellastele kuuluvaist ei sure ainsatki.^{****b} **5** Peale selle määras Jehoova aja ning ütles: „Homme teen mina, Jehoova, seda siin maal!”

6 Jehoova tegigi seda järgmisel päeval ning palju egiptlaste kariloomi suri,^c aga iisraellaste kariloomadest ei surnud ühtegi. **7** Kui vaarao lasi asja uurida, siis selgus, et iisraellaste kariloomadest polnud surnud mitte ainsatki. Sellest hoolimata jäi vaarao süda kalgiks ja ta ei lasknud rahval ära minna.^d

8 Pärast seda ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: „Võtke kumbki oma peod täis põletusahju tuhka ja Mooses visaku seda vaarao ees õhku. **9** See muutub tolmuks, mis katab kogu Egiptusemaa ning tekitab inimestele ja loomadele kogu Egiptusemaal mädapaiseid.”

10 Siis võtsid nad põletusahju tuhka ja astusid vaarao ette. Mooses viskas tuhka taeva poole ning inimestele ja loomadele tekkisid mädapaised.

11 Paised olid nii nõidpreestritel kui ka kõigil egiptlastel, seepärast ei saanud nõidpreestrid Moosese juurde tulla.^e **12** Aga Jehoova lasi vaarao südamel kalgistuda ja vaarao ei kuulanud neid, nagu Jehoova oli Moosesele öelnud.^f

13 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine hommikul vara vaarao ette ja ütle talle: „Nii lausub Jehoova, heebrealaste Jumal: „Lase mu rahval ära minna

PTK 9

a 2Mo 9:15

b 2Mo 8:22
2Mo 10:23
2Mo 11:7
2Mo 12:13

c L 78:48

d 2Mo 4:21

e 2Mo 7:11, 12
2Mo 7:20, 22
2Mo 8:7, 18
2Ti 3:8f 2Mo 4:21
2Mo 8:31, 32
2Mo 14:17

Teine veerg

a 2Mo 8:9, 10
2Sa 7:22
L 83:18b 2Mo 14:17
Jos 2:9, 10
1Aj 16:24
Õp 16:4
Jes 63:12
Ro 9:17c L 78:47
L 105:32

d 2Mo 10:4, 5

e 2Mo 9:18

ja mind teenida, **14** sest muidu suunan ma kõik oma lõõgid sinule, su sulastele ja su rahvale, et sa mõistaksid, et minu sarnast ei ole kogu maa peal.^a **15** Ma oleksin võinud juba ammu oma käe välja sirutada ning lüüa sind ja su rahvast laastava katkuga, nii et sa oleksid maa pealt kadunud. **16** Aga ma olen hoidnud sind alles just selleks, et näidata sulle oma väge, ja selleks, et mu nime kuulutataks kogu maal.^b **17** Kas sa suhtud mu rahvasse ikka veel üleolevalt ega lase tal ära minna? **18** Homme samal ajal lasen ma sadada nii tugevat rahet, millist pole Egiptuses kunagi olnud. **19** Käsi nüüd tuua ulualla kõik oma kariloomad ja kõik, kes on väljas. Kõik inimesed ja loomad, kes jäävad välja ega tule koju varjule, hukuvad rahesajus.^{****}

20 Kõik vaarao sulased, keda Jehoova sõnad hirmutasid, ajasid oma sulased ja kariloomad kiiresti koju, **21** need aga, kes Jehoova sõnast ei hoolinud, jätsid oma sulased ja kariloomad välja.

22 Jehoova ütles nüüd Moosesele: „Siruta oma käsi taeva poole, et rahesadu tuleks kogu Egiptusemaale,^c inimeste, loomade ja kõigi taimede peale Egiptusemaal.”^d **23** Siis sirutas Mooses oma kepi taeva poole ning Jehoova saatis äikest ja rahet. Ja tuld* langes maha ning Jehoova lasi sadada rahet Egiptusemaa peale. **24** Sadas rahet ja sähvis tuld. Sadu oli väga ränk: Egiptuse rahva ajaloos polnud eales midagi sellist nähtud.^e **25** Rahe tabas kogu Egiptuse-

9:23 *See võib viidata võimsatele välgu-sähvatustele.

maad, tappis nii inimesi kui ka loomi ning peksis puruks kõik taimed ja puud.^a **26** Ainult Goosenimaal, kus elasid iisraelased, ei sadanud rahet.^b

27 Vaarao lasi kutsuda Moosese ja Aaroni ning ütles neile: „Nüüd ma mõistan, et olen pattu teinud. Jehoova on õiglane, aga mina ja mu rahvas oleme eksinud. **28** Anuge Jehoovat, et tema saadetud äike ja rahe lõppeksid. Siis ma olen nõus teid ära laskma ja te ei pea kauemaks siia jääma.” **29** Mooses ütles talle: „Niipea kui ma linnast välja jõuan, sirutan ma käed Jehoova poole. Äike lakkab ja rahet ei saja enam, et sa mõistaksid, et maa kuulub Jehoovale.^c

30 Kuid ma tean sinu ja su sulaste kohta, et isegi siis te ei kardate Jumal Jehoovat.”

31 Lina ja oder peksti maha, sest oder oli peaaegu küps ja lina öitses. **32** Ent nisu ja speltanisu ei pekstud maha, sest need valmivad hiljem. **33** Mooses lahkus vaarao juurest, läks linnast välja ja sirutas käed Jehoova poole. Siis lakkasid äike ja rahesadu ning vihma ei kalkanud enam maa peale.^d **34** Kui vaarao nägi, et vihm, rahe ja äike lakkasid, pattustas ta jälle ja tegi oma südame kalgiks,^e nii tema kui ka ta sulased. **35** Vaarao süda jäi kalgiks ning ta ei lasknud iisraellasi ära, just nagu Jehoova oli Moosese kaudu öelnud.^f

10 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine vaarao ette, sest ma olen lasknud tema ja ta sulaste südamed kalgistuda,^g et teha tema ees need ime- teod,^h **2** et sa võiksid rääkida

PTK 9

a L 105:33

b 2Mo 8:22
2Mo 9:3, 4
2Mo 10:23
2Mo 11:7
2Mo 12:13c 2Mo 7:5, 17
2Mo 8:9, 10
2Mo 8:22
2Mo 14:4
5Mo 10:14
L 24:1d 2Mo 10:
17-19e 2Mo 4:21
2Mo 8:13, 15

f 2Mo 7:4

PTK 10

g 2Mo 4:21
2Mo 9:34h 2Mo 9:15, 16
L 78:12
Ro 9:17

Teine veerg

a 2Mo 13:3, 8
5Mo 4:9
5Mo 6:
20-22
L 44:1

b 2Mo 9:17

c 2Mo 9:
31, 32

d 2Mo 9:24

e 2Mo 10:
25, 26f 2Mo 3:18
2Mo 5:1g 2Mo 12:
31, 32

2. MOOSESE 9:26–10:10

oma poegadele ja pojapoegadele, kui karmilt ma kohtlesin Egiptust ja milliseid imetegusid ma egiptlaste keskel tegin.^a Siis te mõistate, et mina olen Jehoova.”

3 Mooses ja Aaron läksid vaarao ette ning ütlesid talle: „Nii lausub Jehoova, heebreelaste Jumal: „Kui kaua sa keeldud mulle allumast?”^b Lase mu rahval ära minna ja mind teenida. **4** Sest kui sa ikka veel ei luba mu rahvast minema, siis saadan ma homme su maa- le rohutirtsud. **5** Nad katavad maapinna, nii et maad pole enam nähagi, ning söövad ära kõik, mis teil rahest alles on jäänud, ja söövad paljaks kõik teie puud.^c **6** Sinu ja su sulaste majad ning kõik majad kogu Egiptuses saavad neid nii täis, et midagi sellist pole su isad ega esiisad siin maal ealeski näinud.”^d Seejärel pööras ta ringi ja läks vaarao juurest minema.

7 Siis ütlesid vaarao teenrid talle: „Kui kaua see mees meile veel viletsust põhjustab? Saada see rahvas ära, et ta teeniks Jehoovat, oma Jumalat. Kas sa ei saa veel aru, et Egiptus on laastatud?” **8** Mooses ja Aaron toodigi tagasi vaarao juurde ning ta ütles neile: „Minge, teenige Jehoovat, oma Jumalat! Aga kes need siis õieti lähevad?” **9** Mooses vastas: „Me läheme koos oma noorte ja vanade, poegade ja tütarde, lammaste ja veistega,^e sest me peame püha Jehoova auks.”^f **10** Vaarao vastas neile: „Kui ma peaksin teid ja teie lapsi minna laskma, siis on küll Jehoova teiega!^g On täiesti

selge, et te sepiitsete midagi kurja. **11** See teil ei õnnestu! Ainult teie mehed võivad minna ja teenida Jehoovat – seda te ju tahtsite!” Seepeale aeti nad vaarao eest ära.

12 Nüüd ütles Jehoova Moosesele: „Siruta oma käsi Egiptusemaa kohale, et kogu Egiptusemaale tuleksid rohutirtsud ja sööksid ära kogu taimestiku, kõik, mis rahest järele jäi.”

13 Kohe sirutas Mooses oma kepi Egiptusemaa kohale ning Jehoova lasi kogu selle päeva ja öö idatuulel puhuda. Kui saabus hommik, tõi idatuul kaasa rohutirtsud. **14** Egiptusemaale tulid rohutirtsud ja nad katsid kõik Egiptuse alad.^a See nuhtlus oli väga ränk.^b Kunagi varem polnud rohutirtse olnud nii palju ja ka kunagi edaspidi ei tule neid enam nii palju. **15** Nad katsid kogu maapinna, nii et maa mustas, ning söid ära kõik taimed ja kõik puude vilja, mis rahe oli alles jätanud. Kogu Egiptusemaal ei jäänud puudele ega taimedele alles midagi rohelist.

16 Siis kutsus vaarao kiiresti Moosese ja Aaroni ning ütles: „Ma olen teinud pattu teie Jumala Jehoova ja teie vastu. **17** Anna mulle palun mu patt veel seekord andeks. Anuge Jehoovat, oma Jumalat, et ta selle surmatoova nuhtluse minu pealt ometi ära pööraks!” **18** Ta* läks vaarao juurest ära ja anus Jehoovat.^c **19** Siis muutis Jehoova tuule suunda ning puhuma hakkas väga kõva läänetuul, mis viis rohutirtsud ära ja ajas need Punasesse merre. Mitte ainsatki rohutirtsu ei jäänud alles

10:18 * Ilmselt Mooses.

PTK 10

a L 78:46

b 2Mo 10:5
L 105:34, 35

c 2Mo 8:
30, 31

Teine veerg

a 2Mo 7:3
2Mo 11:10
Ro 9:17, 18

b L 105:28

c 2Mo 8:21, 22
2Mo 9:3, 6
2Mo 9:26
2Mo 11:7
2Mo 12:13

d 2Mo 8:28
2Mo 9:28

e 2Mo 3:18
2Mo 5:3

f 2Mo 4:21
2Mo 14:4

PTK 11

g 5Mo 4:34

kogu Egiptusemaale. **20** Kuid Jehoova lasi vaarao südamel kalgistuda^a ja vaarao ei lasknud iisraellasi ära.

21 Jehoova ütles siis Moosesele: „Siruta oma käsi taeva poole, et Egiptusemaale tuleks pimedus, selline pimedus, et katsu või käega.” **22** Kohe sirutas Mooses käe taeva poole ja kogu Egiptusemaa matust kolmeks päevaks pilkasesse pimedusse.^b **23** Üks ei näinud teist ja keegi ei liikunud paigast kolm päeva, aga seal, kus elasid iisraellased, oli valge.^c **24** Siis kutsus vaarao Moosese ja ütles: „Minge, teenige Jehoovat!”^d Ainult teie lambad ja veised jäägu siia. Te võite ka oma lapsed kaasa võtta.” **25** Aga Mooses ütles: „Sa pead lubama meil kaasa võtta ka loomad, keda saaksime tuua tapa- ja põletusohvriks Jehoovale, oma Jumalale.”^e **26** Meie kariloomad peavad tulema koos meiega. Ükski loom ei tohi maha jääda, sest me vajame neid Jehoova, oma Jumala teenimiseks. Me ei tea, mida meil võib Jehoovale ohverdamiseks vaja minna, enne kui oleme kohale jõudnud.” **27** Aga Jehoova lasi vaarao südamel kalgistuda ja vaarao polnud nõus neid ära laskma.^f **28** Vaarao ütles talle: „Kao mu silmist! Ära enam üritagi mu palge ette tulla, sest päeval, mil sa mu ette ilmutud, sa sured!” **29** Mooses vastas: „Olgu nii, ma ei tule enam su palge ette.”

11 (Jehoova oli Moosesele öelnud: „Veel ühe nuhtluse toon ma vaarao ja Egiptuse peale. Pärast seda laseb ta teil minna.”^g Kui ta teid mine-

ma laseb, siis ta lausa ajab teid ära.^a **2** Ütle rahvale, et iga mees ja naine küsiks oma naabrilt hõbe- ja kuldasuju.^b **3** Jehoova lasi iisraellastel egiptlaste silmis armu leida. Pealegi oli Mooses vaarao sulaste ja egiptuse rahva silmis väga lugupeetud mees.)

4 Mooses jätkas: „Nii lausub Jehoova: „Kesköö paiku lähen ma Egiptusest läbi.^c **5** ja kõik esmasündinud Egiptusemaal surevad,^d troonil istuva vaarao esmasündinust käsikiviga töötava orjataril esmasündinuni, ja ka kõik kariloomade esmasündinud.^e **6** Siis on kogu Egiptusemaal suur halamine, mille sarnast pole eales olnud ja mille sarnast enam kunagi ei tule.^f **7** Aga koergi ei haugu iisraellaste peale, ei inimese ega looma peale, et te teaksite, et Jehoova suhtub egiptlastesse ja iisraellastesse erinevalt.”^g **8** Kõik su sulased tulevad minu juurde ja kummardavad mu ees, öeldes: „Mine ära, ja ühes sinuga minu kogu rahvas, kes su järel käib.”^h Pärast seda ma lähengi ära.” Ja Mooses lahkus vaarao juurest tulivahasena.

9 Seejärel ütles Jehoova Moosesele: „Vaarao ei võta teid kuulda,ⁱ et Egiptusemaal sünniks rohkesti minu imesid.”^j **10** Mooses ja Aaron tegid vaarao ees kõik need imed,^k kuid Jehoova lasi vaarao südamel kalgista, nii et see ei lubanud iisraellastel oma maalt ära minna.^l

12 Jehoova ütles Moosesele ja Aaronile Egiptusemaal: **2** „See kuu olgu teil esimene kuu, see olgu teil aas-

PTK 11

- a 2Mo 12: 31, 32
b 2Mo 3:21, 22
2Mo 12: 35, 36
L 105:37
c 2Mo 12:29
d 2Mo 4: 22, 23
L 78:51
L 105:36
L 136:10
Heb 11:28
e 2Mo 12:12
f 2Mo 12:30
g 2Mo 8:22
2Mo 9:3, 4
2Mo 10:23
2Mo 12:13
h 2Mo 12:33
i 2Mo 3:19
2Mo 7:4
Ro 9:17, 18
j 2Mo 7:3
k L 135:9
l 2Mo 4:21
2Mo 9:15, 16
2Mo 10:20

Teine veerg

PTK 12

- a 2Mo 13:4
2Mo 23:15
4Mo 28:16
5Mo 16:1
b Joh 1:29
1Ko 5:7
Ilm 5:6
c 3Mo 22: 18–20
5Mo 17:1
1Pe 1:19
d 4Mo 28:16
e 2Mo 12:18
3Mo 23:5
5Mo 16:6
f 1Ko 5:7
Heb 11:28
g 5Mo 16:6, 7
h 2Mo 13:3
2Mo 34:25
5Mo 16:3
1Ko 5:8
i 4Mo 9:11
j 3Mo 7:15
3Mo 22: 29, 30
5Mo 16:4

2. MOOSESE 11:2–12:12

ta esimene kuu.^{*a} **3** Rääkige terve Iisraeli kogudusega ja öelge: „Selle kuu kümnendal päeval võtku igaüks endale tall^b pere peale, üks tall maja kohta. **4** Aga kui pere on tal- le jaoks liiga väike, siis söögu pere seda oma majas koos lähima naabriperega. Arvestage välja, kui palju igaüks sööb. **5** Tall olgu veatu^c üheaastane isasloom. Võtke see noorte jäärade või sikkude hul- gast. **6** Hoolitsege tema eest kuni selle kuu neljateistkü- nenda päevani.^d Iga Iisraeli pere tapku tall videviku ajal.^{*e} **7** Nad võtku verd ja määri- gu seda kummalegi uksepiida- le ning ukse pealispuule majas, kus nad seda söövad.^f

8 Nad söögu liha selsamal ööl.^g Nad küpsetagu seda tu- lel ja söögu seda koos hapne- mata leiva^h ja kibedate rohttai- medega.ⁱ **9** Ärge sööge mida- gi sellest lihast toorelt ega vees keedetult, vaid küpse- tage see tall tulel ühes pea, jal- gade ja sisikonnaga. **10** Ärge jätke sellest hommikuks mida- gi alles; kõik mis jääb üle, tu- leb põletada.^j **11** Sööge seda vöö võöl, sandaalid jalas ja kepp käes. Sööge seda kiiru- ga. See on paasaohver* Jehoova auks. **12** Ma käin sel ööl Egiptusemaa läbi ja surman iga

12:2 *Vt „Sõnasetus”, märksõna „aviv”. **12:6** *Sõna-sõnalt „kahe öhtu vahel”. Mõnede arvates mõeldakse siin aega, mis jääb päikeseloojangu ja täieli- ku pimeduse saabumise vahele. Tei- sed peavad esimeseks öhtuks aega, mil päike hakkab laskuma, ja teiseks öhtuks tegelikku päikeseloojangut. **12:11** *Sõnaosa „paasa-” heebrea vaste tähendab „möödaminek”, mis viitab sellele, et Jumala ingel läks verrega märgistatud majadest mööda.

esmasündinu, nii inimese kui ka looma.^a Ma mõistan kohut kõigi Egiptuse jumalate üle.^b Mina olen Jehoova. **13** Veri on tundemärgiks majadel, kus te viibite. Kui ma näen verd, lähen ma teist mööda, nii et see nuhtlus ei hävita teid, kui ma löön Egiptusemaad.^c

14 See päev jäägu teile mälestuspäevaks, mida teil tuleb tähistada kui Jehoova püha põlvest põlve. Selle tähistamine olgu teile alaliseks seaduseks. **15** Seitse päeva sõõge hapnemata leiba.^d Esimesel päeval kõrvaldage oma majadest haputainas, sest kui keegi sööb nende seitsme päeva jooksul midagi hapnenut, tuleb ta iisraellaste hulgast hävitada. **16** Esimesel päeval olgu teil püha kokkutulek, samuti olgu püha kokkutulek seitsmendal päeval.^e Nendel päevadel ei tohi te teha mingit tööd, te võite valmistada vaid süüa.

17 Pidage hapnemata leibade püha,^f sest just sel päeval viin ma teie suure rahva Egiptusemaalt välja. Tähistage seda päeva põlvest põlve, see olgu teile alaliseks seaduseks. **18** Sõõge hapnemata leiba esimese kuu neljateistkümnenda päeva õhtust kahekümne esimese päeva õhtuni.^g **19** Seitse päeva ei tohi teie majades leiduda haputainast, sest kui keegi sööb midagi hapnenut, olgu ta muulane või iisraellane,^h tuleb ta Iisraeli kogudusest hävitada.ⁱ **20** Te ei tohi süüa midagi hapnenut. Kõigis oma majades tuleb teil süüa hapnemata leiba.”

21 Otsekohe kutsus Mooses kõik Iisraeli vanemad^j ja ütles

PTK 12

a 2Mo 11:4, 5
2Mo 12:29

b 4Mo 33:4

c 2Mo 8:22
2Mo 9:4, 26
2Mo 10:23
2Mo 11:7d 2Mo 23:15
3Mo 23:6

e 3Mo 23:8

f 3Mo 23:6
Lu 22:1
1Ko 5:8

g 3Mo 23:5, 6

h 4Mo 9:14

i 5Mo 16:3
1Ko 5:7j 2Mo 3:16
4Mo 11:16

Teine veerg

a Heb 11:28

b 5Mo 16:3

c Jos 5:10

d 2Mo 13:3, 8
5Mo 6:6, 7

e Heb 11:28

f 4Mo 33:4
L 78:51
L 105:36g 1Mo 15:14
2Mo 11:4, 5
4Mo 3:13
L 135:8

h 2Mo 11:6

i 2Mo 10:
28, 29

neile: „Minge ja valige oma pe-rele lamba- või kitsetall ning tapke paasaohver. **22** Seejärel kastke iisopikimp verekausi ning määrige verd oma ukse pealispuule ja mõlemale uksepiidale. Mitte keegi teist ärgu väljuga oma majast hommikuni. **23** Kui siis Jehoova läheb egiptlasi nuhtlema ning näeb ukse pealispuul ja mõlemal uksepiidal verd, läheb Jehoova sellest uksest mööda ega luba surmaval nuhtlusel teie majadesse tulla.”^a

24 Selle sündmuse tähistamine olgu teile ja teie poegadele alaliseks seaduseks.^b **25** Teil tuleb seda tähistada, kui te jõuate maale, mille Jehoova teile annab, nagu ta on öelnud.^c **26** Kui teie pojad küsivad, miks seda püha peetakse,^d **27** siis vastake: „See on paasaohver Jehoova auks, kes läks mööda iisraellaste majadest Egiptuses, kui ta nuhtles egiptlasi, aga päästis meie pered.”

Siis rahvas laskus põlvili ja kummardas maani. **28** Iisraellased tegid, nagu Jehoova oli Mooset ja Aaronit käskinud.^e Nad tegid täpselt nii.

29 Keskööl surmas Jehoova Egiptusemaal kõik esmasündinud,^f troonil istuva vaarao esmasündinuni ning kõik kariloomade esmasündinud.^g **30** Öösel tõusid vaarao, kõik ta sulased ja kõik teised egiptlased, ning egiptlaste seast kostis suur hala, sest ei leidunud ainsatki maja, kus poleks olnud surnut.^h **31** Otsekohe kutsus vaarao öösel Moosese ja Aaroniⁱ ning ütles: „Minge ära mu

rahva hulgast, nii teie kui ka teised iisraellased! Minge ja teenige Jehoovat, nagu te tahtsite.^a **32** Võtke oma lambad, kitsed ja veised, nagu te soovisite, ja minge.^b Paluge ka, et Jumal mind õnnistaks.”

33 Egiptlased hakkasid rahvale peale käima, et nad kiiresti maalt lahkuksid,^c öeldes: „Muidu oleme kõik varsti surnud!”^d **34** Siis võttis rahvas kaasa oma hapnemata taina ning neil olid leivanõud riietesse mähituna õlal. **35** Iisraellased tegid nii, nagu Mooses oli neid käskinud, ja küsisid egiptlastelt hõbe- ja kuldasu ning riideid.^e **36** Jehoova lasi oma rahval egiptlaste silmis armu leida, nii et need andsid iisraellastele kõike, mida nad küsisid. Nii võtsid iisraellased egiptlastelt saaki.^f

37 Siis läksid iisraellased Raamsesest^g Sukkotti,^h umbes 600 000 jalameest*, peale nende veel lapsed.ⁱ **38** Nendega läks kaasa ka palju teistest rahvastest inimesi,^j samuti lambaid, kitsi ja veiseid, arvukalt kariloomi. **39** Nad küpsetasid Egiptusest kaasa võetud tainast ümmargusi hapnemata leibu. Tainas polnud hapnenud, sest neid oli Egiptusest nii äkitseft välja aetud, et neil ei olnud aega endale teemoona valmistada.^k

40 Iisraellased, kes olid elanud Egiptuses,^l olid elanud võõrsil kokku 430 aastat*.^m **41** Selsamal päeval, kui need

12:37 *Vastav heebrea sõna käib ainult meeste kohta, naisi ei loendatud. 12:40 *Mõned vanad piiblitõlked näitavad, et see hõlmas nii Kaananis kui ka Egiptuses elatud aega.

PTK 12

a 2Mo 3:19, 20
2Mo 6:1
2Mo 10:8–11
L 105:38

b 2Mo 10:26

c 2Mo 12:11

d 2Mo 10:7

e 1Mo 15:14
2Mo 3:21
2Mo 11:2
L 105:37

f 2Mo 3:22

g 1Mo 47:11
2Mo 1:11

h 4Mo 33:5

i 1Mo 12:1, 2
1Mo 15:1, 5
1Mo 46:2, 3
2Mo 1:7
4Mo 2:32

j 4Mo 11:4

k 2Mo 12:31

l 1Mo 46:2, 3
1Mo 47:27
Ap 13:17

m Ga 3:17

Teine veerg

a 5Mo 16:1

b 3Mo 22:10

c 1Mo 17:
12, 23d 4Mo 9:12
L 34:19, 20
Joh 19:
33, 36

e 4Mo 9:14

f 3Mo 24:22
4Mo 15:16

PTK 13

g 4Mo 3:13
4Mo 18:15
5Mo 15:19
Lu 2:22, 23

2. MOOSESE 12:32–13:2

430 aastat lõppesid, läks kogu Jehoova rahvas Egiptusemaalt välja. **42** See on öö, mil nad tähistavad seda, et Jehoova tõi nad Egiptusemaalt välja. Kõik iisraellased peavad tähistama seda ööd Jehoova auks põlvest põlve.^a

43 Jehoova ütles Moosesele ja Aaronile: „Need on määrused paasapüha pidamiseks. Ükski võõramaalane ei tohi paasahvrit süüa.^b **44** Aga kui sul on mõni raha eest ostetud meesori, löika ta ümber.^c Alles siis tohib ta seda süüa. **45** Sisserändaja ega palgatööline ei tohi seda süüa. **46** Seda tuleb süüa majas sees. Sa ei tohi seda liha majast välja viia ega murda ühtki selle luud.^d **47** Seda püha peab tähistama terve Iisraeli kogudus. **48** Kui sinu juures elab mõni muulane, kes tahab pidada paasapüha Jehoova auks, siis tule ümber lõigata kõik ta meessoost kodakondsed. Alles siis võib ta tulla seda tähistama. Temast saab otseku iisraellane. Aga ükski ümberlõikamata mees ei tohi paasatalle süüa.^e **49** Sama seadus kehtib iisraellase ja muulase kohta, kes elab teie keskel.”^f

50 Kõik iisraellased tegidki nõnda, nagu Jehoova oli Moosest ja Aaronit käskinud, nad tegid täpselt nii. **51** Selsamal päeval viis Jehoova kogu Iisraeli rahva Egiptusemaalt välja.

13 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Pühenda mulle iga iisraellaste meessoost esmasündinu. Iga meessoost esmasündinu kuulub minule, samuti iga looma isane esmik.”^g

3 Mooses ütles rahvale: „Pea meeles seda päeva, mil sa läksid välja Egiptusest,^a orjusekojast, sest vägeva käega tõi Jehoova sind sealt välja.^b Ära siis söö midagi hapnenut. 4 Sa lähed välja sel päeval avivikuul*.^c 5 Kui Jehoova on viinud sind kaananlaste, hettide, emorlaste, hiivlaste ja jebuuslaste maale,^d mille kohta ta su eisiisadele vandus, et annab selle sulle^e – maale, kus voolab piima ja mett^f –, siis tuleb sul sellel kuul seda püha pidada. 6 Seitse päeva pead sa sööma hapnemata leiba^g ja seitsmendal päeval on püha Jehoova auks. 7 Hapnemata leiba tuleb süüa seitse päeva.^h Sul ärgu olgu midagi hapnenut,ⁱ ärgu olgu haputainast kogu maal. 8 Sel päeval ütle oma pojale: „Seda tehes ma meenutan, kuidas Jehoova mind Egiptusest välja tõi.”^j 9 See olgu märgiks su käe peal ja meeldetuletuseks su laubal,^k et sa räägiksid Jehoova seadusest, sest vägeva käega tõi Jehoova sind Egiptusest välja. 10 Sul tuleb täita seda määrust ettenähtud ajal aastast aastasse.^l 11 Kui Jehoova on viinud sind kaananlaste maale, mille ta on vandega lubanud anda sulle ja su eisiisadele,^m 12 siis pead sa pühendama Jehoovale iga meessoost esmasündinu ja kariloomadest iga isase esmiku, isased esmikud kuuluvad Jehoovale.ⁿ 13 Iga eesli esmik tuleb sul lunastada, anna tema eest lammas. Aga kui sa teda ei lunasta, siis murra ta kael. Samuti tuleb sul vabaks osta iga esmasündinud poeg.^o 14 Kui su poeg peaks sinult tulevikus küsima, miks sa

13:4 *Vt lisa B15.

PTK 13

a 2Mo 12:42

5Mo 16:3

b 5Mo 4:34

Neh 9:10

c 5Mo 16:1

d 2Mo 3:8

2Mo 34:11

e 1Mo 15:18

2Mo 6:5, 8

f 2Mo 3:17

5Mo 8:7–9

g 2Mo 12:15

2Mo 34:18

h 2Mo 23:15

i 5Mo 16:3

j 2Mo 12:

26, 27

k 2Mo 12:14

5Mo 11:18

l 2Mo 12:

24, 25

m 1Mo 15:18

n 2Mo 22:29

2Mo 34:

19, 20

3Mo 27:26

4Mo 3:13

Lu 2:22, 23

o 4Mo 18:15

Teine veerg

a 5Mo 7:7, 8

b 2Mo 5:2

c 2Mo 12:29

L 78:51

d 5Mo 11:18

e 2Mo 14:2, 3

4Mo 33:5

f 1Mo 50:

24, 25

Jos 24:32

Heb 11:22

g 2Mo 14:19

h 4Mo 9:15

L 78:14

seada teed, siis vasta talle: „Vägeva käega tõi Jehoova meid välja Egiptusest, orjusekojast.”^a 15 Kui vaarao kangekaelselt keeldus meid ära saatmast,^b tappis Jehoova iga esmasündinu Egiptusemaal, nii inimesede esmasündinud kui ka loomade esmasündinud.^c Sellepärast me ohverdame Jehoovale kõik loomade isased esmikud ja ostame vabaks iga esmasündinud poja.” 16 See olgu märgiks su käe peal ja laubapaelaks su silmade kohal,^d sest vägeva käega tõi Jehoova meid Egiptusest välja.”

17 Kui siis vaarao oli rahva ära saatnud, ei juhtinud Jumal rahvast teele, mis kulges läbi vilistite maa, ehkki see oli lühem, sest Jumal ütles: „Rahvas võib sõda nähes meelt muuta ja Egiptusse tagasi minna.” 18 Seetõttu laskis Jumal rahval minna ringiga, mööda teed, mis kulges läbi Punase mere ääres asuva kõrbe.^e Iisraellased läksid Egiptusemaalt välja lahingukorda seatuna*.^f 19 Mooses võttis endaga kaasa ka Joosepi luud, sest Joosep oli lasknud iisraellastel pühalikult vanduda, öeldes: „Jumal hoolitseb teie eest. Viige siis mu luud siit endaga kaasa.”^g 20 Nad läksid Sukkotist teele ja jäid laagrisse Eetamis, kõrbe ääres.

21 Jehoova käis nende ees ning juhatas neile päeval teed pilvesambas^g ja andis öösel valgust tulesambas, nii et nad said edasi minna päeval ja ööl.^h 22 Pilvesambas ei lahkunud

13:18 *Tõenäoliselt olid nad paigutatud viide ossa otsekuvi sõjavägi: eelvägi, järelvägi, peavägi ja kaks tiiba.

rahva eest päeval ega tulesamas öösel.^a

14 Jehoova lausus Moosesele: **2** „Ütle iisraellastele, et nad pöörduksid tagasi ja jääksid laagrisse Pii-Hahiroti juurde, Migdoli ja mere vahele, kust on näha Baal-Sefon.^b Jääge laagrisse mere äärde, Baal-Sefoni vastu. **3** Siis ütleb vaarao iisraellaste kohta: „Nad ekslevad mööda maad, nad on kõrbesse lõksu jäänud.” **4** Ma lasen vaarao südamel kalgistuda^c ja ta hakkab neid taga ajama. Ma toon au oma nimele, lüües vaaraod ja kogu tema sõjaväge.^d Siis egiptlased mõistavad, et mina olen Jehoova.”^e Nõnda iisraellased tegidki.

5 Mõne aja pärast teatati Egiptuse kuningale, et rahvas on põgenenud. Otsekohe muutisid vaarao ja tema teenrid meelt^f ning ütlesid: „Miks me ometi vabastasime iisraellased, kes meid orjasid!” **6** Vaarao pani sõjavankrid valmis ja võttis sõdurid endaga kaasa.^g **7** Ta võttis 600 parimat sõjavankrit ja kõik ülejäanud Egiptuse sõjavankrid ning võitlejaid igale vankrile. **8** Jehoova lasi vaarao, Egiptuse kuninga südamel kalgistuda ning vaarao kihutas iisraellaste järele. Iisraellased aga läksid Egiptusest vapralt välja.^h **9** Egiptlased ajasid neid tagaⁱ ning kõik vaarao vankrihobused, tema ratsaväelased ja sõjavägi jõudsid neile järele, kui nad olid laagris mere ääres Pii-Hahiroti lähedal, Baal-Sefoni vastas.

10 Kui vaarao lähenes, nägid iisraellased, et egiptlased ajavad neid taga. Iisraellased

PTK 13

a L 105:39
1Ko 10:1

PTK 14

b 2Mo 13:
17, 18c 2Mo 7:13
Ro 9:17, 18d 2Mo 9:15, 16
2Mo 15:11
2Mo 18:
10, 11
Jos 2:9, 10e 2Mo 7:5
2Mo 8:22

f 2Mo 12:33

g 2Mo 14:23

h 4Mo 33:3

i 2Mo 15:9

Teine veerg

a Jos 24:6, 7
Neh 9:9b 2Mo 16:3
2Mo 17:3
4Mo 14:2-4
L 106:7c 2Mo 5:21
2Mo 6:6, 9d 4Mo 14:9
5Mo 20:3
2Aj 20:15, 17
L 27:1
L 46:1
Jes 41:10

e 2Aj 20:17

f 2Mo 14:30
2Mo 15:5
L 136:15g 5Mo 1:30
5Mo 20:4
2Aj 20:29

h 2Mo 9:15, 16

i 2Mo 14:4
Ro 9:17, 18j 1Mo 48:16
2Mo 32:34
4Mo 20:16
Ju 9

k 2Mo 13:21

l Jos 24:6, 7

2. MOOSESE 14:1-20

lõid kartma ja hakkasid Jehoovat appi hüüdma.^a **11** Nad ütlesid Moosesele: „Kas Egiptuses ei olnud matmispaiku, et sa töid meid siia kõrbesse surema?”^b Miks sa meile seda tegid? Miks sa meid Egiptusest välja töid? **12** Me ju ütlesime sulle Egiptuses, et sa jätaksid meid rahule ja laseksid meil egiptlasi teenida. Me teenime parem egiptlasi, kui sureme kõrbes!”^c **13** Siis ütles Mooses rahvale: „Ärge kartke!”^d Püsige paigal ja vaadake, kuidas Jehoova teid täna päästab.^e Sest egiptlasi, keda te näete täna, ei näe te enam kunagi, mitte ialgi.^f **14** Jehoova ise võitleb teie eest,^g teie aga püsige rahu-likult paigal.”

15 Jehoova ütles siis Moosesele: „Miks sa minu poole hüüad? Ütle iisraellastele, et nad paneksid laagri kokku. **16** Sina aga tõsta oma kepp üles, siruta käsi mere kohale ja lõhesta see, et iisraellased saaksid minna kuiva maad mööda läbi mere. **17** Aga mina lasen egiptlaste südame- tel kalgistuda ja egiptlased lähevad iisraellastele järele. Ma toon au oma nimele, lüües vaaraod ja kogu tema sõjaväge, tema sõjavankreid ja ratsaväelasi.^h **18** Siis egiptlased mõistavad, et mina olen Jehoova, kui ma toon au oma nimele, lüües vaaraod, tema sõjavankreid ja ratsaväelasi.”ⁱ

19 Siis läks Jumala ingel,^j kes oli käinud iisraellaste ees, nende taha ning ka pilvesamas liikus nende eest nende taha;^k **20** see tuli egiptlaste ja iisraellaste vahele.^l Ühel pool mattis pilv kõik pimedusse, kuid teisel pool valgustas

2. MOOSESE 14:21-15:8

ööd.^a Nii ei pääsenud egiptlased iisraellaste ligi kogu öö.

21 Mooses sirutas käe mere kohale^b ja Jehoova lasi merel taanduda tugeva idatuule abil, mis puhus kogu öö, nii et merepõhi kuivas^c ja vesi lõhenes.^d **22** Siis läksid iisraellased kuiva maad mööda läbi mere,^e vesi aga seisis müürina neist paremal ja vasakul pool.^f **23** Egiptlased ajasid neid taga ning kõik vaarao hobused, tema sõjavankrid ja ratsaväelased läksid neile merre järele.^g **24** Hommikuse vahikorra* ajal vaatas Jehoova tule- ja pilvesambast^h egiptlaste peale ja ajas nad segadusse. **25** Ta rebis rattaid nende sõjavankritelt, nii et neil oli raske vankreid juhtida. Egiptlased ütlesid: „Põgeneme iisraellaste eest, sest Jehoova võitleb nende poolel meie vastu!”ⁱ

26 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Siruta käsi mere kohale, et vesi tuleks egiptlaste, nende sõjavankrite ja ratsaväelaste peale.” **27** Mooses sirutas kohe oma käe mere kohale ja vastu hommikut pöördus vesi oma paika tagasi. Egiptlased küll põgenesid selle eest, kuid Jehoova paiskas nad ketset merd.^j **28** Vesi tuli sõjavankrite, ratsaväelaste ja kogu vaarao sõjaväe peale, kes olid iisraellastele merre järele läinud.^k Mitte ainsatki egiptlast ei jäänud alles.^l

29 Ent iisraellased kõndisid mööda kuiva merepõhja^m ning vesi oli neil müürina paremal ja vasakul pool.ⁿ **30** Sel päeval

14:24 *Hommikune vahikord kestis umbes kella kahest öösel kella kuueni hommikul.

PTK 14

- a L 105:39
b 2Mo 14:16
Ap 7:36
c Jos 2:9, 10
L 66:6
L 106:9
L 114:3
d Neh 9:10, 11
L 78:13
L 136:13
Jes 63:12
e 1Ko 10:1
Heb 11:29
f 2Mo 15:8
g 2Mo 14:17
h 2Mo 13:21
i 2Mo 14:4
j 2Mo 15:1, 4
k 2Mo 15:5, 10
5Mo 11:3, 4
Jos 24:6, 7
Neh 9:10, 11
L 78:53
Heb 11:29
l 2Mo 14:13
L 106:11
L 136:15
m L 77:19
n 2Mo 15:8

Teine veerg

- a 5Mo 4:20
L 106:8-11
b 2Mo 4:31
2Mo 19:9
L 106:12

PTK 15

- c Koh 5:1
2Sa 22:1
Ilm 15:3
d 2Mo 9:16
2Mo 18:10, 11
L 106:11, 12
e 2Mo 15:21
L 136:15
f Jes 12:2
g 2Sa 22:47
Jes 25:1
h 2Mo 3:15
i L 83:18
L 148:13
j L 24:8
k 2Mo 6:3
Jes 42:8
l 2Mo 14:27
m 2Mo 14:6, 7
n Neh 9:10, 11
o L 60:5
L 89:13
p Jes 37:23

päästis Jehoova iisraellased egiptlaste käest^a ja nad nägid mererannas egiptlaste surnukehi. **31** Kui iisraellased nägid Jehoova väge, millega ta egiptlaste vastu tegutses,aldas neid kartus Jehoova ees. Nad uskusid Jehoovat ja tema teenijat Mooset.^b

15 Siis laulsid Mooses ja iisraellased Jehoovale selle laulu:^c

„Ma laulan Jehoovale, sest ta on saanud suure võidu.^d

Hobuse ja ratsaniku paiskas ta merre.^e

2 Mu tugevus ja vägi on Jaah*, tema päästis mu.^f Tema on mu Jumal, keda ma ülistan,^g mu isa Jumal,^h keda ma kiidan.ⁱ

3 Jehoova on vägev sõdalane,^j Jehoova on tema nimi.^k

4 Vaarao vankrid ja sõjaväe heitis ta merre,^l vaarao parimad sõdalased uputas ta Punasesse merre.^m

5 Voogavad veed katsid nad, kivina vajusid nad alla sügavikku.ⁿ

6 Su parem käsi, Jehoova, on täis väge,^o su parem käsi, Jehoova, purustab vaenlase.

7 Oma ülevuses paiskad sa maha need, kes tõusevad su vastu,^p sa saadad oma vihaleegi, mis põletab nad ära kui kõrred.

8 Sinu sõõrmete hingusest kuhjusid veed,

15:2 * Jaah on nime Jehoova lühivorm.

- need seisid tammina paigal, voogavad veed tardusid mere südames.
- 9** Vaenlane ütles: „Ma ajan taga, saan kätte! Ma jaotan saaki, mu hing küllastub! Ma tõmban mõõga, mu käsi alistab nad!”^a
- 10** Oma hingeõhuga sa puhusid, meri kattis nad,^b nad vajusid veevoogudesse nagu tina.
- 11** Kes on jumalate seas sinu sarnane, Jehoova?^c Kes on sinu sarnane, nii vägev oma pühaduses?^d Sa oled kardetav, sind kiidetakse lauluga, sa imetegija.^e
- 12** Sa sirutasid oma parema käe, maa neelas nad.^f
- 13** Truu armastusega sa juhtisid rahvast, kelle sa päätsid,^g oma jõuga sa juhatad ta oma püha eluaseme juurde.
- 14** Rahvad kuulevad^h ja värisevad, ahastus valdab Vilistimaa elanikke.
- 15** Edomi pealikud ehmuvad, Moabi vägevad valitsejad vibisevad,ⁱ kõik Kaanani elanikud heituvad.^j
- 16** Kohkumus ja hirm tabab neid.^k Su võimas käsivars paneb nad kivistuma, kui möödub su rahvas,^l Jehoova, kui möödub rahvas, kelle sina oled loonud.^m
- 17** Sa viid ja istutad ta oma pärandmäele,ⁿ

PTK 15

a 2Mo 14:5, 9

b 2Mo 14:21, 28

c 5Mo 3:24
2Sa 7:22

d Jes 6:3

e 2Mo 11:9

f L 78:53
Heb 11:29

g L 106:10

h 4Mo 14:13, 14

i 4Mo 22:1, 3

j Jos 2:9–11
Jos 5:1

k 5Mo 11:25

l 4Mo 20:14, 17
4Mo 21:21, 22m 2Sa 7:23
Jes 43:1

n L 80:8

Teine veerg

a L 10:16

b 2Mo 14:23

c 2Mo 14:28

d 2Mo 14:22

e 2Mo 9:16
2Mo 18:11f 2Mo 14:27, 28
L 106:11, 12

g 4Mo 33:8

h 2Mo 16:2, 3
2Mo 17:3
1Ko 10:6, 10

i 2Mo 17:4

j 2Mo 16:4
5Mo 8:2

elupaika, mille sina, Jehoova, oled endale valmistanud, pühamusse, mille sinu käed, Jehoova, on rajanud.

- 18** Jehoova on kuningas ikka ja igavesti.^a
- 19** Kui vaarao hobused sõjavankrite ja ratsaväelastega merre tormasid,^b paiskas Jehoova mereveed nende peale,^c iisraellased aga kõndisid mööda kuiva maad merest läbi.”^d

20 Naisprohvet Mirjam, Aaroni õde, võttis tamburiini ning kõik naised hakkasid tema järel tamburiine lööma ja tantsima.

21 Mirjam laulis meestega vaheldumisi:

„Laulge Jehoovale, sest ta on saanud suure võidu.^e Hobuse ja ratsaniku paiskas ta merre.”^f

22 Seejärel asusid iisraellased Moosese juhtimisel Puna-se mere äärest teele ja läksid Suuri kõrbesse. Nad käisid kõrbes kolm päeva, kuid ei leidnud vett. **23** Siis jõudsid nad Maarasse,^g aga nad ei saanud Maarra vett juua, sest see oli kibe. Seepärast pandigi sellele paigale nimeks Maara*. **24** Rahvas hakkas Moosesega nurisema,^h küsides: „Mida me joome?” **25** Mooses hüüdis Jehoova pooleⁱ ja Jehoova juhatas ta ühe väikse puu juurde. Mooses viskas puu vette ja vesi muutus magedaks.

Seal pani Jumal iisraellased proovile ning see juhtum sai neile õppetunniks ja kohtumõistmise eeskujuks.^j **26** Ta

15:23 *Nimi Maara tähendab „kibedus”.

ütles: „Kui sa kuulad hoolega Jehoova, oma Jumala häält ja teed seda, mis on tema silmis õige, võtad kuulda tema käske ja täidad kõiki tema määrusi,^a siis ei too ma sinu peale ühtki neist haigustest, millega ma lõin egiptlasi,^b sest mina, Jehoova, ravin sind.”^c

27 Pärast seda läksid nad Eelimesse, kus oli 12 veeallikat ja 70 palmi, ning jäid vee äärde laagrisse.

16 Siis lahkusid nad Eelimest. Teise kuu viieteistkümnendal päeval pärast Egiptusemaalt väljatulekut jõudis terve iisraellaste kogudus Siini kõrbesse,^d mis asub Eelimi ja Siinai vahel.

2 Terve iisraellaste kogudus hakkas kõrbes Moosese ja Aaroniga nurisema.^e **3** Iisraellased muudki korrutasid: „Oleks me ometi surnud Jehoova käe läbi Egiptusemaal, kus me istusime lihapadade ääres^f ja söime kõhud leiba täis. Teie aga olete toonud meid siia kõrbesse, et terve see kogudus nälga suretada!”^g

4 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Ma lasen teile taevast leiba sadada.^h Kõik mingu ja kogugu endale iga päev oma osa,ⁱ et ma saaksin nad proovile panna ja näha, kas nad käivad minu seaduse järgi või mitte.”^j **5** Aga kuendal päeval^k kogugu nad kaks korda rohkem kui teistel päevadel ning valmistagu sellest toitu.”^l

6 Mooses ja Aaron ütlesid kõigile iisraellastele: „Õhtul te mõistate, et Jehoova on see, kes tõi teid ära Egiptusemaalt,^m **7** ja hommikul te näete Jehoova auhiilgust, sest Je-

PTK 15

- a 5Mo 28:1
b 5Mo 7:12, 15
c 2Mo 23:25
L 103:3

PTK 16

- d 4Mo 33:10, 11
e 2Mo 15:24
1Ko 10:6, 10
f 4Mo 11:4
4Mo 14:2, 3
g 2Mo 17:3
4Mo 16:13
h L 78:24, 25
L 105:40
Joh 6:31, 32
Joh 6:58
1Ko 10:1, 3
i Mt 6:11
j 5Mo 8:2
k 2Mo 35:2
l 2Mo 16:22
m 2Mo 6:7
4Mo 16:28, 29

Teine veerg

- a 4Mo 21:7
1Sa 8:7
b 2Mo 16:2
4Mo 11:1
c 2Mo 13:21
4Mo 16:19
Mt 17:5
d 4Mo 14:27
e L 105:40
f 2Mo 4:5
2Mo 6:7
g 4Mo 11:31, 34
L 78:27-29
h 4Mo 11:7
5Mo 8:3
Neh 9:15
i 4Mo 21:5
5Mo 8:14, 16
Jos 5:11, 12
Joh 6:31, 32
Joh 6:58
1Ko 10:1, 3
j 2Mo 16:36

hoova on kuulnud teie nurisemist tema vastu. Aga kes oleme meie, et te nurisete meiega?”

8 Mooses jätkas: „Jehoova annab teile õhtul liha ja hommikul leiba, nii et te saate kõhud täis süüa. Siis te mõistate, et Jehoova on kuulnud teie nurisemist, kuidas te nurisete tema vastu. Aga kes oleme meie? Te ei nurise mitte meie, vaid Jehoova vastu.”^a

9 Siis ütles Mooses Aaronile: „Ütle tervele iisraellaste kogudusele: „Tulge Jehoova ette, sest ta on kuulnud teie nurisemist.””^b **10** Kui Aaron oli rääkinud terve iisraellaste kogudusega, vaatasid nad kõrbe poole ja nägid pilves Jehoova auhiilgust.^c

11 Jehoova rääkis Moosesega veel, öeldes: **12** „Ma olen kuulnud iisraellaste nurisemist.^d Ütle neile: „Videviku ajal te sööte liha ja hommikul leiba, nii et teil saab kõht täis,^e ja te mõistate, et mina olen Jehoova, teie Jumal.””^f

13 Samal õhtul tulid vutid ja katsid laagri^g ning hommikul oli laagri ümber kastekord. **14** Kui kastekord haihtus, oli kõrbe pinnal midagi helveste taolist,^h otsekui härmatis. **15** Kui iisraellased seda nägid, küsisid nad üksteiselt: „Mis see on?“, sest nad ei teadnud, mis see on. Mooses vastas: „See on leib, mida Jehoova on teile toiduks andnud.” **16** Jehoova on käskinud: „Igaüks kogugu seda nii palju, kui ta ära sööb. Võtke üks omer^{*j} inimese kohta oma telgis olevate inimeste arvu järgi.”” **17** Iisraellased läksidki seda koguma; mõned kogu-

16:16 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.)

sid palju, mõned vähe. **18** Kui nad seda omeri kaupa mõõtsid, siis polnud ülearu sellel, kes oli kogunud palju, ega olnud puudu sellel, kes oli kogunud vähe.^a Igaüks oli kogunud nii palju, kui ta ära sööb.

19 Siis ütles Mooses neile: „Keegi ärgu jätku sellest midagi hommikuks.“^b **20** Aga nad ei kuulunud Moosest. Mõned jätsid ikkagi midagi hommikuks ning sinna tulid ussid sisse ja see läks haiseма. Mooses vihastas nende peale. **21** Nad kogusid seda igal hommikul, igaüks nii palju, kui ta ära sööb. Kui päike läks kuumaks, sulas see ära.

22 Kuuendal päeval kogusid nad leiba kaks korda rohkem,^c kaks omerit inimese kohta. Siis tulid kõik koguduse peamehed ja teatasid sellest Moosesele. **23** Ta vastas neile: „Sellest ongi Jehoova rääkinud. Homme on puhkepäev, püha hingamispäev Jehoova auks.^d Kõik, mida on vaja kühsetada, kühsetage täna, ja mida on vaja keeta, keetke täna,^e ning osa toidust pange hommikuks kõrvale.“ **24** Nad panidki toitu hommikuks kõrvale, nagu Mooses oli käskinud, ja see ei läinud haiseма ega tulnud ussid selle sisse. **25** Siis ütles Mooses: „Sööge seda täna, sest täna on hingamispäev Jehoova auks. Täna te seda väljast ei leia. **26** Te kogute seda kuus päeva, aga seitsmendal päeval, hingamispäeval,^f seda ei ole.“ **27** Ometi läksid mõned rahva hulgast seitsmendal päeval seda koguma, kuid nad ei leidnud midagi.

28 Seepeale ütles Jehoova Moosesele: „Kui kaua te keel-

PTK 16

a 2Ko 8:15

b Mt 6:11, 34

c 2Mo 16:5

d 2Mo 20:8

2Mo 31:15

2Mo 35:2

3Mo 23:3

e 4Mo 11:7, 8

f 2Mo 20:

9, 10

2Mo 31:13

5Mo 5:15

Teine veerg

a 4Mo 14:11

L 78:10

L 106:13

b 2Mo 31:13

c 3Mo 23:3

5Mo 5:13, 14

d 2Mo 16:15

4Mo 11:7

e L 105:5, 40

f Heb 9:4

g 2Mo 27:21

h 5Mo 8:2

Neh 9:21

L 78:24

i Jos 5:11, 12

j 4Mo 33:48

5Mo 34:1

PTK 17

k 4Mo 33:12

l 4Mo 33:2

m 4Mo 33:14

2. MOOSESE 16:18–17:1

dute järgimast mu käske ja sea-dusi?^a **29** Pidage meeles, et Jehoova on andnud teile hingamispäeva.^b Seepärast annab ta teile kuuendal päeval kahe päeva leiva. Seitsmendal päeval jäägu igaüks sinna, kus ta on, keegi ärgu lahkugu oma asupaigast.“ **30** Seitsmendal päeval pidaski rahvas hingamispäeva.^{*c}

31 Iisraellased nimetasid seda leiba mannaks*. See oli valge nagu koriandriseeme ja maitses nagu meekook.^d **32** Siis ütles Mooses: „Jehoova andis käsu: „Võtke seda üks omer ja pange see hoiule tulevaste põlvede jaoks,^e et nad näeksid leiba, millega ma toitsin teid kõrbes, kui tõin teid ära Egiptusemaalt.”“

33 Mooses ütles Aaronile: „Võta üks nõu, pane sellesse omer mannat ja asetä see Jehoova ette säilitamiseks põlvest põlve.“^f **34** Aaron panigi selle tunnistuslaeka* ette^g hoiule, nagu Jehoova oli Moosest käskinud. **35** Iisraellased söid mannat 40 aastat,^h kuni nad jõudsid asustatud maale.ⁱ Nad söid mannat, kuni jõudsid Kaananimaa piirile.^j **36** (Omer on kümnendik eefat.)*

17 Terve iisraellaste kogudus läks Siini kõrbest edasi,^k liikudes Jehoova korraldusel ühest paigast teise.^l Nad jäid laagrisse Refidimi,^m ent seal ei olnud rahval joogivett.

16:30 *Võib tõlkida ka „seitsmendal päeval rahvas puhkaski“. **16:31** *Nimetuse „manna“ heebrea vaste tähendab arvatavasti „Mis see on?“. Vt salmi 15 (hbr *man hu?*). **16:34** *Sõna-sõnalt „tunnistuse“. Tõenäoliselt oli tegu kastiga tähtsate dokumentide hoidmiseks. **16:36** *2,2 liitrit; eefa oli 22 liitrit.

2 Rahvas hakkas Moosesega riidlema^a ja ütles: „Anna meile vett juua!” Kuid Mooses vastas neile: „Miks te minuga riidlete? Miks te panete Jehoova proovile?”^b 3 Rahval oli aga suur janu. Nad nurisesid Moosesega^c ning ütlesid: „Miks sa meid Egiptusest ära töid? Kas selleks, et meie, meie pojad ja kariloomad sureksime janusse?” 4 Viimaks hüüdis Mooses Jehoova poole: „Mis ma pean selle rahvaga tegema? Veidi veel ja nad viskavad mu kividega surnuks!”

5 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine rahva ees ning võta endaga mõned Iisraeli vanemad ja see kepp, millega sa löid Niiluse jõge.^d Võta kepp ja mine! 6 Ma seisan sinu ees Hoorebi* kaljul. Löö vastu kaljut, siis tuleb sellest vesi välja ja rahvas saab juua.”^e Mooses tegigi nõnda Iisraeli vanemate silme all. 7 Ta pani sellele paigale nimeks Massa*^f ja Meriba*^g, sest iisraellased olid seal riinud ja Jehoova proovile pannud,^h öeldes: „Kas Jehoova on meie keskel või ei ole?”

8 Siis tulid amalekidⁱ iisraellastega Refidimi sõdima.^j 9 Mooses ütles Joosuale:^k „Vali välja mehed ja mine võitle amalekkidega. Homme seisan ma mäekünkal, Jumala kepp käes.” 10 Joosua tegi, nagu Mooses oli teda käskinud,^l ja võitles amalekkidega. Mooses, Aaron ja Huur^m läksid aga mäekünkale.

17:6 *Siin pole mõeldud mäge, millel anti kümme käsku, vaid Siinai mäge ümbritsevat mägismaad, mida nimetatakse ka Siinai kõrbeks. 17:7 *Nimi Massa tähendab „proovilepanek”. *Nimi Meriba tähendab „riid”.

PTK 17

a 2Mo 5:19, 21
4Mo 14:2, 3
4Mo 20:3b 4Mo 14:22
L 78:18, 22
L 106:14

c 2Mo 16:2, 3

d 2Mo 7:20

e 4Mo 20:8
5Mo 8:14, 15
Neh 9:15
L 78:15
L 105:41
1Ko 10:1, 4

f 5Mo 9:22

g L 81:7

h 5Mo 6:16
L 95:8, 9
Heb 3:8, 9

i 1Mo 36:12

j 5Mo 25:17
1Sa 15:2

k 4Mo 11:28

l Jos 11:15

m 2Mo 24:
13, 14

Teine veerg

a Jos 11:12

b 4Mo 24:20
5Mo 25:19
1Aj 4:42, 43

c Ilm 19:1

d 1Sa 15:20
Est 9:24

PTK 18

e 2Mo 2:16, 21
2Mo 3:1f Jos 2:9, 10
Jos 9:3, 9

g Ap 7:29

h 2Mo 2:22

i 2Mo 2:15

11 Niikaua kui Mooses käsi üleval hoidis, olid iisraellased võidukad, aga niipea kui ta käed alla lasi, olid amalekid võidukad. 12 Kui Mooses käed väsisid, võtsid nad kivi ja ta istus selle peale. Aaron ja Huur aga toetasid tema käsi, üks ühel ja teine teisel pool, nii et ta käed püsisid paigal kuni päikeseloojanguni. 13 Nõnda lõi Joosua mõõgaga amalekke ja nende liitlasi.^a

14 Nüüd ütles Jehoova Moosesele: „Kirjuta meenutuseks raamatusse ja ütle Joosuale: „Ma pühin mälestuse amalekkidest taeva alt täielikult ära!””^b 15 Siis ehitas Mooses altari ning pani sellele nimeks Jehoova-Nissi*, 16 öeldes: „Kuna amalekkide käsi on tõstetud Jaahi trooni vastu,^c sõdib Jehoova nendega põlvest põlve.”^d

18 Midjani preester Jitro, Mooses äi,^e kuulis kõigest, mida Jumal oli teinud Moosesega ja oma rahva Iisraeli heaks, kuidas Jehoova oli iisraellased Egiptusest välja toonud.^f 2 Siis võttis Mooses äi Jitro endaga kaasa Moosesega naise Sippora, kes oli tema juurde tagasi saadetud, 3 ja Sippora kaks poega.^g Neist ühe nimeks oli Mooses pannud Geersom*,^h öeldes: „Minust on saanud võõramaalane võõral maal”, 4 ja teise nimeks Elieser*, öeldes: „Mu isa Jumal on mu aitaja, kes päästis mind vaarao mõõga eest.”ⁱ

17:15 *Nimi Jehoova-Nissi tähendab „Jehoova on mu kogunemistähis”. 18:3 *Nimi Geersom tähendab „võõramaalane seal”. 18:4 *Nimi Elieser tähendab „minu Jumal on aitaja”.

5 Moosese äi Jitro tuli koos Moosese poegade ja naisega Moosese juurde kõrbesse, kus see Jumala mäe juures laagris oli.^a 6 Jitro saatis Moosesele sõna: „Mina, su äi Jitro,^b olen tulnud su naise ja kahe pojaga sinu juurde.” 7 Sedamaid läks Mooses välja oma äiale vastu, kummardas ta ees ja andis talle suud. Nad küsisid teineteise käekäigu järele ja läksid siis telki.

8 Mooses jutustas oma äiale kõigest, mida Jehoova oli iisraellaste aitamiseks vaaraole ja Egiptusele teinud,^c kõigist raskustest, mida nad olid teel kogenud,^d ja kuidas Jehoova oli nad päästnud. 9 Jitro rõõmustas kõige selle hea üle, mida Jehoova oli iisraellastele teinud, päästes nad Egiptuse käest, 10 ja ütles: „Kiidetud olgu Jehoova, kes on päästnud teid Egiptuse ja vaarao käest ning kes on päästnud rahva Egiptuse võimu alt! 11 Nüüd ma tean, et Jehoova on suurem kui kõik teised jumalad,^e sest ta astus välja nende vastu, kes tema rahvast ülbelt kohtlesid.” 12 Siis tõi Moosese äi Jitro Jumalale põletusohvri ja muid ohvreid. Aaron ja kõik Iisraeli vanemad tulid, et koos Moosese äiaga Jumala ees keha kinnitada.

13 Järgmisel päeval lahendas Mooses nagu tavaliselt rahva kohtuasju ja rahvas seisib Moosese ees hommikust õhtuni. 14 Moosese äi nägi kõike, mida ta rahva heaks teeb, ja küsis: „Miks sa nii teed? Miks sa istud üksinda kogu selle rahva ees ja rahvas seisab hommikust õhtuni sinu juu-

PTK 18

a 2Mo 19:2
1Ku 19:8, 9b 2Mo 4:18
4Mo 10:29c 2Mo 7:3
2Mo 14:
27, 28
5Mo 4:34d 2Mo 15:22
2Mo 16:3e 2Mo 15:11
L 95:3
L 97:9

Teine veerg

a 5Mo 4:5
5Mo 5:1

b Jos 1:5, 17

c 2Mo 20:19

d 4Mo 27:1-5

e 5Mo 7:11

f 4Mo 11:
16, 17
5Mo 1:13
Ap 6:3g 2Mo 23:8
1Ti 3:2, 3
Tt 1:7
1Pe 5:2h 5Mo 1:15
Ap 14:23i 3Mo 24:
10, 11
4Mo 15:
32, 33
5Mo 1:17

j 4Mo 11:17

res?” 15 Mooses vastas äiale: „Rahvas käib minu juures Jumalalt nõu küsimas. 16 Kui kerkib mingi tüliküsimus, siis tuuakse see minu ette ja mina mõistan osapoolte vahel kohut ning annan neile teada Jumala otsused ja seadused.”^a

17 Seepeale ütles Moosese äi temale: „See, kuidas sa seda teed, pole hea. 18 Sa kurnad end ju täiesti ära, samuti rahva, kes on sinu juures. See koorem on sulle liiga raske, sa ei suuda seda üksinda kanda. 19 Kuula nüüd mind! Ma annan sulle nõu, küll Jumal on sinuga.^b Sina esinda rahvast Jumala ees^c ja vii tüliküsimused tema ette.^d 20 Õpeta rahvale määrusi ja seadusi^e ning anna neile teada, millist teed nad peavad käima ja mida nad peavad tegema. 21 Aga vali rahva seast tublisid mehi,^f kes kardavad Jumalat, usaldusväärseid mehi,^g kes ei taotle oma kasu, ning määra nad tuhande-, saja-, viiekümne- ja kümnepealikeks.^h 22 Nemad mõistku tüliküsimuste kerkides* inimeste üle kohut. Kõik keerulised küsimused toogu nad sinu ette,ⁱ aga lihtsamad lahendagu nad ise. Jaga nendega oma koormat ja tee oma koorem kergemaks.^j 23 Kui sa niimoodi teed ja see on kooskõlas Jumala tahtega, siis sa pead vastu ja kõik lähevad rahulolevalt koju.”

24 Mooses võttis kohe oma äia kuulda ja tegi kõik nii, nagu see oli öelnud. 25 Mooses valis iisraellaste hulgast tublisid mehi ning määras

18:22 *Sõna-sõnalalt „igal ajal”.

nad rahvale peameesteks: tuhande-, saja-, viiekümne- ja kümnepealikeks. **26** Tüliküsimuste kerkides mõistsid nad inimeste üle kohut. Keerulised küsimused tõid nad Moosese ette,^a kuid lihtsamad lahendasid ise. **27** Siis saatis Mooses oma äia teele^b ja see läks oma maale.

19 Kolmandal kuul pärast Egiptusemaalt lahkumist jõudsid iisraellased Siinai kõrbesse. **2** Nad asusid Refidimist^c teele, jõudsid Siinai kõrbesse ning jäid kõrbes laagrise. Nad löid laagri üles mäe ette.^d

3 Siis läks Mooses üles mäele Jumala juurde ja Jehoova hüüdis talle seal:^e „Ütle Jaakobi suguvõsale ja räägi iisraellastele: **4** „Te olete ise näinud, mida ma tegin egiptlastega^f ning kuidas ma kandsin teid kotka tiibadel ja tõin teid enda juurde.^g **5** Kui te nüüd kuuletute mulle kõiges ja peate kinni mu lepingust, siis saab teist minu eriline* omand kõigi rahvaste hulgas,^h sest mulle kuulub kogu maa.ⁱ **6** Teist saab mulle preestrite kuningriik ja püha rahvas.”^j Anna need sõnad iisraellastele teada!”

7 Siis tuli Mooses tagasi, kutsus rahva vanemad ja andis neile teada kõik need sõnad, mida Jehoova oli käskinud tal rääkida.^k **8** Rahvas vastas üksmeelselt: „Me teeme kõik, mis Jehoova on öelnud.”^l Otsekohe läks Mooses ja viis nende vastuse Jehoovale. **9** Seepeale ütles Jehoova Moosesele: „Ma tulen su juurde tumedas

19:5 *Võib tõlkida ka „kallis”.

PTK 18

a Ap 15:2

b 4Mo 10:29

PTK 19

c 2Mo 17:1

d 2Mo 3:1, 12

e Ap 7:38

f 5Mo 4:34

g 5Mo 32:11, 12
Jes 63:9h 1Ku 8:53
L 135:4

i 5Mo 10:14

j 3Mo 11:44
5Mo 7:6
1Pe 2:9
Ilm 5:9, 10

k 2Mo 24:3

l 2Mo 24:7
Jos 24:24

Teine veerg

a Heb 12:20

b 2Mo 20:18

c 2Mo 19:10

d 5Mo 4:11
1Ku 8:12
L 97:2

e Heb 12:18–21

f 2Mo 24:17
5Mo 4:11, 12
2Aj 7:1–3

pilves, et rahvas kuuleks, kui ma sinuga räägin, ja usuks alati ka sind.” Niisiis ütles Mooses rahva sõnad Jehoovale edasi.

10 Jehoova ütles Moosesele: „Mine rahva juurde, pühitse neid täna ja homme ning nad pesku oma riided.

11 Nad olgu valmis kolmandaks päevaks, sest kolmandal päeval tuleb Jehoova kogu rahva silme ees alla Siinai mäele.

12 Sea rahvale piirid, kuhu maani tohib mäele ligineda, öeldes: „Te ei tohi minna üles mäele ega astuda isegi selle jalamile. Igaüks, kes mäge puudutab, tuleb surmata. **13** Kellegi käsi ei tohi süüdlast puudutada, vaid ta tuleb kividega surnuks visata või surnuks lasta*. Olgu loom või inimene, ta ei jää elama.”^a Aga kui jäärsarve puhutakse,^b võivad nad mäe ligi tulla.”

14 Seejärel läks Mooses mäelt alla rahva juurde, pühitsetes neid ning nad pesid oma riided.^c **15** Ta ütles rahvale: „Pange end kolmandaks päevaks valmis. Hoiduge seksuaalsuhetest.*”

16 Kolmanda päeva hommikul müristas ja lõi välku, mäe kohal oli tume pilv^d ja kostis väga vali sarvehääl. Kogu rahvas laagris värises hirmust.^e

17 Mooses viis rahva laagrist välja Jumalale vastu ning rahvas jäi seisma mäe juurde.

18 Siinai mägi suitses üleni, sest Jehoova laskus sinna tules.^f Sealts tõusis suitsu, mis oli nagu põletusahju suits, kogu

19:13 *Mõeldakse ilmselt noolega läbilaskmist. 19:15 *Sõna-sõnalt „ärge liginege naisele”.

mägi vappus^a **19** ja sarvehääl muutus üha valjemaks. Mooses rääkis ning Jumal vastas talle.

20 Jehoova laskus Siinai mäe tippu. Siis kutsus Jehoova Moosese mäe tippu ja Mooses läks üles.^b **21** Jehoova ütles Moosesele: „Mine alla, hoiata rahvast, et keegi ei püüaks tulla Jehoovat vaatama, sest muldu paljud rahva hulgast hukuvad. **22** Preestrid, kes korrapäraselt Jehoova ette tulevad, pühitsegu end, et Jehoova neid ei karistaks.”^c **23** Mooses vastas Jehoovale: „Rahvas ei tohi Siinai mäele tulla, sest sa oled meid juba hoiatanud ja öelnud mulle: „Sea piirid, kuhumaani tohib mäele ligineda, ja kuulu ta mägi pühaks.””^d **24** Ent Jehoova ütles talle: „Mine alla ja tule tagasi koos Aaroniga, kuid keela preestritel ja rahval tulla üles Jehoova juurde, et ta neid ei karistaks.”^e **25** Mooses läkski alla rahva juurde ja andis need sõnad edasi.

20 Siis Jumal ütles:^f
2 „Mina olen Jehoova, sinu Jumal, kes tõi sind välja Egiptusemaalt, orjusekojast.^g
3 Sul ei tohi olla teisi jumalaid minu kõrval.^h

4 Sa ei tohi teha endale nikerdatud kuju ega mistahes kujutist millestki, mis on ülal taevas, all maa peal või vees.ⁱ
5 Sa ei tohi nende ette kummardada ega lasta end ahvatleda neid teenima,^j sest mina, Jehoova, sinu Jumal, olen Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.^k Kes mind vihkab ja pattu teeb, selle lapsed langevad kolmanda ja neljanda põl-

PTK 19

a L 68:8
b 2Mo 24:12
c 3Mo 10:1, 2
1Aj 13:10
d 2Mo 19:12
e 4Mo 16:19, 35

PTK 20

f 5Mo 5:22
Ap 7:38
g 5Mo 5:6
Ho 13:4
h 5Mo 5:7-10
i 3Mo 26:1
5Mo 4:15, 16
Jes 40:25
Ap 17:29
j 2Mo 23:24
1Ko 10:20
1Jo 5:21
k 2Mo 34:14
Mt 4:10
Lu 10:27

Teine veerg

a Kog 12:13
b 3Mo 19:12
c 3Mo 24:15, 16
5Mo 5:11
d 2Mo 16:23
2Mo 31:13, 14
5Mo 5:12-14
e 2Mo 23:12
f 2Mo 16:29
2Mo 34:21
g 1Mo 2:2
h 2Mo 21:15
3Mo 19:3
Op 1:8
i 5Mo 5:16
Mt 15:4
Ef 6:2, 3
j 1Mo 9:6
5Mo 5:17
Jk 2:11
1Jo 3:15
Ilm 21:8
k 1Mo 39:7-9
5Mo 5:18
Op 6:32
Mt 5:27, 28
Ro 13:9
1Ko 6:18
Heb 13:4
l 3Mo 19:11
5Mo 5:19
Mr 10:19
1Ko 6:9, 10
Ef 4:28
m 3Mo 19:16
5Mo 5:20
5Mo 19:16-19
n Mt 5:28
o 5Mo 5:21
Ro 7:7
p 2Mo 19:16
Heb 12:18, 19

2. MOOSESE 19:19-20:19

veni mu karistuse alla, **6** ent kes mind armastab ja mu käske peab, selle lastele saab tuhandenda põlveni osaks mu truu armastus.^a

7 Sa ei tohi kasutada Jehoova, oma Jumala nime vääritud viisil,^b sest kes kasutab tema nime vääritud viisil, seda ei jäta Jehoova karistamata.^c

8 Pea alati hingamispäeva, see päev olgu sulle püha.^d
9 Kuus päeva tee oma töid ja toimetusi,^e **10** kuid seitsmes päev on hingamispäev sinu Jumala Jehoova auks. Sa ei tohi teha mingit tööd, ei sa ise ega su poeg, tütar, ori, orjatar, su kariloom ega su keskel elav mulane.^f **11** Sest kuue päevaga tegi Jehoova taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ning jäi seitsmendal päeval puhkama.^g Sellepärast õnnistas Jehoova hingamispäeva ja kuulutas selle päeva pühaks.
12 Austa oma isa ja ema,^h et sa elaksid kaua maal, mille su Jumal Jehoova sulle annab.ⁱ
13 Sa ei tohi tappa.^j
14 Sa ei tohi abielu rikku-
da.^k

15 Sa ei tohi varastada.^l
16 Sa ei tohi anda teise inimese kohta valetunnistust.^m
17 Sa ei tohi himustada teise inimese maja. Sa ei tohi himustada tema naist,ⁿ orja, orjatar, pulli, eeslit ega midagi, mis on tema oma.^o

18 Kogu rahvas kuulis kõue-mürinat ja sarvehäält ning nägi välgusähvatusi ja mäe suitsemist. Israellasi haarasid hirmuvärinad ja nad jäid eemale seisma.^p **19** Nad ütlesid Moosesele: „Räägi sina meiega, me

kuulame sind, aga Jumal ärgu meiega rääkigu, et me ei sureks.”^a **20** Mooses ütles siis rahvale: „Ärge kartke, Jumal on tulnud teid proovile panema.^b Ta tahab, et te oleksite jumalakarlikud ega teeks pattu.”^c **21** Rahvas seisib eemal, kuid Mooses ligines tumedale pilvele, kus oli Jumal.^d

22 Jehoova ütles Moosesele: „Ütle iisraellastele: „Te ise nägite, kuidas ma taevast teiega rääkisin.”^e **23** Te ei tohi teha minu kõrvale ei hõbe- ega kuldjumalaid.^f **24** Tehke mulle altar mullast ning ohverdage selle peal põletus- ja rahuohvreid, lambaid, kitsi ja veiseid. Igas paigas, mille ma valin, et seal meenutatakse minu nime,^g tulen ma teie juurde ja õnnistan teid. **25** Kui te teete mulle kivialtari, siis ärge ehitage seda tahatud kividest,^h sest kui te selle kive meisliga tahute, te rüvetate selle. **26** Ärge tehke mu altarile astmeid, et teie varjatud kehaosad ei paljastuks, kui te astmeid mööda üles läheksite.”

21 Need on õigusnormid, mis sa pead neile teada andma.ⁱ

2 Kui sa ostad orjaks heebrealase,^j teenigu ta orjana kuus aastat, aga seitsmendal aastal tuleb ta vabastada, ilma et ta peaks midagi maksma.^k **3** Kui ta tuli üksinda, siis ta ka mingu üksinda. Kui ta tuli koos naisega, mingu naine koos temaga. **4** Kui aga tema isand annab talle naise* ja see sünnitab talle poegi või tütreid, siis jäävad naine ja lapsed isandale

21:4 *Ilmselt võõramaalase, kel polnud õigust seitsmendal aastal vabaks saada.

PTK 20

a Ap 7:38
Ga 3:19

b 5Mo 8:2

c Jos 24:14
Il 28:28
Õp 1:7d 5Mo 5:5
L 97:2e 5Mo 4:36
Neh 9:13

f Ap 17:29

g 5Mo 12:5, 6
2Aj 6:6h 5Mo 27:5
Jos 8:30, 31

PTK 21

i 2Mo 24:3
5Mo 4:14j 3Mo 25:
39, 40

k 5Mo 15:12

Teine veerg

a 5Mo 15:12

b 5Mo 15:
16, 17

c 1Ko 7:3

d 1Mo 9:6
4Mo 35:30
Mt 5:21e 4Mo 35:11
4Mo 35:
22–25
5Mo 4:42
5Mo 19:3–5
Jos 20:7–9

f 4Mo 15:30

g 5Mo 19:
11, 12
1Ku 1:50
1Ku 2:29
1Jo 3:15

h 2Mo 20:12

i 1Mo 40:15

j 5Mo 24:7

k 1Mo 37:28

ning mees mingu ära üksinda.^a

5 Aga kui see ori ütleb: „Ma armastan oma isandat, naist ja lapsi ega taha vabaks saada”,^b **6** siis pangu isand ori seisma vastu ust või uksepiita ja torgaku tal kõrv naaskliga läbi – Jumal olgu selle tunnistajaks. Seejärel jäägu ta kogu eluks tema orjaks.

7 Kui mees müüb oma tütre orjaks, ei saa see vabaks samamoodi nagu meesorjad. **8** Kui ta isand pole temaga rahul ega taha teda oma liignaiseks, peab isand olema nõus ta vabaks müüma, kuna on teda petnud, kuid tal pole õigust müüa teda võõramaalasele. **9** Kui ta annab tema oma pojale, peab ta andma talle tütre õigused. **10** Kui poeg* peaks võtma endale veel teise naise, ei tohi ta anda esimesele vähem toitu ja riideid, ning ta peab täitma ka oma abielukohust: tema ees. **11** Kui ta neid kolme asja talle ei võimalda, võib naine ära minna ilma raha maksmata.

12 Kes lööb teist inimest, nii et see sureb, tuleb hukata.^d **13** Aga kui ta teeb seda tahtmatult ja Jumal lubab sel juhtuda, siis määratakse tema paiga, kuhu ta võib põgeneda.^e **14** Kui mees vihastub kaasiniimese peale ja tapab ta tahtlikult,^f siis peab ta surema, isegi kui ta tuleb ära viia mu altari juurest.^g **15** Kes lööb oma isa või ema, tuleb surmata.^h

16 Kes rööbib inimese,ⁱ tuleb surmata,^j ükskõik, kas ta müüb röövitu ära või leitakse see tema juurest.^k

21:10 *Teine võimalik tähendus: „isand”. Sõna-sõnalt „ta”.

17 Kes neab oma isa või ema, tuleb surmata.^a

18 Kui mehed lähevad riidu ja üks lööb teist kivi või rusikaga*, aga kannatanu ei sure, vaid jääb haigevooidisse **19** ning tõuseb hiljem üles ja saab kepi najal väljas liikuda, siis ei tule lõõjat karistada. Ta peab maksma hüvitist aja eest, kui kannatanu ei saanud tööd teha, kuni tema täieliku paranemiseni.

20 Kui mees lööb oma orja või orjatarit kepiga, nii et see tema käe läbi sureb, tuleb teda karistada.^b **21** Aga kui ori jääb päevaks või paariks elama, ei tule omanikku karistada, sest ori on tema raha eest ostetud.

22 Kui mehed omavahel kaklevad ja vigastavad rasedat naist, nii et too sünnitab enneaegselt,^c aga ei ema ega laps ei sure*, peab süüdlane maksma kahjutasu, nii palju kui naise mees temalt nõuab; tal tuleb maksta see kohtunike otsuse järgi.^d **23** Aga kui üks neist sureb, tuleb anda elu elu vastu.^e **24** Muu tõsise kahju korral on nõutav silm silma vastu, hammas hamba vastu, käsi käe vastu, jalg jala vastu,^f **25** põletus põletuse vastu, haav haava vastu, hoop hoobi vastu.

26 Kui mees lööb oma orjal või orjataril silma välja, peab ta hüvituseks silma eest orja vabaks laskma.^g **27** Kui ta lööb oma orjal või orjataril hamba välja, peab ta hüvituseks hamba eest orja vabaks laskma.

21:18 *Teine võimalik tähendus: „mingi tööriistaga”. **21:22** *Võib tõlkida ka „ei ema ega laps saa raskelt vigastada”.

PTK 21

a 3Mo 20:9
Op 20:20
Op 30:11, 17
Mt 15:4

b 1Mo 9:5, 6
3Mo 24:17

c L 139:16
Jer 1:5

d 2Mo 18:
25, 26
5Mo 16:18
5Mo 17:8

e 1Mo 9:6
3Mo 24:17
4Mo 35:31
Ilm 21:8

f 3Mo 24:20
Mt 5:38

g Ef 6:9
Kol 4:1

Teine veerg

a 1Mo 9:5
4Mo 35:33

b 2Mo 22:6
2Mo 22:14
5Mo 22:8

PTK 22

c 2Sa 12:6
Lu 19:8

2. MOOSESE 21:17-22:1

28 Kui pull puskitab meest või naist ja see sureb, tuleb pull kividega surnuks visata^a ning tema liha ei tohi süüa. Pulli omanikku ärgu karistatagu. **29** Aga kui pull oli juba varem puski ja omanikku oli hoiatatud, tema aga ei valvanud looma ja see surmab mehe või naise, tuleb pull kividega surnuks visata ja ka selle omanik tuleb surmata. **30** Kui omanikule määratakse lunastushind, tuleb tal anda oma elu vabakostmiseks nii palju, kui talle määratakse. **31** Sama õigusnormi tuleb omaniku suhtes rakendada ka siis, kui pull puskitab poissi või tüdrukut. **32** Kui pull puskitab orja või orjatarit, tuleb isandale maksta 30 seeklit* ja pull tuleb kividega surnuks visata.

33 Kui mees jätab augu lahiti või kui ta kaevab augu ega kata seda kinni ja pull või eesel kukub sinna sisse, **34** peab augu omanik maksma hüvitist.^b Ta maksku see hind looma omanikule, kuid surnud loom jäägu temale. **35** Kui ühe mehe pull vigastab kellegi teise pulli ja see sureb, tuleb neil elus pull maha müüa ja saadud raha omavahel jagada; ka surnud looma peavad nad omavahel jagama. **36** Kui aga oli teada, et see pull on puski, kuid selle omanik ei valvanud looma, peab ta andma hüvituseks pulli eest pulli, kuid surnud loom jäägu temale.

22 Kui keegi varastab pulli või lamba ja tapab või müüb selle, siis peab ta andma hüvituseks pulli eest viis pulli ja lamba eest neli lammast.^c

21:32 *340 g. (Vt lisa B14.)

2 (Kui varas^a tabatakse sissemurdmiselt ja teda lüüakse ning ta sureb, ei ole lööjal veresüüd. 3 Aga kui see juhtub pärast päikesetõusu, on lööjal veresüü.)

Varas peab kahju hüvitama. Kui tal midagi ei ole, tuleb müüa tema ise, et varastatu hüvitada. 4 Kui varastatu, olgu pull või eesel või lammas, leitakse tema juurest elusana, siis peab ta hüvitama selle kahekordselt.

5 Kui keegi viib oma loomad sööma põllule või viinamäele ja laseb neil süüa kellegi teise põllul, siis peab ta kahju hüvitama parimaga oma põllult või viinamäelt.

6 Kui tuli pääseb lahti, nii et ogapöösad süttivad ning viljavihud, lõikamata vili või põld tuleks hävivad, siis peab tule süütaja põlenu hüvitama.

7 Kui keegi annab teise kätte hoiule raha või mingid asjad ja need varastatakse selle majast, peab varas, kui ta leitakse, kahju kahekordselt hüvitama.^b 8 Kui varast ei leita, tuleb majaomanik viia Jumala ette^c,^e et teada saada, kas mitte tema ise pole pannud oma kätt teise vara külge. 9 Kui tegemist on omandivaidlusega, olgu omandiks pull, eesel, lammas, mõni riideese või midagi muud kadumaläinut, mille üks väidab endale kuuluvat, viidagu see asi Jumala ette.^d Kelle Jumal süüdi mõistab, see peab teisele kahju kahekordselt hüvitama.^e

10 Kui keegi annab teise kätte hoiule eesli, pulli, lam-

22:8 *St kohtunike juurde, kes olid Jumala esindajad.

PTK 22

a 2Mo 20:15

b 2Mo 22:4

c 5Mo 16:18
5Mo 19:17d 5Mo 16:18
5Mo 25:1

e 2Mo 22:4

Teine veerg

a 3Mo 6:2-5

b 5Mo 22:
28, 29c 3Mo 19:26
3Mo 20:6
5Mo 18:
10-12
1Sa 28:3
Ga 5:20
Ilm 22:15d 3Mo 18:23
3Mo 20:15
5Mo 27:21e 4Mo 25:3
1Ku 18:40
1Ko 10:20

f 3Mo 25:35

g 3Mo 19:
33, 34
5Mo 10:19

ba või mõne muu kodulooma ja see sureb, jääb vigaseks või röövitakse, ilma et oleks tunnistajaid, 11 siis peab see, kelle juures loom oli, Jehoova ees vande andma, et ta ei ole pannud oma kätt võõra vara külge. Looma omanik peab seda tunnustama ja teisel ei tule hüvitist maksta.^a 12 Aga kui loom on temalt varastatud^{*}, peab ta omanikule kahju hüvitama. 13 Ent kui metsloom on looma lõhki kiskunud, peab ta tooma tõendiks selle jäänused. Mahamurtut ei tule hüvitada.

14 Kui keegi laenab teiselt looma, aga see jääb vigaseks või sureb, ilma et selle omanik juures oleks, tuleb kahju hüvitada. 15 Kui aga omanik oli juures, pole vaja hüvitist maksta. Kui loom oli üüritud, siis ka tab kahju üüritasu.

16 Kui mees võrgutab neitsi, kes ei ole kihlatud, ja magab temaga, siis peab ta maksma mõrsjaluna ja võtma tema endale naiseks.^b 17 Kui aga isa keeldub oma tütart talle andmast, siis peab mees sellegipoolest maksma mõrsjaluna suuruse summa.

18 Sa ei tohi nõida ellu jätta.^c

19 Igaüks, kes ühtib loomaga, tuleb surmata.^d

20 Kes ohverdab Jehoova kõrval ka teistele jumalatele, tuleb hukata.^e

21 Sa ei tohi muulast halvasti kohelda ega rõhuda,^f sest te ise olete olnud muulased Egiptusemaal.^g

22:12 *Ilmselt hooletuse pärast või mingi olukorra tõttu, mida oleks saanud ära hoida.

22 Te ei tohi teha liiga ühelegi lesknaisele ega orvule*.^a

23 Kui sa neile liiga teed ja nad hüüavad mind appi, siis ma kuulen tõesti nende hüüdeid.^b

24 Mu viha süttib põlema ja ma tapan teid mõõgaga, teie naised jäävad leskedeks ning teie lapsed isata.

25 Kui sa laenad raha mõnele vaesele mu rahva seast, ei tohi sa kohelda teda nagu liigkasuvõtja: sa ei tohi tema pealt kasu lõigata.^c

26 Kui sa võtad pandiks teise inimese riideeseme,^d siis pead sa selle temale tagasi andma enne päikeseloojangut. **27** See on talle ainsaks katteks, mida endale peale võtta. Millega ta muidu magab?^e Ma ju kuulen tema appihüüdu, sest ma olen kaastundlik*.^f

28 Sa ei tohi needa Jumalat^g ega oma rahva juhte.^h

29 Ära hoia end tagasi, et tuua ohvriandi oma külluslikust saagist ning ülevoolavast veinist ja õlist.ⁱ Esmasündinu oma poegadest pühenda mulle.^j **30** Oma veise, lamba ja kitse esmasündinuga tee nii:^k seitse päeva olgu ta oma ema juures, aga kaheksandal päeval pead sa ta minule andma.^l

31 Te peate olema mu püha rahvas.^m Te ei tohi süüa sellise looma liha, kelle metsloom on väljal maha murdnud,ⁿ see tuleb visata koertele.

23 Ära levita valekuuldusi.^o Ära lõõ kampa jumalatuiga, et sinust ei saaks kuritahtlikku tunnistajat.^p **2** Ära mine massiga kaasa kurja tegema.

22:22 *Võib tõlkida ka „isata lapsele”.
22:27 *Võib tõlkida ka „suuremeelne”.

PTK 22

a 5Mo 27:19

Jk 1:27

b L 10:18

Jk 5:4

c 3Mo 25:

35, 36

5Mo 23:19

Lu 6:34, 35

d 5Mo 24:6

e 5Mo 24:13

f 5Mo 10:18

L 34:6

g 3Mo 24:

11, 14

h Kog 10:20

Ap 23:5

Ju 8

i Õp 3:9

2Ko 9:7

j 2Mo 13:2

k 5Mo 15:19

l 3Mo 22:27

m 3Mo 19:2

4Mo 15:40

1Pe 1:15

n 3Mo 22:3, 8

PTK 23

o 3Mo 19:16

Õp 6:16, 19

p 5Mo 19:

18, 19

Õp 19:5

Teine veerg

a 3Mo 19:15

b Õp 25:21

1Te 5:15

c 5Mo 22:4

Lu 6:27

Ro 12:21

d 5Mo 16:19

2Aj 19:7

e Õp 17:15

Ro 1:18

Ro 2:6

f Kog 7:7

g 3Mo 19:34

h 3Mo 25:3, 4

i 2Mo 20:

9, 10

5Mo 5:14

j 5Mo 4:9

k 5Mo 12:3

Jos 23:6, 7

Kui sa annad tunnistust, ära vääna tõde, et olla enamiku meele järele. **3** Vaese riiuasjas ole erapooletu.^a

4 Kui sa kohtad oma vaenlase äraeksinud pulli või eeslit, vii see talle tagasi.^b **5** Kui sa näed vihamehe eeslit koorma all lamamas, ära mine üksikokselt mööda, vaid aita oma vihamehel loom vabastada.^c

6 Ära vääna õigust, kui sa langetad otsust oma rahva vaese kohtuasjas.^d

7 Ärgu olgu sul midagi tegemist valesüüdistustega; ära tapa süütut ega õiget, sest ma ei mõista õigeks jumalatut, kes seda teeb.^e

8 Ära võta vastu altkäemak-su, sest altkäemaks pimestab isegi õiglasi ja võib moonutada õigete sõnu.^f

9 Ära rõhu muulast. Te ju mõistate muulase hinge, kuna te ise olite muulased Egiptusemaal.^g

10 Kuus aastat külva seemet oma maale ja kogu sellelt saaki.^h **11** Ent seitsmendal aastal ära oma maad hari, vaid jäta see sööti ning sealt söögu sinu rahva vaesed. Mis neist üle jääb, söögu metsloomad. Nii tee ka oma viinamäe ja oliivisaluga.

12 Kuus päeva tee tööd, kuid seitsmendal päeval pea vahet, et su pull ja eesel võiksid puhata ning su orjatari poeg ja muulane saaksid hinge tõmmata.ⁱ

13 Järgige hoolsalt kõike, mida ma teile olen öelnud/^j Teiste jumalate nimesid ärge isegi mitte nimetage, ärgu neid kuuldagu teie suust.^k

14 Kolm korda aastas pea minu auks püha.^a 15 Pea hapnemata leibade püha.^b Söö hapnemata leiba seitse päeva, nagu ma olen sind käskinud, määratud ajal avivikuul*.^c sest siis lahkusid sa Egiptusest. Keegi ärgu tulgu minu ette tühjade kätega.^d 16 Pea ka lõikuspüha*, kui valmib sinu põllu uudsevili sellest, mida sa oled külvanud.^e Samuti pea saagikoristuspüha* aasta lõpus, kui sa kogud põllult kokku oma töovilja.^f 17 Kolm korda aastas tulgu kõik teie mehed oma isanda Jehoova ette.^g

18 Sa ei tohi ohverdada mu tapaohvri verd koos hapnemuga. Ja rasv, mida te mulle pühade ajal ohverdate, ei tohi seista üle öö hommikuni.

19 Parim oma maa uuest saagist too Jehoova, oma Jumala kotta.^h

Sa ei tohi keeta kitsetalle ta ema piimas.ⁱ

20 Ma saadan sinu ees oma ingli,^j et ta hoiaks sind teel ja viiks sind paika, mille ma olen valmis seadnud.^k 21 Ole tähelepanelik ja võta kuulda ta häält. Ära mäsä tema vastu, sest ta ei anna andeks teie üleastumisi! – ta tegutseb minu nimel. 22 Kui sa kuuletud talle kõiges ja teed, mida ma ütlen, siis olen ma su vaenlaste vaenlane ja su vastaste vastane. 23 Minu ingel läheb su ees ja viib sind emorlaste, hettide, perislaste, kaananlaste, hiivlaste ja jebuuslaste maa- ning ma hävitan need rah-

PTK 23

- a 5Mo 16:16
- b 3Mo 23:6
- Lu 22:7
- c 2Mo 12:18
- d 5Mo 16:17
- e 4Mo 28:26
- 5Mo 16:9, 10
- Ap 2:1
- f 5Mo 16:13
- Neh 8:14
- Joh 7:2
- g 5Mo 12:5, 6
- h 4Mo 18:8, 12
- 1Ko 15:20
- i 5Mo 14:21
- Op 12:10
- j 2Mo 14:19
- k 4Mo 20:16
- l 4Mo 14:35
- Jos 24:19

Teine veerg

- a 2Mo 34:11
- Jos 5:13, 14
- Jos 24:8
- b 2Mo 20:5
- 3Mo 18:3
- 5Mo 12:30
- 2Aj 33:2
- c 2Mo 20:3
- 4Mo 33:52
- d 5Mo 6:13
- 5Mo 10:12
- Jos 22:5
- Mt 4:10
- e 5Mo 7:13
- f 5Mo 7:15
- g 5Mo 7:14
- 5Mo 28:4
- h 5Mo 2:25
- Jos 2:9
- i 5Mo 7:23, 24
- j 5Mo 7:20
- Jos 2:11
- k Jos 24:11
- l 5Mo 7:22
- m 5Mo 9:4
- n 1Mo 15:18
- 5Mo 1:7
- Jos 1:4
- 1Ku 4:21
- o Koh 1:4
- Koh 11:21
- p 2Mo 34:12
- 4Mo 25:1, 2
- 5Mo 7:2
- 2Ko 6:14
- q Jos 23:12, 13
- Koh 1:28
- L 106:36

PTK 24

- r 3Mo 10:1

vad.^a 24 Sa ei tohi kumardada nende jumalate ette ega lasta end ahvatleda noid teenima. Ära järgi nende rahvaste kombeid!^b Purusta nende eba-jumalakujud ja pühad sambad.^c 25 Teeni oma Jumalat Jehoovat^d ning ta õnnistab su leiba ja vett.^e Ma kõrvaldan teie keskelt haigused.^f 26 Ühelgi naisel sinu maal pole nurisünnitust ega ole ühtki viljatut.^g Ma annan sulle palju elupäevi.

27 Ma panen rahvad enda ees värisema juba enne, kui sa nendeni jõuad.^h Ma ajan segadusse kõik, keda sa kohtad, ja panen vaenlased su ees alistunult põgenema.ⁱ 28 Ma saadan sinu ees masenduse*^j ning see ajab hiivlased, kaananlased ja hetid sinu eest ära.^k 29 Ma ei aja neid ära ühe aastaga, et maa ei jääks tühjaks ja sinna ei sigineks palju ohtlikke metsloomi.^l 30 Ma ajan nad sinu eest ära vähehaaval, kuni sa saad arvukaks ja võtad maa enda valdusse.^m

31 Ma annan sulle maa-ala, mis ulatub Punasest merest kuni vilistite mereni ja kõrbest kuni suure jõeni*.ⁿ Ma annan maa elanikud sinu kätte ja sa ajad nad ära.^o 32 Sa ei tohi teha lepingut nendega ega nende jumalatega.^p 33 Nad ei tohi sinu maal elada, et nad ei paneks sind minu vastu pattu tegema. Kui sa hakkad teenima nende jumalaid, saab see sulle püüniseks.*^q

24 Jumal ütles Moosesele: „Tulge üles Jehoova juurde, sina, Aaron, Naadab, Abihu^r ja 70 Iisraeli vane-

23:28 *Teine võimalik tähendus: „kabuhirmu”. 23:31 *St Eufraatini.

23:15 *Vt lisa B15. 23:16 *Nimetati ka nädalatepühaks. *Nimetati ka lehtmjadepühaks.

mat, ning kumardage eemal. **2** Mooses üksi läheneagu Jehoovale, aga nemad ärgu läheneagu ning rahvas ärgu tulgu üles koos temaga.”^a

3 Siis läks Mooses ja andis rahvale teada kõik Jehoova sõnad ja kõik õigusnormid^b ning kogu rahvas vastas ühel häälel: „Me oleme valmis tegema kõigi nende sõnade järgi, mida Jehoova on rääkinud.”^c **4** Mooses pani kõik Jehoova sõnad kirja.^d Ta tõusis hommikul vara ja ehitas mäe jalamile altari ja 12 sammast Iisraeli 12 suguharu järgi. **5** Seejärel saatis ta noori Iisraeli mehi ohverdama põletusohvroid ning tooma pulle rahuohvriks^e Jehoovale. **6** Mooses võttis poole verest ja pani kaussidesse, aga teise poole verest piserdas ta altarile. **7** Siis võttis ta lepinguraamatu* ja luges selle rahvale ette.^f Rahvas ütles: „Me oleme valmis tegema kõike, mida Jehoova on öelnud, ja me kuuletume talle.”^g **8** Mooses võttis verd ja piserdas seda rahva peale^h ning ütles: „See on selle lepingu veri, mille Jehoova on sõlminud teiega kõigi nende sõnade põhjal.”ⁱ

9 Siis läksid Mooses, Aaron, Naadab, Abihu ja 70 Iisraeli vanemat üles mäele **10** ning nägid Iisraeli Jumalat.^j Tema jalgealune oli otsekui safiirplaadiga kaetud ja puhas nagu taevas.^k **11** Ta ei tõstnud kätt nende Iisraeli juhtide vastu.^l Need said nägemuse tõelisest Jumalast ning nad sõid ja jõid.

24:7 *Ilmselt sisaldas see raamat 2Mo 20:22–23:33 kirjas olevaid õigusnorme.

PTK 24

- a 2Mo 20:21
- 4Mo 12:8
- b 2Mo 21:1
- 5Mo 4:1
- c 5Mo 5:27
- Jos 24:22
- d 2Mo 34:27
- 5Mo 31:9
- e 3Mo 3:1
- 3Mo 7:11
- f 5Mo 31:11
- Ap 13:15
- g 2Mo 19:8
- h Heb 12:24
- i Heb 9:18–20
- j Joh 1:18
- k Hes 1:26
- Ilm 4:3
- l 2Mo 24:1

Teine veerg

- a 5Mo 5:22
- b 4Mo 11:28
- c 2Mo 24:2
- d 2Mo 32:1
- e 2Mo 17:10
- f 2Mo 18:25, 26
- g 2Mo 19:9
- h 2Mo 16:10
- 3Mo 9:23
- 4Mo 16:42
- i 2Mo 19:11
- j 2Mo 19:20
- k 2Mo 34:28
- 5Mo 9:9

PTK 25

- l 2Mo 35:4–9
- 1Aj 29:9
- 2Ko 9:7
- m 2Mo 38:24
- n 2Mo 38:25
- o 2Mo 38:3
- 2Mo 38:29
- p 2Mo 36:20
- q 2Mo 27:20
- r 2Mo 30:23–25
- s 2Mo 30:34, 35
- š 2Mo 28:6
- z 2Mo 28:15
- ž 2Mo 29:45
- 1Ku 6:13
- Heb 9:11

2. MOOSESE 24:2–25:9

12 Jehoova ütles nüüd Moosesele: „Tule üles minu juurde mäele ja jää siia. Ma annan sulle kivitahvlid seaduste ja käskudega, mis ma panen kirja neile juhatuses.”^a

13 Siis Mooses ja tema teener Joosua^b seadsid end valmis ning Mooses läks üles Jumala mäele.^c **14** Aga vanematele oli ta öelnud: „Oodake meid siin, kuni me tagasi tuleme.”^d Aaron ja Huur^e jäävad teiega. Kui kellelgi on mingi tüliasi, siis pöördugu ta nende poole.”^f **15** Ja Mooses läks üles mäele, mäge aga kattis pilv.^g

16 Jehoova auhiilgus^h jäi Siinai mäeleⁱ ja pilv kattis seda kuus päeva. Seitsmendal päeval hüüdis Jumal Mooset pilve seest. **17** Iisraellased nägid seda vaatepilti Jehoova auhiilgusest, mis oli otsekui tulelõõm mäetipus. **18** Siis läks Mooses pilve sisse ja tõusis kõrgemale mäkke.^j Mooses jäi mäele 40 päevaks ja 40 ööks.^k

25 Jehoova lausus Moosesele: **2** „Ütle iisraellastele, et nad koguksid mulle annetuse: igaühelt, keda süda sunnib andma, võtke vastu annetus.^l **3** Võtke neilt annetuseks kulda,^m hõbedatⁿ ja vaske,^o **4** sinist, purpurpunast, erapunast ja peenlinast lõnga, kitsevilla, **5** punaseks värvitud jäänahku, hülgenahku, akaatsiapuud,^p **6** õli lampide jaoks,^q palsamit võideõli valmistamiseks^r ja healõhnalist suitsutusrohtu,^s **7** samuti oonüksikive ja muid kive õlarüü^š ja rinnakilbi jaoks.^z **8** Nad tehku mulle pühamu, ja ma elan nende keskel.^ž **9** Telkpühamu ja kogu selle sisustus

tuleb teha täpselt selle eeskujuga järgi, mis ma sulle näitan.^a

10 Tee akaatsiapuust laegas: 2,5 küünart pikk, 1,5 küünart lai ja 1,5 küünart kõrge.^b **11** Kata see nii seest kui ka väljast puhta kullaga^c ning tee selle ümber kullast ehisliist.^d **12** Vala 4 kuldrõngast ja kinnita need laeka nelja jala kohale, 2 rõngast ühele küljele ja 2 teisele küljele. **13** Tee akaatsiapuust kangid ning kata need kullaga.^e **14** Pista kangid läbi rõngaste laeka külgedel, et nendega laegast kanda. **15** Kangid jäägu laeka rõngastesse, neid ärgu võetagu sealt ära.^f **16** Pane laekasse tunnistustahvlid*, mis ma sulle annan.^g

17 Tee puhtast kullast kaas: 2,5 küünart pikk ja 1,5 küünart lai.^h **18** Tee kullast 2 keerubit. Meisterda need sepisena kaane kumbagi otsa.ⁱ **19** Valmista keerubid ja pane üks keerub kaane ühte otsa ja teine kaane teise otsa. **20** Mõlema keerubi 2 tiiba olgu sirutunud ülespoole, nii et nad kaksid tiibadega kaant.^j Keerubid asetsegu vastamisi ja nende näod olgu kaane poole. **21** Pane kaas^k laekale peale ja laekasse aseta tunnistustahvlid, mis ma sulle annan. **22** Ma ilmutan end sulle seal ja räägin sinuga laeka kohalt.^l Kahe keerubi vahelt, mis on tunnistuslaeka peal, annan ma sulle kõik käsud iisraellaste jaoks.

25:9 *Võib tõlkida ka „kavandi“. # Joonis lisas B5. 25:10 *1,1 m pikk, 65 cm lai ja 65 cm kõrge. (Vt lisa B14.) 25:16 *Sõna-sõnal „tunnistus“. Viitab kivitahvlitele, kus oli kirjas kümme käsku. 25:17 *1,1 m pikk ja 65 cm lai.

PTK 25

a 1Aj 28:12
Ap 7:44
Heb 8:5
Heb 9:9

b 2Mo 37:1-5

c Heb 9:4

d 2Mo 30:1, 3

e 2Mo 30:1, 5
1Aj 15:15

f 1Ku 8:8

g 2Mo 31:18
2Mo 40:20
1Ku 8:9
Heb 9:4

h 2Mo 37:6-9

i 1Sa 4:4
Heb 9:5

j 1Ku 8:7
1Aj 28:18

k 2Mo 40:20
Heb 9:4, 5

l 2Mo 30:6
3Mo 16:2
4Mo 7:89
Koh 20:27
L 80:1

Teine veerg

a 2Mo 40:22
3Mo 24:6
4Mo 3:
30, 31
Heb 9:2

b 2Mo 37:10-15

c 2Mo 37:16
4Mo 4:7
1Ku 7:48, 50

d 3Mo 24:5, 6
1Sa 21:6
1Aj 9:32
2Aj 13:11
Mt 12:4

e 2Mo 40:24
1Ku 7:48, 49
Heb 9:2

f 2Mo 37:17-24

g 4Mo 8:4

23 Tee akaatsiapuust laud:^a 2 küünart pikk, 1 küünart lai ja 1,5 küünart kõrge.^b **24** Kata see puhta kullaga ning kaunistu ümber ringi kullast äärisega. **25** Äärستا lauaplaat kõmbalalauuse* liistuga ja kaunistu liist kullast äärisega. **26** Valmista 4 kuldrõngast ja pane need laua nelja nurka, nelja lauajala juurde. **27** Rõngad olgu liistu lähedal kangide jaoks, millega lauda kanda. **28** Kangid laua kandmiseks tee akaatsiapuust ja kata need kullaga.

29 Valmista vaagnad, peekrid, kannud ja kausid joogiõhvrite valamiseks. Tee need puhtast kullast.^c **30** Minu ees laual olgu alati vaateleivad*.^d

31 Tee puhtast kullast lambijalg,^e valmista see sepisena. Selle alus, peaharu, lisaharud, õietuped, õienupud ja õied tehtagu ühes tükis.^f **32** Peaharust lähtugu 6 lisaharu: 3 haru ühelt poolt ja 3 teiselt poolt.

33 Kõigil ühe poole harudel olgu 3 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega ning ka kõigil teise poole harudel olgu 3 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega. Niisugused olgu need 6 peaharust lähtuvat lisaharu. **34** Lambijala peaharul olgu 4 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega. **35** Nupud olgu esimese, teise ja kolmanda harupaari all, kõigi 6 lisaharu all, mis lähtuvad peaharust. **36** Nupud ja harud, kogu lambijalg, olgu sepistatud ühes tükis puhtast kullast.^g **37** Tee lambijalale 7 lampi. Kui lam-

25:23 *90 cm pikk, 45 cm lai ja 65 cm kõrge. 25:25 *7,4 cm. 25:30 *Vt „Sõnaseletusi“.

bid on süüdatud, valgustavad need selle ees olevat ala.^a **38** Tahipihid ja tahinõud olgu puhtast kullast.^b **39** Lambijalg koos kõigi selle riistadega tehtagu 1 talendist* puhtast kullast. **40** Valmista need kõik eeskujuga järgi, mida sulle mäel näidati.^c

26 Tee telkpühamu^d 10-st kangast, mis on kootud peenlinasest korrutatud lõngast ning sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast. Kangad olgu kaunistatud keerubitega.^e **2** Iga kangas olgu 28 küünart pikk ja 4 küünart lai,* kõik kangad olgu samade mõõtudega.^f **3** 5 kangast tuleb omavahel ühendada ja ka teised 5 kangast tuleb omavahel ühendada. **4** Tee ühe kangarea serva sinisest lõngast aasad ja tee samasugused aasad ka teise kangarea serva, kangaridade ühenduskohta. **5** Tee 50 aasa ühe kangarea serva ja 50 aasa teise kangarea serva, nii et aasad oleksid kohakuti ja need saaks omavahel ühendada. **6** Tee 50 kuldhaaki ja ühenda nendega telgikangad, et telkpühamust saaks üks tervik.^g

7 Tee ka kitsevillast kangad,^h mis oleksid telkpühamu katteks. Tee 11 kangast.ⁱ **8** Iga kangas olgu 30 küünart pikk ja 4 küünart lai.* Kõik 11 kangast olgu samade mõõtudega. **9** Ühenda 5 kangast omavahel ja ülejäänud 6 omavahel, kuues kangas keera telgi esiosas kahekorra. **10** Tee 50 aasa ühe kangarea serva ja 50 aasa tei-

25:39 *34,2 kg. **26:2** *12,5 m pikk ja 1,8 m lai. (Vt lisa B14.) **26:8** *13 m pikk ja 1,8 m lai.

PTK 25

a 2Mo 30:8
3Mo 24:2, 3
4Mo 8:2
2Aj 13:11

b 4Mo 4:9

c 2Mo 39:42
4Mo 8:4
Ap 7:44
Heb 8:5

PTK 26

d Heb 8:5
Heb 9:9, 11

e 1Mo 3:24
2Mo 36:
8-13
L 99:1

f 4Mo 4:25

g 2Mo 39:
33, 34

h 2Mo 35:26

i 2Mo 36:
14-18

Teine veerg

a 2Mo 36:19

b 4Mo 4:
29, 31

c 2Mo 36:
20-23

d 4Mo 3:36

e 2Mo 36:
24-26

f 2Mo 36:
27-30

2. MOOSESE 25:38–26:25

se kangarea serva, kangaridade ühenduskohta. **11** Tee 50 vaskhaaki ja pane haagid aasadesse ning ühenda kate üheks tervikuks. **12** Telgikatte üleulatuv osa, 2-küünrane osa, mis ulatub üle alumise katte, rippugu telkpühamu tagaküljel. **13** Telkpühamu kummalgi küljel rippugu telgikate 1 küünar üle alumise katte.

14 Tee telgikattele kate punaseks värvitud jäaranahkadest ja kõige peale veel üks kate hülgenahkadest.^a

15 Tee telkpühamule akaatsiapuust seinaraamid,^b mis pandagu püsti.^c **16** Iga seinaraam olgu 10 küünart kõrge ja 1,5 küünart lai.* **17** Igal seinaraamil olgu 2 tappi üksteise kõrval. Niimoodi tee kõik telkpühamu seinaraamid. **18** Tee telkpühamu lõunapoolse külje tarvis 20 seinaraami.

19 Tee nende 20 seinaraami alla 40 hõbedast, tapipesaga alust:^d 2 alust iga seinaraami alla, kummalegi tapile üks.^e **20** Telkpühamu teise, põhjapoolse külje tarvis tee samuti 20 seinaraami **21** ning 40 hõbedast, tapipesaga alust: 2 alust iga seinaraami alla. **22** Telkpühamu tagakülje jaoks, mis jääb lääne poole, tee 6 seinaraami.^f **23** Tee telkpühamu tagumise külje tarvis 2 seinaraami nurgapostideks. **24** Need koosnegu kahest ühesugusest osast, mis algavad alt ja saavad üleval esimese rõnga juures kokku. Mõlemad raamid olgu ühesugused, need olgu nurgapostideks. **25** Seinaraame olgu kokku 8 ning neil olgu

26:16 *4,5 m kõrge ja 65 cm lai.

16 hõbedast, tapipesaga alust: 2 alust iga seinaraami all.

26 Tee akaatsiapuust põiklatid: 5 latti telkpühamu ühe külje seinaraamide jaoks,^a **27** 5 latti telkpühamu teise külje seinaraamide jaoks ja 5 latti telkpühamu lääne pool asuva tagakülje seinaraamide jaoks. **28** Keskmise latt seinaraamide keskkohas ulatugu ühest otsast teise.

29 Kata seinaraamid kullaga^b ja tee neile kullast rõngad lattide hoidmiseks ning kata ka latid kullaga. **30** Püstita telkpühamu plaani järgi, mida sulle mäel näidati.^c

31 Tee eesriie^d sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast. See olgu kaunistatud keerubitega. **32** Kinnita see nelja akaatsiapuust samba külge, mis on kullaga kaetud, selle kullatud konksude külge. Sambad seisku neljal hõbedast, tapipesaga alusel. **33** Kinnita eesriie haakide alla ja vii tunnistuslaegas^e sissepoole eesriiet. Eesriie eraldagu püha paika^f kõige pühamast paigast.^g **34** Pane tunnistuslaekale kaas peale ning aseta see kõige pühamasse paika.

35 Pane väljapoole eesriiet põhjapoolsesse külge laud ja telkpühamu lõunapoolsesse külge lauaga kohakuti aseta lambijalg.^h **36** Tee telgi sissekäigu ette kardin. Koo see sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast.ⁱ

37 Tee kardina jaoks 5 akaatsiapuust sammast, kata need kullaga ja neil olgu kullast

PTK 26

a 2Mo 36:31–33

b 2Mo 12:35, 36
2Mo 36:34c 2Mo 19:3
2Mo 25:9
Ap 7:44
Heb 8:5d 2Mo 36:35, 36
Lu 23:45
Heb 6:19
Heb 9:3
Heb 10:19, 20

e 1Ku 8:6

f 2Mo 40:22, 26

g 2Mo 40:21
3Mo 16:2
1Ku 8:6
Heb 9:2–4
Heb 9:12, 24h 3Mo 24:2, 3
1Ku 7:48, 49

i 2Mo 36:37, 38

Teine veerg

PTK 27

a 2Mo 40:29
2Aj 4:1
Heb 13:10

b 2Mo 38:1–7

c 3Mo 4:25

d 1Ku 8:64

e 1Ku 7:45

f 4Mo 4:14, 15

g 2Mo 25:40
1Aj 28:12
Ap 7:44
Heb 8:5h 2Mo 40:8
1Ku 6:36

i 2Mo 38:9–15

konksud. Vala sammaste jaoks 5 vasest, tapipesaga alust.

27 Valmista akaatsiapuust altar,^a mis olgu 5 küünart pikk ja 5 küünart lai. Altar olgu neljakandiline ja 3 küünart kõrge.^{*b} **2** Tee altari nelja nurka sarved,^c mis olgu osa altarist, ja kata altar vasega.^d **3** Valmista tuhaämbrid tuha koristamiseks ning kühvlid, kausid, hargid ja söepannid. Tee kõik altari riistad vasest.^e **4** Tee altarile rest, vasest võre, ja nelja nurka 4 vasest rõngast. **5** Pane võre altari sisse, randist allapoole, altari keskaika. **6** Tee altarile akaatsiapuust kandekangid ja kata need vasega. **7** Kui altarit on vaja kanda, pista kangid kummalgi pool altarit rõngastest läbi.^f **8** Altar olgu tehtud laudadest, see olgu kastikujuline, seest tühi. See tuleb teha täpselt nii, nagu sulle mäel näidati.^g

9 Tee telkpühamule õu.^h Lõunaküljes olgu õue piirdeks peenlinasest korrutatud lõngast kangas pikkusega 100 küünart^{*i}. **10** Selle 20 posti ja nende 20 tapipesaga alust olgu vasest. Postide konksud ja kinnitused olgu hõbedast. **11** Samuti olgu põhjaküljes 100 küünra pikkune kangastest piire. Selle 20 posti ja nende 20 alust olgu vasest, aga postide konksud ja kinnitused olgu hõbedast. **12** Lääneküljes olgu kangast piirde pikkus õue laiuse järgi 50 küünart*. Poste olgu 10 ja nende aluseid 10. **13** Õue laius idaküljes, päikesetõusu

27:1 * 2,2 m pikk, 2,2 m lai ja 1,3 m kõrge. (Vt lisa B14.) 27:9 * 45 m. 27:12 * 22 m.

pool, olgu 50 künart. **14** Seal olgu ühel pool 15 künra* pik-kune kangast piire, millel on 3 posti koos 3 alusega.^a **15** Ka teisel pool olgu 15 künra pik-kune kangastest piire, millel on 3 posti koos 3 alusega.

16 Õue sissekäigu ees olgu 20 künra* laiune kardin, mis tuleb kududa sinisest, purpur-punasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast.^b Sissekäigu poste olgu 4 ja nende aluseid 4.^c **17** Kõigi õue ümber olevate postide kinnitused ja konksud olgu hõbedast, alused aga vasest.^d **18** Õu olgu 100 künart pikk^e ja 50 künart lai ning õue piire 5 künart* kõrge. Piire olgu tehtud peenlinasest korrutatud lõngast, alused olgu vasest. **19** Kõik riistad, mida kasutatakse telkpühamu teenistuses, samuti telgivaiad ja kõik õuepiirde vaiad, olgu vasest.^f

20 Käsi iisraellasi, et nad tooksid sulle valgustuse jaoks puhast tambitud oliiviõli*, et lampe saaks põlemas hoida.^g **21** Aaron ja ta pojad hoolitsegu kogudusetelgi lampide eest, mis on eespool tunnustuslaeka juures olevat eesriiet^h – need põlegu Jehoova ees õuetust hommikuni.ⁱ See olgu iisraellastele alaliseks seaduseks põlvest põlve.^j

28 Määra iisraellaste seast oma vend Aaron koos poegadega teenima minu preestritena:^k Aaron^l ja tema pojad^m Naadab, Abihu,ⁿ Eleasar

27:14 *7 m. 27:16 *9 m. 27:18 *2,2 m. 27:20 *Eriti hea ja kallis õli, mida saadi oliive uhmisr tampides; mõnikord sõtkuti oliive ka jalgedega.

PTK 27

a 2Mo 39:33, 40

b 2Mo 35:25

c 2Mo 38:18, 19

d 2Mo 38:17

e 2Mo 27:9

f 2Mo 38:20
4Mo 3:36, 37

g 2Mo 39:33, 37

3Mo 24:1–3

h 2Mo 26:33

2Mo 40:3
Heb 9:2, 3

i 2Mo 30:8

j 4Mo 18:23

PTK 28

k 3Mo 8:2
Heb 5:1

l Heb 5:4

m 2Mo 6:23

1Aj 6:3

n 3Mo 10:1

4Mo 26:61

Teine veerg

a 2Mo 38:21
3Mo 10:16

1Aj 24:2

b 2Mo 29:5

3Mo 8:7

c 2Mo 31:6

2Mo 36:1

d 2Mo 39:8, 15

3Mo 8:8

e 2Mo 39:2

f 2Mo 39:22

g 2Mo 39:27, 28

2Mo 39:30, 31

3Mo 8:9

h 2Mo 39:27, 29

3Mo 8:7

i 2Mo 39:2–5

j 2Mo 29:5

k 2Mo 35:5, 9

2Mo 35:27

l 2Mo 1:1–4

m 2Mo 39:6, 14

ja litamar.^a **2** Valmista oma vennale Aaronile pühad riided talle auks ja iluks.^b **3** Räägi kõigi osavatega, kelle ma olen täitnud tarkusega,^c ja nad valmistagu Aaronile riided, et teda saaks pühitseda minu preestriks.

4 Need on riided*, mis neil tuleb teha: rinnakilp,^d õlarüü,^e varrukate pealrõivas,^f ruutmustriga rüü, turban^g ja vöö.^h Nad peavad tegema pühad riided su vennale Aaronile ja tema poegadele, et need saaksid teenida minu preestritena.

5 Osavad töömehed kasutagu kulda ning sinist, purpurpunast, erepunast ja peenlinast lõnga.

6 Nad tehku õlarüü kullast ning sinisest, purpurpunasest, erepunasest lõngast ja peenlinasest korrutatud lõngast kunstipäraselt kootuna.ⁱ **7** Õlarüü koosnegu kahest poolest, mis olgu omavahel ühendatud kahe õlatükiga. **8** Õlarüü külge kinnitatagu kootud vöö,^j millega õlarüü kokku siduda. Vöö valmistatagu samadest materjalidest: kullast ning sinisest, purpurpunasest, erepunasest lõngast ja peenlinasest korrutatud lõngast.

9 Võta 2 oonüksikivi^k ja uurenda neisse Iisraeli poegade nimed:^l **10** 6 nime ühte kivisse ja 6 nime teise kivisse poegade sündimise järjekorras. **11** Kivinikerdaja uurendagu Iisraeli poegade nimesse kividesse samamoodi, nagu ta uurendaks pitsatit.^m Kumbki neist kividest

28:4 * Joonis lisas B5.

pandagu kuldraami. **12** Aseta need 2 kivi õlarüü õlatükkidele kui Iisraeli poegade meenutus-kiivid.^a Need nimed olgu meenutuseks ja Aaron kandku neid Jehoova ees kummalgi õlatükil. **13** Tee kuldraamid **14** ja 2 keerutatud nõõri taolist puh-tast kullast ketti^b ning kinnita ketid raamide külge.^c

15 Lase käsitöölisel valmis-tada kohtumõistmise rinnakilp.^d See tehtagu samamoodi nagu õlarüü: kullast ning sinisest, purpurpunasest, erepunasest lõngast ja peenlinasest korrutatud lõngast.^e **16** See olgu kokkumurtuna nelinurkne, 1 vaksa* pikkune ja 1 vaksa laiune. **17** Pane selle peale 4 rida kive: esimesse ritta rubiin, topaas ja smaragd; **18** teise türkiis, safiir ja jaspis; **19** kolmandasse lešemikivi*, ahhaat ja ametüst; **20** neljandasse krüsoliit, oonüks ja nefriit. Need tuleb panna kuldraamidesse. **21** Igale kivile vastab üks Iisraeli 12 poja nimedest. Igasse neist tuleb uurendada üks 12 suguharu nimedest, nagu uurendatakse pitsatit.

22 Tee rinnakilbi peale keerutatud nõõri taolised puh-tast kullast ketid.^f **23** Samuti tee 2 kuldrõngast ja kinnita need rinnakilbi kahe nurga külge. **24** Pane 2 kuldketi läbi 2 rõnga rinnakilbi nurkades. **25** Kummagi keti teine ots pista läbi raami, mis on õlatükkide peal õlarüü esiküljel. **26** Tee veel 2 kuldrõngast ja kinnita need rinnakilbi

28:16 *22,2 cm. (Vt lisa B14.) **28:19** *Pole teada, mis kiviga oli tegu. See võis olla merevaik, hüatsint, opaal või turmaliiin.

PTK 28

a 2Mo 39:7

b 2Mo 39:15

c 2Mo 39:18

d 2Mo 28:30

3Mo 8:8

4Mo 27:21

e 2Mo 39:

8-14

f 2Mo 39:

15-18

Teine veerg

a 2Mo 39:

19-21

b 2Mo 28:8

3Mo 8:7

c 3Mo 8:8

4Mo 27:21

5Mo 33:8

1Sa 28:6

Esr 2:62, 63

d 2Mo 39:

22-26

3Mo 8:7

e 3Mo 16:2

4Mo 18:7

alumistesse nurkadesse, rinnakilbi tagaküljele õlarüü vastu.^a

27 Tee veel 2 kuldrõngast ja pane need õlarüü külge 2 õlatükist allapoole, ühenduskoha lähedale, kootud võõ kohale.^b **28** Rinnakilbi paigalhoidmiseks pandagu selle rõngastest läbi sinine pael ja see kinnitagu õlarüü rõngaste külge. Nii püsib rinnakilp õlarüül, kootud võõ kohal paigal.

29 Kui Aaron tuleb pühasse paika, peab ta kandma Iisraeli poegade nimesid kohtumõistmise rinnakilbil oma südame kohal alatiseks meenutuseks Jehoova ees. **30** Pane kohtumõistmise rinnakilbi sisse uurim ja tummim*,^c need olgu Aaroni südame kohal, kui ta tuleb Jehoova ette. Aaron kandku alati neid Jehoova ees oma südame kohal, et nende abil iisraellaste üle kohut mõista.

31 Tee õlarüü juurde varrukateta pealisrõivas, mis olgu üleni sinisest lõngast.^d **32** Sellel olgu pea jaoks avaus, mida ümbritsegu kangru valmistatud ääris. See olgu otsekui soomusrüü kaelus, et see ei rebeneks. **33** Allääre palistuse külge tee sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast granaatõunad ning nende vahele pane kuld-kellukesed: **34** kuld-kelluke ja granaatõun vaheldumisi kogu pealisrõiva allääre ulatuses. **35** Aaronil peab see teenides seljas olema ja selle helinat peab olema kuulda, kui ta läheb pühamusse Jehoova ette ja kui ta sealt välja tuleb, et ta ei sureks.^e

36 Valmista puhtast kullast särav plaat ja uurenda sel-

28:30 *Vt „Sõnaseletusi”.

lesse, nagu uurendatakse pitsatit, sõnad „Jehoova on püha”.^a **37** Kinnita see plaat sinise paela abil turbani^b külge. Plaat peab olema turbani esiküljel. **38** See olgu Aaroni laubal ning Aaroni kandku vastutust, kui mõni iisraellane eksib pühade andide vastu,^c mille iisraellased pühitsevad, kui toovad need pühaks anniks. Kuldplaat olgu alati ta laubal, et nad oleksid Jehoovale meelepärased.

39 Koo peenlinasest lõngast ruutmustriga rüü ja tee peenlinasest lõngast turban, samuti koo vöö.^d

40 Valmista ka Aaroni poegadele^e rüüd, vööd ja peakatted neile auks ja iluks.^f **41** Riieta oma vend Aaron ja tema pojad, võia nad^g ja sea ametisse.^h Pühitse nad minu preestriteks ja nad teenigu mind. **42** Tee neile ihu katteks poolde reide ulatuvad linaised püksid.ⁱ **43** Aaron ja ta pojad kandku neid, kui nad tulevad kogudusetelki või altari ette, et teenida pühas paigas, muidu saavad nad süüdlaseks ja surevad. See olgu alaliseks seaduseks temale ja ta järglastele.

29 Nende preestriametisse pühitsemiseks võta üks noor pull ja kaks veatut jäära,^j **2** samuti hapnemata leiba, õliga valmistatud hapnemata rõngasleibu ja õliga määratud hapnemata kuivikleibu.^k Tee need peenest nisujahust, **3** pane korvi ja ohverda need,^l ohverda ka pull ja kaks jäära.

4 Siis tulgu Aaron ja tema pojad kogudusetelgi sissekäigu^m juurde ning nad pesku end veega.ⁿ **5** Pane Aaronile

PTK 28

- a 2Mo 39:30, 31
3Mo 8:9
1Aj 16:29
L 93:5
1Pe 1:16
b 2Mo 29:6
c 3Mo 22:9
4Mo 18:1
d 2Mo 28:4
2Mo 39:27-29
e 3Mo 8:13
f 2Mo 28:2
g 2Mo 29:4, 7
2Mo 30:30
Ap 10:38
2Ko 1:21
h 2Mo 29:8, 9
3Mo 8:33
4Mo 3:2, 3
i 3Mo 6:10

PTK 29

- j 3Mo 8:2
5Mo 17:1
k 3Mo 6:20
l 3Mo 8:26
m 2Mo 26:36
2Mo 40:28
3Mo 8:2, 3
n 3Mo 8:6
Heb 10:22

Teine veerg

- a 2Mo 28:4
3Mo 8:7
3Mo 16:4
b 2Mo 28:8
c 2Mo 28:36
2Mo 39:30
3Mo 8:9
d 2Mo 30:23-25
e 3Mo 8:12
L 133:2
Jes 61:1
Ap 10:38
f 2Mo 28:40
3Mo 8:13
g 2Mo 28:1-3
2Mo 28:40, 43
2Mo 40:15
h 2Mo 28:41
i 3Mo 8:14-17
j 3Mo 4:3
k 2Mo 27:2
l 3Mo 4:7
m 3Mo 3:17
n 3Mo 4:8-10
o 3Mo 1:4
3Mo 8:18-21
p Heb 9:22
q 3Mo 1:13
r 1Mo 8:21

2. MOOSESE 28:37-29:18

selga rüü,^a õlarüü juurde kuuluv varrukatteta pealistrõivas ja õlarüü koos rinnakilbiga ning seo õlarüü kootud vööga kinni.^b **6** Pane talle turban pähe ning kinnita turban külge püha pühitsusmärk*.^c **7** Vala ta pea peale võideõli^d ja võia ta.^e

8 Seejärel tulgu tema pojad. Pane neile rüüd selga,^f **9** vöö ümber ning peakate pähe, nii Aaronile kui ka tema poegadele. Preestriamet saagu neile, see olgu alaliseks seaduseks.^g Nii pead sa Aaroni ja tema pojad preestriametisse seadma.^h

10 Seejärel too kogudusetelgi ette pull ning Aaron ja ta pojad pangu oma käed pulli pea peale.ⁱ **11** Tapa see pull Jehoova ees kogudusetelgi sissekäigu juures.^j **12** Võta sõrmega pulli verd ja määri seda altari sarvedele,^k ülejäänud veri vala altari kõrvalle.^l **13** Siis võta sisikonda kattev rasv,^m maksarasv, mõlemad neerud ja nende peal olev rasv ning põleta altari.ⁿ **14** Aga pulli liha, nahk ja soolesisu põleta väljaspool laagrit. See on patuohver.

15 Seejärel võta üks jäär ning Aaron ja ta pojad pangu oma käed jäära pea peale.^o **16** Tapa jäär ning piserda selle verd altari igale küljele.^p **17** Tükelda jäär, pese selle soolestik^q ja jalad ning pane tükid koos peaga altari-le. **18** Põleta altari kogu jäär. See on Jehoovale põletusohveriks, meeldivaks* lõhnaks.^r See on tuleohver Jehoovale.

29:6 *Võib tõlkida ka „püha laubaehe”.
29:18 *Võib tõlkida ka „lepitavaks”.

19 Siis võta teine jäär ning Aaron ja ta pojad pangu oma käed jäära pea peale.^a **20** Tapa jäär ja määri selle verd Aaroni ja tema poegade paremale kõrvalestale, nende parema käe põid- lalle ja parema jala suurele varbale. Piserda verd altari igale küljele. **21** Võta altarilt verd ja võta ka võideõli^b ning piserda Aaroni ja tema poegade riite peale, et tema ja ta pojad ning ka nende riided saaksid pühaks.^c

22 Nüüd võta jäära rasv, rasvane saba, sisikonda kattev rasv, maksarasv, mõlemad neerud ja nende peal olev rasv^d ning parem kints, kuna see on ametiseseadmisjäär.^e **23** Samuti võta üks ümmargune leib, õli sisaldav rõngasleib ja kuivikleib hapnemata leibade korvist, mis on Jehoova ees. **24** Pane need kõik Aaroni ja tema poegade käte peale ning kõiguta neid kõigutusohvrina Jehoova ees. **25** Siis võta need nende käte pealt ja põleta altaril põletusohvri peal. See on meeldivaks lõhnaks Jehoova ees, tuleohvriks Jehoovale.

26 Võta Aaroni eest ohverdatava ametiseseadmisjäära rinnatükk^f ja kõiguta seda kõigutusohvrina Jehoova ees. See osa saagu sinule. **27** Pühitse kõigutusohvri rinnatükki ja püha osa hulka kuuluvat kintsu, mida kõigutati ja mis võeti ametiseseadmisjäärast,^g sellest, mis ohverdati Aaroni ja tema poegade eest. **28** Need saagu alalise seaduse kohaselt, mida iisraellastel tuleb täita, Aaronile ja ta poegadele, sest see on püha osa. See olgu püha osa, mida iisraellastel tuleb anda.^h Nende rahuohvritest

PTK 29

a 3Mo 8: 22–24

b 2Mo 30: 23–25

c 3Mo 8:30

d 3Mo 3:9, 10

e 3Mo 8:22
3Mo 8: 25–28f 3Mo 8:29
L 99:6

g 2Mo 29:22

h 3Mo 7:34
3Mo 10:14

Teine veerg

a 3Mo 7:11, 14

b 2Mo 28:4

c 4Mo 20:26

d 3Mo 8:35

e 3Mo 8:31

f 1Ko 9:13

g 3Mo 22:10
4Mo 3:10

h 3Mo 8:32

i 3Mo 8:4, 33

j 2Mo 30: 26, 28
3Mo 8:11
4Mo 7:1

k 2Mo 40:10

l 2Aj 2:4
Heb 7:27
Heb 10:11

m 4Mo 28:4–6

on see nende püha osa Jehoovale.^a

29 Aaroni pühad riided^b saagu tema poegadele, et need oleksid neil seljas,^c kui nad võitakse ja preestriametisse seatakse. **30** See Aaroni poeg, kes tema järel preestriks saab ja kogudusetelki tuleb, et pühas paigas teenida, kandku neid seitse päeva.^d

31 Keeda ametiseseadmisjäära liha pühal alal.^e **32** Aaron ja ta pojad söögu^f jäära liha ja korvis olevat leiba kogudusetelgi sissekäigu juures. **33** Nad söögu ohvrit, millega toimetati lepitust, et neid preestriks pühitseta. Aga keegi teine* ei tohi seda süüa, sest see on püha.^g **34** Kui leivast ja ametiseseadmisohvri lihast peaks midagi hommikuks üle jääma, siis põleta see ära.^h Seda ei tohi süüa, sest see on püha.

35 Talita Aaroni ja ta poegadega täpselt nii, nagu ma sind olen käskinud. Nende preestrikspühitsemine kestku seitse päeva.ⁱ **36** Ohverda iga päev lepituseks patuohvripull ja puhasta altar patust, tuues selle eest lepitusohvreid, ja võia altarit, et seda pühitseta.^j **37** Altari eest lepituse toimetamine kestku seitse päeva. Pühitse altar, et see saaks väga pühaks.^k Altarit võib puudutada vaid see, kes on püha.

38 Ohverda altaril iga päev kaks noort aastast jäära, tee seda pidevalt.^l **39** Üks noor jäär ohverda hommikul ja teine videviku ajal*.^m **40** Esime- ne noor jäär ohverda koos

29:33 *St see, kes polnud Aaroni suguvõsast. **29:39** *Sõna-sõnalt „kahe õhtu vahel“.

kümnendiku eefa* peenjahuga, mis on segatud neljandiku hiini[#] tambitud õliga, ja joogi-ohvriks too neljandik hiini veini. **41** Teine noor jääb ohverda videviku ajal koos samasuguse roa- ja joogiohvriga nagu hommikul. Too see meeldivaks lõhnaks, tuleohvriks Jehoovale. **42** See olgu põlvest põlve teie alaliselt toodav põletusohver Jehoova ees kogudusetelgi sissekäigu juures, kus ma end teile ilmutan, et seal sinuga rääkida.^a

43 Seal ilmutan ma end iisraellastele ja see paik saab pühitsetud minu auhiilgusega.^b

44 Ma pühitsen kogudusetelgi ja altari ning pühitsen Aaroni ja ta pojad^c teenima mind preestritena. **45** Ma elan iisraeli rahva keskel ning olen nende Jumal.^d **46** Nad mõistavad, et mina olen Jehoova, nende Jumal, kes tõi nad ära Egiptusemaalt, et elada nende keskel.^e Mina olen Jehoova, nende Jumal.

30 Tee akaatsiapuust altar,^f millel suitsutusrohtu põletada.^g **2** See olgu neljakandiline: 1 küünar pikk, 1 küünar lai ja 2 küünart kõrge.* Altari sarved olgu osa altarist.^h **3** Kata see puhta kullaga, nii pealispid, kõik küljed kui ka sarved, ja tee selle ümber kullast ääris. **4** Samuti tee kahte vastaskülge, kumbagi külge äärisega alla, kaks kuldrõngast, et neisse saaks panna kangid altari kandmiseks. **5** Tee kangid akaatsiapuust ja kata need kullaga. **6** Pane altar tunnis-

29:40 *2,2 liitri. (Vt lisa B14.) [#]0,9 liitri. 30:2 *45 cm pikk, 45 cm lai ja 90 cm kõrge. (Vt lisa B14.)

PTK 29

a 2Mo 25:22
3Mo 1:1
4Mo 17:4

b 2Mo 40:34
4Mo 12:5
1Ku 8:11

c 3Mo 22:9

d 2Mo 25:8
3Mo 26:12
Sak 2:11
2Ko 6:16

e 2Mo 20:2

PTK 30

f 2Mo 37:
25-28

g 2Mo 40:5

h 2Mo 27:1, 2
3Mo 4:7

Teine veerg

a 2Mo 26:33
Heb 9:3

b 2Mo 25:22

c 1Aj 23:13

d 2Mo 30:
34, 35
4Mo 16:
39, 40
1Sa 2:27, 28
Lu 1:9

e 2Mo 27:20

f 3Mo 10:1
2Aj 26:18
Hes 8:11, 12

g 3Mo 23:27
Heb 9:7

h 3Mo 16:5, 6
3Mo 16:
18, 19

i 2Mo 38:25
4Mo 1:2
2Sa 24:
10, 15

j 3Mo 27:25

k 2Aj 24:9
Mt 17:24

l 2Mo 38:26
4Mo 1:3
4Mo 26:1, 2

2. MOOSESE 29:41-30:15

tuslaeka juures oleva eesriide ette,^a kaane ette, mis on tunnis-tuslaeka peal, kus ma end sulle ilmutan.^b

7 Aaron^c põletagu selle peal lõhnavat suitsutusrohtu;^d ta suitsutagu seda altaril igal hommikul, kui ta lampe kordada seab.^e **8** Samuti põletagu Aaron suitsutusrohtu videviku ajal*, kui ta lambid süütab. See olgu põlvest põlve alaliselt toodavaks ohvrianniks Jehoova ees. **9** Sa ei tohi selle peal ohverdada mingit muud suitsutusrohtu^f ega põletus- või roaohvrit ja sa ei tohi valada selle peale joogiohvrit. **10** Aaron toimetagu kord aastas selle sarvede peal lepitust.^g Ta toimetagu altari eest lepitust patuohvri verega^h kord aastas põlvest põlve. See on Jehoovale väga püha.^h

11 Jehoova ütles Moosesele: **12** „Kui sa iisraellasi rahvaloenduse käigus kokku loed,ⁱ peab igaüks neist andma Jehoovale oma elu eest lunastushinna, et neid ei tabaks nuhtlus, kui neid üle loetakse. **13** Kõik, kes arvele võetakse, andku pool seeklit* püha paiga seekli[#] järgi.^j (Üks seekel on 20 geerat.^k) Annetus Jehoovale on pool seeklit.^k **14** Iga arvelevõetu, kes on 20-aastane ja vanem, andku Jehoovale annetus.^l **15** Rikas ärgu andku rohkem ja vaene ärgu andku vähem kui pool seeklit Jehoovale annetuseks,

30:8 *Sõna-sõnalt „kahe õhtu vahel“. 30:13 *5,7 g. [#]„Püha paiga seekel“ võis olla standardkaaluviht, mida hoiti telkpühamus. Samuti võis selline nimetus rõhutada seda, et kaal peab olema täpne. ^a11,4 g; geera oli 0,57 g.

et toimetada lepitust teie elu eest. **16** Võta iisraellastelt lepituse toimetamiseks hõberaha ja anna see kogudusetelgi teenistuse heaks, et see meenutaks Jehoovale iisraellasi ja et toimetada lepitust teie elu eest.”

17 Jehoova ütles Moosesele veel: **18** „Tee pesemiseks vasknõu ja sellele alus.^a Pane need kogudusetelgi ja altari vahele ning täida nõu veega.^b **19** Aaron ja ta pojad pesku seal oma käsi ja jalgu.^c **20** Kui nad lähevad kogudusetelki või altari juurde teenima ning tooma Jehoovale tuleohvraid, siis pesku nad end veega, et nad ei sureks. **21** Nad pesku oma käsi ja jalgu, et nad ei sureks. See olgu neile alaliseks seaduseks, Aaronile ja ta järglastele põlvest põlve.”^d

22 Jehoova rääkis Moosesele edasi: **23** „Võta endale parimaid lõhnaaineid: 500 kaaluühikut tahket mürri ja pool sellest kogusest, 250 kaaluühikut, healõhnalist kaneeli, 250 kaaluühikut healõhnalist roogu **24** ja 500 kaaluühikut kassiat, kõik püha paiga seekli järgi,^e ning 1 hiin* oliiviõli. **25** Valmista sellest püha võideõli — see tuleb oskuslikult kokku segada.^f See on püha võideõli.

26 Võia sellega kogudusetelki,^g tunnistuslaegast, **27** lauda ja kõiki selle riistu, lambijalga ja selle riistu, suitsutusaltarit, **28** põletusohvrialtarit ja kõiki selle riistu ning pesemiseõli ja selle alust. **29** Pühitse neid, et need saaksid väga pühaks.^h Igaüks, kes neid puudutab, peab olema püha.ⁱ **30** Võia Aaronit^j ja ta poegi^k

30:24 *3,7 liitrit.

PTK 30

a 2Mo 38:8

3Mo 8:11

1Ku 7:38

b 2Mo 40:7

c 2Mo 40:

30, 31

Heb 10:22

d 2Aj 4:6

e 4Mo 3:47

f 2Mo 37:29

g 2Mo 40:9

4Mo 7:1

h 3Mo 8:10

i 2Mo 29:37

j 3Mo 8:12

k 4Mo 3:2, 3

Teine veerg

a 2Mo 40:15

b 2Mo 37:29

1Ku 1:39

L 89:20

c 2Mo 30:

37, 38

d 2Mo 25:3, 6

e 2Mo 37:29

L 141:2

Ilm 5:8

f 3Mo 2:13

g 2Mo 30:

31, 32

PTK 31

h 2Mo 37:1

i 2Mo 35:

30–34

1Aj 2:20

j 2Mo 28:9–11

ning pühitse nad minu preestriteks ja nad teenigu mind.^a

31 Ütle iisraellastele: „See olgu põlvest põlve minu püha võideõli.^b **32** Seda ei tohi määrada kellegi teise ihu peale ja te ei tohi samasuguse koostisega võiet järele teha. See on püha ja peab jääma teile pühaks. **33** Igaüks, kes valmistab niisuguse võide ja paneb seda kellegi teise* peale, tuleb surmata.”^c

34 Jehoova ütles Moosesele veel: „Võta endale võrdses koguses lõhnaaineid:^d lõhnavaiku, sheletirohtu,^e healõhnalist galbanivaiku ja puhast viirukit. **35** Valmista sellest suitsutusrohi.^e See aromaadne segu tuleb oskuslikult kokku segada ja sellele tuleb lisada soola.^f See segu olgu puhas ja püha. **36** Osa sellest tamba peneks pulbriks ja pane seda tunnistuslaeka ette kogudusetelki, kus ma end sulle ilmutan. See olgu teile väga püha. **37** Sellise koostisega suitsutusrohtu ei tohi te endile teha.^g Pidage seda pühaks, sest see on Jehoovale püha. **38** Igaüks, kes midagi sellist valmistab, et nautida selle lõhna, tuleb surmata.”

31 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Ma olen valinud Betsaleeli,^h Huuri poja Uuri poja Juuda suguharust.ⁱ **3** Ma täidan ta Jumala vaimuga ja annan talle tarkust, arusaamist ja teadmisi, et ta oskaks teha igasugust käsitööd, **4** kõike kunstipäraselt kujundada, töötada kulla, hõbeda ja vasega, **5** töödelda kive ja neid raami seada^j ning val-

30:33 *St selle, kes polnud Aaroni suguvõsast. 30:34 *Võib tõlkida ka „teokarpe”. Pole täpselt teada, mis see oli.

mistada igasuguseid puidust esemeid.^a **6** Ma olen määranud talle abiliseks Oholiabi,^b Ahisamaki poja Daani suguharust. Ma annan kõigile osavatele töölistele tarkust, et nad valmistaksid kõik, mida ma olen sul käskinud teha:^c **7** kogudusetelgi,^d laeka^e tunnistustahvlite jaoks ja kaane^f selle peale, kogu telgi sisustuse, **8** laua^g ja selle riistad, puhtast kullast lambijala ja kõik selle riistad,^h suitsutusaltari,ⁱ **9** põletusohvrialtari^j ja kõik selle riistad, pesemisnõu ja selle aluse,^k **10** peenkoitud riided, pühad riided preester Aaronile, tema poegade preestriiided,^l **11** võideõli ja healõhnalise suitsutusrohuga pühamu tarvis.^m Nad tehku kõik nii, nagu ma olen sind käskinud.”

12 Jehoova jätkas: **13** „Ütle iisraellastele: „Pidage mu hingamispäeva,ⁿ sest see on tähiseks minu ja teie vahel põlvest põlve, et te mõistaksite, et mina, Jehoova, olen see, kes teid pühitseb. **14** Pidage hingamispäeva, sest see on teile püha.^o Kes seda rikub, peab surmatama. Kui keegi sellel päeval tööd teeb, tuleb ta surmata.^p **15** Kuus päeva võib tööd teha, aga seitsmes päev on hingamispäev, täielik puhkus.^q See on Jehoovale püha. Igaüks, kes hingamispäeval tööd teeb, tuleb surmata. **16** Iisraellased peavad pidama hingamispäeva, nad peavad pidama seda põlvest põlve. See on alaline leping. **17** See on kestvaks tähiseks minu ja iisraellaste vahel,^r sest kuue päeva tegi Jehoova taeva ja maa ning seitsmendal päeval jäi ta puhkama.””^s

PTK 31

- a 2Aj 2:13, 14
- b 2Mo 38:23
- c 2Mo 36:1
- d 2Mo 36:8
- e 2Mo 37:1
- f 2Mo 37:6
- g 2Mo 37:10
- h 2Mo 37:17, 24
- i 2Mo 37:25
- j 2Mo 38:1
- 2Mo 40:6
- k 2Mo 30:18
- 2Mo 38:8
- l 2Mo 28:2, 15
- 2Mo 39:1, 27
- 3Mo 8:7
- m 2Mo 30:25, 35
- 2Mo 37:29
- n 2Mo 20:8
- 3Mo 19:30
- Kol 2:16, 17
- o 5Mo 5:12
- p 2Mo 35:2
- 4Mo 15:32, 35
- q 2Mo 16:23
- 2Mo 20:10
- r 2Mo 31:13
- s 1Mo 2:2

Teine veerg

- a 2Mo 24:12
- 2Mo 32:15
- 5Mo 4:13
- 5Mo 9:15
- b Mt 12:28
- Lu 11:20
- 2Ko 3:3

PTK 32

- c 2Mo 24:18
- 5Mo 9:9
- d Ap 7:40
- e 2Mo 12:35, 36
- f 5Mo 9:16
- Jes 46:6
- Ap 7:41
- g 2Mo 20:4
- Neh 9:18
- L 106:19, 20
- h 1Ko 10:7
- i 5Mo 4:15–18
- j 2Mo 18:20
- 2Mo 20:3

2. MOOSESE 31:6–32:9

18 Kui Jumal oli kõneluse Moosese ja Siinai mäel lõpetanud, andis ta temale kaks tunnistustahvlit,^a kivitahvlit, mille peale oli kirjutatud Jumala sõrmega.^b

32 Samal ajal nägi rahvas, et Mooses jääb mäele pikaks ajaks.^c Niisiis kogunes rahvas Aaroni ümber ja ütles talle: „Tee meile jumal, kes käiks meie ees,^d sest me ei tea, mis on juhtunud selle Moosese, kes tõi meid välja Egiptusemaalt.” **2** Siis ütles Aaron neile: „Võtke ära kuldrõngad^e oma naiste, poegade ja tütarde kõrvust ning tooge mulle.” **3** Kõik võtsidki ära kuldrõngad, mis neil kõrvas olid, ning tõid need Aaronile. **4** Aaron võttis nende käest kulla, töötles seda uuritsaga ja valmistas sellest vasika.^f Nad ütlesid: „See on su Jumal, Iisrael, kes tõi sind välja Egiptusemaalt!”^g

5 Seda nähes ehitas Aaron kuldvasika ette altari ja hüüdis: „Homme on püha Jehoova auks!” **6** Järgmisel päeval tõusis rahvas varakult ning ohverdas põletus- ja rahuohvreid. Pärast seda istus rahvas maha sööma ja jooma ning tõusis seejärel üles lõbutsema.^h

7 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine alla, sest su rahvas, kelle sa Egiptusemaalt välja tõid, on talitanud kõlvatult.ⁱ **8** Nad on kiiresti pöördunud teelt, mida ma olen käskinud neil käia.^j Nad on valmistanud endale vasika, kummardavad selle ette, ohverdavad sellele ja ütlevad: „See on su Jumal, Iisrael, kes tõi sind välja Egiptusemaalt!”” **9** Jehoova ütles Moosesele veel: „Ma

olen näinud, et see on kan-gekaelne rahvas.^a **10** Ära hoi mind tagasi! Ma hävitan nad oma tulises vihas ning teen hoopis sinust suure rahva.”^b

11 Siis Mooses anus Jehoov-
vat, oma Jumalat: ^c „Oo, Jehoova, miks peaks su tuline viha süttima oma rahva vastu pä-rast seda, kui sa oled toonud selle Egiptusemaalt välja suure jõu ja vägeva käega?”^d **12** Miks peaksid egiptlased ütleva: „Ta viis nad välja kurja kavatsusega, ta tahtis nad mägedes tappa ja maa pealt hävitada?”^e Pöördu oma tulisest vihast, muuda oma otsust tuua see häda oma rahva peale. **13** Meenuta oma teeni-jaid Aabrahami, Iisakit ja Iisrae-li, kellele sa iseenda juures vandusid: „Ma annan teile nii palju järeltulijaid nagu tähti taevas,^f ning kogu see maa, mille ma olen mõelnud anda teie jä-reltulijatele, saab nende püsi-vaks omandiks.”^g

14 Siis Jehoova otsustas, et ta ei too oma rahva peale seda häda, millest ta oli rääkinud.^h

15 Seejärel läks Mooses mäelt alla, käes kaks tunnis-tustahvlit,ⁱ millel oli kiri mõle-mal poolel, nii esi- kui ka taga-küljel. **16** Tahvlid olid Jumala tehtud ning neisse uurenda-tud kiri oli Jumala kirjutatud.^j **17** Kui Joosua kuulis lärmi, rahva karjumist, ütles ta Moo-sesele: „Laagrist kostab lahing-
gukära!” **18** Aga Mooses sõ-nas:

„Ei see ole võidulaul
ega kaotajate itk.

Mina kuulen midagi muud.”

19 Niipea kui Mooses laagri lähedale jõudis ning vasikat^k ja

PTK 32

a 2Mo 34:9

5Mo 9:6

Ap 7:51

b 4Mo 14:12

5Mo 9:14

c L 106:23

d 5Mo 9:18, 19

e 5Mo 9:28

f 1Mo 22:

15-17

1Mo 35:

10, 11

Heb 6:13, 14

g 1Mo 13:

14, 15

1Mo 26:3, 4

h L 106:45

i 2Mo 40:20

5Mo 5:22

5Mo 9:15

j 2Mo 31:18

5Mo 9:10

k Neh 9:18

L 106:19, 20

Ap 7:41

Teine veerg

a 5Mo 9:16, 17

b 5Mo 7:25

c 5Mo 9:21

d 2Mo 15:24

2Mo 16:2

2Mo 17:2

5Mo 9:7

5Mo 31:27

e 2Mo 32:1

Ap 7:40

f Jos 24:15

2Ku 10:15

g 4Mo 25:5

h 4Mo 25:11

5Mo 13:6-9

i 5Mo 33:8, 9

tantsimist nägi, süttis ta viha põlema. Ta viskas tahvlid käest ja purustas need mäe jalamil.^a **20** Seejärel viskas ta nende tehtud vasika tulle.^b Mis sellest järele jäi, tampis ta peeneks ja puistas vette ning käiskis iis-raellastel seda juua.^c **21** Pä-rast seda ütles Mooses Aaroni-le: „Mida see rahvas sulle tegi, et sa oled toonud ta peale sel-le suure patu?” **22** Aaron vas-tas: „Ärgu mu isand vihastugu. Sa ju tead, et see rahvas teeb kurja.”^d **23** Nad ütlesid mulle: „Tee meile jumal, kes käiks meie ees, sest me ei tea, mis on juhtunud selle Moosesega, kes tõi meid välja Egiptusemaalt.”^e **24** Ma vastasin neile: „Kellel on kulda, võtku see enda kül-jest ära ja andku mulle.” Ma vis-kasin selle tulle ja välja tuli see vasikas.”

25 Mooses nägi, et rahvas on ohjeldamatu, sest Aaron oli lasknud neil ohjeldamatuks muutuda, ja see häbistas neid nende vastaste ees. **26** Siis astus Mooses laagri väravasse ja ütles: „Kes on Jehoova pool-le, tulgu minu juurde!”^f Kõik le-viidiid kogunesid tema ümber. **27** Ta ütles neile: „Nii lausub Jehoova, Iisraeli Jumal: „Iga-üks teist pangu mõök võõle. Käige laager läbi väravast vära-vani ning tapke oma vend, naaber ja sõber!”^g **28** Levii-did tegid, nagu Mooses oli öel-nud, nii et sel päeval tapeti um-bes 3000 meest. **29** Siis Moo-ses ütles: „Te olete andnud end täna Jehoova käsutusse, sest igaüks teist on astunud omaen-da poja ja venna vastu.”^h Täna Jumal õnnistab teid.”ⁱ

30 Järgmisel päeval ütles Mooses rahvale: „Te olete tei-

nud ränga patu. Ma lähen nüüd üles Jehoova juurde, ehk saan ma teie patu heastada.^a **31** Mooses läks tagasi Jehoova juurde ja ütles: „See rahvas on rängalt patusanud. Nad on valmistanud endale kullast jumala.^b **32** Anna neile siiski andeks nende patt,^c kui aga mitte, siis palun kustuta mind oma raamatust, mille sa oled kirjutanud.”^d **33** Kuid Jehoova ütles Moosesele: „Ma kustutan oma raamatust selle, kes on minu vastu pattu teinud. **34** Mine nüüd ja juhi rahvas paika, millest ma olen sulle rääkinud. Minu ingel käib su ees^e ja arunõudmise päeval karistan ma neid nende patu eest.” **35** Siis Jehoova nuhtles rahvast, sest nad olid valmistanud vasika – vasika, mille Aaron oli teinud.

33 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Lahku siit koos rahvaga, kelle sa Egiptusemaalt välja töid. Mine maale, mille kohta ma andsin vande Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile, öeldes: „Ma annan selle sinu järeltulijatele.”^f **2** Ma saadan sinu ees ingli^g ja ajan ära kaananlased, emorlased, hetid, perislased, hiivlased ja jebuuslased.^h **3** Mine maale, kus voolab piima ja mett.ⁱ Aga mina ei tule koos teiega, kuna te olete kangekaelne rahvas^j ja ma võiksin teid teel hävitada.”^k

4 Kuulnud seda karmi sõnumit, hakkas rahvas halama ja keegi ei ehtinud end. **5** Jehoova ütles Moosesele: „Ütle iisraellastele: „Te olete kangekaelsed.^l Ma võiksin ühe hetkega käia teie keskel läbi ja teile lõpu teha.”^m Ärge ehtige end,

PTK 32

- a 4Mo 16:47
- 4Mo 21:7
- 5Mo 9:18
- b 2Mo 20:23
- c 4Mo 14:19
- d Flp 4:3
- Ilm 3:5
- e 2Mo 23:20
- 2Mo 33:2

PTK 33

- f 1Mo 12:7
- 1Mo 26:3
- g 2Mo 23:20
- 2Mo 32:34
- h 5Mo 7:1, 22
- Jos 24:11
- i 2Mo 3:8
- 5Mo 8:7-9
- j 2Mo 32:9
- 5Mo 9:6
- Ap 7:51
- k 2Mo 32:10
- 4Mo 16:21
- l 2Mo 34:9
- 5Mo 9:6
- Ap 7:51
- m 4Mo 16:45

Teine veerg

- a 2Mo 18:25, 26
- 4Mo 27:1-5
- b 2Mo 13:21
- L 99:7
- c 4Mo 11:16, 17
- 4Mo 12:5
- d 2Mo 33:22, 23
- 4Mo 12:8
- 5Mo 34:10
- Joh 1:18
- Joh 6:46
- Ap 7:38
- e 2Mo 17:9
- 2Mo 24:13
- 4Mo 11:28
- 5Mo 1:38
- Jos 1:1
- f L 25:4
- L 27:11
- L 86:11
- L 119:33
- Jes 30:21
- g 5Mo 9:26
- h 2Mo 13:21
- 2Mo 40:34
- Jos 1:5, 17
- Jes 63:9

2. MOOSESE 32:31-33:14

kuni ma mötlen, mida teiega teha.”ⁿ **6** Seega ei kandnudki iisraellased Hoorebi mäe juures viibimisest alates ehteid.

7 Mooses võttis oma telgi ja pani selle üles väljapool laagrit, sellest eemale. Ta nimetas selle kogudusetelgiks. Igaüks, kes soovis Jehoovalt midagi küsida,^a läks kogudusetelgi juurde, mis asus väljapool laagrit. **8** Kui Mooses läks välja kogudusetelgi juurde, tõusis kogu rahvas püsti; kõik seisis oma telgi uksele. Nad vaatasid Moosesele järele, kuni ta telki läks. **9** Niipea kui Mooses oli telki läinud, laskus pilvesammast^b alla ning jäi telgi ukse juurde seniks, kuni Jumal Moosesega rääkis.^c **10** Kui rahvas nägi pilvesammast seismas telgi ukse juures, kummardasid kõik oma telgi uksele. **11** Jehoova rääkis Moosesega näost näkku,^d nagu räägiks mees mehega. Aga kui Mooses läks tagasi laagrisse, siis tema teener ja abiline Joosua,^e Nuuni poeg, jäi telki.

12 Mooses ütles Jehoovale: „Sa ütled mulle: „Vii see rahvas sinna maale”, aga sa pole mulle teada andnud, kelle sa saadad koos minuga. Sa oled ju öelnud: „Ma olen sind valinud”^f ja sa oled mulle meelepärane.” **13** Kui ma olen sulle meelepärane, siis anna mulle palun teada oma teed,^g et võiksin sind tundma õppida ja edaspidigi sulle meelepärane olla. Mõtlege ka sellele, et see on sinu rahvas.”^h **14** Tema vastas: „Ma ise tulen koos sinuga^h

33:12 * Sõna-sõnal „ma tunnen sind nimepidi”.

ja annan sulle rahu.”^a **15** Seepeale ütles Mooses: „Kui sa meiega ei tule, siis parem ära saada meid siit minema. **16** Aga mille järgi aru saada, et ma olen sulle meelepärane, mina ja su rahvas? Kas mitte sellest pole näha, et mina ja su rahvas erineme kõigist teistest rahvastest maa peal, kui sa tulled koos meiega?”^b

17 Jehoova ütles Moosesele: „Ma teen seda, mida sa oled palunud, sest sa oled mulle meelepärane ja ma olen sind valinud.” **18** Siis Mooses ütles: „Palun näita mulle oma auhiilgust.” **19** Tema aga vastas: „Ma näitan sulle kogu oma headust ja räägin sulle oma nimest Jehoova.^c Ma osutan soosingut, kellele osutan, ja halastan, kellele halastan.”^d **20** Ent ta lisas: „Sa ei või näha mu palet, sest ükski inimene ei või mind näha ja jääda elama.”

21 Jehoova ütles veel: „Siin minu juures on üks koht, tule seisa selle kalju peale. **22** Kui mu auhiilgus möödub, panen ma su kaljulohesse ja varjan sind oma käega, kuni ma olen möödunud. **23** Seejärel võtan ma oma käe ära ja sa näed mind selja tagant. Aga mu palet sa näha ei või.”^e

34 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Raiu endale kaks kivitahvli, esimeste sarnased,^f ja ma kirjutan tahvlitele sõnad, mis olid esimestel tahvlitel,^g mis sa purustasid.^h **2** Pane end hommikuks valmis, sest hommikule pead sa tõusma Siinai mäele ja tulema minu ette mäe tippu.ⁱ **3** Aga mitte keegi ei või tulla üles koos sinuga, ärgu nähtagu kogu mäel ke-

PTK 33

- a Jos 21:44
Jos 23:1
b 4Mo 14:13, 14
5Mo 4:34
2Sa 7:23
L 147:20
c 2Mo 3:13
2Mo 6:3
2Mo 34:6
d Ro 9:15
e Joh 1:18

PTK 34

- f 5Mo 10:1
g 5Mo 9:10
h 2Mo 32:19
5Mo 9:17
i 2Mo 19:20
2Mo 24:12

Teine veerg

- a 2Mo 19:12, 13
b Ap 7:38
c 2Mo 6:3
2Mo 33:19
d Lu 6:36
e 2Mo 22:27
2Aj 30:9
Neh 9:17
L 86:15
Jl 2:13
f 4Mo 14:18
2Pe 3:9
g Jer 31:3
Nu 3:22
Mi 7:18
h L 31:5
Ro 2:2
i Tn 9:4
j L 103:12
Jes 55:7
Ef 4:32
1Jo 1:9
k 5Mo 32:35
Jos 24:19
Ro 2:5
2Pe 2:4
Ju 14, 15
l 2Mo 20:5
5Mo 30:19
1Sa 15:2
m 2Mo 33:14
n 2Mo 32:9
2Mo 33:3
o 4Mo 14:19
p 2Sa 7:23
L 147:19, 20
q 2Mo 33:16
5Mo 10:21
r 2Mo 19:5, 6
5Mo 12:28

dagi teist. Isegi lambad, kitsed ja veised ärgu olgu karjas selle mäe ees.”^a

4 Mooses raius siis kaks kivitahvli, esimeste sarnased, ja tõusis hommikul vara ning läks üles Siinai mäele, nii nagu Jehoova oli teda käskinud, ja ta võttis kätte need kaks kivitahvli. **5** Jehoova laskus pilves alla^b ja tuli sinna tema juurde, ning rääkides nimest Jehoova,^c **6** möödus Jehoova tema eest ning kuulutas: „Jehoova, Jehoova on halastav^d ja kaastundlik*^e Jumal, kes ei vihastu kergesti,^f kes on tulvil truud armastust^g ja tõde^h, **7** kes osutab truud armastust tuhandeteleⁱ ning annab andeks eksimuse, üleastumise ja patu.^j Siiski ei jäta ta süüdlas karistamata,^k vaid patustaja lapsed ja lapselapsed langevad kolmanda ja neljanda põlvni tema karistuse alla.”^l

8 Mooses laskus kohe põlvili ja kummardas maani. **9** Ta ütles: „Kui ma nüüd olen sulle meelepärane, Jehoova, siis palun, Jehoova, käi koos meiega,^m kuigi me oleme kangekaelne rahvas.ⁿ Anna andeks meie süü ja patt^o ning võta meid enda omandiks.” **10** Jumal vastas: „Ma sõlmin teiega lepingu: ma teen kogu su rahva ees imelisi asju, mida pole kogu maa peal ega ühegi rahva seas kunagi tehtud.^p Kõik rahvad, kelle seas te elate, näevad Jehoova tegusid, ja see, mis ma teiega teen, äratav neis aukartust.^q

11 Pange tähele, mida ma tänäksin teile teha.^r Ma ajan teie

34:6 *Võib tõlkida ka „suuremeelne”.
^aVõib tõlkida ka „ustavust”.

eest ära emorlased, kaananlased, hetid, perislased, hiivlased ja jebuuslased.^a **12** Vaadake, et te ei tee lepingut selle maa elanikega, kuhu te lähete,^b sest see saaks teile püüniseks.^c

13 Lõhkuge nende altapid, purustage nende pühad sambad ja raiuge maha nende pühad tuld.^d **14** Te ei tohi kummarada teiste jumalate ette,^e sest Jehoova ootab jäägitut pühendumust. Jah, ta on Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.^f

15 Vaadake, et te ei tee lepingut selle maa elanikega, sest nad käivad hoora kombel oma jumalate järel ja ohverdavad oma jumalatele.^g Nad kutsuvad ka teid ja te sööte nende ohvrust.^h **16** Siis te võtate nende tütreid oma poegadele,ⁱ aga nende tütreid käivad hoora kombel oma jumalate järel ning panevad ka teie pojad hoora kombel nende jumalate järel käima.^j

17 Te ei tohi endale teha ebajumalakujusid!^k

18 Pidage hapnemata leiba päeva.^l Sööge hapnemata leiba seitse päeva, nagu ma olen teid käskinud. Sööge seda määratud ajal avivikuul*,^m sest avivikuul te lahkusite Egiptusest.

19 Iga meessoost esmasündinu on minu,ⁿ samuti kõik su kariloomade esmikud, nii pulid kui ka jäärad.^o **20** Eesli esmik tuleb lunastada, anna tema eest lamma. Aga kui sa teda ei lunasta, murra ta kael. Samuti tuleb sul vabaks osta iga esmasündinud poeg.^p Keegi ärgu tulgu minu ette tühjade kätega!

34:13 *Vt „Sõnaseletusi“, märksõnad „päha sammas“ ja „päha tulp“. **34:18** *Vt lisa B15.

PTK 34

a 2Mo 3:8

2Mo 33:2

5Mo 7:1

b 5Mo 7:2

c 2Mo 23:

32, 33

d 2Mo 23:24

5Mo 12:3

e 2Mo 20:3

1Ko 10:14

1Jo 5:21

f Jos 24:19

g 1Ko 10:20

h 4Mo 25:2

2Ko 6:14

i Esr 9:2

j 5Mo 7:4

5Mo 31:16

Koh 2:17

Koh 8:33

1Ku 11:2

Neh 13:26

L 106:28

k 2Mo 32:8

3Mo 19:4

l 3Mo 23:6

m 2Mo 23:15

n 2Mo 13:2

Lu 2:23

o 2Mo 22:30

p 2Mo 13:15

4Mo 18:

15, 16

15, 16

Teine veerg

a 5Mo 5:12

b 2Mo 23:16

3Mo 23:34

c 5Mo 16:16

d 2Mo 34:11

e 2Mo 23:18

f 2Mo 12:10

4Mo 9:12

g 4Mo 18:

8, 12

5Mo 26:2

Op 3:9

h 2Mo 23:19

5Mo 14:21

i 2Mo 24:4

5Mo 31:9, 11

j 2Mo 24:8

5Mo 4:13

k 5Mo 9:18

l 2Mo 31:18

5Mo 10:2

m 2Mo 32:15

n 2Ko 3:7

21 Kuus päeva tee tööd, aga seitsmendal päeval puhka,^a seda ka künni- ja lõikusajal.

22 Pea nädalatepüha, ohverdades uudsevilja oma nisulõikusest, ning pea saagikoristus-püha* aastavahetusel.^b

23 Kolm korda aastas tulgu kõik mehed oma isanda Jehoova, Iisraeli Jumala ette.^c

24 Ma ajan rahvad sinu eest ära^d ja laiendan su maavaldusi. Keegi ei himusta su maad, kui sa lähed kolm korda aastas oma Jumala Jehoova palge ette.

25 Sa ei tohi ohverdada mulle tapaohvri verd koos hapnenuga.^e Paasapäha tapaohver ei tohi seista üle öö hommikuni.^f

26 Parim oma maa uuest saagist too Jehoova, oma Jumala kotta.^g

Sa ei tohi keeta kitsetalle ta ema piimas.^h

27 Jehoova ütles Moosesele veel: „Pane need sõnad kirja,ⁱ sest nende sõnade alusel sõlmin ma lepingu sinu ja Iisraeliga.“^j **28** Mooses oli Jehoova juures 40 päeva ja 40 ööd. Ta ei söönud leiba ega joonud vett.^k Ja Jumal kirjutas tahvlitele lepingu sõnad, kümme käsku.^l

29 Mooses tuli Siinai mäelt alla ja tal oli käes kaks tunnistustahvliit.^m Ta ei teadnud, et Jumalaga rääkimisest ta nägu hiilgas. **30** Kui Aaron ja iisraelased Moosest nägid, märkasid nad, et tema nägu hiilgab, ja kartsid talle läheneda.ⁿ

31 Aga Mooses kutsus neid ning Aaron ja kõik koguduse peamehed tulid tema juurde ning Mooses rääkis nendega.

34:22 *Nimetati ka lehtmajadepühaks.

32 Seejärel tulid ka teised iisraellased tema juurde ja Mooses andis neile edasi kõik käsud, mis ta oli Jehoova käest Siinai mäel saanud.^a **33** Kui Mooses nendega rääkimise lõpetas, pani ta näole katte.^b

34 Aga kui Mooses taas Jehoovaga rääkima läks, võttis ta katte ära, kuni ta jälle välja tuli.^c Kui ta siis välja tuli, andis ta iisraellastele edasi käsud, mis ta oli saanud.^d **35** Iisraellased nägid, et Mooses nägu hiilgab, ning Mooses pani katte näole tagasi, kuni ta läks sisse, et Jumalaga rääkida.^e

35 Hiljem kutsus Mooses kokku terve iisraellaste koguduse ja ütles: „Jehoova on andnud teile käsu, mida teil tuleb järgida:^f **2** kuus päeva võib tööd teha, aga seitsmendat päeva pidage pühaks, see on hingamispäev Jehoova auks, täielik puhkus.^g Igaüks, kes siis tööd teeb, tuleb surmata.^h **3** Hingamispäeval ei tohi te süüdata tuld üheski oma elupaigas.”

4 Mooses ütles tervele iisraellaste kogudusele veel: „Jehoova on käskinud: **5** „Tooge sellest, mis teil on, Jehoovale annetus.ⁱ Igaüks, kes soovib südamest anda,^j toogu Jehoovale annetuseks kulda, hõbedat ja vaske, **6** sinist, purpurpunast, erepunast ja peenlinast lõnga, kitsevilla,^k **7** punaseks värvitud jääranahku, hülgenahku, akaatsiapuud, **8** õli lampide tarvis, palsamit võideõli ja healõhnalise suitsutusrohu valmistamiseks^l **9** ning onüksikive ja muid kive õlarüü^m ja rinakilbiⁿ jaoks.

PTK 34

- a 2Mo 24:3
- 5Mo 1:3
- b 2Ko 3:13
- c 2Ko 3:16
- d 5Mo 27:10
- e 2Ko 3:7, 13

PTK 35

- f 2Mo 34:32
- g 2Mo 20:9, 10
- 3Mo 23:3
- h 2Mo 31:14, 15
- 4Mo 15:32, 35
- i 2Mo 25:2–7
- 2Mo 35:29
- j 2Ko 8:12
- 2Ko 9:7
- k 2Mo 26:7
- 2Mo 36:8
- l 2Mo 25:3, 6
- m 2Mo 28:9
- 2Mo 39:14
- n 2Mo 28:15

Teine veerg

- a 2Mo 31:6
- 2Mo 36:1
- b 2Mo 25:10
- c 2Mo 25:13
- d 2Mo 25:17
- e 2Mo 26:31
- f 2Mo 25:23
- g 2Mo 25:30
- 3Mo 24:5, 6
- h 2Mo 25:31
- i 2Mo 27:20
- j 2Mo 30:1
- 2Mo 37:25
- 2Mo 40:5
- k 2Mo 30:34, 35
- l 2Mo 27:1
- m 2Mo 30:18
- 2Mo 38:8
- n 2Mo 27:9
- o 2Mo 27:19
- p 2Mo 31:6, 10
- 2Mo 39:33, 41
- q 2Mo 39:1
- r 2Mo 25:2
- 2Mo 36:2
- 2Ko 8:12
- 2Ko 9:7
- s 2Mo 38:24

10 Tulgu teie seast kõik osavad^a ja tehku, mida Jehoova on käskinud: **11** telkpühamu koos selle katetega, selle haagid ja seinaraamid, põiklatid, sambad ja tapipesaga alused; **12** laegas^b ja selle kangid,^c kaas^d ja eesriie;^e **13** laud,^f selle kangid ja kõik selle riistad ning vaateleivad;^g **14** lam-bijalg^h lampide jaoks, selle riistad, lambid ja õli valgustuse tarvis;ⁱ **15** suitsutusaltar^j ja selle kangid; võideõli ja healõhnaline suitsutusrohi;^k kardin telkpühamu sissekäigu jaoks; **16** põletusohvrialtar^l ja selle vasest rest, kangid ja kõik selle riistad; pesemiseõli ja selle alus;^m **17** õue ümbritsev kangast piire,ⁿ selle postid ja tapipesaga alused, kardin õue sissekäigu jaoks; **18** telkpühamu ja õuepiirde vaiad ning nende nõõrid;^o **19** peenkootud riided^p pühamus teenimiseks, pühad riided preester Aaronile^q ja tema poegade preestriiided.”

20 Siis läks terve iisraellaste kogudus Mooses juurest ära. **21** Igaüks, keda süda sundis^r ja keda tema vaim ajendas, tõi Jehoovale annetuse kogudusetelgi tööde ja kogu sealsete teenistuse ning pühade riiete tarvis. **22** Nii mehed kui ka naised, kes südamest soovisid anda, tulid ja töid proosse, kõrvarõngaid, sõrmuseid, muid väärisasju ning igasuguseid kuldesemeid. Kõik nad töid oma kuldesemeid kõigutusohvriks Jehoovale.^s **23** Kellel oli sinist, purpurpunast, erepunast ja peenlinast lõnga, kitsevilla, punaseks värvitud jääranahku ja hülgenahku, tõi seda kõike.

24 Kes tõi hõbedat ja vaske, anetas selle Jehoovale, ja kellel oli töödeks vajaminevat akaat-siapuud, tõi seda.

25 Kõik osavad naised^a ketrasid käsitsi ning tõi kedratud sinist, purpurpunast, erepunast ja peenlinast lõnga.

26 Kõik osavad naised, kelle süda neid sundis, ketrasid kitsevilla.

27 Rahva peamehed tõi oonüksikive ja muid kive õlarüü ja rinnakilbi^b jaoks **28** ning palsamit ja õli lampide, võide-õli^c ja healõhnalise suitsutus-rohu tarvis.^d **29** Kõik mehed ja naised, keda süda sundis, tõi midagi töödeks, mida Jehoova oli Moosese kaudu käskinud teha. Iisraellased tõi selle kõik Jehoovale vabatahtliku ohvrina.^e

30 Siis ütles Mooses iisraelastele: „Jehoova on valinud Betsaleeli, Huuri poja Uuri poja Juuda suguharust.^f **31** Ta on tema täitnud Jumala vaimuga ja andnud talle tarkust, arusaamist ja teadmisi, et ta oskaks teha igasugust käsitööd, **32** kõike kunstipäraselt kujundada, töötada kulla, hõbedat ja vasega, **33** töödelda kive ja neid raami seada ning valmistada igasuguseid kunstipäraseid puidust esemeid. **34** Ta on andnud temale ja Oholiabile,^g Ahisamaki pojale Daani suguharust, oskuse teisi õpetada. **35** Ta on andnud neile oskuse^h teha igasugust käsitööd: tikkida ja kududa sinisest, purpurpunasest, erepunasest ja peenlinasest lõngast ning teha kangrutööd. Need mehed teevad igasuguseid tõi ja oskavad kõike kunstipäraselt kujundada.

PTK 35

a 2Mo 28:3
2Mo 31:6
2Mo 36:8b 2Mo 28:
15, 28
2Mo 39:
15, 21c 2Mo 30:
23–25d 2Mo 30:
34, 35e 2Mo 36:5
2Ko 9:7

f 2Mo 31:2–6

g 2Mo 36:1

h 2Mo 31:3

Teine veerg

PTK 36

a 2Mo 25:9
2Mo 31:6b 2Mo 28:3
2Mo 35:10c 2Mo 35:
21, 26d 2Mo 35:5–9
Op 3:9
2Ko 9:7

e 2Mo 31:6

f 2Mo 25:9
2Mo 39:32
Heb 9:9

g 2Mo 26:1–6

36 Betsaleel töötagu koos Oholiabi ja kõigi osavate meestega, kellele Jehoova on andnud tarkust ja arusaamist, et nad oskaksid teha kõiki püha paigaga seotud tõi, nagu Jehoova on käskinud.”^a

2 Mooses kutsuski Betsaleeli, Oholiabi ja kõik osavad mehed, kellele Jehoova oli andnud tarkust,^b igäuhe, kes oli meeldi valmis seda tööd tegema.^c

3 Siis võtsid nad Moosese käest kogu annetuse,^d mille iisraellased olid toonud püha paigaga seotud tööde jaoks. Aga rahvas tõi Moosesele igal hommikul vabatahtlikke ande üha juurde.

4 Siis tulid üksteise järel kõik targad mehed, kes selle püha tööga olid algust teinud,

5 ja ütlesid Moosesele: „Rahvas toob palju rohkem, kui on vaja selleks tööks, mida Jehoova on käskinud teha.” **6** Mooses lasi kõikjal laagris teatada: „Mehed ja naised, ärge pühaks annetuseks midagi rohkem tooge.” Ja rahvas ei toonud enam midagi juurde. **7** Annetustest piisas täielikult kogu tööks ja jäi ülegi.

8 Need osavad töölised^e tegid telkpühamu^f 10-st kangast, mis olid valmistatud peenlinasest korrutatud lõngast, sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast. Ta* kaunistas kangad keerubitega.^g **9** Iga kangas oli 28 küünart pikk ja 4 küünart lai.* Kõik kangad olid samade mõõtudega.

10 Siis ühendas ta 5 kangast omavahel ja ka teised 5 kangast omavahel. **11** Seejärel tegi ta

36:8 *Ilmselt Betsaleel. **36:9** *12,5 m pikk ja 1,8 m lai. (Vt lisa B14.)

ühe kangarea serva sinisest lõngast aasad ja samasugused aasad tegi ta ka teise kangarea serva, kangaridade ühenduskohta. **12** Ta tegi 50 aasa ühe kangarea serva ja 50 aasa teise kangarea serva, nende ühenduskohta, nii et aasad olid kohakuti. **13** Lõpuks tegi ta 50 kuldhaaki ja ühendas telgikangad nende abil, nii et telkpühamust sai üks tervik.

14 Telkpühamu katteks tegi ta kitse villast kangad. Ta tegi 11 kangast.^a **15** Iga kangas oli 30 küünart pikk ja 4 küünart lai.* **16** Kõik 11 kangast olid samades mõõtudega. **17** Siis ühendas ta 5 kangast omavahel ja ülejäänud 6 omavahel. **17** Seejärel tegi ta 50 aasa ühe kangarea serva ja 50 aasa teise kangarea serva, kangaridade ühenduskohta. **18** Pärast seda tegi ta 50 vaskhaaki, et katte võiks ühendada üheks tervikuks.

19 Ta tegi telgikattele katte punaseks värvitud järanahkadest ja kõige peale veel ühe katte hülgenahkadest.^b

20 Siis tegi ta telkpühamule akaatsiapuust^c seinaraamid, mis pandi püsti.^d **21** Iga seinaraam oli 10 küünart kõrge ja 1,5 küünart lai.* **22** Igal seinaraamil oli 2 tappi üksteise kõrval. Niimoodi tegi ta kõik telkpühamu seinaraamid. **23** Ta tegi telkpühamu lõunapoolse külje tarvis 20 seinaraami. **24** Nende 20 seinaraami alla tegi ta 40 hõbedast, tapipesaga alust: 2 alust iga seinaraami alla, kummalegi tapile üks.^e **25** Telkpühamu teise, põhjapoolse külje tarvis tegi ta samuti 20 seinaraami **26** ning

36:15 *13 m pikk ja 1,8 m lai. 36:21 *4,5 m kõrge ja 65 cm lai.

PTK 36

a 2Mo 26:7-11

b 2Mo 26:14

c 2Mo 25:10, 23
2Mo 27:1
2Mo 30:5
2Mo 36:36

d 2Mo 26:15-18

e 2Mo 26:19-21

Teine veerg

a 2Mo 26:22-25

b 2Mo 26:26-28

c 2Mo 26:29

d 2Mo 40:21
Heb 10:19, 20e 1Mo 3:24
2Mo 26:31, 32

f 2Mo 26:36, 37

40 hõbedast, tapipesaga alust: 2 alust iga seinaraami alla.

27 Telkpühamu tagakülje jaoks, mis jääb lääne poole, tegi ta 6 seinaraami.^a **28** Ta tegi telkpühamu tagumisse külge 2 seinaraami nurgapostideks. **29** Need koosnesid kahest ühesugusest osast, mis algasid alt ja said üleval esimese rõnga juures kokku. Nii-sugused tegi ta 2 nurgaposti. **30** Seinaraame oli kokku 8 ning neil oli 16 hõbedast, tapipesaga alust: 2 alust iga seinaraami all.

31 Siis tegi ta akaatsiapuust põiklatisid: 5 latti telkpühamu ühe külje seinaraamide jaoks,^b **32** 5 latti telkpühamu teise külje seinaraamide jaoks ja 5 latti telkpühamu lääne pool asuva tagakülje seinaraamide jaoks. **33** Seejärel pani ta keskmise latti seinaraamide keskohta, nii et see ulatus ühest otsast teise. **34** Ta kattis seinaraamid kullaga ja tegi neile kullast rõngad lattide hoidmiseks ning kattis ka latid kullaga.^c

35 Siis tegi ta eesriide^d sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast. Ta kaunistas selle keerubitega.^e **36** Ta tegi selle jaoks 4 akaatsiapuust sammast ja kattis need kullaga, ka nende konksud olid kullast. Ta valas sammaste jaoks 4 hõbedast, tapipesaga alust. **37** Seejärel tegi ta telgi sissekäigu ette kardina, mille ta kudus sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast.^f **38** Ta valmistas ka 5 sammast ja nende konksud ning kattis sammaste ülaosad ja kinnitused kullaga, kuid nen-

de 5 tapipesaga alust olid vastest.

37 Siis tegi Betsaleel^a akaatsiapuust laeka.^b See oli 2,5 küünart pikk, 1,5 küünart lai ja 1,5 küünart kõrge.*^c

2 Ta kattis selle nii seest kui ka väljast puhta kullaga ning tegi selle ümber kullast ehisliistu.^d **3** Seejärel valas ta 4 kuldrõngast ja kinnitas need laeka nelja jala kohale, 2 rõngast ühele küljele ja 2 teisele küljele. **4** Edasi tegi ta akaatsiapuust kangid ja kattis need kullaga.^e **5** Ta pistis kangid läbi rõngaste laeka külgedel, et nendega saaks laegast kanda.^f

6 Seejärel tegi ta puhtast kullast kaane.^g See oli 2,5 küünart pikk ja 1,5 küünart lai.*^h

7 Siis sepistas ta kaane kumbagi otsa 2 kullast keerubit.ⁱ

8 Üks keerub oli ühes otsas ja teine keerub teises otsas. Ta tegi keerubid kaane mõlemasse otsa. **9** Kummagi keerubi 2 tiiba olid sirutunud ülespoole ja nad katsid tiibadega kaant.^j Nad asetsesid vastamisi ja nende näod olid kaane poole.^k

10 Siis tegi ta akaatsiapuust laua.^l See oli 2 küünart pikk, 1 küünar lai ja 1,5 küünart kõrge.*^m **11** Ta kattis selle puhta kullaga ja kaunistas ümbertringi kullast äärisega. **12** Seejärel ääristas ta lauaplaadi kämblalaiuse* liistuga ja kaunistas liistu kullast äärisega. **13** Siis valas ta 4 kuldrõngast ja pani need laua nelja nurga, kuhu olid kinnitatud lauajalad. **14** Rõngad olid liistu lä-

37:1 *1,1 m pikk, 65 cm lai ja 65 cm kõrge. (Vt lisa B14.) 37:6 *1,1 m pikk ja 65 cm lai. 37:10 *90 cm pikk, 45 cm lai ja 65 cm kõrge. 37:12 *7,4 cm.

PTK 37

a 2Mo 31:2-5
2Mo 38:22b 2Mo 40:3
4Mo 10:33c 2Mo 25:
10-15

d Heb 9:4

e 2Aj 5:9

f Jos 3:8

g 3Mo 16:2, 14
1Aj 28:11h 2Mo 25:
17-20i 1Mo 3:24
2Mo 40:20

j Heb 9:5

k 1Sa 4:4
L 80:1

l 2Mo 40:4

m 2Mo 25:
23-28

Teine veerg

a 2Mo 25:29

b 2Mo 40:24
3Mo 24:4
2Aj 13:11c 2Mo 25:
31-39

d 4Mo 8:2

e 2Mo 30:7
2Mo 40:5
L 141:2
Ilm 8:3

f 2Mo 30:1-5

2. MOOSESE 37:1-26

hedal kangide jaoks, millega lauda kanda. **15** Siis tegi ta laua kandmiseks akaatsiapuust kangid ja kattis need kullaga. **16** Pärast seda tegi ta puhtast kullast riistad, mis pandi laua peale: vaagnad, peekrid, kausid ja kannud joogiohvrite valamiseks.^a

17 Siis tegi ta puhtast kullast lambijala.^b Ta tegi lambijala sepisena. Selle peaharu, lisaharud, õietuped, õienupud ja õied olid tehtud ühes tükis.^c

18 Peaharust lähtusid 6 lisaharu: 3 haru lambijala ühelt poolt ja 3 teiselt poolt. **19** Kõigil ühe poole harudel oli 3 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega ning ka kõigil teise poole harudel oli 3 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega. Niisugused olid need 6 lisaharu, mis lähtusid peaharust. **20** Lambijala peaharul oli 4 mandliõietuppe vaheldumisi nuppude ja õitega. **21** Nupud olid esimese, teise ja kolmanda harupaari all, kõigi peaharust lähtuva 6 lisaharu all. **22** Nupud ja harud, kogu lambijalg, olid sepistatud ühes tükis puhtast kullast.

23 Siis tegi ta puhtast kullast 7 lampi,^d tahipihid ja tahinõud.

24 Ta tegi lambijala koos kõigi selle riistadega 1 talendist* puhtast kullast.

25 Ta tegi ka akaatsiapuust suitsutusaltari.^e See oli neljakandiline: 1 küünar pikk, 1 küünar lai ja 2 küünart kõrge.* Altari sarved olid osa altari.^f **26** Ta kattis selle puhta kullaga, nii selle pealispinna, kõik küljed kui ka sarved,

37:24 *34,2 kg. 37:25 *45 cm pikk, 45 cm lai ja 90 cm kõrge.

ja tegi selle ümber kullast ääri-
se. **27** Ta tegi sellele kahte
vastaskülge, kumbagi külge
äärise alla, 2 kuldrõngast, nii
et neisse sai panna kangid alti-
tari kandmiseks. **28** Seejärel
tegi ta akaatsiapuust kangid ja
kattis need kullaga. **29** Ta se-
gas oskuslikult* valmis püha
võideõli^a ja puhta healõhnalise
suitsutusrohu.^b

38 Betsaleel tegi akaatsia-
puust põletusohvrialta-
ri. See oli neljakandiline: 5
küünart pikk, 5 küünart lai ja
3 küünart kõrge.*^c **2** Ta tegi
selle nelja nurka sarved, mis
olid osa altarist, ja kattis alta-
ri vasega.^d **3** Seejärel tegi ta
kõik altari riistad: tuhanõud,
kühvlid, kausid, hargid ja sõe-
pannid. Ta tegi kõik altari riis-
tad vasest. **4** Samuti tegi ta
altarile resti, vasest võre, mil-
le ta pani randist allapoo-
le, altari keskpaika. **5** Siis val-
las ta kangide jaoks 4 rõngast
ja pani need vaskvõre lähedale
nelja nurka. **6** Ta tegi ka
akaatsiapuust kandekangid ja
kattis need vasega. **7** Seejärel
pistis ta kangid altari külgedel
olevatesse rõngastesse, et seda
saaks kanda. Altari valmistas
ta laudadest, see oli kastikuju-
line, seest tühi.

8 Siis tegi ta vasknõu^e ja sel-
le vaskaluse nende naiste peeg-
litest*, kes teenisid korra järgi
kogudusetelgi sissekäigu juu-
res.

9 Seejärel valmistas ta õue-
piirde.^f Õue lõunakülge valmis-
tas ta 100 küünra* pikkuse

37:29 *Võib tõlkida ka „salvitegijate vii-
sil”. 38:1 *2,2 m pikk, 2,2 m lai ja 1,3 m
kõrge. (Vt lisa B14.) 38:8 *St metall-
peeglitest. 38:9 *45 m.

PTK 37

a 2Mo 30:
25, 33
2Mo 40:9b 2Mo 30:
34, 35
L 141:2

PTK 38

c 2Mo 27:1-8
2Mo 40:10

d 2Aj 1:5

e 2Mo 30:18
3Mo 8:11
1Ku 7:23

f 2Mo 40:8

Teine veerg

a 2Mo 27:9-15

b 2Mo 27:17

c 2Mo 27:16

d 2Mo 27:19

kangast piirde, mis oli peen-
linasest korrutatud lõngast.^a

10 Selle 20 posti ja nende 20
tapipesaga alust olid vasest.
Postide konksud ja kinnitused
olid hõbedast. **11** Ka põhja-
küljes oli 100 küünra pikkune
kangast piire. Selle 20 posti ja
nende 20 alust olid vasest. Pos-
tide konksud ja kinnitused olid
hõbedast. **12** Aga lääneküljes
oli 50 küünra* pikkune kangast
piire, millel oli 10 posti koos
10 alusega. Postide konksud
ja kinnitused olid hõbedast.
13 Ka idaküljes, päikesetõusu
pool, oli kangast piire 50 kü-
nart pikk. **14** Ühel pool oli 15
küünra* pikkune kangast piire,
millel oli 3 posti koos 3 aluse-
ga. **15** Ka teisel pool õue sis-
sekäiku oli 15 küünra pikkune
kangast piire, millel oli 3
posti koos 3 alusega. **16** Kogu
see õue ümbritsev piire oli
peenlinasest korrutatud lõn-
gast. **17** Postide alused olid
vasest, aga konksud ja kinni-
tused olid hõbedast ning pos-
tide ülaosa oli kaetud hõbedaga.
Kõigil õuepostidel olid hõ-
bedast kinnitused.^b

18 Õue sissekäigu kardin
oli kootud sinisest, purpurpu-
nasest ja erepunasest lõngast
ning peenlinasest korrutatud
lõngast. See oli 20 küünart lai
ja 5 küünart kõrge,* sama kõr-
ge nagu õue ümbritsev kangast
piire.^c **19** Sissekäigu 4 posti
ja postide 4 alust olid vas-
est. Postide konksud olid hõ-
bedast ja nende ülaosa ja kin-
nitused olid kaetud hõbedaga.
20 Kõik telkpühamu ja õue-
piirde vaiad olid vasest.^d

38:12 *22 m. 38:14 *7 m. 38:18 *9 m
lai ja 2,2 m kõrge.

21 Järgnevalt on toodud tunnistaslaekaga telkpühamu^a ehitamiseks kasutatud materjalide hulk, mille Moosese käsul panid kirja leviidid^b preester Aaroni poja Iitamari^c juhatusel. **22** Betsaleel,^d Huuri poja Uuri poeg Juuda suugarust, tegi kõik, mida Jehoova oli Moosesel teha käskinud. **23** Koos temaga oli Oholiab,^e Ahisamaki poeg Daani suugarust, osav käsitöölaine, tikkija ning kuduja, kes kasutas sinist, purpurpunast, erepunast ja peenlinast lõnga.

24 Kokku oli kõigutusohvriks toodud kulda,^f mida kasutati kõigiks püha paigaga seotud töödeks, 29 talenti* ja 730 seeklit^g püha paiga seekli järgi. **25** Hõbedat, mida töid koguduses arvelevõetud, oli 100 talenti* ja 1775 seeklit^g püha paiga seekli järgi. **26** Kõik arvelevõetud mehed, 20-aastased ja vanemad,^g keda oli kokku 603550,^h töid igaüks pool seeklit* püha paiga seekli järgi.

27 Püha paiga ja eesriide tapipesaga aluste valamiseks kulus kokku 100 talenti hõbedat: 100 aluse kohta kulus 100 talenti, 1 talent iga aluse kohta. **28** Aga 1775 seeklist tegi ta sammaste konksud ja kattis sammaste ülaosa ning ta ühendas sambad omavahel.

29 Kõigutusohvri vaske oli 70 talenti* ja 2400 seeklit^g. **30** Sellest tegi ta koguduseltgi sissekäigu tapipesaga alused, vaskaltari ja selle vaskrestid, kõik altari riistad, **31** õuepiirde ja õue sissekäi-

38:24 *992 kg. #8,3 kg. **38:25** *3,4 tonni. #20 kg. **38:26** *5,7 g. **38:29** *2,4 tonni. #27 kg.

PTK 38

a 2Mo 25:16
2Mo 31:18
4Mo 17:7

b 4Mo 3:6
4Mo 4:
46, 47

c 2Mo 6:23
4Mo 4:28
1Aj 6:3

d 2Mo 31:2-5
2Mo 35:30
2Mo 36:1
2Mo 37:1
2Aj 1:5

e 2Mo 31:6
2Mo 35:34
2Mo 36:2

f 2Mo 35:22

g 2Mo 30:15

h 2Mo 12:37
4Mo 1:
45, 46

i 2Mo 26:
19-21
2Mo 26:
25, 32

Teine veerg

a 2Mo 27:19

PTK 39

b 2Mo 35:23

c 2Mo 28:4, 5
2Mo 29:5
2Mo 35:
10, 19

d 2Mo 28:6-8
3Mo 8:7

e 2Mo 29:5

f 2Mo 28:
9, 10

g 2Mo 28:12

h 3Mo 8:8

i 2Mo 28:
15-21

2. MOOSESE 38:21-39:9

gu tapipesaga alused ning kõik telkpühamu ja õuepiirde vaiad.^a

39 Pühas paigas teenimiseks mõeldud riided kooti sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast.^b Samuti tehti pühad riided Aaronile,^c nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

2 Õlarüü^d tehti kullast ning sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast ning peenlinasest korrutatud lõngast.

3 Kuldplaadid taoti õhukeseks lehtedeks ja lõigati kiududeks, et põimida need kaudu kokku sinise, purpurpunase, erepunase ja peenlinase lõngaga. **4** Õlarüü tarvis tehti kaks õlatükki, millega õlarüü kaks poolt omavahel ühendati.

5 Õlarüüle tehti kootud vöö, millega sai õlarüü kokku siduda.^e Vöö valmistati samadest materjalidest: kullast ning sinisest, purpurpunasest, erepunasest lõngast ja peenlinasest korrutatud lõngast, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

6 Siis pandi kuldraami oonüksikivid, millesse uurendati Iisraeli poegade nimed, nagu uurendatakse pitsatit.^f **7** Need asetati õlarüü õlatükkidele kui Iisraeli poegade meenutuskivid,^g nagu Jehoova oli Moosest käskinud. **8** Siis valmistati rinnakilp^h samamoodi nagu õlarüü, kunstipäraselt kootuna: kullast ning sinisest, purpurpunasest, erepunasest lõngast ja peenlinasest korrutatud lõngast.ⁱ **9** See oli kokkumurtuna nelinurkne. Rinnakilp tehti nii, et kokkumurtuna oli see 1 vaks* pikkune ja

39:9 *22,2 cm. (Vt lisa B14.)

1 vaksa laiune. **10** Selle peale pandi 4 rida kive: esimese ritta rubiin, topaas ja smaragd; **11** teise türkiis, safiir ja jaspis; **12** kolmandasse lešemikivi*, ahhaat ja ametüst; **13** neljandasse krüsoliit, oonüks ja nefriit. Need pandi kuldraamidesse. **14** Igale kivile vastab üks Iisraeli 12 pojast. Nende nimed olid uurendatud, nagu uurendatakse pitsatit. Iga nimi esindas ühte 12 suguharust.

15 Rinnakilbile tehti keerutatud nõõri taolised puhtast kullast ketid.^a **16** Siis tehti 2 kuldraami ja 2 kuldrõngast ning rõngad kinnitati rinnakilbi ülemistesse nurkadesse. **17** Seejärel pandi need 2 kuldketi läbi 2 rõnga rinnakilbi nurkades. **18** Kummagi keti teine ots pisteti läbi raami ja kinnitati õlarüü õlatükikidele selle esiküljel. **19** Edasi tehti veel 2 kuldrõngast ja kinnitati need rinnakilbi alumistesse nurkadesse, rinnakilbi tagaküljele õlarüü vastu.^b **20** Siis tehti veel 2 kuldrõngast ja pandi õlarüü külge õlatükkidest allapoole, ühenduskoha lähedale, kootud võõ kohale. **21** Viimaks pandi rinnakilbi rõngastest läbi sinine pael ja see kinnitati õlarüü rõngaste külge, et rinnakilp püsiks õlarüül, kootud võõ kohal paigal, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

22 Siis kudas kangur õlarüü juurde sinisest lõngast varrukata pealisrõiva.^c **23** Sellel oli pea jaoks avaus, mis oli otsekui

39:12 *Pole teada, mis kiviga oli tegu. See võis olla merevaik, hüatsint, opaal või turmaliiin.

PTK 39

a 2Mo 28:
22–25b 2Mo 28:
26–28c 2Mo 28:
31–35

Teine veerg

a 2Mo 28:
39, 40

b 2Mo 28:4

c 2Mo 29:8, 9

d 2Mo 28:42

e 2Mo 28:
36, 37
3Mo 8:9f 2Mo 25:40
Heb 8:5

g 2Mo 36:8

h 2Mo 36:14

i 2Mo 36:18

j 2Mo 36:20

k 2Mo 36:31

l 2Mo 36:24

m 2Mo 36:19

soomusrüü kaelus: avause ümber oli ääris, et see ei rebeneks.

24 Pealisrõiva allääre palistuse külge tehti omavahel kokkukeerutatud sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast granaatõunad. **25** Lisaks tehti puhtast kullast kellukesed, mis pandi pealisrõiva allääre palistuse külge granaatõunte vahele: **26** kuldkelluke ja granaatõun vaheldumisi teenistuseks mõeldud pealisrõiva allääres, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

27 Aaronile ja ta poegadele tehti kangrutõõna ka peenlinasest lõngast rüüd,^a **28** peenlinane turban,^b peenlinane kaunistatud peakate,^c peenlinasest korrutatud lõngast püksid^d **29** ning peenlinasest korrutatud lõngast ja sinisest, purpurpunasest ja erepunasest lõngast kootud võõ, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

30 Lõpuks tehti puhtast kullast särav plaat, püha pühitusmärk,* ja sellesse uurendati, nagu uurendatakse pitsatit, sõnad „Jehoova on püha”.^e **31** Selle külge seoti sinine pael, et plaat turbani külge kinnitada, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

32 Kogu töö, mis tehti telkpühamu ehk kogudusetelgi juures, sai valmis. Iisraellased tegid kõik nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud,^f nad tegid täpselt nii.

33 Siis tõid nad telkpühamu^g Moosese juurde: selle katte,^h kõik selle riistad, haagid,ⁱ seinaraamid,^j põiklatid,^k sambad ja tapipesaga alused,^l **34** punaseks värvitud järanahkadest katte,^m hülgenahka-

39:30 * Võib tõlkida ka „püha laubaehe”.

dest katte, eesriide,^a **35** tunnistuslaeka, selle kangid^b ja kaane,^c **36** laua, kõik selle riistad,^d vaateleivad, **37** puhtast kullast lambijala ja sellel reas olevad lambid,^e kõik selle riistad,^f õli valgustuse jaoks,^g **38** kuldaltari,^h võideõli,ⁱ healõhnalise suitsutusrohu,^j telgi sissekäigu kardina,^k **39** vaskaltari^l ja selle vaskrestid, selle kangid^m ja kõik selle riistad,ⁿ pesemise nõu ja selle aluse,^o **40** kangast õuepiirde, selle postid ja tapipesaga alused,^p õue sissekäigu kardina,^q selle nõõrid ja vaiad,^r kõik riistad telkpühamu ehk kogudusetelgi teenistuse jaoks, **41** peenkotud riided pühamus teenimiseks, pühad riided preester Aaronile^s ja preestri riided tema poegadele.

42 Iisraellased tegid kõik nii, nagu Jehoova oli Moosesel teha käskinud.^s **43** Kui Mooses vaatas kogu nende töö üle, nägi ta, et nad olid teinud täpselt nii, nagu Jehoova oli käskinud. Siis Mooses õnnistas neid.

40 Siis ütles Jehoova Moosesele: **2** „Püstita telkpühamu ehk kogudusetelgi esimese kuu esimesel päeval.^z **3** Aseta sinna tunnistuslaegas^z ja pane selle ette eesriide.^t **4** Vii sinna laud^u ja pane paika kõik selle riistad, samuti vii sinna lambijalg^v ja süta selle lambid.^w **5** Aseta tunnistuslaeka ette kuldne suitsutusaltar^o ning riputa telkpühamu sissekäigu ette kardina.^a

6 Telkpühamu ehk kogudusetelgi sissekäigu kohakuti pane põletusohvrialtar^o **7** ning kogudusetelgi ja altari vahele asetage pesemise nõu

PTK 39

a 2Mo 36:35
b 2Mo 37:1, 4
c 2Mo 37:6
d 2Mo 37:10, 16
e 2Mo 37:17, 23
f 2Mo 25:38
g 2Mo 35:27, 28
h 2Mo 37:25
i 2Mo 37:29
j 2Mo 30:34, 35
k 2Mo 36:37
l 2Mo 38:1, 4
m 2Mo 38:6
n 2Mo 38:30
o 2Mo 30:18
p 2Mo 38:18
q 2Mo 38:20
r 2Mo 28:3
s 2Mo 35:10
t 2Mo 36:1

PTK 40

z 4Mo 7:1
ä 2Mo 25:21
t 4Mo 4:5
Heb 9:3
u 2Mo 26:35
v 2Mo 25:31
Heb 9:2
w 2Mo 25:37
ö 2Mo 30:1
ä 2Mo 26:36
ö 2Mo 38:1

Teine veerg

a 2Mo 30:18
b 2Mo 27:9
c 2Mo 27:16
2Mo 38:18
d 2Mo 30:23–25
e 3Mo 8:10
4Mo 7:1
f 2Mo 29:36, 37
3Mo 8:11
g 3Mo 8:6
h 2Mo 29:5
3Mo 8:7
i 3Mo 8:12
L 133:2
j 3Mo 8:13
k 3Mo 8:30
l Heb 7:11
m 2Mo 39:43
5Mo 4:2
n 4Mo 7:1
4Mo 9:15
o 2Mo 26:24
p 2Mo 26:15
q 2Mo 36:31
r 2Mo 26:7
2Mo 26:14
s 2Mo 31:18
s̄ 2Mo 25:22
2Mo 37:1
z 2Mo 37:4
1Ku 8:8
ž 2Mo 37:6
1Aj 28:11
t 3Mo 16:2
u 2Mo 36:35
Heb 10:19, 20

2. MOOSESE 39:35–40:21

ja vala sellesse vett.^a **8** Pane paika õuepiire^b ning õue sissekäigu ette pane kardina.^c **9** Seejärel võta võideõli^d ning võia telkpühamu ja kõik asjad, mis seal on.^e Pühitse telkpühamut ja kõiki selle riistu, et see saaks pühaks. **10** Võia põletusohvrialtar ja kõik selle riistad, pühitse seda, et see saaks väga pühaks.^f **11** Seejärel võia pesemise nõu ja selle alus ning pühitse seda.

12 Siis tulgu Aaron ja ta pojad kogudusetelgi sissekäigu juurde ning pesku end veega.^g **13** Pane Aaronile selga pühad riided^h ja võia taⁱ ning pühitse ametisse, et ta teeniks minu preestrina. **14** Seejärel tulgu tema pojad. Pane neile rüüd selga^j **15** ja võia nad, nagu sa võidsid nende isa,^k ning siis nad teenivad minu preestritena. Nende võidmine annab neile alalise õiguse teenida preestriametis põlvest põlve.^l

16 Mooses tegi kõik, mida Jehoova oli käskinud tal teha.^m Ta tegi täpselt nii.

17 Telkpühamu pandi püsti teise aasta esimese kuu esimesel päeval.ⁿ **18** Kui siis Mooses asus telkpühamut püstitama, pani ta kõigepealt paika tapipesaga alused,^o paigaldas seinaraamid,^p seadis kohale põiklatid^q ja pani püsti sambad. **19** Mooses laotas telkpühamule katted,^r nagu Jehoova oli teda käskinud.

20 Siis võttis ta tunnistuslauad^s ja pani need laekasse,^{s̄} seadis laeka külge kangid^z ja pani laekale kaane^ž peale.^t **21** Seejärel viis Mooses laeka telkpühamusse, riputas ette eesriide^u ja varjas

tunnistuslaeka,^a nagu Jehoova oli teda käs kinud.

22 Mooses asetaskogudusetelgi ehk telkpühamu põhjapoolsesse külge teisele poole eesriiet laua^b **23** ja pani selle peale Jehoova ette virnadesse leivad,^c nagu Jehoova oli teda käs kinud.

24 Siis pani ta kogudusetelgi ehk telkpühamu lõunapoolsesse külge lauaga kohakuti lambijala.^d **25** Mooses süütas Jehoova ees lambid,^e nagu Jehoova oli teda käs kinud.

26 Seejärel pani Mooses kogudusetelki eesriide ette kuldaltari,^f **27** et selle peal põletada healõhnalist suitsutusrohutu,^g nagu Jehoova oli teda käs kinud.

28 Siis pani ta telkpühamu sissekäigu ette kardina.^h

29 Telkpühamu ehk kogudusetelgi sissekäiguga kohakuti asetaskogudusetelgi põletusohvrialtari,ⁱ et ohverdada selle peal põletus- ja roahvleid,^j nagu Jehoova oli teda käs kinud.

30 Siis seadis ta kogudusetelgi ja altari vahele pesemis-

PTK 40

- a Heb 9:3
b 2Mo 37:10
Heb 9:2
c 2Mo 25:30
Mt 12:4
d 2Mo 37:17
e 2Mo 25:37
2Mo 37:23
f 2Mo 30:1
2Mo 37:25
g 2Mo 30:7
2Mo 30:34, 35
h 2Mo 26:36
2Mo 36:37
i 2Mo 38:1
j 2Mo 29:38

Teine veerg

- a 2Mo 30:18
b 2Mo 30:18, 19
c 2Mo 27:9
2Mo 38:9
d 2Mo 38:18
e 4Mo 9:15
Ilm 15:8
f 2Aj 5:14
g 4Mo 10:11
Neh 9:19
h 4Mo 9:17, 22
i 2Mo 13:21
4Mo 9:16
L 78:14

nõu ja valas sellesse pesemiseks vett.^a **31** Mooses ning Aaron ja ta pojad pesid seal oma käsi ja jalgu. **32** Alati kui nad läksid kogudusetelki või altari juurde, pesid nad end,^b nagu Jehoova oli Moosest käs kinud.

33 Viimaks pani ta telkpühamu ja altari ümber paika õuepiirde^c ning pani õue sissekäigu ette kardina.^d

Nii viis Mooses selle töö lõpule. **34** Siis kattis pilv kogudusetelgi ja Jehoova auhiilgus täitis telkpühamu.^e **35** Mooses ei saanud minna kogudusetelki, sest pilv oli selle kohal ja Jehoova auhiilgus oli täitnud telkpühamu.^f

36 Kõigil oma rännakutel lahkusid iisraellased laagripaigast alles siis, kui pilv telkpühamu kohalt üles tõusis.^g **37** Nad ei lahkunud laagripaigast enne, kui pilv üles tõusis.^h

38 Päeval oli kogu Iisraeli rahva nähes kõigil nende rännakutel telkpühamu kohal Jehoova pilv, aga öösel oli selle kohal tuli.ⁱ

KOLMAS MOOSESE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- Põletusohver (1–17)
- Roahover (1–16)
- Rahuohver (1–17)
Keeld süüa rasva ja verd (17)
- Patuohver (1–35)
- Patud ja vastavad ohvrid (1–6)
Teiste pattudest teadaandmine (1)

- Vaeste ohvrid (7–13)
Süüohver tahtmatu patu eest (14–19)
- Veel süüohvrist (1–7)
Juhendid ohverdamise kohta (8–30)
Põletusohver (8–13)
Roahover (14–23)
Patuohver (24–30)

- 7 Juhendid ohverdamise kohta (1–21)
 Süüohver (1–10)
 Rahuohver (11–21)
 Keeld süüa rasva ja verd (22–27)
 Preestrite osa (28–36)
 Lõppsõna ohvrite kohta (37, 38)
- 8 Aaron oma poegadega seatakse preestriametisse (1–36)
- 9 Aaron toob ametiseseadmisohvrid (1–24)
- 10 Jehoova tuli surmab Naadabi ja Abihu (1–7)
 Nõuded preestritele joomise ja söömise kohta (8–20)
- 11 Puhtad ja ebapuhtad loomad (1–47)
- 12 Puhastus pärast sünnitust (1–8)
- 13 Määrused pidalitõve kohta (1–46)
 Pidalitõbi riideesemetel (47–59)
- 14 Pidalitõvest puhtakssaamine (1–32)
 Kahjustunud majade puhastamine (33–57)
- 15 Voolused suguelunditest (1–33)
- 16 Lepituspäev (1–34)
- 17 Telkpühamu — ohvripaik (1–9)
 Keeld süüa verd (10–14)
 Määrused surnult leitud loomade kohta (15, 16)
- 18 Keelatud seksuaalsuhted (1–30)
 Ei tohi järgida kaananlaste eeskju (3)
 Verepilastus (6–18)
 Menstruatsiooni ajal (19)
 Homoseksuaalsus (22)
 Ühtimine loomaga (23)
 Ei tohi end rüvetada, muidu maa oksendab välja (24–30)
- 19 Seadused pühaduse kohta (1–37)
 Õige saagikoristus (9, 10)
 Hoolimine kurtidest ja pimedatest (14)
 Laimamine (16)
 Ei tohi pidada vimma (18)
 Maagia ja spiritism keelatud (26, 31)
 Tätoveeringud keelatud (28)
 Eakate austamine (32)
 Muulaste kohtlemine (33, 34)
- 20 Mooloki kummardamine, spiritism (1–6)
 Olge pühad ja austage vanemaid (7–9)
 Karistus lubamatute seksuaalsuhte eest on surm (10–21)
 Olge pühad, et jääda sellele maale (22–26)
 Spiritismiga tegelejad tuleb surmata (27)
- 21 Preestrid peavad olema pühad ja rüvetamata (1–9)
 Ülempreester ei tohi end rüvetada (10–15)
 Preestrid ei tohi olla vigased (16–24)
- 22 Preestrite puhtus ja pühade andide söömine (1–16)
 Vastuvõetavad vaid veatud ohvrid (17–33)
- 23 Pühad päevad ja pühad (1–44)
 Hingamispäev (3)
 Paasapäha (4, 5)
 Hapnemata leibade päha (6–8)
 Uudsevilja ohverdamine (9–14)
 Nädalatepäha (15–21)
 Õige saagikoristus (22)
 Trompetipuhumispäha (23–25)
 Lepituspäev (26–32)
 Lehtmajadepäha (33–43)
- 24 Õli kogudusetelgi lampidele (1–4)
 Vaateleivad (5–9)
 Jumala nime mõnitaja tuleb surmata (10–23)
- 25 Puhkeaasta (1–7)
 Vabastusaasta (8–22)
 Omandi tagastamine (23–34)
 Vaeste kohtlemine (35–38)
 Orjapidamisseadus (39–55)
- 26 Hoiduge ebajumalatest (1, 2)
 Õnnistused kuulekuse eest (3–13)
 Karistus sõnakuulmatuse eest (14–46)
- 27 Pühendatu lunastamine (1–27)
 Inimesed (1–8)
 Loomad (9–13)
 Majad (14, 15)
 Põllud (16–25)
 Esmasündinu (26, 27)
 Jehoovale tingimusteta pühendatu (28, 29)
 Kümnendiku lunastamine (30–34)

1 Jehoova kutsus Moosese ja rääkis temaga kogudusetelgist:^a **2** „Ütle iisraellastele: „Kui keegi teist toob Jehoovale ohvrianni koduloomadest, siis olgu tema ohvrianniks veis, lammast või kits.“^b

3 Kui tema ohvrianniks on põletusohver veistest, siis olgu see veatu isasloom.^c Ta andku see vabatahtlikult^d ja toogu Jehoova ette kogudusetelgi sissekäigu juurde. **4** Ta pangu käsi põletusohvri pea peale ning ohver võetakse tema käest vastu, et tema eest lepitust toimetada.

5 Siis tapetagu see noor pull Jehoova ees. Aaroni pojad, preestrid,^e piserdagu selle verd kogudusetelgi sissekäigu juures oleva altari igale küljele.^f **6** Põletusohver tuleb nülgidada ja tükeldada.^g **7** Aaroni pojad, preestrid, tehku altarile tuli^h ning pangu puid tulle. **8** Nad asetagu ohvri tüki koos pea ning neeru- ja nimmerasvaga altaril põlevatele puudele. **9** Soolestik ja jalad pestagu veega ning preester pangu see kõik altarile suitsema. See on põletusohver, meeldivalõhnaline* tuleohver Jehoovale.^j

10 Kui tema ohvriand, mille ta toob põletusohvriks, on lammastest või kitsedest^k – noortest jäärdest või sikkudest –, siis olgu see veatu isasloom.^l **11** See tapetagu altari põhjapoolses küljes Jehoova ees ja Aaroni pojad, preestrid, piserdagu selle verd altari igale küljele.^m **12** See raiutagu tükki-deks ning preester asetagu tüki koos pea ning neeru- ja nimmerasvaga altaril põlevatele

PTK 1

a 2Mo 40:34

b 3Mo 22:18-20

c 5Mo 15:19, 21
Mal 1:14

d 2Ko 9:7

e Heb 10:11

f Heb 9:13, 14

g 3Mo 7:8

h 3Mo 6:12

i 1Ku 18:23

j 1Mo 8:20, 21
4Mo 15:2, 3

k 1Mo 4:4

l 3Mo 12:6
3Mo 22:18-20m 2Mo 29:16-18
3Mo 8:18-21
3Mo 9:12-14

Teine veerg

a 3Mo 5:7
3Mo 12:8
Lu 2:24b 2Mo 27:3
3Mo 4:11, 12
3Mo 6:10

PTK 2

c 3Mo 9:17
4Mo 15:2-4d 2Mo 29:1-3
3Mo 6:14, 15
4Mo 7:13

e 4Mo 5:25, 26

f 3Mo 7:9, 10

g 3Mo 10:12
4Mo 18:9h 3Mo 8:26, 28
4Mo 6:13, 19

puudele. **13** Soolestik ja jalad pestagu veega ning preester pangu see kõik altarile suitsema. See on põletusohver, meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale.

14 Aga kui ta toob Jehoovale põletusohvriks linde, siis olgu need turteltuvid või tuvipojad.^a **15** Preester viigu lind altari juurde, murdku selle kael ja pangu lind altarile suitsema. Aga selle veri lastagu välja altari külje peale. **16** Ta eemaldagu selle pugu ja suled ning visaku need altari kõrvale, sellest ida poole, sinna, kuhu pannakse tuhk.^b **17** Ta lõigaku lind tiibade juurest lahti, kuid ärgu lõigaku seda pooleks. Siis pangu preester see altaril põlevatele puudele suitsema. See on põletusohver, meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale.

2 Kui keegi tahab tuua Jehoovale roahvri,^c siis olgu tema ohvrianniks peenjahu ning ta valagu sellele õli ja pangu peale viirukit.^d **2** Ta viigu see Aaroni poegadele, preestritele. Preester võtku sellest peotäis peenjahu koos õli ja kogu viirukiga ning pangu see altarile suitsema kui meeldetuletusohver,^e kui meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale. **3** Mis roahvrist üle jääb, kuulub Aaronile ja tema poegadele^f kui väga püha^g osa Jehoova tuleohvritest.

4 Kui sa tood ahjus küpsetatud roahvri, siis olgu see peenjahu: kas õliga valmistatud hapnemata rõngasleivad või õliga määratud hapnemata kuiikleivad.^h

5 Kui su ohvrianniks on küpsetusplaadil valmistatud roa-

1:9 *Võib tõlkida ka „lepitava lõhnaga“.

ohver,^a siis olgu see õliga segatud peenjahust ning hapnemata. **6** See murtagu tükkideks ja selle peale valatagu õli.^b See on roahver.

7 Kui su ohvrianniks on pannil valmistatud roahver, siis olgu see tehtud peenjahust ja õlist. **8** Too neist valmistatud roahver Jehoovale. Anna see preestriile ja tema viib selle altarile. **9** Preester võtku osa roahvrist meeldetuletusohvriks^c ja pangu see altaril suitsema kui meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale.^d **10** Mis roahvrist üle jääb, kuulub Aaronile ja tema poegadele kui väga püha osa Jehoova tuleohvritest.^e

11 Ükski roahver, mille te Jehoovale toote, ei tohi olla hapnenud,^f sest mingisugust haputainast ega mett* ei tohi panna suitsema tuleohvriks Jehoovale.

12 Te võite tuua neid Jehoovale küll uue saagi esimese osa ohvriannina,^g kuid neid ei tohi põletada altaril meeldivalõhnana.

13 Kõik roahvrid, mis sa valmistad, maitsesta soolaga. Ärgu puudugu neist sool, mis meenutab sulle Jumala lepingut. Ohverda soola koos kõigi oma ohvriandidega.^h

14 Kui sa tood Jehoovale roahvri esimesest küpsast viljasaagist, siis olgu su ohvriks värsked tulel röstitud purustatud viljaterad. See olgu roahver sinu uudseviljast.ⁱ **15** Pane selle peale õli ja viirukit. See on roahver. **16** Preester pangu

2:11 *Ilmselt polnud see mesilasmesi, vaid viigimarjade või muude puuviljade mahl või siirup.

PTK 2

a 3Mo 6:20, 21

b 4Mo 28:9

c 3Mo 2:2
3Mo 5:11, 12d 2Mo 29:
38–41
4Mo 28:4–6

e 4Mo 18:9

f 3Mo 6:14, 17

g 2Mo 23:19
4Mo 15:20
2Aj 31:5
Op 3:9h Hes 43:
23, 24i 2Mo 23:16
2Mo 34:22
4Mo 28:26

Teine veerg

a 3Mo 5:11, 12
3Mo 6:14, 15

PTK 3

b 3Mo 22:21
4Mo 6:13, 14

c 3Mo 7:29–31

d 2Mo 29:13
3Mo 7:23–25
1Ku 8:64

e 3Mo 7:1–4

f 3Mo 6:12

g 3Mo 4:29, 31

h 4Mo 6:13, 14

i 2Mo 29:22
3Mo 9:18–20
2Aj 7:7

osa purustatud teradest ja õlist koos kogu viirukiga suitsema kui meeldetuletusohver.^a See on tuleohver Jehoovale.

3 Kui kellegi ohvrianniks on rahuohver^b ja ta toob selle veistest, siis toogu ta Jehoova ette isane või emane veatu loom.

2 Ta pangu käsi oma ohvrianni pea peale ja ohver tapetagu kogudusetelgi sissekäigu juures. Aaroni pojad, preestrid, piserdagu selle verd altari igale küljele. **3** Osa sellest rahuohvrist andku ta Jehoovale tuleohvriks,^c nimelt sisikonda kattev rasv^d ja siseelundite küljes olev rasv **4** ning mõlemad neerud koos neid katva rasvaga nimmepiirkonnas. Ta eemaldagu koos neerudega ka maksarasv.^e **5** Aaroni pojad pangu see kõik altarile, puudel põleva põletusohvri peale suitsema^f meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale.^g

6 Kui tema rahuohvriks Jehoovale on lammas või kits, siis olgu see veatu isas- või emasloom.^h **7** Kui ta toob ohvrianniks noore jäära, siis toogu ta see Jehoova ette. **8** Ta pangu käsi oma ohvrianni pea peale ja ohver tapetagu kogudusetelgi ees. Aaroni pojad piserdagu selle verd altari igale küljele. **9** Rahuohvri rasv tuleb tal tuua Jehoovale tuleohvriks.ⁱ Ta eraldagu kogu rasvane saba* selgroo juurest, samuti sisikonda kattev rasv ja siseelundite küljes olev rasv **10** ning mõlemad neerud koos neid katva rasvaga nimmepiirkonnas. Ta eemaldagu koos neerudega ka

3:9 *Piibliimaade lammastel on rasvane saba, mis võib kaaluda isegi 5 kg.

maksarasv.^a **11** Preester pangu see kõik altarile suitsema kui toiduohver*, kui tuleohver Jehoovale.^b

12 Kui ta toob ohvriks kitse, siis toogu ta see Jehoova ette.

13 Ta pangu käsi selle pea peale ning see tapetagu kogudusetelgi ees. Aaroni pojad piserdagu selle verd altari igale küljele. **14** Ta ohverdagu tuleohvri-na Jehoovale sisikonda kattev rasv ja siseelundite küljes olev rasv^c **15** ning mõlemad neerud koos neid katva rasvaga nimmepiirkonnas. Ta eemaldagu koos neerudega ka maksarasv. **16** Preester pangu need altarile suitsema kui toiduohver, kui meeldivalõhnaline tuleohver. Kogu rasv kuulub Jehoovale.^d

17 Te ei tohi süüa mitte mingisugust rasva ega verd^e — see olgu teile alaliseks seaduseks kõigis teie asupaikades põlvest põlve!”

4 Jehoova rääkis Moosesega edasi: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui keegi tahtmatult patustab,^f tehes midagi, mida Jehoova on keelanud, tuleb toimida järgmiselt.

3 Kui võitnud preester^g teeb pattu^h ja toob rahva peale süü, peab ta tehtud patu pärast tooma Jehoovale patuohvriks veatu noore pulli.ⁱ **4** Ta toogu pull kogudusetelgi sissekäigu juurde^j Jehoova ette, pangu käsi pulli pea peale ja tapku pull Jehoova ees.^k **5** Siis võtku võitnud preester^l pulli verd ja toogu see kogudusetelki. **6** Preester kastku sõrm verre^m ja piserdagu

3:11 *Sõna-sõnalt „leib”; viitab Jumalale mõeldud osale rahuohvri ühissööma-ajal.

PTK 3

a 3Mo 4:8, 9
3Mo 9:10

b 3Mo 4:31

c 3Mo 4:24, 26

d 3Mo 7:23
1Sa 2:15–17

e 1Mo 9:4
3Mo 17:10, 13
5Mo 12:23
Ap 15:20, 29

PTK 4

f 3Mo 5:17
4Mo 15:27, 28

g 3Mo 8:12
3Mo 21:10

h 4Mo 12:1, 11

i Heb 5:1–3
Heb 7:27

j 3Mo 6:25

k 2Mo 29:10, 11

l 2Mo 30:30

m 3Mo 8:15, 16

Teine veerg

a 3Mo 16:14, 19

b 2Mo 30:10

c 3Mo 5:9

d 3Mo 9:8, 10

e 3Mo 3:3, 4

f 2Mo 29:14

g 3Mo 8:14, 17
Heb 13:11

h Jos 7:11

i 4Mo 15:22–24

j 2Mo 26:31
2Mo 40:21
Heb 10:19, 20

k 2Mo 30:1, 6

verd Jehoova ees seitse korda^a püha paiga eesriide ette. **7** Samuti määrigu preester verd kogudusetelgis Jehoova ees oleva healõhnalise suitsutusrohu altari sarvedele.^b Kogu ülejäänud veri tuleb valada kogudusetelgi sissekäigu juures oleva põletusohvrialtari kõrvale.^c

8 Siis eraldagu ta kõik patuohvripulli rasv — sisikonda kattev rasv ja siseelundite küljes olev rasv, **9** mõlemad neerud koos neid katva rasvaga nimmepiirkonnas ning koos neerudega ka maksarasv^d —, **10** nagu tehti rahuohvripulliga.^e Preester pangu need põletusohvrialtarile suitsema.

11 Aga pulli nahk ja kogu liha koos pea, jalgade, sisikonna ja soolesisuga^f — **12** see tähendab terve ülejäänud pull — tuleb tal viia väljapoole laagrit puhtasse paika, kuhu visatakse tuhk, ja ta põletagu see kõik tules puude peal.^g See põletatagu seal, kuhu visatakse tuhk.

13 Kui terve Iisraeli kogudus on tahtmatult patustades süüdlaseks saanud,^h aga kogudus polnud teadlik, et ta tegi midagi, mida Jehoova oli keelanud,ⁱ **14** ning see patt saab teatavaks, siis peab kogudus tooma kogudusetelgi ette patuohvriks noore pulli. **15** Koguduse vanemad pangu Jehoova ees käed pulli pea peale ja pull tapetagu Jehoova ees.

16 Seejärel toogu võitnud preester pulli verd kogudusetelki. **17** Preester kastku sõrm verre ja piserdagu verd Jehoova ees seitse korda eesriide^j ette. **18** Siis määrigu ta verd kogudusetelgis Jehoova ees oleva altari^k sarvedele ning valagu kogu

ülejäanud veri põletusohvrialtari kõrvale, mis on kogudusetelgi sissekäigu juures.^a **19** Ta eraldagu kõik pulli rasv ning pangu see altarile suitsema.^b **20** Ta tehku selle pulliga samamoodi, nagu ta tegi eelmise patuohvipulliga, ta toimigu sellega samal viisil. Preester toimetagu rahva eest lepitust^c ja siis antakse rahvale andeks. **21** Ta lasku viia pull väljapoole laagrit ja ta põletagu see, nagu ta põletas esimese pulli.^d See on patuohver koguduse eest.^e

22 Kui mõni rahva juht^f saab tahtmatult patustades süüdlaseks, eksides oma Jumala Jehoova mõne käsu vastu, ja ta mõistab seda **23** või talle antakse teada, et ta on eksinud mõne käsu vastu, siis toogu ta ohvrianniks veatu sikutall. **24** Ta pangu käsi sikutalle pea peale ja see tapetagu paigas, kus Jehoova ees põletusohvrid tapetakse.^g See on patuohver. **25** Preester võtku sõrmega patuohvri verd ja määrigu seda põletusohvrialtari sarvedele^h ning valagu ülejäanud veri põletusohvrialtari kõrvale.ⁱ **26** Preester pangu kogu selle rasv altarile suitsema nagu ka rahuohvri rasv^j ja toimetagu ta patu pärast tema eest lepitust, siis antakse talle andeks.

27 Kui keegi rahva seast saab tahtmatult patustades süüdlaseks, eksides mõne Jehoova käsu vastu, ja ta mõistab seda^k **28** või talle antakse teada, et ta on eksinud, siis toogu ta tehtud patu pärast ohvrianniks veatu emane kitsetal. **29** Ta pangu käsi patuohvri pea peale ja see tapetagu samas paigas, kus tapetak-

PTK 4

a 2Mo 27:1
2Mo 40:6

b 3Mo 3:16

c 2Mo 32:30
3Mo 16:17
4Mo 15:25
Ef 1:7
Heb 2:17

d 3Mo 4:11, 12

e 3Mo 16:15
1Jo 2:1, 2

f 2Mo 18:21

g 3Mo 1:10, 11
3Mo 6:25
3Mo 7:2h 3Mo 9:8, 9
3Mo 16:18
Heb 9:22

i 3Mo 8:15

j 3Mo 3:3–5

k 4Mo 15:
27–29

Teine veerg

a 3Mo 1:10, 11
3Mo 6:25b 3Mo 4:25
3Mo 8:15
3Mo 9:8, 9
Heb 9:22

c 3Mo 3:16

d 3Mo 3:3, 4

e 3Mo 1:10, 11

f 3Mo 4:25
3Mo 16:18g 2Mo 29:
13, 14
3Mo 3:3, 4
3Mo 6:12
3Mo 9:8, 10h 4Mo 15:28
1Jo 1:7
1Jo 2:1, 2

PTK 5

i Öp 29:24

j 3Mo 11:21–24
3Mo 17:15
5Mo 14:8

se põletusohvrid.^a **30** Preester võtku sõrmega selle verd ja määrigu seda põletusohvrialtari sarvedele ning valagu kogu ülejäanud veri altari kõrvale.^b **31** Ta eraldagu kogu selle rasv,^c nagu eraldatakse rahuohvri rasv.^d Preester pangu see altarile suitsema meeldivaks lõhnaks Jehoovale ja toimetagu tema eest lepitust, siis antakse talle andeks.

32 Aga kui ta ohverdab oma patuohvriks lambatalle, siis olgu see veatu utetall. **33** Ta pangu käsi patuohvri pea peale ja see tapetagu kui patuohver paigas, kus põletusohvrid tapetakse.^e **34** Preester võtku sõrmega patuohvri verd ja määrigu seda põletusohvrialtari sarvedele^f ning valagu kogu ülejäanud veri altari kõrvale. **35** Ta eraldagu kogu talle rasv, nagu eraldatakse rahuohvriks toodava noore jäära rasv. Preester pangu see suitsema altarile Jehoova tuleohvrite pea peale^g ja toimetagu ta patu pärast tema eest lepitust, siis antakse talle andeks.^h

5 Kui keegi, kes on süüasjas tunnistaja – kas ta siis nägi juhtunut või teab sellest –, kuuleb kutset tulla tunnistust andma,^{*i} kuid ei lähe seda tegema, siis ta teeb pattu ja kannab selle eest vastutust.

2 Kui keegi puudutab midagi ebapuhast, olgu mõne ebapuhast metslooma, kodulooma või väikelooma korjust,ⁱ siis isegi kui ta pole sellest teadlik, on ta

5:1 *Sõna-sõnalalt „kuuleb needmise häält”. Tõenäoliselt oli tegemist mõnd väärtetu puudutava teadaandega, mis sisaldas väärtetu toimepanija või sellise tunnistaja needmist, kes keeldub tunnistust andmast.

ebapuhas* ja on saanud süüdlaseks. **3** Kui keegi, olemata ise sellest teadlik, puutub kokku inimese ebapuhtusega^a – puudutades ebapuhtast inimest või mida tahes, mis võib teha ta ebapuhtaks – ja see saab talle teatavaks, siis on tema peal süü.

4 Kui keegi annab kiirustades ja mõtlematult vande midagi teha – olgu head või halba, ükskõik mida –, kuid mõistab siis, et on vandunud järelemõtlematult, saab ta süüdlaseks.*^b

5 Kui siis keegi saab mõne sellise asja pärast süüdlaseks, peab ta oma patu üles tunnistama.^c **6** Samuti peab ta tooma oma patu pärast Jehoovale süüohvri,^d nimelt ühe utetalle või ühe emase kitsetalle patuohvriks. Preester toimetagu ta patu pärast tema eest lepitust.

7 Aga kui tal pole võimalik tuua lammast, siis toogu ta oma patu pärast Jehoovale süüohvriks kaks turteltuvi või kaks tuvipoega:^e üks patuohvriks ja teine põletusohvriks.^f **8** Ta viigu need preestrile ja see toogu üks neist patuohvriks. Preester murdku linnu kael, aga pead ärgu eraldagu. **9** Ta piserdagu patuohvri verd altari küljele, kuid järelejäänud verel lastagu välja voolata altari kõrvale.^g See on patuohver.

10 Teisega tehku ta samamoodi, nagu tehakse põletusohvriga.^h Preester toimetagu ta patu pärast tema eest lepitust, siis antakse talle andeks.ⁱ

11 Ent kui tal pole võimalik tuua kaht turteltuvi või kaht

5:2 *St rituaalselt ebapuhast. 5:4 *Ilmselt on tegu olukorraga, kus vanne jäetakse täitmata.

PTK 5

a 3Mo 12:2
3Mo 13:3
3Mo 15:3
4Mo 19:11

b Mt 5:33

c 4Mo 5:7
L 32:5
Op 28:13
1Jo 1:9

d 3Mo 7:1
3Mo 14:2, 12
3Mo 19:20, 21
4Mo 6:12

e Lu 2:24

f 3Mo 12:7, 8
3Mo 14:21, 22
3Mo 15:13-15

g 3Mo 1:4, 5
3Mo 7:2
Heb 9:22

h 3Mo 1:15-17

i 3Mo 6:7

Teine veerg

a 2Mo 16:36

b 3Mo 4:26

c 3Mo 2:10
3Mo 7:1, 6

d 3Mo 6:14-16
1Ko 9:13

e 3Mo 10:17, 18

f 3Mo 6:6

g 2Mo 30:13
3Mo 27:25

h 3Mo 6:4, 5
3Mo 22:14
4Mo 5:6, 7

i 2Mo 32:30

j 3Mo 6:7
3Mo 19:22

k 3Mo 5:2

l 3Mo 6:6

tuvipoega, siis toogu ta oma patu pärast patuohvriks kümwendik eefat*^a peenjahu. Ta ei tohi lisada sellele õli ega panna selle peale viirukit, sest see on patuohver. **12** Ta viigu see preestrile ja preester võtku sellest peotäis meeldetuletusohvriks ning pangu see altarile Jehoova tuleohvrite peale suitsema. See on patuohver. **13** Preester toimetagu tema eest lepitust tema patu pärast, olgu see mistahes eeltoodud patt, ja siis antakse talle andeks.^b Ülejäänud sellest ohvrast saagu preestrile^c justnagu osa roaohvrast.^d

14 Jehoova ütles Moosesele veel: **15** „Kui keegi teeb tahtmatult pattu Jehoova pühade asjade vastu,^e osutudes usstavusetuks, siis tuleb tal tuua oma kariloomadest Jehoovale süüohvriks üks veatu jäär,^f mille väärtus hõbedas on määratud püha paiga seekli järgi.^g **16** Ta maksku hüvitist püha paiga vastu tehtud patu eest ja lisagu sellele veel viiendik jäära väärtusest.^h Ta andku see preestrile, et preester võiks süüohvrijääraga tema eest lepitust toimetada,ⁱ ja siis antakse talle andeks.^j

17 Kui keegi patustab mõne Jehoova käsu vastu, tehes midagi lubamatut, siis isegi kui ta pole sellest teadlik, on ta ikkagi süüdi ja kannab oma eksimuse eest vastutust.^k **18** Ta viigu preestrile oma karjast süüohvriks üks veatu jäär, mis olgu ettenähtud väärtusega.^l Seejärel toimetagu preester tema eest lepitust ta eksisammu pärast,

5:11 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.)

mille ta tahtmatult tegi ja millest ta ise teadlik polnud, ja siis antakse talle andeks. **19** See on süüohver. Ta on ju Jehoova ees süüdi.”

6 Jehoova ütles Moosesele veel: **2** „Kui keegi teeb pattu ja on ustavusetu Jehoovale^a sel moel, et petab oma ligimest, kes midagi tema kätte usaldas või hoiule andis, või röövib või tüssab oma ligimest^b **3** või leiab midagi kaotatud ega räägi selle kohta tõtt või vanub valet mistahes patu kohta, mida ta võib olla teinud,^c siis toimigu ta järgmiselt. **4** Kui ta on patustanud ja on süüdi, siis tuleb tal tagastada see, mille ta on röövinud või välja pressinud või pettusega omastanud või mis oli tema kätte usaldatud või mille keegi kaotas ja tema leidis **5** või mistahes asi, mille kohta ta on valet vandunud. Tal tuleb see täielikult hüvitada^d ning lisada sellele viiendik selle väärtusest. Ta andku see omanikule samal päeval, kui tema süü tõendatakse. **6** Ta võtku oma kariloomadest süüohvriks üks veatu jäär, mis olgu ettenähtud väärtusega, ja viigu see preestri kätte süüohvriks Jehoovale.^e **7** Preester toimetagu Jehoova ees tema eest lepitust, siis antakse talle andeks mistahes tegu, mille tõttu ta on saanud süüdlaseks.”^f

8 Jehoova rääkis Moosese-ga edasi: **9** „Anna Aaronile ja ta poegadele järgmine käsk: „Järgnev on põletusohvriseadus.^g Põletusohver olgu altari tulekoides terve öö kuni hommikuni ja altaril hoitagu tuld põlemas. **10** Preester pangu selga linane ametirüü^h ja tõm-

PTK 6

- a 4Mo 5:6
b 2Mo 22:7
3Mo 19:11
c 2Mo 22:10, 11
3Mo 19:12
Ef 4:25
Kol 3:9
d 3Mo 5:15, 16
4Mo 5:6, 7
e 3Mo 5:15
3Mo 7:1
Jes 53:10
f 3Mo 5:18
g 2Mo 29:38–42
4Mo 28:3
Heb 10:11
h 2Mo 28:39
3Mo 16:32
Hes 44:17

Teine veerg

- a 2Mo 28:42
2Mo 39:27, 28
b 2Mo 27:3
3Mo 1:16
c 3Mo 16:23
Hes 44:19
d 3Mo 4:3, 12
e 3Mo 1:7
Neh 13:30, 31
f 3Mo 3:5, 16
g 3Mo 2:1
4Mo 15:3, 4
h 3Mo 2:2, 9
3Mo 5:11, 12
i 3Mo 2:3
3Mo 5:13
Hes 44:29
1Ko 9:13
j 3Mo 10:12
k 3Mo 2:11
l 4Mo 18:9
m 3Mo 2:3, 10
n 4Mo 18:10
o 3Mo 24:8, 9
p 2Mo 30:30
Heb 5:1
q 2Mo 16:36

3. MOOSESE 5:19–6:20

maku jalga linased püksid^a oma palja ihu katteks. Siis võtku ta altaril põletusohvri tuhk^b ja pangu altari kõrvale. **11** Seejärel võtku ta ära oma riided^c ja pangu selga teised riided ning viigu tuhk ühte puhtasse paika väljapoole laagrit.^d **12** Altaril põlegu kogu aeg tuli, see ei tohi kustuda! Preester peab igal hommikul puid lisama,^e seadma tulele põletusohvri ja panema sinna suitsema rahuohvrite rasva.^f **13** Altaril põlegu tuli kogu aeg, see ei tohi kustuda!

14 Järgnev on roaohvriseadus.^g Aaroni pojad toogu see ohver altari juurde Jehoova ette. **15** Üks neist võtku roaohvrist peotäis peenjahu koos õliga ja kogu viiruk, mis on roaohvri peal, ning pangu see altariile suitsema kui meeldivalõhnaline meeldetuletusohver Jehoovale.^h **16** Mis üle jääb, selle söövad Aaron ja ta pojad.ⁱ Sellest valmistatagu hapnemata leivad ja neid söödagu pühal alal, kogudusetelgi õues.^j **17** Seda ei tohi küpsetada koos hapnenuga.^k Selle osa oma tuleohvritest olen ma andnud neile.^l See on väga püha,^m samasugune nagu patu- ja süüohver. **18** Seda söögu kõik mehed Aaroni poegade hulgast.ⁿ See on neile määratud osa Jehoova tuleohvritest põlvest põlve.^o Kõik, mis nende ohvrite vastu puutub, saab pühaks.”^p

19 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **20** „See on ohvriand, mille toovad Jehoovale Aaron ja ta pojad tema võidmise päeval:^p kümnendik eefat^q peenjahu alaliselt toodavaks

6:20 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.)

roaohvriks,^a pool sellest homimikul ja pool õhtul. **21** See valmistatagu kúpsetusplaadil^b õliga, murtagu tükkideks, immutatagu õliga ja siis toodagu roaohvrina meeldivaks lõhnaks Jehoovale. **22** Seda valmistagu iga võitud preester, kes pärast Aaronit ta poegade seast sellesse ametisse astub.^c Terve see ohver tuleb panna Jehoovale suitsema. See on alaline seadus. **23** Iga selline preestri eest toodud roaohver tuleb ohverdada täielikult. Seda ei tohi süüa.”

24 Jehoova rääkis Moosesele veel: **25** „Ütle Aaronile ja ta poegadele: „Järgnev on patuohvriseadus.^d Paigas, kus tapetakse põletusohver,^e tuleb Jehoova ees tappa ka patuohver. See on väga püha. **26** Seda sööb preester,^f kes selle patu eest ohverdab. Seda söödagu pühal alal, kogudusetelgi õues.^g

27 Kõik, mis ohvriliha vastu puutub, saab pühaks, ja kui kellegi riie teele pritsib selle verd, tuleb see verrega määrdunud riideese pesta pühal alal. **28** Savinõu, milles liha keedetakse, tuleb purustada. Aga kui liha keedeti vasknõus, tuleb seda nõu küürida ja veega loputada.

29 Seda ohvrit võivad süüa üksnes preestrid.^h See on väga püha.ⁱ **30** Kuid mitte ühtki patuohvrit, mille verd viiakse lepituse toimetamiseks pühasse telki, ei tohi süüa.^j See tuleb tules põletada.

7 Järgnev on seadus süüohvri^k kohta, mis on väga püha. **2** Süüohver tapetagu paigas, kus tapetakse põletusohvreid, ja selle verd^l piserdatagu altari igale küljele.^m **3** Preester

PTK 6

- a 2Mo 29:1, 2
2Mo 29:40, 41
3Mo 2:1
3Mo 9:17
4Mo 28:4, 5
b 3Mo 2:5
3Mo 7:5
1A) 23:29
c 5Mo 10:6
d 3Mo 4:3
e 3Mo 1:3, 11
f 3Mo 10:17
4Mo 18:9
Hes 44:29
g 2Mo 27:9
3Mo 6:14, 16
Hes 42:13
h 3Mo 6:14, 18
3Mo 21:21, 22
4Mo 18:10
i 3Mo 6:25
j 3Mo 4:5
3Mo 10:18
3Mo 16:27
Heb 13:11

PTK 7

- k 3Mo 5:6
3Mo 6:6
3Mo 14:2, 12
3Mo 19:20, 21
4Mo 6:12
l Heb 9:22
m 3Mo 3:1, 2
3Mo 5:9

Teine veerg

- a 2Mo 29:13, 14
3Mo 3:9, 17
3Mo 4:8, 9
3Mo 8:18, 20
b 3Mo 3:3, 4
c 3Mo 3:14–16
d 3Mo 5:13
3Mo 6:14, 16
4Mo 18:9
e 3Mo 2:3
f 3Mo 6:25, 26
3Mo 14:13
g 2Mo 29:14
3Mo 1:6
h 3Mo 6:20, 21
1A) 23:29
i 3Mo 2:3–7
4Mo 18:9
1Ko 9:13
j 3Mo 14:21
k 3Mo 5:11
4Mo 5:15
l 3Mo 3:1
3Mo 7:20
3Mo 22:21
1Ko 10:16
m 3Mo 22:29
2A) 29:31

toogu ohvriks kõik selle rasv,^a sealhulgas sabarasv, sisikonda kattev rasv **4** ja mõlemad neerud koos neid katva rasvaga nimmepiirkonnas. Ta eemaldagu koos neerudega ka maksarasv.^b **5** Preester pangu need altarile suitsema kui tuleohver Jehoovale.^c See on süüohver. **6** Seda võivad süüa üksnes preestrid^d ja nad söögu seda pühal alal. See on väga püha.^e **7** Süüohvri puhul kehtib patuohvriseadus: see kuulub preestrile, kes sellega lepitust toimetab.^f

8 Kui preester ohverdab kellegi heaks põletusohvri, saab preester põletusohvri naha^g endale.

9 Kõik roaohvrid, mis on kúpsetatud ahjus või valmistatud pannil või kúpsetusplaadil,^h kuuluvad preestrile, kes neid ohverdab. Need saavad temale.ⁱ **10** Aga kõik kúpsetamata roaohvrid, olgu need õliga segatud^j või kuivad,^k jagatagu võrdseks kõigi Aaroni poegade vahel.

11 Järgnev on seadus rahuohvri^l kohta, mida Jehoovale tuuakse. **12** Kui keegi toob selle, et väljendada tänu,^m siis toogu ta koos selle tänuohvriga ka õliga valmistatud hapnemata rõngasleibu, õliga määritud hapnemata kuivikleibu ning selliseid rõngasleibu, mis on valmistatud õliga segatud ja immutatud peenjahust. **13** Ta toogu oma ohvriand koos hapnenud tainast valmistatud rõngasleibade ja tänuohvriks toodud rahuohvritega. **14** Ta toogu igat sorti ohvriannist üks püha osana Jehoovale; see saagu preestrile, kes piserdab ra-

huohvrite verd.^a **15** Tänuohvriks toodud rahuohvrite liha tuleb süüa ohverdamise päeval. Sellest ei tohi jätta midagi hommikuks.^b

16 Kui ta toob tapaohvriks töotusohvri^c või vabatahtliku ohvri,^d siis tuleb seda süüa päeval, mil ta oma ohvri toob. Seda, mis üle jääb, võib süüa ka järgmisel päeval. **17** Kuid mis ohvrilihast kolmandaks päevaks üle jääb, põletatagu tules.^e

18 Kui rahuohvri liha süüakse veel kolmandal päeval, siis ei ole ohvritooja Jumalale meelepärane. Tema ohvril pole väärtust – see on jäle! Igaüks, kes seda sööb, kannab oma patu eest vastutust.^f **19** Liha, mis puutub millegi ebapuhta vastu, ei tohi süüa, see põletatagu tules. Aga puhast liha võib süüa igaüks, kes on puhas.

20 Igaüks, kes sööb Jehoovale kuuluva rahuohvri liha ebapuhtana, tuleb oma rahva seast hävitada.^g **21** Kui keegi puudutab midagi ebapuhast – puutub kokku inimese ebapuhastusega^h või puudutab ebapuhast loomaⁱ või mistahes jälki, ebapuhast olendit^j – ja sööb Jehoovale kuuluva rahuohvri liha, siis tuleb ta oma rahva seast hävitada.[”]

22 Jehoova rääkis Moosese-ga edasi: **23** „Ütle iisraellastele: „Te ei tohi süüa mitte mingisugust rasva,^k ei veise, lamba ega kitse oma. **24** Surnuna leitud looma rasva ja sellise looma rasva, kelle mõni teine loom on maha murdnud, võib kasutada ükskõik milliseks muuks otstarbeks, aga te ei tohi seda süüa.^l **25** Kes sööb Jehoovale tuleohvriks toodava

PTK 7

a 3Mo 6:25, 26

3Mo 10:14

4Mo 18:8

b 3Mo 22:

29, 30

c 3Mo 22:21

d 3Mo 22:23

5Mo 12:5, 6

e 3Mo 19:5, 6

f 3Mo 19:7, 8

g 4Mo 19:20

h 3Mo 12:2, 4

i 3Mo 11:21–24

5Mo 14:7

j 3Mo 11:10

5Mo 14:10

k 3Mo 3:16, 17

3Mo 4:8–10

1Sa 2:16, 17

l 2Mo 22:31

3Mo 17:15

Teine veerg

a 1Mo 9:4

3Mo 3:17

3Mo 17:10

5Mo 12:16

1Sa 14:33

Ap 15:20, 29

b 3Mo 17:14

c 3Mo 3:1

d 3Mo 3:3

e 2Mo 29:24

3Mo 8:25–27

3Mo 9:21

f 3Mo 3:3–5

g 3Mo 8:29

h 2Mo 29:

27, 28

3Mo 10:14

4Mo 6:20

i 5Mo 18:3

j 3Mo 10:14

k 2Mo 28:1

2Mo 29:4, 7

2Mo 40:13

l 2Mo 40:15

3Mo 8:12

m 3Mo 6:9

n 3Mo 2:1

3Mo 6:14

o 3Mo 6:25

p 3Mo 5:6

3Mo 7:1

q 2Mo 29:1

3Mo 6:20

r 3Mo 3:1

loomaa rasva, tuleb oma rahva seast hävitada.

26 Te ei tohi süüa mitte mingisugust verd^a üheski paigas, kus te elate, ei lindude ega loomade oma. **27** Igaüks, kes sööb mingisugust verd, tuleb oma rahva seast hävitada.[”]^b

28 Jehoova ütles Moosesele veel: **29** „Ütle iisraellastele: „Kes toob Jehoovale rahuohvri, ohverdagu osa sellest Jehoovale.^c **30** Ta toogu oma käega rasv^d koos rinnatükiga, et anda see Jehoovale tuleohvriks, ja ta kõigutagu seda Jehoova ees kui kõigutusohvrit.^e **31** Preester pangu rasv altarile suitsema,^f aga rinnatükk saagu Aaronile ja ta poegadele.^g

32 Andke parem kints oma rahuohvritest pühaks osaks preestritele.^h **33** See parempoolne kints saagu sellele Aaroni pojale, kes ohverdab rahuohvri vere ja rasva.ⁱ **34** Sest ma võtan kõigutusohvriks toodud rinnatüki ja pühaks osaks toodud kintsu iisraellaste rahuohvritest ning annan need preester Aaronile ja ta poegadele. See olgu iisraellastele alaliseks seaduseks.^j

35 See osa Jehoova tuleohvritest tuleb panna kõrvale preestrite jaoks, Aaroni ja tema poegade jaoks. Seda tuleb teha alates päevast, mil nad määrati teenima Jehoova preestritena.^k **36** Nende võidmispäeval^l käskis Jehoova iisraellastel anda see osa neile. See on alaline seadus nende kohta põlvest põlve.[”]

37 See on seadus põletusohvri,^m roaohvri,ⁿ patuohvri,^o süüohvri,^p ametiseseadmisohvri^q ja rahuohvri^r kohta. **38** Jehoova andis selle Moosesele

Siinai mäel^a sel päeval, mil ta käskis iisraellastel tuua Jehoovale ohvriande Siinai kõrbes.^b

8 Jehoova ütles Moosesele veel: **2** „Võta Aaron ja ta pojad,^c samuti riided,^d võide-õli,^e patuohvipull, kaks jäära ja korv hapnemata leibu,^f **3** ning lase tervel kogudusel kogudusetelgi sissekäigu juurde kokku tulla.”

4 Mooses tegi täpselt nii, nagu Jehoova oli teda käskinud, ja kogudus tuligi kogudusetelgi sissekäigu juurde. **5** Mooses ütles kogudusele: „Nii on Jehoova käskinud meil teha.” **6** Siis lasi Mooses Aaronil ja ta poegadel ette astuda ning nad pesid end veega.^g **7** Seejärel pani ta Aaronile rüü^h selga, sidus vööⁱ ümber ning pani talle selga varukateta pealisoriva^j ja õlarüü,^k mille ta sidus kootud vööga^l kinni. **8** Järgmisena asetaski paika rinnakilbi^m ning pani selle sisse uurimi ja tummimi.ⁿ **9** Siis pani Mooses temale turbani^o pähe ja kinnitas turbani esiküljele särava kuldplaadi, püha pühitsusmärgi,^{*p} nii nagu Jehoova oli teda käskinud.

10 Siis võttis Mooses võide-õli ja võidis telkpühamut ja kõike, mis seal oli,^q ning pühitses neid. **11** Seejärel piserdas ta õli altarile seitse korda ning võidis altarit ja kõiki selle riistu ning pesemisenõu ja selle alust, et neid pühitseda. **12** Lõpuks valas ta osa võideõlist Aaroni pea peale ja võidis teda, et teda pühitseda.^r

13 Siis lasi Mooses ette astuda Aaroni poegadel. Mooses riietas nad rüüdega, pani neile

PTK 7

a 2Mo 34:27

b 3Mo 1:2

PTK 8

c 2Mo 28:1

d 2Mo 28:4

2Mo 39:

33, 41

e 2Mo 30:

23-25

2Mo 40:15

f 2Mo 29:1, 2

g 2Mo 29:4

2Mo 40:12

h 2Mo 28:39

i 2Mo 39:

27, 29

j 2Mo 39:22

k 2Mo 28:6

2Mo 39:2

l 2Mo 28:8

2Mo 29:5

2Mo 39:20

m 2Mo 28:15

2Mo 39:9

n 2Mo 28:30

o 2Mo 29:6

2Mo 39:

27, 28

p 2Mo 28:36

2Mo 39:30

q 2Mo 30:

26-28

r 2Mo 29:4, 7

2Mo 30:30

2Mo 40:13

3Mo 21:10

L 133:2

Teine veerg

a 2Mo 28:40

2Mo 29:8, 9

b 2Mo 29:

10-14

3Mo 4:3, 4

3Mo 16:6

c Heb 9:21, 22

d 3Mo 4:8, 9

e 3Mo 4:11, 12

3Mo 16:27

f 2Mo 29:

15-18

3Mo 1:4

g 3Mo 8:33

h 2Mo 29:

19, 20

vöö ümber ja sidus neile peakatte pähe,^a nii nagu Jehoova oli teda käskinud.

14 Seejärel tõi ta patuohvipulli ning Aaron ja ta pojad panid oma käed patuohvipulli pea peale.^b **15** Mooses tappis selle, võttis sõrmega verd,^c määris seda kõigile altari sarvedele ja puhastas altari patust, ent ülejäänud vere valas ta altari kõrvale, et altarit pühitseda ja toimetada selle peal lepitust. **16** Pärast seda võttis Mooses sisikonda katva rasva, maksarasva, mõlemad neerud ja nende rasva ning pani need altarile suitsema.^d **17** Aga kogu ülejäänud pulli – selle naha, liha ja soolesisu – lasi Mooses põletada väljaspool laagrit,^e nii nagu Jehoova oli teda käskinud.

18 Seejärel tõi ta põletusohvrijäära ning Aaron ja ta pojad panid oma käed jäära pea peale.^f **19** Mooses tappis selle ja piserdas verd altari igale küljele. **20** Siis Mooses tükeldas jäära ja pani pea, tükid ning neeru- ja nimmerasva suitsema. **21** Mooses pesi soolestiku ja jalad veega ning pani siis kogu jäära altarile suitsema. See oli meeldivalõhnaline põletusohver, tuleohver Jehoovale, nii nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

22 Siis tõi ta teise jäära, ametiseseadmisjäära,^g ning Aaron ja ta pojad panid oma käed jäära pea peale.^h **23** Mooses tappis selle ja määris selle verd Aaroni paremale kõrvalestale, tema parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale. **24** Seejärel lasi Mooses ette astuda Aaroni poegadel ning määris verd

nende paremale kõrvalestale, parema käe pöidlale ja parema jala suurele varbale, aga ülejäänud vere piserdas Mooses altari igale küljele.^a

25 Siis võttis ta rasva, rasvase saba, sisikonda katva rasva, maksarasva, mõlemad neerud ja nende rasva ning parema kintsu.^b **26** Hapnemata leibade korvist, mis oli Jehoova ees, võttis ta ühe hapnemata rõngasleiva,^c ühe õli sisaldava rõngasleiva^d ja ühe kuivikleiva. Ta asetab need rasvatükide ja parema kintsu peale. **27** Pärast seda pani ta need kõik Aaroni ja tema poegade käte peale ning kõigutas neid kõigutusohvrina Jehoova ees. **28** Siis võttis Mooses need nende kätelt ja pani altarile põletusohvri peale suitsema. Need olid ametiseseadmisohvriks, meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale.

29 Seejärel võttis Mooses rinnatüki ja kõigutas seda kõigutusohvrina Jehoova ees.^e See osa ametiseseadmisjäärast sai Moosesele, nii nagu Jehoova oli Moosest käskinud.^f

30 Pärast seda võttis Mooses võideõli^g ja verd, mis oli altaril, ning piserdas Aaroni ja tema riiete peale, samuti ta poegade ja nende riiete peale. Nõnda pühitses ta Aaroni ja tema riideid ning ta poegi^h ja nende riideid.ⁱ

31 Siis ütles Mooses Aaronile ja ta poegadele: „Keetke^j liha kogudusetelgi sissekäigu juures ja sööge seda seal koos leivaga, mis on ametiseseadmiselise korvis, nii nagu mind käsiti: „Seda söögu Aaron ja ta pojad.”^k **32** See, mis lihast ja

PTK 8

a 2Mo 24:6

b 2Mo 29:22-25

c 3Mo 2:4

d 2Mo 29:1, 2

e 3Mo 7:29, 30

f 2Mo 29:26, 27
3Mo 7:34, 35

g 2Mo 30:30

h 4Mo 3:2, 3

i 2Mo 29:21

j 3Mo 6:28

k 2Mo 29:31, 32
1Ko 9:13

Teine veerg

a 2Mo 29:34

b 2Mo 29:30, 35
4Mo 3:2, 3c 2Mo 29:36
3Mo 17:11

d 2Mo 29:37

e 4Mo 1:53

PTK 9

f 3Mo 8:35

g 3Mo 4:3

h 3Mo 2:4

i 3Mo 2:4
3Mo 6:14

j 2Mo 29:43

k 2Mo 16:10
2Mo 24:16
2Mo 40:34

l 3Mo 4:3

m Heb 7:27

leivast üle jääb, põletage tulles.^a **33** Te ei tohi kogudusetelgi sissekäigu juurest lahku da seitse päeva, kuni teie ametiseseadmise päevad läbi saavad, sest teie preestriametisse admiseks kulub seitse päeva.^b **34** Mida me täna tegime, seda me tegime Jehoova käsu kohaselt, et teie eest lepitust toimetada.^c **35** Jääge kogudusetelgi sissekäigu juurde seitsmeks päevaks,^d olge seal päeval ja ööl ning täitke oma kohust Jehoova ees,^e et te ei sureks, sest nii on mind kästnud.”

36 Aaron ja ta pojad tegid kõik, mida Jehoova oli Moosese kaudu käskinud.

9 Kaheksandal päeval^f kutsus Mooses enda juurde Aaroni ja ta pojad ning Iisraeli vanemad. **2** Ta ütles Aaronile: „Võta endale vasikas patuohvriks^g ja jäär põletusohvriks, mõlemad veatud, ja too need Jehoova ette. **3** Aga iisraellastele ütle: „Võtke patuohvriks sikk ning põletusohvriks vasikas ja noor jäär, mõlemad aastased ja veatud, **4** ning rahuhovriteks^h pull ja jäär, et ohverdada need Jehoova ees, ning veel õliga segatud roaohver,ⁱ sest täna Jehoova ilmutab end teile.””^j

5 Nad tõid kõik, mida Mooses oli käskinud, kogudusetelgi ette, ning terve kogudus tuli ja seisis Jehoova ees. **6** Mooses ütles: „Nii on Jehoova käskinud teil teha, et te võiksite näha Jehoova auhiilgust.”^k **7** Seejärel ütles Mooses Aaronile: „Mine altari juurde ja ohverda oma patuohver^l ja põletusohver ning toimetada enda ja oma soo eest lepitust,^m samuti ohverda rahva

ohvriand^a ja toimeta rahva eest lepitust,^b nii nagu Jehoova on käskinud.”

8 Aaron läks kohe altari juurde ja tappis vasika enda eest patuohvriks.^c **9** Siis tõid ta pojad talle vere,^d ta kastis sõrme verre ja määris seda altari sarvedele. Ülejäänud vere valas ta altari kõrvale.^e **10** Ta pani patuohvri rasva, neerud ja maksarasva altarile suitsema, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.^f **11** Aga liha ja naha põletas ta ära väljaspool laagrit.^g

12 Siis tappis Aaron põletusohvri ning tema pojad ulatasid talle vere ja ta piserdas seda altari igale küljele.^h **13** Nad ulatasid talle ka põletusohvri tükid koos peaga ja ta pani need altarile suitsema. **14** Ta pesi soolestiku ja jalad ning pani need altarile põletusohvri peale suitsema.

15 Seejärel ohverdas ta rahva ohvrianni: ta tappis siku, mis oli mõeldud patuohvriks rahva eest, ja ohverdas selle patuohvriks nagu eelmisegi, **16** ning siis ohverdas ta seatud juhiste järgi põletusohvri.ⁱ

17 Lisaks hommikusele/ põletusohvrile tõi ta roahvri,^k võttis sellest peotäie ja pani altarile suitsema.

18 Pärast seda tappis Aaron pulli ja jäära rahva eest rahuohvriks. Pojad ulatasid talle vere ja ta piserdas seda altari igale küljele.^l **19** Aga pulli rasvatükid,^m jäära rasvase saba, siiselundeid katva rasva, neerud ja maksarasvaⁿ **20** asetad nad rinnatükkide peale. Seejärel pani Aaron rasvatükid altarile suitsema.^o **21** Kuid rinnatükke ja paremat kintsu

PTK 9

a Heb 5:1-3

b 3Mo 16:33

c 3Mo 4:3, 4

d Heb 9:22

e 3Mo 4:7

3Mo 8:14, 15

f 3Mo 4:8-10

g 3Mo 4:11, 12

Heb 13:11

h 3Mo 1:5

i 3Mo 1:3

3Mo 6:9

j 2Mo 29:39

k 3Mo 2:1,

11, 13

l 3Mo 3:1, 2

m 3Mo 3:3, 4

n 3Mo 3:9, 10

o 3Mo 7:29-31

Teine veerg

a 2Mo 29:
27, 28

b 4Mo 6:23-27

5Mo 10:8

5Mo 21:5

1Aj 23:13

c 2Sa 6:18

2Aj 6:3

d 3Mo 9:6

e Koh 6:21

1Aj 21:26

f 1Ku 18:

38, 39

2Aj 7:1, 3

PTK 10

g 2Mo 6:23

1Aj 24:2

h 2Mo 30:

34, 35

3Mo 16:12

i 2Mo 30:9

3Mo 10:9

3Mo 16:1, 2

j 4Mo 16:35

k 4Mo 26:61

l 2Mo 19:22

m 2Mo 6:18

kõigutas ta kõigutusohvrina Jehoova ees, nii nagu Mooses oli käskinud.^a

22 Siis tõstis Aaron käed rahva poole ja õnnistas neid^b ning tuli alla, olles ohverdanud patuohvri, põletusohvri ja rahuohvrid. **23** Lõpuks läksid Mooses ja Aaron kogudusetelki ning tulid välja ja õnnistasid rahvast.^c

Seejärel ilmutas Jehoova kogu rahvale oma auhiilgust.^d **24** Jehoova juurest väljus tuli^e ning neelas altarilt põletusohvri ja rasvatükid. Seda nähes hakkas kogu rahvas hõiskama ja langes silmili maha.^f

10 Hiljem võtsid Aaroni pojad Naadab ja Abihu^g kumbki oma suitsutuspanni, tegid sinna tule ja põletasid selle peal suitsutusrohtu.^h Nad astusid Jehoova ette lubamatu tulega,ⁱ mida ta polnud käskinud neil teha. **2** Siis väljus Jehoova juurest tuli ja neelas nad,^j nii et nad surid Jehoova ees.^k **3** Seejärel ütles Mooses Aaronile: „Jehoova on öelnud: „Need, kes on mu lähedal, peavad ära vähaks pidama,^l ja kogu rahvas peab mind austama.”” Aga Aaron vaikus.

4 Mooses kutsus Miisaeli ja Elsafari, Aaroni onu Ussieli^m pojad, ja ütles neile: „Tulge siia, kandke oma vennad püha telgi eest ära väljapoole laagrit.” **5** Nad tulid ja kandsid mehed nende rüüdes väljapoole laagrit, nii nagu Mooses oli käskinud.

6 Pärast seda ütles Mooses Aaronile ja tema teistele poegadele Eleasarile ja Iitamari-
le: „Ärge jätke oma juuste eest hoolitsemata ja ärge käristage

lõhki oma riideid,^a et te ei sureks ja et Jumala meelepaha ei tuleks terve koguduse peale. Aga teie vennad, kogu Iisraeli rahvas, nutku nende pärast, kelle Jehoova on tulega surmanud. **7** Te ei tohi lahkuda kogudusetelgi õuest, muidu te surete, sest teie peal on Jehoova võideõli.”^b Nad tegid Moosese sõna kohaselt.

8 Siis ütles Jehoova Aaronile: **9** „Ära joo enne koguduse-
telki tulemist veini ega teisi alkohoolseid jooke,^c ei sina ega su pojad, et te ei sureks. See olgu alaliseks seaduseks teie tulevastele põlvedele, **10** et te teeksite vahet püha ja ebapüha ning ebapuhta ja puhta vahel”^d **11** ning õpetaksite iisraellastele kõiki seadusi, mis Jehoova on neile Moosese kaudu andnud.”^e

12 Siis ütles Mooses Aaronile ning tema järelejäänud poegadele Eleasari ja Iitamari-le: „Võtke Jehoova tuleohvritest üle jäänud roaohver, valmistage hapnemata leivad ja sööge neid altari juures,^f sest see ohver on väga püha.^g **13** Sööge seda pühal alal,^h kuna see on sulle ja su poegadele määratud osa Jehoova tuleohvritest. Ma olen saanud sellise käsu. **14** Sööge ka kõigutusohvri rinnatükk ja püha osa hulka kuuluv kints/ puhtas paigas, sina ning su pojad ja tütreid koos sinuga,ⁱ sest need on iisraellaste rahuohvritest antud sulle ja su poegadele kui määratud osa. **15** Püha osa hulka kuuluv kints ja kõigutusohvri rinnatükk toodagu koos tuleohvrite rasvaga ja seda kõigutusohvrit kõigutata-
gu Jehoova ees. Rinnatükk ja kints on sulle ja su poegade-

PTK 10

a 3Mo 21:10

b 2Mo 28:41
3Mo 8:12
3Mo 21:11, 12

c Hes 44:21

d Hes 44:23

e 5Mo 33:10
2Aj 17:8, 9
Neh 8:7, 8
Mal 2:7

f 3Mo 6:14, 16

g 3Mo 21:22

h 3Mo 6:26
4Mo 18:10i 2Mo 29:
26–28
3Mo 7:31, 34
3Mo 9:21j 3Mo 22:13
4Mo 18:11

Teine veerg

a 1Ko 9:13

b 3Mo 9:3, 15

c 3Mo 6:25, 26
Hes 44:29

d 3Mo 6:29, 30

e 3Mo 9:8, 12

PTK 11

f 5Mo 14:4–6
Hes 4:14

g 5Mo 14:7, 8

h Öp 30:26

i Jes 65:4
Jes 66:3, 17

le alaliselt määratud osa,^a nii nagu Jehoova on käskinud.”

16 Mooses otsis hoolega patuohvriskku^b ning sai teada, et see on põletatud. Siis ta vihas-
tus Eleasari ja Iitamari, Aaroni järelejäänud poegade peale ja ütles: **17** „Miks te ei sõõnud patuohvrit pühal alal?^c See on ju väga püha ja see on antud teile, et te võtaksite enda kanda koguduse patud ja toimetaksite Jehoova ees rahva eest lepitust. **18** Te oleksite pidanud sööma seda pühal alal, nii nagu mind kästi, sest selle verd ei viidud pühasse telki.”^d **19** Aaron vastas Moosesele: „Rahvas tõi täna Jehoova ette patuohvri ja põletusohvri,^e aga ikkagi on see kõik mind tabanud. Kui ma oleksin sõõnud täna patuohvrit, kas oleks see olnud Jehoovale meelepärane?” **20** Seda kuulnud, jäi Mooses rahule.

11 Siis ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: **2** „Õelge iisraellastele: „Neid maa peal elavaid loomi võib süüa:^f **3** te võite süüa kõiki loomi, kellel on täielikult kaheks lõhestunud sõrad ja kes ka mäletsevad.

4 Aga neid loomi, kelle tunnuseks on ainult üks või teine – nad kas mäletsevad või on neil sõrad –, te ei tohi süüa: kaamelit, kes küll mäletseb, kuid kel pole sõrgu – ta olgu teile ebapuhas;^g **5** kaljudamaani,^h sest ta küll mäletseb, aga tal pole sõrgu – ta olgu teile ebapuhas; **6** jänest, sest ta küll mäletseb, aga tal pole sõrgu – ta olgu teile ebapuhas; **7** siga,ⁱ sest tal on küll täielikult kaheks lõhestunud sõrad, aga ta ei mäletse – ta olgu teile ebapuhas. **8** Te ei tohi süüa nende liha ega

puudutada nende korjust. Nad olgu teile ebapuhtad.^a

9 Neist, kes elavad vees, olgu meredes või jõgedes, võite süüa kõiki, kellel on uimed ja soomused.^b **10** Aga kõik need, kes elavad meredes ja jõgedes, kas siis parves liikuvad olen did või teised veeasukad, kuid kellel pole uimi ega soomuseid, olgu teile jälgid. **11** Need olgu teile jälgid, te ei tohi süüa nende liha^c ja nende korjust olgu teile jälgid. **12** Kõik veeasukad, kellel pole uimi ega soomuseid, olgu teile jälgid.

13 Järgmised tiivulised olgu teile jälgid ja te ei tohi neid süüa: kotkas,^d kalakotkas, must-raisakotkas,^e **14** puna-harksaba ja kõik must-harksabad, **15** kõik rongad, **16** jaanalind, kakk, jakas, kõik pistrikud, **17** kivikakk, kormoran, kõrvukräts, **18** luik, pelikan, raisakotkas, **19** toonekurg, kõik haigrud, vaenukägu ja nahkhiir. **20** Samuti olgu teile jälgid kõik tiivulised putukad, kes käivad neljal jalal.

21 Kõigist neljal jalal käivatest tiivulistest putukatest võite süüa ainult neid, kellel on ka hüppejalad maa peal hüppamiseks. **22** Nende seast võite süüa mitmesuguseid rändtirtse, muid söödavaid rohutirtse,^f kilke ja ritsikaid. **23** Kõik teised tiivulised putukad, kellel on neli jalga, olgu teile jälgid. **24** Need teevad teid ebapuhtaks. Igaüks, kes puudutab mõnd sellist surnud putukat, on õhtuni ebapuhas.^g **25** Igaüks, kelle riietel on mõni selline surnud putukas, pesku oma riided^h ja ta on õhtuni ebapuhas.

26 Kõik loomad, kellel on sõrad, aga need pole täielikult kaheks lõhestunud, ja kes

PTK 11

a Ap 10:14

b 5Mo 14:9, 10

c 5Mo 14:3

d Ii 39:27, 30

e 5Mo 14:12–19

f Mt 3:4

Mr 1:6

g 3Mo 14:

46, 47

3Mo 15:8

3Mo 17:15

3Mo 22:4–6

h 3Mo 14:2, 8

3Mo 15:2, 5

4Mo 19:10

Teine veerg

a 5Mo 14:7, 8

b 3Mo 17:15, 16

c 3Mo 5:2

d Jes 66:17

e 5Mo 14:19

f 3Mo 11:24

3Mo 22:4, 5

g 3Mo 15:12

ei mäletse, olgu teile ebapuhtad. Igaüks, kes puudutab nende korjust, saab ebapuhtaks.^a

27 Kõik käppadel käivad neljalgsed olgu teile ebapuhtad. Igaüks, kes puudutab nende korjust, on õhtuni ebapuhas.

28 See, kes kannab nende korjust, pesku oma riided^b ja ta on õhtuni ebapuhas.^c Need on teile ebapuhtad.

29 Väikeloomadest, kellest maa kihab, olgu teile ebapuhtad pimerott, hiir,^d igasugused sisalikud, **30** geko, suur sisalik, vesilik, liivasisalik ja kameeleon. **31** Need väikeloomad olgu teile ebapuhtad.^e Igaüks, kes puudutab nende korjust, on õhtuni ebapuhas.^f

32 Iga asi, mille peale mõni selline surnud loom kukub, saab ebapuhtaks, olgu see siis puuriist, riideese, nahk või kotiriie. Iga kasutuses olev riist tuleb kasta vette ja see on õhtuni ebapuhas, alles seejärel on see puhas. **33** Kui selline surnud loom kukub savianumasse, tuleb anum purustada, ja kõik, mis selles oli, on ebapuhas.^g **34** Iga toit, mis puutub kokku selles anumasse, ja iga jook selles anumasse ebapuhtaks. **35** Iga asi, mille peale selline korjus kukub, saab ebapuhtaks. Olgu see siis ahi või väike pliit, see tuleb purustada. Need on ebapuhtad ja jäävad teile ebapuhtaks. **36** Ainult allikas ja veemahuti jäävad puhtaks, kuid igaüks, kes puudutab nendes olevat korjust, saab ebapuhtaks. **37** Kui mõni korjus kukub külviseemnetele, on need puhtad. **38** Aga kui seemned on niisu-

tatud ja mingi osa korjusest kukub nendele, on need ebapuhad.

39 Kui sureb mõni loom, keda teil on lubatud süüa, ja keegi puudutab tema korjust, siis on ta õhtuni ebapuhas.^a

40 Kes sööb midagi sellest, pesku oma riided, ja ta on õhtuni ebapuhas.^b Kes kannab tema korjust, pesku oma riided, ja ta on õhtuni ebapuhas.

41 Kõik väikeloomad, kellest maa kihab, on jälgid.^c Neid ei tohi süüa.

42 Te ei tohi süüa ühtki väikelooma, kes roomab kõhu peal, kes käib neljal jalal või kel on palju jalgu, sest nad on jälgid.^d

43 Ärge tehke end jälgiks ühegi väikeloomaga. Ärge rüvetage end ja ärge saage nende pärast ebapuhtaks.^e

44 Mina olen Jehoova, teie Jumal.^f Pühitsege end ja olge pühad,^g sest mina olen püha.^h

Ärge siis rüvetage end ühegi väikeloomaga, kes maa peal liigub.

45 Mina olen Jehoova, kes tõi teid ära Egiptusemaalt, et olla teie Jumal.ⁱ Olge siis pühad,^j sest mina olen püha!^k

46 See on seadus loomade, tiivuliste, veeloomade ning kõigi maa peal kihavate olendite kohta, **47** et te võiksite teha vahet ebapuhta ja puhta vahel, nende elusolendite vahel, keda tohib süüa ja keda ei tohi süüa.^l

12 Jehoova ütles Moosesele veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui naine jääb rasedaks ja sünnitab poja, siis on ta 7 päeva ebapuhas, samuti nagu menstruatsiooni ajal.^m **3** Kaheksandal päeval tuleb poisi eesnakk ära lõigata.ⁿ **4** Naine puhastagu end verest veel 33 päeva. Ta ei tohi puutuda ühtki püha asja

PTK 11

a 3Mo 11:23, 24
4Mo 19:11, 16

b 3Mo 17:15
3Mo 22:3, 8
5Mo 14:21
Hes 4:14
Hes 44:31

c 3Mo 11:21

d 5Mo 14:3

e 3Mo 20:25

f 2Mo 20:2

g 2Mo 19:6
3Mo 19:2
5Mo 14:2
1Te 4:7

h 1Pe 1:15, 16
Ilm 4:8

i 2Mo 6:7
2Mo 29:46
Ho 11:1

j 2Mo 22:31
4Mo 15:40
5Mo 7:6

k 3Mo 20:7, 26
Jos 24:19
1Sa 2:2

l 3Mo 20:25
Hes 44:23

PTK 12

m 3Mo 15:19

n 1Mo 17:12
1Mo 21:4
Lu 1:59
Lu 2:21, 22
Joh 7:22

Teine veerg

a 3Mo 1:10

b 3Mo 1:14
3Mo 5:7
3Mo 14:21, 22
Lu 2:24

PTK 13

c 4Mo 12:10, 12
2Aj 26:19
Mt 8:3

d 5Mo 24:8
Hes 44:23
Mal 2:7
Lu 17:14

3. MOOSESE 11:39–13:4

ega tulla pühasse paika, kuni tema puhastuspäevad on lõppenud.

5 Kui ta sünnitab tütre, siis on ta 14 päeva ebapuhas, samuti nagu menstruatsiooni ajal. Ta puhastagu end verest veel 66 päeva.

6 Kui tema puhastuspäevad poja või tütre pärast on lõppenud, viigu ta kogudusetelgi sissekäigu juurde preestri kätte kuni aastane noor jääb põletusohvriks^a ning tuvipoeg või turteltuvi patuohvriks.

7 Preester toogu see Jehoova ette ning toimetagu tema eest lepitust, siis ta ei ole enam verejooksu pärast ebapuhas. See on seadus naise kohta, kes sünnitab poja või tütre.

8 Aga kui tal pole võimalik tuua jäära, siis võtku ta kaks turteltuvi või kaks tuvipoega,^b üks põletusohvriks ja teine patuohvriks. Preester toimetagu tema eest lepitust ja siis ta saab puhtaks.^c

13 Jehoova rääkis Moosese ja Aaroniga veel: **2** „Kui inimese nahale tekib muhk, kärn või laik, mis võib areneda tema nahal pidalitõveks*,^c siis tuleb ta tuua preester Aaroni või mõne tema poja juurde, kes on preester.^d **3** Preester uurigu kahjustust tema nahal. Kui karvad selles kohas on muutunud valgeks ja see paistab madalam kui muu nahk, siis on see pidalitõbi. Preester uurigu seda ja kuulutagu ta ebapuhtaks.

4 Aga kui laik tema nahal on valge ja ei paista madalam kui muu nahk ning karvad ei ole

13:2 *Vastega „pidalitõbi“ tõlgitud heebrea sõna on laia tähendusega ja selle all võidi mõelda mitmesuguseid nakkavaid nahahaigusi, samuti teatud kahjustusi riietel ja majadel.

valgeks muutunud, siis pangu preester nakatunu seitsmeks päevaks karantiini.^a **5** Preester vaadaku ta seitsmendal päeval üle, ja kui paistab, et kahjustunud koht pole muutunud ega nahal laienenud, siis pangu preester ta veel seitsmeks päevaks karantiini.

6 Seitsmendal päeval vaadaku preester ta uuesti üle, ning kui kahjustunud koht on muutunud kahvatuks ega ole nahal laienenud, siis kuulutagu preester ta puhtaks.^b See oli ainult kärn. See inimene pesku oma riided ja siis on ta puhas. **7** Aga kui kärn* pärast preestrile näitamist ja inimese puhtakskuutamist nahal ikkagi laieneb, siis näidaku inimene end preestrile uuesti. **8** Preester uurigu kärna, ja kui see on nahal laienenud, kuulutagu preester inimene ebapuhtaks. See on pidalitöbi.^c

9 Kui inimesel on pidalitöbi, viidagu ta preestri juurde **10** ja preester vaadaku ta üle.^d Kui nahal on valge muhk ja karvad sellel on muutunud valgeks ning sinna on tekkinud haavand,^e **11** siis on ta nahal krooniline pidalitöbi ja preester kuulutagu ta ebapuhtaks. Ta ärgu pangu teda karantiini,^f sest ta on ebapuhas. **12** Kui aga pidalitöbi lööb välja inimese kogu nahal ja ka tabab ta pealast jalatallani, niipalju kui preester näeb, **13** ja preester näeb teda uurides, et kogu ta nahk on pidalitövega kaetud, siis kuulutagu ta nakatunu puhtaks*. Ta on muutunud üleni valgeks ja on puhas. **14** Ent kui tema nahale tekib haavand, on ta ebapu-

13:7 *Võib tõlkida ka „nakatus”. 13:13 *St ta ei olnud enam nakkusohklik.

PTK 13

a 3Mo 13:50
3Mo 14:38
4Mo 12:15

b Mt 8:4
Mr 1:44
Lu 5:14
Lu 17:14

c 3Mo 13:15,
25, 30, 42
4Mo 12:
10, 12

d 3Mo 13:3

e 3Mo 13:
24, 25

f 3Mo 13:4

Teine veerg

a 5Mo 24:8

b 3Mo 13:8

c Lu 5:14
Lu 17:14

d Hes 44:23

e 3Mo 13:4, 50
3Mo 14:38
4Mo 12:15

f Mt 8:4
Mr 1:44
Lu 5:14
Lu 17:14

has. **15** Haavandit nähes kuulutagu preester ta ebapuhtaks.^a Haavand on ebapuhas, see on pidalitöbi.^b **16** Kui aga haavand muutub taas valgeks, siis tulgu see inimene preestri juurde. **17** Preester vaadaku ta üle,^c ja kui kahjustunud koht on muutunud valgeks, siis kuulutagu preester nakatunu puhtaks. Ta on puhas.

18 Kui kellegi nahale tuleb paise ja see paraneb, **19** aga paise kohale tekib valge muhk või punakasvalge laik, siis peab ta näitama end preestri-le. **20** Preester uurigu seda,^d ja kui see paistab madalam kui muu nahk ning karvad sellel on muutunud valgeks, siis kuulutagu preester ta ebapuhtaks. See on pidalitöbi, mis on lõõnud välja paise kohal. **21** Ent kui preester seda uurides näeb, et seal ei ole valgeid karvu ja see pole muust nahast madalam ning paistab kahvatu, siis pangu preester inimene seitsmeks päevaks karantiini.^e **22** Aga kui see on ta nahal ilmselgelt laienenud, siis kuulutagu preester ta ebapuhtaks. See on haigus. **23** Kui aga laik püsib ühe koha peal ega ole laienenud, siis on see kõigest põletik, mis on paise kohal tekkinud, ja preester kuulutagu see inimene puhtaks.^f

24 Kui kellelgi on tulekitatud põletushaav ning haava peale tekib punakasvalge või valge laik, **25** siis preester uurigu seda. Kui karvad selles laigus on muutunud valgeks ja see paistab madalam kui muu nahk, siis on see pidalitöbi, mis on haavas välja lõõnud, ja preester kuulutagu ta ebapuhtaks. See on pidalitöbi.

26 Aga kui preester seda laiku uurides näeb, et seal ei ole valgeid karvu ja see pole muust nahast madalam ning on kahvatu, siis pangu preester inimene seitsmeks päevaks karantiini.^a **27** Preester vaadaku ta seitsmendal päeval üle, ja kui laik on nahal ilmselgelt laienenud, siis kuulutagu preester ta ebapuhtaks. See on pidalitöbi. **28** Aga kui laik püsib ühes kohas ega ole nahal laienenud ja on kahvatu, siis on see kõigest haava turse, ja preester kuulutagu inimene puhtaks, sest see on haavas olev põletik.

29 Kui mõnel mehel või naisel on kahjustus peanahal või lõual, **30** siis uurigu preester seda kohta.^b Kui see paistab madalam kui muu nahk ja selles on peened kollakad karvad, siis kuulutagu preester ta ebapuhtaks. See on peanaha või habeme nakatus, pidalitöbi peas või lõual. **31** Aga kui preester näeb, et kahjustunud koht pole madalam kui muu nahk ja seal pole musti karvu, siis pangu preester nakatunu seitsmeks päevaks karantiini.^c **32** Preester uurigu kahjustunud kohta seitsmendal päeval, ja kui see ei ole laienenud ja sinna pole ilmunud kollakaid karvu ning see ei paista madalam kui muu nahk, **33** siis peab see inimene oma pea ja lõua paljaks ajama, kuid jätma kahjustunud koha puutumata. Seejärel pangu preester nakatunu veel seitsmeks päevaks karantiini.

34 Seitsmendal päeval uurigu preester kahjustunud kohta uuesti, ja kui peanaha ja habeme nakatus ei ole nahal laienenud ega paista muust nahast madalam, kuulutagu preester

PTK 13

a 3Mo 13:4, 50
3Mo 14:38
4Mo 12:15

b 5Mo 24:8
Mal 2:7

c 3Mo 13:4, 50
3Mo 14:38
4Mo 12:15

Teine veerg

a Mt 8:4
Mr 1:44
Lu 5:14
Lu 17:14

b 3Mo 13:2

c 4Mo 5:2
4Mo 12:14
2Ku 7:3
2Aj 26:20, 21

ta puhtaks. Inimene pesku oma riided ja siis on ta puhas.

35 Ent kui nahakahjustus on pärast inimese puhtakskulutamist ilmselgelt laienenud, **36** vaadaku preester ta üle. Kui siis kahjustunud koht on nahal laienenud, pole preestril vaja otsida sealt kollakaid karvu. See inimene on ebapuhas. **37** Aga kui uurimine näitab, et kahjustunud koht ei ole laienenud ja sinna on kasvanud mustad karvad, siis on see koht paranenud. See inimene on puhas ja preester kuulutagu ta puhtaks.^a

38 Kui mehe või naise nahale tekivad laigud ja need laigud on valged, **39** siis preester uurigu neid.^b Kui laigud nahal on kahvatuvalged, siis on see kahjutu nahalööve. See inimene on puhas.

40 Kui mehel langevad juuksed välja pealaelt ja ta muutub sealt kiilaks, siis on ta puhas. **41** Kui tal langevad juuksed välja eest ja ta jääb sealt kiilaks, siis on ta puhas. **42** Aga kui ta pealae- või esipaljaku- tekib punakasvalge haavand, siis on tal välja lõõnud pidalitöbi. **43** Preester vaadaku ta üle ja kui ta näeb, et haavand ta peanahal on punakasvalge ja see näeb nahal välja nagu pidalitöbi, **44** siis kuulutagu preester ta ebapuhtaks, sest ta on pidalitöbine. **45** Pidalitöbine kandku lõhkkirikistatud riideid ning ärgu hoolitsegu oma juuste eest, ta katku oma suu ja hüüdku: „Ebapuhas, ebapuhas!” **46** Ta on ebapuhas kogu oma haiguse ajal. Oma ebapuhtuse pärast peab ta elama teistest eraldi. Tema elukoht olgu väljaspool laagrit.^c

47 Kui pidalitõbi* levib riideesemele, olgu selleks villane või linane riideese, **48** või linase või villase kanga lõimele või koele või siis nahale või mõnele nahkesemele, **49** ning riideesemele, nahale, lõimele, koele või nahkesemele tekib kollakasroheline või punakas laik, siis on see pidalitõbi ja seda tuleb näidata preestri-le. **50** Preester uurigu laiku ja pangu see ese seitsmeks päevaks karantiini.^a **51** Kui ta seitsmendal päeval laiku uuesti uurib ja näeb, et see on riideesemel, lõimel, koel või nahkesemel laienenud, siis on see pahaloomuline pidalitõbi ja see ese on ebapuhas.^b **52** Ta peab põletama nakatunud riideese-me, villase või linase kootud kanga või mistahes nahkeseme, sest see on pahaloomuline pidalitõbi. Selline ese põletata-gu tules.

53 Aga kui preester uurib seda ja näeb, et laik riideesemel, lõimel, koel või nahkesemel pole laienenud, **54** siis käskigu preester kahjustunud eset pesta ning pangu see veel seitsmeks päevaks karantiini. **55** Pärast seda, kui kahjustunud eset on korralikult pestud, uurigu preester seda uuesti. Kui kahjustunud koht pole muutunud, siis isegi sellisel juhul, kui laik pole laienenud, on see ese ikkagi ebapuhas. See tuleb põletada, sest see on alt- või pealtpoolt kahjustunud.

56 Aga kui preester näeb, et laik on pärast korralikku pesemist muutunud kahvatuks, siis rebigu ta riideesemest, nahast

13:47 *Võib viidata teatud liiki hallitu-sele.

PTK 13

a 3Mo 13:4
3Mo 14:38
4Mo 12:15

b 3Mo 14:
44, 45

Teine veerg

a 3Mo 13:52

PTK 14

b 3Mo 13:2
Mt 8:4
Mr 1:44
Lu 5:14
Lu 17:14

c 3Mo 14:
49-53
4Mo 19:6, 9
L 51:7

d 3Mo 16:22

või kootud kangast see osa väl-ja. **57** Ent kui riideesemel, lõimel või koel või mõnel nahkesemel ilmub see kahjustus mõnda teise kohta ja kandub edasi, siis tuleb iga selline kahjustunud ese tules põletada.^a **58** Aga kui laik kaob pestud riideesemelt, kootud kangalt või nahkesemelt, tuleb seda pesta teist korda, ja siis on see puhas.

59 See on seadus pidalitõve kohta villasel või linasel riideesemel, lõimel või koel või mistahes nahkesemel, seadus, mille alusel kuulutada see asi puhtaks või ebapuhtaks.”

14 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **2** „Järgmist seadust pidalitõbise kohta järgi-tagu tema puhtakkuulutamise päeval, mil ta tuleb viia preestri juurde.^b **3** Preester mingu laagrist välja ja vaadaku ta üle. Kui pidalitõbine on pidalitõvest paranenud, **4** käskigu preester tal tuua enda puhastamiseks kaks elusat puhast lindu ning võtta seedrioks, erepunane lõng ja iisop.^c **5** Preester käskigu tappa üks lind savianuma kohal, milles on allikavesi. **6** Siis võtku ta elus lind, samuti seedrioks, erepunane lõng ja iisop, ning kastku need kõik allikavee kohal tapetud linnu verre. **7** Seejärel piserdagu ta verd seitse korda pidalitõvest puhastatava peale ja kuulutagu ta puhtaks. Aga elusa linnu peab ta lahti laskma.^d

8 Puhastatav pesku oma riided, ajagu maha kõik karvad ja loputagu end veega, siis on ta puhas. Pärast seda võib ta tulla laagrisse, kuid ta elagu seitse päeva väljaspool oma telki. **9** Seitsmendal päeval aja-

gu ta maha kõik juukse-, habeme- ja kulmukarvad. Kui ta on kõik oma karvad maha ajanud, pesku ta riided ja loputagu end veega, siis ta on puhas.

10 Kaheksandal päeval võtku ta kaks veatut noort jäära ja üks veatu kuni aastane utell^a ning roahvriks kolm kümnendikku eefat* õliga segatud peenjahu^b ja üks loog[#] õli.^c

11 Preester, kes ta puhtaks kuulutab, toogu tema ja kõik need ohvriannid kogudusetelgi sissekäigu juurde Jehoova ette.

12 Preester võtku üks noor jäära ja ohverdagu see koos ühe loogi õliga süüohvriks^d ning kõigutagu neid kõigutusohvrina Jehoova ees.^e **13** Siis tapku ta noor jäära selles paigas pühal alal, kus tavaliselt tapetakse patu- ja põletusohver.^f Nagu patuohver, kuulub ka süüohver preestrile,^g see on väga püha.^h

14 Seejärel võtku preester süüohvri verd ja määrigu seda puhastatava paremale kõrvallestale, tema parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale. **15** Siis võtku preester loog õliⁱ ja valagu sellest natuke oma vasakusse peopessa. **16** Preester kastku parema käe sõrm oma vasakusse peopessa olevasse õlisse ning piserdagu õli sõrmega seitse korda Jehoova ees. **17** Siis määrigu preester peopessa olevat õli puhastatava paremale kõrvallestale, parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale süüohvri vere peale. **18** Ülejäänud õli oma peopesast määrigu preester puhastatava pea peale ja toimetagu Jehoova ees tema eest lepitust.^j

14:10 *6,6 liitrit. (Vt lisa B14.) #0,3 liitrit.

PTK 14

a 3Mo 4:32

b 3Mo 2:1

c Mr 1:44

d 3Mo 6:6

e 3Mo 14:21, 24

f 3Mo 1:10, 11
3Mo 4:3, 4g 3Mo 2:3
3Mo 7:7
1Ko 9:13
1Ko 10:18

h 3Mo 6:25

i 3Mo 14:10

j 3Mo 6:7
1Jo 1:7
1Jo 2:1, 2

Teine veerg

a 3Mo 5:6

b 3Mo 2:1
3Mo 14:10
4Mo 15:4

c Mt 8:4

d 3Mo 14:9
Mr 1:44
Lu 5:14
Lu 17:14e 3Mo 1:14
3Mo 5:7
3Mo 12:8

f 3Mo 15:13, 14

g 3Mo 14:10, 11

h 3Mo 6:6

i 3Mo 14:12

j 3Mo 14:14

k 3Mo 14:15–18

19 Preester ohverdagu ka patuohver^a ja toimetagu puhastatava eest lepitust ning seejärel tapku ta põletusohver. **20** Ta ohverdagu altaril põletusohver ja roahver^b ning toimetagu puhastatava eest lepitust,^c siis on too puhas.^d

21 Aga kui inimene on vae- ne ja tal pole piisavalt vara, siis võtku ta üks noor jäära kõigutatavaks süüohvriks, et tema eest toimetataks lepitust, samuti kümnendik eefat* õliga segatud peenjahu roahvriks, üks loog õli **22** ja kaks turteltuvi või kaks tuvipoega oma võimaluste järgi. Üks olgu patuohvriks ja teine põletusohvriks.^e **23** Ta toogu need kaheksandal päeval^f Jehoova ette kogudusetelgi sissekäigu juurde preestri kätte, et see võiks ta puhtaks kuulutada.^g

24 Preester võtku süüohvriks toodud noor jäära^h ja loog õli ning kõigutagu neid kõigutusohvrina Jehoova ees.ⁱ **25** Siis tapku preester see süüohvriks mõeldud noor jäära ning võtku süüohvri verd ja määrigu seda puhastatava paremale kõrvallestale, parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale.^j **26** Osa õli valagu preester oma vasakusse peopessa^k **27** ja piserdagu seda parema käe sõrmega seitse korda Jehoova ees. **28** Preester määrigu õli oma peopesast puhastatava paremale kõrvallestale, parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale, samasse kohta, kuhu ta määris ka süüohvri verd. **29** Ülejäänud õli oma peopesast määrigu preester puhastatava pea peale, et toimetada Jehoova ees tema eest lepitust.

14:21 *2,2 liitrit.

30 Preester ohverdagu turteltuvid või tuvipojad – olenevalt sellest, mida puhastataval oli võimalik tuua,^a **31** kui ta andis ühe patuohvriks ja teise põletusohvriks^b koos roaohvriga – ning toimetagu Jehoova ees tema eest lepitust.^c

32 See on seadus inimese kohta, kel oli pidalitõbi, kuid kel pole piisavalt vara, et hankida seda, mida on vaja tema puhtakkuulutamiseks.^d

33 Siis ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: **34** „Kui te jõuate Kaananimaale,^d mille ma annan teile omandiks,^e ja ma lasen pidalitõvel tulla mõne maja külge teie maal,^f **35** siis peab maja omanik tulema preestri juurde ja ütleva talle: „Mulle tundub, et mu maja küljes on mingisugune kahjustus.“ **36** Enne kui preester läheb kahjustust vaatama, käskigu ta maja tühjendada, et ta ei kuulutaks ebapuhtaks kõike, mis majas on. Pärast seda mingu preester maja üle vaatama. **37** Ta uurigu kahjustust, ja kui maja seintel on kollakasrohelist või punakad lohud, **38** siis mingu preester välja maja sisepääsu juurde ja pangu maja seitsmeks päevaks karantiini.^g

39 Seitsmendal päeval mingu preester tagasi ja vaadaku need kohad üle. Kui kahjustus on maja seintel laienenud, **40** siis käskigu preester kahjustunud kivid välja kiskuda ning visata ebapuhtasse paika väljaspool linna. **41** Seejärel lasku ta maja seestpoolt puhtaks kaapida, ja eemaldatud kohtvisatagu ebapuhtasse paika väljaspool linna. **42** Siis pandagu äravõetud kivide ase-

PTK 14

a 3Mo 12:8
3Mo 14:22

b 3Mo 5:7

c 3Mo 14:20

d 4Mo 35:10

e 1Mo 17:8

f 5Mo 7:12, 15

g 3Mo 13:4, 50
4Mo 12:15

Teine veerg

a 3Mo 13:51

b 3Mo 14:41

c 3Mo 14:38

d 3Mo 11:23–25
3Mo 15:8
3Mo 17:15
3Mo 22:4–6e 3Mo 14:3, 4
4Mo 19:6, 7

f 3Mo 14:6, 7

mele teised kivid. Ta võtku uut mörti ja lasku maja krohvida.

43 Ent kui kahjustus tuleb maja külge tagasi pärast seda, kui kivid on välja kistud ning maja on puhtaks kaabitud ja üle krohvitud, **44** siis mingu preester ja vaadaku see üle. Kui kahjustunud koht on laienenud, siis on maja küljes pahaloomuline pidalitõbi^a ja maja on ebapuhas. **45** Preester lasku maja maha kiskuda, selle kivid, puud ja krohv, ning viia see kõik linnast välja ebapuhtasse paika.^b **46** Kes tahes siseneb sellesse majja neil päevil, kui see on karantiinis,^c on õhtuni ebapuhas,^d **47** ja kes seal majas magab, peab pesema oma riided, ja kes seal majas sööb, peab pesema oma riided.

48 Aga kui preester tuleb ja näeb, et kahjustus pole pärast maja krohvimist tagasi tulnud, siis kuulutagu ta maja puhtaks, sest kahjustus on kadunud. **49** Et puhastada maja ebapuhastusest, võtku ta kaks lindu, seedrioks, erepunast lõnga ja iisopi.^e **50** Ta tapku üks lind savianuma kohal, milles on allikavesi. **51** Siis võtku ta seedrioks, iisop, erepunane lõng ja elus lind ning kastku need tapetud linnu verre, mis on segunenud allikaveega, ning piserdagu seda seitse korda maja suunas.^f **52** Preester puhastagu maja ebapuhastusest linnu vere, allikavee, elusa linnu, seedrioksa, iisopi ja erepunase lõngaga. **53** Seejärel lasku ta elus lind väljaspool linna lahti ning toimetagu lepitust maja eest, siis on see puhas.

54 See on seadus igasuguse pidalitõve kohta, nakatuse

kohta peanaha või habeme küljes,^a **55** pidalitõve kohta riideesemel^b või majal,^c **56** samuti muhkude, kärnade ja laikude kohta,^d **57** seadus, mille järgi teha kindlaks, millal miski on ebapuhas või puhas.^e See on seadus pidalitõve kohta.”^f

15 Jehoova kõneles Moosese ja Aaroniga veel: **2** „Õelge iisraellastele: „Kui mehel on suguelundist haiguslik voolus, siis on ta selle vooluse tõttu ebapuhas.^g **3** Ta on vooluse tõttu ebapuhas, ükskõik kas voolus tema suguelundist jätkub või tekib ummistus, ta on ikkagi ebapuhas.

4 Iga voodi, millel magab see, kellel on voolus, saab ebapuhtaks, ja iga ese, mille peal ta istub, saab ebapuhtaks. **5** Kes puudutab tema voodit, peab pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas.^h **6** Igaüks, kes istub esemel, millel on istunud see, kellel on voolus, peab pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **7** Kes puudutab seda inimest, kellel on voolus, peab pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **8** Kui keegi, kellel on voolus, sülitab kellegi peale, kes on puhas, siis peab too pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **9** Iga sadul, millel sõidab see, kellel on voolus, saab ebapuhtaks. **10** Igaüks, kes puudutab midagi, millel selline inimene on istunud, on õhtuni ebapuhas, ning igaüks, kes kannab mõnd sellist eset, pesku oma riided ja loputagu end vee-

PTK 14

a 3Mo 13:30

b 3Mo 13:47

c 3Mo 14:34

d 3Mo 13:2

e 3Mo 10:10
Hes 44:23

f 5Mo 24:8

PTK 15

g 3Mo 22:4
4Mo 5:2h 3Mo 11:
24, 25
3Mo 14:
46, 47
3Mo 17:15
3Mo 22:6

Teine veerg

a 3Mo 15:2

b 3Mo 11:
32, 33

c 3Mo 14:8

d 3Mo 1:14

e 3Mo 22:4
5Mo 23:
10, 11f 2Mo 19:15
15a 21:5

g 3Mo 12:2, 5

h 3Mo 20:18

i 3Mo 15:4-6

3. MOOSESE 14:55-15:21

ga, ning ta on õhtuni ebapuhas. **11** Kui keegi, kellel on voolus,^a puudutab kedagi, ilma et oleks enne käsi pesnud, siis peab too pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **12** Savianum, mida puudutab see, kellel on voolus, tuleb puruks lüüa, kuid puuanumat tuleb veega pesta.^b

13 Aga kui voolus lakkab ja inimene saab terveks, lugegu ta enda puhastamiseks seitse päeva, seejärel pesku ta oma riided ja loputagu end allikaveega, siis on ta puhas.^c **14** Kaheksandal päeval võtku ta kaks turteltuvi või kaks tuvipoega^d ning tulgu Jehoova ette koguduseltgi sissekäigu juurde ja andku need preestrile. **15** Preester ohverdagu need, üks patuhvriks ja teine põletusohvriks, ning preester toimetagu Jehoova ees tema eest lepitust tema vooluse pärast.

16 Kui mehel on olnud seemnepurse, siis peab ta kogu oma keha veega loputama ja ta on õhtuni ebapuhas.^e **17** Ta peab pesema igat riide- ja nahkeset, mille peale on sattunud seemnevedelikku, ja see on õhtuni ebapuhas.

18 Kui mees heidab naise juurde ja tal on seemnepurse, siis peavad nad end pesema, ja nad on õhtuni ebapuhtad.^f

19 Kui naisel on verevoolus, siis on ta menstruatsiooni tõttu seitse päeva ebapuhas.^g Igaüks, kes teda puudutab, on õhtuni ebapuhas.^h **20** Kõik, mille peal ta menstruatsiooni ajal magab, saab ebapuhtaks, ja kõik, mille peal ta istub, saab ebapuhtaks.ⁱ **21** Igaüks, kes puudutab tema voodit, peab pesema

oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **22** Igaüks, kes puudutab mõnd eset, mille peal naine on istunud, peab pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas. **23** Kui siis keegi puudutab voodit või mõnd muud eset, mille peal naine on istunud, on ta õhtuni ebapuhas.^a **24** Kui mees magab naisega ning saab tema menstruatsioonivere tõttu ebapuhtaks,^b siis on mees seitse päeva ebapuhas ja iga voodi, millel ta magab, on ebapuhas.

25 Kui naisel on pikaajaline verevoolus^c väljaspool tema tavapärasest menstruatsiooniaegast^d või kui tal on voolus, mis kestab kauem kui tema menstruatsioon tavaliselt, siis on ta kõigil neil vooluse päevil ebapuhas nagu oma menstruatsiooniaegse ebapuhtuse päevil. **26** Iga voodi, millel ta magab oma vooluse päevil, saab samasuguseks nagu tema voodi menstruatsiooniaegse ebapuhtuse päevil,^e ja iga ese, mille peal ta istub, saab ebapuhtaks nagu siis, kui ta on menstruatsiooni tõttu ebapuhas. **27** Igaüks, kes neid puudutab, saab ebapuhtaks, ning ta pesku oma riided ja loputagu end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas.^f

28 Aga kui naise voolus lakab, siis ta lugegu seitse päeva ja pärast seda on ta puhas.^g **29** Kaheksandal päeval võtku ta kaks turteltuvi või kaks tuvi-poega^h ja viigu need preestrile kogudusetelgi sissekäigu juurde.ⁱ **30** Preester toogu üks patuohvriks ja teine põletusohvriks ning preester toimetagu Jehoova ees tema eest lepitust ta ebapuhta vooluse pärast.^j

PTK 15

- a 3Mo 15:10
b 3Mo 18:19
3Mo 20:18
c Mt 9:20
Lu 8:43
d 3Mo 15:19
e 3Mo 15:21
f 3Mo 15:22
g 3Mo 15:13
h 3Mo 1:14
i 3Mo 15:14, 15
j 3Mo 12:7

Teine veerg

- a 3Mo 19:30
4Mo 5:3
4Mo 19:20
b 3Mo 15:16
c 3Mo 15:19
d 3Mo 15:2, 25

PTK 16

- e 3Mo 10:1, 2
f 3Mo 23:27
g 2Mo 40:21
Heb 6:19
Heb 9:3, 7
h 4Mo 4:19, 20
i 2Mo 25:22
j 2Mo 40:34
k 3Mo 4:3
l 3Mo 1:3
m 2Mo 28:39
n 2Mo 28:42
o 2Mo 39:27, 29
p 2Mo 28:4
q 2Mo 28:2
r 2Mo 30:20
Heb 10:22
s Heb 7:27
š Heb 5:1-3

31 Nõnda peate te hoidma iisraellased ebapuhtusest eemal, et nad ei sureks selle tõttu, et nad on oma ebapuhtuses rüvetanud mu telkpühamu, mis on nende keskel.^a

32 See on seadus mehe kohta, kellel on haiguslik voolus või kes on ebapuhas seemnepurske tõttu,^b **33** ja naise kohta, kes on menstruatsiooni tõttu ebapuhas,^c ja iga mehe või naise kohta, kellel on mingi haiguslik voolus,^d ning mehe kohta, kes magab naisega, kui see on ebapuhas.^e

16 Jehoova rääkis Moosesele ga pärast seda, kui Aaroni kaks poega olid surnud, kuna nad olid astunud lubamatult Jehoova ette.^e **2** Jehoova ütles Moosesele: „Ütle oma venelasele Aaronile, et ta ei tohi minna mistahes ajal pühasse paika^f eesriide taha,^g laekal oleva kaane ette, et ta ei sureks,^h sest ma ilmutan end kaane kohalⁱ pilve sees.^j

3 Enne pühasse paika minemist ohverdagu Aaron üks noor pull patuohvriks^k ja üks jäär põletusohvriks.^l **4** Ta pangu selga püha linane rüü^m ja jalga lina nased püksidⁿ oma palja ihu katteks ning ta võõtagu end lina nase vööga^o ja sidugu pähe lina nane turban.^p Need on pühad riided.^q Ta loputagu end veega^r ja pangu need selga.

5 Ta võtku iisraellaste koguduselt^s kaks sikutalle patuohvriks ja üks jäär põletusohvriks.

6 Aaron toogu siis pull, kes on patuohvriks tema enese eest, ning toimetagu lepitust enda^s ja oma soo eest.

7 Seejärel võtku ta need kaks sikku ja pangu seisma ko-

gudusetelgi sissekäigu juurde Jehoova ette. **8** Aaron heitku liisku nende kahe siku vahel: üks liisk Jehoovale ja teine liisk asaselile*. **9** Aaron võtku sikk, kelle liisk^a määras Jehoovale, ja toogu see patuohvriks. **10** Aga sikk, kelle liisk määras asaselile, pandagu elusana Jehoova ette seisma, et toimetada tema peal lepitust ja saata ta kõrbesse asaselile.^b

11 Aaron võtku pull, kes on patuohvriks tema enese eest, ning toimetagu enda ja oma soo eest lepitust. Ta tapku pull, kes on patuohvriks tema eest.^c

12 Siis võtku ta Jehoova ees olevalt altariilt^d suitsutuspannitaies^e hõõguvaid süsi, samuti kaks peotäit healõhnalist peent suitsutusrohtu,^f ning viigu need eesriide taha.^g **13** Ta pangu suitsutusrohi süte peale Jehoova ees,^h nii et suitsupilv kataks tunnistuslaekaⁱ kaane,^j et ta ei sureks.

14 Ta võtku pulli verd^k ja piserdagu seda sõrmega kaane idapoolses küljes, ta piserdagu sõrmega verd kaane ette seitse korda.^l

15 Siis tapku ta sikk, kes on patuohvriks rahva eest,^m ja viigu selle veri eesriide tahaⁿ ning tehku sellega samamoodi nagu pulli verega:^o ta piserdagu seda kaane ette.

16 Ta toimetagu iisraellaste ebapuhaste tegude, üleastumiste ja pattude pärast püha paiga eest lepitust.^p Niisamuti tehku ta kogudusetelgiga, mis on keset nende ebapuhtust.

17 Keegi teine ei tohi olla

16:8 *Vastava heebrea sõna tähendus pole täpselt teada; see võib tähendada „sikk, kes kaob“.

PTK 16

- a Öp 16:33
 b 3Mo 14:7, 53
 3Mo 16:21, 22
 Jes 53:4
 Ro 15:3
 c 3Mo 16:6
 d 2Mo 40:29
 3Mo 6:13
 4Mo 16:46
 e Heb 9:4
 f 2Mo 30:34–36
 Ilm 5:8
 Ilm 8:3–5
 g 3Mo 16:2
 Heb 6:19
 Heb 10:19, 20
 h 2Mo 25:22
 2Ku 19:15
 i 2Mo 34:29
 j 2Mo 25:18, 21
 1Aj 28:11
 k Heb 9:22
 l Ro 3:25
 Heb 9:12
 Heb 9:24, 25
 Heb 10:4, 12
 m 3Mo 16:5
 Heb 2:17
 Heb 5:1–3
 Heb 9:26
 1Jo 2:1, 2
 n Heb 6:19
 Heb 9:3, 7
 Heb 10:19, 20
 o 3Mo 17:11
 p Kog 7:20

Teine veerg

- a 3Mo 16:6
 b Mr 10:45
 Heb 2:9
 Heb 7:27
 Heb 9:7, 12
 Ilm 1:5
 c 2Mo 38:1
 d Heb 9:23
 e 3Mo 16:16
 f 3Mo 16:8, 10
 g Jes 53:5, 6
 2Ko 5:21
 h Jes 53:12
 Ef 1:7
 Heb 9:28
 1Pe 2:24
 1Jo 3:5
 i 3Mo 16:10
 L 103:12
 Heb 13:12
 j 2Mo 30:20
 k 2Mo 28:4
 3Mo 8:7
 l 3Mo 16:3
 m 3Mo 16:5
 n Ef 1:7
 o 3Mo 16:8, 21

kogudusetelgis, kui ta läheb pühasse paika lepitust toimetama, seal ei tohi olla kedagi teist, kuni ta on välja tulnud. Ta toimetagu lepitust enda, oma soo^a ja terve Iisraeli koguduse eest.^b

18 Siis tulgu ta välja altari^c juurde, mis on Jehoova ees, ja toimetagu selle eest lepitust. Ta võtku pulli ja siku verd ning määrigu seda kõigile altari sarvedele. **19** Samuti piserdagu ta selle peale sõrmega verd seitse korda ning puhastagu see iisraellaste ebapuhtusest ja pühitsegu seda.

20 Kui ta on lõpetanud lepituse toimetamise^d kõige pühama paiga, kogudusetelgi ja altari eest,^e võtku ta elus sikk.^f **21** Aaron asetagu mõlemad käed elusa siku pea peale ja tunnistagu üles kõik iisraellaste eksimused, üleastumised ja patud. Ta pangu need siku pea peale^g ja saatku sikk kõrbesse mehega, kes on määratud seda tegema. **22** Mees lasku sikk kõrbes lahti ja see kannab kõik nende patud^h tühjale maale.ⁱ

23 Seejärel mingu Aaron kogudusetelki ja võtku ära lina sed riided, mis ta enne pühasse paika minekut selga oli pannud, ning jätku need sinna.

24 Ta loputagu end pühal alal veega^j ja pangu selga oma riided.^k Siis ohverdagu ta enda põletusohver^l ja rahva põletusohver^m ning toimetagu nii enda kui ka rahva eest lepitust.ⁿ

25 Ta pangu patuohvri rasv altariile suitsema.

26 Mees, kes saatis siku asaselile,^o pesku oma riided ja loputagu end veega, siis võib ta laagrisse tulla.

27 Patuohvipull ja patuohvrisikk, kelle veri toodi lepituse toimetamiseks pühase paika, viidagu väljapoole laagrit. Nende nahk, liha ja soole-sisu põletatagu tules.^a **28** See, kes need põletab, pesku oma riided ja loputagu end veega, siis võib ta laagrisse tulla.

29 See olgu teile alaliseks seaduseks: seitsmenda kuu kümnendal päeval peate alandama oma hinge* ja te ei tohi teha mingisugust tööd,^b ei iisraellane ega muulane, kes elab teie keskel. **30** Sest sel päeval toimetatakse teie eest lepitust,^c et kuulutada teid puhtaks. Te saate Jehoova ees puhtaks kõigist oma pattudest.^d **31** See olgu teil hingamispäev, täielik puhkus, ja te peate alandama oma hinge.^e See on alaline seadus.

32 Preester, kes võitakse^f ja seatakse oma isa asemel^g preestriametisse,^h toimetagu lepitust ja pangu selga linased riided,ⁱ pühad riided.^j **33** Ta toimetagu lepitust kõige pühama paiga,^k kogudusetelgi^l ja altari^m eest, samuti toimetagu ta lepitust preestrite ja terve Iisraeli rahva eest.ⁿ **34** See olgu teile alaliseks seaduseks,^o et toimetada kord aastas iisraellaste eest kõigi nende pattude pärast lepitust.^p

Aaron tegi täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

17 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **2** „Ütle Aaronile, tema poegadele ja kõigile iisraellastele: „Nõnda on Jehoova käskinud:

16:29 * Üldiselt mõistetakse selle all erinevaid enesalgamise vorme, sealhulgas paastumist.

PTK 16

- a 3Mo 4:11, 12
Heb 13:11, 12
b 3Mo 23:
27, 28
4Mo 29:7
c Joh 3:16
Ro 8:32
Tt 2:13, 14
1Jo 1:7
1Jo 3:16
d Jer 33:8
Heb 9:13, 14
Heb 10:2
e 3Mo 23:32
f 2Mo 29:4, 7
3Mo 8:12
g 4Mo 20:26
h 3Mo 8:33
i 2Mo 28:39
2Mo 39:
27, 28
j 2Mo 28:2
2Mo 29:29
3Mo 16:4
k 3Mo 16:16
l 3Mo 16:20
m 3Mo 16:18
n 3Mo 16:24
1Jo 2:1, 2
o 3Mo 23:31
4Mo 29:7
p 2Mo 30:10
Heb 9:7

Teine veerg

PTK 17

- a 3Mo 3:1, 2
3Mo 7:11
b 3Mo 3:3-5
3Mo 7:29-31
c 5Mo 32:17
Jos 24:14
d 2Mo 34:15
5Mo 31:16
e 3Mo 1:3
5Mo 12:5, 6
5Mo 12:
13, 14
f 1Mo 9:4
3Mo 3:17
3Mo 7:26
3Mo 19:26
1Sa 14:33
Ap 15:20, 29
g 3Mo 17:14
5Mo 12:23
h 3Mo 8:15
3Mo 16:18
i Mt 26:28
Ro 3:25
Ro 5:9
Ef 1:7
Heb 9:22
Heb 13:12
1Pe 1:2
1Jo 1:7
Ilm 1:5
j 2Mo 12:49
k 5Mo 12:23

3 „Kui keegi Iisraeli rahva seast tapab veise, lamba või kitsse laagris või väljaspool laagrit, **4** selle asemel et viia see kogudusetelgi sissekäigu juurde ja tuua Jehoova telkpühamu ees Jehoovale ohvrianniks, siis on selle mehe peal veresüü. Ta on valanud verd, ja see mees tuleb oma rahva seast hävitada. **5** Iisraellased ärgu ohverdada enam loomi väljal, vaid viigu need Jehoovale kogudusetelgi sissekäigu juurde preestri kätte. Neil tuleb ohverdada need rahuohvriteks Jehoovale.^a **6** Preester piserdagu verd Jehoova altarile kogudusetelgi sissekäigu juures ning pangu rasv suitsema meeldivaks lõhnaks Jehoovale.^b **7** Nad ei tohi enam ohverdada tapaohvereid kitsesarnastele deemonitele*,^c kelle järel nad hoora kombel on käinud.^d See olgu teile alaliseks seaduseks põlvest põlve.“

8 Ütle neile: „Kui mõni iisraellane või teie keskel elav muulane ohverdab põletus- või tapaohvri **9** ega vii seda kogudusetelgi sissekäigu juurde, et ohverdada see Jehoovale, tuleb ta rahva seast hävitada.“^e

10 Kui mõni iisraellane või teie keskel elav muulane sööb mingisugust verd,^f siis pöördun ma selle veresööja vastu ja hävitan ta rahva seast. **11** Sest elusolendi elu* on ta veres^g ja ma olen andnud selle teile altaril^h lepituse toimetamiseks teie eest, kuna veri lepitabⁱ temas oleva elu tõttu. **12** Seepärast ma olen öelnud iisraellastele: „Keegi teist ei tohi süüa verd, ka ükski teie keskel elav muulane^j ei tohi süüa verd.“^k

17:7 * Sõna-sõnalt „kitsedele“. **17:11** * Sõna-sõnalt „hing“.

13 Kui mõni iisraellane või teie keskel elav muulane kütib metslooma või linnu, mida võib süüa, peab ta selle vere maha valama^a ja mullaga katma. **14** Sest iga elusolendi eluks on tema veri, kuna veres on elu. Seetõttu ütlesin ma iisraellastele: „Te ei tohi süüa mitte ühegi elusolendi verd, sest iga elusolendi eluks on tema veri. Igaüks, kes seda sööb, hävitatagu.”^b **15** Kui keegi, olgu ta iisraellane või muulane, sööb sellise looma liha, kes leiti surnuna või kelle metsloom oli lõhki kiskunud,^c peab ta pesema oma riided ja loputama end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas.^d Seejärel on ta puhas. **16** Aga kui ta ei pese oma riideid ega loputa ennast, kannab ta oma eksimuse eest vastutust.”^e

18 Jehoova rääkis Moosesele: „Mina olen Jehoova, teie Jumal.”^f **3** Te ei tohi teha nii, nagu tehakse Egiptusemaal, kus te elasite, ja te ei tohi teha seda, mida tehakse Kaananimaal, kuhu ma teid viin.^g Te ei tohi järgida nende rahvaste seadusi. **4** Teil tuleb kinni pidada minu õigusnormidest ja seadustest ning järgida neid.^h Mina olen Jehoova, teie Jumal. **5** Te peate kinni pidama minu seadustest ja õigusnormidest. Igaüks, kes nii teeb, püsib tänu neile elus.ⁱ Mina olen Jehoova.

6 Mitte keegi teist ei tohi läheneda ühelegi oma lähisugulasele, et olla temaga seksuaalsuhetes.^j Mina olen Jehoova. **7** Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma isaga ja sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma ema-

PTK 17

a 5Mo 12:16
5Mo 15:23

b 3Mo 17:10, 11

c 2Mo 22:31
5Mo 14:21

d 3Mo 11:40

e 4Mo 19:20

PTK 18

f 1Mo 17:7
2Mo 6:7g 2Mo 23:24
3Mo 20:23h 3Mo 20:22
5Mo 4:1i Lu 10:27, 28
Ro 10:5
Ga 3:12

j 3Mo 20:17

Teine veerg

a 1Mo 35:22
1Mo 49:4
3Mo 20:11
5Mo 27:20
2Sa 16:21
1Ko 5:1b 3Mo 20:17
5Mo 27:22
2Sa 13:10–12

c 3Mo 20:19

d 3Mo 20:20

e 3Mo 20:12

f 3Mo 20:21
5Mo 25:5
Mr 6:17, 18g 3Mo 20:14
5Mo 27:23

h 1Mo 30:15

ga. Ta on sinu ema ja sa ei tohi olla temaga seksuaalsuhetes.

8 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma isa naisega.^a Sellega sa tooksid oma isale häbi.

9 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma õega, ei oma isa tütre ega oma ema tütrega, olgu ta sündinud sinuga samas peres või väljaspool seda.^b

10 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma pojatütrel ega türetütrega, sest see tooks sulle häbi.

11 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma isa naise tütrega, oma isa järglasega, sest ta on sinu õde.

12 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma isa õega. Ta on su isa veresugulane.^c

13 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma ema õega, sest ta on su ema veresugulane.

14 Sa ei tohi häbistada oma isa venda, olles seksuaalsuhetes tema naisega. Ta naine on sinu sugulane.^d

15 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma miniaga.^e Ta on su poja naine ja sa ei tohi tema juurde heita.

16 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma venna naisega,^f sest sellega sa tooksid oma vennale häbi.

17 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma naise tütrega.^g Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes oma naise pojatütrel ega türetütrega. Nad on su naise lähisugulased. See on rõve tegu!

18 Sa ei tohi naida oma naise kõrvale rivaaliks tema õde^h ja olla temaga seksuaalsuhetes oma naise eluajal.

19 Sa ei tohi läheneda naisele, kui ta on menstruatsiooni

tõttu ebapuhas, et olla temaga seksuaalsuhetes.^a

20 Sa ei tohi olla seksuaalsuhetes teise mehe naisega, sest nõnda sa rüvetad end.^b

21 Sa ei tohi lubada ühtki oma järglast Moolokile ohverdada.^c Sa ei tohi sel viisil oma Jumala nime teetada.^d Mina olen Jehoova.

22 Sa ei tohi magada mehega, nii nagu magatakse naisega.^e See on jäle tegu!

23 Mees ei tohi ühtida loomaga – ta rüvetab end seeläbi. Samuti ei tohi naine minna looma juurde, et sellega ühtida.^f See on loomuvastane!

24 Ärge rüvetage end mitte ühegagi neist asjust, sest kõige sellega on rüvetanud end need rahvad, kelle ma ajan ära teie eest.^g **25** Seetõttu on see maa rüvetunud ning ma karistan selle elanikke nende patusüü pärast ja maa oksendab nad välja.^h

26 Teil aga tuleb kinni pidada minu seadustest ja õigusnormidestⁱ ning te ei tohi teha ühtki neist jäledustest, ei teie ega teie keskel elav muulane.^j

27 Kõiki neid jäledusi on teinud mehed, kes on elanud seal maal enne teid,^k ja nüüd on see maa rüvetunud. **28** Kui teie seda maad ei rüveta, siis ei oksenda see maa teid välja, nii nagu see oksendab välja rahvad, kes on elanud seal enne teid. **29** Kui aga keegi teeb midagi neist jäledustest, siis tuleb ta oma rahva seast hävitada.

30 Te peate täitma minu ees oma kohust ja te ei tohi järgida ühtki neist jäledatest tavadest, mida on järgitud enne teid,^l et te end seeläbi ei rüvetaks. Mina olen Jehoova, teie Jumal.””

PTK 18

- a 3Mo 15: 19, 24
3Mo 20:18
b 2Mo 20:14
3Mo 20:10
5Mo 22:22
Op 6:29
Mt 5:27, 28
1Ko 6:9, 10
Heb 13:4
c 3Mo 20:2
5Mo 18:10
1Ku 11:7
2Ku 23:10
d 3Mo 20:3
e 1Mo 19:5
3Mo 20:13
Koh 19:22
Ro 1:26, 27
1Ko 6:9, 10
Ju 7
f 2Mo 22:19
3Mo 20:15, 16
g 3Mo 20:23
5Mo 18:12
h 1Mo 15:16
i 3Mo 20:22
5Mo 4:1, 40
j 2Mo 12:49
k 5Mo 20:17, 18
2Ku 16:2, 3
2Ku 21:1, 2
l 3Mo 18:3
3Mo 20:23
5Mo 18:9

Teine veerg

PTK 19

- a 3Mo 11:44
Jes 6:3
1Pe 1:15, 16
Ilm 4:8
b 2Mo 20:12
Ef 6:2
Heb 12:9
c 2Mo 20:8, 11
2Mo 31:13
Lu 6:5
d 3Mo 26:1
L 96:5
Hab 2:18
1Ko 10:14
e 2Mo 20:4, 23
5Mo 27:15
f 3Mo 3:1
g 3Mo 7:11, 12
h 3Mo 7:17, 18
i 3Mo 23:22
5Mo 24:19
j 5Mo 15:7
k 2Mo 20:15
Ef 4:28
l 3Mo 6:2
Op 12:22
Ef 4:25
m 2Mo 20:7
Mt 5:33, 37
Jk 5:12
n Op 22:16
Mr 10:19
o Op 22:22
p 5Mo 24:15
Jer 22:13
Jk 5:4

19 Jehoova rääkis Moosesele veel: **2** „Ütle tervele iisraellaste kogudusele: „Olge pühad, sest mina, teie Jumal Jehoova, olen püha.”

3 Igaüks teist austagu oma ema ja isa^b ning pidagu minu hingamispäevi.^c Mina olen Jehoova, teie Jumal. **4** Ärge hake käima tühiste jumalate^d järel ega tehke endale metallist jumalaid.^e Mina olen Jehoova, teie Jumal.

5 Kui te toote Jehoovale rahuhovri,^f ohverdage see nõnda, et oleksite talle meelepärased.^g **6** Sööge seda ohverdamise päeval ja järgmisel päeval, kuid mis kolmandaks päevaks järele jääb, põletatagu tules.^h **7** Kui seda siiski kolmandal päeval süüakse, on see jäle ning Jumalale vastuvõetamatu.

8 Kes seda sööb, kannab oma patu eest vastutust, sest ta on teotanud seda, mis on Jehoova silmis püha, ja see inimene tuleb oma rahva seast hävitada.

9 Kui te koristate oma maalt saaki, siis ei tohi te põlluääri tühjaks lõigata ega põldu järelnoppida.ⁱ **10** Samuti ei tohi te korjata oma viinamäele järele jäänud viinamarju ega noppida mahavarisenud marju. Jätke need vaesele^j ja muulasele. Mina olen Jehoova, teie Jumal.

11 Te ei tohi varastada,^k te ei tohi petta^l ega üksteist tüsata. **12** Te ei tohi minu nime juures valet vanduda^m ja nõnda oma Jumala nime teetada. Mina olen Jehoova. **13** Te ei tohi kellelki midagi välja pettaⁿ ega kedagi röövida.^o Ära hoia palgatöölise palka enda käes hommikuni.^p

14 Te ei tohi needa kurti ega seada pimedate teele ta-

kistust.^a Kartke oma Jumalat.^b Mina olen Jehoova.

15 Te ei tohi olla kohut mõistes ebaõiglased. Te ei tohi olla erapoolikud: ärge eelistage ei vaest ega rikkast.^c Mõistke kaasinimese üle õiglast kohut.

16 Te ei tohi oma rahva seas laimu levitada.^d Te ei tohi kimpuda kaasinimese elu kallale.*^e Mina olen Jehoova.

17 Te ei tohi südames oma venda vihata.^f Noomige oma ligimest,^g et te ei kannaks pattu koos temaga.

18 Te ei tohi kätte maksta^h ega pidada vimma oma rahva poegade vastu. Armastage oma ligimest nagu iseennast.ⁱ Mina olen Jehoova.

19 Pidage kinni mu seadustest. Te ei tohi paaritada omavahel kaht eri liiki kodulooma. Te ei tohi külvata oma põllule kaht erisugust seemet^j ja te ei tohi kanda kahest erisugusest lõngast kootud riideeset.^k

20 Kui mees on seksuaalvahekorras teenijannaga, kes on lubatud teisele mehele, kuid keda pole lunastatud ega vabaks lastud, siis tuleb neid karistada. Kuid neid ärge surmatagu, sest naist polnud veel vabaks lastud. **21** Mees toogu Jehoovale süüohvriks kogudusetelgi sissekäigu juurde üks süüohvrijäär.^l **22** Preester toimetagu süüohvrijääraga ta patu pärast tema eest Jehoova ees lepitust, ja siis antakse talle andeks.

23 Kui te jõuate sinna maa-le ja istutate mõne viljapuu, siis on selle vilji teile ebapuhas ja

19:16 *Teine võimalik tähendus: „te ei tohi jääda kõrvalseisjaks, kui kaasinimese elu on ohus“.

PTK 19

- a 5Mo 27:18
b 3Mo 25:17
Neh 5:15
Op 1:7
Op 8:13
1Pe 2:17
c 2Mo 23:3
5Mo 1:16, 17
5Mo 16:19
2Aj 19:6
Ro 2:11
Jk 2:9
d L 15:1, 3
e 2Mo 20:16
1Ku 21:13
f Op 10:18
1Jo 2:9
1Jo 3:15
g L 141:5
Op 9:8
Mt 18:15
h Op 20:22
Ro 12:19
i Mt 5:43, 44
Mt 22:39
Ro 13:9
Ga 5:14
Jk 2:8
j 5Mo 22:9
k 5Mo 22:11
l 3Mo 6:6, 7

Teine veerg

- a 5Mo 26:1, 2
Op 3:9
b 3Mo 3:17
3Mo 17:13
5Mo 12:23
Ap 15:20, 29
c 2Mo 8:7
5Mo 18:10–12
Ga 5:19, 20
Ilm 21:8
d 3Mo 21:1, 5
e 5Mo 14:1
f 5Mo 23:17
g Heb 13:4
1Pe 4:3
h 2Mo 20:10
2Mo 31:13
i 3Mo 20:6
5Mo 18:10–12
1Aj 10:13
Jes 8:19
j 3Mo 20:27
Ap 16:16
k Op 16:31
Op 20:29
l Il 32:6
Op 23:22
1Ti 5:1
m Il 28:28
Op 1:7
Op 8:13
1Pe 2:17
n 2Mo 23:9
o 2Mo 12:49
p 2Mo 22:21

keelatud. Kolm aastat on see teile keelatud, te ei tohi seda süüa. **24** Aga neljandal aastal on kogu selle vilji püha, et saaksite rõõmustada Jehoova ees.^a **25** Alles viiendal aastal võite süüa selle vilja ja see annab teile külluslikult saaki. Mina olen Jehoova, teie Jumal.

26 Te ei tohi süüa midagi, mis sisaldab verd.^b

Te ei tohi otsida endeid ega tegeleda maagiaga.^c

27 Te ei tohi oma meelegatadelt juukseid kärpida ega rikkuda oma habeme äärt.*^d

28 Te ei tohi end surnu* pärast lõikuda^e ega teha endale tätoveeringuid. Mina olen Jehoova.

29 Ära häbista oma tütart sellega, et teed temast prostituudi,^f et maa ei hooraks ega täituks kõlvatusega.^g

30 Teil tuleb pidada mu hingamispäevi^h ja suhtuda mu pühamusse aukartusega. Mina olen Jehoova.

31 Ärge pöörduge vaimude väljakutsujate pooleⁱ ega küsige nõu ennustajatelt,^j et te ei rüvetuks nende pärast. Mina olen Jehoova, teie Jumal.

32 Hallpea ees tõuse püsti^k ja eakasse suhtu austusega.^l Karda oma Jumalat.^m Mina olen Jehoova.

33 Kui teie maal elab muulane, siis ei tohi te teda halvasti kohelda.ⁿ **34** Teie juures elav muulane olgu teile nagu iisraellane.^o Armastage teda nagu iseennast, sest te ise olete olnud muulased Egiptusemaal.^p Mina olen Jehoova, teie Jumal.

19:27 *Viitab ilmselt paganlikele kometele ega tähenda, et nad ei tohtinud üldse oma juukseid ja habet pügada. **19:28** *Sõna-sõnalt „hinge“. Heebreia sõna *nefes* viitab siin surnule.

35 Te ei tohi olla ebaausad, kui mõõdate millegi pikkust, kaalu või mahtu.^a 36 Teil olgu täpne kaal ja täpsed vihid, täpne eefa* ja hiin[#].^b Mina olen Jehoova, teie Jumal, kes tõi teid välja Egiptusemaalt. 37 Teil tuleb pidada kinni kõigist mu seadustest ja õigusnormidest ning neid järgida.^c Mina olen Jehoova.”

20 Jehoova rääkis Moosesele ga veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Iga iisraellane ja iga iisraelis elav muulane, kes annab mõne oma järeltulija Moolokile, tuleb surmata.^d Maa rahvas visaku ta kividega surnuks. **3** Mina ise pöördun tema vastu ja hävitan ta rahva seast, sest ta on andnud oma järeltulija Moolokile ning rüvetanud mu pühamut^e ja teotanud mu pühanime. **4** Aga kui maa rahvas pigistab silma kinni ega surma meest, kes andis oma järeltulija Moolokile,^f **5** siis pöördun mina ise selle mehe ja tema suguvõsa vastu.^g Ma hävitan rahva seast tema ja kõik teised, kes koos temaga hoora kombel Mooloki järel käivad.

6 Kui keegi pöördub vaimude väljakutsujate^h ja ennustajateⁱ poole, käies hoora kombel nende järel, siis mina pöördun tema vastu ja hävitan ta rahva seast.^j

7 Pühitsege end ja olge pühad,^k sest mina olen Jehoova, teie Jumal. **8** Pidage kinni mu seadustest ja järgige neid.^l Mina olen Jehoova, kes teid pühitseb.^m

9 Kui keegi neab oma isa või ema, tuleb ta surmata.ⁿ Kuna ta

19:36 *Kuivaine mõõdunõu. (Vt lisa B14.)[#] Vedeliku mõõdunõu.

PTK 19

- a 5Mo 25:13, 15
Op 20:10
b Op 11:1
c 3Mo 18:5
5Mo 4:6

PTK 20

- d 3Mo 18:21
5Mo 18:10
e Hes 5:11
f 5Mo 13:6–9
g 2Mo 20:5
h 3Mo 19:31
5Mo 18:10–12
Ga 5:19, 20
Ilm 21:8
i 3Mo 20:27
Ap 16:16
j 1Aj 10:13
k 3Mo 11:44
1Pe 1:15, 16
l 3Mo 18:4
Kog 12:13
m 2Mo 31:13
3Mo 21:8
1Te 5:23
2Te 2:13
n 2Mo 21:17
5Mo 27:16
Op 20:20
Mt 15:4

Teine veerg

- a 5Mo 5:18
5Mo 22:22
Ro 7:3
1Ko 6:9, 10
b 3Mo 18:8
5Mo 27:20
c 3Mo 18:15, 29
d 1Mo 19:5
3Mo 18:22
Koh 19:22
Ro 1:26, 27
1Ko 6:9, 10
Ju 7
e 3Mo 18:17
5Mo 27:23
f 3Mo 21:9
g 2Mo 22:19
5Mo 27:21
h 3Mo 18:23
i 3Mo 18:9
5Mo 27:22

on neednud oma isa või ema, tulgu ta veri ta enda peale.

10 Mees, kes rikub abielu teise mehe naisega, see ligimese naisega abielu rikkunud mees tuleb surmata, nii tema kui ka see naine.^a **11** Mees, kes magab oma isa naisega, teeb oma isale häbi.^b See mees ja see naine tuleb surmata. Nende veri tulgu nende endi peale. **12** Kui mees magab oma miniaga, tuleb mõlemad surmata. Nad on toiminud loomuvastaselt. Nende veri tulgu nende endi peale.^c

13 Kui mees magab mehega, nii nagu magatakse naisega, on nad mõlemad teinud jäledust^d ja nad tuleb surmata. Nende veri tulgu nende endi peale.

14 Kui mees võtab endale naise ja naib ka ta ema, on see röve tegu.^e Tema ja mõlemad naised surmatagu ning põletatagu tules,^f et selline rövedus teie seast kõrvaldada.

15 Kui mees ühtib loomaga, tuleb ta surmata ja tappa ka loom.^g **16** Kui naine läheb mõne looma juurde, et sellega ühtida,^h siis pead sa tapma nii naise kui ka looma. Nad tuleb surmata. Nende veri tulgu nende endi peale.

17 Kui mees on seksuaalsuhetes oma õega, oma isa tütre või oma ema tütreaga, ja nad näevad üksteist alasti, siis on see häbitegu.ⁱ Nad tuleb oma rahva silme all hävitada. Ta on toonud oma õele häbi. Ta kannab oma patu eest vastutust.

18 Kui mees heidab naise juurde, kellel on menstruaatsioon, ja on temaga seksuaalvahekorras, on mees paljastanud naise verelätte ja seda on

teinud ka naine ise.^a Nad mõle-
mad tuleb oma rahva seast hä-
vitada.

19 Sa ei tohi olla seksuaal-
suhetes oma ema õega ega
oma isa õega, sest sellega took-
sid sa häbi oma veresugula-
sele.^b Igaüks kandku vastutust
oma patu eest. **20** Mees, kes
magab oma onu naisega, toob
oma onule häbi.^c Sel mehel ja
sel naisel tuleb kanda vastutust
oma patu eest. Nad peavad su-
rema ja jääma lasteta. **21** Kui
mees võtab oma venna naise,
on see jäledus.^d Ta toob oma
vennale häbi. See mees ja see
naine peavad jääma lasteta.

22 Teil tuleb pidada kinni
kõigist mu seadustest ja kõi-
gist mu õigusnormidest^e ja neid
järgida,^f et maa, kuhu ma teid
elama viin, teid välja ei ok-
sendaks.^g **23** Te ei tohi järgi-
da nende rahvaste seadusi, kel-
le ma ajan ära teie eest,^h sest
nemad on teinud kõike seda
ja ma jälestan neid.ⁱ **24** See-
pärast ma ütlesin teile: „Te võ-
tate enda valdusse nende maa
ja mina annan selle teile oman-
diks – maa, kus soovab pii-
ma ja mett.^j Mina olen Jehoova,
teie Jumal, kes on eraldanud
teid kõigist teistest rah-
vastest.”^k **25** Te peate tegema
vahet puhta ja ebapuhta looma
vahel ning ebapuhta ja puhta
linnu vahel.^l Te ei tohi teha
endid jälgiks ühegi looma ega lin-
nuga ega ühegi maadligi liikuva
loomaga, kelled ma olen eral-
danud, et te peaksite neid eba-
puhtaks.^m **26** Te peate olema
minu ees pühad, sest mina, Je-
hoova, olen püha.ⁿ Ma eraldan
teid kõigist teistest rahvastest,
et te kuuluksite mulle.^o

PTK 20

- a 3Mo 18:19
b 3Mo 18:
12, 13
c 3Mo 18:14
d 3Mo 18:16
5Mo 25:5
e 2Mo 21:1
5Mo 5:1
f Kog 12:13
g 3Mo 18:
26, 28
h 3Mo 18:3, 24
5Mo 12:30
i 3Mo 18:27
5Mo 9:5
j 2Mo 3:17
2Mo 6:8
5Mo 8:7-9
Hes 20:6
k 2Mo 19:5
2Mo 33:16
1Ku 8:53
1Pe 2:9
l 3Mo 11:
46, 47
5Mo 14:4-20
m 3Mo 11:43
n 3Mo 19:2
L 99:5
1Pe 1:15, 16
Ilm 4:8
o 5Mo 7:6

Teine veerg

- a 2Mo 22:18
3Mo 19:31
3Mo 20:6
5Mo 18:
10-12
Ilm 21:8

PTK 21

- b 4Mo 19:14
c 5Mo 14:1
d 3Mo 19:
27, 28
e 2Mo 29:44
f 3Mo 18:21
3Mo 19:12
3Mo 22:32
g Jes 52:11
1Pe 1:15, 16
h 3Mo 19:29
i 5Mo 24:1
Hes 44:22
j 2Mo 28:41
k 2Mo 28:36
3Mo 11:45
3Mo 20:7, 8
l 3Mo 20:14
m 3Mo 8:12

27 Iga mees või naine, kes
kutsub välja vaime või kes en-
nustab, tuleb surmata.^a Ta tu-
leb kividega surnuks visata.
Tema veri tulgu ta enda pea-
le.”

21 Jehoova ütles Moosesele:
„Räägi preestrite, Aaro-
ni poegade, ja ütle neile:
„Ükski preester ärgu rüvetagu
end oma rahva seas surnu pä-
rast.” **2** Kuid ta tohib rüvetada
end mõne lähema veresugulase
pärast: oma ema, isa, poja, tü-
tre, venna **3** ning õe pärast, kes
oli neitsi ja elas tema juures*
ega olnud veel abiellunud. **4** Ta
ei tohi aga rüvetada ega teota-
da end naise pärast, kes kuulus
teisele mehele tema rahva seas.
5 Preestrid ei tohi endal pead
kiilaks ajada,^c lõigata habeme
äärt ega lõikuda oma keha.*^d

6 Nad peavad olema oma Juma-
la ees pühad^e ja nad ei tohi teo-
tada oma Jumala nime,^f sest nad
ohverdavad Jehoova tuleohv-
reid, oma Jumala leiba*. Nad
peavad olema pühad.^g **7** Nad ei
tohi abielluda prostituudi,^h teo-
tatud naise ega lahutatud naise-
ga,ⁱ sest preester on püha oma
Jumala ees. **8** Preestrit peeta-
gu pühaks,^j sest ta ohverdab su
Jumala leiba. Ta olgu püha, sest
mina, Jehoova, kes teid pühit-
seb, olen püha.^k

9 Kui preestri tütar rüvetab
end, saades prostituudiks, teo-
tab ta oma isa. Ta surmatagu
ning põletatagu tules.^l

10 See, kes on oma venda-
de seas ülempreester, kelle pea
peale on valatud võideõli^m ja

21:3 *Võib tõlkida ka „elas tema ligidal”
või „oli tema lähedane sugulane”. **21:5**
*Viitab ilmselt paganlikele leinakomme-
tele. **21:6** *Mõeldakse tapaohvreid.

kes on seatud ametisse, nii et ta võib kanda preestriideid,^a ei tohi jätta oma juuste eest hoolitsemist ega oma riideid lõhki käristada.^b **11** Ta ei tohi minna ühegi surnu juurde^c ega rüvetada end isegi mitte oma isa ega ema pärast. **12** Ta ei tohi pühamust lahkuda ega teotada oma Jumala pühamut,^d sest tema peal on pühitsusmärk, tema Jumala võideöli.^e Mina olen Jehoova.

13 Ta peab võtma endale naiseks neitsi.^f **14** Ta ei tohi abielluda lese, lahutatud naise, teotatu ega prostituudiga, vaid ta võtku endale naiseks neitsi oma rahva seast. **15** Ta ei tohi teotada oma järeltulevat sugu oma rahva seas,^g sest mina olen Jehoova, kes teda pühitseb.^h

16 Jehoova ütles Moosesele veel: **17** „Ütle Aaronile: „Kõigi sinu järelpõlvede hulgas ei tohi ükski su järglane, kes on vigane, tulla ohverdama oma Jumala leiba. **18** Pühamu juurde ei tohi tulla ükski vigane: pime ega lonkaja, näokahjustusega, liiga pika jäseme, **19** murdunud jala või käega mees, **20** küürakas ega kääbus*, silmakahjustuse, ekseemi, seenhaiguse ega vigastatud munanditega mees.^h **21** Ükski preester Aaroni järglastest, kes on vigane, ei või tulla ohverdama Jehoova tuleohvreid. Kuna ta on vigane, ei tohi ta tulla oma Jumala leiba ohverdama. **22** Ta võib küll süüa oma Jumala leiba väga pühadestⁱ ja pühadest andidest,^j **23** kuid ta ei tohi tulla eesriide^k juurde ega läheneda altarile,^l sest ta on vigane. Ta ei tohi teotada mu pühamut,^m sest

21:20 *Teine võimalik tähendus: „haiglaslikult kõhn“.

PTK 21

a 2Mo 28:2
2Mo 29:29
3Mo 16:32

b 1Mo 37:34
3Mo 10:6

c 4Mo 6:7
4Mo 19:11, 14

d 3Mo 10:7

e 3Mo 8:12

f Hes 44:22

g Esr 9:2

h 5Mo 23:1

i 3Mo 2:10
3Mo 6:14, 16
3Mo 24:8, 9
4Mo 18:9

j 3Mo 22:10
4Mo 18:19

k 2Mo 30:6

l 2Mo 38:1

m 2Mo 25:8

Teine veerg

a 2Mo 28:41

PTK 22

b 3Mo 21:6

c 2Mo 28:38
4Mo 18:32

d 3Mo 7:20

e 3Mo 13:2

f 3Mo 15:2

g 3Mo 14:2
3Mo 15:13

h 3Mo 21:1
4Mo 19:
11, 22

i 3Mo 15:16

j 3Mo 11:
24, 43

k 3Mo 15:7, 19

l 4Mo 19:6, 7

m 4Mo 18:11

n 2Mo 22:31
3Mo 17:15
5Mo 14:21

mina olen Jehoova, kes neid pühitseb.^h”^a

24 Mooses rääkis seda Aaronile, tema poegadele ja kõigile iisraellastele.

22 Jehoova rääkis Moosesele veel: **2** „Ütle Aaronile ja tema poegadele, et nad iisraellaste pühade andidega hoolikalt ümber käiksid ega teotaks mu püha nime,^b kui nad tegelevad andidega, mille iisraellased on mulle pühendanud.^c Mina olen Jehoova.

3 Ütle neile: „Kui keegi su järglastest läheneb ebapuhtana pühadele andidele, mille iisraellased on Jehoovale pühendanud, tuleb ta surmata.^d Mina olen Jehoova. **4** Ükski mees Aaroni järglastest, kellel on pidalitöbi^e või haiguslik voolus,^f ei tohi süüa pühi ande enne, kui ta saab puhtaks.^g Samuti ei tohi neid süüa see, kes puudutas kedagi, kes oli saanud ebapuhtaks surnu tõttu,^h ega mees, kellel oli seemnepurse,ⁱ **5** ega see, kes puudutas mõnd ebapuhtast väikelooma,^j ega see, kes puudutas mõnd inimest, kes oli mistahes põhjusel ebapuhas ja kelle pärast ta võis saada ebapuhtaks.^k **6** Kes kedagi neist puudutab, peab olema öhtuni ebapuhas ega tohi süüa pühi ande enne, kui ta on end veega loputanud.^l **7** Kui päike on loojunud, siis on ta puhas, ja pärast seda võib ta süüa pühi ande, sest see on tema leib.^m **8** Samuti ei tohi ta süüa ühtegi surnuna leitud looma ega sellist looma, kelle metsloomad on lõhki kiskunud, kuna ta saaks sealäbi ebapuhtaks.ⁿ Mina olen Jehoova.

9 Nad peavad täitma minu ees oma kohust, et nad ei patustaks ega sureks pühade andide teotamise pärast. Mina olen Jehoova, kes neid pühitseb.

10 Ükski kõrvaline isik* ei tohi süüa midagi püha.^a Ükski muulane, kes peatub preestri juures, ega palgatööline ei tohi süüa midagi püha. 11 Aga kui preester kellegi oma raha eest ostab, siis too võib seda süüa. Ka tema peres sündinud orjad võivad süüa tema leiba.^b 12 Kui preestri tütar abiellub mehega, kes ei ole preester, ei tohi ta süüa annetuseks toodud pühi ande. 13 Ent kui preestri tütar jääb leseks või on lahutatud ja tal ei ole järglasi ning ta pöördub tagasi oma isamaja, kus ta elas oma nooruses, siis võib ta süüa oma isa leiba.^c Kuid ükski kõrvaline isik ei tohi seda süüa.

14 Kui keegi sööb püha andi kogemata, siis peab ta selle hüvitama ja lisama annile viiendiku selle väärtusest ning viima selle püha anni preestri-le.^d 15 Preestrid ei tohi teotada iisraellaste pühi ande, mida need Jehoovale annetavad.^e 16 nad ei tohi lasta neil süüa pühi ande, sest sellega nad tõmbaksid nende peale karistuse nende patu eest. Mina olen Jehoova, kes neid pühitseb.”

17 Jehoova ütles Moosesele veel: 18 „Räägi Aaronile ja tema poegadele ning kõigile iisraellastele: „Kui mõni Iisraeli mees või keegi Iisraelis elav muulane toob Jehoovale oma töötuste täitmiseks või vaba-

22:10 *St see, kes polnud Aaroni suguvõsast.

PTK 22
a 2Mo 29:33

b 4Mo 18:11

c 3Mo 10:14
4Mo 18:19

d 3Mo 5:15, 16

e 4Mo 18:32

Teine veerg

a 3Mo 7:16
4Mo 15:3
5Mo 12:5, 6

b 4Mo 15:
14, 16

c 3Mo 1:3
3Mo 22:22

d 5Mo 15:19, 21
5Mo 17:1
Mal 1:8
Heb 9:14
1Pe 1:19

e 3Mo 3:1

f 2Mo 22:30

g 2Mo 23:19
5Mo 22:6

h 3Mo 7:12

tahtliku ohvrina^a põletusohvri,^b 19 olgu selleks veatu isasloom^c veistest, lammastest või kitsedest, et ta võiks olla Jumalale meelepärane. 20 Te ei tohi ohverdada ühtki vigast,^d sest see ei tee teid Jumalale meelepäraseks.

21 Kui keegi toob Jehoovale töötuse täitmiseks või vabatahtliku ohvrina rahuohvri,^e siis olgu selleks veatu loom veistest, lammastest või kitsedest, et ta võiks olla Jumalale meelepärane. Sellel ei tohi olla ühtki viga. 22 Ükski ohver ei tohi olla pime, murdunud jalaga, haava, tüüka, kärna või seenhaigusega. Ühtki niisugust ohvrit ei tohi te Jehoovale tuua ega altaril Jehoovale ohverdada. 23 Pulli või lamba, kellel on üks jalg liiga pikk või liiga lühike, võib küll tuua vabatahtlikuks ohvriks, kuid töötusohvrina ei ole see vastuvõetav. 24 Te ei tohi Jehoovale tuua sellist looma, kelle munandid on vigastatud, puruks muljutud, ära rebitud või ära lõigatud. Te ei tohi niisuguseid oma maal ohverdada. 25 Ka võõramaalase käest ei tohi te vastu võtta selliseid loomi leivaks oma Jumalale, sest need on rikutud ja vigased. Need ei ole vastuvõetavad.”

26 Jehoova rääkis Moosesele veel: 27 „Kui sünnib vasikas, lamba- või kitsetall, siis jäägu ta seitsmeks päevaks oma ema juurde,^f kuid kaheksandast päevast alates sobib ta ohvrianniks, tuleohvriks Jehoovale. 28 Ärge tapke veist, lammast ega kitse ta järglasega samal päeval.^g

29 Kui te ohverdate Jehoovale tänuohvri,^h ohverdage see

nõnda, et oleksite Jumalale meelepärased. **30** Seda tuleb süüa samal päeval. Ärge jätke midagi sellest hommikuks.^a Mina olen Jehoova.

31 Pidage kinni mu käskudest ja järgige neid.^b Mina olen Jehoova. **32** Te ei tohi teotada mu püha nime.^c Mind tuleb iisraellaste keskel pühaks pidada.^d Mina olen Jehoova, kes teid pühitseb.^e **33** kes tõi teid välja Egiptusemaalt, et olla teie Jumal.^f Mina olen Jehoova.”

23 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Jehoova seatud pühad*,^g mis teil tuleb välja kuulutada,^h on pühad kokkutulekud. Need pühad on järgmised.

3 Kuus päeva võib tööd teha, aga seitsmes päev on hingamis-päev, täielik puhkus,ⁱ püha kokkutulek. Te ei tohi teha mitte mingisugust tööd. See olgu hingamis-päev Jehoova auks kõikjal, kus te elate.^j

4 Need on Jehoova seatud pühad, pühad kokkutulekud, mis teil tuleb välja kuulutada määratud aegadel. **5** Esimese kuu neljateistkümnenda päeva^k videviku ajal* on paasapäev/ Jehoova auks.

6 Selle kuu viieteistkümnenda päeval algab hapnemata leibade püha Jehoova auks.^m Seitse päeva sööge hapnemata leiba.ⁿ **7** Esimesel päeval olgu teil püha kokkutulek.^o Ärge tehke mingisugust rasket tööd. **8** Seitse päeva ohverdage Jehoovale tuleohvreid. Seitsemenda päeval on püha kokkutulek. Ärge tehke mingisugust rasket tööd.”

23:2 *Vt „Sõnaseletusi”. 23:5 *Sõnasonalt „kahe öhtu vahel”.

PTK 22

a 3Mo 7:15

b 3Mo 19:37

4Mo 15:40

5Mo 4:40

c 3Mo 18:21

3Mo 19:12

d 3Mo 10:3

e 2Mo 19:5

3Mo 20:8

3Mo 21:8

f 2Mo 6:7

3Mo 11:45

PTK 23

g 2Mo 23:14

3Mo 23:37

h 4Mo 10:10

i 2Mo 16:30

2Mo 20:10

Ap 15:21

j Neh 13:22

k 4Mo 9:2, 3

4Mo 28:16

l 2Mo 12:3, 6

5Mo 16:1

1Ko 5:7

m 4Mo 28:17

1Ko 5:8

n 2Mo 12:15

2Mo 13:6

2Mo 34:18

o 2Mo 12:16

Teine veerg

a 1Ko 15:20, 23

b 4Mo 18:8, 12

Op 3:9

Hes 44:30

c 2Mo 34:22

5Mo 16:9, 10

d Ap 2:1

e 4Mo 28:

26–31

5Mo 16:16

f 3Mo 7:11, 13

g 2Mo 23:16

2Mo 34:22

h 4Mo 28:

26, 27

9 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **10** „Ütle iisraellastele: „Kui te jõuate maale, mille ma teile annan, ja lõikate selle saaki, siis tooge oma saagi uudseviljast^a üks vihk preestri-le.^b **11** Ta kõigutagu vihku Jehoova ees, et te oleksite talle meelepärased. Preester kõigutagu seda hingamis-päevale järgneval päeval. **12** Samal päeval, mil te lasete vihku kõigutada, tuleb teil ohverdada kuni aastane veatu jäär põletusohvriks Jehoovale. **13** Selle juurde kuuluva roahvrina tooge kaks kümnendikku eefat* õliga segatud peenjahu meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale. Joogiohvriks olgu neljandik hiini^c veini. **14** Te ei tohi süüa värsket vilja, röstitud vilja ega värsket viljast tehtud leiba kuni selle päevani, kui te toote ohvrianni oma Jumalale. See olgu teile põlvest põlve alaliseks seaduseks kõikjal, kus te elate.

15 Lugege hingamis-päevale järgnevast päevast, sellest päevast, kui te töite kõigutusohvri vihu, seitse hingamis-päeva, seitse täisnädalat.^c **16** Lugege sealt alates viiskümmend päeva^d kuni päevani, mis järgneb seitsmendale hingamis-päevale, ja tooge siis Jehoovale uus roahver.^e **17** Tooge oma elupaikadest kaks leivapätsi kõigutusohvriks. Need olgu tehtud kahest kümnendikust eefast peenjahust. Need olgu küpsetatud juuretise-ga^f ja olgu uudseleibadeks Jehoovale.^g **18** Koos leivapätsidega tooge seitse veatu aastast jäärtalle, üks noor pull ja kaks jäära.^h Need olgu koos nende juurde kuuluva roa-

23:13 *4,4 liitrit. (Vt lisa B14.) ^a0,9 liitrit.

ohvri ja joogiohvritega Jehoovale põletusohvriks, meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale. **19** Ohverdage üks sikutall patuohvriks^a ja kaks aastast jäärtalle rahuohvriks.^b **20** Preester kõigutagu kaht jäärtalle koos uudseviljast tehtud leivapätsidega kõigutusohvrina Jehoova ees. See on Jehoovale püha ja kuulub preestritele.^c **21** Sel päeval kuulutage välja^d püha kokkutulek. Ärge tehke mingisugust rasket tööd. See olgu põlvest põlve kõigis teie elupaikades alaliseks seaduseks.

22 Kui te koristate oma maalt saaki, siis ei tohi te põlluääri tühjaks lõigata ega põldu järelnoppida.^e Jätku see vaesele^f ja muulasele.^g Mina olen Jehoova, teie Jumal.”

23 Jehoova sõnas Moosesele veel: **24** „Ütle iisraellastele: „Seitsmenda kuu esimesel päeval olgu teil täielik puhkus, püha kokkutulek ja meenutuspäev, mis kuulutatakse välja trompetihäälega.^h **25** Ärge tehke mingisugust rasket tööd ning tooge Jehoovale tuleohver.”

26 Jehoova ütles Moosesele veel: **27** „Aga seitsmenda kuu kümnendal päeval on lepituspäev.ⁱ Siis olgu teil püha kokkutulek ning teil tuleb alandada oma hinge^{*j} ja tuua Jehoovale tuleohver. **28** Sel päeval ärge tehke mitte mingisugust tööd, sest see on lepituspäev, et toimetada teie Jumala Jehoova ees teie eest lepitust.^k **29** Igaüks, kes sel päeval oma hinge ei alanda*, hävitatakse oma rahva

23:27 *Üldiselt mõistetakse selle all erinevaid enesesalgamise vorme, sealhulgas paastumist. 23:29 *Teine võimalik tähendus: „ei päästu”.

PTK 23

- a 3Mo 4:23
- b 3Mo 3:1
- c 3Mo 7:34
3Mo 10:14
4Mo 18:9
5Mo 18:4
1Ko 9:13
- d 4Mo 10:10
- e 3Mo 19:9
5Mo 24:19
Ru 2:2, 3
- f Jes 58:7
- g 3Mo 19:33
- h 4Mo 10:10
4Mo 29:1
- i 2Mo 30:10
3Mo 25:9
- j 3Mo 16:29, 30
4Mo 29:7
- k 3Mo 16:34
Heb 9:12, 24–26
Heb 10:10
1Jo 2:1, 2

Teine veerg

- a 4Mo 9:13
4Mo 15:30
- b 3Mo 16:29–31
3Mo 23:27
4Mo 29:7
- c 2Mo 23:16
4Mo 29:12
5Mo 16:13
Esr 3:4
Neh 8:14–18
Joh 7:2
- d Neh 8:12
- e 2Mo 23:14
5Mo 16:16
- f 4Mo 28:26
4Mo 29:7
- g 3Mo 1:3
h 3Mo 2:1, 11
- i 4Mo 15:5
4Mo 28:6, 7
- j 2Mo 16:23
2Mo 20:8
2Mo 31:13
- k 2Mo 28:38
4Mo 18:29
- l 5Mo 12:11
- m 4Mo 29:39
5Mo 12:6
1Aj 29:9
2Aj 35:8
Esr 2:68
- n 5Mo 16:13
- o 4Mo 29:12
- p Neh 8:15
Ilm 7:9

seast.^a **30** Igaühe, kes sel päeval mingit tööd teeb, hävitan ma rahva seast. **31** Te ei tohi teha mitte mingisugust tööd. See olgu teile põlvest põlve alaliseks seaduseks kõikjal, kus te elate. **32** See on hingamispäev, täielik puhkus. Selle kuu üheksanda päeva õhtust alates tuleb teil alandada oma hinge.^b Teil tuleb pidada hingamispäeva õhtust õhtuni.”

33 Jehoova rääkis Moosesele veel: **34** „Ütle iisraellastele: „Seitsmenda kuu viieteistkümnendal päeval algab seitsmepäevane lehtmajadepüha Jehoova auks.^c **35** Esimesel päeval olgu püha kokkutulek, ärge tehke mingisugust rasket tööd.

36 Seitse päeva ohverdage Jehoovale tuleohvreid. Kaheksandal päeval olgu teil püha kokkutulek,^d tooge ka siis Jehoovale tuleohver. See on pühalik kogunemine. Ärge tehke mingisugust rasket tööd.

37 Need on Jehoova seatud pühad,^e mis teil tuleb välja kuulutada kui pühad kokkutulekud,^f et ohverdada Jehoovale tuleohvreid – põletusohvrit,^g roaohvrit^h koos tapaohvriga ja joogiohvreid,ⁱ nagu igaks päevaks ette nähtud – **38** lisaks Jehoova hingamispäeva^j ohvritele, teie andidele,^k töotusohvritele^l ja vabatahtlikele ohvritele,^m mida te Jehoovale toote. **39** Alates seitsmenda kuu viieteistkümnendast päevast, kui olete koristanud maa saagi, pidage seitse päeva Jehoova püha.ⁿ Esimesel päeval on täielik puhkus ja kaheksandal päeval on täielik puhkus.^o **40** Võtke esimesel päeval suursuguste puude vilja, palmioksi,^p leherikaste puude ja orus kasvavate

paplite oksi ning olge rõõmsad^a Jehoova, oma Jumala ees seitse päeva.^b **41** Pidage seda püha Jehoova auks seitse päeva aastas.^c Pidage seda seitsmendal kuul. See olgu teile põlvest põlve alaliseks seaduseks. **42** Elage lehtmajades* seitse päeva.^d Kogu Iisraeli rahvas elagu lehtmajades, **43** et teie tulevased põlved teaksid,^e et ma lasin iisraellastel elada lehtmajades, kui ma tõin nad välja Egiptusemaalt.^f Mina olen Jehoova, teie Jumal.””

44 Siis rääkis Mooses neist Jehoova seatud pühadest iisraellastele.

24 Jehoova ütles Moosesele veel: **2** „Käsi iisraellastel tuua sulle puhast tambitud oliiviõli valgustuse jaoks, et lampe saaks pidevalt põlema hoida.^g **3** Aaron hoolitsegu selle eest, et kogudusetelgis, eespool eesriiet, mis on tunnistuslaeka juures, põleksid õhtust hommikuni pidevalt Jehoova ees lambid. See olgu teile alaliseks seaduseks põlvest põlve. **4** Ta hoidku neid lampe, mis on puhtast kullast lambijalal,^h Jehoova ees alati korras.

5 Võta peenjahu ja küpseta sellest kaksteist rõngasleiba. Kasuta iga leiva jaoks kaks kümnendikku eefat* jahu. **6** Sea leivad kahte virna, kumbagi virna kuus,ⁱ ja aseta need Jehoova ette puhtast kullast lauale.^j **7** Pane mõlema virna peale puhast viirikut ja põleta seda meeldetuletusohvrina^k Jehoovale talle leibade meeldetuletamiseks. **8** Leivad seatagu Jehoova ette korrapära-

23:42 *Võib tõlkida ka „ajutistes varju-alustes”. 24:5 *4,4 liitrit. (Vt lisa B14.)

PTK 23

- a Neh 8:10
b 5Mo 16:15
c 4Mo 29:12
d 5Mo 31:10, 11
e 5Mo 31:13
L 78:6
f 2Mo 12:37, 38
4Mo 24:5

PTK 24

- g 2Mo 27:20, 21
4Mo 8:2
h 2Mo 25:31
2Mo 39:33, 37
Heb 9:2
i 2Mo 40:22, 23
1Sa 21:4
Mr 2:25, 26
j 2Mo 25:23, 24
1Ku 7:48
k 3Mo 2:2
3Mo 6:15

Teine veerg

- a 4Mo 4:7
1Aj 9:32
2Aj 2:4
b 3Mo 21:22
3Mo 22:10
1Sa 21:4, 6
Mt 12:3, 4
Lu 6:3, 4
c 3Mo 6:14, 16
d 2Mo 12:38
4Mo 11:4
e 2Mo 20:7
2Mo 22:28
3Mo 19:12
f 2Mo 18:22
g 2Mo 18:15, 16
4Mo 15:32, 34
h 4Mo 15:32, 35
5Mo 17:7
i 5Mo 5:11
j 1Mo 9:6
2Mo 21:12
4Mo 35:31
5Mo 19:11–13
k 2Mo 21:23, 24
l 5Mo 19:21
m 2Mo 22:1

selt igal hingamispäeval.^a See on minu alaline leping iisraellastega. **9** Leivad saagu Aaronile ja tema poegadele^b ning nad söögu neid pühal alal,^c sest see on preestriile kuuluv väga püha osa Jehoova tuleohvritest. See olgu alaline seadus.”

10 Iisraellaste seas oli üks mees, kelle ema oli iisraellanna, kuid isa egiptlane.^d Tema ja ühe Iisraeli mehe vahel puhkes laagris tüli. **11** Iisraellanna poeg mõnitas Jumala nime ja needis seda,^e mistõttu ta viidi Moosese juurde.^f Tema ema oli Selomit, Dibri tütar Daani suguharust. **12** Mees pandi seniks vahi alla, kuni pidi selguma Jehoova otsus.^g

13 Siis ütles Jehoova Moosesele: **14** „Vii needja väljapoole laagrit. Kõik, kes teda kuulsid, pangu oma käed tema pea peale ja seejärel visaku terve kogudus ta kividega surnuks.^h **15** Siis ütle iisraellastele: „Igaüks, kes neab oma Jumalat, peab kandma vastutust oma patu eest. **16** Kes mõnitab Jehoova nime, tuleb surmata!ⁱ Terve kogudus visaku ta kividega surnuks. Nii muulane kui ka iisraellane tuleb Jumala nime mõnitamise pärast surmata.

17 Kui keegi tapab teise inimese, tuleb ta surmata.^j **18** Kui keegi tapab teise inimese kodulooma, peab ta selle hüvitama: elu elu vastu. **19** Kui keegi vigastab teist inimest, siis tehtagu temaga samamoodi, nagu tema tegi.^k **20** murd murru vastu, silm silma vastu, hammas hamba vastu. Nii nagu tema vigastas teist, tuleb vigastada teda.^l **21** Kes tapab kodulooma, peab selle hüvitama,^m

aga kes tapab inimese, tuleb surmata.^a

22 Üks ja sama õigusnorm kehtigu nii muulasele kui ka iisraellasele,^b sest mina olen Jehoova, Tee Jumal.”

23 Seejärel rääkis Mooses seda iisraellastele. Nad viisid needja väljapoole laagrit ja viskasid ta kividega surnuks.^c Iisraellased tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

25 Jehoova rääkis Moosesega Siinai mäel veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui sa jõud maale, mille ma sulle annan,^d puhaku maa Jehoova auks.^e **3** Kuus aastat külva oma põllule seemet ja kuus aastat lõika oma viinapuid ning korista maa saaki.^f **4** Kuid seitsmendal aastal saagu maa täielikku puhkust, see puhaku Jehoova auks. Ära külva oma põllule seemet ja ära lõika oma viinapuid. **5** Ära korista vilja, mis on lõikusest maha jäänud teradest ise kasvanud, ja ära kogu kokku viinamarju lõikamata viinapuudelt. See olgu maale täielik puhkeaasta. **6** Sa võid siiski süüa toitu, mis maal puhkeaastal ise kasvab: sina, su orjad ja orjatarid, palgatööliselised ja sinu juures elavad sisserännanud, **7** samuti kodu- ja metsloomad su maal. Kõike, mida maa kasvatab, võib süüa.

8 Lugege seitse puhkeaastat, seitse korda seitse aastat, kokku nelikümmend üheksa aastat. **9** Seitsmenda kuu kümnendal päeval, lepituspäeval,^g kõlagu vali sarvehääl. Sarvehäält olgu kuulda kogu maal. **10** Viiekümnes aasta olgu teile püha ja te peate kuulutama maal vabastust kõigile selle

PTK 24

a 1Mo 9:6
2Mo 21:12

b 2Mo 12:49
3Mo 17:10
3Mo 19:34
4Mo 9:14
4Mo 15:16

c 4Mo 15:33, 36
5Mo 17:7

PTK 25

d 1Mo 15:16

e 3Mo 26:34
2Aj 36:20, 21

f 2Mo 23:10, 11

g 3Mo 16:30
3Mo 23:27, 28

Teine veerg

a Jes 61:1, 2
Lu 4:18, 19
Ro 8:20, 21

b 3Mo 27:24
4Mo 36:4
5Mo 15:1

c 3Mo 25:5

d 2Mo 23:11
3Mo 25:6

e 3Mo 25:29, 30
3Mo 27:24

f 1Sa 12:3
Op 14:31

g 3Mo 27:18

h 3Mo 19:13
Op 22:22

i 3Mo 25:43
Op 1:7
Op 8:13

j Jes 33:22

k 5Mo 12:10
L 4:8
Op 1:33

l L 67:6

m 3Mo 26:3–5

n 3Mo 25:4, 5
Mt 6:25

o 1Mo 26:12
5Mo 28:8
Mal 3:10

3. MOOSESE 24:22–25:22

elanikele.^a See olgu vabastusaasta* ning igaüks teist pöördugu tagasi oma maaomandile ja oma pere juurde.^b **11** Viiekümnes aasta olgu teil vabastusaasta. Ärge külvake seemet, ärge koristage mahajäänud teradest isekasvanud vilja ja ärge korjake viinamarju lõikamata viinapuudelt,^c **12** sest see on vabastusaasta. See olgu teile püha. Te võite süüa vaid seda, mida maa ise kasvatab.^d

13 Vabastusaastal pöördugu igaüks tagasi oma maaomandile.^e **14** Kui te kellelegi midagi müüte või temalt midagi ostate, siis ärge tehke üks-teisele ülekohut.^f **15** Kui te ostate kelleltki maad, võtke arvesse, mitu aastat on möödunud vabastusaastast, ja tema võtku müües arvesse järelejäänud saagiaastaid.^g **16** Kui on jäänud veel palju aastaid, võib ta maa müüghinda tõsta, aga mida vähem aastaid on jäänud, seda madalam olgu müüghind, sest ta müüb sulle vastava arvu viljasaake. **17** Ükski teist ärgu tehku teisele ülekohut,^h vaid kartke oma Jumalat,ⁱ sest mina olen Jehoova, teie Jumal.^j **18** Kui te täidate mu seadusi ja järgite mu õigusnorme, võite maal julgesti elada.^k **19** Maa annab teile oma vilja^l ning te sööte, palju soovite, ja elate seal julgesti.^m

20 Aga kui te küsite: „Mida me seitsmendal aastal sööme, kui me ei tohi seemet külvata ega saaki koristada?“,ⁿ **21** siis teadke, et kuuendal aastal õnistan ma teid nii palju, et maa annab saagi, millest jätkub kolmeks aastaks.^o **22** Kaheksandal aastal te külvate seemet ja

25:10 * Võib tõlkida ka „juubeliaasta“.

sööte vana saaki kuni üheksanda aastani. Kuni uus saak valmib, sööte te vanadest varudest.

23 Maad ärgu müüdagu alaliseks,^a sest maa on minu oma.^b Te olete ju minu silmis võõramaalased ja sisserändajad.^c

24 Kogu teie valduses olevad maal tuleb tagada õigus maad tagasi osta.

25 Kui su vend jääb vaeseks ja peab osa oma maast ära müüma, siis väljaostja, kes on tema lähisugulane, ostku tagasi see, mille tema vend on müünud.^d **26** Kui tal ei ole väljaostjat, aga ta saab jõukaks, nii et tal endal on võimalik see tagasi osta, **27** arvutagu ta välja maa müügist möödunud aastate saakide väärtus, arvaku see esialgsest hinnast maha ja ta sugu järelejäänud osa mehele, kellele ta maa müüs. Siis võib ta oma maaomandile tagasi pöörduda.^e

28 Aga kui tal pole võimalik maad tema käest tagasi osta, siis jäägu müüdud maa ostja kätte kuni vabastusaastani.^f See tagastatakse talle vabastusaastal ja ta võib oma omandile tagasi minna.^g

29 Kui keegi müüb elumaja müüriga ümbritsetud linnas, jääb talle õigus osta see tagasi aasta jooksul alates selle müümisest. Tema tagasiostuõigus^h on jõus kogu aasta. **30** Aga kui seda enne aasta möödumist tagasi ei osteta, saab müüriga ümbritsetud linnas asuv maja ostja alaliseks omandiks, see jääb temale ja tema järglastele põlvest põlve. Seda ärgu vabastusaastal tagastatagu. **31** Kuid majasid asulates,

PTK 25

a 1Ku 21:3

b L 24:1

c 1Aj 29:15

d Ru 2:20

Ru 4:4–6

e 3Mo 25:50

f 3Mo 27:24

g 3Mo 25:

10, 13

h 3Mo 25:

25–27

Teine veerg

a 4Mo 35:2, 8

b 3Mo 25:28

c 4Mo 18:20

4Mo 35:2, 4

5Mo 18:1

d 4Mo 35:7

Jos 14:4

e 5Mo 15:7

L 41:1

L 112:5

Op 3:27

Op 19:17

Mr 14:7

Ap 11:29

1Ti 6:18

1Jo 3:17

f 2Mo 22:21

2Mo 23:9

3Mo 19:34

5Mo 10:18

g 2Mo 22:25

5Mo 23:19

L 15:5

Op 28:8

h Op 8:13

i 5Mo 23:20

Lu 6:34, 35

j 2Mo 20:2

1Ku 8:51

k 2Mo 6:7

l 2Mo 21:2

5Mo 15:12

m 1Ku 9:22

n 3Mo 25:53

o 2Mo 21:3

3Mo 25:10

p 2Mo 1:13, 14

2Mo 19:5

3Mo 25:55

mille pole müüri, loetagu põllumaa juurde kuuluvaiks. Neile kehtigu väljaostuõigus ja vabastusaastal need tagastatagu.

32 Aga mis puutub leviitide majadesse nende linnades,^a siis nendele on leviitidel püsiv tagasiostuõigus. **33** Kui leviitide omand jääb tagasi ostmata, siis maja, mis müüdi ära neile kuulvas linnas, tagastatagu vabastusaastal,^b sest majad leviitide linnades on nende omandi israellaste keskel.^c **34** Aga nende linnade ümber olevat karjamaad^d ei tohi müüa, sest see on nende püsiv omand.

35 Kui vend su kõrval jääb vaeseks ega suuda end ülal pidada, siis toeta teda,^e nagu sa toetaksid ka muulast ja sisserändajat,^f et su vend võiks su rahva keskel edasi elada.

36 Ära lõika tema pealt kasu ega teeni tema arvel tulu.^g Sa pead kartma oma Jumalat^h ning su vend elagu su rahva keskel edasi. **37** Talle raha laenates ja toitu andes ära mõtle tema pealt kasu lõigata.ⁱ **38** Mina olen Jehoova, teie Jumal, kes tõi teid välja Egiptusemaalt,^j et anda teile Kaanani-maa ja olla teie Jumal.^k

39 Kui su vend, kes elab su kõrval, jääb vaeseks ja peab end sulle müüma,^l ei tohi sa teda sundida tööle nagu orja.^m

40 Ta olgu kui palgatööline,ⁿ kui sisserändaja. Ta teenigu sinu juures kuni vabastusaastani. **41** Siis võib ta su juurest lahkuda, tema ja ta lapsed koos temaga, ja naasta oma suguvõsa juurde. Ta pöördugu tagasi oma esiisade maaomandile.^o **42** Nad on ju minu orjad, kelle ma tõi välja Egiptusemaalt.^p

Nad ei tohi end müüa, nagu müüakse orje. **43** Sa ei tohi oma venda karmilt kohelda.^a Karda oma Jumalat.^b **44** Aga te võite endale orje ja orjatare võtta ümberkaudsete rahvas- te hulgast, nende seast te võite neid endale osta. **45** Samuti võite osta orje teie juures elavate sisserännanute seast,^c nende ja nende perede hulgast, kes on neile teie maal sündinud, ja need saavad teie omaks. **46** Te võite anda nad edasi oma poegadele püsivaks pärandiks. Neid te võite oma orjadena pidada, kuid oma vendi iisraellasi ei või te karmilt kohelda.^d

47 Ent kui mõni sinu rahva seas elav muulane või sisserännanu saab jõukaks, aga sinu vend jääb tema kõrval vaeseks ja peab müüma end sellele muulasele või sisserännanule või muulase pereliikmele, **48** siis jääb talle pärast enda müümist väljaostuõigus. Keegi tema vendadest võib ta tagasi osta.^e **49** Ka tema onu, onupoeg või keegi teine veresugulane tema suguvõsast võib ta tagasi osta.

Või kui ta saab jõukaks, siis ostku ta end ise välja.^f **50** Ta arvestagu koos enda ostjaga aega aastast, mil ta end talle müüs, kuni vabastusaastani,^g et ta müügihind oleks vastavusse nende aastate arvuga.^h Tema tööpäevade hind tuleb arvestada palgatöölise tasu alusel.ⁱ **51** Kui vabastusaastani on jäänud veel palju aastaid, siis peab ta enda väljaostmiseks maksma järelejäänud aastate hinna. **52** Ent kui vabastusaastani on jäänud vähe aastaid, siis peab ta arvestama, kui palju ta peab enda väljaostmi-

PTK 25

- a 2Mo 3:7
Ef 6:9
Kol 4:1
b 3Mo 25:17
Kog 12:13
c 2Mo 12:38
Jos 9:21
d 3Mo 25:39, 43
e 3Mo 25:25
f 3Mo 25:26, 27
g 3Mo 25:10
h 3Mo 25:15, 16
i 5Mo 15:18

Teine veerg

- a 3Mo 25:40, 43
Kol 4:1
b 2Mo 21:3
c 2Mo 20:2
3Mo 25:42

PTK 26

- d 2Mo 20:4
3Mo 19:4
Ap 17:29
1Ko 8:4
e 5Mo 5:8
f 4Mo 33:52
g Tn 3:18
1Ko 10:14
h 5Mo 11:13–15
Kog 12:13
i 5Mo 28:12
Jes 30:23
Hes 34:26
Jl 2:23
j L 67:6
L 85:12
k 3Mo 25:18
l 1Aj 22:9
L 29:11
Hag 2:9
m Mi 4:4
n 5Mo 28:7
Jos 23:10
Koh 7:15, 16
Koh 15:15, 16
1Aj 11:20
o 5Mo 28:4

seks maksma nende järelejäänud aastate eest. **53** Ta teenigu oma isandat aastast aastasse nagu palgatöölise, ja teil tuleb seista hea selle eest, et ta isand ei kohtleks teda karmilt.^a **54** Aga kui ta ei suuda end neil tingimustel välja osta, siis vabastatagu ta vabastusaastal,^b tema ja ta lapsed koos temaga.

55 Iisraellased on ju minu orjad. Nad on mu orjad, kelle ma tōin välja Egiptusemaalt.^c Mina olen Jehoova, teie Jumal.

26 Te ei tohi valmistada endale tühiseid jumalaid^d ega püstitada nikerdatud kuju^e või püha sammast, samuti ei tohi te püstitada oma maa- le kivist kuju,^f et selle ees kummardada,^g sest mina olen Jehoova, teie Jumal. **2** Pidage mu hingamispäevi ja suhtuge mu pühamusse aukartusega. Mina olen Jehoova.

3 Kui te toimite mu seaduste järgi ja peate kinni mu käskudest ning järgite neid,^h **4** siis annan ma teile vihma õigel ajalⁱ ning teie maa annab saaki^j ja puud kannavad vilja. **5** Viljapeks kestab teil viinamarja- koristuseni ja viinamarjakoristuse külvini. Te sööte leiba, palju soovite, ja elate oma maal julgesti.^k **6** Ma annan maale rahu^l ja te heidate magama, ilma et peaksite kedagi kartma.^m Ma vabastan maa kiskjatest ja mõök ei käi üle teie maa. **7** Te ajate taga oma vaenlasi ja nad langevad teie mõõga läbi. **8** Viis teie seast ajab taga sadat ja sada ajab taga kümmet tuhandet ning vaenlased langevad teie mõõga läbi.ⁿ

9 Mina olen teiega ning teen teid viljakaks ja rohkearvuliseks^o ning pean kinni oma

lepingust teiega.^a **10** Te sööte alles eelmise aasta saaki, kui peate selle juba välja viskama, et teha ruumi uuele. **11** Ma panen oma telkpühamu teie keskele^b ega hülga teid. **12** Ma käin koos teiega ja olen teie Jumal^c ning teie olete mu rahvas.^d **13** Mina olen Jehoova, teie Jumal, kes tõi teid välja Egiptusemaalt ja vabastas teid orjusest. Ma murdsin katki teie ikkepuud ja panen teid käima püstipäi.

14 Kui te aga ei kuula mind ega pea kinni kõigest neist käskudest,^e **15** vaid hülgate mu seadused^f ja põlgate ära mu õigusnormid ega järgi kõiki mu käske ning rikute mu lepingut,^g **16** siis teen mina omakorda teiega nii: ma saadan teile karistuseks ahastuse, tiisikuse ja kõrge palaviku, nii et teie nägemine muutub tuhmiks ja elujõud raugneb. Te külvate seemet ilmaaegu, sest selle söövad teie vaenlased.^h **17** Ma pöördun teie vastu ning vaenlased löövad teidⁱ ja need, kes teid vihkavad, tallavad teid,^j nii et te põgenete, kuigi keegi ei aja teid taga.^k

18 Kui te ka siis mind ei kuula, tuleb mul teid teie pattude pärast seitsmekordselt karistada. **19** Ma murran teie tõrkasa uhkuse ning teen teie taeva raua^l ja maa vase sarnaseks. **20** Te kulutate oma jõudu asjata, sest teie maa ei anna saaki^m ja puud ei kannu vilja.

21 Aga kui te ikkagi hakkate mulle vastu ja keeldute mind kuulamast, siis tuleb mul lüüa teid veel seitsmekordselt, teie pattude kohaselt. **22** Ma saadan teie sekka kiskjad,ⁿ kes võtavad teilt lapsed,^o murravad

PTK 26

a 2Mo 6:4
b 2Mo 25:8
Hes 37:26
Ilm 21:3
c 5Mo 23:14
d 2Mo 6:7
2Ko 6:16
e 5Mo 28:15
f 2Ku 17:15
g 2Mo 24:7
5Mo 31:16
Heb 8:9
h 5Mo 28:22, 33
Koh 6:3
i 5Mo 28:15, 25
Koh 2:14
1Sa 4:10
j L 106:41
Nu 1:5
k 3Mo 26:36
l 5Mo 11:17
1Ku 17:1
m Jer 12:13
Hag 1:6, 10
n 5Mo 32:24
Jer 15:3
o Hes 5:17

Teine veerg

a Koh 5:6
Jes 33:8
Sak 7:14
b Jes 1:16
Jer 2:30
Jer 5:3
c 2Mo 24:7
d 5Mo 28:21
Jer 24:10
Am 4:10
e Koh 2:14
1Sa 4:10
f Hes 5:16
g Hes 4:16
h Jes 9:20
Mi 6:14
Hag 1:6
i Jer 21:5
j 5Mo 28:53
2Ku 6:29
Jer 19:9
Nu 4:10
Hes 5:10
k 2Aj 34:3
Jes 27:9
l 1Ku 13:2
2Ku 23:8, 20
Hes 6:5
m L 78:58, 59
n 2Ku 25:9, 10
2Aj 36:17
Neh 2:3
Jes 1:7
Jer 4:7
o Jer 9:11
p 5Mo 28:37
5Mo 29:22–24
Jer 18:16
Nu 2:15
Hes 5:15
q L 44:11

teie koduloomad ning hävitavad rahvast, nii et teie teed jäävad tühjaks.^a

23 Ent kui te kõigest hoolimata end ei paranda,^b vaid hakkate mulle ikkagi vastu, **24** siis saab minustki teie vastane ja ma lõon teid seitsmekordselt teie pattude pärast. **25** Kuna te olete murdnud mu lepingut,^c toon ma teie kallale kättemaksu mõõga. Kui te siis põgenete oma linnadesse, saadan ma teie keskele tõve^d ja teid antakse vaenlase kätte.^e **26** Kui ma hävitan teie leivavaru^{*f}, siis küpsetavad teil kümme naist leiba vaid ühes ahjus ning jaotavad seda kaalu järgi,^g ja te sööte, aga teie kohud ei saa täis.^h

27 Kui te sellegipoolest mind ei kuula, vaid hakkate ikka mulle vastu, **28** siis saab minust teile veelgi suurem vastaneⁱ ja mul tuleb karistada teid seitsmekordselt teie pattude pärast. **29** Te sööte oma poegade ja tütarde liha.^j **30** Ma hävitan teie ohvripaigad,^k purustan teie suitsutusalusel ja kuhjan teie laibad teie jäledate ebajumalate^{*} laipade peale^l ning pöördun jälkust tundes teist ära.^m **31** Ma annan teie linnad mõõga kätte,ⁿ laastan teie pühamud ning teie ohvrite meeldiv lõhn pole mulle enam vastuvõetav. **32** Ma teen maa tühjaks,^o ja teie vaenlased, kes sinna elama asuvad, vahivad seda hämmastunult.^p **33** Ma pillutan teid rahvaste sekka.^q Ma tõmban

26:26 *Sõna-sõnalt „tokid“. Viitab ilmselt leivatokkidele, millel hoiti leivatagavara. **26:30** *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „jäledad ebajumalad“, on tõenäoliselt seotud sõnaga, mis tähendab väljaheiteid, ja sellega väljendati põlastust.

mõõga ja see ajab teid taga.^a Teie maa jääb tühjaks^b ja teie linnad laastatakse.

34 Kui te olete oma vaenlaste maal ja teie maa seisab tühjana, hüvitab maa pidamata jäänud puhkeaastad. Sel ajal maa puhkab, sest ta peab hüvitama pidamata jäänud puhkeaastad.^c **35** Maa puhkab kõigil neil päevil, mil ta seisab tühjana, sest kui te seal elasite, ei lasknud te maal puhata tema puhkeaastail.

36 Aga nende südamed, kes teie seast ellu jäävad^d ja elavad oma vaenlaste maal, täidan ma ahastusega. Lendleva lehe kahin sunnib nad põgenema. Nad pagevad, nagu jookseksid mõõga eest, ning kukuvad, ilma et keegi neid taga ajaks.^e **37** Nad komistavad üksteise otsa nagu need, kes põgenevad mõõga eest, ehkki keegi ei aja neid taga. Te ei suuda oma vaenlastele vastu seista.^f **38** Te hukute rahvaste seas^g ja teie vaenlaste maa neelab teid. **39** Kes teie seast alles jäävad, jäetakse oma patu pärast teie vaenlaste maadesse kõdunema^h ja nad kõdunevad ka oma isade pattude pärast.ⁱ **40** Siis tunnistavad nad üles enda patud,^j oma isade patud ja selle, et nad hakkasid truudusetult mulle vastu,^k **41** mistõttu sain ka mina nende vastaseks^l ja viisin nad vaenlaste maale.^m

Seda ma tegin lootuses, et ehk muutub nende tõrges süda siis alandlikuksⁿ ja nad hüvitavad oma patu. **42** Siis mõtlen ma oma lepingule Jaakobiga^o ja oma lepingule Iisakiga,^p samuti mõtlen ma oma lepingule Aabrahamiga^q ning mõtlen sel-

PTK 26

- a Jer 9:16
Hes 12:14
b Sak 7:14
c 2Aj 36:20, 21
d Jes 24:6
e 3Mo 26:17
Jes 30:17
f Jos 7:12
Koh 2:14
Jer 37:10
g 5Mo 4:27
5Mo 28:48
Jer 42:17
h 5Mo 28:65
i 2Mo 20:5
4Mo 14:18
j 1Ku 8:33
Neh 9:2
Hes 6:9
Tn 9:5
k Hes 36:31
l 3Mo 26:24
m 1Ku 8:47
2Aj 36:20
n 5Mo 30:6
Jer 4:4
Ap 7:51
o 1Mo 28:13
p 1Mo 26:3
q 1Mo 12:7
5Mo 4:31
L 106:45

Teine veerg

- a 3Mo 26:34
2Aj 36:20, 21
b 2Ku 17:15
c 5Mo 4:31
2Ku 13:23
Neh 9:31
d 5Mo 4:13
Jer 14:21
e 2Mo 24:3, 8
5Mo 9:9
f Hes 20:9
g 3Mo 27:34
5Mo 6:1

PTK 27

- h 5Mo 23:21
Koh 11:30, 31
1Sa 1:11

3. MOOSESE 26:34–27:7

lele maale. **43** Aga sel ajal, kui maa on maha jäetud ja seisab tühjana, hüvitab see oma puhkeaastad.^a Nad maksavad oma patu eest, sest nad on hüljanud mu õigusnormid ja põlanud ära mu seadused.^b **44** Kuid isegi siis, kui nad on oma vaenlaste maal, ei hülga ma neid täielikult^c ega heida neid kõrvale, nii et hävitaksin nad ära, sest sellega ma rikuksin oma lepingut^d nendega. Mina olen Jehoova, nende Jumal. **45** Nende pärast mõtlen ma oma lepingule nende esiisadega,^e kelle ma rahvaste silme all Egiptusemaalt välja tõin,^f et olla nende Jumal. Mina olen Jehoova.””

46 Need on määrused, õigusnormid ja seadused, mis Jehoova Moosese kaudu Siinai mäel iisraellastele andis.^g

27 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui keegi annab erilise töötuse,^h lubades anda Jehoovale rahasumma inimese väärtuse järgi, **3** siis 20- kuni 60-aastase mehe väärtuseks olgu 50 seeklit* hõbedat püha paiga seekli järgi. **4** Kui tegu on naisega, siis tema väärtuseks olgu 30 seeklit*. **5** Aga 5- kuni 20-aastase meessoost isiku väärtuseks olgu 20 seeklit* ja naissoost isiku väärtuseks 10 seeklit*. **6** 1-kuuse kuni 5-aastase poisi väärtus olgu 5 seeklit* hõbedat ja tüdruku väärtus 3 seeklit* hõbedat.

7 60-aastase ja vanema puhul olgu mehe väärtuseks 15 seeklit* ja naise väärtuseks 10 seeklit.

27:3 *570 g. (Vt lisa B14.) 27:4 *340 g. 27:5 *228 g. #114 g. 27:6 *57 g. #34 g. 27:7 *170 g.

8 Aga kui töotuse andja on nii vaene, et ei suuda ettenähtud summat maksta,^a siis minu töotatu preestri ette ja preester hinnaku teda. Preester määraku niisugune hind, mida töotuse andja suudab maksta.^b

9 Kui töotus puudutab mõnd looma, keda võib Jehoovale ohverdada, siis kelle tahes töotaja Jehoovale annab, saab see pühaks. 10 Ta ei tohi tuua selle asemel teist looma ega vahetada head halva või halba hea vastu. Ent kui ta siiski vahetab ühe looma teise vastu, siis saab pühaks nii esimene loom kui ka see, kellega see asendatakse. 11 Kui tegu on eba puhta loomaga,^c keda ei tohi Jehoovale ohvrianniks tuua, siis viigu ta see loom preestri ette. 12 Preester määraku looma hind olenevalt sellest, kas loom on hea või halb. Kuidas preester looma hindab, niisugune olgu selle hind. 13 Aga kui töotuse andja peaks tahtma seda tagasi osta, siis tuleb tal lisada määratud hinnale viiendik.^d

14 Kui keegi pühendab oma maja Jehoovale, siis määraku preester maja hind olenevalt sellest, kas maja on hea või halb. Millise hinna preester määrab, nii palju see maksab.^e 15 Aga kui maja pühendaja tahab selle tagasi osta, siis lisagu ta selle väärtusele viiendik, ja see saab temale.

16 Kui keegi pühendab Jehoovale osa oma põllust, siis määratagu selle hind vajamineva külviseemne järgi: homer* odraseemet maksku 50 seeklit hõbedat. 17 Kui ta pühendab oma põllu vabastusaastal,^f keh-

PTK 27

a 3Mo 5:7, 11
3Mo 12:8
3Mo 14:21b Lu 21:2-4
2Ko 8:12c 3Mo 20:25
5Mo 14:7, 8

d 3Mo 27:19

e 3Mo 27:11, 12

f 3Mo 25:10

Teine veerg

a 3Mo 25:
15, 16

b 4Mo 18:8, 14

c 3Mo 25:25

d 3Mo 27:11, 12
3Mo 27:18e 3Mo 25:
10, 28f 2Mo 13:2
4Mo 18:17g 2Mo 22:30
5Mo 15:19

h 3Mo 27:11-13

tib see määratud hind. 18 Kui ta pühendab oma põllu pärrast vabastusaastat, arvestagu preester talle hind aastate järgi, mis on jäänud järgmise vabastusaastani, põllu hinda vähendatagu vastavalt.^a 19 Ent kui see, kes põllu pühendas, tahab seda tagasi osta, siis peab ta lisama määratud hinnale viiendiku, ja see saab temale. 20 Aga kui ta põldu tagasi ei osta ja põld müüakse kellelegi teisele, siis ei saa seda enam tagasi osta. 21 Kui see põld saab vabastusaastal vabaks, siis on see püha ja kuulub Jehoovale otsekui talle pühendatud põld. See saab preestrite omandiks.^b

22 Kui keegi pühendab Jehoovale põllu, mille ta on ostnud ja mis ei ole osa tema pärrandvarast,^c 23 siis arvestagu preester talle selle hind aastate järgi, mis on jäänud vabastusaastani, ja ta tasugu arvestatud summa samal päeval.^d See kuulub pühana Jehoovale. 24 Vabastusaastal läheb põld tagasi sellele, kellelt ta selle ostis ja kellele maa kuulub.^e

25 Iga hind arvestatagu püha paiga seekli järgi. Seekel on 20 geerat.*

26 Kuid keegi ei tohi pühendada Jumalale looma esmasündinut, sest esmasündinut see juba kuulub Jehoovale.^f Olgu veis, lammas või kits, see kuulub Jehoovale.^g 27 Kui aga tegu on eba puhta* loomaga ja ta lunastab selle määratud hinnaga, siis lisagu ta sellele viiendik.^h Kui seda tagasi ei osteta, siis müüdagu see määratud hinna eest.

27:25 *11,4 g; geera oli 0,57 g. 27:27 *Viitab tõenäoliselt vigasele loomale.

28 Aga mitte midagi sellest, mille keegi on oma varast tingimusteta Jehoovale pühendanud – olgu inimestest, loomadest või oma põllust –, ei saa müüa ega tagasi osta. Kõik pühendatu kuulub Jehoovale kui väga püha.^a 29 Ühtki südimõistetut, kes on määratud surmale, ei saa vabaks osta.^b Ta tuleb surmata.^c

30 Kümnenidik^d kõigist maa saadustest, olgu põllusaagist või puude viljast, on Jehoova päralt. See on püha ja kuulub Jehoovale. 31 Kui keegi tahab oma kümnenidiku tagasi os-

PTK 27

a 4Mo 18:8, 14

b 4Mo 21:2

c Jos 6:17
1Sa 15:3, 18d 1Mo 14:20
1Mo 28:22
4Mo 18:
21, 26
5Mo 14:22
2Aj 31:5
Neh 13:12
Mal 3:10
Lu 11:42
Heb 7:5

Teine veerg

a 3Mo 27:9, 10

b 2Mo 3:1
4Mo 1:1

ta, siis lisagu ta selle hinnale viiendik. 32 Kümnenidik kõigist veistest ning lammastest ja kitsedest, kes karjasekepi alt läbi käivad, iga kümnes loom, olgu püha ja kuulugu Jehoovale. 33 Omanik ärgu uurigu, kas see loom on hea või halb, ning ta ärgu vahetagu seda teise vastu. Aga kui ta peaks soovima seda välja vahetada, siis on püha nii esimene loom kui ka see, kes seda asendab.^a Seda ei saa tagasi osta.”

34 Need on käsud, mis Jehoova Moosese kaudu Siinai mäel^b iisraellastele andis.

NELJAS MOOSESE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Sõjaväekõlbulike meeste arvelevõtmine (1–46)
Leviidid sõjaväeteenistusest vabastatud (47–51)
Laagri paigutus korra järgi (52–54)</p> <p>2 Laagri jagamine kolmest suguharust koosnevatesse üksustesse (1–34)
Juuda üksus ida pool (3–9)
Ruubeni üksus lõuna pool (10–16)
Leevi laager keskel (17)
Efraimi üksus lääne pool (18–24)
Daani üksus põhja pool (25–31)
Arvelevõetuid kokku (32–34)</p> <p>3 Aaroni pojad (1–4)
Leviitide teenistusülesanded (5–39)
Esmasündinute lunastamine (40–51)</p> <p>4 Kehatlaste teenistus (1–20)
Geersonlaste teenistus (21–28)
Merarlaste teenistus (29–33)
Arvelevõtmise kokkuvõte (34–49)</p> <p>5 Ebapuhta laagrist väljasaatmine (1–4)
Patu tunnistamine ja hüvitamine (5–10)</p> | <p>Needmisvesi abielurikkumise tuvastamiseks (11–31)</p> <p>6 Nasiiritöötus (1–21)
Preestrite õnnistussõnad (22–27)</p> <p>7 Ohvriannid telkpühamu sissepühitsemiseks (1–89)</p> <p>8 Aaron süütab seitse lampi (1–4)
Leviitide puhastamine, teenistusse asumine (5–22)
Vanusepiirangud leviitide teenistuses (23–26)</p> <p>9 Hiljem peetav paasapüha (1–14)
Pilv ja tuli telkpühamu kohal (15–23)</p> <p>10 Hõbetrompetid (1–10)
Siinai kõrbest lahkumine (11–13)
Lahkumise järjekord (14–28)
Hoobab Iisraelile teejuhiks (29–34)
Moosese palve rahva teele asumisel ja peatumisel (35, 36)</p> <p>11 Nurisemise tõttu lahvatada Jumala tuli (1–3)
Inimesed nõuavad liha (4–9)</p> |
|---|--|

- Mooses ei tunne end pädevana (10–15)
 Jehoova annab vaimu
 70 vanemale (16–25)
 Eldad ja Meedad; Joosua muretseb
 Moosese pärast (26–30)
 Jumal saadab vutte, inimesi
 karistatakse ahnuse pärast (31–35)
- 12 Mirjam ja Aaron nurisevad
 Moosese üle (1–3)
 Mooses on kõigist alandlikum (3)
 Jehoova kaitseb Moosest (4–8)
 Mirjamit lüüakse pidalitõvega (9–16)
- 13 Kaananimaale saadetakse
 12 luurajat (1–24)
 10 luurajat räägivad halba (25–33)
- 14 Rahvas tahab Egiptusse tagasi (1–10)
 Joosua ja Kaaleb räägivad
 head (6–9)
 Jehoova vihastab, Mooses
 sekkub (11–19)
 Karistus: 40 aastat kõrbes (20–38)
 Amalekid löövad Iisraeli (39–45)
- 15 Seadused ohverdamise kohta (1–21)
 Sama seadus Iisraellastele ja
 muulastele (15, 16)
 Ohvrid tahtmatute pattude
 eest (22–29)
 Karistus sihilike pattude eest (30, 31)
 Hingamispäeva seaduse rikkuja tuleb
 surmata (32–36)
 Riitel narmastega äär (37–41)
- 16 Korahi, Daatani ja Abirami mäss (1–19)
 Mässajate karistamine (20–50)
- 17 Aaroni kepp puhkeb öide (1–13)
- 18 Preestrite ja leviitide kohustused (1–7)
 Preestritele kuuluv osa (8–19)
 Alaline leping — soolaleping (19)
 Leviidid saavad ja annavad
 kümnist (20–32)
- 19 Punane lehmullikas ja
 puhastusvesi (1–22)
- 20 Mirjam sureb Kaadeses (1)
 Mooses lööb kaljut ja
 teeb pattu (2–13)
 Edom ei luba Iisraelil oma maast
 läbi minna (14–21)
 Aaroni surm (22–29)
- 21 Aradi kuningas alistatakse (1–3)
 Vaskmadu (4–9)
 Iisraeli teekond ümber Moabi (10–20)
 Emorlaste kuningas Siihon
 alistatakse (21–30)
 Emorlaste kuningas Oog
 alistatakse (31–35)
- 22 Baalak palkab Bileami (1–21)
 Bileami eesel räägib (22–41)
- 23 Bileami 1. prohvetlik sõnum (1–12)
 Bileami 2. prohvetlik sõnum (13–30)
- 24 Bileami 3. prohvetlik sõnum (1–11)
 Bileami 4. prohvetlik sõnum (12–25)
- 25 Iisrael hoorab Moabimaa
 naistega (1–5)
 Piinehas tegutseb (6–18)
- 26 Iisraellaste teine üelugemine (1–65)
- 27 Selofhadi tütreid (1–11)
 Joosuast saab Moosese
 ametijärglane (12–23)
- 28 Ohvrite toomine (1–31)
 Igapäevased ohvrid (1–8)
 Hingamispäeva ohvrid (9, 10)
 Igaüksed ohvrid (11–15)
 Paasaohvrid (16–25)
 Nädalatepüha ohvrid (26–31)
- 29 Ohvrite toomine (1–40)
 Trompeti puhumise päeval (1–6)
 Lepituspäeval (7–11)
 Lehtmajadepühal (12–38)
- 30 Meeste töötused (1, 2)
 Naiste ja tütarde töötused (3–16)
- 31 Kättemaks midjanlastele (1–12)
 Bileam tapetakse (8)
 Juhendid sõjasaagi kohta (13–54)
- 32 Asustus Jordanist ida pool (1–42)
- 33 Iisraeli teekond kõrbes (1–49)
 Juhendid Kaananimaa vallutamise
 kohta (50–56)
- 34 Kaananimaa piirid (1–15)
 Mehed, kes määratakse maad
 jaotama (16–29)
- 35 Leviitide linnad (1–8)
 Pelgulinnad (9–34)
- 36 Abiellumisseedus nais-
 pärijatele (1–13)

1 Jehoova rääkis Moosesega Siinai^a kõrbes kogudusetelgis^b teise kuu esimesel päeval, teisel aastal pärast nende lahkumist Egiptusemaalt.^c Ta ütles: **2** „Lugege ükshaaval ära^d terve iisraellaste kogudus, lugege nad ära nende perekondade ja suguvõsade järgi, kõik meessoost isikud nimeliselt. **3** Võtke Aaroniga rühmade kaupa arvele kõik 20-aastased ja vanemad,^e kes on kõlblikud teenima Iisraeli sõjaväes.

4 Võtke endaga üks mees igast suguharust; kõik nad olgu oma suguvõsa peamehed.^f **5** Need on mehed, kes teid aitavad: Ruubenist Sedeuuri poeg Elisuur,^g **6** Siimeonist Suurisaddai poeg Selumiel,^h **7** Juudast Amminadabi poeg Nahson,ⁱ **8** Issaskarist Suuari poeg Netaneel,^j **9** Sebulonist Heeloni poeg Eliab,^k **10** Joosepi poegadest Efraimist^l Ammihudi poeg Elisama ja Manassest Pedasuuri poeg Gamliel, **11** Benjaminist Gideoni poeg Abidan,^m **12** Daanist Ammisaddai poeg Ahieser,ⁿ **13** Aaserist Okrani poeg Pagiel,^o **14** Gaadist Deueli poeg Eljasaf,^p **15** Naftalist Eenani poeg Ahira.^q **16** Need on koguduse seast kutsutud. Nemad on oma suguharude pealikud,^r Iisraeli tuhandete peamehed.^s

17 Mooses ja Aaron võtsidki endale appi need nimeliselt määratud mehed. **18** Teise kuu esimesel päeval kutsusid nad kokku terve koguduse, et iisraellased oma perekondade ja suguvõsade kaupa ükshaaval nimeliselt arvele võtta, 20-aastased ja vanemad,[§] **19** nagu Jehoova oli Moosest käskinud. Nõnda võttis ta nad Siinai kõrbes arvele.^z

PTK 1

a 2Mo 19:1
Ap 7:38

b 2Mo 25:22

c 2Mo 40:17

d 2Mo 30:12

e 2Mo 30:14

f 2Mo 18:25
4Mo 1:16
Jos 22:13, 14
Jos 23:2
1Aj 27:1

g 4Mo 2:10

h 4Mo 7:11, 36

i Ru 4:20
Lu 3:23, 32

j 4Mo 10:15

k 4Mo 7:11, 24

l 1Mo 48:20

m 4Mo 2:22

n 4Mo 7:11, 66

o 4Mo 7:11, 72

p 4Mo 2:14
4Mo 7:11, 42
4Mo 10:20q 4Mo 2:29
4Mo 10:27r 2Mo 18:21
4Mo 7:2

s 5Mo 1:15

§ 2Mo 30:14

z 4Mo 26:1, 2

Teine veerg

a 1Mo 29:32
4Mo 2:10, 11b 1Mo 29:33
1Mo 46:10
4Mo 2:12, 13c 1Mo 30:10, 11
1Mo 46:16
4Mo 2:14, 15d 1Mo 29:35
1Mo 46:12
4Mo 2:3, 41Aj 5:2
Mt 1:2
Heb 7:14e 1Mo 30:17, 18
1Mo 46:13
4Mo 2:5, 6f 1Mo 30:20
4Mo 2:7, 8

20 Ruubeni pojad, Iisraeli esmasündinu järglased,^a pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti ükshaaval kokku. **21** Ruubeni suguharust võeti arvele 46500 meest.

22 Siimeoni^b järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti ükshaaval kokku. **23** Siimeoni suguharust võeti arvele 59300 meest.

24 Gaadi^c järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **25** Gaadi suguharust võeti arvele 45650 meest.

26 Juuda^d järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **27** Juuda suguharust võeti arvele 74600 meest.

28 Issaskari^e järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **29** Issaskari suguharust võeti arvele 54400 meest.

30 Sebuloni^f järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **31** Sebuloni suguharust võeti arvele 57400 meest.

32 Joosepi järglased Efraimi^a kaudu pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **33** Efraimi suhuharust võeti arvele 40500 meest.

34 Manasse^b järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **35** Manasse suhuharust võeti arvele 32200 meest.

36 Benjamini^c järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **37** Benjamini suhuharust võeti arvele 35400 meest.

38 Daani^d järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **39** Daani suhuharust võeti arvele 62700 meest.

40 Aaseri^e järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **41** Aaseri suhuharust võeti arvele 41500 meest.

42 Naftali^f järglased pandi nimeliselt kirja oma perekondade ja suguvõsade kaupa. Kõik 20-aastased ja vanemad mehed, kes olid kõlblikud sõjaväes teenima, loeti kokku. **43** Naftali suhuharust võeti arvele 53400 meest.

PTK 1

- a 1Mo 41: 51, 52
1Mo 46:20
1Mo 48:17-19
4Mo 2:18, 19
b 4Mo 2:20, 21
c 1Mo 43:29
1Mo 46:21
4Mo 2:22, 23
d 1Mo 30:4-6
1Mo 46:23
4Mo 2:25, 26
4Mo 10:25
e 1Mo 35:26
4Mo 2:27, 28
f 1Mo 30:7, 8
1Mo 46:24
4Mo 2:29, 30
4Mo 26:48

Teine veerg

- a 1Mo 13:16
1Mo 22:17
1Mo 46:3
2Mo 38:26
4Mo 2:32
b 1Mo 29:34
1Mo 46:11
4Mo 3:12
c 4Mo 2:33
4Mo 26: 63, 64
d 4Mo 26: 62, 63
e 2Mo 31:18
f 2Mo 38:21
4Mo 3:6, 8
g 4Mo 4:15
4Mo 4:24-26
4Mo 4:31-33
h 4Mo 3:30, 31
4Mo 4:12
i 4Mo 2:17
4Mo 3:23, 29
4Mo 3:35, 38
j 4Mo 10:17, 21
k 4Mo 3:10
4Mo 18:22
l 4Mo 2:2, 34
m 4Mo 8:19
4Mo 18:5
n 4Mo 8:24
4Mo 18:2, 3
1Aj 23:32

44 Need võttis Mooses arvele koos Aaroni ja Iisraeli rahva 12 pealikuga, kellest igaüks esindas oma suguvõsa.

45 Kõik 20-aastased ja vanemad iisraellased, kes olid kõlblikud Iisraeli sõjaväes teenima, võeti arvele oma suguvõsade kaupa. **46** Arvelevõetuid oli kokku 603550.^a

47 Kuid leviite^b ei võetud koos teistega oma suhuharu järgi arvele.^c **48** Jehoova oli öelnud Moosesele: **49** „Ainult Leevi suhuharu ei tohi sa arvele võtta ega arvestada neid teiste iisraellaste hulka.“^d **50** Pane leviidid hoolitsemata telkpühamu eest, kus on tunnustuslaegas,^e ja kõigi selle riistade eest ning kõige eest, mis selle juurde kuulub.^f Nemad kandku telkpühamut ja kõiki selle riistu^g ning teenigu seal.^h Nad löögu oma telgid üles telkpühamu ümber.ⁱ **51** Alati kui telkpühamu peab teele minema, võtku leviidid see maha,^j ja kui telkpühamu tuleb uuesti üles panna, tehku seda leviidid. Iga kõrvaline isik, kes tuleb selle lähedale, surmatabu.^k

52 Iga iisraellane pangu oma telk üles talle määratud laagripaika, igaüks oma kolmest suhuharust koosneva väeosa järgi.^l **53** Leviidid jäägu laagrisse ümber telkpühamu, kus on tunnustuslaegas, et iisraellaste kogudust ei tabaks minu viha.^m Leviitide kohustus on hoolitsemata telkpühamu eest.*.ⁿ

54 Iisraeli rahvas tegi kõik nõnda, nagu Jehoova oli Mooses käskinud. Nad tegid täpselt nii.

1:52 *Võib tõlkida ka „igaüks oma lipkonna järgi“. 1:53 *Võib tõlkida ka „valvata telkpühamut“.

2 Jehoova ütles nüüd Moosesele ja Aaronile: **2** „Israellased asugu laagrisse sinna, kuhu on määratud nende kolmest suguharust koosnev üksus,^a iga mees oma suguvõsa tähise juurde. Nad pangu oma telgid üles ümber kogudusetelgi nii, et esiküljed oleksid kogudusetelgi poole.

3 Ida poole, päikesetõusu poole, pangu oma telgid väeosade kaupa üles kolmest suguharust koosnev üksus eesotsas Juuda suguharuga. Juudalaste pealik on Amminadabi poeg Nahson.^b **4** Tema väeosas on arvelevõetuid 74600.^c **5** Juuda kõrvale asugu laagrisse Issaskari suguharu. Issaskarlaste pealik on Suuari poeg Netaneel.^d **6** Tema väeosas on arvelevõetuid 54400.^e **7** Järgmine on Sebuloni suguharu. Sebulonlaste pealik on Heeloni poeg Eliab.^f **8** Tema väeosas on arvelevõetuid 57400.^g

9 Kõiki arvelevõetuid Juuda laagri väeosades on 186400. Nemad asugu teele esimesena.^h

10 Kolmest suguharust koosnev üksus eesotsas Ruubeni suguharugaⁱ asugu oma väeosadega lõuna pool. Ruubenlaste pealik on Sedeuri poeg Elisuur.^j **11** Tema väeosas on arvelevõetuid 46500.^k **12** Tema kõrvale asugu laagrisse Siimeoni suguharu. Siimeonlaste pealik on Suurisaddai poeg Selumiel.^l **13** Tema väeosas on arvelevõetuid 59300.^m **14** Järgmine on Gaadi suguharu. Gaadlaste pealik on Reueli poeg Eljasaf.ⁿ **15** Tema väeosas on arvelevõetuid 45650.º

16 Kõiki arvelevõetuid Ruubeni laagri väeosades on

PTK 2
a 4Mo 1:52
b 4Mo 7:12
4Mo 10:14
Ru 4:20
Mt 1:4
c 4Mo 1:27
d 4Mo 7:11, 18
4Mo 10:15
e 4Mo 1:29
f 4Mo 7:11, 24
4Mo 10:16
g 4Mo 1:31
h 4Mo 10:14
i 4Mo 1:20
j 4Mo 7:11, 30
4Mo 10:18
k 4Mo 1:21
l 4Mo 7:11, 36
4Mo 10:19
m 4Mo 1:23
n 4Mo 7:11, 42
4Mo 10:20
o 4Mo 1:25

Teine veerg

a 4Mo 10:18
b 4Mo 1:51
c 1Ko 14:33, 40
d 4Mo 7:11, 48
4Mo 10:22
e 4Mo 1:33
f 1Mo 48:20
g 4Mo 7:11, 54
4Mo 10:23
h 4Mo 1:35
i 4Mo 7:11, 60
4Mo 10:24
j 4Mo 1:37
k 4Mo 10:22
l 4Mo 7:11, 66
4Mo 10:25
m 4Mo 1:39
n 4Mo 7:11, 72
4Mo 10:26
o 4Mo 1:41
p 4Mo 7:11, 78
4Mo 10:27
q 4Mo 1:43

151450. Nemad asugu teele teisena.^a

17 Kui kogudusetelki teise paika viiakse,^b liikugu leviidid teiste suguharude keskel.

Suguharud rännaku sama korra järgi, nagu nad paiknevad laagris:^c kolmest suguharust koosnevate üksuste kaupa, igaüks omal kohal.

18 Kolmest suguharust koosnev üksus eesotsas Efraimi suguharuga asugu oma väeosadega lääne pool. Efraimlaste pealik on Ammihudi poeg Elisama.^d

19 Tema väeosas on arvelevõetuid 40500.^e **20** Tema kõrvale asugu Manasse^f suguharu. Manasselaste pealik on Pedasuri poeg Gamliel.^g **21** Tema väeosas on arvelevõetuid 32200.^h **22** Järgmine on Benjaminini suguharu. Benjaminlaste pealik on Gideonini poeg Abidan.ⁱ **23** Tema väeosas on arvelevõetuid 35400.^j

24 Kõiki arvelevõetuid Efraimi laagri väeosades on 108100. Nemad asugu teele kolmandana.^k

25 Kolmest suguharust koosnev üksus eesotsas Daani suguharuga asugu oma väeosadega põhja pool. Daanlaste pealik on Ammihudi poeg Ahieser.^l **26** Tema väeosas on arvelevõetuid 62700.^m **27** Tema kõrvale asugu laagrisse Aaseri suguharu. Aaserlaste pealik on Okrani poeg Pagiel.ⁿ **28** Tema väeosas on arvelevõetuid 41500.º **29** Järgmine on Naftali suguharu. Naftalilaste pealik on Eenani poeg Ahira.^p **30** Tema väeosas on arvelevõetuid 53400.^q

31 Kõiki arvelevõetuid Daani laagris on 157600. Kolmest

suguharust koosnevatest üksustest olgu nemad viimased, kes teele asuvad.”^a

32 Need olid oma suguvõsa järgi arvele võetud iisraellased. Väeteenistuse jaoks arvelevõetuid oli laagrites kokku 603550.^b **33** Kuid leviite ei võetud koos teiste iisraellastega arvele,^c sest selline oli Jehoova käsk Moosesele. **34** Iisraellased tegid kõik nõnda, nagu Jehoova oli Moosest käskinud. Niiviisi paiknesid laagris nende kolmest suguharust koosnevad üksused.^d Sama korra järgi asusid nad ka teele,^e kõik oma perede ja suguvõsade kaupa.

3 Need olid Aaroni ja Moosese järeltulijad ajal, mil Jehoova rääkis Moosesele Siinai mäel.^f **2** Aaroni pojad olid esmasündinu Naadab ning Abihu,^g Eleasar^h ja Iitamar.ⁱ **3** Need olid Aaroni pojad, võitnud preestrid, kes olid seatud teenima preestriametis.^j **4** Aga Naadab ja Abihu surid Jehoova ees, kui nad astusid Siinai kõrbes Jehoova ette lubamatu tulega,^k ja neil ei olnud poegi. Kuid Eleasar^l ja Iitamar^m teenisid preestritena edasi koos oma isa Aaroniga.

5 Jehoova ütles Moosesele: **6** „Too Leevi suguharuⁿ ja sea preester Aaroni ette tema teenistusse.” **7** Nad täitku kogudusetelgi juures oma kohustusi tema ja terve koguduse ees, samuti telkpühamuga seotud teenistusülesandeid. **8** Nad hoolitsegu kõigi kogudusetelgi riistade eest^p ning täitku oma kohustusi iisraellaste ees, teenides telkpühamu juures.^q **9** Anna leviidid Aaronile ja tema poegadele. Leviidid olid

PTK 2

- a 4Mo 10:25
- b 1Mo 15:5
- 2Mo 38:26
- 4Mo 1:46
- 4Mo 14:29
- 4Mo 26:51, 64
- c 4Mo 1:47
- 4Mo 3:15
- 4Mo 26:62, 63
- d 4Mo 2:2
- e 4Mo 10:28

PTK 3

- f 2Mo 19:2
- g 3Mo 10:1
- 1Aj 24:2
- h 2Mo 6:25
- 5Mo 10:6
- i 2Mo 6:23
- 2Mo 38:21
- 1Aj 6:3
- j 2Mo 28:1
- 3Mo 8:2, 3
- k 3Mo 10:1, 2
- l 4Mo 3:32
- 4Mo 20:26
- m 4Mo 4:28
- 4Mo 7:8
- n 4Mo 8:6
- 4Mo 18:2
- o 4Mo 1:50
- 4Mo 8:11
- p 4Mo 4:12
- q 4Mo 1:51

Teine veerg

- a 4Mo 8:15, 16
- 4Mo 18:6
- b 2Mo 40:15
- 4Mo 18:7
- c 4Mo 16:39, 40
- 1Sa 6:19
- 2Aj 26:16, 18
- d 4Mo 3:41, 45
- e 2Mo 13:2
- 2Mo 34:19
- 4Mo 18:15
- Lu 2:23
- f 2Mo 13:15
- g 3Mo 27:26
- h 2Mo 19:1
- i 4Mo 3:39
- j 2Mo 6:16
- 4Mo 26:57
- 1Aj 23:6
- k 2Mo 6:17
- l 2Mo 6:18
- m 1Aj 6:29
- n 2Mo 6:19
- o 1Aj 6:20
- p 4Mo 4:38–40

antud talle kui annid iisraellaste seast.^a **10** Määra Aaron ja ta pojad ametisse ning nad täitku preestrikohustusi.^b Iga kõrvaline isik^{*}, kes tuleb pühamu lähedale, surmatagu.”^c

11 Jehoova rääkis Moosesele veel: **12** „Ma võtan iisraellaste seast leviidid kõigi iisraellaste esmasündinute asemel.”^d Leviidid kuuluvad mulle, **13** sest iga esmasündinu on minu oma.^e Päeval, mil ma surmasin kõik esmasündinud Egiptusemaal,^f pühitsesin ma enda omaks kõik iisraellaste esmasündinud, nii inimesed kui ka loomad.^g Nad kuulugu mulle. Mina olen Jehoova.”

14 Jehoova ütles Moosesele Siinai kõrbes^h veel: **15** „Võta leviidid arvele nende suguvõsade ja perede järgi. Võta arvele kõik meessoost isikud, ühe kuu vanused ja üle selle.”ⁱ **16** Mooses võttiski nad Jehoova korraldusel arvele, nagu teda oli käsitud. **17** Leevi pojad olid Geerson, Kehat ja Merari.^j

18 Geersoni pojad olid Libni ja Simeil, kellest põlvnesid samanimelised suguvõsad.^k

19 Kehati pojad olid Amram, Jishar, Hebron ja Ussiel oma suguvõsadega.^l

20 Merari pojad olid Mahli^m ja Muusiⁿ oma suguvõsadega.

Need olid leviitide suguvõsad oma esiisade järgi.

21 Geersonist põlvnesid libnilaste^o suguvõsa ja simeilaste suguvõsa. Need olid geersonlaste suguvõsad. **22** Kõiki meessoost isikuid, kes nende seast arvele võeti, ühe kuu vanuseid ja üle selle, oli kokku 7500.^p

23 Geersonlaste suguvõsad olid

3:10 *St see, kes polnud Aaroni suguvõsast.

laagris telkpühamu taga,^a sel-
lest lääne pool. **24** Geerson-
laste suguvõsade pealik oli Laeli
poeg Eljasaf. **25** Geersonlased
vastutasid^b kogudusetelgis telk-
pühamu ja selle katete,^c kogu-
dusetelgi sissekäigu ees rippuva
kardina,^d **26** õuepiirde,^e telk-
pühamut ja altarit ümbritseva
õue sissekäigu kardina^f ja telgi-
nõõride eest ning kõige sellega
seotud tööde eest.

27 Kehatist põlvnesid am-
ramlaste suguvõsa, jisharlas-
te suguvõsa, hebronlaste sugu-
võsa ja ussiellaste suguvõsa.
Need olid kehatlaste^g suguvõ-
sad. **28** Kõiki meessoost isi-
kuid, ühe kuu vanuseid ja üle
selle, oli kokku 8600*. Nende
kohus oli hoolitseda püha pai-
ga eest.^h **29** Kehatlaste sugu-
võsad olid laagris telkpüha-
must lõuna pool.ⁱ **30** Kehat-
laste suguvõsade pealik oli Us-
sieli^j poeg Elisafan. **31** Nemad
vastutasid laeka,^k laua,^l lambi-
jala,^m altarite,ⁿ püha paiga teeni-
stuses kasutatavate riistade^o
ja eesriide^p eest ning kõige sel-
lega seotud tööde eest.^q

32 Leviitide pealike ülem oli
preester Aaroni poeg Eleasar.^r
Tema oli ülevaatajaks neile,
kelle kohus oli hoolitseda püha
paiga eest.

33 Merarist põlvnesid mah-
lilaste suguvõsa ja muusilaste
suguvõsa. Need olid merarlas-
te suguvõsad.^s **34** Kõiki mees-
soost isikuid, ühe kuu vanuseid
ja üle selle, kes arvele võeti,
oli kokku 6200.^t **35** Merarlas-
te suguvõsade pealik oli Abihai-
li poeg Suuriel. Nende laager

3:28 *Mõnes Septuaginta käsikirjas
8300. Selle arvuga tuleb 39. salmis mai-
nitud koguarvuks 22000.

PTK 3
a 4Mo 1:53
b 4Mo 4:24–26
c 2Mo 26:7
2Mo 26:14
d 2Mo 26:36
e 2Mo 27:9
f 2Mo 27:16
g 4Mo 3:19
h 4Mo 4:34–36
i 4Mo 1:53
j 2Mo 6:22
1Aj 6:18
k 2Mo 25:10
l 2Mo 25:23
m 2Mo 25:31
n 2Mo 27:1, 2
2Mo 30:1–3
o 2Mo 38:3
p 2Mo 26:31
q 4Mo 4:15
r 4Mo 4:16
4Mo 20:28
s 4Mo 3:20
4Mo 26:58
t 4Mo 4:42–44

Teine veerg

a 4Mo 1:53
b 2Mo 36:20
c 2Mo 36:31
d 2Mo 26:
32, 37
2Mo 36:
37, 38
e 2Mo 27:19
f 4Mo 4:31, 32
g 2Mo 27:10, 11
h 4Mo 3:10
i 4Mo 3:15
j 4Mo 3:12
k 2Mo 13:2
4Mo 18:15

oli telkpühamust põhja pool.^a
36 Merarlased vastutasid telk-
pühamu seinaraamide^b ja põik-
lattide,^c sammaste,^d tapipesaga
aluste ja kõigi telkpühamu riis-
tade^e eest ning kõigi sellega
seotud tööde^f eest, **37** samuti
õuepostide ja nende aluste,^g
vaiade ja nõõride eest.

38 Telkpühamust ida poo-
le – kogudusetelgi ette päike-
setõusu poole – jäid laagrisse
Mooses ning Aaron ja ta poj-
ad. Neil tuli hoolitseda püha-
mu eest ja täita nii oma kohust
iisraellaste ees. Iga pühamule
lähenev kõrvaline isik* tuli sur-
mata.^h

39 Kõiki meessoost leviite,
ühe kuu vanuseid ja üle selle,
kelle Mooses ja Aaron Jehoova
käsil suguvõsade kaupa arvele
võtsid, oli 22000.

40 Siis ütles Jehoova Moo-
sesele: „Võta arvele kõik iisrael-
laste meessoost esmasündinud,
ühe kuu vanused ja üle sel-
le,ⁱ loe nad ära ning pane nen-
de nimed kirja. **41** Võta mulle
leviidid kõigi iisraellaste esma-
sündinute asemele,^j samuti võ-
ta leviitide koduloomad kõigi
iisraellaste koduloomade esma-
sündinute asemele.^k Mina olen
Jehoova.” **42** Mooses võttiski
arvele kõik iisraellaste esma-
sündinud, nagu Jehoova oli
teda käskinud. **43** Kõiki mees-
soost esmasündinuid, ühe kuu
vanuseid ja üle selle, kes võeti
nimeliselt arvele, oli kokku
22273.

44 Jehoova ütles Moosesele
veel: **45** „Võta leviidid kõigi
iisraellaste esmasündinute ase-
mele ja võta leviitide koduloo-
mad iisraellaste koduloomade

3:38 *St see, kes polnud leviit.

ase mele. Leviidid kuulugu mulle. Mina olen Jehoova. **46** Lunastushinnaks^a nende 273 iisraellaste esmasündinu eest, kelle võrra iisraellasi on rohkem kui leviite,^b **47** võta igaühe eest 5 seeklit*^c püha paiga seekli järgi. Seekel on 20 geerat.*^d **48** Anna see raha Aaronile ja tema poegadele lunastushinnaks nende eest, keda on rohkem kui leviite.” **49** Mooses võttis siis lunaraha nendelt, kelle lunastamiseks ei piisanud leviite. **50** Ta võttis selle raha iisraellaste esmasündinutelt, kokku 1365 seeklit* püha paiga seekli järgi. **51** Siis andis Mooses Jehoova sõna kohaselt selle lunaraha Aaronile ja tema poegadele, nii nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

4 Jehoova rääkis Moosese ja Aaroniga: **2** „Leviitide seast loetagu ära kehatlased^e nende perekondade ja suguvõsade kaupa, **3** kõik 30-^f kuni 50-aastased mehed,^g kelle töö on seotud kogudusetelgiga.^h

4 Kehatlaste töö kogudusetelgiⁱ teenistuses on seotud väga pühade asjadega. **5** Kui laager valmistub teele asuma, tulgu Aaron ja ta pojad ning võtku maha tunnustuslaegast varjav eesriie^j ja katku sellega laegas.^k **6** Nad pangu selle peale hülgenahast kate, laotagu selle üle sinine riie ja asetagu kohale kandekangid.^l

7 Nad katku sinise riidega ka vaateleibade laud^m ja pangu selle peale vaagnad, peekrid, kausid ja kannud joogiohvrite toomiseks.ⁿ Alaline leivaohver^o jäägu lauale. **8** Kõige

3:47 *57 g. (Vt lisa B14.) #11,4 g; geera oli 0,57 g. 3:50 *15,6 kg.

PTK 3

- a 4Mo 18:15
b 4Mo 3:39, 43
c 4Mo 18:15, 16
d 3Mo 27:25

PTK 4

- e 4Mo 3:19, 27
f 1Aj 23:3
Lu 3:23
g 4Mo 8:25, 26
h 4Mo 4:30
1Aj 6:48
i 4Mo 3:30, 31
4Mo 4:15
j 2Mo 26:31
2Mo 40:3
3Mo 16:2
k 2Mo 25:10
l 2Mo 25:13
m 2Mo 25:23, 24
n 2Mo 25:29
o 3Mo 24:5, 6

Teine veerg

- a 2Mo 25:28
b 2Mo 25:31
c 2Mo 25:37
d 2Mo 25:38
e 2Mo 30:1
2Mo 37:25, 26
f 2Mo 30:5
g 4Mo 3:30, 31
h 3Mo 6:12
i 2Mo 27:3
j 2Mo 27:6
k 4Mo 4:5
l 4Mo 7:6–9
1Aj 15:2
m 2Sa 6:6, 7
n 4Mo 3:32
o 2Mo 27:20
p 2Mo 30:34, 35
q 2Mo 30:23–25

selle peale laotagu nad erepunane riie, katku see hülgenahast kattega ning asetagu kohale kandekangid.^a **9** Siis võtku nad sinine riie ning katku lambijalg^b ja lambid,^c tahipiid ja tahinõud^d ning õlianud, millega nad lampe täidavad. **10** Nad mähkigu lambijalg ja kõik selle riistad hülgenahast katte sisse ning asetagu kandaaramile. **11** Ja nad laotagu sinine riie kuldse altari^e peale, katku see hülgenahast kattega ja asetagu kohale kandekangid.^f **12** Siis võtku nad kõik riistad,^g mida nad pühas paigas teenides kasutavad, pangu need sinise riide sisse, katku hülgenahast kattega ja asetagu kandaaramile.

13 Nad puhastagu altar tuhast^h ning laotagu selle peale purpurne villane riie. **14** Selle peale pangu nad kõik riistad, mida nad altari juures teenides kasutavad: tuhapannid, hargid, kühvlid ja kausid, kõik altari riistad.ⁱ Nad laotagu selle kõige üle hülgenahast kate ja asetagu kohale kandekangid.^j

15 Laagri teele asudes peavad Aaron ja ta pojad katma kinni kõik püha paiga asjad^k ja riistad. Seejärel tulevad kehatlased neid kandma,^l aga nad ei tohi neid pühi asju puudutada, et nad ei sureks.^m Nende asjade kandmine on kehatlaste ülesanne kogudusetelgi teenistuses.

16 Preester Aaroni poeg Eleasarⁿ vastutab lambiõli,^o healõhnalise suitsutusrohu,^p alaliselt toodava roaohvri ja võideõli^q eest. Tema vastutab kogu telkpühamu ja kõige eest, mis selles on, kaasa arvatud püha paiga ja selle riistade eest.”

17 Jehoova ütles Moosesele ja Aaronile veel: **18** „Ärge laske kehatlaste suguvõsadel^a leviitide seast hävida. **19** Selleks et nad jääksid elama ega sureks väga pühadele asjadele^b lähemise tõttu, mingi Aaron ja ta pojad ning andku igaühele neist teada tema teenistusülesanne ja näidaku, mida tal tuleb kanda. **20** Aga kehatlased ise ei tohi hetkekski minna sisse pühi asju vaatama, et nad ei sureks.”^c

21 Siis ütles Jehoova Moosesele: **22** „Geersonlased^d loetagu ära nende suguvõsade ja perekondade kaupa. **23** Võta arvele kõik 30- kuni 50-aastased mehed, kelle teenistusülesanded on seotud kogudusetelgiga. **24** Geersonlaste suguvõsadele määratud ülesanne^e on **25** kanda telkpühamu^f kangaid ja katteid ning kõige pealmist hülgenahast katet,^g kogudusetelgi sissekäigu kardinat,^h **26** õuepiirde kangaid,ⁱ telkpühamu ja altari ümber oleva õue sissekäigu kardinat,^j nende nõõre ja kõiki nende juurde kuuluvaid riistu ning kõike, mida teenistuses kasutatakse. See on nende ülesanne. **27** Kõike, mis puudutab geersonlaste^k teenistust ja kandameid, korraldagu Aaron ja ta pojad. Kõigi nende asjade kandmine määrake geersonlastele. **28** See on geersonlaste suguvõsade ülesanne kogudusetelgi teenistuses.^l Nad täitku oma kohustusi preester Aaroni poja Iitamari^m juhatusel.

29 Võta merarlasedⁿ arvele nende perekondade ja suguvõsade kaupa. **30** Võta arvele kõik 30- kuni 50-aastased mehed, kelle teenistusülesanded on seotud kogudusetelgiga.

PTK 4

- a 4Mo 3:27
- b 4Mo 4:4
- c 2Mo 19:21
1Sa 6:19
- d 4Mo 3:21
- e 4Mo 3:25, 26
- f 2Mo 26:1
- g 2Mo 26:7, 14
- h 2Mo 26:36
- i 2Mo 27:9
- j 2Mo 27:16
- k 4Mo 3:21, 23
- l 4Mo 3:25, 26
- m 2Mo 6:23
4Mo 4:33
4Mo 7:8
- n 2Mo 6:19
4Mo 3:33

Teine veerg

- a 4Mo 3:36, 37
- b 2Mo 26:15
- c 2Mo 26:26
- d 2Mo 26:37
2Mo 36:38
- e 2Mo 26:19
2Mo 38:27
- f 2Mo 27:10
- g 2Mo 27:11
- h 2Mo 27:19
- i 4Mo 3:33
- j 4Mo 4:28
- k 4Mo 1:16
- l 4Mo 3:19, 27
- m 4Mo 4:47
4Mo 8:25, 26
- n 4Mo 3:27, 28
- o 4Mo 3:15
- p 4Mo 3:21
- q 4Mo 3:21, 22
- r 4Mo 4:22, 23
- s 4Mo 8:25, 26

31 Nende ülesandeks^a kogudusetelgi teenistuses on kanda telkpühamu seinaraame,^b põiklatte,^c sambaid^d ja tapipesaga aluseid,^e **32** õueposte,^f nende aluseid,^g vaiu^h ja nõõre, muud nendega seotud varustust ning teenistuseks vajamistavat. Määrake nimeliselt, mida keegi peab kandma. **33** Nõnda olgu merarlasteⁱ suguvõsad kogudusetelgi teenistuses preester Aaroni poja Iitamari juhatusel.”^j

34 Mooses ja Aaron ning koguduse peamehed^k võtsid seejärel arvele kehatlased^l nende perekondade ja suguvõsade kaupa, **35** kõik 30- kuni 50-aastased mehed, kelle töö oli seotud kogudusetelgiga.^m **36** Neid suguvõsade kaupa arvelevõetuid oli kokku 2750.ⁿ **37** Need olid kehatlaste suguvõsadest arvelevõetud, kõik, kes olid kogudusetelgi teenistuses. Mooses ja Aaron võtsid nad arvele Jehoova käsul, mis ta Moosese kaudu andis.^o

38 Geersonlased^p võeti arvele nende perekondade ja suguvõsade kaupa, **39** kõik 30- kuni 50-aastased mehed, kelle ülesandeks oli olla kogudusetelgi teenistuses. **40** Neid suguvõsade kaupa arvelevõetuid oli kokku 2630.^q **41** Nii võeti arvele geersonlaste suguvõsad, kõik, kes olid kogudusetelgi teenistuses. Mooses ja Aaron lasid nad võtta arvele Jehoova korraldusel.^r

42 Merarlased võeti arvele nende perekondade ja suguvõsade kaupa, **43** kõik 30- kuni 50-aastased mehed, kelle ülesandeks oli olla kogudusetelgi teenistuses.^s **44** Neid suguvõsade kaupa arvelevõetuid

4. MOOSESE 4:45–5:18

oli kokku 3200.^a **45** Nii võeti arvele merarlaste suguvõsad, kelle Mooses ja Aaron võtsid arvele Jehoova käsul, mis ta Moosese kaudu andis.^b

46 Mooses ja Aaron ning Iisraeli rahva peamehed võtsid kõik need leviidid arvele nende perekondade ja suguvõsade kaupa. **47** Need leviidid olid 30- kuni 50-aastased ja kõigi nende ülesandeks oli kogudusetelgiga seotud teenistus ja kandmistöö.^c **48** Kokku võeti arvele 8580 meest.^d **49** Nad võeti arvele Jehoova käsul, mis ta andis Moosese kaudu, igaüks oma teenistusülesande ja kandami järgi. Nad võeti arvele täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

5 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Käsi iisraellasi, et nad saadaksid laagrist välja igaühe, kes on pidalitõbine^e või kellel on voolus^f või kes on ebapuhas surnu puudutamise tõttu.^g **3** Saatke nad välja, olgu siis tegu mehe või naisega. Saatke nad laagrist välja, et nad ei rüvetaks^h mu rahva laagrit, sest mina elan oma rahva keskel.”ⁱ **4** Iisraellased tegidki nii ja saatsid nad laagrist välja. Nagu Jehoova oli Moosesele öelnud, nii iisraellased tegid.

5 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **6** „Ütle iisraellastele: „Kui mees või naine teeb mõne patu ega ole ustav Jehoovale, siis on ta saanud süüdlaseks.^j **7** Tal tuleb tehtud patt üles tunnistada^k ja oma süüteoga tekitatud kahju täies ulatuses hüvitada ning maksta juurde veel viiendik.^l Ta andku see inimesele, kellele ta ülekohut tegi. **8** Aga kui kahjukannatanu vahepeal ära sureb ja tal pole lä-

PTK 4

a 4Mo 3:33, 34

b 4Mo 4:29

c 4Mo 4:15
4Mo 4:24–26
4Mo 4:31–33

d 4Mo 3:39

PTK 5

e 3Mo 13:
45, 46

f 3Mo 15:2

g 3Mo 22:4
4Mo 19:11

h 4Mo 19:22

i 2Mo 25:8
3Mo 26:11

j 3Mo 5:1, 17

k 3Mo 5:5
Jos 7:19
Jk 5:16

l 3Mo 6:4, 5

Teine veerg

a 3Mo 5:16
3Mo 6:6, 7
3Mo 7:7b 3Mo 6:14, 17
3Mo 7:1, 6
3Mo 10:
12, 13c 2Mo 29:
27, 28
4Mo 18:8
5Mo 18:3
Hes 44:29
1Ko 9:13d 3Mo 18:20
5Mo 5:18e Jer 17:10
Heb 13:4

hisugulast, kelle kätte hüvitis tasuda, siis antagu see Jehoovale ja see kuulub preestrile justnagu lepitusjäär, millega preester patustanu eest lepitust toimetab.^a

9 Kõik pühad annetused,^b mis iisraellased preestrile toovad, saagu preestrile.^c **10** Igaühe toodud pühad annid kuuluvad temale. Mida tahes keegi preestrile annab, on preestri oma.”

11 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: **12** „Ütle iisraellastele: „Kui mõne mehe naine läheb eksiteele ja murrab tal- le truudust, **13** olles seksuaal- suhetes teise mehega,^d kuid ta oma mees ei tea sellest midagi ja seda pattu pole avastatud (naine on end küll rüvetanud, kuid tema vastu ei leidu tunnistajat ja teda pole teolt tabatud), **14** mees aga läheb armukadedaks ja hakkab kahtle- ma oma naise truuduses, ja naine on end tõesti rüvetanud, või kui mees on armukade ja kaht- leb oma naise truuduses, ehk- ki naine ei ole end rüvetanud, **15** siis viigu mees oma naine preestri juurde ja koos naise- ga ka tema ohvriand: kümnendik eefat* odrajahu. Ta är- gu valgu selle peale õli ega pangu selle peale viirukit, sest see on armukadeduse roaohver, süüd meenutav roaohver.

16 Preester lasku naisel ette astuda ja pangu ta seisma Jehoova ette.^e **17** Siis võtku preester savianumasse püha vett ja võtku telkpühamu põ- randalt mulda ning puistaku vette. **18** Preester pangu naine seisma Jehoova ette, pääst-

5:15 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.)

ku tema juuksed lahti ja andku tema kätte süüd meenu-tav roaohver, see tähendab armukadeduse roaohver,^a ning preestri käes olgu kibe needmisvesi.^b

19 Preester lasku naisel vanda, öeldes talle: „Kui ükski teine mees ei ole sinuga seksuaalsuhetes olnud^c ja sa ei ole abielus olles eksiteele pöördunud ega end rüvetanud, siis ärgu tehku see kibe needmisvesi sulle kahju. **20** Aga kui sa oled abielus olles eksiteele pöördunud ja end rüvetanud ning olnud seksuaalsuhetes mõne teise mehega^d peale oma abikaasa ...” **21** Siis lasku preester naisel kinnitada needust sisaldavat vannet, öeldes naisele: „Pangu Jehoova su nimi neede- ja vandesõnaks su rahva keskel, sest Jehoova laseb su niudeil* kiduda^e ja su kõhul tursuda. **22** See needmisvesi läheb su sisikonda, et su kõht tursuks ja su niuded kiduks.” Selle peale öelgu naine: „Aamen!* Aamen!”

23 Siis kirjutagu preester need needused raamatusse ja uhtugu need ära selles kibed-vas vees. **24** Ta andku naisele juua seda kibedat needmis-vett, mis läheb temasse ja põhjustab talle kibedaid kannatusi. **25** Preester võtku naise käest armukadeduse roaohver,^e kõigutagu seda Jehoova ees ja toogu altari juurde. **26** Preester võtku roaohvrast üks peotäis meeldetuletusohvriks ja pangu see altarile suitsema.^f Seejärel

5:21 *Viitab ilmselt sigimisorganite-le. ^aVõib viidata viljatusele. 5:22 *„Aamen” tähendab „olgu nii”, „nii sündigu”.

PTK 5
a 4Mo 5:15, 25

b 4Mo 5:22, 24

c Ro 7:2

d 3Mo 18:20
1Ko 6:9, 10

e 4Mo 5:15

f 3Mo 2:9

Teine veerg
a 4Mo 5:14, 15

PTK 6
b Koh 13:5

c 3Mo 10:9
Am 2:11, 12
Lu 1:15

d Koh 13:5
Koh 16:17
1Sa 1:11

andku ta naisele seda vett juua. **27** Kui naine on end rüvetanud ja oma mehele truudust murd-nud, siis põhjustab see needmisvesi, mida preester talle juua andis, talle kibedaid kannatusi ning tema kõht tursub, ta niuded kiduvad ja tema nimi saab needesõnaks tema rahva keskel. **28** Aga kui naine pole end rüvetanud, vaid on puhas, siis ei taba teda selline karistus ning ta on võimeline rasestuma ja järglasi saama.

29 See on seadus armukade-duse puhuks,^a kui abielunaine läheb eksiteele ja rüvetab end **30** või kui mees muutub armukadedaks ja kahtlustab oma naist truudusetuses. Ta pangu oma naine seisma Jehoova ette ja preester toimigu naisega selle seaduse kohaselt. **31** Mees on süüst vaba, kuid ta naine vastutagu oma süüteo eest.”

6 Jehoova rääkis Moosesega veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui mõni mees või naine an-nab erilise töotuse elada Jehoova ees nasiirina”,^b **3** peab ta hoiduma veinist ja teis-dest alkohoolsetest jookidest. Ta ei tohi juua veiniäädikat ega mingit muud alkoholist valmis-tatud äädikat,^c ka ei tohi ta juua mitte mingisugust viinamarja-dest valmistatud jooki ega süüa värskeid või kuivatatud viina-marju. **4** Kõigil oma nasiiri-põlve päevil ei tohi ta süüa min-geid viinapuu saadusi, ka mitte tooreid viinamarju ega kesti.

5 Kogu selle aja, mis ta on töotanud elada nasiirina, ei tohi habemenuga ta peast üle käia.^d Ta peab jääma pühaks, lastes juustel kasvada, kuni

6:2 *Hbr *nazir*, mis tähendab „väljavali-tu”, „pühendunu”, „eraldatu”.

saab täis aeg, mil ta on eraldatud Jehoovale. **6** Ta ärgu minu ühegi surnu lähedale kõigi nende päevade jooksul, kui ta on eraldatud Jehoovale. **7** Isegi kui tema isa, ema, vend või õde peaks surema, ei tohi ta end rüvetada,^a sest juuksed ta peas on märgiks, et ta on oma Jumala nasiir.

8 Ta on Jehoova ees püha kõigil oma nasiiripõlve päevil. **9** Aga kui keegi tema kõrval äkitselt sureb,^b nii et ta rüvetab oma juuksed, mis tähistavad tema eraldatust Jumalale, siis ajagu ta päeval, mil ta saab puhtaks, oma pea paljaks.^c Ta ajagu see paljaks seitsmendal päeval. **10** Kaheksandal päeval toogu ta kaks turteltuvi või kaks tuvipoega preestritele kogudusetelgi sissekäigu juurde. **11** Preester valmistagu üks patuohvriks ja teine põletusohvriks ning toimetagu tema eest lepitust, kuna ta sai surnu tõttu patuseks.^d Seltsamal päeval nasiir pühitsegu end*. **12** Ta peab end uuesti eraldama Jehoovale oma nasiiripõlve päevadeks ning ta toogu süüohvriks noor, kuni aastane jääb. Kuid varasemad päevad ei lähe arvesse, sest ta rüvetas oma nasiiripõlve.

13 Järgnev on seadus nasiiri kohta. Kui tema nasiiripõlve aeg täis saab,^e viidagu ta kogudusetelgi sissekäigu juurde. **14** Seal toogu ta oma ohvriannina Jehoovale üks veatu kuni aastane jääb põletusohvriks,^f üks veatu kuni aastane utetall patuohvriks,^g üks veatu jääb rahuohvriks,^h **15** kor-

6:11 *Sõna-sõnalt „oma pead”, ilmselt hakates uuesti oma juukseid kasvatama.

PTK 6

a 3Mo 21:1, 11

b 4Mo 19:14

c 4Mo 6:13, 18

d 3Mo 5:8, 10

e 4Mo 30:2
Kog 5:4

f 3Mo 1:10

g 3Mo 4:32

h 3Mo 3:1

Teine veerg

a 3Mo 2:1
3Mo 6:14

b 4Mo 15:8, 10

c 3Mo 2:9

d 4Mo 6:5

e 3Mo 8:31

f 2Mo 29:
23, 24

g 3Mo 7:34

h Koh 13:5

i 3Mo 9:22
5Mo 10:8j Ru 2:4
L 134:3

vitäis õliga segatud peenjahust valmistatud hapnemata rõngasleibu, õliga määratud hapnemata kuivikleibu, samuti nende juurde kuuluv roaohver^a ja joogiohvrid.^b **16** Preester viigu need Jehoova ette ning ohverdagu tema patuohver ja põletusohver. **17** Preester ohverdagu jääb Jehoovale rahuohvriks koos korvitäie hapnemata leibadega, samuti ohverdagu ta selle juurde kuuluv roaohver^c ja joogiohver.

18 Nasiir peab siis kogudusetelgi sissekäigu juures oma pea paljaks ajama,^d võtma juuksed, mis on kasvanud tema nasiiripõlve ajal, ning panema need rahuohvri all põlevasse tulle. **19** Seejärel võtku preester keedetud^e jäära abatükk, korvist üks hapnemata rõngasleib ja võtku ka üks hapnemata kuivikleib ning pangu need nasiiri kätele pärast seda, kui see on oma nasiiripõlve märgiks olnud juuksed maha ajanud. **20** Preester kõigutagu neid kõigutusohvrina Jehoova ees.^f See on püha ja kuulub preestritele koos kõigutusohvri rinnatüki ja annetuseks toodud kintsuga.^g Pärast seda võib nasiir veini juua.

21 Kui nasiir^h töötab tuua Jehoovale ohvrianniks midagi endale jõukohast lisaks sellele, mis on nasiiridele ette nähtud, siis peab ta oma töötuse täitma. See olgu nasiiridele seaduseks.[”]

22 Siis sõnas Jehoova Moosesele: **23** „Ütle Aaronile ja ta poegadele: „Õnnistageⁱ Iisraeli rahvast ja õelge:

24 „Jehoova õnnistagu sind^j ja kaitsku sind.

25 Jehoova lasku oma palge hiilgulsel paista su peale^a ja ta olgu su vastu armuline.

26 Jehoova põöraku oma pale sinu poole ja andku sulle rahu.^{””b}

27 Nad peavad õnnistama Iisraeli rahvast,^c kasutades minu nime, et mina neid õnnistaksin.^{”d}

7 Sel päeval, kui Mooses oli lõpetanud telkpühamu püstitamise,^e võidis^f ja pühitses ta seda ning kogu selle sisustust, altarit ja kõiki selle riistu.^g Pärast seda, kui ta oli neid võidnud ja pühitsenud,^h **2** töid Iisraeli rahva pealikud,ⁱ suguvõsade peamehed, oma ohvrianni. Need suguharude pealikud, kes olid juhtinud arvelevõtmist, **3** töid Jehoova ette oma ohvrianni, milleks oli kuus kattega vankrit ja kaksteist veist – üks vanker kahe pealiku kohta ja igaühelt üks pull – ning viisid need telkpühamu ette. **4** Jehoova ütles Moosesele: **5** „Võta need asjad nende käest vastu, sest neid kasutatakse kogudusetelgi teenistuses. Anna need leviitidele, igaühele selle järgi, nagu ta oma kohustuste täitmiseks vajab.”

6 Mooses võttiski vankrid ja veised vastu ning andis need leviitidele. **7** Ta andis kaks vankrit ja neli veist geersonlastele, selle järgi, nagu nad vajasisid oma kohustuste täitmiseks,^j **8** ning neli vankrit ja kaheksa veist merarlastele, selle järgi, nagu nad vajasisid oma kohustuste täitmiseks preester Aaroni poja Iitamari juhatusel all.^k **9** Aga kehatlastele ei andnud ta midagi, sest nende teenistuskohustused olid seo-

PTK 6

a L 31:16
L 67:1

b L 29:11
Lu 2:14

c 5Mo 28:10
Jes 43:7, 10

d L 5:12
L 67:7

PTK 7

e 2Mo 40:17

f 2Mo 30:26

g 3Mo 8:10

h 2Mo 40:10

i 2Mo 18:21
4Mo 1:4, 16

j 4Mo 3:25, 26
4Mo 4:24–26

k 4Mo 3:36, 37
4Mo 4:31–33

Teine veerg

a 4Mo 3:30, 31
4Mo 4:15

b 2Sa 6:13
1Aj 15:15

c 1Ku 8:63
2Aj 7:5

d 4Mo 1:4, 7
4Mo 2:3
Ru 4:20
Mt 1:4

e 3Mo 27:25

f 3Mo 2:1

g 3Mo 1:3

h 3Mo 4:22, 23

i 3Mo 3:1

j 2Mo 6:23
Lu 3:23, 33

k 4Mo 1:4, 8
4Mo 2:5
4Mo 10:15

l 3Mo 27:25

m 3Mo 2:1

n 3Mo 1:3

o 3Mo 4:22, 23

p 3Mo 3:1

4. MOOSESE 6:25–7:23

tud püha paigaga^a ja nad kandisid pühi asju õlgadel.^b

10 Pealikud töid oma ohvrianni altari sissepühitsemise ajal,^c selle võidmise päeval. Kui pealikud viisid oma ohvri altari ette, **11** ütles Jehoova Moosesele: „Iga päev toogu üks pealikest oma ohvriand altari sissepühitsemiseks.”

12 Esimesel päeval tõi oma ohvrianni Amminadabi poeg Nahson^d Juuda suugarust. **13** Tema ohvrianniks oli üks hõbevaagen, mis kaalus 130 seeklit^e, ja üks hõbekauss kaaluga 70 seeklit^f püha paiga seekli järgi,^e mõlemad täis õliga segatud peenjahu roaohvriks,^f **14** üks kuldpeeker* kaaluga 10 seeklit^g, täis suitsutusrohtu, **15** üks noor pull, üks jäär ja üks alla aastane jäärtall põletusohvriks,^g **16** üks sikutall patuohvriks^h **17** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.ⁱ See oli Amminadabi poja Nahsoni ohvriand.^j

18 Teisel päeval tõi ohvrianni Suuari poeg Netaneel,^k issaskarlaste pealik. **19** Tema ohvrianniks oli üks hõbevaagen, mis kaalus 130 seeklit, ja üks hõbekauss kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^l mõlemad täis õliga segatud peenjahu roaohvriks,^m **20** üks kuldpeeker kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **21** üks noor pull, üks jäär ja üks alla aastane jäärtall põletusohvriks,ⁿ **22** üks sikutall patuohvriks^o **23** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^p See

7:13 *1,5 kg. (Vt lisa B14.) ^e800 g.
7:14 *Võib tõlkida ka „kuldkausike”.
^f114 g.

oli Suuari poja Netaneeli ohvriand.

24 Kolmandal päeval tuli sebulonlaste pealik Eliab,^a Heeloni poeg, **25** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^b mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^c **26** ühe kuldpeekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **27** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^d **28** ühe sikutalle patuohvriks^e **29** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^f See oli Heeloni poja Eliabi^g ohvriand.

30 Neljandal päeval tuli ruubenlaste pealik Elisuur,^h Sedeuri poeg, **31** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,ⁱ mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^j **32** ühe kuldpeekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **33** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^k **34** ühe sikutalle patuohvriks^l **35** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^m See oli Sedeuri poja Elisuuriⁿ ohvriand.

36 Viiel päeval tuli siimeonlaste pealik Selumiel,^o Suurisaddai poeg, **37** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^p mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^q **38** ühe kuldpeekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **39** ühe noore

PTK 7

a 4Mo 2:7

4Mo 10:16

b 3Mo 27:25

c 3Mo 2:1

d 3Mo 1:3

e 3Mo 4:22, 23

f 3Mo 3:1

g 4Mo 1:4, 9

h 4Mo 2:10

4Mo 10:18

i 3Mo 27:25

j 3Mo 2:1

k 3Mo 1:3

l 3Mo 4:22, 23

m 3Mo 3:1

n 4Mo 1:4, 5

o 4Mo 2:12

p 3Mo 27:25

q 3Mo 2:1

Teine veerg

a 3Mo 1:3

b 3Mo 4:22, 23

c 3Mo 3:1

d 4Mo 1:4, 6

e 4Mo 2:14

4Mo 10:20

f 3Mo 27:25

g 3Mo 2:1

h 3Mo 1:3

i 3Mo 4:22, 23

j 3Mo 3:1

k 4Mo 1:4, 14

l 4Mo 2:18

4Mo 10:22

m 3Mo 27:25

n 3Mo 2:1

o 3Mo 1:3

p 3Mo 4:22, 23

q 3Mo 3:1

r 4Mo 1:4, 10

s 4Mo 2:20

4Mo 10:23

pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^a **40** ühe sikutalle patuohvriks^b **41** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^c See oli Suurisaddai poja Selumieli^d ohvriand.

42 Kuuel päeval tuli gaadlaste pealik Eljasaf,^e Deueli poeg, **43** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^f mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^g **44** ühe kuldpeekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **45** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^h **46** ühe sikutalle patuohvriksⁱ **47** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^j See oli Deueli poja Eljasafi^k ohvriand.

48 Seitsmendal päeval tuli efraimlaste pealik Elisama,^l Ammihudi poeg, **49** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^m mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,ⁿ **50** ühe kuldpeekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **51** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^o **52** ühe sikutalle patuohvriks^p **53** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^q See oli Ammihudi poja Elisama^r ohvriand.

54 Kaheksandal päeval tuli manasselaste pealik Gamliel,^s Pedasuuri poeg, **55** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis

kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbe-kausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^a mõlemad täis õliga segatud peenja-hu roahvriks,^b **56** ühe kuld-peekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **57** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^c **58** ühe sikutalle patuohvriks^d **59** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^e See oli Pedasuuri poja Gamlieli^f ohvriand.

60 Üheksandal päeval tuli benjaminlaste pealik^g Abidan,^h Gideoni poeg, **61** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbe-kausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,ⁱ mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^j **62** ühe kuldpeekri kaalu-ga 10 seeklit, täis suitsutusroh-tu, **63** ühe noore pulli, ühe jää-ra ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^k **64** ühe siku-talle patuohvriks^l **65** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^m See oli Gideoni poja Abidaniⁿ ohvriand.

66 Kümnendal päeval tuli daanlaste pealik Ahieser,^o Am-misaddai poeg, **67** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbe-kausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^p mõlemad täis õliga segatud peenjahu roahvriks,^q **68** ühe kuldpeekri kaalu-ga 10 seeklit, täis suitsutus-rohtu, **69** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^r **70** ühe sikutalle patuohvriks^s **71** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohv-

PTK 7

a 3Mo 27:25

b 3Mo 2:1

c 3Mo 1:3

d 3Mo 4:22, 23

e 3Mo 3:1

f 4Mo 1:4, 10

g 4Mo 1:16

h 4Mo 2:22

4Mo 10:24

i 3Mo 27:25

j 3Mo 2:1

k 3Mo 1:3

l 3Mo 4:22, 23

m 3Mo 3:1

n 4Mo 1:4, 11

o 4Mo 2:25

4Mo 10:25

p 3Mo 27:25

q 3Mo 2:1

r 3Mo 1:3

s 3Mo 4:22, 23

Teine veerg

a 3Mo 3:1

b 4Mo 1:4, 12

c 4Mo 2:27

4Mo 10:26

d 3Mo 27:25

e 3Mo 2:1

f 3Mo 1:3

g 3Mo 4:22, 23

h 3Mo 3:1

i 4Mo 1:4, 13

j 4Mo 2:29

4Mo 10:27

k 3Mo 27:25

l 3Mo 2:1

m 3Mo 1:3

n 3Mo 4:22, 23

o 3Mo 3:1

p 4Mo 1:4, 15

q 4Mo 7:10

Esr 2:68

r 4Mo 7:13-17

riks.^a See oli Ammisaddai poja Ahieseri^b ohvriand.

72 Üheteistkümnendal päeval tuli aaserlaste pealik Pa-giel,^c Okrani poeg, **73** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^d mõlemad täis õliga segatud peenja-hu roahvriks,^e **74** ühe kuld-peekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **75** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^f **76** ühe sikutalle patuohvriks^g **77** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^h See oli Okrani poja Pagieliⁱ ohvriand.

78 Kaheteistkümnendal päeval tuli naftalilaste pealik Ahira,^j Eenani poeg, **79** ja tõi ohvrianniks ühe hõbevaagna, mis kaalus 130 seeklit, ja ühe hõbekausi kaaluga 70 seeklit püha paiga seekli järgi,^k mõlemad täis õliga segatud peen-jahu roahvriks,^l **80** ühe kuld-peekri kaaluga 10 seeklit, täis suitsutusrohtu, **81** ühe noore pulli, ühe jäära ja ühe alla aastase jäärtalle põletusohvriks,^m **82** ühe sikutalle patuohvriksⁿ **83** ning kaks pulli, viis jäära, viis sikku ja viis aastast jäärtalle rahuohvriks.^o See oli Eenani poja Ahira^p ohvriand.

84 See oli altari sissepühitsemise ohvriand^q Iisraeli rahva pealike altari võidmise päeval. Selleks oli 12 hõbevaag-nat, 12 hõbekaussi, 12 kuldpeek-rit^r **85** (iga hõbevaagen kaalus 130 seeklit ja iga kauss 70 seeklit, kõigi anumate hõbedat oli kokku 2400 seeklit* püha paiga seekli

7:85 * 27 kg.

järgi;^a **86** 12 kuldpeekrit, täis suitsutusrohtu, kaalusid igaüks 10 seeklit püha paiga seekli järgi, kõigi peekrite kulda oli kokku 120 seeklit*), **87** peale selle ühtekokku 12 pulli, 12 jäära, 12 aastast jäärtalle koos nende juurde kuuluvate roahvritega põletusohvriks, 12 sikutalle patuohvriks **88** ning 24 pulli, 60 jäära, 60 sikku ja 60 aastast jäärtalle rahuohvriks. See oli ohvriand altari sissepühitsemiseks^b pärast selle võidmist.^c

89 Alati, kui Mooses läks kogudusetelki Jumalaga rääkima,^d kuulis ta häält tunnistuslaeka kaane kohalt.^e Jumal rääkis temaga kahe keerubi vahelt.^f

8 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Räägi Aaroniga ja ütle talle: „Kui sa lambid põlema süütad, valgustagu need seitse lampi lambijala ees olevat ala.””^g **3** Aaron tegigi nii. Ta süütas lambid, et need valgustaksid lambijala ees olevat ala,^h nagu Jehoova oli Moosest käskinud. **4** Lambijalg oli se pistatud kullast, jalast kuni õiteni oli see sepatöö.ⁱ Lambijalg oli valmistatud nägemuse järgi,^j mida Jehoova oli Moosesele näidanud.

5 Jehoova rääkis Moosesele veel: **6** „Võta leviidid iisraellaste seast ja puhasta nad.”^k **7** Sul tuleb puhastada nad järgmisel viisil. Piserda nende peale patust puhastavat vett ning nad ajagu habemenoaga kogu oma keha paljaks, pesku oma riided ja puhastagu end.^l **8** Siis võtku nad noor pull^m ja selle juurde kuuluva roahvrinaⁿ õliga segatud peenjahu, sina aga võta teine noor pull patuohv-

7:86 *1,4 kg.

PTK 7

- a 3Mo 27:25
- b 4Mo 7:10
- c 4Mo 7:1
- d 2Mo 33:9
- 4Mo 11:17
- 4Mo 12:8
- e 2Mo 25:22
- 2Mo 37:6
- f 2Mo 25:18
- 1Sa 4:4
- L 80:1

PTK 8

- g 2Mo 25:37
- 2Mo 40:24, 25
- 3Mo 24:2
- h Heb 9:2
- i 2Mo 37:17
- j 2Mo 25:9, 40
- 1Aj 28:12, 19
- k 2Mo 29:4
- Jes 52:11
- l 2Mo 30:18, 19
- 3Mo 16:28
- 4Mo 19:7
- m 3Mo 1:3
- n 3Mo 2:1

Teine veerg

- a 3Mo 4:3
- b 3Mo 8:2, 3
- c 4Mo 3:9, 41
- d 3Mo 7:30
- 4Mo 8:21
- e 4Mo 1:50
- 4Mo 3:6
- 2Aj 31:2
- f 2Mo 29:10
- g 3Mo 1:4
- h 4Mo 3:45
- 4Mo 16:9
- i 4Mo 3:12
- j 2Mo 13:2, 12
- 3Mo 27:26
- k 2Mo 12:29
- 2Mo 13:15
- l 4Mo 3:9
- 4Mo 18:6
- 1Aj 23:32
- Hes 44:11
- m 4Mo 1:53
- 4Mo 18:5
- 1Sa 6:19

riks.^a **9** Lase leviitidel astuda kogudusetelgi ette ja kutsu kokku terve iisraellaste kogudus.^b **10** Lase leviitidel^c astuda Jehoova ette ja iisraellased pangu oma käed nende peale. **11** Aaron esitagu leviidid iisraellaste kõigutusohvrina^d Jehoovale ning nad asugu Jehoova teenistusse.^e

12 Siis pangu leviidid oma käed pullide pea peale^f ning ohverdagu üks pull Jehoovale patuohvriks ja teine põletusohvriks, et leviitide eest lepitust toimetada.^g **13** Pane leviidid seisma Aaroni ja ta poegade ette ning esita nad kõigutusohvrina Jehoovale. **14** Eralda leviidid iisraellaste seast. Leviidid kuulgu mulle.^h **15** Seejärel asugu leviidid kogudusetelgi teenistusse. Nõnda tuleb sul nad puhastada ja esitada nad mulle kõigutusohvrina, **16** sest nad on antud mulle kui annid iisraellaste seast. Ma võtan nad endale kõigi iisraellaste esmasündinute asemele,ⁱ **17** sest iga esmasündinu iisraellaste seas kuulub mulle, olgu inimene või loom.^j Päeval, mil ma surmasin kõik esmasündinud Egiptusesmaal,^k pühitsesin ma nad enda omaks. **18** Ma võtan leviidid kõigi iisraellaste esmasündinute asemele. **19** Ma annan leviidid iisraellaste seast annina Aaronile ja ta poegadele, et nad oleksid kogudusetelgi teenistuses iisraellaste heaks^l ja toime taksid nende eest lepitust, et ükski nuhtlus ei tabaks iisraellasi,^m kui Iisraeli rahvas läheneb pühale paigale.”

20 Mooses, Aaron ja terve iisraellaste kogudus tegidki leviitidega nõnda. Iisraellased tegid täpselt nii, nagu Jehoova

va oli Moosesel käskinud leviitidega teha. **21** Leviidid puhastasid end ja pesid oma riided^a ning siis esitas Aaron nad kõigutsohvriina Jehoovale.^b Pärast seda toimetas Aaron nende puhastamiseks nende eest lepitust.^c **22** Seejärel asusid leviidid Aaroni ja tema poegade juhatusel kogudusetelgi teenistusse. Nagu Jehoova oli Moosesel käskinud leviitidega teha, nii nendega tehti.

23 Siis ütles Jehoova Moosesele: **24** „Järgnev on määrus leviitide kohta. Iga mees, kes on 25-aastane või vanem, asugu kogudusetelgi teenistusse, **25** aga kes on üle 50 aasta vana, lahkuu teenistusrühmast ja ärgu enam teenigu. **26** Ta võib aidata oma vendi, kes täidavad ülesandeid kogudusetelgi teenistuses, kuid ta ise ärgu teenigu. Selliselt tuleb sul korraldada leviitide teenistus.”^d

9 Jehoova rääkis Moosesega Siinai kõrbes teise aasta esimesel kuul^e pärast nende lahkumist Egiptusemaalt, öeldes: **2** „Iisraellased valmistagu paasaohver^f selleks määratud ajal.^g **3** Valmistage see videviku ajal^h, selle kuu neljateistkümnendal päeval, määratud ajal. Teil tuleb valmistada see kõigi määruste ja juhiste kohaselt.”^h

4 Mooses käskiski iisraellastel valmistada paasaohvri. **5** Nad valmistasid paasaohvri esimese kuu neljateistkümnendal päeval videviku ajal Siinai kõrbes. Iisraellased tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosesest käskinud.

9:3 *Sõna-sõnal „kahe öhtu vahel”.

PTK 8

a 4Mo 8:7

b 4Mo 8:11

c 4Mo 8:12

d 4Mo 1:53

4Mo 3:32

4Mo 18:4

PTK 9

e 2Mo 40:2

4Mo 1:1

f 2Mo 12:27

g 2Mo 12:3, 6

3Mo 23:5

5Mo 16:1

1Ko 5:7

h 2Mo 12:8

Teine veerg

a 4Mo 5:2

4Mo 19:

14, 16

b 2Mo 18:15

4Mo 15:33

4Mo 27:1, 2

c 3Mo 7:21

5Mo 16:2

d 2Mo 25:22

3Mo 16:2

L 99:6

e 4Mo 5:2

f 2Aj 30:2, 15

g 2Mo 12:8

h 2Mo 12:10

i 2Mo 12:46

L 34:20

Joh 19:36

j 2Mo 12:15

k 2Mo 12:

19, 48

l 2Mo 12:8

m 3Mo 24:22

5Mo 31:12

4. MOOSESE 8:21-9:14

6 Ent seal oli mehi, kes olid surnukeha puudutamise tõttu ebapuhtad,^a nii et nad ei saanud sellel päeval paasaohvrit valmistada. Seepärast tulid need mehed sel päeval Mooses ja Aaroni juurde^b **7** ning ütlesid: „Me oleme ebapuhtad surnukeha puudutamise tõttu. Miks ei lasta meil tuua Jehoovale ohvriandi koos teiste iisraellastega selleks määratud ajal?”^c **8** Mooses vastas neile: „Oodake siin, kuni ma saan teada, mis käsu Jehoova teie kohta annab.”^d

9 Siis ütles Jehoova Moosesele: **10** „Ütle iisraellastele: „Kui keegi teie seast või teie tulevastest põlvetest peaks olema ebapuhas surnukeha puudutamise tõttu^e või viibima pikal teekonnal, tuleb tal siiski valmistada Jehoovale paasaohver. **11** See valmistatagu teise kuu^f neljateistkümnendal päeval videviku ajal ning seda söödagu koos hapnemata leiva ja kibedate rohttaimedega.^g **12** Sellest ei tohi midagi alles jätta hommikuks^h ja ühtegi selle luud ei tohi murda.ⁱ See tuleb valmistada kõigi paasapüha määruste kohaselt. **13** Aga kui paasaohvri jätab valmistamata keegi, kes on puhas ega viibi teekonnal, siis tuleb see inimene rahva seast hävitada,^j sest ta ei ole toonud Jehoovale ohvriandi selleks määratud ajal. Ta vastutagu ise oma patu eest.

14 Ka teie juures elav muulane valmistagu paasaohver Jehoovale.^k Ta tehku seda paasapüha määruste ja korra järgi.^l Üks ja sama määrus kehtigu teil nii muulasele kui ka iisraellasele.”^m

15 Sel päeval, kui telkpühamu üles pandi,^a kattis pilv telkpühamu ehk tunnistustelgi, kuid õhtust hommikuni oli telkpühamu kohal otsekui tuli.^b

16 Nii oli see kogu aeg: päeval kattis seda pilv, öösel aga paisis seal otsekui tuli.^c 17 Iga kord, kui pilv telgi kohalt üles tõusis, läksid iisraellased kohe teele,^d ja sinna, kuhu pilv seisma jäi, asusid iisraellased laagrisse.^e 18 Jehoova korraldusel asusid iisraellased teele ja Jehoova korraldusel jäid nad laagrisse.^f Niikaua kui pilv püsis telkpühamu kohal, olid nad laagris. 19 Kui pilv jäi telkpühamu kohale pikemaks ajaks, ei läinud iisraellased teele, kuuletudes Jehoovale.^g 20 Vahel jäi pilv telkpühamu kohale mõneks päevaks. Jehoova käsul püsisid nad laagris ja Jehoova käsul asusid nad teele. 21 Mõnikord püsis pilv paigal ainult õhtust hommikuni, ja kui pilv hommikul tõusis, läksid nad teele. Olenemata sellest, kas oli päev või öö, asusid nad pilve tõustes teele.^h 22 Kui pilv jäi telkpühamu kohale, olgu siis kaheks päevaks, üheks kuuks või kauemaks, püsisid iisraellased laagris ega läinud teele. Aga kui see tõusis, asusid nad teele. 23 Jehoova korraldusel jäid nad laagrisse ja Jehoova korraldusel läksid nad teele. Nad kuuletusid Jehoovale ja tegid nii, nagu Jehoova oli Moosese kaudu käskinud.

10 Siis ütles Jehoova Moosesele: 2 „Valmista endale kaks trompetit.ⁱ Sepista need hõbedast ja kasuta neid koguduse kokkukutsumiseks ning selleks, et anda märku teele asuda. 3 Kui puhu-

PTK 9

a 2Mo 40:2, 17

b 2Mo 40:34, 38

c 2Mo 13:22
Neh 9:19

d 4Mo 10:11, 34

e 2Mo 40:36, 37

f 2Mo 17:1
4Mo 10:11–13

g 2Mo 40:37

h 2Mo 40:36
L 78:14

PTK 10

i 3Mo 23:24

Teine veerg

a 4Mo 1:18
5Mo 29:10, 11b 2Mo 18:21
4Mo 1:16
4Mo 7:2
5Mo 1:15
5Mo 5:23

c 4Mo 2:3

d 4Mo 2:10

e 4Mo 10:3

f 4Mo 31:6
1Aj 15:24
1Aj 16:6g 2Aj 29:26
Neh 12:35, 41h 1Aj 15:28
2Aj 5:12
2Aj 7:6
Esr 3:10i 3Mo 23:24
4Mo 29:1

j 4Mo 28:11

k 3Mo 3:1

l 2Mo 6:7
3Mo 11:45

m 4Mo 1:1

n 4Mo 9:17
L 78:14o 2Mo 40:36
4Mo 2:9, 16,
17, 24, 31p 4Mo 12:16
4Mo 13:26
5Mo 1:1, 2q 4Mo 2:34
4Mo 9:23

takse neid mõlemaid, peab terve kogudus tulema kokku sinu juurde kogudusetelgi sissekäigu ette.^a 4 Kui puhutakse ainult ühte, kogunegu sinu juurde üksnes pealikud, iisraeli tuhandete peamehed.^b

5 Kui te puhute vahelduvat trompetisignaali, mingi teele need, kes on laagris ida pool.^c

6 Kui te puhute vahelduvat trompetisignaali teist korda, mingi teele need, kes on laagris lõuna pool.^d Samamoodi puhutagu signaali iga kord, kui üksus teele läheb.

7 Kogudust kokku kutsudes puhuge samuti trompeteid,^e kuid mitte vahelduvat signaali.

8 Aaroni pojad, preestrid, puhugu trompeteid,^f ja see olgu teile alaliseks seaduseks põlvest põlve.

9 Kui te lähete omal maal sõtta teid vaevava rõhuja vastu, puhuge trompetitega sõjapärguannet^g ja siis te meenute oma Jumalale Jehoovale ning ta päästab teid vaenlaste käest.

10 Ka rõõmsatel puhkudel^h – pühade ajalⁱ ja kuu alguses – tuleb teil puhuda trompeteid oma põletus^j ja rahuohvrite^k juures. See tuletab teid meelde teie Jumalale. Mina olen Jehoova, teie Jumal.^l

11 Teise aasta teise kuu kahekümnendal päeval^m tõusis pilv üles telkpühamu kohalt,ⁿ milles oli tunnistuslaegas.

12 Nii asusid iisraellased kindlaksmääratud korra järgi Siinai kõrbes teele.^o Pilv peatus Paarani kõrbes.^p 13 See oli esimene kord, kui nad läksid teele nii, nagu Jehoova oli Moosese kaudu käskinud.^q

14 Seega lahkus esimesena juudalaste laagri kolmest suguharust koosnev üksus oma

väeosade kaupa. Amminadabi poeg Nahson^a oli Juuda väeosa eesotsas. **15** Issaskari suguharu eesotsas oli Suuari poeg Netaneel.^b **16** Sebuloni poegade suguharu eesotsas oli Heeloni poeg Eliab.^c

17 Kui telkpühamu oli maha võetud,^d asusid teele geersonlased^e ja merarlased,^f kes telkpühamut kandsid.

18 Siis lahkus Ruubeni laagri kolmest suguharust koosnev üksus oma väeosade kaupa. Seduuri poeg Elisuur^g oli Ruubeni väeosa eesotsas. **19** Siimeoni suguharu eesotsas oli Suurisaddai poeg Selumiel.^h **20** Gaadi suguharu eesotsas oli Deueli poeg Eljasaf.ⁱ

21 Alles seejärel lahkusid pühamu asju kandvad kehatlased.^j Telkpühamu tuli nende saabumise ajaks üles panna.

22 Siis lahkus efraimlaste laagri kolmest suguharust koosnev üksus oma väeosade kaupa. Ammihudi poeg Elisama^k oli Efraimi väeosa eesotsas. **23** Manasse suguharu eesotsas oli Pedasuuri poeg Gamliel.^l **24** Benjaminini suguharu eesotsas oli Gideoni poeg Abidan.^m

25 Siis lahkus daanlaste laagri kolmest suguharust koosnev üksus oma väeosade kaupa, moodustades kõigi üksuste järrelväe. Ammisaddai poeg Ahieserⁿ oli Daani väeosa eesotsas. **26** Aaseri suguharu eesotsas oli Okrani poeg Pagiel.^o **27** Naftali suguharu eesotsas oli Eenani poeg Ahira.^p **28** See oli lahkumiskord, mille järgi iisraellased ja nende väeosad teele läksid.^q

29 Siis ütles Mooses oma äia, midjanlase Reueli^{*r} poja-

10:29 *St Jitro.

PTK 10

- a 4Mo 1:4, 7
4Mo 2:3
b 4Mo 1:4, 8
4Mo 2:5
c 4Mo 2:7
d 4Mo 1:51
e 4Mo 3:25, 26
f 4Mo 3:36, 37
g 4Mo 1:4, 5
4Mo 2:10
h 4Mo 1:5, 6
4Mo 2:12
i 4Mo 1:4, 14
4Mo 2:14
j 4Mo 3:30, 31
4Mo 4:15
4Mo 7:9
k 4Mo 1:4, 10
4Mo 2:18, 24
l 4Mo 1:4, 10
4Mo 2:20
m 4Mo 1:4, 11
4Mo 2:22
n 4Mo 1:4, 12
4Mo 2:25, 31
o 4Mo 1:4, 13
4Mo 2:27
p 4Mo 1:4, 15
4Mo 2:29
q 4Mo 2:34
r 2Mo 2:16, 18
2Mo 3:1
2Mo 18:1, 5

Teine veerg

- a 1Mo 12:7
1Mo 13:14, 15
1Mo 15:18
b Koh 1:16
Koh 4:11
1Sa 15:6
c 2Mo 3:8
2Mo 6:7
d Koh 1:16
Koh 4:11
e 2Mo 3:1
2Mo 19:3
2Mo 24:16
5Mo 5:2
f 2Mo 25:10, 17
g 5Mo 1:32, 33
Jos 3:3, 4
h 2Mo 13:21
Neh 9:12
L 78:14
i L 132:8
j 5Mo 1:10

PTK 11

- k 2Mo 32:11
5Mo 9:19
L 106:23
Jk 5:16
l 5Mo 9:22
m 2Mo 12:37, 38
3Mo 24:10

4. MOOSESE 10:15–11:4

le Hoobabile: „Me asume nüüd teele paika, mille kohta Jehoova on öelnud: „Ma annan selle teile.”^a Tule koos meiega^b ja me teeme sulle head, sest Jehoova on töotanud Iisraelile head.”^c **30** Aga tema vastas: „Ma ei tule. Ma lähen tagasi oma maale oma sugulaste juurde.” **31** Mooses ütles: „Palun ära jäta meid maha, sest sina tead, kuhu kõrbes laagrisse jääda. Sa võiksid meile teejuhiks olla. **32** Kui sa tuled meiega,^d siis mistahes head teeb Jehoova meile, sedasama teeme ka meie sulle.”

33 Nii liikusid nad Jehoova mäe^e juurest edasi kolm päeva-teekonda. Jehoova lepingulaegas^f käis kolm päevateekonda nende ees, otsides neile puhkepaika.^g **34** Jehoova pilv^h oli nende kohal päevaajal, kui nad laagripaigast teele asusid.

35 Alati, kui laegas liikvele läks, ütles Mooses: „Tõuse, Jehoova,ⁱ ja su vaenlased hajuju! Su vihamehed põgenegu su eesti!” **36** Kui laegas seisma jäi, ütles ta: „Tule tagasi, Jehoova, Iisraeli loendamatu tuhandete juurde!”^j

11 Rahvas hakkas Jehoova ees nurisema. Kui Jehoova seda kuulis, süttis tema viha, ja Jehoova tuli lahvas nende seas ning neelas mõned laagri servas. **2** Siis rahvas hüüdis Moosese poole ja Mooses anus Jehoovat^k ning tuli kust. **3** Nii pandi sellele paigale nimeks Tabeera*, sest Jehoova tuli oli lõõmanud nende seas.^l

4 Aga hulk inimesi,^{*m} kes elas nende keskel, hakkas

11:3 *Nimi Tabeera tähendab „põlemine”, „tulekahju”, „lõõm”. **11:4** *Ilmselt mitteiisraellased.

isekalt himustama paremat toitu,^a mispeale iisraellasedki hakkasid taas halama: „Kes annaks meile liha süüa?”^b **5** Meil on hästi meeles kala, mida me Egiptuses saime täiesti muidu, samuti kurgid, arbuusid, porru-laugud, sibulad ja küüslaugud.^c **6** Nüüd me aga kuivetume siin. Me ei näe midagi peale selle manna!”^d

7 Manna^e aga sarnanes koriandriseemnetega^f ja oli puuvaigu värvi*. **8** Rahvas käis ja korjas seda ning jahvatas käsikivil või tampis uhmris. Nad keetsid seda potis või valmistasid sellest ümmargusi leibu^g ja see maitses nagu õliga valmistatud kook. **9** Kui kaste öösel laagri peale langes, siis langes ka manna selle peale.^h

10 Mooses kuulis, kuidas rahvas nuttis, kuidas tervedpered nutsid, igaüks oma telgi sisekäigu juures. Jehoova vihatustⁱ ning Mooseski sai väga pahaseks. **11** Siis ütles Mooses Jehoovale: „Miks sa vaevad oma teenijat? Miks pole ma su silmis armu leidnud ja miks sa oled pannud kogu selle rahva koormaks minu peale?”^j **12** Kas mina kandsin kogu seda rahvast oma üsas? Kas mina sünnitasin nad, et sa ütled mulle: „Kanna neid süles nagu hoidja imikut”, et viiksin nad maale, mille sa vandega töötasid anda nende esiisadele?”^k **13** Kust ma võtan liha kogu sellele rahvale? Sest nad halavad mu ees: „Anna meile liha süüa!” **14** Ma ei suuda üksi kogu selle rahvaga toime tulla, see on mulle liiga raske.^l

11:7 *Möeldakse läbipaistvat, valkjat mürripuuvauku.

PTK 11

a 1Ko 10:6, 10

b L 78:18, 22
L 106:14

c 2Mo 16:3

d 2Mo 16:35
4Mo 21:5e 2Mo 16:14
Neh 9:20
Joh 6:31

f 2Mo 16:31

g 2Mo 16:16, 23

h L 78:24

i 4Mo 11:1

j 2Mo 17:4
5Mo 1:12k 1Mo 13:14, 15
1Mo 26:3l 2Mo 18:17, 18
5Mo 1:9

Teine veerg

a 1Ku 19:2, 4
II 6:8, 9

b 5Mo 16:18

c 2Mo 19:11
2Mo 25:22
2Mo 34:5
4Mo 12:5d 4Mo 11:25
4Mo 12:8e 1Sa 10:6
2Ku 2:15
Neh 9:20
Ap 2:17

f 2Mo 18:21, 22

g 2Mo 19:10

h 2Mo 16:7

i 4Mo 11:4, 5

j 2Mo 16:8

k L 78:29

l 4Mo 21:5

m 2Mo 12:37
2Mo 38:26
4Mo 1:45, 46

15 Kui sa mind nõnda kohtled, siis parem tapa mind kohe!^a Aga kui ma olen su silmis armu leidnud, siis ära lase mul rohkem viletsust näha.”

16 Jehoova vastas Moosesele: „Kogu mulle Iisraeli vanemate hulgast 70 meest, keda sa tead olevat tublid rahva vanemad ja ülemad,^b ning too nad kogudusetelgi juurde ja nad seisku seal koos sinuga. **17** Ma tulen alla^c ja räägin seal sinuga.^d Ma võtan osa vaimust,^e mis on sinu peal, ja panen nende peale ning nad aitavad sul kanda seda koormat, seda rahvast, et sa ei peaks seda üksi kandma.^f **18** Ütle rahvale: „Pühitsege end homseks,^g sest te saate siis liha süüa, kuna te olete halanud Jehoova ees:^h „Kes annaks meile liha süüa? Egiptuses oli meil parem olla.”ⁱ Jehoova annab teile liha ja te sööte seda.^j **19** Te ei söö seda mitte ühe päeva ega kaks päeva ega ka mitte viis, kümme ega kakskümmend päeva, **20** vaid terve kuu, kuni see tuleb teil ninast välja ning muutub teile vastikuks,^k sest te olete põlunud Jehoovat, kes on teie keskel, ja olete halanud tema ees, öeldes: „Miks me küll Egiptusest ära tulime!””^l

21 Siis ütles Mooses: „Rahvast, kelle keskel ma olen, on 600 000 jalameest^m ja ometi sa ütled: „Ma annan neile liha ja nad söövad küllastuseni terve kuu.” **22** Isegi kui tapetaks terved lamba- ja veisekarjad, kas sellest piisaks neile? Või kui merest püütaks välja kõik kalad, kas sellest piisaks?”

23 Jehoova vastas Moosesele: „Kas Jehoova käsi on siis lü-

hike?^a Nüüd saad sa näha, kas läheb nii, nagu ma ütlen, või ei.”

24 Mooses läks välja ja ütles Jehoova sõnad rahvale edasi. Ta kutsus kokku 70 meest rahva vanematest ja pani nad seisma ümber telgi.^b **25** Siis tuli Jehoova pilves alla^c ja rääkis Moosesega^d ning võttis osa tema peal olevast vaimust^e ja pani nende 70 vanema peale. Niipea kui vaim nende peale langes, hakkasid nad prohvetlikult rääkima,^f kuid edaspidi seda nendega enam ei juhtunud.

26 Kaks neist meestest olid aga jäänud laagrisse. Nende nimed olid Eldad ja Meedad. Kuna nad kuulusid üleskirjutatud hulka, langes vaim ka nende peale, kuigi nad polnud läinud välja telgi juurde. Siis hakkasid nad laagris prohveti viisil rääkima. **27** Üks noormees tuli jooksuga ja teatas Moosesele: „Eldad ja Meedad räägivad laagris nagu prohvetid!” **28** Nuuni poeg Joosua,^g kes oli olnud Mooses teener noorest east alates, ütles seepeale: „Mu isand Mooses, keela neid!”^h

29 Ent Mooses vastas: „Kas sa oled mures minu pärast? Ära ole! Ma soovin, et kõik Jehoova rahva hulgas oleksid prohvetid ja et Jehoova paneks oma vaimu nende peale.” **30** Hiljem läks Mooses koos Iisraeli vanematega laagrisse tagasi.

31 Siis tõusis Jehoova juurest tuul ja hakkas mere poolt vutte laagri ümbrusse ajama.ⁱ Neid oli päevateekonna jagu ühel pool ja päevateekonna jagu teisel pool laagrit, kõikjal selle ümber, umbes kahe küünra^{*} ulatuses maapinnast.

11:31 *90 cm. (Vt lisa B14.)

PTK 11

a 1Mo 18:14
Jes 59:1
Mr 10:27
Lu 1:37

b 4Mo 11:16

c 2Mo 33:9
4Mo 12:5
5Mo 31:15

d L 99:7

e 4Mo 11:17
2Ku 2:9, 15

f 1Sa 10:6
1Sa 19:20

g 2Mo 17:9
2Mo 24:13
2Mo 33:11
4Mo 27:
18–20
5Mo 31:3

h Mr 9:38

i 2Mo 16:13
L 78:26, 27

Teine veerg

a L 78:30, 31
1Ko 10:10

b 4Mo 33:16
5Mo 9:22

c 1Ko 10:6

d 4Mo 33:17

PTK 12

e 2Mo 2:16, 21

f 2Mo 4:14–16
2Mo 4:30
2Mo 15:20
2Mo 28:30
Mi 6:4

g 4Mo 11:1

h Mt 11:29

i 2Mo 34:5
4Mo 11:25

j 1Mo 15:1
1Mo 46:2
2Mo 24:9–11

k 1Mo 31:10, 11

4. MOOSESE 11:24–12:7

32 Rahvas oli üleval terve selle päeva ja öö ja ka terve järgmise päeva ning kogus vutte. Keege ei kogunud vähem kui 10 homerit^{*}. Nad laotasid need kõikjale ümber laagri.[#] **33** Ent liha oli alles nende hammaste vahel, nad polnud jõudnud seda veel ära süüa, kui Jehoova viha süttis rahva vastu ja Jehoova löi rahvast, tappes neist väga paljud.^a

34 Sellele paigale pandi nimeks Kibrot-Hattaava^{*},^b kuna sinna maeti rahvas, kes oli olnud himukas.^c **35** Kibrot-Hattaavast läks rahvas teele Haserotti ning jäi sinna.^d

12 Mirjam ja Aaron hakkasid Mooses üle nurisema kušiidi naise pärast, kellega ta oli abiellunud, sest ta oli võtnud endale kušiidi naise.^e

2 Nad ütlesid: „Kas Jehoova on rääkinud üksnes Moosesega kaudu? Kas pole ta rääkinud ka meie kaudu?”^f ja Jehoova kuulis seda.^g **3** Aga Mooses oli alandlikum^{*} kui kõik teised inimesed maa peal.^h

4 Jehoova ütles Moosesele, Aaronile ja Mirjamile: „Minge kolmekesi kogudusetelgi juurde,” ning nad läksid. **5** Jehoova tuli pilvesambas alla,ⁱ jäi seisma telgi sissekäigu juurde ning kutsus Aaronit ja Mirjamit. Nad mõlemad astusid ette **6** ja ta ütles neile: „Kuulake palun mu sõnu! Kui teie seas oleks Jehoova prohvet, siis ilmutaksin ma end talle nägemuses^j ja räägiksin temaga unenäos.^k **7** Aga nii

11:32 *2200 liitrit. [#]Ilmselt selleks, et liha kuivatada. **11:34** *Nimi Kibrot-Hattaava tähendab „himuhauad”. **12:3** *Võib tõlkida ka „tasasem”, „leebem”.

4. MOOSESE 12:8–13:21

ei ole mu teenija Moosesega. Tema hoolde olen ma usaldanud kogu oma rahva.*^a **8** Ma räägin temaga näost näkku,^b otse, mitte mõistu, ja tema näeb Jehoovat. Miks te siis ei ole kartnud nuriseda mu teenija Moosese üle?"

9 Ja Jehoova viha süttis põlema nende vastu ning ta lahkus nende juurest. **10** Pilv eemaldus telgi kohalt – ja Mirjam oli pidalitõvest valge nagu lumi!^c Kui Aaron pööras end Mirjami poole, nägi ta, et see on pidalitõbine.^d **11** Otsekohe ütles Aaron Moosesele: „Ma anun sind, mu isand! Palun ära pane seda pattu meile süüks! See oli rumal, mis me tegime. **12** Ära lase tal jääda surnultsündinu sarnaseks, kelle ihu on juba ilmale tulles pooldeldi kõdunenud!” **13** Siis hüüdis Mooses Jehoova poole: „Oo, Jumal, palun tee ta terveks! Palun!”^e

14 Jehoova vastas Moosesele: „Kui ta isa talle näkku sülitaks, kas poleks ta siis alandatud seitse päeva? Pandagu ta seitsmeks päevaks väljapoolle laagrit karantiini^f ning pärast seda võib ta tagasi tuua.” **15** Mirjam pandigi seitsmeks päevaks väljapoolle laagrit karantiini^g ja rahvas ei asunud teele enne, kui Mirjam oli tagasi toodud. **16** Seejärel lahkus rahvas Haserotist^h ja asus laagrisse Paarani kõrbesse.ⁱ

13 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Saada mehed luurele Kaananimaale, mille ma annan iisraellastele. Saatke üks mees igast nende esiisade su-

12:7 *Sõna-sõnalt „tema on ustav kogu mu kōjas“.

PTK 12

a Heb 3:2, 5

b 2Mo 33:11
5Mo 34:10

c 5Mo 24:9

d 2Aj 26:19

e 2Mo 32:11
Jk 5:16f 3Mo 13:
45, 46
4Mo 5:2

g 5Mo 24:9

h 4Mo 11:35
4Mo 33:18

i 4Mo 10:12

Teine veerg

PTK 13

a 2Mo 18:25
5Mo 1:15
5Mo 1:22, 23b 4Mo 12:16
5Mo 1:19c 4Mo 13:30
4Mo 14:
30, 38
4Mo 34:
18, 19
1Aj 4:15d 4Mo 11:28
4Mo 13:16
4Mo 14:30
4Mo 34:17

e 1Mo 48:5

f 1Mo 48:17, 19

g 2Mo 17:9

h 5Mo 1:7

i 2Mo 3:8
5Mo 8:7j Neh 9:25
Hes 20:6k 5Mo 31:6
Jos 1:6, 9

l 4Mo 13:23

m 4Mo 34:2, 3
Jos 15:1

guharust, kõik nad olgu pealikul.”^a

3 Mooses saatis nad Jehoova käsul Paarani kõrbest^b teele. Nad kõik olid iisraellaste peamehed. **4** Nende nimed on: Ruubeni suguharust Sakkuri poeg Sammu, **5** Siimeoni suguharust Hoori poeg Saafat, **6** Juuda suguharust Jefunne poeg Kaaleb,^c **7** Issaskari suguharust Joosepi poeg Jigal, **8** Efraimi suguharust Nuuni poeg Hosea,^d **9** Benjamini suguharust Raafu poeg Palti, **10** Sebuloni suguharust Soodi poeg Gaddiel, **11** Joosepi suguharust,^e nimelt Manasse suguharust,^f Suusi poeg Gaddi, **12** Daani suguharust Gemalli poeg Ammiel, **13** Aaseiri suguharust Miikaeli poeg Setuur, **14** Naftali suguharust Vofsi poeg Nahbi, **15** Gaadi suguharust Maaki poeg Geuel. **16** Need on mehed, kelle Mooses saatis maad uurima. Mooses andis Nuuni pojale Hoseale nimeks Joosua*.^g

17 Neid Kaananimaale luurele saates ütles Mooses: „Minge üles Negevisse ja sealt üles mägismaale.^h **18** Vaadake järele, milline see maa on,ⁱ kas sealne rahvas on tugev või nõrk, väike või arvukas, **19** kas see maa on hea või halb, kas sealsed linnad on laagripaigad või kindlused. **20** Uurige välja, kas see maa on rammus või lahja^j ning kas seal on puid või mitte. Olge julged^k ja tooge kaasa maa vilju.” Parajasti oli esimeste viinamarjade valmimise aeg.^l

21 Nad läksid üles ja uurisid maad Sini kõrbest^m ku-

13:16 *Nimi Joosua tähendab „Jehoova on pääste“.

ni Rehobini,^a Lebo-Hamatiini*.^b **22** Läänud üles Negevisse, jõudsid nad Hebronisse,^c kus elasid anaklased^d Ahiman, Seesai ja Talmi.^e Hebron oli ehitatud seitse aastat varem kui Egiptuse Soan. **23** Kui nad Eskoli vadisse^f jõudsid, lõikasid nad oksa ühe viinamarjakobara kahe mehe vahel. Samuti võtsid nad kaasa granaatõunu ja viigimarju.^g **24** See koht nimetati Eskoli* vadiks^h selle kobarä pärast, mille iisraellased olid seal lõiganud.

25 Kui oli möödunud 40 päeva,ⁱ naasid nad seda maad uurimast. **26** Nad tulid tagasi Moosese, Aaroni ja terve iisraellaste koguduse juurde Paarani kõrbesse Kaadesesse^j ning jutustasid kogudusele kõigest ja näitasid neile maa vilju. **27** Nad rääkisid Moosesele: „Me jõudsim sellele maale, kuhu sa meid saatsid. Seal voolab tõesti piima ja mett,^k ja näe, siin on selle viljad.^l **28** Ent rahvas, kes sellel maal elab, on tugev, ning linnad on kindlustatud ja väga suured. Me nägime seal ka anaklasi.^m **29** Negevi-maalⁿ elavad amalekid,^o mägismaal^p elavad amalekid,^o ja emorlased^q ning mererannas^r ja Jordani ääres kaananlased.”^s

30 Kaaleb üritas Moosese ees seisvat rahvast rahustada, öeldes: „Lähme kohemaid ja võtame selle maa oma valdusse, sest me suudame selle vallutada!”^t **31** Aga mehed, kes olid käinud seal koos temaga, ütlesid:

13:21 *Võib tõlkida ka „Hamati piirialani”. 13:24 *Nimi Eskol tähendab „viinamarjakobar”.

PTK 13

- a 2Sa 10:6, 8
b 4Mo 34:8
c 1Mo 13:18
Jos 15:13
Jos 21:11, 12
d 5Mo 9:1, 2
Jos 11:21
e Koh 1:10
f 4Mo 32:9
g 5Mo 1:25
5Mo 8:7-9
h 5Mo 1:24
i 4Mo 14:33, 34
j 5Mo 1:19
k 2Mo 3:8
3Mo 20:24
l 5Mo 1:25
m 4Mo 13:22, 33
5Mo 1:27, 28
n 4Mo 13:17
o 1Mo 36:12
2Mo 17:8
1Sa 15:3
p Koh 1:21
2Sa 5:6, 7
q 1Mo 10:15, 16
r 1Mo 10:19
s 2Mo 23:23
5Mo 7:1
5Mo 20:17
t Jos 14:7, 8

Teine veerg

- a 4Mo 32:9
b 4Mo 14:36
c Am 2:9
d 5Mo 1:28
5Mo 9:1, 2

PTK 14

- e 5Mo 1:32, 33
f 5Mo 1:27
L 106:25
g L 78:40
h 4Mo 14:31
5Mo 1:39
i 4Mo 11:5
j Neh 9:17
k 4Mo 13:8, 16
l 4Mo 13:6, 16
4Mo 14:30
m 4Mo 13:26, 27
5Mo 1:25
5Mo 8:7, 8
n 2Mo 3:8

4. MOOSESE 13:22-14:9

sid: „Me ei suuda sõida selle rahva vastu, sest see on meist tugevam.”^a **32** Ja nad rääkisid iisraellastele halba selle maa kohta,^b kus nad olid luurel käinud, öeldes: „See maa, kus me luurel käisime, on maa, mis neelab oma elanikud. Kõik inimesed, keda me seal nägime, olid erakordselt suured.^c **33** Me nägime seal hiiglasid, Anaki poegi,^d kes põlvnevad hiidtürrannidest. Me olime nendega võrreldes nagu rohutirtsud, seda nii iseendi kui ka nende silmis.”

14 Siis hakkas terve kogudus halama ning rahvas kisendas ja nuttis kogu öö.^e

2 Kõik iisraellased nurisesid Moosese ja Aaroniga^f ning terve kogudus ütles neile: „Oleks me ometi surnud Egiptusemaal või siin kõrbes! **3** Miks Jehoova viib meid sellele maale, kus me langeme mõõga läbi?^g Meie naised ja lapsed võetakse röövsaagiks.^h Kas meil poleks parem Egiptusse tagasi minna?”ⁱ

4 Nad ütlesid üksteisele koguni: „Määrame endale juhi ja lähme tagasi Egiptusse!”^j

5 Siis langesid Mooses ja Aaron terve iisraellaste koguduse ees põlvili ja kummardasid maani. **6** Nuuni poeg Joo-sua^k ja Jefunne poeg Kaaleb,^l kes olid maal luurel käinute hulgast, kärjastasid oma riided lõhki **7** ja ütlesid tervele iisraellaste kogudusele: „Maa, mille me läbi käisime, et seda uurida, on tõesti hea maal!”^m **8** Kui oleme Jehoovale meelepärased, siis ta viib meid sellele maale ja annab selle meile – maa, kus voolab piima ja mett!”ⁿ

9 Ärge mässake Jehoova vastu

ja ärge kartke selle maa elanikke,^a sest me alistame nad kergesti. Nende kaitsja on nad maha jätnud, aga meiega on Jehoova.^b Ärge kartke neid!”

10 Selle peale ütles terve kogudus, et nad tuleks kividega surnuks visata.^c Siis aga ilmus kogudusetelgi peale Jehoova auhiilgus ja kogu Iisraeli rahvas nägi seda.^d

11 Jehoova ütles Moosesele: „Kui kaua veel on see rahvas minu vastu lugupidamatu^e ja kui kaua veel ei usu nad mind hoolimata kõigist imetegudest, mis ma nende keskel olen teinud?”^f **12** Las ma lõõn neid katkuga ja ajan nad minema ning teen sinust suurema ja vägevama rahva kui nemand!”^g

13 Aga Mooses vastas Jehoovale: „Siis kuulevad sellest egiptlased, kelle keskelt sa selle rahva oma väega välja töid,^h

14 ja räägivad sellest selle maa elanikele. Needki on kuulnud, et sina, Jehoova, oled selle rahva keskel,ⁱ et sa oled end neile ilmutanud ja et nad on näinud sind palgest palgesse.^j Nad on kuulnud, et sina oled Jehoova ja et sinu pilv seisab su rahva kohal ning et sa käid oma rahva ees päeval pilvesambas ja öösel tulesambas.^k **15** Kui sa surmad kogu selle rahva ühekorraga, siis ütlevad rahvad, kes on kuulnud sinu vägevusest: **16** „Jehoova ei suutnud viia seda rahvast maale, mille ta oli töötanud neile anda, seepärast tappis ta nad kõrbes.”^l **17** Jehoova, palun näita oma väe ülevust, nagu sa töotasid, kui ütlesid: **18** „Jehoova ei vihastu kergesti ning on tulvil truud armastust,^m ta annab andeks üleastumise ja patu,

PTK 14

a 5Mo 7:17, 18

5Mo 20:3

b 2Mo 33:16

5Mo 20:1

c 2Mo 17:4

d 2Mo 16:10

e 2Mo 16:28

4Mo 14:

22, 23

f 5Mo 9:23

Heb 3:19

g 2Mo 32:10

h 2Mo 32:12

Hes 20:9

i 2Mo 15:13, 14

Jos 2:10

Jos 5:1

j 5Mo 4:12

5Mo 5:4

k 2Mo 13:21

L 78:14

l 5Mo 9:28

m 1Ko 10:3

Mi 7:18

kuid ei jäta süüdlast karistamata, vaid patustaja lapsed ja lapselapsed langevad kolmanda ja neljanda põlvni tema karistuse alla.”^a **19** Palun anna siis oma külluslikus truud armastuses selle rahva patt andeks, nagu sa oled andestanud sellele rahvale Egiptusest siiani.”^b

20 Siis ütles Jehoova: „Ma annan neile andeks, nagu sa palud.”^c **21** Nii tõesti, kui ma elan, saab kogu maa täis Jehoova auhiilgust.^d **22** Kuid mitte ükski neist, kes on näinud mu auhiilgust ja imetegusid,^e mis ma olen teinud Egiptuses ja siin kõrbes, ning on sellegipoolest pannud mind kümme korda proovile^f ega ole kuulanud mu häält,^g **23** ei näe kunagi seda maad, mille kohta ma andsin vande nende isadele. Mitte ükski, kes on mind põlastanud, ei näe seda.”^h **24** Mu teenija Kaalebⁱ on aga teistsuguse vaimuga ja ta on käinud mu järel kogu südamega, seepärast viin ma tema sellele maa- le, kus ta käis, ja tema järeltulijad võtavad selle oma valdusse.^j **25** Kuna orus elavad amalekid ja kaananlased,^k siis pöörduge homme tagasi ja hakake minema Punase mere teed pidi kõrbe poole.”^l

26 Seejärel ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: **27** „Kui kaua veel see halb kogudus minu vastu nuriseb!”^m Ma kuulen, kuidas iisraellased minu vastu nurisevad.ⁿ **28** Ütle neile: „Nii tõesti, kui ma elan,” lausub Jehoova, „teen ma teiega just sedaviisi, nagu te olete rääkinud.”^o **29** Teie laibad langevad siia kõrbesse.^p Kõik 20-aastased ja vanemad arvealõuetud, kes on minu vastu nurisenud, sure-

Teine veerg

a 2Mo 34:6, 7

b 2Mo 34:9

L 78:38

c Jk 5:16

d L 72:19

Hab 2:14

e Neh 9:17

f 2Mo 17:2

L 95:9

L 106:14

Heb 3:16

g L 81:11

h 4Mo 26:

63, 64

4Mo 32:11

5Mo 1:35

L 95:11

L 106:26

Heb 3:18

Heb 4:3

i 4Mo 13:30

4Mo 26:65

j Jos 14:9, 14

k 4Mo 13:29

l 5Mo 1:40

m 2Mo 16:28

4Mo 14:11

n 1Ko 10:6, 10

o 4Mo 14:2

4Mo 26:64

4Mo 32:11

5Mo 1:35

p L 106:26

1Ko 10:5

Heb 3:17

vad.^a **30** Ükski teist ei jõua sellele maale, mille kohta ma andsin vande, et te asute sinna elama,^b mitte ükski peale Jefunne poja Kaalebi ja Nuuni poja Joo-sua.^c

31 Kuid ma viin sinna teie lapsed, kes teie sõnul võetakse röövsaagiks,^d ja nemad õpivad tundma seda maad, mille teie olete ära põlanud.^e **32** Teie laibad aga langevad siia kõrbesse. **33** Teie poegadest saavad kõrbes karjased 40 aastaks^f ja neil tuleb maksta teie truudusetuse* eest, kuni viimnegi teist kõrbes sureb.^g **34** Vastavalt päevade arvule, mis te seda maad uurisite, 40 päeva,^h tuleb teil kanda karistust oma pattude eest 40 aastat,ⁱ iga päeva kohta aasta, et te mõistaksite, mida tähendab mulle vastu hakata*.

35 Mina, Jehoova, olen rääkinud. Seda teen ma terve selle halva kogudusega, kes on kogunenud mu vastu: selles kõrbes saavad nad otsa ja siin nad surevad.^j **36** Mehed, kelle Mooses saatis maale luurele ja kelle pärast terve kogudus hakkas temaga nurisema, kui nad tagasi tulles selle maa kohta halba rääkisid,^k **37** need mehed, kes rääkisid sellest maast halba, saavad karistada ja nad surevad Jehoova ees.^l **38** Kuid Nuuni poeg Joosua ja Jefunne poeg Kaaleb, kes olid maal luurel käinute seas, jäävad elama.^m

39 Kuid Mooses need sõnad kõigile iisraellastele edasi rääkis, hakkas rahvas halama. **40** Nad tõusid hommikul vara

14:33 *Võib tõlkida ka „hooruse“.
14:34 *Võib tõlkida ka „see, kui mina olen teie vaenlane“.

PTK 14

- a 4Mo 1:45, 46
Ju 5
b 2Mo 6:8
c 4Mo 26:65
4Mo 32:11, 12
5Mo 1:34–38
d 4Mo 14:3
5Mo 1:39
e L 106:24
f 4Mo 32:13
Jos 14:10
g 5Mo 1:3
5Mo 2:14
h 4Mo 13:25
i L 95:10
Ap 7:36
Ap 13:18
j 4Mo 14:29
Heb 3:17
k 4Mo 13:32
l 1Ko 10:6, 10
Ju 5
m 4Mo 14:30
4Mo 26:65
4Mo 32:11, 12
5Mo 1:35, 36
Jos 14:6

Teine veerg

- a 5Mo 1:41
b 3Mo 26:14, 17
5Mo 1:42
c 4Mo 13:29
d 2Aj 15:2
e 5Mo 1:43
f 4Mo 10:33
g 4Mo 21:1, 3
5Mo 1:44

PTK 15

- h 1Mo 15:18
i 3Mo 1:2, 3
j 3Mo 7:16
3Mo 22:18, 19
3Mo 22:21
k 3Mo 23:4
4Mo 28:16
4Mo 29:1
5Mo 16:13, 16
l 3Mo 1:9
m 2Mo 29:40
3Mo 2:1, 11
n 4Mo 28:6, 7
4Mo 28:11, 14

4. MOOSESE 14:30–15:6

ja tahtsid minna üles mäestiku, öeldes: „Me oleme pattu teinud, aga nüüd me oleme valmis minema paika, millest Jehoova on rääkinud.“^a **41** Kuid Mooses ütles: „Miks te Jehoova käsut üle astute? Teid ei saada edu. **42** Ärge minge üles, sest Jehoova ei ole teiega ja te saate oma vaenlastelt lüüa!^b **43** Amalekid ja kaananlased on seal ees^c ja te langete mõõga läbi. Kuna te olete Jehoovast ära pöördunud, ei ole Jehoova teiega.“^d

44 Siiski läksid nad ülbelt mäestikku,^e kuid Jehoova lepingulaegas ja Mooses ei lahkunud laagrist.^f **45** Amalekid ja kaananlased, kes mäestikus elasid, tulid alla ja löid neid, sundides nad põgenema kuni Hormani.^g

15 Jehoova rääkis Moosesega veel: **2** „Ütle iisraellastele: „Kui te jõuate lõpuks maale, mille ma teile elamiseks annan,^h **3** ja toote Jehoovale tuleohvri veistest, lammasest või kitsedest – olgu põletusohvrina,ⁱ tapaohvrina erilise töötuse täitmiseks, vabatahtliku ohvrina^j või ohvrina seatud pühade ajal^k meeldivaks lõhnaks Jehoovale^l –, **4** siis toogu ohvritooja Jehoovale ka roaohver, milleks olgu üks kümnendik eefat* peenjahu,^m segatud ühe neljandiku hiiniⁿ õliga. **5** Lisaks ohverda joogi-ohvriks üks neljandik hiini veini koos iga põletusohvriksⁿ või tapaohvriks toodava jäätallega. **6** Aga jäära kohta too roaohvriks kaks kümnendikku eefat* peenjahu, segatud ühe

15:4 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.) ⁿ0,9 liitri. 15:6 *4,4 liitrit.

kolmandiku hiini* õliga, 7 ja joogiohvriks üks kolmandik hiini veini meeldivaks lõhnaks Jehoovale.

8 Ent kui sa tood oma veisekarjast isaslooma põletusohvriks^a või tood ta tapaohvriks, et täita eriline töötus,^b või rahuohvriks Jehoovale,^c 9 siis too koos selle isasloomaga ka roaohver,^d milleks olgu kolm kümnendikku eefat* peenjahu, segatud poole hiini^f õliga. 10 Lisaks too pool hiini veini joogiohvriks,^e meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale. 11 Nii tehtagu iga pulli, jäära, jäärtalle või siku puhul. 12 Sõltumata ohvriloomade arvust tuleb teil nõnda teha iga looma puhul. 13 Sel viisil peab iga sünnipärane iisraellane tooma meeldivalõhnalise tuleohvri Jehoovale.

14 Kui teie keskel elav muulane või keegi, kes elab teie keskel juba mitmendat põlve, toob samuti meeldivalõhnalise tuleohvri Jehoovale, siis tehku tema samamoodi nagu teie.^f 15 Teil, kes te kuulute kogudusse, ja teie keskel elaval muulasel olgu üks ja sama seadus. See on alaline seadus kõigile teie põlvkondadele. Muulane on Jehoova ees samasugune nagu teie.^g 16 Üks seadus ja üks õigusnorm kehtigu nii teile kui ka teie keskel elavale muulasele.^h”

17 Jehoova rääkis Moosese-ga veel: 18 „Ütle iisraellastele: „Kui te jõuate maale, kuhu ma teid viin, 19 ja sõõte selle maa leiba,^h siis tooge Jehoovale annetus. 20 Tooge annetuseks rõngasleibu, mis on küh-

15:6 *1,2 liitri. 15:9 *6,6 liitrit. #1,8 liitri.

PTK 15

a 3Mo 1:3

b 3Mo 7:16

c 3Mo 3:1, 3
3Mo 7:11d 3Mo 6:14
4Mo 28:
11, 12
4Mo 29:6e 4Mo 28:
11, 14f 2Mo 12:49
3Mo 24:22
4Mo 9:14

g 3Mo 19:34

h Jos 5:11, 12

Teine veerg

a 2Mo 23:19
3Mo 2:14
4Mo 18:8, 12
5Mo 26:1, 2
Õp 3:9

b 4Mo 15:8-10

c 4Mo 28:15

d 3Mo 4:20
Heb 2:17
1Jo 2:1, 2

e 3Mo 4:27, 28

f 3Mo 4:32, 35

g 2Mo 12:49
3Mo 24:22
4Mo 9:14
4Mo 15:15h 2Mo 21:14
5Mo 17:12
Heb 10:
26, 27

setatud uudseviljast^a tehtud jämedast jahust. Nagu te toote annetuse viljapeksuplatsilt, nii tooge ka see annetus. 21 Osa uudseviljast tehtud jämedast jahust annetage põlvest põlve Jehoovale.

22 Kui te aga eksite ega järgi kõiki neid käske, mis Jehoova on Moosesele andnud 23 – kõike, mida Jehoova on Moosese kaudu käskinud teil teha põlvest põlve, alates päevast, mil Jehoova need küsund andis –, 24 siis, kui see juhtus kogemata ja ilma koguduse teadmata, peab terve kogudus tooma Jehoovale ühe noore pulli meeldivalõhnaliseks põletusohvriks koos selle juurde kuuluva roa- ja joogiohvri-ga, nagu tavapäraselt ette nähtud,^b ning ühe sikutalle patuohvriks.^c 25 Preester toimetagu lepitust terve iisraellaste koguduse eest ning neile antakse andeks,^d sest tegu oli eksimusega ning nad tõid oma ohvriannina Jehoovale tuleohvri ja oma eksimuse pärast Jehoova ette patuohvri. 26 Tervele iisraellaste kogudusele ja nende keskel elavatele muulastele antakse andeks, kuna kogu rahvas tegi seda kogemata.

27 Kui keegi teeb kogemata pattu, siis toogu ta patuohvriks kuni aastane emasloom kitsedest.^e 28 Preester toimetagu selle tahtmatult eksinu eest Jehoova ees lepitust, et ta patt saaks lepitatud. Siis antakse eksinule andeks.^f 29 Tahtmatu patustamise korral kehtigu sama seadus nii sünnipärastele iisraellastele kui ka nende keskel elavatele muulastele.^g

30 Kuid kes teeb midagi sihilikult,^h olgu ta iisraellane või

muulane, see teotab Jehoovat. Ta tuleb rahva seast hävitada. **31** Kuna ta on põlanud Jehoova sõna ja eiranud tema käsku, tuleb ta hukata.^a Ta vastutagu oma patu eest.”^b

32 Kord iisraellaste kõrberänaku ajal korjas üks mees hingamispäeval puid.^c **33** Need, kes ta puid korjamast leidsid, töid ta Moosese, Aaroni ja terve koguduse ette. **34** Ta pandi vahi alla,^d sest polnud täpselt teada, mida temaga tuleks teha.

35 Siis ütles Jehoova Moosesele: „See mees tuleb surmata!^e Terve kogudus visaku ta väljaspool laagrit kividega surnuks.”^f **36** Terve kogudus viiski ta laagrist välja ning viskas kividega surnuks, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

37 Jehoova rääkis Moosesele veel: **38** „Käsi iisraellasi, et nemad ja nende järeltulivad põlved teeksid oma riiete alumisse äärde narmad ja paneksid narmaste kohale sinise paela.^g Ütle neile: **39** „See narmastega äär tuletagu teile meelde kõiki Jehoova käske ja seda, et teil tuleb neist kinni pidada.^h Te ei tohi toimida oma südame ja silmahimu järgi ega käia hoora kombel ebajumalate järel.ⁱ **40** Narmastega äär aitab teil hoida meeles kõiki mu käske, et võiksite neid täita ja olla pühad oma Jumala ees.^j **41** Mina olen Jehoova, teie Jumal, kes tõi teid välja Egiptusemaalt, et olla teie Jumal.^k Mina olen Jehoova, teie Jumal.”^l

16 Siis tõusid Korah,^m Leeviⁿ poja Kehati^o poja Jishari^p poeg, ning ruubenlased^q Eliabi^r pojad Daatan ja Abiram ning Peleti poeg Oon **2** Moo-

PTK 15

- a Heb 10:28
b Hes 18:20
c 2Mo 20:9, 10
2Mo 35:2
5Mo 5:13, 14
d 3Mo 24:11, 12
e 2Mo 31:14
f 3Mo 24:14
g 5Mo 22:12
Mt 23:5
h 5Mo 11:18
i 2Mo 34:15
j 3Mo 11:44
1Pe 1:15
k 1Mo 17:8
2Mo 29:45
3Mo 25:38
l 2Mo 3:15
2Mo 6:2, 3

PTK 16

- m Ju 11
n 2Mo 6:16
o 2Mo 6:18
p 2Mo 6:21
q 1Mo 46:8
r 4Mo 26:7-9

Teine veerg

- a 4Mo 12:1, 2
4Mo 14:2
L 106:16
b 2Mo 19:6
c 2Mo 29:45
d 2Ti 2:19
e 2Mo 28:43
3Mo 21:6
f 2Mo 28:1
4Mo 17:5
L 105:26
g 3Mo 10:1
h 4Mo 16:2
i 4Mo 3:10
j 4Mo 16:1
k 4Mo 3:9, 41
l 4Mo 1:53
4Mo 3:6
4Mo 4:4
5Mo 10:8
m Flp 2:3
n 2Mo 16:8
L 106:16
o 4Mo 16:1

sese vastu koos 250 Iisraeli mehega, kes olid rahva pealikud, koguduse esindajad, nimekad mehed. **3** Nad kogunesid Moosese ja Aaroni^a juurde ning ütlesid neile: „Meil on teist küllalt! Terve kogudus on püha,^b nad kõik, ja Jehoova on nende keskel.^c Miks tõstate siis teie end Jehoova koguduse üle?”

4 Kui Mooses seda kuulis, langes ta põlvili ja kummardas maani. **5** Siis ütles ta Korahile ja kõigile tema toetajatele: „Hommikul annab Jehoova teada, kes kuulub talle^d ja kes on püha ning kes võib talle ligineda.^e Kelle tahes ta valib,^f see võib talle ligineda.

6 Tehke nii: võtke suitsutuspannid^g – sina, Korah, ja kõik su toetajad^h –, **7** pange sinna tuld ning selle peale suitsuturohtu. Tehke seda homme Jehoova ees. See mees, kelle Jehoova valib,ⁱ on püha. Leevi pojad,^j te olete läinud liiga kaugemale!”

8 Siis ütles Mooses Korahile: „Palun kuulake mind, Leevi pojad! **9** Kas teil on vähe sellest, et Iisraeli Jumal on eraldanud teid Iisraeli kogudusest,^k lubanud teil olla Jehoova telkpühamu teenistuses ja teenida kogudust^l **10** ning toonud enda ligi sinu ja koos sinuga kõik su vennad, Leevi pojad? Kas tahate nüüd haarata endale ka preestriametit?^m **11** Nii astud sa koos kõigi oma toetajatega Jehoova vastu. Aga miks te nurisete Aaroniga?”ⁿ

12 Hiljem saatis Mooses kutsuma Eliabi poegi Daatanit ja Abirami,^o kuid need ütlesid: „Me ei tule! **13** Kas sellest on veel vähe, et sa oled toonud

meid ära maalt, kus voolab piima ja mett, et meid kõrbes tap-pa?^a Kas tahad nüüd ka meie valitsejaks hakata? **14** Sa pole siiani viinud meid maale, kus voolab piima ja mett,^b ega andnud meile pärandiks ei põlde ega viinamägesid. Kas tahad neil meestel silmad välja torgata? Me ei tule!”

15 Mooses sai väga vihaseks ja ütles Jehoovale: „Ära vaata nende roaohvri poole! Ma pole võtnud neilt ainsatki eeslit ega ole kellelegi neist halba teinud!”^c

16 Siis ütles Mooses Korahile: „Astu homme koos kõigi oma toetajatega Jehoova ette, sina ja nemad, samuti Aaron. **17** Igaüks võtku oma suitsutuspann, pangu sellele suitsutusrohtu ja toogu oma suitsutuspann Jehoova ette — 250 suitsutuspanni. Ka sina ja Aaron tooge kumbki oma suitsutuspann.” **18** Niisiis võttis igaüks oma suitsutuspanni, pani sellele tuld ja suitsutusrohtu ning jäi seisma kogudusetelgi sissekäigu juurde koos Moosese ja Aaroniga. **19** Kui Korah oli oma toetajad^d kogudusetelgi sissekäigu juurde kogunud, nägi terve kogudus Jehoova auhiilgust.^e

20 Nüüd ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: **21** „Eraldage sellest jõugust, et ma võiksin nad silmapilkselt hävitada!”^f **22** Seepeale langesid nad põlvili, kummardasid maani ja ütlesid: „Oo, Jumal, sina oled Jumal, kes annab eluvaimu kõigele elavale!”^g Kas ühe mehe patu tõttu tabab su meelepaha tervet kogudust?”^h

23 Jehoova vastas Moosesele: **24** „Ütle kogudusele: „Min-

PTK 16

a 2Mo 16:3
4Mo 14:
28, 29b 2Mo 3:8
3Mo 20:24c 1Sa 12:1, 3
Ap 20:33
2Ko 7:2

d 4Mo 16:2

e 4Mo 12:5
4Mo 14:10f 4Mo 3:10, 38
4Mo 16:45g li 12:10
Kog 3:19
Kog 12:7

h 1Mo 18:23

Teine veerg

a 4Mo 16:1, 2

b 4Mo 11:16

c 5Mo 18:
21, 22d 4Mo 26:10
5Mo 11:6
L 106:17e 2Mo 6:24
4Mo 26:11
1Aj 6:31, 37

ge ära Korahi, Daatani ja Abirami telkide juurest!”^a

25 Siis läks Mooses Daatani ja Abirami juurde ning Iisraeli vanemad^b läksid koos temaga.

26 Ta ütles kogudusele: „Minge eemale nende jumalate mees- te telkidest ja ärge puudutage midagi, mis kuulub neile, et teid kõigi nende pattude pärast minema ei pühitaks!” **27** Otsekohe lahkusid nad Korahi, Daatani ja Abirami telkide juurest, kõikjalt nende ümbert. Daatan ja Abiram tulid välja ja jäid seisma oma telkide ette koos oma naiste ja lastega.

28 Siis ütles Mooses: „Sel- lest te näete, et see pole mu enda südame tahtmine, vaid Jehoova on saatnud mind tegema kõiki neid asju: **29** kui need inimesed surevad loomulikku surma nagu kõik muud inimesed ja kui neile saab osaks sama karistus mis kõigile teiste- le, siis ei ole Jehoova mind saatnud,^c **30** aga kui Jehoova teeb nendega midagi erakord- set, nii et maa avab oma suu ning neelab nemad ja kõik, mis neile kuulub, ning nad lähevad elusalt alla hauda*, siis te tea- te, et need mehed on põlanud Jehoovat.”

31 Niipea kui ta oli seda öel- nud, lõhenes maa nende all.^d

32 Maa avas oma suu ning neel- las nemad, nende pered ja kõik Korahi toetajad,^e samuti kogu nende vara. **33** Nii läksid ne- mad ja kõik nende toetajad elusalt alla hauda* ja maa kat- tis nad, nii et nad kadusid ko-

16:30 *St surmavalda, mis on sümbool- ne paik, kus inimesed magavad surma- und. (Vt „Sõnaseletusi.”) **16:33** *Võib tõlkida ka „surmavalda”.

guduse keskelt.^a **34** Kõik nende ümber olnud iisraellased põgenesid nende kisa peale, hüüdes hirmunult: „Järsku neelab maa ka meid!” **35** Siis väljus Jehoova juurest tuli^b ja põletas ära need 250 meest, kes ohverdasid suitsutusrohtu.^c

36 Nüüd ütles Jehoova Moosesele: **37** „Ütle Eleasarile, preester Aaroni pojale, et ta võtaks tuha seest suitsutuspannid,^d sest need on pühad. Samuti ütle talle, et ta viiks sõed ja tuha minema. **38** Nende meeste suitsutuspannid, kes tegid pattu ja maksid selle eest oma eluga,* tuleb taguda õhukesteks plaatideks ja katta nendega altar,^e sest nad tõid need suitsutuspannid Jehoova ette ja need said pühaks. Need olgu iisraellastele hoiatusmärgiks.”^f

39 Preester Eleasar võttiski vasesest suitsutuspannid, mis olid olnud meestel, kes ära põlesid, ja need taoti altari katteks, **40** just nagu Jehoova oli Moosese kaudu öelnud. See oli iisraellastele meeldetuletuseks, et ükski kõrvaline isik, kes ei kuulu Aaroni järglaste hulka, ei tohi tulla Jehoova ette suitsutusrohtu põletama,^g et keegi ei muutuks Korahi ja tema toetajate sarnaseks.^h

41 Kohe järgmisel päeval hakkas terve iisraellaste kogudus Moosese ja Aaroniga nurisema:ⁱ „Teie olete tapnud Jehoova rahva!” **42** Kogudus tuli kokku, et Moosese ja Aaroni vastu välja astuda. Nad vaatasid kogudusetelgi poole: pilv kattis selle ja nad nägid Jehoova auhiilgust.^j

16:38 *Võib tõlkida ka „kes tegid pattu omaenda hinge vastu”.

PTK 16

a Ju 11

b 3Mo 10:1, 2
4Mo 11:1c 4Mo 16:17
4Mo 26:10
L 106:18

d 4Mo 16:6, 7

e 2Mo 38:1

f 4Mo 16:5
4Mo 17:10g 4Mo 3:10
4Mo 18:7
2Aj 26:16–18h L 106:17
Ju 11

i 4Mo 14:2

j 2Mo 16:7
4Mo 14:10
4Mo 16:19

Teine veerg

a 4Mo 20:2, 6

b 2Mo 23:
20, 21
1Ko 10:6, 10c 4Mo 16:
21, 22

d 3Mo 6:12

e 2Mo 34:9
4Mo 8:19

PTK 17

f 4Mo 1:4, 16

g 2Mo 34:29

h 2Mo 25:22
2Mo 30:36
3Mo 16:2

i 4Mo 16:5

j 4Mo 11:1
4Mo 14:27
4Mo 16:11
1Ko 10:6, 10k 4Mo 14:2
4Mo 16:
13, 41

4. MOOSESE 16:34–17:6

43 Mooses ja Aaron läksid kogudusetelgi ette^a **44** ja Jehoova ütles Moosesele: **45** „Minge ära selle koguduse keskelt, et ma saaksin selle silmapilkselt hävitada!”^b Seepeale langesid nad põlvili ja kummardasid maani.^c **46** Siis ütles Mooses Aaronile: „Võta suitsutuspann, pane sinna altarilt tuld,^d selle peale pane suitsutusrohtu ning mine kiiresti koguduse juurde ja toimetage rahva eest lepitust,^e sest Jehoova meelepaha on tõusnud. Nuhtlus on alanud!” **47** Aaron võttis kohe suitsutuspanni, nagu Mooses oli öelnud, ja jooksis koguduse keskele. Nähes, et nuhtlus oli rahva seas alanud, pani ta suitsutuspannile suitsutusrohtu ja hakkas rahva eest lepitust toimetama. **48** Ta seisis surnute ja elavate vahel, ja viimaks nuhtlus lakkas. **49** Nuhtluse tõttu surnuid oli 14700 ja lisaks veel need, kes olid surnud Korahi tõttu. **50** Kui nuhtlus lakkas, tuli Aaron tagasi Moosese juurde, kes oli kogudusetelgi sissekäigu ees.

17 Jehoova ütles nüüd Moosesele: **2** „Räägi iisraellastega ja võta igalt suguvõsalt, iga suguvõsa pealikult,^f üks kepp, kokku 12 keppi. Kirjuta igapähe nimi tema kepi peale. **3** Leevi kepile kirjuta Aaroni nimi, sest iga suguvõsa peamehe kohta on üks kepp. **4** Pane need tunnistuslaeka ette^g kogudusetelki, kus ma end teile ilmutan.^h **5** Selle mehe kepile, kelle ma välja valin,ⁱ ilmuvad pungad. Ma teen lõpu iisraellaste nurisemisele minu^j ja teie vastu.”^k

6 Mooses rääkis iisraellastega ja kõik nende pealikud

andsid talle kepi – iga suguvõsa pealik ühe, kokku 12 kepi – ning Aaroni kepp oli nende keppide seas. **7** Siis pani Mooses kepid Jehoova ette tunnistustelki.

8 Kui Mooses järgmisel päeval tunnistustelki läks, nägi ta, et Leevi suguvõsa esindav Aaroni kepp oli punga läinud. See oli ajanud punge, sel olid puhkenud õied ja selle küljes olid küpsed mandlid. **9** Seejärel viis Mooses kõik kepid Jehoova eest kogu Iisraeli rahva ette. Nad vaatasid neid ja iga mees võttis oma kepi.

10 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Pane Aaroni kepp^a tagasi tunnistuslaeka ette hoiatusseks^b mässajatele,^c et nad lõpetaksid oma nurisemise minu vastu ega sureks.“ **11** Seda maid tegi Mooses nõnda, nagu Jehoova oli teda käskinud. Ta tegi täpselt nii.

12 Iisraellased aga ütlesid Moosesele: „Nüüd me sureme, me hukkume kindlasti, me kõik hukkume! **13** Igaüks, kes Jehoova telkpühamule läheneb, see sureb.^d Kas me kõik peame sel viisil surema?“^e

18 Jehoova ütles siis Aaronile: „Sina ja su pojad ning su suguvõsa vastutate iga patu eest, mis tehakse pühamu vastu,^f ning sina ja su pojad vastutate iga patu eest, mis tehakse teie preestriameti vastu.^g **2** Sinuga koos olgu ka su vennad Leevi suguharust, su esisade suguharust, ning nad teenigu sind^h ja su poegi tunnistustelgi ees.ⁱ **3** Nad täitku oma kohustusi, mis neil on sinu ees ja kogu telgis.^j Kuid nad ei tohi tulla püha paiga riistade ega altari lähedale, et ei sureks ne-

PTK 17

- a Heb 9:4
b 4Mo 16:38
c 5Mo 9:7
5Mo 31:27
d 4Mo 1:51
4Mo 18:4, 7
e 4Mo 16:49

PTK 18

- f 2Mo 25:8
3Mo 21:
10–12
g 2Mo 28:38
3Mo 22:9
4Mo 18:23
h 4Mo 3:6
4Mo 8:22
4Mo 16:9
i 4Mo 1:53
j 4Mo 3:25, 26
4Mo 3:30, 31
4Mo 3:36, 37

Teine veerg

- a 4Mo 4:15, 20
4Mo 16:
39, 40
b 4Mo 1:51
4Mo 3:10
c 3Mo 24:2, 3
4Mo 3:32
d 2Mo 30:7
e 4Mo 16:46
f 4Mo 3:9, 12
4Mo 8:15, 16
g 4Mo 8:19
h 3Mo 16:2, 12
Heb 9:3, 7
i 1Sa 2:28
Heb 5:4
j 4Mo 3:10
4Mo 16:
39, 40
k 2Mo 23:19
3Mo 27:
28, 30
4Mo 18:
11, 26
l 3Mo 7:34
4Mo 5:9
m 3Mo 2:3
n 3Mo 5:11, 12
3Mo 6:25, 26
o 3Mo 7:1, 7
p 2Mo 29:32
3Mo 6:14, 16
3Mo 10:
12, 13
q 3Mo 6:18
3Mo 7:1, 6
3Mo 14:13
3Mo 21:22
r 4Mo 15:20
Hes 44:30
s 2Mo 29:27
3Mo 7:34
š 3Mo 10:14
5Mo 18:3
z 3Mo 22:4–6
ž 0p 3:9

mad ega teie.^a **4** Nad olgu koos sinuga ja täitku oma ülesandeid kogudusetelgis ja kogu telgiteenistuses, aga ükski kõrvaline isik* ei tohi teie lähedale tulla.^b **5** Te peate täitma oma kohustusi seoses püha paiga^c ja altariga,^d et minu meelepaha^e ei tabaks enam Iisraeli rahvast. **6** Ma olen võtnud iisraellaste seast teie vennad leviidid teile anniks.^f Nad kuuluvad Jehoovale, et nad täidaksid kogudusetelgiga seotud ülesandeid.^g **7** Sina ja su pojad peate täitma preestrikohustusi, mis on seotud altariga ja sellega, mis on eesriide taga.^h Teie teenige seal.ⁱ Ma olen andnud preestriameti kingiks teile, ja iga kõrvaline isik, kes ligi astub, tuleb surmata.“^j

8 Jehoova rääkis Aaroniga edasi: „Ma usaldan sinu hoolde annetused, mis mulle tuuakse.^k Ma olen andnud kõik iisraellaste pühad annetused sulle ja su poegadele. Need kuuluvad teile.^l **9** Väga pühadest tuleohvritest kuulub sulle iga ohverand, mis nad mulle toovad, sealhulgas roahver,^m patuohverⁿ ja süüohver.^o See olgu sulle ja su poegadele väga püha. **10** Söö seda pühas paigas.^p Kõik mehed võivad seda süüa. See olgu sulle püha.^q **11** Sulle kuuluvad annetused^r ja kõik kõigutusohvrid,^s mida iisraellased toovad. Ma olen andnud need sinule, su poegadele ja tütardele kui osa, mis kuulub teile.^š Igaüks, kes su peres on puhas, võib seda süüa.^z **12** Parima õlist, värskest veinist ja teraviljast – uue saagi esimese osa,^ž mille nad too-

18:4 *St keegi, kes polnud leviit.

vad Jehoovale – annan ma sulle.^a **13** Kõik nende maa esimesed küpsed viljad, mida nad Jehoovale toovad, saavad sinule.^b Igaüks, kes su peres on puhas, võib neid süüa.

14 Kõik pühendatu* Iisraelis kuulugu sinule.^c

15 Kõigi elusolendite iga esmasündinu,^d kes tuuakse Jehoova ette, olgu inimene või loom, kuulugu sulle. Aga inimese esmasündinu pead sa vabaks ostma,^e samuti osta vabaks ebapuhta looma esmasündinu.^f **16** Osta ta vabaks, kui ta on ühekuune või vanem, ettenähtud hinna eest, milleks on 5 seeklit*^g hõbedat püha paiga seekli järgi. Seekel on 20 geerat.* **17** Ainult esmasündinud pulli, jäärtalle ega sikku ära osta vabaks.^h Need on pühad. Piserda nende verd altari-leⁱ ja pane nende rasv suitsema kui meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale.^j **18** Nende liha saagu sinule. Nii nagu kõigutusahvri rinnatükk ja parem kints, saagu ka see sulle.^k **19** Kõik pühad annetused, mida iisraellased Jehoovale annetavad,^l olen ma andnud sinule, su poegadele ja tütardele kui teile kuuluva osa.^m See on alaline leping* Jehoova ees sinu ja su järglastega.ⁿ

20 Jehoova ütles Aaronile veel: „Sinul ei ole iisraellaste keskel pärandit ja sa ei saa nende keskel endale ühtki osa maast.ⁿ Mina olen su osa ja su pärand iisraellaste keskel.^o

18:14 *St kõik, mis pühendati Jumalale ja sai seeläbi Jumala silmis pühaks ning mida polnud võimalik tagasi võtta ega tagasi osta. **18:16** *57 g. (Vt lisa B14.) #11,4 g; geera oli 0,57 g. **18:19** *Sõnasonalt „soolaleping“.

PTK 18

a 3Mo 2:14
5Mo 18:4

b 2Mo 23:19

c 3Mo 27:
21, 28d 2Mo 13:2
3Mo 27:26
4Mo 3:13

e 2Mo 13:13

f 2Mo 34:20
3Mo 27:27

g 3Mo 27:6

h 2Mo 22:30
5Mo 15:19

i 3Mo 17:11

j 3Mo 3:16

k 2Mo 29:26
3Mo 7:31, 34l 2Mo 23:19
4Mo 15:
18, 19

m 2Aj 31:4

n 4Mo 18:
11, 26
4Mo 31:
28, 29o 5Mo 18:1, 2
Jos 18:7
Hes 44:28Teine veerg
a 3Mo 27:30
Neh 10:37
Neh 12:44
Heb 7:5b 4Mo 3:6, 7
4Mo 18:1

c Jos 13:33

d 5Mo 10:9

e 4Mo 18:21
5Mo 12:19

f Neh 10:38

g 4Mo 15:20

h 4Mo 18:8, 12

i 1Ko 9:13

21 Ma olen andnud leviitidele pärandiks kümnendiku^a kõigest Iisraelis kui tasu kogudusetelgiga seotud teenistuse eest. **22** Iisraeli rahvas ei tohi enam tulla kogudusetelgi lähedale, et nad ei saaks süüdlaseks patus ega sureks. **23** Leviidid osalegu kogudusetelgi teenistuses ja vastutagu rahva pattude eest.^b Leviidid ärgu saagu endale pärandit iisraellaste keskel. See olgu teile alaliseks seaduseks põlvest põlve.^c

24 Ma olen andnud leviitidele pärandiks kümnendiku Iisraeli rahva annetustest, mis nad Jehoovale toovad. Seepärast olen ma neile öelnud: „Nad ärgu saagu endale pärandit iisraellaste keskel.“^d

25 Siis ütles Jehoova Moosesele: **26** „Ütle leviitidele: „Te saate iisraellastelt kümnise, mille ma olen andnud neilt teile pärandiks,^e ja sellest kümnisest andke kümnendik annetuseks Jehoovale.^f **27** Seda loetagu teie annetuseks, nagu oleks see teie viljapeksuplatsi vili,^g surutõrre rohke vein või õlipressi rohke õli. **28** Sel viisil annate ka teie Jehoovale annetuse kogu kümnisest, mida te iisraellastelt saate. Andke see Jehoovale kuuluv annetus preester Aaronile. **29** Andke kõigist teile toodud andidest Jehoovale annetuseks parim,^h see olgu püha.“

30 Samuti ütle neile: „Kui te annate neist parima annetuseks, siis ülejäänud kuulugu teile, leviitidele, otsekui oleks see teie viljapeksuplatsi, surutõrre või õlipressi saadus. **31** Teie ja teie pere võite süüa seda igas paigas, sest see on teie tasu kogudusetelgi teenistuse eest.“ⁱ

32 Kui te annate sellest parima annetuseks, siis te ei tee patu. Te ei tohi teotada iisraellaste pühi ande, et te ei sureks.”^a

19 Jehoova rääkis Moosese ja Aaroniga taas: **2** „See on määrus, millest Jehoova on käskinud kinni pidada: „Ütle iisraellastele, et nad tooksid ühe veatu punase lehmullika, kellel pole ühtki viga^b ja kelle peale pole iket pandud. **3** Andke mullikas preester Eleasarile ja ta viigu see laagrist välja, kus see tapetagu tema ees. **4** Siis võtku preester Eleasar sõrmega selle verd ja piserdagu seda seitse korda kogudusetelgi esikülje suunas.^c **5** Siis põletatagu mullikas tema silme ees, põletatagu selle nahk, liha, veri ja soolesisu.^d **6** Preester võtku seedrioks, iisop^e ja erepunane lõng ning visaku need tulle, kus mullikat põletatakse. **7** Preester pesku oma riided ja loputagu end veega ning pärast seda võib ta laagrisse tulla. Preester on õhtuni ebapuhas.

8 See, kes lehmullika põletas, pesku oma riided ja loputagu end veega, ning ta on õhtuni ebapuhas.

9 Üks puhas mees kogugu mullika tuhk^f kokku ja pangu see puhtasse kohta väljaspool laagrit ning iisraellaste kogudus hoidku see alles, et valmistada sellest puhastusvett.^g See on patuohver. **10** Mees, kes mullika tuha kokku kogus, pesku oma riided, ja ta on õhtuni ebapuhas.

Järgnev olgu alaline seadus iisraellastele ja nende keskel elavatele muulastele.^h **11** Igaüks, kes puudutab inimese surnukeha, on seitse päeva ebapu-

PTK 18

a 3Mo 22:2, 15

PTK 19

b 3Mo 22:20
Mal 1:14

c Heb 9:13, 14

d 3Mo 4:11, 12

e L 51:7

f Heb 9:13, 14

g 4Mo 19:
13, 21h 2Mo 12:49
3Mo 24:22
4Mo 15:15

Teine veerg

a 3Mo 21:1, 11
4Mo 5:2
4Mo 6:9
4Mo 9:6
4Mo 31:19

b 3Mo 15:31

c 3Mo 22:3
Heb 10:28

d 4Mo 19:9

e 3Mo 11:31, 32

f 4Mo 19:11
4Mo 31:19

g 4Mo 19:9

h L 51:7

i 3Mo 14:9
4Mo 19:12
4Mo 31:19

j 4Mo 19:13

has.^a **12** Kolmandal päeval puhastagu ta end puhastusveega ning seitsmendal päeval saab ta puhtaks. Aga kui ta end kolmandal päeval ei puhasta, ei saa ta seitsmendal päeval puhtaks. **13** Igaüks, kes puudutab inimese surnukeha ega puhasta end, on rüvetanud Jehoova telkpühamut,^b ja ta tuleb iisraellist hävitada.^c Ta jääb ebapuhaks, sest tema peale pole piserdatud puhastusvett.^d Tema ebapuhustus jääb tema peale.

14 Kui inimene sureb telgis, kehtib järgmine seadus. Igaüks, kes sinna telki läheb, ja igaüks, kes seal juba oli, on seitse päeva ebapuhas. **15** Iga lahtine anum, mis pole pealt kinni seotud, on ebapuhas.^e **16** Igaüks, kes puudutab väljal mõõgaga tapetut, laipa, inimese luud või matmispaika, on ebapuhas seitse päeva.^f **17** Ebapuhata inimese jaoks võetagu anumasse ärapõletatud patuohvri tuhka ja selle peale valatagu allikavett.

18 Siis võtku üks puhas mees^g iisopit,^h kastku see vette ning piserdagu seda vett telgi, kõigi anumate ja telgis olnud inimeste peale ning selle peale, kes puudutas luud, tapetut, laipa või matmispaika. **19** Puhas inimene piserdagu seda ebapuhata peale kolmandal ja seitsmendal päeval ning puhastagu ta patust seitsmendal päeval.ⁱ Siis pesku too oma riided ja loputagu end veega ning õhtul saab ta puhtaks.

20 Aga mees, kes on ebapuhas ega puhasta end, tuleb kogudusest hävitada,^j sest ta on rüvetanud Jehoova pühamut. Tema peale pole piserdatud puhastusvett, seega on ta ebapuhas.

21 See olgu neile alaliseks seaduseks: kes piserdab või puudutab puhastusvett,^a see pesku oma riided, ning ta on öhtuni ebapuhas. **22** Kõik, mida ebapuhas inimene puudutab, saab ebapuhtaks. Inimene, kes midagi sellist puudutab, on öhtuni ebapuhas.”^b

20 Esimesel kuul jõudis terve iisraellaste kogudus Sini kõrbesse ja rahvas asus elama Kaadesesse.^c Seal suri Mirjam^d ja sinna ta maeti.

2 Kogudusel aga ei olnud vett^e ning rahvas tõusis Moosesse ja Aaroni vastu. **3** Rahvas riidles Moosesega:^f „Oleksime ometi meiegi surnud, kui meie vennad surid Jehoova ees! **4** Miks te olete toonud Jehoova koguduse siia kõrbesse, et meie ja meie kariloomad siin sureksime?^g **5** Miks te tõite meid Egiptusest ära siia kohutavasse paika?^h Ei kasva siin vilja, viigimarju, viinapuid ega granaatõunu, samuti pole siin joomiseks vett.”ⁱ **6** Siis läksid Mooses ja Aaron koguduse eest kogudusetelgi sissekäigu juurde, langesid silmili maha ning Jehoova ilmutas neile oma auhiilgust.^j

7 Jehoova ütles Moosesele: **8** „Võta kepp ja kutsu koos oma venna Aaroniga kogudus kokku. Õelge nende silme ees kaljule, et see annaks vett. Too sina neile kaljust vesi välja ning anna kogudusele ja nende kariloomadele juua.”^k

9 Mooses võttiski Jehoova eest kepi,^l nagu teda oli käsitud. **10** Siis kutsusid Mooses ja Aaron koguduse kalju ette kokku ning Mooses ütles neile: „Kuulge nüüd, te mässajad! Kas me peame teile sellest kaljust

PTK 19

a 4Mo 19:18
Heb 9:9, 10
Heb 9:13, 14
b 3Mo 15:4, 5

PTK 20

c 4Mo 13:26
4Mo 20:22
4Mo 33:36
5Mo 2:14
d 2Mo 15:20
4Mo 26:59
Mi 6:4
e 2Mo 17:1
f 2Mo 17:2
g 2Mo 14:11
2Mo 17:3
4Mo 16:13, 14
4Mo 21:5
h 5Mo 8:14, 15
i 5Mo 8:7, 8
j 2Mo 16:10
4Mo 14:10
k 2Mo 17:5, 6
L 78:15
L 105:41
L 114:8
Jes 48:21
l 2Mo 7:12, 19
4Mo 17:10

Teine veerg

a L 106:32, 33
b 1Ko 10:1, 4
c 4Mo 27:12-14
5Mo 1:37
5Mo 3:26
5Mo 32:51, 52
5Mo 34:4
Jos 1:2
d L 106:32, 33
e Koh 11:17
f 1Mo 36:8
5Mo 2:4
5Mo 23:7
g 1Mo 46:6
h 1Mo 15:13
2Mo 12:40
i 2Mo 1:11, 14
j 2Mo 2:23
2Mo 3:7
k 2Mo 14:19
2Mo 23:20
2Mo 33:2
l 4Mo 21:21, 22
5Mo 2:26, 27

vee välja tooma?”^a **11** Seejärel tõstis Mooses käe ja löi oma kepiga kaljut kaks korda ning sealt hakkas voolama rohkesti vett, nii et kogudus ja nende kariloomad said juua.^b

12 Hiljem ütles Jehoova Moosesele ja Aaronile: „Kuna te ei uskunud minusse ega pidanud mind pühaks Iisraeli rahva silme ees, siis ei vii teie seda kogudust maale, mille ma neile annan.”^c **13** See on Meriba* vesi;^d seal riidlesid iisraellased Jehoovaga ja ta näitas oma pühadust nende keskel.

14 Siis saatis Mooses Kaadesest käskjalad Edomi kuninga^e juurde sellise sõnumiga: „Nii ütleb su vend Iisrael:^f „Sa tead hästi kõiki raskusi, mida me oleme kogunud. **15** Meie esised läksid Egiptusse^g ja me elasime Egiptuses palju aastaid,^h kuid egiptlased kohtlesid meid ja meie isased halvasti.ⁱ **16** Viimaks me hüüdsime Jehoova poole^j ja ta kuulis meid ning saatis ingli^k ja tõi meid Egiptusest välja. Nüüd me oleme Kaades linnas, mis on sinu maa piiril. **17** Palun luba meil oma maast läbi minna. Me ei lähe läbi põldude ja viinamägede ega joo vett ühestki kaevust. Me läheme mööda Kuningateed ega pöördu ei paremale ega vasakule, kuni oleme su maa läbinud.”^l”

18 Kuid Edom vastas: „Sa ei tohi meie maast läbi minna. Muidu ma tulen möögaga su vastu!” **19** Iisraellased aga ütlesid talle: „Me läheme üles mööda maanteed, ja kui meie ja meie kariloomad joome sinu

20:13 *Nimi Meriba tähendab „riid”, „tüli”.

4. MOOSESE 20:20–21:13

vett, siis me maksame selle eest.^a Me ei taha midagi muud, kui vaid su maast jalgsi läbi minna.”^b **20** Ent ta vastas: „Sa ei tohi läbi minna!”^c Seejärel tuli Edom välja tema vastu hulga rahva ja tugeva sõjaväega. **21** Kuna Edom ei lubanud Iisraelil oma maast läbi minna, pöördus Iisrael temast eemale.^d

22 Iisraeli rahvas terve kogudus, lahkus Kaadesest ja jõudis Hoori mäe juurde.^e **23** Jehoova ütles siis Moosesele ja Aaronile Hoori mäel Edomimaa piiril: **24** „Aaron läheb puhkama oma rahva juurde.^f Tema ei lähe maale, mille ma annan iisraellastele, sest te mõlemad hakkasite vastu mu käsule, mille ma Meriba vee kohta andsin.^g **25** Vii Aaron ja ta poeg Eleasar üles Hoori mäele. **26** Võta Aaronilt riided^h ja pane need selga tema pojale Eleasarile.ⁱ Aaron sureb seal.”

27 Mooses tegi täpselt nii, nagu Jehoova oli käskinud, ja nad läksid terve koguduse silme ees üles Hoori mäele. **28** Mooses võttis Aaronilt riided ja pani need selga tema pojale Eleasarile. Aaron suri seal mäe otsas^j ning Mooses ja Eleasar tulid mäelt alla. **29** Kui kogudus nägi, et Aaron on surnud, nuttis kogu Iisraeli rahvas Aaronit taga 30 päeva.^k

21 Kui Aradi kuningas,^l kes oli kaananlane ja elas Negevis, kuulis, et Iisrael tuleb mööda Atarimi teed, ründas ta Iisraeli ja võttis mõned vangid. **2** Seepärast tootas Iisrael Jehoovale: „Kui sa annad selle rahva minu kätte, siis ma hävitan nende linnad.” **3** Jehoova kuulis Iisraeli häält ja andis

PTK 20

a 5Mo 2:5, 6

b 5Mo 2:26, 28

c Koh 11:17

d 5Mo 2:8

Koh 11:18

e 4Mo 21:4

4Mo 33:37

4Mo 34:2, 7

f 4Mo 33:38

5Mo 32:50

g 4Mo 20:12

5Mo 32:

51, 52

h 2Mo 28:2

2Mo 29:29

i 2Mo 6:23

4Mo 4:16

j 4Mo 33:39

5Mo 10:6

5Mo 32:50

k 5Mo 34:8

PTK 21

l 4Mo 33:40

Jos 12:7, 14

Teine veerg

a 4Mo 14:45

b 4Mo 33:41

c 4Mo 20:21

5Mo 2:8

Koh 11:18

d 2Mo 14:11

2Mo 15:24

4Mo 16:13

e 4Mo 20:5

f 2Mo 16:15

4Mo 11:6

L 78:24, 25

g 1Ko 10:6, 9

h L 78:34

i 2Mo 32:11

j 2Ku 18:1, 4

k Joh 3:14, 15

l Joh 6:40

m 4Mo 33:43

n 4Mo 33:44

o 5Mo 2:13

p 4Mo 22:36

Koh 11:18

kaananlased iisraellaste kätte ning nad hävitasid kaananlased ja nende linnad. Seepärast pandi sellele paigale nimeks Horma*.^a

4 Iisrael jätkas teekonda Hoori mäe juurest^b mööda Punase mere teed, et minna ümber Edomimaa,^c kuid rahvas tüdis teekonnast. **5** Rahvas muudkui nurises Jumala ja Moosesega:^d „Miks te olete toonud meid Egiptusest siia kõrbesse surema? Siin pole toitu ega vett^e ja me vihkame seda vastikut leiba.”^f **6** Siis saatis Jehoova rahva sekka mürkmaadusid ja need salvasid rahvast, nii et palju iisraellasi suri.^g

7 Rahvas tuli Moosesele juurde ja ütles: „Me oleme pattu teinud, sest oleme rääkinud vastu Jehoovale ja sinule.^h Palu Jehoovat, et ta maod meie keskelt ära kaotaks.” Mooses paluski rahva eest.ⁱ **8** Seepeale ütles Jehoova Moosesele: „Valmista mürkmao kuju ja pane see teiba otsa. Iga salvatu peab seda vaatama, et ellu jääda.” **9** Niisiis valmistas Mooses vaskmao^j ja pani selle teiba otsa.^k Kui madu oli kedagi salvanud, aga too vaatas vaskmadu, jäi ta elama.^l

10 Seejärel läksid iisraellased teele ja jäid laagrisse Obotisse.^m **11** Siis lahkusid nad Obotist ja jäid laagrisse Ijje-Abarimi,ⁿ Moabi vastas olevasse kõrbesse, mis on ida pool. **12** Sealt läksid nad teele ja jäid laagrisse Seredi vadi^o juurde. **13** Nad läksid edasi ja jäid laagrisse Arnoni^p vadi piirkonda kõrbes, mis algab emorlaste piiri äärest. Arnon on

21:3 *Nimi Horma tähendab „hävitamisele määratu”.

Moabi piiriks, piiriks Moabi ja emorlaste vahel. **14** Seepärast öeldakse Jehoova sõdade raamatus: „Vaaheb* Suufas ja Arnoni vadid **15** oma nõlvadega ulatuvad Aari ning kulgevad Moabi piiril.”

16 Edasi läksid nad Beeri*. Sealse kaevu kohta ütles Jehoova Moosesele: „Kogu rahvas kokku ja ma annan neile vett.”

17 Tookord laulis Iisrael seda laulu:

„Pulbitse, sa kaev!
Vastake talle lauluga!

18 Kaev, mille ülemad kaevasid, rahva ülikud uuristasid käskijasauga, omaenda sauadega.”

Siis läksid nad kõrbest edasi Mattanasse, **19** Mattanast Nahalieli ja Nahalielist Baamotisse.^a **20** Baamotist läksid nad orgu, mis on Moabimaal,^b nad läksid alla Pisgaa^c mäelt, mis vaatab alla Jesimoni*^d peale.

21 Nüüd saatis Iisrael käskjalad emorlaste kuninga Siihoni juurde ütlemas: **22** „Luba meil oma maast läbi minna. Me ei pöördu teelt kõrvale põllule ega viinamäele ega joo vett ühestki kaevust. Me läheme mööda Kuningateed, kuni oleme su maa läbinud.”^f **23** Kuid Siihon ei lubanud Iisraelil oma maast läbi minna, vaid kogus terve oma rahva kokku ja läks sellega kõrbesse Iisraeli vastu. Ta tuli Jahasesse ja hakkas Iisraeliga sõdima.^g **24** Aga Iisrael lõi teda möögaga^h ja võttis tema maaⁱ oma valdusse Arnonist^j kuni Jabbokini,^k kuni

21:14 *Ilmselt paik Arnoni vadi lähedal, täpne asukoht ei ole teada. **21:16** *Nimi Beer tähendab „kaev”. **21:20** *Teine võimalik tähendus: „körbe”.

PTK 21

a Jos 13:15, 17

b 4Mo 33:49

c 5Mo 3:27
5Mo 34:1

d 4Mo 23:28

e 5Mo 2:26–28

f 4Mo 20:
14, 17g 5Mo 2:30–35
5Mo 29:7
Koh 11:19, 20

h L 135:10, 11

i 4Mo 32:33
Neh 9:22j 4Mo 21:13
5Mo 3:16

k Koh 11:21, 22

Teine veerg

a 4Mo 32:1
1Aj 6:77, 81

b Jos 12:1, 2

c 1Mo 10:15, 16
1Mo 15:16
2Mo 3:8
5Mo 7:1d Koh 11:23, 24
1Ku 11:7
2Ku 23:13

e Jos 13:15, 17

f Jos 13:8, 9

g 4Mo 32:1

h 5Mo 3:11
5Mo 4:47
Jos 13:8, 12i 5Mo 3:1
5Mo 3:8, 10

ammonlasteni, mitte kaugemale Jaaserist,^a mis on ammonlaste maa piiriks.^b

25 Nii võttis Iisrael kõik emorlaste^c linnad oma valdusse. Iisraellased asusid elama kõigisse neisse linnadesse, sealhulgas Hesbonisse ja kõigisse selle tütarlinnadesse*. **26** Hesbon oli emorlaste kuninga Siihoni linn ja tema oli võidelnud Moabi kuningaga ning võtnud temalt ära kogu ta maa kuni Arnonini. **27** Seepärast loodi selline pilkelaul:

„Tulge Hesbonisse!
Ehitage üles Siihoni linn,
saagu see tugevaks!

28 Tuli väljus Hesbonist,
leek Siihoni linnast.

See on neelanud Moabi
Aari, Arnoni kõrgendike
isandad.

29 Häda sulle, Moab!
Sind hävitatakse,
sa Kemose^d rahvas!
Ta teeb oma poegadest
pögenikud ja tütardest
emorlaste kuninga Siihoni
vangid.

30 Laskem nende pihta!
Hesbon hävitatakse
Diibonini,^e
laastagem ta Noofani,
tuli levib Meedebani.”^f

31 Nõnda asus Iisrael elama emorlaste maale. **32** Siis saatis Mooses Jaaserisse^g luurajad. Iisrael vallutas selle tütarlinnad ja ajas ära emorlased, kes seal olid. **33** Seejärel iisraellased pöördusid ja läksid üles mööda Baasani teed. Baasani kuninga Oog^h tuli kogu oma rahvaga Edreisseⁱ nende vastu sõdima. **34** Jehoova ütles nüüd

21:25 *Võib tõlkida ka „ümberkaudsetesse linnadesse”.

Moosesele: „Ära karda teda,^a sest ma annan tema, kogu ta rahva ja ta maa sinu kätte.^b Sa teed temaga niisamuti, nagu sa tegid emorlaste kuningas Siihoniga, kes elas Hesbonis.”^c **35** Nad löid ta maha, samuti tema pojad ja kogu ta rahva, nii et kedagi ei jäänud ellu,^d ja võtsid tema maa oma valdusse.^e

22 Siis asusid iisraellased teele ja jäid laagrisse Moabi kõrbetasandikule, Jeerikost teisele poole Jordanit.^f **2** Sippori poeg Baalak^g nägi kõike, mida Iisrael oli emorlastele teinud. **3** Moabiidid hakkasid seda rahvast väga kartma, sest see oli nii suur – nad tundsid iisraellaste ees lausa kabuhirmu.^h **4** Moabiidid ütlesid Midjani vanematele:ⁱ „Nüüd sõõb see rahvas paljaks kogu meie ümbruse, nagu pull sõõb väljalt rohu.”

Sippori poeg Baalak oli tol ajal Moabi kuningas. **5** Ta saatis käskjalad Beori poja Bileami juurde Petoori,^j mis on suure jõe* ääres selle kodumaal. Ta esitas talle kutse: „Üks rahvas on tulnud Egiptusest. Ta on katnud kogu maa^k ja elab otse mu ees. **6** Palun tule nüüd ja nea see rahvas ära,^l sest ta on minust vägevam. Ehk suudan ma ta alistada ja maalt välja ajada, sest ma tean, et keda sina õnnistad, see on õnnistatud, ja keda sina nead, see on neetud.”

7 Moabi ja Midjani vanemad asusid teele, kaasas tasu needmise eest*, ning läksid Bileami^m juurde ja andsid Baalaki sõnumi

22:5 *Ilmselt Eufraati. 22:7 *Võib tõlkida ka „tasu halbade ennete otsimisest”.

PTK 21

a 5Mo 20:3

b 2Mo 23:27
5Mo 7:24c 5Mo 3:2
L 135:10, 11

d 5Mo 3:3

e Jos 12:4–6

PTK 22

f 4Mo 33:48

g Jos 24:9
Koh 11:25h 2Mo 15:15
5Mo 2:25i 4Mo 31:7, 8
Jos 13:15, 21j 5Mo 23:3, 4
Jos 13:22
2Pe 2:15

k 1Mo 13:14, 16

l 4Mo 23:7
Jos 24:9
Neh 13:1, 2m 2Pe 2:15
Ju 11

Teine veerg

a 4Mo 22:20

b 4Mo 22:5, 6
4Mo 23:7, 11
4Mo 24:10c 1Mo 12:1–3
1Mo 22:15, 17
5Mo 33:29

d 4Mo 24:13

e 4Mo 22:8

talle edasi. **8** Ta vastas neile: „Jääge ööseks siia ja ma annan teile teada, mida Jehoova mulle ütleb.” Moabi pealikud jäidki Bileami juurde.

9 Siis tuli Jumal Bileami juurde ja küsis:^a „Kes on need mehed sinu juures?” **10** Bileam vastas Jumalale: „Moabi kuningas Baalak, Sippori poeg, saatis mulle sõnumi: **11** „Rahvas, kes tuleb Egiptusest, on katnud kogu maa. Tule nüüd ja pane tema peale needus.^b Ehk suudan ma siis ta vastu võidelda ja ta minema ajada.””

12 Aga Jumal ütles Bileamile: „Sa ei tohi nendega kaasa minna. Sa ei tohi seda rahvast needa, sest ta on õnnistatud.”^c

13 Hommikul tõusis Bileam üles ja ütles Baalaki pealikele: „Minge tagasi oma maale, Jehoova on keelanud mul teiega kaasa tulla.” **14** Moabi pealikud lahkusid, läksid tagasi Baalaki juurde ja ütlesid: „Bileam keeldus meiega kaasa tulemast.”

15 Kuid Baalak saatis uuesti pealikke, rohkem ja suursugusemaid kui esimesel korral.

16 Nad tulid Bileami juurde ja ütlesid talle: „Nii ütleb Sippori poeg Baalak: „Palun ära keeldu minu juurde tulemast! **17** Ma osutan sulle suurt au ja teen kõik, mis sa käsid mul teha. Palun tule siis ja nea see rahvas ära.”” **18** Ent Bileam vastas Baalaki meestele: „Isegi kui Baalak annaks mulle omaenda koja, täis hõbedat ja kulda, ei teeks ma midagi oma Jumala Jehoova käsu vastu, ei väikest ega suurt.^d **19** Kuid jääge palun sellekski ööks siia, et ma saaksin teada, mida Jehoova mulle veel ütleb.”^e

20 Siis tuli Jumal õösel Bileami juurde ja ütles talle: „Kui need mehed on tulnud sind kutsuma, siis mine nendega kaasa. Aga sa võid rääkida ainult seda, mida mina käsin sul öelda.”^a **21** Hommikul tõusis Bileam üles, saduldas oma emaeesli ja läks Moabi pealikega kaasa.^b

22 Aga Jumal vihastus sellepärast, et ta läks, ja Jehoova ingel seadis ennast tee peale teda takistama. Bileam ratsutas oma eesli seljas ja kaks teenrit olid koos temaga. **23** Kui eesl nägi Jehoova ingliti tee peal seismas, paljastatud mõök käes, pööras ta teelt kõrvale. Ent Bileam hakkas eeslit peksma, et sundida teda tee peale tagasi pöörduma. **24** Siis jäi Jehoova ingel seisma viinamägedevahelisele kitsale rajale, kus kummalgi pool oli kivimüür. **25** Kui eesl nägi Jehoova ingliti, surus ta end vastu müüri ja pressis ka Bileami jala müüri vastu, ning Bileam hakkas jälle eeslit peksma.

26 Siis läks Jehoova ingel edasi ja jäi seisma nende ette kitsasse kohta, kus polnud võimalik pöörata ei paremale ega vasakule. **27** Kui eesl nägi Jehoova ingliti, heitis ta Bileami all maha, nii et Bileam sat- tus raevu ja peksis eeslit kepi- ga. **28** Viimaks pani Jehoova eesli rääkima^c ja see ütles Bileamile: „Mis ma olen sulle teinud, et sa mind kolm korda peksid?”^d **29** Bileam vastas eeslile: „See on selle eest, et sa mind narritasid. Oleks mul vaid mõök käes, siis ma tapaks su!” **30** Siis ütles eesl Bileamile: „Kas ma pole seesama eesl,

PTK 22

a 4Mo 22:35
4Mo 23:
11, 12

b 2Pe 2:15
Ju 11

c 2Pe 2:15, 16

d 4Mo 22:32

Teine veerg

a 2Ku 6:17

b 4Mo 22:12
2Pe 2:15, 16

c 4Mo 22:23
4Mo 22:25
4Mo 22:27

d 4Mo 22:
16, 17
4Mo 24:
10, 11

e 4Mo 23:26
4Mo 24:13

kelle seljas sa oled ratsutanud kogu oma elu kuni tänase päevani? Kas ma olen kunagi varem sulle niimoodi teinud?” Bileam vastas: „Ei.” **31** Siis avas Jehoova Bileami silmad^a ning see nägi Jehoova ingliti seismas tee peal, paljastatud mõök käes. Sedamaid laskus ta põlvili ja kummardas maani.

32 Jehoova ingel ütles talle: „Miks sa oma eeslit kolm korda peksid? Mina olin see, kes sind takistas, sest sa tegutsed minu tahte vastaselt.”^b **33** Eesl nägi mind ja püüdis kolm korda minu eest kõrvale põigata.^c Aga mis oleks juhtunud, kui ta poleks seda teinud? Ma oleksin su juba tapnud, aga eesli ellu jätnud.” **34** Bileam ütles Jehoova inglile: „Ma olen pattu teinud, sest ma ei teadnud, et sina mul tee peal ees seisad. Kui see on aga sinu silmis halb, lähen ma tagasi.” **35** Kuid Jehoova ingel ütles Bileamile: „Mine koos nende meestega, kuid sa võid rääkida ainult seda, mida ma sulle ütlen.” Seepeale läks Bileam koos Baalaki pealikega edasi.

36 Kui Baalak kuulis, et Bileam on kohale jõudnud, läks ta otsekohe talle vastu Arnoni kaldal asuvasse linna, mis asub Moabimaa piiril. **37** Baalak ütles Bileamile: „Kas ma ei lasknud sind kutsuda? Miks sa minu juurde ei tulnud? Kas sa arvasid, et ma ei suuda sulle piisavalt suurt osa tuda?”^d **38** Bileam vastas Baalakile: „Aga nüüd ma ikkagi tuln su juurde. Kuid ma pole kindel, kas ma saan midagi öelda, sest mul on luba rääkida ainult seda, mis Jumal mulle suhu paneb.”^e

39 Nii läks Bileam Baalaki-
ga kaasa ja nad jõudsid Kirjat-
Husotti. 40 Baalak ohverdas
veiseid ja lambaid ning saatis
osa sellest ka Bileamile ja
pealikele, kes olid koos tema-
ga. 41 Hommikul võttis Baa-
lak Bileami kaasa ja viis ta üles
Baamot-Baali*, kust ta võiks
näha kogu rahvast.^a

23 Siis ütles Bileam Baa-
lake: „Ehita siia seitse altarit^b
ja sea mulle valmis seitse
pulli ja seitse jäära.” 2 Baa-
lak tegi kohe nii, nagu Bileam
oli öelnud. Seejärel ohverdas
Baalak ja Bileam igal altaril
pulli ja jäära.^c 3 Bileam ütles
Baalakile: „Jää siia oma põ-
letusohvri juurde, mina aga lä-
hen. Vahest Jehoova ilmutab
end mulle. Mida tahes ta mulle
teada annab, seda ma sulle
ütlen.” Ja ta läks lagedale kün-
kale.

4 Siis Jumal ilmutas end Bileamile^d ja Bileam ütles talle: „Ma püstitasin ridamisi seitse altarit ning ohverdasin igal altaril pulli ja jäära.” 5 Jehoova pani Bileamile sõnad suhu^e ning ütles: „Mine tagasi Baalaki juurde ja ütle talle need sõnad edasi.” 6 Bileam läski tagasi Baalaki juurde, kes seisis koos kõigi Moabi pealikega oma põletusohvri juures. 7 Ta andis edasi selle prohvetliku sõnumi:^f

„Moabi kuningas Baalak tõi
mind Aramist,^g
ida mägedelt:

„Tule Jaakobit needma!
Tule Iisraeli hukka
mõistma!”^h

8 Kuidas võiksin panna needuse nende peale, keda Jumal pole neednud?

22:41 *Nimi Baamot-Baal tähendab „Baal kõrgeendikud”.

PTK 22

a 4Mo 23:
13, 14

PTK 23

b 4Mo 22:41

c 4Mo 23:
13, 144Mo 23:
28–30

d 4Mo 22:20

e 4Mo 22:35

f 4Mo 23:18
4Mo 24:3g 1Mo 10:22
4Mo 22:5
5Mo 23:3, 4

h 4Mo 22:6

Teine veerg

a 4Mo 22:12

b 1Ku 8:53

c 2Mo 33:16

d 1Mo 13:14, 16
1Mo 22:17
2Mo 1:7e 4Mo 24:10
Jos 24:10
Neh 13:1, 2f 4Mo 22:38
4Mo 24:13

g 4Mo 22:11

h 5Mo 34:1

i 4Mo 22:41
4Mo 23:1
4Mo 23:
28, 29j 4Mo 22:35
4Mo 23:5k 4Mo 23:7
4Mo 24:3

Kuidas võiksin mõista hukka need, keda Jehoova pole hukka mõistnud?^a

9 Ma näen neid kaljude tipust ja vaatan küngastelt. Nad elavad seal omaette^b ega arva end teiste rahvaste hulka.^c

10 Kes suudaks loendada Jaakobi mullakübemeid^d või lugeda üle neljandikkugi Iisraelist?

Surgu mu hing ausameelsete surma ja mu lõpp olgu nagu neil!”

11 Seepeale ütles Baalak Bileamile: „Mida sa tegid? Ma tõin su siia, et sa paneksid mu vaenlaste peale needuse, kuid sina hoopis õnnistasid neid.”^e

12 Tema aga vastas: „Eks pea ma rääkima sõnu, mis Jehoova mulle suhu paneb.”^f

13 Baalak ütles talle: „Tule palun minuga kaasa teise paika, kust nad on sulle näha. Sa näed neist vaid osa, mitte kõiki. Nea nad mulle sealt.”^g

14 Seejärel viis Baalak Bileami üles Pisgaa^h mäele Soofimi väljale, ehitas seal seitse altarit ning ohverdas igal altaril pulli ja jäära.ⁱ 15 Siis Bileam ütles Baalakile: „Jää siia oma põletusohvri juurde, mina aga lähen räägin Jumalaga.” 16 Ja Jehoova ilmutas end Bileamile, pani talle sõnad suhu^j ning ütles: „Mine tagasi Baalaki juurde ja ütle talle need sõnad edasi.”

17 Bileam läski Baalaki juurde, kes ootas teda koos Moabi pealikega oma põletusohvri juures. Baalak küsis temalt: „Mida Jehoova ütles?” 18 Bileam andis edasi selle prohvetliku sõnumi:^k

„Tõuse, Baalak, ja kuula!
Kuula mind, Sippori poeg!

- 19** Jumal ei ole inimene, kes valetab,^a inimlaps, kes meelt muudab*.^b Kas tema ütleb, aga ei tee? Kas tema räägib, aga ei vii täide?^c
- 20** Mind on kutsutud õnnistama. Tema on õnnistanud^d ja mina ei saa seda tagasi võtta.^e
- 21** Ta ei luba Jaakobit ära nõiduda ega lase Iisraeliga juhtuda õnnest. Jumal Jehoova on oma rahvaga,^f valjuhäälselt tervitab see oma kuningat.
- 22** Jumal on toonud ta Egiptusest,^g tema jõud on nagu tarva sarved.^h
- 23** Ei leidu Jaakobile hukatuse endeidⁱ ega lausuta Iisraelile hävinguennustusi.^j Nüüd võib Jaakobi ja Iisraeli kohta öelda: „Vaadake, mis suuri asju Jumal on neile teinud!”
- 24** Siin on rahvas, kes tõuseb kui lõvi, kes ajab end lõvi kombel püsti.^k Ta ei heida maha enne, kui sööb saaki ja joob tapetute verd.”
- 25** Seepeale ütles Baalak Bileamile: „Kui sa ei saa tema peale needust panna, siis ära teda vähemalt õnnista!” **26** Bileam vastas talle: „Kas ma juba ei öelnud sulle, et ma teen kõik nii, nagu Jehoova ütleb?”^l

23:19 * Võib tõlkida ka „kes kahetseb”.

	PTK 23
a	L 89:35 Tt 1:2
b	1Sa 15:29
c	Jes 14:24 Jes 46:10 Mi 7:20
d	1Mo 12:1, 2 1Mo 22:15, 17 4Mo 22:12
e	4Mo 22:18
f	2Mo 13:21 2Mo 23:20 2Mo 29:45 Jes 8:10
g	2Mo 20:2
h	4Mo 24:8
i	1Mo 12:1, 3
j	4Mo 22:7
k	4Mo 24:9
l	4Mo 22:38 4Mo 23:12
	Teine veerg
a	4Mo 23:13
b	4Mo 21:20
c	4Mo 22:41 4Mo 23:1, 14
	PTK 24
d	4Mo 23:3, 15 4Mo 23:23
e	4Mo 2:2 4Mo 23:9
f	15a 19:20
g	4Mo 23:7, 18
h	4Mo 24:16
i	4Mo 1:52 4Mo 2:2
j	4Mo 22:11

27 Baalak aga ütles Bileamile: „Palun tule, ma viin sind veel ühte kohta. Vahest on Jumala silmis õige see, et sa nead rahva sealt.”^a **28** Seejärel viis Baalak Bileami üles Peori mäele, kust paistab Jeesimon*.^b **29** Bileam ütles Baalakile: „Ehita siia seitse altarit ning sea mulle valmis seitse pulli ja seitse jäära.”^c **30** Baalak tegi täpselt nii, nagu Bileam oli öelnud, ning overdas igal altari pulli ja jäära.

24 Kui Bileam nägi, et Jehoova silmis oli hea Iisraeli õnnistada, siis ei läinud ta enam otsima hukatuse endeid,^d vaid pööras oma näo kõrbe poole. **2** Bileam nägi Iisraeli, kes oli oma suguharude kaupa laagris,^e ja tema peale tuli Jumala vaim.^f **3** Siis andis ta teada selle prohvetliku sõnumi:^g

„Nii ütleb Beori poeg Bileam, mees, kelle silmad on avatud.

4 Nii ütleb see, kes kuuleb Jumala sõna, kes nägi Kõikvõimsa nägemust

ja on kummardanud maani avari silmi.^h

5 „Kui kaunid on su telgid, Jaakob, su eluasemed, Iisrael!”

6 Need ulatuvad kaugele nagu vadid,ⁱ nagu aiad jõe ääres, nagu Jehoova istutatud aaloepuud*, nagu seedrid vete ääres.

7 Vesi niriseb tema kahest nahkämbrist,

23:28 * Teine võimalik tähendus: „kõrb”.
24:6 * Mitte harilik aaloe (*Aloe vera*), vaid tõenäoliselt kotkapuu (*Aquilaria*).

ta seeme on külvatud
paljude vete äärde.^a
Tema kuningas^b saab
Agagist^c vägevamaks
ja ta kuningriik
Jüldatakse.^d

- 8** Jumal on toonud ta
Egiptusest,
tema jõud on nagu
tarva sarved.
Ta neelab rahvad, oma
rõhujad,^e
ta närib nende luid, purus-
tab nad oma nooltega.
- 9** Ta on laskunud kõhuli,
ta lamab nagu lõvi.
Ta on kui lõvi – kes julgeks
teda häirida?
Kes sind õnnistavad,
on õnnistatud,
ja kes sind neavad,
on neetud.^{”””f}

10 Siis sai Baalak Bileami
peale maruvihaseks. Baalak lõi
põlastavalt käsi kokku ja üt-
les Bileamile: „Ma kutsusin sind
selleks, et sa paneksid mu vaen-
laste peale needuse,^g aga sina
hoopis õnnistasid neid kolm
korda. **11** Lahku nüüd jala-
maid! Ma kavatsesin sind kõr-
gesti austada,^h kuid Jehoova on
jätnud sind aust ilma.”

12 Bileam vastas Baalakile:
„Kas ma ei õelnud käskjalgade-
le, kelle sa saatsid: **13** „Isegi
kui Baalak annaks mulle oma-
enda koja, täis hõbedat ja kul-
da, ei saaks ma toimida oma
tahtmise järgi ja teha midagi
Jehoova käsu vastu, ei head
ega halba. Ma räägin vaid seda,
mida Jehoova mulle ütleb.”ⁱ

14 Nüüd lähen ma oma rahva
juurde. Aga ma teen sulle teata-
vaks, mida see rahvas sinu rah-
vaga tulevikus teeb.” **15** Siis
andis ta teada selle prohvetliku
sõnumi:^j

PTK 24

a 5Mo 8:7

b 1Mo 49:10
L 2:6
Joh 1:49

c 4Mo 24:20

d 1Aj 14:2
Tn 2:44
Ilm 11:15e 2Mo 23:27
5Mo 9:5f 1Mo 12:1–3
1Mo 27:29g 4Mo 22:
10, 11
4Mo 23:11
Neh 13:1, 2h 4Mo 22:
16, 17i 4Mo 22:
18, 38

j 4Mo 23:7

Teine veerg

a 4Mo 24:3, 4

b Ilm 22:16

c 2Sa 7:16, 17
L 110:2
Jes 9:7
Heb 1:8d 2Sa 8:2
1Aj 18:2
L 108:9e 1Mo 27:37
2Sa 8:14
Am 9:11, 12f 1Mo 36:8
Jos 24:4g 1Aj 4:42, 43
Hes 25:14h 1Mo 49:10
L 2:9
L 72:11
Ilm 6:2
Ilm 19:15

i 2Mo 17:8, 14

j 5Mo 25:19
1Sa 15:3
1Aj 4:43k 1Mo 15:18, 19
Koh 1:16

„Nii ütleb Beori poeg
Bileam,
mees, kelle silmad on
avatud.^a

- 16** Nii ütleb see, kes kuuleb
Jumala sõna
ja kellel on teadmised
Kõigekõrgemalt,
see, kes nägi Kõikvõimsa
nägemust,
kummardades maani avali
silmi:

- 17** „Ma näen teda, aga mitte
nüüd,
ma näen teda, aga mitte
peatselt.

Jaakobist väljub täht,^b
Iisraelist tõuseb
valitsuskepp.^c

Tema purustab Moabi
lauba^d

ja kõigi sõjamõllu poegade
kolbad.

- 18** Edom alistatakse,^e
Seir^f saab oma vaenlastele,^g
kui Iisrael näitab oma
julgust.

- 19** Jaakobist tuleb alistaja^h
ning ta hävitab linnast
iga ellujäänud.^{”””}

20 Kui ta nägi amalekke, jät-
kas ta oma prohvetliku sõnu-
miga:

„Amalek oli esimene
rahvaste seas,ⁱ
aga lõpuks ta hukkub.^{”j}

- 21** Kui ta nägi keenlasi,^k jät-
kas ta oma prohvetliku sõnu-
miga:

„Su asupaik on kindel,
su eluase on kinnitatud
kaljule.

- 22** Aga Kain* põletatakse
siiski.

Kaua veel on jäänud aega,
kuni Assüüria sind vangi
viib?”

24:22 *St keenlased.

23 Ta jätkas oma prohvetliku sõnumiga:

„Oh häda! Kes jääb ellu, kui Jumal seda teeb?”

24 Laevad tulevad Kittimi^a

rannikult, nad vaenavad Assüüriat,^b nad vaenavad Eeberit. Aga temagi hävib täielikult.”

25 Siis Bileam^c lahkus ja läks oma teed. Ka Baalak läks oma teed.

25 Kui Iisrael elas Sittimis,^d hooras rahvas Moabimaa tütardega.^e **2** Need naised kutsusid rahvast oma jumalatele ohverdama^f ning rahvas sõi neid ohvreid ja kummardas nende jumalaid.^g **3** Nõnda siis kummardas Iisrael Peori Baali^h ja Jehoova raev süttis Iisraeli vastu. **4** Jehoova ütles Moosesele: „Tapa nende eestvedajad ja riputa laibad Jehoova ees päise päeva ajal posti külge, et Jehoova vihaloõm Iisraeli pealt pöörduks.” **5** Seepeale ütles Mooses Iisraeli kohtumõistjatele: „Igaüks teist tapku oma mehed, kes on kummardanud Peori Baali!”ⁱ

6 Just siis tuli üks iisraellane ja tõi oma vendade juurde ühe midjanlanna;^k ta tegi seda otse Mooses ja terve Iisraeli koguduse silme all, kui need nutsid kogudusetelgi sissekäigu ees. **7** Kui Piinehas,^l preester Aaroni poja Eleasari poeg, seda nägi, tõusis ta sedamaid koguduse keskelt üles ja haaras piigi. **8** Ta läks Iisraeli mehe järel telki ja torkas läbi nii Iisraeli mehe kui ka selle naise, nad mõlemad, torgates naisele kubemesse. Siis võeti nuhtlus iisraellaste pealt ära.^m **9** Sel-

PTK 24

a 1Mo 10:2, 4
Hes 27:6
b Nah 3:18
c 4Mo 31:7, 8

PTK 25

d Jos 2:1
Mi 6:5
e 4Mo 31:16
1Ko 10:8
Ilm 2:14
f 2Mo 34:15
1Ko 10:20
g 2Mo 20:5
h 5Mo 4:3
Jos 22:17
L 106:28, 29
Ho 9:10
i 2Mo 18:21
j 2Mo 22:20
2Mo 32:25, 27
5Mo 13:6–9
k 4Mo 25:14, 15
l 2Mo 6:25
Jos 22:30
m L 106:30

Teine veerg

a 4Mo 25:4
5Mo 4:3
1Ko 10:8
b 4Mo 25:7
c L 106:30, 31
d 2Mo 20:5
2Mo 34:14
5Mo 4:24
e 1Aj 6:4
Esr 7:1, 5
Esr 8:1, 2
f 1Ku 19:10
g 4Mo 31:7, 8
Jos 13:21
h 1Aj 1:32, 33
i 4Mo 31:1, 2
j 4Mo 25:3
4Mo 31:16
k 4Mo 25:8, 15
l 4Mo 25:9

PTK 26

m 4Mo 25:7, 8
n 2Mo 30:12
2Mo 38:26
4Mo 1:2
o 4Mo 20:26
p 4Mo 22:1
q 4Mo 33:48
Jos 6:1

lesse nuhtlusse surnuid oli 24000.^a

10 Siis ütles Jehoova Moosesele: **11** „Piinehas,^b preester Aaroni poja Eleasari poeg, on pööranud mu viha iisraellaste pealt, sest ta ei sallinud, et mulle truudust murtakse,^c ja seetõttu pole ma iisraellasi hävitanud, kuigi ma ootan jäagitud pühendumust.^d **12** Seepärast ütle: „Ma teen temaga rahulepingu. **13** Selle lepingu alusel kuulub preestriamet alaliselt talle ja ta järglastele,^e sest ta ei sallinud, et Jumalale truudust murtakse,^f ning ta toimetas lepitust Iisraeli rahva eest.””

14 Selle Iisraeli mehe nimi, kes surmati ühes midjanlannaga, oli Simri ja ta oli Salu poeg, siimeonlaste suguvõsa pealik. **15** Surmatud midjanlanna nimi oli Kosbi, ta oli Tsuuri tütar.^g Tsuur oli üks Midjani hõimupealikest.^h

16 Hiljem ütles Jehoova Moosesele: **17** „Rünnake midjanlasi ja lööge nad maha,ⁱ **18** sest nemad ründasid teid kavalusega Peori juhtumil,^j mis oli seotud nende õe Kosbiga, Midjani pealiku tütreaga, kes surmati^k sel päeval, kui teid Peori juhtumi pärast nuheldi.”^l

26 Pärast nuhtlust^m ütles Jehoova Moosesele ja preester Aaroni pojale Eleasari-le: **2** „Lugege ära terve iisraellaste kogudus nende suguvõsade järgi, kõik 20-aastased ja vanemad, kes on kõlblikud teenima Iisraeli sõjaväes.”ⁿ **3** Mooses ja preester Eleasar^o ütlesid rahvale Moabi kõrbesandikul^p Jordani ääres Jeeriko^q lähistel: **4** „Lugege ära kõik 20-aastased ja vanemad,

nii nagu Jehoova Moosest käskis.^a

Need olid Iisraeli pojad, kes tulid välja Egiptusemaalt. **5** Iisraeli esmasündinu oli Ruuben.^b Ruubeni järglased^c olid: Hanokist hanoklaste suguvõsa, Pallust pallulaste suguvõsa, **6** Hesronist hesronlaste suguvõsa, Karmist karmlaste suguvõsa. **7** Need olid ruubenlaste suguvõsad; nende seast arvelevõetuid oli 43730.^d

8 Pallu poeg oli Eliab. **9** Eliabi pojad olid Nemuel, Daatan ja Abiram. Daatan ja Abiram olid koguduse esindajad, kes võitlesid Moosese^e ja Aaroni vastu ühes Korahi jõuga,^f kui nad astusid välja Jehoova vastu.^g

10 Siis maa avanes ja neelas nad. Aga Korah koos oma toetajatega suri, kui tuli neelas 250 meest.^h Ja nad said teistele hoiatavaks näiteks.ⁱ **11** Kuid Korahi pojad ei surnud.^j

12 Siimeoni^k järglased oma suguvõsade järgi olid: Nemuelist nemuellaste suguvõsa, Jaaminist jaaminlaste suguvõsa, Jaakinist jaakinlaste suguvõsa, **13** Serahist serahlaste suguvõsa, Šaulist šaullaste suguvõsa. **14** Siimeonlaste suguvõsade arvelevõetuid oli 22200.^l

15 Gaadi^m järglased oma suguvõsade järgi olid: Sefonist sefonlaste suguvõsa, Haggist haggilaste suguvõsa, Suunist suunlaste suguvõsa, **16** Osnist osnilaste suguvõsa, Eerist eerlaste suguvõsa, **17** Arodist arodlaste suguvõsa, Areelist areellaste suguvõsa. **18** Need olid Gaadi poegade suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 40500.ⁿ

19 Juuda^o pojad olid Eer ja Oonan.^p Kuid Eer ja Oonan

PTK 26

- a 4Mo 1:3
- b 1Mo 29:32
- c 1Mo 46:8, 9
- 2Mo 6:14
- d 4Mo 1:21
- e 4Mo 16:12
- f 4Mo 16:1
- g 4Mo 16:5, 19
- 5Mo 11:6
- L 106:17
- h 4Mo 16:32, 35
- L 106:18
- i 4Mo 16:38
- 1Ko 10:10, 11
- j 2Mo 6:24
- 4Mo 26:58
- L 42:mrk
- k 1Mo 35:23
- 1Mo 46:10
- 2Mo 6:15
- 1Aj 4:24
- l 4Mo 1:23
- m 1Mo 35:26
- 1Mo 46:16
- n 4Mo 1:25
- o 1Mo 29:35
- 1Mo 46:12
- p 1Mo 38:2-4

Teine veerg

- a 1Mo 38:7-10
- b 1Mo 38:2, 5
- 1Mo 38:26
- 1Aj 4:21
- c 1Mo 38:29
- Ru 4:18
- Mt 1:3
- d 1Mo 38:30
- 1Aj 2:4
- e Ru 4:19
- f 1Aj 2:5
- g 4Mo 1:27
- h 1Mo 30:18
- 1Mo 35:23
- 1Mo 46:13
- 1Aj 7:1
- i 1Aj 7:2
- j 4Mo 1:29
- k 1Mo 30:20
- 1Mo 46:14
- l 4Mo 1:31
- m 1Mo 30:24
- 1Mo 35:24
- 1Mo 46:20
- n 1Mo 41:52
- o 1Mo 41:51
- p 1Mo 50:23
- 5Mo 3:15
- 1Aj 7:14
- q Jos 17:1
- r 4Mo 27:7
- 1Aj 7:15
- s 4Mo 36:11
- š 4Mo 1:35

surid Kaananimaal.^a **20** Juuda järglased oma suguvõsade järgi olid: Seelast^b seelalaste suguvõsa, Peretsist^c peretslaste suguvõsa, Serahist^d serahlaste suguvõsa. **21** Peretsi järglased olid: Hesronist^e hesronlaste suguvõsa, Haamulist^f haamullaste suguvõsa. **22** Need olid Juuda suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 76500.^g

23 Issaskari^h järglased oma suguvõsade järgi olid: Toolastⁱ toolaste suguvõsa, Puvvast puvalaste suguvõsa, **24** Jaasubist jaasublaste suguvõsa, Simronist simronlaste suguvõsa. **25** Need olid Issaskari suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 64300.^j

26 Sebuloni^k järglased oma suguvõsade järgi olid: Sere-dist sereclaste suguvõsa, Eelonist eelonlaste suguvõsa, Jahleelist jahleellaste suguvõsa. **27** Need olid sebulonlaste suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 60500.^l

28 Joosepi^m järglased olid Manasse ja Efraimⁿ koos oma suguvõsaga. **29** Manasse^o järglasest Maakirist^p tuli maakirlaste suguvõsa. Maakirile sündis Gilead;^q Gileadist tuli gileadlaste suguvõsa. **30** Gileadi järglased olid: Jeserist jeserlaste suguvõsa, Heeekist heeleklaste suguvõsa, **31** Asrielist asriellaste suguvõsa, Sekemist sekemlaste suguvõsa, **32** Semidast semidlaste suguvõsa, Heeferist heeferlaste suguvõsa. **33** Aga Heeferi pojad Selofhadil ei olnud poegi, vaid ainult tütre.^r Selofhadi tütarde^s nimed olid Mahla, Noa, Hogla, Milka ja Tirsa. **34** Need olid Manasse suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 52700.^š

35 Efraimi^a järglased oma suguvõsade järgi olid: Suutelahist^b suutelahlaste suguvõsa, Bekerist bekerlaste suguvõsa, Tahanist tahanlaste suguvõsa. **36** Suutelahti järglased olid: Eeranist eeranlaste suguvõsa. **37** Need olid Efraimi poegade suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 32500.^c Need olid Joosepi järglased oma suguvõsade järgi.

38 Benjamini^d järglased oma suguvõsade järgi olid: Belast^e belalaste suguvõsa, Asbelist asbellaste suguvõsa, Ahiramist ahiramlaste suguvõsa, **39** Suufamist suufamlaste suguvõsa, Huufamist huufamlaste suguvõsa. **40** Bela pojad olid Ard ja Naaman;^f Ardist ardlaste suguvõsa, Naamanist naamanlaste suguvõsa. **41** Need olid Benjamini järglased oma suguvõsade järgi; neist arvelevõetuid oli 45600.^g

42 Daani^h järglased oma suguvõsa järgi olid: Suuhamist suuhamlaste suguvõsa. Need olid Daani järglased oma suguvõsa järgi. **43** Kõiki suuhamlaste suguvõsast arvelevõetuid oli 64400.ⁱ

44 Aaseri^j järglased oma suguvõsade järgi olid: Jimnast jimnalaste suguvõsa, Jisvist jisvilaste suguvõsa, Berijast berijalaste suguvõsa; **45** Berija poegadest: Heberist heberlaste suguvõsa, Malkielist malkiellaste suguvõsa. **46** Aaseri tütre nimi oli Saarah. **47** Need olid Aaseri järglaste suguvõsad; neist arvelevõetuid oli 53400.^k

48 Naftali^l järglased oma suguvõsade järgi olid: Jahselist jahsellaste suguvõsa, Guunist

PTK 26

a 1Mo 41:52

b 1Aj 7:20

c 4Mo 1:33

Jos 17:17

d 1Mo 35:24

1Mo 46:21

1Aj 8:1

e 1Aj 7:6

f 1Aj 8:3, 4

g 4Mo 1:37

h 1Mo 30:6

i 4Mo 1:39

j 1Mo 30:13

1Mo 35:26

1Mo 46:17

1Aj 7:30

k 4Mo 1:41

l 1Mo 30:8

1Mo 35:25

1Mo 46:24

1Aj 7:13

Teine veerg

a 4Mo 1:43

b 2Mo 38:26

4Mo 1:46, 49

4Mo 14:29

c Jos 11:23

Jos 14:1

d 4Mo 33:54

e 4Mo 34:13

Jos 14:2

Jos 17:4

Jos 18:6

Õp 16:33

f 1Mo 46:11

2Mo 6:16

g 4Mo 3:19

h 2Mo 6:17

4Mo 3:18

i 4Mo 3:27

j 2Mo 6:19

4Mo 3:33

k 4Mo 3:20

1Aj 23:23

l 2Mo 6:24

m 2Mo 6:18

4Mo 3:19

n 2Mo 2:1

2Mo 6:20

o 2Mo 15:20

Mi 6:4

p 2Mo 6:23

2Mo 24:9

q 3Mo 10:1, 2

4Mo 3:2, 4

1Aj 24:2

guunlaste suguvõsa, **49** Jetserist jetserlaste suguvõsa, Sillemist sillemlaste suguvõsa. **50** Need olid Naftali suguvõsad oma suguvõsade järgi; neist arvelevõetuid oli 45400.^a

51 Kõiki iisraellaste seast arvelevõetuid oli kokku 601730.^b

52 Pärast seda ütles Jehoova Moosesele: **53** „Selle nimekirja alusel jaotatagu maa nende vahel pärandiosadeks.“ **54** Keda on rohkem, nende pärandiosa suurendatagu, ja keda on vähem, nende pärandiosa vähendatagu.^d Igale suguharule antagu pärandiosa olenevalt arvelevõetute arvust. **55** Aga maa jaotamiseks heidetagu liisku.^e Neile antagu pärandmaa nende isa suguharu omandist. **56** Iga pärandiosa määratakse liisuga ning jaotatakse suuremate ja väiksemate rühmade vahel.“

57 Leviitide^f seast arvelevõetud oma suguvõsade järgi olid: Geersonist geersonlaste suguvõsa, Kehatist^g kehatlaste suguvõsa, Merarist merarlaste suguvõsa. **58** Ka need olid leviitide suguvõsad: libnilaste^h suguvõsa, hebronlasteⁱ suguvõsa, mahlilaste^j suguvõsa, muusilaste^k suguvõsa, korahlaste^l suguvõsa.

Kehatile sündis Amram.^m

59 Amrami naise nimi oli Jookebed,ⁿ ta oli Leevi tütar, kes sündis Leevile Egiptuses. Jookebed sündis Amramile Aaroni ja Moosese ning nende õe Mirjami.^o **60** Aaronile sündisid Naadab, Abihu, Eleasar ja Iitamar.^p **61** Aga Naadab ja Abihu surid, kuna nad tõid Jehoova ette lubamatut tule.^q

62 Nende seast arvelevõetuid oli kokku 23000, kõiki ühe

kuu vanuseid ja vanemaid meessoost isikuid.^a Neid ei võetud arvele koos teiste iisraellastega,^b sest neile ei antud iisraellaste keskel pärandit.^c

63 Mooses ja preester Eleasar võtsid kõik need arvele, kui nad iisraellased Moabi kõrbe-
tasandikul Jordani ääres Jeeriko lähistel ära lugesid. **64** Aga nende seas ei olnud ühtegi, kelle Mooses ja preester Aaron olid Siinai kõrbes iisraellasi lugedes arvele võtnud,^d **65** sest Jehoova oli nende kohta öelnud, et nad surevad kõrbes.^e Seega ei olnud neist alles jäänud ühtegi meest peale Jefunne poja Kaalebi ja Nuuni poja Joosua.^f

27 Siis astusid ette Selofhadi tütre^g Joosepi poja Manasse suguvõsast. Selofhad oli Heeferi poeg, Hefer oli Gileadi poeg, Gilead oli Maakiri poeg ja Maakir oli Manasse poeg. Selofhadi tütarde nimesid olid Mahla, Noa, Hoggla, Milka ja Tirsaa. **2** Nad seisisid Moosese, preester Eleasari, pealike^h ja terve rahva ees kogudusetelgi sissekäigu juures ning ütlesid: **3** „Meie isa suri kõrbes, kuid ta polnud Korahi toetajate seas, selles jõugus, kes kogunes Jehoova vastu,ⁱ vaid ta suri omaenda patu pärast. Tal aga polnud ühtegi poega. **4** Miks peaks meie isa nimi tema suguvõsast kaduma, kuna tal polnud poega? Anna meile omand meie isa vendade keskel!” **5** Seepeale viis Mooses nende asja Jehoova ette.^j

6 Jehoova ütles Moosesele: **7** „Selofhadi tütardele on õigus. Anna neile pärandmaa nende isa vendade keskel, nende isa pärand saagu neile.^k **8** Ütle iisraellastele: „Kui mees sureb

PTK 26

- a 4Mo 3:39
b 4Mo 1:49
c 4Mo 18:24
5Mo 10:9
5Mo 14:27
Jos 14:3
d 4Mo 1:2
5Mo 2:14
1Ko 10:5
e Heb 3:17
f 4Mo 14:29, 30
Jos 14:14
Jos 19:49

PTK 27

- g 4Mo 26:33
h 2Mo 18:25, 26
i 4Mo 14:35
4Mo 16:1, 2
4Mo 16:19, 35
j 2Mo 18:15, 16
2Mo 33:11
3Mo 24:11, 12
k 4Mo 36:2
Jos 17:3, 4

Teine veerg

- a 4Mo 33:47
5Mo 32:48, 49
b 1Mo 13:14, 15
5Mo 3:27
5Mo 32:52
5Mo 34:1
c 4Mo 31:2
5Mo 34:7
d 4Mo 20:24, 28
4Mo 33:38
5Mo 10:6
5Mo 32:50
e 4Mo 20:10, 12
5Mo 1:37
f L 106:32, 33
g 5Mo 1:2
h Jos 15:1
i 5Mo 34:9
Ap 6:5, 6
j 5Mo 31:7
k 5Mo 1:38
5Mo 31:3
5Mo 34:10
l Jos 1:17

ja tal ei ole poega, siis andke tema pärand ta tütrele. **9** Aga kui sel mehel pole ka tüdarta, siis andke tema pärand ta vendadele. **10** Aga kui tal pole vendi, siis andke tema pärand ta isa vendadele. **11** Aga kui ta isalgi pole vendi, siis andke tema pärand ta lähimale veresugulasele ta suguvõsas ja see saagu temale. See olgu iisraellastele õigusnormiks, nagu Jehoova on Moosest käskinud.”

12 Siis ütles Jehoova Moosesele: „Mine üles sellele mäele Abarimi mäestikus^a ja vaata maad, mille ma annan iisraellastele.^b **13** Kui sa seda oled näinud, siis lähed ka sina oma rahva juurde puhkama,^c nagu on läinud su vend Aaron,^d **14** sest kui kogudus minuga Sini kõrbes riidles, hakkasite te vastu mu käsule ega pidanud mind nende ees pühaks vee juures,^e Meriba vee^f juures Kaadeses^g Sini kõrbes.”^h

15 Siis ütles Mooses Jehoovale: **16** „Jumal Jehoova, kes annab eluvaimu kõigile inimestele, määraku koguduse üle üks mees, **17** kes läheks nende ees välja ja tuleks nende ees tagasi, kes viiks nad välja ja tooks nad tagasi, et Jehoova kogudus ei oleks nagu karjaseta lambad.” **18** Jehoova ütles Moosesele: „Võta Nuuni poeg Joosua, kes on võimekas mees, ja pane oma käsi tema peale.ⁱ **19** Pane ta seisma preester Eleasari ja terve koguduse ette ning määra ta nende silme all juhiks.^j **20** Anna osa oma võimust^k temale,^k et terve iisraellaste kogudus teda kuulaks.^l **21** Ta seisku preester Eleasari ees, kes küsib Jehoovalt uuri-

27:20 * Võib tõlkida ka „aust”.

mi^a abil temale juhastust. Tema käsul mingu nad välja ja tema käsul tulgu nad tagasi, tema ja kõik iisraellased ühes temaga, terve kogudus.”

22 Mooses tegi täpselt nii, nagu Jehoova oli teda käskinud. Ta pani Joosua seisma preester Eleasari ja terve koguduse ette **23** ning asetas oma käed tema peale ja määras ta juhiks,^b nagu Jehoova oli Moosesse kaudu käsu andnud.^c

28 Siis ütles Jehoova Moosesele: **2** „Käsi iisraellasi: „Kandke hoolt selle eest, et te tooksite mulle mu ohvrianni, mu leiva. Minu meeldivalõhnalised tuleohvrid tuleb tuua määratud ajal.”^d

3 Ütle neile: „See on tuleohver, mille te peate Jehoovale tooma: kaks veatut aastast jäärtalle päevas alaliselt toodavaks põletusohvriks.^e **4** Üks jäärtall ohverdage hommikul ja teine jäärtall videviku ajal*^f **5** ning mõlemaga koos tooge roahvriks kümnendik eefat* peenjahu, mis on segatud neljandiku hiini^g tambitud õliga.^g **6** See on alaliselt toodav põletusohver,^h mille kohta anti käsk Siinai mäel ja mis tuleb tuua kui meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale. **7** Selle juurde kuulub joogiohver, neljandik hiini iga jäärtalle kohta.ⁱ Valage see alkohoolne jook pühas paigas joogiohvriks Jehoovale. **8** Teine jäärtall ohverdage videviku ajal. Tooge see Jehoovale meeldivalõhnaliseks tuleohvriks koos samasuguse roahvri ja joogiohvriga nagu hommikul.^j

28:4 *Sõna-sõnalt „kahe öhtu vahel”.
28:5 *2,2 liitrit. (Vt lisa B14.) ^a0,9 liitri.

PTK 27

a 2Mo 28:30
1Sa 23:9
1Sa 28:6
Neh 7:65

b 4Mo 27:18

c 5Mo 3:28
5Mo 31:
14, 23

PTK 28

d 2Aj 8:13
Neh 10:
32, 33

e 2Mo 29:38
3Mo 6:9
Hes 46:15

f 2Mo 29:39

g 2Mo 29:40
4Mo 15:4

h 2Mo 29:
38, 42
2Aj 2:4
Esr 3:3

i 2Mo 29:
39, 40

j 2Mo 29:41

Teine veerg

a 2Mo 16:29
2Mo 20:10
Hes 20:12

b 4Mo 28:3, 7

c 4Mo 10:10
1Aj 23:31
2Aj 2:4
Neh 10:
32, 33

d 3Mo 2:11

e 3Mo 1:10

f 3Mo 1:10, 13

g 4Mo 15:8, 10

h 4Mo 15:6, 7

i 4Mo 15:5

j 2Mo 12:14
3Mo 23:5
5Mo 16:1
Hes 45:21
1Ko 5:7

k 2Mo 12:15
3Mo 23:6
1Ko 5:8

4. MOOSESE 27:22–28:19

9 Aga hingamispäeval^a tuleb ohvrianniks tuua kaks veatut aastast jäärtalle ja roahvriks kaks kümnendikku eefat* õliga segatud peenjahu ühes selle juurde kuuluva joogiohvriga.

10 See on hingamispäeva põletusohver lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ja selle joogiohvriks.^b

11 Iga kuu alguses tooge Jehoovale põletusohvriks kaks noort pulli, üks jääb ja seitse veatut aastast jäärtalle^c

12 ning roahvriks^d kummagi pulli kohta kolm kümnendikku eefat* õliga segatud peenjahu, jäära^e kohta kaks kümnendikku eefat õliga segatud peenjahu **13** ja iga jäärtalle kohta kümnendik eefat õliga segatud peenjahu. See on põletusohver, meeldivalõhnaline tuleohver Jehoovale.^f **14** Joogiohvriks olgu pool hiini* veini pulli kohta,^g kolmandik hiini^g jäära kohta^h ja neljandik hiini^a jäärtalle kohta.ⁱ See on igakuine põletusohver, mida tuleb tuua igas kuus aasta läbi. **15** Peale alaliselt toodava põletusohvri ja selle juurde kuuluva joogiohvri tuleb Jehoovale tuua üks sikutall patuohvriks.

16 Esimese kuu neljateistkümnendal päeval on paasapüha Jehoova auks.^j **17** Ka sama kuu viieteistkümnendal päeval on püha. Seitse päeva söödagu hapnemata leiba.^k **18** Esimesel päeval olgu püha kokkutulek. Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd. **19** Tooge Jehoovale põletusohvriks, tuleohvriks, 2 noort pulli, 1 jääb

28:9 *4,4 liitrit. **28:12** *6,6 liitrit.
28:14 *1,8 liitrit. ^a1,2 liitrit. ^b0,9 liitrit.

ja 7 aastast jäärtalle. Ohvriloomad olgu veatud.^a **20** Ohverdage need koos nende juurde kuuluva roaohvriga, milleks on õliga segatud peenjahu^b ja mida tooge kolm kümnendikku eefat pulli kohta ja kaks kümnendikku eefat jäära kohta. **21** Ohverdage kümnendik eefat iga jäärtalle kohta neist seitsmest **22** ning tooge üks sikk patuohvriks, et teie eest lepitust toimetada. **23** Ohverdage need lisaks hommikusele põletusohvrile, mis on alaliselt toodav põletusohver. **24** Ohverdage neid iga päev samamoodi, seitse päeva järjest, leivana, meeldivalõhnalise tuleohvrina Jehoovale. Kõike seda ohverdage koos alaliselt toodava põletusohvri ja selle juurde kuuluva joogiohvriga. **25** Seitsmendal päeval olgu teil püha kokkutulek.^c Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd.^d

26 Uudsevilja päeval,^e nädalatepühal, kui te toote Jehoovale uue saagi roaohvri,^f olgu teil püha kokkutulek.^g Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd.^h **27** Tooge Jehoovale meeldivalõhnaliseks põletusohvriks kaks noort pulli, üks jäär ja seitse aastast jäärtalle.ⁱ **28** Roaohvriks koos nendega tooge õliga segatud peenjahu: tooge seda kolm kümnendikku eefat kummagi pulli kohta, kaks kümnendikku eefat jäära kohta **29** ja kümnendik eefat iga jäärtalle kohta neist seitsmest; **30** samuti tooge üks sikutall, et teie eest lepitust toimetada.^j **31** Ohverdage need lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile. Ohvriloomad olgu veatud.^k

PTK 28

a 3Mo 22:20, 22
5Mo 15:21

b 3Mo 2:1

c 2Mo 13:6

d 2Mo 12:16
3Mo 23:8
5Mo 16:8

e 2Mo 23:16

f 3Mo 23:15, 16

g 2Mo 34:22
5Mo 16:10
Ap 2:1

h 3Mo 23:16, 21

i 3Mo 23:16, 18

j 3Mo 23:16, 19

k 3Mo 1:3

Teine veerg

PTK 29

a 3Mo 23:24, 25

b 4Mo 10:2
L 81:3

c 4Mo 28:11–13

d 4Mo 28:3, 5

e 4Mo 28:6, 7

f 3Mo 16:29

g 3Mo 23:27–31

h 3Mo 1:3
3Mo 22:22
5Mo 15:21
5Mo 17:1

29 Seitsmenda kuu esimesel päeval olgu teil püha kokkutulek. Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd.^a See on päev, kui teil tuleb puhuda trompetit.^b **2** Ohverdage Jehoovale meeldivalõhnaliseks põletusohvriks 1 noor pull, 1 jäär ja 7 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud. **3** Koos nendega tooge roaohvriks õliga segatud peenjahu: tooge seda kolm kümnendikku eefat* pulli kohta, kaks kümnendikku eefat^c jäära kohta **4** ja kümnendik eefat* iga jäärtalle kohta neist seitsmest. **5** Patuohvriks tooge üks sikutall, et teie eest lepitust toimetada. **6** Ohverdage need lisaks igakuisele põletusohvrile ja selle roaohvrile,^c samuti alaliselt toodavale põletusohvrile ja selle roaohvrile^d ning nende juurde kuuluvatele joogiohvritele,^e nagu on ette nähtud. See olgu meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale.

7 Seitsmenda kuu kümnendal päeval olgu teil püha kokkutulek,^f siis tuleb teil alanda oma hinge*. Ärge tehke mitte mingisugust tööd.^g **8** Tooge Jehoovale meeldivalõhnaliseks põletusohvriks 1 noor pull, 1 jäär ja 7 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^h **9** Nende juurde kuulugu roaohver, milleks on õliga segatud peenjahu ja mida tooge kolm kümnendikku eefat pulli kohta, kaks kümnendikku eefat jäära kohta **10** ja kümnendik eefat iga jäärtalle kohta neist seitsmest. **11** Samuti tooge üks sikutall

29:3 *6,6 liitrit. (Vt lisa B14.) #4,4 liitrit. **29:4** *2,2 liitrit. **29:7** *Üldiselt mõistetakse selle all erinevaid enesalgaamise vorme, sealhulgas paastumist.

patuohvriks lisaks lepituspäeva patuohvrile^a ning alaliselt toodavale põletusohvrile ja selle roaohvrile koos nende juurde kuuluvate joogiohvritega.

12 Seitsemenda kuu viieteistkümnendal päeval olgu teil püha kokkutulek. Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd ja pidage seitse päeva Jehoova auks püha.^b **13** Tooge põletusohvriks,^c meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale, 13 noort pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^d **14** Nende juurde kuulugu roaohver, milleks on õliga segatud peenjahu ja mida tooge kolm kümnendikku eefat iga pulli kohta neist kolmeteistkümnest, kaks kümnendikku eefat kummagi jäära kohta neist kahest **15** ja kümnendik eefat iga jäärtalle kohta neist neljateistkümnest. **16** Samuti tooge üks sikutall patuohvriks lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^e

17 Teisel päeval ohverdage 12 noort pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^f **18** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **19** Samuti tooge patuohvriks üks sikutall lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile koos nende joogiohvritega.^g

20 Kolmandal päeval ohverdage 11 pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^h **21** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **22** Samuti tooge patuohvriks

PTK 29

a 3Mo 16:3

b 2Mo 23:16
3Mo 23:
34-36
5Mo 16:13-15
Neh 8:14-18

c Esr 3:4

d 3Mo 22:22
5Mo 17:1

e 4Mo 28:3-8

f 3Mo 22:22
5Mo 17:1

g 4Mo 28:3-8

h 3Mo 22:22
5Mo 17:1

Teine veerg

a 4Mo 28:3-8

b 3Mo 22:22
5Mo 17:1

c 4Mo 28:3-8

d 5Mo 15:21
5Mo 17:1

e 4Mo 28:3-8

f 3Mo 22:22
5Mo 17:1

g 4Mo 28:3-8

h 3Mo 22:22
5Mo 17:1

üks sikk lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^a

23 Neljandal päeval ohverdage 10 pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^b **24** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **25** Samuti tooge patuohvriks üks sikutall lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile, selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^c

26 Viiel päeval ohverdage 9 pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^d **27** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **28** Samuti tooge patuohvriks üks sikk lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^e

29 Kuuel päeval ohverdage 8 pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^f **30** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **31** Samuti tooge patuohvriks üks sikk lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile, selle juurde kuuluvale roaohvrile ja selle joogiohvritele.^g

32 Seitsemendal päeval ohverdage 7 pulli, 2 jäära ja 14 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud.^h **33** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvrid pullide, jäärade ja jäärtallete arvu järgi, nagu on ette nähtud. **34** Samuti tooge patuohvriks üks sikk lisaks alaliselt

toodavale põletusohvrile, selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^a

35 Kaheksandal päeval olgu teil pühalik kokkutulek. Ärge tehke mitte mingisugust rasket tööd.^b **36** Tooge põletusohvriks, meeldivalõhnaliseks tuleohvriks Jehoovale, 1 pull, 1 jää ja 7 aastast jäärtalle, kõik need olgu veatud,^c **37** ning nende juurde kuuluv roaohver ja joogiohvidr pullide, jäärade ja jäärtalade arvu järgi, nagu on ette nähtud. **38** Samuti tooge patuohvriks üks sikk lisaks alaliselt toodavale põletusohvrile ning selle juurde kuuluvale roaohvrile ja joogiohvrile.^d

39 Ohverdage need seatud pühadel^e Jehoovale lisaks oma tootusohvritele^f ja vabatahtlikele ohvritele^g kui põletus-,^h roa-ⁱ joogi-^j ja rahuohvrid.^k **40** Mooses rääkis iisraellastele edasi kõik, mida Jehoova oli teda käskinud.

30 Siis ütles Mooses Iisraeli suguharude peameestele:^l „Nii on Jehoova käskinud. **2** Kui mõni mees tootab^m Jehoovale midagi või annab vandeⁿ millestki loobuda, ei tohi ta oma sõna murda.^o Ta peab täitma kõik, mis ta on tootanud.^p

3 Kui mõni naine, kes on veel noor ja elab isamajas, tootab Jehoovale midagi või annab loobumistootuse **4** ning isa kuuleb tema tootust või loobumistootust ja ei esita mingeid vastuväiteid, siis jäävad kõik tema tootused ja loobumistootused jõusse. **5** Ent kui isa kuuleb, et ta on andnud tootused või loobumistootused, ja keelab tal neid täita, siis ei jää need jõusse. Jehoova andestab talle, sest isa keelas teda.^q

PTK 29
a 4Mo 28:3–8

b 3Mo 23:
36, 39

c 3Mo 22:22
5Mo 17:1

d 4Mo 28:3–8

e 3Mo 23:2
5Mo 16:16

f 5Mo 12:5, 6

g 3Mo 7:16
3Mo 22:21

h 3Mo 1:3

i 3Mo 2:1

j 4Mo 15:5

k 3Mo 3:1

PTK 30
l 2Mo 18:25

m 1Mo 28:
20–22
Koh 11:30, 31

n L 132:1–5

o 5Mo 23:21
L 116:14
L 119:106
Kog 5:4
Mt 5:33

p L 50:14
L 66:13

q 2Mo 20:12

Teine veerg

a Ro 7:2
1Ko 11:3
Ef 5:22

b 1Ko 11:3
1Pe 3:1

c 5Mo 23:21

6 Aga kui ta abiellub ja tal on täita tootus või mõtlematult antud lubadus **7** ning ta mees saab sellest teada ega esita mingeid vastuväiteid samal päeval, mil ta sellest kuuleb, siis jäävad tema antud tootused või loobumistootused jõusse. **8** Ent kui ta mees keelab teda päeval, mil ta sellest kuuleb, siis sellega mees tühistab naise antud tootuse või mõtlematu lubaduse,^a ja Jehoova andestab naisele.

9 Kui aga mõni lesestunud või lahutatud naine annab tootuse, siis jäävad kõik tema antud tootused jõusse.

10 Aga kui naine annab tootuse või loobumistootuse, elades oma mehe majas, **11** ja tema mees kuuleb seda, aga ei esita vastuväiteid ega laida seda maha, siis jäävad kõik naise antud tootused või loobumistootused jõusse. **12** Aga kui mees tühistab naise antud tootuse või loobumistootuse päeval, mil ta sellest kuuleb, ei jää see jõusse.^b Mees on selle tühistanud ja Jehoova andestab naisele. **13** Tema mees peab kinnitama või tühistama iga tema tootuse või vande millestki loobuda ja end salata*. **14** Aga kui päevad mööduvad ja mees ei esita mingeid vastuväiteid, siis kinnitab ta sellega kõik naise antud tootused või loobumistootused. Ta kinnitab need, sest ta ei esitanud vastuväiteid päeval, mil ta kuulis naist neid tootusi andmas. **15** Aga kui mees tühistab need hiljem, mõni aeg pärast seda päeva, mil ta neist kuulis, siis tuleb naise süü mehe peale.^c

30:13 * Võib tõlkida ka „oma hinge alandada“.

16 Need on määrused, mis Jehoova andis Moosesele mehe ja tema naise kohta ning isa ja tema tütre kohta, kes on veel noor ja elab isamajas.

31 Jehoova ütles Moosesele: **2** „Maksa midjanlastele iisraellaste eest kätte.^a Pärast seda lähed sa oma rahva juurde puhkama.”^b

3 Siis Mooses ütles rahvale: „Varustage kõige vajalikuga need mehed enda hulgast, kes lähetsid sõdima Midjani vastu, et Jehoova maksaks nende käe läbi Midjanile kätte. **4** Saatke sõtta 1000 meest igast suguharust, kõigist Iisraeli suguharudest.” **5** Iisraeli tuhandete^c hulgast valitigi 1000 meest igast suguharust, 12000 sõjaks varustatud meest.

6 Mooses läkitas nad sõtta, 1000 meest igast suguharust, ja koos nendega Eleasari poja preester Piinehase,^d kelle käes olid pühad riistad ja trompetid märguande puhumiseks.^e **7** Nad sõdisid Midjani vastu, nagu Jehoova oli Moosest käskinud, ja tapsid kõik mehed. **8** Tapetute hulgas olid ka Midjani kuningad Evi, Rekem, Tsuur, Huur ja Reba – viis Midjani kuningat. Samuti tapsid nad mõõgaga Beori poja Bileami.^f **9** Aga Midjani naised ja lapsed võtsid nad vangid. Iisraellased võtsid rõõvsaagiks kõik nende kodu- ja kariloomad ning kogu nende vara. **10** Nad põletasid maha kõik nende linnad, kus nad elasid, ja kõik nende laagrid. **11** Nad võtsid kaasa kogu sõja- ja rõõvsaagi, nii inimesed kui ka loomad. **12** Siis tõid nad vangid ning rõõv- ja sõjasaagi Moose-

PTK 31

a 4Mo 22:7
4Mo 25:1-3
4Mo 25:17, 18
L 94:1
Jes 1:24
Nah 1:2
1Ko 10:8
Ilm 2:14

b 4Mo 27:12, 13
5Mo 32:48-50

c 4Mo 26:51

d 4Mo 25:7, 8

e 4Mo 10:2, 9

f 4Mo 22:12
2Pe 2:15
Ilm 2:14

Teine veerg

a 4Mo 22:1

b 4Mo 25:17, 18
5Mo 4:3
Jos 22:17

c 4Mo 25:1, 2
Ilm 2:14

d 4Mo 25:9
1Ko 10:8

e 4Mo 31:35

f 4Mo 5:2
4Mo 19:11, 16

g 4Mo 19:20

h 4Mo 19:9

i 4Mo 19:19, 20

4. MOOSESE 30:16–31:24

se ja preester Eleasari ning iisraellaste koguduse juurde, kes olid laagris Moabi kõrbetasandikul^a Jordani ääres Jeeriko lähistel.

13 Mooses, preester Eleasar ning kõik koguduse pealikud läksid laagrist välja neile vastu. **14** Ent Mooses vihastus sõjaretkelt tulnud väeülemate, tuhande- ja sajapealike peale. **15** Ta ütles neile: „Miks te olete kõik naised ellu jätnud? **16** Nemat ju meelitasid Peori juhtumil^b Bileami sõna peale iisraellasi Jehoovale truudust murdma,^c nii et Jehoova kogudust tabas nuhtlus.^d **17** See pärast tapke kõik poeglapsed, samuti tapke kõik naised, kes on mehega maganud. **18** Aga kõik tüdrukud, kes pole mehega maganud, võite ellu jätta.^e **19** Jääge seitsmeks päevaks väljapoole laagrit. Igaüks teie seast, kes on kellegi tapnud, ja igaüks, kes on puudutanud mõnd surnut,^f peab kolmandal ja seitsmendal päeval end puhastama,^g nii teie ise kui ka teie vangid. **20** Puhastage kõik riide- ja nahkesemed ning kõik kitsevillast ja puust tehtud esemed.”

21 Siis ütles preester Eleasar lahingus käinud sõjameestele: „See on määrus, mille Jehoova andis Moosesele: **22** „Kuld, hõbe, vask, raud, tina ja plii – **23** kõik, mis kannatab tuld – laske tulest läbi käia, siis on see puhas. Kuid seda tuleb puhastada ka puhastusveega.^h Aga kõik, mis ei kannata tuld, laske veest läbi käia. **24** Seitsmendal päeval peske oma riided, siis te olete puhtad, ning pärast seda võite tulla laagrisse.”ⁱ

25 Siis Jehoova ütles Moosesele: **26** „Loe kokku röövsaagiks võetu, nii vangistatud inimesed kui ka kõik loomad. Tee seda koos preester Eleasari ja rahva suguvõsade peameestega. **27** Jaga röövsaak kaheks ning jaota see lahingus käinud sõjameeste ja ülejäänud rahva vahel.^a **28** Võta lahingus käinud sõjameestelt Jehoovale andam: üks viiesajast, nii inimestest, veistest, eeslitest kui ka kitsedest ja lammastest. **29** Võta see nende osast ja anna preester Eleasarile kui annetus Jehoovale.^b **30** Iisraellaste osast võta üks viiekümnest, nii inimestest, veistest, eeslitest, kitsedest ja lammastest kui ka igasugustest muudest koduloomadest, ning anna need leviitidele,^c kes täidavad Jehoova telkpühamuga seotud kohustusi.^d“

31 Mooses ja preester Eleasar tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud. **32** Sõjasaak, sõjaretkelt kaasa toodud röövsaak, oli 675 000 kitse ja lammast, **33** 72 000 veist **34** ja 61 000 eeslit. **35** Naisi, kes polnud mehega maganud,^e oli 32 000. **36** Sõjaskäinutele kuuluv osa oli 337 500 kitse ja lammast. **37** Andam Jehoovale neist kitsedest ja lammastest oli 675. **38** Veiseid oli 36 000 ja neist andam Jehoovale oli 72. **39** Eesleid oli 30 500 ja neist andam Jehoovale oli 61. **40** Inimesi oli 16 000 ja neist andam Jehoovale oli 32. **41** Siis andis Mooses selle andami preester Eleasarile kui annetuse Jehoovale,^f nii nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

42 Iisraellastele kuuluv osa, mille Mooses oli eraldanud sõ-

PTK 31

a Jos 22:7, 8
1Sa 30:24b 4Mo 18:
20, 29

c 5Mo 12:19

d 4Mo 3:6, 7
4Mo 18:2, 3
1Aj 23:32

e 4Mo 31:18

f 4Mo 18:8, 19

Teine veerg

a 5Mo 12:19

b 4Mo 3:6, 7
4Mo 18:2, 3
1Aj 23:32

c 4Mo 31:4

d 2Mo 23:27
3Mo 26:7, 8

PTK 32

e 4Mo 26:7

f 4Mo 26:18

g 4Mo 21:32

jaskäinute omast, **43** oli 337 500 kitse ja lammast, **44** 36 000 veist, **45** 30 500 eeslit **46** ja 16 000 inimest. **47** Siis võttis Mooses iisraellastele kuuluvast osast, nii inimestest kui ka loomadest, ühe viiekümnest ja andis need leviitidele,^a kes täitsid Jehoova telkpühamuga seotud kohustusi.^b Mooses tegi täpselt nii, nagu Jehoova oli teda käskinud.

48 Siis väeülemad, kes olid määratud sõjaväe tuhandete üle,^c tuhande- ja sajapealikud, pöördusid Moosese poole **49** ja ütlesid talle: „Sinu sulased on lugenud üle oma alluvuses olevad sõjamehed ning mitte ükski pole puudu.^d **50** See pärast soovib igaüks meist tuua sõjasaagist Jehoovale ohvrianni: kuldesemeid, jalakette, käevõrusid, pitserisõrmuseid, kõrvarõngaid ja muid väärisehteid, et toimetada enda pärast lepitust Jehoova ees.“

51 Nõnda võtsid Mooses ja preester Eleasar neilt vastu kulla, kõik väärisehted. **52** Kulla, mis saadi tuhande- ja sajapealikelt ning annetati Jehoovale, oli kokku 16 750 seeklit*. **53** Iga sõjamees oli võtnud endale röövsaaki. **54** Niisiis võtsid Mooses ja preester Eleasar tuhande- ja sajapealikelt kulla ning töid selle kogudusetelki, et see meenutaks iisraellasi Jehoovale.

32 Ruubenlastel^e ja gaadlastel^f oli väga palju kariloomi ning nad nägid, et Jaaserimaa^g ja Gileadimaa sobivad hästi karjapidamiseks. **2** See pärast läksid gaadlased ja ruubenlased Moosese, preester Eleasari ja koguduse pealike

31:52 * 190 kg. (Vt lisa B14.)

juurde ning ütlesid: **3** „Atarot, Diibon, Jaaser, Nimra, Hesbon,^a Elaale, Sebam, Nebo^b ja Beon^c — **4** kogu see maa, mille Jehoova alistas Iisraeli koguduse ees,^d on hea maa karjapidamiseks ning sinu sulastel on palju karja.”^e **5** Nad ütlesid veel: „Kui me oleme sulle meelepärased, siis antagu see maa sinu sulastele omandiks. Ära vii meid üle Jordani.”

6 Siis ütles Mooses gaadlastele ja ruubenlastele: „Kas teie vennad peavad minema sõtta, kui teie jääte siia? **7** Miks te võtate iisraellastelt julguse minna sellele maa- le, mille Jehoova neile annab? **8** Nii tegid teie isad, kui ma saatsin nad Kaades-Barneast seda maad vaatama.^f **9** Kui nad jõudsid Eskoli vadisse^g ja nägid seda maad, siis võtsid nad Iisraeli rahvalt julguse minna sellele maale, mille Jehoova lubas neile anda.^h **10** Sel päeval süttis Jehoova viha ja ta vandus:ⁱ **11** „Mehed, kes tulid välja Egiptusest, 20-aastased ja vanemad, ei näe seda maad,^j mille kohta ma andsin vande Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile,^k sest nad pole käinud mu järel kogu südamest, **12** välja arvatud kenislase Jefunne poeg Kaaleb^l ja Nuuni poeg Joosua,^m sest nemad on käinud Jehoova järel kogu südamest.”ⁿ **13** Siis süttis Jehoova viha Iisraeli vastu ja ta lasi sel 40 aastat kõrbes ringi rännata,^o kuni sai otsa kogu see põlvkond, kes oli Jehoova silmis kurja teinud.^p **14** Ja nüüd olete teie, te patuste sugu, tõusnud oma isade asemele, õhutades veelgi Jehoova tulist viha Iisraeli vastu! **15** Kui te temast taganete, siis

PTK 32

a 4Mo 21:26

b 4Mo 33:47

c 4Mo 32:

37, 38

d 4Mo 21:

23, 24

5Mo 2:24

e 5Mo 2:35

f 4Mo 13:31

Jos 14:7, 8

g 4Mo 13:23

5Mo 1:24

h 4Mo 13:32

5Mo 1:26-28

i L 95:11

Hes 20:15

Heb 3:18

j 4Mo 14:

29, 30

5Mo 2:14

k 1Mo 13:14, 15

1Mo 26:3

1Mo 28:13

l 4Mo 13:30

m Jos 19:49

n 4Mo 14:24

5Mo 1:34-38

Jos 14:8

o 4Mo 14:33

5Mo 29:5

Jos 5:6

L 95:10

Ap 13:18

p 4Mo 26:

63, 64

5Mo 2:14

1Ko 10:5

Heb 3:17

Teine veerg

a 5Mo 3:18

Jos 4:12

b Jos 22:1, 4

c 4Mo 32:33

Jos 12:1

Jos 13:8

d Jos 4:13

e L 78:55

f Jos 11:23

Jos 18:1

L 44:2

g Jos 22:4, 9

h 5Mo 3:19, 20

Jos 1:14, 15

Jos 13:8

i 4Mo 32:16

4Mo 32:

34-38

j Jos 1:12-14

k Jos 4:12

jätab ta nad veel kauemaks kõrbesse ja te hävitate kogu selle rahva.”

16 Hiljem läksid nad tema juurde tagasi ja ütlesid: „Luba meil ehitada siia kiviaedikud oma kariloomadele ja linnad oma lastele. **17** Me ise aga läheme lahinguvalmilt^a iisraellaste ees, kuni oleme viinud nad nende paika, samal ajal kui meie lapsed elavad kindlustatud linnades, kaitstuna maa elanike eest. **18** Me ei pöördu koju tagasi enne, kui iga iisraellane on saanud kätte oma pärandmaa.^b **19** Meie pärand ei ole teisel pool Jordanit ja kaugemal, kus nendel, vaid meie pärand on Jordanist ida pool.”^c

20 Mooses vastas neile: „Tehke nii: haarake relv sõttamiseks Jehoova ees^d **21** ja minge üle Jordani Jehoova ees. Kui ta on vaenlased ära ajanud^e **22** ja maa on alistatud Jehoova ees,^f siis te võite tagasi pöörduda^g ning te olete vabad süüst Jehoova ja Iisraeli ees. See maa saab Jehoova ees teie omandiks.^h **23** Aga kui te ei tee nõnda, siis te teete patu Jehoova vastu. Sellisel juhul teadke, et teil tuleb oma patu eest vastutust kanda. **24** Ehitage siis linnad oma lastele ja aedikud oma karjadele,ⁱ kuid tehke, mida olete lubanud!”

25 Gaadlased ja ruubenlased ütlesid Moosesele: „Su sulased teevad täpselt nii, nagu meie isand on käskinud. **26** Meie lapsed ja naised ning kariloomad ja kõik meie koduloomad jäävad siia Gileadi linnadesse,^j **27** aga su sulased lähuvad Jehovastatult üle Jordani sõtta Jehoova ees,^k nii nagu meie isand on käskinud.”

28 Mooses andis nende kohta käsu preester Eleasarile ja Nuuni pojale Joosuale ning Iisraeli suguharude suguvõsade peameestele. 29 Mooses ütles neile: „Kui kõik gaadlased ja ruubenlased lähevad koos teiega lahinguvalmilt üle Jordani, et Jehoova ees sõdida, ja te alistate maa, siis andke Gileadi-maa neile omandiks.^a 30 Aga kui nad ei haara relvi ega tule koos teiega, siis peavad nad asuma elama ühes teiega Kaananimaale.”

31 Gaadlased ja ruubenlased kostsid seepeale: „Nagu Jehoova on su sulastele öelnud, nii me teeme. 32 Me haarame Jehoova ees relvad ja läheme üle Jordani Kaananimaale,^b kuid meie pärandmaa jäägu siipoole Jordanit.” 33 Siis andis Mooses gaadlastele, ruubenlastele^c ja Joosepi poja Manasse poolele suguharule^d emorlaste kuninga Siihoni^e kuningriigi ja Baasani kuninga Oogi kuningriigi,^f kogu maa koos selle linnadega, nii suurte linnadega kui ka kõrvaliste piirkondade väikelinnadega.

34 Gaadlased ehitasid üles Diiboni,^g Ataroti,^h Aroeri,ⁱ 35 Atrot-Soofani, Jaaseri,^j Jogbeha,^k Beet-Nimra^l ja Beet-Haarani,^m kindlustatud linnad, ning ehitasid kiviaedikud karjadele. 37 Ruubenlased ehitasid üles Hesboni,ⁿ Elaale,^o Kirjaitaimi,^p 38 Nebo^q ja Baal-Meoniri^r (nende nimed muudeti) ning Sibma. Nad andsid ülesehitatud linnadele uued nimed.

39 Manasse poja Maakiri^s pojad läksid Gileadi, vallutasid selle ja ajasid ära seal elavad emorlased. 40 Mooses andis Gileadi Manasse poja Maakiri poegadele ja need asusid sin-

PTK 32

- a Jos 13:15, 24
- b Jos 4:13
- c 5Mo 3:12
- d Jos 22:7
- e 4Mo 21:23, 24
- 5Mo 2:31
- f 5Mo 3:4
- g 4Mo 33:45
- Jos 13:15, 17
- h 4Mo 32:3, 4
- i 5Mo 2:36
- Jos 12:1, 2
- j 4Mo 21:32
- k Koh 8:11
- l 4Mo 32:3, 4
- m Jos 13:27, 28
- n 4Mo 21:26
- o 4Mo 32:3, 4
- p Jos 13:15, 19
- q 4Mo 32:3, 4
- r Jos 13:15, 17
- s 4Mo 26:29

Teine veerg

- a 5Mo 3:13
- Jos 13:31
- Jos 17:1
- b 5Mo 3:14
- Jos 13:29, 30

PTK 33

- c Jos 24:5
- 1Sa 12:8
- d 2Mo 13:18
- e 2Mo 12:51
- f 4Mo 9:17
- g 1Mo 47:11
- 2Mo 12:37
- h 2Mo 12:2
- 2Mo 13:4
- i 2Mo 12:3, 6
- 5Mo 16:1
- j 2Mo 12:29
- L 78:51
- k 2Mo 12:12
- 2Mo 18:11
- l 2Mo 12:37
- m 2Mo 13:20
- n 2Mo 14:9
- o 2Mo 14:2
- p 2Mo 14:22
- q 2Mo 15:22
- r 2Mo 13:20
- s 2Mo 15:23
- 5Mo 15:27

na elama.^a 41 Manasse poeg Jair vallutas sealsed telkkülad ning nimetas need Havvot-Jairriks^b. 42 Aga Nobah vallutas Kenati ja selle tütarlinnad ning nimetas selle oma nime järgi Nobahiks.

33 Need olid Iisraeli rahva rännakud, kui rahvas läks Moosese ja Aaroni juhtimisel^c väeosade kaupa^d Egiptusemaalt välja.^e 2 Mooses pani Jehoova käsul kirja nende rännakute peatuspaigad. Järgnevalt on kirjas nende rännakud ühest peatuspaigast teise.^f 3 Nad lahkusid Raamsesest^g esimese kuu viieteistkümnendal päeval.^h Paasapühale järgneval päevalⁱ läksid iisrael-lased kõigi egiptlaste silme all maalt vapralt välja. 4 Samal ajal matsid egiptlased kõiki oma esmasündinuid, kelle Jehoova oli nende seas surmanud.^j Jehoova oli mõistnud kohut nende jumalate üle.^k

5 Niisiis lahkusid iisrael-lased Raamsesest ja jäid laagrisse Sukkotti.^l 6 Sukkotist läksid nad Eetamise kõrbe ääres^m ja jäid sinna laagrisse. 7 Eetamist pöördusid nad tagasi Pii-Hahiroti poole, mis on Baal-Sefoni lähedal,ⁿ ning jäid laagrisse Migdoli juurde.^o 8 Pii-Hahirotit läksid nad läbi mere^p kõrbesse, ^q kondisid kolm päeva Eetami^r kõrbes ja jäid laagrisse Maarasse.^s

9 Maarast läksid nad Eelissime. Seal oli 12 allikat ja 70 palmipuud, seepärast jäid nad sinna laagrisse.^s 10 Eelimest läksid nad Punase mere äärde ja jäid sinna laagrisse. 11 Lahkunud Punase mere

32:41 *Nimi Havvot-Jair tähendab „Jairi telkkülad“.

äärest, läksid nad Siini kõrbesse^a ja jäid sinna laagrisse. **12** Siini kõrbest läksid nad Dofkasse ja jäid sinna laagrisse. **13** Mõne aja pärast lahkusid nad Dofkast ja jäid laagrisse Aalusesse. **14** Aalusest läksid nad Refidimi ja jäid sinna laagrisse,^b aga seal polnud rahval joomiseks vett. **15** Refidimist läksid nad Siinai kõrbesse ja jäid sinna laagrisse.^c

16 Siis lahkusid nad Siinai kõrbest ja jäid laagrisse Kibrot-Hattaavasse.^d **17** Kibrot-Hattaavast läksid nad Haserotti ja jäid sinna laagrisse.^e **18** Haserotist läksid nad Ritmasse ja jäid sinna laagrisse. **19** Lahkunud Ritmast, jäid nad laagrisse Rimmon-Peretsisse. **20** Rimmon-Peretsist läksid nad Libnasse ja jäid sinna laagrisse. **21** Mõne aja pärast lahkusid nad Libnast ja jäid laagrisse Rissasse. **22** Rissast läksid nad Kehelatasse ja jäid sinna laagrisse. **23** Lahkunud Kehelatast, jäid nad laagrisse Saafari mäe juurde.

24 Siis nad lahkusid Saafari mäe juurest ja jäid laagrisse Haraadasse. **25** Haraadast läksid nad Makhelotti ja jäid sinna laagrisse. **26** Makhelotist läksid nad Tahatti ja jäid sinna laagrisse.^f **27** Pärast Tahatti jäid nad laagrisse Taarahisse. **28** Taarahist läksid nad Mitkasse ja jäid sinna laagrisse. **29** Mõne aja pärast lahkusid nad Mitkast ja jäid laagrisse Hasmonasse. **30** Lahkunud Hasmonast, jäid nad laagrisse Moserotti. **31** Moserotist läksid nad Bene-Jaakanisse^g ja jäid sinna laagrisse. **32** Bene-Jaakanist läksid nad Hor-Hagidgasse ja jäid sinna laagrisse.

PTK 33

a 2Mo 16:1

b 2Mo 17:1, 8

c 2Mo 18:5

2Mo 19:1, 2

4Mo 1:1

4Mo 3:4

4Mo 9:1

d 4Mo 11:34

5Mo 9:22

e 4Mo 11:35

4Mo 12:16

f 4Mo 9:17

g 5Mo 10:6

Teine veerg

a 5Mo 10:7

b 5Mo 2:8

1Ku 9:26

c 4Mo 20:1

4Mo 27:14

5Mo 32:51

Jos 15:1

d 4Mo 20:22

e 5Mo 10:6

f 4Mo 21:1

g 4Mo 21:4

h 4Mo 21:10

i 1Mo 19:

36, 37

4Mo 21:

11, 13

j 4Mo 32:34

k 4Mo 27:12

5Mo 32:

48, 49

l 5Mo 34:1

m 4Mo 22:1

n 4Mo 25:1

Jos 2:1

33 Lahkunud Hor-Hagidgadist, jäid nad laagrisse Jotbatasse.^a

34 Mõne aja pärast lahkusid nad Jotbatast ja jäid laagrisse Abronasse. **35** Abronast läksid nad Esjon-Geberisse^b ja jäid sinna laagrisse. **36** Pärast Esjon-Geberit jäid nad laagrisse Sini kõrbesse^c Kaadesesse.

37 Mõne aja pärast lahkusid nad Kaadesest ja jäid laagrisse Hoori mäe juurde^d Edomimaa piirile. **38** Preester Aaron läks Jehoova käsul üles Hoori mäele ning ta suri seal. See oli neljakümnendal aastal pärast israellaste lahkumist Egiptusemaalt, viienda kuu esimesel päeval.^e **39** Aaron oli 123-aastane, kui ta Hoori mäel suri.

40 Aradi kuningas,^f kaananlane, kes elas Kaananimaal Negevis, kuulis israellaste tulekust.

41 Mõne aja pärast lahkusid israellased Hoori mäe juurest^g ja jäid laagrisse Salmonasse. **42** Salmonast läksid nad Puunoni ja jäid sinna laagrisse. **43** Puunonist läksid nad Obotti ja jäid sinna laagrisse.^h **44** Lahkunud Obotist, jäid nad laagrisse Ilje-Abarimi Moabi piiril.ⁱ **45** Mõne aja pärast lahkusid nad Ijjimist* ja jäid laagrisse Diibon-Gaadi.^j **46** Pärast Diibon-Gaadi jäid nad laagrisse Almon-Diblataimi. **47** Almon-Diblataimist läksid nad Abarimi mäestikku^k Nebo^l jalamile ja jäid sinna laagrisse. **48** Viimaks lahkusid nad Abarimi mäestikust ja jäid laagrisse Moabi kõrbetasandikule Jordani äärde Jeeriko lähistele.^m **49** Nad olid laagris Jordani ääres Moabi kõrbetasandikul Beet-Jesimotist kuni Aabel-Sittimini.ⁿ

33:45 * Sama mis Ilje-Abarim.

50 Jehoova lausus Moosesele Moabi kõrбетasandikul Jordani ääres Jeeriko lähistel: 51 „Ütle iisraellastele: „Te lähete üle Jordani Kaananimaale.^a 52 Ajage kõik selle maa elanikud enda eest ära ning purustage kõik nende kivi.^b ja metallkujud^c ning hävitage kõik nende ohvripaigad.^d 53 Võtke maa oma valdusse ja elage seal, sest ma annan selle teile.^e 54 Jaotage maa liisuga^f oma suguvõsade vahel ja see saab nende omandiks. Keda on rohkem, nende pärandiosa suurendage, ja keda on vähem, nende pärandiosa vähendage.^g Igaühe pärand olgu seal, kuhu talle liisk langeb. Te saate endale pärandmaa oma isade suguharude järgi.^h

55 Kui te aga ei aja selle maa elanikke enda eest ära,ⁱ siis on need, kelle te alles jätate, teile nagu okas silmas ja astel külje sees ning nad vaevavad teid maal, kus te elate.^j 56 Ja siis teen ma teiega samamoodi, nagu ma kavatsesin teha nendega.”^k

34 Jehoova ütles Moosesele veel: 2 „Anna iisraellastele sellised juhendid: „Kui te lähete Kaananimaale,^l siis saab see maa teile pärandiks, kogu Kaananimaa piirist piirini.^m

3 Teie lõunapiir kulgeb Sini kõrbest piki Edomit. Ida poolt algab lõunapiir Soolamere* otsast.ⁿ 4 Teie piir pöörduv ja möödub Akrabbimi tõusust^o lõuna poolt ning kulgeb edasi Sini; selle lõpp on lõuna pool Kaades-Barnead.^p Seejärel kulgeb see Hasar-Addarisse^q ja sealt edasi Asmonisse. 5 As-

34:3 *St Surumere.

PTK 33

- a Jos 3:17
b 3Mo 26:1
c 3Mo 19:4
5Mo 27:15
d 2Mo 23:24
2Mo 34:
13, 17
5Mo 7:5
5Mo 12:3
e 5Mo 32:8
f Op 16:33
g 4Mo 26:
53, 54
h Jos 15:1
Jos 16:1
Jos 18:11
i Koh 1:21
L 106:34
j 2Mo 23:
31–33
5Mo 7:3, 4
Jos 23:12, 13
Koh 2:2, 3
k 3Mo 18:28
Jos 23:15

PTK 34

- l 1Mo 15:18
1Mo 17:8
m 1Mo 10:19
5Mo 4:38
Jos 1:4
Jos 14:1
Jer 3:19
Ap 17:26
n Jos 15:1, 2
o Koh 1:36
p 4Mo 13:26
4Mo 32:8
q Jos 15:1, 3

Teine veerg

- a 2Mo 23:31
Jos 15:1, 4
b Jos 1:4
Jos 15:12
c 4Mo 33:37
5Mo 32:50
d 4Mo 13:21
2Ku 14:25
e Hes 47:15
f Hes 47:17
g 5Mo 3:16, 17
Jos 11:1, 2
Lu 5:1
Joh 6:1
h Jos 15:1, 2
i 5Mo 8:7–9
j 4Mo 26:55
4Mo 33:54
Jos 14:2
Jos 18:6
Op 16:33
k 4Mo 32:33
5Mo 3:12, 13
Jos 13:8
l 4Mo 32:5, 32

monist pöörduv piir Egiptuse vadiesse ja jookseb kuni mere-ni*.^a

6 Teie läänepiiriks on Suure mere rannik. See olgu teie läänepiir.^b

7 Teie põhjapiir on järgmine. Märgistage see Suurest merest Hoori mäeni.^c 8 Hoori mäest märgistage piir Lebo-Hamati-ni*^d ja piir lõppeb Sedadiga.^e 9 Edasi kulgeb piir Sifronini ja ulatub kuni Haasar-Eenanini.^f See olgu teie põhjapiir.

10 Siis märgistage oma ida-piir Haasar-Eenanist Sefamini. 11 Piir ulatub Sefamist Riblani*, mis on Ainist ida pool, ja laskub sealt alla, kulgedes üle Kinnereti mere^g idaküljes oleva nõlva.^g 12 Piir ulatub Jordanini ja lõppeb Soolamerega.^h See on teie maaⁱ koos seda ümbritsevate piiridega.”

13 Mooses andis iisraellastele niisugused juhtnöörid: „Jaotage see maa omavahel liisuga^j ja see saab teie omandiks, maa, mille Jehoova on käskinud anda üheksale ja poolele suguharule. 14 Ruubenlaste suguharu oma suguvõsade järgi, gaadlaste suguharu oma suguvõsade järgi ja pool Manasse suguharu on juba saanud endale pärandi.^k 15 Need kaks ja pool suguharu on juba saanud endale pärandi Jeeriko lähistel Jordanist idas, päikesetõusu pool.”^l

16 Jehoova ütles Moosesele veel: 17 „Need on mehed,

34:5 *St Suure mereni, Vahemereni. 34:8 *Võib tõlkida ka „Hamati piiri-alani”. 34:11 *Mõeldakse Kaananimaa idapiiril, mitte Hamatimaal asuvat Riblat. ^gTegelikult järv; nimetatakse ka Genneesareti järveks, Galilea mereks ja Tiberiase mereks.

kes jaotavad maa osadeks, mis saavad teie omandiks: preester Eleasar^a ja Nuuni poeg Joo-sua.^b **18** Samuti võtke igast suguharust üks pealik, kes maad teile pärandiosadeks jaotab.^c **19** Need mehed on Juuda suguharust^d Jefunne poeg Kaaleb,^e **20** siimeonlaste suguharust^f Ammihudi poeg Semuel, **21** Benjamini suguharust^g Kisloni poeg Elidad, **22** daanlaste suguharust^h pealik Bukki, Jogli poeg, **23** Joo-sepi poegadestⁱ manasselaste suguharust^j pealik Hannel, Eefodi poeg, **24** ja efraimlaste suguharust^k pealik Kemuel, Siftani poeg, **25** sebulonlaste suguharust^l pealik Elisafan, Parnaki poeg, **26** issaskarlaste suguharust^m pealik Paltiel, Assani poeg, **27** aserlaste suguharustⁿ pealik Ahihud, Selomi poeg, **28** naftalilaste suguharust^o pealik Pedahel, Ammihudi poeg.” **29** Nendele andis Jehoova käsu jaotada Kaananimaa iisraellaste vahel.^p

35 Jehoova jätkas kõnelust Moosesega Moabi kõrbe-tasandikul Jordani ääres^q Jee-riko lähistel, öeldes: **2** „Ütle iisraellastele, et nad annaksid endale kuuluvast pärandist leviitidele elamiseks linnu,^r samuti andku nad leviitidele nende linnade ümber olevad karjamaad.^s **3** Leviidid elagu neis linnades ning karjamaad olgu nende kariloomade, kõigi muude loomade ja majapidamishoonete jaoks. **4** Nende linnade karjamaad, mis te annate leviitidele, ulatugu linnamüürist igas suunas 1000 küünra* kau-

35:4 *445 m. (Vt lisa B14.)

PTK 34

- a 4Mo 3:32
4Mo 20:26
Jos 14:1
b 4Mo 14:38
4Mo 27:18
Jos 19:51
c 4Mo 1:4, 16
d Jos 15:1
e 4Mo 14:30
4Mo 26:65
f Jos 19:1
g Jos 18:11
h Jos 19:40
i 1Mo 46:20
1Mo 48:5
Jos 16:1
j Jos 17:1
k Jos 16:5
l Jos 19:10
m Jos 19:17
n Jos 19:24
o Jos 19:32
p 4Mo 34:18
5Mo 32:8
Jos 19:51
Ap 17:26

PTK 35

- q 4Mo 22:1
4Mo 36:13
r 1Mo 49:7
5Mo 18:1
Jos 14:4
s 3Mo 25:
32-34
Jos 21:3
2Aj 11:14

Teine veerg

- a Jos 20:2,
3, 7, 8
Jos 21:13, 21,
27, 32, 36, 38
b 5Mo 4:42
c Jos 21:3
d 1Mo 49:7
e 4Mo 26:54
4Mo 33:54
f 2Mo 3:8
2Mo 23:23
4Mo 34:2
g 2Mo 21:
12, 13
5Mo 4:42
5Mo 19:4, 5
h 4Mo 35:19
5Mo 19:6
i 5Mo 19:11, 12
Jos 20:5, 9
j 5Mo 4:41-43
k 5Mo 19:8, 9
Jos 20:7
l 2Mo 12:49
3Mo 19:34
4Mo 15:16
m Jos 20:2, 3

4. MOOSESE 34:18-35:15

gusele. **5** Seal mõõtke maad 2000 küünart* ida pool, 2000 küünart lõuna pool, 2000 küünart lääne pool ja 2000 küünart põhja pool, kusjuures linn jäägu keskele. Sellel alal olgu linna karjamaad.

6 Neist linnadest, mis te annate leviitidele, olgu 6 pelgulinnaadeks,^a kuhu saaks põgeneda inimesetapja,^b ning peale selle andke leviitidele veel 42 linna. **7** Andke leviitidele kokku 48 linna koos karjamaadega.^c **8** Linnad, mis te neile annate, on iisraellaste omandist.^d Suuremalt suguharult võtke rohkem ja väiksemalt vähem.^e Iga suguharu andku mõned oma linnad leviitidele olenevalt oma pärandi suurusest.”

9 Jehoova lausub Moosesele veel: **10** „Ütle iisraellastele: „Te lähete üle Jordani Kaananimaale.^f **11** Valige seal endale pelgulinnaadeks ligipäasetavad linnad, kuhu saaks põgeneda inimesetapja, kes on tahtmatult kellegi tapnud.^g **12** Need linnad olgu teile pelgupaigaks veritasuõudja^h eest, et inimesetapja ei sureks, enne kui tema üle on rahva ees kohut mõistetud.ⁱ **13** Need 6 linna, mis te eraldate, olgu teile pelgulinnaadeks. **14** Andke pelgulinnaadeks 3 linna siinpool Jordanit^j ja 3 linna Kaananimaal.^k **15** Need 6 linna olgu pelgupaigaks iisraellastele, samuti nende keskel elavatele muulastele^l ja sisserändajatele, et sinna võiks põgeneda igaüks, kes on tahtmatult kellegi tapnud.^m

35:5 *890 m. Ilmselt oli see ümber linna karjamaadeks eraldatud nelinurkse ala ühe külje pikkus, mille hulka polnud arvatud linna mõõtmeid.

16 Kui keegi lööb teist inimest rauast esemega ja too sureb, siis on lööja mõrvar. Mõrvar tuleb surmata!^a **17** Või kui ta lööb teda kiviga, millega saab tappa, ning too sureb, siis on ta mõrvar. Mõrvar tuleb surmata!^b **18** Või kui ta lööb teda puust esemega, millega saab tappa, ning too sureb, siis on ta mõrvar. Mõrvar tuleb surmata!

19 Mõrvari peab surmama veritasunõudja*. Kui veritasunõudja mõrvariga kokku satub, siis ta surmaku ta. **20** Kui keegi viha pärast tõukab teist inimest või kuritahtlikult* viskab teda millegagi, nii et too sureb,^b **21** või kui ta viha pärast lööb teda käega ja too sureb, siis tuleb lööja surmata. Ta on mõrvar. Veritasunõudja surmaku mõrvar, kui ta temaga kokku satub.

22 Aga kui keegi kogemata, mitte viha pärast, tõukab teist inimest või viskab teda millegagi, olemata kuritahtlik,^c **23** või kui ta ei märka teist ja kukutab tema peale kivi, olemata tema vaenlane ja tahtmata teda vigastada, ning too sureb, **24** siis peab kogudus teo toimepanija ning veritasunõudja vahel nende määruste järgi kohut mõistma.^d **25** Kogudus päästku siis inimesetapja veritasunõudja käest ja saatku ta tagasi pelgulinna, kuhu ta oli põgenenud, ja inimesetapja elagu seal kuni püha õliga võitud^e ülempreestri surmani.

26 Aga kui inimesetapja läheb väljapoole selle pelgulinna piire, kuhu ta oli põgenenud, **27** ning veritasunõudja

35:19 * St tapetu lähim meessoost sugulane. 35:20 * Sõna-sõnalt „varitsedes”.

PTK 35

a 1Mo 9:5
2Mo 21:12
3Mo 24:17
5Mo 19:11, 12

b 2Mo 21:14
5Mo 19:11, 12

c 2Mo 21:12, 13
5Mo 19:4, 5
Jos 20:2, 3

d 4Mo 35:12
Jos 20:4, 5

e 2Mo 29:4, 7

Teine veerg

a Jos 20:6

b 1Mo 9:6
2Mo 20:13

c 5Mo 17:6
5Mo 19:15
Heb 10:28

d 1Mo 9:5
2Mo 21:14
5Mo 19:13

e 1Mo 4:8, 10
L 106:38
Lu 11:50

f 1Mo 9:6

g 2Mo 25:8
3Mo 26:12

PTK 36

h 4Mo 26:29

i 4Mo 26:55
4Mo 33:54

j 4Mo 27:1-7

leiab inimesetapja väljastpoolt pelgulinna piire ja surmab tema, siis ei ole veritasunõudjal veresüüd, **28** sest inimesetapja peab elama oma pelgulinnas kuni ülempreestri surmani. Kuid pärast ülempreestri surma võib ta minna tagasi oma maaomandile.^a **29** Need olgu teile määrusteks, mille alusel kohut mõista põlvest põlve kõigis teie elupaikades.

30 Kui keegi tapab inimese, siis tuleb ta surmata kui mõrvar^b tunnistajate ütluste alusel;^c kuid ühtki hingelist ärgu surmatagu ainult ühe tunnistaja ütluse peale. **31** Mõrvar, kes on surma väärt, tuleb kindlasti surmata – te ei tohi võtta lunastushinda tema elu eest!^d **32** Samuti ei tohi te võtta lunastushinda pelgulinna põgenenu eest, lubades tal minna tagasi elama oma maaomandile enne ülempreestri surma.

33 Te ei tohi rüvetada maad, kus te elate, sest veri rüvetab maad,^e ja sel maal valatud vere eest pole muud lepitust kui üksnes selle valaja veri.^f **34** Te ei tohi rüvetada maad, kus elate teie ja kus elan mina, sest mina, Jehoova, elan Iisraeli rahva keskel.^g

36 Gileadi järeltulijate suguvõsade peamehed (Joosepi poja Manasse poja Maakiri^h poja Gileadi pojad) tulid ning rääkisid Moosese ja pealikega, iisraellaste suguvõsade peameestega. **2** Nad ütlesid: „Jehoova on käskinud mu isandat jaotada maa liisugaⁱ pärandiosadeks iisraellastele ja Jehoova käskis mu isandat anda meie venna Selofhadi pärand tema tütardele.^j **3** Kui

need aga abielluvad meestega mõnest teisest Iisraeli suguharust, võetakse nende pärand ära meie isade pärandist ja lisatakse selle suguharu pärandile, kuhu nad kuuluma hakkavad, nii et see võetakse ära pärandist, mille me liisuga saime. **4** Ja kui saabub Iisraeli rahva vabastusaasta,^a siis lisatakse nende naiste pärand jäädavalt selle suguharu pärandile, kuhu nad siis kuuluvad, nii et nende pärand võetakse ära meie isade suguharu pärandist.”

5 Siis ütles Mooses Jehoova käsul iisraellastele: „Joosepi järeltulijate suguharul on õigus. **6** Jehoova on andnud Selofhadi tütarde kohta sellise küsu: „Nad võivad abielluda, kellega soovivad, kui see mees on mõnest nende isa suguharu suguvõsast. **7** Iisraellaste pärand ei tohi minna ühelt suguharult teisele, nad peavad hoidma

PTK 36

a 3Mo 25:10

Teine veerg

a 1Aj 23:22

b 4Mo 36:6

c 4Mo 27:1

d 4Mo 26:3
4Mo 33:50
4Mo 35:1

oma esiisade suguharu pärandit. **8** Iga tütar, kes on saanud pärandi mõnes Iisraeli suguharus, peab abielluma oma isa suguharust pärit mehega,^a nii et iisraellastele jääks nende esiisade pärand. **9** Pärand ei tohi minna ühelt suguharult teisele, Iisraeli suguharud peavad hoidma oma pärandit.””

10 Selofhadi tütreid tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli Mooset käskinud.^b **11** Selofhadi tütreid^c Mahla, Tirsa, Hoola, Milka ja Noa abiellusidki oma isa vendade poegadega. **12** Nad abiellusid Joosepi poja Manasse suguvõsast pärit meestega, et nende pärand jääks nende isa suguvõsa suguharule.

13 Need on käsud ja õigusnormid, mis Jehoova andis Moosese kaudu iisraellastele Moabi kõrbetasandikul Jordani ääres Jeeriko lähistel.^d

VIIES MOOSESE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Hoorebi mäe juurest lahkumine (1–8)
Pealike ja kohtumõistjate ametissemääramine (9–18)
Nurisemine Kaades-Barneas (19–46)
Iisrael keeldub töötatud maale minemast (26–33)
Kaananimaa vallutamine
ebaõnnestub (41–46)
- 2 38 aastat kõrberännakut (1–23)
Võit Hesboni kuninga Siihoni üle (24–37)
- 3 Võit Baasani kuninga Oogi üle (1–7)
Maa jagamine Jordanist idas (8–20)

- „Ärge kartke neid” (21, 22)
Mooses ei saa töötatud maale (23–29)
- 4 Üleskutse kuulekusele (1–14)
Ärge unustage Jumala tegusid (9)
Jehoova ootab jäägitut pühendumust (15–31)
Pole ühtki teist Jumalat peale Jehoova (32–40)
Pelgulinnad Jordanist idas (41–43)
Seaduse sissejuhatus (44–49)
- 5 Jehoova leping Hoorebi juures (1–5)
Kümne küsu kordamine (6–22)

- Rahvas kardab Siinai mäe juures (23-33)
- 6 Armasta Jehoovat kogu südamest (1-9)
„Kuula, Iisrael!” (4)
Vanemad õpetagu oma lapsi (6, 7)
Ärge unustage Jehoovat (10-15)
Ärge pange Jehoovat proovile (16-19)
Rääkige tulevastele põlvedele (20-25)
- 7 Seitse rahvast tuleb hävitada (1-6)
Miks valiti Iisrael (7-11)
Kuulekus toob õnnistusi (12-26)
- 8 Jehoova õnnistuste meeldetuletamine (1-9)
„Elu ei sõltu üksnes leivast” (3)
Ärge unustage Jehoovat (10-20)
- 9 Miks anti maa Iisraeleile (1-6)
Iisrael vihastab Jehoovat neli korda (7-29)
Kuldvasikas (7-14)
Mooses palub rahva eest (15-21, 25-29)
Rahvas vihastab Jehoovat veel kolm korda (22)
- 10 Uued kivitahvlid (1-11)
Mida Jehoova rahvalt ootab (12-22)
Kartke ja armastage Jehoovat (12)
- 11 Te olete näinud Jehoova suurust (1-7)
Töötatud maa (8-12)
Tasu kuulekuse eest (13-17)
Hoidke Jumala sõnu südames (18-25)
Õnnistus ja needus (26-32)
- 12 Teenige Jumalat paigas, mille ta valib (1-14)
Luba süüa liha, kuid ilma vereta (15-28)
Ärge laske end teistel jumalatel lõksu meelitada (29-32)
- 13 Kuidas kohelda usutaganejaid (1-18)
- 14 Kohatu leinamine (1, 2)
Puhtad ja ebapuhtad toidud (3-21)
Kümnis Jehoovale (22-29)
- 15 Igal seitsmendal aastal kustutatagu võlad (1-6)
Vaeste aitamine (7-11)
Orjade vabastamine iga seitsme aasta tagant (12-18)
Naaskel läbi orja kõrva (16, 17)
- Loomade esmikumid pühendatagu Jehoovale (19-23)
- 16 Paasapäha; hapnemata leibade päha (1-8)
Nädalatepäha (9-12)
Lehtmajadepäha (13-17)
Kohtumõistjate määramine (18-20)
Mida ei tohi kummardada (21, 22)
- 17 Ohvrid olgu veatud (1)
Juhendid usutaganeja kohta (2-7)
Rasked kohtuasjad (8-13)
Juhendid tulevastele kuningatele (14-20)
Kuningas tehku seadusest ärakiri (18)
- 18 Preestrite ja leviitide osa (1-8)
Okultsed kombed keelatud (9-14)
Moosesse-sarnane prohvet (15-19)
Kuidas tunda ära valeprohveteid (20-22)
- 19 Veresüü ja pelgulinnad (1-13)
Piirimärke ei tohi nihutada (14)
Kohtus tunnistamine (15-21)
On vaja kaht või kolme tunnistajat (15)
- 20 Juhendid sõjapidamise kohta (1-20)
Kes on sõjaväeteenistusest vabastatud (5-9)
- 21 Lahendamata tapmisjuhtumid (1-9)
Abiellumine vangistatud naisega (10-14)
Esmasündinu õigused (15-17)
Mässumeelne poeg (18-21)
Posti külge riputatu on neetud (22, 23)
- 22 Ligimese looma tuleb hästi kohelda (1-4)
Vastassugupoole riiete kandmisest (5)
Loomi tuleb hästi kohelda (6, 7)
Katuserinnatis (8)
Mis ei sobi kokku (9-11)
Rõivatutid (12)
Seadusvastane seksuaalkäitumine (13-30)
- 23 Kes ei või kuuluda Jumala kogudusse (1-8)
Laagri puhtus (9-14)
Põgenenud orjad (15, 16)

- Prostitutsioon keelatud (17, 18)
Vahekasu ja töötused (19–23)
Mida möödakäija võib süüa (24, 25)
- 24 Abielu ja lahutus (1–5)
Austus elu vastu (6–9)
Vaestest hoolimine (10–18)
Juhendid järelnõppimise kohta (19–22)
- 25 Juhendid ihunuhtluse kohta (1–3)
Ärge siduge kinni pulli suud (4)
Leviraatabelu (5–10)
Sobimatud võtted (11, 12)
Täpsed kaalud ja mõõdunõud (13–16)
Amalekid tuleb hävitada (17–19)
- 26 Esimeste viljade ohverdamine (1–11)
Teine kümnis (12–15)
Iisrael on Jehoova eriline omand (16–19)
- 27 Seadus tuleb kirjutada kividele (1–10)
Eebali ja Gerisimi mäel (11–14)
Needuste ettelugemine (15–26)
- 28 Õnnistused kuulekuse eest (1–14)
Needused sõnakuulmatuse eest (15–68)
- 29 Leping Iisraeliga Moabimaal (1–13)
Hoiatus sõnakuulmatuse eest (14–29)
Varjatu, avalikuks tehtu (29)
- 30 Jehoova juurde tagasi-
pöördumine (1–10)
Jehoova käsud pole liiga
rasked (11–14)
Valik elu ja surma vahel (15–20)
- 31 Mooses sureb peagi (1–8)
Seadus tuleb ette lugeda (9–13)
Joosua ametisemääramine (14, 15)
Ennustus Iisraeli mässumeelsuse
kohta (16–30)
Laul, mida tuleb Iisraelile
õpetada (19, 22, 30)
- 32 Moosese laul (1–47)
Jehoova on kalju (4)
Iisrael unustab oma kalju (18)
„Kättemaks kuulub mulle” (35)
„Röömutsege, rahvad, koos tema
rahvaga” (43)
Mooses peab surema Nebo
mäel (48–52)
- 33 Mooses õnnistab suguharusid (1–29)
Jehoova „igavesed käsivarred” (27)
- 34 Jehoova näitab Moosesele töötatud
maad (1–4)
Moosese surm (5–12)

1 Mooses kõneles kogu Iisraelile kõrbes Jordani piirkonnas, Sufi lähedal asuval kõrbetasandikul, Paarani, Tofeli, Laabani, Haseroti ja Dii-Saahabi vahel. **2** Mööda Seiri mäestikku viivat teed on Hoorebi juurest Kaades-Barneani^a 11 päevateekonda. **3** Niisiis, neljateistkümnenda aasta^b üheteistkümnenda kuu esimesel päeval rääkis Mooses iisraellastele edasi kõik, mida Jehoova oli tal käskinud neile öelda. **4** See oli pärast seda, kui ta oli alistanud emorlaste kuninga Siihoni,^c kes elas Hesbonis, ja kui ta oli alistanud Edreis Baasani kuninga Oogi,^d kes elas Astarotis.^e **5** Jordani piir-

PTK 1

^a 5Mo 9:23^b 4Mo 32:13

4Mo 33:38

^c 4Mo 21:

23, 24

Jos 12:1, 2

^d 4Mo 21:

33–35

^e Jos 13:8, 12

Teine veerg

^a 5Mo 4:8

5Mo 17:18

Neh 8:7

^b 2Mo 19:1

4Mo 10:

11, 12

^c 1Mo 15:16^d Jos 12:2, 3^e Jos 9:1, 2^f Jos 13:1, 5

1Ku 9:19

^g 1Mo 15:18

konnas Moabimaal asus Mooses seadust^a selgitama. Ta lausus:

6 „Meie Jumal Jehoova ütles meile Hoorebi mägismaal: „Te olete sel mägismaal juba küllalt kaua olnud.”^b **7** Pöörduge ja asuge teele emorlaste^c mägismaale ja kõigi nende naabrite juurde nii Arabas^d,^e mägismaal, Sefelas,^f Negevis^g kui ka rannikualadel.^h Minge kaananlaste maale ja Liibanoni^h ning kuni suure jõeni, Eufratini.^g **8** Vaadake, see maa on teie ees! Minge ja võtke

1:7 *Võib tõlkida ka „kõrbetasandikul”.^a ^bVõib tõlkida ka „madalmaal”; mõeldakse madalamaid mägesid. ^cVõib tõlkida ka „lõunas”. ^dMõeldakse ilmselt Liibanoni mäestikku.

see oma valdusse, maa, mille kohta Jehoova vandus teie isadele Aabrahamile, Iisakile^a ja Jaakobile,^b et ta annab selle neile ja nende järglastele.”^c

9 Ma ütlesin teile tol korral: „Ma ei suuda teid üksinda juhtida ega seda koormat kanda.”^d

10 Teie Jumal Jehoova on teinud teid rohkearvuliseks ja teid on nõnda palju kui taevatähti.^e **11** Jehoova, teie esiisade Jumal, tehku teid veel tuhat korda suuremaks^f ja õnnistagu teid, nagu ta on teile töötanud!^g

12 Aga kuidas ma suudan teid üksinda kanda ja taluda teie tülitsemist? See koorem on mulle liiga raske.^h

13 Valige oma suguharudest tarku, mõistlikke ja kogenud mehi ning ma määrän nad teile peameesteks.”ⁱ

14 Te vastasite mulle: „See, mida sa oled käskinud meil teha, on hea.”

15 Nii ma siis võtsin teie suguharude peamehi, tarku ja kogenud mehi, ning panin nad teid juhtima, määrates nad tuhande-, saja-, viiekümne- ja kümnepealikeks ning ülevaatajateks teie suguharudele.^j

16 Ma andsin tol korral juhtnõõrid teie kohtumõistjatele: „Kui te lahendate tüliküsimust oma vendade vahel, siis mõistke õiglast kohut^k mehe ja tema venna või muulase vahel.”^l

17 Te ei tohi kohtumõistmisel olla erapoolikud!^m Kuulake ühtmoodi ära nii väike kui ka suur.ⁿ Te ei tohi karta inimesi,^o sest te mõistate kohut Jumala nimel.^p

Aga kui mõni asi on teile liiga raske, siis tooge see minu ette ja ma kuulan selle ära.”^q

18 Tol korral andsin ma teile juhendid kõige selle kohta, mis teil tuleb teha.

PTK 1

a 1Mo 26:3

b 1Mo 28:13

c 1Mo 12:7
1Mo 13:14, 15
1Mo 17:1, 7

d 2Mo 18:17, 18

e 1Mo 15:1, 5

2Mo 32:13

4Mo 26:51

5Mo 10:22

f 1Ku 3:8

g 1Mo 12:1-3

1Mo 22:15, 17

1Mo 26:3, 4

2Mo 23:25

h 2Mo 18:17, 18

4Mo 11:11

4Mo 20:3

i 2Mo 18:21

j 2Mo 18:25

k 2Mo 23:8

5Mo 16:18

Joh 7:24

l 2Mo 22:21

3Mo 19:34

3Mo 24:22

m 3Mo 19:15

Ro 2:11

n 2Mo 23:3

o Öp 29:25

p 2Aj 19:6

q 2Mo 18:

25, 26

Teine veerg

a 4Mo 10:12

5Mo 8:14, 15

Jer 2:6

b 4Mo 13:29

c 4Mo 13:26

d 2Mo 23:27

5Mo 1:8

e 4Mo 13:1, 2

f 4Mo 13:3

g 4Mo 13:17

h 4Mo 13:

23-27

i 4Mo 14:1-4

j 4Mo 32:9

Jos 14:7, 8

19 Siis me lahkusime Hoorebi juurest ning rändasime läbi kogu selle suure ja kardetava kõrbe,^a mida te nägite teekonnal emorlaste mägismaale;^b me tegime, nagu meie Jumal Jehoova meid oli käskinud. Lõpuks me jõudsimme Kaades-Barneasse.^c

20 Siis ma ütlesin teile: „Te olete jõudnud emorlaste mägismaale, mille meie Jumal Jehoova meile annab.

21 Teie Jumal Jehoova on andnud selle maa teile. Minge nüüd ja võtke see enda valdusse, nagu teie esiisade Jumal Jehoova on teile öelnud.”^d Äрге kartke ja ärge tundke hirmu!”

22 Siis te pöördusite kõik minu poole ja ütlesite: „Saada me välja mehi, et nad uuriksid seda maad ja tooksid meile sõna, millist teed pidi me peaksime minema ja millised linnad meid ees ootavad.”^e

23 See ettepanek tundus mulle hea ja ma valisin teie hulgast 12 meest, igast suguharust ühe.^f

24 Nad asusidki teele ja läksid üles mägismaale^g ning jõudsid Eskoli vadisse ja uurisid seda.

25 Nad võtsid kaasa selle maa vilju ja töid need meile ning teatasid: „Maa, mille meie Jumal Jehoova meile annab, on hea maa.”^h

26 Aga te keeldusite sinna minemast ja mässasite Jehoova, oma Jumala käsu vastu.ⁱ

27 Te nurisite oma telkides ja ütlesite: „Jehoova vihkab meid ja sellepärast tõi ta meid ära Egiptusemaalt, et anda meid emorlaste kätte ja meid nõnda hävitada.

28 Mis koht see selline on, kuhu me peame minema? Meie vennad on teinud meie südame araks,^j öeldes: „See rahvas on meist vägevam ja pikemat kasvu ning

nende linnad on suured ja taevani kindlustatud.^a Me nägime seal ka anaklasi.”^b

29 Siis ma ütlesin teile: „Ärge kartke ja ärge tundke nende ees hirmu!”^c **30** Teie Jumal Jehoova käib teie ees ja võitleb teie eest,^d nagu ta tegi Egiptuses teie endi silme all.^e **31** Kõrbes te ju nägite, kuidas teie Jumal Jehoova kannab teid nagu mees oma poega kogu teie teekonnal, kuni te jõudsite siia.” **32** Kuid kõigest hoolimata ei uskunud te oma Jumalasse Jehoovasse,^f **33** kes käis rännakul teie ees, et otsida teile laagripaika. Öösel näitas ta teile tules teed, mida te pidite käima, ja päeval pilves.^g

34 Kogu selle aja Jehoova kuulis, mida te räägite, ja ta vihastus ning vandus:^h **35** „Mitte ükski mees sellest kurjast põlvkonnast ei näe seda head maad, mille ma töötasin anda teie isadele,ⁱ **36** välja arvatud Jefunne poeg Kaaleb. Tema näeb seda ja ma annan selle maa, millel ta kõndis, tema- le ja ta poegadele, sest ta on käinud Jehoova järel kogu südamest.^j **37** (Jehoova vihastus teie pärast isegi minu peale ja ütles: „Ka sina ei lähe sinna.”^k **38** Aga Nuuni poeg Joo- sua, kes seisab sinu ees,^l läheb sellele maale.^m Kinnita teda,ⁿ sest tema juhtimisel pärib Iisrael selle maa.”) **39** Ja ka teie lapsed, kes teie sõnul pidid saama rõõvsaagiks,^o ja teie pojad, kes ei oska veel vahet teha heal ja halval, lähevad sinna maale ning ma annan selle

1:38 *Teine võimalik tähendus: „Jumal on teinud ta tugevaks”.

PTK 1

- a 4Mo 13: 28, 33
b 4Mo 13:22 Jos 11:21
c 4Mo 14:9
d 2Mo 14:14 Jos 10:42
e 4Mo 14:22
f L 78:22 L 106:24 Heb 3:16, 19 Ju 5
g 2Mo 13:21 2Mo 40:36 4Mo 10: 33, 34 L 78:14
h 4Mo 14: 28, 35 4Mo 32: 10-12 5Mo 2:14 L 95:11 Heb 3:11
i 4Mo 14: 29, 35 1Ko 10:1, 5 Heb 3:17
j 4Mo 14:24 Jos 14:9
k 4Mo 20:12 4Mo 27: 13, 14 5Mo 3:26 L 106:32
l 2Mo 33:11 4Mo 11:28
m 4Mo 14:38
n 4Mo 27:18 5Mo 31:7 Jos 1:6, 9
o 4Mo 14:3

Teine veerg

- a 4Mo 14: 30, 31
b 4Mo 14:25
c 4Mo 14: 39-45
d 3Mo 26: 14, 17

PTK 2

- e 4Mo 14:25
f 1Mo 27: 39, 40 1Mo 36:8, 9
g 4Mo 20:14 5Mo 23:7
h 2Mo 15:15 2Mo 23:27

neile pärandiks.^a **40** Teie aga pöörduge tagasi ja minge Punase mere teed pidi kõrbe poole.”^b

41 Seepeale te ütlesite mulle: „Me olime Jehoova vastu pattu teinud. Me läheme nüüd üles ja võitleme, nagu meie Jumal Jehoova on meid käskinud.” Siis te kõik võtsite oma sõjarelvad, arvates, et mäeleminek on lihtne.^c **42** Kuid Jehoova lausus mulle: „Ütle neile: „Ärge minge üles ja ärge sõdige, sest mina ei ole teiega!”^d Kui te siiski lähete, saate oma vaenlastelt lüüa.”^e **43** Ma rääkisin teiega, aga te ei kuulanud, vaid mässasite Jehoova käsu vastu ja üritasite jultunult üles mäele minna. **44** Siis emorlased, kes elasid sellel mägismaal, tulid välja teile vastu ja ajasid teid taga nagu mesilased ning sundisid teid põgenema Seiri, kuni Hormani. **45** Te tulite tagasi ja nutsite Jehoova ees, kuid Jehoova ei kuulanud teid ega teinud teist välja. **46** Seepärast te jäitegi nii pikaks ajaks Kaadesesse.

2 Siis me pöördusime ja läksime mööda Punase mere teed kõrbesse, nagu Jehoova oli mind käskinud,^e ja me rändasime pikka aega Seiri mäestiku ümbruses. **2** Viimaks Jehoova ütles mulle: **3** „Te olete juba kaua rännanud selle mäestiku ümbruses. Pöörduge nüüd põhja poole. **4** Ütle rahvale: „Minge edasi mööda oma Seiris^f elavate vendade, Eesavi järeltulijate^g piirimaad. Nemad kardavad teid,^h aga teie olge väga ettevaatlikud. **5** Ärge norige nendega tüli, sest ma ei anna teile nende maast mitte jalatäitki, kuna

Seiri mäestiku olen ma andnud Eesavile.^a **6** Toitu söömiseks ostke neilt raha eest ning teil tuleb maksta ka vee eest, mida te joote.^b **7** Teie Jumal Jehoova on õnnistanud kõiki teie tegusid. Ta teab hästi teie rännakuid selles suures kõrbes. Need 40 aastat on teie Jumal Jehoova olnud koos teiega ja teil pole olnud millestki puudust.”^c **8** Nii me möödusimegi oma vendadest, Eesavi järeltulijatest,^d kes elavad Seiris, hoides eemale Araba teest, Eelastist ja Esjon-Geberist.^e

Seejärel me pöördusime Moabi^f kõrbetele. **9** Siis Jehoova ütles mulle: „Ära nori Moabiga tüli ja ära hakka temaga sõdima, sest ma ei anna tema maast sulle midagi, kuna ma olen andnud Aari* omandiks Loti järeltulijatele.^g **10** [Varem elasid seal emiidid,^h vägev ja arvukas rahvas ning pikakasvuline nagu anaklased. **11** Ka refalasedⁱ olid välimuult nagu anaklased,^j aga moabiidid nimetasid refalasi emiidideks. **12** Seiris elasid enne horiidid,^k kuid Eesavi järeltulijad võtsid nende omandi endale, hävitasid nad ning asusid ise sinna elama.^l Samamoodi teeb Iisrael enda maamandiga, mille Jehoova talle annab.] **13** Minge nüüd ja ületage Seredi vadi.” Nii me ületasimegi Seredi vadi.^m **14** Aega, mis meil kulus rännakuks Kaades-Barneast kuni Seredi vadi ületamiseni, oli 38 aastat. Selleks ajaks oli kogu sõjameeste põlvkond rahva seast hävinud, nii nagu Jehoova oli vandunud.ⁿ **15** Jehoova oli tõstnud

PTK 2

a 5Mo 32:8

Jos 24:4

Ap 17:26

b 4Mo 20:

18, 19

c 5Mo 29:5

Neh 9:21

L 23:1

L 34:9, 10

d 4Mo 20:

20, 21

e 2Aj 8:17

f 4Mo 21:13

Koh 11:17, 18

2Aj 20:10

g 1Mo 19:

36, 37

h 1Mo 14:5

i 5Mo 3:11

1Aj 20:6

j 4Mo 13:

22, 33

k 1Mo 14:6

1Mo 36:20

l 1Mo 27:

39, 40

m 4Mo 21:12

n 4Mo 14:33

4Mo 32:11

5Mo 1:35

L 95:11

Heb 3:18

Ju 5

Teine veerg

a 1Ko 10:1, 5

b 4Mo 26:

63, 64

c 1Mo 19:

36, 38

5Mo 2:9

Koh 11:15

2Aj 20:10

Ap 17:26

d 1Mo 15:

18-20

5Mo 3:11

e 4Mo 13:33

5Mo 9:1, 2

f 1Mo 36:8

g 1Mo 14:6

5Mo 2:12

h 1Mo 10:19

i 1Mo 10:13, 14

j 4Mo 21:13

k 4Mo 21:23

l 2Mo 15:14

2Mo 23:27

5Mo 11:25

Jos 2:9, 10

oma käe nende vastu, et nad rahva seast kaotada, kuni nad kõik olid hävinud.^a

16 Kui kõik need sõjamehed olid ära surnud,^b **17** ütles Jehoova mulle: **18** „Täna lähed sa läbi Moabimaa, see on läbi Aari. **19** Kui sa jõuad ammonlaste juurde, siis ära nori nendega tüli ja ära ärrita neid, sest ma ei anna sulle ammonlaste maast midagi, kuna ma olen andnud selle omandiks Loti järeltulijatele.^c **20** Seda peeti ka refalaste^d maaks. [Varem elasid seal refalased, keda ammonlased nimetasid samsummideks. **21** See oli vägev, arvukas ja pikakasvuline rahvas nagu anaklased,^e kuid Jehoova hävitas nad, nii et ammonlased võtsid nende maa oma valdusse ja asusid ise sinna elama. **22** Sedasama tegi ta Eesavi järeltulijate heaks, kes elavad nüüd Seiris:^f ta hävitas horiidid,^g nii et Eesavi järeltulijad võtsid nende maa endale ning asusid ise sinna elama. Seal elavad nad tänase päevani. **23** Ja mis puutub aviitidesse, siis nemad elasid Gaza^h ümbruses senikaua, kuni Kaftoorilt* tulnud kaftoorlasedⁱ nad hävitasid ja nende elupaigad hõivasid.] **24** Seadke end valmis ja minge läbi Arnoni vadi.^j Ma annan teie kätte emorlase Siihoni,^k Hesboni kuninga. Asuge vallutama tema maad ning alustage temaga sõda. **25** Täna sest alates panen ma teie ees hirmu ja õudust tundma kõik rahvad taeva all, kes teist kuulevad. Neid haarab ärevus ja nad värisevad teie ees.”^l

2:9 *Ilmselt Moabimaa pealinn.

2:23 *St Kreetalt.

26 Siis ma saatsin käskjalad Kedemoti^a kõrbest Hesboni kuninga Siihoni juurde sellise rahusõnumiga:^b **27** „Luba mul oma maast läbi minna. Ma käin üksnes mööda teed ega pööra ei paremale ega vasakule.^c **28** Ma sõõn vaid seda toitu ja joon vaid seda vett, mida sa mulle müüd. Ainult luba mul läbi minna, **29** nagu lubasid Seiris elavad Eesavi järeltulijad ning Aaris elavad moabiidid, kuni ma jõuan üle Jordani maa- le, mille meie Jumal Jehoova meile annab.” **30** Aga Hesboni kuningas Siihon ei lubanud meil läbi minna, sest meie Jumal Jehoova lasi tema meelel kalestuda ja tema südamel kalgistuda,^d et anda ta meie kätte, nagu see praegu ongi.^e

31 Siis Jehoova ütles mulle: „Ma annan sinu kätte Siihoni ja tema maa. Valluta nüüd tema maa!”^f **32** Ja kui Siihon tuli kogu oma rahvaga Jahasse meiega sõdima,^g **33** andis meie Jumal Jehoova ta meie kätte, nii et me alistasime tema, ta pojad ja kogu ta rahva. **34** Me vallutasime kõik ta linnad ning hävitasime nendest nii mehed, naised kui ka lapsed, me ei jätnud kedagi ellu.^h **35** Me võtsime endale ainult kariloomad, samuti võtsime vallutatud linnadest sõjasaaki. **36** Nõnda polnud ükski linn alates Aroeristⁱ Arnoni vadi kaldal ja vadis olevast linnast kuni Gileadini meile vallutamatu. Jehoova, meie Jumal, andis need kõik meie kätte.^j **37** Aga me ei lähenenud ammonlaste maale:^k ei Jabbokiⁱ vadi kaldale ega mägismaa linnadele ega ühelegi muule pai-

PTK 2

a Jos 13:15, 18
Jos 21:8, 37

b 5Mo 20:10

c 4Mo 21:
21, 22

d Ro 9:18

e 4Mo 21:25

f 4Mo 32:33
L 135:10–12g 4Mo 21:
23, 24
Koh 11:20h 5Mo 20:
16, 17i 5Mo 3:12
5Mo 4:47, 48
Jos 13:8, 9

j L 44:3

k 5Mo 3:16
Koh 11:15l 4Mo 21:
23, 24

Teine veerg

PTK 3

a 4Mo 21:
33–35b 4Mo 32:33
5Mo 29:7, 8
Jos 13:29, 30

c 3Mo 27:29

d 3Mo 18:25

e 4Mo 32:33

f Jos 12:1, 2

g 4Mo 21:33

gale, kuhu meie Jumal Jehoova oli keelanud meil minna.

3 Seejärel me pöördusime ja läksime üles mööda Baasani teed. Baasani kuningas Oog tuli kogu oma rahvaga Edreisse meie vastu sõdima.^a **2** Jehoova ütles mulle: „Ära kardada teda, sest ma annan tema, kogu ta rahva ja ta maa sinu kätte. Sa teed temaga niisamuti, nagu sa tegid emorlaste kuninga Siihoniga, kes elas Hesbonis.” **3** Nii andiski meie Jumal Jehoova meie kätte ka Baasani kuninga Oogi ja kogu ta rahva ning me tapsime neid, kuni kogu ta rahvas oli maha löödud. **4** Me vallutasime kõik ta linnad. Polnud ühtegi linna, mida me poleks neilt ära võtnud. Me võtsime neilt 60 linna, kogu Argobi piirkonna, Oogi kuningriigi Baasanis.^b **5** Kõik need linnad olid kindlustatud kõrgete müüride, värvate ja riividega. Peale nende oli veel palju kindlustamata linnu. **6** Kuid me hävitasime need,^c nagu me olime teinud Hesboni kuninga Siihoniga, kui me hävitasime kõik ta linnad ning tapsime nii mehed, naised kui ka lapsed.^d **7** Aga kõik kariloomad ja kogu linnades leiduva vara me võtsime endale. **8** Tol korral me vallutasime nende kahe Jordani piirkonnas valitsenud emorlaste kuninga maa,^e Arnoni vadist Hermoni mäeni^f **9** (siidonlased kutsuvad seda mäe Sirjoniks, aga emorlased Seniirikis), **10** kõik lavamaa linnad, kogu Gileadi ja kogu Baasani kuni Salka ja Edreini,^g Oogi kuningriigi linnad Baasanis. **11** Baasani kuningas Oog oli viimane refalane, kes oli alles jäänud.

Tema surnuraam^a, mis oli tehud rauast^b, on siiani ammonlaste Rabbas. Hariliku künna järgi mõõdetuna on see 9 künart pikk ja 4 künart lai^c. **12** Tol ajal me võtsime enda valdusse selle maa alates Aroerist^a Arnoni vadi ääres, samuti poole Gileadi mägismaast, ning ma andsin sealsed linnad ruubenlastele ja gaadlastele.^b **13** Ülejäänud osa Gileadist ja kogu Baasani, Oogi kuningriigi, andsin ma poolele Manasse suguharule.^c Kogu Argobi piirkonda, mis on Baasani osa, hüüti refalaste maaks.

14 Manasse poeg Jair^d võttis omale kogu Argobi piirkonna^e kuni gesurlaste ja maakatlaste^f piirini ning ta nimetas sealsed Baasani külad enda järgi Havvot-Jairiks^g,^g nagu see on siiani. **15** Maakirile ma andsin Gileadi.^h **16** Ruubenlastele ja gaadlasteleⁱ ma andsin maa Gileadist kuni Arnoni vadini (piiriks on vadi keskosa) ja kuni Jabboki vadini, mis on ammonlaste piiriks, **17** ning Araba, see tähendab Jordani ja selle kalda äärse ala alates Kinnereti merest kuni Araba mere ehk Soolamereni^{*}, mis on allpool Pisgaa nõlvu, maa idaosas.^j

18 Siis ma andsin neile käsu: „Jehoova, teie Jumal, on andnud selle maa teile, et te võtaksite selle enda valdusse. Võtku siis kõik teie vaprad mehed relvad kätte ning mingu oma vendade iisraellaste ees

3:11 *Võib tõlkida ka „sarkofaag“ või „surnukirst“. ^aTeine võimalik tähendus: „mustast basaldist“. ^c4 m pikk ja 1,8 m lai. (Vt lisa B14.) 3:14 *Nimi Havvot-Jair tähendab „Jairi telkkülad“. 3:17 *St Surnumereni.

PTK 3

a 4Mo 32:34

b 4Mo 32:33

c 4Mo 32:39

Jos 13:29-31

1Aj 5:22

d 1Aj 2:23

e 5Mo 3:4

f Jos 13:13

g 4Mo 32:

40, 41

h 4Mo 32:39

Jos 17:1

i 4Mo 32:33

Jos 22:9

j 4Mo 34:

11, 12

Teine veerg

a 4Mo 32:

20-22

b Jos 1:14, 15

Jos 22:4, 8

c 4Mo 11:28

4Mo 14:30

4Mo 27:18

d Jos 10:25

e 2Mo 14:14

2Mo 15:3

5Mo 1:30

5Mo 20:4

Jos 10:42

f 2Mo 15:16

5Mo 11:2

g 2Mo 15:11

2Sa 7:22

1Ku 8:23

L 86:8

Jer 10:6, 7

h 2Mo 3:8

5Mo 1:7

5Mo 11:11, 12

i 4Mo 20:12

4Mo 27:

13, 14

5Mo 4:21

L 106:32

j 4Mo 27:12

k 5Mo 34:1, 4

l 4Mo 27:

18-20

5Mo 1:38

5Mo 31:7

m Jos 1:1, 2

üle jõe.^a **19** Ainult teie naised, lapsed ja kariloomad (ma tean, et teil on palju kariloomi) jäägu neisse linnadesse, mis ma olen teile andnud. **20** Alles pärast seda, kui Jehoova on andnud teie vendadele rahu nagu teilegi ning ka nemad on võtnud oma valdusse maa, mille teie Jumal Jehoova annab neile teisel pool Jordani, pöördub igaüks teist tagasi oma maaomandile, mis ma olen teile andnud.”^b

21 Siis ma andsin Joosuale käsu:^c „Sa oled oma silmaga näinud, mida teie Jumal Jehoova on teinud nende kahe kuninga. Jehoova teeb samamoodi kõigi nende kuningriikidega, kuhu sa lähed.“ **22** Ärge kartke neid, sest teie Jumal Jehoova sõdib ise teie eest!”^e

23 Siis ma anusin Jehoovat: **24** „Oo, kõrgeim valitseja Jehoova! Sa oled näidanud oma teenijale enda suurust ja vägevat kätt.^f Pole ühtki teist jumalat ei taevas ega maa peal, kes teeks selliseid vägevaid tegusid nagu sina.^g **25** Palun luba mul minna ja näha seda head maad, mis on teisel pool Jordani, seda ilusat mägismaad ja Liibanoni.”^h **26** Kuid Jehoova oli teie pärast minu peale ikka veel tulivihaneⁱ ega võtnud mind kuulda. Jehoova hoopis ütles mulle: „Küllalt! Ära mulle sellest enam räägi. **27** Mine üles Pisgaa tippu^j ja vaata lääne, põhja, lõuna ja ida poole ning silmitse seda maad, sest sina üle Jordani ei lähe.“^k **28** Sea Joosua juhiks^l ning julgusta ja kinnita teda, sest tema läheb selle rahva ees üle jõe^m ning tema annab neile püüandiks selle maa, mida sa näed.”

29 Kõik see toimus ajal, kui me elasime orus Beet-Peori lähisel.^a

4 Ja nüüd, Iisrael, kuula neid määrusi ja õigusnorme, mida ma õpetan teid järgima, et te võiksite elada^b ning minna ja võtta oma valdusse maa, mille Jehoova, teie esiisade Jumal, teile annab. **2** Te ei tohi lisada midagi neile sõnadele, mida ma käsin teil täita, ja te ei tohi neist midagi ära võtta,^c vaid pidage kinni oma Jumala Jehoova käskudest, mis ma teile annan.

3 Te nägite oma silmaga, mida Jehoova tegi Peori Baali juhtumil: teie Jumal Jehoova hävitas teie keskel kõik, kes käisid Peori Baali järel.^d

4 Aga teie, kes olete hoidnud tugevalt kinni oma Jumalast Jehoovast, olete täna kõik elus. **5** Ma olen teile selgitanud määrusi ja õigusnorme,^e nagu minu Jumal Jehoova on mind käskinud, et te järgiksite neid sellel maal, mille te oma valdusse võtate. **6** Pidage neist hoolsalt kinni,^f sest siis te olete targad^g ja arukad^h nende rahvaste silmis, kes kõigist neist seadustest kuulevad, nii et nad ütlevad: „See suur rahvas on tõesti tark ja arukas rahvas!”ⁱ **7** Millisele suurele rahvale on nende jumalad nii lähedal kui meie Jumal Jehoova meile, millal me teda ka ei hüüaks?^j **8** Ja millisel suurel rahval on nii õiglased määrused ja õigusnormid, kui on terve see seaduskogu, mille ma täna teile annan?^k

9 Olge siis hoolsad ja vaadake ette, et te ei unustaks kõike seda, mida teie silmad

PTK 3

a 5Mo 4:45, 46
5Mo 34:5, 6

PTK 4

b 3Mo 18:5
c 5Mo 12:32
Op 30:5, 6
Ilm 22:18, 19
d 4Mo 25:5, 9
L 106:28
Ho 9:10
1Ko 10:7, 8
e 3Mo 26:46
4Mo 30:16
4Mo 36:13
5Mo 6:1
f 1Ku 2:3
g L 111:10
h L 119:98, 100
i 1Ku 4:34
1Ku 10:4–7
Tn 1:19, 20
j 2Mo 25:8
3Mo 26:12
5Mo 5:26
2Sa 7:23
k L 147:19, 20

Teine veerg

a 1Mo 18:19
5Mo 6:6, 7
b 2Mo 19:9
c 2Mo 20:20
5Mo 5:29
d Op 22:6
Ef 6:4
e 2Mo 19:18
Heb 12:18, 19
f 5Mo 9:10
g Jes 40:18
Joh 1:18
Joh 4:24
h 2Mo 20:22
i 2Mo 19:5
5Mo 5:2
5Mo 9:9
Heb 9:19, 20
j 2Mo 20:1
2Mo 34:28
5Mo 10:4
k 2Mo 24:12
2Mo 31:18
2Mo 32:19
2Mo 34:1
l 2Mo 20:4
5Mo 27:15
Jes 40:18
Ap 17:29
1Ko 10:14
m 5Mo 5:8
Ro 1:22, 23
n 1Sa 5:4
o 5Mo 17:2, 3
2Ku 17:16
Hes 8:16

5. MOOSESE 3:29–4:19

on näinud, ja et see jääks teie südamesse kõigiks teie elupäeviks. Rääkige sellest kindlasti ka oma lastele ja lastelastele!^a **10** Sel päeval, mil te seisite oma Jumala Jehoova ees Hoorebi juures, ütles Jehoova mulle: „Kogu rahvas minu juurde, et nad kuuleksid mu sõnu^b ja õpiksid mind kartma^c kõigil oma elupäevil maa peal ning õpetaksid ka oma lapsi.”^d

11 Siis te tulite ja seisite mäe jalamil ning mägi põles, nii et leegid tõusid taevani. Seda ümbritses tume pilv ning seal valitses pilkane pimedus.^e **12** Ja Jehoova rääkis teiega tule seest.^f Te küll kuulsite sõnu, kuid mingit kuju te ei näinud,^g oli üksnes hääl.^h

13 Ta tegi teile teatavaks oma lepingu,ⁱ kümme käsku, mida ta käskis teid järgida.^j Aga hiljem kirjutab ta need kahele kivitahtlile.^k **14** Tol korral käskis Jehoova mul selgitada teile määrusi ja õigusnorme, mida teil tuleb järgida sel maal, mille te võtate enda valdusse.

15 Seepärast vaadake ette! Te ei näinud mingit kuju sel päeval, kui Jehoova rääkis teiega Hoorebilt tule seest. **16** Ärge toimige hukatuslikult ega valmistage endale nikerdatud jumalakujusid: ei mehe ega naise kujutist,^l **17** maapealse looma ega taevas lendava linna kujutist,^m **18** maadligi liikuva olendi ega vees elutseva kala kujutist.ⁿ **19** Kui te tõstate oma silmad taeva poole ja näete päikest, kuud ja tähti — kogu taevaväge —, siis ärge laske end eksitada ning ärge kummardage nende ette ega teenige neid.^o Teie Jumal Jehoova on andnud need kõigile

rahvastele taeva all. **20** Teie aga olete need, kelle Jehoova võttis ja tõi välja rauasulatusahjust*, Egiptusest, et te saaksite tema omandrahvaks,^a nagu te nüüd oletegi.

21 Kuid Jehoova vihastas mu peale teie pärast^b ja vandus, et mina ei pääse üle Jordani ega lähe sellele heale maale, mille teie Jumal Jehoova teile pärandiks annab.^c

22 Mina ei lähe üle Jordani,^d sest ma suren siin maal, kuid teie lähete üle ja võtate selle hea maa oma valdusse. **23** Olge siis hoolsad, et te ei unustaks lepingut, mille teie Jumal Jehoova on teiega sõlminud,^e ning ärge tehke endale nikerdatud kuju, mitte mingisugust kujutist, mida teie Jumal Jehoova on teil keelanud teha,^f **24** sest teie Jumal Jehoova on hävitav tuli,^g Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.^h

25 Kui teile sünnivad lapsed ja lapselapsed ning te olete sellel maal juba kaua elanud, aga toimite hukatuslikult ja valmisstate mingi nikerdatud kujuⁱ ja teete kurja oma Jumala Jehoova silmis, solvates teda sellega^j **26** – ma kutsun täna teie vastu tunnistajaks kõik, kes on taevas ja maa peal –, siis te hävitate kiiresti sellelt maalt, mida te lähete teisele poole Jordani enda valdusse võtma. Te ei ela seal kaua, sest teid hävitatakse täielikult.^k **27** Jehoova pilgutab teid rahvaste sekka^l ning teid jääb järele vaid pisut^m nendes maades, kuhu Jehoova teid ajab. **28** Seal te teenite inimeste tehtud puust ja kivist ju-

4:20 *Rauasulatusahi sümboliseerib ränkkrasket rõhumist.

PTK 4

- a 2Mo 19:5
b L 106:32
c 4Mo 20:12
5Mo 31:1, 2
d 5Mo 3:27
e 2Mo 24:3
f 2Mo 20:4
g 2Mo 24:17
5Mo 9:3
Heb 12:29
h 2Mo 20:5
2Mo 34:14
4Mo 25:11
Lu 10:27
i Koh 18:30
2Ku 21:1, 7
j 2Ku 17:16, 17
k 3Mo 18:
24, 28
3Mo 26:
27, 32
l 5Mo 28:64
Neh 1:8
m 5Mo 28:62

Teine veerg

- a 5Mo 28:
15, 36
Jer 16:13
Hes 20:39
b 5Mo 30:1–3
5Mo 30:8–10
1Ku 8:48, 49
2Aj 15:4, 15
Jer 29:13
Jl 2:12
c 2Aj 33:13
Neh 1:9
d 2Mo 34:6
5Mo 30:3
2Aj 30:9
Neh 9:31
Jes 54:7
Jes 55:7
e 3Mo 26:42
f L 44:1
g 5Mo 5:26
h 2Mo 7:3
i 2Mo 15:3
j 2Mo 13:3
k 5Mo 26:8
L 78:43–51
l 2Mo 6:7
m 2Mo 15:11
5Mo 32:39
1Sa 2:2
Jes 45:18
Mr 12:32
n 2Mo 19:18
2Mo 20:22

malaid,^a kes ei näe ega kuule, ei söö ega tunne lõhna.

29 Aga kui te otsite seal oma Jumalat Jehoovat, kui te otsite teda kogu südamest ja hingest, siis te ka leiате tema.^b

30 Kui te siis neil tulevasil päevil suures ahastuses olete ja see kõik on teiega juhtunud, siis te pöördute tagasi oma Jumala Jehoova juurde ja võtate kuulda tema häält,^c **31** sest teie Jumal Jehoova on halastav Jumal.^d Ta ei hülgaga ega hävita teid ega unusta lepingut, mille kohta ta andis vande teie esiisadele.^e

32 Küsige nüüd endiste päevade kohta, mis olid enne teid, alates ajast, mil Jumal lõi inimese maa peale, ning otsige vastuseid taeva äärest ääreni: kas on kunagi juhtunud midagi nii imelist või kas on eales kuulnud midagi sellesarnast?^f

33 Kas on ükski teine rahvas kuulnud Jumala häält tule seest rääkimas, nagu teie seda olete kuulnud, ja siiski jäänud elama?^g **34** Või kas on Jumal kunagi üritanud võtta enesele mõnd rahvast teise rahva keskelt kohtumõistmise, tunnustähtede, imetegude,^h sõja,ⁱ oma võimsa käe^j ja väljasirutatud käsivarre ning hirmuäratavate tegudega,^k nagu teie Jumal Jehoova tegi teie heaks Egiptuses teie endi silme all? **35** Te olete kõike seda ise näinud, et te mõistaksite, et Jehoova on tõeline Jumal,^l pole ühtegi teist peale tema.^m **36** Ta lasi teil kuulda taevast oma häält, et teid noomida, ning ta on näidanud teile maa peal oma suurt tuld ja lasknud teil kuulda tule seest oma sõnu.ⁿ

37 Te olete elus tänu sellele, et ta armastas teie esisid ja valis nende järglased oma rahvaks^a ning tõi teid ise oma suure väega Egiptusest välja. **38** Ta ajas teie eest ära teist suuremad ja vägevamad rahvad, et viia teid nende maale ja anda see teile pärandiks, nagu see juba sünnib.^b **39** Seepärast mõistke nüüd ja pidage meeles, et Jehoova on tõeline Jumal ülal taevas ja all maa peal.^c Ei ole ühtki teist.^d **40** Pidage siis kinni tema määrustest ja käskudest, mis ma teile täna annan, et teil ja teie lastel läheks hästi ning te võiksite kauaks jääda maale, mille teie Jumal Jehoova teile annab.^e

41 Tol korral valis Mooses Jordanist ida pool kolm linna,^f **42** kuhu inimesetapja, kes on tahtmatult tapnud kaasinimese, ilma et oleks teda vihanud,^g võiks põgeneda, et ellu jääda.^h **43** Need linnad on ruubenlastele Beseriⁱ kõrbe lavamaal, gaadlastele Raamoti^j Gileadis ja manasselastele Golan^k Baasani.^l

44 See on seadus,^m mille Mooses Iisraeli rahva ette seadis. **45** Need on meeldetuletused, määrused ja õigusnormid, mis Mooses andis iisraellastele pärast nende väljumist Egiptusest;ⁿ **46** ta tegi seda Jordani piirkonnas, Beet-Peori lähedal asuvas orus,^o emorlaste kuninga Siihoni maal, selle kuninga, kes elas Hesbonis^p ning kelle üle Mooses ja iisraellased pärast Egiptusest lahkumist võidu said.^q **47** Nad võtsid oma valdusse tema ja Baasani kuninga Oogi^r maa, sel-

PTK 4

- a 5Mo 10:15
- L 105:6
- b 2Mo 23:28
- 5Mo 7:1
- 5Mo 9:1
- Jos 3:10
- c 2Aj 20:6
- d Jes 44:6
- e 1Mo 48:3, 4
- f 4Mo 35:14
- g 4Mo 35:22-24
- h 4Mo 35:11, 25
- 5Mo 19:4, 5
- i Jos 21:8, 36
- j Jos 21:8, 38
- k Jos 21:27
- l Jos 20:8, 9
- m 5Mo 17:18
- 5Mo 27:2, 3
- Ga 3:24
- n 3Mo 26:46
- 5Mo 4:1
- o 5Mo 1:5
- 5Mo 3:29
- p 4Mo 21:26
- q 4Mo 21:23, 24
- r 4Mo 21:33
- 5Mo 3:4

Teine veerg

- a 5Mo 2:36
- 5Mo 3:12
- b 5Mo 3:8, 9
- c 5Mo 3:16, 17
- 5Mo 34:1

PTK 5

- d 2Mo 19:5
- Heb 9:19, 20
- e 2Mo 19:9, 18
- Ap 7:38
- f 2Mo 20:19
- Ga 3:19
- g 2Mo 19:16
- h 2Mo 13:3
- 2Mo 20:2
- i 2Mo 20:3-6
- 2Ku 17:35
- j 3Mo 26:1
- 5Mo 4:15, 16
- 5Mo 4:23
- 5Mo 27:15
- Ap 17:29
- k 2Mo 23:24
- 1Ko 10:14
- l 2Mo 34:14
- 5Mo 4:24
- Jes 42:8
- Mt 4:10
- m 2Mo 34:6, 7

le maa, mis kuulus neile kahele emorlaste kuningale, kes elasid Jordanist ida pool, **48** alates Aroerist^a Arnoni vadi kaldal kuni Sioni mäeni, see on Hermonini,^b **49** ja kogu Araba Jordanist ida pool kuni Araba mereni*, mis on allpool Pisgaa^c nõlvu.

5 Siis Mooses kutsus kokku kogu Iisraeli ja ütles: „Kulla nüüd, Iisrael, neid määrusi ja õigusnorme, mis ma täna teatavaks teen, ning õpi neid tundma ja pea neist hoolsalt kinni.

2 Meie Jumal Jehoova sõlmis meiega Hoorebi juures lepingu.^d **3** Jehoova ei sõlminud seda lepingut mitte meie esisaadega, vaid meiega, kes me kõik siin praegu elus oleme. **4** Jehoova rääkis teiega mäe pealt tule seest palgest palgesse.^e

5 Mina seisin tol korral Jehoova ja teie vahel,^f et anda teile edasi Jehoova sõna, sest te kartsite tuld ega läinud üles mäele.^g Ta ütles:

6 „Mina olen Jehoova, su Jumal, kes tõi sind välja Egiptusemaalt, orjusekojast.^h **7** Sul ei tohi olla teisi jumalaid minu kõrval.ⁱ

8 Sa ei tohi teha endale nikerdatud kuju^j ega mistahes kujutist millestki, mis on ülal taevas, all maa peal või vees.

9 Sa ei tohi nende ette kummardada ega lasta end ahvatleda neid teenima,^k sest mina, Jehoova, su Jumal, olen Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.^l Kes mind vihkab ja pattu teeb, selle lapsed langevad kolmanda ja neljanda põlveni mu karistuse alla,^m **10** ent kes mind armastab ja mu käske

4:49 *St Soolamereni ehk Surnumereni.

peab, selle lastele saab tuhandenda põlveni osaks mu truu armastus.

11 Sa ei tohi kasutada Jehoova, oma Jumala nime vääriritul viisil,^a sest kes kasutab tema nime vääriritul viisil, seda ei jäta Jehoova karistamata.^b

12 Pea hingamispäeva, see päev olgu sulle püha, nii nagu Jehoova, su Jumal, on sind käskinud.^c **13** Kuus päeva tee oma töid ja toimetusi,^d **14** kuid seitsmes päev on hingamispäev sinu Jumala Jehoova auks.^e Sa ei tohi teha mingit tööd,^f ei sa ise ega su poeg, tütar, ori, orjatar, su pull, eesel, ükski kariloom ega su linnades elav muulane,^g et su ori ja orjatar võiksid puhata nii nagu sinagi.^h **15** Ära unusta, et sa ise olid ori Egiptusemaal ning et su Jumal Jehoova tõi sind oma võimsa käe ja väljasirutatud käsivarrega sealt välja.ⁱ Seepärast on Jehoova, su Jumal, käskinud sul pidada hingamispäeva.

16 Austa oma isa ja ema,^j nagu Jehoova, su Jumal, on sind käskinud, et sa elaksid kaua ja et sul läheks hästi maal, mille Jehoova, su Jumal, sulle annab.^k

17 Sa ei tohi tappa.^l

18 Sa ei tohi abielu rikku-
da.^m

19 Sa ei tohi varastada.ⁿ

20 Sa ei tohi anda teise inimese kohta valetunnistust.^o

21 Sa ei tohi himustada teise inimese naist.^p Sa ei tohi himustada tema maja ega põldu, orja ega orjatar, pulli ega eesli ega midagi, mis on tema oma.^q

22 Need käsusõnad rääkis Jehoova valjul häälel tervele

PTK 5

- a 2Mo 22:28
3Mo 19:12
b 2Mo 20:7
3Mo 24:16
c 2Mo 16:23
2Mo 20:8–10
2Mo 31:13
d 2Mo 34:21
e 2Mo 16:29
f Neh 13:15
g 2Mo 23:12
h 5Mo 10:17
Ef 6:9
i 2Mo 6:6
5Mo 4:34
j 2Mo 21:15
3Mo 19:3
5Mo 27:16
Op 1:8
Mr 7:10
k 2Mo 20:12
Ef 6:2, 3
l 1Mo 9:6
2Mo 20:13
4Mo 35:20, 21
Mt 5:21
Ro 13:9
m 2Mo 20:14
1Ko 6:18
Heb 13:4
n 2Mo 20:15
3Mo 19:11
Op 30:8, 9
1Ko 6:10
Ef 4:28
o 2Mo 20:16
2Mo 23:1
3Mo 19:16
5Mo 19:16–19
Op 6:16, 19
Op 19:5
p Mt 5:28
q 2Mo 20:17
Lu 12:15
Ro 7:7

Teine veerg

- a 2Mo 19:9, 18
b 2Mo 24:12
2Mo 31:18
5Mo 4:12, 13
c 2Mo 20:18
Heb 12:18, 19
d 2Mo 24:17
e 5Mo 4:33, 36
f 2Mo 20:19
Heb 12:18, 19
g 5Mo 18:16, 17
h 5Mo 10:12
Ii 28:28
Op 1:7
Mt 10:28
1Pe 2:17
i Op 4:4
Op 7:2
Kog 12:13
Jes 48:18
1Jo 5:3
j Lu 19:8, 11
Jk 1:25

teie kogudusele mäe pealt tule seest, tumedast pilvest ja pilkkest pimedusest,^a ega lisanud midagi juurde. Siis ta kirjutas need kahele kivitahvlile ja andis need mulle.^b

23 Niipea kui te olite kuulnud seda häält pimedusest, kui mägi põles tules,^c tulid minu juurde kõik teie suguharude peamehed ja vanemad.

24 Siis te ütlesite: „Jehoova, meie Jumal, on näidanud meile oma auhiilgust ja vägevust ning me oleme kuulnud tema häält tule seest.^d Täna me oleme näinud, et inimene võib jääda ellu, ehkki Jumal temaga räägib.“ **25** Kuid selline suur tuli võib meid ju neelata! Miks peaksime surema? Kui me veel kuuleme Jehoova, oma Jumala häält, siis me küll sureme! **26** Kas on keegi inimestest kuulnud elava Jumala häält tule seest rääkimas, nii nagu meie kuulsime, ja jäänud elama? **27** Mine sina lähemale ja kuula kõike, mida meie Jumal Jehoova ütleb. Ja siis räägi meile kõigest, mida meie Jumal Jehoova sulle ütleb, ning me kuulame ja teeme selle järgi.“^f

28 Jehoova kuulis neid sõnu, mis te mulle rääkisite, ja Jehoova ütles mulle: „Ma olen kuulnud neid sõnu, mis see rahvas sulle rääkis. See kõik on hea, mis nad rääkisid.“^g **29** Oleks neil vaid alati niisugune süda, et nad mind kardaksid^h ja peaksid kõiki mu käske,ⁱ siis läheks neil ja nende lastel alati hästi!^j **30** Mine ja ütle neile: „Minge tagasi oma telkede juurde.“ **31** Aga sina jää siia minu juurde ja ma annan sulle teada kõik need käsud,

määrused ja õigusnormid, mida sul tuleb neile selgitada ja millest nad peavad kinni pidama sel maal, mille ma annan nende valdusse.” **32** Tehke hoolsalt just nii, nagu teie Jumal Jehoova on teid käskinud.^a Te ei tohi pöörata ei paremale ega vasakule,^b **33** vaid käige mööda seda teed, millel teie Jumal Jehoova on teil käskinud käia,^c et te jääksite elama ja teil läheks hästi ning te elaksite kaua sel maal, mille te oma valdusse võtate.^d

6 Need on käsud, määrused ja õigusnormid, mida teie Jumal Jehoova on käskinud mul teile selgitada, et te peaksite neist kinni, kui lähete sellele maale, mille te võtate oma valdusse, **2** nii et te kõik oma elupäevad kardaksite oma Jumalat Jehoovat ning järgiksite kõiki tema määrusi ja käske, mis ma annan teile, teie poegadele ja pojapoegadele,^e ning võiksite kaua elada.^f **3** Kuula nüüd, Iisrael, ja pea neist hoolsalt kinni, et teil läheks hästi ja teid saaks väga palju sel maal, kus voolab piima ja mett, nii nagu Jehoova, teie esiisade Jumal, on teile töotanud.

4 Kuula, Iisrael! Jehoova, meie Jumal Jehoova, on üks ja ainus.^g **5** Armasta Jehoovat, oma Jumalat, kogu südamest ja hingest^h ja kogu oma jõuga!ⁱ **6** Hoia oma südames neid sõnu, mis ma täna sulle annan. **7** Korda neid oma lastele,^j rääkides neist majas istudes, teed käies, magama minnes ja üles tõustes.^k **8** Seo need meeldetuletused oma käe peale ja olgu need laubapaelaks su silmade kohal.^l **9** Kirjuta need

PTK 5

- a 5Mo 6:3, 25
5Mo 8:1
b 5Mo 12:32
Jos 1:7, 8
c 5Mo 10:12
d 5Mo 4:40
5Mo 12:28
Ro 10:5

PTK 6

- e 1Mo 18:19
5Mo 4:9
f Öp 3:1, 2
g 5Mo 5:7
Jes 42:8
Sak 14:9
Mr 12:29, 32
1Ko 8:6
h 5Mo 10:12
5Mo 11:13
5Mo 30:6
Mt 22:37
i Mr 12:30, 33
Lu 10:27
j 1Mo 18:19
5Mo 4:9
Öp 22:6
Ef 6:4
k 5Mo 11:19
l 5Mo 11:18

Teine veerg

- a 1Mo 15:18
b Jos 24:13
L 105:44
c 5Mo 8:10
d Koh 3:7
e 5Mo 10:12
5Mo 13:4
f Lu 4:8
g Jer 12:16
h 2Mo 34:14
i 2Mo 20:5
5Mo 4:24
j 2Mo 32:9, 10
4Mo 25:3
5Mo 11:16, 17
Koh 2:14
k 2Ku 17:18
l Mt 4:7
Lu 4:12
1Ko 10:9
m 2Mo 17:2, 7
L 95:8, 9
Heb 3:8, 9
n 1Mo 15:18
o 2Mo 23:30

5. MOOSESE 5:32–6:19

oma maja uksepiitadele ja linnavärvatele.

10 Kui teie Jumal Jehoova viib teid sellele maale, mille kohta ta vandus teie esiisadele Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile, et ta annab selle teile^a — suured ja ilusad linnad, mida teie pole ehitanud,^b

11 majad täis kõike head, mille nimel teie pole vaeva näinud, veemahutid, mida teie pole raiunud, ning viinamäed ja õlipuud, mida teie pole istutanud —, ning kui te siis olete sõõnud ja tunnete rahulolu,^c

12 siis vaadake, et te ei unustaks Jehoovat,^d kes tõi teid välja Egiptusemaalt, orjusekojast.

13 Kartke oma Jumalat Jehoovat,^e teenige ainult teda^f ja vanduge tema nime juures!^g

14 Ärge käige teiste jumalate järel, mitte ühegi jumala järel, keda teenivad ümberkaudsed rahvad,^h **15** sest teie Jumal Jehoova, kes on teie keskel, on Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.ⁱ Muidu süttib teie Jumala Jehoova viha teie vastu^j ja ta hävitab teid maa pealt.^k

16 Ärge pange oma Jumalat Jehoovat proovile,^l nagu te panite ta proovile Massas.^m

17 Toimige hoolsalt oma Jumala Jehoova käskude, meeldetuletuste ja määruste järgi, nagu ta on käskinud teil teha.

18 Tehke seda, mis on õige ja hea Jehoova silmis, et teil läheks hästi ning te võiksite minna ja võtta oma valdusse selle hea maa, mille kohta Jehoova andis vande teie esiisadele,ⁿ

19 ning ajada enda eest ära kõik oma vaenlased, nii nagu Jehoova on lubanud.^o

20 Kui su poeg sinult tulevikus küsib: „Miks meie Jumal Jehoova andis teile need meeldetuletused, määrused ja õigusnormid?“, **21** siis ütle oma pojale: „Me olime Egiptuses vaarao orjad, aga Jehoova tõi meid oma vägeva käega Egiptusest välja. **22** Me nägime oma silmaga Jehoova suuri ja laastavaid tunnustähti ja imetegusid, mis ta saatis Egiptuse ning vaarao ja tema kodakondsete peale.^a **23** Ta tõi meid sealt välja, et tuua meid siia ja anda meile see maa, nagu ta oli töötanud meie esiisadele.^b **24** Siis Jehoova käskis meil täita kõiki neid määrusi ning karta meie Jumalat Jehoovat, et meil ikka hästi läheks^c ja et me püsiksime elus,^d nagu me senini oleme püsinud. **25** Kui me peame hoolsalt kõiki neid käske, kuuludes oma Jumalale Jehoovale, nagu ta meid on käskinud, siis me käime õiguse teel.”^e

7 Kui teie Jumal Jehoova viib teid maale, kuhu te minemas olete, et see oma valdusse võtta,^f ajab ta teie eest ära suured rahvad:^g hetid, girgaaslased, emorlased,^h kaananlased, perislased, hiivlased ja jebuuslasedⁱ – seitse rahvast, kes on teist suuremad ja vägevamad.^j **2** Teie Jumal Jehoova annab nad teie kätte ja te alisitate nad.^k Te peate nad hävitama.^l Te ei tohi nendega lepingut teha ega nende peale halastada.^m **3** Te ei tohi nendega abielusid sõlmida. Ärge andke oma tütreid nende poegadele ja ärge võtke nende tütreid oma poegadele,ⁿ **4** sest nad ahvatlevad teie pojad teenima teisi jumalaid^o ning siis süttib teie

PTK 6

- a 2Mo 7:3
5Mo 4:34
b 2Mo 13:5
5Mo 1:8
c L 111:10
Õp 14:27
d 3Mo 18:5
5Mo 4:1
Ga 3:12
e Kog 12:13
Ro 10:5

PTK 7

- f 5Mo 31:3
g 2Mo 33:2
Jos 3:10
h 1Mo 15:16
i 1Mo 10:15–17
j 5Mo 20:1
k 4Mo 33:52
l 3Mo 27:29
Jos 6:17
Jos 10:28
m 2Mo 23:32
2Mo 34:15
5Mo 20:16, 17
n Jos 23:12, 13
1Ku 11:1, 2
Esr 9:2
o 2Mo 34:16
1Ku 11:4

Teine veerg

- a 5Mo 6:14, 15
b 2Mo 23:24
2Mo 34:13
c 5Mo 16:21, 22
d 5Mo 7:25
5Mo 12:2, 3
e 2Mo 19:5, 6
5Mo 14:2
Am 3:2
f 5Mo 10:15
g 5Mo 10:22
h 1Mo 22:16, 17
i 2Mo 6:6
2Mo 13:3, 14
j 2Mo 34:6, 7
k Õp 2:22
2Pe 3:7

vastu Jehoova viha ja ta hävitab teid kiiresti.^a

5 Seepärast purustage nende altarid, lõhkuge nende pühad sambad,^b raiuge maha nende pühad tulbad^{*c} ja põletage nende nikerdatud kujud.^d **6** Te olete ju oma Jumala Jehoova püha rahvas. Teid on teie Jumal Jehoova valinud oma rahvaks, enda eriliseks^{*} omandiks kõigi rahvaste hulgast maa peal.^e

7 Jehoova ei kiindunud teise ega valinud teid mitte sellepärast, nagu te oleksite kõigest rahvastest suurim^f (te olete ju kõigest rahvastest väiksem),^g **8** vaid sellepärast, et Jehoova armastab teid ja peab kinni oma vandest, mille ta andis teie esiisadele.^h Seepärast tõi Jehoova teid vägeva käega välja ja lunastas teid orjusekojast,ⁱ vaarao, Egiptuse kuninga käest. **9** Te ju teate, et teie Jumal Jehoova on tõeline Jumal, ustav Jumal, kes peab kinni oma lepingust ja kelle truust armastus ulatub ka tuhandenda põlvni nende puhul, kes teda armastavad ja peavad kinni tema käskudest.^j **10** Aga neile, kes teda vihkavad, maksab ta kätte ja hävitab nad.^k Ta ei viivita, kui tegemist on tema vihkajatega, vaid tasub neile kätte. **11** Seepärast pidage hoolsalt kinni neist käskudest, määrustest ja õigusnormidest, mis ma täna teile annan, ja järgige neid.

12 Kui te panete tähele neid õigusnorme ning peate neist

7:5 *Vt „Sõnaseletusi“, märksõnad „püha samm“ ja „püha tulp“. **7:6** *Võib tõlkida ka „kalliks“.

kinni ja järgite neid, siis peab ka teie Jumal Jehoova kinni oma lepingust ning tema truu armastus jääb teiega, nagu ta vandus teie esiisadele. **13** Ta armastab teid ja õnnistab teid ning teeb teid rohkearvuliseks. Tõesti, ta õnnistab teid palju de lastega^a ja teie maa annab külluslikult saaki, nii teravilja, veini kui ka õli,^b ning teie karjas on rohkesti vasikaid ja tallesid sel maal, mille kohta ta vandus teie esiisadele, et annab selle teile.^c **14** Te olete õnnistatuimad kõigi rahvaste seas.^d Ükski mees ega naine teie keskel pole lastetu ega ole teie kariloomad järglasteta.^e **15** Jehoova võtab teilt ära kõik haigused ega saada teie peale ühtegi neist kohutavatest tõbedest, mida te nägite Egiptuses,^f vaid saadab need kõigi nende peale, kes teid vihkavad. **16** Teil tuleb hävitada kõik rahvad, kelle teie Jumal Jehoova teie kätte annab.^g Ärgu olgu teil neist kahju!^h Te ei tohi teenida nende jumalaid,ⁱ sest see oleks teile püüni-seks!^j

17 Kui te mõtlete oma südames: „Need rahvad on meist suuremad. Kuidas me suudame nad ära ajada?“,^k **18** siis ärge kartke neid.^l Tuletage meelde, mida teie Jumal Jehoova tegi vaarao ja kogu Egiptusega,^m **19** meenutage seda suurt kohutumõistmist, mida teie silmad nägid, tunnustähti ja imetegusidⁿ ning võimsat kätt ja väljasirutatud käsivart, millega teie Jumal Jehoova teid sealt välja tõi.^o Nii teeb teie Jumal Jehoova kõigi rahvastega, keda

PTK 7

- a 3Mo 26:9
b 3Mo 26:4
c 1Mo 13:14, 15
d 5Mo 33:29
L 147:20
e 2Mo 23:26
5Mo 28:11
L 127:3
f 5Mo 28:15, 27
g 5Mo 7:1, 2
5Mo 20:16
Jos 10:28
h 1Mo 15:16
3Mo 18:25
5Mo 9:5
i 2Mo 20:3
j 2Mo 23:33
5Mo 12:30
Koh 2:2, 3
L 106:36
k 4Mo 13:31
l 5Mo 1:29
5Mo 31:6
L 27:1
Jes 41:10
m 2Mo 14:13
n Neh 9:10, 11
Jer 32:20
o 5Mo 4:34

Teine veerg

- a 2Mo 23:28
Jos 3:10
b 2Mo 23:29
5Mo 2:25
Jos 2:9
Jos 24:12
c 4Mo 14:9
d 5Mo 10:17
1Sa 4:7, 8
e 2Mo 23:30
f 5Mo 9:3
g Jos 10:24
Jos 12:1
h 2Mo 17:14
L 9:5
i 5Mo 11:25
Jos 1:5
Ro 8:31
j Jos 11:14
k 5Mo 12:3
1Aj 14:12
l Jes 30:22
m 5Mo 27:15

PTK 8

- n Öp 3:1, 2
o 1Mo 15:18
p 5Mo 2:7

te kardate.^a **20** Teie Jumal Jehoova saadab nende peale musta masenduse*, kuni on hävinud kõik, kes on veel alles jäänud^b ja kes on teie eest peitunud. **21** Ärge kohkuge nende ees, sest teiega on Jehoova,^c teie Jumal, suur ja aukartustäratav Jumal!^d

22 Teie Jumal Jehoova ajab need rahvad teie eest ära vähehaaval.^e Te ei või neid kiiresti hävitada, muidu signeks sinna palju metsloomi ja see tooks teile kahju. **23** Teie Jumal Jehoova annab need rahvad teie kätte ja lööb neid, kuni nad on täielikult hävinud.^f **24** Ta annab nende kuningad teie kätte^g ja te pühite nende nimed taeva alt.^h Keegi ei saa teie vastuⁱ ja te hävitate nad.^j **25** Nende jumalakujud põletage tules.^k Ärge himustage hõbedat ega kulda nende pealt ning ärge võtke seda endale,^l et see ei saaks teile püüniseks. See on järeldus teie Jumalale Jehoovale!^m **26** Te ei tohi tuua sellist järeldust oma majja, et teid enast ei hävitataks nagu seda. Te peate seda ülimalt jällestama ja põlgama, sest see kuulub hävitamisele.

8 Pidage hoolsalt kõiki käske, mis ma täna teile annan, et te võiksite eladaⁿ ja teid saaks palju ning te läheksite ja võtaksite enda valdusse maa, mille kohta Jehoova andis vande teie esiisadele.^o **2** Tuletage meelde seda pikka teekonda, mida teie Jumal Jehoova on lasknud teil kõrbes käia need 40 aastat,^p et õpetada teile alandlikkust ja panna teid

7:20 *Teine võimalik tähendus: „kabuhirmu“.

proovile,^a saamaks teada, mis on teie südames,^b kas te peate tema käske või mitte. **3** Nii ta siis õpetas teile alandlikkust ning lasi teil tunda nälga^c ja toitis teid mannaga,^d mis oli tundmatu nii teile kui ka teie isadele, et te mõistaksite, et inimese elu ei sõltu üksnes leivast, vaid igast sõnast, mida Jehoova ütleb.^e **4** Riided teie seljas ei kulunud ära ning teie jalad ei läinud paiste kõik need 40 aastat.^f **5** Te ju teate hästi, et nii nagu mees noomib oma poega, nii noomis teie Jumal Jehoova teid.^g

6 Pidage siis kinni oma Jumala Jehoova käskudest, käies tema teedel ja kartes teda, **7** sest teie Jumal Jehoova viib teid heale maale:^h maale, mille orutasandikel ja mägismaal vulisevad jõed, allikad ja veelätteid; **8** maale, kus kasvavad nisu, oder, viinapuud, viigipuud ja granaatõunapuud;ⁱ maale, kus on oliiviõli ja mett;^j **9** maale, kus toitu on külluslikult ja teil pole millestki puudus; maale, mille kivides on rauda ja mille mägedest te võite kaevandada vaske.

10 Ja kui te olete sõõnud ja tunnete rahulolu, siis ülistage oma Jumalat Jehoovat selle hea maa eest, mille ta teile on andnud.^k **11** Vaadake, et te ei unusta oma Jumalat Jehoovat ega jäta täitmata tema käsk, õigusnorme ja määrusi, mis ma täna teile annan. **12** Kui te sööte ja tunnete rahulolu, ehitate ilusaid maju ja elate neis,^l **13** kui teie veise- ja lambakarjad paljunevad jõudsalt, teie hobeda- ja kullavarud kasvavad ning teil on kõike

PTK 8

a 2Mo 16:4
2Mo 20:20

b 5Mo 13:3
Õp 17:3

c 2Mo 16:3

d 2Mo 16:31
L 78:24

e Mt 4:4

f 5Mo 29:5
Neh 9:21

g Õp 3:12
1Ko 11:32
Heb 12:5-7
Ilm 3:19

h 2Mo 3:8
3Mo 26:4
5Mo 11:11, 12

i 4Mo 13:23

j Hes 20:6

k 5Mo 6:10-12

l Ho 13:6

Teine veerg

a 5Mo 9:4
5Mo 32:15

b L 106:21

c 5Mo 1:19
Jer 2:6

d 4Mo 20:11

e 2Mo 16:35

f 5Mo 8:2

g Heb 12:11

h Ho 12:8

i L 127:1
Ho 2:8

j 5Mo 7:12

k 5Mo 4:25, 26
5Mo 30:
17, 18
Jos 23:12, 13

l Tn 9:11, 12

PTK 9

m Jos 4:19

n 5Mo 7:1

o 4Mo 13:28

p 4Mo 13:33

q 5Mo 1:30
5Mo 20:4
5Mo 31:3

külluslikult, **14** siis ärgu minu teie süda uhkust täis,^a nii et te unustate oma Jumala Jehoova, kes tõi teid välja Egiptusemaalt, orjusekojast.^b **15** Ta juhtis teid läbi suure ja hirmuäratava kõrbe,^c kus on mürkmaod ja skorpionid ning veutu kõrbenud pinnas. Ta andis teile vett ränikivikaljust^d **16** ja toitis teid kõrbes mannaga,^e mida teie isad polnud tundnud, et õpetada teile alandlikkust^f ja panna teid proovile, et see oleks teile kasuks tulevikus.^g **17** Kui te aga mõtlete oma südames: „Ma olen omaenda jõu ja oma käe rammuga soetanud selle rikkuse”,^h **18** siis tuletagemeelde, et teie Jumal Jehoova on see, kes annab teile jõu rikkuse soetamiseks,ⁱ et pidada kinni oma lepingust, mille ta tegi teie esiisadega, andes neile vande, ja mida ta peab siimaani.^j

19 Kui te aga unustate oma Jumala Jehoova ja käite teiste jumalate järel ning teenite neid ja kummardate nende ette, siis – ma hoiatan teid! – te tõesti hukkute.^k **20** Te hukkute samamoodi nagu need rahvad, kelle Jehoova teie ees hävitab, sest te pole kuulnud Jehoova, oma Jumala häält.^l

9 Kuula, Iisrael! Te lähete nüüd üle Jordani,^m et alistada endast suuremad ja vägevamad rahvad,ⁿ suured ja taevani kindlustatud linnad,^o **2** suur ja pikakasuline rahvas, anaklased,^p kelle kohta te teate ja olete kuulnud öeldavat: „Kes suudaks vastu seista Anaki poegadele!” **3** Teadke siis nüüd, et teie Jumal Jehoova lähleb teie ees.^q Tema on hävitav

tuli^a ja ta purustab nad. Ta alistas nad teie ees ning te ajate nad kiiresti ära ja teete neile lõpu, nagu Jehoova on teile töötanud.^b

4 Kui teie Jumal Jehoova ajab nad teie eest minema, siis ärge mõelge oma südames: „Sellepärast et ma olen nii õige, on Jehoova toonud mind siia seda maad oma valdusse võtma.”^c Hoopis nende rahvaste kurjuse pärast^d ajab Jehoova nad teie eest ära. **5** Mitte sellepärast, et te oleksite õiged ja ausa südamega, ei lähe te nende maad endale võtma, vaid nende rahvaste kurjuse pärast ajab teie Jumal Jehoova nad teie eest ära^e ning ka sellepärast, et pidada kinni oma vandest, mille Jehoova andis teie esiisadele Aabrahamile,^f Iisakile^g ja Jaakobile.^h **6** Teadke siis, et mitte teie õiguse pärast ei anna teie Jumal Jehoova seda head maad teie valdusse — te olete ju kangekaelne rahvas.ⁱ

7 Tuletage meelde ja ärge kunagi unustage, kuidas te kõrbes omustate Jehoovat vihastasite.^j Te olete mässanud Jehoova vastu alates päevast, mil te lahkusite Egiptusemaalt, kuni siia tulekuni.^k **8** Isegi Hoorebi juures te vihastasite Jehoovat, ja Jehoova sai teie peale nii vihaseks, et oli valmis teid hävitama.^l **9** Kui ma läksin üles mäele, et võtta vastu kivitahvlid,^m selle lepingu tahvlid, mille Jehoova teiega sõlmis,ⁿ siis jäin ma mäele 40 päevaks ja 40 ööks^o leiba söömata ja vett joomata. **10** Jehoova andis mulle need kaks kivitahvlit, millele ta oma

PTK 9

- a 5Mo 4:24
Heb 12:29
b 2Mo 23:31
5Mo 7:23, 24
c 5Mo 7:7, 8
Hes 36:22
d 1Mo 15:16
5Mo 12:31
5Mo 18:9, 12
e 3Mo 18:25
f 1Mo 13:14, 15
1Mo 17:1, 8
g 1Mo 26:3
h 1Mo 28:13
i 2Mo 34:9
L 78:8
j 5Mo 9:22
L 78:40
Heb 3:16
k 2Mo 17:2
4Mo 11:4
4Mo 16:1, 2
4Mo 25:2, 3
5Mo 31:27
l 2Mo 32:4, 10
m 2Mo 24:12
2Mo 31:18
2Mo 32:16
n 2Mo 24:7
o 2Mo 24:18

Teine veerg

- a 2Mo 19:19
5Mo 4:10-13
b 2Mo 32:7
c 2Mo 32:4
d 2Mo 32:9
e 2Mo 32:10
f 2Mo 19:18
g 2Mo 32:15
h 2Mo 20:3, 4
i 2Mo 32:19
j 2Mo 34:28
k 2Mo 32:10

sõrmega oli kirjutanud. Nendel olid kirjas kõik need sõnad, mis Jehoova rääkis teile mäelt tuleseest tol päeval, mil te seal kogunesite.^a **11** Nende 40 päeva ja 40 öö lõppedes andis Jehoova mulle need kaks kivitahvlit, lepingutahvlit, **12** ja Jehoova ütles mulle: „Tõuse ja mine ruttu alla, sest su rahvas, kelle sa töid Egiptusest välja, on toimunud hukatuslikult.^b Juba on nad pöördunud kõrvale teelt, millel ma käskisin neil käia, ja valanud endale metallist kuju.”^c **13** Siis Jehoova ütles mulle: „Ma olen näinud seda rahvast ja ta on tõesti kangekaelne.”^d **14** Ära hoiä mind tagasi! Ma hävitän ta ning pühin tema nime taeva alt, aga sinust teen ma vägevama ja arvukama rahva kui see.”^e

15 Seejärel ma pöördusin ja läksin mäelt alla, mägi aga põles tules,^f ning mul oli kaasas kaks lepingutahvlit, teine teises käes.^g **16** Siis ma nägin, et te olite oma Jumala Jehoova vastu pattu teinud. Te olite valanud endale metallist vasika. Te olite kiiresti pöördunud kõrvale teelt, millel Jehoova oli käskinud teil käia.^h **17** Ma võtsin need kaks tahvlit käte vahele, viskasin maha ja lõin teie silme ees puruks.ⁱ **18** Siis ma langesin silmili Jehoova ette 40 päevaks ja 40 ööks nagu eelmiselgi korral. Ma ei söönud leiba ega joonud vett^j kõigi nende pattude pärast, millega te olite Jehoovat solvanud, kui olite tema silmis kurja teinud. **19** Ma olin hirmul selle suure viha pärast, mis Jehooval oli teie vastu^k ja mille tõttu ta oli valmis teid hävitama.

Kuid Jehoova võttis mind kuulda selgi korral.^a

20 Jehoova sai Aaroni peale nii vihaseks, et oli valmis teda hävitama,^b ent ma palusin tookord ka Aaroni eest. **21** Siis ma võtsin vasika,^c mille valmistamisega te olite pattu teinud, põletasin selle tules, purustasin tolmpreeneks ning heitsin jökke, mis mäelt alla voolas.^d

22 Te vihastasite Jehoovat ka Tabeeras,^e Massas^f ja Kibrot-Hattaavas.^g **23** Kui Jehoova teid Kaades-Barneast^h teele läkitas, öeldes: „Minge ja võtke enda valdusse see maa, mille ma teile annan!”, siis te mäsasite taas oma Jumala Jehoova käsu vastuⁱ ning ei uskunud temasse^j ega kuuletunud talle. **24** Te olete mässanud Jehoova vastu kogu selle aja, mis ma olen teid tundnud.

25 Nii ma siis olin Jehoova ees silmili maas 40 päeva ja 40 ööd,^k sest Jehoova oli lubanud teid hävitada. **26** Ma anusin Jehoovat: „Oo, kõrgeim valitseja Jehoova, ära hävita oma rahvast! See on su omandarahvas,^l kelle sa oled lunastanud oma ülevusega ja toonud vägeva käega Egiptusest välja.^m **27** Tuleta meelde oma teenijaid Aabrahami, Iisakit ja Jaakobit.ⁿ Ära pane tähele selle rahva kangekaelsust, nende kurjust ja pattu,^o **28** et sellel maal, kust sa meid välja oled toonud, ei öeldaks: „Jehoova ei suutnud viia neid maale, mille ta oli töötanud neile anda, ja ta vihkas neid, seepärast viis ta nad välja kõrbesse, et nad seal surmata.”^p **29** See on ju sinu rahvas, su omandarahvas,^q kelle sa töid välja oma võimsa käe ja väljasirutatud käsivarrega.”^r

PTK 9

- a 2Mo 32:11, 14
L 106:23
b 2Mo 32:2, 21
c 2Mo 32:4
d 2Mo 32:20
e 4Mo 11:3
f 2Mo 17:7
g 4Mo 11:4, 34
h 4Mo 13:26
i 4Mo 14:3, 4
j 5Mo 1:32
L 106:24, 25
Heb 3:19
k 2Mo 34:28
l 2Mo 19:5
L 135:4
m 2Mo 32:11
n 2Mo 3:6
2Mo 6:8
5Mo 9:5
o 2Mo 32:31, 32
p 2Mo 32:12
4Mo 14:15, 16
q 1Ku 8:51
Neh 1:10
r 2Mo 6:6
5Mo 4:20, 34

Teine veerg

PTK 10

- a 2Mo 34:1
b 2Mo 34:4
c 2Mo 32:15
d 2Mo 20:1
2Mo 34:28
5Mo 4:13
e 5Mo 4:36
5Mo 5:4
f 2Mo 19:17
5Mo 5:22
g 2Mo 34:29
h 4Mo 20:23, 24
4Mo 33:31, 38
i 4Mo 20:28
j 4Mo 33:33
k 4Mo 1:50
4Mo 3:6
4Mo 8:14
l 4Mo 3:30, 31
m 4Mo 6:23–27
5Mo 21:5
2Aj 30:27
n 4Mo 18:20, 24
5Mo 18:1
o 2Mo 24:18
2Mo 34:28
p 2Mo 32:14

10 Tol korral Jehoova ütles mulle: „Raiu endale kaks kivitahvlit, esimeste sarnased,^a ja tule üles mäele minu juurde. Samuti tee endale puust laegas. **2** Mina kirjutan tahvlitele sõnad, mis olid esimestel tahvlitel, mis sa purustasid, ja sina pane need tahvlid laekasse.” **3** Nii ma tegingi akaatsiapuust laeka ja raiusin kaks kivitahvlit, esimeste sarnased, ning läksin üles mäele, kaks tahvlit käes.^b **4** Siis Jehoova kirjutas tahvlitele samad sõnad, mis ta oli kirjutanud eelmistelegi:^c kümme käsku,^d mis ta oli teile andnud mäelt tule seest^e tol päeval, mil te seal kogunesite.^f Seejärel andis Jehoova need mulle. **5** Ma tulin mäelt alla^g ning panin tahvlid enda tehtud laekasse hoiule, nagu Jehoova oli käskinud.

6 Israellased läksid Beerot-Bene-Jaakanist Mooserasse. Seal suri Aaron ja ta maeti sinna.^h Tema asemel sai preestriks ta poeg Eleasar.ⁱ **7** Seal läks rahvas Gudgodasse ning Gudgodast Jotbatasse,^j vulisevate jõgede maale.

8 Tol ajal eraldas Jehoova Leevi suguharu teistest,^k panes leviidid kandma Jehoova lepingulaegast^l ja seisma Jehoova ees, et nad teda teeniks ja tema nimel õnnistaksid,^m nagu nad teevad tänini. **9** Seepärast pole Leevil osa ega pärandit oma vendade keskel. Tema pärand on Jehoova, nagu teie Jumal Jehoova on talle öelnud.ⁿ **10** Mina aga jäin mäele nagu esimeselgi korral 40 päevaks ja 40 ööks^o ning Jehoova võttis mind kuulda ka seekord.^p Jehoova ei tahtnud teid hävitada. **11** Siis Jehoova

va ütles mulle: „Mine rahva etteotsa ja valmistu lahkuma, et nad võiksid minna ja võtta enda valdusse maa, mille kohta ma andsin vande nende esisadele, et annan selle neile.”^a

12 Nüüd, Iisrael, mida ootab su Jumal Jehoova sinult muud,^b kui et sa kardaksid Jehoovat, oma Jumalat,^c käiksid kõigil tema teedel,^d armastaksid teda ning teeniksid oma Jumalat Jehoovat kogu südamest ja hingest^e **13** ning täidaksid Jehoova käse ja määrusi, mis ma täna sulle annan, et sul hästi läheks?^f **14** Teie Jumalale Jehoovale kuulub taevas, kogu taevaavarus, ning maa ja kõik, mis seal on.^g **15** Kuid üksnes teie esiisadesse kiindus Jehoova ja armastas neid, ning ta on valinud kõigi rahvaste hulgast välja just teid, nende järglasi,^h nagu see praegu ongi. **16** Puhastage nüüd oma süda^{*i} ja ärge olge enam kangekaelased!^j **17** Teie Jumal Jehoova on jumalate Jumal^k ja isanda te isand, suur, võimas ja aukartustäratav Jumal, kes ei kohtle kedagi erapoolikult^l ja keda ei saa ära osta. **18** Ta mõistab õigust orvule^m ja lesele^m ning armastab muulast,ⁿ andes talle toitu ja kehakatet. **19** Armastage siis teiegi muulast, sest te ise olite muulased Egiptusemaal.^o

20 Kartke oma Jumalat Jehoovat, teenige teda,^p hoidke tema ligi ja vanduge tema nime juures! **21** Ülistage teda!^q Tema on teie Jumal, kes on teinud teie heaks kõik need

10:16 *Sõna-sõnalt „lõigake ümber oma südame eesnahk”. **10:18** *Võib tõlkida ka „isata lapsele”.

PTK 10

a 1Mo 15:18

b Mi 6:8

c 5Mo 5:29

d 5Mo 5:33

Jos 22:5

e 5Mo 6:5

Lu 10:27

f 5Mo 6:24

g 1Aj 29:11

L 24:1

L 115:16

h 5Mo 4:37

i 5Mo 30:6

j 2Mo 34:9

5Mo 9:6

5Mo 31:27

k 2Mo 18:11

2Aj 2:5

L 97:9

l Ap 10:34

Ro 2:11

m L 6:8;5

Jk 1:27

n 3Mo 19:10

5Mo 24:14

L 146:9

o 2Mo 22:21

3Mo 19:34

p Lu 4:8

q 2Mo 15:2

Ilm 19:6

a 2Sa 7:23

b 1Mo 46:27

2Mo 1:5

Ap 7:14

c 1Mo 15:1, 5

PTK 11

d 5Mo 6:5

5Mo 10:12

Mr 12:30

e 5Mo 8:5

Heb 12:6

f 5Mo 5:24

5Mo 9:26

g 2Mo 13:3

h 5Mo 4:34

i 2Mo 14:

23, 28

Heb 11:29

j 4Mo 16:1, 32

k 5Mo 4:40

Op 3:1, 2

5. MOOSESE 10:12-11:9

suured ja aukartustäratavad teod, mida teie endi silmad on näinud.^a **22** Teie esiisad läksid Egiptusse seitsmekümnekesi^b ja nüüd on teie Jumal Jehoova teinud teid nii arvukaks, nagu on taevatähti.^c

11 Armastage Jehoovat, oma Jumalat,^d täitke alati oma kohustusi tema ees ning pidage kinni tema määrustest, õigusnormidest ja käskudest! **2** Ma räägin täna just teiega, mitte teie poegade, kes pole saanud tunda ega näha teie Jumala Jehoova manitsust,^e tema suurst^f ega võimsat kätt^g ja väljasirutatud käsivart. **3** Nemat pole näinud neid imetegusid ja kõike muud, mis ta tegi Egiptuses vaaraole, Egiptuse kuningale, ja kogu tema maale,^h

4 ega seda, mis ta tegi Egiptuse sõjaväele, vaarao hobustele ja sõjavankritele, mille uputasid Punase mere veed, kui egiptlased teid taga ajasid ning Jehoova nad alatiseks hävitas.ⁱ **5** Nemat pole näinud, mis ta kõrbes teie heaks tegi, kuni te jõudsite siia paika, **6** ega seda, mis ta tegi Daatanile ja Abiramile, Ruubeni poja Eliabi poegadele, kui maa avanes ja neelas kogu Iisraeli silme all nemad, nende pered, telgid ja kõik, kes nende juures olid.^j **7** Seevastu teie silmad on näinud kõiki neid suuri tegusid, mis Jehoova tegi.

8 Pidage kinni kõigist neist käskudest, mis ma täna teile annan, et te saaksite tugevaks, läheksite sellele maale ja võtaksite selle oma valdusse **9** ning et te võiksite kaua elada^k sel maal, mille Jehoova on töötanud anda teie esiisadele ja

nende järglastele,^a maal, kus voolab piima ja mett.^b

10 Maa, mida te lähete oma valdusse võtma, ei ole nagu Egiptusemaa, kust te tulite, kus te külvasite oma seemet ja mida te vaevaga kastsite* nagu aiamaad. **11** See maa, mida te lähete oma valdusse võtma, on mägede ja orutasandike maa,^c mis joob taevavett^d **12** ning mille eest hoolitseb teie Jumal Jehoova. Teie Jumala Jehoova silmad jälgivad seda kogu aeg, aasta ringi.

13 Kui te hoolsalt kuuletute käskudele, mis ma täna teile annan, ja armastate oma Jumalat Jehoovat ning teenite teda kogu südamest ja hingest,^e **14** siis ta* annab teie maale vihma õigel ajal, sügisvihma ja kevadvihma, ning te kogute kokku oma teravilja ning veini- ja õlisaagi.^f **15** Ta annab väljadel rohtu teie kariloomadele, ning ka teie sõõte ja teie kõht saab täis.^g **16** Vaadake, et te ei lase oma südant eksiteele ahvatleda ega hakka teisi jumalaid teenima ja nende ette kummardama,^h **17** muidu Jehoova viha süttib teie vastu ja ta sulgeb taeva, nii et vihma ei sajaⁱ ja maa ei anna saaki ning te hävite kiiresti sellelt healt maalt, mille Jehoova teile annab.^j

18 Hoidke neid mu sõnu oma südames ja hinges ning siduge need meeldetuletuseks oma käe peale ja olgu need laubapaelaks teie silmade kohal.^k

11:10 *Võib tõlkida ka „jalaga niisutamine“, ilmselt jalaga veeratast tallates või kanalites vett suunates. **11:14** *Siin ja järgmises salmis sõna-sõnal „mina“, viitab Jumalale.

PTK 11

a 1Mo 13:14, 15
1Mo 26:3
1Mo 28:13

b 2Mo 3:8
Hes 20:6

c 5Mo 1:7
d 5Mo 8:7

e 5Mo 4:29
5Mo 6:5
5Mo 10:12
Mt 22:37

f 3Mo 26:4
5Mo 8:7-9
5Mo 28:12
Jer 14:22

g 5Mo 8:10
h 5Mo 8:19
5Mo 29:18
Heb 3:12

i 5Mo 28:15, 23
1Ku 8:35, 36
2Aj 7:13, 14

j 5Mo 8:19

k Õp 7:1-3

Teine veerg

a 5Mo 6:6-9
Õp 22:6
Ef 6:4

b 5Mo 4:40
Õp 4:10

c 1Mo 13:14, 15
d 5Mo 6:5
Lu 10:27

e 5Mo 10:20
5Mo 13:4
Jos 22:5

f 2Mo 23:28
Jos 3:10

g 5Mo 7:1
5Mo 9:1, 5

h Jos 14:9

i 1Mo 15:18
2Mo 23:31

j 5Mo 7:24
Jos 1:5

k 2Mo 23:27
Jos 2:9, 10
Jos 5:1

l 5Mo 30:15
m 5Mo 28:1, 2
L 19:8, 11

n 3Mo 26:15, 16
Jes 1:20

o 5Mo 27:12, 13
Jos 8:33, 34

19 Õpetage neid oma lastele, rääkides neist majas istudes, teed käies, magama minnes ja üles tõustes.^a **20** Kirjutage need oma maja uksepiitadele ja linnavärvatele, **21** et teie ja teie lapsed võiksite nii kaua, kui taevas on maa kohal, elada sellel maal,^b mille Jehoova töötas anda teie esiisadele.^c

22 Kui te peate hoolsalt kinni nendest käskudest, mis ma täna teile annan, ja järgite neid, armastate oma Jumalat Jehoovat,^d käite kõigil tema teedel ja hoiate tema ligi,^e **23** siis ajab Jehoova kõik need rahvad teie eest ära,^f ning te alistate rahvad, kes on teist vägevamad ja arvukamad.^g **24** Iga paik, kuhu teie jalg astub, saab teie omaks.^h Teie piir ulatub kõrbest kuni Liibanonini, suurest jõest, Eufraatist, kuni läänepoolse mereni*.ⁱ **25** Keegi ei suuda teile vastu seista./ Teie Jumal Jehoova saadab teie ees õuduse ja hirmu kõikjale, kuhu te lähete,^k nagu ta teile on lubanud.

26 Ma panen täna teie ette õnnistuse ja needuse:^l **27** õnnistuse, kui te kuuletute oma Jumala Jehoova käskudele, mis ma täna teile annan,^m **28** ja needuse, kui te ei kuuletute oma Jumala Jehoova käskudeleⁿ ja pöördute ära teelt, millel ma täna käsin teil käia, ning käite jumalate järel, keda te ei tunne.

29 Kui teie Jumal Jehoova viib teid maale, mille te võtate enda valdusse, siis kuulutage õnnistused välja Gerisimi mäel ja needused Eebali mäel.^o **30** Eks ole need teisel pool Jor-

11:24 *St Suure mereni, Vahemereni.

danit, lääne pool, kaananlaste maal, kaananlaste, kes elavad Gilgali lähedal Arabas Moore suurte puude juures?^a **31** Te lähete üle Jordani, et minna ja võtta oma valdusse maa, mille teie Jumal Jehoova teile annab.^b Kui te võtate selle oma valdusse ja elate seal, **32** siis pidage hoolsalt kinni kõigist määrustest ja õigusnormidest, mis ma täna teie ette sean.^c

12 Need on määruised ja õigusnormid, mida teil tuleb hoolsalt järgida kõigil neil päevil, mis te elate sel maal, mille Jehoova, teie esiisade Jumal, teie valdusse annab. **2** Hävitage täielikult kõik paigad, kus need rahvad, kelle maa te endale võtate, on oma jumalaid teeninud,^d on nad siis teinud seda kõrgetel mägedel, küngastel või mõne lopsaka puu all. **3** Lõhkuge maha nende altapid, purustage nende pühad sambad,^e põletage tules nende pühad tulbad ning raiuge maha nende nikerdatud jumalakujud,^f pühkides neist paigust minema nende jumalate nimedki.^g

4 Teie ei tohi oma Jumalat Jehoovat niimoodi teenida.^h **5** Minge ja teenige oma Jumalat Jehoovat paigas, mille ta valib oma nime eluasemeks ja enda elupaigaks kõigi teie suguharude keskel.ⁱ **6** Sinna viihe oma põletusohvrid,^j tapaohvrid, kümnised,^k annetused,^l töotusohvrid, vabatahtlikud ohvrid^m ning oma veiste, lammaste ja kitsede esmikud.ⁿ **7** Seal sööge koos oma perega oma Jumala Jehoova ees^o ning tundke rõõmu kõigi oma tegemiste üle,^p sest Jehoova, teie Jumal, on teid õnnistanud.

PTK 11

a 1Mo 12:6
b Jos 1:11
c 5Mo 5:32
5Mo 12:32

PTK 12

d 2Mo 34:13
e 2Mo 23:24
f 5Mo 7:25
g 2Mo 23:13
Jos 23:7
h 3Mo 18:3
5Mo 12:31
i 2Aj 7:12
j 3Mo 1:3
k 5Mo 14:22
l 4Mo 18:19
5Mo 12:11
m 1Aj 29:9
Esr 2:68
n 5Mo 12:17
5Mo 15:19
o 5Mo 15:19, 20
p 3Mo 23:40
5Mo 12:12, 18
5Mo 14:23, 26
L 32:11
L 100:2
Flp 4:4

Teine veerg

a 1Ku 8:56
1Aj 23:25
b Jos 3:17
c 5Mo 33:28
1Ku 4:25
d 5Mo 16:2
5Mo 26:2
e 5Mo 14:22, 23
f 5Mo 14:26
1Ku 8:66
Neh 8:10
g 4Mo 18:20, 24
5Mo 10:9
5Mo 14:28, 29
Jos 13:14
h 3Mo 17:3, 4
1Ku 12:28
i 2Aj 7:12
j 5Mo 12:21
k 1Mo 9:4
3Mo 7:26
3Mo 17:10
Ap 15:20, 29
l 3Mo 17:13
5Mo 15:23
m 5Mo 14:22, 23

8 Te ei tohi teha nõnda, nagu me praegu teeme. Igaüks teeb seda, mis on õige ta enda silmis, **9** sest te pole veel jõudnud puhkepaika^a ega sellele pärandmaale, mille teie Jumal Jehoova teile annab. **10** Kui te lähete üle Jordani^b ja elate sel maal, mille teie Jumal Jehoova annab teie valdusse, siis annab Jumal teile ka rahu kõigist vaenlastest teie ümber ning te elate julgesti.^c **11** Viihe siis kõik, mis ma teid käsin, paika, mille teie Jumal Jehoova valib oma nime eluasemeks:^d oma põletusohvrid, tapaohvrid, kümnised,^e annetused ja kõik töotusohvrid, mis te olete Jehoovale töotanud anda. **12** Rõõmutsege oma Jumala Jehoova ees,^f nii teie, teie pojad ja tütreid kui ka teie orjad ja orjatarid, samuti teie linnades elavad leviidid, sest neil pole osa ega pärandit teie keskel.^g **13** Vaadake, et te ei ohverda oma põletusohvreid üheski teises paigas, mida te näete!^h **14** Ohverdage oma põletusohvreid vaid selles paigas, mille Jehoova valib ühelt teie suguharult, ning tehke seal kõike, mida ma teid käsin.ⁱ

15 Kõigis oma linnades võite te loomi tappa ja liha süüa,^j millal soovite, selle järgi, kuidas teie Jumal Jehoova on teid õnnistanud. Nii puhas kui ka ebapuhas inimene võib seda süüa, nagu süüakse gaselli- või hirveliha. **16** Kuid te ei tohi süüa verd,^k valage see maha nagu vesi.^l **17** Te ei tohi süüa oma linnades kümnist oma teraviljast, värskest veinist ja õlist ega oma veiste, lammaste ja kitsede esmasündinuid,^m

ühtki oma töotusohvrit, vaba-
tahtlikku ohvrit ega annetust.
18 Neid te peate sööma oma
Jumala Jehoova ees paigas,
mille teie Jumal Jehoova väl-
ja valib,^a nii teie, teie pojad ja
tütreid, teie sulased ja teenijad
kui ka leviidid teie linnades. Ja
tundke Jehoova, oma Jumala
ees rõõmu kõigi oma tegemiste
üle. **19** Vaadake, et te ei unusta
leviite,^b niikaua kui te elate
oma maal!

20 Kui teie Jumal Jehoova
laiendab teie maa-ala,^c nagu ta
teile on töotanud,^d ja te ütlete:
„Me tahame liha süüa”, sest
teie hing ihkab liha süüa, siis te
võite liha süüa, millal soovite.^e
21 Kui aga see paik, mille
teie Jumal Jehoova valib oma
nime eluasemeks,^f on teist kauge-
l, siis tapke, nii nagu ma teid
olen käskinud, mõni oma veis-
test, lammastest või kitsedest,
kelle Jehoova on teile andnud,
ja sööge liha oma linnades, mil-
lal soovite. **22** Sööge seda,
nagu süüakse gaselli- ja hirve-
liha,^g seda võib süüa nii pu-
has kui ka ebapuhast inimene.
23 Aga võtke kindlalt nõuks,
et te ei söö verd,^h sest veri on
elu,ⁱ ning te ei tohi süüa liha
koos verega. **24** Te ei tohi
seda süüa! Valage see maha
nagu vesi.^j **25** Ärge seda söö-
ge, siis läheb teil ja teie lastel
hästi, kuna te teete, mis on
õige Jehoova silmis. **26** Aga
kui sa lähed sellesse paika, mil-
le Jehoova välja valib, siis võta
kaasa ainult oma pühad an-
nid ja töotusohvrid. **27** Seal
ohverdage oma põletusohvrid,
liha ja veri,^k oma Jumala Je-
hoova altaril; teie tapaohvrite
veri valatagu teie Jumala Je-

PTK 12

a 5Mo 12:11
5Mo 14:26b 4Mo 18:21
5Mo 14:27
2Aj 31:4
Neh 10:
38, 39
Mal 3:8

c 1Ku 4:21

d 1Mo 15:18
2Mo 34:24
5Mo 11:24

e 3Mo 11:2–4

f 5Mo 14:23
2Aj 7:12

g 5Mo 14:4, 5

h 3Mo 3:17
5Mo 12:16i 1Mo 9:4
3Mo 17:11, 14j 3Mo 17:13
5Mo 15:23

k 3Mo 17:11

Teine veerg

a 3Mo 4:29, 30

b 2Mo 23:23
L 44:2
L 78:55c 5Mo 7:16
L 106:36
Hes 20:28d 3Mo 18:3, 21
3Mo 20:2
5Mo 18:
10–12
Jer 32:35

e Jos 22:5

f 5Mo 4:2
Jos 1:7

PTK 13

g Jos 8:19
Jer 27:9

h 5Mo 8:2

i 5Mo 6:5
5Mo 10:12
Mt 22:37

hoova altari külje peale,^a kuid
liha te võite süüa.

28 Pidage hoolsalt kõiki
neid käsusõnu, mis ma teile an-
nan, et teil ja teie poegadel ala-
ti hästi läheks, kuna te teete,
mis on hea ja õige teie Jumala
Jehoova silmis.

29 Kui teie Jumal Jehoova
hävitab need rahvad, kelle maa
te endale võtate,^b ja te elate
nende maal, **30** siis olge hool-
sad, et te ei laseks end lõksu
meelitada, kui need rahvad on
teie eest hävitatud. Ärge küsi-
ge nende jumalate kohta: „Kui-
das need rahvad oma jumala-
laid teenisid? Meie tahame sa-
mamoodi teha.”^c **31** Te ei tohi
oma Jumalat Jehoovat samal
moel teenida, sest nemad on
teinud oma jumalaid teenides
kõiksugu jäledusi, mida Jehoova
vihkab; nad on oma jumalate-
tele isegi oma poegi ja tütreid
tules põletanud.^d **32** Teh-
ke hoolsalt kõigi nende käsu-
sõnade järgi, mis ma teile
annan.^e Te ei tohi neile midagi
juurde lisada ega neist midagi
ära võtta.^f

13 Kui teie seast kerkib esi-
le mõni prohvet või kee-
gi, kes ennustab unenägede
järgi, ja ta räägib teile mõ-
nest tundemärgist või endast
2 ja see, millest ta teile rää-
kis, läheb täide ning ta ütleb:
„Käigem teiste jumalate järel,
keda te ei tunne, ja teenigem
neid!”, **3** siis ei tohi te kuula-
ta selle prohveti või unenägija
sõnu,^g sest teie Jumal Jehoova
paneab teid proovile,^h et tea-
da saada, kas te armastate oma
Jumalat Jehoovat kogu süda-
mest ja hingest.ⁱ **4** Te peate
käima oma Jumala Jehoova jä-

rel, teda te peate kartma, tema käske täitma, tema häält kuulda võtma, teda teenima ja tema ligi hoidma.^a **5** Kuid see prohvet või unenägija tuleb surmata,^b sest ta õhutas mässi teie Jumala Jehoova vastu (kes tõi teid välja Egiptusemaalt ja lunastas teid orjusekojast), et pöörata teid teelt, millel teie Jumal Jehoova on käskinud teil käia. Kõrvaldage enda keskel kurjus!^c

6 Kui keegi, olgu see su vend (su ema poeg) või su poeg või tütar, su kallid naine või parim sõber*, püüab sind salaja meelitada ning ütleb: „Lähme teenime teisi jumalaid!“, kutsudes sind teenima jumalaid,^d keda ei sina ega su esiisad pole tundnud, **7** nende rahvaste jumalaid, kes elavad teie ümber, olgu siis lähedal või kaugel, maa ühest äärest teiseni, **8** siis ei tohi sa talle järele anda ega teda kuulata.^e Ärgu olgu sul temast kahju, ära tunne talle kaasa ja ära kaitse teda, **9** vaid sa pead ta tapma.^f Tõusku sinu käsi esimesena tema vastu, et teda surmata, ja seejärel kogu rahva käsi.^g **10** Sa pead ta kividega surnuks viskama,^h sest ta püüdis sind ära pöörata su Jumalast Jehoovast, kes tõi sind välja Egiptusemaalt, orjusekojast. **11** Siis kuuleb sellest kogu Iisrael ja hakkab kartma ning mitte keegi rahva seast ei tee enam kunagi sellist kurja.ⁱ

12 Kui te kuulete mõnes oma linnas, mille teie Jumal Jehoova annab teie valdus-

13:6 *Võib tõlkida ka „sõber, kes on sulle nagu su enese hing“.

PTK 13

a 5Mo 10:20

b 5Mo 18:20

c 5Mo 17:2, 3, 7
1Ko 5:13d 1Ku 11:4
2Pe 2:1

e Ga 1:8

f 2Mo 22:20
2Mo 32:27
4Mo 25:5

g 5Mo 17:2, 3, 7

h 3Mo 20:2, 27

i 5Mo 17:13
1Ti 5:20

Teine veerg

a 5Mo 19:15
1Ti 5:19b 2Mo 22:20
5Mo 17:4, 5
2Aj 28:6

c Jos 6:18

d 1Mo 22:15, 17
1Mo 26:3, 4

e 5Mo 6:18

PTK 14

f 3Mo 19:28

g 3Mo 21:1, 5

h 3Mo 19:2
3Mo 20:26
5Mo 28:9
1Pe 1:15

5. MOOSESE 13:5-14:2

se, räägitavat: **13** „Teie keskest on esile kerkinud alatud mehed, kes püüavad teie linna elanikke eksitada, öeldes: „Lähme teenime teisi jumalaid!“, kutsudes neid teenima jumalaid, keda te ei tunne“, **14** siis uurige seda põhjalikult ning tehke selle kohta järelepärimisi.^a Ja kui ilmneb, et see jäledus on teie keskel tõesti sündinud, ja on saanud kinnitust, et räägitu on tõsi, **15** siis te peate selle linna elanikud mõõgaga maha lõõma.^b Hävitage mõõgaga see linn ja kõik, mis selles on, sealhulgas selle kariloomad. **16** Seejärel tooge kogu linnast riisutud terve linn maha. Kogu riisutud saak olgu otsekui põletusohver teie Jumalale Jehoovale. Linn jäägugi rusuhunnikuks, seda ärgu iial üles ehitatagu. **17** Teie käsi ärgu võtku midagi hävitamisele määratud,^c et Jehoova pöörduks oma tulisest vihast, osutaks teile halastust ja kaastunnet ning teeks teid rohkearvuliseks, nagu ta vandus teie esiisadele.^d **18** Kuuletuge siis oma Jumalale Jehoovale, pidage kinni kõigist tema käskudest, mis ma täna teile annan, ja tehke seda, mis on õige teie Jumala Jehoova silmis.^e

14 Te olete Jehoova, oma Jumala lapsed. Äрге tehke endale surnu pärast sisselöikeid^f ega ajage oma laupa paljaks*.^g **2** Te olete ju oma Jumala Jehoova püha rahvas.^h Jehoova on teid valinud

14:1 *Sõna-sõnalt „ärge ajage silmade vahet paljaks“; võib tähendada kulmude äraajamist.

oma rahvaks, enda eriliseks* omandiks kõigi rahvaste hulgast maa peal.^a

3 Äрге sööge midagi jäledat!^b

4 Need on loomad, keda te võite süüa:^c veis, lammas, kits, **5** hirv, gasell, metskits, kaljukits, antilooop, metslammas ja mägilammas. **6** Te võite süüa kõiki loomi, kellel on täielikult kaheks lõhestunud sõrad ja kes ka mäletsevad. **7** Kuid neid loomi, kelle tunnuseks on ainult üks või teine – kes kas mäletsevad või kellel on sõrad –, te ei tohi süüa: kaamelit, jänest ja kaljudamaani, sest nad küll mäletsevad, kuid neil pole sõrgu. Need olgu teile ebapuhtad.^d **8** Samuti siga, sest tal on küll sõrad, kuid ta ei mäletse. Ta olgu teile ebapuhas. Äрге sööge nende loomade liha ega puudutage nende korjust.

9 Kõigist, kes elavad vees, võite süüa neid, kellel on uimed ja soomused; neid te võite süüa.^e **10** Kuid ühtegi sellist, kellel pole uimi ega soomuseid, te ei tohi süüa. Need olgu teile ebapuhtad.

11 Te võite süüa kõiki puhtaid linde. **12** Kuid need on tiivulised, keda te ei tohi süüa: kotkas, kalakotkas, must-raisakotkas,^f **13** puna-harksaba, must-harksaba, igat liiki kullid, **14** igat liiki rongad, **15** jaanalind, kakk, kajakas ja igat liiki pistrikud, **16** kivi-kakk, kõrvkräts, luik, **17** pelikan, raisakotkas, kormoran, **18** toonekurg, igat liiki haigrud, vaenukägu ja nahkhiir. **19** Kõik tiivulised putukad olgu teile samuti ebapuhtad. Neid ei

14:2 *Võib tõlkida ka „kalliks“.

PTK 14

a 2Mo 19:5, 6
5Mo 7:6

b 3Mo 11:43
3Mo 20:25
Ap 10:14

c 3Mo 11:2, 3

d 3Mo 11:4–8

e 3Mo 11:9, 10

f 3Mo 11:
13–20

Teine veerg

a 2Mo 22:31
3Mo 17:15

b 2Mo 23:19
2Mo 34:26

c 5Mo 12:11
5Mo 26:12

d 5Mo 12:5, 17
5Mo 15:
19, 20

e L 111:10

f 5Mo 12:5, 6

g 5Mo 12:7
5Mo 26:11
L 100:2

h 4Mo 18:21
2Aj 31:4
1Ko 9:13

i 4Mo 18:20
5Mo 10:9

j 5Mo 26:12

tohi süüa. **20** Kõiki puhtaid tiivulisi te võite süüa.

21 Te ei tohi süüa ühtegi surnuna leitud looma.^a Te võite selle anda teie linnades elavatele muulastele, nemad võivad seda süüa; samuti võite müüa selle võõramaalastele. Te ju olete oma Jumala Jehoova püha rahvas.

Äрге keetke kitsetalle ta ema piimas.^b

22 Te peate igal aastal panema kõrvale kümnendiku kogu oma põllusaagist.^c **23** Sööge seda kümnendikku oma teraviljast, värskest veinist ja õlist ning oma veiste ja lammaste esmasündinuid oma Jumala Jehoova ees paigas, mille ta valib oma nime eluasemeks,^d et te õpiksite, et teil tuleb alati kartata oma Jumalat Jehoovat.^e

24 Kui aga see paik, mille teie Jumal Jehoova valib oma nime eluasemeks,^f on teist kaugel ja teekond on teile liiga pikk ning teie Jumal Jehoova on teid õnnistanud, nõnda et te ei suuda oma kümnendikku kanda, **25** siis te võite selle rahaks vahetada, võtta raha ja minna paika, mille teie Jumal Jehoova välja valib.

26 Te võite selle raha eest osta, mida tahes teie hing ihkab: veiseid, lambaid ja kitsi ning veini ja muid alkohoolseid jooke ning kõike, mida te soovite. Sööge seal oma Jumala Jehoova ees ning tundke rõõmu, teie ja teie pered.^g **27** Ja ärge unustage leviite, kes elavad teie linnades,^h sest neil pole osa ega pärandit koos teiega.ⁱ

28 Igal kolmandal aastal tooge kümnendik selle aasta saagist ja koguge oma linnadesse.^j

29 Siis leviidid, kellel pole osa ega pärandit koos teiega, ning muulased, orvud* ja lesed, kes elavad teie linnades, tulevad ja söövad kõhu täis,^a ning teie Jumal Jehoova õnnistab teid kõigis teie töodes.^b

15 Igal seitsmendal aastal kustutatagu võlad.^c

2 Siis tehtagu nii: iga laenuandja tühistagu oma kaasainimese võlg. Ta ärgu nõudku oma ligimeselt ega vennalt võla tagasimaksmist, sest võlgade kustutamine on välja kuulutatud Jehoova auks.^d **3** Te võite nõuda võla tagasimaksmist võõramaalaselt,^e aga oma vend vabastage mistahes võlast. **4** Õigupoolest ei peaks keegi teie seast vaeseks jäämaksi, sest Jehoova õnnistab teid^f maal, mille teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks, **5** kui te vaid võtate kuulda oma Jumala Jehoova häält ja peate hoolsalt kinni kõigist neist käskudest, mis ma täna teile annan.^g **6** Teie Jumal Jehoova õnnistab teid, nagu ta teile on töötanud, ja te laenate paljudetele rahvastele, kuid teil endil pole vaja laenu võtta,^h ning te valitsete paljude rahvaste üle, kuid nemad ei valitse teie üle.ⁱ

7 Kui mõnes teie linnas sel maal, mille teie Jumal Jehoova teile annab, jääb siiski keegi teie vendadest vaeseks, siis ärge tehke oma südant kõvaks ja ärge olge kitsid oma vaesunud venna vastu.^j **8** Avage talle heldelt oma käsi^k ja laenake talle, mida tahes ta vajab või millest tal on puudus. **9** Vaadake, et teie südamesse ei poeks niisugune kuri mõte:

14:29 * Võib tõlkida ka „isata lapsed“.

PTK 14

a 2Mo 22:21
5Mo 10:18
Jk 1:27

b 5Mo 15:10
L 41:1
Õp 11:24
Õp 19:17
Mal 3:10
Lu 6:35

PTK 15

c 3Mo 25:2

d 5Mo 31:10

e 2Mo 12:43
5Mo 14:21
5Mo 23:20

f 5Mo 28:8

g Jos 1:7, 8
Jes 1:19

h 5Mo 28:12

i 5Mo 28:13
1Ku 4:24, 25

j Õp 21:13
Jk 2:15, 16
1Jo 3:17

k 3Mo 25:35
Õp 19:17
Mt 5:42
Lu 6:34, 35
Ga 2:10

Teine veerg

a 5Mo 15:1

b 2Mo 22:22, 23
5Mo 24:14, 15
Õp 21:13

c Ap 20:35
2Ko 9:7
1Ti 6:18
Heb 13:16

d 5Mo 24:19
L 41:1

e Mt 26:11

f Õp 3:27
Mt 5:42
Lu 12:33

g 2Mo 21:2
3Mo 25:39

h 2Mo 21:5, 6

„Seitsmes aasta, võlgade kustutamise aasta, on lähedal“,^a nii et te pole oma vaese venna vastu heldekäelised ega anna talle midagi. Kui ta siis hüüab teie pärast Jehoova poole, on see teile patuks.^b **10** Andke talle heldekäeliselt,^c ärgu olgu talle andmine teile vastumeelne, sest siis õnnistab teie Jumal Jehoova kõiki teie töid ja tegemisi.^d **11** Vaeseid on ju alati sel maal.^e Seepärast ma käsin teid: „Olge heldekäelised oma viletsa ja vaese venna vastu oma maal!“^f

12 Kui sulle müüakse keegi su vendadest, mõni heebrea mees või naine, ja ta on teeninud sind kuus aastat, siis seitsmendal aastal lase ta vabaks.^g **13** Ja kui sa ta vabaks lased, siis ära saada teda minema tühjade kätega. **14** Anna talle heldelt midagi oma karjast ning viljapeksuplatsilt, õlipressist ja surutõrrest. Nii nagu su Jumal Jehoova on sind õnnistanud, anna ka temale. **15** Ära unusta, et sa olid ori Egiptusemaal ja et su Jumal Jehoova lunastas su. Seepärast ma annan sulle täna selle käsu.

16 Aga kui ta ütleb sulle, et ta ei taha su juurest ära minna, sest ta armastab sind ja su peret, kuna tal on olnud su juures hea põli,^h **17** siis võta naaskel ja torka see vastu ust tema kõrvast läbi ning ta jäägu kogu eluks su orjaks. Samamoodi tee ka oma orjatariga. **18** Ärku olgu sul raske oma orja vabaks lasta, sest töö, mis ta kuus aastat sinu juures tegi, läks sulle poole vähem maksma, kui oleks läinud palgatöölise oma, ja su Jumal Jehoova

on õnnistanud sind kõigis su tegemistes.

19 Pühendage iga veise, lamba ja kitse isane esmik oma Jumalale Jehoovale.^a Ärge tehke tööd ühegi pulli esmikuga ning ärge pügage ühtegi lamba ega kitse esmikut. **20** Sööge neid aastast aastasse koos perega oma Jumala Jehoova ees paigas, mille Jehoova välja valib.^b **21** Ent kui loomal on midagi viga – ta lonkab, on pime või on tal mõni muu tõsine viga küljes –, siis te ei tohi teda oma Jumalale Jehoovale ohverdada.^c **22** Sööge selle looma liha oma linnades, nii puhas kui ka ebapuhas inimene võib seda süüa, nagu süüakse gaselli- ja hirveliha.^d **23** Aga selle verd ei tohi te süüa,^e valage see maha nagu vesi.^f

16 Olgu teil meeles tähistada avivikuul* paasapüha oma Jumala Jehoova auks,^g sest avivikuul tõi teie Jumal Jehoova teid öösel Egiptusest välja.^h **2** Ohverdage oma Jumalale Jehoovale paasaohverⁱ lammastest, kitsedest ja veistest^j paigas, mille Jehoova valib oma nime eluasemeks.^k **3** Te ei tohi süüa koos sellega midagi hapnenut.^l Seitse päeva sööge hapnemata leiba, hädaleiba (sest te tulite Egiptusemaalt välja kiirustades),^m et te mäletaksite kogu oma eluaja seda päeva, mil te Egiptusemaalt välja tulite.ⁿ **4** Seitse päeva ärgu leidugu teie juures haputainast kogu teie maal,^o samuti ei tohi liha, mida te ohverdate esimese päeva õhtul, hoida üle öö järgmise hommikuni.^p **5** Te ei tohi ohverda-

16:1 *Vt lisa B15.

PTK 15

- a 2Mo 13:2
2Mo 22:30
4Mo 3:13
4Mo 18:15, 17
- b 5Mo 12:5, 6
5Mo 14:23
5Mo 16:11
- c 3Mo 22:20
5Mo 17:1
Mal 1:8
Heb 9:14
- d 5Mo 12:15
5Mo 14:4, 5
- e 1Mo 9:4
3Mo 7:26
Ap 15:20, 29
- f 3Mo 17:10, 13
5Mo 12:16

PTK 16

- g 2Mo 12:14
3Mo 23:5
4Mo 9:2
4Mo 28:16
1Ko 5:7
- h 2Mo 34:18
- i Mt 26:17
- j 2Mo 12:5, 6
2Aj 35:7
- k 1Ku 8:29
- l 2Mo 13:3
3Mo 23:6
4Mo 28:17
1Ko 5:8
- m 2Mo 12:33
- n 2Mo 12:14
2Mo 13:8, 9
- o 2Mo 12:15
2Mo 13:7
- p 2Mo 12:10
2Mo 34:25

Teine veerg

- a 2Mo 12:3, 6
4Mo 9:2, 3
Mt 26:19, 20
- b 2Mo 12:8
2Aj 35:13
- c Joh 2:13
Joh 11:55
- d 2Mo 12:16
3Mo 23:8
- e 2Mo 23:16
2Mo 34:22
3Mo 23:15
- f 4Mo 28:26
- g 5Mo 16:17
1Ko 16:2
2Ko 8:12
- h 5Mo 12:5–7
- i 2Mo 3:7
5Mo 5:15
- j 2Mo 23:16
3Mo 23:34
4Mo 29:12
5Mo 31:10, 11
Joh 7:2
- k 5Mo 12:12
Neh 8:10, 17
Kog 5:18

da paasaohvrit ükskõik millises linnas, mille teie Jumal Jehoova teile annab, **6** vaid tehke seda paigas, mille teie Jumal Jehoova valib oma nime eluasemeks. Ohverdage paasaohver õhtul, niipea kui päike on loojunud,^a ajal, mil te Egiptusest välja tulite. **7** Valmistage ja sööge^b seda paigas, mille teie Jumal Jehoova välja valib,^c ning hommikul minge tagasi oma telkidesse. **8** Kuus päeva sööge hapnemata leiba ja seitsmendal päeval olgu pühalik kokkutulek teie Jumala Jehoova auks. Te ei tohi teha mitte mingisugust tööd.^d

9 Lugege enesele seitse nädalat. Alustage seitsme nädala lugemist ajast, mil te esimest korda panete sirbi vilja külge.^e **10** Siis pidage nädalatepüha oma Jumala Jehoova auks^f ning tooge vabatahtlik ohver selle järgi, kuidas teie Jumal Jehoova teid õnnistab.^g **11** Rõõmutsege oma Jumala Jehoova ees, nii sina, su poeg ja tütar, su ori ja orjatar kui ka teie linnades elav leviit ja teie keskel elav muulane ning orb* ja lesk, paigas, mille teie Jumal Jehoova valib oma nime eluasemeks.^h **12** Ärge unustage, et te olite orjad Egiptuses,ⁱ ning pange tähele ja täitke neid määrusi.

13 Kui te olete kogunud kokku oma saagi viljapeksuplatsilt, õlipressist ja surutõrest, siis pidage seitse päeva lehtmajadepüha.^j **14** Olge püha ajal rõõmsad,^k nii sina, su poeg ja tütar, su ori ja orjatar kui ka leviit, muulane, orb ja lesk, kes elavad teie linnades.

16:11 *Võib tõlkida ka „isata laps”.

15 Seitse päeva pidage seda püha^a oma Jumala Jehoova auks paigas, mille Jehoova välja valib, sest teie Jumal Jehoova õnnistab kogu teie saaki ja kõiki teie tegemisi.^b Seepärast olge rõõmsad!^c

16 Kolm korda aastas, hapnemata leibade pühal,^d nädalatepühal^e ja lehtmajadepühal,^f ilmugu kõik mehed teie seast oma Jumala Jehoova ette paika, mille tema välja valib. Ükski ei tohi ilmuda Jehoova ette tühjade kätega. 17 Igaüks toogu oma and selle järgi, nagu ta Jumal Jehoova on teda õnnistanud.^g

18 Määrake igale suguharule kohtumõistjad^h ja ametnikud kõigis linnades, mis teie Jumal Jehoova teile annab, ja nad mõistku rahva üle õiglast kohut. 19 Ärge väänake õigust,ⁱ ärge olge erapoolikud^j ega võtke vastu altkäemaksu, sest altkäemaks pimestab tarkade silmi^k ja moonutab õigete sõnu. 20 Taotlege õigust,^l üksnes õigust, et võiksite jääda elama ja võtta enda valdusse maa, mille teie Jumal Jehoova teile annab.

21 Ärge istutage oma Jumala Jehoova altari lähedale, mille te enesele teete, mitte mingisugust puud, mida kummardada kui püha tulpa.^m

22 Ärge ka püstitage endale püha sammast,ⁿ sest teie Jumal Jehoova vihkab seda.

17 Te ei tohi ohverdada oma Jumalale Jehoovale niisugust pulli või lammast, kellel on mingi viga küljes, sest see oleks teie Jumalale Jehoovale jäledus.^o

2 Kui teie keskel, ühes linnas, mille teie Jumal Jehoova

PTK 16

- a 3Mo 23:36, 40
Neh 8:18
b 5Mo 7:13
5Mo 28:8
5Mo 30:16
c Flp 4:4
1Te 5:16
d 2Mo 23:14, 15
e 5Mo 16:10
f 5Mo 16:13
g 2Ko 8:12
h 2Mo 18:25, 26
5Mo 1:16
2Aj 19:4, 5
i 2Mo 23:2
3Mo 19:15
j 5Mo 1:17
k 2Mo 23:8
1Sa 12:3
Kog 7:7
l Mi 6:8
m 2Mo 34:13
n 2Mo 23:24
3Mo 26:1
5Mo 12:3

PTK 17

- o 3Mo 22:20
5Mo 15:21
Mal 1:8

Teine veerg

- a 5Mo 4:23
5Mo 13:6–9
b 5Mo 4:19
c 5Mo 13:12–15
d Joh 7:51
e 5Mo 13:6, 10
f Mt 18:16
Joh 8:17
1Ti 5:19
Heb 10:28
g 4Mo 35:30
5Mo 19:15
h 5Mo 13:5
1Ko 5:13
i 4Mo 35:11
j 5Mo 12:5
1Ku 3:16, 28
L 122:2, 5
k 1Sa 7:15, 16
l 5Mo 19:17
5Mo 21:5
m Mal 2:7

teile annab, leitakse mõni mees või naine, kes teeb teie Jumala Jehoova silmis kurja ja rikub tema lepingut^a 3 ning läheb eksiteele, teenib teisi jumalaid ja kummardab nende ette või siis kummardab päikest, kuud või kõiki taevakehi,^b kuigi mina olen seda keelanud,^c 4 ja kui teile sellest teatatakse või te kuulete sellest, siis uurige seda asja põhjalikult. Kui selgub, et see on tõsi^d ja et selline jäledus on Iisraelis aset leidnud, 5 siis viige see mees või naine, kes seda kurja on teinud, linnast välja, selle värvate ette, ning visake ta kividega surnuks.^e 6 Süüdistatav hukatagu kahe või kolme tunnistaja ütluse peale.^f Ühe tunnistaja ütluse peale ei tohi teda hukata.^g 7 Tunnistajate käsi tõusku esimesena tema vastu, et teda surmata, ja seejärel kogu rahva käsi. Kõrvaldage enda keskel kurjus!^h

8 Kui mõnes teie linnas kerib üles kohtuasi, mis on teile liiga keeruline lahendada, olgu see siis seotud verevalamise,ⁱ kaebuse, vägivallateo või mistahes tüliküsimusega, siis minge paika, mille teie Jumal Jehoova välja valib.^j 9 Minge leviitpreestrite juurde ja neil päevil teeniva kohtumõistja juurde^k ning viige see küsimus nende ette ja nemad annavad teile teada otsuse.^l 10 Tehke siis selle otsuse järgi, mille nad annavad teile teada paigas, mille Jehoova välja valib. Järgige hoolsalt kõiki nende antud juhiseid. 11 Tegutsege seaduse järgi, millele nad osutavad, ja otsuse järgi, mille nad välja kuulutavad.^m Ärge kalduge otsusest, mille nad teile teada

annavad, ei paremale ega vasakule.^a **12** Aga mees, kes on jultunud ega kuula preestrit, kes on teie Jumala Jehoova teenistuses, või kohtumõistjat, peab surema.^b Kõrvaldage Iisraelist kurjus!^c **13** Siis kogu rahvas kuuleb sellest ja hakkab kartma ega tegutse enam jultunult.^d

14 Kui te jõuate maale, mille teie Jumal Jehoova teile annab, võtate selle oma valdusse, elate seal ja ütlete: „Me tahame endale kuningat, nagu on kõigil ümberkaudsetel rahvastel”,^e **15** siis tõstke endale kuningaks see, kelle teie Jumal Jehoova välja valib.^f Tõstke kuningaks keegi oma vendade seast. Te ei tohi tõsta endale kuningaks võõramaalast, kes pole teie vend. **16** Aga kuningas ärgu muretsegu omale palju hobuseid^g ega saatku rahvast tagasi Egiptusse, et hobuseid juurde hankida,^h sest Jehoova on teile öelnud: „Te ei tohi sinna kunagi tagasi minna!” **17** Ta ärgu võtku ka palju naisi, et ta süda ei pöörduks ära õigelt teelt.ⁱ Samuti ärgu hankigu ta endale väga palju hobedat ega kulda.^j **18** Kui ta tõuseb oma kuningriigi troonile, siis ta kirjutagu endale rullraamatusse ärakiri sellest seaduskogust, mis on leviitpreestrite käes hoiul.^k

19 See olgu tema juures ja ta lugegu seda kõigil oma elupäevil,^l et ta õpiks kartma oma Jumalat Jehoovat ning järgiks ja täidaks kõiki neid seadusi ja määrusi.^m **20** Siis ta ei hakka end südames oma vendadest kõrgemaks pidama ega kaldu neist käskudest ei paremale ega vasakule ning ta valit-

PTK 17

- a 5Mo 5:32
5Mo 12:32
b Õp 11:2
Heb 10:28
c 5Mo 13:5
1Ko 5:13
d 5Mo 13:11
5Mo 19:20
e 1Sa 8:5, 20
1Sa 10:19
f 1Sa 9:17
1Sa 10:24
1Sa 16:12, 13
g 5Mo 20:1
2Sa 8:4
L 20:7
Õp 21:31
h Jes 31:1
i 1Ku 11:1–3
Neh 13:26
j II 31:24, 28
1Ti 6:9
k 5Mo 31:9, 26
2Ku 22:8
l 2Aj 34:18
m L 1:2
L 119:97

Teine veerg

PTK 18

- a 4Mo 18:20, 24
5Mo 10:9
Jos 13:14, 33
1Ko 9:13
b 2Mo 23:19
4Mo 18:8, 12
2Aj 31:4
Neh 12:44
c 2Mo 28:1
4Mo 3:10
5Mo 10:8
d 4Mo 35:2
e 5Mo 12:5, 6
5Mo 16:2
L 26:8
f 2Aj 31:2
g 3Mo 7:10
h 3Mo 18:26
5Mo 12:30
i 5Mo 12:31
2Ku 16:1, 3
2Aj 28:1, 3
L 106:35–37
Jer 32:35
j 2Ku 17:17
Ap 16:16
k 3Mo 19:26
Ap 19:19
l Hes 21:21
m 2Mo 22:18

seb pikka aega oma kuningriigi üle, tema ja ta pojad Iisraeli rahva keskel.

18 Leviitpreestritel, kogu Leevi suguharul, pole osa ega pärandit iisraellaste seas. Nemad sõovad Jehoova tuleohvreid, mis on tema pärand.^a **2** Neil ärgu olgu pärandit oma vendade keskel. Jehoova on nende pärand, nagu ta neile on öelnud.

3 Kui keegi toob ohvriks pulli või lamba, siis andku ta preestriile abatükk, lõuad ja magu, seda kõike on preestritel õigus rahvalt saada. **4** Andke talle oma teravilja-, värsket veini ja õlisaagi esimene osa ning oma lammastelt ja kitsedelt pügatud esimene vill.^b **5** Teie Jumal Jehoova on valinud kõigist teie suguharudest just leviidid, et nad teeniksikid alaliselt Jehoova nimel.^c

6 Kui aga leviit lahkub ühest teie linnast Iisraelis, kus ta on elanud,^d ja ihkab minna paika, mille Jehoova on välja valinud,^e **7** siis võib ta teenida seal oma Jumala Jehoova nimel nagu kõik tema vennad leviidid, kes seal Jehoova ees teenivad.^f **8** Ta saab nendega võrdse osa toidust^g lisaks sellele, mis ta saab oma esiisade omandi müügist.

9 Kui te olete jõudnud maale, mille teie Jumal Jehoova teile annab, siis ärge võtke üle sealsete rahvaste jäledaid kombeid.^h **10** Ärgu leidugu teie seas kedagi, kes heidab oma poja või tütre tulle,ⁱ samuti selgeltnägijaid,^j maage,^k ennete otsijaid,^l nõidu,^m **11** ega kedagi, kes loitsib, küsib nõu vai-

18:6 ^aSt paika, mille Jehoova on valinud jumalakummardamise keskuseks.

mude väljakutsujalt^a või ennustajalt^b või otsib juhatust surnutelt.^c **12** Igaüks, kes seda teeb, on Jehoovale jälle, ja nende jäledate kommete pärast ajab teie Jumal Jehoova need rahvad teie eest ära. **13** Olge siis oma Jumala Jehoova ees laitmatud!^d

14 Need rahvad, kelle maa te võtate oma valdusse, kuulavad maage^e ja ennustajaid,^f kuid teil pole Jehoova, teie Jumal, lubanud midagi niisugust teha. **15** Teie Jumal Jehoova annab teile teie vendade seast ühe minusarnase prohveti. Teda kuulake!^g **16** Seda te ju palusite oma Jumalalt Jehoovalt tol päeval, mil te kogunesite Hoorebi juures^h ja ütlesite: „Ära lase meil enam kuulda meie Jumala Jehoova häält ega näha seda suurt tuld, et me ei sureks.“ⁱ **17** Jehoova vastas mulle: „See, mis nad on öelnud, on hea. **18** Ma annan neile nende vendade seast ühe sinusarnase prohveti^j ja panen talte suhu oma sõnad^k ning ta räägib neile kõik, mis ma käsin.^l **19** Kes aga ei kuula mu sõnu, mida ta minu nimel räägib, selgelt nõuan ma aru.“^m

20 Kui mõni prohvet räägib jultunult minu nimel midagi, mida ma ei ole käskinud tal rääkida, või kui ta räägib teiste jumalate nimel, siis peab see prohvet surema.ⁿ **21** Kuid te võite mõelda oma südames: „Kust me teame, et need pole Jehoova sõnad?“ **22** Kui prohvet räägib Jehoova nimel ja see, mis ta ütleb, ei lähe täide ega saa teoks, siis pole need sõnad Jehoovalt. See prohvet on rääkinud jultunult. Ärge kartke teda!“

PTK 18

a 3Mo 20:27

1Aj 10:13

b 3Mo 19:31

c 1Sa 28:7-11

Jes 8:19

Ga 5:19, 20

d Mt 5:48

2Pe 3:14

e 3Mo 19:26

2Ku 21:1, 2, 6

f Jos 13:22

g 1Mo 49:10

4Mo 24:17

Lu 7:16

Joh 1:45

Joh 6:14

Ap 3:22

Ap 7:37

h 2Mo 19:17

i 2Mo 20:19

j 2Mo 34:28

4Mo 12:3

Mt 4:1, 2

Mt 11:29

Joh 5:46

k Joh 17:8

l Joh 12:49

Heb 1:2

m Ap 3:23

n 5Mo 13:1-5

Jer 28:11-17

Teine veerg

PTK 19

a 5Mo 7:1

5Mo 9:1

b 4Mo 35:14

Jos 20:7, 9

c 4Mo 35:15

5Mo 4:42

d 4Mo 35:25

e 4Mo 35:

12, 19

f Jos 20:4, 5

g 1Mo 15:18

2Mo 23:31

5Mo 11:24

h 1Mo 28:14

i 5Mo 11:

22, 23

j Jos 20:7, 8

19 Kui teie Jumal Jehoova hävitab need rahvad, kelle maa teie Jumal Jehoova teile annab, ja te olete nende maa enda valdusse võtnud ning nende linnadesse ja majadesse elama asunud,^a **2** siis valige endale välja kolm linna keset seda maad, mille teie Jumal Jehoova teie valdusse annab.^b **3** Jaotage see maa, mille teie Jumal Jehoova teile annab, kolmeks osaks ning rajage teed, mis viivad neisse linnadesse, et sinna võiks põgeneda inimesetapja.

4 Inimesetapja võib sinna põgeneda ja jääda elama juhul, kui ta on tapnud kaasiniimese tahtmatult ega ole teda vihanud.^c **5** Näiteks kui ta läheb oma kaaslasega metsa puid raiuma ja tõstab käe, et kirvega puud langetada, kuid kirvepea lendab varre küljest minema ja tabab tema kaaslast, nii et see sureb, siis ta põgeneb ühte neist linnadest, et jääda elama.^d **6** Kui aga tee sinna linna on liiga pikk, võib veritasunõudja,^e kes teda viha hoos taga ajab, ta kätte saada ja tappa. Kuid see inimesetapja polnud surma väärt, sest ta ei vihanud tapetut.^f **7** Seepärast ma käsingi teil valida endale välja kolm linna.

8 Kui teie Jumal Jehoova laiendab teie maa-ala, nagu ta vandus teie esiisadele,^g ja annab teile kogu maa, mille ta teie esiisadele töötas anda^h **9** – seda eeldusel, et te järgite ustavalt kõiki neid käskke, mis ma täna teile annan, armastate oma Jumalat Jehoovat ja käitate alati tema teedelⁱ –, siis lisage neile kolmele linnale veel kolm.^j **10** Sel juhul ei valata

süütut verd^a teie maal, mille teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks, ning teie peale ei tule veresüüd.^b

11 Kui aga keegi vihkab kaasinimest^c ning varitseb ja ründab teda, nii et too sureb, ning kui ta seejärel põgeneb ühte neist linnadest, **12** siis tema linna vanemad lasku ta sealt ära tuua ja andku ta veritasunõudja kätte, ning ta peab surema.^d **13** Ärgu olgu teil temast kahju. Te peate kõrvaldama Iisraelist süü, mis johtub süütu vere valamisest,^e et teil läheks hästi.

14 Kui te olete saanud kätte oma pärandi sel maal, mille teie Jumal Jehoova teile annab, siis ärge nihutage naabri piirimärki^f ära sellest paigast, kuhu esivanemad on piiri seadnud.

15 Kellegi süüdistamiseks mistahes väärtos või patus ei piisa ühe tunnistaja ütlusest.^g Süüteo tõestamiseks on vaja kahe või kolme tunnistaja ütlust.^h **16** Kui keegi tunnistab kuritahtlikult kellegi vastu ja süüdistab teda mõnes üleasutamises,ⁱ **17** siis astugu need kaks, kelle vahel on tüli, Jehoova ette, preestrite ja neil päevil teenivate kohtumõistjate ette.^j **18** Kohtumõistjad uurigu seda juhtumit põhjalikult,^k ja kui tunnistaja osutub valetunnistajaks, kuna ta on esitanud oma venna vastu valesüüdistuse, **19** siis tehke temaga samamoodi, nagu tema kavatses teha oma vennaga.^l Kõrvaldage enda keskelt kurjus!^m **20** Siis teised kuulevad sellest ja hakkavad kartma ning nad ei tee teie keskel enam kunagi seesugust kurja.ⁿ **21** Ärgu olgu teil

PTK 19

a Õp 6:16, 17

b 5Mo 21:6–9

c 1Jo 3:15

d 1Mo 9:6

2Mo 21:12

4Mo 35:16

5Mo 27:24

e 3Mo 24:17, 21

4Mo 35:33

2Sa 21:1

f 5Mo 27:17

g 4Mo 35:30

5Mo 17:6

h Mt 18:16

Joh 8:17

2Ko 13:1

1Ti 5:19

i 2Mo 23:1

1Ku 21:13

Mr 14:56

j 5Mo 17:8, 9

k 5Mo 13:14

5Mo 17:4

2Aj 19:6

l Õp 19:5

m 5Mo 21:

20, 21

5Mo 24:7

1Ko 5:13

n 5Mo 13:11

5Mo 17:13

1Ti 5:20

Teine veerg

a 5Mo 19:13

b 2Mo 21:

23–25

3Mo 24:20

Mt 5:38

PTK 20

c 5Mo 3:22

5Mo 31:6

L 20:7

Õp 21:31

d 4Mo 31:6

e 2Mo 14:14

Jos 23:10

f 5Mo 24:5

g Koh 7:3

h 4Mo 13:33

4Mo 14:1–3

4Mo 32:9

5Mo 1:28

temast kahju:^a nõudke elu elu vastu, silm silma vastu, hammas hamba vastu, käsi käe vastu, jalg jala vastu.^b

20 Kui te lähete oma vaenlaste vastu sõtta ja näete, et neil on rohkem hobuseid, sõjavankreid ja sõjamehi kui teil, siis ärge kartke neid, sest teie Jumal Jehoova, kes tõi teid ära Egiptusemaalt, on teiega.^c **2** Kui te olete lahingusse minemas, siis pöördugu preester rahva poole^d **3** ja öelgu: „Kuula, Iisrael! Te lähete nüüd sõdimata oma vaenlastega. Olge siis julged! Ärge kartke, ärge tundke hirmu ja ärge värisege nende ees, **4** sest teie Jumal Jehoova käib koos teiega, et võidelda teie eest teie vaenlaste vastu ja teid päästa.”^e

5 Ka ülemad rääkigu rahvaga ja öelgu: „Mees, kes on ehitanud uue maja, ent pole sinna veel elama asunud,* pöördugu tagasi koju, sest ta võib lahingus surma saada ja siis asub keegi teine sinna elama. **6** Mees, kes on istutanud viinamäe, kuid pole veel saanud sellelt saaki, pöördugu tagasi koju, sest ta võib lahingus surma saada ja siis saab selle saak kellelegi teisele. **7** Mees, kes on naisega kihlatud, kuid pole temaga veel abiellunud, pöördugu tagasi koju,^f sest ta võib lahingus surma saada ja siis abiellub selle naisega keegi teine.” **8** Samuti öelgu ülemad rahvale: „Mees, kes kardab ja tunneb hirmu,^g pöördugu tagasi koju, et ta ei teeks ka oma vendade südant araks.”^h **9** Kui ülemad on rahvale kõne-

20:5 *Võib tõlkida ka „ega ole seda veel sisse pühitsenud”.

lemise lõpetanud, siis määrakunad väepealikud rahvast juhtima.

10 Kui te jõuate mõne linna juurde, et selle vastu sõida, siis esitage sellele rahutingimused.^a **11** Kui linn nõustub esitatud tingimustega ja avab teile väravad, siis pange kõik selle elanikud töökohustuse alla ja nad teenigu teid.^b

12 Aga kui see linn keeldub teiega rahu sõlmimast ja valmistub teie vastu sõidama, siis piirake seda, **13** ning teie Jumal Jehoova annab selle teie kätte ja te peate seal kõik mehed mõõgaga maha lõõma. **14** Kuid naised, lapsed ja kariloomad ning kõik, mis seal linnas on, kogu sõjasaagi, võite endale võtta.^c Sööge seda saaki, mis te olete võtnud oma vaenlastelt, kelle teie Jumal Jehoova on teie kätte andnud.^d

15 Tehke nõnda kõigi linnadega, mis asuvad teist väga kaugel ega ole teie ümberkaudsete rahvaste linnad. **16** Aga nendes linnades, mis teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks, ei tohi te ühtegi hingelist ellu jätta.^e **17** Hävitage nad täielikult, nii hetid, emorlased, kaananlased, perislased, hiivlased kui ka jebuuslased,^f nagu teie Jumal Jehoova on teid käskinud, **18** et nad ei õpetaks teile kõiki neid jäledusi, mis nad on teinud oma jumalaid teenides, ja et te ei hakkaks patustama oma Jumala Jehoova vastu.^g

19 Kui te piirate mõnd linna, sõdite pikalt selle vastu ja vallutate selle, siis ärge hävitage kirvega selle puid, sest neist te võite süüa. Ärge raiuge neid maha.^h Kas siis puud väljal on

PTK 20

a Jos 11:19

b 3Mo 25:44, 46
Jos 9:22, 27

c 2Aj 14:13

d Jos 22:8

e Jos 6:17
Jos 10:28
Jos 11:11

f 5Mo 7:1

g 2Mo 34:15
5Mo 7:4
Jos 23:12, 13
Jes 2:6
1Ko 5:6
1Ko 15:33

h Neh 9:25

Teine veerg

PTK 21

a 5Mo 16:18

b 4Mo 35:33

c 2Mo 28:1

d 4Mo 6:23-27
1Aj 23:13

e 5Mo 17:8, 9

f L 26:6
Mt 27:24

g 2Sa 7:23

h Jes 26:21
Jer 26:15

inimesed, et peaksite neid piirama? **20** Te võite võtta maha vaid need puud, mille kohta te teate, et need ei kannu söödavat vilja. Need te võite maha raiuda ja ehitada neist piiramisrajatise võitluseks teiega sõdiva linna vastu, kuni see langeb.

21 Kui maal, mille teie Jumal Jehoova annab teie valdusse, leitakse keegi väljalt tapetuna ning pole teada, kes ta tappis, **2** siis mingi teie vanemad ja kohtumõistjad^a ning mõõtku ära vahemaa surnukeha ja seda ümbritsevate linnade vahel. **3** Seejärel võtku surnukehale lähima linna vanemad karjast üks lehmullikas, kellega pole tööd tehtud, kes pole ikkes vedanud, **4** ning selle linna vanemad viigu lehmullikas voolava veega vadisse, kus pole maad haritud ega seemet külvatud, ning murdku seal tema kael.^b

5 Sinna tulgu leviitpreestrid, sest teie Jumal Jehoova on valinud nemad,^c et nad teeniksid teda ja lausuksid õnnistussõnu Jehoova nimel,^d ning nemad lahendavad iga vägivallaga seotud tüliasja.^e **6** Kõik surnukehale lähima linna vanemad pesku siis käsi^f lehmullika kohal, kelle kael vadis murti, **7** ning teatagu: „Meie käed pole seda verd valanud ja meie silmad pole seda verevalamist näinud. **8** Oo, Jehoova, ära pane seda süüks oma rahvale Iisraelile, kelle sa oled ostnud vabaks,^g ning ära süüdistada oma rahvast Iisraeli selle süütu vere valamise pärast!”^h Siis ei jää nende peale veresüüd. **9** Nõnda te kõrvaldate enda keskelt süütu vere valamisest johtuva

süü, tehes seda, mis on õige Jehoova silmis.

10 Kui sa lähed oma vaenlaste vastu sõdima ning su Jumal Jehoova alistab nad sinu ees ja sa võtad nad vangia **11** ning näed vangide hulgas üht ilusat naist, kes meeldib sulle, ja sa soovid võtta ta endale naiseks, **12** siis võid sa tuua ta oma majja. Ta ajagu pea paljaks, lõigaku küüsi **13** ja võtku seljast riided, milles ta vangi võeti, ning elagu su majas. Ta nutku terve kuu taga oma isa ja ema^b ning pärast seda võid sa tema juurde heita; sa saad tema meheks ja tema saab sinu naiseks. **14** Aga kui sa pole temaga rahul, siis saada ta ära,^c kuhu tahes ta soovib minna. Kuid sa ei tohi teda raha eest müüa ega karmilt kohelda, sest sa oled teda alandanud.

15 Kui mehel on kaks naist ja ta armastab üht enam kui teist* ning nad mõlemad sünnitavad talle poja ja esmasündinu on selle naise poeg, keda ta vähem armastab,^d **16** siis päeval, mil ta jagab oma poegadele pärandi, ei tohi ta kõrvalle heita vähem armastatud naise poega ja kohelda esmasündinuna armastatud naise poega. **17** Ta peab tunnustama vähem armastatud naise poega esmasündinuna, andes talle kaks osa kõigest, mis tal on, kuna see poeg on tema sigitusjõu algus, esmasündinu õigused kuuluvad temale.^e

18 Kui kellelgi on kangekaelne ja mässumeelne poeg, kes ei kuuletu oma isale ega emale,^f ja

21:15 *Sõna-sõnalt „armastab üht ja vihkab teist“.

PTK 21

a 4Mo 31:9
5Mo 20:13, 14b 4Mo 20:29
5Mo 34:8

c 5Mo 24:1

d 1Mo 29:30, 33

e 1Mo 25:31
2Aj 21:3f 2Mo 20:12
5Mo 27:16
Õp 1:8
Ef 6:1

Teine veerg

a 5Mo 8:5
Õp 13:24
Õp 19:18
Õp 23:13
Heb 12:9

b Õp 28:7

c Ro 13:13
1Ko 6:10
Ef 5:18

d 5Mo 13:10, 11

e 4Mo 25:5

f Jos 10:26
Ap 10:39g Jos 8:29
Joh 19:31

h Ga 3:13

i 4Mo 35:34

PTK 22

j 2Mo 23:4

k Mt 7:12

l 2Mo 23:5
3Mo 19:18
Lu 10:27
Ga 6:10

kuigi nad on teda korrale kutsumud, ei kuula ta neid siiski,^a

19 viigu ta isa ja ema ta linna-värvasse linna vanemate juurde **20** ning öelgu neile: „Meie poeg on kangekaelne ja mässumeelne ning ta ei kuuletu meile. Ta on õgard^b ja joodik.“^c **21** Siis kõik selle linna elanikud visaku ta kividega surnuks. Nõnda kõrvaldage enda keskelt kurjus. Kogu Iisrael kuuleb sellest ning hakkab kartma.^d

22 Kui keegi teeb pattu, mis väärrib surma, ning ta hukatakse^e ja tema surnukeha pannakse posti külge rippuma,^f **23** siis ärgu jäägu see õõseks postile.^g Ta tuleb matta samal päeval, sest posti külge riputatu on Jumal ära neednud.^h Te ei tohi rüvetada maad, mille teie Jumal Jehoova on andnud teile pärandiks.ⁱ

22 Kui sa näed oma venna pulli või lammast ekslemas, siis ära mine niisama mõõda,^j vaid vii loom kindlasti tagasi oma vennale. **2** Aga kui su vend elab sinust kaugel või kui sa ei tunne teda, siis vii tema loom enda koju ning see jäägu sinu juurde, kuni su vend seda otsima tuleb. Siis anna loom temale tagasi.^k **3** Tee nõnda oma venna eesliga ning rõiva või mistahes muu asjaga, mille ta on kaotanud ja sina oled leidnud. Sa ei tohi sellest niisama mõõda minna.

4 Kui sa näed, et su venna eesel või pull lebab tee peal, siis ei tohi sa niisama mõõda minna. Aita oma vennal loom püsti tõsta.^l

5 Naine ei tohi selga panna mehe riideid ega mees kanda naise riideid, sest igaüks, kes

nii teeb, on su Jumalale Jehoovale jäle.

6 Kui sulle juhtub tee peal ette linnupesa (olgu puu otsas või maa peal), kus on linnupojad või munad sees ja emalind istub poegade või munade peal, siis ära võta endale ema koos poegadelega.^a **7** Lase emalinnul minna, kuid linnupojad võid sa endale võtta. Tee nõnda, et sul võiks hästi minna ja sa võiksid kaua elada.

8 Kui sa ehitad uue maja, siis tee selle katusele* rinnatis,^b et sa ei tooks oma pere peale veresüüd, kui keegi peaks sealt alla kukkuma.

9 Ära külva oma viinamäele veel mingit teist seemet.^c Muidu läheb kõik, mis külvatud seemnest kasvab, ja ka viinamäe saak, pühamule.

10 Ära pane eeslit ja pulli paaris kündma.^d

11 Ära kanna rõivast, milles on kokku kootud villane ja lina-
ne lõng.^e

12 Tee tudid oma pealirõiva nelja nurka.^f

13 Kui mees võtab endale naise ja heidab tema juurde, kuid siis hakkab teda vihkama* **14** ning süüdistab teda kõlvatuses ja häbistab tema nime, öeldes: „Ma võtsin selle naise, aga kui ma tema juurde heitsin, tuli välja, et ta polegi neitsi“, **15** siis selle tüdruku isa ja ema esitagu linna väravas istuvatele vanematele tõend tüdruku neitsilikkuse kohta. **16** Tüdruku isa öelgu linna vanematele: „Ma andsin

22:8 *Tol ajal oli enamikul majadel lame katus, kus sai külalisi võõrustada, ringi jalutada või isegi magada. 22:13 *Võib tõlkida ka „põlgab ta ära“.

PTK 22

a 3Mo 22:28
L 145:9
Õp 12:10
Mt 10:29

b 2Sa 11:2
Ap 10:9

c 3Mo 19:19

d Õp 12:10

e 3Mo 19:19

f 4Mo 15:38
Mt 23:2, 5

Teine veerg

a 2Mo 18:21
5Mo 1:13
5Mo 16:18

b 5Mo 25:2
Õp 10:13
Õp 19:29

c Mal 2:16

d Heb 13:4

e 3Mo 21:9

f 3Mo 11:45
1Ko 5:13

g 1Mo 20:3
2Mo 20:14
3Mo 20:10
1Ko 6:9, 10
1Ko 6:18

h 3Mo 20:10
5Mo 5:18
1Te 4:3, 6
Heb 13:4

oma tütre sellele mehele naiseks, kuid mees vihkab teda **17** ja süüdistab teda kõlvatuses, öeldes: „Ma avastasin, et su tütar polnudki neitsi.“ Siin on tõend mu tütre neitsilikkuse kohta.“ Ja nad laotagu riie linna vanemate ette. **18** Siis linna vanemad^a karistagu seda meest.^b **19** Lisaks trahvigu nad teda 100 seekli* hõbedaga ja andku see tüdruku isale, sest mees laimas Iisraeli neitsit.^c Tüdruk jäägu edasi tema naiseks. Mees ei tohi temast lahutada kogu oma eluaja.

20 Kui aga see süüdistus on tõsi ja tõendit tüdruku neitsilikkuse kohta ei ole, **21** siis viidagu tüdruk oma isa maja ukse ette ja linna elanikud visaku ta kividega surnuks, sest ta on teinud Iisraelis häbiväärse teo,^d hoorates oma isakodus.^e Nõnda kõrvaldage enda keskest kurjus.^f

22 Kui mees leitakse magamas teise mehe naisega, siis peavad mõlemad surema, nii see mees, kes naisega magas, kui ka naine.^g Nõnda kõrvaldage kurjus Iisraelist.

23 Kui mees kohtab linnas neitsit, kes on kihlatud teise mehega, ning magab temaga, **24** siis tooge nad mõlemad selle linna värava juurde ja visake kividega surnuks: tüdruk sellepärast, et ta ei hündnud linnas appi, ja mees sellepärast, et ta häbistas teise mehe naist.^h Nõnda kõrvaldage enda keskest kurjus.

25 Kui aga mees kohtab kihlatud tüdrukut väljal ning saab

22:19 *1,1 kg. (Vt lisa B14.)

temast jagu ja vägistab ta, peab vägistaja surema, **26** aga tüdrukule ei tohi sa midagi teha. Tüdruk pole ju teinud surmaväärt pattu, vaid see juhtum on samaväärne sellega, kui keegi ründab oma ligimest ja tapab tema.^a **27** Mees kohtas teda väljal ning kihlatud tüdruk hüüdis küll appi, kuid polnud kedagi, kes oleks ta päästnud.

28 Kui mees kohtab tüdrukut, kes on neitsi ega ole kihlatud, ning võtab ta kinni ja magab temaga, ning nende tegu avastatakse,^b **29** peab mees, kes temaga magas, andma tüdruku isale 50 seeklit* hõbedat ning tüdruk saagu tema naiseks.^c Mees ei tohi tüdrukust lahutada kogu oma eluaja, sest ta alandab teda.

30 Ükski mees ei tohi võtta endale oma isa naist, et ta ei häbistaks oma isa.^d

23 Ükski kohitsetud mees, kelle munandid on vigastatud või kelle suguti on ära lõigatud, ei või kuuluda Jehoova kogudusse.^e

2 Ükski vallaspoeg ei või kuuluda Jehoova kogudusse.^f Isegi tema järeltulijad kümnenda põlveni ei või kuuluda Jehoova kogudusse.

3 Ükski ammonlane ega moabiit ei või kunagi kuuluda Jehoova kogudusse,^g isegi nende järeltulijad kümnenda põlveni ei või kuuluda Jehoova kogudusse, **4** sest nad ei aida- nud teid toidu ja veega, kui te tulite Egiptusest,^h ning nad palkasid Beori poja Bileami Mesopotaamiast Petoorist teid needma.ⁱ **5** Aga teie Jumal

22:29 *570 g.

PTK 22

a 1Mo 4:8
4Mo 35:
20, 21
Jk 2:11

b 1Mo 34:2, 5

c 1Mo 34:11, 12
2Mo 22:16

d 3Mo 18:8
3Mo 20:11
5Mo 27:20
1Ko 5:1

PTK 23

e 3Mo 21:
18, 20
Jes 56:4, 5

f 2Mo 20:14
3Mo 20:10

g Neh 13:1, 2

h Koh 11:18

i 4Mo 22:6
Jos 24:9

Teine veerg

a 4Mo 22:35

b 4Mo 23:
11, 25
4Mo 24:10

c 5Mo 7:7, 8

d 2Sa 8:2
2Sa 12:31

e 1Mo 25:
25, 26
1Mo 36:1
4Mo 20:14

f 1Mo 46:6
3Mo 19:34
L 105:23

g 1Sa 21:5
2Sa 11:11

h 3Mo 15:16

i 3Mo 15:31

j 3Mo 26:12

k 1Pe 1:16

l 2Mo 22:21

Jehoova ei kuulunud Bileami.^a Teie Jumal Jehoova muutis needuse hoopis õnnistuseks,^b sest Jehoova, teie Jumal, armastab teid.^c **6** Ärge kunagi, mitte ühelgi oma elupäeval, tutsgete nende hüvanguks ega taotlege nende heakäekäiku.^d

7 Ära vihka edomlast, sest ta on su vend.^e

Ära vihka egiptlast, sest sa elasid muulasena tema maal.^f **8** Nende kolmas põlv võib juba kuuluda Jehoova kogudusse.

9 Kui te olete asunud laagrisse oma vaenlaste vastu, siis hoiduge kõigest, mis võib teid rüvetada.^g **10** Kui mees saab öise seemnepurske pärast eba- puhtaks,^h siis ta lahkugu laagrist ja ta ei tohi laagrisse siseneda. **11** Öhtu saabudes pesku ta end veega ja pärast päikeseloojangut võib ta laagrisse tagasi tulla.ⁱ **12** Väljaspool laagrit olgu teil üks eraldatud paik, kus te asjal käite. **13** Teie varustuse hulgas olgu labidake*. Kui te väljas kükitate, kaevake sellega auk ja katke oma väljaheidet kinni. **14** Kuna teie Jumal Jehoova käib teie laagris ringi,^j et teid päästa ja anda teie vaenlased teie kätte, siis olgu teie laager püha,^k et ta ei näeks teie juures midagi sündsusetut ega jätaks teid maha.

15 Kui mõni ori põgeneb oma isanda juurest teie juurde, siis ärge loovutage teda ta isandale. **16** Ta võib elada teie keskel mistahes paigas, mis tal- le teie linnade seast meeldib. Te ei tohi teda halvasti kohelda.^l

23:13 *Ilmselt oli see kaevamiseks mõeldud pulk.

17 Ükski Iisraeli tütreist ei tohi saada templiprostituudiks,^a samuti ei tohi ükski Iisraeli poegadest saada templiprostituudiks*.^b 18 Ei nais- ega meesprostituudi* palka tohi tuua töotusohvriks teie Jumala Jehoova kotta, sest need mõlemad on teie Jumalale Jehoovale jäle-
dad.

19 Te ei tohi laenata oma vennale midagi vahekasu eest,^c olgu siis raha, toitu või mida tahes, mille pealt saab vahekasu teenida. 20 Võõramaalasele te võite laenata kasu peale,^d kuid oma vennale laenates ei tohi te kasu lõigata,^e et teie Jumal Jehoova õnnistaks teid kõigis teie tegemistes sel maal, mille te võtate oma valdusse.^f

21 Kui sa annad oma Jumalale Jehoovale töötuse,^g siis ära viivita selle täitmisega,^h sest su Jumal Jehoova ootab, et sa selle täidaksid; muidu oleks sulle patuks.ⁱ 22 Aga kui sa töotust ei anna, siis ei saa sa süüdlaseks patus.^j 23 Täida, mida su huuled on lubanud,^k ja tee teoks, mida su suu on töötanud vabatahtliku ohvrina su Jumalale Jehoovale.^l

24 Kui sa lähed oma ligimese viinamäele, siis võid sa süüa nii palju viinamarju, kui su hing ihkab, aga sa ei tohi midagi oma pauna pista.^m

25 Kui sa lähed oma ligimese viljapõllule, võid sa katkuda küpseid viljapäid, aga sa ei tohi panna sirpi oma ligimese vilja külge.ⁿ

23:17 *Mõeldakse poisse, kelle peal rahuldati väärastunud seksuaalhimusid. 23:18 *Sõnaga „meesprostituut“ tõlgitud heebrea sõna on sõna-sõnalt „koer“ ja viitab tõenäoliselt pederastile.

PTK 23

a 3Mo 19:29

3Mo 21:9

b 1Ku 14:24

2Ku 23:7

c 2Mo 22:25

3Mo 25:

36, 37

Neh 5:10

L 15:5

d 5Mo 15:6

e Õp 28:8

f 5Mo 15:4

5Mo 15:7, 10

Õp 19:17

Lu 6:34, 35

g Koh 11:30, 31

1Sa 1:11

h Jn 2:9

i Kog 5:4, 6

j Kog 5:5

k 4Mo 30:2

L 15:4

Õp 20:25

l Koh 11:35

1Sa 14:24

Mt 5:33

m Mt 6:11

Ro 13:10

n Mt 12:1

Lu 6:1

Teine veerg

PTK 24

a Mt 5:31, 32

Mr 10:4, 11

b Mal 2:16

Mt 1:19

Mt 19:3-8

c 3Mo 21:7

d 5Mo 20:7

Õp 5:18

Kog 9:9

e 2Mo 22:

26, 27

f 1Mo 37:28

1Mo 40:15

g 2Mo 21:16

h 5Mo 19:

18, 19

5Mo 21:

20, 21

i 3Mo 13:2, 15

Mr 1:44

Lu 17:14

24 Kui mees võtab endale naise, kuid siis avastab tema juures midagi laiduväärset, nii et naine ei meeldi talle enam, siis kirjutagu mees naisele lahutustunnistus,^a andku see temale ja saatku ta oma majast ära.^b 2 Pärast seda, kui naine on selle mehe majast lahkunud, võib ta saada teise mehe naiseks.^c 3 Kui ka see teine mees põlgab ta ära ning kirjutab naisele lahutustunnistuse, annab selle temale ja saadab ta oma majast ära, või kui see teine mees, kes naisega abiellus, peaks surema, 4 siis naise esimene abikaasa, kes ta ära saatis, ei või teda uuesti naida, sest naine on talle rüve, ning see oleks Jehoova silmis jäledus. Te ei tohi patuga rüvetada maad, mille teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks.

5 Kui mees on äsja abiellunud, ei pea ta minema sõjaväkke ning tema peale ei tohiks panna ka mingeid muid kohustusi. Ta olgu üks aasta vaba, jäägu koju ja rõõmustagu oma naist.^d

6 Keegi ei tohiks laenu tagatiseks võtta käsikivi, ka mitte selle pealmist kivi,^e sest nõnda ta võtaks tagatiseks teise inimese elatise*.

7 Kui selgub, et keegi on röövinud oma iisraellasest venna, on teda julmalt kohelnud ja ta maha müünud,^f siis peab see inimeseröövija surema.^g Kõrvaldage enda keskel kurjus!^h

8 Kui teie keskel peaks puhkema pidalitõbi, siis järgige väga hoolsalt kõiki leviitpreestrite juhendeid.ⁱ Tehke täpselt nii,

24:6 *Sõna-sõnalt „hinge“.

nagu ma neid olen käskinud!
9 Pidage meeles, mida teie Jumal Jehoova tegi Mirjamile teekonnal, kui te Egiptusest välja olite tulnud.^a

10 Kui sa kellelegi midagi laenad,^b ei tohi sa minna ta majja tema pakutud tagatist võtma. **11** Sa pead ootama väljas ning see, kellele sa midagi laenasid, toogu sulle ise oma tagatis. **12** Kui see inimene on kitsikuses, siis ei tohi sa minna magama, nii et tema antud tagatis on veelu sinu käes.^c **13** Päikeseloojanguks pead sa talle selle pandiksvõetud pealisriide tagastama, siis ta saab sellega magama minna^d ning ta õnnistab sind; nõnda oled sa õige Jehoova, oma Jumala silmis.

14 Sa ei tohi tüssata palgatöölisi, kes on vaene ja kitsikuses, olgu ta su vend või muulane, kes elab sinu maal mõnes su linnas.^e **15** Maksa talle ta palk samal päeval,^f enne kui päike loojub, sest ta on kitsikuses ja ta elu sõltub sellest palgast. Muidu ta hüüab sinu pärast Jehoova poole ja see oleks sulle patuks.^g

16 Isasid ei tohi surmata laste tegude pärast ning lapsi ei tohi surmata isade tegude pärast.^h Inimene surmatagu ta enda patu pärast.ⁱ

17 Sa ei tohi väänata muulase ega orvu* õigust^j ega võtta leselt laenu tagatiseks ta pealisriiet.^k **18** Ära unusta, et sa olid ori Egiptuses ja et su Jumal Jehoova ostis su seal vabaks.^l Sellepärast ma käsingi sul nõnda teha.

24:17 * Võib tõlkida ka „isata lapse”.

PTK 24

- a 4Mo 12: 10, 15
 b 5Mo 15:7, 8
 Op 3:27
 c II 24:9, 10
 d 2Mo 22: 26, 27
 e 3Mo 25: 39, 43
 Op 14:31
 f 3Mo 19:13
 Jer 22:13
 Mt 20:8
 g Op 22:22, 23
 Jk 5:4
 h 2Aj 25:3, 4
 i Hes 18:20
 j 2Mo 22: 21, 22
 k 2Mo 22: 26, 27
 l 5Mo 5:15

Teine veerg

- a 3Mo 19:9
 3Mo 23:22
 Ru 2:16
 L 41:1
 b 5Mo 15:7, 10
 Op 11:24
 Op 19:17
 Lu 6:38
 2Ko 9:6
 1Jo 3:17
 c 3Mo 19:10
 5Mo 26:13

PTK 25

- d 5Mo 16:18
 5Mo 17:8, 9
 5Mo 19:16, 17
 e 2Mo 23:6
 2Aj 19:6
 Op 17:15
 Op 31:9
 f Op 10:13
 Op 20:30
 Op 26:3
 Lu 12:48
 Heb 2:2
 g 2Ko 11:24
 h Op 12:10
 1Ko 9:9
 1Ti 5:18
 i 1Mo 38:7, 8
 Ru 4:5
 Mr 12:19

19 Kui sa lõikad oma põllul vilja ja unustad sinna ühe vihu, siis ära mine sellele järele. See jäägu muulasele, orvule ja lesele,^a et su Jumal Jehoova õnnistaks sind kõigis su töodes.^b

20 Kui sa taod oma õlipuult oliive maha, ära käi kõiki oksid läbi. Mis sinna järele jääb, jäägu muulasele, orvule ja lesele.^c

21 Kui sa oled korjanud viinamarjad oma viinamäelt, ära mine tagasi järelnoppi-ma. Järelejäänud marjad jäägu muulasele, orvule ja lesele. **22** Ära unusta, et sa ise olid ori Egiptusemaal. Sellepärast ma käsingi sul nõnda teha.

25 Kui meeste vahel tekib tüli, võivad nad minna kohtu ette.^d Kohtunikud mõistku nende üle kohut ning kuulutagu õige õigeks ja süüdlane süüdi.^e **2** Kui süüdlane on peksu väärt,^f siis käskigu kohtunik tal maha heita ning süüdlast pekstagu tema juuresolekul. Hoopide arv olgu vastavuses tema süüteo tõsidusega. **3** Talle antagu kuni 40 hoopit,^g mitte rohkem. Kui su vend saaks rohkem hoopet, häbistaks see teda sinu ees.

4 Ärge siduge kinni pulli* suud, kui see pahmast tallab.^h

5 Kui vennad elavad koos* ning üks neist sureb, ilma et tal oleks poega, siis ei tohi surunud mehe naine abielluda kellegagi väljastpoolt peret. Tema mehevend võtku ta endale naiseks ning täitku mehevenna kohust.ⁱ **6** Esmasündinu, kelle naine ilmale toob, kannab eda-

25:4 *Mõeldakse sellist tõugu pulle, keda kasutati tööloomadena. 25:5 *Mõeldakse ilmselt vendi, kes elasid samas piirkonnas.

si surnud venna nime,^a et seda ei kustutataks Iisraelist.^b

7 Aga kui see mees ei taha oma venna lesega abielluda, siis mingu ta venna lesk linnavärvasse vanemate juurde ja öelgu: „Mu abikaasa vend keeldub edasi kandmast oma venna nime Iisraelis. Ta pole nõus minuga abielluma ja täitma mehevanna kohust.” **8** Siis linna vanemad kutsugu see mees ja rääkigu temaga. Aga kui ta ikkagi keeldub ja ütleb: „Ma ei taha temaga abielluda”, **9** siis tema venna lesk mingu linna vanemate nähes tema juurde, võtku tal sandaal ja last,^c sülitagu talle näkku ja öelgu: „Nii tehtagu mehega, kes keeldub jätkamast oma venna sugu.” **10** Pärast seda kutsutagu tema peret Iisraelis „selle pereks, kellelt võeti sandaal”.

11 Kui kaks meest kaklevad omavahel ja ühe naine sekkub, et kaitsta oma abikaasat peksja eest, ning haarab kinni teise mehe suguelunditest, **12** siis tuleb naisel käelaba maha raiuda. Ärgu olgu teil temast kahju!

13 Ärgu olgu teil paunas kaht erisugust kaalukivi,^d üks suurem ja teine väiksem. **14** Ärgu olgu teil majas kaht erisugust mõõdunõu*,^e üks suurem ja teine väiksem. **15** Olgu teil täpne ja õige kaalukivi ning täpne ja õige mõõdunõu, et te elaksite kaua sel maal, mille teie Jumal Jehoova teile annab.^f **16** Igaüks, kes teisi tüsatab, on teie Jumalale Jehoovale jäle.^g

17 Äрге unustage, mida amalekid tegid teile teekonnal, kui

25:14 *Sõna-sõnalat „eefat”. (Vt lisa B14.)

PTK 25

a 1Mo 38:9
Ru 4:10, 17

b 4Mo 27:1, 4

c Ru 4:7

d Öp 11:1
Öp 20:10
Mi 6:11

e 3Mo 19:36

f 5Mo 4:40

g 3Mo 19:35

Teine veerg

a 2Mo 17:8
4Mo 24:20

b Jos 22:4

c 2Mo 17:14
1Sa 14:47, 48
1Sa 15:1-3
1Aj 4:42, 43

PTK 26

d 2Mo 23:19
3Mo 23:10
4Mo 18:8, 12
2Aj 6:6
2Aj 31:5
Öp 3:9

e 1Mo 17:1, 8
1Mo 26:3

f 1Mo 28:5
Ho 12:12

g 1Mo 46:3
Ap 7:15

h 1Mo 46:27

i 2Mo 1:7
5Mo 10:22
L 105:24

j 2Mo 1:11

5. MOOSESE 25:7-26:7

te Egiptusest tulite,^a **18** kuidas nad tulid teile teel vastu ja ründasid kõiki mahajäänuid, kui te olite kurnatud ja jõuetud. Nad ei kartnud Jumalat. **19** Kui siis teie Jumal Jehoova on andnud teile rahu kõigist vaenlastest teie ümber sel maal, mille teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks,^b pühkige mälestuski amalekkidest taeva alt minema.^c Äрге seda unustage!

26 Kui te jõuate viimaks maale, mille teie Jumal Jehoova annab teile pärandiks, ning olete võtnud selle enda valdusse ja elate seal, **2** siis võta esimesi vilju kogu maa saagist, mida sa kogud maalt, mille su Jumal Jehoova sulle annab, pane need korvi ja mine paika, mille su Jumal Jehoova valib oma nime eluasemeks.^d **3** Mine preestri juurde, kes on neil päevil teenistuses, ja ütle talle: „Ma annan täna su Jumalale Jehoovale teada, et ma olen jõudnud maale, mille kohta Jehoova vandus meie esiisadele, et ta annab selle meile.”^e

4 Preester võtku sinu käest see korv ja asetagu su Jumala Jehoova altari ette. **5** Siis kuuluta Jehoova, oma Jumala ees: „Mu isa oli rändav* aramealane,^f kes läks alla Egiptuses^g ja elas seal muulasena koos oma väheste kodakondsetega.^h Kuid seal sai temast suur, vägev ja arvukas rahvas.ⁱ **6** Egiptlased olid meie vastu julmad ja rõhusid meid ning panid meie peale ränga orjuse.^j **7** Siis me hüüdsime Jehoova, oma esiisade Jumala poole ja Jehoova kuulis meie häält

26:5 *Teine võimalik tähendus: „surmahüüde”.

ning nägi meie vaeva, viletsust ja rõhumist.^a **8** Viimaks tõi Jehoova meid Egiptusest välja oma võimsa käe ja väljasirutatud käsivarrega^b ning hirmuäratavate tegude, tunnustähtede ja imetegudega.^c **9** Siis tõi ta meid siia ja andis meile selle maa, kus voolab piima ja mett.^d **10** Siin on nüüd esimesed viljad selle maa saagist, mille Jehoova on mulle andnud.”^e

Aseta korv oma Jumala Jehoova ette ja kummarda oma Jumala Jehoova ees. **11** Tunne rõõmu kõige selle hea üle, mis su Jumal Jehoova on sulle ja su perele andnud, nii sa ise kui ka leviit, samuti sinu rahva keskel elav muulane.^f

12 Kui sa oled kolmandal aastal, kümniseaastal, kogunud kokku kümnise^g kogu oma saagist, anna see leviidile, muulasele, orvule* ja lesele ning nad söögu su linnades oma kõht täis.^h **13** Ütle siis oma Jumala Jehoova ees: „Ma olen viinud oma majast ära kogu püha osa ning andnud selle leviidile, muulasele, orvule ja lesele,ⁱ nagu sa oled mind käskinud. Ma ei ole sinu käskest üle astunud ega neid eiranud. **14** Ma pole sellest söönud leinaajal, ma pole seda puutunud oma ebapuhtuse ajal ega ole sellest midagi andnud surnutele. Ma olen kuuletunud oma Jumalale Jehoovale ja teinud kõik, mida sa oled mind käskinud. **15** Vaata nüüd alla taevast, oma pühast elupaigast, ning õnnista oma rahvast Iisraeli ja seda maad, mille sa oled meile andnud,^j nagu sa vandud-

PTK 26

a 2Mo 3:9
2Mo 4:31
Ap 7:34

b 2Mo 6:6

c 2Mo 7:3
5Mo 4:33, 34d 2Mo 3:8
5Mo 8:7, 8
Hes 20:6

e 5Mo 26:2

f 5Mo 12:17
5Mo 16:14g 5Mo 12:5, 6
5Mo 14:22h 5Mo 14:28, 29
Õp 14:21
1Jo 3:17

i Jk 1:27

j 2Mo 23:25

Teine veerg

a 1Mo 15:18
1Mo 26:3

b 5Mo 8:7, 8

c 5Mo 6:6
5Mo 11:1
L 119:34
1Jo 5:3

d 3Mo 26:46

e Kog 12:13

f 3Mo 19:37

g 5Mo 14:2
5Mo 29:10–13h 5Mo 7:6
5Mo 28:1, 9

i 5Mo 4:8

PTK 27

j Jos 8:30–32

k 4Mo 13:26, 27

l 5Mo 11:29

sid meie esiisadele,^a maad, kus voolab piima ja mett.”^b

16 Teie Jumal Jehoova käsib teid täna täita neid määruisi ja õigusnorme. Järgige ning täitke neid kogu südamest^c ja hingest. **17** Jehoova on täna teile kinnitanud, et kui te käite tema teedel, järgite tema määruisi,^d käske^e ja õigusnorme^f ning kuulate tema häält, siis on ta teie Jumal. **18** Ja teie olete täna Jehoovale kinnitanud, et te tahate saada tema rahvaks, tema eriliseks* omandiks^g tema töötuse kohaselt ja et te peate kinni kõigist tema käskudest. **19** Kui te olete oma Jumala Jehoova püha rahvas,^h siis, nagu ta on töötanud, tõstab ta teid kõrgemale kõigist teistest rahvastest,ⁱ kelle ta on teinud, tuues teile kiitust, kuulust ja au.”

27 Seejärel ütles Mooses koos Iisraeli vanematega rahvale: „Täitke kõiki neid käske, mis ma täna teile annan. **2** Kui te lähete üle Jordani maale, mille teie Jumal Jehoova teile annab, siis pange püsti suured kivid ja katke need lubjaga.^j **3** Kui olete läinud üle jõe, et siseneda maale, mille teie Jumal Jehoova teile annab, maale, kus voolab piima ja mett, nagu Jehoova, teie esiisade Jumal, on teile töötanud,^k siis kirjutage nende kivide peale kõik selle seaduse sõnad. **4** Kui te olete ületanud Jordani, siis pange Eebali mäele^l püsti need kivid ja katke need lubjaga, nagu ma täna teid käsin. **5** Samuti ehitage sinna altar oma Jumalale Je-

26:12 * Võib tõlkida ka „isata lapsele”.

26:18 * Võib tõlkida ka „kalliks”.

hoovale. Tehke see kividest ja ärge töödelge neid kive rauast tööriistadega.^a **6** Ehitage oma Jumala Jehoova altar tahumata kividest ja ohverdage selle peal põletusohvreid oma Jumalale Jehoovale. **7** Ohverdage rahuohvreid^b ja sõdige neid seal^c ning olge rõõmsad oma Jumala Jehoova ees.^d **8** Kirjutage neile kividetele selgelt kõik selle seaduse sõnad.^e

9 Siis pöördusid Mooses ja leviitpreestrid kogu Iisraeli poole ning ütlesid: „Vaiki nüüd ja kuula, Iisrael! Täna sa oled saanud oma Jumala Jehoova rahvaks.^f **10** Kuula siis oma Jumala Jehoova häält ning täida tema käske^g ja määrusi, mis ma täna sulle annan!”

11 Mooses andis sel päeval rahvale käsu ning ütles: **12** „Kui te olete läinud üle Jordani, siis seisku Siimeoni, Leevi, Juuda, Issaskari, Joosepi ja Benjamini suguharu Gerisimi mäel,^h et rahvast õnnistada, **13** ning Ruubeni, Gaadi, Aaseeri, Sebuloni, Daani ja Naftali suguharu seisku Eebali mäel,ⁱ et kuulutada needusi. **14** Leviidid õelgu kogu Iisraeli rahvale valju häälega:^j

15 „Neetud olgu see, kes valmistab nikerdatud^k või metallist kjuju,^l mis on jäleduseks Jehoovale,^m meistri käetöö, ning varjab seda!” (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”*)

16 „Neetud olgu see, kes põlgab oma isa või ema!”ⁿ (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

17 „Neetud olgu see, kes nihutab naabri piirimärki!”^o (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

27:15 * „Aamen” tähendab „olgu nii”, „nii sündigu”.

PTK 27

a 2Mo 20:25
b 3Mo 3:1
c 3Mo 7:15
d 5Mo 12:7
e 2Mo 24:12
f 2Mo 19:5
5Mo 26:18
g 1Ku 2:3
Mt 19:17
1Jo 5:3
h 5Mo 11:29
i Jos 8:33
j 5Mo 33:10
k 2Mo 20:4
5Mo 4:15, 16
Jes 44:9
l 2Mo 34:17
3Mo 19:4
m 5Mo 7:25
5Mo 29:17
n 2Mo 20:12
5Mo 21:
18–21
Op 20:20
Op 30:17
Mt 15:4
o 5Mo 19:14
Op 23:10

Teine veerg

a 3Mo 19:14
b 2Mo 22:
21, 22
5Mo 10:17, 18
Mal 3:5
Jk 1:27
c 5Mo 16:20
Op 17:23
Mi 3:11
d 3Mo 18:8
1Ko 5:1
e 2Mo 22:19
3Mo 18:23
3Mo 20:15
f 3Mo 18:9
3Mo 20:17
g 3Mo 18:17
3Mo 20:14
h 2Mo 20:13
2Mo 21:12
4Mo 35:31
i Mt 27:3, 4
j 5Mo 28:15
Ga 3:10

PTK 28

k 5Mo 26:
18, 19
l 3Mo 26:3, 4
Op 10:22
Jes 1:19
m 5Mo 11:14

18 „Neetud olgu see, kes ekstitab pimeda teelt!”^a (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

19 „Neetud olgu see, kes väänab muulase, orvu* või lese^b õigust!”^c (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

20 „Neetud olgu see, kes magab oma isa naisega, sest sellega ta häbistab oma isa!”^d (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

21 „Neetud olgu see, kes ühtib loomaga!”^e (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

22 „Neetud olgu see, kes magab oma õega, oma isa tütre või ema tütreaga!”^f (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

23 „Neetud olgu see, kes magab oma ämmaga!”^g (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

24 „Neetud olgu see, kes kaasinimest varitseb ja tapab ta!”^h (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

25 „Neetud olgu see, kes on tasu eest nõus tapma süütu inimese!”ⁱ (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

26 „Neetud olgu see, kes ei pea kinni selle seaduse sõnadest ega täida neid!”^j (Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”)

28 Kui te tõesti kuulate oma Jumala Jehoova häält ja täidate hooolsalt kõiki tema käske, mis ma täna teile annan, siis teie Jumal Jehoova tõstab teid kõrgemale kõigist teistest rahvastest maa peal.^k **2** Kõik need rikkalikud õnnistused saavad teid kätte,^l kui te võtate kuulda oma Jumala Jehoova häält.

3 Õnnistatud oled sa linnas ja õnnistatud oled sa maal.^m

27:19 * Võib tõlkida ka „isata lapse”.

4 Sa oled õnnistatud paljude laste,^a küllusliku saagi, suurte karjade, vasikate ja talledega.^b

5 Õnnistatud on su korv^c ja su leivanõu.^d

6 Õnnistatud oled sa tulles ja õnnistatud oled sa minnes.

7 Jehoova lööb teie ees vaenlasi, kes tõusevad teie vastu.^e Nad ründavad teid ühest suunast, kuid põgenevad seitsmes suunas.^f

8 Jehoova õnnistab teie aitasid^g ja kõiki teie ettevõtmisi. Teie Jumal Jehoova õnnistab teid tõesti sel maal, mille ta teile annab.

9 Kui te täidate kõiki oma Jumala Jehoova käske ja käite tema teedel, siis Jehoova ülenab teid oma pühaks rahvaks,^h nagu ta teile on vandunud.ⁱ

10 Kõik maa rahvad näevad, et teid hüütakse Jehoova nimega,^j ning kardavad teid.^k

11 Jehoova annab teile palju lapsi, rohkelt kariloomi ja viljaka pinnase^l maal, mille kohta Jehoova vandus teie esisadele, et ta annab selle teile.^m

12 Jehoova avab teile oma rikkaliku varaaida, taeva, et anda teie maale vihma õigel ajalⁿ ja õnnistada kõiki teie tegemisi. Teie laenate paljudele rahvastele, kuid teil endil pole vaja laenu võtta.^o

13 Jehoova paneb teid peaks, mitte sabaks, ning te olete ülema,^p mitte alamad, kui te kuuletute oma Jumala Jehoova käskudele, mida ma täna käsin teil järgida ja täita.

14 Te ei tohi kalduda ei paremale ega vasakule ühestki käsust,^q mis ma täna teile annan, ega käia teiste jumalate järel ja neid teenida.^r

15 Aga kui te ei kuula oma Jumala Jehoova häält ega täi-

PTK 28

a 3Mo 26:9

L 127:3

L 128:3

b 5Mo 7:13

c 5Mo 26:2

d 2Mo 23:25

e 5Mo 32:30

Jos 10:11

f 5Mo 7:23

2Aj 14:13

g 3Mo 26:10

Õp 3:9, 10

Mal 3:10

h 5Mo 7:6

i 2Mo 19:6

j Jes 43:10

Tn 9:19

Ap 15:17

k 4Mo 22:3

5Mo 11:25

Jos 5:1

l 5Mo 30:9

L 65:9

m 1Mo 15:18

n 3Mo 26:4

5Mo 11:14

o 5Mo 15:6

p 1Ku 4:21

q 5Mo 5:32

Jos 1:7

Jes 30:21

r 3Mo 19:4

Teine veerg

a 3Mo 26:

16, 17

Tn 9:11

b 1Ku 17:1

c 5Mo 26:2

d 3Mo 26:26

e Nu 2:11, 19

Nu 4:10

f 3Mo 26:

20, 22

g Jos 23:16

h 3Mo 26:25

Jer 24:10

i 3Mo 26:16

j 3Mo 26:33

k Am 4:9

l 3Mo 26:19

5Mo 11:17

1Ku 17:1

m 3Mo 26:

14, 17

1Sa 4:10

n Jer 29:18

Lu 21:24

o Jer 7:33

da hoolsalt kõiki tema kāske ja määrusi, mis ma täna teile annan, siis saavad teid kätte kõik need needused.^a

16 Neetud oled sa linnas ja neetud oled sa maal.^b

17 Neetud on su korv^c ja su leivanõu.^d

18 Neetud on su lapsed,^e su maa saak ning su vasikad ja talled.^f

19 Neetud oled sa tulles ja neetud oled sa minnes.

20 Jehoova saadab teie kallale needuse, kaose ja nuhtluse — need jälitavad teid igas teie ettevõtmises, kuni te hävite ja kaote kiiresti oma kurjade tegude ning tema hülgamise pärast.^g

21 Jehoova nakatab teid haigusega, kuni ta on teid hävitanud sellelt maalt, mida te lähete enda valdusse võtma.^h

22 Jehoova nuhtleb teid tiisikuse, kõrge palaviku,ⁱ põletiku, kuumahoogude, mõõga,^j kõrvetava tuule ja viljahaigusega,^k ning need jälitavad teid, kuni te kaote.

23 Taevas teie pea kohal saab vaseks ja maa teie jalge all rauaks.^l

24 Jehoova muudab vihma teie maal liivaks ja tolmuks, mis langeb taevast teie peale, kuni te hävite.

25 Jehoova lööb teid teie vaenlaste ees.^m Te ründate neid ühest suunast, kuid põgenete seitsmes suunas, ja teist saab hirmuäratav vaatepil kõigile kuningriikidele maa peal.ⁿ

26 Teie laibad saavad toiduks kõigile lindudele taeva all ja loomadele maa peal ning keegi ei peleta neid.^o

27 Jehoova lööb teid Egiptuse paisete, hemorroidide, nahapõletiku ja lööbega, millest pole paranemist.

28 Jehoova lööb teid hullumeelsuse,

pimeduse^a ja meeltesegadusega. **29** Te kobate keskpäeval ringi nagu pimedad, kes kobavad pimeduses,^b ja ükski teie ettevõtmine ei õnnestu. Teid muudkui tüsatakse ja röövitakse ning keegi ei päästa teid.^c **30** Sa kihlud naisega, kuid ta vägistatakse. Sa ehitad maja, kuid ei saa selles elada.^d Sa istutad viinamäe, kuid ei saa selle saaki süüa.^e **31** Sinu pull tapetakse su silme all, kuid sina ei saa sellest midagi süüa. Su eesel röövitakse sinu nähes ning sa ei saa seda tagasi. Su lammas saab su vaenlastele ning keegi ei aita sind. **32** Su pojad ja tütreid langevad võõra rahva kätte^f su enda nähes. Sa igatsed neid taga, kuid su käed on jõuetud, et midagi teha. **33** Su maa vilja ja kogu su saagi sööb rahvas, keda sa ei tunne.^g Sind muudkui tüsatakse ja rõhutakse. **34** See, mida su silmad näevad, ajab sind hulluks.

35 Jehoova lööb teid valulike ja ravimatute paisetega, neid tekib nii teie põlvedel kui ka reitel, ta lööb teid pealaest jalatallani. **36** Jehoova viib teid ja kuninga, kelle te enda üle tõstate, rahva juurde, keda teie ega teie esiisad pole tundnud,^h ning seal te teenite teisi jumalaid, puust ja kivist jumalaid.ⁱ **37** Te saate hirmuäratavaks vaatepildiks, põlu- ja pilkeluseks kõigi rahvaste seas, kelle juurde Jehoova teid ajab.^j

38 Te külvate põllule palju seemet, kuid kogute vähe,^k sest rohutirtsud õgivad selle. **39** Te istutate ja harite viinamägesid, kuid ei saa veini juua ega midagi korjata,^l sest ussid söövad kõik ära. **40** Teil

PTK 28

a 2Mo 4:11

b Jes 59:10

c Koh 3:14

Koh 6:1-5

Neh 9:27

d Jes 5:9

Nu 5:2

e Am 5:11

Mi 6:15

f 2Aj 29:9

g Neh 9:37

Jes 1:7

h 2Ku 17:6

2Ku 25:7

2Aj 33:11

2Aj 36:5, 6

i Jer 16:13

j 1Ku 9:8

2Aj 7:20

Jer 24:9

Jer 25:9

k Jes 5:10

Hag 1:6

l Sef 1:13

Teine veerg

a 2Ku 24:14

Jer 52:15, 30

b Õp 22:7

c Esr 9:7

d 5Mo 28:15

5Mo 29:27

e 2Ku 17:20

Jer 24:10

f 5Mo 11:

26-28

g 1Ko 10:11

h 5Mo 12:7

Neh 9:35

i 2Aj 12:8, 9

Jer 5:19

j Jer 44:27

k Jer 6:22

Hab 1:6

l Jer 4:13

Ho 8:1

m Jer 5:15

n 2Aj 36:17

Jes 47:6

Lu 19:44

o 3Mo 26:26

Jer 15:13

on õlipuid kogu teie maal, kuid te ei saa end õliga võida, sest oliivid varisevad maha. **41** Te sünnitate poegi ja tütreid, kuid nad ei jää teile, sest nad viiakse vangi.^a **42** Putukaparved vallutavad kõik teie puud ja teie maa vilja. **43** Teie rahva keskel elavad muulased tõusevad teist üha kõrgemale ja kõrgemale, teie aga langete üha madalamale ja madalamale. **44** Nemad laenavad teile, mitte teie neile.^b Nemad saavad peaks ja teie saate sabaks.^c

45 Kõik need needused^d jälitavad teid ja saavad teid kätte, kuni te hävite,^e sest te ei kuulunud oma Jumala Jehoova häält ega täitnud tema käskke ja määrusi, mis ta teile andis.^f **46** Need needused jäävad teie ja teie järglaste peale ning on püsivaks hoiatusmärgiks,^g **47** sest te ei teeninud oma Jumalat Jehoovat hea meele ja rõõmsa südamega, kui teil oli kõike külluses.^h **48** Jehoova saadab teile kallale teie vaenlased ning te teenite neidⁱ näljase^j ja janusena, poolpaljana ja puuduses. Ta paneb teie kaela raudikke, kuni ta on teid hävitanud.

49 Jehoova toob maa äärest teie kallale kauge rahva,^k kes sööstab nagu kotkas,^l rahva, kelle keelt te ei mõista,^m **50** raevuka rahva, kes ei hooli vanast ega halasta noorele.ⁿ **51** Nad söövad ära teie karja ja maa vilja, kuni te hukkute. Nad ei jäta teile alles ei teravilja, värsket veini, õli, vasikaid ega tallesid, kuni nad on teid hävitanud.^o **52** Nad piiravad teid, sulgevad teid kõigisse linnadesse kogu teie maal, kuni langevad kõrged ja kindlustatud

müürid, millele te loodate. Tõesti, nad piiravad kõiki teie linnu kogu teie maal, mille teie Jumal Jehoova teile annab.^a **53** Siis te sööte omaenda lapsi, kelle teie Jumal Jehoova on teile andnud, oma poegade ja tütarde liha,^b sest piiramine on ränk ja teie vaenlane on teid ahastusse viinud.

54 Ka kõige õrnem ja hellitatum mees teie rahva seas pöördub oma venna, kalli naise ja järelejäänud poegade vastu **55** ega anna neile raasugi oma poegade lihast, mida ta sööb, sest tal pole midagi muud, kuna piiramine on ränk ja vaenlane on teie linnad ahastusse viinud.^c **56** Ka õrn ja hellitatud naine teie rahva seas, kes oma õrnuses ei paneks oma jalataldagi maha,^d pöördub oma kalli mehe, poja ja tütre vastu, **57** sest ta ei taha anda neile suutäitki oma poegadest, kelle ta on ilmale toonud, ja isegi mitte oma järelsunnitised, mis väljub ta jalge vahelt, vaid ta sööb neid salaja, kuna piiramine on ränk ja vaenlane on teie linnad ahastusse viinud.

58 Kui te ei järgi hoolsalt kõiki selle seaduse sõnu, mis on kirjas selles raamatus,^e ega kardate seda aulist ja aukartustäratavat nime,^f oma Jumala Jehoova nime,^g **59** siis saadab Jehoova teie ja teie järeltulijate peale kohutavad nuhtlused, suured ja kestvad nuhtlused^h ning rängad ja pikaajalised haigused. **60** Ta toob teie peale taas kõik Egiptuse haigused, mida te olete kartanud, ning need jäävad teie külge. **61** Lisaks toob Jehoova teie peale ka kõik need hai-

PTK 28

a 2Ku 17:5
2Ku 25:1
Lu 19:43b 2Ku 6:28
Nu 4:10
Hes 5:10

c Jer 52:6

d Nu 4:5

e 2Mo 24:7
5Mo 31:26f 5Mo 10:17
L 99:3g 2Mo 3:15
2Mo 6:3
2Mo 20:2
L 83:18
L 113:3
Jes 42:8h 3Mo 26:21
Tn 9:12

Teine veerg

a 5Mo 10:22

b 5Mo 4:27

c 3Mo 26:33
Neh 1:8
Lu 21:24

d 5Mo 4:27, 28

e Am 9:4

f Hes 12:19

g 3Mo 26:
16, 36

PTK 29

h 2Mo 24:8

gused ja nuhtlused, mis pole kirjas selles seaduseraamatus, kuni te hävite. **62** Kuigi teid on niisama palju kui tähti taevas,^a jääb teid järele väga vähe,^b sest te pole kuulanud oma Jumala Jehoova häält.

63 Nii nagu Jehoova rõõmustas teile head tehes ja teid rohkendades, nõnda rõõmustab Jehoova ka teid hukates ja hävitades. Teid kistakse ära maalt, mille te oma valdusse võtate.

64 Jehoova pillutab teid kõigi rahvaste sekka, maa ühest äärest teise,^c ning seal te teenite puust ja kivist jumalaid, keda teie ega teie esiisad pole tundnud.^d **65** Nende rahvaste seas pole teil rahu^e ega ole teie jalatallal puhkepaika. Jehoova annab teile hoopis rahu sūdame^f ja tuhmid silmad ning paneb teie hinge ahastama.^g **66** Teie elu on suures ohus, te tunnete hirmu nii ööl kui ka päeval ning te ei tea, kas jääte ellu. **67** Hommikul te ütlete: „Oleks juba õhtu!” ja õhtul te ütlete: „Oleks juba hommik!”, sest teie südames on hirm ja te kardate seda, mida teie silmad näevad. **68** Ja Jehoova viib teid laevadega tagasi Egiptusse mööda teed, mille kohta ma ütlesin: „Te ei näe seda enam kunagi!”, ja seal te tahate end müüa oma vaenlastele orjadeks ja orjatarideks, kuid keegi ei osta.”

29 Need on selle lepingu sõnad, mille Jehoova käskis Moosesel sõlmida Iisraeli rahvaga Moabimaal lisaks lepingule, mille ta sõlmis nendega Hoorebi juures.^h

2 Mooses kutsus kokku kogu Iisraeli ja ütles: „Te ole-

te näinud seda kõike, mida Jehoova tegi teie silme ees Egiptusemaal vaaraole, kõigile tema sulastele ja kogu ta maa-^a **3** seda suurt kohtumõistmist, mida teie silmad nägid, neid suuri tunnustähti ja imetegusid.^b **4** Kuid Jehoova pole siiani andnud teile südant mõistmiseks, silmi nägemiseks ega kõrvu kuulmiseks.^c **5** „Ma juhtisin teid kõrbes 40 aastat.^d Teil ei kulunud riided seljas ega sandaalid jalas.^e **6** Te ei sõõnud leiba, ei joonud veini ega mingit alkoholi. See kõik oli selleks, et te mõistaksite, et mina olen teie Jumal Jehoova.” **7** Viimaks te jõudsite siia paika ning siis tulid Hesboni kuningas Siihon^f ja Baasani kuningas Oog^g meie vastu sõdima, kuid me alistasime nad.^h **8** Me vallutasime nende maa ja andsime selle pärandiks ruubenlastele, gaadlastele ja poolele manasselaste suguharule.ⁱ **9** Järgige siis selle lepingu sõnu ja täitke neid, et kõik teie tegemised õnnestuksid!^j

10 Te kõik seisate täna oma Jumala Jehoova ees, teie suguharude peamehed, vanemad ja ülevaatajad, kõik Iisraeli mehed, **11** teie lapsed ja naised,^k samuti teie laagris elavad muulased^l puuraiujatest veetoojateni. **12** Te olete siin selleks, et sõlmida oma Jumala Jehoovaga vandelepung. Täna sõlmib teie Jumal Jehoova teiega selle lepingu,^m **13** et teist saaks täna tema rahvasⁿ ja et ta oleks teie Jumal,^o nagu ta on töotanud teile ja vandunud teie esisadele Aabrahamile,^p Iisakile^q ja Jaakobile.^r

PTK 29

a 2Mo 19:4
Jos 24:5b 5Mo 4:34
Neh 9:10

c Ro 11:8

d 5Mo 1:3
5Mo 8:2e 5Mo 8:4
Neh 9:21
Mt 6:31

f 4Mo 21:26

g 4Mo 21:33

h L 135:10, 11

i 4Mo 32:33
5Mo 3:12, 13j 5Mo 4:6
5Mo 8:18
Jos 1:7, 8
1Ku 2:3
L 103:17, 18
Lu 11:28

k Neh 8:2

l 2Mo 12:38

m 5Mo 1:3
5Mo 29:1n 2Mo 19:5
5Mo 7:6
5Mo 28:9o 2Mo 6:7
2Mo 29:45p 1Mo 17:1, 7
1Mo 22:16, 17

q 1Mo 26:3

r 1Mo 28:13

Teine veerg

a 5Mo 2:4

b 4Mo 25:1, 2

c 5Mo 11:16
Heb 3:12

d Heb 12:15

e Jos 24:19

f 5Mo 27:26
5Mo 28:15

5. MOOSESE 29:3-22

14 Ma ei sõlmi seda vandelepungut mitte üksnes teiega, **15** kes seisate täna siin koos meiega meie Jumala Jehoova ees, vaid ka nendega, keda täna veel pole koos meiega. **16** (Te ju teate, kuidas me elasime Egiptusemaal ja kuidas me tulime oma teekonnal paljude rahvaste seast läbi.^a **17** Te nägite nende jälkusi ning puust, kivist, hõbedast ja kullast tehtud jäledaid ebajumalaid*,^b mis neil olid.) **18** Vaadake, et teie seas pooldaks ühtki meest, naist, suguvõsa ega suguharu, kelle süda pöörduv täna ära meie Jumalast Jehoovast teenima nende rahvaste jumalaid,^c ja et teie seas poleks mürgist vilja ja kirohtu kasvatavat juurt.^d

19 Aga kui keegi kuuleb selle vande sõnu ja hooleb südames: „Minul on rahu, kuigi ma käin omaenda südame teedel,” ning hävitab nõnda kõik* oma teel, **20** siis ei anna Jehoova talle andeks,^e vaid Jehoova viha süttib selle mehe vastu ja kõik need needused, mis on kirjas selles raamatus, tulevad tema peale^f ja Jehoova pühib tema nime taeva alt minema. **21** Jehoova eraldab ta siis kõigest Iisraeli suguharudest ja tõukab ta õnnetusse, paisates tema peale kõik selle lepingu needused, mis on kirjas selles seaduseraamatus.

22 Kui teie poegade järeltulijad ja kaugelt maalt tulnud

29:17 *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „jäledad ebajumalad”, on tõenäoliselt seotud sõnaga, mis tähendab väljaheidet, ja sellega väljendati põlastust. **29:19** *Sõna-sõnalalt „kastetu ühes janusega”. See metafoor viitab kastetud taimede või maale ning janusele taimede või maale.

võoras näevad seda maad ta-
banud nuhtlusi – tõbesid, mis
Jehoova on toonud selle pea-
le, **23** väävlit, soola ja põlen-
guid, mille tõttu kogu maal
pole ei külvamist ega tärka-
mist ning seal ei võrsu ühtegi
taime nagu pärast Soodoma
ja Gomorra^a ning Adma ja Se-
bojimi^b hävitamist, kui Jehoova
oli neile oma vihas ja raevus
lõpu teinud –, **24** siis nemad
ja kõik rahvad küsivad: „Miks
on Jehoova selle maaga nii tei-
nud?^c Mis põhjustas selle suu-
re ja tulise viha?” **25** ja neile
vastatakse: „Nad taganesid Je-
hoova, oma esiisade Jumala le-
pingust,^d mille ta sõlmis nen-
dega, kui ta oli nad Egiptuse-
maalt välja toonud.^e **26** Nad
läksid ja teenisid teisi jumalaid
ning kummardasid nende ju-
malate ees, keda nad ei tund-
nud ja keda ta polnud luba-
nud neil teenida.^f **27** Siis süt-
tis Jehoova tuline viha selle
maa vastu ja ta tõi selle peale
kõik sellesse raamatusse kirja-
pandud needused.^g **28** Jehoova
juuris nad oma vihas, raevus
ja suures meelepahas nen-
de maalt välja^h ning pagen-
das nad teisele maale, kus nad
nüüd ongi.”ⁱ

29 Mis on varjatud, see kuu-
lub meie Jumalale Jehoovale,^j
aga mis on avalikuks tehtud,
see kuulub igavesti meile ja
meie järeltulijatele, et me teek-
sime kõigi selle seaduse sõna-
de järgi.^k

30 Kui te kogete, kuidas täi-
tuvad kõik need sõnad,
nii õnnistused kui ka needu-
sed, mis ma olen teie ette pan-
nud,^l ja te meenutate neid oma
südames^m kõigi nende rahvaste

PTK 29

a 1Mo 19:24
Ju 7b 1Mo 10:19
1Mo 14:2c 1Ku 9:8, 9
2Aj 7:21, 22
Jer 22:8, 9

d 1Ku 19:10

e Jer 31:32

f Koh 2:12

g 3Mo 26:16
5Mo 27:26h 5Mo 28:
45, 63
1Ku 14:15
2Ku 17:18
Lu 21:24i Esr 9:7
Tn 9:7

j Ro 11:33

k L 78:5
Kog 12:13

PTK 30

l 5Mo 11:
26–28
5Mo 28:2, 15m 1Ku 8:47
Neh 1:9
Hes 18:28
Jl 2:13

Teine veerg

a 2Ku 17:6
2Aj 36:20b Jes 55:7
1Jo 1:9

c 5Mo 4:29

d Jer 29:14

e Nu 3:22

f Esr 1:2, 3
L 147:2
Jer 32:37
Hes 34:13g 5Mo 28:64
Sef 3:20

h Neh 1:9

i Jer 32:37, 39

j 5Mo 6:5

k 1Mo 12:2, 3
Jer 25:12
Nu 3:64
Ro 12:19l Jes 65:21, 22
Mal 3:10

m Jer 32:37, 41

keskel, kuhu teie Jumal Jehoova
on teid pillutanud,^a **2** ning
te pöördute tagasi oma Juma-
la Jehoova juurde,^b teie ja teie
lapsed, ning kuulate ta häält
kogu südamest ja hingest kõi-
ges, milles ma täna teid käsin,^c
3 siis teie Jumal Jehoova toob
teid pagendusest tagasi^d ja ha-
lastab teie peale^e ning kogub
teid jälle kokku kõigi rahvaste
seast, kuhu teie Jumal Jehoova
on teid pillutanud.^f **4** Ise-
gi kui teie rahvas oleks pilluta-
tud taeva äärteni, koguks teie
Jumal Jehoova teid ka sealt
kokku ja tooks teid tagasi.^g
5 Teie Jumal Jehoova viib teid
maale, mis kuulus teie isade-
le, ning te võtate selle oma val-
dusse. Ta teeb teile head ja
laseb teil saada rohkearvuli-
semaks, kui olid teie isad.^h
6 Teie Jumal Jehoova puhas-
tab* teie südame ja teie järglas-
te südame,ⁱ et te armastaksite
Jehoovat, oma Jumalat, kogu
südamest ja hingest ning võik-
site elada.^j **7** Siis teie Jumal
Jehoova toob kõik need needu-
sed teie vaenlaste peale, kes on
teid vihanud ja taga kiusanud.^k

8 Siis te pöördute tagasi Je-
hoova juurde ning kuulate
tema häält ja järgite kõiki tema
käskke, mis ma täna teile annan.

9 Teie Jumal Jehoova laseb
kõigil teie töodel hästi korda
minna^l ning annab teile palju
lapsi, kariloomi ja saaki, sest
Jehoova rõõmustab taas, et
saab teile head teha, nii nagu
ta rõõmustas teie esiisade üle.^m

10 Te kuulate oma Jumala Je-
hoova häält ning peate kinni
tema käskudest ja määrustest,
mis on kirjas selles seaduse-

30:6 *Sõna-sõnalt „lõikab ümber”.

raamatus, ning te pöördute tagasi oma Jumala Jehoova juurde kogu südamest ja hingest.^a

11 See käsk, mis ma täna teile annan, ei ole ju teile raske ega kättesaamatu.^b **12** See ei ole taevas, et peaksite ütleva: „Kes läheks taevasse ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?”^c **13** Samuti pole see mere taga, et peaksite ütleva: „Kes läheks teisele poole merd ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?” **14** Vaid see sõna on teile väga lähedal, teie enda suus ja teie südames,^d et saaksite seda täita.^e

15 Ma panen täna teie ette elu ja hea, surma ja halva.^f

16 Kui te kuuletute oma Jumala Jehoova käskudele, mis ma täna teile annan, ja armastate oma Jumalat Jehoovat,^g käite tema teedel ning järgite tema käske, määrusi ja õigusnorme, siis te jääte elama^h ja saate rohkemvuliseks ning teie Jumal Jehoova õnnistab teid maal, mida te lähete oma valdusse võtma.ⁱ

17 Aga kui teie süda pöördub ära^j ja te ei kuuletu, vaid lasete end ahvatleda kummardama teiste jumalate ette ja neid teenima,^k **18** siis, ma ütlen teile täna, te hävitate kindlasti.^l Te ei ela kaua sel maal, mida te lähete teisele poole Jordanit oma valdusse võtma.

19 Ma kutsun täna teie vastu tunnistajaks kõik, kes on taevas ja maa peal: ma olen pannud teie ette elu ja surma, õnnistused ja needused.^m Valige siis elu, et te võiksite elada,ⁿ teie ja teie järglased,^o **20** ning armastage oma Jumalat Jehoovat,^p võtke kuulda tema häält ja

PTK 30

- a Neh 1:9
 Ap 3:19
 b Jes 45:19
 c Ro 10:6
 d Ro 10:8
 e Mt 7:21
 Jk 1:25
 f 5Mo 11:26
 g 5Mo 6:5
 h 3Mo 18:5
 i 3Mo 25:18
 5Mo 30:5
 j 5Mo 29:18
 Heb 3:12
 k 5Mo 4:19
 l 5Mo 8:19
 Jos 23:15
 1Sa 12:25
 m 5Mo 11:26
 5Mo 27:26
 5Mo 28:2, 15
 n 5Mo 32:47
 o Jos 24:15
 p 5Mo 10:12

Teine veerg

- a 5Mo 4:4
 b 1Mo 12:7
 1Mo 15:18

PTK 31

- c 2Mo 7:7
 5Mo 34:7
 Ap 7:23
 d 4Mo 20:12
 5Mo 3:27
 e 5Mo 9:3
 f 4Mo 27:18
 5Mo 3:28
 Jos 1:2
 g 4Mo 21:23, 24
 h 4Mo 21:33, 35
 i 2Mo 23:23
 j 4Mo 33:52
 5Mo 7:2, 24
 5Mo 20:16
 k Jos 1:6
 L 27:14
 L 118:6
 l 4Mo 14:9
 5Mo 7:18
 m 5Mo 4:31
 Jos 1:5
 Heb 13:5
 n Jos 10:25
 o 5Mo 1:38
 p 2Mo 33:14
 q Jos 1:9
 r 2Mo 34:27

hoidke tema poole!^a Sest tema annab teile elu ja tänu temale te võite kaua elada sel maal, mille Jehoova töötas anda teie esiisadele Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile.”^b

31 Siis Mooses läks ja ütles kogu Iisraelile: **2** „Ma olen nüüd 120-aastane^c ja ma ei saa enam olla teie juht, sest Jehoova on mulle öelnud: „Sina ei lähe üle Jordani.”^d **3** Teie Jumal Jehoova läheb teie ees üle jõe ja hävitab kõik need rahvad teie ees ning te ajate nad minema.^e Joosua on see, kes juhib teid üle jõe,^f nagu Jehoova on öelnud. **4** Jehoova teeb nende rahvastega, nagu ta tegi emorlaste kuningate Siihoni^g ja Oogiga^h ning nende maa, kui ta nad hävitas.ⁱ **5** Jehoova alistab nad teie ees ja te peate talitama nendega kõigi käskude järgi, mis ma teile olen andnud.^j **6** Olge siis julged ja tugevad!^k Ärge kartke ja ärge kohkuge nende ees,^l sest teie Jumal Jehoova käib koos teiega. Ta ei hülga teid ega jäta teid maha.”^m

7 Mooses kutsus siis Joosua ja ütles talle kogu Iisraeli silme ees: „Ole julge ja tugev,ⁿ sest sina viid selle rahva maale, mille kohta Jehoova vandus nende esiisadele, et ta annab selle neile, ning sina annad selle neile pärandiks.^o **8** Jehoova käib sinu ees ja ta on sinuga.^p Ta ei hülga sind ega jäta sind maha. Ära siis karda ega kohku!”^q

9 Mooses pani selle seaduse kirja^r ning andis leviitpreestritele,

30:20 *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „poole hoidma”, tähendab „klammerduma”, „kövasti külge kleepuma”.

kes kannavad Jehoova lepingulaegast, ja kõigile Iisraeli vanematele. **10** Mooses käskis neid: „Igal seitsmendal aastal, määratud ajal võlgade kustutamise aastal,^a lehtmajadepühal,^b **11** kui kogu Iisrael tuleb oma Jumala Jehoova ette^c paigas, mille Jumal välja valib, lugege seda seadust kogu Iisraeli kuuldes.^d **12** Koguge rahvas kokku,^e nii mehed, naised, lapsed kui ka teie linnades elavad muulased, et nad võiksid kuulata ja õppida kartma teie Jumalat Jehoovat ning et nad toimiks hoolsasti kõigi selle seaduse sõnade järgi. **13** Siis nende pojad, kes ei tunne seda seadust, kuulavad^f ja õpivad kartma teie Jumalat Jehoovat kõigil neil päevil, mil te elate sel maal, mida te lähete üle Jordani enda valdusse võtma.”^g

14 Jehoova ütles Moosesele: „Sinu surmapäev on ligi jõudnud.^h Kutsu nüüd Joosua ja minge kogudusetelgi juurde, et ma võiksin ta juhiks määrata.”ⁱ Mooses ja Joosua läksidki sinna. **15** Siis Jehoova ilmutas end telgi juures pilvesambas ning pilvesambas seisis telgi sissekäigu juures.^j

16 Jehoova ütles Moosesele: „Peagi sa sured*. Aga see rahvas hakkab hoora kombel käima võõraste jumalate järel, mis neid ümbritsevad sel maal, kuhu nad lähevad.^k Nad hülgavad minu^l ja murravad mu lepingut, mis ma nendega olen sõlminud.^m **17** Siis süttib mu viha nende vastuⁿ ja ma hülgan nad^o ning varjan nende eest oma palet,^p kuni nad kaovad. Ja

31:16 *Sõna-sõnalt „lähed magama oma isade juurde“.

PTK 31

- a 5Mo 15:1
- b 3Mo 23:34
- c 5Mo 16:16
- d Neh 8:7
- e 5Mo 4:10
Heb 10:25
- f 5Mo 6:6, 7
Ef 6:4
- g 5Mo 30:16
- h 4Mo 27:13
- i 5Mo 3:28
- j 2Mo 33:9
2Mo 40:38
- k Koh 2:17
L 106:37–39
- l 1Ku 11:33
- m Koh 2:12, 20
- n 5Mo 29:20
- o 1Aj 28:9
2Aj 15:2
2Aj 24:20
- p 5Mo 32:20
L 104:29
Hes 39:23

Teine veerg

- a Neh 9:27
- b Koh 6:13
- c Jes 59:2
- d 5Mo 31:30
5Mo 32:44
- e 5Mo 4:9
5Mo 11:19
- f 5Mo 31:21
- g 1Mo 15:18
- h 2Mo 3:8
4Mo 13:26, 27
- i Neh 9:25
- j 2Mo 24:7
5Mo 8:12–14
5Mo 29:1
Neh 9:26
- k 5Mo 28:59
- l 2Mo 16:4
- m 4Mo 27:18
5Mo 31:14
- n Jos 1:6, 9
- o 5Mo 1:38
5Mo 3:28

pärast paljusid õnnetusi ja hädasid, mis neile osaks saavad,^a ütlevad nad: „Kas pole need õnnetused meid tabanud mitte sellepärast, et meie Jumalat pole meie keskel?”^b **18** Aga mina varjan sel päeval oma palet nende eest kõige selle kurja pärast, mis nad on teiste jumalate järel käies teinud.^c

19 Pange siis endale kirja see laul^d ja õpetage seda iisraellastele.^e Nad õppigu see selgeks, et see laul oleks mulle tunnistajaks Iisraeli rahva vastu.^f **20** Ja kui ma viin nad sellele maale, mille kohta ma andsin vande nende esiisadele,^g maale, kus voolab piima ja mett,^h ning nad söövad kullastuseni ja koguvad jõukust*,ⁱ siis nad hakkavad käima teiste jumalate järel ja teenima neid ning kohtlevad mind lugupidamatult ja murravad mu lepingut.^j **21** Ja kui neid tabavad paljud õnnetused ja hädad,^k siis on see laul neile tunnistajaks (sest nende järeltulijad ei tohi seda unustada). Ma ju tean juba praegu, millised on nende kalduvused,^l juba enne, kui ma olen viinud nad sellele maale, mille ma olen vandega neile töötanud.”

22 Mooses panigi selle laulu sel päeval kirja ja õpetas seda iisraellastele.

23 Ta* määras Nuuni poja Joosua juhiks^m ning ütles talle: „Ole julge ja tugev,ⁿ sest sina viid iisraellased sellele maale, mille ma olen vandega neile töötanud,^o ja mina olen sinuga.”

31:20 *Sõna-sõnalt „rasvuvad“. 31:23 *Ilmselt Jumal.

24 Niipea kui Mooses oli kõik need seadusesõnad raamatusse kirja pannud,^a 25 andis ta leviitidele, kes kannavad Jehoova lepingulaegast, sellise käsu: 26 „Võtke see seaduse-raamat^b ja pange oma Jumala Jehoova lepingulaeka kõrvale^c ning see olgu seal tunnistajaks teie vastu, 27 sest ma tean teie mässumeelsust^d ja kangekaelsust.^e Kui te olete juba minu eluajal Jehoova vastu nii mässumeelsed olnud, kui võrd enam olete seda siis pärast minu surma! 28 Koguge mu juurde kõik oma suguharude vanemad ja oma ülevaatajad ja ma räägin neile need sõnad ning ma kutsun nende vastu tunnistajaks kõik, kes on taevas ja maa peal.^f 29 Ma ju tean, et pärast minu surma te teete kurja^g ja pöördute sellelt teelt, millel ma olen käskinud teil käia. Tulevastel päevadel tabab teid õnnetus,^h sest te teete Jehoova silmis kurja ja solvate teda oma kätetõõga.”

30 Siis kandis Mooses ette selle laulu sõnad terve Iisraeli koguduse kuuldes algusest kuni lõpuni.ⁱ

32 „Kuula, taevas, ma räägin!

Pane tähele, maa, mu suu sõnu!

2 Minu õpetus langeb kui vihm,

mu sõnad nõrguvad kui kaste,

nagu õrn vihmasabin rohule,

nagu rohked vihmahood taimedele.

3 Ma kuulutan Jehoova nime.^j

Rääkige meie Jumala suurusest!^k

PTK 31

a 2Mo 34:27

b 5Mo 17:18
2Aj 34:14

c 1Ku 8:9

d 5Mo 9:24
Neh 9:26

e 2Mo 32:9
L 78:8

f 5Mo 30:19

g Koh 2:19

h 5Mo 28:15

i 5Mo 32:44

PTK 32

j Joh 17:26

k 1Aj 29:11
L 145:3

Teine veerg

a 2Sa 22:31
L 18:2
L 19:7
Jk 1:17

b L 33:5

c 5Mo 7:9
1Pe 4:19

d 5Mo 25:16

e 1Mo 18:25

f 5Mo 31:27
Koh 2:19
L 14:1

g Jes 1:4

h L 78:8
Lu 9:41

i Jes 1:2

j Jer 4:22

k 2Mo 4:22
5Mo 32:18
Jes 63:16

l 2Mo 13:14
L 44:1

m 1Mo 10:5
L 115:16

n 1Mo 11:9

o 5Mo 2:5, 19
Ap 17:26

p 1Mo 15:18
2Mo 23:31

q 2Mo 19:5
5Mo 7:6

r L 78:71

s 5Mo 8:14, 15
Jer 2:6

š Neh 9:19, 20

z Sak 2:8

4 Tema on kalju, tema teod on täiuslikud,^a sest kõik tema teed on õiged.^b

Ta on ustav Jumal,^c kelles pole ülekohut,^d ta on õiglane ja aus.^e

5 Nemas aga on käitunud hukatuslikult,^f nad ei ole tema lapsed, viga on neis endis.^g

Rikutud ja paheline on see põlvkond.^h

6 Kas sa niimoodi kohtled Jehoovat,ⁱ sa rumal ja arutu rahvas?^j Kas pole ta su isa,

kes sind on loonud,^k su valmistanud ja sulle aluse pannud?

7 Tuleta meelde ammuseid päevi, mõtle aastaile, mida nägid endised põlved.

Küsi oma isalt, tema jutustab sulle,^l ning eakatelt, nemad seletavad sulle.

8 Kui Kõigeõigem andis rahvaile pärandi,^m kui ta lahutas üksteisest Aadama pojad,ⁿ seadis ta rahvaile piirid,^o mõtles Iisraeli poegade arvule.^p

9 Jehoova rahvas kuulub ju talle,^q Jaakob on tema omand.^r

10 Ta leidis tema kõnnumaalt, tühjast ja ulguvast kõrbest.^s

Ta ümbritses teda kaitsvalt, hoolitses tema eest^š ning hoidis teda nagu oma silmatera.^z

32:8 *Teine võimalik tähendus: „inimsoo”.

5. MOOSESE 32:11–24

- 11** Nagu kotkas ergutab lendu oma pesakonda, hõljub poegade kohal, sirutab tiivad, võtab oma pojakesed ja kannab neid hoosulgedel.^a
- 12** nõnda juhtis teda Jehoova üksi,^b polnud ta kõrval ühtki võõrast jumalat.^c
- 13** Ta sõidutas teda maa kõrgendikel^d ja andis talle süüa põldude saaki.^e
Ta toitis teda kaljust nõrguva meega ja ränikivikaljust valguva õliga,
- 14** veiste võiga, lammaste ja kitsede piimaga ning valitud lammastega*, sikkude ja Baasani jääradega ning parima nisuga^{g,f} sa jõid viinamarjaverest^Δ tehtud veini.
- 15** Kui Jesurun* läks rasva, muutus ta mässumeelseks — sa oled rasvunud, muutunud lihavaks, läinud priskeks^g —, nii hülgas ta Jumala, kes oli ta valmistanud,^h ja põlastas oma päästekaljut.
- 16** Nad ajasid ta raevu võõraste jumalatega,ⁱ solvasid teda oma jäledustega.^j

32:14 *Sõna-sõnalt „lammaste rasvaga”. ^ΔSõna-sõnalt „nisu neerurasvaga”. ^ΔVõib tõlkida ka „viinamarjamahlast”. **32:15** *Nimi Jesurun tähendab „ausameelne”; israeli rahva austav nimi.

PTK 32

a 2Mo 19:4

b 5Mo 1:31

c Jes 43:12

d 5Mo 33:29

e 5Mo 8:7, 8

f L 147:14

g 5Mo 31:20
Neh 9:25h Jes 1:4
Ho 13:6i Koh 2:12
1Ku 14:22
1Ko 10:21, 22j 2Ku 23:13
Hes 8:17

Teine veerg

a 3Mo 17:7
L 106:37
1Ko 10:20b L 106:21
Jes 17:10
Jer 2:32

c 5Mo 4:34

d Koh 2:14
L 78:59

e 5Mo 31:17

f 5Mo 32:5
Jes 65:2
Mt 17:17

g Jes 1:2

h L 96:5
1Ko 10:21, 22

i 1Sa 12:10, 21

j Ho 2:23
Ro 9:25
Ro 11:11
1Pe 2:10

k Ro 10:19

l Nu 4:11

m Am 9:2

n 5Mo 28:53

o 5Mo 28:
21, 22

- 17** Nad ei ohverdanud mitte Jumalale, vaid deemonitele,^a jumalatele, keda nad ei tundnud, uutele, äsja sigenenud jumalatele, kes olid teie esiisadele tundmatud.
- 18** Sa unustasid kalju,^b oma isa, ega mäletanud Jumalat, kes oli su ilmale toonud.^c
- 19** Kui Jehoova seda nägi, siis ta hülgas nad,^d sest ta pojad ja tütreid vihastasid teda.
- 20** Ja ta ütles: „Ma varjan nende eest oma palet,^e vaatan, mis neist saab, sest nad on paheline põlvkond,^f pojad, kelles pole ustavust.^g”
- 21** Nad ajasid mu raevu nendega, mis polegi jumalad,^h solvasid mind oma tühiste ebajumalatega.ⁱ Seepärast teen mina nad kiivaks nendega, kes polegi rahvas,^j solvan neid arutu rahvaga.^k
- 22** Mu viha on süüdanud tule,^l mis ulatub surmavalla* sügavusteni.^m See neelab maa ja selle saagi ning paneb leegitsema mägede alused.
- 23** Ma kallan nad üle õnnetustega, lasen nende pihta kõik oma nooled.
- 24** Neid kurnab nälg,ⁿ neid õgib palavik ja neelab häving.^o

32:22 *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi”).

Ma saadan nende kallale
kiskjate hambad^a
ja põrmus roomajate mürgi.

25 Väljas laastab neid mõök,^b
sees kabuhirm,^c
võttes neilt noormehe
ja neitsi,
imiku ühes hallpeaga.^d

26 Ma olin juba ütlemas:
„Ma pillutan nad laiali,
mälestuski neist ununeb
inimlaste seas”,

27 aga ma kartsin
vaenlase pilget,^e
vastaste vääririmõistmist,^f
mis paneks nad ütlemas:
„Meie oma käsi tõi meile
võidu,^g
mitte Jehoova ei teinud
kõike seda.”

28 See on ju arutu* rahvas,
nad ei mõista midagi.^h

29 Oleksid nad ometi targad!ⁱ
Siis nad juurdleksid
selle üle,^j
mõtleksid oma lõpule.^k

30 Kuidas võib üks ajada taga
tuhandet
ja kaks panna pagema
kümme tuhat?^l
See võib olla nii vaid siis,
kui nende kalju on nad
maha müünud,^m
kui Jehoova on neist
loobunud.”

31 Meie vaenlaste kalju pole
selline nagu meie kalju,ⁿ
ka nad ise on sellest
aru saanud.^o

32 „Nende viinapuu on
Soodoma viinapuust
ja Gomorra astangutelt.^p
Nende viinamarjad
on mürgised
ja nende kobarad kibedad.^q

32:28 *Teine võimalik tähendus: „nõuan-
netele kurt”.

PTK 32

a 3Mo 26:22

b Nu 1:20

c Hes 7:15

d 2Aj 36:17
Nu 2:21

e 1Sa 12:22
Hes 20:14

f 2Mo 32:12
4Mo 14:
15, 16

g L 115:2

h Mt 13:15

i L 81:13

j Ho 14:9

k Jer 2:19

l 2Aj 24:24

m Koh 2:14
1Sa 12:9

n 1Sa 2:2

o 2Mo 14:25
1Sa 4:8
Esr 1:2, 3

p Ju 7

q Jes 5:4
Jer 2:21

Teine veerg

a Ro 2:5

b Nah 1:2
Ro 12:19
Heb 10:30

c L 73:12, 18

d Heb 10:30

e Koh 2:18
L 90:13

L 106:45
L 135:14

f Koh 10:14

g Ho 2:8
1Ko 10:20, 21

h Jes 41:4
Jes 48:12

i 5Mo 4:35

j 1Sa 2:6
L 68:20

k 2Aj 21:16, 18

l 4Mo 12:13
Jer 17:14

m Jes 43:13

n 1Ti 1:17
Ilm 10:5, 6

33 Nende vein on madude
mürk,
kobrae halastamatu mürk.

34 Eks ole see kõik minu
juures tallel,
pitseriga suletud mu
varaaita?^a

35 Kättemaks kuulub mulle,
samuti karistus,^b
sel määratud ajal, kui
nende jalg libastub.^c
Nende õnnetuspäev on ju
lähedal
ja mis ootab neid ees,
tuleb kiiresti.”

36 Jehoova mõistab kohut
oma rahva üle,^d
tal hakkab kahju oma
teenijatest,^e
kui ta näeb, et nende jõud
on otsakorral
ning järel on vaid abitud ja
nõrgad.

37 Siis ta ütleb: „Kus on nende
jumalad^f –
kalju, kelle juurest nad
varju otsisid –,

38 kes sõid nende tapaohvrite
rasva*,
jõid nende joogiohvrite
veini?^g

Tõusku nad ja aidaku teid!
Saagu neist teie varjupaik!

39 Mõistke nüüd,
et mina olen Jumal,^h
pole teisi jumalaid peale
minu!ⁱ
Mina surman ja mina teen
elavaks,^j
mina haavan^k ja mina teen
terveks,^l
pole kedagi, kes päästaks
minu käest.^m

40 Ma tõstan oma käe taeva
poole
ja vannun: „Nii tõesti,
kui ma elan igavesti.”ⁿ

32:38 *St nende parimaid ohvreid.

41 Kui ma olen teritanud oma
helkiva mõõga
ja mu käsi tõuseb kohut
mõistma,^a
siis maksan ma kätte oma
vastastele^b
ja toon karistuse oma
vihavaenlastele.

42 Ma joodan oma nooled
purju verest
ja mu mõök saab sõnuks
lihast,
mahalöödute ja vangide
verest,
vaenlase juhtide peadest.”

43 Rõõmutsege, rahvad, koos
tema rahvaga,^c
sest ta maksab kätte oma
teenijate vere eest,^d
tasub oma vastastele,^e
toimetab lepitust oma
rahva maa eest*.”

44 Mooses tuli koos Nuuni
poja Hoseaga*^f ja kandis rahva-
le ette terve selle laulu sõnad.^g

45 Kui Mooses oli kogu Iisrae-
lile kõik need sõnad edasi and-
nud, **46** ütles ta neile: „Talle-
tage oma südames kõik need
hoiatussõnad, mis te täna kuul-
site,^h et võiksite õpetada oma
poegi hoolsalt järgima kõiki sel-
le seaduse sõnu,ⁱ **47** sest need
ei ole tühised sõnad, vaid neist
sõltub teie elu/ ja tänu neile te
võite kaua elada sel maal, mil-
le te võtate teisel pool Jordanit
oma valdusse.”

48 Selsamal päeval ütles
Jehoova Moosesele: **49** „Mine
üles Abarimi mäestikku,^k Nebo
mäele,^l mis on Moabimaal Jee-
riko vastas, ja vaata Kaanani-
maad, mille ma annan iis-

32:43 *Võib tõlkida ka „puhastab oma
rahva maa”. **32:44** *Nimi Hosea on
Hoosaja lühivorm, mis tähendab „Jaah
on päästnud”, „Jaahi vabastatud”. Joo-
sua algne nimi.

PTK 32

- a Nah 1:3
b Jes 1:24
Jes 59:18
c 1Mo 12:2, 3
1Ku 8:43
Ro 3:29
Ro 15:10
d 2Ku 9:7
Ilm 6:10
e Mi 5:15
f 4Mo 11:28
5Mo 31:
22, 23
g Ilm 15:3
h 5Mo 11:18
i 5Mo 6:6, 7
j 3Mo 18:5
5Mo 30:19
Ro 10:5
k 4Mo 27:12
l 5Mo 34:1

Teine veerg

- a 1Mo 10:19
1Mo 15:18
Jos 1:3
b 4Mo 20:28
4Mo 33:38
c 4Mo 20:
12, 13
d 3Mo 22:32
Jes 8:13
e 4Mo 27:
13, 14
5Mo 3:27
5Mo 34:4, 5

PTK 33

- f 1Mo 49:28
g 2Mo 19:18
h Hab 3:3
i Tn 7:10
Ju 14
j L 68:17
k 5Mo 7:8
Ho 11:1
l 2Mo 19:6
m 2Mo 19:23
n 2Mo 20:19
o 2Mo 24:8
p 5Mo 4:8
Ap 7:53
q Jes 44:2
r 2Mo 18:25
2Mo 19:7
s 4Mo 1:44, 46
š 1Mo 49:3
z 4Mo 26:7
Jos 13:15

raellastele.^a **50** Sa sured sellel
mäel ja lähed puhkama oma
rahva juurde, nagu su vend
Aaron suri Hoori mäel^b ja läks
puhkama oma rahva juurde,
51 sest te olite iisraellaste seas
minu vastu truudusetud Meriba
vee^c juures Kaadeses Sini kõr-
bes ega pidanud mind pühaks
Iisraeli rahva ees.^d **52** Sa küll
näed seda maad kaugelt, aga sa
ise ei lähe sellele maale, mille
ma annan Iisraeli rahvale.”^e

33 Ja jumalamees Mooses
õnnistas iisraellasi enne
oma surma.^f **2** Ta ütles:

„Jehoova tuli Siinailt^g
ja säras nende peale
Seirist.

Ta hiilgas Paarani
mägismaalt,^h
kook temaga olid
pühad müriaadid*,ⁱ
tema paremal käel ta
sõdalased.^j

3 Ta kiindus oma rahvasse.^k
Kõik need pühad on sinu
käes.^l

Nad istusid su jalge ees,^m
asusid kuulama su sõnu.ⁿ

4 (Mooses andis meile
käsuseaduse,^o
andis selle omandiks
Jaakobi kogudusele.)^p

5 Jumal sai Jesuruni*
kuningaks,^q
kui kogunesid rahva
peamehed,^r
ühes nendega kõik Iisraeli
suguharud.^s

6 Jäägu Ruuben elama,
ärgu ta surgu,^š
ta meeste arv ärgu
vähene!”^z

33:2 *Võib tõlkida ka „pühad kümned
tuhanded”. **33:5** *Nimi Jesurun tähendab
„ausameelne”; Iisraeli rahva austav
nimi.

- 7** Ta õnnistas Juudat:^a
 „Oo, Jehoova, kuula Juuda
 häält,^b
 too ta tagasi tema rahva
 juurde!
 Oma kätega on ta kaitsnud
 endale kuuluvat*.
 Aita tal võidelda tema
 vastastega!”^c
- 8** Leevi kohta ta ütles:^d
 „Sinu* tummim ja uurim^e
 kuuluvad mehele,
 kes on sulle ustav,^f
 kelle sa panid proovile
 Massas,^g
 kellega sa vaidlesid Meriba
 vee juures,^h
- 9** kes ütles oma isa ja ema
 kohta: „Ma ei hooli neist”,
 kes ei tunnistanud isegi
 oma vendiⁱ
 ega teinud välja oma
 poegadest,
 sest ta pidas kinni sinu
 sõnadest
 ja täitis sinu lepingut.^j
- 10** Õpetagu ta Jaakobile su
 õigusnorme^k
 ja Iisraelile su seadust.^l
 Süüdaku ta sulle* meeldiva-
 lõhnaline suitsutusrohi^m
 ja toogu täisohver su
 altaril.ⁿ
- 11** Õnnista, Jehoova, tema
 jõudu,
 tema kätetöö valmistagu
 sulle rõõmu!
 Purusta nende jalad, kes
 tõusevad tema vastu,
 et ta vihamehed enam
 ei tõuseks.”
- 12** Benjamini kohta ta üt-
 les:^o

33:7 *Võib tõlkida ka „võidelnud enda-
 le kuuluva eest”. 33:8 *Viitab Juma-
 lale. 33:10 *Sõna-sõnalt „su ninasõõr-
 mete ees”.

PTK 33
 a 1Mo 49:8
 1Aj 5:2
 b L 78:68
 c Koh 1:2
 2Sa 7:8, 9
 d 1Mo 49:5
 4Mo 3:12
 e 2Mo 28:30
 3Mo 8:6, 8
 f 2Mo 32:26
 g 2Mo 17:7
 h 4Mo 20:13
 i 2Mo 32:27
 3Mo 10:6, 7
 j Mal 2:4, 5
 k 5Mo 17:9
 l 2Aj 17:8, 9
 Mal 2:7
 m 2Mo 30:7
 4Mo 16:40
 n 3Mo 1:9
 o 1Mo 49:27

Teine veerg

a 1Mo 49:22
 b Jos 16:1
 c 1Mo 49:25
 d 3Mo 26:5
 L 65:9
 e Jos 17:17, 18
 f 5Mo 8:7, 8
 g 2Mo 3:4
 Ap 7:30
 h 1Mo 37:7
 1Mo 49:26
 1Aj 5:1, 2
 i 1Mo 48:
 19, 20
 j 1Mo 49:13
 k 1Mo 49:14

- „Jehoova armastatu elagu
 tema kaitse all,
 tema varjus kogu päeva.
 Ta asub tema õlgade vahel.”
- 13** Joosepi kohta ta ütles:^a
 „Õnnistagu Jehoova
 tema maad^b
 parimaga taevast,
 kastega ja veega
 maasügavusest,^c
- 14** parimaga sellest,
 mida päike kasvatab,
 parimaga igakuisest
 saagist,^d
- 15** parimaga iidsetest*
 mägedest,^e
 parimaga igikestvatetest
 küngastest,
- 16** parimaga kõigest,
 mis täidab maad,^f
 ja tema soosinguga, kes
 ilmutas end ogapõõsas.^g
 Tulgu see kõik Joosepi
 pea peale,
 oma vendade seast
 väljavalitu pealaele.^h
- 17** Ta on vägev nagu
 esmasündinud pull
 ja tema sarved on nagu
 tarva sarved.
 Nendega ta puskitab rahvaid,
 kõiki rahvaid maa otsteni.
 Tema sarved on Efraimi
 kümned tuhandedⁱ
 ja Manasse tuhanded.”
- 18** Sebuloni kohta ta ütles:^j
 „Rõõmusta, Sebulon,
 oma käikudel
 ja sina, Issaskar,
 oma telkides.^k
- 19** Nad kutsuvad rahvaid
 mäele,
 kus nad toovad ohvreid
 õiguses,
- 33:15 *Teine võimalik tähendus: „ida-
 poolsetest”.

sest nad ammutavad
merede rohkeid rikkusi
ja liiva peidetud varandusi.”

20 Gaadi kohta ta ütles:^a

„Önnistatud olgu Gaadi
piiride laiendaja.^b

Ta lebab nagu lõvi,
valmis kiskuma küljest
nii kae kui ka pea.

21 Ta valib endale parima
maaosa,^c

sest talle on seal hoitud
seadusandja maatükk.^d

Rahva peamehed
kogunevad kokku.

Ta paneb maksma Jehoova
õiguse
ja tema õigusnormid Iisraeli
heaks.”

22 Daani kohta ta ütles:^e

„Daan on lõvikutsikas.^f

Ta hüppab välja
Baasanist.”^g

23 Naftali kohta ta ütles:^h

„Naftali naudib Jehoova
soosingut

ja tema külluslikke
õnnistusi.

Valluta lääs ja lõuna!”

24 Aaseri kohta ta ütles:ⁱ

„Aaserit õnnistatakse
poegadega.

Olgu ta oma vendade
soosik

ja tema jalad kümmelgu
õlis!

25 Su väravate lukud on
rauast ja vasest,^j
kõiki su päevi saadab rahu.”

26 Ta jätkas: „Mitte keegi pole
selline nagu Jesuruni^k

Jumal,^l
kes sõidab läbi taeva
sulle appi,

ratsutab oma ülevuses
pilvedel.^m

PTK 33

a 1Mo 49:19

b Jos 13:24–28

c 4Mo 32:1–5

d Jos 22:1, 4

e 1Mo 49:16

f Koh 13:2, 24

Koh 15:8, 20

Koh 16:30

g Jos 19:47

h 1Mo 49:21

i 1Mo 49:20

j 5Mo 8:7, 9

k Jes 44:2

l 2Mo 15:11

m L 68:32–34

Teine veerg

a L 46:11

L 91:2

b Jes 40:11

c 5Mo 9:3

d 5Mo 31:3, 4

e 5Mo 8:7, 8

f 5Mo 11:11

g L 33:12

L 144:15

L 146:5

h 5Mo 4:7

2Sa 7:23

L 147:20

i L 27:1

Jes 12:2

j L 115:9

k L 66:3

PTK 34

l 5Mo 32:49

m 5Mo 3:27

n 4Mo 36:13

o Koh 18:29

p 2Mo 23:31

4Mo 34:2, 6

5Mo 11:24

q Jos 15:1

r 1Mo 13:10

s 1Mo 19:

22, 23

š 1Mo 12:7

1Mo 26:3

1Mo 28:13

z 4Mo 20:12

ž 5Mo 32:50

Jos 1:2

27 Jumal on varjupaigaks
muistsest ajast,^a
tema igavesed käsivarred
kannavad sind.^b

Ta ajab vaenlased su eest
minema^c

ja ütleb: „Hävita nad!”^d

28 Iisrael elab julgesti
ning Jaakobi allikas
üksinda rahus

teravilja ja värsket veini
maal,^e

kus taevast nõrgub kaste.^f

29 Kui õnnelik sa oled, Iisrael!^g

Kes on nagu sina,^h
rahvas, kelle päästeks

on Jehoova,ⁱ

sinu kaitsekilp^j

ja su uhke mõök?

Sinu vaenlased lõmitavad
su ees^k

ja sina tallad nende seljal*.”

34 Siis läks Mooses Moa-
bi kõrbetasandikult üles

Nebo mäele^l Pisgaa tippu,^m
mis on Jeeriko vastas.ⁿ Jehoova

näitas talle kogu maad: Gi-
leadist kuni Daanini,^o 2 kogu

Naftalit ning Efraimi- ja Manas-
semaad, kogu Juudamaad kuni

läänepoolse mereni*^p, 3 Ne-
gevit^q ja Jordani piirkonda,^r

palmide linna Jeerikot ja selle
urutasandikku, kuni Soarini.^s

4 Jehoova ütles talle: „See
on maa, mille kohta ma and-
sin vande Aabrahamile, Iisaki-
le ja Jaakobile: „Ma annan sel-
le sinu järeltulijatele.”^s Ma olen

lubanud sul seda oma silmaga
näha, kuid sa ei saa sinna min-
na.”^z

5 Pärast seda Jehoova tee-
nija Mooses suri seal Moabi-
maal, nagu Jehoova oli öel-
nud.^ž **6** Ta* mattis tema ühte

33:29 *Teine võimalik tähendus: „kõr-
gendikel”. **34:2** *St Vahemereni. **34:6**

*Ilmselt Jumal.

orgu Moabimaal Beet-Peori vastas ning mitte keegi ei tea tänaseni tema haa asukoha.^a **7** Mooses oli surres 120-aastane.^b Tema silmad polnud tuhmunud ega jõud raugenud. **8** Iisraeli rahvas nuttis Moosest Moabi kõrbetasandikule taga 30 päeva.^c Siis said Moosese taganutmise ja leinamise päevad läbi.

9 Nuuni poeg Joosua oli täis tarkuse vaimu, sest Mooses oli pannud oma käe tema peale,^d ning iisraellased kuula-

PTK 34

a Ju 9
b 5Mo 31:1, 2
Ap 7:23
Ap 7:30, 36
c 4Mo 20:29
d 5Mo 31:14
ITI 4:14

Teine veerg

a 4Mo 27:
18, 21
Jos 1:16
b 5Mo 18:15
Ap 3:22
Ap 7:37
c 2Mo 33:11
4Mo 12:8
d 5Mo 4:34
e 5Mo 26:8
Lu 24:19

sid teda ja tegid täpselt nii, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.^a **10** Aga Iisraelis pole enam tõusnud sellist prohvetit nagu Mooses,^b keda Jehoova tundis palgest palgeste.^c **11** Tema kaudu sündisid kõik need tunnustähed ja ime-teod, mida Jehoova oli saatnud teda Egiptusemaale teema vaarao, kõigi ta sulaste ja kogu ta maa ees,^d **12** ning ka kogu Iisrael nägi Moosese vägevät kätt ja aukartustäratavat väge.^e

JOOSUA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Jehoova julgustab Joosuat (1–9)
Loe seadust mõttega (8)
Ettevalmistused Jordani ületamiseks (10–18)</p> <p>2 Joosua saadab kaks luurajat
Jeerikosse (1–3)
Raahab peidab luurajad (4–7)
Töötus Raahabile (8–21a)
Punane nõör märgiks (18)
Luurajad naasevad Joosua juurde (21b–24)</p> <p>3 Iisrael ületab Jordani (1–17)</p> <p>4 Kivid meeldetuletuseks (1–24)</p> <p>5 Ümberlõikamine Gilgalis (1–9)
Paasapüha; manna lõppeb (10–12)
Jehoova sõjaväe ülem (13–15)</p> <p>6 Jeeriko müürid langevad (1–21)
Raahab ja ta pere jäävad ellu (22–27)</p> <p>7 Iisrael saab Ai all lüüa (1–5)
Joosua palve (6–9)
Iisrael saab patustamise tõttu lüüa (10–15)
Aakani süü ja surmamine (16–26)</p> | <p>8 Joosua paneb Ai taha varitsejad (1–13)
Ai vallutamine (14–29)
Seaduse lugemine Eebali mäel (30–35)</p> <p>9 Nutikad gibeonlased sõlmivad rahu (1–15)
Gibeonlaste kavalus paljastatakse (16–21)
Gibeonlastest saavad puuraiujad ja veetoojad (22–27)</p> <p>10 Iisrael kaitseb Gibeoni (1–7)
Jehoova võitleb Iisraeli eest (8–15)
Rahe tabab pagevaid vaenlasi (11)
Päike püsib paigal (12–14)
Viis kuningat tapetakse (16–28)
Lõunapoolsed linnad vallutatakse (29–43)</p> <p>11 Põhjapoolsed linnad vallutatakse (1–15)
Joosua vallutused (16–23)</p> <p>12 Jordanist idas alistatud kuningad (1–6)
Jordanist läänes alistatud kuningad (7–24)</p> <p>13 Vallutamata maa-alad (1–7)
Jordanist idas oleva maa jagamine (8–14)</p> |
|---|--|

<p>Ruubenlaste pärand (15–23)
 Gaadlaste pärand (24–28)
 Manasselaste pärand idas (29–32)
 Jehoova on leviitide pärand (33)</p> <p>14 Jordanist läänes oleva maa jagamine (1–5)
 Kaaleb pärib Hebroni (6–15)</p> <p>15 Juudalaste pärand (1–12)
 Kaalebi tütar saab maatüki (13–19)
 Juuda linnad (20–63)</p> <p>16 Joosepi poegade pärand (1–4)
 Efraimlaste pärand (5–10)</p> <p>17 Manasselaste pärand läänes (1–13)
 Lisamaa Joosepi poegadele (14–18)</p> <p>18 Ülejäänud maa jaotamine Siilos (1–10)
 Benjaminlaste pärand (11–28)</p> <p>19 Siimeonlaste pärand (1–9)
 Sebulonlaste pärand (10–16)
 Issaskarlaste pärand (17–23)
 Aaserlaste pärand (24–31)
 Naftalilaste pärand (32–39)
 Daanlaste pärand (40–48)
 Joosua pärand (49–51)</p> | <p>20 Pelgulinnad (1–9)</p> <p>21 Leviitide linnad (1–42)
 Aaroni järglastele (9–19)
 Teistele kehatlastele (20–26)
 Geersonlastele (27–33)
 Merarlastele (34–40)
 Jehoova töötused täituvad (43–45)</p> <p>22 Idapoolsed suguharud naasevad koju (1–8)
 Jordani äärde ehitatakse altar (9–12)
 Altari ehitamise põhjus (13–29)
 Konflikt lahendatakse (30–34)</p> <p>23 Joosua huvastijätt Iisraeli juhtidega (1–16)
 Ükski Jehoova sõna ei lähe tühja (14)</p> <p>24 Joosua ülevaade Iisraeli ajaloost (1–13)
 Üleskutse teenida Jehoovat (14–24)
 „Mina ja mu pere, meie teenime Jehoovat!” (15)
 Joosua leping Iisraeliga (25–28)
 Joosua surm ja matmine (29–31)
 Joosepi luud maetakse Sekemisse (32)
 Eleasari surm ja matmine (33)</p> |
|--|--|

1 Pärast Jehoova teenija Moosese surma ütles Jehoova Moosese teenrile^a Joosuale*,^b Nuuni pojale: **2** „Mu teenija Mooses on surnud.^c Mine nüüd üle Jordani, sina ja kogu see rahvas, maale, mille ma annan Iisraeli rahvale.^d **3** Ma annan teile kõik paigad, kuhu teie jalg astub, nagu ma Moosesele töötasin.^e **4** Te saate omale maa kõrbest Liibanonini, kuni suure jõeni, Euf-ratini – kogu hettide maa^f –, ning kuni Suure mereni* lääne pool.^g **5** Kogu su eluaja ei suuda keegi sulle vastu seista.^h Nagu ma olin Moosese-ga, nii

1:1 *Nimi Joosua tähendab „Jehoova on pääste”. 1:4 *St Vahemereni.

- PTK 1
 a 2Mo 24:13
 4Mo 11:28
 b 5Mo 31:14
 c 5Mo 34:5
 d 5Mo 3:28
 e 5Mo 11:24
 f 4Mo 13:29
 g 1Mo 15:18
 2Mo 23:31
 4Mo 34:2, 3
 5Mo 1:7
 Jos 15:1, 4
 h 5Mo 7:24
 5Mo 11:25

- Teine veerg
 a 2Mo 3:12
 Jos 3:7
 b 5Mo 31:6
 c 5Mo 31:23
 d 1Mo 12:7
 1Mo 15:18
 1Mo 26:3
 e 5Mo 5:32
 f 5Mo 29:9
 1Ku 2:3
 g 5Mo 6:6
 5Mo 30:14

olen ma ka sinuga.^a Ma ei hülga sind ega jäta sind maha.^b **6** Ole julge ja tugev,^c sest just sina viid selle rahva pärima maad, mille kohta ma vandusin nende esiisadele, et annan selle neile.^d **7** Ole ainult julge ja hästi tugev ning järgi hoolsalt kogu seadust, mida mu teenija Mooses käskis sul täita. Ära kaldu sellest ei paremale ega vasakule,^e et sa võiksid toimida targalt kõikjal, kuhu sa lähed.^f **8** Olgu selle seaduseraamatu sõnad alati su huulil.^g Loe seda mõttega* päeval ja ööl, et järgida hoolsalt kõike, mis sinna

1:8 *Võib tõlkida ka „mõtiskle selle üle”, „loe seda poolle häälel”.

on kirjutatud.^a Siis tegutsed sa targalt ja su teekond õnes-
tub.^b **9** Kas pole ma sind käs-
kinud olla julge ja tugev? Ära
kohku ega karda, sest su Jumal
Jehoova on sinuga kõikjal,
kuhu sa lähed!"^c

10 Siis Joosua ütles rahva
ülevaatajatele: **11** „Käige laa-
ger läbi ja andke rahvale käsk:
„Pange teemoon valmis, sest
kolme päeva pärast te lähete
üle Jordani, et võtta oma val-
dusse maa, mille teie Jumal Je-
hoova teile annab.”"^d

12 Ruubenlastele, gaadlas-
tele ja poolele manasselas-
te suguharule ütles Joosua:
13 „Pidage meeles, et Jehoova
teenija Mooses ütles teile:^e
„Teie Jumal Jehoova annab teile
rahu ja ta on andnud teile
selle maa. **14** Teie naised,
lapsed ja kariloomad jäävad
maale, mille Mooses on andnud
teile siinpool Jordanit,^f aga
kõik teie vägevad ja vaprad me-
hed^g mingu oma vendade ees
lahinguvalmilt üle jõe.^h Te pea-
te oma vendi aitama, **15** kuni
Jehoova on andnud neilegi
rahu nagu teile ja kuni nemadki
on võtnud oma valdusse maa,
mille teie Jumal Jehoova neile
annab. Pärast seda tulge tagasi
maale, mille olete võtnud enda-
le, maale, mille Jehoova teeni-
ja Mooses on andnud teile Jor-
danist ida pool.”"ⁱ

16 Nad vastasid Joosuale:
„Me teeme kõik, mida sa oled
käskinud, ja läheme, kuhu ta-
hes sa meid saadad.”^j **17** Nagu
me kuulasime kõiges Moosest,
nii kuulame ka sind. Olgu vaid
su Jumal Jehoova sinuga, nagu
ta oli Moosesega.^k **18** Igaüks,
kes mässab su korralduste vas-

PTK 1

a 5Mo 17:18, 19

L 1:1, 2

1Ti 4:15

Jk 1:25

b 1Aj 22:13

c 2Mo 23:27

5Mo 31:7, 8

d 5Mo 9:1

Jos 3:2, 3

e 4Mo 32:

20-22

Jos 22:1-4

f 5Mo 3:19, 20

5Mo 29:8

Jos 13:8

g 4Mo 1:3

4Mo 26:2

h 5Mo 3:18

i 4Mo 32:33

Jos 22:4, 9

j 4Mo 32:

17, 25

k 4Mo 27:

18, 20

5Mo 34:9

Teine veerg

a 5Mo 17:12

b 5Mo 31:7

Jos 1:6, 9

PTK 2

c 4Mo 25:1

4Mo 33:49

d Jos 6:17

Mt 1:5

Heb 11:31

Jk 2:25

e Koh 3:28

Koh 12:5

f 2Mo 3:8

g 2Mo 23:27

5Mo 2:25

5Mo 11:25

h 2Mo 15:15

Jos 5:1

i 2Mo 14:21

2Mo 15:

13, 14

j 4Mo 21:

21-24

k 4Mo 21:

33, 34

5Mo 3:3

Jos 9:9, 10

tu ega kuula su käske, surmata-
gu!"^a Ole ainult julge ja tugev!"^b

2 Siis saatis Nuuni poeg Joo-
sua Sittimist^c salaja kaks
meest luurele ja ütles neile:
„Minge ja uurige seda maad,
eriti Jeeriko piirkonda.” Nad
läksidki teele ja jõudsid prosti-
tuut Raahabi^d maja juurde ning
jäid tema majja. **2** Jeeriko kun-
ingale öeldi: „Täna öösel tu-
lid Iisraeli mehed siia luure-
le.” **3** Seepeale saatis Jeeriko
kuningas Raahabile sõna: „Too
välja mehed, kes tulid siia ja
jäid sinu majja, sest nad on tul-
nud kogu maad läbi uurima.”

4 Aga naine oli need kaks
meest ära peitnud. Ta vas-
tas: „Need mehed käisid tões-
ti minu juures, aga ma ei
tea, kust nad tulid. **5** Kui pi-
medaks läks ja jõudis kätte aeg
linnavärv sulgeda, siis mehed
lahkusid. Ma ei tea, kuhu nad
läksid, aga kui te kiiresti neile
järele lähete, saate nad kätte.”
6 Tema aga oli viinud nad
üles katusele ja peitnud nad li-
navarte alla, mis olid sinna
laotatud. **7** Tagaajajad asusid
mehi jälitama ja liikusid Jorda-
ni koolmekoha^e suunas. Niipea
kui nad olid linnast väljunud,
värav suleti.

8 Enne kui mehed jõudsid
magama jääda, tuli naine nen-
de juurde katusele. **9** Ta ütles
neile: „Ma tean, et Jehoova an-
nab selle maa teile.^f Meid on
vallanud teie ees hirm^g ja kõik
maa elanikud kardavad teid,^h
10 sest me oleme kuulnud, kui-
das Jehoova lasi teie ees kui-
vada Punase mere vee, kui te
Egiptusest ära tulite,ⁱ ja mida
te tegite kahe emorlaste kunin-
ga, Siihoni^j ja Oogiga,^k kelle te

teisel pool* Jordaniit hävitasite. **11** Kui me seda kuulsime, hakkas meie süda värisema. Kõik kardavad teid, sest teie Jumal Jehoova on Jumal ülal taevas ja all maa peal.^a **12** Kuna mina olen osutanud teile truud armastust, siis palun vanduge mulle nüüd Jehoova juures, et teie osutate truud armastust mu isa perele, ja andke mulle selle kohta kindel märk. **13** Jätke ellu mu isa ja ema, vennad ja õed ning kõik, kes neil on, ja päästke meie hing surmast.”^b

14 Mehed vastasid talle: „Me oleme valmis teie eest surema! Kui te meie ülesandest kellelegi ei räägi, siis oleme teile ustavad ja osutame teile truud armastust, kui Jehoova selle maa meile annab.” **15** Pärast seda laskis naine nad kõiega aknast alla, sest ta maja asus linnamüüri sees, selle peal.^c **16** Ta ütles neile: „Minge mägedesse ja varjake end seal kolm päeva, et tagaajajad teid kätte ei saaks. Kui teie tagaajajad linnanaasevad, saate minna oma teed.”

17 Mehed vastasid talle: „Me oleme sulle antud vandest vabad ja meil pole süüd,^d **18** kui me maad ründama tulles ei näe selle akna küljes, kust sa meid alla lasid, erepunast nõõri. Kutsu oma majja isa, ema, vennad ja kõik oma isa kodakondsed.^e **19** Kui siis keegi su maja uksest väljub, tuleb ta veri tema enese pea peale ning meie oleme süüst priid. Aga kui kellegagi, kes jääb koos sinuga majja, peaks midagi halba juhtuma, siis tulgu tema

2:10 *St ida pool.

PTK 2

a 5Mo 4:39
2Aj 20:6
Tn 4:35

b Jos 6:23

c Heb 11:31

d 4Mo 30:2

e Jos 6:23

Teine veerg

a Jos 2:14

b 2Mo 23:31
Jos 6:2
Jos 21:44

c 2Mo 15:14-16
Jos 2:9-11
Jos 5:1

PTK 3

d 4Mo 25:1
Jos 2:1

e 5Mo 1:15
Jos 1:10, 11

f 4Mo 4:15
1Aj 15:2

g 2Mo 19:10
3Mo 20:7

h 2Mo 34:10

veri meie pea peale. **20** Kui sa aga meie ülesandest teada annad,^a oleme sinule antud vandest vabad ja meil pole süüd.” **21** Naine vastas: „Olgu nii, nagu te ütlete.”

Siis saatis ta nad ära ja nad läksid oma teed. Seejärel sidus ta akna külge erepunase nõõri. **22** Mehed läksidki mägedesse ja jäid sinna kolmeks päevaks, kuni tagaajajad olid linna naasnud. Tagaajajad olid otsinud neid igalt teelt, kuid polnud neid leidnud. **23** Need kaks meest aga tulid mägedest alla, läksid üle jõe ning jõudsid Nuuni poja Joosua juurde. Nad jutustasid talle kõigest, mis nendega oli juhtunud. **24** Mehed ütlesid Joosuale: „Jehoova on andnud kogu selle maa meie kätte^b ja kõik maa elanikud kardavad meid.”^c

3 Joosua tõusis hommikul vara ning tema ja kõik israellased läksid Sittimist^d teele ja jõudsid Jordani äärde. Nad õõbisid seal, enne kui üle jõe läksid.

2 Kolme päeva pärast käisid ülevaatajad^e laagri läbi **3** ja andsid rahvale käsu: „Kui te näete leviitpreestreid oma Jumala Jehoova lepingulaegast kandmas,^f siis asuge teele ja järgnege sellele. **4** Jätke enda ja laeka vahele umbes 2000 küünart*, ärge minge sellele lähemale. Järgnege sellele, et te teaksite, millist teed teil tuleb minna, sest te pole seda teed varem käinud.”

5 Joosua ütles rahvale: „Pühitsege end,^g sest homme teeb Jehoova teie keskel imelisi asju!”^h

3:4 *890 m. (Vt lisa B14.)

6 Siis ütles Joosua preestritele: „Võtke lepingulaegas^a ja asuge rahva ees teele.” Nad võtsidki lepingulaeka ja käisid rahva ees.

7 Jehoova lausus Joosuale: „Täna ülendan ma sind kogu Iisraeli silme ees,^b et rahvas teaks, et nii nagu ma olin Mooseselega,^c olen ma ka sinuga.^d 8 Anna lepingulaegast kandvatele preestritele käsk: „Kui te jõuate Jordani kaldale, astuge vette ja jääge sinna seisma.””^e

9 Joosua ütles iisraellastele: „Tulge siia ja kuulake oma Jumala Jehoova sõnu.” 10 Siis ta lausus: „Kui te nüüd näete seda, mis sünnib, võite kindlad olla, et teie keskel on elav Jumal^f ja et ta ajab teie eest ära kaananlased, hetid, hiivlased, perislased, girgaaslased, emorlased ja jebuuslased.^g 11 Kogu maa isanda lepingulaegas läheb teie ees Jordanisse. 12 Valige endale Iisraeli suguharudest 12 meest, igast suguharust üks mees.^h 13 Niipea kui kogu maa isanda Jehoova lepingulaegast kandvate preestrite jalad puudutavad Jordani vett, katkeb Jordani veevool ja ülalt voolav vesi jääb otsekuu paisu taha seisma.”ⁱ

14 Rahvas asuski oma telkidest teele, et ületada Jordan, ja preestrid kandsid lepingulaegast^j rahva ees. 15 Niipea kui laeka kandjad jõudsid Jordani äärde ja laegast kandvate preestrite jalad puudutasid vett (kogu lõikusaja on Jordani kaldad üle ujutatud),^k 16 jäi ülalt voolav vesi seisma. See kogunes otsekuu paisu taha väga kaugel Adami linna juu-

PTK 3

a 2Mo 25:10
4Mo 4:15

b Jos 4:14

c 2Mo 3:12
2Mo 14:31

d Jos 1:5, 17

e Jos 3:17

f 5Mo 7:21

g 2Mo 3:8
5Mo 7:1
L 44:2

h Jos 4:2, 3

i L 114:1, 3

j 2Mo 25:10
Jos 3:6
Ap 7:44, 45k Jos 4:18
1Aj 12:15

Teine veerg

a L 66:6

b Jos 4:3

PTK 4

c Jos 3:12, 13

d Jos 3:17

e Jos 4:19, 20

f 2Mo 13:14
5Mo 6:20, 21
L 78:3, 4

g Jos 3:13, 16

h 5Mo 4:9

res, mis asub Saaretani lähedal, kuid vesi, mis voolas alla Araba mere, Soolamere* poole, kuivas ära. Vool katkes ja rahvas läks Jeeriko kohalt üle jõe. 17 Sel ajal kui kogu Iisrael kuiva maad mööda jõesängi ületas,^a seisid Jehoova lepingulaegast kandvad preestrid kuival maal^b keset Jordanit, kuni kogu rahvas oli üle Jordani jõudnud.

4 Niipea kui kogu rahvas oli üle Jordani läinud, ütles Jehoova Joosuale: 2 „Vali rahva seast 12 meest, üks mees igast suguharust,^c 3 ja anna neile käsk: „Võtke Jordani keskelt, sealt, kus seisavad preestrid,^d 12 kivi ning viige need endaga kaasa ja asetage sinna, kuhu te ööbima jääte.””^e

4 Nii kutsus Joosua 12 meest, kelle ta iisraellaste hulgast oli valinud, ühe mehe igast suguharust, 5 ja ütles neile: „Minge oma Jumala Jehoova laekast mööda Jordani keskele ja igaüks võtku õlale üks kivi iisraellaste suguharude arvu järgi, 6 et need kivid oleksid teile meeldetuletuseks. Kui teie lapsed peaksid teilt tulevikus küsima: „Miks need kivid siin on?”^f 7 siis vastake: „Need kivid on iisraellastele jäävaks meeldetuletuseks selle kohta, kuidas Jordani veevool katkes Jehoova lepingulaeka ees^g ja laegas kanti üle Jordani.””^h

8 Iisraellased tegid täpselt nii, nagu Joosua oli käskinud. Nad võtsid Jordani keskelt 12 kivi iisraellaste suguharude arvu järgi, nagu Jehoova

3:16 *St Surnumere.

oli Joosuale õelnud, viisid need endaga kaasa ööbimispaika ja panid need sinna.

9 Samuti ladus Joosua 12 kivi üksteise otsa Jordani keskele sellesse kohta, kus lepingulaegast kandvad preestrid olid seisnud,^a ja need on seal tänini.

10 Laegast kandvad preestrid seisid keset Jordani niikaua, kui sai tehtud kõik, mis Jehoova oli Joosua kaudu käskinud rahval teha, kõik kooskõlas käsuga, mille Mooses oli Joosuale andnud. Samal ajal läks rahvas rutates üle jõe.

11 Niipea kui kogu rahvas oli üle jõudnud, tulid rahva silme ees üle ka preestrid koos Jehoova laekaga.^b **12** Ka ruubenlased, gaadlased ja poolmanasselaste suuharu läksid teiste iisraellaste silme ees lahinguvalmilt üle jõe,^c täpselt nagu Mooses oli neile öelnud.^d **13** Umbes 40 000 relvasutatud meest läks Jehoova silme all üle jõe Jeeriko kõrbetasandikule.

14 Jehoova ülendas sel päeval Joosuat kogu Iisraeli silme ees^e ja rahvas pidas temast väga lugu kõigil tema elupäevil, nagu oli lugu pidanud Moosestki.^f

15 Siis ütles Jehoova Joosuale: **16** „Käsi preestritel, kes kannavad tunnistuslaegast,^g tulla Jordanist välja.” **17** Joosua andiski preestritele käsu Jordanist välja tulla. **18** Kui siis Jehoova lepingulaegast kandvad preestrid^h Jordanist välja tulid ja nende jalad olid astunud kuivale maale, voolas Jordani vesi tagasi oma paika ja ujutas kaldad üle,ⁱ nagu see enne oli olnud.

PTK 4
a Jos 3:17
b Jos 3:8, 17
c Jos 1:12, 14
d 4Mo 32: 20–22
4Mo 32: 25–29
e Jos 3:7
f 2Mo 14:31
g 2Mo 25:22
h 4Mo 4:15
i Jos 3:13, 15

Teine veerg

a Jos 4:3
Jos 5:8, 9
Jos 10:6
b Jos 4:8
c L 44:1
d Jos 3:17
L 66:6
e 2Mo 14:21
Jes 63:12
Heb 11:29
f 2Mo 9:16
2Mo 15:6
5Mo 28:10
1Sa 17:46
2Ku 19:19
L 106:8

PTK 5
g 1Mo 10:15, 16
h 4Mo 13:29
i 2Mo 15:15
Jos 2:24
j Jos 2:9–11
k 1Mo 17:9–11
l Jos 5:8, 9

19 Rahvas tuli üle Jordani esimese kuu kümnendal päeval ning jäi laagrisse Jeeriko ida-piirile Gilgalisse.^a

20 Need 12 kivi, mis nad olid Jordanist välja toonud, viis Joosua Gilgalisse ja ladus seal üksteise otsa.^b **21** Siis ta ütles iisraellastele: „Kui teie lapsed tulevikus teilt küsivad: „Mis kivid need on?“,^c **22** siis vastake neile: „Iisrael läks mööda kuiva maad üle Jordani,^d **23** kui teie Jumal Jehoova kuivatas meie ees Jordani, nii et me saime sellest üle minna, justnagu teie Jumal Jehoova oli kuivatanud meie ees Puna-se mere, nii et me saime sellest läbi minna.“^e **24** Ta tegi seda selleks, et kõik maa rahvad teaksid, kui vägev on Jehoova käsi,^f ja et te alati kardaksite oma Jumalat Jehoovat.”

5 Niipea kui kõik emorlaste^g kuningad, kes olid Jordanist lääne pool, ja kõik kaananlaste^h kuningad, kes elasid mere ääres, kuulsid, et Jehoova oli kuivatanud iisraellaste ees Jordani vee, nii et need olid jõe ületanud, hakkasid nad kartmaⁱ ja kaotasid iisraellaste ees julguse.^j

2 Sel ajal ütles Jehoova Joosuale: „Tee endale ränikivist noad ja lõika jälle, teist korda, Iisraeli mehed ümber.”^k **3** Joosua tegigi ränikivist noad ja lõikas Gibeat-Aralotis* Iisraeli mehed ümber.^l **4** Joosua lõikas nad ümber seetõttu, et kõik Egiptusest lahkunud mehed, kõik sõjamehed*, olid sur-

5:3 *Nimi Gibeat-Aralot tähendab „eesnahkade mägi”. **5:4** *Võib tõlkida ka „sõjaväealised mehed”.

nud kõrbeteekonnal, kui nad olid Egiptusest ära tulnud.^a **5** Kogu rahvas, kes oli sealt ära tulnud, oli ümber lõigatud, aga kõik, kes olid sündinud kõrbeteekonnal pärast Egiptusest lahkumist, olid ümber lõikamata. **6** Iisraellased olid rännanud kõrbes 40 aastat,^b kuni oli surnud kogu see rahvas, need sõjamehed, kes olid lahkunud Egiptusest ega olnud kuulnud Jehoova häält.^c Jehoova oli neile vandunud, et ei lase neil kunagi näha seda maad,^d mille kohta Jehoova oli vandunud nende esiisadele, et annab selle meile.^e maa, kus voolab piima ja mett.^f **7** Nende asemel olid nüüd nende pojad^g ja Joosua lõi nad ümber. Nad olid ümber lõikamata, sest neid ei olnud teekonnal ümber lõigatud.

8 Kui kogu rahvas oli ümber lõigatud, jäadi laagrisse, kuni kõik olid paranenud.

9 Siis ütles Jehoova Joosuale: „Täna olen ma veeretanud teie pealt ära egiptlaste teotuse.” Seetõttu kannab see koht tänapäevani nime Gilgal*.^h

10 Iisraellased jäid Gilgalisse laagrisse ja pidasid kuu neljateistkümnenda päevaⁱ õhtul Jeeriko kõrbetasandikul paasapüha. **11** Paasapühale järgneval päeval, selsamal päeval, hakkasid nad sööma maa saaki: hapnemata leiba^j ja röstitud viljateri. **12** Päeval, mil nad maa saadusi sööma hakkasid, lõpes manna. Iisraellastel polnud enam mannat,^k vaid nad sõid sel aastal Kaananimaa saaki.^l

5:9 *Nimi Gilgal tähendab „äraveeretamine”.

PTK 5

a 4Mo 14:29
4Mo 26:65
5Mo 2:14

b 4Mo 14:33
5Mo 1:3

c 4Mo 14:22, 23

d 5Mo 1:35

e 1Mo 13:14, 15
2Mo 33:1

f 2Mo 3:8
4Mo 13:26, 27
Hes 20:6

g 4Mo 14:31

h Jos 4:19
Jos 5:3

i 2Mo 12:24, 25
4Mo 9:5

j 2Mo 12:18

k 2Mo 16:35

l 5Mo 6:10–12
5Mo 8:10

Teine veerg

a 1Mo 18:2
Koh 13:6
Ap 1:10

b 2Mo 23:23
4Mo 22:23
1Aj 21:16

c 2Mo 23:20
1Ku 22:19
Tn 10:13

d 2Mo 3:4, 5

PTK 6

e Jos 2:9

f 4Mo 14:9
5Mo 7:24
Neh 9:24

g Koh 7:22

h Heb 11:30

13 Jeeriko lähedal olles nägi Joosua ühtäkki enda ees meest,^a kes seisis, paljastatud mõök käes.^b Joosua läks tema juurde ja küsis: „Kas sa oled meie või meie vastaste poolelt?” **14** Mees vastas: „Ei seda ega teist. Ma olen tulnud kui Jehoova sõjaväe ülem.”^c Siis laskus Joosua põlvili ja kummardas maani ning küsis: „Mida mu isand tahab oma sulasele öelda?” **15** Jehoova sõjaväe ülem vastas Joosuale: „Võta sandaalid jalast, sest paik, kus sa seisad, on püha.” Joosua tegigi kohe nii.^d

6 Jeeriko väravad olid iisraellaste pärast kindlalt suletud ning mitte keegi ei pääsenud sisse ega välja.^e

2 Jehoova ütles Joosuale: „Ma olen andnud sinu kätte Jeeriko, selle kuninga ja vaprad sõjamehed.^f **3** Kõik teie sõjamehed marssigu ümber linna. Nad tehku ümber linna üks tiir ja niimoodi kuus päeva. **4** Seitse preestrit kandku laeka ees seitset jäärasarve. Aga seitsmendal päeval marssige ümber linna seitse korda ja preestrid puhugu sarvi.^g **5** Kui nad puhuvad jäärasarvi ja te kuulete sarvehäält*, tõstku kõik sõjamehed suurt sõjakisa. Siis variseb linnamüür kokku^h ning sõjamehed mingu rünnakule, otsejoones linna peale.”

6 Seepeale kutsus Nuuni poeg Joosua preestrid kokku ja ütles neile: „Võtke lepingulaegas ja seitse preestrit

6:5 *Võib tõlkida ka „pikka sarvehäält”.

kandku Jehoova laeka ees seitset jäärasarve.”^a **7** Sõjameestele ta ütles: „Minge ja marssige ümber linna ning relvastatud väesalk^b käigu Jehoova laeka ees.” **8** Ja sündis, nagu Joosua oli sõjameestele öelnud. Need seitse preestrit, kes kandsid Jehoova ees seitset jäärasarve, läksid teele ja puhusid sarvi ning Jehoova lepingulaegas tuli nende järel. **9** Sarvi puhuvate preestrite ees käis relvastatud väesalk ja laeka taga tuli järelvägi. Kogu selle aja puhusid preestrid sarvi.

10 Joosua oli andnud sõjameestele käsu: „Ärge karjuge ega tehke häält! Teie suust ärgu tulgu sõnagi kuni päevani, mil ma käsin teil karjuda, siis karjuge.” **11** Joosua andis käsu kanda Jehoova laegast ühe korra ümber linna, misjärel tuldi laagrisse tagasi ja jäädi ööseks sinna.

12 Järgmisel hommikul tõusis Joosua varakult ja preestrid asusid kandma Jehoova laegast.^c **13** Seitse preestrit, kes kandsid seitset jäärasarve, kõndisid Jehoova laeka ees ja puhusid kogu aja sarvi. Nende ees käis relvastatud väesalk ning Jehoova laeka taga tuli järelvägi. Kogu selle aja puhusid preestrid sarvi. **14** Ka teisel päeval marssisid nad ühe korra ümber linna ning tulid seejärel laagrisse tagasi. Nii tegid nad kuus päeva.^d

15 Seitsmendal päeval tõusid nad varavalges, kui hakkas koitma, ja marssisid samal kombel ümber linna seitse korda. Üksnes sel päeval marssisid nad ümber linna seitse kor-

PTK 6
a 4Mo 4:15
b 4Mo 10:14, 18, 22
Jos 1:12, 14
c 1Aj 15:2
d Jos 6:3

Teine veerg

a Jos 6:4
b Jos 6:5, 10
c 3Mo 27:29
5Mo 7:2
5Mo 20:16
d Jos 2:1
Mt 1:5
Heb 11:31
e 1Mo 12:3
Jos 2:4, 6
Jk 2:25
f 5Mo 7:26
g 5Mo 13:17
Jos 7:11, 21
h Jos 7:25
i 4Mo 31: 22, 23
j Jos 6:24
1Ku 7:51
1Aj 18:11
k Jos 6:4, 16
l Jos 6:5
Heb 11:30
m 5Mo 7:2
5Mo 20:16
n Jos 2:14
Heb 11:31
o Jos 2:12, 13
Jos 2:17-19

da.^a **16** Kui preestrid seitsmenda ringi ajal sarvi puhusid, ütles Joosua sõjameestele: „Nüüd karjuge,^b sest Jehoova on andnud linna teie kätte! **17** Linn ja kõik, mis seal on, tuleb hävitada!^c See kõik kuulub Jehoovale. Jätke ellu üksnes prostituut Raahab^d ja kõik, kes on tema majas, sest ta varjas meie luurajaid.^e **18** Kuid hoidke hävitamisele määratud eemale,^f et teil ei tekiks kiusatust võtta sellest midagi endale,^g et Iisraeli laagrit ei tabaks õnnetus ja hoopis seda ei hävitataks.^h **19** Aga kõik hõbe ja kuld ning vask- ja raudesemed on Jehoova silmis pühad.ⁱ Need tuleb panna Jehoova varanduse hulka.”^j

20 Kui puhuti sarvi, hakkasid sõjamehed karjuma.^k Niipea kui sõjamehed olid kuulnud sarvehäält ja tõstnud suurt sõjakisa, varises müür kokku.^l Seejärel ründasid sõjamehed otsejoones linna ja vallutasid selle. **21** Nad hävitasid mõõgaga kõik, kes linnas olid, nii mehed kui ka naised, nii noored kui ka vanad, samuti veised, lambad ja eeslid.^m

22 Neile kahele mehele, kes olid käinud maal luurel, ütles Joosua: „Minge selle prostituudi majja ning tooge välja tema ja kõik, kes tal on, nagu te olete talle vandunud.”ⁿ

23 Siis need kaks noort luurajat läksid ja tõid välja Raahabi, tema isa, ema, vennad ja kõik, kes tal olid. Nad tõid välja kogu tema pere^o ning viisid nad elusa ja tervena ühte paika väljaspool Iisraeli laagrit.

24 Linn ja kõik, mis selles

oli, põletati maha. Aga hõbeda ja kulla ning vask- ja raudesemed viisid nad Jehoova koja varanduse hulka.^a **25** Joosua jättis elama üksnes prostituut Raahabi, tema isa kodakondsed ja kõik, kes tal olid.^b Raahab elab Iisraelis tänaseni,^c sest ta varjas mehi, kelle Joosua Jeerikosse luurele oli saatnud.^d

26 Sel ajal andis Joosua vande*: „Neetud olgu Jehoova ees mees, kes asub Jeeriko linnas üles ehitama! Oma esmasündinu hinnaga rajab ta sellele alusmüürid ja oma noorima hinnaga paneb ta sellele väravad ette.”^e

27 Jehoova oli Joosua^f ning tema kuulsus levis üle kogu maa.^g

7 Aga israellased ei täitnud ustavalt käsku, mis puudutas hävitamisele määratud, sest Aakan,^h Serahi poja Sabdi poja Karmi poeg Juuda suguharust, võttis hävitamisele määratud midagi endale.ⁱ Seetõttu süttis Jehoova viha israellaste vastu.^j

2 Joosua saatis mehed Jeerikost Aisse,^k mis asub Beet-Aaveni lähedal, Peetelist^l ida pool, ja ütles neile: „Minge üles ja uurige maad.” Ja mehed läksid Aisse luurele. **3** Kui nad Joosua juurde tagasi tulid, ütlesid nad: „Kõigil sõjameestel pole vaja üles minna. Ai löömiseks piisab paarist-kolmest tuhandest mehest. Ära saada sinna kõiki sõjamehi neid ilmaaegu väsitades, sest vastaseid on vähe.”

4 Nii läks sinna umbes 3000

6:26 *Teine võimalik tähendus: „lasi Joosua rahval vanduda”.

PTK 6

a Jos 6:19

b Jos 2:14
Jos 6:17, 22

c Mt 1:5

d Heb 6:10
Jk 2:25

e 1Ku 16:34

f 5Mo 31:6
Jos 1:5

g Jos 9:1, 2
Jos 9:9, 10

PTK 7

h Jos 22:20
1Aj 2:7

i 5Mo 7:26

j Jos 6:17, 18

k 1Mo 12:8

l 1Mo 28:19

Teine veerg

a 3Mo 26:
14, 17
5Mo 28:
15, 25
5Mo 32:30

b 5Mo 32:
26, 27
L 106:8
L 143:11
Hes 20:9

c 2Mo 24:7

d Jos 6:17

e 2Mo 20:15

f Jos 7:21

meest, kuid nad põgenesid Ai meeste eest.^a **5** Ai sõjamehed löid neist maha 36 meest ning jälitasid neid linnavärvast kuni Sebarimini* ja tapsid neid mäest laskudes veelgi. Seepeale hakkas rahva süda värisema ja muutus araks^d.

6 Siis käristasid Joosua ja Iisraeli vanemad oma riided lõhki, langesid Jehoova laeka ette silmili maha ja olid seal õhtuni ning raputasid endale mulda pea peale. **7** Joosua ütles: „Oh, kõrgeim valitseja Jehoova, miks sa tõid selle rahva üle Jordani, et emorlased meid hävitaksid? Kui me ometi oleksime jäänud teisele poole* Jordani! **8** Anna andeks, Jehoova, aga mida on mul öelda selle peale, et Iisrael on vaenlaste eest põgenenud? **9** Kui kaananelased ja kõik maa elanikud sellest kuulevad, piiravad nad meid ümber ja pühivad meie nimegi maa pealt. Mida sa nüüd teed, et kaitsta oma suurt nime?”^b

10 Jehoova vastas Joosuale: „Tõuse üles! Miks sa silmili maas oled? **11** Iisrael on pattu teinud. Nad on rikkunud mu lepingut,^c millest ma käskisin neil kinni pidada. Nad on võtnud endale midagi hävitamisele määratud;^d nad on sealt varastanud^e ja peitnud varastatu oma asjade sekka.^f **12** Seepärast ei suudagi israellased oma vaenlastele vastu panna. Nad põgenevad vaenlaste eest, sest nad ise on

7:5 *Nimi Sebarim tähendab „kivimurud”. ^aSõna-sõnalt „rahva süda sul las ära ja muutus veeks”. 7:7 *St ida poole.

määratud hävitamisele. Ma ei ole enam teiega, kui te ei kõrvalda enda keskelt hävitamisele määratud.^a **13** Tõuse ja käsi rahval end pühitseda.^b Ütle neile: „Pühitsege end homme, sest Iisraeli Jumal Jehoova on öelnud nii: „Su keskel, Iisrael, on midagi hävitamisele määratud. Te ei suuda oma vaenlasi ära võita enne, kui olete selle enda keskelt kõrvaldanud. **14** Astuge hommikul suguharude kaupa ette. See suguharu, kellele Jehoova osutab,^c astugu ette suguvõsade kaupa, ja see suguvõsa, kellele Jehoova osutab, astugu ette pere rede kaupa, ja see pere, kellele Jehoova osutab, astugu ette mees-mehelt. **15** See, kelle juurest leitakse midagi hävitamisele määratud, põletatagu,^d tema ja kõik talle kuuluv, sest ta on rikkunud Jehoova lepingut^e ning teinud Iisraelis häbiväärse teo.””

16 Joosua tõsis hommikul vara ning lasi Iisraelil suguharude kaupa ette astuda ja valik langes Juuda suguharule. **17** Ta lasi ette astuda Juuda suguvõsadel ja valik langes serahlaste^f suguvõsale. Seejärel lasi ta serahlaste suguvõsal ette astuda mees-mehelt ja valik langes Sabdile. **18** Lõpuks lasi ta Sabdi perel ette astuda mees-mehelt ja valik langes Aakanile, Serahi poja Sabdi poja Karmi pojale Juuda suguharust.^g **19** Siis ütles Joosua Aakanile: „Mu poeg, austa nüüd Iisraeli Jumalat Jehoovat ja tunnista talle kõik üles. Palun ütle mulle, mida sa oled teinud. Ära varja seda minu eest.”

20 Aakan vastas Joosuale: „See olen tõesti mina, kes tegi

- PTK 7
- a 5Mo 7:26
Jos 6:18
Jes 59:2
- b 2Mo 19:10
- c Õp 16:33
- d Jos 1:18
Jos 7:25
- e 2Mo 24:7
- f 1Mo 38:30
4Mo 26:20
1Aj 2:4, 6
- g Õp 16:33
Ap 5:3

Teine veerg

- a 1Mo 10:10
- b Jos 22:20
- c Jos 6:19
- d Jos 15:7, 12
Jes 65:10
Ho 2:15
- e Jos 6:18
1Aj 2:7
- f 3Mo 24:14
Jos 1:18
- g Jos 7:15
- h 5Mo 13:17

- PTK 8
- i 5Mo 7:18
5Mo 31:8
Jos 1:9
Jes 12:2
Ro 8:31

pattu Iisraeli Jumala Jehoova vastu. **21** Kui ma nägin sõjasaagi hulgas üht ilusat Sineari^a pidurüüd, 200 seeklit* hõbedat ja 50-seeklist^b kullakanagi, siis tekkis mul soov neid endale saada ja ma võtsingi need. Need on peidetud mu telgi keskele maa sisse ja raha on kõige all.”

22 Sedamaid saatis Joosua mehed ja need läksid jooksuga Aakani telki. Pidurüüd oligi peidetud tema telki ja raha oli selle all. **23** Nad tõid need tema telgist välja, viisid Joosua ja kõigi iisraellaste juurde ning asetasi Jehoova ette.

24 Nüüd võtsid Joosua ja kogu Iisrael Serahi poja Aakani^b ning hõbeda, pidurüüd ja kullakanagi,^c tema pojad ja tütreid, samuti pullid, eeslid, lambad ja kitsed, tema telgi ja kõik, mis tal oli, ja nad tõid need Aakori orgu.^d **25** Joosua ütles: „Miks sa tõid selle õnnetuse meie peale?^e Jehoova toob täna õnnetuse su enda peale.” Ja kogu Iisrael viskas nad kividega surnuks^f ning seejärel põletas nad ära.^g Nõnda siis visati nad kõik kividega surnuks. **26** Iisraellased kuhjasid tema peale suure kivihunniku, mis on seal tänase päevani. Siis Jehoova tuline viha vaibus.^h Seepärast kutsutakse seda paika Aakori* oruks tänini.

8 Siis ütles Jehoova Joosuale: „Ära karda ja ära tunne hirmu!ⁱ Võta endaga kõik sõjamehed ja mine ründa Aid. Ma olen andnud sinu kätte Ai kuningaga, tema rahva, linna ja

7:21 *2,3 kg. (Vt lisa B14.) ^a570-grammist. **7:26** *Nimi Aakor tähendab „õnnetus”.

maa.^a **2** Tee Ai ja selle kuningaga samamoodi, nagu sa tegid Jeeriko ja selle kuningaga.^b Kuid selle linna vara ja koduloomad võite võtta endale sõjasaagiks. Pane linna taha varitsejad.”

3 Siis läksid Joosua ja kõik sõjamehed Aid ründama. Joosua valis välja 30000 vaprat sõjameest ning saatis nad öösel teele. **4** Ta andis neile käsu: „Varitsege linna tagantpoolt. Ärge minge linnast väga kaugel, olge kõik valmis. **5** Mina ja kõik, kes on minuga, läheme linna alla. Kui nad tulevad välja meid ründama nagu eelmisel korral,^c siis me taganeme. **6** Kui nad tulevad meile järele, mõeldes, et me pageme nende eest nagu eelmiselgi korral,^d siis me põgeneme nende eest, kuni oleme nad linnast eemale meelitanud. **7** Siis tõusete teie oma varituspaigast ja vallutate linna. Teie Jumal Jehoova annab selle teie kätte. **8** Niipea kui te olete linna vallutanud, pange see põlema.^e Tehke, nagu Jehoova on öelnud! See on mu käsk.”

9 Seejärel saatis Joosua nad minema ja nad läksid oma varituspaika. Nad võtsid koha sisse Peeteli ja Ai vahel, Aist lääne pool, aga Joosua jäi selleks ööks ülejäänud sõjameeste sekka.

10 Järgmisel hommikul tõusis Joosua varakult, kogus sõjaväe kokku,* asus koos Iisraeli vanematega selle etteotsa ning nad suundusid Ai poole. **11** Kõik sõjamehed,^f kes olid

8:10 *Võib tõlkida ka „vaatas sõjaväe üle”.

PTK 8

a L 44:3

b Jos 6:2, 21

c Jos 7:5

d Jos 8:16

e Jos 8:19, 28

f Jos 8:1, 3

Teine veerg

a Jos 8:2

b 1Mo 28:19

c Jos 8:5

d Jos 8:4

e Jos 8:6

f 2Mo 17:11
Jos 8:26

g 5Mo 7:24

h Jos 8:8, 28

koos temaga, läksid üles ja jäid laagrisse Ai ette, sellest põhja poole, nii et nende ja Ai vahele jäi org. **12** Samal ajal seadis ta umbes 5000 meest varitsemata Peeteli^b ja Ai vahele, linnast lääne poole. **13** Nii püstitati põhilaager linnast põhja poole,^c järelevägi jäi linnast lääne poole^d ja Joosua läks sel ööl orgu.

14 Kui Ai kuningas seda nägi, kiirustas ta varahommikul oma meestega linnast välja paika, kust oli näha kõrbetasandik, et astuda iisraellastega võitlusse. Aga ta ei teadnud, et linna taha olid seatud varitsejad. **15** Kui Ai mehed rünnakule asusid, hakkasid Joosua ja kogu Iisrael mööda kõrbesse viivat teed põgenema.^e **16** Siis kutsuti kõik linna sõjamehed neid taga ajama ja nad läksid Joosuale järele ning nii nad meelitati linnast eemale. **17** Aisse ega Peetelisse ei jäänud ühtki sõjameest, kes poleks Iisraelile järele läinud. Nad jätsid linnavaravad lahti ja läksid Iisraeli taga ajama.

18 Nüüd ütles Jehoova Joosuale: „Siruta oda, mis sul käes on, Ai poole,^f sest ma annan selle linna sinu kätte.”^g Joosua sirutaski oda, mis tal käes oli, linna poole. **19** Kohe, kui ta käe välja sirutas, tõusid varitsejad oma paigast, jooksid linna, vallutasid selle ja panid põlema.^h

20 Kui Ai mehed tagasi vaatasid, nägid nad linnast suitsu taeva poole tõusmas ja nad jäid jõuetuks ega suutnud üheski suunas põgeneda. Siis pöördusid kõrbesse põgenevad sõjamehed oma tagaajajatele vastu. **21** Joosua ja kogu

Iisrael nägid, et varitsejad on linna vallutanud ja linnast tõuseb suitsu ning nad pöörasid ümber ja ründasid Ai mehi. **22** Linna vallutanud mehed tulid linnast välja neile vastu, nii et Ai mehed sattusid iisraellaste vägede vahele lõksu. Iisraellased löid nad maha, nii et keegi ei jäänud ellu ega pääsenud põgenema. **23** Aga Ai kuninga^b võtsid nad elusalt kinni ja töid Joosua juurde.

24 Kui Iisrael oli lagendikul maha lõõnud kõik Ai mehed, kes olid tulnud neid kõrbesse taga ajama, nii et viimane kui üks neist oli mõõgaga maha lõõnud, läks kogu Iisrael tagasi Aisse ja tappis mõõgaga kõik selle elanikud. **25** Ühtekokku langes sel päeval 12000 meest ja naist, kogu Ai rahvas. **26** Joosua ei lasknud alla oma kätt, milles ta hoidis oda,^c kuni kõik Ai elanikud olid hävitatud.^d **27** Aga koduloomad ja linna vara võttis Iisrael endale sõjasaagiks kooskõlas korraldustega, mis Jehoova oli Joosuale andnud.^e

28 Joosua põletas Ai maha ja muutis selle rusuhunnikuks,^f milleks see pidi jäämaksi, ning see on seda tänini. **29** Ai kuninga laiba pani ta posti* külge rippuma ning see jäi sinna õhtuni. Kui päike hakkas loojuma, andis Joosua käsu surnukeha postilt alla võtta.^g Laip viisati linnavärava juurde ja selle peale kuhjati suur kivihiunnik, mis on seal tänini.

30 Sel ajal ehitas Joosua Eebali mäele^h altari Iisraeli Jumalale Jehoovale, **31** nagu Jehoova teenija Mooses oli iis-

PTK 8

- a 3Mo 27:29
5Mo 7:2
- b Jos 8:29
Jos 12:7, 9
- c 2Mo 17:11
Jos 8:18
- d 3Mo 27:29
- e Jos 8:2
- f Jos 8:8
- g 5Mo 21:22, 23
- h 5Mo 11:29
5Mo 27:4, 5

Teine veerg

- a 5Mo 31:9
Jos 1:8
- b 2Mo 20:25
- c 5Mo 27:6, 7
- d 5Mo 27:2, 3
- e 2Mo 24:4
2Mo 34:27
- f 3Mo 24:22
4Mo 15:16
- g 5Mo 27:12, 13
- h 5Mo 11:29
- i 5Mo 31:9
Neh 8:3
- j 5Mo 28:2
- k 5Mo 27:15
5Mo 28:15
- l 3Mo 24:22
4Mo 15:16
5Mo 29:10, 11
5Mo 31:12
Neh 8:2
- m 5Mo 4:2
5Mo 12:32

PTK 9

- n Jos 12:7, 8
- o 4Mo 34:2, 6
- p 1Mo 15:18-21
2Mo 3:17
2Mo 23:23
5Mo 7:1
- q Jos 24:11
- r Jos 10:2
Jos 11:19
- s Jos 6:20
- š Jos 8:24

raellasi käskinud ja nagu on kirjutatud Moosese seaduse raamatus:^a „Tehke altar tahumata kividest, mida ei ole raudriistaga töödeldud.”^b Nad ohverdasid selle peal Jehoovale põletusohvreid ja rahuohvreid.^c

32 Joosua kirjutas seal kividele ärakirja seadusest,^d mille Mooses oli iisraellaste ees kirja pannud.^e **33** Kogu Iisrael, nii muulased kui ka iisraellased,^f rahva vanemad, selle ülevaatajad ja kohtumõistjad, seisid Jehoova lepingulaegast kandvate leviitpreestrite ees, mõlemal pool laegast. Pooled neist seisid Gerisimi ja pooled Eebali mäe jalamil^g (just nagu Jehoova teenija Mooses oli käskinud),^h et Iisraeli rahvast õnnistada.

34 Seejärel luges Joosua ette kõik seaduse sõnad,ⁱ õnnistused^j ja needused,^k nagu on seaduseraamatus kirjas. **35** Ühtegi sõna kõigest sellest, mida Mooses oli käskinud, ei jätnud Joosua lugemata terve Iisraeli koguduse, sealhulgas naiste ja laste ning rahva seas elavate muulaste^l ees.^m

9 Kui juhtunust kuulsid kõik kuningad, kes olid lääne pool Jordanitⁿ – mägismaal, Sefelas, Suure mere* rannikul^o ja Liibanonist lõunas (need olid hetid, emorlased, kaananlased, perislased, hiivlased ja jebuulased)^p –, **2** siis sõlmisid nad omavahel liidu, et Joosua ja Iisraeli vastu sõtta astuda.^q

3 Ka Gibeonir^r elanikud kuulsid, mida Joosua oli teinud Jeeriko^s ja Aiga.^š **4** Seetõttu tegutsesid nad nutikalt. Nad panid kulunud kottidesse teemoona ja võtsid vanad, lõhki-

8:29 *Võib tõlkida ka „puu”.

9:1 *St Vahemere.

länud ja parandatud nahast veinilähkrid ning tõstsid need eeslite selga, **5** panid jalga kulunud ja paigatud sandaalid ning selga kulunud riided. Kogu nende kaasavõetud leib oli kuiv ja murenenud. **6** Siis läksid nad Joosua juurde laagrisse Gilgalisse^a ning ütlesid talle ja Iisraeli meesetele: „Me oleme tulnud kaugelt maalt. Sõlmige meiega leping.” **7** Iisraeli mehed vastasid hiivlastele:^b „Võib-olla te elate meie naabruskonnas. Kuidas me võiksime teiega lepingu sõlmida?”^c **8** Nemand aga ütlesid Joosuale: „Me oleme sinu sulased*.”

Joosua küsis neilt: „Kes te olete ja kust te tulete?” **9** Nad vastasid: „Sinu sulased on tulnud väga kaugelt maalt^d sinu Jumala Jehoova nime pärast, sest me oleme kuulnud tema vägevusest, kõigest, mida ta tegi Egiptuses,^e **10** ja kõigest, mida ta tegi kahe emorlaste kuningaga, kes olid teispool* Jordani, Hesboni kuninga Sihhoni^f ja Baasani kuninga Oogiga,^g kes oli Astarotis. **11** See tõttu ütlesid meie vanemad ja kõik meie maa elanikud meile: „Võtke endale teemoona, minge nende juurde ja öelge neile: „Me oleme teie sulased.”^h Sõlmige meiega leping.”ⁱ **12** Leib, mille me kodunt lahkudes teemoonaks kaasa võtsime, oli kuum, kui me hakkasime teie juurde tulema. Aga vaadake, nüüd on see kuivanud ja murenenud.^j **13** Need veinilähkrid olid uued, kui me need täit-

9:8 *Võib tõlkida ka „orjad”. 9:10 *St ida pool.

PTK 9

a Jos 5:10
Jos 10:43

b 1Mo 10:15, 17
1Mo 34:2
2Mo 3:8

c 2Mo 34:12
5Mo 7:2
5Mo 20:
16-18

d 5Mo 20:
10, 15

e 2Mo 9:16
2Mo 15:
13, 14
Jos 2:9, 10

f 4Mo 21:
21-24
5Mo 2:32-34

g 4Mo 21:
33-35
5Mo 3:3

h 5Mo 20:
10, 11

i Jos 9:6

j Jos 9:5

Teine veerg

a Jos 9:4

b 4Mo 27:
18, 21
1Sa 30:7, 8

c Jos 11:19

d 2Sa 21:2

e Jos 10:2

f Jos 18:11, 14
1Sa 7:1
1Aj 13:5

g 4Mo 30:2
5Mo 6:13

h 2Sa 21:1
L 15:4
Kog 5:4, 6

i Jos 9:6, 16

j 1Mo 9:25, 26

sime, aga nüüd on need lõhki länud.^a Meie riided ja sandaalid on pikal teekonnal ära kulunud.”

14 Mehed uurisid nende teemoona, aga Jehoovalt nad juhatust ei küsinud.^b **15** Joosua sõlmiski nendega rahu^c ning tegi nendega lepingu, et jätab nad elama, ja koguduse pealikud kinnitasid seda vandega.^d

16 Kolm päeva pärast seda, kui nad olid nendega lepingu sõlminud, kuulsid nad, et nad elavad nende lähedal, nende naabruses. **17** Siis läksid iisraellased teele ja jõudsid kolmandal päeval nende linnade juurde. Nende linnad olid Gibeon,^e Kefiira, Beerot ja Kirjat-Jearim.^f **18** Aga iisraellased ei rünnanud neid, sest koguduse pealikud olid neile Iisraeli Jumala Jehoova juures vande andnud.^g Ja terve kogudus hakkas pealike üle nurisema. **19** Siis ütlesid kõik pealikud tervele kogudusele: „Kuna me vandusime neile Iisraeli Jumala Jehoova nimel, ei või me neid puutada. **20** Seepärast me jätame nad elama, et meid ei tabaks meelepaha neile antud vande pärast.”^h **21** Pealikud ütlesid veel: „Jäägu nad elama, aga neist saagu puuraiujad ja veetoojad terve koguduse heaks.” Nii lubasid neile pealikud.

22 Joosua kutsus siis gibeonlased enda juurde ja ütles neile: „Miks te meid petsite ja ütlesite, et elate meist väga kaugel, kuigi te tegelikult elate siinsamas meie lähedal?”ⁱ **23** Nüüd te olete neetud/ ja te jääte alatiseks orjadeks, teist saavad minu Jumala

koja puurajud ja veetoojad.”
24 Nad vastasid Joosuale: „Su sulastele oli selgelt öeldud, et su Jumal Jehoova oli käskinud oma teenijal Moosesel anda teile kogu maa ja hävitada teie eest kõik selle elanikud.^a See tõttu me kartsime oma elu pärast^b ja tegime seda.^c **25** Nüüd me oleme sinu võimuses. Tee meiega, mis on sinu silmis hea ja õige.” **26** Nõnda ta siis päästiski nad iisraellaste käest ning neid ei tapetud. **27** Joosua aga tegi neist sellest päevast alates puurajud ja veetoojad koguduse ja Jehoova altari heaks^d paigas, mille Jumal välja valib,^e ja nii on see tänaseni.^f

10 Niipea kui Jeruusalemma kuningas Adonisedek kuulis, et Joosua oli vallutanud Ai, selle hävitanud ning teinud Ai ja selle kuningaga nii,^g nagu ta oli talitanud Jeeriko ja selle kuningaga,^h ning et Gibeoni elanikud olid iisraellastega rahu sõlminudⁱ ja jäänud nende keskele elama, **2** hakkas ta väga kartma,^j sest Gibeon oli suur linn nagu kuningalinn. See oli Aist suurem^k ja kõik selle mehed olid vaprad sõjamehed. **3** Seepärast saatis Jeruusalemma kuningas Adonisedek sõna Hebron^l kuningale Hohamile, Jarmuti kuningale Piramile, Laakise kuningale Jaafiale ja Eglooni kuningale Debirile,^m öeldes: **4** „Tulge mulle appi Gibeoni ründama, kuna see on Joosua ja iisraellastega rahu teinud.”ⁿ **5** Siis tulid need viis emorlaste^o kuningat oma vägedega – Jeruusalemma kuningas, Hebron^o kuningas, Jarmuti kunin-

PTK 9

a 5Mo 7:1

5Mo 20:16

b 5Mo 2:25

5Mo 11:25

Jos 5:1

c Heb 11:31

d Jos 9:21

e 1Ku 8:29

2Aj 6:6

f 1Aj 9:2

Esr 7:24

Esr 8:17

Neh 3:26

Neh 7:60

PTK 10

g Jos 8:24, 29

h Jos 6:2, 21

i Jos 9:9, 15

Jos 11:19

j 5Mo 2:25

5Mo 11:25

Jos 2:10, 11

Jos 5:1

k Jos 8:25

l 1Mo 23:2

4Mo 13:22

m Jos 12:7,

10–12

n Jos 9:9, 15

Jos 11:19

o 1Mo 15:16

Teine veerg

a Jos 5:10

b Jos 9:25, 27

c Jos 8:3

d 5Mo 3:2

5Mo 20:1

e 5Mo 7:24

Jos 11:6

f Jos 1:3–5

g L 44:3

h 2Ku 20:10

L 135:6

Jes 38:8

i Jes 28:21

gas, Laakise kuningas ja Eglooni kuningas – ning löid laagri üles Gibeoni all, et selle vastu sõdida.

6 Nüüd saatsid Gibeoni mehed Joosuale Gilgali laagrisse^a sõna: „Ära hülga oma orje.^b Tule ruttu meile appi! Päästa meid, sest kõik mägismaal elavate emorlaste kuningad on kogunenud meie vastu.” **7** Joosua läkski Gilgalist üles koos kõigi sõjameeste ja vaprate sõdalastega.^c

8 Siis ütles Jehoova Joosuale: „Ära karda neid,^d sest ma olen andnud nad sinu kätte.^e Ükski neist ei suuda sulle vastu seista.”^f **9** Joosua väljus oma vägedega Gilgalist, oli teel kogu öö ja ründas neid ootamatult. **10** Jehoova viis nad iisraeli ees segadusse^g ja nad kandsid Gibeoni all ränki kaotusi. Iisraellased ajasid neid taga mööda Beet-Hooronisse tõusvat teed ja tapsid neid kuni Aseka ja Makedani. **11** Kui nad Iisraeli eest põgenedes Beet-Hooroni nõlvast alla läksid, heitis Jehoova nende peale taevast suuri raheteri kogu tee kuni Asekani, nii et nad surid. Rahe tõttu surnuid oli rohkem kui neid, kelle iisraellased tapsid mööga.

12 Sel päeval, kui Jehoova andis emorlased iisraellaste kätte, lausus Joosua Jehoovale Iisraeli silme ees:

„Päike, püsi paigal^h

Gibeoni kohalⁱ

ja sina, kuu,

Ajjaloni oru kohal!”

13 Päike püsiski paigal ja kuu ei liikunud, kuni rahvas oli oma vaenlastele kätte maksnud. Eks ole see kirjas Jasari

raamatus*^{2a} Päike seisis liikumatult keset taevast ega kiirustanud kogu päeva loojuma. **14** Ei enne ega pärast ole olnud päeva, mil Jehoova oleks niiviisi ühe mehe häält kuulda võtnud,^b sest Jehoova võitles Iisraeli eest.^c

15 Seejärel läks Joosua koos Iisraeliga tagasi laagrisse Gilgalisse.^d

16 Aga need viis kuningat olid põgenenud ja peitnud end Makkeda^e koopasse. **17** Joosuale teatati: „Need viis kuningat peidavad end Makkeda^f koopas.” **18** Seepeale ütles Joosua: „Veeretage koopasuu ette suured kivid ja pange mehed sinna valvama. **19** Aga teie ülejäänud ärge peatuge. Jälitage oma vaenlasi ja rünnake neid tagant.^g Ärge laske neil minna oma linnadesse, sest teie Jumal Jehoova on andnud nad teie kätte.”

20 Pärast seda, kui Joosua oli koos Iisraellastega toonud neile ränga kaotuse ja pühkinud nad minema, välja arvatud mõned ellujäänud, kes põgenesid kindlustatud linnadesse, **21** tulid kõik mehed elusa ja tervena Joosua juurde Makkeda laagrisse. Mitte keegi ei sõندانud Iisraellaste kohta sõnakestki lausuda. **22** Siis ütles Joosua: „Avage koopasuu ja tooge need viis kuningat koopast välja minu juurde.” **23** Nad tõidki koopast tema juurde need viis kuningat: Jeruusalemma kuningas, Hebroni kuningas, Jarmuti kuningas, Laakise kuningas ja Egloni kuningas.^h **24** Kui nad olid toonud need kuningad Joo-

10:13 *Võib tõlkida ka „Õiglase raamatus”.

PTK 10

a 2Sa 1:17, 18

b 5Mo 9:18, 19
1Ku 17:22
Jk 5:16

c 5Mo 1:30
Jos 23:3

d Jos 5:10
Jos 9:6

e Jos 10:10

f Jos 10:28

g 5Mo 28:7

h Jos 10:3-5
Jos 12:7,
10-12

Teine veerg

a 2Mo 23:27

b 5Mo 31:6
Jos 1:9

c 5Mo 3:21
5Mo 7:18, 19

d 5Mo 21:
22, 23
Jos 8:29

e Jos 10:10
Jos 15:20, 41

f 5Mo 20:16

g Jos 12:7, 16

h Jos 15:20, 42
Jos 21:13

i Jos 12:7, 15

j Jos 6:2, 21

k Jos 10:3, 4
Jos 12:7, 11
Jos 15:20, 39

sua juurde, kutsus Joosua kokku kõik Iisraeli mehed ja ütles sõjameeste ülematele, kes olid võidelnud koos temaga: „Astuge ette. Pange jalg nende kuningate kukla peale.” Ja nad astusid ette ning panid jala nende kukla peale.^a **25** Joosua ütles neile: „Ärge kartke ja ärge tundke hirmu!^b Olge julged ja tugevad, sest just nii teeb Jehoova kõigi teie vaenlastega, kellega te sõidite.”^c

26 Seejärel Joosua hukkas nad ning pani nende laibad rip-puma viie posti* külge, kuhu need jäid kuni õhtuni. **27** Päikeseloojangul andis Joosua käsu laibad postidelt alla võtta^d ja visata need koopasse, kus kuningad olid end peitnud. Siis pandi koopasuu ette suured kivid, mis on seal tänase päevani.

28 Joosua vallutas sel päeval Makkeda^e ning lõi seda mõõgaga. Ta surmas selle kuninga ja kõik, kes seal olid, ega jätnud ellu mitte kedagi.^f Ta toimis Makkeda kuningaga^g samamoodi, nagu ta oli toiminud Jeeriko kuningaga.

29 Siis läks Joosua kogu Iisraeliga Makkedast edasi Libnasse ja sõdis Libna vastu.^h **30** Jehoova andis ka Libna koos selle kuningagaⁱ Iisraellaste kätte ning nad löid mõõgaga linna ja kõiki, kes seal olid, ega jätnud ellu mitte kedagi. Nad toimisid selle kuningaga samamoodi, nagu nad olid toiminud Jeeriko kuningaga.^j

31 Edasi läks Joosua kogu Iisraeliga Libnast Laakisese,^k pani selle lähedale laagri üles ja sõdis selle vastu.

10:26 *Võib tõlkida ka „puu”.

32 Jehoova andis Laakise iisraellaste kätte ja nad vallutasid selle teisel päeval. Nad löid möögaga linna ja kõiki, kes seal olid,^a nagu nad olid toimunud Libnaga.

33 Siis läks Geseri^b kuningas Horam Laakisele appi, aga Joosua löi ka teda ja tema mehi, nii et keegi ei jäänud ellu.

34 Siis läks Joosua kogu Iisraeliga Laakisest Eglonisse,^c pani selle lähedale laagri üles ja sõdis selle vastu. **35** Nad vallutasid selle samal päeval, löid seda möögaga ja hävitasid samal päeval kõik, kes seal olid, nagu nad olid toimunud Laakisega.^d

36 Siis läks Joosua kogu Iisraeliga Eglonist Hebronisse^e ja sõdis selle vastu. **37** Nad vallutasid Hebroni ning löid möögaga linna, selle kuningat, tütarlinnu ja kõiki, kes seal olid, ega jätnud ellu mitte kedagi. Nagu ta oli toiminud Egloniga, nii hävitas ta ka selle linna ja kõik, kes seal olid.

38 Lõpuks läks Joosua kogu Iisraeliga Debirisse^f ja sõdis selle vastu. **39** Ta vallutas linna, selle kuninga ja kõik tütarlinnad. Nad löid neid möögaga ja hävitasid kõik,^g kes seal olid, ega jätnud ellu mitte kedagi.^h Ta toimis Debiri ja selle kuninga, nagu ta oli toiminud nii Hebroni kui ka Libna ja nende kuningatega.

40 Joosua vallutas kogu maa: mägismaa, Negevi, Sefela,ⁱ mäenõlvad ja kõik seal sed kuningad. Ta ei jätnud ellu mitte kedagi, vaid hävitas kõik hingelised,^j nii kogu Iisraeli Jumal Jehoova oli käskinud.^k

41 Joosua löi neid Kaades-Bar-

PTK 10

a 5Mo 20:16

b Jos 12:7, 12
Jos 16:10
Jos 21:20, 21
1Ku 9:16

c Jos 10:3, 4
Jos 12:7, 12
Jos 15:20, 39

d 5Mo 20:16
Jos 10:32

e 1Mo 13:18
1Mo 23:19
4Mo 13:22
Jos 10:3, 4
Jos 15:13
Jos 21:13

f Jos 12:7, 13
Jos 15:15

g 5Mo 7:2

h Jos 11:14

i Jos 9:1, 2
Koh 1:9

j 3Mo 27:29
5Mo 20:16
Jos 11:14

k 5Mo 7:2
5Mo 9:5

Teine veerg

a 4Mo 34:2, 4
5Mo 9:23

b 5Mo 2:23

c Jos 15:20, 51

d Jos 11:16, 19

e 2Mo 14:14
5Mo 1:30

f Jos 4:19

PTK 11

g Jos 12:7, 19

h Jos 12:7, 20

i Jos 17:11
Koh 1:27

j 4Mo 13:29

k 1Mo 15:16

l 5Mo 7:1
5Mo 20:17

m 5Mo 4:48

n Jos 10:8

o 5Mo 17:16
Õp 21:31

p Jos 21:44

q 1Mo 10:19
Jos 19:28, 31

neast^a kuni Gazani^b ja vallutas kogu Gooseni^c piirkonna kuni Gibeonini.^d **42** Joosua võitis ära kõik need kuningad ja võttis samal sõjakäigul oma valdusse nende maa, sest Iisraeli Jumal Jehoova võitles Iisraeli eest.^e **43** Siis pöördus Joosua kogu Iisraeliga tagasi laagrisse Gilgalisse.^f

11 Kohe kui Haasori kuningas Jaabin sellest kuulis, saatis ta sõna Maadoni kuningale^g Joobabile, Simroni kuningale, Aksafi kuningale^h **2** ja neile kuningatele, kes olid mägismaal põhja pool, tasan-dikul* Kinneretist lõuna pool, Sefelas ja Dooriⁱ nõlvadel lääne pool, **3** kaananlastele^j ida ja lääne pool, emorlastele,^k het-tidele, perislastele, jebuuslastele mägisel alal ja hiivlastele^l Hermoni^m jalamil Mispamaal. **4** Need tulid välja kõigi oma sõjavägedega, suure rahvajõuguga, kus oli nii palju mehi nagu liiva mere ääres, ja väga paljude hobuste ja sõjavankritega. **5** Kõik need kuningad tulid kokku ja löid laagri üles Meeromi vete juurde, et võidelda Iisraeli vastu.

6 Seepeale ütles Jehoova Joosuale: „Ära karda neid,ⁿ sest homme sel ajal annan ma nad kõik Iisraeli kätte ja te lõõte nad maha. Lõika läbi nende hobuste kannakõõlused^o ja põleta ära nende vankrid.” **7** Joosua ja kõik sõjamehed ründasid neid ootamatult Meeromi vete juures. **8** Jehoova andis nad Iisraeli kätte^p ning Iisrael alistas nad ja ajas neid taga kuni rahvarohke Siidoni,^q Misrefot-

11:2 *Võib tõlkida ka „Arabas”.

Maimi^a ja Misper oruni ida pool; nad löid neid, kuni nende seas polnud enam ühtki ellujäänud.^b

9 Joosua tegi nendega täpselt nii, nagu Jehoova oli teda käskinud: ta lõi kas läbi nende hobuste kannakõlused ja põletas ära nende vankrid.^c

10 Siis pöördus Joosua tagasi, vallutas Haasori ja lõi selle kuninga mõõgaga maha,^d sest Haasor oli olnud kõigi nende kuningriikide seas tähtsaim.

11 Iisraellased löid mõõgaga maha kõik, kes seal olid, ja hävitasid nad,^e nii et ühtegi hingelist ei jäänud järele.^f Seejärel põletas ta Haasori maha.

12 Joosua vallutas kõik nende kuningate linnad ja lõi mõõgaga maha kõik nende kuningad.^g

Ta hävitas nad,^h nagu Jehoova teenija Mooses oli käskinud.

13 Iisrael aga ei põletanud maha ühtegi künkal asetsevat linna, välja arvatud Haasor, mille Joosua maha põletas.

14 Kogu nende linnade vara ja koduloomad võtsid iisraellased endale sõjasaagiks.ⁱ Aga kõik inimesed löid nad mõõgaga maha, hävitates nad täielikult.^j Nad ei jätnud ellu ühtegi hingelist.^k **15** Nagu Jehoova oli käskinud oma teenijat Moosest, nii oli Mooses käskinud Joosuat^l ja nõnda Joosua ka tegi. Ta ei jätnud tegemata midagi, mida Jehoova oli Moosesel teha käskinud.^m

16 Joosua vallutas kogu selle maa: Juuda mägismaa, kogu Negevi,ⁿ kogu Gooseni piirkonna, Sefela,^o Araba^p ning Iisraeli mägismaa ja sealse Sefela*, **17** kogu maa alates Hala-

11:16 * Võib tõlkida ka „eelmäestiku“.

PTK 11

- a Jos 13:1, 6
b 5Mo 20:16
c Jos 11:6
d Jos 12:7, 19
e 3Mo 27:29
f 5Mo 20:16
Jos 11:14
g 5Mo 9:5
h 5Mo 7:2, 16
i Jos 8:2, 27
j 5Mo 7:2
k 5Mo 20:16
l 5Mo 3:28
5Mo 7:1
5Mo 31:7
m 5Mo 4:2, 5
n 4Mo 13:17
5Mo 1:7
o Jos 10:40, 41
p Jos 12:7, 8

Teine veerg

- a Jos 13:1, 5
b 5Mo 4:48
Jos 13:8, 11
c Jos 9:7, 15
d 5Mo 20:17
e 5Mo 2:30
f 2Mo 34:12
5Mo 7:2
g 5Mo 20:16
h 4Mo 13:22
5Mo 1:28
Jos 15:13, 14
i 3Mo 27:29
Jos 11:12
Jos 24:11
j 2Mo 23:
28-30
k Koh 1:18
l 1Sa 17:4
m 2Aj 26:1, 6
n 2Mo 23:27
5Mo 11:23
o 4Mo 26:
53, 54
Jos 14:1
p Jos 14:15
Jos 21:44
Jos 23:1

PTK 12

- q 5Mo 2:24
r 5Mo 3:8
s 5Mo 4:47-49
š 4Mo 21:
23, 24
z 5Mo 3:12
ž 4Mo 21:13

ki mäest, mis tõuseb Seiri suunas, kuni Baal-Gadini^a Liibanoni orus Hermoni mäe^b ja lamil, ning ta alistas kõik nende kuningad ja surmas nad. **18** Joosua sõdis kõigi nende kuningatega pikka aega.

19 Iisraellastega ei teinud rahu ükski linn, välja arvatud Gibeon, kus elasid hiivlased.^c Kõik ülejäänud alistati sõjaga.^d

20 Jehoova lubas nende südamele kangust täis minna^e ja neil Iisraeliga sõdida, et ta võiks nad armu andmata hävitada.^f Nad tuli hävitada, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.^g

21 Sel ajal pühkis Joosua mägismaalt, Hebronist, Debirist, Anabist, kogu Juuda mägismaalt ja kogu Iisraeli mägismaalt minema anaklased.^h Joosua hävitas nemad ja nende linnad.ⁱ **22** Iisraellaste maale ei jäänud järele ühtegi anaklast. Neid jäi^j vaid Gazasse,^k Gattij^l ja Asdodisse.^m **23** Nii võttis Joosua kogu maa enda valdusse, nagu Jehoova oli Moosesele töötanud,ⁿ ja andis selle Iisraelile pärandiks, jagades selle suguharude vahel.^o Ja maa puhkas sõjast.^p

12 Need on maa kuningad, kelle iisraellased alistasid ja kelle maa nad võtsid oma valdusse Jordanist ida pool, Arnoni vadist^q kuni Hermoni mäeni^r ja terves idapoolses Arabas:^s **2** emorlaste kuningas Siihon,^š kes elas Hesbonis ning valitses Aroerist^z Arnoni vadi^ž kaldal ja vadi keskpaigast kuni poole Gileadini, Jabboki vadini, mis on ammonlaste piiriks **3** (ta valitses ka idapoolset Arabat, mis ulatub kuni

Kinnereti mereni*^a ja kuni Araba mere, Soolamere idakaldani Beet-Jesimoti suunas ja lõuna pool Pisgaa nõlvadeni);^b

4 samuti Baasani kuningas Oog,^c üks viimaseid refalasi,^d kes elas Astarotis ja Edreis **5** ning valitses Hermoni mäge, Salkat ja kogu Baasanite^e kuni gesurlaste ja maakatlaste^f piirini ning poolt Gileadi kuni Hesboni kuninga Sihhoni valdusteni.^g

6 Jehoova teenija Mooses ja iisraellased alistasid nad,^h misjärel Jehoova teenija Mooses andis nende maa omandiks ruubenlastele, gaadlastele ja poolele manasselaste suguharule.ⁱ

7 Need on maa kuningad, kelle Joosua ja iisraellased alistasid Jordanist lääne pool, Baal-Gaadist^j Liibanoni orus^k kuni Halaki mäeni,^l mis tõuseb Seiri^m suunas, ja kelle maa Joosua andis seejärel iisraelile omandiks, jagades suguharude vahelⁿ **8** mägismaa, Sefela, Araba, mäenõlvad, kõrbe ja Negevi^o (see tähendab hettide, emorlaste,^p kaananlaste, perislaste, hiivlaste ja jebuuslaste maa);^q

9 Jeeriko^r kuningas – üks; Peeteli kõrval asunud Ai^s kuningas – üks;

10 Jeruusalemma kuningas – üks; Hebroni^s kuningas – üks;

11 Jarmuti kuningas – üks; Laakise kuningas – üks;

12 Egloni kuningas – üks; Geseri^t kuningas – üks;

PTK 12

- a Joh 6:1
- b 5Mo 3:27
- c 4Mo 21:33–35
- d 5Mo 3:11
- e 5Mo 29:7
- f Jos 13:13
- g 4Mo 21:26
- h 4Mo 21:23, 24
4Mo 21:33–35
- i 4Mo 32:33
5Mo 3:12, 13
- j Jos 13:1, 5
- k Jos 1:4
- l Jos 11:16, 17
- m 5Mo 2:12
- n Jos 11:23
- o Jos 10:40
Jos 11:16
- p 1Mo 15:16
- q 2Mo 3:8
2Mo 23:23
5Mo 7:1
- r Jos 6:2
- s Jos 8:29
- š Jos 10:23, 26
- z Jos 10:33

Teine veerg

- a Jos 10:38
- b Jos 10:29
- c Jos 10:28
- d Koh 1:22
- e Jos 11:1, 10
- f Jos 21:34
- g Jos 11:1, 2

PTK 13

- h Jos 23:1
Jos 24:29
- i 2Mo 23:29, 30
- j 1Sa 27:8

13 Debiri^o kuningas – üks; Gederi kuningas – üks;

14 Horma kuningas – üks; Aradi kuningas – üks;

15 Libna^b kuningas – üks; Adullami kuningas – üks;

16 Makkeda^c kuningas – üks; Peeteli^d kuningas – üks;

17 Tappuahi kuningas – üks; Heeferi kuningas – üks;

18 Afeki kuningas – üks; Lassaroni kuningas – üks;

19 Maadoni kuningas – üks; Haasori^e kuningas – üks;

20 Simron-Meeroni kuningas – üks; Aksafi kuningas – üks;

21 Taanaki kuningas – üks; Megiddo kuningas – üks;

22 Kedese kuningas – üks; Karmelis asuva Jokneami^f kuningas – üks;

23 Doori nõlvadel valitse nud Doori^g kuningas – üks; Gilgalis asuva Goojimi kuningas – üks;

24 Tirsa kuningas – üks. Neid kuningaid oli kokku 31.

13 Kui Joosua oli vana ja aastates,^h ütles Jehoova talle: „Sa oled jäänud vanaks ja sul on palju aastaid turjal, aga hulga maad on teil veel oma valdusse võtmata. **2** See on maa, mis on veel vallutamata:ⁱ kõik vilistite ja gesurlaste piirkonnad^j **3** (maala Egiptuse idaosas olevast Niiluse harust* kuni põhja pool asuva Ekronini peeti kaanan-

12:3 *Tegelikult järv; nimetatakse ka Genneesareti järveks, Galilea mereks ja Tiberiase mereks.

13:3 *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „Niiluse harust“, võib tõlkida ka „Siiohorist“.

laste maaks),^a sealhulgas viie vilistite valitseja^b maad, see tähendab gazalaste, asdodlaste,^c askelonlaste,^d gatlaste^e ja ekronlaste^f maad; samuti aviitide^g alad **4** lõuna pool; kogu kaananlaste maa; maa-ala alates Aarast, mis kuulub siidonlastele,^h kuni Afekini ja kuni emorlaste piirini; **5** geballasteⁱ maa ja kogu Liibanon ida pool, Baal-Gaadist Hermoni mäe jalamil kuni Lebo-Hamatini*;^j **6** mägismaa elanikud Liibanonist^k Misrefot-Maimini;^l ja kõik siidonlased.^m Ma ajan need rahvad iisraellaste eest ära.ⁿ Aga sina anna see maa pärandiks Iisraelile, nagu ma olen sind käskinud.^o **7** Jaota nüüd see maa pärandiks üheksale suguharule ja poolele Manasse suguharule.^p

8 Selle suguharu teine pool ning ruubenlased ja gaadlased olid saanud endale pärandiks alad, mis Mooses oli andnud neile Jordanist ida pool, nii nagu Jehoova teenija Mooses neile oli andnud.^q **9** maa alates Aroerist^r Arnoni vadi^s kaldal, sealhulgas vadi keskel oleva linna, kogu Meedeba lavamaa kuni Diibonini, **10** ja kõik linnad, mis olid kuulunud emorlaste kuningale Siihonile, kes oli valitsetanud Hesbonis, kuni ammonlaste^s piirini; **11** samuti olid nad saanud omale Gileadi ning gesurlaste ja maakatlaste^z maa- valdused ning kogu Hermoni mäe ja kogu Baasani^z kuni Salakani^t **12** ning kogu Oogi kuningriigi Baasaniis (Oog valitsetas Astarotis ja Edreis ning ta oli üks viimaseid refalasi).^u

13:5 *Võib tõlkida ka „Hamati piirilani“.

PTK 13

- a 1Mo 10:19
b Koh 3:1, 3
1Sa 6:4
c Jos 15:20, 46
d Koh 14:19
e 2Sa 21:19
f 1Sa 5:10
g 5Mo 2:23
h Koh 1:31
i 1Ku 5:18
j 4Mo 34:2, 8
k 5Mo 3:25
l Jos 11:8
m Koh 3:1-3
n 2Mo 23:30
o 4Mo 34:17
Jos 14:1
p 4Mo 33:54
q 4Mo 32:33
Jos 22:4
r 5Mo 3:12
s 4Mo 21:13
š 4Mo 21:23, 24
z 5Mo 3:14
ž Jos 17:1
t 1Aj 5:11
u 5Mo 3:11

Teine veerg

- a 4Mo 21:23, 24
4Mo 21:33-35
b 4Mo 33:55
Jos 23:12, 13
c 4Mo 18:20
5Mo 10:9
5Mo 12:12
d 3Mo 7:33-35
5Mo 18:1
e 4Mo 18:24
f 4Mo 21:25, 26
g 4Mo 32:37, 38
h 4Mo 21:23
i 5Mo 2:26
j Jos 21:8, 37
k 4Mo 32:37, 38
l 5Mo 3:16, 17
m 4Mo 33:48, 49
n 4Mo 21:25
o 5Mo 2:30
p 4Mo 31:7, 8
q 4Mo 22:5
4Mo 22:7
2Pe 2:15
r 4Mo 32:34, 35
s Jos 12:2
Koh 11:13
š 2Sa 11:1

Mooses alistas need rahvad ja ajas nad nende valdustest välja.^a **13** Aga iisraellased ei ajanud ära^b gesurlasi ja maakatlasti, vaid need rahvad elavad Iisraeli keskel tänini.

14 Ainult leviitide suguharule ei andnud ta pärandit.^c Iisraeli Jumala Jehoova tuleohvrid on nende pärand,^d nagu ta neile on töötanud.^e

15 Siis andis Mooses pärandi ruubenlaste suguharu suguvõsadele. **16** Neile kuulub maa alates Aroerist Arnoni vadi kaldal, sealhulgas vadi keskel olev linn ja kogu lavamaa Meedeba juures, **17** Hesbon ja kõik selle tütarlinnad^f lavamaal, Diibon, Baamot-Baal, Beet-Baal-Meon,^g **18** Jahas,^h Kedemot,ⁱ Meefat,^j **19** Kirjataim, Sibma,^k Seret-Sahar orus oleva mäe peal, **20** Beet-Peor, Pisgaa nõlvad,^l Beet-Jesimot,^m **21** kõik lavamaa linnad ning kõik kuninglikud valdused, mis kuulusid emorlaste kuningale Siihonile, kes valitsetas Hesbonis.ⁿ Mooses alistas nii tema,^o Midjani pealikud Evi, Rekemi, Tsuuri, Huuri ja Reba^p kui ka Siihoni vasallid*, kes sel maal elasid. **22** Beori poeg Bileam, ennustaja,^q oli üks neist, kelle iisraellased mööga tapsid. **23** Ruubenlaste piiriks on Jordan. See maa ühes linnade ja nende juurde kuuluvate asulatega on ruubenlaste suguvõsade pärand.

24 Mooses andis pärandi ka Gaadi suguharule, Gaadi suguvõsadele. **25** Neile kuuluvad Jaaser,^r kõik Gileadi linnad, pool ammonlaste^s maast kuni Aroerini Rabba^s vastas,

13:21 *St kuningad, kes allusid Siihonile.

26 maa Hesbonist^a kuni Raamat-Mispe ja Betonimini ning Mahanaimist^b kuni Debirini, 27 orus asuvad Beet-Haaram, Beet-Nimra,^c Sukkot,^d Saafon ja ülejäänud osa Hesboni kuni Siihoni^e kuninglikest valdustest. Nende piiriks on Jordan alates Kinnereti mere^f lõunatipust ida pool Jordanit. 28 See maa ühes linnade ja nende juurde kuuluvate asulatega on gaadlaste suguvõsade pärand.

29 Mooses andis pärandi ka poolele Manasse suguharule, poole Manasse suguharu suguvõsadele.^g 30 Nende maaks on Mahanaimist^h alates kogu Baasan, kõik Baasani kuninga Oogi kuninglikud valdused ja kõik Jairiⁱ telkkülad Baasanis, 60 linna. 31 Pool Gileadi ning Astarot ja Edrei,^j Oogi kuninglike valduste linnad Baasanis, anti Manasse poja Maakiri^k poegadele, pooltele Maakiri suguvõsadele.

32 See on pärand, mille Mooses andis neile Moabi kõrbetasandikul teisel pool Jordanit, Jeerikost ida pool.^l

33 Aga leviitide suguharule Mooses pärandit ei andnud.^m Nende pärand on Iisraeli Jumal Jehoova, nagu ta neile on tõotanud.ⁿ

14 See on maa, mille iisraellased Kaananimaal pärandina endale võtsid ning mille preester Eleasar, Nuuni poeg Joosua ja Iisraeli suguharude suguvõsade peamehed neile pärandiks andsid.^o 2 Nende pärand jagati neile liisuga,^p nagu Jehoova oli Mooses kaudu üheksa ja poole suguha-

PTK 13

- a 4Mo 21:26
- b 1Mo 32:2
- Jos 21:8, 38
- c 4Mo 32:34, 36
- d 1Mo 33:17
- e 4Mo 21:26
- f 4Mo 34:2, 11
- 5Mo 3:16, 17
- Joh 6:1
- g 5Mo 3:13
- h 1Aj 6:77, 80
- i 4Mo 32:40, 41
- 5Mo 3:14
- j 4Mo 21:33
- k 4Mo 32:39
- l 4Mo 32:33
- m 5Mo 10:9
- Jos 18:7
- n 4Mo 18:24
- 4Mo 26:62, 63
- 5Mo 18:1

PTK 14

- o 4Mo 34:17
- Jos 19:51
- p 4Mo 26:55
- 4Mo 33:54
- Õp 16:33
- Ap 13:19

Teine veerg

- a 4Mo 34:13
- b 4Mo 32:29
- c 5Mo 10:9
- Jos 13:14
- d 1Mo 48:5
- 1Aj 5:2
- e 1Mo 48:19, 20
- f 4Mo 35:7
- Jos 21:1, 2
- g 4Mo 35:2, 5
- h Jos 4:19
- Jos 10:43
- i 4Mo 32:11, 12
- j 5Mo 1:35, 36
- k 4Mo 12:7, 8
- l 4Mo 13:26
- m 4Mo 13:2, 6
- n 4Mo 13:30
- 4Mo 14:6, 7
- o 4Mo 14:24
- 4Mo 32:11, 12
- p 5Mo 1:36
- q 4Mo 14:29, 30
- r Jos 21:45
- s 4Mo 14:33

ru kohta käsu andnud.^a 3 Ülejäänud kahele ja poolele suguharule oli Mooses andnud pärandi teisel pool* Jordanit,^b aga leviitidele ta nende keskel pärandit ei andnud.^c 4 Joosupi järeltulijaid oli kaks suguharu,^d Manasse ja Efraim.^e Leviitidele aga maaosa ei antud, üksnes linnad^f elamiseks ning karjamaad nende kariloomade ja omandi jaoks.^g 5 Iisraellased jaotasid maa, nagu Jehoova oli Moosest käskinud.

6 Siis pöördusid Juuda mehed Gilgalis^h Joosua poole ja kenislase Jefunne poeg Kaalebⁱ ütles talle: „Sa tead hästi, mida Jehoova ütles^j minu ja sinu kohta jumalamees Moosesele^k Kaades-Barneas.^l 7 Ma olin 40-aastane, kui Jehoova teenija Mooses saatis mind Kaades-Barneast välja maad uurima,^m ja tagasi jõudes rääkisin ma talle ausalt, mida ma seal nägin.ⁿ 8 Kuigi mu vennad, kes käisid seal koos minuga, panid rahva südame värise-ma, käisin mina kogu südamest oma Jumala Jehoova järel.^o 9 Mooses andis tol päeval vande: „Maa, mille peale su jalad on astunud, saab sulle ja su poegadele püsivaks pärandiks, sest sa oled käinud mu Jumala Jehoova järel kogu südamest.“^p 10 Jehoova ongi mind elus hoidnud,^q just nagu ta tõotas,^r kõik need 45 aastat alates ajast, mil Jehoova andis Iisraeli kõrberännaku ajal Moosesele selle töötuse.^s Siin ma nüüd olen, 85 aastat vana. 11 Ma olen praegu sama tugev nagu päeval, mil Mooses mu teele

14:3 * Võib tõlkida ka „ida pool“.

saatis. Mul on sõdimiseks ja kõigeks muuks sama palju jõudu nagu siis. **12** Anna mulle nüüd see mägismaa, mille Jehoova tol päeval töötas mulle anda. Ehkki seal on anaklased^a ja suured kindlustatud linnad,^b nagu sa tol päeval ise kuulsid, on Jehoova kindlasti minuga^c ja ma ajan nad sealt ära, nagu Jehoova on töötanud.”^d

13 Siis Joosua õnnistas teda ja andis Hebroni pärandiks Jefunne pojale Kaalebile.^e **14** Seepärast kuulub Hebron kenislase Jefunne pojale Kaalebile ja see on tema pärand tänaseni, kuna ta käis Iisraeli Jumala Jehoova järel kogu südamest.^f **15** Enne seda oli Hebroni nimi Kirjat-Arba^g (Arba oli üks anaklaste saadik mehi). Ja maa puhkas sõjast.^h

15 Maa, mis jagati liisugaⁱ Juuda suguharu suguvõsadele, ulatus Edomi^j piirini, nimelt Sini kõrbeni ja Negevi lõunaservani. **2** Nende lõunapiir algas Soolamere^k otsast, lõunapoolsest lahest. **3** See kulges lõuna poole Akabbimi tõusuni,^l seejärel Sini, siis tõusis lõunast Kaades-Barneasse,^m kulges üle Hesroni üles Adarisse ja pöördus Karka poole. **4** Sealt edasi kulges piir Asmonisse,ⁿ jõudis välja Egiptuse vadini^o ning lõppes merega. Selline oli nende lõunapiir.

5 Idapiiriks oli Soolameri kuni Jordani suudmeni ja põhjapiir algas merelahe juurest Jordani suudmest.^p **6** Piir tõusis Beet-Hoglasse,^q kulges põhja pool Beet-Arabat^r ja tõusis sealt Ruubeni poja Bohani kivini.^s **7** Seejärel tõusis piir Aakori orus^s asuva Debiri suunas ning

PTK 14

- a 4Mo 13:33
b 4Mo 13:22, 28
c 4Mo 14:8
Ro 8:31
d Jos 15:14
Koh 1:20
e Jos 10:36, 37
Jos 15:13
Jos 21:11, 12
1A] 6:55, 56
f 4Mo 14:24
5Mo 1:35, 36
Jos 14:8
g 1Mo 23:2
h 3Mo 26:6
Jos 11:23

PTK 15

- i 4Mo 26:55
j 1Mo 36:19
k 4Mo 34:2, 3
l Koh 1:36
m 4Mo 34:4
n 4Mo 34:2, 5
o 1Ku 8:65
p 4Mo 34:12
q Jos 18:19, 20
r Jos 18:21, 22
s Jos 18:17, 20
s Jos 7:26

Teine veerg

- a Jos 5:8, 9
b Jos 18:17, 20
c 1Ku 1:9
d Jos 18:16, 20
2Ku 23:10
Jer 7:31
e Koh 1:21
f Jos 18:28
Koh 19:10
g Jos 18:15, 20
h Jos 9:16, 17
2Sa 6:2
1A] 13:6
i Jos 21:8, 16
j Jos 19:43, 48
Koh 14:1, 2
2A] 28:18
k 1Sa 5:10
1Sa 7:14
2Ku 1:2
l 4Mo 34:2, 6
5Mo 11:24
m 4Mo 13:30
5Mo 1:36
n 1Mo 23:2
1Mo 35:27
Jos 20:7
Jos 21:11, 12
o 4Mo 13:33
Jos 11:21
p 4Mo 13:22
Koh 1:10, 20
q Jos 10:38, 39
r Koh 3:9-11
s 1A] 4:13

pöördus põhja poole Gilgalisse,^a mis on Adummimi tõusu ees vadist lõuna pool. Edasi kulges piir Een-Semese^b veteni ja lõppes Een-Rogelis.^c **8** Sealt tõusis piir Ben-Hinnomi orgu,^d jebuuslaste^e lõunapoolsele nõlvale, see on Jeruusalemma.^f Edasi tõusis piir märke, mis kõrgub Hinnomi oru läänepoolsele, Refaimi oru põhjaseravas. **9** Siis märgiti piir selle mäe otsast Neftoahi allikani^g ja see kulges Efroni mäe linnadeni ning sealt Baalasse, see on Kirjat-Jearimi.^h **10** Baalast pöördus piir lääne poole, kulges Seiri mäeni ja edasi Jearimi mäe põhjapoolsele nõlvani, see on Kesalonini, ning laskus sealt Beet-Semesesseⁱ ja kulges Timnani.^j **11** Edasi jooksis piir põhja poole kuni Ekroni^k nõlvani, sealt Sikkeronini ja Baala mäeni ning Jabneelini. Piir lõppes merega.

12 Läänepoolseks piiriks oli Suur meri^{*i} ja selle rannik. Need olid juudalaste suguvõsa de maa-ala piirid.

13 Jefunne pojale Kaalebile^m anti maaosa juudalaste keskel, nagu Jehoova oli Joosuat käskinud, nimelt anti talle Kirjat-Arba (Arba oli Anaki isa), see on Hebron.ⁿ **14** Kaaleb ajas sealt ära Anaki^o kolm poega Seesai, Ahimani ja Talmai^p – Anaki järeltulijad. **15** Sealt läks ta võitlema Debiri elanikega^q (Debiri nimi oli varem Kirjat-Seefer). **16** Kaaleb ütles: „Kee lööb Kirjat-Seeferit ja selle vallutab, sellele annan ma naiseks oma tütre Aksa.” **17** Otniel,^r Kaalebi venna Kenase^s poeg, vallutaski selle ja Kaaleb andis oma tütre

15:12 *St Vahemeri.

Aksa^a talle naiseks. **18** Kui Aksa oli minemas oma mehe Otnieli koju, käis ta oma mehele peale, et see tema isalt põlumaad küsiks. Niisiis, kui Aksa tuli eesli seljast maha*, küsis Kaaleb temalt: „Mida sa soovid?“^b **19** Aksa vastas: „Palun õnnista mind! Sa oled andnud mulle kuiva maatüki lõuna pool*, aga anna mulle ka Gullot-Maim^d.“ Ta andiski temale Ülem-Gulloti ja Alam-Gulloti.

20 See oli Juuda suguharu suguvõsade pärand.

21 Juuda suguharu maa lõunaküljes Edomi^c piiri ääres olid järgmised linnad: Kabseel, Eeder, Jaagur, **22** Kiina, Diimona, Adada, **23** Kedes, Haasor, Jitnan, **24** Siif, Telem, Bealot, **25** Haasor-Hadatta, Kerijot-Hesron, see on Haasor, **26** Amam, Sema, Moolada,^d **27** Hasar-Gadda, Hesmon, Beet-Pelet,^e **28** Hasar-Suaal, Beer-Seba,^f Bisjootja, **29** Baala, Iim, Esem, **30** Eltolad, Kesil, Horma,^g **31** Siklag,^h Madmanna, Sansanna, **32** Lebaot, Silhim, Ain ja Rimmon.ⁱ Kokku **29** linna ja nende juurde kuuluvad asulad.

33 Sefela^j linnad olid Estaol, Sora,^k Asna, **34** Saanoah, Een-Gannim, Tappuah, Eenam, **35** Jarmut, Adullam,^l Soko, Aseka,^m **36** Saaraim,ⁿ Aditaim, Gedera ja Gederotaim* – **14** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

15:18 * Teine võimalik tähendus: „plaksutas eesli seljas istudes käsi“, ilmselt tähelepanu võitmiseks. 15:19 * Võib tõlkida ka „maatüki Negevis“. ^aNimi Gullot-Maim tähendab „veesilmad“. 15:36 * Teine võimalik tähendus: „Gedera ja selle lambaaidikud“.

PTK 15
a 1Aj 2:49
b Koh 1:14, 15
c 4Mo 34:2, 3
5Mo 2:5
d Jos 19:1, 2
e Neh 11:25, 26
f 1Mo 21:31
Jos 19:1-3
g 4Mo 14:
44, 45
Jos 19:1, 4
Koh 1:17
h Jos 19:1, 5
1Sa 27:5, 6
1Aj 12:1
i Jos 19:1, 7
Neh 11:25, 29
j Koh 1:9
k Jos 19:40, 41
Koh 16:31
l 1Sa 22:1
m 1Sa 17:1
n 1Sa 17:52

Teine veerg

a 2Ku 18:14
b Jos 10:28
c Jos 10:29
2Ku 8:22
d Jos 19:1, 7
e 1Sa 5:1
f 1Mo 10:19
g 4Mo 34:2, 5
h Jos 21:8, 14
i 1Aj 6:57
j Jos 11:16
k 2Sa 15:12
l Jos 14:15
m 1Sa 23:25
1Sa 25:2, 3
n 1Sa 23:14
o 1Mo 38:12

37 Senan, Hadasa, Migdal-Gaad, **38** Dilan, Mispe, Jokteel, **39** Laakis,^a Boskat, Egilon, **40** Kabbon, Lahmas, Kitlis, **41** Gederot, Beet-Daagon, Naama ja Makkeda^b – **16** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

42 Libna,^c Eter, Aasan,^d **43** Jiftah, Asna, Nesib, **44** Keila, Aksib ja Maaresa – **9** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

45 Ekron ning selle tütarlinnad* ja selle juurde kuuluvad asulad; **46** Ekronist lääne pool kõik linnad Asdodi kõrval ja nende juurde kuuluvad asulad;

47 Asdod,^e selle tütarlinnad ja selle juurde kuuluvad asulad; Gaza,^f selle tütarlinnad ja selle juurde kuuluvad asulad kuni Egiptuse vadini ning Suure mere ja selle rannikualadeni.^g

48 Mäestikulinna olid Saamir, Jattir,^h Soko, **49** Danna, Kirjat-Sanna, see on Debir, **50** Anab, Estemo,ⁱ Aanim, **51** Goosen,^j Holon ja Giilo^k – **11** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

52 Arab, Duuma, Esan, **53** Jaanum, Beet-Tappuah, Afe-ka, **54** Humta, Kirjat-Arba, see on Hebron,^l ja Siior – **9** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

55 Maon,^m Karmel, Siif,ⁿ Jutta, **56** Jisreel, Jokdeam, Saanoah, **57** Kajin, Gibea ja Timna^o – **10** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

58 Halhul, Beet-Suur, Gedoor, **59** Maarat, Beet-Anot ja Eltekon – **6** linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

15:45 * Võib tõlkida ka „ümberkaudsed linnad“.

60 Kirjat-Baal, see on Kirjat-Jearim,^a ja Rabba — 2 linna ja nende juurde kuuluvad asulad.

61 Kõrbelinnad olid Beet-Araba,^b Middin, Sekaka, **62** Nibsan, Soolalinn ja Een-Gedi^c — 6 linna ja nende juurde kuuluvad asulad.

63 Aga Jeruusalemmas elavaid jebuuslasi^d juudalased ära ajada ei suutnud^e ja seepärast elavad jebuuslased Jeruusalemmas koos juudalastega tänini.

16 Maa, mis jagati liisuga^f Joosepi järglastele,^g algas Jordanist Jeeriko kohalt ja ulatus Jeerikost ida poole jäävate veteni ning võttis enda alla kõrbe, mis tõuseb Jeerikost Peeteli mägismaale.^h **2** Peetelist, mis oli Luusi lähedal, kulges piir Atarotini, mis on arklaste piirikas, **3** laskus lääne suunas jafletlaste piirini, sealt kuni Alam-Beet-Hooroni piirini ja Geseriniⁱ ning lõppes merega.

4 Joosepi järglased^k manasselased ja efraimlased võtsid maa oma valdusse.^l **5** Efraimi järglaste ja nende suguvõsade pärandi piir jooksis idast Atarot-Addarist^m Ülem-Beet-Hooroniniⁿ ja **6** sealt edasi mereeni. Põhja poole jäi Mikmetat,^o sealt käändus piir ida poole Taanat-Silosse ning kulges ida poole Jaanoahini. **7** Jaanoahist laskus see Atarotti ja Naarasse, ulatus Jeerikoni^p ning jõudis välja Jordanini. **8** Tappuahi^q juurest kulges piir edasi lääne poole Kanaa vadini ja lõppes merega.^r See on Efraimi suuharu suguvõsade pärand. **9** Lisaks olid efraimlastel manasselaste pärandi keskel oma

PTK 15

- a Jos 9:16, 17
Jos 18:11, 14
1Sa 7:1
b Jos 18:21, 22
c 1Sa 23:29
d 1Mo 10:15, 16
1AJ 11:4
e 4Mo 33:55
Koh 1:8, 21
Koh 19:11
2Sa 5:6

PTK 16

- f 4Mo 26:55
4Mo 33:54
Op 16:33
g 1Mo 49:22
5Mo 33:13
h Jos 18:11, 13
i Jos 18:11, 13
1AJ 7:24
j 1AJ 7:20, 28
k 1Mo 48:5
l 5Mo 33:13-15
Jos 17:17, 18
m Jos 18:11, 13
n 2AJ 8:1, 5
o Jos 17:7
p Jos 6:20, 26
q Jos 17:8
r 4Mo 34:2, 6

Teine veerg

- a Jos 17:9
b Koh 1:29
c 4Mo 33:52, 55
d Jos 17:13

PTK 17

- e 4Mo 26:55
4Mo 33:54
Op 16:33
f 5Mo 21:17
g 1Mo 41:51
1Mo 46:20
1Mo 48:17, 18
h 1Mo 50:23
4Mo 26:29
1AJ 7:14
i 5Mo 3:13
Jos 13:31
j Koh 6:11
k 4Mo 26:29-32
l 4Mo 26:33
m 4Mo 27:1, 2
4Mo 34:17
Jos 14:1
n 4Mo 27:7, 11
o 4Mo 36:6, 12
p Jos 13:29
q Jos 16:5, 6
r Jos 20:7
Jos 24:1
1AJ 6:66, 67

linnad^a koos nende juurde kuuluvate asulatega.

10 Aga nad ei ajanud ära Geseris elavaid kaananlasi,^b vaid need elavad Efraimi keskel tänini^c ning on pandud tegema orjatööd.^d

17 Siis heideti liisku^e Joosepi esmasündinu^f Manasse^g suuharule. Manasse esmasündinule Maakirile,^h Gileadi isale, said Gilead ja Baasan,ⁱ sest ta oli sõjamees. **2** Seejärel heideti liisku ülejäänud manasselastele nende suguvõsade kaupa: Abieseri^j järglastele, Heeleki järglastele, Asrieli järglastele, Sekemi järglastele, Heeferi järglastele ja Semida järglastele. Need olid Joosepi poja Manasse järglased, mehed nende suguvõsade kaupa.^k

3 Kuid Selofhadil,^l kes oli Manasse poja Maakiri poja Gileadi poja Heeferi poeg, ei olnud poegi, vaid ainult tütreid. Nende nimed olid Mahla, Noa, Hogle, Milka ja Tirsas. **4** Nad tulid preester Eleasari^m ja Nuuni poja Joosua ning pealike ette ja ütlesid: „Jehoova käskis Moosesel anda meile pärandi meie suguvõsade keskel.“ⁿ Nii antigi neile Jehoova käsu kohaselt pärand nende isa vendade keskel.^o

5 Manasse sai liisuga veel kümme maatükki lisaks Gileadile ja Baasanile, mis on teisel pool* Jordanit,^p **6** sest Manasse tütardele anti pärand tema poegade keskel; Manasse teiste järeltulijate omandiks sai Gileadimaa.

7 Manasse piir kulges Aaserist Mikmetatini,^q mis on Sekemi^r vastas, ja sealt edasi

17:5 *St ida pool.

lõunasse Een-Tappuahi elanike juurde. **8** Tappuahimaa^a sai Manassele, kuid Manasse piiril olev Tappuahi linn kuulus Efraimi järglastele. **9** Sealt laskus piir lõunasse Kanaa vadini, kus Manasse linnade keskel asuvad Efraimi linnad,^b ning Manasse piir kulges vadist põhja pool ja lõppes merega.^c **10** Sellest lõuna pool olev maa kuulus Efraimile ja põhja pool olev maa sai Manassele ning meri oli tema maa piiriks.^d Põhjas ulatub Manasse ala Aaserini ja idas Issaskarini.

11 Manassele said Issaskari ja Aaseri aladel linnad Beet-Sean, Jibleam,^e Door,^f Een-Door,^g Taanak^h ja Megiddo koos nende linnade elanike ja tütarlinnadega, kolm kõrgendikku.

12 Aga Manasse järglased ei suutnud neid linnu oma valdusse võtta; kaananlased olid viisad ja jäid sellele maale elama.ⁱ

13 Kui iisraellased olid tugevamaks saanud, panid nad kaananlased orjatööle,^j aga nad ei ajanud neid täielikult ära.^k

14 Joosepi järglased küsisid Joosualt: „Mispärast oled sa andnud meile pärandiks vaid ühe maatüki?^l Me oleme ju arvukas rahvas, sest Jehoova on meid seniajani õnnistanud.”^m

15 Joosua vastas neile: „Kui te olete nii arvukas rahvas, siis minge ja raadake endale metsa perislasteⁿ ja refalaste^o maal, sest Efraimi mägismaa^p on teile liiga kitsas.” **16** Siis ütlesid Joosepi järglased: „Mägismaast meile ei piisa, kuid kõigil orus elavatel kaananlastel on raudvikatitega sõjavankrid,^q nii neil, kes on Beet-Seanis^r ja selle tütarlinnades, kui ka neil,

PTK 17

- a Jos 16:8
- b Jos 16:9
- c Jos 16:8
- d 4Mo 34:2, 6
- e 2Ku 9:27
- f Jos 12:7, 23
- g 1Sa 28:7
- h Jos 12:7, 21
- i Koh 1:27
- j Jos 16:10
- Koh 1:30
- 2Aj 8:8
- k 2Mo 23:33
- 4Mo 33:55
- 5Mo 20:16, 17
- Jos 23:12, 13
- Koh 1:28
- l 4Mo 33:54
- m 1Mo 48:19
- 4Mo 26:34, 37
- n 2Mo 33:2
- o 1Mo 15:18–20
- p Jos 24:33
- q 5Mo 20:1
- Koh 1:19
- r Jos 17:11

Teine veerg

- a Jos 19:17, 18
- Koh 6:33
- b Jos 17:14
- c 4Mo 33:53
- Jos 20:7
- Koh 4:5
- d 5Mo 20:1
- 5Mo 31:6
- Jos 13:6
- Op 21:31

PTK 18

- e Jos 19:51
- Jos 22:9
- Koh 21:19
- f 1Sa 1:3
- 1Sa 4:3
- L 78:60
- Jer 7:12
- Ap 7:44, 45
- g 4Mo 14:8
- 5Mo 7:22
- 5Mo 33:29
- h 4Mo 33:53, 55
- i 4Mo 34:13
- Jos 19:51
- j Jos 15:1
- k Jos 16:1, 4
- l 4Mo 26:55
- 4Mo 33:54
- Jos 14:2
- Op 16:33
- Ap 13:19
- m 4Mo 18:20
- Jos 13:33
- n 5Mo 10:9
- 5Mo 18:1
- o 5Mo 3:12, 13

kes on Jisreeli orus.”^a **17** Siis ütles Joosua Joosepi järglastele Efraimile ja Manassele: „Te olete arvukas ja tugev rahvas. Te ei saa mitte ainult üht liisusosa,^b **18** vaid teie omaks saab ka mägismaa.^c Seal kasvab küll mets, kuid raiuge see maha. Sellest saab teie maa ääreala. Te ajate kaananlased ära, kuigi nad on tugevad ja neil on raudvikatitega sõjavankrid.”^d

18 Siis kogunes terve iisraellaste kogudus Siilosse^e ja nad panid sinna püsti kogudusetelgi,^f kuna maa oli nüüd nende ees alistatud.^g

2 Aga seitsmele iisraeli suguharule polnud veel pärandit jagatud. **3** Seepärast ütles Joosua iisraellastele: „Kui kaua te veel viivitate ega võta oma valdusse maad, mille teie esiisade Jumal Jehoova teile on andnud?”^h **4** Valige igast suguharust kolm meest ja ma saadan nad välja, et nad käiksid maa läbi ja kaardistaksid selle, et see pärandiosadeks jaotada. Siis tulgu nad minu juurde tagasi. **5** Nad jaotagu see endi vahel seitsmeks osaks.ⁱ Juuda jääb oma maa-alale lõunas^j ja Joosepi sugu oma maa-alale põhjas.^k **6** Kaardistage maa, jaotage see seitsmeks osaks ja tooge see plaan minu kätte, siis heidan ma meie Jumala Jehoova ees liisku.^l **7** Levii-tidel aga ei ole osa teie keskel,^m sest nende pärand on Jehoova preestriamet.ⁿ Gaad, Ruuben ja pool Manasse suguharu^o on juba saanud endale Jordani ida pool pärandi, mille Jehoova teenija Mooses neile andis.”

8 Siis mehed seadsid end teeleminikuks valmis ja Joo-

sua andis neile, kes läksid maad kaardistama, sellise käsu: „Minge ja käige maa läbi ning kaardistage see. Siis tulge minu juurde tagasi ja ma heidan siin Siilos Jehoova ees liisku.”^a **9** Mehed läksidki, käisid maa läbi ja kandsid raamatuse kõik selle linnad ning jagasid maa seitsmeks osaks. Seejärel tulid nad Joosua juurde laagrisse Siilosse. **10** Siis heitis Joosua Siilos Jehoova ees liisku^b ning jaotas nõnda iisraellaste vahel maa, nii et igaüks sai oma osa.^c

11 Kõigepealt langes liisk Benjamini suguharu suguvõsadele ning nad said endale maa-ala Juuda rahva^d ja Joosepi rahva^e vahel. **12** Nende põhjapiir algas Jordanist, tõusis nõlvale Jeerikost^f põhja pool, edasi mäele lääne suunas ning ulatus Beet-Aaveni kõrbesse.^g **13** Seal kulges piir Luusi, selle lõunapoolsele nõlvale, see on Peetelisse,^h siis laskus piir Atarot-Addarini,ⁱ mis asub Alam-Beet-Hooronist^j lõuna pool paikneval mäel. **14** Nende läänepiir kulges Beet-Hooroni vastas oleva mäe juurest lõunasse ja ulatus seal juudalaste linna Kirjat-Baali, see on Kirjat-Jearimi,^k ning lõppes seal.

15 Lõunapiir algas Kirjat-Jearimist ja kulges edasi lääne poole; see jõudis välja Neftoahi veeallikani.^l **16** Edasi laskus piir Ben-Hinnomi oru^m vastas oleva mäe kaugeima küljeni Refaimiⁿ oru põhjaosas ja seal Hinnomi orgu jebuuslaste^o lõunapoolsele nõlvale ning alla Een-Rogelisse.^p **17** Siis jooksis piir põhja poole, seejärel

PTK 18

- a Jos 19:51
Koh 21:19
b Öp 16:33
c 4Mo 33:54
Ap 13:19
d Jos 15:1
e Jos 16:1
f Jos 2:1
Jos 16:1
g Jos 7:2
h 1Mo 28:18, 19
i Jos 16:5
j Jos 10:11
Jos 21:20, 22
k Jos 15:9
l Jos 15:9, 12
m Jos 15:8, 12
Jer 7:31
Jer 19:2
Mt 5:22
n 5Mo 2:11
o Jos 15:63
p Jos 15:7, 12
1Ku 1:9

Teine veerg

- a Jos 15:7, 12
b 5Mo 19:14
Jos 15:6, 12
c Jos 15:6, 12
d 4Mo 34:12
e Jos 15:6, 12
f 1Mo 12:8
1Ku 12:28, 29
g Jos 21:8, 17
h Jos 9:16, 17
1Ku 3:4
i 2Sa 21:14
j Jos 15:8, 12
1Aj 11:4
2Aj 3:1
k 1Sa 10:26

PTK 19

- l Jos 18:6
m 1Mo 46:10
n 1Mo 49:5, 7
o 1Mo 21:31
1Mo 26:32, 33
Jos 15:21, 28
p Jos 15:21, 26
1Aj 4:28–31
q Jos 15:21, 28
r Jos 15:20, 29
s Jos 15:21, 30
š Jos 15:21, 31
1Sa 27:6
z Jos 15:21, 32
ž Jos 15:20, 42
1Aj 4:24, 32
1Aj 6:59, 64

Een-Semesesse ja sealt Gelilotini, mis on Adummimi tõusu^a ees, ning laskus Ruubeni poja Bohani kivini.^b **18** Seal kulges see Araba ees oleva põhjapoolse nõlvani ja laskus Arabasse. **19** Seejärel kulges piir Beet-Hogla^c põhjapoolse nõlvani ja lõppes Soolamere^d põhjalahes Jordani lõunasuudmes. See oli lõunapiir. **20** Idapiirik oli Jordan. See oli Benjamini järeltulijate suguvõsade pärandmaa ja need olid selle maa piirid.

21 Benjamini suguharu suguvõsade linnad olid Jeeriko, Beet-Hogla, Eemek-Kesis, **22** Beet-Araba,^e Semaraim, Peetel,^f **23** Avvim, Paara, Ofra, **24** Kefar-Ammoni, Ofni ja Geba^g – 12 linna ja nende juurde kuuluvad asulad;

25 samuti Gibeon,^h Raama, Beerot, **26** Misper, Kefiira, Mosa, **27** Rekem, Jirpeel, Tarala, **28** Seela,ⁱ Elef, Jebuusi ehk Jeruusalemm,^j Gibeak^k ja Kirjat – 14 linna ja nende juurde kuuluvad asulad.

See oli Benjamini järeltulijate suguvõsade pärand.

19 Teine liisk^l langes Siimeonile, Siimeoni^m suguharu suguvõsadele. Nad said endale pärandi juudalaste pärandi keskel.ⁿ **2** Nende pärandiks said Beer-Seba^o koos Seebaiga, Moolada,^p **3** Hasar-Suaal,^q Bala, Esem,^r **4** Eltolad,^s Betuul, Horma, **5** Siklag,^š Beet-Markabot, Hasar-Suusa, **6** Beet-Lebaot^z ja Saaruhen – 13 linna ja nende juurde kuuluvad asulad; **7** Ain, Rimmon, Eter ja Aasan^ž – 4 linna ja nende juurde kuuluvad asulad, **8** samuti kõik asulad nende linnade ümber kuni

Baalat-Beeri ehk Raamani lõunas. See oli Siimeoni suguharu suguvõsade pärand. **9** Siimeoni järeltulijad said oma pärandi juudalaste maaosast, sest juudalaste osa oli liiga suur. Nii said Siimeoni järeltulijad endale omandi nende pärandi keskel.^a

10 Kolmas liisk^b langes Sebuloni^c järeltulijate suguvõsadele ja nende pärandi piir ulatus kuni Saaridini. **11** Lääne suunas tõusis piir Maralisse ja jõudis Dabbesetti ning ulatus Jokneami ees olevasse vadisse. **12** Ida suunas jooksis piir Saaridist päikesetõusu poole kuni Kislot-Taaborini ja sealt Daberatti^d ning tõusis Jaafiasse. **13** Sealt kulges see edasi ida suunas, päikesetõusu poole Gat-Heeferisse,^e Eet-Kaasinisse ja Rimmonisse ning ulatus kuni Neani. **14** Põhjas pöördus piir Hannatoni poole ja jõudis välja Jiftah-Eeli orgu, **15** Kattatja, Nahalali, Simroni,^f Jidalasse ja Petlemma.^g Kokku oli 12 linna koos nende juurde kuuluvate asulatega. **16** See oli Sebuloni järeltulijate suguvõsade^h pärand. Need olid nende linnad koos asulatega.

17 Neljas liiskⁱ langes Issaskarile,^j Issaskari järeltulijate suguvõsadele. **18** Nende piiriks said Jisreel,^k Kesullot, Suunem,^l **19** Hafaraim, Sioon, Anaharat, **20** Rabbit, Kisjon, Ebes, **21** Remet, Een-Gannim,^m Een-Hadda ja Beet-Passes. **22** Piir ulatus Taaborini,ⁿ Sahasimani ja Beet-Semeseni ning lõppes Jordani juures. Kokku oli 16 linna koos nende juurde kuuluvate asulatega. **23** See oli Issaskari suguharu suguvõsade^o pärand. Need

- PTK 19
 a Koh 1:3
 b Jos 18:6
 c 1Mo 49:13
 d Jos 21:27, 28
 e 2Ku 14:25
 f Jos 12:7, 20
 g Koh 12:8
 h 4Mo 26:27
 i 4Mo 33:54
 j 1Mo 49:14
 k Jos 17:16
 Koh 6:33
 1Ku 21:1
 l 1Sa 28:4
 1Ku 1:3
 2Ku 4:8
 m Jos 21:8, 29
 n Koh 4:6
 o 4Mo 26:25

Teine veerg

- a 4Mo 26:55
 Jos 18:6
 b 1Mo 49:20
 c Jos 21:8, 31
 d 1Ku 18:19
 e 1Mo 10:15
 Koh 1:31
 f 2Sa 5:11
 1Ku 5:1
 g Koh 1:31
 h Jos 21:8, 31
 i 4Mo 26:47
 j 4Mo 26:55
 Jos 18:6
 k Koh 4:11
 l Jos 21:32

olid nende linnad koos asulatega.

24 Viies liisk^a langes Aaseri^b suguharu suguvõsadele. **25** Nende piiriks said Helkat,^c Hali, Beten, Aksaf, **26** Alammelek, Amad ja Misal. Läänes ulatus piir Karmeli^d ja Siihor-Libnatini **27** ning läks tagasi ida poole Beet-Daagonisse, jõudis Sebulonini ja Jiftah-Eeli orgu põhja pool, Beet-Eemekisse ja Neielisse, möödus Kabuulist vasakult, **28** kulges sealt edasi Ebronisse, Rehobisse, Hammonisse, Kanaasse kuni rahvarohke Siidonini.^e **29** Seejärel jooksis piir tagasi Raamasse ning ulatus kindlustatud Tüürose^f linnani. Siis läks piir tagasi Hosasse ning lõppes mere ääres, kus paiknevad Aksib, **30** Umma, Afek^g ja Rehob.^h Kokku oli 22 linna koos nende juurde kuuluvate asulatega. **31** See oli Aaseri suguharu suguvõsadeⁱ pärand. Need olid nende linnad koos asulatega.

32 Kuues liisk^j langes Naftali järeltulijatele, Naftali järeltulijate suguvõsadele. **33** Nende piir jooksis Heeefist ja Saanannimi suure puu^k juurest Adami-Nekebi, Jabneeli ja Lakkumini ning lõppes Jordani ääres. **34** Piir kulges tagasi lääne poole Asnot-Taaborini ja sealt Hukkokisse. Lõunas ulatus piir Sebulonini, läänes Aaserini ja idas Juudani* Jordani ääres. **35** Kindlustatud linnad olid Tsiddim, Seer, Hammat,^l Rakkat, Kinnet, **36** Adama, Raama, Haa-

19:34 *Viitab ilmselt ühele Juuda suguharust pärit mehe suguvõsale.

sor,^a 37 Kedes,^b Edrei, Een-Haasor, 38 Jireon, Migdal-Eel, Horem, Beet-Anat ja Beet-Semes.^c Kokku oli 19 linna koos nende juurde kuuluvate asulatega. 39 See oli Naf-tali suguharu suguvõsade^d pä-rand. Need olid nende linnad koos asulatega.

40 Seitsmes liisk^e langes Daani^f suguharu suguvõsade-le. 41 Nende pärandi piiriks olid Sora,^g Estaol, Iir-Semes, 42 Saalabbin,^h Ajjalon,ⁱ Jitla, 43 Eelon, Timna,^j Ekron,^k 44 Elteke, Gibbeton,^l Baa-lat, 45 Jehud, Bene-Berak, Gat-Rimmon,^m 46 Mee-Jarkon ja Rakkon, ning piir jooksis Joppeⁿ kõrvalt. 47 Daanlaste-le aga oli nende maa-ala lii-ga kitsas.^o Seepärast läksid nad sõdima üles Lesemi^p vastu, val-lutasid selle ja lõid selle elanik-ud mõõgaga maha. Nad võtsid Lesemi enda valdusse ja asusid sinna elama ning nimetasid sel-le oma esiisa Daani järgi Daan-iks.^q 48 See oli Daani sugu-haru suguvõsade pärand. Need olid nende linnad koos asula-tega.

49 Nii jagasid nad maa pä-randiosadeks. Siis andsid iis-raellased enda keskel pärandi Nuuni pojale Joosuale. 50 Jehoova käsu kohaselt andsid nad talle linna, mille ta enda-le küsis, nimelt Timnat-Serahir Efraimi mägismaal. Ta ehitas linna üles ja asus sinna elama.

51 Need olid pärandmaad, mis preester Eleasar, Nuuni poeg Joosua ja Iisraeli suguharu suguvõsade peamehed ja-gasid^s liisku heites Jehoova ees Siilos^s kogudusetelgi sisse-

PTK 19

- a Jos 11:10
Koh 4:2
1Sa 12:9
b Jos 20:7
c Koh 1:33
d 4Mo 26:50
e Jos 18:6
f 1Mo 49:17
g Jos 15:20, 33
Koh 13:2
h Koh 1:35
i Jos 10:12
Jos 21:8, 24
j Koh 14:1
k Jos 15:20, 45
l Jos 21:8, 23
m Jos 21:8, 24
n Jn 1:3
Ap 9:36
o 4Mo 26:54
4Mo 33:54
p Koh 18:7
q Koh 18:29
r Jos 24:29, 30
s 4Mo 34:17
Jos 14:1
š Koh 21:19
Jer 7:12

Teine veerg

- a Jos 18:1, 8

PTK 20

- b 2Mo 21:12, 13
4Mo 35:14, 15
5Mo 4:41
c 1Mo 9:6
2Mo 21:23
4Mo 35:26, 27
d 5Mo 19:3
e Õp 31:23
f 4Mo 35:22-24
5Mo 19:4-6
g 4Mo 35:12, 24
h 4Mo 35:25
i 4Mo 35:28
j Jos 21:32
k 1Mo 33:18
Jos 21:20, 21
l Jos 14:15
Jos 21:13
m Jos 21:8, 36
1Aj 6:77, 78
n Jos 21:8, 38
1Aj 6:77, 80
o 5Mo 4:41-43
Jos 21:27
1Aj 6:71

käigu juures.^a Sellega lõpetasid nad maa jaotamise.

20 Siis lausus Jehoova Joosu-ale: 2 „Ütle iisraellas-tele: „Valige endale pelgulin-nad,^b millest ma teile Moose-se kaudu rääkisin, 3 et sinna saaks põgeneda inimesetapja, kes kogemata, ilma et oleks ette kavatsenud, on kellegi tap-nud. Need linnad olgu tei-le pelgupaigaks veritasunõudja eest.^c 4 Inimesetapja põgene-gu ühte neist linnadest,^d linna-värava^e juurde, ja rääkigu seal oma lugu selle linna vanemate-le. Nad lasku ta linna, andku talle elamispaik ja ta elagu seal nende juures. 5 Kui veritasu-nõudja teda jälitab, ei tohi nad tapjat tema kätte anda, sest too tappis kaasinimese kogemata, ilma et oleks teda varem viha-nud.^f 6 Tapja elagu selles lin-nas, kuni ta üle on koguduse ees kohut mõistetud.^g Ta jäägu sinna kuni sel ajal ametisole-va ülempreestri surmani.^h See-järel võib inimesetapja pöörduda tagasi koju, linna, kust ta oli põgenenud.”ⁱ

7 Niisiis andsid nad püha linna staatuse* Kedesele^j Gali-leas Naftali mägismaal, Sekemile^k Efraimi mägismaal ja Kir-jat-Arbale,^l see on Hebronile, Juuda mägismaal. 8 Jordani piirkonnas Jeerikost ida pool valisid nad Ruubeni suguharult kõrbe lavamaal asuva Beseri,^m Gaadi suguharult Gileadis ole-va Raamotiⁿ ja Manasse sugu-harult Baasanis oleva Golani.^o

9 Need linnad valiti väl-ja kõigi iisraellaste ja nende

20:7 *St eraldasid erilise eesmärgi jaoks.

keskel elavate muulaste jaoks, et sinna võiks põgeneda igaüks, kes tahtmatult on kellegi tapnud,^a et ta ei sureks veritasunõudja käe läbi, enne kui tema üle on rahva ees kohut mõistetud.^b

21 Leviitide suguvõsade peamehed tulid nüüd preester Eleasari,^c Nuuni poja Joosua ja iisraellaste suguharude suguvõsade peameeste juurde **2** ja ütlesid neile Kaananimaal Siilos:^d „Jehoova käskis Moosese kaudu anda meile elamiseks linnad koos nende karjamaadega meie karjadele.”^e **3** Nii andsidki iisraellased Jehoova käsul oma pärandist leviitidele need linnad^f ja nende karjamaad.^g

4 Kõigepealt langes liisk kehatlaste^h suguvõsadele. Neile leviitidele, kes olid preester Aaroni järeltulijad, anti liisku heites 13 linna Juuda suguharult,ⁱ Siimeoni suguharult^j ja Benjamini suguharult.^k

5 Ülejäänud kehatlased said endale liisuga 10 linna Efraimi suguharu^l suguvõsadelt, Daani suguharult ja poolelt Manasse suguharult.^m

6 Geersonlasedⁿ said endale liisuga 13 linna Issaskari suguharu suguvõsadelt, Aaseri suguharult, Naftali suguharult ja poolelt Manasse suguharult Baasanis.^o

7 Merarlaste^p suguvõsad said 12 linna Ruubeni suguharult, Gaadi suguharult ja Sebuloni suguharult.^q

8 Niisiis andsid iisraellased liisku heites need linnad ja nende karjamaad leviitidele, nii nagu Jehoova oli Moosese kaudu käskinud.^r

PTK 20

- a 4Mo 35: 11, 15
- b 4Mo 35: 12, 24
- 5Mo 21:5

PTK 21

- c 4Mo 34:17
- d Jos 18:1
- e 3Mo 25: 33, 34
- 4Mo 35:2-4
- Jos 14:4
- f 4Mo 35:8
- g 1Mo 49:5, 7
- h 1Mo 46:11
- 4Mo 3:27-31
- i 1Aj 6:54, 55
- j Jos 19:1
- k 1Aj 6:60, 64
- l 1Aj 6:66
- m 1Aj 6:61, 70
- n 2Mo 6:17
- 4Mo 3:21, 22
- o 4Mo 32:33
- 1Aj 6:62
- p 2Mo 6:19
- q 1Aj 6:63
- r 4Mo 35:2, 5

Teine veerg

- a 1Aj 6:64, 65
- b 1Mo 23:2
- 1Mo 35:27
- Jos 15:13, 14
- Jos 20:7
- Koh 1:10
- c 2Sa 2:1
- 2Sa 15:10
- 1Aj 6:54-56
- d Koh 1:20
- e 4Mo 35:6, 15
- f Jos 15:20, 54
- g Jos 15:20, 42
- h Jos 15:20, 48
- i Jos 15:20, 50
- j Jos 15:20, 51
- k Jos 15:20, 49
- 1Aj 6:57, 58
- l Jos 19:1, 7
- m Jos 15:20, 55
- n Jos 9:3
- Jos 18:21, 25
- o 1Aj 6:57, 60
- p Jer 1:1
- q 3Mo 25: 33, 34
- 4Mo 35:4
- r 4Mo 35: 11, 15
- s Jos 20:7
- 1Ku 12:1
- š Jos 16:10

9 Juuda suguharult ja Siimeoni suguharult anti järgnevalt loetletud linnad,^a **10** mis said leviitidele, Aaroni poegadele kehatlaste suguvõsadest, sest esimene liisk langes neile. **11** Neile anti Juuda mägismaal Kirjat-Arba^b (Arba oli Anaki isa), see on Hebron,^c ja seda ümbritsevad karjamaad. **12** Aga linna maavaldused ja asulad anti Jefunne pojale Kaalebile.^d

13 Preester Aaroni poegadele anti pelgulinna, kuhu võis põgeneda inimesetapja,^e Hebron^f ja selle karjamaad, samuti anti neile Libna^g ja selle karjamaad, **14** Jattir^h ja selle karjamaad, Estemoaⁱ ja selle karjamaad, **15** Holon^j ja selle karjamaad, Debir^k ja selle karjamaad, **16** Ain^{*l} ja selle karjamaad, Jutta^m ja selle karjamaad ning Beet-Semes ja selle karjamaad – **9** linna neilt kahelt suguharult.

17 Benjamini suguharult anti Gibeonⁿ ja selle karjamaad, Geba ja selle karjamaad,^o **18** Anatot^p ja selle karjamaad ning Almon ja selle karjamaad – **4** linna.

19 Kõiki Aaroni järeltulijatele, preestritele, antud linnu oli kokku 13 linna koos karjamaadega.^q

20 Teised kehatlaste suguvõsad leviitide hulgast said liisuga endale linnad Efraimi suguharult. **21** Neile anti pelgulinna, kuhu võis põgeneda inimesetapja,^r Sekem^s ja selle karjamaad Efraimi mägismaal, samuti anti neile Geser^š ja selle karjamaad, **22** Kib-

21:16 * Jos 15:42 ja 19:7 Aasan.

saim ja selle karjamaad ning Beet-Hooron^a ja selle karjamaad – 4 linna.

23 Daani suguharult anti Elteke ja selle karjamaad, Gibbeton ja selle karjamaad, **24** Ajalon^b ja selle karjamaad ning Gat-Rimmon ja selle karjamaad – 4 linna.

25 Poolelt Manasse suguharult anti Taanak^c ja selle karjamaad ning Gat-Rimmon ja selle karjamaad – 2 linna.

26 Kõiki teistele kehatlaste suguvõsadele antud linnu koos nende karjamaadega oli kokku 10.

27 Geersonlastele^d leviitide suguvõsadest anti poolelt Manasse suguharult pelgulinnaks, kuhu võis põgeneda inimesetapja, Golan^e Baasanis ja selle karjamaad, samuti anti neile Beestera ja selle karjamaad – 2 linna.

28 Issaskari suguharult^f anti Kisjon ja selle karjamaad, Daberat^g ja selle karjamaad, **29** Jarmut* ja selle karjamaad ning Een-Gannim ja selle karjamaad – 4 linna.

30 Aaseri suguharult^h anti Misal ja selle karjamaad, Abdon ja selle karjamaad, **31** Helkatⁱ ja selle karjamaad ning Rehob^j ja selle karjamaad – 4 linna.

32 Naftali suguharult anti pelgulinnaks,^k kuhu võis põgeneda inimesetapja, Kedes^l Galileas ja selle karjamaad, samuti anti neile Hammot-Door ja selle karjamaad ning Kartan ja selle karjamaad – 3 linna.

33 Kõiki geersonlaste suguvõsadele antud linnu koos nende karjamaadega oli kokku 13.

21:29 * Jos 19:21 Remet.

PTK 21

a Jos 16:1, 3
Jos 18:11, 13

b Jos 10:12
Koh 1:35
2Aj 28:18

c Jos 17:11

d Jos 21:6

e 1Aj 6:71

f 1Aj 6:72, 73

g Jos 19:12, 16

h 1Aj 6:74, 75

i Jos 19:25, 31

j Jos 19:28, 31
Koh 1:31

k 4Mo 35:
14, 15

l Jos 20:7

Teine veerg

a Jos 21:7

b 1Aj 6:77

c Jos 19:10, 11

d Koh 1:30

e 5Mo 4:41–43
Jos 20:8

f 1Aj 6:78, 79

g 1Aj 6:80, 81

h Jos 20:8, 9
1Ku 22:3

i 1Mo 32:2
2Sa 2:8

j 4Mo 21:26
4Mo 32:37

k 4Mo 32:1

l 4Mo 35:5, 7

m 1Mo 13:14, 15
1Mo 15:18
1Mo 26:3
1Mo 28:4

n 2Mo 23:30

o 2Mo 33:14
5Mo 12:10
Jos 1:13
Jos 11:23
Jos 22:4

p 5Mo 28:7

q 5Mo 7:24
5Mo 31:3

r Jos 23:14
1Ku 8:56
Heb 6:18

34 Merarlaste suguvõsadele,^a ülejäänud leviitidele, anti Sebuloni suguharult^b Jokneam^c ja selle karjamaad, Karta ja selle karjamaad, **35** Dimna ja selle karjamaad ning Nahalal^d ja selle karjamaad – 4 linna.

36 Ruubeni suguharult anti Beser^e ja selle karjamaad, Jahas ja selle karjamaad,^f **37** Kedemot ja selle karjamaad ning Mee-fat ja selle karjamaad – 4 linna.

38 Gaadi suguharult^g anti pelgulinnaks, kuhu võis põgeneda inimesetapja, Raamot Gilleadis^h ja selle karjamaad, samuti anti neile Mahanaimⁱ ja selle karjamaad, **39** Hesbon^j ja selle karjamaad ning Jaaser^k ja selle karjamaad – kokku 4 linna.

40 Merarlaste suguvõsadele, ülejäänud leviitidele, anti liisku heites kokku 12 linna.

41 Kõiki leviitide linnu iisraellastele kuuluval maal oli 48 linna koos karjamaadega.^l

42 Iga linna ümber olid karjamaad, kõikide nende linnade ümber.

43 Nii andis Jehoova Iisraelile kogu maa, mille ta vandega oli töötanud nende esiisadele anda,^m ja nad võtsid selle oma valdusse ning asusid sinna elama.ⁿ **44** Jehoova andis neile rahu kõigist ümberkaudsetest vaenlastest, nagu ta oli nende esiisadele vandunud,^o ja ükski nende vaenlastest ei suutnud neile vastu seista.^p Jehoova andis kõik nende vaenlased nende kätte.^q **45** Ükski töötus kõigist neist headest töötustest, mis Jehoova oli Iisraeli soole andnud, ei jäänud täitumata, vaid kõik läks täide.^r

22 Siis kutsus Joosua enda juurde ruubenlased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu **2** ning ütles neile: „Te olete teinud kõik, mida Jehoova teenija Mooses teil teha käskis,^a ja te olete võtnud kuulda mu häält kõiges, mida mina olen teil teha käskinud.^b **3** Te pole jätnud maha oma vendi kogu selle aja kuni tänaseni^c ja olete täitnud oma Jumala Jehoova käske.^d **4** Nüüd on teie Jumal Jehoova andnud teie vendadele rahu, nagu ta neile töötas.^e Pöörduge siis nüüd tagasi oma telkidesse, maale, mille Jehoova teenija Mooses andis teile omandiks teisel pool* Jordanit.^f **5** Aga täitke hoolsalt käske ja seadust, mille Jehoova teenija Mooses teile andis:^g armastage oma Jumalat Jehoovat^h ja käige kõigil tema teedel,ⁱ järgige tema käsk^j ja hoidke tema ligi^k ning teenige teda^l kogu südamest ja hingest.”^m

6 Nende sõnadega Joosua õnnistas neid ja saatis nad ära ning nad läksid oma telkidesse. **7** Poolele Manasse suguharule oli Mooses andnud pärandi Baasanis,ⁿ aga teisele poolele koos nende vendadega andis Joosua pärandi Jordanist lääne pool.^o Joosua saatis nad ära nende telkidesse, õnnistades neid **8** sõnadega: „Minge tagasi oma telkidesse suure rikkuse, väga paljude kariloomade, hobeda, kulla, vase ja rauaga ning väga suure hulga riitega.^p Võtke koos oma vendadega oma osa vaenlastelt saadud sõjasaagist.”^q

9 Seejärel lahkusid ruuben-

22:4 *St ida pool.

PTK 22

a 4Mo 32: 20-22
5Mo 3:18

b Jos 1:16

c Jos 11:18

d 4Mo 32: 25-27

e Jos 21:44

f 4Mo 32:33

g 5Mo 6:6
5Mo 12:32
2Ku 21:8

h 5Mo 6:5
5Mo 11:1
Mt 22:37

i 5Mo 10:12

j 5Mo 13:4
1Jo 5:3

k 5Mo 4:4
5Mo 10:20
Jos 23:8

l 5Mo 6:13
Jos 24:15
Lu 4:8

m 5Mo 4:29
5Mo 11:13
Mr 12:30, 33

n Jos 13:29, 30

o Jos 17:5

p 5Mo 28:8

q 4Mo 31:27

Teine veerg

a 4Mo 32:1

b 4Mo 32:33

c 5Mo 13:12-15

d Jos 18:1
Jos 19:51

e 2Mo 6:25
4Mo 25:11
Koh 20:28

f 4Mo 1:16
5Mo 1:13

g Jos 22:11, 12

h 5Mo 12: 13, 14

lased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu teistest iisraellastest Kaanimaal Siilos ning läksid tagasi Gileadimaale,^a neile kuuluvale maale, kuhu nad olid elama asunud Moosese kaudu antud Jehoova käsu kohaselt.^b **10** Jõudnud Jordani piirkonda Kaanimaal, ehtasid ruubenlased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu sinna Jordani äärde altari, suure ja muljetavaldiva altari. **11** Mõne aja pärast kuulsid sellest teised iisraellased^c ja ütlesid: „Ruubenlased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu on ehitanud altari Kaanimaa piirile, Jordani läänekaldale, iisraellaste poolele.” **12** Kui iisraellased sellest kuulda said, kogunes terve iisraellaste kogudus Siilosse,^d et nende vastu sõtta minna.

13 Iisraellased saatsid ruubenlaste, gaadlaste ja poole manasselaste suguharu juurde Gileadimaale preester Eleasari poja Piinehase^e **14** ja koos temaga kümme pealikut: ühe suguvõsa pealiku igast Iisraeli suguharust, igaüks neist oli oma suguvõsa peamees Iisraeli tuhandete seas.^f **15** Kui need jõudsid ruubenlaste, gaadlaste ja poole manasselaste suguharu juurde Gileadimaale, ütlesid nad neile:

16 „Nii ütleb terve Jehoova kogudus: „Kuidas te küll võisite Iisraeli Jumala niimoodi reeta?”^g Miks te pole kuuletunud Jehoovale, vaid mässate Jehoova vastu ja olete endale altari ehitanud?^h **17** Kas meil on veel vähe Peori juures tehtud patust? Me pole veel tänaseni sellest puhtaks saa-

nud, kuigi Jehoova kogudust tabas nuhtlus.^a **18** Ja nüüd te tahate Jehoova hüljata! Kui teie täna Jehoova vastu mäsate, siis homme vihastub ta terve Iisraeli koguduse peale.^b **19** Kui te olete teinud seda seetõttu, et teie arvates on teile kuuluv maa ebapuhas, siis tulge üle Jehoovale kuuluvale maale,^c kus on Jehoova telkpühamu,^d ja asuge elama meie keskele. Ärge ainult mässake Jehoova vastu ja ärge tehke sellega ka meist mässajaid, et ehitate endale altari lisaks meie Jumala Jehoova altarile!^e **20** Kas siis, kui Serahi poeg Aakan^f polnud ustav, vaid võttis midagi hävitamisele määratust, ei tõusnud mitte Jumala viha terve iisraellaste koguduse vastu?^g Ta polnud sugugi ainus, kes selle patu pärast pidi surema!”^h

21 Seepeale vastasid ruubenlased, gaadlased ja poolmanasselaste suguharu Iisraeli tuhandete peameestele:ⁱ **22** „Jumalate Jumal Jehoova! Jumalate Jumal Jehoova! Tema teab ja ka Iisrael saagu teada! Kui me oleme mässanud ja olnud truudusetud Jehoova vastu, siis ärgu Jumal meile täna halastagu! **23** Kui me ehitasime endale altari selleks, et taganeda Jehoovast ja ohverdada selle peal põletusohvreid, roahvreid ja rahuohvreid, siis Jehoova karistagu meid!”^k **24** Me ehitasime selle hoopis seetõttu, et olime mures, et tulevikus võivad teie pojad öelda meie poegadele: „Mis on teil tegemist Iisraeli Jumala Jehoovaga? **25** Jehoova on pannud meie ja teie vahele pii-

PTK 22

a 4Mo 25:3, 9
5Mo 4:3b Jos 7:1
1A] 21:14c 4Mo 34:2
Jos 1:11

d Jos 18:1

e 5Mo 12:
13, 14

f Jos 7:1

g Jos 7:11, 15

h Jos 7:5
Jos 7:24, 25

i Jos 22:13, 14

j 5Mo 10:17

k 5Mo 12:11, 13

Teine veerg

a 1Mo 31:48
Jos 24:27

b 5Mo 12:5, 6

c 5Mo 6:14

d 5Mo 12:14

e Jos 22:13, 14

riks Jordani, te ruubenlased ja gaadlased. Teil pole mingit tegemist Jehoovaga!” Ja teie pojad võivad takistada meie poegadel Jehoovat teenida.

26 Seepärast me ütlesime: „Ehitagem siis altar, aga mitte selleks, et ohverdada põletus- ja tapaohvreid, **27** vaid selleks, et see oleks tunnistajaks teie ja meie^a ning meie järeltulijate vahel, et me teenime Jehoovat oma põletus-, tapa- ja rahuohvritega,^b ja et tulevikus teie pojad ei ütleks meie poegadele: „Teil pole mingit tegemist Jehoovaga!”” **28** Nii me siis ütlesime: „Kui nad peaksid meile ja meie järeltulijatele tulevikus niiviisi ütleva, siis me vastame: „Vaadake seda Jehoova altari sarnast altarit, mille meie esisaad valmistasid mitte põletus- ega tapaohvrite toomiseks, vaid selleks, et see oleks tunnistajaks teie ja meie vahel.”” **29** Meile pole pähegi tulnud mässata Jehoova vastu^c ja Jehoova hüljata ning ehitada altar põletus-, roa- ja tapaohvrite toomiseks lisaks meie Jumala Jehoova altarile, mis on tema telkpühamu ees!”^d

30 Kui preester Piinehas, koguduse pealikud ja Iisraeli tuhandete peamehed, kes olid koos temaga, kuulsid Ruubeni, Gaadi ja Manasse järeltulijate sõnu, jäid nad rahule.^e **31** Niisiis ütles preester Eleasari poeg Piinehas Ruubeni, Gaadi ja Manasse järeltulijatele: „Täna me saime teada, et Jehoova on meie keskel, sest te pole olnud Jehoova vastu truudusetud. Te olete nüüd iisraellased Jehoova karistusest päästnud.”

32 Siis lahkusid preester Eleasari poeg Piinehas ja pealikud ruubenlaste ja gaadlaste juurest Gileadimaalt ja läksid tagasi Kaananimaale ning tõid sõna teistele iisraellastele. **33** Iisraellased jäid selle vastu-sega rahule. Nad ülistasid Jumalat ega plaaninud enam ruubenlaste ja gaadlaste vastu sõtta minna, et hävitada maa, kus nad elavad.

34 Ruubenlased ja gaadlased aga andsid altarile nime*. Nad ütlesid: „See on meie vahel tunnistajaks, et Jehoova on tõeline Jumal.”

23 Pikka aega pärast seda, kui Jehoova oli andnud Iisraelile rahu^a kõigist ümberkaudsetest vaenlastest, siis, kui Joosua oli vana ja elatanud,^b 2 kutsus Joosua kokku kogu Iisraeli,^c selle vanemad, selle peamehed, kohtumõistjad ja ülevaatajad,^d ning ütles neile: „Ma olen vanaks jäänud ja mul on palju aastaid turjal. **3** Te olete ise näinud, mida teie Jumal Jehoova on kõigi nende rahvastega teie pärast teinud. Teie Jumal Jehoova võitles ise teie eest.^e **4** Ma andsin liisuga^f teie suguharudele pärandiks nii nende rahvaste maa, kes elavad veel teie keskel,^g kui ka kõigi nende rahvaste maa, kelle ma hävitasin^h lääne pool Jordanit kuni Suure mereni*. **5** Teie Jumal Jehoova oli see, kes kihutas nad minema,ⁱ ajas ära teie eest, ja te võtsite nende maa endale, nii nagu teie Jumal Jehoova oli teile töotanud.^j

22:34 *Kontekstist võib järeldada, et altar sai nimeks Tunnistaja. **23:4** *St Vahemereni.

PTK 23

a 2Mo 33:14

3Mo 26:6

Jos 21:44

b Jos 13:1

c 5Mo 31:28

d 5Mo 16:18

e 5Mo 20:4

Jos 10:11–14

Jos 10:40, 42

f Jos 18:10

g Jos 13:2–6

h 5Mo 7:1

i 2Mo 23:30

2Mo 33:2

5Mo 11:23

j 4Mo 33:53

Teine veerg

a 2Mo 24:7

5Mo 17:18

5Mo 31:26

b 5Mo 5:32

5Mo 12:32

Jos 1:7, 8

c 2Mo 23:33

5Mo 7:2

d 2Mo 23:13

e 2Mo 20:5

f 5Mo 10:20

Jos 22:5

g 5Mo 11:23

h Jos 1:3–5

i 3Mo 26:8

Koh 3:31

2Sa 23:8

j 2Mo 23:27

5Mo 3:22

k 5Mo 28:7

l 5Mo 4:9

Jos 22:5

m 5Mo 6:5

n 2Mo 23:29

Jos 13:2–6

o 2Mo 34:16

5Mo 7:3

Koh 3:6

1Ku 11:4

Esr 9:2

p Koh 2:3, 21

q 4Mo 33:55

r Jos 21:45

1Ku 8:56

6 Olge siis julged täitma kõike seda, mis on kirjas Moosese seaduse raamatus,^a ja ärge kalduge sellest ei paremale ega vasakule^b **7** ning ärge segunege nende rahvastega,^c kes on jäänud teie keskele elama. Te ei tohi isegi mainida nende jumalate nimesid^d ega nende juures vanduda, nende ette kummardada ega neid teenida,^e **8** vaid teil tuleb hoida oma Jumala Jehoova ligi,^f nagu te olete seda tänaseni teinud. **9** Jehoova ajab teie eest ära suured ja vägevad rahvad,^g sest tänaseni pole mitte keegi suutnud teile vastu seista.^h **10** Üksainus teie mees ajab taga tuhandet,ⁱ sest teie Jumal Jehoova võitleb teie eest,^j nagu ta teile on töotanud.^k **11** Olge siis alati valvel^l ja armastage oma Jumalat Jehoovat!^m

12 Aga kui te taganete temast ja hoiate nende poole, kes on neist rahvastest teie sekka järele jäänud,ⁿ abiellute nendega^o ja käite nendega läbi, **13** siis teadke, et teie Jumal Jehoova ei aja enam neid rahvaid teie eest ära.^p Nad saavad teile lõksuks ja püüniseks ning piitsaks teie seljale^q ja nad on teile nagu okas silmas, kuni te hävite sellelt healt maalt, mille teie Jumal Jehoova teile on andnud.

14 Peagi ma suren. Aga te ju teate nii oma südames kui ka hinges, et mitte ükski sõna kõigist neist imelistest töotustest, mis teie Jumal Jehoova teile on andnud, pole jäänud täitumata. Need kõik on täide läinud, ainuski sõna pole läinud tühjaks.^r **15** Nii nagu on täitunud kõik need imelised töotused,

mis teie Jumal Jehoova teile on andnud, nii toob Jehoova teie peale^a ka lubatud õnnetuse ja hävitab teid sellelt healt maalt, mille teie Jumal Jehoova on teile andnud.^b **16** Kui te riku- te oma Jumala Jehoova lepin- gut, millest ta on käskinud teil kinni pidada, ning teenite tei- si jumalaid ja kummardate nen- de ette, siis süttib teie vastu Je- hoova viha^c ja te hävite kiiresti sellelt healt maalt, mille ta tei- le on andnud.”^d

24 Joosua kutsus Sekemis- se kokku kõik Iisraeli su- guharud. Siis kutsus ta enda juurde Iisraeli vanemad, sel- le peamehed, kohtumõistjad ja ülevaatajad,^e ning nad astu- sid Jumala ette. **2** Joosua üt- les kogu rahvale: „Nii ütleb Iis- raeli Jumal Jehoova: „Teie esi- isad,^f nende hulgas Aabrahami ja Naahori isa Terah, elasid kaua aega tagasi^g teisel pool suurt jõge* ja teenisid teisi ju- malaid.^h

3 Siis võtsin ma teie esiisa Aabrahamiⁱ teiselt poolt suurt jõge ja lasin tal rännata läbi kogu Kaananimaa ning andsin talle palju järeltulijaid.^j Ma and- sin talle Iisaki^k **4** ning Iisaki- le andsin ma Jaakobi ja Eesavi.^l Eesavi omandiks sai Seiri mäestik,^m aga Jaakob ja tema pojad läksid alla Egiptusse.ⁿ **5** Hiljem läkitasin ma Moose- se ja Aarioni^o ning lõin Egiptust nuhtlustega^p ja seejärel tõin ma teid sealt välja. **6** Kui ma teie isasid Egiptusest välja tõin^q ja nad jõudsid mere äärde, aja- sid egiptlased neid sõjavankri- te ja ratsaväelastega taga kuni

24:2 *St Eufraatti.

PTK 23

- a 3Mo 26:3–12
5Mo 28:1
b 3Mo 26:
14–17
5Mo 28:
15, 63
c 2Ku 24:20
d Jos 23:12, 13

PTK 24

- e 2Mo 18:25
Jos 23:2
f 1Mo 11:
26, 27
g 1Mo 11:28, 31
h Jos 24:15
i 1Mo 12:1
Neh 9:7
Ap 7:2
j 1Mo 15:1, 5
k 1Mo 21:3
l 1Mo 25:26
m 1Mo 36:8
5Mo 2:5
n 1Mo 46:2, 3
o 2Mo 3:10
p 2Mo 11:1
q 2Mo 12:37

Teine veerg

- a 2Mo 14:9
b 2Mo 14:10
c 2Mo 14:
20, 27
L 106:11
d 2Mo 3:20
5Mo 4:34
e 4Mo 14:34
f 4Mo 21:23
g Neh 9:22
h 4Mo 22:2, 5
5Mo 23:3, 4
i 4Mo 22:12
j 4Mo 23:
11, 25
4Mo 24:10
k 4Mo 31:7, 49
l Jos 3:17
m Jos 5:10
n Jos 11:16
Jos 21:44
Heb 11:30
o 2Mo 23:28
Jos 2:9, 10
p L 44:3
q Jos 11:14
r 5Mo 6:10, 11
5Mo 8:7, 8
s 1Mo 17:1
5Mo 10:12
5Mo 18:13
1Sa 12:24

Punase mereni.^a **7** Siis nad hüüdsid Jehoova poole^b ja ma panin pimeduse nende ja egipt- laste vahele ning tõin egiptlas- te peale mere ja katsin nad sel- lega.^c Te nägite oma silmaga, mida ma Egiptuses tegin,^d ja te elasite kõrbes palju aastaid.^e

8 Ma tõin teid maale tei- sel pool* Jordanit, kus elasid emorlased. Nad võitlesid teie vastu,^f aga ma andsin nad teie kätte, et te võtaksite nende maa oma valdusse, ning ma hävitasin nad teie eest.^g **9** Siis asus Sippori poeg Baalak, Moabi kuningas, Iisraeli vastu võitle- ma. Ta kutsus Beori poja Bilea- mi teid needma.^h **10** Aga ma ei kuulanud Bileami.ⁱ Seega õn- nistas ta teid mitu korda^j ja nii ma päästsin teid tema käest.^k

11 Siis te läksite üle Jorda- ni^l ja jõudsite Jeerikosse.^m Ja Jeeriko juhid*, emorlased, pe- rislased, kaananlased, hetid, girgaaslased, hiivlased ja je- buuslased võitlesid teie vastu, kuid ma andsin nad teie kät- te.ⁿ **12** Ma saatsin teie ees musta masenduse* ning see ajas nad teie eest ära,^o nagu see oli ajanud ära ka kaks emorlaste kuningat. Seda ei teinud teie mõök ega vibu.^p **13** Nõnda andsin ma teile maa, mille nimel te polnud vaeva näinud, ja linnad, mida te pol- nud ehitanud,^q ning te asusite neisse elama. Te sööte viinamä- gedest ja oliivisaludest, mida te pole istutanud.”^r

14 Kartke nüüd Jehoovat ja teenige teda laitmatult ja us- tavalt^s ning kõrvaldage enda

24:8 *St ida pool. 24:11 *Teine võima- lik tähendus: „maaanikud”. 24:12 *Teine võimalik tähendus: „kabuhimu”.

keskelt jumalad, keda teie esisid teenisid teisel pool suurt jõge ja Egiptuses,^a ning teenige Jehoovat. **15** Kui te ei taha teenida Jehoovat, siis valige täna, keda te tahate teenida:^b kas neid jumalaid, keda teenisid teie esisid teisel pool suurt jõge,^c või emorlaste jumalaid, selle rahva jumalaid, kelle maal te elate.^d Aga mina ja mu pere, meie teenime Jehoovat!”

16 Seepeale vastas rahvas: „On täiesti mõeldamatu, et hül-gaksime Jehoova ja teeniksime teisi jumalaid! **17** Meie Jumal Jehoova tõi ju meid ja meie isad välja Egiptusemaalt,^e orju-sekojast,^f ja tegi neid suuri ime-tegusid meie silme ees^g ning kaitses meid kogu meie tee-konnal ja kõigi nende rahvaste seas, kelle keskelt me läbi läk-sime.^h **18** Jehoova ajas meie eest ära kõik rahvad, sealhul-gas emorlased, kes sellel maal elasid. Seepärast teenime ka meie Jehoovat, sest ta on meie Jumal.”

19 Siis ütles Joosua rahvale: „Kas te tõesti suudate Jehoovat teenida? Ta on ju püha Jumal,ⁱ Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust.^j Ta ei anna andeks teie üleastumisi ega pat-te.^k **20** Kui te hülgate Jehoova ja teenite võõraid jumalaid, siis ta pöördub teie vastu ning hävitab teid pärast kõike seda head, mis ta on teile teinud.”^l

21 Rahvas aga vastas Joosuale: „Meie teenime Jehoovat!”^m **22** Seepeale ütles Joosua rahvale: „Te olete tunnista-jaks, et te olete ise valinud Jehoova teenimise.”ⁿ Ja nemad ütlesid: „Jah, me oleme tunnista-jaks.”

PTK 24

a 3Mo 17:7
Hes 23:8

b 5Mo 30:19, 20
1Ku 18:21

c Jos 24:2

d 2Mo 23:32
5Mo 7:25
Koh 6:10
Koh 10:6

e 2Mo 19:4
5Mo 32:12

f 5Mo 6:12

g 2Mo 14:31
5Mo 4:34
5Mo 29:2

h 2Mo 23:23

i 3Mo 19:2
L 99:5
Jes 6:3
1Pe 1:15

j 2Mo 20:5
2Mo 34:14
4Mo 25:11
Mt 4:10

k 2Mo 23:20, 21
4Mo 14:35

l 5Mo 28:15, 20
Jos 23:16
2Aj 15:2
Jes 63:10
Jer 17:13

m 2Mo 19:8

n 5Mo 26:17
Jos 24:15

Teine veerg

a 5Mo 31:26

b 1Mo 31:45

c 1Mo 31:48

d Koh 2:6

e Koh 2:8, 9

f Jos 19:49, 50

g 5Mo 31:12, 13
Koh 2:7

h 1Mo 50:25
2Mo 13:19
Heb 11:22

i Ap 7:15, 16

j 1Mo 33:18, 19

k Jos 20:7

l 4Mo 3:4
4Mo 20:26

m 2Mo 6:25
Koh 20:28

23 „Kõrvaldage nüüd enda keskelt võõrad jumalad ja pöö-rake oma süda Iisraeli Juma-la Jehoova poole!” **24** Rahvas vastas Joosuale: „Meie teenime oma Jumalat Jehoovat ja võtame kuulda tema häält!”

25 Sel päeval tegi Joosua Sekemis rahvaga lepingu ning kehtestas selle määrused ja korraldused. **26** Siis kirjutas Joosua need sõnad Jumala sea-duse raamatusse^a ja pani püsti ühe suure kivi^b võimsa puu alla, mis on Jehoova pühamu juures.

27 Joosua ütles kogu rahva-le: „Vaadake, see kivi olgu meie tunnistajaks,^c sest see on kuulnud kõike, mida Jehoova on meile rääkinud. See olgu tunnistajaks teie vastu, kui te salgate oma Jumala.” **28** See-järel saatis Joosua rahva ära, igaühe tema pärandmaale.^d

29 Pärast neid sündmusi suri Jehoova teenija Joosua, Nuuni poeg, 110 aasta vanu-selt.^e **30** Ta maeti oma pä-randmaale Timnat-Serahisse,^f mis on Efraimi mägismaal Gaa-si mäest põhja pool. **31** Iis-rael teenis Jehoovat kõigil Joo-sua elupäevil ja kõigil nen-de Iisraeli vanemate päevil, kes elasid veel pärast Joosuat ja kes teadsid kõike, mida Jehoova oli Iisraeli heaks teinud.^g

32 Joosepi luud,^h mis iis-raellased olid Egiptusest ära toonud, olid maetud Sekemis-se, maatükile, mille Jaakob oli hankinud Sekemi isa Hamori poegadeltⁱ 100 rahatüki eest,^j ja see sai Joosepi poegade päran-diks.^k

33 Ka Aaroni poeg Eleasar suri.^l Ta maeti oma poja Piine-hase künkale,^m mis oli sellele antud Efraimi mägismaal.

KOHTUMÕISTJATE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- Juuda ja Siimeoni vallutused (1–20)
Jebuuslased jäävad Jeruusalemma (21)
Joosep vallutab Peeteli (22–26)
Kõiki kaananlasi ei aeta ära (27–36)
- Jehoova ingli hoiatus (1–5)
Joosua surm (6–10)
Jehoova laseb tõusta kohtumõistjaid (11–23)
- Jehoova paneb Iisraeli proovile (1–6)
Otniel — esimene kohtumõistja (7–11)
Kohtumõistja Eehud tapab paksu kuninga Egloni (12–30)
Kohtumõistja Samgar (31)
- Kaanani kuningas Jaabin rõhub Iisraeli (1–3)
Naisprophet Deboora ja kohtumõistja Baarak (4–16)
Jael tapab väepealik Siisera (17–24)
- Deboora ja Baaraki võidulaul (1–31)
Tähed sõdivad Siisera vastu (20)
Kiisoni veevood (21)
Kes armastavad Jehoovat, on kui päike (31)
- Midjan rõhub Iisraeli (1–10)
Ingel julgustab kohtumõistja Giideoni (11–24)
Giideon lõhub Baali altari (25–32)
Jumala vaim Giideoni peal (33–35)
Katse villaga (36–40)
- Giideon ja ta 300 meest (1–8)
Giideoni väed lõövad Midjanit (9–25)
„Jehoova ja Giideoni mõök!” (20)
Segadus midjanlaste laagris (21, 22)
- Efraimlased pahandavad Giideoniga (1–3)
Midjanlaste kuningad saadakse kätte ja tapetakse (4–21)
Giideon keeldub kuningavõimust (22–27)
Kokkuvõte Giideoni elust (28–35)
- Abimelek saab Sekemi kuningaks (1–6)
Jootami mõistujutt (7–21)
Abimeleki ülekohtune valitsus (22–33)
Abimelek ründab Sekemit (34–49)
- Naine vigastab Abimelekit ja see sureb (50–57)
- Kohtumõistjad Toola ja Jair (1–5)
Iisrael mässab ja kahetseb (6–16)
Ammonlased hirmutavad Iisraeli (17, 18)
- Kohtumõistja Jefta aetakse ära, hiljem saab juhiks (1–11)
Jefta peab ammonlastega läbirääkimisi (12–28)
Jefta töötab ja ta tütar (29–40)
Tütar jääb vallaliseks (38–40)
- Konflikt efraimlastega (1–7)
„Sibolet” (6)
Kohtumõistjad Ibsan, Eelon ja Abdon (8–15)
- Ingel ilmutab end Maanoahile ja tema naisele (1–23)
Simsoni sünd (24, 25)
- Kohtumõistja Simson tahab naiseks üht vilistitari (1–4)
Simson tapab Jehoova vaimu abil lövi (5–9)
Simsoni mõistatus pulmas (10–19)
Simsoni naine antakse teisele mehele (20)
- Simson maksab vilistitele kätte (1–20)
- Simson Gazas (1–3)
Simson ja Deliila (4–22)
Simsoni kättemaks ja surm (23–31)
- Miika ebajumalakujud ja preester (1–13)
- Daanlased uurivad maad (1–31)
Miikalt võetakse ebajumalakujud ja preester (14–20)
Lais vallutatakse ja nimetatakse Daaniks (27–29)
Ebajumalakummardamine Daanis (30, 31)
- Benjaminlaste seksuaalkuritegu Gibeas (1–30)
- Sõda Benjaminlastega (1–48)
- Benjamini suguharu taastatakse (1–25)

1 Pärast Joosua surma^a küsidsid iisraellased Jehoovalt:^b „Kes meist läheb esimesena kaananlaste vastu sõdima?”

2 Jehoova vastas: „Juuda läheb.”^c Ma annan maa tema kätte.” **3** Siis ütles Juuda oma vennale Siimeonile: „Tule koos minuga mulle määratud maalale^d kaananlaste vastu sõdima. Seejärel tulen mina koos sinuga sulle määratud maa-alale.” Siimeon läski koos temaga.

4 Juudalased läksid ning Jehoova andis kaananlased ja perislased nende kätte^e ning nad alistasid Besekis 10000 meest.

5 Besekist leidsid nad Adoni-Beseki, võitlesid seal tema vastu ning alistasid kaananlased^f ja perislased.^g **6** Adoni-Besek aga põgenes; nad ajasid teda taga, võtsid ta kinni ning raiusid ära tema põidlad ja suured varbad. **7** Seepeale ütles Adoni-Besek: „Mu laua all on korjanud toitu 70 kuningat, kellelt olid raiutud põidlad ja suured varbad. Nii nagu tegin mina, nii on Jumal mulle tasunud.” Ta viidi Jeruusalemma^h ja seal ta suri.

8 Juuda mehed sõdisid Jeruusalemma vastuⁱ ja vallutasid selle. Nad tapsid linnaelanikud mõõgaga ja põletasid linna maha. **9** Seejärel läksid Juuda mehed sõdima kaananlaste vastu, kes elasid mägismaal, Negevis ja Sefelas.^j **10** Nii läks Juuda kaananlaste vastu, kes elasid Hebronis (varem oli Hebroni nimi Kirjat-Arba), ning Juuda mehed löid maha Seesai, Ahimani ja Talmai.^k

11 Sealt läksid nad võitlema Debiri^l elanikega (Debiri

PTK 1

a Jos 24:29

b 4Mo 27:18, 21
Koh 20:18c 1Mo 49:8
5Mo 33:7
1Aj 5:2d Jos 15:1
Jos 19:1, 9

e 5Mo 9:3

f 1Mo 10:6
5Mo 20:17g 1Mo 15:18-21
2Mo 3:8
Koh 3:5
1Ku 9:20, 21

h Jos 15:8, 12

i Jos 15:63
Koh 1:21j Jos 11:16
Jos 15:20, 33k Jos 11:21
Jos 15:13, 14

l Jos 10:38

Teine veerg

a Jos 15:15

b 4Mo 13:3, 6
4Mo 14:24
5Mo 1:35, 36
Jos 14:13

c Jos 15:16-19

d Koh 3:9

e 1Aj 4:13

f 2Mo 3:1
2Mo 4:18
2Mo 18:1
4Mo 10:29g 4Mo 24:21
Koh 4:11h 5Mo 34:3
Koh 3:13

i 4Mo 21:1

j 4Mo 10:29-32

k 3Mo 27:29
5Mo 20:16

l Jos 19:1, 4

m 1Mo 10:19
Jos 11:22

n Koh 14:19

o Jos 13:1-3
Jos 15:20, 45p 5Mo 20:1
Jos 17:16nimi oli varem Kirjat-Seefer).^a

12 Siis ütles Kaaleb:^b „Kes lööb Kirjat-Seeferit ja selle vallutab, sellele annan ma naiseks oma tütre Aksa.”^c **13** Otniel,^d Kaalebi noorema venna Kenase^e

poeg, vallutas selle ja Kaaleb andis oma tütre Aksa talles naiseks. **14** Kui Aksa oli minemas oma mehe Otnieli koju, käis ta oma mehele peale, et see tema isalt põllumaad küsiks.

Niisiis, kui Aksa tuli eesli seljast maha*, küsis Kaaleb temalt: „Mida sa soovid?” **15** Aksa vastas: „Palun õnnista mind! Sa oled andnud mulle kuiva maatüki lõuna pool*, aga anna mulle ka Gullot-Maim[†].” Kaaleb andiski temale Ülem-Gulloti ja Alam-Gulloti.

16 Moosese äia,^f keenlase^g järeltulijad tulid palmide linnast^h koos Juuda rahvaga üles Juuda kõrbesse, mis asub Aradistⁱ lõunas. Nad läksid sinna ja asusid rahva keskele elama.^j **17** Aga Juuda liikus koos oma venna Siimeoniga edasi ja nad ründasid kaananlasi, kes elasid Sefatis, ning hävitasid selle.^k Seejärel pandi sellele linnale nimeks Horma*.^l **18** Siis vallutas Juuda Gaza^m ja selle maad, Askeloniⁿ ja selle maad ning Ekroni^o ja selle maad. **19** Jehoova oli Juudaga ja see võttis oma valdusse mägismaa, kuid oru elanikke ta minema ajada ei suutnud, sest neil olid raudvikati-
tega sõjavankrid.^p **20** Kaalebi-

1:14 *Teine võimalik tähendus: „plaksutas eesli seljas istudes käsi”, ilmselt tähelepanu võitmiseks. **1:15** *Võib tõlkida ka „maatüki Negevis”. [†]Nimi Gullot-Maim tähendab „veesilmad”. **1:17** *Nimi Horma tähendab „hävitamisele määratu”.

le anti Hebron, nagu Mooses oli töötanud,^a ja ta ajas sealt ära kolm Anaki^b poega.

21 Benjaminlased ei ajanud ära jebuuslasi, kes elasid Jeruusalemmas. Nii elavad jebuuslased koos benjaminlastega Jeruusalemmas tänini.^c

22 Vahepeal läksid Joosepi järeltulijad^d üles Peeteli vastu ja Jehoova oli nendega.^e

23 Joosepi järeltulijad läksid Peetelisse luurele (selle linna nimi oli varem Luus).^f **24** Luurajad nägid üht meest linnast väljumast ja ütlesid talle: „Näita meile palun, kust pääseb linna, siis me kohtleme sind hästi.”

25 Mees näitaski neile, kuidas linna pääseb, ja nad löid linnaelanikud mõõgaga maha, kuid mehel ja kogu ta perel lasid nad minna.^g **26** See mees läks siis hettide maale ja ehitas sinna linna, millele ta pani nimeks Luus. Seda nime kannab see tänini.

27 Manasse ei alistanud Beet-Seani ja selle tütarlinnu*, Taanakit^h ja selle tütarlinnu, Doori elanikke ja selle tütarlinnu, Jibleami elanikke ja selle tütarlinnu ega Megiddo elanikke ja selle tütarlinnu.ⁱ Kaananlased jäid visalt sellele maale. **28** Kui Iisrael sai tugevamaks, sundis ta kaananlased orjatööle;^j iisraellased ei ajanud neid kõiki ära.^k

29 Samuti ei ajanud Efraim ära kaananlasi, kes elasid Gesseris, vaid kaananlased jäid Gesserisse efraimlaste keskele elama.^l

30 Sebulon ei ajanud ära Kitroni elanikke ega Nahaloli^m

1:27 *Võib tõlkida ka „ümberkaudseid linnu”.

PTK 1

- a 4Mo 14:24
Jos 14:9
b 4Mo 13:22
c Jos 15:63
2Sa 5:6
d Jos 14:4
e 1Mo 49:22, 24
Jos 16:1
L 44:3
f 1Mo 35:6
g Jos 6:25
1Sa 15:6
h Jos 21:8, 25
Koh 5:19
i Jos 17:11, 12
j 1Mo 9:25
1Ku 9:20, 21
k 4Mo 33:55
5Mo 7:2
5Mo 20:16
Jos 17:13
l Jos 16:10
1Ku 9:16
m Jos 19:15, 16

Teine veerg

- a 5Mo 20:17
Koh 2:2
b Jos 11:8
Jos 19:28, 31
c Jos 19:29, 31
d Jos 19:30, 31
e Jos 21:8, 31
f Jos 19:38, 39
g 5Mo 7:2
h Jos 19:47
Koh 18:1
i Jos 10:12
j Jos 19:42, 48
k 4Mo 34:2, 4
Jos 15:3, 12

PTK 2

- l 2Mo 23:20, 23
Jos 5:13, 14
m Jos 5:8, 9
n 1Mo 12:7
1Mo 26:3
o 1Mo 17:1, 7
3Mo 26:42
p 2Mo 23:32
5Mo 7:2
2Ko 6:14
q 2Mo 34:13
4Mo 33:52
r Koh 1:28
s Koh 2:20–23
š 4Mo 33:55
Jos 23:12, 13
z 2Mo 23:33
5Mo 7:16
1Ku 11:2

KOHTUMÕISTJATE 1:21–2:4

elanikke, vaid kaananlased jäid sebulonlaste keskele elama ja nad pandi tegema orjatööd.^a

31 Aaser ei ajanud ära Akko elanikke ega Siidoni,^b Ahlabi, Aksibi,^c Helba, Afiki^d ja Rehobi elanikke.^e **32** Nii jäid aaserlased elama kaananlaste keskele, kes sellel maal elasid, sest nad ei ajanud neid ära.

33 Naftalilased ei ajanud ära Beet-Semese ega Beet-Anati^f elanikke, vaid jäid elama kaananlaste keskele, kes sellel maal elasid.^g Nad panid Beet-Semese ja Beet-Anati elanikud orjatööle.

34 Emorlased tõrjusid daanlased mägismaale ega lasknud neil alla orgu tulla.^h **35** Emorlased jäid visalt Herese mäele, Ajjaloniⁱ ja Saalbimi.^j Aga kui Joosepi järeltulijad said tugevamaks, sundisid nad emorlased orjatööle. **36** Emorlaste maa-ala algas Akrabbimi tõiust^k ja Selas ning jätkus sealt ülespoole.

2 Siis tuli Jehoova ingel^l Gilgalist^m üles Bokimisse ja ütles: „Ma tõin teid välja Egiptusest ja viisin teid maale, mille ma töötasin anda teie esiisadele,ⁿ ning ütlesin: „Ma ei murra kunagi oma lepingut, mille ma teiega olen teinud.”^o **2** Teie aga ei tohi teha lepingut selle maa elanikega.^p Purustage nende altarid!”^q Kuid te pole mulle kuuletunud.^r Miks te olete nii teinud? **3** Seetõttu ma ütlesin ka: „Ma ei aja neid teie eest ära,^s vaid nad saavad teile püüniseks^š ja nende jumalad saavad teile peibutiseks.””^z

4 Kui Jehoova ingel oli öelnud need sõnad kogu Iisraelile,

hakkas rahvas valjult halama. **5** Seepärast panid iisraellased sellele paigale nimeks Bokim* ja nad ohverdasid seal Jehoovale.

6 Joosua saatis rahva ära ja iisraellased läksid igauks oma pärandmaale, et võtta see oma valdusse.^a **7** Rahvas teenis Jehoovat kõigil Joosua elupäevil ja kõigil nende vanemate päevil, kes elasid veel pärast Joosuat ja kes olid näinud kõiki Jehoova suuri tegusid, mis ta Iisraeli heaks oli teinud.^b **8** Siis suri Jehoova teenija Joosua, Nuuni poeg, 110-aastaselt.^c **9** Ta maeti oma pärandmaale Timnat-Heresesse*^d Efraimi mägismaal Gaasi mäest põhja pool.^e **10** Terve see põlvkond läks puhkama oma esivanemate juurde ning peale kasvas uus põlvkond, kes ei tundnud Jehoovat ega teadnud, mis ta Iisraeli heaks oli teinud.

11 Iisraellased hakkasid Jehoova silmis kurja tegema ja teenima Baale.^f **12** Nad jätsid maha oma isade Jumala Jehoova, kes oli toonud nad välja Egiptusemaalt.^g Nad käisid teiste jumalate järel, ümberkaudsete rahvaste jumalate järel,^h ning kummardasid nende ees, solvates sellega Jehoovat.ⁱ **13** Nad hülgasid Jehoova ning teenisid Baali ja kummardasid Astarte kujusid.^j **14** Siis süttis Jehoova viha Iisraeli vastu, nii et ta andis nad rüüstajate kätte, kes neid riisusid.^k Ta müüs nad nende vaenlastele, kes neid ümbritsesid,^l ja nad ei suutnud enam oma vaen-

2:5 *Nimi Bokim tähendab „nutjad”.
2:9 *Jos 19:50 ja 24:30 Timnat-Serah.

PTK 2

a Jos 24:28

b Jos 23:3
Jos 24:31

c Jos 24:29

d Jos 19:49, 50

e Jos 24:30

f Koh 3:7
Koh 10:6
1Ku 18:17, 18

g 5Mo 31:16

h 5Mo 6:14

i 2Mo 20:5

j Koh 3:7
Koh 10:6
1Ku 11:5k Koh 3:8
2Ku 17:20
L 106:40, 41

l Koh 4:2

Teine veerg

a 3Mo 26:
17, 37
5Mo 28:
15, 25

b 5Mo 28:15

c 5Mo 4:25, 26

d Koh 10:9

e Koh 3:9
1Sa 12:11
Neh 9:27
L 106:43

f Koh 2:7

g Koh 3:9

h 5Mo 32:36
L 106:45

i Koh 4:3

j Koh 4:1
Koh 8:33k 5Mo 7:4
Koh 10:7
L 106:40l 2Mo 24:3, 8
2Mo 34:27
5Mo 29:1
Jos 23:16m 3Mo 26:
14, 17

n Jos 13:1, 2

o 4Mo 33:55
5Mo 8:2
Jos 23:12, 13
Koh 3:4

lastele vastu seista.^a **15** Kõikjal, kuhu nad läksid, oli Jehoova käsi nende vastu, tuues neile õnnetust,^b nii nagu Jehoova oli õelnud ja nagu Jehoova oli neile vandunud;^c nad olid suures hädas.^d **16** Siis lasi Jehoova tõusta kohtumõistjaid, kes päästsid nad rüüstajate käest.^e

17 Aga nad ei kuulanud iseigi oma kohtumõistjaid, vaid käisid hoora kombel teiste jumalate järel ja kummardasid nende ette. Nad pöördusid kiiresti kõrvale teelt, millel olid käinud nende esiisad, kes olid kuuletunud Jehoova käskudele.^f Nad ei olnud nende moodi. **18** Alati, kui Jehoova lasi neile tõusta mõne kohtumõistja,^g oli Jehoova selle kohtumõistjaga ja päästis nad nende vaenlaste käest kõigil kohtumõistja elupäevil, sest Jehooval oli neist kahju,^h kuna nad ägasid oma rõhujate ja vaenajate surve all.ⁱ

19 Aga kui kohtumõistja suri, toimisid nad veelgi hukatuslikumalt kui nende isad, käies teiste jumalate järel, teenides neid ja kummardades nende ette.^j Nad ei hülganud oma teguviise, vaid jäid kangekaelseks. **20** Lõpuks süttis Jehoova viha Iisraeli vastu^k ja ta ütles: „Kuna see rahvas on rikunud mu lepingut,^l millest ma käskisin nende esiisadel kinni pidada, ega ole mulle kuuletunud,^m **21** siis ei aja ma nende eest ära ühtki neist rahvaist, kes pärast Joosua surma järele jäid.ⁿ **22** Sellega ma panen Iisraeli proovile, kas nad püsivad Jehoova teel^o ja käivad sellel nagu nende isad.” **23** Nii lasi Jehoova neil rahvastel alles jääda. Ta ei ajanud neid kii-

resti ära ega andnud neid Joo-
sua kätte.

3 Need on rahvad, kel Jehoova lasi alles jääda, et proovile panna kõiki neid iisraellasi, kes polnud osalenud üheski Kaanani sõjas^a **2** (et kogemusi saaksid ka need iisraellaste järeltulevad põlv, kes polnud sõda näinud): **3** viis vilistite valitsejat,^b kõik kaananlased, siidonlased^c ja hiivlased,^d kes elasid Liibanoni mäestik^e alates Baal-Hermoni mäest kuni Lebo-Hamatini*.^f

4 Nendega pandi iisraellased proovile, et näha, kas nad kuuletuvad Jehoova käskudele, mis ta nende isadele Moosese kaudu oli andnud.^g **5** Nii elasid iisraellased kaananlaste,^h hettide, emorlaste, perislaste, hiivlaste ja jebuuslaste keskel. **6** Nad võtsid nende tütreid endale naiseks, andsid oma tütreid nende poegadele ja hakkasid teenima nende jumalaid.ⁱ

7 Nii tegid iisraellased Jehoova silmis kurja, unustasid oma Jumala Jehoova ning teenisid Baale^j ja pühi tulpi*.^k **8** Seepeale süttis Jehoova viha Iisraeli vastu ja ta mõis nad Mesopotaamia* kuningale Kuusan-Risataimile. Iisraellased teenisid Kuusan-Risataimi kaheksa aastat. **9** Aga kui nad Jehoovat appi hüüdsid,^l lasi Jehoova neile tõusta päästja,^m Kaalebi noorema venna Kenase poja Otnieli,ⁿ et see nad vabastaks. **10** Tema peale tuli Jehoova vaim^o ja temast sai Iisraeli kohtumõistja. Kui ta läks lahingusse, andis Jehoova

3:3 *Võib tõlkida ka „Hamati piirialani”.
3:7 *Vt „Sónaseletusi”. **3:8** *Sóna-sónalt „Aram-Naharaimi”.

PTK 3

- a 5Mo 8:2
Koh 2:10
b Koh 1:18, 19
c Jos 13:1, 4
Koh 1:31
d Jos 9:1, 2
e Jos 13:1, 6
f 4Mo 34:2, 8
Jos 13:1, 5
g 2Mo 23:33
Koh 2:21, 22
h Koh 1:29
L 106:34
i 2Mo 34:
15, 16
4Mo 25:1, 2
5Mo 7:3, 4
1Ku 11:1, 4
j 5Mo 31:16
Koh 2:11
Koh 10:6
k 2Mo 34:13
5Mo 12:3
5Mo 16:21
l 5Mo 4:30
Koh 10:10, 15
m Koh 2:16, 18
Koh 3:15
n 1Aj 4:13
o 4Mo 11:16, 17
Koh 6:34
Koh 11:29
Koh 14:5, 6
Koh 15:14
1Sa 11:6
1Sa 16:13
2Aj 15:1

Teine veerg

- a Koh 2:19
b 1Mo 19:
36, 37
c 1Mo 19:
36, 38
Koh 11:4, 5
d 2Mo 17:8
Koh 6:3
e 5Mo 34:3
f 5Mo 28:48
g L 78:34
h Koh 3:9
i Koh 4:1
j 1Mo 49:27
k Koh 20:15, 16
l Jos 4:19
Jos 5:8, 9

KOHTUMÕISTJATE 3:1-19

Mesopotaamia* kuninga Kuusan-Risataimi tema kätte, nii et ta sai Kuusan-Risataimi üle võimust. **11** Pärast seda oli maal rahu 40 aastat. Siis Kenase poeg Otniel suri.

12 Aga iisraellased tegid taas Jehoova silmis kurja.^a Siis lasi Jehoova Moabi^b kuningal Eglonil Iisraeli üle võimust saada, kuna iisraellased tegid Jehoova silmis kurja. **13** Samuti tõi ta nende vastu ammonlased^c ja amalekid.^d Need ründasid Iisraeli ja vallutasid palmide linna.^e **14** Iisraellased teenisid Moabi kuningat Eglonit 18 aastat.^f **15** Siis hüüdsid iisraellased Jehoovat appi^g ja Jehoova lasi tõusta neile päästjaks^h Geera poja Eehudi,ⁱ benjaminlase,^j kes oli vasakukäeline mees.^k Mingi aja pärast saatsid iisraellased temaga Moabi kuningale Eglonile andami. **16** Eehud oli teinud endale kaheteralise mõõga, mis oli ühe küünra* pikkune. Ta pani selle vööle riiete alla paremale puusale **17** ning läks Moabi kuningale Eglonile andamit viima. Eglon aga oli väga paks mees.

18 Kui Eehud oli andami üle andnud, läks ta andamikandjaid ära saatma. **19** Kui ta jõudis Gilgalis' olevate nikerdatud kujudeni*, pöördus ta tagasi ja ütles: „Oo, kuningas, mul on sulle salajane sõnum!” Kuningas ütles: „Tasa!” Seepeale lahkusid kõik tema

3:10 *Sóna-sónalt „Arami”. **3:16** *Arvatakse, et siin mainitud „küünar” oli lühike küünar, mille pikkuseks oli mõõt küünarnukist kuni rusikasse surutud käe sõrmnukkideni, st umbes 38 cm. (Vt lisa B14.) **3:19** *Teine võimalik tähendus: „Gilgali kivimurruni”.

teenrid. **20** Eehud läks kuninga juurde jahedasse katusekambrisse, kus see omaette istus, ja ütles: „Mul on sulle sõnum Jumalalt.” Seepeale tõusis kuningas oma troonilt*.

21 Siis tõmbas Eehud vasaku käega paremalt puusalt mõõga ja torkas selle kuningale kõhtu.

22 Käepide läks tera järel sisse ja rasv peitis tera, sest ta ei tõmmanud mõõka tema kõhust ära, ning roe valgus välja.

23 Eehud lahkus eeskoja* kaudu, sulges enda järel katusekambri ukсед ja pani need lukku. **24** Kui ta oli lahkunud, tulid kuninga teenrid tagasi ja nägid, et katusekambri ukсед on lukus, ning ütlesid: „Ta on vist jahedasse tagakambrisse asjale läinud.”

25 Nad ootasid mõnda aega ja muutusid juba rahutuks. Kui ta siis katusekambri ukse ikka veel ei avanud, võtsid nad võtme, avasid ise ukсед ja nägid oma isandat surnuna maas lamamas.

26 Sel ajal aga, kui nad viivitasid, Eehud põgenes. Ta mõõdus nikerdatud kujudest*^a ning jõudis turvaliselt Seirasse.

27 Jõudnud sinna, puhus ta Efraimi mägismaal^b sarve,^c ja iisraellased tulid tema juhtimisel mägismaalt alla. **28** Siis ta ütles neile: „Järgnege mulle, sest Jehoova on andnud teie vaenlased moabiidid teie kätte!” Nad järgnesidki talle ja võtsid Jordani koolmekohad enda valdusse, et moabiidid ei saaks põgeneda, ega lubanud kellelgi üle minna. **29** Sel korral löid nad maha umbes 10 000 moabiidid.

3:20 *Võib tõlkida ka „istmelt”. **3:23** *Teine võimalik tähendus: „tuulutusava”. **3:26** *Teine võimalik tähendus: „kivimurust”.

PTK 3

a Koh 3:19

b Koh 7:24

c Koh 6:34
1Sa 13:3

Teine veerg

a 5Mo 28:7

b 3Mo 26:7, 8

c Koh 3:11

d Koh 5:6

e Koh 15:3, 15
1Sa 17:47, 50

f Jos 13:1, 2

PTK 4

g Koh 2:19

h Koh 2:14
Koh 3:8
Koh 10:7

i Koh 4:16

j Koh 2:18
Koh 3:9
L 107:19k Jos 17:16
Koh 1:19

l 5Mo 28:48

m 2Mo 15:20
2Ku 22:14
Lu 2:36
Ap 21:8, 9

n Jos 18:21, 25

o 1Mo 28:17, 19

p Jos 21:32

q Heb 11:32

r 1Ku 18:40
L 83:9

s 5Mo 20:1

ti,^a kõik tugevad ja vaprad mehed, mitte ükski ei pääsenud.^b

30 Nii allutati Moab sel päeval Iisraeli käe alla ja maal oli rahu 80 aastat.^c

31 Pärast Eehudit löi Anati poeg Samgar^d veiseastlaga^e maha 600 vilistit;^f temagi päästis Iisraeli.

4 Pärast Eehudi surma tegid iisraellased jälle Jehoova silmis kurja.^g **2** Seepärast müüs Jehoova nad Kaanani kuningale Jaabinile,^h kes valitses Haasoris. Tema väepealik oli Siisera, kes elas Haroset-Goojimis.ⁱ **3** Siis hüüdsid iisraellased Jehoova poole,^j sest Jaabinil oli 900 raudvikatitega sõjavankrit^k ja ta oli rõhunud iisraellasi rängalt^l 20 aastat.

4 Sel ajal mõists Iisraelis kohut naisprohvet^m Deboora, Lappidoti naine. **5** Tal oli tavaks istuda Deboora palmi all, mis oli Raamaⁿ ja Peeteli^o vahel Efraimi mägismaal. Iisraellased käisid tema juures, et kuulda Jumala kohtuotsuseid. **6** Deboora laskis Naftali Kedest^p kutsuda Abinoami poja Baaraki^q ning küsis temalt: „Kas pole mitte Iisraeli Jumal Jehoova öelnud: „Võta endaga kaasa 10 000 Naftali ja Sebuloni meest ning mine Taabori mäele. **7** Ma toon sinu juurde Kiisoni vadisse^r Jaabini väepealiku Siisera, tema sõjavankrid ja väesalgad ning annan ta sinu kätte?”^s

8 Baarak vastas: „Kui sa tulled koos minuga, siis ma lähen, aga kui sa ei tule, siis ma ei lähe.” **9** Deboora ütles: „Ma tulen koos sinuga. Siiski ei saa sel sõjaretkel au osaks sinule, sest Jehoova annab Siisera ühe naise

kätte.^a Seejärel Deboora tõusis ja läks koos Baarakiga Kedesesse.^b **10** Baarak kutsus Kedesesse kokku Sebuloni ja Naftali^c ning 10000 meest järgnes talle. Ka Deboora läks üles koos temaga.

11 Keenlane Heber oli keenlastest,^d Moosese äia Hoobabi^e järglastest, lahku lõõnud ja püstitanud oma telgi Kedese lähedale Saanannimi suure puu juurde.

12 Siiserale anti teada, et Abinoami poeg Baarak on läinud üles Taabori mäele.^f

13 Kohe kogus Siisera Haroset-Goojimist kokku kõik oma sõjavankrid, 900 raudvikatitega sõjavankrit, ja kõik oma väesalgad, et minna Kiisoni vadasse.^g **14** Nüüd ütles Deboora Baarakile: „Tõuse, sest täna on see päev, kui Jehoova annab Siisera sinu kätte! Eks ole Jehoova ise sinu ees välja läinud?” Siis läks Baarak Taabori mäelt alla ja 10000 meest tema järel. **15** Jehoova ajas Siisera, kõik tema sõjavankrid ja kogu ta sõjaväe Baaraki mõõga ees segadusse.^h Viimaks astus Siisera vankrilt maha ja põgenes jala. **16** Baarak ajas sõjavankreid ja väesalku taga kuni Haroset-Goojimini. Kogu Siisera sõjavägi langes mõõga läbi, mitte ainsatki meest ei jäänud alles.ⁱ

17 Siisera aga jooksis keenlase Heberi^j naise Jaeli^k telgi juurde, sest Haasori kuninga Jaabini^l ja keenlase Heberi vahel oli rahu. **18** Siis tuli Jael välja Siiserale vastu ja ütles talle: „Tule, mu isand, tule sisse! Ära karda.” Siisera läkski telki ja Jael pani talle teki peale.

PTK 4

a Koh 4:21, 22
Koh 5:24, 26

b Jos 20:7, 9
Jos 21:32

c Koh 5:18

d 4Mo 24:21
Koh 1:16
1Sa 15:6

e 4Mo 10:29

f Koh 4:6

g Koh 5:20, 21

h 2Mo 14:24
Jos 10:10

i 3Mo 26:7

j Koh 4:11

k Koh 5:24

l Koh 4:1, 2

Teine veerg

a Koh 5:25

b Koh 4:9
Koh 5:26, 27

c Heb 11:32, 33

d 1Mo 9:25

e 5Mo 7:24

PTK 5

f Koh 4:4

g Koh 4:6
Heb 11:32

h 2Mo 15:1
L 18:mrk

i Koh 4:10

j 2Mo 20:2

k 2Sa 22:50
L 7:17

KOHTUMÕISTJATE 4:10–5:3

19 Siisera ütles talle: „Palun anna mulle natuke vett juua, mul on janu.” Jael avas nahest piimalähkri ja andis talle juua^a ning kattis ta uuesti kinni. **20** Siisera ütles talle: „Seisa telgi ukse juures. Kui keegi tuleb ja küsib sinult: „Kas siin on mõni mees?“, siis ütle, et ei ole.”

21 Heberi naine Jael võttis aga kätte telgivaia ja vasara. Kui mees oli väsimusest sügavasse unne vajunud, läks ta vargsi tema juurde ning lõi vaia Siisera oimudest läbi maasse ja too suri.^b

22 Baarak jõudis Siiserat taga ajades sinna. Jael läks talle vastu ja ütles: „Tule, ma näitan sulle meest, keda sa otsid.” Baarak läks temaga telki ja nägi Siiserat, vai oimudes, surnuna lamamas.

23 Nii andis Jumal iisraellastele sel päeval Kaanani kuninga Jaabini üle võidu.^c **24** Iisraeli käsi oli üha rängemini Kaanani^d kuninga Jaabini peal, kuni iisraellased olid talle lõpu teinud.^e

5 Sel päeval laulis Deboora^f koos Abinoami poja Baarakiga^g selle laulu:^h

2 „Iisraeli lehvivate juuste eest*,
võitlusvalmi rahva eestⁱ
ülitage Jehoovat!

3 Kuulge, kuningad, kuulake,
valitsejad!
Ma laulan Jehoovale.
Ma kiidan lauluga* Iisraeli
Jumalat^j Jehoovat.^k

5:2 *Võib tõlkida ka „levvivate juustega sõdalaste eest”; sõdalaste lehvivad juuksed viitavad sellele, et nad olid andnud töötuse. 5:3 *Võib tõlkida ka „pillimänguga”.

- 4** Jehoova, kui sa väljusid Seirist,^a marssisid minema Edomi väljadelt, siis vappus maa ja nõretas taevas, pilvedest kallas vett.
- 5** Mäed sulasid* Jehoova palge ees,^b Siinaigi^c sulas Iisraeli Jumala^d Jehoova palge ees.
- 6** Anati poja Samgari^e päevil, Jaeli^f päevil, olid teerajad tühjad ja rändajad käisid kõrvalisi radu.
- 7** Iisraeli külades polnud elanikke, neid polnud, kuni tõusin mina, Deboora,^g kuni ma tõusin kui Iisraeli ema.^h
- 8** Nad valisid uued jumalad;ⁱ siis oli väravais sõda.^j Polnud näha ei kilpi ega piiki Iisraeli neljakümne tuhande keskel.
- 9** Mu süda on Iisraeli ülematega,^k võitlusvalmitega rahva seas.^l Ülistage Jehoovat!
- 10** Teie, ruugedel eeslitel ratsutajad, uhketel vaipadel istujad, teedel kõndijad, mõtelge!
- 11** Veejagajate hääli kuuldus veevõtupaikades, seal nad jutustasid Jehoova õiglastest tegudest, tema külameeste õiglastest tegudest Iisraelis.

5:5 *Teine võimalik tähendus: „värise-sid“.

PTK 5

a 5Mo 33:2

b 5Mo 4:11

c 2Mo 19:18
Neh 9:13

d 2Mo 20:2

e Koh 3:31

f Koh 4:17

g Koh 4:4

h Koh 4:5

i 5Mo 32:
16, 17
Koh 2:12

j Koh 4:1–3

k Koh 4:6

l Koh 4:10

Teine veerg

a Koh 4:4

b Koh 5:1

c Koh 4:6

d 4Mo 32:39

e Koh 4:6
Heb 11:32

f Koh 4:14

g 4Mo 32:1

h Jos 22:9

i Jos 19:46, 48

j Jos 19:24, 29

k Koh 4:6, 10

l Koh 4:14

Siis läks Jehoova rahvas alla väravate juurde.

- 12** Ärka, ärka, Deboora!^a Ärka, ärka, laula laulu!^b Tõuse, Baarak!^c Vii oma vangid ära, Abinoami poeg!
- 13** Siis tulid järelejäänud alla ülikute juurde, Jehoova rahvas tuli alla minu juurde, et minna vägevate vastu.
- 14** Kes olid orus, tulid Efraimist, nad järgnevad sulle, Benjamin, käivad su rahva keskel. Maakirist^d laskusid ülemad, Sebulonist nekrutite värbajad*.
- 15** Issaskari pealikud olid koos Debooraga, nagu Issaskar, nõnda ka Baarak.^e Ta saadeti jalgsi orutasandikule.^f Ruubeni salgad kõhklesid oma südames.
- 16** Miks istusid sa sadulapaunade vahele, jäid kuulama, kuidas karjadele vilepilli puhutakse?^g Ruubeni salgad kõhklesid oma südames.
- 17** Gilead jäi teisele poole Jordanit.^h Ja miks jäi Daan laevadesse?ⁱ Aaser istus jõude mererannas ja jäi oma sadamatesse.^j
- 18** Sebuloni rahvas riskis eluga, ka Naftali^k rahvas kõrgendikel.^l

5:14 *Teine võimalik tähendus: „kirjatarvete kandjad“.

- 19** Kuningad tulid, nad võitlesid, Kaanani kuningad võitlesid^a Taanakis Megiddo vete juures.^b Nad ei saanud saagiks hõbedat.^c
- 20** Tähed taplesid taevast, oma liikumisteedelt sõdisid nad Siisera vastu.
- 21** Kiisoni jõgi uhtus nad minema,^d muistne jõgi, Kiisoni jõgi. Mu hing, sa tallasid maha tugevad!
- 22** Hobuste kabjad trampisid maad, tema täkud kappasid raevukalt.^e
- 23** „Needke Meerost,” ütles Jehoova ingel, „needke selle elanikke, sest nad ei tulnud Jehoovale appi, koos vägevatega Jehoovale appi.”
- 24** Ülimalt õnnistatud olgu naiste seast Jael,^f keenlase Heberi^g naine, ta olgu üliväga õnnistatud telgis elavate naiste seast!
- 25** Mees küsis vett, tema ulatas piima, pakkus uhke pidunõuga rammusat piima.^h
- 26** Siis sirutas ta käe telgivaia järele, parema käe töömehe vasara järele. Ta tagus vasaraga Siiserat, purustas ta pea, lõhkus ja läbistas ta oimud.ⁱ
- 27** Too varises ta jalge ette, langes ja jäi lamama, tema jalge ette varises ta kokku ja langes,

- PTK 5
a Koh 4:13
b Koh 1:27
c Koh 4:16
d Koh 4:7, 13
L 83:9
e L 20:7
Op 21:31
f Koh 4:17
g Koh 4:11
h Koh 4:19
i Koh 4:21, 22

Teine veerg

- a Koh 4:15, 16
b L 83:9
c Koh 3:10, 11
Koh 3:30

PTK 6

- d Koh 2:19
e 5Mo 28:15, 48
Koh 2:14
Neh 9:28
f 4Mo 33:55
g 1Sa 13:5, 6
h Koh 3:13
i Koh 8:10

KOHTUMÕISTJATE 5:19–6:4

- kuhu ta varises, sinna ta võidetuna langes.
- 28** Üks naine ootas aknal, Siisera ema vaatas läbi võre:
„Miks viibib tema sõjavankri tulek?
Miks hilineb ta vankrihobuste kabjaplugin?”^a
- 29** Arukaimad tema seltsidaamidest kostsid talle, ka ta ise kordas endamisi:
- 30** „Küllap jagavad nad sõjasaaki, tüdruk, kaksiki, sõjamehele, värvikaid kangaid Siiserale, värvikaid kangaid saagiks, tikitud rätte, värvikaid kangaid, kaks tikitud rätti kaela ümber sõjasaagi võtjaile.”
- 31** Nii hukkugu kõik su vaenlased,^b Jehoova, aga kes sind armastavad, olgu nagu tõusev päike oma hiilguses!”

Ja maal oli rahu 40 aastat.^c

- 6** Aga iisraellased tegid jälle Jehoova silmis kurja^d ning Jehoova andis nad seitsmeks aastaks Midjani kätte.^e **2** Midjani käsi valitses Iisraeli üle.^f Midjani tõttu tegid iisraellased endale peidupaiku* mägedesse, koobastesse ja raskesti ligipääsetavatesse paikadesse.^g **3** Alati, kui Iisrael oli seemet külvanud, ründasid neid Midjan, Amalek^h ja idamaalased.ⁱ **4** Nad lõid iisraellaste vastu laagri üles ja hävitasid nende saagi kuni Gazani ega jätnud neile midagi söögiks, nad ei jätnud neile ka lambaid, pulle

6:2 *Teine võimalik tähendus: „maa-aluseid panipaiku”.

ega eesleid.^a **5** Nad tulid oma karjade ja telkidega, suure hulgana nagu rohutirtsud,^b neid ja nende kaameleid oli lugematul arvul.^c Nad tulid maad rüüstama. **6** Nii langes Iisrael Midjani pärast suurde vaesusse ja iisraellased hüüdsid Jehoovat appi.^d

7 Kui iisraellased Midjani pärast Jehoovat appi hüüdsid,^e **8** saatis Jehoova ühe prohveti neile ütleva: „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Mina tõin teid ära Egiptusest, vabastasin teid orjusekojast.^f **9** Ma päästsin teid egiptlaste ja kõigi teie rõhujate käest, ajasin nad ära teie eest ning andsin teile nende maa.^g **10** Ma ütlesin teile: „Mina olen teie Jumal Jehoova.^h Te ei tohi karta emorlaste jumalaid, selle rahva jumalaid, kelle maal te elate.ⁱ Aga te pole mulle kuuletunud.”^j

11 Hiljem tuli Jehoova ingel^k Ofrasse ja istus suure puu alla, mis kuulus abieserlasele Joaasele.^l Joaase poeg Giideon^m peksis parajasti nisu, ta peksis vilja surutõrres, et seda midjanlaste eest varjata. **12** Siis Jehoova ingel ilmutas end talle ja ütles: „Jehoova on sinuga,ⁿ sa vapper sõjamees!” **13** Giideon vastas: „Vabanda mind, mu isand, aga kui Jehoova on meiega, siis miks on see kõik meid tabanud?^o Kus on kõik tema imelised teod, millest meie isad on meile jutustanud,^p öeldes: „Eks toonud Jehoova meid Egiptusest välja!”^q Aga nüüd on Jehoova meid maha jätnud^r ja Midjani kätte andnud.” **14** Jehoova* pöördus tema poole ja ütles: „Sul on

6:14 *St Jehoova ingel.

PTK 6

a 5Mo 28:15, 33
5Mo 28:31, 48

b Koh 8:10

c Koh 7:12

d 5Mo 4:30

e Koh 2:18
L 107:19

f 2Mo 20:2
3Mo 26:13
Koh 2:1

g Jos 10:42
Neh 9:24

h 5Mo 6:4

i Jos 24:15

j 5Mo 28:15
Koh 2:2
Jer 3:13

k Koh 2:1

l Jos 17:2
Koh 6:24
Koh 8:32

m 1Mo 49:22, 24
Heb 11:32

n Koh 2:18

o Koh 6:2

p 5Mo 4:9
L 44:1

q 2Mo 13:14

r 5Mo 31:17
2Aj 15:2

Teine veerg

a Koh 8:22
Heb 11:32

b 5Mo 20:3, 4
Koh 2:18

c 1Mo 18:3, 5
Koh 13:15

d 1Mo 18:6, 7
1Mo 19:1, 3

e 3Mo 9:24
Koh 13:19, 20
1Ku 18:38
1Aj 21:26
2Aj 7:1

f Koh 13:8, 9
Heb 13:2

g 1Mo 16:7, 13
1Mo 32:24, 30
Koh 13:21, 22
Lu 1:11, 12

h Tn 10:19

piisavalt jõudu, mine ja päästa Iisrael Midjani käest.^a Mina läkitan sind.” **15** Giideon vastas: „Anna andeks, Jehoova, aga kuidas ma Iisraeli päästan? Minu suguvõsa* on kõige tähtsusetum Manasses ja mina olen kõige tühisem oma isa peres.” **16** Jehoova aga ütles talle: „Mina olen sinuga^b ja sa lööd Midjani maha nagu üheainsa mehe.”

17 Giideon sõnas: „Kui ma nüüd olen sinu silmis armu leidnud, siis anna mulle mingi märk selle kohta, et sina oled see, kes minuga räägib.

18 Palun ära lahku siit, kuni ma tulen tagasi koos oma anniga ja panen selle su ette.”^c Ta vastas: „Ma olen siin, kuni sa tagasi tuled.” **19** Giideon läks ning valmistas kitsetalle, samuti tegi ta ühest eefast* jahust hapnemata leibu.^d Ta pani liha korvi ja leeme potti ning viis need tema ette suure puu alla.

20 Jumala ingel ütles: „Võta liha ja hapnemata leivad, pane need sinna suure kivi peale ja vala leem välja.” Nii ta tegigi.

21 Seejärel sirutas Jehoova ingel kepi, mis tal käes oli, ning puudutas sellega liha ja hapnemata leibu. Kivist lahvatas tuli ning põletas ära liha ja hapnemata leivad.^e Jehoova ingel aga kadus ta silmist. **22** Siis mõistis Giideon, et see oli olnud Jehoova ingel.^f

Sedamaid ütles Giideon: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehoova, ma olen näinud Jehoova inglilt palgest palgesse!”^g **23** Kuid Jehoova ütles talle: „Rahu sulle! Ära karda,^h sa ei sure!” **24** See-

6:15 *Sõna-sõnalt „tuhatkond”. 6:19 *22 liitrist. (Vt lisa B14.)

pärast ehitas Giideon sinna Jehoovale altari ja selle nimi on tänini Jehoova-Šalom*.^a See on siiani abieserlaste Ofras.

25 Sel ööl ütles Jehoova talle: „Võta üks oma isa noor, seitsmeaastane pull ja kisu maha oma isale kuuluv Baali altar ning raiu maha selle kõrval olev püha tulp.^b **26** Lao siis mägilinnuse peale kividest altar oma Jumalale Jehoovale. Võta see noor pull ning ohverda põletusohvriks mahariutud püha tulba puude peal.” **27** Giideon võttis kümme meest oma sulastest ja tegi, nagu Jehoova oli talle öelnud. Kuna ta aga kartis väga oma isa peret ja linna mehi, ei teinud ta seda päeval, vaid öösel.

28 Kui linna mehed hommikul vara üles tõusid, nägid nad, et Baali altar on maha lõhutud ja selle kõrval olnud püha tulp maha raiutud ning et uuel altaril on noor pull ohvriks toodud. **29** Nad küsisid üksteiselt: „Kes seda tegi?” Kui nad olid asja uurinud, ütlesid nad: „Seda tegi Jooase poeg Giideon.” **30** Siis nõudsid linna mehed Jooaselt: „Too oma poeg välja! Ta peab surema, sest ta on lõhkunud maha Baali altari ja raiunud maha selle kõrval olnud püha tulba.” **31** Jooas^c aga ütles kõigile, kes tema vastu välja astusid: „Kas te kaitsete Baali? Kas tahate teda päästa? Kes tahes teda kaitseb, surmatakse täna hommikul.” Kui ta on jumal, siis kaitsku ta end ise,^e sest tema altar on maha lõhutud.” **32** Sellest päevast alates hakkas ta Giideoni kutsuma Jerubbaaliks*, öeldes: „Baal

6:24 *Nimi Jehoova-Šalom tähendab „Jehoova on rahu”. **6:32** *Nimi Jerubbaal tähendab „Baal kaitsku end tema vastu”.

PTK 6

a 1Mo 22:14
2Mo 17:15b 2Mo 23:24
5Mo 12:3

c Koh 6:11

d 5Mo 13:5
5Mo 17:2-5e 1Ku 18:26, 27
L 115:5
Jer 10:5

Teine veerg

a 4Mo 25:
17, 18
Koh 6:2b 2Mo 17:16
4Mo 24:20
5Mo 25:19c Koh 6:3
Koh 7:12d Koh 3:9, 10
Koh 11:29
Koh 13:24, 25
Koh 14:6
Koh 15:14
Sak 4:6

e Koh 3:26, 27

f Jos 17:2

g Koh 6:14

PTK 7

h Koh 6:11, 32

kaitsku end ise, sest tema altar on maha lõhutud.”

33 Kõik midjanlased^a ning amalekid^b ja idamaalased ühendasid oma jõud,^c läksid üle jõe Jisreeli orgu ning asusid sinna laagrisse. **34** Siis tuli Giideoni peale Jehoova vaim^d ja Giideon puhus sarve^e ning abieserlased^f kogunesid tema juurde. **35** Ta saatis välja käskjalad üle kogu Manasse ja sealt kogunes rahvas tema juurde. Ta saatis käskjalad ka Aaserisse, Sebuloni ja Naftalisse ning sealtki tuldi tema juurde.

36 Siis ütles Giideon Jumalale: „Kui sul on teosti mõttes päästa Iisrael minu kaudu, nagu sa oled töötanud,^g **37** siis sündigu nii: ma jätan vastpöetud villad viljapeksuplatsile, ja kui kaste langeb ainult villadele, aga kogu maapind nende ümber jääb kuivaks, siis ma tean, et sa päästad Iisraeli minu kaudu, nagu sa oled töötanud.” **38** Nii sündiski: kui ta järgmisel päeval varakult tõusis ja villu väänas, valgus villadest välja suure nõu jagu vett. **39** Kuid Giideon ütles Jumalale: „Ärgu süttigu su viha minu vastu, kui ma sinult veel kord midagi palun. Luba mul teha villadega veel üksainus katse: jäägu ainult villad kuivaks, aga kogu maapinnale tulgu kaste.” **40** Jumal tegigi sel ööl nii: ainult villad jäid kuivaks, kuid kogu maapinnale langes kaste.

7 Siis Jerubbaal, see on Giideon,^h ja kõik ta mehed tõusid varakult üles ning asusid laagrisse Harodi allika juurde. Midjani laager oli neist

põhja pool, Moore künka juures orutasandikul. **2** Jehoova ütles nüüd Giideonile: „Sinuga olevaid mehi on liiga palju, et Midjanit nende kätte anda,^a sest Iisrael võib hakata minu ees hooplega: „Mu oma käsi päästis mind!”^b **3** Palun ütle nüüd neile: „Kes kardab ja väriseb, see pöördugu tagasi koju!”^c Niisiis pani Giideon nad proovile. Siis pöördus meeste seast tagasi koju 22000, aga 10000 jäi sinna.

4 Kuid Jehoova ütles Giideonile: „Rahvast on ikka veel liiga palju. Las nad lähevad alla vee juurde, et ma saaksin nad seal proovile panna. Kelle kohta ma ütlen: „Tema läheb koos sinuga”, see mingi koos sinuga, aga kelle kohta ma ütlen: „Tema ei lähe koos sinuga”, see ärgu mingi koos sinuga.” **5** Ja ta viis mehed alla vee juurde.

Siis ütles Jehoova Giideonile: „Eralda need, kes võtavad peoga vett ja lürbivad seda nagu koer, nendest, kes jooavad põlvili.” **6** Neid, kes jõid peost, oli 300 meest. Kõik ülejäänud aga laskusid põlvili jooma.

7 Nüüd ütles Jehoova Giideonile: „Ma päästan teid nende 300 mehega, kes peost jõid, ja ma annan Midjani sinu kätte.”^d Kõik teised mingi tagasi koju.” **8** Pärast seda, kui need mehed olid võtnud teistelt endale teemoona ja sarved, saatis Giideon kõik teised Iisraeli mehed tagasi koju; ta jättis enda juurde vaid need 300 meest. Midjani laager oli temast allpool orutasandikul.^e

PTK 7

a 1Sa 14:6
2Aj 14:11

b 1Sa 17:47

c 5Mo 20:8

d Koh 7:2

e Koh 6:33

Teine veerg

a Koh 3:9, 10
Koh 4:14

b Koh 6:33

c Koh 6:3, 5

d Koh 6:16

e Koh 6:14

f Koh 7:7

g Koh 7:11

h Koh 7:8

9 Sel ööl ütles Jehoova talles: „Ründa laagrit, sest ma olen andnud selle sinu kätte.”^a **10** Aga kui sa kardad rünnata, siis mine koos oma teenri Puuraga alla laagrisse. **11** Kuula, mida nad räägivad, ja pärast seda oled sa piisavalt julge, et laagrit rünnata.” Siis läkski ta koos oma teenri Puuraga alla sõjaväelaagri serva.

12 Midjanlased, amalekid ja kõik idamaalased^b olid katnud orutasandiku nagu rohutirtsu-parv. Neil oli loendamatu hulgal kaameleid,^c nii palju nagu liiva mere ääres. **13** Kui Giideon sinna jõudis, jutustas üks mees teisele oma unenägu: „Ma nägin sellist und. Ümmargune odraleb veeres Midjani laagrisse. See jõudis ühe telgi juurde ja tabas seda nii kõvasti, et telk kukkus kokku.”^d See lõi telgi pikali ja telk oligi maas.” **14** Too vastas talle: „See saab olla vaid iisraellase, Jooase poja Giideoni mõök.”^e Jumal on andnud Midjani ja kogu laagri tema kätte.”^f

15 Niipea kui Giideon oli kuulnud jutustust unenäost ja selle seletust,^g kummardas ta Jumala ees. Pärast seda naasis ta Iisraeli laagrisse ja ütles: „Tõuske, sest Jehoova on andnud Midjani laagri teie kätte!” **16** Seejärel jaotas ta need 300 meest kolme salka ning andis kõigile sarved^h ja kannud tõrvikutega. **17** Ta ütles neile: „Jälgige mind ja tehke täpselt samamoodi! Kui ma olen jõudnud laagri serva, siis tehke täpselt nii, nagu mina teen. **18** Kui ma puhun sarve, mina ja kõik need, kes on koos minuga, siis puhuge teiegi sarvi üm-

ber kogu laagri ja hüüdke: „Jehoova ja Giideoni eest!”

19 Giideon jõudis oma 100 mehega laagri serva keskõise vahikorra* alguses, just siis, kui vahimehed olid vahetunud. Nad puhusid sarvi^a ja löid puruks kannud, mis neil käes olid.^b **20** Niisiis puhusid kõik kolm salka sarvi ja löid kannud puruks. Nad hoidsid tõrvikut vasakus käes, puhusid paremas käes olevat sarve ning hüüdsid: „Jehoova ja Giideoni mõök!”

21 Kogu selle aja seisid nad, iga mees omal kohal, ümber laagri. Terve sõjavägi aga jooksis laiali ja karjus põgenedes.^c **22** Need 300 meest puhusid kogu aja sarvi ning Jehoova pööras laagris igaühe mööga teise vastu.^d Sõjavägi põgenes kuni Beet-Sittani ja edasi Sere-ra suunas ja kuni Abel-Mehola^e äärealani Tabbati juures.

23 Siis kutsuti Israeli mehed kokku Naftalist, Aaserist ja kogu Manassest^f ning nad ajasid Midjanit taga. **24** Giideon saatis käskjalad kõikjale Efraimi mägismaale sõnumiga „Minge alla Midjanit ründama! Lõigake ära ligipääs Jordani vetele kuni Beet-Baarani välja!”. Köik Efraimi mehed tulidki kokku ning lõikasid ära ligipääsu Jordani vetele kuni Beet-Baarani. **25** Samuti võtsid nad vangi kaks Midjani peameest, Oorebi ja Seebi. Nad tapsid Oorebi Oorebi kaljul^g ja Seebi tapsid nad Seebi surutõrre juures. Nad ajasid Midjanit taga^h ning tõid Oorebi ja Seebi pea Giideonile Jordani piirkonda.

7:19 *Keskõine vahikord kestis kella kümnest õhtul kella kaheni öösel.

PTK 7

a Koh 7:8

b Koh 7:16

c 2Mo 14:25
2Ku 7:6, 7

d 2Aj 20:23

e 1Ku 19:16

f Koh 6:35

g L 83:11
Jes 10:26

h Koh 8:4

Teine veerg

PTK 8

a Koh 7:2

b Koh 12:1
2Aj 25:10

c Koh 7:24

d Koh 6:11, 34

e Koh 7:24, 25

f Koh 8:16

g Koh 8:17

h Koh 7:12

8 Siis ütlesid Efraimi mehed Giideonile: „Kuidas sa võisid meid niimoodi kohelda? Miks sa meid ei kutsunud, kui sa Midjani vastu võitlema läksid?”^a Ja nad pahandasid tema-
2 Giideon aga ütles neile: „Mida olen mina teiega võrreldes teinud? Kas Efraimi järelnoppimine^c pole parem kui Abieseri viinamarjakoristus?”^d **3** Jumal andis Midjani peamehed Oorebi ja Seebi ju teie kätte.^e Mida olen mina teiega võrreldes teinud?” Kui ta niimoodi rääkis, rahunesid nad maha.

4 Siis jõudis Giideon Jordani äärde ning läks sellest üle. Tema ja ta 300 meest olid väsinud, kuid nad jätkasid tagajajamist. **5** Ta palus Sukkoti mehi: „Andke palun mu mees-tele leiba, sest nad on väsinud. Ma jälitan Midjani kuningaid Sebahit ja Salmunat.”

6 Aga Sukkoti peamehed küsisid: „Kas Sebah ja Salmuna on sul juba käes, et peaksime su sõjaväele leiba andma?” **7** Giideon vastas: „Kui Jehoova annab Sebahit ja Salmuna minu kätte, nahutan ma teid ogaliste vitste ja ohakatega!”^f **8** Edasi läks ta üles Penueli ja palus selle meestelt sedasama, kuid need vastasid talle samamoodi nagu Sukkoti mehed. **9** Seepärast ütles ta Penueli meestele: „Kui ma võitjana tagasi tulen, lõhun ma selle torni maha!”^g

10 Sebah ja Salmuna olid Karkoris koos oma sõjavägedega, umbes 15000 mehega. Ainult nemed olid järele jäänud kogu idamaalaste^h sõjaväest, sest 120000 mõõgakandjat oli langenud. **11** Giideon

läks üles mööda telgielanike teed, mis jäi Nobahist ja Jogbehast^a ida poole, ning ründas kaitsetut laagrit. **12** Sebah ja Salmuna aga põgenesid ja Giideon ajas neid taga. Ta võttis need kaks Midjani kuningat, Sebah'i ja Salmuna, kinni ning kogu nende laagris puhkes paanika.

13 Jooase poeg Giideon tuli sõjast tagasi mööda kuruteed, mis tõuseb Heresesse. **14** Teel võttis ta kinni ühe noore Sukkoti mehe ja küsitles teda. See kirjutas talle üles Sukkoti peameeste ja vanemate nimed, 77 meest.

15 Edasi läks Giideon Sukkoti meeste juurde ja ütles: „Siin on Sebah ja Salmuna, kelle pärast te mind pilkasite, kui ütlesite: „Kas Sebah ja Salmuna on sul juba käes, et peaksime su kuratunud meestele leiba andma?“”^b

16 Siis andis ta linna vanematele, Sukkoti meestele, ogaliste vitste ja ohakatega õppetunni.^c **17** Samuti lõhkus ta maha Penueli torni^d ning tappis linna mehed.

18 Giideon küsis Sebahilt ja Salmunalt: „Missugused need mehed olid, kelle te Taaboril tapsite?” Nad vastasid: „Nad olid samasugused nagu sina, igaüks nägi välja nagu kuningapoeg.” **19** Seepeale ta ütles: „Need olid mu vennad, mu ema pojad. Nii tõesti, kui Jehoova elab, kui te oleksite nad ellu jätanud, ei peaks ma teid tapma.” **20** Siis ütles ta oma esmasündinule Jeterile: „Tapa nad ära!” Aga noormees ei tõmmanud mööka, sest ta kartis, kuna ta oli alles noor. **21** Sebah ja Salmuna ütlesid: „Tapa meid ise, sest meest tuntakse tema

PTK 8

a 4Mo 32:
34, 35

b Koh 8:5, 6

c Koh 8:7

d Koh 8:8, 9

Teine veerg

a L 83:11

b Koh 6:14

c 2Mo 15:18
1Sa 10:19
Jes 33:22
Jes 43:15d 1Mo 16:11
1Mo 25:13
1Mo 28:9
1Mo 37:28

e Koh 8:21

f 2Mo 28:6
Koh 17:5

g Koh 6:11

h Koh 2:17

i L 106:36

j Koh 6:1

k Koh 3:11
Koh 5:31l Koh 6:32
1Sa 12:11

rammu järgi.” Giideon tappiski Sebah'i ja Salmuna^a ning võttis ära poolkuukujulised ehted nende kaamelite kaelast.

22 Hiljem ütlesid Iisraeli mehed Giideonile: „Valitse meie üle, sina ja su poeg ja su pojapoeg, sest sina päästsid meid Midjani käest.”^b **23** Giideon aga vastas: „Ei mina ega mu poeg hakka teie üle valitsema. Teie valitseja on Jehoova.”^c

24 Giideon jätkas: „Aga mul on teile üks palve: andke igaüks mulle oma sõjasaagist ninarõngas.” (Vallutatutel olid olnud kullast ninarõngad, sest nad olid ismaeliidid.)^d **25** Nad vastasid: „Me anname hea meelega.” Seejärel laotasid nad laiali ühe rüü ja iga mees viskas sinna oma sõjasaagist ühe ninarõnga. **26** Kullast ninarõngad, mida ta oli palunud, kaalusid kokku 1700 seeklit*, arvestamata poolkuukujulisi ehteid, ripatseid ning Midjani kuningate purpurpunaseid villaseid rüüsid ja kaamelitel kaelas olnud keesid.^e

27 Giideon tegi neist õlarüü^f ja pani selle välja oma linna Of-rasse.^g Kogu Iisrael hakkas seal hoora kombel seda kummardamas käima^h ning see sai Giideonile ja tema perele püüniseks.ⁱ

28 Nii alistati Midjan^j iisraellaste ees ja enam ta pead ei tõstnud. Giideoni päevil oli maal rahu 40 aastat.^k

29 Jooase poeg Jerubbaal^l läks tagasi koju ning jäi sinna.

30 Giideonil oli 70 poega, sest tal oli palju naisi. **31** Tema liig-naine, kes elas Sekemis, sünnitas talle samuti poja ning Gi-

8:26 *19,4 kg. (Vt lisa B14.)

deon pani pojale nimeks Abimelek.^a **32** Jooase poeg Giideon suri heas vanuses ja maeti oma isa Jooase hauakoopasse abieserlaste Ofrasse.^b

33 Pärast Giideoni surma hakkasid iisraellased jälle hoo-
ra kombel Baalide järel käima^c
ning võtsid endale jumalaks
Baal-Beriti.^d **34** Iisraellased ei
pidanud meeles oma Jumalat
Jehoovat,^e kes oli päästnud
nad kõigi ümberkaudsete vaen-
laste käest.^f **35** Nad ei osuta-
nud truud armastust Jerubbaa-
li ehk Giideoni perele vastuta-
suks kõige hea eest, mis ta oli
Iisraelile teinud.^g

9 Mingi aja pärast läks Jerub-
baali poeg Abimelek^h Seke-
misse oma ema vendade juurde
ning ütles neile ja kõigile oma
emapoolse vanaisa sugulastele:
2 „Küsi palun kõigilt Sekemi
juhtidelt*: „Kumb on teile pa-
rem, kas see, et teie üle valit-
seksid kõik 70 Jerubbaali poe-
gaⁱ või et valitseks ainult üks
mees?“ Ja pidagu nad meeles,
et mina olen nendega üks luu ja
liha!“

3 Tema ema vennad rääki-
sidki seda tema nimel kõigi-
le Sekemi juhtidele, nii et non-
de süda kaldus Abimeleki poole
ja nad ütlesid: „Ta on meie
vend.“ **4** Siis andsid nad tal-
le Baal-Beriti^j kojast 70 seeklit*
hõbedat ning Abimelek palkas
sellega jõude olevaid nurjatuid
mehi, kes temaga kaasa tulek-
sid. **5** Seejärel läks ta Ofrasse^k
oma isa majja ja tappis oma
vennad,^l 70 Jerubbaali poega,
ühe ja sama kivi peal. Ainsana
jäi ellu Jerubbaali noorim poeg

9:2 *Teine võimalik tähendus: „maaoma-
nikelt“. 9:4 *800 g. (Vt lisa B14.)

PTK 8

a Koh 9:1, 2
2Sa 11:21

b Koh 6:11, 24

c Koh 2:17, 19
Koh 10:6

d Koh 9:4

e Koh 3:7

f L 106:43

g Koh 9:16–18

PTK 9

h Koh 8:30, 31

i Koh 8:30

j Koh 8:33
Koh 9:46

k Koh 6:11
Koh 8:27

l 2Ku 11:1
2Aj 21:4

Teine veerg

a 5Mo 17:14
1Sa 8:7

b 5Mo 11:29
Jos 8:33
Joh 4:20

c Koh 8:22

d Koh 9:6

e Koh 9:6

KOHTUMÕISTJATE 8:32–9:16

Jootam, kes oli end ära peit-
nud.

6 Siis kogunesid kõik Seke-
mi juhid ja Beet-Millo elanikud
suure puu juurde, Sekemis ole-
va samba juurde, ja tõstsid Abi-
meleki kuningaks.^a

7 Kui Jootamile sellest tea-
da anti, läks ta otsekohe Geri-
simi^b mäeharjale ja hüüdis val-
ju häälega: „Kuulake mind, Se-
kemi juhid, siis kuulab Jumal
teid!“

8 Kord läksid puud enda-
le kuningat võidma. Nad ütlesid
õlipuule: „Ole meile kunin-
gaks!“^c **9** Aga õlipuu vastas
neile: „Kas peaksin loobuma
oma õlist, millega austatakse
Jumalat ja inimesi, ning
hakkama õõtsuma kõrgemal
kui teised puud?“ **10** Siis ütlesid
puud viigipuule: „Ole sina
meile kuningaks!“ **11** Aga vii-
gipuu vastas: „Kas peaksin
loobuma oma magusast vil-
jast ning hakkama õõtsuma
kõrgemal kui teised puud?“
12 Seejärel ütlesid puud vii-
napuule: „Ole sina meile kun-
ingaks!“ **13** Viinapuugi vas-
tas neile: „Kas peaksin loobu-
ma oma värskest veinist, mis
rõomustab Jumalat ja inimesi,
ning hakkama õõtsuma kõrge-
mal kui teised puud?“ **14** Vii-
maks ütlesid kõik puud oga-
põõsale: „Ole sina meile kunin-
gaks!“^d **15** Ogapõõsas vastas
puudele: „Kui te tõesti mind en-
dale kuningaks võiate, siis tul-
ge ja otsige pelgupaika mu var-
ju all. Aga kui mitte, siis puh-
keb minust tuli ja neelab Liiba-
noni seedrid.“

16 Kas te olete toimunud sii-
ralt ja ausalt, tõstes Abimeleki
kuningaks,^e ja kas olete teinud

head Jerubbaalile ja tema perele ning kohelnud teda vääriliselt? **17** Kui mu isa võitles teie eest,^a seadis ta oma elu ohtu, et vabastada teid Midjani käest.^b **18** Teie aga olete tõsunud täna mu isa pere vastu ja tapnud tema 70 poega ühesama kivi peal.^c Te olete tõstnud Abimeleki, tema orjatari poja,^d kuningaks Sekemi juhtidele, sest ta on teie vend. **19** Tõesti, kui te olete talitanud sel päeval Jerubbaali ja tema perega siiralt ja ausalt, siis rõõmustage Abimeleki üle ja temagi rõõmustagu teie üle. **20** Aga kui mitte, siis puhkegu tuli Abimelekist ja neelaku Sekemi juhid ja Beet-Millo,^e samuti puhkegu tuli Sekemi juhtidest ja Beet-Millost ning neelaku Abimeleki!"^f

21 Siis põgenes Jootam^g Beeri ning jäi oma venna Abimeleki pärast sinna elama.

22 Abimelek valitses Iisraeli üle kolm aastat*. **23** Siis lasi Jumal Abimeleki ja Sekemi juhtide vahel vaenul tärgeta ning Sekemi juhid reetsid Abimeleki. **24** See sündis selleks, et vägivald Jerubbaali 70 poja vastu saaks tasutud ja et vastutus nende vere eest pandaks nende venna Abimeleki peale, kes nad tappis,^h ja Sekemi juhtide peale, kes aitasid tema vendi tappa. **25** Sekemi juhid seadsid mehed mäeharjadele varitsema ja need rõõvisid igat teekäijat, kes sealt mööda läks. Peagi anti sellest Abimelekile teada.

26 Siis tuli Sekemisse' Ebedi poeg Gaal koos oma vendadega ning ta võitis Seke-

9:22 *Võib tõlkida ka „pidas end kolm aastat Iisraeli valitsejaks”.

PTK 9

a Koh 7:9

b Koh 8:28

c Koh 9:5

d Koh 8:30, 31

e Koh 9:6, 49

f Koh 9:39, 53

g Koh 9:5

h 1Mo 9:6
Koh 9:5i Jos 21:20, 21
Jos 24:1

Teine veerg

a Koh 8:33

b Koh 6:32

mi juhtide usalduse. **27** Need läksid ja korjasid oma viinamägedelt viinamarju, sötkusid neid ning pidasid pidu. Seejärel läksid nad oma jumala kotta,^a söid ja jõid ning neidsid Abimelekit. **28** Siis ütles Ebedi poeg Gaal: „Kes on Abimelek? Kas ta pole mitte Jerubbaali^b poeg? Ja kes on Sekemi esindaja Sebul? Miks peaksime teenima neid? Teenige Sekemi isa Hamori mehi! Mispärast peaksime teenima Abimelekit? **29** Kui see rahvas oleks minu käe all, siis ma kõrvaldaksin Abimeleki.” Ja ta pilkas Abimelekit: „Eks suurenda oma sõjaväge ja tule välja!”

30 Aga linnavalitseja Sebul kuulis Ebedi poja Gaali sõnu ja tema viha süttis. **31** Ta saatis salaja käskjalad Abimelekile ütlemä: „Ebedi poeg Gaal ja tema vennad on Sekemis ja nad ässitavad linna sinu vastu. **32** Tule nüüd õõ varjus oma meestega ja varitse väljal. **33** Niipea kui hommikul päike tõuseb, ründa linna. Kui Gaal tuleb koos oma meestega välja sinu vastu, siis tee kõik mis võimalik, et teda võita.”

34 Abimelek ja kõik ta mehed tõusidki öösel üles ja varitsesid Sekemit nelja salgaga. **35** Kui Ebedi poeg Gaal läks välja linnavärava juurde, tõusid Abimelek ja tema mehed oma varitsuspaigast. **36** Kui Gaal mehi märkas, ütles ta Sebulile: „Vaata, mägedelt tuleb rahvas alla!” Kuid Sebul ütles talle: „Sa näed mägede varjusid ja sulle lihtsalt tundub, et need on inimesed.”

37 Mõne aja pärast ütles Gaal: „Vaata, rahvas tuleb sealt keskelt alla ja üks salk tuleb

mööda Meonenimi suure puu teed." **38** Sebul ütles talle: „Kus on nüüd su kiitlemine „Kes on Abimelek, et peaksime teda teenima?“^a Kas see pole sama rahvas, keda sa põlastasid? Mine nüüd välja ja võitle nende vastu!”

39 Niisiis läks Gaal Sekemi juhtide ees välja ning võitles Abimeleki vastu. **40** Aga Abimelek hakkas teda taga ajama ja Gaal põgenes tema eest. Tapetuid langes suurel hulgal kuni linnavärvani.

41 Abimelek jäi Aruumasse, aga Gaali ja tema vennad ajas Sebul^b Sekemist minema. **42** Järgmisel päeval läks rahvas linnast välja ja sellest teatati Abimelekile. **43** See jaotas oma mehed kolme salka ning jäi väljale varitsema. Nähes rahvast linnast välja tulemas, ründas ta neid ja lõi nad maha. **44** Abimelek tungis oma salgaga edasi kuni linnavärvani, samal ajal kui kaks salka ründasid kõiki väljalolijaid ja löid need maha. **45** Abimelek võitles linna vastu kogu päeva ja vallutas selle. Ta tappis sealse rahva, tegi linna maatasa^c ja külvas selle soolaga üle.

46 Kui kõik Sekemi torni ülemad sellest kuulsid, läksid nad otsekohe Eel-Beriti^d templi võlvruumi. **47** Kui Abimelekile teatati, et kõik Sekemi torni ülemad on kokku tulnud, **48** läks Abimelek koos kõigi oma meestega üles Salmoni mäele. Abimelek võttis kirve kätte, raius ühe puuoksa, tõstis selle õlale ja ütles oma meestele: „Tehke kiiresti sedasama, mida mina tegin!” **49** Iga mees raiuski oksa ja järgnes Abime-

PTK 9

a Koh 9:28, 29

b Koh 9:30

c 1Ku 12:25

d Koh 8:33
Koh 9:4, 27

Teine veerg

a 2Sa 11:21

b 1Mo 9:6
Koh 9:5, 24

c Koh 6:32

d Koh 9:7, 20

PTK 10

e Koh 2:16

lekile. Nad panid oksad võlvruumi ümber ning süütasid põlema, nii et hukkusid kõik Sekemi tornis olnud inimesed, tuhatkond meest ja naist.

50 Seejärel läks Abimelek Teebesesse, lõi Teebese alla laagri üles ja vallutas linna. **51** Linna keskel oli aga tugev torn ning sinna põgenesid kõik mehed, naised ja linna juhid. Nad sulgesid end sinna ja ronisid torni katusele. **52** Abimelek läks torni juurde, et seda rünnata. Ta läks torni sissekäigu juurde, et see põlema süüdata. **53** Siis aga kukutas üks naine veskikivi Abimelekile pähe ja see purustas mehe kolju.^a **54** Abimelek kutsus kiiresti oma relvakandja ja ütles talle: „Tõmba mõök ja tapa mind, et minu kohta ei öeldaks: „Naine tappis ta.”” Tema teener torkaski ta läbi ja ta suri.

55 Kui Iisraeli mehed nägid, et Abimelek on surnud, läksid kõik tagasi koju. **56** Nii tasus Jumal Abimelekile tema kurjade tegude eest, mis ta oli teinud oma isale, kui tappis oma 70 venda.^b **57** Jumal lasi ka kogu Sekemi meeste kurjusel tulla tagasi nende endi pea peale, nii et neid tabas Jerubbaali^c poja Jootami needus.^d

10 Pärast Abimelekit tõusis Iisraeli päästma issaskarlane Toola, Dodo poja Puua poeg.^e Ta elas Saamiris Efraimi mägismaal **2** ja mõistis Iisraelis kohut 23 aastat. Siis ta suri ja maeti Saamirisse.

3 Pärast teda tõusis gileadlane Jair, kes mõistis Iisraelis kohut 22 aastat. **4** Tal oli 30 poega, kes ratsutasid 30 eesli

seljas. Neil oli 30 linna, mida kutsutakse tänini Havvot-Jairiks*^a ja mis asuvad Gileadi maal. **5** Siis Jair suri ja maeti Kamonisse.

6 Iisraellased tegid jälle Jehoova silmis kurja^b ning teenisid Baale^c ja Astarte kujusid ning Arami*, Siidoni, Moabi,^d Ammoni^e ja vilistite jumalaid.^f Nad hülgasid Jehoova ega teeninud teda. **7** Seepeale süttis Jehoova viha Iisraeli vastu, nii et ta müüs rahva vilistitele ja ammonlastele.^g **8** Need vaevasid ja rõhusid sel aastal iisraellasi rängalt. Nad rõhusid 18 aastat kõiki iisraellasi, kes olid teisel pool Jordani Gileadis, mis oli varem kuulunud emorlastele. **9** Ammonlased läksid ka üle Jordani, et võidelda Juuda, Benjamini ja Efraimi suguharu vastu, ning Iisrael oli suures hädas. **10** Siis hüüdsid iisraellased Jehoova poole:^h „Me oleme sinu vastu pattu teinud! Me oleme hüljanud oma Juma-la ja teeninud Baale.“ⁱ

11 Aga Jehoova ütles iisraellastele: „Kas ma ei päästnud teid Egiptusest^j ning emorlaste,^k ammonlaste, vilistite,^l **12** siidonlaste, amalekkide ja midjanlaste käest, kui nad teid rõhusid? Kui te hüüdsite minu poole, päästsin ma teid nende käest. **13** Kuid te hülgasite mu ja teenisite teisi jumalaid.^m Seepärast ei päästa ma teid enam.ⁿ **14** Minge ja hüüdke appi neid jumalaid, kelle te olete endale valinud.^o Päästku nemad teid hädaajal!“^p **15** Aga iisraellased ütlesid Jehoovale: „Me oleme pattu teinud! Ta-

10:4 *Nimi Havvot-Jair tähendab „Jairi telkkülal“. **10:6** *Võib tõlkida ka „Süüria“.

PTK 10

a 5Mo 3:14

b Koh 2:19
Koh 4:1
Koh 6:1
Neh 9:28c Koh 3:7
L 106:36–38

d 4Mo 25:1, 2

e 1Ku 11:5
2Ku 23:13f Koh 16:23
1Sa 5:4
2Ku 1:2g 5Mo 28:
15, 48
5Mo 31:17
Koh 2:14
Koh 4:2

h 5Mo 4:30

i Koh 2:13
Koh 3:7
1Sa 12:9, 10

j 2Mo 14:30

k 4Mo 21:
23–25

l Koh 3:31

m Koh 2:12

n 2Aj 15:2
Mi 3:4

o 1Ku 18:27

p Jer 2:28

Teine veerg

a 5Mo 7:26

b 2Aj 7:14
2Aj 33:13, 15
L 106:44
Jes 63:9c 1Mo 19:
36, 38
Koh 3:13

d Koh 11:1

PTK 11

e Koh 12:7
1Sa 12:11
Heb 11:32

f Koh 10:17

g Koh 11:2

lita meiega, nagu heaks arvad. Ainult palun päästa meid nüüd!“ **16** Ja nad kõrvaldasid enda keskelt võõrad jumalad ning hakkasid teenima Jehoovat,^a nii et ta ei suutnud enam näha Iisraeli kannatusi*.^b

17 Mõne aja pärast kutsuti ammonlased^c kokku ja nad löid laagri üles Gileadi. Siis kogunesid ka iisraellased ja löid laagri üles Mispasse. **18** Gileadi rahvas ja peamehed rääkisid omavahel: „Kes juhiks võitlust ammonlaste vastu?^d Saagu temast kõigi gileadlaste pealik!“

11 Gileadlane Jefta^e oli vap- per sõjamees. Ta oli prostituudi poeg ja tema isa oli Gilead. **2** Aga ka Gileadi naine sünnitas oma mehele poegi. Kui selle naise pojad suureks said, ajasid nad Jefta ära ja ütlesid talle: „Sina ei saa pärandit meie isa peres, sest sa oled teise naise poeg.“ **3** Siis Jefta põgenes oma vendade eest ja asus elama Toobimaale. Jefta juurde kogunes jõude olevaid mehi ning need tegid koos temaga rõövretki.

4 Mõne aja pärast alustasid ammonlased Iisraeli vastu sõda.^f **5** Kui siis ammonlased Iisraeli vastu tulid, läksid Gileadi vanemad sedamaid Jeftat Toobimaalt tagasi tooma. **6** Nad ütlesid Jeftale: „Tule ja hakka meie väepealikuks, et saaksime ammonlaste vastu võidelda.“ **7** Aga Jefta ütles Gileadi vanematele: „Kas te mitte ei vihanud mind nii väga, et ajasite mu isamajast ära?^g Miks tulete minu juurde nüüd, kui teil on häda käes?“ **8** Gileadi vanemad vastasid Jeftale: „Me tuli-

10:16 *Võib tõlkida ka „ta hing muutus läbematuks Iisraeli kannatuste pärast“.

me sinu juurde selleks, et sa tuleksid koos meiega ja võitleksid ammonlaste vastu ning saaksid kõigi gileadlaste peameheks.^a

9 Jefta ütles Gileadi vanematele: „Kui te viite mind tagasi, et võitleksin ammonlaste vastu, ja Jehoova annab nad minu kätte, siis saab minust tõesti teie peamees.” **10** Gileadi vanemad kostsid Jeftale: „Jehoova olgu tunnistajaks meie vahel, kui me ei tee sinu sõna kohaselt!” **11** Jefta läkski Gileadi vanematega kaasa ning rahvas pani ta endale peameheks ja väepealikuks. Mispas^b kordas Jefta oma sõnu ka Jehoovale.

12 Siis saatis Jefta käskjalad ammonlaste^c kuningale ütlemata: „Mis on sul minu vastu, et oled tulnud mu maad ründama?” **13** Ammonlaste kuninga vastas Jefta käskjaladele: „Ma tulin sellepärast, et Iisrael võttis Egiptusest tulles ära minu maa^d Arnonist^e kuni Jabboki ja Jordanini.^f Anna see nüüd heaga tagasi!” **14** Aga Jefta saatis käskjalad ammonlaste kuninga juurde tagasi **15** järgmise sõnumiga:

„Nii ütleb Jefta: „Iisrael pole võtnud moabiitide^g ega ammonlaste maad.^h **16** Kui Iisrael Egiptusest välja tuli, läks ta läbi kõrbe kuni Punase mereniⁱ ja jõudis Kaadesesse.^j **17** Siis saatis Iisrael käskjalad Edomi^k kuningale ütlemata: „Luba meil palun oma maast läbi minna”, kuid Edomi kuningas ei võtnud seda kuulda. Iisrael saatis käskjalad ka Moabi^l kuninga juurde, aga temagi ei nõustunud. Nii jäi Iisrael Kaadesesse.^m **18** Läbi kõrbe rännates läksid iisraellased ümber Edomimaaⁿ ja Moabimaa. Nad möödusid Moabimaast ida

PTK 11

a Koh 10:18

b Koh 10:17
Koh 11:34c 1Mo 19:
36, 38d 4Mo 21:
23, 24

e 4Mo 21:26

f 5Mo 3:16, 17

g 1Mo 19:
36, 37
5Mo 2:9

h 5Mo 2:19, 37

i 4Mo 14:25

j 4Mo 20:1

k 1Mo 36:1
4Mo 20:14
5Mo 2:4l 1Mo 19:
36, 37

m 4Mo 20:22

n 4Mo 21:4

Teine veerg

a 4Mo 21:11

b 4Mo 21:13

c 4Mo 21:
21-26
5Mo 2:26, 27

d 5Mo 2:32, 33

e Jos 13:15, 21

f 5Mo 2:36

g Neh 9:22

h 1Ku 11:7

i 2Mo 23:28
2Mo 34:11
4Mo 33:53
5Mo 9:5
5Mo 18:12j 4Mo 22:2, 3
Jos 24:9

k 4Mo 21:25

l 4Mo 21:26

m Jes 33:22

poolt^a ning jäid laagrisse Arnoni piirkonda. Nad ei ületanud Moabi piiri,^b milleks oli Arnon.

19 Seejärel saatis Iisrael käskjalad emorlaste kuninga Siihoni, Hesboni kuninga juurde. Iisrael ütles talle: „Palun luba meil minna läbi sinu maa oma sihtkohta.”^c **20** Aga Siihon ei usaldanud Iisraeli ega lasknud tal oma maast läbi minna. Ta kutsus kokku kogu oma rahva ning nad asusid laagrisse Jahasesse ja sõdisid Iisraeli vastu.^d **21** Siis andis Iisraeli Jumal Jehoova Siihoni ja kogu tema rahva Iisraeli kätte, nii et Iisrael alistas nad ja võttis oma valdusse kogu emorlaste maa.^e **22** Nii võtsid iisraellased oma valdusse kogu emorlaste maa Arnonist kuni Jabbokini ja kõrbest kuni Jordanini.^f

23 Iisraeli Jumal Jehoova oli see, kes ajas emorlased oma rahva Iisraeli eest ära,^g ja nüüd tahad sina Iisraeli ära ajada! **24** Kas ei kuulu sulle kõik see, mis su jumal Kemos^h sulle annab? Nii ajame ka meie ära igaühe, kelle meie Jumal Jehoova meie eest ära ajab.ⁱ **25** Kas sina oled parem kui Sippori poeg Baalak,^j Moabi kuningas? Kas tema võitles kunagi iisraellastega või sõdis nendega? **26** Juba 300 aastat on Iisrael elanud Hesbonis ja selle tütarlinnades,^k Aroeris ja selle tütarlinnades ning kõigis Arnoni kallastel olevates linnades. Miks sa siis pole neid selle aja jooksul tagasi võtnud?^l **27** Mina ei ole sinu vastu pattu teinud, sina aga teed mind rünnates ülekohut. Mõistku kohtumõistja Jehoova^m täna õigust iisraellaste ja ammonlaste vahel!”

28 Aga ammonlaste kunin-
gas ei võtnud Jefta sõnumit
kuulda.

29 Siis tuli Jefta peale Je-
hoova vaim^a ja ta läks läbi Gi-
leadi ja Manasse Gileadi Mis-
pessse^b ja sealt edasi ammonlas-
te juurde.

30 Seejärel andis Jefta Je-
hoovale töötuse:^c „Kui sa an-
nad ammonlased minu kätte,
31 siis kes tahes mu majast
mulle vastu tuleb, kui ma am-
monlaste juurest rahuga taga-
si pöördun, kuulugu Jehoovale,^d
ja ma annan ta otsekuu põ-
letusohvriks.”^e

32 Jefta läski ammonlaste
vastu võitlema ja Jehoova an-
dis nad tema kätte. **33** Ta lõi
neid maha Aroerist kuni Minni-
tini – 20 linnas – ja kuni Aabel-
Keramimini, nii et need kand-
sid ränki kaotusi. Nõnda alista-
ti ammonlased iisraellaste ees.

34 Viimaks jõudis Jefta koju
Mispasse.^f Seal tuli talle tam-
buriini mängides ja tantsides
vastu tema tütar. See aga oli
tema ainus laps. Peale tema
polnud tal ei poega ega tü-
tart. **35** Kui Jefta oma tütart
nägi, rebis ta oma riided lõhki
ja ütles: „Oh häda, mu tütar! Sa
murrad mu südame, sest just
sinu pean ma ära saatma. Ma
andsin Jehoovale töötuse ega
saa seda enam tagasi võtta.”^g

36 Aga tütar vastas talle:
„Mu isa, kui sa andsid Jehoovale
töötuse, siis tee minuga,
nagu sa lubasid,^h sest Jehoov-
a on lasknud sul kätte maksta
su vaenlastele ammonlastele.”

37 Siis ütles ta omaile: „Luba
mul kaks kuud omaette olla ja
minna koos sõbrannadega mä-
gedesse ja nutta selle pärast, et
ma neitsiks jään.”

PTK 11

a Koh 3:9, 10
Sak 4:6

b Koh 10:17

c 5Mo 23:21

d 1Sa 11:11

e 1Sa 1:24

f Koh 10:17
Koh 11:11g 4Mo 30:2
L 15:4
Kog 5:4

h Koh 11:30, 31

Teine veerg

a 1Sa 1:22, 24

PTK 12

b Koh 8:1

c Koh 11:29

d 5Mo 3:12, 13

e Koh 3:28
Koh 7:24

38 Jefta vastas talle: „Hea
küll, mine!” ja saatis ta kaheks
kuuks ära. Tütar läks koos
oma sõbrannadega mägedesse
ja nuttis selle pärast, et peab
neitsiks jääma. **39** Kahe kuu
pärast tuli ta isa juurde tagasi
ja see täitis oma töötuse, mille
ta oli tema kohta andnud.^a Jef-
ta tütar jäigi neitsiks ning iis-
raelis kujunes välja selline tava:
40 aastast aastasse, neli päe-
va aastas, käisid Iisraeli neid
ülistasmas gileadlase Jefta tü-
tart.

12 Siis kutsuti Efraimi me-
hed kokku ja nad läksid
üle jõe Saafonisse^a ning ütlesid
Jeftale: „Miks sa meid enda-
daga kaasa ei kutsunud, kui sa
ammonlastega sõdima läksid?”^b
Me põletame su maja koos si-
nuga maha!” **2** Kuid Jefta vas-
tas neile: „Minul ja mu rah-
val tekkis ammonlastega terav
konflikt. Ma kutsusin teid appi,
aga te ei päästnud mind nende
käest. **3** Kui ma nägin, et te ei
tule mulle appi, otsustasin elu-
ga riskida ja ammonlastele vas-
tu astuda.^c Siis andis Jehoov-
a nad minu kätte. Miks tulete
nüüd minu vastu võitlema?”

4 Jefta kogus kõik Gilea-
di mehed kokku^d ja nad sõdi-
sid Efraimi vastu. Gileadlased
alistasid efraimlased, kes olid
öelnud: „Teie, gileadlased, elate
küll Efraimi ja Manasse kes-
kel, kuid tegelikult te olete
Efraimist ära karanud!” **5** Gi-
lead võttis Efraimi lähedal ole-
vad Jordani koolmekohad oma
valdusse.^e Kui siis Efraimi me-
hed püüdsid põgeneda ja pa-
lusid: „Laske mind üle”, küsi-

12:1 *Teine võimalik tähendus: „põhja
poole”.

sid Gileadi mehed igaühe käest: „Kas sa oled efraimlane?” Kui ta vastas: „Ei!”, **6** ütlesid nad talle: „Ütle palun „šibolet”.“ Aga tema ütles „sibolet”, kuna ta ei osanud seda sõna õigesti hääldada. Siis võtsid nad ta kinni ja tapsid ta Jordani koolmekohtade juures. Nii langes sel korral 42000 efraimlast.

7 Gileadlane Jefta mõistis Iisraelis kohut 6 aastat, siis Jef-ta suri ja ta maeti oma linna Gileadis.

8 Pärast teda mõistis Iisraelis kohut petlemlane Ibsan.^a **9** Tal oli 30 poega ja 30 tüdart. Ta andis oma 30 tüdart mehele väljapoole suguvõsa ja lasi oma poegadele tuua 30 naist väljastpoolt. Ta mõistis Iisraelis kohut 7 aastat. **10** Siis Ibsan suri ja ta maeti Petlema.

11 Pärast teda mõistis Iisraelis kohut sebulonlane Eelon. Ta mõistis Iisraelis kohut 10 aastat. **12** Siis sebulonlane Eelon suri ja ta maeti Ajjalonisse Sebulonimaale.

13 Pärast teda mõistis Iisraelis kohut piraatonlase Hilleli poeg Abdon. **14** Tal oli 40 poega ja 30 pojapoega, kes ratsutasid 70 eesli seljas. Ta mõistis Iisraelis kohut 8 aastat. **15** Siis piraatonlase Hilleli poeg Abdon suri ja ta maeti Piraatonisse Efraimimaale Amaleki^b mäele.

13 Iisraellased tegid jälle Jehoova silmis kurja^c ja Jehoova andis nad 40 aastaks vlistite kätte.^d

2 Soras^e oli üks mees daanlaste^f suguvõsast, Maanoah^g nimi. Tema naine oli viljatü ja tal ei olnud lapsi.^h **3** Kord ilmutas end naisele Jehoova in-

PTK 12

a Koh 2:16

b 1Mo 36:12
2Mo 17:16
4Mo 13:29
1Sa 15:2

PTK 13

c Koh 2:11, 19
Koh 10:6d Jos 13:1-3
Koh 10:7e Jos 15:20, 33
Jos 19:41, 48

f 1Mo 49:16

g Koh 16:31

h 1Mo 30:
22, 23

Teine veerg

a 1Mo 18:10
1Sa 1:20
Lu 1:11, 13b 4Mo 6:2, 3
Lu 1:15c 3Mo 11:
26, 27

d 4Mo 6:2, 5

e Koh 2:16
Koh 13:1
Neh 9:27

f Koh 13:17, 18

g Koh 13:3

gel ja ütles talle: „Sa oled viljatü ja sul ei ole lapsi, aga sa jääd lapseootele ja sünnitad poja.”^a **4** Hoidu nüüd veinist ja igasugusest alkoholist^b ning ära söö midagi ebapuhast.^c **5** Sa jääd lapseootele ja sünnitad poja. Habemenuga ei tohi puudutada tema pead,^d sest sündimisest alates on laps Jumala nasiir^e, ja tema juhtimisel päästetakse Iisrael vlistite käest.”^e

6 Siis läks naine ja ütles oma mehele: „Minu juures käis üks jumalamees, kes nägi välja nagu Jumala ingel, väga aukartustäratav. Ma ei küsinud, kust ta tuli, ja ta ei öelnud mulle ka oma nime.^f **7** Aga ta ütles mulle: „Sa jääd lapseootele ja sünnitad poja. Ära joo nüüd veini ega muud alkoholi ning ära söö midagi ebapuhast, sest laps on Jumala nasiir alates sündimisest kuni oma surmapäevani.””

8 Maanoah anus Jehoovat: „Jehoova, palun saada see jumalamees veel kord meie juurde, et ta õpetaks meile, mida peaksime tegema lapsega, kes meile sünnib.” **9** Jumal võttiski Maanoahi kuulda ja Jumala ingel tuli uuesti naise juurde, kui see oli parasjagu väljal. Tema mees Maanoah ei olnud temaga. **10** Naine ruttas jooksuja oma mehele ütles: „See mees, kes ükspäev minu juures käis, tuli jälle!”^g

11 Maanoah läks koos oma naisega selle mehe juurde ning küsis temalt: „Kas sina oled see mees, kes rääkis mu naisega?” Ta vastas: „Olen küll.” **12** Siis ütles Maanoah: „Mingu su sõnad täide! Millist elu peab see

13:5 ^e Hbr *nazir*, mis tähendab „väljavali-tu”, „pühendunu”, „eraldatu”.

laps elama ja mis tööd ta hakkab tegema?"^a **13** Jehoova ingel ütles Maanoahile: „Su naine peab hoiduma kõigest, mida ma talle nimetasin.^b **14** Ta ei tohi süüa mingisugust viinapuuasadust, ta ärgu joogu veini ega muud alkoholi^c ja ärgu söögu midagi ebapuhast.^d Ta pidagu kinni kõigest, mida ma käskisin.”

15 Maanoah ütles Jehoova inglile: „Palun jää siia, et saaksime valmistada sulle kitsetalle.”^e **16** Kuid Jehoova ingel ütles Maanoahile: „Isegi kui ma jääksin, ei sööks ma su toitu. Kui sa aga tahad Jehoovale põletusohvri tuua, siis võid seda teha.” Maanoah ei teadnud, et see on Jehoova ingel. **17** Seejärel sõnas Maanoah Jehoova inglile: „Ütle, mis su nimi on,^f et saaksime sind austada, kui su sõna täide läheb.” **18** Aga Jehoova ingel vastas talle: „Ära küsi mu nime, see ju üllatakse sind.”

19 Siis võttis Maanoah kitsetalle ja roahvri ning ohverdas need kivi peal Jehoovale. Ja Jumal tegi midagi hämmastavat Maanoahi ja ta naise silme all: **20** kui leek altari taevas poole tõusis, läks Jehoova ingel altari leegis üles Maanoahi ja ta naise nähes. Otsekohe heitsid nad silmili maha. **21** Rohkem Jehoova ingel Maanoahile ja ta naisele end ei ilmutanud. Siis mõistis Maanoah, et see oli olnud Jehoova ingel.^g **22** Maanoah ütles oma naisele: „Nüüd me küll sureme, sest me oleme näinud Jumalat!”^h **23** Aga naine vastas: „Kui Jehoova oleks tahtnud meid surmata, poleks ta põletusohvritⁱ ja roahvrit meie

PTK 13

a Koh 13:8

b Koh 13:4

c 4Mo 6:2, 3

d 3Mo 11:26, 27

e 1Mo 18:5, 7
Koh 6:18, 19
Heb 13:2f 1Mo 32:29
Koh 13:6

g Koh 6:22, 23

h 2Mo 33:20
Joh 1:18

i Koh 13:16

Teine veerg

a Heb 11:32

b Koh 18:11, 12

c Jos 15:20, 33

d Koh 3:9, 10
Koh 6:34
Koh 11:29
1Sa 11:6

PTK 14

e 5Mo 7:3

f Koh 13:1

g Koh 13:24, 25

h Koh 14:2

i 1Mo 24:67
Mt 1:24

käest vastu võtnud ega oleks meile seda kõike näidanud ega rääkinud.”

24 Naine sünnitaski poja ning pani talle nimeks Simson.^a Poiss kasvas ja Jehoova õnnistas teda. **25** Mõne aja pärast tuli Mahane-Daanis^b Sora ja Estaoli^c vahel tema peale Jehoova vaim.^d

14 Kord läks Simson alla Timnasse ja silmas seal üht vilistitari. **2** Tagasi läinud, ütles ta oma isale ja emale: „Mulle jäi Timnas silma üks vilistitar. Ma tahan, et te võtaksite ta mulle naiseks.” **3** Aga ta isa ja ema küsisid temalt: „Kas sa ei leia endale naist oma sugulaste ja meie rahva hulgast?”^e Kas sa pead tõesti võtma endale naise ümberlõikamata vilistite seast?” Ent Simson vastas oma isale: „Võta mulle just tema, sest tema on mulle see õige.” **4** Ta isa ja ema aga ei mõistnud, et see oli Jehoovalt; otsis ta ju võimalust astuda vilistite vastu, kuna vilistid valitsetesid sel ajal Iisraeli üle.^f

5 Seejärel läks Simson koos oma isa ja emaga alla Timnasse. Kui ta Timna viinamägede juurde jõudis, tuli talle mõirataes vastu lõvi. **6** Siis tuli Simsoni peale Jehoova vaim^g ja ta kiskus lõvi paljaste kätega lõhki nagu sikutalle. Kuid oma isale ja emale ta juhtunust ei rääkinud. **7** Ta läks alla, rääkis selle naisele ja sai kinnitust, et see naine on talle just õige.^h

8 Mõne aja pärast, kui ta läks tagasi, et naine oma koju tuua,ⁱ põikas ta lõvi korjust vaatama ning leidis korjust mesilaspere ja mett. **9** Ta kaapis mett pihkudesse ja läks seda süües edasi. Kui ta isa ja

emaga kokku sai, andis ta seda ka neile süüa. Aga ta ei öelnud neile, et oli kaapinud mee lõvi korjusest.

10 Tema isa läks alla selle naise juurde ja Simson korraldas seal peo, sest peigmeestel oli kombeks nii teha. **11** Kui ta kohale jõudis, anti talle 30 peiupoissi. **12** Simson ütles neile: „Ma annan teile ühe mõistatuse. Kui te selle seitsme pidupäeva jooksul ära arvate ja mulle vastuse ütlete, siis annan ma teile 30 linast särki ja 30 riidekomplekti. **13** Aga kui te ei oska mulle vastata, siis annate teie mulle 30 linast särki ja 30 riidekomplekti.” Nad vastasid: „Ütle meile oma mõistatus, me tahame seda kuulda.” **14** Ta ütles neile:

„Sööja seest tuli söödavat, tugeva seest magusat.”^a

Mõõdus kolm päeva, kuid nad ei suutnud seda mõistatust ära arvata. **15** Neljandal päeval ütlesid nad Simsoni naisele: „Meelita oma mehelt mõistatuse vastus välja.”^b Muidu me põletame sinu ja su isama ja maha. Kas kutsusite meid siia selleks, et meid paljaks röövida?” **16** Siis nuttis Simsoni naine tema rinnal ja ütles: „Sa vihkad mind, sa ei armasta mind!”^c Sa andsid mu rahvale ühe mõistatuse, aga mulle pole sa selle vastust öelnud.” Simson vastas talle: „Isegi oma isale ja emale pole ma seda öelnud ning nüüd peaksin ütleva seda sulle!” **17** Tema aga nuttis kõik need seitse pidupäeva. Seitsmendal päeval ütles Simson talle lõpuks vastuse, sest naine käis talle väga peale. Siis andis naine mõistatuse vastuse

PTK 14

a Koh 14:8, 9

b Koh 16:5

c Koh 16:15

Teine veerg

a Koh 16:16, 18

b Koh 14:14

c Koh 14:15

d Koh 13:24, 25

Koh 14:6

Koh 15:14

e Jos 13:2, 3

Koh 1:18

f Koh 14:12

g Koh 14:2

h Koh 14:11

Koh 15:1, 2

PTK 15

i Koh 14:17

j Koh 14:11, 20

KOHTUMÕISTJATE 14:10–15:5

oma rahvale teada.^a **18** Niisiis ütlesid linna mehed Simsonile seitsmendal päeval, enne kui päike looja läks*:

„Mis on meest magusam, kes on lõvist tugevam?”^b

Tema vastas neile:

„Kui te minu mullikaga poleks kündnud,^c ei oleks te mõistatust ära arvanud.”

19 Siis tuli Simsoni peale Jehoova vaim.^d Ta läks alla Askeloni,^e lõi seal maha 30 meest, võttis ära nende riided ja andis neile, kes olid mõistatusele vastuse andnud,^f ning läks tuli-vihasena tagasi oma isamajja.

20 Aga Simsoni naine^g anti ühele Simsoni peiupoisile.^h

15 Mõne aja pärast, nisulõikuse päevil, tuli Simson, kitsetall kaasas, oma naist vaatama. Ta ütles: „Ma lähen magamistuppa oma naise juurde.” Ent naise isa ei lasknud tal minna, **2** vaid kostis: „Ma mõtlesin, et sa vihkad teda.”ⁱ Seepärast andsin ma tema su peiupoisile.^j Kas pole ta noorem õde temast kenam? Võta hoopis tema endale.” **3** Kuid Simson ütles neile: „Seekord ei saa vilistid mind süüdistada, kui ma neile halba teen.”

4 Siis püüdis Simson kinni 300 rebast, võttis tõrvikud, sidus rebaste sabad paarikaupa kokku ja pani iga sabapaari vahele ühe tõrviku. **5** Seejärel pani ta tõrvikud põlema ja las kis rebased vilistite viljapõldudele lahti. Ta pani kõik põlema, niihästi viljavihud kui ka lõikamata vilja, viinamäed ja oliivisalud.

14:18 *Teine võimalik tähendus: „enne kui ta naise tuppa läks”.

6 Vilistid pärisid: „Kes seda tegi?” Neile öeldi: „Seda tegi timnalase väimees Simson, sest äi andis tema naise ühele Simsoni peiupoisile.”^a Seepeale läksid vilistid üles ning põletasid nii naise kui ka tema isa.^b 7 Simson aga ütles neile: „Kui te nii teete, ei jäta ma enne, kui olen teile kätte maksnud.”^c 8 Ta hakkas neid ükshaaval maha lõõma, nii et need kandsid ränki kaotusi. Seejärel ta läks alla ja jäi Etami kaljukoopasse.

9 Hiljem tulid vilistid ja lõid Juudas laagri üles ning tungisid Lehhisse.^d 10 Siis küsisid Juuda mehed: „Miks te meie vastu olete tulnud?” Nad vastasid: „Me tulime Simsonit kinni võtma, et teha talle seda, mida tema on teinud meile.” 11 Siis läksid 3000 Juuda meest alla Etami kaljukoopaa juurde ja ütlesid Simsonile: „Kas sa ei tea, et vilistid valitsevad meie üle?”^e Miks sa oled meile niimoodi teinud?” Simson vastas neile: „Nagu nemad tegid mulle, nii tegin mina neile.” 12 Aga nemad ütlesid: „Me oleme tulnud sind kinni võtma, et sind vilistite kätte anda.” Simson kostis: „Vanduge mulle, et teie ise mu vastu kätt ei tõsta.” 13 Nad ütlesid talle: „Me seome su lihtsalt kinni ja anname nende kätte. Me ei tapa sind.”

Nad sidusidki ta kinni kahe uue kõiega ja viisid ta kaljulit ära. 14 Kui ta jõudis Lehhisse, hõiskasid vilistid teda nähes võidukalt. Siis tuli Simsoni peale Jehoova vaim^f ning köied tema kales ümber muutusid nagu tules kõrbenud lõngadeks ja köidikud otse sulasid

PTK 15

a Koh 14:11, 20

b Koh 14:15

c Koh 14:4

d 2Sa 23:11, 12

e Koh 13:1

f Koh 13:24, 25
Koh 14:5, 6

Teine veerg

a Koh 16:9, 12

b Koh 3:31

c Koh 16:30

d Koh 15:9

e 2Mo 17:6

f 1Mo 49:16
Koh 2:16
Koh 13:1, 5
Koh 16:31
Heb 11:32

ta kätelt.^a 15 Ta leidis ühe tugeva eeslilõualuu, haaras selle kätte ja lõi sellega maha 1000 meest.^b 16 Simson ütles:

„Eesli lõualuuga –
üks kuhi, kaks kuhja!
Eesli lõualuuga ma lõin
maha tuhat meest.”^c

17 Seda öelnud, viskas ta lõualuu käest ja pani sellele kohale nimeks Raamat-Lehhi*.^d 18 Siis tuli tal suur janu ja ta hüüdis Jehoova poole: „Sina andsid oma teenijale nii suure võidu. Kas peaksin nüüd janusse surema ja langema ümberlõikamata meeste kätte?” 19 Siis avas Jumal Lehhis kaljuõõnsuse ja sealt voolas vett välja.^e Simson jõi ja eluvaim temas virgus taas. Seepärast pani ta sellele allikale nimeks Een-Hakkore* ja see on Lehhis tänini.

20 Ta mõistis Iisraelis vilistite päevil kohut 20 aastat.^f

16 Kord läks Simson Gazasse, nägi seal üht prostituiti ja läks tema juurde. 2 Gazalastele öeldi: „Simson on siia tulnud.” Siis piirasid nad ta sisse ja varitsesid teda öö läbi linnavärvavas. Nad olid kogu öö vaikselt, sest nad olid kokku leppinud: „Kui koitma hakkab, tapame ta ära.”

3 Simson lebas seal keskööni. Siis tõusis ta üles, haaras kinni linnavärvavast ja selle mõlemast postist, tõmbas need välja, tõstis koos riiviga õlgadele ja kandis Hebroni vastas oleva mäe otsa.

4 Mõni aeg hiljem armus Simson Soreki vadis naisesse, kelle

15:17 *Nimi Raamat-Lehhi tähendab „lõualuukõrgendik”. 15:19 *Nimi Een-Hakkore tähendab „hüüdjä allikas”.

nimi oli Deliila.^a **5** Vilistite valitsejad ütlesid naisele: „Meelita temalt välja,^b milles peitub tema suur jõud ning kuidas me saaksime temast jagu, et ta kinni siduda ja alistada. Siis anname igaüks sulle tasuks 1100 seeklit* hõbedat.”

6 Mõne aja pärast küsis Deliila Simsonilt: „Palun ütle, milles peitub sinu suur jõud ja millega peaks sind siduma, et sind alistada?” **7** Simson vastas: „Kui siduda mind seitsme uue, veel kuivamata vibunõoriga*, siis jään ma sama nõrgaks nagu kõik teised.” **8** Vilistite valitsejad tõidki Deliilale seitse uut vibunõõri ja naine sidus ta nendega kinni. **9** Naise tagatuppa aga seadsid nad varitsejad. Deliila hüüdis Simsonile: „Vilistid tulevad sulle kallale, Simson!” Seepeale rebis Simson vibunõõrid sama kergelt katki, nagu tuli neelab korutatud takulõnga.^c Tema jõu saladust aga ei avastatud.

10 Siis ütles Deliila Simsonile: „Sa petsid mind ja valetasid mulle. Ütle ometi, millega saab sind kinni siduda!” **11** Simson vastas: „Kui siduda mind kinni uute kõitega, millega pole tööd tehtud, siis jään ma sama nõrgaks nagu kõik teised.” **12** Nõnda siis võttis Deliila uued kõied, sidus ta nendega kinni ja hüüdis: „Vilistid tulevad sulle kallale, Simson!” Aga tagatoas istusid varitsejad. Siis kiskus Simson kõied oma käsivarte ümbert katki nagu lõngad.^d

13 Pärast seda ütles Deliila Simsonile: „Sa oled mind jäl-

16:5 *12,5 kg. (Vt lisa B14.) 16:7 *Mõeldakse tooreid loomakõõluseid.

PTK 16

a Koh 16:18

b Koh 14:15

c Koh 15:14

d Koh 16:9

Teine veerg

a Koh 16:7, 11

b Koh 14:16

c Koh 16:7
Koh 16:11
Koh 16:13

d Koh 14:17

e 4Mo 6:5
Koh 13:5, 7

f Koh 16:5

g Koh 16:9
Koh 16:12
Koh 16:14

le petnud ja mulle valetanud.^a Ütle ometi, millega sind kinni siduda!” Simson vastas: „Mu seitse patsi tuleb lõimelõngaga kokku põimida.” **14** Naine tegigi seda, kinnitades tema juuksed kudumispulgaga, ja hüüdis talle: „Vilistid tulevad sulle kallale, Simson!” Simson ärkas unest ning kiskus oma juustest pulga ja lõimelõnga.

15 Nüüd ütles naine talle: „Kuidas sa võid öelda, et sa mind armastad,^b kui su süda ei ole minuga? Kolm korda oled sa mind petnud ega ole öelnud, milles peitub sinu suur jõud.”^c

16 Päevast päeva naine muudkui näägutas ta kallal ja käis talle peale, nii et Simson tüdis surmani.^d **17** Viimaks avas ta naisele oma südame, öeldes: „Habemenuga ei ole kunagi mu pead puudutanud, sest ma olen sünnist saati Jumala nasiir.^e Kui mu juuksed maha lõigata, siis mu jõud lahkub minust ja ma jään sama nõrgaks nagu kõik teised.”

18 Kui Deliila nägi, et Simson oli avanud talle oma südame, lasi ta kohe vilistite valitsejatele öelda:^f „Tulge nüüd, sest ta avas mulle oma südame.” Vilistite valitsejad tulidki tema juurde ja tõid raha kaasa.

19 Deliila uinutas Simsoni oma põlvedel magama. Siis kutsus ta ühe mehe, kes lõikas maha Simsoni seitse patsi, misjärel Simsoni jõud hakkas kaduma ja naine sai ta oma meelevalda.

20 Siis Deliila hüüdis: „Vilistid tulevad sulle kallale, Simson!” Simson ärkas unest ja mõtles: „Ma lähen välja nagu varasematelgi kordadel^g ja saan vabaks.” Kuid ta ei teadnud, et Jehoova

ei olnud enam temaga. **21** Vilistid võtsid ta kinni ja torkasid tal silmad välja. Nad viisid ta alla Gazasse ja panid ta aהללisse kahe vaskahelaga ning ta pidi vanglas vilja jahvatama. **22** Aga juuksed ta peas hakkasid pärast mahalõikamist uuesti kasvama.^a

23 Vilistite valitsejad tulid kokku, et tuua oma jumalale Daagonile^b suur ohver ja pidutseda, sest nad ütlesid: „Meie jumal on andnud meie vaenlase Simsoni meie kätte!” **24** Kui rahvas teda nägi, ülistasid nad oma jumalat ja ütlesid: „Meie jumal on andnud meie kätte meie vaenlase, kes laastas meie maad^c ja tappis palju meie mehi.”^d

25 Nende süda oli rõõmus ja nad ütlesid: „Kutsuge Simson, et ta meid lõbustaks!” Nii kutsutigi vanglast Simson, et ta nende meelt lahutaks, ja ta pandi sammaste vahele seisma. **26** Siis ütles Simson poisile, kes tema käest kinni hoidis: „Luba mul puudutada sambaid, millele hoone toetub, et saaksin nende vastu nõjatuda.” **27** Aga hoone oli täis mehi ja naisi. Kõik vilistite valitsejad olid kohal ning katusel oli ligikaudu 3000 meest ja naist vaatamas, kuidas Simson neid lõbustab.

28 Nüüd hüüdis Simson^e Jehoova poole: „Kõrgeim valitseja Jehoova, palun mõtle mu peale ja anna mulle veel selleks üheks korraks jõudu!^f Oo, Jumal, luba mul vilistitele kätte maksta kasvõi ühe oma silma eest!”^g

29 Siis pani Simson käed kahe keskmise samba vastu, millele hoone tugines, toetudes

PTK 16

a Koh 13:5

b 1Sa 5:4

c Koh 15:4, 5

d Koh 15:7, 8
Koh 15:15, 16

e Heb 11:32

f Koh 14:5, 6
Koh 14:19
Koh 15:14

g Koh 16:21

Teine veerg

a Koh 16:27

b Koh 14:19
Koh 15:7, 8
Koh 15:15, 16

c Koh 13:2

d Koh 13:8

e Koh 2:16
Koh 15:20

PTK 17

f Jos 17:14, 15

g 2Mo 20:4
3Mo 26:1
5Mo 27:15h 2Mo 28:6
Koh 8:27

i 1Mo 31:19

j 4Mo 3:10
5Mo 12:11, 13
2Aj 13:8, 9

k 1Sa 8:4, 5

l Koh 21:25

ülele parema ja teisele vasaku käega, **30** ning hüüdis: „Las ma suren koos vilistitega!” Seejärel tõukas ta sambaid kogu jõust ning hoone langes valitsejate ja kogu sealoleva rahva peale.^a Nii tappis ta surres suurema hulga, kui oli tapnud oma eluajal.^b

31 Hiljem tulid ta vennad ja kogu ta isa pere, et viia ta ära. Nad matsid ta Sora^c ja Estao-li vahele tema isa Maanoahi^d hauakoopasse. Simson oli Iisraelis kohut mõistnud 20 aastat.^e

17 Efraimi mägismaal^f elas mees nimega Miika.

2 Kord ütles ta oma emale: „Kas sa mäletad seda, kui sinult võeti ära 1100 seeklit* hõbedat ja kuidas sa võtjat neid, nii et minagi seda kuulsin? See hõbe on minu käes, mina võtsin selle.” Selle peale lausus ema: „Õnnistagu Jehoova mu poega!” **3** Miika andis need 1100 seeklit hõbedat emale tagasi ja ta ema ütles: „Selle hõbeda pühendan ma Jehoovale, et teha nikerdatud kuju ja valatud kuju oma pojale.^g Nii et see hõbe saab ikkagi sulle.”

4 Niisiis tagastas Miika hõbeda emale, kes andis 200 seeklit* hõbedat hõbesepale. See valmistas ühe nikerdatud kuju ja ühe valatud kuju ning need pandi Miika majja. **5** Sel mehel, Miikal, oli jumalakoda, ning ta valmistas õlarüü^h ja teeravikujud^{*i} ning määras ühe oma poja endale preestriks.^j **6** Neil päevil polnud Iisraelis kuningat.^k Igaüks tegi, mis oli tema enda silmis õige.^l

17:2 *12,5 kg. (Vt lisa B14.) 17:4 *2,3 kg. 17:5 *St kodujumalad.

7 Juuda Petlemmas^a elas üks leviit,^b noor mees Juuda suguvõsast. Ta oli elanud seal juba mõnda aega. 8 Siis lahkus see mees Juudamaalt Petlemma linnast, et leida omale teine elukoht. Teel olles jõudis ta Miika majani^c Efraimi mägismaal. 9 Miika küsis temalt: „Kust sa tuled?” Mees vastas: „Ma olen leviit Juuda Petlemmast ja ma otsin endale uut elupaika.” 10 Miika ütles talle: „Jää minu juurde ning ole mulle nõuandjaks* ja preestriks. Ma annan sulle 10 seeklit^d hõbedat aastas ning riided ja toidu.” Leviit oligi nõus. 11 Ta jäi Miika juurde elama ja oli talle nagu ta enda poeg. 12 Samuti määras Miika leviidi endale preestriks^d ja see asus elama tema majja. 13 Siis ütles Miika: „Nüüd ma tean, et Jehoova teeb mulle head, sest mul on preestriks leviit.”

18 Neil päevil polnud Iisraelis kuningat.^e Sel ajal otsis daanlaste suguharu^f endale maad, kus elada, sest neil polnud Iisraeli suguharude keskel piisavalt pärandmaad.^g

2 Daanlased saatsid oma suguharust viis vaprat meest Sorast ja Estaolist^h luurele ja maad uurima. Nad ütlesid neile: „Minge uurige maad.” Luurajad jõudsid Efraimi mägismaale Miika majaⁱ juurde ja õõbisid seal. 3 Miika maja juures kuulsid nad noore leviidi häält* ning nad läksid tema juurde ja küsisid: „Kes sind siia tõi? Mida sa siin teed ja mis sind siin hoiab?” 4 Tema kostis: „Miika tegi minu heaks üht

17:10 *Sõna-sõnalt „isaks”. #114 g. 18:3 *Võib tõlkida ka „keelemurret”.

PTK 17

a Mi 5:2

b 4Mo 3:45

Jos 14:3
Jos 18:7

c Koh 17:1, 5

d 4Mo 3:10

Koh 17:5

PTK 18

e Koh 8:23

1Sa 8:4, 5

f Jos 19:40

g Jos 19:47, 48

Koh 1:34

h Jos 19:41, 48

i Koh 17:1, 5

Teine veerg

a Koh 17:9, 10

b Jos 19:47, 48

Koh 18:29

c Koh 18:27

d Jos 15:20, 33

Koh 18:2

e Koh 18:7, 27

f 2Mo 3:8

5Mo 8:7-9

g Koh 18:2

h 1Sa 7:1

i Koh 13:24, 25

j Koh 17:1, 5

k Koh 18:2

Koh 18:29

KOHTUMÕISTJATE 17:7-18:14

kui teist ning palkas mu endale preestriks.”^a 5 Nad ütlesid talle: „Küsi palun Jumalalt, kas meie teekond õnnestub.” 6 Preester vastas neile: „Minge rahus. Jehoova saadab teid teie teekonnal.”

7 Nii läksid need viis meest edasi ja jõudsid Laisi.^b Nad nägid, et sealne rahvas elab siidonlaste kombel teistest sõltumatult. See rahvas elas rahus ja kurja kartmata^c ning ükski vallutaja polnud nende maaletunginud. Nad olid siidonlastest kaugel ja neil polnud teistega mingit tegemist.

8 Kui daanlased jõudsid tagasi oma vendade juurde Sorasse ja Estaoli,^d küsisid need: „Kuidas teil läks?” 9 Nad vastasid: „Lähme ründame neid, sest me nägime, et see maa on väga hea. Miks te kõhklete? Ärge viivitage, vaid võtke see maa oma valdusse! 10 Kui te sinna jõuate, näete rahvast, kes elab kurja kartmata.^e Nende maa on avar ja Jumal on andnud selle teie kätte — paiga, kus ei ole puudust millestki, mida maa peal leidub.”^f

11 Siis läks Sorast ja Estaolist^g teele 600 relvastatud meest daanlaste suguharust. 12 Nad löid laagri püsti Juudamaal Kirjat-Jearimi^h lähedal. Seepärast kutsutakse seda Kirjat-Jearimist lääne pool asuvat paika tänini Mahane-Daaniks*.ⁱ 13 Seal nad liikusid edasi Efraimi mägismaale ja jõudsid Miika maja^j juurde.

14 Siis need viis meest, kes olid käinud Laisimaal luurel,^k ütlesid oma vendadele: „Kas te

18:12 *Nimi Mahane-Daan tähendab „Daani laager”.

teate, et neis majades on õlarüü, teeravikujud ning üks nikerdatud kuju ja valatud kuju?^a Mõelge nüüd, mida teil tuleks teha.” **15** Nad peatusid ja läksid noore leviidi^b maja juurde, mis asus Miika maja kõrval, ja küsisid, kuidas noormehel läheb. **16** Kogu selle aja seisid need 600 relvastatud daanlast^c värava juures. **17** Viis luurajat^d läksid aga sisse, et võtta seal nikerdatud kuju, õlarüü,^e teeravikujud^f ja valatud kuju.^g Preester^h seisis samal ajal koos 600 relvastatud mehega värava juures. **18** Luurajad läksid Miika majja ning võtsid nikerdatud kuju, õlarüü, teeravikujud ja valatud kuju. Preester küsis neilt: „Mida te teete?” **19** Need vastasid: „Ole vait ja tule meiega! Ole meile nõuandjaks* ja preestriks. Sest mõtle, kas on parem olla preestriks ühe mehe majasⁱ või olla seda tervele suguvõsale või koguni suguharule Iisraelis?”^j **20** See mõte meeldis preestri-le. Ta võttis õlarüü, teeravikujud ja nikerdatud kuju^k ning lahkus koos meestega.

21 Teele asudes paigutasid nad lapsed, kariloomad ja väärtuslikumad asjad kõige ette. **22** Kui daanlased olid Miika majast juba eemal, tulid Miika naabrimehed kokku ja nad jõudsid daanlastele järele. **23** Kui nad daanlasi hõikasisid, pöördusid need Miika poole ja küsisid: „Mis on? Miks sa nad kokku kutsusid?” **24** Miika vastas: „Te võtsite ära minu tehtud jumalad ja viite kaasa ka mu preestri! Mis siis mulle jääb? Kuidas te nüüd küsite: „Mis on?”!” **25** Daanlased

PTK 18

a 5Mo 27:15
Koh 17:4, 5b Koh 17:7, 12
Koh 18:30

c Koh 18:11

d Koh 18:2

e 2Mo 28:6
Koh 8:27

f 1Mo 31:19

g 3Mo 19:4
5Mo 27:15
Koh 17:3–5

h Koh 17:12

i Koh 17:12

j Koh 18:30

k Koh 17:4, 5

Teine veerg

a Jos 19:47, 48
Koh 18:29

b Koh 18:7, 10

c 4Mo 13:17, 21

d Jos 19:47, 48
Koh 20:1
1Ku 4:25
1Ku 12:28, 29e 1Mo 30:6
1Mo 32:28

f Koh 18:7

g Koh 17:1, 4
Koh 18:18

h Koh 17:12

i 2Mo 2:21, 22

j 2Mo 40:2
Jos 18:1
1Sa 1:3

PTK 19

k 1Sa 8:4, 5

l Jos 17:14, 15

m 1Mo 35:19
Mi 5:2

vastasid: „Ära tõsta meie peale häält, et vihased mehed sulle kallale ei tuleks ning ei tapaks sind ja su peret.” **26** Daanlased jätkasid oma teed. Miika sai aru, et nad on temast tugevamad, ning pöördus tagasi koju.

27 Nemand aga võtsid Miika tehtud kujud ja tema preestri ning läksid Laisi,^a rahva juurde, kes elas rahu ja kurja kartmata.^b Daanlased tapsid selle linna elanikud mõõgaga ja põletasid linna maha. **28** Polnud kedagi, kes oleks neid päästnud, sest see linn oli Siidonist kaugel ja neil polnud teistega mingit tegemist. Lais asus Beet-Rehobile kuuluvas orus.^c Siis ehitasid daanlased linna üles ja jäid sinna elama. **29** Nad panid linnale nimeks Daan^d oma isa Daani järgi, kes oli Iisraeli poeg.^e Enne oli linna nimi olnud Lais.^f **30** Seejärel püstitasid daanlased endale nikerdatud kuju,^g ja Joonatan,^h kes oli Moosese poja Geersomi poeg,ⁱ ning tema pojad said daanlaste suguharu preestriteks ja olid seda kuni päevani, mil maa rahvas pagendusse viidi. **31** Miika tehtud nikerdatud kuju seisis seal kõik need päevad, mil Jumala koda asus Siilos.^j

19 Neil päevil polnud Iisraelis kuningat.^k Efraimi mägismaa^l kaugeimas nurgas elas sel ajal üks leviit, kes võttis endale Juuda Petlemmast^m liig-naise. **2** Aga see naine murdis talle truudust ning läks ta juurest ära oma isamajja Juuda Petlemma. Ta jäi sinna neljaks kuuks. **3** Siis läks ta mees koos teenri ja kahe eesliga tema juurde, et keelitada teda tagasi tulema. Kui mees jõu-

dis kohale, kutsus naine ta oma isamajja ning naise isa rõõmustas teda nähes. **4** Äi palus tal jääda kolmeks päevaks tema juurde. Nad söid ja jõid ning ta ööbis seal.

5 Kui nad neljanda päeva varahommikul tõusid, et teele asuda, ütles nooriku isa oma väimehele: „Söö veidi, siis jaksad teele minna.” **6** Nad istusid maha ning söid ja jõid üheskoos. Siis ütles nooriku isa mehele: „Palun jää ometi ööseks ja tunne end mõnusalt.” **7** Kui mees hakkas end ikkagi teele asutama, käis äi talle muudkui peale, nii et mees jäigi veel üheks ööks.

8 Kui ta viienda päeva varahommikul end teele sättis, ütles äi: „Söö veidi, et jõudu koguda.” Nii veetsid nad üheskoos süües aega, kuni päev hakkas õhtusse veerema. **9** Kui siis mees koos liignaise ja teenriga minema tahtis hakata, ütles äi: „Vaata, päev kaldub juba õhtusse! Jääge veel ööseks, päev hakkab juba lõppema. Jääge ööseks siia ja tundke end mõnusalt. Homme aga tõuske vara ja asuge koduteele.” **10** Ent mees polnud nõus veel üheks ööks jääma, vaid ta tõusis ja läks kuni Jebuusini, see on Jeruusalemani.^a Koos temaga olid tema liignaine ja teener, samuti kaks saduldatud eesli.

11 Kui nad jõudsid Jebuusi lähedale, hakkas päike loojuma ja teener küsis oma isandalt: „Kas peaksime jääma ööseks sellesse jebuuslaste linna?” **12** Tema isand aga vastas: „Pole hea peatuda võõraste linnas, kus ei ela iisraellased. Lähme edasi Gibeasse.”^b **13** Ja ta ütles oma teenrile: „Püüame jõuda ööseks

PTK 19

a Jos 15:8, 63
Jos 18:28
Koh 1:8

b Jos 18:28

Teine veerg

a Jos 18:21, 25

b 1Mo 19:2

c Koh 19:1

d Jos 18:21, 28

e Koh 19:1, 2

f 1Mo 24:32

g 1Mo 18:5
1Mo 19:3

h 1Mo 19:4, 5
3Mo 20:13
Ro 1:27
1Ko 6:9, 10
Ju 7

kas Gibeasse või Raamasse.”^a **14** Nad jätkasid teekonda ning kui päike oli juba loojumas, olid nad Benjaminile kuuluva Gibeal lähedal.

15 Nad peatusid Gibeas, et seal ööbida. Jõudnud linna, võtsid nad istet linnaväljakul, kuid keegi ei kutsunud neid enda juurde öömajale.^b **16** Öhtul tuli põllutöölts üks vana mees, kes oli pärit Efraimi mägismaalt^c ja oli nüüd elanud mõnda aega Gibeas. Kohalikud elanikud olid aga benjaminlased.^d **17** Kui see vana mees nägi linnaväljakul teekäijat, küsis ta temalt: „Kuhu sa lähed ja kust sa tuled?” **18** Too vastas: „Me oleme teel Juudamaa Petlemmast Efraimi mägismaa äärealale, kust ma olen pärit. Ma käisin Juudamaa Petlemmas^e ja olen nüüd minemas Jehoova kotta*, aga keegi ei võta mind oma majja. **19** Meil on eeslitele piisavalt õlgi ja sööta,^f samuti on meil leiba^g ja veini minu, mu naise ja meie teenri jaoks. Meil on kõik olemas.” **20** Vana mees aga ütles: „Rahu sulle! Luba minul hoolitseda kõige eest, mis sa vajad. Ära ainult jää ööseks väljakule.” **21** Seejärel tõi ta tema oma majja ja toitis eesleid. Nad pesid jalad ning hakkasid sööma ja jooma.

22 Samal ajal kui nad seal mõnusalt koos istusid, piirasid linna nurjatud mehed maja ümber, tagusid vastu ust ja karjusid vanale mehele, majaomanikule: „Too välja see mees, kes su majja tuli, et saaksime temaga ühtida!”^h **23** Seepeale läks majaomanik välja ja ütles neile: „Ei, mu vennad, palun teid,

19:18 *Teine võimalik tähendus: „ja ma teenin nüüd Jehoova kojas”.

ärge tehke kurja! See mees on mu majas külaline. Ärge tehke sellist jäledust! **24** Mul on siin tütar, kes on neitsi, samuti selle mehe liignaine. Las ma toon nemad välja ning alandage neid, kui tahate.^a Ärge ainult selle mehega sellist jäledust tehke.”

25 Ent mehed ei võtnud teda kuulda. Siis haaras leviit kinni oma liignaisest^b ja viis tema välja nende juurde. Nad vägistasid ja kuritarvitasid teda kogu öö kuni hommikuni. Alles koidu ajal lasid nad tal minna. **26** Varahommikul tuli naine ja vajus kokku selle maja ukse ette, kus tema isand ööbis, ning lamas seal, kuni valgeks läks. **27** Kui ta isand hommikul üles tõusis ja teeasumiseks ukсед avas, nägi ta oma liignaisi majasissekäigu ees lamamas, käed läve peal. **28** Ta ütles naisele: „Tõuse üles, hakkame minema!” Kuid vastust ei tulnud. Siis pani mees ta eesli selga ja asus koduteele.

29 Koju jõudnud, võttis ta suure noa, löikas oma liignaise surnukeha kaheteistkümneks tükiks ja saatis ühe tüki igasse Iisraeli piirkonda. **30** Kõik, kes seda nägid, ütlesid: „Midagi niisugust pole tehtud ega nähtud alates päevast, mil iisraellased lahkusid Egiptusemaalt, kuni tänaseni. Mõelge sellele, pidage nõu^c ja õelge meile, mida teha.”

20 Siis kogunesid Jehoova juurde Mispasse^d kõik iisraellased Daanist^e kuni Beer-Sebani, samuti Gileadimaalt,^f terve kogudus nagu üks mees. **2** Kõik rahva ja Iisraeli sugu-

PTK 19

a 1Mo 19:6–8

b Koh 19:2

c Koh 20:7

PTK 20

d 1Sa 7:5
1Sa 10:17
2Ku 25:23e Jos 19:47, 48
Koh 18:29

f Jos 22:9

Teine veerg

a Koh 20:17
2Sa 24:9

b Koh 19:22

c Koh 19:1, 2

d Koh 19:12, 14

e Koh 19:25, 26

f Koh 19:29

g Koh 19:30

h Koh 20:18
Õp 16:33

harude peamehed asusid oma kohtadele Jumala rahva hulgas, kuhu kuulus 400 000 mõkadega relvastatud jalameest.^a

3 Benjaminlased kuulsid, et iisraellased olid tulnud üles Mispasse.

Siis ütlesid iisraellased: „Rääkige, kuidas sai midagi nii kohutavat sündida.”^b **4** Seepeale võttis sõna leviit,^c mõrvatud naise mees: „Ma tulin koos oma liignaisega Benjaminile kuuluvasse Gibeasse,^d et seal ööbida.

5 Gibe elanikud* tõusid minu vastu ja piirasid öösel maja ümber. Nad kavatsesid tappa mind, kuid hoopis vägistasid mu liignaise, nii et ta suri.^e **6** See pärast võtsin ma oma liignaise surnukeha, löikasin selle tükki-deks ja saatsin kõigisse Iisraelile pärandatud piirkondadesse,^f sest gibealased olid teinud Iisraelis häbiväärse ja jäleda teo. **7** Nüüd arutage kogu Iisraeli rahvas seda asja ja andku nõu!”^g

8 Siis tõusis kogu rahvas nagu üks mees ja ütles: „Keegi meist ei lähe oma telki ega pöördu oma koju. **9** Me teeme Gibeaga nii: me läheme üles selle vastu, nagu liisk näitab.^h **10** Me võtame kõigist Iisraeli suguharudest kümme meest sajast, sada tuhandest ja tuhat kümnest tuhandest, kes muretseksid sõjameestele toidumoonna, et need saaksid minna Benjaminile Gibe vastu selle häbiväärse ja jäleda teo pärast, mis on Iisraelis sündinud.” **11** Nii kogunesid kõik Iisraeli mehed nagu üks mees selle linna vastu.

20:5 *Teine võimalik tähendus: „maamõõnikud”.

12 Iisraeli suguharud saat-
sid mehi kõigi benjaminlaste
juurde ütleva: „Mis hirmus ku-
ritegu on teie keskel küll toime
pandud! **13** Andke nüüd välja
need nurjatud Gibeaa me-
hed,^a et võiksime nad hukata
ning kõrvaldada Iisraelist kur-
juse!”^b Aga benjaminlased ei
võtnud oma vendade iisraellaste
häält kuulda.

14 Siis kogunesid benjamin-
lased oma linnadest Gibeaa-
se, et iisraellaste vastu sõdida.
15 Sel päeval tuli benjaminlaste
linnadest kokku 26000 mõõga-
meest, peale nende veel 700 va-
litud meest Gibeast. **16** Selles
sõjaväes oli 700 valitud vasaku-
käelist meest, kellest igaüks lin-
gutas kive karvapealt ega eksi-
nud.

17 Iisraeli mehi, benjaminlaste
välja arvatud, koguti kokku
400000 mõõgameest,^c kõik koge-
genud sõjamehed. **18** Nad läk-
sid üles Peetelisse, et küsida
nõu Jumalalt.^d Iisraellased kü-
sisid: „Kes meist peaks olema
eesotsas, kui läheme sõdima
benjaminlaste vastu?” Jehoova
vastas: „Juuda olgu eesotsas.”

19 Hommikul löid iisraella-
sed laagri üles Gibeaa alla.

20 Nüüd läksid Iisraeli me-
hed välja, et benjaminlastega
sõdida. Nad seadsid end Gibeaa
juures nende vastu lahinguval-
mis. **21** Benjaminlased tulid
Gibeast välja ning löid sel päe-
val maha 22000 Iisraeli meest.
22 Kuid Iisraeli sõjavägi võt-
tis julguse kokku ning sea-
dis end taas lahinguvalmis sa-
mas paigas, kus esimesel päe-
val. **23** Siis läksid iisraellased
üles Peetelisse ja nutsid Jehoova
ees kuni õhtuni ning

PTK 20

a Koh 19:22, 25

b 5Mo 13:5
5Mo 17:7
5Mo 22:22
1Ko 5:6, 13

c Koh 20:2

d 2Mo 28:30
4Mo 27:21
Koh 20:27

Teine veerg

a Koh 20:28

b Koh 20:21

c Koh 20:23

d 2Aj 20:3
Esr 8:21

e 3Mo 1:3

f 3Mo 3:1

g 4Mo 27:21
Koh 20:18h 2Mo 6:25
4Mo 25:7

i Koh 20:23

j Jos 8:3, 4

k Koh 20:
20, 22

l Koh 20:36

m Koh 20:39

n Koh 20:21, 25

küsisid Jehoovalt: „Kas peame
taas oma vendade benjaminlas-
tega sõdima minema?”^a Jehoova
vastas: „Jah, minge!”

24 Niisiis lähenesid iisrael-
lased benjaminlastele teisel-
gi päeval. **25** Aga benjaminlaste
tulid ka teisel päeval Gibeast
välja neile vastu ja löid
maha veel 18000 Iisraeli mõõ-
gameest.^b **26** Seepeale läksid
kõik Iisraeli mehed üles Peete-
lisse. Nad nutsid ja istusid seal
Jehoova ees^c ning paastusid^d
sel päeval kuni õhtuni ja töid
Jehoovale põletus-^e ja rahuohv-
reid.^f **27** Seejärel küsisid iis-
raellased Jehoovalt nõu,^g kuna
Jumala lepingulaegas oli neil
päevil Peetelis. **28** Piinehas,^h
Aaroni poja Eleasari poeg, tee-
nis neil päevil laeka ees. Nad
küsisid: „Kas peame veel mine-
ma sõdima oma vendade ben-
jaminlaste vastu või pole vaja
minna?”ⁱ Jehoova vastas: „Min-
ge, sest homme ma annan nad
teie kätte.” **29** Siis seadis Iis-
rael varitsejad^j kõikjale ümber
Gibeaa.

30 Iisraellased läksid ka kol-
mandal päeval üles benjaminlaste
vastu ning seadsid end Gibeaa
vastu lahinguvalmis nagu eelmis-
telgi kordadel.^k **31** Kui benja-
minlased sõjaväele vastu läksid,
meelitati nad linnast eemale.^l
Siis, nagu eelnevatelgi kordadel,
tungisid benjaminlased peale ja
tapsid mehi maanteedel, mil-
lest üks viib üles Peetelisse
ja teine Gibeasse; nad jätsid
umbes 30 iisraellast surnuna
maha.^m **32** Benjaminlased üt-
lesid: „Nad saavad meie käest
lüüa nagu ennegi.”ⁿ Aga iis-
raellased ütlesid: „Taganeme ja
meelitame nad linnast eemale

maanteedele.” **33** Kõik Iisraeli mehed tõusid oma paigast ning seadsid end lahinguvalmis Baal-Taamari juures, samal ajal kui iisraellastest varitsejad tormasid välja oma paikadest Gibeal lähedal. **34** 10000 valitud meest kogu Iisraelist tuli Gibeal alla ja võitlus oli äge. Benjaminlased aga ei teadnud, et häving läheneb.

35 Jehoova alistas benjaminlased^a Iisraeli ees ja iisraellased surmasid sel päeval 25100 Benjamini mõõgameest.^b

36 Benjaminlased olid arvanud, et nad alistavad iisraellased, kuna need taganesid Benjamini ees,^c kuid iisraellased taganesid sellepärast, et lootisid varitsejatele, kelle nad olid seadnud Gibeal vastu.^d **37** Varitsejad tegutsesid kiiresti ja söötsid Gibeal poole, nad vallutasid linna ja löid kõik elanikud mõõgaga maha.

38 Iisraeli mehed olid varitsejatega kokku leppinud, et need lasevad märguandena linnast suitsu tõusta.

39 Kui iisraellased lahingust taandusid, ründasid neid benjaminlased, löid maha umbes 30 iisraellast^e ja ütlesid: „Nad saavad meie käest uuesti lüüa nagu eelmises lahingus.”^f **40** Kuid linnast hakkas märguandena tõusma suitsusammast. Kui benjaminlased tagasi vaatasid, nägid nad, et kogu linn on leekides. **41** Iisraellased pöörasid ringi ja benjaminlased kohkusid, nähes, et neid on tabanud õnnetus. **42** Nad taganesid Iisraeli meeste eest kõrbe poole, kuid need püsisid neil kannul ning lin-

PTK 20

a Koh 20:28, 48

b Koh 20:14, 15
Koh 20:46

c Koh 20:31

d Koh 20:29

e Koh 20:31

f Koh 20:21, 25

Teine veerg

a Koh 20:15

b Koh 21:13

c Koh 20:15, 35

PTK 21

d Koh 20:1

e Koh 21:18

f Koh 20:18, 26

g 3Mo 3:1

nadest tulnud mehed ühinesid teiste iisraellastega ja tapsid benjaminlasi. **43** Nad piirasid benjaminlased ümber ja jälitasid neid visalt. Nad löid benjaminlasi otse Gibeal külje all, ida pool. **44** Seal langes 18000 Benjamini vägevast sõjameest.^a

45 Benjaminlased põgenesid kõrbesse Rimmoni kaljurünka^b poole ja iisraellased tapsid maanteedel veel 5000 meest. Nad jälitasid benjaminlasi kuni Gideomini, lüües maha veel 2000 meest. **46** Sel päeval langes 25000 Benjamini mõõgameest,^c kes kõik olid vägevad sõjamehed. **47** Aga 600 meest põgenes kõrbesse Rimmoni kaljurünkale, kuhu nad jäid neljaks kuuks.

48 Iisraeli mehed läksid tagasi ja löid benjaminlastest mõõgaga maha need, kes nende linnades olid, nii inimesed kui ka kariloomad, kõik, kes olid sinna jäänud. Nad põletasid maha kõik linnad, mis neile teele jäid.

21 Iisraeli mehed olid Mispas^d vandunud: „Ükski meist ei anna oma tütart naiseks benjaminlasele.”^e **2** Siis tuli rahvas Peetelisse^f ja istus Jumala ees kuni õhtuni, ise valjult ja kibedalt nuttes. **3** Nad ütlesid: „Oh, Jehoova, Iisraeli Jumal, miks küll Iisraelis nõnda juhtus? Miks puudub täna Iisraelist üks suguharu?” **4** Järgmisel päeval tõusis rahvas vara, ehitas sinna altari ning ohverdas põletus- ja rahuhovreid.^g

5 Siis küsis Iisraeli rahvas: „Kes kõigi Iisraeli suguharude hulgast ei ole tulnud üles Jehoova juurde?” Sest nad olid pühalikult vandunud, et sur-

mavad igaühe, kes jätab Jehoova juurde Mispasse tulemata. **6** Aga Iisraeli rahval hakkas oma vennast Benjaminist nendega juhtunu pärast kahju ja nad ütlesid: „Täna on Iisraelist üks suguharu ära raiutud. **7** Mida me teeme, et sellest järelejäänud endale naised saaksid? Me oleme ju Jehoovale vandunud,^a et me ei anna kedagi oma tütreist neile naiseks.”^b

8 Nad küsisid: „Kes Iisraeli suguharude hulgast pole tulnud üles Jehoova juurde Mispasse?”^c Selgus, et Gileadi-Jaabesest polnud keegi tulnud koguduse juurde laagrisse.

9 Sest kui rahvas ära loeti, tuli välja, et kohal polnud ühtki Gileadi-Jaabese elaniku. **10** Nii saatis kogudus sinna 12000 vapraimat meest, kaskides neid: „Minge ja lööge Gileadi-Jaabese elanikud mõõgaga maha, ka naised ja lapsed.”^d

11 Teil tuleb surmata kõik mehed ja naised. Jätke ellu ainult need naised, kes pole mehega maganud.” **12** Nad leidsid Gileadi-Jaabese elanike hulgast 400 tüdrukut, kes olid neitsid ja polnud kunagi mehega maganud. Need toodi laagrisse Siilosse^e Kaananiimaal.

13 Siis saatis terve kogudus sõnumi benjaminlastele, kes olid Rimmoni kaljurünkal,^f ja pakkus neile rahu. **14** Benjaminlased tulidki tagasi ja neile anti need naised, kes olid Gileadi-Jaabeses ellu jäetud.^g Kuid nendest benjaminlastele ei jätkunud. **15** Rahval oli Benjaminiga juhtunu pärast kahju,^h sest Jehoova oli teinud lõhe Iisraeli suguharude vahele. **16** Koguduse vanemad ütlesid: „Mida

PTK 21

a 3Mo 5:4
3Mo 19:12
Mt 5:33

b Koh 21:1, 18

c Koh 20:1

d Koh 21:5

e Jos 18:1

f Koh 20:
46, 47

g Koh 21:8, 12

h Koh 21:6

Teine veerg

a 3Mo 19:12
Koh 21:1

b Jos 18:1

c Koh 21:12, 14

d Koh 21:1, 18

e Koh 20:48

f Koh 17:6
1Sa 8:4, 5

peaksime tegema, et ka ülejäänud endale naised saaksid? On ju Benjaminist naissugu hävitatud.” **17** Nad vastasid: „Ellujäänud benjaminlastele peab jääma pärand, et Iisraelist ühte suguharu minema ei pühitaks. **18** Aga meie ei või oma tütreid neile naiseks anda, sest Iisraeli rahvas on vandunud: „Neetud olgu see, kes annab naise Benjaminile!”^a

19 Siis nad ütlesid: „Igal aastal on Jehoova püha Siilos,^b mis asub Peetelist põhja pool, Peetelist Sekemisse minevast maanteest ida pool ja Leboonast lõuna pool.” **20** Nad käskisid benjaminlasi: „Minge ja varitsege viinamägedel!

21 Kui Siilo neitud tulevad ringtantsima, siis tulge viinamägedelt ning kahmake endale naine Siilo neidudest ja minge tagasi Benjaminimaale. **22** Kui nende isad või vennad tulevad meid süüdistama, siis ütleme neile: „Halastage meile nende pärast, sest me ei toonud neile kõigile sõjast naist,^c ja teiegi pole saanud neile naise anda, sest te oleksite ise süüdi jäänud.”^d

23 Benjaminlased tegidki niimoodi ja iga varitseja võttis endaga kaasa naise tantsijate hulgast. Siis nad läksid tagasi oma pärandmaale, ehitasid oma linnad üles^e ja asusid neisse elama.

24 Ja iisraellased läksid laiali, igaüks oma suguharu ja pere juurde, igaüks oma pärandmaale.

25 Neil päevil polnud Iisraelis kuningat.^f Igaüks tegi, mis oli tema enda silmis õige.

RUTT

LÜHIÜLEVAADE

1	Elimeleki pere asub elama Moabi (1, 2)
Noomi, Orpa ja Rutt jäävad leseks (3–6)
Rutt jääb truuks Noomile ja tema
Jumalale (7–17)
Noomi naaseb Rutiga Petlemma (18–22)	Rutt räägib Noomile Boase
lahkusest (17–23)
2	Rutt teeb Boase põllul järel-
noppimist (1–3)
Rutt ja Boas kohtuvad (4–16)	3 Noomi annab Rutile nõu (1–4)
Rutt ja Boas viljapeksuplatsil (5–15)
Rutt läheb Noomi juurde (16–18)
		4 Boasest saab väljaostja (1–12)
Boasele ja Rutile sünnib Oobed (13–17)
Taaveti põlvnemine (18–22)

1 Neil päevil, kui rahvast juhtisid kohtumõistjad,^a tuli maale nälg. Üks mees Juuda Petlemmast^b läks koos naise ja kahe pojaga teele, et asuda võõrana elama Moabi väljadele.^c **2** Mehe nimi oli Elimelek*, naise nimi Noomi[#] ning kahe poja nimed Mahlon[△] ja Kiljon[□]. Nad olid efratlased Juuda Petlemmast. Nad jõudsid Moabi väljadele ja jäid sinna.

3 Mõne aja pärast Noomi mees Elimelek suri ning naine jäi kahe pojaga üksi. **4** Hiljem abiellusid pojad moablannadega, kellest ühe nimi oli Orpa ja teise nimi Rutt.^d Nad elasid seal umbes kümme aastat. **5** Siis surid ka mõlemad pojad, Mahlon ja Kiljon, ning Noomil polnud enam ei meest ega lapsi. **6** Ta asus oma miniattega teele, et Moabi väljadel tagasi pöörduda, sest ta

1:2 *Nimi Elimelek tähendab „mu Jumal on kuningas“. [#]Nimi Noomi tähendab „meeldiv“. [△]Nimi Mahlon tuleneb ilmselt heebrea sõnast, mis tähendab „jõuetu“, „haiglane“. [□]Nimi Kiljon tähendab „nõrkev“, „otsa jääv“.

PTK 1

a Koh 2:16

b Mi 5:2

c 1Mo 19:
36, 37
5Mo 2:9
Koh 3:30

d Mt 1:5

Teine veerg

a 2Mo 34:6
Ru 2:20

b Ru 3:1

c 5Mo 25:5, 6

oli kuulnud, et Jehoova on hoolitsenud oma rahva eest ja andnud neile leiba.

7 Noomi lahkus koos mõlema miniaga oma elupaigast. Kui nad mööda teed Juudamaa poole sammusid, **8** ütles Noomi oma miniatele: „Minge tagasi oma ema koju. Osutagu Jehoova teile truud armastust,^a nagu teiegi osutasite oma meestele, kes on nüüd surnud, ja olete osutanud ka minule. **9** Aidaku Jehoova teil kummalgi leida varjupaik oma mehe majas.”^b Seejärel andis ta neile suud ning nad hakkasid valjusti nutma. **10** Nad kinnitasid talle mitu korda: „Ei, me tuleme koos sinuga sinu rahva juurde.” **11** Kuid Noomi lausus: „Minge tagasi, mu tütre. Miks peaksite tulema koos minuga? On siis mul veel lootust sünnitada poegi, kes võiksid saada teile meesteks?”^c **12** Pöörduge tagasi, mu tütre. Minge, sest ma olen liiga vana, et mehe minna. Isegi kui ma juba täna õhtul mehele saaksin ja poe-

gi sünnitaksin, **13** kas te siis ootaksite, kuni nad suureks kasvavad? Kas jätaksite nende pärast abiellumata? Ei, mu tütre. Kui mõtlen teie peale, läheb mul meel kibedaks, sest Jehoova käsi on tõusnud mu vastu.”^a

14 Siis puhkesid nad taas valjusti nutma ning Orpa andis oma ämmale suud ja lahkus. Rutt aga jäi ämma juurde. **15** Noomi ütles: „Vaata, su mehe vennanaine pöördus tagasi oma rahva ja jumalate juurde. Mine sinagi koos temaga tagasi.”

16 Rutt aga vastas: „Ära käi mulle peale, et ma sind maha jätaksin ja sinust lahkuksin, sest kuhu lähed sina, sinna lähen ka mina, ja kus veedad õo sina, seal veedan õo ka mina. Sinu rahvas on minu rahvas ja sinu Jumal on minu Jumal.”^b **17** Kus sured sina, seal suren minagi ja sinna maetagu mindki. Jehoova tehku minuga ükskõik mida, kui miski muu kui surm peaks meid lahutama!”

18 Kui Noomi nägi, et Rutil on kindel nõu temaga kaasa tulla, ei püüdnud ta teda enam ümber veenda. **19** Niisiis jätkasid nad üheskoos teed, kuni jõudsid Petlemma.^c Nende saabudes läks kogu linn elevile ja naised küsisid: „Kas see on Noomi?” **20** Noomi ütles naistele: „Ärge hüüdke mind Noomiks*, vaid hüüdke mind Maaraks”, sest Kõikvõimas on teinud mu elu väga kibedaks.^d **21** Külluses ma läksin ära ja tühjade kätega tõi Jehoova

1:20 *Nimi Noomi tähendab „meeldiv”.
”Nimi Maara tähendab „kibe”.

PTK 1

a Ru 1:20

b Ru 2:11, 12

c Ru 1:1, 2

d Ru 1:13

Teine veerg

a Ru 1:3, 5

b 4Mo 21:13
Ru 1:1

c Ru 2:23

PTK 2

d Ru 2:20
Ru 4:21, 22
Mt 1:5
Lu 3:23, 32e 3Mo 23:22
5Mo 24:19

f Ru 2:20

g Ru 1:2

h Ru 1:3, 4

i Ru 1:16, 22

j 3Mo 23:22
5Mo 24:19

k Ru 2:22

mind tagasi. Miks hüüate mind Noomiks, kui Jehoova on olnud minu vastu ja Kõikvõimas on teinud mulle halba?”^a

22 Nõnda tuli Noomi tagasi Moabi väljadelt^b koos oma minia moablanna Rutiga. Nad jõudsid Petlemma odralõikuse alguses.^c

2 Noomil oli mehepoolne sugulane, kes oli jõukas mees. Tema nimi oli Boas^d ja ta oli Eli-meleki suguvõsast.

2 Moablanna Rutt palus Noomit: „Luba ma lähen põllule ja nopin viljapäid selle järelt,^e kelle silmis ma armu leian.” Noomi vastas: „Mine, mu tütar.” **3** Rutt läkski ja hakkas põllul lõikajate järel noppima. Ta sattus põllule, mis kuulus Boasele^f Elimeleki suguvõsast.^g **4** Siis tuli Petlemmast Boas ning ütles lõikajatele: „Jehoova olgu teiega!” ja nemad vastasid: „Jehoova õn-nistagu sind!”

5 Seejärel küsis Boas noorelt mehelt, kes oli lõikajate ülevaataja: „Kelle perest see noor naine on?” **6** Lõikajate ülevaataja vastas: „Ta on moablanna,^h kes tuli koos Noomiga Moabi väljadelt.ⁱ **7** Ta palus luba siin põllul järelnoppida^j ja korjata mahalõigatud viljapäid* lõikajate järel. Ta on juba hommikust saati jalgel olnud, alles nüüd istus ta varjualusesse natukeseks puhkama.”

8 Siis ütles Boas Rutile: „Kuula mind, mu tütar! Ära mine noppima teisele põllule ja ära lahku siit, vaid ole siin koos minu tüdrukutega.^k **9** Vaata,

2:7 *Teine võimalik tähendus: „korjata viljavihkude vahel”.

millisel põllul nad saaki koristavad, ja mine sinna. Ma olen keelanud noortel meestel sind puutuda. Kui sul on janu, mine veeanumate juurde ja joo, mida noored mehed on ammutanud.”

10 Seepeale langes Rutt põlvili, kummardas maani ja ütles talle: „Miks ma küll olen sinu silmis armu leidnud ja miks sa oled mind märganud? Ma olen ju võõramaalane.”^a

11 Boas vastas: „Mulle on antud teada kõik, mis sa oma ämmale oled teinud pärast oma mehe surma, ja kuidas sa jätsid maha oma isa ja ema ning oma sugulaste maa ja tulid rahva juurde, keda sa varem ei tundnud.”^b **12** Jehoova tasugu sulle su teo eest!^c Jehoova, Iisraeli Jumal, kelle tiibade alla sa oled tulnud varju otsima,^d andku sulle vääriline tasu!” **13** Rutt kostis: „Luba mul leida armu su silmis, mu isand, sest sa oled mind lohutanud ja oma teenija südant vaigistanud, kuigi ma isegi ei kuulu su teenijate hulka.”

14 Kui jõudis kätte sõõgiaeg, ütles Boas Rutile: „Tule siia, võta paluke leiba ja kasta veiniäädikasse.” Too istuski lõikajate juurde ja Boas ulatas talle röstitud viljateri. Rutt söi, nii et ta kõht sai täis ja tal jäi toitu ülegi. **15** Kui ta tõusis, et järelnoppimist^e jätkata, andis Boas oma noortele meestele käsu: „Las ta korjab mahalõigatud viljapäid, ärge teda tülitage.”^f **16** Tõmmake ka viljavihkudest midagi tema jaoks välja ja jätke maha, et ta saaks neid noppida, ning ärge teda heidutage.”

PTK 2

a 2Mo 23:9
3Mo 19:34

b Ru 1:14, 16

c Ru 4:11, 17
Mt 1:5, 16d L 17:8
L 36:7
L 57:1
L 63:7e 3Mo 19:9
Ru 2:2

f Ru 2:9

Teine veerg

a Ru 2:7

b Ru 2:14

c L 41:1

d 2Mo 34:6
Ru 1:8
L 36:7

e Ru 2:1

f 3Mo 25:25
5Mo 25:5, 6
Ru 3:9, 12

g Ru 2:8

h Ru 1:22

i Ru 1:16

PTK 3

j Ru 1:9

k Ru 2:1, 20

17 Rutt korjas põllul viljapäid kuni öhtuni.^a Seejärel ta peksis vilja, mis ta oli kogunud, ja sai umbes eefa* otri.

18 Ta võttis vilja ja läks linna ning tema ämm nägi, mis ta oli korjanud. Rutt võttis välja ka toidu, mis tal oli üle jäänud,^b kui ta kõht oli täis saanud, ja andis Noomile.

19 Ämm küsis: „Kus sa täna viljapäid korjasid ja kus sa töötasid? Önnistatud olgu see, kes sind märkas!”^c Rutt rääkis oma ämmale, kus ta oli töötanud, öeldes: „Ma töötasin täna mehe juures, kelle nimi on Boas.” **20** Seepeale sõnas Noomi oma miniale: „Önnistagu teda Jehoova, kes pole oma truust armastusest ilma jätanud ei elavaid ega surnuid!”^d Noomi jätkas: „See mees on meie sugulane.”^e Ta on üks meie väljaostjatest.”^f **21** Siis lausus moablanna Rutt: „Boas ütles mulle veel, et ma hoiaksin tema tööliste lähedale, kuni nad on kogu ta vilja koristanud.”^g **22** Noomi ütles oma miniale Rutile: „Mu tütar, see on hea, kui sa lähed koos tema tüdrukutega, sest teistel põldudel võidaks sind kimbutada.”

23 Nii jäi Rutt Boase tüdrukute lähedale järelnoppima, kuni odra- ja nisulõikus olid lõppenud,^h ning ta elas oma ämma juures.ⁱ

3 Ruti ämm Noomi aga ütles talle: „Mu tütar, kas ma ei peaks otsima sulle oma kodu,^j et sul läheks hästi? **2** Eks ole Boas meie sugulane?”^k Tema tüdrukutega oled sa ju koos olnud. Täna öhtul tuulab ta

2:17 * 22 liitrit. (Vt lisa B14.)

viljapeksuplatsil otri. **3** Pese nüüd end ja võia aromaatsed õliga. Siis pane end kenasti riidesse ja mine alla viljapeksuplatsile. Ära näita end mehele enne, kui ta on söömise ja joomise lõpetanud. **4** Pane tähele, kuhu ta magama heidab. Seejärel mine ja tõsta kate tema jalgadelt ning heida sinna maha. Küll ta siis ütleb sulle, mida sa pead tegema.”

5 Rutt lausus: „Ma teen kõik, mis sa mulle ütled.” **6** Ta läks alla viljapeksuplatsile ja tegi täpselt nii, nagu ämm oli teda õpetanud. **7** Boas sõi ja jõi ning ta süda oli rõõmus. Siis ta läks ja heitis viljakuhja äärde magama. Seejärel tuli Rutt vargsi ja tõstis katte tema jalgadelt ning heitis maha. **8** Kesköö paiku ärkas mees võpatades üles. Ta tõusis istukile ja nägi, et keegi naine lamab tema jalgade juures. **9** Boas küsis: „Kes sa oled?” ja tema vastas: „Ma olen Rutt, su teenija. Laota oma hõlm oma teenija üle, sest sa oled meie väljaostja.”^a **10** Seepeale ütles Boas: „Mu tütar, Jehoova õnnistagu sind! Sa oled sel korral osutanud truid armastust enamgi kui esimesel korral,^b sest sa pole jälle jooksnud noortele meestele, olgu nad vaesed või rikkad. **11** Ja nüüd, mu tütar, ära kardada. Ma teen sinu heaks kõik, mida sa palud,^c sest siin linnas teab igaüks, et sa oled väga tubli naine. **12** On küll tõsi, et ma olen väljaostja,^d aga leidub üks minust veel lähedasem sugulane.^e **13** Jää täna õhseks siia, ja hommikul, kui ta on valmis sind välja ostma, siis, hea küll, ost-

PTK 3

a 3Mo 25:25
5Mo 25:5, 6
Ru 2:20

b Ru 1:14, 16

c Ru 3:9

d 3Mo 25:25
Ru 2:20

e Ru 4:1

Teine veerg

a Ru 4:5

PTK 4

b 5Mo 25:7
Õp 31:23

c Ru 3:12

d 5Mo 16:18

e 3Mo 25:25
5Mo 25:5, 6
Ru 2:20
Ru 3:9, 12

ku.^a Kui ta aga ei soovi seda teha, siis, nii tõesti, kui Jehoova elab, ostan mina sind välja. Maga siin hommikuni.”

14 Rutt magaski tema jalgade juures hommikuni. Ta tõusis üles, kui oli veel pime ning polnud võimalik teda ära tunda, sest Boas ei tahtnud, et keegi saaks teada, et Rutt oli tulnud viljapeksuplatsile. **15** Boas ütles: „Võta üleriie, mis sul ümber on, ja laota see laiali.” Rutt laotaski selle laiali ja Boas valas sinna kuus mõõtu* otri ning andis talle. Seejärel läks Boas linna.

16 Rutt läks oma ämma juurde ja see küsis: „Kuidas sul läks, mu tütar?” Seepeale jutustas Rutt kõigest, mida Boas oli tema heaks teinud, **17** ja lisas: „Ta andis mulle need kuus mõõtu otri ja ütles: „Ära mine oma ämma juurde tühjade kätega.”” **18** Noomi lausus: „Jää siia, mu tütar, kuni selgub, mis sellest asjast saab, sest see mees ei puhka enne, kui ta on selle asja korda ajanud. Ta teeb seda juba täna.”

4 Boas läks linnavärava^b juurde ja jäi sinna istuma. Kui sealt läks mööda väljaostja, keda Boas oli maininud,^c ütles Boas talle: „Tule, istu siia!” Too tuligi ja võttis istet. **2** Seejärel kutsus Boas kümme linnavane^d ja sõnas: „Istuge siia!” ja nad istusid.

3 Boas lausus väljaostjale:^e „Noomi, kes on tulnud tagasi

3:15 *Ilmselt kuus seaad (44 liitrit). Sel-line kogus vilja kaalus umbes 20 kg. Tõenäoliselt oli see suurim kogus, mida Rutt suutis kanda. (Vt lisa B14.)

Moabi väljadelt,^a peab müüma ära põllu, mis kuulus meie vennale Elimelekile.^b **4** Ma mõtlesin sulle sellest teatada ja pakkuda võimalust osta see endale linnaelanike ja mu rahva vanemate ees.^c Kui sa ostad selle välja, siis osta, aga kui mitte, siis ütle mulle, et ma teaksin, sest sul on väljaostuõigus ja mina olen sinust järgmine." Too kostis: „Ma ostan selle välja.”^d **5** Siis lausus Boas: „Päeval, mil sa ostad Noomilt põllu, ostad sa selle ühtlasi moablannalt Rutilt, surnud mehe naiselt, et taastada surnu nimi tema pärandil.”^e **6** Selle peale ütles väljaostja: „Sel juhul ma ei saa seda osta, sest sellega ma teeksin oma pärandiosale kahju. Osta sina see endale minu väljaostuõigusega, sest mina ei saa seda teha.”

7 Varem oli Iisraelis väljaostuõiguse ja selle edasiandmise kinnitamiseks selline tava: mees pidi võtma jalast sandaali^f ja andma selle teisele. Nii tõendati Iisraelis, et kokkulepe on sõlmitud. **8** Seega, kui väljaostja ütles Boasele: „Osta sina see endale”, võttis ta sandaali jalast. **9** Siis ütles Boas vanematele ja kõigile sealolijatele: „Te olete täna tunnistajaks,^g et ma ostan Noomilt kõik, mis kuulus Elimelekile, ja kõik, mis kuulus Kiljonile ja Mahlonile. **10** Samuti saan ma moablanna Ruti, Mahlioni naise, endale naiseks, et taastada surnud mehe nimi tema pärandiosal,^h et surnu nimi ei kaoks tema vendade hulgast

PTK 4

a Ru 1:1, 6

b Ru 1:2

c 1Mo 23:18
Jer 32:9, 10

d Ru 3:13

e 1Mo 38:7, 8
5Mo 25:5, 6

f 5Mo 25:7, 9

g 1Mo 23:18
Ru 4:4
Jer 32:12h 1Mo 38:7, 8
5Mo 25:5, 6

Teine veerg

a Ru 4:4

b 1Mo 28:3
1Mo 35:
23-26
1Mo 46:
15, 18
1Mo 46:
22, 25

c 1Mo 35:19

d Ru 1:1
Mi 5:2

e L 127:3

f 1Mo 38:29
4Mo 26:20
Mt 1:3

g Ru 1:14, 16

h Mt 1:5
Lu 3:23, 32i 1Sa 17:12
Jes 11:1
Ro 15:12j Ru 4:12
Mt 1:2-6k 1Mo 46:12
4Mo 26:21
1Aj 2:5

l 1Aj 2:9-15

m 2Mo 6:23

n Ru 4:17
1Sa 16:1o 2Sa 7:8
1Aj 2:13, 15

ega tema linna väravast. Teie olete täna selle tunnistajad.”^a

11 Seepeale ütlesid vanemad ja kõik, kes olid linnavärvast: „Me oleme tunnistajad! Jehoova tehku naine, kes su majja tuleb, Iisraeli rahva esiema-de Raaheli ja Lea sarnaseks, kellest tuli suur rahvas.”^b Käigu su käsi hästi Efratas^c ja saagu su nimi tuntuks Petlemmas!^d

12 Jehoova andku sulle selle noorikuga järeltulija^e ja sinu sugu olgu nagu Peretsil,^f kelle Taamar sünnitas Juudale!”

13 Niisiis võttis Boas Ruti endale naiseks. Ta heitis Ruti juurde ja Jehoova õnnistas naist, nii et see jäi lapseootele ja sünnitas poja. **14** Siis ütlesid naised Noomile: „Kii-detud olgu Jehoova, kes pole jätnud sind täna väljaostjata! Tema nime kuulutatagu Iisraelis! **15** Poisist on saanud su hingekosutaja, kes toetab sind vanas eas. Selle lapse on ilma-le toonud su minia, kes sind armastab^g ja on sulle parem kui seitse poega.” **16** Noomi võttis lapse sülle ja sai tema hoidjaks **17** ning naabrinaised panid poisile nime. Nad ütlesid: „Noomile on sündinud poeg!” ja andsid talle nimeks Oobed.^h Temast sai Iisaiⁱ isa ja Iisai oli Taaveti isa.

18 Need on Peretsi^j järeltulijad: Peretsile sündis Hesron,^k **19** Hesronile sündis Raam, Raamile sündis Amminadab,^l **20** Amminadabile^m sündis Nahson, Nahsonile sündis Salmon, **21** Salmonile sündis Boas, Boasele sündis Oobed, **22** Oobedile sündis Iisaiⁿ ja Iisaile sündis Taavet.^o

ESIMENE SAAMUELI

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Elkana ja tema naised (1-8)
Lastetu Hanna palub endale poega (9-18)
Sünnib Saamuel ja ta antakse Jehoova teenistusse (19-28)
- 2 Hanna palve (1-11)
Eeli poegade patud (12-26)
Jehoova kohtuotsus Eeli soo kohta (27-36)
- 3 Saamuelist saab prohvet (1-21)
- 4 Vilistid röövivad lepingulaeka (1-11)
Eeli ja ta pojad surevad (12-22)
- 5 Lepingulaegas vilistite maal (1-12)
Daagon alandatakse (1-5)
Vilisteid tabab nuhtlus (6-12)
- 6 Vilistid saadavad laeka iisraellastele tagasi (1-21)
- 7 Lepingulaegas Kirjat-Jearimis (1)
Saamueli üleskutse teenida üksnes Jehoovat (2-6)
Iisraeli võit Mispas (7-14)
Saamuel – Iisraeli kohtumõistja (15-17)
- 8 Iisrael nõuab endale kuningat (1-9)
Saamuel hoiatab rahvast (10-18)
Jehoova on nõus määrama kuninga (19-22)
- 9 Saamuel kohtub Sauliga (1-27)
- 10 Saul võitakse kuningaks (1-16)
Sauli esitletakse rahvale (17-27)
- 11 Saul alistab ammonlased (1-11)
Sauli kuningavõimu kinnitatakse (12-15)
- 12 Saamueli kõne Iisraelile (1-25)
„Ärge hakake käima tühiste jumalate järel” (21)
Jehoova ei hülgata oma rahvast (22)
- 13 Saul valib endale sõjamehed (1-4)
Sauli jultunud tegu (5-9)
Saamuel noomib Sauli (10-14)
Iisraelil pole relvi (15-23)
- 14 Joonatani kangelastegu Mikmases (1-14)
- Jumal tekitab segaduse vaenlaste laagris (15-23)
Sauli rutakas vanne (24-46)
Rahvas sööb liha koos verega (32-34)
Sauli sõjakäigud, tema pere (47-52)
- 15 Saul ei kuuletu ja jätab Agagi ellu (1-9)
Saamuel noomib Sauli (10-23)
„Kuuletumine on parem kui tapahover” (22)
Saulilt võetakse kuningavõim (24-29)
Saamuel tapab Agagi (30-35)
- 16 Saamuel võiab Taaveti kuningaks (1-13)
„Jehoova näeb südamesse” (7)
Jumala vaim lahkub Saulist (14-17)
Taavetist saab Sauli lüüra-mängija (18-23)
- 17 Taavet võidab Koljati (1-58)
Koljat irvitab Iisraeli üle (8-10)
Taavet võtab väljakutse vastu (32-37)
Taavet võitleb Jehoova nimel (45-47)
- 18 Taaveti ja Joonatani sõprus (1-4)
Taaveti võidud teevad Sauli kadedaks (5-9)
Saul üritab Taavetit tappa (10-19)
Taavet abiellub Sauli tütre Miikaliga (20-30)
- 19 Saul vihkab Taavetit (1-13)
Taavet põgeneb Sauli eest (14-24)
- 20 Joonatan on Taavetile ustav (1-42)
- 21 Taavet sööb Noobis vaateleibu (1-9)
Taavet mängib Gatis hullumeelset (10-15)
- 22 Taavet Adullamis ja Mispes (1-5)
Saul käsib tappa Noobi preestrid (6-19)
Ebjatar pääseb (20-23)
- 23 Taavet päästab Keila linna (1-12)
Saul ajab Taavetit taga (13-15)
Joonatan julgustab Taavetit (16-18)
Taavet pääseb napilt Saul käest (19-29)
- 24 Taavet jätab Sauli ellu (1-22)
Taavet peab lugu Jehoova võitust (6)

<p>25 Saamueli surm (1)
Naabal ajab Taaveti mehed minema (2–13)
Abigail tegutseb targalt (14–35)
Jehoova kaitseb „sinu hinge oma elukukrus” (29)
Jehoova surmab rumala Naabali (36–38)
Abigailist saab Taaveti naine (39–44)</p> <p>26 Taavet jätab taas Sauli ellu (1–25)
Taavet peab lugu Jehoova võitust (11)</p> <p>27 Vilistid annavad Siklagi Taavetile (1–12)</p> | <p>28 Saul läheb vaimude väljakutsuja jutule Een-Doori (1–25)</p> <p>29 Vilistid ei usalda Taavetit (1–11)</p> <p>30 Amalekid rüüstavad Siklagi ja põletavad selle maha (1–6)
Taavet ammutab jõudu Jumalalt (6)
Taavet alistab amalekid (7–31)
Taavet päästab vangid (18, 19)
Taaveti juhendid rõõvsaagi jagamise kohta (23, 24)</p> <p>31 Sauli ja ta kolme poja surm (1–13)</p> |
|--|---|

1 Efraimi^a mägismaal Raamataim-Soofimis^b elas mees* nimega Elkana,^c efraimlane^d, kes oli Suufi poja Tohu poja Eliihu poja Jerohami poeg. **2** Tal oli kaks naist, ühe nimi oli Hanna ja teise nimi Peninna. Peninnal olid lapsed, aga Hannal polnud. **3** Elkana läks igal aastal oma linnast Siilosse vägede Jehoovat* kummar-dama ja talle ohverdama.^d Seal teenisid Jehoova preestritena^e Eeli kaks poega, Hofni ja Piinehas.^f

4 Ühel päeval, kui Elkana tõi ohvri, andis ta oma naisele Peninnale ning kõigile ta poegadele ja tütardele ohvrilihatükke.^g **5** Ent Hannale andis ta erilise tüki, sest ta armastas eelkõige Hannat, kuigi Jehoova polnud Hannale lapsi andnud. **6** Aga teine naine muudkui solvas Hannat, et teda endast välja viia, kuna Jehoova

1:1 *Võib tõlkida ka „Efraimi mägismaal Raamas elas suufilelane”. ^aElkana oli leviit, aga elukoha järgi efraimlane (1Aj 6:19, 22–28). 1:3 *Sõnapaarid „vägede Jehoova” mõeldakse vägede all inglite väehulki.

PTK 1

a Jos 16:5

b 1Sa 1:19
1Sa 7:15, 17

c 1Aj 6:22, 27

d 2Mo 23:14
2Mo 34:23
5Mo 12:5, 6
Jos 18:1
Koh 21:19
Lu 2:41e 4Mo 3:10
5Mo 33:10
Mal 2:7f 1Sa 2:12, 22
1Sa 4:17

g 3Mo 7:15

Teine veerg

a 5Mo 16:16
1Sa 2:18, 19b 2Mo 25:8
1Sa 3:3
2Sa 7:2c L 55:22
L 65:2

d 1Mo 30:22

e 4Mo 6:5

polnud andnud Hannale lapsi. **7** Nõnda tegi Peninna igal aastal. Alati, kui Hanna läks üles Jehoova kotta,^a solvas Peninna teda, nii et ta nuttis ega söönud midagi. **8** Elkana küsis oma naiselt: „Hanna, miks sa nutad ega sööd? Miks sa nii kurb oled? Kas ma pole sulle parem kui kümme poega?”

9 Kui nad olid Siilos söönud ja joonud, tõusis Hanna püsti. Preester Eeli istus samal ajal oma istmel Jehoova templi*^b ukseposti juures. **10** Hanna palvetas suures hingevalus Jehoova poole^c ja nuttis lohutamult. **11** Ta andis töötuse: „Vägede Jehoova, kui sa näed oma teenija vaeva ja mõtled minule ega unusta oma teenijat, vaid annad mulle poja,^d siis annan ma ta Jehoovale kõigiks ta elupäeviks ning habemenuga ei puuduta ta pead.”^e

12 Sel ajal kui ta Jehoova ees pikalt palvetas, jälgis Eeli ta suud. **13** Hanna kõneles oma südames, hääletult, ainult ta huuled liikusid.

1:9 *St telkpühamu.

Eeli aga arvas, et ta on purjus, **14** ning ütles talle: „Kaua sa veel oled veiniuimas? Lõpetage see veinijoomine!” **15** Hanna vastas: „Mu isand, mul on suur mure. Ma pole joonud veini ega muud alkoholi, vaid ma olen oma hinge Jehoova ette välja valanud.” **16** Ära pea oma teenijat allakäinud naiseks. Ma palvetasin kogu see aeg oma suure valu ja vaeva pärast.” **17** Seepeale Eeli lausus: „Mine rahuga! Iisraeli Jumal täitku su soov ja tehku, nagu sa temalt palusid!” **18** Siis Hanna ütles: „Leidku su teenija armu su silmis!” Naine läks oma teed ja sõi ning ta nägu polnud enam kurb.

19 Nad tõusid hommikul vара ja kummardasid Jehoova ees. Siis läksid nad tagasi koju Raamasse.^c Elkana heitis oma naise Hanna juurde ning Jehoova pidas naist meeles.^d **20** Ei möödunud aastatki, kui Hanna jäi lapseootele* ja sünnitas poja. Ta pani talle nimeks^e Saamuel^f, sest ta ütles: „Jehoovalt olen ma teda palunud.”

21 Mõne aja pärast läks Elkana kogu perega Jehoovale iga-aastast tapaohvrit^f ja oma töotusohvrit ohverdama. **22** Hanna aga ei läinud kaasa,^g vaid ütles oma mehele: „Niipea kui poiss on võõrutatud, viin ma ta Jehoova ette ning ta jääb sinna alatiseks.”^h **23** Seepeale ütles ta mees Elkana: „Tee, nagu su silmis hea on. Jää koju, kuni sa oled poisi võõrutanud. Lasku Jehoova korda

1:20 *Teine võimalik tähendus: „omal ajal jäi Hanna lapseootele”. ^fNimi Saamuel tähendab „Jumala nimi”.

PTK 1

a L 42:6
L 62:8
L 142:2

b 1Sa 1:11

c 1Sa 1:1

d 1Sa 1:11
L 66:19
Õp 15:29

e 1Mo 5:29
1Mo 41:51
2Mo 2:21, 22
Mt 1:21

f 1Sa 1:3

g 5Mo 16:16

h 1Sa 1:11
1Sa 2:11
2Aj 31:16

Teine veerg

a 4Mo 15:8–10

b Jos 18:1

c 1Sa 1:15

d 1Sa 1:11, 17
L 66:19

PTK 2

e L 13:6
Lu 1:46

f 2Mo 15:11
5Mo 4:35
L 73:25
L 86:8
L 89:6

g 5Mo 32:4

h II 36:4
II 37:16
Ro 11:33

minna sellel, mis sa oled õelnud.” Nii jäigi naine pojaga koju ja imetas teda, kuni oli ta võõrutanud.

24 Niipea kui Hanna oli poisi võõrutanud, võttis ta tema endaga kaasa Siilosse, samuti kolmeaastase pulli, ühe eefa* jahu ja suure veinianuma.^a Ta läks Jehoova kotta Siilosse^b ja poiss oli temaga. **25** Seal pull tapeti ja nad viisid poisi Eeli juurde. **26** Hanna ütles: „Vabanda mind, mu isand! Nii tõesti, kui sa elad, mu isand, mina olen see naine, kes seisis siin sinu ees ja palus Jehoovat.”^c **27** Sellesama poisi pärast ma palvetasingi ja Jehoova täitis mu soovi.^d **28** Nüüd annan ma tema Jehoovale. Ta kuulgu Jehoovale kõik oma elupäevad!”

Ja ta* kummardas seal Jehoovat.

2 Siis Hanna palvetas: „Jehoova on pannud mu südame juubeldama,^e Jehoova on tõstnud kõrgele mu sarve*. Ma avan suu, et vastata oma vaenlastele, su pääste toob mulle rõõmu.

2 Pole kedagi nii püha kui Jehoova, pole ühtki sinu sarnast.^f Pole teist sellist kaljut kui meie Jumal.^g

3 Ärge rääkige üleolevalt, ärgu tulgu teie suust ülbeid sõnu, sest Jehoova on kõiketeadja Jumal,^h

1:24 *22 liitrit. (Vt lisa B14.) 1:28 *Ilmselt Elkana. 2:1 *Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina.

tema annab tegudele
õige hinnangu.

- 4 Vägevate vibud
purustatakse,
aga nõrkadele antakse
jõudu.^a
- 5 Täissöönud peavad nüüd
leiva eest tööd rügama,
aga näljased ei ole enam
näljas.^b
Viljatu sünnitab seitse
last,^c
aga kellel oli palju poegi,
jääb üksi.
- 6 Jehoova võtab elu ja ka
hoiab elus,
viib alla surmavalda ja toob
sealt üles.^d
- 7 Jehoova teeb vaeseks ja
teeb ka rikkaks,^e
tema alandab ja ka
ülendab.^f
- 8 Tema tõstab viletsa
põrmust
ja vaese tuhahunnikust*,^g
paneab nad istuma ülikute
kõrvale,
annab neile aukoha.
Jehoovale kuuluvad maa
alussambad,^h
neile on ta asetanud
viljaka maa.
- 9 Ta valvab kaitsvalt oma
ustavate samme,ⁱ
aga jumalatud pannakse
pimeduses vaikima,^j
sest oma jõuga ei tule keegi
võitjaks.^k
- 10 Jehoova purustab need,
kes võitlevad tema
vastu,^l
taevast müristab ta nende
kohal.^m

2:8 *Teine võimalik tähendus: „prügi-
mäelt”. 2:10 *Teine võimalik tähendus:
„Jehoova vastu võitlejad tarduvad hir-
must”.

PTK 2

- a Jes 40:29
b Lu 1:53
c 1Sa 1:11, 20
d 5Mo 32:39
II 14:13
L 30:3
L 49:15
L 68:20
Ho 13:14
Joh 11:24
1Ko 15:55
e 5Mo 8:18
5Mo 28:12
2Aj 1:11, 12
II 42:12
Õp 10:22
f L 75:7
g L 113:5, 7
Lu 1:52
h L 102:25
i L 91:11
L 97:10
L 121:3
j L 37:28
k L 33:16
Sak 4:6
l 2Mo 15:6
m 1Sa 7:10
2Sa 22:14
L 18:13

Teine veerg

- a L 96:13
Ap 17:31
b L 2:6
L 110:1
Mt 28:18
c Lu 1:69
Ap 4:27
d 1Sa 1:11
1Sa 3:1, 15
e 1Sa 2:22
f 3Mo 7:34
g 3Mo 3:3–5
h 3Mo 3:16
3Mo 7:25, 31
i 1Sa 2:29
j 1Sa 2:11
1Sa 3:15
k 2Sa 6:14
l 2Mo 23:14
1Sa 1:3, 21

Jehoova mõistab kohut
kogu maa üle,^a
ta annab jõudu oma
kuningale^b
ja tõstab kõrgele oma
võitu sarve.^c

11 Siis Elkana läks koju
Raamasse, ent poiss jäi prees-
ter Eeli juhatusel all Jehoovat
teenima.^d

12 Aga Eeli pojad olid väga
jultunud mehed,^e nad ei tun-
nustanud Jehoovat. 13 Alati,
kui keegi ohvri tõi, talitati
preestrile kuuluva osaga järg-
misel moel.^f Lihakeetmise ajal
tuli preestri abilise kolmeha-
rulise kahvliga 14 ning pistis
selle potti, keedunõusse, patta
või katlasse. Kõik, mis kahvli
otsa jäi, võttis preester endale.
Nõnda tegid nad kõigi Siilosse
tulnud iisraellaste ohvriandi-
dega. 15 Samuti tuli preestri
abiline juba enne rasva suitse-
mapanemist^g ohvritooja juur-
de ja ütles: „Anna liha prees-
trile küpsetamiseks! Ta ei taha
sinult keedetud liha, vaid too-
rest.” 16 Kui mees talle ütles:
„Pandagu kõigepealt rasv suitse-
ma^h ja siis võta kõik, mida
su hing ihkab”, vastas abiline:
„Ei, anna kohe! Kui sa ei anna,
siis võtan jõuga!” 17 Seega
oli abiliste süü Jehoova ees
väga suur,ⁱ sest nad ei pidanud
Jehoovale toodavatest ohvri-
test lugu.

18 Aga Saamuel teenis^j Je-
hoovat ja kandis linast öla-
rүүd,^k kuigi ta oli alles poisike.
19 Ema valmistas talle igal aastal
väikese varrukata kuue ja
tõi selle talle, kui tuli koos
mehega iga-aastast ohvrit too-
ma.^l 20 Eeli õnnistas Elkanat
ja tema naist, öeldes: „Andku

Jehoova sulle selle naisega laps poisid asemele, kelle te andsite Jehoovale!^a Seejärel pöördusid nad tagasi koju. **21** Jehoova kandis Hanna eest hoolt, nii et see jäi lapseootele^b ning sünnitas veel kolm poega ja kaks tütar. Aga poiss Saamuël kasvab Jehoova ees.^c

22 Eeli oli juba väga vana, aga ta kuulis kõigest, mida ta pojad tegid^d kogu Iisraelile ning kuidas nad magasid naitega, kes teenisid kogudusetelgi sissekäigu juures.^e **23** Ta ütles neile ühtelugu: „Miks te teete selliseid asju? Ma kuulen rahvalt teie kohta üksnes halba. **24** Nii ei või, mu pojad, sest need jutud, mida ma kuulen Jehoova rahva seas räägitavat, pole head. **25** Kui inimene teeb pattu inimese vastu, võib keegi tema pärast Jehoovat paluda,* ent kui inimene patustab Jehoova vastu,^f kes siis tema eest paluks?” Kuid nemad ei võtnud oma isa kuulda; Jehoova aga oli otsustanud nad surmata.^g **26** Poiss Saamuël sirgus suuremaks ja meeldis üha enam nii Jehoovale kui ka inimestele.^h

27 Kord tuli Eeli juurde jumalamees ja ütles talle: „Nii lausun Jehoova: „Kas ma ei ilmutanud end sinu isa soole, kui see oli Egiptuses vaarao orjuses?ⁱ **28** Tema valiti kõigi Iisraeli suguharude seast^j mulle preestriks, et ta läheks üles mu altarile ohverdama,^k suitsutama suitsutusrohtu* ja kand-

2:25 *Teine võimalik tähendus: „on Jumal temale vahekohtunikuks”. 2:28 *Teine võimalik tähendus: „laskma põletusohvri suitsu üles tõusta”.

PTK 2

a 1Sa 1:27, 28

b 1Mo 21:1, 2
1Sa 1:19c 1Sa 2:26
1Sa 3:19

d 1Sa 2:12-17

e 2Mo 38:8
3Mo 21:6f 4Mo 15:31
1Sa 2:17
1Sa 3:13, 14g Öp 29:1
Öp 30:17

h 1Sa 2:21

i 2Mo 4:14, 27

j 2Mo 28:1
3Mo 8:12
4Mo 17:5, 8

k 4Mo 18:7

Teine veerg

a 3Mo 2:3
3Mo 6:16
3Mo 10:14
4Mo 5:9
4Mo 18:9b 2Mo 25:8
Jos 18:1
1Sa 1:3

c 1Sa 2:14-16

d 2Mo 28:43

e L 18:20
L 91:14f 1Sa 3:14
1Sa 4:11, 18
1Sa 22:18
1Ku 2:27

g L 78:60, 61

h 1Sa 22:18, 21

i 1Sa 4:11, 17

j 1Ku 2:27, 35
1Aj 29:22k 3Mo 2:3
4Mo 5:9

ma mu ees õlarüüd. Ma andsin su esiisa soole kõik iisraellaste tuleohvrid.^a **29** Miks te põlastate mu tapaohvreid ja ohvriande, mida ma olen käskinud oma elupaigas^b tuua? Miks sa austad oma poegi rohkem kui mind ja lased neil end nuumata parimaga kõigist mu Iisraeli rahva ohvrest?^c

30 Iisraeli Jumal Jehoova on küll lausunud: „Ma olen tõesti õelnud, et sinu ja su esiisa sugu teenivad mind igavesti”,^d aga nüüd teatab Jehoova: „See on mõeldamatu! Sest ma austan neid, kes austavad mind,^e kuid neid, kes mind põlgavad, koheldakse põlgusega.” **31** Tea siis, et tulevad päevad, mil ma raiun maha sinu ja su isa soo vägeva käsivarre, nii et sinu soost ei ela enam keegi vanaks.^f **32** Kuigi Iisraelis tehakse head, näed sina mu kogas üksnes vaenlasi.^g Sinu soost ei ela enam keegi vanaks. **33** Siiski jätan ma oma altari juurde teenima su järglase, kes tuhmistab su silmad ja toob sulle valu. Enamik su soost langeb inimeste mõõga läbi.^h **34** Sulle on märgiks see, mis juhtub su poegade Hofni ja Piinehasega: nad mõlemad surevad samal päeval.ⁱ **35** Siis ma tõstan endale ustava preestri.^j Tema teeb seda, mis on mu südame järgi. Ma ehitan talle jäädava koja* ning ta teenib alaliselt mu võitu ees. **36** Igaüks, kes sinu kotta alles jääb, läheb tema juurde, kummardab ta ees ning palub temalt tööd ja leiba, öeldes: „Palun määra mind preestriametisse, et saaksin süüa tükikese leiba!”^k

2:35 *Koda tähendab siin preestriini.

1. SAAMUELI 3:1-4:1

3 Samal ajal teenis poiss Saamuel Eeli juhatusel Jehoovat.^a Jehoova sõna oli noil päevil haruldane, nägemusi^b nähti harva.

2 Eeli silmad olid juba tuhmunud ja ta ei näinud enam.^c Ükskord, kui ta oma asemel magas — **3** Jumala lamp^d polnud veel kustunud ja Saamuel magas Jehoova templis*,^e kus oli Jumala laegas —, **4** hüüdis Jehoova Saamueli ja tema vastas: „Siin ma olen!” **5** Saamuel jooksis Eeli juurde ja ütles: „Siin ma olen, sa kutsusid mind.” Aga Eeli vastas: „Mina pole sind kutsunud. Mine magama.” Siis Saamuel läks tagasi magama. **6** Jehoova hüüdis uuesti: „Saamuel!” Saamuel tõusis, läks Eeli juurde ja ütles: „Siin ma olen, sa ju kutsusid mind.” Aga Eeli vastas: „Mina pole sind kutsunud, mu poeg. Mine magama.” **7** (Saamuel ei tundnud veel Jehoovat nii hästi ja Jehoovalt polnud talle veel ühtki sõnumit tulnud.)^f **8** Jehoova hüüdis kolmandat korda: „Saamuel!” Seepeale tõusis Saamuel jälle üles, läks Eeli juurde ja ütles: „Siin ma olen, sa ju kutsusid mind.”

Nüüd Eeli mõistis, et Jehoova oli poissi hüüdnud, **9** ja ta ütles Saamuelile: „Mine magama. Kui ta sind uuesti hüüab, siis vasta: „Räägi, Jehoova, sinu teenija kuulab!”” Saamuel läkski ning heitis oma asemele.

10 Siis Jehoova tuli ja hüüdis teda nagu elmistelgi korradel: „Saamuel! Saamuel!” ja Saamuel vastas: „Räägi, sinu teenija kuulab!” **11** Jehoova ütles Saamuelile: „Tea nüüd, et ma teen Iisraelis midagi niisu-

PTK 3

a 1Sa 2:11, 18

b 4Mo 12:6
1Aj 17:15

c 1Sa 4:15

d 3Mo 24:2

e 1Sa 1:9
1Sa 3:15

f Am 3:7

Teine veerg

a 1Sa 4:17

b 4Mo 23:19
1Sa 2:31-34
Jes 55:10, 11c 1Sa 2:22, 23
Joh 15:22
Jk 4:17d 4Mo 15:30
1Sa 2:12, 17

e Kog 8:11

f 1Sa 4:11
1Sa 22:21
1Ku 2:27

g 1Sa 2:21

h 1Sa 3:1, 4
L 99:6

gust, et igaüks, kes sellest kuuleb, lausa kokkub*.^a **12** Sel päeval viin ma täide kõik, mis ma olen öelnud Eeli ja tema soo kohta, algusest kuni lõpuni.^b **13** Ütle talle, et ma mõistan ta soo igaveseks hukka, sest kuigi ta on teadnud, mis pattu tema pojad teevad^c — et nad teotavad Jumalat^d —, ei ole ta neid noominud.^e **14** Seepärast olen ma vandunud Eeli soo kohta, et tema soo süüd ei lepita mitte ükski tapaohver ega ohvriand.”^f

15 Saamuel magas hommi-kuni ja avas siis Jehoova koja ukсед, kuid ta kartis Eelile nägemusest rääkida. **16** Eeli aga hüüdis Saamueli: „Saamuel, mu poeg!” ja tema vastas: „Siin ma olen!” **17** Eeli küsis: „Mida ta sulle rääkis? Ära seda palun minu eest varja! Jumal tehku sinuga ükskõik mida, kui sa varjad minu eest sõnagi sellest, mida ta sulle rääkis!” **18** Siis Saamuel rääkis talle kõik ära ega varjanud tema eest midagi. Eeli ütles: „Tema on Jehoova. Tehku ta nii, nagu on tema silmis hea.”

19 Saamuel kasvas ja Jehoova oli temaga^g ning ükski ta sõna ei läinud tühja. **20** Kogu Iisrael Daanist Beer-Sebani sai teada, et Saamuelist oli saanud Jehoova prohvet. **21** Jehoova hakkas jälle Siilos end ilmutama. Seal ilmutas Jehoova end Saamuelile Jehoova sõna kaudu.^h

4 Saamueli sõnu sai kuulda kogu Iisrael.

Siis läksid iisraellased vilistite vastu sõdima. Nad jäid laag-

3:11 *Sõna-sõnalt „sel hakkab kõrvus surisema”.

risse Eben-Eeseri alla, kuid vilistid olid lõõnud laagri üles Afe-kisse. **2** Vilistid seadsid end lahinguvalmis, et sõdida Iisraeli vastu, ning toimus äge lahing. Vilistid löid iisraellasi ja tapsid lahinguväljal umbes 4000 meest. **3** Kui mehed tagasi laagrisse tulid, ütlesid Iisraeli vanemad: „Miks lasi Jehoova meil täna vilistitelt lüüa saada?^a Võtkem Siilost Jehoova lepingulaegas,^b et see oleks meiega ja päästaks meid vaenlaste käest.” **4** Siis saadeti mehed tooma Siilost keerubite kohal*^c troonil istuva vägede Jehoova lepingulaegast. Jumala lepingulaeka juures olid ka Eeli kaks poega Hofni ja Piinehas.^d

5 Niipea kui Jehoova lepingulaegas jõudis laagrisse, tõstsid kõik iisraellased valju rõõmukisa, nõnda et maa vapuis. **6** Kui vilistid hõiskeid kuulsid, küsisid nad: „Mida need heebrealased seal laagris kisendavad?” Viimaks said nad teada, et Jehoova laegas oli jõudnud laagrisse, **7** ning nad hakkasid kartma ja ütlesid: „Jumal on tulnud laagrisse!”^e Nad ütlesid veel: „Häda meile, sest midagi niisugust ei ole kunagi varem juhtunud! **8** Häda meile! Kes päästaks meid selle vägeva Jumala käest? See on see Jumal, kes löi kõrbes egiptlasi igasugu nuhtlustega.^f **9** Vilistid, olge nüüd vaprad ja mehised, et te ei peaks teenima heebrealasi, nagu nemad on teeninud teid!^g Olge mehised ja võideldge!” **10** Vilistid võitlesidki ja said iisraellaste üle võidu^h ning need põgenesid

4:4 * Teine võimalik tähendus: „vahel”.

PTK 4

a 5Mo 28:15, 25
5Mo 32:30
Koh 2:14

b 2Sa 15:25

c 2Mo 25:18
4Mo 7:89
2Ku 19:15
L 80:1

d 1Sa 2:12

e 2Mo 14:25
2Mo 15:14

f 2Mo 7:5
L 78:43, 51

g 5Mo 28:48
Koh 10:7
Koh 13:1

h 3Mo 26:14, 17
5Mo 28:25
1Sa 4:2

Teine veerg

a 1Sa 2:31, 34
1Sa 4:3, 17
L 78:61, 64

b Jos 7:6

c 1Sa 4:4

d 1Sa 3:2

e 1Sa 3:11

f 1Sa 2:34

g 1Sa 4:10, 11

oma telkidesse. Iisrael sai rängalt lüüa, langes 30000 jala-meest. **11** Jumala laegas võeti saagiks ning Eeli pojad Hofni ja Piinehas said surma.^a

12 Üks benjaminlane jooksis lahinguväljalt ära ning jõudis samal päeval Siilosse, riided löhki kärjastatud ja mulda pea peale raputatud.^b **13** Tema saabudes istus Eeli tee ääres oma istmel ja ootas, sest ta süda värises Jumala laeka pärast.^c Kui benjaminlane linna jõudis, rääkis ta juhtunust, ja kogu linn tõstis hädakisa. **14** Eeli kuulis kisa ja küsis: „Mida see lärm tähendab?” Mees juba kiirustaski Eeli juurde, et rääkida talle kõigest. **15** (Eeli oli 98-aastane, tema pilk oli klaasistunud ja ta ei näinud enam.)^d **16** Mees ütles Eelile: „Ma tulen lahinguväljalt. Ma põgenesin sealt täna.” Eeli küsis: „Mis juhtus, mu poeg?” **17** Sõnumitooja vastas: „Iisrael põgenes vilistite eest ja rahvas sai rängalt lüüa.^e Ka sinu mõlemad pojad, Hofni ja Piinehas, said surma^f ning Jumala laegas võeti saagiks.”^g

18 Sel hetkel, kui mees mainis Jumala laegast, kukkus Eeli värava juures oma istmelt selili, murdis kaela ning suri, sest ta oli vana ja raske. Ta oli Iisraelis kohut mõistnud 40 aastat. **19** Tema minia, Piinehase naine, oli lapseootel ja pidi peagi sünnitama. Kui see kuulis, et Jumala laegas on ära võetud ning tema äi ja mees surnud, tõmbus ta valust kõverasse, sest tal algasid tuhud ja ta sünnitas. **20** Aga kui ta oli suremas, ütlesid tema juures olevad naised: „Ära kard! Sa

sünnitasid poja!” Kuid ta ei vastanud midagi ega teinud sellest välja. **21** Siiski andis ta poisile nime, Iikabod, ^a öeldes: „Auhiilgus on Iisraelist lahkunud”,^b kuna ta mõtles Jumala laekale, mis oli ära võetud, ning oma äiale ja mehele.^c **22** Ta ütles: „Auhiilgus on Iisraelist lahkunud, sest Jumala laegas on ära võetud.”^d

5 Vilistid võtsid Jumala laeka^e ja viisid selle Eben-Eeserist Asdodisse. **2** Nad viisid Jumala laeka Daagoni templisse ning panid selle Daagoni^f kõrvale. **3** Kui asdodlased järgmise päeva varahommikul ärkasid, lebas Daagon Jehoova laeka ees näoli maas.^g Nad võtsid Daagoni ja panid ta oma kohale tagasi.^h **4** Järgmise päeva varahommikul, kui nad ärkasid, lebas Daagon jälle Jehoova laeka ees maas. Daagoni pea ja mõlemad käelabad vedelesid äralõigatuna lävel. Üksnes selle kalakeha* oli terveks jäänud. **5** Sellepärast ei astu Daagoni preestrid ega teised, kes lähevad Daagoni kotta Asdodis, tänini Daagoni koja lävele.

6 Jehoova käsi oli raskelt asdodlaste peal ja ta laastas neid, lüües neid Asdodis ja selle valdustes hemorroididega.ⁱ **7** Selle peale ütlesid Asdodi mehed: „Ärgu jäägu Iisraeli Jumala laegas meie juurde, sest tema käsi rõhub raskelt meid ja meie jumalat Daagonit.” **8** Nad kutsusid kokku kõik vilistite valitsejad ja küsisid: „Mida me peaksime Iisraeli Ju-

4:21 *Nimi Iikabod tähendab „Kus on auhiilgus?”. 5:4 *Ebajumal Daagoni kujul oli ilmselt pooleldi inimkehaga, pooleldi kalakehaga.

PTK 4

a 1Sa 14:3

b L 78:61

c 1Sa 2:32, 34
1Sa 4:5, 11d 1Sa 4:11
Jer 7:12

PTK 5

e 1Sa 4:11

f Koh 16:23
1Aj 10:8–10g 2Mo 12:12
1Aj 16:26
L 97:7

h Jes 46:6, 7

i 1Sa 6:5, 6

Teine veerg

a 1Sa 17:4

b 1Sa 5:6

c Jos 15:20, 25
2Ku 1:2
Am 1:8

d 1Sa 5:7

e 1Sa 5:6, 9

PTK 6

f 1Sa 4:11
1Sa 5:1
L 78:61g 5Mo 18:9, 10
Jes 2:6

h 1Sa 6:4, 17

mala laekaga tegema?” Need vastasid: „Viidagu Iisraeli Jumala laegas Gatti!”^a ja nad viisidki laeka sinna.

9 Kui nad olid laeka Gatti viinud, sirutas Jehoova oma käe selle linna vastu ja tekitas sealgi põõrast hirmu. Ta lõi linna elanikke, nii väikseid kui ka suuri, nõnda et neile tekkisid hemorroidid.^b **10** Siis saatsid nad Jumala laeka Ekronisse.^c Ent niipea kui Jumala laegas Ekronisse jõudis, tõstsid ekronlased hädakisa: „Nad on toonud Iisraeli Jumala laeka meie juurde, et meid ja meie rahvast surmata!”^d **11** Seejärel kutsusid nad kokku kõik vilistite valitsejad ja ütlesid: „Saatke Iisraeli Jumala laegas minema! Pöördugu see tagasi oma õiges kohta, et meid ja meie rahvast ei tabaks surm!” Kogu linnas valitses surmahirm, sest Jumala käsi lasus raskelt nende peal,^e **12** ning neid, kes ei surnud, löödi hemorroididega. Linna hädakisa tõusis taevani.

6 Jehoova laegas^f oli vilistite maal seitse kuud. **2** Vilistid kutsusid kokku preestrid ja ennustajad^g ning küsisid: „Mida me peaksime Jehoova laekaga tegema? Õelge, kuidas me peaksime selle tagasi saatma?” **3** Need vastasid: „Kui te saadate ära Iisraeli Jumala Jehoova lepingulaegast, siis ärge läheta seda ilma ohvriannita. Teil tuleb see tagastada talle koos süüohvriga.^h Vaid sel juhul te tervene te ja saate teada, miks ta oma kätt teie pealt ära pole võtnud.” **4** Seepeale nad küsisid: „Mis süüohvri me peaksime tal-

le saatma?" Need vastasid: „Vilistite valitsejate arvu järgi^a viis kuldkuju hemorroididest ja viis kuldhiirt, sest nii teid kui ka teie valitsejaid on tabanud sama nuhtlus. **5** Tehke kujud hemorroididest, mis teid on tabanud, ja hiirtest,^b kes teie maad hävitavad, ning andke au Iisraeli Jumalale! Ehk võtab ta siis ära oma käe teie, teie jumala ja maa pealt.^c **6** Miks peaksite oma südame kalgiks tege-ma, nii nagu egiptlased ja vaarao oma südame kalgiks tegid?^d Alles siis, kui Jumal neid karmilt kohtles,^e saatsid nad iisraellased minema ja need läksid oma teed.^f **7** Seadke nüüd valmis üks uus vanker ja võtke kaks lehma, kellel on vasikad ja kes pole veel ikke all olnud. Rakendage lehmad vankri ette, aga nende vasikad viige tagasi koju. **8** Võtke Jehoova laegas ja asetage see vankrile ning selle kõrvale pange karp kuldesemetega, mis te temale süüohvriks saadate.^g Siis saatke vanker teele **9** ja pange tähele: kui see läheb mööda teed oma maale, üles Beet-Semesese,^h siis on Jumal meile seda kurja teinud. Aga kui ei lähe, siis me teame, et tema käsi pole meid puutunud, vaid see kõik on tabanud meid juhuslikult.”

10 Mehed tegidki nii. Nad võtsid kaks lehma, kel olid vasikad, rakendasid lehmad vankri ette, aga vasikad sulgesid nad koju. **11** Siis panid nad Jehoova laeka vankrile, samuti karbi kullast hiirte ja hemorroididega. **12** Lehmad suundusid otseteed Beet-Semeseseⁱ poole. Nad läksid ammu-

PTK 6

a Jos 13:2, 3
1Sa 6:16

b 1Sa 6:18

c 1Sa 5:6, 11

d 2Mo 7:13
2Mo 8:15
2Mo 14:17e 2Mo 9:14, 16
Ro 9:17, 18f 2Mo 6:1
2Mo 11:1
2Mo 12:33

g 1Sa 6:3, 4

h Jos 15:10, 12
Jos 21:8, 16
2Aj 28:18

i 1Sa 6:8, 9

Teine veerg

a 1Sa 6:7

b 4Mo 3:30, 31

c Jos 21:8, 16

d 1Sa 6:4

e 1Sa 5:1

f 1Sa 5:8

g Koh 1:18
1Sa 5:10h 4Mo 4:15, 20
1Aj 13:10

des mööda maanteed ega pööranud ei paremale ega vasakule. Vilistite valitsejad aga käisid nende järel kuni Beet-Semesese piirini. **13** Beet-Semesese elanikud lõikasid parasjagu orutandsandikul nisu. Kui nad silmad tõstsid ja laegast nägid, valdas neid suur rõõm. **14** Vanker aga jõudis beetseseslase Joosua põllule ja jäi seal ühe suure kivi juurde seisma. Siis nad lõhkusid vankripuud ning tõid lehmad^a Jehoovale põletusohvriks.

15 Leviid^b tõstsid maha Jehoova laeka ja selle kõrvale oleva kuldesemetega karbi ning panid need suure kivi peale. Beet-Semesese mehed tõid sel päeval Jehoovale põletus- ja tapaohvreid.

16 Kui vilistite viis valitsejat seda nägid, pöördusid nad samal päeval Ekronisse tagasi. **17** Need on hemorroidide kuldkujud, mis vilistid Jehoovale süüohvriks andsid:^d üks Asdodi^e eest, üks Gaza eest, üks Askeloni eest, üks Gati^f eest ja üks Ekroni^g eest. **18** Kuldhiiri oli sama palju kui kõiki vilistite linnu, mis kuulusid neile viiele valitsejale, ning need anti kõigi kindlustatud linnade ja külade eest.

Aga see suur kivi, millele nad asetasiid Jehoova laeka, on beetseseslase Joosua põllule selle tunnistajana veel tänapäevalgi. **19** Kuid Jumal nuhtles Beet-Semesese elanikke, sest need olid jäänud Jehoova laegast vaatama. Ta surmas rahva seast 50070 inimest ning rahvas leinas, sest Jehoova oli andnud neile ränga hoobi.^h **20** Beet-Semesese elanikud küsisid: „Kes küll võiks minna Jehoova, selle

1. SAAMUELI 6:21–7:16

püha Jumala^a ette? Kelle juurde ta meie juurest läheks?"^b

21 Siis saatsid nad käskjalad Kirjat-Jearimi^c elanike juurde neile ütlemä: „Vilistid on Jehoova laeka tagastanud. Tulge alla ja viige see enda juurde!"^d

7 Kirjat-Jearimi mehed tulidki, võtsid Jehoova laeka ja viisid selle künkal asuvasse Abinadabi majja^e ning pühitsetesid tema poja Eleasari Jehoova laeka valvuriks.

2 Laeka toomisest Kirjat-Jearimi moodus palju aega, ühtekokku 20 aastat. Siis hakkas kogu Iisraeli rahvas Jehoovat otsima*.^f **3** Saamuel ütles Iisraeli rahvale: „Kui te nüüd tõesti kogu südamest Jehoovat otsite,^g siis kõrvaldage enda keskelt võõrad jumalad^h ja Astarte kujud.ⁱ Pöörake oma süda kõhklemata Jehoova poole ja teenige üksnes teda! Siis päästab ta teid vilistite käest."^k **4** Iisraellased kõrvaldasidki enda keskelt Baalid ja Astarte kujud ning teenisid üksnes Jehoovat.^l

5 Siis Saamuel ütles: „Koguge terve Iisrael Mispasse^m ja ma palun teie eest Jehoovat."ⁿ **6** Nad kogunesid Mispasse, ammutasid vett ja valasid Jehoova ette* ning paastusid^o sel päeval, öeldes: „Me oleme Jehoova vastu pattu teinud."^p Ja Saamuel hakkas Mispas iisraellaste kohtumõistjana^q teenima.

7 Kui vilistid said teada, et iisraellased on kogunenud Mispasse, tulid vilistite valitsejad^r

7:2 *Võib tõlkida ka „Jehoova poole halama”. 7:6 *Tõenäoliselt oli see sümbolise tähendusega rituaal, millega väljendati kahetsust.

PTK 6

- a 3Mo 11:45
b 4Mo 17:12, 13
2Sa 6:8, 9
L 76:7
c Jos 18:14
1AJ 13:5, 6
d 1AJ 16:1
2AJ 1:4

PTK 7

- e 2Sa 6:2, 4
1AJ 13:5, 7
f Neh 9:28
g 1Sa 12:24
h Jos 24:14, 23
Koh 3:7
i Koh 2:13
Koh 10:6
1Ku 11:33
j 5Mo 10:20
5Mo 13:4
Lu 4:8
k 5Mo 28:1
l Koh 10:16
m Koh 20:1
1Sa 10:17
2Ku 25:23
Jer 40:6
n 1Sa 12:23
Jk 5:16
o 2AJ 20:3
Neh 9:1
Jl 2:12
p Koh 10:10
q Koh 2:18
r Jos 13:2, 3
1Sa 6:4

Teine veerg

- a 1Sa 12:19
Jes 37:4
b 3Mo 1:10
c L 99:6
d 1Sa 2:10
2Sa 22:14
e Jos 10:10
Koh 4:15
f 5Mo 20:4
5Mo 28:7
g Jos 4:9
Jos 24:26
h L 44:3
i 1Sa 9:16
1Sa 13:5
j 1Sa 14:22, 23
1Sa 17:51
k 1Mo 15:18, 21
l 1Sa 3:20
1Sa 12:11
1Sa 25:1
Ap 13:20
m Jos 16:1
n Jos 15:7, 12
1Sa 11:15
o 1Sa 7:5

Iisraeli vastu. Kui iisraellased sellest kuulsid, hakkasid nad vilisteid kartma. **8** Nad ütlesid Saamuelile: „Ära nüüd vaike, vaid hüüa meie Jumala Jehoova poole, et ta meid aitaks^a ja vilistite käest päästaks!" **9** Siis võttis Saamuel ühe talle ja tõi selle Jehoovale põletusohvriks.^b Saamuel hüüdis Iisraeli pärast Jehoovat appi ning Jehoova vastas talle.^c **10** Sel ajal kui Saamuel põletusohvrit ohverdas, lähenesid vilistid, et Iisraeli rünnata. Aga Jehoova müristas sel päeval vilistite kohal valju kõuemürinaga.^d Ta ajas nad segadusse^e ning nad said Iisraeli käest lüüa.^f **11** Iisraeli mehed läksid Mispast välja, ajasid vilisteid taga ja tapsid neid kuni Beet-Kaari lõunaosani. **12** Siis võttis Saamuel ühe kivi,^g asetas selle Mispas ja Jesana vahele ning nimetas selle Eben-Eeseriks*, öeldes: „Jehoova on meid senini aidanud."^h **13** Nõnda alistati vilistid ja nad ei tulnud enam Iisraelimaale.ⁱ Jehoova käsi oli vilistite vastu kõigil Saamueli elupäevil.^j **14** Need linnad, mis vilistid olid Iisraelilt ära võtnud, said Iisraelile tagasi. Iisrael sai vilistite käest tagasi linnad Ekronist kuni Gatini, samuti nende linnade juurde kuuluva maa.

Rahu oli ka iisraellaste ja emorlaste vahel.^k

15 Saamuel oli Iisraeli kohtumõistja kogu oma eluaja.^l **16** Igal aastal käis ta Peetelis,^m Gilgalisⁿ ja Mispas^o ning oli iis-

7:12 *Nimi Eben-Eeser tähendab „abikivi”. Ei ole sama Eben-Eeser mis 1Sa 4:1 ja 5:1.

raellastele kohtumõistjaks kõigis neis paigus. **17** Seejärel tuli ta tagasi koju Raamasse^a ja oli ka seal iisraellastele kohtumõistjaks. Sinna ehitas ta Jehoovale altari.^b

8 Kui Saamuel oli vanaks jäänud, määras ta oma pojad Iisraelile kohtumõistjateks. **2** Tema esimese poja nimi oli Joel ja teise nimi Abija.^c Nad olid kohtumõistjateks Beer-Sebas. **3** Aga ta pojad ei käinud tema teedel, vaid ajasid ebaausal moel kasu taga,^d võtsid altkäemaksu^e ja väänasid õigust.^f

4 Mõne aja pärast kogunesid kõik Iisraeli vanemad Saamueli juurde Raamasse **5** ning ütlesid talle: „Sa oled vanaks jäänud, kuid su pojad ei käi sinu teedel. Määra nüüd meile kuningas, kes mõistaks meile kohut, nagu on kõigil teistel rahvastel.”^g **6** Aga Saamueli ei meeldinud, et nad ütlesid: „Anna meile kuningas, kes mõistaks meile kohut.” Siis palvetas Saamuel Jehoova poole **7** ja Jehoova vastas talle: „Võta rahvast kuulda kõiges, mis nad sulle ütlevad, sest nad ei põlga mitte sind, vaid nad põlgavad mind kui oma kuningat!”^h **8** Nad käituvad nii, nagu nad on teinud alates päevast, mil ma tõi nad Egiptusest välja. Nad hülgasid muⁱ ikka ja jälle ning teenisid teisi jumalaid.^j Samamoodi käituvad nad ka sinuga. **9** Võta nüüd neid kuulda. Kuid hoiata neid tõsiselt ja anna neile teada, mida on õigus nõuda kuningal, kes hakkab nende üle valitsema.”

10 Siis rääkis Saamuel kõik Jehoova sõnad edasi rahvale, kes nõudis temalt kunin-

PTK 7

a 1Sa 1:1
1Sa 8:4
1Sa 19:18

b 2Mo 20:25

PTK 8

c 1Aj 6:28

d 2Mo 18:21

e 2Mo 23:8
5Mo 16:19
L 15:5
Õp 29:4

f 5Mo 24:17

g 5Mo 17:14, 15
1Sa 12:13
Ap 13:21h Koh 8:23
1Sa 10:19
1Sa 12:12
Jes 33:22

i 5Mo 9:24

j Koh 2:19

Teine veerg

a 1Sa 10:25

b 1Sa 14:52

c 1Ku 9:22
1Ku 10:26

d 1Ku 4:26

e 2Sa 18:1
1Aj 27:1

f 2Ku 1:14

g 1Aj 27:26

h 1Ku 4:7

i 1Ku 4:26

j 1Ku 4:22

k 1Aj 27:28, 31

l 1Ku 5:15, 16

m 1Ku 4:22, 23

n 1Ku 12:3, 4

1. SAAMUELI 7:17–8:22

gat. **11** Ta ütles: „Kuningal, kes hakkab teie üle valitsema, on õigus nõuda järgmist.^a Ta võtab teie pojad^b ja paneb nad oma sõjavankritele,^c ta teeb neist oma ratsanikud^d ning mõned paneb ta jooksma oma vankri ees. **12** Ta määrab teie poegadeist endale tuhande-^e ja viiekümnepealike.^f Teised paneb ta endale maad kündma^g ja vilja lõikama^h ning sõjarelvi ja vankrivarustust valmistama.ⁱ **13** Ta võtab teie tütreid ning paneb nad salvisegajateks*, kokkadeks ja pagariteks.^j **14** Ta võtab teie parimad põllud, viinamäed ja oliivisalud^k ning annab need oma sulastele. **15** Ta võtab künnendiku teie põlluviljast ja viinamäesaagist ning annab oma õukondlastele ja sulastele. **16** Ta võtab teie sulased ja teenijannad ning teie parimad veised ja eeslid ning paneb need enda heaks tööle.^l **17** Ta võtab endale künnendiku teie lammastest ja kitsedest^m ning teist endist saavad tema sulased. **18** Siis saabub päev, mil te tõstate hädakisa oma kuninga pärast, kelle te olete endale valinud,ⁿ aga Jehoova ei vasta teile.”

19 Kuid rahvas ei võtnud Saamueli kuulda, vaid ütles: „Ei, me tahame ikkagi endale kuningat! **20** Siis me oleme samasugused nagu kõik teised rahvad ning kuningas mõistab meile kohut, käib meie ees ja juhib meid lahingus.” **21** Saamuel kuulas rahva ära ja rääkis kogu nende jutu Jehoovale edasi. **22** Aga Jehoova ütles

8:13 *Võib tõlkida ka „parfüümi valmistajateks”.

Saamuelile: „Võta neid kuulda ja määra neile kuningas!”^a Seejärel ütles Saamuel Iisraeli meestele: „Igaüks mingu tagasi oma linna!”

9 Benjaminlaste^b seas oli üks jõukas mees nimega Kiis,^c kes oli Afiahi poja Bekorati poja Serori poja Abieli järeltulija. **2** Tal oli poeg nimega Saul,^d noor ja nägus mees. Iisraellaste seas polnud ühtki temast kenamat, ta oli kõigist peajagu pikem.

3 Kord läksid Sauli isa Kiisi emaeeslid kaduma. Kiis ütles oma pojale: „Palun võta endaga üks sulane ja minge eesleid otsima.” **4** Nad käisid läbi Efraimi mägismaa ja Saalisamaa, aga ei leidnud neid. Siis käisid nad läbi Saalimimaa, kuid eesleid polnud ka seal. Seejärel käisid nad läbi kogu Benjaminimaa, kuid tulutult.

5 Kui nad jõudsid Suufimaale, ütles Saul oma sulasele, kes oli temaga: „Lähme tagasi, muidu hakkab mu isa eeslite asemel hoopis meie pärast muretsema!”^e **6** Aga see vastas: „Selles linnas on üks jumalamees, kellest peetakse väga lugu. Kõik, mis ta ütleb, läheb täide.^f Lähme tema juurde! Ehk ta ütleb meile, mis teed me peaksime minema.” **7** Seepeale ütles Saul oma sulasele: „Kui me läheme, siis mida me sellele mehele viime? Meie kottides pole enam leiba ja meil pole jumalamehele midagi kingituseks viia. Või on meil midagi?” **8** Sulane kostis: „Mul on veel veerand seeklit* hõbedat. Ma annan selle jumalamehele ja tema

PTK 8

a 1Sa 8:7
Ho 13:11

PTK 9

b Koh 21:17

c 1Sa 14:51

1Aj 8:33

Ap 13:21

d 1Sa 11:15

1Sa 13:13

1Sa 15:26

1Sa 28:7

1Sa 31:4

2Sa 1:23

e 1Sa 10:2

f 1Sa 3:19

Teine veerg

a 1Sa 9:19

2Sa 15:27

1Aj 9:22

1Aj 29:29

b 1Sa 9:19

c 1Ku 3:2

1Aj 16:39

2Aj 1:3

d 1Sa 7:9

1Sa 16:5

e Jos 18:11

f 1Sa 10:1

1Sa 15:1

g L 106:43, 44

L 107:19

h 1Sa 10:24

1Sa 15:17

Ap 13:21

ütleb meile, mis teed me peaksime minema.” **9** (Kui varasematel aegadel soovis Iisraelis keegi Jumalalt midagi küsida, siis ütles ta: „Lähme nägija^a juurde!” Sest prohveteid kutsuti varem nägijateks.) **10** Siis ütles Saul oma sulasele: „Hästi, lähme!” ja nad seadsidki samumud linna poole, kus oli jumalamees.

11 Kui nad mööda nõlva üles linna poole astusid, kohtasid nad teel tüdrukuid, kes läksid vett ammutama. Nad küsisid tüdrukutelt: „Kas nägija^b on siin?” **12** Need vastasid: „Jah, on küll. Aga kiirustage! Ta tuli täna linna, sest rahvas läheb ohvripaika^c ohverdama.” **13** Te kohtate teda kohe, kui te linna jõuate, enne kui ta läheb üles ohvripaika sööma. Rahvas ei hakka enne tema tulekut sööma, sest tema õnnistab ohvrit. Alles pärast seda võivad kutsutud süüa. Minge kohe üles ja te leiate ta!” **14** Nad läksidki üles linna ja seal tuli neile vastu Saamuel, kes oli teel üles ohvripaika.

15 Jehoova oli Saamuelile päev enne Sauli tulekut teada andnud: **16** „Homme umbes samal ajal saadan ma sinu juurde ühe mehe Benjaminimaalt.^e Võia ta juhiks mu rahvale Iisraelile.^f Tema päästab mu rahva vilistite käest, sest ma olen näinud oma rahva viletsust ja nende appihüüded on jõudnud minuni.”^g **17** Kui Saamuel nägi Sauli, ütles Jehoova talle: „Siin ongi mees, kelle kohta ma ütlesin: „Tema hakkab juhtima mu rahvast.””^h

18 Siis pöördus Saul varavate juures Saamueli poole ja

küsis: „Ütle palun, kus on siin nägija maja?” **19** Saamuel vastas Saulile: „Mina olengi nägija. Kõnni minu ees, kui läheme üles ohvripaika, ja sööge täna koos minuga.^a Hommikul saadan ma su ära ning annan sulle teada kõik, mis sa soovid. **20** Aga nende eeslste pärast, mis kolme päeva eest kaduma läksid,^b pole sul tarvis muret seda, sest need on leitud. Ja kellele kuulubki kõik väärtuslik Iisraelis – kas mitte sulle ja kogu su isakojale?”^c **21** Seepeale Saul kostis: „Ma olen ju benjaminlane, Iisraeli väikseimast suguharust,^d ja mu suguvõsa on kõige tähtsusetum Benjaminis suguharus. Miks sa minuga niimoodi räägid?”

22 Siis läks Saamuel koos Sauli ja tema sulasega söögi-ruumi ja andis neile kõige auväärsema paiga kutsutute seas, keda oli umbes 30 meest. **23** Saamuel ütles keetjale: „Too see lihatükk, mille ma sulle andsin ja mille ma palusin sul kõrvale panna.” **24** Seepeale võttis keetja kintsutüki ja pani selle Sauli ette. Saamuel ütles: „See tükk oli kõrvale pandud. Võta see ja söö. Seda hoiti just sinu jaoks, sest ma ütlesin, et olen kutsunud külalised.” Ja Saul söi sel päeval koos Saamueliga. **25** Siis läksid nad ohvripaigast^e alla linna ja Saamuel jätkas jutuaajamist Sauliga majakatusel. **26** Nad tõusid varakult ja Saamuel hüüdis koidu ajal Saulile, kes oli katusel: „Sea end valmis, et ma võiksin sind ära saata!” Saul seadiski end valmis ning nad mõlemad, Saul ja Saamuel,

PTK 9

a 1Sa 9:13, 24

b 1Sa 9:3

c 1Sa 8:5, 19
1Sa 12:13d Koh 20:
46, 47

e 1Sa 9:13, 19

Teine veerg

a 1Sa 9:3, 10

PTK 10

b 1Sa 16:13
2Ku 9:2, 3c 2Mo 19:5
5Mo 32:9d 1Sa 9:16
Ap 13:21

e 1Mo 35:19

f 1Sa 9:3, 5

g 1Mo 28:
19, 22

h 4Mo 11:25

i 1Sa 10:10

1. SAAMUELI 9:19–10:8

lahkusid. **27** Kui nad olid linna piirile jõudnud, ütles Saamuel Saulile: „Ütle oma sulasele,^a et ta läheks meie ees”, ja see läkski. „Aga sina jää nüüd seisma ning ma annan sulle teada Jumala sõnumi.”

10 Siis võttis Saamuel õlipu-
deli, valas õli Sauli pea peale,^b andis talle suud ja ütles: „Jehoova on võidnud sind oma rahva^c juhiks.^d **2** Kui sa täna minu juurest ära lähed, kohtad sa Raaheli hauakoopa^e lähedal Benjaminimaal Selsahis kahte meest ja nad ütlevad sulle: „Eeslid, keda sa otsid, on leitud. Aga nüüd ei muretse su isa enam eeslste,^f vaid teie pärast, ja mõtleb, mis ta poja-ga on juhtunud.” **3** Mine sealt veel edasi kuni Taabori suure puuni. Seal tulevad sulle vastu kolm meest, kes lähevad üles Peetelisse^g Jumalat kummardama. Üks neist kannab kolme kitsetalle, teisel on kolm leiba ja kolmandal suur veinianum. **4** Nad pärivad su käekäigu jä-rele ja annavad sulle kaks leiba. Võta need vastu. **5** Pärast seda jõuad sa Jumala kõrgendikule, kus on vilistite garnison. Kui sa linna jõuad, näed sa salka prohveteid ohvripai-gast alla tulemas ja prohvetlikult rääkimas ning nende ees näed keelpilli-, tambu-riini-, flöödi- ja lüüramängijaid. **6** Siis tuleb su peale Jehoova vaim^h ja sa hakkad koos nendega prohvetlikult rääkima ning muutud otsekui teiseks inime-seks.ⁱ **7** Kui sa näed neid mär-ke täitumas, siis tee, mida su käsi suudab, sest Jumal on si-nuga. **8** Mine enne mind alla

Gilgalisse^a ning ma tulen sinu juurde põletus- ja rahuohvreid ohverdama. Oota seitse päeva, kuni ma sinu juurde tulen. Siis annan ma sulle teada, mida sul tuleb teha.”

9 Kui Saul selja keeras ja Saamueli juurest ära minema hakkas, muutis Jumal tema südame teiseks, ja kõik need märgid läksid täide selsamal päeval.

10 Niisiis läksid nad sealt kõrgendikule, kus talle tuli vastu salk prohveteid. Siis tuli tema peale Jumala vaim^b ja ta hakkas koos nendega prohvetlikult rääkima.^c **11** Kui need, kes Sauli juba varasemast tundsid, nägid teda koos teiste prohvetitega prohvetlikult rääkimas, küsisid nad üksteiselt: „Mis Kiisi poja Sauliga on juhtunud? Kas ka Saul on prohvet?” **12** Siis küsis üks meestest vastu: „Aga kes on siis nende teiste isa?” Seepärast on saanud kõnekäänuks ütlus „Kas ka Saul on prohvet?”^d

13 Kui Saul oli prohvetlikult rääkimise lõpetanud, läks ta ohvripaika. **14** Hiljem küsis Sauli isa vend temalt ja ta sulaselt: „Kus te käisite?” Saul vastas: „Me käisime eesleid otsimas^e, aga ei leidnud neid. Siis läksime Saamueli juurde.” **15** Sauli onu tundis huvi: „Mida Saamuel teile rääkis? Ütle palun.” **16** Saul vastas otule: „Ta ütles meile, et eeslid on juba leitud.” Aga kuninga võimu kohta, millest Saamuel oli talle rääkinud, ei lausunud ta sõnagi.

17 Seejärel kutsus Saamuel iisraellased kokku Jehoova juurde Mispasse^f **18** ning ütles neile: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Mina tõin Iisrae-

PTK 10

a 1Sa 7:15, 16
1Sa 11:14b Koh 14:5, 6
1Sa 11:6
1Sa 16:13c 1Sa 10:6
1Sa 19:23

d 1Sa 19:24

e 1Sa 9:3

f 1Sa 7:5

Teine veerg

a 2Mo 13:14
5Mo 4:34b 1Sa 8:7
1Sa 12:12c Jos 7:16–18
Ap 1:24

d 1Sa 9:21

e Ap 13:21

f Koh 1:1
Koh 20:
18, 28
1Sa 23:2

g 1Sa 9:2

h 5Mo 17:14, 15
1Sa 9:17

i 1Sa 8:11–18

j 1Sa 11:12

li Egiptusest välja ning mina vastasin teid^a Egiptuse ja kõigi teiste kuningriikide käest, kes teid rõhusid. **19** Aga täna te olete ära põlanud oma Jumala,^b kes on päästnud teid kõigist teie hädadest ja vaevadest, ning olete öelnud: „Määra meile kuningas!” Astuge nüüd Jehoova ette oma suguharude kaupa ja tuhandete kaupa.”

20 Saamuel lasigi kõigil Iisraeli suguharudel ette astuda^c ning valik langes Benjamini suguharule.^d **21** Seejärel lasi ta Benjamini suguharul suguvõsade kaupa ette astuda ning valik langes Matri suguvõsale. Viimaks langes valik Kiisi pojale Saulile.^e Aga kui nad teda otsisid, ei leidnud nad teda kuskilt. **22** Siis küsisid nad Jehoovalt:^f „Kas see mees on juba siia jõudnud?” Jehoova vastas: „Jah, ta on peitnud end varustuse sekka.” **23** Nad jooksid sinna ja töid ta ära. Kui ta rahva keskel seisis, oli ta kõigist peajagu pikem.^g **24** Saamuel ütles rahvale: „Kas näete, kelle Jehoova on välja valinud?”^h Teist temast pole kogu rahva seas!” ja rahvas hüüdis: „Elagu kuningas!”

25 Siis rääkis Saamuel rahvale, millised õigused on kuningal,ⁱ pani selle raamatusse kirja ning viis raamatu Jehoova ette. Saamuel saatis rahva ära, igaühe oma koju. **26** Saulgi läks koju Gibeasse ja temaga koos läksid sõjamehed, kelle südant Jehoova oli puudutanud. **27** Kuid mõned vääritud mehed ütlesid: „Kuidas temasugune meid päästab?”^j Nad põlgasid ta ära ega toonud

talle ühtki kingitust.^a Saul aga ei öelnud sõnagi.

11 Ammonlane^b Naahas tuli ja lõi laagri üles Gileadi-Jaabese^c alla, et selle vastu sõdida. Kõik Jaabese mehed ütlesid Naahasele: „Sõlmi meiega leping ja me teenime sind!”
2 Ammonlane Naahas vastas: „Ma sõlmin teiega lepingu vaid ühel tingimusel: ma torkan teil kõigil parema silma välja ja alandan sellega kogu Iisraeli.”
3 Jaabese vanemad ütlesid talle: „Anna meile seitse päeva aega, et saaksime saata käskjalad üle kogu Iisraeli. Kui meile ei leidu päästjat, siis me alistume sulle.”
4 Mõne aja pärast jõudsid käskjalad Sauli kodulinna Gibeasse^d ja ütlesid need sõnad rahvale edasi, mispeale kogu rahvas hakkas valjult halama.

5 Samal ajal tuli Saul veisekarja järel väljalt ja küsis: „Mis on juhtunud? Miks rahvas halab?” Talle anti teada kõik Jaabese meeste sõnad.
6 Kui Saul seda kuulis, tuli tema peale Jumala vaim^e ja temas süttis viha.
7 Ta võttis kaks pulli, raius need tükkideks ja saatis käskjalgedega üle kogu Iisraeli ühes sõnumiga „Kes ei järgne Saulile ja Saamuelile, selle veisekarjaga tehakse samamoodi!”. Kogu rahvast valdas hirm Jehoova ees ning kõik tulid välja nagu üks mees.
8 Siis luges Saul Besekis kõik üle: Iisraeli mehi oli 300 000 ja Juuda mehi 30 000.
9 Nad ütlesid käskjalgadele: „Ütelge Gileadi-Jaabese meestele: „Homme keskpäevaks olete päästetud!””
 Käskjalad viisidki selle sõnu-

PTK 10

a 1Ku 10:1, 10
2Aj 17:5

PTK 11

b 5Mo 2:19

c Koh 21:8
1Sa 31:11, 12

d 1Sa 10:26
1Sa 14:2

e Koh 3:9, 10
Koh 6:34
Koh 11:29
Koh 14:5, 6
1Sa 10:10, 11
1Sa 16:13

Teine veerg

a 1Sa 11:3

b 1Sa 11:1

c 1Sa 10:26, 27

d 2Sa 19:22

e 1Sa 7:15, 16

f 1Sa 10:17, 24

g 3Mo 7:11

h 1Ku 1:39, 40
2Ku 11:12, 14
1Aj 12:39, 40

PTK 12

i 1Sa 8:5
1Sa 10:24
1Sa 11:14, 15

j 1Sa 8:20

k 1Sa 8:1, 3

l 1Sa 3:19

m 1Sa 9:16, 17
1Sa 10:1

1. SAAMUELI 11:1–12:3

mi Jaabese meestele ja need rõõmustasid väga. **10** Jaabese mehed ütlesid ammonlastele: „Homme me alistume teile. Tehke siis meiega, nagu teie silmis hea on.”^a

11 Järgmisel päeval jagas Saul rahva kolmeks väehulgaks. Need tungisid hommikuse vahikorra^a ajal laagrisse ning löid ammonlasi^b maha kuni keskpäevani. Kes eluga pääsesid, jooksid laiali, nii et isegi kahte meest ei jäänud kokku. **12** Siis ütles rahvas Saamuelile: „Kes need olid, kes ütlesid: „Kas Saul saab meie kuningaks?”^c Andke need mehed meie kätte ja me hukkame nad!”
13 Kuid Saul ütles: „Sellisel päeval ärgu hukatagu kedagi,^d sest täna on Jehoova Iisraeli päästnud!”

14 Hiljem ütles Saamuel rahvale: „Lähme Gilgalisse,^e et kinnitada seal Sauli kuningavõim!”^f
15 Kõik nad läksidki Gilgalisse ja tõstsid Sauli Gilgalis Jehoova ees kuningaks. Siis töid nad seal Jehoova ees rahuohvroid^g ning Saul ja kõik Iisraeli mehed olid rõõmsad ja pidutsesid.^h

12 Viimaks ütles Saamuel kogu Iisraelile: „Ma olen teinud kõik, mis te minult olete palunud, ja olen määranud teile valitsema kuningas.ⁱ **2** Nüüd juhibki teid kuningas.^j Mina olen juba vana ja hall, kuid mu pojad on teie seas.^k Ma olen juhtinud teid oma noorusest kuni tänaseni.^l **3** Siin ma olen. Tunnistage minu vastu Jehoova ja tema võitu^m ees: kelle pulli või

11:11 *Hommikune vahikord kestis umbes kella kahest öösel kella kuueni hommikul.

eesli olen ma võtnud,^a keda olen ma petnud või rõhunud, kellelt olen ma võtnud altkäemaksu silma kinnipigistamise eest?^b Kui olen, siis ma heastan selle teile!”^c **4** Seepeale nad ütlesid: „Sa pole meid petnud ega rõhunud ning sa pole kellegi käest midagi võtnud.” **5** Tema ütles neile: „Jehoova on teie vastu tunnistajaks ja tema võitu on täna tunnistajaks, et teil pole mind milleski süüdistada.” Need kotsid: „Tema on tunnistajaks!”

6 Saamuel ütles siis rahvale: „Jehoova, kes valis Moosese ja Aaroni ning tõi teie esiisad välja Egiptusemaalt,^d on tunnistajaks. **7** Astuge nüüd ette ja ma mõistan Jehoova ees teie üle kohut kõigi Jehoova õiglaste tegude alusel, mis ta on teile ja teie esiisadele teinud.

8 Kui Jaakob läks Egiptuse^e ja teie esiisad hakkasid Jehoovat appi hüüdma,^f saatis Jehoova Moosese^g ja Aaroni, et nad viiksid teie esiisad Egiptusest välja ning tooksid nad siia elama.^h **9** Aga teie esiisad unustasid oma Jumala Jehoova ja ta müüs nadⁱ Haasori väepealikule Siiserale,^j vilistitele^k ja Moabi kuningale ning need sõdisid nende vastu. **10** Nad hüüdsid Jehoovat appi^m ja ütlesid: „Me oleme pattu teinud,ⁿ sest me oleme hüljanud Jehoova ning teeninud Baale^o ja Astarte^p kujusid. Päästa meid nüüd meie vaenlaste käest, et võiksime teenida Jeru!” **11** Siis saatis Jehoova Jerubbaali,^q Bedani, Jefta^r ja Saamueli^s ning päästis teid ümberkaudsete vaenlaste käest, et te saaksite elada julgesti.⁵ **12** Aga kui te nägite,

PTK 12

a 4Mo 16:15

b 5Mo 16:19

c 2Mo 22:4

3Mo 6:4

d 2Mo 6:26

e 1Mo 46:6

f 2Mo 2:23

g 2Mo 3:9, 10

h Jos 11:23

i 5Mo 32:

18, 30

Koh 2:12, 14

j Koh 4:2

k Koh 10:7

Koh 13:1

l Koh 3:12

m Koh 2:18

Koh 3:9

n Koh 10:10, 15

o Koh 3:7

p Koh 2:13

q Koh 6:32

r Koh 11:1

s Heb 11:32

5 3Mo 26:6

Teine veerg

a 1Sa 11:1

b 1Sa 8:5, 19

c Koh 8:23

1Sa 8:7

Jes 33:22

d 1Sa 9:16, 17

1Sa 10:24

e 5Mo 10:12

5Mo 17:19

f Jos 24:14

g 5Mo 13:4

5Mo 28:2

h 3Mo 26:

14, 17

5Mo 28:15

Jos 24:20

i 1Sa 8:7

Ho 13:11

j 1Sa 7:5

1Sa 12:23

k 5Mo 31:29

Jos 23:6

1Sa 12:15

et ammonlaste kuningas Naahas^a tuleb teie vastu sõdima, siis te käisite mulle peale: „Me tahame ikkagi endale kuningat!”,^b kuigi teie Jumal Jehoova on teie kuningas.^c **13** Siin nüüd ongi teie valitud kuningas, keda te soovisite! Jehoova on määranud teile kuninga.^d

14 Kui te kardate Jehoovat^e ja teenite teda,^f võtate teda kuulda^g ega mässata Jehoova seaduste vastu ning kui te ise ja teie üle valitsev kuningas kuullete oma Jumalale Jehoovale, siis on kõik hästi. **15** Aga kui te ei võta Jehoovat kuulda, vaid mässate Jehoova seaduste vastu, siis pöördub Jehoova käsi teie ja teie isade vastu.^h

16 Astuge nüüd ette ja vaadake, missuguse vägeva teo Jehoova teie silme ees teeb! **17** Eks ole praegu nisulõikuse aeg? Aga mina hüüan Jehoova poole, et ta saadaks kõuekõminat ja vihma. Siis te mõistate ja näete, kui suurt kurja te olete teinud Jehoova silmis sellega, et tahtsite endale kuningat!”ⁱ

18 Saamuel hüüdiski Jehoova poole ning Jehoova saatis samal päeval kõuekõminat ja vihma, nii et kogu rahvast valdas suur hirm Jehoova ja Saamueli ees. **19** Siis ütles rahvas Saamuelile: „Palveta oma sulaste eest oma Jumala Jehoova poole,^j et me ei sureks, sest me oleme lisaks kõigile oma pattudele teinud veel sedagi kurja, et soovisime endale kuningat!”

20 Saamuel ütles siis rahvale: „Ärge kartke! Te olete tõesti teinud kõike seda kurja, kuid ärge taganege Jehoovast,^k vaid teenige Jehoovat kogu süda-

mest.^a **21** Ärge hakake käima tühiste jumalate järel,^{*b} kellest pole mingit kasu^c ja kes ei suuda päästa, sest nad on tühised. **22** Jehoova ei hülga teid^d oma suure nime pärast,^e sest Jehoova on valinud teid oma rahvaks.^f **23** Mis puutub minusse, siis on mõeldamatu, et patustaksin Jehoova vastu sellega, et lõpetaksin teie eest palvetamise. Ma õpetan teile head ja õiget teed. **24** Kartke siis Jehoovat^g ning teenige teda ustavalt kogu südamest, sest mõelge, milliseid vägevaid tegusid ta teie heaks on teinud!^h **25** Kui te aga kangekaelselt kurja teete, siis te hukute,ⁱ nii teie kui ka teie kuninga!^j

13 Saul oli kuningaks^k saades ...* aastat vana ja ta valitses Iisraeli üle kaks aastat. **2** Saul valis endale Iisraelist 3000 meest: neist 2000 oli Sauliga Mikmases ja Peeteli mägismaal ning 1000 koos Joonataniga^l Benjamini Gibeas.^m Ülejäänud rahva saatis ta ära, igasüües oma telki. **3** Siis purustas Joonatan vilistiteⁿ garnisoni Gebas^o ja vilistid said sellest teada. Saul lasi kogu maal sarve puhuda,^p öeldes: „Heebrealased kuulgu seda!“ **4** Kogu Iisrael kuulis räägitavat: „Saul purustas vilistite garnisoni ja vilistid vihkavad nüüd Iisraeli.“ Siis kutsuti rahvas kokku Sauli juurde Gilgalisse.^q

5 Vilistid kogunesid Iisraeli vastu sõdima. Neil oli 30000 sõjavankrit, 6000 ratsanikku ja sõjamehi nii palju nagu liiva

12:21 *Võib tõlkida ka „ärge pöörduge tühjuse poole“. 13:1 *Heebrea tekstis number puudub.

PTK 12

- a 5Mo 6:5
b 5Mo 32:21
Jer 2:11
c L 115:4, 5
Jer 16:19
d 1Ku 6:13
L 94:14
Ro 11:1
e Jos 7:9
L 23:3
L 106:8
Jer 14:21
Hes 20:14
f 2Mo 19:5
5Mo 7:7
g 1Sa 12:14
L 111:10
Kog 12:13
h 5Mo 10:12, 21
i Jos 24:20
j 5Mo 28:15, 36

PTK 13

- k Ap 13:21
l 1Sa 18:1
2Sa 1:4
2Sa 21:7
m Jos 18:28
1Sa 10:26
n Jos 13:2, 3
1Sa 9:16
o Jos 21:8, 17
p Koh 3:26, 27
Koh 6:34
2Sa 2:28
q Jos 5:9
1Sa 11:14

Teine veerg

- a 5Mo 20:1
b Jos 7:2
Jos 18:11, 12
1Sa 14:23
c 1Sa 14:11
d 4Mo 32:1, 33
Jos 13:24, 25
e 1Sa 15:22, 23
f 1Sa 13:6, 8
g 1Sa 13:5
h 1Sa 15:11
i 1Sa 15:28
j 1Sa 16:1
2Sa 7:15
L 78:70
Ap 13:22

1. SAAMUELI 12:21-13:14

mere ääres.^a Nad löid laagri üles Mikmases, Beet-Aavenist^b ida pool. **6** Iisraeli mehed nägid, et nad on hädas, sest rahvas oli suures ahastuses ning peitis end koobastesse,^c kaljulõhedesse, kaljurüngaste vahele, keldritesse ja veemahutitesse. **7** Mõned heebrealased pagetid koguni üle Jordani Gaadi- ja Gileadimaale.^d Saul jäi aga Gilgalisse ja kogu rahvas, kes oli tema juures, värises hirmust. **8** Saul ootas seitse päeva, Saamueli määratud ajani, kuid Saamuel ei tulnud Gilgalisse ning rahvas hakkas Sauli juurest laiali jooksuma. **9** Viimaks Saul ütles: „Tooge mulle põletusohver ja rahuohvrid!“ ja ta ohverdas põletusohvri.^e

10 Aga just siis, kui ta oli põletusohvri ohverdanud, tuli Saamuel. Saul läks talle vastu ja tervitas teda. **11** Saamuel aga ütles: „Mida sa oled teinud?“ ja Saul vastas: „Kui ma nägin, et rahvas hakkab minu juurest laiali jooksuma,^f ja sina ei tulnud määratud ajaks, ning vilistid kogunesid Mikmasesse,^g **12** siis ma mõtlesin: „Nüüd tulevad vilistid minu vastu alla Gilgalisse ja ma pole veel palunud Jehoova õnnistust.“ Seega olin ma sunnitud põletusohvri ohverdama.“

13 Saamuel ütles siis Saulile: „See oli arutu tegu! Sa pole kuuletunud oma Jumala Jehoova käsule, mis ta sulle andis.^h Kui sa oleksid kuuletunud, oleks Jehoova teinud su kuningavõimu Iisraeli üle väga kindlaks igaveseks ajaks. **14** Aga nüüd ei jää su kuningavõim püsima.ⁱ Jehoova leiab mehe, kes on talle südame järele,^j ning

Jehoova määrab tema juhiks oma rahvale,^a sest sina ei kuuletunud Jehoova käsule.”^b

15 Siis läks Saamuel Gilgalist üles Benjamini Gibeasse. Saul aga luges üle rahva, kes oli jäänud tema juurde: neid oli umbes 600 meest.^c **16** Saul, tema poeg Joonatan ja rahvas, kes oli koos nendega, asusid Benjamini Gebas^d ning vilistid olid laagris Mikmases.^e **17** Vilistite laagrist läks kolm väeüksust välja rüüsteretkele. Üks suundus mööda Ofra teed Suualimaale, **18** teine läks mööda Beet-Hooroni^f teed ja kolmas mööda teed, mis viib piiri poole, kust avaneb vaade Seboimi orule, kõrbe poole.

19 Kogu Iisraelimaal ei leidunud aga ühtegi seppa, sest vilistid olid öelnud: „Et heebrealased ei saaks teha endale mööka ega oda.” **20** Kõik iisraelased pidid käima vilistite juures, kui neil oli vaja oma adratera, kirkat, kirvest või sirpi teritada. **21** Nii adratera, kirka, kolmeharulise hargi kui ka kirve teritamise ning veiseatla kordaseadmise eest tuli maksta üks piim*. **22** Seega polnud lahingupäeval mööka ega oda mitte ühelgi Sauli ja Joonatani mehel,^g relvad olid vaid Saulil endal ja tema pojalt Joonatanil.

23 Vilistite väesalk oli läinud Mikmase^h kuru juurde.

14 Ühel päeval ütles Sauli poeg Joonatanⁱ oma abilisele, kes kandis ta relvi: „Tule, lähme vilistite valvesalga juurde, mis on seal teisel pool.” Aga oma isale ta sellest

13:21 *Muistne kaaluühik, umbes 8 g. Maksti ilmselt hõbedas. (Vt lisa B14.)

PTK 13

a 1Mo 49:10
2Sa 5:2
2Sa 7:8
1Aj 28:4

b Öp 11:2

c 1Sa 13:7
1Sa 14:2

d 1Sa 13:3

e 1Sa 13:2

f Jos 10:11

g 1Sa 17:47, 50

h 1Sa 13:2
1Sa 14:4, 5

PTK 14

i 1Sa 14:49
1Sa 18:1
2Sa 1:4

Teine veerg

a 1Sa 10:26

b 1Sa 13:15

c 2Mo 29:5
4Mo 27:21

d Jos 18:1
1Sa 1:3

e 1Sa 1:9

f 1Sa 2:12
1Sa 4:17

g 1Sa 4:21

h 1Sa 22:9

i 1Sa 13:2, 3

j 1Mo 17:9, 10
Koh 14:3
Koh 15:18
1Sa 17:36
1Aj 10:4

k Koh 7:2
2Ku 6:15, 16
2Aj 14:11

l 1Mo 24:14
Koh 7:11
1Sa 10:7

m 1Sa 13:6
1Sa 14:22

ei rääkinud. **2** Saul peatus sel ajal Gibeaa^a lähedal Migronis ühe granaatõunapuu all ning temaga oli umbes 600 meest.^b

3 (Ólarüüd^c kandis Ahija, kes oli Siilos^d teeninud Jehoova preestri Eeli^e poja Piinehase^f poja Iikabodi^g venna Ahituubi^h poeg.) Aga rahvas ei teadnud, et Joonatan oli lahkunud.

4 Kummalgi pool kuru, mida Joonatan kavatses vilistite valvesalga juurde minnes ületada, oli teravatipuline kaljurüngas: ühe nimi oli Booses ja teise nimi Senne. **5** Üks kaljurüngas kõrgus sambana Mikmase pool põhjas ja teine Gebaⁱ pool lõunas.

6 Joonatan ütles oma relvakandjale: „Lähme nende ümberlõikamata meeste^j valvesalga juurde! Ehk Jehoova aitab meid, sest miski ei takista Jehooval meid päästa kas paljude või vähestega.”^k **7** Relvakandja vastas: „Tee, nagu su süda sunnib! Mine, kuhu sa soovid, ja ma järgnen sulle, kuhu tahes sa lähed.” **8** Seepeale Joonatan ütles: „Lähme siis nende meeste juurde ja näitame end neile. **9** Kui nad ütlevad meile: „Seiske paigal, kuni me tuleme teie juurde!”, siis jääme paigale ega lähe üles nende juurde. **10** Aga kui nad ütlevad: „Tulge aga üles!”, siis läheme üles, kuna see on meile märgiks, et Jehoova annab nad meie kätte.”^l

11 Kui nad siis vilistite valvesalga vaatevälja ilmusid, ütlesid vilistid: „Näe, heebrealased tulevad oma peiduurgastest välja!”^m **12** Seejärel hüüdsid valvesalga mehed Joonatanile ja tema relvakandjale: „Tulge aga

üles meie juurde, küll me siis teid õpetame!”^a Otsekohe ütles Joonatan oma relvakandjale: „Järgne mulle, sest Jehoova annab nad Iisraeli kätte!”^b **13** Joonatan roniski kätte ja jalgade abil üles ning ta relvakandja tema järel. Siis asus Joonatan vilisteid maha lööma ja tema relvakandja tappis neid tema taga. **14** Selle esimese tapluse käigus löid Joonatan ja ta relvakandja maha umbes 20 meest poole adramaa* pikkusel maa-alal.

15 Kogu laagrit ja kõiki valvesalga mehi haaras kabuhirm ning isegi rüüstesalga^c mehed vabisesid. Toimus maavärin ja Jumal pani kõigi südamesse õudustunde. **16** Siis märkasid Sauli vahimehed Benjamini Gi-beas,^d et laagris valitseb kaos.^e

17 Saul ütles rahvale, kes oli koos temaga: „Lugege kõik üle ja vaadake, kes on meie seast ära läinud!” Kõik loetigi üle ning tuli välja, et puudu olid Joonatan ja tema relvakandja. **18** Siis ütles Saul Ahijale:^f „Too Jumala laegas siia!” (Sest sel ajal oli Jumala laegas iisraellaste juures.) **19** Sel ajal kui Saul preestriga rääkis, läks möll vilistite laagris aina suuremaks ning Saul ütles preestritele: „Oota!” **20** Saul ja kogu rahvas, kes oli koos temaga, läksid lahingupaika ning nägid, et vilistid on pööranud oma mõõgad üksteise vastu ja valitseb tohutu segadus. **21** Ka need heeb-

14:14 * Adramaa on maa-ala, mille pullirakend jõudis päevaga ära kända (0,4 hektarit maad, mille ühe külje pikkus ruudukujulise maalapi puhul oleks umbes 60 meetrit).

PTK 14

a 1Sa 14:10

b 1Sa 14:6
2Sa 5:23, 24
2Ku 6:15, 16

c 1Sa 13:17

d 1Sa 10:26
1Sa 14:2

e 1Sa 14:20

f 1Sa 14:3

Teine veerg

a 1Sa 13:6

b 5Mo 33:29
Koh 2:18

c 1Sa 13:5

d 3Mo 5:4
4Mo 30:2
5Mo 23:21

e 1Sa 14:17

f 1Sa 14:24

g 1Sa 14:26

realased, kes olid varem vilistite poole üle läinud ja olid nende laagris, liitusid nüüd iisraellastega, kes olid koos Sauli ja Joonataniga. **22** Need Iisraeli mehed, kes olid peidus^a Efraimi mägismaal, kuulsid vilistite pagemisest ning hakkasid neid samuti tapluses taga ajama. **23** Nõnda päästis Jehoova sel päeval^b Iisraeli ning sõjatander ulatus Beet-Aavenini.^c

24 Aga Iisraeli mehed olid sel päeval kurnatud, sest Saul oli rahvast vannutanud: „Needud olgu mees, kes sööb enne õhtut, enne kui ma olen oma vaenlastele kätte maksnud!” Ja mitte keegi rahva seast ei söönud midagi.^d

25 Kogu see rahvas jõudis metsa, kus oli palju mett. **26** Nad nägid, et mett lausa voolab, kuid keegi ei pistnud kätt suhu, sest rahvas oli vande pärast hirmul. **27** Aga Joonatan polnud kuulnud, et tema isa oli rahvast vannutanud.^e Seega sirutas ta kepiotsa välja ja torkas selle meekärje sisse. Kui ta tõmbas oma käe tagasi ja pani suu juurde, löid ta silmad särava. **28** Seepeale ütles üks meestest: „Su isa keelas meid rangelt: „Needud olgu mees, kes täna sööb!”^f Seepärast ongi rahvas nii väsinud.” **29** Kuid Joonatan ütles: „Mu isa on tõmmanud maa-le häda kaela! Vaadake ometi, kuidas mu silmad säravad, sest ma maitsesin veidike mett!” **30** Kui rahvas oleks täna söönud^g oma vaenlastelt võetud saaki, oleksime veelgi rohkem vilisteid tapnud!”

31 Sel päeval olid nad tapnud vilisteid Mikmasest kuni

Ajjalonini^a ja mehed olid rampväsinud. **32** Nad söötsid ahnelt saagi kallale ning võtsid lambaid, veiseid ja vasikaid, tapsid neid maa peal ning söid liha koos verega.^b **33** Siis teatati Saulile: „Rahvas teeb pattu Jehoova vastu, süües liha koos verega!”^c Tema vastas: „Te olete olnud truudusetud! Veereta-ge minu juurde kohe üks suur kivi!” **34** Saul ütles: „Minge rahva sekka ja öelge neile, et igaüks tooks oma pulli ja lamba siia ning tapaks ja sööks need selles paigas ega teeks pattu Jehoova vastu, süües liha koos verega.”^d Igaüks tõigi sel ööl oma pulli sinna ning tappis seal. **35** Ja Saul ehitas Jehoovale altari.^e See oli esimene altari, mille ta Jehoovale ehitas.

36 Hiljem Saul ütles: „Lähme ja järgneme öösel vilistitele ning riisume neid kuni koiduvalgeni. Mitte ükski neist ärgu jäägu ellu!” Talle vastati: „Tee nii, nagu on sinu silmis hea!” Aga preester ütles: „Pöördugem siin Jumala poole!”^f **37** Saul küsis Jumala käest: „Kas ma peaksin vilisteid taga ajama? Kas sa annad nad Iisraeli kätte?” Aga Jumal ei vastanud talle sel päeval. **38** Siis Saul ütles: „Tulge siia, kõik rahva juhid! Uurige välja, kes on süüdi selles patust, mis täna tehti. **39** Nii tõesti, kui elab Iisraeli vabastaja Jehoova – kui see oleks ka mu poeg Joonatan, peab ta surema!” Kuid ükski rahva seast ei vastanud talle. **40** Siis ütles Saul kogu Iisraelile: „Teie seis-ke ühele poole ning mina ja mu poeg Joonatan seisame teisele poole.” Rahvas vastas Saulile: „Tee nii, nagu on sinu silmis hea!”

PTK 14

a Jos 10:12

b 1Mo 9:4
3Mo 3:17
3Mo 17:10
5Mo 12:16
Ap 15:29

c 5Mo 12:23

d 1Sa 14:32

e 1Sa 7:15, 17

f 4Mo 27:21
1Sa 30:7, 8g Koh 1:1
1Sa 30:8
2Sa 5:19

Teine veerg

a 2Mo 28:30
5Mo 33:8
Esr 2:62, 63

b Õp 16:33

c 1Sa 14:27

d 1Sa 14:24

e 1Sa 14:14

f 1Sa 14:6

g 1Sa 12:9

h 1Sa 11:11

i 1Mo 36:8

j 2Sa 10:6

k 1Sa 9:16, 17

l 2Mo 17:14
5Mo 25:19
1Sa 15:3m 1Sa 31:2
1Aj 8:33
1Aj 9:39

n 1Sa 18:17

o 1Sa 18:27
1Sa 25:44
2Sa 3:13
2Sa 6:20p 1Sa 17:55
2Sa 2:8
2Sa 3:27

q 1Sa 9:1

41 Saul ütles Jehoovale: „Iisraeli Jumal, vasta tummi-mi^a kaudu!” ning valik langes Joonatanile ja Saulile, mitte rahvale. **42** Siis ütles Saul: „Heitke liisku^b minu ja mu poja Joonatani vahel,” ning valik langes Joonatanile. **43** Saul ütles Joonatanile: „Räägi, mis sa oled teinud.” Joonatan vastas: „Ma vaid maitsesin kepi ot-sast natuke mett.^c Eks ma pean siis surema.”

44 Saul ütles seepeale: „Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui sa ei sure, Joonatan!”^d **45** Kuid rahvas ütles Saulile: „Kas Joonatan peab tõesti surema – tema, kes on toonud Iisraelile selle suure võidu!”^e See on mõeldamatu! Nii tõesti, kui Jehoova elab, ei tohi juuksekarvagi tema peast langeda, sest ta tegi seda kõike koos Jumalaga!”^f Nõnda päästis rahvas Joonatani surmast.

46 Saul lõpetas vilistite tagajamise ja need läksid oma maale.

47 Saul kindlustas oma kuningavõimu Iisraeli üle ning ta sõdis kõigi ümberkaudsete vaenlastega: moabiitide,^g ammonlaste,^h edomlaste,ⁱ Sooba^j kuningate ja vilistitega.^k Kuhu tahes ta läks, seal ta löi neid. **48** Ta võitles vapralt ja võitis amalekid^l ning päästis Iisraeli rüüstajate käest.

49 Sauli pojad olid Joonatan, Jisvi ja Malkisuu.^m Samuti oli tal kaks tüdart, vana-ma nimi oli Meerabⁿ ja noore-ma nimi Miikal.^o **50** Sauli naise nimi oli Ahinoam, ta oli Ahimaatsi tütar. Sauli väepealik oli Abner,^p Neeri poeg, Sauli onu. **51** Sauli isa oli Kiis.^q

Abneri isa oli Neer,^a Abieli poeg.

52 Kogu Sauli eluaja käis äge sõda vilistitega.^b Kui Saul nägi mõnd tugevat ja vaprat meest, värbas ta selle enda teenistusse.^c

15 Saamuel ütles Saulile: „Jehoova saatis mu võidma sind kuningaks oma rahvale Iisraelile.^d Kuula nüüd, mis Jehooval on öelda!^e **2** Nii ütleb vägede Jehoova: „Ma võtan amalekid vastutusele selle eest, mis nad tegid Iisraelile, sõides tema vastu, kui Iisrael tuli Egiptusest.^f **3** Mine nüüd ja löö amalekke^g ning hävita^h nad ühes kõigega, mis neil on! Ära säästa neid! Surmaⁱ nii mehed kui ka naised, lapsed ja imikud, pullid ja lambad, kaamelid ja eeslid.””^j **4** Saul kutsuski rahva kokku ja luges nad Telaimis üle: neid oli 200 000 jalameest ja 10 000 Juuda meest.^k

5 Saul jõudis amalekkide linna alla ja jäi seal vadi lähedale varitsema. **6** Aga keenlastele^l Saul ütles: „Lahkuge, minge ära amalekkide keskelt, et ma ei hävitaks teid koos nendega!”^m Sest te osutasite truud armastust kõigi iisraelaste vastu,ⁿ kui nad tulid Egiptusest.” Siis keenlased lahkusid amalekkide keskelt. **7** Pärast seda lõi Saul amalekke^o Havilast^p kuni Suurini,^q mis on enne Egiptust. **8** Amaleki kuninga Agagi^r võttis ta elusalt kinni, kõik teised aga tappis mõõgaga.^s **9** Ent Saul ja rahvas andsid armu Agagile ning parimatele ja rammusamatele lammastele, kitsedele, veistele ja jääradele ning jätsid alles kõik hea,^s sest nad ei tahtnud

PTK 14

- a 1Ku 2:5
b 1Mo 49:27
1Sa 9:16, 17
c 1Sa 8:11
1Sa 10:26

PTK 15

- d 1Sa 9:16
1Sa 10:1
e 1Sa 12:14
f 2Mo 17:8
4Mo 24:20
5Mo 25:17, 18
g 2Mo 17:14
5Mo 25:19
1Aj 4:43
h 3Mo 27:29
1Sa 15:18
i 5Mo 9:1, 3
j 5Mo 13:17
Jos 6:18
k 1Sa 11:8
1Sa 13:15
l 4Mo 10:29, 32
4Mo 24:21
Koh 1:16
m 1Mo 18:25
1Mo 19:12, 13
Jos 6:17
n 2Mo 18:9, 12
o 5Mo 25:19
1Sa 14:47, 48
p 1Mo 25:17, 18
q 1Sa 27:8
r 1Sa 15:33
s 3Mo 27:29
1Sa 15:3
š Jos 7:12

Teine veerg

- a 1Sa 13:13
1Sa 15:3
b 1Sa 16:1
c Jos 15:20, 55
d 2Sa 18:18
e 1Sa 15:3
f 1Sa 15:10, 11
g 1Sa 9:21
1Sa 10:22
h 1Sa 9:16
1Sa 10:1
i 1Sa 15:3
j 5Mo 25:19
k 5Mo 13:17
1Sa 15:9

neid hävitada. Aga kõik kasutu ja kõlbmatu nad hävitasid.

10 Siis tuli Saamuelile Jehoovalt sõnum: **11** „Mul on kahju, et ma tõstsin Sauli kuningaks, sest ta on pöördunud minust ära ega täida mu kärke.”^a See viis Saamueli endast välja ning ta hüüdis kogu öö Jehoova poole.^b **12** Saamuel tõusis hommikul vara, et Sauliga kohtuda, kuid Saamuelile anti teada: „Saul läks Karmelisse^c ja püstitas seal endale ausamba.^d Seejärel läks ta alla Gilgalisse.” **13** Kui Saamuel viimaks Sauli juurde jõudis, ütles Saul talle: „Jehoova õnnistagu sind! Ma olen teinud Jehoova käsu kohaselt.”

14 Kuid Saamuel küsis: „Aga mis lammaste määgimist ja veiste ammumist ma siis kuulen?”^e **15** Saul vastas: „Need on võetud amalekkidelt, sest rahvas säästis parimad lambad, kitsed ja veised, et ohverdada need sinu Jumalale Jehoovale. Kõik ülejäänud me aga hävitasime.” **16** Seepeale ütles Saamuel Saulile: „Aitab! Ma annan sulle teada, mida Jehoova mulle eelmisel ööl rääkis,”^f ja Saul vastas: „Räägi!”

17 Saamuel jätkas: „Kas pole nii, et kui sa olid veel enda silmis tähtsusetu,^g said sa Iisraeli suguharude juhiks ja Jehoova võidis sind Iisraeli kuningaks?”^h **18** Hiljem andis Jehoova sulle ülesande ja ütles: „Mine ja hävita patused amalekid!”ⁱ Sõdi nende vastu, kuni sa oled neile lõpu teinud!”^j **19** Miks sa siis ei võtnud kuulda Jehoova häält, vaid sööstsid ahnelt saagi kallale^k ja jätsid Jehoova silmis kurja?”

20 Saul aga vastas Saamuelile: „Ma ju võtsin kuulda Jehoova häält! Ma läksin ja täitsin ülesande, mille Jehoova mulle andis, ning tõin kaasa amalekkide kuninga Agagi ja hävitasin amalekid.^a **21** Rahvas aga võttis hävitamisele määratud saagi hulgast parimad lambad ja veised, et ohverdada need Gilgalis sinu Jumalale Jehoovale.”^b

22 Seepeale ütles Saamuel: „Kas siis põletus- ja tapaohvrid toovad Jehoovale sama palju rõõmu^c kui Jehoovale kuuletumine? Kuuletumine on parem kui tapaohver,^d sõna tähelepanemine parem kui jäärade rasv.^e **23** Mässumeelsus^f on ju samasugune patt nagu ennustamine^g ning jultumus sama mis nõidumine ja ebajumalateenistus*. Kuna sina oled põlanud Jehoova sõna,^h siis põlgab tema sind ja sa ei jää kuningaks!”ⁱ

24 Siis ütles Saul Saamueli: „Ma olen pattu teinud! Ma olen üle astunud Jehoova käsust ega ole teinud su sõnade järgi, sest ma kartsin rahvast ja võtsin neid kuulda. **25** Palun andesta nüüd mu patt ja tule koos minuga tagasi, et võiksin kummardada Jehoova ees.”^j **26** Kuid Saamuel ütles Saulile: „Ma ei tule koos sinuga, sest sa oled põlanud Jehoova sõna. Nüüd on Jehoova põlanud ära sinu ja sa ei jää Iisraeli kuningaks!”^k **27** Kui siis Saamuel pöördus minekule, haaras Saul tema hõlmast, nii et see rebenes. **28** Seepeale ütles Saamuel: „Jehoova on

15:23 *Sõna-sõnalt „teeravikujud”, st kodujumalate teenimine.

PTK 15

a 3Mo 27:29
5Mo 7:16
1Sa 15:3, 9

b 1Sa 15:15

c Jes 1:11

d Öp 21:3
Ho 6:6
Mr 12:33

e 3Mo 3:16

f 1Sa 12:15

g 3Mo 20:6
5Mo 18:10, 12
1Aj 10:13

h 1Sa 15:3

i 1Sa 13:14
1Sa 16:1
Ap 13:22

j 1Sa 15:30

k 1Sa 13:14
1Sa 16:1

Teine veerg

a 1Sa 13:14
1Sa 16:12, 13
Ap 13:22

b 1Aj 29:11

c Tt 1:2
Heb 6:18

d 4Mo 23:19

e 1Sa 15:25

f 2Mo 17:14
5Mo 25:19
1Sa 15:3

g 1Sa 16:1

h 1Sa 15:11

PTK 16

i 1Sa 15:35

j 1Sa 15:23, 26

k 1Ku 1:39

l Ru 4:17
1Aj 2:12

m 1Mo 49:10
1Sa 13:14
L 78:70
Ap 13:22

täna rebinud sinult Iisraeli kuningavõimu ja ta annab selle su ligimesele, kes on sinust parem.^a **29** Iisraeli auline Jumal^b ei valeta^c ega muuda meelt*, ta pole ju inimene, et tal oleks vaja meelt muuta.”^d

30 Saul vastas: „Ma olen pattu teinud! Aga palun austa mind nüüd mu rahva vanemate ja kogu Iisraeli ees. Tule koos minuga tagasi, siis ma kummardan sinu Jumala Jehoova ees.”^e **31** Saamuel läski Sauli järel tagasi ja Saul kummardas Jehoova ees. **32** Pärast seda Saamuel ütles: „Too-ge Amaleki kuningas Agag minu juurde!” Agag tuligi torksalt* tema juurde, sest ta oli mõelnud, et surmaoht on möödas. **33** Kuid Saamuel ütles:

„Nii nagu sinu mõök on teinud naised lastetuks, nii jääb ka su ema naiste seast lastetuks!” Siis raius Saamuel Agagi Jehoova ees Gilgalis tükkideks.^f

34 Saamuel läks nüüd Raamasse, aga Saul oma koju Sauli Gibeasse. **35** Saamuel ei näinud enam Sauli kuni oma surmapäevani. Siiski nuttis Saamuel Sauli taga^g ning Jehooval oli kahju, et ta oli Sauli Iisraeli kuningaks tõstnud.^h

16 Viimaks ütles Jehoova Saamuelile: „Kui kaua sa Sauli taga nutad?ⁱ Ma olen ta ju hüljanud ja ta ei jää Iisraeli kuningaks.^j Täida oma sarv õliga^k ja asu teele! Ma saadan su petlemlase Iisai^l juurde, sest tema poegade hulgast olen ma valinud endale kuninga.”^m **2** Saamuel aga vastas: „Kuidas ma

15:29 *Võib tõlkida ka „ega kahetse”.

15:32 *Teine võimalik tähendus: „usaldavalt”.

saan minna? Kui Saul sellest teada saab, siis ta ju tapab mu!"^a Jehoova ütles: „Võta endaga kaasa üks lehmullikas ja ütle: „Ma tuln Jehoovale ohvrit tooma.” **3** Kutsu Iisai ohverdamisele ja ma annan sulle teada, mida sul tuleb teha. Võia mulle see, kellele ma osutan.”^b

4 Saamuel tegi nagu Jehoova oli öelnud. Kui ta Petlema^c jõudis, hakkasid linnavaned teda nähes hirmust värisema ja küsisid: „Kas sa tuled rahuga?” **5** Tema vastas: „Rahuga! Ma tuln Jehoovale ohvrit tooma. Pühitsege end ja tulge koos minuga ohverdamisele!” Siis ta pühitses Iisaid ja tema poegi ning kutsus nad ohverdamisele. **6** Kui nad tulid ja Saamuel nägi Eliabi,^d mõtles ta kohe: „Kindlasti on tema Jehoova võitu.” **7** Kuid Jehoova ütles Saamuile: „Ära vaata tema välimust ja pikka kasvu,^e sest ma olen tema kõrval jätnud. Inimene ei näe nagu Jumal: inimene näeb, mis silma ees, aga Jehoova näeb südamesse.”^f **8** Iisai kutsus siis Abinadabi^g ja tõi tema Saamueli ette, kuid Saamuel ütles: „Ka teda ei ole Jehoova valinud.” **9** Järgmisena tõi Iisai Sama,^h kuid Saamuel ütles: „Ka teda ei ole Jehoova valinud.” **10** Nõnda tõi Iisai oma seitse poega Saamueli ette, aga Saamuel ütles Iisaile: „Jehoova ei ole valinud neist ühtegi.”

11 Siis küsis Saamuel Iisailt: „Kas kõik su pojad on siin?” ja Iisai vastas: „Kõige nooremⁱ on veel puudu. Ta on lambaid karjatamas.”^j Seepeale ütles Saamuel Iisaile: „Lase ta siia kutsuda, sest me ei hakka sööma

PTK 16

a 1Sa 22:17

b L 89:20

c Ru 4:11
1Sa 20:6

d 1Sa 17:28

1Aj 2:13

e 1Sa 10:21, 23

f 1Ku 8:39

1Aj 28:9

L 7:9

Op 24:12

Jer 17:10

Ap 1:24

g 1Sa 17:13

1Aj 2:13

h 2Sa 13:3

i 1Sa 17:14

j 2Sa 7:8

L 78:70

Teine veerg

a 1Sa 17:42

b 1Sa 13:14

L 89:20

Ap 13:22

c 1Sa 16:1

1Ku 1:39

d 4Mo 11:17

Koh 3:9, 10

1Sa 10:6

2Sa 23:2

e 1Sa 1:1, 19

f 1Sa 18:12

1Sa 28:15

g 1Sa 18:10

1Sa 19:9

h Op 22:29

i 1Sa 17:32, 36

1Sa 17:45, 46

j 1Sa 16:12

k 1Sa 18:12

l 1Sa 17:15

m Op 22:29

enne, kui ta on kohal.” **12** Iisai lasigi ta kutsuda ja kohale tuua. Poiss oli punapõskne, ilusate silmade ja kena välimusega.^a Siis Jehoova ütles: „Võia teda, sest tema see on ongi!”^b **13** Saamuel võttis õlisarve^c ja võidis teda ta vendade nähes. Sellest päevast alates oli Taaveti peal Jehoova vaim.^d Siis Saamuel asus teele ning läks Raamasse.^e

14 Aga Jehoova vaim lahkus Saulist^f ja halb vaim* Jehoovalt hakkas Sauli piinama.^g **15** Sauli teenrid ütlesid talle: „Halb vaim Jumalalt piinab sind. **16** Käskigu meie isand nüüd oma teenreil otsida mees, kes oskab hästi lüürat mängida.^h Kui halb vaim Jumalalt su üle võimust võtab, siis see mees mängigu ja sul hakkab parem.” **17** Saul ütleski oma teenritele: „Leidke mulle siis üks osav pillimees ja tooge ta minu juurde!”

18 Üks teener ütles: „Ma tean, et petlemlase Iisai poeg oskab hästi mängida. Ta on vapper ja tugev sõjamees.ⁱ Ta on kõneosav ja kena välimusega^j ning Jehoova on temaga.”^k **19** Seepeale läkitas Saul käskjalad Iisai juurde ütlemata: „Saada minu juurde oma poeg Taavet, kes on karjane.”^l **20** Siis pani Iisai eesli selga leivad, veinilähkri ja kitsetalle ning saatis need oma poja Taavetiga Saulile. **21** Nii tuligi Taavet Sauli juurde ja asus tema teenistusse.^m Saul kiindus temasse väga ja Taavetist sai tema relvakandja. **22** Saul läkitas

16:14 *Võib tõlkida ka „meelelaad”. Viitab sellele, et Jehoova lasi Sauli enda ritutud meelelaadil ta üle võimust saada.

Iisaile sõnumi: „Luba palun Taavetil jääda minu teenistusse, sest ta on mulle meelt mööda.” **23** Alati, kui Sauli peale tuli halb vaim Jumalalt, võttis Taavet lüüra ja mängis. See tõi Saulile kergendust ja tal hakkas parem ning halb vaim lahkus temast.^a

17 Vilistid^b kogusid oma väed sõjaks kokku. Nad tulid Sokosse,^c mis kuulus Juudale, ning löid laagri üles Efes-Dammimisse^d Soko ja Aseka^e vahele. **2** Aga Saul ja Iisraeli mehed kogunesid ja löid laagri üles Eela orgu^f ning seadsid end vilistitega kohtumiseks lahinguvalmis. **3** Vilistid olid ühel mäel ja iisraellased teisel ning nende vahele jäi org.

4 Vilistite laagrist tuli kahevõitleja Koljat,^g kes oli Gatist^h pärit. Tema pikkus oli 6 küünart ja 1 vaks*. **5** Peas oli tal vaskkiiver ning seljas vaskplaatidest soomusrüü,ⁱ mis kaalus 5000 seeklit*. **6** Jalgadel olid tal vasest säärekaitsed ning selja peal rippus vasest viskoda.^j **7** Tema oda puidust vars oli nagu kangapoom^k ja rauast teravik kaalus 600 seeklit* ning tema ees käis kilbikandja. **8** Ta peatus ja hüüdis Iisraeli sõjaväele: „Miks te tulite lahingusse? Mina võitlen vilistite eest ja teie olete Sauli sulased. Valige nüüd enda hulgast üks mees, kes tuleks minu vastu! **9** Kui ta suudab minuga võidelda ja lööb mu maha, siis saavad meist teie sulased. Aga kui mina olen temast tugevam ja lõõn tema

17:4 *2,9 m. (Vt lisa B14.) 17:5 *57 kg. 17:7 *6,8 kg.

PTK 16

a 1Sa 16:14
1Sa 18:10
1Sa 19:9

PTK 17

b Koh 3:1, 3
1Sa 9:16
1Sa 14:52

c 2Aj 28:18

d 1Aj 11:12, 13

e Jos 15:20, 35
Jer 34:7

f 1Sa 21:9

g 1Sa 17:23

h Jos 11:22
2Sa 21:20, 21

i 1Sa 17:38, 39
1Ku 22:34

j 1Sa 17:45

k 1Aj 20:5

l 4Mo 33:55

Teine veerg

a 1Sa 17:26
2Ku 19:22

b 1Sa 17:58
Mi 5:2
Mt 2:6

c 1Mo 35:16, 19
Ru 1:2

d Ru 4:22

e 1Aj 2:13–15

f 4Mo 1:3

g 1Sa 16:6

h 1Sa 16:8

i 1Sa 16:9

j 1Aj 2:13, 15

k 1Sa 16:11, 19

l 1Sa 17:2
1Sa 21:9

m 1Sa 9:16, 17

maha, siis saavad teist meie sulased ja teie peate meid teenima!” **10** Vilist jätkas: „Täna saan ma irvitada Iisraeli sõjaväe^a üle! Andke mulle üks mees ja me võitleme!”

11 Saul ja kogu Iisrael kohkusid vilisti sõnade peale ning kartsid väga.

12 Taavet oli Juuda Petlemmast^b pärit efratlase^c Iisai^d poeg. Iisail oli kaheksa poega^e ja Sauli päevil oli ta juba eakas mees. **13** Iisai kolm vanemat poega olid läinud Sauli järel sõtta.^f Need kolm sõtäläinud poega olid esmasündinu Eliab,^g teine Abinadab^h ja kolmas Samma.ⁱ **14** Taavet oli noorim.^j Aga kolm vanemat olid läinud Sauli järel sõtta.

15 Sauli teenistuses olles käis Taavet ikka veel Petlemmas oma isa lambaid hoidmas.^k **16** Samal ajal tuli vilist iga päev hommikul ja õhtul ning esitas oma väljakutse, ja nii 40 päeva.

17 Iisai ütles oma pojale Taavetile: „Võta palun üks eefa* röstitud viljateri ja kümme leiba ning vii ruttu laagrisse oma vendadele. **18** Need kümme juustu vii aga tuhandepealikule. Samuti vaata, kas su vendadega on kõik korras, ja too mulle neilt selle kohta midagi tõendiks.” **19** Taaveti vennad aga olid koos Sauli ja kõigi teiste Iisraeli meestega Eela orus,^l et võidelda vilistite vastu.^m

20 Taavet tõusis hommikul vara, jättis lambad teise hoolde, võttis asjad ja asus teele, nagu Iisai oli teda käskinud. Kui ta laagri juurde jõudis, läks sõja-

17:17 *22 liitrit.

vägi parasjagu sõjakisa tõstes võitlusväljale. **21** Iisraellased ja vilistid seadsid end vastakuti lahingurividesse. **22** Taavet jättis kohe asjad varustusevalvuri kätte ja jooksis võitlusväljale. Seal küsis ta oma vendadelt nende käekäigu järele.^a

23 Sel ajal kui ta nendega rääkis, tuli vilistite ridadest välja kahevõitleja Koljat.^b Gatist pärit vilist, ning rääkis sama mida varemgi,^c ja Taavet kuulis seda. **24** Koljatit nähes põgenesid kõik Iisraeli mehed tema eest, sest nad kartsid väga.^d **25** Iisraellased rääkisid: „Näete seda meest! Ta tuleb Iisraeli üle irvitama.^e Aga selle, kes lööb ta maha, teeb kuningas väga rikkaks ja annab talle oma tütre^f ning vabastab tema isakoja Iisraelis maksudest ja muudest kohustustest.”

26 Taavet küsis meestelt, kes seisid tema lähedal: „Mida saab see mees, kes lööb maha selle vilisti ja võtab Iisraeli pealt teotuse? Kes on see ümberlõikamata vilist, et ta mõnitab elava Jumala sõjaväge!”^g **27** Rahvas rääkis talle sama mis ennegi ja ütles, mida see mees saab, kes Koljati maha lööb. **28** Kui Taaveti vanim vend Eliab^h kuulis teda meestega rääkimas, sai ta Taaveti peale vihaseks ning ütles: „Miks sa siia tulid? Kelle hoolde sa jätsid need vähesed lambad kõrbes?”ⁱ Ma tean su jultumust ja su südame kurje kavatsusi! Sa tulid siia alla taplust vaatama!” **29** Taavet kostis: „Mis ma siis tegin? Ma ju ainult küsisin!” **30** Ta läks tema juurest ära ja küsis teiste käest sedasama^j ning rah-

PTK 17

a 1Sa 17:17, 18

b 1Sa 17:4

c 1Sa 17:10

d 1Sa 17:11

e 1Sa 17:10

f Jos 15:16
1Sa 14:49
1Sa 18:17, 21g 1Sa 17:10
Jer 10:10h 1Sa 16:6, 7
1Aj 2:13

i 1Sa 17:20

j 1Sa 17:26

Teine veerg

a 1Sa 17:25

b 1Sa 16:18

c 1Sa 17:42

d Jes 31:4

e 1Sa 17:10
Jer 10:10f 5Mo 7:21
2Ku 6:16
Heb 11:32-34

vas andis talle samasuguse vastuse.^a

31 Taaveti sõnu pandi tähele ja need räägiti Saulile edasi ning Saul lasi ta enda juurde kutsuda. **32** Taavet ütles Saulile: „Ärgu ükski mees kaotagu tema pärast julgust! Su sulane ise läheb selle vilistiga võitlema!”^b **33** Kuid Saul vastas Taavetile: „Ei sina suuda selle vilistiga võidelda, sa oled veel liiga noor,^c kuid tema on olnud sõjamees poisipõlvest peale.” **34** Taavet aga ütles Saulile: „Kui su sulane oli oma isa lambaid karjatamas, tuli ühel korral lõvi^d ja teisel korral karu ning viis karjast lamba ära. **35** Ma läksin talle järele, lõin ta maha ning päästsin lamba ta lõugade viihelt. Kui ta mind ründas, siis haarasin ma tal lõua alt kinni, lõin ta pikali ja tapsin ta. **36** Su sulane on maha löönud nii lõvi kui ka karu ja selle ümberlõikamata vilistiga läheb samamoodi, sest ta mõnitab elava Jumala väehulki!”^e **37** Taavet lisas: „Jehoova, kes päästis mind lõvi ja karu küüsisist, päästatab mind ka selle vilisti käest!”^f Saul ütles siis Taavetile: „Mine ja Jehoova olgu sinuga!”

38 Saul andis Taavetile oma riided, pani talle vaskkiivri pähe ja soomusrüü selga. **39** Taavet pani Sauli mööga endale riiete peale ja püüdis kõndida, aga see ei õnnestunud kuigi hästi, sest ta polnud niisuguse varustusega harjunud. Ta ütles Saulile: „Ma ei saa sellise varustusega minna, sest ma pole sellega harjunud”, ja Taavet võttis sõjavarustuse seljast ära. **40** Ta

võttis oma kepi kätte, valis jõe-sängist viis siledat kivi ja pani need oma karjasepauna ning hakkas, ling^a käes, vilisti poole astuma.

41 Vilist tuli Taavetile üha lähemale ning tema kilbikand-ja käis tema ees. **42** Taavetit silmates irvitas ta tema üle põlastavalt, sest Taavet oli kõigest poisike, punapõskne ja kena välimusega.^b **43** Vilist ütles Taavetile: „Kas ma olen koer,^c et sa tuled mu vastu ke-piga?” ning needis Taavetit oma jumalate nimel. **44** Siis ütles vilist Taavetile: „Tule aga siia ja ma annan su liha taeva lindudele ja maa loomadele!”

45 Taavet vastas vilistile: „Sina tuled mu vastu mõõga, oda ja viskodaga,^d aga mina tul-en su vastu vägede Jehoova,^e Iisraeli sõjaväe Jumala nimel, keda sa oled mõnitanud!” **46** Täna annab Jehoova sind minu kätte^g ning ma tapan su ja lõõn sul pea maha! Ma annan täna vilistite korjused lindudele ja metsloomadele ning kogu maa saab teada, et Iisraeli Jumal on tõeline Jumal!^h **47** Ja kogu see rahvas mõistab, et Jehoova ei päästa mitte mõõga ega odaga;ⁱ sest see on Jehoova lahing^j ja ta annab teid kõiki meie kätte!^k

48 Kui vilist hakkas Taaveti poole tulema, jooksis Taavet kiiresti võitlusväljal vilistile vastu. **49** Taavet pistis käe pauna, võttis sealt kivi ja lingutas seda. Kivi tabas vilistit otsaette ja tungis tema laupa ning ta kukkus näoli maha.^l **50** Nii sai Taavet vilistist jagu lingo ja kiviga. Ta tappis vilisti, ehkki tal polnud mõõka käes.^m **51** Taavet jooksis vilis-

PTK 17

- a Koh 20:15, 16
- b 1Sa 16:12
1Sa 17:33
- c 1Sa 24:14
2Sa 16:9
2Ku 8:13
- d 1Sa 17:4, 6
- e 2Sa 5:10
Heb 11:32-34
- f 1Sa 17:10
2Ku 19:22
- g 5Mo 9:1-3
Jos 10:8
- h 2Mo 9:16
5Mo 28:10
1Ku 8:43
2Ku 19:19
Tn 3:29
- i L 44:6, 7
Sak 4:6
- j 2Aj 20:15
Öp 21:31
- k 5Mo 20:4
- l 1Sa 17:37
2Sa 21:22
- m Koh 3:31
Koh 15:15, 16
1Sa 17:47

Teine veerg

- a 1Sa 21:9
- b 5Mo 28:7
Jos 23:10
Heb 11:32-34
- c 1Sa 17:2, 19
- d Jos 15:20, 45
e Jos 15:20, 36
- f 1Sa 21:9
- g 1Sa 14:50
- h 1Sa 16:19, 21
- i 1Sa 17:54
- j 1Sa 17:12
- k Ru 4:22
1Sa 16:1
1Aj 2:13, 15
Mt 1:6
Lu 3:23, 32
Ap 13:22

PTK 18

- l 1Sa 14:1, 49
- m 1Sa 19:2
1Sa 20:17, 41
2Sa 1:26
- n 1Sa 8:11
1Sa 16:22
1Sa 17:15
- o 1Sa 20:8, 42
1Sa 23:18
2Sa 9:1
2Sa 21:7

ti juurde, tõmbas tema mõõga^a tupest välja ning raius tal pea maha, et ta oleks ikka kindlasti surnud. Kui vilistid nägid, et nende kangeline on tapetud, siis nad põgenesid.^b

52 Siis tõstsid Iisraeli ja Juuda mehed sõjakisa ning ajasid vilisteid taga orust^c kuni Ekroni^d väravateni. Kogu Saaraimi^e tee kuni Gati ja Ekronini oli täis langenud vilisteid. **53** Pärast ägedat tagaajamist pöördusid iisraellased tagasi ja läksid vilistite laagreid rüüstama.

54 Taavet võttis vilisti pea ja viis selle Jeruusalemma, aga tema relvad pani ta oma telki.^f

55 Kui Saul nägi Taavetit vilisti vastu minemas, küsis ta oma väepealikult Abnerilt:^g „Kelle poeg see õieti on,^h Abner?” ja Abner vastas: „Nii tõesti, kui sa elad, kuningas, ma ei tea!” **56** Kuningas ütles: „Uuri välja, kelle poeg see noormees on!” **57** Kui Taavet pärast vilisti tapmist tagasi tuli, viis Abner ta kohe Sauli juurde, ja Taavetil oli vilisti peaⁱ käes. **58** Saul küsis temalt: „Kelle poeg sa õieti oled, noormees?”, mispeale Taavet vastas: „Sinu sulase, petlemlase/ Iisai^k poeg.”

18 Pärast seda, kui Taavet oli rääkinud Sauliga, said Joonatan^l ja Taavet headeks sõpradeks* ja Joonatan armastas teda nagu omaense hinge.^m **2** Saul jättis Taaveti samal päeval enda juurde ega lasknud tal isakaju tagasi pöörduda.ⁿ **3** Ja Joonatan sõlmis Taavetiga lepingu,^o sest

18:1 * Või tõlkida ka „oli Joonatani hing justkui ühte seotud Taaveti hingega”.

ta armastas teda nagu oma-
enese hinge.^a **4** Joonatan võt-
tis seljast oma kuue ning and-
dis Taavetile, samuti andis ta
talle oma muu varustuse ning
mõõga, vibu ja vöö. **5** Taavet
käis sõjakäikudel ja oli edukas^b
kõikjal, kuhu Saul teda läkitas.
Seepärast pani Saul ta oma sõ-
jameeste etteotsa^c ning selle
üle oli hea meel kogu rahval ja
ka Sauli teenritel.

6 Kui Taavet ja tema mehed
pöördusid tagasi sõjakäigult vi-
listite vastu, tulid naised kõi-
gist Iisraeli linnadest lauldes^d ja
tantsides kuningas Sauli tervit-
tama, mängides rõõmsalt tam-
buriine^e ja keelpille. **7** Juubel-
davad naised laulsid:

„Saul löi maha tuhanded,
Taavet kümned tuhanded!”^f

8 Saul sai väga vihaseks^g ja
see laul ei meeldinud talle su-
gugi, sest ta mõtles endami-
si: „Taaveti arvele panevad nad
kümned tuhanded, aga minu
arvele vaid tuhanded! Nüüd
puudub tal ainult kuninga-
võim!”^h **9** Sellest päevast alates
suhtus Saul Taavetisse
kahtlustavalt.

10 Järgmisel päeval haaras
halb vaim Jumalalt Sauli enda
võimuse,ⁱ nii et ta hakkas
oma majas kummaliselt käitu-
ma*. Taavet mängis lüürat^j
nagu muudelgi kordadel. Saulil
aga oli oda käes.^k **11** Ta heit-
tis oda,^l mõeldes: „Ma naelutan
Taaveti seina külge!” Kuid
Taavet pääses tema käest kaks
korda. **12** Saul hakkas Taave-

18:10 * Võib tõlkida ka „käituma prohveti
kombel”. See võib viidata tavatule viisile,
kuidas prohvetid mõnikord end väljendasid,
mistõttu nende käitumine paistis
kummaline või lausa mõistusevastane.

PTK 18

a Öp 17:17
Öp 18:24

b 1Sa 18:30

c 1Sa 14:52

d 2Mo 15:
20, 21
Koh 5:1

e Koh 11:34

f 1Sa 21:11
1Sa 29:5g 1Mo 4:5
Öp 14:30h 1Sa 13:14
1Sa 15:27, 28
1Sa 16:13
1Sa 20:31
1Sa 24:17, 20

i 1Sa 16:14

j 1Sa 16:16, 23

k 1Sa 19:9, 10

l 1Sa 20:33

Teine veerg

a 1Sa 18:
28, 29

b 1Sa 16:14

c 2Sa 5:2

d 1Sa 18:5

e 1Mo 39:2
Jos 6:27
1Sa 10:7
1Sa 16:18

f 1Sa 14:49

g 1Sa 17:25

h 1Sa 25:28

i 1Sa 18:25

j 2Sa 7:18

k 2Sa 21:8

l 1Sa 14:49
1Sa 19:11
1Sa 25:44
2Sa 3:13
2Sa 6:16

m 1Sa 18:17

tit kartma, sest Jehoova oli
Taavetiga,^a ent Sauli oli ta
maha jätnud.^b **13** Siis saatis
Saul Taaveti enda juurest ära
ja määras ta tuhandepeali-
kuks, nii et lahingusse min-
nes oli Taavet sõjaväe ees-
otsas.^c **14** Taavetit saatis kõi-
ges edu^{*d} ja Jehoova oli te-
maga.^e **15** Kui Saul nägi, et
Taavet on väga edukas, hak-
kas ta teda kartma. **16** Aga
kogu Iisrael ja Juuda armasta-
sid Taavetit, sest ta juhtis nen-
de sõjakäike.

17 Mõne aja pärast ütles
Saul Taavetile: „Siin on mu va-
nem tütar Meerab,^f ma annan
ta sulle naiseks.^g Ainult tee-
ni mind vapralt edasi ja võit-
le Jehoova võitlusi!”^h Endami-
si ta aga mõtles: „Ärgu tabagu
teda minu, vaid vilistite käsi!”ⁱ

18 Taavet vastas Saulile: „Kes
olen mina või kes on mu sug-
lused, mu isa suguvõsa Iis-
raelis, et võiksin saada kuninga
väimeheks?”^j **19** Kui aga saa-
bus aeg, mil Sauli tütar Mee-
rab pidi Taavetile antama, oli
Meerab juba meholatlasele Ad-
rielile^k naiseks antud.

20 Aga Sauli tütar Miikal/
oli Taavetisse armunud. Sel-
lest anti Saulile teada ja ta rõõ-
mustas seda kuuldes. **21** Saul
mõtles: „Ma annan Miikali Taa-
vetile, et ta saaks talle püüni-
seks ja et Taavetit tabaks vilis-
tite käsi.”^m Siis ütles Saul Taa-
vetile teist korda: „Sa võid
nüüd minu väimeheks saada.”
22 Saul käskis oma teenreid:
„Rääkige Taavetiga salaja ja
öelge: „Sa meeldid kuningale ja
kõik tema teenrid armastavad

18:14 * Võib tõlkida ka „Taavet tegutses
targalt”.

sind. Saagu nüüd sinust kuninga väimees!”^a **23** Sauli teenrid rääkisidki seda Taavetile ja tema ütles: „Kas teie arvates on niisama lihtne saada kuninga väimeheks? Ma olen ju vaene ja tühine mees.”^a **24** Siis andsid teenrid Saulile teada, mida Taavet oli öelnud.

25 Saul ütles seepeale: „Õelge Taavetile: „Kuningas ei soovi muud mõrsjaluna^b kui vaid 100 vilisti eesnahka,^c kättemaksu kuninga vaenlastele.” Tegelikult aga septses Saul salaplानी Taavet vilistite käe läbi hukka saata. **26** Sauli teenrid ütlesid need sõnad Taavetile edasi ja Taavetile meeldis mõte saada kuninga väimeheks.^d Enne kui määratud aeg kätte jõudis, **27** läks Taavet koos oma mees-tega ja lõi maha 200 vilistit ning tõi nende kõigi eesnahad kuningale, et saada tema väimeheks. Seepeale andis Saul oma tütre Miikali talle naiseks.^e **28** Saul mõistis, et Jehoova on Taavetiga^f ja et ta tütar Miikal armastab Taavetit.^g **29** Saul hakkas veel enam Taavetit kartma ning ta oli elu lõpuni Taaveti vaenlane.^h

30 Vilistite peamehed tulid sõdima, ja alati kui nad tulid, oli Taavet edukam* kui kõik muud Sauli sulasedⁱ ning tema nimi tõusis suurde ausse.^j

19 Mõne aja pärast ütles Saul oma pojale Joonatanile ja kõigile oma sulastele, et Taavet tuleb surmata.^k **2** Kuna Sauli poeg Joonatan oli Taavetisse väga kiindunud,^l ütles ta Taavetile: „Mu isa Saul tahab sind tappa. Palun ole siis

18:30 *Võib tõlkida ka „tegutses Taavet targemini”.

PTK 18

a 1Sa 18:18

b 1Mo 29:18

c 1Sa 17:26, 36
2Sa 3:14

d 1Sa 18:21

e 1Sa 17:25

f 1Sa 16:13
1Sa 24:17, 20

g 1Sa 18:20

h 1Sa 18:9, 12
1Sa 20:33

i 1Sa 18:5

j 2Sa 7:9

PTK 19

k 1Sa 18:9
Õp 27:4l 1Sa 18:1
Õp 18:24

Teine veerg

a 1Sa 20:9, 13
Õp 17:17

b 1Sa 22:14

c 1Sa 17:49

d 1Sa 20:32

e 1Sa 16:21
1Sa 18:2, 13

f 1Sa 18:10, 11

g 1Sa 16:14

h L 59:mrk, 3

valvas, mine homme hommikul peitu ja varja end! **3** Mina aga lähen koos oma isaga väljale, kus sinagi oled. Ma räägin isaga sinust, ja kui ma midagi märkan, siis ma annan sellest sulle teada.”^a

4 Joonatan rääkis oma isale Saulile Taavetist head^b ja ütles: „Ärgu tehku kuningas patu oma sulase Taaveti vastu, sest tema ei ole sinu vastu patustanud, vaid on teinud sulle üksnes head. **5** Ta riskis oma eluga ja tappis vilisti,^c nii et Jehoova tõi kogu Iisraelile suure võidu. Sa nägid seda ja rõõmustasid. Miks peaksid siis patustama, valades süütu inimese verd, ja Taaveti põhjusega surmata?”^d **6** Saul võttiski Joonatani kuulda ning vandus: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, Taavetit ei surmata!” **7** Pärast seda kutsus Joonatan Taaveti ja andis talle kõigest teada. Siis viis Joonatan Taaveti Sauli juurde ja Taavet oli Sauli teenistuses nagu varemgi.^e

8 Varsti puhkes jälle sõda ja Taavet läks vilistite vastu sõdima. Vilistid said ta käest rängalt lüüa ja põgenesid tema eest.

9 Kord, kui Saul oma kotas istus, oda käes, ning Taavet lüürat mängis,^f tuli Sauli peale halb vaim Jehoovalt.^g **10** Saul tahtis Taavetit odaga seina külge naelutada, kuid Taavet põikas kõrvale ja oda tungis seina. Taavet aga põgenes ja pääses sel ööl. **11** Siis läkitas Saul mehed Taaveti maja juurde varitsema, käsikides neil ta hommikul surmata.^h Kuid Taaveti naine Miikal ütles Taavetile: „Kui sa

täna öösel ei põgene, siis oled sa homme surnud!" **12** Miikal aitas Taavetil sedamaid aknast alla laskuda ning Taavet pääses põgenema. **13** Siis võttis Miikal teeravikuju*, pani voodisse, asetaskitseevillast võrgu ja laotas kõige peale riide.

14 Saul läkitas nüüd mehed Taaveti järele, kuid Miikal ütles: „Ta on haige.” **15** Siis saatis Saul mehed tagasi, et nad läheksid ise Taaveti juurde, ning ütles: „Tooge ta voodiga minna juurde, et saaksin ta surmata!”^a **16** Kohale jõudes nägid mehed, et voodis on teeravikuju ja peatsis kitse villast võrk. **17** Saul ütles Miikalile: „Miks sa mind petsid ja lasid mu vaenlasel^b põgeneda?” Miikal vastas Saulile: „Ta ütles mulle: „Aita mul põgeneda, muidu ma tapan su!””

18 Taavet pääseski põgenema ning läks Saamueli juurde Raamasse.^c Ta rääkis Saamuelile kõigest, mida Saul oli talle teinud. Seejärel läksid Taavet ja Saamuel Naajotisse^d ning jäid sinna. **19** Mõne aja pärast teatati Saulile, et Taavet on Raama Naajotis. **20** Kohe läkitas Saul mehed Taavetit kinni võtma. Aga kui need nägid eakaid prohveteid prohvetikult rääkimas ja Saamueli nende eesotsas, siis tuli Sauli meeste peale Jumala vaim ja ka nemad hakkasid prohveti kombel käituma.

21 Kui sellest Saulile teada anti, läkitas ta viivitamata teised mehed, aga needki hakkasid prohveti kombel käituma.

19:13 *St kodujumala.

PTK 19

a 1Sa 18:9

b 1Sa 18:29

c 1Sa 7:15, 17

d 1Sa 20:1

Teine veerg

a 1Sa 19:18

b 1Sa 10:11

PTK 20

c 1Sa 24:11
L 18:20

d 1Sa 19:6

e 1Sa 18:1
15a 19:2

f 1Sa 27:1

g 4Mo 10:10
2Aj 2:4

Seepeale saatis Saul kolmandad mehed ja ka nemad hakkasid prohveti kombel käituma. **22** Lõpuks läks ka ta ise Raamasse. Jõudnud Seku suure veemahuti juurde, küsis Saul: „Kus on Saamuel ja Taavet?” Talle vastati: „Nad on Raama Naajotis.”^a **23** Saul suundus Raama Naajoti poole ja Jumala vaim tuli ka tema peale ning ta läks edasi ja käitus nagu prohvet, kuni ta jõudis Raama Naajotisse. **24** Ka tema võttis riided seljast ja käitus Saamueli ees nagu prohvet. Saul lammas poolalasti kogu selle päeva ja kogu öö. Seepärast öeldaksegi: „Kas ka Saul on prohvet?”^b

20 Taavet põgenes Raama Naajotist, läks Joonatani juurde ja küsis: „Mida ma olen teinud?”^c Mis on mu süü ja patt su isa ees, et ta püüab mu hinge?” **2** Joonatan vastas talle: „Seda ei juhtu!^d Sa ei sure! Mu isa ei tee midagi, ei väikest ega suurt, ilma et ta sellest mulle teada annaks. Miks peaks mu isa siis seda minu eest varjama? Nii ei juhtu!” **3** Taavet aga kinnitas: „Su isa teab, et ma olen sinu silmis armu leidnud,^e ja ta mõtleb: „Ärgu Joonatan sellest kuulgu, et ta ei kurvastaks.” Kuid nii tõesti, kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui sina elad, on minu ja surma vahel kõigest üks samm!”^f

4 Joonatan ütles Taavetile: „Ma teen sinu heaks kõik, mis sa ütled!” **5** Taavet vastas Joonatanile: „Homme on noorkuu^g ning mind oodatakse kuninga lauda sööma. Kuid sina lase mul minna ja ma varjan end väljal kuni ülehommene õhtuni. **6** Kui su isa teeb

märkama, et mind pole, siis ütles talle: „Taavet palus ainult luba minna kiiresti oma kodulinna Petlemma,^a sest neil on seal iga-aastane suguvõsa ohvritoomine.”^b **7** Kui ta ütles: „Hästi!”, siis tähendab see sinu sulasele rahu. Aga kui ta saab vihaseks, siis on kindel, et ta plaanib mu vastu kurja. **8** Osuta siis oma sulasele truud armastust,^c sest sa oled oma sulasega Jehoova ees lepingu sõlminud.^d Kui ma aga olen süüdi,^e siis tapa mind ise. Miks peaksid mind oma isa kätte andma?”

9 Seepeale ütles Joonatan: „Ära isegi mõtle midagi sellist! Kui ma kuulen, et mu isa kavatseb sulle kurja teha, siis annan sulle kindlasti teada.”^f **10** Taavet küsis Joonatanilt: „Kes mulle teatab, kui su isa vastab sulle karmilt?” **11** Joonatan kostis Taavetile: „Tule, lähme väljale!” ja nad läksid koos väljale. **12** Joonatan ütles Taavetile: „Olgu Iisraeli Jumal Jehoova tunnistajaks, et ma räägin oma isaga homme või ülehomme. Kui ta on sinu vastu armuline, siis saadan ma sulle selle kohta sõna. **13** Kui aga mu isa tahab sulle kurja teha, siis tehku Jehoova minu- ja ükskõik mida, kui ma sulle sellest teada ei anna, et saaksid rahus ära minna. Jehoova olgu sinuga,^g just nagu ta oli mu isaga!^h **14** Saatku mind su truu armastus, selline, nagu on Jehooval, nii kaua kui ma elan ja isegi kui ma peaksin surema.ⁱ **15** Ärgu raugegu eales su truu armastus mu pere vastu!^j Seda isegi siis, kui Jehoova pühib maa pealt ära kõik su vaenlased.” **16** Siis sõlmis

PTK 20

a 1Sa 16:4, 18

b 1Sa 20:28, 29

c Öp 17:17

d 1Sa 18:3
1Sa 23:18

e 1Sa 20:1

f 1Sa 19:2

g 1Sa 16:13
1Sa 17:37h 1Sa 10:7
1Sa 11:6i 2Sa 9:1, 3
2Sa 9:6, 7

j 2Sa 21:7

Teine veerg

a 1Sa 18:1, 3
2Sa 1:26
Öp 18:24

b 1Sa 20:5

c 1Sa 20:13, 14

d 1Sa 20:42

e 1Sa 20:5

f 1Sa 14:50

g 3Mo 11:23, 24
3Mo 15:4, 5
3Mo 15:16, 18
4Mo 19:16

h 1Sa 17:12

Joonatan Taaveti sooga lepingu, öeldes: „Jehoova nõuab sinu vaenlastelt aru!” **17** Joonatan lasi siis Taavetil uuesti vanduda Taaveti armastuse nimel, sest Joonatan armastas teda nagu omaenese hinge.^a

18 Joonatan jätkas: „Homme on noorkuu^b ja sinu puudumist märgatakse, sest su koht on tühi. **19** Ülehomme märgatakse seda päris kindlasti. Aga sina mine sinna, kus sa end varem* varjasid, ning jää selle kivi juurde. **20** Ma lasen selle lähedusse kolm noolt, nagu la-seksin märki. **21** Kui ma saadan teenri nooli otsima ja ütlen talle: „Vaata, nooled on sinust siinpool, too need ära!”, siis võid välja tulla, sest nii tõesti, kui Jehoova elab, tähendab see sulle rahu ja seda, et sind ei varitse oht. **22** Aga kui ma ütlen poisile: „Vaata, nooled on sinust kaugemal!”, siis lahku, sest Jehoova saadab su ära. **23** Mis puudutab sinu ja minu vahelist töötust,^c siis olgu Jehoova igavesti meie vahel tunnistajaks!”^d

24 Taavet varjaski end väljal. Kui siis noorkuu kätte jõudis, istus kuningas sööma.^e **25** Kuningas istus nagu alati oma seinäärtsel kohal. Tema vastas oli Joonatan, Abner^f istus Sauli kõrval, kuid Taaveti koht oli tühi. **26** Sel päeval ei öelnud Saul midagi, sest ta mõtles: „Midagi on juhtunud ja ta ei ole puhas.^g Jah, ta on ilmselt ebapuhas.” **27** Kuid ka teisel päeval, päeval pärast noorkuud, oli Taaveti koht tühi. Siis küsis Saul oma pojalt Joonatanilt: „Miks Iisai^h

20:19 *Sõna-sõnalt „tööpäeval”.

poeg eile ega täna sööma ei tulnud?" **28** Joonatan vastas Saulile: „Taavet palus, et ma lubaksin tal minna Petlema.^a **29** Ta ütles: „Palun luba mul minna, sest meie suguvõsa toob linnas ohvri ning mu vend kutsus mind. Kui ma nüüd sinu silmis armu leian, siis palun lase mul minna korraks oma vendi vaatama.” Seepärast ta polegi tulnud kuninga lauda.”

30 Siis sai Saul Joonatani peale maruvihaseks ja ütles talle: „Sa igavene mässaja! Ma tean hästi, et sa oled mestis Iisai pojaga, häbiks endale ja oma emale! **31** Niikaua kui Iisai poeg elab, pole su kuningavõim kindel.^b Lase ta nüüd minu juurde tuua, sest ta on surmalaps!”^c

32 Joonatan aga vastas oma isale Saulile: „Miks ta peab su rema?^d Mida ta on teinud?” **33** Seepeale heitis Saul tema suunas oda,^e et teda läbi torgata, ja Joonatan mõistis, et ta isa on otsustanud Taaveti ära tappa.^f **34** Joonatan tõusis tulivihaseks laust ega sõõnud sel noorkuupäevale järgneval päeval midagi, sest ta oli Taaveti pärast mures,^g oli ju ta isa teda teotanud.

35 Hommikul läks Joonatan koos oma noore teenriga väljale, et Taavetiga kokku saada.^h **36** Joonatan ütles teenrile: „Jookse palun ja otsi need nooled üles, mis ma lasen!” Teener jooksis ning Joonatan lasi noole kaugele tema ette. **37** Kui teener jõudis paigani, kuhu Joonatan oli noole lasknud, hüüdis Joonatan teenrile: „Kas pole mitte see nool sinust kaugemal?” **38** Joonatan hüüdis veel: „Kiirusta! Tee rut-

PTK 20

a 1Sa 20:6

b 1Sa 18:8

c 1Sa 19:6, 10

d 1Sa 19:5

Op 17:17

Op 18:24

e 1Sa 18:11

1Sa 19:10

f 1Sa 20:6, 7

g 1Sa 18:1

h 1Sa 20:19–22

Teine veerg

a 1Sa 20:17, 23

b 1Sa 23:18

2Sa 9:7

PTK 21

c 1Sa 22:9, 19

d 1Sa 18:13

e 2Mo 25:30

3Mo 24:5, 9

Mt 12:3, 4

f 2Mo 19:15

3Mo 15:16

2Sa 11:11

tu! Ära viivita!” Joonatani teener korjas nooled üles ning tuli oma isanda juurde tagasi. **39** Teener ei aimanud midagi, ainult Joonatan ja Taavet teadsid, mida see tähendab. **40** Siis andis Joonatan relvad oma teenrile ja ütles: „Mine vii need linna!”

41 Kui teener oli lahkunud, tuli Taavet lõuna poolt, sealt lähedalt peidupaigast välja, langes silmili maha ja kummardas kolm korda. Nad andsid teineteisele suud ja nutsid, Taavet veel eriti kibedasti. **42** Joonatan ütles Taavetile: „Mine rahuga, sest me mõlemad oleme Jehoova nime juures vandunud:^a „Jehoova olgu igavesti tunnistajaks sinu ja minu vahel ning sinu järglaste ja minu järglaste vahel!”^b

Siis läks Taavet oma teed, aga Joonatan pöördus tagasi linna.

21 Taavet jõudis preester Ahimeleki juurde Noobi.^c Kui Ahimelek nägi Taavetit, küsis ta hirmunult: „Miks sa oled ükski ja kedagi pole sinuga?”^d **2** Taavet vastas preester Ahimeleki: „Kuningas andis mulle ühe ülesande, kuid ta ütles mulle: „Keegi ei tohi midagi teada sellest ülesandest, mille pärast ma sind läkitan, ja nendest juhenditest, mis ma sulle olen andnud!” Ma olen leppinud oma meestega kokku, et me kohtume ühes paigas. **3** Anna mulle nüüd viis leiba, kui sul on, või midagi muud, mis sul on.” **4** Kuid preester vastas Taavetile: „Mul pole talvist leiba, on ainult pühitsetud leivad.^e Ma annan need vaid sel juhul, kui su mehed on naistest hoidunud.”^f **5** Taavet

ütles preestriile: „Me oleme hoidunud naistest nagu varemgi, kui käisime sõjaretkedel.^a Kui meeste ihud olid pühad juba tavalistel retkedel, siis seda enam nüüd!” **6** Seepeale andis preester talle pühitsetud leivad,^b sest tal polnud muud kui ainult vaateleivad, mis olid Jehoova eest ära võetud päeval, mil pandi asemele värsked leivad.

7 Sel päeval oli seal kinni- peetuna Jehoova ees üks Sauli sulane, edomlane^c Doeg,^d Sauli karjaste ülem.

8 Taavet küsis Ahimelekilt: „Kas sul on siin mõnd oda või mõõka? Ma ei võtnud oma mõõka ega muid relvi kaasa, sest kuninga ülesanne oli kiireloomuline.” **9** Preester vastas: „Siin on selle vilisti Koljati mõõk,^e kelle sa Eela orus^f maha löid. See on siin ölarüü^g taga, riidesse mässitud. Kui sa tahad, siis võta see endale, sest ühtegi teist siin ei ole.” Taavet ütles: „Teist sellesarnast pole! Anna see mulle!”

10 Taavet läks samal päeval edasi, põgenedes^h Sauli eest, ning jõudis lõpuks Gatiⁱ kuninga Aakise juurde. **11** Aakise teenrid ütlesid kuningale: „Kas see pole mitte Taavet, maa kuningas? Kas mitte teda ei tervitatud tantsu ja lauluga

„Saul löi maha tuhanded, Taavet kümned tuhanded!”?”^j

12 Need sõnad tegid Taaveti südame rahutuks ja ta hakkas Gati kuningat Aakist väga kartma.^k **13** Ta käitus nende ees kui poolearuline^l ning mängis hullumeelset: tegi värvate

PTK 21

a 3Mo 15:18

b 3Mo 24:7-9
Mr 2:25, 26
Lu 6:3, 4

c 1Mo 36:1

d 1Sa 22:9
L 52:mrk

e 1Sa 17:51, 54

f 1Sa 17:2, 50

g 2Mo 28:6

h 1Sa 27:1

i Jos 11:22
1Sa 5:8
1Sa 17:4
1Sa 27:2
L 56:mrkj 1Sa 18:6-8
1Sa 29:4, 5

k L 56:3, 6

l L 34:mrk

Teine veerg

PTK 22

a 1Sa 21:10

b Jos 15:20, 35
2Sa 23:13
L 34:19
L 56:13c Ru 4:10, 17
1Sa 14:47

d 1Sa 22:1

e 2Sa 24:11, 12
1Aj 21:9, 10
1Aj 29:29
2Aj 29:25

f 1Sa 23:3

g 1Sa 10:26

h Ru 4:22

i 1Sa 8:11, 12

peale märke ja lasi ilal habemesse voolata. **14** Siis ütles Aakis oma teenritele: „See mees on ju hull! Miks te töite ta minu juurde? **15** Kas mul on veel vähe hullumeelseid, et töite ka selle siia janditama? Kas sellist peaks minu kotta lastama?”

22 Taavet läks sealt edasi^a ja varjus Adullami koopasse.^b Kui ta vennad ja kogu ta isa pere sellest teada said, tulid nad tema juurde. **2** Sinna kogunesid kõik mehed, kes olid kitsikuses ja võlgades ja kelle hing oli kibestunud, ning Taavet sai nende pealikuks. Nii oli tema juures umbes 400 meest.

3 Hiljem läks Taavet Moabi Mispesse ja ütles Moabi^c kuningale: „Palun luba mu isal ja emal elada sinu juures, kuni ma saan teada, mis plaanid Jumalal minuga on.” **4** Taavet jättis nad Moabi kuninga juurde ja nad jäid sinna kogu selleks ajaks, kui ta elas kindluses.^d

5 Mõne aja pärast ütles prohvet Gaad^e Taavetile: „Ära jää enam kindlusse, mine Juudamaale.”^f Siis Taavet lahkus sealt ja läks Haareti metsa.

6 Saul kuulis, et Taavet ja tema mehed on avastatud. Saul ise oli sel ajal Gibeas.^g Ta istus, oda käes, künkal tamariskipuu all ning kõik ta mehed olid tema ümber. **7** Saul ütles oma meestele: „Kuulake, benjaminlased! Kas ka Iisai poeg^h annab teile kõigile põlde ja viinamägesid? Kas tema määrab teid kõiki tuhandepalikeks ja sajapealikeks?ⁱ **8** Te kõik seipsete minu vastu vandenõu!

Keegi pole mulle teatanud, et mu oma poeg on teinud lepingu Iisai pojaga!^a Keegi teist ei muretse minu pärast ega ole mulle rääkinud, et mu oma poeg on ässitanud mu sulase minu vastu vandenõu sepitsema!”

9 Sauli sulaste ülem edomlane Doeg^b vastas:^c „Ma nägin, kuidas Iisai poeg tuli Ahituubi^d poja Ahimeleki juurde Noobi.

10 Ahimelek küsis talle Jehoovalt juhatust ning andis talle toidumoon. Ta andis temale isegi vilist Koljati mõõga.”^e

11 Otsekohe lasi kuningas kutsuda Ahituubi poja preester Ahimeleki ja kõik tema isa suguvõsa preestrid, kes elasid Noobis, ning nad kõik tulid kuninga juurde.

12 Saul ütles: „Kuula nüüd, sa Ahituubi poeg!” ja tema vastas: „Jah, mu isand!” **13** Saul jätkas: „Miks sa oled koos Iisai pojaga minu vastu vandenõu sepitsevad? Sa andsid talle leiba ja ka mõõga ning küsisid tema heaks Jumalalt juhatust. Ta on minu vastu ja sepitseb vandenõu, nagu see praegu ongi.”

14 Ahimelek vastas kuningale: „Kes veel sinu sulastest on nii usaldusväärne nagu Taavet?”^f Ta on kuninga väimees^g ja sinu ihukaitsesealik, väga austatud su kajas!^h **15** See polnud ju esimene kord, kui ma talle Jumalalt juhatust otsisin!ⁱ On mõeldamatu, et ma sinu vastu salanõu peaksin! Ärgu pangu kuningas sellist asja süüks oma sulasele ega kogu mu isa suguvõsale, sest su sulane ei teadnud kõigest sellest vähimatki!”^j

16 Aga kuningas ütles: „Sa pead surema,^k Ahimelek, nii sina kui ka kogu su isa sugu-

PTK 22

a 1Sa 18:3
1Sa 20:17b 1Sa 21:1, 7
L 52:mrk

c L 52:2, 3

d 1Sa 14:3
1Sa 22:20

e 1Sa 21:6, 9

f 1Sa 19:4
1Sa 20:32
1Sa 24:11
1Sa 26:23g 1Sa 17:25
1Sa 18:27

h 1Sa 18:5, 13

i 1Sa 22:10

j 1Sa 21:1, 2

k 1Sa 14:44
1Sa 20:31

Teine veerg

a 1Sa 2:27, 32

b L 52:mrk

c 1Mo 25:30

d 1Sa 2:27, 31

e 1Sa 21:1
1Sa 22:9f 1Sa 23:6
1Sa 30:7
2Sa 20:25
1Ku 2:27

g 1Sa 21:1, 7

h 1Ku 2:26

PTK 23

i Jos 15:20, 44

j 1Sa 30:8
2Sa 5:19
L 37:5

k 1Sa 22:5

1. SAAMUELI 22:9–23:3

võsa!”^a **17** Siis ütles kuningas oma ihukaitsjatele: „Minge ja surmake Jehoova preestrid, sest ka nemad on asunud Taaveti poolele! Nad teadsid, et ta on jooksjärg, kuid nad ei andnud mulle temast teada!” Aga kuninga sulased ei tahtnud tõsta kätt Jehoova preestrite vastu.

18 Siis ütles kuningas Doegile:^b „Mine sina ja tapa need preestrid!” Otsekohe tungis edomlane^c Doeg preestritele kallale. Ta tappis sel päeval 85 linase õlarüü kandjat.^d **19** Ka preestrite linnas Noobis^e löi ta mõõgaga maha kõik mehed ja naised, lapsed ja imikud, samuti pullid, eeslid ja lambad; ta löi need kõik mõõgaga maha.

20 Kuid üks Ahituubi poja Ahimeleki poegadest, kelle nimi oli Ebjatar,^f pääses ning põgenes Taaveti juurde. **21** Ebjatar ütles Taavetile: „Saul tappis Jehoova preestrid!” **22** Taavet vastas Ebjatarile: „Ma teadsin juba siis,^g et edomlane Doeg kannab Saulile kõik ette, sest ta oli tol päeval seal. Mina olen süüdi kogu su isa suguvõsa surmas. **23** Jää minu juurde. Ära kard! Kes püüab tappa mind, püüab tappa ka sind, kuid minu juures oled sa kaitstud!”^h

23 Mõne aja pärast teatati Taavetile: „Vilistid sõdivad Keilaⁱ vastu ja rüüstavad viljapeksuplatse!” **2** Siis küsis Taavet Jehoovalt:^j „Kas peaksin minema ja need vilistid maha lööma?” Jehoova vastas Taavetile: „Mine, löö vilistid maha ja päästa Keila!” **3** Aga Taaveti mehed ütlesid talle: „Meil on juba siin Juudas^k hirm, kui palju enam siis, kui läheksime Keilasse vilistite

1. SAAMUELI 23:4–23

sõjaväe vastu!”^a **4** Taavet otsis veel kord Jehoovalt juhatust^b ning Jehoova vastas talle: „Mine alla Keilasse, sest ma annan vilistid sinu kätte!”^c

5 Taavet läski oma meestega Keilasse ja sõdis vilistite vastu. Ta viis ära nende kariloomad ning nad kandsid suuri kaotusi. Nii päästis Taavet Keila elanikud.^d

6 Kui Ahimeleki poeg Ebjatar^e põgenes Taaveti juurde Keilasse, oli tal kaasas õlarüü. **7** Saulile teatati, et Taavet on Keilas. Saul ütles: „Jumal on andnud ta minu kätte,^f sest ta on sulgenud end värvate ja riividega linnal!” **8** Siis kutsus Saul kogu rahva sõtta, et minna alla Keilasse Taaveti ja ta mehi ümber piirama. **9** Kui Taavet sai teada, et Saul sepitseb tema vastu kurja, ütles ta preester Ebjatarile: „Too õlarüü siia!”^g **10** Taavet ütles: „Jehoova, Iisraeli Jumal, su teenija on kuulnud, et Saul tahab tulla Keilasse ja selle linna minu pärast hävitada.^h **11** Kas Keila juhid* annavad mind tema kätte? Kas Saul tuleb siia, nagu su teenijale on räägitud? Jehoova, Iisraeli Jumal, ütle palun oma teenijale!” Jehoova vastas: „Ta tuleb.” **12** Taavet küsis: „Kas Keila juhid annavad minu ja mu mehed Sauli kätte?” Jehoova vastas: „Jah, annavad.”

13 Sedamaid lahkus Taavet koos oma 600 mehegaⁱ Keilast ning nad rändasid ühest paigast teise. Kui Saulile teatati, et Taavet on Keilast põgenenud, loobus ta oma retkest.

23:11 *Teine võimalik tähendus: „maamõnikud”.

PTK 23

a 1Sa 13:5
1Sa 14:52

b Koh 6:39

c 1Sa 14:6
2Sa 5:19

d 1Sa 23:1

e 1Sa 22:20

f 1Sa 23:14

g 4Mo 27:21
1Sa 30:7

h 1Sa 22:19

i 1Sa 22:1, 2
1Sa 25:13
1Sa 30:9

Teine veerg

a Jos 15:20, 55
1Sa 23:19
1Sa 26:1b 1Sa 18:29
1Sa 20:33
1Sa 27:1c L 37:5
Õp 17:17d 1Sa 16:13
2Sa 2:4
2Sa 5:3e 1Sa 20:31
1Sa 24:17, 20f 1Sa 18:3
1Sa 20:42

g 1Sa 10:26

h 1Sa 26:1
L 54:mrk

i 1Sa 23:15

j 1Sa 26:3

k 1Sa 23:24

l L 54:3

14 Taavet peatus raskesti ligipääsetavates paikades Siifi^a kõrbe mägedes. Saul otsis teda kogu aeg taga,^b kuid Jehoova ei andnud Taavetit tema kätte.

15 Taavet teadis, et Saul otsib võimalust teda tappa.* Sel ajal oli Taavet Siifi kõrbes Horeses.

16 Sauli poeg Joonatan läks Taaveti juurde Horesesse ja aitas tal Jehoovalt jõudu ammutada.^c **17** Ta ütles Taavetile: „Ära karda, sest mu isa Saul ei leia sind. Sina saad Iisraeli kuningaks^d ning mina olen tähtsuselt sinust järgmine. Ka mu isa Saul teab seda.”^e **18** Siis sõlmisid nad Jehoova ees lepingu^f ja Taavet jäi Horesesse, kuid Joonatan läks tagasi koju.

19 Mõne aja pärast läksid Siifi mehed üles Sauli juurde Gibeasse^g ja ütlesid: „Taavet varjab end meie lähedal,^h raskesti ligipääsetavates paikades Horesesⁱ Hakila künkal,^j mis jääb Jesimonist* lõunasse.^k **20** Seepärast, kuningas, kui sa tahad alla tulla, siis tule, ja me anname ta sinu kätte!”^l **21** Saul ütles: „Jehoova õnnistagu teid, et te minust hoolite! **22** Nüüd aga minge ja uurige täpselt järele, kus ta on, ja küsitlege kõiki, kes on teda näinud, sest mulle on räägitud, et ta on väga kaval. **23** Tehke kindlaks kõik tema peiduurkad ning tulge koos tõenditega minu juurde tagasi. Siis ma tulen koos teiega, ja kui ta on sel maal, otsin ma ta üles ka kõigi Juuda tuhandete seast.”

23:15 *Teine võimalik tähendus: „Taavet kartis, sest Saul otsis võimalust teda tappa”. **23:19** *Teine võimalik tähendus: „kõrbest”.

24 Nad läksidki Sauli eel Siifi.^a Taavet oli sel ajal oma meestega Maoni^b kõrbes Arabas,^c Jesimonist lõuna pool. **25** Siis tuli Saul teda oma meestega otsima.^d Kui Taavete sellest teada anti, laskus ta kohe kaljurünkale^e ning jäi Maoni kõrbesse. Saul kuulis sellest ja asus Taavetit Maoni kõrbes jälitama. **26** Kui Saul mäe juurde jõudis, oli Taavet koos oma meestega teisel pool mäge. Taavet kiirustas, et Sauli eest minema saada,^f kuid Saul oma meestega oli hakanud Taavetit ja ta mehi juba ümber piirama, et nad kinni võtta.^g **27** Siis aga tuli Sauli juurde käskjalg, kes ütles: „Tule ruttu, sest vilistid on maale tunginud!” **28** Seepeale lõpetas Saul Taaveti tagajamist^h ning läks sõdima vilistitega. Seepärast kutsutaksegi seda paika Lahutuskaljuks.

29 Taavet läks sealt ära ja varjus raskesti ligipääsetavatesse paikadesse Een-Gedis.ⁱ

24 Kui Saul oli vilistite tagajamist lõpetanud, teatati talle: „Taavet on Een-Gedi kõrbes.”^j

2 Siis võttis Saul kogu Iisraelist 3000 parimat meest ning läks Taavetit ja ta mehi otsima kaljukitsede kaljudelt. **3** Saul jõudis kivist lambataradeni tee ääres, kus oli ka üks koobas. Ta läks sinna asjale, aga koopa tagumises osas istus Taavet oma meestega.^k **4** Taaveti mehed õhutasid teda: „See on päev, mille kohta Jehoova on sulle öelnud: „Ma annan su vaenlase sinu kätte!” Talita temaga, nagu sa heaks arvad!” Siis Taavet

PTK 23

a 1Sa 23:14

b Jos 15:20, 55
1Sa 25:2, 3

c 5Mo 1:7

d 1Sa 26:2
L 54:3

e 1Sa 23:28

f L 31:22

g L 17:9

h L 54:7

i Jos 15:20, 62
Ül 1:14

PTK 24

j 1Sa 23:28, 29

k L 57:mrk
L 142:mrk

l 1Sa 26:8, 23

Teine veerg

a 2Sa 24:10

b 2Mo 22:28
1Sa 26:11
2Sa 1:14
1Aj 16:22

c 1Sa 26:17

d 1Sa 26:19

e 1Sa 24:4

f 1Sa 9:16
1Sa 10:1
1Sa 26:9
L 105:15g 1Sa 26:18
L 35:7

h 1Sa 23:14

i 1Sa 26:23

j 5Mo 32:35

k 1Sa 26:11

1. SAAMUELI 23:24–24:14

tõusis ja löikask vargsi ära tüki Sauli kuuehõlmast. **5** Aga pärast tundis Taavet süümeppiinu,^a et ta oli Sauli kuuehõlmast tüki ära lõiganud. **6** Ta ütles oma meestele: „Jehoova pärast on mõeldamatu, et teeksin midagi sellist Jehoova võitule ja tõstaksin käe oma isanda vastu! Ta on ju Jehoova võitu!”^b **7** Nende sõnadega hoidis Taavet oma mehi tagasi* ega lubanud neil Sauli rünnata. Ja Saul läks koopast välja oma teed.

8 Seejärel läks ka Taavet koopast välja ja hüüdis Saulile järele: „Mu isand kuningas!”^c Saul vaatas tagasi ning Taavet kummardas ja heitis silmi maha. **9** Taavet ütles Saulile: „Miks sa kuulad inimesi, kes räägivad, et Taavet tahab sulle kurja teha?”^d **10** Täna on su silmad näinud, kuidas Jehoova andis su koopas minu kätte. Mind õhutati sind tapma,^e kuid ma halastasin su peale ja ütlesin: „Ma ei tõsta kätt oma isanda vastu, sest ta on Jehoova võitu!”^f **11** Vaata, mu isa, minu käes on tükk su kuuehõlmast. Ma löikasin selle su kuue küljest, kuid ma ei tapnud sind. Näed nüüd, ma ei soovi sulle kurja ega mätta su vastu. Ma pole su vastu patus-tanud,^g kuigi sa püüad mu hinge.^h **12** Jehoova mõistku sinu ja minu vahel kohut!ⁱ Maksku Jehoova sulle minu eest kätte,^j kuid minu käsi ei tõuse su vastu!^k **13** Vanasõna ütleb: „Kurja teevad kurjad”, kuid minu käsi sind ei puutu! **14** Keda on Iisraeli kuningast tulnud taga ajama? Keda sa

24:7 *Teine võimalik tähendus: „saatis Taavet oma mehed laiali”.

küll jälitad? Surnud koera! Üht kirpu!^a **15** Jehoova olgu kohutumõistja, tema mõistku kohut sinu ja minu vahel! Tema näeb ja lahendab mu kohtuasja,^b ta mõistab mind õigeks ja päästab mind sinu käest.”

16 Kui Taavet oli rääkimise lõpetanud, küsis Saul: „Kas see on sinu hääl, mu poeg Taavet?”^c ja puhkes valjult nutma.

17 Saul ütles Taavetile: „Sina oled minust õigem, sest sina oled teinud mulle head, aga mina olen tasunud sulle halvaga.”^d

18 Täna sa rääkisid, kuidas sa mulle head tegid: Jehoova andis mind sinu kätte, aga sa ei tapnud mind.^e **19** Sest kui keegi leiab oma vaenlase, kas ta siis saadab selle rahuga ära? Jehoova tasub sulle heaga^f selle eest, mis sa täna mulle tegid.

20 Ma tean, et sina saad tõesti kuningaks^g ja et Iisraeli kuningriik püsib kindlalt sinu käes. **21** Vannu nüüd mulle Jehoova nimel,^h et sa ei hävita mu järeltulijaid ega kustuta mu nime mu isakojast.”ⁱ **22** Taavet vanduski Saulile ja pärast seda läks Saul tagasi koju.^j Aga Taavet ja ta mehed läksid üles kindlusse.^k

25 Mõne aja pärast Saamuel^l suri ning kogu Iisrael tuli teda leinama ja nad matsid ta tema kodu lähedale Raamasse.^m Aga Taavet läks alla Paarani kõrbesse.

2 Maonisⁿ elas üks mees, kelle karjad olid Karmelis*.^o See mees oli väga varakas, tal oli 3000 lammast ja 1000 kitsse. Kord tuli ta Karmelisse lam-

25:2 *Linn Juudamaal, mitte Karmeli mägi.

PTK 24

a 1Sa 26:20

b 1Sa 25:39
L 35:1

c 1Sa 26:17

d 1Sa 26:21

e 1Sa 24:4, 10

f 1Sa 26:25
L 18:20g 1Sa 13:14
1Sa 15:28
1Sa 18:8
1Sa 20:31
1Sa 23:17h 3Mo 19:12
5Mo 6:13i 2Sa 9:1
2Sa 21:7

j 1Sa 15:34

k 1Sa 23:29

PTK 25

l 1Sa 1:20
1Sa 2:18
1Sa 3:20
L 99:6

m 1Sa 7:15, 17

n 1Sa 23:24

o Jos 15:20, 55

Teine veerg

a 1Sa 25:25

b 1Sa 27:3

c 4Mo 13:6
4Mo 32:
11, 12

d 1Sa 25:17, 21

e 1Sa 25:14–16

f 5Mo 15:7

g 1Sa 22:2

h L 37:8
Op 15:1
Kog 7:9

baid pügama. **3** Mehe nimi oli Naabal^a ja tema naise nimi Abigail.^b Naine oli väga arukas ja ilus, kuid tema mees, kaaleblane,^c oli karm ja kuri.^d **4** Kõrbes olles kuulis Taavet, et Naabal pügab oma lambaid. **5** Siis läkitas Taavet tema juurde kümme noort meest, öeldes neile: „Minge üles Karmelisse Naabali juurde ja küsige minu nimel, kuidas tal läheb. **6** Õelge mu vennale nii: „Pikka iga ja rahu sulle, su perele ja kõigile, kes sul on! **7** Ma kuulsin, et sul käib lambaniitmine. Kui su karjased olid meie juures, ei teinud me neile liiga^e ja neilt ei läinud midagi kaduma kogu see aeg, mis nad olid Karmelis. **8** Küsi oma meestelt ja nad räägivad sulle. Leidku siis mu mehed armu su silmis, sest me oleme tulnud ju röömpügaeval! Anna palun oma sulastele ja oma pojale Taavetile, mida sul on võimalik anda!””^f

9 Taaveti mehed läksidki Naabali juurde ja andsid talle Taaveti nimel kõik need sõnad edasi. **10** Naabal vastas Taaveti sulastele: „Kes see Taavet selline on? Ja kes on Iisai poeg? Nüüdsel ajal on ju palju nihukesti sulaseid, kes on oma isanda juurest ära karanud.”^g **11** Kas peaksin võtma oma leiva ja vee ning liha, mis on mõeldud mu lambapügajatele, ja andma meestele, kes on tulnud ei tea kust?”

12 Siis läksid Taaveti mehed tagasi ja andsid Taavetile teada kõik need sõnad. **13** Otsekohe käskis Taavet oma mehi: „Igaüks võtku oma mõök!”^h Kõik võtsidki mõõga ja ka

Taavet võttis oma mõõga. Taavetiga läks kaasa umbes 400 meest, aga 200 meest jäi varustuse juurde.

14 Samal ajal teatas üks sulastest Abigailile, Naabali naisele: „Taavet saatis kõrbest käskjalad meie isandat tervitama, kuid tema karjus neile solvanguid.^a **15** Need mehed olid meie vastu väga head. Nad ei teinud meile kunagi liiga ja meilt ei läinud midagi kaduma kogu see aeg, mis me koos nendega väljal olime.^b **16** Nad olid nii õõl kui ka päeval kaitsva müürina meie ümber kogu see aeg, kui me nende juures karja hoidsime. **17** Otsusta nüüd, mida sa teed, sest meie isandat ja kogu tema peret ähvardab õnnetus!^c Ta ise on ju täiesti võimatu inimene,^d temaga ei saa rääkida!”

18 Siis võttis Abigail^e kähku 200 leiba, 2 suurt veinianumat, 5 nõlutud lammast, 5 sead* rõstitud viljateri, 100 rosinapätsikest ja 200 viigimarjapätsikest ning pani selle kõik eeslite selga.^f **19** Seejärel ütles ta sulastele: „Minge minu ees ja mina tulen teie järel.” Kuid oma mehele Naabalile ei õelnud ta midagi.

20 Kui ta eesli seljas sõitis ja mäe varjus alla läks, tuli Taavet oma meestega talle vastu. **21** Aga Taavet oli õelnud: „Asjata ma kaitsesin kõrbes kõike, mis kuulub sellele mehele. Tema male kuuluvast ei läinud midagi kaotsi,^g ja tema tasub mulle hea eest halvaga!^h **22** Jumal tehku Taaveti vaenlastega* ükskõik mida, kui ma jätan tal-

25:18 *37 liitrit. (Vt lisa B14.) **25:22** *Teine võimalik tähendus: „Taavetiga”.

PTK 25

a 1Sa 25:10

b 1Sa 25:7

c 1Sa 25:13

d 1Sa 25:3

e 1Sa 25:3

f 2Sa 16:1
2Sa 17:27-29

g 1Sa 25:7

h 1Sa 25:10
L 35:12

Teine veerg

a 1Sa 25:17

b 1Mo 20:6

c 1Mo 9:6

d 1Sa 25:18

e 1Sa 22:2
1Sa 25:13f 1Sa 15:28
2Sa 7:8, 11
1Ku 9:5g 1Sa 17:45
1Sa 18:17h 1Sa 24:11
1Ku 15:5

1. SAAMUELI 25:14-30

le hommikuks alles kasvõi ühegi mehe*!”

23 Kui Abigail Taavetiti nägi, tuli ta kiiresti eesli seljast maha, langes Taaveti ette ja kummardas maani. **24** Tema jalge ette langemine ütles ta: „Mu isand, tulgu see süü minu peale! Luba palun oma teenijal kõnelda ja võta kuulda oma teenija sõnu. **25** Palun ärgu tehku mu isand välja sellest vääritud mehest Naabalist,^a sest nagu on ta nimi, nõnda on ta ise – Naabal* on ta nimi ja rumal ta on! Aga mina, su teenija, ei näinud oma isanda läkitatud mehi. **26** Nüüd, mu isand – nii tõesti, kui Jehoova elab ja sa ise elad –, Jehoova on takistanud sind^b veresüüsse sattumast^c ja oma käega kätte maksmast! Saagu Naabali sarnaseks sinu vaenlased ja need, kes soovivad mu isandale kurja! **27** Antagu nüüd see kingitus,^d mille su teenija on oma isandale toonud, tema meestele, kes käivad mu isanda järel.^e **28** Anna palun andeks oma teenija ülestamine, sest Jehoova annab mu isandale püsiva koja,^f kuna mu isand võitleb Jehoova võitlemisi.^g Kogu su eluaja pole leitud sinust mingisugust kurjust.^h **29** Kui keegi tõuseb sind taga ajama ja soovib võtta su hinge, siis kaitseb su Jumal Jehoova sinu hinge oma elukukrus, aga su vaenlaste hinged lennutab ta minema nagu lingukivid. **30** Kui Jehoova teeb mu isandale kõike seda head, mida ta on lubanud,

25:22 *Sõna-sõnalalt „vastu seina kusija”. Põlastav heebrea väljend meeste kohta. Sama salmis 34. **25:25** *Nimi Naabal tähendab „rumal”.

ja määrab sind Iisraeli juhiks,^a **31** siis ei pea mu isand tunda südames kahetsust selle pärast, et on põhjusetu verd valanud ja püüdnud iseenese käega õigust mõista.^b Kui siis Jehoova teeb mu isandale head, ära unusta ka oma teenijat!”

32 Seepeale ütles Taavet Abigailile: „Kiidetud olgu Jehoova, Iisraeli Jumal, kes on sind täna minu juurde saatnud! **33** Ole õnnistatud oma arukuse pärast! Ole sa õnnistatud, et takistasid mind täna veresüüses sattumast^c ja omaenese käega kätte tasumast! **34** Nii tõesti, kui elab Iisraeli Jumal Jehoova, kes on hoidnud mind sulle kurja tegemast,^d kui sa poleks mulle vastu rutanud,^e poleks Naabaliile hommikuks ühtegi meest alles jäänud!”^f **35** Taavet võttis naise käest vastu, mis see temale oli toonud, ja ütles: „Mine rahuga koju! Ma võtan sind kuulda ja täidan su palve.”

36 Kui Abigail tagasi jõudis, käis Naabali majas pidu, lausa kuninglik sööming, ning Naabal oli heas tujus ja purupurjus. Seepärast ei rääkinud naine talle enne koitu midagi. **37** Hommikul, kui Naabal oli kaineks saanud, rääkis naine talle kõigest. Siis Naabali süda otseski suri ja ta jäi liikuma tult lebama nagu kivi. **38** Umbes kümne päeva pärast lõi Jehoova Naabalit ja too suri.

39 Kui Taavet kuulis, et Naabal on surnud, ütles ta: „Kiidetud olgu Jehoova, kes on mõistnud kohut^g Naabali üle minu teotamise pärast^h ja on takistanud oma teenijat kurja tegemast!ⁱ Jehoova on toonud Naa-

PTK 25

a 1Sa 13:13, 14
1Sa 23:17
2Sa 6:21
2Sa 7:8
L 89:20

b 5Mo 32:35
1Sa 24:15

c 5Mo 19:10
1Sa 25:26

d 1Sa 25:24

e 1Sa 25:18

f 1Sa 25:22

g 1Sa 24:15
L 35:1

h 1Sa 25:10, 14

i 1Sa 25:34

Teine veerg

a 1Mo 18:3, 4
Lu 7:44

b 1Sa 25:3

c 1Sa 27:3
2Sa 3:2
1Aj 3:1

d Jos 15:20, 56

e 1Sa 30:5
2Sa 5:13

f 1Sa 18:20

g 2Sa 3:14, 15

PTK 26

h Jos 15:20, 55

i Koh 19:14
1Sa 10:26

j 1Sa 23:14
1Sa 23:19, 24
L 54:mrk

k 1Sa 24:2

l 1Sa 14:50
1Sa 17:55
2Sa 2:8
2Sa 3:27

bali kurjuse ta enda pea peale!” Siis saatis Taavet Abigailile sõna, et soovib teda endale naiseks võtta. **40** Taaveti sulased tulid Abigaili juurde Karmelisse ja ütlesid: „Taavet läkitas meid sinu järele, et sind endale naiseks võtta.” **41** Abigail tõusis kohe, kummardas maani ja ütles: „Sinu orjatar on valmis sind teenima ja pesema oma isanda sulaste jalgu!”^a **42** Abigail^b asus kiiresti eesli seljas teele ja tema järel kõndisid ta viis teenijannat. Ta läks Taaveti käskjalgadega kaasa ja sai tema naiseks.

43 Taavet oli võtnud endale naiseks ka Ahinoami^c Jisreelist.^d Nõnda said need mõlemad tema naisteks.^e

44 Aga Saul oli andnud oma tütre Miikali,^f Taaveti naise, Laisi pojale Paltile,^g kes oli pärit Gallimist.

26 Mõne aja pärast tulid Siifi^h mehed Gibeasseⁱ Sauli juurde ja ütlesid: „Taavet varjab end Hakila künkal, mis on Jesimoni^j vastas.” **2** Siis läks Saul koos Iisraeli 3000 parima mehega alla Siifi kõrbesse Taavetit otsima.^k **3** Saul lõi laagri üles tee äärde Hakila künkale, mis on Jesimoni vastas. Taavet aga oli sel ajal kõrbes. Kui ta kuulis, et Saul on tulnud teda kõrbesse otsima, **4** saatis ta luurajad uurima, kas Saul on tõesti tulnud. **5** Pärast läks Taavet ise Sauli laagripaiga juurde ning nägi seda kohta, kus magasid Saul ja tema väepealik Abner,^l Neeri poeg. Saul magas vankritega ümbrisetud laagri keskel ning tema väesalgad paiknesid

26:1 * Teine võimalik tähendus: „kõrbe”.

tema ümber. **6** Siis küsis Taavet hett^a Ahimelekilt ja Seruja^b pojalt Abisailt,^c Joabi vennalt: „Kes tuleb koos minuga alla Sauli laagrisse?” Abisai vastas: „Mina tulen!” **7** Taavet ja Abisai hiilisid öösel Sauli väesalgade juurde. Laagri keskel nägid nad magamas Sauli, oda peatsis maasse löödud. Abner ja väesalgad magasid tema ümber.

8 Abisai ütles Taavetile: „Täna on Jumal andnud su vaenlase sinu kätte!^d Luba ma lõon ta odaga maasse, ühest löögist piisab!” **9** Kuid Taavet kostis Abisaile: „Ära puutu teda! Sest kes võiks tõsta käe Jehoova võitu^e vastu ja jääda karistamata?”^f **10** Taavet jätkas: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, tapab Jehoova ta ise^g või saabub päev,^h mil ta sureb, või hukkub ta lahingus.ⁱ **11** Jehoova pärast on mõeldamatu, et tõstaksin käe oma isanda, Jehoova võitu vastu!^j Võta tema peatsist oda ja veekann ning lähme!” **12** Taavet võttis oda ja veekannu, mis olid Sauli peatsis, ja nad lahkusid. Mitte keegi ei näinud^k neid, ei pannud neid tähele ega ärganud üles, vaid nad kõik magasid, sest Jehoova oli lasknud tulla nende peale sügava une. **13** Taavet läks teisele poole kõrbe ja jäi seisma eemaloleva mäe otsa, nii et neid lahutas suur vahemaa.

14 Siis hüüdis Taavet väesalkadele ja Neeri pojale Abnerile:^l „Vasta, Abner!” ning Abner küsis vastu: „Kes see on, kes kuningat hüüab?” **15** Taavet ütles Abnerile: „Sa oled ometi sõjamees! Sinu sarnast Iisraelis pole! Aga miks sa ei

PTK 26

a 1Mo 10:15

b 2Sa 2:18
1AJ 2:15, 16c 2Sa 16:9
2Sa 18:5
2Sa 23:18d 1Sa 24:4
1Sa 26:23

e 1Sa 10:1

f 1Sa 24:6
2Sa 1:14
1AJ 16:22
L 20:6g 5Mo 32:35
1Sa 24:12
1Sa 25:38
L 94:1, 23

h L 37:12, 13

i 1Sa 31:3, 6

j 3Mo 19:18
1Sa 24:6
1AJ 16:22
L 105:15

k 1Sa 24:4

l 1Sa 14:50
1Sa 17:55
2Sa 2:8
2Sa 3:8

Teine veerg

a 1Sa 26:8

b 1Sa 9:16, 17
1Sa 10:1

c 1Sa 26:11

d 1Sa 24:8, 16

e L 35:7

f 1Sa 24:9, 11

g 1Sa 24:9

h 2Mo 19:5
5Mo 26:18

i 1Sa 24:14

j 1Sa 24:17

k 1Sa 24:10
1Sa 26:11l L 7:8
L 18:20

valvanud oma isandat kuningat? Üks sõdur tuli ju laagrisse, et su isand kuningas tappa.^a **16** Sa ei täitnud oma ülesannet. Nii tõesti, kui Jehoova elab, te väärte surma, sest te ei valvanud oma isandat, Jehoova võitut.^b Nüüd aga otsige, kuu on kuninga oda ja veekann,^c mis olid tema peatsis.”

17 Saul tundis ära Taaveti hääle ja küsis: „Kas see on sinu hää, mu poeg Taavet?”^d Taavet vastas: „See on minu hää, mu isand kuningas!” **18** ning jätkas: „Miks mu isand ajab taga oma sulast?^e Mida ma olen teinud? Mis on mu süü?^f **19** Mu isand kuningas, kuu la palun oma sulase sõnu. Kui sind on minu vastu kihutanud Jehoova, siis võtku ta vastu mu roaohver. Aga kui seda on teinud inimesed,^g siis olgu nad Jehoova ees neetud. Mul on tunne, nagu oleksid nad mind Jehoova pärandmaalt ära ajanud^h ja mulle öelnud: „Teeni teisi jumalaid!” **20** Ära lase nüüd Jehoova palge eest eemal mu verd valada, sest Iisraeli kuningas on läinud otsima vaid üht kirpu,ⁱ ta nagu ajaks mägedes taga kõrbekana.”

21 Saul ütles: „Ma olen patu teinud!^j Tule tagasi, mu poeg Taavet! Ma ei puutu sind enam, sest mu hing oli täna sulle kallis.^k Ma olen toiminud rumalasti ja teinud kohutava vea.” **22** Taavet vastas: „Siin on kuninga oda. Tulgu keegi meestest sellele järele. **23** Jehoova tasub igaühele ta õigluse!^l ja ustavuse eest. Täna andis Jehoova sind minu kätte, kuid ma ei tahtnud tõsta oma kätt

Jehoova võitu^a vastu. **24** Just nagu sinu hing oli täna kallimulle, olgu ka minu hing kallimulle Jehoovale ja ta vabastagu mind kõigest mu vaevadest!^b **25** Saul ütles Taavetile: „Ole õnnistatud, mu poeg Taavet! Sa teed veel suuri tegusid ja väljud võitjana!”^c Siis läks Taavet oma teed ja Saul pöördus tagasi koju.^d

27 Taavet aga mõtles oma südames: „Ükskord saan ma Sauli käe läbi ikkagi hukka. Kõige parem oleks mul põgeneda^e vilistite maale. Küll siis Saul loobub mind Iisraeli aladelt otsimast^f ja ma pääsen tema käest.” **2** Siis läksid Taavet ja tema 600 meest^g Gati kuninga Aakise,^h Maoki poja juurde. **3** Taavet jäi Aakise juurde Gatti, tema ja ta mehed, igaüks koos oma perega. Taavet asus sinna koos oma kahe naisega: jisreellanna Ahinoamiⁱ ja karmellanna Abigaili,^j Naabali lesega. **4** Kui Saulile teatati, et Taavet on põgenenud Gatti, lõpetas Saul tema otsimise.^k

5 Taavet ütles Aakisele: „Kui ma nüüd olen sinu silmis armu leidnud, siis anna mulle üks paik elamiseks ühes oma väikelinnas. Sest miks peaks su sulane elama koos sinuga kuningalinnas?” **6** Aakis andiski talle samal päeval Siklagi.^l Seepärast kuulub Siklag tänapäevani Juuda kuningatele.

7 Taavet elas vilistite maal aasta ja neli kuud.^m **8** Ta tegi oma meestega rüüsteretki gesurlaste,ⁿ girslaste ja amalekkide^o juurde, kes elasid maal-ala Telamist kuni Suurini^p ja alla Egiptusemaani. **9** Taavet tun-

PTK 26

a 1Sa 24:6

1Sa 26:9

b L 34:19

c 1Sa 24:19

d 1Sa 24:22

1Sa 27:4

PTK 27

e 1Sa 19:18

1Sa 22:1, 5

f 1Sa 18:29

1Sa 23:23

g 1Sa 25:13

1Sa 30:9

h 1Sa 21:10, 14

1Sa 27:12

i 1Sa 25:43

j 1Sa 25:39, 42

k 1Sa 23:14

1Sa 26:25

l Jos 19:1, 5

1Sa 30:1

2Sa 1:1

1Aj 12:1, 20

m 1Sa 29:3

n Jos 13:1, 2

o 1Mo 36:12

2Mo 17:8, 14

4Mo 13:29

1Sa 15:2

2Sa 1:1

p 1Mo 25:17, 18

2Mo 15:22

1Sa 15:7

Teine veerg

a 5Mo 25:19

1Sa 15:3

b Jos 15:1, 2

c 1Aj 2:9

d 4Mo 24:21

1Sa 15:6

PTK 28

e 1Sa 14:52

f 1Sa 27:12

1Sa 29:3

g 1Sa 29:2

h 1Sa 25:1

i 2Mo 22:18

3Mo 19:31

3Mo 20:6, 27

5Mo 18:10, 11

Ilm 21:8

j Jos 19:17, 18

2Ku 4:8

gis nende maale ning ei jätnud ellu ei meest ega naist.^a Kuid lambad, kitsed, veised, eeslid ja kaamelid ning ka riided võttis ta endale ja pöördus tagasi Aakise juurde. **10** Kui siis Aakis küsis: „Kus te täna rüüsteretkel käisite?“, vastas Taavet: „Juuda^b lõunaosas”^c või „Jerahmeellaste^c maa lõunaosas” või „Keenlaste^d maa lõunaosas.” **11** Taavet ei jätnud ellu ühtegi meest ega naist, et tuua nad Gatti, sest ta mõtles: „Muidu nad annavad meid välja, öeldes: „Näe, mida Taavet tegi!”” Nõnda toimis Taavet kogu see aeg, mil ta elas vilistite maal. **12** Aakis jäigi Taavetit uskuma ja mõtles endamisi: „Ta on oma rahvale Iisraelile vastikuks muutunud ja jääb alatiseks minu teenistusse.”

28 Neil päevil kogusid vilistid oma sõjaväed kokku, et sõida Iisraeli vastu.^e Aakis ütles siis Taavetile: „Sa ju tead, et sinul ja su meestel tuleb koos minuga sõdima tulla.”^f **2** Taavet vastas Aakisele:

„Küll sina tead, mida su sulasel tuleb teha,” ja Aakis ütles Taavetile: „Seepärast määrangi ma sind alatiseks oma ihukaitsjaks.”^g

3 Saamuel oli surnud ning kogu Iisrael oli teda leinanud ja matnud tema ta kodulinna Raamasse.^h Saul aga oli maalt kõrvaldanud vaimude väljakutsujad ja ennustajad.ⁱ

4 Vilistid tulid ja löid laagri üles Suunemisse.^j Saul aga kutsus kokku terve Iisraeli ja nemad löid laagri üles Gil-

27:10 *Võib tõlkida ka „Juudamaal Negevis”.

boale.^a **5** Vilistite laagrit nähes hakkas Saul väga kartma ja ta süda värises.^b **6** Ehkki Saul otsis Jehoovalt juhatust,^c ei vastanud Jehoova talle ei enenägude, uurimi^d ega prohvetite kaudu. **7** Viimaks ütles Saul oma teenritele: „Otsige mulle üks naine, kes on vaimude väljakutsuja!^e Siis ma lähen temalt nõu küsima.” Sauli teenrid vastasid: „Een-Dooris^f on üks naine, kes on vaimude väljakutsuja.”

8 Saul tegi end äratundmatuks, pani selga teised riided ja läks koos kahe mehega õõ varjus selle naise juurde. Ta ütles: „Palun ennusta mulle ja kutsu mulle välja selle vaim,^g keda ma sulle nimetan.” **9** Kuid naine vastas talle: „Sa ju tead, et Saul on kõrvaldanud maalt vaimude väljakutsujad ja ennustajad.^h Miks sa siis tahad mind lõksu püüda ja surma saata?”ⁱ **10** Siis vandus Saul talle Jehoova nimel: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, sina ei jää selles asjas süüdi!” **11** Seepeale naine küsis: „Kelle ma sulle välja kutsun?” Saul vastas: „Kutsu mulle välja Saamuel.” **12** Kui siis naine nägi „Saamueli”^{*,j} karjatas ta valjult ja ütles Saulile: „Miks sa mind petsid? Sina ju oledki Saul!” **13** Kuningas vastas talle: „Ära karda! Ütle, mida sa näed!” Naine ütles Saulile: „Ma näen nagu mingit jumalat maa seest välja ilmumas.” **14** Saul küsis kohe: „Kuidas ta välja näeb?” ja naine vastas: „Ma näen ilmumas üht vana meest, kel on kuub seljas.”^k Siis ar-

28:12 * Võib tõlkida ka „kedagi, kes paistis olevat Saamuel”.

PTK 28

a 1Sa 31:1
2Sa 1:21
2Sa 21:12

b 1Sa 28:20

c 1Sa 14:37

d 2Mo 28:30
4Mo 27:21

e 2Mo 22:18
3Mo 19:31
3Mo 20:6
1Sa 15:23
1Sa 28:3

f Jos 17:11

g 5Mo 18:10, 11
1Aj 10:13

h 1Sa 28:3

i 2Mo 22:18
3Mo 20:27

j 1Sa 28:3

k 1Sa 15:27

Teine veerg

a 1Sa 28:6

b 3Mo 19:31

c 1Sa 15:23
1Sa 16:14

d 1Sa 13:14
1Sa 15:28
1Sa 16:13
1Sa 24:20

e 1Sa 15:9
1Aj 10:13

f 1Sa 28:1
1Sa 31:1

g 1Sa 31:5

h 1Sa 31:2
2Sa 2:8

i 1Sa 31:7

j 3Mo 20:27

vas Saul, et see ongi Saamuel, ning langes põlvili ja kummardas maani.

15 „Saamuel” ütles Saulile: „Miks sa mind tülitad ja lasid mind kutsuda?” Saul vastas: „Ma olen suures hädas! Vilistid sõdivad mu vastu, aga Jumal on mu maha jätnud ega vasta mulle enam ei prohvetite ega enenägude kaudu.” Seepärast ma kutsusin sind, et sa ütleksid mulle, mida ma pean tegema.”^b

16 „Saamuel” jätkas: „Miks sa minu käest küsid, kui Jehoova on su maha jätnud^c ja on saanud su vastaseks? **17** Jehoova teeb nii, nagu ta minu kaudu ütles. Jehoova rebib kuningavõimu sinu käest ja annab selle su ligimesele Taavetile.^d **18** Kuna sa ei võtnud Jehoovat kuulda ega valanud välja tema tulist viha amalekkide peale,^e siis teeb Jehoova täna sinuga just nii. **19** Jehoova annab Iisraeli koos sinuga vilistite kätte^f ja homme oled sa^g oma poegade^h minu juures. Jehoova annab ka Iisraeli sõjaväe vilistite kätte.”ⁱ

20 Saul kohkus „Saamueli” sõnade peale nii väga, et langes täies pikkuses maha. Ta jõud oli täiesti kadunud, sest ta polnud kogu päeva ja õõ midagi sõõnud. **21** Naine astus Sauli juurde ja ütles tema kohkumust nähes: „Su teenija võttis sind kuulda. Ma riskisin oma eluga^j ja tegin su sõnade kohaselt. **22** Palun võta nüüd sinagi kuulda oma teenijat. Luba mul panna su ette paluke leiba, et sa sööksid ja saaksid teeleminekuks jõudu.” **23** Saul aga keeldus, öeldes: „Ma ei söö!”, kuid ta teenrid ja

1. SAAMUELI 28:24–30:3

see naine käisid talle peale. Viimaks võttis ta neid kuulda, tõusis maast üles ja istus voodile. **24** Naisel oli kodus nuumvasikas ja ta tappis* selle kiiresti. Ta võttis ka jahu, sõtkus tainast ja küpsetas hapnemata leibu. **25** Ta tõi selle kõik Sauli ja ta teenrite ette ning nad söid. Seejärel nad tõusid ja lahkusid samal ööl.^a

29 Vilistid^b kogusid kõik oma väed Afekisse, aga iisraellased olid laagris Jisreeli^c allika juures. **2** Vilistite peamehed liikusid edasi oma saja- ja tuhandepealiste salkadega ning Taavet oma meestega käis koos Aakisega nende järel.^d **3** Siis küsisid vilistite peamehed: „Mida need heebreallased siin teevad?” Aakis vastas neile: „See on ju Taavet, Iisraeli kuninga Sauli sulane. Ta on olnud koos minuga juba aasta või rohkemgi.^e Ma ei ole leidnud temas midagi halba alates päevast, mil ta minu juurde põgenes, kuni tänaseni.” **4** Aga vilistite peamehed vihastasid ta peale ja ütlesid: „Saada see mees tagasi!”^f Las ta läheb sellesse linna, mille sa talle andsid! Ära lase teda koos meiega sõdima tulla, sest ta võib lahingus meie vastu pöörduda.^g Millega siis veel võiks ta oma isanda heameele ära teenida kui mitte meie meeste peadega! **5** Kas pole see mitte sama Taavet, keda tervitati tantsu ja lauluga

„Saul löi maha tuhanded,
Taavet kümned
tuhanded!”^h

6 Siis kutsus Aakisⁱ Taaveti ja ütles talle: „Nii tõesti,

28:24 *Sõna-sõnalt „ohverdas”.

PTK 28

a 1Sa 28:8

PTK 29

b 1Sa 28:1

c Jos 19:17, 18
1Sa 29:11

d 1Sa 28:2

e 1Sa 27:7, 12

f 1AJ 12:19

g 1Sa 14:21

h 1Sa 18:7
1Sa 21:11i 1Sa 21:10
1Sa 27:2

Teine veerg

a 1Sa 28:2

b 1Sa 27:11, 12

c 1Sa 29:3, 9

d 1Sa 27:12

e Jos 19:17, 18
1Sa 29:1

PTK 30

f Jos 15:21, 31
1Sa 27:5, 6g 1Mo 36:12
2Mo 17:14
1Sa 15:2
1Sa 27:8

h 1Sa 27:3

kui Jehoova elab, sa oled aus mees ja mul oleks hea meel, kui sa tuleksid koos minu sõjaväega sellele sõjaretkele.^a Ma ei ole leidnud sinus midagi halba alates päevast, mil sa minu juurde tulid, kuni tänaseni.^b Aga peamehed ei usalda sind.^c

7 Pöördu seepärast rahus tagasi, et sa ei teeks midagi sellist, mis on vilistite peameeste silmis halb.” **8** Kuid Taavet küsis Aakiselt: „Mida ma olen teinud? Mida halba sa oled leidnud oma sulases alates päevast, mil ma sinu juurde tuln, kuni tänaseni? Miks ma ei tohi tulla koos sinuga ja sõdida oma isanda kuninga vaenlaste vastu?” **9** Aakis vastas: „Minu silmis oled sa hea nagu Jumala ingel.^d Aga vilistite peamehed ei luba sind koos meiega lahingusse. **10** Ärgake siis varavalges, sina ja su isanda sulased, kes tulid koos sinuga. Kui koitma hakkab, siis lahkuge!”

11 Taavet ja ta mehed tõusidki hommikul vara, et lahkuda ja minna tagasi vilistite maale. Vilistid aga läksid üles Jisreeli.^e

30 Taavet jõudis kolmandal päeval koos oma meestega Siklagi.^f Amalekid^g olid vahepeal lõunapoolsetel aladel* ja Siklagis rõövretkel käinud ning Siklag oli vallutatud ja maha põletatud. **2** Amalekid olid naised^h ja kõik, kes seal olid, nii väiksed kui ka suured, vangi viinud. Nad polnud kedagi tapnud, vaid olid kõik endaga kaasa võtnud ja oma teed läinud. **3** Kui siis Taavet koos oma meestega linna jõudis, nägi ta, et see on maha põ-

30:1 * Võib tõlkida ka „Negevis”.

letatud, ning nende naised, pojad ja tütreid on vangi viidud. **4** Siis hakkasid Taavet ja ta mehed valjult halama ning nad nutsid, kuni nad ei jõudnud enam nutta. **5** Vangi olid viidud ka Taaveti kaks naist, jtsreellanna Ahinoam ja karmellase Naabali lesk Abigail.^a **6** Taavet oli suures hädas, sest mehed tahtsid teda kividega surnuks visata. Olid nad ju oma poegade ja tütarde kaotuse pärast hinges väga kibestunud. Taavet aga ammutas jõudu oma Jumalalt Jehoovalt.^b

7 Siis ütles Taavet preester Ebjatarile,^c Ahimeleki pojale: „Too mulle palun õlarüü!”^d ja Ebjatar tõi Taavetile õlarüü. **8** Taavet küsis Jehoovalt:^e „Kas ma peaksin seda röövjouku taga ajama? Kas ma saan selle kätte?” Ta sai vastuseks: „Aja seda taga, sest sa saad selle kätte ning päästad kõik!”^f

9 Taavet ja tema 600 meest^g asusid viivitamata teele. Nad läksid kuni Besori vadini ja osa mehi jäi sinna. **10** Taavet jätkas tagaajamist 400 mehega, sest 200 meest olid Besori vadi ületamiseks liiga väsinud ning jäid maha.^h

11 Nad leidsid väljalt ühe egiptlase ning viisid ta Taaveti juurde. Mehele anti leiba süüa ja vett juua. **12** Nad andsid talle ka viilu viigimarjapätsikesest ja kaks rosinapätsikest. Pärast söömist tuli mehel eluvaim tagasi; ta ei olnud kolm päeva ja kolm ööd leiba söönud ega vett joonud. **13** Taavet küsis temalt: „Kelle oma sa oled? Kust sa tuled?” Mees

PTK 30

a 1Sa 25:42
1Sa 25:43b L 18:6
L 31:1, 9
L 34:19
L 143:5c 1Sa 22:20
1Ku 2:26

d 1Sa 23:9

e 4Mo 27:21
Koh 20:28
1Sa 23:2, 11
1Sa 28:6f 1Sa 30:18
L 34:19g 1Sa 23:13
1Sa 27:2

h 1Sa 30:21

Teine veerg

a 2Sa 8:18
1Ku 1:38
1Aj 18:17
Hes 25:16
Sef 2:5

b Jos 14:13

c 2Mo 17:14

d 1Sa 30:3

e 1Sa 30:8
L 34:19

f 1Sa 30:10

vastas: „Ma olen egiptlane, ühe amaleki teener. Kuid mu isand jättis mu maha, sest kolme päeva eest jäin ma haigeks. **14** Me käisime röövretkel kreetel^a maa lõunaosas*, Juudamaal ja Kaalebimaa^b lõunaosas* ning Siklagi me põletasime maha.” **15** Taavet küsis temalt: „Kas sa juhata mind selle röövjougu juurde?” Mees kostis: „Vannu mulle Jumala nimel, et sa ei tapa mind ega anna mind mu isanda kätte, siis ma juhatan sind selle röövjougu juurde.”

16 Mees juhataiski ta nende juurde. Nad olid üle kogu maa laiali ning söid, jõid ja pidutsesid, sest nad olid vilistite maalt ja Juudamaalt riisunud suure sõjasaagi. **17** Taavet tappis neid hommikuhämarusest õhtuni. Neist pääses vaid 400 noort meest, kes põgenesid kaamelite seljas.^c **18** Taavet sai tagasi kõik, mis amalekid olid kaasa viinud.^d Ta päästis ka oma kaks naist. **19** Midagi ei jäänud vajaka, mitte vähimatki. Nad said tagasi kõik pojad ja tütreid ja kogu röövsaagi.^e Kõik, mis oli ära võetud, sai Taavet tagasi. **20** Siis võttis Taavet kõik kitsed, lambad ja veised ning rahvas ajas neid oma karja ees, öeldes: „See on Taaveti sõjasaak!”

21 Taavet jõudis siis tagasi nende 200 mehe juurde, kes olid olnud liiga väsinud, et Taavetiga kaasa minna, ning olid jäänud maha Besori vadi juurde.^f Mehed tulid Taavetile ja rahvale vastu ning kui Taavet nendeni jõudis, küsis ta, kuidas

30:14 * Võib tõlkida ka „Negevist”.

neil on läinud. **22** Aga kõik nurjatud ja vääritud mehed Taavetiga kaasaskäinute hulgast ütlesid: „Nad ei tulnud koos meiega. Sellepärast ei anna me neile sõjasaagist, mille me tagasi saime, mitte midagi peale nende naiste ja laste. Võtku nad need ja mingu!” **23** Aga Taavet ütles: „Mu vennad, nii ei tohi teha sellega, mis Jehoova on meile andnud! Tema kaitses meid ja andis meie kätte selle rõõvjõugu, kes oli meid rünnanud.” **24** Kas te arvate, et keegi teid selles asjas kuulda võtab? Selle osa, kes käis sõjas, olgu samasugune kui selle osa, kes jäi varustuse juurde!^b Kõik saagu oma osa!”^c **25** Sellest päevast alates sai see Iisraelis seaduseks ning nõnda on see tänini.

26 Kui Taavet jõudis tagasi Siklagi, saatis ta osa sõjasaagist Juuda vanematele, oma sõpradele, öeldes: „Siin on teile kingitus sõjasaagist, mis on võetud Jehoova vaenlastelt.” **27** Taavet saatis kingituse neile, kes olid Peetelis,^d Negevi Raamotis, Jattiris,^e **28** Aroeris, Sifmotis, Estemoas,^f **29** Raakalis, jerahmeellaste^g linnades, keenlaste^h linnades, **30** Hormas,ⁱ Boor-Aaanis, Atakis, **31** Hebronis ja kõigis neis paigus, kus Taavet oma meestega oli käinud.

31 Vilistid sõdisid Iisraeli vastu^k ning Iisraeli mehed põgenesid vilistite eest ja paljud neist langesid Gilboa^l mäel. **2** Vilistid püsisid Sauli ja tema poegade kannul ning tapsid Sauli pojad Joonatani,^m Abinadabi ja Malkisua.ⁿ **3** Võitlus Sauli vastu järjest ägenes ning viimaks vibukütti-

PTK 30

a 1Sa 30:8

b 1Sa 30:10

c 4Mo 31:27

Jos 22:8

L 68:12

d Jos 19:4, 8

e Jos 15:20, 48

Jos 21:8, 14

f Jos 15:20, 50

Jos 21:8, 14

g 1Sa 27:10

1AJ 2:9

h Koh 1:16

1Sa 15:6

i 4Mo 21:3

Jos 19:1, 4

Koh 1:17

j Jos 14:13

2Sa 2:1

PTK 31

k 1Sa 14:52

1Sa 29:1

l 1Sa 28:4

2Sa 1:21

1AJ 10:1–5

m 1Sa 13:2

n 1AJ 8:33

Teine veerg

a 2Sa 1:4, 6

b 1Sa 17:26

2Sa 1:20

c 1AJ 10:4

d 1Sa 26:10

1AJ 10:13

e 1Sa 28:19

1AJ 10:6, 7

f 1Sa 13:6

g 1Sa 28:4

1Sa 31:1

2Sa 1:6

1AJ 10:8–12

h 2Sa 1:20

i Koh 16:23

j Jos 17:11

Koh 1:27

k 1Sa 11:1,

9–11

l 2Sa 21:12

m 2Sa 2:4, 5

de nooled tabasid teda, nii et ta sai raskelt haavata.^a **4** Saul ütles oma relvakandjale: „Tõmba oma mõök ja torka mind läbi, et need ümberlõikamata mehed^b mind ise läbi ei torkaks ega teotaks mind.” Aga relvakandja ei tahtnud seda teha, sest ta kartis väga. Siis võttis Saul oma mõõga ja kukutas end selle otsa.^c **5** Kui relvakandja nägi, et Saul on surnud,^d siis kukutas ka tema end oma mõõga otsa ja suri koos temaga. **6** Nõnda surid Saul, tema kolm poega, ta relvakandja ning kõik ta mehed ühel ja samal päeval.^e **7** Kui seal ses orus ja Jordani piirkonnas elavad iisraellased nägid, et Iisraeli väed on põgenenud ning et Saul ja ta pojad on surnud, jätsid nad oma linnad maha ja põgenesid samuti.^f Siis tulid vilistid ja asusid neisse elama.

8 Kui vilistid tulid järgmisel päeval tapetuid riisuma, leidsid nad Sauli ja ta kolm poega surnuna Gilboa^g mäelt. **9** Nad raiusid Saulil pea maha, võtsid ta sõjavarustuse ning saatsid sõna üle kogu vilistite maa,^h et sellest nende ebajumalatemplitesⁱ ja rahva seas teada anda. **10** Nad panid ta relvad Astar-te templisse ja tema surnukeha nad riputasid Beet-Saaniⁱ müürile. **11** Kui Gileadi-Jaabese^k elanikud kuulsid, mida vilistid olid Sauliga teinud, **12** asusid kõik sõjamehed Beet-Saani poole teele ja käisid kogu öö. Nad võtsid Sauli ja ta poegade surnukehad müürilt maha, tulid tagasi Jaabesesse ja põletasid need seal. **13** Siis võtsid nad nende luud, **13** matsid Jaabeses^m tamariskipuu alla ning paastusid seitse päeva.

TEINE SAAMUELI

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Taavet kuuleb Sauli surmast (1-16)
Taaveti kaebelaul Sauli ja Joonatani pärast (17-27)
- 2 Taavet saab Juuda kuningaks (1-7)
Iisoboset saab Iisraeli kuningaks (8-11)
Taavet sõdib Sauli sooga (12-32)
- 3 Taaveti sugu saab üha vägevamaks (1)
Taaveti pojad (2-5)
Abner läheb Taaveti poolele üle (6-21)
Joab tapab Abneri (22-30)
Taavet leinab Abnerit (31-39)
- 4 Iisoboset tapetakse (1-8)
Taavet laseb tapjad hukata (9-12)
- 5 Taavet saab kuningaks kogu Iisraeli üle (1-5)
Jeruusalemm vallutatakse (6-16)
Siion — Taaveti linn (7)
Taavet võidab vilistid (17-25)
- 6 Lepingulaegas tuuakse
Jeruusalemma (1-23)
Ussa haarab laekast kinni ja sureb (6-8)
Miikal põlgab Taavetit (16, 20-23)
- 7 Taavet ei ehita templit (1-7)
Leping, et Taaveti kuningriik püsib (8-17)
Taaveti tänapalve (18-29)
- 8 Taaveti võidud (1-14)
Taaveti ametnikud (15-18)
- 9 Taaveti truu armastus Mefiboseti vastu (1-13)
- 10 Võit ammonlaste ja süürlaste üle (1-19)
- 11 Taavet rikub Batsebaga abielu (1-13)
Taavet saadab Uurija surma (14-25)
Taavet võtab Batseba naiseks (26, 27)
- 12 Naatan noomib Taavetit (1-15a)
Batseba poeg sureb (15b-23)
Batseba toob ilmale Saalomoni (24, 25)
Ammonlaste Rabba vallutatakse (26-31)
- 13 Amnon vägistab Taamari (1-22)
Absalom tapab Amnoni (23-33)
Absalom põgeneb Gesurisse (34-39)
- 14 Joab ja Tekoa naine (1-17)
Taavet paljastab Joabi sepiatsuse (18-20)
Absalomil lubatakse tagasi tulla (21-33)
- 15 Absalomi vandenõu ja mäss (1-12)
Taavet põgeneb Jeruusalemma (13-30)
Ahitofel asub Absalomi poolele (31)
Huusai saadetakse Ahitofeli nõu nurjama (32-37)
- 16 Siiba laimab Mefibosetit (1-4)
Simeil neab Taavetit (5-14)
Absalom võtab Huusai vastu (15-19)
Ahitofeli nõu (20-23)
- 17 Huusai nurjab Ahitofeli nõu (1-14)
Taavetit hoiatatakse ja ta pääseb Absalomi käest (15-29)
Barsillai ja teised toovad vajalikke asju (27-29)
- 18 Absalomi surm (1-18)
Taavetile teatatakse Absalomi surmast (19-33)
- 19 Taavet leinab Absalomi (1-4)
Joab noomib Taavetit (5-8a)
Taavet naaseb Jeruusalemma (8b-15)
Simeil palub armu (16-23)
Mefiboset on süütu (24-30)
Barsillaid austatakse (31-40)
Vaidlus Juuda ja Iisraeli vahel (41-43)
- 20 Seeba mäss, Joab tapab Amaasa (1-13)
Seeba jälitamine ja tapmine (14-22)
Taaveti ametnikud (23-26)
- 21 Gibeonlaste eest makstakse Sauli soole kätte (1-14)
Sõda vilistitega (15-22)
- 22 Taavet ülistab Jumalat (1-51)
„Jehoova on mu kalju” (2)
„Ustavale oled sa ustav” (26)
- 23 Taaveti viimased sõnad (1-7)
Taaveti vaprate sõjameeste kangelasteod (8-39)
- 24 Taaveti väär rahvaloendus (1-14)
Taudi sureb 70 000 (15-17)
Taavet ehitab altari (18-25)
Ei ohverda niisama saadud (24)

1 Kui Taavet tuli pärast Sauli surma amalekke lõõmast, jäi ta kaheks päevaks Siklagi.^a
2 Kolmandal päeval tuli Sauli laagrist üks mees. Ta oli oma riided lõhki käristanud ja endale mulda pähe raputanud. Kui ta Taaveti juurde jõudis, langes ta tema ette silmili maha.

3 Taavet küsis temalt: „Kust sa tuled?” Mees vastas: „Ma põgenesin Iisraeli laagrist.”

4 Taavet ütles: „Räägi palun, kuidas seal läks!” Seepeale too vastas: „Mehed põgenesid lahinguväljalt ja paljud tapeti. Ka Saul ja tema poeg Joonatan said surma.”^b

5 Siis küsis Taavet selle teate toonud mehelt: „Kust sa tead, et Saul ja tema poeg Joonatan on surnud?”

6 Mees kostis: „Ma sattusin Gilboa^c mäele ja nägin Sauli oma odale toetumas ning sõjavankreid ja ratsanikke tema poole tormamas.”^d
7 Kui ta ümber pööras ja mind nägi, siis ta hõikas mind ja ma vastasin, et siin ma olen.
8 Ta küsis: „Kes sa oled?” Ma ütlesin, et amalek.^e
9 Siis ta palus mind: „Tule siia ja tapa mind ära! Ma olen surmapinades, aga mul on hing veel sees.”
10 Ja ma tapsin ta,^f sest teadsin, et kuna ta on surmavalt haavatud, ei jää ta nagnii elama. Ma võtsin tal peast krooni* ja käsivarre ümbert võru, et tuua need oma isandale.”

11 Siis käristas Taavet oma riided lõhki ja sedasama tegid ka kõik tema juures olevad mehed.
12 Nad halasid, nutsid ja paastusid^g kuni õhtuni Sauli, tema poja Joonatani, Jehoova rahva ja Iisraeli soo^h pärast,

1:10 *Võib tõlkida ka „laubavõru”.

PTK 1

a 1Sa 27:5, 6

b 1Sa 31:1, 6

1Aj 10:4, 6

c 1Sa 28:4

1Aj 10:1

d 1Sa 31:3

1Aj 10:3

e 2Mo 17:16

5Mo 25:19

1Sa 15:20

1Sa 30:1

f 1Sa 31:4

g 1Sa 31:11, 13

h 1Sa 31:1

Teine veerg

a 4Mo 12:8

1Sa 24:6

1Sa 26:9

1Sa 31:4

b 2Sa 4:10

c 2Sa 1:6, 10

d 1Sa 31:6

e Jos 10:13

f 1Sa 31:8

g 1Sa 31:9

h 1Sa 31:1

1Aj 10:1

i 3Mo 27:16

j 1Sa 18:4

1Sa 20:20

sest need olid mõõga läbi langenud.

13 Taavet küsis noorelt mehelt, kes oli selle teate toonud: „Kust sa pärit oled?” Too vastas: „Ma olen muulase, amaleki poeg.”
14 Siis Taavet ütles talle: „Kuidas sa ei kartnud tõsta kätt Jehoova võitu vastu ja teda tappa?”^a
15 Seejärel kutsus Taavet ühe noore mehe ja andis talle käsu: „Tule ja löö ta maha!” Ja too tapis ta.^b
16 Taavet lausus: „Su veri tulgu su enda pea peale, sest sa ise tunnistasid enda vastu, kui ütlesid: „Mina surmasin Jehoova võitu!””^c

17 Siis laulis Taavet kaebelaulu Saulist ja tema pojast Joonatanist.^d
18 Taavet andis käsu, et juudalastele õpetataks seda „Vibulaulu”, mis on kirjas Jasari raamatus:^e

19 „Su ilu, oh, Iisrael, on tapetud su küngastel!^f
 Vägevad mehed on langenud!

20 Äрге rääkige sellest Gatis^g ega kuulutage seda Askeloni tänavatel, et vilistite tütreid ei rõõmustak, ümberlõikamatute tütreid ei juubeldaks.

21 Gilboa mäed!^h
 Ärgu langegu teie peale kastepisaraid ega vihmasagaraid, ärgu kandku teie põllud püha ohrvilja!ⁱ
 Sest seal rüvetati kangelaste kilp, Sauli kilp pole enam õliga võitunud.

22 Tapetute verest, vägevate rasvast ei hoidunud Joonatani vibu,^j

ei pöördunud võiduta tagasi Sauli mõõk.^a

- 23** Saul ja Joonatan,^b armastatud ja kallid oma eluajal, lahutamatud surmas.^c Nad olid kotkaist kiiremad,^d lõvidest vägevamad.^e

- 24** Iisraeli tütreid, leinake Sauli, kes riietas teid uhkeisse purpurrõivaisse, ehtis teie rüüd kullaga!

- 25** Kuis küll on kangelased lahingus langenud! Joonatan on tapetud su küngastel.^f

- 26** Mind on haaranud ahastus, mu vend Joonatan! Sa olid mulle väga kallis.^g Imelisem kui naiste armastus oli sinu armastus minu vastu.^h

- 27** Kuis küll on kangelased langenud ja sõjarelvad hävinud!”

2 Pärast neid sündmusi küsis Taavet Jehoovalt: “Kas peaksin minema mõnda Juuda linna?” Jehoova vastas: „Mine!” Taavet küsis veel: „Aga kuhu?” Jumal vastas: „Hebronisse.”^j **2** Taavet läkski sinna koos oma kahe naise, jisreellanna Ahinoami^k ja karmellase Naabali lese Abigailiga.^l **3** Taavet võttis endaga kaasa ka oma mehed^m peredega ja nad asusid elama Hebroni ümber olevatesse linnadesse. **4** Siis tulid Juuda mehed ja võidsid seal Taaveti Juuda soo kuningaks.ⁿ

Taavetile teatati: „Need, kes Sauli matsid, olid Gileadi-Jaabese mehed.” **5** Seepeale saatis Taavet käskjalad Gileadi-Jaabese meestele ütlema: „Jehoova õnnistagu teid, sest oma isandat Sauli mattes olete väl-

PTK 1

a 1Sa 14:47
b 1Sa 18:1
c 1Sa 31:6
1Aj 10:6
d II 9:26
e Õp 30:30
f 1Sa 31:8
g 1Sa 18:1, 3
h 1Sa 19:2
1Sa 20:17, 41
1Sa 23:16–18
Õp 17:17
Õp 18:24

PTK 2

i 4Mo 27:21
1Sa 28:6
j 1Mo 23:2
4Mo 13:22
Jos 14:14
Jos 20:7
2Sa 5:1
1Ku 2:11
k 1Sa 25:43
l 1Sa 25:42
1Sa 30:5
m 1Sa 22:1, 2
1Sa 27:2
1Aj 12:1
n 1Mo 49:10
1Sa 15:24, 28
1Sa 16:13
2Sa 5:4, 5
1Aj 11:3

Teine veerg

a 1Sa 31:11–13
b 2Sa 9:7
2Sa 10:2
c 1Sa 14:50
1Sa 17:55
1Sa 26:5
2Sa 4:1
1Ku 2:5
d 2Sa 4:5–8
2Sa 4:12
e 1Mo 32:1, 2
Jos 13:29, 30
f Jos 13:8, 11
g Jos 19:17, 18
h Jos 16:5–8
i 2Sa 2:4
j 1Aj 3:4
k 2Sa 2:8
l Jos 10:12
Jos 18:21, 25
Jos 21:8, 17
2Sa 20:8
2Aj 1:3
m 1Aj 2:15, 16
n 2Sa 8:16
2Sa 20:23
1Ku 1:5, 7

2. SAAMUELI 1:23–2:16

jendanud oma truud armastust tema vastu.^a **6** Saatku nüüd teid Jehoova truu armastus ja ustavus! Ka mina tahan teile selle teo eest head teha.^b

7 Olgu teie käed tugevad ja olge julged, sest teie isand Saul on küll surnud, kuid Juuda sugu on mind oma kuningaks võidnud.”

8 Aga Neeri poeg Abner,^c Sauli väepealik, oli viinud Sauli poja Iisboseti^d üle jõe Mahanaimi^e **9** ja tõstnud ta seal kuningaks Gileadile,^f aasurlastele, Jisreelile,^g Efraimile,^h Benjaminile ja kogu Iisraelile. **10** Sauli poeg Iisboset oli 40-aastane, kui ta sai Iisraeli kuningaks, ja ta valitses kaks aastat. Juuda sugu toetas aga Taavetit.ⁱ **11** Taavet valitses Hebronis Juuda soo üle seitse aastat ja kuus kuud.^j

12 Mingi aja pärast läksid Neeri poeg Abner ja Sauli poja Iisboseti sulased Mahanaimist^k Gibeoni.^l **13** Ka Seruja^m poeg Joabⁿ ja Taaveti sulased läksid sinna ning said nendega kokku Gibeoni tiigi juures. Ühed jäid ühele poole ja teised teisele poole tiiki. **14** Siis ütles Abner Joabile: „Las noored mehed võitlevad siin meie ees.” Joab vastas: „Las nad võitlevad.” **15** Niisiis valiti 12 meest benjaminlaste ja Sauli poja Iisboseti meeste seast ning 12 meest Taaveti sulaste seast. **16** Nad haarasid üksteisel peast kinni, pistsid oma vastase mõõgaga läbi ja langesid koos. Seepärast nimetatakse seda paika Gibeonis Helkat-Hassurimiks*.

2:16 *Nimi Helkat-Hassurim tähendab „ränikivinugade väli”.

17 Samal päeval järgnes le-
lele äge lahing ning Taaveti
sulased löid Abnerit ja Iisrae-
li mehi. 18 Seal olid ka Se-
ruja^a kolm poega: Joab,^b Abi-
sai^c ja Asael.^d Asaelil olid väe-
dad jalad nagu gasellil. 19 Ta
ajab Abnerit taga ja püsis tal vi-
sialt kannul. 20 Abner vaat-
as tagasi ja küsis: „Kas see
oled sina, Asael?” Too vast-
tas: „Mina jah.” 21 Abner üt-
les seepeale: „Aja taga mõnd
noort meest, võta tema kinni
ja riisu ta asjad!” Kuid Asael
ei tahtnud teda käest lasta. 22
Abner ütles Asaelile uuesti:
„Ära aja mind taga! Või muidu
ma loon su maha! Kuidas ma
pärast su vennale Joabile otsa
vaatan?” 23 Aga Asael ei jää-
nud temast maha. Siis torkas
Abner talle odapäraga kõhtu,^e
nii et oda tuli tal seljast väl-
ja. Asael kukkus ja suri seal-
samas. Kõik, kes jõudsid Asaeli
surnukeha juurde, jäid seisma.

24 Siis hakkasid Joab ja
Abisai Abnerit taga ajama.
Päikeseloojangul jõudsid nad
Ammakünkani, mis asub Giia-
hi juures, Gibeoni kõrbesse
viival teel. 25 Benjaminlased
kogunesid Abneri juurde sal-
ka ja jäid seisma ühele kün-
kale. 26 Abner hõikas Joabi-
le: „Kas meie mõõkadele ve-
rest juba küll ei saa? Kas sa
ei mõista, et lõpp tuleb kibe?
Millal sa ometi ütled meelele,
et nad ei ajaks enam oma ven-
di taga?” 27 Joab kostis: „Nii
tõesti, kui Jumal elab, kui sa
poleks rääkima hakanud, siis
oleksid mehed oma vendi hom-
mikuni taga ajanud.” 28 See-
järel puhus Joab sarve ja ta
mehed lõpetasid Iisraeli taga-
ajamise ning võitlus lakkas.

PTK 2

a 1Aj 2:15, 16

b 2Sa 10:7
2Sa 24:2
1Ku 11:15
1Aj 11:6c 1Sa 26:6
2Sa 20:6
1Aj 11:20d 2Sa 3:27
2Sa 23:24
1Aj 27:1, 7

e 2Sa 3:27

Teine veerg

a 5Mo 1:7
Jos 12:2, 3b Jos 21:8, 38
2Sa 2:8c 2Sa 2:18
1Aj 2:15, 16d 1Mo 35:19
Ru 4:11
1Sa 16:1e 2Sa 2:1, 3
1Aj 11:1

PTK 3

f 1Sa 15:27, 28
1Sa 24:17, 20
1Sa 26:25

g 2Sa 2:17

h 1Aj 3:1-4

i 2Sa 13:1

j 1Sa 25:43

k 1Sa 25:42

l 2Sa 15:12

m 2Sa 13:37

n 1Ku 1:5

o 2Sa 2:8

p 2Sa 21:8-11

q 2Sa 2:10

r 2Sa 16:21
1Ku 2:22

29 Abner kõndis terve öö
oma meestega, et läbida Ara-
ba.^a Ta ületas Jordani, läks piki
orgu* ja jõudis Mahanaimi.^b

30 Kui Joab oli Abneri taga-
ajamise lõpetanud, kogus ta
oma mehed kokku. Taaveti su-
lastest olid langenud Asael ja
veel 19 meest. 31 Ent Taaveti
sulased olid benjaminlastest ja
Abneri meestest maha löö-
nud 360 meest. 32 Nad võt-
sid Asaeli^c surnukeha kaasa ja
matsid ta tema isa hauakoo-
passe Petlemmas.^d Seejärel
kõndis Joab oma meestega ter-
ve öö ja jõudis koidikuks Heb-
ronisse.^e

3 Sõda Sauli soo ja Taaveti
soo vahel venis pikale. Taa-
vet sai üha vägevamaks,^f ent
Sauli sugu jäi järjest nõrge-
maks.^g

2 Hebronis sündisid Taave-
tile pojad:^h esmasündinu Am-
non,ⁱ jisreellanna Ahinoami/
poeg; 3 teine Kileab, karmel-
lase Naabali lese Abigaili^k
poeg; kolmas Absalom,^j Gesuri
kuninga Talmai^m tütre Maaka
poeg; 4 neljas Adonija,ⁿ Hag-
giti poeg; viies Sefatja, Abita-
li poeg; 5 kuues Jitream, Taa-
veti naise Eglia poeg. Need sün-
disid Taavetile Hebronis.

6 Samal ajal kui Sauli ja
Taaveti sugu omavahel sõdi-
sid, tugevdas Abner^o oma või-
mu Sauli suguvõsas. 7 Saulil
oli olnud liignaine Rispa,^p Ajja
tütar. Iisboset^q küsis Abnerilt:
„Miks sa magasid mu isa liig-
naisega?”^r 8 Abner sai Iisbo-
seti sõnade peale väga viha-
seks ja vastas: „Kas ma olen
mingi Juuda koerapea? Truust

2:29 *Teine võimalik tähendus: „läbi ko-
gu Bitroni”.

armastusest sinu isa Sauli soo, tema vendade ja sõprade vastu pole ma sind siiani Taavetile välja andnud. Ja sina tuled mind süüdistama mingis patus naisega! **9** Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui ma ei tee Taavetile seda, mida Jehoova talle vandus,^a kui ütles, **10** et kuningriiki võetakse Sauli soolt ära ning Taaveti troon seatakse Iisraeli ja Juuda üle Daanist Beer-Sebani.”^b **11** Selle peale ei suutnud Iisboset Abnerile sõnagi vastata, sest ta kartis teda.^c

12 Abner saatis viivitamata käskjalad Taavetile ütleva: „Kellele see maa kuulub? Tee minuga leping ja ma teen kõik endast oleneva, et terve Iisrael sinu poole võita.”^d **13** Taavet vastas: „Hästi, ma teen sinuga lepingu. Kuid ainult sel tingimusel: sa ei saa näha mu palat enne, kui oled toonud minu juurde Sauli tütre Miikali.”^e **14** Siis saatis Taavet käskjalad Sauli pojale Iisbosetile^f ütleva: „Anna mulle mu naine Miikal, kelle ma kihlasin endale 100 vilist eesnaha eest.”^g **15** Iisboset lasigi Miikali tema mehelt, Laisi pojalt Paltielilt,^h ära võtta. **16** Mees läks nuttes temaga kaasa kuni Bahuurimini.ⁱ Siis käskis Abner tal tagasi minna ja ta läks.

17 Vahepeal oli Abner Iisraeli vanematele sellise sõnumi saatnud: „Te olete juba mõnda aega tahtnud, et Taavet saaks teie kuningaks. **18** Tegutsege nüüd, sest Jehoova on Taavetile öelnud: „Ma päästan Iisraeli rahva vilistite ja kõigi vaevaste käest oma teenija Taaveti^j kaudu.”” **19** Abner rääkis

PTK 3

a 1Sa 15:27, 28
L 78:70
L 89:20

b Koh 20:1
2Sa 24:2

c 2Sa 3:39

d 2Sa 5:3

e 1Sa 18:20
1Sa 19:11
1Aj 15:29

f 2Sa 2:10

g 1Sa 18:25, 27

h 1Sa 25:44

i 2Sa 16:5
1Ku 2:8

j 1Sa 13:14
1Sa 15:27, 28
1Sa 16:1, 13
L 89:3, 20
L 132:17
Ap 13:22

Teine veerg

a 1Sa 10:20, 21
1Aj 12:29

b 2Sa 8:16

c 1Sa 14:51

d 1Sa 14:50
2Sa 2:8, 22

e 2Sa 3:20

f 2Sa 2:22, 23

g 1Ku 2:5

ka benjaminlastega.^a Siis läks ta Hebronisse, et anda Taavetile nelja silma all teada, milles iisraellased ja kõik benjaminlased on kokku leppinud.

20 Kui Abner 20 mehega Taaveti juurde Hebronisse tuli, korraldas Taavet temale ja ta meestele pidusöögi. **21** Abner ütles Taavetile: „Luba mul minna ja koguda terve Iisrael kokku mu isanda kuninga juurde, et Iisrael sõlmiks sinuga lepingu ja sinust saaks kuningas kõige üle, mida su hing ihkab.” Taavet saatis Abneri teele ja see lahkus rahus.

22 Samal ajal tuli Joab koos Taaveti sulastega rõõvretkelt, kaasas suur sõjasaak. Abner ei olnud enam Taaveti juures Hebronis, sest Taavet oli ta rahus teele saatnud. **23** Kui Joab^b oma sõjaväega kohale jõudis, teatati talle: „Neeri^c poeg Abner^d tuli kuninga juurde, kuningas aga saatis ta ära ja ta läks rahus.” **24** Joab läks kuninga ette ja ütles: „Mida sa oled teinud! Abner tuli sinu juurde! Miks sa lubasid tal vabalt ära minna? **25** Sa ju tunnend Neeri poega Abnerit! Ta tuli sind üle kavaldama ja uurima välja kõiki su plaane ja tegemisi.”

26 Siis läks Joab Taaveti juurest ära ja saatis käskjalad Abnerit tagasi kutsuma. Need pöördusid koos temaga tagasi Sira veemahuti juurest. Taavet aga ei teadnud sellest midagi. **27** Kui Abner Hebronisse^e jõudis, kutsus Joab ta kõrvale väravälvli alla, et temaga omavahel rääkida. Seal aga torkas Joab talle kõhtu, sest too oli tapnud tema venna Asaeli,^f ning Abner suri.^g **28** Kui Taavet

sellest kuulis, ütles ta: „Jehoova teab, et minul ja mu kuningriigil ei ole Neeri poja Abneri surma pärast veresüüd.^a **29** Tulgu see Joabi ja kogu tema isa soo peale!^b Olgu Joabi järglaste hulgas alati voolusega^c mehi, pidalitõbiseid,^d ketraavaid mehi,^e mõõgaga tapetuid ja näljaseid!”^e **30** Niisiis tapsid Joab ja tema vend Abisai^f Abneri,^g sest Abner oli surmanud nende venna Asaeli Gibeoni tapluses.^h

31 Taavet ütles Joabile ja kõigile, kes olid temaga: „Käristage oma riided lõhki, pange kotiriie ümber ja nutke Abnerit taga!” Ka kuningas Taavet kõndis Abneri surnuraami järel. **32** Abner maeti Hebronisse ning kuningas nuttis valjult Abneri hauakoopa juures ja kogu rahvas nuttis koos temaga. **33** Kuningas laulis Abnerist kaebelaulu:

„Kas pidi Abner surema
rumala surma?

34 Su käed ei olnud seotud,
su jalad polnud ahelais.
Sa langesid otsekui
kurjategijate käe läbi.”ⁱ

Ja kogu rahvas nuttis tema pärast taas.

35 Hiljem samal päeval tuli rahvas Taavetile lohutuseks leiba pakkuma, kuid Taavet vandus: „Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui ma sünnin leiba või midagi muud enne päikeseloojangut!”^j **36** See meeldis rahvale, samuti kõik muu, mida kuningas tegi. **37** Kogu rahvas ja terve Iisrael sai sel päeval teada, et kuningas polnud käskinud Neeri poega Abnerit tappa.^k **38** Kuningas üt-

3:29 *Võidakse mõelda vigaseid mehi, kes pidid tegema naiste tööd.

PTK 3

a 1Mo 9:6
2Mo 21:12
4Mo 35:33
5Mo 21:9

b L 7:16
L 55:23
Õp 5:22

c 3Mo 15:2

d 3Mo 13:44
4Mo 5:2

e 5Mo 27:24
L 109:2, 10

f 2Sa 2:24

g 2Sa 2:8

h 2Sa 2:23

i 1Ku 2:31, 32

j Koh 20:26

k 2Sa 3:28
1Ku 2:5

Teine veerg

a 1Sa 14:50
2Sa 2:8
2Sa 3:12

b 2Sa 2:4

c 1Aj 2:15, 16

d 2Sa 19:13
2Sa 20:10

e 2Sa 3:29
1Ku 2:5, 34

PTK 4

f 2Sa 2:8

g 2Sa 3:27

h Jos 9:17
Jos 18:21, 25

i Neh 11:31, 33

j 1Sa 20:16

k 2Sa 9:3

l 1Sa 29:1, 11

m 2Sa 9:13
1Aj 8:34

n 2Sa 4:2

les oma sulastele: „Täna on Iisraelis langenud üks suur pealik ja vägev mees.”^a **39** Kuigi mind on võitnud kuningaks,^b olen ma praegu nõrk, need Seruja pojad^c on aga julmad.^d Jehoova tasugu sellele, kes kurja teeb, tema kurjust mööda!”^e

4 Kui Sauli poeg Iisboset^f kuulis, et Abner on Hebronis^g tapetud, kadus ta julgus ning ka kõik iisraellased tundsid hirmu. **2** Sauli pojalt oli kaks meest rõõvjõukude pealikuks: ühe nimi oli Baana ja teise nimi Reekab. Nad olid beerotlase Rimmoni pojad Benjamini suguharust. (Ka Beerot^h oli arvatud Benjamini hulka. **3** Beerotlased põgenesid Gittaimiⁱ ja elavad seal muulaste-na tänini.)

4 Sauli pojalt Joonatanil^j oli poeg, kes oli jalust vigane.^k Kui Jisreelist^l tuli teada Sauli ja Joonatani surma kohta, oli ta 5-aastane. Poisi hoidja võttis tema ja põgenes paanikas, kuid põgenemise ajal poiss kukkus ning jäi jalust vigaseks. Poisi nimi oli Mefiboset.^m

5 Beerotlase Rimmoni pojalt Reekab ja Baana läksid Iisboseti majja päeva palavaimal ajal, kui too tegi lõunauinakut. **6** Nad sisenesid majja, teeseldes, et lähevad nisu võtma, aga pussitasid siis Iisbosetti kõhtu. Seejärel Reekab ja ta vend Baanaⁿ põgenesid. **7** Kui nad olid majja sisenenud, nägid nad, et Iisboset lamab magamistoas voodis. Nad tapsid ta ja raiusid tal pea otsast. Nad võtsid ta pea kaasa ja kõndisid terve öö mööda Araba teed. **8** Kui nad Taaveti juurde Hebronisse

jõudsid, andsid nad talle Iisbosi^a pea. Nad ütlesid kuningale: „Siin on su vaenlase,^b Sauli poja Iisbosi pea. Tema tahtis sind tappa.^c Kuid täna on Jehoova mu isanda kuninga eest Saulile ja tema järglastele kätte maksnud.”

9 Kuid Taavet vastas Reekabile ja tema vennale Baanale, beerotlase Rimmoni poegadele: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes on päästnud mu hinge kõigist õnnetustest:^d **10** sõnumitooja, kes teatas mulle, et Saul on surnud,^e arvas, et toob häid uudiseid, kuid mina võtsin ta kinni ja tapsin^f Siklagis. Nii tasusin ma sõnumitoojale. **11** Seda enam nüüd, kui jumalatud on tapnud õiglase mehe ta enda majas ja omas voodis, nõuan ma aru selle mehe vere pärast^g ja pühin teid maa pealt minema!” **12** Siis andis Taavet oma noortele meestele käsu ja need tapsid nad.^h Nad löiksid neil käed ja jalad otstast ning panid nende surnukehad Hebroni tiigi äärde ripsuma.ⁱ Iisbosi pea aga matsid nad Abneri matmispaika Hebronis.

5 Mõne aja pärast tulid kõik Iisraeli suguharud Taaveti juurde Hebronis^j ja ütlesid: „Me oleme sinuga üks luu ja liha.^k **2** Sa juhtisid Iisraeli sõjakäike juba siis, kui Saul oli meie kuningas.^l Jehoova ütles sulle: „Sina hakkad karjutama mu rahvast Iisraeli ja saad Iisraeli juhiks.””^m **3** Kuninga juurde Hebronisⁿ olid tulnud kõik Iisraeli vanemad. Kuningas Taavet sõlmis seal nendega Jehoova ees lepinguⁿ ja siis

PTK 4

- a 2Sa 2:10
b 1Sa 18:28, 29
c 1Sa 18:10, 11
1Sa 20:1, 33
1Sa 23:15
d 1Sa 24:12
1Sa 26:25
2Sa 12:7
L 34:7
e 2Sa 1:2, 4
f 2Sa 1:13-15
g 1Mo 9:6
2Mo 21:12
4Mo 35:16, 30
h L 55:23
i 5Mo 21:22

PTK 5

- j 2Sa 2:1, 11
1AJ 12:23
k 1AJ 11:1-3
l 1Sa 18:13
1Sa 25:28
m 1Mo 49:10
1Sa 16:1
1Sa 25:30
2Sa 6:21
2Sa 7:8
1AJ 28:4
L 78:71
n 2Ku 11:17

Teine veerg

- a 1Sa 16:13
2Sa 2:4
Ap 13:22
b 1AJ 29:26, 27
c 1Mo 14:18
d 2Mo 23:23
Jos 15:63
Koh 1:8, 21
e 1AJ 11:4-6
f 1Ku 2:10
Neh 12:37
g 1Ku 9:15, 24
1Ku 11:27
2AJ 32:5
h 1AJ 11:7-9
i 1Sa 16:13
2Sa 3:1
j 1Sa 17:45
k 1Ku 5:1, 8
l 2AJ 2:3
m 2Sa 7:2
1AJ 14:1, 2
n 2Sa 7:16
L 41:11
L 89:21
o L 89:27
p 1Ku 10:9
2AJ 2:11

võidsid nad Taaveti Iisraeli kuningaks.^a

4 Taavet oli kuningaks saades 30-aastane ja ta valitses 40 aastat.^b **5** Hebronis valitses ta Juuda üle 7 aastat ja 6 kuud ning Jeruusalemmas^c valitses ta kogu Iisraeli ja Juuda üle 33 aastat. **6** Kuningas läks oma meestega Jeruusalemma alla, et sõidida jebuuslastega,^d kes sel maal elasid. Need pilkasid Taaveti: „Sa ei pääse siia kunagi! Isegi pimedad ja lombakad suudavad su ära ajada.” Sellega nad mõtlesid, et Taavet sellesse linnas ei pääse.^e **7** Aga Taavet vallutas Siioni kindluse, mida nüüd kutsutakse Taaveti linnaks.^f **8** Taavet oli sel päeval öelnud: „Kes jebuuslasi ründab, mingi läbi veetunneli ning löögu neid „lombakaid” ja „pimedaid”, keda Taavet vihkab!” Seepärast öeldakse: „Pime ega lombakas ei pääse siia kotta.”

9 Taavet asus sellesse kindlusesse elama ja see nimetati* Taaveti linnaks. Ta hakkas tegema ehitustöid kaitsevali^g ümber ja sealt sissepoole.^h **10** Taavet sai üha võimsamaks,ⁱ sest vägede Jumal Jehoova oli temaga.^j

11 Tüürose kuningas Hiiram^k läkitas Taaveti juurde käskjalad, samuti saatis ta temale seedripuid;^l ta saatis ka puuseppi ja müürladujaid, kes hakkasid Taavetile koda ehitama.^m **12** Taavet mõistis, et Jehoova on andnud talle kindla kuningavõimu Iisraeli üleⁿ ja ülendanud tema kuningriigi^o oma rahva Iisraeli pärast.^p

5:9 *Teine võimalik tähendus: „ja ta nimetas selle”. #Võib tõlkida ka „Millo”; see heebrea sõna tähendab „täitma”.

13 Pärast seda kui Taavet oli tulnud Hebronist Jeruusalemma, võttis ta endale veel liignaisi^a ja naised ning talle sündis veel poegi ja tütreid.^b

14 Jeruusalemmas sündisid talle Sammu, Soobab, Naatan,^c Saalomon,^d 15 Jibhar, Elisua, Nefeg, Jaafia, 16 Elisama, Eljada ja Elifelet.

17 Kui vilistid kuulsid, et Taavet on võitnud Iisraeli kuningaks,^e tulid nad kõik teda otsima.^f Saanud sellest teada, läks Taavet alla ühte kindlusse.^g

18 Vilistid tulid ja hargnesid Refaimi orus.^h 19 Taavet küsis siis Jehoovalt:ⁱ „Kas ma peaksin minema üles vilistite vastu? Kas sa annad nad minu kätte?” Jehoova vastas Taavetele:

„Mine! Ma annan vilistid sinu kätte.”^j 20 Taavet tuligi Baal-Peratsimi ja andis neile seal hävitava löögi. Ta ütles: „Jehoova on mu ees vaenlaste ridadest läbi murdnud,^k otsekui oleks vesi läbi murdnud.” Seepärast pani ta sellele paigale nimeks Baal-Peratsim*.^l 21 Vilistid jätsid sinna maha oma ebajumalad ja Taavet oma meestega viis need ära.

22 Hiljem tulid vilistid jälle Refaimi orgu^m ja hargnesid seal. 23 Taavet küsis taas Jehoovalt nõu, kuid tema vastas: „Ära mine neile otse vastu. Mine neist hoopis kaarega mööda ja ründa neid bakapõõsaste tagant. 24 Kui te kuulete bakapõõsaste ladvus samumude sahinat, siis tegutsege otsustavalt, sest Jehoova on

5:20 *Nimi Baal-Peratsim tähendab „läbimurrete isand”.

PTK 5

a 2Sa 15:16

b 1Aj 3:5–9

1Aj 14:3–7

c Lu 3:23, 31

d 2Sa 12:24

e 2Sa 5:3

f L 2:2

g 1Sa 22:1, 5

1Sa 24:22

2Sa 23:14

1Aj 14:8

h Jos 15:8, 12

1Aj 11:15

1Aj 14:9

i 4Mo 27:21

j 1Aj 14:10–12

k 2Sa 22:41

l Jes 28:21

m Jos 15:8, 12

1Aj 11:15

1Aj 14:13–17

Teine veerg

a 3Mo 26:7

b Jos 18:21, 24

c Jos 16:10

PTK 6

d 1Sa 7:2

1Ku 8:1

1Aj 13:1–5

e 2Mo 25:22

1Sa 4:4

1Aj 13:6–11

L 80:1

f 5Mo 20:4

1Sa 1:3

1Aj 17:24

g 2Mo 25:14

4Mo 7:9

Jos 3:14

h 1Sa 7:1

i 1Sa 10:5

j 2Mo 15:20

k L 150:3–5

l 4Mo 4:15

1Aj 15:2

m 3Mo 10:1, 2

1Sa 6:19

n Öp 11:2

o 1Sa 6:20

L 119:120

p 1Aj 13:12–14

teie ees välja läinud, et vilistite sõjavägi purustada.” 25 Taavet tegigi nii, nagu Jehoova teda oli käskinud, ja tappis vilistite^a Gebast^b kuni Geserini.^c

6 Taavet kogus taas kokku kõik Iisraeli parimad väesalgad, 30000 meest. 2 Siis läks Taavet koos oma mees-
tega Baale-Juudasse, et tuua sealt ära Jumala laegas,^d mille juures hüütakse appi keerubite kohal^e oma troonil istuva vägede Jehoova^f nime. 3 Kuid Jumala laegas pandi ühe uue vankri^g peale, et tuua see ära künkal asuvast Abinadabi majast.^h Vankrit juhtisid Abinadabi pojad Ussa ja Ahjo.

4 Nii toodi Jumala laegas ära künkal asuvast Abinadabi majast ja Ahjo kõndis laeka ees. 5 Taavet ja kogu Iisraeli sugu juubeldasid Jehoova ees ning mängisid igasuguseid kadakapuust pille, lüürasid, muid keelpille,ⁱ tamburiine,^j lõgisteid ja simbleid.^k 6 Aga kui nad jõudsid Naakoni viljapeksuplatsi juurde, haaras Ussa Jumala laekast kinni,^l sest veised oleksid selle peaaegu ümber ajanud. 7 Seepeale süttis Jehoova viha Ussa vastu ja ta surmas Ussa^m selle lugupidamatu teo pärast.ⁿ Ussa suri sealsamas Jumala laeka juures. 8 Taavetit vihastas see, et Jehoova oli oma raevu Ussa peale välja valanud. Ja seda paika kutsutakse tänini Perets-Ussaks*. 9 Sel päeval tundis Taavet Jehoova ees hirmu^o ja küsis: „Kuidas võib Jehoova laegas minu juurde tulla?”^p

6:2 *Teine võimalik tähendus: „vahel”.

6:8 *Nimi Perets-Ussa tähendab „[viha]purse Ussa vastu”.

10 Ja ta ei tahtnud tuua Jehoova laegast enda juurde Taaveti linna,^a vaid lasi selle viia gatlaste Oobed-Edomi majja.^b

11 Jehoova laegas jäi gatlaste Oobed-Edomi majja kolmeks kuuks. Jehoova õnnistas Oobed-Edomit ja kogu tema peret.^c **12** Kuningas Taavetile teatati: „Jehoova on õnnistanud Oobed-Edomi majarahvast ja kõike talle kuuluvat, sest Jumala laegas on tema juures.” Siis läks Taavet rõõmsal meel Jumala laegast Oobed-Edomi majast Taaveti linna tooma.^d **13** Kui Jehoova laeka kandjad^e olid astunud kuus sammu, ohverdas Taavet pulli ja ühe nuumlooma.

14 Taavet tantsis kõigest väest Jehoova ees, seljas lina-õlarüü.^f **15** Taavet ja kogu Iisraeli sugu töid Jehoova laeka^g üles rõõmuhoisete^h ja sarvehääle saatel.ⁱ **16** Kui Jehoova laegas jõudis Taaveti linna, vaatas Sauli tütar Miikal^j aknast välja ja nägi kuningas Taavetit Jehoova ees hüppamas ja tantsimas, ning ta hakkas teda oma südames põlgama.^k **17** Nii töid nad Jehoova laeka ja asetasiid selle oma kohale telki, mille Taavet oli selle jaoks püstitanud.^l Seejärel tõi Taavet Jehoova ees^m põletusohvreidⁿ ja rahuohvreid.^o **18** Kui Taavet oli põletus- ja rahuohvrite ohverdamis lõpetanud, õnnistas ta rahvast vägede Jehoova nimel. **19** Ta andis kõigile, kogu sellele suurele Iisraeli rahvale, igale mehele ja naisele, rõngasleiva ning datli- ja rosinapätsikese. Siis läks igaüks tagasi koju.

20 Pärast seda läks Taavet koju, et oma kodakondseid õn-

PTK 6

- a 2Sa 5:7
- b 1Aj 15:25
- c 1Mo 30:27
1Mo 39:5
- d 1Aj 15:25, 26
L 24:7
L 68:24
- e 4Mo 4:15
4Mo 7:9
Jos 3:3
1Aj 15:2, 15
- f 1Aj 15:27, 28
- g 2Mo 37:1
L 132:8
- h 1Aj 15:16
- i L 150:3
- j 1Sa 14:49
1Sa 18:20, 27
2Sa 3:14
- k 1Aj 15:29

Teine veerg

- a 1Sa 18:27
- b 2Mo 22:28
- c 1Sa 13:13, 14
1Sa 15:27, 28
1Sa 16:1, 12
- d 1Sa 14:49
2Sa 6:16

PTK 7

- e 1Aj 17:1
- f 2Sa 12:1
1Aj 29:29
- g 2Sa 5:11
- h 2Sa 6:17
- i 1Ku 8:17
1Aj 17:2
1Aj 22:7
- j 1Ku 5:3
1Ku 8:17–19
1Aj 17:4–6
1Aj 22:7, 8
- k Jos 18:1

- l 2Mo 40:18, 34

nistada. Sauli tütar Miikal^a tuli talle vastu ja ütles: „Iisraeli kuningas on tõesti endale täna au teinud, kui on end paljastanud oma sulaste orjataride ees nagu arulage mees!”^b **21** Taavet lausub Miikalile: „Ma rõõmutsesin Jehoova ees. Tema on valinud minu su isa ja tema soo asemele ja määranud mind Jehoova rahva Iisraeli juhiks.^c Seepärast rõõmutsen ma edaspidigi Jehoova ees, **22** ma alandun veelgi ja saan iseendagi silmis tähtsuse tuks. Kuid nende orjataride silmis, kellest sa rääkisid, olen ma austatud.” **23** Ja Miikalil, Sauli tütrele,^d polnud lapsi kuni surmapäevani.

7 Kui kuningas elas oma kojas^e ja Jehoova oli andnud talle rahu ümberkaudsetest vaenlastest, **2** ütles kuningas prohvet Naatanile:^f „Mina elan seedripuust kogas,^g kuid Jumala laegas asub telgis.”^h **3** Naatan vastas kuningale: „Tee kõik, milleks süda sind sunnib, sest Jehoova on sinuga.”ⁱ

4 Selsamal õöl tuli Naatanile Jehoovalt selline sõnum: **5** „Mine ja teata mu teenijale Taavetile: „Nii ütleb Jehoova: „Kas sina tahad mulle elamiseks koda ehitada?”^j **6** Ma ei ole elanud kogas alates päevast, mil ma tõin Iisraeli rahva Egiptusest välja, kuni tänaseni,^k vaid ma olen ringi rännanud ja elanud telgis.^l **7** Kogu selle aja jooksul, kui ma olen rännanud koos Iisraellastega, pole ma ainsagi sõnaga ühelegi Iisraeli suguharu juhile, kelle ma olen pannud oma rahva Iisraeli karjaseks, öelnud: „Miks te pole ehitanud mulle seedripuust koda?””^m **8** Ütle mu

teenijale Taavetile veel: „Nii lausub vägede Jehoova: „Ma võtsin su karjamaalt, kus sa käisid lammaste järel,^a ja panin su oma rahva Iisraeli juhiks.^b **9** Ma olen sinuga kõikal, kuhu sa lähed,^c ja ma hävital su eest kõik vaenlased.^d Ma teen su nime suureks,^e võrdseks maa suurmeeste nimedega. **10** Ma määrän oma rahvale Iisraelile koha ja panen ta sinna elama. Ta elab seal ja keegi ei riku ta rahu. Ülekohtused ei rõhu teda nagu varem,^f **11** nagu siis, kui ma määrasin kohtumõistjad^g Iisraeli rahva üle. Ma annan sulle rahu kõigist su vaenlastest.^h

Veel on Jehoova sulle öelnud, et Jehoova rajab sulle koja*.ⁱ **12** Kui su elupäevad lõppevad^j ja sa lähed puhkama oma esiisade juurde, lasen ma tõusta su järglase, su oma poja, ning ma teen tema kuningavõimu väga kindlaks.^k **13** Tema ehitab koja, mis kannab minu nime,^l ja ma teen tema kuningatroomi kõigutamatuks igaveseks ajaks.^m **14** Mina olen talle isaks ja tema on mulle pojaks.ⁿ Kui ta patustab, karistan ma teda inimeste kepiga, inimlaste* löökidega.^o **15** Minu truud armastust ei võeta temalt, nagu see võeti Saulilt,^p kelle ma kõrvaldasin sinu eest. **16** Sinu koda ja kuningriik püsivad su ees igavesti ning su troon on jäädavalt kindel.^q

17 Naatan rääkis Taavetile edasi kõik need sõnad ja kogu selle nägemuse.^r

7:11 *Mõeldakse kuningaliini; samuti salmis 27. 7:14 *Teine võimalik tähendus: „Aadama“.

PTK 7

- a 1Sa 16:11
b 2Sa 5:2
1Aj 17:7–10
1Aj 28:4
L 78:70, 71
c 1Sa 18:14
2Sa 5:10
d 2Sa 22:1
L 18:37
e 1Aj 14:2, 17
f Koh 2:14
L 89:20, 22
g Koh 2:16
h 5Mo 25:19
i 1Ku 2:24
L 89:4
j 1Ku 2:1
k 1Mo 49:10
1Ku 8:20
1Aj 17:11–14
L 132:11
Jes 9:7
Jes 11:1
Mt 21:9
Mt 22:42
Lu 1:32, 33
Joh 7:42
Ap 2:30
l 1Ku 5:5
1Ku 6:12
Sak 6:12, 13
m 1Ku 1:37
1Aj 22:10
1Aj 28:7
L 89:4, 36
n 1Aj 28:6
Mt 3:17
Heb 1:5
o L 89:30, 32
Jer 52:3
p 1Sa 15:23, 26
q L 45:6
L 89:36
Tn 2:44
Heb 1:8
Ilm 11:15
r 1Aj 17:15

Teine veerg

- a 1Aj 17:16–22
b 1Sa 16:7
L 17:3
c L 25:14
d 5Mo 3:24
1Aj 16:25
e 2Mo 15:11
L 83:18
f 5Mo 4:35
g 5Mo 4:7
L 147:19, 20
h 2Mo 3:8
2Mo 19:5
Jes 63:9
i 2Mo 9:16
j 5Mo 10:21
k 5Mo 26:18
l 2Mo 15:2
m 1Aj 17:23–27
L 89:20, 28
n 1Aj 29:11
L 72:19
Mt 6:9
Joh 12:28

18 Siis kuningas Taavet tuli, laskus Jehoova ette põlvili istuma ja ütles: „Kõrgeim valitseja Jehoova, kes olen mina ja mida on väärt mu sugu, et sa oled seda kõike minu heaks teinud?^a **19** Ja nagu sellest veel ei piisaks, kõrgeim valitseja Jehoova, oled sa rääkinud ka oma teenija soo kaugest tulevikust. Ja see, kõrgeim valitseja Jehoova, on kõigile inimestele seaduseks. **20** Mida enamat oskaksin mina, su teenija Taavet, sulle öelda? Oo, kõrgeim valitseja Jehoova, sa ju tunnend mind nii hästi!^b **21** Oma sõna pärast ja oma südame soovil oled sa teinud kõiki neid suuri tegusid ning avaldanud need oma teenijale.^c **22** Seepärast, kõrgeim valitseja Jehoova, oled sa tõesti suur!^d Pole teist sinusarnast,^e pole ühtki teist Jumalat peale sinu.^f Seda kinnitab kõik, mida meie kõrvad on kuulnud. **23** Milline teine rahvas maa peal on nagu sinu rahvas Iisrael?^g Sa otsid ta vabaks, et teha temast endale rahvas,^h tuues au oma nimeleⁱ ning saates korda suuri ja aukartustäratavaid tegusid.^j Sa ajasid teised rahvad ja nende jumalad ära oma rahva eest, kelle sa otsid endale Egiptusest. **24** Sa oled teinud Iisraeli rahva põliselt enda omaks^k ja sina, Jehoova, oled saanud talle Jumalaks.^l

25 Ja nüüd, Jumal Jehoova, vii igaveseks täide oma töötus, mille sa oled andnud oma teenija ja tema soo kohata. Tee nii, nagu sa oled töötanud.^m **26** Olgu su nimi ülistatud igavesti,ⁿ et öeldaks: „Väge-

de Jehoova on Iisraeli Jumal!" Püsigu su teenija Taaveti sugu kindlalt su ees.^a **27** Sina, vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, oled andnud oma teenijale teada, et sa rajad talle koja.^b Seepärast julgebki su teenija seda kõike sinult palves paluda. **28** Sina, kõrgeim valitseja Jehoova, oled tõeline Jumal. Sinu sõnad on tõde^c ja sa oled töötanud oma teenijale kõike seda head. **29** Palun õnnista nüüd oma teenija sugu ja püsigu see sinu ees igavesti!^d Sina, kõrgeim valitseja Jehoova, oled seda töötanud. Õnnista oma teenija sugu jäädavalt!^e

8 Mõne aja pärast löi Taavet vilisteid,^f alistas nad^g ning võttis neilt ära Meteg-Amma.

2 Taavet löi ka moabiite.^h Ta käskis neil pikali heita ja mõotis neid nõõriga: kaks nõõripikkust mehi määras ta hukule, ühe nõõripikkuse jättis ellu.ⁱ Moabiitidest said Taaveti sulased, kes maksid talle andamit.^j

3 Taavet löi ka Sooba^k kuningat Hadadeserit, Rehobi poega, kui see oli teel Euf-rati jõe^l äärde oma võimu taastama. **4** Taavet võttis temalt 1700 ratsanikku ja 20000 jalameest. Ta löikas läbi kõigi vankrihobuste kannakõõlused, jättes terveks vaid 100 hobust.^m

5 Kui Damaskuse süürlasedⁿ Sooba kuningale Hadadeserile appi tulid, löi Taavet maha 22000 süürlast.^o **6** Siis rajas Taavet Süüriasse Damaskusse garnisonid ja süürlastest said Taaveti sulased, kes maksid talle andamit. Jehoova andis Taavetile võidu kõikjal, kuhu see läks.^p **7** Taavet võttis Ha-

PTK 7

- a Jes 9:7
Jer 33:22
b 2Sa 7:11
c 4Mo 23:19
L 89:35
L 132:11
Joh 17:17
d L 89:20, 36
L 132:12
e 2Sa 22:51
L 72:17

PTK 8

- f Jos 13:2, 3
2Sa 21:15
g 1Aj 18:1
h 4Mo 24:17
Koh 3:29
1Sa 14:47
L 60:8
i 5Mo 23:3-6
j 2Ku 3:4
1Aj 18:2
k 2Sa 10:6
1Ku 11:23
L 60:mrk
l 1Mo 15:18
2Mo 23:31
1Ku 4:21
1Aj 18:3, 4
m 5Mo 17:16
L 20:7
L 33:17
n Jes 7:8
o 1Aj 18:5, 6
p 5Mo 7:24
2Sa 8:14

Teine veerg

- a 1Aj 18:7, 8
b 2Ku 14:28
c 1Aj 18:9-11
d Jos 6:19
1Ku 7:51
1Aj 22:14
1Aj 26:27
e 2Sa 8:2
f 2Sa 8:1
g 1Sa 30:18
h 2Sa 8:7
i 1Aj 18:12, 13
L 60:mrk
j 1Mo 25:23, 26
1Mo 27:29, 37
4Mo 24:18
k L 60:12
l 2Sa 5:3, 5
m 1Ku 3:6
n 1Aj 18:14-17
o 2Sa 20:23
1Aj 11:6
p 2Sa 20:24
1Ku 4:3
q 2Sa 15:27
1Aj 6:8
1Aj 24:3
r 2Sa 23:20
1Ku 1:44
1Ku 2:35
s 2Sa 15:18
2Sa 20:7

2. SAAMUELI 7:27-8:18

dadeseri sulastelt ära ümmargused kuldkilbid ja tõi need Jeruusalemma.^a **8** Hadadeseri linnadest Betahist ja Beero-taist võttis kuningas Taavet väga palju vaske.

9 Kui Hamati^b kuningas Toi kuulis, et Taavet oli alistanud kogu Hadadeseri sõjaväe,^c **10** saatis ta oma poja Jorami kuningas Taaveti juurde tema käekäigu kohta küsima ja teda õnnitlema, sest Taavet oli Hadadeseriga võidelnud ja võidu saavutanud. Oli ju Hadadeser sageli Toiga sõdinud. Joram tõi endaga kaasa kuld-, hõbe- ja vaskesemeid. **11** Kuningas Taavet pühendas need Jehoovale, nagu ta oli pühendanud hõbeda ja kulla, mille ta oli võtnud alistanud rahvastelt:^d **12** süürlastelt, moabiitidelt,^e ammonlastelt, vilistitelt,^f amalekkidelt^g ja Sooba kuningalt Hadadeserilt,^h Rehobi pojalt. **13** Taaveti kuulus kasvas veelgi pärast seda, kui ta oli Soolaurus maha lõõnud 18000 edomlast.ⁱ **14** Taavet rajas Edomimaale garnisonid. Ta rajas neid kogu Edomimaale ja kõikidest edomlastest said tema sulased.^j Jehoova andis Taavetile võidu kõikjal, kuhu see läks.^k

15 Taavet valitses kogu Iisraeli üle^l ja mõistis oma rahvale õiglast^m kohut.ⁿ **16** Seruja poeg Joab^o oli väeülem ja Ahiluudi poeg Joosafat^p oli kroonik. **17** Ahituubi poeg Saadok^q ja Ebjatari poeg Ahimel olid preestrid ning Seraja oli kirjutaja. **18** Joojada poeg Benaja^r oli kreetide ja pleetide ülem.^s Taaveti pojad teenisid kõrgetel ametikohtadel.

9 Taavet küsis: „Kas Sauli soost on veel elus kedagi, kellele võiksin Joonatani pärast truud armastust osutada?”^a **2** Sauli suguvõsal oli sulane nimega Siiba.^b Ta kutsuti Taaveti juurde ning kuningas küsis temalt: „Kas sina oled Siiba?” See vastas: „Jah, sinu sulane on su ees.” **3** Kuningas jätkas: „Kas Sauli soost on veel elus kedagi, kellele võiksin väljendada Jumala truud armastust?” Siiba ütles kuningale: „On veel Joonatani poeg, kes on jalust vigane.”^c **4** Siis kuningas küsis: „Kus ta on?” Siiba vastas: „Ta on Lo-Debaris Ammieli poja Maakiri^d majas.”

5 Siis lasi kuningas Taavet ta Lo-Debarist Ammieli poja Maakiri majast ära tuua. **6** Kui Mefiboset, Sauli poja Joonatani poeg, tuli Taaveti juurde, langes ta põlvili ja kummardas maani. Siis Taavet ütles: „Mefiboset!” ja too vastas: „Sinu sulane on su ees!” **7** Taavet lausis: „Ära kardada, sest minu truu armastus on sinuga^e su isa Joonatani pärast. Ma annan sulle tagasi su vanaisa Sauli maa ja nüüdsest sööd sa alaliselt minu lauas.”^f

8 Mefiboset langes maha ja ütles: „Mida olen väärt mina, su sulane, see surnud koer,^g et sa mind tähele paned?” **9** Kuningas kutsus nüüd enda juurde Sauli sulase Siiba ja ütles: „Kõik, mis kuulus Saulile ja tema soole, annan ma su isanda pojapojale.^h **10** Sina, sinu pojad ja sulased peate temale maad harima ja vilja koristama. See on toiduks sinu isanda pojapoja kodakondsetele. Aga Mefiboset, sinu isanda

PTK 9

a 1Sa 18:1, 3
1Sa 20:15, 42b 2Sa 16:1
2Sa 19:17c 2Sa 4:4
2Sa 9:13
2Sa 19:26

d 2Sa 17:27–29

e Õp 11:17

f 2Sa 19:28
Õp 11:25

g 1Sa 24:14

h 2Sa 9:1
2Sa 16:4
2Sa 19:29

Teine veerg

a 2Sa 19:28

b 2Sa 19:17

c 1Aj 8:34
1Aj 9:40d 2Sa 9:7
2Sa 19:28

e 2Sa 4:4

PTK 10

f 1Mo 19:
36, 38
Koh 10:7
Koh 11:12, 33
1Sa 11:1

g 1Aj 19:1–5

h 3Mo 19:27

i Jos 18:21

pojapoege, sööb alaliselt minu lauas.”^a

Siibal oli 15 poega ja 20 sulast.^b **11** Siiba vastas kuningale: „Ma teen kõik nii, nagu mu isand kuningas oma sulasel teha käsib.” Ja Mefiboset sõi Taaveti* lauas nagu kuningapoege. **12** Mefibosetil oli väike poeg, kelle nimi oli Mika.^c Kõik, kes elasid Siiba majas, said Mefiboseti sulasteks. **13** Mefiboset aga elas Jeruusalemmas ja sõi kuninga lauas.^d Tema mõlemad jalad olid vigased.^e

10 Mõne aja pärast suri ammonlaste^f kuningas ning tema asemel sai kuningaks tema poeg Haanun.^g **2** Kui Taavet sellest teada sai, ütles ta: „Ma tahan osutada Naahase pojale Haanunile truud armastust, nagu tema isa osutas mulle.” Taavet saatis tema juurde oma sulased talle isa surma puhul kaastunnet avaldama. Kui nad jõudsid ammonlaste maa-^{le}, **3** ütlesid ammonlaste peamehed oma isandale Haanunile: „Kas sa arvad, et Taavet saatis need lohutajad siia austusest su isa vastu? Eks saatnud Taavet oma sulased selleks, et nad linnas ringi vaataksid ja luuraksid ning et ta saaks hiljem selle laastada!” **4** Siis võttis Haanun Taaveti sulased kinni, ajas neil pool habet maha,^h lõikas nende riiete alumise osa vöökohast alates ära ja saatis nad minema. **5** Kui sellest Taavetile teada anti, saatis ta neile mehed vastu, sest neid oli rängalt alandatud. Kuningas lasi neile öelda: „Jääge niikauaks Jeerikosse,ⁱ kuni

9:11 *Teine võimalik tähendus: „minu”.

teil on habe tagasi kasvanud, ja tulge siis tagasi.”

6 Kui ammonlased nägid, et nad on Taavetile vastikuks muutunud, palkasid nad Beet-Rehobist^a ja Soobast^b 20000 Süüria jalameest, Maaka^c kuningalt 1000 meest ja listoobist* 12000 meest.^d **7** Kui Taavet sellest kuulis, saatis ta välja Joabi kogu sõjaväega, kuhu kuulusid ka tema vägevaimad sõjamehed.^e **8** Ammonlased seadsid end linna värava juurde lahinguvalmis, aga süürlased Soobast ja Rehobist, samuti listoobi* ja Maaka mehed, olid eemal väljal.

9 Kui Joab nägi, et teda hakatakse ründama eest ja tagant, valis ta mõned Iisraeli parimad sõjasalgad ja seadis need süürlastega võitlemiseks lahinguvalmis.^f **10** Ülejäänud mehed jättis ta oma venna Abisai^g juhtimise alla, et see seaks nad valmis võitluseks ammonlaste^h vastu. **11** Joab ütles talle: „Kui võitlus süürlastega käib mulle üle jõu, siis tule sina mulle appi, aga kui võitlus ammonlastega käib sulle üle jõu, siis tulen mina sulle appi. **12** Me peame olema tugevad ja julged.ⁱ Sõdigem oma rahva ja oma Jumala linnade eest ning Jehoova teeb, nagu on tema silmis hea!”^j

13 Joab oma meestega tungis süürlastele peale ja need põgenesid tema eest.^k **14** Kui ammonlased nägid süürlasi põgenemas, pagesid ka nemad; nad põgenesid Abisai eest ja taandusid linna. Pärast lahingu-

10:6 *Võib tõlkida ka „Toobi meestest”.
10:8 *Võib tõlkida ka „Toobi mehed”.

PTK 10

a 4Mo 13:21

b 2Sa 8:5

c Jos 13:13

d 1Aj 19:6, 7

e 2Sa 23:8
1Aj 19:8, 9

f 1Aj 19:10-13

g 1Sa 26:6
2Sa 2:18
2Sa 23:18
1Aj 2:15, 16

h 4Mo 21:24

i 5Mo 31:6

j L 37:5
L 44:5
Õp 29:25

k 1Aj 19:14, 15

Teine veerg

a 1Aj 19:16

b 2Sa 8:3-5

c 1Mo 15:18
2Mo 23:31

d 1Aj 19:17-19

e 5Mo 20:1
L 18:37, 38f 1Mo 15:18
5Mo 20:
10, 11

PTK 11

g 2Sa 12:26

h 1Aj 20:1

i 1Aj 3:5, 9

2. SAAMUELI 10:6-11:3

gut ammonlastega läks Joab tagasi Jeruusalemma.

15 Kui süürlased nägid, et nad on Iisraeli käest lüüa saanud, tulid nad uuesti kokku.^a

16 Hadadeser^b saatis käskjalad süürlaste järele, kes olid suure jõe*^c ääres. Nad tulid Heelamisse ja nende eesotsas oli Hadadeseri väeülem Soobak.

17 Kui Taavetile sellest teatati, kogus ta kokku kõik iisraelased, läks üle Jordani ning tuli Heelamisse. Süürlased seadsid end Taaveti vastu lahinguvalmis ja võitlesid temaga.^d **18** Aga süürlased olid sunnitud iisraelaste eest põgenema. Taavet tappis 700 Süüria vankrijuhti ja 4000 ratsaniku, samuti väeülem Soobaki.^e

19 Kui kõik kuningad, Hadadeseri sulased, nägid, et nad on Iisraeli käest lüüa saanud, sõlmisid nad Iisraeliga rahu ja said tema alamateks.^f Sellest ajast alates kartsid süürlased ammonlasi aidata.

11 Aasta algul,* kuningate sõttamineku ajal, saatis Taavet Joabi koos sulaste ja kogu Iisraeli sõjaväega ammonlasi hävitama. Nad piirasid Rabbat,^g aga Taavet ise jäi Jeruusalemma.^h

2 Ühel õhtul* tõusis Taavet voodist ja läks kuningakoja katusele jalutama. Seal nägi ta üht naist end pesemas, ja naine oli väga kaunis. **3** Taavet läkitas naise kohta järele pärima ja talle teatati: „See on Eliami/

10:16 *St Eufрати. 11:1 *St kevadel.
11:2 *Võib tõlkida ka „hilisel pärastlõunal”.

tütar Batseba,^a hett^b Uurija^c naine.” **4** Seejärel saatis Taavet käskjalad teda enda juurde tooma.^d Naine tuli ja Taavet magas temaga.^e Naisel oli parajasti ebapuhtusest* puhastamise aeg.^f Pärast seda naasis ta koju.

5 Naine jäi rasedaks ja saatis Taavetile teate: „Ma ootan last.” **6** Siis läkitas Taavet Joabile sõna: „Saada hett Uurija minu juurde!” Joab tegigi seda. **7** Kui Uurija Taaveti juurde tuli, küsis Taavet, kuidas läheb Joabil ja sõjasalkadel ning kuidas on lood võitlustandril. **8** Pärast seda ütles Taavet Uurijale: „Mine koju ja puhka.” Uurija lahkus kuningakojust ja talle saadeti järele kuninga kingitus. **9** Kuid Uurija ei läinud koju, vaid õõbis koos oma isanda sulastega kuningakoja sissekäigu juures. **10** Taavetile teatati: „Uurija ei läinud koju.” Siis Taavet küsis Uurijalt: „Sa tulid pikalt teekonnalt, miks sa koju ei lähe?” **11** Uurija vastas Taavetile: „Kas ma peaksin minema oma majja sööma, jooma ja oma naisega magama,^g kui laegas^h ning Iisrael ja Juuda on ajutistes varjualustes ning mu isand Joab ja mu isanda sulased on väljal laagris? Nii tõesti, kui sa elad, ma ei tee seda!”

12 Taavet ütles nüüd Uurijale: „Jää veel tänaseks siia, aga homme ma saadan su ära.” Uurija jäigi Jeruusalema nii selleks kui ka järgmiseks päevaks. **13** Taavet kutsus ta enda juurde sööma ja jooma ning jootis ta purju. Kuid Uuri-

11:4 *Ilmselt menstruatsiooniaegsest ebapuhtusest.

PTK 11

a 2Sa 12:24
1Ku 1:11b 1Mo 10:15
5Mo 20:17c 2Sa 23:8, 39
1Ku 15:5d 2Mo 20:
14, 17e 3Mo 18:20
3Mo 20:10
Op 6:32
Heb 13:4f 3Mo 12:2
3Mo 15:19
3Mo 18:19g 3Mo 15:16
1Sa 21:5h 2Sa 6:17
2Sa 7:2

Teine veerg

a L 51:14
Op 3:29

b 2Sa 12:9

c Koh 6:32
Koh 7:1

d Koh 9:50–53

ja läks ja heitis ka sellel õöl magama oma isanda sulaste juurde ega läinud koju. **14** Hommikul aga kirjutas Taavet Joabile kirja ja andis selle Uurijale kaasa. **15** Kirjas seisis: „Pange Uurija eesliinile, kus käib kõige ägedam võitlus, ise aga taanduge tema tagant, et ta tapetaks.”^a

16 Joab oli linna hoolega uurinud ja ta pani Uurija sellisele kohale, kus ta teadis olevat vastaste vaprad sõjamehed. **17** Kui linnast tulid mehed Joabi vastu sõdima, tapsid nad mõned Taaveti sulased ja langes ka hett Uurija.^b **18** Siis andis Joab Taavetile teada kõik sõjauudised. **19** Joab ütles käskjalale: „Kui oled kuningale kõik sõjauudised teada andnud, **20** võib ta vihaseks saada ja küsida: „Miks te läksite sõdima nii linna lähedale? Kas te ei teadnud, et nad lasevad müürilt nooli? **21** Kes tappis Jerubbeseti^{*c} poja Abimeleki?^d Kas mitte üks naine ei kukutanud talle Teebeses müüri pealt veskikivi pähe, nii et ta suri? Miks te läksite müürile nii lähedale?” Siis ütles talle: „Ka sinu sulane hett Uurija on surnud.””

22 Käskjalal asus teele, tuli Taaveti juurde ja andis talle teada kõik, mida Joab oli käskinud. **23** Ta ütles Taavetile: „Vastased olid meist tugevamad ja ründasid meid väljal, kuid me surusime nad tagasi linnavaravani. **24** Aga vibumehed lasid müürilt nooli kuninga sulaste pihta, nii et mõned neist langesid. Ka su

11:21 *Sama kes Jerubbaal ehk Giideon.

sulane hett Uurija sai surma.^a
25 Siis ütles Taavet käskjalale: „Teata Joabile: „Ärgu see asi sind vaevaku, sest mõök tapab valimatult. Rünnda linna veelgi jõulisemalt ja valluta see!”^b Julgusta sedasi Joabi.”

26 Kui Uurija naine kuulis, et ta mees on surnud, leinas ta teda taga. **27** Pärast leinaaja möödumist lasi Taavet ta kohe oma kotta tuua. Temast sai Taaveti naine^c ja ta sünnitas talle poja. Kuid see, mida Taavet oli teinud, oli Jehoova silmis väga halb.^d

12 Siis saatis Jehoova Taaveti juurde Naatani.^e See tuli^f ja rääkis Taavetile: „Ühes linnas elas kaks meest, üks oli rikas, teine vaene. **2** Rikkal oli väga palju lambaid ja veiseid,^g **3** vaesel aga ainult üks utetalleke, kelle ta oli endale ostnud.^h Ta hoolitses talle eest ja see kasvas üles koos tema ja ta poegadeaga. Talleke sõi tema kasinaid palukesi, jõi tema karikast, magas ta kaisus ja oli talle nagu tütar. **4** Siis tuli rikkale mehele külaline, ent ta ei valmistanud rändurile süüa mitte oma lammastest ega veistest, vaid võttis vaese mehe utetalle ja valmistas sellest külalisele roa.”ⁱ

5 Seda kuuldes sai Taavet tolle mehe peale tulivihaseks ja ütles Naatanile: „Nii tõesti, kui Jehoova elab,^j see mees on surmalaps! **6** Sellise julmuse pärast peab ta tasuma utetalle eest neljakordselt!”^k

7 Naatan vastas Taavetile: „See mees oled sina! Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Mina võidsin su Iisraeli kuningaks/ ja päästsin su Sauli käest.”^m

PTK 11

- a 2Sa 11:17
 b 2Sa 12:26
 c 2Sa 5:13
 2Sa 12:9
 d 1Mo 39:7-9
 1Ku 15:5
 L 5:6
 L 11:4
 Heb 13:4

PTK 12

- e 1Ku 1:8
 1Aj 17:1
 1Aj 29:29
 f L 51:mrk
 g 2Sa 5:13
 2Sa 15:16
 h 2Sa 11:3
 i 2Sa 11:4
 j 5Mo 6:13
 k 2Mo 22:1
 l 1Sa 16:13
 2Sa 7:8
 m 1Sa 18:10, 11
 1Sa 19:10
 1Sa 23:14

Teine veerg

- a 1Sa 13:13, 14
 1Sa 15:26, 28
 b 2Sa 3:7
 1Ku 2:22
 c 2Sa 2:4
 2Sa 5:5
 d 2Sa 7:19
 e 2Mo 20:13
 f 2Sa 11:15, 27
 g 2Mo 20:14, 17
 h 4Mo 14:18
 2Sa 13:32
 2Sa 18:33
 Ga 6:7
 i 2Sa 12:15, 19
 2Sa 13:10-15
 2Sa 15:14
 j 2Mo 21:24
 li 31:9-11
 li 34:11
 k 2Sa 16:21, 22
 l 2Sa 11:4, 15
 m 1Mo 39:9
 L 32:5
 L 38:3
 L 51:mrk, 4
 Öp 28:13
 n 2Mo 34:6
 L 32:1
 o 3Mo 20:10
 L 103:10
 p 2Sa 12:22
 Jn 3:8, 9

8 Ma andsin sulle su isanda vara^a ja su käte vahele su isanda naised,^b samuti andsin ma sulle Iisraeli ja Juuda soo.^c Ja kui seda oli vähe, oleksin ma võinud sinu heaks veel rohkemgi teha.^d **9** Miks sa siis põlgasid Jehoova sõna ja tegid tema silmis kurja? Sa löid mõõgaga maha hett Uurija.^e Ja kui sa olid ta ammonlaste mõõgaga tapnud,^f võtsid sa endale tema naise.^g **10** Kuna sa oled mind põlanud ja võtnud endale hett Uurija naise, ei lahku mõök su soost mitte kunagi.”^h
11 Nii ütleb Jehoova: „Ma toon sulle õnnetuse su omast soost.ⁱ Ma võtan su naised su enda silme all ja annan nad teisele,^j kes magab nendega päise päeva ajal.^k **12** Kui sina tegid kõike seda salajas,^l siis mina teen seda terve Iisraeli ees päise päeva ajal.””

13 Selle peale ütles Taavet Naatanile: „Ma olen Jehoova vastu pattu teinud.”^m Naatan vastas Taavetile: „Jehoova annab su patu sulle andeks,ⁿ sa ei sure.”^o **14** Ent kuna sa oled olnud Jehoova vastu äärmiselt lugupidamatu, siis poeg, kes sulle äsja sündis, sureb.”

15 Seejärel läks Naatan oma majja.

Siis Jehoova tegi nii, et laps, kelle Uurija naine oli Taavetile ilmale toonud, jäi haigeks.

16 Taavet hakkas poisi pärast Jumalat paluma. Ta alustas ranget paastu, läks oma tuppa ja lamas terve öö põrandal.^p

17 Tema kojavanemad püüdsid teda maast üles tõsta, kuid ta ei tõusnud ega sõõnud koos nendega. **18** Seitsmendal päeval laps suri. Taaveti

sulased kartsid talle õelda, et laps on surnud, ja rääkisid omavahel: „Kui laps veel elus oli, siis me rääkisime temaga, kuid ta ei kuulnud meid. Kuidas me nüüd talle ütleme, et laps on surnud? Ta võib endale kahju teha.”

19 Kui Taavet nägi, et ta sulased omavahel sosistavad, sai ta aru, et laps on surnud. Taavet küsis sulastelt: „Kas laps on surnud?” Nad vastasid: „Jah, ta on surnud.” **20** Siis Taavet tõusis maast, pesi end, võidis end õliga,^a vahetas riided, läks Jehoova kotta^b ja langes silmili maha. Pärast seda tuli ta oma kotta ning palus, et talle toodaks süüa, ja ta söi. **21** Sulased küsisid temalt: „Miks sa küll nii teed? Kui laps oli elus, paastusid ja nutsid sa tema pärast, aga kui ta suri, tõusid sa ja hakkasid sööma!” **22** Ta vastas neile: „Kui laps veel elas, ma paastusin^c ja nutsin, sest ma mõtlesin: „Kes teab, ehk on Jehoova mu vastu armuline ja jätab lapse ellu?”^d **23** Ent miks paastuda nüüd, kui ta on surnud? Kas ma saan ta tagasi tuua?^e Mina lähen küll tema juurde,^f kuid tema minu juurde tagasi ei tule.”^g

24 Taavet lohatas oma naist Batsebat.^h Ja ta heitis tema juurde ning aja möödudes tõi Batseba ilmale poja, kellele pandi nimeks Saalomon*.ⁱ Jehoova armastas poissi^j **25** ja Jehoova saatis prohvet Naatani^k kaudu sõna, et kuna ta poissi armastab, pandagu sellele nimeks Jedidja*.

12:24 *Nimi Saalomon tuleneb heebrea sõnast tähendusega „rahu”. **12:25** *Nimi Jedidja tähendab „Jaahi armastatu”.

PTK 12

a Ru 3:3
2Sa 14:2

b 2Sa 6:17

c 2Sa 12:16
Jl 1:14d Jes 38:3, 5
Jl 2:13, 14
Am 5:15
Jn 3:8, 9

e Kog 9:6

f Il 30:23
Kog 3:20
Ap 2:29, 34
Ap 13:36

g Kog 9:5, 10

h 2Sa 11:3

i 1Aj 3:5, 9
1Aj 22:9
1Aj 28:5
Mt 1:6j 2Sa 7:12
1Aj 29:1k 2Sa 7:4, 5
2Sa 12:1
1Ku 1:8

Teine veerg

a 5Mo 23:3, 6

b 5Mo 3:11
Jos 13:24, 25c 2Sa 11:25
1Aj 20:1

d 2Sa 11:1

e 2Sa 8:11, 12
1Aj 20:2, 3

PTK 13

f 1Aj 3:9

g 2Sa 3:2

h 2Sa 13:35

i 1Sa 16:9
1Aj 2:13

26 Joab aga võitles sel ajal ammonlaste^a Rabba^b vastu ja vallutas selle kuningalinna.^c **27** Joab saatis käskjalad Taavetile ütleva: „Ma olen sõdinud Rabba^d vastu ja vallutanud veelinna*. **28** Kogu nüüd kokku ülejäänud sõjasalgad, tule selle linna vastu, löö laager üles ja valluta see. Muidu vallutan mina selle linna ja saan au endale.”

29 Taavet kogus kõik sõjasalgad kokku ja läks Rabbasse. Ta sõdis selle vastu ning vallutas selle. **30** Ta võttis Malkami* peast kuldkrooni, mis kaalus ühe talendi^f ning oli kaunistatud kalliskividega, ja see pandi Taavetile pähe. Ta võttis sellest linnast ka väga palju sõjasaaki.^e **31** Linnaelanikud viis ta välja ja pani nad kive saagima, töötama teravate raudriistade ja kirvestega ning valmistama telliseid. Nii tegi ta kõigis ammonlaste linnades. Lõpuks pöördus Taavet koos kõigi sõjasalkadega tagasi Jeruusalemma.

13 Taaveti pojalt Absalomil oli ilus õde nimega Taamar.^f Taaveti poeg Amnon^g armus Taamarisse. **2** Amnon oli oma õe Taamari pärast suures armuvaevas, lausa haige, sest too oli veel neitsi ja Amnonile näis võimatu teda kätte saada. **3** Aga Amnonil oli sõber nimega Joonadab,^h Taaveti venna Siimeaⁱ poeg. Joonadab oli väga kaval mees. **4** Ta küsis Amnonilt: „Kuningapoeg,

12:27 *Arvatavasti linna veevarud. **12:30** *Ilmselt ammonlaste ebajumal, keda nimetati ka Moolokiks ja Milkomiks. ^a34,2 kg. (Vt lisa B14.)

miks sa igal hommikul nii rusutud oled? Räägi mulle!” Amnon vastas: „Ma olen armunud oma venna Absalomi õesse^a Taamarisse.” **5** Seepeale ütles Joonadab: „Heida voodisse ja teeskle haiget. Kui su isa sind vaatama tuleb, ütle talle: „Palun, las mu öde Taamar toob mulle toitu. Las ta valmistab siin minu silme all mulle midagi kosutuseks ja ma söön tema käest.””

6 Amnon heitiski voodisse ja teeskles haiget. Kui kuningas teda vaatama tuli, ütles Amnon talle: „Palun, las mu öde Taamar tuleb siia ja küpsetab minu silme all paar südamekujulist kakukest, et ma saaksin tema käest süüa.” **7** Taavet lasigi Taamarile tema majja teate saata: „Palun mine oma venna Amnoni juurde ja valmista talle süüa.” **8** Niisiis läks Taamar oma venna Amnoni majja, kus too voodis lamas. Ta võttis taina, sõtkus seda ja küpsetas venna silme all kakke. **9** Seejärel võttis ta panni ja pakkus kooke Amnonile. See aga keeldus söömast ja ütles: „Mingu kõik välja!” ning kõik lahkusid.

10 Siis ütles Amnon Taamarile: „Too see toit mulle magamistuppa, et võiksin seda sinu käest süüa.” Taamar võttiski südamekujulised kakud, mis ta oli küpsetanud, ja viis need oma vennale Amnonile tema magamistuppa. **11** Ta astus venna juurde, et talle süüa anda, kuid see haaras temast kinni ja ütles talle: „Heida minu juurde, mu õeke!” **12** Taamar aga vastas: „Ei, mu vend! Ära häbista mind! Nii ei tehta Iisraelis.^b Ära tee sellist häbitegu!^c **13** Kui-

PTK 13

a 3Mo 18:9
3Mo 20:17b 3Mo 18:9, 29
3Mo 20:17
5Mo 27:22c 1Mo 34:2, 7
Koh 20:5, 6

Teine veerg

a Jos 7:6
Est 4:1
Jer 6:26b 2Sa 3:3
2Sa 13:1c 3Mo 18:9
5Mo 27:22

d Õp 19:13

e Õp 18:19

f 1Mo 34:7

das ma saaksin sellise teotusega elada? Ja sind hakataks Iisraelis põlgama! Palun räägi kuningaga, ta ei keela mind sulle!” **14** Amnon aga ei kuulnud teda. Ta sai temast jagu ja vägistas ta, nõnda teda alandades. **15** Pärast seda tundis Amnon Taamari vastu sügavat viha ja see viha oli tugevam kui armastus, mis tal tema vastu oli olnud. Amnon ütles talle: „Tõuse üles ja kao minema!” **16** Taamar aga vastas: „Ei, mu vend! Kui sa mu ära ajad, on see hullem sellest, mis sa juba tegid!” Kuid Amnon ei kuulnud teda.

17 Ta kutsus oma teenripoisi ja ütles: „Saada see siit välja ja pane uks tema järel lukku!” **18** (Taamaril oli seljas eriline* rüü, millist kandsid kuningatütred, kes olid neitsid.) Teener saatis ta välja ja sulges ukse tema järel. **19** Siis raputas Taamar endale tuhka pähe,^a käristas oma peene rüü lõhki ning läks, pea käte vahel, halades minema.

20 Tema vend Absalom^b küsis temalt: „Kas su vend Amnon tegi seda? Mu öde, ära räägi sellest kellelegi, sest ta on su vend.^c Ära võta seda nii südamesse.” Ja Taamar jäi teistest eraldatuna elama oma venna Absalomi majja. **21** Kui kuningas Taavet kõigest sellest kuulis, sai ta väga vihaseks.^d Ta ei tahtnud aga haavata oma poja Amnoni tundeid, sest ta armastas teda, kuna see oli tema esmasündinu. **22** Kuid Absalom ei rääkinud Amnoniga head ega halba. Ta vihkas^e Amnonit, kuna see oli tema õe Taamari häbistanud.^f

13:18 *Võib tõlkida ka „kaunistustega”.

23 Kahe aasta pärast, kui Absalomi lambapüüjad Efraimi^a lähedal Baal-Haasoris lambaid püüsid, kutsus Absalom sinna ka kõik kuningapojad.^b 24 Absalom tuli kuninga juurde ja ütles: „Sinu sulane püüas praegu lambaid. Kas mu isand kuningas tuleks koos oma sulastega minu juurde?”

25 Kuid kuningas vastas Absalomile: „Ei, mu poeg. Kui me kõik tuleksime, oleks see sulle koormaks.” Absalom käis talle küll peale, kuid tema ei nõustunud, vaid andis talle oma õnnistuse. 26 Siis Absalom ütles: „Kui sina ei tule, siis tulgu mu vend Amnon.”^c Kuningas küsis: „Miks tema peaks tulema?” 27 Ent Absalom käis talle nüka peale, kuni kuningas saatsiski Amnoni ja kõik kuningapojad tema juurde.

28 Absalom andis oma teenritele käsu: „Pidage Amnonit silmas! Kui vein on ta tuju rõõmsaks teinud, ütlen ma teile: „Lööge Amnon maha!” Ja siis tapke ta. Ärge kartke! See on ju minu käsk. Olge julged ja vaprad!” 29 Absalomi teenrid tegidki Amnoniga nii, nagu Absalom oli käskinud. Seda nähes kõik teised kuningapojad tõusid, hüppasid oma muulade selga ja põgenesid. 30 Kuid nad veel teel olid, jõudis Taavetini sõnum „Absalom tappis kõik kuningapojad! Keegi neist ei jäänud ellu!”. 31 Seepeale kuningas tõusis, käristas oma riided lõhki ja langes maha. Ja kõik tema sulased seisid tema kõrval lõhkikäristatud riidega.

32 Aga Joonadab,^d Taaveti venna Siimea^e poeg, ütles:

PTK 13

a Joh 11:54

b 1Ku 1:9, 19

c L 55:21
Op 10:18
Op 26:24–26

d 2Sa 13:3

e 1Sa 16:9
1Aj 2:13

Teine veerg

a 2Sa 12:10

b 1Mo 27:41
L 7:14
Op 18:19

c 3Mo 18:9, 29

d 2Sa 13:12–14

e 2Sa 13:38

f 2Sa 13:3

g 2Sa 3:3

h 5Mo 3:14
Jos 12:4, 5
2Sa 14:23

PTK 14

i 2Sa 2:18
1Aj 2:15, 16j 2Sa 13:39
2Sa 18:33
2Sa 19:2k 2Aj 11:5, 6
2Aj 20:20
Am 1:1l Kog 9:8
Tn 10:3

„Ärgu mu isand arvaku, et kõik noored kuningapojad on tapetud, sest vaid Amnon on surnud.^a Ta tapeti Absalomi käsul, kes plaanis seda^b juba päeval, mil Amnon tema õe^c Taamari häbistas.^d 33 Ärgu mu isand kuningas vaevaku oma südant sõnumi pärast, nagu oleksid kõik kuningapojad surnud, sest vaid Amnon on surnud.”

34 Absalom oli aga vahepeal põgenenud.^e Mõne aja pärast märkas vahimees, et teed pidi, mis kulgeb tema taga mäe kõrval, tuleb hulk rahvast.

35 Sellest teada saades ütles Joonadab^f kuningale: „Vaata, kuningapojad tulevad! Ongi nii, nagu su sulane rääkis.”

36 Kui ta oli seda öelnud, tulid kuningapojad väljult nuttes sisse. Ka kuningas ja kõik tema sulased nutsid kibedasti. 37 Kuid Absalom oli põgenenud Gesuri kuninga Talmi,^g Ammihudi poja juurde. Taavet aga leinas oma poega pikka aega. 38 Põgenenud Gesurisse,^h jäi Absalom sinna kolmeks aastaks.

39 Lõpuks sai kuningas Taavet Amnoni surmast üle ja ta igatses Absalomi järele.

14 Seruja poeg Joabⁱ nägi, et kuningas igatseb Absalomi järele.^j 2 Ta laskis Teakoast^k enda juurde kutsuda ühe targa naise ja ütles talle: „Teeskle palun leinajat. Pane selga leinariided ja ära võia end õliga.^l Käitu nii, nagu sa oleksid kedagi pikka aega leinanud. 3 Mine kuninga juurde ja räägi talle, mida ma sulle ütlen.” Seejärel ütles Joab talle, mida rääkida.

4 Tekoa naine läkski kuninga juurde, langes põlvili, kummardas maani ja ütles: „Oh, kuningas, palun aita mind!”

5 Kuningas küsis: „Mis sind vaevab?” Naine vastas: „Oh häda! Mu mees on surnud, ma olen lesk. **6** Sinu teenijal oli kaks poega. Need läksid väljalüksteisele kallale ning polnud kedagi, kes oleks neid lahutanud. Lõpuks tappis üks teise ära. **7** Nüüd aga on terve pere tõusnud minu, su teenija vastu ja nad nõuavad: „Anna välja see, kes oma venna maha lõi, et saaksime ta vennatapu eest surmata,^a olgugi ta pärija!” Nad kustutavad mu viimsegi hõõguva sõe* ning mu mehele ei jää maa peale ei nime ega järeltulijat.”

8 Siis ütles kuningas naisele: „Mine koju, ma annan sinu kohta välja määruse.” **9** Seepeale lausus Tekoa naine: „Mu isand kuningas, tulgu see patt minu ja mu isa soo peale, kuid kuningas ja tema troon jäägu süüta!” **10** Kuningas sõnas: „Kui keegi sulle selles asjas veel midagi ütleb, siis too ta minu juurde, ja ta ei tülitata sind enam.” **11** Kuid naine ütles: „Mõelgu kuningas ometi oma Jumala Jehoova peale, et veritasunõudja^b ei tooks veelgi suuremat õnnetust ega tapaks mu poega.” Kuningas vastas talle: „Nii tõesti, kui Jehoova elab,^c ei lange su poja peast juuksekarvagi!” **12** Naine lausus: „Palun luba oma teenijal veel kord oma isanda kuningaga rääkida.” Kuningas vastas: „Räägi!”

14:7 *St viimsegi lootuse saada järeltulija.

PTK 14

a 4Mo 35:19
5Mo 19:11, 12

b 4Mo 35:
19, 27
5Mo 19:6

c 5Mo 6:13
Kog 8:4

Teine veerg

a 2Mo 19:5
4Mo 6:27

b 2Sa 13:38

c 2Sa 14:2, 7

d 2Sa 14:1-3

13 Naine ütles: „Oh, kuningas, miks sa siis oled teinud sellist kahju Jumala rahvale?”^a Oma sõnadega oled sa teinud end ise süüdlaseks, sest sa oled pagendanud oma poja ega too teda tagasi.^b **14** Me kõik sureme ja oleme nagu maapinnale voolanud vesi, mida ei saa kokku koguda. Kuid Jumal ei taha elu võtta, vaid ta teab, miks pagendatu ei pea alatiseks pagendusse jääma. **15** Ma tulin seda oma isandale kuningale rääkima, sest rahvas hirmutas mind. Su teenija mõtles: „Ma räägin kuningaga, ehk ta kuulab oma orja. **16** Küll kuningas võtab mind kuulda ja päästab oma orja inimeste käest, kes tahavad mind ja mu ainsat poega Jumala antud pärandmaalt hävitada.”^c **17** Su teenija mõtles veel: „Rahustagu mind mu isanda kuninga sõnad.” Mu isand kuningas on ju nagu Jumala ingel, ta teeb vahet heal ja halval. Olgu su Jumal Jehoova sinuga!”

18 Siis lausus kuningas naisele: „Palun ära varja mu eest, mida ma sinult küsin.” Naine vastas: „Palun räägi, mu isand kuningas!” **19** Kuningas küsis: „Kas siin on Joabi käsi mängus?”^d Naine ütles: „Nii tõesti, kui sa elad, mu isand kuningas, see on just nii, nagu mu isand kuningas ütleb. Tõepoolest, sinu sulane Joab käskis mul seda teha ja tema pani su teenijale kõik need sõnad suhu. **20** Su sulane Joab tahtis sulle näidata seda asja teises valguses. Kuid mu isand on tark nagu Jumala ingel ja tema teab kõike, mis maa peal sünnib.”

21 Siis ütles kuningas Joabile: „Hästi, ma teen seda.^a Mine ja too noor Absalom tagasi.”^b **22** Seepeale langes Joab põlvili, kummardas maani ja ülistas kuningat. Ta ütles: „Nüüd su sulane teab, et on leidnud armu sinu, oma isanda kuningas silmis, sest kuningas on täitnud oma sulase palve.” **23** Seejärel tõusis Joab üles ja läks Gesurisse^c ning tõi Absalomi Jeruusalemma. **24** Kuid kuningas ütles: „Mingu ta oma majja, minu palet ta ei näe.” Ja Absalom pöördus tagasi oma majja, aga kuningat ta ei näinud.

25 Kogu Iisraelis polnud ühtki teist meest, keda oleks ta kena välimuse pärast rohkem ülistatud kui Absalomi. Pealaest jalatallani ei olnud tal ühtegi viga. **26** Kui ta lõikas oma juukseid – mida ta tegi iga aasta lõpus, sest need muutusid väga raskeks –, kaalusid need kuninga kaaluvihi järgi 200 seeklit*. **27** Absalomile oli sündinud kolm poega^d ja tütar Taamar, kes oli väga kaunis naine.

28 Absalom elas Jeruusalemmas kaks aastat, kuid ei näinud selle aja jooksul kuningat kordagi.^e **29** Siis kutsus Absalom Joabi, et läkitada teda kuninga juurde, kuid Joab ei nõustunud tulema. Absalom kutsus teda ka teist korda, aga too ei tulnud ikkagi. **30** Lõ-

14:26 *Kuninga kaaluviht võis olla kuningapalees hoitav tavalise seekli standardkaaluviht või tavalisest seeklist erineva kuningliku seekli kaaluviht. Kui võtta aluseks tavaline seekel, kaalusid Absalomil juuksed umbes 2,3 kg.

PTK 14

a 2Sa 14:13

b 2Sa 13:38

c 5Mo 3:14
2Sa 3:3
2Sa 13:37

d 2Sa 18:18

e 2Sa 14:24

Teine veerg

a 2Sa 14:23

b 1Mo 45:15

PTK 15

c 1Sa 8:11
1Ku 1:5
Õp 11:2d 5Mo 25:7
Ru 4:1e 1Sa 8:20
2Sa 8:15

puks andis Absalom oma sulastele käsu: „Joabi maatükk on minu oma kõrval ja seal kasvab oder. Minge ja süüdake see põlema!” Absalomi sulased süütasidki selle põlema. **31** Siis tuli Joab Absalomi juurde ja küsis: „Miks su sulased mu põllu põlema panid?” **32** Absalom vastas Joabile: „Ma kutsusin sind enda juurde, et sa lähesid ja küsiksid kuninga käest: „Miks ma pidin Gesurist^a tagasi tulema? Mul oleks parem olnud sinna jääda! Lubagu nüüd kuningas mul näha oma palet. Kui ma aga olen milleski süüdi, siis kuningas surmaku mind.””

33 Joab läks ja rääkis sellest kuningale. Siis kutsus kuningas Absalomi enda juurde. Too tuli, langes kuningas ees põlvili ja kummardas maani. Seejärel andis kuningas talle suud.^b

15 Pärast kõiki neid sündmusi lasi Absalom teha endale vankri, hankis hobused ja pani enda ees jooksma 50 meest.^c **2** Absalomil oli kombeks tõusta hommikul vara ja seista linnavärava^d juurde viiva tee äärde. Kui keegi tuli mõne vaidluse pärast kuninga juurde õigust otsima,^e küsis Absalom temalt: „Mis linnast sa tulled?” Too vastas: „Su sulane on ühest Iisraeli suguharust.” **3** Absalom ütles talle: „Sul on oma asjas õigus, kuid kuninga kojas pole kedagi, kes sind ära kuulaks.” **4** Ta lisas: „Kui vaid mina saaksin selle maa õigusemõistjaks! Siis tuleksid kõik oma tüliasjaga minu juurde ja mina mõistaksin neile õiglast kohut.”

5 Kui siis keegi tahtis Absalomi ees kummardada, embas Absalom teda ja andis talle suud.^a 6 Nõnda tegi Absalom kõigi iisraellastega, kes tulid kuninga juurde kohtusse. Nii varastas Absalom iisraellaste südamed.^b

7 Kui oli möödunud neli aastat*, ütles Absalom kuningale: „Luba mul palun minna Hebronisse,^c et ma saaksin täita Jehoovale antud töotuse. 8 Sest su sulane töötas^d Süürias Ge-suris:^e „Kui Jehoova laseb mul Jeruusalemma tagasi tulla, siis toon ma Jehoovale ohvri!”” 9 Kuningas vastas talle: „Mine rahuga!” Ja Absalom läks Hebronisse.

10 Absalom saatis salaja käskjalad kõigile Iisraeli suguharudele ütlemata: „Niipea kui te kuulete sarvehäält, teatega: „Absalom on saanud Hebronis^f kuningaks!”” 11 Absalom kutsus endaga Jeruusalemmast kaasa 200 meest. Nad läksid midagi kahtlustamata ega teadnud, mis tal plaanis on. 12 Ohverdamise ajal lasi Absalom kutsuda enda juurde Taaveti nõuniku^g giilolase Ahitofeli,^h kes oli oma linnas Giilos.ⁱ Vandenõu kogus üha jõudu ja Absalomiga liitus järjest rohkem inimesi.^j

13 Mõne aja pärast tuli sõnumitooja Taavetile teatama: „Iisraellaste südamed on hakanud hoidma Absalomi poole!” 14 Taavet ütles kohe kõigile oma sulastele Jeruusalemmas: „Me peame põgenema,^k sest muidu ei pääse ükski meist

15:7 *Teine võimalik tähendus: „40 aastat”, ilmselt Taaveti võidmisest.

PTK 15

a L 10:9
L 55:21
Õp 26:25

b Õp 11:9

c 2Sa 3:2

d 3Mo 22:21

e 2Sa 13:38
2Sa 14:23

f 2Sa 2:1
2Sa 5:1, 5
1Aj 3:4

g L 41:9
L 55:12, 13
Joh 13:18

h 2Sa 16:23
2Sa 17:14
2Sa 23:8, 34

i Jos 15:20, 51

j L 3:1
Õp 24:21

k 2Sa 19:9
L 3:mrk

Teine veerg

a 2Sa 12:11

b Õp 18:24

c 2Sa 12:11
2Sa 16:21
2Sa 20:3

d 2Sa 8:18
2Sa 20:7
1Ku 1:38
1Aj 18:17

e Jos 13:2, 3

f 1Sa 27:4
1Aj 18:1

g 2Sa 18:2

h 2Sa 2:5, 6
L 25:10
L 57:3
L 61:7
L 89:14

i Õp 17:17
Õp 18:24

j 2Sa 18:2

2. SAAMUELI 15:5–22

Absalomi käest! Kiirustame, et ta ei tabaks meid, ei tooks meile õnnetust kaela ega lõõks linnaelanikke mõõgaga maha!”^a

15 Kuninga sulased vastasid talle: „Nagu isand kuningas otustab, nõnda su sulased ka teevad.”^b 16 Ja kuningas lahkus koos kõigi oma kodakondsetega, aga kümme liignaist^c jättis ta koja eest hoolt kandma. 17 Kuningas ja kõik ta saatjad jõudsid Beet-Merhakis^e ning peatusid seal.

18 Kõik kuninga sulased lahkusid koos temaga, samuti kõik kreedit ja pleedit^d ning 600 gatlasi,^e kes olid tulnud koos temaga* Gatist.^f Kui nad kuningast möödusid, vaatas ta nad kõik üle. 19 Kuningas ütles gatlasele Ittaile:^g „Miks peaksid sina meiega kaasa tulema? Mine tagasi ja jää uue kuninga juurde, sest sa oled võramaalane ja niigi juba omalt maalt põgenenud. 20 Alles eile sa tulid. Kas peaksin juba täna laskma sul endaga ühes tulla, kui ma isegi ei tea, kuhu ma lähen ja millal? Mine tagasi ja võta oma vennad endaga kaasa. Saatku sind Jehoova truu armastus ja ustavus!”^h 21 Kuid Ittai vastas kuningale: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui mu isand kuningas elab, su sulane tahab olla seal, kus on mu isand! Ma olen valmis sinu pärast kasvõi surema!”ⁱ 22 Seepeale ütles Taavet Ittaile:^j „Hästi, tule kaasa!” Ja gatlane Ittai läks temaga kaasa koos kõigi oma meeste ja lastega.

15:17 *Nimi Beet-Merhak tähendab „kaugel asuv maja”. 15:18 *Viitab ilmselt salmis 19 mainitud Ittaile.

23 Rahvas läks läbi Kidroni oru^a ja kuningas seisis oru ääres ning kõik sealsed elanikud nutsid valjusti; rahvas läks mõõda teed, mis viis kõrbesse. 24 Seal olid ka Saadok^b ja koos temaga kõik leviidid;^c nemand kandsid^d Jumala lepingulaegast.^e Nad panid Jumala lepingulaeka maha ja Ebjatar^f tuli samuti sinna ning ootas, kuni kõik olid linnast väljunud ja orust läbi läinud. 25 Seejärel ütles kuningas Saadokile: „Vii Jumala laegas linna tagasi.^g Kui ma Jehoova silmis armu leian, siis toob ta mind tagasi ja laseb mul näha laegast ja selle asupaika.^h 26 Aga kui ta ütleb, et ma pole talle meele järele, siis tehku ta minuga, nagu heaks arvab.” 27 Kuningas ütles preester Saadokile veel: „Eks ole sa nägija? Minge rahu sinna tagasi, sina ja Ebjatar, ning võtke endaga kaasa oma pojad, sina oma poeg Ahimaats ja Ebjatar oma poeg Joonatan.^j 28 Mina jään kõrbesse koolme juurde, kuni olen saanud teilt sõnumi.”^k 29 Saadok ja Ebjatar viisidki Jumala laeka tagasi Jeruusalemma ning jäid ka ise sinna.

30 Taavet läks nuttes, pea kaetud ja paljajalu, üles Ölmäele.^l Kõik, kes olid koos temaga, katsid samuti oma pea ja läksid nuttes üles. 31 Taavetile anti teada: „Ka Ahitofel on nende hulgas, kes sepitsevad koos Absalomiga^m vandenõu.”ⁿ Seepeale ütles Taavet: „Jehoova, palun pööra Ahitofeli nõu^o rumaluseks!”^p

32 Kui Taavet jõudis mäeharjale, kus käidi Jumalat kummardamas, tuli talle vastu arklane^q Huusai,^r riided lõhki

PTK 15

- a 1Ku 2:36, 37
2Aj 30:14
Joh 18:1
b 2Sa 8:17
2Sa 20:25
1Ku 1:8
1Ku 2:35
1Aj 6:8
c 4Mo 8:19
d 4Mo 4:15
4Mo 7:9
1Aj 15:2
e 2Mo 37:1
3Mo 16:2
f 1Sa 22:20
1Sa 30:7
g 2Sa 6:17
h 2Sa 7:2
L 26:8
L 27:4
i 1Sa 9:9
j 2Sa 17:17
k 2Sa 15:36
2Sa 17:16, 21
l Mt 21:1
Mt 24:3
Ap 1:12
m L 3:mrk
n L 41:9
L 55:12, 13
Joh 13:18
o 2Sa 16:23
2Sa 17:14
p L 3:7
q Jos 16:1, 2
r 2Sa 16:16

Teine veerg

- a 2Sa 16:18, 19
b 2Sa 17:7, 14
c 2Sa 17:15, 16
d 2Sa 18:19
e 2Sa 17:17
1Ku 1:42
f 2Sa 16:16
1Aj 27:33

PTK 16

- g 2Sa 15:30
h 2Sa 9:6
i 2Sa 9:2, 9
j 1Sa 25:18
k 2Sa 17:27–29
l 2Sa 9:3
m 2Sa 19:25–27

karistatud ja mulda pea peale raputatud. 33 Taavet ütles talle: „Kui sa tuled koos minuga, oled sa mulle üksnes koormaks. 34 Ent kui sa lähed tagasi linna ja teatud Absalomile: „Oo, kuningas, ma olen sinu sulane! Varem olin ma su isa sulane, kuid nüüd tahan ma teenida sind”,^a siis saad sa Ahitofeli nõu, mis ta minu vastu annab, nurja ajada.^b 35 Eks ole seal koos sinuga ka preestrid Saadok ja Ebjatar? Räägi neile edasi kõik, mis sa kuningakojas kuuled.^c 36 Nendega koos on ka Saadoki poeg Ahimaats^d ja Ebjatar poeg Joonatan.^e Andke mulle nende kaudu teada kõigest, mida te kuulete.” 37 Taaveti sõber* Huusai^f läkski Jeruusalemma ja samal ajal jõudis sinna ka Absalom.

16 Kui Taavet mäelt laskus,^g tuli talle vastu Mefibosei^h sulane Siiba,ⁱ kellel oli kaasas kaks saduldatud eeslit ning nende seljas 200 leiba, 100 rosinapätsikest, 100 suvistest puuviljadest* pätsikest ja suur veininõu.^j 2 Kuningas küsis Siibalt: „Miks sa need töid?” Siiba vastas: „Eeslid on kuninga perele ratsutamiseks, leib ja suvised puuviljad noortele meestele kehakinnituseks ning vein väsinule kõrbes joomiseks.”^k 3 Seejärel kuningas küsis: „Kus on su isanda poeg*?”^l Siiba lausus: „Ta jäi Jeruusalemma, öeldes: „Nüüd annab Iisraeli sugu mulle tagasi mu isa kuningavõimu.””^m

15:37 *Võib tõlkida ka „usaldusmees”.
16:1 *Need olid üldjuhul viigimarjad, aga mõnikord ka datlid. 16:3 *Mõeldakse pojapoega.

4 Kuningas teatas: „Kõik, mis kuulub Mefibosetile, on nüüd sinu!”^a Siis ütles Siiba: „Ma kummardan su ees. Leidku ma su silmis armu, mu isand kuningas!”^b

5 Kui kuningas Taavet jõudis Bahuurimisse, tuli talle seal needusi karjudes^c vastu üks mees Sauli soost, Geera poeg Simeid.^d **6** Ta loosis kuningas Taavetit ja tema sulaseid kividega, samuti kogu rahvast ja kõiki vägevaid mehi, kes olid kuningast paremal ja vasakul. **7** Simeid needis Taavetit sõnadega: „Kao minema! Kao minema, sa veresüüga mees, sa nurjatu!” **8** Jehoova tasub sulle selle eest, et sa oled valanud Sauli soo verd ja saanud tema asemel kuningaks. Nüüd annab Jehoova kuningavõimu su pojale Absalomile. Sind on tabanud õnnetus, sest su peal on veresüü!”^e

9 Siis ütles Seruja poeg Abisai^f kuningale: „Miks tohib see surnud koer^g needa mu isandat kuningat?”^h Las ma lähen ja raiun tal pea otsast!”ⁱ **10** Kuid kuningas vastas: „Mis see teise puutub, Seruja pojad?”^j Las ta neab mind,^k sest Jehoova on talle õelnud!” „Nea Taavetit!” Kes tohiks siis küsida: „Miks ta seda teed?”^l **11** Siis ütles Taavet Abisaile ja kõigile oma sulastele: „Mu oma poeg, kes mulle on sündinud, püüab mu hinge,^m seda enam siis see benjaminlane.ⁿ Jätke ta rahu, et ta võiks mind needa, sest Jehoova on käskinud tal seda teha. **12** Ehk Jehoova näeb mu viletsust^o ja vahest teeb Jehoova mulle tänase needmi-

PTK 16

a 2Sa 9:9, 10

b Õp 26:22

c 2Mo 22:28
Kog 10:20d 2Sa 19:16
1Ku 2:8, 44e 1Sa 24:6, 7
1Sa 26:9, 11
L 3:1, 2
L 7:1
L 71:10, 11

f 1Aj 2:15, 16

g 1Sa 24:14

h 2Mo 22:28

i 1Sa 26:8

j 2Sa 19:22
1Ku 2:5k L 37:8
1Pe 2:23

l 2Sa 12:10

m 2Sa 12:11
2Sa 15:14
2Sa 17:12

n 2Sa 19:16

o 1Mo 29:32
2Mo 3:7
L 25:18

Teine veerg

a L 109:28

b 2Sa 16:5

c 2Sa 15:12, 31

d Jos 16:1, 2

e 2Sa 15:32, 37
1Aj 27:33

f 1Ku 1:25

g 2Sa 15:34

h L 37:12

i 3Mo 18:8
3Mo 20:11
1Ku 2:22

j 2Sa 15:16

k 2Sa 11:2

l 5Mo 22:30
2Sa 20:3

m 2Sa 12:11, 12

n 2Sa 15:12
2Sa 17:14, 23

se asemel head.”^a **13** Siis läks Taavet koos oma meestega mööda teed edasi, Simeid aga kõndis temaga kohakuti mööda mäenõlva, karjus needusi^b ning loosis kive ja liiva.

14 Kuningas ja temaga koos olev rahvas jõudsid lõpuks väsinuna oma sihtkohta ja jäid sinna puhkama.

15 Aga Absalom ja kõik Iisraeli mehed olid tulnud Jeruusalemma; ka Ahitofel^c oli temaga. **16** Arklane^d Huusai,^e Taaveti sõber, tuli Absalomi juurde ja lausus: „Elagu kuningas!”^f Elagu kuningas!” **17** Seepeale küsis Absalom Huusailt: „Kas selline ongi su truu armastus oma sõbra vastu? Miks sa ei läinud koos oma sõbraga?”

18 Huusai vastas: „Ma toetan seda, kelle on valinud Jehoova, see rahvas ja kõik Iisraeli mehed. Ma jään tema juurde. **19** Ja keda ma peaksingi teenima kui mitte tema poega? Nagu ma teenisin su isa, nii teenin ma ka sind!”^g

20 Absalom ütles Ahitofelile: „Anna mulle nõu.^h Mida me peaksime tegema?” **21** Ahitofel vastas Absalomile: „Mine maga oma isa liignaistega,ⁱ kelle ta jättis koda hoidma.^j Siis kuuleb kogu Iisrael, et sa oled end oma isale vastikuks teinud, ning kõik sinu toetajad saavad julgust.” **22** Absalomile püstitati katusele telk^k ning ta magas oma isa liignaistega^l kogu Iisraeli silme all.^m

23 Ahitofeli nõu,ⁿ mis ta sel ajal andis, oli otsekui Jumalalt. Nii kõrgelt hindasid Taavet ja Absalom kõiki Ahitofeli nõuan-deid.

17 Ahitofel ütles Absalomile: „Las ma valin 12000 meest ja lähen täna öösel Taavetit taga ajama. **2** Ma ründan teda, kui ta on väsinud ja jõuetu,^a ning ajan ta päänikasse. Siis jookseb kogu temaga olev rahvas laiali ja ma loon kuninga maha.^b **3** Seejärel toon ma rahva sinu juurde tagasi. Rahva tagasitulek sõltub mehest, keda sa jahid. Kui ta on tapetud, siis leiab rahvas rahu.” **4** See ettepanek meeldis Absalomile ja kõigile Iisraeli vanematele.

5 Ent Absalom ütles: „Kutsuge siia ka arklane Huusai.^c Kuulame, mis temal on öelda.”

6 Huusai tuli Absalom juurde ja Absalom ütles talle: „Ahitofel andis sellist nõu. Kas me peaksime niimoodi toimima? Kui mitte, siis mida sina soovitad?” **7** Huusai vastas Absalomile: „Seekord ei ole Ahitofeli nõuanne hea.”^d

8 Huusai jätkas: „Sa tunnend oma isa ja tema mehi. Nad on vaprad,^e pealegi kibestunud nagu emakaru, kes on poegadest ilma jäänud.^f Su isa on sõjamees^g ja ta ei puhka oma meestega ööselgi. **9** Ta peidab end praegu kuskil koopas või mujal.^h Kui ta ründab su mehi esimesena, siis need, kes sellest kuulevad, ütlevad: „Absalom omad on lüüa saanud!” **10** Seepeale löövad kartma isegi julged mehed, kelle süda on nagu lõvi süda,ⁱ sest terve Iisrael teab, et su isa on vapper,^j nagu on vaprad ka tema mehed. **11** Mina soovitan sul koguda Daanist Beer-Sebanik^k kokku kõik iisraellased, keda on sama palju kui liiva mere ääres,^l ja sina ise vii nad lahini-

PTK 17

a 2Sa 16:14

b L 37:12
L 41:9
L 55:12, 13c 2Sa 15:32
2Sa 16:16

d 2Sa 15:34

e 1Sa 16:18
2Sa 15:18
2Sa 23:8, 18
1Aj 11:26

f Öp 17:12

g 1Sa 17:50
1Sa 18:7
1Sa 19:8
2Sa 10:18h 1Sa 22:1
1Sa 23:19i 1Mo 49:9
2Sa 1:23
Jes 31:4

j 1Sa 18:5

k Koh 20:1

l 1Ku 4:20

Teine veerg

a Öp 21:1

b 2Sa 15:31, 34
2Sa 16:23
Öp 19:21
Öp 21:30c 5Mo 2:30
2Aj 25:20d 2Sa 8:17
2Sa 15:35

e L 35:24, 25

f 1Ku 1:42

g 2Sa 15:27, 36
2Sa 18:19h Jos 15:7, 12
Jos 18:16, 20
1Ku 1:9i 2Sa 16:5
2Sa 19:16

gusse. **12** Me ründame teda, kus ta ka poleks, ja laskume tema peale nagu kaste maapinnale. Keegi ei jää ellu, ei ta ise ega ta mehed. **13** Kui ta taandub mõnda linna, võtab terve Iisrael kõied ja tõmbab selle linna orgu, nii et kivikestki ei jää järele.”

14 Selle peale ütlesid Absalom ja kõik Iisraeli mehed: „Arklase Huusai nõuanne: „Ahitofeli omast parem!”,^a sest Jehoova oli otsustanud Ahitofeli hea nõuande nurjata,^b et Jehoova võiks saata Absalomi õnnetusse.^c

15 Siis ütles Huusai preestritele Saadokile ja Ebjatarile:^d „Ahitofel soovitas Absalomile ja Iisraeli vanematele üht, mina aga teist. **16** Saatke nüüd kiiresti Taavetile sõna ja hoiatage teda: „Kuningas ärgu jäägu selleks ööks kõrbesse koolme juurde*, vaid mingu teisele poole jõge, et ta oma rahvaga ei hukkuks.”^e

17 Üks teenijatüdruk läks ja ütles selle kõik edasi Joonatanile^f ja Ahimaatsile,^g kes olid Een-Rogelis.^h Need läksidki kuningas Taavetile teadet viima. Linna nad ei julgenud minna, sest neid oleks võidud näha.

18 Ent üks noormees siiski nägi neid ja rääkis sellest Absalomile. Mõlemad sõnumivijad ruttasid minema ja jõudsid ühe mehe juurde, kes elas Bahuurimis.ⁱ Tema maja õues oli kaev ja nad ronisid sinna. **19** Mehe abikaasa kattis kaevasuu kinni ja kuhjas selle peale vilja ning keegi ei märganud midagi. **20** Absalomil sulased jõudsid naise juurde ja küsi-

17:16 *Teine võimalik tähendus: „kõrbe-tasandikule”.

sid: „Kus on Ahimaats ja Joonatan?” Naine vastas: „Nad läksid vee poole.”^a Sulased otsisid neid, kuid ei leidnud ning pöördusid tagasi Jeruusalemma.

21 Kui tagaajajad olid lahkunud, tulid mehed kaevust välja. Nad läksid kuningas Taaveti juurde ja ütlesid talle: „Minge kiiresti üle jõe, sest Ahitofel on andnud nõu, mis ei tööta teile head.”^b **22** Taavet läks kohe koos rahvaga üle Jordani. Koiduajaks olid nad kõik Jordani ületanud.

23 Kui Ahitofel nägi, et tema nõu ei võetud kuulda, saduldas ta eesli, sõitis kodulinna^c ning läks oma majja. Ta tegi oma peres viimased korraldused^d ja poos siis end üles.^e Nii ta suri ning ta maeti oma esiseada matmispaika.

24 Taavet oli läinud Mahanaimi^f ja Absalom koos kõigi iisraellastega ületas Jordani. **25** Absalom pani Joabi asemel väeülemaks^g Amaasa,^h kes oli iisraellase Jitra poeg. Jitra oli heitnud Naahase tütre Abigaili juurde, kelle õde oli Joabi ema Seruja. **26** Iisrael ja Absalom löid laagri üles Gileadimaale.ⁱ

27 Kui Taavet tuli Mahanaimi, töid ammonlaste Rabbask^k elava Naahase poeg Sobi, Lo-Debaris elava Ammieli poeg Maakir^l ja Rogelimis elav gileadlane Barsillai^m **28** magamisasemeid, kausse, savinõusid, nisu, otra, jahu, röstitud viljateri, põldube, läätsi, **29** mett, võid, lambaid ja juustu. Nad töid selle kõik Taavetile ja tema juures olevale rahvale,ⁿ sest nad ütlesid: „Inimesed on kõrbes näljased, väsinud ja janus.”^o

PTK 17

a 2Mo 1:19
Jos 2:3-5
1Sa 19:12, 14
1Sa 21:2

b 2Sa 17:1, 2

c Jos 15:20, 51
2Sa 15:12

d 2Ku 20:1

e 1Sa 31:4
1Ku 16:18
L 5:10
L 55:23
Mt 27:3, 5
Ap 1:18

f 1Mo 32:1, 2
Jos 13:24, 26

g 2Sa 8:16

h 2Sa 19:13
2Sa 20:4, 10

i 1Aj 2:16, 17

j 4Mo 32:1
5Mo 3:15

k 5Mo 3:11
Jos 13:24, 25
2Sa 12:26, 29

l 2Sa 9:3-5

m 2Sa 19:31, 32
1Ku 2:7

n Õp 11:25

o 1Sa 25:18
2Sa 16:2

Teine veerg

PTK 18

a Õp 20:18

b 2Sa 8:16
2Sa 10:7

c 1Aj 2:15, 16

d 2Sa 23:18, 19

e 2Sa 15:19, 21

f 2Sa 21:17

g 2Sa 17:1-3
Nu 4:20

h 2Sa 18:12

i 2Sa 17:26

j 2Sa 16:15

k L 3:7
Õp 24:21, 22

18 Taavet luges ära tema juures olevad mehed ning seadis nende üle tuhande- ja sajapealikud.^a **2** Kolmandiku meestest otsustas Taavet välja saata Joabi^b juhtimisel, kolmandiku Joabi venna, Seruja^c poja Abisai^d juhtimisel ja kolmandiku gatlase Ittai^e juhtimisel. Siis ütles kuningas meestele: „Mina tulen samuti teiega!” **3** Aga need vastasid: „Ära tule,^f sest kui me peame põgenema, ei hooliks nad meist, ja kui pooled meist hukuksid, ei läheks see neile korda. Sina aga oled väärt kümnet tuhandet meest!”^g Seepärast oleks parem, kui sa jääksid linna ja meile siit abi saadaksid.” **4** Kuningas kostis: „Hea küll, ma teen, nagu te ütlete.” Ja ta seisis linnavärvavas, kui mehed sadade ja tuhandete kaupa linnast väljusid. **5** Siis andis kuningas Joabile, Abisai^{le} ja Ittaile käsu: „Säästke minu pärast noort Absalomi!”^h Kõik mehed kuulsid, kui kuningas pealikele Absalomi kohta selle käsu andis.

6 Mehed läksid iisraellaste vastu ja lahing toimus Efraimi metsas.ⁱ **7** Iisraellasedⁱ said Taaveti sulaste käest lüüa^k ning langenuid oli väga palju, 20000 meest. **8** Lahingutegevus laienes üle kogu selle piirkonna. Mets aga neelas sel päeval rohkem inimesi kui mõök.

9 Lõpuks sattus Absalom kokku Taaveti sulastega. Ta ratsutas muula seljas, jõudis siis põgenedes suure harulise puu alla ja jäi peadpidi okstesse kinni. Muul jooksis edasi, Absalom aga rippus seal maa ja taeva vahel. **10** Üks mees

nägi seda ja teatas Joabile:^a „Ma nägin Absalomi ühe suure puu okste küljes rippumas.” **11** Joab ütles seepeale: „Kui sa teda nägid, miks sa teda siis sealsamas ei tapnud? Ma oleksin kohe rõõmuga andnud sulle selle eest 10 seeklit* hõbedat ja vöö.” **12** Mees vastas Joabile: „Kui mulle kaalutaks välja ka 1000 seeklit* hõbedat, ei tõstaks ma oma kätt kuningapoja vastu! Me ju ise kuulsime, kuidas kuningas andis sulle, Abisaile ja Ittaile käsu: „Vaadake, et Absalomiga midagi ei juhtuks!”^b **13** Kui ma poleks kuuletunud ja oleksin talt elu võtnud, ei oleks see kuningale teadmata jäänud. Sina aga poleks mu kaitseks välja astunud.” **14** Aga Joab vastas: „Mul pole aega siin sinuga lobiseda!” Ta võttis kolm ora* ja torkas need Absalomile südamesse, kui too veel elusana okste küljes rippus. **15** Siis tulid kümme Joabi relvakandjat ja surmasid Absalomi.^c **16** Seejärel puhus Joab sarve, et mehed lõpetaksid iisraellaste tagaajamise, ning Joabi märguande peale mehed peatusid. **17** Absalom visati metsas suurde auku ja tema peale kuhjati kõrge kivi-hunnik.^d Iisraellased aga põgenesid igaüks oma koju.

18 Kui Absalom veel elas, oli ta lasknud endale Kuningaorgu^e samba püstitada, öeldes: „Mul pole poega, kes mu nime edasi kannaks.”^f Ta oli pannud sellele sambale oma

18:11 *114 g. (Vt lisa B14.) 18:12 *11,4 kg. 18:14 *Teine võimalik tähendus: „oda”. Sõna-sõnalt „keppi”.

PTK 18

a 2Sa 8:16
2Sa 18:2

b 2Sa 18:5

c 2Sa 12:10
Õp 2:22
Õp 20:20
Õp 30:17d Jos 7:24, 26
Jos 8:29
Jos 10:23, 27

e 1Mo 14:17

f 2Sa 14:27

Teine veerg

a 2Sa 15:35, 36
2Sa 17:17

b L 9:4

c 2Sa 18:5

d 1Mo 10:6

e 2Sa 18:4

f 2Ku 9:17

g 2Sa 18:19

nime ja seda kutsutakse tänini Absalomi mälestussambaks.

19 Saadoki poeg Ahimaats^a ütles: „Las ma jooksen ja viin kuningale sõnumi, et Jehoo-va on mõistnud ta õigeks ja päästnud ta vaenlaste käest.”^b

20 Joab aga vastas: „Sina täna sõnumit ei vii. Sa võid olla sõnumiviija mõnel muul päeval, aga mitte täna, sest surnud on kuningapoeg.”^c **21** Siis ütles Joab ühele kušiidle:^d „Mine

ja räägi kuningale, mida sa nägid!” Kušiit kummardas Joabi ees ja jooksis minema. **22** Seejärel ütles Saadoki poeg Ahimaats Joabile: „Saagu mis saab,

ent luba ka mul joosta selle kušiidi järel!” Joab kostis: „Mu poeg, miks sa tahad minna? Sul pole ju midagi teatada.”

23 Ahimaats aga käis talle peale: „Saagu mis saab, las ma jooksen!” Joab vastas: „Eks jookse siis.” Ahimaats jooksiski mööda teed, mis läks läbi Jordani piirkonna, ja möödus lõpuks kušiidist.

24 Taavet istus sel ajal välimise ja sisemise värava^e vahel. Vahimees^f läks müüri peale värava katusele, vaatas ja nägi üht meest jooksmas. **25** Ta teatas sellest kuningale ja kuningas ütles: „Kui ta on üks, siis on ta sõnumitooja.” Kui jooksjä lähemale jõudis, **26** nägi vahimees teist meest jooksmas. Ta hõikas väravavalvurile: „Vaata, veel üks mees jookseb!” Kuningas ütles: „Ka see toob sõnumeid.” **27** Vahimees lisas: „Esimene mees jookseb nagu Saadoki poeg Ahimaats.”^g Kuningas kostis: „Tema on hea mees ja toob häid sõnumeid.”

28 Kohale jõudes hüüdis Ahimaats kuningale: „Kõik on hästi!” Siis langes ta kuninga ette silmili maha ja ütles: „Olgu õnnistatud sinu Jumal Jehoova, kes on andnud su kätte mehed, kes mässasid mu isanda kuninga vastu!”^a

29 Kuningas aga küsis: „Kas noore Absalomiga on kõik korras?” Ahimaats vastas: „Kui Joab kuninga sulase ja minu, su sulase, teele saatis, nägin ma suurt segadust, kuid ma ei tea, mis seal toimus.”^b **30** Kuningas ütles: „Astu kõrvale ja seisa siin.” See astuski kõrvale ja jäi ootama.

31 Siis jõudis kohale kušiit^c ja ütles: „Mu isand kuningas, mul on sulle sõnum, et täna on Jehoova õiguse jalule seadnud, päästes sind kõigi nende käest, kes su vastu mässasid!”^d

32 Kuningas aga küsis temalt: „Kas noore Absalomiga on kõik korras?” Kušiit vastas: „Juhtu- gu mu isanda kuninga vaenlaste ja kõigi mässajatega, kes tahtsid sulle kurja teha, samamoodi, nagu juhtus selle noore mehega!”^e

33 See teade vapustas kuningat. Ta läks nuttes üles katusekambrisse värava kohal ja halas: „Oh mu poeg Absalom! Mu poeg, mu poeg Absalom! Oleksin ma ise surnud sinu asemel, mu poeg Absalom, mu poeg!”^f

19 Joabile teatati: „Kuningas nutab ja leinab Absalomi.”^g **2** Võidurõõm muutus sel päeval kogu rahvale leinaks, sest rahvas kuulis, et kuningas leinab oma poega. **3** Rahvas tuli linna^h vargsi, otsekui need, kes tunnevad

PTK 18

a 2Sa 22:47
L 144:1

b 2Sa 18:22

c 2Sa 18:21

d 2Sa 22:49
L 55:18
L 94:1
L 124:2, 3

e L 27:2

f 2Sa 12:10
2Sa 17:14
2Sa 19:1
Op 19:13

PTK 19

g 2Sa 18:5
2Sa 18:14

h 2Sa 17:24

Teine veerg

a 2Sa 18:33

b 2Sa 3:2–5
2Sa 5:14–16

c 2Sa 13:1

d 2Sa 5:13
2Sa 15:16

e 2Sa 18:17

f 1Sa 17:50
1Sa 18:7
1Sa 19:5
2Sa 5:25
2Sa 8:5

g 2Sa 15:14

h 2Sa 15:10, 12

i 2Sa 18:14

j 2Sa 8:17
2Sa 15:25
1Ku 1:8k 1Sa 22:20
1Sa 30:7
2Sa 15:24
1Aj 15:11, 12

häbi, et on lahinguväljalt põgenenud. **4** Kuningas oli katnud näo ja halas valjult: „Mu poeg Absalom! Absalom, mu poeg, mu poeg!”^a

5 Joab tuli kuninga juurde majja ja ütles: „Sa oled täna pannud häbi tundma kõik oma sulased, kes on päästnud sinu elu ning su poegade,^b tütarde,^c naiste ja liignaiste^d elu. **6** Sa armastad neid, kes sind vihkavad, ja vihkad neid, kes sind armastavad. Täna oled sa näidanud, et sa ei hooli oma pealikest ega sulastest, sest ma olen kindel, et sulle meeldiks pigem see, et Absalom elaks ja meie ülejäänud oleksime surnud. **7** Tõuse nüüd ning mine ja julgusta oma sulaseid, sest ma vannun Jehoova nimel, et kui sa seda ei tee, ei jää õhtuks su juurde ühtegi meest! See oleks aga hullem kui kõik õnnetused, mis sind noorest east kuni tänaseni on tabanud.” **8** Seepeale kuningas tõosis ja istus linnavärvasse. Rahvale teatati, et kuningas istub värvas, ning rahvas kogunes kuninga juurde.

Aga iisraellased olid põgenenud igaüks oma koju.^e **9** Kõigis Iisraeli suguharudes vaieldi omavahel: „Kuningas on päästnud meid vaenlaste käest^f ja vabastanud meid vilistite käest, kuid nüüd on ta Absalomi pärast maalt põgenenud.”^g **10** Aga Absalom, kelle me endale juhiks võidsime,^h hukkus lahingus.ⁱ Miks te nüüd midagi ei tee, et kuningat tagasi tuua?”

11 Kuningas Taavet saatis preestritele Saadokile^j ja Ebjatarile^k sõnumi: „Õelge Juuda

vanematele:^a „Miks teie peaksite olema viimased, kes tahavad kuningat oma kotta tagasi tuua? Kuningani on jõudnud jutud, mida räägitakse terves Iisraelis. **12** Teie olete mu vennad, minuga üks luu ja liha. Miks peaksite siis olema viimased, kes tahavad kuningat tagasi tuua?” **13** Ja Amaasale^b öelge: „Eks ole sina minuga üks luu ja liha? Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui sinust ei saa nüüdsest Joabi asemel mu väeülemat!”^c

14 Nõnda võitis kuningas kõigi Juuda meeste südamed, nii et need teatasid talle üksmeelselt: „Tule tagasi, sina ja kõik su sulased!”

15 Kuningas asuski tagasiteele ja jõudis Jordani äärde. Juudalased tulid Gilgalisse,^d et kuningale vastu minna ja ta üle Jordani tuua. **16** Geera poeg Sime,^e benjaminlane Bahuurimist, ruttas koos juudalastega kuningas Taavetile vastu. **17** Temaga oli veel 1000 benjaminlast. Samuti ruttas Jordani äärde Sauli suguvõsa teener Siiba^f koos oma 15 poja ja 20 sulasega ning jõudis sinna enne kuningat. **18** Ta ületas* koolme, et tuua üle kuninga pere ja täita kõik kuninga soovid. Aga kui kuningas hakkas Jordani ületama, langes Geera poeg Sime tema ette **19** ja ütles talle: „Ärgu pangu mu isand mulle süüks ega pidagu meeles seda tegu, mis su sulane tegi^g päeval, mil mu isand kuningas lahkus Jeruusalemmast! Ärgu kuningas võtku seda südames-

19:18 *Teine võimalik tähendus: „nad ületasid”.

PTK 19

a 2Sa 2:4

b 2Sa 17:25
1Aj 2:16, 17c 2Sa 8:16
2Sa 18:5, 14d Jos 5:9
1Sa 11:14e 2Sa 16:5
1Ku 2:8, 9f 2Sa 9:2, 10
2Sa 16:1

g 2Sa 16:5

Teine veerg

a 2Sa 2:18

b 2Sa 23:18

c 2Mo 22:28
2Sa 16:7
1Ku 21:13d 2Sa 3:39
2Sa 16:10

e 1Ku 2:8, 9

f 2Sa 9:3, 6
2Sa 16:3, 4

g 2Sa 9:9

h 2Sa 4:4

i 3Mo 19:16
2Sa 16:3

j 2Sa 9:7-10

se! **20** Sinu sulane teab hästi, et on patustanud. Seepärast olen ma kogu Joosepi soost esimesena oma isandale kuningale vastu tulnud.”

21 Siis lausus Seruja^a poeg Abisai:^b „Kas Simeid ei tuleks surmata selle eest, et ta needis Jehoova võitut?”^c **22** Kuid Taavet vastas: „Mis see teisse puutub, Seruja pojad?^d Miks te mulle vastu hakkate? Kas täna peaks kedagi Iisraelis surmata? Eks ole ma jälle kuninga Iisraeli üle!” **23** Ja kuningas ütles Simeile: „Sa ei sure!” ning vandus talle seda.^e

24 Kuninga juurde tuli ka Sauli pojapoeg Mefiboset.^f Ta ei olnud hoolitsenud oma jalgade eest, polnud piiranud oma habet ega pesnud oma riideid alates päevast, mil kuningas oli lahkunud, kuni päevani, mil ta tuli rahuga tagasi. **25** Kui Mefiboset tuli Jeruusalemma* kuningaga kohtuma, küsis kuningas temalt: „Miks sa ei tulnud koos minuga, Mefiboset?” **26** Too vastas: „Mu isand kuningas, mu sulane^g pettis mind. Su sulane ütles: „Sadulda mulle eesel, et võiksin minna koos kuningaga”, sest su sulane on vigane.^h **27** Aga tema laimas su sulast mu isanda kuninga ees.ⁱ Kuid mu isand kuningas on nagu Jumala ingel. Tee nüüd, mis on sinu silmis hea. **28** Mu isand kuningas oleks võinud kogu mu isa soo hävitada, kuid sina oled pannud oma sulase nende sekka, kes söövad su lauas.^j Mis õigust on mul veel kuningale millegi üle kurta?”

19:25 *Teine võimalik tähendus: „Jeruusalemmast”.

29 Kuid kuningas ütles talle: „Mis sellest nüüd enam rääkida. Ma olen otsustanud, et teil tuleb Siibaga maa omavahel ära jagada.”^a **30** Mefiboset aga vastas: „Võtku ta kõik endale, peaasi, et kuningas on tulnud rahuga koju.”

31 Gileadlane Barsillai^b oli tulnud Rogelimist, et saata kuningat Jordanini. **32** Barsillai oli juba elatanud, 80-aastane. Kui kuningas viibis Mahanaimis, oli Barsillai teda toiduga varustanud,^c sest ta oli väga rikas mees. **33** Kuningas ütles talle: „Tule koos minuga üle Jordani ja ma toidan sind Jeruusalemmas.”^d **34** Kuid Barsillai vastas: „Paljuks mul veel elupäevi on, et peaksin koos kuningaga Jeruusalemma tulema? **35** Ma olen juba 80-aastane.^e Kas ma oskan enam heal ja halval vahet teha? Kas mina, su sulane, tunnen enam toidu ja joogi maitset või kuulen lauljate ja lauljannade häält?^f Miks peaks su sulane olema koormaks mu isandale kuningale? **36** Piisab sellest, et su sulane saatis kuningat Jordanini. Miks peaks kuningas mulle selliselt tasuma? **37** Las su sulane läheb tagasi, et surra oma linnas, oma isa ja ema matmispaiga lähedal.^g Siin aga on su sulane Kimham.^h Mingu tema koos mu isanda kuningaga ning tee temale, mis on sinu silmis hea.”

38 Seepeale vastas kuningas: „Tulgu Kimham minuga ja ma teen talle, mis on sinu silmis hea. Ja sullegi teen ma kõik, mida sa soovid.” **39** Nüüd läks kogu rah-

PTK 19

a 2Sa 16:4

b 2Sa 17:27–29
1Ku 2:7

c Õp 3:27

d Õp 11:25

e L 90:10

f Kog 2:8

g 1Mo 50:13

h 1Ku 2:7

Teine veerg

a 1Mo 31:55
1Sa 20:41
Ap 20:37

b 1Sa 11:14

c 2Sa 2:4

d Koh 8:1
Koh 12:1
2Sa 19:15

e L 78:68, 70

PTK 20

f 2Sa 20:21

g Koh 3:26, 27
2Sa 15:10

h 2Sa 19:43

i 1Ku 12:16

j Õp 24:21

k 2Sa 19:15
2Sa 19:41, 42

l 2Sa 5:11

vas üle Jordani. Ka kuningas läks üle. Ta andis Barsillaile suud,^a õnnistas teda ning Barsillai naasis koju. **40** Kuningas läks Gilgalisse^b ning Kimham läks koos temaga. Kuninga töid üle Jordani kõik juudalased ja pooled iisraellased.^c

41 Siis tulid kõik iisraellased kuninga juurde ja küsid: „Miks meie vennad juudalased varastasid sinu ning töid kuninga, tema pere ja kõik Taaveti mehed üle Jordani?”^d

42 Juudalased vastasid iisraellastele: „Sest kuningas on meie sugulane.^e Miks te vihastate selle pärast? Kas me oleme kuninga kulul sõõnud või oleme saanud mingi kingituse?”

43 Aga iisraellased vastasid neile: „Kümme osa kuningast kuulub meile, seepärast on meil Taavetile suurem õigus kui teil. Miks olete meid põlanud? Kas meil poleks olnud esimesena õigus kuningat tagasi tuua?” Aga juudalaste sõna jäi iisraellaste omale peale.

20 Seal oli üks nurjatu mees, benjaminlane Seeba,^f Bikri poeg. Ta puhus sarve^g ja teatas: „Meil pole midagi tegemist Taavetiga! Ei ole meil ühist pärandit Iisai poja-ga.^h Igaüks oma jumalate* juurde, Iisrael!”ⁱ **2** Seepeale keerasid iisraellased Taavetile selja ja läksid Bikri poja Seeba järel,^j kuid juudalased järgnesid oma kuningale Jordani äärest Jeruusalemma.^k

3 Kui Taavet jõudis oma kotta Jeruusalemmas,^l lasi ta viia kümme liignaist, kelle ta oli

20:1 * Teine võimalik tähendus: „telkide”.

jätanud koja eest hoolt kandma,^a eraldiasuvasse majja, kus neid valvati. Ta varustas neid toiduga, kuid ei puutunud neisse.^b Neid hoiti seal kuni nende surmapäevani ja nad olid nagu lased, kuigi nende mees elas.

4 Kuningas ütles Amaasale:^c „Kutsu kolme päeva jooksul Juuda mehed minu juurde ja tule ka ise siia!” **5** Amaasa läkski ja kutsus Juuda kokku, aga tal läks kauem aega, kui kuningas oli talle andnud. **6** Siis ütles Taavet Abisaile:^d „Bikri poeg Seeba^e võib meile rohkem kurja teha kui Absalom.^f Võta oma isanda sulased ja aja teda taga, et ta ei jõuaks mõnda kindlustatud linna ega pääseks meie käest.”

7 Joabi^g mehed, kreedid, pleedid^h ning kõik vägevad mehed läksid tema järel. Nad lahkusid Jeruusalemmast, et Bikri poega Seebat taga ajada. **8** Kui nad jõudsid Gibeonisⁱ oleva suure kivi juurde, kohtusid nad Amaasaga.^j Joabil oli seljas sõjarüü ja puusal tupes mõök. Kui Joab ettepoole astus, libises ta mõök tupest välja.

9 Joab küsis Amaasalt: „Kas kõik on hästi, mu vend?” Ta võttis parema käega Amaasal habemest kinni, et talle suud anda. **10** Amaasa aga ei osanud karta mõöka Joabi käes. Joab torkas talle kõhtu,^k nii et tema sisikond valgus välja. Teist korda polnud vaja enam torgata, sest ühest korrast piisas tema tapmiseks. Siis läks Joab koos oma venna Abisaiga Bikri poega Seebat taga ajama.

11 Üks Joabi noortest meestest ütles Amaasa kõrval seistes: „Kes on Joabi poolt

PTK 20

a 2Sa 15:16

b 2Sa 16:21, 22

c 2Sa 17:25

2Sa 19:13

1Aj 2:17

d 1Sa 26:6

2Sa 10:10

2Sa 23:18

1Aj 18:12

e 2Sa 20:1

f 2Sa 15:12

g 2Sa 8:16

h 2Sa 8:18

2Sa 15:18

1Ku 1:38

i Jos 18:21, 25

Jos 21:8, 17

j 2Sa 17:25

2Sa 19:13

k 2Sa 3:27

1Ku 2:5

Teine veerg

a 2Sa 20:1

b 1Ku 15:20

2Ku 15:29

c 2Mo 19:5

5Mo 32:9

d Jos 17:14, 15

Koh 2:8, 9

e 2Sa 20:1

ja kes toetab Taavetit, need järgnegu Joabile!” **12** Amaasa aga tõmbles keset teed oma veres. Kui see mees nägi, et kõik peatuvad, tiris ta Amaasa tee pealt ära ja viskas temale rõivatüki peale, kuna ta nägi, et iga möödamineja jääb sinna seisma. **13** Kui ta oli Amaasa tee pealt kõrvaldanud, järgnesid kõik Joabile, et Bikri poega Seebat^a taga ajada.

14 Seeba läks läbi kõigi Iisraeli suguharude maa Aabel-Beet-Maakasse.^b Kõik bikrilased tulid kokku ja läksid samuti tema juurde sellesse linna.

15 Kuid Joab oma meestega piiras sisse Aabel-Beet-Maaka, kuhu Seeba oli põgenenud, ja kuhjas selle kaitsevalliga ümbritsetud linna vastu piiramisvalli. Seejärel hakkas Joab oma meestega müüriallust õonestama, et müür kokku kukuks. **16** Siis hüüdis üks tark naine linnamüüriilt: „Kuulge, teie! Õelge Joabile, et ta siia tuleks! Ma tahan temaga rääkida.” **17** Joab läks lähemale ja naine küsis: „Kas sina oled Joab?” Too vastas: „Olen küll.” Naine lausus: „Kuula, mis su teenijal öelda on.” Joab vastas: „Räägi!” **18** Naine ütles: „Varem oli kombeks öelda: „Küsige nõu Aabelist ja kõik saab korda!” **19** Ma räägin nende nimel, kes on Iisraelis rahumeelised ja ustavad. Sa tahad hävitada selle Iisraeli emalinna. Miks sa tahad neelata Jehoo-va pärandi?”^c **20** Joab kostis: „Mul pole mõtteski sellele linnale lõppu teha ega seda hävitada. **21** Asi on hoopis selles, et üks mees Efraimi mägismaalt,^d Bikri poeg Seeba,^e on

tõstnud kuningas Taaveti vastu mässu. Andke ta meile välja, siis me lahkume siit!" Naine vastas Joobile: „Me viskame tema pea üle müüri!”

22 Siis läks see tark naine rahva juurde ning nad raiusid Bikri poja Seeba pea maha ja viskasid Joobile. Seepeale puhus Joab sarve ja tema mehed tõmbusid linna alt tagasi ning igaüks läks oma koju.^a Joab aga pöördus tagasi kuninga juurde Jeruusalemma.

23 Joab oli kogu Iisraeli sõjaväe pealik.^b Joojada^c poeg Benaja^d oli kreetide ja pleetide^e ülem. **24** Adoram^f oli töölevärvatute ülevaataja ja Ahiluudi poeg Joosafat^g oli kroonik. **25** Seva oli kirjutaja ning Saadok^h ja Ebjatarⁱ olid preestrid. **26** Jairilane Iira oli üks Taaveti kõrgemaid ametnikke.

21 Taaveti päevil oli maal kolm aastat järjest nälg.^j Taavet küsis nõu Jehoovalt ja Jehoova vastas talle: „Sauli ja tema soo peal lasub veresüü, sest ta tappis gibeonlasi.”^k **2** Siis kutsus kuningas gibeonlased^l enda juurde ja rääkis nendega. (Gibeonlased ei olnud iisraellased, vaid emorlased,^m kes olid veel järele jäänud. Iisraellased olid andnud vande neid säästa,ⁿ kuid Saul oli püüdnud neid hävitada, sest ta ei suutnud leppida tõsiasjaga, et nad elavad Iisraeli ja Juuda rahva keskel.) **3** Taavet küsis gibeonlastelt: „Mida ma saaksin teie heaks teha ja kuidas võiksin heastada süü, nii et te paluksite õnnistust Jehoova pändile?” **4** Gibeonlased vastasid talle: „Meil pole Saulilt ja tema

PTK 20

a Kog 9:14, 15
Kog 9:18

b 2Sa 8:16
2Sa 19:13

c 1Aj 12:27

d 2Sa 23:20
1Aj 27:5

e 2Sa 8:18
2Sa 15:18
1Ku 1:38, 44

f 1Ku 4:6
1Ku 12:18

g 1Ku 4:3

h 2Sa 15:27

i 2Sa 17:15
2Sa 19:11
1Ku 4:4

PTK 21

j 3Mo 26:
18, 20

k 1Mo 9:6
2Mo 20:13
4Mo 35:
30, 33

l Jos 9:3, 27

m 1Mo 10:15, 16

n Jos 9:15

Teine veerg

a 4Mo 35:31

b 2Sa 21:1

c 4Mo 25:4
5Mo 21:22

d 1Sa 10:26

e 1Sa 9:17

f 2Sa 4:4
2Sa 9:10
2Sa 19:24

g 1Sa 18:3
1Sa 20:42

h 2Sa 3:7

i 1Sa 18:20
1Sa 25:44
2Sa 3:14
2Sa 6:23

j 1Sa 18:19

k 4Mo 35:31
5Mo 19:21

l 2Sa 3:7

m 2Sa 2:5

soolt vaja ei hõbedat ega kulda,^a samuti pole meil õigust kedagi Iisraelis surmata.” Taavet lausus: „Ma teen kõik, mida te palute.” **5** Nad vastasid kuningale: „See mees hävitas meid ja septses meie vastu vandenõu, et meile terves Iisraelis lõpp teha.”^b **6** Seepärast antagu meile seitse meest tema poegade seast. Me paneme nende surnukehad rippuma^c Jehoova ette Gibeas,^d Jehoova valitud mehe Sauli^e linna.” Kuningas lausus: „Ma annan nad teile.”

7 Kuid kuningas andis armu Mefibosetile,^f Sauli poja Joonatani pojale, sest Taavet ja Sauli poeg Joonatan olid Jehoova ees vande andnud.^g

8 Kuningas võttis kaks Ajja tütre Rispa^h poega, kelle see oli Saulile sünnitanud – Armoni ja Mefiboseti –, ning Sauli tütre Miikaliⁱ viis poega, kelle see oli sünnitanud mehohalase Barsillai pojale Adrielile.^j

9 Ta andis nad gibeonlastele, kes panid nende surnukehad rippuma Jehoova ette mäele.^k Kõik seitse surid üheskoos, nad hukati odralõikuse alguses. **10** Ajja tütar Rispa^l laotas endale kalju peale kotirii- de ja jäi sinna viljalõikuse algusest kuni vihmasadudeni. Ta ei lasknud nende kallale ei linde päeval ega metsloomi öösel.

11 Taavetile teatati, mida Sauli liignaine, Ajja tütar Rispa oli teinud. **12** Siis läks Taavet Sauli ja tema poja Joonatani luude järele Gileadi-Jaabese^m

21:6 *Võib tõlkida ka „me paneme nad välja”, st murtud käte ja jalgadega. **21:8** *Teine võimalik tähendus: „Merabi”; st Merabi viis poega, kelle Sauli tütar Miikal üles kasvas (vrd 2Sa 6:23).

juhtide* juurde, kes olid need varastanud Beet-Saani väljakult, kuhu vilistid olid surnukehad rippuma pannud päeval, mil nad Sauli Gilboal^a tapsid. **13** Ta tõi Sauli ja tema poja Joonatani luud sealt ära. Ka hukatute luud korjati kokku.^b **14** Siis maeti Sauli ja tema poja Joonatani luud Benjaminimaale Seelasse^c Sauli isa Kiisi^d hauakoopasse. Pärast seda, kui oli toimitud kuninga käsu kohaselt, võttis Jumal maa eest esitatud palveid kuulda.^e

15 Vilistid tulid jälle Iisraeli vastu sõdima.^f Taavet läks oma sulastega alla ja astus vilistitega võitluse. Kuid Taavet väsis.

16 Refalane^g Jisbi-Benob, kelle vaskoda kaalus 300 seeklit^h ja kellel oli uus mõök võöl, tahtis Taavetit tappa. **17** Aga Seruja poeg Abisaiⁱ tuli Taavetile appi^j ja surmas vilisti. Siis vanutasid mehed Taavetit: „Sa ei tohi enam meiega lahingusse tulla.^k Sa ei või kustutada Iisraeli lampi!”^l

18 Pärast seda puhkes Goobis jälle sõda vilistitega.^m Seal tappis huusalane Sibbekaiⁿ refalase^o Safi.

19 Taas puhkes Goobis vilistitega sõda^p ja petlemlase Jaare-Oregimi poeg Elhanan tappis gatlase Koljati, kelle oda vars oli nagu kangapoom.^q

20 Gatis puhkes veel üks sõda, kus võitles erakordselt suurt kasvu mees, kelle kummalgi käel oli 6 sõrme ja kummalgi jalal 6 varvast, kokku 24.

21:12 *Teine võimalik tähendus: „maamomanike”. 21:16 *3,4 kg. (Vt lisa B14.)

PTK 21

- a 1Sa 28:4
1Sa 31:1
1Sa 31:11, 12
2Sa 1:6
1Aj 10:8
b 2Sa 21:9
c Jos 18:28
d 1Sa 9:1
1Sa 10:11
e Jos 7:24–26
2Sa 24:25
f 2Sa 5:17, 22
g 5Mo 2:11
h 1Sa 17:4, 7
1Aj 11:23
i 2Sa 23:18, 19
j 2Sa 22:19
k 2Sa 18:3
l 1Ku 11:36
1Ku 15:4
2Ku 8:19
m 1Aj 20:4
n 1Aj 11:26, 29
1Aj 27:1, 11
o 1Mo 14:5
p 1Aj 20:5
q 1Sa 17:4, 7

Teine veerg

- a 1Aj 20:6–8
b 1Sa 17:10, 12
2Ku 19:22
c 1Sa 16:9
1Sa 17:13
1Aj 2:13
d L 60:12

PTK 22

- e L 34:19
f 1Sa 23:14
L 18:mrk
g 2Mo 15:1
Koh 5:1
h L 31:3
i L 18:2, 3
j 5Mo 32:4
1Sa 2:1, 2
k 1Mo 15:1
5Mo 33:29
L 3:3
l L 9:9
Op 18:10
m L 59:16
n Jes 12:2
Lu 1:46, 47
Tt 3:4
o L 69:14
p L 18:4
q L 116:3, 4
r L 18:5
s L 142:1
Jn 2:2
š 2Mo 3:7
L 18:6
L 34:15

Temagi oli refalane.^a **21** Kuna ta teotas Iisraeli,^b lõi Joonatan, Taaveti venna Simeic poeg, ta maha.

22 Need neli olid Gatis elavad refalased. Taavet ja tema sulased tapsid nad.^d

22 Päeval, mil Jehoova päästis Taaveti kõigi tema vaenlaste^e ja Sauli käest,^f pöördus Taavet Jehoova poole selle laulu sõnadega.^g **2** Ta ütles:

„Jehoova on mu kalju ja mu kindlus,^h minu päästja.ⁱ

3 Mu Jumal on mu kalju.^j
Tema juurest otsin ma kaitset.

Ta on mu kilp^k ja mu päästesarv^{*}, mu kindel^h varjupaik,^l

ta on mu pelgupaik^m ja päästja.ⁿ Sina päästad mind vägivallatsete kütüst.

4 Ma hüüan Jehoovat, kes väärrib kiitust, ma pääsen oma vaenlaste käest.

5 Surmalained pekslesid mu ümber,^o väärিতে tulv kohutas mind.^p

6 Ma olin mässitud surmavalla köitesse,^q surmavõrgud olid võtnud mind oma haardesse.^r

7 Kitsikuses hüüdsin ma Jehoovat,^s anusin oma Jumalat. Ta kuulis mu häält oma templist ja mu appihüüd jõudis ta kõrvu.^š

22:3 *Võib tõlkida ka „võimas päästja”. Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina. ^hVõib tõlkida ka „kõrge”.

- 8 Siis hakkas maa rappuma
ja kõikuma,^a
taeva alused värisesid,^b
need vappusid edasi-tagasi,
sest tema viha süttis.^c
- 9 Tema söörmeist tõusis suits
ja suust väljus neelav tuli,^d
temast paiskusid
hõõguvad sõed.
- 10 Tema laskudes
paindus taevas,^e
ta jalge all oli pilkane
pimedus.^f
- 11 Ta sõitis keerubil^g ja
tuli lennates,
teda nähti vaimu* tiivul.^h
- 12 Ta varjas end pimedusega,ⁱ
mustavate vete ja
tihedate pilvedega.
- 13 Tema ees sähvivas valguses
lõomasid tulised sõed.
- 14 Jehoova müristas taevast,^j
Kõigekõrgem andis kuulda
oma häält.^k
- 15 Ta lasi välja nooli,^l
et pillutada vaenlasi,
heitis välke, et ajada nad
segadusse.^m
- 16 Meresügavused tulid
nähtavale,ⁿ
maa alustoid paljastusid
Jehoova sõitlusest,
tema söörmete hingusest.^o
- 17 Kõrgustest sirutas ta käe,
ta võttis must kinni
ja tõmbas mind välja
vetesügavusest.^p
- 18 Ta päästis mu vägeva
vaenlase käest,^q
mu vihkajate käest, kes olid
minust tugevamad.
- 19 Nad tõusid mu vastu
mu õnnetuspäeval,^r
kuid Jehoova oli mulle
toeks.

22:11 * Võib tõlkida ka „tuule“.

PTK 22

- a Koh 5:4
b II 26:11
c L 18:7–12
L 77:18
d Jes 30:27
e L 144:5
Jes 64:1
f 5Mo 4:11
IKu 8:12
L 18:9
L 97:2
g 1Sa 4:4
L 80:1
L 99:1
h Heb 1:7
i II 36:29
j 2Mo 19:16
1Sa 2:10
k L 18:13–16
Jes 30:30
l L 7:13
L 77:17
m L 144:6
n 2Mo 14:21
L 106:9
L 114:3
o 2Mo 15:8
p L 18:16–19
L 124:2–4
L 144:7
q L 3:7
L 56:9
r 1Sa 19:11
1Sa 23:26
2Sa 15:10

Teine veerg

- a L 31:8
b L 149:4
c 1Sa 26:23
IKu 8:32
d L 18:20–24
L 24:3, 4
e 5Mo 6:1
L 19:9
f 5Mo 8:11
g L 84:11
h L 18:23
Op 14:16
i II 34:11
Jes 3:10
Heb 11:6
j L 18:24
Op 5:21
k L 37:28
L 97:10
l L 18:25–30
m Mt 5:8
1Pe 1:16
n L 125:5
o II 34:28
p Tn 4:37
1Pe 5:5
q L 27:1
r L 97:11
s L 18:29
Flp 4:13
Heb 11:
33, 34
š 5Mo 32:4
Z L 12:6
Op 30:5
ž L 35:2
L 91:4
t Jes 44:6

- 20 Tema tõi mind turvalisse
paika,^a
päästis mu, sest olin talle
kallis.^b
- 21 Jehoova tasub mulle mu
õigust mööda,^c
teeb mulle head mu käte
puhtust mööda.^d
- 22 Ma olen ju käinud
Jehoova teedel,
ma pole teinud kurja, pole
hüljanud oma Jumalat.
- 23 Kõik tema seadused^e on
mu ees,
tema määrustest
ma ei käändu kõrvale.^f
- 24 Ma jään ta ees laitmatuks,^g
hoian patust eemale.^h
- 25 Tasugu Jehoova mulle
mu õigust mööda,ⁱ
mu puhtust mööda
tema ees!^j
- 26 Ustavale oled sa ustav,^k
laitmatut kohtled
laitmatult.^l
- 27 Puhtale oled sa puhas,^m
salaliku kavaldad üle*.ⁿ
- 28 Sa päästad alandlikud,^o
kuid su silmad on ülbete
vastu ja sa alandad nad.^p
- 29 Sina, Jehoova,
oled mu lamp.^q
Jehoova lõõb mu pimeduse
särana.^r
- 30 Ühes sinuga võin ma
rännata rõõvjõuku,
Jumala jõul ma hüppan
üle müüri.^s
- 31 Jumala tee on täiuslik,^š
Jehoova sõnad on puhtad.^z
Ta on kilbiks neile, kes ta
juurest varju otsivad.^ž
- 32 Sest kes on Jumal peale
Jehoova?^t

22:27 * Teine võimalik tähendus: „salaliku-
kuga käitunud sa justkui rumal“; st Jumala
käitumine tundub salalikele rumal.

- Kes on kalju, kui mitte meie Jumal?^a
- 33 Jumal on mu kindlus,^b tema teeb mu tee tasaseks.^c
- 34 Ta teeb mu jalad väledaks kui hirvel, paneb mind seisma kõrgendikele.^d
- 35 Ta õpetab mu käsi sõdima, mu käsivarred painutavad vaskvibu.
- 36 Sa annad mulle oma päästekilbi, su alandlikkus teeb mind suureks.^e
- 37 Sa laienid tee mu sammudele, mu jalg ei libastu.^f
- 38 Ma jälitan oma vaenlasi ja surman nad. Ei pöördu ma tagasi enne, kui olen nad minema pühkinud.
- 39 Ma pühin nad minema ja purustan nad, et nad enam ei tõuseks,^g nad langevad mu jalge alla.
- 40 Sa annad mulle jõu sõdida,^h paiskad vastased maha mu ees.ⁱ
- 41 Sa sunnid mu vaenlased taanduma,^j ma teen lõpu oma vihameestele.^k
- 42 Nad hüüavad appi, kuid päästjat ei ole, hüüavad Jehoovat, aga ta ei vasta neile.^l
- 43 Ma pihustan nad tolmuks, põrmustan nad ja tallan neid nagu tänavapori.
- 44 Sa päästad mind mu rahva etteheidetest,^m sa kaitsed mind, et saaksin rahvastele peaks.ⁿ Siis teenib mind rahvas, keda ma varem ei tundnud.^o

PTK 22

- a 5Mo 32:31
L 18:31–42
b L 27:1
Jes 12:2
c Jes 26:7
d Jes 33:15, 16
Hab 3:19
e L 18:35
L 113:6–8
f L 17:5
g 2Mo 14:13
h 1Sa 23:5
i 1Sa 17:49
L 44:3, 5
j 1Mo 49:8
k L 18:40
l 1Sa 28:6
Op 1:28
Jes 1:15
Mi 3:4
m 1Sa 30:6
2Sa 15:12
n 2Sa 8:3
L 2:8
L 60:8
o L 18:43–45

Teine veerg

- a 5Mo 33:29
b 5Mo 32:4
c L 18:46
L 89:26
d 1Sa 25:29
2Sa 18:17
e L 18:47
L 110:1
L 144:1, 2
f 2Sa 5:12
2Sa 7:9
g L 18:48
h 5Mo 32:43
L 117:1
i 1Aa 16:9
L 145:2
Ro 15:9
j L 2:6
L 21:1
k L 89:20, 29
Lu 1:32, 33

PTK 23

- l 1Mo 49:1
5Mo 33:1
m 1Sa 17:58
Mt 1:6
n 2Sa 7:8
o 1Sa 16:13
p 1Aa 16:9
q Mr 12:36
2Ti 3:16
r Ap 1:16
2Pe 1:21
s 5Mo 32:4
L 144:1
š Op 29:2
Jes 9:7
Jes 32:1
z 2Mo 18:21
Jes 11:3

- 45 Võõramaalased lõmitavad mu ees,^a kuuldused minust panevad neid mulle kuuletuma.
- 46 Võõramaalased kaotavad julguse, tulevad värisedes oma kindlustest.
- 47 Jehoova on elav! Olgu kiidetud mu kalju!^b Olgu ülistatud mu Jumal, mu päästekalju!^c
- 48 Jumal maksab mu eest kätte,^d alistab mulle rahvad.^e
- 49 Ta päästab mind vaenlaste käest. Sa tõstad mind kõrgemale^f mu vastastest, vabastad mind vägivallatseja küüsisist.^g
- 50 Seepärast tänan ma sind rahvaste seas, Jehoova,^h ja laulan kiitust su nimele.^{i, j}
- 51 Ta päästab võimsalt oma kuninga,^j osutab truud armastust oma võitule, Taavetile ja tema järglastele igavesti.^k

23 Need on Taaveti viimased sõnad:^l

- „Iisai^m poja Taaveti ja ülendatud mehe sõnad,ⁿ Jaakobi Jumala võitu^o ja Iisraeli lemmiklauliku^p sõnad.
- 2 Jehoova vaim rääkis mu kaudu,^q tema sõna oli mul keelel.^r
- 3 Iisraeli Jumal ütles, Iisraeli kalju^s rääkis minuga: „Kui valitseja on õiglane^s ja jumalakartlik,^z

22:50 ^aVõib tõlkida ka „kiidan pillimänguga su nime“.

4 siis on ta valitsus kui
hommikune päikesära,^a
otseku pilvitu hommik,
nagu sillerdus
pärast vihma,
mis paneb rohu
haljendama.”^b

5 Eks ole selline mu sugu
Jumala ees?
Sest ta on sõlminud minuga
igavese lepingu,^c
igati täpse ja kindla.
See on mulle päästeks ja
rõõmuks.

Eks tee ta selle teoks?^d

6 Kõik vääritud visatakse
minema^e nagu
ogalisel põõsad,
millest ei saa palja käega
kinni haarata.

7 Kui keegi tahab neid
puutada,
peab tal olema raudriist
ja odavars.
Nad põletatakse ära.”

8 Järgmised mehed on Taa-
veti vaprad sõjamehed.^f Tah-
kemonlane Joseb-Bassebet oli
kolme vapra sõjamehe pea-
mees.^g Kord viibutas ta oma
oda 800 mehe vastu ja tap-
pis nad. **9** Temast järgmine
oli Eleasar,^h ahohlase Doodo/
poeg. Temagi oli üks kolmest
Taaveti vaprast sõjamehest,
kes vilisteid naeruks panid. Vi-
listid olid kogunenud võitlu-
seks, kuid iisraellased tagane-
sid. **10** Eleasar aga jäi paigale
ja tappis vilisteid, kuni ta käsi
väsis ja mõõga hoidmisest kang-
gestus.^j Jehoova andis sel päe-
val suure võidu^k ning rahvas
läks Eleasari järel tapetuid riis-
suma.

11 Temast järgmine oli
Samma, hararlase Aage poeg.

PTK 23

a Mal 4:2
Mt 17:2
Ilm 1:16

b L 72:1, 6

c 2Sa 7:16, 19
1Aj 17:11
L 89:3
L 89:28, 29
L 132:11

d Jes 9:7
Jes 11:1
Am 9:11

e L 37:10

f 2Sa 10:7
2Sa 20:7
1Aj 11:10

g 1Aj 11:11

h 1Aj 11:12–14

i 1Aj 27:1, 4

j Koh 8:4

k Koh 15:14, 16
1Sa 14:6
1Sa 19:5

Teine veerg

a L 3:8
L 44:3

b Jos 15:20, 35
1Sa 22:1

c Jos 15:1, 8
2Sa 5:22
1Aj 11:15–19

d 1Sa 22:1, 4
1Aj 12:16

e 3Mo 9:9
3Mo 17:13

f 1Mo 9:4
3Mo 17:10

g 1Sa 26:6
2Sa 21:17

h 2Sa 2:18
1Aj 2:15, 16

i 1Aj 11:20, 21

j 2Sa 8:18
2Sa 20:23
1Ku 1:8
1Ku 2:9
1Aj 27:5, 6

k Jos 15:21

Vilistid oli kogunenud Lehhis-
se, kus oli üks läätsepõld.
Rahvas põgenes vilistite eest,
12 tema aga jäi keset põldu
seisma, kaitses põldu ja tappis
vilisteid. Nõnda andis Jehoova
suure võidu.^a

13 Kolm meest 30 peali-
ku seast läksid lõikusajal alla
Taaveti juurde Adullami^b koo-
passe. Vilistite sõjavägi oli sam-
al ajal laagris Refaimi orus.^c

14 Taavet oli kindluses^d ja vi-
listite valvesalk asus Pet-
lemmas. **15** Siis sõnas Taavet
igatsevalt: „Saaksin ma ometi
juua vett Petlemma värava juu-
res olevast kaevust!” **16** See-
peale tungisid kolm vaprat sõ-
jameest vilistite laagrisse, am-
mutasid vett Petlemma värava
juures asuvast veemahutist ja
tõid selle Taavetile. Tema aga
polnud nõus seda jooma, vaid
valas selle Jehoova ees maha.^e
17 Taavet sõnas: „Jehoova, on
mõeldamatu, et ma seda teek-
sin! Kas peaksin jooma nende
meeste verd,^f kes oma eluga
riskides mulle vett tõid?” Ja ta
polnud nõus seda jooma. Seda
tegid tema kolm vaprat sõja-
meest.

18 Abisai,^g Seruja poja Joa-
bi vend,^h oli ühe teise kol-
miku peamees. Ta viibutas
oma oda 300 vastu ja tappis
nad. Ta oli sama kuulus nagu
need kolm vaprat sõjameest.ⁱ

19 Selle teise kolmiku seas oli
ta teistest silmapaistvam ja ta
oli nende pealik. Siiski ei arva-
tud teda nende kolme vapra sõ-
jamehe hulka.

20 Joojada poeg Benaja^j oli
julge mees, kes tegi palju vägi-
tegusid Kabseelis.^k Ta löi maha

moabiit Arieli kaks poega. Kord, kui lund sadas, laskus ta veekogumisauku ja tappis seal lõvi.^a **21** Ta lõi maha ka ühe erakordselt suurt kasvu egiptlase. Ehkki egiptlasel oli käes oda, läks Benaja tema vastu ke-piga. Ta tõmbas tal oda käest ja tappis ta tema enda odaga. **22** Seda kõike tegi Joojada poeg Benaja ja ta oli sama kuulus nagu need kolm vaprat sõjameest. **23** Ta oli küll silmapaistvam kui need 30, kuid siiski ei arvatud teda nende kolme vapra sõjamehe hulka. Taavet määras ta oma ihukaitsevää ülemaks.

24 Joabi vend Asael^b oli üks neist 30-st. Nende vägevate meeste hulka kuulusid Petlemmast pärit Dodo poeg Elhanan,^c **25** harodlane Samma, harodlane Elika, **26** paltlane Heles,^d tekoalase Ikkesse poeg Iira,^e **27** anatotlane^f Abieser,^g huusalane Mebunnai, **28** ahohlane Tsalmon, netofalane Mahrai,^h **29** netofalase Baana poeg Heeleb, benjaminlaste Gibeast Riibai poeg Ittai, **30** piraatonlane Benaja,ⁱ Hiddai Gaasi^j vadidest, **31** arbalane Abi-Albon, bahuurimlane Asmavet, **32** saalbonlane Eljahba, Jaaseni pojad, Joonatan, **33** hararlane Samma, hararlase Sarari poeg Ahiam, **34** maakatlase poja Ahasbai poeg Elifelet, giilolase Ahitofeli^k poeg Eliam, **35** karmellane Hesro, arbalane Paarai, **36** soobalase Naatani poeg Jigal, gaadlane Baani, **37** Seruja poja Joabi relvakandjad — ammonlane Seleki ja beerotlane Naharai —, **38** jeterlane

PTK 23

a 1Aj 11:22–25
Op 30:30b 2Sa 2:18, 23
1Aj 2:15, 16
1Aj 27:1, 7

c 1Aj 11:26–41

d 1Aj 27:1, 10

e 1Aj 27:1, 9

f Jos 21:8, 18
Jer 1:1

g 1Aj 27:1, 12

h 1Aj 27:1, 13

i 1Aj 27:1, 14

j Koh 2:8, 9

k 2Sa 15:31
2Sa 16:23
2Sa 17:23
1Aj 27:33

Teine veerg

a 1Aj 2:53

b 2Sa 11:3
1Ku 15:5

PTK 24

c 2Sa 21:1

d 1Aj 21:1–3
1Aj 27:23, 24e 2Sa 8:16
2Sa 20:23

f Koh 20:1

g 4Mo 1:2
1Aj 21:4h 5Mo 2:36
Jos 13:8, 9i 4Mo 32:
34, 35

j 4Mo 32:40

k 1Mo 10:15
1Mo 49:13
Jos 11:8

l Jos 19:24, 29

m Jos 11:19

n 1Mo 21:31
Jos 15:21, 28

o Jos 15:1

p 4Mo 2:32
4Mo 26:51
1Aj 21:5, 6
1Aj 27:23

lira, jeterlane^a Gaareb **39** ja hett Uuriija.^b Ühtekokku oli 37 meest.

24 Jehoova vihastus uuesti iisraellaste peale,^c kui Taavetit õhutati nende vastu: „Mine, loe Iisrael ja Juuda üle!”^d **2** Siis ütles kuningas väeülem Joabile,^e kes oli koos temaga: „Käi läbi kõik Iisraeli suguharud Daanist Beer-Sebani^f ja loe rahvas ära, et ma teaksin rahvaarvu.” **3** Joab aga vastas kuningale: „Tehku su Jumal Jehoova oma rahvas sada korda suuremaks ja mu isand kuningas nähku seda oma silmaga! Aga miks mu isand kuningas soovib midagi sellist teha?”

4 Kuninga sõna jäi aga peale. Niisiis läksid Joab ja väeülemad kungale eest minema, et Iisraeli rahvas üle lugeda.^g **5** Nad ületasid Jordani ja jäid laagrisse Aroeri,^h vadi keskel asuvast linnast paremale*, ja suundusid sealt gaadlaste maa ning Jaaseriⁱ poole. **6** Siis läksid nad Gileadi^j ja Tahtim-Hodsi, sealt Daan-Jaani ja ringiga Siidonisse.^k **7** Seejärel läksid nad Tüürose kindluslinna^l ning kõigisse hiivlaste^m ja kaananlaste linnadesse. Viimaks jõudsid nad Beer-Sebasse,ⁿ mis asub Negevis^o Juudamaal. **8** Nii käisid nad läbi kogu maa ning tulid üheksa kuu ja kahekümne päeva pärast Jeruusalemma tagasi. **9** Joab andis äraloetud rahva arvu kuningale teada. Iisraelis oli kokku 800 000 mõgagakandjat sõjameest ja Juudas 500 000 meest.^p

24:5 * Võib tõlkida ka „lõunasse”.

10 Kui Taavet oli rahva ära lugenud, hakkas südametunnistus teda piinama^a ja ta ütles Jehoovale: „Selle teoga olen ma rängalt patustanud.^b Jehoova, palun anna oma teenija patt andeks,^c sest see oli ääretult rumal tegu!”^d **11** Kui Taavet hommikul tõusis, tuli prohvet Gaadile,^e Taaveti nägemustenägijale, Jehoova sõna: **12** „Mine, teata Taavetile: „Nii ütleb Jehoova: „Ma panen su ette kolm karistust. Vali neist üks, mille ma täide viin.””^f **13** Gaad läiski Taaveti juurde ning teatas talle: „Vali, kas su maale tuleb seitsmeks aastaks näljahäda,^g kas sa põgened kolm kuud vaenlaste eest, kes sind taga ajavad,^h või laastab su maad kolm päeva taud.ⁱ Mõtlen nüüd hoolega, mida ma pean vastama temale, kes mu saatis.” **14** Taavet ütles Gaadile: „See on mulle väga raske. Parem on langeda Jehoova kätte,^j sest tema halastus on väga suur.^k Ära ainult lase mul langeda inimeste kätte!”^l

15 Siis saatis Jehoova Iisraeli peale taudi,^m mis puhkes hommikul ja kestis kuni määratud ajani, nii et Daanist Beer-Sebaniⁿ suri 70000 inimest.^o **16** Kui üks ingel sirutas käe Jeruusalemma kohale, et see hävitada, hakkas Jehooval selle õnnetuse pärast rahvast kahju^p ja ta ütles inglile, kes rahva seas hävingut külvas: „Aitab! Langeta käsi!” Sel ajal oli Jehoova ingel jebuuslase^q Arauna viljapeksuplatsi^r lähedal.

17 Nähes ingliti rahvast maha löömas, ütles Taavet Je-

PTK 24

a 1Sa 24:5
Ro 2:15

b 2Sa 12:13

c L 130:3
Ho 14:2
1Jo 1:9

d 1Aj 21:8-13

e 1Sa 22:5
1Aj 29:29

f Öp 3:12

g 3Mo 26:18, 20
2Sa 21:1

h 3Mo 26:14, 17

i 3Mo 26:16

j Heb 12:6

k L 103:8
L 119:156

l 2Aj 28:1, 5

m 4Mo 16:46
1Aj 27:24

n 2Sa 24:2

o 1Aj 21:14, 15

p L 78:38
Jer 26:19
Jl 2:13q 1Mo 10:15, 16
Jos 15:8

r 2Aj 3:1

Teine veerg

a L 95:7

b 1Aj 21:16, 17

c 1Aj 21:18-23
2Aj 3:1d 4Mo 16:46, 47
4Mo 25:8
2Sa 24:15

e 1Aj 21:24-28

f 2Mo 20:25
1Aj 22:1g 2Sa 21:14
2Aj 33:13

hoovale: „Mina olen patustanud ja kurja teinud. Aga need lambad,^a mida on nemad teinud? Tõusku su käsi minu ja mu isa soo vastu!”^b

18 Samal päeval tuli Gaad Taaveti juurde ja ütles talle: „Mine ja püstita jebuuslase Arauna viljapeksuplatsile altar Jehoovale!”^c **19** Taavet läks, nagu Jehoova Gaadi kaudu oli käskinud. **20** Kui Arauna nägi, et kuningas oma sulastega tuleb tema juurde, läks ta kohe välja, langes kuninga ees põlvili ja kummardas maani. **21** Arauna küsis: „Miks mu isand kuningas on oma sulase juurde tulnud?” Taavet vastas: „Ma tahan osta sinult viljapeksuplatsi ja ehitada sinna Jehoovale altari, et nuhtlus rahva pealt ära võetaks.”^d **22** Arauna ütles Taavetile: „Võtku mu isand kuningas see endale ja toogu ohvreid, mis tema silmis õiged on. Siin on ka kariloomad põletusohvriks ning viljapeksuregi ja muud riistad puudeks. **23** Selle kõik annab Arauna kuningale.” Ja ta lisas: „Olgu Jehoova, su Jumal, sulle armuline!”

24 Kuningas aga vastas Araunale: „Ei, ma ostan selle sinult. Ma ei ohverda oma Jumalale Jehoovale põletusohvriks niisama saadut.” Ja Taavet ostis viljapeksuplatsi ja veised 50 seekli* hõbeda eest.^e **25** Taavet ehitas sinna Jehoovale altari^f ning tõi seal põletus- ja rahuohvreid. Ja Jehoova võttis kuulda palveid Iisraeli eest,^g nii et nuhtlus lõppes.

24:24 * 570 g. (Vt lisa B14.)

ESIMENE KUNINGATE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Taavet ja Abisag (1-4)
Adonija ihkab trooni (5-10)
Naatan ja Batseba tegutsevad (11-27)
Taavet annab käsu Saalomon võida (28-40)
Adonija põgeneb altari juurde (41-53)
- 2 Taavet annab Saalomonile juhtnöore (1-9)
Taavet sureb, Saalomon saab troonile (10-12)
Adonija plaan viib ta surma (13-25)
Ebjatar aetakse minema, Joab tapetakse (26-35)
Simei tapetakse (36-46)
- 3 Saalomon abiellub vaarao tütreaga (1-3)
Jehoova ilmutab end Saalomonile unenäos (4-15)
Saalomon palub tarkust (7-9)
Saalomon lahendab kahe ema riuuasja (16-28)
- 4 Saalomoni ametnikud (1-19)
Hea põli Saalomoni valitsusajal (20-28)
Igaüks elab julgesti oma viinapuu ja viigipuu all (25)
Saalomoni tarkus ja õpetussõnad (29-34)
- 5 Kuningas Hiiram saadab ehitusmaterjale (1-12)
Saalomon värbab töölisi (13-18)
- 6 Saalomon ehitab templi (1-38)
Tagumine ruum (19-22)
Keerubid (23-28)
Nikerdused, uksed, siseõu (29-36)
Tempel valmib seitsme aastaga (37, 38)
- 7 Saalomoni palee (1-12)
Osav Hiiram aitab Saalomoni (13-47)
Kaks vaskammast (15-22)
Metallist meri (23-26)
Kümme vaskvankrit ja -tünni (27-39)
Kuldesemed (48-51)
- 8 Lepingulaegas tuuakse templisse (1-13)
Saalomon pöördub rahva poole (14-21)
- 9 Jehoova ilmutab end Saalomonile taas (1-9)
Saalomoni kingitus kuningas Hiiramile (10-14)
Saalomoni mitmesugused ettevõtmised (15-28)
- 10 Seeba kuninganna külaskäik (1-13)
Saalomoni tohutu rikkus (14-29)
- 11 Saalomoni naised pööravad ta südame (1-13)
Saalomoni vastased (14-25)
Jerobeami töötatakse kümnet suguharu (26-40)
Saalomon sureb, Rehabeam saab kuningaks (41-43)
- 12 Rehabeami järsk vastus (1-15)
Kümne suguharu mäss (16-19)
Jerobeam tõstetakse israeli kuningaks (20)
Rehabeam ei tohi võidelda israeli vastu (21-24)
Jerobeam kummardab vasikat (25-33)
- 13 Ennustus Peeteli altari kohta (1-10)
Altar lõheneb (5)
Sõnakuulmatu jumalamees (11-34)
- 14 Ahija ennustus Jerobeamile (1-20)
Rehabeam valitseb Juuda üle (21-31)
Siisaki rünnak (25, 26)
- 15 Juuda kuningas Abijam (1-8)
Juuda kuningas Aasa (9-24)
Israeli kuningas Naadab (25-32)
Israeli kuningas Baesa (33, 34)
- 16 Jehoova kohtuotsus Baesa kohta (1-7)
Israeli kuningas Eela (8-14)
Israeli kuningas Simri (15-20)
Israeli kuningas Omri (21-28)
Israeli kuningas Ahab (29-33)
Hiiel ehitab üles Jeeriko (34)
- 17 Prohvet Eelija ennustab põuda (1)
Rongad toidavad Eelijat (2-7)

- Eelija külastab Sarepta lesknaist (8–16)
Lesknaise poeg sureb ja äratatakse üles (17–24)
- 18 Eelija kohtub Obadja ja Ahabiga (1–18)
Eelija ja Baali prohvetid Karmeli mäel (19–40)
„Kaua te veel olete kahevahel?” (21)
Kolm ja pool aastat kestnud pöud lõppeb (41–46)
- 19 Eelija põgeneb lisebeli viha eest (1–8)
Jehoova ilmutab end Eelijale Hoorebil (9–14)
Eelija võib Hasaeli, Jehu ja Eliisa (15–18)
Eliisa saab Eelija mantli-pärijaks (19–21)
- 20 Süüria sõdib Ahabiga (1–12)
Ahab lööb süürlasi (13–34)
Ennustus Ahabile (35–43)
- 21 Ahab ihaldab Naaboti viinamäge (1–4)
lisebel saadab Naaboti surma (5–16)
Eelija sõnum Ahabile (17–26)
Ahab alandub (27–29)
- 22 Joosafati liit Ahabiga (1–12)
Miikaja ennustus lüüasaamise kohta (13–28)
Petja vaim meelitab Ahabit (21, 22)
Ahab tapetakse Gileadi-Raamotis (29–40)
Joosafat valitseb Juuda üle (41–50)
Iisraeli kuningas Ahasja (51–53)

1 Kuningas Taavet oli juba vana^a ja aastates ning kuigi teda kaeti tekkidega, ei saanud ta sooja. **2** Tema sulased ütlesid talle: „Otsitagu meie isandale kuningale tütarlaps, neitsi, kes oleks kuninga teenistuses ja hoolitseks tema eest. Ta heitku sinu kaissu, küll siis meie isand kuningas saab sooja.” **3** Nii otsitigi kõikjalt Iisraelist ilusat neidu ning lõpuks leiti suunemlanna^b Abisag^c ja toodi kuninga juurde. **4** Neiu oli erakordselt ilus ning ta hakkas kuninga eest hoolitsema ja teda teenima, kuid kuningas ei olnud temaga intiimsuhetes.

5 Haggiti poeg Adonija^d aga ülistas end: „Minust saab kuningas!” Tal oli vanker ja ratsanikud ning 50 meest, kes jooksid tema ees.^e **6** Aga ta isa polnud kunagi temaga riielnud* ega olnud talle õelnud: „Miks sa niimoodi teed?” Adonija oli ka väga kena välimuse-

1:6 * Võib tõlkida ka „oli kartnud korralekutsumisega tema tundeid riivata”.

PTK 1

- a 2Sa 5:4
1Aj 29:26, 27
b Jos 19:17, 18
c 1Ku 2:17, 22
d 2Sa 3:2, 4
1Aj 3:1, 2
e 2Sa 15:1

Teine veerg

- a 2Sa 20:25
b 1Ku 2:22
c 2Sa 8:17
d 2Sa 20:23
1Aj 27:5
e 2Sa 7:2
2Sa 12:1
f 1Ku 4:7, 18
g 2Sa 23:8
1Aj 11:10
h 2Sa 15:12
i 2Sa 7:4, 5
j 2Sa 11:3, 27
k 2Sa 12:24
l 2Sa 3:2, 4
m Koh 9:4–6
1Ku 1:21
2Ku 11:1

ga ning ta ema oli toonud ta ilmale pärast Absalomi. **7** Adonija pidas nõu Seruja poja Joabiga ja preester Ebjatariga^a ning need pakkusid talle abi ja toetasid teda.^b **8** Aga preester Saadok,^c Joojada poeg Benaja,^d prohvet Naatan,^e Simeil,^f Rei ja Taaveti vaprad sõjamehed^g ei toetanud Adonijat.

9 Kord tõi Adonija Een-Rogeli lähedal Soheleti kivi juures ohvreid:^h lambaid, veiseid ja nuumloomi. Ta kutsus sinna kõik oma vennad kuningapojad ja kõik Juuda mehed, kuninga sulased. **10** Aga prohvet Naatanit, Benajat, Taaveti vapraid sõjamehi ja oma venda Saalomoni ta ei kutsunud. **11** Siis ütles Naatanⁱ Batsebale,^j Saalomoni emale:^k „Kas oled kuulnud, et Haggiti poeg Adonija^l on saanud kuningaks? Aga meie isand Taavet ei tea sellest midagi. **12** Kuula nüüd palun, ma annan sulle nõu, et saaksid päästa enda ja oma poja Saalomoni elu.^m **13** Mine kuningas

Taaveti juurde ja ütle talle: „Eks ole sina, mu isand kuningas, oma teenijale vandunud: „Sinu poeg Saalomon saab minu järel kuningaks ja tema istub mu troonile”?^a Miks on siis Adonija saanud kuningaks?” **14** Kui sa kuningaga räägid, tulen mina sisse ja kinnitan su sõnu.”

15 Siis läks Batseba kuninga magamistuppa. Kuningas oli juba väga vana ja suunemlanna Abisag^b teenis teda. **16** Batseba langes põlvili ja kummardas maani. Kuningas küsis: „Mida sa soovid?” **17** Batseba vastas: „Mu isand, sina ise oled oma teenijale vandunud oma Jumala Jehoova juures: „Sinu poeg Saalomon saab minu järel kuningaks ja tema istub mu troonile.”^c **18** Aga nüüd on Adonija saanud kuningaks ja mu isand kuningas ei tea sellest midagi.^d **19** Ta ohverdas suurel hulgal pulle, nuumloomi ja lambaid ning kutsus enda juurde kõik kuningapojad, preester Ebjatar ja väepealik Joabi,^e kuid sinu sulast Saalomoni ta ei kutsunud.^f **20** Mu isand kuningas, kogu Iisrael vaatab nüüd sinu poole, et sa ütleksid, kes istub mu isanda kuninga troonile pärast teda. **21** Muidu juhtub nii, et kui mu isand kuningas läheb puhkama oma esiisade juurde, peetakse mind ja mu poega Saalomoni reeturiteks.”

22 Kui Batseba kuningaga rääkis, sisenes prohvet Naatan.^g **23** Kuningale anti kohe teada: „Prohvet Naatan on siin.” Naatan tuli kuninga ette ja langes silmili maha. **24** Siis ta ütles: „Mu isand kuningas, kas sa tõesti oled öelnud: „Ado-

PTK 1

a 1Aj 22:9
1Aj 28:5
1Aj 29:1

b 1Ku 1:1, 3

c 1Ku 1:13
1Aj 22:9, 10

d 1Ku 1:5, 11

e 1Ku 1:7

f 1Ku 1:9, 10

g 1Ku 1:14

Teine veerg

a 1Ku 1:5

b 2Sa 15:12

c 1Ku 1:5, 7

d 1Aj 27:5

e L 71:23
L 103:4f 2Sa 20:23
2Sa 23:20
1Ku 1:8
1Aj 27:5g 1Ku 1:38
Lu 19:33–35

h 2Aj 32:30

i 1Sa 16:13

nija saab pärast mind kuningaks ja tema istub mu troonile”?^a **25** Sest täna ta läks ja ohverdas^b suurel hulgal pulle, nuumloomi ja lambaid ning kutsus endaga kõik kuningapojad, väepealikud ja preester Ebjatar.^c Seal nad nüüd söövad ja joovad koos temaga ning ütlevad: „Elagu kuningas Adonija!” **26** Aga mind, su sulast, ja preester Saadokit, Joojada poega Benajat^d ning su sulast Saalomoni ta ei kutsunud. **27** Kas mu isand kuningas on käskinud kõike seda teha, ilma et oleks oma sulasele teada andnud, kes istub troonile mu isanda kuninga järel?”

28 Seepeale ütles kuningas Taavet: „Kutsuge Batseba minu juurde!” Batseba tuli kuninga juurde ja seisis tema ette. **29** Siis andis kuningas vande: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes on päästnud mu hinge kõigist hädadest:^e **30** nagu ma olen sulle vandunud Iisraeli Jumala Jehoova ees, öeldes: „Sinu poeg Saalomon saab minu järel kuningaks ja tema istub minu asemel troonile”, nii ma täna ka teen.” **31** Siis Batseba langes põlvili, kummardas kuninga ette silmili maha ja ütles: „Mu isand kuningas Taavet elagu igavesti!”

32 Jalamaid andis kuningas Taavet käsu: „Kutsuge mu juurde preester Saadok, prohvet Naatan ning Joojada poeg Benaja!”^f Nad tulidki kuninga ette. **33** Kuningas ütles neile: „Võtke kaasa oma isanda sulased ning pange mu poeg Saalomon minu muula selga^g ja saatke ta alla Giihoni^h äärde. **34** Preester Saadok ja prohvet Naatan võidku taⁱ seal

Iisraeli kuningaks. Siis puhuge sarve ning õelge: „Elagu kuningas Saalomon!”^a **35** Tulge tema järel üles ning ta istugu minu troonile. Temast saab minu asemel kuningas ning ma määran ta Iisraeli ja Juuda juhiks.” **36** Seepeale vastas Joojada poeg Benaja kuningale: „Sündigu nii!* Kinnitagu seda ka Jehoova, mu isanda kuninga Jumal! **37** Nagu Jehoova on olnud mu isanda kuningaga, nii olgu ta ka Saalomoniga,^b ja ta tehku tema troon veel vägevamaks, kui on mu isanda kuningas Taaveti troon!”^c

38 Siis läksid preester Saadok, prohvet Naatan, Joojada poeg Benaja^d ning kreedit ja pleedit^e alla, panid Saalomoni kuningas Taaveti muula selga^f ja läksid koos temaga Giihoni^g äärde. **39** Seejärel võttis preester Saadok telgist^h õlisarveⁱ ja võidis Saalomoni.^j Siis nad puhusid sarve ja kogu rahvas hüüdis: „Elagu kuningas Saalomon!” **40** Pärast seda tuli kogu rahvas tema järel üles, puhudes flööte ja rõõmustades üliväga, nii et maa laust värises nende kärast.^k

41 Adonija ja kõik tema juurde kutsutud olid just sõemise lõpetanud,^l kui see nende kõrvu kostis. Kui siis Joab kuulis sarvehäält, küsis ta: „Mis lärm ja kära see linnas on?” **42** Ta ei jõudnud veel lõpetadagi, kui saabus preester Ebjatari poeg Joonatan.^m Adonija ütles talle: „Tule sisse! Sina oled tubli mees ja tood meile häid sõnumeid.” **43** Aga Joonatan vastas Adonijale: „Sugu-

PTK 1

a 1Sa 10:1, 24
2Sa 15:10
2Ku 11:12

b 1Aj 28:20

c 1Ku 3:12
1Ku 10:23
L 72:8

d 1Aj 27:5

e 2Sa 15:18
1Aj 18:17f 1Ku 1:33
Mt 21:7

g 2Aj 32:30

h 2Sa 6:17

i 2Mo 30:
23-25
1Sa 16:13

j 1Aj 29:22

k 1Sa 4:5

l 1Ku 1:9, 25

m 2Sa 15:36
2Sa 17:17

Teine veerg

a 1Ku 1:33, 34

b 2Mo 21:14
2Mo 38:1, 2
1Ku 2:28

c 1Ku 2:23

gi mitte! Meie isand, kuningas Taavet, on tõstnud kuningaks Saalomoni. **44** Kuningas läkitas koos temaga preester Saadoki, prohvet Naatani, Joojada poja Benaja ning kreedit ja pleedit ning nad panid ta kuninga muula selga.^a **45** Siis preester Saadok ja prohvet Naatan võidsid ta Giihoni ääres kuningaks. Pärast seda läksid nad sealts hõisates üles linna ning terve linn on eevil. Seda kära te kuulsitegi. **46** Ja Saalomon istub juba kuninglikul troonil. **47** Kuninga sulased tulid ja õnnitlesid meie isandat kuningas Taavetit, öeldes: „Tehku sinu Jumal Saalomoni nimi veel suuremaks, kui on sinu nimi, ja tehku ta tema troon veel vägevamaks, kui on sinu troon!” Ja kuningas kumardas oma voodis. **48** Kuningas ütles veel: „Olgu kiidetud Iisraeli Jumal Jehoova, kes on täna pannud mu poja mu troonile istuma, ja minu silmad näevad seda!”

49 Siis valdas kõiki Adonija juurde kutsutuid kohutav hirm. Nad tõusid üles ja läksid oma teed. **50** Adonijagi kartis Saalomoni. Ta pages seal ning läks ja haaras kinni altari sarvedest.^b **51** Siis anti Saalomonile teada: „Adonija kardab kuningas Saalomoni ja ta hoiab kinni altari sarvedest, öeldes: „Kuningas Saalomon vandugu mulle, et ta ei surma mõõga oma sulast.”” **52** Seepeale vastas Saalomon: „Kui ta on tubli mees, siis ei lange tema peast ükski juuksekarv. Kui aga temast leitakse midagi halba,^c siis ta sureb.” **53** Seejärel saatis kuningas Saalomon mehed tema järele ja ta toodi

altari juurest ära. Siis ta tuli ja kummardas kuningas Saalomoni ees ning Saalomon ütles talle: „Mine koju!”

2 Kui Taaveti elupäevad olid lõppemas, andis ta oma pojale Saalomonile sellised juhtnõõrid: **2** „Mul pole enam kaua elada jäänud. Aga sina ole tugev^a ja mehine!^b **3** Kuuletu oma Jumalale Jehoovale, käies tema teedel ning järgides tema määrusi, käske, õigusnorme ja meeldetuletusi, mis on kirjas Mooseseaduses,^c et sind saadaks edu* kõiges, mida sa teed, ja kõikjal, kuhu sa lähed. **4** Jehoova viib täide oma töötuse, mis ta mulle andis, öeldes: „Kui su pojad panevad tähele oma teed ja käivad minu ees ustavalt kogu südamest ja hingest,^d siis ei puudu Iisraeli troonilt iialgi sinu järeltulijaga.”^e

5 Sa tead, mida Seruja poeg Joab mulle tegi, kui ta tappis kaks Iisraeli väepealikku: Neri poja Abneri^f ja Jeteri poja Amaasa.^g Ta valas rahuajal sõjaverd^h ning määris verega vöö, mis tal ümber oli, ja sandaalid, mis tal jalas olid. **6** Sina aga tegutse targalt ja ära lase tema halli pead rahuhauda* minna.ⁱ

7 Aga gileadlase Barsillai poegi saatku sinu truu armastus. Olgu nad nende hulgas, kes söövad su lauas, sest nad aitavad sind,^k kui ma sinu venna Absalomi eest põgenesin.^l

8 Sinu juures on ka Simeil, benjaminlase Geera poeg Baheurimist. Tema needis mind ränga needusega^m päeval, mil ma läksin Mahanaimi.ⁿ Aga kui

2:3 *Võib tõlkida ka „et sa toimiksid targalt”. 2:6, 9 *Võib tõlkida ka „surmavalda”.

PTK 2

a 5Mo 31:6

Jos 1:6

1Aj 28:20

b 1Ku 3:7

c 5Mo 17:

18-20

Kog 12:13

d 5Mo 6:5

2Ku 20:3

2Ku 23:3

2Aj 17:3

Mt 22:37

e 2Sa 7:12, 16

1Ku 8:25

1Aj 17:11

L 132:11, 12

f 2Sa 3:27, 30

g 2Sa 17:25

2Sa 20:10

1Aj 2:17

h 4Mo 35:33

2Sa 3:28

i 2Sa 3:29

1Ku 2:31-34

j 2Sa 19:31

k 2Sa 17:27-29

l 2Sa 15:14

m 2Sa 16:5-7

n 2Sa 17:24

Teine veerg

a 2Sa 19:23

b 2Mo 22:28

c 1Ku 2:44, 46

d 2Sa 5:7

1Aj 11:7

1Aj 29:26, 27

Ap 2:29

e 1Aj 12:23

f 2Sa 5:4, 5

g 2Sa 7:8, 12

1Aj 29:23

2Aj 1:1

L 89:36, 37

L 132:12

h 1Ku 1:5, 25

i 1Aj 22:9

j 1Ku 1:1, 3

ta tuli alla Jordani äärde minu-
ga kohtuma, vandusin ma talle
Jehoova juures: „Ma ei surma
sind mõõgaga.”^a **9** Ära jäta
teda karistamata,^b sest sa oled
tark mees ja tead, mis sul tuleb
temaga teha. Saada tema hall
pea verisena hauda*!^c

10 Siis läks Taavet puhka-
ma oma esiisade juurde ja ta
maeti Taaveti linna.^d **11** Taa-
vet oli valitsenud Iisraeli üle 40
aastat. Hebronis^e oli ta valitse-
nud 7 aastat ja Jeruusalemmas
33 aastat.^f

12 Saalomon istus oma isa
Taaveti troonile ning tema kun-
ningavõim tugevnes ja sai väga
kindlaks.^g

13 Mõne aja pärast tuli Hag-
giti poeg Adonija Saalomoni
ema Batseba juurde. Batse-
ba küsis Adonijalt: „Kas sa tul-
led rahuga?” Ta vastas: „Rahu-
ga,” **14** ja jätkas: „Ma soovin
sinuga rääkida.” Batseba kosta-
tis: „Räägi.” **15** Siis Adonija
ütles: „Sa tead, et kuningavõim
oleks pidanud saama minule ja
kogu Iisrael ootas minu kun-
ningaks saamist.^h Aga kunin-
gavõim läks hoopis mu vennale,
sest ta sai selle Jehoovalt.ⁱ **16** Mul on sulle üksainus pal-
ve, palun kuula mind ära.”
Ja Batseba ütles talle: „Rää-
gi.” **17** Adonija jätkas: „Pa-
lun ütle kuningas Saalomonile,
sest sind ta võtab kuulda, et ta
annaks mulle naiseks suunem-
lanna Abisagi.”^j **18** Seepeale
kostas Batseba: „Hea küll, ma
räägin kuningaga ja koston
sinu eest.”

19 Nii läkski Batseba kunin-
gas Saalomoni juurde, et kos-
ta Adonija eest. Kuningas tõu-

sis sedamaid, läks talle vastu ja kummardas tema ees. Siis istus kuningas oma troonile ja lasi seada oma paremale käele trooni kuninga ema jaoks. **20** Batseba sõnas: „Mul on sulle väike palve, palun kuula mind ära.” Ja kuningas vastas talle: „Räägi, mu ema, ma kuulan sind.” **21** Batseba jätkas: „Las suunemlanna Abisag saab sinu venna Adonija naiseks.” **22** Seepeale ütles kuningas Saalomon oma emale: „Miks sa palud Adonijale vaid suunemlannat Abisagi? Palu temale ka kuningavõimu,^a on ta ju mu vanem vend^b ning teda toetavad preester Ebjatar ja Seruja poeg Joab!”^c

23 Siis vandus kuningas Saalomon Jehoova juures: „Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui Adonija ei palunud seda oma hing hinnaga! **24** Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes on mind ametisse seadnud^d ning andnud mulle mu isa Taaveti trooni ja rajanud mulle koja*,^e nagu ta töötas, Adonija tuleb täna surmata.”^f **25** Ja kuningas Saalomon andis kohe käsu Joojada pojale Benajale^g ning see läks ja tappis Adonija.

26 Aga preester Ebjatarile^h kuningas ütles: „Mine Anatotti,ⁱ oma väljadele! Sa oled surma väärt! Aga ma ei hukka sind täna, sest sa oled kandnud kõrgeima valitseja Jehoova laegast minu isa Taaveti ees^j ja oled pidanud taluma kõiki neid raskusi mis mu isa.”^k **27** Nii ajas Saalomon Ebjatarit ära ega lasknud tal enam teenida Jehoova preestrina, et läheks täi-

PTK 2

a 2Sa 16:21

b 1Aj 3:1, 2, 5

c 2Sa 8:16
1Ku 1:7

d 1Aj 22:9, 10

e 2Sa 7:11
1Aj 17:10

f 1Ku 1:51, 52

g 2Sa 8:18
1Ku 1:8
1Aj 27:5h 1Sa 22:20
1Ku 1:7i Jos 21:8, 18
Jer 1:1j 1Sa 23:6
2Sa 15:24
1Aj 15:11, 12

k 1Sa 22:22, 23

Teine veerg

a 1Sa 2:31
1Sa 3:12

b Jos 18:1

c 1Ku 1:7

d 2Sa 18:14

e 1Aj 21:29

f 1Mo 9:6
2Mo 21:14
4Mo 35:33
5Mo 19:13
1Ku 2:5

g 2Sa 2:8

h 2Sa 3:26, 27

i 2Sa 17:25

j 2Sa 20:10

k 2Sa 3:29

l 1Aj 11:24
1Aj 27:5m 1Sa 2:35
1Aj 6:50, 53
1Aj 12:28
1Aj 16:37, 39
1Aj 24:3

de Jehoova sõna Eeli soo^a kohta Siilos.^b

28 Kui see uudis jõudis Joabini, kes toetas Adonijat,^c kuni Absalomi polnud ta toetanud,^d siis põgenes ta Jehoova telki^e ja haaras kinni altari sarvedest. **29** Kuningas Saalomonile teatati: „Joab on põgenenud Jehoova telki ja on seal altari kõrval.” Siis läkitas Saalomon Joojada poja Benaja, öeldes: „Mine tapa ta!” **30** Benaja läkski Jehoova telki ja ütles Joabile: „Kuninga käsul, tule siit välja!” Aga Joab vastas: „Ei! Ma suren siin.” Siis viis Benaja kuningale sõna ja lausus: „Nii Joab ütles ja nii ta mulle vastas.” **31** Kuningas ütles talle: „Tee tema sõna kohaselt. Tapa ta ära, mata ta ning kõrvalda sel viisil minult ja mu isa soolt süütu veri, mida Joab on põhjuseta valanud.”^f **32** Jehoova laseb tema verel tulla tema enda pea peale, sest ilma et mu isa Taavet oleks seda teadnud, läks ta kallale kahele mehele, kes olid temast õigemad ja paremad, ning tappis nad mõõgaga: Iisraeli väepealiku^g Abneri,^h Neeri poja, ja Juuda väepealikuⁱ Amaasa,^j Jeteri poja. **33** Nende veri tulgu igaveseks Joabi ja tema järglaste pea peale!^k Aga Taavetil ja tema järglastel, tema kojajal ja troonil olgu igavesti rahu Jehoovalt!” **34** Siis Joojada poeg Benaja läks ja tappis Joabi. Too maeti kõrbesse oma maja juurde. **35** Seejärel seadis kuningas tema asemel väepealikuks Joojada poja Benaja^l ning Ebjatarit asemele pani ta preester Saadoki.^m

36 Kuningas lasi kutsuda Simeia^a ja ütles talle: „Ehita endale maja Jeruusalemma ja ela siin. Ära mine siit kuhugi.

37 Sest päeval, mil sa siit lahkud ja ületad Kidroni oru,^b sa sured. Sinu veri tuleb su enda peale.“ **38** Simeia kostis kuningale: „See on hea otsus. Nagu mu isand kuningas ütleb, nii su sulane ka teeb.“ Ja Simeia elas Jeruusalemmas tükk aega.

39 Aga kolme aasta pärast põgenesid kaks Simeia orja Maaka poja Aakise,^c Gati kuninga juurde. Kui Simeiale öeldi, et ta orjad on Gatis, **40** saduldas ta sedamaid eesli ja läks Gatti Aakise juurde oma orje otsima. Kui Simeia jõudis Gattist koos oma orjadega tagasi, **41** anti Saalomonile teada: „Simeia läks Jeruusalemmast Gatti ja on nüüd tagasi.“ **42** Seepeale kutsus kuningas Simeia enda juurde ja ütles talle: „Kas ma ei lasknud sul Jehoova ees vanduda ega hoiatanud sind: „Päeval, mil sa siit lahkud ja lähed mujale, sa sured“? Ja kas sa mitte ei vastanud mulle: „See on hea otsus, ma teen nii“?“^d **43** Miks sa rikkusid vannet, mille sa Jehoova ees andsid, ja astusid üle mu keelust?“ **44** Kuningas ütles Simeiale veel: „Sina ise tead oma südames kõike seda kurja, mida sa tegid mu isale Taavetile.^e Jehoova laseb kõigel sel kurjal tulla su enda pea peale.“^f **45** Aga kuningas Saalomon olgu õnnistatud^g ja Taaveti troon olgu Jehoova ees igavesti kindel!“ **46** Seejärel andis kuningas käsu Joojada pojale Benajale, kes läks välja ja tappis Simeia.^h

PTK 2

a 1Ku 2:8

b 2Sa 15:23
2Ku 23:6
Joh 18:1c 1Sa 21:10
1Sa 27:2

d 1Ku 2:38

e 2Sa 16:5, 13

f L 7:16
Õp 5:22g L 21:6
L 72:17

h 1Ku 2:8, 9

Teine veerg

a 2Aj 1:1
Õp 16:12

PTK 3

b 5Mo 7:3, 4

1Ku 7:8

1Ku 9:24

1Ku 11:1

Neh 13:25–27

c 2Sa 5:7

1Aj 11:7

d 1Ku 7:1

e 1Ku 8:17–19

f 1Ku 9:15

g 2Aj 33:17

h 5Mo 12:5, 6

1Ku 5:3

1Aj 28:6

i 1Sa 7:9

1Sa 10:8

1Aj 21:26

j 1Aj 16:39, 40

1Aj 21:29

k 2Aj 1:3–6

l 2Aj 1:7–10

m 1Ku 2:1, 4

n 1Aj 29:1

Jer 1:6

o 2Mo 19:5, 6

p L 72:1

L 119:34

q Heb 5:14

Nõnda jäi kuningriik kindlalt Saalomoni kätte.^a

3 Saalomon sõlmis liidu vaarao, Egiptuse kuningaga, võttes naiseks vaarao tütre.^b Ta tõi tema elama Taaveti linna,^c kuniks ta ehitas valmis oma koja^d ja Jehoova koja^e ning müüri ümber Jeruusalemma.^f **2** Sel ajal ohverdas rahvas ohvripaikades,^g sest koda, mis kannaks Jehoova nime, polnud veel ehitatud.^h **3** Saalomon armastas Jehoovat ja toimis oma isa Taaveti seaduste järgi, kuid ta ohverdas ohvripaikades ja lasi seal tõusta ohvrisuutsu.ⁱ

4 Kord läks kuningas Gibeoni ohverdama, sest seal oli kõige tähtsam ohvripaik.^j Saalomon ohverdas sealsel altaril 1000 põletusohvrit.^k **5** Gibeonis ilmutas Jehoova end Saalomonile öösel unenäos ning ütles: „Palu, mida ma peaksin sulle andma!“^l **6** Saalomon vastas: „Sa olid tulvil truud armastust oma teenija Taaveti, minu isa vastu, kui ta käis sinu ees ustavalt ja puhta südamega ning tegi, mis õige. Sa oled osutanud talle tänaseni oma truud armastust: sa oled andnud talle poja, kes istub tema troonil.“^m **7** Ja nüüd, mu Jumal Jehoova, oled sa teinud oma teenija kuningaks mu isa Taaveti asemel, kuigi ma olen veel noor ja kogenematu.ⁿ **8** Su teenija valitseb su rahva üle, kelle sa oled valinud,^o nii arvuka rahva üle, et seda ei saa ära lugeda ega kokku arvata. **9** Anna siis oma teenijale sõnakuulelik süda, et ma võiksin mõista kohut su rahvale^p ning teha vahet heal ja halval.^q Sest kes muidu

suudaks kohut mõista sellele arvukale* rahvale?"

10 Jehooval oli hea meel, et Saalomon temalt just seda palus.^a **11** Seepärast ta ütles Saalomonile: „Kuna sa palusid minult just seda ega palunud pikka iga, rikkust ega oma vaenlaste surma, vaid palusid endale taipu kohtuasjade lahendamiseks,^b **12** siis täidan ma su palve.^c Ma annan sulle targa ja mõistliku südame,^d nii et sa ületad kõik, kes on olnud enne sind, ka ei tõuse kedagi sinusarnast kunagi pärast sind.^e **13** Aga ma annan sulle veel sedagi, mida sa ei palunud:^f nii rikkust kui ka au,^g nõnda et kogu su eluajal pole ühtki sinusarnast kuningat.^h **14** Kui sa käid minu teedel, järgides mu käske ja määrusi, nagu käis su isa Taavet,ⁱ siis ma annan sulle palju eluaastaid.”^j

15 Kui Saalomon ärkas, mõistis ta, et oli näinud nägemust. Siis ta läks Jeruusalemma, seisis Jehooval lepingulaeka ette, tõi põletus- ja rahuohvraid^k ning tegi kõigile oma sulastele pidusöögi.

16 Kord tulid kaks hoornaist kuninga juurde ja seisis tema ette. **17** Üks naine ütles: „Mu isand, me elame selle naisega samas majas ja ma sünntasin selles majas tema juuresolekul. **18** Kolm päeva pärast seda, kui mina olin sünntanud, sünnitas ka tema. Me olime koos ja peale meie polnud majas mitte kedagi, ainult meie kaks. **19** Öösel selle nai-

3:9 *Teine võimalik tähendus: „kangekaelsele”.

PTK 3

a Öp 15:8

b 1Aj 22:12
1Aj 29:19
2Aj 1:11, 12
Öp 16:16c Kog 1:16
1Jo 5:14d 1Ku 4:29
Öp 2:3-5
Jk 1:5

e Mt 12:42

f L 84:11
Mt 6:33
Ef 3:20g 1Ku 4:21
Kog 7:11

h 1Ku 10:23

i 1Ku 15:5

j L 21:4
L 91:14, 16
Öp 3:13, 16

k 3Mo 7:11

Teine veerg

a 1Aj 29:23-25
L 72:5

b 1Ku 3:9, 10

se poeg suri, sest ta oli oma lapse ära maganud. **20** Ta tõusis keset ööd, ja kui su orjatar magas, võttis ta minu poja mu kõrvalt oma kaissu, aga oma surnud poja pani ta minu kõrvale. **21** Kui ma hommikul tõusin, et oma poega imetada, siis ma nägin, et ta on surnud. Aga kui ma teda lähemalt vaatasin, sain aru, et see polegi minu poeg, kelle ma olin sünntanud.” **22** Teine naine aga ütles: „Ei, hoopis minu poeg elab ja sinu poeg on surnud!” Esimene jälle ütles: „Ei, hoopis sinu poeg on surnud ja minu poeg elab!” Nii nad vaidlesid kuninga ees.

23 Lõpuks ütles kuningas: „Üks ütleb: „See on minu poeg, kes elab, ja sinu poeg on surnud!” ja teine ütleb: „Ei, hoopis sinu poeg on surnud ja minu poeg elab!”” **24** Kuningas jätkas: „Tooge mulle mõök!” Kuningale toodigi mõök. **25** Siis kuningas ütles: „Raiuge elus laps pooleks ning andke üks pool ühele naisele ja teine pool teisele!” **26** Seda kuuldes pidi poisi ema süda ahastusest lõhkema ja ta anus kuningat: „Halasta, mu isand! Andke laps temale. Äрге surmake teda!” Aga teine naine ütles: „Ärgu saagu ta ei mulle ega sulle, raiuge ta pooleks!” **27** Seepeale ütles kuningas: „Andke see laps esimesele naisele, ärge surmake last. See on ta ema.”

28 Kogu Iisrael kuulis kohtuotsusest, mille kuningas oli langetanud, ning tundis kuninga vastu aukartust,^a nähes, et ta mõistab õigust Jumala tarkuse varal.^b

4 Kuningas Saalomon valitses kogu Iisraeli üle.^a **2** Need olid tema kõrged ametnikud: Saadoki^b poeg Asarja oli preester, **3** Sisa pojad Elihoref ja Ahija olid kirjutajad,^c Ahiluidi poeg Joosafat^d oli kroonik, **4** Joojada poeg Benaja^e oli väeülem, Saadok ja Ebjatar^f olid preestrid, **5** Naatani^g poeg Asarja oli asehaldurite ülem, Naatani poeg Saabud oli preester ja kuningas sõber^h, **6** Ahisar oli kojaülem ja Abda poeg Adoniramⁱ oli töölevärvatute ülevaataja.^j

7 Saalomonil oli üle kogu Iisraeli 12 asehaldurit, kes varustasid kuningat ja tema koda toiduga. Igaüks neist pidi hoolitsema toiduvarude eest ühel kuul aastas.^k **8** Need olid asehaldurid: Huuri poeg Efraimi mägismaal; **9** Dekeri poeg Maakatsis, Saalbimis,^l Beet-Semeses ja Eelon-Beet-Haananis; **10** Hesedi poeg Arubbotis (tema alluvuses oli Soko ja kogu Heeferimaa); **11** Abinadabi poeg kõigil Doori nõlvadel (tema naiseks sai Saalomoni tütar Taafat); **12** Ahiluidi poeg Bana Taanakis, Megiddos^m ja kogu Beet-Seanis,ⁿ mis on Saaretani kõrval Jisreelest allpool, Beet-Seanist Aabel-Meholani ja Jokmeami^o piirkonnani; **13** Geberi poeg Gileadi-Raamotis^p (tema alluvuses olid Manasse poja Jairi^q telkkülad Gileadis^r ja Argobi piirkond) Baasanis:^s 60 suurt linna müüride ja vaskriividega; **14** Iddo poeg Ahinadab Mahanaimis;^t **15** Ahimaats Naftalis (tema võttis naiseks Saalomoni teise tütre, Baasmati); **16** Huusai

4:5 *Võib tõlkida ka „usaldusmees“.

PTK 4

- a 2Aj 9:30
Kog 1:12
b 1Aj 6:8
1Aj 27:16, 17
c 2Sa 8:17
1Aj 27:32
d 2Sa 8:16
2Sa 20:24
e 1Ku 1:8
1Ku 2:35
1Aj 27:5
f 1Ku 2:26
g 1Ku 1:9, 10
h 2Sa 15:37
1Aj 27:33
i 2Sa 20:24
1Ku 5:14
1Ku 12:18
j 1Ku 9:15
k 1Aj 27:1
l Jos 19:42, 48
m 2Ku 23:29
n Jos 17:11
1Sa 31:8, 10
o Jos 21:34
p 5Mo 4:41-43
1Ku 22:3
q 4Mo 32:41
5Mo 3:14
r 4Mo 32:1
s 5Mo 3:4
t Jos 13:8, 11
z 1Mo 32:1, 2
2Sa 2:8, 9

Teine veerg

- a 1Ku 1:8
b Jos 18:11
c Jos 17:1
d 4Mo 21:21
e 5Mo 3:4
f 1Mo 22:15, 17
g Kog 2:24
h 1Mo 15:18
2Mo 23:31
2Sa 8:3
L 72:8-10
i L 72:10
j Jos 1:4
k 1Mo 10:19
l 1Ku 5:4
1Aj 22:9
L 72:7
m 5Mo 17:15, 16
1Ku 10:24-26
2Aj 1:14, 17

poeg Bana Aaseris ja Bealotis; **17** Paarua hi poeg Joosafat Is-saskaris; **18** Ela poeg Simeia^a Benjaminis;^b **19** Uuri poeg Geber Gileadimaal,^c emorlaste kuningas Siihoni^d ja Baasani kuninga Oogi^e maal. Kõik need asehaldurid sel maal allusid ühele asehaldurile.

20 Juuda ja Iisraeli rahvast oli rohkuse poolest nagu liiva mere ääres.^f Nad söid ja jõid ning olid rõõmsad.^g

21 Saalomon valitses kõigi kuningriikide üle suurest jõest^h kuni vilistite maani ja Egiptuse piirini. Need maksid Saalomonile andamit ja teenisid teda kõigil tema elupäevil.ⁱ

22 Saalomoni koja igapäevane toidukogus oli järgmine: 30 koori* peenjahu, 60 koori tavalist jahu, **23** 10 nuumlooma, 20 karjamaal sõnund veist, 100 lammast, lisaks hirved, gassellid, metskitsed ja nuumatud käod. **24** Saalomoni võimu all oli kogu suure jõe siinpoolne* kallas^j Tifsahist Gazani,^k sealhulgas valitses ta kõigi kuningate üle siinpool suurt jõge. Tal oli rahu kogu valitsusalal, kõikjal ümberringi.^l **25** Juuda ja Iisrael elasid julgesti – igaüks oma viinapuu ja viigipuu all – Daanist Beer-Sebani kõigil Saalomoni elupäevil.

26 Saalomonil oli 4000* latrit vankrihobuste jaoks ja 12000 hobust^m.

27 Asehaldurid varustasid kuningat Saalomoni ja kõiki

4:21 *St Eufratist. 4:22 *3,9 tonni. (Vt lisa B14.) 4:24 *St läänepoolne. 4:26 *Selline arv esineb mõnes käsikirjas ja paralleeljutustuses. Teistes käsikirjades on 40 000. *Võib tõlkida ka „ratsaniku“.

tema lauas istujaid toiduga igaüks omal kuul. Nad hoolitsetesid selle eest, et millestki poleks puudust.^a **28** Nad töid ka otri ja õlgi rakendihobuste ja muude hobuste tarvis, kus tahes seda ka ei vajatud, igaüks nii, nagu tema kohus oli.

29 Jumal andis Saalomoni rohkesti tarkust ja mõistmist ning südame täis arusaamist – kõike nii palju, nagu on liiva mere ääres.^b **30** Saalomoni tarkus ületas kõigi idamaalaste ja kogu Egiptuse tarkuse.^c **31** Ta oli targem kõigist inimestest, targem kui esrahlane Eetan^d ning targem kui Maaholi pojad Heeman,^e Kalkol^f ja Darda. Tema kuulsus levis kõigi ümberkaudsete rahvaste seas.^g **32** Ta lõi 3000 õpetusõna^h ja 1005 laulu.ⁱ **33** Ta jutustas taimedest, Liibanoni seemrist kuni müüri kasvava iisopini.^j Ta kõneles loomadest,^k lindudest,^l maadligi liikuvatest olenditest^{*m} ja kaladest. **34** Saalomoni tarkust tuldi kuulama kõigi rahvaste seast, kõigi kuningate juurest, kes olid kuulnud tema tarkusest.ⁿ

5 Kui Tüürose^o kuningas Hiiram kuulis, et Saalomon on oma isa asemel kuningaks võitud, saatis ta tema juurde oma sulased, sest Hiiram oli alati olnud Taaveti sõber.^p **2** Saalomon omakorda läkitas Hiiramile teate:^q **3** „Sina tead, et mu isa Taavet ei saanud ehitada koda, mis kannaks Jehoova, tema Jumala nime, sest ta sõdis paljude vaenlastega, kuni

4:33 *Möeldakse ilmselt roomajaid ja putukaid.

PTK 4

- a 1Ku 4:7
b 1Ku 10:23
2Aj 1:10
Õp 2:6
c Ap 7:22
d L 89:mrk
e L 88:mrk
f 1Aj 2:4, 6
g 1Ku 10:1, 7
Lu 11:31
h Õp 1:1
Kog 12:9
i Üi 1:1
j 2Mo 12:22
k Õp 30:30
l Õp 30:19
m Õp 6:6
Õp 30:25
n 2Aj 9:1, 23

PTK 5

- o Hes 27:3
p 2Sa 5:11
q 2Aj 2:3

Teine veerg

- a 2Sa 7:5
1Aj 22:7, 8
b 1Ku 4:24, 25
c Õp 16:7
d 2Sa 7:12, 13
1Aj 22:9, 10
2Aj 2:4
e 1Ku 6:9, 20
f 2Aj 2:8
g 2Aj 2:11, 12
h 2Sa 6:5
1Ku 6:15
2Aj 3:5
i 2Aj 2:15, 16
Esr 3:7

Jehoova pani need tema jalge alla.^a **4** Nüüd on minu Jumal Jehoova andnud mulle rahu ümberringi,^b mul pole ühtki vastast ja miski ei ähvarda mind.^c **5** Seepärast kahtsena ma ehitada koja, mis kannab minu Jumala Jehoova nime, nagu Jehoova töötas mu isale Taavetile, kui ütles: „Sinu poeg, kelle ma panen sinu asemel troonile, ehitab koja, mis kannab minu nime.”^d **6** Käsi nüüd oma rahvast raiuda mulle Liibanonist seemreid.^e Minu sulased töötagu koos sinu sulastega ning ma tasun su sulastele nõnda, nagu sa määrad. Sa ju tead, et meie hulgas ei oska keegi raiuda puid nii nagu siidonlased.”^f

7 Kui Hiiram neid Saalomoni sõnu kuulis, rõõmustas ta väga ja ütles: „Olgu kiidetud Jehoova, sest ta on andnud Taavetile targa poja valitsema seda suurt rahvast!”^g **8** Hiiram läkitas Saalomonile teate: „Ma sain su sõnumi kätte. Ma teen kõik sinu soovi kohaselt ja annan sulle seemreid ja kadakapuid.^h **9** Minu sulased toovad need Liibanonist alla mere äärde ja ma lasen parvetada need merd mööda sinna, kuhu sa käsid. Seal ma lahutan need, et sa saaksid need ära viia. Sina aga täida vastutaks minu palve ja varusta mu kodakondseid toiduga.”ⁱ

10 Nii andiski Hiiram Saalomonile seemri- ja kadakapuid, nagu see oli soovinud. **11** Saalomon andis Hiiramile 20000 koori* nisu tema kodakondsetele toiduks ja 20 koori^h

5:11 *3400 tonni. (Vt lisa B14.) ^h4400 liitrit.

väga head oliiviõli*. Seda andis Saalomoni Hiiramile aastast aastasse.^a **12** Jehoova andis Saalomoni tarkust, nagu ta oli talle lubanud.^b Hiirami ja Saalomoni vahel oli rahu ning nad sõlmisid omavahel lepingu.

13 Kuningas Saalomon värbas kogu Iisraelist töölisi, kokku 30000 meest.^c **14** Ta saatis nad Liibanoni, 10000 meest iga kuu. Ühe kuu olid nad Liibanonis ja kaks kuud kodus. Töölevärvatute ülevaataja oli Adoniram.^d **15** Saalomoni oli 70000 lihttöölist ja mägedes 80000 kiviraidurit,^e **16** peale selle oli Saalomoni veel 3300 haldurit,^f kes teenisid töödejuhatajatena. **17** Kuninga käsul murti kivimurrus suuri ja väärtuslikke kive,^g et rajada kojale tahatud kividest^h vundament.ⁱ **18** Nõnda siis raiusid Saalomoni ehitajad, Hiirami ehitajad ja geballased^j kive ning tahusid palke ja kive, et ehitada koda.

6 480. aastal pärast iisraellaste väljumist Egiptusemaalt,^k Saalomoni neljandal valitsusaastal siivikuul^l ehk teisel kuul hakkas Saalomon Jehoovale koda^m ehitama.ⁿ **2** Koda, mille kuningas Saalomon Jehoovale ehitas, oli 60 künart pikk, 20 künart lai ja 30 künart kõrge*.ⁿ **3** Templihoone eeskoja^o pikkus oli 20 künart* ning see vastas hoone laiuusele. Hoone eeskoja laius oli 10 künart*.

4 Ta tegi koja ahenevate aknaorvadega.^p **5** Veel ehitas ta

5:11 *Sõna-sõnalt „tambitud õli”. Eriti hea ja kallis õli, mida saadi oliive uhmris tampides; mõnikord sõtkuti oliive ka jalgadega. **6:1** *Vt lisa B15. ^aJoonis lissas B8. **6:2** *27 m pikk, 9 m lai ja 13 m kõrge. (Vt lisa B14.) **6:3** *9 m. ^a4,5 m.

PTK 5

- a 2Aj 2:10
b 1Ku 3:12
1Ku 4:29
Jk 1:5
c 1Ku 9:15
d 2Sa 20:24
1Ku 4:6
1Ku 12:18
e Jos 16:10
1Ku 9:20–22
1Aj 22:15
2Aj 2:2
2Aj 2:17, 18
2Aj 8:7–9
f 1Ku 9:23
g 1Ku 7:9
1Aj 22:2
h 1Ku 6:7
i Ilm 21:14
j Jos 13:1, 5

PTK 6

- k 2Mo 12:14, 51
l 1Ku 6:37
m 1Aj 28:11, 12
2Aj 3:1, 2
n 2Aj 3:3
Esr 6:3
o 2Aj 3:4
p Hes 41:26

Teine veerg

- a 3Mo 16:2
2Aj 5:7
Heb 9:3
b 1Ku 6:10
Hes 41:5, 26
c Hes 41:6, 7
d 1Ku 5:17
e Hes 41:11
f 1Ku 6:38
g 1Ku 5:6
1Ku 6:20
h 1Ku 6:5
i 5Mo 17:18, 19
1Ku 8:25
1Aj 28:9
j 2Sa 7:13
1Aj 22:9
k 2Mo 25:8
3Mo 26:12
L 132:13
l 1Aj 28:20

koja ümber külgehitise. See oli ümber kogu templisaali* ja tagumise ruumi^l.^a Külgehitisse tegi ta külgekambri.^b **6** Alumisel korrusel olid külgekambri 5 künart, keskmisel 6 künart ja kolmandal 7 künart laiad,* kuna ta tegi ümberringi koja seintesse järkmed, et koja seintel poleks kinnitusi.^c

7 Koda ehitati kivimurrus raiutud ja seal valmis tahatud kividest.^d Seepärast polnud ehitamise ajal koja kuulda ei vasara, kirve ega ühegi muu raudriista heli. **8** Alumiste külgekambrite sissekäik oli koja lõunaküljes,^e keerdtreppi mööda sai minna keskmisele korrusele ja sealt edasi kolmandale korrusele. **9** Ta ehitas aina edasi ja sai koja valmis.^f Ta paigaldas kojale seedripuust talad ja kattis lae seedrilaudadega.^g **10** Ümber kogu koja ehitas ta 5 künra* kõrgused külgekambri.^h Kambrite seedripuust vahetalad toetusid koja seintele.

11 Sel ajal tuli Saalomoni Jehoovalt sõnum: **12** „Kui sa täidad mu määrusi, pead kinni mu seadustest, järgid kõiki mu käske ja käid nende järgi,ⁱ siis ma viin täide oma töotuse, mille ma andsin su isale Taavetile koja kohta, mida sa ehitad.^j **13** Ma asun elama iisraellaste keskele^k ega hülga oma rahvast Iisraeli.”^l

14 Saalomon ehitas aina edasi, et koda valmis saada. **15** Seestpoolt kattis ta koja seinad seedrilaudadega. Põrandast kuni laesarikateni voo-

6:5 *St püha paiga. ^aSt kõige pühama paiga. **6:6** *Alumisel 2,2 m, keskmisel 2,7 m ja kolmandal 3,1 m laiad. **6:10** *2,2 m.

derdas ta koja puiduga ja põranda kattis ta kadakalaudadega*.^a **16** Ta mõõtis koja tagumisest seinast 20 küünart ja eraldas selle põrandast sarikateni seedrilaudadega, ehitades koja sisemusse tagumise ruumi^b — kõige pühama paiga.^c **17** Templisaal,^d mis asus kõige pühama paiga ees, oli 40 küünra* pikkune. **18** Kojas seeripuust seintele olid nikerdatud ürtarbuusid^e ja lilleõied.^f Kõikjal oli seeripuu, kivipinda ei olnud näha.

19 Kojas sisemusse tegi ta tagumise ruumi,^g et panna sinna Jehoova lepingulaegas.^h **20** See tagumine ruum oli 20 küünart pikk, 20 küünart lai ja 20 küünart kõrge.*ⁱ Ta kattis selle puhta kullaga; altari^j lõi ta üle seeripuuga. **21** Saalomon kattis ka saali seestpoolt puhta kullaga^k ja seadis kuldketid tagumise ruumi^l ette, mille ta oli samuti üle kulanud. **22** Ta kattis kogu koja seestpoolt kullaga, nii et kõik sai kaetud. Tagumise ruumi ees oleva altari^m kaldas ta samuti üle.

23 Ta tegi tagumise ruumi 2 männipuust* keerubit,ⁿ kummagi kõrgus oli 10 küünart.^o **24** Keerubi üks tiib oli 5 küünart pikk* ja ka teine oli 5 küünart pikk. Ühest tiivaotsast teiseni oli 10 küünart. **25** Ka teine keerub oli 10-küünrane. Need kaks keerubit olid samade mõõtude ja kujuga. **26** Ühe keerubi kõrgus oli 10

6:15 *Vt „Sõnaseletusi”. 6:17 *18 m. 6:20 *St iga mõõt oli 9 m. 6:23 *Sõnasonalt „õlisest puidust”; ilmselt süüria mänd. *4,5 m. 6:24 *2,2 m.

PTK 6

a 1Ku 5:8
2Aj 3:5

b 1Ku 6:5

c 2Aj 3:8, 9
Heb 9:3

d Heb 9:2

e 1Ku 7:24

f 2Mo 25:33

g Heb 9:3

h 2Mo 40:21
1Ku 8:6

i 1Ku 6:16

j 2Mo 30:1
1Ku 7:48k 2Mo 26:29
2Aj 3:7

l 2Mo 26:33

m 2Mo 30:1, 3
2Mo 40:5n 1Mo 3:24
2Ku 19:15
L 99:1o 2Aj 3:10–13
2Aj 5:8

Teine veerg

a L 80:1
Jes 37:16
Heb 9:4, 5

b 2Aj 3:14

c Hes 41:17, 18

d 2Mo 25:33
1Ku 6:18e Hes 41:
24, 25f 2Mo 27:9
2Aj 4:9
2Aj 7:7

g 1Ku 7:12

küünart ja sama kõrge oli ka teine keerub. **27** Ta aetas keerubid^a tagumisse ruumi. Nende tiivad olid välja sirutatud, nii et ühe keerubi tiivaots ulatus ühe seinani ja teise keerubi tiivaots ulatus teise seinani. Ruumi keskel puutusid nende tiivad kokku. **28** Ta kattis ka keerubid kullaga.

29 Kojas seintele ümberringi, nii eesmisel kui ka tagumisel ruumis, nikerdas ta keerubi-,^b palmi-^c ja õiekujutised.^d

30 Kojas põranda kattis ta kullaga nii eesmisel kui ka tagumisel ruumis. **31** Tagumise ruumi sissekäigule tegi ta männipuust ukсед, küljesambad ja uksepostid — seina viiendale osale*. **32** Mõlemale männipuust uksele nikerdas ta keerubid, palmid ja õied ning kaldas need, ta lõi keerubi- ja palmikujutised kullaga üle. **33** Samamoodi tegi ta templisaali sissekäigule männipuust uksepostid — seina neljandale osale*. **34** Ta tegi kadakapuust 2 volditavat uksepoolt. Ühe uksepoole kaks osa olid hingedel pööratavad ja ka teise uksepoole kaks osa olid hingedel pööratavad.^e **35** Ta nikerdas keerubi-, palmi- ja õiekujutisi ning kattis need kullaga.

36 Siseõue^f ümber ehitas ta müüri kolmest kihist tahutud kividest ja ühest kihist seeriprussidest.^g

37 Jehoova kojale hakati vundamenti rajama neljanda

6:31 *Sõna-sõnalt „uksepostid, viies osa”; „viies osa” võib viidata ukseraami kujule või uste suurusele. 6:33 *Sõnasonalt „uksepostid, neljas osa”; „neljas osa” võib viidata ukseraami kujule või uste suurusele.

aasta siivikuul^a **38** ja koda sai valmis üheteistkümnenda aasta buulikuul^a ehk kaheksandal kuul. Kõik valmis täpselt plaani järgi.^b Saalomon ehitas seda 7 aastat.

7 Enda koda ehitas Saalomon 13 aastat,^c siis sai terve koda valmis.^d

2 Ta ehitas ka Liibanoni-metsakoja,^e mis oli 100 künart pikk, 50 künart lai ja 30 künart kõrge*. See seis nelja rea seedripuust sammaste peal; sammaste peal olid seedritalad.^f **3** Ülalpool kandetalasid oli koda vooderdatud seedripuiduga ja talad toetusid sammastele; neid* oli 45, igas reas 15. **4** Aknad olid kolmes reas, igas reas olid aknad akende vastas. **5** Kõik sissekäigud ja uksepiidad olid neljakandilised ning sellised olid ka aknad üksteise vastas kolmes reas.

6 Veel ehitas ta sammaskoja, mis oli 50 künart pikk ja 30 künart lai*, ning selle ette sammaste ja ehiskatusega eeskoja.

7 Ta tegi ka troonikoja,^g kus ta kohut mõistis, kohtukoja,^h mis kaeti põrandast kuni sari-kateni seedripuiduga.

8 Koda, kus ta ise elas, oli teises õues,ⁱ troonikojast eemal. See oli valmistatud samal viisil. Ta ehitas veel ühe koja, troonikoja sarnase. See oli mõeldud vaarao tütrele, kelle Saalomon oli endale naiseks võtnud.^j

9 Kõik need hooned vundamendist müüripealseni ja muud

6:37, 38 *Vt lisa B15. **7:2** *45 m pikk, 22 m lai ja 13 m kõrge. (Vt lisa B14.) **7:3** *Mõeldakse ilmselt kandetalasid. **7:6** *22 m pikk ja 13 m lai.

PTK 6

a 1Ku 6:1

b 1Aj 28:11, 12

PTK 7

c 1Ku 9:10

d Kog 2:4, 5

e 1Ku 10:16, 17
Jes 22:8

f 1Ku 5:8

g 1Ku 10:18
L 122:2, 5h 1Ku 3:9, 28
Õp 20:8

i 2Ku 20:4

j 1Ku 3:1
1Ku 9:24
2Aj 8:11

Teine veerg

a 2Aj 4:9

b 1Ku 5:17

c 1Ku 6:36
2Aj 4:9
2Aj 7:7

d 1Ku 6:3

e 1Ku 7:40
2Aj 2:13, 14

f 2Aj 4:16

g 2Mo 36:1

h 1Ku 7:21

i 2Ku 25:13, 17
2Aj 3:15
Jer 52:21j 2Ku 25:17
2Aj 4:12, 13

ehitised kuni suure õueni^a olid tehtud kallitest mõõdu järgi tahatud kividest,^b mis olid igast küljest kivisaega saetud. **10** Vundament oli laotud tohutu suurtest väärtuslikest kividest, ühed olid 10-küünrased ja teised 8-küünrased*. **11** Selle peal olid kallid mõõdu järgi tahatud kivid ja ka seedri-prussid. **12** Suurt õue ümbritses kolmest kihist tahatud kividest ja ühest kihist seedriprussidest müür, samasugune, nagu oli ümber siseõue,^c kus oli Jehoova koda ühes eeskojaga.^d

13 Kuningas Saalomon läkitas mehed Tüürosesse Hiirami^e järele. **14** Hiiram oli lesknaise poeg Naftali suguharust ja tema isa oli Tüürose mees, vasksepp.^f Hiiramil oli oskust, taipu^g ja vilumust teha igasuguseid vasetöid*. Ta tuli kuningas Saalomoni juurde ja tegi kõik, mis talle teha anti.

15 Ta valas 2 vasksammast,^h kumbki neist oli 18 künart* kõrge ja kummagi samba ümbermoot nõõriga mõõtes oli 12 künart*.ⁱ **16** Ta valas vasest 2 kapiteeli* sammaste otsa panemiseks. Ühe kapiteeli kõrgus oli 5 künart* ja ka teise kapiteeli kõrgus oli 5 künart. **17** Sammaste otsas olevaid kapiteele ehtisid võrestikud, mis olid põimitud kettidest;^j ühel kapiteelil oli 7 ja teisel kapiteelil 7. **18** Siis kaunistas ta võrestikud ümbertringi kahe granaatõunte reaga ja ehtis nõnda sammaste otsas olevad ka-

7:10 *St 4,5 m ja 3,6 m. **7:14** *Selles peatükis võib sõna „vask“ tõlkida ka vastega „pronks“. **7:15** *8 m. ^a5,3 m. **7:16** *Samba kunstiliselt kujundatud ülaosa. ^b2,2 m.

piteelid. Nii tegi ta mõlema kapiteeliga. **19** Eeskoja sammaste otsas olevad kapiteelid olid liiliakujulised, need olid 4 künra* kõrgused. **20** Kapiteelid olid kahe samba otsas, kapiteelide alaosa kumerust kattis võrestik ja kumbagi kapiteeli kaunistas ümbertringi 200 granaatõuna.^a

21 Ta püstitas templi eeskoha^b sambad. Ta püstitas parempoolse* samba ja nimetas selle Jaakiniks^c ning vasakpoolse^d samba ja nimetas selle Boaseks^e.^c **22** Sammaste ülaosad olid liiliakujulised. Nõnda said sambad valmis.

23 Ta valas ka ümmarguse metallist mere*.^d Selle läbimõõt servast servani oli 10 künart, kõrgus 5 künart ja übermõõt nõõriga mõõtes 30 künart.^e **24** Servast allpool kaunistasid seda ümbertringi ürtarbuusikujutised:^f 10 iga künra peal ümber kogu mere, kahes reas ja valatud koos merega. **25** Meri seisis 12 pullil:^g 3 olid näoga põhja, 3 lääne, 3 lõuna ja 3 ida poole. Meri seisis nende peal ja nende tagakehad olid sissepoole. **26** Mere seina paksus oli kämblalaiune* ja serv oli otsekui karika serv, nagu liilia õis. Sinna pandi 2000 batti^h vett.

27 Ta tegi ka 10 vaskvankrit*.^h Iga vanker oli 4 künart pikk, 4 künart lai ja

7:19 *1,8 m. 7:21 *St lõunapoolse. ^aNimi Jaakin tähendab „ta [Jehoova] tugevdagu”. ^bSt põhjapoolse. ^cNimi Boas võib tähendada „jõuga”. 7:23 *St veemahuti. ^dLäbimõõt 4,5 m, kõrgus 2,2 m ja übermõõt 13 m. 7:26 *7,4 cm. ^e44000 liitrit. 7:27 *Võib tõlkida ka „veekäru”.

PTK 7

a 2Ku 25:17
2Aj 3:16
Jer 52:22, 23

b 1Ku 6:3
Hes 40:48

c 2Aj 3:17

d 2Mo 30:18
2Ku 25:13

e 2Aj 4:2-5

f 1Ku 6:18

g Jer 52:20

h 2Ku 25:16
Jer 52:17

Teine veerg

a Hes 41:19

b 1Mo 3:24
2Mo 25:18
1Ku 6:27
2Aj 3:7
Hes 41:17, 18

3 künart kõrge*. **28** Vankrid olid tehtud järgmiselt. Nende küljed olid kaetud plaatidega, mis paiknesid raamistikus. **29** Raamistikus paiknevatel külgplaatidel ja raamistiku peal olid lõvide,^a pullide ja keerubite^b kujutised. Lõvidest ja pullidest ülal- ja allpool olid vanikud. **30** Igal vankril oli neli vaskratat ja ka vaskteljed ning neid toestas neli nurgatuge. Need toed asusid tunnisuust allpool ning olid valatud koos vanikutega, mis olid igal küljel. **31** Tünni laienev ülaosa, mis vankri ülaäärest välja ulatus, oli 1 künra* kõrgune. Vankri ülaäär oli ümmargune ning ülaosa tervikuna oli 1,5 künart* kõrge. Ülaäär oli kaunistatud nikerdustega ja selle külgplaadid olid kandilised, mitte ümarad. **32** Vankri külgplaatidest allpool oli neli ratast, mis olid kinnitatud vankri külge. Iga ratta kõrgus oli 1,5 künart. **33** Rattad olid tehtud nagu tavalsed vankrirattad. Kõik nende kinnitused, põiad, kodarad ja rummud olid metallist valatud. **34** Vankri neljal nurgal oli kokku neli tuge, mis olid valatud vankriga ühes tükis. **35** Vankri ülaääres oli ümmargune poole künra* kõrgune võru. Ülaääre raamistik ja selle külgplaadid olid valatud ühes tükis. **36** Ta uurendas ülaääre raamistikule ja külgplaatidele keerubeid, lõvisid ja palmipuid, nagu mahatus, ning tegi ka vanikuid

7:27 *1,8 m pikk, 1,8 m lai ja 1,3 m kõrge. 7:31 *44,5 cm. ^a65 cm. 7:35 *22 cm.

1. KUNINGATE 7:37-8:6

ümberringi.^a **37** Nii valmistas ta 10 vankrit.^b Need kõik olid valatud ühtemoodi,^c ühesuguste mõõtude ja kujuga.

38 Ta tegi 10 vasktünni.^d Iga tünn mahutas 40 batti* ja iga tünni läbimõõt oli 4 küünart^e. Iga vankri peal oli üks tünn. **39** Siis pani ta 5 vankrit kojast paremale poole ja 5 vankrit kojast vasakule poole ning mere seadis ta kojast paremale gassse.^e

40 Hiiram^f tegi ka nõusid, kühvleid^g ja kausse.^h Nõnda sai Hiiram valmis kõigi töödega, mis ta pidi tegema kuningas Saalomoni Jehoova koja tarbeks.ⁱ **41** Ta oli teinud 2 sammast^j ja karikakujulised kapiiteelid nende sammaste otsa; 2 võrestikku,^k mis katsid sammaste otsas olevaid karikakujulisi kapiteele; **42** 400 granaatõuna^l võrestike jaoks, kummalegi võrestikule kaks rida granaatõunu, et kaunistada karikakujulised kapiiteelid, mis olid kahe samba otsas; **43** 10 vankrit^m ja 10 tünniⁿ vankrite peale; **44** mere^o ja selle alla 12 pulli; **45** tuhanõud, kühvleid, kausid ja muud riistad. Kõik riistad, mis Hiiram oli teinud kuningas Saalomoni Jehoova koja tarbeks, olid valmistatud läikimahõõrutud vasest. **46** Kuningas oli valanud need savivormides Jordani piirkonnas Sukkoti ja Saaretani vahel.

47 Saalomon jättis kõik need riistad kaalumata, sest neid oli nii palju. Vase kaalu ei tehtudki kindlaks.^p **48** Saalomon valmistas kõik Jehoova koja jaoks mõeldud riistad, kuldaltari^q ja

7:38 *880 liitrit. ^a1,8 m.

PTK 7

- a 1Ku 6:29
1Ku 6:32
b 1Ku 7:27
c 1Ku 7:15, 46
2Aj 4:3
d 2Mo 30:18
e 2Aj 4:6, 10
f 1Ku 7:13
2Aj 2:13
g 2Mo 27:3
2Ku 25:14
h 2Mo 24:6
i 2Aj 4:11-17
j 1Ku 7:15
k 1Ku 7:17
l 1Ku 7:20
m 1Ku 7:27
n 1Ku 7:38
o 1Ku 7:23
p 1Aj 22:14, 16
2Aj 4:18-22
q 2Mo 37:25

Teine veerg

- a 2Mo 37:10
b 2Mo 37:17
Ilm 1:20
c 1Ku 6:18
d 2Mo 37:23
e Jer 52:18
f 2Mo 25:29
g 3Mo 16:12
h 1Ku 6:31
i 1Ku 6:33
j 2Sa 8:10-12
k 2Aj 5:1

PTK 8

- l Kog 1:1
m 2Aj 5:2, 3
n 2Sa 6:17
o 2Sa 5:7
1Aj 11:5
p 3Mo 23:34
5Mo 16:13
q 1Aj 15:2, 15
2Aj 5:4-6
r 2Mo 40:2
2Aj 1:13
s 1Aj 16:1
š 2Mo 26:33
2Mo 40:21
2Sa 6:17
Ilm 11:19

kuldlaua^a vaateleibade jaoks, **49** samuti puhtast kullast lambijalad,^b 5 paremale ja 5 vasakule tagumise ruumi ette, ning kullast öied,^c lambid ja tahipi-hid,^d **50** puhtast kullast nõud, leegikustutajad,^e kausid, peekrid^f ja söepannid.^g Samuti tegi ta tagumise ruumi ehk kõige pühama paiga uste^h ning temp-lisaali usteⁱ jaoks kullast kinnituspesad.

51 Kuningas Saalomon sai valmis kõik tööd, mis tal tuli Jehoova koja jaoks teha. Siis viis Saalomon sinna oma isa Taaveti pühitsetud asjad.^j Hõbeda ja kulla ning igasugused esemed pani ta Jehoova koja varakambritesse.^k

8 Siis kutsus Saalomon kokku^l Iisraeli vanemad, kõik suguharupealikud ja Iisraeli suguvõsade peamehed.^m Nad tulid kuningas Saalomoni juurde Jeruusalemma, et Jehoova lepingulaegas Taaveti linnastⁿ Siionist^o ära tuua. **2** Etanimi-kuul* ehk seitsmendal kuul kogunesid kõik Iisraeli mehed kuningas Saalomoni ette püha^p pidama.^p **3** Kõik Iisraeli vanemad tulid kokku ja preestrid võtsid laeka.^q **4** Nad töid üles Jehoova laeka, kogudusetelgi^r ja kõik telgi pühad riistad. Preestrid ja leviidid töid need üles. **5** Kuningas Saalomon ja terve Iisraeli kogudus, kes oli kogunenud tema juurde, olid laeka ees. Ohverdati^s nii palju lambaid ja veiseid, et neid ei suudetud kokku lugeda.

6 Siis töid preestrid Jehoova lepingulaeka oma kohale,^s templi tagumise ruumi ehk

8:2 *Vt lisa B15. ^aSt lehtmajadepüha.

kõige pühamasse paika keerubite tiibade alla.^a

7 Keerubite tiivad olid sirutunud üle laeka, nii et keerubid olid laeka ja selle kandekangide kohal.^b **8** Kangid^c olid nii pikad, et nende otsad olid näha tagumise ruumi ees olevast pühast paigast, kuid väljast polnud neid näha. Seal on need tänini. **9** Laekas ei olnud muud kui kaks kivitahvlit,^d mis Mooses oli sinna pannud^e Hoorebi juures, siis kui Jehoova sõlmis lepingu^f Iisraeli rahvaga, kui see oli Egiptusemaalt välja tulnud.^g

10 Kui preestrid pühast paigast väljusid, täitis pilv^h Jehoova koja.ⁱ **11** Preestrid ei saanud pilve pärast seal teenida, sest Jehoova auhiilgus oli täitnud Jehoova koja.^j **12** Siis Saalomon ütles: „Jehoova, sa oled õelnud, et sa elad pilkases pimeduses.^k **13** Mina olen ehitanud sulle üleva koja, kindla paiga, kus sa võid elada igavesti.”^l

14 Seejärel pööras kuningas end Iisraeli koguduse poole ja õnnistas seda ning terve Iisraeli kogudus seisis püsti.^m

15 Kuningas ütles: „Kiidetud olgu Iisraeli Jumal Jehoova, kes omaenda suuga andis töötuse minu isale Taavetile ja omaenda käega viis selle täide! Ta lausus: **16** „Alates päevast, mil ma tõin oma rahva Iisraeli Egiptusest välja, pole ma valinud Iisraeli suguharudest ühtki linna, kuhu ehitada koda, mis kannaks minu nime.”ⁿ Kuid ma olen valinud Taaveti, et ta valitseks mu rahva Iisraeli üle.” **17** Mu isa Taa-

PTK 8

a 1Ku 6:27
2Aj 5:7
L 80:1
Hes 10:5

b 2Mo 25:20
2Aj 5:8-10

c 2Mo 25:14
2Mo 37:4

d 5Mo 4:13
Heb 9:4

e 2Mo 40:20
5Mo 10:5

f 2Mo 24:8

g 2Mo 19:1
4Mo 10:
11, 12

h 2Mo 40:34
3Mo 16:2

i 2Aj 5:11-14

j 2Mo 40:35
Hes 10:4
Hes 43:4
Hes 44:4
Ap 7:55
Ilm 21:23

k 2Mo 20:21
5Mo 5:22
2Aj 6:1, 2
L 18:11
L 97:2

l L 78:69
L 132:13, 14

m 2Aj 6:3-11

n 5Mo 12:11

Teine veerg

a 2Sa 7:1-3
1Aj 17:1, 2

b 2Sa 7:12, 13

c 1Aj 28:5, 6

d 2Mo 34:28
5Mo 9:9
5Mo 31:26

e 2Aj 6:12

f 2Mo 15:11
1Sa 2:2
2Sa 7:22

g 5Mo 7:9

h 2Aj 6:14-17

i 2Sa 7:12, 13

1. KUNINGATE 8:7-25

veti südamesoov oli ehitada Iisraeli Jumala Jehoova nime kandev koda.^a **18** Ent Jehoova ütles mu isale Taavetile: „Su südamesooviks on küll ehitada koda, mis kannaks mu nime, ja on hea, et sul on südames selline soov, **19** aga seda koda ei ehitata siiski sina. Su poeg, kes sulle sünnib, ehitab mu nime kandva koja.”^b **20** Jehoova on selle töötuse täide viinud: mina olen tõusnud oma isa Taaveti asemele ja istunud Iisraeli troonile, just nagu Jehoova töötas. Ma olen ka ehitanud koja, mis kannab Iisraeli Jumala Jehoova nime,^c **21** ja valmistanud seal paiga laekale, kus hoitakse Jehoova lepingut,^d mille ta sõlmis meie esiisadega, kui tõi nad välja Egiptusemaalt.”

22 Siis astus Saalomon terve Iisraeli koguduse silme all Jehoova altari ette, sirutas käed taeva poole^e **23** ja ütles: „Oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, pole ühtki sinusarnast Jumalat^f ei ülal taevas ega all maa peal! Sina pead kinni lepingust ja osutad truud armastust^g oma teenijatele, kes käivad su ees siira südamega.^h **24** Sina oled täitnud töötuse, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetile. Omaenda suuga oled sa töötanud ja omaenda käega selle täna täide viinud.ⁱ **25** Ja nüüd, oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, palun täida töötus, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetile, kui ütlesid: „Ei puudu sul kunagi mu ees järeltulija, kes istub Iisraeli troonil, kui vaid su pojad panevad tähele oma teed ja käivad minu ees, nagu sina oled minu ees

käinud.”^a **26** Ja nüüd, oo, Iisraeli Jumal, ma palun sind, et täituks töötus, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetele!

27 Aga kas Jumal peaks tõesti elama maa peal?^b Taevast, kogu taevaavaruski, ei maha sind,^c ammugi siis see koda, mille ma olen ehitanud.^d

28 Pane tähele oma teenija palvet ja tema anumist, mu Jumal Jehoova, ning kuula appihüüdu ja palvet, millega su teenija täna su poole pöördub.

29 Valvaku su silmad nii ööl kui ka päeval selle koja üle, paiga üle, mille kohta sa ütlesid: „Seal saab olema minu nimi”,^e ning kuula palvet, mida su teenija esitab selle paiga poole.^f **30** Kuula oma teenija ja oma rahva Iisraeli anumist, kui nad palvetavad selle paiga poole. Kuula paigast, kus sa elad, taevast,^g kuula ja andestate!^h

31 Kui keegi teeb pattu oma ligimese vastu ja see võtab talt vande*, mis toob valetamise korral talle karistuse, ning ta tuleb vande all olles sinu koja altari ette,ⁱ **32** siis kuula taevast ning tegutse ja mõista kohut oma teenijate üle: mõista süüdlane süüdi ja too ta teod tema enda pea peale, mõista õige õigeks ja tasu talle tema õigust mööda.^j

33 Kui iisraellased, sinu rahvas, saavad vaenlaselt lüüa, sest nad on sinu vastu pattu teinud,^k aga nad pöörduvad

8:31 *Võib tõlkida ka „paneב tema peale needuse”. St võtab vande, mille karistuseks on needus, kui osutub, et tegemist on vaelevandega, või kui vannet murtakse.

PTK 8

a 1Ku 2:4

L 132:12

b Jes 66:1

c L 148:13

Jer 23:24

d 2Aj 2:6

2Aj 6:18–21

Neh 9:6

Ap 17:24

e 2Mo 20:24

2Sa 7:13

f Tn 6:10

1Pe 3:12

g L 33:13

h 2Aj 7:13, 14

Tn 9:19

i 2Aj 6:22, 23

j II 34:11

k 3Mo 26:

14, 17

Jos 7:8, 11

2Ku 17:6, 7

Teine veerg

a Neh 1:11

b 2Ku 19:19, 20

2Aj 6:24, 25

c L 106:47

d 3Mo 26:19

5Mo 28:23

e Hes 14:13

f 2Aj 6:26, 27

g Jes 30:20

Jes 54:13

h 1Ku 18:1

i 3Mo 26:16

2Ku 6:25

j 5Mo 28:

21, 22

Am 4:9

k 2Aj 6:28–31

l 2Aj 33:12, 13

m Õp 14:10

n Jes 63:15

o L 130:4

p II 34:11

L 18:20

q 1Sa 16:7

1Aj 28:9

Jer 17:10

su juurde tagasi ja ülistavad su nime,^a palvetavad su poole ning anuvad sind selles kojast,^b **34** siis kuula taevast ja andesta oma Iisraeli rahva patt ning too nad tagasi maale, mille sa andsid nende esiisadele.^c

35 Kui taevas on suletud ja vihma ei tule,^d sest nad on sinu vastu pattu teinud,^e aga nad palvetavad selle paiga poole ja ülistavad su nime ning pöörduvad oma patust, kuna sa oled teinud nad alandlikuks*,^f **36** siis kuula taevast ja andesta oma teenijate, oma Iisraeli rahva patt, õpeta neile head teed,^g mida nad peavad käima, ning anna vihma maaile,^h mille sa oled andnud oma rahvale pärandiks.

37 Kui nende maale tuleb näljahäda,ⁱ katk või kõrvetav tuul, kui tulevad viljahaigused,^j rohutirtsuparved, aplad rohutirtsud, kui vaenlane piirab nende linnu või tabab neid mõni muu õnnetus või haigus,^k **38** ja kui siis mõni inimene või kogu su Iisraeli rahvas palvetab ja anub^l (teab ju igaüks neist oma südamevalu)^m ja nad sirutavad käed selle koja poole, **39** siis kuula taevast, oma elupaigast,ⁿ ning andesta^o ja tegutse ning tasu igaühele kõigi tema teede järgi,^p sest sina tunned igaühe südant (sina üksi tunned ju kõigi inimeste südant),^q **40** et nad kardaksid sind kõigil päevil, mis nad elavad sel maal, mille sa andsid meie esiisadele.

41 Ja kui võõramaalane, kes ei ole su Iisraeli rahva hulgast, kuid kes tuleb kau-

8:35 *Võib tõlkida ka „oled neid vaevanud”.

gelt maalt sinu nime pärast^a
42 (sest võõramaalased kuulevad sinu suurest nimest,^b vägevast käest ja väljasirutatud käsivarrest), tuleb ja palvetab selle koja poole, **43** siis kuula taevast, oma elupaigast,^c ning tee kõike, mida see võõramaalane sinult palub, et kõik maa rahvad saaksid teada sinu nime, kardaksid sind^d nagu su Iisraeli rahvas ja teaksid, et sinu nimi on pandud sellele kojale, mille ma olen ehitanud.

44 Kui su rahvas läheb oma vaenlase vastu sõtta, kuhu sa nad läkitad,^e ja nad paluvad^f Jehoovat, palvetades selle linna poole, mille sa oled valinud,^g ja koja poole, mille ma olen ehitanud, et see kannaks su nime,^h **45** siis kuula taevast nende palvet ja anumist ning muretse neile õigus.

46 Kui nad sinu vastu pattu teevad (pole ju ühtegi inimest, kes pattu ei tee)ⁱ ning sa vihasitud nende peale ja annad nad vaenlase kätte ning nende vangistajad viivad nad vangi vaenlase maale, kas kaugele või lähedale,^j **47** ja sel maal, kuhu nad vangi viiakse,^k nad parandavad meelt, pöörduvad oma vangistajate maal su poole^l ja anuvad sind:^m „Me oleme pattu teinud ja eksinud, me oleme teinud kurja,ⁿ **48** ja pöörduvad kogu südamest^o ja hingest tagasi sinu juurde oma vaenlaste maal, kus nad vangis on, ning nad paluvad sind, palvetades maa poole, mille sa andsid nende esiisadele, linna poole, mille sa oled valinud, ja koja poole, mille ma olen ehitanud, et see kannaks su nime,^p **49** siis kuula tae-

PTK 8

a 4Mo 9:14
 Ru 1:16
 2Ku 5:15
 2Aj 6:32, 33
 Jes 56:6, 7
 Ap 8:17

b Neh 9:10

c L 11:4

d L 6:7-2
 L 102:15

e 2Mo 23:31
 1Ku 20:13

f 2Aj 14:11
 2Aj 20:5, 6

g L 78:68
 L 132:13

h 2Aj 6:34, 35

i L 51:5
 L 130:3
 Kog 7:20
 Ro 3:23
 1Jo 1:8

j 5Mo 28:15, 36
 2Ku 17:6
 2Ku 25:21
 2Aj 6:36-39

k 3Mo 26:40

l 5Mo 30:1, 2

m 5Mo 4:27, 29
 2Aj 33:12, 13

n Neh 1:6
 L 106:6
 Op 28:13
 Tn 9:5

o 1Sa 7:3

p Tn 6:10

Teine veerg

a Jes 63:15

b 2Aj 30:9
 Esr 7:28
 Neh 2:7, 8

c 2Mo 19:5
 5Mo 9:26

d 2Mo 14:30

e 5Mo 4:20

f 2Aj 6:40

g L 86:5
 L 145:18

h 2Mo 19:6
 5Mo 4:34
 5Mo 32:9

i 2Aj 6:12, 13

j 1Ku 4:24, 25

k 5Mo 10:11
 Jos 21:45

l 5Mo 31:6
 Jos 1:5
 2Aj 32:7
 L 46:7

m Jes 41:10
 Heb 13:5

n L 86:11
 L 119:36
 2Te 3:5

vast, oma elupaigast,^a nende palvet ja anumist ning muretse neile õigus **50** ja andesta oma rahvale, kes on sinu vastu pattu teinud, kõik nende üleasutumised. Vangistajad halastagu neile ja andku neile armu,^b **51** sest see on sinu rahvas ja sinu omand,^c kelle sa töid välja Egiptusest,^d rauasulatusahjust.^e **52** Pööra silmad oma teenija anumise ja oma Iisraeli rahva anumise poole^f ning kuula alati nende abipalveid.^g **53** Sest sina, kõrgeim valitseja Jehoova, oled eraldanud nad kõigist maa rahvastest^h ja võtnud endale omandrahvaks, nagu sa rääkisid oma teenija Moosese kaudu, kui sa töid meie esiisad Egiptusest välja.”

54 Kui Saalomon oli lõpetanud Jehoova poole palvetamise ja anumise, tõusis ta püsti Jehoova altari eest, kus ta oli põlvitanud ja oma käsi taeva poole sirutanud.ⁱ **55** Siis ta õnnistas valjul häälel tervet Iisraeli kogudust: **56** „Kiidetud olgu Jehoova, kes on andnud oma rahvale Iisraelile puhkepaiga, nagu ta töötas.^j Mitte ükski sõna kõigest sellest heast, mis ta töötas oma teenija Moosese kaudu, pole tühja läinud.^k **57** Olgu meie Jumal Jehoova meiega, nagu ta oli meie esiisadega!^l Ärgu ta jätku ega hüljaku meid!^m **58** Pööra-ku ta meie süda enda poole,ⁿ et me käiksimme kõigil tema teedel, peaksime tema käske ning järgiksimme tema seadusi ja määrusi, mida ta käskis meie esiisadel järgida. **59** Mäletagu meie Jumal Jehoova nii päeval kui ka ööl neid sõnu, millega ma anusin Jehoova soosingut,

1. KUNINGATE 8:60–9:9

ning ta muretsegu vajadust mööda iga päev õigus oma teenijale ja oma rahvale Iisraelile, **60** et kõik maa rahvad saaksid teada, et Jehoova on tõeline Jumal.^a Pole kedagi teist.^b **61** Olgu siis teie süda täielikult meie Jumala Jehoovaga^c ning käige tema määruste järgi ja täitke tema käske, nagu te praegu seda teete.”

62 Siis tõi kuningas ja koos temaga terve Iisrael Jehoova ees rohkesti ohvreid.^d

63 Saalomon tõi Jehoovale rahuohvriteks^e 22000 veist ja 120000 lammast. Nii pühitsesid kuningas ja kõik iisraellased Jehoova koja sisse.^f **64** Selsamal päeval pühitses kuningas Jehoova koja ees oleva õue keskpaiga, et ohverdada seal põletusohvreid, roahvreid ja rahuohvrite rasva, sest Jehoova ees olev vaskaltar^g oli liiga väike, et seal põletusohvreid, roahvreid ja rahuohvrite rasva^h ohverdada. **65** Siis pidas Saalomon meie Jumala Jehoova ees pühaⁱ 7 päeva ja veel 7 päeva, kokku 14 päeva. Tema oli kogu Iisrael, suur rahvahulk, kes oli kokku tulnud piirkonnast, mis ulatus Lebo-Hamatist* kuni Egiptuse vadinij.^j **66** Järgmisel* päeval saatis ta rahva ära. Rahvas soovis kuningale Jumala õnnistust ja läks koju. Inimesed olid rõõmsad ja nende süda hõiskas kõige hea pärast,^k mida Jehoova oli teinud oma teenijale Taavetile ja oma rahvale Iisraelile.

8:65 *Võib tõlkida ka „Hamati piirialast”.
8:66 *Sõna-sõnalt „kaheksandal”, st päev pärast teist seitsmepäevast perioodi.

PTK 8

- a Jos 4:24
1Sa 17:46
Hes 36:23
Hes 39:7
b 5Mo 4:35, 39
Jes 44:6
c 5Mo 18:13
2Ku 20:3
1A] 28:9
Mt 22:37
d 2Aj 7:4, 5
e 3Mo 3:1
f Esr 6:16
Neh 12:27
g 2Aj 4:1
h 3Mo 3:16
i 3Mo 23:34
j 1Mo 15:18
4Mo 34:5, 8
k L 31:19
Jes 63:7
Jer 31:12

Teine veerg

PTK 9

- a 2Aj 8:1
Kog 2:4
b 2Aj 7:11
c 1Ku 3:5
d 5Mo 12:5, 6
1Ku 8:28, 29
e 2Aj 6:40
2Aj 16:9
L 132:13
f 1Ku 3:6
g 1Aj 29:17
L 78:70, 72
h Kog 12:13
i 2Aj 7:17, 18
j 2Sa 7:16, 17
1Ku 2:4
L 89:20, 29
k 1Ku 11:4
2Aj 7:19–22
l 3Mo 18:28
5Mo 4:26
2Sa 7:14
2Ku 17:22, 23
L 89:30–32
m 2Ku 25:9, 10
2Aj 15:2
n 5Mo 28:37
L 44:14
o 2Aj 36:19
Jes 64:11
p 5Mo 29:24, 25
Jer 22:8, 9

9 Kui Saalomon oli lõpetanud Jehoova koja ja kuningakoja ehitamise^a ning kui ta oli teinud kõik, mida oli soovinud,^b **2** siis ilmutas Jehoova end Saalomonile teist korda, nagu ta oli ilmutanud end temale Gi-beonis.^c **3** Jehoova ütles talle: „Ma olen kuulnud su palvet ja anumist, millega sa minu poole oled pöördunud. Ma olen pühitsenud selle koja, mille sa oled ehitanud, ja teinud selle oma nime jäädavaks eluase-meks.^d Mu silmad ja süda on alati siin.^e **4** Kui sa käid minu ees, nagu käis su isa Taavet,^f siiralt ja kogu südamest,^g täites kõiki mu käske,^h ning kuuletud mu määrustele ja seadustele,ⁱ **5** siis teen ma su kuningatrooni Iisraelis kõigutamatuks igaveseks ajaks, nagu ma su isale Taavetile nõutasin, öeldes: „Iisraeli troonilt ei puudu ialgi sinu järeltulija.”^j **6** Aga kui teie ja teie pojad pöördute mu järelt ära ega täida mu käske ja määrusi, mis ma teile olen andnud, vaid lähete ja teenite teisi jumalaid ja kummar-date nende ette,^k **7** siis hävitatan ma Iisraeli sellelt maalt, mille ma neile olen andnud,^l ja ma heidan oma palge eest ära koja,^m mille ma olen pühitsenud oma nime auks, ning Iisrael saab kõigi rahvaste seas põlu- ja pilkealuseks.ⁿ **8** Sellest kojast saab rusuhunnik.^o Igaüks, kes sellest mööda läheb, vaatab seda hämmastunult, vilistab ja küsib: „Miks on Jehoova selle maa ja kojaga niimoodi teinud?”^p **9** Ja talle vastatakse: „Nad hülgasid oma Jumala Jehoova, kes tõi nende esiisad välja Egiptuse-

maalt, pöördusid teiste jumalate poole, kummardasid nende ette ja teenisid neid. Seepärast on Jehoova toonud nende peale kogu selle õnnetuse.”^a

10 Saalomon oli 20 aasta jooksul ehitanud kaks koda, Jehoova koja ja kuningakoja.^b

11 Tüürose kuningas Hiiram^c oli andnud Saalomonile selle tarbeks seedri- ja kadakapuid ning nii palju kulda, kui Saalomon soovis.^d Aga kuningas Saalomon andis Hiiramile 20 lina Galileemaal.

12 Hiiram tuli Tüüroset vaatama neid linnu, mis Saalomon oli talle andnud. Ta polnud aga nendega rahul **13** ja küsis: „Mis linnad need sellised on, mis sa mulle andsid, mu vend?” Seepärast kutsutakse neid tänini Kabuulimaaks*.

14 Hiiram saatis kuningale 120 talenti* kulda.^e

15 Kuningas Saalomon oli värvanud töölisi^f ehitama Jehoova koda,^g tema enda koda, kaitsevalli*^h, Jeruusalemma müüri ning Haasorit,ⁱ Megiddot^j ja Geserit.^k **16** (Vaarao, Egiptuse kuningas, oli tulnud ning vallutanud Geseri, põletanud selle maha ning tapnud seal elavad kaanlased.^l Siis oli ta andnud selle kaasavaraks oma tütrele,^m Saalomoni naisele.) **17** Saalomon ehitas üles Geseri, Alam-Beet-Hooroniⁿ **18** ja Baalati^o ning sel maal kõrbes paikneva Taamari, **19** samuti kõik oma vaaraitude linnad, sõjavankrite linnad^p ja ratsanike linnad ning

9:13 *Teine võimalik tähendus: „väärtsetuks maaks”. **9:14** *4,1 tonni. (Vt liisa B14.) **9:15** *Võib tõlkida ka „Millot”, see heebrea sõna tähendab „täitma”.

PTK 9

a 5Mo 28:64

Jer 5:19

Jer 12:7

b 1Ku 6:37-7:1

2Aj 8:1, 2

c 1Ku 5:1, 7

d 1Ku 5:8

e 1Ku 10:21

f 1Ku 4:6

1Ku 5:13

g 1Ku 6:37

h 2Sa 5:9

1Ku 11:27

2Ku 12:20

i Jos 19:32, 36

j Jos 17:11

Koh 5:19

2Ku 9:27

k Koh 1:29

l Jos 16:10

m 1Ku 3:1

n Jos 16:1, 3

2Aj 8:4-6

o Jos 19:

44, 48

p 1Ku 4:26

Teine veerg

a 4Mo 13:29

5Mo 7:1

Koh 1:21

b 2Aj 8:7-10

c 1Mo 9:25

d 3Mo 25:39

e 1Ku 5:16

2Aj 2:18

f 1Ku 3:1

1Ku 7:8

2Aj 8:11

g 2Sa 5:9

h 1Ku 9:15

i 2Mo 23:14

j 2Aj 8:12, 13

k 2Aj 8:16

l 5Mo 2:8

m 2Aj 8:17, 18

n 1Ku 5:12

o 1Mo 10:29

1Aj 29:3, 4

L 45:9

kõik, mida Saalomon soovis ehitada Jeruusalemmas, Liibanonis ja kogu oma valitsusalal.

20 Kogu selle rahva, kes oli alles jäänud emorlastest, hettidest, perisldest, hiivlastest ja jebuuslastest^a ega olnud iisraellaste hulgast,^b **21** nende järeltulijad, keda iisraellased polnud hävitanud ja kes olid sellele maale alles jäänud, pani Saalomon orjatööle ja nad teevad seda tänini.^c **22** Aga iisraellastest ei teinud Saalomon kedagi orjaks,^d vaid nad olid tema sõjamehed, sulased, peamehed, vankrisõdurid ning tema sõjavankrite ja ratsanike pealikud. **23** Saalomonil oli 550 ülemat, kellele allusid töödejuhatajateks pandud haldurid. Need ülemad olid kõigi tööliste ülevaatajad.^e

24 Vaarao tütar^f tuli Taaveti linnast^g üles oma kotta, mille Saalomon oli talle ehitanud. Siis ehitas Saalomon ka kaitsevalli.^h

25 Kolm korda aastasⁱ ohverdas Saalomon põletus- ja rahuohvroid altaril, mille ta oli Jehoovale ehitanud,^j ja lasi Jehoova ees olevalt altarilt ohvrisuitsu tõusta. Ja ta sai koja valmis.^k

26 Kuningas Saalomonil oli ka laevastik, mille ta oli rajanud Esjon-Geberis,^l mis on Eeloti kõrval, Punase mere kaldal Edomimaal.^m **27** Hiiram läkitas laevadele oma sulaseid,ⁿ kogenud meremehi, et nad teeniksid koos Saalomoni sulastega. **28** Nad sõitsid Oofirisse^o ja töid sealt kuningas Saalomonile 420 talenti* kulda.

9:28 *14,4 tonni.

1. KUNINGATE 10:1-17

10 Jutud Saalomoni kuulsusest, mille ta oli saavutanud tänu Jehoova nimele,^a jõudsid Seeba kuninganna kõrvu, ja kuninganna tuli teda keerukate küsimustega* proovile panema.^b 2 Kuninganna saabus Jeruusalemma muljetavaldava saatjaskonnaga^c ning kaamelitega, kes kandsid palsamiõli^d ning väga suurel hulgal kulda, samuti vääriskive. Ta tuli Saalomoni juurde ja rääkis temaga kõigest, mis tal südame peal oli. 3 Saalomon vastas kõigile ta küsimustele. Polnud midagi nii keerulist, mida kuningas poleks osanud talle selgitada.

4 Kui Seeba kuninganna nägi kogu seda tarkust, mis Saalomonil oli,^e ja koda, mille ta oli ehitanud,^f 5 toitu tema laual,^g seda, kuidas tema õukondlased istusid, kuidas teenrid laudu teenindasid ja milliseid riideid nad kandsid, ja kui ta nägi tema joogikallajaid ning põletusohvreid, mis ta Jehoova kojas ohverdas, jäi ta lausa hingetuks. 6 Ta ütles kuningale: „Kõik see, mida ma oma kodumaal sinu saavutuste ja tarkuse kohta kuulsin, on tõesti tõsi. 7 Ma ei uskunud seda enne, kui tulin ja nägin oma silmaga. Kuid mulle polnud räägitud pooltki! Sa oled palju targem ja rikkam, kui mulle teada anti. 8 Õnnelik on su rahvas ja õnnelikud on su sulased, kes seisavad alati su ees ja kuulevad su tarkust!^h 9 Kiidetud olgu sinu Jumal Jehoova,ⁱ kellele sa nõnda meeldisid, et ta seadis su Iisraeli troonile! Oma igavesest armastusest Iis-

10:1 *Võib tõlkida ka „mõistatustega”.

PTK 10

a 1Ku 4:29

b 2Aj 9:1, 2
Mt 12:42

c L 72:10

d 2Mo 25:3, 6
2Ku 20:13e 1Ku 3:28
Kog 12:9

f 2Aj 9:3-8

g 1Ku 4:22

h Öp 8:34

i 1Ku 5:7

Teine veerg

a 1Mo 43:11

b L 72:10

c 1Ku 9:27, 28
L 45:9

d 2Aj 2:8

e 2Aj 9:10, 11

f 2Aj 5:12
L 150:3

g 2Aj 9:12

h 2Aj 9:13, 14

i 1Ku 14:25, 26

j 2Aj 9:15, 16

k 1Ku 7:2

raeli vastu on Jehoova määranud su kuningaks, et sa mõistaksid õiglast kohut.”

10 Seejärel andis ta kuningale 120 talenti* kulda, suures koguses palsamiõli,^a samuti vääriskive.^b Mitte kunagi enam ei toodud nii suurt kogust palsamiõli, kui Seeba kuninganna tõi kuningas Saalomonile.

11 Hiirami laevastik, mis tõi Oofirist kulda,^c tõi Oofirist ka rohkesti sandlipuitu^d ja väärtuslikke kive.^e 12 Kuningas tegi Jehoova kojale ja kuningakojale sandlipuust tugiosad, samuti valmistas ta sellest lauljatele lüürasid ja muid keelpille.^f Nii palju sandlipuitu pole toodud ega nähtud tänaseni.

13 Kuningas Saalomon andis Seeba kuningannale kõike, mida see soovis ja palus, peale selle tegi kuningas Saalomon talle heldekäeliselt kingitusi. Seejärel läks kuninganna oma sulastega tagasi oma maa-^g

14 Igal aastal sai Saalomon juurde 666 talenti* kulda,^h 15 sellele lisandus sissetulek, mis tuli rändkaupmeestelt ja teistelt kaubitsejatelt, kõigilt araablaste kuningatelt ja maa võimukandjatelt.

16 Kuningas Saalomon valmistas kullasulamist 200 suurt kilpiⁱ (iga kilbi jaoks kulus 600 seeklit* kulda)^j 17 ja 300 väikest kilpi* (iga kilbi jaoks kulus 3 miini^k kulda). Kuningas pani need Liibanonimetsakotta.^k

10:10 *4,1 tonni. (Vt lisa B14.) 10:14 *22,8 tonni. 10:16 *6,8 kg. 10:17 *Väikest kilpi kandsid tavaliselt vibukütid. #1,7 kg. Miin, mida mainitakse Piibli heebreakeelses osas, kaalus 570 g.

18 Kuningas valmistas veel suure elevantiluust trooni^a ja kattis selle puhta kullaga.^b

19 Trooni juurde viis kuus astet ja trooni taga oli võlvjas ehisvari. Istmel olid käetoed ja kummalgi pool nende kõrval seisid lövi.^c 20 Ka kuuel astmel seisid kummaski otsas lövid, ühtekokku oli 12 lövi. Üheski teises kuningriigis polnud midagi sellist tehtud.

21 Kõik kuningas Saalomoni jooginõud olid kullast ja ka kõik Liibanonimetsakojad^d nõud olid puhtast kullast. Hõbedast ei olnud valmistatud midagi, sest Saalomoni päevil ei peetud hõbedat mikski.^e 22 Kuningal oli merel Tarsise laevastik,^f mis sõitis koos Hiirami laevastikuga. Iga kolme aasta tagant töid Tarsise laevad kulda, hõbedat, elevantilud,^g pärdikuid ja paabulinde.

23 Kuningas Saalomon oli rikkuse ja tarkuse poolest üle kõigist kuningaist maa peal.^h

24 Kogu maa rahvas tahtis Saalomoniga kohtuda, et kuulda tema tarkust, mille Jumal oli talle südamesse pannud.ⁱ 25 Igaüks tõi talle mingi kingituse – hõbe- ja kuldasju, riideid, relvi, palsamiõli, hobuseid, muulasid – ja nii aastast aastasse.

26 Saalomon hankis endale üha rohkem sõjavankreid ja hobuseid*. Tal oli ühtekokku 1400 vankrit ja 12000 hobust[†] ning ta hoidis neid sõjavankrite linnades ja enda juures Jeruusalemmas.^k

27 Tänu kuningale oli Jeruusalemmas nii palju hõbe-

10:26 *Võib tõlkida ka „ratsanikke”.
†Võib tõlkida ka „ratsanikke”.

PTK 10

a L 122:2, 5

b 2Aj 9:17–19

c 1Mo 49:9
4Mo 23:24
4Mo 24:9

d 1Ku 7:2

e 2Aj 9:20, 21

f 1Mo 10:4
L 72:10
Hes 27:12
Jn 1:3

g 1Ku 10:18

h 1Ku 3:12, 13
1Ku 4:29
2Aj 9:22–24
Kog 5:19

i Õp 2:6

j 5Mo 17:15, 16
1Ku 4:26k 2Aj 1:14
2Aj 9:25

Teine veerg

a 2Aj 1:15
2Aj 9:27b 2Aj 1:16, 17
2Aj 9:28

c Jos 1:4

PTK 11

d 1Ku 3:1

e 5Mo 17:15, 17
Neh 13:26f 1Mo 19:
36, 37

g 1Ku 14:21

h 1Ku 16:30, 31

i 1Mo 26:
34, 35j 2Mo 34:16
5Mo 7:3
Jos 23:12, 13
2Ko 6:14

k 1Ku 11:42

l 5Mo 7:3, 4
Neh 13:26m Koh 2:11, 13
Koh 10:6
1Sa 7:3

n Sef 1:5

dat nagu kive ning seedripuitu nii rohkesti kui sükomoor-viigipuid Sefelas.^a

28 Saalomoni hobused toodi Egiptusest, kuninga kaupmehed ostsid talle hobusekarju* kindla hinna eest.^b 29 Egiptusest ostetud sõjavanker maksis 600 seeklit* hõbedat ja hobune 150[†]. Samuti müüsid kuninga kaupmehed neid edasi kõigile hettide^c ja süurlaste kuningatele.

11 Kuningas Saalomon armastas vaarao tütre^d kõrval veel paljusid teisi võõramaa naisi:^e moabiite,^f ammonlasi,^g edomlasi, siidonlasi^h ja hette.ⁱ

2 Need naised olid nende rahvaste hulgast, kelle kohta Jehoova oli iisraellastele öelnud: „Te ei tohi minna nende sekka* ja nemad ei tohi tulla teie sekka, sest nad pööravad teie südame oma jumalate poole.”^j Aga Saalomon kiindus neisse ja armastas neid. 3 Tal oli 700 kõrge soost naist ja 300 liignaist ning ta naised pöörasid vähehaaval tema südame Jumalast ära*. 4 Saalomoni vanemas eas^k pöörasid ta naised tema südame teiste jumalate poole^l ning tema süda ei olnud enam täielikult oma Jumala Jehoovaga, nagu oli olnud tema isa Taaveti süda. 5 Saalomon käis siidonlaste jumalanna Astarte^m ja ammonlaste jälgi jumala Milkomiⁿ järel. 6 Saalomon tegi Jehoova silmis kurja ega käinud enam Jehoova järel

10:28 *Teine võimalik tähendus: „toodi Egiptusest ja Kuest, kuninga kaupmehed ostsid neid talle Kuest”; Kue võib olla Kiliikia. 10:29 *6,8 kg. †1,7 kg. 11:2 *Võib tõlkida ka „te ei tohi nendega abieluluda”. 11:3 *Võib tõlkida ka „naistel oli tema üle suur mõjuvõim”.

1. KUNINGATE 11:7-25

kogu südamest, nagu seda oli teinud tema isa Taavet.^a

7 Sel ajal ehitas Saalomon Jeruusalemma ees olevale mäele ohvripaiga^b moabiitide jäljile jumalale Kemosele ja ammonlaste jäljile jumalale Moolokile.^c **8** Nõnda toimis ta kõigi oma võramaalastest naiste heaks, kes lasid oma jumalatele ohvrisuitsu tõusta ja ohverdasid neile.

9 Jehoova vihastus Saalomoni peale, et tema süda oli pöördunud ära Iisraeli Jumalast Jehoovast,^d kes oli end talle kaks korda ilmutanud^e **10** ja oli teda hoiatanud, et ta ei hakkaks käima teiste jumalate järel.^f Aga Saalomon ei kuuletunud Jehoova käskudele. **11** Siis ütles Jehoova Saalomoni: „Kuna sa oled toiminud nõnda ja pole pidanud kinni mu lepingust ega seadustest, mis ma sulle andsin, siis kusun ma kuningriigi sinult ära ja annan selle sinu sulasele.^g **12** Aga sinu isa Taaveti pärast ei tee ma seda sinu eluajal. Ma kusun selle ära sinu poja käest.^h **13** Kuid ma ei kisu ära kogu kuningriiki.ⁱ Ühe suguharu annan ma su pojale^j oma teenija Taaveti pärast ja Jeruusalemma pärast, mille ma olen välja valinud.”^k

14 Siis lasi Jehoova tõusta Saalomoni vastase,^l edomlase Hadadi, kes oli Edomi kuningasoost.^m **15** Kui Taavet oli alistanud Edomi,ⁿ läks väepealik Joab tapetuid matma ja tahis surmata kõik Edomi mehed. **16** Joab koos kogu Iisraeliga jäi sinna kuueks kuuks, kuni ta oli kõigile Edomi meestele lõpu teinud. **17** Aga Hadad, kes oli siis veel poisike,

PTK 11

a 1Ku 15:5

b 3Mo 26:30
4Mo 33:52
2Ku 21:1, 3c 3Mo 18:21
2Ku 23:13
Ap 7:43d 5Mo 7:3, 4
Op 4:23e 1Ku 3:5
1Ku 9:2

f 2Aj 7:19, 20

g 2Ku 17:21

h 2Aj 10:18, 19

i 2Sa 7:12, 15

j 1Ku 12:20
2Aj 11:1

k 5Mo 12:11

l 2Sa 7:12, 14

m 1Mo 27:40

n 2Sa 8:13

Teine veerg

a 4Mo 10:12

b 1Ku 2:10

c 1Ku 2:34

d 1Ku 11:14

e 2Sa 8:3

f 2Sa 10:18

g 2Sa 8:5
1Ku 19:15
Jes 7:8

põgenes koos oma isa edomlastest sulastega Egiptusse. **18** Nad läksid Midjanist teele ja jõudsid Paaranisse.^a Sealt võtsid nad endaga kaasa mehi ning jõudsid Egiptusse vaarao, Egiptuse kuninga juurde. Vaarao andis talle elamiseks maja ja maa ning hoolitses tema toidu eest. **19** Hadad pälvis vaarao nii suure soosingu, et see andis talle naiseks oma naiseõe, kuninganna Tahpenese õe. **20** Mõne aja pärast sünnitas Tahpenese õde talle poja Genubati ja Tahpenes kasvas ta üles* vaarao kojast. Genubat jäi vaarao kotta vaarao poega-de sekka.

21 Kui Hadad Egiptuses olles kuulis, et Taavet on läinud puhkama oma esiisade juurde^b ja et ka väepealik Joab on surnud,^c ütles ta vaaraole: „Luba mul minna mu oma maale.” **22** Aga vaarao küsis temalt: „Mis sul minu juures puudu on, et sa tahad oma maale minna?” Hadad vastas: „Mitte midagi, aga palun luba mul ikkagi minna.”

23 Jumal lasi tõusta Saalomoni veel ühe vastase,^d Eljada poja Resoni, kes oli põgenenud oma isanda, Sooba kuninga Hadadeseri^e juurest. **24** Pärast seda kui Taavet oli lõõnud Sooba vägesid,^f kogus Reson enda ümber mehi ja sai rõõvjõugu pealikuks. Nad läksid Damaskusse^g elama ja hakkasid seal valitsema. **25** Reson oli Iisraeli vaenlane kõigil Saalomoni elupäevil ning ta tegi Iisraelile kurja nagu Ha-

11:20 *Teine võimalik tähendus: „võõrutas ta”.

dadki. Ta põlgas Iisraeli kogu selle aja, mis ta Süüriat valitses.

26 Ka Nebati poeg Jero-beam^a astus kuninga vastu välja.^b Ta oli efraimlane Seredast, Saalomoni sulane,^c ja tema ema oli lesknaine Seruua. **27** Järgnev on põhjus, miks ta kuninga vastu mässas. Saalomon ehitas kaitsevalli^d ja ehitas kinni oma isa Taaveti linna müüris oleva ava.^e **28** Jerobeam oli võimekas mees. Kui Saalomon nägi, kui tublisti see noor mees tööd teeb, pani ta tema kõigi Joosepi soost töölevärvatute ülevaatajaks.^f **29** Kord kui Jerobeam läks Jeruusalemmast välja, kohustus ta teel prohvet Ahijaga,^g siilolasega, kel oli seljas uus kuub. Nad olid väljal vaid kahekesi. **30** Ahija võttis oma uue kuue seljast, kiskus selle 12 tükiks **31** ja ütles Jerobeamile:

„Võta endale kümme tüki, sest nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Ma kisan kuningriigi Saalomoni käest ära ja annan kümme suguharu sinule.^h **32** Aga üks suguharu jääb temaleⁱ mu teenija Taaveti pärast^j ja Jeruusalemma pärast, mille ma olen välja valinud kõigist Iisraeli suguharudest.^k **33** Ma teen seda sellepärast, sest nad on minu maha jätnud^l ja hakanud kummardama siidonlaste jumalannat Astartet, moabiitide jumalat Kemost ja ammonlaste jumalat Milkomit. Nad ei käi minu teedel ega tee seda, mis on minu silmis õige, nad ei järgi mu seadusi ja määrusi, nagu järgis Saalomoni isa Taavet. **34** Aga ma ei võta tema käest ära tervet

PTK 11

a 1Ku 11:31
1Ku 12:32
1Ku 14:10
2Aj 11:14
2Aj 13:3, 20

b 2Aj 13:6

c 1Ku 9:22

d 1Ku 9:15, 24

e 2Sa 5:7

f 1Ku 5:16

g 1Ku 12:15
1Ku 14:2
2Aj 9:29

h 1Ku 12:16

i 1Ku 12:20
2Aj 11:1

j 1Mo 49:10

k 5Mo 12:5, 6
1Ku 11:13
L 132:13

l 5Mo 28:15
2Aj 15:2

Teine veerg

a 1Ku 9:4, 5
L 89:49
L 132:17
Jes 9:7

b 1Ku 12:20
2Aj 10:16

c 2Sa 7:29
1Ku 15:4
2Ku 8:19

d 1Ku 15:5

e 2Sa 7:11

f 1Ku 12:16

g 1Mo 49:10
Jes 11:1
Lu 1:32, 33

h 2Aj 10:2

i 1Ku 14:25

j 2Aj 9:29-31

1. KUNINGATE 11:26-43

kuningriiki. Ma jätan ta valitsejaks kõigiks tema elupäeviks oma teenija Taaveti pärast, kelle ma enesele valisin,^a sest Taavet järgis mu käske ja määrusi. **35** Kuid tema pojalt võtan ma kuningavõimu ja annan selle sinule: sulle saab kümme suguharu.^b **36** Siiski jätan ma ta pojale ühe suguharu, et mu teenijal Taavetil oleks alaliselt järeltulija* minu ees Jeruusalemmas,^c linnas, mille ma olen valinud oma nime eluasemeks. **37** Aga sinu ma panen valitsema kõige üle, mida su hing ihkab, ning sinust saab Iisraeli kuningas. **38** Kui sa kuulatud kõigile mu käskudele ja käid minu teedel ning teed, mis on minu silmis hea, järgides mu määrusi ja seadusi, nagu tegi mu teenija Taavet,^d siis olen ma sinuga ja rajan sulle jäädava koja*, nagu ma rajasin Taavetile,^e ning ma annan sulle Iisraeli. **39** Ma lasen Taaveti sool kõige selle pärast alandust kogeda,^f kuid mitte igavesti.””^g

40 Siis püüdis Saalomon Jerobeami surmata, aga Jerobeam põgenes Egiptusse^h kuningas Siisaki*ⁱ juurde ning jäi Egiptusse kuni Saalomoni surmani.

41 Muust Saalomoni kohta ning kõigest, mis ta tegi, ja tema tarkusest on kirjutatud Saalomoni kroonikaraamatus.^j **42** Saalomoni valitsusaeg Jeruusalemmas, kui ta valitses kogu Iisraeli üle, oli 40 aastat. **43** Siis läks Saalomon puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma isa Taaveti linna.

11:36 * Sõna-sõnalt „lamp”. 11:38 * St kuningasoo. 11:40 * SeSonk l.

Tema asemel sai kuningaks ta poeg Rehabeam.^a

12 Rehabeam läks Sekemisse, sest kogu Iisrael oli kogunenud Sekemisse^b teda kuningaks tõstma.^c **2** Nebati poeg Jerobeam kuulis sellest Egiptuses, kuhu ta oli kuningas Saalomoni eest põgenenud ja elama jäänud.^d **3** Tema juurde läkitati käskjalad teda kutsuma. Seepeale tulid Jerobeam ja terve Iisraeli kogudus Rehabeami juurde ning ütlesid: **4** „Su isa tegi meie ikke raskeks.^e Aga kui sina kergendad meie töövaeva ja rasket iket, mis su isa meie peale pani, siis me teenime sind.”

5 Tema vastas neile: „Minge praegu ära ja tulge kolme päeva pärast mu juurde tagasi.” Ja rahvas lahkus.^f **6** Kuningas Rehabeam pidas siis nõu vanemate meestega, kes olid teeninud tema isa Saalomoni, kui too veel elas, ja ta küsis neilt: „Mida te soovitate mul rahvale vastata?” **7** Need ütlesid: „Kui sa nüüd oled valmis seda rahvast teenima, võtad nende palvet kuulda ja vastad neile lahkelt, siis nad jäävad alatiseks su sulasteks.”

8 Aga ta ei võtnud vanemate meeste nõu kuulda, vaid pidas aru noorte meestega, kellega koos ta oli üles kasvanud ja kes olid nüüd tema sulased.^g **9** Ta küsis neilt: „Mida teie arvates võiks vastata rahvale, kes palus minult: „Kergenda iket, mis su isa meie peale pani!”?” **10** Noored mehed, kellega koos ta oli üles kasvanud, ütlesid talle: „Rahvale, kes sulle ütles: „Su isa tegi meie ikke raskeks, aga kergen-

PTK 11

a 1Aj 3:10
2Aj 13:7
Mt 1:7

PTK 12

b 1Mo 12:6
Jos 20:7, 9
Koh 9:1, 2
Ap 7:15, 16

c 2Aj 10:1-4

d 1Ku 11:26, 40

e 1Sa 8:11-18
1Ku 4:7

f 2Aj 10:5-7

g 2Aj 10:8-11

Teine veerg

a 2Aj 10:12-15

b 5Mo 2:30
2Aj 22:7
Ro 9:18

c 1Ku 11:31

d 2Aj 10:16, 17

e 1Ku 11:12, 13
2Aj 11:13, 16f 2Sa 20:24
1Ku 4:6
1Ku 5:13, 14

da sina meie iket”, vasta nii: „Minu väike sõrm on jämedam kui mu isa puusad. **11** Mu isa pani teie peale raske ikke, kuid mina teen selle veelgi raskemaks. Mu isa nuhtles teid piitsadega, kuid mina nuhtlen teid okaspiitsadega.””

12 Kolmandal päeval tulidki Jerobeam ja kogu rahvas Rehabeami juurde, sest kuningas oli öelnud: „Tulge mu juurde kolmandal päeval.”^a **13** Ent kuningas vastas rahvale karmilt ega võtnud kuulda vanemate meeste nõu. **14** Ta rääkis seda, mida olid soovitanud talle noored mehed, ja ütles: „Mu isa pani teie peale raske ikke, kuid mina teen selle veelgi raskemaks. Mu isa nuhtles teid piitsadega, kuid mina nuhtlen teid okaspiitsadega.” **15** Kuningas ei kuulnud rahvast; see oli nõnda sellepärast, et Jehoova juhtis asjade käiku,^b et läheks täide sõna, mis Jehoova oli öelnud siilolase Ahija kaudu^c Nebati pojale Jerobeamile.

16 Kui kogu Iisrael nägi, et kuningas ei võta neid kuulda, ütles rahvas kuningale: „Mida ühist on meil Taavetiga? Ei ole meil pärandit Iisai pojalt! Oma jumalate juurde, Iisrael! Hoolitse nüüd ise oma soo eest, Taavet!” Nii läksid iisraellased tagasi, igaüks oma koju.^d **17** Rehabeam valitses ainult nende iisraellaste üle, kes elasid Juuda linnades.^e

18 Siis läkitas kuningas Rehabeam töölevärvatute ülevaataja Adorami^f iisraellaste juurde, kuid kogu Iisrael viskas tolle kividega surnuks. Kuningas Rehabeamil aga õnnestus hüpata vankrisse ja põgeneda

Jeruusalemma.^a **19** Iisraellased on Taaveti soo suhtes mäsumeelsed^b tänini.

20 Kui iisraellased kuulsid, et Jerobeam on tagasi, kutsusid nad ta rahva ette ning tõstsid kogu Iisraeli kuningaks.^c Taaveti soo järel käis vaid Juuda suguharu.^d

21 Kui Rehabeam saabus Jeruusalemma, kogus ta kokku terve Juuda soo ja Benjaminini suguharu, 180000 väljaõppe saanud* sõjameest, et sõidada Iisraeli soo vastu, nii et kuningavõim saaks jälle Saalomoni pojale Rehabeamile.^e **22** Siis tuli jumalamehele Semajale^f Jumalalt sõnum: **23** „Teata Juuda kuningale Rehabeamile, Saalomoni pojale, ning kogu Juuda ja Benjaminini soole ja ülejäänud rahvale: **24** „Nii ütleb Jehoova: „Ärge minge sõdima oma vendade iisraellaste vastu! Igaüks minu lasknud sel sündida.””^g Nad kuuletusid Jehoovale ja läksid koju, nagu Jehoova oli öelnud.

25 Jerobeam kindlustas Sekemi^h linna Efraimi mägismaal ja asus sinna elama. Sealt ta läks ja kindlustas Penueli.ⁱ **26** Jerobeam mõtles oma südames: „Nüüd läheb kuningriigi tagasi Taaveti soole.^j **27** Kui rahvas käib ohverdama Jehoova kojas Jeruusalemmas,^k pöördub ka rahva süda oma isanda, Juuda kuninga Rehabeami poole. Siis nad tapavad minu ja lähavad tagasi Juuda kuninga Rehabeami juurde.” **28** Kuningas pidas nõu ja tegi kaks kuldvasikat^l ning ütles rahvale: „Teil on liiga ras-

12:21 * Sõna-sõnalt „valitud”.

PTK 12

a 2Aj 10:18, 19

b 2Ku 17:21

c 1Ku 11:30, 31

d 1Ku 11:12, 13
Ho 11:12

e 2Aj 11:1–4
2Aj 25:5

f 2Aj 12:5

g 1Ku 11:30, 31

h 1Ku 12:1

i 1Mo 32:30
Koh 8:13, 17

j 1Ku 11:38

k 5Mo 12:5, 6

l 2Mo 20:4
2Ku 10:29

Teine veerg

a 2Mo 32:4, 8
2Aj 11:15, 16

b 1Mo 12:8, 9
1Mo 28:19

c 1Mo 14:14
5Mo 34:1
Koh 18:29
Koh 20:1

d 2Ku 10:31
2Ku 17:21–23

e 4Mo 3:10
1Ku 13:33
2Aj 11:14
2Aj 13:9

f 3Mo 23:34

g Am 7:13

PTK 13

h 1Ku 12:32
Am 3:14

i 2Ku 23:16, 17

j 2Ku 21:24
2Ku 22:1

k 2Ku 23:15, 16
2Aj 34:33

ke minna üles Jeruusalemma. Iisraellased, siin on teie Jumal, kes tõi teid välja Egiptusemaalt!”^a **29** Ta pani ühe vasika Peetelisse^b ja teise Daani.^c **30** See aga viis patustamiseni^d ja rahvas oli valmis minema kogu ni kaugele Daani, et seal vasikat kummardada.

31 Jerobeam tegi ohvripaikadesse pühaid ning seadis preestriteks neid mehi rahva seast, kes polnud leviidid.^e **32** Jerobeam seadis 8. kuu 15. päevale samasuguse püha, nagu oli Juudas,^f et tuua Peetelis enda ehitatud altaril^g ohvreid vasikatele, mis ta oli valmistanud. Sealsamas Peetelis seadis ta preestrid teenima enda rajatud ohvripaikades. **33** Ja 8. kuu 15. päeval, sel kuul, mis ta oma äranägemise järgi oli määranud, hakkas ta tooma ohvreid Peeteli altaril, mis ta oli valmistanud. Ta seadis iisraellaste sisse püha ning läks üles altarile ohverdama ja lasi seal ohvrisuutsu tõusta.

13 Kord kui Jerobeam seis altaril juures,^h et lasta seal ohvrisuutsu tõusta, tuli üks jumalameesⁱ Jehoova käsul Juudast Peetelisse. **2** Ta hüüdis Jehoova käsul altari poole: „Oh, altar, altar! Nii ütleb Jehoova: „Taaveti soole sünnib poeg, kelle nimeks saab Joosija.^j Tema ohverdab su peal ohvripaikade preestrid, kes on lasknud sinu pealt ohvrisuutsu tõusta, ja ta põletab sinu peal inimesi!”^k **3** Ta andis sel päeval ende, öeldes: „See on endeks selle kohta, millest on rääkinud Jehoova: „Altar lõheneb ja tuhk selle peal paiskub laiali!””

1. KUNINGATE 13:4–23

4 Niipea kui kuningas Jerobeam kuulis, mida jumalamees Peeteli altari poole hüüdis, tõmbas ta oma käe altari kohalt ära ja ütles: „Võtke ta kinni!”^a Otsekohe kuivetus käsi*, millega ta tema poole osutas, ja ta ei saanud seda tagasi tõmata.^b 5 Siis altar lõhenes ning selle peal olev tuhk paiskus laiali, nagu jumalamees oli Jehoova käsul ende andnud.

6 Kuningas ütles jumalamehele: „Palun anu oma Jumalat Jehoovat, et ta mulle halastaks, ja palveta minu eest, et mu käsi saaks terveks!”^c Seepeale jumalamees anuski Jehoovalt halastust ning kuninga käsi sai taas terveks. 7 Kuningas ütles jumalamehele: „Tule minu kotta ja kinnita keha ning ma annan sulle ka kingituse.” 8 Aga jumalamees vastas kuningale: „Isegi kui sa annaksid mulle pool oma koda, ei tuleks ma selles paigas sinuga leiba sööma ega vett jooma, 9 sest Jehoova keelas mind: „Ära söö leiba ega joo vett ning ära tule tagasi sama teed pidi, mida sa läksid.”” 10 Ja ta läks ära teist teed ega naasnud sama teed pidi, mida mööda ta oli Peetelisse tulnud.

11 Aga Peetelis elas üks vana prohvet. Tema pojad tulid ja rääkisid talle kõigest, mida jumalamees oli sel päeval Peetelis teinud ja mis ta oli kuningale öelnud. Kui nad olid kõigest sellest oma isale jutustanud, 12 küsis isa neilt: „Millist teed mööda ta läks?” Pojad näitasid talle, mis teed pidi Juudast tulnud jumalamees oli läinud. 13 Seepeale

13:4 *Võib tõlkida ka „halvati käsi”.

PTK 13

a 2Aj 16:10
Jer 20:2

b 2Ku 6:18

c 2Mo 10:16, 17
4Mo 21:7
Jer 37:3
Ap 8:24

Teine veerg

a 1Ku 13:1

b 1Ku 13:30
2Ku 23:17, 18

ütles ta oma poegadele: „Salduldage mulle eeseli!” Nad salduldasiid talle eesli ja ta istus selle selga.

14 Ta läks jumalamehele järele ja leidis tolle suure puu all istumas. Ta küsis temalt: „Kas sina oled jumalamees, kes tuli Juudast?”^a Too kostis: „Jah, olen.” 15 Ta ütles talle: „Tule minu majja leiba võtma.” 16 Kuid jumalamees vastas: „Ma ei või ühes sinuga tagasi minna ega sinu juurde tulla ning ma ei või sinuga siin paigas leiba süüa ega vett juua, 17 sest Jehoova keelas mind: „Ära söö seal leiba ega joo seal vett ning ära tule tagasi sama teed pidi, mida sa läksid.”” 18 Tema aga ütles jumalamehele: „Minagi olen prohvet nagu sina. Üks ingel andis mulle edasi Jehoova sõnad „Vii ta tagasi ja kutsu oma majja, et ta sööks leiba ja jooks vett.” Aga ta valetas temale. 19 Jumalamees läski temaga koos tagasi, ta läks tema majja leiba sööma ja vett jooma.

20 Kui nad laua ääres istusid, tuli prohvetile, kes ta tagasi oli toonud, Jehoovalt sõnum. 21 Prohvet ütles Juudast tulnud jumalamehele: „Nii lausub Jehoova: „Kuna sa astusid üle Jehoova keelust ega kuuletunud oma Jumala Jehoova käsule, 22 vaid läksid tagasi, et süüa leiba ja juua vett selles paigas, mille kohta sulle öeldi: „Ära söö seal leiba ega joo seal vett”, siis ei maeta su surnukeha sinu esiisade hauakoopasse.””^b

23 Pärast seda kui see prohvet, kelle ta oli tagasi toonud, oli leiba söönud ja vett joo-

nud, saduldas vana prohvet tal-
le eesli **24** ning jumalamees
läks oma teed. Aga teel olles
sattus ta kokku lõviga ja see
murdis ta maha.^a Tema surnu-
keha jäi teele vedelema ning
eesel seisis selle kõrval, sa-
muti seisis selle kõrval lõ-
vi. **25** Sealto möödusid mehed
ning nägid teel surnukeha ja
selle kõrval lõvi. Siis nad tulid
ja rääkisid sellest linnas, kus
elas see vana prohvet.

26 Kui prohvet, kes oli ta
teelt tagasi toonud, sellest
kuulis, ütles ta: „See on see
jumalamees, kes astus üle Jeho-
hoova keelust.“^b Seepärast and-
dis Jehoova ta lõvi küüsi, et
see ta maha murraks ja sur-
maks, nagu Jehoova oli tal-
le öelnud.“^c **27** Ta ütles oma
poegadele: „Saduldage mul-
le eesli!” Ja need saduldasid.
28 Ta asus teele ja leidis tema
surnukeha tee peal vedelemas
ning eesel ja lõvi seisis selle
kõrval. Lõvi polnud laipa sõn-
nud ega eeslit maha murdnud.
29 Siis tõstis prohvet jumala-
mehe surnukeha üles, pani
eesli selga ja tõi tagasi oma lin-
na, et teda leinata ja ta matta.
30 Ta pani surnukeha oma
hauakoopasse ja nad nutsid jumalameest taga: „Oh häda, mu
vend!” **31** Pärast tema mat-
mist ütles ta oma poegadele:
„Kui mina suren, siis matke
mind samasse hauda, kuhu see
jumalamees on maetud. Pan-
ge minu luud tema luude kõr-
vale.“^d **32** Sest kõik see, mida
ta Jehoova sõna kohaselt hüü-
dis Peetelis asuva altari poole
ja kõigi Samaaria linnade ohv-
ripaikades^e asuvate pühamute
poole, läheb täide.“^f

PTK 13

a 2Sa 6:7
1Ku 20:
35, 36
2Ku 17:25

b 1Ku 13:9

c 1Ku 13:21, 22

d 2Ku 23:17, 18

e 3Mo 26:30
1Ku 12:29, 31

f 2Ku 23:15, 19

Teine veerg

a 1Ku 12:25, 31

b 2Aj 11:14, 15

c 1Ku 16:30, 31
2Ku 3:1, 3
2Ku 10:31
2Ku 13:1, 2

d 1Ku 14:10
1Ku 15:25–29
2Ku 17:22, 23

PTK 14

e 1Ku 11:30, 31

f Jos 18:1
1Sa 4:3

g 1Ku 11:30, 31
1Ku 12:20

h 1Ku 12:16

1. KUNINGATE 13:24–14:8

33 Ka pärast seda kõike ei
pöördunud Jerobeam oma kur-
jalt teelt, vaid seadis ikka ohv-
ripaikadesse preestraid rahva
seast.^a Kes aga soovis, sel-
le ta määras preestriks, öel-
des: „Saagu temast ohvipai-
kade preester!”^b **34** See Jerobeami kodakondsete patt^c viis
nad hukatusse ja nad hävitati
maa pealt.^d

14 Sel ajal jäi Jerobeami poeg Abija haigeks.
2 Jerobeam ütles oma nais-
le: „Palun tee end äratundma-
tuks, et keegi ei saaks aru, et
sa oled Jerobeami naine, ning
mine Siilosse. Seal on prohvet
Ahija. Tema on see, kes ütles,
et ma saan selle rahva kunin-
gaks.“^e **3** Võta kaasa kümme
leiba, kooke ja purk mett ning
mine tema juurde. Tema ütleb
sulle, mis poisist saab.”

4 Jerobeami naine tegigi
nii. Ta läks Siilosse^f Ahija maj-
ja. Ahija pilk oli klaasistunud ja
ta ei näinud enam, sest ta oli
vana.

5 Jehoova oli aga Ahijale
öelnud: „Jerobeami naine tu-
leb sinu juurde oma haige poja
kohta küsima. Ma ütlen sulle,
mida talle kosta. Kui ta tuleb,
püüab ta varjata, kes ta on.”

6 Kui siis Ahija kuulis nai-
se samme, kui see üle ukسلäve
astus, ütles ta: „Tule sisse, Je-
robeamini naine! Miks sa püüad
varjata, kes sa oled? Mul on
sulle edasi öelda karm sõnum.
7 Mine ja teata Jerobeamile:
„Nii ütleb Iisraeli Jumal Jeho-
va: „Ma tõstsin sind su rahva
keskelt üles selleks, et panna
sind oma Iisraeli rahva juhiks.“^g
8 Ma kiskusin kuningriigi Taa-
veti soolt ja andsin selle sulle.“^h

1. KUNINGATE 14:9-24

Aga sina pole olnud nagu mu teenija Taavet, kes täitis mu käske ja käis mu järel kogu südamest, tehes ainult seda, mis on mu silmis õige.^a **9** Sinu teod on hullemad kui kõigi nende omad, kes olid enne sind. Sa oled teinud endale teisi jumalaid, metallist kujusid, solvates mind sellega,^b aga minule oled sa selja keeranud.^c **10** Seetõttu toon ma Jerobeami soo peale õnnetuse ja hävitatan Jerobeamilt kõik mehed*, sealhulgas abitud ja nõrgad Iisraelis. Ma pühin minema Jerobeami soo,^d nagu sõnnik pühitakse minema, kuni seda pole enam. **11** Kes Jerobeami omadest sureb linnas, selle söövad koerad, ja kes sureb väljal, selle söövad taeva linnud, sest nii on õelnud Jehoova.”

12 Nüüd tõuse ja mine koju. Niipea kui su jalg linna astub, laps sureb. **13** Kogu Iisrael leinab teda ja ta maetakse; Jerobeami perest saab üksnes tema hauda, kuna Jerobeami soost on Iisraeli Jumal Jehoova leidnud vaid temast midagi head. **14** Aga Jehoova tõstab Iisraeli üle oma kuninga, kes hakkab sel päeval hävitama Jerobeami sugu,^e ja ta võib teha seda kasvõi kohe. **15** Jehoova lööb Iisraeli ja see kõigub nagu pilliroog vees. Ta juurib Iisraeli välja sellelt healt maalt, mille ta andis nende esiisadele,^f ning pillutab nad teisele poole suurt jõge*,^g sest nad on

14:10 *Sõna-sõnalt „vastu seina kusi-
jad”. Põlastav heebrea väljend meeste
kohta. **14:15** *St Eufraati.

PTK 14

a 1Ku 15:5
Ap 13:22

b 5Mo 27:15
2Aj 11:15

c Neh 9:26
L 50:17

d 1Ku 15:25-29

e 1Ku 15:25-29

f 5Mo 8:7-9
5Mo 29:28
Jos 23:15
2Ku 17:6

g 5Mo 28:64
2Ku 15:29
2Ku 18:11

Teine veerg

a 5Mo 12:3

b 1Ku 12:28-30
1Ku 13:33, 34

c 2Aj 12:15
2Aj 13:3

d 2Aj 13:20

e 1Ku 15:25

f L 78:68
L 132:13

g 2Mo 20:24
5Mo 12:5, 6
1Ku 8:16, 17

h 1Ku 11:1
2Aj 12:13

i 1Ku 11:7
2Aj 12:1

j Jes 65:2

k 3Mo 26:1

l Jes 65:7

m 5Mo 12:2, 3
Jes 57:5
Jer 2:20
Ho 4:13

n 5Mo 23:17, 18
1Ku 15:11, 12
1Ku 22:46
2Ku 23:7
Ho 4:14

teinud endale pühad tulbad*^a ja solvanud sellega Jehoovat. **16** Ta hülgab Iisraeli Jerobeami pattude pärast, millega too on pannud ka Iisraeli patustama.”^b

17 Siis Jerobeami naine tõusis, läks oma teed ning jõudis Tirsasse. Niipea kui ta astus koja lävele, poiss suri. **18** Poiss maeti ning kogu Iisrael leinas teda, nagu Jehoova oli õelnud oma teenija prohvet Ahija kaudu.

19 Kõik muu Jerobeami kohta, see, kuidas ta sõdis^c ja valitses, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **20** Jerobeami valitses 22 aastat ja läks siis puhkama oma esiisade juurde.^d Tema asemel sai kuningaks tema poeg Naadab.^e

21 Samal ajal valitses Saalomoni poeg Rehabeam kuninga Juudas. Rehabeam oli 41-aastane, kui ta kuningaks sai, ja ta valitses 17 aastat Jeruusalemmas, linnas, mille Jehoova oli valinud^f kõigist Iisraeli suguharudest oma nime eluase-
meks.^g Rehabeami ema oli ammonlanna^h Naama. **22** Juudalased tegid Jehoova silmis kurjaⁱ ning ärritasid teda oma pattudega rohkem, kui kõik nende esiisad olid teinud.^j

23 Ka nemad ehtasid endale ohvripaiku, pühi sambaid ja pühi tulpi^k iga kõrge künka peale^l ja iga lopsaka puu alla.^m **24** Maal oli ka mehi, kes olid templiprostituudid.ⁿ Juudalased tegid kõiki neid jäledusi, mida olid teinud rahvad, kelle Jehoova oli iisraellaste eest ära ajanud.

14:15 *Vt „Sõnaseletusi”.

25 Kuningas Rehabeami viiendal valitsusaastal ründas Egiptuse kuningas Siisak^a Jeruusalemma.^b **26** Ta võttis ära Jehoova koja ja kuningakoja aarded^c – kogu varanduse, sealhulgas kõik kuldkilbid, mis Saalomon oli teinud.^d **27** Kuningas Rehabeam tegi nende asemele vaskkilbid ja andis need ihukaitsesepealike käsutusse, kes valvasid kuningakoja sissepääsu. **28** Iga kord, kui kuningas tuli Jehoova kotta, kandsid ihukaitsjad kilpe ning viisid need pärast vahiruumi tagasi.

29 Kõik muu Rehabeami kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus.^e **30** Rehabeami ja Jerobeami vahel oli kogu aeg sõda.^f **31** Siis läks Rehabeam puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna^g oma esiisade kõrvale. Tema ema oli ammonlanna^h Naama ja tema asemel sai kuningaks tema poeg Abijam*.ⁱ

15 Kuningas Jerobeami,^j Nebati poja 18. valitsusaastal sai Juuda kuningaks Abijam.^k **2** Ta valitses Jeruusalemmas kolm aastat. Tema ema oli Maaka,^l Abisalomi* tütreütär. **3** Abijam ei loobunud oma isa pattudest, mis too enne teda oli teinud, ja tema süda ei olnud täielikult oma Jumala Jehoovaga, nagu oli olnud tema esiisa Taaveti süda. **4** Aga Taaveti pärast^m andis tema Jumal Jehoova talle lambi Jeruusalemmas,ⁿ tõstes tema järel troonile

14:31 *Teise nimega Abija. **15:2** *Ilmselt Absalomi teine nimekuju.

PTK 14

- a 1Ku 11:40
b 2Aj 12:2-4
c 1Ku 7:51
1Ku 15:18
2Ku 18:14, 15
2Ku 24:12, 13
d 1Ku 10:16, 17
2Aj 12:9-11
e 1Aj 27:24
2Aj 12:15
f 1Ku 15:6
g 1Ku 11:43
h 1Ku 11:1
2Aj 12:13
i 1Aj 3:10
Mt 1:7

PTK 15

- j 1Ku 12:20
k 2Aj 13:1, 2
l 2Aj 11:20-22
m 2Sa 7:8, 12
L 89:33-37
Jes 37:35
Jer 33:20, 21
n 1Ku 11:36
2Aj 21:7
L 132:13, 17

Teine veerg

- a 2Sa 11:4, 15
L 51:mrk
b 1Ku 14:30
2Aj 12:15
c 2Aj 13:22
d 2Aj 13:3
e 1Aj 3:10
2Aj 14:1
Mt 1:7
f 2Aj 11:21, 22
g 2Aj 14:2-5
2Aj 14:11
2Aj 15:17
h 5Mo 23:17, 18
1Ku 14:22
1Ku 22:45, 46
i 1Ku 11:7
1Ku 14:22, 23
j 2Aj 11:18, 20
k 5Mo 7:5
2Ku 18:1, 4
2Aj 34:1, 4
l 2Sa 15:23
2Aj 15:16-18
Joh 18:1
m 4Mo 33:52
5Mo 12:2
1Ku 22:41, 43
n 1Aj 26:26, 27

1. KUNINGATE 14:25-15:15

tema poja ja hoides Jeruusalemma alles, **5** sest Taavet oli teinud, mis on Jehoova silmis õige, ega olnud astunud üle ühestki tema käsust kõigil oma elupäevil, välja arvatud hett Uurija juhtum.^a **6** Rehabeami ja Jerobeami vahel oli sõda kõigil Rehabeami elupäevil.^b

7 Kõik muu Abijami kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus.^c Ka Abijami ja Jerobeami vahel oli sõda.^d **8** Siis läks Abijam puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aasa.^e

9 Aasa hakkas Juuda üle valitsema Iisraeli kuninga Jerobeami 20. aastal. **10** Ta valitses Jeruusalemmas 41 aastat. Tema vanaema oli Maaka,^f Abisalomi tütreütär. **11** Aasa tegi, mis on õige Jehoova silmis,^g nagu oli teinud tema esiisa Taavet. **12** Ta ajas maalt välja mehed, kes olid templiprostituudid,^h ning kõrvaldas kõik jäledad ebajumalad*, mis tema esiisad olid teinud.ⁱ **13** Ta kõrvaldas isegi oma vanaema Maaka^j kuninganna kõrgest seisusest, sest see oli teinud püha tulba kummardamiseks rõveda kaju. Aasa kiskus tema rõveda ebajumalakuju^k maha ja põletas selle Kidroni orus.^l **14** Aga ohvripaiku ei kõrvaldatud.^m Siiski oli Aasa süda täielikult Jehoovaga kogu tema eluaja. **15** Ta viis Jehoova kotta kõik, mille tema ja ta isa olid pühitsenud: hõbeda, kulla ja igasugused esemed.ⁿ

15:12 *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „jäledad ebajumalad“, on tõenäoliselt seotud sõnaga, mis tähendab väljaheiteid, ja sellega väljendati põlastust.

16 Aasa ja Iisraeli kuninga Baesa^a vahel oli kogu aeg sõda.

17 Iisraeli kuningas Baesa tuli Juuda kallale ja hakkas kindlustama Raamat,^b et keegi ei saaks Juuda kuninga Aasa juurest lahkuda ega tema juurde minna.^c 18 Siis võttis kuningas Aasa kogu hõbeda ja kulla, mis oli Jehoova koja ja kuningakoja varakambritesse alles jäänud, andis selle oma sulastele ning saatis nad Süüria kuninga^d Ben-Hadadi, Hesjoni poja Tabrimoni poja juurde, kes elas Damaskuses, et nad ütleksid talle: 19 „Minu ja sinu, minu isa ja sinu isa vahel on sõlmitud leping. Ma saadan sulle nüüd kingituseks hõbedat ja kulda. Mine ja tühista leping Iisraeli kuninga Baesaga, et ta mu kallalt ära läheks.”

20 Ben-Hadad võttis kuningas Aasat kuulda ja saatis oma väepealikud Iisraeli linnade vastu ning need vallutasid Ijioni,^e Daani,^f Aabel-Beet-Maaka, terve Kinnereti piirkonna ja kogu Naftalimaa. 21 Kui Baesa sellest kuulis, jättis ta Raama kindlustamise pooleli ja naasis Tirsasse.^g 22 Siis kutsus kuningas Aasa kokku terve Juuda – eranditult kõik – ning nad viisid Raamast ära kivid ja puidu, mida Baesa oli ehitustöödel kasutanud. Kuningas Aasa kindlustas nendega Benjamin Geba^h ja Mispa.ⁱ

23 Kõik muu Aasa kohta ning kõik tema vägevad teod ja kõik, mis ta tegi, ning linnad, mis ta ehitas, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. Aga vanas eas jäid tal jalal haigeks.^j 24 Siis läks Aasa puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma esiisa Taa-

PTK 15

a 1Ku 16:3, 12

b Jos 18:21, 25

c 2Aj 16:1–6

d 2Aj 16:7

e 2Ku 15:29

f Koh 18:29
1Ku 12:28, 29g 1Ku 14:17
Ül 6:4

h Jos 21:8, 17

i Jos 18:21, 26
Koh 20:1
1Sa 7:5
Jer 40:6

j 2Aj 16:11–14

Teine veerg

a 1Ku 22:42
2Aj 17:3, 4
2Aj 18:1
2Aj 19:4
Mt 1:8

b 1Ku 14:20

c 1Ku 14:7, 9

d 1Ku 12:28–30
1Ku 13:33e Jos 19:
44, 48
Jos 21:20, 23
1Ku 16:15

f 1Ku 14:9, 10

g 2Aj 12:15

h 1Ku 16:8

i 1Ku 16:7

j 1Ku 12:28–30
1Ku 13:33

veti linna oma esiisade kõrvalle. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Joosafat.^a

25 Juuda kuninga Aasa teisel aastal sai Iisraeli kuningaks Jerobeami poeg Naadab.^b Ta valitses Iisraeli üle kaks aastat. 26 Tema tegi Jehoova silmis kurja ning käis oma isa jälgedes^c ja tegi samasuguseid patte, millega too oli pannud ka Iisraeli patustama.^d

27 Aga Baesa, Ahija poeg Issaskari soost, sepsitses Naadabi vastu vandenõu ja tappis ta vilistitele kuuluvas Gibbetonis,^e kui Naadab ja kogu Iisrael olid Gibbetoni piiramas.

28 Baesa tappis ta Juuda kuninga Aasa kolmandal aastal ja sai tema asemel kuningaks.

29 Niipea kui ta oli kuningaks saanud, lõi ta maha kogu Jerobeami soo. Ta ei jätnud Jerobeami omadest alles ühtki hingelist, ta hävitas nad kõik, nagu Jehoova oli öelnud oma teenija siilolase Ahija kaudu.^f

30 See juhtus Jerobeami patude pärast, millega ta oli pannud ka Iisraeli patustama, ja sellepärast, et ta oli Iisraeli Jumalat Jehoovat rängalt solvanud. 31 Kõik muu Naadabi kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. 32 Aasa ja Iisraeli kuninga Baesa vahel oli kogu aeg sõda.^g

33 Ahija poeg Baesa sai Juuda kuninga Aasa kolmandal aastal Tirsas kogu Iisraeli kuningaks ning ta valitses 24 aastat.^h 34 Tema tegi Jehoova silmis kurjaⁱ ning käis Jerobeami jälgedes ja tegi samasuguseid patte, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^j

16 Hanani^a pojale Jehule^b tuli Jehoovalt Baesa kohta sõnum: **2** „Ma tõstsin su põrmust üles ja panin sind oma Iisraeli rahva juhiks,^c kuid sina käisid ikka Jerobeami jälgedes ja panid ka mu rahva Iisraeli patustama, nii et rahvas solvas mind oma pattudega.^d **3** See pärast pühin ma Baesa ja tema soo minema. Ma teen tema sooga sedasama, mida ma tein Nebati poja Jerobeami sooga.^e **4** Igaüks, kes Baesa omadest sureb linnas, selle söövad koerad, ja kes sureb väljal, selle söövad taeva linnud.”

5 Kõik muu Baesa kohta ja kõik, mis ta tegi, ning kõik tema vägevad teod on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **6** Siis läks Baesa puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Tirsasse.^f Tema asemel sai kuningaks tema poeg Eela. **7** Prohvet Jehu, Hanani poja kaudu oli Jehoovalt tulnud sõnum Baesa ja tema soo kohta kõige selle kurja pärast, mis Baesa oli teinud Jehoova silmis, solvates teda oma käetööga ja saades nõnda Jerobeami soo sarnaseks, ja ka sellepärast, et Baesa oli surmanud Naadabi.^g

8 Baesa poeg Eela sai Juuda kuninga Aasa 26. aastal Tirsas Iisraeli kuningaks ning ta valitses kaks aastat. **9** Aga tema sulane Simri, kes oli tema poelte sõjavankrite pealik, septses tema vastu vandenõu. Kord, kui Eela oli Tirsas Arsa majas end purju joonud (Arsa oli Tirsas tema kojaülem), **10** tuli Simri ja lõi ta maha.^h Ta surmas tema Juuda kuninga Aasa 27. aastal ja sai ise tema asemel kuningaks.

PTK 16

a 2Aj 16:7

b 2Aj 19:2
2Aj 20:34

c 1Sa 2:8

d 1Ku 13:33

e 1Ku 14:10, 11
1Ku 15:29

f 1Ku 15:21, 33

g 1Ku 15:25-29

h 2Ku 9:31

Teine veerg

a 1Ku 16:1-3

b 5Mo 32:21
1Sa 12:21
2Ku 17:15
Jes 41:29c Jos 19:
44, 48
Jos 21:20, 23
1Ku 15:27d 2Ku 8:26
Mi 6:16e Koh 9:53, 54
1Sa 31:4
2Sa 17:23f 1Ku 12:
28-30
1Ku 14:7, 9

11 Niipea kui ta oli saanud kuningaks ja istunud oma troonile, lõi ta maha kogu Baesa soo. Ta ei säästnud ühtki meest*, ei tema sugulasi[#] ega sõpru. **12** Nii hävitas Simri kogu Baesa soo, nagu Jehoova oli öelnud Baesa kohta prohvet Jehu kaudu.^a **13** See sündis kõigi Baesa ja tema poja Eela pattude pärast ning ka sellepärast, et nad olid pannud Iisraeli patustama, solvates oma tühistate ebajumalatega Iisraeli Jumalat Jehoovat.^b **14** Kõik muu Eela kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus.

15 Juuda kuninga Aasa 27. aastal sai Simri Tirsas seitsmeks päevaks kuningaks. Sõjasalgad olid sel ajal laagris Gibbetoni^c all, mis kuulus vilistitele. **16** Kui sõjasalgad kuulsid laagris räägitavat, et Simri on pidanud vandenõu ja kuninga maha lõõnud, tõstis kogu Iisrael laagris selsamal päeval Iisraeli kuningaks väepealik Omri.^d **17** Siis läks Omri ühes terve Iisraeliga Gibbetoni üles ja piiras Tirsat. **18** Kui Simri nägi, et linn on vallutatud, läks ta kuningakoja kindlustorni, pani kuningakoja põlema ja suri leekides.^e **19** See sündis tema pattude pärast, mis ta oli teinud, tehes Jehoova silmis kurja ning käies Jerobeami jälgedes, samuti sellepärast, et ta oli pannud Iisraeli patustama.^f **20** Kõigest muust Simri kohta ja tema sepsitsetud vandenõust on kirjutatud Iisraeli kuningate kroonikaraamatus.

16:11 * Sõna-sõnalt „vastu seina kusijat”. Põlastav heebrea väljend meeste kohta. [#] Võib tõlkida ka „veritasunõudjaid”.

21 Sel ajal jagunes Iisraeli rahvas kaheks. Ühed hoidsid Giinati poja Tibni poole, kelle nad tahtsid kuningaks tõsta, teised aga toetasid Omrit.

22 Aga Omri toetajad said Giinati poja Tibni pooldajatest jagu. Tibni suri ja Omri sai kuningaks.

23 Omri sai Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Aasa 31. aastal ja ta valitses 12 aastat, millest 6 aastat valitses ta Tirsas.

24 Ta ostis Semeriilt 2 talendi* hõbeda eest Samaaria mäe ja ehitas sinna linna. Ta nimetas selle linna mäe omaniku Semeri järgi Samaariaks[#].

25 Omri tegi Jehoova silmis kurja ja tema teod olid hullemad kui kõigi nende teod, kes olid olnud enne teda.^b

26 Ta käis täielikult Nebati poja Jerobeami järgedes ega loobunud Jerobeami pattudest, millega see oli pannud ka Iisraeli patustama, nii et rahvas solvas oma tühiste ebajumalatega Iisraeli Jumalat Jehoovat.^c

27 Kõik muu Omri kohta ja kõik see, mis ta tegi, ning tema vägiteod on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **28** Siis läks Omri puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Samaariasse. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Ahab.^d

29 Omri poeg Ahab sai Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Aasa 38. aastal ning ta valitses Samaariast^e Iisraeli üle 22 aastat. **30** Omri poeg Ahab tegi Jehoova silmis rohkem kurja kui kõik need, kes

16:24 *68,4 kg. (Vt lisa B14.) #Nimi Samaaria tähendab „kuulub Semeri soole”.

PTK 16

a 1Ku 20:1
2Ku 17:24
Am 6:1
Ap 8:5

b Mi 6:16

c 1Ku 12:28-30
1Ku 13:33

d 1Ku 16:33
1Ku 21:4
1Ku 21:20-22
2Ku 10:1

e 1Ku 16:23, 24
Jes 7:9

Teine veerg

a 1Ku 16:25
1Ku 21:25
2Ku 3:1, 2

b 1Ku 12:28-30

c 1Ku 18:4, 19
1Ku 21:7
2Ku 9:30
Ilm 2:20

d 1Mo 10:15

e Koh 2:11
Koh 10:6
2Ku 10:19
2Ku 17:16

f 2Ku 10:21, 27

g 2Mo 34:13
2Ku 10:
26, 28
2Ku 13:6

h Jos 6:26

PTK 17

i 1Ku 17:15, 16
1Ku 17:22, 24
1Ku 18:
36, 38
1Ku 18:46
2Ku 2:8, 11
Lu 1:17
Joh 1:19, 21

j Jos 22:9

k 5Mo 28:
15, 23
Jer 14:22
Lu 4:25
Jk 5:17

l L 37:25
Mt 6:11

m 4Mo 11:23

Koh 15:19

n 1Ku 18:5

olid olnud enne teda.^a **31** Vähe sellest, et ta ei loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest,^b võttis ta veel naisseks Iisebeli,^c siidonlaste^d kuninga Etbaali tütre, ning hakkas teenima Baali^e ja tema ette kummardama. **32** Ta püstitas Baalile altari Baali kotta,^f mille ta oli ehitanud Samaariasse. **33** Ahab valmistas ka püha tulba.^g Ahab solvas Iisraeli Jumalat Jehoovat rohkem kui kõik Iisraeli kuningad, kes olid olnud enne teda.

34 Tema päevil ehitas peetellane Hiieel üles Jeeriko. Ta rajas selle alusmüürid oma esmasündinu Abirami elu hinnaga ning pani sellele väravad ette oma noorima poja Seguubi elu hinnaga, nagu Jehoova oli öelnud Nuuni poja Joosua kaudu.^h

17 Tisbelane Eelija^{*i} Gileadimaalt^j ütles Ahabile: „Nii tõesti, kui elab Iisraeli Jumal Jehoova, keda ma teenin, neil aastail ei tule kastet ega vihma muidu kui minu sõna peale!”^k

2 Eelijale tuli Jehoovalt sõnum: **3** „Lahku siit ja mine ida suunas. Varja end Kriti vadis, mis on Jordanist ida pool.

4 Sellest vadist saad sa juua ja ma käsin ronkadel sind toita.”^l

5 Ta läks ja tegi kohe Jehoova sõna järgi ning jäi Kriti vadisse Jordanist ida pool. **6** Rongad tõid talle leiba ja liha nii hommikul kui ka õhtul, aga juua sai ta vadist.^m **7** Ent mõne aja pärast vadi kuivas,ⁿ sest maal ei sadanud vihma.

17:1 *Nimi Eelija tähendab „minu Jumal on Jehoova”.

8 Siis tuli talle Jehoovalt sõnum: **9** „Mine Sareptasse, mis kuulub Siidonile, ja jää sinna. Ma käsin seal üht lesknaist sind toita.”^a **10** Ta läkski Sareptasse. Kui ta jõudis linna värvasse, nägi ta seal üht lesknaist puid korjamas. Ta hüüdis naist ja ütles: „Palun too mulle pisut vett juua!”^b **11** Kui naine läks vee järele, hüüdis Eelija talle: „Palun too mulle ka tükike leiba!” **12** Naine kostis: „Nii tõesti, kui su Jumal Jehoova elab, ei ole mul tükikestki leiba, on ainult peotäis jahu anumus ja natuke õli kruusis.”^c Ma korjan mõned puud ning valmistan midagi endale ja oma pojale, et veel süüa, enne kui sureme.”

13 Siis Eelija ütles talle: „Ära karda. Mine ja tee, nagu sa ütlesid. Esmalt aga valmista sellest, mis sul on, mulle väike leivake ja too see minule. Seejärel valmista midagi ka endale ja oma pojale. **14** Sest nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Anumast ei lõppe jahu ja kruusist õli kuni päevani, mil Jehoova laseb maale vihma sadada.””^d **15** Naine läks ja tegi Eelija sõna järgi ning toitu jagus tükiks ajaks nii talle, Eelijale kui ka ta perele.^e **16** Anumast ei lõppenud jahu ja kruusist õli, nagu Jehoova oli Eelija kaudu öelnud.

17 Mõne aja pärast jäi selle naise, majaperenaise poeg haigeks. Poisi haigus oli nii raske, et ühel hetkel ta enam ei hinganud.^f **18** Siis ütles naine Eelijale: „Mis sul minu vastu on, jumalamees? Kas sa tulid mulle mu süüd meelde tuleutama ja mu poega surma saatma?”^g **19** Aga Eelija vastas:

PTK 17

a Lu 4:25, 26

b Heb 11:32, 37

c 2Ku 4:2

d L 34:10
L 37:17, 19
Flp 4:19e Mt 10:41, 42
Lu 4:25, 26

f 2Ku 4:19, 20

g li 13:26

Teine veerg

a 2Ku 4:21, 32

b L 99:6

c Jk 5:16

d 5Mo 32:39
1Sa 2:6
2Ku 4:32, 34
2Ku 13:21
Lu 7:15
Lu 8:54, 55
Joh 5:28, 29
Joh 11:44
Ap 9:40, 41
Ap 20:9, 10
Ro 14:9
Heb 11:17, 19

e Heb 11:35

f Joh 3:2

PTK 18

g Lu 4:25
Jk 5:17h L 65:9, 10
Jer 14:22i 3Mo 26:26
5Mo 28:24

j 1Ku 16:31

„Anna mulle oma poeg!” Ta võttis naise sülest tema poja, kandis ta oma katusekambrisse ja asetaskambris voodile.^a **20** Siis hüüdis ta Jehoova poole: „Oo, Jehoova, mu Jumal,^b kas sa tõesti saadad õnnetuse ka sellele lesknaisele, kelle juures ma peatun, lastes ta pojalt surra?” **21** Ta sirutas end lapse kohal kolm korda ja hüüdis Jehoova poole: „Oo, Jehoova, mu Jumal, palun tee, et lapsesse tuleks elu tagasi!” **22** Jehoova võttis Eelija palvet kuulda^c ning lapsesse tuligi elu tagasi ja pois virgus ellu.^d **23** Siis võttis Eelija lapse, viis ta katusekambrist alla tuppa ning andis ta emale, öeldes: „Vaata, su poeg elab!”^e **24** Seepeale ütles naine Eelijale: „Nüüd ma tõesti tean, et sa oled jumalamees^f ja et Jehoova sõna sinu suus on tõde!”

18 Mõne aja pärast, kolmandal aastal,^g tuli Eelijale Jehoovalt sõnum: „Mine ilmu Ahabi ette, sest ma annan maale vihma.”^h **2** Eelija läkski, et ilmuda Ahabi ette, aga tollal oli Samaarias suur nälg.ⁱ

3 Sel ajal kutsus Ahab enda juurde kojaülem Obadja. (Obadja kartis väga Jehoovat.) **4** Kui Iisebel^j hävitas Jehoova prohveteid, oli Obadja peitnud 100 prohvetit 50 kaupa koobastesse ning varustanud neid leiva ja veega.) **5** Ahab ütles Obadjale: „Mine käi maa läbi, vaata üle kõik veallikad ja vadid! Ehk leiame rohtu, et saaksime oma hobused ja muulad elus hoida ning kogu meie kari ei häviks.” **6** Siis nad jaotasid omavahel ära maa, mille nad pidid läbi käima. Ahab läks üht teed ja Obadja teist teed.

7 Teel tuli Obadjale vastu Eelija. Obadja tundis ta kohe ära, langes silmili maha ja ütles: „Kas see oled tõesti sina, mu isand Eelija?”^a 8 See vastas: „Jah, mina. Mine ja ütle oma isandale, et Eelija on siin.”

9 Aga Obadja sõnas: „Mis patu ma olen teinud, et annad oma sulase Ahabi kätte, et ta mind surmaks? 10 Nii tõesti, kui su Jumal Jehoova elab, ei ole rahvast ega kuningriiki, kust mu isand poleks lasknud sind otsida. Kui talle öeldi: „Siin teda pole”, siis käsikis ta sel kuningriigil ja rahval vanduda, et sind ei leitud.”^b

11 Aga nüüd sa käsid: „Mina ja ütle oma isandale, et Eelija on siin.” 12 Kui ma sinu juurest ära lähen, viib Jehoova vaim^c su ei tea kuhu. Ma viin küll Ahabile teate, aga tema ei leia sind ja laseb mu siis tappa. Kuid sinu sulane on kartnud Jehoovat noorpõlvest peale. 13 Kas mu isandale pole räägitud, mida ma tegin, kui Iisebel tappis Jehoova prohveteid, ja kuidas ma peitsin 100 Jehoova prohvetit 50 kaupa koobastesse ning varustasin neid leiva ja veega?^d 14 Aga sina käsid: „Mina ja ütle oma isandale, et Eelija on siin.” Ta ju tapab mu!”

15 Kuid Eelija kostis: „Nii tõesti, kui elab vägede Jehoova, keda ma teenin, täna ma ilmun tema ette.”

16 Siis läks Obadja Ahabi juurde, andis talle teate edasi ja Ahab läks Eelijale vastu.

17 Niipea kui Ahab Eelijat nägi, ütles ta: „Kas sina oled see, kes on tõuganud Iisraeli õnnetusse?”

18 Eelija vastas: „Mina ei ole Iisraeli õnnetusse tõuga-

PTK 18

a 2Ku 1:8

b 1Ku 17:2, 3

c 2Ku 2:15, 16
Mt 4:1
Ap 8:39

d 1Ku 18:4

Teine veerg

a 2Mo 20:4
1Ku 9:9
1Ku 16:30-33

b Jos 19:26, 31

c 1Ku 16:33

d Jer 2:11
Ho 10:2
Mt 12:30
1Ku 10:21
2Ko 6:14, 15e 2Mo 20:5
Jos 24:15
1Sa 7:3
L 100:3

f 1Ku 19:9, 10

g Koh 6:31

h 3Mo 9:23, 24
5Mo 4:24
Koh 6:21
1Aj 21:26
2Aj 7:1

nud. Seda olete teinud hoopis sina ja su isa sugu, sest te olete hüljanud Jehoova käsud ja käite Baalide järel.^a 19 Kutsu nüüd minu juurde Karmeli^b mäele kogu Iisrael ning 450 Baali prohvetit ja 400 Ašera^c prohvetit, kes söövad Iisebeli lauas.” 20 Seepeale saatis Ahab sõna kogu Iisraeli rahvale ja kogus prohvetid kokku Karmeli mäele.

21 Siis astus Eelija kogu rahva ette ja ütles: „Kui kaua te veel olete kahevahel?”^d Kui Jehoova on tõeline Jumal, käige tema järel,^e kui aga Baal, siis käige tema järel!” Rahvas aga ei vastanud talle sõnagi. 22 Eelija jätkas: „Jehoova prohvetitest olen mina üksi järele jäänud,^f kuid Baali prohveteid on 450 meest. 23 Antagu meile kaks noort pulli. Nemand võtku üks pull, lõigaku see tükikideks ja pangu puude peale, aga ärgu seda süüdaku. Mina valmistan teise pulli ja panen selle puude peale, kuid ei süüta seda põlema. 24 Teie hüüdke oma jumala nime^g ja mina hüüan Jehoova nime. See Jumal, kes vastab tulega, on tõeline Jumal.”^h Seepeale kostis kogu rahvas: „Väga hea!”

25 Siis ütles Eelija Baali prohvetitele: „Võtke endale üks noor pull ja valmistage see esimesena, sest teid on rohkem. Hüüdke siis oma jumala nime, kuid ärge süüdake tuld.”

26 Nad võtsidki pulli, mis ta neile andis, valmistasid selle ja hüüdsid hommikust keskpäevani Baali nime: „Oo, Baal, vasta meile!” Kuid ei häält ega

18:19 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „püha tulp”. 18:21 *Võib tõlkida ka „vaarute kahe tee vahel”.

vastust.^a Nemad aga muudkui karglesid ümber altari, mille nad olid teinud. **27** Keskpäeva paiku hakkas Eelija neid pilkama: „Hüüdke täiest kõrist, ta on ju jumal!^b Vahest on ta mõtteis või on läinud asjale*? Ehk ta magab ja ta tuleb äratada?“ **28** Siis nad hüüdsid täiest kõrist ning löikusid end oma tava kohaselt pistodade ja piikidega, kuni nad olid üleni verised. **29** Keskpäev möödus, nemad aga käitusid nagu hullumeelised* kuni õhtuse roaohvri toomiseni välja, kuid ei kippu ega kõppu, ei mingit vastust.^c

30 Siis ütles Eelija rahvale: „Kogunege minu juurde!“ Ja kogu rahvas tuli tema juurde. Seejärel parandas ta Jehoova altari, mis oli maha kistud.^d **31** Eelija võttis 12 kivi Jaakobi poegade suguharude arvu järgi, selle Jaakobi, kellele oli tulnud Jehoovalt sõnum: „Sinu nimeks olgu Iisrael.“^e **32** Ta ehitas nendest kividest altari^f Jehoova nime auks. Altari ümber tegi ta vao, millega piirnev ala tuli nii suur, et sinna võinuks külvata kaks sead* seemet. **33** Siis ladus ta altarile puud, löikas pulli tükikideks ja asetaski puude peale^g ning ütles: „Täitke neli suurt anumad veega ning valage see põletusohvrile ja puudele!“ **34** Seejärel ta ütles: „Tehke seda veel kord!“ Ja nad tegidki. Aga ta ütles: „Tehke seda veel kolmandatki korda!“ Ja nad tegid seda kolmandatki korda. **35** Vesi valgus ümber altari ja ka vagu täitus veega.

18:27 * Teine võimalik tähendus: „rännakule“. **18:29** * Võib tõlkida ka „prohvetid“. **18:32** * 15 liitrit. (Vt lisa B14.)

PTK 18

a Jes 45:20
Jer 10:5
Tn 5:23
Hab 2:18, 19
1Ko 8:4

b Jes 41:23

c Jes 44:19, 20

d 1Ku 19:14

e 1Mo 32:28, 30
1Mo 35:10
Jes 48:1

f 2Mo 20:25
5Mo 27:6

g 1Mo 22:9
3Mo 1:7, 8

Teine veerg

a 2Mo 29:41

b 1Mo 26:24

c 1Mo 28:13

d 4Mo 16:28
Joh 11:42

e Jer 31:18
Hes 33:11

f 3Mo 9:23, 24
Koh 6:21
2Aj 7:1

g 1Ku 18:23, 24

h Koh 5:20, 21
L 83:9

i 5Mo 13:1-5
5Mo 18:20

j 1Ku 17:1

k Jk 5:17, 18

36 Kui jõudis kätte õhtuse roaohvri toomise aeg,^a astus prohvet Eelija altari ette ja ütles: „Oo, Jehoova, Aabrahami,^b Iisaki^c ja Iisraeli Jumal, saagu täna teatavaks, et sina oled Jumal Iisraelis ja et mina olen sinu teenija ja et sinu sõna peale olen ma kõike seda teinud!^d **37** Oo, Jehoova, vasta mulle! Vasta mulle, et see rahvas mõistaks, et sina, Jehoova, oled tõeline Jumal ja et sina pöörad nende südame tagasi enda poole.“^e

38 Seepeale langes alla Jehoova tuli ning neelas ära põletusohvri,^f puud, kivid ja mulla ning vee, mis oli vaos.^g

39 Kui rahvas seda nägi, langesid nad kõik otsemaid silmili maha ja ütlesid: „Jehoova on tõeline Jumal! Jehoova on tõeline Jumal!“ **40** Siis Eelija ütles neile: „Võtke Baali prohvetid kinni! Ärgu ükski neist pääsegu!“ Sedamaid võtsid nad prohvetid kinni ning Eelija tõi nad alla Kiisoni vadisse^h ja tappis nad seal.ⁱ

41 Seejärel ütles Eelija Ahabile: „Mine üles, söö ja joo, sest juba kostab paduvihma kohinat.“^j **42** Ahab läkski üles sööma ja jooma. Aga Eelija tõusis Karmeli mäe otsa, kummardas maha ja pani näo põlvede vahele.^k **43** Siis ta ütles oma teenrile: „Mine palun üles ja vaata mere poole!“ Teener läskki üles, vaatas ja lausus: „Seal pole midagi.“ Eelija aga ütles seitse korda: „Mine uuesti.“

44 Seitsmendal korral tuli teener tagasi ja ütles: „Merest tõuseb väike pilv nagu mehe kämmal.“ Eelija lausus: „Mine ja ütle Ahabile: „Rakenda hobused vankri ette ja mine alla,

et vihmasadu sind kinni ei peaks!”^a **45** Taevas kattus tumedate pilvedega, tõusis vali tuul ning algas tugev sadu.^a Ahab oli teel Jisreeli.^b **46** Aga Jehoova käsi tuli Eelija peale ning too kinnitas rõiva alumise ääre vöö vahele ja jooksis Ahabi ees terve tee kuni Jisreelini.

19 Ahab^c rääkis Iisebelile^d kõigest, mida Eelija oli teinud ja kuidas too oli tapnud mõõgaga kõik prohvetid.^e **2** Seepeale läkitas Iisebel käskjala Eelijale ütleva: „Jumalad tehku minuga ükskõik mida, kui ma homme samal ajal ei tee sinuga sedasama, mis sündis nendega!” **3** Seda kuuldes lõi Eelija kartma ning ta põgenes, et päästa oma hing.^f Ta jõudis Juudamaale^g Beer-Sebasse^h ja jättis oma teenri sinna. **4** Siis läks ta päevateekonna kaugusele kõrbesse ja istus seal ühe põõsa alla. Ta palus, et võiks surra, öeldes: „Mulle aitab! Jehoova, võta mult elu,ⁱ sest ma pole parem kui mu esiisad.”

5 Viimaks heitis ta põõsa alla pikali ja jäi magama. Äkitselt puudutas teda üks ingel^j ja ütles: „Tõuse üles ja söö!”^k

6 Siis nägi Eelija, et ta pea juures on kuumadel kividel üks leib ja kõrval kann veega. Ta söi ja jõi ning heitis uuesti magama. **7** Hiljem tuli Jehoova ingel veel teist korda, puudutas teda ja ütles: „Tõuse üles ja söö, muidu sa ei pea oma pikal teekonnal vastu.” **8** Eelija tõusis, söi ja jõi ning käis siis toidust saadud rammuga **40** päeva ja **40** ööd, kuni jõudis Jumala mäe Hoorebini.^l

9 Ta läks ühte koopasse^m ja ööbis seal. Ühtäkki Jehoova

PTK 18

a 1Sa 12:18
li 38:37b Jos 19:17, 18
1Ku 21:1

PTK 19

c 1Ku 16:29
1Ku 21:25

d 1Ku 16:31

e 1Ku 18:40

f 2Mo 2:15
1Sa 27:1

g Jos 15:21, 28

h 1Mo 21:31

i 4Mo 11:15
li 3:21
Jn 4:3j Tn 10:8–10
Ap 12:7k L 34:7
Heb 1:7, 14l 2Mo 3:1
2Mo 19:18
Mal 4:4m Heb 11:
32, 38

Teine veerg

a 2Mo 20:4, 5
4Mo 25:11
L 69:9b 5Mo 29:
24, 25
Koh 2:20
1Ku 8:9
2Ku 17:15

c 1Ku 18:4

d 1Ku 19:2
Ro 11:2, 3e 2Mo 33:22
f L 50:3
Jes 29:6g 1Sa 14:15
li 9:6
L 68:8
Nah 1:5

h 5Mo 4:11

i 2Mo 34:5, 6

j 2Mo 3:6

k 5Mo 31:20
L 78:37
Jes 1:4
Jer 22:9

l Ro 11:2, 3

m 2Ku 8:7, 8
Am 1:4n 2Ku 9:1–3
2Ku 9:30–33

o 2Ku 2:9, 15

p 2Ku 8:12
2Ku 10:32
2Ku 13:3

va küsis temalt: „Mida sa siin teed, Eelija?” **10** Eelija vastas: „Ma olen ülima innuga teeninud vägede Jumalat Jehoovat.^a Iisraeli rahvas on aga hüljanud su lepingu,^b kiskunud maha su altarid ja tapnud mõõgaga su prohvetid.^c Ainult mina olen järele jäänud. Ja nüüd püüavad nad ka minult elu võtta!”^d **11** Kuid Jumal vastas: „Mine välja ja seisa mäel Jehoova ette.” Siis Jehoova mõõdus temast:^e vali ja võimas tuul murdis Jehoova ees mägesid ja lõhestas kaljusid,^f kuid Jehoovat ei olnud tuules; tuulele järgnes maavärin,^g kuid Jehoovat ei olnud maavärinas; **12** maavärinale järgnes tuli,^h kuid Jehoovat ei olnud ka tules; pärast tuld kostis aga vaikne mahe hääl.ⁱ **13** Kui Eelija seda kuulis, peitis ta näo oma rüü hõlma sisse,^j läks välja ja jäi seisma koopasuhu. Siis hääl küsis temalt: „Mida sa siin teed, Eelija?” **14** Eelija vastas: „Ma olen ülima innuga teeninud vägede Jumalat Jehoovat. Iisraeli rahvas on aga hüljanud su lepingu,^k kiskunud maha su altarid ja tapnud mõõgaga su prohvetid. Ainult mina olen järele jäänud. Ja nüüd püüavad nad ka minult elu võtta!”^l

15 Jehoova vastas talle: „Pöördu tagasi ja mine Damaskuse kõrbesse. Kui sa kohale jõuad, võia Hasael^m Süüria kuningaks, **16** Nimsi poja poeg Jehuⁿ võia Iisraeli kuningaks ning Saafati poeg Eliisa* Aabel-Meholast võia enda asemel prohvetiks.^o **17** Kes pääseb Hasaeli mõõga eest,^p sel-

19:16 *Nimi Eliisa tähendab „Jumal on pääste”.

le tapab Jehu,^a ja kes pääseb Jehu mõõga eest, selle tapab Eliisa.^b **18** Aga ma olen Iisraeli alles jätnud 7000 meest,^c kõik need, kes pole põlvitanud Baali ees^d ja kelle huuled pole teda suudelnud.”^e

19 Siis Eelija läks sealt ära ja leidis Saafati poja Eliisa, kes oli parasjagu kaheteistkümne paarisrakendiga kündmas; ta ise käis kaheteistkümnenda pullipaari taga. Eelija läks tema juurde ja heitis tema peale oma ametirüü.^f **20** Seepeale jättis Eliisa pullid, jooksis Eelijale järele ja ütles: „Palun lase mul minna ja oma isale ja emale suud anda! Pärast seda ma järgnen sulle.” Eelija vastas talle: „Mina pealegi, mina sind ei takista.” **21** Eliisa läks tagasi, võttis kaks pulli ja ohverdas need. Künniriistadest tegi ta tule, keetis sellel pullide liha ja andis rahvale ning rahvas söi. Siis ta tõusis, järgnes Eelijale ja hakkas teda teenima.^g

20 Süüria^h kuningas Ben-Hadadⁱ kogus kokku terve oma sõjaväe. Ühes temaga oli veel 32 kuningat ning nende hobused ja sõjavankrid. Siis läks ta Samaariat^j piirama^k ja selle vastu sõdima. **2** Ta läkitas linna oma käskjalad Iisraeli kuningale Ahabile^l teatama: „Nii ütleb Ben-Hadad: **3** „Sinu hõbe ja kuld on minu, samuti sinu kõige ilusamad naised ja pojad.”” **4** Iisraeli kuningas kostis seepeale: „Nagu sa ütled, mu isand kuningas. Ma ise olen sinu, samuti kõik, mis mul on.”^m

5 Hiljem tulid käskjalad uuesti ja ütlesid: „Nii teatab Ben-Hadad: „Ma saatsin sul-

PTK 19

a 2Ku 9:14, 24
2Ku 10:6, 7
2Ku 10:23, 25

b 2Ku 2:23, 24

c Ro 11:4

d 2Mo 20:5

e Ho 13:2

f 2Ku 2:8

g 2Mo 24:13
2Ku 2:3
2Ku 3:11

PTK 20

h 2Sa 8:6
2Ku 5:2
Jes 9:12

i 2Ku 8:7

j 2Ku 6:24
2Ku 17:5

k 5Mo 28:52

l 1Ku 16:29

m 5Mo 28:
15, 48

Teine veerg

a Öp 16:18
Öp 27:1
Kog 7:8

b 1Ku 16:29

c 2Mo 14:18
L 37:20

1. KUNINGATE 19:18–20:13

le sõnumi, et sa annaksid mulle oma hõbeda, kulla, naised ja pojad. **6** Aga homme umbes sel ajal saadan ma sinu juurde oma sulased, kes otsivad läbi sinu koja ning su sulaste kojad ning võtavad ja viivad ära kõik su väärtuslikud asjad.””

7 Siis kutsus Iisraeli kuning kokku kõik maa vanemad ja ütles: „Vaadake ometi, millist kurja see mees tahab teha! Ta nõudis endale minu naise, poegi, hõbedat ja kulda ning ma ei keelanud talle midagi.” **8** Seepeale kostsid kõik vanemad ja kogu rahvas: „Ära kuuletu talle ja ära nõustu!” **9** Niisiis lausus ta Ben-Hadadi käskjalgadele: „Ütle mu isandale kuningale: „Ma olen nõus kõigega, mis sa esimesel korral oma sulaselt nõudsid, aga selle viimasega ma ei saa nõustuda.”” Siis käskjalad läksid ja andsid sõnumi edasi.

10 Seejärel läkitas Ben-Hadad käskjalad teele sõnumiga „Jumalad tehku minuga ükskõik mida, kui kõigile mu mees-tele peaks jätkuma peotäitki Samaaria mulda!” **11** Iisraeli kuningas vastas: „Õelge talle: „Sõjarüü selgapanija ärgu kii-delgu nii nagu selle seljastvõtja!””^a **12** Ben-Hadad sai selle sõnumi kätte, kui tema ja kuningad olid telkides joomas, ja ütles oma sulastele: „Seadke end rünnakuks valmis!” Need valmistusidki linna ründama.

13 Siis aga tuli Iisraeli kuninga Ahabi^b juurde üks prohvet, kes teatas: „Nii ütleb Jehoova: „Kas näed seda suurt rahvahulka? Ma annan selle täna sinu kätte ning siis sa mõistad, et mina olen Jehoova.””^c

1. KUNINGATE 20:14-30

14 Ahab küsis: „Kelle kaudu see sünnib?” Tema vastas: „Nii ütleb Jehoova: „Halduspiirkondade valitsejate teenrite kaudu.”” Ahab küsis veel: „Kes peab lahingut alustama?” Tema vastas: „Sina!”

15 Siis luges Ahab ära halduspiirkondade valitsejate teenrid ja neid oli kokku 232. Seejärel luges ta ära kõik Iisraeli mehed ja neid oli kokku 7000. **16** Nad läksid välja keskpäeval, kui Ben-Hadad purjutas oma telkides koos 32 kuningaga, kes olid talle appi tulnud. **17** Halduspiirkondade valitsejate teenrid läksid välja esimesena. Sedamaid saatis Ben-Hadad mehed välja vaatama, mis toimub. Need teatasid talle: „Samaariast on mehed väljunud.” **18** Seepeale ta ütles: „Kui nad tulevad rahuga, siis võtke nad elusalt kinni, ja kui nad tulevad sõdima, siis võtke nad samuti elusalt kinni!” **19** Aga kui halduspiirkondade valitsejate teenrid, kellele järgnes sõjavägi, tulid linnast välja, **20** löi igaüks neist oma vastase maha. Süürlased põgenesid^a ja Iisrael hakkas neid taga ajama, kuid Süüria kuningal Ben-Hadadil õnnestus koos mõnede ratsanikega hobusel põgeneda. **21** Iisraeli kuningas läks välja ning hävitas hobuseid ja vankreid ning süürlased said tema käest rängalt lüüa.

22 Pärast neid sündmusi tuli prohvet^b Iisraeli kuninga juurde ja ütles talle: „Mine, kogu jõudu ja mõtle järele, mida sul tuleks teha,^c sest järgmise aasta alguses* tuleb Süüria kuningas sind ründama.”^d

20:22 *St kevadel.

PTK 20

a 3Mo 26:8
5Mo 28:7

b 1Ku 20:13

c Õp 20:18

d 2Sa 11:1

Teine veerg

a 1Ku 20:1, 16

b 2Ku 13:17

c Koh 6:5, 6
1Sa 13:5
2Aj 32:7

d 5Mo 32:
26, 27
Hes 20:9
Hes 36:22

e 2Mo 6:7
2Mo 7:5
L 83:18
Hes 6:14
Hes 39:7

f 1Ku 20:26

23 Aga Süüria kuninga sulased ütlesid kuningale: „Nende Jumal on mägede Jumal, seepärast said nad meist jagu. Aga kui me võitleme nendega tasasel maal, siis saame meie neist jagu. **24** Samuti kõrvalda kõik kuningad^a ja pane nende asemele maavalitsejad. **25** Kogu endale sama suur sõjavägi, nagu sul oli enne seda, kui sa kaotasid: võta iga hobuse asemele hobune ja iga sõjavankri asemele sõjavanker. Siis me sõdime nendega tasasel maal ja saame kindlasti neist jagu.” Ta võttiski nende nõu kuulda ja tegi täpselt nii.

26 Aasta alguses kogus Ben-Hadad süürlased kokku ja läks Afekisse,^b et Iisraeli vastu sõdida. **27** Ka iisraellased koguti kokku ja varustati kõige vajalikuga ning nad läksid neile vastu. Iisraellased jäid nende ees laagrisse ja olid nagu kaks väikest kitsekarja, aga süürlased täitsid kogu maa.^c **28** Siis tuli Iisraeli kuninga juurde jumalamees ja ütles: „Nii lausub Jehoova: „Kuna süürlased on õelnud: „Jehoova on mägede Jumal, mitte tasandike Jumal”, siis annan ma kogu selle suure rahvahulga sinu kätte,^d ja te mõistate, et mina olen Jehoova.””^e

29 Nad olid seitse päeva vastakuti laagris ja seitsmendal päeval algas lahing. Iisraellased löid ühe päevaga maha 100000 Süüria jalameest. **30** Ellujäänud põgenesid Afekisse,^f kuid linnamüür langes järelejäänud 27000 mehe peale. Ka Ben-Hadad põgenes, jõudis linna ja peitis end ühte tagakambrisse.

31 Siis ta sulased ütlesid talle: „Me oleme kuulnud, et Iisraeli kuningad on halastavad kuningad. Luba meil katta end kotiriidega ja panna nõõrid ümber pea ning minna Iisraeli kuninga juurde. Ehk jätab ta su ellu.”^a **32** Nad katsidki end kotiriidega ja panid nõõrid ümber pea ning läksid Iisraeli kuninga juurde ja ütlesid: „Sinu sulane Ben-Hadad palub: „Palun jäta mind ellu!”” Kuningas vastas: „Kas ta on veel elus? Ta on mu vend.” **33** Mehed võtsid seda hea endena, mõistsid, et tema sõnad on siirad, ning ütlesid: „Ben-Hadad on tõesti sinu vend.” Seepeale ütles Ahab: „Minge ja kutsuge ta siia!” Siis tuli Ben-Hadad tema juurde ja Ahab lasi tal oma vankrisse astuda.

34 Ben-Hadad ütles talle: „Linnad, mis mu isa võttis ära sinu isalt, annan ma sulle tagasi. Ja vali endale kaubatänavad Damaskuses, nagu minu isa valis endale Samaarias.”

Ahab vastas: „Selle kokkuleppe peale lasen ma sul minna.”

Nõnda tegigi Ahab temaga kokkuleppe ja lasi tal minna.

35 Üks mees prohvetijungrite^{a,b} seast ütles Jehoova sõna peale oma kaaslasele: „Palun löö mind!” Aga mees keeldus teda löömast. **36** Siis ta ütles talle: „Kuna sa ei võtnud kuulda Jehoova häält, siis niipea kui sa minu juurest ära lähed, murrab lövi su maha.” Kui mees tema juurest ära läks, tuligi lövi talle kallale ja murdis ta maha.

20:35 *See väljend viitab ilmselt neile, kes said väljaõpet prohvetitööks, või prohvetite rühmale.

PTK 20

a Jn 3:8, 9

b 2Ku 2:3

Teine veerg

a 2Ku 10:24

Ap 12:19

Ap 16:27

b 1Ku 20:35

c 3Mo 27:29

1Sa 15:9

Jer 48:10

d 1Ku 22:31, 35

2Aj 18:33

e 2Ku 6:24

2Ku 8:12

2Aj 18:16

f 1Ku 16:29

PTK 21

g Jos 19:17, 18

1. KUNINGATE 20:31–21:2

37 Prohvetijünger leidis teise mehe ja ütles: „Palun löö mind!” See mees löi ja haavas teda.

38 Siis prohvet läks ja jäi tee äärde kuningat ootama; ta kattis oma silmad sidemega, et teda ära ei tuntaks. **39** Kui kuningas temast möödus, hüüdis ta kuningat ja ütles: „Su sulane läks sinna, kus käis äge lahing. Üks mees tuli sealt ja tõi minu juurde teise mehe ning ütles: „Valva teda! Kui ta peaks kaduma, siis võetakse sinu elu tema elu asemel^a või sul tuleb maksta tema eest talent* hõbedat.” **40** Aga su sulasel oli siin ja seal tegemist ning järsku oli see mees kadunud.” Iisraeli kuningas ütles talle: „See ongi kohtuotsus sinu kohta. Sa ise langetasid selle.” **41** Siis võttis prohvet kiiresti sideme oma silmadelt ning Iisraeli kuningas sai aru, et see on prohvet.^b **42** Prohvet ütles talle: „Nii lausub Jehoova: „Kuna sa lasksid käest mehe, kelle ma käskisin hukata,^c siis võetakse sinu elu tema elu asemel^d ja sinu rahvas tema rahva asemel.””^e **43** Seepeale läks Iisraeli kuningas oma koju Samaariasse,^f sünge ja lõõdud.

21 Pärast neid sündmusi juhtus järgmine lugu. Jisreellasel Naabotil oli viinamägi, mis asus Jisreelis^g Samaaria kuninga Ahabi palee kõrval. **2** Ahab ütles Naabotile: „Anna oma viinamägi mulle. Ma tahan rajada sinna aedviljaaia, sest see on minu koja lähedal. Ma annan sulle vastu parema viinamäe, või kui soovid, siis maksan selle hinna

20:39 *34,2 kg. (Vt lisa B14.)

1. KUNINGATE 21:3-22

sulle rahas.” **3** Aga Naabot vastas Ahabile: „On mõeldamatu, et ma annaksin sulle oma esiisade pärandi, sest Jehoova on selle ära keelanud!”^a **4** Siis läks Ahab oma kotta, sünge ja löödud jisreellase Naaboti vastuse pärast, kuna too oli öelnud: „Ma ei anna sulle oma esiisade pärandit.” Ahab heitis asemele, keeras näo seina poole ega söönud midagi.

5 Tema naine Iisebel^b tuli ta juurde ja küsis: „Miks sa oled nii kurb ega söö midagi?” **6** Ahab vastas talle: „Ma ütlesin jisreellasele Naabotile: „Müü oma viinamägi mulle, või kui soovid, siis ma annan sulle teise viinamäe selle asemele.” Kuid tema vastas: „Ma ei anna sulle oma viinamäge.”” **7** Tema naine Iisebel aga kostis: „Kas mitte sina ei valitse Iisraeli üle? Tõuse, söö midagi ja su süda olgu rõõmus! Mina ise annan sulle jisreellase Naaboti viinamäe.”^c **8** Ja ta kirjutas Ahabi nimel kirjad, sulges need tema pitseriga^d ning saatis vanematele^e ja ülikutele, kes elasid Naaboti linnas. **9** Ta kirjutas: „Kuulutage välja paast ja pange Naabot rahva ette istuma. **10** Kaks nurjatut meest istugu temaga vastamisi, tunnistagu tema vastu^f ja üteltu: „Sa oled teotanud Jumalat ja kuningat!”^g Seejärel viige ta välja ja visake kividega surnuks!”^h

11 Tema linna mehed, seal elavad vanemad ja ülikud, tegidki täpselt nii, nagu Iisebel oli neid oma kirjades juhendanud. **12** Nad kuulutasid välja paastu ja panid Naaboti rahva ette istuma. **13** Siis tulid kaks nurjatut meest, istusid temaga

PTK 21

a 3Mo 25:23
4Mo 36:7b 1Ku 16:31
1Ku 18:4
1Ku 19:2
1Ku 21:25c Mi 2:1
Mi 7:3d Neh 9:38
Est 8:8

e 5Mo 16:18

f 2Mo 20:16
5Mo 17:6

g 2Mo 22:28

h 3Mo 24:16
Joh 10:33

Teine veerg

a Am 5:12
Hab 1:4b 2Ku 9:25, 26
Kog 4:1c Kog 5:8
Kog 8:14
Hab 1:13

d 1Ku 21:7

e 1Ku 17:1

f 1Ku 16:29

g 1Mo 4:8, 10

h 5Mo 5:21
Hab 2:9i 1Ku 22:37, 38
2Ku 9:25, 26j 1Ku 18:17
Am 5:10

k 1Ku 16:30

l 2Ku 10:7, 17

m 2Ku 9:7-9

vastamisi ning tunnistasid rahva ees Naaboti vastu, öeldes: „Naabot on teotanud Jumalat ja kuningat!”^a Seejärel viidi ta linnast välja ja visati kividega surnuks.^b **14** Siis saadeti Iisebelile sõna: „Naabot on kividega surnuks visatud.”^c

15 Niipea kui Iisebel kuulis, et Naabot on kividega surnuks visatud, ütles ta Ahabile: „Tõuse üles ja võta endale jisreellase Naaboti viinamägi,^d mida ta keeldus sulle müümas, sest Naabotit pole enam elavate kirjas. Ta on surnud.” **16** Kuuldes, et Naabot on surnud, tõusis Ahab üles ja läks jisreellase Naaboti viinamäele, et see endale võtta.

17 Tisbelasele Eelijale^e tuli aga Jehoovalt sõnum: **18** „Tõuse ja mine alla Samaariasse^f Iisraeli kuninga Ahabi juurde. Ta on Naaboti viinamäel, mida ta läks endale võtma. **19** Ütle talle: „Nii lausub Jehoova: „Eks ole sa mõrvanud mehe^g ja võtnud ka tema omandi endale?””^h Seejärel ütle: „Nii lausub Jehoova: „Seal, kus koerad lakkusid Naaboti verd, lakuvad nad ka sinu verd.””ⁱ

20 Ahab ütles Eelijale: „Nüüd sa siis leidsid mind, mu vaenlane!”^j Eelija vastas: „Leidsin jah! Jumal on öelnud: „Kuna sa oled võtnud nõuks teha Jehoova silmis kurja,^k **21** siis toon ma sinu peale õnnetuse ja pühin sinu järelt kõik minema ning hävitan Ahabilt kõik mehed*,^l sealhulgas abitud ja nõrgad Iisraelis.^m **22** Ma teen sinu sooga, nagu ma tegin Nebati poja

21:21 * Sõna-sõnalt „vastu seina kusi-jad”. Põlastav heebrea väljend meeste kohta.

Jerobeami sooga^a ja nagu Ahija poja Baesa sooga,^b sest sa oled mind solvanud ja tõuganud Iisraeli pattu tegema.” **23** Ja Iisebeli kohta on Jehoova öelnud: „Koerad söövad Iisebeli Jisreeli maatükil.^c **24** Kes Ahabi oma-dest sureb linnas, selle söövad koerad, ja kes sureb väljal, selle söövad taeva linnud.^d **25** Tõesti, pole olnud kedagi sellist nagu Ahab,^e kes võttis nõuks teha Jehoova silmis kurja, kuna ta naine Iisebel^f teda tagant ässitas. **26** Ta on toiminud jällestusväär-selt, käies jäledate ebajumalate järel, nagu käisid kõik emor-lased, kelle Jehoova iisraellaste eest ära ajas.”^g

27 Niipea kui Ahab neid sõnu kuulis, käristas ta oma kuuve lõhki ja pani endale kotiriide ümber. Ta pidas paastu, lamas kotiriides ja käis rusult ringi. **28** Siis tuli tibelasele Eelijale Jehoovalt sõnum: **29** „Kas oled näinud, kuidas Ahab on minu ees alandunud?”^h Kuna ta on minu ees alandunud, siis ei too ma seda õnnestust tema eluajal. Ma saadan ta soole õnnetuse tema poja päevil.”ⁱ

22 Süüria ja Iisraeli vahel ei olnud sõda kolm aastat. **2** Aga kolmandal aastal läks Juuda kuningas Joosafat Iisraeli kuninga juurde.^k **3** Iisraeli kuningas ütles siis oma sulastele: „Te ju teate, et Gileadi-Raamot^l kuulub meile? Aga meie kõhkleme seda Süüria kuninga käest tagasi võtta.” **4** Ta küsis Joosafatilt: „Kas sa tuled koos minuga Gileadi-Raamotisse sõdima?” Joosafat kostis Iisraeli kuningale: „Nagu sina, nõnda ka mina. Minu rah-

PTK 21

a 1Ku 15:25–29

b 1Ku 16:3, 11

c 2Ku 9:10, 35

d 1Ku 14:11
1Ku 16:4

e 1Ku 16:30

f 1Ku 16:31
2Aj 22:2, 3
Ilm 2:20g 2Mo 23:28
5Mo 9:5

h L 78:34

i 2Ku 9:25, 26
2Ku 10:7, 11

PTK 22

j 1Ku 15:24

k 2Aj 18:2, 3

l Jos 20:8, 9
1Ku 4:7, 13

Teine veerg

a 2Ku 3:7
2Aj 19:2

b 4Mo 27:21

c 2Aj 18:4, 5

d 2Ku 3:11
2Aj 18:6, 7

e 1Ku 18:4

f 1Ku 21:20
2Aj 36:16g Jes 30:9, 10
Jer 38:4

h 2Aj 18:8–11

i Hes 13:2, 3

1. KUNINGATE 21:23–22:13

vas on sinu rahvas ja minu hõbused on sinu hobused.”^a

5 Kuid Joosafat ütles Iisraeli kuningale: „Uuri palun kõigepealt järele,^b mida ütleb Jehoova.”^c **6** Siis kutsus Iisraeli kuningas kokku prohvetid, umbes 400 meest, ja küsis neilt: „Kas ma peaksin minema Gileadi-Raamoti vastu sõdima või mitte?” Need vastasid: „Mine, Jehoova annab selle kuninga kätte.”

7 Joosafat küsis: „Kas siin on mõni Jehoova prohvet? Uurime seda ka tema käest.”^d

8 Seepeale ütles Iisraeli kuningas Joosafatile: „On veel üks mees, kelle kaudu saaks Jehoovalt nõu küsida,^e aga ma vihkan teda,^f sest ta ei kuuluta mulle kunagi head, vaid üksnes halba.”^g See on Jimla poeg Miikaja.” Aga Joosafat kostis: „Kuningas ärgu öelgu nii.”

9 Siis kutsus Iisraeli kuningas ühe õukonnaametniku ja ütles: „Too Jimla poeg Miikaja kiiresti siia!”^h **10** Iisraeli kuningas ja Juuda kuningas Joosafat istusid kumbki oma troonil viljapeksuplatsil Samaaria värava lähedal, riietatud kuningarüüsse, ning kõik prohvetid kuulutasid nende ees prohvetlikult.ⁱ **11** Kenana poeg Sidkija tegi endale raudsarved ja kuulutas: „Nii ütleb Jehoova: „Nendega puskid sa süürlasi, kuni sa nad hävitad.”” **12** Kõik teised prohvetid kuulutasid sedasama, öeldes: „Mine Gileadi-Raamotis ja sind saadab edu! Jehoova annab selle kuninga kätte!”

13 Käskjal, kes oli saadetud Miikajat kutsuma, ütles talle: „Kõik prohvetid räägivad nagu ühest suust kuningale

head. Räägi ka sina nagu nemad ja kuuluta head!”^a **14** Kuid Miikaja vastas: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ma räägin seda, mida Jehoova mulle ütleb.”

15 Ta tuli kuninga juurde ja kuningas küsis temalt: „Miikaja, kas me peaksime minema Gileadi-Raamotiga sõdima või mitte?”

Ta vastas: „Mine ja sind saadab edu! Jehoova annab selle kuninga kätte!” **16** Aga kuningas ütles talle: „Mitu korda ma pean sind vannutama, et sa räägiksid mulle vaid tõtt Jehoova nimel!”

17 Seepeale ütles Miikaja: „Ma näen, kuidas kõik iisraellased on mägedel laiali pillutatud^b otsekui lambad, kel pole karjast. Jehoova ütles: „Neil pole isandat. Mingu igaüks rahus tagasi koju!””

18 Siis ütles Iisraeli kuningas Joosafatile: „Eks ma öelnud sulle, et ta ei kuuluta mulle head, vaid üksnes halba!”^c

19 Miikaja lisas: „Seepärast kuula, mida ütleb Jehoova. Ma nägin Jehoovat istumas oma troonil^d ja kogu taevast sõjaväge seismas tema kõrval, temast paremal ja vasakul.”^e **20** Jehoova küsis: „Kes meelitaks pettusega Ahabit, nii et see läheks Gileadi-Raamotisse ja hukkuks seal?” Siis üks rääkis nii ja teine naa.

21 Seejärel tuli üks vaim*,^f seisis Jehoova ette ja lausus: „Mina meelitan teda.” Jehoova küsis temalt: „Kuidas sa seda teed?”

22 Tema vastas: „Ma lähen ja olen petja vaim, kes paneb vale kõigi tema prohvetite huulile.”^g Jumal ütles: „Sul õnnestub ta ära petta. Mine ja tee

22:21 * St ingel.

PTK 22

a 2Aj 18:12–16

b 5Mo 28:15, 25

c 2Aj 18:17

d Jes 6:1
Hes 1:26

e 2Aj 18:18–22
II 1:6
Tn 7:9, 10
Mt 18:10
Ilm 5:11

f L 104:4
Heb 1:7, 14

g 1Ku 22:6

Teine veerg

a Hes 14:9

b 1Ku 20:42

c 2Aj 18:23–27

d Heb 11:32, 36

e 4Mo 16:28, 29

f 2Aj 18:28–32

g 2Aj 35:22

h 1Ku 20:1

nii!” **23** Ja nüüd on Jehoova lubanud ühel vaimul panna vale kõigi sinu prohvetite huulile^a ning Jehoova on kuulutanud sulle õnnetust.”^b

24 Siis astus Kenaana poeg Sidkija Miikaja juurde, lõi talle vastu põske ja ütles: „Kas tahad öelda, et Jehoova vaim on minu maha jätnud ja räägib nüüd sinuga?”^c **25** Miikaja vastas: „Sa saad seda teada päeval, mil sul tuleb peita end tagakambrisse.”

26 Seepeale Iisraeli kuningas ütles: „Võtke Miikaja ning viige ta linna-pealik Aamoni ja kuningapoeg Jooase juurde. **27** Öelge neile: „Nii lausub kuningas: „Pange see mees vangid^d ning andke talle vaid hädapärane kogus leiba ja vett, kuni ma rahuga tagasi tulen.””^e **28** Miikaja aga ütles: „Kui sa tõesti rahuga tagasi tuled, pole Jehoova minu kaudu rääkinud,”^e ja lisas: „Pange seda tähele, kogu rahvas!”

29 Nõnda läksid Iisraeli kuningas ja Juuda kuningas Joosafat üles Gileadi-Raamotisse.^f **30** Iisraeli kuningas ütles Joosafatile: „Mina teen end enne lahingusse minekut äratundmatuks, aga sina pane selga oma kuningarüü.” Iisraeli kuningas tegigi end äratundmatuks^g ja läks lahingusse.

31 Süüria kuningas oli andnud oma 32 vankriülemale^h käsu: „Ärge võideldge ei suurema ega väiksema kui vaid Iisraeli kuninga vastu!” **32** Niipea kui vankriülemad nägid Joosafatti, mõtlesid nad: „See on nüüd küll Iisraeli kuningas.” Nad pöördusid tema vastu võitlema, aga Joosafat hüüdis appi.

33 Kui vankriülemad mõistsid, et see polegi Iisraeli kuningas, lõpetasid nad kohe tema tagajamamise.

34 Ent üks mees tõmbas vibu vinna ja tabas juhuslikult Iisraeli kuningat soomusrüü liitkoha vahele. Kuningas ütles oma vankrijuhile: „Pööra ümber ja vii mind lahinguväljalt minema, sest ma olen raskelt haavatud.”^a **35** Kuid lahing muutus sel päeval üha ägedamaks ja kuningat tuli vankris püsti hoida, näoga süürlaste poole. Aga veri tema haavast oli voolanud vankripõhja ja õhtul ta suri.^b

36 Päikeseloojangul hüüti üle laagri: „Igaüks oma linna! Igaüks omale maale!”^c **37** Nii kuningas suri; ta toodi Samaariasse ja maeti seal. **38** Kui Samaaria tiigi juures tema sõjavankrit pesti, lakkusid koerad tema verd ja prostituudid pesid end seal,* nagu Jehoova oli öelnud.^d

39 Kõik muu Ahabi kohta ning kõik, mis ta tegi, see, kuidas ta ehitas elevandiluust^e koja, ning kõik linnad, mis ta ehitas, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **40** Siis läks Ahab puhkama oma esiisade juurde^f ning tema asemel sai kuningaks tema poeg Ahasja.^g

41 Aasa poeg Joosafat^h sai Juuda kuningaks Iisraeli kuninga Ahabi neljandal valitsusaastal. **42** Joosafat oli kuningaks saades 35-aastane ja valitses Jeruusalemmas 25 aastat.

22:38 * Teine võimalik tähendus: „kui Samaaria tiigi juures, kus prostituudid end pesemas käisid, tema sõjavankrit pesti, lakkusid koerad tema verd”.

PTK 22

a 2Aj 18:33, 34

b 1Ku 20:42

c 1Ku 22:17

d 1Ku 21:18, 19

e 1Ku 10:22
Hes 27:15

f 1Ku 16:28

g 2Ku 1:2
2Aj 20:35h 1Aj 3:10
2Aj 17:1
2Aj 20:31
Mt 1:8

Teine veerg

a 1Ku 15:11
2Aj 14:11
2Aj 15:8

b 2Aj 17:3

c 5Mo 12:14
1Ku 14:23
1Ku 15:14d 2Aj 18:1
2Aj 19:2e 5Mo 23:17, 18
1Ku 14:24
1Ku 15:11, 12

f 1Mo 36:1, 9

g 2Sa 8:14
2Ku 8:20–22
L 108:9

h 1Ku 10:22

i 1Ku 9:26
2Aj 20:35–37

j 1Ku 2:10

k 2Ku 8:16
2Aj 21:1, 5

l 2Ku 1:2

m 1Ku 16:30
1Ku 21:25n 1Ku 12:
28–30
1Ku 13:33o 1Ku 16:31, 32
2Ku 1:2p 2Mo 20:3
2Mo 34:14

1. KUNINGATE 22:33–53

tat. Tema ema oli Asuuba, Silhi tütar. **43** Joosafat käis täielikult oma isa Aasa^a jälgedes. Ta ei kaldunud neist kõrvale, vaid tegi, mis on Jehoova silmis õige.^b Aga ohvripaiku ei hävitatud. Rahvas tõi seal ikka ohvreid ja lasi tõusta ohvrisu.^c **44** Joosafat hoidis Iisraeli kuningaga rahu.^d **45** Kõigest muust Joosafati kohta ning tema vägitegudest ja sõjategevusest on kirjutatud Juuda kuningate kroonikaraamatus. **46** Samuti kõrvaldas ta maalt kõik oma isa Aasa päevist järele jäänud mehed, kes olid templiprostituudid.^e

47 Sel ajal polnud Edomis^f kuningat, vaid valitsejaks oli asehaldur.^g

48 Joosafat ehitas ka Tar-sise laevad, et sõita Oofirisse kulla^h järele, kuid need ei jõudnud sinna, vaid läksid Esjon-Geberisⁱ põhja. **49** Sel ajal ütles Ahabi poeg Ahasja Joosafatile: „Las minu sulased lähevad ühes sinu sulastega laevadele”, kuid Joosafat keeldus.

50 Joosafat läks puhkama oma esiisade juurde^j ja ta maeti oma esiisa Taaveti linna oma esiisade kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Joram.^k

51 Juuda kuninga Joosafati 17. aastal sai Samaarias Iisraeli kuningaks Ahabi poeg Ahasja.^l Ta valitses Iisraeli üle kaks aastat. **52** Ahasja tegi Jehoova silmis kurja ning käis oma isa ja ema jälgedes^m ning toimis nagu Nebati poeg Jerobeam, kes oli pannud Iisraeli patustama.ⁿ **53** Ta teenis Baali^o ja kummardas tema ette, solvates Iisraeli Jumalat Jehoovat,^p nagu oli teinud ta isagi.

TEINE KUNINGATE

RAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- Eelija ennustab Ahasja surma (1–18)
- Eelija võetakse tormituules üles (1–18)
Eliisa saab Eelija ametirüü (13, 14)
Eliisa puhastab Jeeriko vee (19–22)
Karu tapab Peeteli poisid (23–25)
- Israeli kuningas Jooram (1–3)
Moabi mäss Israeli vastu (4–25)
Moab saab lüüa (26, 27)
- Eliisa suurendab lesknaise õlivaru (1–7)
Suunemlanna külalislahkus (8–16)
Naine saab tasuki poja,
poeg sureb (17–31)
Eliisa äratub surnud poisi üles (32–37)
Eliisa muudab hautise
söödavaks (38–41)
Eliisa teeb leiba juurde (42–44)
- Eliisa tervendab pidalitõbise
Naamani (1–19)
Ahne Geehasi jääb pidalitõppe (20–27)
- Eliisa paneb kirvepea pinnale
tõusma (1–7)
Eliisa ja süürlased (8–23)
Eliisa teenri silmad avanevad (16, 17)
Süürlasi lüüakse pimedusega (18, 19)
Nälj ümberpiiratud Samaarias (24–33)
- Eliisa ennustab nälja lõppu (1, 2)
Süürlaste hüljatud laagrist leitakse
toitu (3–15)
Eliisa ennustus täitub (16–20)
- Suunemlanna saab oma maatüki
tagasi (1–6)
Eliisa, Ben-Hadad ja Hasael (7–15)
Juuda kuningas Jooram (16–24)
Juuda kuningas Ahasja (25–29)
- Jehu võitakse Israeli kuningaks (1–13)
Jehu tapab Joorami ja Ahasja (14–29)
Isebel tapetakse, koerad söövad
tema liha (30–37)
- Jehu hävitab Ahabi soo (1–17)
Joonadab ühineb Jehuga (15–17)
Jehu tapab Baali kummardajad (18–27)
Kokkuvõtte Jehu valitsemisest (28–36)
- Atalja haarab võimu (1–3)
Joas kuulutatakse salaja
kuningaks (4–12)
Atalja tapetakse (13–16)
Joojada reformid (17–21)
- Juuda kuningas Joas (1–3)
Joas parandab templi (4–16)
Süürlaste rünnak (17, 18)
Joas tapetakse (19–21)
- Israeli kuningas Jooahas (1–9)
Israeli kuningas Joas (10–13)
Eliisa paneb Joase innukuse
proovile (14–19)
Eliisa surm, tema luudega kokku
puutunud surnu ärkab ellu (20, 21)
Eliisa viimane ennustus täitub (22–25)
- Juuda kuningas Amasja (1–6)
Sõda Edomi ja Israeliga (7–14)
Israeli kuninga Joase surm (15, 16)
Amasja surm (17–22)
Israeli kuningas Jerobeam II (23–29)
- Juuda kuningas Asarja (1–7)
Israeli viimased kuningad:
Sakarja (8–12), Sallum (13–16),
Menahem (17–22), Pekahja (23–26),
Pekah (27–31)
Juuda kuningas Jootam (32–38)
- Juuda kuningas Aahas (1–6)
Aahas ostab assüürlased ära (7–9)
Aahas teeb järele paganliku
altari (10–18)
Aahase surm (19–20)
- Israeli kuningas Hosea (1–4)
Israel langeb (5, 6)
Israel pagendatakse usust taganemise
pärast (7–23)
Samaaria linnadesse tuuakse
võõramaalasi (24–26)
Samaarlaste segunenud usk (27–41)
- Juuda kuningas Hiskija (1–8)
Israel langeb (9–12)
Sanherib tungib Juudasse (13–18)
Ülemjoogikallaja mõnitab
Jehoovat (19–37)

<p>19 Hiskija otsib Jesaja kaudu Jumalalt abi (1–7)
Sanherib ähvardab Jeruusalemma (8–13)
Hiskija palve (14–19)
Jesaja annab teada Jumala vastuse (20–34)
Ingel tapab 185000 assüürlast (35–37)</p> <p>20 Hiskija haigus ja paranemine (1–11)
Käskjalad Babülonist (12–19)
Hiskija surm (20, 21)</p> <p>21 Juuda kuningas Manasse, kes valab palju verd (1–18)
Ennustus Jeruusalemma hävitamise kohta (12–15)
Juuda kuningas Aamon (19–26)</p> <p>22 Juuda kuningas Joosija (1, 2)
Juhendid templi parandamiseks (3–7)
Leitakse seaduseraamat (8–13)
Hulda ennustab õnnetust (14–20)</p> | <p>23 Joosija reformid (1–20)
Paasapäeva pidamine (21–23)
Joosija edasised reformid (24–27)
Joosija surm (28–30)
Juuda kuningas Jooahas (31–33)
Juuda kuningas Joojakim (34–37)</p> <p>24 Joojakimi mäss ja surm (1–7)
Juuda kuningas Joojakim (8, 9)
Esimene pagendamine Babüloni (10–17)
Juuda kuningas Sidkija, tema mäss (18–20)</p> <p>25 Nebukadnetsar piirab Jeruusalemma (1–7)
Jeruusalemm ja selle tempel hävitatakse, teine pagendamine (8–21)
Gedalja pannakse maavalitsejaks (22–24)
Gedalja tapetakse, rahvas põgeneb Egiptusse (25, 26)
Joojakim vabastatakse Babülonis (27–30)</p> |
|--|---|

1 Pärast Ahabi surma hakkas Moab^a Iisraeli vastu mäsasama.

2 Ükskord juhtus, et Ahasja kukkus Samaarias läbi oma katusekambri aknavõre ja sai vigastada. Ta kutsus oma käskjalad ja ütles neile: „Minge küsige Ekroni^b jumalalt Baal-Sebubilt, kas ma saan terveks.”^c

3 Aga Jehoova ingel ütles tiselasele Eelijale:^d „Mine Samaaria kuninga käskjalgadele vastu ja küsi neilt: „Kas Iisraelis ei ole Jumalat, et lähete küsitama Ekroni jumalat Baal-Sebubit?”^e **4** Seepärast ütleb Jehoova: „Sa ei tõuse enam voodist, kus sa lamad, vaid sa sured!”^f Siis Eelija läks teele.

5 Kui käskjalad kuninga juurde tagasi jõudsid, küsis see: „Miks te tagasi tulite?” **6** Nad

PTK 1

a 1Mo 19:36, 37
2Sa 8:2
L 60:8

b Jos 13:2, 3
1Sa 5:10

c 2Ku 1:16

d 1Ku 17:1
1Ku 18:36

e Jes 8:19
Jer 2:11

Teine veerg

a 1Aj 10:13, 14

b 1Ku 19:19
Sak 13:4
Heb 11:32, 37

c Mt 3:4

d 5Mo 33:1

vastasid talle: „Üks mees tuli meile vastu ja ütles: „Minge tagasi kuninga juurde, kes teid saatis, ja teatage talle: „Nii ütleb Jehoova: „Kas Iisraelis ei ole Jumalat, et lähete küsitama Ekroni jumalat Baal-Sebubit? Eepärast sa ei tõuse enam voodist, kus sa lamad, vaid sa sured!”^f”^a **7** Siis kuningas küsis neilt: „Kuidas see mees välja nägi, kes teile vastu tuli ja need sõnad ütles?” **8** Nad vastasid: „Tal oli karvane nahkrüü seljas^b ja nahkvöö vööl.”^c Seepeale ütles ta: „See oli tiselane Eelija.”

9 Siis saatis kuningas Eelija juurde viiekümnepealiku ühes 50 mehega. Pealik läks Eelija juurde, kes istus mäe otsas, ja ütles talle: „Jumalamees,^d kuningas käsib sul alla tulla!”

10 Eelija aga vastas viiekümnepealikule: „Kui ma olen jumalamees, siis langegu taevast tuli^a ning neelaku sind ja su 50 meest!” Taevast langeski tuli ja neelas pealiku koos ta 50 mehega.

11 Siis saatis kuningas tema juurde järgmise viiekümnepealiku ühes 50 mehega ja see ütles Eelijale: „Jumalamees, kuningas käsib sul otsekohe alla tulla!” **12** Kuid Eelija vastas talle: „Kui ma olen jumalamees, siis langegu taevast tuli ning neelaku sind ja su 50 meest!” Taevast langeski Jumala tuli ja neelas pealiku koos ta 50 mehega.

13 Siis saatis kuningas tema juurde veel kolmanda viiekümnepealiku ühes 50 mehega. See läks Eelija juurde, laskus tema ette põlvili ja palus temalt armu, öeldes: „Jumalamees, olgu minu ja su 50 sulase elu sinu silmis kallis! **14** Taevast langes tuli ja neelas ära kaks esimest viiekümnepealiku ja nende mõlema 50 meest. Olgu aga nüüd minu elu kallis su silmis!”

15 Seepeale ütles Jehoova ingel Eelijale: „Mine koos temaga alla. Ära karda teda!” Siis Eelija tõusis ja läks koos temaga kuninga juurde. **16** Ta ütles kuningale: „Nii lausub Jehoova: „Sa läkitasid käskjalad küsitama Ekroni^b jumalat Baal-Sebubit. Kas Iisraelis pole Jumalat?”^c Miks sa ei küsinud tema käest? Seepärast ei tõuse sa enam voodist, kus sa lamad, vaid sa sured!”” **17** Kuningas surigi, nagu Jehoova oli Eelija kaudu öelnud. Aga kuna tal polnud poega, sai tema asemel

PTK 1

a 4Mo 11:1
4Mo 16:35
Lu 9:54
Ju 7

b Jos 13:2, 3

c 2Ku 1:3

Teine veerg

a 2Ku 3:1
2Ku 9:22

b 2Ku 8:16

c 1Ku 22:51

PTK 2

d 1Ku 17:1

e 2Ku 2:11

f 1Ku 19:16

g 2Ku 4:38

h 1Mo 28:
18, 19
1Ku 12:28, 29
2Ku 2:23

i 1Ku 19:16

j Jos 6:26
1Ku 16:34

kuningaks Jooram*^a, kes tõusis troonile Juuda kuninga Joorami,^b Joosafati poja teisel aastal.

18 Kõik muu Ahasja^c kohta ja see, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraimatus.

2 Jehooval oli mõttes Eelija^d tormituules taevasse võtta.^e Sel ajal lahkusid Eelija ja Eliisa^f Gilgalist*.^g **2** Eelija ütles Eliisale: „Jehoova on läkitanud mind Peetelisse, kuid sina jää palun siia.” Aga Eliisa vastas: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui sina elad, ma ei jäta sind maha!” Ja nad läksid alla Peetelisse.^h **3** Siis tulid Eliisa juurde prohvetijüngrid*, kes olid Peetelis, ja küsisid temalt: „Kas sa tead, et Jehoova võtab täna ära su isanda ja juhi?” Tema vastas: „Tean küll, vaikige!”

4 Eelija ütles talle: „Eliisa, Jehoova on läkitanud mind Jeerikosse,ⁱ kuid sina jää palun siia.” Aga see vastas: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui sina elad, ma ei jäta sind maha!” Ja nad läksid Jeerikosse. **5** Siis tulid Eliisa juurde prohvetijüngrid, kes olid Jeerikos, ja ütlesid talle: „Kas sa tead, et Jehoova võtab täna ära su isanda ja juhi?” Eliisa vastas: „Tean küll, vaikige!”

6 Eelija ütles talle: „Jehoova on läkitanud mind Jordani äärde, kuid sina jää palun siia.” Aga Eliisa vastas: „Nii tõesti,

1:17 *Ahasja vend. **2:1** *Mõeldakse Peeteli lähedal mägipiirkonnas, mitte Jeeriko lähedal asunud Gilgalit. **2:3** *See väljend viitab ilmselt neile, kes said väljaõpet prohvetitööks, või prohvetite rühmale.

kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui sina elad, ma ei jäta sind maha!" Ja nad läksid koos edasi. **7** Neile järgnes 50 prohvetijüngrit. Kui need kaks Jordani ääres peatusid, jäid prohvetijüngrid nende vaateulatusesse seisma. **8** Siis võttis Eelija oma ametirüü,^a keeras selle rulli ja lõi vastu vett. Vesi lahkes vasakule ja paremale, nii et nad said kuiva maad mööda jõe vastaskaldale minna.^b

9 Kui nad olid üle jõudnud, ütles Eelija Eliisale: „Ütle, mida ma võiksin su heaks teha, enne kui mind sinu juurest ära võetakse." Eliisa vastas: „Palun, kas ma saaksin kaks osa^c sinu vaimust?"^d **10** Tema aga ütles: „Sa palud rasket asja. Kui sa näed, kuidas mind sinu juurest ära võetakse, siis see sünnib sulle, aga kui mitte, siis ei sünni."

11 Kui nad teed mööda edasi läksid ja omavahel rääkisid, ilmusid sinna järsku lõõmav sõjavanker ja lõõmavad hobused^e ning lahutasid nad teineteisest, ja Eelija tõusis tormituules taevasse.^f **12** Eliisa nägi seda ja hüüdis: „Mu isa, mu isa! Iisraeli sõjavanker ja tema ratsanikud!"^g Kui ta teda enam ei näinud, haaras ta kinni oma riietest ja rebis need kaheks.^h **13** Seejärel tõstis ta üles Eelija ametirüü,ⁱ mis oli tolle seljast maha langenud, läks tagasi ja jäi Jordani kaldale seisma. **14** Ta võttis Eelija ametirüü, mis oli maha langenud, lõi sellega vett ja küsis: „Kus on Eelija Jumal Jehoova?" Kui ta vett lõi, lahkes see vasakule ja paremale, nii et Eliisa sai teisele kaldale minna.^j

PTK 2

a 1Ku 19:19

b 2Mo 14:
21, 22
Jos 3:17
2Ku 2:13, 14

c 5Mo 21:17

d 5Mo 34:9
1Ku 19:16
Lu 1:17e 2Ku 6:17
L 68:17f 2Aj 21:5, 12
Joh 3:13

g 2Ku 13:14

h 2Sa 1:11, 12
II 1:19, 20i 1Ku 19:19
2Ku 1:8
Sak 13:4
Mt 3:4j Jos 3:13
2Ku 2:8

Teine veerg

a 4Mo 11:
24, 25
4Mo 27:
18, 20
2Ku 2:9

b 1Ku 18:11, 12

c Jos 6:26
1Ku 16:34

d 5Mo 34:1-3

e 2Mo 15:
23-25
2Ku 4:38-41f 2Aj 36:15, 16
Lu 10:16

15 Kui nüüd prohvetijüngrid, kes olid Jeerikos, teda eemalt nägid, ütlesid nad: „Eelija vaim on läinud Eliisa peale."^a Nad tulid ta juurde, kummardasid tema ees maani **16** ja ütlesid talle: „Su sulaste seas on 50 tublit meest. Palun luba neil minna ja otsida su isandat. Võib-olla on Jehoova vaim ta üles tõstnud ja heitnud mõne mäe peale või siis mõnda orgu."^b Tema aga vastas: „Ärge läkitage neid." **17** Kuid nad käisid talle peale kuni piinlikkuse ni ja ta ütles: „Olgu, läkitage." Siis nad läkitasid 50 meest ja need otsisid teda kolm päeva, kuid ei leidnud. **18** Kui nad tulid tagasi Eliisa juurde, kes peatus Jeerikos,^c ütles ta neile: „Eks ma öelnud teile, et ärge minge."

19 Mingi aja pärast ütlesid linna mehed Eliisale: „Nagu mu isand näeb, on meie linna asupaik hea,^d kuid vesi on halb ja maa on viljatu*." **20** Tema ütles: „Tooge mulle üks uus kausike ja pange sellesse soola." Ja nad tõid. **21** Siis ta läks allika juurde, viskas soola allikasse^e ja ütles: „Nii lausub Jehoova: „Ma olen selle vee puhtaks teinud. Enam ei põhjusta see surma ega viljatust*.""^f **22** Vesi saigi puhtaks, nagu Eliisa oli öelnud, ja on seda tänini.

23 Sealt läks Eliisa üles Peetelisse. Kui ta mööda teed astus, tulid linnast poisikesed ja hakkasid teda mõnitama:^g „Mine üles, kiilakas!" **24** Lõpuks pöördus ta ümber, silmitses neid ja needis

2:19 * Teine võimalik tähendus: „maal on nurisünnitusi". 2:21 * Teine võimalik tähendus: „nurisünnitusi".

neid Jehoova nimel. Siis tulid metsast kaks emakaru^a ja kiskusid lõhki 42 last.^b **25** Sealt läks ta edasi Karmeli mäele^c ja pöördus siis tagasi Samaariasse.

3 Ahabi poeg Jooram^d sai Samaarias Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Joosafati 18. aastal ning ta valitses 12 aastat. **2** Ta tegi Jehoova silmis kurja, aga mitte nii palju, nagu tema isa ja ema olid teinud, sest ta kõrvaldas Baali püha samba, mille ta isa oli valmistanud.^e **3** Siiski jäi ta Nebati poja Jerobeami pattude juurde, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^f Ta ei loobunud neist.

4 Moabi kuningas Meša oli lambakasvatataja ja ta andis Iisraeli kuningale andamiks 10000 lambatalle ja 100000 pügamata jäära. **5** Aga pärast Ahabi surma^g hakkas Moabi kuningas Iisraeli kuninga vastu mässama.^h **6** Siis kuningas Jooram väljus Samaariast ja kogus kokku terve Iisraeli. **7** Peale selle saatis ta Juuda kuningale Joosafatile sõnumi: „Moabi kuningas on tõstnud minu vastu mässu. Kas tulled koos minuga Moabi vastu sõdima?” Joosafat vastas: „Ma tulen.ⁱ Nagu sina, nõnda ka mina. Minu rahvas on sinu rahvas ja minu hobused on sinu hobused.”^j **8** Ta küsis: „Millist teed pidi me läheme?” Too vastas: „Mööda Edomi kõrbeteed.”

9 Iisraeli kuningas asus koos Juuda kuninga ja Edomi^k kuninga teele. Kui nad olid seitse päeva käinud mööda teed, mis läks ringiga, polnud neil enam vett ei sõjaväele ega karilooma-

PTK 2

a Õp 17:12

b 2Ku 1:10

c 2Ku 4:25

PTK 3

d 2Ku 1:17

e 1Ku 16:30–33

f 1Ku 12:28–30

g 1Ku 22:37

h 2Sa 8:2

i 2Aj 19:2

j 1Ku 22:3, 4

k 2Sa 8:14

Teine veerg

a 1Ku 22:7

b 1Ku 19:16

2Ku 2:15

c 1Ku 19:19, 21

d 1Sa 2:30

Hes 14:3

e Koh 10:14

1Ku 18:19

1Ku 22:6

f 2Aj 17:3, 4

2Aj 19:3, 4

g Õp 15:29

h 1Sa 10:5

1Aj 25:1

i 1Ku 18:46

Hes 1:3

Ap 11:21

j L 107:35

k Jer 32:17

Mr 10:27

l 5Mo 28:7

dele, kes nende kannul käisid. **10** Iisraeli kuningas ütles: „Oh häda! Jehoova on meid, kolme kuningat, kokku toonud vaid selleks, et anda meid Moabi kuninga kätte!” **11** Selle peale küsis Joosafat: „Kas siin pole mõnd Jehoova prohvetit, kelle kaudu saaksime Jehoovalt nõu küsida?”^a Üks Iisraeli kuninga sulane vastas: „Siin on Saafati poeg Eliisa,^b kes Eelija kätele vett valas*.”^c **12** Joosafat kostis: „Tema on mees, kelle kaudu Jehoova räägib.” Siis läksid Iisraeli kuningas, Joosafat ja Edomi kuningas tema juurde.

13 Eliisa aga ütles Iisraeli kuningale: „Mis on mul sinuga tegemist?”^d Mine oma isa ja ema prohvetite juurde!”^e Kuid Iisraeli kuningas vastas: „Ära ütle nii, sest Jehoova on meid, kolme kuningat, kokku toonud, et anda meid Moabi kuninga kätte.” **14** Seepeale kostis Eliisa: „Nii tõesti, kui elab vägede Jehoova, keda ma teenin, kui ma ei peaks lugu Juuda kuningast Joosafatist,^f siis ma ei vaatakski su poole ega märkakski sind.”^g **15** Tooge nüüd mu juurde üks lüüramängija!”^h Kohe, kui pillimees mängima hakkas, tuli Eliisa peale Jehoova käsiⁱ **16** ning ta ütles: „Nii lausub Jehoova: „Kaevake see vadi kraave täis! **17** Sest nii ütleb Jehoova: „Te ei näe tuult ega vihma, kuid see vadi täitub veega^j ja te saate sellest juua, nii teie kui ka teie kariloomad ja muud loomad.”” **18** See aga on Jehoovale tühiasi,^k sest ta annab ka Moabi teie kätte.^l **19** Teil tuleb vally-

3:11 * Või b tõlkida ka „kes oli Eelija teenner”.

tada kõik kindlustatud linnad^a ja kõik parimad linnad, lange-tada kõik head puud, sulgeda kõik allikad ning loopida kive täis kõik head maatükid.”^b

20 Hommikuse roaohvri too-mise ajal^c tuli äkitselt Edomi poolt vesi ning vadi täitus veega.

21 Kui moabiidid kuulsid, et kuningad on tulnud nende vastu sõdima, kutsusid nad kokku kõik mehed, kes suutsid relva kanda, ning need seadsid end piirile lahinguvalmis. **22** Kui moabiidid varahommikul ärkasid, peegeldus päike neile veepinnalt vastu, nii et vesi pais-tis neile punane otsekui veri.

23 Nad ütlesid: „See on veri! Kuningad on omavahel tapel-nud ja üksteist mõõgaga maha lõõnud. Nüüd saagi kallale,^d Moab!” **24** Kui moabiidid Iis-raeli laagrisse tulid, hakkasid iisraellased neid maha lööma ning need põgenesid iisraellas-te eest.^e Iisraellased tungisid Moabimaale ja tapsid oma teel moabiite. **25** Nad kiskusid lin-nad maha ning iga mees viskas kivi igale heale maatükile, nii et need said kive täis. Nad sul-gesid kõik allikad^f ning lange-tasid kõik head puud.^g Lõpuks olid püsti jäänud üksnes Kiir-Hareseti^h kivimüürid. Lingume-hed piirasid linna ümber ja hä-vitasid selle.

26 Kui Moabi kuningas nägi, et lahing on kaotatud, võttis ta endaga 700 mõõgameest ja üritas tungida Edomi kuninga-ni,ⁱ aga ei suutnud. **27** Ta võt-tis oma esmasündinud poja, kes pidi tema asemel valitsema hakkama, ja tõi ta müüril põle-tusohvriks.^j Siis tõusis iisrael-

PTK 3

a 5Mo 3:5

b 2Ku 3:25

c 2Mo 29:39, 40

d 2Mo 15:9, 10

e 3Mo 26:7

f 1Mo 26:15
2Aj 32:4

g 2Ku 3:19

h Jes 16:7

i 2Ku 3:9

j 5Mo 12:31
2Aj 28:1, 3
L 106:37, 38

Teine veerg

PTK 4

a 2Ku 2:3, 5

b 1Ku 19:18

c 1Ku 17:9, 12

d Mr 6:41
Mr 8:6-8
Joh 2:7-9

e Mt 14:19

f Jos 5:12
1Ku 17:14

g Jos 19:17, 18

h 1Mo 19:1-3
Koh 13:15

2. KUNINGATE 3:20-4:10

laste vastu suur viha ning need tõmbusid tagasi ja naasid oma-le maale.

4 Kord halas üks prohveti-jüngri^a naine Eliisa ees: „Minu abikaasa, su sulane, on surnud, ja sa tead, et su sulane kartis Jehoovat.^b Aga nüüd tuli laenuandja, et võtta mõle-mad mu lapsed orjaks.” **2** Eliisa küsis temalt: „Mida ma sinu heaks teha saan? Ütle, mis sul majas on.” Naine vastas: „Su teenijal pole majas muud kui vaid kann õli.”^c **3** Siis Eliisa ütles: „Mine ja küsi kõigilt oma naabritelt tühje anumaid nii palju kui võimalik. **4** Siis mine ja sulge enda ja oma poe-gade järel uks. Vala õli kõigis-se anumatesse ja mis täis saa-vad, tõsta kõrvale.” **5** Ja naine läks tema juurest ära.

Ta sulges ukse enda ja oma poegade järel ning pojad and-sid talle anumaid ja tema val-las neisse õli.^d **6** Kui kõik anu-mad täis said, ütles ta ühe-le pojale: „Too mulle järgmine anum!”^e Kuid poeg vastas: „Rohkem anumaid pole.” Siis õlivool lakkas.^f **7** Naine läks ja ütles seda jumalamehele. See lausus: „Mine müü õli ära ja maksa oma võlad. Ise aga ela oma poegadega sellest, mis üle jääb.”

8 Kord läks Eliisa Suunemis-se.^g Seal oli üks auväärne nai-ne, kes käis talle peale, et ta tema juurde sööma tuleks.^h Iga kord, kui Eliisa sealt mööda läks, peatus ta tema juures, et keha kinnitada. **9** Naine ütles oma mehele: „Ma tean, et see mees, kes alati seda teed kau-du käib, on püha jumalamees. **10** Palun teeme talle väikse

katusekambri^a ja viime sinna voodi, laua, tooli ja lambijala. Kui ta siis meie juurde sisse astub, võib ta seal peatuda.”^b

11 Ühel päeval tuli Eliisa nende juurde ja läks katusekambrisse, et seal pikali heita. **12** Ta ütles oma teenrile Geehasile:^c „Kutsu see suunemlanna^d siia.” Teener kutsus naise ja see tuli Eliisa juurde. **13** Eliisa lausus Geehasile: „Palun ütle talle: „Sa oled meie pärast nii palju vaeva näinud.” Mida ma saaksin sinu heaks teha?”^f Kas ma võiksin lausuda sinu eest sõnakese kuningale^g või väepealikule?”^g Naine vastas: „Pole vaja, ma elan ju rahus oma rahva keskel.” **14** Eliisa aga küsis: „Mida siis tema heaks teha?” Geehasi kostis: „Tal ei ole poega^h ja tema mees on juba vana.” **15** Sedamaid ütles Eliisa: „Kutsu ta siia!” Geehasi kutsuski naise ja see jäi lävele seisma. **16** Eliisa teatas: „Järgmisel aastal samal ajal kaisutad sa poega.”ⁱ Naine aga vastas: „Ei, mu isand, jumalamees! Ära peta oma teenijat!”

17 Kuid naine jäigi lapseootele ning sünnitas järgmisel aastal samal ajal poja, just nagu Eliisa oli talle öelnud. **18** Laps kasvas suuremaks ja ühel päeval läks ta oma isa juurde, kes oli viljalõikajate juures. **19** Poiss kurtis oma isale: „Oh, mu pea, mu peal!” Siis isa ütles teenrile: „Vii ta ema juurde!” **20** Teener kandiski poisi ema juurde ja poiss istus ema süles lõunani. Siis ta suri.^j **21** Ema viis poisi üles ja pani ta jumalamehe^k voodile, sulges ukse ning läks välja. **22** Naine kutsus oma mehe

PTK 4

a Koh 3:20
1Ku 17:19b Mt 10:41
Ro 12:13
Heb 13:2c 2Ku 5:25-27
2Ku 8:4

d Jos 19:17, 18

e Ro 16:6

f 2Ku 4:1, 2
Heb 6:10

g 2Ku 8:3

h 1Mo 15:2
1Mo 30:1

i 1Mo 18:10

j 1Ku 17:17

k 2Ku 4:9, 10

Teine veerg

a 4Mo 10:10
4Mo 28:11

b Mt 28:9

c 2Ku 4:16

d 1Ku 18:46

ning ütles: „Anna mulle palun üks teener ja eesel ning ma ruttan jumalamehe juurde ja tulen siis tagasi.” **23** Mees aga küsis: „Miks sa lähed tema juurde just täna? Pole ju noorkuu^a ega hingamispäev?” Naine vastas: „Ära muretse, kõik on korras!” **24** Naine saduldas eesli ja ütles teenrile: „Aja eeslit kiiresti! Ära teda minu pärast tagasi hoi, kui ma just ei käsi.”

25 Niisiis läks ta Karmeli mäele jumalamehe juurde. Kui jumalamees naist eemalt silmas, ütles ta oma teenrile Geehasile: „Vaata, seal on see suunemlanna! **26** Palun jookse talle vastu ja küsi: „Kas sinul, su mehel ja pojäl on kõik hästi?”^g Naine vastas: „Kõik on hästi.” **27** Kohe, kui ta jumalamehe juurde mäele jõudis, haaras ta tema jalgade ümbert kinni.^b Geehasi tuli lähemale, et naist eemale lükata, aga jumalamees ütles: „Jäta ta rahu, sest ta on suures hingevalus. Jehoova on seda minu eest varjanud ega ole sellest mulle rääkinud.” **28** Naine ütles: „Kas ma palusin oma isandalt poega? Eks ma öelnud, et ära anna mulle asjatuid lootusi?”^c

29 Otsekohe ütles Eliisa Geehasile: „Sea end valmis,^{*d} võta mu kepp ja mine! Kui sa teel kedagi kohtad, siis ära teda tervita, ja kui keegi tervitab sind, siis ära vasta.”^e Mine ja pane mu kepp poisi näo peale.” **30** Poisi ema aga ütles: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ja nii tõesti, kui sina elad, ilma sinuta ei lähe ma kuhu-

4:29 *Võib tõlkida ka „kinnita rõiva alumine äär vöö vahele”. ^e Tervitamisega võis kaasneda suuandmine, kallistamine ja pikk vestlus.

gi!"^a Siis Eliisa tõusis ja läks temaga kaasa. **31** Geehasi läks aga nende ees ja pani kepi poisi näo peale, kuid poiss ei teinud häält ega ilmutanud mingit muud elumärki.^b Siis ta läks Eliisale vastu ja ütles talle: „Poiss ei ärganud.”

32 Kui Eliisa sinna majja jõudis, lamas poiss surnuna tema voodis.^c **33** Ta astus sisse, sulges enda järel ukse ja hakkas Jehoova poole palvetama.^d **34** Siis Eliisa tõusis ja heitis lapse peale. Ta pani oma suu poisi suu kohale, oma silmad tema silmade kohale ja oma pihud tema pihkude peale. Ta lamas tema peal ja lapse keha soojenes tasapisi.^e **35** Siis kõndis ta majas edasi-tagasi ning läks seejärel ja heitis uuesti poisi peale. Poiss aevastas seitse korda ja avas silmad.^f **36** Nüüd kutsus Eliisa Geehasi ja ütles: „Mine kutsu see suunemlanna!” Seda Geehasi ka tegi. Kui naine tuli, ütles Eliisa talle: „Võta oma poeg!”^g **37** Naine tuli sisse, langes tema jalge ette ja kummardas maani. Siis võttis ta oma poja ja läks välja.

38 Eliisa läks tagasi Gilgalisse. Maal aga oli suur nälg,^h Kui prohvetijüngridⁱ tema ees istusid, ütles ta oma teenrile: „Pane suur pott tulele ja keeda prohvetijüngritele hautist.” **39** Üks neist läks väljale kassinaerid korjama ning leidis ühe metsiku väädi ja korjas sellelt kuuehõlmatäie metsikuid ürtarbuuse. Ta tuli tagasi ja lõi-kus need hautisepotti, ehkki ei teadnud, mis need on. **40** Siis jagati hautis meestele söömiseks välja. Aga niipea kui nad seda maitse sid, hüüdsid nad:

PTK 4

a Mt 15:22, 28

b Mt 17:15, 16
Mr 9:17, 18

c 2Ku 4:21

d 1Ku 17:19, 20
Joh 11:41
Ap 9:40e 1Ku 17:21, 22
Ap 20:9, 10

f 2Ku 8:1, 5

g Heb 11:35

h 5Mo 28:
23, 24
2Ku 8:1
Hes 14:13

i 2Ku 2:3, 5

j 2Ku 4:12

Teine veerg

a 2Mo 15:
23–25
2Ku 2:19–21

b 1Sa 9:3, 4

c Joh 6:9

d 1Sa 9:6, 7

e Mt 14:17
Mr 8:4f Mt 14:20
Mr 8:8g Lu 9:17
Joh 6:13

PTK 5

h 1Ku 19:16

i Mt 8:2
Mt 11:5
Lu 4:27

2. KUNINGATE 4:31–5:5

„Jumalamees, potis on surm!”
Ja nad ei saanud seda süüa. **41** Seepeale Eliisa ütles: „Too-ge mulle veidi jahu!” Ta viskas selle potti ja lausus: „Jaga-ge toit rahvale söömiseks välja.” Enam polnud potis midagi halba.^a

42 Üks mees Baal-Saalisast^b tuli jumalamehe juurde ja tõi talle 20 uudsejahust odraleiba^c ja kotitäie uudsevilja.^d Eliisa ütles: „Anna see rahvale söömiseks.” **43** Kuid teener küsis: „Kuidas piisab sellest sajal mehele?”^e Tema aga vastas: „Jaga see rahvale välja ja nad söögu, sest Jehoova on õelnud: „Rahvas sööb ja toitu jääb ülegi.””^f **44** Teener andis rahvale ja see sõi ning toitu jäi ülegi,^g nagu Jehoova oli õelnud.

5 Süüria kuninga väepealik Naaman oli tähtis mees, kellest tema isand väga lugu pidas, sest tema kaudu oli Jehoova andnud Süüriale võidu. Sel vägeval sõjamehel oli aga pidalitõbi. 2 Ühel rõõvkäigul olid süürlased võtnud Iisraelimaalt vangid väikse tüdruku, kes oli nüüd Naamani naise teenija. **3** Kord ütles tüdruk oma emandale: „Kui ometi mu isand läheks selle prohveti^h juurde, kes on Samaarias! Tema teeks ta pidalitõvest terveks.”ⁱ **4** Siis ta* läks ja teatas oma isandale, mida see Iisraelimaalt pärit tüdruk oli rääkinud.

5 Süüria kuningas ütles: „Mine! Ma saadan Iisraeli kuningale kirja.” Too läkski ning võttis kaasa 10 talenti* hõbedat, 6000 seeklit* kulda ja

5:4 *Ilmselt Naaman. 5:5 *342 kg. (Vt lisa B14.)^f 68 kg.

10 riidekomplekti. **6** Ta viis Iisraeli kuningale kirja, kus oli öeldud: „Selle kirjaga annan ma sulle teada, et ma olen saanud sinu juurde oma sulase Naamani, et sa ta pidalitövest terveks teeksid.” **7** Niipea kui Iisraeli kuningas oli seda kirja lugenud, käristas ta oma riided lõhki ja ütles: „Kas ma olen Jumal, et võin surmata või elus hoida?”^a Ta saadab minu juurde mehe, et ma selle pidalitövest terveks teeksin! Te näete ise, kuidas ta minuga tüli norib!”

8 Kui jumalamees Eliisa kuulis, et Iisraeli kuningas oli oma riided lõhki käristanud, saatis ta kuningale sõna: „Miks sa oled oma riided lõhki käristanud? Tulgu ta minu juurde ja ta saab teada, et Iisraelis on prohvet.”^b **9** Siis tuli Naaman oma hobuste ja sõjavankritega ning jäi seisma Eliisa maja ukse ette. **10** Ent Eliisa saatis käskjala talle ütleva: „Mine ja pese end seitse korda^c Jordanis.^d Siis su ihu paraneb ja sa saad puhtaks.” **11** Selle peale Naaman vihastus ja asutas end minekule, öeldes: „Ma mõtlesin, et ta tuleb minu juurde, seisab siin ja hüüab oma Jumala Jehoova nime, liigutab kätt pidalitöve kohal ja ravib selle välja. **12** Kas pole Damaskuse^e jõed Abana ja Parpar paremad kui kõik Iisraeli veed? Eks ma või end neiski pesta ja puhtaks saada?” Seepeale keeras ta ringi ning lahkus raevunult.

13 Aga tema sulased tulid ta juurde ja ütlesid: „Isa, kui see prohvet oleks palunud sul teha midagi erakordset, eks sa oleksid seda siis teinud? Miks ei peaks sa teda kuulama nüüd, kui ta ütleb sulle kõigest: „Pese

PTK 5

a 5Mo 32:39

b 1Ku 17:24
1Ku 19:16
2Ku 3:11, 12
2Ku 8:4c 3Mo 14:7
4Mo 19:4

d Joh 9:6, 7

e Jes 7:8

Teine veerg

a 2Ku 5:10

b li 33:25

c Lu 4:27
Lu 5:13

d Lu 17:15, 16

e L 96:4, 5
Jes 43:10

f Mt 10:8

g 1Ku 17:24

h 2Ku 4:12
2Ku 8:4i 2Ku 5:1
Lu 4:27

end ja saa puhtaks?”” **14** Seepeale ta läks ja kastis end seitse korda Jordanisse, nagu jumalamees^a oli käskinud. Tema ihu muutus poisikese ihu sarnaseks^b ning ta sai puhtaks.^c

15 Siis läks ta kogu oma saatjaskonnaga tagasi jumalamehe juurde,^d astus tema ette ja teatas: „Nüüd ma tean, et maa peal pole Jumalat mujal kui ainult Iisraelis!”^e Palun võta vastu oma sulase kingitus!” **16** Ent Eliisa kostis: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, keda ma teenin, ma ei võta seda vastu!”^f Naaman käis talle küll peale, aga tema keeldus.

17 Viimaks ütles Naaman: „Kui nii, siis palun anna oma sulasele nii palju selle maa mulda, kui muulapaar jõuab kanda, sest sinu sulane ei too enam põletus- ega tapaohvreid ühelegi teisele jumalale kui ainult Jehoovale. **18** Aga andestagu Jehoova sinu sulasele see üks asi: kui mu isand läheb Rimmoni templisse kummardama ja toetub minu käele, siis pean minagi Rimmoni templis maha kummardama. Andestagu Jehoova sinu sulasele, kui ta kummardub Rimmoni templis.” **19** Seepeale ütles Eliisa talle: „Mine rahuga!” Kui Naaman oli ta juurest lahkunud ja jõudnud juba tükk maad edasi, **20** mõtles jumalamehe^g Eliisa teener Geehasi:^h „Mu isand lasi süürlasel Naamanilⁱ minna ega võtnud temalt midagi vastu. Nii tõesti, kui Jehoova elab, ma jooksin talle järele ja küsin talt midagi endale.” **21** Geehasi tõttaski Naamanile järele. Kui Naaman nägi, et keegi jookseb talle järele, tuli ta vankriilt maha, astus talle vas-

tu ja küsis: „Kas kõik on hästi?” **22** Geehasi kostis: „Kõik on hästi! Mu isand läkitas mind ütlemale: „Just nüüd tulid mu juurde Efraimi mägismaalt kaks noort meest prohvetijüngerite hulgast. Palun anna nende jaoks talent* hõbedat ja kaks riidekomplekti!”^a **23** Naaman vastas: „Võta kaks talenti!” Ta käis talle peale^b ning pani siis eraldi kottidesse kaks talenti hõbedat ja kaks riidekomplekti ning andis kotid oma kahele teenrile, kes kandsid neid Geehasi ees.

24 Kui Geehasi jõudis Ofeliini*, võttis ta teenrite käest kotid ja pani need majja. Siis saatis ta mehed minema. Kui need olid lahkunud, **25** läks ta oma isanda ette. Eliisa küsis temalt: „Kust sa tuled, Geehasi?” See vastas: „Su sulane pole kuski käinud.”^c **26** Eliisa lausus: „Eks olnud mu süda ühes sinuga, kui see mees vankrilt maha astus ja sulle vastu tuli? Kas praegu on aeg võtta vastu hõbedat ja rõivaid, oliivisalusid ja viinamägesid, lambaid ja veiseid, sulaseid ja teenijanasid?”^d **27** Nüüd jääb Naamani pidalitõbi^e igaveseks sinu ja su järglaste külge!” Siis läks Geehasi tema juurest ära, pidalitõvest valge kui lumi.^f

6 Kord ütlesid prohvetijüngerid^g Eliisale: „See paik, kus me koos sinuga oleme, on meile liiga kitsas. **2** Luba meil minna Jordani äärde. Igaüks meist võtab sealt ühe palgi ning me ehitame sinna endale elamispaiga.” Ta vastas: „Minge pealegi.” **3** Aga üks neist üt-

5:22 *34,2 kg. 5:24 *Paik Samaaria linna lähedal, ilmselt kungas või kindlus.

PTK 5

a 2Ku 5:5

b 2Ku 5:16

c Ap 5:8, 9

d Mt 10:8
Lu 12:15
Ap 20:33
1Ti 6:10

e 2Ku 5:1

f 2Mo 4:6
4Mo 12:10

PTK 6

g 2Ku 2:3, 5
2Ku 9:1

Teine veerg

a 1Ku 20:1, 34
1Ku 22:31

b 1Ku 17:24

c Mt 2:12

d Tn 2:22, 28

les: „Tule palun oma sulastega kaasa.” Eliisa vastas: „Olgu, ma tulen,” **4** ja läks nendega kaasa. Nad jõudsid Jordani äärde ja hakkasid puid langetama. **5** Kui üks neist puud langevas, lendas tema kirvepea vette. Ta hüüatas: „Oh häda, mu isand, see oli laenatud!” **6** Jumalamees küsis temalt: „Kuhu see kukkus?” Mees näitas talle koha. Siis Eliisa löikas ühe puutüki, viskas selle vette ning kirvepea tõusis pinnale. **7** Eliisa ütles talle, et ta selle veest välja võtaks. Too sirutas käe ja võttis selle.

8 Süüria kuningas tuli Iisraeliga sõdima.^a Ta pidas oma sulastega nõu ja ütles neile: „Me jääme laagrisse nii- ja niisugusesse paika.” **9** Siis saatis jumalamees^b Iisraeli kuningale sõna: „Vaata, et sa ei mõõdu sellest paigast, sest sinna tulevad süürlased.” **10** Niisiis saatis Iisraeli kuningas teate sellesse paika, mille kohta jumalamees oli talle hoiatuse andnud. Eliisa hoiatas kuningat ning too hoidis sellest paigast eemale. Ja niisugune asi juhtus mitu korda.^c

11 See ajas Süüria kuninga marru ning ta kutsus oma sulased ja küsis neilt: „Õelge mulle, kes meie hulgast on mestis Iisraeli kuningaga?” **12** Üks sulane vastas: „Mitte keegi, mu isand kuningas. Hoopis Iisraeli prohvet Eliisa annab Iisraeli kuningale teada isegi sellest, mida sa räägid oma magamistoas.”^d **13** Kuningas ütles: „Minge ja uurige välja, kus ta on. Siis ma saadan mehed teda kinni võtma.” Mõne aja pärast teatati talle, et Eliisa on

Dotanis.^a **14** Sedamaid saatis ta välja hobused, sõjavankrid ja oma suure sõjaväe. Need tulid öösel ja piirasid linna ümber.

15 Kui nüüd jumalamehe teener varahommikul üles tõusis ja välja läks, nägi ta, et sõjavägi ühes hobuste ja sõjavankritega on linna ümber piiranud. Ta hüüdis: „Oh häda, mu isand! Mida me nüüd teeme?”

16 Eliisa aga vastas: „Ära kardada,^b sest neid, kes on meiega, on rohkem kui neid, kes on nendega!”^c **17** Siis Eliisa palvetas: „Oo, Jehoova, palun ava tema silmad, et ta näeks!”^d Jehoova avaski teenri silmad ja see nägi, et kogu mäline ala ümber Eliisa on täis leegitsevaid hobuseid ja sõjavankreid.^e

18 Kui süurlased hakkasid alla Eliisa poole liikuma, palus prohvet Jehoovat: „Palun lõõ seda rahvast pimedusega!”^f Ja Jumal lõi neid Eliisa palve peale pimedusega. **19** Nüüd ütles Eliisa neile: „See on vale tee ja vale linn. Tulge minu järel ja ma juhatan teid mehe juurde, keda te otsite.” Kuid ta juhatas nad Samaariasse.^g

20 Kui nad Samaariasse jõudsid, palus Eliisa: „Oo, Jehoova, ava nende silmad, et nad näeksid.” Jehoova avas nende silmad ja nad nägid, et seisavad keset Samaariat.

21 Neid nähes küsis Iisraeli kuningas Eliisalt: „Kas ma tapan nad, mu isa, kas tapan?”

22 Eliisa aga vastas: „Ära tapal! Kas sa siis surmaksid need, kelle sa oma mõõga ja vibu varal vangi võtad? Anna neile leiba ja vett, et nad võiksid süüa ja juua^h ning naasta oma isanda juurde.” **23** Seepeale korral-

PTK 6

a 1Mo 37:16, 17

b 2Mo 14:13
L 3:6c 2Sa 22:31
2Aj 32:7
L 18:2
L 27:3
L 46:7
L 55:18
L 118:11
Ro 8:31

d Ap 7:56

e 2Ku 2:11
L 34:7
L 68:17
Sak 6:1
Mt 26:53

f 1Mo 19:10, 11

g 1Ku 16:29

h Öp 25:21
Ro 12:20

Teine veerg

a 2Ku 5:2

b 5Mo 28:52
1Ku 20:1c 3Mo 26:26
5Mo 28:
15, 17d 5Mo 14:3
Hes 4:14e 3Mo 26:29
5Mo 28:
53–57
Hes 5:10

f Nu 4:10

g 1Mo 37:29
1Ku 21:27

h Jer 38:4

das kuningas neile uhke pidusöögi. Nad sõid ja jõid, misjärel ta saatis nad tagasi oma isanda juurde. Pärast seda ei tulnud Sütüria^a rõõvõugud enam Iisraelimaale.

24 Mõni aeg hiljem kogus Sütüria kuningas Ben-Hadad oma sõjaväe kokku ja läks Samaariat piirama.^b **25** Siis tabas Samaariat suur näljahäda.^c Süürlased piirasid linna, kuni eesli pea^d maksis 80 seeklit* hõbedat ja neljandik kaavi^e tuvisõnnikut 5 seeklit^f hõbedat.

26 Kord, kui Iisraeli kuningas müüril jalutas, hüüdis üks naine talle: „Aita mind, mu isand kuningas!” **27** Kuningas aga kostis: „Kui Jehoova sind ei aita, siis kust mina sulle abi võtan? Kas viljapeksuplatsilt, surutõrrest või õlipressist?” **28** Kuningas küsis temalt: „Mis mure sul on?” Naine vastas: „See naine ütles mulle, et sööme täna minu poja, aga homme tema poja.”^e **29** Nii me siis keetsime minu poja ja söime ta ära.^f Järgmisel päeval ma ütlesin talle, et anna nüüd oma poeg toiduks, kuid tema oli oma poja ära peitnud.”

30 Naise sõnu kuuldes käristas kuningas oma riided lõhki.^g Kui ta siis müüril kõndis, nägid inimesed, et ta kannab oma rõivaste all kotiriiet.

31 Kuningas ütles: „Jumal tehku minuga ükskõik mida, kui Saafati pojale Eliisale täna pea otsa jääb!”^h

32 Eliisa istus koos vanemate meestega oma majas, kui kuningas saatis enda ees tema juurde käskjala. Veel enne kui käskjalg kohale jõudis, üt-

6:25 *910 g. (Vt lisa B14.) #300 milliliitrit. ^a57 g.

les Eliisa vanematele meestele: „Kas teate, et see mõrtsuka poeg^a on saatnud mulle mehe järele, et mul pea maha võtta? Kohe, kui käskjalg kohale jõuab, sulgege uks ja hoidke seda kinni, et ta ei saaks sisse tulla. Eks kosta tema tagant ta isanda sammud?” **33** Kui Eliisa alles rääkis, saabus käskjalg. Kuningas ütles: „See õnnetus on Jehoovalt! Miks peaksin Jehoovat kauem ootama?”

7 Eliisa ütles: „Kuulake Jehoova sõnumit! Nii ütleb Jehoova: „Homme sel ajal mak-sab Samaaria väravas* seaa” peenjahu ühe seekli^a hõbedat ning kaks seaad otri samuti ühe seekli hõbedat.””^b
2 Vankrisõdur, kellele kuningas toetus, ütles aga jumalamehele: „Isegi kui Jehoova avaks taevaluugid, kas saaks midagi sellist juhtuda?”^c Eliisa kostis: „Sa küll näed seda oma silmaga,^d kuid ei saa sellest midagi süüa.”^e

3 Linnavärava juures oli neli pidalitõbist meest.^f Nad arutasid omavahel: „Mis me siin istume ja surma ootame? **4** Kui me linna läheks, siis me nagnii sureks, sest linnas on nälg.”^g Aga siia jäädes suure ju samuti. Lähme süürlaste laagrisse! Kui nad meid ellu jäta-vad, siis elame, aga kui mitte, siis suure.” **5** Öhtuhämaruses läksidki nad süürlaste laagrisse. Kui nad laagri serva jõudsid, ei näinud nad seal kedagi.

6 Jehoova oli lasknud süürlastel kuulda sõjavankrite müra, hobuste trampimist ja to-

7:1 * Võib tõlkida ka „turul”. #7,3 liitrit. (Vt lisa B14.) ^a11,4 g.

PTK 6

a 1Ku 18:13
1Ku 21:9, 10

PTK 7

b 5Mo 32:36
2Ku 7:18

c 4Mo 14:11

d 4Mo 11:23

e 2Ku 7:17

f 3Mo 13:
45, 46

g 2Ku 6:25

Teine veerg

a 5Mo 28:7
2Sa 5:24

b 2Ku 6:25
2Ku 6:28, 29

c Jos 8:4, 12
Koh 20:29, 37

hutu suure sõjaväe kära,^a nii et nad olid üksteisele öelnud: „Iisraeli kuningas on palganud meie vastu hettide kuningad ja Egiptuse kuningad!” **7** Seda-maid olid nad öhtuhämaruses põgenenud, jättes oma telgid, hobused, eeslid ja kogu laagri sinnapaika. Nad põgenesid elu eest.

8 Kui pidalitõbised laagri serva jõudsid, läksid nad ühte telki ning hakkasid sööma ja jooma. Nad võtsid hõbeda, kul-la ja riided ning viisid ja peitsid ära. Siis tulid nad tagasi, läksid teise telki, võtsid sealtki asju ning viisid ja peitsid ära.

9 Viimaks nad ütlesid: „See, mis me teeme, pole õige. Täna on hea sõnumi päev! Kui me viivitame ja ootame koiduni, oleme karistust väärt. Lähme nüüd ja teatame sellest kuningakojas.” **10** Nad läksid ning teatasid linna väravavalvuritele: „Me läksime süürlaste laagrisse, aga seal polnud kedagi, me ei kuulnud mitte kellegi häält. Seal olid ainult kinniseotud hobused ja eeslid ning mahajäetud telgid.” **11** Väravavalvurid andsid sõnumi viivitamata edasi ja see sai teatavaks kuningakojas.

12 Kuningas tõusis öösel üles ja lausus oma sulastele: „Ma ütlen teile, mida süürlased on teinud. Nad teavad väga hästi, et meil on nälg.”^b Seepärast lahkusid nad laagrist ja peitsid end väljale, mõeldes: „Kui iisraellased tulevad linnast välja, siis võtame nad elusalt kinni ja tungime linna.””^c

13 Siis vastas üks tema sulane: „Võtku mõned mehed viis hobust, mis on linna alles jää-nud. Saada nad välja vaatama,

mis seal tegelikult toimus. Nendega ei saa juhtuda midagi halvemat kui ülejäänud iisraellastega. Peagi me sureme ju kõik!” **14** Siis võeti kaks vankrit hobustega ning kuningas saatis mehed süürlaste laagrisse, öeldes: „Minge ja vaadake!” **15** Mehed läksid süürlaste järel Jordanini. Kogu tee oli täis riideid ja riistu, mis süürlased olid paanikas põgenedes maha visanud. Käskjalad tulid tagasi ja teatasid sellest kuningale.

16 Rahvas läks välja ning riisus süürlaste laagrit. Seetõttu maksis seaa peenjahu ühe seekli hõbedat ning kaks seaad otri samuti ühe seekli hõbedat, nagu Jehoova oli öelnud.^a **17** Kuningas oli pannud oma vankrisõduri, kellele ta toetus, väravasse ülevaatajaks, kuid rahvas tallas tolle väravas surnuks, nagu jumalamees oli rääkinud siis, kui kuningas tema juurde oli tulnud. **18** Seega läks kõik nii, nagu jumalamees oli kuningale rääkinud, kui ütles: „Homme sel ajal maksab Samaaria väravas kaks seaad otri ühe seekli hõbedat ning seaa peenjahu samuti ühe seekli hõbedat.”^b **19** Aga vankrisõdur oli jumalamehele vastanud: „Isegi kui Jehoova avaks taevaluugid, kas saaks midagi sellist juhtuda?” Eliisa oli öelnud: „Sa küll näed seda oma silmaga, kuid sa ei saa sellest midagi süüa.” **20** Nii temaga juhtuski, sest rahvas tallas ta väravas surnuks.

8 Eliisa ütles naisele, kelle poja ta oli üles äratanud:^c „Mine ühes oma perega ja ela võõrana, kus saad, sest Jehoova

PTK 7

a 4Mo 23:19
2Ku 7:1
Jes 55:10, 11

b 2Ku 7:1, 2

PTK 8

c 2Ku 4:32–35

Teine veerg

a 3Mo 26:19
5Mo 28:
15, 23
1Ku 17:1

b Jos 13:2, 3

c 2Ku 2:14
2Ku 2:20, 21
2Ku 3:17
2Ku 4:4, 7
2Ku 6:5–7
2Ku 7:1

d 2Ku 4:32–35

e 4Mo 36:9

f Jes 7:8

g 1Ku 20:1
2Ku 6:24

h 1Ku 17:24

i 1Ku 19:15

j 1Sa 9:8
1Ku 14:2, 3

va on otsustanud saata maale nälja^a ja see kestab seitse aastat.” **2** Naine tegigi jumalamehe sõna järgi. Ta läks ühes perega vilistite maale^b ja elas seal võõrana seitse aastat.

3 Seitsme aasta pärast naasis naine vilistite maalt ning läks kuninga juurde, et paluda tagasi oma maja ja põldu.

4 Sel ajal ütles kuningas jumalamehe teenrile Geehasile: „Jutusta mulle palun kõigist neist suurtest tegudest, mis Eliisa on teinud!”^c **5** Kui too parasjagu jutustas kuningale, kuidas Eliisa oli surnu ellu äratanud,^d tuli naine, kelle poeg oli ellu äratatud, ja palus kuningalt tagasi oma maja ja põldu.^e Geehasi ütles: „Mu isand kuningas, tema ongi see naine ja see on tema poeg, kelle Eliisa ellu äratas!”

6 Kuningas palus, et naine jutustaks talle kogu loo, ja seda naine tegigi. Seejärel saatis kuningas ühe õukonnaametniku temaga kaasa, öeldes: „Anna talle tagasi kogu tema vara ja maksa talle niipalju, nagu ta oleks oma põllu pealt saanud lahkumise päevast kuni tänase ni.”

7 Eliisa läks Damaskusse.^f Süüria kuningas Ben-Hadad^g oli haige ja talle teatati: „Jumalamees^h on siia tulnud.” **8** Siis ütles kuningas Hasaelile:ⁱ „Võta kaasa kingitus ja mine jumalamehele^j vastu. Uuri tema kaudu Jehoovalt järele, kas ma saan sellest haigusest terveks.” **9** Hasael läski talle vastu, kingituseks kaasas Damaskuse parimad kaubad, mida kandsid 40 kaamelit. Ta astus Eliisa ette ja ütles: „Sinu poeg Ben-Hadad, Süüria kuningas, on lä-

kitanud mind sinu juurde küsima, kas ta saab oma haigusest terveks." **10** Eliisa vastas: „Mine ja teata talle: „Sa saad terveks”, ehkki Jehoova on mulle avaldanud, et ta sureb.”^a **11** Ta vaatas Hasaeli üksisilmi, kuni sel hakkas piinlik. Siis puhkes jumalamees nutma. **12** Hasael küsis: „Miks mu isand nutab?” Ta vastas: „Sest ma tean, kui palju kurja sa teed Iisraeli rahvale:^b sa põletad kindlustatud pagad, tapad mõõgaga parimad mehed, kisud tükkideks lapsed ja löikad lõhki rasedad naised.”^c **13** Hasael ütles: „Kuidas võiks su sulane, see tühipaljas koer, teha midagi sellist?” Eliisa kostis: „Jehoova on mulle avaldanud, et sinust saab Süüria kuningas.”^d

14 Siis läks Hasael Eliisa juurest oma isanda juurde ja see küsis: „Mida Eliisa sulle ütles?” Hasael vastas: „Ta ütles, et sa saad terveks.”^e **15** Aga järgmisel päeval võttis Hasael voodikatte, kastis selle vette ja surus kuninga näole, nii et too suri.^f Ja Hasael sai tema asemel kuningaks.^g

16 Iisraeli kuninga Joorami,^h Ahabi poja viiendal aastal, kui Joosafat oli Juuda kuningas, sai Juuda kuningaks Joosafati poeg Jooram.ⁱ **17** Ta oli kuningaks saades 32-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kaheksa aastat. **18** Tema käis Iisraeli kuningate jälgedes,^j nagu oli käinud Ahabi sugu,^k sest ta oli võtnud endale naiseks Ahabi tütre,^l ja ta tegi Jehoova silmis kurja.^m **19** Aga Jehoova ei tahtnud Juudat hävitada oma tee-

PTK 8

- a 2Ku 8:15
b 2Ku 10:32
2Ku 12:17
2Ku 13:3
Am 1:3
c 5Mo 28:63
Am 1:13
d 1Ku 19:15
e 2Ku 8:10
f 1Ku 16:8, 10
2Ku 11:1
2Ku 15:8, 10
g 1Ku 19:15
h 2Ku 1:17
i 1Ku 22:50
2Aj 21:3, 5
j 1Ku 12:28-30
k 1Ku 16:32, 33
1Ku 21:25
l 2Ku 8:26, 27
2Aj 18:1
m 2Aj 21:6, 7

Teine veerg

- a 1Mo 49:10
2Sa 7:16, 17
b 1Ku 11:36
L 132:17
c 1Mo 27:40
2Sa 8:14
d 1Ku 22:47
2Aj 21:8-10
e Jos 21:13
2Ku 19:8
f 1Ku 2:10
2Aj 21:18-20
g 1Aj 3:10, 11
2Aj 21:16, 17
2Aj 22:1, 2
h 2Ku 9:29
i 2Ku 11:1
2Ku 11:13, 16
j 1Ku 16:16, 23
k 1Ku 16:33
l 2Ku 8:16, 18
2Aj 22:3, 4
m Jos 21:38
1Ku 22:2, 3
n 1Ku 19:17
2Aj 22:5
o Jos 19:17, 18
1Ku 21:1
2Aj 22:6
p 2Ku 9:15

2. KUNINGATE 8:10-29

nija Taaveti pärast,^a sest ta oli töötanud temale ja ta poegadele, et neil on alaliselt järeltulijad.*^b

20 Tema päevil hakkas Edom Juuda vastu mässama^c ja tõstis endale kuninga.^d **21** Siis läks Jooram ühes kõigi oma sõjavankritega Sairi. Ta löi öösel edomlasi, kes olid tema ja vankriülemad ümber piiranud, ning sõjamehed põgenesid oma telkidesse. **22** Kuid Edom ei allu tänini Juuda võimule. Sel ajal tõstis mässu ka Libna.^e

23 Kõik muu Joorami kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **24** Jooram läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma esiisade kõrvale Taaveti linna.^f Tema asemel sai kuningaks ta poeg Ahasja.^g

25 Juuda kuninga Joorami poeg Ahasja sai kuningaks Iisraeli kuninga Joorami, Ahabi poja 12. aastal.^h **26** Ahasja oli kuningaks saades 22-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas ühe aasta. Tema ema oli Atalja,ⁱ Iisraeli kuninga Omri^j pojatütar. **27** Ahasja käis Ahabi^k soo jälgedes ja tegi Jehoova silmis kurja nagu Ahabi sugu, sest ta oli abielu kaudu Ahabi sugulane.^l **28** Ta läks koos Ahabi poja Jooramiga Gileadi-Raamotisse^m Süüria kuninga Hasaeli vastu sõdima, kuid süürlased haavasid Jooramit.ⁿ **29** Siis pöördus kuningas Jooram tagasi Jisreeli,^o et ravida haavu, mis ta Raamas* Süüria kuninga Hasaeliga sõdades oli saanud.^p Ja Juuda kuninga Ahasja, Joorami poeg, läks

8:19 *Sõna-sõnalt „lamp”. 8:29 *Gileadi-Raamoti lühivorm.

Jisreeli Ahabi poega Jooramit vaatama, sest see oli haavatud.

9 Prohvet Eliisa kutsus ühe prohvetijüngriga ja ütles talle: „Sea end valmis,* võta õlipudel ja mine kiiresti Gileadi-Raamotisse.^a **2** Kui sa sinna jõuad, otsi üles Nimsi poja Joosafati poeg Jehu.^b Mine tema juurde, käsi tal oma vendade seast püsti tõusta ja vii ta tagaruumi. **3** Siis võta õlipudel, vala õli talle pea peale ning ütle: „Nii teatab Jehoova: „Ma võian sind Iisraeli kuningaks!”^c Seejärel ava uks ja põgene viivimata!”

4 Prohveti teener läkski Gileadi-Raamotisse. **5** Kui ta kohale jõudis, nägi ta seal väepealikke istumas. Ta ütles: „Mul on sulle sõnum, pealik!” Jehu küsis: „Kellele meie hulgast?” Ta vastas: „Sinule, pealik!” **6** Jehu tõusis ja läks majja. Teener valas ta pea peale õli ja ütles: „Nii teatab Iisraeli Jumal Jehoova: „Ma võian sind Jehoova rahva Iisraeli kuningaks!”^d **7** Sa pead hävitama oma isanda Ahabi soo, sest nii maksan ma lisebelile kätte oma prohvetite ja kõigi Jehoova teenijate eest, kes tema käe läbi surid.^e **8** Kogu Ahabi sugu peab hukkuma. Ma hävitatan Ahabilt kõik mehed*, sealhulgas abitud ja nõrgad Iisraelis.^f **9** Ma teen Ahabi sooga, nagu ma tegin Nebati poja Jerobeami sooga^g ja Ahija poja Baesa sooga.^h **10** Aga lisebeli söövad Jisreeli maatükil koe-radⁱ ning teda ei maeta.”” Seejärel avas ta ukse ja põgenes.^j

9:1 * Võib tõlkida ka „kinnita rõiva alumine äär vöö vahele”. **9:8** * Sõna-sõnalt „vastu seinale kusijad”. Põlastav heebrea väljend meeste kohta.

PTK 9

a 2Ku 8:25, 28

b 1Ku 19:16, 17

c 2Aj 22:7

d 1Ku 19:16

e 1Ku 18:4
1Ku 19:2
1Ku 21:15, 25
Lu 18:7

f 1Ku 21:20, 21

g 1Ku 15:28, 29

h 1Ku 16:11, 12

i 1Ku 21:23

j 2Ku 9:3

Teine veerg

a 2Ku 9:6

b Mt 21:7

c 2Sa 15:10
1Ku 1:34, 39

d 1Ku 19:16

e 2Ku 8:28

f 1Ku 19:15
2Ku 8:15
2Ku 10:32g Jos 19:17, 18
1Ku 21:1

h 2Aj 22:6

11 Kui Jehu läks tagasi oma isanda sulaste juurde, küsisid need: „Kas kõik on korras? Miks see hull sinu juurde tuli?” Tema vastas: „Eks te tea neid hulle ja nende jutte.” **12** Kuid nemad ütlesid: „See pole tõsi! Räägi, mis ta ütles!” Tema vastas: „Ta rääkis mulle seda ja teist ning ütles: „Nii teatab Jehoova: „Ma võian sind Iisraeli kuningaks!””^a **13** Otsekohe võttis igaüks oma pealisrõiva ja pani tema jalge ette astmete peale.^b Siis nad puhusid sarve ja hüüdsid: „Jehu on saanud kuningaks!”^c **14** Seejärel hakkas Nimsi poja Joosafati poeg Jehu^d Joorami vastu salanõu seipitama.

Jooram koos kogu Iisraeliga oli olnud kaitsmas Gileadi-Raamoti^e Süüria kuninga Haaeli^f eest. **15** Pärast seda oli kuningas Jooram tagasi Jisreeli^g pöördunud, et ravida haavu, mis ta oli Süüria kuninga Haaeli vastu sõides saanud.^h

Nüüd ütles Jehu: „Kui te olete minu poolt, siis ärge laske kellelgi linnast põgeneda ja minna sellest Jisreeli teatama.” **16** Seejärel hüppas Jehu vankrisse ja sõitis Jisreeli, kus Jooram oma haavu ravis. Juuda kuningas Ahasja oli tulnud Jooramit vaatama. **17** Valvur Jisreeli vahitornis nägi Jehut ühes meestejõuguga lähemas ning teatas otsekohe: „Ma näen, et mehi tuleb nagu murdu!” Seepeale ütles Jooram: „Saatke üks ratsanik neile vastu ja las ta küsib: „Kas tulete rahuga?”” **18** Ratsanik läks neile vastu ja ütles: „Kuningas küsib, kas tulete rahuga.” Kuid Jehu vastas: „Mis on sinul rahuga pistmist! Järgne mulle!”

Valvur teatas: „Käskjalg jõudis nendeni, aga ta ei tule tagasi.” **19** Siis saadeti välja teine ratsanik. Kui ta nende juurde jõudis, ütles ta: „Kuningas küsib, kas tulete rahuga.” Kuid Jehu vastas: „Mis on sinul rahuga pistmist! Järgne mulle!”

20 Valvur teatas: „Ratsanik jõudis nendeni, aga ta ei tule tagasi. Ja kihutamine on kangesti Nimsi pojapoja Jehu kihutamise moodi, sest too kihutab nagu hull!” **21** Jooram andis käsu: „Rakendage hobused!” Siis rakendati hobused tema sõjavankri ette ning Iisraeli kuningas Jooram ja Juuda kuningas Ahasja^a läksid kumbki oma vankris Jehule vastu. Nad said temaga kokku jisreellase Naaboti^b maatükil.

22 Kui Jooram nägi Jehut, küsis ta: „Kas tuled rahuga, Jehu?” Kuid Jehu vastas: „Mis rahu saab olla senikaua, kui su ema Iisebeli^c hooramist ja nõidumist on nii palju?”^d **23** Sedamaid pööras Jooram oma vankri ümber, et põgeneda, ning hüüdis Ahasjale: „Meid on reedetud, Ahasja!” **24** Jehu võttis vibu ja lasi Jooramile selga, nii et nool läbistas ta südame ning ta kukkus vankris kokku. **25** Jehu ütles oma vankrisõdurile Bidkarile: „Viska ta jisreellase Naaboti^e maatükile. Mäletad, kui me sõitsime tema isa Ahabi taga, ütles Jehoova tema kohta:”^f **26** „Nii kindlasti, kui ma nägin eile Naaboti ja ta poegade verd,”^g lausub Jehoova, „tasun ma sulle kätte^h selsamal maatükil,” lausub Jehoova.” Seepärast viska ta sellele maatükile, nagu Jehoova on öelnud.”ⁱ

PTK 9

a 2Ku 8:25
2Ku 8:29
2Aj 22:7

b 1Ku 21:1, 15

c 1Ku 16:31
1Ku 18:4
1Ku 19:2
1Ku 21:7

d 3Mo 20:6
5Mo 18:10
1Ku 18:19

e 1Ku 21:19

f 1Ku 21:29

g 1Mo 4:8, 10
L 9:12
L 72:14

h 1Mo 9:5
3Mo 24:17

i 1Ku 21:24

Teine veerg

a 2Ku 8:29
2Aj 22:7

b Jos 17:11

c 2Sa 5:7

d 2Ku 8:24
2Aj 22:2

e 1Ku 21:1

f 1Ku 16:31
1Ku 21:25

g 1Ku 16:15-19

h 2Mo 32:26
L 94:16

i 1Ku 16:31

j 2Ku 9:10

k Jes 55:10, 11

l 1Ku 21:23

27 Kui Juuda kuningas Ahasja^a seda nägi, põgenes ta aiama ja teed pidi. (Mõne aja pärast hakkas Jehu teda taga ajama ning andis käsu: „Lõõge ka tema maha!” Nad haavasid Ahasjat, kui ta sõitis oma vankris Guuri poole, mis asub Jibleami^b lähedal. Kuid tal õnnestus põgeneda Megiddosse, kus ta lõpuks suri. **28** Tema sulased viisid ta vankris Jeruusalemma ja mat sid ta tema esiisade juurde Taa veti linna.^c **29** Ahasja^d oli saanud Juuda kuningaks Ahabi poja Joorami 11. aastal.)

30 Jehu tuli Jisreeli^e ja Iisebel^f sai sellest teada. Ta värv is silmad mustaks, kaunistas pea ning vaatas aknast välja. **31** Kui Jehu väravast sisse tuli, küsis Iisebel: „Kas Simiri, oma isanda tapja käsi käisi hästi?”^g **32** Jehu vaatas üles ja hüüdis: „Kes on minu poolt? Kes?”^h Otsekohe vaatas kaks kolm õukonnaametnikku alla tema poole. **33** Ta ütles: „Lükake ta alla!” Nad lükkasid Iisebeli alla ning verd pritsis seinale ja hobuste peale ning Jehu hobused trampisid ta peal. **34** Seejärel läks Jehu sisse, sõi ja jõi ning ütles siis: „Palun hoolitsege selle äraneeatud naise eest ja matke ta, sest ta oli ikkagi kuninga tütar.”ⁱ **35** Ent kui nad läksid teda matma, ei leidnud nad muud kui tema pealuu ning jala- ja käelabad.^j **36** Kui nad Jehu juurde tagasi tulid ja sellest rääkisid, ütles tema: „Nii täitus Jehoova sõna,^k mis ta rääkis oma teenija tiselase Eelija kaudu, kui ütles: „Koerad söövad Iisebeli liha Jisreeli maatükil.” **37** Iisebeli laip jääb Jisreeli

maatükile sõnnikuks, nii et keegi ei saa öelda: „See on Iisebel.””

10 Ahabil^a oli Samaarias 70 poega. Seetõttu kirjutas Jehu kirjad ja saatis need Samaariasse Jisreeli peameestele, vanematele^b ja Ahabi laste kasvatajatele. Neis oli kirjas: **2** „Kui te saate selle kirja kätte ja teie juures on teie isanda pojad ning teil on ka sõjavankrid, hobused, kindlustatud linn ja relvad, **3** siis valige oma isanda poegadest kõige parem ja sobivam ning tõstke ta tema isa troonile. Seejärel sõdige oma isanda soo eest.”

4 Neid aga haaras hirm ja nad ütlesid: „Kaks kuningat ei jäänud tema ees püsima,^c kuidas siis meie jääksime?” **5** Selle peale saatsid kojaülem, linnapealik, vanemad ja kasvatajad Jehule sõnumi: „Me oleme sinu sulased ja teeme kõik, mis sa käsid. Me ei tõsta kedagi kuningaks. Tee, mis on sinu silmis õige.”

6 Siis kirjutas Jehu neile teise kirja, kus seisis: „Kui te olete minu poolt ja kuuletute mulle, siis tooge oma isanda poegade pead homme sel ajal minu juurde Jisreeli.”

70 kuningapoega olid parajasti linna suursuguste meeste, oma kasvatajate juures. **7** Kui see kiri kasvatajateni jõudis, tapsid nad **70** kuningapoega,^d panid nende pead korvidesse ja saatsid Jehule Jisreeli. **8** Käskjalg tuli ja teatas talle: „Tõdi kuningapoegade pead.” Jehu andis käsu: „Pange need linnavärava juurde kahte hunnikuisse ja jätke sinna kuni hommikuni!” **9** Hommikul läks Jehu välja,

PTK 10

a 1Ku 16:29

b 1Ku 21:8

c 2Ku 9:24, 27

d 1Ku 21:21

Teine veerg

a 2Ku 9:14, 24

b 1Sa 15:29

Jes 14:27

c 1Ku 21:19–24

2Ku 9:7, 36

d 1Ku 18:19

2Ku 23:19, 20

e 1Ku 21:21

f 2Ku 8:29

2Ku 9:21, 27

2Aj 22:1

g 2Aj 22:8

h 1Aj 2:55

i Jer 35:6, 19

j 4Mo 25:11

1Ku 19:10

seisis rahva ette ja ütles: „Teie olete süüta! Mina pidasin salanõu oma isanda vastu ja tapsin ta.^a Aga kes lõi maha kõik need siin? **10** Teadke siis, et mitte ükski Jehoova sõna, mis Jehoova on Ahabi soo kohta rääkinud, ei lähe tühja.^b Jehoova on viinud täide, mis ta on oma teenija Eelija kaudu rääkinud.”^c **11** Seejärel lõi Jehu maha kõik, kes olid Ahabi soost Jisreeli järel jäänud, samuti kõik tema suursugused mehed, usaldusalused ja preestrid,^d ta ei jätnud tema omadest kedagi ellu.^e

12 Siis asus Jehu teele Samaaria poole ning jõudis majani, kus pügati lambaid. **13** Seal kohtas Jehu Juuda kuninga Ahasja^f vendi. Kui ta neilt küsis, kes nad on, vastasid need: „Me oleme Ahasja vennad ja läheme vaatama, kuidas elavad kuningapojad ja kuninganna pojad.” **14** Otsekohe andis Jehu käsu: „Võtke nad elusalt kinni!” Nad võeti kinni ja tapeti lambapügamismaja veemahuti juures, kokku **42** meest. Ta ei jätnud neist ainsatki ellu.^g

15 Kui ta sealt edasi läks, kohtas ta Reekabi^h poega Joonadabi,ⁱ kes oli teel tema juurde. Jehu tervitas teda ja küsis: „Kas sinu süda on täielikult minuga, nii nagu minu süda on sinuga?”

Joonadab vastas: „On küll!” „Kui nii, siis anna mulle käsi!”

Joonadab andis talle käe ning Jehu tõmbas ta enda juurde vankrisse **16** ja ütles: „Tule minuga ja sa näed, et ma ei salli seda, kui Jehoovale truudust murtakse!”^j Ja Joonadab sõitis koos Jehuga tema sõjavankris.

17 Jehu jõudis Samaariasse ja löi seal maha kõik, kes olid Ahabi soost Samaariasse järele jäänud,^a nii nagu Jehoova oli Eeliale öelnud.^b

18 Siis kogus Jehu rahva kokku ja ütles: „Ahab tegi Baali kummardamiseks vähe,^c kuid Jehu teeb palju. **19** Kutsuge nüüd minu juurde kõik Baali prohvetid,^d kõik tema kummardajad ja preestrid.^e Mitte keegi ei tohi puududa, sest ma toon Baalile suure ohvri. Keda kohal pole, see ei jää elama!” Jehul oli aga kaval plaan Baali kummardajad hukata.

20 Jehu jätkas: „Kuulutage Baali auks välja pühalik kokkutulek!” See kuulutatigi välja. **21** Seejärel saatis Jehu sõna üle kogu Iisraeli ning kõik Baali kummardajad tulid kokku. Mitte ükski ei jätnud tulemata. Nad tulid Baali templisse^f ning see sai puupüsti täis. **22** Nüüd andis Jehu rõivakambri ülevaatajale küsu: „Too kõigile Baali kummardajatele riided!” ja see tõi. **23** Seejärel läks Jehu koos Reekabi poja Joonadabiga^g Baali templisse ja ütles Baali kummardajatele: „Vaadake hoolega järele, et siin poleks ühtki Jehoova teenijat, vaid ainult Baali kummardajad.” **24** Siis läksid nad ohverdama tapa- ja põletusohvreid. Aga Jehu oli paigutanud õue 80 meest ja öelnud neile: „Kui mõni neist, kelle ma teie kätte annan, peaks pääsema, siis nõuan ma elu elu vastu.”

25 Kui Jehu oli põletusohvri ohverdanud, ütles ta oma ihukaitsjatele ja vankrisõduritele: „Tulge ja tapke nad! Ärge laske kellelgi põgeneda!”^h Ihukaits-

PTK 10

a 2Ku 9:8
2Aj 22:7b 1Ku 21:20, 21
2Ku 9:26c 1Ku 16:32, 33
1Ku 18:22

d 2Ku 3:13

e 2Ku 10:11

f 1Ku 16:30, 32

g 2Ku 10:15
Jer 35:6, 19h 2Mo 32:
26, 27
5Mo 13:6-9
Hes 9:5

Teine veerg

a 3Mo 26:1

b 5Mo 7:25

c 3Mo 26:30
5Mo 7:5

d 1Ku 16:30, 32

e 1Ku 12:
28-30
1Ku 13:33
Ho 8:6

f 1Ku 21:21

g 2Ku 13:1, 10
2Ku 14:23
2Ku 15:8, 12h 5Mo 10:12
Ho 1:4i 1Ku 12:
28-30
1Ku 13:34
1Ku 14:16j 1Ku 19:17
2Ku 8:12
2Ku 13:22k 4Mo 32:33
Jos 22:9l 5Mo 3:13-16
5Mo 28:63
Jos 13:8-12

2. KUNINGATE 10:17-35

jad ja vankrisõdurid tapsid nad mõõgaga ja viskasid nad välja ning jõudsid lõpuks Baali templi seesmise pühamuni*. **26** Siis tõid nad välja Baali templi pühad sambad^a ja põletasid need ära.^b **27** Samuti lõhkusid nad maha Baali püha samba^c ja terve Baali templi.^d Sellest sai käimla ja seda on see tänini.

28 Nii hävitas Jehu Iisraelist Baali. **29** Aga ta ei loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama, vaid jättis kuldvasikad Peetelisse ja Daani alles.^e **30** Siis Jehoova ütles Jehule: „Kuna sa oled teinud head, seda, mis on minu silmis õige, ning oled teinud Ahabi sooga,^f mis mul oli südamel, siis istuvad su pojad Iisraeli troonil^g kuni neljanda põlveni.” **31** Aga Jehu ei hoolinud sellest, et järgida kogu südamest Iisraeli Jumala Jehoova seadusi.^h Ta ei loobunud Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama.ⁱ

32 Neil päevil hakkas Jehoova Iisraeli maa-ala vähehaaval kahandama. Hasael ründas iisraellasi kogu maal:^j **33** Jordanist ida pool, kogu Gileadimaal, kus elavad gaadlased, ruubenlased ja manasselased,^k Aroerist Arnoni vadi ääres kuni Gileadi ja Baasanini.^l

34 Kõik muu Jehu kohta ning kõik, mis ta tegi, ja tema vägevad teod on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraimatus. **35** Jehu läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Samaariasse. Tema asemel

10:25 *Sõna-sõnalt „linnani”; tõenäoliselt kindluselaladne ehitis.

2. KUNINGATE 10:36–11:17

sai kuningaks ta poeg Jooahas.^a **36** Jehu valitses Samaariast Iisraeli üle 28 aastat.

11 Kui Ahasja ema Atalja^b nägi, et ta poeg on surnud,^c hukkas ta kogu kuningliku soo.^d **2** Aga kuningas Joorami tütar Jooseba, Ahasja õde, võttis Ahasja poja Joase^e ning viis ta salaja minema kuningapoegade seast, kes pidi hukatama. Ta viis Joase koos tema hoidjaga tagumisse magamistuppa. Neil õnnestus teda Atalja eest varjata ja teda ei surmatud. **3** Joast varjati Jehoova kojas kuus aastat, kui Atalja valitses maad.

4 Seitsmendal aastal kutsus Joojada kaarlastest ihukaitsjate sajapealikud ja kuningakoja ihukaitsjate sajapealikud^f enda juurde Jehoova kotta. Ta sõlmis nendega lepingu, lasi neil seda Jehoova kojas vandega kinnitada ja seejärel näitas neile kuningapoega.^g **5** Ta andis neile käsu: „Tehke nii: kolmandik teist valvaku hingamispäeval kuningakoda,^h **6** kolmandik valvaku Vundamendivärava juures ja kolmandik kuningakoja ihukaitsjate värava juures. Valvake koda vahetuste kaupa. **7** Kaks teie rühma, kes peaksid hingamispäeval teenistusest vabaks saama, jäägu sellegipoolest teenistusse ja valvaku hoolsalt Jehoova koda, et kaitsta kuningat. **8** Olge ümber kuninga, igaühel relv käes. Tapke igaüks, kes teie ridadesse tungib. Püsige kuninga juures, ükskõik kuhu ta läheb!”

9 Sajapealikudⁱ tegid kõik täpselt nii, nagu preester Joojada käskis. Nad võtsid oma mehed, nii need, kelle valve-

PTK 10

a 2Ku 13:1

PTK 11

b 2Ku 8:26
2Ku 11:20
2Aj 21:5, 6
2Aj 24:7

c 2Ku 9:27

d 2Aj 21:4
2Aj 22:10–12

e 2Ku 12:1

f 1Ku 14:27

g 2Aj 23:1–3

h 1Ku 7:1
2Aj 23:4–7

i 2Ku 11:4

Teine veerg

a 2Aj 23:8–11

b 1Ku 14:27

c 1Ku 8:22
2Aj 4:1

d 2Ku 11:2

e 2Mo 25:21
2Mo 31:18

f 1Ku 1:39, 40

g 2Aj 23:12–15

h 2Ku 23:3

i 2Aj 5:12

j 2Ku 11:4
2Aj 23:9

k 1Ku 7:1

kord algas hingamispäeval, kui ka need, kes oleksid pidanud hingamispäeval teenistusest vabaks saama, ning läksid preester Joojada juurde.^a **10** Preester andis siis sajapealikele kuningas Taaveti odad ja ümmargused kilbid, mis olid Jehoova kojas. **11** Kuningakoja relvastatud ihukaitsjad^b võtsid kohad sisse koja parempoolsest küljest koja vasakpoolse küljeni, samuti altari^c ja koja juures, kõikjal ümber kuninga. **12** Siis tõi Joojada kuningapoja^d välja, pani talle krooni* pähe ja hoidis tema pea kohal seaduseraamatut^e.^e Joas kuulutati kuningaks ja võiti. Rahvas plaksutas käsi ja hüüdis: „Elagu kuningas!”^f

13 Kui Atalja kuulis rahva tõttamise kära, läks ta kohe rahva juurde Jehoova koja õue.^g **14** Ta nägi, et kuningas seisab kombe kohaselt samba juures.^h Kuninga kõrval olid ülemad ja trompetipuhujadⁱ ning kogu maa rahvas rõõmutses ja puhus trompetteid. Selle peale käristas Atalja oma riided lõhki ja kisendas: „Vandenõu! Vandenõu!” **15** Preester Joojada andis sõjaväe sajapealikele^j käsu: „Viige ta oma ridade vahelt välja! Surmake mõõgaga igaüks, kes talle järgneb!” Sest preester oli öelnud, et teda ei tohi surmata Jehoova kojas. **16** Nad võtsid Atalja kinni, ja jõudnud paika, kustkaudu hobuseid kuningakotta^k viidi, tapsid ta.

17 Seejärel sõlmis Joojada Jehoova ning kuninga ja rahva

11:12 *Võib tõlkida ka „laubavõru”.
#Sõna-sõnalt „tunnistust”; siin ilmselt seaduseraamat.

vahel lepingu,^a et nad on edasi Jehoova rahvas. Samuti sõlmis ta lepingu kuninga ning rahva vahel.^b **18** Pärast seda läks kogu maa rahvas Baali templisse ning lõhkus maha tema altarid,^c purustas tema kujud^d ja tappis altarite ees Baali preestri Maatani.^e

Siis määras preester Joojada ametisse Jehoova koja ülevaatajad.^f **19** Ta võttis endaga sajapealikud,^g kaarlastest ihukaitsjad, kuningakoja ihukaitsjad^h ja kogu maa rahva, et saata kuningas Jehoova kojast välja. Nad tulid kuningakoja ihukaitsjate värava kaudu kuningakotta. Siis istus Joas kuningatroomile.ⁱ **20** Kogu maa rahvas oli rõõmus ja linnas oli rahu, sest Atalja oli kuningakoja juures mõõgaga surmatud.

21 Joas^j oli kuningaks saades 7-aastane.^k

12 Joas^l sai kuningaks Jehu^m seitsmendal aastal ja ta valitses Jeruusalemmas 40 aastat. Tema ema oli Sibja, kes oli pärit Beer-Sebast.ⁿ **2** Kogu selle aja, kui preester Joojada Joast juhatas, tegi Joas seda, mis oli Jehoova silmis õige. **3** Aga ohvripaiku^o ei hävitatud ning rahvas tõi seal ikka ohvreid ja lasi tõusta ohvrisuitsu.

4 Kord ütles Joas preestritele: „Võtke kogu raha, mis tuuakse Jehoova kotta pühadeks ohvriandideks:^p määratud summa, mida igaüks peab maksma,^q isiku eest ettenähtud summa ning kogu raha, mida kellegi süda ajendab Jehoova kotta tooma.“^r **5** Preestrid võtku annetajatelt* raha ja kasuta-

12:5 *Võib tõlkida ka „oma tuttavatel“.

gu seda koja katkiste kohtade parandamiseks.”^a

6 Kuid kuningas Joase 23. aastaks ei olnud preestrid koja katkisi kohti ikka veel ära parandanud.^b **7** Seepärast kutsus kuningas Joas enda juures preester Joojada^c ja teised preestrid ning ütles neile: „Miks te ei paranda koja katkisi kohti? Ärge koguge enam annetajatelt raha, kui seda ei kasutata koja parandamiseks!”^d **8** Preestrid olid nõus, et nad ei kogu enam inimestelt raha ega vastu koja parandamise eest.

9 Seejärel võttis preester Joojada kirstu,^e puuris selle kaane sisse augu ja pani altari kõrvale; see jäi Jehoova kotta minnes paremat kätt. Preestrid, kes teenisid väravavalvuritena, panid sinna kogu Jehoova kotta toodud raha.^f **10** Kui nähti, et kirstu on palju raha kogunenud, tulid kuninga kirjutaja ja ülempreester, võtsid* Jehoova kotta toodud raha ja lugesid üle.^g **11** Nad andsid üleloetud raha Jehoova koja töödejuhatajatele, kes maksid raha puuseppadele, Jehoova kojas töötavatele ehitajatele,^h **12** müürseppadele ja kiviraiduritele. Samuti otsid nad selle eest palke ja tahutud kive Jehoova koja parandamiseks ning katsid sellega kõik muud parandamisega seotud kulud.

13 Kuid Jehoova kotta toodud raha eest ei valmistatud Jehoova kojale hõbenõusid, leegikustutajaid, kausse, trompeteid/ ega mingeid kuld- ja hõbeasju.^j **14** See raha anti töötegitajatele ning selle eest parandati

12:10 *Võib tõlkida ka „panid kottidesse“.

PTK 11

- a 1Sa 10:25
2Sa 5:3
- b 2Aj 23:16, 17
- c 5Mo 12:3
- d 5Mo 7:25
- e 5Mo 13:5
- f 2Aj 23:18–21
- g 2Ku 11:4, 15
- h 1Ku 14:27
- i 2Sa 7:8, 16
- j 2Ku 11:2
- k 2Aj 24:1

PTK 12

- l 2Ku 11:2
1Aj 3:10, 11
- m 1Ku 19:16
2Ku 10:30
- n 2Aj 24:1, 2
- o 4Mo 33:52
- p 2Aj 31:12
- q 2Mo 30:13
2Aj 24:9
- r 2Mo 25:2
2Mo 35:21

Teine veerg

- a 2Aj 24:7
- b 2Aj 24:5
- c 2Ku 11:4
2Aj 23:1
2Aj 24:15
- d 2Aj 24:6
- e 2Aj 24:8
Mr 12:41
Lu 21:1
- f 2Aj 24:10
- g 2Aj 24:11
- h 2Ku 22:4–6
2Aj 24:12
- i 4Mo 10:2
2Aj 5:12
- j 2Aj 24:14

Jehoova koda. **15** Töödejuhatajatele, kelle kätte raha usaldati, et nad annaksid selle tööliste, ei nõutud aru, sest nad olid usaldusväärsed.^a **16** Aga süü^b ja patuohvrite raha ei kasutatud Jehoova koja jaoks, see kuulus preestritele.^c

17 Sel ajal läks Süüria kuningas Hasael^d sõdima Gati^e vastu ja vallutas selle. Seejärel otsustas Hasael rünnata ka Jeruusalemma.^f **18** Juuda kuningas Joas võttis siis kõik pühad annid, mis tema esiisad, Juuda kuningad Joosafat, Joram ja Ahasja olid pühitsetanud, samuti tema enda pühad ohvriannid ning kogu Jehoova koja ja kuningakoja varakambrites leiduva kulla, ning saatis selle Süüria kuningale Hasaelile.^g Siis läks too Jeruusalemma alt ära.

19 Kõik muu Joase kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **20** Kuid Joase sulased pidasid tema vastu vandenõu^h ja tapsid ta kindluses^{*i}. Sillasse viiva tee ääres. **21** Joase tapsid tema sulased: Simeati poeg Joosakar ja Soomeri poeg Jehosabad.^j Ta maeti oma esiisade juurde Taaveti linna ja tema asemel sai kuningaks tema poeg Amasja.^k

13 Juuda kuninga Joase,^l Ahasja^m poja **23.** aastal sai Samaarias Iisraeli kuningaks Jehuⁿ poeg Jooahas ja ta valitses 17 aastat. **2** Tema tegi Jehoova silmis kurja ega loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama,^o ta ei jätnud neid. **3** Siis süttis

12:20 * Võib tõlkida ka „Beet-Millos“.

PTK 12

a 2Ku 22:7

b 3Mo 5:15

c 3Mo 7:7

4Mo 18:8

d 1Ku 19:15

2Ku 8:13

2Ku 10:32

e 1Aj 18:1

f 2Aj 24:23

g 1Ku 15:18

2Ku 16:8

2Ku 18:15

h 2Aj 24:25, 26

2Aj 25:27

i 2Sa 5:9

1Ku 9:15, 24

2Aj 32:5

j 2Ku 14:1, 5

k 2Aj 24:27

PTK 13

l 2Ku 11:2, 21

m 2Ku 8:26

2Ku 9:27

n 2Ku 10:

30, 35

o 1Ku 12:28–30

1Ku 13:33

1Ku 14:16

Teine veerg

a Heb 12:29

b 3Mo 26:

14, 17

c 1Ku 19:17

2Ku 8:12

d 2Ku 13:24

e 2Mo 3:7

Koh 10:16

2Ku 14:26, 27

f Neh 9:27

g 2Ku 10:29

2Ku 17:21

h 5Mo 7:5

1Ku 14:15

1Ku 16:33

i 2Ku 8:12

2Ku 10:32

j Am 1:3

k 2Ku 10:35

l 2Ku 14:1

m 2Ku 10:29

Jehoova viha^a Iisraeli vastu^b ja ta andis nad kõigiks nende päeviks Süüria kuninga Hasaeli^c ja tema poja Ben-Hadadi^d kätte.

4 Kuid hiljem anus Jooahas Jehoovalt halastust ning Jehoova võttis teda kuulda, sest ta nägi Iisraeli rõhumist, seda, kuidas Süüria kuningas rahvast rõhus.^e **5** Jehoova andis Iisraelile päästja,^f et vabastada rahvas Süüria võimu alt, ja iisraelised said elada oma kodudes nagu varemgi^{*}. **6** (Ainult et nad ei loobunud Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^g Nad tegid neid patte edasi ja jätsid Samaariasse alles ka püha tulba^h.)^h **7** Jooahasele oli kogu tema väehulgast järele jäänud vaid 50 ratsanikku, 10 vankrit ja 10000 jalameest, sest Süüria kuningas oli selle purustanudⁱ ja teinud otsekuu rehetolmuks.^j

8 Kõik muu Jooahase kohta ning kõik, mis ta tegi, ja tema vägevad teod on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **9** Jooahas läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Samaariasse^k ning tema asemel sai kuningaks tema poeg Joas.

10 Jooahase poeg Joas^l sai Juuda kuninga Joase 37. aastal Samaarias Iisraeli kuningaks ja ta valitses 16 aastat. **11** Tema tegi Jehoova silmis kurja ega loobunud ühestki Nebati poja Jerobeami patust, millega too oli pannud Iisraeli patustama,^m vaid tegi neid patte edasi.

12 Kõik muu Joase kohta ning kõik, mis ta tegi, ja tema vägevad teod ning see,

13:5 *St rahus ja turvaliselt. 13:6 *Vt „Sõnasetuasi“.

kuidas ta sõdis Juuda kuninga Amasjaga,^a on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **13** Joas läks puhkama oma esiisade juurde ja Jerobeam^{*b} asus tema troonile. Joas aga maeti Samaariasse Iisraeli kuningate kõrvale.^c

14 Kui Eliisa^d oli haigestunud tõppe, millesse ta hiljem suri, tuli Iisraeli kuningas Joas tema juurde ja nuttis ta rinnal: „Mu isa, mu isa! Iisraeli sõjavanker ja tema ratsanikud!”^{*e} **15** Eliisa ütles talle: „Võta vibu ja nooled!” ning ta võttis. **16** Seejärel ütles ta Iisraeli kuningale: „Pane oma käsi vibu peale.” Kuningas tegigi nii ja Eliisa pani oma käed tema kätte peale. **17** Siis Eliisa lausutas: „Ava idapoolne aken,” ja kuningas avas akna. Eliisa käskis: „Lase!” ja tema lasi. Seejärel ütles Eliisa: „Jehoova võidunool! Tema võidunool Süüria vastu! Sa hävitad süürlased Afekis^f täielikult.”

18 Siis lausutas Eliisa: „Võta nooled!” ja ta võttis. Seejärel ütles ta Iisraeli kuningale: „Lõõ vastu maad!” Kuningas lõi kolm korda ja peatus. **19** Jumalamees aga vihastus ta peale ja ütles: „Sa oledksid pidanud lõõma viis või kuus korda, siis oledksid sa süürlased täielikult hävitanud, kuid nüüd lõõd sa süürlasi vaid kolm korda.”^g

20 Eliisa suri ning ta maeti. Iga aasta alguses^{*} käisid moabiitide rõõvjõugud^h maad rüüstatamas. **21** Kord, kui maeti üht meest, nägid matjad rõõvjõuku ning viskasid surnukeha Eliisa

13:13 *Jerobeam II. 13:14 *See võis olla abipalve Jumalale või tema esindajatele. 13:20 *Ilmselt kevadel.

PTK 13

a 2Ku 14:8, 13

b 2Ku 14:28

c 2Ku 10:35
2Ku 13:9

d 1Ku 19:16

e 2Ku 2:11, 12

f 1Sa 29:1
1Ku 20:26

g 2Ku 13:25

h 2Ku 1:1
2Ku 24:2

Teine veerg

a Joh 11:44
Heb 11:35

b 1Ku 19:15

c 2Ku 8:12
2Ku 10:32d 2Ku 14:
26, 27

e 1Mo 13:14–16

f 1Mo 26:3

g 1Mo 28:13
L 105:8
Mi 7:20

h 2Ku 13:19

PTK 14

i 2Ku 13:10

j 2Aj 25:1–4

k 1Ku 15:5

l 2Aj 24:2

m 1Ku 15:14

n 2Ku 12:1, 3

o 2Ku 12:20
2Aj 24:25

2. KUNINGATE 13:13–14:6

hauda ja põgenesid. Niipea kui surnu puutus kokku Eliisa luudega, ärkas ta ellu^a ja tõusis püsti.

22 Süüria kuningas Hasael^b rõhus Iisraeli^c kõigil Jooahase elupaevil. **23** Kuid Jehoova andis iisraellastele armu ja halastas nende peale^d ning hoolitsetes nende eest oma lepingu pärast Aabrahami,^e Iisaki^f ja Jaakobiga.^g Ta ei tahtnud neid hävitada ja ta pole tänaseni neid oma palge eest ära tõuganud.

24 Kui Süüria kuningas Hasael suri, sai tema asemel kuningaks tema poeg Ben-Hadad. **25** Aga Jooahase poeg Joas võttis Hasaeli poja Ben-Hadadi käest tagasi linnad, mis too oli tema isa Jooahase käest sõjas ära võtnud. Joas lõi teda kolm korda^h ning võttis Iisraeli linnad tagasi.

14 Iisraeli kuninga Joase, Jooahaseⁱ poja teisel aastal sai Juuda kuningaks Joase poeg Amasja. **2** Ta oli kuningaks saades 25-aastane ja valitsetes Jeruusalemmas 29 aastat. Tema ema oli Jooaddan, kes oli pärit Jeruusalemmast.^j

3 Amasja tegi, mis oli Jehoova silmis õige, aga mitte nii nagu tema esiisa Taavet.^k Ta tegi kõik nõnda, nagu oli teinud tema isa Joas.^l **4** Aga ohvripaiku ei hävitatud^m ning rahvas tõi seal ikka ohvreid ja lasi tõusta ohvrisuutsu.ⁿ **5** Kui Amasja oli kuningriigi kindlalt enda kätte saanud, surmas ta oma sulased, kes olid tapnud kuninga, tema isa.^o

6 Aga tapjate poegi ta ei surmanud, sest Moosese seaduses oli kirjas Jehoova käsk „Isasid ei tohi surmata poegade pärast ega poegi isade pärast.

Inimene surmatagu ta enda patu pärast".^a **7** Amasja lõi Soolaorus^b maha 10000 edomlast^c ning vallutas sõjas Sela.^d See linn nimetati ümber Jokteeliks ja seda nime kannab see tänini.

8 Sel ajal saatis Amasja käskjalad Iisraeli kuninga Joase, Jehu poja Jooahase poja juurde. Ta lasi teatada: „Tule, kohtume lahingus näost näkku!”^e **9** Seepeale saatis Iisraeli kuningas Joas Juuda kuningale Amasjale sõnumi: „Liibanoni ohakas läkitas teate Liibanoni seedrile: „Anna oma tütar minu pojale naiseks!” Ent üks Liibanoni metsloom läks mööda ja tallas ohaka ära. **10** Sa oled lõõnud Edomit^f ja su süda on läinud ülbeks. Naudi oma au, aga püsi oma kojas! Miks sa kipud õnnetusse? Sa ju langed ja koos sinuga ka Juuda!” **11** Kuid Amasja ei võtnud teda kuulda.^g

Siis läks Iisraeli kuningas Joas ja kohtus Juudas Beet-Semeses^h Juuda kuninga Amasjaga näost näkku.ⁱ **12** Iisrael lõi Juudat, nii et igaüks põgenes oma koju. **13** Iisraeli kuningas Joas võttis Juuda kuninga Amasja, Ahasja poja Joase poja, Beet-Semeses vangli. Nad jõudsid Jeruusalemma ja ta lõhkus maha Jeruusalemma müüri Efraimi väravast^j Nurgavärvani,^k 400 küünra* pikkuse lõigu. **14** Joas võttis ära kogu kulla ja hõbeda, kõik Jehoova kojas ja kuningakojas varakambrites leiduvad esemed ning samuti võttis ta pantvange. Seejärel pöördus ta tagasi Samaariasse.

14:13 *178 m. (Vt lisa B14.)

PTK 14

a 5Mo 24:16

b 2Sa 8:13
1Aj 18:12

c 2Ku 8:20

d 2Aj 25:11, 12

e 2Aj 25:17-19

f 2Ku 14:7

g 2Aj 25:15, 16

h Jos 15:10, 12
Jos 21:8, 16

i 2Aj 25:20-24

j Neh 8:16
Neh 12:
38, 39

k Jer 31:38
Sak 14:10

Teine veerg

a 2Ku 10:35
2Ku 13:9

b Ho 1:1
Am 1:1
Am 7:10

c 2Ku 14:1

d 2Ku 13:10

e 2Aj 25:25-28

f 2Ku 12:20

g 1Ku 2:10

h 2Ku 15:1, 2

i Mt 1:8

j 2Aj 26:1

k 5Mo 2:8
1Ku 9:26
2Ku 16:6

l 2Aj 26:2

m Ho 1:1
Am 1:1

n 1Ku 12:28-30
1Ku 13:34
L 106:20

15 Kõik muu Joase kohta ning see, mis ta tegi, tema vägevad teod ja see, kuidas ta sõdis Juuda kuninga Amasjaga, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **16** Joas läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Samaariasse^a Iisraeli kuningate kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Jerobeam*.^b

17 Juuda kuningas Amasja,^c Joase poeg, elas pärast Iisraeli kuninga Joase,^d Jooahase poja surma veel 15 aastat.^e **18** Kõik muu Amasja kohta on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **19** Lõpuks sepi- seti tema vastu Jeruusalemmas vandenõu^f ja ta põgenes Laakisesse. Kuid talle saadeti Laakisesse mehed järele ja need surmasid ta seal. **20** Ta toodi hobustega Jeruusalemma ja maeti oma esiisade juurde Taaveti linna.^g **21** Pärast seda tõstis kogu Juuda rahvas 16-aastase^h Asarja^{hi} tema isa Amasja asemel kuningaks.ⁱ **22** Kui kuningas Amasja oli läinud puhkama oma esiisade juurde, ehitas Asarja üles Eelati^k ja võttis selle tagasi Juudale.^l

23 Juuda kuninga Amasja, Joase poja 15. aastal sai Samaarias Iisraeli kuningaks Joase poeg Jerobeam^m ja ta valitses 41 aastat. **24** Tema tegi Jehoova silmis kurja ega loobunud ühestki Nebati poja Jerobeami patust, millega too oli pannud Iisraeli patustama.ⁿ **25** Ta seadis taas paika Iisrae-

14:16 * Jerobeam II. 14:21 *Nimi Asarja tähendab „Jehoova on aidanud”. 2Ku 15:13, 2Aj 26:1-23, Jes 6:1 ja Sak 14:5 kasutatakse Asarja teist nime Ussija.

li piiri Lebo-Hamatist*^a Araba mereni*^b nagu Iisraeli Jumal Jehoova oli õelnud oma teenija Joona,^c Amittai poja kaudu, kes oli prohvet Gat-Heeferist.^d **26** Jehoova oli ju näinud Iisraeli kibedaid kannatusi.^e Iisraelile polnud jäänud ühtegi aitaajat, isegi mitte abitut ja nõrka. **27** Aga Jehoova oli töötanud, et ta ei kaota taeva alt Iisraeli nime.^f Seepärast päästis ta selle rahva Joase poja Jerobeami kaudu.^g

28 Kõik muu Jerobeami kohta ning kõik, mis ta tegi, tema vägevad teod ja see, kuidas ta võitles ning võttis Juudale ja Iisraelile tagasi Damaskuse^h ja Hamati,ⁱ on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **29** Jerobeam läks puhkama oma esisade, Iisraeli kuningate juurde. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Sakarja.^j

15 Iisraeli kuninga Jerobeami* **27.** aastal sai Juuda kuningaks Amasja^k poeg Asarja.^l **2** Ta oli kuningaks saades 16-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 52 aastat. Tema ema oli Jekolja, kes oli pärit Jeruusalemmast. **3** Asarja tegi, mis oli Jehoova silmis õige, nagu oli teinud tema isa Amasja.^m **4** Aga ohvripaiku ei hävitatudⁿ ning rahvas tõi seal ikka ohvreid ja lasi tõusta ohvisuitsu.^o **5** Jehoova aga lõi kuningat pidalitõvega^p ning seda haigust põdes ta elu lõpuni. Ta elas omaette majas^q ning tema poeg Jootam^r valitses kuningakoda ja mõistis kohut maa rahva-

14:25 *Võib tõlkida ka „Hamati piirialast”. #St Soolamere ehk Surnumere. **15:1** *Jerobeam II.

le.^a **6** Kõik muu Asarja^b kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **7** Asarja läks puhkama oma esisade juurde^c ja ta maeti Taaveti linna oma esisade kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Jootam.

8 Juuda kuninga Asarja^d **38.** aastal sai Samaarias Iisraeli kuningaks Jerobeami poeg Sakarja^e ja ta valitses kuus kuud. **9** Tema tegi Jehoova silmis kurja, nagu olid teinud tema esiisad. Ta ei loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^f **10** Aga Jaabese poeg Sallum septses tema vastu vandenõu, tappis ta^g Jibleamis^h ning sai tema asemel kuningaks. **11** Kõik muu Sakarja kohta on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **12** Nii täitus Jehoova sõna, mis ta oli õelnud Jehule: „Sinu pojad istuvad Iisraeli troonil kuni neljanda põlveni.”ⁱ Nii ka sündis.

13 Juuda kuninga Ussija*^j **39.** aastal sai Samaarias kuningaks Jaabese poeg Sallum ning ta valitses ühe kuu. **14** Siis tuli Tirsast^k Samaariasse Gaadi poeg Menahem, tappis Jaabese poja Sallumi^l ning sai tema asemel kuningaks. **15** Kõigest muust Sallumi kohta ja tema sepsitud vandenõust on kirjutatud Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **16** Tol ajal läks Menahem Tirsast Tifsahisse, purustas linna ja lõi maha kõik sealsed ja ümberkaudsed elanikud, kuna linnarahvas ei avanud talle väravat. Ta hävitas

15:13 *Sama kes Asarja.

PTK 14

- a 4Mo 13:21
4Mo 34:2,
7, 8
b 5Mo 3:16, 17
c Jn 1:1
Mt 12:39
d Jos 19:10, 13
e 2Mo 3:7
Koh 10:16
L 106:43, 44
f Jer 31:20
g 2Ku 13:4, 5
h 2Sa 8:6
i 2Aj 8:3
j 2Ku 15:8

PTK 15

- k 2Ku 14:1
l 2Ku 14:21
2Aj 26:1, 3
m 2Aj 26:4, 5
n 4Mo 33:52
o 5Mo 12:
13, 14
1Ku 22:
41, 43
2Ku 14:1, 4
p 4Mo 12:10
2Ku 5:27
q 3Mo 13:
45, 46
r 2Ku 15:32

Teine veerg

- a 2Aj 26:16–21
b 2Aj 26:22, 23
c Jes 6:1
d 2Ku 14:21
e 2Ku 14:29
f 1Ku 12:
28–30
1Ku 13:33
1Ku 14:16
g Ho 1:4
Am 7:9
h Jos 17:11
i 2Ku 10:30
2Ku 13:1, 10
2Ku 14:23, 29
j 2Aj 26:1
k 1Ku 14:17
1Ku 15:21
1Ku 16:8, 17
l 2Ku 15:10

linna ja lõikas lõhki rasedad naised.

17 Gaadi poeg Menahem sai Samaarias Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Asarja 39. aastal ning ta valitses kümme aastat. **18** Tema tegi Jehoova silmis kurja kõigil oma elupäevil ega loobunud ühestki Nebati poja Jerobeami patust, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^a **19** Sel ajal tungis maale Assüüria kuningas Puul^b ning Menahem andis talle 1000 talenti* hõbedat, et ta aitaks tal kuningriigi üle võimu tugevdada.^c **20** Menahem nõudis selle hõbedat Iisraeli ülikutelt ja rikastelt.^d Ta andis Assüüria kuningale igapäev 50 seeklit* hõbedat. Siis pöördus Assüüria kuningas oma maale tagasi. **21** Kõik muu Menahemi^e kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **22** Menahem läks puhkama oma esiisade juurde ja tema asemel sai kuningaks tema poeg Pekahja.

23 Menahemi poeg Pekahja sai Samaarias Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Asarja 50. aastal ning ta valitses kaks aastat. **24** Tema tegi Jehoova silmis kurja ega loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^f **25** Siis septses Pekahja vankrisõdur, Remalja poeg Pekah,^g tema vastu vandenõu. Pekah läks koos 50 Gileadi mehega Samaaria kuningakojade kindlustorni ning tappis Pekahja, Argobi ja Arje. Pärast Pekahja surmamist sai Pekah tema asemel kuningaks.

15:19 *34,2 tonni. (Vt lisa B14.) 15:20 *570 g.

PTK 15

a 1Ku 12:28-30
1Ku 13:33
1Ku 14:16

b 1Aj 5:26

c 2Ku 12:18
2Ku 16:8

d 2Ku 23:35

e 2Ku 15:14

f 1Ku 12:28-30
1Ku 13:33
1Ku 14:16

g 2Aj 28:6

Teine veerg

a 2Aj 28:6
Jes 7:1, 4

b 1Ku 12:28-30
1Ku 13:33
1Ku 14:16

c 2Ku 16:7
1Aj 5:6
1Aj 5:26
2Aj 28:19, 20

d 1Ku 15:20

e Jos 20:7, 9

f 4Mo 32:40

g Jes 9:1

h 3Mo 26:38
5Mo 28:64
2Ku 17:22, 23
Jes 8:4

i 2Ku 17:1

j 2Aj 27:1

k 2Ku 14:21

l 2Aj 27:7
Mt 1:9

m 2Aj 27:1

n 2Aj 27:2

o 4Mo 33:52
5Mo 12:14

p 2Aj 27:3

26 Kõik muu Pekahja kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus.

27 Remalja poeg Pekah^a sai Samaarias Iisraeli kuningaks Juuda kuninga Asarja 52. aastal ning ta valitses 20 aastat. **28** Tema tegi Jehoova silmis kurja ega loobunud Nebati poja Jerobeami pattudest, millega too oli pannud Iisraeli patustama.^b **29** Iisraeli kuninga Pekahi päevil tuli Assüüria kuningas Tiglatpilesar^c ja vallutas Ijoni, Aabel-Beet-Maaka,^d Jaanoahi, Kedese,^e Haasori, Gileadi^f ja Galilea — kogu Naftalimaa.^g Ta pagendas nende elanikud Assüürias-^h **30** Aga Eela poeg Hoseaⁱ septses Remalja poja Pekahi vastu vandenõu ning tappis ta. Hosea sai Pekahi asemel kuningaks Ussija poja Jootami/^j 20. aastal. **31** Kõik muu Pekahi kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus.

32 Iisraeli kuninga Pekahi, Remalja poja teisel aastal sai Juuda kuningaks Ussija^k poeg Jootam.^l **33** Ta oli kuningaks saades 25-aastane ning ta valitses Jeruusalemmas 16 aastat. Tema ema oli Jeruusa, Saadoki tütar.^m **34** Jootam tegi, mis oli Jehoova silmis õige, nagu oli teinud tema isa Ussija.ⁿ **35** Aga ohvripaiku ei hävitatud ning rahvas tõi seal ikka ohvreid ja lasi tõusta ohvriuitsu.^o Jootam ehitas Jehoova koja ülavärava.^p **36** Kõik muu Jootami kohta ning see, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **37** Neil päevil saatis Jehoova Juuda vastu Süüria kuninga Retsini ja

Remalja poja Pekahi.^a **38** Jootam läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma esiisa Taaveti linna oma esiisade kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aahas.

16 Jootami poeg Aahas^b sai Juuda kuningaks Remalja poja Pekahi 17. aastal. **2** Ta oli kuningaks saades 20-aastane ja valitses Jeruusalemmas 16 aastat. Tema ei teinud, mis oli õige Jehoova, tema Jumala silmis, nagu oli teinud tema esiisa Taavet.^c **3** Aahas käis Iisraeli kuningate jälgedes^d ja heitis isegi oma poja tulle^e nende rahvaste jäledate tavade eeskujul,^f kelle Jehoova oli israellaste eest ära ajanud. **4** Ta tõi ohvripaikades, kõrgendikel ja iga lopsaka puu all ohvreid ja lasi tõusta ohvrisu.^g

5 Süüria kuningas Retsin ja Iisraeli kuningas Pekah, Remalja poeg, tulid Jeruusalemma vastu sõdima.^h Nad võtsid Aahase piiramisrõngasse, kuid ei suutnud linna vallutada. **6** Sel ajal võttis Süüria kuningas Retsin Eelatiⁱ Edomile tagasi ning ajas juudid* sealt välja. Edomlased asusid Eelatisse elama ja see on nende valduses tänini. **7** Siis saatis Aahas käskjalad Assüüria kuninga Tiglatpilesari^j juurde ütles: „Ma olen sinu sulane ja sinu poeg. Tule ja päästa mind Süüria kuninga ja Iisraeli kuninga käest, kes mind ründavad!“ **8** Aahas võttis Jehoova kojas ja kuningakoja varakambrites leiduva hõbeda ja kulla ning saatis Assüüria kuningale, et teda ära osta.^k **9** Assüüria

16:6 *Võib tõlkida ka „Juuda mehed“.

PTK 15

a 2Ku 15:27
2Ku 16:5
2Aj 28:6
Jes 7:1, 2

PTK 16

b Jes 1:1
Jes 7:1
Ho 1:1
Mi 1:1
Mt 1:9

c 2Aj 28:1-4

d 1Ku 12:28-30
1Ku 16:33

e 3Mo 20:2, 3
2Aj 33:1, 6
Jer 7:31

f 5Mo 12:29-31

g 4Mo 33:52
5Mo 12:2

h 2Ku 15:37
2Aj 28:5, 6

i 2Ku 14:21, 22

j 2Ku 15:29

k 1Ku 15:18, 19

Teine veerg

a Am 1:4, 5

b Jes 9:11

c 5Mo 12:30

d Jes 8:2

e Jer 23:11
Hes 22:26

f 2Aj 28:22, 23
2Aj 28:25

g 2Aj 4:1

h Jes 8:2

i 2Aj 28:23

j 2Mo 29:39-41

k 2Ku 16:11

l 1Ku 7:27, 28

m 1Ku 7:38
2Aj 4:6

n 1Ku 7:23, 25

2. KUNINGATE 15:38–16:17

kuningas võttiski teda kuulda ning läks Damaskusse ja vallutas selle. Ta pagendas selle elanikud Kiiri,^a aga Retsini tappis ta ära.^b

10 Kuningas Aahas läks Damaskusse Assüüria kuninga Tiglatpilesariga kohtuma. Kui ta nägi sealset altarit, saatis ta preester Uuriale selle tööjõunise ja -kirjelduse.^c **11** Preester Uuria^d ehitas altari^e täpselt nende juhendite järgi, mis kuningas Aahas talle Damaskusest oli saatnud, ning sai selle valmis enne, kui kuningas Aahas Damaskusest naasis. **12** Kui kuningas Damaskusest tagasi tuli ja altarit nägi, läks ta selle juurde ning tõi sellel ohvreid.^f **13** Sellelt altarilt lasi ta tõusta oma põletusohvrite ja roaohvrite suitset, sellele valas ta välja jooohvriteid ning piserdas rahuohvrite verd. **14** Aga Jehoova ees oleva vaskaltari,^g mis oli tema altari ja Jehoova koja vahel, tõstis ta koja eest ära ning pani oma altarist põhja poole. **15** Siis andis kuningas Aahas preester Uuriale^h kâsu: „Pane suurele altarile suitsema hommikune põletusohverⁱ ja õhtune roaohver,^j kuninga põletus- ja roaohver, samuti kogu rahva põletus-, roa- ja joogi-ohvid. Piserda altarile kõigi põletusohvrite ja teiste tapaohvrite verd. Aga mida teha vaskaltariga, seda ma veel mõlen.“ **16** Ja preester Uuria tegi kõik nii, nagu kuningas Aahas käskis.^k

17 Kuningas Aahas lõhkus vankrite küljeplaadid^l tükkideks ja eemaldas vankrite pealt tünnid.^m Ta tõstis vaskpullideleⁿ toetuva vaskmere maha

2. KUNINGATE 16:18–17:15

kivisillutisele.^a **18** Ta teisel-das varjualuse, mis oli hinga-mispäeviks koja külge ehitatud, ja kuninga sissekäigu, mis viis Jehoova kotta, sest ta kartis Assüüria kuningat.

19 Kõik muu Aahase kohta ning see, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraa-matus.^b **20** Aahas läks puhka-ma oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna oma esi-isade kõrvale. Tema asemel sai kuningaks ta poeg Hiskija*.^c

17 Juuda kuninga Aahase 12. aastal sai Samaarias Iisraeli kuningaks Eela poeg Hosea^d ning ta valitses ühek-sa aastat. **2** Tema tegi Jehoova silmis kurja, aga mitte nii palju, nagu olid teinud varase-mad Iisraeli kuningad. **3** As-süüria kuningas Salmanassar astus Hosea vastu sõtta,^e tegi temast oma sulase ning nõudis temalt andamit.^f **4** Siis aga sai Assüüria kuningas teada, et Hosea sepitseb tema vastu vandenõu, kuna Hosea oli läki-tanud käskjalad Egiptuse^g ku-ninga Soo juurde ega maksnud Assüüria kuningale enam andamit nagu varasematel aasta-tel. Seepärast lasi Assüüria ku-ningas ta kinni võtta ja vang'i heita.

5 Assüüria kuningas tungis kogu maale, läks Samaarias-se ja piiras seda kolm aastat.

6 Ta vallutas Samaaria^h Hosea üheksandal aastal, viis israel-lased Assüüriasse pagendusseⁱ ning pani nad elama Halahisse, Goosani jõe äärde Haaborisse^j ja meedlaste linnadesse.^k

16:20 *Nimi Hiskija tähendab „Jehoova teeb tugevaks“.

PTK 16

a 2Aj 28:24
2Aj 29:19

b 2Aj 28:26, 27

c 2Ku 18:1
2Aj 29:1
Jes 1:1
Ho 1:1
Mt 1:9

PTK 17

d 2Ku 15:30

e 2Ku 18:9
Jes 10:5, 6
Ho 10:14, 15

f 2Ku 18:14

g Jes 31:1

h Ho 13:16

i 3Mo 26:
32, 33
5Mo 4:27
5Mo 28:64
1Ku 14:15

j 1Aj 5:26

k 2Ku 18:9–11

Teine veerg

a 2Mo 20:2

b 2Mo 20:5

c Ho 12:11

d 2Mo 34:13
5Mo 16:
21, 22

e 5Mo 12:2
Jes 57:5

f 3Mo 20:23

g 1Ku 12:28–30
1Ku 21:25, 26

h 2Mo 20:3–5
3Mo 26:1
5Mo 4:23

i 2Aj 24:18, 19
2Aj 36:15, 16
Jer 25:4

j Jes 55:7

k 5Mo 1:32
5Mo 31:27

7 See sündis sellepärast, et Iisraeli rahvas tegi pattu oma Jumala Jehoova vastu, kes oli toonud ta ära Egiptusemaalt, vaarao, Egiptuse kuninga käe alt.^a Iisraellased teenisid teisi jumalaid^b **8** ning järgisid nende rahvaste kombeid, kelle Jehoova oli nende eest ära aja-nud, ja Iisraeli kuningate sisse-seatud tavasid.

9 Iisraellased tegid, mis pol-nud õige nende Jumala Jehoova silmis. Nad rajasid endale ohvripaiku kõigisse oma linna-desse,^c nii vahitornide juurde kui ka kindlustatud linnades-se*. **10** Samuti püstitasid nad endale pühi sambaid ja pühi tulpi^d igale künkale ja iga lop-saka puu alla^e **11** ning lasid igas ohvripaigas ohvrisuutsu tōusta nagu need rahvad, kel-le Jehoova oli nende eest maalt välja ajanud.^f Nad tegid kurja ja solvasid nõnda Jehoovat.

12 Nad teenisid järeldaid ebajumalaid*,^g ehkki Jehoova oli keelanud neil seda teha.^h

13 Jehoova oli Iisraeli ja Juu-dat kõigi oma prohvetite ja nä-gijate kaudu korduvalt hoia-tanud,ⁱ öeldes: „Pöörduge oma kurjadelt teedelt!^j Pidage mu käske ja määrusi, kõiki seadusi, mida ma käskisin teie esiisadel järgida ja mis ma olen andnud teile oma prohvetite kaudu.“

14 Kuid nemad ei kuulanud, vaid olid sama kangekaelsed nagu nende esiisad, kes ei us-kunud oma Jumalasse Jehoovasse.^k **15** Nad põlgasid tema

17:9 *St igale poole, nii hõredalt asu-tatud kui ka rahvarohketesse paikades-se. **17:12** *Heebrea sõna, mis on tõlgi-tud „järeledad ebajumalad“, on tõenäoli-selt seotud sõnaga, mis tähendab välja-heiteid, ja sellega väljendati põlastust.

seadusi ja lepingut,^a mille ta oli sõlminud nende esiisadega, ja tema meeldetuletusi, millega ta oli neid hoiatanud.^b Nad käisid oma tühiste ebajumalate järel^c ja said ka ise tühiseks,^d toimides kõigi ümberkaudsete rahvaste eeskujul, ehkki Jehoova oli keelanud seda teha.^e

16 Nad hülgasid kõik oma Jumala Jehoova käsud ning valasid endale metallist kaks vasikat,^f püstitasid püha tulba,^g kummardasid taevakehade ette^h ja teenisid Baali.ⁱ **17** Samuti heitsid nad oma poegi ja tütreid tulle,^j tegelesid ennustamisega,^k otsisid endeid ja tegid Jehoova silmis aina kurja, nõnda teda solvates.

18 Seepärast Jehoova vihastus Iisraeli peale ja kõrvaldas nad oma palge eest.^l Ta jättis alles vaid Juuda suuharu.

19 Kuid ka Juuda ei kuuletunud oma Jumala Jehoova käskudele,^m vaid järgis neid samu kombeid mida Iisrael.ⁿ

20 Jehoova hülgas kõik Iisraeli järeltulijad, lasi neil kogeda alandust, andis nad rüüstajate kätte ning heitis nad lõpuks ära oma palge eest. **21** Ta rebis Iisraeli ära Taaveti soo küljest ja Iisrael tõstis endale kuningaks Nebati poja Jerobeami.^o Aga Jerobeami viis iisraelased Jehoovast eemale ja pani nad rängalt patustama.

22 Iisraeli rahvas käis Jerobeami patuteel^p ega pöördunud sealt, **23** kuni Jehoova kõrvaldas lõpuks Iisraeli oma palge eest, nagu ta oli öelnud kõigi oma prohvetite kaudu.^q Ja Iisrael pagendati oma maalt Assüüriasse,^r kus ta on tänaseni.

PTK 17

a 5Mo 5:2
5Mo 29:12

b Ho 4:6

c 5Mo 32:21
1Sa 12:21d L 115:4-8
Jes 44:9

e 5Mo 12:30

f 1Ku 12:
28-30g 1Ku 14:15
1Ku 16:33h 5Mo 4:19
Jer 8:2i 1Ku 16:30, 31
1Ku 22:51, 53
2Ku 10:21
2Ku 23:4, 5

j 2Ku 16:1, 3

k 5Mo 18:10
Mi 5:12l Jos 23:12, 13
Jes 42:24m 1Ku 14:22
Jer 3:8

n Hes 23:4, 11

o 1Ku 12:20

p 1Ku 12:
28-30q 5Mo 28:
45, 63
1Ku 14:16
Ho 1:4
Am 5:27
Mi 1:6

r 2Ku 18:11

Teine veerg

a 2Ku 19:11, 13

b 2Mo 23:29

c 1Mo 28:
18, 19
Jos 16:1
1Ku 12:28, 29

d Joh 4:20-22

e 2Ku 17:24

f 2Ku 18:34

2. KUNINGATE 17:16-32

24 Siis tõi Assüüria kuningas inimesi Babülonist, Kuu-tast, Avvast, Hamatist ja Sefarvaimist^a ning asustas nad Samaaria linnadesse iisraellaste asemele. Nad võtsid Samaaria oma valdusse ja elasid selle linnades. **25** Kui nad sinna elama asusid, ei kartnud nad Jehoovat. Seepärast saatis Jehoova nende sekka lõvisid,^b kes neid murdsid. **26** Siis teatati Assüüria kuningale: „Rahvad, kelle sa maalt välja saatsid ja kellega sa asustasid Samaaria linnad, ei tea, kuidas teenida selle maa Jumalat. Seepärast saadab ta nende sekka lõvisid, kes neid maha murravad, kuna keegi neist ei tea, kuidas teenida selle maa Jumalat.”

27 Seda kuuldes andis Assüüria kuningas käsu: „Saatke üks pagendusse viidud preester sinna tagasi, et ta õpetaks rahvale, kuidas teenida selle maa Jumalat!” **28** Siis tuli üks Samaariast pagendatud preester tagasi ja asus elama Peetelisse^c ning hakkas õpetama, kuidas karta Jehoovat.^d

29 Aga iga rahvas valmistas endale oma jumalad ja seadis nad pühamutesse, mis samaarlased olid ohvripaikadesse ehitanud, iga rahvas oma linnas, kus ta elas. **30** Babüloni mehed tegid endale Sukkot-Benoti, Kuuti mehed Neergali, Hamati^e mehed Ašima **31** ning avvilased Nibhase ja Tartaki. Sefarvaimlased aga põletasid tules oma poegi Sefarvaimi jumalatele Adrammelekile ja Anammelekile.^f **32** Kuigi nad kartsid ka Jehoovat, seadsid nad endale rahvat seast ohvripaikade

preestreid, kes teenisid ohvri-paikade pühamutes.^a **33** Nad küll kartsid Jehoovat, aga kummardasid ka oma jumalaid, nagu tegid rahvad, kelle seast nad olid välja saadetu.^b

34 Täni järgivad nad oma endisi usukombeid. Keegi neist ei kummarda Jehoovat ega pea kinni tema määrustest, õigusnormidest, seadustest ja käskudest, mis Jehoova oli andnud Jaakobi poegadele (selle Jaakobi, kellele ta andis uue nime, Iisrael).^c **35** Jehoova oli sõlminud nendega lepingu^d ja andnud neile käsu: „Te ei tohi karta teisi jumalaid, nende ette kummardada, neid teenida ega neile ohverdada!^e **36** Kartke Jehoovat,^f kes tõi teid ära Egiptusemaalt suure jõu ja väljasirutatud käsivarrega.^g Tema ette kummardage ja temale ohverdage! **37** Pidage alati hool-salt kinni neist määrustest, õigusnormidest, seadustest ja käskudest, mis ta lasi teie jaoks kirja panna,^h ning ärge kartke teisi jumalaid! **38** Ärge unstage lepingut, mis ma olen teiega sõlminud,ⁱ ning ärge kartke teisi jumalaid! **39** Kartke oma Jumalat Jehoovat, sest tema päästab teid kõigi teie vaenlaste käest!”

40 Kuid nemad ei kuuletunud, vaid järgisid oma endisi usukombeid.^j **41** Need rahvad küll kartsid Jehoovat,^k aga nad teenisid ka oma nikerdatud kujusid. Ja seda teevad nende pojad ja pojapojad oma esiisade kombel tänini.

18 Iisraeli kuninga Hosea,^l Eela poja kolmandal aastal sai Juuda kuningaks Aahasem^m poeg Hiskija.ⁿ **2** Ta oli kuningaks saades 25-aastane ja

PTK 17

a 1Ku 12:31, 32

1Ku 13:33

b 2Ku 17:24, 41

c 1Mo 32:28

d 2Mo 19:5

2Mo 24:7

5Mo 29:1

e 2Mo 20:3–5

2Mo 23:24

2Mo 34:14

5Mo 5:9

f 5Mo 6:12, 13

g 2Mo 6:6

h 5Mo 31:9

i 5Mo 4:23

j 2Ku 17:34

k Esr 4:1, 2

PTK 18

l 2Ku 15:30

2Ku 17:1

m 2Ku 16:2, 20

n 2Aj 28:27

Mt 1:9

Teine veerg

a 2Aj 29:1, 2

b 2Ku 20:3

2Aj 31:20, 21

L 119:128

c 1Ku 15:5

d 4Mo 33:52

1Ku 3:2

2Ku 14:1, 4

e 5Mo 7:5

5Mo 12:3

2Aj 31:1

f 4Mo 21:8, 9

g 2Ku 19:15

2Aj 32:7, 8

h 5Mo 10:20

Jos 23:8

i 2Ku 16:7

j 2Aj 28:18, 19

Jes 14:28, 29

k 2Ku 17:1

l 2Ku 17:3–6

m Ho 13:16

Am 3:11

Mi 1:6

n Jes 8:4

Am 6:1, 7

valitses Jeruusalemmas 29 aastat. Tema ema oli Abi*, Sakarja tütar.^a **3** Hiskija tegi, mis oli Jehoova silmis õige,^b nagu oli teinud tema esiisa Taavet.^c

4 Ta kõrvaldas ohvri-paigad,^d lõhkus pühad sambad ja raius maha püha tulba.^e Samuti purustas ta Moosese tehtud vask-mao,^f sest Iisraeli rahvas oli kuni tolle ajani lasknud sellele ohvrisuitsu tõusta. Seda kutsuti vaskmadu-jumalaks*. **5** Hiskija lootis Iisraeli Jumala Jehoova peale.^g Ei enne ega pärast teda polnud Juuda kuningate seas ühtki temasarnast.

6 Hiskija hoidis kõvasti Jehoovast kinni^h ega lakanud tema järel käimast, ta pidas käske, mis Jehoova oli Moosesele andnud. **7** Ja Jehoova oli tema-ga. Kõik, mis Hiskija tegi, tegi ta targalt. Ta hakkas vastu Assüüria kuningale ja keeldus teda teenimast.ⁱ **8** Samuti alistas ta vilistid^j Gaza ja selle maa-aladeni, ta alistas nad nii vahitornides kui ka kindlustatud linnades*.

9 Kuningas Hiskija neljandal aastal, mis oli Iisraeli kuninga Hosea,^k Eela poja seitsmes aasta, tuli Assüüria kuningas Salmanassar Samaaria vastu ja piiras selle ümber.^l **10** Kolmanda piiramisaasta lõpus Samaaria langes.^m See valutati Hiskija kuuendal aastal, mis oli Iisraeli kuninga Hosea üheksas aasta. **11** Siis viis Assüüria kuningas iisrael-lased Assüüriasse pagendusseⁿ ning pani nad elama Halahisse, Goosani jõe äärde Haaboris-

18:2 *Nime Abija lühivorm. **18:4** *Võib tõlkida ka „Nehustaniks“. **18:8** *St igal pool, nii hõredalt asustatud kui ka rahvarohketes paikades.

se ning meedlaste linnadesse.^a **12** See sündis sellepärast, et nad polnud võtnud kuulda oma Jumala Jehoova häält, vaid olid taganenud temaga tehtud lepingust, kõigest, mida Jehoova teenija Mooses oli käskinud pidada.^b Nad olid sõnakuulmatud ja allumatud.

13 Kuningas Hiskija 14. aastal tuli Assüüria^c kuningas Sanherib kõigi Juuda kindlustatud linnade vastu ja vallutas need.^d **14** Siis saatis Juuda kuningas Hiskija Assüüria kuningale Laakisesse sõnumi: „Ma olen süüdi! Mine minu kallalt ära ja ma annan sulle kõik, mida sa nõuad!” Assüüria kuningas nõudis Juuda kuningalt Hiskijalt 300 talenti* hõbedat ja 30 talenti^e kulda. **15** Ja Hiskija andis ära kogu hõbeda, mis leidis Jehoova kojast ja kuningakoja varakambrites.^e **16** Samuti võttis Juuda kuningas Hiskija eest ära Jehoova templi ukse^f koos uksepostidega, mis ta oli üle kullanud,^g ning andis nende kulla Assüüria kuningale.

17 Assüüria kuningas saatis Laakisest^h Jeruusalemmaⁱ kuningas Hiskija juurde väeülemat*, ülemkammerhärat^e ja ülemjoogikallajat^Δ ühes võimsa sõjaväega. Jõudnud Jeruusalemma ligi, peatusid nad ülatiigi veejuhtme juures, mis on pesupesemisväljale viiva tee ääres.^j **18** Nad kutsusid kuningat, kuid nende juurde tulid hoopis kojaülem Eljakim,^k Hiskija poeg, ning kirjutaja Sebna^l ja kroonik Joah, Aasafi poeg.

18:14 *10,3 tonni. (Vt lisa B14.) [#]1 tonni. **18:17** *Võib tõlkida ka „tartani”. [#]Võib tõlkida ka „ravsarise”. ^ΔVõib tõlkida ka „ravšake”.

PTK 18

a 2Ku 17:6
1Aj 5:26

b 5Mo 8:20
1Ku 14:15

c Jes 10:5

d 2Aj 32:1
Jes 36:1

e 2Ku 12:18
2Ku 16:8
2Aj 16:2, 3

f 1Ku 6:33-35

g 2Aj 29:1, 3

h Jos 15:20, 39
2Aj 11:5, 9

i 2Aj 32:9

j Jes 36:2, 3

k 2Ku 19:2
Jes 22:20-24

l Jes 22:15-19

Teine veerg

a 2Aj 32:10
Jes 36:4-10

b 2Ku 18:7

c Jes 30:1, 2

d 2Aj 32:8

e 2Aj 31:1

f 5Mo 12:11, 13
2Aj 32:12

g Jes 10:12, 13

h 2Ku 18:18

i 2Ku 18:17

j Esr 4:7
Tn 2:4

k Jes 36:11, 12

19 Ülemjoogikallaja ütles neile: „Õelge Hiskijale: „Nii lausub suur kuningas, Assüüria kuningas: „Millele sa küll loodad?”^a **20** Sa ütled, et sul on nii sõjaplaan kui ka jõud. Kuid need on tühjad sõnad. Kelle peale sa loodad, et julged minu vastu mässata?”^b **21** Sa loodad Egiptuse, selle murtud pilliroo peale, mis tungib pihku ja puurib peost läbi, kui sellele toetuda.^c Niisugune on vaarao, Egiptuse kuningas, kõigile, kes tema peale loodavad. **22** Kui te ütlete mulle, et te loodate oma Jumala Jehoova peale,^d siis kas polnud need mitte tema ohvripaigad ja altarid, mis Hiskija kõrvaldas,^e öeldes Juudale ja Jeruusalemmale: „Te peate kummardama Jeruusalemma altari ees?””^f

23 Palun sõlmi nüüd mu isanda Assüüria kuningaga selline kihlvedu: ma annan sulle 2000 hobust, kui sa suudad neile ratsanikud leida.^g **24** Kuidas suudaksid sa lüüa isegi väikseimat võimukandjat mu isanda sulaste seast, kui loodad Egiptuse vankrite ja ratsanike peale? **25** Kas olen ma siis ilma Jehoova loata selle paiga vastu tulnud, et see hävitada? Jehoova ise ütles mulle: „Mine selle maa vastu ja hävita see!””

26 Siis ütlesid Hiskija poeg Eljakim, Sebna^h ja Joah ülemjoogikallajale: „Palun räägi oma sulastega aramea* keeles,ⁱ me saame sellest aru. Ära räägi meiega juudi keeles müüri peal oleva rahva kuuldes.”^k **27** Ent ülemjoogikallaja vastas neile: „Kas mu isand saatis mind rääkima neid sõnu vaid teie

18:26 *Võib tõlkida ka „süüria”.

isandale ja teile? Kas mitte ka neile, kes istuvad müüri ning peavad koos teiega sööma oma rooja ja jooma oma kust?”

28 Siis hüüdis ülemjoogikalaja valju häälega juudi keeles: „Kuulake, mida ütleb suur kuningas, Assüüria kuningas!^a

29 Kuningas ütleb nõnda: „Ärge laske Hiskijal end petta, sest tema ei suuda teid minu käest päästa!^b **30** Ärgu pangu Hiskija teid lootma Jehoova peale! Ta ütleb: „Jehoova päästab meid! Seda linna ei anta Assüüria kuninga kätte.”^c

31 Ärge kuulake Hiskijat, sest Assüüria kuningas ütleb: „Sõlmige minuga rahu ja andke alla. Siis te saate igaüks süüa oma viinapuust ja viigipuust ning juua omaenda veemahutist,

32 kuni ma tulen ja viin teid maale, mis on teie maa sarnane,^d maale, kus on vilja ja värsket veini, leiba ja viinamägesid, õlipuid ja mett. Siis te jätate ellu ega sure. Ärge kuulake Hiskijat, sest ta eksitab teid sõnadega „Jehoova päästab meid!”.

33 Kas on mõni teiste rahvaste jumalaid päästnud oma maa Assüüria kuninga käest? **34** Kus on Hamati^e ja Arpadi jumalad? Kus on Sefarvaimi,^f Heena ja Ivva jumalad? Kas nemad päästsid Samaaria minu käest?^g

35 Kes kõigist nende maade jumalatest on päästnud oma maa minu käest, et Jehoova suudaks päästa Jeruusalema minu käest?^h”

36 Aga rahvas oli vait ega vastanud talle sõnagi, sest kuningas oli keelanud talle vastata.ⁱ **37** Siis tulid kojaülem Eljakim, Hilikja poeg, ning kirjutaja Sebna ja kroonik Joah, Aasafi poeg, Hiskija juurde, ri-

PTK 18

a Jes 36:13–20

b 2Aj 32:15

c 2Ku 19:32–34

d 2Ku 17:6

e 4Mo 13:21

f 2Ku 17:24

g 2Ku 17:6

h 2Ku 19:17–19

2Aj 32:15

Jes 37:23

i Jes 36:21, 22

Teine veerg

PTK 19

a Jes 37:1–4

b Jes 1:1

c Jes 26:17, 18

d 1Sa 17:45

2Ku 18:35

e 2Sa 22:7

2Aj 20:9

2Aj 32:20

L 50:15

f Jes 37:5–7

g 5Mo 20:3

Jes 41:10

Jes 51:7

h 2Ku 18:17

i 2Aj 32:21

Jes 37:37, 38

j 2Ku 18:14

k Jes 37:8–13

l 2Ku 18:17

ded lõhki käristatud, ning andsid talle teada ülemjoogikalaja sõnad.

19 Niipea kui kuningas Hiskija neid sõnu kuulis, käristas temagi oma riided lõhki, pani endale kotiriide ümber ja läks Jehoova kotta.^a **2** Ta saatis kojaülem Eljakimi, kirjutaja Sebna ja vanemad preestrid, kotiriide ümber, prohvet Jesaja,^b Aamotsi poja juurde.

3 Nad ütlesid Jesajale: „Nii lausub Hiskija: „See päev on ahastuse, sõitluse ja teotuse päev, sest lapsed on jõudnud emakasuudmeni, kuid sünnitusseks pole enam jõudu.”^c

4 Ehk su Jumal Jehoova kuuleb seda, mida räägib ülemjoogikalaja, kelle tema isand Assüüria kuningas on saatnud mõnitama elavat Jumalat,^d ning nõuab temalt aru nende sõnade pärast, mis su Jumal Jehoova on pidanud kuulma. Palveta^e nüüd nende eest, kes on veel elus!”

5 Niisiis läksid kuningas Hiskija sulased Jesaja^f juurde **6** ja Jesaja ütles neile: „Õelge oma isandale: „Nii lausub Jehoova: „Ära tunne hirmu^g kuulnud sõnade pärast, millega Assüüria kuninga sulased on mind teotanud.”^h

7 Ma panen tema pähe ühe mõtte ning ta kuuleb üht sõnumit ja naaseb oma maale. Ma lasen tal langeda mõõga läbi ta omal maal.””ⁱ

8 Ülemjoogikalaja kuulis, et Assüüria kuningas oli Laakise^j alt tagasi tõmbunud, ning pöördus tagasi kuninga juurde ja leidis ta sõdimas Libna^k vastu.

9 Kui Assüüria kuningale teatati, et Etioopia kuningas Tirhaka on tulnud välja temaga sõdima, saatis ta uuesti käskjalad^l Hiskija juur-

de selliste sõnadega: **10** „Õelge Juuda kuningale Hiskijale: „Ära lase oma Jumalal, kellele sa loodad, end petta, kui ta ütleb: „Jeruusalemma ei anta Assüüria kuninga kätte!”^a **11** Sa oled kuulnud, mida Assüüria kuningad on teinud kõigi maadega, et nad on need hävitanud.^b Kas sina üksi peaksid pääsema? **12** Kas rahvaste jumalad, kelle mu esiisad hävitasid, päästsid nad? Kus on Goo-san, Haaran^c ja Resef ning Tlassaris elanud Edeni rahvas? **13** Kus on Hamati kuningas, Arpadi kuningas, Sefarvaimi, Heena ja Ivva linnade kuningad?”^d

14 Hiskija võttis käskjalgade käest kirja ja luges selle läbi. Seejärel läks ta Jehoova kotta, laotas kirja Jehoova ette^e **15** ning palvetas Jehoova ees:^f „Oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, kes istud troonil keerubite kohal*,^g sina üksi oled kõigi maa kuningriikide Jumal,^h sina oled teinud taeva ja maa. **16** Pööra oma kõrv ja kuula,ⁱ Jehoova! Ava oma silmad ja näe,^j Jehoova! Kuula neid Sanheribi sõnu, millega ta mõnitab elavat Jumalat. **17** See on tõsi, Jehoova, et Assüüria kuningad on laastanud rahvaid ja nende maid.^k **18** Nad on visanud tulle nende jumalad, vaid inimeste kätetöö,^m kivi ja puu. Seepärast said nad need hävitada. **19** Nüüd aga, meie Jumal Jehoova, palun päästa meid tema käest, et kõik maa kuningriigid saaksid teada, et sina, Jehoova, oled ainus Jumal!”ⁿ

19:15 * Teine võimalik tähendus: „vahel”.

PTK 19

a 2Aj 32:15

b 2Ku 17:5
2Aj 32:10, 13
Jes 10:8–11

c 1Mo 11:31

d 2Ku 17:24
2Ku 18:33, 34

e 1Ku 8:30
Jes 37:14–20

f 2Aj 32:20

g 2Mo 25:22

h 1Aj 29:10, 11

i 1Ku 8:29
L 65:2

j 2Aj 16:9
Tn 9:18

k 2Ku 16:8, 9
2Ku 17:6, 24

l Jes 41:29

m Jer 10:3

n L 83:17, 18
Jes 45:5, 6

Teine veerg

a 2Ku 19:15

b Jes 37:21, 22

c 2Ku 19:10

d 2Ku 18:30
Jes 10:12, 13

e Jes 37:23–25

f 2Ku 18:17

g 2Aj 32:17
Jes 10:10, 11

h Jes 14:24

i L 33:11

j Jes 46:10

k Jes 10:5
Jes 37:26, 27

2. KUNINGATE 19:10–25

20 Seejärel läkitas Aamotsi poeg Jesaja Hiskijale sõnumi: „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Ma olen kuulnud su palvet^a Assüüria kuninga Sanheribi pärast.^b **21** See on sõna, mis Jehoova tema kohta ütleb:

„Siioni neitsilik tütar põlgab sind, ta pilkab sind.

Jeruusalemma tütar vangutab su pärast pead.

22 Keda sa oled mõnitanud ja teotanud?^c

Kelle peale sa oled kõrgendanud häält,^d kelle poole tõstnud oma ülbed silmad?

Eks see ole Iisraeli Püha!^e

23 Oma käskjalgade^f kaudu oled sa teotanud Jehoovat,^g öeldes:

„Oma sõjavankrite hulgaga tõusen ma mägede harjadele,

Liibanoni kaugeimaisse paigusse.

Ma raiun maha selle suursugused seedrid, parimad kadakad.

Ma tulen tema kaugeimasse varjupaika, tihedaimasse metsa.

24 Ma kaevan kaevusid ja joon võõrast vett, kuivatan jalataldadega kõik jõed* Egiptuses.”

25 Kas sa pole kuulnud? Juba ammusest ajast on see otsustatud.^h

Kaugetest päevadest peale olen ma selleks valmistunud.ⁱ

Nüüd viin ma selle ellu.^j

Sina muudad kindlustatud linnad rusuhunnikuiks.^k

19:24 * Võib tõlkida ka „Niiluse kanalid”.

2. KUNINGATE 19:26–20:6

26 Nende elanikud on abitud, nad on hirmunud ja peavad häbi tundma.

Nad on kui taimed põllul ja kui haljas rohi,^a nagu katustel kasvav rohi, mille kõrvetab idatuul.

27 Aga ma tean hästi, millal sa istud, millal lähed ja tuled^b

ning millal sa raevud mu peale,^c

28 sest sinu raev mu vastu^d ja su mõirgamine on ulatunud mu kõrvu.^e

Seepärast panen ma konksu sulle ninna ja suuruad^f suhu

ning viin sind tagasi sama teed, mida sa tulid.^g

29 See on sulle märgiks, Hiskija: sel aastal te sööte isekasvanud vilja, järgmisel aastal sellest võrsunud vilja,^h kuid kolmandal aastal te külvate seemet ja lõikate, istutate viinamägesid ja sööte nende saaki.ⁱ 30 Need, kes Juuda soost pääsevad, kes järele jäävad,^j juurduvad alt ja kannavad vilja pealt, 31 sest Jeruusalemast väljuvad järelejäänud ja Siioni mäelt tulevad ellujäänud. Vägede Jehoova tuline ind teeb seda.^k

32 Seepärast ütleb Jehoova Assüüria kuninga kohta:^l

„Sellesse linna ta ei tule,^m ta ei lase sinna noolt, ei astu selle vastu kilbiga ega raja selle ümber piiramisvalli.ⁿ”

33 Ta lahkub sama teed, mida mööda ta tuli, sellesse linna ta ei tule,^o lausub Jehoova.

34 „Ma kaitsen seda linna^p ja päästan selle iseenda pärast^q

PTK 19

- a Jes 40:7
b Õp 5:21
Heb 4:13
c Jes 37:28, 29
d L 46:6
Jes 10:5, 15
e 2Ku 18:35
Jes 10:12, 13
f L 32:9
g 2Ku 19:33
h 3Mo 25:4–6
i Jes 37:30–32
j 2Aj 32:22
Jes 10:20
k Jes 59:17
Sak 1:14, 15
l Jes 10:24
m 2Aj 32:22
n Jes 37:33–35
o Jes 31:5
p 1Sa 12:22
Jes 43:25
Hes 36:22

Teine veerg

- a 2Ku 20:6
Jer 23:5
b 2Aj 32:21
Jes 31:8
c 2Mo 12:30
Jes 37:36–38
d Jn 1:2
e 2Ku 19:7, 28
f 2Aj 32:21
g 1Mo 8:4
h Esr 4:2

PTK 20

- i 2Aj 32:24
j Jes 38:1–3
k 2Aj 31:20, 21
L 25:7
L 119:49
l Jes 38:4–6
m L 39:12
n 5Mo 32:39
L 41:3
L 103:3
L 147:3
o L 66:13
L 116:12–14
p 2Aj 32:22
Jes 10:24
q 2Ku 19:34
Jes 37:35

ja oma teenija Taaveti pärast.”^q

35 Selsamal ööl läks Jehoova ingel välja ning tappis asüürlaste laagris 185000 meest.^b Kui rahvas hommikul vara üles tõusis, nägi ta vaid surnukehasid.^c 36 Siis Assüüria kuningas Sanherib lahkus, läks tagasi Niiveesse^d ja jäi sinna.^e 37 Kord, kui ta kummardas oma jumalat Nisrokit selle templis, löid tema enda pojad Adrammelek ja Sareser ta mõõgaga maha^f ning põgenesid Araratimaale.^g Ja tema poeg Assarhaddon^h sai tema asemel kuningaks.

20 Neil päevil jäi Hiskija haigeks ja oli lausa suremas.ⁱ Tema juurde tuli prohvet Jesaja, Aamotsi poeg, ning teatas: „Nii ütleb Jehoova: „Anna veel viimased korraldused oma kodakondsetele, sest sa ei parane, vaid sured.”^j 2 Seepeale pööras Hiskija näo seinapoole ja palus Jehoovat: 3 „Oo, Jehoova, ma anun sind, et sa meenutaksid, kuidas ma olen käinud su ees ustavalt ja kogu südamest ning olen teinud head su silmis!”^k Ja Hiskija nuttis kibedasti.

4 Jesaja polnud jõudnud veel keskmisse õue, kui talle tuli Jehoovalt sõnum:^l 5 „Mine tagasi ja teata Hiskijale, mu rahva juhile: „Nii ütleb sinu esiisa Taaveti Jumal Jehoova: „Ma kuulsin su palvet ja nägin su pisaraid.^m Ma teen su terveks.ⁿ Kolmandal päeval lähed sa Jehoova kotta.^o 6 Ma lisan su elupäevadele 15 aastat. Ma päästan sinu ja selle linna Assüüria kuninga käest^p ning kaitsen seda linna iseenda ja oma teenija Taaveti pärast.”^q

7 Jesaja ütles seejärel: „Too-ge viigimarjapätsike.” Nad töid ja panid selle paisele, misjärel Hiskija hakkas kosuma ja sai terveks.^a

8 Aga enne veel küsis Hiskija Jesajalt: „Mis on märke, b et Jehoova teeb mu terveks, nii et ma saan kolmandal päeval Jehoova kotta minna?”

9 Jesaja vastas: „See on sulle märgiks Jehoovalt, et Jehoova viib täide oma sõna: kas vari peaks minema trepil* kümme astet edasi või kümme astet tagasi?”^c 10 Hiskija kostis: „Varjul on lihtne kümme astet edasi minna. Las vari läheb kümme astet tagasi!” 11 Siis hüüdis prohvet Jesaja Jehoova poole ja tema lasi varjul, mis oli Aahase trepil allapoole liikunud, kümme astet tagasi minna.^d

12 Sel ajal saatis Babüloni kuningas Berodak-Baladan, Baladani poeg, Hiskijale kirja ja kingituse, sest ta oli kuulnud tema haigusest.^e 13 Hiskija võttis käskjalad vastu ning näitas neile tervet oma aardekambrit,^f hõbedat ja kulda, palsamiõli ja muid kalleid õlisisid, kogu oma relvaladu ja kõike, mis oli tema varakambrites. Hiskija ei jätnud neile midagi näitamata oma kotas ja kogu oma valitsusalal.

14 Siis tuli prohvet Jesaja kuningas Hiskija juurde ja küsis temalt: „Mida need mehed rääkisid ja kust nad tulid?” Hiskija vastas: „Nad tulid kaugelt maalt, Babülonist.”^g 15 Jesaja küsis: „Mida nad su kotas nägid?” Hiskija vastas: „Nad nägid mu kotas kõike. Ma ei jätnud

20:9 *Ilmselt oli see trepp nagu päikesekell ja varju liikumise järgi trepiastmetel arvestati aega.

PTK 20

- a Jes 38:21, 22
b Koh 6:17
Jes 7:11
c Jes 38:7, 8
d Jos 10:12
2Aj 32:31
e Jes 39:1, 2
f 2Aj 32:27
g Jes 39:3, 4

Teine veerg

- a Jes 39:5-7
b 2Ku 24:12, 13
2Ku 25:13
2Aj 36:7, 18
Jer 27:21, 22
Tn 1:2
c 2Ku 24:12
Tn 1:19
Tn 2:49
d L 141:5
e Jes 39:8
f Joh 9:11
g 2Aj 32:30
h 1Ku 2:10
i 2Aj 32:33
j 2Ku 21:16
2Ku 23:26
2Aj 33:11-13

PTK 21

- k 1Aj 3:13
Mt 1:10
l 2Aj 33:1
m 5Mo 12:30, 31
2Aj 36:14
Hes 16:51
n 2Aj 33:2-6
o 2Ku 18:1, 4
p 2Ku 23:4
q 1Ku 16:30, 32
r 5Mo 4:19
s Jer 32:34
š 5Mo 12:5
2Sa 7:12, 13
1Ku 8:29
1Ku 9:3
z 1Ku 6:36
1Ku 7:12
ž Hes 8:16

neile näitamata midagi sellest, mis on mu varakambrites.”

16 Siis ütles Jesaja Hiskijale: „Kuula nüüd Jehoova sõnu:^a

17 „Tulevad päevad, mil kõik, mis on su kotas ja mis su esiisad on kogunud, viiakse ära Babüloni.^b Midagi ei jää alles, ütleb Jehoova. 18 Ja mõned su poegadest, kes sulle sünnivad, viiakse Babüloni kuninga paleesse öukonnaametnikeks.”^c

19 Seepeale ütles Hiskija Jesajale: „Jehoova sõnad, mis sa mulle rääkisid, on head,”^d ja lisas: „On ju hea, et minu elu ajal on rahulik ja turvaline.”^e

20 Kõik muu Hiskija kohta ning kõik tema vägevad teod ja see, kuidas ta tegi tiigi^f ja veejuhtme ning juhtis vee linna,^g on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. 21 Hiskija läks puhkama oma esiisade juurde^h ja tema asemel sai kuningaksⁱ tema poeg Manasse.^j

21 Manasse^k oli kuningaks saades 12-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 55 aastat.^l Tema ema oli Hefsiba.

2 Manasse tegi Jehoova silmis kurja nende rahvaste jäledate tavade eeskujul,^m kelle Jehoova oli Iisraeli rahva eest ära ajanud.ⁿ 3 Ta taastas ohvipaigad, mis tema isa Hiskija oli hävitanud,^o tegi altareid Baalile ja püstitas püha tulba,^p nagu oli teinud Iisraeli kuningas Ahab.^q Ta kummardas kõigi taevakehade ees ja teenis neid.^r

4 Ta ehitas altareid ka Jehoova kotta,^s mille kohta Jehoova oli öelnud: „Jeruusalemma ma panen oma nime.”^š 5 Samuti püstitas ta Jehoova kohta mõlemasse õue^z altarid taevakehadele.^ž 6 Ta heitis oma poja

tulle, tegeles maagiaga, otsis endeid^a ning seadis ametisse vaimude väljakutsujaid ja ettekuulutajaid.^b Ta tegi Jehoova silmis väga palju kurja ja solvas teda sellega.

7 Ta lasi ka nikerdada püha tulba kuhu^c ja pani selle kotta, mille kohta Jehoova oli öelnud Taavetile ja tema pojale Saalomonile: „Selle koja ja Jeruusalemma, mille ma olen valinud kõigist Iisraeli suguharudest, teen ma oma nime jäädavaks eluasemeks.^d 8 Ma ei sunni iisraellasi enam kunagi lahku- ma sellelt maalt, mille ma andsin nende esiisadele,^e kui nad vaid peavad hoolsalt kinni kõigist mu käskudest,^f kogu seadusest, mille mu teenija Mooses neile andis.” 9 Iisraellased aga ei kuuletunud ja Manasse viis nad eksiteele, nii et nad tegid rohkem kurja, kui olid teinud rahvad, kelle Jehoova oli nende eest hävitanud.^g

10 Jehoova ütles oma prohveteite kaudu:^h 11 „Juuda kuningas Manasse on teinud kõiki neid jäledusi. Ta on teinud rohkem kurja kui kõik emorlased,ⁱ kes olid enne teda,^j ja ta on pannud oma jäledate ebajumalatega ka Juuda patustama. 12 Seepärast ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Ma toon Jeruusalemma ja Juuda peale sellise õnnetuse,^k et igaüks, kes sellest kuuleb, lausa kohkub*.^l 13 Ma vean üle Jeruusalemma möödunõõri,^m millega ma mõõtsin Samaariat,ⁿ ja kasutan sama loodi mida Ahabi soo puhul.^o Ma pühin Jeruusalemma puhtaks nagu vaagna,

21:12 *Sõna-sõnalt „sel hakkab kõrvus surisema“.

PTK 21

- a 3Mo 19:26
b 3Mo 20:27
5Mo 18:10, 11
c 2Ku 23:6
d 2Aj 33:7-9
e 1Aj 17:9
f 5Mo 28:1
g 5Mo 7:1
h 2Aj 33:10
2Aj 36:15, 16
Jer 7:25
Mt 23:37
i 1Mo 15:16
j 3Mo 18:
24, 25
2Ku 23:26
2Ku 24:3
Jer 15:4
k 2Ku 22:16, 17
Mi 3:12
l Jer 19:3
m Jes 28:17
Nu 2:8
n 2Ku 17:6
Hes 23:33
o 1Ku 21:21
2Ku 10:11

Teine veerg

- a Jer 25:9
b 5Mo 32:9
2Ku 17:18
c 3Mo 26:25
5Mo 28:63
d 5Mo 9:21
5Mo 31:29
Koh 2:11, 13
e 2Ku 24:3, 4
Jer 2:34
Mt 23:30
Heb 11:37
f 2Ku 21:23, 26
g Mt 1:10
h 2Aj 33:21
i 2Aj 33:22, 23
j 2Ku 21:1, 3
k 2Ku 22:16, 17
Jer 2:13
l 2Aj 33:25

mis pühitakse puhtaks ja keeratakse kummuli.^a 14 Ma hülgan need, kes on mu omand- rahvast järele jäänud,^b ja annan nad vaenlaste kätte, kes neid riisuvad ja nad sõjasaa- giks võtavad,^c 15 sest nad on teinud mu silmis kurja ja on mind aina solvanud alates päevast, mil nende esiisad väljusid Egiptusest, kuni tänaseni.”^d

16 Manasse ei teinud mitte üksnes seda pattu, et pani Juuda patustama ja Jehoova silmis kurja tegema, vaid ta valas ka väga palju süütut verd, täites sellega Jeruusalemma äärest ääreni.^e 17 Kõik muu Manasse kohta ning kõik, mis ta tegi, ja tema patud on kirjas Juuda kuningate kroonikaraa- matus. 18 Manasse läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma koja aeda, Uusa aeda.^f Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aamon.

19 Aamon^g oli kuningaks saades 22-aastane ja ta valit- ses Jeruusalemmas kaks aastat.^h Tema ema oli Mesullemet, Jobast pärit Haaruse tütar. 20 Aamon tegi Jehoova silmis kurja, nagu oli teinud tema isa Manasse.ⁱ 21 Ta käis oma isa jälgedes ning teenis jäl- daid ebajumalaid ja kummar- das nende ette, nagu oli teinud tema isa.^j 22 Ta hülgas oma esiisade Jumala Jehoova ega käinud Jehoova teel.^k 23 Lõpuks septsesid Aamoni sulased tema vastu vandenõu ja tapsid kuninga tema ko- jas. 24 Kuid maa rahvas löi maha kõik need, kes olid kuning- as Aamoni vastu vandenõu pidanud, ja tõstis tema ase- mel kuningaks ta poja Joosija.^l

25 Kõik muu Aamoni kohta ning see, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **26** Ta maeti oma hauda Uusa aias^a ning tema asemel sai kuningaks tema poeg Joosija.^b

22 Joosija^c oli kuningaks saades 8-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 31 aastat.^d Tema ema oli Jediida, Boskatist^e pärit Adaja tütar. **2** Joosija tegi, mis oli Jehoova silmis õige, ta käis oma esiisa Taaveti jälgedes^f ega kaldunud neist ei paremale ega vasakule.

3 Oma valitsuse 18. aastal saatis kuningas Joosija kirjutaja Saafani, kes oli Mesullami poja Asalja poeg, Jehoova kotta,^g öeldes: **4** „Mine ülempreester Hilkija^h juurde. Las ta võtab kogu raha, mis on toodud Jehoova kottaⁱ ja mille väravallvurid on rahvalt kogunud.^j **5** Antagu see raha Jehoova koja töödejuhatajate kätte, et need annaksid selle töölistele, kes parandavad Jehoova koda^k **6** – käsitöölistele, ehitajatele ja müürseppadele –, ning ostaksid koja parandamiseks palke ja tahutud kive.^l **7** Neilt, kelle kätte raha usaldatakse, pole vaja aru nõuda, sest nad on usaldusväärsed.”^m

8 Hiljem ütles ülempreester Hilkija kirjutaja Saafanile:ⁿ „Ma leidsin Jehoova kojast seaduseraamatu.”^o Ta andis selle Saafanile, kes asus seda lugema.^p **9** Siis läks kirjutaja Saafan kuninga juurde ja teatas talle: „Sinu sulased võtsid kotas leiduva raha ja andsid Jehoova koja töödejuhatajatele.”^q **10** Veel ütles kirjutaja Saafan

PTK 21

a 2Ku 21:18

b Mt 1:10

PTK 22

c 1Ku 13:2

Jer 1:2

Sef 1:1

d 2Aj 34:1, 2

e Jos 15:20, 39

f 1Ku 15:5

g 2Aj 34:8

h 1Aj 6:13

i 2Ku 12:4, 5

2Aj 24:8

j 2Ku 12:9

2Aj 34:9

k 2Ku 12:11, 12

2Aj 34:10

l 2Aj 34:11

m 2Ku 12:15

2Aj 34:12

n 2Ku 22:3

o 5Mo 31:

24–26

p 2Aj 34:14, 15

q 2Aj 34:16–18

Teine veerg

a 5Mo 31:9

b 2Aj 34:19–21

Jl 2:13

c 2Ku 25:22

Jer 26:24

d 5Mo 4:24

5Mo 29:27

5Mo 31:17

e 2Mo 15:20

Koh 4:4

Neh 6:14

Lu 2:36

Ap 21:8, 9

f 2Aj 34:22–28

g 2Ku 22:8

h 2Mo 20:3

5Mo 32:17

Koh 2:12

Jer 2:11

i Jes 2:8

j 5Mo 32:22

Jes 33:14

Jer 7:20

Hes 20:48

2. KUNINGATE 21:25–22:19

kuningale: „Preester Hilkija andis mulle ühe raamatu.”^a Ja Saafan hakkas seda kuningale ette lugema.

11 Niipea kui kuningas seaduseraamatu sõnu kuulis, käristas ta oma riided lõhki.^b **12** Kuningas andis preester Hilkijale, Saafani pojale Ahikamile,^c Miikaja pojale Akborile, kirjutaja Saafanile ja oma sula-sele Asajale käsu: **13** „Minge ja küsige minu, rahva ja kogu Juuda nimel Jehoovalt selle raamatu sõnade kohta, sest suur on Jehoova raev, mis on meie vastu põlema süttinud,^d kuna meie esiisad ei võtnud kuulda selle raamatu sõnu ega teinud kõige selle järgi, mis meie jaoks on kirja pandud.”

14 Siis läksid preester Hilkija, Ahikam, Akbor, Saafan ja Asaja naisprohvet^e Hulda juurde, kes oli rõivakambri hoidja Sallumi, Harhase poja Tikva poja naine ja kes elas Jeruusalemma uues linnaosas.^f

15 Hulda ütles neile: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Teatage mehele, kes teid minu juurde saatis: **16** „Nii lausub Jehoova: „Ma toon selle paiga ja elanike peale õnnetuse kõigi nende sõnade kohaselt, mis Juuda kuningas sellest raamatust luges,^g **17** sest nad on mu hüljanud ja lasknud teistele jumalatele ohvrisuutsu tõusta^h ning solvanud mind kõigi oma kätetöödega.ⁱ Minu raev on süttinud põlema selle paiga vastu ja see ei vaibu.”””^j

18 Aga Juuda kuningale, kes läkitas teid Jehoovat küsitama, öelge: „Nende sõnade kohta, mis sa kuulsid, lausub Iisraeli Jumal Jehoova: **19** „Kuna su

süda pehmenes ja sa alandusid Jehoova ees,^a kui kuulsid, mida ma ütlesin selle paiga ja elanike kohta – et need saavad kohutavaks vaatepildiks ja needesõnaks –, ning kuna sa käristasid oma riided lõhki^b ja nistasid minu ees, siis võtan ma sind kuulda,” lausub Jehoova. **20** „Ma viin sind puhkama su esivanemate juurde ja sa lähed rahu oma hauda ning su silmad ei näe kogu seda õnnetust, mis ma toon selle paiga peale.”””” Ja nad andsid sõnumi kuningale edasi.

23 Siis saatis kuningas sõna ja tema juurde koguti kõik Juuda ja Jeruusalemma vanemad.^c **2** Seejärel läks kuningas Jehoova kotta ning koos temaga kõik Juuda mehed, Jeruusalemma elanikud, preestrid ja prohvetid – kogu rahvas, nii noored kui ka vanad. Ta luges neile ette kõik Jehoova kojast leitud lepinguraamatu sõnad.^d **3** Kuningas seis samba juures ja sõlmis Jehoova ees lepingu*,^e lubades käia Jehoova järel, järgida tema käske, meeldetuletusi ja seadusi kogu südamest ja kogu hingest ning täita selles raamatust kirjas olevat lepingut. Kogu rahvas oli nõus lepingust kinni pidama.^f

4 Siis käskis kuningas ülempreester Hilkijal,^g teistel preestritel ja väravavalvuritel tuua Jehoova templist välja kõik riistad, mis olid tehtud Baali, püha tulba^h ja taevakehade kummardamiseks. Ta põletas need ära väljaspool Jeruusalemma Kidroni astangutel ja viis nende tuha

23:3 *Võib tõlkida ka „uuendas lepingut Jehoovaga”.

PTK 22

a 1Ku 21:29
Jk 4:6

b 2Ku 22:11

PTK 23

c 2Aj 34:29, 30

d 2Mo 24:8
5Mo 31:26
2Ku 22:8e 2Ku 11:17
2Aj 15:10, 12f Jos 24:24, 25
2Aj 34:31, 32

g 2Ku 22:4

h 2Ku 21:1, 7
2Aj 34:4

Teine veerg

a 1Ku 12:28, 29

b 2Ku 21:1, 3
Jer 8:1, 2

c 2Ku 21:1, 7

d 5Mo 7:25

e 2Aj 34:4

f 3Mo 18:22
5Mo 23:17, 18
1Ku 15:11, 12
1Ku 22:46g Jos 21:17, 19
1Ku 15:22

h 1Mo 21:31

i Hes 44:10
Mal 2:7, 8

j Jer 7:31

k Jos 15:8

l 2Ku 16:2, 3
Jer 32:35

Peetelisse.^a **5** Samuti kõrvaldas ta ametist võõrjumalate preestrid, kelle Juuda kuningad olid pannud teenima Juuda linnade ja Jeruusalemma ümbruse ohvripaikades, et need laseksid seal tõusta ohvrisuutsu, ning need, kes lasid ohvrisuutsu tõusta Baalile, päikesele, kuule, sodiaagi tähtkujudele ja kõigile teistele taevakehadele.^b **6** Ta võttis Jehoova kojast püha tulba^c ja viis selle Jeruusalemma lähedale Kidroni orgu. Seal põletas^d ta selle tuhaks ning viiskas tuha lihtrahva matmispaika.^e **7** Ta kiskus maha templiprostituutidena^f teenivate meeste majad Jehoova kojast, kus naised kudusid kangaid, millest valmistati telkpühamuid püha tulba jaoks.

8 Juuda linnadest, Gebast^g Beer-Sebani,^h tõi ta ära kõik preestrid ning muutis ohvripaigad, kus preestrid olid lasknud tõusta ohvrisuutsu, kummardamispaigana kõlbmatuks. Samuti laastas ta väravate juures olevad ohvripaigad, mis asusid linnapealik Joosua värava kõrval, linnaväravast sisse tulles vasakut kätt. **9** Ohvripaikade preestrid ei teeninud Jeruusalemmas Jehoova altari juures,ⁱ kuid nad võisid koos oma vendadega hapnemata leiba süüa. **10** Ta muutis kummardamispaigana kõlbmatuks ka Tofeti*^j Ben-Hinnomi orus^k, et keegi ei saaks oma poega ega tüdart Moolokile tules ohvriks tuua.^l **11** Ta ei lubanud enam tuua Jehoova kotta hobuseid,

23:10 *Paik väljaspool Jeruusalemma, kus usust taganenud iisraellased lapsi ohverdasid. ^aVt „Sõnaseletusi”, märksõna „Gehenna”.

kelle Juuda kuningad olid päikesele pühendanud ja kes toodi templisse läbi õukonnaametnik Netan-Meleki kambri*, mis asus sammaskojas; samuti põletas ta ära päikesele pühendatud vankrid.^a **12** Kuningas lõhkus ära Aahase ülakambri katusel olevad altariid,^b mille olid teinud Juuda kuningad, samuti need altariid, mille Manasse oli teinud Jehoova koja mõlemasse õue.^c Ta tegi need pihuks ja põrmuks ning viskas Kidroni orgu. **13** Kuningas muutis kummardamispaigana kõlbatuks ka Jeruusalemma ees asuvad ohvripaigad, mis olid Hävitusmäe* lõunaküljel^d ja mille Iisraeli kuningas Saalomon oli rajanud siidonlaste jälgile jumalannale Astartele, moabiitide jälgile jumalale Kemosele ja ammonlaste jälgile jumalale Milkomile.^d **14** Ta purustas pühad sambad, raius maha pühad tulbad^e ja täitis nende asupaigad inimluudega. **15** Ta lõhkus ära ka Peetelis asuva altari ja laastas ohvripaiga, mille oli rajanud Nebati poeg Jerobeam, kes pani Iisraeli patustama.^f Pärast seda, kui ta oli lõhkunud altari ja laastanud ohvripaiga, pani ta ohvripaiga põlema ning tegi selle pihuks ja põrmuks, samuti põletas ta püha tulba.^g

16 Kui Joosija ringi vaatas, nägi ta mäel matmispaiku ja käskis tuua neist luid ning põletas need altaril. Nii muutis

23:11 *Võib tõlkida ka „söögiriiumi“.

23:13 *Mõeldakse Ölimäge, eeskätt selle lõunapoolset tippu, mida tunni ka Pahan-dusmäe nime all. ^dSõna-sõnalt „Hävitustmäest paremal“, st lõunas, kui seista näoga ida poole.

PTK 23

a 5Mo 4:19
Hes 8:16

b Jer 19:13
Sef 1:4, 5

c 2Ku 21:1, 5

d 1Ku 11:5, 7
Sef 1:4, 5

e 2Mo 23:24
5Mo 7:5
2Aj 34:1, 3

f 1Ku 12:28, 33

g 2Aj 34:6, 7

Teine veerg

a 1Ku 13:2

b 1Ku 13:1

c 1Ku 13:30, 31

d 1Ku 12:25, 31
1Ku 13:32
2Ku 17:9

e 2Aj 34:6, 7

f 1Ku 13:2

g 2Aj 35:1

h 2Mo 12:3-14

i 2Aj 35:18, 19

j 3Mo 19:31
5Mo 18:
10, 11
2Ku 21:1, 6
Jes 8:19

k 1Mo 31:19

l 4Mo 33:52
5Mo 12:2

ta altari jumalakummardamise jaoks kõlbatuks, nagu üks jumalamees oli Jehoova sõna järgi ette kuulutanud.^a **17** Siis ta küsis: „Kelle hauakivi see seal on?“ Linna mehed vastasid: „See on selle jumalamehe haud, kes tuli Juudast^b ja enustas seda, mida sa nüüd Peeteli altariga tegid.“ **18** Seepeale ta ütles: „Las ta puhkab. Ärge tema luid puutuge.“ Ja nad ei puutunud tema luid ega ka mitte Samaariast tulnud prohveti luid.^c

19 Joosija kõrvaldas ka Samaaria linnadest kõik ohvripaikade pühamud,^d mille Iisraeli kuningad olid ehitanud ja nii Jumalat vihastanud. Ta tegi nendega sedasama, mida ta oli teinud Peetelis.^e **20** Ta tappis altarite peal kõik ohvripaikade preestrid, kes seal olid, ja põletas altaritel inimluid.^f Pärast seda pöördus ta tagasi Jeruusalemma.

21 Siis andis kuningas kogu rahvale käsu: „Pidage paasapüha^g oma Jumala Jehoova auks, nagu on kirjas selles lepinguraamatus!“^h **22** Sellist paasapüha ei olnud peetud Iisraeli kohtumõistjate päevist saadik, samuti mitte ühegi Iisraeli ega Juuda kuninga päevil.ⁱ **23** Kuid kuningas Joosija 18. valitsusaastal peeti Jeruusalemmas sellist paasapüha Jehoova auks.

24 Joosija pühkis Juuda-maal ja Jeruusalemmast mine-ma ka vaimude väljakutsujad, ennustajad,^j teeravikujud,^{*k} jälledad ebajumalad ja kõik jälkused, et järgida seadust,^l mis oli kirjas raamatus, mille preester

23:24 *St kodujumalad.

Hilkija oli Jehoova kojast leidnud.^a **25** Enne teda polnud ühtki temasarnast kuningat, kes oleks pöördunud tagasi Jehoova juurde kõigest südamest, hingest^b ja jõust, nagu on kästud Moosese seaduses, samuti ei tõusnud ühtki temasarnast pärast teda.

26 Sellest hoolimata ei kustunud Jehoova tuline viha, mis lõõmas Juuda vastu kõigi nende süütegude pärast, millega Manasse oli teda solvanud.^c

27 Jehoova ütles: „Nii nagu ma kõrvaldasin Iisraeli,^d nii kõrvaldan ma oma palge eest ka Juuda.^e Ma hülgan Jeruusalemma, linna, mille ma olen valinud, ning koja, mille kohta ma ütlesin: „Sinna jääb minu nimi.”“^f

28 Kõik muu Joosija kohta ning kõik, mis ta tegi, on kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus. **29** Tema päevil tuli vaarao Neho, Egiptuse kuningas, Eufrati jõe äärde Assüüria kuningale appi. Kuningas Joosija läks Neho vastu sõdima, ent kui Neho Joosijat nägi, tappis ta tema Megiddos.^g **30** Joosija sulased tõid ta surnukeha vankriga Megiddost Jeruusalemma ja matsid ta tema hauda. Siis võidis maa rahvas Joosija poja Jooahase ning tõstis ta tema isa asemel kuningaks.^h

31 Jooahasⁱ oli kuningaks saades 23-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kolm kuud. Tema ema oli Hamutal,^j Libnast pärit Jeremija tütar. **32** Jooahas tegi Jehoova silmis kurja, toimides kõiges oma esiisade moodi.^k **33** Vaarao Neho^l võttis Jooahase Hamatimaal Riblas^m vangi, et see ei

PTK 23

- a 2Ku 22:8
b 5Mo 4:29
c 2Ku 21:11, 12
2Ku 24:3, 4
Jer 15:4
d 2Ku 18:11
2Ku 21:13
e 5Mo 29:28
2Ku 25:11
Hes 23:33
f 5Mo 12:5
1Ku 8:29
1Ku 9:3
g 1Ku 9:15
2Aj 35:20–25
Sak 12:11
h 2Aj 36:1, 2
i Jer 22:11
j 2Ku 24:18
k 2Ku 21:1, 2
2Ku 21:19–21
l 2Ku 23:29
m Jer 39:5
Jer 52:10

Teine veerg

- a 2Aj 36:3
b 2Aj 36:4, 5
c Jer 22:11, 12
d Jer 1:3
Jer 22:18, 19
e 2Aj 36:5
f Jer 26:21
Jer 36:22–24
g 2Aj 28:24, 25
2Aj 33:1, 4

PTK 24

- h Jer 25:1
Jer 46:2
Tn 1:1
Tn 3:1
Tn 4:33
i Hab 1:6
j 3Mo 26:27, 28
5Mo 28:15
2Ku 23:27
k 3Mo 26:33
5Mo 4:26
l 2Ku 21:11
2Ku 23:26
m 2Ku 21:16
Jer 2:34
Jer 19:4
n Jer 15:1
Nu 3:42

saaks Jeruusalemmas valitse- da, ning määras maale trahviks 100 talenti* hõbedat ja talenti[#] kulda.^a **34** Vaarao Neho pani Joosija asemel kuningaks Joosija poja Eljakimi ja muutis tolle nime Joojakimiks. Jooahase aga viis Neho Egiptusse,^b kus see suri.^c **35** Joojakim andis vaaraole küsitud hõbedat ja kulda. Vaaraole hõbedat kogumiseks tuli tal maalt maksu nõuda. Ta nõudis igaühelt maa rahva seast temale ettekirjutatud hulga hõbedat ja kulda, et anda see siis vaarao Nehole.

36 Joojakim^d oli kuningaks saades 25-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 11 aastat.^e Tema ema oli Sebidda, Ruumast pärit Pedaja tütar.

37 Joojakim tegi Jehoova silmis kurja,^f toimides kõiges oma esiisade moodi.^g

24 Joojakimi päevil tuli Babüloni kuningas Nebukadnetsar^h tema vastu ja Joojakim sai kolmeks aastaks tema sulaseks. Siis aga tõstis ta tema vastu mässu. **2** Seejärel saatis Jehoova Joojakimi kallale kaldealaste,ⁱ süürlaste, moabiitide ja ammonlaste rõõvjõuke. Jehoova saatis nad Juudat hävitama, nagu ta oli öelnud oma proheteite kaudu.^j **3** See sündis Juudaga Jehoova otsuse kohaselt kõrvaldada Juuda oma palge eest^k kõigi Manasse pattude pärast^l **4** ja tema valatud süütu vere pärast,^m millega ta oli Jeruusalemma täitnud. Jehoova ei tahtnud seda andestada.ⁿ

5 Kõik muu Joojakimi kohta ning kõik, mis ta tegi, on

23:33 *3,4 tonni. (Vt lisa B14.)
#34,2 kg.

kirjas Juuda kuningate kroonikaraamatus.^a **6** Joojakim läks puhkama oma esiisade juurde^b ja tema asemel sai kuningaks tema poeg Joojakin.

7 Egiptuse kuningas ei riskinud enam oma maalt väljuda, sest Babülioni kuningas oli vallutanud kogu Egiptuse kuningale^c kuulunud maa alates Egiptuse vadist^d kuni Eufrati jõeni.^e

8 Joojakim^f oli kuningaks saades 18-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kolm kuud.^g Tema ema oli Nehusta, Jeruusalemmast pärit Elnatani tütar.

9 Joojakin tegi Jehoova silmis kurja, toimides kõiges oma isa moodi. **10** Sel ajal tulid Babülioni kuninga Nebukadnetsari sulased Jeruusalemma alla ja piirasid linna ümber.^h **11** Babülioni kuningas Nebukadnetsar tuli linna alla siis, kui tema sulased olid selle juba piiramisrõngasse võtnud.

12 Viimaks läks Juuda kuningas Joojakin koos oma ema, sulaste, peameeste ja õukonnaametnikegaⁱ Babülioni kuninga^j juurde ning Babülioni kuningas võttis ta oma kaheksandal valitsusaastal vangiks.^k

13 Ta tõi Jehoova kojast ja kuningakojast välja kogu varanduse^l ning lõhkus ära kõik kullast riistad, mis Iisraeli kuningas Saalomon oli teinud Jehoova templi tarbeks,^m just nii nagu Jehoova oli ennustanud. **14** Ta viis pagenduse kogu Jeruusalemma, kõik peamehed,ⁿ vägevad sõjamehed, käsitöölised ja sepad^o – 10000 meest. Maha jäid vaid kõige vaesemad rahva hul-

24:14 * Teine võimalik tähendus: „kaitserajatiste ehitajad“.

PTK 24

- a 2Aj 36:8
- b Jer 22:18, 19
- Jer 36:30
- c Jer 46:2
- d 4Mo 34:2, 5
- e 1Mo 15:18
- 1Ku 4:21
- f Jer 24:1
- Jer 37:1
- g 2Aj 36:8
- h Tn 1:1
- i Jer 29:1, 2
- j 2Aj 36:9, 10
- Jer 24:1
- Hes 17:12
- k Jer 52:28
- l 2Ku 20:13, 17
- m 1Ku 7:48–50
- Esr 1:7
- Tn 5:2
- n Tn 1:3, 6
- o Jer 24:1

Teine veerg

- a 2Ku 25:12
- b Jer 22:24, 25
- c 2Ku 25:27
- 1Aj 3:17
- d 1Aj 3:15
- e 2Aj 36:10–12
- Jer 37:1
- Jer 52:1
- f 2Ku 23:31
- g 2Ku 23:36, 37
- Jer 24:8
- Jer 37:1, 2
- Jer 38:5, 6
- Hes 21:25
- h 2Ku 23:27
- i 2Aj 36:11, 13
- Jer 27:12
- Jer 38:17
- Hes 17:12–15

PTK 25

- j Jer 27:8
- Jer 43:10
- Tn 4:1
- k 2Aj 36:17
- Jer 34:2
- Hes 24:1, 2
- l Jes 29:3
- Jer 32:2, 28
- Jer 39:1
- Jer 52:4, 5
- Hes 4:1, 2
- Hes 21:21, 22
- m 3Mo 26:26
- 5Mo 28:53
- Jer 37:21
- Jer 38:2
- Nu 4:4
- Hes 4:16
- Hes 5:10, 12
- n Jer 52:6–11
- o Jer 21:4
- Jer 39:2, 4–7
- Hes 33:21
- p Hes 12:12

gast.^a **15** Ta viis Babülioni pagendusse^b Joojakini^c ning pagendas Jeruusalemmast Babülioni ka kuninga ema, naised, õukonnaametnikud ja maa mõjukamad mehed. **16** Samuti viis Babülioni kuningas Babülioni pagendusse kõik 7000 sõjameest, 1000 käsitöölisi ja seppa; kõik need olid vägevad mehed, kes olid õppinud sõdima. **17** Babülioni kuningas pani Joojakini asemel kuningaks tema onu Mattanja^d ning muutis tema nime Sidkijaks.^e

18 Sidkija oli kuningaks saades 21-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 11 aastat. Tema ema oli Hamutal,^f Libnast pärit Jeremija tütar.

19 Sidkija tegi Jehoova silmis kurja, toimides kõiges Joojakimi moodi.^g **20** Kõik see sündis Jeruusalemmas ja Juudas Jehoova viha tõttu ning lõpuks heitis ta nad oma palge eest ära.^h Sidkija aga tõstis Babülioni kuninga vastu mässu.ⁱ

25 Sidkija valitsuse üheksandal aastal kümnenda kuu kümnendal päeval tuli Babülioni kuningas Nebukadnetsar^j kogu oma sõjaväega Jeruusalemma vastu.^k Ta lõi laagri üles ja ehitas linna ümber piiramisvalli.^l **2** Linn oli piiramisrõngas kuni kuningas Sidkija 11. valitsusaastani. **3** Neljanda kuu üheksandaks päevaks oli nälg linnas võimust võtnud^m ja maa rahval polnud enam toitu.ⁿ **4** Siis murti linnamüürist läbi^o ning kõik sõjamehed põgenesid õõ varjus topeltmüüri värava kaudu, mis oli kuninga aia juures, kuigi kaldealased olid linna ümber, ning kuningas pages Araba poole.^p **5** Kaldealaste

sõjavägi hakkas kuningat taga ajama ja sai ta kätte Jeeriko kõrbetasandikul ning kõik kuninga sõjasalgad jooksid tema juurest laiali. **6** Kaldealased võtsid kuninga kinni^a ja viisid ta Babüloni kuninga juurde Riblasse ning mõistsid tema üle kohut. **7** Sidkija pojad tapeti tema enda silme ees. Seejärel tegi Nebukadnetsar Sidkija mõlemast silmast pimedaks, pani ta vaskahelaisse ja viis Babüloni.^b

8 Viienda kuu seitsmendal päeval, nimelt Babüloni kuninga Nebukadnetsari 19. aastal, tuli Babüloni kuninga ihukaitsepealik Nebusaradan^c Jeruusalemma.^d **9** Ta põletas maha Jehoova koja,^e kuningakoja^f ja kõik majad Jeruusalemmas,^g ka kõik ülikute majad.^h **10** Kogu kaldealaste sõjavägi, kes oli koos ihukaitsepealikutega, kisus maha Jeruusalemma müüri.ⁱ **11** Ihukaitsepealik Nebusaradan viis pagendusse kõik, kes olid linna alles jäänud, samuti ülejoosikud, kes olid asunud Babüloni kuninga poolele, ja teised maa rahva hulgast.^j **12** Aga osa maa vaestest jättis ihukaitsepealik Nebusaradan maale alles ning pani nad viinamägesid harima ja pani neile peale töökohustuse.^k **13** Kaldealased purustasid Jehoova koja vasksambad,^l ka vankrid^m ja vaskmere,ⁿ mis olid Jehoova kojas, ning viisid vase Babüloni.^o **14** Nad võtsid kaasa ka tuhanõud, kühvlid, leegikustutajad, peekrid ja kõik vaskriistad, mida oli kasutatud templiteenistuses. **15** Ihukaitsepealik võttis kaasa puhtast kullast ja hõbedast sõepanid ning vaagnad.^p **16** Vaske,

PTK 25

- a Jer 21:7
 b Jer 32:4, 5
 Hes 12:12, 13
 Hes 17:16
 c Jer 40:1
 d Jer 52:12–14
 Nu 4:12
 e 1Ku 9:8
 L 74:3
 L 79:1
 Jes 64:11
 Jer 7:14
 Nu 1:10
 Nu 2:7
 Mi 3:12
 f 1Ku 7:1
 g Jer 34:22
 h 2Aj 36:19
 i Neh 1:3
 Jer 39:8
 j Jer 15:2
 Jer 39:9
 Jer 52:15, 30
 Hes 5:2
 k Jer 39:10
 Jer 52:16
 l 1Ku 7:15
 m 1Ku 7:27
 n 1Ku 7:23
 o 2Ku 20:17
 Jer 52:17–20
 p 1Ku 7:48, 50
 2Aj 24:14
 2Aj 36:18
 Esr 1:7, 10, 11
 Tn 5:2

Teine veerg

- a 1Ku 7:47
 b 1Ku 7:15
 c 1Ku 7:16, 20
 Jer 52:21–23
 d Esr 7:1
 e Jer 21:1, 2
 Jer 29:25, 29
 f Jer 52:24–27
 g 2Ku 25:8
 Jer 39:9
 Jer 40:1
 h Jer 39:5
 i 4Mo 34:2, 8
 1Ku 8:65
 j 5Mo 28:36, 64
 2Ku 23:27
 Jer 5:11
 k Jer 39:13, 14
 l 2Ku 22:8
 m Jer 26:24
 n Jer 40:5, 6
 o Jer 40:7–9

millest olid olnud tehtud kaks sammast, meri ja vankrid, mille kuningas Saalomon oli lasknud teha Jehoova koja jaoks, oli nii palju, et seda ei suudetud kaaluda.^a **17** Kumbki sammast oli 18 künart* kõrge.^b Samba otas olev kapiteel[#] oli vasest ja selle kõrgus oli 3 künart^Δ. Võrestik ja granaatõunad ümber kapiteeli olid samuti vasest.^c Teine sammast ja selle võrestik olid samasugused.

18 Ihukaitsepealik võttis kaasa peapreester Seraja,^d temast järgmise preestri Sefanja^e ja kolm väravavalvurit.^f **19** Samuti võttis ta linnast kaasa ühe õukonnaametniku, kes oli sõdurite ülevaataja; viis kuninga lähikondset, kes linnast leiti; väepealiku kirjutaja, kes värbas maa rahvast; ja lihtrahva seast 60 meest, kes linnast leiti. **20** Ihukaitsepealik Nebusaradan^g viis nad Riblasse Babüloni kuninga juurde.^h **21** Babüloni kuningas tappis nad Hamatimaalⁱ Riblas. Nii viidi Juuda oma maalt pagendusse.^j

22 Aga Juudamaale jäetud rahva üle pani Babüloni kuningas Nebukadnetsar valitsema Gedalja,^k Saafani^l poja Ahikami^m poja.ⁿ **23** Kui kõik väepealikulid oma meestega kuulsid, et Babüloni kuningas on Gedalja valitsejaks pannud, tulid nad kohe Gedalja juurde Mispasse. Need väepealikulid olid Netanja poeg Ismael, Kaareahi poeg Joohanani, netofalase Tanhumeti poeg Seraja ja maakatlase poeg Jaasanja, nemed ja nende mehed.^o **24** Gedalja andis neile ja nende mees-

25:17 *8 m. (Vt lisa B14.) #Samba kunstiliselt kujundatud ülaosa. ^Δ2,2 m.

tele vande ja ütles neile: „Ärge kartke teenida kaldealasi! Elage sellel maal ja teenige Babüloni kuningat, siis läheb teil hästi.”^a

25 Seitsmendal kuul tuli Ismael,^b Elisama poja Netanja poeg, kes oli kuninglikust soost, ja ühes temaga kümme meest ning nad tapsid Gedalja ning temaga Mispas olevad juudid ja kaldealased.^c **26** Siis läks kogu rahvas, nii noored kui ka vanad, sealhulgas väepealikud, kaldealaste kartuses Egiptusse.^d

PTK 25

a Jer 27:12

b Jer 40:15

c Jer 41:1, 2

d Jer 41:17, 18

Jer 42:14

Jer 43:4, 7

Teine veerg

a 2Ku 24:8, 12

Jer 24:1

Mt 1:11

b Jer 52:31–34

27 Juuda kuninga Joojakinia^a 37. pagendusaastal 12. kuu 27. päeval, sel aastal, kui Evil-Merodak Babüloni kuningaks sai, vabastas ta Juuda kuninga Joojakini vanglast.^b **28** Ta rääkis temaga lahkelt ja tõstis tema trooni kõrgemale teiste kuningate omadest, kes olid koos temaga Babülonis. **29** Joojakin võttis seljast vangiriided ja sõi sealtpeale kõik oma elupäevad leiba kuninga lauas. **30** Kuningas hoolitses tema toidulaua eest päevast päeva kuni ta elu lõpuni.

ESIMENE AJARAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Aadamast Aabrahamini (1–27)
Aabrahami järeltulijad (28–37)
Edomlased, nende kuningad ja hõimupealikud (38–54)</p> <p>2 Iisraeli 12 poega (1, 2)
Juuda järeltulijad (3–55)</p> <p>3 Taaveti järeltulijad (1–9)
Taaveti kuningaliin (10–24)</p> <p>4 Juuda teised järeltulijad (1–23)
Jabes ja tema palve (9, 10)
Siimeoni järeltulijad (24–43)</p> <p>5 Ruubeni järeltulijad (1–10)
Gaadi järeltulijad (11–17)
Hagrilased alistatakse (18–22)
Pool manasselaste suguharu (23–26)</p> <p>6 Leevi järeltulijad (1–30)
Templi lauljad (31–47)
Aaroni järeltulijad (48–53)
Leviitide asulad (54–81)</p> <p>7 Issaskari (1–5), Benjamini (6–12), Naftali (13), Manasse (14–19), Efraimi (20–29) ja Aaseri järeltulijad (30–40)</p> | <p>8 Benjamini järeltulijad (1–40)
Sauli suguvõsanimekiri (33–40)</p> <p>9 Suguvõsanimekirjad pärast pagendusest naasmist (1–34)
Sauli suguvõsanimekirja korratatakse (35–44)</p> <p>10 Sauli ja ta poegade surm (1–14)</p> <p>11 Iisrael võiab Taaveti kuningaks (1–3)
Taavet vallutab Siioni (4–9)
Taaveti vaprad sõjamehed (10–47)</p> <p>12 Taaveti kuningavõimu toetajad (1–40)</p> <p>13 Lepingulaegas tuuakse Kirjat-Jearimist ära (1–14)
Ussa surmatatakse (9, 10)</p> <p>14 Taaveti kindel kuningavõim (1, 2)
Taaveti pere (3–7)
Vilistid saavad lüüa (8–17)</p> <p>15 Leviidid viivad laeka Jeruusalemma (1–29)
Miikal põlgab Taavetit (29)</p> <p>16 Laegas asetatakse telki (1–6)</p> |
|---|---|

- Taaveti tänulaul (7-36)
 „Jehoova on saanud kuningaks!” (31)
 Teenistus lepingulaeka juures (37-43)
- 17 Taavet ei ehita templit (1-6)
 Leping, et Taaveti kuningriik
 püsib (7-15)
 Taaveti tänapalve (16-27)
- 18 Taaveti võidud (1-13)
 Taaveti ametnikud (14-17)
- 19 Ammonlased solvavad Taaveti
 käskjalgu (1-5)
 Võit ammonlaste ja süurlaste üle (6-19)
- 20 Rabba vallutatakse (1-3)
 Vilistite hiiglased tapetakse (4-8)
- 21 Taaveti väär rahvaloendus (1-6)
 Karistus Jehoovalt (7-17)
 Taavet ehitab altari (18-30)
- 22 Taaveti ettevalmistused templi
 ehitamiseks (1-5)
 Taavet annab Saalomoniile
 juhtnööre (6-16)
- Peameestel kästakse Saalomoni
 aidata (17-19)
- 23 Taavet jagab leviidid rühmadeks (1-32)
 Aaron ja ta pojad eraldatakse (13)
- 24 Taavet jagab preestrid
 24 rühmaks (1-19)
 Ülejäänud leviidid (20-31)
- 25 Jumala koja pillimehed ja lauljad (1-31)
- 26 Väravavalvurite rühmad (1-19)
 Varahoidjad ja teised ametnikud (20-32)
- 27 Ülemad kuninga teenistuses (1-34)
- 28 Taaveti kõne templi ehitamisest (1-8)
 Juhendid ja ehitusplaanid
 Saalomoniile (9-21)
- 29 Annetused templi heaks (1-9)
 Taaveti palve (10-19)
 Rahvas rõõmustab, Saalomoni
 kuningavõim (20-25)
 Taaveti surm (26-30)

- 1** Adam,
 Sett,^a
 Enos,
2 Keenan,
 Mahalalel,^b
 Jered,^c
3 Eenok,^d
 Metuusala,
 Lemek,^e
4 Noa,^f
 Seem,^g Haam ja Jaafet.^h
5 Jaafeti pojad olid Gomer,
 Maagoog, Madai, Jaavan, Tubal,ⁱ
 Mesek^j ja Tiiras.^k
6 Gomeri pojad olid Aske-
 nas, Riifat ja Toogarma.^l
7 Jaavani pojad olid Eli-
 saa, Tarsis, Kittim ja Roda-
 nim*.
8 Haami pojad olid Kuus,^m
 Mitsraim, Puut ja Kaanan.ⁿ

1:7 *1Mo 10:4 Dodanim.

PTK 1

- a 1Mo 4:25
 b 1Mo 5:12, 15
 c 1Mo 5:18
 d Heb 11:5
 e 1Mo 5:25, 28
 f 1Mo 5:29
 g 1Mo 11:10
 h 1Mo 6:10
 i Jes 66:19
 j Hes 27:13
 k 1Mo 10:2
 l 1Mo 10:3
 m Hes 27:14
 n 1Mo 10:6

Teine veerg

- a L 72:10
 b Hes 27:22
 c 1Mo 10:7
 d 1Mo 10:8, 9
 e Jer 46:9
 f 1Mo 10:13, 14
 g Hes 29:14
 h Jos 13:2, 3
 i 5Mo 2:23
 Am 9:7
 j Jes 23:2
 k 1Mo 10:15-18
 l Koh 1:21
 m 1Mo 15:16
 4Mo 13:29
 5Mo 3:8
 n 5Mo 7:1
 o Jos 9:3, 7
 p Hes 27:11
 q Esr 4:9
 r Hes 27:23

9 Kuusi pojad olid Seba,^a
 Havila, Sabta, Raema^b ja Sab-
 teka.

Raema pojad olid Seeba ja
 Dedan.^c

10 Kuusile sündis Nimrod,^d
 kellest sai esimene vägev
 mees maa peal.

11 Mitsraimile sündisid
 Luudim,^e Ananim, Leha-
 bim, Naftuhim,^f **12** Patruu-
 sim,^g Kasluhim, kellest põlv-
 nevad vilistid,^h ja Kaftoorim.ⁱ

13 Kaananile sündisid te-
 ma esmasündinu Siidon^j ja
 Heet,^k **14** samuti põlvnevad
 temast jebuuslased,^l emorla-
 sed,^m girgaaslased,ⁿ **15** hiiv-
 lased,^o arkiilased, siinlased,
16 arvadlased,^p semarlased
 ja hamatlased.

17 Seemi pojad olid Eelam,^q
 Assur,^r Arpaksad, Luud, Aram

ning* Uuts, Huul, Geter ja Maas.^a

18 Arpaksadile sündis Selah^b ning Selahile sündis Eeber.

19 Eeberile sündis kaks poega. Ühe nimi oli Peleg*,^c sest tema eluajal jagunes maa^d. Tema venna nimi oli Joktan.

20 Joktanile sündisid Almodad, Selef, Hasarmavet, Jerah,^d **21** Hadoram, Uusal, Dikla, **22** Oobal, Abimael, Seeba, **23** Oofir,^e Havila^f ja Joobab. Need kõik olid Joktani pojad.

24 Seem,
Arpaksad,
Selah,

25 Eeber,
Peleg,^g
Reu,^h

26 Serug,ⁱ
Naahor,^j
Terah,^k

27 Aabram, see on Aabraham.^l

28 Aabrahami pojad olid Iisak^m ja Ismael.ⁿ

29 Järgnevalt nende järeltulijad. Nebajot,^o Ismaeli esmasündinu, siis Keedar,^p Adbeel, Mibsam,^q **30** Misma, Duuma, Massa, Hadad, Teema, **31** Jetuur, Naafis ja Keedma. Need olid Ismaeli pojad.

32 Aabrahami liignaise Keturra^r pojad olid Simran, Joksan, Medan, Midjan,^s Jisbak ja Suuah.^t

Joksani pojad olid Seeba ja Dedan.^z

1:17 *Järgnevad on Arami pojad (1Mo 10:23). 1:19 *Nimi Peleg tähendab „jagunemine”. ^aVõib tõlkida ka „maa rahvastik”.

PTK 1

a 1Mo 10: 22, 23

b 1Mo 11:14

c 1Mo 11:19

d 1Mo 10: 26–29

e 1Ku 9:28

f 1Mo 2:11
1Mo 25:18

g 1Mo 11:19

h 1Mo 11:21

i 1Mo 11:23

j 1Mo 11:25

k 1Mo 11:26

l 1Mo 17:5

m 1Mo 21:3

n 1Mo 16:11, 12

o 1Mo 28:9

p Hes 27:21

q 1Mo 25:13–15

r 1Mo 25:1–4

s 1Mo 37:28

t li 2:11

z Jes 21:13

Teine veerg

a Jes 60:6

b Ap 7:8

c 1Mo 25:25

d 1Mo 32:28

e 1Mo 36:4, 5

f Ob 9

g 1Mo 36:11, 12

h 1Mo 36:13

i 1Mo 36:8

j 1Mo 36: 20, 21

k 1Mo 36:22

l 1Mo 36: 23, 24

m 1Mo 36: 25, 26

n 1Aj 1:38

o 1Mo 36: 27, 28

p 1Mo 32:3

q 1Mo 36: 31–39

r Jer 49:13

1. AJARAAMAT 1:18–46

33 Midjani pojad olid Eefa,^a Eefer, Hanok, Abiida ja Eldaa.

Kõik need olid Ketuura järeltulijad.

34 Aabrahamile sündis Iisak.^b Iisaki pojad olid Eesav^c ja Iisrael.^d

35 Eesavi pojad olid Eliifas, Reuel, Jeus, Jalam ja Korah.^e

36 Eliifase pojad olid Tee-man,^f Oomar, Sefo, Gatam, Kenas ja Timna kaudu Amalek.^g

37 Reueli pojad olid Nahat, Serah, Samma ja Missa.^h

38 Seiriⁱ pojad olid Lootan, Soobal, Sibeon, Ana, Diison, Eefer ja Diisan.^j

39 Lootani pojad olid Hori ja Hoomam*. Lootani õde oli Timna.^k

40 Soobali pojad olid Alvan, Maanahat, Eebal, Seefo ja Oonam.

Sibeoni pojad olid Ajja ja Ana.^l

41 Ana poeg oli Diison. Diisoni pojad olid Hemdan, Esban, Jitran ja Keran.^m

42 Eeseriⁿ pojad olid Bilhan, Saavan ja Akan.

Diisani pojad olid Uuts ja Aran.^o

43 Järgmised on kuningad, kes valitsesid Edomimaa^p kui iisraellastel polnud veel kuningat.^q Beori poeg Bela, kelle linna nimi oli Dinhaba. **44** Kui Bela suri, hakkas tema asemel valitsema Joobab, kes oli Bosrast^r pärit Serahi poeg. **45** Kui Joobab suri, hakkas tema asemel valitsema Huusam teemanlaste maalt. **46** Kui Huusam suri, hakkas tema asemel valitsema Bedadi poeg Hadad, kes alistas Midjani

1:39 *1Mo 36:22 Heemam.

Moabimaal. Tema linna nimi oli Aviit. **47** Kui Hadad suri, hakkas tema asemel valitsema Samla, kes oli pärit Masreekast. **48** Kui Samla suri, hakkas tema asemel valitsema Šaul, kes oli pärit jõeäärsest Rehobotist. **49** Kui Šaul suri, hakkas tema asemel valitsema Akbori poeg Baal-Haanan. **50** Kui Baal-Haanan suri, hakkas tema asemel valitsema Hadad*. Hada-di linna nimi oli Pau ning tema naine oli Mehetabel, Mee-Sahabi tütre Matredi tütar. **51** Lõpuks Hadad suri.

Edomi hõimupealikud olid Timna, Alva, Jetet,^a **52** Oholibama, Eela, Piinon, **53** Kenas, Teeman, Mibsar, **54** Magdiel ja Iiram. Need olid Edomi hõimupealikud.

2 Iisraeli^b pojad olid Ruuben,^c Siimeon,^d Leevi,^e Juuda,^f Issaskar,^g Sebulon,^h **2** Daan,ⁱ Joosep,^j Benjamin,^k Naftali,^l Gaad^m ja Aaser.ⁿ

3 Juuda pojad olid Eer, Oonan ja Seela. Need kolm sün-nitas talle Suua tütar, kaanan-lanna.^o Aga Juuda esmasündi-nu Eer ei olnud Jehoovale mee-lepärane ja Jumal surmas ta.^p **4** Juuda minia Taamar^q sünni-tas Juudale Peretsi^r ja Serahi. Juudal oli kokku viis poega.

5 Peretsi pojad olid Hesron ja Haamul.^s

6 Serahi pojad olid Simri, Eetan, Heeman, Kalkol ja Daara. Neid oli kokku viis.

7 Karmi poeg oli Aakar*, kes tõi Iisraeli peale õnnetu-se,³ kuna ei kuuletunud usta-valt käsule, mis puudutas hävitamisele määratud.^z

1:50 *1Mo 36:39 Hadar. 2:7 *Nimi Aakar tähendab „õnnetusetooja”. Jos 7: 1, 18 Aakan.

PTK 1

a 1Mo 36:40-43

PTK 2

b 1Mo 32:28
c 1Mo 29:32
d 1Mo 49:3, 4
e 1Mo 29:33
f 1Mo 29:34
g 1Mo 49:5-7
h 1Mo 29:35
i 1Mo 49:8-12
j Heb 7:14
k 1Mo 30:18
l 1Mo 49:14, 15
m 1Mo 30:20
n 1Mo 49:13
o 1Mo 30:4-6
p 1Mo 49:16-18
q 1Mo 30:22, 24
r 1Mo 49:22-26
s 1Mo 35:16, 18
t 1Mo 49:27
u 1Mo 30:7, 8
v 1Mo 49:21
w 1Mo 30:9-11
x 1Mo 49:19
y 1Mo 30:12, 13
z 1Mo 49:20
aa 1Mo 38:2-5
ab 1Mo 38:7
ac 1Mo 38:11
ad Lu 3:23, 33
ae 4Mo 26:21
af 5 Jos 7:15, 18
ag 2 Mo 7:26
ah Jos 6:18
ai Jos 22:20

Teine veerg

a 1Sa 27:10
b Ru 4:19-21
c Mt 1:3
d Mt 1:4, 5
e 4Mo 2:3
f Lu 3:23, 32
g Ru 2:1
h Ru 4:17, 22
i 1Sa 16:1
j 1Sa 17:13
k 1Sa 16:6-10
l 1Sa 16:13
m 1Sa 17:12
n Mt 1:6
o 2Sa 17:25
p 1Sa 21:17
q 2Sa 23:18, 19
r 2Sa 8:16
s 1Aj 11:6
t 2Sa 2:18
u 2Sa 3:30
v 2Sa 23:24
w 2Sa 19:13
x 1Ku 2:5
y 1Aj 4:4
z 2Mo 17:12
aa 2Mo 24:14
ab 2Mo 31:2-5
ac 2Mo 39:1
ad 2Mo 37:1
ae 4Mo 26:29
af Jos 17:1
ag 1Mo 50:23
ah 1Aj 7:14
ai 2 Mo 3:14
aj Jos 13:29, 30
ak 4Mo 32:40, 41
al 2Sa 3:3
am 2Sa 13:38
an 2Sa 8:6
ao 1Ku 4:13
ap 4Mo 32:42
aq 4Mo 46:12

8 Eetani poeg oli Asarja.

9 Hesroni pojad olid Jerah-meel,^a Raam^b ja Keluubai*.

10 Raamile sündis Ammi-nadab.^c Amminadabile sündis Nahson,^d Juuda järeltulijate pealik. **11** Nahsonile sündis Salma,^e Salmale sündis Boas,^f **12** Boasele sündis Oobed, Oo-bedile sündis Iisai.^g **13** Iisai-le sündis esmasündinuna Eliab, teisena Abinadab,^h kolmanda-na Simea,ⁱ **14** neljandana Ne-taneel, viiendana Raddai, **15** kuendana Osem ja seits-mendana Taavet.^j **16** Nende õed olid Seruja ja Abigail.^k Se-ruja pojad olid Abisai,^l Joab^m ja Asael,ⁿ need kolm. **17** Abigai-lile sündis Amaasa,^o kelle isa oli ismaeliit Jeter.

18 Hesroni pojale Kaalebi-le sünnitasid poegi tema nai-ne Asuuba ja ka Jeriot. Need on tema pojad: Jeaser, Soobab, Ardon. **19** Kui Asuuba suri, võttis Kaaleb endale naiseks Efrati,^p kes sünnitas talle Huuri.^q **20** Huurile sündis Uri. Uriile sündis Betsaleel.^r

21 Hiljem heitis Hesron Gi-leadi^s isa Maakiri³ tütre juur-de. Ta võttis tema naiseks, kui oli 60-aastane, ja naine sünni-tas talle Seguubi. **22** Seguubi-le sündis Jair;^z Jairil oli Gileadi-maal 23 linna.^z **23** (Hiljem aga võtsid gesurlased^t ja stürlased^u sealsetelt elanikelt ära Havvot-Jairi^v ühes Kenati^w ja selle tü-tarlinnadega*, kokku 60 linna.) Need kõik olid Gileadi isa Maa-kiri järeltulijad.

24 Pärast seda kui Hesron^o Kaaleb-Efratas suri, sünnitas

2:9 *Salmides 18, 19, 42 Kaaleb. 2:23 *Võib tõlkida ka „ümberkaudsete linnadega”.

tema naine Abija talle Ashuri,^a Tekoa^b isa*.

25 Hesroni esmasündinu Jerahmeeli pojad olid esmasündinu Raam, samuti Buuna, Oren, Osem ja Ahija. **26** Jerahmeelil oli ka teine naine, kelle nimi oli Atara. Tema oli Oonami ema. **27** Jerahmeeli esmasündinu Raami pojad olid Maats, Jaamin ja Eeker. **28** Oonami pojad olid Sammai ja Jaada. Sammai pojad olid Naadab ja Abisuur. **29** Abisuuri naine oli Abihail, kes sünnitas talle Ahbani ja Moolidi. **30** Naadabi pojad olid Seled ja Appaim. Seled aga suri lastetuna. **31** Appaimi poeg oli Jisi. Jisi poeg oli Seesan. Seesani järeltulija oli Ahlai. **32** Sammai venna Jaada pojad olid Jeter ja Joonatan. Jeter aga suri lastetuna. **33** Joonatani pojad olid Pelet ja Saasa. Need olid Jerahmeeli järeltulijad.

34 Seesanil polnud poegi, ainult tütreid. Tal oli aga egiptlasest sulane Jarha. **35** Seesan andis sulasele Jarhale naiseks oma tütre, kes sünnitas sellele Attai. **36** Attaille sündis Naatan, Naatanile sündis Saabad, **37** Saabadile sündis Eflal, Eflalile sündis Oobed, **38** Oobedile sündis Jehu, Jehule sündis Asarja, **39** Asarjale sündis Heles, Helesele sündis Elaasa, **40** Elaasale sündis Sismai, Sismaile sündis Sallum, **41** Sallumile sündis Jekamja, Jekamjale sündis Elisama.

2:24 *Mõned nimed selles peatükis võivad viidata paikadele, mitte inimestele. „Isa“ võib sellistel juhtudel tähendada „rajaja“ või „asustaja“.

PTK 2

a 1Aj 4:5

b Neh 3:5

Teine veerg

a 1Aj 2:9

b Jos 15:20, 58
Neh 3:16

c Jos 15:21, 31

d Jos 15:20, 57

e 1Aj 2:18

f Jos 15:16, 17

g 1Aj 2:19

h 2Mo 17:12
2Mo 24:14

i Jos 15:9, 12
1Aj 13:5

j 1Mo 35:19
Joh 7:42

k 1Aj 11:10, 40

l 1Aj 4:2

m Jos 15:20, 33

n 1Mo 35:19
Mt 2:1

o Koh 1:16
Koh 4:11
1Sa 15:6

p 2Ku 10:15
Jer 35:6, 19

PTK 3

q 2Sa 3:2-5

r 2Sa 13:32

s 1Sa 25:43

1. AJARAAMAT 2:25-3:1

42 Jerahmeeli venna Kaalebi^a pojad olid esmasündinu Meesa, kellele sündis Siif, samuti Hebroni isa Maaresa pojad. **43** Hebroni pojad olid Korah, Tappuah, Rekem ja Sema. **44** Semale sündis Jorkoami isa Raham. Rekemile sündis Sammai. **45** Sammai poeg oli Maon, kes oli Beet-Suuri^b isa. **46** Kaalebi liignaine Eefa sünnitas Haarani, Moosa ja Gaasese. Haaranile sündis Gaases. **47** Jahdai pojad olid Regem, Jootam, Geesan, Peelet, Eefa ja Saaf. **48** Kaalebi liignaine Maaka sünnitas Seberi ja Tirhana. **49** Ta sünnitas ka Madmanna^c isa Saafi ning samuti Seva, kes oli Makbeena ja Giibea^d isa. Kaalebi^e tütar oli Aksa.^f **50** Need olid Kaalebi järeltulijad.

Efrata^g esmasündinu Huurij^h pojad olid Kirjat-Jearimiⁱ isa Soobal, **51** Petlemma^j isa Salma ja Beet-Gaaderi isa Haaref. **52** Kirjat-Jearimi isa Soobali pojad olid Haroe ja pooled manahlased. **53** Kirjat-Jearimi suguvõsad olid jeterlased,^k puudid, summatlased ja misrailased. Neist põlvnesid soratlased^l ja estaollased.^m **54** Salma järeltulijad olid Petlemma,ⁿ Netofa, Atrot-Beet-Joabi ja pooled Maanahati elanikud ning ka Sora elanikud. **55** Jabeses elavate kirjutajate suguvõsad olid tiratlased, simatlased ja suukatlased. Need olid keenlased,^o kes põlvnesid reekablaste^p esiisast Hammatist.

3 Need olid Taaveti pojad, kes sündisid talle Hebronis:^q esmasündinu Amnon,^r jisreellanna Ahinoami^s poeg,

teine poeg Taaniel*, karmelanna Abigail^a poeg, **2** kolmas Absalom,^b Gesuri kuninga Talmai tütre Maaka poeg, neljas Adonija,^c Haggiti poeg, **3** viies Sefatja, Abitali poeg, kuues Jitream, Taaveti naise Eglä poeg. **4** Need kuus sündisid talle Hebronis, kus ta valitses seitse aastat ja kuus kuud. Jeruusalemmas valitses ta 33 aastat.^d

5 Jeruusalemmas sündisid^e talle Simea, Soobab, Naatan^f ja Saalomon^g – neli poega, kelle ema oli Ammieli* tütar Batseba^h – **6** ning veel üheksa poega: Jibhar, Elisama,* Elifelet, **7** Noga, Nefeg, Jaafia, **8** Elisama, Eljada ja Elifelet. **9** Need kõik olid Taaveti pojad ja peale nende olid tal veel liignaiste pojad. Nende öde oli Taamar.ⁱ

10 Saalomoni poeg oli Rehabeam,^j kelle poeg oli Abija,^k kelle poeg oli Aasa,^l kelle poeg oli Joosafat,^m **11** kelle poeg oli Jooram,ⁿ kelle poeg oli Ahasja,^o kelle poeg oli Joas,^p **12** kelle poeg oli Amasja,^q kelle poeg oli Asarja,^r kelle poeg oli Jootam,^s **13** kelle poeg oli Aahas,^t kelle poeg oli Hiskija,^z kelle poeg oli Manasse,^z **14** kelle poeg oli Aamon,^t kelle poeg oli Joosija.^u **15** Joosija pojad olid esmasündinu Joohanani, teine poeg Joojakim,^v kolmas Sidkija^w ja neljas Sallum. **16** Joojakimi poeg oli Jekonja,^ö kelle poeg oli Sidkija. **17** Jekonja pojad, kes sündisid talle vangipõlve ajal, olid Sealtiel, **18** Malkiram, Pedaja, Senassar, Jekamja, Hoosama ja Nedabja. **19** Pedaja pojad olid Serubbaabel^ä ja Simei. Serubbaabeli pojad olid Mesullam ja

3:1 *2Sa 3:3 Kileab. 3:5 *2Sa 11:3 Eliam. 3:6 *2Sa 5:15 ja 1Aj 14:5 Elisua.

PTK 3

- a 1Sa 25:2, 39
b 2Sa 13:28, 37
2Sa 15:10
2Sa 18:14
c 1Ku 1:5, 11
1Ku 2:24
d 2Sa 5:5
e 2Sa 5:13–16
1Aj 14:3–7
f Lu 3:23, 31
g Mt 1:7
h 2Sa 11:3, 27
i 2Sa 13:1
j 1Ku 11:43
k 2Aj 13:1
l 2Aj 14:1
m 2Aj 20:31
n 2Aj 21:5
o 2Aj 22:2
p 2Aj 24:1
q 2Aj 25:1
r 2Ku 14:21
s 2Aj 27:1
t 2Aj 28:1
z 2Aj 29:1
ž 2Ku 21:1
t 2Ku 21:19
u 2Ku 22:1
v 2Ku 23:34
2Aj 36:5
w 2Ku 24:17
2Aj 36:11
ö 2Ku 24:6, 8
2Ku 25:27
Est 2:6
ä Esr 5:2
Mt 1:12
Lu 3:23, 27

Teine veerg

PTK 4

- a 1Mo 38:29
4Mo 26:20
Ru 4:18
Mt 1:3
b 1Mo 46:12
1Aj 2:5
c 2Mo 17:12
2Mo 24:14
1Aj 2:19
d 1Aj 2:50
e 1Aj 2:53
f 2Aj 11:5, 6
g 1Aj 2:19
h Mi 5:2
i 2Aj 11:5, 6
j 1Aj 2:24

Hananja (nende öde oli Selomit), **20** samuti need viis: Hasuba, Ohel, Berekja, Hasadja ja Juusab-Hesed. **21** Hananja pojad olid Pelatja ja Jesaaja. Jesaaja poeg oli Refaja, Refaja poeg oli Arnan, Arnani poeg oli Obadja, Obadja poeg oli Sekanja, **22** Sekanja pojad olid Semaja ning selle pojad Hattus, Jigal, Baariah, Nearja ja Saafat – kokku kuus. **23** Nearja pojad olid Eljoenai, Hiskia ja Asrikam – kokku kolm. **24** Eljoenai pojad olid Hoodavja, Eljasib, Pelaja, Akkub, Joohanani, Delaja ja Anani – kokku seitse.

4 Juuda pojad olid Perets,^a Hesron,^b Karmi, Huur^c ja Soobal.^d **2** Soobali pojale Reajale sündis Jahat. Jahatile sündisid Ahumai ja Lahad. Neist põlvnesid soratlased.^e **3** Need olid Etami^f isa* pojad: Jisreel, Jisma, Jidbas (nende öde oli Hasleponi), **4** Gedoori isa Penuel ja Huusa isa Eeser. Need olid Huuri,^g Efrata esmasündinu ja Petlemma^h isa pojad. **5** Tekoaⁱ isal Ashurilⁱ oli kaks naist, Hela ja Naara. **6** Naara sünnitas talle Ahussami, Heeferi, Teemeni ja Ahastari. Need olid Naara pojad. **7** Hela pojad olid Serret, Jishar ja Etnan. **8** Koosile sündisid Aanub ja Sobeeba ning temast põlvnesid Haarumi poja Aharheli suguvõsad.

9 Jabes oli lugupeetum kui tema vennad. Ema oli talle nimeks pannud Jabes*, öeldes: „Ma olen ta valuga ilmale too-

4:3 *Mõned nimed selles peatükis võivad viidata paikadele, mitte inimestele. „Isa“ võib sellistel juhtudel tähendada „rajaja“ või „asustaja“. **4:9** *Nimi Jabes võib olla seotud heebrea sõnaga, mis tähendab „valu“.

nud.” **10** Jabes hüüdis Iisraeli Jumala poole: „Oh kui sa mind õnnistaksid ning laiendaksid mu maa piire, kui su käsi oleks minuga ja kui sa hoiaksid mind õnnetuse eest, nii et see ei teeks mulle kahju!” Ja Jumal tegi, nagu ta palus.

11 Suuha vennale Keluubile sündis Mehir, kes oli Estoni isa.

12 Estonile sündisid Beet-Raafa, Paaseah ja Tehinna, kes oli Iir-Nahase isa. Need olid Reeka elanikud. **13** Kenase pojad olid Otniel^a ja Seraja. Otnieli poeg oli Hatat. **14** Meonotai-le sündis Ofra. Serajale sündis Joab, Ge-Harasimi isa. Ge-Harasim* sai nime selle järgi, et selle elanikud olid käsitöölised.

15 Jefunne poja Kaalebi^b pojad olid Iiru, Eela ja Naam. Eela poeg oli Kenas. **16** Jehalleeli pojad olid Siif, Siifa, Tiirja ja Asareel. **17** Esraa pojad olid Jeter, Mered, Efer ja Jaalon. Ja naine* tõi ilma-le Mirjami, Sammai ja Jisbahi, Estemoa isa. **18** (Meredi juuditari naine sünnitas Gedoori isa Jaredi, Sooko isa Heberi ja Saanoahi isa Jekutieli.) Need olid Meredi pojad, kelle sünnitas talle vaarao tütar Bitja.

19 Hoodija naise, Nahama õe pojad olid garmlaste Keila isad ja maakatlane Estemoa. **20** Simoni pojad olid Amnon, Rinna, Ben-Haanan ja Tiilon. Jisi pojad olid Soohet ja Ben-Soohet.

21 Juuda poja Seela^c pojad olid Leeka isa Eer, Maaresa isa Laeda, peene kanga kudujate suguvõsad, kes olid Asbea soost, **22** Jookim, Ko-

4:14 *Nimi Ge-Harasim tähendab „käsitöölise org”. 4:17 *Viitab ilmselt salmis 18 mainitud Bitjale.

PTK 4

a Jos 15:16, 17
Koh 3:9, 11

b 4Mo 32:
11, 12
Jos 15:13

c 1Mo 38:2, 5
4Mo 26:20

Teine veerg

a 1Mo 46:10

b 4Mo 26:
12, 13

c 4Mo 26:22

d Jos 19:1, 2

e Jos 15:21, 26

f Jos 15:21, 28
Jos 19:1, 3
Neh 11:25–27

g Jos 15:21, 29

h Jos 19:1, 4

i Koh 1:17

j Jos 15:20, 31
Jos 19:1, 5
1Sa 27:5, 6

k Jos 19:1, 5

l Jos 19:1, 7

1. AJARAAMAT 4:10–39

seba elanikud, Jooas ja Saaraf, kes võtsid endale naiseks moablannad, ning Jasubi-Lehem. (Need andmed on vana-dest nimekirjadest.) **23** Need olid pottsepad, Netaimi ja Gedera elanikud. Seal nad elasid ja olid kuninga teenistuses.

24 Siimeoni^a pojad olid Nemuel, Jaamin, Jaarib, Serah ja Šaul,^b **25** kelle poeg oli Sallum, kelle poeg oli Mibsam, kelle poeg oli Misma. **26** Misma poeg oli Hammuel, kelle poeg oli Sakkur, kelle poeg oli Simeil. **27** Simeil oli 16 poega ja 6 tüdart, kuid tema vendadel polnud palju poegi. Ühelgi nende suguvõsal ei olnud nii palju järeltulijaid kui Juudal.^c **28** Nad elasid Beer-Sebas,^d Mooladas,^e Hasar-Suaalis,^f **29** Billas, Esemis,^g Tooladis, **30** Betuelis,^h Hormas,ⁱ Siklagis,^j **31** Beet-Markabotis, Hasar-Suusimis,^k Beet-Biris ja Saaraimis. Need linnad kuulusid neile Taaveti valitsusajani.

32 Nende elupaigad olid ka Etam, Ain, Rimmon, Token ja Aasan^l – viis linna **33** koos ümberkaudsete asulatega, mis ulatusid Baalini. Need olid nende elukohad ja suguvõsanimekirjad. **34** Siimeoni järeltulijad olid veel Mesobab, Jamlek, Amasja poeg Joosa, **35** Joel ja Jehu, kes oli Aasieli poja Seraja poja Joosibja poeg, **36** ning Eljoenai, Jaakoba, Jesohaja, Asaja, Adiel, Jesimiel, Bena-ja **37** ja Tsiisa, kes oli Semaja poja Siimri poja Jeda-ja poja Alloni poja Sifi poeg. **38** Need nimepidi mainitud olid oma suguvõsade pealikud ning nende eisisade sugu aina kasvas. **39** Oma karjadesle karjamaid otsides liikusid nad

Gedoori poole kuni oru idakülje-
ni. **40** Viimaks leidsid nad lop-
sakad ja head karjamaad. See
maa oli avar ja seal valitses ra-
hu. Varem elasid seal hamiidid.^a

41 Kõik nimeliselt mainitud tu-
lid sinna Juuda kuninga Hiski-
ja^b päevil ning kiskusid maha ha-
miitide ja meunlaste telgid ning
hävitasid nad täielikult, ja nii on
see jäänud tänini. Nad asusid ise
sinna elama, sest leidsid sealto
oma karjadele karjamaad.

42 Siimeonlastest läks 500
meest Seiri mäestikku.^c Nende
peameesteks olid Jisi pojad
Pelatja, Nearja, Refaja ja Us-
siel. **43** Nad tapsid järelejäänud
amalekid^d ning elavad seal
ise tänase päevani.

5 Siin on kirjas Iisraeli es-
masündinu Ruubeni^e pojad.
Ruuben oli esmasündinu, ent
kuna ta rüvetas oma isa voo-
di,^f anti tema esmasünniõigus
Iisraeli poja Joosepi^g poegadele
ning teda ei kantud suguvõsani-
mekirja kui esmasünniõigusega
poega. **2** Kuigi Juuda^h oli oma
vendadest vägevam ning temast
põlvnes valitseja,ⁱ läks esma-
sünniõigus Joosepile. **3** Iis-
raeli esmasündinu Ruubeni po-
jad olid Hanok, Pallu, Hesron
ja Karmi.^j **4** Joeli poeg oli Se-
maja, kelle poeg oli Goog, kel-
le poeg oli Simej, **5** kelle poeg
oli Miika, kelle poeg oli Rea-
ja, kelle poeg oli Baal, **6** kel-
le poeg oli ruubenlaste pea-
lik Beraa, kelle Assüüria kunin-
gas Tiglatpilesar^k pagendusse
viis. **7** Beraa vennad, kes kanti
suguvõsanimekirja suguvõsa-
de kaupa, olid peamees Jeiel
ning Sakarja **8** ja Bela, kes oli
Joeli poja Sema poja Aasase
poeg. Bela soole kuulus maa
Aroerist^l kuni Nebo ja Baal-

PTK 4

a 1Mo 10:6, 20

b 2Aj 29:1

c 1Mo 36:8

d 2Mo 17:14, 16
1Sa 15:7

PTK 5

e 1Mo 29:32
1Mo 49:3, 4

f 1Mo 35:22

g 1Mo 49:
22, 26
Jos 14:4h 1Mo 49:8, 10
4Mo 2:3
4Mo 10:14
Koh 1:1, 2
L 60:7i Mt 2:6
Heb 7:14j 1Mo 46:9
2Mo 6:14

k 2Ku 16:7

l 5Mo 2:36

Teine veerg

a 4Mo 32:
34, 38
Jos 13:15, 17
Hes 25:9, 10b 1Mo 15:18
5Mo 1:7
Jos 1:4
2Sa 8:3

c Jos 22:9

d 5Mo 3:8, 10
Jos 12:4, 5

e 4Mo 32:1

f 5Mo 3:3, 13
5Mo 32:14g 2Ku 15:32
2Aj 27:1
Jes 1:1
Ho 1:1
Mi 1:1

h 2Ku 14:16, 28

i 1Aj 5:10

j 1Mo 25:13, 15
1Aj 1:31k L 20:7
L 22:4

Meonini.^a **9** Ida pool asustasid
nad maa kuni Eufraati^b ääres
laiuva kõrbeni, sest nende kar-
jad olid Gileadimaal^c jõudsalt
kasvanud. **10** Sauli päevil sõ-
disid nad hagrilastega, alista-
sid need ning asusid elama nen-
de telkidesse kogu sellele maa-
le, mis jääb Gileadist ida poole.

11 Nende kõrval Baasani-
maal kuni Salkani^d elasid Gaa-
di järeltulijad. **12** Nende pea-
mees Baasanis oli Joel, temast
järgmine mees oli Saafam, siis
Jaenai ja Saafat. **13** Nende su-
guvennad olid ka Miikael, Me-
sullam, Seeba, Joorai, Jaekan,
Tsiia ja Eeber – kokku seitse.
14 Need olid selle Abihaili
pojad, kes oli Buusi poja
Jahdo poja Jesisai poja Mii-
kaeli poja Gileadi poja Jaa-
roahi poja Huri poeg. **15** Nen-
de suguvõsa peamees oli Ahi,
kes oli Guuni poja Abdieli poeg.
16 Nad elasid Gileadis,^e Baasa-
nis^f ja sealsetes tütarlinnades
ning kõigil Saaroni karjamaadel
kogu nende ulatuses. **17** Nad
kõik kanti suguvõsanimekirja
Juuda kuninga Jootami^g ja Iis-
raeli kuninga Jerobeami^h päe-
vil.

18 Ruubenlaste, gaadlaste ja
poole manasselaste suguha-
ru ühisarmees oli 44760 kil-
pide ja mõõkadega relvastatud
vaprat sõjameest, osavat vibu-
meest, kes olid õppinud sõdi-
ma. **19** Nad sõdisid hagrilas-
te,ⁱ Jetuuri, Naafise^j ja Nooda-
bi vastu. **20** Sõjas palusid nad
abi Jumalalt ja saidki seda,
nii et hagrilased koos kõigi
oma toetajatega anti nende kät-
te. Jumal võttis nende anumist
kuulda, kuna nad lootsid tema
peale.^k **21** Nad võtsid ära nen-

5:17* Jerobeam II.

de kariloomad: 50000 kaamelit, 250000 lammast ja 2000 eeslit. Lisaks võtsid nad vangi 100000 inimest. **22** Sõjas langes palju rahvast, sest see oli Jumala võitlus.^a Nad jäid elama hagri-laste maale kuni pagendamise-ni.^b

23 Pool manasselaste suguharu^c elas maa-alal, mis ulatus Baasanimaast kuni Baal-Hermoni, Seniiri ja Hermo-ni mäeni.^d Neid oli väga palju.

24 Need olid nende suguvõsade peamehed: Eefer, Jisi, Eliel, Asrieel, Jeremija, Hoodavja ja Jahdiel – vaprad sõjamehed, kuulsad mehed ja suguvõsade peamehed. **25** Aga nad polnud ustavad oma esiisade Jumalale, vaid käisid hoora kombel nende rahvaste jumalate järel,^e kelle Jumal oli nende eest hävitanud. **26** Seepärast pani Iisraeli Jumal Assüüria kuninga Puuli, see on Tiglatpilesari^f südamesse mõtte^g ruubenlased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu pagendusse viia. See viis nad Halahisse, Haaborisse, Haarasse ja Goosani jõe^h äärde, kus nad on tänase päevani.

6 Leeviⁱ pojad olid Geerson, Kehat^j ja Merari.^k **2** Kehati pojad olid Amram, Jishar,^l Hebron ja Ussiel.^m **3** Amramiⁿ pojad olid Aaron^o ja Mooses^p ning tema tütar oli Mirjam.^q Aaroni pojad olid Naadab, Abihu,^r Eleasar^s ja Iitamar.⁵ **4** Eleasarile sündis Piinehas,^z Piinehasele sündis Abisuu, **5** Abisuuale sündis Bukki, Bukkile sündis Ussi, **6** Ussile sündis Serahja, Serahjale sündis Merajot, **7** Merajotile sündis Amarja, Amarjale sündis Ahituub,^z **8** Ahituubile sündis Saadok,^t

PTK 5

- a Jos 10:42
1Sa 17:45, 47
2Aj 20:15
b 2Ku 15:29
2Ku 17:6
c Jos 13:29, 30
d 5Mo 4:47, 48
e 5Mo 5:7-9
Koh 2:17
Koh 8:33
2Ku 17:10, 11
f 2Ku 15:19, 29
g Esr 1:1
Op 21:1
h 2Ku 17:6
2Ku 18:11

PTK 6

- i 1Mo 29:34
2Mo 6:16
j 2Mo 6:18
4Mo 3:27
k 4Mo 3:17
4Mo 26:57
l 2Mo 6:21
m 2Mo 6:22
3Mo 10:4
n 2Mo 6:20
o 1Aj 23:13
p 2Mo 6:26
Ap 7:37, 38
q 2Mo 15:20
r 2Mo 24:1
3Mo 10:1
s 4Mo 3:32
5Mo 10:6
5 2Mo 6:23
2Mo 28:1
4Mo 4:28
1Aj 24:2, 4
z 2Mo 6:25
4Mo 25:11
ž 2Sa 8:17
t 1Ku 1:8
1Ku 2:35

Teine veerg

- a 2Sa 15:27, 36
b Neh 11:11
c 2Aj 34:14
d 2Ku 25:18
e Hag 1:1
f 4Mo 3:18
g 4Mo 3:19, 20
h 4Mo 26:57
i 4Mo 3:18
j 4Mo 16:1, 32
4Mo 26:
10, 11
Ju 11
k 2Mo 6:24
l 1Sa 1:1
m 1Sa 1:20

1. AJARAAMAT 5:22–6:28

Saadokile sündis Ahimaats,^a **9** Ahimaatsile sündis Asarja, Asarjale sündis Joohanana, **10** Joohananile sündis Asarja. Tema teenis preestrina kojasa, mille Saalomon Jeruusalemma ehitas.

11 Asarjale sündis Amarja, Amarjale sündis Ahituub, **12** Ahituubile sündis Saadok,^b Saadokile sündis Sallum, **13** Sallumile sündis Hil-kija,^c Hilkiijale sündis Asarja, **14** Asarjale sündis Seraja,^d Serajale sündis Joosadak.^e **15** Joosadak viidi pagendusse, kui Jehoova lasi Nebukadnetsaril Juuda ja Jeruusalemma pagendusse viia.

16 Leevi pojad olid Geerson*, Kehat ja Merari. **17** Geersomi pojad olid Libni ja Simi.^f **18** Kehati pojad olid Amram, Jishar, Hebron ja Ussiel.^g **19** Merari pojad olid Mahli ja Muusi.

Järgmised on leviitide suguvõsad nende esiisade järgi.^h **20** Geersomiⁱ poeg oli Libni, kelle poeg oli Jahat, kelle poeg oli Simma, **21** kelle poeg oli Joah, kelle poeg oli Iddo, kelle poeg oli Serah, kelle poeg oli Jeatrai. **22** Kehati poeg oli Amminadab, kelle poeg oli Korah,^j kelle pojad olid Assir, **23** Elkana ja Ebjasaf.^k Ebjasafi poeg oli Assir, **24** kelle poeg oli Tahat, kelle poeg oli Uuriel, kelle poeg oli Ussija, kelle poeg oli Saul. **25** Elkana pojad olid Amaasai ja Ahimoot. **26** Elkana poeg oli Soofai, kelle poeg oli Nahat, **27** kelle poeg oli Eliab, kelle poeg oli Jeroham, kelle poeg oli Elkana.^l **28** Saamueli^m pojad

6:16 * Salmis 1 Geerson.

olid esmasündinu Joel ja teine poeg Abija.^a **29** Merari poeg oli Mahli,^b kelle poeg oli Libni, kelle poeg oli Simeil, kelle poeg oli Ussa, **30** kelle poeg oli Simeia, kelle poeg oli Haggija, kelle poeg oli Asaja.

31 Järgmised on mehed, kelle Taavet pani Jehoova kotta laulmist juhutama, kui laegas oli sinna viidud.^c **32** Nad vastutasid laulmise eest telkpuhamu, see on kogudusetelgi ees, kuni Saalomoni ehitas Jeruusalemma Jehoova koja.^d Nad tegid, mis neile ülesandeks anti.^e **33** Järgmised mehed teenisid koos oma poegadega. Kehatlastest laulja Heeman,^f kes oli Joeli^g poeg; Joel oli Saamueli poeg, **34** Saamuel oli Elkana^h poeg, Elkana oli Jerohami poeg, Jeroham oli Elieli poeg, Eliel oli Tooahi poeg, **35** Tooah oli Suufi poeg, Suuf oli Elkana poeg, Elkana oli Mahati poeg, Mahat oli Amaasai poeg, **36** Amaasai oli Elkana poeg, Elkana oli Joeli poeg, Joel oli Asarja poeg, Asarja oli Sefanja poeg, **37** Sefanja oli Tahati poeg, Tahat oli Assiri poeg, Assir oli Ebjasafi poeg, Ebjasaf oli Korahi poeg, **38** Korah oli Jishari poeg, Jishar oli Kehati poeg, Kehat oli Leevi poeg, Leevi oli Iisraeli poeg.

39 Heemanist paremal pool seisis tema suguvend Aasaf,ⁱ kes oli Berekja poeg; Berekja oli Simeia poeg, **40** Simeia oli Miikaeli poeg, Miikael oli Baaseja poeg, Baaseja oli Malkija poeg, **41** Malkija oli Etni poeg, Etni oli Serahi poeg, Serah oli Adaja poeg, **42** Adaja oli Eetani poeg, Eetan oli Simma poeg, Simma oli Si-

PTK 6

a 1Sa 8:1, 2

b 2Mo 6:19
1Aj 23:21c 2Sa 6:17
1Aj 15:16

d 1Ku 6:14

e 2Aj 35:15

f 1Aj 15:16, 17

g 1Sa 8:1, 2

h 1Sa 1:1

i 1Aj 25:1
2Aj 5:12
L 50:mrk

Teine veerg

a 1Aj 23:6

b 1Aj 15:16, 17

c 4Mo 3:5-7

d 2Mo 28:1
4Mo 3:10

e 2Mo 29:38

f 2Mo 30:7

g 2Mo 30:10
3Mo 4:20
3Mo 17:11
2Aj 29:24

h 2Mo 6:23

i 2Mo 28:1
4Mo 3:32

j 2Sa 8:17

k 1Ku 2:35

l 4Mo 13:22
Jos 21:8, 11m Jos 14:13
Koh 1:20

mei poeg, **43** Simeil oli Jahati poeg, Jahat oli Geersomi poeg, Geersom oli Leevi poeg.

44 Heemanist vasakul pool olid nende suguvenna Merari^a järeltulijad. Seal oli Eetan,^b kes oli Kisi poeg; Kisi oli Abdi poeg, Abdi oli Malluki poeg, **45** Malluk oli Hasabja poeg, Hasabja oli Amasja poeg, Amasja oli Hilki poeg, **46** Hilki poeg, **47** Hilki poeg, Amsi oli Baani poeg, Baani oli Semeri poeg, **48** Semer oli Mahli poeg, Mahli oli Muusi poeg, Muusi oli Merari poeg, Merari oli Leevi poeg.

48 Nende vennad leviidid olid määratud täitma igasuguseid ülesandeid telkpuhamus, Jumala kojast.^c **49** Aaron ja tema pojad^d lasid põletusohvrialtarilt^e ja suitsutusaltarilt^f ohvrisuitsu tõusta ning täitsid kõiki ülesandeid, mis olid seotud väga pühade asjadega, toimetades Iisraeli eest lepitust,^g nagu jumalamees Mooses neid oli käskinud. **50** Need on Aaroni^h järeltulijad: tema poeg oli Eleasar,ⁱ kelle poeg oli Piinehas, kelle poeg oli Abisua, **51** kelle poeg oli Bukki, kelle poeg oli Ussi, kelle poeg oli Serahja, **52** kelle poeg oli Merajot, kelle poeg oli Amarja, kelle poeg oli Ahituub,^j **53** kelle poeg oli Saadok,^k kelle poeg oli Ahimaats.

54 Siin on kirjas Aaroni poegade asulad laagripaikade järgi neile kuuluval maa-alal. Aaroni poegadele kehatlaste suguvõsast langes esimene liisk **55** ning neile anti Juudamaal Hebron^l ja seda ümbritsevad karjamaad. **56** Aga linna maavaldused ja asulad anti Jefunne pojale Kaalebile.^m **57** Aaroni järeltulijatele anti pelgulin-

nad*,^a Hebron,^b samuti Libna^c ja selle karjamaad ning Jattir^d ja Estemoa ja nende karjamaad,^e **58** Hiiles ja selle karjamaad, Debir^f ja selle karjamaad, **59** Aasan^g ja selle karjamaad ning Beet-Semes^h ja selle karjamaad. **60** Benjamin suguharult said nad Gebaⁱ ja selle karjamaad, Aalemeti ja selle karjamaad ning Anototi^j ja selle karjamaad. Ühtekokku oli nende suguvõsadel 13 linna.^k

61 Ülejäänud kehatlased said ühe teise suguharu suguvõsalt ja poolelt Manasse suguharult liisuga 10 linna.^l

62 Geersomlaste suguvõsad said Issaskari suguharult, Aaseri suguharult, Naftali suguharult ja poolelt Manasse suguharult Baasanis 13 linna.^m

63 Merarlaste suguvõsad said Ruubeni suguharult, Gaadi suguharult ja Sebuloni suguharult liisuga 12 linna.ⁿ

64 Nii andsid iisraellased leviitide linnu koos nende juurde kuuluvate karjamaadega.^o **65** Ka Juuda suguharu, Siimeoni suguharu ja Benjamin suguharu andsid neile liisku heites nimeliselt mainitud linnad.

66 Mõned kehatlaste suguvõsad said endale linnu Efraimi suguharult.^p **67** Neile anti pelgulinnad*, Sekem^q ja selle karjamaad Efraimi mägismaal, samuti anti neile Geser^r ja selle karjamaad, **68** Jokmeam ja selle karjamaad, Beet-Hooron^s ja selle karjamaad, **69** Ajalon^s ja selle karjamaad ning Gat-Rimmon^z ja selle karjamaad. **70** Ülejäänud kehatlased said poolelt Manasse su-

6:57 *Teine võimalik tähendus: „pelgulinn“ (vrd Jos 21:13). **6:67** *Teine võimalik tähendus: „pelgulinn“ (vrd Jos 21:21).

PTK 6

a 4Mo 35:12, 13

b Jos 20:7, 9

c Jos 15:20, 42

d Jos 15:20, 48

e Jos 21:13–16

f Koh 1:11

g 1Aj 4:24, 32

h Jos 15:10, 12

i Jos 18:21, 24

j Jos 21:8, 18

Jer 1:1

k Jos 21:4

l Jos 21:5

m Jos 21:27–33

n Jos 21:34–40

o 4Mo 35:2–4

p Jos 21:20–26

q Jos 20:7, 9

r Jos 16:10

s Jos 10:11

š Jos 10:12

Koh 1:35

z Jos 19:45, 48

Teine veerg

a 5Mo 4:41–43

b Jos 21:27

c Jos 19:12, 16

d Jos 21:8, 28

e Jos 21:8, 30

f Jos 19:28, 31

Koh 1:31

g Mt 3:13

h Jos 20:7, 9

Jos 21:32, 33

i Jos 21:34–39

j 4Mo 21:23

k 5Mo 2:26

l 1Mo 32:1, 2

2Sa 2:8

m 4Mo 21:26

n 4Mo 32:1

PTK 7

o 1Mo 46:13

4Mo 26:23, 24

1. AJARAAMAT 6:58–7:3

guharult Aaneri ja selle karjamaad ning Bileami ja selle karjamaad.

71 Geersomlased said poolelt Manasse suguharult Baasanis Golani^a ja selle karjamaad ning Astaroti ja selle karjamaad.^b **72** Issaskari suguharult said nad Kedese ja selle karjamaad, Daberati^c ja selle karjamaad,^d **73** Raamoti ja selle karjamaad ning Aanemi ja selle karjamaad. **74** Aaseri suguharult said nad Maasali ja selle karjamaad, Abdoni ja selle karjamaad,^e **75** Huukoki ja selle karjamaad ning Rehobi^f ja selle karjamaad. **76** Naftali suguharult said nad Galileas^g Kedese^h ja selle karjamaad, Hammoni ja selle karjamaad ning Kirjataimi ja selle karjamaad.

77 Ülejäänud merarlased said Sebuloni suguharultⁱ Rimmono ja selle karjamaad ning Taabori ja selle karjamaad. **78** Jordani piirkonnas Jeeriko lähedal, Jordanist ida pool, said nad Ruubeni suguharult kõrbes asuva Beseri ja selle karjamaad, Jahase^j ja selle karjamaad, **79** Kedemoti^k ja selle karjamaad ning Meefati ja selle karjamaad. **80** Gaadi suguharult said nad Gileadis Raamoti ja selle karjamaad, Mahanaimi^l ja selle karjamaad, **81** Hesboni^m ja selle karjamaad ning Jaaseriⁿ ja selle karjamaad.

7 Issaskari pojad olid Toola, Puua, Jaasub ja Simron^o – kokku neli. **2** Toola pojad olid Ussi, Refaja, Jeriel, Jahmai, Jibsam ja Semuel, kes olid suguvõsade peamehed. Toola järeltulijad olid vaprad sõjamehed. Taaveti päevil oli neid 22600. **3** Ussi järeltulijad olid

Jisrahja ning Jisrahja pojad Miikael, Obadja, Joel ja Jisra – kõik viis olid peamehed.

4 Ja koos nendega oli nende suguvõsadest, nende järeltulijatest, sõjaväes 36000 meest, sest nende suguvõsades oli palju naisi ja poegi. **5** Nende vennad kõigist Issaskari suguvõsadest olid vaprad sõjamehed. Suguvõsanimekirjas oli neid kokku 87000.^a

6 Benjamin^b pojad olid Bela,^c Beker^d ja Jediael^e – kokku kolm. **7** Bela pojad olid Esbon, Ussi, Ussiel, Jerimot ja Iiri – kokku viis. Need olid suguvõsade peamehed, vaprad sõjamehed. Nende suguvõsanimekirjas oli 22034 meest.^f **8** Bekeri pojad olid Semiira, Joos, Elieser, Eljoenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot ja Aalemet. Kõik need olid Bekeri pojad. **9** Nende suguvõsanimekirjas oli 20200 meest, vaprat sõjameest, üles kirjutatud nende suguvõsade peameeste kaupa, 17200 vaprat sõjameest, kes olid valmis sõtta minema.

12 Iiri^h pojad olid Suppim ja Huppim. Aheri järeltulijad olid husimlased.

13 Naftaliⁱ pojad olid Jahsiel, Guuni, Jetser ja Sallum*, kes olid Billa^j järeltulijad.

14 Manasse^k poeg oli Asriel, kelle tõi ilmale tema süürlannast liignaine. (See sünnitas ka Gileadi isa Maakiri.)^l **15** Maakir võttis naise Huppimile ja

7:13 *1Mo 46:24 ja 4Mo 26:49 Sillem.

PTK 7

a 4Mo 26:25

b 1Mo 35:16, 18
4Mo 26:38, 39

c 1Aj 8:1

d 1Mo 46:21

e 1Aj 7:10

f 4Mo 26:41

g 1Aj 7:6

h 1Aj 7:7

i 4Mo 26:48, 49

j 1Mo 30:3, 8
1Mo 46:24, 25

k 1Mo 41:50, 51

l 1Mo 50:23
4Mo 26:29
5Mo 3:15

Teine veerg

a 4Mo 26:33

b 4Mo 27:1, 7

c 4Mo 1:33

d 4Mo 26:35

e 1Sa 7:14
1Sa 17:4

f Jos 16:1, 3

g Jos 16:5
Jos 21:20, 22
2Aj 8:3, 5

h 2Mo 33:11
4Mo 11:28
4Mo 32:11, 12
5Mo 34:9
Jos 1:1

Suppimile. Tema õde oli Maak.) Veel üks tema järeltulija oli Selofhad,^a aga Selofhadil olid ainult tütreid.^b **16** Maakiri naine Maaka tõi ilmale poja ja pani talle nimeks Peres. Perese venna nimi oli Sares, kelle pojad olid Uulam ja Rekem. **17** Uulami poeg oli Bedan. Need olid Manasse poja Maakiri poja Gileadi järeltulijad. **18** Gileadi õde oli Moleket. See tõi ilmale Ishodi, Abieseri ja Mahla. **19** Semida pojad olid Ahjan, Sekem, Likhi ja Aniam.

20 Efraimi^c poeg oli Suutelah,^d kelle poeg oli Bered, kelle poeg oli Tahat, kelle poeg oli Elaada, kelle poeg oli Tahat, **21** kelle poeg oli Saabad, kelle poeg oli Suutelah. Efraimi pojad olid ka Eeser ja Elead, kelle tapsid sel maal sündinud Gati^e mehed, kes tulid nende kariloomi ära võtma. **22** Nende isa Efraim leinas neid pikka aega ja tema vennad tulid teda lohutama. **23** Hiljem heitis Efraim oma naise juurde ning see jäi lapseootele ja tõi ilmale poja. Efraim pani talle nimeks Berija*, sest ta naine sünnitas tema ajal, kui peret oli tabanud õnnetus. **24** Tema* tütar oli Seera, kes ehitas alumise^f ja ülemise Beet-Hooroni^g ning Ussen-Seera. **25** Tema järeltulijad olid ka Refah ja Reesef. Reesefi poeg oli Telah, kelle poeg oli Tahan, **26** kelle poeg oli Ladan, kelle poeg oli Ammihud, kelle poeg oli Elisama, **27** kelle poeg oli Nuun, kelle poeg oli Joosua.^h

7:23 *Nimi Berija tähendab „õnnetuses”.
7:24 *Võib viidata kas Efraimile või Berijale.

28 Neile kuulusid ja nende elupaikadeks olid Peetel^a ja selle tütarlinnad, idas Naaran ning läänes Geser ja selle tütarlinnad, lisaks Sekem ja selle tütarlinnad kuni Ajja* ja selle tütarlinnadeni, 29 Manasse järeltulijate maa-ala kõrval asuv Beet-Sean^b ja selle tütarlinnad, Taanak^c ja selle tütarlinnad, Megiddo^d ja selle tütarlinnad ning Door^e ja selle tütarlinnad. Neis linnades elasid Iisraeli poja Joosepi järeltulijad.

30 Aaseri pojad olid Jimna, Jisva, Jisvi ja Berija^f ning nende õde oli Saarah.^g 31 Berija pojad olid Heber ja Malkiel, kes oli Birsaiti isa. 32 Heberile sündisid Jaflet, Soomer ja Hootam ning nende õde Suua. 33 Jafleti pojad olid Paasak, Bimhal ja Asvat. Need olid Jafleti pojad. 34 Semeri* pojad olid Ahi, Rohga, Hubba ja Aram. 35 Tema venna Heelemi* pojad olid Soofah, Imna, Seeles ja Aamal. 36 Soofahi pojad olid Suah, Harnefer, Suual, Beri, Jimra, 37 Beser, Hood, Sama, Silsa, Jitran ja Beera. 38 Jeteri pojad olid Jefunne, Pispa ja Ara. 39 Ulla pojad olid Aarah, Hanniel ja Risja. 40 Need kõik olid Aaseri pojad, suguvõsade peamehed, valitud ja vaprad sõjamehed, pealike peamehed. Nende suguvõsanimekirjas^h oli kokku 26000 sõjameest.ⁱ

8 Benjaminile^j sündis esmasündinuna Bela,^k teisena Asbel,^l kolmandana Ahrah, 2 neljandana Nooha ja viien-

7:28 *Teine võimalik tähendus: „Gaza“; mitte Vilistimaal asuv Gaza, mis anti Juudale. 7:34 *Salmis 32 Soomer. 7:35 *Ilmselt sama kes Hootam salmis 32.

PTK 7

a 1Mo 28:16, 19
Jos 16:1, 2

b Jos 17:11
1Sa 31:8, 10

c Koh 5:1, 19

d Koh 1:27
1Ku 9:15

e 1Ku 4:7, 11

f 4Mo 26:44, 45

g 1Mo 46:17

h 2Mo 30:14

i 4Mo 1:41
4Mo 26:47

PTK 8

j 1Mo 35:16, 18

k 1Aj 7:6

l 1Mo 46:21

Teine veerg

a 1Mo 46:21

b Jos 21:8, 17
1Sa 13:16

c Neh 6:2

d Esr 2:1, 33

e Jos 19:42, 48
Jos 21:8, 24

1. AJARAAMAT 7:28–8:28

dana Raafa. 3 Bela pojad olid Addar, Geera,^a Abihuud, 4 Abisuu, Naaman, Ahoah, 5 Geera, Sefufan ja Huuram. 6 Need on Eehudi pojad, Gebas^b elavate suguvõsade peamehed, kes viidi Maanahatti pagendusse: 7 Naaman, Ahija ning Geera, kes viis nad pagendusse. Geerale sündisid Uusa ja Ahihud. 8 Saharaimile sündisid lapsed Moabimaal pärast seda, kui ta oli moabiidid ära ajanud; tema naised olid Husim ja Baara*. 9 Tema naine Hodes sünnitas talle Joobabi, Sibia, Meesa, Malkami, 10 Jeutsi, Sakja ja Mirma. Need olid tema pojad, suguvõsade peamehed.

11 Husim sünnitas talle Abituubi ja Elpaali. 12 Elpaali pojad olid Eeber, Misam, Semed, kes ehitas Oono^c ning Loodi^d ja selle tütarlinnad, 13 ning ka Berija ja Sema. Nemad olid Ajjalonis^e elavate suguvõsade peamehed ja ajasid ära Gati elanikud. 14 Ahjo, Saasak, Jeremot, 15 Sebadja, Arad, Eeder, 16 Miikael, Jispa ja Jooha olid Berija pojad. 17 Sebadja, Messullam, Hiski, Heber, 18 Jismerai, Jislia ja Joobab olid Elpaali pojad. 19 Jaakim, Sikri, Sabdi, 20 Elienai, Silletai, Eliel, 21 Adaja, Beraaja ja Simrat olid Sime'i pojad. 22 Jispan, Eeber, Eliel, 23 Abdon, Sikri, Haanan, 24 Hananja, Eelam, Antotija, 25 Jifdeja ja Penuel olid Saasaki pojad. 26 Saarserai, Seharja, Atalja, 27 Jaresja, Eelija ja Sikri olid Jerohami pojad. 28 Need olid

8:8 *Teine võimalik tähendus: „pärast seda, kui ta oli oma naised Husimi ja Baara ära saatnud“.

suguvõsade peamehed nende põlvnemise järgi. Need pealikud elasid Jeruusalemmas.

29 Gibeoni isa* Jeiel elas Gibeonis,^a tema naine oli Maa-ka.^b **30** Tema pojad olid esmasündinu Abdon, samuti Tsur, Kiis, Baal, Naadab, **31** Gedoor, Ahjo ja Seker. **32** Miklotione sündis Siimea. Nad elasid koos oma vendadega Jeruusalemmas, oma teiste vendade lähedal.

33 Neerile^c sündis Kiis, Kiisile sündis Saul,^d Saulile sündis Joonatan,^e Malkisuaa,^f Abinadab^g ja Esbaal*.^h **34** Joonatani poeg oli Meribbaal*ⁱ ja Meribbaalile sündis Miika.^j **35** Miika pojad olid Piiton, Melek, Tarea ja Aahas. **36** Aahasele sündis Joadda, Joaddale sündisid Aalemet, Asmavet ja Simri. Simrile sündis Moosa, **37** Moosale sündis Binea, kelle poeg oli Rafa, kelle poeg oli Elaasa, kelle poeg oli Aasel. **38** Aaselil oli kuus poega ja nende nimed olid Asrikam, Bokeru, Ismael, Searja, Obadja ja Haanan. Kõik need olid Aaseli pojad. **39** Tema venna Eeseki pojad olid esmasündinu Uulam, teine poeg Jeus, kolmas Eliflet. **40** Uulami pojad olid vapid sõjamehed, osavad vibumehed. Neil oli palju poegi ja pojapöegi, kokku 150. Kõik need olid Benjamini järeltulijad.

9 Kõik iisraellased kanti suguvõsanimekirja ja nad on kirjas „Iisraeli kuningate raamat“. Aga Juuda viidi oma ustavusetuse pärast Babüloni pagendusse.^k **2** Esimestena tulid oma linnadesse tagasi osa

8:29 *Võib tõlkida ka „rajaja“ või „asustaja“. 8:33 *Teise nimega libosbet. 8:34 *Teise nimega Mefiboset.

PTK 8

a Jos 9:15, 17
Jos 21:8, 17
1Aj 21:29

b 1Aj 9:35–38

c 1Sa 14:50

d 1Sa 9:1, 2
1Sa 11:15

e 1Sa 14:45

f 1Sa 14:49

g 1Sa 31:2

h 2Sa 2:8
1Aj 9:39–44

i 2Sa 4:4

j 2Sa 9:12

PTK 9

k Jer 39:9

Teine veerg

a Jos 9:3, 27
Esr 2:43–54
Esr 2:70
Esr 8:20
Neh 7:73
Neh 11:3

b Neh 11:4, 5

c Neh 11:7–9

d 1Mo 46:12
1Aj 2:4

e 1Aj 2:4, 6

f Neh 11:10–14

g Neh 11:15

iisraellasi, preestrid, leviidid ja templiabilised.^a **3** Jeruusalemmas elas Juuda,^b Benjamini,^c Efraimi ja Manasse järeltulijaid. **4** Seal elas Uutai, kes oli Ammihudi poeg; Ammihud oli Omri poeg, Omri oli Imri poeg, Imri oli Baani poeg, Juuda poja Peretsi^d järeltulijaid. **5** Seelalastest elas seal esmasündinu Asaja ja tema pojad **6** ning Serahi^e poegadest Jeuel ja nende 690 venda.

7 Benjamini järeltulijatest elasid seal Sallu, kes oli Mesullami, kes oli Hoodavja, kes oli Hassenua poeg; **8** Jibneja, kes oli Jerohami poeg; Eela, kes oli Ussi, kes oli Mikri poeg; Mesullam, kes oli Sefatja, kes oli Reueli, kes oli Jibnija poeg. **9** Nende vendi, kes olid põlvnemise järgi kirja pandud, oli 956. Kõik need mehed olid oma suguvõsade peamehed.

10 Preestritest elasid seal Jedaja, Jehoharib, Jaakin^f ja **11** Asarja, kes oli Hilikija, kes oli Mesullami, kes oli Saadoki, kes oli Merajoti, kes oli Jumala koja ülema Ahituubi poeg; **12** Adaja, kes oli Jerohami, kes oli Pashuri, kes oli Malkija poeg; Maesai, kes oli Adieli, kes oli Jahsera, kes oli Mesullami, kes oli Mesillemiti, kes oli Immeri poeg; **13** samuti nende vennad, suguvõsade peamehed, 1760 tublit meest, kes olid Jumala koja teenistuses.

14 Leviitidest elasid seal Semaja,^g kes oli Hassubi, kes oli Asrikami, kes oli Hasabja poeg Merari järeltulijatest; **15** Bakbakar, Heeres, Gaalal ja Matanja, kes oli Mika, kes oli Sikri, kes oli Aasafi poeg; **16** Obadja, kes oli Semaja, kes oli Gaalali, kes oli Jedutuuni poeg; Berekja, kes oli Aasa, kes oli El-

kana poeg. Elkana elas netofalaste^a asulates.

17 Väravavalvurid^b olid Sallum, Akkub, Talmon ja Ahiman. Nende peamees oli nende suguvend Sallum, **18** kes sinamaani oli teeninud kunin-gavärvavas, mis asus ida pool.^c Need olid leviitide laagrite väravavalvurid. **19** Sallum, kes oli Korahi poja Ebjasafi poja Koore poeg, ja tema vennad korahlaste suguvõsast vastutasid telgi uksehoidjatöö eest. Nende isad olid vastutanud Jehoova laagri sissekäigu valvamise eest. **20** Nende eesotsas oli olnud Eleasari^d poeg Piinehas^e ja Jehoova oli olnud tema-ga. **21** Meselemja poeg Sakarja^f oli olnud kogudusetelgi sissekäigu valvur.

22 Väravavalvuriteks oli valitud 212 meest, kes olid asunud oma asulatesse elama suguvõsanimekirjade^g järgi. Selle ameti olid neile usaldanud Taa-vet ja nägija^h Saamuuel. **23** Nema-d ja nende pojad valvasid Jehoova koja,ⁱ telkkoja vära-vaid. **24** Väravavalvurid pandi selle nelja külge: idasse, lään-de, põhja ja lõunasse.^j **25** Nende vennad, kes elasid oma asulates, tulid aeg-ajalt seits-meks päevaks neile teenistuse appi. **26** Neljale tublile le-viivist väravavalvurile oli usal-datud Jumala koja kambrite* ja varakambrite eest hoolitsemi-ne.^k **27** Ööseks jäid nad oma valvepostidele Jumala koja üm-ber, sest nende tööks oli selle valvamine. Nende kätte oli usal-datud võti ja nad avasid hommi-kuti Jumala koja ukсед.

28 Mõned neist vastutasid teenisturriistade eest:^l nad lu-

PTK 9

- a 1AJ 2:54
Neh 12:28
b Esr 2:1, 42
Neh 11:19
c Neh 3:29
d 2Mo 6:25
4Mo 3:32
e 4Mo 25:
11, 13
Jos 22:30
Koh 20:28
f 1AJ 26:14, 19
g 1AJ 9:1
h 1Sa 9:9
i 2AJ 23:16, 19
Neh 12:45
j 1AJ 26:14-16
k 1AJ 26:20
1AJ 28:11, 12
2AJ 31:12
l 4Mo 1:50

Teine veerg

- a 1Ku 8:4
b 3Mo 2:1
1AJ 23:29
c 3Mo 23:
12, 13
d 2Mo 27:20
e 3Mo 2:1, 2
f 2Mo 25:3, 6
g 3Mo 2:5, 7
h 2AJ 2:4
2AJ 13:11
i 3Mo 24:6, 8
j Jos 21:8, 17
k 1Sa 14:50
l 1Sa 9:1, 2
1Sa 11:15
m 1Sa 14:45
1Sa 18:1
2Sa 1:23
n 1Sa 14:49
o 1Sa 31:2
p 2Sa 4:4
q 2Sa 9:12

1. AJARAAMAT 9:17-43

gesid riistad üle, kui need sisse toodi, ja ka siis, kui need väl-ja viidi. **29** Osa neist vastu-tas muude esemete ja kõi-gi pühade riistade^a eest, samuti peenjahu,^b veini,^c õli,^d viiru-ki^e ja palsamiõli^f eest. **30** Mõ-ned preestrite pojad valmista-sid palsamiõlist salvi. **31** Le-viit Mattitjale, kes oli korahlase Sallumi esmasündinu, oli usal-datud küpsetustööde ülevaata-ja amet.^g **32** Mõnedele teistele kehatlastele, nende vendadele, oli antud ülesandeks valmista-da igaks hingamispäevaks vaa-teleibu,^h mis pandi virnadena välja.ⁱ

33 Lauljad, leviitide suguvõ-sade peamehed, olid kambrites ja nad olid muust teenistusest vabastatud, sest nad tegid oma tööd päeval ja ööl. **34** Need olid leviitide suguvõsade pea-mehed, juhid nende põlvnemi-se järgi. Nad elasid Jeruusalem-mas.

35 Gibeoni isa Jeiel elas Gi-beonis,^j tema naine oli Maaka. **36** Tema pojad olid esmasündi-nu Abdon, samuti T suur, Kiis, Baal, Neer, Naadab, **37** Ge-door, Ahjo, Sakarja ja Miklot. **38** Miklotile sündis Simeam. Nad elasid koos oma vendade-ga Jeruusalemmas, oma tei-ste vendade lähedal. **39** Neeri-le^k sündis Kiis, Kiisile sündis Saul,^l Saulile sündisid Joonatan,^m Malkisuua,ⁿ Abinadab^o ja Esbaal. **40** Joonatani poeg oli Meribbaal,^p Meribbaalile sün-dis Miika.^q **41** Miika pojad olid Piiton, Melek, Tahrea ja Aahas. **42** Aahasele sündis Jaera, Jae-rale sündisid Aalemet, Asmavet ja Simri. Simrile sündis Moo-sa, **43** Moosale sündis Binea,

kelle poeg oli Refaja, kelle poeg oli Elaasa, kelle poeg oli Aasel. **44** Aaselil oli kuus poega ja nende nimed olid Asrikam, Bokeru, Ismael, Searja, Obadja ja Haanan. Need olid Aaseli pojad.

10 Vilistid sõdisid Iisraeli vastu ning Iisraeli mehed põgenesid vilistite eest ja paljud neist langesid Gilboa mäel.^a **2** Vilistid püsisid Sauli ja tema poegade kannul ning tapsid Sauli pojad Joonatani, Abinadabi ja Malkisuu.^b

3 Võitlus Sauli vastu järjest ägenes ning viimaks vibuküttide nooled tabasid teda, nii et ta sai raskelt haavata.^c **4** Saul ütles oma relvakandjale: „Tõmba oma mõök ja torka mind läbi, et need ümberlõikamata mehed mind ise läbi ei torkaks ega teotaks mind.”^d Aga relvakandja ei tahtnud seda teha, sest ta kartis väga. Siis võttis Saul oma mõõga ja kukutas end selle otsa.^e **5** Kui relvakandja nägi, et Saul on surnud, siis kukutas ka tema end oma mõõga otsa ja suri. **6** Nõnda surid üheskoos Saul ja tema kolm poega, samuti kõik need tema soost, kes olid koos temaga.^f **7** Kui kõik orus elavad iisraellased nägid, et Iisraeli mehed on põgenenud ning et Saul ja ta pojad on surnud, jätsid nad oma linnad maha ja põgenesid samuti. Siis tulid vilistid ja asusid neisse elama.

8 Kui vilistid tulid järgmisel päeval tapetuid riisuma, leidsid nad Sauli ja ta pojad surnuna Gilboa mäelt.^g **9** Nad rõõvisid Sauli paljaks, räjisid tal pea maha, võtsid ta sõjavarustuse ning saatsid sõna üle kogu vilis-

PTK 10

a 1Sa 31:1–5
2Sa 1:21, 25

b 1Aj 8:33

c 1Sa 26:9, 10

d Koh 16:21, 23

e 1Aj 10:13

f 1Sa 31:6, 7

g 1Sa 28:4
1Sa 31:8–10

Teine veerg

a Koh 16:23, 24

b 1Sa 5:2

c 1Sa 11:1

d 1Sa 31:11–13

e 2Sa 2:5
2Sa 21:12f 1Sa 13:13
1Sa 15:22, 23g 3Mo 20:6
1Sa 28:7h Ru 4:17
1Sa 13:14
1Sa 15:27, 28
2Sa 5:3

PTK 11

i 4Mo 13:22
2Sa 2:1
2Sa 5:5
1Aj 12:23

j 2Sa 5:1, 2

k 1Sa 18:6, 13

l 2Sa 6:21
2Sa 7:8, 9
L 78:70, 71m 1Sa 16:13
2Sa 2:4
2Sa 5:3

n 1Sa 15:27, 28

o Jos 15:63
Koh 1:21
Koh 19:10p 1Mo 10:15, 16
1Mo 15:18, 21
2Mo 3:17

q 2Sa 5:6–10

r 1Ku 8:1
L 2:6
L 48:2

tite maa, et seda nende ebajumalatele^a ja rahvale teada anda.

10 Nad panid ta relvad oma jumala templisse ja tema pea nad riputasid Daagoni templi^b seinale.

11 Kui kogu Gileadi-Jaabes^c kuulis kõigest, mida vilistid olid Sauliga teinud,^d **12** võtsid kõik sõjamehed Sauli ja ta poegade surnukehad ning viisid endaga kaasa. Nad tõid need Jaabesse,^e kus nad need ühe suure puu alla matsid. Seejärel paastusid nad seitse päeva.

13 Nõnda Saul suri, kuna ta polnud Jehoovale ustav ega kuuletunud Jehoova sõnale^f ning kuna ta oli küsinud nõu vaimude väljakutsujalt,^g **14** mitte Jehoovalt. Jumal surmas ta ning andis kuningavõimu Iisai pojale Taavetile.^h

11 Mõne aja pärast tulid kõik iisraellased Taaveti juurde Hebronisseⁱ ja ütlesid: „Me oleme sinuga üks luu ja liha.”^j **2** Sa juhtisid Iisraeli sõjakäike juba siis, kui Saul oli kuningas.^k Su Jumal Jehoova ütles sulle: „Sina hakkad karjatama mu rahvast Iisraeli ja saad Iisraeli juhiks.”^l **3** Kuninga juurde Hebronisse olid tulnud kõik Iisraeli vanemad. Taavet sõlmis seal nendega Jehoova ees lepingu ja siis võidsid nad Taaveti Iisraeli kuningaks,^m nagu Jehoova oli Saamueli kaudu öelnud.ⁿ

4 Hiljem läksid Taavet ja kõik iisraellased Jeruusalemma, see on Jebuusi^o alla. Selles linnas ja ümberkaudu elasid jebuuslased.^p **5** Jebuusi elanikud pilkasid Taavetit: „Sa ei pääse siia kunagi!”^q Aga Taavet vallutas Siioni^r kindluse,

mida nüüd kutsutakse Taaveti linnaks.^a **6** Taavet oli öelnud: „See, kes esimesena jebuuslasti ründab, saab pealikuks ja ülemaks.” Seruja poeg Joab^b läks esimesena ja temast sai gi pealik. **7** Taavet asus sellesse kindlusesse elama ja see pärast nimetati see Taaveti linnaks. **8** Ta hakkas linna alates kaitsevallist* ümbertringi üles ehitama. Joab aga taastas ülejäänud linna. **9** Taavet sai üha võimsamaks^c ja vägede Jehoova oli temaga.

10 Siin on kirjas Taaveti vaprate sõjameeste peamehed, kes koos kõigi iisraellastega toetasid tema kuningavõimu ja olid tõstnud ta kuningaks, nagu Jehoova oli Iisraelile öelnud.^d **11** See on Taaveti vaprate sõjameeste nimekirj. Hakmonlase poeg Jaasobeam^e oli kolme vaprast sõjamehe peamees.^f Kord viibutas ta oma oda 300 mehe vastu ja tappis nad.^g **12** Temast järgmine oli ahohlase^h Doodo poeg Eleasar.ⁱ Temagi oli üks kolmest vaprast sõjamehest. **13** Ta oli Taavetiga Pas-Dammimis,^j kuhu vilistid olid kogunenud sõdima. Seal oli üks odrapõld ja rahvas põgenes vilistite eest, **14** tema aga jäi keset põldu seisma, kaitses põldu ja tappis vilisteid. Nõnda andis Jehoova suure võidu.^k

15 Kolm meest 30 pealiku seast läksid alla kaljule Taaveti juurde Adullami koopasse.^l Vilistite sõjavägi oli samal ajal laagris Refaimi orus.^m **16** Taavet oli kindluses ja vilistite garnison asus Petlemmas. **17** Siis sõnas Taavet igatse-

11:8 *Võib tõlkida ka „Millost”; see heebreata sõna tähendab „täitma”.

PTK 11

a 1Ku 2:10

b 2Sa 2:18

c 2Sa 3:1

d 1Sa 16:12, 13

e 1Aj 27:1, 2

f 2Sa 23:8

g Jos 23:10

h 1Aj 8:1, 4

i 2Sa 23:9, 10
2Sa 23:15-17

j 1Sa 17:1

k L 18:50

l 1Sa 22:1

m Jos 15:8, 12
2Sa 23:13-17

Teine veerg

a 1Sa 20:6

b 1Mo 9:4
3Mo 17:10

c 2Sa 3:30

d 1Sa 26:6
2Sa 2:18
2Sa 18:2

e 2Sa 23:18, 19

f 1Ku 4:4
1Aj 27:1, 5

g Jos 15:21

h Koh 14:5, 6
1Sa 17:36, 37
2Sa 23:20-23

i 1Sa 17:4

j 1Sa 17:7

k 1Sa 17:51

valt: „Saaksin ma ometi juua vett Petlemma^a värava juures olevast kaevust!” **18** Seepeale tungisid kolm vaprat sõjameest vilistite laagrisse, ammutasid vett Petlemma värava juures asuvast veemahutist ja töid selle Taavetile. Aga Taavet polnud nõus seda jooma, vaid valas selle Jehoova ees maha. **19** Ta sõnas: „Austusest Jumala vastu on mõeldamatu, et ma seda teeksin! Kas peaksin jooma nende meeste verd, kes riskisid oma eluga?”^b Nad töid seda ju omaenese elu hinnaga!” Ta polnud nõus seda jooma. Seda tegid tema kolm vaprat sõjameest.

20 Joabi^c vend Abisai^d sai ühe teise kolmiku peameheks. Ta viibutas oma oda 300 vastu ja tappis nad. Ta oli sama kuulnud nagu need kolm vaprat sõjameest.^e **21** Selle teise kolmiku hulgast oli ta silmapaistvam kui teised ja ta oli nende pealik. Siiski ei arvatud teda esimese kolme vaprast sõjamehe hulka.

22 Joojada poeg Benaja^f oli julge mees*, kes tegi palju vägitegusid Kabseelis.^g Ta löi maha moabiit Arieli kaks poega. Kord, kui lum sadas, laskus ta veekogumisauku ja tappis seal lõvi.^h **23** Ta löi maha ka ühe erakordselt suurt kasvu egiptlase, kes oli 5 küünart* pikk.ⁱ Ehkki egiptlasel oli käes oda, mis oli otsekuu kangapoom,^j läks Benaja tema vastu kepiga. Ta tõmbas egiptlasel enda käest ja tappis ta tema enda odaga.^k **24** Seda kõike tegi Joojada poeg Benaja ja ta oli sama kuulud nagu need

11:22 *Sõna-sõnalt „oli julge mehe poeg”. 11:23 *2,2 m. (Vt lisa B14.)

kolm vaprat sõjameest. **25** Ta oli küll silmapaistvam kui need 30, kuid siiski ei arvatud teda nende kolme vapra sõjamehe hulka.^a Taavet määras ta oma ihukaitsevæe ülemaks.

26 Sõjavägede vaprad sõjamehed olid Joabi vend Asael,^b Petlemmast pärit Doodo poeg Elhanan,^c **27** harorlane Sammot, pelonlane Heles, **28** tekoalase Ikkese poeg Iira,^d anatotlane Abieser,^e **29** huusalane Sibbekai,^f ahohlane Iilai, **30** netofalane Mahrai,^g netofalase Baana poeg Heeled,^h **31** benjaminlaste Gibeast Riibai poeg Iitai,ⁱ piraatonlane Benaja, **32** Huurai Gaasi^j vadidest, arbalane Abiel, **33** baharuumlane Asmavet, saalbonlane Eljahba, **34** gisonlane Haasemi pojad, hararlase Saage poeg Joonatan, **35** hararlase Saakari poeg Ahiam, Uuri poeg Elifal, **36** mekeralane Heefer, pelonlane Ahija, **37** karmellane Hesro, Esbai poeg Naarai, **38** Naatani vend Joel, Hagri poeg Mibhar, **39** ammonlane Seleki, Seruja poja Joabi relvakandja beerotlane Naharai, **40** jeterlane Iira, jeterlane Gaareb, **41** hett Uurija,^k Ahlai poeg Saabad, **42** ruubenlase Siisa poeg Adiina, kes oli ruubenlaste peamees ja kellega oli 30 meest, **43** Maaka poeg Haanan, mitnilane Josafat, **44** astarotlane Ussia, aroerlase Hootami pojad Saama ja Jeiel, **45** Siimri poeg Jediael, selle vend tiislane Jooaha, **46** mahavlane Eliel, Elnaami pojad Jeribai ja Joosavja, moabiit Jitma, **47** Eliel, Obed ja mesobajalane Jaasiel.

PTK 11

a 1Aj 11:19

b 2Sa 2:18, 23
1Aj 27:1, 7c 2Sa 23:
24–39

d 1Aj 27:1, 9

e 1Aj 27:1, 12

f 2Sa 21:18
1Aj 27:1, 11

g 1Aj 27:1, 13

h 1Aj 27:1, 15

i Koh 20:15
1Aj 12:1, 2

j Jos 24:30

k 2Sa 11:3, 17
2Sa 12:9
1Ku 15:5

Teine veerg

PTK 12

a 1Sa 27:5, 6
2Sa 1:1

b 1Sa 27:1

c 1Aj 11:10

d 1Sa 17:49

e Koh 3:15
Koh 20:15, 16

f 1Mo 49:27

g 1Sa 11:4

h 1Aj 11:26, 33

i Jos 9:3

j 1Aj 11:15

k 4Mo 26:
10, 11l 1Sa 23:14, 29
1Sa 24:22
1Aj 11:16m 1Mo 49:19
5Mo 33:20

n 3Mo 26:8

12 Need on mehed, kes tulid Taaveti juurde Siklalagi,^a kui ta pidi end varjama Kiisi poja Sauli eest.^b Nad olid vaprad sõjamehed, kes teda lahingus toetasid.^c **2** Nad olid relvastatud vibudega ning oskasid lingukive heita^d ja ambuda nooli nii parema kui ka vasaku käega.^e Nad olid Sauli vennad Benjamini suguharust.^f **3** Nende peamees oli Ahieser ja tema vend oli Joas, mõlemad olid gibealase^g Semaa pojad. Samuti kuulusid nende hulka Asmaveti^h pojad Jessiel ja Peelet, Beraka, anatotlane Jehu, **4** gibeonlaneⁱ Jismaja, kes oli vapper sõjamees nende 30 seas^j ja nende ülem, Jeremija, Jahasiel, Joohanani, generalane Joosabad, **5** Elusai, Jerimot, Bealja, Semarja, haariflane Sefatja, **6** korahlased^k Elkana, Jissia, Asarel, Joeser, Jaasobeam **7** ning Gedoorist pärit Jerohami pojad Joela ja Sebadja.

8 Ka mõned gaadlased läksid Taaveti poole üle, kui ta asus kõrbes kindluses.^l Need olid vaprad sõjamehed, kes olid õppinud sõdima ja seisid lahinguvalmilt, käes suur kilp ja piik. Neil oli otsekui lövi nägu ja nad olid kiired kui gasellid mägedel. **9** Osavaim neist oli Eeser, tema järel teine oli Obadja, kolmas Eliab, **10** neljas Mismanna, viies Jeremija, **11** kuues Attai, seitsmes Eliel, **12** kaheksas Joohanani, üheksas Elsabad, **13** kümnes Jeremija, üheteistkümnes Makbannai. **14** Need olid gaadlased,^m väepealikud. Nõrgim sai hakkama sajaga, tugevaim suhandega.ⁿ **15** Need mehed läksid üle Jordani esimesel

kuul, kui jõgi oli tõusnud üle kallaste, ning nad ajasid ära kõik orutasandike elanikud, nii et need pagesid ida ja lääne poole.

16 Samuti tulid Taaveti juurde tema pelgupaika mõned Benjamini ja Juuda mehed.^a

17 Taavet läks neile vastu ja ütles: „Kui te olete tulnud mu juurde rahuga, mind aitama, siis on mu süda teiega. Ent kui te olete tulnud mind vaenlastele välja andma, kuigi mu käed pole teinud kurja, siis nähku seda meie esiisade Jumal ja mõistku kohut.”^b **18** Siis tuli Jumala vaim Amaasai^c peale, kes oli nende 30 peamees, ja ta ütles:

„Me kuulume sulle, Taavet, me oleme sinuga, Iisai poeg!^d

Rahu, rahu olgu sinu ja rahu olgu su aitajal, sest sind aitab su Jumal!”^e

Seepeale võttis Taavet nad vastu ja pani väesalkade etteotsa.

19 Taaveti juurde põgenesid ka mõned Manasse suguharust; see oli siis, kui ta läks koos vielistega Sauli vastu võitlema. Taavet aga ei aidanud vilisteid, sest nende valitsejad^f otsustasid pärast nõupidamist ta ära saata, öeldes: „Ta põgeneb oma isanda Sauli juurde ja me jääme oma peast ilma.”^g **20** Kui ta läks Siklagi,^h põgenesid tema juurde Manasse suguharu tuhandepealikud Adnah, Joosabad, Jediael, Miikael, Joosabad, Eliihu ja Silletai.ⁱ **21** Nad aitasid Taavetil võidelda ühe röövjõuguga, sest nad kõik olid vaprad ja julged mehed.^j Neist said väepealikud. **22** Päevast päeva tuli Taaveti juurde mehi^k teda aitama, kuni sõjavägi kas-

PTK 12

a 1Sa 22:1
1Sa 23:14
1Sa 24:22

b 1Sa 24:12, 15
1Sa 26:23
L 7:6

c Koh 6:34
Koh 13:24, 25

d 2Sa 15:21

e L 54:4

f Koh 3:1, 3

g 1Sa 29:2-4

h 1Sa 30:1

i 5Mo 33:17

j 1Aj 5:23, 24
1Aj 11:10

k 2Sa 2:3

Teine veerg

a 2Sa 3:1

b 2Sa 2:1
2Sa 5:1

c 1Sa 16:1, 13
1Aj 11:10

d 1Aj 6:49

e 1Aj 27:1, 5

f 2Sa 8:17
1Ku 1:8
1Ku 2:35
1Aj 6:1, 8
1Aj 27:16, 17

g 1Aj 8:1, 33
1Aj 12:1, 2

h 4Mo 32:33
Jos 13:8

vas väga suureks, nii et see oli otsekui Jumala sõjavägi.^a

23 Järgnevalt on toodud nende relvastatud meeste arv, kes tulid Taaveti juurde Hebronisse^b teda Jehoova käsul Sauli asemel kuningaks tõstma.^c

24 Juudast oli 6800 relvastatud meest, kes kandsid suuri kilpe ja piike. **25** Siimeonlasi oli 7100 vaprat ja julget sõjameest.

26 Leviite oli 4600. **27** Aaroni poegade^d juht oli Joojada^e ja temaga koos tuli 3700 meest, **28** sealhulgas vapper ja julge noormees Saadok^f koos oma suguvõsa 22 peamehega.

29 Benjaminlastest, Sauli vendadest,^g tuli 3000 meest, sest suurem osa benjaminlastest oli seni toetanud Sauli sugu. **30** Efraimlastest tuli 20800 meest, kes olid vaprad ja julged ning kuulsad oma suguvõsades.

31 Poolest Manasse suguharust tuli 18000 meest, kes olid nimeliselt määratud Taavetit kuningaks tõstma. **32** Isaskari suguharust tuli 200 peameest, kes mõistsid, milline aeg parasjagu on, ja teadsid, mida Iisrael peab tegema; kõik nende vennad allusid neile.

33 Sebulonist tuli 50000 sõjaväekõlblikku, täies relvastuses ja lahinguvalmis meest, kes kõik Taavetit ustavalt toetasid. **34** Naftalist tuli 1000 pealikku ja koos nendega 37000 suurte kilpide ja piikidega varustatud meest. **35** Daanlastest tuli 28600 lahinguvalmis meest. **36** Aaserist tuli 40000 sõjaväekõlblikku, lahinguvalmis meest.

37 Teiselt poolt Jordanit^h ruubenlastest, gaadlastest ja poolest manasselaste suguharust tuli 120000 täies relvastuses

sõjameest. **38** Kõik need olid lahinguvalmis sõjamehed. Nad tulid siira südamega Hebronisse Taavetit terve Iisraeli üle kuningaks tõstma. Ka ülejäänud iisraellased toetasid üksmeelselt Taaveti seadmist kuningaks.^a **39** Nad olid seal koos Taavetiga kolm päeva ning söid ja jõid, sest nende vennad olid neile kõik selle valmistanud. **40** Ka nende naabruses elavad vennad ja isegi need, kes elasid Issaskaris, Sebulonis ja Naftalis, töid eeslite, kaamelite, muulade ja veistega palju toitu: küpsetisi, viigimarja- ja rosinapätsikesi, veini, õli, veiseid ja lambaid, sest Iisrael oli rõõmus.

13 Taavet pidas nõu tuhande- ja sajapealikega ning kõigi juhtidega.^b **2** Seejärel ütles ta tervele Iisraeli kogudusele: „Kui see on teie silmis hea ning meie Jumalale Jehoovale meelepärane, siis saatkem sõnum ülejäänud vendadele kogu Iisraelimaal, samuti preestritele ja leviitidele nende karjamaadega ümbritsetud linnades,^c et nad tuleksid meie juurde. **3** Ja toogem oma Jumala laegas^d tagasi!” (Sauli päevil oli laegas hooletusse jäetud.)^e **4** Terve kogudus oli sellega nõus, sest see oli kogu rahva silmis õige. **5** Siis kogus Taavet terve Iisraeli kokku alates Egiptuse jõest* kuni Lebo-Hamatini^f,^g et tuua Jumala laegas Kirjat-Jearimist ära.^g

6 Taavet ja kogu Iisrael läksid Baalasse,^h see on Juudas asuvasse Kirjat-Jearimi, et tuua sealt ära Jumal Jehoova laegas, mille juures hüütakse appi

13:5 *Võib tõlkida ka „Siiorist”, st ühest Niiluse harust. ^aVõib tõlkida ka „Hamati piirialani”.

PTK 12

a 1Mo 49:8, 10
1Aj 11:10

PTK 13

b 1Aj 15:25

c 4Mo 35:2

d 1Sa 7:2

e 1Sa 14:18

f 4Mo 34:2, 8

g 1Sa 6:21–7:1
2Sa 6:1, 2
1Aj 15:3

h Jos 15:9, 12

Teine veerg

a 2Mo 25:22
4Mo 7:89
1Sa 4:4
2Sa 6:2

b 2Mo 37:5

c 2Sa 6:3–8

d 2Mo 15:20

e 1Aj 25:1

f 2Aj 5:13

g 4Mo 4:15

h 3Mo 10:1, 2

i 2Sa 6:9–11

j 1Mo 30:27
1Mo 39:5

PTK 14

k 1Ku 5:6, 8

l 2Sa 5:11, 12

m L 89:20, 21

n 2Sa 7:8

tema nime, kes istub oma troonil keerubite kohal*.^a **7** Nad töid Jumala laeka Abinadabi majast ära uuel vankril,^b mida juhtisid Ussa ja Ahjo.^c **8** Taavet ja kõik iisraellased juubeldasid Jumala ees kogu südamest: nad laulsid ning mängisid lüürasid ja muid keelpille ning tamburiine,^d simbleid^e ja trompeteid.^f **9** Aga kui nad jõudsid Kiidoni* viljapeksuplatsi juurde, haaras Ussa laekast kinni, sest veised oleksid selle pea-aegu ümber ajanud. **10** Seepeale süttis Jehoova viha Ussa vastu ja ta surmas Ussa, sest see oli laegast puudutanud.^g Ussa suri seal Jumala ees.^h **11** Taavetit vihastas see, et Jehoova oli oma raevu Ussa peale välja valanud. Ja seda paika kutsutakse tänini Perets-Ussaks*.

12 Sel päeval tundis Taavet Jumala ees hirmu ja ütles: „Kuidas ma saan Jumala laeka enda juurde tuua?”ⁱ **13** Ja ta ei toonud laegast enda juurde Taaveti linna, vaid lasi selle viia gatlasse Oobed-Edomi majja. **14** Jumala laegas jäi Oobed-Edomi majja kolmeks kuuks. Jehoova õnnistas Oobed-Edomi peret ja kõike, mis tal oli.^j

14 Tüürose kuningas Hiram^k läkitas Taaveti juurde käskjalad, samuti saatis ta temale seedripuid; ta saatis ka müüriladujaid ja puuseppi talle koda ehitama.^l **2** Taavet mõistis, et Jehoova on andnud talle kindla kuningavõimu Iisraeli üle^m ja ülendanud tema kuningriigi oma rahva Iisraeli pärast.ⁿ

13:6 *Teine võimalik tähendus: „vahel”.
13:9 *2Sa 6:6 Naakon. 13:11 *Nimi Perets-Ussa tähendab „[viha]purse Ussa vastu”.

3 Taavet võttis endale Jeruusalemmas naisi juurde^a ning talle sündis veel poegi ja tütreid.^b 4 Jeruusalemmas sündisid^c talle Sammua, Soobab, Naatan,^d Saalomon,^e 5 Jibhar, Elisua, Elpelet, 6 Noga, Nefeg, Jaafia, 7 Elisama, Beeljada ja Elifelet.

8 Kui vilistid kuulsid, et Taavet on võitnud kogu Iisraeli kuningaks,^f tulid nad kõik teda otsima.^g Saanud sellest teada, läks Taavet välja, et nende vastu sõdida. 9 Vilistid tungisid Refaimi orgu^h ja ründasid seal-seid elanikke. 10 Taavet küsis siis Jumalalt: „Kas ma peaksin minema üles vilistite vastu? Kas sa annad nad minu kätte?” Jehoova vastas: „Mine! Ma annan nad sinu kätte.”ⁱ 11 Taavet läkski Baal-Peratsim^j ja andis neile seal hävitava löögi. Ta ütles: „Jumal on minu käega vaenlaste ridadest läbi murdunud, otsekui oleks vesi läbi murdunud.” Seepärast pandi sellele paigale nimeks Baal-Peratsim*. 12 Vilistid jätsid sinna maha oma jumalad ja Taaveti käsul põletati need ära.^k

13 Aga hiljem tungisid vilistid jälle sinna orgu.^l 14 Taavet küsis taas Jumalalt nõu, kuid seekord Jumal vastas talle: „Ära mine neile otse vastu. Mine neist hoopis kaarega mööda ja ründa neid bakapöösaste tagant.^m 15 Kui te kuullete bakapöösaste ladvus samude sahinat, siis rünnake, sest Jumal on teie ees välja läinud, et vilistite sõjavägi purustada.”ⁿ 16 Taavet tegigi nii, nagu Jumal teda oli käskinud,^o ja nad löid vilistite sõjaväge,

14:11 *Nimi Baal-Peratsim tähendab „läbimurrete isand”.

PTK 14

- a 5Mo 17:17
b 2Sa 5:13-16
c 1Aj 3:5-9
d Lu 3:23, 31
e 1Ku 1:47
Mt 1:6
f 1Aj 11:3
g 2Sa 5:17
L 2:2
h 2Sa 5:18, 22
2Sa 23:13
i 2Sa 5:19-21
j Jes 28:21
k 5Mo 7:25
l 2Sa 5:22-25
m Jos 8:2
L 18:34
n 5Mo 23:14
Koh 4:14
o 1Mo 6:22
2Mo 39:32

Teine veerg

- a Jos 16:10
b 5Mo 2:25
5Mo 11:25
Jos 2:9

PTK 15

- c 2Sa 7:1, 2
1Aj 16:1
L 132:1-5
d 4Mo 4:15
5Mo 10:8
e 2Sa 6:12
1Aj 13:5
f 4Mo 3:2, 3
g 1Aj 6:1
h 1Aj 6:29, 30
i 1Aj 23:6-8
j 2Mo 6:18, 22
k 2Mo 6:16, 18
l 2Sa 8:17
m 1Sa 22:20
1Ku 2:27, 35
n 2Sa 6:3
o 4Mo 4:15
5Mo 31:9
p 2Sa 6:8

1. AJARAAMAT 14:3-15:14

ajades seda taga Gibeonist* Geserini.^a 17 Taaveti kuulsus levis üle kõigi maade ja Jehoova pani kõik rahvad tema ees hirmu tundma.^b

15 Taavet ehitas endale Taaveti linna maju. Samuti valmistas ta ette paiga Jumala laekale ning püstitas sinna telgi.^c 2 Siis Taavet ütles: „Jumala laegast ei tohi kanda keegi peale leviitide, sest Jehoova on valinud nemad Jehoova laegast kandma ja teda alaliselt teenima.”^d 3 Seejärel kogus Taavet terve Iisraeli Jeruusalemma, et tuua Jehoova laegas paika, mille ta oli sellele valmistanud.^e

4 Taavet kogus kokku Aaroni^f järeltulijad ja leviidid:^g 5 kehatlastest ülem Uurieli ja tema 120 venda, 6 merarlastest ülem Asaja^h ja tema 220 venda, 7 geersomlastest ülem Joeliⁱ ja tema 130 venda, 8 Elisafani^j järeltulijatest ülem Semaja ja tema 200 venda, 9 Hebroni järeltulijatest ülem Elieli ja tema 80 venda, 10 Ussieli^k järeltulijatest ülem Amminadabi ja tema 112 venda. 11 Samuti kutsus Taavet preestrid Saadoki^l ja Ebjatari^m ning leviidid Uurieli, Asaja, Joeli, Semaja, Elieli ja Amminadabi 12 ning ütles neile: „Teie olete leviitide suguvõsade peamehed. Pühitsege end, teie ja teie vennad, ja tooge Iisraeli Jumala Jehoova laegas paika, mille ma olen sellele valmistanud. 13 Esimesel korral te ei kandnud laegastⁿ — kuna me polnud õiget toimimisviisi välja uurinud^o — ja seetõttu tüttis meie Jumala Jehoova viha.”^p 14 Siis preestrid

14:16 *2Sa 5:25 Geba.

ja leviidid pühitsesid end, et tuua üles Iisraeli Jumala Jehoova laegas.

15 Leviidid kandsid Jumala laegast kangidega õlal,^a nagu Mooses oli Jehoova sõna järgi käskinud. **16** Taavet käskis leviitide ülematel määrata nende vennad lauljad lüürade,^b muude keelpillide ja simblite^c saatel rõõmsalt laulma.

17 Leviidid määrasidki Joeli poja Heemani,^d tema vendadest Berekja poja Aasafi^e ja nende vendadest merarlastest Kuusa- ja poja Eetani.^f **18** Koos nendega olid nende vennad teistest rühmast:^g Sakarja, Ben, Jaatsiel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Benaja, Maaseja, Mattitja, Elifelehu ja Mikneja ning väravavalvurid Oobed-Edom ja Jeiel. **19** Lauljad Heeman,^h Aasafi ja Eetan mängisid vasksimbleid;ⁱ **20** Sakarja, Asiel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseja ja Benaja mängisid alamotile^{*k} häälestatud keelpille; **21** neid juhatasid Mattitja,^l Elifelehu, Mikneja, Oobed-Edom, Jeiel ja Asasja, kes mängisid šeminitile^{*m} häälestatud lüürasid. **22** Laeka toomist juhtis leviitide ülem Kenanja,ⁿ sest ta oli asjatundja. **23** Laeka valvurid olid Berekja ja Elkana. **24** Preestrid Sebanja, Josafat, Netaneel, Amaasai, Sakarja, Benaja ja Elieser puhusid Jumala laeka ees valjut trompeteid.^o Oobed-Edom ja Jehhija olid samuti laeka valvurid.

25 Siis läksid Taavet, Iisraeli vanemad ning tuhandepealikud rõõmsal meelel Jehoova lepingulaegast Oobed-Edo-

15:20, 21 * Vt „Sõnaseletusi”.

PTK 15

a 2Mo 25:14
4Mo 4:6
2Aj 5:9

b L 33:2

c 1Aj 16:5
2Aj 5:12, 13

d 1Aj 6:31, 33
1Aj 25:5

e 1Aj 6:31, 39
1Aj 25:1, 2
L 83:mrk

f 1Aj 6:31, 44

g 1Aj 25:9

h 1Aj 6:31–33

i 1Aj 25:1

j 1Aj 13:8

k L 46:mrk

l 1Aj 16:4, 5

m L 6:mrk

n 1Aj 15:27

o 1Aj 16:4, 6

Teine veerg

a 1Aj 13:14

b 2Sa 6:4, 5
2Sa 6:12

c 2Sa 6:13

d 2Sa 6:14, 15

e 1Aj 13:8

f 1Aj 16:4, 6

g 2Sa 6:5

h 1Aj 17:1

i 1Sa 18:27
2Sa 3:13, 14

j 2Sa 6:16

PTK 16

k 1Ku 8:1
1Aj 15:1

l 2Sa 6:17–19
1Ku 8:5

m 3Mo 1:3

n 3Mo 3:1

o 4Mo 18:2

p 1Aj 6:31, 39

q 1Aj 15:18

r 1Aj 15:21

s 1Aj 15:17, 19

mi^a majast ära tooma.^b **26** Jumal aitas leviite, kes kandsid Jehoova lepingulaegast, ning siis ohverdati seitse noort pulli ja seitse jäära.^c **27** Taavetil oli seljas peenest kangast varrukata pealisrõivas, nagu ka kõigil leviitidel, kes laegast kandsid, lauljatel ning kandjate ja lauljate ülemal Kenanjal. Taavetil oli seljas ka linane õlarüü.^d **28** Kõik iisraellased töid Jehoova lepingulaeka üles rõõmuhõisete,^e sarve- ja trompetihääle,^f simblitelide ning valju keelpilli- ja lüüramängu saatel.^g

29 Kui Jehoova lepingulaegast jõudis Taaveti linna,^h vaatas Sauli tütar Miikal' aknast välja ja nägi kuningas Taavetit hüplemas ja juubeldamas ning ta hakkas teda oma südames põlgama.ⁱ

16 Nii töid nad Jumala laeka ja asetasisid selle telki, mille Taavet oli selle jaoks püstitanud.^k Seejärel töid nad Jumala ees põletusohvreid ja rahuohvreid.^l **2** Kui Taavet oli põletus-^m ja rahuohvriteⁿ ohverdamise lõpetanud, õnnistas ta rahvast Jehoova nimel. **3** Ta andis kõigile iisraellastele, igale mehele ja naisele, ümmarguse leiva ning datli- ja rosinapätsikese. **4** Siis määras ta Jehoova lepingulaeka juurde teenima leviidid,^o et nad austaksid, tänaksid ja ülistaksid Iisraeli Jumalat Jehoovat. **5** Aasaf^p oli peamees, temast järgmine oli Sakarja ning siis Jeiel, Semiramot, Jehiel, Mattitja, Eliab, Benaja, Oobed-Edom ja Jeiel,^q kes mängisid lüürasid^r ja teisi keelpille. Aasaf lõi kokku simbleid^s **6** ning preestrid Benaja ja Ja-

hasiel puhusid alaliselt trompe-
teid Jumala lepingulaeka ees.

7 Sel päeval andis Taavet
esimest korda Aasafile^a ja tema
vendadele laulu, millega tänada
Jehoovat. Laul oli selline:

8 „Tänage Jehoovat,^b
hüüdke tema nime,
tehke rahvaste seas
teatavaks tema teod!^c

9 Laulge talle, laulge talle
kiitust,^{*d}
mõtisklege kõigi tema
imeliste tegude üle!^e

10 Tundke uhkust tema
püha nime üle.^f
Olgu rõõmus nende süda,
kes otsivad Jehoovat.^g

11 Otsige Jehoovat^h ja
paluge temalt jõudu.
Otsige lakkamata
tema palet.ⁱ

12 Pidage meeles tema
imelisi tegusid,^j
tema imesid ja otsuseid,

13 teie, tema teenija
Iisraeli järeltulijad,^k
te Jaakobi pojad,
tema valitud.^l

14 Tema on Jehoova,
meie Jumal,^m
tema seadused kehtivad
kogu maal.ⁿ

15 Pidage alati meeles
tema lepingut,
töötust, mille ta on andnud
tuhandle põlvele,^o

16 Aabrahamiga sõlmitud
lepingut,^p
Iisakile antud vannet,^q

17 mille ta andis määruseks
Jaakobile,^r
alaliseks lepinguks
Iisraelile,

16:9 *Võib tõlkida ka „kiitke teda pilli-
mänguga”. #Teine võimalik tähendus:
„rääkige kõigist ta imelistest tegudest”.

PTK 16

a 1Aj 6:31, 39

b L 106:1

c L 67:2

L 105:1-6

Jes 12:4

d 2Sa 23:1

Ef 5:19

e L 107:43

f 3Mo 22:32

Jes 45:25

Jer 9:24

g 1Aj 28:9

Flp 4:4

h Am 5:4

Sef 2:3

i L 24:5, 6

j L 111:2-4

k Jes 41:8

l L 135:4

m L 95:7

n L 105:7-11

o 5Mo 7:9

p 1Mo 15:18

1Mo 17:1, 2

q 1Mo 26:3-5

r 1Mo 28:14

Teine veerg

a 1Mo 12:7

1Mo 17:8

1Mo 35:12

b 5Mo 32:8

c 1Mo 34:30

5Mo 26:5

L 105:12-15

d 1Mo 20:1

1Mo 46:6

e 1Mo 31:7, 42

f 1Mo 12:17

1Mo 20:3

g 1Mo 20:7

h L 40:10

L 96:1-6

i 2Mo 15:11

j Jes 45:20

1Ko 8:4

k Jes 44:24

l 5Mo 33:26

L 8:1

m 1Ti 1:11

n L 68:34

L 96:7-13

o 5Mo 28:58

Neh 9:5

L 148:13

p 1Aj 29:3-5

Mt 5:23

q 5Mo 26:10

1. AJARAAMAT 16:7-29

18 öeldes: „Sinule ma annan
Kaananimaa,^a
see olgu teie pärand.”^b

19 Neid oli siis veel vähe,
väga vähe, ja nad elasid
sel maal võõrastena.^c

20 Nad rändasid rahva juurest
rahva juurde,
ühest kuningriigist teise.^d

21 Ta ei lasknud kellelgi neid
rõhuda,^e
vaid noomis nende pärast
kuningaid.^f

22 „Ärge puutuge mu võituid,
ärge tehke halba mu
prohvetitele!”^g

23 Laula Jehoovale, kogu maal!
Andke päevast päeva teada
tema päästest.^h

24 Kuulutage rahvaste seas
tema au,
kõigile inimestele tema
imelisi tegusid!

25 Sest Jehoova on suur ja
väärrib ülimat kiitust.
Ta on aukartustäratavam
kui kõik muud jumalad.ⁱ

26 Kõik rahvaste jumalad on
tühised jumalad,^j
kuid Jehoova on
valmistanud taeva.^k

27 Ülevus* ja auhiilgus on
tema ees,^l
jõud ja rõõm on tema
elupaigas.^m

28 Tunnustage Jehoovat,
te rahvaste suguvõsad,
tunnustage Jehoova au
ja väge!ⁿ

29 Tunnustage Jehoova nime
aulisust,^o
tooge and ja tulge tema
ette!^p

Kummardage Jehoova ette
pühas rüüs!^q

16:27 *Võib tõlkida ka „väarikus”.

16:29 *Teine võimalik tähendus: „tema
aulise pühaduse pärast”.

1. AJARAAMAT 16:30–17:7

30 Värise* tema ees, kogu maa!

Maa on kindlalt rajatud,
see ei kõigu kunagi.^a

31 Rõõmutsegu taevas ja
rõõmus olgu maa!^b

Kuulutage rahvaste seas:
„Jehoova on saanud
kuningaks!”^c

32 Kohisegu meri ja kõik,
mis seda täidab!

Juubeldagu väljad ja kõik,
mis seal on!

33 Metsapuud rõkatagu
rõõmust Jehoova ees,
sest ta tuleb* kohut
mõistma maa üle.

34 Tänaage Jehoovat,
sest tema on hea,^d
tema truu armastus
kestab igavesti.^e

35 Õelge: „Päästa meid,
meie pääste Jumal!^f
Kogu meid kokku ja vabasta
meid rahvaste käest,
et kiidaksime su püha nime^g
ja hüiskaksime sinu
ülisuseks.”^h

36 Kiidetud olgu Iisraeli Jumal
Jehoova
igavesest ajast igavesti!”^h

Ja kogu rahvas ütles: „Aa-
men!”* ning ülistas Jehoovat.

37 Taavet jättis Aasafiⁱ ja te-
ma vennad Jehoova lepingu-
laeka juurde alaliselt teenima,^j
oma igapäevaseid ülesandeid
täitma.^k 38 Oobed-Edom ja te-
ma vennad, kokku 68 meest,
ning Jedutuuni poeg Oobed-
Edom ja Hosa olid väravavalvu-
rid. 39 Preester Saadok^l ja te-
ma kaaspreestrid olid Jehoova
telkpühamu ees Gibeoni kün-
kal,^m 40 et tuua põletusohvri-

16:30 *Võib tõlkida ka „tunne aukar-
tust”. 16:33 *Võib tõlkida ka „on tul-
nud”. 16:36 *„Aamen” tähendab „olgu
nii”, „nii sündigu”.

PTK 16

a L 104:5
Kog 1:4

b L 97:1

c Ilm 19:6

d 2Aj 5:13
Lu 18:19e L 103:17
Jer 31:3
Nu 3:22

f L 68:20

g L 122:4

h Jes 43:21

i 1Aj 15:16, 17

j 1Aj 16:4–6

k 2Mo 29:38
2Aj 13:11
Esr 3:4

l 1Aj 12:28

m 1Ku 3:4

Teine veerg

a 2Mo 29:39
2Aj 2:4

b 1Aj 25:1

c 1Aj 16:4

d 2Aj 5:13
Esr 3:11e 1Aj 6:31, 33
1Aj 15:16, 17

f 1Aj 25:1, 3

PTK 17

g 1Ku 1:8
1Aj 29:29

h 1Aj 14:1

i 2Sa 7:1–3
1Aj 15:1
2Aj 1:4j 2Sa 7:4–7
1Ku 8:17–19
1Aj 22:7, 8k 2Mo 40:2
4Mo 4:24, 25
2Sa 6:17
L 78:60

altaril Jehoovale korrapäraselt
põletusohvreid, hommikul ja
õhtul, ning teha kõike, mis on
kirjas Jehoova seaduses, mil-
le ta Iisraelile oli andnud.^a

41 Koos nendega olid Heeman
ja Jedutuun^b ning ülejäänud ni-
meliselt valitud mehed, kes tä-
nasid Jehoovat^c selle eest, et
„tema truu armastus kestab iga-
vesti”.^d 42 Heeman^e ja Jedu-
tuun, kes olid koos nendega,
mängisid trompeteid, simbleid
ja muid muusikariistu Jumala-
le lauldavate kiituslaulude saa-
teks; ning Jedutuuni pojad^f olid
värava juures. 43 Siis läks ko-
gu rahvas koju ja ka Taavet läks
oma peret õnnistama.

17 Kui Taavet oli oma kot-
ta elama asunud, ütles ta
prohvet Naatanile:^g „Mina elan
seedripuust kojas,^h kuid Jehoova
lepingulaegas on telgiriide
all.”ⁱ 2 Naatan vastas Taaveti-
le: „Tee kõik, milleks süda sind
sunnib, sest Jumal on sinuga.”

3 Selsamal õöl tuli Naata-
nile Jumalalt selline sõnum:
4 „Mine ja teata mu teenija-
le Taavetile: „Nii ütles Jehoova:
„Sina pole see, kes ehitab mul-
le elamiseks koja.” 5 Ma ei ole
elanud kojas alates päevast, mil
ma tõin Iisraeli Egiptusest väl-
ja, kuni tänaseni, vaid ma olen
rännanud telgist telki, ühest
paigast teise.”^k 6 Kas ma olen
selle aja jooksul, kui ma koos
Iisraeliga olen rännanud, lau-
sunud ühelegi kohtumõistjale,
kelle ma olen pannud oma rah-
vale karjaseks, ainsatki sõna
selle kohta, et mulle tuleks ehi-
tada seedripuust koda?”

7 Ütle mu teenijale Taaveti-
le veel: „Nii lausun vägede Je-
hoova: „Ma võtsin su karja-
maalt, kus sa käisid lammaste

järel, ja panin su oma rahva Iisraeli juhiks.^a **8** Ma olen sinuga kõikjal, kuhu sa lähed,^b ma hävitan su eest kõik vaenlased^c ning teen su nime võrdseks maa suurmeeste nimedega.^d **9** Ma määrän oma rahvale Iisraelile koha ja panen ta sinna elama. Ta elab seal ja keegi ei riku ta rahu. Ülekohtused ei rõhu teda nagu varem.^e **10** nagu siis, kui ma määrasin kohtumõistjad Iisraeli rahva üle.^f Ma alistan kõik su vaenlased.^g Ma ütlen sulle veel: „Jehoova rajab sulle koja*.”

11 Kui su elupäevad lõppevad ja sa lähed oma esisade juurde, lasen ma tõusida su järglase, ühe su poja,^h ning teen tema kuningavõimu väga kindlaks.ⁱ **12** Tema ehitab mulle koja^j ja ma teen tema trooni kõigutamatuks igaveseks ajaks.^k **13** Mina olen talle isaks ja tema on mulle pojaks.^l Ma ei võta temalt oma truud armastust,^m nagu ma võtsin sellelt, kes oli enne sind.ⁿ **14** Ma panen ta igaveseks oma koja ja kuningriigi üle^o ning tema troon püsib igavesti.^p

15 Naatan rääkis Taavetile edasi kõik need sõnad ja kogu selle nägemuse.

16 Siis kuningas Taavet tuli, laskus Jehoova ette põlvili istuma ja ütles: „Oo, mu Jumal Jehoova, kes olen mina ja mida on väärt mu sugu, et sa oled seda kõike minu heaks teinud?”

17 Ja nagu sellest veel ei piisaks, mu Jumal, oled sa rääkinud ka oma teenija soo kaugest tulevikust^r ja oled arvanud mind väärivat veelgi suuremat ülendamisest, mu Jumal Jehoova.

17:10 *Viitab kuningaliinile; samuti salmis 25.

PTK 17

- a 1Sa 16:11, 12
1Sa 17:15
1Sa 25:30
2Sa 7:8-11
L 78:70, 71
b 1Sa 18:14
2Sa 8:6
c 1Sa 25:29
1Sa 26:10
L 89:20, 22
d 1Sa 18:30
e 2Mo 2:23
f Koh 2:16
g L 18:40
h 1Ku 8:20
L 132:11
i 2Sa 7:12-17
1Ku 9:5
1Aj 28:5
Jer 23:5
j 1Ku 5:5
1Aj 22:10
k L 89:3, 4
Jes 9:7
Tn 2:44
l 2Sa 7:14
Lu 9:35
Heb 1:5
m Jes 55:3
n 1Sa 15:24, 28
1Aj 10:13, 14
o Tn 2:44
Joh 1:49
2Pe 1:11
p L 89:36
Jer 33:20, 21
Lu 1:32, 33
Heb 1:8
Ilm 3:21
q 2Sa 7:8
2Sa 7:18-20
r Mt 22:42
Ap 13:34
Ilm 22:16

Teine veerg

- a L 139:1
b 2Sa 7:21-24
c 2Mo 15:11
d Jes 43:10
e 5Mo 4:7
L 147:20
f 2Mo 19:5
L 77:15
g 5Mo 4:34
Neh 9:10
Jes 63:12
Hes 20:9
h 5Mo 7:1
Jos 10:42
Jos 21:44
i 1Sa 12:22
j 1Mo 17:7
5Mo 7:6, 9
k 2Sa 7:25-29
l 2Aj 6:33
L 72:19
Mt 6:9
Joh 12:28
m L 89:35, 36

va. **18** Mida enamat oskaksin mina, su teenija Taavet, öelda au kohta, mida sa oled mulle osutanud? Sa ju tunned oma teenijat nii hästi.^a **19** Jehoova, oma teenija pärast ja oma südame soovil oled sa teinud kõiki neid suuri tegusid ning näidanud oma ülevust.^b **20** Oo, Jehoova! Pole teist sinusarnast,^c pole ühtki teist Jumalat peale sinu.^d Seda kinnitab kõik, mida meie kõrvad on kuulnud. **21** Milline teine rahvas maa peal on nagu sinu rahvas Iisrael?^e Sina, tõeline Jumal, ostsid ta vabaks, et see oleks sinu rahvas.^f Sa tegid endale nime oma suurte ja aukartustäratavate tegudega,^g kui ajasid teised rahvad ära oma rahva eest,^h kelle sa vabastasid Egiptusest. **22** Sa oled teinud Iisraeli rahva põltselt enda omaksⁱ ja sina, Jehoova, oled saanud talle Jumalaks.^j **23** Täitugu siis igaveseks su töötus, Jehoova, mis sa oled andnud oma teenija ja tema soo kohta. Tee nii, nagu sa oled teetanud.^k **24** Jäägu su nimi püsima* ja olgu see ülistatud^l igavesti, et öeldaks: „Vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, on Iisraelile Jumalaks”, ning püsigu su teenija Taaveti sugu kindlalt su ees,^m **25** sest sina, mu Jumal, oled andnud oma teenijale teada oma soovi rajada talle koda. Seepärast julgebki su teenija seda kõike sinult palves paluda. **26** Sina, Jehoova, oled tõeline Jumal ja sina oled teetanud oma teenijale kõike seda head. **27** Palun õnnista nüüd oma teenija sugu ja püsigu see sinu ees igavesti, sest kui sina,

17:24 *Võib tõlkida ka „ole ustav oma nimele”.

Jehoova, õnnistad, siis see õnnistus on igavene.”

18 Mõne aja pärast lõi Taavet vilisteid, alistas nad ning võttis neilt ära Gati^a ja selle tütarlinnad.^b **2** Siis ta alistas Moabi^c ja moabiitidest said Taaveti sulased, kes maksid talle andamit.^d

3 Hamati^e all lõi Taavet Sooba^f kuningat Hadadeseri^g, kui see oli teel Eufrati jõe^h äärde, et seal oma võimu kehtestada. **4** Taavet võttis temalt 100 sõjavankrit, 7000 ratsanikku ja 20000 jalameest.ⁱ Ta lõi kas läbi kõigi vankrihobuste kannakõõlused, jättes terveks vaid 100 hobust.^j **5** Kui Damaskuse süürlased Sooba kuningale Hadadeserile appi tulid, lõi Taavet maha 22000 süürlast.^k **6** Siis rajas Taavet Süüriasse Damaskusse garnisonid ja süürlastest said Taaveti sulased, kes maksid talle andamit. Jehoova andis Taavetile võidu kõikjal, kuhu see läks.^l **7** Taavet võttis Hadadeseri sulastelt ära ümmargused kuldkilbid ja tõi need Jeruusalemma. **8** Hadadeseri linnadest Tibhatist ja Kuunist võttis Taavet väga palju vaske. Sellest tegi Saalomon vaskmere,^m sambad ja vaskriistad.ⁿ

9 Kui Hamati kuningas Tou* kuulis, et Taavet on alistanud kogu Sooba kuninga Hadadeseri^o sõjaväe,^p **10** saatis ta oma poja Hadorami* kuningas Taaveti juurde tema käekäigu kohta küsima ja teda õnnitlema, sest Taavet oli Hadadeseriga võidelnud ja võidu saavutanud. Oli ju Hadadeser sageli Touga sõdinud. Hadoram tõi enda-

18:9 *2Sa 8:9, 10 Toi. 18:10 *2Sa 8:10 Joram.

PTK 18

- a 1Sa 5:8
2Sa 1:20
b 2Sa 8:1
c 4Mo 24:17
L 60:8
d 2Sa 8:2
2Ku 3:7
e 2Aj 8:3
f 1Sa 14:47
2Sa 10:6
L 60:mrk
g 1Ku 11:23
h 1Mo 15:18
2Mo 23:31
2Sa 8:3, 4
i L 20:7
j 5Mo 17:16
L 33:17
k 2Sa 8:5–8
l 1Aj 17:8
m 1Ku 7:23
n 1Ku 7:15, 45
o 2Sa 8:3
p 2Sa 8:9–11

Teine veerg

- a Jos 6:19
2Aj 5:1
b 1Aj 20:1
c 2Sa 5:25
d 1Sa 27:8, 9
1Sa 30:18, 20
e 1Aj 2:15, 16
f 1Sa 26:6
2Sa 3:30
2Sa 10:10
2Sa 20:6
2Sa 21:17
g 2Sa 8:13, 14
h 1Mo 25:23
1Mo 27:40
i L 18:48
L 144:10
j 1Ku 2:11
k 2Sa 8:15–18
2Sa 23:3, 4
L 78:70–72
l 1Aj 11:6
m 1Ku 4:3
n 1Sa 30:14
Sef 2:5
o 1Ku 1:38

PTK 19

- p 2Sa 10:1–5
q 2Sa 9:7
r 1Mo 19:36, 38

ga kaasa igasuguseid kuld-, hõbe- ja vaskesemeid. **11** Kuningas Taavet pühendas need Jehoovale^a koos hõbeda ja kullaga, mille ta oli võtnud teistelt rahvastelt: edomlastelt, moabiitidelt, ammonlastelt,^b vilistitelt^c ja amalekkidelt.^d

12 Seruja^e poeg Abisai^f lõi Soolaorus maha 18000 edomlast.^g **13** Ta rajas Edomimaale garnisonid ja kõikidest edomlastest said Taaveti sulased.^h Jehoova andis Taavetile võidu kõikjal, kuhu see läks.ⁱ

14 Taavet valitses kogu Iisraeli üle^j ja mõistis oma rahvale õiglast kohut.^k **15** Seruja poeg Joab oli väeülem,^l Ahiluudi poeg Joosafat^m oli kroonik, **16** Ahituubi poeg Saadok ja Ebjatari poeg Ahimelek olid preestrid ning Savsa oli kirjutaja **17** ning Joojada poeg Benaja oli kreetideⁿ ja pleetide^o ülem. Aga Taaveti pojad olid kuningast järgmised.

19 Mõne aja pärast suri ammonlaste kuningas Naahas ning tema asemel sai kuningaks tema poeg.^p **2** Kui Taavet sellest teada sai, ütles ta: „Ma tahan osutada Naahas pojale Haanunile truud armastust,^q nagu tema isa osutas mulle.” Taavet saatis tema juurde oma käskjalad talle isa surma puhul kaastunnet avaldama. Aga kui nad jõudsid ammonlaste maale, et Haanunile kaastunnet avaldada, **3** ütlesid ammonlaste peamehed Haanunile: „Kas sa arvad, et Taavet saatis need lohutajad siia austusest su isa vastu? Eks tulnud tema sulased selleks, et siin maal luurata ja põhjalikult ringi vaadata ning sind kukutada!” **4** Siis võttis Haanun Taaveti

sulased kinni, ajas neil habeme maha,^a löikas nende riiete alumise osa vöökohast alates ära ja saatis nad minema. **5** Kui Taavetile teatati, mis nendega oli tehtud ja kuidas neid oli rän-galt alandatud, saatis ta neile mehed vastu. Kuningas lasi neile öelda: „Jääge niikauaks Jee-rikosse,^b kuni teil on habe tagasi kasvanud, ja tulge siis tagasi.”

6 Kui ammonlased nägid, et nad on Taavetile vastikuks muutunud, saatsid Haanun ja ammonlased Mesopotaamiasse*, Aram-Maakasse ja Soobasse^c 1000 talenti[#] hõbedat, et saada sõjavankreid ja palgata ratsanikke. **7** Nad said 32000 sõjavankrit ja neile tuli appi Maaka kuningas oma meestega, kes asusid laagrisse Meedeba^d alla. Ka ammonlased kogunesid oma linnadest kokku, et sõdima minna.

8 Kui Taavet sellest kuulis, saatis ta välja Joabi^e kogu sõjaväega, kuhu kuulusid ka tema vägevaimad sõjamehed.^f **9** Ammonlased seadsid end linna värava juurde lahinguvalmis ning appitunud kuningad olid eemal väljal.

10 Kui Joab nägi, et teda hakatakse ründama eest ja tagant, valis ta mõned Iisraeli parimid sõjasalgad ja seadis need süürlastega võitlemiseks lahinguvalmis.^g **11** Ülejäänud mehed jättis ta oma venna Abisai^h juhtimise alla, et see seaks nad valmis võitluseks ammonlaste vastu. **12** Joab ütles talle: „Kui võitlus süürlastega käib mulle üle jõu, siis tule sina mulle appi, aga kui võit-

19:6 *Võib tõlkida ka „Aram-Naharaimi”.[#]34,2 tonni. (Vt lisa B14.)

PTK 19

a 3Mo 19:27

b 1Ku 16:34

c 1Sa 14:47
2Sa 8:3
2Sa 10:6

d Jos 13:8, 9

e 2Sa 8:16

f 2Sa 10:7, 8
2Sa 23:8

g 2Sa 10:9-12

h 1Aj 11:20, 21

i 2Sa 8:5

Teine veerg

a 5Mo 31:6
Jos 1:9b 3Mo 26:7, 8
5Mo 28:7
2Sa 10:13, 14

c 2Sa 8:3

d 2Sa 10:15, 16

e 2Sa 10:17-19

f L 18:39

g 1Aj 14:17
L 18:44

PTK 20

h 1Aj 11:6

i 5Mo 3:11

1. AJARAAMAT 19:5-20:1

lus ammonlastega käib sulle üle jõu, siis tulen mina sulle appi. **13** Me peame olema tugevad ja julged!^a Sõdigem oma rahva ja oma Jumala linnade eest ning Jehoova teeb, nagu on tema silmis hea.”

14 Joab oma meestega tungis süürlastele peale ja need põgenesid tema eest.^b **15** Kui ammonlased nägid süürlasi põgenemas, pagesid ka nemad; nad põgenesid Joabi venna Abisai eest ja taandusid linna. Joab aga läks tagasi Jeruusalemma.

16 Kui süürlased nägid, et nad on Iisraeli käest lüüa saanud, saatsid nad käskjalad nende süürlaste järele, kes olid suure jõe^c ääres ja kelle eesotsas oli Hadadeseri väeülem Soofak^{#, d}

17 Kui Taavetile sellest teatati, kogus ta kokku kõik iisraellased, viis nad üle Jordani ning seadis süürlaste vastu lahinguvalmis. Kui Taavet oli oma mehed lahingukorda seadnud, astusid süürlased temaga võitlusse.^e **18** Aga süürlased olid sunnitud iisraellaste eest põgenema. Taavet tappis 7000 Süüria vankrijuhti ja 40000 jalameest, samuti väeülem Soofaki. **19** Kui Hadadeseri sulased nägid, et nad on Iisraeli käest lüüa saanud,^f sõlmisid nad Taavetiga rahu ja said tema alamateks.^g Sellest ajast alates ei tahtnud süürlased enam ammonlasi aidata.

20 Aasta algul,^{*} kuningate söttamineku ajal, läks Joab^h sõjaretkele ja laastas ammonlaste maa. Ta piiras Rabbaⁱ ümber. Taavet aga oli jäänud

19:16 *St Eufрати. [#]2Sa 10:16 Soobak.
20:1 *St kevadel.

Jeruusalemma.^a Joab ründas Rabbat ja hävitas selle.^b

2 Taavet võttis Malkami* peast kuldkrooni, mis kaalus ühe talendi^c ning oli kaunistatud kalliskividega, ja see pandi talle pähe. Taavet võttis sellest linnast ka väga palju sõjasaaki.^c
3 Linnaelanikud viis ta välja ja pani nad kive saagima, töötama teravate raudriistade ja -kirvestega ning valmistama telliseid.^d Nii tegi Taavet kõigis ammonlaste linnades. Lõpuks pöördus Taavet koos kõigi sõjasalkadega tagasi Jeruusalemma.

4 Pärast seda puhkes Gese-
 ris* sõda vilistitega. Seal tapis huusalane Sibbekai^e refalase^f Sippai^f ning vilistid alistati.

5 Taas puhkes sõda vilistitega. Jairi poeg Elhanan tapis gatlaste Koljati^g venna Lahmi, kelle oda vars oli nagu kangapoom.^h

6 Gatisⁱ puhkes veel üks sõda, kus võitles erakordselt suurt kasvu mees,^j kelle kummalgi käel oli 6 sõrme ja kummalgi jalal 6 varvast, kokku 24. Temagi oli refalane.^k **7** Kuna ta teotas^l Iisraeli, lõi Joonatan, Taaveti venna Simea*^m poeg, ta maha.

8 Need olid Gatisⁿ elavad refalased.^o Taavet ja tema sulased tapsid nad.

21 Saatan* tõusis Iisraeli vastu ja õhutas Taavetit Iisraeli rahvast üle lugema.^p
2 Taavet ütles Joabile^q ja rahva juhtidele: „Minge ja luge-

20:2 *Ilmselt ammonlaste ebajumal, keda nimetati ka Moolokiks ja Milkomiks. #34,2 kg. (Vt lisa B14.) 20:4 *2Sa 21:18 Goob. #2Sa 21:18 Saf. 20:7 *1Sa 16:9 Samma; 2Sa 21:21 Simei. 21:1 *Teine võimalik tähendus: „vastane”; mõeldakse inimest.

PTK 20

a 2Sa 11:1

b 2Sa 12:26

c 2Sa 8:11, 12
2Sa 12:30, 31

d 1Ku 9:20, 21

e 2Sa 21:18
1Aj 11:26, 29

f 5Mo 3:13

g 1Sa 17:4, 7
1Sa 21:9h 2Sa 21:19
1Aj 11:23, 24i Jos 11:22
1Sa 7:14j 4Mo 13:33
5Mo 2:10
5Mo 3:11k 2Sa 21:16
2Sa 21:20–22l 1Sa 17:10
2Ku 19:22

m 1Aj 2:13

n 1Sa 17:4

o 5Mo 2:11

PTK 21

p 2Sa 24:1–3

q 2Sa 8:16

Teine veerg

a Koh 18:29
2Sa 17:11

b 2Sa 24:4, 8

c 2Sa 24:9

d 4Mo 1:47

e 1Aj 27:23, 24

f 2Sa 12:13

g L 25:11
L 51:1

h 2Sa 24:10–14

i 1Aj 29:29

j 3Mo 26:26

k 3Mo 26:
14, 17

l 3Mo 26:25

m 2Ku 19:35

ge Iisrael üle Beer-Sebast kuni Daanini^a ja kandke mulle tulemustest ette, et ma teaksin, kui suur on rahva arv.” **3** Kuid Joab vastas: „Tehku Jehoova oma rahvas sada korda suuremaks! Mu isand kuningas, eks ole nad kõik juba mu isanda sulased! Miks tahab mu isand seda teha? Miks peaks ta tõmbama Iisraeli peale süü?”

4 Kuid kuninga sõna jäi peale ning Joab läks ja käis läbi kogu Iisraeli ning naasis siis Jeruusalemma.^b **5** Joab andis äraloetud rahva arvu Taavetile teada: kogu Iisraelis oli kokku 1100000 mõõgakandjat ja Juudas 470000 mõõgakandjat.^c **6** Aga Leevi ja Benjaminu suguharu Joab üle ei lugenud,^d sest kuninga käsk oli talle äärmiselt vastumeelne.^e

7 Kogu see asi oli Jumala silmis väga halb ja ta karistas Iisraeli. **8** Siis ütles Taavet Jumalale: „Selle teoga olen ma rängalt patustanud.^f Palun anna oma teenija patt andeks,^g sest see oli ääretult rumal tegu!”^h **9** Seejärel ütles Jehoova Taaveti nägemustenägi-
 lale Gaadile:ⁱ **10** „Mine teata Taavetile: „Nii ütleb Jehoova: „Ma panen su ette kolm karistust. Vali neist üks, mille ma täide viin.”” **11** Gaad läski Taaveti juurde ning teatas talle: „Nii ütleb Jehoova: „Vali, **12** kas maal on kolm aastat nälgi,^j kas kolme kuu jooksul pillutavad sind vaenlased ja nende mõök saab su kätte^k või laastab kolm päeva maad Jehoova mõök, tema taud,^l ja Jehoova ingel külvab hävingut^m kogu Iisraelimaal.” Mõtle nüüd, mida ma pean vastama temale, kes mu saatis.”

13 Taavet ütles Gaadile: „See on mulle väga raske. Parem on langeda Jehoova kätte, sest tema halastus on väga suur.^a Ära ainult lase mul langeda inimeste kätte!”^b

14 Siis saatis Jehoova Iisraeli peale taudi,^c nii et 70000 inimest suri.^d **15** Peale selle läkitas Jumal inglil Jeruusalemma hävitama. Kui Jehoova nägi, et ingel on hävingu valla päästnud, hakkas tal selle õnnetuse pärast oma rahvast kahju^e ja ta ütles inglile, kes hävingut külvas: „Aitab!^f Langeta käsi!” Sel ajal oli Jehoova ingel jebuuslase^g Ornani*^h viljapeksuplatsi lähedal.

16 Taavet tõstis silmad ning nägi maa ja taeva vahel Jehoova inglil, kel oli käes mõök,ⁱ mis oli sirutatud Jeruusalemma poole. Siis heitsid Taavet ning vanemad mehed, kotiriiie ümber,^j silmili maha.^k **17** Taavet ütles Jumalale: „Eks mina andnud käsu rahvas üle lugeda? Mina olen patustanud ja kurja teinud.^l Aga need lambad, mida on nemad teinud? Mu Jumal Jehoova, tõusku su käsi minu ja mu isa soo vastu, ära ainult nuhtle oma rahvast!”^m

18 Siis Jehoova ingel käskis Gaadilⁿ Taavetile öelda, et ta läheks ja püstitaks jebuuslase Ornani viljapeksuplatsile altari Jehoovale.^o **19** Taavet läks, nagu Gaad teda Jehoova nimel oli käskinud. **20** Kui Ornan end ümber pööras, nägi ta inglil. Tema neli poega, kes olid koos temaga, pugesid peitu. Ornan oli nisu peksmas, **21** kui Taavet tema juurde läks. Niipea kui ta Taavetit nägi, tõttas ta viljapeksuplatsilt

21:15 * 2Sa 24:16 Arauna.

PTK 21

a 2Mo 34:6
L 51:1
Jes 55:7
Nu 3:22

b 2Aj 28:9

c 4Mo 16:46

d 2Sa 24:15, 16

e 2Mo 32:14
5Mo 32:36

f L 90:13

g 2Sa 5:6

h 2Aj 3:1

i 4Mo 22:31
Jos 5:13

j 2Ku 19:1

k 2Sa 24:17

l L 51:4

m 2Mo 32:12
4Mo 16:22

n 2Sa 24:11

o 2Sa 24:18–23
2Aj 3:1

Teine veerg

a 4Mo 25:8

b Jes 28:27

c 2Sa 24:
24, 25

d 2Mo 20:25

e 3Mo 9:23, 24
1Ku 18:38
2Aj 7:1

f 2Sa 24:16
L 103:20

g 1Ku 3:4
1Aj 16:39
2Aj 1:3

PTK 22

h 5Mo 12:5, 6
2Sa 24:18
2Aj 3:1

1. AJARAAMAT 21:13–22:1

talle vastu, langes ta ees põlvili ja kummardas maani. **22** Taavet ütles Ornanile: „Müü oma viljapeksuplats mulle, et võiksin sinna Jehoovale altari ehitada. Müü see mulle täishinna eest, et nuhtlus rahva pealt ära võetaks.”^a **23** Kuid Ornan ütles Taavetile: „Võtku mu isand kuningas see endale ja tehku, nagu tema silmis õige on. Ma annan põletusohvriks kariloomad, puudeks viljapeksuree^b ja roahvriks nisu. Ma annan selle kõik.”

24 Kuningas Taavet aga vastas Ornanile: „Ei, ma ostan selle täie hinnaga, sest ma ei anna Jehoovale seda, mis kuulub sulle, ega ohverda põletusohvriks niisama saadut.”^c **25** Niisiis andis Taavet Ornanile selle koha eest 600 seeklit* kulda.

26 Taavet ehitas sinna Jehoovale altari^d ning tõi seal põletus- ja rahuohvreid ning palvetas Jehoova poole. Ja Jumal vastas talle, saates taevast tule^e põletusohvrialtarile.

27 Seejärel andis Jehoova inglile käsu^f mõök tuppe tagasi panna. **28** Kui Taavet nägi, et Jehoova vastas talle jebuuslase Ornani viljapeksuplatsil, tõi ta seal ka edaspidi ohvreid.

29 Jehoova telkpühamu, mille Mooses oli kõrbes teinud, ja põletusohvrialtar olid sel ajal aga Gibeoni künkal.^g **30** Kuid Taavet ei julgenud sinna Jumalalt nõu küsima minna, sest ta tundis hirmu Jehoova inglil mõõga ees.

22 Siis ütles Taavet: „Siia tuleb Jehoova, tõelise Jumala koda, samuti Iisraeli põletusohvrialtar.”^h

21:25 * 6,8 kg. (Vt lisa B14.)

2 Taavet andis käsu kutsuda kokku Iisraelis elavad muulased^a ja pani nad kiviraiduriteks, et nad tahuksid kive Jumala koja tarbeks.^b 3 Ta hankis ka rohkesti rauda värvanaelate ja klambrite valmistamiseks ning nii palju vaske, et seda ei suudetud kaaludagi.^c 4 samuti arvatult seedripalke.^d Siidonlased^e ja tüüroslased^f töid Taavetele suurtes kogustes seedripalke. 5 Taavet ütles: „Mu poeg Saalomon on noor ja kogematu,^g aga koda, mis Jehoovale ehitatakse, peab tulema suurejooneline,^h nii et see oleks oma kauniduseⁱ poolest tuntud kõigis maades.^j Seepärast teen ma tema jaoks neid ettevalmistusi.” Taavet hankiski enne oma surma palju ehitusmaterjale.

6 Ta kutsus oma poja Saalomoni ja andis talle ülesande ehitada koda Iisraeli Jumalale Jehoovale. 7 Taavet ütles oma pojale Saalomonile: „Minu südamesooviks oli ehitada koda, mis kannaks mu Jumala Jehoova nime,^k 8 kuid Jehoova ütles mulle: „Sa oled valanud palju verd ja pidanud suuri sõdu. Sina ei ehita mu nime kandvat koda,^l sest sa oled mu ees nii palju verd valanud. 9 Aga sulle sünnib poeg,^m kellest saab rahumees, ja ma annan talle rahu kõigist ümberkaudsetest venlastest.ⁿ Tema nimeks saab Saalomon*^o ja tema päevil annan ma Iisraelile rahu.^p 10 Tema ehitab koja, mis kannab mu nime.^q Ta on mulle pojaks ja mina olen talle isaks.^r Ja ma teen tema kuningavõimu Iisraeli üle väga kindlaks igaveseks ajaks.”^s

22:9 *Nimi Saalomon tuleneb heebrea sõnast, mis tähendab „rahu”.

PTK 22

- a 1Ku 9:20, 21
2Aj 2:17, 18
b 1Ku 5:15, 17
1Ku 6:7
1Ku 7:9
c 1Ku 7:47
d 2Sa 5:11
e 1Ku 5:6, 8
f 2Aj 2:3
g 1Ku 3:7
h 2Aj 2:5
i Hag 2:3
j L 68:29
k 5Mo 12:5, 6
2Sa 7:2
L 132:3-5
l 1Aj 17:4
m 1Aj 28:5
n 2Sa 7:12, 13
1Ku 4:25
1Ku 5:4
o 2Sa 12:24
p L 72:7
q 1Ku 5:5
r 2Sa 7:14
Heb 1:5
s 1Aj 17:12-14
L 89:35, 36

Teine veerg

- a 1Aj 28:20
b 2Aj 1:10
L 72:1
c 5Mo 4:6
d 3Mo 19:37
1Aj 28:7
e 5Mo 12:1
5Mo 17:18, 19
Jos 1:8
1Ku 2:3
1Aj 28:7
L 19:8, 11
f Jos 1:6, 9
1Aj 28:20
g 1Aj 29:6, 7
h 1Aj 29:2-4
i 1Ku 5:17
1Ku 6:7
1Ku 7:9
j 1Ku 7:13, 14
k 1Aj 22:3
l 2Aj 1:1
m 5Mo 4:29
2Aj 20:3
Tn 9:3
n 1Ku 6:1
o 1Ku 8:6, 21

11 Nüüd, mu poeg, Jehoova olgu sinuga! Mingu sul kõik hästi ja ehita koda oma Jumalale Jehoovale, nagu ta on sinu kohta öelnud.^a 12 Andku Jehoova sulle arukust ja taipu,^b kui ta paneb su valitsema Iisraeli üle, et võiksid järgida oma Jumala Jehoova seadust.^c 13 Kui sa pead hoolsalt kinni neist määrustest^d ja seadustest, mis Jehoova Moosese kaudu Iisraelile andis, läheb sul hästi.^e Ole julge ja tugev! Ära kardata ega tunne hirmu!^f 14 Ma olen näinud palju vaeva, et varuda Jehoova koja tarbeks 100000 talenti* kulda ja 1000000 talenti^g hõbedat ning nii palju vaske ja rauda,^g et seda ei suudeta kaaludagi. Samuti olen ma muretse nud palke ja kive,^h kuid neid on sul vaja veel juurde hankida. 15 Sul on rohkesti tööli si – kiviraidureid, müürseppi,ⁱ puuseppi ja igasuguseid muid oskustöölisi^j – 16 ning mõtmatult kulda, hõbedat, vaske ja rauda.^k Võta kätte ja asu tööle! Jehoova olgu sinuga!”^l

17 Siis andis Taavet kõigile Iisraeli peameestele käsu aidata tema poega Saalomoni. 18 Ta ütles: „Eks ole teie Jumal Jehoova olnud teiega ning eks ole ta andnud teile ümberriigi rahu? Ta andis minu kätte selle maa elanikud ning see maa sai alistatud Jehoova ja tema rahva ees. 19 Ot sige nüüd kogu südamest ja hingest oma Jumalat Jehoovat^m ning asuge ehitama pühamut Jehoovale, tõelisele Jumalale,ⁿ et Jehoova lepingulaeka ja Jumala pühad riistad^o saaks viia

22:14 *3420 tonni. (Vt lisa B14.)
^g34200 tonni.

kotta, mis kannab Jehoova nime!"^a

23 Kui Taavet oli vanaks jäänud ja tema elupäevad olid lõppemas, tõstis ta Iisraeli üle kuningaks oma poja Saalomoni.^b **2** Ta kogus kokku kõik Iisraeli peamehed, preestrid^c ja leviidid.^d **3** Kõik 30-aastased ja vanemad leviidid loeti mees-mehelt ära^e ning neid oli kokku 38000. **4** Neist 24000 teenisid Jehoova kojas tööde ülevaatajatena, 6000 ametnike ja õigusemõistjatena,^f **5** 4000 väravavalvuritena^g ning 4000 ülistasid Jehoovat muusikariistadel,^h mille kohta Taavet ütles: „Ma olen need valmistanud kiituse toomiseks.”

6 Siis jagas Taavet nad Leevi poegade Geersoni, Kehati ja Merariⁱ järgi rühmadeks.^j **7** Geersonlastest olid Laedan ja Simeil. **8** Laedani pojad olid peamees Jehiel ning Seetam ja Joel,^k kokku kolm. **9** Simeil* pojad olid Selomot, Hasiel ja Haaran, kokku kolm. Need oli Laedani suguvõsade peamehed. **10** Simeil pojad olid Jahat, Siina,* Jeus ja Berija. Need olid Simeil neli poega. **11** Jahat oli peamees ja Tsisa temast järgmine. Aga kuna Jeusil ja Berijal ei olnud palju poegi, loeti nad üheks suguvõsaks ja neile anti ühine tööülesanne.

12 Kehati pojad olid Amram, Jishar,^l Hebron ja Ussiell,^m kokku neli. **13** Amrami pojad olid Aaronⁿ ja Mooses.^o Aaron oli alatiseks eraldatud^p pühitsema kõige pühamat paika, tema ja ta pojad, ning Jehoova ees ohvreid tooma, teda teenima ja

23:9 *Ilmselt mitte see Simeil, keda mainitakse salmides 7 ja 10. **23:10** *1Aj 23:11 Tsisa.

PTK 22

a 5Mo 12:21
1Ku 8:29
1Ku 9:3

PTK 23

b 1Ku 1:33, 39
1Aj 28:5

c 2Mo 29:8, 9

d 4Mo 3:6

e 4Mo 4:2, 3

f 5Mo 16:18
1Aj 26:29
2Aj 19:8

g 1Aj 26:12

h 1Aj 6:31, 32

i 2Mo 6:16

j 2Aj 8:14
2Aj 31:2

k 1Aj 26:21, 22

l 2Mo 6:21

m 2Mo 6:18

n 2Mo 4:14

o 2Mo 6:20, 26

p 2Mo 28:1

Teine veerg

a 3Mo 9:22
4Mo 6:23–27
5Mo 21:5

b 2Mo 2:21, 22

c 2Mo 18:3, 4

d 1Aj 26:24

e 1Aj 26:25

f 4Mo 3:27

g 1Aj 24:20, 22

h 1Aj 24:20, 23

i 2Mo 6:22

j 2Mo 6:19

k 2Sa 7:1

l 1Ku 8:12, 13
L 135:21

m 4Mo 4:15

n 4Mo 3:9

o 1Ku 6:36

1. AJARAAMAT 23:1–28

tema nimel rahvast õnnistama.^a

14 Jumalamehe Moosese pojad arvati leviitide suguharu hulka. **15** Moosese pojad olid Geersom^b ja Elieser.^c **16** Geersomi poegade peamees oli Sebuel.^d **17** Elieseri järeltulijate peamees oli Rehabja.^e Rohkem Elieseril poegi ei olnud, aga Rehabjal oli neid väga palju. **18** Jishari^f poegade peamees oli Selomit.^g **19** Hebroni pojad olid peamees Jeria, teine poeg Amarja, kolmas Jahasiel ja neljas Jekameam.^h **20** Ussieli pojadⁱ olid peamees Miika ja teine poeg Jissia.

21 Merari pojad olid Mahli ja Muusi.^j Mahli pojad olid Eleasar ja Kiis. **22** Eleasar suri, ilma et tal oleks olnud poegi, tal olid ainult tütreid. Ja nende sugulased Kiisi pojad võtsid nad endale naiseks. **23** Muusi pojad olid Mahli, Eeder ja Jeremot, kokku kolm.

24 Need olid Leevi pojad nende suguvõsade kaupa, suguvõsade peamehed, nimeliselt ära loetud, 20-aastased ja vanemad, kellele olid usaldatud tööülesanded Jehoova koja teenistuses. **25** Taavet oli öelnud: „Iisraeli Jumal Jehoova on andnud oma rahvale rahu^k ja ta jääb igaveseks elama Jeruusalemma.^l **26** Leviidid ei pea enam kandma telkpühamut ega seal teenimiseks vajaminevaid riistu.”^m **27** Need olid 20-aastased ja vanemad Leevi pojad, kes Taaveti viimaste juhendite kohaselt ära loeti. **28** Nende ülesandeks oli aidata Aaroni poegiⁿ Jehoova koja teenistuses: hoolitseda õuede^o ja söögiruumide eest, puhastada kõiki pühi asju ning teha

muid Jumala koja teenistuses vajalikke töid. **29** Nad aitasid hoolitseda vaateleibade,^a roaohvri jahu, hapnemata kivi-keibade,^b plaadil valmistatavate küpsetiste ja õliga segatud taina^c eest ning igasuguste mõõtmiste eest. **30** Nad pidid olema oma kohal igal hommikul ja õhtul,^d et tänada ja ülistada Jehoovat.^e **31** Nad olid abiks, kui hingamispäeval^f ning noorkuu^g ja pühade ajal^h Jehoovale põletusohvleid toodi, nagu on seaduses kirjas, ja nad tegid seda Jehoova ees alaliselt. **32** Nad täitsid Jehoova koja teenistuses veel muidki kohustusi, mis neil oli seoses kogudusetelgi ja pühamuga, samuti kohustusi oma vendade Aaroni poegade vastu.

24 Aaroni järeltulijad jagati rühmadesse. Aaroni pojad olid Naadab, Abihu,ⁱ Eleasar ja Iitamar.^j **2** Naadab ja Abihu surid oma isast varem^k ning neil ei olnud poegi. Eleasar^l ja Iitamar aga teenisid preestriametis edasi. **3** Taavet koos Eleasari järeltulija Saadoki^m ja Iitamari järeltulija Ahimeleki-ga jagas nad teenistusrühmadesse. **4** Kuna Eleasari poegade hulgas oli rohkem peamehi kui Iitamari poegade hulgas, siis jagati nad nii: Eleasari poegadel oli 16 suguvõsa peameest ning Iitamari poegadel 8 suguvõsa peameest.

5 Seejärel jagati nad liisuga,ⁿ sest peamehi, kes olid püha paiga ja Jumala teenistuse ülevaatajad, oli nii Eleasari kui ka Iitamari poegadest. **6** Leviitide kirjutaja Semaja, Netaneeli poeg, pani nad nimeliselt kirja kuninga, ülema- te, preester Saadoki,^o Ebjataria^p

PTK 23

a 3Mo 24:5, 6
1Aj 9:32b 2Mo 29:1, 2
3Mo 2:4

c 3Mo 7:12

d 2Mo 29:39

e 1Aj 16:4, 37

f 2Mo 20:10

g 4Mo 10:10
L 81:3

h 5Mo 16:16

PTK 24

i 3Mo 10:1

j 2Mo 6:23
2Mo 28:1

k 4Mo 26:61

l 4Mo 16:
39, 40

m 2Sa 8:17

n Õp 16:33

o 1Ku 2:35

p 2Sa 19:11
1Ku 1:5, 7

Teine veerg

a 2Sa 8:17

b Lu 1:5

c 2Ku 11:9
Lu 1:8, 23

d 2Mo 6:18

e 1Aj 23:16
1Aj 26:24

f 1Aj 23:17

g 1Aj 23:18

h 1Aj 26:31

poja Ahimeleki^a ning preestrite ja leviitide suguvõsade peameeste juuresolekul. Üks liisk tõmmati Eleasari suguvõsale, üks Iitamari suguvõsale, vaheldumisi ühele ja teisele.

7 Esimene liisk langes Jehojaribile, teine Jedajale, **8** kolmas Haarimile, neljas Seorimile, **9** viies Malkijale, kuues Mijaminile, **10** seitsmes Hakkoesele, kaheksas Abijale,^b **11** üheksas Jeesuale, kümnes Sekanjale, **12** üheteistkümnes Eljasibile, kaheteistkümnes Jaakimile, **13** kolmeteistkümnes Huppale, neljateistkümnes Jesebabile, **14** viieteistkümnes Bilgale, kuuteistkümnes Immerile, **15** seitsmeteistkümnes Heesirile, kaheksateistkümnes Pitsesele, **16** üheksateistkümnes Petahjale, kahekümnes Jeshkelile, **17** kahekümne esimene Jaakinile, kahekümne teine Gaamulile, **18** kahekümne kolmas Delajale ja kahekümne neljas Maasjale.

19 Sellise korra järgi teenisid nad Jehoova kajas^c oma esiisa Aaroni juhiste järgi, nii nagu Iisraeli Jumal Jehoova teda oli käskinud.

20 Järgnevalt on loetletud ülejäanud leviidid. Need olid: Amrami^d poegadest Suubael^{*,e}, Suubaeli poegadest Jehdeja; **21** Rehabja^f poegadest peamees Jissia; **22** jisharlastest Selomot;^g Selomoti poegadest Jahat; **23** Hebroni poegadest peamees Jeria,^h teine poeg Amarja, kolmas Jahasiel, neljas Jekameam; **24** Ussieli poegadest Miika; Miika poegadest Saamir; **25** Miika vend Jissia; Jissia poegadest Sakarja.

24:20 *1Aj 23:16 Sebuel.

26 Merari^a pojad olid Mahli ja Muusi; Jaasija poegadest Beno. **27** Merarlastest: Jaasijast Beno, Soham, Sakkur ja Ibri; **28** Mahlist Eleasar, kellel ei olnud ühtegi poega;^b **29** Kiisi poegadest Jerahmeel; **30** Muusi pojad Mahli, Eeder ja Jerimot.

Need olid Leevi järeltulijad oma suguvõsade kaupa. **31** Ka nemad heitsid liisku,^c nagu nende vennad Aaroni pojad olid teinud kuninga Saaveti, Saadoki, Ahimeleki ning preestrite ja leviitide suguvõsade peameeste juuresolekul. Vanema venna suguvõsa oli võrdne noorema venna suguvõsaga.

25 Taavet ja teenistusrühmade ülemad valisid välja mõned Aasafi, Heemani ja Jedutuuni^d pojad, et nad kuulutaksid prohvetlikult lüürade, teiste keelpillide^e ja simblite^f saatel. Järgmised on ametisse määratud mehed. **2** Aasafi poegadest Sakkur, Joosep, Netanja ja Asareela. Neid juhatas Aasaf, kes kuulutas prohvetlikult kuninga juhatusel. **3** Jedutuuni^g poegadest Gedalja, Seri, Jesaaja, Simeil, Hasabja ja Mattitja,^h kokku 6. Neid juhatas nende isa Jedutuun, kes kuulutas prohvetlikult lüüra saatel, tänades ja ülistades Jehoovat.ⁱ **4** Heemani^j poegadest Bukkija, Mattanja, Ussiel, Sebuul,* Jerimot, Hananja, Hanani, Eliata, Giddalti, Romamti-Eser, Josbekasa, Malloti, Hootir ja Mahasota. **5** Need kõik olid Heemani pojad. Heeman oli kuninga nägemustenägija, kes kuulutas Jumala aulisust. Jumal andis Heemanile 14 poega ja 3 tütar.

25:4 *1Aj 24:20 ja 25:20 Suubael.

PTK 24

a 1Mo 46:11

b 1Aj 23:22

c Öp 16:33

PTK 25

d 1Aj 16:41, 42

2Aj 5:11, 12

2Aj 35:15

e 1Sa 10:5

f 1Aj 15:16

g 1Aj 16:41, 42

h 1Aj 15:16, 18

i Ef 5:19

j 1Aj 15:16, 19

Teine veerg

a 1Aj 13:8

1Aj 15:16

1Aj 16:5

b Öp 16:33

c 1Aj 25:1, 2

d 1Aj 25:1, 3

e 1Aj 25:1, 2

f 1Aj 25:1, 2

g 1Aj 25:1, 4

6 Nad kõik laulsid oma isa juhatusel Jehoova kajas simblite, lüürade ja teiste keelpillide saatel,^a teenides sel viisil Jumala kajas.

Aasaf, Jedutuun ja Heeman allusid otse kuningale.

7 Neid ja nende vendi, keda oli õpetatud Jehoovale laulma, kõiki oma ala asjatundjaid, oli kokku 288. **8** Nad heitsid oma tööülesannete jagamiseks liisku,^b noored koos vanadega, õpetajad koos õpilastega.

9 Esimene liisk langes Aasafi pojale Joosepile;^c teine Gedaljale,^d tema vendadele ja poegadele, neid oli kokku 12; **10** kolmas Sakkurile,^e tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **11** neljas Jisrile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **12** viies Netanjale,^f tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **13** kuues Bukkijale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **14** seitsmes Jesareelale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **15** kaheksas Jesaajale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **16** üheksas Mattanjale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **17** kümnes Simeile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **18** üheteistkümnes Asarelile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **19** kaheteistkümnes Hasabjale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **20** kolmeteistkümnes Suubaelile,^g tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **21** neljateistkümnes Mattitjale, tema poegadele ja vendadele,

neid oli kokku 12; **22** viieteistkümnes Jeremotile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **23** kuuteistkümnes Hananjale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **24** seitsmeteistkümnes Josbekasale, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **25** kaheksateistkümnes Hananile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **26** üheksateistkümnes Mallotile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **27** kahekümnes Eliatole, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **28** kahekümne esimene Hootirile, tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **29** kahekümne teine Giddaltile,^a tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **30** kahekümne kolmas Mahasiotile,^b tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12; **31** kahekümne neljas Romamti-Eserile,^c tema poegadele ja vendadele, neid oli kokku 12.

26 Järgmised on väravavalvurite^d rühmad. Korahlastest oli Meselemja,^e kes oli Koore poeg Aasafi poegadest. **2** Meselemja pojad olid esmasündinu Sakarja, teine poeg Jediael, kolmas Sebadja, neljas Jatniel, **3** viies Eelam, kuues Jehohanan ja seitsmes Eljo-Eenai. **4** Oobed-Edomi pojad olid esmasündinu Semaja, teine poeg Jehosabad, kolmas Joah, neljas Saakar, viies Netaneel, **5** kuues Ammiel, seitsmes Issaskar ja kaheksas Peulletai. Nende poegadega oli Jumal Oobed-Edomit õnnistanud.

6 Tema pojale Semajale sündisid pojad, kes olid oma sugu-

PTK 25
a 1Aj 25:1, 4

b 1Aj 25:1, 4

c 1Aj 25:1, 4

PTK 26
d 1Aj 9:2, 22
2Aj 23:16, 19

e 1Aj 26:14, 19

Teine veerg
a 1Aj 26:14, 19

b Õp 16:33

c 1Aj 26:4, 5

d 1Aj 26:10, 11

e 1Aj 26:15

f 1Aj 26:16

võsade peamehed, sest nad olid vaprad ja tublid mehed. **7** Semaja pojad olid Otni, Refael, Oobed ja Elsabad, kelle vennad Eliihu ja Semakja olid samuti tublid mehed. **8** Need kõik olid Oobed-Edomi pojad – nemad, nende pojad ja nende vennad, tublid ja teenistusseks kõlblikud mehed. Kokku oli neid Oobed-Edomil 62. **9** Meselemjal^a oli kokku 18 poega ja venda, kes olid tublid mehed. **10** Merarlase Hosa pojad olid peamees Siimri, kes polnud küll esmasündinu, kuid kelle isa pani peameheks, **11** teine oli Hilkija, kolmas Tebalja ja neljas Sakarja. Kõiki Hosa poegi ja vendi oli kokku 13.

12 Väravavalvurite rühmades olid nii peameestel kui ka nende vendadel Jehoova koja teenistuses omad kohustused. **13** Nii väiksed kui ka suured suguvõsad jagasid liisku heites^b väravad omavahel ära. **14** Idakülg sai liisu läbi Selemjale, põhjakülg tema pojale Sakarjale, kes oli tark nõuandja. **15** Oobed-Edomile sai lõunakülg ja tema poegadele^c määrati varaaidad. **16** Suppimile ja Hosale^d sai läänekülg Salleketi värava juures, ülesmäge viiva tee lähedal. Üks vahtkond seisis teise kõrval. **17** Idas valvas kuus leviiti, põhjas iga päev neli, lõunas iga päev neli ning varaaitade^e juures kaks valvurit ja nende kõrval veel kaks. **18** Läänes, kus oli sammaskoda, valvas tee ääres neli valvurit^f ja sammaskoja juures kaks. **19** Need olid korahlastest ja merarlastest väravavalvurite rühmad.

20 Teistest leviitidest vastutas Jumala koja varakambrite

ja pühitsetud asjade varakambrite eest Ahija.^a **21** Laedani poegadest, nimelt geersonlastest Laedani kaudu, geersonlase Laedani suguvõsade peameestest, vastutasid Jehieli^b **22** ning Jehieli pojad Seetam ja Joel. Nemat vastutasid Jehoova koja varakambrite eest.^c **23** Amramlastest, jisharlastest, hebronlastest ja ussielastest^d **24** oli varaaitade ülevaataja Sebuul, Moosese poja Geersomi poeg. **25** Tema vennad, Elieseri^e järeltulijad, olid Rehabja,^f Jesaaja, Joram, Sikiri ja Selomot. **26** Selomot ja tema vennad vastutasid kõigi varakambrite eest, kus hoiti asju, mille olid pühitsetud^g kuningas Taavet,^h suguvõsade peamehed,ⁱ tuhande- ja sajapealikud ning väepealikud. **27** Osa sõjasaagiks/ võetud asjadest olid nad pühitsetud Jehoova koja toetuseks. **28** Nad vastutasid ka kõigi nende asjade eest, mis nägija^k Saamuul, Kiisi poeg Saul, Neeri poeg Abner^l ja Seruja^m poeg Joabⁿ olid pühitsetud. Kõigi pühitsetud asjade eest vastutas Selomit* koos oma vendadega.

29 Kenanja ja ta pojad jisharlaste^o hulgast täitsid ülesandeid väljaspool Jumala koda, nad olid Iisraelis ülevaatajad ja õigusemõistjad.^p

30 Hasabja ja ta vennad hebronlaste^q hulgast, kokku 1700 tublit meest, juhtisid kõiki Iisraeli asju, mis olid seotud Jehoova teenimise ja kuninga teenistusega Jordanist lääne pool. **31** Hebronlaste suguvõsade ja perekondade peamees oli Jeri-

26:28 *1Aj 26:25, 26 Selomot.

1. AJARAAMAT 26:21-27:9

PTK 26

- a 1Ku 7:51
1Ku 14:25, 26
1Aj 9:26
1Aj 18:10, 11
b 1Aj 29:8
c 1Ku 15:18
d 4Mo 3:27
e 2Mo 18:3, 4
f 1Aj 23:17
g 4Mo 31:50
1Aj 18:10, 11
h 1Aj 29:3, 4
i 1Aj 29:6, 7
j 4Mo 31:28
Jos 6:19
k 1Sa 9:9
l 1Sa 14:50
m 2Sa 2:18
n 2Sa 20:23
o 1Aj 23:12
p 5Mo 17:9
2Aj 19:8
q 1Aj 23:12

Teine veerg

- a 1Aj 23:19
b 1Aj 29:26, 27
c Jos 13:24, 25
Jos 21:8, 39

PTK 27

- d 2Mo 18:25
5Mo 1:15
1Sa 8:11, 12
e 1Aj 28:1
f 1Aj 11:11
g 4Mo 26:20, 21
h 1Aj 8:1, 4
i 2Sa 23:9
j 1Aj 12:27
k 2Sa 23:20-23
1Ku 4:4
l 1Aj 2:15, 16
m 2Sa 2:18
2Sa 23:8, 24

ja.^a Taaveti valitsuse 40. aastal^b otsiti hebronlaste seast vapraid ja tublisid mehi ning neid leiti Gileadis asuvast Jaaserist.^c **32** Tema vendi, suguvõsade peamehi, oli kokku 2700 tublit meest. Kuningas Taavet pani nad ruubenlaste, gaadlaste ja poole manasselaste suguharu ülevaatajateks igas Jumalaga seotud asjas ja igas kuningaga seotud asjas.

27 Need on iisraelaste üksused kuninga sõjaväes ja nende suguvõsade peamehed, tuhande- ja sajapealikud^d ning ülemad, kes üksusi juhtisid.^e Üksused olid teenistuses kordamööda ühe kuu aastas ja igaühes oli 24000 meest.

2 Esimese üksuse ülem oli Sabdieli poeg Jaasobeam.^f Tema üksus teenis esimesel kuul ja seal oli 24000 meest. **3** Peretsi^g poegadest oli tema kõigi nende juhtide ülem, kelle rühmad olid määratud teenima esimesel kuul. **4** Teisel kuul teeniva üksuse ülem oli ahohlane^h Doodo.ⁱ Tema üksust juhtis Miklot ja seal oli 24000 meest. **5** Kolmandal kuul teeniva kolmanda üksuse ülem oli peapreester Joojada^j poeg Benaja^k ja tema üksuses oli 24000 meest. **6** Benaja oli vägev sõjamees 30 seast ja nende 30 ülem ning tema üksust juhtis tema poeg Ammisabad. **7** Neljandal kuul teeniva neljanda üksuse ülem oli Joabi^l vend Asael,^m kellest järgmine oli ta poeg Sebadja, ning tema üksuses oli 24000 meest. **8** Viies ülem, kes teenis viiendal kuul, oli jisrahlane Samhut ja tema üksuses oli 24000 meest. **9** Kuues ülem,

kes teenis kuuendal kuul, oli tekoalase^a Ikkese poeg Iira^b ja tema üksuses oli 24000 meest. **10** Seitsmes ülem, kes teenis seitsmendal kuul, oli pelonlane Heles^c efraimlastest ja tema üksuses oli 24000 meest. **11** Kaheksas ülem, kes teenis kaheksandal kuul, oli huusalane Sibbekai^d serahlastest^e ja tema üksuses oli 24000 meest. **12** Üheksas ülem, kes teenis üheksandal kuul, oli anatotlane^f Abieser^g benjaminlastest ja tema üksuses oli 24000 meest. **13** Kümnes ülem, kes teenis kümnendal kuul, oli netofalane Mahrai^h serahlastestⁱ ja tema üksuses oli 24000 meest. **14** Üheteistkümnnes ülem, kes teenis üheteistkümnendal kuul, oli piraatonlane Benaja^j Efraimi poegadest ja tema üksuses oli 24000 meest. **15** Kaheteistkümnnes ülem, kes teenis kaheteistkümnendal kuul, oli netofalane Heldai, Otnieli järeltulija, ja tema üksuses oli 24000 meest.

16 Iisraeli suguharude juhid olid ruubenlastel Sikri poeg Elieser, siimeonlastel Maaka poeg Sefatja, **17** Leevil Kemueli poeg Hasabja, Aaronil Saadok, **18** Juudal Taaveti vend Eliihu,^k Issaskaril Mii-kaeli poeg Omri, **19** Sebulonil Obadja poeg Jismaja, Naftalil Asrieeli poeg Jerimot, **20** efraimlastel Asasja poeg Hosea, poolel Manasse suguharul Pedaja poeg Joel, **21** poolel Manasse suguharul Gileadis Sakarja poeg Iddo, Benjaminil Abneri^l poeg Jaasiel, **22** Daanil Jerohami poeg Asarel. Need olid Iisraeli suguharude peamehed.

23 Taavet ei lugenud ära 20-aastaseid ja nooremaid, sest

PTK 27

a 2Aj 11:5, 6
Am 1:1

b 2Sa 23:8, 26

c 1Aj 11:10, 27

d 2Sa 21:18

e 4Mo 26:20

f 1Aj 6:60, 64

g 2Sa 23:8, 27

h 2Sa 23:8, 28

i 4Mo 26:20

j 2Sa 23:8, 30

k 1Sa 16:1, 6
1Sa 17:28l 1Sa 14:50
2Sa 3:27

Teine veerg

a 1Mo 15:5

b 2Sa 24:2, 15
1Aj 21:6, 7

c 2Ku 18:15

d 2Aj 26:9, 10

e 2Aj 9:27

f Jes 35:2

g 2Sa 13:3
2Sa 21:21

h 1Aj 3:1–9

i 2Sa 15:12
2Sa 16:23
2Sa 17:23j 2Sa 15:37
2Sa 16:16, 17k 2Sa 23:20–23
1Ku 2:35

l 1Ku 1:7

m 1Aj 11:6

Jehoova oli töötanud teha Iisraeli nii arvukaks, nagu on tähti taevas.^a **24** Seruja poeg Joab oli hakanud rahvast üle lugema, kuid ei lugenud lõpuni. Iisraeli tabas Jumala viha^b ja rahva arvu ei kantud kuningas Taaveti kroonikaraamatusse.

25 Kuninga varakambrite^c eest vastutas Adieli poeg Asmavet. Maal, linnades, küla- des ja tornides olevate vara- itade eest vastutas Ussija poeg Joonatan. **26** Maad hari- vate põllutööliste ülevaataja oli Keluubi poeg Esri. **27** Viinamägede eest vastutas raamaline Simei ning viinamäe- saaduste eest, millest tehti veini, vastutas sifmilane Sabdi.

28 Sefela^d oliivisalude ja sü- komoor-viigipuude^e eest vastu- tatas gederlane Baal-Haanan, oli- varude eest Jooas. **29** Saaroni^f veisekarjade eest vastutas saaronlane Sitrai, orutasan- dike veisekarjade eest Ad- lai poeg Saafat. **30** Kaamelite eest vastutas ismaeliit Oobil, eeslite eest meeronotlane Jeh- deja. **31** Lamba- ja kitsekarja- de eest vastutas hagriline Jaa- sis. Need mehed vastutasid kun- ningas Taaveti vara eest.

32 Taaveti vennapoeg Joo- natan^g oli nõunik ja kirjutaja, tark mees. Hakmoni poeg Jeh- hiel hoolitses kuninga poega- de^h eest. **33** Ahitofelⁱ oli kun- ninga nõunik. Arklane Huusai^j oli kuninga sõber*. **34** Pärast Ahitofelit said nõunikeks Bena- ja^k poeg Joojada ja Ebjatar.^l Kun- ninga sõjaväe ülem oli Joab.^m

28 Taavet kutsus Jeruusa- lemma kokku kõik Iis- raeli peamehed: suguharude peamehed, kuninga teenistuses

27:33 * Võib tõlkida ka „usaldusmees“.

olevate üksuste ülemad,^a tuhande- ja sajapealikud,^b kuninga ning tema poegade^c vara ja kariloomade eest vastutavad mehed,^d samuti õukonnaametnikud ning kõik vaprad ja tublid mehed.^e **2** Siis tõusis kuningas Taavet püsti ja ütles:

„Kuulake mind, mu vennad ja mu rahvas! Minu südame-sooviks oli ehitada koda, kuhu jääks alatiseks Jehoova lepingulaegas ja mis oleks meie Jumala jalajäriks.^f Ma olen teinud ettevalmistusi selle ehitamiseks.^g **3** Aga Jumal ütles mulle: „Sina ei ehita mu nime kandvat koda,^h sest sa oled sõjamees ja oled valanud verd.”ⁱ **4** Iisraeli Jumal Jehoova valis mu isa soost välja minu, et minust saaks Iisraeli kuningas igaveseks ajaks.^j Ta valis juhiks Juuda^k ning Juuda soost valis ta minu isa soo.^l Minu isa poegadest arvas ta heaks teha just mind kogu Iisraeli kuningaks.^m **5** Ja kõigist mu poegadest, keda Jehoova on mulle rohkesti andnud,ⁿ valis ta mu poja Saalomoni^o istuma Jehoova kuningatroonil ja valitsema Iisraeli üle.^p

6 Ta ütles mulle: „Sinu poeg Saalomon ehitab mulle koja ja selle õued, sest ma olen valinud tema endale pojaks ning ma olen talle isaks.^q **7** Kui ta täidab otsusekindlalt mu käske ja seadusi,^r nagu ta teeb seda praegu, siis teen ma tema kuningavõimu väga kindlaks igaveseks ajaks.”^s **8** Ma ütlen nüüd kogu Iisraeli, Jehoova koguduse silme ees ning meie Jumala kuulates: pange hoolsalt tähele ja täitke kõiki Jehoova, oma Jumala käske, et teile võiks kuuluda see hea maa^s ja

PTK 28

- a 1Aj 27:1
b 2Mo 18:25
c 1Aj 3:1-9
d 1Aj 27:25, 29
e 1Aj 11:10
f L 132:3-5
g 1Aj 22:2-4
h 1Aj 17:4
i 1Aj 22:7, 8
j 1Sa 16:1, 13
2Sa 7:8
L 89:20
k 1Mo 49:10
1Aj 5:2
L 60:7
l Ru 4:22
m 1Sa 13:14
1Sa 16:11, 12
n 1Aj 3:1-9
o 1Aj 22:9
p 1Aj 17:14
2Aj 1:8
q 2Sa 7:13, 14
r 5Mo 12:1
1Ku 6:12
s 1Aj 17:13, 14
L 72:8
š 5Mo 6:3

Teine veerg

- a 5Mo 10:12
b 1Sa 16:7
1Aj 29:17
Op 17:3
Ilm 2:23
c 5Mo 31:21
L 139:2
d Mt 7:7
Heb 11:6
Jk 4:8
e 5Mo 31:17
2Aj 15:2
Heb 10:38
f 2Aj 3:4
g 3Mo 16:2
1Ku 6:19
h Heb 8:5
i 1Ku 6:36
1Ku 7:12
j 1Aj 9:26
1Aj 26:20
k 1Aj 24:1
l 2Aj 4:7
m 2Aj 4:8, 19

te võiksite pärandada selle igaveseks oma järeltulijatele.

9 Sina, mu poeg Saalomon, õpi tundma oma isa Jumalat ning teeni teda kogu südamest^a ja heal meelel, sest Jehoova uurib läbi kõik südamed^b ning näeb kõiki mõtteid ja soove.^c Kui sa teda otsid, siis sa leiad tema,^d ent kui sa ta maha jätab, hülgab ta su igaveseks.^e **10** Jehoova on valinud sinu ehitama seda koda, pühamut. Ole julge ja asu tööle!”

11 Siis andis Taavet oma poja Saalomoni templi eeskaja,^f ruumide, varaitade, katusekambrite, siseruumide ja lepituspaiga^g ehitusplaanid.^h

12 Samuti andis ta talle Jehoova koja õuede,ⁱ koda ümbritsevate söögiruumide, Jumala koja varakambrite ja pühitsetud asjade varakambrite ehitusplaanid,^j mis ta oli saanud Jumala vaimu kaudu. **13** Taavet andis talle ka juhised preestrite ja leviitide rühmade,^k kõigi Jehoova koja teenistusülesannete ning kõigi Jehoova kojast vajaminevate riistade kohta. **14** Ta määras ette ära kogu kulla kaalu, igasuguste teenistusriistade kulla kaalu ning kõigi hõberiistade kaalu, igasuguste teenistuses vajaminevate hõberiistade kaalu; **15** kullast lambijalgade^l ja lamptide kaalu, iga lambijala ja lambi kaalu, ning hõbedast lambijalgade kaalu, iga lambijala ja lambi kaalu nende otstarbe järgi; **16** vaateleibade jaoks mõeldud kuldlaudade^m kulla kaalu, iga laua oma eraldi, samuti hõbelaudade hõbeda kaalu; **17** puhtast kullast harkide, kausside ja kannude

kaalu, erisuguste kuld- ja hõbe-
kausikeste kaalu, iga kausikese
kaalu.^a **18** Samuti määras ta
ära suitsutusaltari^b jaoks vaja-
mineva puhta kulla kaalu ning
selle kulla kaalu, mida läks vaja
kuldkeerubite^c jaoks, kes süm-
boliseerivad sõjavankrit^d ning
kelle tiivad on välja sirutunud
ja katavad Jehoova lepingulae-
gast. **19** Taavet ütles: „Jehoova
käsi oli minu peal ja ta aitas
mul kogu ehitusplaani^e üksikas-
jalikult kirja panna.”^f

20 Taavet ütles oma pojale
Saalomoni: „Ole julge ja tu-
gev ning asu tööle! Ära kar-
da ega tunne hirmu, sest Jumal
Jehoova, minu Jumal, on
sinuga.^g Ta ei jäta sind maha
eга hülga sind,^h vaid aitab sul
Jehoova kojas kõik tööd lõpu-
le viia. **21** Siin on preestrite
ja leviitide rühmad,ⁱ kes on val-
mis täitma kõiki Jumala koja-
ga seotud teenistusülesandeid.
Sul on osavad meistrimehed,
kes teevad meelsasti kõiki vaja-
likke töid,^j ning samuti on pea-
mehed^k ja kogu rahvas valmis
järgima kõiki sinu juhendeid.”

29 Kuningas Taavet ütles
tervele kogudusele: „Mu
poeg Salomon, kelle Jumal on
valinud,^l on noor ja kogenema-
tu,^m kuid eelseisev töö on to-
hutu suur, sest seda temp-
lit ei ehitata mitte inimesele,
vaid Jumal Jehoovale.ⁿ **2** Ma
olen teinud kõik endast olene-
va, et varuda oma Jumala koja
tarbeks kulda kuldajade, hõbe-
dat hõbeasjade, vaske vaska-
sjade, rauda raudasjade^o ning
puitu^p puutööde jaoks, samuti
oonüksikive ja mõrdiga kinnita-
tavaid kive, mosaiikkive, igasu-
guseid väärtuslikke kive ja suu-

PTK 28

a 1Ku 7:48, 50

b 1Ku 7:48

c 2Mo 25:20

1Sa 4:4

1Ku 6:23

d L 18:10

e 1Aj 28:11

f 2Mo 25:9, 40

g 5Mo 31:6

Jos 1:6, 9

Ro 8:31

h Jos 1:5

i 1Aj 24:1

1Aj 24:20

j 2Mo 36:1, 2

k 1Aj 22:17

1Aj 28:1

PTK 29

l 1Aj 28:5

m 1Ku 3:7

n 2Aj 2:4

o 1Aj 22:3, 16

p 1Aj 22:4, 14

Teine veerg

a L 26:8

L 27:4

L 122:1

b 1Aj 21:24

c II 28:16

d 2Mo 35:5

e 2Mo 18:25

f 1Aj 27:25, 29

1Aj 27:31

g 1Aj 6:1

h 1Aj 26:22

i 2Ko 9:7

j L 145:3

1Ti 1:17

k Ilm 5:13

l 1Aj 16:27

L 8:1

m L 24:1

Jes 42:5

n L 103:19

Mt 6:10

res koguses alabastrit. **3** Li-
saks kõigele, mis ma olen sel-
le püha koja tarbeks varunud,
annan ma armastusest oma Ju-
mala koja vastu^a veel ka isik-
likust varast^b kulda ja hõbe-
dat, **4** sealhulgas 3000 talenti^c
* Oofiri kulda^c ja 7000 talenti^d
puhast hõbedat koja seinte kat-
miseks, **5** kulda kuldajade ja
hõbedat hõbeasjade ning kõigi
tööde jaoks, mida teevad käsi-
töölised. Ja nüüd, kes veel soo-
vib täna oma varast midagi Je-
hoovale anda?”^d

6 Siis tegid annetusi suguvõ-
sade peamehed, Iisraeli sugu-
harude peamehed, tuhande- ja
sajapealikulid^e ning kuninga töö-
de ülevaatajad.^f **7** Nad andsid
Jumala koja tööde heaks 5000
talenti* kulda, 10000 dareiki^g,
10000 talenti^h hõbedat, 18000
talentiⁱ vaske ja 100000 talenti^j
rauda. **8** Igaüks, kellel oli
väärtuslikke kive, andis need
Jehoova koja varakambrisse,
mille eest vastutas geersonla-
ne^g Jehiel.^h **9** Rahvas tundis
rõõmu, sest oli andnud oma
vabatahtlikud ohvrid Jehoova-
le kogu südamest.ⁱ Ka kuningas
Taavet oli väga rõõmus.

10 Siis ülistas Taavet Jehoova-
vat terve koguduse ees ning üt-
les: „Oo, Jehoova, meie isa Iis-
raeli Jumal, ole kiidetud igave-
sest ajast igavesti! **11** Sinul,
Jehoova, on suurus^j ja väge-
vus,^k ilu, auhiilgus ja ülevus,^l
sest sulle kuulub kõik, mis on
taevas ja maa peal.^m Sinul, Je-
hoova, on kuningriik*.ⁿ Sina
oled tõstnud end kõigile peaks.

29:4 *103 tonni. (Vt lisa B14.) ^a240
tonni. **29:7** *170 tonni. ^b84 kg. Dareik
oli Pärsia kuldmünt. ^c342 tonni. ^d615
tonni. ^e3420 tonni. **29:11** *Võib tõlki-
da ka „kuningavõim”.

12 Sinult tulevad rikkus ja au^a ning sina valitsesid kõige üle.^b Sinu käes on võim^c ja vägi^d ning sinu võimuses on teha kõiki suureks^e ja anda neile jõudu.^f

13 Nüüd, meie Jumal, me täname sind ja ülistame sinu kaunist nime.

14 Aga kes olen mina ja kes on mu rahvas, et me suudame tuua selliseid vabatahtlike ohvreid? Kõik tuleb ju sinult ja sinu käest me anname sulle.

15 Me oleme sinu ees muulased ja sisserändajad, nagu olid kõik meie esiisad.^g Meie päevad maa peal on nagu vari^h ja meil pole lootust. **16** Oo, Jehoova, meie Jumal, kogu see rikkus, mille me oleme kogunud, et ehitada su püha nime kandev koda, on tulnud sinu käest ja kuulub sulle! **17** Ma tean, mu Jumal, et sina uurid südame läbiⁱ ja tunned heameelt laitmatusesest.^j Ma olen selle kõik andnud meeleldi ja puhtast südamest ning mul on rõõm näha, et ka sinu rahvas, kes siin on, toob sulle vabatahtlikult ohvreid. **18** Oo, Jehoova, meie esiisade Aabrahami, Iisaki ja Iisraeli Jumal, aita oma rahval hoida sellist andmise vaimu ja teenida sind kogu südamest!^k

19 Ja anna mu pojale Saalomonile siiras* süda,^l et ta järgiks su káske,^m meeldetuletusi ja määrusi ning teeks seda kõike ja ehitaks selle templi, milleks ma olen ettevalmistusi teinud.ⁿ

20 Siis ütles Taavet tervele kogudusele: „Ülistage nüüd oma Jumalat Jehoovat!“ Ja terve kogudus ülistas oma esiisade Jumalat Jehoovat, las-

29:19 *Võib tõlkida ka „täielikult pühendunud“.

PTK 29

a 5Mo 8:18

Op 10:22

Flp 4:19

b 2Aj 20:6

c Jes 40:26

d 5Mo 3:24

Ef 1:19

Ilm 15:3

e 2Aj 1:11, 12

f 2Aj 16:9

L 18:32

Jes 40:29

g 3Mo 25:23

Heb 11:13

h II 14:1, 2

Jk 4:13, 14

i 1Aj 28:9

j Op 11:20

Op 15:8

Heb 1:9

k L 10:17

L 86:11

l Mr 12:30

m 1Ku 6:12

n 1Aj 22:14

Teine veerg

a 3Mo 1:3

b 3Mo 23:

12, 13

4Mo 15:5

c 1Ku 8:63, 64

d 5Mo 12:7

2Aj 7:10

Neh 8:12

e 1Ku 1:38-40

1Aj 23:1

f 1Ku 2:35

g 1Aj 28:5

h 1Aj 22:17

i 1Aj 28:1

j 1Aj 3:1-9

k 1Ku 3:12

2Aj 1:1, 12

Kog 2:9

l 2Sa 2:11

m 2Sa 5:4, 5

n 1Ku 1:1

o 1Ku 2:10-12

p 2Sa 7:2

2Sa 12:1

q 1Aj 21:9, 10

kus põlvili ning heitis silmili maha Jehoova ja kuninga ette.

21 Järgmisel päeval tõid nad Jehoovale tapaohvreid ning ohverdasid Jehoovale põletusohvriks^a 1000 noort pulli, 1000 jäära ja 1000 jäärtaalle koos joogi-ohvritega.^b Nad tõid kogu Iisraeli eest rohkesti ohvreid.^c

22 Sel päeval sõid ja jõid nad Jehoova ees suure rõõmuga.^d Nad tõstsid Taaveti poja Saalomoni teist korda kuningaks ning võidsid ta Jehoova ees juhiks,^e aga Saadoki võidsid nad preestriks.^f **23** Saalomon istus oma isa Taaveti asemel kuningana Jehoova troonile.^g Teda saatis edu ja kõik iisraellased kuuletusid talle.

24 Kõik peamehed,^h vägevad sõjamehedⁱ ja kuningas Taaveti pojad^j allusid kuningas Saalomonile. **25** Jehoova tegi Saalomoni erakordselt suureks kogu Iisraeli ees ja andis talle sellise kuningliku au, millist polnud ühelgi Iisraeli kuningal enne teda.^k

26 Iisai poeg Taavet oli valitsemunud kogu Iisraeli üle. **27** Ta oli valitsemunud Iisraeli üle 40 aastat. Hebronis^l oli ta valitsemunud 7 aastat ja Jeruusalemmas 33 aastat.^m **28** Ta suri heas vanusesⁿ ning tal oli olnud küllalt elupäevi, rikkust ja au. Tema asemel sai kuningaks ta poeg Saalomon.^o **29** Kõik kuningas Taaveti kohta algusest kuni lõpuni on kirjas nägija Saamueli, prohvet Naatani^p ja nägemustenägija Gaadi^q ülestähendus-tes. **30** Samuti on neis kirjas kõik tema valitsemise ja vägevuse kohta ning sündmused, mis olid seotud tema, Iisraeli ja kõigi ümberkaudsete kuningriikidega.

TEINE AJARAAMAT

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Saalomon palub tarkust (1-12)
Saalomoni rikkus (13-17)
- 2 Ettevalmistused templi ehituseks (1-18)
- 3 Saalomon hakkab templit ehitama (1-7)
Kõige pühim paik (8-14)
Kaks vasksammast (15-17)
- 4 Altar, meri ja tünnid (1-6)
Lambijalad, lauad ja õued (7-11a)
Templi sisustus saab valmis (11b-22)
- 5 Ettevalmistused templi sisse-
pühitsemiseks (1-14)
Lepingulaegas tuuakse
templisse (2-10)
- 6 Saalomon pöördub rahva poole (1-11)
Saalomoni palve templi sisse-
pühitsemisel (12-42)
- 7 Tempel täitub Jehoova
auhiilgusega (1-3)
Templi sissepühitsemine (4-10)
Jehoova ilmutab end
Saalomonile (11-22)
- 8 Saalomoni muud ehitusprojektid (1-11)
Templiteenistuse sisse-
seadmine (12-16)
Saalomoni laevastik (17, 18)
- 9 Seeba kuninganna külastab
Saalomoni (1-12)
Saalomoni rikkus (13-28)
Saalomoni surm (29-31)
- 10 Iisrael mässab Rehabeami vastu (1-19)
- 11 Rehabeami valitsus (1-12)
Ustavad leviidid tulevad
Judaasse (13-17)
Rehabeami pere (18-23)
- 12 Siisak ründab Jeruusalemma (1-12)
Rehabeami valitsuse lõpp (13-16)
- 13 Juuda kuningas Abija (1-22)
Abija alistab Jerobeami (3-20)
- 14 Abija surm (1)
Juuda kuningas Aasa (2-8)
Aasa alistab 1000 000 etiooplast (9-15)
- 15 Aasa reformid (1-19)
- 16 Aasa leping Süüriaga (1-6)
Hanani noomib Aasat (7-10)
Aasa surm (11-14)
- 17 Juuda kuningas Joosafat (1-6)
Rahva õpetamine (7-9)
Joosafati sõjavägi (10-19)
- 18 Joosafati liit Ahabiga (1-11)
Miikaja ennustab kaotust (12-27)
Ahab tapetakse Gileadi-
Raamotis (28-34)
- 19 Jehu noomib Joosafatti (1-3)
Joosafati reformid (4-11)
- 20 Naaberrahvad ohustavad
Juudat (1-4)
Joosafati abipalve (5-13)
Jehoova vastus (14-19)
Juuda päästetakse ime läbi (20-30)
Joosafati valitsuse lõpp (31-37)
- 21 Juuda kuningas Jooram (1-11)
Kiri Eelijalt (12-15)
Joorami kurb lõpp (16-20)
- 22 Juuda kuningas Ahasja (1-9)
Atalja haarab võimu (10-12)
- 23 Joojada sekkub, Joas saab
kuningaks (1-11)
Atalja tapetakse (12-15)
Joojada reformid (16-21)
- 24 Joas valitseb (1-3)
Joas parandab templit (4-14)
Joas taganeb usust (15-22)
Joas mõrvatakse (23-27)
- 25 Juuda kuningas Amasja (1-4)
Sõda Edomiga (5-13)
Amasja teenib ebajumalaid (14-16)
Sõda Iisraeli kuninga
Joasega (17-24)
Amasja surm (25-28)
- 26 Juuda kuningas Ussija (1-5)
Ussija sõjategevus (6-15)
Ülbet Ussijat lüüakse pidali-
tõvega (16-21)
Ussija surm (22, 23)
- 27 Juuda kuningas Jootam (1-9)

- 28 Juuda kuningas Aahas (1–4)
Süüria ja Iisrael alistavad ta (5–8)
Ooded hoiatab Iisraeli (9–15)
Juudat alandatakse (16–19)
Aahas teenib ebajumalaid, tema surm (20–27)
- 29 Juuda kuningas Hiskija (1, 2)
Hiskija reformid (3–11)
Templi puhastamine (12–19)
Templiteenistus taastatakse (20–36)
- 30 Hiskija peab paasapäha (1–27)
- 31 Hiskija teeb lõpu ebajumalakummardamisele (1)
Preestritele ja leviitidele ettenähtud toetus (2–21)
- 32 Sanherib ohustab Jeruusalemma (1–8)
Sanherib hakkab Jehoovale vastu (9–19)
Ingel hävitab Assüüria armeed (20–23)
Hiskija haigus ja ülbus (24–26)
Hiskija saavutused ja surm (27–33)
- 33 Juuda kuningas Manasse (1–9)
Manasse kahetseb oma kurjust (10–17)
Manasse surm (18–20)
Juuda kuningas Aamon (21–25)
- 34 Juuda kuningas Joosija (1, 2)
Joosija reformid (3–13)
Leitakse seaduseraamat (14–21)
Hulda ennustab õnnetust (22–28)
Joosija loeb rahvale lepinguraamatut (29–33)
- 35 Joosija korraldab suure paasapäha (1–19)
Vaarao Neho tapab Joosija (20–27)
- 36 Juuda kuningas Jooahas (1–3)
Juuda kuningas Joojakim (4–8)
Juuda kuningas Joojakim (9, 10)
Juuda kuningas Sidkija (11–14)
Jeruusalemma häving (15–21)
Kyrose määrus templi taastamiseks (22, 23)

1 Taaveti poja Saalomoni kuningavõim sai üha tugevaks. Tema Jumal Jehoova oli temaga ja tegi ta erakordselt vägevaks.^a

2 Saalomon kutsus kokku terve Iisraeli, tuhande- ja saajapealikud, kohtumõistjad ja kõik Iisraeli rahva peamehed, suguvõsade pealikud. **3** Siis läks Saalomon terve kogudusega Gibeoni ohvripaika,^b sest seal oli Jumala kogudusetelk, mille Jehoova teenija Mooses oli kõrbes teinud. **4** Kuid Jumala laeka oli Taavet toonud Kirjat-Jearimist^c Jeruusalemma, kuhu ta oli laeka jaoks telgi püstitanud.^d **5** Vaskaltar,^e mille oli valmistanud Betsaleel,^f Huuri poja Uuri poeg, oli Jehoova telkpühamu ees. Seal käis Saalomon koos kogudusega palvetamas. **6** Saa-

PTK 1

a 1Aj 29:25
Kog 2:9
Mt 6:28, 29
Mt 12:42

b 1Ku 3:4
1Aj 21:29

c 1Aj 13:5

d 1Aj 16:1

e 2Mo 38:1, 2

f 2Mo 31:2–5

Teine veerg

a 1Ku 3:4

b 1Ku 3:5–9

c 2Sa 7:8

d 1Aj 28:5
L 89:28, 29

e 2Sa 7:12
1Aj 28:6
L 132:11

f 1Mo 13:14, 16

g Öp 2:6
Jk 1:5

h L 72:1, 2

lomon tõi sel korral kogudusetelgi vaskaltaril Jehoova ees 1000 põletusohvrit.^a

7 Sel ööl ilmutas Jumal end Saalomonile ja ütles talle: „Palu, mida ma peaksin sulle andma!”^b **8** Saalomon vastas Jumalale: „Sa olid tulvil truud armastust mu isa Taaveti vastu^c ja oled pannud minu tema asemel kuningaks.^d **9** Oo, Jumal Jehoova, täida nüüd töotus, mille sa andsid mu isale Taavetile,^e sest sa oled pannud mind kuningaks rahva üle, keda on sama palju kui mullapõrnu kübemeid.^f **10** Anna mulle selle rahva juhtimiseks tarkust ja teadmisi.^g Sest kes midu suudaks kohut mõista sinu suurele rahvale?”^h

11 Siis ütles Jumal Saalomonile: „Kuna see on su südamesoov ja sa ei palunud ei

rikkust, varandust ega au, samuti mitte oma vihameeste surma, ja sa ei palunud endale ka mitte pikka iga, vaid palusid tarkust ja teadmisi, et mõista kohut mu rahvale, kellele ma olen pannud sind kuningaks,^a **12** siis sa saadki tarkust ja teadmisi, kuid ma annan sulle ka nii palju rikkust, varandust ja au, nagu pole olnud ühelgi kuningal enne sind ega ole ühelgi pärast sind.”^b

13 Saalomon tuli Gibeoni ohvripaigast^c kogudusetelgi juurest Jeruusalemma ning ta valitses Iisraeli üle. **14** Saalomon hankis endale sõjavankreid ja hobuseid*, nii et tal oli ühtekokku 1400 vankrit ja 12000 hobust.^d Ta hoidis neid sõjavankrite linnades^e ja enda juures Jeruusalemmas.^f **15** Tänu kuningale oli Jeruusalemmas nii palju hõbedat ja kulda nagu kive^g ning seedripuitu nii rohkesti kui sükomoor-viigipuid Sefelas.^h **16** Saalomoni hobused toodi Egiptusest,ⁱ kuninga kaupmehed otsid talle hobusekarju* kindla hinna eest.^j **17** Egiptusest ostetud sõjavanker maksis 600 seeklit* hõbedat ja hobune 150^g. Samuti müüsid kuninga kaupmehed neid edasi kõigile hettide ja süürlaste kuningatele.

2 Saalomon käskis ehitada koja, mis kannaks Jehoova nime,^k ja samuti kuningliku palee iseendale.^l **2** Saalomon pani 70000 meest lihttööd

1:14 *Võib tõlkida ka „ratsanikke”.
^aVõib tõlkida ka „ratsanikku”. 1:16
 *Teine võimalik tähendus: „toodi Egiptusest ja Kuest, kuninga kaupmehed otsisid neid talle Kuest”; Kue võib olla Kiliikia.
 1:17 *6,8 kg. (Vt lisa B14.) ^a1,7 kg.

PTK 1

a 1Ku 3:10-13

1Ku 3:28

b 1Aj 29:25

2Aj 9:22

Kog 2:9

c 1Ku 3:4

d 5Mo 17:16

1Ku 4:26

e 2Aj 8:5, 6

f 2Aj 9:25

g 1Ku 10:21

h 1Ku 10:27

2Aj 9:27

i 2Aj 9:28

j 1Ku 10:28, 29

PTK 2

k 5Mo 12:11

1Aj 22:10

l 1Ku 7:1

Teine veerg

a 1Ku 5:15

b 1Ku 5:16

1Ku 9:22

2Aj 2:17, 18

c 1Ku 5:1

d 2Sa 5:11

e 2Mo 30:7

f 2Mo 25:30

g 4Mo 28:4

h 4Mo 28:9

i 4Mo 28:11

j 5Mo 16:16

k 1Ku 8:27

Jes 66:1

Ap 17:24

l 1Ku 7:13, 14

m 1Aj 22:15

n 1Ku 5:6, 8

2Aj 3:5

o 1Ku 10:11

p 1Ku 5:9

tegema* ja 80000 meest mägedesse kive raiuma.^a Nende juhatajateks määras ta 3600 meest.^b **3** Saalomon läkitas Tüürose kuningale Hiiramile^c teate: „Tee minu heaks sedasama, mida sa tegid mu isa Taaveti heaks, kui saatsid talle seedripuitu, et ta saaks endale elamiseks koja ehitada.”^d **4** Mina ehitän nüüd koja, mis kannab mu Jumala Jehoova nime, ja pühendan selle tema ees, et tema ees healõhnalist suitsutusrohtu põletada,^e hoida alaliselt tema ees vaateleibu^f ning tuua põletusohvreid hommikul ja õhtul,^g hingamispäeval^h ja noorkuu ajalⁱ ning meie Jumala Jehoova pühade ajal.^j See on Iisraeli alaline kohus. **5** See koda, mille ma ehitän, peab tulema suurejooneline, sest meie Jumal on suurem kui kõik teised jumalad. **6** Aga kes suudaks temale koja ehitada? Teda ei mähuta ju taevas, kogu taevaavaruski.^k Kes olen mina, et saaksin temale koja ehitada? Ma saan ju teha vaid paiga, kus tema ees ohvrisuutsu tõusta lasta. **7** Saada mulle üks osav käsitöeline, kes oskab teha töid kullast, hõbedast, vases^l ja rauast ning purpurpunasest, karminpunasest ja sinisest lõngast ning oskab graveerida. Ta töötaks Juudas ja Jeruusalemmas koos minu vilunud käsitöelistega, kelle mu isa Taavet välja valis.^m **8** Ja saada mulle Liibanoni seedri-, kadaka-ⁿ ja sandlipuid,^o sest ma tean, et su sulased on osavad Liibanonist puid maha võtma.^p Minu sulased hakkavad

2:2 *Võib tõlkida ka „koormaid kandma”.

töötama koos sinu sulastega,^a **9** et hankida mulle palju puitu, sest koda, mille ma ehitan, tuleb erakordselt suur. **10** Ma annan sinu sulastele, puurai-duriteile, toiduks 20000 koori* nisu, 20000 koori otri, 20000 batti[#] veini ja 20000 batti öli.”^b

11 Seepeale kirjutas Tüüro-se kuningas Hiiram Saalomoni-le: „Jehoova armastab oma rahvast, sellepärast on ta pannud sinu kuningaks.” **12** Hiiram jätkas: „Olgu kiidetud Jehoova, Iisraeli Jumal, kes on loonud taeva ja maa! Sest ta on andnud kuningas Taaveti-le targa poja,^c kel on arukust ja taipu^d ning kes ehitab koja Jehoovale ja kuningliku palee iseendale. **13** Ma saadan sulle ühe osava ja targa käsitöölise, Hiiram-Abi.^e **14** kelle ema on daanlane, kuid isa tüüroslane. Ta on vilunud meister, kes oskab teha töid kullast, hõbedast, vasest, rauast, kivist ja puidust ning purpurpunasest, sinisest ja karminpunasest lõngast ja peenest kangast.^f Ta oskab igasuguseid uurendusi teha ja kõiki talle antud kava-n-deid ellu viia.^g Tema asub töö-le koos sinu osavate käsitöö-listega ja mu isanda, sinu isa Taaveti osavate käsitöölisega. **15** Saatku siis mu isand oma sulastele nisu, otri, öli ja veini, nagu ta on lubanud.^h **16** Meie raiume Liibanonist nii palju puid,ⁱ kui sul on vaja, ja par-vetame need merd mööda Jop-pesse,^j kust sa saad need siis Jeruusalemma viia.”^k

17 Siis luges Saalomon ära kõik muulased Iisraelimaal,^l

2:10 * 440000 liitrit. (Vt lisa B14.)
440000 liitrit.

PTK 2

a 1Ku 5:14

b 1Ku 5:11

c 1Ku 5:7

d 2Aj 1:11, 12

e 1Ku 7:13, 14

2Aj 4:11-16

f 2Aj 3:14

g 2Mo 31:2-5

h 2Aj 2:10

i 1Ku 5:6, 8

j Jos 19:

46, 48

Esr 3:7

k 1Ku 5:9

l 2Aj 8:7, 8

Teine veerg

a 1Aj 22:2

b 1Ku 5:17, 18

1Aj 22:15

c 1Ku 5:15, 16

PTK 3

d 1Ku 6:1

1Ku 6:37

e 1Mo 22:2, 14

f 2Sa 24:25

1Aj 21:18

g 2Sa 24:18

1Aj 21:22

h 1Ku 6:2

i 1Ku 6:3

j 1Ku 6:15, 22

k 1Ku 6:29

l 1Ku 6:21

m 1Aj 29:2, 8

n 1Aj 29:3, 4

o 2Mo 26:29

p 2Mo 26:1

1Ku 6:29

q 2Mo 26:33

1Ku 8:6

Heb 9:24

2. AJARAAMAT 2:9-3:8

nagu oli teinud tema isa Taa-vet,^a ja neid oli 153600 meest. **18** Neist 70000 pani ta liht-töid tegema, 80000 mägedes-se kive raiuma^b ja 3600 määras ta juhatajateks, kes pidid rah-va tööle panema.^c

3 Saalomon hakkas ehitama Jehoova koda*^d Jeruusa-lemma Morija mäele,^e selsesse paika, kus Jehoova oli end tema isale Taavetile ilmuta-nud^f ja mille Taavet oli je-buuslase Ornani^g viljapeksu-platsil ette valmistanud. **2** Ta alustas ehitustöödega oma nel-jandal valitsusaastal teise kuu teisel päeval. **3** Saalomon ra-jas Jumala kojale vundamen-di, mis oli endise künra jär-gi 60 künart pikk ja 20 künart lai.^h **4** Koja eesko-ja pikkus oli 20 künart, mis vastas koja laiusele, ja kõrgus oli 120*. Saalomon kattis ees-koja seestpoolt puhta kullaga.ⁱ **5** Peasaali vooderdas ta kadakapuiduga*, misjärel kaldas selle parima kullaga^j ning kau-nistas palmikujutiste^k ja ketti-dega.^l **6** Ta kaunistas koja ka väärtuslike kividega.^m Kuld,ⁿ mida ta kasutas, oli pärit Par-vaimist. **7** Ta kattis kullaga koja, selle talad, läved, seinad ja ukсед^o ning uurendas sein-tele keerubid.^p

8 Siis tegi ta kõige pühama paiga,^q mille pikkus oli 20 kün-nart ja mis vastas koja laiuse-le, mis oli samuti 20 künart.

3:1 * Joonis lisas B8. 3:3 * Tavaline kün-nar oli 44,5 cm; selle järgi oli vundament 27 m pikk ja 9 m lai. Kuid mõne arvates viitab „endine künar” pikale künrale, mis oli 51,8 cm. (Vt lisa B14.) 3:4 * Pole teada, mis mõõtühikuga on tegu. 3:5 * Vt „Sõnaseletusi”.

Ta kattis selle 600 talendi* pa-
rima kullaga.^a **9** Naeltele ku-
lus 50 seeklit* kulda. Ka katu-
sekambrid kattis ta kullaga.

10 Kõige pühama paika
tegi ta 2 keerubikuju ning
kaldas need üle.^b **11** Keerubi-
te tiibade^c pikkus oli kokku 20
küünart. Ühe keerubi üks tiib
oli 5 küünart* pikk ja ulatus
koja seinani ning ka tema tei-
ne tiib oli 5 küünart pikk ja see
puudutas teise keerubi tiiba.

12 Ka teise keerubi üks tiib oli
5 küünart pikk ja ulatus koja
seinani ning tema teine tiib
oli samuti 5 küünart pikk ja
see puudutas esimese keerubi
tiiba. **13** Keerubite tiivad olid
välja sirutunud ja siruulatus
oli kokku 20 küünart. Keerubid
seisid näoga peasaali* poole.

14 Ta valmistas ka eesrii-
de,^d tehes selle sinisest, pur-
purpunasest ja karminpunas-
est lõngast ning peenest kang-
ast. Ta kaunistas eesriide
keerubitega.^e

15 Koja ette tegi ta 2 sam-
mast,^f mis olid kokku 35 küü-
nart* kõrged ja mille otsas
olid 5-küünrased kapiteelid.^g **16**
Ta valmistas ka ketid ja
seadis need kapiteelide üm-
ber. Ta tegi 100 granaatõuna
ja kinnitas need kettide külge.
17 Sambad püstitas ta temp-
li ette, ühe paremale* ja teise
vasakule^h. Parempoolse sam-
ba nimetas ta Jaakiniksⁱ ja va-
sakpoolse Boaseks^j.

3:8 *20,5 tonni. 3:9 *570 g. 3:11; 4:2
*2,2 m. 3:13 *St püha paiga. 3:15
*16 m. ^kKapiteel on samba kunstiliselt
kujundatud ülaosa. 3:17 *St lõuna poo-
le. ^lSt põhja poole. ^mNimi Jaakin täh-
hendab „ta [Jehoova] tugevdagu“. ⁿNi-
mi Boas võib tähendada „jõuga“.

PTK 3
a 1Ku 6:20
b 1Ku 6:23-28
c 1Ku 8:6
1Aj 28:18
d Mt 27:51
Heb 10:
19, 20
e 2Mo 26:
31, 33
f 2Ku 25:13
g 1Ku 7:15-22
2Ku 25:17
2Aj 4:11-13
Jer 52:22, 23

Teine veerg

PTK 4
a 2Mo 38:1, 2
1Ku 8:22
b 2Mo 30:20
2Mo 38:8
c 1Ku 7:23-26
d 1Ku 6:18
e Jer 52:20
f 1Ku 7:38, 39
g 3Mo 1:9
3Mo 9:14
h 2Mo 29:4
i 2Mo 37:17
j 1Aj 28:12, 15
k 2Mo 40:24
l 2Aj 4:19
m 2Mo 27:9
3Mo 6:16
1Ku 6:36
n 1Ku 7:12

o 1Ku 7:39
p 2Mo 27:3

4 Siis tegi Saalomon vaskal-
tari,^a mis oli 20 küünart
pikk, 20 küünart lai ja 10 küü-
nart kõrge*.

2 Ta valas ümmarguse me-
tallist mere^b. Selle läbimõõt
servast servani oli 10 küü-
nart, kõrgus 5 küünart* ja
ümbermõõt nõoriga mõõtes
30 küünart^c. **3** Servast all-
pool kaunistasid seda ümbert-
ringi ürtarbuusikujutised:^d 10
iga küünra peal ümber kogu
kere. Ürtarbuusikujutised olid
kahes reas ja valatud koos me-
rega. **4** Meri seisis 12 pullil:^e
3 olid näoga põhja, 3 lääne, 3
lõuna ja 3 ida poole. Meri sei-
sis nende peal ja nende taga-
kehad olid sissepoole. **5** Mere
seina paksus oli kämbalalaiune*
ja serv oli otseku karika serv,
nagu liilia õis. Meri mahutas
3000 batti^f vett.

6 Seejärel tegi ta pesemi-
seks 10 tünni ning pani neist
5 paremale ja 5 vasakule poo-
le.^g Seal loputati põletusohvri-
te toomiseks vajaminevaid riis-
tu.^h Aga vaskmeri oli preestri-
tele pesemiseks.ⁱ

7 Ta tegi 10 kuldambijalga,^j
nagu ette nähtud,^k ning pani
need templisse, 5 paremale ja
5 vasakule.^l

8 Ta valmistas ka 10 lauda
ja pani need templisse, 5 pa-
remale ja 5 vasakule.^m Samuti
tegi ta 100 kuldkaussi.

9 Siis tegi ta preestrite
õueⁿ ja suure õue,^o samuti val-
mistas ta õuede ukсед ja kattis
need vasega. **10** Mere seadis
ta paremale kagusse.^p

11 Hiiram tegi ka tuhanõu-
sid, kühvleid ja kausse.^q

4:1 *9 m pikk, 9 m lai ja 4,5 m kõrge. (Vt
lisa B14.) 4:2 *St veemahuti. ^r13 m.
4:5 *7,4 cm. ^s66000 liitrit.

Nii saigi Hiiram valmis töödega, mis ta pidi tegema kuningas Saalomonile Jumala koja tarbeks.^a **12** Ta oli teinud 2 sammast^b ja karikakujulised kapiteelid nende sammaste otsa; 2 võrestikku,^c mis katsid sammaste otsas olevaid karikakujulisi kapiteele; **13** 400 granaatõuna^d võrestike jaoks, kummalegi võrestikule kaks rida granaatõunu, et kaunistada karikakujulised kapiteelid, mis olid sammaste otsas;^e **14** 10 vankrit* ja 10 tünni vankrite peale;^f **15** mere ja selle alla 12 pulli;^g **16** tuhanõud, kühvlid, hargid^h ja muud riistad. Kõik riistad, mis Hiiram-Abivⁱ oli teinud kuningas Saalomonile Jehoova koja tarbeks, olid valmistatud läikimahõõrutud vasest. **17** Kuningas oli valanud need savises pinnases Jordani piirkonnas Sukkoti^j ja Sereda vahel. **18** Saalomon tegi kõiki neid riistu nii palju, et vase kaalu ei tehtudki kindlaks.^k

19 Saalomon valmistas kõik Jumala koja riistad,^l kuldaltari^m ja lauadⁿ vaateleibade jaoks;^o **20** samuti puhtast kullast lambjalad ja lambid,^p mis pidid põlema tagumise ruumi ees, nagu ette nähtud; **21** kõige puhtamast kullast õied, lambid ja tahipihid **22** ning puhtast kullast leegikustutajad, kausid, peekrid ja sõepannid. Ta tegi kullast ka koja ukсед: kõige pühama paiga ja templisaali ukсед.^q

5 Saalomon sai valmis kõik tööd, mis tal tuli Jehoova koja jaoks teha.^r Siis viis Saalomon sinna oma isa Taave-

PTK 4

- a 1Ku 7:40-46
b 2Aj 3:17
c 1Ku 7:17
d 1Ku 7:20
e Jer 52:22
f 1Ku 7:27, 38
g 1Ku 7:23, 25
h 2Mo 38:3
i 2Aj 2:13, 14
j Jos 13:27, 28
k 1Ku 7:47
l 1Aj 22:3, 14
Jer 52:20
m 2Ku 24:13
n 2Mo 37:25, 26
Ill 8:3
o 2Mo 25:23, 24
2Aj 4:8
p 1Ku 7:48-50
q 2Mo 25:31, 37
r 1Ku 6:31, 32
1Ku 6:33-35

PTK 5

- r 1Ku 6:38

Teine veerg

- a 1Aj 22:14
b 1Ku 7:51
1Aj 26:26
c 2Sa 6:12
2Aj 1:4
d 1Ku 8:1, 2
L 2:6
e 3Mo 23:34
2Aj 7:8
f 2Mo 25:14
4Mo 4:15
1Ku 8:3-5
1Aj 15:2, 15
g 2Mo 40:35
4Mo 4:29, 31
h 2Sa 6:13
i 1Ku 6:20, 23
1Ku 8:6-9
j 2Mo 25:14
k 2Mo 34:1
2Mo 40:20
l 2Mo 19:5
2Mo 24:7
m 2Mo 19:1
n 2Mo 19:10
4Mo 8:21

ti pühitsetud asjad.^a Hõbedat ja kulla ning igasugused esemed pani ta Jumala koja varakambritesse.^b **2** Siis kutsus Saalomon kokku Iisraeli vanemad, kõik suguharupealikud ja Iisraeli suguvõsade peamehed. Nad tulid Jeruusalemma, et Jehoova lepingulaegas Taaveti linnast^c Siionist^d ära tuua. **3** Kõik Iisraeli mehed kogunsid kuninga ette seitsmendal kuul peetavaks pühaks*.^e

4 Kui kõik Iisraeli vanemad olid kokku tulnud, võtsid leviidid laeka.^f **5** Nad tõid üles laeka, kogudusetelgi^g ja kõik telgi pühad riistad. Preestrid ja leviidid* tõid need üles. **6** Kuningas Saalomon ja terve Iisraeli kogudus, kes oli kogunenud tema juurde, olid laeka ees. Ohverdati nii palju lambaid ja veiseid,^h et neid ei suudetud kokku lugeda. **7** Siis tõid preestrid Jehoova lepingulaeka oma kohale, templi tagumisse ruumi ehk kõige pühama paika keerubite tiibade alla.ⁱ **8** Keerubite tiivad olid sirutunud üle laeka, nii et keerubid olid laeka ja selle kandekangide^j kohal. **9** Kangid olid nii pikad, et nende otsad olid näha tagumise ruumi ees olevast pühast paigast, kuid väljast polnud neid näha. Seal on need tänini. **10** Laekas ei olnud muud kui kaks tahvli, mis Mooses oli sinna pannud Horebi juures,^k siis kui Jehoova sõlmis lepingu^l Iisraeli rahvaga, kui see oli Egiptusest välja tulnud.^m

11 Ja preestrid väljusid pühast paigast. Kõik kohalolevad preestrid olid end pühitsenud,ⁿ

5:3 *St lehtmajadepühaks. 5:5 *Võib tõlkida ka „leviitpreestrid“.

ükskõik millisest rühmast keegi oli.^a **12** Kõik lauljatest leviidid,^b kes kuulusid Aasafi,^c Heemani^d ja Jedutuuni^e ning nende poegade ja vendade rühma, kandsid peenest kangast riideid ning seisid oma simblite, keelpillide ja lüüradega altarist ida pool. Nendega koos oli 120 preestrit, kes puhusid trompeteid.^f **13** Kui trompetipuhujad ja lauljad ühehäälselt Jehoovat ülistasid ja tänasid ning trompetite, simblite ja teiste muusikariistade saatel Jehoovat kiitsid, lauldes: „Sest tema on hea, tema tru armastus kestab igavesti”,^g täitis pilv koja,^h Jehoova koja. **14** Preestrid ei saanud pilve pärast seal teenida, sest Jehoova auhiilgus oli täitnud Jumala koja.ⁱ

6 Siis ütles Saalomon: „Jehoova, sa oled õelnud, et sa elad pilkases pimeduses.^j **2** Mina olen ehitanud sulle üleva koja, kindla paiga, kus sa võid elada igavesti.”^k

3 Seejärel pööras kuningas end Iisraeli koguduse poole ja õnnistas seda ning terve Iisraeli kogudus seisis püsti.^l **4** Kuningas ütles: „Kiidetud olgu Iisraeli Jumal Jehoova, kes omaenda suuga andis töötuse minu isale Taavetile ja omaenda käega viis selle täide. Ta lausus: **5** „Alates päevast, mil ma tõin oma rahva välja Egiptusemaalt, pole ma valinud Iisraeli suguharudest ühtki linna, kuhu ehitada koda, mis kannaks mu nime.^m Samuti pole ma valinud ühtki inimest Iisraeli rahva juhiks. **6** Kuid nüüd ma olen valinud Jeruusalemma,ⁿ et seal oleks mu nimi, ja ma olen vali-

PTK 5

- a 1Aj 24:1
b 1Aj 15:16
c 1Aj 6:31, 39
d 1Aj 6:31, 33
e 1Aj 16:41
1Aj 25:1, 6
1Aj 25:3
f 1Aj 15:24
g 1Aj 16:34
h 2Mo 40:34, 35
1Ku 8:10, 11
i 2Aj 7:1, 2
Hes 10:4
Ilm 21:23

PTK 6

- j 2Mo 20:21
1Ku 8:12, 13
L 97:2
k L 132:13, 14
l 1Ku 8:14-21
m 5Mo 12:5, 6
n L 48:1

Teine veerg

- a 2Sa 7:8
1Aj 28:4
b 2Sa 7:2
1Ku 5:3
c 1Aj 17:4
d 1Aj 28:5
1Aj 29:23
e 1Aj 17:11
f 2Mo 40:20
1Ku 8:9
g 1Ku 8:22
h 1Ku 6:36
i 1Ku 8:54
j 5Mo 7:9
1Ku 8:23-26
k 1Ku 3:6
l 2Sa 7:12, 13
1Aj 22:10

nud Taaveti, et ta valitseks mu rahva Iisraeli üle.”^a **7** Mu isa Taaveti südamesooviks oli ehitada Iisraeli Jumala Jehoova nime kandev koda.^b **8** Ent Jehoova ütles mu isale Taavetile: „Su südamesooviks on küll ehitada koda, mis kannaks mu nime, ja on hea, et sul on südames selline soov, **9** aga seda koda ei ehita siiski sina. Su poeg, kes sulle sünnib, ehitab mu nime kandva koja.”^c **10** Jehoova on selle töötuse täide viinud: mina olen tõusnud oma isa Taaveti asemele ja istunud Iisraeli troonile,^d just nagu Jehoova töötas.^e Ma olen ka ehitanud koja, mis kannab Iisraeli Jumala Jehoova nime, **11** ja olen pannud sinna laeka, kus hoitakse Jehoova lepingut,^f mille ta sõlmis Iisraeli rahvaga.”

12 Siis astus Saalomon terve Iisraeli koguduse silme all Jehoova altari ette ja sirutas käed üles.^g **13** (Saalomon oli teinud vasest lava ja pannud selle keset õue.^h See oli 5 küünart pikk, 5 küünart lai ja 3 küünart kõrge* ning ta seisis selle peal.) Ta laskus terve Iisraeli koguduse ees põlvili, sirutas käed taeva pooleⁱ **14** ja ütles: „Oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, pole ühtki sinusarnast Jumalat ei taevas ega maa peal! Sina pead kinni lepingust ja osutad truud armastust oma teenijatele, kes käivad su ees siira südamega.^j **15** Sina oled täitnud töötuse, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetile.^k Omaenda suuga oled sa töötanud ja omaenda käega selle täna täide viinud.^l **16** Ja

6:13 *2,2 m pikk, 2,2 m lai ja 1,3 m kõrge. (Vt lisa B14.)

nüüd, oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, palun täida töotus, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetile, kui ütlesid: „Ei puudu sul kunagi mu ees järeltulija, kes istub Iisraeli troonil, kui vaid su pojad panevad tähele oma teed ja järgivad minu seadust,^a nagu sina oled seda teinud.”^b **17** Ja nüüd, oo, Iisraeli Jumal Jehoova, täitugu töotus, mille sa andsid oma teenijale, mu isale Taavetile!

18 Aga kas Jumal peaks tõesti elama koos inimestega maa peal?^c Taevas, kogu taevaavaruski, ei mahuta sind,^d ammugi siis see koda, mille ma olen ehitanud.^e **19** Pane tähele oma teenija palvet ja tema anumist, mu Jumal Jehoova, ning kuula appihüüdu ja palvet, millega su teenija su poole pöördub. **20** Valvaku su silmad nii päeval kui ka ööl selle koja üle, paiga üle, mille kohta sa ütlesid, et seal saab olema sinu nimi,^f ning kuula palvet, mida su teenija esitab selle paiga poole. **21** Kuula oma teenija ja oma rahva Iisraeli abipalveid, kui nad palvetavad selle paiga poole.^g Kuula paigast, kus sa elad, taevast,^h kuula ja andesta!ⁱ

22 Kui keegi teeb pattu oma ligimese vastu ja see võtab talt vande*, mis toob valetamise korral talle karistuse, ning ta tuleb vande all olles sinu koja altari ette,^j **23** siis kuula taevast ning tegutse ja mõista kohut oma teenijate üle: tasu süüdlasele kätte, tuues ta teod

6:22 *Võib tõlkida ka „paneב tema peale needuse”. St võtab vande, mille karistuseks on needus, kui osutub, et tegemist on vaelevandega, või kui vannet murtake.

PTK 6

- a L 132:12
b 1Ku 2:4
c Ap 7:48
d 2Aj 2:6
Jes 40:12
Ap 17:24
e 1Ku 8:27-30
Jes 66:1
f 5Mo 26:2
g Tn 6:10
h 2Ku 19:20
2Aj 30:27
i 2Aj 7:12-14
Mi 7:18
j 1Ku 8:31, 32

Teine veerg

- a li 34:11
b Jes 3:10, 11
Hes 18:20
c 3Mo 26:14, 17
Jos 7:8, 11
Koh 2:14
d Tn 9:3, 19
e Esr 9:5
f 1Ku 8:33, 34
g Jes 57:15
h L 106:47
i 3Mo 26:19
5Mo 28:23
j Hes 14:13
k 1Ku 8:35, 36
l Jes 30:20, 21
Jes 54:13
m 1Ku 18:1
n Ru 1:1
2Ku 6:25
o 3Mo 26:14, 16
5Mo 28:21, 22
p Am 4:9
Hag 2:17
q 5Mo 28:38
Jl 1:4
r 2Aj 12:2
2Aj 32:1
s 1Ku 8:37-40
š 2Aj 20:5, 6
z 2Aj 33:13
ž Op 14:10
t Tn 6:10
u Jes 63:15
v L 130:4

tema enda pea peale,^a mõista õige õigeks ja tasu talle tema õigust mõõda.^b

24 Ja kui Iisraellased, sinu rahvas, saavad vaenlaselt lüüa, sest nad on sinu vastu pattu teinud,^c aga nad pöörduvad ja ülistavad su nime,^d palvetavad^e su poole ning anuvad sind selles kojast,^f **25** siis kuula taevast^g ja andesta oma Iisraeli rahva patt ning too nad tagasi maale, mille sa andsid neile ja nende esiisadele.^h

26 Kui taevas on suletud ja vihma ei tule,ⁱ sest nad on sinu vastu pattu teinud,^j aga nad palvetavad selle paiga poole ja ülistavad su nime ning pöörduvad oma patust, kuna sa oled teinud nad alandlikuks*,^k **27** siis kuula taevast ja andesta oma teenijate, oma Iisraeli rahva patt, õpeta neile head teed, mida nad peavad käima,^l ning anna vihma maaile,^m mille sa oled andnud oma rahvale pärandiks.

28 Kui nende maale tuleb näljahäda,ⁿ katk^o või kõrvetav tuul, kui tulevad viljahaigused,^p rohutirtsuparved, aplad rohutirtsud,^q kui vaenlased piiravad nende linnu^r või tabab neid mõni muu õnnetus või haigus,^s **29** ja kui siis mõni inimene või kogu su Iisraeli rahvas palvetab^t ja anub^z (teab ju igaüks neist oma vaeva ja valu)^z ja nad sirutavad käed selle koja poole,^t **30** siis kuula taevast, oma elupaigast,^u ning andesta^v ja tasu igaühele kõigi tema teede järgi, sest sina tunned igaühe südant (sina üksi tunned ju kõigi

6:26 *Võib tõlkida ka „oled neid vaevanud”.

inimeste südant),^a **31** et nad kardaksid sind ja käiksid su teedel kõigil päevil, mis nad elavad sel maal, mille sa andsid meie esiisadele.

32 Aga kui võõramaalane, kes ei ole su Iisraeli rahva hulgast, kuid kes tuleb kaugel maalt sinu suure nime,^b vägeva käe ja väljasirutatud käsi varre pärast, tuleb ja palvetab selle koja poole,^c **33** siis kuula taevast, oma elupaigast, ning tee kõike, mida see võõramaalane sinult palub, et kõik maa rahvad saaksid teada sinu nime.^d kardaksid sind nagu su Iisraeli rahvas ja saaksid teada, et sinu nimi on pandud sellele kojale, mille ma olen ehitanud.

34 Kui su rahvas läheb oma vaenlaste vastu sõtta, kuhu sa nad läkitad,^e ja nad paluvad sind, palvetades^f selle linna poole, mille sa oled valinud, ja koja poole, mille ma olen ehitanud, et see kannaks su nime,^g **35** siis kuula taevast nende palvet ja anumist ning muretse neile õigus.^h

36 Kui nad sinu vastu pattu teevad (pole ju ühtegi inimest, kes pattu ei tee)ⁱ ning sa vihasitud nende peale ja annad nad vaenlase kätte ning nende vangistajad viivad nad vangi kaugele või lähedale^j **37** ja sel maal, kuhu nad vangi viiakse, nad parandavad meelt, pöörduvad sinu poole maal, kus nad on vangis, ja anuvad sind: „Me oleme pattu teinud ja eksinud, me oleme teinud kurja,^k **38** ning pöörduvad kogu südamest^l ja hingest tagasi sinu juurde maal, kuhu nad on vangi viidud,^m ja paluvad sind, pal-

PTK 6

- a 1Sa 16:7
1Aj 28:9
Jer 11:20
Jer 17:10
b 2Mo 12:48
Ru 1:16
2Ku 5:15
Jes 56:6, 7
Ap 8:27
c 1Ku 8:41-43
d L 22:27
L 46:10
e 4Mo 31:2
Jos 8:1
Koh 1:1, 2
1Sa 15:3
f 2Aj 14:11
2Aj 20:5, 6
g 1Ku 8:44, 45
h Jes 37:36
i L 130:3
Kog 7:20
Ro 3:23
j 3Mo 26:34
1Ku 8:46-50
Tn 9:7
k 3Mo 26:40
Esr 9:6
Neh 1:6
L 106:6
Tn 9:5
l 1Sa 7:3
m 5Mo 30:1-3
Tn 9:2, 3

Teine veerg

- a Tn 6:10
b Jer 51:36, 37
c 2Aj 7:15
2Aj 16:9
L 65:2
Jes 37:17
d 1Aj 28:2
e L 65:4
L 132:8-10
f 1Ku 1:34
L 18:50
g Ap 13:34

PTK 7

- h 1Ku 8:54
i 3Mo 9:24
1Aj 21:26
j 2Mo 40:34, 35
k 1Ku 8:11
l 1Ku 8:62, 63
m Esr 6:16

vetades maa poole, mille sa andsid nende esiisadele, linna poole, mille sa oled valinud,^a ja koja poole, mille ma olen ehitanud, et see kannaks su nime, **39** siis kuula taevast, oma elupaigast, nende palvet ja anumist ning muretse neile õigus^b ja andesta oma rahvale, kes on sinu vastu pattu teinud.

40 Oo, mu Jumal, olgu su silmad lahti ja kuulaku su kõrvad selles paigas esitatud palvet!^c **41** Tule nüüd, Jumal Jehoova, oma puhkepaika,^d sina ja su jõu laegas! Oo, Jumal Jehoova, riietugu su preestrid päästerüüsse ja tundku su usuvad rõõmu sinu headusest!^e **42** Jumal Jehoova, ära hülga oma võitut!^f Pea meeles oma truud armastust oma teenija Taaveti vastu!^g

7 Kui Saalomon oli palve lõpetanud,^h langes taevast tuliⁱ ning neelas ära põletusohvri ja tapaohvrid, ja Jehoova auhiilgus täitis koja.^j **2** Preestrid ei saanud Jehoova kotta minna, sest Jehoova auhiilgus oli täitnud Jehoova koja.^k **3** Kui kogu Iisraeli rahvas nägi, kuidas tuli langes alla ja Jehoova auhiilgus ilmus koja kohale, laskusid kõik põlvili ja heitsid sillutisele silmili maha ning tänasid Jehoovat sõnadega „Sest tema on hea, tema truu armastus kestab igavesti“.

4 Siis tõi kuningas ja koos temaga kogu rahvas Jehoova ees ohvreid.^l **5** Kuningas Saalomon ohverdas 22000 veist ja 120000 lammast. Nii pühitsesid kuningas ja kogu rahvas Jumala koja sisse.^m **6** Preestrid seisisid oma kohtadel, samuti leviidid muusikariistadega, mille-

ga saadeti Jehoovale lauldavaid kiituslaule.^a (Kuningas Taavet oli valmistanud need pillid, et nende saatel tänataks Jehoovat sõnadega „Sest tema truu armastus kestab igavesti”. Nii oli Taavet koos nendega* Jumalat ülistanud.) Preestrid aga puhusid leviitide vastas valjusti trompeteid^b ja kõik iisraellased seisid püsti.

7 Seejärel pühitses Saalomon Jehoova koja ees oleva õue keskpaiga, et ohverdada seal põletusohvreid^c ja rahuhvrite rasva, sest vaskaltarile,^d mis Saalomon oli teinud, ei mahtunud kõik need põletusohvrid, roaohvrid^e ja rasv.^f 8 Siis pidas Saalomon seitse päeva püha*^g ning kogu Iisrael oli koos temaga, väga suur rahvahulk, kes oli kokku tulnud piirkonnast, mis ulatus Lebo-Hamatist^h kuni Egiptuse vadinini.^h 9 Altari sissepühitsemine kestis seitse päeva ja püha kestis seitse päeva ning kaheksandal päeval* oli pühalik kokkutulek.ⁱ 10 Aga seitsmenda kuu kahekümne kolmandal päeval saatis ta rahva koju. Inimesed olid rõõmsad^j ja nende süda hõiskas kõige hea pärast, mida Jehoova oli teinud Taavetile, Saalomoni ja oma rahvale Iisraeleile.^k

11 Niisiis sai Saalomon valmis Jehoova koja ja ka kuningakoja.^l Ta oli teinud kõik, nagu oli oma südames mõelnud teha Jehoova kajas ja enda kajas.^m 12 Siis ilmutas Jehoova end Saalomoniⁿ õõsel ja ütles talle: „Ma olen kuulnud

7:6 *Ilmselt leviitidega. 7:8 *St lehtmajadepüha. ^aVõib tõlkida ka „Hamati piirialast”. 7:9 *St päev pärast püha, see on 15. päeval.

PTK 7

a 1Aj 25:7

2Aj 5:11, 12

b 2Aj 5:13

c 3Mo 1:3

d 2Aj 4:1

e 3Mo 2:1

f 3Mo 4:8-10
1Ku 8:64-66g 3Mo 23:34
5Mo 16:13h 4Mo 34:2,
5, 8

i 3Mo 23:36

j 5Mo 16:15

k 2Aj 6:41

l Kog 2:4

m 1Ku 9:1-3

n 2Aj 1:7

Teine veerg

a 5Mo 12:5, 6
L 78:68

b Jes 43:10

c 3Mo 26:41
2Aj 33:12, 13

d Jes 55:7

e 2Aj 6:39

f 2Aj 6:40

g 5Mo 12:21

h 2Aj 6:20

i 1Ku 9:4, 5

j 2Sa 7:12, 13

k L 89:28, 29

l 1Ku 2:4

m 2Mo 20:5
1Ku 9:6-9n 5Mo 4:25, 26
2Ku 17:20o 5Mo 28:37
Jer 24:9p 2Aj 29:8
Tn 9:12

su palvet ja ma olen valinud selle koja paigaks, kus mulle ohvreid tuua.^a 13 Kui ma sulgen taeva, nii et vihma ei saja, ja kui ma annan rohutirtsudele käsu maa paljaks süüa ning saadan katku oma rahva sekka 14 ja mu rahvas, kes kannab mu nime,^b alandub,^c palvetab minu poole ja otsib mu palet ning pöördub oma kurjadelt teedelt,^d siis ma kuulen taevast ning andestan nende patu ja teen terveks nende maa.^e 15 Mu silmad on lahti ja mu kõrvad kuulevad selles paigas esitatud palveid.^f 16 Nüüd olen ma selle koja välja valinud ja selle pühitsetnud, et see oleks mu nime jäädav eluase.^g Mu silmad ja süda on alati siin.^h

17 Kui sa käid minu ees, nagu käis su isa Taavet, täites kõiki mu käsked, ning kuuletud mu määrustele ja seadustele,ⁱ 18 siis teen ma su kuningatrooni kõigutamatuks^j kooskõlas lepinguga, mille ma sõlmisin su isa Taavetiga,^k kui töötasin: „Iisraeli valitseja kohalt ei puudu ialgi sinu järeltulija.”^l 19 Aga kui te taganete ning hülgate mu määrused ja käsud, mis ma teile olen andnud, ning lähete ja teenite teisi jumalaid ja kummardate nende ette,^m 20 siis juurin ma teid välja sellelt maalt, mille ma teile olen andnud,ⁿ ja ma heidan oma palge eest ära koja, mille ma olen pühitsenud oma nime auks, ning teen selle kõigi rahvaste seas põlu- ja pilkealuseks.^o 21 Sellest kojast saab rusuhunnik. Igaüks, kes sellest mööda läheb, vaatab seda hämmastunult^p ja küsib: „Miks on Jehoova selle maa ja kojaga

niimoodi teinud?"^a **22** Ja talle vastatakse: „Nad hülgasid oma Jumala Jehoova,^b kes tõi nende esiisad välja Egiptusemaalt,^c pöördusid teiste jumalate poole, kummardasid nende ette ja teenisid neid.^d See pärast on Jumal toonud nende peale kogu selle õnnetuse.”^e

8 Pärast 20 aasta möödumist, mille jooksul Saalomon ehitas Jehoova koja ja enda koja,^f **2** ehitas ta üles linnad, mis Hiiram^g oli talle andnud, ja pani neisse elama iisraellased. **3** Siis Saalomon läks ja vallutas Hamat-Sooba. **4** Ta ehitas üles korbese asuva Tadmori, samuti varaaitade linnad,^h mis ta oli Hamatisseⁱ ehitanud. **5** Saalomon ehitas üles ka Ülem-Beet-Hooroni^j ja Alam-Beet-Hooroni^k – kindlustatud linnad müüride, väravate ja riividega – **6** ning Baalati^l ja kõik oma varaaitade linnad, sõjavankrite linnad^m ja ratsanike linnad ning kõik, mida ta soovis ehitada Jeruusalemmas, Liibanonis ja kogu oma valitsusalal.

7 Kogu selle rahva, kes oli alles jäänud hettidest, emorlastest, perislastest, hiivlastest ja jebuuslastestⁿ ega olnud iisraellaste hulgas,^o **8** nende järeltulijad, keda iisraellased polnud hävitanud^p ja kes olid sellele maale alles jäänud, tegi Saalomon töökohuslasteks ja seda on nad tänini.^q **9** Aga iisraellastest ei teinud Saalomon kedagi orjaks,^r vaid nad olid tema sõjamehed ning tema vankrisõdurite, sõjavankrite ja ratsanike pealikud.^s **10** Kuningas Saalomoni oli

PTK 7

- a 5Mo 29:24, 25
2Ku 25:8, 9
Jer 22:8, 9
b 2Aj 15:2
c 2Mo 12:51
d Jes 2:8
Jer 2:11
e 2Aj 36:17

PTK 8

- f 1Ku 6:37, 38
1Ku 7:1
1Ku 9:10
g 1Ku 5:1
h 1Ku 9:17-19
i 2Ku 14:28
j Jos 16:5
k Jos 16:1, 3
1Aj 7:24
l Jos 19:44, 48
m 1Ku 4:26
n 1Mo 15:18-21
4Mo 13:29
o 1Ku 9:20-23
p Jos 15:63
Jos 17:12
q Jos 16:10
2Aj 2:17, 18
r 3Mo 25:39
s 1Sa 8:11, 12

Teine veerg

- a 1Ku 5:16
1Ku 9:23
2Aj 2:18
b 1Ku 3:1
c 1Ku 7:8
1Ku 9:24
d 2Mo 29:43
e 3Mo 1:3
f 2Aj 4:1
g 1Ku 6:3
h 4Mo 28:9
i 4Mo 28:11-15
j 5Mo 16:16
k 3Mo 23:6
l 3Mo 23:15, 16
m 3Mo 23:34
n 1Aj 24:1
o 1Aj 6:31, 32
1Aj 15:16
1Aj 16:37, 42
1Aj 25:1
p 1Aj 26:1
q 1Ku 6:1
r 1Ku 7:51
s 4Mo 33:1, 35
1Ku 22:48
t 5Mo 2:8
2Ku 14:21, 22
2Ku 16:6
z 1Ku 9:26-28
t 2Sa 5:11
t 1Ku 22:48
L 45:9

250 ülemat, kes olid rahva üle-vaatajad.^a

11 Saalomon tõi vaarao tütre^b Taaveti linnast kotta, mille ta oli talle ehitanud.^c Ta ütles: „Ehkki ta on minu naine, ei tohi ta elada Iisraeli kuninga Taaveti kojas, sest paigas, kus on olnud Jehoova laegas, on pühad.”^d

12 Siis ohverdas Saalomon Jehoovale põletusohvreid^e Jehoova altaril,^f mille ta eeskoja^g ette oli ehitanud. **13** Ta pidas kinni igaks päevaks tehtud ettekirjutustest ohvrite toomise kohta ning tõi kooskõlas Moosese antud käsuga ohvreid igal hingamispäeval,^h noorkuulⁱ ja kolm korda aastas pühade ajal: hapnemata leibade pühal,^k nädalatepühal^l ja lehtmajade-pühal.^m **14** Saalomon määras oma isa Taaveti seatud korra järgi teenistusse preestrite rühmadⁿ ja samuti leviidid, et need tooksid iga päev Jumalale ülistust^o ja teeniksid koos preestritega, ning ta pani väravate juurde värvavalvurite rühmad,^p sest nii oli jumalamees Taavet käskinud. **15** Mitte ühestki kuninga antud käsust preestrite ja leviitide ega varaaitade kohta ei astunud üle. **16** Kogu Saalomoni töö – alates päevast, mil rajati vundament,^q kuni koja valmimiseni – oli hästi korraldatud. Nii saigi Jehoova koda valmis.^r

17 Seejärel läks Saalomon Esjon-Geberisse^s ja Eelotisse,⁵ mis asusid mererannikul Edomimaal.^z **18** Hiiram^z läkitas talle oma sulastega laevu ja kogenud meremehi. Need sõitsid koos Saalomoni sulastega Oofirisse^t ja töid sealt kunin-

gas Saalomoni 450 talenti* kulda.^a

9 Jutud Saalomoni kuulsustest jõudsid Seeba kuninganna^b kõrva ja ta tuli Jeruusalemma Saalomoni keerukate küsimustega* proovile panema. Kuninganna saabus sinna muljetavaldava saatjaskonnaga ning kaamelitega, kes kandis palsamiöli ning väga suurel hulgal kulda,^c samuti vääriskive. Ta tuli Saalomoni juurde ja rääkis temaga kõigest, mis tal südame peal oli.^d **2** Saalomon vastas kõigile ta küsimustele. Polnud midagi nii keerulist, mida kuningas poleks osanud talle selgitada.

3 Kui Seeba kuninganna nägi Saalomoni tarkust^e ja koda, mille ta oli ehitanud,^f **4** toitu tema laual,^g seda, kuidas tema õukondlased istusid, kuidas teenrid laudu teenindasid ja milliseid riideid nad kandsid, ja kui ta nägi tema joogikallajaid ja nende riietust ning tema põletusohvreid, mis ta Jehoova kojas ohverdas,^h jäi ta lausa hingetuks. **5** Ta ütles kuningale: „Kõik see, mida ma oma kodumaal sinu saavutuste ja tarkuse kohta kuulsin, on tõesti tõsi. **6** Ma ei uskunud seda enne, kui tulin ja nägin oma silmaga.ⁱ Kuid mulle polnud räägitud pooltki sinu suurest tarkusest!^j Sa ületad kõik selle, mida ma sinust kuulnud olin!^k **7** Õnnelik on su rahvas ja õnnelikud on su sulased, kes seisavad alati su ees ja kuulavad su tarkust! **8** Kiidetud olgu sinu Jumal Jehoova, kellele sa nõnda meeldisid, et ta

8:18 *15,4 tonni. (Vt lisa B14.) 9:1 *Võib tõlkida ka „mõistatustega“.

PTK 8

a 1Ku 10:22
Kog 2:8

PTK 9

b Mt 12:42
Lu 11:31

c L 72:15

d 1Ku 10:1-3

e 1Ku 3:28
Kog 12:9

f 1Ku 10:4-9

g 1Ku 4:22, 23

h 2Aj 8:12, 13

i Lu 11:31

j Kog 1:16

k 1Ku 4:31, 34
2Aj 1:11, 12

Teine veerg

a 2Aj 2:11

b L 72:10

c 1Ku 10:10

d 1Ku 9:27, 28
1Ku 10:22
2Aj 8:18

e 1Ku 10:11, 12

f 1Ku 7:1

g 1Ku 6:8

h 1Aj 25:1
L 92:3

i 1Ku 10:13

j 1Ku 10:14, 15
2Aj 1:15
L 68:29
L 72:15

k L 72:10

l 2Aj 12:9

m 1Ku 10:16, 17

seadis su oma troonile kuninganna valitsema su Jumala Jehoova nimel! Kuna su Jumal armastab Iisraeli^a ja tahab, et see püsiks igavesti, on ta määranud sind selle kuningaks, et sa mõistaksid õiglast kohut.”

9 Seejärel andis ta kuningale 120 talenti* kulda,^b suures koguses palsamiöli, samuti vääriskive. Mitte kunagi enam ei toodud sellist palsamiöli, mida Seeba kuninganna tõi kuningas Saalomoni.^c

10 Hiirami sulased ja Saalomoni sulased, kes töid Oofirist kulda,^d töid ka rohkesti sandlipuitu ja väärtuslikke kive.^e

11 Kuningas tegi Jehoova kojale ja kuningakojale^f sandlipuust trepid,^g samuti valmistas ta lauljatele lüürasid ja muid keelpille^h – selliseid ei olnud Juudamaal varem nähtud.

12 Kuningas Saalomon andis Seeba kuningannale kõike, mida see soovis ja palus, ta andis rohkem, kui kuninganna oli talle toonud*. Seejärel läks kuninganna oma sulastega tagasi oma maale.ⁱ

13 Igal aastal sai Saalomon juurde 666 talenti* kulda,^j

14 sellele lisandus kõik see, mida töid sisse rändkaupmehed ja teised kaubitsejad, ning kuld ja hõbe, mida töid Saalomoni kõik araablaste kuningad ja maa võimukandjad.^k

15 Kuningas Saalomon valmistas kullasulamist 200 suurt kilpi^l (iga kilbi jaoks kulus 600 seeklit* kullasulamit)^m **16** ja

9:9 *4,1 tonni. (Vt lisa B14.) 9:12 *Teine võimalik tähendus: „mida see soovis ja palus lisaks kingitustele, mis vastasid kuninganna toodud kinkide väärtusele“. 9:13 *22,8 tonni. 9:15 *6,8 kg.

300 väikest kilpi* (iga kilbi jaoks kulus 3 miini^h kulda). Kuningas pani need Liibanoni-metsakotta.^a

17 Kuningas valmistas veel suure elevantiluust trooni ja kattis selle puhta kullaga.^b

18 Trooni juurde viis kuus astet ja trooni külge oli kinnitatud kullast jalajäri. Istmel olid käetoed ja kummalgi pool nende kõrval seisis lövi.^c **19** Ka kuuel astmel seisid kummaski otsas lövid, ühtekokku oli 12 lövi.^d Üheski teises kuningriigis polnud midagi sellist tehtud. **20** Kõik kuningas Saalomoni jooginõud olid kullast ja ka kõik Liibanonimetsakotta nõud olid puhtast kullast. Hõbedast ei olnud valmistatud midagi, sest Saalomoni päevil ei peetud hõbedat mikski.^e **21** Kuninga laevad Hiirami sulastega^f sõitsid Tarsise^g vahet. Iga kolme aasta tagant töid Tarsise laevad kulda, hõbedat, elevantiluud,^h pärdikuid ja paabuline.

22 Kuningas Saalomon oli rikkuse ja tarkuse poolest üle kõigist kuningast maa peal.ⁱ

23 Kõik maa kuningad tahtsid Saalomoniga kohtuda, et kuulda tema tarkust, mille Jumal oli talle südamesse pannud.^j **24** Igaüks tõi talle mingi kingituse — hõbe- ja kuld- asju, riideid,^k relvi, palsamiõli, hobuseid, muulasid — ja nii aastast aastasse. **25** Saalomoni oli 4000 hobuselatrit, samuti vankreid ja 12000 hobust*, ning ta hoidis neid sõjavankrite

9:16 *Väikest kilpi kandsid tavaliselt vibukütid. ^h1,7 kg. Miin, mida mainitakse Piibli heebreakeelses osas, kaalus 570 g.
9:25 *Võib tõlkida ka „ratsanikku“.

PTK 9

- a 1Ku 7:2
b 1Ku 10:18-20
c 1Mo 49:9
d 4Mo 23:24
e 1Ku 10:21, 22
1Ku 10:27
f 1Ku 9:27
g L 72:10
Jn 1:3
h 1Ku 10:18
i 1Ku 3:12, 13
1Ku 4:29
1Ku 10:23-25
j 1Ku 3:28
1Ku 4:34
2Aj 1:12
Õp 2:6
k Mt 6:29
l 5Mo 17:16
1Ku 4:26

Teine veerg

- a 1Ku 10:26
b 1Ku 4:21
c 1Ku 10:27
1Aj 27:28
d 1Ku 10:28
2Aj 1:16
e 1Ku 11:41-43
f 2Sa 7:2
2Sa 12:1
1Ku 1:8
1Aj 29:29
g 1Ku 11:30, 31
1Ku 14:2
1Ku 14:6, 10
h 2Aj 12:15
2Aj 13:22
i 1Ku 11:26
j 2Sa 5:9
1Ku 2:10
k 1Ku 14:21

PTK 10

- l Jos 20:7
Jos 24:1
Koh 9:1
m 1Ku 12:1-4
n 1Ku 11:28
o 1Ku 11:40
p 1Sa 8:11-18
1Ku 4:7
q 1Ku 12:5-7

linnades ja enda juures Jeruusalemmas.^a **26** Ta valitses kõigi kuningate üle suurest jõest* kuni vilistite maani ja Egiptuse piirini.^b **27** Tänu kuningale oli Jeruusalemmas nii palju hõbedat nagu kive ning seedripuitu nii rohkesti kui sükomoor-viigipuid Sefelas.^c **28** Saalomonile toodi hobuseid Egiptusest^d ja kõigist teistest maadest.

29 Kõik muu Saalomoni kohta algusest kuni lõpuni on kirjas^e prohvet Naatani^f ülestähendustes, siilolase Ahija^g prohvetikuulutuses ja nägija Iddo^h nägemustes Nebati poja Jerobeamiⁱ kohta. **30** Saalomon valitses Jeruusalemmast kogu Iisraeli üle 40 aastat. **31** Siis läks Saalomon puhkama oma esiisade juurde. Ta maeti oma isa Taaveti linna^j ning tema asemel sai kuningaks ta poeg Rehabeam.^k

10 Rehabeam läks Sekemisse,^l sest kõik Iisraellased olid kogunenud Sekemisse teda kuningaks tõstma.^m

2 Nebati poeg Jerobeamⁿ kuulis sellest Egiptuses, kuhu ta oli kuningas Saalomoni eest põgenenud,^o ning ta tuli Egiptusest tagasi. **3** Siis läkitati tema juurde käskjalad teda kutsuma. Seepeale tulid Jerobeam ja kogu Iisrael Rehabeami juurde ning ütlesid: **4** „Sinu isa tegi meie ikke raskes.^p Aga kui sina kergendad meie töövaeva ja rasket iket, mis su isa meie peale pani, siis me teenime sind.“

5 Tema vastas neile: „Tulge kolme päeva pärast mu juurde tagasi.“ Ja rahvas lahkus.^q

9:26 *St Euftratist.

6 Kuningas Rehabeam pidas siis nõu vanemate meestega, kes olid teeninud tema isa Saalomoni, kui too veel elas, ja ta küsis neilt: „Mida te soovitate mul rahvale vastata?” 7 Need ütlesid: „Kui sa oled selle rahva vastu hea, teed, mis nad paluvad, ning vastad neile lahkelt, siis nad jäävad alatiseks su sulasteks.”

8 Aga ta ei võtnud vanemate meeste nõu kuulda, vaid pidas aru noorte meestega, kellega koos ta oli üles kasvanud ja kes olid nüüd tema sulased.^a

9 Ta küsis neilt: „Mida teie arvates võiks vastata rahvale, kes palus minult: „Kergenda iket, mis su isa meie peale pani!”?” 10 Noored mehed, kellega koos ta oli üles kasvanud, ütlesid talle: „Rahvale, kes sulle ütles: „Su isa tegi meie ikke raskeks, aga kergenda sina meie iket”, vasta nii: „Minu väike sõrm on jämedam kui mu isa puusad. 11 Mu isa pani teie peale raske ikke, kuid mina teen selle veelgi raskemaks. Mu isa nuhtles teid piitsadega, kuid mina nuhtlen teid okaspiitsadega.””

12 Kolmandal päeval tulidki Jerobeam ja kogu rahvas Rehabeami juurde, sest kuningas oli õelnud: „Tulge mu juurde kolmandal päeval.”^b 13 Kuningas Rehabeam vastas neile karmilt. Ta ei võtnud kuulda vanemate meeste nõu. 14 Ta rääkis seda, mida olid soovitanud talle noored mehed, ja ütles: „Ma teen teie ikke veel raskemaks ja lisan sellele juurdegi. Mu isa nuhtles teid piitsadega, kuid mina nuhtlen teid okaspiitsadega.” 15 Kuningas

PTK 10

a 1Ku 12:8–11

b 1Ku 12:12–15

Teine veerg

a 5Mo 2:30
2Sa 17:14

b 1Ku 11:29–31

c 1Ku 11:32

d 1Ku 12:16, 17

e 1Ku 11:35, 36

f 2Sa 20:24
1Ku 4:6

g 1Ku 12:18, 19

PTK 11

h 1Mo 49:27
2Aj 14:8

i 1Ku 12:21–24

j 2Aj 12:15

k 1Ku 11:31
2Aj 10:15

2. AJARAAMAT 10:6–11:4

ei kuulnud rahvast; see oli nõnda sellepärast, et Jumal juhtis asjade käiku,^a et läheks täide sõna, mis Jehoova oli õelnud siilolase Ahija^b kaudu Nebati pojale Jerobeamile.

16 Kuna kuningas ei kuulnud iisraellasi, ütlesid nad talle: „Mida ühist on meil Taavetiga? Ei ole meil pärandit Iisai pojalt! Igaüks oma jumalate juurde, Iisrael! Hoolitse nüüd ise oma soo eest, Taavet!”^c Nii läksid kõik iisraellased tagasi koju.^d

17 Rehabeam valitses ainult nende iisraellaste üle, kes elasid Juuda linnades.^e

18 Siis läkitas kuningas Rehabeam töölevärvatute ülevaataja Hadorami^{*f} iisraellaste juurde, kuid need viskasid ta kividega surnuks. Kuningas Rehabeamil aga õnnestus hüpata vankrisse ja põgeneda Jeruusalemma.^g 19 Iisraellased on Taaveti soo suhtes mässumeelsed tänini.

11 Kui Rehabeam saabus Jeruusalemma, kogus ta kokku Juuda ja Benjamini soo,^h 180000 väljaõppe saanud sõjameest, et sõdida Iisraeli vastu, nii et kuningriik saaks jälle Rehabeamile.ⁱ 2 Siis tuli jumalamehele Semajale^j Jehoovalt sõnum: 3 „Teata Juuda kuningale Rehabeamile, Saalomoni pojale, ning kõigile iisraellastele Juudas ja Benjaminis: 4 „Nii ütleb Jehoova: „Ärge minge sõdima oma vendadega! Minge tagasi igaüks oma koju, sest mina olen lasknud sel sündida.””^k Nad kuuletusid Jehoovale ning

10:18 *1Ku 4:6 Adoniram; 1Ku 12:18 Adoram.

pöördusid tagasi ega läinud Jerobeamiga sõdima.

5 Rehabeam elas Jeruusalemmas ja ehitas Juudasse kindlustatud linnu. **6** Ta ehitas üles Petlemma,^a Etami, Tekoa,^b Beet-Suuri, Sooko,^c Adullami,^d **8** Gati,^e Maareasa, Siifi,^f **9** Adoraimi, Laakise,^g Aseka,^h **10** Sora, Ajjaloniⁱ ja Hebroni^j – kindlustatud linnad, mis olid Juudas ja Benjaminis. **11** Ta tugevdas neid linnu, määras neisse ülemad ning varus sinna toitu, õli ja veini. **12** Ta pani kõigisse linnadesse suured kilbid ja piigid ning kindlustas linnad korralkult. Juuda ja Benjamin jäid tema võimu alla.

13 Preestrid ja leviidid kogu Iisraelist tulid tema juurde. **14** Leviidid jätsid maha oma karjamaad ja omandi^k ning tulid Juudasse ja Jeruusalemma, sest Jerobeam ja tema pojad olid nad Jehoova preestriametist kõrvaldanud.^l **15** Jerobeam määras ohvripaikadesse omaenda preestrid,^m preestrid kitsesarnastele demoniteleⁿ ja vasikatele, mis ta oli teinud.^o **16** Kõik need kõigist Iisraeli suguharudest, kes kogu südamest otsisid Iisraeli Jumalat Jehoovat, järgnesid leviitidele Jeruusalemma, et tuua ohvreid oma esiisade Jumalale Jehoovale.^p **17** Nad toetasid Juuda kuningriiki ja Saalomoni poega Rehabeami kolm aastat, sest kolm aastat käisid nad Taaveti ja Saalomoni teel.

18 Siis võttis Rehabeam endale naiseks Mahalati, kes oli Taaveti poja Jerimoti tütar ja

11:15 * Sõna-sõnalt „kitsedele”.

PTK 11

a 1Mo 35:19
Mt 2:1

b Am 1:1

c 2Aj 28:18

d 1Sa 22:1

e 1Aj 18:1

f 1Sa 23:14

g 2Aj 32:9

h Jos 10:10
Jer 34:7

i Jos 19:42, 48

j Jos 14:14, 15
2Sa 2:1

k 4Mo 35:2, 3

l 1Ku 12:31, 32

m 1Ku 13:33

n 3Mo 17:7

o 1Ku 12:26, 28

p 5Mo 12:11
1Aj 22:1
2Aj 15:8, 9
2Aj 30:10, 11

Teine veerg

a 1Sa 16:6
1Sa 17:13

b 2Sa 13:1
2Sa 18:33

c 1Ku 15:1
2Aj 12:16
Mt 1:7

d 5Mo 17:17

e 2Aj 11:5, 11

PTK 12

f 2Aj 11:17

g 5Mo 32:15
2Aj 26:11, 16

h 1Ku 11:40
1Ku 14:25

i Nah 3:9

j 1Ku 12:22–24

Iisai poja Eliabi^a tütre Abihaili tütar. **19** Mahalat sünnitas talle pojad Jeusi, Semarja ja Saahami. **20** Rehabeam võttis naiseks veel Absalomi^b tütre tütre Maaka, kes tõi talle ilmale Abija,^c Attai, Tsiisa ja Selomiti. **21** Absalomi tütre tütart Maakat armastas ta rohkem kui oma teisi naisi ja liignaisi.^d Rehabeamil oli kokku 18 naist ja 60 liignaisi ning talle sündis 28 poega ja 60 tütart. **22** Rehabeam pani Maaka poja Abija tema vendade seas peameheks ja juhiks, sest ta kavatses tema kuningaks tõsta. **23** Ta tegutses arukalt ja saatis osa oma poegi Juuda ja Benjamin aladele, kõigisse kindlustatud linnadesse.^e Ta andis neile külluslikult toitu ja võttis neile palju naisi.

12 Kui Rehabeam oli kindlustanud oma kuningavõimu^f ja saanud tugevaks, hülgas nii tema kui ka kogu Iisrael Jehoova seaduse.^g

2 Kuna nad polnud Jehoovale ustavad, tuli kuningas Rehabeami viiendal aastal Egiptuse kuningas Siisak^h Jeruusalemma vastu. **3** Tal oli 1200 sõjavankrit ja 60000 ratsaniku ning loendamatu hulk sõjaskalku, kes tulid koos temaga Egiptusest: liibüalased, sukkid ja etiooplased.ⁱ **4** Siisak valutas Juuda kindlustatud linnad ja jõudis Jeruusalemma alla.

5 Siis tuli prohvet Semaja^j Rehabeami ja Juuda peameeste juurde, kes olid Siisaki pärast Jeruusalemma kogunenud, ning ütles neile: „Nii ütleb Jehoova: „Kuna te olete mu maha jätnud, siis jätan ka

mina teid maha^a ja annan Siisaki kätte.”” **6** Seepeale Iisraeli peamehed ja kuningas alandusid Jumala ees^b ning ütlesid: „Jehoova on õiglane!” **7** Jehoova nägi, et nad on alandlikuks muutunud, ja Semajale tuli Jehoovalt sõnum: „Nad on alandlikuks muutunud. Ma ei hävita neid,^c vaid päästan nad peagi. Ma ei vala oma raevu Siisaki kaudu Jeruusalemma peale. **8** Aga neist saavad tema sulased, et nad näeksid, mida tähendab teenida mind ja mida tähendab teenida teiste maade kuningaid.”

9 Ja Egiptuse kuningas Siisak ründas Jeruusalemma. Ta võttis ära Jehoova koja ja kuningakoja aarded^d – kogu varanduse, sealhulgas kuldkilbid, mis Saalomon oli teinud.^e **10** Kuningas Rehabeam tegi nende asemele vaskkilbid ja andis need ihukaitsepealike käsutusse, kes valvasid kuningakoja sissepääsu. **11** Iga kord, kui kuningas tuli Jehoova kotta, tulid ka ihukaitsjad kilpidega. Pärast viisid nad need vahiruumi tagasi. **12** Kuna kuningas alandus, pöördus Jehoova viha tema pealt^f ja ta ei hävitanud rahvast täielikult.^g Pealegi leidis Juudas muudki head.^h

13 Kuningas Rehabeam kindlustas oma võimu Jeruusalemmas ja valitses seal edasi. Rehabeam oli kuningaks saades 41-aastane ja ta valitses 17 aastat Jeruusalemmas, linnas, mille Jehoova oli valinud kõigist Iisraeli suguharudest oma nime eluasemeks. Tema ema oli ammonlannaⁱ Naama. **14** Aga

PTK 12

a 5Mo 28:15

2Aj 15:2

b 2Aj 33:10, 12

c 1Ku 21:29

2Aj 34:26, 27

d 1Ku 7:51

e 1Ku 10:16, 17

1Ku 14:25-28

f 2Aj 33:10, 12

g Nu 3:22

h 1Mo 18:

23-25

1Ku 14:1, 13

2Aj 19:2, 3

i 5Mo 23:3

1Ku 11:1

1Ku 14:21

Teine veerg

a 1Sa 7:3

1Ku 18:21

Mr 12:30

b 1Ku 12:22-24

c 2Aj 9:29

2Aj 13:22

d 1Ku 14:30, 31

e 2Sa 5:9

f Mt 1:7

PTK 13

g 1Ku 15:1, 2

h 2Aj 11:20, 21

i Jos 18:28

1Sa 10:26

j 1Ku 15:6

k 2Aj 11:1

l 1Mo 49:10

2Sa 7:8

L 78:70, 71

m 2Sa 7:12, 13

1Aj 17:11, 14

Lu 1:32

n L 89:28, 29

o 2Aj 10:2

p 1Ku 11:26, 27

1Ku 12:20

Rehabeam tegi kurja, sest ta polnud oma südames nõuks võtnud otsida Jehoovat.^a

15 Kõik Rehabeami kohta algusest kuni lõpuni on üles tähendatud prohvet Semaja^b ja nägemustenägija Iddo^c kirjutatud suguvõsakroonikas. Rehabeam ja Jerobeam olid omavahel pidevalt sõjajalal.^d **16** Rehabeam läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna.^e Tema asemel sai kuningaks tema poeg Abija.^f

13 Kuningas Jerobeami 18. valitsusaastal sai Juuda kuningaks Abija.^g **2** Ta valitses Jeruusalemmas kolm aastat. Tema ema oli Miikaja*,^h Gi-beastⁱ pärit Uurieli tütar. Abija ja Jerobeami vahel oli sõda.^j

3 Abija läks lahingusse 40000 vägeva sõjamehega, kes olid õpetatud sõdima.^k Jerobeam omakorda seadis tema vastu lahingukorda 800000 vägevat väljaõppe saanud sõjameest. **4** Abija seisis Semairaimi mäel Efraimi mägismaal ja ütles: „Kuulake mind, Jerobeam ja kogu Iisrael! **5** Te ju teate, et Iisraeli Jumal Jehoova andis kuningriigi Taavetile,^l temale ja ta poegadele,^m alalise lepinguga,ⁿ et ta valitseks Iisraeli üle igavesti.ⁿ **6** Aga Nebati poeg Jerobeam,^o Taaveti poja Saalomoni sulane, tõstis oma isanda vastu mässu.^p **7** Tema juurde kogunesid jõude olevad ja vääritud mehed. Nad olid Saalomoni pojast Rehabeamist tugevamad, kuna see oli noor ja arg; Rehabeam ei suutnud neile vastu seista.

13:2 *1Ku 15:2 ja 2Aj 11:20-22 Maaka. **13:5** *Sõna-sõnalt „soolalepinguga”.

8 Ja nüüd te mõtlete, et suudate vastu hakata Jehoova kuningriigile, mis on Taaveti poegade käes, sest teid on palju ja teil on kuldvasikad, mis Jerobeam on teile jumalateks teinud.^a 9 Te olete ju ära ajanud Jehoova preestrid,^b Aaroni järeltulijad, ja leviidid ning olete seadnud ametisse omaenda preestrid, nagu teevad teised rahvad.^c Igaüks, kes tuli ja ohverdas noore pulli ja seitse jäära, sai ebajumalate preestriks. 10 Kuid meie Jumal on Jehoova^d ja me ei ole teda hüljanud. Meie preestrid, Aaroni järeltulijad, teenivad Jehoovat ja leviidid on neile abiks. 11 Igal hommikul ja öhtul^e panevad nad Jehoovale suitsema põletusohvrid ja healõhnalise suitsutusrohu.^f Puhastast kullast laudadel on vaateleivad,^g samuti süüdatakse igal öhtul lambid^h kuldse lambijalal,ⁱ sest me täidame oma kohust oma Jumala Jehoova ees. Teie aga olete ta hüljanud. 12 Meiega on tõeline Jumal, kes meid juhib, ja tema preestrid trompetitega, valmis puhuma lahinguhäiret, mis kutsub teiega võitlusse asuma. Iisraeli mehed, ärge võidelge oma esiisade Jumala Jehoova vastu, sest te ei saavuta edu!”^j

13 Jerobeam saatis aga varitsejad Juuda seljataha, nii et juudalaste ees oli sõjavägi ja taga varitsus. 14 Kui Juuda mehed ümber pöördusid, nägid nad, et neid rünnatakse nii eest kui ka tagant. Nad hüüdsid Jehoova poole^k ja preestrid puhusid valjult trompetteid. 15 Juuda mehed tõstsid sõjakisa ja kui nad seda tegid, lõi Jumal Jerobeami ning kogu

PTK 13

a 1Ku 12:26, 28
2Aj 11:15

b 2Aj 11:14

c 1Ku 12:31, 33
1Ku 13:33

d 2Aj 11:16

e 2Mo 29:39

f 2Mo 30:1

g 2Mo 25:30

h 2Mo 27:20

i 2Mo 25:31

j 4Mo 10:9

k 2Aj 14:11
2Aj 18:31

Teine veerg

a 2Ku 18:1, 5
1Aj 5:20
2Aj 16:8
L 22:5
L 37:5
Nah 1:7

b 1Ku 12:28, 29

c Joh 11:54

d 1Sa 25:38
1Ku 14:20
Ap 12:21–23

e 5Mo 17:17

f 2Aj 9:29
2Aj 12:15

PTK 14

g 2Sa 5:9

h 5Mo 7:5

i 2Mo 23:24

j 1Ku 14:22, 23
2Ku 18:1, 4

k 2Aj 34:1, 4

Iisraeli Abija ja Juuda ees. 16 Iisraellased põgenesid Juuda eest ja Jumal andis nad juudalaste kätte. 17 Iisrael sai Abija ja tema rahva käest rängalt lüüa: iisraellastest langes 500000 väljaõppinud sõjameest. 18 Nii alandati Iisraeli mehi. Juuda mehed said neist jagu, sest nad toetusid oma esiisade Jumalale Jehoovale.^a 19 Abija ajas Jerobeami taga ja vallutas tema linnadest Peeteli,^b Jesana, Efraini^c ja nende tütarlinnad*. 20 Jerobeam ei suutnud Abija päevil enam oma endist võimu taastada. Viimaks Jehoova lõi teda ja ta suri.^d

21 Abija aga sai üha tugevaks. Ta võttis endale 14 naist^e ning talle sündis 22 poega ja 16 tütart. 22 Kõik muu Abija kohta, tema teod ja sõnad, on kirjas prohvet Iddo ülestähendustes*.^f

14 Siis läks Abija puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna.^g Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aasa. Aasa päevil oli maal kümme aastat rahu.

2 Aasa tegi, mis oli hea ja õige tema Jumala Jehoova silmis. 3 Ta kõrvaldas võõrjumalate altarid^h ja ohvripaigad, purustas pühad sambadⁱ ja lõhkus maha pühad tulbad*.^j

4 Ta andis Juudale käsu otsida oma esiisade Jumalat Jehoovat ning järgida tema seadusi ja käske. 5 Ta kaotas ohvripaigad ja suitsutusalused kõigest Juuda linnadest.^k

13:19 *Võib tõlkida ka „ümberkaudsed linnad“. 13:22 *Võib tõlkida ka „selgitustes“. 14:3 *Vt „Sõnaseletusi“, märksõnad „püha samm“ ja „püha tulp“.

Tema valitsemise ajal oli kuningriigis rahu. **6** Aasa ehitas Juudasse kindlustatud linnu,^a kuna maal oli rahu. Neil aastail ei sõdinud temaga keegi, sest Jehoova andis talle rahu.^b **7** Aasa ütles Juudale: „Ehitagem need linnad üles ja kindlustagem need müüride, tornide,^c väravate ja riividega, sest maa on veel meie käes, kuna me oleme otsinud oma Jumalat Jehoovat. Me oleme teda otsinud ja ta on andnud meile rahu kõigist ümberkaudsetest vaenlastest.” Nad asusidki ehitama ja neid saatis edu.^d

8 Aasa sõjaväes oli 300000 Juuda meest, kes olid varustatud suurte kilpide ja piikidega, ning benjaminlastest oli 280000 vägevast sõjameest, kes kandsid väikseid kilpe ja olid relvastatud vibudega.^e

9 Nende vastu tuli etiooplane Serah oma sõjaväega, kus oli 1000000 meest ja 300 sõjavankrit.^f Kui ta jõudis Maaresasse,^g **10** läks Aasa talle vastu ja seadis Maaresa lähedal Sefata orus oma mehed lahingukorda. **11** Siis hüüdis Aasa oma Jumala Jehoova poole:^h „Jehoova, sina suudad aidata nii tugevat kui ka nõrka!ⁱ Meie Jumal Jehoova, aita meid, sest me toetume sinule^j ja oleme sinu nimel tulnud selle väehulga vastu!^k Oo, Jehoova, sina oled meie Jumal! Ärgu saagu surelik inimene sinust võitu!”^l

12 Jehoova abiga löid Aasa ja Juuda etiooplasi ning need põgenesid.^m **13** Aasa ajas neid oma meestega taga kuni Gerariniⁿ ja etiooplased langesid, ühtki ei jäänud ellu. Jehoova oma

PTK 14

a 2Aj 11:5

b 2Aj 15:15
Op 16:7

c 2Aj 32:2, 5

d L 127:1

e 2Aj 11:1, 12
2Aj 13:3

f 2Aj 16:8

g Jos 15:20, 44
2Aj 11:5, 8h 2Mo 14:10
1Aj 5:20
2Aj 32:20i Koh 7:7
1Sa 14:6j 2Aj 13:12
2Aj 32:7, 8k 1Sa 17:45
L 20:5
Op 18:10l Jos 7:9
L 9:19

m 5Mo 28:7

n 1Mo 20:1

Teine veerg

PTK 15

a Jk 4:8

b Jes 55:6

c 1Aj 28:9
Heb 10:38d 5Mo 33:8, 10
2Aj 17:8, 9
Mal 2:7e L 106:43, 44
Jes 55:7f 5Mo 28:
15, 48g Jos 1:9
1Aj 28:20

h 2Ku 23:24

i 2Aj 8:12

sõjaväega löi nad puruks ja juudalased võtsid väga palju sõjasaaki. **14** Nad vallutasid ka kõik Gerari ümberkaudsed linnad, sest linnaelanikke oli haaranud hirm Jehoova ees. Nad riisusid kõiki neid linnu, sest neis oli palju vara. **15** Nad ründasid ka karjuste telke ning võtsid endale väga palju kariloomi ja kaameleid. Seejärel naasid nad Jeruusalemma.

15 Siis tuli Oodedi poja Asarja peale Jumala vaim. **2** Asarja läks Aasa juurde ja ütles talle: „Kuulake mind, Aasa ning kogu Juuda ja Benjamin! Jehoova on teiega, kuni teie olete temaga.^a Kui te teda otsite, siis te leiate ta,^b ent kui te ta maha jätate, hülgab ta teid.^c **3** Pikka aega ei olnud Iisraelil tõelist Jumalat, preestrit, kes õpetaks, ega ka seadust.^d **4** Ent kui iisraellased oma hädas taas Iisraeli Jumala Jehoova poole pöördusid ja teda otsisid, siis nad leidsid ta.^e **5** Sel ajal ei saanud keegi turvaliselt teed käia, sest kogu maal olid rahutused. **6** Rahva seas ühed ründasid teisi ja linn hävitas linna, sest Jumal tekitas igasuguste hädadega nende seas segadust.^f **7** Aga teie olge tugevad ja ärge kaotage julgust,^g sest teie teod saavad tasutud!”

8 Kui Aasa kuulis neid sõnu ja prohvet Oodedi ennustust, sai ta julgust ning kõrvaldas jälgid ebajumalad^h kogu Juuda- ja Benjaminimaalt ning linnadest, mis ta oli Efraimi mägismaal vallutanud. Samuti ennistas ta Jehoova altari, mis oli Jehoova templi eeskoja ees.ⁱ **9** Ta kutsus kokku kogu Juuda ja Benjaminini ning

need, kes olid tulnud nende maale elama Efraimist, Manassest ja Siimeonist,^a sest Iisraelist olid paljud üle tulnud tema poolele, kui nägid, et tema Jumal Jehoova on temaga. **10** Nad kogunesid Jeruusalemma Aasa 15. valitsusaasta kolmandal kuul. **11** Sel päeval ohverdasid nad Jehoovale oma sõjasaagist 700 veist ja 7000 lammast. **12** Ja nad sõlmisid lepingu, lubades otsida oma esiisade Jumalat Jehoovat kogu südamest ja kogu hingest.^b **13** Aga see, kes ei otsinud Iisraeli Jumalat Jehoovat, tuli surmata, olgu ta noor või vana, mees või naine.^c **14** Nad andsid Jehoovale vande valjul häälel ja rõõmuhoisete saatel ning puhusid trompeteid ja sarvi. **15** Kogu Juuda rõõmustas selle vande üle, sest nad olid selle andnud kogu südamest ning nad olid otsinud Jehoovat kogu hingest ja olid ta leidnud.^d Siis andis Jehoova neile ümberringi rahu.^e

16 Kuningas Aasa kõrvaldas isegi oma vanaema Maa-ka^f kuninganna kõrgest seisusest, sest see oli teinud püha tulba kummardamiseks rõveda kuju.^g Aasa kiskus tema rõveda ebajumalakuju maha, purustas selle ja põletas Kidroni orus.^h **17** Aga ohvripaiku ei kõrvaldatudⁱ Iisraelist.^j Siiski oli Aasa süda täielikult Jumalaga kogu tema eluaja.^{*k} **18** Ta viis Jumala kotta kõik, mille tema ja ta isa olid pühitsenud: hõbeda, kulla ja igasugused riistad.^l **19** Sõdu ei ol-

15:17 *Võib tõlkida ka „siiski oli Aasa kogu südamest Jumalale pühendunud kogu oma eluaja“.

PTK 15

a 2Aj 11:16

2Aj 30:25

b 5Mo 4:29

2Ku 23:3

Neh 10:

28, 29

c 2Mo 22:20

d 2Aj 15:2

e Õp 16:7

f 1Ku 15:9, 10

g 5Mo 13:6–9

h 1Ku 15:13, 14

i 1Ku 22:43

j 1Ku 14:22, 23

2Ku 14:3, 4

2Ku 23:19, 20

k 1Ku 8:61

l 1Ku 7:51

1Ku 15:15

1Aj 26:26

Teine veerg

a 2Aj 14:1

PTK 16

b 1Ku 15:25, 27

c Jos 18:21, 25

d 1Ku 15:17–19

e 1Ku 7:51

f 1Ku 20:1

2Ku 12:18

2Ku 16:8

g 2Ku 15:29

h Koh 18:29

i 1Ku 15:20–22

j Jos 18:21, 25

k 1Ku 15:17

l Jos 18:21, 24

1Aj 6:60, 64

m Jos 18:21, 26

Koh 20:1

n 1Ku 16:1

2Aj 19:2

2Aj 20:34

o Jer 17:5

p 2Aj 14:9, 11

L 37:39, 40

nud kuni Aasa 35. valitsusaastani.^a

16 Aasa 36. valitsusaastal tuli Iisraeli kuningas Baesa^b Juuda kallale ja hakkas kindlustama Raamat,^c et keegi ei saaks Juuda kuninga Aasa juurest lahkuda ega tema juurde minna.^d **2** Siis tõi kuningas Aasa Jehoova koja ja kuningakoja varakambritest välja hõbeda ja kulla^e ning saatis Süüria kuningale Ben-Hadadile,^f kes elas Damaskuses. Ta ütles: **3** „Minu ja sinu ning minu isa ja sinu isa vahel on sõlmitud leping. Ma saadan sulle nüüd hõbedat ja kulda. Mine ja tühistage leping Iisraeli kuninga Baesaga, et ta mu kallalt ära läheks.“

4 Ben-Hadad võttis kuninga Aasat kuulda ja saatis oma väepealikud Iisraeli linnade vastu ning need vallutasid Ij-joni,^g Daani,^h Aabel-Maimi ning kõik Naftaliⁱ linnad, kus varusid hoiti. **5** Kui Baesa sellest kuulis, peatas ta töö ja jättis Raama kindlustamise pooleli. **6** Siis kutsus kuningas Aasa kokku terve Juuda ning nad viisid Raamast^l ära kivid ja puidu, mida Baesa oli ehitustöödel kasutanud.^k Aasa kindlustas nendega Geba^l ja Mispa.^m

7 Sel ajal tuli nägija Hana-ⁿ Juuda kuninga Aasa juurde ja ütles talle: „Kuna sa toetsid Süüria kuningale, mitte aga oma Jumalale Jehoovale, on Süüria kuninga sõjavägi sinu käest pääsenud.^o **8** Ka etiooplaste ja liibülaste sõjavägi oli väga suur ja neil oli palju vankreid ja ratsanikke. Ometi andis Jehoova nad sinu kätte, kuna sa toetsid temale.“ **9** Jehoova pilk käib

ringi kogu maal,^a sest ta tahab võimsasti aidata neid,* kelle süda on täielikult temaga[#].^b Seekord tegutsesid sa rumalalt. Nüüdsest peetakse su vastu sõdu.^c

10 Aasa aga läks nägija sõnade peale raevu ning heitis ta vangi. Tol ajal kohtles Aasa rahva hulgast teisigi julmalt. **11** Kõik kuningas Aasa kohta algusest kuni lõpuni on kirjas „Juuda ja Iisraeli kuningate raamatus”.^d

12 Oma 39. valitsusaastal jäi Aasa jalgadest põduraks ning ta haigestus raskelt, kuid isegi siis ei otsinud ta abi mitte Jehoovalt, vaid arstidelt. **13** Siis läks Aasa puhkama oma eisisade juurde.^e Ta suri oma valitsuse 41. aastal. **14** Aasa maeti uhkesse matmispaika, mille ta oli lasknud endale Taaveti linna^f teha. Ta pandi surnuraamile, kus oli palsamiõli ja erilist salvisegu,^g ning tema auks korraldati erakordselt suur põletustalitus*.

17 Aasa asemel sai kuningaks tema poeg Joosafat.^h Ta tugevdas oma võimu Iisraeli üle. **2** Joosafat pani kõigisse Juuda kindlustatud linnadesse väehulga ning rajas garnisonid Juudamaale ja Efraimi linnadesse, mille ta isa Aasa oli vallutanud.ⁱ **3** Jehoova oli Joosafatiga, sest see käis oma esiisa Taaveti jälgedes^j ega teeninud Baale. **4** Ta otsis oma isa Jumalat^k ja pidas kinni tema käskudest ega te-

16:9 *Võib tõlkida ka „sest ta tahab ilmutada oma väge nende heaks”. [#]Võib tõlkida ka „kes on talle kogu südamest pühendunud”. **16:14** *Ilmselt polnud tegu mitte Aasa tuhamisega, vaid lõhnarohude põletamisega.

PTK 16

a Sak 4:10

b 1Pe 3:12

c 1Ku 15:32

d 1Ku 15:23

e 1Ku 15:24

f 2Sa 5:7

g Mr 16:1
Lu 23:55, 56
Joh 19:40

PTK 17

h 1Ku 15:24

1Ku 22:41

i 2Aj 15:8

j 2Sa 8:15

k 5Mo 4:29
2Aj 26:1, 5

Teine veerg

a 1Ku 12:
28–30
1Ku 13:33b 1Ku 9:4, 5
L 132:12

c 2Aj 18:1

d 1Ku 22:
42, 43

e 5Mo 7:5

f 5Mo 33:8, 10
Mal 2:7g 5Mo 31:11
Jos 1:7, 8
Neh 8:7

h 2Aj 18:1

i 2Aj 14:2, 6

j 1Ku 9:19
2Aj 8:3, 4k 2Aj 13:3
2Aj 26:11–13

gutsenud nagu Iisrael.^a **5** Jehoova andis kuningriigi kindlalt tema kätte.^b Kogu Juuda tõi Joosafatile ande ning kuningas oli väga rikas ja auväärne.^c **6** Jehoova teedel käies kasvas tema südames julgus ning ta kõrvaldas Juudast ohvripaigad^d ja pühad tulbad.^e

7 Oma kolmandal valitsusaastal kutsus ta kokku oma peamehed Ben-Haili, Obadja, Sakarja, Netaneeli ja Miikaja, et need hakkaksid Juuda linnades rahvast õpetama. **8** Koos nendega olid leviidid Semaja, Netanja, Sebadja, Asael, Semiramot, Jehonatan, Adonija, Toobia ja Toob-Adonija ning preestrid Elisama ja Jooram.^f **9** Nad hakkasid Juuda rahvast õpetama ning, kaasas Jehoova seaduse raamat,^g käisid õpetades läbi kõik Juuda linnad.

10 Jehoova pani kõik Juuda ümbruses paiknevad kuningriigid hirmu tundma ning need ei hakanud Joosafatiga sõdima. **11** Vilistid tõid Joosafatile ande ja maksid talle andamit. Araablased tõid talle oma karjadest 7700 jäära ja 7700 sikk.

12 Joosafat sai üha võimsamaks.^h Ta ehitas Juudasse kindlustatud linnuⁱ ja varaaitade linnu.^j **13** Ta saatis Juuda linnades palju korda ja tal olid Jeruusalemmas vägevad sõjamehed. **14** Need on nende rühmad suguvõsade järgi: Juuda tuhandepealikest pealik Adnah koos 300 000 vägeva sõjamehega;^k **15** talle allusid pealik Jehohanan 280 000 mehega **16** ja ka Sikri poeg Amasija, kes oli end vabatahtlikult

Jehoova teenistusse andnud, koos 200000 vägeva sõjamehega; **17** Benjaminist^a vägev sõjamees Eljada ning koos temaga 200000 vibu- ja kilbikandjat;^b **18** talle allus Jehosabad, kellega koos oli 180000 sõjaks varustatud meest. **19** Nemad olid kuninga teenistuses peale nende, kelle kuningas oli pannud Juuda kindlustatud linnadesse.^c

18 Joosafat oli väga rikas ja auväärne,^d kuid ta sõlmis abieluliidu, mille kaudu ta sai Ahabiga sugulaseks.^e **2** Mõne aasta pärast läks Joosafat Ahabi juurde Samaariasse.^f Ahab ohverdas siis tema ja koos temaga oleva rahva eest palju lambaid ja veiseid ning käis talle peale, et ta tuleks temaga Gileadi-Raamoti^g vastu sõdima. **3** Iisraeli kuningas Ahab küsis Juuda kuningalt Joosafatilt: „Kas sa tuled koos minuga Gileadi-Raamotisse?” Joosafat kostis: „Nagu sina, nõnda ka mina. Minu rahvas on sinu rahvas. Me toetame sind sõjas.”

4 Kuid Joosafat ütles Iisraeli kuningale: „Uri palun kõigepealt järele, mida ütleb Jehoova.”^h **5** Siis kutsus Iisraeli kuningas kokku prohvetid, 400 meest, ja küsis neilt: „Kas peaksime minema Gileadi-Raamoti vastu sõdima või mitte?” Need vastasid: „Mine, Jumal annab selle kuninga kätte.”

6 Joosafat küsis: „Kas siin on mõni Jehoova prohvet?ⁱ Uurime seda ka tema käest.”^j **7** Seepeale ütles Iisraeli kuningas Joosafatile: „On veel üks mees,^k kelle kaudu saaks Jehoovalt nõu küsida, aga ma vihkan teda, sest ta ei kuulu-

PTK 17
a 1Mo 49:27

b 2Aj 14:8

c 2Aj 11:5, 23

PTK 18
d 2Aj 17:5

e 1Ku 16:28, 33
1Ku 21:25

f 1Ku 22:2–4
2Aj 19:2

g 5Mo 4:41–43
1Aj 6:77, 80

h 2Sa 2:1
1Ku 22:5, 6

i 2Ku 3:11

j 1Ku 22:7, 8

k 1Ku 18:4
1Ku 19:9, 10

Teine veerg
a Jer 38:4

b 1Ku 22:9–12

c Mi 3:5

d Jes 30:9, 10

e 1Ku 22:13–17

f Jer 23:28
Ap 20:27

ta mulle kunagi head, vaid alati halba.” See on Jimla poeg Miikaja.” Aga Joosafat kostis: „Kuningas ärgu öelgu nii.”

8 Siis kutsus Iisraeli kuninga ühe õukonnaametniku ja ütles: „Too Jimla poeg Miikaja kiiresti siia!”^b **9** Iisraeli kuningas ja Juuda kuningas Joosafat istusid kumbki oma troonil viljapeksuplatsil Samaaria värava lähedal, rietatud kuningarüüsse, ning kõik prohvetid kuulutasid nende ees prohvetlikult. **10** Kenaana poeg Sidkija tegi endale raudsarved ja kuulutas: „Nii ütleb Jehoova: „Nendega puskid sa süürlasi, kuni sa nad hävitad.”” **11** Kõik teised prohvetid kuulutasid sedasama, öeldes: „Mine Gileadi-Raamotisse ja sind saadab edu!”^c Jehoova annab selle kuninga kätte!”

12 Käskjal, kes oli saadetud Miikajat kutsuma, ütles talle: „Kõik prohvetid räägivad nagu ühest suust kuningale head. Räägi ka sina nagu nemad^d ja kuuluta head!”^e **13** Kuid Miikaja vastas: „Nii tõesti, kui Jehoova elab, ma räägin seda, mida mu Jumal ütleb.”^f **14** Ta tuli kuninga juurde ja kuningas küsis temalt: „Miikaja, kas me peaksime minema Gileadi-Raamotiga sõdima või mitte?” Ta vastas: „Mine ja sind saadab edu! Nad antakse teie kätte!” **15** Aga kuningas ütles talle: „Mitu korda ma pean sind vannutama, et sa räägiksid mulle vaid tõtt Jehoova nimel!” **16** Seepeale ütles Miikaja: „Ma näen, kuidas kõik iisraellased on mägedel laiali pilutatud otsekui lambad, kel

pole karjast.^a Jehoova ütles: „Neil pole isandat. Mingu igaüks rahus tagasi koju!”

17 Siis ütles Iisraeli kuningas Joosafatile: „Eks ma õelnud sulle, et ta ei kuuluta mulle head, vaid üksnes halba!”^b

18 Miikaja lisas: „Seepärast kuula, mida ütleb Jehoova. Ma nägin Jehoovat istumas oma troonil^c ja kogu taevast sõjaväge^d seismas temast paremal ja vasakul.^e **19** Jehoova küsis: „Kes meelitaks pettusega Iisraeli kuningat Ahabit, nii et see läheks Gileadi-Raamotisse ja hukkuks seal?” Siis üks rääkis nii ja teine naa. **20** Seejärel tuli üks vaim*,^f seisis Jehoova ette ja lausus: „Mina meelitan teda.” Jehoova küsis temalt: „Kuidas sa seda teed?” **21** Tema vastas: „Ma lähen ja olen petja vaim, kes paneb vale kõigi tema prohvetite huulile.” Jumal ütles: „Sul õnnestub ta ära petta. Mine ja tee nii!” **22** Ja nüüd on Jehoova lubanud ühel vaimul panna vale sinu prohvetite huulile^g ning Jehoova on kuulutanud sulle õnnetust.”

23 Siis astus Kenaana poeg Sidkija^h Miikajaⁱ juurde, lõi talle vastu põske^j ja ütles: „Kas tahad õelda, et Jehoova vaim on minu maha jätnud ja räägib nüüd sinuga?”^k **24** Miikaja vastas: „Sa saad seda teada päeval, mil sul tuleb peita end tagakambrisse.” **25** Seepeale Iisraeli kuningas ütles: „Võtke Miikaja ning viige ta linnapealik Aamoni ja kuningapoeg Jooase juurde. **26** Õelge neile: „Nii lausub kuningas: „Pange see mees vangi^l ning and-

18:20 *St ingel.

PTK 18

a 3Mo 26:
14, 17
4Mo 27:
16, 17

b 1Ku 22:18

c Jes 6:1
Hes 1:26
Ilm 20:11

d li 1:6
Tn 7:9, 10

e 1Ku 22:19-23

f L 104:4

g Jes 19:14
Hes 14:9

h 2Aj 18:10

i 2Aj 18:7

j Jer 20:2
Mr 14:65

k 1Ku 22:
24-28

l 2Aj 16:10
Ap 5:18

Teine veerg

a 4Mo 16:29

b Jos 20:8
1Ku 22:29-33
2Aj 18:2

c 2Mo 14:10
2Aj 13:14

d 1Ku 22:
34, 35

e 2Aj 18:22

ke talle vaid hädapärane kogus leiba ja vett, kuni ma rahu- ga tagasi tulen.”” **27** Miikaja aga ütles: „Kui sa tõesti rahu- ga tagasi tuled, pole Jehoova minu kaudu rääkinud,”^a ja li- sas: „Pange seda tähele, kogu rahvas!”

28 Nõnda läksid Iisraeli kun- ingas ja Juuda kuningas Joo- safat üles Gileadi-Raamotis- se.^b **29** Iisraeli kuningas üt- les Joosafatile: „Mina teen end enne lahingusse minekut äratundmatuks, aga sina pane selga oma kuningarüü.” Iisra- eli kuningas tegigi end äratund- matuks ja nad läksid lahing- gusse. **30** Aga Süüria kunin- gas oli andnud oma vankriüle- matele käsu: „Ärge võideldge ei suurema ega väiksema kui vaid Iisraeli kuninga vastu!” **31** Niipea kui vankriülemad nägid Joosafatti, mõtlesid nad: „See on Iisraeli kuningas.” Nad pöördusid tema vastu võitle- ma, aga kui Joosafat appi hüü- dis,^c siis Jehoova aitas teda, ta juhtis nad sedamuid tema juurest eemale. **32** Kui vank- riülemad mõistsid, et see po- legi Iisraeli kuningas, lõpetas- id nad kohe tema tagaaja- mise.

33 Ent üks mees tõmbas vibu vinna ja tabas juhusli- kult Iisraeli kuningat soomus- rüü liitekoha vahele. Kuningas ütles oma vankrijuhile: „Pööra ümber ja vii mind lahinguväl- jalt minema, sest ma olen ras- kelt haavatud.”^d **34** Kuid la- hing muutus sel päeval üha ägedamaks ja Iisraeli kuningat tuli vankris kuni õhtuni püsti hoida, näoga süürlaste poole. Päikeseloojangul ta suri.^e

19 Seejärel pöördus Juuda kuningas Joosafat rahus tagasi^a oma kotta Jeruusalemmas. **2** Nägemustenägi ja Jehu,^b Hanani^c poeg, läks kuningas Joosafati juurde ja ütles talle: „Kas sa tohid aidata jumalataid^d ja armastada neid, kes vihkavad Jehoovat?”^e See pärast on su vastu süttinud Jehoova viha. **3** Kuid sinust on leitud ka midagi head:^f sa oled kõrvaldanud maalt pühad tulbad ja valmistanud ette oma südant, et otsida Jumalat*.”^g

4 Joosafat elas Jeruusalemmas ning käis taas läbi kogu rahva Beer-Sebast kuni Efraimi mägismaani,^h et tuua see tagasi nende esiisade Jumala Jehoova juurde.ⁱ **5** Samuti määras ta kõigisse Juudamaa kindlustatud linnadesse kohtumõistjad^j **6** ja ütles neile: „Vaadake ette, kuidas te toimite, sest te ei mõista kohut mitte inimeste, vaid Jehoova nimel, ja tema on teiega, kui te kohut mõistate.”^k **7** Kartke Jehoovat! Kaaluge hoolega, mida te teete, sest meie Jumal Jehoova ei salli ülekohut,^m erapoolikustⁿ ega altkäemaksu võtmist.”^o

8 Ka Jeruusalemmas määras Joosafat mõned leviidid, preestrid ja Iisraeli suguvõsade peamehed mõistma kohut Jehoova nimel ja lahendama Jeruusalemma elanike tüli-asju.^p **9** Ta andis neile kätse: „Täitke seda ülesannet ustavalt ja kogu südamest*, kartes Jehoovat. **10** Kui teie vennad, kes elavad oma linnades,

19:3 *Võib tõlkida ka „oled võtnud oma südames nõuks otsida Jumalat”. **19:9** *Võib tõlkida ka „täie pühendumusega”.

PTK 19

a 2Aj 18:31, 32

b 1Ku 16:1

c 2Aj 16:7

d 1Ku 21:25

e L 139:21

f 1Ku 14:1, 13

g 2Aj 17:3–6

h Jos 17:14, 15

i 2Aj 15:8

j 5Mo 16:18

k 5Mo 1:16, 17
L 82:1

l 2Mo 18:21

m 1Mo 18:25
5Mo 32:4n Ap 10:34
Ro 2:11
1Pe 1:17o 5Mo 10:17
5Mo 16:19p 5Mo 17:9
5Mo 21:5
5Mo 25:1

Teine veerg

a 5Mo 17:8

b Mal 2:7

c 2Aj 15:2

PTK 20

d Koh 3:14
2Sa 8:2
L 83:2, 6e 1Mo 19:
36–38

f Jos 15:1

g Jos 15:20, 62

h 2Aj 19:1, 3

i 5Mo 4:29–31

j 1Ku 8:23
Mt 6:9k 1Aj 29:11
Tn 4:17

toovad teie ette mõne kohtulikku käsitlust nõudva asja, olgu siis tegu verevalamisega^a või puudutagu see mõnd seadust, käsku, määrust või õigusnormi, siis tuleb teil neid manitseda, et nad ei jääks Jehoova ees süüdi. Vastasel korral tabab teid ja teie vendi Jumala viha. Toimige nii ja siis ei lange süü teie peale. **11** Peapreester Amarja on teie ülemaks igas Jehoovaga seotud asjas^b ning Iismaeli poeg Sebadja on Juuda soo peamees igas kuningaga seotud asjas. Ka leviidid on ülevaatajatena teie teenistuses. Olge tugevad ja tegutsege! Jehoova olgu nendega, kes teevad, mis on õige!”^c

20 Mõne aja pärast tulid moabiidid,^d ammonlaste^e ja koos nendega ammonid* Joosafati vastu sõdima. **2** Joosafatile öeldi: „Mereäärsetl maalt* Edomist^f on tulnud su vastu suur väehulk ja on jõudnud Haseson-Taamarisse, see on Een-Gedisse.”^g **3** Siis haaras Joosafatti hirm. Ta otsustas otsida Jehoovat^h ja kuulutas kogu Juudamaal välja paastu. **4** Kõik Juuda elanikud tulid kokku, et paluda Jehoovalt juhatust.ⁱ Kõigist Juuda linnadest tuli rahvas Jehoovalt nõu küsima.

5 Joosafat astus Jehoova koja uues õues Juuda ja Jeruusalemma koguduse ette **6** ning ütles:

„Oo, Jehoova, meie esiisade Jumal! Eks ole sina Jumal teie^j ja eks valitse sina kõigi rahvaste kuningriikide üle?”^k

20:1 *Teine võimalik tähendus: „meenlaste”. **20:2** *Mõeldakse ilmselt Surnumere-äärset maad.

Sinu käes on jõud ja vägi ning mitte keegi ei suuda sulle vastu seista.^a **7** Oled ju sina, meie Jumal, ajanud Iisraeli rahva eest ära kõik selle maa elanikud ja andnud selle maa igaveseks omandiks oma sõbra Aabrahami^b järglastele. **8** Nad on asunud siia elama ja ehitanud su nime kandva pühamu,^c öeldes: **9** „Kui meid peaks tabama õnnetus – kas hukkamõist, vaenlase rünnak, katk või nälg – ning me seisame selle koja ja sinu ees, sest see koda kannab sinu nime,^d ning me palume sinult abi oma hädas, siis kuula meid ja päästa!”^e **10** Nüüd on ammonlased, moabiidid ja Seiri mägismaa^f mehed – rahvad, keda sa Iisraelil rünnata ei lubanud, kui see Egiptusemaalt välja tuli, vaid Iisrael pidi neist mööda minema ega tohtinud neid hävitada^g – **11** tulnud meile kätte maksma ja ajama meid ära sinu antud pärandmaalt.^h **12** Oo, meie Jumal, palun mõista nende üle kohut!ⁱ Meil pole jõudu, et astuda vastu sellele suurele väehulgale, kes tuleb meile kallele. Me ei tea, mida teha,^j meie silmad vaatavad sinu poole.”^k

13 Kogu selle aja seisid kõik juudalased koos oma naiste ja lastega, ka kõige pisematega, Jehoova ees.

14 Siis tuli Jehoova vaim koguduse keskel Jahasieli peale, kes oli Sakarja, kes oli Benaja, kes oli Jeieli, kes oli Aasafi soost pärit leviit Mattanja poeg. **15** Ta ütles: „Kuulake, kogu Juuda, Jeruusalemma elanikud ja kuningas Joosafat! Nii ütleb Jehoova: „Ärge kart-

PTK 20

a 1Aj 29:12
Jes 40:15, 17
Tn 4:35

b 1Mo 12:7
Neh 9:7, 8
Jes 41:8
Jk 2:23

c 2Aj 2:4

d 2Aj 6:20

e 1Ku 8:33, 34
2Aj 6:28–30

f 1Mo 36:8

g 4Mo 20:
17, 18
5Mo 2:5,
9, 19

h Koh 11:23, 24
L 83:2, 4

i Koh 11:27, 28
L 7:6

j 2Ku 6:15, 16

k 2Aj 14:11
L 25:15
L 62:1

Teine veerg

a 5Mo 1:29, 30
Jos 11:4, 6
2Aj 32:7, 8

b Jes 30:15

c 2Mo 14:
13, 14
2Mo 15:2
1Sa 2:1
1Aj 16:23
Nu 3:26

d 5Mo 31:8
Jos 10:25

e 4Mo 14:9
2Aj 15:2

f 1Aj 23:12

g 1Aj 15:16

h 2Aj 11:5, 6

i 2Mo 14:31
2Mo 19:9

j 1Aj 15:16

k 2Mo 34:6

2. AJARAAMAT 20:7-22

ke seda suurt väehulka ega kokkuge selle ees! Sest see pole mitte teie, vaid Jumala lahing.^a **16** Minge homme neile vastu. Nad tulevad üles mööda Siisi mäekuru ja te leiate nad vadi lõpust Jerueli kõrbe juurest. **17** Teil pole vaja sõida. Võtke oma koht sisse ning seiske^b ja vaadake, kuidas Jehoova teid päästab.^c Ärge kartke ega kokkuge,^d Juuda ja Jeruusalemm! Minge homme neile vastu ja Jehoova on teiega!”^e

18 Kui Joosafat seda kuulis, kummardas ta silmili maha. Ka kogu Juuda ja kõik Jeruusalemma elanikud langesid Jehoova ette maha ja kummardasid Jehoovat. **19** Seejärel tõusid kehatlaste^f ja korahlaste soost leviidid, et Iisraeli Jumalat Jehoovat valjul häälel ülistada.^g

20 Järgmise päeva varahommikul läksid nad Tekoa^h kõrbesse. Teel olles astus Joosafat ette ja ütles neile: „Kuulake, Juuda ja Jeruusalemma elanikud! Usaldage oma Jumalat Jehoovat, et suudaksite seista kindlalt*. Usaldage tema prohveteid,ⁱ siis saadab teid edu.”

21 Kui ta oli rahvaga nõu pidanud, määras ta mehi Jehoovale laulma^j ja pühades riietes ülistust tooma. Nad pidid käima sõjameeste ees ja hüüdma: „Kiitke Jehoovat, sest tema truust armastus kestab igavesti!”^k

22 Kui nad hakkasid rõõmsalt kiituslaule laulma, pani Jehoova varitsuse Juudasse tunginud ammonlaste, moabiitide

20:20 *Võib tõlkida ka „et võiksite elada“.

ja Seiri mägismaa meeste vastu ning need löid üksteist maha.^a

23 Ammonlased ja moabiidid tõusid Seiri mägismaa^b elanike vastu ning löid neid ja hävitasid nad. Kui nad olid Seiri mägismaa elanikele lõpu teinud, hakkasid nad üksteist tapma.^c

24 Kui juudalased kõrbese vahitorni juurde jõudsid^d ja väehulga poole vaatasid, nägid nad üksnes surnukehi.^e Polnud ühtki ellujäänut. **25** Siis läks Joosafat koos rahvaga neid riisuma ning nad said külluslikult vara, riideid ja väärtuslikke asju. Nad võtsid endale nii palju sõjasaaki, et ei jõudnud seda kanda.^f Saaki oli nõnda palju, et nad riisusid seda kolm päeva. **26** Neljandal päeval kogunesid nad Beraka orgu ja kiitsid* seal Jehoovat. Seepärast panid nad sellele paigale nimeks Beraka^g org^g ja nii nimeatakse seda tänini.

27 Siis naasid kõik Juuda ja Jeruusalemma mehed Joosafati juhtimisel rõõmsal meelel Jeruusalemma, sest Jehoova oli andnud neile vaenlaste üle võidu.^h **28** Nad tulid Jeruusalemma Jehoova koja juurde, mängides lüürasid,ⁱ teisi keelpille ja trompeteid.^j **29** Kuulnud, et Jehoova oli võidelnud Iisraeli vaenlastega, haaras hirm Jumala ees kõiki kuningriike.^k **30** Seetõttu oli Joosafati kuningriigis rahulik aeg, Jumal andis talle ümberingi rahu.^l

31 Joosafat valitses Juuda üle. Ta oli kuningaks saades 35-aastane ja valitses Je-

20:26 *Sõna-sõnalt „õnnistasid”. #Nimi Beraka tähendab „õnnistus”, „kiitus”.

PTK 20

a Koh 7:22

1Sa 14:20

b 5Mo 2:5

c 2Mo 14:25

Hes 38:21

d 2Aj 20:16

e 2Mo 14:30

L 110:5, 6

Jes 37:36

f 2Mo 12:35

2Ku 7:15, 16

g 2Mo 17:14, 15

1Sa 7:12

h 1Sa 2:1

L 20:5

L 30:1

i 2Sa 6:5

1Aj 16:5

j 4Mo 10:8

1Aj 13:8

2Aj 29:26

L 116:19

k 2Mo 15:13, 14

Jos 9:3, 9

2Aj 17:10

l Jos 23:1

2Sa 7:1

2Aj 15:15

Teine veerg

a 1Ku 22:41, 42

b 1Ku 15:11

c 2Aj 17:3, 4

2Aj 19:2, 3

d 1Ku 15:14

1Ku 22:43

2Aj 17:1, 6

e 1Ku 18:21

f 2Aj 16:7

g 1Ku 16:1

2Aj 19:2

h 2Ku 1:2, 16

i 1Ku 10:22, 23

j 4Mo 33:1, 35

5Mo 2:8

1Ku 9:26

k 2Aj 19:2

L 127:1

l 1Ku 22:48

PTK 21

m 1Ku 22:50

n 2Aj 11:5, 23

ruusalemmas 25 aastat. Tema ema oli Asuuba, Silhi tütar.^a

32 Joosafat käis oma isa Aasa jälgedes.^b Ta ei kaldunud neist kõrvale, vaid tegi, mis on Jehoova silmis õige.^c **33** Aga ohvripaiku ei hävitatud^d ning rahvas polnud veel valmistanud ette oma südant, et otsida oma esiisade Jumalat.^e

34 Kõigest muust Joosafati kohta algusest kuni lõpuni on kirjutatud Hanani^f poja Jehu^g ülestähendustes, mis lisati „Iisraeli kuningate raamatusse”.

35 Hiljem tegi Juuda kuningas Joosafat liidu Iisraeli kuninga Ahasjaga, kelle teod olid kurjad.^h **36** Ta sõlmis temaga kokkuleppe ehitada laevu, mis sõidaksid Tarsisesse,ⁱ ning nad ehtasid neid Esjon-Geberis.^j

37 Aga Elieser, kes oli Maarestast pärit Dodavahu poeg, kuulutas Joosafatile prohvetlikult: „Kuna sa oled teinud liidu Ahasjaga, hävitab Jehoova su töö.”^k Ja laevad läksid põhja^l ega jõudnudki Tarsisesse.

21 Joosafat läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna oma esiisade kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Jooram.^m **2** Joorami vennad, Joosafati pojad, olid Asarja, Jehiel, Sakarja, Asarja, Mii-kael ja Sefatja. Kõik need olid Iisraeli* kuninga Joosafati pojad. **3** Nende isa oli teinud neile palju kingitusi. Ta oli andnud neile hobedat, kuldada, väärtuslikke esemeid ning kindlustatud linnu Juudas.ⁿ

21:2 *2. Ajaraamatus öeldakse mitmes kohas „Juuda” asemel üldisemalt „Iisrael”.

Kuningriigi andis ta aga Jooramile,^a sest tema oli esmasündinu.

4 Kui Jooram oli asunud oma isa kuningriigi etteotsa, kindlustas ta oma võimu, tappes mõõgaga kõik oma vennad,^b samuti mõned Iisraeli peamehed. **5** Jooram oli kuningaks saades 32-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kaheksa aastat.^c **6** Tema käis Iisraeli kuningate jälgedes,^d nagu oli käinud Ahabi sugu, sest ta oli võtnud naiseks Ahabi tütre,^e ja ta tegi Jehoova silmis kurja. **7** Aga Jehoova ei tahtnud Taaveti sugu hävitada oma lepingu pärast, mille ta oli Taavetiga sõlminud,^f sest ta oli tootanud temale ja ta poegadele, et neil on alaliselt järeltulijad*.^g

8 Tema päevil hakkas Edom Juuda vastu mässama^h ja tõstis endale kuninga.ⁱ **9** Seepeale läks Jooram koos sõjapealike ja kõigi sõjavankritega selle rahva vastu. Ta löi öösel edomlasi, kes olid tema ja vankriülemad ümber piiranud. **10** Kuid Edom ei allu tänini Juuda võimule. Sel ajal tõstis Juuda vastu mässu ka Libna,^j sest Jooram oli hüljanud Jehoova, oma esivanemate Jumala.^k **11** Ta oli teinud Juuda mägedele ohvripaiku^l ning Jeruusalemma elanikud hakkasid hoora kombel ebajumalate järel käima; nõnda viis ta Juuda eksiteele.

12 Siis sai Jooram prohveti Eelijalt^m kirja, kus seisis: „Nii ütleb Jehoova, sinu esisa Taaveti Jumal: „Kuna sa ei

21:7 *Sõna-sõnalt „lamp”.

PTK 21
a 2Ku 8:16
b Koh 9:5, 6
c 2Ku 8:17–19
d 1Ku 14:7, 9
Ho 4:1
e 2Aj 22:2
Neh 13:26
f 2Sa 23:5
L 89:20, 28
Jer 33:20, 21
g 2Sa 7:12, 16
1Ku 11:36
L 132:11
h 1Mo 27:40
i 1Ku 22:47
2Ku 8:20–22
j Jos 21:13
2Ku 19:8
k 2Aj 15:2
Jer 2:13
l 5Mo 12:2
m 2Ku 2:1, 11

Teine veerg

a 2Aj 17:3
b 1Ku 15:11
2Aj 14:2, 5
c 1Ku 16:25, 33
d 2Mo 34:15
2Ku 9:22
Jer 3:8
e 2Aj 21:4
f 1Ku 11:14
2Aj 33:11
Jes 10:5
g Jos 13:1, 2
2Sa 8:1
h 2Aj 17:11
i 1Ku 14:25, 26
j 2Aj 22:1
k Ap 12:21–23
l 2Aj 16:13, 14
Jer 34:4, 5
m 1Ku 2:10
n 2Aj 24:24, 25
2Aj 28:27

ole käinud oma isa Joosafati^a ega Juuda kuninga Aasa jälgedes,^b **13** vaid oled käinud Iisraeli kuningate jälgedes^c ning oled pannud Juuda ja Jeruusalemma elanikud Ahabi soo kombel hoora viisil ebajumalate järel käima^d ja oled tapnud oma isa soo, omaenda vennad,^e kes olid sinust paremad, **14** siis annab Jehoova su rahvale, su poegadele ja naistele ning kogu su varale ränga hoobi. **15** Sa jääd raskelt haigeks; sind tabab ka soolehäigus, mis muutub päev-päevalt hullemaks, kuni su sisikond välja tuleb.”

16 Siis Jehoova kihutas Joorami vastu^f vilistid^g ja etiooplaste kõrval elavad araablased.^h **17** Nad tungisid Juudasse, riisusid kogu kuningakoja varaⁱ ning viisid ära kuninga pojad ja naised. Tal le jäi ainult üks poeg, ta noorim poeg Joahas*.^j **18** Pärast kõike seda nuhtles Jehoova teda ravimatu soolehaigusega.^k **19** Kahe aasta pärast tuli tal sisikond haiguse tõttu välja ja ta suri suurtes piinades. Rahvas ei korraldanud tema auks põletustalitust, nagu oli tehtud tema esiisade auks.^l **20** Ta oli saanud kuningaks 32-aastaselt ja valitsenud Jeruusalemmas kaheksa aastat. Keegi ei kurvastanud tema surma üle. Ta maeti Taaveti linna,^m kuid mitte kuningate matmispaika.ⁿ

22 Jeruusalemma elanikud tõstsid Joorami asemel kuningaks tema noorima poja

21:17 *Teise nimega Ahasja.

Ahasja*, sest röövjõuk, kes oli tunginud koos araablasega nende laagrisse, oli tapnud kõik Joorami vanemad pojad.^a Nii sai Joorami pojast Ahasjast Juuda kuningas.^b **2** Ahasja oli kuningaks saades 22-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas ühe aasta. Tema ema oli Atalja,^c Omri^d pojatütar.

3 Ka Ahasja käis Ahabi soo jälgedes,^e sest tema ema õhutas teda kurja tegema. **4** Ahasja tegi Jehoova silmis kurja, nagu tegid Ahabi kodakondsed, sest neist olid saanud tema nõuandjad pärast tema isa surma, ja see hukutas ta. **5** Ta järgis nende nõu ja läks koos Iisraeli kuninga Ahabi poja Jooramiga Gileadi-Raamotisse^f Süüria kuninga Hasaeli^g vastu sõdima. Seal haavasid vibumehed Jooramit. **6** Jooram pöördus tagasi Jisreeli,^h et ravida haavu, mis ta Raamas Süüria kuninga Hasaeliga sõdides oli saanud.ⁱ

Juuda kuningas Ahasja*, Joorami^j poeg, läks Jisreeli Ahabi poega Jooramit^k vaatama, sest see oli haavatud.^l **7** Aga Jumal hukutas Ahasja sellega, et see läks Joorami juurde. Koos läksid nad Nimsi pojapojale Jehule^m vastu, kelle Jehoova oli määranud Ahabi sugu hävitama.ⁿ **8** Kui Jehu hakkas Ahabi soo kohta langetatud kohtuotsust täide viima, leidis ta ka Juuda peamehi ja Ahasja vendade poegi, kes Ahasjat teenisid, ning tappis nad.^o **9** Seejärel otsis Jehu

22:1 *2Aj 21:17 Jooahas. 22:6 *Mõnes heebreakeelses käsikirjas Asarja.

PTK 22

a 2Aj 21:16, 17

b 2Ku 8:24–26

c 2Ku 11:1
2Ku 11:13, 16
2Aj 24:7

d 1Ku 16:28

e 1Ku 16:33
2Ku 8:27, 28
Mi 6:16f 1Ku 22:3
2Aj 18:14g 2Ku 8:15
2Ku 10:32

h Jos 19:18, 23

i 2Ku 9:15

j 2Ku 8:16

k 2Ku 3:1

l 2Ku 9:16

m 1Ku 19:16
2Ku 9:20, 21

n 2Ku 9:6, 7

o 2Ku 10:10–14

Teine veerg

a 2Ku 9:27, 28

b 2Aj 17:3, 4

c 2Aj 22:2

d 2Ku 11:1–3

e 2Ku 11:21

f 2Ku 8:16

g 2Aj 23:1

h 2Sa 7:12, 13
1Ku 15:4
2Aj 21:7

PTK 23

i 2Ku 11:4

j 2Aj 8:14

k 2Sa 5:3

l 2Sa 7:8, 12
1Ku 2:4
1Ku 9:5
L 89:20, 29

Ahasjat. Ta saadi kätte Samaarias, kus ta end varjas, toodi Jehu juurde ning surmati. Ta maeti,^a sest tema kohta öeldi: „Tema on selle Joosafati poja-poeg, kes otsis Jehoovat kogu südamest.”^b Ahasja sool ei olnud kedagi, kes oleks saanud valitseda.

10 Kui Ahasja ema Atalja^c nägi, et ta poeg on surnud, hukkas ta kogu Juuda kuningliku soo.^d

11 Aga kuninga tütar Joosabat võttis Ahasja poja Joase^e ning viis ta salaja minema kuninga-poegade seast, kes pidi hukutama. Ta viis Joase koos tema hoidjaga tagumisse magamistuppa. Kuningas Joorami^f tütrele Joosabatil, kes oli preester Joojada^g naine ja Ahasja õde, õnnestus poissi Atalja eest varjata, nii et too ei saanud teda surmata.^h **12** Joast varjati Jumala kojas kuus aastat, kui Atalja valitses maad.

23 Seitsmendal aastal asus Joojada julgelt tegutsema ja sõlmis lepingu sajapealikega:ⁱ Jerohami poja Asarjaga, Jehohanani poja Ismaeliga, Oobedi poja Asarjaga, Adaja poja Maasejaga ja Sikri poja Elisafatiga. **2** Seejärel käisid nad kogu Juuda läbi ja kutsusid kõikidest Juuda linnadest kokku leviidid^j ja Iisraeli suguvõsade peamehed. Kui need tulid Jeruusalemma, **3** sõlmis terve kogudus Jumala kojas kuningaga lepingu.^k Seejärel ütles Joojada rahvale:

„Nüüd hakkab valitsema kuningapoeg, nagu Jehoova on töotanud Taaveti poegade kohta.” **4** Tehke nii: kolmandik preestrid ja leviite, kel-

le valvekord^a algab hingamis-päeval, olgu väravavalvurid.^b **5** kolmandik valvaku kunin-gakoda^c ja kolmandik valva-ku Vundamendivärava juures. Kogu rahvas olgu aga Jehoova koja õuedes.^d **6** Ärge lubage Jehoova kotta siseneda kellelgi peale preestrite ja teenistuses olevate leviitide.^e Nemad tohivad sisse minna, sest nad on pühad. Kogu rahvas tehku seda, mida Jehoova on õelnud. **7** Leviidid olgu ümber kuninga, igaühel relv käes. Nad tapku igaüks, kes kotta tungib. Püsige kuninga juures, ükskõik kuhu ta läheb!”

8 Leviidid ja kogu Juuda tegid täpselt nii, nagu preester Joojada käskis. Nad võtsid oma mehed, nii need, kelle valvekord algas hingamispäeval, kui ka need, kes oleksid pidanud hingamispäeval teenistusest vabaks saama,^f sest preester Joojada polnud ühtegi rühma^g teenistusest vabastanud. **9** Preester Joojada andis saja-pealikele^h kuningas Taaveti odad, väiksed kilbid ja ümargused kilbid,ⁱ mis olid Jumala kojas.^j **10** Ta pani kogu rahva, igaühel relv käes, seisma koja parempoolsest küljest koja vasakpoolse küljeni, altari juurde ja koja juurde, kõikjale ümber kuninga. **11** Siis töid nad kuningapoja^k välja, panid talle krooni* pähe, hoidsid tema pea kohal seaduseraamatut^{#1} ning kuulutasid ta kuningaks. Joojada ja tema pojad võidsid ta ning hüüdsid: „Elagu kuningas!”^m

23:11 *Võib tõlkida ka „laubavõru”.
#Sõna-sõnalt „tunnistust”; siin ilmselt seaduseraamat.

PTK 23

- a 1Aj 24:3
b 2Ku 11:5-8
1Aj 9:22-25
1Aj 26:1
c 1Ku 7:1
d 1Ku 7:12
e 1Aj 23:28, 32
f 2Ku 11:9-12
g 1Aj 24:1
1Aj 26:1
h 2Ku 11:4
i 2Sa 8:7
j 1Aj 26:26, 27
2Aj 5:1
k 2Ku 11:2
l 5Mo 17:18
m 1Sa 10:1, 24

Teine veerg

- a 2Ku 11:13-16
b 2Aj 23:1
c 1Ku 1:39, 40
d 2Ku 11:17, 18
2Aj 34:1, 31
e 2Ku 10:27, 28
f 5Mo 12:3
2Aj 34:1, 4
g 5Mo 13:5
1Ku 18:40
h 1Aj 23:6
1Aj 23:30, 31
i 2Mo 29:38
4Mo 28:2
j 1Aj 9:26
1Aj 26:1, 13

12 Kui Atalja kuulis rahva tõttamise kära ja kuninga ülistamist, läks ta kohe rahva juurde Jehoova koja õue.^a **13** Ta nägi, et kuningas seisab oma samba kõrval sissekäigu juures ja temaga on peamehed^b ja trompetipuhujad, et kogu maa rahvas rõmutseb^c ja puhub trompeteid ning et lauljad muusikariistadega juhatavad kiituslaulude laulmist. Selle peale käristas Atalja oma riided lõhki ja kisendas: „Vandenõu! Vandenõu!” **14** Preester Joojada saatis välja sõjaväe sajapealikud ja andis neile käsu: „Viige ta oma ridade vahelt välja! Surmake mõõgaga igaüks, kes talle järgneb!” Sest preester oli õelnud, et teda ei tohi surmata Jehoova kojas. **15** Nad võtsid Atalja kinni, ja jõudnud kuningakoja hobuvärava juurde, tapsid ta.

16 Seejärel sõlmis Joojada lepingu enda ning kogu rahva ja kuninga vahel, et nad on edasi Jehoova rahvas.^d **17** Pärast seda läks kogu rahvas Baali templisse ning lõhkus selle maha.^e Nad purustasid tema altarid ja kujud^f ning tapsid altarite ees Baali preetri Maatani.^g **18** Siis pani Joojada Jehoova koja ülevaatajateks preestrid ja leviidid, kelle Taavet oli pannud Jehoova kojas rühmadena teenima, et nad ohverdaksid Jehoovale põletusohvreid,^h nagu on kirjas Moosese seaduses,ⁱ ning teeksid seda Taaveti korraldusel rõõmu ja lauluga. **19** Samuti pani Joojada Jehoova koja väravate juurde valvurid,^j et ei siseneks keegi,

kes on mingil põhjusel eba-
puhas. **20** Siis võttis ta enda-
ga sajapealikud,^a ülikud, rah-
va ülemad ja kogu maa rahva
ning saatis kuninga Jehoova
kojast välja. Nad läksid ülemise
värava kaudu kuningakotta
ja panid kuninga troonile istu-
ma.^b **21** Kogu maa rahvas oli
rõõmus ja linnas oli rahu, sest
Atalja oli mõõgaga surmatud.

24 Joas oli kuningaks saa-
des 7-aastane^c ja ta va-
litses Jeruusalemmas 40 aastat.
Tema ema oli Sibja, kes
oli pärit Beer-Sebast.^d **2** Kõi-
gil preester Joojada elupäevil
tegi Joas seda, mis oli Jehoova
silmsis õige.^e **3** Joojada võttis
talle kaks naist, kes sünnitasid
talle poegi ja tütreid.

4 Mingi aja pärast tärkas
Joase südames soov Jehoova
koda korda teha.^f **5** Ta kut-
sus kokku preestrid ja leviidid
ning ütles neile: „Minge Juu-
da linnadesse ja koguge ter-
vest Iisraelist raha oma Juma-
la koja iga-aastaste paran-
dustööde jaoks.^g Ärge viivita-
ge!” Aga leviidid ei kiirustanud
tema käsku täitma.^h **6** Siis
kutsus kuningas peapreester
Joojada ja ütles talle:ⁱ „Miks
sa pole leviitidelt nõudnud,
et nad koguksid Juudast ja
Jeruusalemmast püha maksu,
mida käskis tuua Jehoova tee-
nija Mooses,^j Iisraeli kogudu-
se püha maksu tunnistustel-
gi jaoks?” **7** Sest Atalja,^k selle
jumalatu naise pojad tungisid
Jumala kotta^m ja riisusid seda
ning kasutasid kõiki Jehoova
koja pühi riistu Baalide kum-
mardamisel.” **8** Seejärel tehti
kuninga käsul kirstⁿ ja see sea-

PTK 23

a 2Ku 11:9

b 1Ku 7:7
2Ku 11:19, 20

PTK 24

c 2Ku 11:21

d 1Mo 21:14
2Sa 39:10
2Ku 12:1

e 2Ku 12:2

f 2Ku 22:3–5

g 2Ku 12:4, 5
2Aj 29:1, 3
2Aj 34:9, 10

h 2Ku 12:6

i 2Ku 12:7

j 2Mo 30:
12–16

k 4Mo 1:50

l 2Aj 22:2, 3

m 2Aj 28:24

n Mr 12:41

Teine veerg

a 2Ku 12:9

b 2Mo 30:
12–16
Neh 10:32
Mt 17:24

c 1Aj 29:9

d 2Ku 12:10

e 2Ku 12:11, 12
2Aj 34:10, 11f 2Mo 37:16
4Mo 7:84

g 4Mo 28:3

ti Jehoova koja värava ette.^a
9 Siis teatati kogu Juudas ja
Jeruusalemmas, et Jehoovale
peab tooma püha maksu,^b mil-
le jumalamees Mooses oli kõr-
bes Iisraelile peale pannud.
10 Kõik peamehed ja kogu
rahvas olid väga rõõmsad^c
ning tõid annetusi ja panid
kirstu, kuni see sai täis*.

11 Kui leviidid tõid kirstu,
et see kuningale üle anda, ja
nad nägid, et sinna on kogu-
nenud palju raha, tulid kun-
ninga kirjutaja ja peapreestri
esindaja ning tühjendasid kirs-
tu;^d seejärel nad viisid sel-
le tagasi oma kohale. Nii tegi-
d nad iga päev ja raha
koguti väga palju. **12** Kuningas
ja Joojada andsid raha
töödejuhatajate kätte, kes hoo-
litsesid Jehoova kojas tehta-
vate tööde eest. Need oma-
korda palkasid kiviraidureid
ja käsitöölisi Jehoova koda
parandama^e ning ka raud- ja
vaskseppi, et need Jehoova
koda remondiks. **13** Tööde-
juhatajad asusid tegutsema ja
parandustööd edenesid nende
käe all hästi. Nad tegid Juma-
la koja jälle korda ja tugevda-
sid seda. **14** Kui nad olid oma
töödega ühele poole saanud,
tõid nad ülejäänud raha kunin-
ga ja Joojada kätte, kes lasid
valmistada selle eest Jehoova
koja tarbeks riistu: teenis-
tus- ja ohverdamisriistu, peek-
reid ning kuld- ja hõbeasju.^f
Kõigil Joojada elupäevil too-
di Jehoova kojas korrapäraselt
põletusohvreid.^g

15 Joojada jäi vanaks ja
suri kõrges eas, 130-aastaselt.

24:10 *Teine võimalik tähendus: „kuni
kõik olid andnud”.

16 Ta maeti Taaveti linna kuningate kõrvale,^a sest ta oli teinud Iisraelis head^b nii Jumalale kui ka tema kojale.

17 Pärast Joojada surma tulid Juuda peamehed ja kummardasid kuninga ees ning kuningas võttis kuulda hoopis neid. **18** Rahvas jättis maha oma esiisade Jumala Jehoova koja ning hakkas kummardama pühi tulpi ja ebajumalaid. Selle patu pärast tabas Juudat ja Jeruusalemma Jumala viha. **19** Jehoova saatis rahva sekka prohveteid, et need tooksid selle tema juurde tagasi; nad hoiatasid rahvast, aga see ei kuulunud.^c

20 Siis tuli Jumala vaim preester Joojada^d poja Sakarja peale. Ta astus rahva ette ja teatas: „Nii ütleb tõeline Jumal: „Miks te Jehoova käskudest üle astute? Teil ei lähe hästi! Kuna te olete Jehoova hüljanud, siis hülgab ka tema teid!”“^e **21** Tema vastu aga sepsitseti vandenõu^f ning ta visati kuninga käsul Jehoova koja õues kividega surnuks.^g **22** Kuningas Joas oli unustanud truu armastuse, mida tema isa* Joojada oli talle osutanud, ning tappis Joojada poja. See ütles surres: „Jehoova näeb seda ja tasub kätte.”^h

23 Aasta alguses* tuli Joase vastu Süüria sõjavägi ning tungis Juudasse ja Jeruusalemma.ⁱ Süürlased tapsid kõik rahva peamehed^j ja saatsid kogu röövitud vara Damaskuse kuningale. **24** Süüria sõjavägi tuli üsna väheste meestega,

24:22 *St Sakarja isa. **24:23** *Sõna-sõnalt „aastavahetusel”.

PTK 24

a 1Ku 2:10

b 2Aj 23:1

c 2Ku 17:13, 14
2Aj 36:15, 16
Jer 7:25, 26

d 2Aj 23:11

e 5Mo 29:
24, 25
1Aj 28:9
2Aj 15:2

f Jer 11:19

g Mt 23:35
Lu 11:51h 1Mo 9:5
L 94:1
Jer 11:20
Heb 10:30

i 2Ku 12:17

j 2Aj 24:17, 18

Teine veerg

a 3Mo 26:
17, 37
5Mo 32:30

b 2Aj 24:20, 21

c 2Ku 12:20

d 2Sa 5:9
1Ku 2:10e 2Aj 21:16, 20
2Aj 28:27

f 2Ku 12:21

g 2Aj 24:20

h 2Aj 24:13

PTK 25

i 2Ku 14:1-6

j 2Aj 24:26

k 5Mo 24:16

2. AJARAAMAT 24:16–25:4

kuid Jehoova andis neile võidu väga suure sõjaväe üle,^a sest rahvas oli oma esiisade Jumala Jehoova hüljanud. Nii mõistsid süürlased Joase üle kohut. **25** Kui süürlased ära läksid ja Joase raskelt haavatuna* maha jätsid, sepsitsid tema oma sulased tema vastu vandenõu, et maksta kätte preester Joojada poegade^b vere eest.^b Joas tapeti omaenda voodis.^c Ta maeti Taaveti linna,^d kuid mitte kuningate matmispaika.^e

26 Vandenõulased^f olid Saabad, kes oli ammonlanna Simeati poeg, ja Jehosabad, moablanna Simriti poeg. **27** Joase poegadest ja paljudest tema kohta käivatest hukkamõistusõnumitest^g ning Jumala koja parandamisest^h on kirjutatud „Kuningate raamatu” selgitustes. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Amasja.

25 Amasja oli kuningaks saades 25-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 29 aastat. Tema ema oli Jooaddan, kes oli pärit Jeruusalemmast.ⁱ **2** Amasja tegi, mis oli Jehoova silmis õige, aga mitte kogu südamest. **3** Kui ta oli kuningriigi kindlalt enda kätte saanud, surmas ta oma sulased, kes olid tapnud kuninga, tema isa.^j **4** Aga nende poegi ta ei surmanud, sest ta järgis seaduses, Moosese raamatus, kirjasolevat Jehoova käsku „Isad ei pea surema poegade pärast ega pojad isade pärast. Inimene surmata-gu ta enda patu pärast”.^k

24:25 *Võib tõlkida ka „väga haigena”.
*Võib tõlkida ka „poja”. Tegemist võib olla austust väljendava mitmusliku vormiga.

5 Amasja kutsus Juuda kokku ning jagas juudalased ja benjaminlased suguvõsade kaupa rühmadesse tuhande- ja saajepalike juhtimise alla.^a Ta luges ära 20-aastased ja vanemad.^b Väljaõppe saanud sõjamehi, kes kandsid piiki ja suurt kilpi, oli kokku 300000. **6** Lisaks palkas ta Iisraelist 100 talendi* hõbedast 100000 vägevast sõjameest. **7** Siis tuli tema juurde üks jumalamees ja ütles: „Kuningas, ära võta endaga kaasa Iisraeli sõjaväge, sest Jehoova ei ole Iisraeliga,^c mitte ühegi efraimlasega. **8** Mine üksi ja astu julgelt lahingusse, sest muidu paneb Jumal sind vaenlase ees komistama – on ju Jumala võimuses aidata,^d aga ka komistama panna.” **9** Amasja küsis jumalamehelt: „Kuid mis saab 100 talendist hõbedast, mille ma andsin Iisraeli sõjameestele?” Jumalamees vastas: „Jehoova võib anda sulle palju rohkem.”^e **10** Siis saatis Amasja Efraimist tulnud väesalgad tagasi. Kuid mehed vihastusid Juuda peale ja nad läksid tagasi täis tulist raevu.

11 Amasja võttis julguse kokku ning juhtis oma väesalgad Soolaorgu.^f Seal löid nad maha 10000 Seiri meest.^g **12** Veel 10000 meest võtsid nad elusalt kinni, viisid kalju otsa ja tõukasid seal alla ning need kõik kukkusid surnuks. **13** Aga sõjamehed, keda Amasja polnud koos endaga sõdima võtnud, vaid oli tagasi saatnud,^h korraldasid rõõvretki Juuda linnadesse Samaariastⁱ kuni Beet-

25:6 *3,4 tonni. (Vt lisa B14.)

PTK 25

a 1Sa 8:11, 12

b 4Mo 1:2, 3

c 2Aj 19:2

d 2Aj 14:11
2Aj 20:6

e 1Sa 2:7
Op 10:22
Hag 2:8

f 2Sa 8:13
L 60:mrk

g 2Ku 14:7
2Aj 20:10, 11

h 2Aj 25:9

i 1Ku 16:29

Teine veerg

a 2Aj 8:3, 5

b 2Mo 20:3, 5
5Mo 7:25
2Aj 28:22, 23

c 2Aj 24:20
L 115:8
Jer 2:5
Jer 10:5

d 2Aj 16:10
2Aj 18:25, 26

e Jes 30:10

f 1Sa 2:25
Op 29:1

g 2Ku 14:8–10

h 2Aj 25:11

i 2Ku 14:11–14

Hooronini.^a Nad löid maha 3000 inimest ja võtsid palju sõjasaaki.

14 Kui Amasja edomlasi lõomast naasis, tõi ta kaasa Seiri meeste jumalad ja tegi neist oma jumalad.^b Ta kummardas nende ees ja lasi neile tõusta ohvrisuutsu. **15** Siis süttis Jehoova viha Amasja vastu ja ta saatis tema juurde ühe prohveti, kes ütles talle: „Miks sa kummardad rahvaste jumalaid, kes ei päästnud oma rahvast sinu käest?”^c **16** Kui prohvet alles rääkis, ütles kuningas: „Kas sind on pandud kuningale nõuandjaks?”^d Lõpetata,^e või muidu sind tapetakse!” Prohvet jäigi vait, kuid ütles veel: „Ma tean, et Jumal on otustanud su hävitada, sest sa oled seda teinud ega ole mu nõu kuulanud.”^f

17 Siis pidas Juuda kuninga Amasja oma nõuandjatega aru ja saatis sõna Iisraeli kuningale Joasele, Jehu poja Jooahase pojale. Ta lasi teatada: „Tule, kohtume lahingus näost näkku!”^g **18** Seepeale saatis Iisraeli kuningas Joas Juuda kuningale Amasjale sõnumi: „Liibanoni ohakas läkitas teate Liibanoni seedrile: „Anna oma tütar minu pojale naiseks!” Ent üks Liibanoni metsloom läks mööda ja tal las ohaka ära. **19** Sa mõtled endamisi: „Ma olen edomlased maha lõõnud!”^h Su süda on läinud ülbeks ja ihkab au. Püsi oma kijas! Miks sa kipud õnnetusse? Sa ju langed ja koos sinuga ka Juuda!”

20 Kuid Amasja ei võtnud teda kuulda;ⁱ see oli Jumalalt, kes

oli otsustanud anda nad vaenlase kätte,^a kuna nad kummardasid Edomi jumalaid.^b **21** Siis tuli Iisraeli kuningas Joas ja kohtus Juudas Beet-Semeses^c Juuda kuninga Amasjaga näost näkku. **22** Iisrael lõi Juudat, nii et igaüks põgenes oma koju. **23** Iisraeli kuningas Joas võttis Juuda kuninga Amasja, Jooahase* poja Joase poja Beet-Semeses vangi ning viis ta Jeruusalemma. Ta lõhkus maha Jeruusalemma müüri Efraimi värvast^d Nurgaväravani,^e 400 künnra^f pikkuse lõigu. **24** Joas võttis ära kogu kulla ja hõbeda, kõik Jumala kotas Oobed-Edomi hoole all olevad esemed ja kõik kuningakojad aarded^f ning samuti võttis ta pantvange. Seejärel pöördus ta tagasi Samaariasse.

25 Juuda kuningas Amasja,^g Joase poeg, elas pärast Iisraeli kuninga Joase,^h Jooahase poja surma veel 15 aastat.ⁱ **26** Kõik muu Amasja kohta, algusest kuni lõpuni, on kirjas „Juuda ja Iisraeli kuningate raamatus”. **27** Sellest ajast, kui Amasja ei käinud enam Jehoova järel, hakati Jeruusalemmas tema vastu vandenõu sepitsema^j ja ta põgenes Laakisesse. Kuid talle saadeti Laakisesse mehed järele ja need surmasid ta seal. **28** Ta toodi hobustega tagasi Juuda linna ja maeti sinna oma esiisade juurde.

26 Pärast seda tõstis kogu Juuda rahvas 16-aastase Ussija^k tema isa Amasja asemel kuningaks.^l **2** Kui kuningas Amasja oli läinud puhkama

25:23 *Teise nimega Ahasja. #178 m.

PTK 25

- a 2Aj 22:7
 b 2Aj 25:14
 c Jos 21:8, 16
 1Sa 6:19
 d Neh 8:16
 Neh 12:38, 39
 e 2Aj 26:9
 Jer 31:38
 Sak 14:10
 f 1Ku 7:51
 1Ku 15:18
 2Ku 24:12, 13
 2Ku 25:13–15
 2Aj 12:9
 g 2Ku 14:1
 h 2Ku 13:10
 i 2Ku 14:17–20
 j 2Ku 12:20
 2Ku 15:8, 10
 2Ku 21:23

PTK 26

- k Mt 1:8
 l 2Ku 14:21

Teine veerg

- a 1Ku 9:26
 2Ku 16:6
 b 2Ku 14:22
 c Jes 1:1
 Jes 6:1
 d 2Ku 15:2
 e 2Ku 14:1, 3
 f 2Aj 14:7
 L 1:2, 3
 g 2Sa 8:1
 2Aj 21:16
 Jes 14:29
 h 1Aj 18:1
 i Jos 15:11, 12
 j Jos 15:20, 46
 1Sa 5:1
 k 2Aj 17:11
 l 1Mo 19:36, 38
 Koh 11:15
 m 2Aj 14:2, 7
 n 2Ku 14:13
 Jer 31:38
 Sak 14:10
 o Neh 3:13
 p 2Ku 9:17
 q 2Aj 24:11
 r 4Mo 1:2, 3
 2Sa 24:9

oma esiisade juurde, ehitas Ussija üles Eeloti^a ja võttis selle tagasi Juudale.^b **3** Ussija^c oli kuningaks saades 16-aastane ja valitses Jeruusalemmas 52 aastat. Tema ema oli Jekolja, kes oli pärit Jeruusalemmast.^d **4** Ussija tegi, mis oli Jehoova silmis õige, nagu oli teinud tema isa Amasja.^e **5** Kuni elas Sakarja, kes õpetas Ussijat kartma tõelist Jumalat, ot sis Ussija Jumalat. Niikaua kui ta Jehoovat otsis, Jumal õnistas teda.^f

6 Ta läks sõdima vilistite^g vastu ning murdis läbi Gati,^h Jabneⁱ ja Asdodi^j müüri. Seejärel ehitas ta linna Asdodi ümbrusse ja vilistite maale. **7** Jumal aitas teda võitluses vilistite, Guur-Baalis elavate araablaste^k ning meunlaste vastu. **8** Ammonlased^l hakkasid Ussijale andamit maksma. Tema kuulsus ulatus Egiptuseni, sest ta sai väga võimsaks. **9** Ussija ehitas Jeruusalemma tuguvad tornid^m Nurgavärava,ⁿ Oruvärava^o ja tugisamba juurde. **10** Ta ehitas torne^p ka kõrbesse ja kaevas* palju vee mahuteid, sest tal oli suur hulk kariloomi. Sedasama tegi ta Sefelas ja lavamaal. Mägedes ja Karmelis oli tal põllumehi ja viinamäeharijaid, kuna talle meeldis tegeleda põllundusega.

11 Ussijal oli relvastatud sõjavägi, kes läks lahingusse väeosadeks jaotatuna. Kirjutaja^q Jeiel ja ametnik Maaseja, kes alusid kuninga peamehele Hananjale, olid mehed üle lugenud ja kirja pannud.^r **12** Suguvõsade

26:10 *Võib tõlkida ka „raius”, ilmselt kaljupinnasesse.

peamehi, kes juhtisid neid vägevaid sõjamehi, oli kokku 2600. **13** Neile allus 307500 lahinguvälis sõjameest. See võimas sõjavägi aitas kuningal vaenlaste vastu võidelda.^a **14** Ussija varustas tervet armeed kilpide, piikide,^b kiivrite, soomusrüüde,^c vibude ja lingukividega.^d **15** Ta pani Jeruusalemma tornide^e ja müürinurkade peale noolte ja suurte kivide heitmiseks masinad, mis meistrid olid välja mõelnud. Tema kuulus levis kaugele, sest teda aidati väga palju ja ta sai vägevaks.

16 Ent kui ta oli vägevaks saanud, muutus ta süda ülbeks ja see viis ta hukatusse. Ta ei olnud oma Jumalale Jehoovale ustav, vaid läks Jehoova templisse suitsutusaltaril suitsutusrohtu põletama.^f **17** Preester Asarja ja veel 80 julget Jehoova preestrit läksid talle otsekohe järele. **18** Nad astusid kuningas Ussija ette ja ütlesid talle: „Sinul, Ussija, pole õigust Jehoovale suitsutusrohtu põletada.^g Üksnes preestrid tohivad seda teha, sest nad on Aaroni järeltulijad,^h kes on pühitsetud. Mine pühast välja! Sa ei ole olnud ustav ja selle eest Jumal Jehoova sind ei austa.”

19 Kuid Ussija, kel oli käes suitsutuspann suitsutusrohu põletamiseks, läks selle peale raevu.ⁱ Kui ta preestrite peale vihasena Jehoova koja suitsutusaltari kõrval seisis, lõi tal preestrite nähes laubal välja pidalitõbi.^j **20** Peapreester Asarja ja kõik teised preestrid nägid tema laubal pidalitõbe ning saatsid ta sealt kiiresti välja. Ka Ussija ise ruttas

PTK 26

- a 2Aj 11:1
2Aj 13:3
2Aj 14:8
2Aj 17:14
2Aj 25:5
b 2Aj 11:5, 12
c 1Sa 17:4, 5
d Koh 20:16
1Sa 17:49
1Aj 12:1, 2
e 2Aj 14:2, 7
f 4Mo 1:51
g 4Mo 16:39, 40
4Mo 18:7
h 2Mo 30:7
1Aj 23:13
i 2Aj 16:10
2Aj 25:15, 16
j 4Mo 12:10
2Ku 5:27

Teine veerg

- a 3Mo 13:45, 46
4Mo 5:2
4Mo 12:14, 15
b 2Ku 15:5–7
c Jes 1:1
Jes 6:1
d 2Ku 15:32

PTK 27

- e Jes 1:1
Ho 1:1
Mi 1:1
Mt 1:9
f 2Ku 15:33
g 2Ku 15:34, 35
2Aj 26:3, 4
h 2Aj 26:16–18
i Jer 26:10
j 2Aj 33:1, 14
Neh 3:26
k 2Aj 11:5
2Aj 14:2, 7
l Jos 14:12, 13
m 2Aj 17:12
n 2Ku 9:17
2Aj 26:9, 10
o Koh 11:4
2Sa 10:6
2Aj 20:1
Jer 49:1
p 2Aj 26:8

minema, sest Jehoova oli teda lõõnud.

21 Kuningas Ussija põdes pidalitõbe elu lõpuni. Ta elas pidalitõbisena omaette majas^a ja tal ei lubatud minna Jehoova kotta. Tema poeg Jootam valitses kuningakoda ja mõistis kohut maa rahvale.^b

22 Muu Ussija kohta algusest kuni lõpuni on pannud kirja prohvet Jesaja,^c Aamot si poeg. **23** Ussija läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma esiisade kõrvale, kuid mitte kuningate matmisväljale, sest öeldi: „Ta oli pidalitõbine.” Tema asemel sai kuningaks tema poeg Jootam.^d

27 Jootam^e oli kuningaks saades 25-aastane ning ta valitses Jeruusalemmas 16 aastat. Tema ema oli Jeruusa, Saadoki tütar.^f **2** Jootam tegi, mis oli Jehoova silmis õige, nagu oli teinud tema isa Ussija,^g aga tema ei tunгинud Jehoova templisse.^h Ent rahvas käitus ikkagi hukatuslikult. **3** Jootam ehitas Jehoova koja ülaväravaⁱ ja tegi ulatuslikke Ofeli müüri ehitustöid.^j **4** Veel ehitas ta linnu^k Juuda mägismaale^l ning kindlusi^m ja torneⁿ metsadesse. **5** Ta sõdis ammonlaste^o kuningaga ja saavutas tema üle võidu ning ammonlased töid talle tol aastal 100 talenti* hõbedat ning 10000 koori[#] nisu ja 10000 koori[^] otra. Sama töid ammonlased ka teisel ja kolmandal aastal.^p **6** Jootam sai üha vägevamaks, sest ta valis

27:5 *3,4 tonni. (Vt lisa B14.) #1700 tonni. ^1300 tonni.

õige tee oma Jumala Jehoova ees.

7 Muu Jootami kohta, kõik tema sõjad ja tegemised, on kirjas „Israeli ja Juuda kuningate raamatus”.^a 8 Ta oli kuningaks saades 25-aastane ja valitses Jeruusalemmas 16 aastat.^b 9 Siis läks Jootam puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Taaveti linna.^c Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aahas.^d

28 Aahas^e oli kuningaks saades 20-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 16 aastat. Tema ei teinud, mis oli Jehoova silmis õige, nagu oli teinud tema esiisa Taavet.^f 2 Aahas käis hoopis Iisraeli kuningate jälgedes^g ja valas Baalide kujusid.^h 3 Ta lasi Ben-Hinnomi orus* ohvrisuitsu tõusta ja põletas oma poegi tulesⁱ nende rahvaste jäledate tavade eeskujul,^j kelle Jehoova oli iisraellaste eest ära ajanud. 4 Ta tõi ohvripaikades,^k kõrgendikel ja iga lopsaka puu all ohvreid^l ja lasi tõusta ohvrisuitsu.

5 Niisiis andis Jumal Jehoova ta Süüria kuninga kätte.^m Süürlased alistasid ta, võtsid talt palju vange ja viisid need Damaskusse.ⁿ Aahas anti ka Iisraeli kuninga kätte ning ta kandis ränki kaotusi. 6 Remalja poeg Pekah^o tappis Juudas ühe päevaga 120 000 vaprat meest, sest juudalased olid hüljanud oma esiisade Jumala Jehoova.^p 7 Efraimi sõjamees Sikri tappis kuningapoeg Maaseja, kojaülem Asrikami ja kuningast järgmise mehe Elka-

28:3 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Gehenna”.

PTK 27

a 2Ku 15:36

b 2Ku 15:33

c 2Sa 5:9

d 2Ku 15:38

PTK 28

e Ho 1:1

Mi 1:1

Mt 1:9

f 2Ku 16:2

g 1Ku 12:26, 28

1Ku 16:33

h 2Mo 34:17

i 2Aj 33:1, 6

Jer 7:31

j 5Mo 12:31

k 3Mo 26:30

l Jes 57:4, 5

m 2Ku 16:5, 6

2Aj 24:24

n 2Sa 8:6

1Aj 18:5

o 2Ku 15:37

Jes 7:1

p 2Aj 15:2

L 73:27

Teine veerg

a 1Ku 16:23, 24

1Ku 22:51

b Koh 2:14

Koh 3:8

c 3Mo 25:

39, 46

2Aj 8:9

d 2Aj 28:8

na. 8 Iisraellased võtsid oma vendadelt vangi 200 000 naist, poega ja tütart. Samuti võtsid nad palju sõjasaaki ja viisid selle Samaariasse.^a

9 Seal oli üks Jehoova prohet, Ooded. Ta läks Samaariasse naasvale sõjaväele vastu ja ütles: „Teie esiisade Jumal Jehoova andis juudalased teie kätte, kuna ta vihastus nende peale.”^b Teie aga tapsite neid sellise raevuga, et see ei jäänud Jumalale märkamata. 10 Nüüd te mõtlete teha Juuda ja Jeruusalemma elanikest oma sulased ja teenijannad.^c Kuid üks ole teiegi süüdi oma Jumala Jehoova ees? 11 Kuulake mind ja viige tagasi vangid, kelle te oma vendadelt võtsite, sest teie vastu on süttinud Jehoova tuline viha.”

12 Siis astusid sõjaretkelt tagasitulnute ette efraimlaste peamehed: Jehohanani poeg Asarja, Mesillemoti poeg Berrekja, Sallumi poeg Jehiskija ja Hadlai poeg Amaasa. 13 Nad ütlesid neile: „Ärge tooge vange siia, sest muidu jääme Jehoova ees süüdlaseks. Kas tahate meie patukoormat ja süüd raskemaks teha? Meie süü on juba niigi suur ja Iisraeli vastu on süttinud Jumala tuline viha.” 14 Seepeale andsid sõdurid peameestele ja tervele kogudusele üle nii vangid kui ka sõjasaagi.^d 15 Nimeliselt määratud mehed võtsid vangid ja andsid neile sõjasaagi hulgast riided selga ja sandaalid jalga, samuti andsid nad neile süüa ja juua ning õli ihu võidmiseks. Kes olid nõrgad, pandi eeslite selga, ja nad kõik viidi oma vendade juurde

palmipuude linna Jeerikosse. Viijad aga pöördusid tagasi Saamaariasse.

16 Sel ajal palus kuningas Aahas Assüüria kuningatelt abi.^a **17** Edomlased tungisid jälle Juudasse, ründasid seda ning võtsid vange. **18** Vilistid^b rüüstasid Sefela^c ja Negevi linnu Juudas ning valutasid Beet-Semese,^d Ajjaloni^e ja Gederoti, samuti Sooko, Timna^f ja Gimso koos tütarlinnadega, ning asusid neisse elama. **19** Jehoova lasi Juudal Iisraeli* kuninga Aahase pärast alandust kogeda, sest see oli lasknud kõlvatusel Juudas kasvada, nii et rahvas oli Jehoovale äärmiselt ustavusetu.

20 Lõpuks ründas Aahast ka Assüüria kuningas Tiglatpilesar.^g Ta ei aidanud teda, vaid hoopis rõhus.^h **21** Aahas oli riisunud Jehoova koda ning kuninga ja peameeste kodasid ning saatnud Assüüria kuningale kingituse, kuid sellest polnud mingit abi. **22** Sel ajal kui Aahast rõhuti, murdis ta Jehoovale truudust veelgi enam. **23** Ta hakkas ohverdama Damaskuse jumalatele,ⁱ kes olid teda lõõnud,^k ning ta ütles: „Kuna Süüria jumalad aitavad oma kuningaid, siis ohverdan minagi neile, et nad aitaksid ka mind.”^l Aga need said talle ja kogu Iisraelile komistuskiviks. **24** Aahas kogus kokku Jumala koja riistad ja purustas need.^m Ta sulges Jehoova koja ukседⁿ ja tegi endale altareid igale tänavanurgale Jeruusalemmas. **25** Igasse Juuda linna rajas ta

28:19 *2. Ajaraamatus öeldakse mitmes kohas „Juuda” asemel üldisemalt „Iisrael”.

PTK 28

- a 2Ku 16:7, 8
Jes 7:10–12
b 2Aj 26:1, 6
c 2Aj 26:10
d Jos 15:10, 12
e 2Aj 11:10
f Koh 14:1
g 2Ku 15:29
2Ku 16:7, 8
1Aj 5:26
h 2Ku 17:5
Jes 7:20
i 2Ku 18:15, 16
2Aj 12:9
j 2Aj 25:14
k 2Ku 16:10–13
l Jer 44:18
m 2Ku 16:17
n 1Ku 6:33, 34
2Aj 29:7

Teine veerg

- a 1Ku 14:22, 23
2Ku 15:32, 35
2Aj 21:5, 11
2Aj 33:1, 3
b 2Ku 16:19
c 2Aj 21:16, 20
2Aj 33:20

PTK 29

- d Jes 1:1
Ho 1:1
Mt 1:10
e 2Ku 18:1, 2
f 2Aj 31:20
g 1Ku 15:5
2Ku 18:3
h 1Ku 6:33, 34
2Aj 28:24
i 1Aj 15:11, 12
j 2Ku 18:4
k 2Aj 28:22, 23
Jer 44:21
l Jer 2:27
Hes 8:16
m 1Ku 6:33, 34
n 3Mo 24:2
o 2Mo 30:8
p 2Mo 29:38
q 2Aj 24:18

ohvripaigad, et lasta teistele jumalatele ohvrisuutsu tõusta,^a ja solvas sellega oma esiisade Jumalat Jehoovat.

26 Muu Aahase kohta ja kõik tema tegemised algusest kuni lõpuni on kirjas „Juuda ja Iisraeli kuningate raamatus”.^b **27** Aahas läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti Jeruusalemma, kuid mitte Iisraeli kuningate matmispaika.^c Tema asemel sai kuningaks tema poeg Hiskija.

29 Hiskija^d oli kuningaks saades 25-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 29 aastat. Tema ema oli Abija, Sakarja tütar.^e **2** Hiskija tegi, mis oli Jehoova silmis õige,^f nagu oli teinud tema esiisa Taavet.^g **3** Esimese valitsusaasta esimesel kuul avas ta Jehoova koja ukсед ja tegi need korda.^h **4** Siis kutsus ta idapoolsele väljakule kokku preestrid ja leviidid **5** ning ütles neile: „Kuulake mind, leviidid! Pühitsege endⁱ ja oma esiisade Jumala Jehoova koda ning kõrvaldage pühast paigast kõik ebapuhas.^j **6** Meie isad ei olnud ustavad, vaid tegid meie Jumala Jehoova silmis kurja.^k Nad hülgasid ta, pöörasid talle selja ega suhtunud Jehoova pühamuse austusega.^l **7** Samuti sulgesid nad eeskoja ukсед^m ja kustutasid lambid.ⁿ Nad ei põletanud enam suitsutusrohtu^o ega ohverdanud Iisraeli Jumalale pühas paigas põletusohvreid.^p **8** Seepärast Jehoova vihastus Juuda ja Jeruusalemma peale^q ning tegi nad kohutavaks ja hämmastust te-

kitavaks vaatepildiks, vilistamise* põhjuseks, nagu te seda oma silmaga näete.^a **9** Meie esiisad langesid mõõga läbi^b ning meie pojad, tütreid ja naised viidi vangi.^c **10** Aga mul on südames soov teha leping Iisraeli Jumala Jehoovaga,^d et tema tuline viha meie pealt ära pöörduks. **11** Mu pojad, nüüd pole aeg oma kohustusi hoolitusse jätta,* sest teid on Jehoova valinud enda ees seisma, teda teenima^e ja temale ohvrisuutsu tõusta laskma.^f

12 Siis asusid leviidid tegutsema. Nendeks olid kehatlastest^g Amaasai poeg Mahat ja Asarja poeg Joel, merarlastest^h Abdi poeg Kiis ja Jehalleleli poeg Asarja, geersonlastestⁱ Simma poeg Joah ja Joahi poeg Eeden, **13** Elisafani poegadest Siimri ja Jeuel, Aasafi poegadest Sakarja ja Mattanja, **14** Heemani^k poegadest Jehiel ja Simeil, Jedutuuni^l poegadest Sema ja ja Ussiel. **15** Nad kutsusid kokku oma vennad, pühitseteid end ja läksid Jehoova koda puhastama, nagu kuningas oli kooskõlas Jehoova sõnadega käskinud.^m **16** Preestrid läksid Jehoova kotta ja hakkasid seda puhastama. Nad töid kõik ebapuhtad asjad, mis nad Jehoova templist leidsid, Jehoova koja õueⁿ ning leviidid viisid need ära Kidroni orgu.^o **17** Nad alustasid pühitsemist esimese kuu esimesel päeval ning kaheksandal päeval jõudsid nad Jehoova koja eeskotani.^p Nad pühitsesid Jehoova

PTK 29

a 3Mo 26:32

5Mo 28:
15, 25b 3Mo 26:
14, 17

c 2Aj 28:5-8

d 2Aj 15:10-13

e 4Mo 3:6
5Mo 10:8

f 1Aj 23:13

g 4Mo 4:2, 3
1Aj 23:12

h 1Aj 23:21

i 1Aj 23:7

j 1Aj 15:16, 17
1Aj 25:1, 2

k 1Aj 25:5

l 1Aj 25:1

m 2Aj 29:5

n 1Ku 6:36

o 2Ku 23:4, 6
2Aj 15:16
Joh 18:1p 1Ku 6:3
1Aj 28:11

Teine veerg

a 2Aj 4:1

b 1Ku 7:40

c 1Ku 7:48

d 2Aj 29:5

e 2Aj 28:1, 2
2Aj 28:24f 3Mo 4:3
3Mo 4:13, 14
4Mo 15:
22-24

g 3Mo 4:4

h 3Mo 4:7, 18

i 1Aj 25:1, 6
2Aj 9:11j 1Aj 28:12, 13
2Aj 8:12, 14k 2Sa 24:11, 12
1Aj 29:29l 2Sa 7:2
2Sa 12:1

koda kaheksa päeva ning said töö valmis esimese kuu kuue- teistkümnendal päeval.

18 Seejärel läksid nad kuningas Hiskija juurde ja ütlesid: „Me oleme puhastanud kogu Jehoova koja, põletusohvrialtari^a ja kõik selle riistad^b ning leivalaua^c ja kõik selle riistad. **19** Me oleme korda teinud ja pühitsenud kõik riistad,^d mis ustavusetu kuningas Aahas oma valitsusajal kõrvale heitis,^e ning need on nüüd Jehoova altari ees.“

20 Kuningas Hiskija tõusis hommikul vara, kutsus kokku linna peamehed ja nad läksid Jehoova kotta. **21** Nad töid seitse pulli, seitse jäära, seitse jäärtalle ja seitse sikku patuohvriks kuningriigi, pühama ja Juuda eest.^f Kuningas käskis preestritel, Aaroni järeltulijatel, ohverdada need Jehoova altaril. **22** Kõigepealt tapeti pullid^g ning preestrid piserdasid nende verd altari peale,^h siis tapeti jäärad ja piserdati nende verd altari peale ning seejärel tapeti jäärtalled ja piserdati nende verd altari peale. **23** Pärast seda toodi patuohvriskud kuninga ja koguduse ette ning nad panid käed nende peale. **24** Preestrid tapsid sikud ja ohverdasid nende vere altaril patuohvriks, et tuua lepitust kogu Iisraeli eest, sest kuningas oli käskinud tuua põletusohvri ja patuohvri terve Iisraeli eest.

25 Kuningas oli pannud leviidid Jehoova kotta seisma simblite, lüürade ja teiste keelpillidega,ⁱ nagu olid käskinud Taavet,^j kuninga nägemustenägi ja Gaad^k ja prohvet Naatan,^l

29:8 *Võib tõlkida ka „pilkamise“.

29:11 *Võib tõlkida ka „nüüd pole aeg puhata“.

sest sellise käsu oli Jehoova oma prohvetite kaudu andnud. **26** Leviitidel olid käes Taaveti pillid ja preestritel trompetid.^a

27 Siis käskis Hiskija ohverdada altaril põletusohvri.^b Kui ohverdamine algas, hakati trompetite ning Iisraeli kuninga Taaveti pillide saatel Jehoovale laulma. **28** Kui laul kõlas ja trompetid hüüdsid, siis terve kogudus kummardas. Kõik see kestis põletusohvri ohverdamise lõpuni. **29** Kui ohverdamine oli lõppenud, laskus kuningas oma kaaskonnaga põlvili ning kummardas maani. **30** Kuningas Hiskija ja peamehed andsid leviitidele käsu ülistada Jehoovat Taaveti ja nägemustenägija Aasafi lauludega.^c Nad tõidki rõõmuga kiitust, langesid põlvili ja kummardasid maani.

31 Hiskija ütles: „Nüüd, kus te olete Jehoovale eraldatud, tooge Jehoova kotta tapaohvreid ja tänuohvreid.” Kogudus tõigi tapa- ja tänuohvreid ning kes heast südamest tahtis anda, tõi ka põletusohvreid.^d **32** Kogudus tõi põletusohvriks 70 veist, 100 jäära ja 200 jäär-talle, kõik need toodi põletusohvriks Jehoovale.^e **33** Ja pühadeks ohvriandideks toodi 600 veist ja 3000 lammast. **34** Preestrid aga polnud piisavalt ja sellepärast ei jõudnud nad kõiki põletusohvreid ära nulgida. Niisiis tulid nende vennad leviidid neile appi,^f kuni töö sai tehtud ja kuni preestrid end pühitsesid.^g Leviidid olid suhtunud enda pühitsemisse kohusetundlikumalt kui preestrid. **35** Põletusohvreid^h ja rahuohvrite rasva,ⁱ samuti joogiohvreid, mida ohver-

PTK 29

a 4Mo 10:8
1Aj 15:24

b 3Mo 1:3, 4

c 2Sa 23:1
1Aj 16:7

d 3Mo 1:3

e 1Ku 3:4
1Ku 8:63
1Aj 29:21, 22f 4Mo 8:19
2Aj 30:17
2Aj 35:10, 11

g 2Aj 30:2, 3

h 4Mo 15:5

i 3Mo 3:1
3Mo 3:14–16

Teine veerg

a 2Aj 29:32

b 2Aj 30:12

PTK 30

c 2Aj 11:14, 16

d 2Aj 34:1, 6, 7

e 2Mo 12:43
3Mo 23:5
5Mo 16:2
2Aj 35:1

f 4Mo 9:10, 11

g 2Mo 12:18

h 2Aj 29:34

i Koh 18:29

j 2Aj 35:18

k 2Ku 15:29
1Aj 5:26
2Aj 28:20, 21

l 2Aj 29:8, 9

dati koos põletusohvritega, oli väga palju.^a Nii taastati Jehoova koja teenistus. **36** Hiskija ja kogu rahvas olid rõõmsad selle üle, mida Jumal oli nende heaks teinud,^b sest see kõik oli toimunud nii kiiresti.

30 Hiskija saatis sõna kõikjale Iisraeli^c ja Juudasse ning kirjutas Efraimile ja Mannasse^d koguni kirjad, et nad tuleksid Jeruusalemma Jehoova kotta pidama paasapüha Iisraeli Jumala Jehoova auks.^e

2 Kuningas, tema peamehed ja terve kogudus Jeruusalemmas olid otsustanud pidada paasapüha teisel kuul.^f **3** Nad ei saanud pidada seda õigel ajal,^g sest piisav hulk preestrid polnud end pühitsenud^h ja rahvas polnud kogunenud Jeruusalemma. **4** See otsus oli õige nii kuninga kui ka terve koguduse silmis. **5** Niisiis lasti teatada kogu Iisraelis, Beer-Sebast Daanini,ⁱ et rahvas tuleks Iisraeli Jumala Jehoova auks Jeruusalemma paasapüha pidama. Rahvas polnud pidanud seda püha üheskoos, nagu seadus ette nägi.^j

6 Kuninga korraldusel käisid kiirkäskjalad kuninga ja tema peameeste kirjadega läbi kogu Iisraeli ja Juuda ning teatasid: „Iisraeli rahvas, pöörduge tagasi Jehoova juurde – Aabrahami, Iisaki ja Iisraeli Jumala juurde –, et ta pöörduks tagasi teie juurde, kes pääsesite Assüüria kuningate käest.^k **7** Ärge olge oma esisade ja vendade sarnased, kes olid truudusetud oma esiisade Jumalale Jehoovale, mistõttu ta tegi nad kohutavaks vaatepildiks, nagu te seda näete.^l **8** Ärge olge kangekael-

sed, nagu olid teie esiisad.^a Alanduge Jehoova ees ja tulge tema pühamusse,^b mille ta on pühitsenud igaveseks ajaks! Teenige oma Jumalat Jehoovat, et ta oma tulise viha teie pealt ära pööraks!^c **9** Kui te pöördate tagasi Jehoova juurde, siis halastavad vaenlased teie vendadele ja poegadele^d ning need saavad sellele maa-le tagasi tulla.^e Teie Jumal Jehoova on kaastundlik ja halastav^f ning kui te tema juurde tagasi tulete, ei pööra ta oma pilet teie pealt.^g

10 Nii käisid kiirkäskjalad läbi kõik linnad Efraimis ja Manasses^h kuni Sebulonini välja, kuid rahvas pilkas ja mõnitas neid.ⁱ **11** Aga mõned Aaseeri, Manasse ja Sebuloni suguharust alandusid ja tulid Jeruusalemma.^j **12** Jumal oli ka Juudaga, et tuua nad kokku* täitma kuninga ja peameeste käsku, mille need olid kooskõlas Jehoova sõnadega andnud.

13 Jeruusalemma kogunes tohtu palju inimesi, väga suur kogudus, et pidada teisel kuul^k hapnemata leibade püha.^l **14** Nad kõrvaldasid Jeruusalemmas olevad altarid^m ja kõik suitsutusaltaridⁿ ning viskasid need Kidroni orgu. **15** Teise kuu neljateistkümnendal päeval töid nad paasaohvri. Preestrid ja leviidid tundsid aga häbi; niisiis nad pühitsesid end ja töid Jehoova kotta põletusohvreid. **16** Nad asusid oma kohtadele, nagu nõudis jumalamehe Moosese seadus, ning preestrid piserdasid verd,^o mille nad leviitidelt said. **17** Koguduse hul-

30:12 *Sõna-sõnalt „et anda neile üks süda“.

PTK 30

a 2Mo 32:9

b 5Mo 12:5, 6
L 132:13

c 2Aj 29:10

d 1Ku 8:49, 50

e 5Mo 30:1-3

f 2Mo 34:6
L 86:5
Mi 7:18g 2Aj 15:2
Jes 55:7
Jk 4:8

h 2Aj 30:1

i 2Aj 36:15, 16

j 2Aj 11:14, 16

k 4Mo 9:10, 11

l 3Mo 23:6

m 2Ku 18:22

n 2Aj 28:24

o 3Mo 1:5

Teine veerg

a 2Aj 29:34

b 2Aj 30:1

c L 86:5

d 2Aj 19:2, 3
Esr 7:10

e 4Mo 9:6, 10

f 3Mo 23:6

g 5Mo 12:5, 7
Neh 8:10

h 2Aj 29:25

i 3Mo 23:6

j 3Mo 3:1

k 1Ku 8:65

l 2Aj 35:7, 8

m 2Aj 29:34

n 2Aj 30:11, 18

gas oli palju neid, kes polnud end pühitsenud, ja leviidid töid paasaohvreid kõigi eest, kes polnud puhtad,^a et pühitseda neid Jehoovale. **18** Rahvast, kes polnud end puhastanud, oli rohkesti, eriti Efraimist, Manassest,^b Issaskarist ja Sebulonist tulnute seas. Sellegipoolest sõid nad paasatalle, kuigi see polnud seadusega kooskõlas. Hiskija aga palvetas nende eest: „Andestagu Jehoova oma headuses^c **19** igaühele, kes on valmistanud ette oma südant, et otsida oma esiisade Jumalat Jehoovat,^d kuigi ta pole end pühadusnõuete kohaselt puhastanud.“^e **20** Jehoova võttiski Hiskijat kuulda ja andestas rahvale.

21 Iisraellased pidasid Jeruusalemmas seitse päeva hapnemata leibade püha^f ja olid väga rõõmsad.^g Leviidid ja preestrid ülistasid Jehoovat iga päev, lastes pillidel valjul häälel Jehoovale kõlada.^h

22 Hiskija kiitis kõiki leviite, kes Jehoova teenistuses oma ülesandeid hoolsalt täitsid. Kogu püha ajal, seitse päeva, rahvas söi,ⁱ tõi rahuohvreid^j ja tänas oma esiisade Jumalat Jehoovat.

23 Siis otsustas terve kogudus pidada püha veel seitse päeva ja pidutseski rõõmsalt veel seitse päeva.^k **24** Juuda kuningas Hiskija annetas kogudusele 1000 pulli ja 7000 lammas ning peamehed annetasid kogudusele 1000 pulli ja 10000 lammast.^l Ja suur hulk preestrid pühitses end.^m **25** Rõõmutsesid kõik kohalolijad terve Juuda kogudus, preestrid, leviidid, kõik Iisraellist tulnud,ⁿ samuti Iisraelist

tulnud muulased ja Juudas elavad muulased.^a **26** Jeruusalemis oli suur rõõmupidu. Midagi sellist polnud Jeruusalemis toimunud alates Iisraeli kuninga Saalomoni, Taaveti poja päevist.^b **27** Lõpuks õnnistasid leviitpreestrid rahvast.^c Jumal võttis nende häält kuulda ja nende palve jõudis tema pühasse eluasemesse, taevasse.

31 Pärast püha pidamist läksid kõik seal olnud iisraellased Juuda linnadesse ja purustasid pühad sambad,^d raiusid maha pühad tulbad^e ning lõhkusid ohvripaigad^f ja altarid^g tervel Juuda- ja Benjaminimaal, samuti Efraimi- ja Manassemaal,^h kuni need olid viimiseni hävitatud. Seejärel läksid kõik iisraellased tagasi oma linnadesse, igaüks oma maosale.

2 Siis jagas Hiskija preestrid ja leviidid rühmadesse nende teenistusülesannete järgi,ⁱ et nad tooksid põletus- ja rahuohvreid ning teeniksid, tänaksid ja ülistaksid Jehoovat tema õuede väravates.^k **3** Kuningas andis osa endale kuuluvast põletusohvriteks,^l sealhulgas nii hommikul ja õhtul^m toodavateks ohvriteks kui ka hingamispäeval,ⁿ noorkuul^o ja pühade ajal^p toodavateks ohvriteks, mille toomine oli ette nähtud Jehoova seaduse.

4 Samuti käskis Hiskija Jeruusalemma elanikel anda preestritele ja leviitidele neile mõeldud osa,^q et need saaksid täielikult pühenduda Jehoova seaduse täitmisele. **5** Kui see käsk oli teada antud, tegid iisraellased helde annetuse oma teravilja, värsket veini,

PTK 30

a 2Mo 12:49

b 1Ku 8:65, 66

c 4Mo 6:23–26
5Mo 10:8

PTK 31

d 2Mo 23:24

e 5Mo 7:5
2Ku 18:1, 4
2Aj 14:2, 3
2Aj 34:1, 3

f 5Mo 12:2

g 2Aj 23:16, 17

h 2Aj 30:1, 18

i 1Aj 23:6
1Aj 24:1

j 2Aj 8:14

k 1Aj 23:13
1Aj 23:27–30

l 2Aj 30:24

m 2Mo 29:39

n 4Mo 28:9

o 4Mo 10:10

p 5Mo 16:16

q 4Mo 18:21
Neh 10:
38, 39

Teine veerg

a 4Mo 18:12

b 2Mo 22:29
2Mo 23:19
Neh 10:37

c 0p 3:9

d 3Mo 27:30
5Mo 14:28

e 3Mo 23:16

f 3Mo 23:24

g 4Mo 18:8

h Mal 3:10

i Neh 10:
38, 39
Neh 12:44j 3Mo 27:30
5Mo 14:28

k 1Aj 26:17, 19

l 5Mo 12:5, 6
5Mo 16:10

õli,^a mee ja kõigi põllusaaduste uue saagi esimesest osast.^b Nad töid kümnendiku kõigest ja kõike sai väga palju.^c **6** Iisraeli ja Juuda rahvas, kes elas Juuda linnades, tõi kümnendiku ka veistest ja lammastest ning oma Jumalale Jehoovale pühendatud asjadest.^d Kõik annetused toodi kokku ja pandi paljudesse kuhjadesse. **7** Annetusi hakati tooma kolmandal kuul^e ning neid toodi kuni seitsmenda kuuni.^f **8** Kui Hiskija ja peamehed tulid ning kõiki neid annetusi nägid, ülistasid nad Jehoovat ja õnnistasid tema rahvast Iisraeli.

9 Kui Hiskija küsis preestritelt ja leviitidelt annetuste kohta, **10** vastas Saadoki soost peapreester Asarja talle: „Sellest ajast peale, kui Jehoova kotta hakati neid annetusi tooma,^g on olnud külluslikult süüa ja juua ning palju on jäänud ülegi, sest Jehoova on oma rahvast õnnistanud. Ja see kõik siin on järele jäänud.”^h

11 Seepeale käskis Hiskija seada korda Jehoova koja laoruumid^{*i} ja nii ka tehti. **12** Sinna viidi ustavalt kõik annetused, kümnised^j ja pühad annid. Nende eest vastutas leviit Konanja ja talle allus tema vend Simeil. **13** Kuningas Hiskija oli määranud Konanjale ja tema vennale Simeile abiks Jehieli, Asasja, Nahati, Asaeli, Jerimoti, Joosabadi, Elieli, Jismakja, Mahati ja Benaja. Jumala koja ülem oli Asarja. **14** Idavärava valvur^k leviit Koore, Jimna poeg, hoolitses Jumalale toodud vabatahtlike ohvrite eest^l ning jagas väl-

31:11 *Võib tõlkida ka „söögiroomid”.

ja Jehoovale toodud annetusi^a ja väga pühi ande.^b **15** Tema-le allusid preestrite linnades^c Eeden, Minjamine, Jeesua, Semaja, Amarja ja Sekanja. Neile oli usaldatud ülesanne jagada võrdselt toitu oma vendadele nende rühmades,^d nii vanadele kui ka noortele. **16** See toidujagamine oli lahus sellest jagamisest, kus toitu anti suguvõsanimekirjadesse kantui-le, kes olid oma rühmade järgi Jehoova kotas igapäevaseid ülesandeid täitmas. Neis nimekirjades olid 3-aastased ja vanemad meessoost isikud.

17 Preestrid kanti suguvõsanimekirja nende suguvõsa kaup^e – nagu ka 20-aastased ja vanemad leviidid^f – nende ülesannete järgi rühmades.^g **18** Suguvõsanimekirja kanti ka kõik nende lapsed ja naised, pojad ja tütreid, kõik leviidid koos pere-dega – sest nad hoidsid end pühana neile usaldatud püha ameti pärast – **19** ning preestrid, Aaroni järeltulijad, kes elasid oma linnade ümbruses.^h Kõigis linnades olid nimeliselt määratud mehed, kes jagasid toitu igale preestrisoo meesliikmele ja igale suguvõsanimekirja kantud leviidile.

20 Seda tegi Hiskija kogu Juudamaal. Ta tegi seda, mis oli hea ja õige tema Jumala Jehoova silmis, ning oli talle ustav. **21** Kõike, mida ta Jumalat teenides ette võttis seoses Jumala koja teenistuseⁱ ning seaduse ja käskudega, tegi ta kogu südamest, ja teda saatis kordaminek.

32 Pärast neid sündmusi ja Hiskija ustavust väljendavaid tegusid^j tungis Assüüria kuningas Sanherib Juudas-

PTK 31

a 4Mo 18:8

b 3Mo 2:10
3Mo 7:1

c Jos 21:19

d 1Aj 24:1

e 1Aj 24:4

f 4Mo 4:2, 3
4Mo 8:24
1Aj 23:24

g 1Aj 23:6

h 3Mo 25:
33, 34
4Mo 35:2
Jos 21:13

i 2Aj 29:35

PTK 32

j 2Aj 31:20

Teine veerg

a 2Ku 18:7, 13
Jes 36:1

b 2Ku 20:20

c 2Sa 5:9
1Ku 9:24
1Ku 11:27
2Ku 12:20

d 2Ku 19:6

e 5Mo 31:6, 8
Jos 1:6, 9
2Ku 6:16, 17
2Aj 20:15f 4Mo 14:9
5Mo 20:1, 4
Jos 10:42
Jer 17:5

g 2Aj 20:20

h Jes 37:8

i 2Ku 18:17
Jes 36:2

2. AJARAAMAT 31:15–32:10

se. Ta piiras sisse kindlustatud linnad, kavatsedes need vallutada.^a

2 Kui Hiskija nägi, et Sanherib on tulnud Jeruusalemma vastu sõdima, **3** otsustas ta pärast oma peameeste ja sõjameestega nõupidamist sulgeda väljaspool linna asuvad allikad,^b ja ta mehed toetasid teda. **4** Kokku tuli palju rahvast ning nad sulgesid kõik allikad ja seal voolava oja, öeldes: „Miks peaksid Assüüria kuningad leidma siit nii palju vett?”

5 Peale selle võttis ta kätte ja parandas kogu lagunenud müüriosa, ehitas selle peale tornid ja väljapoole veel ühe müüri. Samuti parandas ta Taaveti linna kaitsevalli^c ja valmistas palju relvi^d ja kilpe. **6** Siis pani Hiskija rahva üle väepealikud, kutsus nad linnavarustaja väljakule kokku ning innustas neid: **7** „Olge julged ja tugevad! Ärge kartke Assüüria kuningat^e ega tema suurt sõjaväge, sest neid, kes on meiega, on rohkem kui neid, kes on temaga.^e **8** Tema toetub inimkäele, kuid meiega on meie Jumal Jehoova, kes meid aitab ja meie eest sõdib!”^f Ja rahvas sai Juuda kuninga Hiskija sõnadest julgust.^g

9 Pärast seda läkitas Assüüria kuningas Sanherib, kes oli oma kuninglike vägedega Laakis, h oma sulased Jeruusalemma Juuda kuninga Hiskija ja kõigi juudalaste juurdeⁱ neile ütlemata:

10 „Nii ütleb Assüüria kuningas Sanherib: „Millele te

32:5 *Võib tõlkida ka „Millo”; see heebreare sõna tähendab „täitma”. ^fVõib tõlkida ka „odasid”.

loodate, et olete jäänud ümberpiiratud Jeruusalemma?^a **11** Kas Hiskija mitte ei eksita teid, saates teid nälja ja janu kätte surema, kui ütleb: „Meie Jumal Jehoova päästab meid Assüüria kuninga käest”^b **12** Eks olnud Hiskija see, kes hävitas teie Jumala ohvripaid^c ja altarid^d ning ütles siis Juudale ja Jeruusalemmale: „Te peate kummardama vaid ühe altari ees ja ainult seal ohvrisuitsu tõusta laskma”^e **13** Kas te ei tea, mida mina ja mu esiisad oleme teinud kõigi maa rahvastega?^f Kas nende rahvaste jumalad on suutnud päästa oma maa minu käest?^g **14** Milline kõigist neist jumalaist on suutnud päästa oma rahva minu ja mu esiisade käest, kes neid hävitasid? Kuidas suudab siis teie Jumal päästa teid minu käest?^h **15** Ärge nüüd laske Hiskijal end petta ega eksitada!ⁱ Ärge lootke temale, sest mitte ühegi rahva ega kuningriigi jumal pole suutnud päästa neid ei minu ega mu esiisade käest. Ammugi siis ei suuda teie Jumal teid minu käest päästa!”^j

16 Sanheribi sulased teatasid tõelist Jumalat Jehoovat ja tema teenijat Hiskijat veel enam. **17** Sanherib kirjutas ka kirja,^k kus ta teotas Iisraeli Jumalat Jehoovat^l ja rääkis tema kohta: „Nagu maa rahvaste jumalad ei suutnud päästa oma rahvast minu käest,^m nii ei suuda ka Hiskija Jumal päästa oma rahvast minu käest.” **18** Ja nad kõnelesid valjul häälel juudi keeles Jeruusalemma elanikele, kes olid müüri peal, et neid hirmutada ja kohutada, sest nad tahtsid linna vallutada.ⁿ **19** Nad

PTK 32

a 2Ku 18:19
Jes 36:4b 2Ku 18:29, 30
2Ku 19:10

c 2Ku 18:1, 4

d 2Aj 31:1

e 2Ku 18:22
Jes 36:7f 2Ku 15:29
2Ku 17:5
Jes 37:12g 2Ku 18:33, 34
2Ku 19:17, 18h 2Mo 14:3
2Mo 15:9

i 2Ku 18:29

j 2Mo 5:2
5Mo 32:27
Tn 3:14, 15

k 2Ku 19:14

l Jes 37:29

m 2Ku 17:6
2Ku 19:12n 2Ku 18:26, 28
Jes 36:11, 13

Teine veerg

a 2Ku 19:2, 20
Jes 37:2b 2Ku 19:14, 15
2Aj 14:11

c L 76:5

d 2Ku 19:35–37
Jes 37:37, 38e 1Ku 4:21
2Aj 17:1, 5f 2Ku 20:1, 2
Jes 38:1, 2g 2Ku 20:5, 9
2Aj 32:31
Jes 38:8

h Jer 26:18, 19

i 2Ku 20:19

j 2Aj 1:11, 12
2Aj 17:1, 5

k 1Ku 9:17–19

ütlesid Jeruusalemma Jumala kohta sedasama mida maa rahvaste jumalate kohta, mis on inimeste kätetöö. **20** Kuid kuningas Hiskija ja prohvet Jesaja,^a Aamotsi poeg, palvetasid selle asja pärast ja anusid taeva Jumalalt abi.^b

21 Siis saatis Jehoova ingli ning hävitas Assüüria kuninga laagrist kõik vägevad sõjamehed,^c juhid ja peamehed, nii et kuningas pöördus häbiga tagasi oma maale. Kord hiljem, kui ta läks oma jumala templisse, löid tema oma pojad ta seal möögaga maha.^d **22** Nii päästis Jehoova Hiskija ja Jeruusalemma elanikud Assüüria kuninga Sanheribi ja kõigi teiste käest ning andis neile ümberriingi rahu. **23** Paljud töid Jeruusalemma Jehoovale ande ja Juuda kuningale Hiskijale kalleid kingitusi.^e Sellest ajast alates austasid Hiskijat kõik rahvad.

24 Neil päevil jäi Hiskija haigeks ja oli lausa suremas. Siis ta palvetas Jehoova poole^f ning Jumal vastas talle ja andis talle märgi.^g **25** Hiskija aga ei hinnanud kõike seda head, mis talle osaks sai. Tema süda läks ülbeks ning sellega tõmbas ta nii enda kui ka Juuda ja Jeruusalemma peale Jumala viha. **26** Kuid Hiskija alandus ja kahetses oma südametööd^h ning nõndasamuti Jeruusalemma elanikud, mistõttu Jehoova ei valanud välja oma viha Hiskija eluajal.ⁱ

27 Hiskija sai väga rikkaks ja auväärseks.^j Ta ehitas endale varaaitu,^k kus ta hoidis hõbedat, kulda, väärtuslikke kive, palsamiõli, kilpe

ja igasuguseid kalleid asju. **28** Samuti ehitas ta aitu teravilja, värske veini ja õli jaoks. Ta tegi laudad mitmesugustele kariloomadele ning aedikud lammastele ja kitsedele. **29** Ta ehitas endale linnu ja soetas suuri loomakarju, sest Jumal andis talle palju vara. **30** Hiskija sulges Giihoni^a ülemise allika^b ja suunas vee alla lääne poole Taaveti linna.^c Tal läks korda kõik, mis ta ette võttis. **31** Kui Babüloni võimukandjate saadikud läkitati temalt küsima imeteo^d kohta, mis sellel maal oli sündinud,^e jättis Jumal Hiskija üksi, et teda proovile panna^f ja teada saada kõike, mis on ta südames.^g

32 Muu Hiskija kohta ja kõik, mis ta truu armastuse ajel tegi,^h on kirjas prohvet Jesaja, Aamotsi poja nägemusesⁱ ning „Juuda ja Iisraeli kuningate raamatus”.^j **33** Hiskija läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti mäenõlvale, mis oli Taaveti põegade matmispaiga lähedal.^k Kui ta suri, avaldas kogu Juuda ja Jeruusalemma talle austust. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Manasse.

33 Manasse^l oli kuningaks saades 12-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 55 aastat.^m

2 Manasse tegi Jehoova silmis kurja nende rahvaste jäledate tavade eeskujul, kelle Jehoova oli Iisraeli rahva eest ära ajanud.ⁿ **3** Manasse taastas ohvripaigad, mis tema isa Hiskija oli maha lõhkunud,^o tegi altareid Baalidele ja püstitas pühi tulpi. Ta kummardas kõigi taevakehade ees ja tee-

PTK 32
a 1Ku 1:33, 45
b 2Aj 32:4
c 2Sa 5:9
d 2Ku 20:8–11
Jes 38:8
e 2Ku 20:12
Jes 39:1
f 1Mo 22:1
g 5Mo 8:2
L 7:9
L 139:23
h 2Aj 31:20, 21
i Jes 1:1
j 2Ku 20:20
k 1Ku 11:43

PTK 33
l Mt 1:10
m 2Ku 21:1
n 2Ku 21:2–6
o 2Ku 18:1, 4

Teine veerg

a 5Mo 4:19
2Ku 23:5
b 2Ku 16:10, 11
c 5Mo 12:11
2Aj 6:6
d 1Ku 6:36
1Ku 7:12
e 2Ku 16:1, 3
f Jos 15:8, 12
2Ku 23:10
g 3Mo 19:26
h 3Mo 20:6
5Mo 18:10, 11
i 2Ku 23:6
j 2Ku 21:7–9
2Ku 23:27
2Aj 7:16
k 3Mo 18:24
Jos 24:8
2Ku 21:11, 16
l 2Aj 36:15, 16

nis neid.^a **4** Ta ehitas altareid ka Jehoova kotta,^b mille kohta Jehoova oli öelnud: „Jeruusalemmast saab igaveseks mu nime eluase.”^c **5** Samuti püstitas ta Jehoova koja mõlemasse õue^d altarid taevakehadele. **6** Ta heitis oma poegi tulle^e Ben-Hinnomi orus,^f tegeles maagia,^g ennustamise ja nõidusega ning seadis ametisse vaime väljakutsujaid ja ettekuulutajaid.^h Ta tegi Jehoova silmis väga palju kurja, solvates teda sellega.

7 Ta tegi ka nikerdatud kuju ja pani selle Jumala kotta,ⁱ mille kohta Jumal oli öelnud Taavetile ja tema pojale Saalomonile: „Selle koja ja Jeruusalemma, mille ma olen valinud kõigist Iisraeli suguharudest, teen ma oma nime jäädavaks eluasemeks.”^j **8** Ma ei sunni iisraellasi enam lahku-ma maalt, mille ma andsin nende esiisadele, kui nad vaid teevad kõike, mis ma käsin, järgivad hoolsalt kogu seadust ning kõiki määrusi ja õigusnorme, mis ma Moosese kaudu neile andsin.” **9** Manasse viis Juuda ja Jeruusalemma elanikud eksiteele, nii et nad tegid rohkem kurja, kui olid teinud rahvad, kelle Jehoova oli iisraellaste eest hävitanud.^k

10 Jehoova rääkis korduvalt Manasse ja tema rahvaga, kuid nad ei võtnud teda kuulda.^l **11** Jehoova lasi tulla nende kallale Assüüria kuninga väepealikel, kes võtsid Manasse kinni, panid talle konksud külge,^m sidusid ta vaskahelaisse ja viisid Babüloni.

33:11 *Teine võimalik tähendus: „võtsid Manasse kinni ühes kaljulöhes”.

12 Hädas olles anus ta oma Jumalalt Jehoovalt halastust ja oli väga andlik oma esiisade Jumala ees. **13** Ta muudkui palus Jumalat ning tema palve puudutas Jumala südant. Jumal pani tähele tema anumist, lasi tal tulla tagasi Jeruusalemma ja andis talle taas kuningavõimu.^a Siis Manasse mõistis, et Jehoova on tõeline Jumal.^b

14 Pärast seda ehitas ta Taaveti linnale välimise müüri.^c Ta ehitas selle Giihoni^d ja vadist lääne poole ning see ulatus Kalavärvani^e ja ümbritses Ofelit;^f ta tegi selle väga kõrge. Ta määras ka väepealikud kõigisse Juuda kindlustatud linnadesse. **15** Manasse kõrvaldas Jehoova kojast võõrad jumalad ja ebajumalakuju,^g samuti kõik altarid, mis ta oli rajanud Jehoova koja mäele^h ja Jeruusalemma, ning lasi visata need väljapoole linna. **16** Ta tegi korda Jehoova altariⁱ ning tõi sellel rahu^j ja tänuohvreid.^k Ta käskis Juudal teenida Iisraeli Jumalat Jehoovat. **17** Aga rahvas ohverdas ikka ohvripaikades, ehkki nad tõid seal ohvreid oma Jumalale Jehoovale.

18 Muu Manasse kohta, tema palve Jumalale ja nende nägijate sõnad, kes hoiatasid teda Iisraeli Jumala Jehoova nimel, on kirjas Iisraeli kuningate kroonikaraamatus. **19** Tema palvest^l ja sellest, kuidas seda kuulda võeti, kõigist tema pattudest ja tema ustavusetusest,^m samuti sellest, kuhu ta rajas ohvripaikaid ning püstitas pühad tulbadⁿ ja nikerdatud kujud, enne kui taalandus, on kirjutatud nägija-

PTK 33

a Jes 1:18

b Tn 4:25

c 2Sa 5:9
2Aj 32:2, 5

d 2Aj 32:30

e Neh 3:3

f 2Aj 27:1, 3

g 2Ku 21:1, 7

h 2Ku 21:1, 4, 5

i 2Aj 29:18

j 3Mo 3:1

k 3Mo 7:12

l 2Aj 33:12, 13

m 2Ku 21:2, 9

n 2Ku 21:3, 7

Teine veerg

a 2Ku 21:18, 19

b Mt 1:10

c 2Ku 21:19-24

d 2Aj 33:1, 2

e 2Ku 21:1, 7

f Jer 8:12

g 2Aj 33:12, 13

h 2Ku 12:20
2Aj 25:27

i 2Aj 25:1, 3

j 2Ku 21:25, 26

PTK 34

k 1Ku 13:2

Sef 1:1
Mt 1:10

l 2Ku 22:1, 2

m 2Aj 15:2

n 2Ku 23:4, 14

o 2Aj 33:17

p 2Aj 33:21, 22

te ülestähendustes. **20** Manasse läks puhkama oma esiisade juurde ja ta maeti oma koja kõrvale. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Aamon.^a

21 Aamon^b oli kuningaks saades 22-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kaks aastat.^c **22** Aamon tegi Jehoova silmis kurja, nagu oli teinud tema isa Manasse.^d Ta tõi ohvreid kõigile nikerdatud kujudele, mis tema isa Manasse oli teinud,^e ja kummardas neid. **23** Aga ta eialandunud Jehoova ees,^f nagu olialandunud tema isa Manasse.^g Aamon vaid suurendas oma süüd. **24** Lõpuks sepitseisid Aamoni sulased tema vastu vandenõu^h ja tapsid ta tema kojast. **25** Kuid maa rahvas löi maha kõik, kes olid kuningas Aamoni vastu vandenõu pidanud,ⁱ ja tõstis tema asemel kuningaks ta poja Joosija.^j

34 Joosija^k oli kuningaks saades 8-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 31 aastat.^l **2** Ta tegi, mis oli Jehoova silmis õige, käis oma esiisa Taaveti jälgedes ega kaldunud neist ei paremale ega vasakule.

3 Oma valitsuse 8. aastal, kui ta oli veel noor, hakkas ta otsima oma esiisa Taaveti Jumalat.^m **12.** aastal asus ta puhastama Juudat ja Jeruusalemmaⁿ ohvripaikadest,^o pühadest tulpadest ning nikerdatud ja valatud kujudest.^p **4** Tema juuresolekul lõhuti maha Baalide altarid ja ta hävitas nende peal olnud suitsutusälused. Samuti purustas ta pühad tulbad ning nikerdatud ja valatud kujud, pihustas need ja puistas nende haudadele, kes olid nei-

le ohverdanud.^a **5** Ja ta põletas preestrite luid nende altari tel.^b Nii puhastas ta Juuda ja Jeruusalemma.

6 Ka Manasse, Efraimi^c ja Siimeoni linnades ning isegi Naftalimaal, kõigis laastatud paigus, **7** lõhkus ta maha altarid ning purustas ja pihustas pühad tulbad ja nikerdatud kujud;^d ta hävitas kogu Iisraelimaal kõik suitsutusälused.^e Pärast seda pöördus ta tagasi Jeruusalemma.

8 Oma valitsuse 18. aastal, olles puhastanud maa ja templi, saatis Joosija Asalja poja Saafani,^f linnaülem Maaseja ja kroonik Joahi, Joahase poja, parandama oma Jumala Jehoova koda.^g **9** Need läksid ülempreester Hilkiija juurde ja andsid talle Jumala kotta toodud raha, mille leviitidest väravavalvurid olid kogunud Manassest, Efraimist ja ülejäänud Iisraelist^h ning Juudast, Benjaminist ja Jeruusalemma elanikelt. **10** Nad andsid selle raha Jehoova koja töödejuhatajate kätte ning töölisel kasutasid seda Jehoova koja parandamiseks. **11** Juhatajad andsid raha käsitöölisele ja ehitajatele, et need ostaksid tahutud kive ja palke kinnituste jaoks ning ehitaksid palkidest üles hooned, mis Juuda kuningad olid lasknud laguneda.ⁱ

12 Need mehed tegid oma tööd ustavalt.^j Nende ülevaatajateks määrati leviitidest merarilased^k Jahat ja Obadja ning kehatlased^l Sakarja ja Mesulam. Leviidid, kellest igaüks oli kogunud muusik,^m **13** pandi lihttöölise ja teiste tööliste ülevaatajateks. Mõned levii-

PTK 34

a 2Ku 23:6

b 1Ku 13:2
2Ku 23:16c 2Ku 23:19
2Aj 30:1

d 2Ku 17:41

e 2Aj 31:1

f 2Ku 22:12

g 2Ku 22:3-6

h 2Aj 30:11, 18

i 2Ku 12:11, 12

j 2Ku 12:15

k 1Aj 23:6

l 2Aj 20:19

m 1Aj 25:1

Teine veerg

a 2Aj 8:14

b 2Ku 22:4

c 5Mo 17:18
5Mo 31:
24-26
Jos 1:8
2Ku 22:8

d 3Mo 26:46

e 2Ku 22:8

f 5Mo 17:18, 19

g 2Ku 22:11-13

h 2Ku 25:22
Jer 40:14i 5Mo 30:
17, 18
5Mo 31:16
5Mo 31:
24-26
Jos 1:8j 2Mo 15:20
Koh 4:4
Lu 2:36
Ap 21:8, 9k 2Ku 22:
14-20

2. AJARAAMAT 34:5-22

did olid kirjutajad, ametnikud ja väravavalvurid.^a

14 Kui nad Jehoova kotta toodud raha välja võtsid,^b leidis preester Hilkiija Jehoova seaduse raamatu,^c mis oli saadud Moosese kaudu.^d **15** Hilkiija ütles kirjutaja Saafanile: „Ma leidsin Jehoova kojast seaduseraamatu,” ja andis selle Saafanile. **16** Saafan tõi raamatu kuningale ja teatas talle: „Su sulased tegid kõik, mis neile ülesandeks anti. **17** Nad võtsid Jehoova kojast leiduva raha ning andsid selle ametisemääratud meestele ja töölistele.” **18** Veel ütles kirjutaja Saafan kuningale: „Preester Hilkiija andis mulle ühe raamatu.”^e Ja Saafan hakkas seda kuningale ette lugema.^f

19 Niipea kui kuningas neid seadusesõnu kuulis, käristas ta oma riided lõhki.^g **20** Kuningas andis Hilkiijale, Saafani pojale Ahikamile,^h Miika pojale Abdonile, kirjutaja Saafanile ja oma sulasele Asajale küsü: **21** „Minge ja küsige minu ning Iisraeli ja Juudasse järelejäänute nimel Jehoovalt selle raamatu sõnade kohta, sest suur on Jehoova raev, mis tabab meid seetõttu, et meie esiisad pole järginud Jehoova sõna ega teinud kõige selle järgi, mis sellesse raamatusse kirja on pandud.”ⁱ

22 Siis läks Hilkiija koos teiste kuninga saadetud meestega naisprohvet^j Hulda juurde, kes oli rõivakambri hoidja Sallumi, Harhase poja Tikva poja naine ja kes elas Jeruusalemma uues linnaosas, ja nad rääkisid seal temaga.^k

23 Hulda ütles neile: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Teatage mehele, kes teid minu juurde saatis: **24** „Nii ütleb Jehoova: „Ma toon selle paiga ja elanike peale õnnetuse,^a kõik needused, mis on kirjas raamatus,^b mida Juuda kuningale ette loeti, **25** sest nad on mu hüljanud^c ja lasknud teistele jumalatele ohvrisuitsu tõusta ning solvanud mind^d kõigi oma kätetöödega. Minu raev tabab seda paika ega vaiibu.”^e **26** Aga Juuda kuningale, kes läkitas teid Jehoovat küsitama, öelge: „Nende sõnade kohta, mis sa kuulsid,^f lausub Iisraeli Jumal Jehoova: **27** „Kuna su süda pehmenes ja sa alandusid Jumala ees, kui kuulsid tema sõnu selle paiga ja elanike kohta, ning sa alandusid minu ees, käristasid oma riided lõhki ja nutsid minu ees, siis võtan ma sind kuuldagi,”^g lausub Jehoova. **28** „Ma viin sind puhkama su esivanemate juurde ja sa lähed rahus oma hauda ning su silmad ei näe kogu seda õnnetust, mis ma toon selle paiga ja elanike peale.”^h

Ja nad andsid sõnumi kuningale edasi. **29** Siis andis kuningas käsu kutsuda kokku kõik Juuda ja Jeruusalemma vanemad.ⁱ **30** Seejärel läks kuningas Jehoova kotta ning koos temaga kõik Juuda mehed, Jeruusalemma elanikud, preestrid ja leviidid – kogu rahvas, nii noored kui ka vanad. Ta luges neile ette kõik Jehoova kojast leitud lepinguraamatu sõnad.^j **31** Kuningas seisis oma kohal ja sõlmis Jehoova ees le-

PTK 34

a Jer 35:17

b 3Mo 26:16

5Mo 28:15

5Mo 30:

17, 18

Tn 9:11

c 5Mo 28:20

d 2Ku 21:1, 3, 6

2Aj 28:1, 3

e 5Mo 29:

22, 23

Jer 7:20

f 2Aj 34:19

g 2Aj 32:26

2Aj 33:11, 13

h 1Ku 21:29

Jes 39:8

i 2Ku 23:1

j 2Ku 23:2

2Aj 17:3, 9

Neh 8:3

Teine veerg

a Esr 10:3

b 5Mo 6:5

c 5Mo 31:

24–26

2Ku 22:8

d 2Aj 30:1, 12

2Aj 33:1, 16

e 2Ku 23:5

PTK 35

f 2Mo 12:3–11

2Ku 23:21

g 3Mo 23:5

5Mo 16:1

h 2Mo 12:21

i 2Aj 23:18

2Aj 31:2

j 5Mo 33:10

2Aj 17:8, 9

Neh 8:7, 8

k 1Ku 6:38

2Aj 5:7

l 4Mo 4:15

1Aj 23:25, 26

m 1Aj 23:6

2Aj 8:14

pingu*,^a lubades käia Jehoova järel, järgida tema käske, meeldetuletusi ja määrusi kogu südamest ja kogu hingest^b ning täita selles raamatus kirjas olevat lepingut.^c **32** Ta käsikis kõigil, kes olid Jeruusalemma ja Benjaminimaal, sellest lepingust kinni pidada. Ja Jeruusalemma elanikud täitsid oma esiisade Jumala lepingut.^d **33** Siis kõrvaldas Joosija kõik jäljedused* kogu Iisraelimaalt^e ja andis kõigile Iisraelis käsu teenida oma Jumalat Jehoovat. Niikaua kui ta elas, ei pöördunud nad kõrvale oma esiisade Jumala Jehoova teedelt.

35 Joosija pidas Jeruusalemma auks Jehoova auks paasapüha^f ja esimese kuu^g neljateistkümndal päeval toodi paasaohver.^h **2** Ta pani preestrid täitma oma ülesandeid ja innustas neid Jehoova kijas teenima.ⁱ **3** Ja leviiitele, kogu Iisraeli õpetajatele,^j kes olid Jehoova silmis pühad, ütles ta: „Pange püha laegas kotta, mille ehitas Iisraeli kuningas Saalomon, Taaveti poeg.^k Teil pole enam vaja seda õlgadel kanda.^l Teenige nüüd oma Jumalat Jehoovat ja tema rahvast Iisraeli. **4** Seadke end teenituseks valmis oma suguvõsade ja rühmade järgi Iisraeli kuninga Taaveti ja tema poja Saalomoni kirjalike juhendite kohaselt.^m **5** Asuge pühasse paika oma suguvõsa järgi määratud rühmade kaupa ning teenige oma vendi, ülejäänud rahvast, selle suguvõsarühmade järgi.

34:31 *Võib tõlkida ka „uuendas lepingut Jehoovaga”. **34:33** *Võib tõlkida ka „ebajumalad”.

6 Tooge paasaohver,^a pühitsege end ja tehke oma vendade jaoks ettevalmistusi, et toimida nii, nagu Jehoova on Moosese kaudu öelnud.”

7 Joosija annetas kohaletulnud rahvale paasaohvriks 3000 jäärtalle ja sikutalle ning 3000 veist. Need olid kuninga varast.^b 8 Ka tema peamehed andsid rahvale, preestritele ja leviitidele vabatahtliku ohvri. Jumala koja ülevaatajad Hilkija,^c Sakarja ja Jehiel andsid preestritele paasaohvriks 2600 lammast ja kitse ning 300 veist. 9 Leviitide ülemad Konanja, tema vennad Semaja ja Netaneel, samuti Hasabja, Jeiel ja Joosabad annetasid leviitidele paasaohvriks 5000 lammast ja kitse ning 500 veist.

10 Kõik oli teenistuseks valmis. Preestrid seisid oma kohtadel ja leviidid olid oma rühmade^d kuninga käsu kohaselt. 11 Siis hakkasid nad tapma paasaohvreid.^e Preestrid piserdasid verd, mis neile anti,^f ning leviidid nülgisid loomi.^g 12 Seejärel valmistasid nad ette põletusohvreid ja andsid need rahvale selle suguvõsarühmade järgi, et ohverdada need Jehoovale, nagu on kirjas Moosese raamatus. Seda sama tegid nad ka veistega. 13 Paasaohvreid valmistasid* nad kombe kohaselt tulel.^h Pühitsetud ande valmistasid nad pottides, padades ja pannidel, misjärel nad viisid need kiiresti rahvale. 14 Siis valmistasid leviidid enda ja preestrite paasaohvri, sest preestrid, Aaroni järeltulijad, olid kuni ööni

PTK 35

a 2Mo 12:21
2Aj 30:1, 15

b 2Aj 30:24

c 2Ku 23:4
2Aj 34:14

d 1Aj 23:6

e 2Mo 12:3, 6

f 2Aj 30:16

g 2Aj 29:34

h 2Mo 12:8
5Mo 16:6, 7

Teine veerg

a 1Aj 16:37

b 1Aj 23:5

c 1Aj 25:1, 2

d 1Aj 16:41, 42
1Aj 25:3

e 1Aj 26:12, 13

f 3Mo 23:5

g 2Ku 23:21

h 2Mo 12:15
3Mo 23:6
5Mo 16:3
2Aj 30:1, 21i 2Ku 23:22, 23
2Aj 30:5, 26

j Jer 46:2

k 2Ku 23:29

hõivatud põletusohvrite ja rasva ohverdamisega. Seetõttu valmistasid leviidid paasaohvri nii endale kui ka preestritele, Aaroni järeltulijatele.

15 Lauljad, Aasafi^a pojad, olid oma kohtadel, nagu olid määranud Taavet,^b Aasaf,^c Heeman ja kuninga nägemustenägija Jedutuun,^d ning värvatel olid väravavalvurid.^e Neil polnud vaja teenistusest lahkuda, sest nende vennad leviidid valmistasid neile paasaohvri. 16 Sel päeval oli kõik Jehoova teenistuseks valmis, et pidada paasapäha^f ja ohverdada põletusohvreid Jehoova altaril, nagu kuningas Joosija oli käskinud.^g

17 Kõik kohaletulnud iisraelased pidasid sel päeval paasapäha ja veel seitse päeva hapnemata leibade päha.^h

18 Sellist paasapäha polnud Iisraelis peetud alates prohvet Saamueli päevist. Mitte ükski teine Iisraeli kuningas polnud pidanud paasapäha nii, nagu seda tähistasid kuningas Joosija,ⁱ preestrid, leviidid, kõik Juudast ja Iisraelist kokkutulnud inimesed ning Jeruusalemma elanikud. 19 Seda paasapäha peeti Joosija 18. valitsusaastal.

20 Pärast seda kui Joosija oli templis kõik korda seadnud, tuli Egiptuse kuningas Neho^j Eufrati äärde Karkemise alla sõdima. Joosija aga astus talle vastu.^k 21 Neho saatis käskjalad Joosija juurde sõnumiga „Mis sul on minuga tegemist, Juuda kuningas? Ma ei ole tulnud sõdima sinuga, vaid ühe teise rahvaga ja Jumal on käskinud mul kiirustada. Ära

hakka vastu Jumalale, kes on minuga, sest muidu ta hävitab su!“. **22** Joosija aga ei taandunud, vaid tegi end äratundmatuks^a ja läks temaga sõidima. Ta ei kuulanud Nehot, kelle kaudu Jumal rääkis, vaid astus temaga Megiddo^b tasandikul võitlusse.

23 Vibumehed aga tabasid kuningas Joosijat ja ta ütles oma sulastele: „Viige mind siit ära, sest ma olen raskelt haavatud.“ **24** Tema sulased aitasid ta vankrilt maha ja viisid ta tema teise sõjavankriga Jeruusalemma. Joosija suri ja maeti oma esiisade hauakoopasse^c ning kogu Juuda ja Jeruusalemm leinas teda taga. **25** Jeremija^d tegi Joosijast kaebelaulu ning kõik mees- ja naislauljad^e laulavad siiani Joosijast nutulaulu. Nende laulude laulmine sai Iisraelis tavaks ja need on talletatud koos teiste kaebelauludega.

26 Muu Joosija kohta ja kõik, mis ta truu armastuse ajal kooskõlas Jehoova seadusega tegi, **27** samuti tema ettevõtmised algusest kuni lõpuni, on kirjas „Iisraeli ja Juuda kuningate raamatus“.^f

36 Siis võttis maa rahvas Joosija poja Jooahase^g ning tõstis ta tema isa asemel Jeruusalemmas kuningaks.^h **2** Jooahas oli kuningaks saades 23-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kolm kuud. **3** Egiptuse kuningas kõrvaldas ta Jeruusalemmas võimult ja määras maale trahviks 100 talenti* hõbedat ja talendiⁱ kulda.ⁱ **4** Egiptuse kuningas pani

36:3 *3,4 tonni. (Vt lisa B14.) ⁱ34,2 kg.

PTK 35

a 1Ku 22:30

b Koh 1:27
Koh 5:19
Sak 12:11
Ilm 16:16

c 2Ku 23:30

2Aj 34:28

d Jer 1:1

e Jer 9:17, 20

f 2Ku 23:28

PTK 36

g 1Aj 3:15

Jer 22:11

h 2Ku 23:30, 31

i 2Ku 18:14

2Ku 23:33

Teine veerg

a 2Ku 23:29

Jer 46:2

b 2Ku 23:34

Jer 22:11, 12

c Jer 26:20, 21

Jer 36:32

d 2Ku 23:36, 37

e 2Ku 24:1

2Ku 25:1

Jer 25:1

f 2Ku 24:16

Tn 1:1

g Esr 1:7

Jer 27:16

Tn 1:2

Tn 5:2

h 2Ku 24:5, 6

i Jer 22:24

Mt 1:12

j 2Ku 24:8, 9

k 2Ku 24:13

Jer 27:17, 18

l 2Ku 24:10

Jer 29:1, 2

Hes 1:2

m 2Ku 24:17

n Jer 37:1

o 2Ku 24:

18–20

Jer 52:1–3

p Jer 21:1, 2

Jer 34:2

Jer 38:14, 24

q 2Ku 24:20

Hes 17:12–15

Juuda ja Jeruusalemma kuningaks Jooahase venna Eljakimi ning muutis selle nime Joojakimiks. Aga Jooahase viis Neho^a Egiptusse.^b

5 Joojakim^c oli kuningaks saades 25-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 11 aastat. Ta tegi oma Jumala Jehoo-va silmis kurja.^d **6** Babülioni kuningas Nebukadnetsar^e ründas teda, et ta vaskahelais Babülioni viia.^f **7** Nebukadnetsar viis Babülioni osa Jehoova koja riistu ning pani need oma palesse Babülionis.^g **8** Muu Joojakimi kohta ja tema tehtud jäljedused ning kõik tema kurjad teod on kirjas „Iisraeli ja Juuda kuningate raamatus“. Tema asemel sai kuningaks tema poeg Joojakin.^h

9 Joojakinⁱ oli kuningaks saades 18-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas kolm kuud ja kümme päeva. Ta tegi Jehoo-va silmis kurja.^j **10** Aasta algul* käskis kuningas Nebukadnetsar tema ja samuti Jehoova koja väärtuslikud esemed^k Babülioni tuua.^l Aga Juuda ja Jeruusalemma kuningaks tõstis ta tema isa venna Sidkija.^m

11 Sidkijaⁿ oli kuningaks saades 21-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 11 aastat.^o **12** Sidkija tegi oma Jumala Jehoova silmis kurja ega alandunud prohvet Jeremija ees,^p kes rääkis Jehoova käsu. **13** Samuti mässas ta kuningas Nebukadnetsari vastu,^q kes oli lasknud tal Jumala nimel vande anda. Ta jäi kangekaelseks ja tema süda jäi kalgiks ning ta ei pöördunud tagasi Iisraeli Jumala Jehoo-

36:10 *Ilmselt kevadel.

va juurde. **14** Kõik preestrite peamehed ja kogu rahvas olid Jumala vastu äärmiselt truudusetud. Nad tegid samasuguseid jäledusi nagu teised rahvad ja rüvetasid Jehoova koja,^a mille ta oli Jeruusalemmas pühitsenud.

15 Jehoova, nende esiisade Jumal, hoiatas neid oma saadikute kaudu, hoiatas neid ikka ja jälle, sest tal oli oma rahvast ja elupaigast kahju. **16** Nemad aga pilkasid Jumala saadikuid,^b põlgasid ära tema sõnad^c ja naersid tema prohvetite üle,^d kuni Jehoova raev süttis oma rahva vastu,^e kuni rahval polnud enam paranemislootust.

17 Ta tõi nende kallale kaldealaste^f kuninga, kes tappis mõõgaga^g nende noored mehed nende pühamus.^h Ei olnud sel kahju noorest mehest ega neitsist, vanast ega raugast.ⁱ Jumal andis kõik tema kätte.^j **18** Kõik Jumala koja riistad, nii suured kui ka väikesed, samuti Jehoova koja varanduse ning kuninga ja tema peameeste varanduse, viis ta Babüloni.^k **19** Ta põletas maha Jumala koja,^l lõhkus Jeruusalemma müüri^m ning põ-

PTK 36

a 2Ku 16:11
Hes 8:10, 11
b 2Aj 30:1, 10
c Jer 5:12
d Jer 20:7
e L 74:1
f 2Ku 24:2
g 3Mo 26:31
5Mo 28:25
L 79:2
h Hes 9:7
i Nu 2:21
j 5Mo 28:49-51
k 2Ku 20:16, 17
Jes 39:6
Jer 27:19-22
Jer 52:17
l L 74:4-7
m Jer 52:14

Teine veerg

a 1Ku 9:7
2Ku 25:9, 10
L 79:1
b 2Ku 25:21
L 137:1
c Jer 27:6, 7
d Esr 1:1-3
e Jer 25:9
f 3Mo 26:34
g Jer 25:12
Sak 1:12
h Jes 44:28
Jes 45:1
i Jer 29:14
Jer 32:42
Jer 33:10, 11
j Esr 1:1-4
k Tn 5:18
l Jes 44:28
m Esr 7:12, 13

letas selle kindlustornid ja hävitas kõik väärtusliku.^a **20** Ja need, kes olid mõõga eest pääsenud, viis ta Babüloni vangi.^b Neist said tema ja ta poegade sulased^c ning nad olid seda seni, kuni hakkas valitsema Pärsia kuningriik.^d **21** Nii läks täide Jehoova sõna, mis ta oli rääkinud Jeremija kaudu,^e ja maa hüvitas oma pidamata jäänud hingamispäevad.^f Kogu laastatud aja oli maal hingamispäev, kuni sai täis 70 aastat.^g

22 Pärsia kuninga Kyrose^{*h} esimesel aastal – et läheks täide sõna, mille Jehoova oli andnud Jeremija kauduⁱ – äratas Jehoova Pärsia kuninga Kyrose vaimu, nii et see lasi kuulutada kogu oma kuningriigis nii suuliselt kui ka kirjalikult:^j **23** „Nii ütleb Pärsia kuningas Kyros: „Jehoova, taeva Jumal, on andnud mulle kõik kuningriigid maa peal^k ja tema on käskinud mul ehitada talle koda Juudamaale Jeruusalemma.^l Kes teie seast kuulub tema rahva hulka, sellega olgu tema Jumal Jehoova. Ta mingu Jeruusalemma!”^m

36:22 *Kyros II ehk Kyros Suur.

ESRA

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Kyrose määrus templi taastamiseks (1-4)
Pagendatud valmistuvad Babülonist naasma (5-11)
- 2 Tagasitlunute nimekiri (1-67)
Templiabilised (43-54)
Saalomoni sulaste pojad (55-57)

- Vabatahtlikud annid templi toetuseks (68-70)
- 3 Altar taastatakse, tuuakse ohvraid (1-7)
Templi taastamine algab (8, 9)
Templile rajatakse vundament (10-13)

- 4 Templi taastamist takistatakse (1–6)
Vaenlased saadavad Artaxerxesele kaebekirja (7–16)
Artaxerxese vastus (17–22)
Templi ehitus jääb seisma (23–24)
- 5 Juudid jätkavad templi ehitamist (1–5)
Tatnai kiri kuningas Dareiosele (6–17)
- 6 Dareios uurib asja, tema määrus (1–12)
Tempel saab valmis ja pühitsetakse (13–18)
Paasapüha (19–22)
- 7 Esra tuleb Jeruusalemma (1–10)

- Artaxerxese kiri Esrale (11–26)
Esra ülistab Jehoovat (27–28)
- 8 Koos Esraga naasnute nimekiri (1–14)
Ettevalmistused teekonnaks (15–30)
Lahkumine Babülonist, saabumine Jeruusalemma (31–36)
- 9 Iisraellaste segaabiellud (1–4)
Esra patukahetsuspalve (5–15)
- 10 Leping võõramaa naiste ärasaatmise kohta (1–14)
Võõramaa naised saadetakse ära (15–44)

1 Pärsia kuninga Kyrose*^a esimesel aastal – et läheks täide sõna, mille Jehoova oli andnud Jeremija kaudu^b – äratas Jehoova Pärsia kuninga Kyrose vaimu, nii et see lasi kuulutada kogu oma kuningriigis nii suuliselt kui ka kirjallikult:^c

2 „Nii ütleb Kyros, Pärsia kuningas: „Jehoova, taeva Jumal, on andnud mulle kõik kuningriigid maa peal^d ja tema on käskinud mul ehitada talle koda Juudamaale Jeruusalemma.^e **3** Kes teie seast kuulub tema rahva hulka, sellega olgu tema Jumal. Ta mingu Juudamaale Jeruusalemma ja ehitagu üles koda Iisraeli Jumalale Jehoovale, kelle koda oli Jeruusalemmas*. Tema on tõeline Jumal. **4** Kohalikud elanikud aidaku kõiki neid muulasi,^f andes neile hõbedat, kulda, igasuguseid asju ja kariloomi ning vabatahtlike ohvreid tõelise Jumala koja heaks,^g mis oli Jeruusalemmas.””

1:1 *Kyros II ehk Kyros Suur. 1:3 *Teine võimalik tähendus: „kes on Jeruusalemmas”.

PTK 1

a Jes 45:1
Tn 10:1

b Jer 25:12
Jer 29:14
Jer 33:10, 11

c 2Aj 36:22, 23

d Tn 4:34, 35

e Jes 44:28

f 2Ku 17:6
Jer 9:16

g 2Mo 35:21
1Aj 29:9
Esr 7:14–16

Teine veerg

a 2Ku 24:11, 13
2Aj 36:7, 18
Esr 6:5
Tn 1:1, 2
Tn 5:2

b Esr 5:14, 16
Hag 1:1, 14
Hag 2:23

c 2Ku 24:14, 15
2Aj 36:20

5 Siis Juuda ja Benjamini suguvõsade peamehed ning preestrid ja leviidid – kõik, kelle vaimu Jumal oli äratanud – hakkasid valmistuma selleks, et minna ja ehitada üles Jehoova koda Jeruusalemmas. **6** Kõik nende naabrid toetasid neid, andes neile hõberiiustu, kulda, igasuguseid asju, kariloomi ja väärtuslikke esemeid liiksaks kõigile vabatahtlikele ohvritele.

7 Kuningas Kyros tõi välja Jehoova koja riistad, mis Nebukadnetsar oli Jeruusalemmast ära võtnud ja oma jumala kotta pannud.^a **8** Pärsia kuningas Kyros lasi need välja tuua varahoidja Mitredati juhtuse all ning see luges need üle ja andis Juuda pealikule Sesbassarile*.^b

9 Nende arv oli järgmine: 30 kuldkorvi, 1000 hõbekorvi, 29 muud nõu, **10** 30 kuldkausikest, 410 hõbekausikest ja 1000 muud riista. **11** Kuld- ja hõberiiustu oli kokku 5400. Kui Sesbassar pagendatud rahva^c

1:8 *Ilmselt sama kes Serubbaabel (Esr 2:2; 3:8).

Babülonist Jeruusalemma viis, võttis ta kõik need asjad kaasa.

2 Need on halduspiirkonna elanikud, kes läksid teele neist pagendusse viidud vangidest,^a kelle Babüloni kuningas Nebukadnetsar oli Babüloni pagendanud^b ning kes hiljem naasid Jeruusalemma ja Juudasse, igaüks oma linna,^c **2** need, kes tulid koos Serubbaabeli,^d Jeesua,^e Nehemja, Seraja, Reelaja, Mordokai, Bilsani, Mispari, Bigvai, Rehumi ja Baanaga.

Iisraeli rahva mehi oli:^f **3** Parose poegi 2172, **4** Sefatja poegi 372, **5** Aarahi^g poegi 775, **6** Jeesua ja Joabi poegadest Pahat-Moabi^h poegi 2812, **7** Eelamiⁱ poegi 1254, **8** Sattu poegi 945, **9** Sakkai poegi 760, **10** Baani poegi 642, **11** Beebai poegi 623, **12** Asgadi poegi 1222, **13** Adonikami poegi 666, **14** Bigvai poegi 2056, **15** Aadini poegi 454, **16** Aateri poegi Hiskijast 98, **17** Bet-sai poegi 323, **18** Joora poegi 112, **19** Haasumi^k poegi 223, **20** Gibbari poegi 95, **21** Petlemma mehi 123, **22** Netofa mehi 56, **23** Anatoti^l mehi 128, **24** Asmaveti mehi 42, **25** Kirjat-Jearimi, Kefiira ja Beeroti mehi 743, **26** Raama^m ja Gebaⁿ mehi 621, **27** Mikmase mehi 122, **28** Peeteli ja Ai^o mehi 223, **29** Nebo^p mehi 52, **30** Magbise poegi 156, **31** teise Eelami poegi 1254, **32** Haarimi poegi 320, **33** Loodi, Haadidi ja Oono mehi 725, **34** Jeeriko mehi 345, **35** Senaa poegi 3630.

36 Preestrid^q oli: Jeda-ja' poegi Jeesua^s suguvõsast 973, **37** Immeri^s poegi 1052, **38** Pashuri^z poegi 1247, **39** Haarimi^z poegi 1017.

40 Leviite^t oli: Hoodavja

PTK 2

- a Esr 8:1
b 2Ku 24:15, 16
2Ku 25:11
2Aj 36:20
c Neh 7:6, 7
d Esr 1:8, 11
Hag 1:14
Mt 1:12
e Esr 3:8
Esr 5:2
Sak 3:1
f Neh 7:8–38
g Neh 6:17, 18
h Esr 10:30, 44
Neh 3:11
i Esr 10:26, 44
j Esr 10:27, 44
k Esr 10:33, 44
l Jos 21:8, 18
Jer 1:1
m Jos 18:21, 25
n Jos 18:21, 24
o Jos 7:2
p Esr 10:43, 44
q Neh 7:39–42
r 1Aj 9:2, 10
Neh 11:3, 10
s 1Aj 24:3, 11
š 1Aj 24:3, 14
Esr 10:20, 44
z Esr 10:22, 44
ž 1Aj 24:3, 8
Esr 10:21, 44
t Neh 7:43

Teine veerg

- a Esr 3:9
Neh 12:8, 24
b Neh 7:44
c 1Aj 15:16, 17
Neh 11:3, 17
d Neh 7:45
e 1Aj 9:2, 17
Neh 11:3, 19
f Neh 12:25, 26
g Jos 9:3, 27
1Aj 9:2
Neh 3:26
Neh 7:46–56
h Neh 7:57–60
i Neh 7:61–65
j 1Aj 24:3, 10
Neh 3:21
k 2Sa 17:27–29
1Ku 2:7

poegadest Jeesua ja Kadmieli^a poegi 74; **41** lauljaid,^b Aasafi^c poegi, 128; **42** väravavalvurite^d poegi – Sallumi poegi, Aateri poegi, Talmoni^e poegi, Akkubi^f poegi, Hatita poegi ja Soobai poegi – 139.

43 Templiabilised^g olid: Siiha pojad, Hasuufa pojad, Tabbaoti pojad, **44** Keerose pojad, Siiaha pojad, Paadoni pojad, **45** Lebana pojad, Hagaba pojad, Akkubi pojad, **46** Haagabi pojad, Salmai pojad, Haanani pojad, **47** Giddeli pojad, Gahari pojad, Reaja pojad, **48** Retsini pojad, Nekooda pojad, Gassami pojad, **49** Uusa pojad, Paaseahi pojad, Beesai pojad, **50** Asna pojad, meunlaste pojad, nefuslaste pojad, **51** Bakbuki pojad, Hakufa pojad, Harhuuri pojad, **52** Basluti pojad, Mehiida pojad, Harsa pojad, **53** Barkose pojad, Siisera pojad, Taamahi pojad, **54** Nesiahi pojad, Hatiifa pojad.

55 Saalomoni sulaste pojad olid: Sootai pojad, Soffereti pojad, Peruuda^h pojad, **56** Jaala pojad, Darkoni pojad, Giddeli pojad, **57** Sefatja pojad, Hattili pojad, Pokeret-Hassebaimi pojad, Aami pojad.

58 Templiabilisi ja Saalomoni sulaste poegi oli kokku 392.

59 Need on need, kes läksid teele Tel-Melahist, Tel-Harsast, Kerubist, Addonist ja Immerist, aga kel polnud võimalik tõendada oma suguvõsakuulvust ega päritolu, seda, kas nad üldse on iisraellased:ⁱ **60** Delaja pojad, Toobija pojad, Nekooda pojad, kokku 652; **61** ja preestrite poegadest Habaja pojad, Hakkose^j pojad, Barsillai pojad. Barsillai võttis naise gileadlase Barsillai^k tütardest

ja teda hakati kutsuma nende nime järgi. **62** Nemad otsisid oma suguvõsanimekirju, et tõendada oma päritolu, kuid ei leidnud neid, mistõttu nad tunnistati preestriametiks kõlbmatuks.^a **63** Maavalitseja* ütles neile, et nad ei tohi süüa väga pühi ande,^b enne kui asub amette preester, kes uurimi ja tummimi abil nõu küsib.^c

64 Ühtekokku oli terves koguduses 42360 meest,^d **65** peale selle orjad ja orjatarid, keda oli 7337, ning veel 200 mees- ja naislauljat. **66** Neil oli 736 hobust, 245 muula, **67** 435 kaamelit ja 6720 eeslit.

68 Kui nad jõudsid Jeruusalemma Jehoova koja juurde, töid mõned suguvõsade peameestest Jumala koja heaks vabatahtlikke ande,^e et toetada selle ehitamist endisesse asupaika.^f **69** Nad andsid oma jõudu mööda, annetades ehitustööde tarvis 61000 kulddrahmi*, 5000 miini^g hõbedat^g ja 100 preestrirüüd. **70** Preestrid, leviidid, osa rahvast, lauljad, väravavalvurid ja templiabilised asusid elama oma linnadesse ning kogu ülejäänud Iisrael oma linnadesse.^h

3 Kui seitsmes kuuⁱ kätte jõudis ja iisraellased olid juba oma linnades, kogunesid nad üksmeelselt Jeruusalemma. **2** Joosadaki poeg Jeesua^j ja tema kaaspreestrid ning Sealtieli^k poeg Serubbaabel^j ja

2:63 *Võib tõlkida ka „tirsata“, Pärsia halduspiirkonna valitseja tiitel. 2:69 *512 kg kulda. Üldiselt arvatakse, et siinmainitud drahm oli samaväärne Pärsia kulddareigiga, mis kaalus 8,4 g. Pole sama mis drahm Piibli kreekakeelses osas. ^a2,9 tonni. Miin, mida mainitakse Piibli heebreakeelses osas, kaalus 570 g.

PTK 2

a 4Mo 3:10

b 3Mo 2:3

3Mo 6:26

4Mo 18:11

c 2Mo 28:30

4Mo 27:21

1Sa 28:6

d Neh 7:66-69

Jes 10:21

Jer 23:3

e 2Mo 35:5

1Aj 29:5

Neh 7:70-72

f 2Aj 3:1

g Esr 8:25

h Neh 7:73

PTK 3

i 1Ku 8:2

j Hag 1:1

k 1Aj 3:17

Mt 1:12

l Esr 1:7, 8

Lu 3:23, 27

Teine veerg

a 2Mo 20:24

2Mo 40:29

b Esr 4:4

c 4Mo 28:3, 4

d 2Mo 23:16

3Mo 23:34

e 2Mo 29:38

4Mo 29:

12, 13

f 2Mo 29:

39, 42

g 4Mo 10:10

L 81:3

h 5Mo 16:16

i 5Mo 12:5, 6

j 4Mo 29:1

k 1Ku 5:17

l Esr 5:8

m Esr 1:2, 3

Esr 6:3, 4

n Jos 19:46, 48

1Aj 22:3, 4

2Aj 2:10, 16

o Neh 6:7, 7

tema vennad ehitasid altari Iisraeli Jumalale, et ohverdada sellel põletusohvreid, nii nagu oli kirjas jumalamehe Moosese seaduses.^a

3 Nad rajasid altari selle endisesse kohta, kuigi kartsid ümberkaudseid rahvaid.^b Nad ohverdasid sellel Jehoovale põletusohvreid, hommikusi ja õhtusi põletusohvreid.^c **4** Siis pidasid nad lehtmajadepüha, nagu oli kirjutatud,^d ja töid iga päev nii palju põletusohvreid, kui igaks päevaks oli ette nähtud.^e **5** Sealpeale töid nad nii alaliselt toodavaid põletusohvreid^f kui ka noorkuul^g ja kõigil Jehoova pühadel toodavaid ohvreid.^h Samuti ohverdasid nad põletusohvreid igaühe eest, kes tõi heal meel Jehoovale vabatahtliku ohvri.ⁱ

6 Seitsmenda kuu esimesest päevast alates^j hakkasid nad Jehoovale põletusohvreid ohverdama, kuigi Jehoova tempelile polnud veel vundamenti rajatud.

7 Nad andsid raha kiviraiduritele^k ja käsitöölisele^l ning toitu, jooki ja õli siidonlastele ja tüüroslastele, et need tooksid Pärsia kuninga Kyrose^m loal Liibanonist merd mööda Joppesse seedripuid.ⁿ

8 Teisel aastal pärast nende jõudmist Jeruusalemma Jumala koja juurde, teisel kuul, tegid tööga algust Sealtieli poeg Serubbaabel ja Joosadaki poeg Jeesua ning nende ülejäänud vennad, preestrid ja leviidid ning kõik, kes olid vangipõlvest tagasi Jeruusalemma tulnud.^o Nad määrasid 20-aastased ja vanemad leviidid Jehoova koja töid juha-

tama. **9** Juuda* pojad — Jeesua oma poegade ja vendadega ning Kadmiel oma poegade — hakkasid koos juhutama neid, kes töötasid Jumala kojas. Ühes nendega olid Heenadadi^a pojad oma poegade ja vendadega, kes olid samuti leviidid.

10 Kui ehitajad olid Jehoova templile vundamendi rajanud,^b hakkasid ametirühis preestrid trompetitega^c ja Aasafi pojad leviidid simblitega Jehoovat ülistama, nagu Iisraeli kuningas Taavet oli juhtnõõrid andnud.^d **11** Nad laulsid vaheldumisi,^e ülistades ja tänades Jehoovat sõnadega „Sest tema on hea, sest tema truu armastus Iisraeli vastu kestab igavesti”.^f Siis kogu rahvas hõiskas valjusti, ülistades Jehoovat selle eest, et Jehoova kojale on vundament rajatud. **12** Paljud preestrid, leviidid ja suguvõsade peamehed — vanad mehed, kes olid näinud endist koda^g — nutsid valjult, kui koja vundamendi rajamist nägid, paljud teised aga hõiskasid rõõmust.^h **13** Rõõmuhüüdeid ei suudetud nutuhäälest eristada, sest rahvas hõiskas valjusti ja nende hääel kostis väga kaugele.

4 Kui Juuda ja Benjamin vaenlasedⁱ kuulsid, et pagendusest naasnud^j ehitavad Iisraeli Jumalale Jehoovale templit, **2** läksid nad kohe Serubbaabeli ja suguvõsade peameeste juurde ning ütlesid: „Lubage meil ehitada koos teiega, sest nii nagu teie, teenime meiega teie Jumalat^k ja oleme talle ohverdanud Assarhaddoni,^l selle Assüüria kuninga päe-

3:9 *Esr 2:40 Hoodavja.

PTK 3

a Neh 3:18

b Sak 4:9

c 4Mo 10:8

d 1Aj 6:31, 32
1Aj 23:5
1Aj 25:1

e 2Mo 15:21
Neh 12:24

f 1Aj 16:34
2Aj 7:3

g 1Ku 6:22
Hag 2:3

h L 126:1, 6
Jes 35:10
Sak 4:9

PTK 4

i Esr 4:6–8
Neh 4:7, 8

j Esr 2:1, 64

k 2Ku 17:33, 34

l 2Ku 19:36, 37

Teine veerg

a 2Ku 17:24

b Neh 2:19, 20
Joh 4:9, 22

c 2Aj 36:23
Esr 1:1–3
Esr 6:3, 4

d Neh 6:9

e Neh 6:10–12

f Esr 4:24
Esr 5:5
Esr 6:1

g 2Ku 18:26

h 1Mo 10:9, 10

i Neh 1:1
Est 1:2
Tn 8:2

j 1Mo 10:22
Jes 11:11
Jer 49:35, 36

vist alates, kes meid siia tõi.”^a

3 Ent Serubbaabel ja Jeesua ning ülejäänud Iisraeli suguvõsade peamehed vastasid neile: „Teie ei või koos meiega meie Jumalale koda ehitada,^b vaid me ise ehitame selle Iisraeli Jumalale Jehoovale, nii nagu Pärsia kuningas Kyros on meid käskinud.”^c

4 Siis hakkasid maa elanikud juudalasi heidutama ja võtsid neilt söakuse ehitada.^d

5 Nad üritasid juudalaste plaane nurjata ja palkasid selleks nõunikke;^e nad tegid seda kõigil Pärsia kuninga Kyrose päevil kuni Pärsia kuninga Dareiose^f valitsemiseni. **6** Ahasverose* valitsusaja alguses kirjutasi nad süüdistuskirja Juuda ja Jeruusalemma elanike kohta. **7** Ja Pärsia kuninga Artaxerxese päevil kirjutasi Bislam, Mitredat ja Taabal koos teiste ametikaaslastega Artaxerxesele kirja. Nad tõlkisid selle aramea keelde^g ja kirjutasi selle aramea kirjas.*

8 *Kõrgeim valitsusametnik Rehum ja kirjutaja Simsai kirjutasi kuningas Artaxerxesele Jeruusalemma-vastase kirja. **9** Kirja saatjaks olid kõrgeim valitsusametnik Rehum, kirjutaja Simsai ja nende ametikaaslased, kohtunikud, asevalitsejad, kirjutajad, Uruki^h elanikud, babüloonlased, Susaⁱ elanikud, see tähendab eelamlased,^j **10** ning teised rahvad, kelle suur ja auväärne

4:5 *Dareios I ehk Dareios Suur. 4:6 *Arvatavasti Kambyses II. 4:7 *Teine võimalik tähendus: „see kirjutati aramea keeles ja siis tõlgiti”. 4:8 *Esra 4:8–6:18 kirjutati aramea keeles.

Aasnappar* oli pagendusse viinud ja Samaaria linnadesse^a elama pannud, ning kõik ülejäänud suure jõe taguse piirkonna[#] rahvad. **11** See on ära kiri kirjast, mille nad saatsid:

„Kuningas Artaxerxesele sinu sulastelt, kes elavad suure jõe taguses piirkonnas. **12** Saagu kuningale teatavaks, et juudid, kes tulid sinu juurest meie juurde, on jõudnud Jeruusalemma. Nad ehitavad üles seda mässulist ja pahelist linna, taastavad müüre^b ja parandavad vundamente. **13** Olgu kuningale teada, et kui nad selle linna üles ehitavad ja selle müürid valmis saavad, ei maksa nad enam maksu, andamit^c ega tolli, mistõttu kuninga varakamber kannatab kahju. **14** Kuna me sööme kuningakoja soola*, ei või me näha, kuidas kuningale kahju sünnib, ja seepärast oleme saatnud selle kirja ning teinud asja kuningale teatavaks, **15** et sinu esiisade kroonikat^d põhjalikult uuritaks. Kroonikaramatust sa leiad ja saad teada, et see on mässuline linn, mis on kuningatele ja halduspiirkondadele kahju tekitanud, ja et juba ammustest aegadest peale on seal elanud mässajad. Seepärast see linn ka hävitati.^e **16** Olgu kuningale teada, et kui see linn üles ehitatakse ja selle müürid taastatakse, siis pole sul suure jõe^f taguses piirkonnas enam mingit võimu.”

17 Kuningas saatis kõrgeimale valitsusametnikule Rehu-

4:10 *Assurbanipal. [#]Suure jõe taguse piirkonna all mõeldakse Eufratist lääne pool asuvaid alasid. **4:14** *Võib tõlkida ka „saame oma palga kuningakojast”.

PTK 4

a 2Ku 17:24

b Neh 1:3

c 2Ku 23:35
Neh 5:4d Est 2:23
Est 6:1

e Jer 52:3

f 5Mo 11:24

Teine veerg

a 2Ku 18:1, 7
2Ku 24:20
Esr 4:15

b Esr 4:13

c Esr 5:5
Esr 6:1
Hag 1:14, 15

PTK 5

d Hag 1:1

e Sak 1:1

f Neh 12:1, 4

g Mt 1:12

mile, kirjutaja Simsaile ja nende ametikaaslastele, kes elasid Samaarias, ning ülejäänud suure jõe taguse piirkonna rahvas-tele sellise sõnumi:

„Olge tervitatud! **18** Ametlik kiri, mille te meile* saatsite, on mulle selgelt ette loetud[#]. **19** Ma andsin käsu asja uurida ning selgus, et juba ammustest aegadest peale on selles linnas olnud ülestõuse kuningate vastu ning mässe ja vastuhakke.^a **20** Jeruusalemmal on olnud vägevad kuningad, kes on valitsenud kogu suure jõe tagust piirkonda ning kellele on makstud maksu, andamit ja tolli. **21** Andke nüüd neile mees-tele käsk töö peatada, et seda linna ei ehitataks üles, enne kui mina selleks käsu annan. **22** Vaadake, et te ei oleks selles asjas hooletud, nii et kuninga huve enam rohkem ei kahjustataks.”^b

23 Niipea kui kuningas Artaxerxese ametliku kirja ära kiri oli Rehumile, kirjutaja Simsaile ja nende ametikaaslastele ette loetud, kiirustasid nad Jeruusalemma juutide juurde ja peatasid nad väevõimuga. **24** Sel ajal jäi Jumala koja ehitustöö Jeruusalemmas seisma ja seisis kuni Pärsia kuninga Dareiose teise valitsusaastani.^c

5 Prohvetid Haggai^d ja Sakarja,^e Iddo^f pojapoeg, kuulutasid prohvetlikult juutidele Juudas ja Jeruusalemmas Iisraeli Jumala nimel, kes oli nendega. **2** Sel ajal asusid Sealtieli poeg Serubbaabel^g ja Joosada-

4:18 *Võib tõlkida ka „mulle”. Tegemist on austust väljendava mitmusliku vormiga. [#]Teine võimalik tähendus: „mulle tõlgitud ja ette loetud”.

ki poeg Jeesua^a Jumala koda Jeruusalemmas üles ehitama^b ning Jumala prohvetid toetasid neid.^c **3** Samal ajal tulid nende juurde suure jõe taguse piirkonna maavalitseja Tatnai ning Setar-Boosnai ja nende ametikaaslased ning küsisid: „Kes on andnud teile korralduse seda koda ehitada ja ehitus lõpule viia?” **4** Nad ütlesid veel: „Õelge nende meeste nimed, kes seda hoonet ehitavad.” **5** Aga Jumal oli juutide vanematega^d ning nende tööd ei suudetud peatada, mispeale saadeti Dareiosele teadaanne ja saadi vastu ametlik dokument selles asjas.

6 Siin on ärakiri kirjast, mille suure jõe taguse piirkonna maavalitseja Tatnai ning Setar-Boosnai ja tema ametikaaslased, suure jõe taguse piirkonna asevalitsejad, kuningas Dareiosele saatsid. **7** Nad saatsid talle teadaande, milles seisis: „Kuningas Dareiosele.

Palju rahu kuningale! **8** Kuningale saagu teatavaks, et me käisime Juuda halduspiirkonnas suure Jumala koja juures. Seda ehitatakse võimsatest kividest ja seinä pannakse palke. Rahvas töötab agaralt ning töö edeneb hästi. **9** Siis me küsisime rahva vanematelt: „Kes on andnud teile korralduse seda koda ehitada ja ehitus lõpule viia?”^e **10** Me küsisime ka nende nimesid, et panna kirja ja anda sulle teada, kes on nende peamehed.

11 Nad vastasid meile: „Me oleme taeva ja maa Jumala teenijad ning ehitame üles koda, mis ehitati palju aastaid tagasi, mille ehitaja sai valmis suur Iisraeli kunin-

PTK 5

a Sak 6:11

b Esr 3:2, 8

c Esr 6:14
Hag 2:4, 21
Sak 4:7d Esr 7:6, 28
Esr 8:22

e Esr 5:3, 4

Teine veerg

a 1Ku 7:51

b 5Mo 31:17
2Aj 34:24, 25c 2Ku 24:1
2Ku 25:1

d 2Ku 25:8, 9

e 2Ku 25:11

f Esr 1:1–3

g 2Ku 25:14, 15
2Aj 36:7, 18

h Esr 1:8, 11

i Hag 1:1, 14

j Esr 1:2, 7

k Esr 3:10
Hag 2:18
Sak 4:9

l Esr 4:23, 24

m 2Aj 36:22, 23
Esr 6:3, 4

gas.^a **12** Aga kuna meie isad vihastasid taeva Jumalat,^b andis ta nad kaldealase Nebukadnetsari,^c Babüloni kuninga kätte, kes purustas selle koja^d ja viis rahva Babüloni pagendusse.^e **13** Kuid Babüloni kuninga Kyrose esimesel aastal andis kuningas Kyros korralduse see Jumala koda üles ehitada.^f **14** Kuningas Kyros tõi Babüloni templist välja Jumala koja kuld- ja hõbenõud, mis Nebukadnetsar oli võtnud Jeruusalemma templist ja viinud Babüloni templisse.^g Need anti Sesbassari-nimelisele* mehele,^h kelle Kyros pani maavalitsejaks.ⁱ **15** Kyros ütles talle: „Võta need nõud ning mine ja pane need Jeruusalemma templisse. Jumala koda ehitagu üles selle endisesse asupaika.”^j **16** Kui Sesbassar tuli, rajas ta vundamenti Jumala kojale^k Jeruusalemmas ning sellest ajast alates kuni praeguseni on seda koda ehitatud, kuid pole veel valmis saadud.”^l

17 Kui nüüd kuningas heaks arvab, siis uuritage kuninga varakambriist Babülonis järele, kas on tõsi, et kuningas Kyros on andnud korralduse ehitada üles Jumala koda Jeruusalemmas.^m Kuningas saatku meile selles asjas oma otsus.”

6 Siis andis kuningas Dareios käsu seda asja uurida ja nad uurisid Babüloni varakambrite arhiive. **2** Ja Meedia halduspiirkonnast Ekbatana kindlusest leiti rullraamat, mis sisaldas järgmist ülestähendust meelespidamiseks. Selle põhjal kirjutati:

5:14 *Ilmselt sama kes Serubbaabel (Esr 2:2; 3:8).

3 „Kuningas Kyros andis oma esimesel valitsusaastal Jumala koja kohta Jeruusalemmas korralduse:^a „See koda tuleb üles ehitada paigaks, kus tuuakse ohvreid, ja sellele tuleb rajada vandament. Koja kõrguseks olgu 60 küünart* ja laiuseks 60 küünart.^b 4 Seinad tehtagu kolmest kihist suurtest kividest ja ühest kihist puidust.^c Kulud kaetagu kuningakojust.^d 5 Samuti tagastatagu Jumala koja kuld- ja hõbenõud, mis kuningas Nebukadnetsar võttis Jeruusalemma templist ja viis Babüloni,^e ning need pandagu tagasi oma kohale Jeruusalemma templis ja neid hoitagu Jumala kojast.^f”

6 Ja nüüd, suure jõe taguse piirkonna maavalitseja Tatnai ning Setar-Boosnai ja teie ametikaaslased, suure jõe taguse piirkonna asevalitsejad,^g hoidke sealt eemale! 7 Ärge segage Jumala koja töid! Juutide maavalitseja ja juutide vanemad ehitavad Jumala koja üles selle endisele kohale. 8 Ma annan korralduse selle kohta, mida te peate tegema nende juutide vanemate heaks, et nad võiksid ehitada üles Jumala koja: kuninglikust varakambrist,^h suure jõe tagusest piirkonnast saadud maksudest, kaetagu viivitamatu nende meeste kulutused, ja edaspidi tehtagu seda järjepidevalt.ⁱ 9 Kõike, mida nad vajavad – noori pulle,^j jäärasid^k ja tallest^l põletusohvriks taeva Jumalale, nisu,^m soola,ⁿ veini^o ja õli,^p nii nagu preestrid Jeruusalemmas ütlevad –, tuleb neile päevast päeva anda, 10 et

6:3 *27 m. (Vt lisa B14.)

PTK 6

a 2Aj 36:22–23
Esr 1:1–3

b 1Ku 6:2

c Esr 3:7
Esr 5:8

d Esr 7:20
Jes 49:23

e 2Ku 25:13–15
2Aj 36:7, 18
Tn 1:1, 2
Tn 5:2

f Esr 1:8, 11

g Esr 5:3, 6

h Esr 7:20
Hag 2:7, 8

i Esr 5:5

j 3Mo 1:3, 5

k 3Mo 1:10

l 4Mo 28:3

m 3Mo 2:1

n 3Mo 2:13

o 4Mo 15:5

p 2Mo 27:20
3Mo 2:4

Teine veerg

a Esr 7:23

b 5Mo 12:5, 6
2Aj 7:16

c Esr 5:6

d Hag 1:12

e Esr 5:1, 2
Sak 1:1, 7
Sak 6:15

f Esr 3:8
Esr 4:3

g Hag 1:8

h 2Aj 36:23
Esr 1:2, 3
Jes 44:28

i Esr 6:12

j Esr 7:12, 13

k 1Aj 9:2
Neh 7:73

nad saaksid alati tuua taeva Jumalale meeldivaid ohvreid ning palvetada kuninga ja tema poegade elu eest.^a 11 Ma olen andnud ka korralduse, et kui keegi seda käsku rikub, kistakse tema majast palk välja ja ta lüüakse selle külge ning tema majast tehakse avalik käimla*. 12 Jumal, kes on teinud selle koja oma nime eluasemeks,^b kõrvaldagu iga kuningas ja rahvas, kes tõstab oma käe, et seda käsku rikkuda ja Jumala koda Jeruusalemmas hävitada. Mina, Dareios, annan selle korralduse. Seda täidetagu viivitamatu!”

13 Seejärel tegidki suure jõe taguse piirkonna maavalitseja Tatnai ning Setar-Boosnai^c ja nende ametikaaslased viivitamatu nii, nagu kuningas Dareios oli käskinud. 14 Juutide vanemad, innustatuna prohvet Haggai^d ja Sakarja,^e Iddo pojapoja prohvetikuulutustest, jätkasid ehitamist ja töö edenes hästi.^f Nad said koja valmis, nii nagu Iisraeli Jumal oli käsu andnud^g ja nagu Kyros,^h Dareiosⁱ ja Pärsia kuningas Artaxerxes^j olid käskinud. 15 Nad said koja valmis kuningas Dareiose kuuendal valitsusaastal adarikuu* kolmandal päeval.

16 Siis pühitsesid iisraellased, preestrid, leviidid^k ja kõik teised pagendusest naasnud Jumala koja rõõmsal meelel sisse. 17 Nad ohverdasid Jumala koja sissepühitsemiseks 100 pulli, 200 jäära ja 400 talle ning patuohvriks kogu Iisraeli

6:11 *Teine võimalik tähendus: „prügimägi”, „sõnnikuhunnik”. 6:14 *Artaxerxes I. 6:15 *Vt lisa B15.

eest 12 sikku Iisraeli suguharude arvu järgi.^a **18** Nad määrasid preestrid ja leviidid oma rühmadesse teenima Jumalat Jeruusalemmas,^b nagu on kirjas Moosese raamatus.^c

19 Endised pagendatud pidasid esimese kuu^d neljateistkümnendal päeval paasapäha. **20** Kuna eranditult kõik preestrid ja leviidid olid end puhastanud,^e olid nad kõik puhtad. Nad tõid paasaohvri kõigi pagendusest naasnute ning oma kaaspreestrite ja iseendi eest. **21** Siis sõid seda pagendusest naasnud iisraellased, samuti igaüks, kes oli nendega liitunud ja maa rahvaste ebapuhetusest lahti öelnud, et teenida Iisraeli Jumalat Jehoovat.^f **22** Seejärel pidasid nad seitse päeva rõõmsal meelel hapnemata leibade päha,^g sest Jehoova oli nad rõõmsaks teinud ja pööranud Assüüria kuninga südame nende poole,^h nii et see toetas neid Iisraeli Jumala, tõelise Jumala koja töös.

7 Pärast neid sündmusi Pärsia kuninga Artaxerxese^{*i} valitsusajal pöördus tagasi Esra^{*,j} Esra oli Seraja^k poeg, Seraja oli Asarja poeg, Asarja oli Hilkiija^l poeg, **2** Hilkiija oli Sallumi poeg, Sallum oli Saadoki poeg, Saadok oli Ahituubi poeg, **3** Ahituub oli Amarja poeg, Amarja oli Asarja^m poeg, Asarja oli Merajoti poeg, **4** Merajot oli Serahja poeg, Serahja oli Ussi poeg, Ussi oli Bukki poeg, **5** Bukki oli Abisuaa poeg, Abisuaa oli Piinehaseⁿ poeg, Piinehas oli Eleasari^o poeg ja Eleasar

7:1 * Artaxerxes I. [#]Nimi Esra tähendab „abi“.

PTK 6

- a 2Aj 7:5
b 1Aj 23:6
c 4Mo 3:6
d 2Mo 12:2, 14
3Mo 23:5
5Mo 16:1
Est 3:7
e 2Mo 30:19, 20
3Mo 21:8
3Mo 22:2, 3
f 2Mo 12:48
4Mo 9:14
g 2Mo 12:17
3Mo 23:6
h Esr 7:27
Op 21:1

PTK 7

- i Neh 2:1
j Neh 8:2
Neh 12:26
k 1Aj 6:14
l 2Ku 22:8
m 2Aj 31:10
n 4Mo 25:11
Koh 20:28
o 2Mo 6:23, 25
4Mo 3:32
5Mo 10:6

Teine veerg

- a 2Mo 7:1
2Mo 28:1
b Neh 8:1, 4
c Esr 8:18, 19
d 1Aj 6:31, 32
e 1Aj 9:22–27
f 1Aj 9:2
Esr 8:20
g Esr 8:22
h 5Mo 5:1
5Mo 17:10
i 5Mo 33:8, 10
Mal 2:7
j Esr 6:14
Neh 2:1

oli peapreester Aaroni^a poeg. **6** Seesama Esra lahkus Babülonist. Ta oli ümberkirjutaja^{*}, kes tundis hästi Moosese seadust,^{*,b} mille oli andnud Iisraeli Jumal Jehoova. Kuningas tegi Esra heaks kõik, mis see palus, sest Esra peal oli tema Jumala Jehoova käsi.

7 Kuningas Artaxerxese seitsmendal aastal asus osa iisraellasi, preestrid, leviite,^c lauljaid,^d väravavalvureid^e ja tempeliabilisi^f Jeruusalemma poole tee. **8** Esra jõudis Jeruusalemma viiendal kuul kuninga seitsmendal aastal. **9** Ta lahkus Babülonist esimese kuu esimesel päeval ja jõudis Jeruusalemma viienda kuu esimesel päeval, sest tema Jumala kaitsev käsi oli tema peal.^g **10** Esra oli valmistanud ette oma südant, et otsida^{*} Jehoova seadusest juhatust, täita seda seadust^h ning õpetada Iisraelis selles sisalduvaid määrusi ja õigusnorme.ⁱ

11 See on ära kiri kirjast, mille kuningas Artaxerxes andis preestritele ja ümberkirjutajale Esrale, Jehoova käskude ja Iisraelile antud määruste asjatundjale:

12 * „Artaxerxes,^j kuninga te kuningas, preester Esrale, taeva Jumala seaduse ümberkirjutajale. Rohket rahu sulle! **13** Ma olen andnud korralduse, et igaüks, kes Iisraeli rahvast ning selle preestritest ja leviitidest elab minu valdustes ja tahab minna Jeruusalemma

7:6 *Võib tõlkida ka „kirjutundja“. [#]Võib tõlkida ka „ta oli Moosese seaduse osav ümberkirjutaja“. 7:10 *Võib tõlkida ka „oli võtnud oma südames nõuks otsida“. 7:12 *Esra 7:12–26 kirjutati aramea keeles.

koos sinuga, asugu teele.^a **14** Kuningas ja tema seitse nõunikku on käskinud sul uuri-da, kas Juudas ja Jeruusalemmas järgitakse sinu Jumala seadust, mis on su hoole all, **15** ning võtta kaasa hõbe ja kuld, mille kuningas ja tema nõunikud on vabatahtlikult andnud Iisraeli Jumalale, kelle eluase on Jeruusalemmas, **16** samuti kogu hõbe ja kuld, mille sa saad tervest Babüloni halduspiirkonnast ühes kingitustega, mille rahvas ja preestrid annavad oma Jumala koja jaoks Jeruusalemmas.^b **17** Osta siis viivitamata selle raha eest pulle,^c jäärasid,^d talleid^e ja nende juurde kuuluvaid roahvleid^f ja joogiohvleid^g ning ohverda need oma Jumala koja altaril Jeruusalemmas.

18 Mida tahes sina ja su vennad arvate heaks teha ülejäänud hõbeda ja kullaga, seda kooskõlas oma Jumala tahtega ka tehke. **19** Kõik nõud, mis antakse sulle su Jumala koja teenistuse tarvis, vii Jumala ette Jeruusalemma.^h **20** Kõik muud vajalikud kulud seoses oma Jumala kojaga kata kuninga varakambrist.ⁱ

21 Mina, kuningas Artaxerxes, olen andnud kõigile suure jõe taguse piirkonna varahoidjatele korralduse, et kõike, mida preester Esra,^j taeva Jumala seaduse ümberkirjutaja, palub, tuleb anda otsekohe: **22** kuni 100 talenti* hõbedat, 100 koori[#] nisu, 100 batti[^] veini^k ja 100 batti õli^l ning piiramatus koguses soola.^m **23** Kõike,

7:22 *3,4 tonni. (Vt lisa B14.) [#]17 tonni. [^]2200 liitrit.

PTK 7

a Esr 1:2, 3

b Esr 1:5, 6

Esr 8:25

c 3Mo 1:3

d 3Mo 1:10

e 4Mo 28:3

f 4Mo 15:4

g 4Mo 15:5

h Esr 8:30

i Esr 6:3, 4

Esr 6:8

j Esr 7:6

Neh 8:2

k 4Mo 15:5

l 2Mo 27:20

3Mo 2:1

m 3Mo 2:13

Teine veerg

a Esr 1:2

b Esr 6:9, 10

c 1Aj 15:16

d 1Aj 9:2

e Neh 5:4

f Neh 8:2, 3

g Esr 6:22

Õp 21:1

Jes 60:13

h Esr 9:9

Neh 1:11

i Esr 7:14

PTK 8

j Esr 7:7

k 1Aj 6:3, 4

l 2Mo 6:23

mida taeva Jumal käsib, tehta-gu taeva Jumala koja^a heaks in-nuga, et tema viha ei tõuseks kuninga valduste ega tema poe-gade vastu.^b **24** Võetagu tead-miseks, et üheltki preestrilt, leviidilt, muusikult,^c väravaval-vurilt ja templiabiliselt^d ega neilt, kes teevad tööd Jumala koja juures, ei tohi võtta mak-su, andamit^e ega tolli.

25 Sina, Esra, pane oma Ju-malalt saadud tarkust mõõda ametisse ametnikke ja kohtu-nikke, et nad mõistaksid kohut kogu suure jõe taguse piirkon-na rahva üle, kõigi üle, kes tun-nevad su Jumala seadusi; aga neid, kes ei tunne, tuleb õpe-tada.^f **26** Igaüht, kes ei täida sinu Jumala seadust ja kunin-ga seadust, karistatagu otseko-he: ta kas hukatagu, saadeta-gu pagendusse, talle määrata-gu rahatrahv või ta pandagu vangi.”

27 Ülistatud olgu Jehoova, meie esiisade Jumal, kes pani kuninga südamesse mõtte Jehoova koda Jeruusalemmas kauniks teha!^g **28** Ta on osu-tanud mulle truud armastust kuninga,^h tema nõunikeⁱ ja tema kõrgete võimukandjate ees. Ma sain julgust, sest mu Jumala Jehoova käsi oli minu peal, ja kutsusin kokku Iisraeli peamehed, et asuda üheskoos teele.

8 Need on suguvõsade peame-hed ja suguvõsanimekirja-desse kantud, kes asusid kun-ningas Artaxerxese valitsusajal koos minuga Babülonist teele: **2** Piinehase^k poegadest Geer-som, Iitamari^l poegadest Taa-niel, Taaveti poegadest Hattus,

3 Parose poegadest ja Sekanja poegadest Sakarja ning koos temaga 150 suguvõsanimikirja kantud meest, **4** Pahat-Moabi^a poegadest Serahja poeg Eljo-Eenai ja koos temaga 200 meest, **5** Sattu^b poegadest Jahasieli poeg Sekanja ja koos temaga 300 meest, **6** Aadini^c poegadest Joonatani poeg Ebed ja koos temaga 50 meest, **7** Eelami^d poegadest Atalja poeg Jesaaja ja koos temaga 70 meest, **8** Sefatja^e poegadest Miikaeli poeg Sebajja ja koos temaga 80 meest, **9** Joabi poegadest Jehieli poeg Obadja ja koos temaga 218 meest, **10** Baani poegadest Joosifja poeg Selomit ja koos temaga 160 meest, **11** Beebai^f poegadest Beebai poeg Sakarja ja koos temaga 28 meest, **12** Asgadi^g poegadest Hakkatani poeg Joohanani ja koos temaga 110 meest, **13** Adonikami^h poegadest, nendest, kes tulid viimasena, Elifelet, Jeiel ja Semaja ning koos nendega 60 meest, **14** Bigvaiⁱ poegadest Uutai ja Sabbud ning koos nendega 70 meest.

15 Ma kogusin nad kokku jõe äärde, mis voolab Ahavasse,^j ning me jäime sinna kolmeks päevaks laagrisse. Aga kui ma rahva ja preestrid üle vaatasin, ei leidnud ma nende seast ühtki leviiti. **16** Seetõttu lasin ma kutsuda rahva peamehed Elieseri, Arieli, Semaja, Elnatani, Jaaribi, Elnatani, Naatani, Sakarja ja Mesullami ning õpetajad Joojaribi ja Elnatani. **17** Ma andsin neile käsu minna Iddo juurde, kes oli rahva peamees Kaasifjas. Ma käs-

PTK 8

a Esr 2:1, 6

b Esr 2:1, 8
Esr 10:27, 44

c Esr 2:1, 15

d Esr 2:1, 7

e Esr 2:1, 4

f Esr 2:1, 11
Esr 10:28, 44

g Esr 2:1, 12

h Neh 7:6, 18

i Esr 2:1, 14

j Esr 8:31

Teine veerg

a 4Mo 3:20

b Esr 8:24, 25

c 1Aj 6:16

d 2Aj 16:9
Esr 7:6
Esr 7:28
Sak 4:6

e 2Aj 15:2

f 2Aj 7:14
Jer 29:10, 12
Jer 50:4, 5

g Esr 8:18, 19

h Esr 7:14–16
Esr 7:19

kisin neil öelda Iddole ja ta vendadele templiabilistele Kaasifjas, et nad tooksid meile teenijaid meie Jumala koja jaoks. **18** Kuna meie Jumala hea käsi oli meie peal, tõid nad meile ühe aruka mehe Iisraeli poja Leevi pojapoja Mahli^a poegadest, nimelt Seerebja,^b ning ka tema pojad ja vennad, kokku 18 meest; **19** nad tõid ka Hasabja ja koos temaga merarlase^c Jesaaja ning tema vennad ja nende pojad, kokku 20 meest. **20** Templiabilisi oli 220, kõik nimeliselt määratud. Taavet ja peamehed olid andnud templiabilised leviitide teenistusse.

21 Siis ma kuulutasin seal Ahava jõe ääres välja paastu, et me võiksime alanduda oma Jumala ees ja paluda kaitset oma teekonnale, meie endile, meie lastele ja kogu meie varale, **22** sest mul oli häbi küsida kuningalt sõjamehi ja ratsanikke, et need meid teekonnal vaenlaste eest kaitseksid, kuna me olime kuningale öelnud: „Meie Jumala kaitsev käsi on kõigi peal, kes teda otsivad,^d aga tema jõud ja viha on kõigi nende vastu, kes ta hülgavad.”^e **23** Niisiis me paastusime ja palusime oma Jumalat selle asja pärast ning ta võttis meie palvet kuulda.^f

24 Ma valisin preestrite peameestest 12 meest, nimelt Seerebja ja Hasabja^g ning nende 10 venda. **25** Siis ma kaalusin ära ja andsin neile hõbeda, kulla ja riistad, mis kuningas, tema nõunikud, võimukandjad ja kõik iisraellased, kes seal piirkonnas olid, meie Jumala koja jaoks olid annetanud.^h **26** Ma kaalusin neile

650 talenti* hõbedat ja 100 hõberiista väärtusega 2 talenti^a, 100 talenti^a kulda, 27 20 väikest kuldkaussi väärtusega 1000 dareiki* ja 2 heast punakalälkiselisest vasest riista, niisama väärtuslikud kui kuld.

28 Siis ma ütlesin neile: „Te olete Jehoova silmis pühad,^a samuti on need riistad pühad, ning hõbe ja kuld on vabatahtlik ohver teie esiisade Jumalale Jehoovale. 29 Valvake neid hoolsalt, kuni te olete need preestrite ja leviitide peameeste ning Iisraeli suguvõsade peameeste ees Jeruusalemmas Jehoova koja kambrites* ära kaalunud.”^b 30 Kaalutud hõbe, kuld ja riistad anti preestritele ja leviitidele, et nad viiksid need Jeruusalemma meie Jumala kotta.

31 Esimese kuu^c kaheteistkümnendal päeval asusime Ahava^d jõe äärest Jeruusalemma poole teele. Meie Jumala käsi oli meie peal ning ta kaitsetes meid teekonnal vaenlaste ja varitsejate eest. 32 Nii me jõudsimegi Jeruusalemma.^e Me olime seal kolm päeva ja 33 neljandal päeval kaalusime oma Jumala kojast hõbedat, kulla ja riistad^f ning andsime need Uuria poja preester Meremoti^g kätte, kellega koos olid Piinehase poeg Eleasar ning leviitidest Jeesua poeg Joosabad^h ja Binnuiⁱ poeg Nooadja. 34 Kõik loeti üle ja kaaluti ning kõige kaal pandi kirja. 35 Pagendatud, kes naasid vangistusest, töid Iisraeli Jumalale põletusohvriks 12 pulli^j kogu Iis-

8:26 *22,2 tonni. (Vt lisa B14.)^a 68,4 kg. ^a3,4 tonni. 8:27 *8,4 kg. Dareik oli Pärsia kuldmünt. 8:29 *Võib tõlkida ka „sõõgijuurmides“.

PTK 8

a 3Mo 21:6-8
Jes 52:11

b Esr 7:19
Esr 8:33

c Est 3:7

d Esr 8:15, 21

e Esr 7:8

f Esr 7:19
Esr 8:29

g Neh 3:4, 21

h Neh 8:7

i Neh 12:1, 8

j 3Mo 1:3

Teine veerg

a 3Mo 1:10

b 3Mo 22:
18, 19

c Esr 7:17

d Esr 7:21

e 1Mo 15:18

f Esr 6:13

PTK 9

g 3Mo 18:3

h 1Mo 15:16

i 3Mo 20:23
5Mo 12:
29, 30

j 2Mo 34:
15, 16
Esr 10:44

k 2Mo 19:5, 6

l Neh 13:1, 3

m 2Mo 29:41

n 4Mo 28:4, 5

raeli eest ja patuohvriks 96 jäära,^a 77 jäärtalle ja 12 sikku;^b kõik need olid põletusohvriks Jehoovale.^c

36 Siis me andsime kuninga määrused^d üle kuninga satraapidele^e ja suure jõe^e taguse piirkonna maavalitsejatele ning nad aitasid rahvast ja Jumala koda.^f

9 Pärast seda tulid peamehed minu juurde ja ütlesid: „Iisraeli rahvas ning preestrid ja leviidid ei ole eraldunud ümberkaudsete maade rahvastest – kaananlastest, hettidest, perislastest, jebuuslastest, ammonlastest, moabiitidest, egiptlastest^g ja emorlastest^h – ega ole hüljanud nende jäledaid kombeid.ⁱ 2 Nad on võtnud nende tütreist endile ja oma poegadele naisi.^j Nemed, püha rahvas,^k on segunenud ümberkaudsete maade rahvastega,^l ning peamehed ja asevalitsejad on selles truuusemurdmises esimesed olnud.”

3 Niipea kui ma sellest kuulsin, käristasin ma oma alusrõiva ja pealirõiva lõhki, katkusin juukseid ja habet ning jäin vapustatult istuma. 4 Kui ma seal õhtuse roaohvri^m toomiseni niimoodi vapustatult istusin, kogunesid pagendatute truudusetuse pärast minu ümber kõik need, kes tundsid aukartust Iisraeli Jumala sõnade ees.

5 Õhtuse roaohvri ajal,ⁿ pärast seda kui olin alandunud, tõusin ma lõhkikäristatud rõivais püsti. Seejärel langesin ma põlvile, sirutasin käed oma Ju-

8:36 *See tiitel tähendab „valduste kaitsja”. Siin on tegemist Pärsia impeeriumi halduspiirkondade asevalitsejatega.

mala Jehoova poole **6** ja laususin: „Oh, mu Jumal! Mul on nii häbi ja piinlik tõsta oma silmi sinu poole, mu Jumal, sest meie patud on tõusnud üle meie pea ning meie süü ulatub taevani.^a **7** Meie esiisade päevist kuni tänaseni on lasunud meil suur süü.^b Meie pattude pärast on antud meid, meie kuningaid ja preestreid teiste maade kuningate kätte, nii et me oleme saanud tunda mõõka^c ning oleme olnud vangis,^d riisutavad^e ja häbistatavad, nagu me oleme praegugi.^f **8** Aga nüüd oleme üürikeseks ajaks saanud tunda meie Jumala Jehoova soosingut: ta on jätnud meile pääsenuid ja andnud meile turvapaiga oma pühas paigas,^g et panna meie silmad särama. Oh, Jumal, elusta meid veidigi meie orjuses! **9** Ehkki me oleme orjad,^h pole meie Jumal meid meie orjuses hüljanud, vaid on osutanud meile Pärsia kuningateⁱ ees oma truud armastust, et elustada meid meie Jumala kojaⁱ taastamiseks ja selle varemeist ülesehitamiseks ning et anda meile kaitsev kivimüür Juudas ja Jerusalemmas.

10 Aga mida on meil nüüd selle peale öelda, oh, meie Jumal? Me oleme ju hüljanud su käsud, **11** mis sa oled andnud meile oma prohvetite kaudu, öeldes: „Maa, mida te lähete oma valdusse võtma, on ebapuhas, sest sealsed rahvad on oma jäledate kommete tõttu ebapuhtad ja nad on oma ebapuhtusega täitnud selle maa otsast otsani.^k **12** Ärge siis andke oma tütreid nende poegadele ja nende tütreid ärge võtke oma poegadele! Ärge mitte ku-

PTK 9

a Tn 9:7

b 4Mo 32:14
2Aj 29:6c 2Ku 10:32
2Aj 36:17d 2Ku 17:22, 23
2Ku 25:6, 7

e 2Ku 17:20

f Neh 9:32

g Neh 9:31
L 138:7

h Neh 9:36, 37

i Esr 1:1-3

j Esr 6:14
Sak 4:9k 3Mo 18:24
5Mo 12:
30, 31
5Mo 18:9-11l 2Mo 23:32
2Mo 34:
15, 16
5Mo 7:3, 4
Jos 23:12, 13

Teine veerg

a 5Mo 23:3, 6

b L 103:8, 10
Nu 3:22

c L 106:46

d Esr 9:1
Neh 13:23e Neh 9:33
Tn 9:7f L 130:3
L 143:2

PTK 10

g Esr 9:5, 6

h Esr 10:26, 44

i Esr 2:1, 7

j Esr 9:2

k 2Ku 11:17
2Aj 29:10
2Aj 34:31

l Esr 9:4

nagi tegutsege nende rahu ega heaolu hüvanguks,^a et te võiksite saada tugevaks ja süüa head, mida see maa pakub, ning võtate see maa oma valdusse, et see jääks teie poegadele igaveks ajaks.” **13** Ja kas pärast seda kõike, mis meid on tabanud meie halbade tegude ja suure süü tõttu^b – sest sina, meie Jumal, ei ole meid meie pattude eest täie rangusega karistanud, vaid oled jätnud meile pääsenuid^c –, **14** peaksime jälle su käskudest üle astuma ja sõlmima abielusid rahvastega, kes teevad neid jäledusi?^d Eks vihasta sa siis meie peale sedavõrd, et hävitad meid täielikult ja mitte keegi ei pääse ega jää ellu? **15** Oo, Jehoova, Iisraeli Jumal, sina oled õige,^e ja sellepärast me oleme tänaseni elus. Siin me nüüd oleme sinu ees oma süüga, kuigi sellise süü tõttu poleks kellelgi võimalik sinu ees seista.”^f

10 Kui Esra Jumala koja ees nuttis ja silmili maas palvetas^g ning patte tunnistas, kogunesid tema ümber Iisraeli mehed, naised ja lapsed ning rahvas nuttis kibedasti. **2** Siis pöördus Esra poole Sekanja, Jehieli^h poeg Eelamiⁱ poegadest, ja ütles: „Me oleme oma Jumala vastu truudusetud olnud ja võtnud endale võõramaa naise.^j Siiski on Iisraelil veel lootust. **3** Sõlmigem nüüd oma Jumalaga leping,^k et me saadame ära kõik need naised ja neile sündinud lapsed kooskõlas Jehoova ja nende inimeste korraldusega, kes tunnevad aukartust meie Jumala käskude ees.^l Tegutsegem seaduse järgi! **4** Tõuse püsti, sest sinu kohuseks on seda asja

ajada, ja meie oleme sinuga. Ole tugev ja tegutse!”

5 Selle peale Esra tõusis ja käskis preestrite peameestel, leviitidel ja kogu Iisraelil vanduda, et nad teevad, nagu öeldud,^a ning nad andsidki vande. **6** Siis läks Esra Jumala kani eest Eljasibi poja Jehohanani kambrisse*. Kuigi ta läks sinna, ei sõõnud ta leiba ega joonud vett, sest ta oli pagendatute truudusetuse pärast kurb.^b

7 Seejärel tehti kogu Juudas ja Jeruusalemmas kõigile endistele pagendatutele teadaanne, et nad koguneksid Jeruusalemma **8** ja et igaühelt, kes kolme päeva jooksul peameeste ja vanemate käsu peale kohale ei tule, võetakse ära kogu tema vara ja ta ise aetakse pagendatute kogudusest minema.^c **9** Niisiis kogunesid kõik Juuda ja Benjamini mehed kolme päeva jooksul, see on üheksanda kuu kahekümnendaks päevaks, Jeruusalemma. Kogu rahvas istus Jumala koja õues ning värises selle asja ja tugeva vihmasaju pärast.

10 Siis tõusis preester Esra ja ütles neile: „Te olete olnud truudusetud, sest te olete abiellunud võõramaa naistega^d ja suurendanud sellega Iisraeli süüd. **11** Tunnistage nüüd Jehoova, oma esiisade Jumala ees oma süüd ja täitke tema tahet. Eraldage end maa rahvastest ja võõramaa naistest.”^e **12** Seepeale vastas terve kogudus valjul häälel: „Meie kohus on teha täpselt nii, nagu sa ütled. **13** Kuid rahvast on palju ja on vihmaperiood, nii et väljas ei saa seista, ning seda asja

PTK 10

a Neh 10: 28–30

b Esr 9:3, 4 Tn 9:3–5

c Esr 7:26

d Neh 13:23

e 5Mo 7:3, 4 Neh 13:3 2Ko 6:17

Teine veerg

a Esr 9:1

b Neh 8:7 Neh 11:16

c Esr 9:1, 2 Neh 13:28 Hes 44:22 Mal 2:7, 8

d Esr 2:1, 2 Esr 3:2 Sak 6:11

e 3Mo 5:17, 18

f 1Aj 24:3, 14 Esr 2:1, 37

g 1Aj 24:3, 8 Esr 2:1, 39

h Esr 2:1, 38

ei saa korda ajada ühe-kahe päevaga, sest me oleme olnud väga mässumeelsed. **14** See tõttu me palume, et peamehed esindaksid tervet kogudust,^a ja kõik, kes meie linnades on võtnud endale võõramaa naise, tulgu määratud ajal siia koos oma linna vanemate ja kohtumõistjatega, kuni meie Jumala tuline viha selle asja pärast on meie pealt ära pöördunud.”

15 Kuid Asaeli poeg Joonatan ja Tikva poeg Jahseja seisid sellele vastu ning leviidid Mesullam ja Sabetai^b toetasid neid. **16** Endised pagendatud aga tegid, nagu olid öelnud. Preester Esra ning suguvõsade peamehed, kõik omavahel kokku kümnenda kuu esimesel päeval, et seda asja lähemalt uurida. **17** Esimese kuu esimeseks päevaks olid nad lahendanud iga sellise mehe asja, kes oli abiellunud võõramaa naisega. **18** Selgus, et võõramaa naistega olid abiellunud ka mõned preestrite pojad:^c Joosadaki poja Jeesua^d poegadest ja tema vendadest Maaseja, Elieser, Jaarib ja Gedalja **19** (aga nad lubasid naised ära saata ja ohverdada oma süü pärast oma karjast ühe jäärä);^e

20 Immeri^f poegadest Hanani ja Sebadja; **21** Haarimi^g poegadest Maaseja, Eelija, Semaja, Jehiel ja Ussija **22** ning Pashuri^h poegadest Eljoenai, Maaseja, Ismael, Netaeel, Joosabad ja Elaasa. **23** Leviitidest olid seda teinud Joosabad, Simei, Kelaaja (see on Keliita), Petahja, Juuda ja Elieser; **24** lauljatest Eljasib; väravavalvuritest Sallum, Tellem ja Uuri.

10:6 *Võib tõlkida ka „söögiruumi”.

25 Iisraeli rahva seast olid seda teinud: Parose^a poegadest Ramja, Jissia, Malkija, Mijamin, Eleasar, Malkija ja Benaja; 26 Eelami^b poegadest Mattanja, Sakarja, Jehiel,^c Abdi, Jeremot ja Eelija; 27 Sattu^d poegadest Eljoenai, Eljasib, Mattanja, Jeremot, Saabad ja Asiisa; 28 Beebai^e poegadest Jehohanan, Hananja, Sabbai ja Atlai; 29 Baani poegadest Messullam, Malluk, Adaja, Jaasub, Seal ja Jeremot; 30 Pahat-Moabi^f poegadest Adna, Kelal, Benaja, Maaseja, Mattanja, Betsaleel, Binnui ja Manasse; 31 Haarimi^g poegadest Elieser, Jissija, Malkija,^h Semaja, Si-

PTK 10

a Esr 2:1, 3
Neh 3:25b Esr 2:1, 7
Esr 8:1, 7

c Esr 10:2

d Esr 2:1, 8

e Esr 2:1, 11
Esr 8:1, 11

f Esr 2:1, 6

g Esr 2:1, 32

h Neh 3:11

Teine veerg

a Esr 2:1, 19
Neh 8:4

b 5Mo 7:3, 4

c Esr 10:16, 17

moon, 32 Benjamin, Malluk ja Semarja; 33 Haasumi^a poegadest Mattenai, Mattatta, Saabad, Elifelet, Jeremai, Manasse ja Sime; 34 Baani poegadest Maadai, Amram, Uuel, 35 Benaja, Beedja, Keluui, 36 Vanja, Meremot, Eljasib, 37 Mattanja, Mattenai ja Jaasai; 38 Binnui poegadest Sime, 39 Selemja, Naatan, Adaja, 40 Maknadbai, Saasai, Saarai, 41 Asarel, Selemja, Semarja, 42 Sallum, Amarja ja Joosep; 43 Nebo poegadest Jeiel, Mattitja, Saabad, Sebina, Jaddai, Joel ja Benaja. 44 Need kõik olid võtnud endale võõramaa naised^b ja nad saatsid need ära koos lastega.^c

NEHEMJA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Uudised Jeruusalemmast (1–3)
Nehemja palve (4–11)</p> <p>2 Nehemja saadetakse
Jeruusalemma (1–10)
Nehemja uurib linnamüüre (11–20)</p> <p>3 Müüride taastamine (1–32)</p> <p>4 Töö edeneb hoolimata
vastuseisust (1–14)
Ehitajad töötavad relvastatult (15–23)</p> <p>5 Nehemja teeb lõpu rõhumisele (1–13)
Nehemja isetus (14–19)</p> <p>6 Vastuseis müüride taastamisele
jätkub (1–14)
Müür parandatakse
52 päevaga (15–19)</p> <p>7 Linna väravad ja väravavalvurid (1–4)
Pagendusest naasnute nimekiri (5–69)
Templiabilised (46–56)
Saalomoni sulaste pojad (57–60)
Annetused töö heaks (70–73)</p> | <p>8 Rahvale loetakse ja selgitatakse
seadust (1–12)
Lehtmajadepüha (13–18)</p> <p>9 Rahvas tunnistab oma patte (1–38)
Jehoova on andestav Jumal (17)</p> <p>10 Rahvas nõustub seadust
täitma (1–39)
„Me ei jäta oma Jumala koda
hooletusse” (39)</p> <p>11 Jeruusalemm asustatakse
uuesti (1–36)</p> <p>12 Preestrid ja leviidid (1–26)
Müüride pühitsemine (27–43)
Templiteenistuse
toetamine (44–47)</p> <p>13 Nehemja edasised reformid (1–31)
Kümnis (10–13)
Hingamispäeva ei tohi
rüvetada (15–22)
Segabieliud keelatud (23–28)</p> |
|---|---|

1 Nehemja*,^a Hakalja poja sõnad. Ma olin 20. aasta[#] kislevikuu[^] Susa^b kindluses. **2** Sel ajal tuli Juudast Hanani,^c üks mu vendadest, koos teiste mees- tega ja ma küsisin neilt vangipõlvest pääsenud juutide^d ja ka Jeruusalemma kohta. **3** Nad ütlesid: „Need, kes vangipõlve üle elasid ja selles halduspiirkonnas asuvad, on kohutavas olukorras ja häbis.^e Jeruusalemma müürid on maha lõhutud^f ja selle värvad põletatud.”^g

4 Kui ma olin neid sõnu kuulnud, istusin ma maha ning nutsin ja leinasin mitu päeva ning paastusin^h ja palvetasin taeva Jumala ees. **5** Ma ütlesin: „Oh, Jehoova, taeva Jumal, suur ja aukartustäratav Jumal, kes sa pead kinni oma lepingust ja osutad truud armastust neile, kes sind armastavad ja su käske täidavad!ⁱ **6** Palun, et su silmad ja kõrvad paneksid tähele oma teenija palvet, millega ma täna, nii päeval kui ka öösel,^j pöördun su poole sinu teenijate iisraellaste pärast, tunnistades Iisraeli rahva patte, mis me sinu vastu oleme teinud. Me oleme teinud patu, nii mina kui ka mu isa sugu.^k **7** Me oleme toiminud sinu ees kõlvatult^l ega ole täitnud neid käske, määrusi ja õigusnorme, mis sa andsid oma teenija Moosese kaudu.^m

8 Tuleta palun meelde neid sõnu, mis sa ütlesid oma teenijale Moosesele: „Kui te olete truudusetud, siis ma pillutan teid rahvaste sekka.ⁿ **9** Aga kui te pöördute minu juurde tagasi ning kuuletute mu käskudele ja täidate neid, siis, isegi kui te

PTK 1

- a Neh 1:11
Neh 5:14
Neh 10:1
b Est 1:2
Est 3:15
Tn 8:2
c Neh 7:2
d Jer 52:30
e 1Ku 9:7
Neh 9:36, 37
L 79:4
f 2Ku 25:10
g Neh 2:17
Nu 1:4
h 2Aj 20:3
Esr 8:21
i 5Mo 7:9
Tn 9:4
j L 88:1
Lu 18:7
k 2Aj 29:6
Esr 9:6
l L 106:6
m 3Mo 27:34
4Mo 36:13
5Mo 12:1
Neh 9:34
n 3Mo 26:33
5Mo 4:27
5Mo 28:64

Teine veerg

- a 5Mo 30:1-4
b 5Mo 12:5
L 132:13
c 3Mo 25:42
5Mo 5:15
5Mo 9:26, 29
d 1Ku 8:49, 50
Esr 7:6
L 106:46
Õp 21:1
e Neh 2:1

PTK 2

- f Esr 7:1
Neh 13:6
g Neh 1:1
h Neh 1:11
i Neh 1:2, 3
j 1Sa 1:13
k Tn 9:25

oleksite pillutatud taeva äärteni, kogun ma teid kokku^a ja toon tagasi paika, mille ma olen valinud oma nime eluasemeks.”^b

10 Nemad on sinu teenijad ja sinu rahvas, kelle sa oled vabaks ostnud oma suure jõu ja vägeva käega.^c **11** Oh, Jehoova, pangu su kõrv tähele oma teenija palvet ja nende oma teenijate palveid, kel on rõõm karta su nime! Palun lase oma teenijal see asi täna korda minna ja olgu sel mehel mu vastu kaastunnet!”^d

Ma olin kuninga joogikallaja.^e

2 Niisanikuul[^] kuningas Artaxerxese^f 20. aastal^g oli kuninga ette pandud vein, ja nagu tavaliselt, võtsin ma veini ning ulatasin talle.^h Kunagi varem aga polnud ma tema ees kurb olnud. **2** Seepärast küsis kuningas minult: „Miks sa oled nii kurva näoga? Sa pole ju haige. See ei saa olla muud kui südame kurbus.” Seda kuuldes hakkasin ma väga kartma.

3 Ma ütlesin kuningale: „Kuningas elagu igavesti! Miks ma ei peaks kurb olema, kui linn, kuhu on maetud mu esiisad, on varemets ja selle värvavad maha põletatud!”ⁱ **4** Kuningas küsis: „Mida sa siis tahad teha?” Otsekohe palusin ma taeva Jumalat.^j **5** Siis ütlesin ma kuningale: „Kui see on kuningas silmis hea ja kui su sulane on sulle meelepärane, siis saada mind Juudasse sellesse linn, kuhu on maetud mu esiisad, et ma võiksin selle üles ehitada.”^k **6** Kuningas, kelle kõrval istus tema kuninglik kaasa, küsis minult seepeale: „Kui kaua su reis kestab ja millal sa tagasi tuled?” Niisiis oli kuningas val-

1:1 *Nimi Nehemja tähendab „Jaah lohutab”. #St Pärsia kuninga Artaxerxes I 20. valitsusaasta. 1:1; 2:1 ^aVt lisa B15.

mis mind teele saatma^a ning ma andsin talle teada aja.^b

7 Seejärel ütlesin ma kuningale: „Kui see on kuninga silmis hea, siis antagu mulle kaasa kirjad suure jõe taguse piirkonna^c maavalitsejatele, et nad laseksid mu takistamatult oma maalt läbi ja ma jõuaksin Juudasse, **8** samuti kiri kuninga metsavahile Aasafile, et ta annaks mulle puid templi juurde kuuluva kindluse^d väravate, linnanüüri^e ja ka maja jaoks, kuhu ma elama asun.” Kuningas andiski need mulle,^f sest minu peal oli mu Jumala hea käsi.^g

9 Kui ma jõudsin suure jõe taguse piirkonna maavalitsejate juurde, andsin ma neile üle kuninga kirjad. Kuningas oli saanud minuga kaasa väepealikke ja ratsanikke. **10** Kui hooronlane Sanballat^h ja ammonlasestⁱ ametnik Toobija^j sellest kuulsid, said nad väga pahaseks, et keegi on tulnud Iisraeli rahvale head tegema.

11 Viimaks jõudsin ma Jeruusalemma ja olin seal kolm päeva. **12** Ma tõusin öösel üles ja võtsin endaga mõned mehed, aga ma ei öelnud mitte kellegi, mis mu Jumal oli pannud mulle südamesse Jeruusalemma heaks teha. Loomadest oli mul kaasas üksnes see, kelle seljas ma ratsutasin. **13** Ma läksin öösel välja läbi Oruvära-^k,^k möödusin Suure Mao allikast^{*} ja tulin Tuhahunnikuvära-^{#1} juurde. Ma uurisin Jeruusalemma müüre, mis olid maha lõhutud, ja selle väravaid, mis olid

2:7 *Suure jõe taguse piirkonna all mõeldakse Eufratist lääne pool asuvaid alasid. 2:13 *Ilmselt sama mis Een-Rogeli allikas. #Septuagintas ja Vulgatas „Sõnnikuvära“.

PTK 2

a Neh 1:11

b Neh 5:14
Neh 13:6c Jos 1:4
Esr 5:3

d Neh 7:2

e Neh 1:3

f Esr 7:21

g Esr 7:6

h Neh 4:1
Neh 6:2

i Neh 13:1

j Neh 2:19
Neh 4:3
Neh 6:14
Neh 13:7

k 2Aj 26:9

l Neh 3:13

Teine veerg

a Neh 1:3
Nu 1:4
Nu 2:9b Neh 3:15
Neh 12:37c 2Sa 15:23
Joh 18:1

d Neh 4:14

e Esr 7:6, 28
Neh 2:7, 8

f Tn 9:25

g Hag 1:14

h Neh 13:1, 2

i Neh 6:14

j Neh 4:7
Neh 6:1, 2

k L 79:4

l Neh 6:6

m L 127:1

n Esr 4:1-3

PTK 3

o Neh 12:10
Neh 13:4, 28

p Joh 5:2

ära põletatud.^a **14** Edasi läksin ma Allikavära^b ja Kuningatigi juurde, aga seal polnud piisavalt ruumi, et looma seljas edasi ratsutada. **15** Siiski tõusin ma selle ööl mööda vadit^c üha ülespoole ja uurisin müüri. Seejärel pöördusin ma tagasi ja tulin Oruvära kaudu linna.

16 Asevalitsejad^d aga ei teadnud, kus ma olin käinud ja mis mul teoksil oli, sest ma polnud juutidele, preestritele, ülikutele, asevalitsejatele ega teistele, kes seda tööd pidid tegema hakkama, veel midagi öelnud. **17** Lõpuks ma ütlesin neile: „Te näete, millises kohutavas olukorras me oleme, et Jeruusalemm on varemeis ja selle väravad maha põletatud. Ehitame Jeruusalemma müürid üles, et sellele häbile lõpp teha!”

18 Siis ma rääkisin neile, kuidas mu Jumala hea käsi on olnud minu peal^e ja mida kuningas mulle oli öelnud.^f Seepeale nad ütlesid: „Hakkame ehitama!” ja julgustasid üksteist, et selle hea tööga pihta hakata.^g

19 Kui nüüd hooronlane Sanballat, ammonlasest^h ametnik Toobijaⁱ ja araablane^j Gesem sellest kuulsid, hakkasid nad meid pilkama^k ja ütlesid põlastavalt: „Mida te oma arust teete? Kas mässate kuninga vastu?”^l **20** Kuid ma vastasin neile: „Taeva Jumal laseb meil selle asja korda minna.^m Meie, tema teenijad, võtame kätte ja ehitame, teil aga pole Jeruusalemma mingit tegemist, teil pole siin mingit õigust ning teil pole selle ajaloos mingit osa.”ⁿ

3 Siis ülempreester Eljasib^o ja tema vennad preestrid võtsid kätte ja asusid ehitama Lambavära^p. Nad pühitsesid

selle^a ja panid sellele väravapooled ette ning pühitsesid müüriosa kuni Sajatorni^b ja Hananeli tornini.^c **2** Nende kõrval ehitasid Jeeriko mehed^d ja nende kõrval ehitas Imri poeg Sakkur.

3 Kalavärava^e ehitasid Hasenaa pojad. Nad tegid sellele puust raami^f ja panid ette väravapooled ning lukud ja riivid. **4** Nende kõrval tegi parandustöid Hakkose poja Uuria poeg Meremot,^g tema kõrval Mesesabeli poja Berekja poeg Mesullam^h ja tema kõrval Bana poeg Saadok. **5** Saadoki kõrval tegid parandustöid tekoalased,ⁱ kuid nende tähtsad mehed ei alandunud oma isandaid teenima.

6 Vanalinnavärava^j parandasid Paaseahi poeg Joojada ja Besodja poeg Mesullam. Nad tegid sellele puust raami ja panid ette väravapooled ning lukud ja riivid. **7** Nende kõrval tegid parandustöid gibeonlane^k Melatja ja meeronotlane Jaadon, Gibeoni ja Mispal^l mehed, kes allusid suure jõe^m taguse piirkonna maavalitsejale. **8** Nende kõrval tegi parandustöid Harhaja poeg Ussiel, üks kullasseppadest, ja tema kõrval Hananja, kes oli salvisegajate* hulgast. Nemad sillutasid Jeruusalemma kuni Laia müüri.ⁿ **9** Nende kõrval tegi parandustöid Huuri poeg Refaja, kes oli Jeruusalemma piirkonna ühe poole peamees. **10** Tema kõrval tegi oma maja ees parandustöid Harumafi poeg Jedaja ja tema kõrval Hasabneja poeg Hattus.

3:8 *Võib tõlkida ka „parfüümi valmistajate“.

PTK 3

a Neh 12:30

b Neh 12:38, 39

c Jer 31:38 Sak 14:10

d Esr 2:1, 34

e 2Aj 33:1, 14 Sef 1:10

f Neh 2:7, 8

g Esr 8:33 Neh 3:21

h Neh 3:30 Neh 6:17, 18

i Neh 3:27 Am 1:1

j Neh 12:38, 39

k 2Sa 21:2

l Jos 18:21, 26 2Aj 16:6 Jer 40:6

m 1Mo 15:18

n Neh 12:38

Teine veerg

a Neh 12:38

b Esr 2:1, 32

c Esr 2:1, 6

d 2Aj 26:9

e Jos 15:20, 34 Neh 11:25, 30

f Neh 2:13

g Jer 6:1

h Neh 2:14 Neh 12:37

i Jos 18:21, 26

j Jer 39:4

k Jes 22:9

l Neh 12:37

m 2Sa 5:7

n Jos 15:20, 58 2Aj 11:5-7

o 1Ku 2:10 2Aj 16:13, 14

p Neh 2:14

q Jos 15:20, 44

11 Järgmise lõigu* ja samuti Ahjutorni^a parandasid Haarimi^b poeg Malkija ja Pahat-Moabi^c poeg Hassub. **12** Nende kõrval tegi parandustöid koos oma tütardega Halloohese poeg Sallum, Jeruusalemma piirkonna teise poole peamees.

13 Oruvärava^d parandasid Haanun ja Saanoahi^e elanikud. Nad ehitasid selle ja panid sellele ette väravapooled ning lukud ja riivid, samuti parandasi nad 1000 künart* müüri kuni Tuhahunnikuväravani.^f **14** Tuhahunnikuvärava parandas Reekabi poeg Malkija, Beet-Keremi^g piirkonna peamees. Ta ehitas selle ja pani sellele ette väravapooled ning lukud ja riivid.

15 Allikavärava^h parandas Mispalⁱ piirkonna peamees Sallum, Kol-Hose poeg. Ta ehitas selle, tegi sellele katuse, pani ette väravapooled ning lukud ja riivid, samuti parandas ta kuninga aia^j juures oleva Veejuhtmetiigi müüri^k kuni trepistikuni,^l mis viib alla Taaveti linnast.^m

16 Tema kõrval tegi parandustöid poole Beet-Suuriⁿ piirkonna peamees Nehemja, Asbuki poeg. Ta parandas müüri Taaveti matmispaikade*^o juurest kuni tehistiigi^p ja Vägevate majani.

17 Tema kõrval tegid parandustöid leviidid Baani poja Rehumi juhatusel. Rehumi kõrval tegi parandustöid Keila^q piirkonna ühe poole peamees

3:11 *Võib tõlkida ka „järgmise väljamõõdetud lõigu“. **3:13** *445 m. (Vt liisa B14.) **3:16** *Viitab ilmselt Taaveti ja hilisemate Juuda kuningate matmispaigale.

Hasabja oma piirkonna eest. **18** Tema kõrval tegid parandustöid nende vennad, keda juhatas Keila piirkonna teise poole peamees Bavvai, Heenadadi poeg.

19 Jeesua^a poeg Eeser, Mispa peamees, parandas tema kõrval järgmise müüriõigu selle koha juures, kust minnakse üles relvalattu, mis asub tugisamba^b lähedal.

20 Tema kõrval töötas agaralt Sabbai^c poeg Baaruk ja parandas ära järgmise müüriõigu tugisambast kuni ülempreester Eljasibi^d maja sissekäiguni.

21 Tema kõrval parandas Hakkose poja Uuria poeg Meremot^e järgmise müüriõigu alates Eljasibi maja sissekäigust kuni Eljasibi maja otsani.

22 Tema kõrval tegid parandustöid Jordani piirkonna^{*f} preestrid. **23** Nende kõrval tegid omaenda maja ees parandustöid Benjamin ja Hassub. Nende kõrval tegi oma maja lähedal parandustöid Ananaja poja Maaseja poeg Asarja. **24** Tema kõrval parandas Heenadadi poeg Binnui järgmise müüriõigu Asarja majast kuni tugisamba^g ja nurgani.

25 Tema kõrval oli Uusai poeg Paalal, kes tegi parandustöid tugisamba ja kuningakojast^h välja ulatuva ülemise torni ees, mis asub vahtkonnaõues.ⁱ Tema kõrval oli Parose poeg^j Pedaja.

26 Templiabilised,^k kes elasid Ofelil,^l tegid parandustöid kuni Veeväravani^m ida pool ja eenduva tornini.

3:22 *Teine võimalik tähendus: „lähedal-asuva piirkonna“.

PTK 3
a Esr 2:1, 40
b 2Aj 26:9
Neh 3:24
c Esr 10:28, 44
d Neh 3:1
Neh 13:4
e Esr 8:33
f 1Mo 13:10
g Neh 3:19
h 2Sa 5:11
Neh 12:37
i Jer 37:21
j Esr 2:1, 3
k Jos 9:3, 27
1Aj 9:2
Esr 2:43–54
Esr 8:17, 20
l 2Aj 27:1, 3
2Aj 33:1, 14
Neh 11:21
m Neh 8:1
Neh 12:37
Teine veerg
a Neh 3:5
b Jer 31:40
c Neh 13:13
d 1Aj 9:17, 18
e Neh 6:17, 18
f Neh 3:26
g Neh 3:1
Joh 5:2
PTK 4
h Neh 2:10
Neh 6:1, 2
Neh 13:28
i Neh 4:10
j Neh 13:1, 2
k Neh 2:19

27 Nende kõrval parandasid tekoalased^a järgmise müüriõigu suure eenduva torni juurest kuni Ofeli müürini.

28 Hobuväravast^b ülalpool tegid parandustöid preestrid, igaüks oma maja ees.

29 Nende kõrval tegi parandustöid oma maja ees Immeri poeg Saadok.^c

Tema kõrval tegi parandustöid Sekanja poeg Semaja, Idavärava valvur.^d

30 Tema kõrval parandasid järgmise müüriõigu Selemja poeg Hananja ja Salafi kuues poeg Haanun.

Nende kõrval tegi oma elupaiga ees parandustöid Berekja poeg Mesullam.^e

31 Tema kõrval oli kullassepade seltsi liige Malkija, kes tegi parandustöid kuni templiabiliste^f ja kaupmeeste majani, mis on Ülevaatusvärava juures, ja sealt edasi kuni nurgapealse katusekambrini.

32 Nurgapealse katusekambrini ning Lambavärava^g vahel tegid parandustöid kullassepad ja kaupmehed.

4 Niipea kui Sanballat^h kuulis, et me oleme asunud müüri üles ehitama, vihastus ta ja läks endast välja ning ta muudkui pilkas juute. **2** Ta ütles oma vendade ja Samaaria sõjaväe ees: „Mida need nõrgukesed juudid teevad? Kas nad tõesti loodavad sellise asjaga toime tulla? Kas nad tõesti hakkavad ohvreid tooma? Kas nad mõtlevad selle ühe päevaga valmis saada? Kas nad tahavad sõestunud kiivid rusuhunnikutest ellu äratada?“ⁱ

3 Tema kõrval seisis ammonlane^j Toobija,^k kes ütles: „Isegi rebane, kui ta roniks sellele

kivimüürile, mida nad ehitavad, kisuks selle maha!”

4 Kuula nüüd, oo, Jumal, sest me oleme sattunud põlu alla!^a Too nende solvangud nende endi pea peale^b ning saagu nad rõõvitavaks oma vangistajate maal. **5** Ära kata kinni nende süüd ja ära pühi ära nende pattu,^c sest nad on ehitajaid solvanud.

6 Nii me siis ehitasime edasi, kuni müüris polnud enam ühtki vahet ja see oli poole kõrguse ni valmis. Rahvas oli südamega töö juures.

7 Niipea kui Sanballat, Toobija,^d araablased,^e ammonlased ja asdodlased^f kuulsid, et Jeruusalemma müüri parandustööd edenevad ja vahed müüris hakkavad kinni saama, valdas neid suur viha. **8** Nad sepitse sid üheskoos vandenõu, et tulla ja võidelda Jeruusalemma vastu ning siin segadust tekitada. **9** Meie aga palvetasime oma Jumala poole ning seadsime nii päevaks kui ka ööks välja valvurid, et end kaitsta.

10 Aga Juuda elanikud ütlesid: „Tööliste* jõud on raugenud, kuid prahti on väga palju. Me ei suuda seda müüri kunagi valmis ehitada.”

11 Meie vastased rääkisid omavahel: „Enne kui nad midagi taipavad või meid märkavad, oleme meie juba nende keskel, tapame nad ja peatame nende töö.”

12 Alati, kui nende läheduses elavad juudid tulid meie juurde, korrutasid nad meile: „Vaenlased tulevad kõigilt ümberkaudsetelt aladelt meie vastu.”

4:10 *Võib tõlkida ka „koormakandjate”.

PTK 4

a L 123:3

b L 79:12

c Jer 18:23

d Neh 4:3

e Neh 2:19

f Jos 13:2, 3
Neh 13:23

Teine veerg

a Neh 13:17

b 4Mo 14:9
5Mo 20:3
Jos 1:9

c 5Mo 7:21
5Mo 10:17

d Neh 5:16

e Neh 11:1

f 4Mo 10:9
2Aj 13:12

g 5Mo 1:30
Jos 23:10

13 Siis seadsin ma mehi kõige madalamatesse paikadesse müüri taha, lahtistele kohtadele, ja panin nad valvama suguvõsade kaupa mõökade, piikide ja vibudega. **14** Kui ma aga nägin, et nad kardavad, tõusin ma sedamaid ning ütlesin ülikutele,^a asevalitsejatele ja ülejäänud rahvale: „Ärge kartke neid!^b Mõelge Jehoovale, suurele ja aukartustäratavale Jumalale,^c ning võidelge oma vendade, poegade, tütarde, naiste ja kodude eest!”

15 Pärast seda kui meie vaenlased olid kuulnud, et oleme nende kavatsustest teada saanud ja et Jumal on nende plaani nurja ajanud, läksime meie kõik müüritööle tagasi. **16** Sellest päevast peale tegid pooled mu meestest tööd^d ja pooltel olid käes piigid, kilbid ja vibud ning seljas soomusrüüd. Peamehed^e seisid juutide taga ning toetasid neid, **17** kes müüri ehitasid. Koormakandjad tegid ühe käega tööd ja teises käes hoidsid relva*. **18** Igal ehitajal oli tööd tehes mõök puusal ja minu kõrval seisis sarvepuhuja.^f

19 Siis ütlesin ma ülikutele, asevalitsejatele ja ülejäänud rahvale: „Meil tuleb ära teha suur ja ulatuslik töö ning seetõttu me oleme müüri peal hajali ja üksteisest kaugel. **20** Kui te siis kuulete sarvehäält, kogunege meie juurde. Meie Jumal võitleb meie eest!”^g

21 Nii jätkasid pooled meist tööd, pooled aga hoidsid koidust kuni tähtede ilmumiseni piike käes. **22** Sel ajal ütlesin ma rahvale: „Iga mees jäagu

4:17 *Võib tõlkida ka „oda”.

koos oma teenriga ööseks Jeruusalemma. Öösel nad valvavad meid ja päeval teevad tööd.”

23 Mina ja mu vennad, teenrid^a ja valvurid, kes mind saatsid, ei võtnud riideid seljast ning igaühel meist oli paremas käes relv.

5 Kuid siis puhkes meeste ja nende naiste seas suur pahameeletorm oma vendade juutide vastu.^b **2** Mõned neist ütlesid: „Meid ning meie poegi ja tütreid on palju. Meil on vaja vilja, et saaksime süüa ja jääksime elama.” **3** Teised ütlesid: „Me anname oma põlde, viinamägesid ja maju tagatiseks, et näljaajal vilja saada.” **4** Ja kolmandad rääkisid: „Me oleme laenanud raha, et oma põldude ja viinamägede pealt kuningale andamit maksta.”^c **5** Me oleme ju oma vendadega üks luu ja liha ning meie lapsed on samasugused nagu nende lapsed, ometi peame andma oma pojad ja tütreid orjadeks, kusjuures mõned meie tütreid on juba orjad.^d Ja me ei suuda seda olukorda muuta, sest meie põllud ja viinamäed kuuluvad teistele.”

6 Kui ma nende protestihäält ja neid sõnu kuulsin, sain ma väga vihaseks. **7** Siis ma kaalusin seda asja oma südames, noomisin ülikuid ja asevalitsejaid ning ütlesin: „Te kõik võtate liigkasu omaenda vendadelt!”^e

Seejärel kutsusin ma nende pärast kokku suure koosoleku. **8** Ma ütlesin neile: „Me tegime, mis meie võimuses, ja ostsime vabaks oma vennad juudid, kes olid müüdud rahvastele. Kas te hakkate nüüd müüma omaenda vendi^f ja kas meie peame nad tagasi ostma?” Seepeale jäid nad sõnatuks ega osanud mi-

PTK 4

a Neh 13:19

PTK 5

b 5Mo 15:9

c 5Mo 28:15, 33
Neh 9:36, 37d 2Mo 21:7
5Mo 15:12e 2Mo 22:25
5Mo 23:19
L 15:5
Hes 22:12f 3Mo 25:35
5Mo 15:7, 8
Jer 34:8, 9

Teine veerg

a 3Mo 25:36
Neh 5:15

b Hes 18:5, 8

c Neh 5:3

d Neh 10:1

e Esr 8:1

f Neh 2:1

g Neh 13:6

h 1Ko 9:14, 15
2Te 3:8

dagi kosta. **9** Ma lisasin: „See pole hea, mida te teete. Kas te ei peaks käima meie Jumala kartuses,^a et me ei saaks rahvaste, meie vaenlaste pilkealuseks? **10** Ka mina, mu vennad ja teenrid anname oma vendadele raha ja vilja laenuks. Aga palun ärgem laenakem enam vaheltkasuga.”^b **11** Andke neile juba täna tagasi nende põllud,^c viinamäed, oliivisalud ja majad ning ka see sajandik* rahast, viljast, värsket veinist ja õlist, mida te olete neilt vaheltkasuna nõudnud.”

12 Seepeale nad ütlesid: „Me anname kõik tagasi ega nõua neilt midagi. Me teeme täpselt nii, nagu sa ütled.” Siis kutsusin ma preestrid ja lasin süüdlastel vanduda, et nad peavad sõna. **13** Ka raputasin ma oma riidevolte ja ütlesin: „Samamoodi raputagu Jumal oma majast ja omandilt välja igaüks, kes seda töötust ei täida. Nõnda raputagu see inimene välja ja ta jäägu kõigest ilma!” Terve kogudus vastas: „Aamen!”* ning ülistas Jehoovat. Ja rahvas tegi, nagu oli lubanud.

14 Ja veel, alates päevast, kui kuningas määras mind Juudamaa maavalitsejaks,^d see tähendab kuningas Artaxerxese^e 20. aastast^f kuni 32. aastani,^g kokku 12 aastat, ei söönud mina ega mu vennad maavalitseja leiba.^h **15** Seevastu varasemad maavalitsejad olid rahvast koormanud ning võtnud leiva ja veini jaoks iga päev 40 seeklit* hõbedat. Ka nende teenrid olid rahvast rõhunud. Mina aga

5:11 *Võib tõlkida ka „üks protsent”, st igakuine intress. **5:13** * „Aamen” tähendab „olgu nii”, „nii sündigu”. **5:15** * 455 g. (Vt lisa B14.)

pole jumalakartuse^a pärast nii teinud.^b

16 Pealegi lõin ma kaasa müüritöodes ja panin seda tööd tegema ka kõik oma teenrid. Me ei hankinud endale ühtegi põldu.^c **17** Minu lauas söid 150 juuti ja asevalitsejat ning ka need, kes tulid meie juurde ümberkaudsete rahvaste hulgast. **18** Iga päev valmistati mulle* üks pull, kuus valitud lammas ning linde. Samuti oli meil iga kümne päeva tagant rohkesti igasugust veini. Seejuures ei nõudnud ma maavalitseja leiba, sest rahva peal oli juba niigi raske teenistuskoozem. **19** Oo, mu Jumal, pea meeles kõike seda head, mida ma sellele rahvale olen teinud!^d

6 Kui Sanballatile, Toobijale,^e araablasele^f Gesemile ja meie ülejäänud vaenlastele teada anti, et ma olen müüri üles ehitanud^g ning et selles pole enam ühtegi ava (kuigi väravatele ei olnud ma selleks ajaks veel väravapooli ette pannud),^h **2** saatsid Sanballat ja Gesem otsekohe mulle sõna: „Määrame aja, millal me võiks ühes Oonoⁱ orutasandiku külas kokku saada.” Aga nad septsesid mu vastu kurja. **3** Niisiis saatsin ma nende juurde käskjalad ütlemale: „Mul on suur töö käsil ja ma ei saa alla tulla. Kui ma lahkun ja teie juurde tulen, jääb ju töö seisma.” **4** Nad saatsid mulle sama sõnumi neli korda, kuid ma vastasin neile alati samamoodi.

5 Siis saatis Sanballat oma teenri viiendat korda sama sõnumiga minu juurde ja teenril oli käes lahtine kiri. **6** Seal sei-

5:18 *Võib tõlkida ka „minu kulul”.

PTK 5

a Neh 5:9

b 2Ko 11:9
2Ko 12:14

c Ap 20:33
2Ko 12:17

d Neh 13:14
L 18:24
Jes 38:3
Mal 3:16

PTK 6

e Neh 2:10
Neh 4:3

f Neh 2:19
Neh 4:7

g Tn 9:25

h Neh 3:1, 3

i 1Aj 8:12
Neh 11:31, 35

Teine veerg

a Neh 2:19

b Esr 4:14, 15

c Esr 4:4

d L 68:35
L 138:3
Jes 41:10

e 4Mo 1:51
4Mo 18:7
2Aj 26:18, 19

f Neh 2:10

g Neh 4:3, 4

sis: „Rahvaste seas käivad jutud ja ka Gesem^a räägib, et sina ja juudid kavatsete mässu.^b Sellepärast te ehitategi müüri. Ja kuulu järgi pidavat sina nende kuningaks saama. **7** Sa olevat määranud ka prohvetid, et nad kogu Jeruusalemmas sinu kohta kuulutaksid: „Juudal on kuningas!” Neist asjadest antakse nüüd kuningale teada. Tule siis ja peame üheskoos nõu.”

8 Kuid ma läkitasin sellise vastuse: „Mitte midagi sellist, mida sa räägid, pole toimunud, vaid sa oled selle kõik ise välja mõelnud.” **9** Nad kõik tahtsid meid hirmutada, öeldes: „Nende käed muutuvad nõrgaks ja töö jääb lõpetamata.”^c Ja nüüd ma palun, anna mu kätele jõudu!^d

10 Siis ma läksin Mehetabeli poja Delaja poja Semaja majja, kuhu ta oli end lukustanud. Ta ütles: „Määrame aja, et kohtuda Jumala kojasa, templis, ja sulgeme enda tagant templi ukseid, sest nad tulevad sind tapma. Nad tulevad öösel sind tapma.”

11 Aga ma ütlesin: „Kas minusugune mees peaks põgenema? Kas minusugune mees võib minna templisse ja jääda elama?^e Ma ei lähe!” **12** Ma sain aru, et teda ei olnud läkitanud Jumal, vaid Toobija ja Sanballat^f olid ta palganud, et ta kuulutaks prohvetlikult minu vastu. **13** Nad palkasid ta selleks, et mind hirmutada ja panna mind patustama, et nad saaksid rikkuda mu maine ja mind häbitada.

14 Oo, mu Jumal, pea meeles Toobijat^g ja Sanballatit ning nende mõlema tegusid, samuti naisprohvet Nooadjat ja kõiki teisi prohveteid, kes püüdsid mind lakkamatult hirmutada!

15 Elulikuu* 25. päeval sai müür valmis. See parandati 52 päevaga.

16 Kui kõik meie vaenlased sellest kuulsid ja kõik ümberkaudsed rahvad seda nägid, tundsid nad suurt häbi^a ning mõistsid, et see töö sai tehtud meie Jumala abiga. 17 Neil päevil saatsid Juuda ülikud^b Toobijale hulgaliselt kirju ja Toobija vastas neile. 18 Juudas olid paljud talle truudust vandunud, sest ta oli Aarahi^c poja Sekanja väimees. Tema poeg Jehohanan oli abiellunud Berekja poja Mesullami^d tütreaga. 19 Mulle räägiti alatasa Toobijast head ja siis kanti talle ette, mis ma olin öelnud. Seejärel saatis Toobija kirju, et mind hirmutada.^e

7 Kui müür sai üles ehitatud,^f panin ma väravad ette.^g Seejärel määrati ametisse väravavalvurid,^h lauljadⁱ ja leviidid.^j 2 Ma seadsin Jeruusalemma üle valitsema oma venna Hanani,^k samuti kindluse^l peamehe Hananja, sest ta oli väga usaldusväärne mees ja kartis Jumalat^m rohkem kui paljud teised. 3 Ma ütlesin neile: „Jeruusalemma väravaid ei tohi avada enne, kui päike hakkab lõoskama, ning valvurid sulgegu ja pangu need riivi siis, kui nad veel valves on. Määrake Jeruusalemma elanike hulgast valvureid, ühed neile määratud valvepostile ja teised nende oma maja ette.” 4 Linn oli suur ja lai, aga seal oli vähe inimesiⁿ ning majad polnud veel üles ehitatud.

5 Ent mu Jumal pani mulle südamesse kutsuda kokku üli-

PTK 6

- a Neh 4:7
L 129:5
b Neh 5:7
c Esr 2:1, 5
d Neh 3:4
e Neh 6:9
Neh 6:10, 13

PTK 7

- f Neh 2:17
Neh 6:15
Tn 9:25
g Neh 3:1, 6, 13
h 1Aj 26:1
Esr 2:1, 42
i 1Aj 9:33
Esr 2:1, 41
j Esr 3:8
k Neh 1:2
l Neh 2:8
m Neh 5:15
n Neh 11:1

Teine veerg

- a 1Aj 9:1
Esr 2:59, 62
b 2Ku 25:1
Tn 3:1
c 2Ku 24:12, 14
2Aj 36:17, 20
Jer 39:9
Jer 52:15, 28
d Esr 2:1
e Esr 1:8, 11
Sak 4:9
Mt 1:12
f Esr 3:8
Esr 5:2
Hag 1:14
Sak 3:1
g Esr 2:2–35
h Neh 6:17, 18
i Esr 8:1, 9
j Esr 10:30, 44
k Esr 10:26, 44
l Jos 11:19
2Sa 21:2
Neh 3:7
m Jos 21:8, 18
Jer 1:1
n 1Sa 7:2
o Jos 18:25, 28
p Jos 18:21, 24
q 1Sa 13:5
r 1Ku 12:32
s Jos 7:2
š Neh 6:2
Neh 11:31, 35

kud, asevalitsejad ja rahva ning kanda nad suguvõsanimekirja.^a Siis ma leidsin raamatu, kus oli esimesena saabunute suguvõsanimekirja. Seal oli kirjas:

6 „Need on halduspiirkonna elanikud, kes läksid teele neist pagendusse viidud vangidest, kelle Babüloni kuningas Nebukadnetsar^b oli pagendusse viinud^c ja kes hiljem naasid Jeruusalemma ja Juudasse, igaüks oma linna,^d 7 need, kes tulid koos Serubbaabeli,^e Jeesua,^f Nehemja, Asarja, Raamja, Nahamani, Mordokai, Bilsani, Mispereti, Bigvai, Nehumi ja Baanaga.

Iisraeli rahva mehi^g oli: 8 Parose poegi 2172, 9 Sefatja poegi 372, 10 Aarahi^h poegi 652, 11 Jeesua ja Joabiⁱ poegadest Pahat-Moabi^j poegi 2818, 12 Eelami^k poegi 1254, 13 Sattu poegi 845, 14 Sakkai poegi 760, 15 Binnui poegi 648, 16 Beebai poegi 628, 17 Asgadi poegi 2322, 18 Adonikami poegi 667, 19 Bigvai poegi 2067, 20 Aadini poegi 655, 21 Aateri poegi Hiskijast 98, 22 Haasumi poegi 328, 23 Betsai poegi 324, 24 Haarifi poegi 112, 25 Gibeoni^l mehi 95, 26 Petlema ja Netofa mehi 188, 27 Anatoti^m mehi 128, 28 Beet-Asmaveti mehi 42, 29 Kirjat-Jearimi,ⁿ Kefiira ja Beeroti^o mehi 743, 30 Raama ja Geba^p mehi 621, 31 Mikmase^q mehi 122, 32 Peeteli^r ja Ai^s mehi 123, 33 teise Nebo mehi 52, 34 teise Eelami poegi 1254, 35 Haarimi poegi 320, 36 Jeeriko mehi 345, 37 Loodi, Haadidi ja Oono^s mehi 721, 38 Senaa poegi 3930.

39 Preestraid^a oli: Jedaja poegi Jeesua suguvõsast 973, **40** Immeri poegi 1052, **41** Pashuri^b poegi 1247, **42** Haarimi^c poegi 1017.

43 Leviite^d oli: Hoodeva poegadest Jeesua poegi Kadmieli^e soost 74; **44** lauljaid,^f Aasafi^g poegi, 148; **45** väravavalvureid^h – Sallumi poegi, Aateri poegi, Talmoni poegi, Akkubiⁱ poegi, Hatita poegi ja Soobai poegi – 138.

46 Templiabilised^j olid: Siia pojad, Hasuufa pojad, Tabbaoti pojad, **47** Keerose pojad, Siia pojad, Paadoni pojad, **48** Lebana pojad, Hagaba pojad, Salmai pojad, **49** Haanani pojad, Giddeli pojad, Gahari pojad, **50** Reaja pojad, Retsini pojad, Nekooda pojad, **51** Gassami pojad, Uusa pojad, Paaseahi pojad, **52** Beesai pojad, meunlaste pojad, nefuslaste pojad, **53** Bakbuki pojad, Hakufa pojad, Harhuuri pojad, **54** Basliti pojad, Mehiida pojad, Harsa pojad, **55** Barkose pojad, Siisera pojad, Taamaahi pojad, **56** Nesiahi pojad, Hattiifa pojad.

57 Saalomoni sulaste pojad^k olid: Sootai pojad, Soofereti pojad, Periiida pojad, **58** Jaala pojad, Darkoni pojad, Giddeli pojad, **59** Sefatja pojad, Hattili pojad, Pokeret-Hassebaimi pojad, Aamoni pojad. **60** Templiabilisi^l ja Saalomoni sulaste poegi oli kokku 392.

61 Need on need, kes läksid teele Tel-Melahist, Tel-Harsast, Kerubist, Addonist ja Immerist, aga kel polnud võimalik tõendada oma suguvõsakuuluvust ega päritolu, seda, kas nad üldse on israellased:^m **62** Delaja pojad, Toobija pojad, Nekooda pojad,

PTK 7

a Esr 2:36-39

b Esr 10:22, 44

c 1Aj 24:3, 8

d Esr 2:40

e Esr 3:9

f 1Aj 25:7

Esr 2:41

g 1Aj 6:31, 39

h Esr 2:42

Neh 7:1

i 1Aj 9:2, 17

Neh 11:19

Neh 12:25

j Jos 9:3, 27

1Aj 9:2

Esr 2:43-54

Esr 2:58

k Esr 2:55-58

Neh 11:3

l Jos 9:3, 27

Neh 3:26

m Esr 2:59-63

Teine veerg

a 1Aj 24:3, 10

Neh 3:21

b 2Sa 17:27-29

2Sa 19:31

1Ku 2:7

c 4Mo 18:7

d Neh 8:9

Neh 10:1

e 3Mo 2:3

4Mo 18:8, 9

f 2Mo 28:30

1Sa 28:6

g Esr 2:64-67

h 3Mo 25:44

i 2Mo 15:21

1Sa 18:6

j Esr 2:68, 69

k 3Mo 6:10

l Neh 7:1

m Neh 11:20

n 3Mo 23:

24, 27

1Ku 8:2

Esr 3:1

o Esr 2:70

kokku 642; **63** ja preestraid: Habaja pojad, Hakkose^a pojad, Barsillai pojad. Barsillai võttis naise gileadlase Barsillai^b tütardest ja teda hakati kutsuma nende nime järgi. **64** Nemat otsisid oma suguvõsanimekirju, et tõendada oma päritolu, kuid ei leidnud neid, mistõttu nad tunnistati preestriametiks kõlbmatuks.^c **65** Maavalitseja^{*d} ütles neile, et nad ei tohi süüa väga pühi ande,^e enne kui asub ametisse preester, kes uurimi ja tummimi^f abil nõu küsib.

66 Ühtekokku oli terves koguduses 42360 meest,^g **67** peale selle orjad ja orjatarid,^h keda oli 7337, ning veel 245 mees- ja naislauljat.ⁱ **68** Neil oli 736 hobust, 245 muula, **69** 435 kaamelit ja 6720 eeslit.

70 Mõned suguvõsade peamehed tegid töö heaks annetusi.^j Maavalitseja andis varakambri 1000 kulddrahmi^{*}, 50 kaussi ja 530 preestrirüüd.^k **71** Mõned suguvõsade peamehed andsid varakambri ehitustööde tarbeks 20000 kulddrahmi^{*} ja 2200 hõbemiiini^l. **72** Ülejäänud rahvas andis 20000 kulddrahmi ja 2000 hõbemiiini^{*} ja 67 preestrirüüd.

73 Preestrid, leviidid, väravavalvurid, lauljad,^l osa rahvast ja templiabilised ning kogu ülejäänud Iisrael asusid elama oma linnadesse.^m Kui jõudis kätte seitsmes kuu,ⁿ elasid iisraellased oma linnades.^o

7:65 *Võib tõlkida ka „tiršata“, Pärsia halduspiirkonna valitseja tiitel. **7:70** *8,4 kg kulda. Üldiselt arvatakse, et siinmainitud drahm oli samaväärne Pärsia kulddareigiga, mis kaalus 8,4 g. Pole sama mis drahm Piibli kreeka keelses osas. **7:71** *168 kg. #1,3 tonni. Miin, mida mainitakse Piibli heebreakeelses osas, kaalus 570 g. **7:72** *1,1 tonni.

8 Kogu rahvas kogunes üksmeelselt Veevärava-esisele^a väljakule ja palus ümberkirjutaja Esral^b tuua raamatu, kus oli kirjas Moosese seadus,^c mida Jehoova oli käskinud Iisraelil järgida.^d **2** Seitsmenda kuu esimesel päeval^e töigi preester Esra seaduse koguduse ette,^f meeste, naiste ja kõigi ette, kes suutsid kuulduist aru saada. **3** Ta luges seda valjul häälel^g Veevärava-esisel väljakul varahommikust keskpäevani meeste, naiste ja kõigi ees, kes suutsid aru saada. Rahvas kuulas tähelepanelikult,^h mida seaduseraamatust loeti. **4** Ümberkirjutaja Esra seisis selleks puhuks tehtud puust laval ja temast paremal seisis Mattitja, Sema, Anaja, Uurija, Hilkija ja Maaseja ning vasakul Pedaja, Miisael, Malkija,ⁱ Haasum, Hasbaddana, Sakarja ja Mesullam.

5 Kogu rahvas nägi, kuidas Esra raamatu avas, sest ta seisis rahvast kõrgemal. Kui ta raamatu avas, tõusid kõik püsti. **6** Siis Esra ülistas tõelist ja suurt Jumalat Jehoovat, mispeale kogu rahvas tõstis käed, öeldes: „Aamen! Aamen!”^j ning laskus põlvili ja langes Jehoova ette silmili maha. **7** Leviidid Jeesua, Baani, Seerebja,^k Jaamin, Akkub, Sabbetai, Hoodija, Maaseja, Keliita, Asarja, Joosabad,^l Haanan ja Pelaja selgitasid seadust rahvale,^m ja rahvas seisis püsti. **8** Nad lugesid ette raamatut, Jumala seadust, selgitasid seda ja avasid selle tähendust, aidates rahval loetud mõista.ⁿ

9 Maavalitseja* Nehemja, preester ja ümberkirjutaja Es-

8:9 *Võib tõlkida ka „tiršata”, Pärsia halduspiirkonna valitseja tiitel.

PTK 8

a Neh 3:26
Neh 12:37

b Esr 7:6

c 5Mo 31:9
Jos 1:8

d 3Mo 27:34

e 3Mo 23:24
1Ku 8:2f 5Mo 31:12
2Aj 17:8, 9
Mal 2:7g Ap 13:15
Ap 15:21h Ap 16:14
Ap 17:11i Neh 12:
40, 42

j 5Mo 27:26

k Neh 9:4

l Esr 8:33
Neh 11:16

m 5Mo 33:8, 10

n Lu 24:27
Ap 8:30, 31

Teine veerg

a Esr 7:11

b 3Mo 23:24

c Est 9:19

d L 126:1-3

e Neh 8:8

f 3Mo 23:
34, 42
5Mo 16:
13, 16
Joh 7:2

g 3Mo 23:4

ra^a ning leviidid, kes õpetasid rahvast, ütlesid rahvale: „See päev on teie Jumalale Jehoovale püha.^b Ärge olge kurvad ega nutke.” Sest kogu rahvas nuttis seadusesõnu kuuldes. **10** Ta ütles neile: „Minge ning sööge parimaid roogi ja jooke magusaid jooke ning saatke osa^c neile, kel pole midagi valmistatud, sest see päev on meie isandale püha. Ärge olge kurvad, sest rõõm, mida annab Jehoova, teeb teid tugevaks!” **11** Ja leviidid vaigistasid rahvast, öeldes: „Vaikige, sest see päev on püha! Ärge olge kurvad.” **12** Siis läksid kõik sööma ja jooma ning nad saatsid osa toidust teistele. Nad pidasid suurt rõõmupidu,^d sest nad said aru sõnadest, mis neile teatavaks tehti.^e

13 Teisel päeval kogunesid rahva suguvõsade peamehed, preestrid ja leviidid ümberkirjutaja Esra juurde, et seadusesõnadest veel paremini aru saada. **14** Siis nad leidsid seadusest, mille Jehoova oli Moosese kaudu andnud, koha, kus oli kirjas, et iisraellased peavad seitsmendal kuul peetava püha ajal elama lehtmajades*^f **15** ning et nad peavad kuulutama^g ja teatama kõikides oma linnades ja teres Jeruusalemmas: „Minge mägi-aladele ja tooge õlipuu, metsõlipuu,*^h mürdi, palmi ja muude haruliste puude oksid, et teha neist endale lehtmaju, nagu on kirjutatud.”

16 Rahvas läks ja tõi neid ning tegi endale lehtmaju,

8:10 *Võib tõlkida ka „on teile kindluseks”. **8:14** *Võib tõlkida ka „ajutistes varjualustes”. **8:15** *Pole teada, mis puuga oli tegemist. See võis olla mingit liiki mänd.

igaüks oma katusele ja õuele, aga ka Jumala koja õuedele,^a Veevärava-esisele^b väljakule ja Efraimi värava^c esisele väljakule. **17** Terve vangipõlvest naasnute kogudus tegi lehtmaju ja elas neis. Iisraellased polnud seda püha sel viisil pidanud Nuuni poja Joosua^d päevist kuni selle päevani, seepärast olid nad väga rõõmsad.^e **18** Iga päev, esimesest päevast kuni viimase, loeti ette Jumala seaduse raamatut.^f Rahvas pidas püha seitse päeva ja kaheksandal päeval toimus pühalik kokkutulek, nagu oli ette nähtud.^g

9 Selle kuu 24. päeval tulid iisraellased kokku. Nad paastusid, kotiriie ümber ja mulda pähe raputatud.^h **2** Iisraellaste järeltulijad eraldasid end kõigist võõramaalastest.ⁱ Nad astusid ette ning tunnistasid enda patte ja ka oma isade süütegusid.^j **3** Nad jäid oma kohale seisma ja neljandik päevast* loeti neile ette nende Jumala Jehoova seaduse raamatut^k ning neljandik päevast tunnistasid nad oma patte ja kummardasid oma Jumala Jehoova ees.

4 Jeesua, Baani, Kadmiel, Sebanja, Bunni, Seerebja,^l Baani ja Kenani seisid leviitide laval^m ning hüüdsid valju häälega oma Jumala Jehoova poole. **5** Ja leviidid Jeesua, Kadmiel, Baani, Hasabneja, Seerebja, Hoodija, Sebanja ja Petahja ütlesid: „Tõuske ja ülistage oma Jumalat Jehoovat ikka ja iga-vesti!ⁿ Kiitku nad su aulist nime, mis on ülevam kui kõik õnnistused ja ülistused!

9:3 *Võib tõlkida ka „kolm tundi“.

PTK 8

- a 1Ku 6:36
1Ku 7:12
2Aj 4:9
2Aj 20:5
b Neh 3:26
Neh 8:1, 3
c 2Ku 14:13
Neh 12:38, 39
d Jos 1:1
e 5Mo 16:14, 15
f 5Mo 31:10-12
g 3Mo 23:34, 36

PTK 9

- h Jos 7:6
Jn 3:5, 6
i Esr 9:1, 2
Neh 13:3
j 3Mo 26:40
Esr 9:6
L 106:6
Tn 9:8
k Neh 8:3, 8
l Neh 8:7
m Neh 8:4
n Jer 33:10, 11

Teine veerg

- a 5Mo 6:4
b 1Mo 12:1, 2
c 1Mo 11:31
d 1Mo 17:5
e 1Mo 22:10-12
f 1Mo 15:18
g 2Mo 2:23-25
2Mo 3:7
h 2Mo 7:3
5Mo 6:22
i 2Mo 5:2
j 2Mo 9:16
k 2Mo 14:21, 22
l 2Mo 15:1, 5, 10
m 2Mo 13:21
2Mo 14:19, 20
n 2Mo 19:11
o 5Mo 4:10, 36
p 5Mo 4:8
q 2Mo 16:29
2Mo 20:8-11
5Mo 5:12-14

6 Vaid sina oled Jehoova.^a Sa oled teinud taeva, kogu taeva-avaruse, ning kõik selle väed, maa ja kõik, mis selle peal on, mered ja kõik, mis neis on. Sa hoiad kõiki elus ja taeva-se väehulga kummardavad su ees. **7** Sina oled Jehoova, tõeline Jumal, kes valisid Aabrami^b ja töid ta välja kaldealaste Urist^c ning andsid talle nimeks Aabraham.^d **8** Kuna sa nägid, et tema süda on sinu ees us-tav,^e sõlmisid sa temaga lepingu, et anda talle ja tema järglastele kaananlaste, hettide, emorlaste, perislaste, jebuuslaste ja girgaaslaste maa.^f Sa pidasid oma tötusest kinni, sest sa oled õige.

9 Sa nägid meie esiisade rasket olukorda Egiptuses^g ja kuulsid nende hädakisa Punase mere ääres. **10** Sa tegid tunnustähti ja imesid, mis olid suunatud vaarao ning kõigi tema sulaste ja kogu tema maa rahva vastu,^h sest sa teadsid, et nad olid talitanud nendega jultunult.ⁱ Sa tegid endale nime, mis on püsinud tänaseni.^j **11** Sa lõhestasid nende ees mere, nii et nad läksid kuiva maad mööda sellest läbi.^k Sa heitsid nende tagaajajad sügavusse otsekui kivi mäslavatesse voogudesse.^l **12** Päeval juhtisid sa neid pilvesambaga ja öösel tulesambaga, et valgustada neile teed, mida neil tuli minna.^m **13** Sa laskusid alla Siinai mäele,ⁿ rääkisid nendega taevast^o ning andsid neile õiglased normid ja usaldusväärsed seadused, head määrused ja käsud.^p **14** Sa rääkisid neile oma pühast hingamispäevast^q ja andsid oma teenija Moosese kaudu nei-

le käsud, määrused ja seaduse. **15** Kui nad olid näljased, andsid sa neile leiba taevast,^a ja kui nad olid janus, töid sa neile kaljust vee välja.^b Sa käskisid neil minna ja võtta oma valduse maa, mille sa olid töötanud neile anda.

16 Kuid nemad, meie esiisad, olid jultunud^c ja kangekaelsed^d ega võtnud su käske kuulda.

17 Nad tõrkusid kuuletumast^e ega pidanud meeles su imelisi tegusid, mis sa olid nende keskel teinud, vaid nad olid kangekaelsed ja määrasid endale juhi, et minna tagasi Egiptuse orjusse.^f Aga kuna sa oled Jumal, kes on valmis andestama, oled kaastundlik ja halastav ega vihastu kergesti, vaid oled tulvil truud armastust,^g siis sa ei hüljanud neid.^h **18** Isegi kui nad tegid endale valatud vasikakuju ja ütlesid: „See on su Jumal, kes tõi sind välja Egiptusest,“ⁱ ning toimisid väga lugupidamatult, **19** ei hüljanud sa kõrbes neid siiski oma suure halastuse tõttu.^j Päeval ei lahkunud nende kohalt pilvesammas, mis neid teel juhtis, ega öösel tulesammas, mis valgustas teed, mida neil tuli käia.^k **20** Sa andsid neile oma head vaimu, et teha nad arukaks.^l Oma mannat ei keelanud sa nende suule^m ja sa andsid neile vett, kui neil oli janu.ⁿ **21** Sa toitsid neid kõrbes 40 aastat.^o Neil ei puudunud midagi. Nende riided ei kulunud ära^p ja nende jalad ei läinud paiste.

22 Sa andsid neile kuningriike ja rahvaid ning jagasid need nende vahel.^q Nad võtsid oma valdusse nii Hesboni^r kuninga Sihoni^s kui ka Baasani kuninga Oogi^s maa. **23** Nende pojad

PTK 9

- a 2Mo 16:4
- b 2Mo 17:6
- c 4Mo 14:44
- d 5Mo 9:6
- e 4Mo 14:11, 41
- f 4Mo 14:1, 4
- g 2Mo 34:6
4Mo 14:18
- h 5Mo 4:31
- i 2Mo 32:1, 4
- j 4Mo 14:19, 20
- k 2Mo 40:38
4Mo 9:15
- l 4Mo 11:17, 25
- m 2Mo 16:14, 15
- n 4Mo 20:8
- o 2Mo 16:35
4Mo 14:33
5Mo 2:7
- p 5Mo 29:5
- q Jos 11:23
- r 4Mo 21:26
- s 4Mo 21:23, 24
5Mo 2:31
- ś 4Mo 21:33, 35

Teine veerg

- a 1Mo 15:1, 5
- b 1Mo 12:7
1Mo 26:3
- c 4Mo 14:29-31
Jos 21:43
- d Jos 18:1
- e 5Mo 3:4, 5
- f 5Mo 8:7-9
- g Jos 24:13
- h 5Mo 31:20
5Mo 32:15
Koh 2:12
- i 2Ku 21:11
L 106:38
- j Koh 2:14
- k 5Mo 31:17
- l Koh 2:18
Koh 3:9, 15
1Sa 12:11
2Ku 13:4, 5
- m Koh 2:19
- n Koh 4:1, 2
Koh 6:1
- o Koh 6:6
- p L 106:43-45

sa tegid nii arvukaks, kui on tähti taevast,^a ja töid nad siis maa-
le, mille kohta sa nende esiisadele olid töötanud, et nad lähivad ja võtavad selle oma valdusse.^b **24** Seega läksid nende pojad ja võtsid maa oma valdusse^c ning sa alistasid nende ees maa elanikud kaananlased^d ja andsid nad nende kätte koos nende kuningate ja maa rahvastega, et nad teeksid nendega, nagu neile meeldib. **25** Nad vallutasid kindlustatud linnad^e ja viljaka maa^f ning võtsid endale majad, mis olid täis kõike head, valmisraiutud veemahutid, viinamäed, oliivisalud^g ja külluslikult viljapuid. Siis nad söid, nende kõht sai täis ja nad läksid rasva ning nad mõnulisid sinu suure headuse paistel.

26 Ent nad muutusid sõnakulmatuks, hakkasid su vastu mässama^h ja keerasid su seadustele selja. Nad tapsid sinu prohveteid, kes hoiatasid neid, et nad sinu juurde tagasi tuua; nad toimisid äärmiselt lugupidamatult.ⁱ **27** Seetõttu andsid sa nad nende vaenlaste kätte^j ning need rõhusid neid.^k Aga oma hädas hüüdsid nad sinu poole ja sina kuulsid taevast ning andsid oma külluslikku halastust mööda neile päästjaid, kes päätsid nad nende vaenlaste käest.^l

28 Aga niipea kui nad kergendust said, tegid nad jälle sinu ees kurja,^m ja sa jätsid nad nende vaenlaste meelevalda, kes võimutsesid nende üle.ⁿ Siis nad pöördusid ja hüüdsid sind appi^o ning sina kuulsid taevast ja sa päätsid nad ikka ja jälle oma suure halastuse pärast.^p **29** Kuigi sa hoiatasid neid, et tuua nad tagasi oma seaduse juurde, käitusid nemad

jultunult ega võtnud kuulda su käske.^a Nad tegid pattu su määruste vastu, mille varal inimene elab, kui ta neid täidab.^b Aga nad keerasid tõrksalt selja, tegid oma kaela kangeks ega võtnud kuulda. **30** Sina olid nendega kannatlik^c palju aastaid ja andsid oma vaimu prohvetitele, kes neid hoiatasid, kuid nad ei tahtnud kuulata. Lõpuks andsid sa nad ümberkaudsete maade rahvaste kätte.^d **31** Aga oma suures halastuses sa ei hävitanud neid^e ega hüljanud neid, sest sa oled kaastundlik ja halastav Jumal.^f

32 Ja nüüd, oo, meie Jumal, suur, vägev ja aukartustäratav Jumal, kes oled pidanud kinni lepingust ja osutanud truud armastust,^g ära pea tühiseks kõiki neid raskusi, mis on tabanud meid, meie kuningaid, peamehi,^h preestrid,ⁱ prohveteid,^j esiisaid ja kogu su rahvast alates Assüüria^k kuningate päevist kuni tänini. **33** Sa oled olnud õiglane kõiges, mis meid on tabanud, sest sa oled toimunud ustavalt, aga meie oleme teinud kurja.^l **34** Meie kuningad, peamehed, preestrid ja esiisad ei ole täitnud su seadust ega pööranud tähelepanu su käskudele ja meeldetuletustele, millega sa oled neid hoiatanud. **35** Isegi siis, kui nad elasid oma kuningriigis keset kõike seda head, mis tuli sinu käest, ning olid sellel avaral ja viljakal maal, mille sa neile olid andnud, ei teeninud nad sind^m ega pöördunud ära oma halbadest teguviisidest. **36** Nüüd me oleme orjad.ⁿ Me oleme orjad sellel maal, mille sa andsid meie esiisadele, et nad sööksid selle vilja ja muud head. **37** Selle

PTK 9

a 2Ku 17:13, 14
2Aj 24:19

b 3Mo 18:5

c Ro 10:21

d 2Aj 36:15, 16
Jes 42:24
Jer 40:2, 3

e Hes 14:22

f 2Mo 34:6
5Mo 4:31

g 5Mo 7:9
Tn 9:4

h 2Ku 24:12, 14

i Jer 34:18–20

j Nu 4:13, 14

k 2Ku 17:6

l Tn 9:5

m 5Mo 28:47
5Mo 32:15

n 5Mo 28:48
Esr 9:9

Teine veerg

a 5Mo 28:
15, 33
Neh 5:4

b 2Ku 23:3
2Aj 15:12
Esr 10:3

c Neh 10:
28, 29

PTK 10

d Neh 9:38

e Esr 2:1, 39

f Esr 8:1, 2

g Esr 3:9
Neh 12:8

h Neh 12:24

i Neh 7:6, 11

rikkalik saak läheb kuningatele, kelle sa oled pannud meie üle meie pattude tõttu.^a Nad valitsevad meie ja meie kariloomade üle, nagu neile meeldib, ja me oleme suures ahastuses.

38 Seepärast me anname nüüd lubaduse.^b Me paneme selle kirja ja kinnitame meie peameeste, leviitide ja preestrite pitseriga.^c

10 Need, kes seda oma pitseriga kinnitasid,^d olid: maavalitseja Nehemja, Hakalja poeg;

samuti Sidkija, **2** Seraja, Asarja, Jeremija, **3** Pashur, Amarja, Malkija, **4** Hattus, Sebanja, Malluk, **5** Haarim,^e Meremot, Obadja, **6** Taaniel,^f Ginneton, Baaruk, **7** Mesullam, Abija, Mijamin, **8** Maasja, Bilgai ja Semaja, kes olid preestrid;

9 samuti leviidid: Asanja poeg Jeesua, Heenadadi poegadest Binnui, Kadmiel^g **10** ja nende vennad Sebanja, Hoodija, Keliita, Pelaja, Haanan, **11** Mika, Rehob, Hasabja, **12** Sakkur, Seerebja,^h Sebanja, **13** Hoodija, Baani ja Beniinu;

14 samuti rahva peamehed: Paros, Pahat-Moab,ⁱ Eelam, Sattu, Baani, **15** Bunni, Asgad, Beebai, **16** Adonija, Bigvai, Aadin, **17** Aater, Hiskija, Atsur, **18** Hoodija, Haasum, Betsai, **19** Haarif, Anatof, Neebai, **20** Magpias, Mesullam, Heesir, **21** Mesesabel, Saadok, Jaddua, **22** Pelatja, Haanan, Anaja, **23** Hosea, Hananja, Hassub, **24** Halloohes, Pilha, Soobek, **25** Rehum, Hasabna, Maaseja, **26** Ahija, Haanan, Aanan, **27** Malluk, Haarim ja Baana.

28 Ülejäänud rahvas – preestrid, leviidid, väravavalvurid, lauljad, templiabilised ja igaüks, kes eraldas end maa rahvastest, et täita tõelise Jumala seadust,^a samuti nende naised, pojad ja tütreid, kellel oli teadmisi ja arusaamist* — 29 liitus oma vendade, nimekate meestega, ja sidus end vandega, mille murdmisega kaasneb needus. Nad lubasid käia Jumala seaduse järgi, mille Jumal oli andnud oma teenija Moosese kaudu, ja järgida hoolsalt kõiki meie isanda Jehoova käskke, õigusnorme ja määrusi. 30 Me lubasime, et ei anna oma tütreid maa rahvastele ega võta nende tütreid oma poegadele.^b

31 Kui maa rahvad toovad hingamispäeval müügiks oma kaupa ja mitmesugust vilja, ei osta me neilt hingamispäeval ega mitte ühelgi pühäl päeval midagi.^d Samuti laseme seitsmendal aastal maal puhata^e ning tühistame võlad.^f

32 Peale selle võtsime igaüks endale kohustuse anda igal aastal kolmandik seeklit* meie Jumala koja teenistuse jaoks;^g 33 vaateleibade,^h roaohvriⁱ ja põletusohvri jaoks, mida tuuakse alaliselt hingamispäevadel ja noorkuu ajal,^k samuti määratud pühade^l tarvis, pühade andide ja Iisraeli eest lepituseks toodavate patuohvrite^m jaoks ning kõigi meie Jumala koja tööde jaoks.

34 Me heitsime ka liisku, et määrata kindlaks, millisel ajal igal aastal peavad preestrid, leviidid ja rahvas oma esiisade suguvõsade järgi tooma meie

PTK 10

- a Neh 8:1
Neh 9:2
b 2Mo 34:15, 16
5Mo 7:3, 4
c 2Mo 20:10
d 2Mo 12:16
4Mo 29:1, 12
e 2Mo 23:10, 11
3Mo 25:4, 5
f 5Mo 15:1-3
g 2Mo 30:13
h 3Mo 24:5-7
i 2Mo 29:40, 41
j 4Mo 28:9
k 4Mo 28:11-13
1Aj 23:31
l 5Mo 16:16
m 3Mo 16:15

Teine veerg

- a 3Mo 1:7
3Mo 6:12, 13
b 2Mo 23:19
4Mo 18:8, 13
5Mo 26:2
c 2Mo 13:2
4Mo 18:15
d 4Mo 18:8, 11
1Ko 9:13
e 4Mo 15:20
f 3Mo 27:30
g 4Mo 18:8, 12
5Mo 18:1, 4
h 2Aj 31:11
i 4Mo 18:21
j 4Mo 18:26
k 5Mo 12:5, 6
l 5Mo 14:23
m Neh 13:10, 11

PTK 11

- n Neh 7:4
o Õp 16:33

Jumala kotta puid põletamiseks meie Jumala Jehoova altaril, nagu on seaduses kirjutatud.^a 35 Samuti lubasime tuua igal aastal Jehoova kotta esimesed küpsed viljad oma põldude ja köiksuguste viljapuude saagist^b 36 ning esmasündinud oma poegadest ja kariloomadest,^c nagu on seaduses kirjas, ning esmasündinud oma veistest, lammastest ja kitsedest. Me lubasime tuua need Jumala kotta, preestritele, kes teenivad meie Jumala kojas.^d 37 Me lubasime tuua ka uudseviljast jämedat jahu,^e annetusi, köiksuguste puude vilja,^f värsket veini ja õli^g oma preestritele Jumala koja laoruumidesse^{*h} ning anda leviitidele kümnendiku oma maa saagist,ⁱ sest need koguvad kümnendiku kõigist põllutöölinnadest.

38 Kui leviidid seda kümnist koguvad, peab juures olema ka preester, Aaroni poeg, ja leviidid peavad saadud kümnisest andma omakorda kümnendiku meie Jumala koja heaksⁱ varaaitadesse*. 39 Iisraellased ja leviidid peavad tooma annetatud^k vilja, värsket veini ja õli^l laoruumidesse. Seal on pühamu riistad, samuti on seal teenistuses olevad preestrid ning väravavalvurid ja lauljad. Me ei jäta oma Jumala koda hooletusse.^m

11 Rahva peamehed elasid Jeruusalemmas.ⁿ Ülejäänud rahvas heitis liisku,^o et valida välja üks kümnest, kes asuks elama pühasse linna Jeruusalemma, aga üheksa ülejäänud pidid jääma teistesse linnadesse.

10:28 *Teine võimalik tähendus: „kes oli mõistmiseks piisavalt vana”. 10:32 *3,8 g. (Vt lisa B14.)

10:37 *Võib tõlkida ka „söögiroomidesse”. 10:38 *Võib tõlkida ka „varaaitade söögiroomidesse”.

2 Seejuures õnnistas rahvas kõiki mehi, kes olid vabatahtlikult nõus Jeruusalemma elama asuma.

3 Järgnevalt on loetletud halduspiirkonna peamehed, kes elasid Jeruusalemmas. (Ülejäänud iisraellased, preestrid, leviidid, templiabilised^a ja Saalomoni sulaste pojad^b elasid teistes Juuda linnades, igaüks enda maaomandil oma linnas.^c

4 Samuti elas Jeruusalemmas juudalasi ja benjaminlasi.) Juudalastest olid seal Ataja, kes oli Ussija, kes oli Sakarja, kes oli Amarja, kes oli Sefatja, kes oli Mahalaleli poeg Peretsi^d poegadest; 5 ja Maaseja, kes oli Baaruki, kes oli Kol-Hose, kes oli Haasaja, kes oli Adaja, kes oli Joojaribi, kes oli Sakarja, kes oli seelalase poeg. 6 Kõiki Peretsi poegi, kes elasid Jeruusalemmas, oli 468 tublit meest.

7 Benjaminlastest olid Salu,^e kes oli Mesullami, kes oli Joedi, kes oli Pedaja, kes oli Koolaja, kes oli Maaseja, kes oli Iitieli, kes oli Jesaaja poeg; 8 peale tema Gabbai ja Salalai, kokku 928; 9 samuti Sikri poeg Joel, kes oli nende ülevaataja, ning Hassenua poeg Juuda, kes oli linnas tähtsusetl teine mees.

10 Preestritest olid Joojaribi poeg Jedaja, Jaakin,^f 11 Seraja, kes oli Hilkiija, kes oli Mesullami, kes oli Saadoki, kes oli Merajoti, kes oli Jumala koja ülema Ahituubi^g poeg, 12 ja nende vennad, kes töötasid selles kijas, kokku 822; ning Adaja, kes oli Jerohami, kes oli Pelalja, kes oli Amsi, kes oli Sakarja, kes oli Pashuri,^h kes oli Malkija poeg, 13 ja tema vennad, suguvõsa-

PTK 11

a Jos 9:3, 27
Esr 8:17

b Esr 2:58

c Esr 2:70

d 4Mo 26:20

e 1Aj 9:3, 7

f 1Aj 9:10-13

g 1Aj 6:12

h Jer 21:1, 2
Jer 38:1

Teine veerg

a 1Aj 9:2, 14

b Esr 10:14, 15

c Esr 8:33
Neh 8:7d Neh 11:22
Neh 12:25

e Neh 7:6, 44

f 1Aj 16:4
2Aj 5:13g 1Aj 16:41, 42
2Aj 35:15h 1Aj 9:2, 17
Esr 2:1, 42
Neh 12:25

i Esr 2:1, 58

j 2Aj 27:1, 3
Neh 3:26

k 1Aj 9:2, 15

l Esr 6:3, 9
Esr 7:21-24

de peamehed, kokku 242, ning Amassai, kes oli Asareli, kes oli Ahsai, kes oli Mesillemoti, kes oli Immeri poeg, 14 ning nende vennad, vaprad ja julged mehed, kokku 128 meest, kelle ülevaataja oli Sadieli, kes oli pärit nimekast perekonnast.

15 Leviitidest olid Semaja,^a kes oli Hassubi, kes oli Asrikami, kes oli Hasabja, kes oli Bunni poeg, 16 ning Sabbetai^b ja Joosabad^c leviitide peameeste hulmast, kes vastutasid väljaspool Jumala koda tehtavate tööde eest; 17 samuti Mattanja,^d kes oli Miika, kes oli Sabdi, kes oli Aasafi poeg^e – Mattanja oli lauljuhataja, kes juhatas palvetamise ajal kiituslaulude lulumist^f –, ning Bakbukja, kes oli oma vendade seas teine, ja Abda, kes oli Sammua, kes oli Gaalali, kes oli Jedutuuni^g poeg. 18 Pühas linnas oli kokku 284 leviiti.

19 Väravavalvurid olid Akkub, Talmon^h ja nende vennad, kes väravates valvet pidasid, kokku 172.

20 Ülejäänud iisraellased, preestrid ja leviidid elasid kõigis teistes Juuda linnades, igaüks oma pärandmaal. 21 Templiabilisedⁱ elasid Ofelil.^j Siiha ja Gispa olid templiabiliste ülevaatajad.

22 Leviitide ülevaataja Jeruusalemmas oli Ussi, kes oli Baani, kes oli Hasabja, kes oli Mattanja,^k kes oli Mika poeg Aasafi poegadest, lauljatest; tema vastutas Jumala koja tööde eest. 23 Lauljate kohta oli antud kuninglik korraldus^l ja neile oli igaks päevaks ette nähtud ülalpidamine. 24 Petahja, Mesesabeli poeg Juuda poja Serahi poegadest, oli kuninga nõu-

nik kõigis rahvast puudutavates asjades.

25 Need on asulad koos neid ümbritsevate põldudega, kus elas juudalasi: Kirjat-Arba^a ja selle tütarlinnad*, Diibon ja selle tütarlinnad, Jekabsee^b ja selle juurde kuuluvad asulad, **26** Jeesua, Moolada,^c Beet-Pelet,^d **27** Hasar-Suual,^e Beer-Seba ja selle tütarlinnad, **28** Siklag,^f Mekona ja selle tütarlinnad, **29** Een-Rimmon,^g Sora,^h Jarmut, **30** Saanoah,ⁱ Adullam ja nende juurde kuuluvad asulad, Laakis^j ja selle põldud ning Aseka^k ja selle tütarlinnad. Nad asusid elama maa-alale Beer-Sebast kuni Hinnomi oruni.^l

31 Benjaminlased elasid Gebas,^m Mikmases, Ajjas, Pee-telisⁿ ja selle tütarlinnades, **32** Anatotis,^o Noobis,^p Ananjas, **33** Haasoris, Raamas,^q Git-taimis, **34** Haadidis, Seboimis, Neballatis, **35** Loodis ja Oonos,^r käsitöölise orus. **36** Mõned leviitide rühmad Juudast määrati Benjamini maa-alale.

12 Need olid preestrid ja leviidid, kes tulid pagendusest tagasi Sealtieli^s poja Serubbaabeli^s ja Jeesuaga:^z Sera-ja, Jeremija, Esra, **2** Amar-ja, Malluk, Hattus, **3** Sekanja, Rehum, Meremot, **4** Iddo, Gin-netoi, Abija, **5** Mijamin, Maad-ja, Bilga, **6** Semaja, Joojarib, Jedaja, **7** Sallu, Aamok, Hilki-ja ning Jedaja. Need olid preest-rite ja nende vendade peamehed Jeesua päevil.

8 Leviidid olid Jeesua, Bin-nui, Kadmiel,^z Seerebja, Juu-

11:25 *Võib tõlkida ka „ümberkaudsed linnad“.

PTK 11

- a 1Mo 23:2
Jos 14:15
b Jos 15:21
2Sa 23:20
c Jos 15:21, 26
Jos 19:1, 2
d Jos 15:21, 27
e Jos 19:1, 3
f Jos 15:21, 31
Jos 19:1, 5
1Sa 27:5, 6
g Jos 15:21, 32
h Jos 15:20, 33
Jos 19:40, 41
i Jos 15:20, 34
Neh 3:13
j Jos 15:20, 39
Jes 37:8
k Jos 15:20, 35
l Jos 15:8, 12
2Ku 23:10
m Jos 18:21, 24
n 1Mo 28:19
Jos 18:11, 13
o Jos 21:8, 18
p 1Sa 21:1
q Jos 18:21, 25
r 1Aj 8:12
Esr 2:1, 33

PTK 12

- s Mt 1:12
š Esr 1:8, 11
z Sak 3:1
ž Esr 2:1, 40
Esr 3:9

Teine veerg

- a 1Aj 9:2, 15
Neh 11:17
Neh 12:25
b Neh 3:1
c Neh 13:28
d Neh 11:3, 11
e Neh 12:1
f Esr 2:1, 39
g Neh 12:1, 4
h Neh 12:1, 5
i Neh 12:1, 6
j Neh 12:10, 11
k Esr 2:1, 40
l Neh 8:7
m 1Aj 16:4
1Aj 23:28, 30

da ja Mattanja,^a kes juhatas koos oma vendadega tänulau-lude laulmist. **9** Nende vennad Bakbukja ja Unni seisid val-ves olles* nendega vastami-si. **10** Jeesuale sündis Jooja-kim, Joojakimile sündis Elja-sib^b ja Eljasibile sündis Joojada.^c **11** Joojadale sündis Joonatan ja Joonatanile sündis Jaddua.

12 Joojakimi päevil olid need preestrid suguvõsade peameesteks: Serajal^d Mera-ja, Jeremijal Hananja, **13** Es-ral^e Mesullam, Amarjal Jeho-hanan, **14** Mallukil Joonatan, Sebanjal Joosep, **15** Haarimil^f Adna, Merajotil Helkai, **16** Id-dol Sakarja, Ginnetonil Mesul-lam, **17** Abijal^g Sikri, Minjami-nil ...*, Moadjal Piltai, **18** Bil-gal^h Sammu, Semajal Jeho-natan, **19** Joojaribil Mattenai, Jedajalⁱ Ussi, **20** Sallail Kallai, Aamokil Eeber, **21** Hilkijal Ha-sabja, Jedajal Netaneel.

22 Eljasibi, Joojada, Jooha-nani ja Jaddua^j päevil pandi kir-ja suguvõsade peameesteks ole-vad leviidid, nii nagu pandi kir-ja preestrid, kuni Pärsia kunin-ga Dareiose* valitsusajani.

23 Need leviidid, kes olid suguvõsade peamehed, pandi kroonikaraamatusse kirja kuni Eljasibi poja Joonatani päevi-ni. **24** Leviitide peamehed olid Hasabja, Seerebja ning Kadmie-li poeg^k Jeesua.^l Nende vas-tas seisid nende vennad, et lauluga ülistust ja tänu väl-jendada, nagu jumalamees Taa-vet oli juhtnõõrid andnud,^m üks valverühm teise kõrval.

12:9 *Teine võimalik tähendus: „juma-lateenistuse ajal“. **12:17** *Ilmselt on heebreakeelsest tekstist nimi välja jää-nud. **12:22** *Ilmselt Dareios II.

25 Mattanja,^a Bakbukja, Obadja, Mesullam, Talmon ja Akkub^b olid värvavalvurid,^c kes valvasid värvate juures olevaid varaaitu. **26** Nad teenisid Joo-sadaki poja Jeesua^d poja Joo-jakimi päevil ja maavalitseja Nehemja ning preestri ja ümberkirjutaja Esra^e päevil.

27 Jeruusalemma müüride sissepühitamiseks otsiti leviite ja nad toodi Jeruusalemma kõikjal nende elupaikadest, et pidada rõõmsat pühitsemispidu tänulauludega^f simblite, lüürade ja muude keelpillide saatel. **28** Lauljate pojad* kogunesid lähedalasuvast piirkonnast^g, kogu Jeruusalemma ümbrusest, netofalaste^g asulatest, **29** Beet-Gilgalist^h ning Gebaⁱ ja Asmavetiⁱ väljadelt, sest neisse paikadesse Jeruusalemma ümbruses olid lauljad endale asulad ehitanud. **30** Preestrid ja leviidid puhastasid end ning samuti rahva,^k värvavad^l ja müüri.^m

31 Siis tõin ma Juuda peamehed müürile. Ma moodustasin kaks suurt ülistuskoori ja rongkäiku, millest üks liikus mööda müüri paremale Tuhahunikuväravaⁿ suunas. **32** Nende järel kõndisid Hoosaja ja pooled Juuda peamehed, **33** samuti Asarja, Esra, Mesullam, **34** Juuda, Benjamin, Semaja ja Jeremija. **35** Koos nendega olid mõned preestrite pojad trompetitega,^o nimelt Sakarja, kes oli Joonatani, kes oli Semaja, kes oli Mattanja, kes oli Miikaja, kes oli Sakkuri, kes oli Aasafi^p poeg, **36** ning tema vennad Semaja, Asarel, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneel, Juuda ja

12:28 *Võib tõlkida ka „õpetatud lauljad“. ^gSt Jordani piirkonnast.

PTK 12

- a 1Aj 9:2, 15
b 1Aj 9:17
Esr 2:1, 42
Neh 11:1, 19
c 1Aj 9:22–27
d Esr 3:2, 8
e Esr 7:1, 6
f 2Aj 5:13
2Aj 7:6
g 1Aj 2:54
1Aj 9:2, 16
Neh 7:6, 26
h Jos 15:7, 12
i Jos 21:8, 17
Neh 11:31
j Esr 2:1, 24
k 2Mo 19:10
l Neh 7:1
m Neh 6:15
n Neh 2:13
Neh 3:13
o 4Mo 10:2
2Aj 5:12
p 1Aj 25:1, 2

Teine veerg

- a 1Aj 23:5
b Neh 8:4
c Neh 2:14
d 2Sa 5:7, 9
e Neh 3:15
f Neh 3:26
Neh 8:1
g Neh 3:11
h Neh 3:8
i 2Ku 14:13
Neh 8:16
j Neh 3:6
k 2Aj 33:14
Neh 3:3
l Jer 31:38
Sak 14:10
m Neh 3:1
Joh 5:2
n Esr 6:16, 17
o Jer 31:13
p Esr 3:10, 13
q 2Aj 31:11
r Neh 10:39
s Neh 10:35–37
š Neh 10:38
Neh 13:12, 13
z 2Mo 34:26
4Mo 15:18, 19
5Mo 26:2
ž 4Mo 18:21

Hanani, kel olid käes jumalamehe Taaveti muusikariistad.^a Nende ees kõndis ümberkirjutaja Esra.^b **37** Allikavärava^c juurest läksid nad otse edasi mööda müüritõusu üle Taaveti linna^d trepistiku^e kuni paigani, mis asus Taaveti koja kohal, ja sealt edasi kuni Veeväravani^f idas.

38 Teine ülistuskoor, selle järel mina ja pool rahvast, läks vastassuunas müüri pidi Ahjutornist^g mööda ja sealt edasi Laia müürini,^h **39** siis üle Efraimi väravaⁱ Vanalinnaväravani,^j sealt Kalaväravani,^k Hananeli tornini,^l Sajatornini ja Lambaväravani.^m Koor peatus Vahtkonnavärava juures.

40 Lõpuks peatusid mõlemad ülistuskoorid Jumala koja juures, koos nendega ka mina ja pooled asevalitsejad, **41** preestrid Eljakim, Maaseja, Minjamine, Miikaja, Eljoenai, Sakarja ja Hananja trompetitega, **42** samuti Maaseja, Semaja, Eleasar, Ussi, Jehohanani, Malkija, Eelam ja Eser. Lauljad laulsid valjuhäälselt Jisrahja juhatusel.

43 Sel päeval ohverdasid nad palju ohvreid ja olid rõõmsad,ⁿ sest Jumal andis neile südamesse suure rõõmu. Ka naised ja lapsed rõõmutsesid,^o nii et Jeruusalemma rõõm oli kaugele kuulda.^p

44 Sel päeval määrati ametisse mehed, kes pidid vastutama varaaitude^q eest, kus hoiti annetusi,^r uudsevilja^s ja kümnist.^s Neisse pidid nad koguma linnade põldudelt selle osa, mis oli seadusega ette nähtud^z preestritele ja leviitidele,^z rõõmustas ju Juuda teenistuses olevate preestrite ja leviitide üle.

45 Nad asusid täitma oma ko-

hustusi seoses Jumala teenistusega ja kõige puhastamisega. Samuti hakkasid täitma oma ülesandeid lauljad ja väravavalvurid Taaveti ja tema poja Saalomoni juhtnõõride kohaselt. **46** Sest juba mõõdnud aegadel, Taaveti ja Aasafi päevil, olid lauljatel juhatajad ning Jumalale lauldi ülistus- ja tänu-laule.^a **47** Serubbaabeli^b ja Nehemja päevil andis kogu Iisrael lauljatele ja väravavalvuritele iga päev määratud osa^c nende vajadusi mõõda. Samuti said leviidid oma osa^d ja leviidid andsid sellest osa Aaroni järeltulijatele.

13 Sel päeval loeti rahva kuulates Moosese raamatut^e ja seal leiti olevat kirjas, et ammonlane ja moabiit^f ei tohi iialgi tulla tõelise Jumala kogudusse,^g **2** sest nad polnud andnud iisraellastele leiba ja vett, vaid olid palganud Bileami neid needma.^h Kuid meie Jumal muutis needuse õnnistuseks.ⁱ **3** Seda seadust kuulnud, hakkas rahvas Iisraelist eraldama kõiki, kes olid võõramaista päritolu.^j

4 Enne seda oli meie Jumala koja laoruumide^{*k} eest vastutanud preester Eljasib,^l kes oli Toobija^m sugulane. **5** Ta oli Toobija jaoks sisse seadnud suure laoruumi sinna, kus varem hoiti roahvraid, viirukit, riistu ning kümnendikku viljast, värsket veinist ja õlist,ⁿ mis oli mõeldud leviitidele,^o lauljatele ja väravavalvuritele, samuti hoiti seal preestritele tehtud annetusi.^p

6 Kogu selle aja olin ma Jeruusalemmast ära, sest Babülo-

PTK 12

- a 1Aj 25:1, 6
b Esr 3:2
Hag 1:12
Lu 3:23, 27
c Neh 10:39
Neh 11:23
d 4Mo 18:21

PTK 13

- e 5Mo 31:11
Neh 8:2, 3
Ap 15:21
f 1Mo 19:36–38
g 5Mo 23:3, 6
h 4Mo 22:4–6
i 4Mo 23:8
4Mo 24:10
j Esr 10:10, 11
Neh 9:1, 2
k Neh 10:37, 38
l Neh 3:1
m Neh 2:10
n 5Mo 18:3, 4
o 4Mo 18:24
p Neh 12:44

Teine veerg

- a Esr 7:1
Neh 2:1
b Neh 5:14
c Neh 12:10
d Neh 4:7
e Neh 10:39
f 3Mo 2:14, 15
g Neh 10:37
Neh 12:47
Mal 3:8
h 4Mo 35:2
i Esr 9:2
j Neh 10:39
k 3Mo 27:30
4Mo 18:21
l Neh 10:38, 39
Mal 3:10
m Neh 5:19
n Heb 6:10
o 2Mo 20:10
2Mo 34:21
2Mo 35:2

ni kuninga Artaxerxese^a 32. aastal^b läksin ma kuninga juurde tagasi, aga mõne aja pärast küsisin ma kuningalt taas luba lahkuda. **7** Siis ma tulin Jeruusalemma ja nägin, mida kohutavat Eljasib^c oli teinud, seades Toobijale^d sisse laoruumi Jumala koja õues. **8** See oli mulle väga vastumeelt ja ma viskasin kogu Toobija mõõbli laoruumist välja. **9** Pärast seda andsin ma käsu laoruumid puhastada ning viisin neisse tagasi Jumala koja riistad^e koos roahvri ja viiruki-ga.^f

10 Samuti sain ma teada, et leviitidele polnud antud neile kuuluvat osa,^g mistõttu teenistuses olnud leviidid ja lauljad olid läinud ära, igaüks oma põllule.^h **11** Ma noomisin asevalitsejaidⁱ ja ütlesin: „Miks on Jumala koda hooletusse jäetud?“^j Ma kutsusin leviidid kokku ja määrasin nad taas oma kohuseid täitma. **12** Kogu Juuda tõi varaaitadesse kümnendiku^k oma viljast, värsket veinist ja õlist.^l **13** Siis ma panin varaaitade eest vastutama preester Selemja, ümberkirjutaja Saadoki ja leviitidest Pedaja ning neid abistama Mattanja poja Sakkuri poja Haanani, sest nad olid usaldusväärsed mehed. Nende kohuseks oli jagada oma vendadele välja nende osa.

14 Pea mind selle asja pärast meeles,^m mu Jumal, ja ära kustuta mu tegusid, mis ma olen truust armastusest teinud oma Jumala koja ja selle teenistuse heaks.ⁿ

15 Noil päevil nägin ma Juudas inimesi, kes hingamispäeval^o surutõrsi tallasid ning eeslite selga viljakoormaid, samuti veini, viinamarju, viigimarju

ja igasugu muid asju laadisid ning need Jeruusalemma töid.^a Ma hoiatasin neid, et nad sel päeval oma kaupa ei müüks.*

16 Ka seal linnas elavad tüüros-lased töid kala ja igasugust kaupa ning müüsid seda hingamispäeval Juuda rahvale Jeruusalemmas.^b **17** Seetõttu noomis-in ma Juuda ülikuid ja ütlesin neile: „Kuidas te saate teha midagi nii halba? Te rüvetate hingamispäeval. **18** Kas just seda ei teinud teie esisad, mistõttu meie Jumal saatis meile ja meie linnale kogu selle õnnetuse? Te kutsute hingamispäeva rüvetades esile veelgi suurema viha Iis-raeli vastu!”^c

19 Niipea kui hingamispäeva eel oli Jeruusalemma väravais hämaraks läinud, andsin ma käsu väravad sulgeda. Ma ütlesin, et neid ei tohi avada enne, kui hingamispäev on lõppenud. Ma panin mõned oma teenrid väravate juurde, et ühtki koormat ei toodaks sisse hingamispäeval. **20** Seepärast veetsid kaupmehed ja igasuguse kauba müüjad paaril korral öö väljaspool Jeruusalemma. **21** Siis ma hoiatasin neid ja ütlesin: „Miks te õöbite müüri ääres? Kui te seda veel korra teete, siis ajan ma teid jõuga ära!” Pärast seda nad hingamispäeval enam ei tulnud.

22 Ma ütlesin leviitidele, et nad end korrapäraselt puhastaksid ja tuleksid väravaid valvama, et hingamispäeva peetaks pühaks.^d Oo, mu Jumal, pea ka seda minu heaks meeles ja ole mulle armuline oma rikkalikku truud armastust mõõda!^e

13:15 *Teine võimalik tähendus: „ma hoiatasin neid sel päeval, et nad oma kaupa ei müüks”.

PTK 13

a Jer 17:21, 27

b Neh 10:31

c 2Mo 20:8–10

d 5Mo 5:12

e Neh 5:19
Neh 13:14
Neh 13:30, 31

Teine veerg

a Esr 9:1, 2
Esr 10:10
2Ko 6:14

b Jos 13:2, 3

c 5Mo 23:3, 4

d 5Mo 25:2
Esr 7:26e 5Mo 7:3, 4
Neh 10:30f 1Ku 3:12, 13
2Aj 9:22

g 2Sa 12:24

h 1Ku 11:1–5

i Esr 10:2

j Neh 3:1
Neh 13:4

k Neh 12:10

l Neh 2:10
Neh 6:14m 2Mo 40:15
4Mo 25:11–13

n Mal 2:4

o 1Aj 23:6
1Aj 25:1

p Neh 10:34

q Neh 5:19

23 Samuti nägin ma noil päevil juute, kes olid võtnud naiseks^a asdodlasi,^b ammonlasi ja moabiite.^c **24** Nende poegadest pooled rääkisid asdodi keelt ja pooled teiste rahvaste keeli, kuid ükski neist ei osanud juudi keelt. **25** Ma noomis-in ja needsin neid, lõin mõningaid mehi,^d katkusin neid karvust ja sundisin neid Jumala nimel vannet andma, öeldes: „Te ei tohi anda oma tütreid nende poegadele ja te ei tohi võtta kedagi nende tütardest endale ega oma poegadele!” **26** Kas just nende pärast ei teinud patu Iisraeli kuningas Saalomon? Ühegi rahva seas pole olnud temasarnast kuningat.^f Jumal armastas teda^g ja pani ta kogu Iisraeli kuningaks. Aga isegi teda mõjutasid võõramaa naised patu tegema.^h **27** Kas pole see ennekuulmatu, et teete niisugust suurt kurja ja murrate truudust meie Jumalale, abielludes võõramaa naistega?”ⁱ

28 Üks ülempreester Eljasi-bi/ poja Joojada^k poegadest oli saanud hooronlase Sanballati/ väimeheks. Seetõttu ajasin ma ta enda juurest ära.

29 Pea seda meeles, mu Jumal, sest nad on rüvetanud preestriametit^m ning preestrikonna ja leviitidega tehtud lepingut.ⁿ

30 Ma puhastasin nad kõigest võõrapärasest, mis neid rüvetas, ning määrasin preestritele ja leviitidele teenistuskohustused, igaühele tema ülesande,^o **31** samuti käskisin tuua puid^p määratud aegadel ja esimesi küpseid vilju.

Oo, mu Jumal, pea seda minu heaks meeles!^q

ESTER

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Kuningas Ahasverose pidusöök Susas (1-9)
Kuninganna Vasti ei kuuletu (10-12)
Kuningas peab nõu oma tarkadega (13-20)
Kuninga määrus saadetakse laiali (21, 22)</p> <p>2 Otsitakse uut kuningannat (1-14)
Ester saab kuningannaks (15-20)
Mordokai paljastab vandenõu (21-23)</p> <p>3 Kuningas edutab Haamanit (1-4)
Haamani vandenõu juutide vastu (5-15)</p> <p>4 Mordokai ahastus (1-5)
Mordokai palub Estril sekkuda (6-17)</p> | <p>5 Ester läheb kuninga ette (1-8)
Haamani viha ja üilus (9-14)</p> <p>6 Kuningas austab Mordokaid (1-14)</p> <p>7 Ester paljastab Haamani (1-6a)
Haaman pannakse ta enda püstitatud posti külge (6b-10)</p> <p>8 Mordokaid edutatakse (1, 2)
Ester anub kuningat (3-6)
Kuninga uus määrus (7-14)
Juudid tunnevad kergendust ja rõõmu (15-17)</p> <p>9 Juudid võidutsevad (1-19)
Seatakse sisse purimipüha (20-32)</p> <p>10 Mordokai võim (1-3)</p> |
|--|---|

1 See juhtus kuningas Ahasverose* päevil (selle Ahasverose, kes valitses kuninganna 127 halduspiirkonna^a üle Indiast Etioopiani^b), **2** neil päevil, kui kuningas Ahasveros istus oma kuninglikul troonil Susa^b kindluses. **3** Oma valitsusaja kolmandal aastal korraldas ta pidusöögi kõigile oma võimukandjatele ja sulastele. Tema ees olid Pärsia^c ja Meedia^d sõjamehed, samuti ülikud ja halduspiirkondade valitsejad. **4** Ta näitas neile oma kuulsusrikka kuningriigi aardeid ning oma vägevust ja hiilgust palju päevi, 180 päeva. **5** Kui need päevad olid möödunud, korraldas kuningas kõigile Susa kindluses, nii ülemaatele kui ka alamatele, seitsmepäevase pidusöögi kuningapa-

PTK 1

^a Est 8:9
Tn 6:1

^b Esr 4:9
Neh 1:1
Tn 8:2

^c Esr 1:2

^d Jes 21:2
Jer 51:11
Tn 5:28

Teine veerg

^a Est 1:12
Est 2:1, 17

lee aias. **6** Marmorsammaste küljes olevate hõberõngaste külge olid peenest materjalist nõõride ja purpurpunasest lõngast paeltega kinnitatud lina- sed, peened puuvillased ja sinised kangad ning porfüürist*, marmorist, pärlmutrist ja mustast marmorist sillutisel olid kullast ja hõbedast lamamis- asemed.

7 Veini pakuti kuldpeekri- test, millest igaüks oli isesugu- ne, ning kuninglikku veini oli rohkesti nagu kuningale koha- ne. **8** Joomisel kehtis reegel, et mingit sundust* ei ole, sest kuningas oli koos oma palee ülematega otsustanud, et iga- üks võib teha just nii, nagu tal- le meeldib.

9 Kuninganna Vasti^a aga kor- raldas kuningas Ahasverose

1:1 *Arvatakse, et see Ahasveros oli Dareios I (Dareios Suure) poeg Xerxes I. ^aVõib tõlkida ka „Kuusini“.

1:6 *Väga kõva ja väärtuslik kivim, ta- valiselt tumepunane valgete tähnidega. 1:8 *Võib tõlkida ka „piirangut“.

kuninglikus kojast pidusöögi naistele.

10 Seitsmendal päeval, kui kuningas süda oli veinist rõõmus, andis ta Mehumanile, Bistale, Harbonale,^a Bigtale, Abagtale, Seetarile ja Karkasele – seitsmele lähemale õukonnaametnikule, kes kuningas Ahasverost teenisid – korralduse **11** tuua kuningas ette kuninganna Vasti kuningliku peakattega*, et näidata rahvale ja võimukandjatele tema ilu, sest ta oli väga kaunis. **12** Kuid kuninganna Vasti ei kuuletunud käsule, mille kuningas õukonnaametnike kaudu andis. Seepeale valdas kuningat suur viha, ta läks lausa raevu.

13 Kuningas rääkis tarkadega, kes olid kursis varasemate toimimisviisidega (sest kuninga küsimus oli tavaks tuua kõigi ette, kes tundsid seadust ja oskasid õigust mõista; **14** tema lähimad nõuandjad olid Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena ja Memukan, seitse Pärsia ja Meedia võimukandjat,^b kes pääsesid kuninga ligi ja olid kuningriigis kõrgeimatel ametikohtadel). **15** Kuningas küsis: „Mida tuleks seaduse järgi teha kuninganna Vastiga, kes ei kuuletunud kuningas Ahasverose käsule, mis anti õukonnaametnike kaudu?“

16 Selle peale ütles Memukan kuningas ja võimukandjate ees: „Kuninganna Vasti pole eksinud mitte üksnes kuninga vastu,^c vaid ka kõigi võimukandjate ja kogu rahva vastu kõigis kuningas Ahasverose halduspiirkondades. **17** Sest kuninganna tegu saab teatavaks kõigile naistele ja siis hakkavad nemadki

PTK 1

a Est 7:9

b Est 7:14

c Est 1:12

Teine veerg

a Est 8:8

Tn 6:8

b Est 3:12, 14

PTK 2

c Est 1:1

d Est 1:12

e Est 1:19

f Est 8:9

oma meest põlgama ning ütlevad: „Kuningas Ahasveros andis käsu tuua kuninganna Vasti enda ette, aga tema keeldus.“

18 Juba täna võivad Pärsia ja Meedia võimukandjate naised, kes sellest kuninganna teost teavad, rääkida samamoodi oma abikaasade, kõigi kuninga võimukandjatega, ning see kutsuks esile palju põlgust ja pahameelt.

19 Kui kuningas heaks arvab, siis andku ta kuninglik käsk – ja see kirjutatagu Pärsia ja Meedia seadustesse, mida ei saa tühistada^a –, et Vasti ei tohi enam kunagi tulla kuningas Ahasverose ette. Kuningas andku tema kuninglik seisus naisele, kes on temast parem. **20** Kui kuninga käsk on tema ääretus kuningriigis teatavaks tehtud, siis austavad kõik naised oma meest, olgu ta ülem või alam.”

21 See ettepanek meeldis kuningale ja võimukandjatele ning kuningas tegi, nagu Memukan oli öelnud. **22** Ta saatis kirjad kõikidesse kuninga halduspiirkondadesse,^b igasse halduspiirkonda sealses kirjaviisis ja igale rahvale selle omas keeles, et iga mees võiks olla oma majas isand ja saaks rääkida oma rahva keeles.

2 Pärast neid sündmusi, kui kuningas Ahasverose^c raev oli raugenud, mõtles ta sellele, mida Vasti oli teinud^d ning mida tema kohta oli otsustatud.^e **2** Siis ütlesid kuninga lähemad teenrid: „Otsitagu kuningale kauni välimusega noori neitseid. **3** Kuningas määraku kuningriigi kõigisse halduspiirkondadesse oma esindajad^f ja need viigu kõik kaunid noored neitsid Susa kindluse nais-

1:11 * Võib tõlkida ka „turbaniga“.

temajja*. Nad antagu kuninga eunuhhi naistevalvur Heegai^a hoole alla ja neile tehtagu iluravi^f. **4** See noor naine, kes kuningale kõige rohkem meeldib, saagu Vasti asemel kuningannaks.^g See ettepanek oli kuninga silmis hea ja nii ta tegigi.

5 Susa^c kindluses oli üks juudi mees nimega Mordokai,^d kes oli benjaminlase^e Kiisi poja Simeil poja Jairi poeg. **6** Kiisi oli viidud Jeruusalemmast pagendusse koos teiste vangide ja Juuda kuninga Jekonjaga*,^f kelle oli pagendanud Babüloni kuningas Nebukadnetsar. **7** Mordokai oli oma isa vennatütre Hadassa*, see on Estri hooldaja,^g sest tollel polnud ei isa ega ema. See neiu oli kauni figuuriga ja väga veetlev. Mordokai oli võtnud ta endale tütreks, kui Estri isa ja ema surid. **8** Kui kuninga sõna ja seadus oli teatavaks tehtud, viidi palju noori naisi Susa kindlusesse Heegai^h hoole alla. Ka Ester viidi kuningakotta naistevalvur Heegai hoole alla.

9 Ester meeldis talle ja võitis tema soosingu, nii et ta hakkas kiiresti tegema korraldusi Estri iluraviⁱ ja toidusedeli kohta. Samuti andis ta tema käsutusse seitse kuningakojast valitud noort naist ja viis ta koos nendega üle naistemaja parimasse ossa. **10** Ester ei rääkinud midagi oma rahvast^j ega sugulastest, sest nõnda oli Mordokai^k teda palunud.^l **11** Mordokai kõndis iga päev naistemaja õue ees, et teada

2:3 *Võib tõlkida ka „haaremisse”.
^aVõib tõlkida ka „massaažikuur”. 2:6
^f2Ku 24:8 Joojakin. 2:7 *Estri heebrea nimi, mis tähendab „mürt”.

PTK 2

a Est 2:15

b Est 1:19

c Esr 4:9
Neh 1:1
Est 1:2
Tn 8:2d Est 3:2
Est 10:3e 1Mo 49:27
1Sa 9:21f 2Ku 24:14, 15
1Aj 3:16
2Aj 36:9, 10
Jer 22:28
Jer 24:1
Jer 37:1
Jer 52:31
Mt 1:11

g Est 2:15

h Est 2:3

i Est 2:12

j Est 3:8

k Est 2:7

l Est 4:12-14

Teine veerg

a Op 7:17
Ul 3:6b 1Mo 43:11
1Ku 10:2
2Ku 20:13

c Est 2:3

d Est 4:11

e Est 2:7

f Est 1:3

g Est 1:19

h Est 4:14

saada, kuidas Estril läheb ja mida temaga tehakse.

12 Iga noor naine läks kuningas Ahasverose juurde siis, kui jõudis kätte tema kord pärast kaheteist kuu möödumist, sest just nii kaua kestis naistele määratud iluravi: kuus kuud said nad iluravi mürriõliga^a ning kuus kuud palsamiõli^b ja erisuguste võietega. **13** Kui noor naine oli valmis minema kuningas juurde, anti talle naistemajast kuningakotta minekuks kaasa kõik, mida ta soovis. **14** Ta läks sinna õhtul, aga hommikul läks ta teise naistemajja kuninga eunuhhi liignaistevalvur^c Saasgase hoole alla. Enam ta kuningas juurde ei läinud, välja arvatud juhul, kui ta kuningale eriliselt meeldis ja teda nimeliselt kutsuti.^d

15 Kui nüüd Estril, kes oli Mordokai onu Abihaili tütar, kelle Mordokai oli endale tütreks võtnud,^e jõudis kätte aeg kuningas juurde minna, ei küsinud ta endale midagi muud kui üksnes seda, mida soovitas kuningas eunuhh naistevalvur Heegai. (Ester võitis igaühe poolehoidu, kes teda nägi.) **16** Ester viidi kuningas Ahasverose juurde kuningakotta kümnenda kuul, see on tevetikuul^f, kuningas seitsmendal valitsusaastal.^g **17** Kuningas armastas Estrit rohkem kui kõiki teisi naisi, mistõttu Ester sai teistest neitsitest suurema soosingu osaliseks. Kuningas pani talle pähe kuningliku peakatte ning tõstis ta Vasti^g asemel kuningannaks.^h **18** Siis korraldas ta kõigile oma võimukandjatele ja sulastele Estri auks pidusöögi.

2:16 *Vt lisa B15.

Ta kuulutas kõigis halduspiirkondades välja amnestia ning tegi kuninglikke kingitusi.

19 Kui neitseid^a teist korra kokku toodi, istus Mordokai kuninga väravas. **20** Ester ei rääkinud midagi oma sugulaste ega rahva kohta,^b sest nõnda oli Mordokai teda palunud. Ester tegi, mida Mordokai ütles, nagu ta oli teinud siis, kui oli veel tema hoole all.^c

21 Neil päevil, kui Mordokai istus kuninga väravas, said kaks kuninga õukonnaametnikku, uksehoidjad Bigtan ja Teres, vihaseks ning pidasid vandenõu kuningas Ahasverose tapmiseks. **22** Kuid Mordokai kuulis sellest ja teatas kohe kuninganna Estrile. Ester aga rääkis sellest Mordokai nimel kuningale. **23** Kui asja uuriti ja see osutad tõeks, siis pandi mõlemad mehed posti külge rippuma. See juhtum kirjutati kuninga juuresolekul kroonikaraamatusse.^d

3 Pärast neid sündmusi edutas kuningas Ahasveros Haamanit,^e agaglase^f Hammedata poega, ja tõstis ta kõrgemale kõigist teistest võimukandjatest, kes ta juures olid.^g

2 Kõik kuninga sulased, kes olid kuninga väravas, kummardasid Haamani ees ja heitsid silmili maha, sest nii oli kuningas käskinud teha. Mordokai aga ei kummardanud ega heitnud maha. **3** Siis küsisid kuninga väravas olevad kuninga sulased Mordokailt: „Miks sa kuninga käsust üle astud?”

4 Nad küsisid seda temalt päevast päeva, aga tema jäi kõi-

2:19 *Võib tõlkida ka „noori naisi”.

PTK 2

a Est 2:3, 4

b Est 2:5, 6
Est 3:8

c Est 2:7, 10

d Est 6:1, 2

PTK 3

e Est 3:10
Est 8:7
Est 9:24

f 2Mo 17:16
4Mo 24:7
5Mo 25:19
1Sa 15:8, 32

g Est 1:14

Teine veerg

a Tn 6:13

b Est 2:5

c Est 5:9

d Est 1:3
Est 2:16

e Est 9:24

f Est 9:1

g Est 1:1

h 5Mo 4:27
Neh 1:8
Jer 50:17

i 1Mo 41:42

j 4Mo 24:7
1Sa 15:8, 32

k Est 3:1
Est 8:2

gutamatuks. Siis teatasid nad sellest Haamanile, et näha, kas Mordokai käitumist sallitakse,^a oli ta ju neile õelnud, et ta on juut.^b

5 Kui Haaman nägi, et Mordokai ei kummarda tema ees ega heida tema ette maha, läks ta raevu.^c **6** Ta ei rahuldunud aga mõttega tappa üksnes Mordokai, sest talle oli räägitud Mordokai rahvast. Niisiis hakkas Haaman otsima võimalust, et hävitada Ahasverose kuningriigist kõik juudid, kogu Mordokai rahvas.

7 1. kuul, see on niisani-kuul*, kuningas Ahasverose 12. aastal^d heideti Haamani ees *pur*^e, see tähendab liisku, et see päev ja kuu kindlaks määrata, ning liisk langes 12. kuule, adarikuule*.^f **8** Haaman ütles kuningas Ahasverosele: „On üks rahvas, kes elab hajutatuna kõigi su kuningriigi halduspiirkondade^g rahvaste seas.^h Nende seadused erinevad kõigi teiste rahvaste omadest ja nad ei allu kuninga seadustele. Kuningal ei ole kasulik neid sallida. **9** Kui kuningas heaks arvab, siis kirjutatagu määrus, et nad tuleb hukata. Ma maksan 10000 talenti* hõbedat ametnike kätte, kes panevad selle kuninga varakambrisse.”

10 Seepeale võttis kuningas oma sõrmest pitserisõrmuseⁱ ja andis agaglase^j Hammedata pojale Haamanile,^k juutide vaenlasele. **11** Kuningas ütles Haamanile: „Nii hõbe kui ka Haaman on sinu. Tee selle rah-

3:7 *Vt lisa B15. 3:9 *342 tonni. (Vt lisa B14.) ^g Teine võimalik tähendus: „ma maksan selle töö tegemiseks kuninga varakambrisse 10 000 talenti”.

vaga, nagu on sinu silmis hea.”
12 1. kuu 13. päeval kutsuti kokku kuninga kirjutajad.^a Nad panid kirja^b kõik Haamani käsud, mis ta andis kuninga satta-raapidele*, halduspiirkondade maavalitsejatele ning eri rahvaste võimukandjatele. Igasse piirkonda kirjutati sealses kirjaviisis ja igale rahvale tema omas keeles. Need kirjutati kuningas Ahasverose nimel ja pitseeriti kuninga pitserisõrmusega.^c

13 Kõigisse kuninga halduspiirkondadesse saadeti käskjalad kirjadega, kus oli öeldud, et 12. kuu, adarikuu* 13. päeval^d tuleb üheainsa päevaga tappa ja hukata kõik juudid, nii noored kui ka vanad, nii lapsed kui ka naised, ning nende vara tuleb ära võtta.^e **14** See pidi saama seaduseks kõigis halduspiirkondades ja tehtama teatavaks kõigile rahvas-tele, et nad oleksid selleks päevaks valmis. **15** Käskjalad asusid kuninga sõna peale kiiresti teele^f ja seadus kuulutati Susa^g kindluses välja. Kuningas ja Haaman istusid maha jooma. Susa linn aga oli segaduses.

4 Kui Mordokai^h sellest kõigest teada sai,ⁱ käristas ta oma riided lõhki, pani endale kotiriide ümber ja raputas tuhka pea peale. Siis ta läks linna keskele, halades valjult ja kibedalt. **2** Ta jõudis kuninga värvani, kuid edasi ta ei läinud, sest kuninga värvast ei tohtinud kotiriides sisse minna. **3** Kõigis halduspiirkondades,^j kuhu kuninga käsk ja seadus

3:12 *Halduspiirkonna kõrgeima valitseja nimetus. 3:13 *Vt lisa B15.

PTK 3

a Est 8:9

b Tn 6:8

c Est 8:8
Tn 6:17

d Est 9:1

e Est 8:11, 12

f Est 8:14

g Esr 4:9
Neh 1:1
Tn 8:2

PTK 4

h Est 2:5

i Est 3:8–11

j Est 1:1

Teine veerg

a 2Aj 20:3
Esr 8:21

b Tn 9:3

c Est 3:9

d Est 3:8, 13

e Est 3:14, 15

f Est 2:20

g Est 2:5, 7

h Est 5:1

i Est 5:2
Est 8:4

jõudis, sattusid juudid suurde ahastusse ning alustasid paastu,^a nuttu ja hala. Paljud heitsid kotiriide ja tuha peale.^b

4 Kui kuninganna Estri teenijannad ja eunuhhid tulid ja talle sellest rääkisid, valdas teda sügav mure ning ta saatis Mordokaiile riided, et ta need kotiriide asemel selga paneks, aga Mordokai ei võtnud neid vastu.

5 Seejärel kutsus Ester Hataki, ühe kuninga eunuhhidest, kes oli pandud teda teenima, ja käskis tal Mordokailt järele uurida, mis on juhtunud.

6 Hatak läkski Mordokai juurde linnaväljakule, mis oli kuninga värava ees. **7** Mordokai rääkis talle kõigest, mis oli juhtunud, ja rahasummast,^c mille Haaman oli lubanud maksta kuninga varakambrisse juutide hukkamise eest.^d **8** Peale selle andis Mordokai talle ära kirja seadusest, mis oli Susas^e juutide hävitamiseks välja antud. Hatak pidi seda Estrile näitama ja selgitama^f ning ütleva talle, et ta läheks kuninga juurde ning paluks temalt armu ja anuks teda oma rahva pärast.

9 Hatak tuli Estri juurde tagasi ja rääkis talle, mida Mordokai oli öelnud. **10** Ester käskis Hatakil Mordokaiile^g teatada: **11** „Kõigile kuninga sulastele ja kuninga halduspiirkondades elavale rahvale on teada, et kui mõni mees või naine läheb kuninga juurde siseõue^h ilma kutsumata, siis kehtib vaid üks seadus: ta hukatakse. Ta jääb elama ainult juhul, kui kuningas sirutab tema poole oma kuldse valituskespi.ⁱ Kuid mind pole juba 30 päeva kuninga juurde kutsutud.”

12 Kui Estri sõnad Mordokaile edasi anti, **13** lasi ta Estrile öelda: „Ära arva, et kuna sa kuulud kuningakotta, on sinul suurem pääsemislootus kui teistel juutidel. **14** Sest kui sina nüüd vaikid, siis tuleb juutidele abi ja pääste mujalt,^a aga sina ja su isa sugulased hukkute. Kes teab, vahest just selle asja pärast sa oledki saanud kuningannaks?”^b

15 Seepeale käskis Ester Mordokaile vastata: **16** „Mine ja kogu kokku kõik Susas olevad juudid ning paastuge^c minu pärast. Ärge sööge ega jooge kolm päeva^d ja kolm ööd. Minagi paastun koos oma teenijannadega. Pärast seda lähen ma kuninga ette, kuigi see on seadusvastane. Kui ma hukkun, siis hukkun.” **17** Seejärel Mordokai läks ja tegi kõik nii, nagu Ester oli talle öelnud.

5 Kolmandal päeval^e pani Ester selga kuninglikud rõivad ning läks kuningakoja sisseõue, mis oli kuningakoja vastas. Kuningas istus kuningakojas oma troonil koja sissepääsu vastas. **2** Kui kuningas nägi kuninganna Estrit õues seismas, leidis naine tema silmis armu ja kuningas sirutas Estri poole kuldse valitsuskepi,^f mis tal käes oli. Ester tuli tema juurde ja puudutas valitsuskepi otsa.

3 Kuningas küsis temalt: „Milles on asi, kuninganna Ester? Mis on su soov? Olgu see või pool kuningriiki, see antakse sulle!” **4** Ester vastas: „Kui kuningas heaks arvab, siis tulgu kuningas koos Haamani-ga^g täna pidusöögile, mille ma olen temale korraldanud.”

PTK 4

a 1Sa 12:22
Jes 54:17

b Est 2:17

c 2Aj 20:3
Esr 8:21

d Est 5:1

PTK 5

e Est 4:16

f Est 4:11
Est 8:4

g Est 3:1, 10

Teine veerg

a Est 7:2

b Est 3:2–5

c Est 5:14
Est 6:13

d Est 9:7–10

e Est 3:1

f Est 5:5

g Est 5:8

5 Kuningas lausus oma teenri-tele: „Kutsuge kiiresti Haaman, et saaksime teha, nagu Ester palub.” Kuningas ja Haaman läksidki Estri korraldatud peole.

6 Kui joodi veini, ütles kuningas Estrile: „Mida sa palud? See antakse sulle! Mis on su soov? See täidetakse, olgu see või pool kuningriiki!”^a **7** Ester vastas: „Mu palve ja soov on: **8** kui ma olen kuninga silmis armu leidnud ja kui kuningas arvab heaks mulle anda, mida ma palun, ja teha, mida ma soovin, siis tulgu kuningas ja Haaman ka homme pidusöögile, mille ma neile korraldan. Homme annan ma kuningale oma palve teada.”

9 Haaman lahkus sel päeval sealt heas tujus ja rõõmsa südamega. Ent kui ta nägi kuninga värvavas Mordokaid ning seda, et too ei tõuse püsti ega värise tema ees, sattus ta raevu.^b **10** Kuid Haaman talitses end ja läks oma majja. Ta lasi kutsuda oma sõbrad ja oma naise Serese.^c **11** Haaman kiitles nende ees oma suure rikkuse ja paljude poegade^d ning sellega, kuidas kuningas oli teda edutanud ja tõstnud ta kõrgemale teistest kuningate võimukandjatest ja su-llastest.^e

12 Haaman lisis: „Ja mis veel, kuninganna Ester kutsus oma korraldatud pidusöögile koos kuningaga ainult minu ja ei kedagi muud.^f Mind on ka homme koos kuningaga tema juurde kutsunud.^g **13** Aga kõik see ei paku mulle täit rõõmu, niikaua kui juut Mordokai istub kuninga värvavas.” **14** See-

peale ütlesid tema naine Seres ja kõik ta sõbrad talle: „Lase püstitada 50 künna* kõrgune post. Hommikul ütle kuningale, et Mordokai pandaks selle külge rippuma.^a Siis mine koos kuningaga ja naudi pidusööki.” See ettepanek oli Haamanile meelt mööda ja ta lasigi sellise posti püstitada.

6 Sel ööl ei saanud kuningas und. Seepärast käskis ta tuua kroonikaraamatu^b ja seda loeti kuningale ette. **2** Seal leiti kirjas olevat, mida Mordokai oli teada andnud kuninga kahe õukonnaametniku, uksehoidjate Bigtani ja Terese kohta, kes olid pidanud vandenõu kuningas Ahasverose tapmiseks.^c **3** Kuningas küsis: „Millist austust ja tunnustust on Mordokaile selle eest avaldatud?” Kuninga lähemad teenrid vastasid: „Mitte mingisugust.”

4 Hiljem küsis kuningas: „Kes seal õues on?” Haaman oli just tulnud kuningakoja välisõue^d kuningale ütleva, et Mordokai pandaks selle posti külge rippuma, mille ta oli lasknud tema jaoks püstitada.^e **5** Teenrid vastasid kuningale: „Õues seisab Haaman.”^f Siis ütles kuningas: „Las ta tuleb sisse.”

6 Kui Haaman sisse tuli, küsis kuningas temalt: „Mida tuleks teha mehele, keda kuningas tahab austada?” Haaman mõtles oma südames: „Keda veel peaks kuningas tahtma austada kui mitte mind?”^g **7** Niisiis ütles Haaman kuningale: „Mehele, keda kuningas tahab austada, **8** toodagu kuninglik rõi-

5:14 *22 m. (Vt lisa B14.)

PTK 5

a Est 6:4
Est 7:9

PTK 6

b Est 10:2

c Est 2:21, 23

d Est 4:11

e Est 5:14

f Est 3:1

g Est 3:2
Est 5:11

Teine veerg

a Est 8:15

b 1Mo 41:
42, 43

c Est 2:5, 6

d Est 5:10, 14

e Est 5:8

PTK 7

f Est 3:1

vas,^a millist kuningas ise kannab, ja hobune, kelle seljas kuningas ratsutab ja kellele on pandud pähe kuninglik peaehe. **9** Rõivas ja hobune antagu ühe kuninga aulise võimukandja kätte. Ja mees, keda kuningas tahab austada, riietatagu ning viidagu hobuse seljas linnaväljakule ja tema ees hüütagu: „Nii tehakse mehega, keda kuningas tahab austada!”^b **10** Seda maid ütles kuningas Haamanile: „Rutta, võta rõivas ja hobune ning tee nii, nagu sa ütlesid, juut Mordokaiga, kes istub kuninga väravas. Ära jäta tegemata midagi sellest, mida sa rääkisid.”

11 Haaman võttis rõiva ja hobuse, riietas Mordokai,^c viis ta hobuse seljas linnaväljakule ning hüüdis tema ees: „Nii tehakse mehega, keda kuningas tahab austada!” **12** Seejärel läks Mordokai tagasi kuninga väravasse, Haaman aga tõttas oma majja meeleheitel ja kaetud peaga. **13** Kui Haaman jutustas oma naisele Seresele^d ja sõpradele kõigest, mis temaga oli juhtunud, ütlesid tema nõunikud ja ta naine Seres talle: „Kui Mordokai, kelle ees sa oled hakanud langema, on juutide soost, siis ei saa sa temast võitu, vaid sa langed tema ees.”

14 Kui nad alles rääkisid, saabusid kuninga õukonnaametnikud ja viisid Haamani kiiresti Estri korraldatud peole.^e

7 Niisiis tulid kuningas ja Haaman^f kuninganna Estri pidusöögile. **2** Ka sel teisel päeval ütles kuningas Estrile, kui veinijoodi: „Mida sa palud, kuninganna Ester? See antakse sulle! Mis on su soov? See täidetakse,

olgu see või pool kuningriiki!"^a **3** Kuninganna Ester vastas: „Kui ma olen su silmis armu leidnud, oo, kuningas, ja kui kuningas heaks arvab, siis kingitagu mulle mu palvel minu elu ja päästetagu mu anumise peale mu rahvas!^b **4** Sest meie, mina ja mu rahvas, oleme müüdüd^c hävitamiseks, tapmiseks ja hukkamiseks.^d Kui meid oleks müüdüd orjadeks ja orjatarideks, oleksin ma vaikinud. Aga seda õnnetust ei saa lasta juhtuda, sest see tooks kuningale kahju.”

5 Kuningas Ahasveros küsis kuninganna Estrilt: „Kes on see mees, kes on julgenud midagi sellist teha? Kus ta on?”

6 Ester vastas: „See vastane ja vaenlane on see kuri Haaman!”

Siis Haaman kokkus kuninga ja kuninganna ees. **7** Kuningas tõusis vihasena veinilauast ning läks palee aeda, Haaman aga hakkas kuninganna Estrit oma elu pärast anuma, sest ta mõistis, et kuningas on otsustanud teda karistada. **8** Kui kuningas tuli palee aiast tagasi majja, kus veini joodi, oli Haaman langenud Estri lamamisasemele. Kuningas hüüatas: „Kas ta tahab nüüd veel mu oma majas kuninganna ära vägistada?!” Niipea kui kuningas oli seda öelnud, kaeti Haamani nägu*. **9** Seejärel ütles kuningas õukonnaametnik Harbona:^e „Haamani maja juures seisab 50-küünrane* post. Haaman lasi selle püstitada Mordokai jaoks,^f kes päästis oma sõnodega kuninga elu.”^g Kuningas üt-

7:8 * See muistne komme võis tähendada, et inimene on langenud põlu alla või et teda ootab hukkamine. **7:9** * 22 m. (Vt lisa B14.)

PTK 7

a Est 5:3, 6

b Est 2:5, 7

c Est 3:8, 9

d Est 3:13
Est 4:7, 8

e Est 1:10

f Est 5:14

g Est 6:2

Teine veerg

PTK 8

a Est 3:8
Est 9:24

b Est 5:11

c Est 2:5, 7

d 1Mo 41:
41, 42
Est 3:10
Tn 6:17

e Tn 2:48

f Est 3:9
Est 7:4
Est 9:24, 25

g Est 4:11

h 2Mo 17:16
4Mo 24:7
5Mo 25:19
1Sa 15:8, 33

i Est 3:12, 14

j Est 8:1

k Est 7:10

les: „Pange tema sinna rippuma!” **10** Haaman pandigi posti külge, mille ta oli Mordokai jaoks püstitanud, ja kuninga raev vaibus.

8 Selsamal päeval andis kuningas Ahasveros juutide vaenlase^a Haamani^b vara kuninganna Estrile. Mordokai tuli kuningale ette, sest Ester oli kuningale öelnud, kes Mordokai temale on.^c **2** Siis tõmbas kuningas sõrmest pitserisõrmuse,^d mille ta oli Haamanilt ära võtnud, ja andis Mordokaile. Ester pani Mordokai Haamani vara üle.^e

3 Seejärel pöördus Ester taas kuninga poole. Ta heitis tema jalge ette, nuttis ja anus, et kuningas takistaks agaglase Haamani kurja nõu teoks saamast ja tühistaks juutide vastu sepiitsetud plaani.^f **4** Kuningas sirtas Estri poole oma kuldse valitsuskepi,^g mispeale Ester tõusis ja jäi kuninga ette seisma. **5** Ta ütles: „Kui kuningas heaks arvab ja kui ma olen tema silmis armu leidnud ning see asi on kuninga arvates õige ja ma olen talle meelepärane, siis kirjutatagu määrus, mis tühistaks agaglase^h Hammedata poja Haamani sepiitsetud kirjad,ⁱ kus kästi kõigis kuningas halduspiirkondades juudid hukata. **6** Sest kuidas suudaksin ma vaadata pealt oma rahva õnnetust ja näha oma sugulaste hävitamist?”

7 Seepeale ütles kuningas Ahasveros kuninganna Estrile ja juut Mordokaile: „Haamani vara andsin ma Estrile/^j ja Haamani lasin ma posti külge rippuma panna,^k sest ta

plaanis rünnakut juutide vastu. **8** Kirjutage nüüd juutide kaitseks kuninga nimel määrus, nagu on teie silmis hea, ja pitseerige see kuninga pitseriõrmusega, sest määrust, mis on kirjutatud kuninga nimel ja pitseeritud kuninga pitseriõrmusega, pole võimalik tühistada.^a

9 Niisiis kutsuti 3. kuu, see on sivanikuu* 23. päeval kuninga kirjutajad ja need panid kirja kõik, mida Mordokai käsikis teha juutidel, satraapidel,^b maavalitsejatel ja halduspiirkondade valitsejatel^c 127 halduspiirkonnas Indiast Etioopia-ni. Igasse halduspiirkonda kirjutati sealse kirjaviisis ja igale rahvale tema omas keeles, sealhulgas juutidele nende kirjaviisis ja keeles.

10 Mordokai kirjutas määruse kuningas Ahasverose nimel ja pitseeris selle kuninga pitseriõrmusega.^d Ta saatis dokumendid teele käskjalgedega, kes ratsutasid kuninga talli jaoks aretatud kiiretel postihoobustel. **11** Neis dokumentides oli kirjas, et kuningas lubab juutidel kõigis linnades kokku tulla ja kaitsta end ning hävitada, tappa ja hukata iga rahva seas ja igas halduspiirkonnas kõik relvastatud salgad, kes neid ründavad, ka naised ja lapsed, ning võtta endale nende vara.^e **12** See pidi toimuma kõigis kuningas Ahasverose halduspiirkondades ühel ja samal päeval, 12. kuu, see on adarikuu* 13. päeval.^f **13** Dokumendi sisu tuli kuulutada välja kui seadus kõigis halduspiirkondades. See tuli teha

8:9, 12; 9:1 *Vt lisa B15.

PTK 8

a Tn 6:8, 15

b Tn 6:1

c Est 9:3

d Est 8:2

e Est 9:5–10

f Est 3:13
Est 9:1, 2
Est 9:16, 17

Teine veerg

a L 149:6, 7

b Esr 4:9
Neh 1:1
Est 1:2
Tn 8:2

c Est 6:7, 8

d Sak 8:23

PTK 9

e Est 3:7
Est 8:11, 12

f Est 3:13

g 5Mo 32:36
2Sa 22:41

h Est 1:1

i Est 8:17

j Tn 6:1

k Est 8:15

teatavaks kõigi rahvaste seas, et juudid oleksid sellel päeval valmis oma vaenlastele kätte maksma.^a **14** Käskjalad asusid kuninga talli postihoobustel kuninga käsul kiiresti teele. Seadus kuulutati välja ka Susa^b kindluses.

15 Mordokai lahkus kuninga eest, seljas sinisest kangast ja valgest linasest riidest kuninglik rõivas ning peenvilane purpurpunane mantel ja peas hiilgav kuldkroon.^c Susa linn hõiskas rõõmust. **16** Juudid tundsid kergendust, nad olid röömsad ja juubeldasid ning neisse suhtuti aukartusega. **17** Kõigis halduspiirkondades ja linnades, kuhu kuninga määrus ja seadus jõudis, hakkasid juudid rõõmutsema, juubeldama ja pidutsema. Paljud inimesed rahvaste seast ütlesid end olevat juudid,^d sest neid oli vallanud hirm juutide ees.

9 12. kuu, see on adarikuu* 13. päeval,^e kui kuninga sõna ja seadus pidi ellu viidama,^f päeval, mil juutide vaenlased olid lootnud juutide üle võimust saada, läks hoopis vastupidi ja juudid said jagu oma vihameestest.^g **2** Kõigis kuningas Ahasverose^h halduspiirkondades tulid juudid oma linnades kokku, et hävitada need, kes tahtsid neile kurja teha. Ükski mees ei suutnud juutidele vastu seista, sest kõiki rahvaid oli vallanud hirm nende ees.ⁱ **3** Kõik halduspiirkondade valitsejad, satraapid,^j maavalitsejad ja kuninga ametnikud toetasid juute, sest nad kartsid Mordokaid. **4** Mordokai oli ju kuningakojas mõjuvõimsaks saanud.^k Tema kuulsus oli levinud kõigisse

halduspiirkondadesse, sest ta võim aina kasvas.

5 Juudid löid mõõgaga maha kõik oma vaenlased, nad surmasid ja tapsid neid. Nad talitasid oma vihkajatega, nagu tahtsid.^a **6** Susa^b kindluses tapsid ja hukkasid juudid 500 meest. **7** Nad tapsid ka Parsandata, Dalfoni, Aspata, **8** Poorata, Adalja, Aridata, **9** Parmasta, Arisai, Aridai ja Vajesata — **10** juutide vaenlase, Hammedata poja Haamani kümme poega.^c Need kõik tapeti, aga nende vara nad endale ei võtnud.^d

11 Kuningale teatati samal päeval Susa kindluses tapetute arv.

12 Kuningas ütles kuninganna Estrile: „Susa kindluses on juudid tapnud ja hukanud 500 meest ja Haamani kümme poega. Mida nad siis veel kuninga ülejäänud halduspiirkondades on teinud?^e Mida sa veel palud? See antakse sulle. On sul veel mõni soov? Ka see täidetakse.” **13** Ester vastas: „Kui kuningas heaks arvab,^f siis lubatagu Susa juutidel toimida ka homme tänaseks päevaks antud seaduse järgi.^g Ja Haamani kümme poega pandagu posti külge rippuma.”^h **14** Kuningas andiski käsu nii teha. Susas anti välja seadus ja Haamani kümme poega pandi posti külge rippuma.

15 Susa juudid kogunesid uuesti adarikuu* 14. päevalⁱ ja tapsid Susas 300 meest, aga nende vara nad endale ei võtnud.

16 Ülejäänud juudid kuninga halduspiirkondades tulid sa-

PTK 9

a Est 8:11

b Est 4:9
Neh 1:1
Est 1:2
Tn 8:2c Est 3:8, 10
Est 7:4–6d Est 8:11
Est 9:16

e Est 9:16

f Est 5:8
Est 7:3
Est 8:5

g Est 8:11

h Est 7:10

i Est 9:21, 22

Teine veerg

a Est 7:3

b Est 8:13
L 149:6, 7

c Est 9:1, 2

d Est 9:13, 15

e L 124:2, 6

f Neh 8:10

g Est 2:5, 6

h Est 4:1–3

i 2Mo 17:16
4Mo 24:7
5Mo 25:19
1Sa 15:8, 33

j Est 3:1

k Est 3:8, 9

l Est 3:7

m Est 8:10

n Est 8:3

muti kokku ja kaitsesid end.^a Nad kõrvaldasid oma vaenlased,^b tappes oma vihamees- test 75000, aga nende vara nad endale ei võtnud. **17** See toimus adarikuu* 13. päeval. Aga 14. päeval nad puhkasid ning tegid sellest pidu- ja rõõmupäeva.

18 Susa juudid tulid kokku 13. päeval^c ja 14. päeval.^d Kuid 15. päeval nad puhkasid ja tegid sellest pidu- ja rõõmupäeva. **19** Maapiirkondade linnades elavad juudid tegid aga adarikuu* 14. päevast rõõmu- ja pidupäeva,^e mil nad saatsid üksteisele toitu.^f

20 Mordokai^g pani need sündmused kirja ning saatis ametlikud kirjad kõigile juutidele kuningas Ahasverose halduspiirkondades, nii lähedal kui ka kaugel. **21** Ta käskis neil tähistada igal aastal adarikuu* 14. ja 15. päeva, **22** sest alates nendest päevadest vaenlased neid enam ei tülitanud. Sel kuul oli nende kurbus muutunud rõõmuks ja ahastus^h pidupäevaks. Nad pidid tähistama neid päevi kui pidu- ja rõõmupäevi ning saatma üksteisele toitu ja vaestele ande.

23 Juudid tähistasid ka edaspidi neid päevi ja tegid, nagu Mordokai oli neile kirjutanud. **24** Oli ju kõigi juutide vaenlane, agaglaseⁱ Hammedata poeg Haaman^j sepitse- nud plaani juudid hukata^k ning heitnud *pur'i*^l ehk liisku, et neisse hirmu külvata ja nad hävitada. **25** Aga Ester oli läinud kuninga ette ja too oli andnud kirjaliku käsu^m „Tulgu Haamani kuri plaan, mida ta septses juutide vastu,ⁿ tema enda pea peale” ning Haaman

ja ta pojad olid postile rippuma pandud.^a **26** Need päevad nimetati sõna *pur*^{*} järgi purimiks.^b Niisiis kõige tõttu, mis selles kirjas seisis ja mida nad olid ise näinud ja mis oli nendega juhtunud, **27** võtsid juudid enda, oma järglaste ja kõigi nende peale, kes nendega olid liitunud,^c kohustuse tähistada neid kahte päeva ja teha igal aastal määratud ajal nii, nagu nende päevadega seoses oli kirjutatud. **28** Neid päevi pidi meenutama ja tähistama iga põlvkond, suguvõsa, halduspiirkond ja linn ning need purimipäevad ei tohtinud juutidel ununeda ega nende tähistamine nende järeltulijate seas lõppeda.

29 Kuninganna Ester, Abihaili tütar, ja juut Mordokai kasutasid oma mõjuvõimu ja kirjutasid veel teisegi kirja, mis puudutas purimit. **30** Siis saadeti kõigile juutidele Ahas-

9:26 *Sõna *pur* tähendab „liisk”. Nime-tust „purim” (mitmus) hakati kasutama juudi püha kohta, mida tähistatakse pühadekalendri 12. kuul ehk adarikuul. (Vt lisa B15.)

PTK 9

a Est 5:14
Est 7:10
Est 9:14

b Est 3:7

c 3Mo 24:22
Est 8:17

Teine veerg

a Est 1:1

b Est 8:9

c Est 9:20, 21

d Est 9:27

e 2Aj 20:3

f Est 4:1

g Est 9:26

PTK 10

h Est 2:5, 6

i Est 8:15
Tn 2:48

j Est 1:3
Tn 6:15

k Esr 4:15
Est 6:1

ESTER 9:26 – IIOB, lühiülevaade

verose kuningriigi 127 halduspiirkonnas^a ametlikud kirjad^b sõbralike ja usaldusväärsete sõnadega, **31** et juudid kindlasti peaksid määratud ajal purimipäevi, nagu neid olid käskinud juut Mordokai ja kuninganna Ester,^c kes olid enda ja oma järeltulijate peale võtnud kohustuse^d meenutada paastu^e ja anumisi Jumala poole.^f **32** Estri käsk kinnitas kõike purimi^g kohta öeldut ning pandi raamatusse kirja.

10 Kuningas Ahasveros pani maale ja meresaartele peale töökohustuse.

2 Kõik tema vägevad ja võimsad teod, samuti täpne aruanne Mordokai^h võimu kohta, mille ta oli kuningalt saanud,ⁱ see kõik on kirjas Meedia ja Pärsia^j kuningate kroonikaraamatust.^k **3** Juut Mordokai oli kuningas Ahasverose järel teine mees. Ta oli juutide seas auväärne ja oma paljude suguvendade keskel lugupeetud. Ta tegutses oma rahva hüvanguks ja seisis selle järeltulijate heakäekäigu eest.

IIOB

LÜHIÜLEVAADE

- liobi laitmatus ja jõukus (1–5)
Saatan seab kahtluse alla liobi ajendid (6–12)
liob kaotab oma vara ja lapsed (13–19)
liob ei süüdista Jumalat (20–22)
- Saatan seab taas kahtluse alla liobi ajendid (1–5)
Saatan lööb liobit paisetega (6–8)

- liobi naine: „Nea Jumalat ja sure!” (9, 10)
Saabuvad liobi kolm tuttavat (11–13)
- liob neab oma sünnimispäeva (1–26)
Küsib, miks ta peab kannatama (20, 21)
 - Eliifase esimene sõnavõtt (1–21)
Peab küsitavaks liobi laitmatust (7, 8)

- Räägib vaimult saadud sõnumist (12–17)
Väidab, et Jumalal pole oma teenijatesse usku (18)
- 5 Eliifase esimene sõnavõtt jätkub (1–27)
Jumal „tabab tarku nende kavaluses” (13)
Iiob ei tohiks põlata Jumala manitsust (17)
- 6 Iiobi vastus (1–30)
Väidab, et tal on õigus kaevelda (2–6)
Tema lohutajad on reeturlikud (15–18)
„Ei ausad sõnad tee haiget” (25)
- 7 Iiobi vastus jätkub (1–21)
Elu on nagu sunnitöö (1, 2)
„Miks oled valinud mu oma märklauaks?” (20)
- 8 Bildadi esimene sõnavõtt (1–22)
Väidab, et Iiobi pojad patustasid (4)
Ütleb, et kui Iiob oleks puhas, Jumal kaitseks teda (6)
Väidab, et Iiob on jumalatu (13)
- 9 Iiobi vastus (1–35)
Surelik ei saa Jumalaga vaielda (2–4)
Jumal „teeb suuri ja tabamatuid asju” (10)
Inimene ei saa Jumalaga kohut käia (32)
- 10 Iiobi vastus jätkub (1–22)
Miks Jumal sõdib Iiobiga? (2)
Jumal võrreldes sureliku Iiobiga (4–12)
Iiob soovib veidi leevendust (20)
- 11 Soofari esimene sõnavõtt (1–20)
Peab Iiobi juttu tühjaks vadaks (2, 3)
Käsib Iiobil kurjast loobuda (14)
- 12 Iiobi vastus (1–25)
„Ma pole teist kehvem” (3)
„Ma olen saanud ... naerualuseks” (4)
Jumalal on tarkus (13)
Jumal on üle kohtumõistjatest ja kuningatest (17, 18)
- 13 Iiobi vastus jätkub (1–28)
„Mina räägiksin pigem Kõikvõimsaga” (3)
„Te kõik olete viletsad ravitsejad” (4)
- „Ma tean, et mul on õigus” (18)
Küsib, miks Jumal peab teda vaenlaseks (24)
- 14 Iiobi vastus jätkub (1–22)
Inimesel on lootriike elu täis vaeva (1)
„Puulgi on puotus” (7)
„Oh et sa varjaksid mind surmavallas” (13)
„Kui inimene sureb, kas saab ta jälle elavaks?” (14)
Jumal igatseb oma kätetööd (15)
- 15 Eliifase teine sõnavõtt (1–35)
Väidab, et Iiob ei karda Jumalat (4)
Peab Iiobit üleolevaks (7–9)
Jumal „ei usu isegi oma ingleid” (15)
Jumalatu vaevleb (20–24)
- 16 Iiobi vastus (1–22)
„Te kõik olete koormavad lohutajad” (2)
Väidab, et Jumal on pannud ta endale märklauaks (12)
- 17 Iiobi vastus jätkub (1–16)
„Pilkajad piiravad mind” (2)
„Jumal on teinud mind rahvaste pilkealuseks” (6)
Surmavallast saab Iiobi kodu (13)
- 18 Bildadi teine sõnavõtt (1–21)
Kirjeldab, mis saab osaks patustele (5–20)
Vihjab, et Iiob ei tunne Jumalat (21)
- 19 Iiobi vastus (1–29)
Ei võta kuulda „sõprade” noomimist (1–6)
Peab end hüljatuks (13–19)
„Mu lunastaja elab” (25)
- 20 Soofari teine sõnavõtt (1–29)
Tunneb, et Iiob on teda solvanud (2)
Vihjab, et Iiob on kuri (5)
Väidab, et Iiob naudib patustamist (12, 13)
- 21 Iiobi vastus (1–34)
Miks läheb jumalatulatel hästi? (7–13)
Paljastab oma „lohutajad” (27–34)
- 22 Eliifase kolmas sõnavõtt (1–30)
„Kas Jumalal on inimesest mingit tulu?” (2, 3)
Süüdistab Iiobit ahnuses ja ülekohtus (9)

- „Kui pöördud tagasi Kõikvõimasa juurde, ehitatakse sind uuesti üles” (23)
- 23 Iobi vastus (1-17)
Tahab viia oma kohtuasja Jumala ette (1-7)
Ütleb, et ei leia Jumalat (8, 9)
„Ma olen käinud tema teel kõrvale kaldumata” (11)
- 24 Iobi vastus jätkub (1-25)
„Miks pole Kõikvõimasa seadnud kohtumõistmisaega?” (1)
Ütleb, et Jumal lubab kurjust (12)
Patustajad armastavad pimedust (13-17)
- 25 Bildadi kolmas sõnavõtt (1-6)
Kuidas saab surelik inimene olla Jumala ees õige? (4)
Väidab, et pole mõtet olla laitmatu (5, 6)
- 26 Iobi vastus (1-14)
„Sinust on küll palju abi jõuetule” (1-4)
Jumal „riputab maa eimillegi kohale” (7)
„Üksnes tema teede ääred” (14)
- 27 Iob on otsustanud jääda laitmatuks (1-23)
„Ma ei loobu oma laitmatuses” (5)
Jumalatel pole lootust (8)
„Miks räägite siis tühje sõnu?” (12)
Jumalatel jäävad lõpuks tühjade kättega (13-23)
- 28 Iob võrdleb maavarasid tarkusega (1-28)
Maavarade kaevandamine (1-11)
„Tarkus on rohkem väärt kui pärlid” (18)
„Jehoova kartus, see on tarkus” (28)
- 29 Iob meenutab endist õnnelikku aega (1-25)
Temast peeti lugu linnavärvavas (7-10)
Tema õiged teod (11-17)
Kõik võtsid kuulda tema nõu (21-23)
- 30 Iob kirjeldab oma muutunud olukorda (1-31)
Vääritud pilkavad teda (1-15)
Keegi ei aita (20, 21)
„Mu nahk on mustunud” (30)
- 31 Iob kinnitab oma laitmatust (1-40)
„Olen sõlminud oma silmadega lepingu” (1)
„Vaagigu Jumal mind” (6)
Pole rikkunud abielu (9-12)
Pole armastanud raha (24, 25)
Pole teeninud ebajumalaid (26-28)
- 32 Vestlusse sekkub noor Eliihu (1-22)
Vihane Iobi ja tema kaaslaste peale (2, 3)
Ootas lugupidavalt, enne kui sõna võttis (6, 7)
Vanus üksi ei tee targaks (9)
Eliihu on täis sõnu (18-20)
- 33 Eliihu noomib Iobit enda õigustamise pärast (1-33)
„Ma olen luna leidnud” (24)
Noorusjõu tagasisaamine (25)
- 34 Eliihu kaitseb Jumalat (1-37)
Iob väidab, et Jumal ei kohtle teda õiglaselt (5)
Jumal ei tee kunagi ülekohut (10)
Iobil jääb puudu tarkusest (35)
- 35 Eliihu näitab, et Iobi arutluskäik on vale (1-16)
Iob peab end Jumalast õigemaks (2)
Jumal on nii kõrge, et patt teda ei mõjuta (5, 6)
Iob peab ootama Jumalat (14)
- 36 Eliihu ülistab Jumala tabamatut suurust (1-33)
Kuulekal läheb hästi, jumalatu hüljatakse (11-13)
Kas on Jumala-sarnast õpetajat? (22)
Iob ülistagu Jumalat (24)
„Jumal on vägevam, kui suudame mõista” (26)
Jumalal on võim vihma ja välgu üle (27-33)
- 37 Loodusjõud annavad tunnistust Jumala vägevusest (1-24)
Jumal võib peatada kõik inimeste tegemised (7)
„Süüvi Jumala imelistesse tegudesse” (14)
Inimene ei mõista Jumalat täielikult (23)
Inimene ärgu pidagu end targaks (24)

- 38 Jehoova näitab, kui tühine on inimene (1–41)
„Kus olid sina, kui mina rajasin maa?” (4–6)
Jumala pojad hõiskasid kiitust (7)
Küsimused loodusnähtuste kohta (8–32)
Taeva seadused (33)
- 39 Inimese teadmised loomariigi kohta on piiratud (1–30)
Kaljukitsed ja hirved (1–4)
Metseesel (5–8)
Tärvas (9–12)
Jaanalind (13–18)
Hobune (19–25)
Pistrik ja kotkas (26–30)
- 40 Jehoova küsimused jätkuvad (1–24)
Iiob mõnab, et tal pole midagi öelda (3–5)
„Kas sead kahtluse alla minu õiguse?” (8)
Jumal kirjeldab behemoti jõudu (15–24)
- 41 Jumal kirjeldab leviatani erakordsust (1–34)
- 42 Iiobi vastus Jehoovale (1–6)
Kolm kaaslast mõistetakse hukka (7–9)
Jehoova taastab Iiobi hea põlve (10–17)
Iiobi pojad ja tütreid (13–15)

1 Uutsimaal elas mees nimega Iiob*.^a Ta oli üks õige mees, igapidi laitmatu,^b kartis Jumalat ja hoidus kurjast.^c

2 Talle sündis seitse poega ja kolm tütart. **3** Tal oli 7000 lammast, 3000 kaamelit, 1000 veist ja 500 emaeeslit. Samuti oli tal väga suur teenijaskond. See mees oli suurim kõigi idamaalaste seas.

4 Tema pojad korraldasid igaüks kindlaksmääratud päeval oma majas pidusöögi ning kutsusid ka oma kolm öde koos endaga sööma ja jooma. **5** Kui aga pidupäevade ring täis oli saanud, kutsus Iiob nad enda juurde, et neid pühitseada. Ta tõusis hommikul vara ja ohverdas igaühe eest põletusohvri,^d kuna ta mõtles: „Võib-olla on mu pojad patustanud ja oma südames Jumalat neednud.” Nii tegi Iiob alati.^e

6 Ühel päeval, kui Jumala

1:1 *Nimi Iiob võib tähendada „vihatu”, „tagakiusatu”.

PTK 1

a Hes 14:14
Jk 5:10, 11

b 1Mo 6:9

c II 2:3

d 1Mo 8:20
1Mo 12:7, 8

e 1Mo 18:17, 19

Teine veerg

a 1Mo 6:2
5Mo 33:2
II 38:7

b 1Ku 22:19
L 103:20
Tn 7:13

c II 2:1–3

d Sak 3:1
Mt 4:1, 3
Lu 22:31
Joh 13:2
Ilm 12:9

e 1Pe 5:8

f 1Mo 6:9

g Ilm 12:10

h 1Mo 15:1
1Mo 31:7

i 1Mo 26:12

pojad*^a kogunesid Jehoova ette,^b tuli nende sekka^c ka Saatan*.^d

7 Jehoova küsis Saatanalt: „Kust siis sina tuled?” Saatan vastas Jehoovale: „Maad mööda hulkumast ja rändamast.”^e

8 Seepeale ütles Jehoova Saatanale: „Kas sa oled pannud tähele mu teenijat Iiobit? Teist temasugust maa peal ei ole. Ta on õige mees, igapidi laitmatu,^f kardab Jumalat ja hoidub kurjast.” **9** Saatan kostis Jehoovale: „Kas Iiob siis ilma tagamõtteta Jumalat kardab?”^g

10 Eks ole sa teinud kaitsva tara tema, ta maja ja kõige ümber, mis tal on?^h Sa oled õnnistanud tema kätetöödⁱ ja ta kardad on kasvanud ja laienenud üle maa. **11** Kui sa aga sirutad oma käe ja puudutad kõike, mis tal on, siis neab ta sind

1:6 *Vastav heebrea väljend viitab inglitele. ^hHbr *hasSatan*, mis tähendab „vastane”. Heebrea keeles on selle sõna ees määrav artikkel, mis osutab sellele, et Saatan on konkreetne isik.

näku!” **12** Siis ütles Jehoova Saatanale: „Kõik, mis tal on, on sinu käes. Ära ainult tõsta kätt tema enda vastu!” Ja Saatan läks Jehoova juurest ära.^a

13 Ühel päeval, kui Iiobi pojad ja tütreid olid oma vanima venna majas söömas ja veini joomas,^b **14** tuli sõnumitooja Iiobi juurde ja ütles: „Veised olid kündmas ja eeslid nende kõrval rohtu söömas, **15** kui tulid seebalased, ründasid meid ning viisid loomad ära ja löid sulased mõõgaga maha. Mina üksi pääsesin, et seda sulle teatada.”

16 Kui ta alles rääkis, tuli teine ja ütles: „Jumala tuli* langes taevast. Leek lahvas lammaste ja sulaste keskel ning neelas nad ära. Mina üksi pääsesin, et seda sulle teatada.”

17 Kui see alles rääkis, tuli veel üks ja ütles: „Kaldealased^c moodustasid kolm jõuku, rõõvisid kaamelid ja löid sulased mõõgaga maha. Mina üksi pääsesin, et seda sulle teatada.”

18 Kui see alles rääkis, tuli veel üks ja ütles: „Su pojad ja tütreid olid oma vanima venna majas söömas ja veini joomas, **19** kui äkki tuli kõrbe poolt kõva tuul ning sööstis vastu maja nelja nurka, nii et see kukkus su laste peale ja nad said surma. Mina üksi pääsesin, et seda sulle teatada.”

20 Siis Iiob tõusis, käristas oma riided lõhki ja ajas pea paljaks. Ta langes maha, kummardas **21** ja ütles:

„Alasti olen ma
emaihust tulnud

1:16 *Teine võimalik tähendus: „väik”.

PTK 1

a II 2:7

b II 1:4

c 1Mo 11:28

Teine veerg

a 1Mo 3:19
L 49:17
Kog 5:15
Kog 12:7
1Ti 6:7

b Kog 5:19
Jk 1:17

PTK 2

c 1Mo 6:2
5Mo 33:2
II 38:7

d L 103:20
Tn 7:13

e II 1:6–8

f 1Pe 5:8

g 1Mo 6:9

h II 27:5

i II 1:11

j 3Mo 24:
15, 16
II 1:11, 12
IIIm 12:10

k II 30:30

l Jer 6:26

ja alasti pöördun ma
tagasi.^a

Jehoova on andnud^b ja
Jehoova on võtnud.

Jehoova nimi
olgu kiidetud!”

22 Kõige selle juures ei teinud Iiob pattu ega süüdistanud Jumalat milleski*.

2 Siis tuli päev, mil Jumala pojad^c kogunesid Jehoova ette,^d ning ka Saatan tuli nende sekka ja seisis Jehoova ette.^e

2 Jehoova küsis Saatanalt: „Kust siis sina tuled?” Saatan vastas Jehoovale: „Maad mööda hulkumast ja rändamast.”^f

3 Seepeale ütles Jehoova Saatanale: „Kas sa oled pannud tähele mu teenijat Iiobit? Teist temasugust maa peal ei ole. Ta on õige mees, igapidi laitmatu,^g kardab Jumalat ja hoidub kurjast. Ikka veel peab ta kõvasti kinni oma laitmatusest,^h ehkki sa kihutad mind tema vastu,ⁱ et ma ta ilma põhjuseta hävitaksin.” **4** Saatan vastas Jehoovale: „Nahk naha vastu!* Inimene annab oma elu eest kõik, mis tal on. **5** Kui sa sirutad oma käe ja puudutad tema luud ja liha, siis neab ta sind näkku!”^j

6 Siis ütles Jehoova Saatanale: „Ta on sinu käes. Ära ainult võta temalt elu!” **7** Seejärel läks Saatan Jehoova juurest ära ja lõi Iiobit valusate paisetega** pealaest jalatallani. **8** Iiob võttis potikillu, millega end kratsida, ja istus tuhas.^l

1:22 *Võib tõlkida ka „ega öelnud Jumala kohta midagi halba”. 2:4 *Võib tõlkida ka „elu elu vastu”. 2:7 *Võib tõlkida ka „haavanditega”.

9 Siis ütles ta naine temale: „Kas sa ikka veel hoiad kinni oma laitmatuses? Nea Jumalat ja sure!” **10** Iiob aga vastas talle: „Sa räägid, nagu rumalad naised räägivad. Kas me peaksime Jumalalt vastu võtma ainult head, aga halba mitte?”^a Kõige selle juures ei teinud Iiob oma huultega pattu.^b

11 Iiobit tabanud õnnetustest kuulsid ka kolm tema tuttavat: teemanlane Eliifas,^c suhiit^d Bildad^e ja naamalane Soofar.^f Nad tulid igaüks oma kodupaigast ning said kokku, et minna Iiobile kaastunnet avaldama ja teda lohutama. **12** Kui nad teda eemalt nägid, ei tundnud nad teda äragi. Nad hakkasid valjult halama, käristasid oma riided lõhki ning viskasid tuhka õhku ja endale pea peale.^g **13** Seejärel istusid nad koos temaga maas seitse päeva ja seitse ööd. Ükski neist ei lausunud talle sõnagi, sest nad nägid, et tema valu on väga suur.^h

3 Siis hakkas Iiob rääkima ja needis oma sündimispäeva.ⁱ

2 Ta ütles:

3 „Kadugu päev, mil ma sündisin,^j
ja öö, mil öeldi:
„Poeglaps on eostatud!”!

4 Muutugu see päev pimeduseks!
Ärgu hooligu sellest Jumal ülal,
ärgu paistku sellele valgust!

5 Pilkanne pimedus nõudku see tagasi,
vihmapilved laotugu selle üle,
kohutagu seda kõik,
mis pimendab päeva!

PTK 2

a II 1:21

b Jk 5:10, 11

c II 4:1
II 15:1
II 22:1
II 42:7, 9

d 1Mo 25:1, 2

e II 8:1
II 18:1
II 25:1f II 11:1
II 20:1

g Hes 27:30, 31

h II 16:6

PTK 3

i Jer 20:14, 15

j II 10:18, 19
Jer 15:10

Teine veerg

a II 10:18, 19

b II 41:1, 10
L 104:25, 26

c II 10:18

d Jer 20:17, 18

e Kog 9:5, 10

f Joh 11:11

6 Mattugu see öö süngesse pimedusse,^a
ärgu see röömutsegu ühes aasta päevadega,
kuude hulka ärgu see tulgu!

7 Jäägu see öö viljatuks,
ärgu kostku sellest röömuhoisikeid!

8 Needku seda päeva päevaneedjad,
kes on valmis äratama leviatani!^b

9 Pimeneгу selle koidutähed,
oodaku see asjatult päevavalgust,
ärgu see nähku koidukiiri!

10 Sest see ei sulgenud mu ema üsa üksic
ega varjanud vaeva mu silme eest.

11 Miks ei surnud ma juba sündides?
Miks ei suikunud ma üsast väljudes?^d

12 Miks võtsid mind vastu põlved,
miks rinnad, et saaksin imeda?

13 Ma lebaksin nüüd segamatult,^e
magaksin ja puhkaksin rahus^f

14 ühes maa kuningate ja nõuandjatega,
kes ehitasi endale paiku, mis nüüdseks on varemeis,^g

15 või koos võimukandjatega, kellel oli kulda,
kelle kojad olid täis hõbedat.

3:8 *Arvatakse, et see viitab krokodilile või mõnele muule suurele ja võimsale veeloomale. **3:14** *Teine võimalik tähendus: „kes endale varemeis paigad üles ehitasi”.

- 16 Miks polnud ma varjatud nurisünnitis, nagu laps, kes pole iial näinud ilmavalgust?
- 17 Seal lakkab ka jumalate raev, seal saavad kurnatud puhata.^a
- 18 Vangid on seal muretult üheskoos, ei kuule nad töölesundija häält.
- 19 Väike ja suur on seal võrdsed,^b ori on vaba oma isandast.
- 20 Miks annab Jumal valgust vaevatale, elu neile, kelle hing on kibestunud?^c
- 21 Miks ootavad mõned surma, mida ei tule?^d Nad otsivad seda enam kui peidetud aardeid.
- 22 Nad hõiskavad vaimustusest, on õnnelikud, kui leiavad haua.
- 23 Miks annab Jumal valgust mehele, kes on kaotanud oma tee, kelle ta on ümber piiranud?^e
- 24 Leiva asemel on ohkamine,^f mu ägamine^g voolab veena.
- 25 Sest see, mida ma kartsin, on tulnud mu peale, mille ees hirmu tundsin, on mind tabanud.
- 26 Mul pole olnud ei vaikust ega rahu, ei mingit puhkust, vaid üks häda teise järel.”
- 4** Siis ütles teemanlane Eliifas:^h
- 2 „Kui keegi püüaks sinuga rääkida, kas muutuksid kannatamatuks?

PTK 3

a L 146:4
Kog 9:10
Jes 57:1, 2

b II 30:23
L 49:10, 12
Kog 8:8
Kog 9:2

c 1Sa 1:10
2Ku 4:27

d 4Mo 11:11, 15
1Ku 19:3, 4
II 7:15, 16
Jn 4:2, 3

e II 12:14
II 19:8

f L 102:9, 10

g L 22:1
L 38:8

PTK 4

h II 2:11
II 15:1
II 22:1
II 42:7, 9

Teine veerg

a II 1:1

Kes aga suudab praegu sõnu tagasi hoida?

- 3 Tõsi, sa oled noominud paljusid ja kinnitanud nõrku käsi.
- 4 Su sõnad tõstsid üles komistanu, sa tugevdasid neid, kelle põlved nõtkusid.
- 5 Aga nüüd on häda tabanud sind ja sa oled rusutud, see puudutab sind ennast ja sa oled kohkunud.
- 6 Kas jumalakartus ei annagi sulle kindlustunnet? Kas su laitmatuse^a tee ei sisenda sulle lootust?
- 7 Mõttele palun: kas on süütu kunagi hukkunud, millal on õigeid hävitatud?
- 8 Ma olen näinud, et need, kes künnavad* kurja ja külvavad õnnetust, seda ka lõikavad.
- 9 Nad hävivad Jumala hingusest, lõppevad tema vihapuhangust.
- 10 Lõvi mõirgab ja noor lõvi uriseb, kuid isegi tugevate lõvide hambad murtakse.
- 11 Lõvi hakkub saagi puudusel, lõvikutsikad aetakse laiali.
- 12 Minuni jõudis salamisi sõna, mu kõrv kuulis sosinat
- 13 keset õiste nägemuste ärevaid mõtteid, kui inimesed on langenud sügavasse unne.
- 14 Õud ja värin haarasid mind, mu luud-kondid vabisesid hirmust.

4:8 *Võib tõlkida ka „sepitsevad”.

- 15 Üks vaim heljus üle
mu näo,
mu ihukarvad tõusid püsti.
- 16 Ta peatus,
aga ma ei tundnud teda.
Üks kuju oli mu silme ees.
Siis oli vaikus ja ma
kuulsin ta häält:
- 17 „Kas saab surelik inimene
olla õigem Jumalast?
Kas saab mees olla puhtam
oma Loojast?”
- 18 Vaata, oma teenijatessegi
pole tal usku,
oma ingliteski* leiab ta
vigu.
- 19 Kui palju enam siis neis,
kes elavad savihoooneis,
kelle alusmüürid on
põrmus,^a
kes lõmastatakse kergelt
kui koi!
- 20 Hommiku ja õhtu vahel
nad purustatakse,
nad hukuvad igaveseks
ja keegi ei märkagi.
- 21 Eks ole nad nagu telk, mille
nöörid on välja kistud?
Nad surevad tarkuseta.
- 5** Hüüa ometi! Kas keegi
vastab sulle?
Kelle poole pühadest sa
pöördud?
- 2 Meelepaha tapab rumala,
kadedus hukutab
lihtsameelse.
- 3 Ma nägin rumalat
juurdumas,
aga äkitselt oli ta
eluase neetud.
- 4 Tema pojad on kaugel
turvapaigast,
nad põrmustatakse
linnavärvavas^b ja
neil pole päästjat.

PTK 4

a 1Mo 3:19

PTK 5

b Öp 22:22

Am 5:12

Teine veerg

a 1Ko 3:19

- 5 Tema saagi sööb näljane,
see võetakse ära isegi
ogaliste põõsaste vahelt,
nende vara kahmatakse
ära.
- 6 Ega siis õnnetus tärka
põrmust
ega häda tõuse mullast.
- 7 Inimene ju sünnib vaevaks
sama kindlalt, kui sädemed
lendavad üles.
- 8 Aga mina pöördusin
Jumala poole,
viiksin oma kaebuse
Jumala ette,
- 9 kes teeb suuri ja
tabamatuid asju,
loendamatu imetegusid.
- 10 Ta annab maale vihma,
saadab põldudele vett.
- 11 Ta tõstab viletsad kõrgele,
tõstab kurvad üles ja
päästab nad.
- 12 Ta nurjab riikalike
sepitsused,
et nende kätetöö
ei õnnestu.
- 13 Ta tabab tarku nende
kavaluses,^a
et salalike nõu läheks
luhta.
- 14 Päevaajal haarab neid
pimedus,
keskpäeval kobavad nad
ringi nagu õösel.
- 15 Ta kaitseb nende suu
mõõga eest,
päästab vaese
tugeva käest,
- 16 et viletsal oleks lootust
ja ebaõigluse suu suletaks.
- 17 Õnnelik on inimene,
keda Jumal noomib!
Ära siis põlga Kõikvõimsa
manitsust!
- 18 Sest tema valmistab valu,
kuid tema seob ka
haavad,

4:18 *Võib tõlkida ka „saadikuteski”.

tema purustab, kuid tema
käed ka parandavad.

- 19** Ta päästab sind
kuue häda käest,
seitsmeski ei tee sulle
halba.
- 20** Näljaajal päästab ta sind
surmast,
sõjaajal mõõga käest.
- 21** Keelepeksu eest sa oled
kaitstud,^a
ei pea sa kartma
rүүstamist, kui see tuleb.
- 22** Hävingut ja nälga sa
naerad,
kiskjaid sa ei pelga.
- 23** Põllukivid ei valmista
sulle vaeva,^{*}
metsloomadki elavad
sinuga rahus.
- 24** Sul on rahu oma telgis,
ja kui sa vaatad üle oma
karjamaad, ei puudu seal
midagi.
- 25** Sa tunned rõõmu paljudest
lastest,
su järeltulijaid on nõnda
rohkelt nagu maa peal
rohtu.
- 26** Su jõud pole raugenud,
kui sa lähed hauda,
nagu viljavihud kogutakse
kokku omal ajal.
- 27** Seda me oleme uurinud
ja nii see on.
Kuula seda ja võta see
teadmiseks!”
- 6** Siis Iiob vastas:
2 „Kui vaid mu valu^b
saaks vaetud,
ühes mu õnnetusega
kaalule pandud!
3 Sest see on raskem kui
mereliiv,

5:23 *Võib tõlkida ka „põllukividega on sul leping”.

PTK 5

a Õp 12:18

PTK 6

b L 31:9

Teine veerg

a Kog 7:7

Jk 3:2

b Õp 18:14

c II 24:5

d 4Mo 11:11, 15

1Ku 19:3, 4

Jn 4:3

e 3Mo 19:2

Ho 11:9

f II 7:6, 7

L 103:15, 16

seepärast on mu sõnadki
pöörased*.^a

- 4** Mind on läbistanud
Kõikvõimsa nooled,
mu vaim joob nende
mürki.^b
- Õudused Jumalalt on
rivistunud mu vastu.
- 5** Kas metseesel^c kisendab,
kui tal on rohtu,
või ammub pull
oma sööda juures?
- 6** Kas süüakse magedat
soolata
või on maitset
alteetaime limal?
- 7** Ma keeldun neid
puutumast,
need on kui roiskunud
palad mu toidus.
- 8** Oh et mu palvet
võetaks kuulda
ja Jumal täidaks mu soovi!
- 9** Oh et Jumal purustaks mu,
sirutaks oma käe ja
teeks mulle lõpu!^d
- 10** Seegi oleks mulle
lohutuseks.
Ma hüppaksin rõõmust
isegi piinava valu käes,
sest ma pole salanud
Püha^e sõnu.
- 11** Kas mul on veel jõudu
oodata?^f
Mis seisab mul ees,
et tasuks edasi elada?
- 12** Kas on mu jõud
kui kivide tugevus
või on mu ihu vasest?
- 13** Kas suudan ma end veel
aidata,
kui mulle pole jäänud enam
mingit tuge?

6:3 *Võib tõlkida ka „tormakad”, „järele-
mõtlematud”.

- 14** Kes ei osuta oma ligimesele truud armastust,^a see hülgab Kõikvõimsa kartuse.^b
- 15** Mu vennad on reeturlikud^c kui talvine jõgi, nagu talvise jõe veed, mis kuivavad ära.
- 16** Need on jääst tumenenud, neis on varjul sulav lumi.
- 17** Omal ajal jäävad nad veetuks ja kaovad, kuumuses nad kuivavad.
- 18** Nende suund muutub, nad voolavad kõrbesse ja haihtuvad.
- 19** Teema^d karavanid otsivad neid, Seeba^e rändurid ootavad neid,
- 20** kuid jäävad häbisse oma nurjunud lootuste pärast: nad jõudsid kohale ja pettusid.
- 21** Sellised olete teiegi minule,^f te olete näinud mu õnnetuste õudu ja olete kohkunud.^g
- 22** Kas ma olen öelnud: „Andke mulle midagi,“ või palunud teilt teie küllusest endale kingitust?
- 23** Kas olen palunud vabastada end vaenlaste käest, päästa end rõhujate küüsisist?
- 24** Õpetage mind ja ma vaikin,^h aidake mul mõista mu süüd.
- 25** Ei ausad sõnad tee haiget,ⁱ aga mis kasu on teie noomimisest?^j
- 26** Kas kavatsete laita mu juttu, meeleheitel mehe sõnu,^k mis lendavad tuulde?

PTK 6

a Õp 3:3
 Õp 19:22
 Ho 6:6
 Sak 7:9

b 1Jo 3:17

c II 19:19
 L 38:11

d Jes 21:13, 14

e II 1:14, 15

f II 13:4

g L 38:11

h II 32:11, 12

i Õp 12:18
 Õp 25:11

j II 16:2, 3
 II 21:34

k II 10:1

Teine veerg

a II 31:21, 22
 Mal 3:5

b 1Mo 37:28

PTK 7

c II 14:5, 6
 L 39:4

d 3Mo 19:13
 5Mo 24:15

e L 6:6

f II 2:8
 II 30:17

g II 30:19

h II 30:30

i L 102:11
 L 103:15
 L 144:4

j II 17:15

k L 89:47
 Kog 2:11

l II 7:21
 Jk 4:14

- 27** Te heidaksite liisku isegi orvu peale,^a müüksite maha oma sõbra!^b
- 28** Aga vaadake mind! Kas valetaksin teile otsse näkku?
- 29** Palun mõelge järele, ärge olge mu vastu ebaõiglased, mõelge järele, sest veel on mu õigus alles!
- 30** Kas mu keel räägib ülekohut, kas mu suulagi ei saa aru, et midagi on valesti?
- 7** Eks ole sureliku inimese elu maa peal nagu sunnitöö, tema päevad justkui palgalise päevad?^c
- 2** Otsekuori igatseb ta varju, nagu palgaline ootab ta oma tasu.^d
- 3** Nii on saanud mu osaks tühised kuud, mulle on määratud vaevaööd.^e
- 4** Pikali heites ma küsin: „Millal saan tõusta?“^f Aga öö muudkui venib, ma visklen rahutult koiduni.
- 5** Mu ihu katavad vaglad ja mullakamar,^g mu nahk on kärnas ja mädaneb.^h
- 6** Mu päevad on kiiremad kui kuduja süstik,ⁱ need lõppevad lootuseta.^j
- 7** Pea meeles, et mu elu on tuul,^k ei näe mu silmad enam õnne.
- 8** Silm, mis mind praegu vaatab, peagi mind enam ei näe. Su silmad otsivad mind, aga ma olen läinud.^l

- 9 Otseku pilv hajub ja kaob, nii ei tule ka see, kes läheb alla surmavalda, sealt tagasi üles.^a
- 10 Ta ei naase enam oma majja, tema kodupaik unustab ta.^b
- 11 Seepärast ma ei keelagi oma huuli. Ma räägin oma vaimu ahastuses, kaeblen hinge kibeduses.^c
- 12 Kas ma olen meri või mereelukas, et sead valve mu üle?
- 13 Kui ma mõtlen: „Mu säng lohutab mind, mu voodi leevendab mu piina”,
- 14 siis kohutad sa mind unenäguidega, hirmutad nägemustega.
- 15 Ma parem lämbuksin, pigem sureksin, kui elaksin edasi sellises kehas.^d
- 16 Ma põlgan oma elu,^e ma ei taha enam elada! Jäta mind, sest mu päevad on vaid kui hingeõhk.^f
- 17 Mis on surelik inimene, et sa temast hoolid ja pöörad talle tähelepanu?^g
- 18 Miks uurid teda igal hommikul, paned proovile igal silmapilgul?^h
- 19 Miks ei pööra sa minult oma pilku ega jäta mind rahule isegi neelutamise ajaks?ⁱ
- 20 Kui olengi pattu teinud, siis kuidas saaksin sellega sinule kahju teha, sa inimkonna jälgija?^j Miks oled valinud mu oma märklauaks?

PTK 7

a II 10:21
II 14:12
L 78:39
Kog 9:10

b L 103:15, 16
L 146:4
Kog 9:5

c 1Sa 1:10
II 10:1
Õp 14:10

d II 3:20, 21

e 1Mo 27:46
1Ku 19:4
II 10:1
Jn 4:3

f L 62:9
L 144:4
Kog 6:12

g L 8:4
L 103:15
L 144:3

h II 23:10

i II 14:6

j II 34:21
Õp 5:21
Jer 16:17
Heb 4:13
1Pe 3:12

Teine veerg

a 1Mo 3:19
L 104:29
Kog 12:7

PTK 8

b 1Mo 25:1, 2
II 42:9

c II 18:1
II 25:1

d II 11:3

e II 5:8, 9
II 11:13
II 22:23

f II 1:8

g II 11:14, 17

h II 15:17, 18

Kas olen saanud sulle koormaks?

- 21 Miks ei andesta sa mu üleastumist ega unusta mu eksimust? Peagi ma langen ju põrmu,^a sa otsid mind, kuid mind pole enam.”

8 Siis ütles suhiit^b Bildad:^c

2 „Kui kaua sa veel nõndaviisi räägid?^d

Sõnad sinu suust on kõigest tuuleiil.

- 3 Kas Jumal väänab õigust ja Kõikvõimas õiglust?

4 Kui su pojad patustasid tema vastu, lasi ta neid karistada üleastumise eest.

5 Aga kui sa otsiksid Jumalat^e

ja anuksid Kõikvõimsalt soosingut,

- 6 kui sa oleksid tõesti puhas ja aus,^f

siis vaataks ta su poole, taastaks su endise elu.

7 Kuigi su algus oleks väike, ootaks sind suur tulevik.^g

8 Küsi ometi endiselt põlvelt, pane tähele, mida esiisad on välja uurinud.^h

9 Me tulime ju alles eile ilmale

ning me ei tea midagi, sest meie päevad maa peal on pelk vari.

- 10 Eks nemad õpeta sind, räägi sulle, mida nad teavad?

11 Kas papüürus kasvab kõrgeks soise pinnaseta? Kas pilliroog sirgub suureks ilma veeta?

12 Kuigi veel pungas ja lõikamata, kuiivab see kiiremini kui ükski muu taim.

- 13** Nii sünnib kõigi nendega, kes unustavad Jumala, sest jumalatu lootus hävib.
- 14** Tema lootus on rajatud tühisusele ega paku talle tuge, see on habras kui ämblikuvõrk.
- 15** Ta toetub oma kojale, kuid see ei püsi, ta haarab sellest kinni, aga see ei pea vastu.
- 16** Ta on hästikastetud taim päikese käes, ta võsud levivad aias.^a
- 17** Ta juured põimuvad kivihunnikus, ta otsib endale kivide keskelt kodu.
- 18** Aga kui ta oma asemelt välja juuritakse, salgab see paikki ta ära, öeldes: „Ma pole sind eales näinud!”^b
- 19** Vaat nii ta kaob^c ja mullast võrsuvad teised.
- 20** Kuid Jumal ei hülga laitmatuid ega toeta õelaid.
- 21** Veel täidab ta sinu suu naeruga, su huuled rõõmuhoisetega.
- 22** Kes sind vihkavad, riietatakse häbisse, ja jumalate telk kaob.”
- 9** Iiob vastas:
- 2** „Ma tean küll, et see on nii. Kuidas aga saab surelikul inimesel Jumalaga kohut käies õigus olla?”^d
- 3** Kui keegi sooviks Jumalaga väidelda*,^e ei suudaks ta temale vastata ühelgi korral tühandest.

9:3 *Võib tõlkida ka „kohut käia”.

PTK 8

a II 5:3

b II 20:9

c II 20:5

PTK 9

d 5Mo 32:4
L 143:1, 2
Ro 3:23e II 40:2
Ro 9:20

Teine veerg

a II 36:5
L 104:24
Jes 40:26
Tn 2:20b Õp 14:16
Õp 28:14
Jes 30:1
Tn 5:18, 20
Sak 7:12
Ro 2:5

c L 75:3

d 1Mo 1:16

e 1Mo 1:1
L 33:6
Jes 44:24

f II 38:8–11

g II 38:31
Am 5:8h Jes 40:28
Ro 11:33

i L 40:5

j Tn 4:35
Ro 9:20

k 5Mo 32:22

l II 26:12

m II 10:15

- 4** Jumal on südameilt tark ja jõult vägev.^a Kes võiks talle vastu seista ja terve nahaga pääseda?^b
- 5** Ta liigutab paigast mägesid, ilma et keegi teaks, oma vihas ta paiskab need ümber.
- 6** Ta raputab maa oma asemelt, nii et selle sambad vabisevad.^c
- 7** Ta keelab päikesel särada, paneb tähed pitseriga kinni,^d
- 8** ta laotab taeva laiali,^e kõnnib kõrgetel merelainetel.^f
- 9** Ta on teinud Aši, Kesili ja Kima tähtkuju*^g ning lõunataeva tähtkujud.
- 10** Ta teeb suuri ja tabamatuid asju,^h arvutult imepäraseid tegusid.ⁱ
- 11** Ta möödub minust ja ma ei näe teda, ta läheb minust mööda ja ma ei märkagi.
- 12** Kui tema midagi võtab, kes võib teda takistada? Kes võib talle öelda: „Mida sa teed?”^j
- 13** Jumal ei hoia tagasi oma viha,^k isegi raahabi*^l abilised kummardavad ta ees.
- 14** Kuivõrd enam tuleb siis minul talle vastates oma sõnu hoolikalt valida!
- 15** Isegi kui mul oleks õigus, ei vastaks ma talle.^m

9:9 *Arvatavasti vastavad nendele Suur Vanker, Orioni tähtkuju ja Sõnni tähtkujus asuv Plejaadide täheparv. 9:13 *Ilmselt mingi suur mereelukas.

- Ma anuksin oma
kohtumõistjalt* üksnes
halastust.
- 16** Kui ma hüüaksin,
kas ta vastaks mulle?
Ma ei usu, et ta võtaks
kuulda mu häält.
- 17** Ta räsib mind tormis,
lisab põhjuse ta mulle
haavu.^a
- 18** Ta ei lase mul hinge
tõmmata,
ta aina täidab mind
kibedusega.
- 19** Kui küsimus on jõus,
siis tema on tugevam.^b
Kui asi on õiguses, siis
küsib ta: „Kes võib minult
aru nõuda?”
- 20** Kui mul olekski õigus,
mõistaks mu oma suu
mind hukka,
kui oleksingi laitmatu*,
leiaks tema minus süüd.
- 21** Kui oleksingi laitmatu,
poleks ma endas kindel,
ma põlgaksin oma elu.
- 22** Pole mingit vahet.
Seepärast ma ütlen:
„Ta teeb lõpu nii laitmatule
kui ka jumalatele.”
- 23** Kui uputus tooks
äkilise surma,
pilkaks ta süütute
meeleheidet.
- 24** Maa on antud jumalate
kätte.^c
Ta pigistab kinni
kohtumõistjate silmad.
Kui seda ei tee tema,
kes siis veel?
- 25** Mu päevad on jooksjast
kärnemad,^d
need põgenevad,
nägemata head.

9:15 *Teine võimalik tähendus: „süüdis-
tajalt”. 9:20 *Võib tõlkida ka „süüta”.

PTK 9

a li 2:3
li 34:5, 6

b Jes 40:28

c 1Jo 5:19

d li 7:6
L 90:10
Jk 4:14

Teine veerg

a li 21:6

b L 73:13

c Jer 2:22
Mal 3:2d Jes 45:9
Ro 9:20

e li 13:21

PTK 10

f 4Mo 11:11, 15
1Ku 19:3, 4
li 7:16
Jn 4:3

- 26** Need libisevad mööda
nagu pilliroost paadid,
nagu kotkad, kes
sõostavad saagi kallale.
- 27** Kui ma mõtlen:
„Ma unustan oma mure,
ma muudan oma ilmet
ja olen rõõmus”,
- 28** siis tunnen ma ikka hirmu
kõigi oma kannatuste
pärast,^a
ma tean, et sa ei pea mind
süütuks.
- 29** Nagunii leitakse mind
olevat süüdi.
Miks peaksin end siis
asjatult vaevama?^b
- 30** Kui ma peseaksin end
lumeveega,
puhastaksin käsi leelisega,^c
- 31** pistaksid sina mind
poriauku
ja mu riidedki jälestaksid
mind.
- 32** Ta pole ju inimene nagu
mina, et saaksin talle
vastata,
et saaksime teineteisega
kohut käia.^d
- 33** Pole kedagi, kes meie vahel
kohut mõistaks,
kes oleks meile
kohtunikuks.
- 34** Kui ta vaid lõpetaks
mu peksmise
ja ta hirmutused
ei kohutaks mind,^e
- 35** siis räägiksin ma temaga
julgelt,
sest tegelikult ma ju ei
karda temaga kõnelda.
- 10** Ma jälestan oma elu!^f
Ma annan voli
kaebustele,
räägin oma
hingekibeduses!
- 2** Ma ütlen Jumalale:
„Ära mõista mind süüdi!

Anna mulle teada, miks sa sõdid minuga!

- 3** Mis kasu sa sellest saad, et rõhud ja põlgad oma kätetööd,^a võtad kuulda jumalate nõu?
- 4** Kas sul on lihalikud silmad, kas näed sa, nagu surelik inimene näeb?
- 5** Kas su päevad on nagu surelike päevad, aastad nagu mehe aastad,^b et püüad leida mu süüd ja otsid aina mu pattu?^c
- 7** Sa tead, et ma pole süüdi,^d kuid keegi ei suuda mind sinu käest päästa.^e
- 8** Su enda käed vormisid ja valmistasid mind,^f aga nüüd tahad sa mulle lõppu teha.
- 9** Pea ometi meeles, et sa tegid mind savist.^g Aga nüüd ajad sa mind tagasi põrmu.^h
- 10** Eks valanud sa mind kui piima, kalgendanud nagu juustu?
- 11** Sa riietasid mind naha ja lihaga, liitsid üheks luude ja kõõlustega.ⁱ
- 12** Sa andsid mulle elu ja truu armastuse, mu vaim* oli kaitstud su hoole all.^j
- 13** Kuid vaat mis sa salamisi võtsid nõuks teha! Ma tean, et see kõik tuleb sinu käest.
- 14** Sa jälgisid mind, kui ma pattu tegin,^k ja sa ei andesta mu süüd.
- 15** Kui ma olen süüdi, siis häda mulle!

10:12 * Võib tõlkida ka „elu“.

PTK 10

- a li 14:15
L 138:8
Jes 64:8
- b L 90:2
- c li 10:14
- d li 1:8
L 139:1
- e 5Mo 32:39
- f L 119:73
L 139:13–16
- g 1Mo 2:7
Jes 45:9
Jes 64:8
Ro 9:21
- h 1Mo 3:19
L 104:29
Kog 12:7
- i L 139:15
- j L 8:4
- k L 139:1

Teine veerg

- a li 9:15
- b L 119:153
- c Jes 38:13
- d li 3:11
Jer 20:18
- e li 7:6
li 14:1, 2
L 39:5, 6
L 103:15, 16
- f li 9:27
- g li 7:9
L 115:17
Jes 38:11
- h li 38:17
L 88:12
Kog 9:10

PTK 11

- i li 20:1
li 42:9
- j li 12:4

Ja isegi kui olen süüta, ei tõsta ma pead,^a sest ma olen täis häbi ja piina.^b

- 16** Kui ma aga tõstan pea, jahid sa mind kui lõvi,^c näitad mu peal taas oma väge.
- 17** Sa tood mu vastu uusi tunnistajaid, su viha minu vastu kasvab, mind tabab õnnetus õnnetuse otsa.
- 18** Miks tõid sa mu emaüsast välja?^d Oleks ma ometi surnud, enne kui ükski silm mind nägi!
- 19** Siis poleks mind nagu olnudki. Mind oleks emaihust otse hauda viidud.”
- 20** Eks ole mu päevi pisut?^e Jätku ta mind rahule, pööraku muld oma pilk, et saaksin veidigi leevendust,^f
- 21** enne kui ma lahkun — ega tulegi tagasi^g — pilkase pimeduse maale,^h
- 22** ääretu sünguse maale, sügavate varjude ja kaose maale, kus valguski on nagu pimedus!”
- 11** Naamalane Soofarⁱ ütles:
- 2** „Kas kõik need sõnad jäävad vastuseta, kas suure jutuga saab keegi õigeks*?”
- 3** Kas su tühi vada paneb mehed vaikima? Kas keegi ei hurjuta sind su pilkesõnade pärast?^j

10:20 * Võib tõlkida ka „et võiksin olla pisutki rõõmsam“. 11:2 * Võib tõlkida ka „kas hoopeljal on õigus“.

- 4 Sa ütled: „Minu õpetus on puhas,^a ma olen su silmis rikkumata.”^b
- 5 Kui ometi Jumal ise räägiks sinuga, avaks oma huuled!^c
- 6 Ta paljastaks sulle tarkuse saladusi, sest praktilisel tarkusel on palju tahke. Siis sa mõistaksid, et Jumal unustab nii mõnedki su eksimused.
- 7 Kas suudad sa jõuda Jumala sügavusteni või avastada Kõikvõimsa piire*?
- 8 Tarkus on taevast kõrgem. Mida suudad sina korda saata? See on surmavallast sügavam. Mida sina üldse tead?
- 9 See on suurem kui maa, avaram kui meri.
- 10 Kui ta mõõduks ja kellegi kinni peaks ning kutsuks kokku kohtu, siis kes suudaks talle vastu seista?
- 11 Tema tunneb ära valelikud mehed. Kui ta näeb kurja, kas ei tee ta seda märkama?
- 12 Kui metseeslist sünniks inimene, leiaks kõlupeagi arusaamise.
- 13 Kui sa vaid seaksid oma südame korda, sirutaksid käed tema poole!
- 14 Kui su käed teevad kurja, siis saada see kaugele, ära lase ülekohtul jääda oma telkidesse!

11:7 *Võib tõlkida ka „Kõikvõimsast kõike”.

PTK 11

a II 6:10

b II 6:29

II 10:7

c II 38:1

Teine veerg

a II 8:13, 14

II 18:5, 14

PTK 12

b II 16:10

II 17:2

II 30:1

L 22:7

Heb 11:36

c L 91:15

Mi 7:7

d L 37:35

L 73:12

Jer 12:1

e II 21:7, 9

- 15 Sest siis tõstad sa oma silmad häbita, seisad kindlalt ega karda.
- 16 Siis unustad sa kogu oma vaeva, mõtled sellele kui äravoolanud veele.
- 17 Su elu muutub eredamaks kui keskpäev, selle pimedusest saab justkui hommik.
- 18 Sa pole ebakindel, sest sul on lootus, sa vaatad ringi ja heidad rahus magama.
- 19 Sa heidad pikali ja keegi ei kohuta sind. Paljud püüavad sulle meele järele olla.
- 20 Aga jumalatute silmad tuhmuvad, neil pole kuhugi peitu pugeda, nende ainsaks lootuseks on surm.”^a
- 12** Siis Iiob vastas:
- 2 „Tõesti, teie olete ju need arukad, ühes teiega sureb ka tarkus!
- 3 Aga minulgi on taipu, ma pole teist kehvem. Kes ei teaks niisuguseid asju?
- 4 Ma olen saanud oma kaaslaste naerualuseks,^b sest hüüan Jumalat, et ta vastaks mulle.^c Õige ja laitmatu on saanud naerualuseks.
- 5 Muretu paneb hävingut naeruks, arvab, et see tabab vaid neid, kelle jalg libastub.
- 6 Rõõvlite telkides on rahu,^d muretult elivad need, kes Jumalat vihastavad,^e

kes oma jumalat käes hoiavad.

- 7 Aga küsi ometi loomadelt, need õpetavad sind, ja taeva lindudelt, need räägivad sulle.
- 8 Vaatle* maad, see juhatab sind, ja mere kalu, need jutustavad sulle.
- 9 Kes neist ei teaks, et Jehoova käsi on nad loonud?
- 10 Tema käes on kõigi elavate hing* ja iga inimese vaim[#].^a
- 11 Eks kõrv proovi läbi sõnad, nagu keel maitseb toitu?^b
- 12 Eks ole elatanuil tarkus,^c pikaealistel mõistmine?
- 13 Temaga on tarkus ja vägevus,^d temal on nõu ja mõistmine.^e
- 14 Mille tema maha kisub, seda ei saa üles ehitada.^f Mille tema sulgeb, seda ei saa inimene avada.
- 15 Kui ta hoiab vett tagasi, kuivab kõik ära,^g kui ta päästab veed valla, ujutavad need üle kogu maa.^h
- 16 Temaga on jõud ja praktiline tarkus,ⁱ tema päralt on eksija ja eksitaja.
- 17 Tema paneb nõuandjad paljajalu käima* ja teeb kohtumõistjad narriks.^j
- 18 Tema päästab valla kuningate pandud ahelad^k ja seob vöö nende puusa ümber.

12:8 *Teine võimalik tähendus: „kõneta”.
12:10 *Võib tõlkida ka „elu”. #Võib tõlkida ka „eluvaim”. 12:17 *Võib tõlkida ka „tema riisub nõuandjad paljaks”.

PTK 12

a 4Mo 16:22
L 104:30
Kog 12:7
Hes 18:4

b II 34:3

c II 32:6, 7

d II 9:4
Tn 2:20

e II 36:5
L 147:5
Jes 40:14
Jer 10:12
Ro 11:34

f Ju 7

g 1Mo 8:1
2Mo 14:21
Nah 1:4

h 1Mo 6:17

i Ro 1:20

j Jes 29:14
Jes 44:25

k Tn 2:21

Teine veerg

a Jer 14:18

b Lu 1:52

c L 107:40

d Tn 2:22

e L 107:40

f 5Mo 28:29

g L 107:27

PTK 13

h II 23:3, 4
II 31:35

i II 16:2

j Õp 17:28
Jk 1:19

- 19 Tema paneb preestrid paljajalu käima^a ja kukutab need, kelle võim on kindel.^b
- 20 Tema tagandab usaldusväärsed nõuandjad, võtab eakatelt arukuse.
- 21 Tema kallab põlgust ülikute peale,^c teeb vägevad nõrgaks.
- 22 Tema paljastab pimeduse sügavused,^d toob pilkase pimeduse valguse kätte.
- 23 Tema teeb rahvad vägevaks, et need hävitada, teeb rahvad suureks, et need pagendada.
- 24 Tema võtab rahva juhtidelt arukuse, paneb nad ekslema radadeta tühermaadel.^e
- 25 Nad kobavad pimeduses,^f kus pole valgust, ta paneb nad ekslema nagu joobnud.^g

- 13** Tõesti, seda kõike on mu silm näinud, mu kõrv kuulnud ja mõistnud.
- 2 Mida teate teie, seda tean ka mina, ma pole teist kehvem.
- 3 Ent mina räägiksin pigem Kõikvõimsaga, kaitseksin end oma kohtuasjas Jumala ees.^h
- 4 Teie aga võõpate mind valega, te kõik olete viletsad ravitsejad.ⁱ
- 5 Kui te ometi vaikiksite, näitaks see teie tarkust.^j
- 6 Pange palun tähele mu põhjendusi, kuulake mu huult kaitsekõnet!

- 7 Kas räägite valet Jumala kaitseks, lausute petusõnu tema pärast?
- 8 Kas asute tema poolele, püüate kaitsta Jumalat tema kohtuasjas?
- 9 Kas see lõppeks teile hästi, kui ta teid läbi uuriks?^a Kas petaksite teda nagu surelikku inimest?
- 10 Küll ta noomib teid, kui olete salaja erapoolikud.^b
- 11 Kas tema väarikus ei kohuta teid, kas ei valda teid tema ees hirm?
- 12 Teie tarkuseterad on tuhast õpetussõnad, teie kaitsekõned on haprad kui savikindlused.
- 13 Vaikige mu ees, et võiksin kõnelda! Siis tulgu mu peale mis tuleb!
- 14 Miks sean ma end ohtu, riskin oma eluga?
- 15 Kuigi ta võib mind tappa, ootaksin ma ikka,^c ma kaitseksin end tema ees oma kohtuasjas.
- 16 Tema oleks siis mu pääste,^d sest ükski jumalatu ei või minna tema ette.^e
- 17 Kuulake hoolega mu sõnu, pange tähele mu mõtteid.
- 18 Ma olen end kohtuks valmis seadnud, ma tean, et mul on õigus.
- 19 Kes hakkaks minuga väitlema? Ma sureksin, kui peaksin vaikima!*

13:19 *Teine võimalik tähendus: „kui leiduks keegi, siis vaikiksin ja sureksin“.

PTK 13

a L 139:23
Jer 17:10b L 50:20, 21
Jk 2:9c II 19:25
L 23:4d 2Mo 15:2
L 27:1
Jes 12:2e II 27:8
II 36:13
Jes 33:14

Teine veerg

a II 9:34, 35
II 33:6, 7b L 10:1
L 13:1
L 44:24c II 16:9
II 19:11
II 33:8-11

PTK 14

d L 39:5, 6
Jk 4:14e 1Mo 3:19
1Mo 47:9
L 90:10
Kog 2:23f L 103:15, 16
Jes 40:6
Jk 1:10, 11
1Pe 1:24g 1Aj 29:15
L 102:11
L 144:4

h L 143:2

- 20 Vaid kahte asja ma palun sinult, oo, Jumal, siis ei varja ma end sinu eest:
- 21 võta mu pealt oma raske käsi ja hirm sinu ees ärgu kohutagu mind!^a
- 22 Kutsu mind ja ma vastan sulle või lase mul rääkida ja vasta sina mulle.
- 23 Milles olen eksinud ja pattu teinud? Anna mulle teada mu üleastumine ja patt.
- 24 Miks peidate oma palge,^b pead mind vaenlaseks?^c
- 25 Kas püüad hirmutada lendlevat lehte, ajada taga kuivanud kõrt?
- 26 Sa ju kirjutad mu vastu kibedaid süüdistusi, nõuad mult aru mu nooreea pattude kohta.
- 27 Sa oled pannud mu jalad paku, jälgid pingsalt kõiki mu teid, otsid üles iga mu jalajälje.
- 28 Nii laguneb see mees* kui kõdu, nagu kui jätatud riie.
- 14** Inimesel, naisest sündinul, on üürrike elu^d täis vaeva.^e
- 2 Ta puhkeb kui lilleõis ja siis närhub*,^f ta kaob nagu vari ja teda pole enam.^g
- 3 Kuid just temale oled sa oma pilgu kinnitanud, sa viid ta* endaga kohtusse.^h

13:28 *Sõna-sõnalt „ta“, ilmselt Iio. b.

14:2 *Teine võimalik tähendus: „lõigatakse ära“. 14:3 *Sõna-sõnalt „mu“.

- 4 Kes võiks teha eba puhtast puhta?^a
Mitte keegi!
- 5 Tema elupäevad on ära otsustatud, tema kuude arv on sinu käes.
Sa oled seadnud talle piiri, mida ei saa ületada.^b
- 6 Pööra temalt oma pilk, et ta võiks puhata, lõpetada oma päeva kui palgaline.^c
- 7 Sest pulgi on lootus. Kui see raiutakse maha, võrsub see taas ja kasvatab võsusid.
- 8 Isegi kui selle juur saab maa sees vanaks ja känd mullas sureb,
- 9 paneb juba pisut vett selle võrsuma ja see kasvatab oksid nagu noor taim.
- 10 Aga mees sureb ja lamab rammetult. Kui inimene elust lahkub, kus ta siis on?^d
- 11 Veed kaovad merest, jõgi tühjeneb ja kuivab.
- 12 Nii ka inimene heidab puhkama ega tõuse enam.^e
Kuni taevas pole kadunud, ei tõuse nad, neid ei äratata unest.^f
- 13 Oh et sa varjaksid mind surmavallas*,^g peidaksid mind, kuni su viha möödub, seaksid mulle aja ja peaksid mind meeles!^h
- 14 Kui inimene sureb, kas saab ta jälle elavaks?ⁱ
Ma ootaksin kogu oma sundaja, kuni mu vabastus tuleb.^j

14:13 *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi“.)

PTK 14

a 1Mo 5:3
L 51:5
Ro 5:12

b L 39:4

c L 39:13

d Kog 3:19, 20
Kog 9:10

e Kog 9:5
Kog 12:5

f L 13:3
Joh 11:11
Ap 7:59, 60

g 1Sa 2:6
Jes 57:1, 2

h Lu 23:42
Joh 5:28, 29
Heb 11:35

i Joh 11:25
Ap 26:8
1Ko 15:12
Ilm 20:13

j II 19:25

Teine veerg

a Tn 12:13
Joh 5:28, 29
Joh 11:43, 44

b Kog 8:8
Jes 57:16

c Kog 9:5, 6

PTK 15

d II 2:11
II 4:1

- 15 Siis sa hüüad ja ma vastan sulle.^a
Sa igatsed oma kätetööd.
- 16 Praegu aga pead sa silmas igat mu sammu, sa näed vaid mu pattu.
- 17 Mu üleastumine on pitseriga suletud kukrus, mu eksimuse oled sa kinni liiminud.
- 18 Nagu mägi kukub kokku ja variseb koost, nagu kaljut nihutatakse oma paigast,
- 19 nagu vesi uuristab kive ja selle vood uhuvad ära maamulla, nii oled ka sina hävitanud sureliku inimese lootuse.
- 20 Sa alistad ta ja ta hukkub,^b sa muudad ta palge ja saadad ta ära.
- 21 Tema poegi austatakse, aga ta ei tea seda, neid alandatakse, aga tal pole sest aimugi.^c
- 22 Ta tunneb valu vaid siis, kui ta on oma ihus, ta leinab vaid siis, kui ta on veel elus.”

15 Siis kostis teemanlane Eliifas:^d

- 2 „Kas vastab tark tühjade väidetega või täidab oma kõhtu idatuulega*?”
- 3 Ainult sõnadega noomisest pole kasu, pelgalt jutul pole mõtet.
- 4 Sa ju õonestad jumalakartust, kahandad Jumala üle mõtisklemise väärtust.

15:2 *Idatuul oli kuum ja kõrvetav tuul, mis puhus kõrbemaade poolt. Selle väljendiga võidakse mõelda enda täitmist valedes soovides.

- 5** Su süütegu juhüb sinu suud, sa valid riukaliku kõne.
- 6** Sind ei mõista hukka mitte mina, vaid su oma suu, sinu vastu tunnistavad su enda huuled.^a
- 7** Kas oled sa esimene kõigi sündinute seas, kas toodi sind ilmale enne künkaid?
- 8** Kas tõesti sa kuuled, kui Jumal räägib saladusi? Kas arvad, et vaid sina oled tark?
- 9** Kas sa tead midagi, mida meie ei tea?^b Kas mõistad midagi, mida meie ei mõista?
- 10** Meie seas on hallpead ja eakad,^c mehed, kes on palju vanemad kui su isa.
- 11** Kas sulle ei piisa Jumala troostist, sulle lausunud lahkest sõnast?
- 12** Miks veab su süda sind kaasa, miks välguvad su silmad vihast?
- 13** Sa pöörad ju oma vaimu Jumala enda vastu, kui paiskad selliseid sõnu oma suust.
- 14** Kes on surelik inimene, et ta võiks olla puhas, kas naisest sündinu saab olla õige?^d
- 15** Ta ei usu isegi oma ingleid*, tema silmis pole taevaski puhas,^e
- 16** veel vähem siis jäle ja rikutud inimene,^f kes joob ülekohtu nagu vett.

15:15 *Sõna-sõnalt „oma pühasid“.

PTK 15

a li 42:8

b li 13:2

li 16:2

c li 32:6

d li 25:4

e li 25:5, 6

li 42:7

f li 4:18, 19

Teine veerg

a li 8:8

b li 18:11

li 20:25

c li 18:12

- 17** Ma räägin sulle, kuula mind.
Ma jutustan, mida olen näinud,
- 18** mida targad mehed on kuulnud oma isadelt,^a asjadest, mida nad pole varjanud.
- 19** Vaid neile anti maa, ükski võõras ei käinud nende keskel läbi.
- 20** Jumalatu vaevleb piinades kõik oma elupäevad, kõik aastad, mis rõhujale on antud.
- 21** Õudsed hääled on tal kõrvus,^b rahuajal tulevad rüüstajad ta kallale.
- 22** Ta ei usu, et pääseb pimedusest,^c ta on määratud mõõgale.
- 23** Ta eksleb leiba otsides — kust seda leida? Ta teab, et pimedusepäev on lähedal.
- 24** Ahastus ja äng kohutavad teda, need vallutavad ta nagu rünnakuvälis kuningas.
- 25** Kuna ta tõstab käe Jumala enda vastu ja trotsib Kõikvõimsat*,
- 26** kuna ta tormab kangekaelselt tema vastu oma paksu ja tugeva kilbiga,
- 27** kuna ta nägu on kaetud rasvaga* ja ta puusad punduvad rasvast,
- 28** siis elab ta linnades, mis tehakse varemeiks, majades, kuhu keegi ei jää elama,

15:25 *Võib tõlkida ka „püüab Kõikvõimsast võitu saada“. 15:27 *Võib tõlkida ka „ta on muutunud ülbeks“.

millest saavad
kivihunnikud.

29 Ta ei saa rikkaks,
tema jõukus ei kuhju,
tema omand ei laiene maal.

30 Ta ei pääse pimedusest,
leek kuivatab tema võsu,*
ta kaob Jumala suu
hingusest.^a

31 Ärgu ta mingi eksiteele
ega pangu lootust tühjale,
sest tasuks saab ta vaid
tühisuse –

32 see juhtub enne, kui tema
päev jõuab alata.
Tema oksad ei hakkagi
haljendama.^b

33 Ta on nagu viinapuu, mis
viskab maha oma toored
marjad,
nagu õlipuu, mis langetab
oma õied.

34 Sest jumalate jõuk on
viljatu^c
ja tuli neelab altkäemaksu
telgid.

35 Nad sigitavad vaeva ja
sunnitavad kurjust,
nende üsast sünnib pettus.”

16 Siis Iiob kostis:
2 „Selliseid mõtteid olen
ma juba palju kuulnud.

Te kõik olete koormavad
lohutajad.^d

3 Kas tühjadele sõnadele
tuleb kord lõpp?
Mis ajab sind niimoodi
rääkima?

4 Minagi võin kõnelda nagu
teie.
Kui oleksite minu asemel,
võiksin minagi teile veen-
vaid kõnesid pidada
ja teie pärast pead
vangutada.^e

15:30 *St pole enam mingit lootust pa-
raneda.

PTK 15

a II 4:9

b II 22:15, 16

c II 8:11–13

PTK 16

d II 13:4, 5
II 19:2, 3e L 109:25
Mt 27:39

Teine veerg

a Op 27:9
Mt 7:12
Ro 12:15
1Pe 3:8

b II 2:13

c II 7:3

d II 10:16

e II 33:8–10

f L 22:13

g L 35:15

h L 27:12

i II 1:12, 17

j II 7:20

k L 73:21

5 Kuid mina pigem
julgestaksin teid
oma suu sõnadega,
mu huulte troost tooks
teile kergendust.^a

6 Kui ma kõnelen,
ei vähene mu valu.^b
Kui lakkan rääkimast,
kas kahaneb mu piin?

7 Aga nüüd on Jumal mind
väsitanud,^c
ta on laastanud kogu
mu pere.

8 Sa haarad ka minust kinni
ja see on tunnistuseks,
mu oma kõhnus tõuseb mu
vastu ja tunnistab mulle
näkku.

9 Tema viha on rebinud mind
tükideks, ta haub mu
vastu vaenu.^d
Ta kiristab mu pärast
hambaid.

Mu vastane puurib mind
oma pilguga.^e

10 Nad ajavad suu ammuli,
et mind neelata,^f
lõövad mind põlastavalt
põsele,
kogunevad hulgakesi
mu vastu.^g

11 Jumal annab mind
poisikeste kätte,
heidab mind jumalate
haardesse.^h

12 Ma elasin rahu,
aga ta purustas mu,ⁱ
kahmas kinni mu kuklast
ja lõmastas mu,
pani mind endale
märklauaks.

13 Tema vibukütid piiravad
mind.^j
Ta läbib armutult
mu neerud,^k
valab mu sapi maa peale.

14 Ta murrab minust läbi,
murd murru järel,

formab mu vastu nagu sõdalane.

- 15** Ma õmblesin endale ihu katteks kotiriide,^a ma olen matnud oma väärikuse* põrmu.^b
- 16** Mu nägu on nutust punane,^c mu laugudel on sügav vari,
- 17** kuigi mu käed pole teinud kurja ja mu palve on siiras.
- 18** Oh, maa, ära kata mu verd!^d Ärgu leidku mu hädakisa puhkepaika!
- 19** Isegi nüüd on mul tunnistaja taevas, minu heaks on tunnistaja kõrgustes.
- 20** Mu kaaslased pilkavad mind,^e ma valan pisaraid* Jumala vahel.
- 21** Mõistetagu kohut inimese ja Jumala vahel nii nagu inimese ja ta ligimese vahel.^g
- 22** Sest veel pisut aastaid on jäänud ja ma lähen teele, kust tagasi ei tulda.^h
- 17** Mu vaim on murtud, mu päevad kustunud, mind ootab kalmistu.ⁱ
- 2** Pilkajad piiravad mind,^j mu silmad peavad nägema nende mässi.
- 3** Võta palun mu pant enda juurde hoiule. Kes muu lööks minuga kätt ja võtaks mult tagatise?^k
- 4** Sa oled peitnud arukuse nende südame eest,^l

16:15 *Võib tõlkida ka „jõu“, sõna-sõnalt „sarve“. 16:20 *Teine võimalik tähendus: „mu silmad vaatavad unetult“.

PTK 16

- a 1Ku 21:27
2Ku 6:30
- b li 30:19
L 7:5
- c L 6:6
L 31:9
Nu 1:16
- d 1Mo 4:8, 10
L 72:14
- e li 12:4
- f L 40:1
L 142:2
- g li 31:35
- h li 7:9
li 14:10
Kog 12:5

PTK 17

- i L 88:3, 4
Jes 38:10
- j L 35:16
Heb 11:36
- k Öp 17:18
- l 2Sa 17:14
Jes 6:10
Mt 11:25

Teine veerg

- a L 69:11, 12
- b li 30:9, 10
- c li 16:16
L 6:7
L 31:9
- d L 119:165
- e L 24:3, 4
L 84:5, 7
- f li 6:29
- g li 7:6
li 9:25
Jes 38:10
- h Jk 4:13, 14
- i Kog 12:5, 7
- j li 10:21, 22
- k L 49:7, 9
L 143:7
- l li 7:6
li 14:19
li 19:10
- m 1Mo 3:19
li 3:19

seepärast ei ülennda sa neid.

- 5** Selline jagab oma sõpradele, kuigi ta laste silmad tuhmuvad.
- 6** Jumal on teinud mind rahvaste pilkealuseks,^a mulle sülitatakse näkku.^b
- 7** Mu silmad ähmuavad ahastusest,^c kõik mu ihuliikmed on kui varjud.
- 8** Ausameelsed vaatavad seda hämmastunult, süütugi on häiritud jumalatu pärast.
- 9** Öige hoiab kõvasti kinni oma teest,^d kätelt puhas saab tugevamaks.^e
- 10** Teie aga laske käia, targutage edasi! Ma pole leidnud teie hulgast ühtegi tarka.^f
- 11** Mu päevad on lõppenud,^g mu plaanid ja südame-soovid puruks lõõdnud.^h
- 12** Nad muudavad päeva ööks ja ütlevad: „Kuna on pime, on valgus lähedal.“
- 13** Kui ma ootan, saab surmavallast mu kodu,ⁱ pimedusse laotan ma omale aseme.^j
- 14** Hauasügevausele^k ma hüüan: „Sina oled mu isa!“ ja vakladele: „Mu ema, mu öde!“
- 15** Kus on siis mu lootus?^l Kes näeb, kas mul on lootust?
- 16** See kaob riivis surmavalla-värvate taha, kui me kõik üheskoos põrmu langeme.”^m

- 18** Suihit Bildad^a kostis:
 2 „Milla! ometi vaikib teie* vada?
 Võtke aru pähe ja siis räägime edasi.
 3 Miks peetakse meid loomadeks,^b miks oleme teie silmis rumalad*?
 4 Isegi kui sa end vihas tükki kiskid, siis kas hüljatakse sinu pärast maa või liiguks kalju oma paigast?
 5 Tõesti, jumalatu valgus kaob, tema tuleleek ei sära.^c
 6 Valgus ta telgis pimeneb, lamp tema kohal kustub.
 7 Tema hoogsad sammud lühenevad.
 Ta oma nõu tõttu ta langeb.^d
 8 Tema jalad viivad ta võrku, ta eksib selle nõõridesse.
 9 Püünis haarab tal kannast, lõks püüab ta kinni.^e
 10 Talle on peidetud maa peale nõõr, tema teerajale püüdepael.
 11 Õudused kohutavad teda igast küljest,^f need kihutavad ta kannul.
 12 Ta jõud raugub, õnnetus^g paneb ta vaaruma.
 13 Haigus sööb tema naha, hirmus surmatõbi* järab ta jäsemeid.
 14 Ta kistakse välja oma turvalisest telgist,^h

18:2 *Viitab ilmselt liobile ja teistele temasugustele või neile, kes talle kaasa tundsid. 18:3 *Teine võimalik tähendus: „abapuhad“. 18:13 *Sõna-sõnalit „surma esmasündinu“.

PTK 18

a II 2:11
 II 8:1

b L 73:22

c II 8:13, 14
 II 11:20

d II 5:13

e II 5:5
 II 22:5, 10

f II 15:21
 II 20:25

g II 15:23

h II 11:20

Teine veerg

a 5Mo 29:
 22, 23

PTK 19

b L 42:10

c L 55:21
 Öp 12:18

d Öp 18:24

saadetakse õuduste kuninga juurde*.

- 15** Tema telki asuvad elama võõrad, tema kodu peale puistatakse väävlit.^a
16 Tal kuivavad juured alt ja närbuvad oksad pealt.
17 Mälestus temast kaob maa pealt, tema nime ei teata tänaval.
18 Ta aetakse valgusest pimedusse, kihutatakse minema viljakalt maalt.
19 Oma rahva seas pole tal ei lapsi ega järelpõlve, tema elupaigas ei jää temast ühtegi ellujäänut.
20 Kui ta päev saabub, kohkuvad läänepoolsed rahvad, õud haarab idapoolseid rahvaid.
21 Nii juhtub ülekohtutegija telkidega, nende paigaga, kes ei tunne Jumalat.*

19 Siis Iiob vastas:
 2 „Kui kaua te ärritate mu hinge,^b

purustate mind sõnadega?^c

- 3** Juba kümme korda olete mind noominud*, teil pole häbi mind karmilt kohelda.^d
4 Kui olengi vääratanud, jääb mu eksimus mu enda kanda.
5 Te tõstate end minust kõrgemale, peate minu häbistamist õigeks,
6 kuid teadke, et see oli Jumal, kes mind eksitas,

18:14 *Võib tõlkida ka „kohutavasse surma“. 19:3 *Võib tõlkida ka „solvanud“.

tema püüdis mind
oma püünisvõrku.

- 7** Ma kisendan: „Vägivald!“,
aga ei saa vastust,^a
hüüan appi, aga õiglust
ei ole.^b
- 8** Ta on tõestanud mu tee
kivimüüriaga, ma ei
pääse läbi,
ta on katnud mu rajad
pimedusega.^c
- 9** Ta on riisunud minult au,
võtnud mu peast krooni.
- 10** Ta lammutab mind igast
küljest, kuni ma hävin,
ta juurib välja mu lootuse
kui puu.
- 11** Tema tuline viha leegitseb
mu vastu,
ta peab mind
oma vaenlaseks.^d
- 12** Ta väehulgad kogunevad
ja piiravad mind,
nad lõövad laagri üles
mu telgi ümber.
- 13** Mu vennad on ta minust
kaugele ajanud,
kes mind tunnevad, on
minust ära pöördunud.^e
- 14** Mu lähimad kaaslased*
on läinud,
mu head tuttavad on
mu unustanud.^f
- 15** Külalised mu majas^g ja mu
orjatarid peavad mind
võõraks,
ma olen nende silmis
muulane.
- 16** Ma hüüan oma sulast,
aga ta ei vasta,
oma suuga ma anun temalt
kaastunnet.
- 17** Mu naine jälestab
mu hingeõhku,^h
mu vendadele on vastik
mu lehk.

19:14 * Võib tõlkida ka „mu sugulased“.

PTK 19

a L 22:2
Hab 1:2

b Lu 18:7

c li 3:23
L 88:8

d li 13:24

e L 31:11
L 69:8

f L 38:11

g li 31:32

h li 2:9

Teine veerg

a li 17:6
L 88:8

b L 109:5

c li 30:30
L 102:5

d li 1:10-12
L 38:2

e li 2:9, 10

f L 69:26

g li 14:14
L 19:14
L 69:18
L 103:2, 4
Mt 20:28
Mr 10:45

h L 17:15

i L 69:26

- 18** Isegi lapsed põlgavad
mind,
kui ma tõusen, nad
pilkavad mind.
- 19** Ükski mu lähedane sõber
ei salli mind,^a
keda ma armastasin, on
pöördunud mu vastu.^b
- 20** Minust on järel üksnes
luu ja nahk,^c
ma pääsen hädavaevu
surmast*.
- 21** Halastage, halastage mu
peale, mu kaaslased,
sest mind on tabanud
Jumala käsi!^d
- 22** Miks vaenate mind nii
nagu Jumal,^e
ründate mind
järelejätmalt**?^f
- 23** Kui ometi mu sõnad
üles tähendataks,
kui need ometi raamatusse
pandaks!
- 24** Oh et need raudkrihvli ja
pliiga
igaveseks kivisse
kirjutataks!
- 25** Ma tean, et mu lunastaja^g
elab,
hiljem ta tuleb, tõuseb ja
seisab maa peal.
- 26** Kuigi mu nahk on siis
hävinud,
näen ma veel ihus olles
ikkagi Jumalat,
- 27** keda ma ise saan näha,
keda näevad mu enda sil-
mad, mitte võõra omad.^h
Kuid sügaval sisimas olen
ma rusutud*.
- 28** Te ütlete: „Kuidas me teda
vaename?“ⁱ

19:20 *Sõna-sõnalt „ma pääsen oma hammaste nahaga“. **19:22** *Sõna-sõnalt „ega küllastu mu lihast“. **19:27** *Võib tõlkida ka „mu neerud ütlevad üles“.

nagu oleksin mina kõiges süüdi.

29 Kartke ise mõõka,^a sest mõök karistab süüdlasi.

Teadke, et on olemas kohtumõistja.”^b

20 Naamalane Soofar^c vastas:

2 „Mu ärevad mõtted tõukavad mind vastama, ma olen häiritud.

3 Ma olen kuulnud solvavat noomimist, mu arukus sunnib mind vastama.

4 Sa oleksid pidanud juba ammu teadma – sest nii on olnud alates ajast, kui inimene maa peale pandi^d –,

5 et kurjade hõisked on üürikesed, jumalatu rõõm hetkeline.^e

6 Kuigi ta suurus ulatub taevani, ta pea pilvedeni,

7 kaob ta igaveseks nagu tema roe.

Kes teda on näinud, küsivad: „Kus ta on?”

8 Ta lendab ära otsekui unenägu ja teda ei leita, ta aetakse ära nagu öine nägemus.

9 Silm, mis teda kord nägi, ei näe teda enam, paik, kus ta asus, ei seleta teda enam.^f

10 Ta lapsed otsivad vaeste poolehoidu, oma kätega tagastab ta teiste varanduse.^g

11 Ta luud olid täis noorusjõudu, kuid ühes temaga langeb see põrmu.

PTK 19

a 5Mo 32:41

b L 58:11

Mt 7:1

Ro 14:4

Jk 4:12

PTK 20

c II 2:11

II 11:1

d II 8:8

e II 8:13, 19

II 21:28

f II 8:13, 18

g II 20:18

Teine veerg

a II 20:10

12 Kui halb maitseb ta suus nagu magus, kui ta peidab seda oma keele all,

13 kui ta maitseb seda ega loobu sellest, vaid hoiab seda suus,

14 siis muutub toit ta sisikonnas hapuks, see saab ta sees otsekui kobra mürgiks.

15 Ta on neelanud varanduse, kuid oksendab selle välja, Jumal ajab selle välja ta kõhust.

16 Ta imeb kobrae mürki, rästiku mürgihambad tapavad ta.

17 Ei näe ta eales veevoogusid, mee- ega võijõgesid.

18 Ta peab tagastama vara seda kasutamata, ei saa ta nautida kaubeldes saadud rikkusi.^a

19 Sest ta on hävitanud ja hüljanud vaese, võtnud endale maja, mida ta pole ehitanud.

20 Ta ei tunne meelerahu, rikkus ei päästa teda.

21 Tal pole enam midagi neelata, ta heaolu ei kesta.

22 Ülikülluses haarab teda äng, õnnetus tabab teda kogu oma jõus.

23 Kui ta täidab kõhtu, saadab Jumal tema peale oma tulise viha, see sajab ta peale, tungib ta sisikonda.

24 Kui ta põgeneb raudrelva eest, läbibistavad teda vaskvibu nooled.

25 Ta tõmbab oma seljast välja noole,

oma sapist välkuva relva,
teda haarab õud.^a

- 26** Tema aardeid ootab
pilkane pimedus,
tuli neelab õhutamatagi
ta ära,
õnnetus ootab igat
ellujäänut ta telgis.
- 27** Taevas paljastab tema
patu,
maa tõuseb tema vastu.
- 28** Tema maja pühib minema
tulvavesi,
Jumala vihapäeva ränk
vetevoog.
- 29** Selline on jumalatu
inimese osa Jumalalt,
pärand, mille Jumal on
talle määranud.”
- 21** Siis Iiob lausus:
2 „Kuulake hoolega,
mis mul on öelda,
olgu see teie pakutavaks
lohutuseks.
- 3** Olge minuga kannatlikud,
kuni ma räägin.
Kui olen kõnelnud,
siis võite mõnitada.^b
- 4** Kas kaeban ma inimesele?
Kui ma seda teeksin, siis
kaotaksin ju kannatuse.
- 5** Vaadake mind ja
hämmastuge,
pange käsi suu peale!
- 6** Kui vajun mõtiskellu,
muutun rahutuks,
kogu mu ihu väriseb.
- 7** Miks elavad jumalatud
edasi,^c
jäävad vanaks ja saavad
jõukaks?^d
- 8** Nende lapsed on alati
nende juures,
nad näevad oma
järeltulijaid.
- 9** Nende kodades on rahu,
neis ei tunta hirmu,^e
Jumal ei karista neid
oma kepiga.

PTK 20

a II 15:21
II 18:5, 11

PTK 21

b II 16:10, 20
II 17:2
Heb 11:36

c Hab 1:3, 13

d II 12:6
L 37:7
L 73:3
L 73:12
Jer 12:1

e L 73:3, 5

Teine veerg

a Jes 5:12
Jes 22:13
Am 6:4, 5b L 10:4, 11
L 73:3, 11c 2Mo 5:2
L 10:4
Ho 13:6

d Mal 3:14

e Lu 12:19, 20

f L 1:1

g Öp 13:9
Öp 20:20
Öp 24:20h L 11:6
Jes 26:11

- 10** Nende pullid sugutavad
ja see ei luhtu,
nende lehmad poegivad ja
ei ole nurisünnitisi.
- 11** Nende poisid jooksevad
karjana ringi,
nende lapsed hüppavad
ja kargavad.
- 12** Nad laulavad tamburiini
ja lüüra saatel,
tunnevad rõõmu
flöödihelidest.^a
- 13** Nende päevad mööduvad
õnnes,
nad lähevad rahus*
alla surmavalda.
- 14** Aga Jumalale nad ütlevad:
„Jäta meid rahule!
Me ei soovi tunda su teid.^b
- 15** Kes on see Kõikvõimas, et
peaksime teda teenima?^c
Mida annavad meile suhted
temaga?^d
- 16** Kuid ma tean, et nende
heakäekäik pole nende
endi kätes.^e
Jumalatumete mõtteviis* on
minust kaugel.^f
- 17** Kui sageli kustub
jumalatumete lamp?^g
Kui sageli tabab neid
õnnetus?
Kui sageli saadab Jumal
oma vihas nende peale
hävingu?
- 18** Kas nad on kunagi nagu
õlekõrred tuule käes,
nagu aganad, mille
tormituul kaasa viib?
- 19** Jumal talletab inimese ka-
ristuse tema poegadele.
Kuid Jumal tasugu talle,
nõnda et ta tunneb.^h
- 20** Nähku ta silmad
oma hävingut,

21:13 *Võib tõlkida ka „hetkega“, st nende surm on kiire ja valutu. **21:16** *Võib tõlkida ka „nõu“, „sepsitsused“.

joogu ta Kõikvõimsa
raevu.^a

- 21** Sest kas talle läheb korda,
mis juhtub tema kojaga
pärast teda,
kui tema kuude arv
katkeb?^b
- 22** Kas keegi võib Jumalale
tarkust õpetada,^c
mõistab ju tema kohut ka
kõrgeimate üle?^d
- 23** Üks mees sureb täies
elujõus,^e
kui tal pole mingit muret
ega vaeva,^f
- 24** kui ta reied on rasvast
lihavad
ja luud tugevad*.
- 25** Teine aga sureb äärmises
viletsuses*,
ilma et oleks maitsnud
midagi head.
- 26** Üheskoos lamavad nad
põrmus,^g
vaglad katavad neid
mõlemaid.^h
- 27** Ma tean hästi teie mõtteid,
teie septsusi, mida te mu
vastu haute*.ⁱ
- 28** Sest te küsite:
„Kus on üliku maja,
kus on jumalatu inimese
telk?“^j
- 29** Kas te pole küsitlenud
rännumehi,
pole vaaginud nende
tähelepanekuid,
- 30** et õelat säästetakse
õnnetuspäeval,
ta päästetakse
raevupäeval?
- 31** Kes ütleb talle näkku,
milline on ta tee?

21:24 *Võib tõlkida ka „luud täis üdi“.
21:25 *Võib tõlkida ka „kibestunud hin-
gega“. 21:27 *Teine võimalik tähendus:
„teie septsusi minu kallal vägivalda tar-
vitada“.

PTK 21

a L 75:8
Jes 51:17
Jer 25:15
Ilm 14:10

b L 55:23

c Jes 40:13, 14
Ro 11:34
1Ko 2:16

d Jes 40:23

e L 49:17
Lu 12:19, 20

f L 73:12, 19
Mt 24:38, 39

g li 3:19
Kog 9:2

h li 24:20

i L 59:3

j li 20:5, 7

Teine veerg

a li 3:17

b Ro 5:12

c li 16:2, 3

PTK 22

d li 2:11
li 4:1

e li 15:14, 15

f li 2:3
li 32:3

g li 1:8
li 4:7

h li 31:19, 22

i li 31:17, 22

j li 31:25, 28

Kes tasub talle ta tegude
eest?

- 32** Kui ta on kantud
kalmistule,
siis valvatakse ta
hauakoobast.
- 33** Oru mullakamakad on talle
magusad.^a
Kogu inimkond järgneb
talle,^b
nii nagu enne tedagi on
läinud arvutu hulk.
- 34** Miks siis pakkuda mulle
tühist troosti?^c
Teie jutt on läbini vale!”

22

Siis ütles teemanlane
Eliifas:^d

- 2** „Kas Jumalal on inimesest
mingit tulu?
Kas võiks taiplik tuua talle
kasu?“^e
- 3** Kas Kõikvõimas hoolib
sellest, et sa oled õige,
kas ta saab sellest midagi,
et käid laitmatuse teel?^f
- 4** Kas ta karistab sind
ja käib sinuga kohut su
jumalakartuse pärast?
- 5** Kas mitte hoopis
sellepärast, et
su kurjus on nii suur
ja su süütegudel pole
lõppu?^g
- 6** Sa ju võtad oma vendadelt
pandi põhjusega,
rebid inimestelt riided
seljast, jätdad nad alasti.^h
- 7** Sa ei ulata väsinule vett
ega anna näljasele leiba.ⁱ
- 8** Sa olid vägev mees,
maa kuulus sulle,^j
sa olid soositu,
- 9** aga lesknaised saatsid sa
tühjade kätega minema
ja orbude* käsivarred
sa murdsid.

22:9 *Võib tõlkida ka „isata laste“.

- 10 Seepärast on su ümber
nüüd püünised,^a
äkiline õud kohutab sind.
- 11 Seepärast on nii pime,
et sa ei näe,
tulvavesi katab sind.
- 12 Eks ole Jumal ülal taevas?
Ja vaata, kui kõrgel on
kõik tähed.
- 13 Aga sina ütled:
„Mida Jumal ka teab?
Kas suudab ta kohut mõista
läbi pilkase pimeduse?
- 14 Pilved on tal ees, ei ta näe,
kui ta jalutab taevavõlvil.”
- 15 Kas lähed ammust rada,
mida on tallanud õelad,
- 16 need, kes enne oma aega
ära napsati,
kelle alusmüürid otse kui
tulvaveega ära uhuti?^b
- 17 Nad ütlesid Jumalale:
„Jäta meid rahule!
Mida võib Kõikvõimas meile
teha?”
- 18 Siiski täitis tema nende
kojad kõige heaga.
(Aga minust on sellised
jumalakartmatud mõtted
kaugel.)
- 19 Õiged näevad nende
hävingut ja rõõmustavad,
süütu hakkab neid pilkama
ja ütleb:
- 20 „Meie vastased on
hävitatud,
tuli neelab selle, mis neist
järele on jäänud.”
- 21 Õpi Jumalat tundma,
siis on sul rahu
ja sind ootab palju head.
- 22 Võta vastu seadus,
mis lähtub ta suust,
talleta tema sõnad
oma südames!^c
- 23 Kui pöördud tagasi Kõik-
võimsa juurde, ehitatakse
sind uuesti üles.^d

PTK 22

a II 18:5, 9

b II 4:18, 19

c II 11:13

d II 8:5, 6

Teine veerg

a 1Ku 9:28

II 28:16

L 45:9

Jes 13:12

PTK 23

b II 10:1

c II 13:3

II 16:21

d II 31:37

- Kui kõrvaldad ülekohtu
oma telgist,
24 kui heidad kulla põrmu,
Oofiri kulla^a kivisesse
kuristikku,
25 siis saab Kõikvõimas
sinu kullaks
ja sinu parimaks hõbedaks.
26 Sest siis on sinu rõõmuks
Kõikvõimas,
sa tõstad oma palge
Jumala poole.
- 27 Sa palud teda ja ta kuulab
sind,
sa täidad oma töötused.
- 28 Kõik, mida sa otsustad
teha, õnnestub,
sinu teele paistab valgus.
- 29 Sest kui räägid ülbelt,
tabab sind alandus,
aga alandliku* ta päästab.
- 30 Ta vabastab süütud.
Kui su käed on puhtad,
tuleb sulle kindlasti
pääste.”

23 Siis Iiob ütles:
2 „Ka täna kaeblen ma
trotslikult*.^b

Mu jõud on ohkamisest
raugenud.

- 3 Kui ma vaid teaksin,
kust Jumalat leida!^c
Küll ma siis läheksin
tema elupaika.^d
- 4 Ma viiksin oma kaebuse
tema ette,
täidaksin oma suu
kaitsekõnega.
- 5 Ma saaksin teada,
mida ta mulle vastab,
paneksin tähele,
mida ta ütleb.
- 6 Kas ta hakkaks oma suure
jõuga minuga heitlema?

22:29 *Võib tõlkida ka „selle, kes silmad
maha lööb”. 23:2 *Võib tõlkida ka „ma
mässan”.

Ei, ta kuulaks mind
kindlasti ära.^a

- 7** Seal seaks ausameelne
oma asjad temaga korda,
mu kohtumõistja mõistaks
mind lõplikult õigeks.
- 8** Kui ma lähen itta,
pole teda seal,
kui pöördun tagasi,
ei leia ma teda.
- 9** Kui ta tegutseb vasakul,
ei silma ma teda,
kui ta pöördub paremale,
ei näe ma teda ikka.
- 10** Kuid tema teab,
mis teed ma käin.^b
Kui ta on mind läbi
proovinud, väljun ma
nagu puhas kuld.^c
- 11** Mu jalad astuvad hoolsalt
tema jälgedes,
ma olen käinud tema teel
kõrvale kaldumata.^d
- 12** Tema huulte käskudest
ma pole taganenud.
Tema ütlemisi^e olen ma
talletanud enamgi,
kui minult on oodatud.
- 13** Kui tema on otsustanud,
kes suudaks talle vastu
seista?^f
Mida ta soovib teha,
seda ta ka teeb.^g
- 14** Ta viib täide kõik,
mis ta minu kohta
on otsustanud,
ja selliseid asju on tal
varuks veel palju.
- 15** Seetõttu olen ma tema ees
rahutu,
kui ma temale mõtlen,
mu kartus kasvab.
- 16** Jumal on teinud
mu südame araks,
Kõikvõimas on tekitanud
minus hirmu.
- 17** Kuid isegi pimedus pole
pannud mind vaikima

PTK 23

a L 22:24
Jes 57:16b II 1:8
L 1:6
L 139:1c II 31:6
L 17:3d L 18:21
L 44:18e L 119:11, 127
Jer 15:16

f Ro 9:19

g 4Mo 23:19
L 135:6
Jes 14:24
Jes 46:10

Teine veerg

PTK 24

a Hab 1:2

b 5Mo 19:14
5Mo 27:17
Õp 23:10
Ho 5:10

c 5Mo 24:17

d L 109:16
Õp 22:16
Jes 10:1, 2
Jk 5:4e Jes 32:14
Jer 14:6f 2Mo 22:
26, 27
5Mo 24:13

g 2Ku 4:1

h 2Mo 22:
26, 27
5Mo 24:13

ega ka süngus, mis on
katnud mu näo.

24

Miks pole Kõikvõimas
seadnud
kohtumõistmisaega?^a

Miks need, kes teda
tunnevad, ei näe
tema karistuspäeva?

- 2** Nihutatakse piirimärke,^b
karjad röövitakse ja viiakse
oma karjamaale.
- 3** Isata lapse eesel
võetakse ära,
lesknaise pull läheb laenu
tagatiseks.^c
- 4** Vaesed tõugatakse teelt,
maa abitud peavad end
peitma.^d
- 5** Vaesed otsivad toitu nagu
metseeslid^e kõnnumaal,
kõrbes püüavad nad leida
süüa oma lastele.
- 6** Nad koguvad saaki teiste
põllult*,
nopivad marju jumalatute
viinamäelt.
- 7** Öö veedavad nad alasti,
ilma riieteta,^f
nad on külma käes katteta.
- 8** Mägede vihmavaling leotab
nad märjaks,
peavarju leidmata liibuvad
nad vastu kaljut.
- 9** Isata laps kahmatakse
emariinalt,^g
vaese riided võetakse
laenu tagatiseks.^h
- 10** Nad peavad käima alasti,
ilma riieteta,
kandma näljastena
viljavihke.
- 11** Päevakuumuses rüggavad
nad põlluterrassidel,*

24:6 *Teine võimalik tähendus: „koguvad põllult sööta”. **24:11** *Teine võimalik tähendus: „põlluterrassidel pressivad nad õli”.

- nad sõtkuvad surutõrt,
aga ise on janus.^a
- 12** Surijad ägavad linnas,
surmavalt haavatud
hüüavad appi,^b
aga Jumala arvates on
kõik korras*.
- 13** Kurjad mässavad valguse
vastu,^c
nad ei taha tunda selle teid
ega käi selle radadel.
- 14** Mõrtsukas tõuseb koidikul,
tapab viletsa ja vaese,^d
aga õõsiti ta varastab.
- 15** Abielurikkuja silm ootab
õhtuhämarust,^e
mõeldes: „Keegi ei näe
mind!”,^f
ja ta katab oma näo.
- 16** Pimeduses murrab varas
majadesse,
päeval sulgub ta
oma majja,
päevavalgus on talle
võõras.^g
- 17** Hommik on õelaile nagu
pilkanne pimedus.
Pimeduse õudused on neile
tuttavad.
- 18** Kuid veed viivad nad
kiiresti minema.
Nende maatükk neetakse
ära.^h
Nad ei naase oma
viinamägedele.
- 19** Nagu põud ja kuumus
võtavad sulalume,
nii võtab surmavald
patustajad.ⁱ
- 20** Nende emad unustavad
nad ja nad on vakkalade
maiuspalaks.
Mälestus neist kaob.^j
Nii murtakse ülekohus
nagu puu.

24:12 *Teine võimalik tähendus: „Jumal ei mõista kedagi süüdi”.

PTK 24

a Jer 22:13
Jk 5:4

b Kog 4:1

c Joh 3:19

d L 10:4, 8

e Öp 7:8–10

f 2Sa 12:9, 12
L 94:3, 7
Öp 30:20

g Joh 3:20

h 5Mo 28:
15, 16
Öp 3:33

i L 49:13, 14
L 55:15
Lu 12:20

j Öp 10:7
Kog 8:10
Kog 9:5

Teine veerg

a Kog 8:11
Jes 56:12
Lu 12:19

b L 11:4
Öp 5:21
Öp 15:3

c L 37:10
L 92:7
Jk 1:11

d Kog 8:12, 13

PTK 25

e II 2:11
II 8:1

f II 4:17, 18
II 22:3

g II 15:14, 15

PTK 26

h II 16:2, 3

- 21** Nad jahivad viljatut naist,
kohtlevad julmalt
lesknaist.
- 22** Jumal teeb oma rammuga
vägevatele lõpu.
Isegi kui nad tõusevad, ei
tea nad, kas jäävad ellu.
- 23** Jumal laseb neil tunda end
kindlalt ja turvaliselt,^a
siiski näevad tema silmad
kõiki nende tegusid.^b
- 24** Nad ülendatakse vaid
üürikeseks ja siis neid
pole enam,^c
nad alandatakse^d ja
koristatakse ära
nagu kõik teised,
nad lõigatakse maha
nagu viljapead.
- 25** Kes tõestaks nüüd,
et ma valetan,
või kummutaks mu sõnad?”
- 25** Suihit Bildad^e kostis:
- 2** „Tema on võim ja
hirmuäratav vägi,
ta rajab taevas rahu.
- 3** Kas saab loendada tema
vägesid?
Kelle üle ei tõuseks tema
valgus?
- 4** Kuidas saab siis surelik
inimene olla Jumala ees
õige,^f
kuidas saab naisest
sündinu olla süüta*?”^g
- 5** Isegi kuul pole sära
ja tähed pole tema silmis
puhtad,
- 6** ammugi siis surelik
inimene, see vaglake,
inimesepoeg, see ussikel!”
- 26** Siis Iiob vastas:
- 2** „Sinust on küll palju
abi jõuetule,
sa oled tõesti päästnud
rammetu käsivarre!”^h

25:4 *Võib tõlkida ka „puhas”.

- 3** Kui head nõu oled sa küll andnud rumalale,^a kui heldelt oma tarkust jaganud!
- 4** Kellele sa neid sõnu ometi lausud? Kes pani sind neid mõtteid rääkima?
- 5** Kes lamavad jõuetuna hauas, värisevad, nad on allpool vett ja selle asukaid.
- 6** Surmavald on Jumala ees alasti,^b hävingupaik lebab paljana.
- 7** Ta laotab põhjataeva tühjuse üle,^c riputab maa eimillegi kohale.
- 8** Ta mähib veed oma pilvedesse,^d aga pilved ei rebene nende raskuse all.
- 9** Ta varjab oma trooni, laotab pilve selle üle.^e
- 10** Ta tõmbab silmapiiri* vete peale,^f teeb piiri valguse ja pimeduse vahele.
- 11** Taeva sambad rappuvad, need jahmuvad ta hukkamõistust.
- 12** Oma jõuga paneb ta mere voogama,^g oma taibuga murrab ta mereeluka* tükkideks.^h
- 13** Oma hingusega* lõõb ta taeva selgeks, tema käsi torkab läbi vingerdava mao.
- 14** Kuid need on üksnes tema teede ääred,ⁱ vaid sosin, mis temast on kuulda. Kes siis veel mõistaks tema võimsat kõuekõminat?^j

26:10 *Sõna-sõnalt „sõõri”. **26:12** *Sõna-sõnalt „raahabi”. **26:13** *Võib tõlkida ka „tuulega”.

PTK 26

a li 12:2
li 17:10

b L 139:8
Heb 4:13

c li 9:8
L 104:2
Jes 42:5

d Õp 30:4
Kog 11:3

e L 97:2

f Õp 8:27
Jer 5:22

g L 74:13
Jes 51:15

h li 9:13

i L 92:5
Kog 3:11
Jes 55:9

j li 37:5

Teine veerg

PTK 27

a li 34:5

b Ru 1:20
2Ku 4:27

c 1Mo 2:7
Jes 42:5
Ap 17:25

d li 22:1, 5
Õp 27:11

e li 2:3

f li 13:15, 16
li 36:13

g li 35:12
L 18:37, 41
Õp 28:9
Jer 11:11
Jk 4:3

27 Iob jätkas kõnelemist*:

- 2** „Nii tõesti, kui elab Jumal, kes on keelanud mulle õigusemõistmist,^a nii tõesti, kui elab Kõikvõimas, kes on kibestanud mu hinge,^b
- 3** kuni minus on veel hingeõhku, kuni Jumala antud vaim on mu ninasõõrmeis,^c
- 4** ei tule mu huultelt ülekohtuseid sõnu ega pobise mu keel pettust!
- 5** On mõeldamatu, et kuulutaksin teid õigeks! Ma ei loobu oma laitmatusesest kuni surmani!^d
- 6** Ma hoian kinni oma õigusest ega lase sel minna,^e kuni ma elan,* ei mõista mu süda mind hukka.
- 7** Mingu mu vaenlasel nõnda kui jumalatel, mu vastastel nii nagu ülekohtustel!
- 8** Mis lootust on jumalatel, kui teda tabab häving,^f kui Jumal võtab temalt elu?
- 9** Kas Jumal kuuleb ta hädakisa, kui teda haarab ahastus?^g
- 10** Või kas tunneb tema rõõmu Kõikvõimsast? Kas hüüab ta lakkamata Jumala poole?
- 11** Ma jagan teile õpetust Jumala väe kohta*, ma ei varja Kõikvõimsast midagi.
- 12** Kui te kõik olete nägemusi näinud, miks räägite siis tühje sõnu?

27:1 *Võib tõlkida ka „jätkas oma tarkusesõnadega”. **27:6** *Sõna-sõnalt „ainsagi mu päeva pärast”. **27:11** *Teine võimalik tähendus: „Jumala käega”.

- 13** Vaata, milline on jumalatu inimese osa Jumalalt,^a rõhuja pärand
Kõikvõimsalt.
- 14** Kui ta saab palju poegi, langevad need mõõga läbi^b
ja tema järglastel napib leiba.
- 15** Katk matab talle allesjäänud, nende lesed ei leina neid.
- 16** Isegi kui ta kuhjab hõbedat nagu põrmu
ja varub häid riideid nagu savi,
- 17** saab ta neid küll koguda, aga õige kannab neid^c
ning süütu jagab laiali tema hõbeda.
- 18** Tema ehitatud maja on habras nagu koi kookon, see on nagu vahimehe valmistatud varjualune.^d
- 19** Rikkana heidab ta voodisse ega kogu enam midagi, kui ta avab oma silmad, on kõik läinud.
- 20** Õudus matab ta tulvaveena, torm viib ta õõsel endaga kaasa.^e
- 21** Idatuul kannab ta ära ja ta on läinud, see pühib ta tema paigast minema.^f
- 22** See paiskub armutult ta peale^g
ja meelegeitlikult püüab ta selle võimusest pääseda.^h
- 23** Põlgusega lööb see tema pärast käsi kokku, vilistabⁱ oma asupaigast talle järele.*

27:23 * Teine võimalik tähendus: „põlgusega lüüakse tema pärast käsi kokku, vilistatakse oma asupaigast talle järele“.

PTK 27

a L 11:6
Kog 8:13
Mal 3:5

b Est 9:7-10
Ho 9:13

c Õp 13:22
Õp 28:8
Kog 2:26

d Jes 1:8
Nu 2:6

e L 73:3, 19

f Mt 7:26, 27

g L 83:15

h Jes 10:3
Am 2:14

i Nu 2:15

Teine veerg

PTK 28

a Õp 17:3
Mal 3:3

b 5Mo 8:7, 9

c 2Ku 20:20
2Aj 32:30

d Õp 2:6
Jk 1:5

e li 28:28

f Õp 3:15

- 28** Hõbedal on leiuoht ja kullal puhastamispaik,^a
- 2** rauda võetakse maapõuest ja vaske sulatatakse kividest.^b
- 3** Inimene vallutab pimeduse, tungib pilkase pimeduse soppidesse, et otsida maaki.
- 4** Ta rajab kaevandusi inimasustusest kaugele, unustatud paikadesse, eemale inimese teedest. Mõned laskuvad alla ja ripuvad seal kõikudes.
- 5** Maapinnast kasvab toitu, aga maapõu pööratakse pahupidi otsekui tulega*.
- 6** Seal leidub kivimites safiiri ja pinnases on kulda.
- 7** Ei tea sinna teed ükski röövlind, seda pole silmanud must-harksaba.
- 8** Ükski uhke loom pole sel teel sammunud, noor lövi pole seal ringi luusinud.
- 9** Inimene taob käega ränikivi, paiskab mäed nende alustelt,
- 10** uuristab kaljusse veekanaleid,^c tema silm märkab kõikisugu aardeid.
- 11** Ta tammistab jõgedel lätteid, toob varjatu valguse kätte.
- 12** Kust aga leida tarkust?^d Kus on arukuse allikas?^e
- 13** Inimene ei tea selle hinda,^f ei leidu seda elavate maal.

28:5 *Mõeldakse ilmselt kaevandustöid.

- 14 Vetesügavus ütleb:
„Siin seda pole!”,
meri lausub:
„Ka minu juures mitte!”^a
- 15 Seda ei saa osta puhta
kulla eest
ega vaagida hõbedat selle
vastu.^b
- 16 Seda ei saa osta Oofiri
kulla^c eest,
ei haruldase oonüksi ega
safiiri eest.
- 17 Kulla ega klaasiga pole
see võrreldav,
puhtast kullast nõu vastu
pole see vahetatav.^d
- 18 Koralle ja mäekristalli
ei maksa mainidagi.^e
Tarkus on rohkem väärt
kui pärlid.
- 19 See pole võrreldav Kuusi*
topaasiga,^f
seda ei saa osta isegi
puhta kulla eest.
- 20 Kust siis tuleb tarkus,
kus on arukuse allikas?^g
- 21 See on peidetud kõigi
elavate silme eest,^h
varjatud taeva lindudegi
eest.
- 22 Häving ja surm ütlevad:
„Meie kõrvu on jõudnud
vaid kuuldus sellest.”
- 23 Jumal tunneb teed selle
juurde,
tema üksinda teab selle
asupaika,ⁱ
- 24 sest tema pilk ulatub
maa äärteni,
ta näeb kõike, mis on
taeva all.^j
- 25 Kui ta andis tuulele jõu,^k
mõõtis ära veed,^l
- 26 andis vihmale seaduse,^m
määras kõuepilvele tee,ⁿ
- 27 siis nägi ta tarkust ja
avas seda,

28:19 * Viitab ilmselt Etiopiale.

PTK 28

a Ro 11:34

b Õp 3:13, 14

c Jes 13:12

d Õp 16:16

e Õp 8:11

Õp 20:15

f 2Mo 28:

15, 17

g II 28:12

h Kog 8:17

1Ko 2:8, 11

i Jk 1:5

j Õp 15:3

Sak 4:10

1Pe 3:12

k L 148:8

Kog 1:6

l II 5:10

II 26:8

II 37:10

L 135:7

Õp 30:4

Jes 40:12

m Sak 10:1

n II 38:25

Teine veerg

a 5Mo 4:6

L 111:10

Õp 9:10

Kog 12:13

Ro 1:20

b Õp 3:7

PTK 29

c L 18:28

L 119:105

d L 25:14

Õp 3:32

e 5Mo 32:13

5Mo 33:24

f Ru 4:1

Õp 31:23

g Neh 8:1

h 3Mo 19:32

ta rajas selle
ja proovis läbi.

- 28 Ta ütles inimesele:
„Jehoova kartus, see on
tarkus,^a
ja kurjast hoidumine on
arukus.”^b

29 Iiob jätkas kõnelemist*:

2 „Oh, kui kõik oleks
nagu endistel kuudel,
nagu päevil, mil Jumal
mind valvas,

3 kui ta lamp põles mu pea
kohal,
kui tema valgus juhatas
mind läbi pimeduse.^c

4 kui olid mu helgeimad
päevad,
kui Jumala sõprust oli
tunda mind telgis,^d

5 kui Kõikvõimas oli veel
minuga
ja mu lapsed* olid
mu ümber,

6 kui mu sammud
kümblesid võis
ja kaljust voolasid mulle
õliojad,^e

7 kui läksin välja
linnavärvasse^f
ja seedsin end istuma
väljakule.^g

8 Noored mehed astusid
mind nähes kõrvale,
isegi elatanud tõusid ja
jäid seisma.^h

9 Peamehed hoidsid
oma sõnu tagasi,
nad panid käe suu peale.

10 Ülikute häälväikus,
nende keel kleepus
suulakke.

11 Kes mind kuulis,
rääkis minust head,
kes mind nägi,
tunnistas minu kasuks.

29:1 *Võib tõlkida ka „jätkas oma tarkusesõnadega”. 29:5 *Võib tõlkida ka „teenrid”.

- 12** Sest ma päätsin vaese, kes hüüdis appi,^a isata lapse ja selle, kel polnud aitajat.^b
- 13** Hädaline õnnistas mind,^c lesknaise südame tegin ma rõõmsaks.^d
- 14** Ma panin selga õigluse kui rüü, mu õigus oli nagu kuub ja turban.
- 15** Ma olin pimedale silmadeks ja jalutule jalgadeks.
- 16** Ma olin vaesele isaks^e ja uurisin võõra tüliasia.^f
- 17** Ma purustasin ülekohtutegija lõualuud,^g kiskusin saagi ta hambust.
- 18** Ma mõtlesin: „Ma suren oma pesas,^h mu päevi on rohkelt kui liivateri.
- 19** Mu juured laiuvad vetes, kaste jääb ööseks mu okstele.
- 20** Mu au on alati uus, vibu mu käes laseb lakkamata.”
- 21** Mind kuulati ootusrikkalt, mu nõu oodati vaikides.ⁱ
- 22** Kui olin rääkinud, polnud neil midagi öelda, mu sõnad kastsid hellalt nende kõrvu.
- 23** Nad ootasid mind nagu vihma, nad neelasid mu sõnu kui kevadvihma.^j
- 24** Kui ma naeratasin neile, suutsid nad seda vaevu uskuda, mu lahke nägu rahustas neid*.
- 25** Ma juhatasin neid kui pealik,

29:24 *Teine võimalik tähendus: „nad ei tumestanud mu lahket nägu”.

PTK 29

a Õp 21:13
Õp 24:11

b Jk 1:27

c 5Mo 24:12, 13

d 5Mo 10:17, 18

e Lu 14:13
Jk 1:27

f Õp 29:7

g L 58:6
Õp 30:14

h 1Mo 25:8
2Ku 22:20

i li 29:9

j L 72:6
Õp 16:15

Teine veerg

a li 1:3

b Kog 7:2

PTK 30

c li 12:4

d 1Mo 4:12
L 109:10
Tn 4:25

e L 69:12
Nu 3:14

f li 17:6

g li 19:13

h 4Mo 12:14
5Mo 25:9
Jes 50:6
Mt 27:30

elasin otsekui kuningas oma vägede keskel,^a olin kui leinajate lohutaja.^b

30 Nüüd nad naeravad mu üle,^c

mehed, kes on minust nooremad, kelle isasid ma ei oleks pannud isegi oma karjakoerte sekka.

2 Mis kasu oli mul nende käte jõust?

Nende ramm on raugenud.

3 Nad on puudusest ja näljast kurnatud, nad järavad põuast maad, mis on rusudes ja laastatud.

4 Puhmastest koguvad nad soolataimi, kõrbepõõsaste juured on neile toiduks.

5 Nad on kogukonnast välja aetud,^d nende peale karjutakse kui varga peale.

6 Nad elavad kuristikkes, mulla- ja kaljukoobastes.

7 Nad kisendavad põõsastes, kõssitavad üheskoos nõgeste vahel.

8 Nad on maalt välja aetud nagu arutu ja nimetu pojad.

9 Aga nüüd nad sepitsevad minust pilkelaule,^e ma olen saanud nende põualuseks.^f

10 Nad jältestavad mind ja hoiavad must eemale,^g nad ei kõhkle mulle näkku sülitada.^h

11 Kuna Jumal on teinud mind relvituks ja on mind alandanud, ei ohjelda nad end mu ees.

12 Jõuguna tõusevad nad mu paremalt poolt,

- sunnivad mind põgenema, seavad mu teele hukatuslikke tõkkeid.
- 13** Nad lõhuvad mu jalgrajad, suurendavad mu õnnetust,^a ilma et keegi neid peataks*.
- 14** Nad tulid nagu läbi laia müüriava, veeresid kaasa hävinguga.
- 15** Mind on haaranud õud, mu väärikus on otsekui tuulest viidud, mu pääste on haihtunud nagu pilv.
- 16** Mu elu voolab must välja,^b mind on tabanud viletsuspäevad.^c
- 17** Öösel puurib piin mu konte,^d mind närib valu lakkamata.^e
- 18** Ägeda jõuga moondub mu rüü,* see poob mind otsekui kuuekaelus.
- 19** Jumal on heitnud mind mutta, ma olen alandatud põrmuks ja tuhaks.
- 20** Ma hüüan sind appi, kuid sa ei vasta mulle,^f ma tõusen püsti, kuid sa vaid silmitsed mind.
- 21** Sa oled pöördunud julmalt mu vastu,^g sa ründad mind kogu oma käte jõuga.
- 22** Sa tõstad mind üles ja kannad mind tuules, seejärel pillutad mind tormis*.

30:13 *Teine võimalik tähendus: „aitaks”. **30:18** *Viitab ilmselt nahale. Teine võimalik tähendus: „mu kohutavad kannatused moondavad mind”. **30:22** *Teine võimalik tähendus: „teed mulle kargatusega lõpu”.

PTK 30

a li 16:2
L 69:26

b L 22:14

c li 10:15

d L 6:2

e li 2:8, 13
li 7:4f li 19:7
L 22:2g li 7:20
li 19:6

Teine veerg

a li 13:25

b Õp 14:21
Õp 14:31
Õp 19:17c L 38:6
L 42:9
L 43:2

d Mi 1:8

e li 7:5
Nu 4:8

PTK 31

f Õp 6:25, 26
Mt 5:28

g li 31:9, 10

- 23** Ma tean, et sa saadad mind surma, kotta, kus kõik elavad kohtuvad.
- 24** Kuid keegi ei lööks ju murtud meest*,^a kes karjub appi oma õnnetuses.
- 25** Kas ma ei nutnud nende pärast, kes langesid raskel ajal,* kas ma ei kurvastanud vaeste pärast?^b
- 26** Ma lootsin head, kuid tuli halb, ma ootasin valgust, kuid tuli pimedus.
- 27** Mu sisemus kees ega jäänud vait, mind tabasid viletsuspäevad.
- 28** Ma käin süngelt ringi,^c päiksevalgust pole, ma tõusen üles rahvakogus ja hüüan appi.
- 29** Ma olen saanud šaakalite vennaks, jaanalinnutütarde sõbraks.^d
- 30** Mu nahk on mustunud ja maha koorunud,^e mu luud hõõguvad kuumusest*.
- 31** Mu lüüralt kõlavad vaid leinahelid, mu flööt teeb kaebehäält.
- 31** Ma olen sõlminud oma silmadega lepingu.^f Kuidas võiksin siis vaadata ihalevalt neitsi poole?^g
- 2** Mida oleks mul sel juhul oodata Jumalalt ülal, mis oleks mu pärand Kõikvõimsalt kõrgustes?

30:24 *Sõna-sõnalt „rusuhunnikut”.

30:25 *Võib tõlkida ka „kel oli raske aeg”.

30:30 *Teine võimalik tähendus: „palavikust”.

- 3** Eks taba häda ülekohtutegijat, õnnetus neid, kes teevad kurja?^a
- 4** Eks näe ta kõiki mu teid,^b arva kokku kõik mu sammud?
- 5** Kas olen eales käinud vaeteel*, kas olen rutanud pettuse poole?^c
- 6** Vaagigu Jumal mind täpsetel kaaludel,^d siis ta näeb, et olen laitmatu.^e
- 7** Kui mu jalad on kaldunud teelt kõrvale^f või mu süda järgnenud silmadele^g või mu käed rüvetunud,^h
- 8** siis sõõgu mu külvatut keegi teine^h ja mu istutatu* juuritagu välja.
- 9** Kui mu süda on ahvatlenud mind mõne naise pooleⁱ ja ma olen varitsenud^j oma ligimese ukse taga,
- 10** siis jahvatagu mu naine võõrale mehele ja heitku tema peale teised.^k
- 11** Oleks see ju häbitu tegu, kuritöö, mis väärrib kohtunikelt karistust.^l
- 12** See oleks tuli, mis neelab ja hävitab,^m sõõb kogu mu saagi juurteni välja.
- 13** Kui ma poleks oma sulast ja teenijannat õiglaselt kohelnud, kui neil oli minu vastu kaebust,

31:5 *Teine võimalik tähendus: „koos va-
lelikega”. **31:8** *Võib tõlkida ka „järgla-
sed”.

PTK 31

a li 20:26–29
L 73:3, 18
Õp 10:29

b 1Mo 16:13
2Aj 16:9
L 139:3
Õp 5:21
Jer 32:19

c L 26:5
Õp 6:16, 18

d 1Sa 2:3

e li 2:3
li 27:5
L 7:8

f 5Mo 11:16
Jer 10:23

g 4Mo 15:39
Kog 11:9
Hes 6:9
Mt 5:29
1Jo 2:16

h 3Mo 26:16

i li 31:1
Mt 5:28

j li 24:15

k 2Sa 12:9, 11
Jer 8:10

l 1Mo 38:24
3Mo 20:10
5Mo 22:22

m Õp 6:25–27
Õp 7:27

Teine veerg

a Õp 22:22, 23
Jes 10:1–3

b li 34:19
Õp 14:31
Õp 22:2
Mal 2:10

c L 139:16

d 5Mo 15:7, 8

e 5Mo 10:18
Õp 28:27

f Hes 18:5, 7
Jk 1:27
1Jo 3:17

g Jes 58:7
Lu 3:11
Jk 2:15, 16

h 5Mo 24:13

i Õp 14:21

j Õp 31:23

- 14** siis mida ma teeksin, kui Jumal minuga silmitsi seisaks? Mida ma talle vastaksin, kui ta minult aru nõuaks?^a
- 15** Eks ole see, kes valmistas mind emaüas, loonud ka teda?^b Eks ole üks ja sama valmistanud meid enne meie sündi?^c
- 16** Kui ma olen jätnud täitmata vaeste soovid^d ja olen kurvastanud lesknaise silmi,^e
- 17** kui olen sõõnud oma palukest üksi, ilma et oleksin jaganud seda orvuga^f
- 18** (kuigi ta kasvas mu juures üles mu noorusest peale ja ma olin talle isa eest ning kuigi lapsepõlvest saadik ma olen aidanud leske),
- 19** kui olen näinud kedagi hukkumas riiete puudusel või ehk vaest, kel polnud end millegagi katta,^g
- 20** kui ta pole saanud mind õnnistada,^h sest pole saanud soojendada end mu lammaste villas,
- 21** kui olen viibutanud rusikat orvu poole,ⁱ kes vajas linnavärvast mu abi,^j
- 22** siis langegu mu õlg liigesest välja, murdugu mu käsi künäarnukist katki.
- 23** Sest ma kartsin õnnetust Jumalalt

31:21 *Teine võimalik tähendus: „kui nä-
gin, et mul on linnavärvast toetajaid”.

- ega oleks suutnud seista tema ülevuse ees.
- 24** Kui oleksin lootnud kullale või öelnud parimale kullale: „Sina oled mu kindlus!”^a
- 25** kui oleksin rõõmustanud oma suure rikkuse üle,^b et olen soetanud palju vara,^c
- 26** kui oleksin vaadanud päikest säramas ja kuud oma hiilguses rändamas^d
- 27** ning lasknud oma südant salamisi ahvatleda ja oleksin neid kummardanud, saates neile õhusuudlusi,^e
- 28** siis oleks see olnud kuritöö, mis väärib kohtunikelt karistust, sest nii oleksin ju salanud Jumala, kes on ülal.
- 29** Kas olen kunagi rõõmustanud oma vaenlase hukkumise üle,^f tundnud kahjurõõmu teda tabanud õnnetuse üle?
- 30** Ma pole eales lubanud oma suul patustada, nii et oleksin teda neednud.^g
- 31** Eks mu telgis räägitud: „Kas leidub kedagi, kes poleks tema toidust kõhtu täis saanud?”^h
- 32** Ükski võõras pole pidanud õõbima väljas,ⁱ ma avasin rändurile oma ukсед.
- 33** Kas olen püüdnud oma üleastumisi kinni katta nagu teised^j ja varjanud patte oma põues?
- 34** Kas olen kartnud rahvahulga arvamust

PTK 31

a L 49:6, 7
1Ti 6:17b Est 5:11
L 62:10
Õp 11:28

c 5Mo 8:17, 18

d 5Mo 4:19

e 5Mo 11:16

f Õp 17:5
Õp 24:17, 18g Mt 5:44
Ro 12:14h 1Mo 18:5
Ro 12:13i 1Mo 19:1, 3
Heb 13:2
1Pe 4:9j 1Mo 3:8
Õp 28:13
Ap 5:8

Teine veerg

a II 19:7

b II 13:22

c Jk 5:4

d 1Ku 21:15

PTK 32

e II 6:29
II 27:6f 1Mo 22:
20, 21

g II 10:2, 3

või tundnud hirmu teiste perede põlguse ees, nii et oleksin vaikinud ega oleks julgenud välja minna?

- 35** Kuulaks mind ometi keegi!^a Ma kirjutaksin oma sõnadele alla.*
Kõikvõimas vastaku mulle!^b
Oleks mu süüdistaja ometi kirjutanud mulle süüdistuskirja!
- 36** Ma kannaksin seda öla peal, paneksin selle pähe kui krooni.
- 37** Ma annaksin talle aru kõigest oma sammudest, ligineksin talle julgelt nagu valitseja.
- 38** Kui mu maa karjuks kaebusi mu peale ja selle vaod üheskoos nutaksid,
- 39** kui olen sõõnud selle vilja ilma maksmata^c ja olen viinud selle omanikud meeleheitele,^d
- 40** siis tärgaku seal nisu asemel ohakad ja odra asemel haisev umbrohi.”
Iiobi sõnad on lõppenud.

32 Siis need kolm meest ei püüdnud enam Iiobile vastata, sest ta oli veendunud enda õiguses.^e **2** Aga Eliihu, buuslase^f Baarakeli poeg Raami suguvõsast, sai väga vihaseks. Ta viha süttis Iiobi vastu, sest too püüdis tõestada pigem omaenda kui Jumala õigust.^g **3** Ta sai väga vihaseks ka Iiobi kolme kaaslaste peale, sest nad polnud osanud anda sobivat vastust, vaid

31:35 * Võib tõlkida ka „siin on mu nime-märk”.

olid süüdistanud Jumalat kurjuses.^a **4** Eliihu oli oodanud, et ta saaks Iiobile vastata, sest teised olid temast vanemad.^b

5 Kui Eliihu nägi, et neil kolmel mehel pole midagi kosta, lõi ta viha lõkkele. **6** Buuslase Baarakeli poeg Eliihu ütles:

„Mina olen noor, teie aga eakad.^c

Austusest teie vastu hoidsin end tagasi,^d ei sõandanud õelda, mida tean.

7 Ma mõtlesin: „Kõnelgu päevade rohkus, aastate küllus kuulutagu tarkust!”

8 Ent arusaamise annab Kõikvõimsa hingus, püha vaim inimese sees.^e

9 Ei pelgalt päevade rohkus tee targaks, ei mõista vaid eakad, mis on õige.^f

10 Seepärast ma ütlen: „Kuula mind! Minagi kõnelen sulle, mida tean.”

11 Ma ootasin teie sõnu, kuulasin teie arutlusi,^g kui valisite sõnu.^h

12 Ma jälginis teid pingsalt: ükski teist ei tõestanud, et Iiobil pole õigus,^{*} ei andnud vastust tema sõnadele.

13 Nii et ärge õelge: „Me oleme leidnud tarkuse. Tema väited kummutab Jumal, mitte inimene.”

14 Minu vastu pole ta sõnu seadnud ja ma ei vasta talle teie väidetega.

32:12 * Võib tõlkida ka „ükski teist ei noominud Iiobit”.

PTK 32

a 2Mo 20:7
II 4:18–20
II 22:2, 3
II 25:5, 6
II 42:8

b 3Mo 19:32

c II 15:10

d 1Ti 5:1
1Pe 5:5

e 1Ku 3:12
1Ku 4:29
II 35:11
Õp 2:6
Kog 2:26
Tn 1:17
Mt 11:25
Jk 1:5

f L 119:100
Kog 4:13

g Jk 1:19

h Õp 15:28

Teine veerg

a Mt 9:17

b 3Mo 19:15
Õp 24:23
Jk 3:17

PTK 33

c Mt 12:34
Lu 6:45

d L 119:73

e 1Mo 2:7
Kog 12:7
Ap 17:25

15 Nad on jahmunud, neil pole enam midagi kosta ega midagi rohkemat õelda.

16 Ma olen oodanud, kuid nad ei räägi enam, nad vaid seisavad ega lausu midagi.

17 Minagi tahan nüüd kõnelda, minagi räägin, mida tean.

18 Ma olen täis sõnu, vaim mu sees sunnib mind.

19 Mu sisemus on nagu vein, mis ei pääse välja, ja nagu uus nahklähker, mis on lõhkemas.^a

20 Laske mul rääkida, et saaksin kergendust! Ma avan oma huuled ja kõnelen.

21 Ma ei ole erapoolik^b ega meelita ühtegi inimest.

22 Ma ei oskagi meelitada. Kui seda teeksin, kõrvaldaks mu Looja mind kärmelt.

33 Aga nüüd palun kuula mu sõnu, Iiob, pane tähele kõike, mis ma räägin!

2 Ma avan oma suu, mu keel peab kõnelema.

3 Mu sõnad näitavad mu südame ausust,^c mu huuled räägivad siiralt, mida tean.

4 Jumala vaim on mind teinud,^d Kõikvõimsa hingus on andnud mulle elu.^e

5 Kui suudad, siis vasta mulle, esita oma põhjendused, ole valmis.

6 Jumala ees olen ma samasugune kui sina,

savist olen minagi
voolitud.^a

- 7** Seepärast pole sul põhjust
mind karta,
mu sõnad ärgu masendagu
sind.
- 8** Sa ütlesid mu kuuldes
ja ma kuulsin neid sõnu:
- 9** „Ma olen puhas,
ilma patuta,^b
mul pole süüd,
ma pole eksinud.^c
- 10** Aga Jumal leiab põhjusi,
et minu vastu võidelda,
ta peab mind oma
vaenlaseks.^d
- 11** Ta paneb mu jalad pakku,
jälgib pingsalt kõiki
mu teid.”^e
- 12** Selles aga pole sul õigus,
seega ma vastan sulle:
Jumal on kaugelt suurem
kui surelik inimene.^f
- 13** Miks sa kaebled tema üle?^g
Kas seetõttu, et ta pole
vastanud su igale sõnale?^h
- 14** Tõesti, Jumal kõneleb
ühe korra ja teisegi —
kuid seda ei panda tähele —
- 15** unenäos, öises nägemuses,ⁱ
kui inimene on langenud
sügavasse unne,
kui ta on suikunud
oma voodis.
- 16** Siis avab ta inimese
kõrvad,^j
kinnitab oma juhised
pitseriga tema peale,
- 17** et pöörata inimest
kurjalt teelt,^k
kaitsta meest
kõrkuse eest.^l
- 18** Jumal hoiab tema hinge
hauasügavusse
sattumast,^m
tema elu mõõga läbi
hukkamast.

PTK 33

a 1Mo 2:7

b li 10:7
li 16:16, 17
li 23:11

c li 29:14

d li 13:24
li 16:9
li 19:11e li 13:27
li 14:16
li 31:4f li 12:13
L 8:4
Jes 40:25
Jes 55:9g Jes 45:9
Ro 9:20

h li 13:24

i 4Mo 12:6
Tn 4:5

j li 36:10

k 1Mo 20:6, 7
Mt 27:19

l Tn 4:24, 25

m 1Mo 31:24

Teine veerg

a L 107:17, 18

b li 14:13

c li 19:25
Mt 20:28

d 2Ku 5:14

e 5Mo 34:7
li 42:16
L 103:3-5

f L 30:8

g 2Sa 12:13
L 32:5
Õp 28:13
Lu 15:21
1Jo 1:9

- 19** Inimest noomitakse ka
valuga voodis,
lakkamatute vaevustega
luudes.
- 20** Nõnda hakkab ta jälestama
leiba,
ütleb ära isegi
lemmikroast.^a
- 21** Ta kere hääbub olematuks,
peidus olnud luud
paljastuvad.
- 22** Ta hing ligineb
hauasügavusele,
ta elu surmatoojaile.
- 23** Kui tema jaoks on saadik*,
eestkostja, üks tuhande
seast,
kes õpetab inimesele
õiguse teed,
- 24** siis halastab Jumal ta
peale ja ütleb:
„Ära lase tal langeda
hauasügavusse!^b
Ma olen luna leidnud.^c
- 25** Saagu tema ihu värskemaks*
kui noores eas,^d
pöördugu ta tagasi oma
noorusjõu päevadesse!”^e
- 26** Ta palub Jumalat,^f
kes võtab teda kulda,
ta näeb Jumala palet
ja hõiskab rõõmust.
Jumal teeb sureliku
inimese enda silmis
taas õigeks.
- 27** Siis kuulutab see inimene
teistele:
„Ma tegin pattu^g ja
väänasin õigust,
kuid ei saanud,
mida väärisin*.

33:23 *Võib tõlkida ka „ingel”. **33:25**
*Võib tõlkida ka „tervemaks”. **33:27**
*Teine võimalik tähendus: „kuid sellest
põlnud mulle tulu”.

- 28** Ta on lunastanud mu hinge
haudaminekust,^a
mu elu saab näha valgust.”
- 29** Tõesti, seda kõike teeb
Jumal
inimesele kaks, isegi kolm
korda,
- 30** et tuua ta välja
hauasügavusest,
et valgustada teda
elualgusega.^b
- 31** Pane tähele, Iiob!
Kuula mind!
Vaiki ja ma räägin edasi.
- 32** Kui sul on midagi õelda,
siis vasta mulle.
Räägi, sest ma tahan
näidata, et oled õige.
- 33** Kui sul pole midagi õelda,
siis kuula mind,
vaiki ja ma õpetan sulle
tarkust.”
- 34** Eliihu jätkas:
2 „Kuulake mu sõnu,
te targad,
pange tähele,
te paljuteadjad!
3 Sest kõrv katsub sõnad
läbi,
nagu keel maitseb toitu.
4 Selgitagem välja,
mis on õige,
otsustagem, mis on hea.
5 Sest Iiob on öelnud:
„Mul on õigus,^c
kuid Jumal on keelanud
mulle õigusemõistmist.^d
6 Kas valetaksin selle kohta,
millist kohtuotsust ma
väärin?
Mul on ravimatu haav,
kuigi ma pole ülekohtu
teinud.”^e
7 Kas on teist sellist meest
nagu Iiob,
kes joob pilget nagu vett?
8 Ta seltsib ülekohtustega,
lävib jumalatutega.^f

PTK 33

a L 19:14
Jes 38:17

b L 56:13

PTK 34

c li 29:14
li 33:9

d li 27:2

e li 9:17, 18

f Õp 1:10, 15
Õp 4:14

Teine veerg

a li 9:22–24
li 35:3b 1Mo 18:25
2Aj 19:7
L 92:15c 5Mo 32:4
Ro 9:14
Heb 6:10d 1Aj 28:9
L 62:12
Õp 24:12
Jer 32:19
Hes 33:20
Ro 2:6
2Ko 5:10
Ga 6:7
1Pe 1:17
Ilm 22:12

e Jk 1:13

f L 89:14
L 97:2
L 99:4
Ro 2:11g L 104:29
Kog 12:7
Jes 42:5
Ap 17:25h 1Mo 3:19
L 146:4
Kog 3:20i 2Mo 22:28
Kog 8:2–4
Kog 10:20j 5Mo 10:17
2Aj 19:7
Ap 10:34
Ro 2:11
Ef 6:9k li 31:13–15
Õp 22:2

- 9** On ta ju öelnud: „Ei ole
mehel kasu sellest,
kui ta püüab Jumalale
meeldida.”^a
- 10** Seepärast kuulake mind,
arukad mehed!
On mõeldamatut,
et Jumal teeks kurja,^b
et Kõikvõimas
teeks ülekohtu!^c
- 11** Sest ta tasub inimesele
tema tegusid mõõda,^d
laseb tal tunda tema tegude
tagajärgi.
- 12** Tõesti, Jumal ei tee kurja,^e
Kõikvõimas ei vääna
õigust.^f
- 13** Kes on andnud tema hoolde
maa,
kes on määranud ta
ilmamaa üle?
- 14** Kui ta inimestele oma pilgu
kinnitaks,
kui ta võtaks enda juurde
nende vaimu
ja hingeõhu,^g
- 15** siis kõik inimesed sureksid,
inimsugu läheks tagasi
põrmu.^h
- 16** Kui sul on arusaamist,
siis pane tähele,
kuula hoolsalt,
mis ma ütlen.
- 17** Kas peaks saama võimule
see, kes vihkab õigust,
või kas sa mõistad hukka
vägeva, kes on õige?
- 18** Kas ütleksid kuningale:
„Sa vääritud!”
või ülikutele:
„Te jumalatud!”?ⁱ
- 19** Jumal ei kohtle peamehi
erapoolikult,
ei eelista rikast vaesele*,^j
sest nad kõik on tema
kätetöö.^k

34:19 *Võib tõlkida ka „ülikut alamale”.

- 20** Nad võivad surra hetkega,^a
keset ööd,^b
nad vappuvad ja kaovad,
vägevadki kõrvaldatakse,
kuid mitte inimkæe läbi.^c
- 21** Sest Jumala silmad on
inimese teedel,^d
ta näeb kõiki tema samme.
- 22** Pole pimedust ega tumedat
varju,
kuhu ülekohtutegijad saaks
peituda.^e
- 23** Sest Jumal pole kellelegi
määranud aega,
millal tema ette kohtusse
ilmuda.
- 24** Ta murrab vägevad,
ilma et tal oleks vaja
neid üle kuulata,
tõstab nende asemele
teised.^f
- 25** Ta ju teab, mida nad
teevad,^g
ning kukutab nad öösel
ja nad purustatakse.^h
- 26** Ta lõob neid nende
jumalakartmatuse pärast
paigas, kus kõik võivad
näha,ⁱ
- 27** sest nad on temast
ära pöördunud^j
ega hooli ühestki ta teest.^k
- 28** Nende pärast kisendab
vaene tema poole
ja ta kuulab abitate
appihüüdu.^l
- 29** Kui Jumal vaikib, kes võib
teda hukka mõista?
Kui ta varjab oma palge,
kes saab teda näha?
Pole vahet, kas ta varjab
oma palet rahva või
inimese eest,
- 30** ta teeb seda selleks,
et jumalatu ei saaks
valitseda^m
ega rahvale püünist seada.

PTK 34

a L 73:3, 19
Ap 12:21–23

b 2Mo 12:29
Tn 5:30

c 1Sa 25:38

d 1Mo 6:5
2Aj 16:9
II 31:4
Op 5:21
Op 15:3
Jer 16:17
Jer 32:19
1Pe 3:12

e L 139:11, 12
Jes 29:15
Jer 23:24
Am 9:3
Heb 4:13

f Hes 21:26, 27
Tn 2:21
Tn 4:25

g Ho 7:2

h 1Sa 4:17
Tn 5:30

i 4Mo 12:10

j 1Sa 15:11

k L 28:5

l 2Mo 22:
22, 23
Jk 5:4

m II 13:16
II 27:8

Teine veerg

a Tn 9:7
Ro 3:23

b II 35:16
II 38:2
II 42:3

c II 10:1
II 19:6

d II 35:2

PTK 35

e II 10:7
II 16:16, 17
II 34:5

f II 9:22–24
II 34:9
L 73:13

- 31** Kas saab keegi Jumalale
öelda:
„Mind on karistatud, kuigi
ma pole teinud midagi
kurja.“^a
- 32** Ava mu silmad, et näeksin,
mida ma pole osanud
näha.
Kui olen teinud midagi
valesti, siis enam ma seda
ei tee”?
- 33** Kas ta peaks tasuma sulle,
nagu sina soovid, kui sa
põlgad tema otsust?
Sa pead ise otsustama,
mitte mina.
Räägi, mida sa nii hästi
tead!
- 34** Arukad mehed ütlevad
mulle,
iga taiplik, kes mind
kuulab, lausub:
- 35** „Iiobi jutus puudub tarkus,^b
ta sõnad pole arukad.”
- 36** Pandagu Iiob ometi
viimseni proovile,^c
sest ta on rääkinud nagu
öelad mehed.
- 37** Oma patule lisab ta
vastuhaku,^c
lõõb meie ees põlgusega
käsi kokku,
tal on palju öelda Jumala
vastu.”^d

35 Eliihu jätkas:

2 „Kas oled oma
õiguses sedavõrd
kindel, et ütled:

„Ma olen õigem kui
Jumal”?”^e

3 Sa küsid: „Kuidas see sind*
puudutab?

Kas läheb mul praegu
paremini kui siis, kui
oleksin pattu teinud?”^f

34:36 *Teine võimalik tähendus: „mu isa, pandagu Iiob viimseni proovile”.

35:3 *Viitab ilmselt Jumalale.

- 4 Ma vastan sulle ja sinu kaaslastele.^a
- 5 Vaata üles taevasse ja näe, silmitse pilvi,^b mis on kõrgel su kohal.
- 6 Kui sa teed pattu, kuidas sa sellega temale haiget teed?^c
Kui su üleastumisi tuleb juurde, mida see temale teeb?^d
- 7 Kui oled õige, siis mida võid sa talle anda, mida oleks tal sinu käest saada?^e
- 8 Su kurjus mõjutab vaid inimest nagu sina ja su õigus inimlast.
- 9 Inimesed kisendavad ränga rõhumise all, hüüavad appi vägevate võimutsemise pärast.^f
- 10 Aga keegi ei küsi: „Kus on Jumal, mu vägev Looja,^g tema, kes paneb öösiti laule laulma?“^h
- 11 Tema õpetab meidⁱ enam kui loomi maa peal,^j ta teeb meid targemaks lindudest taeva all.
- 12 Inimesed hüüavad appi,^k aga õelate uhkuse pärast ta ei vasta.^l
- 13 Jumal ei kuula tühja hala*.^m
Kõikvõimas ei tee seda märkama,
- 14 veel vähem siis seda, kui kaebled, et ei näe teda.ⁿ
Su kohtuasi on tema ees, seepärast oota teda kannatlikult.^o
- 15 Ta pole ju vihaselt aru nõudnud ega su äärmisest tormakusest välja teinud.^p
- 16 Iiob avab asjatult suu, teeb arutult palju sõnu.“^q

35:13 * Võib tõlkida ka „valet“.

PTK 35
a II 2:11
b L 68:34
c Õp 8:36
 Õp 9:12
d Õp 19:3
e Ro 11:35
f Õp 29:2
g Jes 51:12, 13
 1Pe 4:19
h L 42:8
 L 149:5
 Ap 16:25
i L 94:12
 Jes 48:17
j 1Mo 1:26
k L 18:41
l Õp 1:28, 29
 1Pe 5:5
m Õp 15:29
 Jes 1:15
 Jer 11:11
n II 9:11
o L 37:5
p L 103:10–12
q II 34:35
 II 38:2

Teine veerg

PTK 36
a 5Mo 32:4
 L 11:7
 L 139:14
 Tn 9:14
 Ilm 15:3
b 1Sa 2:3
 II 37:16
c L 24:8
 L 99:4
 Jer 32:18
d L 9:17
 L 68:2
 2Pe 2:9
e L 10:14
 L 140:12
 Õp 22:22, 23
f L 33:18
 L 34:15
g L 78:70, 71
 L 113:7, 8
 Jes 9:7
h Hes 18:30
i Jer 26:13
j II 33:16–18
 Jes 1:19, 20
 Ro 2:8

- 36 Eliihu jätkas:
- 2 „Olgu sul minuga veel pisut kannatust ja ma selgitan, sest mul on Jumala kaitseks veel üht-teist öelda.
- 3 Ma räägin kõigest, mida ma tean, oma Loojale annan ma õiguse.“^a
- 4 Mu sõnad pole valed. Sinu ees on kõiketeadja Jumal.^b
- 5 Tõepoolest, Jumal on vägev^c ega põlga kedagi, tema arukuse vägi on suur,
- 6 ta ei jäta ellu jumalatud,^d aga viletsale annab ta õiguse.^e
- 7 Ta ei pööra oma silmi õigetelt,^f ta paneb nad troonile koos kuningatega,^g nad ülendatakse igaveseks.
- 8 Aga kui nad pannakse ahelaisse, püütakse kinni vaevakõitega,
- 9 siis paljastab ta nende nende teod, nende üleastumised, mis nad oma kõrkuses on teinud.
- 10 Ta avab nende kõrva manitsusele, käsib neil pöörduda kurjast.^h
- 11 Kui nad talle kuuletuvad ja teda teenivad, mööduvad nende elupäevad healus, nende aastad õnnes.ⁱ
- 12 Kui nad aga ei kuuletu, langevad nad mõõga läbi,^j surevad teadmatuses.

36:7 *Teine võimalik tähendus: „ta paneb troonile kuningad“.

- 13** Jumalatud hauvad viha.
Nad ei hüüa appi isegi siis,
kui ta nad kinni seob.
- 14** Nad surevad noorena,^a
nende elu möödub*
meeste seas, kes on
templiprostituudid.^b
- 15** Kuid Jumal päästab vaeva-
tu, kui teda vaevatakse,
avab tema kõrva,
kui teda rõhutakse.
- 16** Ta kisub sind eemale
ahastuse veerelt,^c
paneb avarasse paika,
kus pole kitsikust,^d
külluslik toit su laual
pakub sulle tröösti.^e
- 17** Sa tunned rahulolu
kohtumõistmisest
jumalatu üle,^f
kui otsus on langetatud ja
õigus võidutseb.
- 18** Kuid vaata, et raev ei teeks
sind kurjaks,^g
et suur altkäemaks ei viiks
sind eksiteele.
- 19** Kas su appihüüd
või jõupingutused aitavad
sind hädast välja?^h
- 20** Ära igatse ööd,
mil inimesed oma asemelt
lahkuvad.
- 21** Vaata ette, et sa ei
pöörduks kurja tegema
ega eelistaks seda
viletsusele.ⁱ
- 22** Jumal on ülev oma jõus.
Kas on temasarnast
õpetajat?
- 23** Kes on suunanud
tema teed*^j
või õelnud talle: „Sa oled
teinud ülekohtu?”^k

36:14 *Teine võimalik tähendus: „lõp-
peb”. **36:23** *Teised võimalikud tähendused: „arvustanud tema tegusid”, „nõudnud temalt aru tema tegude kohta”.

PTK 36

a L 55:23

b 1Ku 14:24

c Jes 30:21

d L 18:19

e Jes 55:2

f Õp 2:22
Jer 25:31g Õp 19:19
Õp 29:22h li 34:20
L 33:16
Õp 11:4

i Heb 11:24, 25

j Jes 40:14

k li 34:10
Ro 9:14

Teine veerg

a L 92:5
L 104:24

b 2Mo 15:1

c L 145:3
L 148:13
Ilm 15:3d L 90:2
L 102:25–27
1Ti 1:17
Heb 1:10–12e 1Mo 2:6
Am 5:8f Õp 3:20
Jes 55:10
Jer 14:22

g 2Sa 22:12

h li 37:3

i Ap 14:17

j 2Sa 22:15
L 18:14
L 144:6

- 24** Ära unusta ülistada tema
tegusid,^a
millest inimesed on
laulnud.^b
- 25** Kogu inimkond on neid
näinud,
surelik inimene vaatab
neid kaugelt.
- 26** Tõesti, Jumal on vägevam,
kui suudame mõista,^c
tema aastate arv ületab
mõistuse*.^d
- 27** Tema tõmbab veepiisad
üles,^e
tema udust need
koonduvad vihmaks,
- 28** pilved kallavad need
maha,^f
need sajavad inimeste
peale.
- 29** Kas suudad keegi
aru saada pilvekihtidest,
kõuekõmast, mis tuleb
tema telgist?^g
- 30** Vaata, kuidas ta heidab
üle selle oma
välgusähvatus^h
ja katab meresügavused.
- 31** Nende varal toidab ta
rahvaid*,
annab neile külluslikult
rooga.ⁱ
- 32** Ta haarab välgu oma käte
vahele,
suunab selle sihtmärgi
poole.^j
- 33** Tema kõuekõmin kuulutab
temast,
kariloomadki teatavad
tema tulekust*.
- 37** Selle peale hakkab mu
süda taguma
ja hüppab oma kohalt.

36:26 *Võib tõlkida ka „on uurimatu”.

36:31 *Teine võimalik tähendus: „kaitseb ta rahvaid nende kohtuasjas”.

36:33 *Teine võimalik tähendus: „teatavad, mis on tulekul”.

- 2** Kuulake hoolega tema hääle kõma, kõuemürinat, mis kostab ta suust!
- 3** Üle kogu taeva laseb ta sel kaikuda, saadab oma välgu^a maa ärteni.
- 4** Seejärel kostab möire, ta müristab võimsal häälel^b ega hoiä välku tagasi, kui kajab tema hääle.
- 5** Jumal müristab imepäraselt oma häälega,^c teeb suuri asju, mida me ei suuda mõista.^d
- 6** Ta ütleb lumele: „Lange maale!”^e ja vihmalavingule: „Kalla võimsalt!”^f
- 7** Jumal peatab* kõik inimeste tegemised, et iga surelik saaks teada tema tegudest.
- 8** Metsloomad poevad urgu ja püsivad oma pesas.
- 9** Tormituul lõõtsub oma kambrist,^g põhjatuultega tuleb külm.^h
- 10** Jumala hingusest tekib jää,ⁱ avar vetepind külmub kõvaks.^j
- 11** Ta surub niiskust täis pilved alla, pillutab piksenooli^k pilvedesse,
- 12** need sähvivad seal, kuhu ta nad heidab, need täidavad ta käske^l asustatud maal.
- 13** Ta laseb sel sündida,^m olgu siis karistuseks, maa hüvanguks või oma truü armastuse väljenduseks.ⁿ

37:7 *Võib tõlkida ka „paneb pitseriga kinni”.

PTK 37
a II 37:11
L 97:4
b II 40:9
L 29:3
L 68:33
c 2Sa 22:14
d Kog 3:11
Ilm 15:3
e L 147:16
f Am 9:6
g L 104:3
h Op 25:23
i L 147:16
j II 38:29, 30
k II 37:3
l L 148:8
m 2Mo 9:23
1Sa 12:17, 18
n 1Ku 18:45
II 36:29, 31
II 38:25–27
Jk 5:17, 18

Teine veerg

a L 111:2
L 145:5
b II 36:29
c II 36:4
L 18:30
L 104:24
d Lu 12:55
e Jes 44:24
f Ro 11:34
g 1Aj 16:27
L 8:1
h L 145:3
Kog 3:11
Ro 11:33
i 1Aj 29:11
II 36:22
Jes 40:26
j 5Mo 32:4
L 33:5
L 37:28
k L 11:7
L 71:19
l L 33:8
Op 1:7
Mt 10:28
m Op 3:7
Mt 11:25
Ro 11:20
Ro 12:16
1Ko 1:26

- 14** Kuula seda, Iob!
Peatu ja süüvi Jumala imelistesse tegudesse!^a
- 15** Kas sa tead, kuidas Jumal valitseb pilvede üle, kuidas ta paneb oma pilvest välgud sähvima?^b
- 16** Kas sa mõistad pilvede söudu?^b
Need on kõiketeadja imelised teod.^c
- 17** Miks lähevad su riided tuliseks, kui lõunatuul paneb maa vaikima?^d
- 18** Kas võid sina koos temaga laotada laiali taeva,^e taguda seda nagu metallpeeglit?
- 19** Ütle meile, mida peaksime talle lausuma.
Meie ei saa vastata, sest oleme pimeduses.
- 20** Kas tuleks talle öelda, et ma soovin rääkida? Või on kellelgi midagi talle teatada?^f
- 21** Inimesed ei näe valgust* – kuigi see särab taevas –, enne kui tuul käib üle ja pilved ära ajab.
- 22** Põhjast saabub kuldne hiilgus –
Jumala ülevus^g on aukartustäratav.
- 23** Kõikvõimsa mõistmiseni me ei jõua.^h
Tema jõud on suur,ⁱ ta ei vääna eales oma õigust^j ega külluslikku õiglust.^k
- 24** Seepärast inimesed kartku teda.^l
Talle pole meele järele keegi, kes on enda meelest tark.”^m

37:21 *St päikest.

38 Siis ütles Jehoova Iiobile tormituulest:^a

- 2** „Kes see on, kes räägib asja mõistmata ja ähmastab mu nõu?^b
- 3** Sea end palun valmis nagu mees, mina küsin sinult ja sina vasta mulle.
- 4** Kus olid sina, kui mina rajasin maa?^c Ütle mulle, kui arvad, et oled arukas.
- 5** Kas tead, kes määras kindlaks selle mõõdu, vedas selle üle mõõdunööri?
- 6** Kuhu on rajatud selle alusmüürid ja kes asetas paika selle nurgakivi,^d
- 7** kui koidutähed^e üheskoos rökkasid ja kõik Jumala pojad^{*f} hõiskasid kiitust?
- 8** Kes tõkestas ustega mere,^g kui see emaütsast välja paiskus,
- 9** kui ma riietasin selle pilvedega, mähkisin pilkasesse pimedusse,
- 10** kui ma kehtestasin sellele piiri, seadsin ette riivid ja ukсед^h
- 11** ning ütlesin: „Siiani võid kas tulla, aga mitte kaugemale, siin vaibugu su uhked lained!“ⁱ
- 12** Kas sa oled käsutanud hommikut, andnud koidule teada tema paiga,^j
- 13** et ta haaraks kinni maa äärtest

38:7 *Vastav heebrea väljend viitab inglitele.

PTK 38

a 2Mo 19:16, 19
1Ku 19:11

b II 42:3

c 1Mo 1:1
Neh 9:6
L 136:6
Õp 8:29
Heb 1:10

d L 104:5

e Ilm 22:16

f 1Mo 6:2
1Ku 22:19
II 1:6
II 2:1
L 89:6

g L 33:7
Õp 8:29

h 1Mo 1:9
Jer 5:22

i Õp 8:29

j 1Mo 1:5
L 74:16

Teine veerg

a II 24:15
1Te 5:7

b 1Mo 1:2
L 77:19

c L 9:13
Mt 16:18

d II 10:21, 22

e L 74:17
L 89:11

f Jes 45:7

g II 37:6

h Jos 10:11
Jes 30:30

i 2Mo 9:24
Hes 13:13

j L 135:7

k II 28:26

ja raputaks jumalatud sellelt maha?^a

- 14** See muutub nagu savi pitsati all, selle peensused tulevad esile kui kaunil rõival.
- 15** Aga jumalatutelt võetakse nende valgus, nende ülestõstetud käsivars murtakse.
- 16** Kas oled laskunud mere allikate juurde, uurinud vetesügavusi?^b
- 17** Kas sulle on näidatud surma väravaid,^c kas oled näinud pilkase pimeduse väravaid?^d
- 18** Kas suudad haarata maa ääretut avarust?^e Ütle, kui sa kõike seda mõistad!
- 19** Kuhu kanti jääb valguse elupaik?^f Kust on pimeduse elukoht, et saaksid ta viia tema maale ja tunneksid teed tema koju?
- 21** Kas tead seda kõike, sest olid siis juba sündinud ja su eluaastaid on palju?
- 22** Kas oled käinud lume aitades,^g näinud rahe aitu?^h
- 23** Neid ma olen hoidnud hädaajaks, võitluse- ja sõjapäevaks.ⁱ
- 24** Kus on koht, kus valgus^{*k} hajub? Kust puhub idatuul üle maa?^j
- 25** Kes on raiunud kanali uputusveele, teinud tee kõuepilvele,^k
- 26** et anda vihma asustamata maale,

38:24 *Teine võimalik tähendus: „väik“.

- körbele, kus pole ühtki inimest,^a
- 27 et kosutada laastatud kõnnumaad, panna rohi võrsuma?^b
- 28 Kas on vihmal isa^c või kes on kastepiiskade isa?^d
- 29 Kelle üsast väljus jää, kes sünnitas taeva halla,^e
- 30 kui veed kaeti otsekui kiviga ja vetesügavuste pind külmus kõvaks?^f
- 31 Kas suudad siduda kinni Kima tähtkuju* köied, päästa valla Kesili tähtkuju* köidikut?^g
- 32 Kas suudad viia välja tähtkuju* sellele määratud ajal? Kas saad juhtida Aši tähtkuju* koos selle poegadelega?
- 33 Kas tunned taevas valitsevaid seadusi,^h kas suudad anda neile* võimu maa peal?
- 34 Kas kostab su hääil pilvedeni, et sind kataks vetetulv?ⁱ
- 35 Kas suudad saata välja piksenooled? Kas nad tulevad sulle ütlemale: „Siin me oleme!“?
- 36 Kes on pannud pilvedesse* tarkuse,^j

38:31 *Arvatavasti Plejaadide täheparv Sõnni tähtkujus. #Arvatavasti Orioni tähtkuju. 38:32 *Sõna-sõnalt „Massaroti“. Pole täpselt teada, mis tähtkujuga on tegu, kuid tekstis 2Ku 23:5 viitab sarnase heebrea väljendi mitmuslik vorm sodiaagi tähtkujudele. #Arvatavasti Suure Vankri ehk Suure Karu tähtkuju. 38:33 *Teine võimalik tähendus: „temale“, st Jumalale. 38:36 *Teine võimalik tähendus: „andnud inimesele“.

PTK 38

a L 104:13
L 107:35

b L 147:7, 8

c 1Sa 12:18
Jes 30:23
Jer 5:24

d 1Mo 27:28

e L 147:16

f II 37:10

g Am 5:8

h Öp 3:19
Jer 31:35
Jer 33:25

i Sak 10:1

j Jer 10:12

Teine veerg

a L 136:5
Op 3:20

b Jer 10:13

c L 104:21
L 145:15, 16
Nah 2:12

d L 147:9
Mt 6:26
Lu 12:24

PTK 39

e L 104:18

f L 29:9

g II 24:5
L 104:10, 11

- andnud taevanähtustele* taibu?^a
- 37 Kellel jagub tarkust, et lugeda ära pilved, kes suudab kummutada taevaanumaid,^b
- 38 nii et muld muutub mudaks ja mullakamakad kleepuvad kokku?
- 39 Kas suudad lõvi jaoks saaki jahtida, rahuldada noorte lõvide aplust,^c
- 40 kui need kõssitavad oma pesapaigas, lamavad varitsuskohas?
- 41 Kes valmistab toidu rongale,^d kui selle pojad Jumala poole hüüavad ja söömata ringi ekslevad?
- 39** Kas sa tead kaljukitsede poegimisaega?^e Kas oled jälginud hirvede poegimist?^f
- 2 Kas loed nende tiinuskuid ja tead, millal saabub nende poegimisaeg?
- 3 Nad tõmbuvad kõverasse, et oma vasikad ilmale tuua, ja nende tuhud lakkavad.
- 4 Nende pojad koguvad jõudu ja sirguvad väljal, nad lähevad ära ega tule nende juurde tagasi.
- 5 Kes päästis lahti eesliku, vabastas köidikut metseesi?^g
- 6 Ma olen teinud tema koduks kõrbetasandiku, tema elupaigaks soolaku.
- 7 Ta põlgab linnakära ega kuule ajaja hõikeid.

38:36 *Teine võimalik tähendus: „mõistusele“.

- 8 Ta uitab mägedel,
et leida karjamaad,
otsib haljast liblekest.
- 9 Kas tarvas tahab sind
teenida,^a
kas ta jääb ööseks
su lauta?
- 10 Kas saad hoida tarvast
kõitega vaol,
kas ta tuleb sinu järel orgu
üles kündma?
- 11 Kas saad loota tema
suurele jõule,
jätta oma raske töö
tema teha?
- 12 Kas võid kindel olla, et ta
toob sulle su saagi,
kogub selle su
viljapeksuplatsile?
- 13 Jaanalind lehvitat
rõõmsalt tiibu,
kuid on's tal toonekure
tiivad ja suled?^b
- 14 Ta jätab oma munad
maa peale,
hoiab neid maapinnas
soojas,
- 15 ta unustab, et kellegi jalg
võib need purustada,
metsloom need ära tallata.
- 16 Ta kohtleb oma poegi
karmilt, otsekui polekski
need tema omad,^c
ta ei hooli, et ta töövaev
võib minna tühja.
- 17 Jumal on jätnud ta
tarkusest ilma,
pole andnud talle arukust.
- 18 Ent kui ta tõuseb ja
levhitab tiibu,
siis naerab ta hobust ja
ratsanikku.
- 19 Kas sina annad hobusele
ta jõu?^d
Kas sina ehid ta kaela
lehviva lakaga?
- 20 Kas saad panna ta hüppa-
ma nagu rohutirtsu?

PTK 39

a 5Mo 33:17

b L 104:17
Sak 5:9

c Nu 4:3

d L 147:10
Jes 31:1

Teine veerg

a Jer 8:16

b Koh 5:22
L 32:9c Öp 21:31
Jer 46:9
Jer 47:3
Hab 1:8d Jes 5:28
Jer 8:6

e Jer 46:4

f Öp 23:5
Jes 40:31g Jer 49:16
Ob 4h II 9:26
Jer 49:22

i Mt 24:28

PTK 40

j II 33:12, 13
Jes 45:9k II 13:3
II 23:3–5
II 31:35

Tema uhke norsatus
tekitab hirmu.^a

- 21 Ta kaabib orus maad ja on
uhke oma vägevuses,^b
ta sõostab lahingusse.^c
- 22 Ta naerab hirmu üle ega
karda midagi,^d
ta ei tagane isegi
mõõga ees.
- 23 Tema küljel lõgiseb
nooletupp,
välguvad piik ja odatera.
- 24 Erutusest värisedes
tormab ta edasi,
sarvehäält kuuldes ei püsi
ta paigal*.
- 25 Kui kõlab sarvehäääl,
hirhub ta: „Iihahaa!”
Juba kaugelt haistab
ta lahingut,
kuuleb pealike hüüdeid
ja sõjakisa.^e
- 26 Kas sinu tarkuse abil
lendab pistrik kõrgustes,
laotab oma tiibu lõuna
poole?
- 27 Kas sinu käsul lendab
kotkas üles,^f
ehitab oma pesa kõrgele,^g
- 28 veedab õõ kaljurünkal,
elab oma kaljukindluses?
- 29 Sealt läheb ta toitu
otsima,^h
tema silmad näevad
kaugele.
- 30 Tema pojad rüüpad verd,
ja kus on mahalööduid,
seal on ka tema.”ⁱ
- 40** Jehoova ütles Iiobile
veel:
- 2 „Kas võib Kõikvõimsa
arvustaja temaga
vaielda?^j
Jumala noomija
andku vastus!”^k
- 39:24 *Teine võimalik tähendus: „ta ei
usu sarvehäält”.

- 3** Siis Iiob kostis Jehoovale:
- 4** „Ma olen selleks liiga tühine.^a
Mida on mul sulle vastata?
Ma panen käe suu peale.^b”
- 5** Korra olen ma rääkinud ega jätka enam, kaks korda kõnelnud ega lisa midagi.”
- 6** Siis ütles Jehoova Iiobile tormituulest:^c
- 7** „Sea end palun valmis nagu mees, mina küsin sinult ja sina vasta mulle.^d”
- 8** Kas sead kahtluse alla* minu õiguse?
Kas mõistad hukka mind, et kaitsta oma õigust?^e”
- 9** Kas on sul sama võimas käsivars kui Jumalal,^f kas müristab su hääл nagu tema oma?^g”
- 10** Eks ehi end siis ülevuse ja aulisusega, riieta end väärikuse ja hiilgusega!
- 11** Päästa valla oma viha, vaata iga kõrgi peale ja tee ta madalaks.
- 12** Vaata iga ülbe peale ja alanda nad, talla jumalatud maha seal, kus nad seisavad.
- 13** Peida nad kõik põrmu, pane nad kinni pimedasse paika,
- 14** siis võin minagi tunnistada*, et su parem käsi võib su päästa.
- 15** Siin on behemot*, kelle ma lõin nagu sinugi.
Ta sööb rohtu nagu pull.

40:8 *Võib tõlkida ka „tühistad”.
40:14 *Võib tõlkida ka „kiita sind selle eest”. 40:15 *Arvatavasti jõehobu.

PTK 40

a II 42:5, 6

b L 39:9
Õp 30:32

c II 38:1

d II 38:3
II 42:4e L 51:4
Ro 3:4f 2Mo 15:6
L 89:13
Jes 40:26
1Ko 10:22g II 37:4
L 29:3

Teine veerg

a Jos 3:15

PTK 41

b L 104:25, 26

- 16** Vaata, milline jõud on tal puusades, milline ramm tema kõhulihastes!
- 17** Ta teeb oma saba kangeks kui seedri, tema reielihaste kõõlused on kokku kootud.
- 18** Tema luud on vasktorud, ta jäsemed kui raukangid.
- 19** Tema on Jumala tööddest esikohal, üksnes tema looja saab mõõgaga talle ligineda.
- 20** Mäed annavad talle toitu, kõik metsloomad mängivad seal.
- 21** Ta lebab türnpuude all, redutab lodus pilliroos.
- 22** Türnpuud pakuvad talle varju, oru paplid ümbritsevad teda.
- 23** Kui jõgi mässab, ei lähe ta paanikasse, ta jääb rahulikuks, ehkki Jordan^a paiskub talle suhu.
- 24** Kas saab teda ta nähes kinni võtta ja talle haagi ninna torgata?
- 41** Kas saad leviatani*^b õngekonksuga kinni püüda, tema keele kõiega kinni siduda?
- 2** Kas saad kõie ta sõormeist läbi pista, konksu ta lõugadest läbi torgata?
- 3** Kas ta anub sind härdasti, lausub sulle leebeid sõnu?
- 4** Kas teeb ta sinuga lepingu, et saada igaveseks su orjaks?

41:1 *Arvatavasti krokodilli.

- 5 Kas saad mängida temaga kui linnuga või panna ta oma tütre-keste jaoks ohelikku?
- 6 Kas ta läheb vahetuskaubaks? Kas kaupmehed jagavad ta omavahel ära?
- 7 Kas saad läbistada tema naha harpuunidega,^a tema pea ahingutega?
- 8 Pane oma käsi tema külge – seda lahingut sa ei unusta ega ürita seda uuesti!
- 9 Kõik lootused teda alistada on asjatud. Juba pilguheit talle paiskab sind maha.
- 10 Keegi ei sõanda teda ärritada. Kes siis veel suudaks seista minu ees?^b
- 11 Kes on andnud midagi mulle, et peaksin talle tagasi maksma?^c Kõik taeva all kuulub minule.^d
- 12 Ma ei jäta rääkimata tema jäsemetest, tema jõust ja hästivormitud kehast.
- 13 Kes on kiskunud maha ta pealistrüü? Kes läheks tema avatud lõugade vahele?
- 14 Kes saaks lahti kangutada tema suu ukсед? Tema hambakaared on hirmuäratavad.
- 15 Tema seljal on soomused rivis,^{*} tihedalt kinni pitseeritud.
- 16 Need on koos nii tihedalt, et õhkki ei käi läbi.

41:15 *Teine võimalik tähendus: „tema uhkuseks on ta soomusterivid“.

PTK 41
a II 41:26

b 2Aj 20:6
Tn 4:35
Ap 11:17
Ro 9:19

c Ro 11:35

d 5Mo 10:14
L 24:1
L 50:12
1Ko 10:26

Teine veerg
a II 41:7

b Jes 41:15

- 17 Need on üksteise küljes kinni, kokku liibunud, neid ei saa lahutada.
- 18 Tema norsatusest sähvatab valgus, tema silmad on kui koidukiired.
- 19 Tema suust sähvivad välgud, lendab tulesädemeid.
- 20 Tema sõormeist paiskub suitsu nagu ahjust, kus põlevad kõrkjad.
- 21 Tema hingus süütab söed, leek lahvatab ta suust.
- 22 Tema kaelas on tohtu jõud, kohkumus pageb ta eest.
- 23 Ta nahavoldid on tihkelt liitunud, need on kõvad, ta külge justkui valatud, ega liigu.
- 24 Tema süda on kõva kui kivi, jah, kõva kui alumine veskikivi.
- 25 Kui ta tõuseb, kohkuvad vägevadki, tema pekslemine jahmatab.
- 26 Tema vastu ei aita mõök, ei piik, viskoda ega nool.^a
- 27 Raud on talle kui õlekõrs, vask nagu pehkinud puu.
- 28 Nool ei aja teda põgenema, lükkivad on tema vastu kui kõrred.
- 29 Nui on talle kui kõrreke, ta naerab oda vihinat.
- 30 Tema kõhu all on justkui teravad potikillud, ta roomab mudas nagu viljapeksuregi.^b
- 31 Ta paneb sügavuse keema nagu paja, mere kobrutama kui salvikeedupoti.

32 Ta jätab endast maha sädeleva raja, vetesügavusel oleksid kui valged juuksed.

33 Teist temasugust maa peal ei ole, ta on loodud kartmatuks.

34 Ta vaatab julgelt kõigi uhkete peale.

Ta on vägevate loomade kuningas.”

42 Siis ütles Iiob Jehoovale:

2 „Nüüd ma tean, et sa suudad teha kõike,

ja miski, mida sa kavatsed, pole sulle võimatu.^a

3 Sa küsisid: „Kes see on, kes asja mõistmata ähmastab mu nõu?”^b

Ma rääkisin tõesti arutult, asjadest, mis on minu jaoks liiga imelised, millest ma midagi ei taipu.^c

4 Sa ütlesid: „Palun kuula mind ja ma räägin.

Mina küsin sinult ja sina vasta mulle.”^d

5 Mu kõrvad olid sinust kuulnud, kuid nüüd mu oma silmad näevad sind.

6 Seepärast võtan ma oma sõnad tagasi^e ning kahetsen põrmus ja tuhas.”^f

7 Kui Jehoova oli Iiobiga rääkinud, ütles Jehoova teemanlasele Eliifasele:

„Mu viha põleb sinu ja su kahe kaaslaste vastu,^g sest te pole rääkinud minu kohta tõtt,^h nagu on rääkinud mu teenija Iiob. **8** Võtke nüüd seitse pulli ja seitse jäära. Minge mu teenija Iiobi juurde, ohverdage enesete eest põletusohver ja mu teenija Iiob palvetab teie eest.ⁱ Ma

PTK 42

a 1Mo 18:14
L 135:6
Jes 43:13
Jes 55:10, 11
Jer 32:17
Mr 10:27
Lu 18:27

b li 38:2

c L 40:5
L 139:6

d li 38:3
li 40:7

e li 40:4

f Esr 9:6
L 51:17

g li 2:11

h li 11:6
li 15:14, 15
li 22:2, 3

i 1Mo 20:17
Jk 5:15

Teine veerg

a Mt 6:14

b li 2:6, 7
Jk 5:11

c 1Mo 32:10
1Sa 2:7
2Aj 25:9
Õp 22:4
Jes 61:7

d li 19:13

e Õp 3:33
Õp 10:22
Heb 11:6
Jk 5:11

f li 1:3

g li 1:1, 2

kuulan teda, kui ta palub mitte kohelda teid teie rumalust mööda, sest te pole rääkinud minu kohta tõtt, nagu on rääkinud mu teenija Iiob.”

9 Siis tegidki teemanlane Eliifas, suhiit Bildad ja naamalanlane Soofar, nagu Jehoova oli käskinud, ja Jehoova võttis Iiobi palvet kuulda.

10 Pärast seda kui Iiob oli palvetanud oma kaaslaste eest,^a tegi Jehoova Iiobi kannatustele lõpu^b ja taastas tema hea põlve. Jehoova andis Iiobile kahekordselt kõike, mis tal varem oli olnud.^c **11** Tema juurde tulid kõik ta vennad ja õed ning kõik ta endised sõbrad^d ja nad sõid koos temaga ta majas. Nad väljendasid talle oma kaastunnet ja lohutasid teda kõige selle viletsuse pärast, mis Jehoova oli lubanud talle osaks saada. Igaüks andis talle kingiks ühe hõbetüki ja kuldrõnga.

12 Jehoova õnnistas Iiobi järgnevaid eluaastaid rohkem, kui oli õnnistanud eelmisi,^e ning Iiobil oli 14000 lammast, 6000 kaamelit, 1000 paari veiseid ja 1000 emaeslit.^f **13** Talle sündis veel seitse poega ja kolm tütar.^g **14** Esimesele tütrele pani ta nimeks Jemiima, teisele Ketsia ja kolmandale Keren-Hapuuk. **15** Kogu maal polnud nii kauneid naisi kui Iiobi tütreid ja nende isa andis neile pärandi nagu nende vendadelegi.

16 Iiob elas pärast seda 140 aastat ning nägi oma lapsi ja lapselapsi neli põlve. **17** Lõpuks Iiob suri. Tal oli olnud pikk ja rahuldustpakkuv elu.*

42:17 * Võib tõlkida ka „lõpuks Iiob suri, olles vana ja elatanud”.

LAULUD

(PSALMID)

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Kahe tee vastandus
Rööm Jumala seaduse lugemisest (2)
Õige on nagu viljakandev puu (3)
Jumalatud on kui aganad (4)</p> <p>2 Jehoova ja tema võitu
Jehoova naerab rahvaste üle (4)
Jehoova seab ametisse kuninga (6)
Austage Poega (12)</p> <p>3 Usaldus Jumala vastu ohu korral
„Miks on mul nii ohtralt
vastaseid?” (1)
„Jehoova käes on pääste” (8)</p> <p>4 Usaldav palve
„Kui ärritute, ärge tehke pattu” (4)
„Ma heidan rahu magama” (8)</p> <p>5 Jehoova — õigete varjupaik
Jumal vihkab kurjust (4, 5)
„Juhata mind oma õiguses” (8)</p> <p>6 Palve, et Jehoova oleks armuline
Surnud ei täna Jumalat (5)
Jumal kuuleb anumist (9)</p> <p>7 Jehoova on õiglane kohtumõistja
„Mõista mulle kohut, Jehoova” (8)</p> <p>8 Jumala ülevus ja inimese väarikus
„Kui ülev on su nimi” (1, 9)
„Mis on surelik, et sa teda
meeles pead” (4)
Inimene on kroonitud hiilgusega (5)</p> <p>9 Jumala imeliste tegude kuulutamine
Jehoova on kindel varjupaik (9)
Kes tunnustavad Jumala nime,
usaldavad teda (10)</p> <p>10 Jehoova aitab abituid
Jumalatu hoopele: „Jumalat
ei ole” (4)
Abitu pöördub Jehoova poole (14)
„Jehoova on kuningas ikka ja
igavesti” (16)</p> <p>11 Jehoova on pelgupaigaks
„Jehoova on oma pühas templis” (4)
Jumal vihkab vägivalda armastajat (5)</p> <p>12 Jehoova hakkab tegutsema
Jumala sõnad on puhtad (6)</p> | <p>13 Igatsus Jehoova pääste järele
„Kui kauaks, Jehoova” (1, 2)
Jehoova tasub külluslikult (6)</p> <p>14 Mõistmatu inimene
„Jehoovat ei ole” (1)
„Mitte ükski ei tee head” (3)</p> <p>15 Kes võib olla küaline Jehoova telgis?
Kes räägib tõtt oma südames (2)
Kes ei laima (3)
Kes ei tagane oma töotusest (4)</p> <p>16 Jehoova — headuse läte
„Jehoova on mu osa” (5)
Mõtted noomivad ööselt (7)
Jehoova on paremal käel (8)
„Sina ei jäta mind surmavalda” (10)</p> <p>17 Palve, et Jumal kaitseks
„Sa oled uurinud mu südant” (3)
„Peida mind oma tiibade varjus” (8)</p> <p>18 Kiitus Jumalale pääste eest
„Jehoova on mu kalju” (2)
Jehoova on ustavale ustav (25)
Jumala tee on täiuslik (30)
„Su alandlikkus teeb mind
suureks” (35)</p> <p>19 Jumala loodu ja seadus annavad
tunnistust
„Taevas annab teada
Jumala aust” (1)
Jumala täiuslik seadus
annab jõudu (7)
„Puhasta mind pattudest,
millest ma pole teadlik” (12)</p> <p>20 Jumal päästab võitnud kuninga
Ühed loodavad vankritele ja
hobustele, teised Jehoovale (7)</p> <p>21 Önnistused kuningale, kes loodab
Jehoovale
Kuningas saab pika elu (4)
Jumala vaenlased saavad lüüa (8–12)</p> <p>22 Meeleheitest Jumala kiitmiseni
„Mu Jumal, miks oled mu
maha jätnud?” (1)
„Heidavad liisku mu riiete
pärast” (18)</p> |
|--|--|

- Jumala kiitmine koguduses (22, 25)
Kogu maa kummardab Jumalat (27)
- 23 „Jehoova on mu karjane”
„Mul pole millestki puudust” (1)
„Ta kosutab mu hinge” (3)
„Mu karikas on pilgeni täis” (5)
- 24 Auline kuningas siseneb värvatest
„Jehoovale kuulub maa” (1)
- 25 Palve juhataste ja andestuse saamiseks
„Õpeta mulle oma radu” (4)
„Jehoova on lähedane sõber” (14)
„Andesta kõik mu patud” (18)
- 26 Laitmatuses käimine
„Uri mind, Jehoova” (2)
Halva seltskonna vältimine (4, 5)
„Käin ümber su altari, Jehoova” (6)
- 27 „Jehoova on mu elu kindlus”
Jumala templi imetlemine (4)
Jehoova hoolib, isegi kui vanemad
ei hooli (10)
„Looda Jehoovale” (14)
- 28 Lauliku palvet võetakse kuulda
„Jehoova on mu tugevus ja kilp” (7)
- 29 Jehoova võimas hääl
Pühas rüüs teenimine (2)
„Auline Jumal müristab” (3)
Jehoova annab oma rahvale jõu (11)
- 30 Lein muutub rõõmuks
Jumala soosing kestab kogu elu (5)
- 31 Jehoova on pelgupaigaks
„Sinu kätte ma usaldan oma
vaimu” (5)
„Jehoova, tõe Jumal” (5)
Jumala rikkalik headus (19)
- 32 Õnnelik on see, kellele on andeks antud
„Ma tunnistasin sulle oma patu” (5)
Jumal teeb targaks (8)
- 33 Kiitus Loojale
„Laulge talle uus laul” (3)
Kõik on loodud Jehoova sõna
ja vaimuga (6)
Jehoova rahvas on õnnelik (12)
Jehoova valvas silm (18)
- 34 Jehoova päästab oma teenijad
„Tõstkem üheskoos kõrgele
tema nimi” (3)
Jehoova ingel kaitseb (7)
- „Maitse ja vaadake, et Jehoova
on hea!” (8)
Ühtki luud ei murta (20)
- 35 Palve vaenlase käest pääsemiseks
Vaenlased aetagu ära (5)
„Kiidan sind hulga rahva seas” (18)
Alusetult vihatud (19)
- 36 Jumala tru armastus
Jumalatu ei karda Jumalat (1)
Jumal on eluallikas (9)
„Tänu sinu valgusele me näeme
valgust” (9)
- 37 Kes loodavad Jehoovale, öitsevad
„Ära ärritu kurjade pärast” (1)
„Olgu Jehoova su ülim rõõm” (4)
„Usalda oma tee Jehoova hoolde” (5)
„Tasased pärivad maa” (11)
Õigel pole leivapuudust (25)
Õiged elavad maa peal igavesti (29)
- 38 Kannatava kahetseja palve
„Ma olen ahastuses, mustas
masenduses” (6)
Jehoova kuuleb neid,
kes teda ootavad (15)
„Mu patt ei andnud mulle asu” (18)
- 39 Elu lühidus
Inimene on vaid hingeõhk (5, 11)
„Ärgu jäägu sul märkamata mu
pisarad” (12)
- 40 Tänu võrratule Jumalale
Jumala tegusid ei jõua ära lugeda (5)
Ohvrid pole Jumalale kõige
tähtsamad (6)
„Sinu tahet, mu Jumal,
täidan ma hea meelega” (8)
- 41 Palve haigevoodis
Jumal toetab haiget (3)
Lähedane sõber reedab (9)
- 42 Jumala, võimsa päästja ülistamine
Hing igatseb Jumala järele nagu
hirm vee järele (1, 2)
„Mu hing, miks oled
ahastuses” (5, 11)
„Oota Jumalat” (5, 11)
- 43 Jumal kui kohtumõistja päästab
„Saada oma valgus ja tõde” (3)
„Mu hing, miks oled ahastuses” (5)
„Oota Jumalat” (5)

- 44 Abipalve
„Sina päätsid meid” (7)
„Meid on arvatud tapalambaiks” (22)
„Tõuse ja aita meid!” (26)
- 45 Võitnud kuninga pulm
Meeldiv kõne (2)
„Jumal on su troon ikka ja igavesti” (6)
Kuningat kütkestab pruudi ilu (11)
Pojad valitsevad kogu maal (16)
- 46 „Jumal on meie pelgupaik”
Jumala hämmastavad teod (8)
Jumal lõpetab sõjad kogu maal (9)
- 47 Jumal on kuninga üle kogu maa
Jehoova on aukartustäratav (2)
Laulge kiitust Jumalale (6, 7)
- 48 Siion — suure kuninga linn
Kogu maa rõõm (2)
Uurige linna ja selle torne (11–13)
- 49 Rumal on loota rikkusele
Inimene ei saa teist lunastada (7, 8)
Jumal lunastab surmavallast (15)
Rikkus ei päästa surmast (16, 17)
- 50 Jumal mõistab kohut ustava ja jumalatu vahel
Ohvri alusel sõlmitud leping (5)
„Jumal on kohtumõistja” (6)
Kõik loomad kuuluvad Jumalale (10, 11)
Jumal paljastab jumalatud (16–21)
- 51 Kahetseja palve
Patusüüga sündinud (5)
„Puhasta mind mu patust” (7)
„Loo mulle puhas süda” (10)
Purukspekstud süda on Jumalale meelepärane (17)
- 52 Lootus Jumala truust armastuse peale
Hoiatus kurjade tegudega kelkijatele (1–5)
Jumalatu loodab rikkusele (7)
- 53 Mõistmatu inimene
„Jehoovat ei ole” (1)
„Mitte ükski ei tee head” (3)
- 54 Abipalve vaenlaste keskel
„Jumal on mu abimees” (4)
- 55 Palve, kui sõber reedab
Lähedane sõber teotab (12–14)
- „Heida oma koorem Jehoova peale” (22)
- 56 Palve tagakiusamise ajal
„Ma loodan Jumalale” (4)
„Kogu mu pisarad oma nahklähkrisse” (8)
„Mida saab tühipaljas inimene mulle teha?” (4, 11)
- 57 Palve, et Jumal oleks armuline
Varjupaik Jumala tiibade all (1)
Vaenlased kukuvad enda kaevatud auku (6)
- 58 Jumal on maa kohtumõistja
Palve, et jumalatuid karistataks (6–8)
- 59 Jumal on kilp ja varjupaik
Ära anna armu reeturile (5)
„Mina aga laulan sinu jõust” (16)
- 60 Jumal alistab vaenlased
Inimeste abi on tühine (11)
„Jumal annab meile jõudu” (12)
- 61 Jumal on tugev torn kaitseks vaenlase eest
„Ma tahan olla igavesti külaline su telgis” (4)
- 62 Pääste tuleb Jumalalt
„Ma ootan vaikselt Jumalat” (1, 5)
Valage Jumala ette välja oma süda (8)
Inimlapsed on pelk hingeõhk (9)
Ära looda rikkusele (10)
- 63 Igatsus Jumala järele
„Sinu truust armastus on parem kui elu” (3)
Täidetud parimaga (5)
Jumalale mõtlemine öösel (6)
„Ma klammerdun su külge” (8)
- 64 Kaitse salakavalate rünnakute vastu
„Jumal laseb nende pihta” (7)
- 65 Jumal hoolitseb maa eest
„Sina kuulad palvet” (2)
„Õnnelik on see, kelle sa valid” (4)
Jumala külluslik headus (11)
- 66 Jumala aukartustäratavad teod
„Tulge ja vaadake Jumala tegusid!” (5)
„Tasun sulle töötused” (13)
Jumal kuuleb palvet (18–20)

- 67 Maa ääred kardavad Jumalat
„Et kogu maal tuntaks su teed” (2)
Kõik rahvad tänagu Jumalat (3, 5)
Jumal õnnistab meid (6, 7)
- 68 Jumala vaenlased hajugu
„Isata laste isa” (5)
Jumal annab üksijäänuile
eluaseme (6)
Naised kuulutavad head sõnumit (11)
Annid inimeste hulgast (18)
Jehoova kannab iga päev meie
koormat (19)
- 69 Palve, et Jumal päästaks
„Innukus su koja pärast põleb
mu sees” (9)
„Vasta mulle kiiresti” (17)
„Nad andsid mulle ...
veiniäädikat” (21)
- 70 Anuv abipalve
„Tegutse kiiresti mu heaks!” (5)
- 71 Eakad võivad tunda end kindlana
Lootus Jumalale noorest
põlvest peale (5)
„Kui mu ramm raugeb” (9)
Jumal õpetab noorusest peale (17)
- 72 Jumala seatud kuninga rahuvalitsus
Õiged õitsevad (7)
Alamaid merest mereni (8)
Vabastamine vägivalla alt (14)
Maa peal on rohkesti vilja (16)
Jumala nimi kestab igavesti (17)
- 73 Jumalakartlik saab tasakaalu tagasi
„Minu sammud oleksid peaaegu
kõrvale kaldunud” (2)
„Mind vaevati kogu päeva” (14)
„Kuni ma sisenesin Jumala aulisse
pühamusse” (17)
Jumalatud on libedal pinnal (18)
Hea on olla Jumala ligi (28)
- 74 Palve, et Jumal mõtleks oma rahvale
Jumala päästetegude
meenutamine (12-17)
„Ära unusta vaenlase teotusi” (18)
- 75 Jumal mõistab õiglast kohut
Jumalatud peavad jooma
Jehoova karikast (8)
- 76 Jumala võit Siioni vaenlaste üle
Jumal päästab tasased (9)
Kõrgid vaenlased alandatakse (12)
- 77 Palve ahastuspäeval
Jumala tegude üle
mõtisklemine (11, 12)
Kes on nii võimas kui Jumal? (13)
- 78 Jumala hoolitsus ja iisraellaste
usupuudus
Tulevastele põlvedele
jutustamine (2-8)
„Nad ei uskunud Jumalasse” (22)
„Taevavili” (24)
„Kurvastasid Iisraeli Püha” (41)
Egiptusest tootatud maale (43-55)
Nad panid Jumala proovile (56)
- 79 Palve, kui Jumala rahvast on rünnatud
„Nüüd oleme naabrite teotada” (4)
„Aita meid ... oma aulise nime
pärast” (9)
„Tasu meie naabritele
seitsmekordset” (12)
- 80 Palve, et Iisraeli karjane päästaks
„Oo, Jumal, taasta meie endine
pöli” (3)
Iisrael kui Jumala viinapuu (8-15)
- 81 Üleskutse kuuletumiseks
Ei tohi kummardada võõraid
jumalaid (9)
„Kuulaks mu rahvas mind ometi” (13)
- 82 Üleskutse õiglaseks kohtumõistmiseks
Jumal mõistab kohut
jumalate seas (1)
„Kaitske viletsat” (3)
„Te olete jumalad” (6)
- 83 Palve vaenlasega silmitsi seistes
„Oo, Jumal, ära vaiki” (1)
Vaenlasi keerutatakse nagu
ohakaid (13)
Jumala nimi on Jehoova (18)
- 84 Hing igatseb viibida Jumala pühamus
Leviit soovib olla otsekui lind (3)
„Üks päev sinu õuedes” (10)
„Jumal Jehoova on päike ja kilp” (11)
- 85 Palve, et Jumal koguks rahva
taas kokku
Jumal räägib oma ustavatele
rahust (8)
Truu armastus ja ustavus
kohtuvad (10)
- 86 Pole teist sellist jumalat kui Jehoova
Jehoova on valmis andestama (5)

- Kõik rahvad kummardavad
 Jehoovat (9)
 „Õpeta mulle oma teed” (11)
 „Liida üheks mu süda” (11)
- 87 Siion — tõelise Jumala linn
 Siionis sündinud (4–6)
- 88 Palve surmaohus
 „Mu elu on surmavalla lävel” (3)
 „Igal hommikul jõuab mu palve
 su ette” (13)
- 89 Laul Jehoova truust armastusest
 Leping Taavetiga (3)
 Taaveti järeltulija püsib igavesti (4)
 Jumala võitu hüüab Jumalat
 isaks (26)
 Leping Taavetiga jääb püsima (34–37)
 Inimene ei pääse ise
 surmavallast (48)
- 90 Igaviku Jumal ja surelik inimene
 Tuhat aastat on nagu eilne päev (4)
 Inimene elab 70-80 aastat (10)
 „Õpeta meid oma päevi
 arvestama” (12)
- 91 Kaitse Jumala salapaigas
 Päästetud linnupüüdja käest (3)
 Varjupaik Jumala tiibade all (4)
 Ustav püsib, kuigi tuhanded
 langevad (7)
 Inglisele on antud käsk kaitsta (11)
- 92 Jehoova on kõrgeim igavesti
 Tema suured teod ja
 sügavad mõtted (5)
 „Õige õitseb nagu palmipuu” (12)
 „Ka vanas eas on nad lopsakad” (14)
- 93 Jehoova ülev valitsus
 „Jehoova on saanud kuningaks!” (1)
 „Kui usaldusväärased on sinu
 meeldetuletused!” (5)
- 94 Palve, et Jumal maksaks kätte
 „Kui kaua saavad jumalatud
 juubeldada?” (3)
 Jaahi manitsused teevad
 õnnelikuks (12)
 Jumal ei hülga oma rahvast (14)
 Seaduse varjus hautakse kurja (20)
- 95 Jumalakummardamisega kaasneb
 kuulekus
 „Täna, kui te kuulete
 Jumala häält” (7)
- „Ärge tehke oma südant kõvaks” (8)
 „Nad ei saa puhata ühes
 minuga” (11)
- 96 „Laulge Jehoovale uus laul!”
 Jehoova väärrib ülimalt kiitust (4)
 Rahvaste jumalad on tühised (5)
 Pühas rüüs teenimine (9)
- 97 Jehoova on ülevam kui teised jumalad
 „Jehoova on saanud kuningaks!” (1)
 Kes armastab Jehoovat,
 vihaku halba (10)
 Valgus särab õigetele (11)
- 98 Jehoova — päästja ja õiglane
 kohtumõistja
 Jehoova kuulutab päästet (2, 3)
- 99 Jehoova — püha kuningas
 Istub keerubite kohal (1)
 Jumal, kes andestab ja karistab (8)
- 100 Tänu laul Loojale
 „Teenige Jehoovat rõõmuga” (2)
 „Tema on meid teinud” (3)
- 101 Valitseja tegutseb laitmatult
 Ei salli kõrkust (5)
 „Mu pilk on pööratud ustavatele” (6)
- 102 Rõhutu meeleheitlik palve
 „Olen kui üksik lind” (7)
 „Mu päevad on kui kahanev vari” (11)
 „Jehoova ehitab üles Siioni” (16)
 Jehoova püsib igavesti (26, 27)
- 103 „Kiida, mu hing, Jehoovat”
 Jumal viib meie patud
 meist kaugemale (12)
 Jumala isalik halastus (13)
 Jumalal on meeles, et oleme
 põrm (14)
 Jehoova troon ja kuningavõim (19)
 Inglise teevad Jumala sõna järgi (20)
- 104 Kiitus Jumalale loomisimede eest
 Maa püsib igavesti (5)
 Vein ja leib rõõmustavad
 surelikku (15)
 „Kui palju on sinu tegusid” (24)
 „Kui võtad neilt eluvaimu, nad
 surevad” (29)
- 105 Jehoova ustavad teod oma rahva
 heaks
 Jumal peab meeles oma
 lepingut (8–10)

- „Ärge puutuge mu võituid” (15)
 Jumal läkitas Joosepi (17-22)
 Jumala imed Egiptuses (23-36)
 Iisraellaste väljatuulek
 Egiptusest (37-39)
 Jumal peab meeles Abrahamile
 antud töötust (42)
- 106 Iisrael ei hinnanud Jumala imetegusid
 Unustasid kiiresti Jumala teod (13)
 Jumala au vahetati pulli kuju
 vastu (19, 20)
 Ei uskunud Jumala töötust (24)
 Liitusid Baali kummardamisega (28)
 Ohverdasid lapsi deemonitele (37)
- 107 Tänu Jumalale tema imeliste tegude
 eest
 Ta pani nad käima õigel teel (7)
 Ta kosutas janust ja toitis näljast (9)
 Ta tõi nad välja pimedusest (14)
 Ta läkitas oma sõna ja tegi nad
 terveks (20)
 Ta kaitseb vaest rõhumise eest (41)
- 108 Palve, et võita vaenlane
 Inimeste abi on tühine (12)
 „Jumal annab meile jõudu” (13)
- 109 Rõhutu abipalve
 „Tema ülevaatajaamet saagu
 teisele” (8)
 Jumal on vaese kõrval (31)
- 110 Melkisedeki-sarnane kuningas ja
 preester
 „Valitse keset oma vaenlasi” (2)
 Noored on nagu kastepiisad (3)
- 111 Kiitus Jehoovale tema suurte tegude
 eest
 Jumala nimi on püha ja
 aukartustäratav (9)
 Jehoova kartus on tarkus (10)
- 112 Õige kardab Jehoovat
 Heldel laenajal läheb hästi (5)
 „Õiget mäletatakse igavesti” (6)
 Helde jagab vaesele (9)
- 113 Jumal on kõrgel ja tõstab üles viletsa
 Jehoova nime kiidetakse igavesti (2)
 Jumal alandub vaatama (6)
- 114 Iisraeli väljaminek Egiptusest
 Meri põgenes (5)
- Mäed kekslesid kui jäärad (6)
 Ränikivi muutus veeallikaks (8)
- 115 Üksnes Jumalat tuleb austada
 Elutud ebajumalad (4-8)
 Maa on antud inimlastele (16)
 „Ei surnud kiida Jaahi” (17)
- 116 Tänu laul
 „Kuidas ma küll tasun Jehoovale” (12)
 „Ma võtan päästekarika” (13)
 „Ma täidan Jehoovale antud
 töötused” (14, 18)
 Jehoova silmis on kallid ustavate
 surm (15)
- 117 Kõik rahvad kiitku Jehoovat
 Jumala truust armastus on suur (2)
- 118 Tänu Jehoova võidu eest
 „Ma hüüdsin Jaahi. Jaah vastas
 mulle” (5)
 „Jehoova on mu kõrval” (6, 7)
 Kõrvale heidetud kivist sai nurga
 tipmine kivi (22)
 „Kes tuleb Jehoova nimel” (26)
- 119 Jumala sõna ülistus
 „Kuidas hoiab noor inimene oma
 elutee puhta?” (9)
 „Sinu meeldetuletused on mulle
 kallid” (24)
 „Sinu sõna on mu lootus” (74, 81, 114)
 „Kuidas ma küll armastan sinu
 seadust!” (97)
 „Rohkem taipu kui kõigil mu
 õpetajail” (99)
 „Sinu sõna on mu jalale
 lambiks” (105)
 „Sinu sõna on läbini tõde” (160)
 „Sinu seaduse armastajail on
 suur rahu” (165)
- 120 Võõramaalane igatseb rahu
 „Päästa mind ... valeliku keele
 käest” (2)
 „Mina tahan rahu” (7)
- 121 Jehoova hoiab oma rahvast
 „Abi tuleb mulle Jehoovalt” (2)
 Jehoova ei maga iial (3, 4)
- 122 Palve Jeruusalemma rahu eest
 Rõõm Jehoova kotta minekust (1)
 Linn on liidetud ühtseks (3)
- 123 Palve, et Jehoova halastaks
 Piilk on pööratud Jehoovale (2)

- „Oleme enam kui küllalt kogunud põlgust” (3)
- 124 „Kui Jehoova poleks olnud meiega”
Pääsemine lõhutud lõksust (7)
„Meie abi tuleb temalt, kelle nimi on Jehoova” (8)
- 125 Jehoova kaitseb oma rahvast
„Nagu mäed Jeruusalemma ümber” (2)
„Rahu Iisraelile!” (5)
- 126 Siioni rõõmuküllane taastamine
„Jehoova on teinud meile suuri asju” (3)
Pisaratest hõiskamiseni (5, 6)
- 127 Ilma Jumalata on kõik asjatu
„Kui Jehoova ei ehita maja” (1)
Lapsed on tasu Jumalalt (3)
- 128 Õnnelik, kes kardab Jehoovat
Naine on kui viljakas viinapuu (3)
„Saagu sa näha Jeruusalemma õitsengut” (5)
- 129 Rünnatud, kuid mitte alistatud
Siioni vihkajad jäävad häbisse (5)
- 130 „Põhjatust sügavusest hüüan ma sinu poole”
„Kui näeksid üksnes eksimusi” (3)
Jehoova on andeksandja (4)
„Ma ootan pikisilmi Jehoovat” (6)
- 131 Rahulolev nagu võõrutatud laps
Ei ihalda liiga suuri asju (1)
- 132 Jumal valis Taaveti ja Siioni
„Ära hülga oma võitut” (10)
Siioni preestrid on riietatud päästesse (16)
- 133 Vennad elavad ühtsuses
Nagu õli Aaroni habemes (2)
Nagu Hermoni kaste (3)
- 134 Jumala kiitmine öösiti
„Tõstke käed pühaduses” (2)
- 135 Kiitke Jaahi tema suuruse eest
Tunnustähed ja imed Egiptuses (8, 9)
„Sinu nimi püsib igavesti” (13)
Elutud ebajumalad (15-18)
- 136 Jehoova truu armastus kestab igavesti
Jumal tegi oskuslikult taeva ja maa (5, 6)
Vaarao surm Punases meres (15)
- Jumal peab meeles masendunuid (23)
Toit kogu loodule (25)
- 137 Babüloni jõgede kallastel
Ei laulda Siioni laule (3, 4)
Babülon hävitatakse (8)
- 138 Jumal on küll kõrge, kuid hoolib
Vastab palvele (3)
Päästab ohust (7)
- 139 Jumal tunneb hästi oma teenijaid
Ei saa põgeneda Jumala vaimu eest (7)
„Olen ... nii imeliselt loodud” (14)
„Nägid mind juba mu lootees” (16)
„Juhi mind igaviku teel” (24)
- 140 Jehoova – vägev päästja
Kurjad on kui maod (3)
Vägivaldsed langevad (11)
- 141 Palve, et saada kaitset
„Olgu mu palve suitsutusrohuks” (2)
Õige noomimine on kui õli (5)
Jumalatud langevad oma võrkudesse (10)
- 142 Palve, et pääseda tagakiusajate käest
„Kuhugi pole mul põgeneda” (4)
„Sina oled ... kõik, mis mul on” (5)
- 143 „Ma janunen su järele kui põuane maa”
„Mõtlen kõigi su tegude peale” (5)
„Õpeta mind täitma oma tahet” (10)
„Sinu vaim on hea, juhtigu see mind” (10)
- 144 Palve võidu saamiseks
Mis on surelik inimene? (3)
„Pilluta vaenlased” (6)
Jehoova rahvas on õnnelik (15)
- 145 Kiitus Jumalale, suurele kuningale
„Mina kuulutan sinu suurust” (6)
„Jehoova on hea kõigile” (9)
„Sinu ustavad kiidavad sind” (10)
Jumala igavene kuningavõim (13)
Jumal täidab kõigi soovid (16)
- 146 Looda Jumalale, mitte inimestele
Surma korral kaovad inimese mõtted (4)
Jumal tõstab üles rõhutud (8)
- 147 Jumala kiitmine tema tegude pärast
Tervendab need, kel murtud süda (3)

- Nimetab kõiki tähti nimepidi (4)
Annab lund nagu villa (16)
- 148 Kogu loodu kiitku Jehoovat
„Kiitke teda, kõik ta inglid!” (2)
Kiitku teda päike, kuu ja tähed (3)
Noored ja vanad kiitku
Jumalat (12, 13)

- 149 Võidulaul Jumala kiituseks
Jumalal on hea meel
oma rahvast (4)
Au kuulub kõigile ustavatele (9)
- 150 „Kõik, kel on eluõhku, kiitku Jaahi!”
Halleluuja! (1, 6)

ESIMENE RAAMAT (Laulud 1–41)

- 1** Õnnelik on inimene, kes ei
käi jumalate nõu järgi,
ei seisa patuste teel^a
ega istu pilkajate pingil,^b
- 2** vaid kes tunneb rõõmu
Jehoova seadusest^c
ja loeb ta seadust mõttega*
päeval ja ööl.^d
- 3** Ta on kui veejade äärde
istutatud puu,
mis annab vilja omal ajal
ja mille lehed ei närbu,
ning kõik, mis ta teeb,
läheb korda.^e
- 4** Jumalatud aga pole
sellised –
nad on kui aganad, mille
tuul minema kannab.
- 5** Seepärast ei jää jumalatud
seisma kohtus^f
ega patused õigete hulgas.^g
- 6** Jehoova teab õigete teed,^h
kuid jumalate tee
saab otsa.ⁱ
- 2** Miks rahvad möllavad,
rahvahõimud seipitsevad*
tühja?^j
- 2** Maa kuningad astuvad
välja,
võimukandjad kogunevad*
kui üks mees^k
Jehoova ja tema võitu
vastu.^l

1:2 *Võib tõlkida ka „mõtiskleb ta seaduse üle”, „loeb ta seadust poolel häälel”.
2:1 *Võib tõlkida ka „mõtlevad”.
2:2 *Võib tõlkida ka „peavad nõu”.

LAUL 1

- a Õp 4:14
b Õp 22:10
c L 19:7
L 40:8
L 112:1
Mt 5:3
Ro 7:22
Jk 1:25
d Jos 1:8
L 119:97
1Ti 4:15
e 1A] 22:13
Jer 17:7, 8
f Mt 25:41
g Mal 3:18
Mt 13:49, 50
h L 37:18
Jer 12:3
1Pe 3:12
i Õp 14:12

LAUL 2

- j Ap 4:25–28
k Mt 27:1, 2
Lu 23:10, 11
Ilm 19:19
l L 89:20
Jes 61:1

Teine veerg

- a L 45:6
Hes 21:27
Tn 7:13, 14
Ilm 19:16
b 2Sa 5:7
Ilm 14:1
c Mt 3:16, 17
Mr 1:9–11
Ro 1:4
d Ap 13:33
Heb 1:5
Heb 5:5
e L 72:8
Heb 1:2
Ilm 11:15
f Ilm 12:5
Ilm 19:15
g Tn 2:44
Ilm 2:26, 27

- 3** Nad ütlevad: „Rebigem
katki nende ahelad,
heitkem endalt ära nende
kõidikud!”
- 4** Kes istub taevasel troonil,
naerab,
Jehoova pilkab neid.
- 5** Ta kõneleb nendega
oma vihas,
kohutab neid tulises
meelepehas.
- 6** Ta ütleb: „Ma olen seadnud
oma kuninga^a
oma pühale mäele
Siionile.”^b
- 7** Ma annan teada
Jehoova otsuse,
ta ütles mulle:
„Sina oled mu poeg,^c
täna sai minust su isa.”^d
- 8** Küsi minult ja ma annan
rahvad sulle pärandiks,
maa ääred su omandiks.^e
- 9** Sa purustad nad
raudse valitsuskepiiga,^f
lööd kildudeks
kui savinõu.”^g
- 10** Ja nüüd, kuningad,
toimige arukalt,
maa kohtumõistjad,
laske end noomida*!
- 11** Teenige Jehoovat
kartusega,
rõõmutsege värisesedes.

2:10 *Võib tõlkida ka „võtke hoiatust kuulda”.

12 Austage Poega,^{*a}
 et Jumal ei vihastuks
 ja te oma teelt sootuks
 ei häviks,^b
 sest tema viha süttib
 kiiresti.
 Õnnelikud on kõik,
 kes otsivad varju
 tema juurest.

Taaveti laul, mille ta tegi,
 kui põgenes oma poja Absalomi eest.^c

3 Oh, Jehoova, miks on mul
 nii ohtralt vastaseid?^d
 Miks tõuseb nii suur hulk
 mu vastu?^e
2 Paljud ütlevad mu kohta:
 „Ei Jumal teda päästa.”^f
 (sela)^{*}

3 Kuid sina, Jehoova,
 oled mu kilp,^g
 sa oled mu au,^h
 mu pea sa tõstad üles.ⁱ

4 Jehoovat hüüan ma valjult,
 ta vastab mulle oma pühalt
 mäelt.^j (sela)

5 Ma heidan maha ja uinun,
 Jehoova toetab mind,
 ma ärkan rahu.^k

6 Ei karda ma kümneid
 tuhandeid,
 kes ümber on mind
 piiranud.^l

7 Tõuse, Jehoova! Päästa
 mind,^m mu Jumal!
 Mu vaenlastele sa annad
 vastu lõugu,
 jumalatuil murrad
 hambad.ⁿ

8 Jehoova käes on pääste.^o
 Sinu rahval on su õnnistus.
 (sela)

Juhatajale: keelpillide saatel.
 Taaveti laul.

4 Vasta mulle, kui ma hüüan,
 mu õiglane Jumal!^p
 Ava mulle pääsetee
 mu kitsikusest.

2:12 *Sõna-sõnalt „andke suud Pojale”.
 3:2; 5:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

LAUL 2

a Flp 2:9–11

b Joh 3:36

LAUL 3

c 2Sa 15:14

d 2Sa 15:12

2Sa 16:15

e 2Sa 12:11

f 2Sa 16:7, 8

g 1Mo 15:1

h Jes 45:25

i L 27:6

j 2Sa 15:25

L 2:6

k L 4:8

Op 3:24

l 2Ku 6:15, 16

L 27:3

Ro 8:31

m 1Ti 4:10

n 2Te 1:6

o L 37:39

Jes 43:11

Ilm 19:1

LAUL 4

p L 11:7

Teine veerg

a Ef 4:26

b L 37:3

L 62:8

Op 3:5

1Pe 4:19

c 4Mo 6:26

L 80:7

Op 16:15

1Pe 3:12

d L 3:5

Op 3:24, 26

e 3Mo 25:18

LAUL 5

f L 65:2

1Pe 3:12

g L 55:16, 17

h Mr 1:35

i L 89:14

Op 6:16–19

Hab 1:13

j L 15:1–5

Op 12:19

Ole mulle armuline ja kuula
 mu palvet.

2 Kaua veel te teotate mu au,
 te inimlapsed?

Kaua armastate tühisust
 ja sepitsete valet? (sela)

3 Teadke seda: Jehoova koht-
 lebl eriliselt oma ustavat*.
 Jehoova kuuleb,
 kui ma hüüan teda.

4 Kui ärritute,
 ärge tehke pattu.^a
 Voodis olles mõelge oma
 südames ja vaikige. (sela)

5 Tooge ohvreid õiguses,
 lootke Jehoova peale.^b

6 Paljud küsivad: „Kes annab
 meile näha head?”

Su palge valgus paistku
 meie peale, oo, Jehoova!^c

7 Mu südamesse oled andnud
 rõõmu suurema kui neil,
 kel viljasaak on rikkalik
 ja värsket veini külluses.

8 Ma heidan rahu magama
 ja uinun,^d
 vaid tänu sinule, Jehoova,
 ma elan hirmu tundmata.^e

Juhatajale: nehilot*. Taaveti laul.

5 Oo, Jehoova,
 kuula mu sõnu,^f
 pane tähele mu ohkamist!

2 Võta kuulda mu appihüüdu,
 mu kuningas ja Jumal, sest
 sinu poole ma palvetan.

3 Jehoova, hommikul sa
 kuuled mu häält,^g
 hommikul ma räägin oma
 murest^h ja ootan pikisilmi.

4 Sest sina oled Jumal,
 kes ei salli kurjust,ⁱ
 ükski õel ei või jääda
 su juurde.^j

5 Ükski ülbe ei või seista
 su ees.

4:3 *Võib tõlkida ka „tõstab oma us-
 tavat esile”, „eraldab oma ustava enda
 jaoks”.

Sa vihkad kõiki,
kes teeivad kurja.^a

- 6 Sa hävitad need,
kes räägivad valet.^b

Jehoova jälestab
vägivaldset* ja petist.^c

- 7 Aga mina tulen su kotta^d
su küllusliku
truu armastuse pärast,^e
aukarduses ma kummardan
su püha templi poole.^f

- 8 Oo, Jehoova, juhata mind
oma õiguses
mu vastaste pärast.

Tasanda mulle oma tee!^g

- 9 Ühtki nende sõna ei saa
usaldada,
nad pakatavad õelusest,
nende kurk on lahtine haud,
nende sõnad libekeelsed.^h

- 10 Aga Jumal mõistab nad
süüdi,
nad langevad omaenda
sepsitsuste tõttu.ⁱ

Nende paljude pattude
pärast aetagu nad ära,
sest nad on sinu vastu
mässanud.

- 11 Kuid kõik, kes sinu
juurest varju otsivad,
rõõmustavad,^j
nad hõiskavad igavesti.
Sa ei lase kedagi nende ligi.
Kes armastavad su nime,
juubeldavad.

- 12 Sest sina, Jehoova,
õnnistad õiget,
su heameel temast kaitseb
teda suure kilbina.^k

Juhatajale:
keelpillide saatel seminitis*.
Taaveti laul.

- 6 Oo, Jehoova, ära noomi
mind oma vihas,
ära manitse oma raevus!^l

- 2 Ole mulle armuline, Jehoova,
sest olen nõrkemas.

5:6 *Võib tõlkida ka „verevalajat”.
6:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

LAUL 5

- a Ro 12:9
Heb 1:9
b Õp 20:19
Joh 8:44
Kol 3:9
Ilm 21:8
c 1Mo 9:6
L 55:23
Õp 6:16, 17
1Pe 3:10
d 1Sa 3:3
1Aj 16:1
e L 69:13
f L 28:2
L 138:2
g L 25:4, 5
L 27:11
h Õp 29:5
Ro 3:13
i 2Sa 15:31
2Sa 17:23
L 7:14, 15
j L 40:16
k 1Mo 15:1
L 3:3

LAUL 6

- l L 38:1
Jer 10:24

Teine veerg

- a L 41:4
L 103:2, 3
b Mt 26:38, 39
c L 13:1, 2
d L 50:15
e L 119:88
Nu 3:22
f L 30:9
L 115:17
Kog 9:5, 10
g L 69:3
h L 39:12
i L 31:9
j L 3:4
L 145:18, 19
Heb 5:7
k L 31:22
L 40:1
Jn 2:2
l L 40:14
Jer 20:11

LAUL 7

- m L 18:2
Õp 18:10
n Jer 15:15
2Ko 4:9
2Pe 2:9
o L 10:9

Tee mind terveks,
Jehoova,^a sest mu luud
vabisevad.

- 3 Ma olen suures segaduses.^b
Ma küsin sinult, Jehoova,
kui kaua veel?^c

- 4 Põõrdu, Jehoova,
ja päästa mind.^d
vabasta mind oma truu
armastuse pärast.^e

- 5 Sest surmas
ei meenutata sind.
Kes surmavallas*
tänap sind?^f

- 6 Ma olen väsinud ohkamast.^g
Õõ läbi leotan ma
pisaratega oma voodit,
ujutan nutuga oma süngi.^h

- 7 Mu silmad on kurbusest
tõntsiks jäänud,ⁱ
tuhmistunud* kõigi mu
ahistajate pärast.

- 8 Taganege minust,
kõik, kes teete kurja,
sest Jehoova kuuleb
mu nuttu.^j

- 9 Jehoova kuuleb
mu anumist,^k
Jehoova võtab vastu
mu palve.

- 10 Kõik mu vaenlased jäävad
häbisse ja kokkuvad,
ühtäkki taanduvad nad
häbistatult.^l

Taaveti kaebelaul,
mida ta laulis Jehoovale
benjaminlase Kuusi sõnade pärast.

- 7 Jehoova, mu Jumal,
sinu juures olen ma
leidnud varju.^m
Päästa mind kõigi
mu tagakiusajate käest
ja vabasta mind.ⁿ

- 2 muidu nad rebivad otsekui
lövi mu tükkideks,^o
viivad ära ja päästjat ei ole.

6:5 *Sümboolne paik, kus inimesed ma-
gavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi”).
6:7 *Võib tõlkida ka „vanaks jäänud”.

- 3** Jehoova, mu Jumal,
kui olen süüdi,
kui olen teinud ülekohtu,
4 kui olen teinud kurja sellele,
kes tegi mulle head,^a
või riisunud põhjuse
oma vaenlast*,
5 siis ajagu vaenlane mind
taga ja saagu kätte,
tallaku mu elu maha,
paisaku mu au põrmu.
(sela)
6 Tõuse, Jehoova, oma vihas!
Astu välja mu vaenlaste
raevu vastu,^b
ärka minu pärast ja
pane kehtima õigus.^c
7 Rahvad ümbritsegu sind,
tegutse nende vastu
kõrgusest.
8 Jehoova langetab otsuse
rahvaste üle.^d
Mõista mulle kohut,
Jehoova,
mu õigust ja laitmatust
mööda.^e
9 Palun tee lõpp jumalate
nurjatustele.
Õige tee aga tugevaks,^f
sest sina oled õiglane
Jumal,^g kes uurib läbi*
südame^h ja neerudⁱ.
10 Jumal on mu kilp,^j ta pääs-
tab südamealt ausad.^k
11 Jumal on õiglane
kohtumõistja,^l
iga päev kuulutab ta
oma kohtuotsuseid*.
12 Kui mees ei kahetse.^m siis
Jumal ihub oma mööka,ⁿ
painutab vibu ja sihhib.^o
13 Ta paneb valmis
surmarelvad,

7:4 *Teine võimalik tähendus: „säästnud seda, kes võitleb mu vastu põhjusega”. 7:9 *Võib tõlkida ka „paneב proovile”. ^aVõib tõlkida ka „sisimad tunded”. 7:11 *Võib tõlkida ka „süüdimõistvaid otsuseid”.

LAUL 7

- a Õp 17:13
b L 3:7
L 35:1
c L 103:6
d 1Mo 18:25
L 9:7, 8
e L 18:20
L 26:11
L 41:12
f L 37:25
g 5Mo 32:4
Ilm 15:3
h 1Sa 16:7
i 1Aj 28:9
Jer 17:10
Ilm 2:23
j 1Mo 15:1
Õp 30:5
k Õp 2:21
l 1Mo 18:25
L 9:4
L 98:9
m Jes 55:7
n 5Mo 32:41
o 5Mo 32:21, 23

Teine veerg

- a 5Mo 32:42
b Jk 1:15
c Est 7:10
L 10:2
L 35:7, 8
L 57:6
Õp 26:27
d Est 9:24, 25
e L 35:28
f Tn 4:17
g Jes 25:1
Heb 13:15
Ilm 15:4

LAUL 8

- h 1Ku 8:27
L 104:1
L 148:13
i Mt 21:16
Lu 10:21
1Ko 1:27
j L 19:1
L 104:19
Jes 40:26
Ro 1:20
k 1Mo 1:29
1Mo 9:3
L 144:3
Mt 6:25, 30
Joh 3:16
Ap 14:17
Heb 2:6–8

- on valmis laskma
süütenooli.^a
14 Vaata seda, kes on käima
peal kurjusega,
kes kannab üsas häda,
kes toob ilmale pettuse.^b
15 Ta kaevab augu
ja süvendab seda,
kuid kukub ise
oma kaevatud auku.^c
16 Tema sünnitatud hädad
naasevad ta enda
pea peale,^d
tema vägivald tuleb ta
oma pealaele.
17 Ma tänan Jehoovat
ta õiguse pärast,^e
laulan kiitust Jehoova,
Kõigekõrgema^f nimele*.^g

Juhatajale: gitit*.

Taaveti laul.

- 8** Oo, Jehoova, meie isand,
kui ülev on su nimi
kogu maal!
Sa oled pannud
oma hiilguse taevastki
kõrgemale.*^h
2 Laste ja imikute suu kauduⁱ
oled sa näidanud
oma väge
oma vastaste pärast,
et panna vaikima vaenlast
ja kättemaksjat.
3 Kui ma vaatan taevast,
su sõrmede tööd,
kuud ja tähti, mis sa oled
valmistanud,^j
4 siis mis on surelik,
et sa teda meeles pead,
inimlaps, et sa tema eest
hoollitset?^k
5 Sa tegid ta pisut alamaks
jumalasarbastest*,

7:17 *Võib tõlkida ka „kiidan pillimänguga Jehoova, Kõigekõrgema nime”. 8:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. 8:1 *Teine võimalik tähendus: „sinu hiilgusest räägitakse taeva kohal”. 8:5 *Võib tõlkida ka „inglitest”.

kroonisid ta au
ja hiilgusega.

- 6 Sa andsid talle võimu
oma kätetöö üle.^a
Sa oled pannud kõik
ta jalge alla:
7 lambad, kitsed ja veised,
ka metsloomad,^b
8 taeva linnud ja mere kalad,
kõik, mis liigub
mere radadel.
9 Oo, Jehoova, meie isand,
kui ülev on su nimi
kogu maal!

Juhatajale: muut laben*.
Taaveti laul.

ⲛ [alef]*

- 9 Oo, Jehoova, ma tänan sind
kogu südamest,
kuulutan kõiki su imelisi
tegusid!^c
2 Ma rõõmutsen ja juubeldan,
laulan kiitust su nimele,*
oo, Kõigekõrgem!^d
ⲑ [beet]
3 Mu vaenlased taanduvad,^e
nad komistavad
ja hukuvad su ees.
4 Sest sa kaitsesid mind
mu õiges kohtuasjas,
istud oma troonil ja
mõistad õiglast kohut.^f
ⲓ [gimel]
5 Sa hurjutasid rahvaid,^g
hukkasid jumalatud.
Nende nimed kustutasid
sa alatiseks, igaveseks.
6 Vaenlane on lõplikult
laastatud,
nende linnad oled juurinud
sa välja,
kogu mälestus neist kaob.^h

9:mrk; 9:16 *Vt „Sõnaseletusi”. 9:1
*See on heebrea tähestiku esimene
täht. Heebrea keeles on selle laulu ja
teiste niisuguste laulude tekstilõikude
algustähed tähestikulises järjekorras.
9:2 *Võib tõlkida ka „kiidan pillimängu-
ga su nime”.

LAUL 8

a 1Mo 1:26
1Mo 9:1, 2
b 1Mo 1:28
1Mo 9:3

LAUL 9

c 1Aj 16:12
1Aj 29:11
Ilm 4:11
d L 28:7
e L 56:9
f L 89:14
1Pe 2:23
g 5Mo 9:4
h 5Mo 25:19

Teine veerg

a L 90:2
1Ti 1:17
b Ro 14:10
Ilm 20:11
c 1Mo 18:25
L 85:11
Jes 26:9
d L 96:13
L 98:9
Ap 17:31
e L 91:2
f L 46:1
L 54:7
g L 91:14
Õp 18:10
Jer 16:21
h 2Aj 20:12
L 25:15
2Ko 1:10
i L 96:10
L 107:19, 22
Jes 12:3, 4
j 1Mo 4:9, 10
1Mo 9:5
5Mo 32:43
2Ku 9:24, 26
2Ku 24:3, 4
Lu 11:49–51
k 2Mo 3:7
L 72:13, 14
Lu 18:7
l L 30:3
Jes 38:9, 10
Ilm 1:17, 18
m Jer 17:19, 20
n L 13:5
L 20:5
o 5Mo 32:35
Õp 5:22
p 2Mo 14:4
Jos 2:10
2Ku 19:19
q Õp 26:27
Jes 3:11

ⲡ [he]

- 7 Aga Jehoova on troonil
igavesti,^a
ta on rajanud oma trooni
õigusemõistmiseks.^b
8 Ta mõistab maailma
üle kohut õiguses,^c
langetab rahvaste kohta
õiglasi kohtuotsuseid.^d
ⲓ [vav]
9 Jehoova on kindel*
varjupaik rõhutule,^e
kindel varjupaik hädaajal.^f
10 Kes tunnustavad sinu nime,
need usaldavad sind.^g
Sina, Jehoova, ei hülgagi
neid, kes sind otsivad.^h
ⲓ [zajin]
11 Laulge kiitust Jehoovale,
kes elab Siionis,
tehke rahvaste seas
teatavaks tema teod!ⁱ
12 Sest nende vere eest kätte-
maksja peab neid meeles,^j
ta ei unusta vaevatute
hädakisa.^k
ⲡ [heet]
13 Oo, Jehoova, ole mulle
armuline! Näe, millist
vaeva mu vihamehed
mulle põhjustavad,
sina, kes tõstad mind üles
surmaväravaist.^l
14 Siis ma kuulutan
su kiiduväärt tegusid
Siioni tütre väravais^m
ja rõõmetsen su
päästetegade üle.ⁿ
ⲑ [teet]
15 Rahvad on langenud enda
kaevatud auku,
nende jalg on astunud nen-
de enda peidetud võrku.^o
16 Jehoovat tuntakse
tema kohtuotsustest.^p
Jumalatud on nende enda
kätetööga lõksu püütud.^q
Higajon.* (sela)

9:9 *Võib tõlkida ka „kõrge”.

ˆ [jood]

- 17 Jumalatud taanduvad surmavalla poole, kõik rahvad, kes unustavad Jumala.
- 18 Aga vaene ei jää igaveseks unustuse hõlma^a ning tasaste lootus ei hävi eales.^b

⊃ [kaf]

- 19 Tõuse, Jehoova! Ära lase surelikul võimust saada. Mõistetagu sinu palge ees rahvastele kohut.^c
- 20 Oo, Jehoova, löõ neid hirmuga,^d teadku rahvad, et nad on kõigest surelikud! (sela)

↳ [lamed]

10 Oh, Jehoova, miks seisad kaugel?

Miks peidad end hädaajal?^e

- 2 Jumalatu ajab ülbelt abitud taga,^f kuid ta püütakse lõksu tema enda septsustega.^g
- 3 Jumalatu hoopleb oma isekate himudega,^h ta õnnistab ahnet^{*}

] [nun]

ja põlgab Jehoovat.

- 4 Jumalatu oma kõrkuses ei otsi Jumalat, tema ainus mõte on: „Jumalat ei ole.”^{*i}
- 5 Tema käigud õnnestuvad,^j su seadused aga jäävad talle kaugeks.^k Ta irtvitab kõigi oma vaenlaste üle.
- 6 Ta mõtleb oma südames: „Ei mina eales kõigu. Inimpõlvest inimpõlve mina õnnetust ei näe.”^l

10:3 *Teine võimalik tähendus: „ahne õnnistab iseennast”. 10:4 *Võib tõlki-
da ka „mul Jumalast üksipuha”.

LAUL 9

- a L 12:5
L 72:4
b L 10:17
Mt 5:5
c 1Mo 18:25
L 82:8
d 2Mo 15:16
2Mo 23:27

LAUL 10

- e L 13:1
L 22:1
Jer 14:8
f 2Mo 14:17
g L 7:14, 16
L 37:7
Op 5:22
Op 26:27
h 2Mo 15:9
Ho 12:8
i L 14:1, 2
L 53:1
Sef 1:12
j L 37:35
k Jes 26:11
Ho 14:9
l Op 14:16
Kog 8:11

Teine veerg

- a Ro 3:14
b L 7:14
L 12:2
L 55:21
c Op 1:10, 11
d L 17:9, 11
e II 38:39, 40
L 17:12
L 59:3
f L 140:5
Jer 5:26
g Kog 8:11
h L 73:3, 11
L 94:3, 7
Hes 8:12
Hes 9:9
i L 3:7
j Mi 5:9
k L 9:12
L 35:10
l 2Ku 9:26
2Aj 6:23
m 1Pe 4:19
n 5Mo 10:17, 18
L 146:9
Heb 13:6
o II 38:15
p 2Mo 15:18
L 145:13
Jer 10:10
Tn 4:34
1Ti 1:17

E [pe]

- 7 Tema suu on täis needusi, valet ja ähvardusi,^a tema keele all on häda ja ülekohus.^b
- 8 Ta varitseb asulate lähedal, oma peidupaigast tapab ta süütu.^c

V [ajin]

Ta silmad otsivad õnnetut ohvrit.^d

- 9 Ta ootab peidus nagu lõvi oma pesapaigas.^e Ta varitseb, et tabada abitud. Ta tababki tema, kui tirib kinni oma võrgu.^f

- 10 Ta purustab ohvri ja surub ta põrmu, armetud langevad ta küüsi.
- 11 Ta mõtleb oma südames: „Jumal on unustanud.^g Ta on pööranud ära oma palge, ta ei märka ealeski.”^h

P [koof]

- 12 Tõuse, Jehoova!ⁱ Oo, Jumal, tõsta oma käsi!^j Ära unusta vaevatuid.^k
- 13 Miks põlgab jumalatu Jumalat? Ta mõtleb oma südames: „Ei nõua sa mult aru.”

T [reeš]

- 14 Sina aga näed muret ja vaeva, pead seda silmas ja võtad asja käsile.^l Sinu poole pöördub õnnetu ohver,^m sina aidad isata last.ⁿ

W [šin]

- 15 Murra jumalatu ja kurja käsivars.^o Karista teda ta kurjuse eest, kuni sa seda enam ei leia.
- 16 Jehoova on kuningas ikka ja igavesti.^p

Rahvad on hävinud maa pealt.^a

□ [tav]

- 17 Sa kuuled tasaste palvet, Jehoova,^b sa kinnitad nende südant,^c paned neid tähele.^d
- 18 Sa mõistad õigust isatule ja rõhutule,^e põrust tehtud surelik ei heiduta neid enam.^f

Juhatajale. Taaveti laul.

- 11** Jehoova juures olen ma leidnud pelgupaiga.^g Kuidas te siis ütlete mulle: „Põgene oma mäele kui lind!
- 2 Vaata, kuis jumalatud painutavad vibu, seavad noole vibunõõrile, et lasta pimeduse varjus südameilt ausaid.
- 3 Kui alusmüürid* maha kistakse, mida saab siis õige teha?”
- 4 Jehoova on oma pühas templis.^h Jehoova troon on taevas.ⁱ Tema silmad näevad kõike, ta valvas pilk uurib inimlapsi.^j
- 5 Jehoova uurib läbi nii õige kui ka jumalatu,^k ta vihkab igaüht, kes armastab vägivalda.^l
- 6 Jumalatuile puistab ta püüniseid*, tuli ja väävel^m ja kõrvetav tuul on nende karikas.
- 7 Sest Jehoova on õiglane,ⁿ ta armastab õigust.^o Ausameelsed saavad näha ta palet*.^p

11:3 *Võib tõlkida ka „õiguse alusmüürid”. 11:6 *Teine võimalik tähendus: „tuliseid süsi”. 11:7 *Võib tõlkida ka „pälvivad ta soosingu”.

LAUL 10

- a L 9:5
L 44:2
b L 9:18
c 1AJ 29:18, 19
d Õp 15:8
1Pe 3:12
e L 72:4
f Jes 51:12

LAUL 11

- g 2AJ 14:11
L 7:1
L 56:11
h Mi 1:2
Hab 2:20
i 2AJ 20:6
L 103:19
Ilm 4:2, 3
j 2AJ 16:9
Õp 15:3
Sak 4:10
Heb 4:13
k 1Mo 6:5
1Mo 7:1
l Õp 3:31
Õp 6:16, 17
m 1Mo 19:24
Hes 38:22
n 5Mo 32:4
o L 146:8
p li 36:7
L 34:15
1Pe 3:12

Teine veerg

LAUL 12

- a L 28:3
b 2Mo 15:9, 10
1Sa 2:3
Hes 28:2
c L 10:5
d 2Mo 3:7
e 2Sa 22:31
L 19:8
f 1Sa 2:9
g Kog 8:11

LAUL 13

- h li 13:24
L 6:3
L 22:2

Juhatajale: Seminitis*.
Taaveti laul.

- 12** Päästa mind, Jehoova, sest ustavaid pole enam, truud on kadunud inimeste seast.
- 2 Üksteisele räägitakse valet, meelitatakse, kõneldakse kahepalgelise südamega.^a
- 3 Jehoova kaotab kõik meelitavad huuled, suurustlevad keeled,^b
- 4 need, kes ütlevad: „Oma keelega me võidame, oma huuli me pruugime, nagu tahame. Kes on meile isandaks?”^c
- 5 „Vaevatute rõhumise, vaeste ohkamise pärast^d asun ma nüüd tegutsema,” ütleb Jehoova. „Ma päästan nad nende põlastajate käest.”
- 6 Jehoova sõnad on puhtad,^e need on kui hõbe, mis on saviahjus* sulatatud, seitse korda puhastatud.
- 7 Sina, Jehoova, valvad vaeseid ja vaevatuid,^f kaitsed igaüht neist igavesti selle põlvkonna eest.
- 8 Jumalatud jalutavad vabalt ringi, sest inimlapsed ülistavad kõlvatust.^g
- Juhatajale. Taaveti laul.
- 13** Kui kauaks, Jehoova, oled sa jätnud mind unustusse? Kas igaveseks? Kaua veel sa varjad mu eest oma palet?^h
- 2 Kaua veel pean ma muret tundma,

12:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. 12:6 *Teine võimalik tähendus: „maapäue sula-tusahjus”.

iga päev südames
kurbust kandma?
Kui kaua võidutseb
vaenlane mu üle?^a

- 3** Vaata mu peale
ja vasta mulle,
Jehoova, mu Jumal!
Anna mu silmisse elutuld,
et ma ei suiguks
surmaunne,
4 et mu vaenlane ei ütleks:
„Ma sain temast jagu!”
Ära lase vastastel mu
languse üle rõõmu tunda.^b
5 Su truu armastuse peale
ma loodan,^c
su päästetegude üle
rõõmustab mu süda.^d
6 Jehoovale ma laulan,
sest ta on mulle
külluslikult tasunud.^e

Juhatajale. Taaveti laul.

14 Mõistmatu ütleb oma südames:

„Jehoovat ei ole.”^{**f}
Seesuguste teod on
kõlvatud ja jäledad.
Mitte ükski ei tee head.^g

- 2** Jehoova vaatab taevast
inimlaste peale,
et näha, kas on mõnd
taiplikku, kedagi,
kes otsib Jehoovat.^h
3 Nad kõik on
ära pöördunud,ⁱ
nad kõik on rikutud.
Mitte ükski ei tee head,
mitte ainuski.
4 Kas ühelgi patustajal
pole raasugi oidu?
Nad õgivad mu rahvast
nagu leiba
ega hüüa Jehoova poole.
5 Neid haarab aga
kohutav hirm,^j

LAUL 13

- a L 22:7, 8
b L 25:2
L 35:19
c L 52:8
L 147:11
1Pe 5:6, 7
d 1Sa 2:1
e L 116:7
L 119:17

LAUL 14

- f L 10:4
Jes 29:16
g L 53
Ro 3:10–12
h 2Aj 16:9
L 33:13–15
Heb 11:6
i Kog 7:29
j 2Mo 15:16

Teine veerg

- a L 9:9
L 142:5
b Ro 11:26, 27

LAUL 15

- c L 2:6
L 24:3, 4
d L 1:1
e Jes 33:15, 16
Ap 10:34, 35
f Õp 3:32
Ef 4:25
g 3Mo 19:16
L 101:5
Õp 20:19
h Õp 14:21
Ro 12:17
i 2Mo 23:1
j Est 3:2
k Jos 9:18–20
Koh 11:34, 35
L 50:14
Mt 5:33
l 2Mo 22:25
m 2Mo 23:8
n L 16:7, 8
Õp 12:3
2Pe 1:10

LAUL 16

- o L 25:20
p L 119:63

sest Jehoova on õigete
põlvkonnaga.

- 6** Teie, patustajad, püüate
nurjata vaevatu plaane,
kuid Jehoova on
tema varjupaik.^a
7 Oh tuleks ometi Siionist
Iisraelile pääste!^b
Kui Jehoova toob oma
rahva vangipõlvest tagasi,
siis Jaakob hõisaku,
Iisrael rõõmustagu.

Taaveti laul.

15 Jehoova, kes võib olla külaline su telgis?

Kes tohib elada
su pühal mäel?^c
2 See, kes käib laitmatuses,^d
teeb, mis on õige,^e
ja räägib tõtt oma südames,^f

- 3** kes teisi ei laima,^g
ei tee ligimesele halba^h
ega musta* oma sõpru,ⁱ
4 kellele on tülkad
põlastusväärised,^j
kuid kes austab neid,
kes kardavad Jehoovat,
kes ei tagane oma töotusest
ka siis, kui see toob talle
kahju,^k
5 kes ei laena raha
kasu peale^l
ega võta süütu vastu
alkäemaksu.^m
Kes nõnda teeb,
ei kõigu eal.ⁿ

Taaveti miktam*.

16 Kaitse mind, oo, Jumal, sest sinu juurest otsin ma varju.^o

- 2** Ma ütlen Jehoovale:
„Sina oled Jehoova,
headuse läte.
3 Pühad, kes on maa peal,
need üllad, on mu
suurim rõõm.”^p

14:1 *Võib tõlkida ka „ükspuha mul Jehoovast”.

15:3 *Võib tõlkida ka „hõbista”. 16:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

- 4 Kes käivad ebajumalate järel, suurendavad oma valu.^a
Ma ei vala iial nende jumalaile verd joogiohvriks, nende jumalate nimed ei tule üle mu huulte.^b
- 5 Jehoova on mu osa, mu liisuosa^c ja rõõmukarikas.^d Sina kaitset mu pärandit.
- 6 Mulle on välja mõõdetud meeldivad paigad, mu pärandiosa toob mulle rõõmu.^e
- 7 Ma ülistan Jehoovat, kes mulle nõu on andnud.^f Ööselgi noomivad mind mu sisimad mõtted*.^g
- 8 Ma hoiän Jehoovat alati silme ees.^h Ma ei kõigu eal, sest tema on mu paremal käel.ⁱ
- 9 Seepärast rõõmustab mu süda ja hõiskab mu hing*.
Ma elän julgesti.
- 10 Sest sina ei jäta mind surmavalda*.^j ei luba oma ustaval näha hauasügavust*.^k
- 11 Sa annad mulle teada elutee.^l Sinu juures on rõõmu rohkesti,^m su paremas käes õnne igavesti.
- Taaveti palve.
- 17** Kuula mu anumist õiguse eest, Jehoova, pane tähele mu appihüüdu, kuula mu palvet, kus pole pettust!ⁿ

16:7 *Võib tõlkida ka „sügavaimad tunded“, sõna-sõnalt „neerud“. 16:9 *Sõna-sõnalt „au“. 16:10 *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi“.) #Teine võimalik tähendus: „kõdunemist“.

LAUL 16

- a 5Mo 8:19
L 97:7
Jn 2:8
- b 2Mo 23:13
Jos 23:6, 7
- c L 73:26
- d L 23:5
- e L 78:55
- f Jes 48:17
- g L 17:3
L 26:2
- h L 139:17, 18
- i L 73:23
Ap 2:25–28
- j L 49:15
Ap 2:31
Ap 3:15
Ilm 1:17, 18
- k Il 14:13, 14
Ap 13:34–37
- l Õp 12:28
- m L 21:6
Mt 5:8

LAUL 17

n L 145:18

Teine veerg

- a L 37:5, 6
- b L 11:5
L 16:7
1Ko 4:4
- c L 26:2
Mal 3:3
1Pe 1:6, 7
- d L 119:9
- e L 18:36
L 94:18
L 119:133
L 121:3
- f L 55:16
- g Jes 37:17
- h L 31:21
Nu 3:22
- i 5Mo 32:9, 10
Sak 2:8
- j Ru 2:12
L 36:7
L 57:1
- k 1Sa 24:11
L 35:4
- l 1Sa 23:26

- 2 Mõista mulle õiglast kohut,^a su silmad nähku minu õigust.
- 3 Sa oled uurinud mu südant, vaadanud mind läbi öösel.^b Sa oled mind puhastanud^c ega ole must leidnud kurje sepitsusi, mu suu ei ole patustanud.
- 4 Kuis inimesed ka ei toimiks, on su huulte sõnad mind hoidnud rõõvli radadelt.^d
- 5 Mu sammud püsigu su teedel, et jalad mul ei väärataks.^e
- 6 Oo, Jumal, sinu poole ma hüüän, sest sa vastad mulle!^f Pööra mu poole oma kõrv*, kuula mu sõnu.^g
- 7 Truud armastust sa imeliselt näita,^h sa nende päästja, kes kaitset otsivad su paremalt käelt; sa päästad nende küüsis, kes mässavad su vastu.
- 8 Hoia mind kui oma silmatera,ⁱ peida mind oma tiibade varjus.^j
- 9 Hoia mind jumalatute eest, kes mind ründavad, verivaenlaste eest, kes mind ümbritsevad.^k
- 10 Nad on muutunud tuimaks,* nende suu räägib ülbelt.
- 11 Nad piiravad meid sisse,^l et saaksid paisata meid maha.
- 12 Jumalatu on kui lõvi, valmis saaki lõhki kiskuma, kui hüppevalmis noor lõvi varitsuspaigas.

17:6 *Võib tõlkida ka „kumardu ja kuula mind“. 17:10 *Võib tõlkida ka „nad on sulgunud oma rasva sisse“.

- 13** Tõuse, Jehoova, astu talle vastu^a ja alista ta, oma mōōgaga päästa mind jumalatu käest,
- 14** oma käega päästa mind, Jehoova, selle maailma meeste käest, kelle osa on selles elus,^b kelle sa täidad sinult tuleva heaga,^c kes jätavad pärandi oma paljudele poegadele.
- 15** Aga mina oma õiguses näen su palet, tunnen rahulolu, et saan ärgata sinu juures*.^d
- Juhatajale. Jehoova teenija Taaveti laul, millega ta pöördus Jehoova poole päeval, mil Jehoova päästis ta kõigi tema vaenlaste ja Sauli käest.^e
- 18** Oo, Jehoova, mu jõud, sinusse olen ma kiindunud.^f
- 2** Jehoova on mu kalju ja mu kindlus, minu päästja.^g Mu Jumal on mu kalju.^h Tema juurest otsin ma kaitset. Ta on mu kilp ja mu päästesarv*, mu kindel varjupaik.ⁱ
- 3** Ma hüüan Jehoovat, kes väärib kiitust, ma pääsen oma vaenlaste käest.^j
- 4** Surmakõidikud piirasid mind,^k vääritute tulv kohutas mind.^l
- 5** Ma olin mässitud surmavalla kõitmesse, surmavõrgud olid võtnud mind oma haardesse.^m

17:15 *Võib tõlkida ka „et saan sind näha”. 18:2 *Võib tõlkida ka „võimas päästja”. Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina.

LAUL 17

a L 7:6
b L 73:12
c Mt 5:45
d L 65:4

LAUL 18

e 2Sa 22:1
f L 18:32
Jes 12:2
g L 3:3
L 37:39, 40
L 40:17
h 5Mo 32:4
i 1Mo 15:1
2Sa 22:2–4
j L 50:15
k 1Sa 20:3
L 116:3
l 2Sa 20:1
2Sa 22:5, 6
L 22:16
m Kog 9:12

Teine veerg

a L 11:4
b 2Sa 22:7
L 10:17
L 34:15
1Pe 3:12
c Koh 5:4
d 2Sa 22:8–16
L 77:18
e Jes 30:27
f L 144:5
Jes 64:1
g 2Sa 22:10
h L 99:1
i L 104:3
Heb 1:7
j L 97:2
k II 36:29
l 1Sa 2:10
1Sa 7:10
m 2Sa 22:14
L 29:3
n Jes 30:30
o II 36:32
L 144:6
p L 74:15
L 106:9
L 114:1, 3
q 2Mo 15:8
2Sa 22:16

- 6** Kitsikuses hüüdsin ma Jehoovat, anusin oma Jumalat. Ta kuulis mu häält oma templist^a ja mu appihüüd jõudis ta kõrvu.^b
- 7** Siis hakkas maa rappuma ja kõikumama,^c mägede alused värisesid, need vappusid edasi-tagasi, sest tema viha süttis.^d
- 8** Tema sõormeist tõusis suits ja suust väljus neelav tuli,^e temast paikusid hõõguvad söed.
- 9** Tema laskudes paindus taevas,^f ta jalge all oli pilkane pimedus.^g
- 10** Ta sõitis keerubil ja tuli lennates,^h sõöstis alla vaimu* tiivul.ⁱ
- 11** Ta pani pimeduse endale katteks,^j mustavad veed ja tihedad pilved endale varjuks.^k
- 12** Tema ees sähvivast valgusest tungisid läbi pilvede rahe ja tulised söed.
- 13** Jehoova müristas taevast,^l Kõigekõrgem andis kuulda oma häält^m raheterade ja tuliste sütega.
- 14** Ta lasi välja nooli, et pillutada vaenlasi,ⁿ heitis värke, et ajada nad segadusse.^o
- 15** Voolusäng tuli nähtavale,^p maa alustoad paljastusid sinu sõitlusest, Jehoova, sinu sõormete hingusest.^q
- 16** Kõrgustest sirutas ta käe, ta võttis must kinni

18:10 *Võib tõlkida ka „tuule”.

- ja tõmbas mind välja
vetesügavusest.^a
- 17 Ta päästis mu vägeva
vaenlase käest,^b
mu vihkajate käest, kes olid
minust tugevamad.^c
- 18 Nad tõusid mu vastu
mu õnnetuspäeval,^d
kuid Jehoova oli mulle
toeks.
- 19 Tema tõi mind
turvalisse paika,
päästis mu,
sest olin talle kallis.^e
- 20 Jehoova tasub mulle
mu õigust mõõda,^f
teeb mulle head mu käte
puhtust mõõda.^g
- 21 Ma olen ju käinud
Jehoova teedel,
ma pole teinud kurja, pole
hüljanud oma Jumalat.
- 22 Kõik tema seadused
on mul meeles,
tema määrusi ma ei põlga.
- 23 Ma jään ta ees laitmatuks,^h
hoian patust eemale.ⁱ
- 24 Tasugu Jehoova mulle
mu õigust mõõda,^j
mu käte puhtust mõõda
tema ees.^k
- 25 Ustavale oled sa ustav,^l
laitmatut kohtled
laitmatult.^m
- 26 Puhtale oled sa puhas,ⁿ
salaliku kavaldad üle.^o
- 27 Sa päästad viletsad,^p
kuid üleolevad sa alandad.^q
- 28 Sina, Jehoova,
süütad mu lambi.
Minu Jumal lõõb mu
pimeduse särama.^r
- 29 Ühes sinuga võin ma
rännata rõõvjõuku,^s
Jumala jõul ma hüppan
üle müüri.^s
- 30 Jumala tee on täiuslik,^z
Jehoova sõnad on puhtad.^z

LAUL 18

- a 2Sa 22:17-20
L 124:2-4
b L 3:7
c L 35:10
d 1Sa 19:11
1Sa 23:26
e L 149:4
f 1Sa 26:23
1Ku 8:32
g 1Sa 24:11
2Sa 22:21-25
L 24:3, 4
h L 84:11
i 2Sa 22:24
Õp 14:16
j Jes 3:10
Heb 11:6
k 2Sa 22:25
Õp 5:21
l L 97:10
m 2Sa 22:26-31
II 34:11
Jer 32:19
n Mt 5:8
o L 125:5
p II 34:28
q Õp 6:16, 17
Jes 2:11
Lu 18:14
r L 97:11
Jes 42:16
s 2Sa 5:19
Heb 11:32-34
š 2Sa 22:30
Flp 4:13
z 5Mo 32:4
Tn 4:37
Ilm 15:3
ž L 12:6
L 19:8

Teine veerg

- a L 18:2
L 84:11
b L 86:8
Jes 45:5
c 5Mo 32:31
1Sa 2:2
2Sa 22:
32-43
d L 84:5, 7
e Jes 26:7
f Hab 3:19
g 1Mo 15:1
5Mo 33:29
L 28:7
h 2Sa 22:36
L 113:6-8
i L 17:5
j L 2:8, 9
k L 44:5
l 2Sa 22:41
L 34:21
m 1Sa 30:6

- Ta on kilbiks neile, kes ta
juurest varju otsivad.^a
- 31 Sest kes on Jumal
peale Jehoova?^b
Kes on kalju,
kui mitte meie Jumal?^c
- 32 Jumal riietab mind jõuga,^d
tema teeb mu tee tasaseks.^e
- 33 Ta teeb mu jalad väledaks
kui hirvel,
paneb mind seisma
kõrgendikele.^f
- 34 Ta õpetab mu käsi sõdima,
mu käsivarred painutavad
vaskvibu.
- 35 Sa annad mulle
oma päästekilbi,^g
su parem käsi toetab mind,
su alandlikkus teeb mind
suureks.^h
- 36 Sa laiendad tee
mu sammudele,
mu jalg ei libastu.ⁱ
- 37 Ma jälitan oma vaenlasi
ja taban nad.
Ei pöördu ma tagasi enne,
kui olen nad minema
pühkinud.
- 38 Ma purustan nad,
et nad enam ei tõuseks,^j
nad langevad mu jalge alla.
- 39 Sa annad mulle jõu sõdida,
paiskad vastased maha
mu ees.^k
- 40 Sa sunnid mu vaenlased
taanduma,
ma teen lõpu oma
vihameestele.^l
- 41 Nad hüüavad appi,
kuid päästjat ei ole,
hüüavad Jehoovat,
aga ta ei vasta neile.
- 42 Ma pihustan nad tolmuks
tuules,
heidan nad välja nagu
tänavapori.
- 43 Sa päästad mind
rahva etteheidetest.^m

Sa paned mind rahvastele
peaks.^a

Siis teenib mind rahvas,
keda ma varem
ei tundnud.^b

- 44 Pelgalt kuulduised minust
panevad neid mulle
kuuletuma.

Võõramaalased
lõmitavad mu ees.^c

- 45 Võõramaalased
kaotavad julguse,
tulevad väriseses
oma kindlustest.

- 46 Jehoova on elav!
Olgu kiidetud mu kalju!^d
Olgu ülistatud
mu pääste Jumal!^e

- 47 Jumal maksab mu eest
kätte,^f
alistab mulle rahvad.

- 48 Ta päästab mind vihaste
vaenlaste käest.
Sa tõstad mind kõrgemale
mu vastastest,^g
vabastad mind
vägivallatseja küüsisit.

- 49 Seepärast tänan ma sind
rahvaste seas, Jehoova,^h
ja laulan kiitust su nimele*.ⁱ

- 50 Ta päästab võimsalt oma
kuninga,^j
osutab truud armastust
oma võitule,^k
Taavetile ja tema järglastele
igavesti.^l

Juhatajale. Taaveti laul.

- 19** Taevas annab teada
Jumala aust,^m
taeva laotus jutustab
tema kätetööst.ⁿ

- 2 Päev peab päevale kõnet,
öö jagab ööle teadmisi.

- 3 Pole jutukõma, pole sõnu,
pole kuulda nende häält.

18:49 *Võib tõlkida ka „kiidan pillimän-
guga su nime“.

LAUL 18

a 2Sa 8:3
L 2:8
b 2Sa 22:
44–46
c 5Mo 33:29
d 5Mo 32:4
e 2Mo 15:2
2Sa 22:
47–49
f 5Mo 32:35
Nah 1:2
Ro 12:19
g 2Sa 7:9
L 59:1
h 5Mo 32:43
L 117:1
Jes 11:10
i 2Sa 22:
50, 51
1A J 16:9
Ro 15:9
j L 2:6
L 144:10
k 2Sa 7:15–17
1Ku 3:6
l L 89:20, 36
Jes 9:7
Lu 1:32, 33
Ilm 5:5

LAUL 19

m L 8:3, 4
Jes 40:22
Ro 1:20
n L 150:1
Ilm 4:11

Teine veerg

a Ro 10:18
b L 104:19
c L 119:72
d L 23:3
e L 119:
111, 129
f Öp 1:5
2Ti 3:15
g 2A J 24:9, 10
h Öp 4:4
Öp 6:23
Mt 6:22
i 5Mo 10:12
Öp 1:7
Mal 3:16
j L 119:
137, 160
Ilm 16:7
k L 119:127
Öp 8:10
l L 119:103
Öp 16:24
m L 119:11
n L 119:165
o 1Ko 4:4

- 4 Ometi kostab nende kõne*
üle maa,
nende sõnum
maailma äärteni.^a

Taevasse on ta püstitanud
telgi päikesele,

- 5 mis tuleb kui peigmees
pulkakambri,
jookseb kui vägev mees
rõõmuga oma rada.

- 6 Ühest taevaäärest asub ta
teele,
teises lõpetab ta
oma ringkäigu.^b

Miski pole varjatud
ta lõosa eest.

- 7 Jehoova seadus
on täiuslik,^c
see annab uut jõudu*,^d
Jehoova meeldetuletused
on usaldusväärsed,^e
need teevad kogenematu
targaks.^f

- 8 Jehoova korraldused
on õiglased, need
rõõmustavad südant,^g
Jehoova käsusõna on
puhas, see avab silmad.^h

- 9 Jehoova kartusⁱ on hea,
see püsib igavesti.
Jehoova seadused on tõde,
need kõik on õiged.^j

- 10 Need on ihaldusväärsemad
kui kuld,
kui palju puhast kulda,^k
magusamad kui mesi,^l
kui kärjest tilkuv mesi.

- 11 Need hoiatavad
su teenijat,^m
nendest kinnipidamine
toob suure tasu.ⁿ

- 12 Kes aga oma eksimusi
märkaks?^o
Puhasta mind pattudest,
millest ma pole teadlik.*

19:4 *Teine võimalik tähendus: „ulatub
nende möödunöör“. 19:7 *Võib tõlkida
ka „turgutab hinge“. 19:12 *Võib tõlki-
da ka „puhasta mind salajastest pattu-
dest“.

- 13 Ülbetest tegudest
hoia oma teenijat,^a
ärgu need valitsegu
mu üle.^b
Siis olen ma laitmatu,^c
vaba jultunud pattudest*.
- 14 Olgu mu suu sõnad
ja südame mõtted
meelepärased sulle,^d
Jehoova, mu kalju^e
ja mu lunastaja.^f
Juhatajale. Taaveti laul.
- 20 Jehoova vastaku sulle
ahastuspäeval,
Jaakobi Jumala nimi
kaitsku sind.^g
- 2 Ta läkitagu sulle abi
pühast paigast,^h
toetagu sind Siionist.ⁱ
- 3 Mäletagu ta kõiki
su ohvriande,
olgu su põletusohver talle
meelepärane*. (sela)
- 4 Täitku ta su südamesoovid,^j
lasku korda minna
kõik su plaanid.
- 5 Me hõiskame
su päästetegade üle,^k
oma Jumala nimel
me tõstame lipud.^l
Täitku Jehoova
kõik su palved.
- 6 Nüüd ma tean, et Jehoova
päästab oma võitu.^m
Ta vastab talle
oma pühast taevast,
vabastab ta võimsalt
oma parema käega.ⁿ
- 7 Ühed loodavad vankritele,
teised hobustele,^o
kuid meie hüüame Jehoova,
oma Jumala nime.^p
- 8 Nemad varisevad
ja langevad,
kuid meie tõuseme
ja seisame kindlalt.^q

19:13 *Võib tõlkida ka „paljudest üle-
astumistest“. 20:3 *Võib tõlkida ka
„tema meelest rasvane“.

LAUL 19
a 1Mo 20:6
5Mo 17:12
1Sa 15:23
2Sa 6:7
2AJ 26:16–18
b L 119:133
c Jes 38:3
d L 49:3
L 51:15
L 143:5
Flp 4:8
e L 18:2
f II 19:25
Jes 43:14

LAUL 20
g L 9:10
Op 18:10
h 2AJ 20:8, 9
i 2Sa 5:7
L 50:2
L 134:3
j L 21:1, 2
k L 59:16
l 1Sa 17:45
m L 2:2, 4
n L 17:7
o L 33:17
Jes 31:1
p 2AJ 14:11
2AJ 20:12
2AJ 32:8
q Koh 5:31
L 125:1

Teine veerg
a L 18:50
b L 44:4

LAUL 21
c L 63:11
d L 28:7
e L 2:8
L 20:4
f 2Sa 12:30
g L 13:3
L 61:6
h 2Sa 7:8, 9
i L 72:17
j L 16:11
L 45:7
k 1Sa 30:6
l L 16:8
m 5Mo 32:22
L 110:5
Mal 4:1
n L 34:16
o L 2:1

- 9 Oo, Jehoova, päästa
kuningas!^a
Ta vastab meile päeval,
mil hüüame appi.^b
Juhatajale. Taaveti laul.
- 21 Oo, Jehoova, sinu jõu üle
kuningas rõõmustab,^c
kuidas ta su päästetegade
üle küll hõiskab!^d
- 2 Sa täitsid tema
südamesoovi^e
ega lükanud tagasi tema
huulte igatsust. (sela)
- 3 Sa lähed talle vastu
külluslike õnnistustega,
paned talle pähe
puhtast kullast krooni.^f
- 4 Ta palus sinult elu
ja sa andsid talle selle^g –
pika elu, lõputu ja jääva.
- 5 Sinu päästeteod toovad
talle suurt au,^h
sa annad talle
väarikuse ja hiilguse.
- 6 Sa oled õnnistanud teda
igaveseks,ⁱ
teed ta rõõmsaks
oma ligiolekuga.^j
- 7 Sest kuningas usaldab
Jehoovat,^k
Kõige kõrgema truu armas-
tuse tõttu ei kõigu ta eal.^l
- 8 Su käsi leiab kõik
su vaenlased,
su parem käsi
su vihamehed.
- 9 Arunõudmise ajal heidad sa
nad tulisesse ahju.
Jehoova neelab nad oma
vihas, tuli sööb nad ära.^m
- 10 Sa hävitad nende järglased
maa pealt,
nende järeltulijad
inimlaste seast.
- 11 Sest nad püüdsid teha
sulle halba,ⁿ
sepietsesid nurjumisele
määratud salaplaane.^o

12 Sa sunnid nad taganema,^a
kui sihid neid vibuga.

13 Tõuse, Jehoova,
oma vägevuses!
Lauluga* me kiidame
su väge.

Juhatajale: „Emahirv koidikul”^{*}.
Taaveti laul.

22 Mu Jumal, mu Jumal,
miks oled mu maha
jätnud?^b

Miks oled kaugel
ega päästa mind,
kaugel mu ägamisest?^c

2 Mu Jumal, ma hüüan sind
päeval, kuid sa ei vasta,^d
hüüan õõselgi ega vaiki.

3 Sina aga oled püha,^e
sind ümbritsevad Iisraeli
kiituslaulud.

4 Sinule lootsid meie isad,^f
nad lootsid sinule
ja sa päästsid nad.^g

5 Nad hüüdsid sinu poole
ja päästeti,
lootsid sinule
ega pidanud pettuma*.^h

6 Kuid mina olen ussike,
mitte mees,
inimeste teotada,
rahva põlata.ⁱ

7 Kõik, kes mind näevad,
pilkevad mind,^j
nad irvitavad, vangutavad
pead ja mõnitavad.^k

8 „Ta on andnud end Jehoova
hoolde. Päästku tema ta!
Eks vabastagu ta, kui ta
temale nii kallis on!”^l

9 Sina töid ju mind välja
emaüsast,^m
andsid mulle turvatunde
emarinnal.

21:13 *Võib tõlkida ka „laulu ja pillimän-
guga”. 22:mrk *Võidakse mõelda kas
meloodiat või muusikastiili. 22:5 *Võib
tõlkida ka „ega jäänud häbisse”.

LAUL 21

a L 9:3
L 56:9

LAUL 22

b L 22:16
Mt 27:46
Mr 15:34
c Heb 5:7
d L 42:3
e Jes 6:3
1Pe 1:15
f 1Mo 15:1, 6
g 2Mo 14:13
Heb 11:32–34
h L 25:2
L 99:6
Ro 10:11
i L 31:11
Jes 53:3
j L 35:16
k L 109:25
l Mt 27:41–43
Lu 23:35, 36
m L 71:6
L 139:16

Teine veerg

a L 10:1
b L 23:46
Heb 5:7
c L 68:30
d Hes 39:18
e Mt 26:4
f L 57:4
1Pe 5:8
g Lu 22:44
Joh 12:27
h Mt 26:38
Mr 14:33
i Op 17:22
j Joh 19:28
k Jes 53:12
1Ko 15:3, 4
l L 59:5, 6
Lu 22:63
m L 86:14
n Mt 27:35
Joh 20:25
o L 34:20
Joh 19:36
p Mr 15:24
Lu 23:34
Joh 19:23, 24
q L 10:1
r L 40:13
s L 22:16

10 Su hoole all ma olen olnud
sünnist saati,
emaüsast alates sa oled
minu Jumal.

11 Ära ole minust kaugel,
sest õnnetus on ligi,^a
pole kedagi teist,
kes mind aitaks.^b

12 Palju noori pulle
piirab mind,^c
Baasani vägevad pullid
ümbritsevad mind.^d

13 Nad ajavad suu mu vastu
pärani^e
nagu mõirgav lõvi, kes ki-
sub oma saagi tükkideks.^f

14 Ma olen maha valatud
kui vesi.
Kõik mu luud
on paigast ära.

Mu süda on kui vaha,^g
see sulab sügaval mu sees.^h

15 Mu jõud on kuivanud
kui potikild,ⁱ
mu keel jääb suulakke
kinni,^j
sa surud mind surma.^k

16 Koerad ümbritsevad mind,^l
piiravad mind
kui õelate jõuk,^m
nad on kui lõvi mu käte
ja jalgade kallal.ⁿ

17 Ma võin ära lugeda
kõik oma luud.^o
Nad vahivad ja jõllitavad
mind.

18 Nad jagavad mu rõivad
omavahel,
heidavad liisku mu riiete
pärast.^p

19 Aga sina, Jehoova,
ära ole kaugel,^q
sina oled mu jõud,
tõtta mulle appi!^r

20 Päästa mind mõõga käest,
mu hinnaline elu*
koerte küüsisist.^s

22:20 *Sõna-sõnalt „mu ainus”, millega
mõeldakse hinge ehk elu.

- 21 Päästa mind lõvi suust,^a
tarvaste sarvede eest,
vasta mulle ja päästa mind.
- 22 Ma kuulutan su nime
oma vendadele,^b
kiidan sind
keset kogudust.^c
- 23 Teie, kes kardate Jehoovat,
kiitke teda!
Jaakobi järglased,
andke talle au!^d
Iisraeli sugu, tunne tema
ees aukartust!
- 24 Ta pole põlanud ega
tülganud rõhutu vaeva,^e
pole peitnud oma palet
tema eest,^f
ta kuulis tema appihüüdu.^g
- 25 Ma kiidan sind
suures koguduses,^h
täidan oma töötused nende
ees, kes sind kardavad.
- 26 Tasased saavad süüa,
ja küllaga.ⁱ
Kes otsivad Jehoovat,
kiidavad teda.^j
Tundke elust rõõmu
igavesti!
- 27 Kõik maa ääred
mõtlevad Jehoovale
ja pöörduvad ta poole.
Kõik rahvaste suguvõsad
kummardavad su ees.^k
- 28 Sest kuningavõim
kuulub Jehoovale,^l
tema valitseb rahvaste üle.
- 29 Kõik maa jõukad söövad
ja kummardavad,
tema ees põlvitavad kõik,
kes lähevad põrmu,
ükski neist ei suuda end
elus hoida.
- 30 Nende järglased
teenivad teda,
tulevasele põlvele
räägitakse Jehoovast.
- 31 Nad tulevad ja kuulutavad
tema õigust,

LAUL 22

a L 35:17
b Joh 17:6
c L 40:9
Heb 2:11, 12
d L 50:23
e L 34:6
L 69:33
f 4Mo 6:25
g Heb 5:7
h L 35:18
L 40:10
L 111:1
i L 37:11
Jes 65:13
j Sef 2:3
k 1Mo 22:18
Ilm 7:9
Ilm 15:4
l 1A] 29:11
Ilm 11:17

Teine veerg

LAUL 23

a L 80:1
Jer 23:3
Hes 34:12
IPe 2:25
b L 34:9
L 84:11
Mt 6:33
Flp 4:19
Heb 13:5
c Hes 34:13, 14
d L 19:7
L 51:12
e L 31:3
f Il 38:17
g L 3:6
L 27:1
Jes 41:10
h Jes 43:2
Ro 8:31
i L 22:26
L 31:19
j Lu 7:46
Jk 5:14
k L 16:5
l L 103:17
m L 15:1–5
L 27:4
L 65:4
L 122:1

LAUL 24

n 1A] 29:11
Il 41:11
1Ko 10:26
o 1Mo 1:9
Il 38:11
L 136:6
Jer 5:22
p L 15:1–5
q 2Sa 22:21
Jes 33:15, 16
Mt 5:8
r L 34:12, 13
Mal 3:5

räägivad rahvale, kes
sünnib, tema tegudest.

Taaveti laul.

- 23 Jehoova on mu karjane,^a
mul pole millestki
puudust.^b
- 2 Haljale aasale paneb ta
mu lebama,
veerikkasse puhkepaika*
juhatab ta mind.^c
- 3 Ta kosutab mu hinge.^d
Ta juhhib mind õiguse
radadel oma nime pärast.^e
- 4 Isegi sünges orus kõndides^f
ei karda ma kurja,^g
sest sina oled minuga,^h
su kepp ja su sau
rahustavad mind.
- 5 Mu vastaste ees sa katad
mulle laua.ⁱ
Sa värskendad õliga
mu pead,^j
mu karikas on pilgeni täis.^k
- 6 Headus ja truu armastus
saadavad mind kogu elu,^l
Jehoova kotta jään ma
kõigiks oma päeviks.^m
- Taaveti laul.
- 24 Jehoovale kuulub maa
ja kõik, mis sel on,ⁿ
viljakas maa ja need,
kes seal elavad.
- 2 Ta on rajanud maa
merede peale,^o
kinnitanud selle
jõgedele kohale.
- 3 Kes võib tõusta
Jehoova mäele,^p
seista tema pühas paigas?
- 4 See, kelle käed on süüta,
süda puhas,^q
kes pole minu elu* nimel
valet vandunud
ega ole vandunud pettust.^r

23:2 *Teine võimalik tähendus: „rahulike vete äärde”. 24:4 *Võib tõlkida ka „minu hinge”, mõeldakse Jehoova elu, mille nimel inimesed annab vande.

- 5 Teda õnnistab Jehoova,^a
ta saab õiguse
oma pääste Jumalalt.^b
- 6 See on põlvkond,
kes otsib teda,
kes otsib su palet,
oo, Jaakobi Jumal. (sela)
- 7 Tõstke pea, te värvavad,^c
avanege, te põlised uksed,
et auline kuningas
võiks sisse tulla!^d
- 8 Kes on see auline kuningas?
Tugev ja võimas Jehoova,^e
Jehoova, kes on lahingus
vägev.^f
- 9 Tõstke pea, te värvavad,^g
avanege, te põlised uksed,
et auline kuningas
võiks sisse tulla!
- 10 Kes on see auline kuningas?
Vägede Jehoova on see
auline kuningas.^h (sela)

Taaveti laul.

Ⲛ [alef]

25 Oo, Jehoova, sinu poole
ma pöördun!

Ⲛ [beet]

- 2 Mu Jumal, sinule ma
loodan.ⁱ
Ära lase mul häbisse jääda,^j
mu vaenlastel kahjurõõmu
tunda.^k

Ⲛ [gimel]

- 3 Ei jää häbisse ükski,
kes sinule loodab.^l
Häbisse jäävad need,
kes toimivad reeturlikult,
ilma et põhjust oleks.^m

Ⲛ [dalet]

- 4 Anna mulle teada oma teed,
Jehoova,ⁿ
õpeta mulle oma radu.^o

Ⲛ [he]

- 5 Aita mul käia su tões
ja õpeta mind,^p
sest sina oled mu pääste
Jumal.

LAUL 24

a L 128:1-5
b Jes 12:2
c L 118:19
L 122:2
d 2Sa 6:15
L 48:1-3
e L 93:1
f 2Mo 15:3
1Sa 17:47
2Aj 20:15
Jes 42:13
g L 118:19
h 1Aj 29:11

LAUL 25

i Jes 26:3
j Ro 10:11
k L 41:11
l L 69:6
m L 31:17
n 2Mo 33:13
L 86:11
L 143:8
o L 27:11
p L 43:3

Teine veerg

a 2Mo 34:6
Jes 55:3
b L 103:17
L 136:1
c L 6:4
L 51:1
d 2Mo 33:19
L 27:13
e L 92:15
L 119:68
L 145:9
Ap 14:17
f L 119:33
Jes 30:20
Mi 4:2
g Sef 2:3
h L 32:8
i 5Mo 29:1
j L 19:7
k L 31:3
L 79:9
L 109:21
L 143:11
Hes 36:22
Tn 9:19
Mt 6:9
l L 111:10
m L 37:23
n L 31:19
o L 37:11

Ⲛ [vav]

Sinule ma loodan kogu
päeva.

Ⲛ [zajin]

- 6 Jehoova, ära unusta
oma halastust ja truud
armastust,^a
mida sa alati oled
osutanud^{*.b}

Ⲛ [heet]

- 7 Ära hoia meeles mu noore
ea patte ja
mu üleastumisi.

Mäleta mind oma truud
armastust mööda,^c
oma headuse pärast,
Jehoova.^d

Ⲛ [teet]

- 8 Hea ja õiglane on Jehoova,^e
sellepärast õpetab ta
patuseid elama.^f

Ⲛ [jood]

- 9 Ta juhatab tasaseid õigel
teel,^g
õpetab tasastele oma radu.^h

Ⲛ [kaf]

- 10 Kõik Jehoova teed on truu
armastus ja tõde —
neile, kes järgivad tema
lepingutⁱ ja
meeldetuletusi.^j

Ⲛ [lamed]

- 11 Oma nime pärast,
Jehoova,^k
andesta mu patt, ehkki see
on suur.

Ⲛ [mem]

- 12 Kes kardab Jehoovat,^l
sellele annab ta nõu, millist
teed valida.^m

Ⲛ [nun]

- 13 See saab maitsta headⁿ
ja tema järglased
päriivad maa.^o

25:6 *Võib tõlkida ka „mis on iidsest
ajast“.

◊ [samekh]

14 Jehoova on lähedane sõber
nendega, kes teda
kardavad,^a
ja ta teeb neile teatavaks
oma lepingu.^b

‡ [ajin]

15 Mu silmad on alati Jehoova
poole,^c
sest tema vabastab mu
jalad võrgust.^d

‡ [pe]

16 Pööra oma pale minu poole
ja ole mulle armuline,
sest ma olen üksi ja abitu.

‡ [tsadee]

17 Aina rohkem on mul
südames vaeva,^e
aita mind välja mu
ahastusest.

‡ [reeš]

18 Näe mu häda ja muret,^f
andesta kõik mu patud.^g

19 Vaata, kui rohkelt on mul
vaenlasi
ja kui väga nad mind küll
vihkavad!

‡ [šin]

20 Hoia mu elu ja päästa
mind.^h

Ära lase mul jääda häbisse,
sest otsin pelgupaika
sinu juurest.

‡ [tav]

21 Laitmatus ja ausus
kaitsku mind,ⁱ
sest ma loodan sinule.^j

22 Oo, Jumal, vabasta Iisrael
kõigist ta hädadest!

Taaveti laul.

26 Oo, Jehoova, mõista mu
üle kohut, sest olen
käinud laitmatuses,^k
lootnud kõikumata
Jehoovale.^l

2 Uuri mind, Jehoova,
pane mind proovile,

LAUL 25

a Öp 3:32

Joh 15:15

b 1Mo 18:17

1Mo 22:17

Am 3:7

c L 141:8

d L 91:3

L 124:6–8

e L 73:21

f 2Sa 16:12

g L 32:5

L 51:9

h L 17:8

L 121:7

i L 41:12

j L 37:34

LAUL 26

k 2Ku 20:3

l L 21:7

Teine veerg

a L 17:3

L 66:10

b L 43:3

L 86:11

c Jer 15:17

d L 139:21

e L 1:1

f L 50:23

L 95:2

g 1Sa 3:3

1Aj 16:1

L 27:4

h L 63:2

i 1Sa 25:29

j 1Sa 2:9

Öp 10:9

k L 111:1

LAUL 27

l L 36:9

L 43:3

L 119:105

m L 23:4

Ro 8:31

Heb 13:6

n L 62:6

Jes 12:2

o L 22:16

puhasta mu neerud*
ja mu süda.^a

3 Su truu armastus
on alati mu ees.

Ma käin sinu toes.^b

4 Ma ei seltsi petistega,^c
väldin neid, kes oma
tõelist palet varjavad.

5 Ma vihkan kurjade jõuku^d
ja keeldun jumalate
seltsist.^e

6 Ma pesen oma käsi
süütuses
ja käin ümber su altari,
Jehoova,

7 et tuua kuuldavale tänu^f
ja kuulutada kõiki
su imelisi tegusid.

8 Jehoova, ma armastan
su eluaset,^g
su auhiilguse asupaika.^h

9 Ära pühi mind minema
koos patustega,ⁱ
ära võta mult elu ühes
vägivaldsetega*,

10 kelle kätes on häbiteod,
kelle parem käsi on täis
alkäemaksu.

11 Mina aga käin laitmatuses.
Vabasta mind ja ole mulle
armuline!

12 Mu jalg seisab tasasel maal,^j
suures koguduses
ma ülistan Jehoovat.^k

Taaveti laul.

27 Jehoova on mu valgus^l
ja mu pääste.

Keda ma peaksin kartma?^m
Jehoova on mu elu kindlus.ⁿ
Kelle ees ma peaksin
värisema?

2 Kui õelad ründasid,
et õgida mu liha,^o
siis komistasid ja kukkusid
mu vastased ja vaenlased.

26:2 *St sisimad mõttet ja sügavaimad
tunded. 26:9 *Võib tõlkida ka „mees-
tega, kes valavad verd“.

- 3** Isegi kui sõjavägi lööks
laagri üles mu vastu,
ei kardaks mu süda.^a
Isegi kui mu vastu
puhkeks sõda,
ei kaoks mu kindlustunne.
- 4** Üht olen ma palunud
Jehoovalt,
jah, seda ma soovin:
et võiksin elada
Jehoova kojas
kõik oma elupäevad,^b
vaadelda
Jehoova kaunidust,
imetleda* tema templit.^c
- 5** Hädapäeval varjab ta mind
turvapaigas,^d
peidab oma telgi
salapaigas,^e
asetab kõrgele kaljule.^f
- 6** Siis kerkib mu pea üle vaen-
laste, kes mind piiravad.
Ma toon tema telgis ohvreid
rõõmuhõisetega,
kiidan Jehoovat lauluga*.
- 7** Jehoova, kuula mu
hüüdmist,^g
ole mulle armuline
ja vasta mulle!^h
- 8** Mu südames kõlavad
su sõnad
„Otsige mu palet!”.
Sinu palet, Jehoova,
ma otsingi.ⁱ
- 9** Ära peida oma palet
minu eest,^j
ära tõrju vihas
oma teenijat.
Sina oled mu aitaja,^k
ära hülga ega jäta mind,
mu pääste Jumal!
- 10** Kui ka mu isa ja ema
mind hülkaksid,^l
võtaks Jehoova mind
enda juurde.^m

27:4 *Võib tõlkida ka „mõtiskledes silmitseda”. 27:6 *Võib tõlkida ka „pillimänguga”.

LAUL 27

a 2Aj 20:15
2Aj 32:7
L 3:6

b L 23:6
L 65:4

c 1Sa 3:3
1Aj 16:1
L 26:8

d L 32:7
L 57:1
Sef 2:3

e L 61:4

f L 40:2

g L 130:2

h L 4:1
L 5:2

i L 63:1
L 105:4
Sef 2:3

j L 69:17
L 143:7

k L 46:1

l L 69:8

m Jes 49:15

Teine veerg

a L 25:4
L 86:11
Jes 30:20
Jes 54:13

b L 31:8
L 41:2
L 41:11

c Mt 26:59–61

d II 33:28–30

e L 25:3
L 62:5

f Jes 40:31

LAUL 28

g 5Mo 32:4
Jes 26:4

h II 33:28

i L 5:7

j 4Mo 16:
25, 26
L 26:9

k L 62:4

l L 59:12
Jer 18:22

m L 62:12

2Te 1:6

n II 34:26, 27

o Jes 5:12

- 11** Õpeta mind oma teel,
Jehoova,^a
juhata õiguse rajal
mu vastaste pärast.
- 12** Ära anna mind vaenlaste
meelevalda;^b
sest minu vastu on tõusnud
valetunnistajad,^c
nad ähvardavad mind
vägivallaga.
- 13** Kus ma küll oleksin,
kui mul poleks usku,
et saan näha Jehoova
headust elavate maal!^{*d}
- 14** Looda Jehoovale,^e
ole julge ja su süda
olgu kindel!^f
Jah, looda Jehoovale!

Taaveti laul.

28 Sinu poole ma hüüan,
Jehoova, mu kalju,^g
ära sulge oma kõrva
mu ees.

Kui sa vaigid,
saan nende sarnaseks, kes
lähevad hauasügavusse.^h

2 Kuula mu anumist,
kui hüüan sind appi,
kui tõstan käed su pühamu
pühima paiga poole.ⁱ

3 Ära vii mind ära ühes
jumalatutega, nendega,
kes teevad kurja,^j
kes räägivad ligimesele
rahust, kuid kelle
südames on õelus.^k

4 Tasu neile
nende tegusid mõõda,^l
nende kurjust mõõda.
Anna neile
nende kätetöö järgi,
nende tegude järgi.^m

5 Sest nad ei hooli
Jehoova tegudestⁿ
ega tema kätetööst.^o

27:13 *Teine võimalik tähendus: „mul on kindel usk, et saan näha Jehoova headust elavate maal”.

Ta kisub nad maha
ega ehita enam üles.

6 Kiidetud olgu Jehoova,
sest ta on kuulnud
mu abipalveid!

7 Jehoova on mu tugevus^a
ja kilp,^b
tema peale loodab
mu süda.^c

Ma sain temalt abi
ja mu süda hõiskab,
ma tänan teda lauluga.

8 Jehoova on oma rahva
tugevus,
ta on kindlus, ta päästab
võimsalt oma võitu.^d

9 Päästa oma rahvas
ja õnnista enda omandit.^e
Karjata teda ja kanna
igavesti kätel!^f

Taaveti laul.

29 Andke Jehoovale,
mida ta väärrib,
te vägevate pojad,
andke Jehoovale,
mida ta väärrib
oma au ja jõu pärast!^g

2 Tunnustage Jehoova nime
aulisust!
Kummardage Jehoova ette
pühas rüüs*.

3 Jehoova hää l kostab
vete* kohal,
auline Jumal müristab,^h
Jehoova on suurte vete
kohal.ⁱ

4 Jehoova hää l on võimas,^j
Jehoova hää l on ülev.

5 Jehoova hää l murrab
seedreid,
Jehoova purustab
Liibanoni seedreid.^k

6 Ta paneb Liibanoni*
karglema kui vasika,
Sirjoni^l kui noore tarva.

29:2 *Teine võimalik tähendus: „tema pühaduse kirkuse pärast”. **29:3** *Viitab paduvihmale. **29:6** *Mõeldakse ilmselt Liibanoni mäestikku.

LAUL 28

a Jes 12:2

b 1Mo 15:1
2Sa 22:3
L 3:3

c L 56:4

d 1Sa 16:13
2Sa 22:3
L 20:6

e 5Mo 9:29

f Jes 40:11

LAUL 29

g 1Aj 16:28, 29

h 1Sa 7:10
L 18:13

i L 104:3

j li 26:11
li 40:9

k Jes 2:12, 13

l 5Mo 3:8, 9

Teine veerg

a 2Mo 19:18
L 77:18

b Jes 13:13
Heb 12:26

c 4Mo 13:26

d Jes 10:17, 18
Hes 20:47

e li 38:25

f 1Ti 1:17

g Jes 40:29

h L 72:7

LAUL 30

i L 25:2
L 41:11

j 2Ku 20:5
L 6:2
L 103:3

k L 86:13

l L 16:10
L 28:1
Jes 38:17
Jn 2:6

m L 32:11

n 2Mo 3:15

o Jes 12:1

p Jes 54:8

q L 126:5

r 2Sa 5:12
L 89:17

7 Jehoova hää l lööb
tuleleekidega,^a

8 Jehoova hää l paneb
värisema kõrbe,^b
Jehoova paneb värisema
Kaadese^c kõrbe.

9 Jehoova hää l paneb
hirved poegima,
laasib metsad lagedaks.^d
Tema templis hüüavad kõik:
„Au Jumalale!”

10 Jehoova istub troonil
uputusvete* kohal.^e
Jehoova istub kuninga-
troonil igavesti.^f

11 Jehoova annab
oma rahvale jõu.^g
Jehoova õnnistab
oma rahvast rahuga.^h
Koja sissepühitsemise laul.
Taaveti laul.

30 Ma ülistan sind, Jehoova,
et oled mu üles tõstnud
ega ole lasknud mu
vaenlastel rõõmu tunda.ⁱ

2 Jehoova, mu Jumal,
ma hüüdsin sind appi
ja sa tegid mu terveks.^j

3 Jehoova, sa tõstsid mu üles
surmavallast,^k
hoidsid mind elus
ega lasknud mul vajuda
hauasügavusse.^l

4 Laulge kiitust* Jehoovale,
tema ustavad,^m
ülistage tema püha nime,ⁿ

5 sest tema viha kestab
vaid hetke,^o
aga soosing kogu eluaja.^p
Õhtul võib tulla nutt,
kuid hommikul
on hõiskamine.^q

6 Muretul ajal ma ütlesin:
„Ma ei kõigu eal!”

7 Jehoova, sinu soosing tegi
mu kindlaks kui mäe.^r

29:10 *Võib tõlkida ka „taevase ookeani”. **30:4** *Võib tõlkida ka „mängige pilli”.

Kui aga peitsid oma palge,
haaras mind hirm.^a

- 8** Sinu poole, Jehoova,
ma hüüan.^b
Jehoovalt anun ma
soosingut.
- 9** Mis kasu on, kui suren, kui
langen hauasügavusse?^c
Kas põrm tänab sind,^d
räägib sinu ustavusest?^e
- 10** Jehoova, kuula mind
ja ole mulle armuline.^f
Oo, Jehoova, aita mind!^g
- 11** Sa oled muutnud
mu kurbuse tantsuks,
võtnud mult kotiriide,
rütütanud mind rõõmusse,
- 12** et laulaksin sulle kiitust
ega vaikiks.
Jehoova, mu Jumal,
sind tänan ma igavesti.
Juhatajale. Taaveti laul.
- 31** Jehoova, sinu juures
olen ma leidnud
pelgupaiga,^h
ärgu jäägu ma kunagi
häbisse.ⁱ
Päästa mind oma õiguse
pärast.^j
- 2** Pööra oma kõrv mu poole.
Tõtta mind vabastama.^k
Ole mulle mägilinnuseks,
mind päästvaks kantsiks.^l
- 3** Sina oled mu kalju
ja mu kindlus,^m
oma nime pärastⁿ sa
juhatad ja suunad mind.^o
- 4** Sa vabastad mu
salaja seatud võrgust;^p
sina oled mu kindlus.^q
- 5** Sinu kätte ma usaldan
oma vaimu.^r
Sa oled mu lunastanud,
Jehoova, tõe* Jumal.^s
- 6** Ma vihkan neid,
kes teenivad kasutuid,
tühiseid ebajumalaid.
Mina aga loodan Jehoovale.

31:5 *Võib tõlkida ka „ustav“.

LAUL 30

- a L 10:1
L 143:7
b L 34:6
L 77:1
c L 28:1
d L 6:5
L 115:17
Kog 9:10
e L 88:11
Jes 38:18
f L 143:1
g L 28:7

LAUL 31

- h L 18:2
i L 22:4, 5
Ro 10:11
j L 143:1
k L 40:17
L 70:1
L 71:2
l 2Sa 22:3
L 18:2
m 2Sa 22:2
n L 25:11
Jer 14:7
o L 23:3
p L 91:3
Mt 6:13
q Öp 18:10
r Lu 23:46
Ap 7:59
s 5Mo 32:4

Teine veerg

- a L 9:13
b L 6:7
c L 22:14
d Öp 15:13
e L 71:9
f L 32:3
L 102:3, 5
g L 22:6
L 42:10
L 102:8
h L 38:11
i Jer 20:10
j L 57:4
k L 56:4
l L 43:5
m L 142:6
n 4Mo 6:25

- 7** Ma hõiskan su truud
armastuse pärast,
sest sa oled näinud
mu vaeva,^a
sina tead mu hingeahastust.
- 8** Sa ei andnud mind
vaenlase kätte,
vaid panid seisma
turvalisse paika.
- 9** Ole mulle armuline,
Jehoova,
sest ma olen ahastuses.
Mu silmad on
kurbusest kurnatud,^b
samuti kogu mu ihu.^c
- 10** Mu elu hääbub nukruses,^d
mu aastad ägamises.^e
Mu jõud rauegb mu
eksimuse pärast,
mu luud nõrkevad.^f
- 11** Mind pilkavad kõik
mu vaenlased,^g
isegi mu naabrid.
Ma olen hirmuks
oma tuttavatele,
mind kohates nad
põgenevad.^h
- 12** Ei ole mul enam kohta
nende südames, olen
unustatud kui surnu,
olen kui katkine kruus,
olen kuulnud palju laimu,
õud ümbritseb mind.ⁱ
Nad tulevad mu vastu
nagu üks mees,
kavatsevad võtta mult elu.^j
- 14** Aga mina loodan sinule,
Jehoova,^k
Ma kuulutan:
„Sina oled mu Jumal.“^l
- 15** Mu päevad on sinu käes.
Päästa mind vaenlaste
ja tagakiusajate küüsis!^m
- 16** Lase oma palge hiilgusel
paista oma teenija peale.ⁿ
Su truud armastus
päästku mind.

- 17 Jehoova, ärgu jäägu ma häbisse, kui hüüan sinu poole.^a
Häbisse jäägu jumalatud,^b
pandagu nad surmavallas vaikima.^c
- 18 Jäägu tummaks valelikud huuled,^d
mis jultunult räägivad õige vastu ülbuse ja põlgusega.
- 19 Kui rikkalik on su headus!^e
Sa oled talletanud selle neile, kes sind kardavad,^f
osutanud seda kõigi nähes neile, kes su juurest pelgupaika otsivad.^g
- 20 Oma salapaigas, enda lähedal,^h
varjad sa neid septsuste eest, oma varjupaigas peidad sa neid ägedate rünnakute eest.ⁱ
- 21 Kiidetud olgu Jehoova, sest tema truu armastus on mind imeliselt saanud/^j
ümberpiiratud linnas.^k
- 22 Mind aga haaras hirm ja ma ütlesin:
„Ma hävin su ees.“^l
Kuid sina kuulsid mu anumist, kui sind appi hüüdsin.^m
- 23 Armastage Jehoovat, kõik, kes olete talle truud!ⁿ
Jehoova kaitseb ustavaid,^o
kuid maksab kõrkidele küllaga kätte.^p
- 24 Olge julged ja teie süda olgu kindel,^q
teil kõigil, kes ootate Jehoovat.^r

Taaveti laul. Maskil.*

- 32** Õnnelik on see, kelle üleastumine on andeks antud, kelle patt kinni kaetud.^s

32:mrk *Vt „Sõnaseletusi“.

LAUL 31

- a L 25:2
Jes 50:7
b Neh 6:16
Jes 41:11
Jer 20:11
c 1Sa 2:9
d L 12:3
L 63:11
e L 73:1
Jes 63:7
f Jes 64:4
1Ko 2:9
g L 126:2
Jes 26:12
h L 27:5
L 32:7
i L 64:2, 3
j L 17:7
k 1Sa 23:7
l 2A:4
m 2Aj 33:13
L 6:9
Õp 15:29
Heb 5:7
n 5Mo 10:12
o 1Sa 2:9
L 145:20
p 2Sa 22:28
Jes 2:11
Jk 4:6
q Jes 35:4
r L 62:1
Nu 3:20, 21
Mi 7:7

LAUL 32

- s Jes 1:18
Ap 3:19
- Teine veerg
- a Ro 4:7, 8
b Õp 28:13
c L 38:2
d L 38:18
L 51:4
1Jo 1:9
e 3Mo 5:5
L 41:4
f 2Sa 12:13
L 86:5
L 103:3
Jes 44:22
g L 65:2, 3
h L 69:13
Jes 55:6
i L 9:9
j 2Mo 15:1
2Sa 22:1
k L 86:11
l Õp 3:6
m Õp 26:3
Jer 8:6
n L 34:8
Õp 13:21
Õp 16:20

- 2 Õnnelik on mees, kelle süüd Jehoova ei arvesta,^a
kelle vaimus pole valskust.
- 3 Kui ma vaikisin,
nõrkesisid mu luud
mu lõputust ägamisest.^b
- 4 Sest päeval ja ööl oli su käsi* raskesti mu peal.^c
Mu jõud haihtus^d kui vesi suvekuumas. (sela)
- 5 Lõpuks ma tunnistasin sulle oma patu,
ei katnud kinni oma eksimust.^d
Ma ütlesin:
„Ma tunnistan Jehoovale oma üleastumised,^e
ja sina andestasid mu patusüü.^f (sela)
- 6 Seepärast palvetavad sinu poole kõik ustavad,^g
kuni sa oled veel leitav.^h
Siis ei ulatu nendeni isegi uputusveed.
- 7 Sina oled mu varjupaik, sina hoiad mind häda eest.ⁱ
Sa ümbritsed mind pääsemise rõõmu-hõisetega.^j (sela)
- 8 „Ma teen sind targaks ja õpetan sulle teed, mida käia,^k
annan sulle nõu ja hoian sul silma peal.^l
- 9 Äрге olge nagu mõistusetu hobused või muulad,^m
kelle metsikust peab taltsutama suuraudade ja päitsetega,
muidu nad su juurde ei tule.“
- 10 Jumalatul on palju piinu, aga seda, kes Jehoovale loodab, ümbritseb tema truu armastus.ⁿ

32:4 *Võib tõlkida ka „meelepaha“.

#Võib tõlkida ka „mu elumahlad kuivasid“.

- 11 Rõõmutsege Jehoova tegude üle ja juubeldage, te õiged, hõisake, kõik südamelt ausad!
- 33** Tundke rõõmu Jehoovast, te õiged!^a Kui sobiv on küll ausameelseil teda kiita!
- 2 Tänaage Jehoovat lüüramänguga, laulge talle kiitust kümnekeelse pilli saatel*.
- 3 Laulge talle uus laul,^b mängige kogu südamest* keelpillidel ja hõisake.
- 4 Sest Jehoova sõna on õige,^c kõik ta teod on usaldusväärsed.
- 5 Ta armastab õigust ja õiglust.^d Jehoova truu armastus täidab maad.^e
- 6 Jehoova sõnaga on tehtud taevas,^f tema suu vaimuga kõik, mis seal on.
- 7 Tema kogub mereveed otsekuu tammi taha,^g paneb vetevood aitadesse.
- 8 Kartku Jehoovat kogu maa,^h tundku tema ees aukartust kõik maa elanikud.
- 9 Sest tema ütles ja nii ka sündis,ⁱ tema andis käsu ja nii ka sai.^j
- 10 Jehoova on ajanud nurja rahvaste salanõu,^k teinud tühjaks rahvaste plaanid*.^l
- 11 Aga Jehoova otsused püsivad* igavesti,^m

33:2 *Võib tõlkida ka „kiitke teda kümnekeelse pillil“. 33:3 *Võib tõlkida ka „oskuslikult“. 33:10 *Võib tõlkida ka „mõtted“. 33:11 *Võib tõlkida ka „nõu püsib“.

LAUL 33

- a Flp 4:4
b L 40:3
L 98:1
L 149:1
Jes 42:10
Ilm 5:9
c L 12:6
d II 37:23
L 11:7
L 45:7
e L 145:16
Ap 14:17
f Heb 11:3
g 1Mo 1:9
II 38:8–11
Õp 8:29
Jer 5:22
h Ilm 14:7
i L 148:4, 5
j L 119:90
k Jes 8:10
Jes 19:3
l L 21:8, 11
m Õp 19:21
Jes 46:10

Teine veerg

- a 5Mo 33:29
b L 65:4
L 135:4
1Pe 2:9
c L 11:4
L 14:2
Õp 15:3
Heb 4:13
d 1Aj 28:9
II 34:21
Õp 24:12
e Jos 11:6
f 2Aj 32:21
L 44:4, 5
g 2Ku 7:6, 7
L 20:7
Õp 21:31
Jes 31:1
h II 36:7
L 34:15
i Jes 33:15, 16
j 5Mo 33:29
k L 28:7
Õp 18:10
l L 32:10
m Mi 7:7

LAUL 34

- n 1Sa 21:12, 13

- tema südame mõtted põlvest põlve.
- 12 Õnnelik on rahvas, kelle Jumal on Jehoova,^a rahvas, kelle ta endale on valinud.^b
- 13 Jehoova vaatab taevast, ta näeb kõiki inimlapsi,^c
- 14 oma elupaigast peab ta silmas maa elanikke.
- 15 Tema vormib nende südant, uurib kõiki nende tegusid.^d
- 16 Kuningat ei päästa võimas sõjavägi,^e vägevast meest tema suur jõud.^f
- 17 Hobusele rajatud võidulootus on petlik,^g tema kange ramm ei taga päästet.
- 18 Jehoova silmad saadavad neid, kes teda kardavad,^h tema truu armastuse peale loodavad,
- 19 et päästa nad surmast, hoida neid elus näljaajal.ⁱ
- 20 Me ootame Jehoovat, tema on meie abi ja kilp.^j
- 21 Tema tegude üle rõõmutseb me süda, ta püha nime peale me loodame.^k
- 22 Oo, Jehoova, olgu meiega su truu armastus,^l kui me sind ootame.^m
- Taaveti laul, mille ta tegi pärast seda, kui ta oli teeselnud Abimeleki* ees hullumeelset* ning Abimelek oli ta ära ajanud ja ta oli lahkunud.
- ¶ [alef]
- 34** Ma kiidan Jehoovat igal ajal, teda kiidavad mu huuled lakkamata.

34:mrk *Ilmselt on see kuningas Aakise tiitel.

𐤀 [beet]

- 2 Ma räägin uhkusega
Jehoovast,^a
tasased kuulevad
ja rõõmustuvad.

𐤁 [gimel]

- 3 Ülistage Jehoovat koos
minuga,^b
tõstkem üheskoos kõrgele
tema nimi.

𐤂 [dalet]

- 4 Ma palusin Jehoovat
ja ta vastas mulle,^c
ta vabastas mu kõigist
hirmudest.^d

𐤃 [he]

- 5 Kes vaatasid tema poole,
lõid särama,
neid ei suudetud panna
häbenema.

𐤄 [zajin]

- 6 Hädaline hüüdis ja Jehoova
kuulis.
Kõigist vaevadest päästis
ta tema.^e

𐤅 [heet]

- 7 Jehoova ingel kaitseb
kõiki*, kes Jumalat
kardavad,^f
ja päästab nad.^g

𐤆 [teet]

- 8 Maitske ja vaadake,
et Jehoova on heal!^h
Õnnelik on mees, kes tema
juurest pelgupaika otsib.

𐤇 [jood]

- 9 Kartke Jehoovat, kõik
tema pühad,
sest neil, kes teda
kardavad, pole millestki
puudust.ⁱ

𐤈 [kaf]

- 10 Noored ja tugevad lõvidki
on näljas,

LAUL 34

a Jer 9:24
1Ko 1:31
b L 35:27
c Heb 5:7
d L 18:48
e 2Sa 22:1
f 2Ku 6:17
L 9:11
Mt 18:10
Heb 1:7, 14
g 2Ku 19:35
Tn 6:22
Ap 5:18, 19
Ap 12:11
h 1Pe 2:3
i L 23:1
Flp 4:19

Teine veerg

a L 23:6
L 84:11
b li 28:28
Op 1:7
Op 8:13
c 5Mo 6:1, 2
5Mo 30:
19, 20
1Pe 3:10-12
d Jk 1:26
Jk 3:8
e Op 12:19
Op 15:4
1Pe 2:1
f L 37:27
L 97:10
Am 5:15
Ro 12:9
g Mt 5:9
Heb 12:14
h li 36:7
L 33:18
i L 18:6
Jes 59:1
j L 37:10
Op 10:7
k L 145:18, 19
l 2Aj 32:22
Ap 12:11
m L 147:3
Jes 61:1
n L 51:17
Jes 57:15
Jes 66:2
o Op 24:16
2Ti 3:12
p Tn 6:21, 22
1Ko 10:13

aga neil, kes otsivad
Jehoovat, ei puudu
midagi head.^a

𐤉 [lamed]

- 11 Tulge, mu pojad, kuulake
mind,
ma õpetan teile
Jehoova kartust.^b

𐤊 [mem]

- 12 Kes teist ihkab elust rõõmu
tunda,
näha palju häid elupäevi?^c

𐤋 [nun]

- 13 See hoidku oma keelt kurja
kõnelemast,^d
huuli pettust rääkimast,^e

𐤌 [samekh]

- 14 pöördugu halvast ja tehku
head,^f
otsigu rahu ja nõudku seda
taga.^g

𐤍 [ajin]

- 15 Jehoova silmad on õigete
poole,^h
tema kõrvad nende
appihüü poole.ⁱ

𐤎 [pe]

- 16 Jehoova pale on aga nende
vastu, kes teevad halba,
ta kustutab maa pealt
nende mälestusegi.^j

𐤏 [tsadee]

- 17 Õiged hüüdsid ja Jehoova
kuulis,^k
ta päästis nad kõigist nende
hädadest.^l

𐤐 [koof]

- 18 Jehoova on ligi neile, kelle
süda on murtud,^m
ta päästab need, kel on
purukspektstud vaim*.ⁿ

𐤑 [reeš]

- 19 Õige kohtab palju raskusi,*^o
aga Jehoova päästab ta
neist kõigist.^p

34:18 *Võib tõlkida ka „kes on rusutud“.

34:19 *Võib tõlkida ka „õiget tabab pal-
ju õnnetusi“.

34:7 *Võib tõlkida ka „lõõb üles laagri
nende ümber“.

𐤔 [šin]

20 Ta hoiab kõiki tema luid,
ühtki neist ei murta.^a

𐤍 [tav]

21 Õnnetus viib jumalatu
surma,
kes vihkvad õiget, jäävad
süüdi.

22 Jehoova lunastab oma
teenijate elu,
ei leita süüd kellelgi, kes
tema juurest pelgupaika
otsib.^b

Taaveti laul.

35 Oo, Jehoova, kaitse mind
mu kohtuasjas mu
vastaste vastu,^c
võitle nendega, kes minu
vastu võitlevad.^d

2 Võta väike ja suur kilp,^e
tõuse ja kaitse mind,^f

3 tõsta oda ja tapper
mu tagaajajate vastu.^g

Ütle mulle:
„Mina olen su pääste.”^h

4 Tundku häbi ja alandust
need, kes jahivad mu elu.ⁱ

Taganegu häbistatult
need, kes mõtlevad mind
hävitada.

5 Olgu nad kui aganad tuules,
Jehoova ingel ajagu nad
ära.^j

6 Olgu nende tee pime ja libe,
kui Jehoova ingel neid taga
ajab.

7 Sest põhjusega on nad sead-
nud mulle püünisvõrgu,
põhjusega kaevanud
mulle augu.

8 Tabagu neid ootamatu
häving,
püüdku nende enda seatud
võrk,
langegu nad sellesse

ja hävigu.^k

9 Mina aga tunnen rõõmu
Jehoovast,

LAUL 34

a Joh 19:36

b L 84:11

LAUL 35

c 1Sa 24:15

d L 3:7

e 2Mo 15:3

f Jes 42:13

g 1Sa 23:26

h Jes 12:2

i Jer 17:18

j 2Mo 14:
19, 20
Jes 37:36

k L 57:6
L 141:10

Teine veerg

a L 18:17

b L 40:17
Õp 22:22, 23

c L 27:12
Mt 26:59

d 1Sa 19:4, 5
1Sa 20:33
Jer 18:20

e L 37:12

f Hab 1:13

g L 142:6

h L 22:20
L 57:4

juubeldan tema
päästetegade üle.

10 Kõik mu luud ütlevad:
„Jehoova, kes on selline
kui sina?

Sa päästad abitu
tugevama käest,^a
abitu ja vaese
röövlite käest.”^b

11 Õelad tunnistajad
astuvad ette,^c
küsivad mult asju,
millest ma midagi ei tea.

12 Nad tasuvad mulle
head halvaga,^d
mu hinges on lein.

13 Kui nemad olid haiged, kat-
sin mina end kotiriidega,
vaevasin paastumisega
oma hinge,
ja kui mu palve tuli
tühjalt tagasi,

14 kõndisin ma ringi,
nagu oleks leinanud
sõpra või venda,
olin kurbusest kummargil,
nagu leinanuks oma ema.

15 Ent kui mina komistasin,
tulid nad rõõmsalt kokku,
nad tulid kokku,
et mind ootamatult lüüa,
kiskusid mu tükkideks
ega vaikinud.

16 Jumalatud pilkavad mind
põlglikult,^{*}
kiristavad mu peale
hambaid.^e

17 Jehoova, kui kaua sa
vaatad seda kõrvalt?^f
Päästa mind nende
rännakute käest,^g
mu hinnaline elu^{*}
noorte lõvide küüsisist.^h

35:16 * Teine võimalik tähendus: „juma-
latud, kes mind leivatüki pärast pilka-
vad”. 35:17 * Sõna-sõnalt „mu ainus”,
millega mõeldakse hinge ehk elu.

- 18 Siis ma tänan sind suures koguduses,^a kiidan sind hulga rahva seas.
- 19 Ära lase neil, kes on põhjuseta mu vaenlased, mind parastada, ära lase neil, kes mind alusetult vihkavad,^b õelalt silma pilgutada.^c
- 20 Sest nad ei räägi rahust, vaid sepitsevad pettust maa rahulike vastu.^d
- 21 Nad avavad suu, et mind süüdistada, ja ütlevad: „Paras! Paras! Nüüd on meie silmad seda näinud!”
- 22 Oo, Jehoova, sa näed seda. Ära vaiki!^e Jehoova, ära ole minust kaugel!^f
- 23 Ärka ja tõuse, et mind kaitsta, mu Jumal Jehoova, kaitse mind mu kohtuasjas.
- 24 Mõista mulle kohut oma õigust mõõda,^g Jehoova, mu Jumal, ära lase neil mu üle kahjuröömu tunda.
- 25 Ärgu nad eales mõelgu: „Paras! Seda me tahtsimegi!” Ärgu nad kunagi õelgu: „Me oleme ta neelanud!”^h
- 26 Tabagu häbi ja põlgus kõiki, kes röömustavad mu õnnetuse üle. Riietugu häbisse ja alandusse need, kes suurustavad mu ees.
- 27 Aga kes röömustavad mu õiguse üle, hõisaku, nad õelgu alati: „Ülistatud olgu Jehoova, kel on hea meel oma teenija rahupõlvest!”ⁱ

LAUL 35

- a L 22:22
b L 69:4
Joh 15:24, 25
c Õp 6:12, 13
d L 31:13
Jer 11:19
Mt 26:4
e L 28:1
f L 10:1
L 71:12
g L 26:1
L 96:13
h L 41:1, 2
i L 84:11
L 149:4

Teine veerg

- a L 51:14
b L 71:24

LAUL 36

- c Ro 3:18
d 5Mo 29:19, 20
e L 103:11
f L 71:19
g Ro 11:33
h L 145:9
1Ti 4:10
i Mi 7:18
j Ru 2:12
L 17:8
L 91:4
k L 65:4
l L 16:11
m li 33:4
Jer 2:13
Ap 17:28
Ilm 4:11
n L 27:1
L 43:3
Jk 1:17
1Pe 2:9
o L 103:17

- 28 Siis ma kõnelen sinu õigusest,^{*a} kiidan sind kogu päeva.^b

Juhatajale.

Jehoova teenija Taaveti laul.

- 36** Jumalatu inimese üleastumine kõneleb tema südamepõhjas, ei ole jumalakartust tema silme ees.^c

- 2 Ta oma mõtted petavad teda, ta ei märka oma süütegu ega vihka seda.^d

- 3 Sõnad tema suus on kurjad ja valelikud, ei ole tal taipu teha head.

- 4 Oma voodiski sepitseb ta kurja. Ta seab end teele, mis pole hea, ta ei hulga halba.

- 5 Jehoova, sinu truu armastus ulatub taevani,^e sinu ustavus pilvedeni.

- 6 Sinu õigus on nagu võimsad mäed^{*,f} sinu seadused kui avarad ja sügavad veed.^g Sina, Jehoova, hoiad inimest ja looma.^h

- 7 Kui kallis küll on su truu armastus, mu Jumal!ⁱ Sinu tiibade all leiavad inimlapsed varju.^j

- 8 Nad joovad küllaga su koja parimat,^k sa annad neile juua oma röömuojast.^l

- 9 Sinu juures on eluallikas,^m tänu sinu valgusele me näeme valgust.ⁿ

- 10 Saatku su truu armastus alati neid, kes sind tunnevad,^o

35:28 *Võib tõlkida ka „siis ma mõtisklen sinu õiguse üle”. 36:6 *Sõnasõnalalt „nagu Jumala mäed”.

su õigus neid, kes on
südamelt ausad.^a

- 11** Ärgu tallaku mind
kõrkide jalg,
ärgu peletagu
jumalatute käsi.
- 12** Näe, kurjad on langenud,
nad on maha paisatud
ega suuda tõusta.^b
- Taaveti laul.
𐤀 [alef]
- 37** Ära ärritu kurjade
pärast,
ära kadesta ülekohtuseid.^c
- 2** Nad närtsivad kiiresti
kui rohi,^d
närbuvad kui haljas rohi.
𐤁 [beet]
- 3** Looda Jehoovale ja tee
head,^e
ela oma maal ja ole ustav.^f
- 4** Olgu Jehoova su ülirmõõm
ja ta täidab su
südamesoovid.
𐤂 [gimel]
- 5** Usalda oma tee Jehoova
hoolde,^g
toetu temale ja ta tegutseb
su heaks.^h
- 6** Ta laseb su õiglusel särada
kui koiduvalgusel,
su õigusel kui südapäeva
päikesel.
𐤃 [dalet]
- 7** Vaiki Jehoova eesⁱ
ja oota teda pikisilmi*.
Ära ärritu mehe pärast,
kes teeb teoks oma
sepitsused.^j
𐤄 [he]
- 8** Heida endast viha ja hülga
raev,^k
ära ägestu ega tee kurja*.
- 9** Sest kurjadele tehakse
lõpp,^l

37:7 *Võib tõlkida ka „kannatlikult“.

37:8 *Teine võimalik tähendus: „ära ägestu, sellest sünnib vaid kahju“.

LAUL 36

a L 7:10
L 97:11

b L 1:5

LAUL 37

c L 73:3
Õp 23:17

d L 73:12, 19

e Jes 1:17
Heb 13:16

f Õp 28:20

g L 55:22
Õp 16:3

h Mt 6:33
Flp 4:6
1Pe 5:6, 7

i L 62:1
Nu 3:26

j Il 21:7
L 73:3
Jer 12:1

k Õp 14:29
Ef 4:26

l L 55:23

Teine veerg

a L 25:12, 13
L 37:29
Mt 5:5
2Pe 2:9

b Il 24:24

c 1Sa 25:39
L 52:4, 5

d Jes 45:18
Mt 5:5
Ilm 21:3

e L 72:7
L 119:165
Jes 48:18

f 1Sa 18:21, 25

g 1Sa 26:9, 10

h 2Sa 17:23
Est 7:10
L 7:15

i Õp 16:8
Õp 30:8, 9
1Ti 6:6

j L 16:11

k Õp 10:7

kuid kes Jehoovale
loodavad, pärivad maa.^a

𐤅 [vav]

- 10** Veel viivuke, ja jumalatut
pole enam,^b
sa vaatad kohta, kus ta oli,
aga teda ei ole.^c
- 11** Ent tasased* pärivad maa^d
ja naudivad külluslikku
rahu.^e
𐤆 [zajin]
- 12** Jumalatu sepitseb õige
vastu kurja,^f
kiristab ta peale hambaid.
- 13** Jehoova aga naerab ta üle,
sest teab, et jumalatu inime-
se hukatuspäev saabub.^g
𐤇 [heet]
- 14** Jumalatud tõmbavad mõõ-
ga ja vinnastavad vibu,
et kukutada rõhutu
ja vaene,
et tappa õigel teel käijad.
- 15** Kuid nende mõök läbibtab
nende enda südame,^h
nende vibu murtakse.
𐤈 [teet]
- 16** Parem õiglase pisku
kui paljude jumalatute
küllus.ⁱ
- 17** Sest jumalatute käsivarred
murtakse,
kuid õigeid Jehoova toetab.
𐤉 [jood]
- 18** Jehoova teab laitmatute
üleelamisi,
nende pärand püsib
igavesti.^j
- 19** Hädaajal ei jää nad häbisse,
näljapäevil nad saavad
sõnuks.
𐤊 [kaf]
- 20** Aga jumalatud hukuvad,^k
Jehoova vaenlased kaovad
kui karjamaade ilu,
nad haihtuvad kui suits.

37:11 *Võib tõlkida ka „alandlikud“.

↳ [lamed]

21 Jumalatu võtab laenuks
ega maksa tagasi,
kuid õige on helde
ning jagab lahkelt.^a

22 Keda Jumal õnnistab,
need pärivad maa,
aga keda ta neab,
neile tehakse lõpp.^b

↳ [mem]

23 Jehoova juhib mehe
samme*,^c
kui selle tee on talle
meelepärane.^d

24 See mees võib küll komista-
da, kuid ei kuku maha,^e
sest Jehoova toetab
ta kätt*.^f

↳ [nun]

25 Ma olin noor, nüüd olen
vana,
kuid ma pole iial näinud
õiget hüljatuna^g
ega tema lapsi leiba
kerjamas.^h

26 Ta on alati helde laenama,ⁱ
tema lapsi ootavad
õnnistused.

↳ [samekh]

27 Pöördu kurjast ja tee head,^j
siis püsib sa igavesti,

28 sest Jehoova armastab
õigust
ega hülga oma ustavaid.^k

↳ [ajin]

Neid hoitakse ikka ja alati,^l
kuid jumalate järglastele
tehakse lõpp.^m

29 Õiged pärivad maaⁿ
ja elavad sellel igavesti.^o

↳ [pe]

30 Õiglase suu jagab tarkust,*
tema keel kõneleb
õigusest.^p

37:23 *Võib tõlkida ka „teeb mehe sam-
mud kindlaks”. 37:24 *Võib tõlkida ka
„toetab teda oma käega”. 37:30 *Võib
tõlkida ka „õiglane mõtiskleb tarkuse
üle”.

LAUL 37

a 5Mo 15:11
II 31:16, 22
L 112:9
Õp 19:17

b L 37:9

c Õp 16:9

d Õp 11:20

e L 34:19

Õp 24:16

f L 91:11, 12

g L 94:14

Mt 6:33

Heb 13:5

h 5Mo 24:19

L 145:15

Õp 10:3

i 5Mo 15:7, 8

L 112:5

j L 34:14

Jes 1:17

k 2Sa 22:26

l L 97:10

Õp 2:7, 8

m Õp 2:22

n 5Mo 30:20

L 37:9

Õp 2:21

Mt 5:5

o Mt 25:46

IIIm 21:3, 4

p Mt 12:35

Ef 4:29

Kol 4:6

Teine veerg

a 5Mo 6:6

L 40:8

b L 121:3

c 2Pe 2:9

d L 109:31

e L 37:22

L 52:5, 6

f Est 5:11

II 21:7

g 2Mo 15:9, 10

h L 37:10

i II 1:1

j II 42:12, 16

k L 1:4

Õp 10:7

2Pe 2:9

l Jes 12:2

m L 9:9

Jes 33:2

n Jes 46:4

1Ko 10:13

o L 22:4

Tn 3:17

Tn 6:23

31 Jumala seadus on tal
südames,^a
tema jalad ei vangu.^b

↳ [tsadee]

32 Jumalatu varitseb õiget,
otsib võimalust teda
surmata,

33 kuid Jehoova ei anna õiget
tema kätte,^c
ei mõista õiget kohtus
süüdi.^d

↳ [koof]

34 Looda Jehoovale ja käi
tema teel,
siis ta ülendab sind
ja sa pärid maa.
Sa näed, kui jumalatuile
tehakse lõpp.^e

↳ [reeš]

35 Ma nägin halastamatut,
kurja inimest
laiutamas kui lopsakas puu
oma mullas,^f

36 kuid ta kadus äkitselt
ja enam teda polnud,^g
ma otsisin teda, aga
ei leidnud.^h

↳ [šin]

37 Pane tähele laitmatut,
pea silmas ausameelset,ⁱ
sest sellise tulevik on
rahurikas.^j

38 Kuid kõik üleastujad
hävitatakse,
jumalatulul ei ole
tulevikku.^k

↳ [tav]

39 Õigetele tuleb pääste
Jehoovalt,^l
tema on nende kindlus
hädajal.^m

40 Jehoova aitab neid
ja vabastab nad.ⁿ
Ta vabastab nad jumalate
käest ja päästab nad,
sest nad otsivad varju tema
juurest.^o

Taaveti laul meeldetuletuseks.

- 38** Oo, Jehoova, ära noomi mind oma vihas, ära manitse oma raevus.^a
- 2** Su nooled on tunginud sügavale mu sisse, su käsi rõhub mind raskesti.^b
- 3** Pole ühtki tervet kohta mu ihus su pahameele pärast. Mu luud ei saa rahu mu patu pärast.^c
- 4** Mu eksimused on tõusnud üle mu pea,^d need lasuvad mul taagana, liig rasked on kanda.
- 5** Mu haavad haisevad ja mädanevad mu rumaluse pärast.
- 6** Ma olen ahastuses, mustas masenduses, terve päeva käin kurvana ringi.
- 7** Mu sisemus põleb*, kogu ihu on haige.^e
- 8** Ma olen tuim ja rusuks pekstud, südamevaev paneb mind valjult ägama.
- 9** Oo, Jehoova, sinu ees on kõik mu soovid, sinu eest pole varjatud mu ohked.
- 10** Mu süda peksleb, jõud on lahkunud, valgus mu silmis on tuhmunud.^f
- 11** Mu sõbrad ja semud väldivad mind mu hädas, head tuttavad hoiavad must eemale.
- 12** Kes jahivad mu elu, seavad mulle lõkse, kes püüavad mulle halba teha, kõnelevad hukatusest,^g

38:7 *Sõna-sõnalt „niuded põlevad“.

LAUL 38

a Jer 10:24

b L 32:4

c L 6:2
L 41:4
L 51:8

d Esr 9:6
L 40:12

e L 38:3

f L 6:7

g 2Sa 16:7
L 62:4

Teine veerg

a 2Sa 16:11

b L 39:2, 9

c 2Sa 16:12
L 123:2

d L 138:3

e L 77:2

f L 32:5

g L 51:3

h L 22:11
L 35:22

i L 27:1
L 62:2
Jes 12:2

LAUL 39

j 1Aj 16:41
1Aj 25:1

k Õp 18:21

kogu päeva nad plaanivad pettust.

- 13** Mina aga olen kui kurt, ei tee kuulma,^a nagu tumm, ei ma ava oma suud.^b
- 14** Ma olen kui mees, kes ei kuule, kelle suu ei ütle midagi enda kaitseks.
- 15** Sind, Jehoova, ma ootasin^c ja sa vastasid mulle, Jehoova, mu Jumal.^d
- 16** Ma ütlesin: „Ärgu nad parastagu mind, ärgu suurustagu minu ees, kui mu jalg vääratab.“
- 17** Sest ma olin kokku varisemas ja mu valu ei lahkunud minust.^e
- 18** Ma tunnistasin üles oma süüteo,^f mu patt ei andnud mulle asu.^g
- 19** Kuid mu vaenlased on täies jõus ja vägevad,^{*} palju on neid, kes mind põhjuseeta vihkavad.
- 20** Nad tasusid mulle head halvaga, olid minu vastu, sest püüdsin teha head.
- 21** Ära hülga mind, Jehoova! Ära ole minust kaugel, mu Jumal!^h
- 22** Tõtta mulle appi, Jehoova, mu pääste!ⁱ
- Juhatajale: jedutuun*.^j
Taaveti laul.
- 39** Ma ütlesin: „Ma valvan oma samme, et ma ei patustaks oma keelega.^k

38:19 *Teine võimalik tähendus: „kuid rohkelt on neid, kes on asjata mu vaenlased“. 39:mrk *Vt „Sõnaseletusi“.

- Ma valvan oma suud,
talitsen seda,^a
kuni jumalatu on mu ees.”
- 2** Ma olin sõnatu ja vaikisin,^b
ei rääkinud isegi head,
kuid mu piin oli suur*.
- 3** Süda mu sees hõõgus,
tuli leegitses mus
mõtiskelu ajal.
Siis lausus mu keel:
- 4** „Oo, Jehoova,
anna mulle aimu,
millal tuleb mu lõpp,
mis on mu elupäevade
pikkus,^c
et võiksin teada oma elu
lühidust*.
- 5** Tõesti, päevi oled sa
andnud mulle pisut,^{*d}
mu eluiga su ees on tühine.^e
Kui inimene paistabki
tugev ja kindel, on ta vaid
hingeõhk.^f (sela)
- 6** Inimene kõnnib varjuna,
tormab asjata ringi,^{*}
kuhjab rikkust ega tea,
kes saab seda nautida.^g
- 7** Millele saan siis loota,
Jehoova?
Sina oled mu ainuke lootus.
- 8** Vabasta mind kõigist
mu üleastumistest.^h
Ära lase rumalal mind
põlualuseks teha.
- 9** Ma olen sõnatu
ega suuda avada suud,ⁱ
sest sina oled kõike seda
teinud.^j
- 10** Võta oma nuhtlus mu pealt.
Ma olen su käelöökidest
kurnatud.

39:2 *Võib tõlkida ka „mu piin vaid kasvab“. 39:4 *Võib tõlkida ka „kui kaduv ma olen“. 39:5 *Võib tõlkida ka „mu elu oled sa teinud kämbalalaiseks“. 39:6 *Võib tõlkida ka „teeb tühjast kära“.

LAUL 39

a L 141:3

b L 38:13

Mt 27:12

1Pe 2:23

c L 90:12

d L 90:9

Jk 4:14

e L 90:4

f L 62:9

L 144:4

g L 49:10

Kog 2:18, 19

Kog 4:8

Lu 12:19, 20

h L 25:11

Mi 7:19

i li 40:4

L 38:13

j 2Sa 16:10

Teine veerg

a L 90:8

b L 39:5

L 102:11

c L 28:1

d 3Mo 25:23

1Aj 29:15

e Heb 11:13

LAUL 40

f L 34:15

g L 33:3

L 98:1

- 11** Sa manitsed inimest, karis-
tad teda eksimuse eest,^a
hävitad tema kalli vara,
nii nagu teeb seda koi.
Tõesti, inimene pole muud
kui hingeõhk.^b (sela)
- 12** Kuula mu palvet, Jehoova,
pane tähele mu appihüüdu.^c
Ärgu jäägu sul märkamata
mu pisarad.
Sest ma olen sulle
kui muulane,^d
läbirändaja* nagu kõik
mu esiisad.^e
- 13** Pööra minult oma karm
pilg, et võiksin taas
rõõmus olla,
enne kui kaon ja mind
pole enam.”

Juhatajale. Taaveti laul.

- 40** Ma lootsin Jehoovale
kogu südamest*
ja ta pööras oma kõrva
mu poole,
kuulis mu appihüüdu.^f
- 2** Ta tõi mind välja
mühava veega august,
sügavast porimülkast.
Ta asetas mu jalad kaljule,
tegi mu jalgealuse kindlaks.
- 3** Ta pani mu huulile
uue laulu,^g
kiituslaulu meie Jumalale.
Paljud näevad neid
Jumala tegusid
ja tunnevad aukartust,
nad hakkavad lootma
Jehoovale.
- 4** Õnnelik on mees,
kes loodab Jehoovale
ega vaata tõrksate
ja valelike poole.
- 5** Kui palju oled sa teinud
imelisi tegusid,
Jehoova, mu Jumal,

39:12 *Võib tõlkida ka „ümberasuja“.

40:1 *Võib tõlkida ka „ootasin Jehoovat kannatlikult“.

- ja mõlgutanud mõtteid
meie üle;^a
pole kedagi sinusarnast.^b
Kui hakkaksin neist
rääkima ja kõnelema,
ei tuleks neil lõppu.^c
- 6** Ohvrit ja ohvriandi
sa ei soovinud,^{*d}
aga sa avasid mu kõrvad,
et kuuleksin.^e
Põletus- ja patuohvroid
sa ei nõudnud.^f
- 7** Siis ma ütlesin:
„Siin ma olen,
rullraamatus on minust
kirjutatud.^g”
- 8** Sinu tahet, mu Jumal,
täidan ma hea meelega,^h
su seadus on sügaval
mu sees.ⁱ
- 9** Ma kuulutan head sõnumit
õigusest suures
koguduses.^j
Ma ei hoiä oma huuli
tagasi.^k
Sina, Jehoova,
tead seda hästi.
- 10** Sinu õigust ei hoiä ma
varjul oma südames.
Ma kuulutan su ustavust
ja päästet.
Ma ei salga su truud
armastust ja tõde
suure koguduse ees.^l”
- 11** Jehoova, ära jäta mind
oma halastusest ilma.
Sinu truu armastus ja tõde
kaitsku mind alati.^m
- 12** Loendamatud õnnetused
piiravad mind,ⁿ
mu paljud eksimused on
matnud mind enda alla,
ma ei näe oma teed.^o

40:6 *Võib tõlkida ka „ohvrit ja ohvri-
annist ei tundnud sa rõõmu”.

LAUL 40

- a Ilm 15:3
b 2Mo 15:11
c L 139:17, 18
d 1Sa 15:22
L 51:16, 17
Ho 6:6
e Jes 50:5
f Heb 10:5–9
g Lu 24:44
h Joh 4:34
i L 37:31
Ro 7:22
j L 22:22
k Heb 13:15
l Heb 2:12
m L 61:6, 7
n L 71:20
o L 38:4

Teine veerg

- a L 25:17
b L 38:22
L 70:1–5
c 5Mo 4:29
d L 13:5
e L 35:27
f L 54:4
Jes 50:7
Heb 13:6
g L 143:7

LAUL 41

- h 5Mo 15:7, 8
L 112:9
Õp 14:21
Õp 22:9
i Mt 5:7
j 2Pe 2:9
k 2Ku 20:5
L 103:3
l L 51:1

- Neid on rohkem kui
juukseid mu peas
ja mu süda on araks lõõnud.
- 13** Jehoova, palun päästa
mind,^a
Jehoova, rutta appi!^b
- 14** Tundku häbi ja alandust
kõik,
kes püüavad võtta mult elu.
Taganegu häbistatult,
kes rõõmustavad
mu õnnetuse üle.
- 15** Kohkugu oma häbitõöst,
kes mind pilkavad:
„Paras! Paras!”
- 16** Aga kõik, kes sind otsivad,^c
juubeldagu ja rõõmutsegu
sinu üle.^d
Kes armastavad su pääste-
tegusid, õelgu alati:
„Olgu ülistatud
Jehoova!”^e
- 17** Mina aga olen abitu
ja vaene,
mõelgu Jehoova mu peale.
Sina oled mu aitaja
ning päästja.^f
Mu Jumal, ära viivita!^g
Juhatajale. Taaveti laul.
- 41** Õnnelik on igaüks,
kes viletsast hoolib,^h
õnnetuspäeval Jehoova
päästab ta.
- 2** Jehoova valvab teda
ja hoiab elus.
Ta kuulutatakse õnnelikuks
maa peal.ⁱ
Eal ei anna sa teda
vaenlaste meeleva.^j
- 3** Jehoova toetab teda
haigevoodis.^k
Sa hoolitsed tema eest,
kui ta haigeks jääb.
- 4** Ma ütlesin: „Oo, Jehoova,
ole mulle armuline!”

Tee mind terveks,^a sest olen
su vastu pattu teinud.”^b

- 5** Mu vaenlased räägivad
minust kurja:
„Millal ta küll sureb,
millal kaob tema nimi?”
- 6** Kui vastane tuleb mind
vaatama, tulevad ta
südamest võltsid sõnad.
Ta otsib, mida halba öelda,
siis läheb ja räägib seda
kõigile.
- 7** Kõik, kes mind vihkavad,
sosistavad omavahel,
sepitsevad mu vastu kurja,
öeldes:
- 8** „Teda on tabanud
hirmus õnnetus,
ta on pikali
ega tõuse enam.”^c
- 9** Isegi see, kellega elasin
rahus, keda usaldasin,^d

LAUL 41

- a L 6:2
L 147:3
- b L 32:5
L 38:3
Õp 28:13
- c L 3:2
L 71:10, 11
- d 2Sa 15:12
II 19:19
L 55:12, 13

Teine veerg

- a Mr 14:18
Joh 13:18
Joh 13:26
- b L 31:8
Jer 20:13
- c L 25:21
Õp 2:7
- d L 34:15
- e 1Aj 16:36
1Aj 29:10

- kes sõi mu leiba, on
pöördunud mu vastu*.^a
- 10** Aga sina, Jehoova,
ole mulle armuline
ja tõsta mind üles,
et võiksin neile tasuda.
- 11** Sellest ma tean, et olen
sulle meeltmööda,
kui mu vaenlane ei saa mu
üle võidurõõmutse.^b
- 12** Sina toetad mind
mu laitmatuse pärast,^c
hoiad mind enda juures
igavesti.^d
- 13** Olgu ülistatud Iisraeli
Jumal Jehoova
läbi kogu igaviku*!^e
Aamen, aamen!^f

41:9 *Võib tõlkida ka „on tõstnud kannu
mu vastu”. **41:13** *Sõna-sõnalt „iga-
vikust igavikku”. # „Aamen” tähendab
„olgu nii”, „nii sündigu”.

TEINE RAAMAT
(Laulud 42–72)

Juhatajale.

Korahi poegade maskil*.^a

- 42** Nagu hirv igatseb
veeojade järele,
nii igatseb mu hing
sinu järele, mu Jumal.
- 2** Mu hing januneb Jumala jä-
rele, elava Jumala järele.^b
Millal võin tulla ja ilmuda
Jumala ette?^c
- 3** Pisarad on mulle toiduks
päeval ja ööl,
kogu päeva pilgatakse
mind: „Kus on su Jumal?”^d
- 4** Ma valan välja oma hinge,
kui meenutan
endisi päevi,
kuidas kõndisin
koos rahvasummaga,
juhtisin seda pühalikult*
Jumala kotta,

LAUL 42

- a 2Aj 20:19
- b L 63:1
- c L 27:4
L 84:2
- d L 3:2
L 42:10
L 79:10

Teine veerg

- a 5Mo 16:
14, 16
2Aj 30:23, 24
- b L 55:4
Mr 14:34
- c L 37:7
Nu 3:24
Mi 7:7
- d L 43:5
- e L 22:1
Joh 12:27
- f Jn 2:7
- g L 88:7

saatjaks rõõmurõkkes
ja tänuhüüded,
pidutseva rahva hõisked.^a

- 5** Mu hing, miks oled
ahastuses,^b
miks oled sa nii rahutu?
Oota Jumalat,^c
sest ma tänan teda veel kui
oma võimsat päästjat.^d
- 6** Mu Jumal, ma olen
ahastuses.^e
Seepärast meenutan
ma sind^f
Jordanimaal
ja Hermoni tippudel,
Mitsari* mäel.
- 7** Vetesügavus hüüab
vetesügavust
su veejugade kohinal.
Kõik su laintevood
on minust üle käinud.^g

42:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. **42:4** *Võib
tõlkida ka „tasasel sammul”.

42:6 *Võib tõlkida ka „väikesel”.

- 8** Päeval kingib Jehoova mulle oma truud armastust, öösel ma laulan temast, esitan palve oma elu Jumalale.^a
- 9** Ma ütlen Jumalale, oma kaljule:
„Miks oled mu unustanud?^b Miks pean kõndima kurvalt vaenlase surve all?“^c
- 10** Vaenlased teotavad mind verejanuliselt*, nad pilkavad mind kogu päeva:
„Kus on su Jumal?“^d
- 11** Mu hing, miks oled ahastuses, miks oled sa nii rahutu? Oota Jumalat,^e sest ma tänan teda veel kui oma võimsat päästjat ja oma Jumalat.^f
- 43** Oo, Jumal, mõista mulle kohut,^g kaitse mind mu kohtuasjas^h truudusetu rahva vastu. Päästa mind valeliku ja ülekohtuse mehe käest.
- 2** Sest sina oled mu Jumal, mu kindlus.ⁱ Miks oled mu ära tõuganud? Miks pean kõndima kurvalt vaenlase surve all?^j
- 3** Saada oma valgus ja tõde.^k Need juhtigu mind,^l saatku su pühale mäele, su aulise telkpühamu juurde.^m
- 4** Siis tulen ma Jumala altari ette,ⁿ Jumala juurde, kes on mu ülim rõõm. Ma tänan sind lüüramänguga,^o oo, Jumal, mu Jumal.
- 5** Mu hing, miks oled ahastuses, miks oled sa nii rahutu?

42:10 *Teine võimalik tähendus: „otse- kui murdes mu luid“.

LAUL 42

a L 27:1
b L 13:1
c L 38:6
L 43:2
d L 3:2
L 42:3
L 79:10
e L 37:7
f L 42:5
L 43:5

LAUL 43

g L 26:1
L 35:24
h L 35:1
Op 22:22, 23
i L 28:7
L 140:7
j L 42:9
k L 40:11
Op 6:23
l L 5:8
L 27:11
L 143:10
m 1Aj 16:1
L 78:68, 69
n L 84:3
o 2Sa 6:5

Teine veerg

a L 37:7
b L 42:5, 11

LAUL 44

c 2Aj 20:19
d 2Mo 13:14
4Mo 21:14
Koh 6:13
e 5Mo 7:1
f 2Mo 15:17
L 78:55
L 80:8, 9
g Jos 10:5, 11
L 135:10, 11
h 5Mo 4:38
Jos 24:12
i 1Sa 12:22
j Jes 63:11–13
k 5Mo 7:7, 8
l L 74:12
Jes 33:22
m L 18:39
Flp 4:13
n L 60:12
o 1Sa 17:45
L 20:7
L 33:16
p Jos 24:8

Oota Jumalat,^a sest ma tänan teda veel kui oma võimsat päästjat ja oma Jumalat.^b

Juhatajale.

Korahi poegade laul.^c Maskil.*

44 Oo, Jumal, me oleme oma kõrvaga kuulnud, meie esiisad on jutustanud,^d mida sa tegid nende päevil, ammustel aegadel.

- 2** Sa ajasid rahvad oma käega minema,^e panid asemele meie esiisad.^f Sa purustasid rahvad, kihutasid nad ära.^g
- 3** Mitte oma mõõga varal ei saanud nad maad enda valdusse,^h mitte nende käsivars ei toonud neile võitu,ⁱ vaid see oli sinu parem käsi, sinu käsivars^j ja palge valgus, sest sul oli neist hea meel.^k
- 4** Sina oled mu kuningas, oo, Jumal.^l Anna Jaakobile täielik võit.
- 5** Sinu jõuga me tõrjume oma vastased,^m sinu nimel tallame maha need, kes tõusevad me vastu.ⁿ
- 6** Sest ma ei looda oma vibule, mind ei päästa minu mõök.^o
- 7** Sina päästsid meid vastaste käest,^p häbistasid meie vihamehi.
- 8** Jumalat me kiidame kogu päeva, täname su nime igavesti. (sela)
- 9** Ent nüüd sa oled meid ära tõuganud, meid häbistanud,

44:mrk *Vt „Sõnaseletusi“.

- meie vägedega ei tule sa välja.
- 10** Sa paned meid taganema meie vastase ees,^a vihamehed võtavad meilt, mida tahavad.
- 11** Sa annad meid nende kätte, et meid pandaks nahka kui lambaid, oled pillutanud meid rahvaste sekka.^b
- 12** Sa müüd oma rahva eimillegi eest,^c saamata mingit müügitulu.
- 13** Sa annad meid naabrite pilgata, kõigi ümberkaudsete irvitada ja mõnitada.
- 14** Sa teed meid põlualusteks* rahvaste seas,^d rahvad vangutavad meie pärast pilkavalt pead.
- 15** Kogu päeva tunnen end alandatuna, mind matab häbi
- 16** nende mõnituste ja solvangute pärast, meie vaenlase pärast, kes kätte maksab.
- 17** See kõik on meid tabanud, aga me pole sind unustanud, pole murdnud su lepingut.^e
- 18** Meie süda pole eksiteele läinud, meie sammud pole su teelt kõrvale kaldunud.
- 19** Sina aga purustasid meid šaakalite elupaigas, katsid meid pilkase pimedusega.
- 20** Kui me unustaks oma Jumala nime, sirutaks palvekäed võõra jumala poole,
- 21** kas siis Jumal ei saaks teada?

44:14 *Sõna-sõnalt „kõnekäänuks“.

LAUL 44

a 5Mo 28:15, 25

b 5Mo 28:64

c 5Mo 32:30

d 5Mo 28:37
2Aj 7:20

e 2Mo 34:10

Teine veerg

a L 139:1
Kog 12:14
Jer 17:10

b Ro 8:36

c L 7:6
L 78:65, 66

d II 13:24
L 13:1
L 88:14

e L 119:25

f L 33:20

g L 130:7

LAUL 45

h 2Aj 20:19

i L 2:6

j 2Sa 23:2
Esr 7:6
Jes 8:1

k Joh 7:46

l L 72:17

m Ilm 1:16
Ilm 19:15

n Jes 9:6

o Heb 1:3

p Ilm 6:2

q Ilm 19:11

r L 2:9
2Te 1:7, 8

Tema ju teab südame saladusi.^a

- 22** Meid saadetakse sinu pärast surma kogu päeva, meid on arvatud tapalambaiks.^b
- 23** Tõuse! Miks magad, Jehoova?^c Ärka! Ära tõuka meid jäädavalt ära!^d
- 24** Miks varjad oma palet? Miks unustad meie viletsuse ja vaeva?
- 25** Me oleme ju paisatud põrmu, oleme maoli maas.^e
- 26** Tõuse ja aita meid!^f Päästa meid oma truust armastuse pärast.^g
- Juhatajale: „Lilliad“. Korahi poegade laul.^h Maskil.* Armastuslaul.
- 45** Mu südant vaimustab midagi head. Ma lausun: „Mu laul on kuningast.“ⁱ Olgu mu keel kui osava ümberkirjutaja krihvel.^j
- 2** Sa oled nägusam kõigist inimlastest, su huulilt voolab meeldiv kõne.^k Seepärast on sul Jumala õnnistus igavesti.^l
- 3** Pane mõök^m puusale, oo, vägilane,ⁿ koos oma au ja hiilgusega!^o
- 4** Mine oma hiilguses ja võida,^p ratsuta tõe, alandlikkuse ja õiguse eest!^q Su parem käsi teeb* aukartustäratavaid tegusid.
- 5** Su nooled on teravad, need panevad rahvaid langema,^r
- 45:mrk *Vt „Sõnaseletusi“. 45:4 *Sõna-sõnalt „õpetab sulle“.

tungivad kuninga vaenlaste südamesse.^a

- 6** Jumal on su troon ikka ja igavesti,^b su kuninglik valitsuskepp on õiguse valitsuskepp.^c
- 7** Sa armastad õigust^d ja vihkad kurja.^e Seepärast on Jumal, sinu Jumal, võidnud sind^f rõõmuõliga^g rohkem kui su kaaslasi.
- 8** Su rõivad lõhnavad kui mürr, aaloe* ja kassia, sind rõõmustab uhkest vandlipaleest kostev keelpillihääli.
- 9** Su auväärt daamide seas on kuningatütred, kuninganna seisab su paremal käel, ehitud Oofiri kullaga.^h
- 10** Kuula, mu tütar, pane tähele, pööra mu poole oma kõrv, unusta oma rahvas ja isamaja.
- 11** Kuningat kütkestab su ilu, ta on ju su isand, kummardu ta ette.
- 12** Tüürose tütar tuleb kingiga, rahva rikkaimad otsivad su soosingut.
- 13** Kuningatütar on palees täies hiilguses, tema rüü on kaunistatud kullaga.
- 14** Peenelt kootud* rõivais viiakse ta kuninga ette. Tema kannul tuuakse su ette neitsid, tema saatjad.
- 15** Nad tuuakse rõõmu ja hõisetega, nad astuvad kuningapaleesse.

45:8 *Mitte harilik aaloe (*Aloe vera*), vaid tõenäoliselt kotkapuu (*Aquilaria*).

45:14 *Teine võimalik tähendus: „tikitud“.

LAUL 45

a Ilm 17:14
Ilm 19:19

b L 89:29, 36

c Jes 11:4
Jer 33:15
Heb 1:8, 9

d Heb 7:26

e Mt 7:23

f Jes 61:1
Ap 10:38

g L 21:6

h Jes 13:12

Teine veerg

a Jes 32:1

b L 72:17

LAUL 46

c 2Aj 20:19

d Op 14:26
Jes 25:4

e 5Mo 4:7
L 145:18, 19
Nah 1:7

f Jes 54:10

g L 93:4
Jer 5:22

h 2Aj 6:6

i 5Mo 23:14
L 132:13
Jes 12:6

j 2Mo 14:24

k Jos 2:24

l Jos 1:9
Jer 1:19
Ro 8:31

m Jes 11:9
Mi 4:3

16 Su esiisade asemele tulevad su pojad, sa määrad nad valitsejaks kogu maal.^a

17 Ma teen su nime kuulsaks kõigi tulevaste põlvete seas.^b

Seepärast tänavad rahvad sind ikka ja igavesti.

Juhatajale.

Korahi poegade laul.^c Alamot.*

46 Jumal on meie pelgupaik ja tugevus,^d abimees, kes on hädaajal kergesti leitav.^e

2 Seepärast me ei karda, kui ka maa liiguks, mäed langeksid

meresügavusse,^f

3 mereveed möllaks ja kobrutaks,^g

mäed vappuksid tormimühist. (sela)

4 Jõgi oma harudega rõõmustab Jumala linna,^h Kõigekõrgema püha telkpühamut.

5 Jumal on linnas;ⁱ seda linna ei saa maha kiskuda.

Jumal tuleb koidikul appi.^j

6 Rahvad mässavad ja kuningriigid kukutatakse. Ta laseb kõlada oma häält ja maa sulab.^k

7 Vägede Jehoova on meiega,^l Jaakobi Jumal on meie kindel varjupaik. (sela)

8 Tulge ja vaadake Jehoova tegusid, kuidas ta teeb maa peal hämmastavaid asju.

9 Ta lõpetab sõjad maa äärteni,^m murrab katki vibu ja purustab oda, põletab ära sõjavankrid*.

46:mrk *Vt „Sõnaseletusi“. 46:9 *Teine võimalik tähendus: „kilbid“.

- 10 „Andke alla ja teadke,
et mina olen Jumal!
Mind ülistatakse
rahvaste seas,^a
mind ülistatakse
maa peal.”^b
- 11 Vägede Jehoova
on meiega,^c
Jaakobi Jumal on meie
kindel varjupaik.^d (sela)

Juhatajale.

Korahi poegade laul.^e

- 47** Plakсутage käsi,
kõik rahvad!
Hõisake Jumalale
võidujoovastuses!
- 2 Sest Jehoova, Kõigekõr-
gem, on aukartustäratav,^f
suur kuningas
üle kogu maa.^g
- 3 Ta alistab rahvad me ees,
paneb hõimud me
jalge alla.^h
- 4 Ta valib meile pärandi,ⁱ
oma armastatud Jaakobi
uhkuse.^j (sela)
- 5 Jumal tõuseb
hõisete saatel,
Jehoova saabub
sarvehäälega.
- 6 Laulge kiitust* Jumalale,
laulge kiitust!
Laulge kiitust meie
kuningale, laulge kiitust!
- 7 Sest Jumal on
kogu maa kuningas.^k
Laulge kiitust
ja toimige arukalt.
- 8 Jumal on saanud
rahvaste kuningaks.^l
Jumal istub
oma pühal troonil.
- 9 Rahvaste juhid
tulevad kokku
koos Aabrahami Jumala
rahvaga,

47:6 *Võib tõlkida ka „tooge pillimängu-
ga kiitust”.

LAUL 46

a Jes 2:11

b 1Aj 29:11

c 2Aj 20:17

d L 48:3
L 125:2

LAUL 47

e 2Aj 20:19

f L 76:12

g L 22:28

h 5Mo 33:29

i 5Mo 9:5

j 5Mo 7:6
Mal 1:2

k Jer 10:7
Sak 14:9

l 1Aj 16:31
L 96:10
L 97:1
Ilm 19:6

Teine veerg

a L 97:9

LAUL 48

b 2Aj 20:19

c Nu 2:15

d L 47:8
L 135:21
Mt 5:34, 35

e L 125:1

f L 87:5
Jes 2:2
Mi 4:1

g L 26:3
L 40:10
L 63:3

h L 113:3

i L 17:7
L 60:5
L 98:2

j L 78:68

k L 97:8

sest maa valitsejad*
kuuluvad Jumalale.
Tema on üliväga austatud.^a

Korahi poegade laul.^b

- 48** Jehoova on suur,
väärt ülimat kiitust
meie Jumala linnas
oma pühal mäel.
- 2 Kaunis oma ülevuses,
kogu maa rõõm^c
on Siioni mägi
kaugel põhjas,
see suure kuninga linn.^d
- 3 Selle kindlustornides
on Jumal teinud end tun-
tuks kindla varjupaigana.^e
- 4 Näe, kuningad kogunesid,
tungisid üheskoos edasi.
- 5 Linna nähes nad
hämmastusid,
kohkusid ja pagesid
kabuhirmus.
- 6 Neid haaras seal värin
nagu valu sünnitavat naist.
- 7 Idatuulega hukutad sa
Tarsise laevad.
- 8 Millest olime kuulnud, seda
nägime nüüd oma silmaga
vägede Jehoova,
meie Jumala linnas.
Jumal teeb selle kindlaks
igaveseks ajaks.^f (sela)
- 9 Sinu templis
me mõtiskleme su
truu armastuse üle,
oo, Jumal.^g
- 10 Nagu su nimi, Jumal,
ulatub ka su kiitust
maa äärteni.^h
Su parem käsi on täis
õigust.ⁱ
- 11 Rõõmustagu Siioni mägi,^j
juubeldagu Juuda linnad*
su seaduste üle!^k

47:9 *Sõna-sõnalt „kilbid”. 48:11 *Sõ-
na-sõnalt „tütred”.

- 12** Käige ümber Siioni,
tehke tiir ta ümber,
lugege ära ta tornid.^a
- 13** Tehke ta kaitsevallid^{*b}
oma südameasjaks,
uurige ta kindlustorne,
et võiksite jutustada temast
tulevastele põlvedele.
- 14** Sest see Jumal on meie
Jumal^c ikka ja igavesti.
Tema juhatab meid
nüüd ja alati^{*.d}

Juhatajale.

Korahi poegade laul.^e

- 49** Kuulake seda, kõik
rahvad,
pange tähele, kõik maailma
elanikud,
- 2** nii väiksed kui ka suured,
nii rikkad kui ka vaesed.
- 3** Mu suu kõneleb tarku sõnu,
mu südame mõlgutustest^f
hoovab arusaamist.
- 4** Ma panen tähele
tarkusesõna,
lüüra saatel seletan
oma mõistatuse.
- 5** Miks peaksin kartma
hädajaal,^g
kui mind piiravad õelad,
kes püüavad mind
maha paisata?
- 6** Neist, kes loodavad
oma jõukusele,^h
kiitlevad oma suure
rikkusega,ⁱ
- 7** ei saa ükski eales lunastada
oma venda
ega anda venna eest
Jumalale luna^j
- 8** (inimelu lunastushind
on liiga kõrge
ja jääb neile alatiseks
kättesaamatuks),

48:13 *Võib tõlkida ka „kaitsemüürid“.

48:14 *Teine võimalik tähendus: „kuni surmani“.

LAUL 48

a Neh 12:
38, 39

b Jes 26:1

c L 31:14

d Jes 58:11

LAUL 49

e 2Aj 20:19

f L 143:5

g L 27:1

h 5Mo 8:17, 18

Õp 18:11

i Jer 9:23

1Ti 6:17

j Õp 11:4

Mt 16:26

Teine veerg

a L 89:48

b Kog 2:16

Ro 5:12

c L 39:6

Õp 11:4

Õp 23:4

Kog 2:18

Lu 12:19, 20

d L 39:5

Jk 1:11

e L 49:20

f Lu 12:19, 20

g Mal 4:3

h L 39:11

i 1Sa 2:6

II 7:9

II 24:19

j II 33:28

L 16:10

L 30:3

L 86:13

k II 1:21

Kog 5:15

1Ti 6:17

l Jes 10:3

m Lu 12:19

n Õp 14:20

- 9** nii et see võiks elada
igavesti ega näeks
hauasügavust.^a
- 10** On näha, et targadki
surevad,
rumal ja arutu hukuvad
üheskoos,^b
peavad jätma oma rikkuse
teistele.^c
- 11** Nad soovivad, et nende
majad püsiks igavesti,
nende telgid põlvest põlve.
Oma valdused on nad
nimetanud enda järgi.
- 12** Kuid inimene, olgugi ta
austatud, ei jää püsima,^d
ta pole parem loomast,
kes hukka saab.^e
- 13** Selline on rumalate tee,^f
ka nende tee, kes
käivad nende jälgedes,
kellele meeldivad nende
targutused. (sela)
- 14** Tapalambaina on nad
määratud surmavalda,
surm karjatab neid.
Õiged valitsevad nende üle^g
hommikul.
Kõik jäljedki neist kaovad,^h
nende koduks saab
surmavald, mitte palee.ⁱ
- 15** Mind aga Jumal lunastab
surmavalla võimusest,^j
ta haarab minust kinni.
(sela)
- 16** Ära karda, kui keegi saab
rikkaks,
kui tema maja hiilgus
kasvab,
- 17** sest surres ei saa ta midagi
kaasa võtta,^k
tema hiilgus ei lähe
temaga ühes.^l
- 18** Oma eluajal õnnitleb ta
ennast^m
(ka sind ülistatakse,
kui sul läheb hästi),ⁿ

- 19 kuid lõpuks liitub ta oma esiisadega.
Enam iial ei näe nad valgust.
- 20 Inimene, kes seda ei mõista, olgugi ta austatud,^a pole parem loomast, kes hukka saab.
- Aasafi laul.^b
- 50** Jumalate Jumal Jehoova^c räägib, hüüab kokku maa idast lääneni.
- 2 Jumal kiirgab Siionist, kogu ilu täiusest.^d
- 3 Meie Jumal tuleb ega saa vaikida.^e
Tema ees käib neelav tuli,^f tema ümber möllab maru.^g
- 4 Ta hüüab kokku taeva ja maa,^h et mõista kohut oma rahva üle.ⁱ
- 5 „Koguge minu juurde mu ustavad, kes on sõlminud minuga ohvri alusel lepingu!”^j
- 6 Taevast jutustab tema õigusest, sest Jumal on kohtumõistja.^k (sela)
- 7 „Kuula, mu rahvas, ja ma räägin, ma tunnistan su vastu, Iisrael.^l
Mina olen Jumal, sinu Jumal.^m
- 8 Ei noomi ma sind su ohvrite pärast ega põletusohvrite pärast, mis on alati mu ees.ⁿ
- 9 Ei pea ma võtma su majast pulli ega tarast sikke.^o
- 10 Kuuluvad mulle ju kõik metsloomad,^p kõik loomad tuhandeid mägedel.

LAUL 49

a L 49:12

LAUL 50

b 1Aj 25:1

c L 95:3

d L 48:2

Nu 2:15

e Jes 65:6

f 2Mo 19:18

Tn 7:9, 10

Heb 12:29

g L 97:3, 4

h 5Mo 30:19

5Mo 32:1

Jes 1:2

i Mi 6:2

j 2Mo 24:8

k L 75:7

l Neh 9:30

L 81:8

m 2Mo 20:2

n 1Sa 15:22

Jes 1:11

Jer 7:22, 23

Ho 6:6

o Mi 6:7

p 1Aj 29:14

Ap 17:24

Teine veerg

a li 38:41

b 5Mo 10:14

li 41:11

1Ko 10:26

c Mi 6:6–8

d L 69:30, 31

Õp 21:3

Ho 6:6

Heb 13:15

e 5Mo 23:21

L 76:11

Kog 5:4

f 2Aj 33:12, 13

L 91:15

g L 22:21–23

L 50:23

h Jer 7:4

Mt 7:22, 23

Ro 2:21

i 5Mo 31:20

Heb 8:9

j Neh 9:26

Jes 5:24

k Jes 5:22, 23

l Jer 9:5

m 3Mo 19:16

n L 50:4

Kog 12:14

o L 9:17

Jer 2:32

Ho 4:6

- 11 Ma tunnen igat mägede lindu,^a loendamatud loomad väljadel on minu.
- 12 Kui oleksin näljane, ei ütleks ma seda sulle, sest mulle kuulub viljakas maa ja kõik, mis seal on.^b
- 13 Kas peaksin sööma pullide liha, jooma sikkude verd?^c
- 14 Too Jumalale ohvriks tänu,^d tasu Kõigekõrgemale oma töötused.^e
- 15 Hüüa mind hädapäeval,^f ma päästan su ja sa tood mulle au.^g
- 16 Kuid jumalatele ütleb Jumal:
„Mis õigust on sul rääkida mu määrustest,^h kõnelda mu lepingust?ⁱ
- 17 Sina ju vihkad manitsust*, keerad mu sõnadele selja.^j
- 18 Kui näed varast, kiidad sa teda takka,^{*k} sa seltsid abielurikkujatega.
- 19 Sa levitad oma suuga kurjust, pettus on kleepunud su keelele.^l
- 20 Sa istud ja räägid oma venna vastu,^m paljastad oma ema poja eksimused*.
- 21 Ma vaikisin, kui sa seda kõike tegid, ja sa arvasid, et ma olen nagu sina. Nüüd ma aga noomin sind, esitan su vastu oma süüdistuse.ⁿ
- 22 Mõelge ometi sellele, teie, kes unustate Jumala,^o
- 50:17 *Võib tõlkida ka „õpetust”.
50:18 *Teine võimalik tähendus: „liitud sa temaga”. 50:20 *Võib tõlkida ka „laimad oma ema poega”.

et ma ei kisuks teid
tökkideks, ilma et keegi
teid päästaks.

- 23** Kes toob ohvriks tänu,
austab mind,^a
kes käib kindlaksmääratud
rajal,
saab näha Jumala
päästet.^b

Juhatajale. Taaveti laul, mille ta
tegi pärast seda, kui prohvet Naatan
oli tema juures käinud, sest Taavet
oli maganud Batsabaga.^c

- 51** Oo, Jumal, ole mulle
armuline oma truud
armastust mööda,^d
kustuta mu üleastumised
oma rohket halastust
mööda.^e

- 2** Pese mind mu süüteost
täiesti puhtaks,^f
puhasta mind mu patust.^g

- 3** Ma ju tean oma üleastumisi,
mu patt on alati mul
meeles.^h

- 4** Sinu vastu,
eelkõige* sinu vastu,
olen ma patustanud,ⁱ
teinud seda,
mis on sinu silmis halb.^j
Aga sina oled õiglane

oma sõnus,
õiglana oma
kohtumõistmises.^k

- 5** Ma olen ju patusüüga
sündinud,
olnud patune hetkest,
kui ema mind kandma
hakkas*.^l

- 6** Sinul aga on hea meel tõest
inimese südames,^m
õpeta siis mind, et
mu südame salasoppides
oleks tõeline tarkus.

51:4 *Sõna-sõnalt „üksnes“. **51:5**
*Võib tõlkida ka „patusena on ema mu
saanud“.

LAUL 50

a 1Te 5:18
Heb 13:15
b Mi 6:8

LAUL 51

c 2Sa 11:3
d 4Mo 14:18
L 25:7
L 41:4
e L 103:13
Õp 28:13
Jes 43:25
Jes 44:22
f Jes 1:18
1Ko 6:11
g Heb 9:13, 14
1Jo 1:7
h L 32:5
L 40:12
i 1Mo 39:9
2Sa 12:13
j 2Sa 12:9
L 38:18
k Ro 3:4
l II 14:4
Ro 3:23
Ro 5:12
m 1Sa 16:7
2Ku 20:3
1Aj 29:17

Teine veerg

a 3Mo 14:3, 4
Heb 9:13, 14
b Jes 1:18
c L 6:2
L 38:3
Jes 57:15
d L 103:12
Jes 38:17
e Mi 7:19
f Jer 32:39
g Hes 11:19
Ef 4:23
h L 21:1
i Ap 2:38
j 1Mo 9:6
k L 38:12
Jes 12:2
Ilm 7:10
l Neh 9:33
L 35:28
L 59:16
Tn 9:7
m L 34:1
L 109:30
Heb 13:15
n Õp 21:3
o 1Sa 15:22
L 40:6
Ho 6:6
p 2Ku 22:18, 19
2Aj 33:13
L 22:24
L 34:18
Õp 28:13
Jes 57:15
Lu 15:22–24
Lu 18:13, 14

- 7** Puhasta mind mu patust
iisopiga, et saaksin
puhtaks,^a
pese mind, et oleksin
valgem kui lumi.^b

- 8** Lase mul kuulda
juubeldust ja hõiskeid,
et mu luud, mis sa
oled puruks peksnud,
rõõmutseksid.^c

- 9** Pööra oma pilk
mu pattudelt,^d
pühi ära kõik
mu eksimused.^e

- 10** Loo mulle puhas süda,
oo, Jumal,^f
pane mu sisse uus ja kindel
vaim.^g

- 11** Ära heida mind ära
oma palge eest,
ära võta minult ära
oma püha vaimu.

- 12** Lase mul taas tunda rõõmu
su päästest,^h
ärata mus soov
kuuletuda sulle.

- 13** Ma õpetan üleastujaile
su teid,ⁱ
et patused pöörduksid
tagasi su juurde.

- 14** Vabasta mind veresüüst,^j
oo, Jumal,
mu pääste Jumal,^k
et mu keel kuulutaks
rõõmuga su õigust.^l

- 15** Oo, Jehoova,
ava mu huuled,
et mu suu sind kiidaks!^m

- 16** Sest sa ei soovi ohvrit,
muidu tooksin selle,ⁿ
põletusohvrast
ei tunne sa rõõmu.^o

- 17** Jumalale meelepäraseks
ohvriks on murtud vaim.
Murtud ja purukspekstud
südant ei tõuka sa ära*,
oo, Jumal.^p

51:17 *Võib tõlkida ka „sa ei põlga“.

- 18 Tee oma headuses
Siionile head,
ehita üles
Jeruusalemma müürid.
19 Siis sa tunned rõõmu
õiguses toodud ohvritest,
põletusohvritest
ja täisohvritest,
siis ohverdatakse pulle
su altaril.^a

Juhatajale. Maskil.* Taaveti laul,
mille ta tegi pärast seda,
kui edomlane Doeg oli õelnud Saulile,
et Taavet on tulnud Ahimeleki majja.^b

52 Miks kelgid kurjade tegu- dega, sa vägev mees?^c

- Jumala truu armastus
püsib kogu päeva.^d
2 Su keel, terav kui habeme-
nuga,^e
sepitseb kurja, on pettuse
tööriist.^f
3 Sa armastad halba rohkem
kui head,
valetada enam
kui kõnelda õigust. (sela)
4 Sa armastad
hävitavaid sõnu,
sa valelik keel!
5 Seepärast kisub Jumal
su lõplikult maha,^g
haarab sust kinni,
veab su telgist ära,^h
juurib välja elavate maalt.ⁱ
(sela)
6 Õiged näevad seda
ja tunnevad aukartust,^j
nad naeravad õela üle:^k
7 „Ennää meest,
kes ei teinud Jumalat
oma varjupaigaks,^l
vaid lootis
oma suurele rikkusele,^m
oma kurjadele plaanidele!”
8 Kuid mina olen nagu lopsa-
kas õlipuu Jumala kojas,

52:mrk; 53:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

LAUL 51

a Ho 14:2

LAUL 52

b 1Sa 22:9

c 1Sa 21:7
L 94:3, 4

d L 103:17

e L 57:4
L 59:7

f 1Sa 22:9, 18
L 109:2

g Õp 12:19
Õp 19:9

h L 37:9

i Õp 2:22

j L 37:34

k L 58:10

l Jer 17:5

m L 49:6, 7
Õp 11:28

Teine veerg

a L 13:5
L 147:11

b L 50:15

c L 27:14
L 123:2
Õp 18:10

LAUL 53

d L 10:4
Ro 1:21

e L 14:1–7
Ro 3:10

f L 11:4
L 33:13–15
Jer 16:17
Jer 23:24

g 1Aj 28:9
2Aj 15:2
2Aj 19:1, 3
Jes 55:6
1Pe 3:12

h Kog 7:20
Ro 3:12

i II 21:7, 14

j Jes 12:6

ma loodan Jumala truu
armastuse peale^a
ikka ja igavesti.

- 9 Ma tänan sind igavesti
su tegude eest,^b
loodan sinu ustavate ees
su nimele,^c
sest see on hea.

Juhatajale:
mahalat*. Maskil.* Taaveti laul.

53 Mõistmatu ütleb oma südames:

„Jehoovat ei ole.”^{*d}
Nende ülekohtueod
on kõlvatud ja jäledad.
Mitte ükski ei tee head.^e

- 2 Jumal aga vaatab taevast
inimlaste peale,^f
et näha, kas on
mõnd taiplikku, kedagi,
kes otsib Jehoovat.^g
3 Nad kõik on ära pöördunud,
nad kõik on rikutud.
Mitte ükski ei tee head,
mitte ainuski.^h
4 Kas ühelgi patustajal
pole raasugi oidu?
Nad õgivad mu rahvast
nagu leiba
ega hüüa Jehoova poole.ⁱ
5 Neid haarab aga
kohutav hirm,
senitundmatu õud,^{*}
sest Jumal puistab laiali
nende luud, kes sind
ründavad.[†]
Sa saadad nad häbisse, sest
Jehoova on nad hüljanud.
6 Oh tuleks ometi Siionist
Iisraelile pääste!^j
Kui Jehoova toob oma
rahva vangipõlvest tagasi,
siis Jaakob hõisaku,
Iisrael rõõmustagu.

53:1 *Võib tõlkida ka „ükspuha mul Jehoovast”. 53:5 *Teine võimalik tähendus: „hirm, kui polegi midagi karta”. †Sõna-sõnalt „kes su vastu laagri üles löövad”.

Juhatajale: keelpillide saatel. Maskil.*
Taaveti laul, mille ta tegi pärast seda,
kui Siifi mehed olid õelnud Saulile:
„Taavet peidab end meie juures.”^a

54 Oo, Jumal, päästa mind
oma nimega,^b

kaitse mind^c oma jõuga*.

2 Oo, Jumal, kuule mu
palvet,^d

pane tähele mu suu sõnu,

3 sest võõrad on tõusnud
mu vastu,

julmurid jahivad mu elu.^e

Jumalat nad ei austa.*^f
(sela)

4 Jumal on mu abimees,^g

Jehoova on nendega,
kes mind toetavad.

5 Ta tasub mu vaenlastele^h

nende enda kurjusega.

Oma ustavuse pärast
tee neile lõpp!ⁱ

6 Ma toon sulle meeledi

ohvri,ⁱ

tänan su nime, oo, Jehoova,
sest see on hea.^k

7 Ta päästab mind kõigest

õnnetustest,^l

võidurõõmsalt vaatan ma
oma vaenlasi.^m

Juhatajale:
keelpillide saatel. Maskil.*
Taaveti laul.

55 Kuula mu palvet,
oo, Jumal,ⁿ

ärgu jäägu sul märkamata,
kui anun sinult

halastust*.^o

2 Pane mind tähele

ja vasta mulle.^p

Mure teeb mind rahutuks,^q
ma olen meeletu,

3 sest ma kuulen

vaenlase sõnu,

tunnen jumalatu rõhumist.

54:mrk; 55:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.
54:1 *Võib tõlkida ka „kaitse mind mu
kohtuasjas”. 54:3 *Võib tõlkida ka „Ju-
malat ei hoiata nad oma silme ees”. 55:1
*Võib tõlkida ka „ära peida end, kui pa-
lun sinult abi”.

LAUL 54

a 1Sa 23:19
1Sa 26:1

b L 20:1
L 79:9
Õp 18:10

c L 43:1

d L 13:3
L 65:2

e L 22:16
L 59:3

f L 36:1

g 1Aj 12:18
Heb 13:6

h Ro 12:19

i L 143:12

j L 50:14
Heb 13:15

k L 7:17
L 52:9

l 2Sa 4:9
L 34:19
L 37:39

m L 37:34
L 59:10

LAUL 55

n 1Pe 3:12

o L 28:2
L 143:7

p L 17:1

q Jes 38:14

Teine veerg

a 2Sa 16:5–7

b L 69:29

c L 18:4
L 116:3
Jes 38:10

d 2Sa 15:14

e 1Sa 23:14

f 2Sa 15:31
2Sa 17:7

g 2Sa 17:1

h L 109:2

i L 41:9
Mt 26:21
Joh 13:18

j 2Sa 15:12
2Sa 16:23

k Lu 22:21
Lu 22:48

Nad kuhjavad mu peale
häda,

hauvad oma vihas mu vastu
vaenu.^a

4 Süda mu sees ahastab,^b
surma õudused on mind
enda alla matnud.^c

5 Hirm ja kartus on tulnud
mu peale,
värinad hoiavad mind
oma haardes.

6 Ma ütlen: „Oh oleksid mul
tuvi tiivad!

Ma lendaks ära,
asuks turvapaika.

7 Ma põgeneks kaugele,^d
seaks end sisse kõrbes,^e
(sela)

8 pageks varjupaika,
eemale tormituule
ja maru eest.”

9 Aja nad segadusse, Jehoova,
nurja nende plaanid,*^f
sest olen näinud linnas
vägivald ja tülisid.

10 Päeval ja ööl käivad nad
linnamüüri ringi,
seespool müüri
on kurjus ja häda.^g

11 Linna keskel on häving,
rõhumine ja pettus
ei lahku selle väljakult.^h

12 Mitte vaenlane
ei teota mind,ⁱ
seda ma taluksin.
Mitte vihamees
pole tõusnud mu vastu,
tema eest end varjaksin.

13 See oled sina,
inimene nagu mina,^j
mu sõber,
keda hästi tunnen.^k

14 Me olime sinuga lähedased,
ühes rahvahulgaga käisime
jumalakojas.

55:9 *Võib tõlkida ka „sega ära nende
keel”.

- 15 Tabagu neid häving!^a
Mingu nad elusalt alla
surmavalda,
sest kurjus elab nende
keskel ja sees.
- 16 Mina aga hüüan
Jumala poole,
Jehoova päästab mu.^b
- 17 Õhtul, hommikul ja
keskpäeval ma vaevlen
ja ägan^c
ning tema kuuleb mu häält.^d
- 18 Ta päästab mind,
ma saan rahu neist,
kes võitlevad mu vastu,
hordina nad kipuvad
mu kallale.^e
- 19 Jumal kuuleb
ja astub nende vastu,^f
tema, kes istub troonil
iidsest ajast.^g (sela)
Nad ei taha muutuda,
need, kes Jumalat
ei karda.^h
- 20 Ta* ründas neid, kes olid
temaga rahujalal,ⁱ
ta murdis lepingut.^j
- 21 Tema sõnad
on libedamad kui või,^k
kuid ta südames on vaen.
Ta sõnad,
ehkki pehmemad kui õli,
on paljastatud mõõgad.^l
- 22 Heida oma koorem
Jehoova peale.^m
ja tema hoolitseb su eest.ⁿ
Ta ei lase õigel iialgi
langeda*!^o
- 23 Kuid veresüüga mehed
ja petised viid sina,
Jumal,
sügavaimasse auku,^p
nad ei ela oma päevadest
pooligi ära.^q
Mina aga loodan sinule.

55:20 *St laulukirjutaja endine sõber,
kellest räägitakse salmides 13 ja 14.
55:22 *Võib tõlkida ka „kõikuda“.

LAUL 55

- a 2Sa 17:23
2Sa 18:14
L 109:15
Mt 27:3, 5
Ap 1:16, 18
- b L 91:15
- c L 119:147
Tn 6:10
- d L 5:3
- e 2Aj 32:7
L 3:6
- f L 143:12
- g 5Mo 33:27
L 90:2
- h L 36:1
- i 2Sa 15:12
- j 2Sa 5:3
Kog 8:2
- k 2Sa 16:23
- l L 28:3
L 62:4
- m L 43:5
1Pe 5:6, 7
- n L 37:5
L 68:19
Flp 4:6, 7
- o L 37:23, 24
L 62:2
L 121:3
- p L 55:15
- q L 5:6
Op 10:27

Teine veerg

LAUL 56

- a 1Sa 21:10
- b 1Sa 21:12
- c L 18:2
- d L 27:1
L 56:10, 11
Ro 8:31
Heb 13:6
- e Jer 18:18
- f Lu 20:20
- g L 59:3
L 71:10
- h Jer 18:23
- i 1Sa 27:1
- j L 39:12
- k Mal 3:16
- l L 18:40
- m Ro 8:31

Juhatajale: „Vagur tuvi kaugel“.
Taaveti laul. Miktam.* Ajast, kui
vilistid ta Gatis^a kinni võtsid.

56

Ole mulle armuline, oo,
Jumal, sest surelikud
ründavad mind.

Kogu päeva võitlevad nad
mu vastu ja rõhuvad
mind.

2 Kogu päeva ründavad mind
mu vaenlased,
paljud võitlevad ülbelt
mu vastu.

3 Kui mind haarab hirm,^b
loodan ma sinule.^c

4 Ma loodan Jumalale,
kelle sõna ma kiidan,
loodan Jumalale,
ei ma karda.

Mida saab tühipaljas
inimene mulle teha?^d

5 Kogu päeva nad teevad
mulle kahju,
nende ainsaks sihiks on
teha mulle kurja.^e

6 Nad varitsevad mind,
et rünnata,
jälgivad igat mu sammu,^f
loodavad võtta mult elu.^g

7 Hülga nad nende julmuse
pärast,
löö rahvaid oma vihas,
oo, Jumal!^h

8 Sa jälgid kõiki
mu rännakuid.ⁱ
Kogu mu pisarad
oma nahklähkrisse.^j
Eks ole need kirjas
su raamatus?^k

9 Päeval, mil ma sind
appi hüüan, taganevad
mu vaenlased.^l
Ma olen veendunud, et
Jumal on minu poolel.^m

10 Ma loodan Jumalale,
kelle sõna ma kiidan,
Jehoovale,
kelle sõna ma kiidan,

56:mrk *Vt „Sõnaseletusi“.

- 11 loodan Jumalale,
ei ma karda.^a
Mida saab tühipaljas
inimene mulle teha?^b
- 12 Oo, Jumal, ma olen seotud
sulle antud töotustega,^c
ma toon sulle ohvriks tänu.^d
- 13 Sest sa päätsid mind
surmast,^e
hoidsid mu jalga
komistamast,^f
et võiksin eluvalguses
kõndida Jumala ees.^g

Juhatajale: „Ära hävita”. Taaveti laul.
Miktam.* Ajast, kui ta põgenes
Sauli eest koopasse.^h

- 57** Ole mulle armuline,
Jumal, ole mulle
armuline,
sest sinu juurest otsin
ma varju,ⁱ
sinu tiibade alt otsin ma
varju, kuni hädad on
möödas.^j
- 2 Ma hüüan Jumala,
Kõigekõrgema poole,
tõelise Jumala poole, kes
teeb mu hädadele lõpu.
- 3 Taevast saadab ta abi
ja päästab mu.^k
Ta ajab segadusse selle, kes
haarab mu järele. (sela)
Jumal saadab oma truu
armastuse ja ustavuse.^l
- 4 Lõvid on mu
ümber piiranud.^m
Isegi magama heitma
pean nende keskel,
kes tahavad mind neelata,
kelle hambad on
odad ja nooled,
kelle keel on terav mõök.ⁿ
- 5 Ole ülistatud üle taeva,
oo, Jumal,
su auhiilgus ulatugu
üle maa!^o

LAUL 56

- a L 27:1
b L 56:4
Jes 51:7, 12
c 4Mo 30:2
Kog 5:4
d L 50:23
e 2Ko 1:10
f L 94:18
L 116:8
g li 33:29, 30

LAUL 57

- h 1Sa 22:1
1Sa 24:3
L 142:mrk
i L 18:2
j Ru 2:12
L 17:8
k L 144:7
Ap 12:11
l L 40:11
L 61:7
m L 22:13
L 35:17
n L 52:2
L 64:3
Op 25:18
o L 57:11
L 108:5

Teine veerg

- a L 35:7
b L 42:6
c 1Sa 24:4
Op 26:27
d L 112:7
e L 108:2–5
f L 9:11
L 145:11, 12
g Ro 15:9
h L 36:5
L 103:11
i L 8:1
L 57:5
L 108:5

LAUL 58

- j 2Aj 19:6
k L 82:2
l Kog 3:16
Mi 3:9
m Kog 5:8
Jes 10:1, 2
n L 140:3
Jk 3:8

- 6 Mu jalgadele on nad
seadnud võrgu.^a
Mure on mind
küüru vajutanud.^b
Nad kaevasid mu teele
augu,
aga kukkusid sinna ise.^c
(sela)
- 7 Mu süda on kindel,
oo, Jumal,^d
mu süda on kindel.
Ma laulan pillihelide saatel.
- 8 Ärka, mu sisemus*,
ärka, keelpill,
ka sina, lüüra!
Ma äratan koidiku.^e
- 9 Ma tänan sind rahvaste
seas, Jehoova,^f
laulan sulle kiitust*
rahvahõimude keskel.^g
- 10 Sest su truu armastus on
suur, see ulatub taevani,^h
sinu ustavus pilvedeni.
- 11 Ole ülistatud üle taeva,
oo, Jumal,
su auhiilgus ulatugu
üle maa!ⁱ

Juhatajale: „Ära hävita”.
Taaveti laul. Miktam.*

- 58** Kas saate rääkida õigu-
sest, kui vaikite?^j
Kas saate mõista õiglast
kohut, te inimlapsed?^k
- 2 Te sepitsete südames
ülekohut,^l
teie käed külvavad maal
vägivalda.^m
- 3 Juba ilmavalgust nähes
on jumalatud eksiteel,
sünnist saati on nad
isemeelsed ja valelikud.
- 4 Nende mürk on nagu
madude mürk,ⁿ
nad on kurdid kui kobra,
kes suleb kõrvad

57:8 *Sõna-sõnalt „au”. 57:9 *Võib
tõlkida ka „kiidan sind pillimänguga”.

- 5 ega kuula taltsutajate häält,
nende üliosavaid lausumisi.
- 6 Jumal, löö neil hambad
suust,
murra lõvide lõuad,
Jehoova!
- 7 Kadugu nad kui vesi,
mis ära voolab.
Vinnastagu ta oma vibu
ja langegu nad
tema nooltest.
- 8 Olgu nad kui teod,
kes oma teel kuivavad,
olgu nad kui surnult sündi-
nu, kes ial päikest ei näe.
- 9 Enne kui teie pajad saavad
tunda ogapõõsaste leeki,
viib ta toored ja ka põlevad
raod tormituulena ära.^a
- 10 Õige rõõmutseb, sest on
näinud kättemaksu.^b
Tema jalad kümblevad
jumalatu veres.^c
- 11 Siis öeldakse:
„Õiget ootab kindel tasu.^d
Tõesti, on olemas Jumal,
kes maa peal kohut
mõistab.”^e
- Juhatajale: „Ära hävita”. Taaveti laul.
Miktam. * Ajast, kui Saul läkitas
mehed Taaveti maja juurde
varitsemata.^f
- 59** Päästa mind mu vaenlas-
te käest, mu Jumal,^g
kaitse mind nende eest,
kes tõusevad mu vastu.^h
- 2 Vabasta mind nende
küüsisist, kes kurja teevad,
päästa mind vägivaldsete*
meeste käest.
- 3 Vaata, nad varitsevad
mind,ⁱ
tugevad ründavad mind,
kuigi ma pole mässu
tõstnud ega patustanud,^j
Jehoova.

59:mrk * Vt „Sõnaseletusi”. 59:2 * Võib
tõlkida ka „verejanuliste”.

LAUL 58

a Õp 10:25
Jer 23:19

b L 52:5, 6
L 64:10
Hes 25:17
Ilm 18:20

c Õp 21:18

d Jes 3:10

e L 9:16
L 98:9

LAUL 59

f 1Sa 19:11

g 1Sa 19:12
L 18:48
L 71:4

h L 12:5
L 91:14

i 1Sa 19:1
L 10:9
L 71:10

j 1Sa 24:11
1Sa 26:18
L 69:4

Teine veerg

a 5Mo 33:29

b Õp 2:22

c 1Sa 19:11

d L 22:16

e L 59:14

f L 57:4
L 64:3

g L 10:4, 11
L 73:3, 11

h L 37:12, 13

i L 33:10

j L 27:1
L 46:1

k L 9:9
L 62:2

l L 6:4

m L 54:7

n 1Mo 15:1
5Mo 33:29
L 3:3

o L 64:8
Õp 12:13
Õp 16:18

- 4 Ehkki ma pole eksinud,
nad jooksevad
ja on valmis ründama.
Tõuse, kui ma hüüan,
ja vaata!

- 5 Sest sina, vägede Jumal
Jehoova, oled Iisraeli
Jumal.^a

Ärka ja pane tähele
kõiki rahvaid.

Ära anna armu ühelegi
õelale reeturile.^b (sela)

- 6 Nad naasevad igal õhtul,^c
urisevad* kui koerad,^d
luusivad ümber linna.^e

- 7 Vaata, mis nende suust
välja paiskub!

Nende huuled on

kui mõõgad,^f

nad mõtlevad:

„Keegi ei saa teada,^g
et ütlevad olime meie!”

- 8 Kuid sina, Jehoova,
naerad nende üle,^h
irvitad kõigi rahvaste üle.ⁱ

- 9 Sina oled mu jõud,
sinu poole ma vaatan.^j
Jumal on mu kindel
varjupaik.^k

- 10 Jumal, kes osutab mulle
truud armastust,
tuleb mulle appi,^l
tänu temale võin
oma vaenlaste peale
võidukalt vaadata.^m

- 11 Ära neid veel tapa,
et mu rahvas ei unustaks.
Pane oma väega
nad ekslema,
pane nad langema,
meie kilp Jehoova,ⁿ

- 12 nende suu patu, nende
huulte sõna pärast.
Nende uhkus püüdku
nad lõksu^o
nende neede- ja petusõnade
pärast.

59:6 * Võib tõlkida ka „hauguvad”.

- 13** Siis tee neile lõpp oma raevus,^a tee neile lõpp, et neid poleks enam. Nad teadku, et Jumal valitseb Jaakobis ja kogu maa ärärteni.^b (sela)
- 14** Naasku nad õhtul, urisegu kui koerad, luusigu ümber linna.^c
- 15** Hulkugu nad toitu otsides ringi,^d jäägu nad tühja kõhuga, ärgu leidku ulualust.
- 16** Mina aga laulan sinu jõust,^e räägin hommikul rõõmsalt su truust armastusest, sest sina oled mu kindel varjupaik,^f koht, kuhu hädajal pagen.^g
- 17** Sina oled mu jõud, sinule laulan ma kiitust*.^h Sest Jumal on mu kindel varjupaik, Jumal, kes osutab mulle truud armastust.ⁱ
- Juhatajale: „Meenutuse liilia”.
Miktam.*
- Taaveti õpetuslaul, mille ta tegi pärast seda, kui ta oli võidelnud Aram-Naharaimi¹⁴ ja Aram-Sooba rahvaga ning kui Joab oli tulnud tagasi ja lõõnud Soolaorus maha 12000 edomlast.^j
- 60** Oh, Jumal, sa oled meid hüljanud, tunginud meie kaitsest läbi.^k Sa vihastusid meie peale, kuid võta meid nüüd tagasi.
- 2** Sa panid maa vappuma, lõhestasid selle. Paranda selle praod, sest see on kokku varisemas.
- 3** Sa lasid oma rahval näha raskusi,

59:17 *Võib tõlkida ka „sind ma kiidan pillimänguga”. 60:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. ¹⁴St Mesopotaamia.

LAUL 59

- a L 7:9
b 1Sa 17:46
L 9:16
L 83:17, 18
c L 59:6
d L 109:2, 10
e li 37:23
L 21:13
L 145:10–12
f 1Sa 17:37
L 61:3
g Õp 18:10
h Jes 12:2
i L 59:10

LAUL 60

- j 2Sa 8:13
1AJ 18:3
k L 60:10

Teine veerg

- a Jes 51:17
b L 18:35
L 21:8
L 108:6
L 118:15
Jes 41:10
c 1Mo 12:6, 7
d Jos 13:27, 28
L 108:7-9
e Jos 13:29–31
f 1Mo 49:10
g 4Mo 24:17
2Sa 8:2
h 4Mo 24:18
2Sa 8:14
i 2Sa 8:1
j 2Sa 8:14
L 108:10–13
k 5Mo 1:42
5Mo 20:4
Jos 7:12
l L 62:9
L 118:8
L 146:3
m L 18:32
n 2Sa 10:12
L 44:5

LAUL 61

- o L 5:2
L 17:1
L 28:2
L 55:1

sa jootsid meile veini, mis paneb meid vaaruma.^a

- 4** Anna märku* neile, kes sind kardavad, et nad põgeneksid ja põikaksid noole eest kõrvale. (sela)
- 5** Päästa meid oma parema käega ja vasta meile, et sinu armsad saaksid vabaks.^b
- 6** Jumal oma pühaduses* on õelnud: „Ma juubeldan, annan Sekemi pärandiks,^c mõõdan välja Sukkoti oru.^d
- 7** Gilead on minu nagu Manassegi,^e Efraim on mu kiiver*, Juuda minu käskijasau.^f
- 8** Moab on mu pesunõu,^g Edomi peale ma heidan oma sandaali,^h üle Vilistimaa hõiskan võidukalt.”ⁱ
- 9** Kes aitab mul vallutada ümberpiiratud* linna? Kes juhib mind Edomi vastu?^j
- 10** Kas mitte sina, Jumal, ei hüljanud meid, sina, meie Jumal, kes ei välju enam ühes meie vägedega?^k
- 11** Aita meid hädas, sest inimeste abi on tühine.^l
- 12** Jumal annab meile jõudu,^m tema tallab meie vastased jalge alla.ⁿ
- Juhatajale: keelpillide saatel.
Taaveti laul.
- 61** Oo, Jumal, kuula mu appihüüdu. Pane tähele mu palvet.^o

60:4 *Teine võimalik tähendus: „sa oled andnud märku”. 60:6 *Teine võimalik tähendus: „oma pühas paigas”. 60:7 *Sõna-sõnalt „kindlus”. 60:9 *Teine võimalik tähendus: „kindlustatud”.

- 2 Maa äärest ma hüüan
su poole,
kui mu süda on
meeleheitel*.^a
Vii mind kaljule, mis mu
enda jaoks liig kõrge.^b
- 3 Oled ju sina mu varjupaik,
tugev torn kaitseks
vaenlase eest.^c
- 4 Ma tahan olla igavesti
külaline su telgis,^d
ma otsin varju su tiibade
alt.^e (sela)
- 5 Sest sina, Jumal, oled
kuulnud mu töotusi.
Sinult sain pärandi,
mille annad neile,
kes kardavad su nime.^f
- 6 Sa pikendad kuninga
elupäevi,^g
tema aastad kestavad
põlvest põlve.
- 7 Ta istub Jumala ees troonil
igavesti.^h
Sinu truu armastus ja tõde
kaitsku teda.ⁱ
- 8 Nõnda ma laulan kiitust
su nimele* igavesti,^j
et tasuda päevast päeva
oma töötused.^k
- Juhatajale: jedutuun*. Taaveti laul.
- 62** Ma ootan vaikselt
Jumalat.
Temalt tuleb mulle pääste.^l
- 2 Tema on mu kalju ja pääste,
mu kindel varjupaik,^m
seepärast ei kõigu ma
liialt.ⁿ
- 3 Kui kaua te ründate meest,
et teda tappa?^o
Te kõik olete kui viltused
seinad, nagu varisemis-
ohtlikud müürid.*

61:2 *Võib tõlkida ka „süda nõrkeb”.
61:8 *Võib tõlkida ka „kiidan pillimän-
guga su nime”. 62:mrk *Vt „Sõnasele-
tusi”. 62:3 *Teine võimalik tähendus:
„teie kõik, nagu oleks ta viltune sein, va-
risemisohtlik kivimüür”.

LAUL 61

a Jn 2:2
b L 27:5
L 40:2
c 1Sa 17:45
L 18:2
Op 18:10
d L 23:6
L 27:4
e L 63:7
f L 115:13
g L 18:50
L 21:1, 4
h 2Sa 7:16, 17
L 41:12
i L 40:11
L 143:12
Op 20:28
j L 146:2
k L 65:1
L 66:13
Kog 5:4

LAUL 62

l L 37:39
L 68:19
Jes 12:2
m L 18:2
n L 37:23, 24
2Ko 4:8, 9
o L 38:12

Teine veerg

a L 5:9
L 28:3
L 55:21
b L 43:5
Mt 7:7
c L 62:1, 2
L 71:5
d L 16:8
Op 10:30
e L 95:1
Jes 26:4
f 1Sa 1:15
g Op 14:26
h L 60:11
i Jes 40:15
j 5Mo 6:10–12
II 31:24, 28
Op 11:4, 28
Op 23:4, 5
Mt 6:19, 24
Mr 8:36
Lu 12:15
1Ti 6:17
1Jo 2:16
k II 9:4
Nah 1:3
Ilm 19:1
l L 36:7
L 86:15
Mt 7:18
m II 34:11
Op 24:12
Ro 2:6
2Ko 5:10
Ga 6:7
ZTi 4:14
Ilm 20:12, 13
Ilm 22:12

- 4 Nad peavad nõu, et tõugata
ta tema kõrgelt kohalt*.
Neile meeldib rääkida valet.
Suuga nad õnnistavad,
kuid sisimas neavad.^a
(sela)
- 5 Ma ootan vaikselt
Jumalat,^{*b}
sest tema annab mulle
lootuse.^c
- 6 Tema on mu kalju ja pääste,
mu kindel varjupaik,
ma ei kõigu eal.^d
- 7 Mu pääste ja au on
Jumala käes.
Jumal on mu tugev kalju
ja kindlus.^e
- 8 Looda talle, rahvas,
igal ajal.
Valage tema ette välja
oma süda.^f
Jumal on meie pelgupaik.^g
(sela)
- 9 Inimlapsed on pelk
hingeõhk,
inimesepojad vaid
meelepete.^h
Üheskoos kaalule panduna
on nad hingeõhustki
kergemad.ⁱ
- 10 Ära looda
väljapressimisele,
ära oota tulu röövimisest.
Kui su varandus kasvab,
ärgu kiindugu sellesse
su süda.^j
- 11 Korra on Jumal rääkinud,
kaks korda olen kuulnud,
et jõud on Jumala oma.^k
- 12 Truu armastuski on sinu,
Jehoova,^l
sest sina tasud igauhele
ta tegude järgi.^m

62:4 *Võib tõlkida ka „et võtta temalt
väarikus”. 62:5 *Võib tõlkida ka „oota
vaikselt Jumalat, mu hing”.

Taaveti laul sellest ajast,
kui ta oli Juuda kõrbes.^a

- 63** Oo, Jumal, sina oled mu
Jumal, sind ma otsin.^b
Mu hing januneb su järele.^c
Ma nõrken igatsusest
su järele
kuival ja põuasel,
veeta maal.^d
- 2** Nii olen sind vaadanud
pühas paigas,
näinud su jõudu ja hiilgust.^e
- 3** Sinu truu armastus
on parem kui elu,^f
seepärast ülistavad sind
mu huuled.^g
- 4** Seepärast kiidan sind
kogu elu,
su nime hüüdes
tõstan palves käed.
- 5** Ma olen täidetud parimate,
valitud* paladega,
mu suu hõiskab sulle
rõõmsalt kiitust.^h
- 6** Ma meenutan sind
oma asemel,
mõtlen sulle õiste
vahikordade ajal.ⁱ
- 7** Sest sina oled mu abimees,^j
sinu tiibade varjus
ma hõiskan.^k
- 8** Ma klammerdun su külge,
su parem käsi hoiab
must kindlalt kinni.^l
- 9** Kuid need, kes püüavad
mind hukutada,
langevad maa
sügavustesse.
- 10** Nad antakse
mõõga meelevalda,
nad saavad
šaakalite* saagiks.
- 11** Aga kuningas tunneb
rõõmu Jumalast.
Igaüks, kes Jumala juures
vannub, ülistab teda,

63:5 *Võib tõlkida ka „rasvaste ja õliske-
te“. 63:10 *Võib tõlkida ka „rebaste“.

LAUL 63

a 1Sa 23:14

b Jes 26:9

c L 42:2

d L 63:mrk
L 143:6e 1Aj 16:28
L 96:6f L 30:5
L 100:5

g L 66:16, 17

h L 71:23
L 135:3

i L 119:55, 148

j 1Sa 17:37

k L 5:11
L 57:1
L 61:4

l Jes 41:10

Teine veerg

LAUL 64

a L 55:1

b L 56:6
L 109:2c L 10:4, 11
L 59:7

d L 140:5

e L 7:11, 12

f Öp 12:13
Öp 18:7

g L 107:40, 43

h L 58:10
L 68:2, 3

sest valelikud pannakse
vaikima.

Juhatajale. Taaveti laul.

- 64** Oo, Jumal, kuula mu
anumist,^a
kaitse mu elu hirmuäratava
vaenlase eest.
- 2** Varja mind õelate salanõu,^b
kurjategijate jõugu eest.
- 3** Nad teritavad oma keelt
kui mõõka,
sihivad jõhkraid sõnu
kui nooli,
- 4** et lasta varitsuskohast
süütut.
Äkitselt lasevad nad teda,
tundmata hirmu.
- 5** Nad hoiavad kinni
oma kurjast plaanist*,
arutavad, kuidas peita
oma lõkse.
Nad mõtlevad:
„Kes neid märkab?“^c
- 6** Nad leiutavad uusi riukaid,
kavandavad kavalaid
salaplaane.^d
Inimeste südame mõttet
on äraarvamatud.
- 7** Kuid Jumal laseb nende
pihta,^e
ootamatult haavab neid
nool.
- 8** Nende oma keel paneb
nad langema,^f
kõik, kes neid näevad,
vangutavad pead.
- 9** Kõik inimesed ehmuvad,
nad kuulutavad, mida
Jumal on teinud,
mõistavad tema tegusid.^g
- 10** Õigete rõõm on Jehoova,
nad otsivad varju
tema juurest.^h
Kõik südameilt ausad
juubeldavad*.

64:5 *Võib tõlkida ka „õhutavad üksteist
kurja tegema“. 64:10 *Võib tõlkida ka
„on tema üle uhked“.

Juhatajale. Taaveti laul.

- 65** Oo, Jumal, sind ootab
kiitus Siionis,^a
me täidame sulle antud
töötused.^b
- 2** Sina kuulad palvet,
kõiksugused inimesed
tulevad su juurde.^c
- 3** Mu süüteod on mind enda
alla matnud,^d
sina aga katad me
üleastumised kinni.^e
- 4** Õnnelik on see, kelle sa
valid ja tood enda ligi,
et ta elaks su õuedes.^f
Meil on küllaga sinu koja,^g
su püha templi hüvesid.^h
- 5** Sa vastad meile
aukartustäratavate,
õiglaste tegudega,ⁱ
oo, meie pääste Jumal,
sulle loodavad
kõik maa ääred,^j
kaugel mere taga olivad.
- 6** Oma jõuga panid sa mäed
kindlalt oma kohale,
vägevusse oled sa
rüütatud.^k
- 7** Sa vaigistad mäslavad
mered,^l
nende tormilained
ja rahvaste möllu.^m
- 8** Kaugete paikade asukad
tunnevad aukartust
su imetegude pärast,ⁿ
idast lääneni paned sa nad
hõiskama.
- 9** Sa hoolitsed maa eest,
teed selle
ülimalt rammusaks
ja viljarikkaks.^o
Jumala veesooneid
on tulvil vett.
Sa lased viljal kasvada,^p
sest nii oled sa maa teinud.
- 10** Sa kastad selle vagusid,
tasandad künnimaa*.

65:10 *Võib tõlkida ka „künkad“.

LAUL 65

- a L 76:2
b L 116:18
Kog 5:4
c L 145:18
Ap 10:31
1Jõ 5:14
d L 40:12
Ro 7:23, 24
Ga 5:17
e L 51:2
Jes 1:18
1Jõ 1:7
f L 15:1–5
L 27:4
L 84:1–4
L 84:10
g L 36:7, 8
h 1Sa 3:3
1Aj 16:1
i 5Mo 10:21
Ilm 15:3
j L 22:27
k L 93:1
l L 89:9
l L 107:29
m Jes 17:12, 13
Jes 57:20
n L 66:3
o 5Mo 11:11, 12
Ap 14:17
p L 104:14, 15

Teine veerg

- a L 147:7, 8
b 1Mo 27:28
5Mo 33:16
Mal 3:10
c Jes 35:1
d Jes 55:12
e Jes 30:23
f Ap 14:17

LAUL 66

- g L 98:4
h L 72:19
Ilm 4:11
i 2Mo 15:16
L 76:12
Jes 2:19
Jer 10:10
j L 81:15
k L 22:27
Mal 1:11
l Jes 42:10
Ilm 15:4
m L 46:8
Sef 2:11
n 2Mo 14:
21, 22
o Jos 3:15, 16
p 2Mo 15:1
q Tn 4:34
1Ti 1:17
r L 11:4
Op 15:3
Heb 4:13
s Jes 37:29

Sa pehmenad seda
vihmasagaratega,
õnnistad saagiga.^a

- 11** Sa pargad aasta
oma headusega,
su jäljed nõretavad
küllusest.^b
- 12** Rohtla karjamaad
haljendavad,^c
künkad on rüütatud
rõõmuga.^d
- 13** Karjamaad on täis loomi,
orud on kaetud viljaga.^e
Need kõik hõiskavad rõõ-
must, jah, need laulavad.^f

Juhatajale. Laul.

- 66** Hõiska Jumalale, kogu
maa!^g
- 2** Laulge kiitust tema aulisele
nimele,^{*}
kiitke ja ülistage teda!^h
- 3** Õelge Jumalale:
„Kui aukartustäratavad
on su teod!ⁱ
Sinu suure jõu pärast
lõmitavad vaenlased
su ees.^j
- 4** Kogu maa kummardab
su ees,^k
laulab sulle kiitust,
laulab kiitust su nimele.”^l
(sela)
- 5** Tulge ja vaadake
Jumala tegusid!
Aukartustäratavalt talitab
ta inimlastega.^m
- 6** Mere tegi ta
kuivaks maaks,ⁿ
jõest sammusid nad läbi.^o
Seal me tundsim
tast rõõmu.^p
- 7** Ta valitseb oma väes
igavesti,^q
ta silmad seiravad rahvaid.^r
Kangekaelsed ärgu tehku
end tähtsaks.^s (sela)

66:2 *Võib tõlkida ka „kiitke pillimängu-
ga tema aulist nime“.

- 8 Kiitke meie Jumalat,
rahvad,^a
kõlagu talle kiitushüüd!
- 9 Tema hoiab meid elus^b
ega lase meie jalga
vääratada.^c
- 10 Sina, Jumal, oled meid
läbi uurinud,^d
oled meid puhastanud
otseku hõbedat.
- 11 Sa vedasid meid
püüdevõrku,
panid meie peale
ränga koorma.
- 12 Sa lasid surelikul
meist üle sõita,
me tulime läbi
tulest ja veest,
siis aga tõid meid
turvapaika.
- 13 Ma tulen su kotta
põletusohvritega,^e
tasun sulle töötused,^f
- 14 mis mu huuled on
lausunud,^g
mis mu suu on
ahastuses lubanud.
- 15 Ma toon sulle põletus-
ohvriks nuumloomi
koos jäärade ohvrisuitsuga,
ohverdan pulle ühes
sikkudega. (sela)
- 16 Tulge ja kuulake Jumal,
kes kardate Jumalat,
ma jutustan, mis ta minu
heaks on teinud.^h
- 17 Teda ma hüüdsin
oma suuga,
austasin oma keelega.
- 18 Kui oleksin südames
haudunud kurja,
poleks Jehoova mind
kuulanud.ⁱ
- 19 Ent Jumal kuulas mind,^j
pani tähele mu palvet.^k
- 20 Olgu kiidetud Jumal, kes ei
põlanud ära mu palvet
ega keelanud mulle oma
truud armastust.

LAUL 66

a 5Mo 32:43

Ro 15:10

b 1Sa 25:29

c 1Sa 2:9

L 121:3

d 5Mo 8:2

e 4Mo 15:3

f L 56:12

L 116:14

Kog 5:4, 5

g 4Mo 30:2

Koh 11:35

h L 22:24

i ii 27:8, 9

Õp 15:29

Õp 28:9

Jes 1:15

Joh 9:31

j L 34:6

L 65:2

L 116:1

1Jo 3:22

k Heb 5:7

Teine veerg

LAUL 67

a 4Mo 6:25

Õp 16:15

b Ro 10:18

Kol 1:23

c L 98:2

Jes 49:6

Lu 2:30, 31

Ap 28:28

Tt 2:11

d Jes 42:10

e L 9:8

L 96:10

L 98:9

Ro 2:5

f 3Mo 26:4

L 85:12

Jes 30:23

Hes 34:27

g 1Mo 17:7

h L 22:27

Ilm 15:4

LAUL 68

i 4Mo 10:35

L 21:8

j Nah 1:6

k L 32:11

l Jes 12:4

Juhatajale:
keelpillide saatel. Laul.

- 67** Jumal on meie armuline
ja õnnistab meid.
Oma palge hiilgusel laseb ta
meie peale paista,^a (sela)
- 2 et kogu maal tuntaks
su teed,^b
su päästetegusid
kõigi rahvaste seas.^c
- 3 Rahvad tänagu sind,
oo, Jumal,
kõik rahvad tänagu sind!
- 4 Hõimud rõõmustagu
ja hõisaku,^d
sest sa mõistad rahvaste
üle õiglast kohut,^e
juhataid rahvahõime
maa peal. (sela)
- 5 Rahvad tänagu sind,
oo, Jumal,
kõik rahvad tänagu sind!
- 6 Maa annab oma vilja,^f
Jumal, meie Jumal,
õnnistab meid.^g
- 7 Jumal õnnistab meid
ja kõik maa ääred
kardavad* teda.^h
- Juhatajale.
Taaveti laul.
- 68** Tõusku Jumal, tema
vaenlased hajugu,
tema vihamehed põgenegu
ta eest!ⁱ
- 2 Nagu haihtub suits,
nii aja nad ära,
nagu sulab vaha
tule paistel,
nii hävigu jumalatud
Jumala ees.^j
- 3 Kuid õiged rõõmutsegu,^k
nad hõisaku Jumala ees,
juubeldagu rõõmust!
- 4 Laulge Jumalale, laulge
kiitust ta nimele,^{*l}

67:7 *Võib tõlkida ka „austavad”. 68:4
*Võib tõlkida ka „kiitke pillimänguga ta
nime”.

laulge temale, kes sõidab läbi kõrbetasandike*!

Jaah[#] on ta nimi.^a

Rõõmutsege tema ees!

- 5** Isata laste isa ja lesknaiste kaitsja*^b on Jumal oma pühas elupaigas.^c
- 6** Jumal annab üksijäänuile eluaseme,^d viib vangid küllusesse.^e Aga kangekaelsed peavad elama kõrbenud maal.^f
- 7** Oo, Jumal, kui juhtisid oma rahvast,^g kui sammusid läbi kõrbe, (sela)
- 8** siis vappus maa,^h taevas kallas vihma Jumala ees, Siinai vappus Jumala, Iisraeli Jumala ees.ⁱ
- 9** Sa andsid külluses vihma, oo, Jumal, kosutasid oma kurnatud rahvast*.
- 10** Nad elasid seal sinu telklaagris.^j Oma headuses, oo, Jumal, hoolitsesid sa vaeste eest.
- 11** Jehoova annab lahingukäsu; naise, kes kuulutavad head sõnumit, on suur vägi.^k
- 12** Sõjavägede kuningad põgenevad,^l nad põgenevad. Koju jäänud naised saavad sõjasaagist osa.^m
- 13** Kuigi te, mehed, pidite puhkama laagrilõkete* vahel, saate endale hõbedased tuvitiivad,

68:4 *Teine võimalik tähendus: „kes sõidab pilvedel”. [#] Jaah on nime Jehoova lühivorm. **68:5** *Sõna-sõnalalt „kohtumõistja”. **68:9** *Võib tõlkida ka „omanid”. **68:13** *Teine võimalik tähendus: „lambatarade”.

LAUL 68

- a 2Mo 6:3
b 2Mo 22: 22–24
5Mo 10:17, 18
L 10:14
L 146:9
c Jes 57:15
d L 113:9
e Jes 61:1
f 5Mo 28: 15, 23
L 107:33, 34
g 2Mo 13:21
h L 114:1, 4
Heb 12:26
i 2Mo 19:18
Koh 5:4, 5
j 4Mo 10:34
k 2Mo 15:20
Koh 5:1
Koh 11:34
1Sa 18:6
l 4Mo 31: 25–27
Jos 10:12, 16
Jos 12:7
Koh 5:19
m 4Mo 31:27
1Sa 30:23–25

Teine veerg

- a 4Mo 21:3
Jos 10:5, 10
b 4Mo 21:33
5Mo 3:8, 10
c 1Aj 11:5
L 48:2, 3
L 132:13
d 5Mo 12:5, 6
1Ku 9:3
Heb 12:22
e 2Ku 6:16, 17
Mt 26:53
f 2Mo 19:23
5Mo 33:2
g 2Sa 5:7
h Ef 4:8, 11
i 5Mo 2:36
5Mo 7:22
j L 55:22
1Pe 5:6, 7
k Jes 12:2
Jes 45:17
l 5Mo 32:39
m L 55:23
Hes 18:26
n 4Mo 21:33

kuldsest kütlevad hoosuled.

- 14** Kui Kõikvõimas pillutas laiali kuningad,^a langes Salmonil lund*.
- 15** Baasani^b mägi on Jumala mägi*, Baasani mäel on palju tippe.
- 16** Miks te, mäetipud, vaatate kadedalt mäge, mille Jumal on oma elupaigaks valinud*?^c Tõesti, seal elab Jehoova igavesti.^d
- 17** Jumala sõjavankreid on kümneid tuhandeid, neid on tuhandeid ja tuhandeid.^e Jehoova on tulnud Siinailt pühasse paika.^f
- 18** Sa tõusid kõrgele,^g viisid kaasa vangid, võtsid inimesi andideks,^h isegi kangekaelseid,ⁱ et elada nende keskel, oo, Jumal Jaah.
- 19** Kiidetud olgu Jehoova, kes iga päev meie koormat kannab,^j Jumal, kes meid päästab. (sela)
- 20** Tõeline Jumal on Jumal, kes meid päästab,^k kõrgeim valitseja Jehoova vabastab surmast.^l
- 21** Jumal lööb puruks oma vaenlaste pea, nende kolba, kes käivad oma süütegudes.^m
- 22** Jehoova on öelnud: „Ma toon nad tagasi Baasani,ⁿ tagasi meresügavusest,

68:14 *Võib tõlkida ka „oli Salmon justkui lumega kaetud”. **68:15** *Võib tõlkida ka „majesteetlik mägi”. **68:16** *Võib tõlkida ka „mäge, mida Jumal on oma elupaigaks ihaldanud”, st Siioni mäge.

- 23** et su jalad kahlaksid
vaenlaste veres^a
ja su koerad saaksid seda
lakkuda.”
- 24** Nad näevad su pidulikku
rongkäiku, oo, Jumal,
minu Jumala, mu kuninga
pidurongi pühasse paika.^b
- 25** Lauljad käivad ees, keel-
pillimängijad nende järel,^c
keskel lõövad neiid
tamburiine.^d
- 26** Rahvakogunemistel kiitke
Jumalat,
kiitke Jehoovat, teie, kes
lähtute Iisraeli allikast!^e
- 27** Seal on Benjamin,^f noorim,
ta alistab nad,
ka Juuda peamehed
oma käratseva rahvaga,
Sebuloni ja Naftali
peamehed.
- 28** Sinu Jumal on käsutanud
jõu su juurde.
Näita oma väge, oo, Jumal,
kes tegutsed meie heaks!^g
- 29** Sinu templi pärast
Jeruusalemmas^h
toovad kuningad sulle
kingitusi.ⁱ
- 30** Sõitle metsloomi pilliroos,
pullikarja^j ja vasikaid,
kuni rahvad toovad
kummardades sulle
hõbetükke*.
Kuid rahvad, kellele sõdida
meeldib, pillutad sa laiali.
- 31** Pronksesemed tuuakse*
Egiptusest,^k
kärmelt annab Kuus^l
Jumalale oma kingitused.

68:30 *Teine võimalik tähendus: „tram-
bivad hõbetükkidel”. **68:31** *Teine või-
malik tähendus: „saadikud tulevad”.
^lViitab ilmselt Etioopiaele.

LAUL 68

a L 58:10

b 1Aj 15:25, 28
L 24:7c 1Aj 15:16
L 87:7
L 150:3d Koh 11:34
1Sa 18:6e L 95:6
Jes 44:2f 1Mo 49:27
1Sa 9:21

g L 138:8

h 1Ku 6:1
1Aj 16:1
Esr 5:14i 1Ku 10:10
2Aj 32:23
L 72:10

j Hes 39:18

k Jes 45:14
Jes 60:5

Teine veerg

a 5Mo 32:43

b L 104:3

c L 96:7

d L 47:2
L 66:5e L 29:11
Jes 40:29–31

LAUL 69

f L 144:7
Nu 3:54
Jn 2:5

g L 40:2

h L 32:6
Jn 2:3

i L 22:2

j L 119:82
L 119:123
Jes 38:14k Lu 23:22
Joh 15:24, 25

- 32** Maa kuningriigid, laulge
Jumalale,^a
laulge kiitust Jehoovale,^{*}
(sela)

33 temale, kes sõidab iidse
taeva avarustes.^b
Kuula! Ta müristab oma
häälega, võimsa häälega.

34 Tunnustage Jumala väge!^c
Ta ülevus kõrgub
Iisraeli kohal,
tema vägi on taevas*.

35 Jumal on aukartustäratav,
kui väljub oma aulisest
pühamust.^d

Ta on Iisraeli Jumal,
kes annab rahvale jõudu
ja väge.^e
Jumal olgu kiidetud!

Juhatajale:
„Liiliad”. Taaveti laul.

69 Päästa mind, oo, Jumal,
sest veed ähvardavad
võtta mult elu.^f

2 Ma olen vajunud
põhjatusse mutta,
kus pole jalgealust.^g

Ma olen sattunud
sügavasse vette,
vetetulv on mu
ära uhtunud.^h

3 Ma olen väsinud hüüdmast,ⁱ
mu kurk on kähe,
silmad Jumala ootamisest
tuhmunud.^j

4 Enam kui juukseid mu peas^k
on neid, kes mind
alusetult vihkavad.

Palju on mul
reetureist* vaenlasi,
kes tahavad mulle
lõppu teha.

Ma pean ära andma selle,
mida varastanud pole.

68:32 *Võib tõlkida ka „tooge pillimän-
guga kiitust Jehoovale”. **68:34** *Sõna-
sõnalt „pilvedes”. **69:4** *Võib tõlkida
ka „ilma põhjusest”.

- 5 Oo, Jumal, sina tead mu rumalust, mu süü ei ole sinu eest varjul.
- 6 Ärgu jäägu minu pärast häbisse need, kes loodavad sinule, oo, kõrgeim valitseja vägede Jehoova. Ärgu kogegu minu pärast alandust need, kes otsivad sind, oo, Iisraeli Jumal.
- 7 Sinu pärast tuleb mul taluda solvanguid,^a alandus katab mu palet.^b
- 8 Mu oma vennad peavad mind võõraks, oma ema poegadele olen võõramaalane.^c
- 9 Innukus su koja pärast põleb mu sees^d ja mind on tabanud su solvajate solvangud.^e
- 10 Ma alandasin oma hinge paastudes,^{*} kuid see sai mulle teotuseks.
- 11 Ma riietusin kotiriidesse, kuid sain nende pilkealuseks.
- 12 Ma olen linnavärvas jutuaineks, joomamehed pilavad mind oma lauludes.
- 13 Jõudku mu palve sinu ette, oo, Jehoova, sulle meelepärasel ajal.^f Oo, Jumal, vasta mulle oma truust armastuse külluses, näita oma päästetegusi.^g
- 14 Tõmba mind välja porimülkast, ära lase mul vajuda põhja. Päästa mind mu vihameeste käest ja vetesügavusest.^h

69:10 *Teine võimalik tähendus: „ma nutsin ja paastusin“.

LAUL 69

a L 22:6
Jer 15:15

b Jes 50:6
Mt 26:67
Mt 27:29

c II 19:13
L 31:11
Joh 1:11
Joh 7:5

d 1Ku 19:10
L 119:139
Mt 21:12, 13
Mr 11:15–17
Joh 2:13–17

e Ro 15:3

f Jes 49:8
Heb 5:7

g L 68:20

h L 144:7

Teine veerg

a L 69:2

b L 16:10

c L 63:3
L 109:21

d L 25:16

e L 27:9
L 102:2

f L 31:9
L 40:13

g L 22:6

h L 142:4

i II 19:14

j Mt 27:34
Mr 15:23

k Mt 27:48
Mr 15:36
Lu 23:36
Joh 19:29

l Ro 11:9, 10

m L 21:9

n Ap 1:20

- 15 Ära lase uputusvetel mind minema uhtuda,^a sügavikul mind neelata, kaevusuul mu kohal sulguda.^b
- 16 Vasta mulle, Jehoova, sest sinu truust armastus on hea!^c Vaata minu poole oma rohkes halastuses,^d
- 17 ära varja palet oma teenija eest.^e Vasta mulle kiiresti, sest olen ahastuses!^f
- 18 Tule mu ligi ja vabasta mind, päästa mind mu vaenlaste käest.
- 19 Sina tead mu teotust, mu häbi ja alandust.^g Sa näed kõiki mu vastaseid.
- 20 Teotus on murdnud mu südame, mu haav on ravimatu*.^h Ma ootasin kaastunnet, kuid asjata,^h otsisin lohutajaid, kuid ei leidnud ühtki.ⁱ
- 21 Nad andsid mulle toiduks mürki*^j ja janu kustutamiseks veiniäädikat.^k
- 22 Saagu nende laud neile lõksuks, pidusööök püüniseks.^l
- 23 Jäägu nad silmist pimedaks, nende puusad hakaku värisema!
- 24 Vala nende peale oma meelepaha, tabagu neid su tuline raev!^m
- 25 Jäägu nende laagripaik tühjaks, nende telgid elaniketa.ⁿ

69:20 *Võib tõlkida ka „ma olen meeleheitel“. 69:21 *Võib tõlkida ka „mürktaime“.

- 26 Sest nad jälitavad seda,
keda sina löid,
pajatavad nende piinadest,
keda sina haavasid.
- 27 Lisa nende süüle süü,
ärgu saagu nad osa
sinu õigusest.
- 28 Nad kustutatagu
eluraamatust,^a
ärgu pandagu neid kirja
koos õigetega.^b
- 29 Kuid mina vaevlen
ja piinlen.^c
Kaitsku mind su pääste-
jõud, oo, Jumal!
- 30 Ma kiidan Jumala nime
lauluga,
ülistan teda tänuga.
- 31 See on Jehoovale
meelepärasem kui pull,
parem kui sarvede ja
sõrgadega noor pull.^d
- 32 Tasased näevad seda
ja rõõmustuvad.
Elustugu süda teil,
kes otsite Jumalat!
- 33 Sest Jehoova kuuleb
vaeseid^e
ega põlga oma vangistatud
rahvast.^f
- 34 Kiitku teda taevas ja maa,^g
meri ja kõik, mis seal liigub!
- 35 Sest Jumal päästab Siioni,^h
ehitab üles Juuda linnad.
Nad elavad seal
ja maa saab nendele.
- 36 Tema teenijate järglased
pärvavad selle,ⁱ
kes armastavad tema nime,^j
elavad seal.
- Juhatajale.
Taaveti laul meeldetuletuseks.
- 70** Oo, Jumal, päästa mind,
Jehoova, rutta appi!^k
- 2 Tundku häbi ja alandust
need,
kes püüavad võtta mult elu.
Taganegu häbistatult,

LAUL 69

a 2Mo 32:33

b Flp 4:3

Ilm 3:5

Ilm 13:8

c L 109:22

d L 50:13–15

Ho 14:2

e L 10:17

L 102:17

Jes 66:2

f L 146:7

Jes 61:1

Lu 4:18

g L 96:11

Jes 49:13

h L 51:18

i Jes 61:9

Jes 66:22

j L 91:14

Jk 1:12

LAUL 70

k L 40:13–17

Teine veerg

a L 5:11

Nu 3:25

b L 109:22

c L 141:1

d L 18:2

e L 13:3

LAUL 71

f L 25:2

L 31:1–3

Jes 45:17

Jer 17:18

g L 34:15

h 2Sa 22:2, 3

L 18:2

L 144:2

i L 17:8, 9

L 59:1

L 140:4

Mt 6:13

j 1Sa 17:45

Jer 17:7

k L 22:9, 10

L 139:16

Jes 46:3

kes rõõmustavad
mu õnnetuse üle.

- 3 Aetagu häbis tagasi need,
kes pilkavad:

„Paras! Paras!”

- 4 Aga kes sind otsivad,
juubeldagu ja rõõmutsegu
su üle.^a

Kes armastavad su pääste-
tegusid, õelgu alati:

„Olgu ülistatud Jumal!”

- 5 Mina aga olen abitu
ja vaene.^b

Oo, Jumal, tegutse kiiresti
mu heaks!^c

Sina oled mu aitaja
ning päästja.^d

Jehoova, ära viivita!^e

- 71** Jehoova, sinu juures
olen ma leidnud
pelgupaiga,
ärgu jäägu ma kunagi
häbisse.^f

- 2 Oma õiguse pärast päästa
ja vabasta mind.

Pööra oma kõrv mu poole
ja päästa mind.^g

- 3 Ole mulle kivilinnuseks,
kuhu saaksin alati minna.
Anna käsk mind päästa,
sest sina oled mu kalju
ja kindlus.^h

- 4 Mu Jumal, päästa mind
jumalatu küüsis,ⁱ
ülekohtuse rõhuja
haardest.

- 5 Sina, kõrgeim valitseja
Jehoova, oled mu lootus,
sulle olen toetunud noorest
põlvest peale.^j

- 6 Sinust olen sõltunud
sünnist saati,
sina töid mu välja
emaüst.^k

Sind kiidan ma lakkamata.

- 7 Paljud vaatavad mind
kui ilmaimet,
kuid sina oled mu kindel
varjupaik.

- 8 Mu suu on täis sinu kiitust,^a
kogu päeva ma räägin
su hiilgusest.
- 9 Ära heida mind kõrvale
mu vanas eas,^b
ära jäta mind,
kui mu ramm raugeb.^c
- 10 Mu vaenlased räägivad
mu vastu,
kes jahivad mu elu,
hauvad salaplaani,^d
- 11 öeldes: „Jumal on ta
hüljanud.
Ajame teda taga,
püüame kinni, sest
keegi ei päästa teda.”^e
- 12 Oo, Jumal,
ära ole minust kaugel!
Mu Jumal, tõtta mulle appi!^f
- 13 Jäägu mu vastased
häbisse ja hukkugu.^g
Katku mu õnnetuse otsijad
end teotuse ja alandusega.^h
- 14 Aga mina ei lakka
ootamast,
ma kiidan sind järjest enam.
- 15 Mu suu kõneleb
su õigusest,ⁱ
kogu päeva
su päästetegudest,
kuigi neid on liig palju, et
suudaksin neid aduda*.^j
- 16 Ma tulen ja räägin su
vägevatest tegudest,
oo, kõrgeim valitseja
Jehoova,
ma kõnelen sinu,
üksnes sinu õigusest.
- 17 Oo, Jumal, sa oled
õpetanud mind
mu noorusest peale^k
ja tänini kuulutan ma
su imelisi tegusid.^l
- 18 Mu Jumal, ära jäta mind ka
siis, kui olen vana ja hall.^m
Ma tahan rääkida su jõust
järgmisele põlvele,

71:15 * Võib tõlkida ka „loendada”.

LAUL 71

- a L 51:15
Heb 13:15
- b L 92:14
- c L 73:26
Kog 12:3
- d 2Sa 17:1, 2
- e L 3:2
L 42:10
Mt 27:42, 43
- f L 22:11
L 35:22
L 38:21, 22
- g 2Sa 17:23
- h L 109:29
- i L 35:28
L 40:9
- j L 40:5
- k L 71:5
- l 2Sa 22:1
1Aj 16:4
L 9:1
- m L 37:25
L 71:9

Teine veerg

- a 2Mo 13:8
1Aj 29:10, 11
L 78:2–4
- b L 36:6
- c 2Mo 15:11
L 86:8
L 89:6
Jer 10:7
- d 2Sa 12:10, 11
- e L 40:2
L 86:13
- f L 25:10
L 108:4
L 146:6
- g L 63:5
L 104:33
- h 2Sa 4:9
L 103:4
- i L 71:8
- j L 71:13

LAUL 72

- k 1Aj 22:11, 12
1Aj 29:19
Jer 23:5
- l 1Ku 3:9, 28
- m Jes 11:4

- su vägevusest kõigile
järeltulijale.^a
- 19 Sinu õigus, oo, Jumal,
kündib kõrgusteni.^b
Sa oled teinud suuri asju,
oo, Jumal.
Kes on sinu sarnane?^c
- 20 Kuigi oled lasknud mul
kogada palju vaeva ja
viletsust,^d
elusta mind taas,
too mind üles maa
sügavikest*.^e
- 21 Lisa mulle auväarsust,
kaitse ja lohuta mind.
- 22 Siis tänan sind
keelpillimänguga
sinu ustavuse pärast,
mu Jumal,^f
laulan sulle kiitust
lüüra saatel,^g
oo, Iisraeli Püha.

- 23 Hõisates laulavad mu
huuled sulle kiitust,^g
sest sa päätsid mu elu.^h
- 24 Kogu päeva kõneleb mu
keel sinu õigusest*.ⁱ
sest need, kes soovivad
mu hävingut,
kogevad teotust ja häbi.^j

Laul Saalomonist.

- 72** Oo, Jumal, õpeta kohtu-
pidamist kuningale,
õigust kuninga pojale.^k
- 2 Ajagu ta su rahva asja
õiguses,
kohelgu su vaevatuid
õiglaselt.^l
- 3 Mäed toogu rahvale rahu
ja künkad õigust.
- 4 Kaitsku ta rahva viletsaid,
päästku vaese pojad,
purustagu petised.^m

71:20 * Võib tõlkida ka „vetesügavusest”. 71:22 * Võib tõlkida ka „kiidan sind lüürimänguga”. 71:24 * Võib tõlkida ka „mõtisklen ma sinu õiguse üle”.

- 5 Nad kardavad sind,
kuni püsib päike,
kuni kestab kuu –
põlvest põlve.^a
- 6 Ta on kui ädalale langev
vihm,
kui maad kastev
vihmahoog.^b
- 7 Tema päevil öitseb* õige,^c
valitseb külluslik rahu,^d
kuni kestab kuu.
- 8 Tal on alamaid*
merest mereni,
suurest jõest# maa äärteni.^e
- 9 Tema ees kummardavad
kõrberahvad,
ta vaenlased lakuvad
põrmu.^f
- 10 Tarsise ja saarte kuningad
maksavad andamit,^g
Seeba ja Seba kuningad
toovad kingitusi.^h
- 11 Tema ees kummardavad
kõik kuningad,
teda teenivad kõik rahvad.
- 12 Sest tema vabastab vaese,
kes appi hüüab,
vaevatu ja selle,
kel pole aitajat.
- 13 Tal on kahju viletsast
ja vaesest,
ta päästab vaese elu.

72:7 *Võib tõlkida ka „võrsub”. 72:8
*Võib tõlkida ka „ta valitseb”. #St Euf-
ratist.

LAUL 72

a L 89:36, 37
Lu 1:32, 33
Ilm 11:15

b 2Sa 23:3, 4
Õp 16:15
Õp 19:12

c Jes 61:11

d 1Ku 4:25
1Aj 22:9
Jes 2:4
Jes 9:6

e 2Mo 23:31
1Ku 4:21
L 2:8
L 22:27, 28
Tn 2:35
Sak 9:10

f L 2:9
L 110:1

g 1Ku 4:21

h 1Ku 10:1, 2

Teine veerg

a 1Ku 10:10

b Jes 30:23

c Jes 35:1, 2

d 1Ku 4:20

e L 45:17
L 89:35, 36

f 1Mo 22:18
Ga 3:14

g 1Aj 29:10

h 2Mo 15:11

i Ilm 5:13

j 4Mo 14:21
Hab 2:14

k 1Sa 17:58

- 14 Ta vabastab nad rõhumise
ja vägivalla alt,
nende veri on kallis
tema silmis.
- 15 Ta elagu kaua ja talle
antagu Seeba kulda.^a
Tema eest tehtagu
lakkamata palveid,
teda õnnistatagu kogu
päeva.
- 16 Maa peal on rohkesti vilja,^b
mägede tippudel on
üliküllus.
Tema viili lokkab
nagu Liibanoni mets,^c
linnaelanikke tärkab
nagu maast rohtu.^d
- 17 Tema nimi kestu igavesti,^e
kasvagu ta nime kuulsus,
kuni püsib päike.
Tema nimel nõutagu rahvad
endale õnnistust.^f
Kuulutagu kõik rahvad
ta õnnelikuks.
- 18 Ülistatud olgu Jumal
Jehoova, Iisraeli Jumal,^g
kes ainsana teeb
imelisi tegusid!^h
- 19 Olgu ta auline nimi
ülistatud igavesti,ⁱ
täitku ta auhiilgus
kogu maa!^j
Aamen, aamen!
- 20 Sellega lõppevad Iisai poja
Taaveti palved.^k

KOLMAS RAAMAT
(Laulud 73–89)

Aasafi laul.^a

- 73** Jumal on tõesti hea
Iisraelile, neile, kes
puhtad on südamelt.^b
- 2 Aga minu sammud
oleksid peaaegu
oleksid kaldunud,
kõrvale kaldunud,
mu jalg oleks äärepealt
libastunud.^c

LAUL 73

a 2Aj 35:15

b L 84:11
Mt 5:8

c L 94:18

Teine veerg

a II 21:7

Jer 12:1

b Kog 7:15

- 3 Sest ma hakkasin
kadestama übeid*,
kui nägin jumalatuud
rahus.^a
- 4 Ei ole neil surmapiinu,
nad pakatavad tervisest*.^b

73:3 *Võib tõlkida ka „hooplejaid”.
73:4 *Võib tõlkida ka „nende vats on
pungil”.

- 5 Ei ole neil lihtsurelike muresid,^a ei kannata nad nõnda kui teised.^b
- 6 Seepärast on kõrkus neile kaelakeeks,^c vägivald katab neid rüüna.
- 7 Nende silmad on küllusest punnis, nende edu ületab nende südame ootused.
- 8 Nad mõnitavad ja kõnelevad kurja,^d ähvardavad ülbelt rõhumisega.^e
- 9 Nad räägivad otsekui taevakõrgusest, nende keel käib uhkelt üle maa.
- 10 Seepärast pöördub ta rahvas ära nende poole, joob nende veteküllusest.
- 11 Ta rahvas ütleb: „Kas Jumal tõesti teab seda?^f Kas Kõigekõrgemal on sellest aimu?“
- 12 Sellised on jumalatud, neil pole iial mingit muret.^g Nende jõukus aina kasvab.^h
- 13 Asjata olen hoidnud oma südame puhta, pesnud oma käsi süütuses.ⁱ
- 14 Mind vaevati kogu päeva,^j noomiti igal hommikul.^k
- 15 Kui aga oleksin sellest rääkinud, oleksin reetnud su rahva.
- 16 Kui püüdsin sellest aru saada, valmistas see mulle vaeva,
- 17 kuni ma sisenesin Jumala aulisse pühamusse ja mõistsin jumalatute tulevikku.
- 18 Tõesti, sa paned nad libedale pinnale,^l kukutad nad rusuks.^m
- 19 Kui äkki nad küll hävivad!ⁿ

LAUL 73

- a II 12:6
II 21:7, 9
- b Jer 12:1
- c II 21:14, 15
- d L 53:1
- e 1Ku 21:7
- f L 10:4, 11
L 94:3, 7
Hes 8:12
Sef 1:12
- g L 37:35
- h L 17:14
- i II 34:7, 9
II 35:3
- j L 34:19
- k II 7:17, 18
- l L 35:6, 7
Jer 23:11, 12
- m L 37:10, 20
L 55:23
Õp 3:33
- n II 21:23
L 37:1, 2
Jes 30:13

Teine veerg

- a L 73:3
- b L 16:8
L 63:8
Jes 41:10
- c L 25:9
L 32:8
L 37:23
L 143:10
Õp 3:6
- d L 37:34
- e L 42:2
L 84:2
Jes 26:9
- f L 16:5
Nu 3:24
- g 4Mo 15:39
Jk 4:4
- h L 65:4
Jk 4:8
- i L 118:17

LAUL 74

- j 1Aj 25:1
2Aj 35:15
- k Nu 5:20
- l 5Mo 29:19, 20
L 100:3

- Kui kiire on nende lõpp, nende kohutav ots!
- 20 Nagu ärgates kaob unenägu, Jehoova, nii tõukad sina nad ära, kui tõused.
- 21 Mu süda oli kibestunud,^a mu neerudes* oli terav valu.
- 22 Ma olin meeletu ega mõistnud midagi, olin su ees kui aruta loom.
- 23 Kuid nüüd ma olen koos sinuga, sa oled võtnud kinni mu paremast käest.^b
- 24 Oma nõuga juhataad sa mind^c ja seejärel tõstad mu ausse.^d
- 25 Kes veel on mul taevas? Ja peale sinu ei vaja ma midagi maa peal.^e
- 26 Mu ihu ja süda võivad nõrkeda, kuid Jumal on mu südame kalju ja mu pärandiosa igavesti.^f
- 27 Tõesti, kes sinust eemale hoiavad, hävivad. Sa teed lõpu igähele, kes su truudusetult hülgab.^g
- 28 Aga minul on hea olla Jumala ligi.^h Kõrgeima valitseja Jehoova olen ma teinud oma varjupaigaks, et kuulutada kõiki su tegusid.ⁱ

Maskil.* Aasafi laul.^j

74 Oo, Jumal, miks oled meid jäädavalt hüljanud?^k

Miks põleb su viha oma karjamaa lammaste vastu?^l

73:21 * Võib tõlkida ka „sügaval mu sisi-mas“. 74:mrk * Vt „Sõnaseletusi“.

- 2** Mõtle oma rahvale, kelle sa omandasid ammusel ajal,^a sugharule, kelle lunastasid kui oma pärandi.^b Mõtle Siioni mäele, kus elad.^c
- 3** Sea sammud põliste varemete poole.^d Vaenlane on pühas paigas kõik laastanud.^e
- 4** Su vastased mõirgasid su kummardamispaigas.^f Nad on seadnud sinna oma tähised.
- 5** Nad olid kui tihnikus kirvest viibutavad raidurid.
- 6** Nad purustasid kirve ja raudkangiga kõik selle nikerdised.^g
- 7** Nad panid su pühamu põlema.^h Nad rüvetasid su nime asupaiga, kiskusid selle maha.
- 8** Ühes oma järglastega mõtlesid nad oma südames: „Põletagem maha kõik Jumala kummardamispaigad siin maal!”
- 9** Ühtki oma tähist me ei näe, pole enam ühtki prohvetit ja keegi meist ei tea, kui kaua see kestab.
- 10** Kui kaua, oh, Jumal, vastane sind teotab?ⁱ Kas vaenlane võib igavesti põlata su nime?^j
- 11** Miks hoiad tagasi kätt, oma paremat kätt?^k Tõmba see välja põuest ja tee neile lõpp.
- 12** Siiski on Jumal mu kuningas ammusel ajast, tema, kes maa peal teeb päästetegusid.^l
- 13** Oma jõuga panid sa mere mässama,^m lõmastasid vees mereelukate pead.
- LAUL 74**
a 5Mo 9:29
b 5Mo 4:20
5Mo 32:9
c L 48:2
L 132:13
d Tn 9:17
e L 79:1
f Nu 2:7
g 1Ku 6:18, 35
h 2Ku 25:9
Jes 64:11
i L 13:2
L 79:4
j Hes 36:23
k L 44:23
Jes 64:12
Nu 2:3
l 2Mo 15:2
Jes 33:22
m 2Mo 14:21
Neh 9:10, 11
- Teine veerg**
a Jes 48:21
b Jos 3:13
c 1Mo 1:3, 5
L 136:7, 8
d Ap 17:26
e 1Mo 8:22
f Jes 52:5
g L 12:5
h Esr 3:11
i L 89:50, 51
Jes 52:5
- LAUL 75**
j 2Aj 35:15
k Jes 30:27

- 14** Sa purustasid leviatani* pead. Sa andsid ta toiduks rahvale, neile, kes elavad kõrbes.
- 15** Sina raiusid lahti tee allikaile ja ojadele,^a kuivatasid lakkamatult voolavad jõed.^b
- 16** Päev kuulub sulle, samuti öö. Sina tegid valguse ja päikese.^c
- 17** Sina määrasid kõik maa piirid,^d tegid suve ja talve.^e
- 18** Ära unusta vaenlase teotusi, Jehoova, kuidas arutu rahvas põlgab su nime.^f
- 19** Ära loovuta oma turteltuvi kiskjaile. Ära unusta iial oma vaevatud rahvast.
- 20** Mõtله oma lepingule, sest maa pimeduseurkad on täis vägivallapesi.
- 21** Ärgu pöördugu rõhutu pettunult tagasi.^g Vilets ja vaene kiitku su nime.^h
- 22** Tõuse, oo, Jumal, aja oma kohtuasja! Ära unusta, kuidas arutu sind päev läbi teotab.ⁱ
- 23** Ära unusta oma vaenlaste sõnu. Ei lakka nende kära, kes sulle vastu hakkavad. Juhatajale: viisil „Ära hävita”. Aasafi laul.^j
- 75** Me täname sind, Jumal, me täname sind. Su nimi on meiega,^k rahvas kuulutab su imelisi tegusid.
- 74:14** *Vt „Sõnaseletusi”.

- 2 Sa ütled: „Kui ma määrän aja, siis mõistan ma õiglast kohut.
- 3 Kui maa ja kõik selle elanikud vabisesid, hoidsin mina selle sambaid kõikumast.” (sela)
- 4 Ma ütlen kelkijale: „Ära kiitle!” ja jumalatele: „Ära ülista oma jõudu!”
- 5 Ära ülista ülbelt oma jõudu, ära kõnele kõrgilt!
- 6 Sest ei idast, läänest ega lõunast tule ülendamist.
- 7 Jumal on kohtumõistja.^a Tema alandab ühe ja ülendab teise.^b
- 8 Jehoova käes on karikas,^c see vahutab veinist, on täis kanget jooki. Ta kallab karika tühjaks, kõik jumalatud maa peal joovad selle tilgatumaks.”^d
- 9 Mina aga kuulutan seda igavesti, laulan kiitust Jaakobi Jumalale*.
- 10 Sest ta ütleb: „Ma teen lõpu jumalatele jõule, õigete jõudu aga ülistatakse.”*

Juhatajale:
keelpillide saatel. Aasafi laul.^e

76

Jumalat tuntakse

Juudas,^f

suur on ta nimi Iisraelis.^g

- 2 Tema puhkepaik on Saalemis,^h eluase Siionis.ⁱ

75:4 *Võib tõlkida ka „ära tõsta sarve kõrgele”. Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina. 75:9 *Võib tõlkida ka „kiidan pillimänguga Jaakobi Jumalat”. 75:10 *Võib tõlkida ka „ma raiun maha kõik jumalate sarved, õigete sarved aga tõstetakse kõrgele”.

LAUL 75

- a L 50:6
L 58:11
- b 1Sa 2:7
Tn 2:21
Tn 4:17
Lu 1:52
- c L 11:5, 6
- d li 21:19, 20
Jer 25:15, 28
Jer 49:12
Ilm 14:9, 10
Ilm 16:19
Ilm 18:6

LAUL 76

- e 2Aj 35:15
- f L 48:1, 3
- g 2Aj 2:5
- h 1Mo 14:18
- i L 74:2
L 132:13
L 135:21

Teine veerg

- a 2Aj 32:21
L 46:9
- b Lu 1:51
- c Jes 31:8
Jes 37:36
- d Nah 2:13
- e L 89:7
- f Jer 10:10
Nah 1:6
- g 1Ku 8:49
- h 2Aj 20:29
L 2:4, 5
- i L 147:6
Õp 3:34
Sef 2:3
- j Õp 16:4
Tn 3:19, 28
- k 4Mo 30:2
- l 2Aj 32:23
L 89:7

LAUL 77

- m 2Aj 35:15
- n L 34:6
Õp 15:29

- 3 Seal murdis ta leegitsevad vibunooled, kilbi, mõõga ja sõjarelvad.^a (sela)
- 4 Sa särad eredalt,* oled suursugusem kui mäed, kus jahitakse saaki.
- 5 Südamelt südikad on paljaks riisunud,^b nad on suikunud unne, kõik sõjamehed olid abitud.^c
- 6 Sinu noomisest, Jaakobi Jumal, on vankrijuht ja hobune langenud sügavasse unne.^d
- 7 Sina üksi oled aukartustäratav.^e Kes suudab taluda su kanget viha?^f
- 8 Taevast kuulutasid sa kohtuotsuse.^g Maa kartis ja vaikis,^h
- 9 kui Jumal tõsis kohut mõistma, et päästa kõik tasased maal.ⁱ (sela)
- 10 Isegi inimese raev toob sulle kiitust,^j tema viimse vihaleegiga kaunistad sa end.
- 11 Andke oma Jumalale Jehoovale töotusi ja täitke need.^k Tooge oma and kartusega, kõik, kes olete ta ümber.^l
- 12 Tema alandab kõrgid juhid, tekitab hirmu maa kuningates.
- Juhatajale:
jedutuun*. Aasafi laul.^m
- 77 Ma hüüan oma Jumala poole, hüüan Jumala poole, ta kuulab mind.ⁿ

76:4 *Võib tõlkida ka „sa oled hõhkunud valgusse”. 77:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

- 2 Ahastuspäeval ma otsin Jehoovat.^a
 Öösel sirutan väsimatult käsi tema poole.
 Ma ei leia lohutust.
- 3 Ma ägan, kui mõtlen Jumalale,^b
 olen rahutu, mu jõud rauegeb*.^c (sela)
- 4 Sina hoiad mu silmalaud avalil,
 ma olen ärevil,
 ei suuda rääkida.
- 5 Ma mõtlen muistsetele päevadele,^d
 ammustele aastatele.
- 6 Ma meenutan öösel oma laulu*.^e
 mõtisklen südames,^f
 uurin kõik hoolsalt läbi.
- 7 Kas Jehoova heidab meid jäädavalt ära?^g
 Kas ta osutab meile veel armu?^h
- 8 Kas tema truu armastus on igaveseks lõppenud?
 Kas tema töotus on jäädavalt tühja läinud?
- 9 Kas Jumal on unustanud olla armuline?ⁱ
 Kas ta viha on summutanud ta halastuse? (sela)
- 10 Kas pean jäämagi ütlemä:
 „Mind piinab see,^j
 et Kõigekõrgem on nüüd meie vastu?”
- 11 Ma mõtlen Jaahi tegudele.
 Ma meenutan su ammuseid imesid.
- 12 Ma mõtisklen kõigi su tööde üle,
 mölgutan mõtteid su tehtu üle.^k
- 13 Oo, Jumal, sinu teed on pühad.

77:3 *Sõna-sõnalt „mu vaim minestab”.
 77:6 *Võib tõlkida ka „keelpillimängu”.

LAUL 77

a L 18:6
 L 50:15

b L 42:5

c L 143:4

d L 143:5
 Jes 51:9

e L 42:8

f L 77:12

g L 74:1

h L 79:5

i Jes 49:14
 Jes 63:15

j L 31:22

k 1AJ 16:9
 L 143:5

Teine veerg

a 2Mo 15:11
 L 89:8

b L 72:18
 Ilm 15:3

c 2Mo 9:16
 Jes 52:10
 Tn 3:29
 Tn 6:26, 27

d 2Mo 6:6
 5Mo 9:29

e 2Mo 14:21
 Jos 3:16
 L 114:1–3

f 2Sa 22:15
 L 144:6

g L 29:3

h L 97:4

i 2Mo 19:18
 2Sa 22:8

j Neh 9:10, 11
 Hab 3:15

k 2Mo 13:21
 L 78:52

l Jes 63:11
 Ap 7:35, 36

LAUL 78

m 1AJ 25:1

n Õp 1:5, 6
 Mt 13:34, 35

o 2Mo 13:8
 L 44:1

Kes jumalatest on nii võimas kui sina, meie Jumal?^a

- 14 Sina oled tõeline Jumal, kes teeb imesid.^b
 Sa oled näidanud rahvastele oma väge.^c
- 15 Oma jõuga oled sa vabastanud oma rahva,^d
 Jaakobi ja Joosepi pojad. (sela)
- 16 Veed nägid sind, oo, Jumal, veed nägid sind ja muutusid rahutuks,^e
 vetesügavused sattusid ärevusse.
- 17 Pilved kallasisid vett, pilvine taevas müristas, su nooled lendasid siia-sinna.^f
- 18 Su kõuekõmin^g oli kui vankrirataste mürin, vlgusähvatused tegid maa valgeks,^h
 maa vappus ja vabises.ⁱ
- 19 Sinu tee läks läbi mere,^j
 su rada läbi suurte vete, kuid su jalajälgi ei leitud.
- 20 Sa juhtisid oma rahvast kui karja^k
 Moosese ja Aaroni käega.^l
 Maskil.* Aasafi laul.^m
- 78** Kuula, rahvas, mu seadusi*,
 pööra kõrv mu sõnade poole!
- 2 Mu suu lausub õpetussõnu, ma jutustan ammuste aegade mõistulugusid.ⁿ
- 3 Mida oleme kuulnud ja teame, mida isad on meile jutustanud,^o
- 4 seda me ei varja oma poegade eest.

78:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. 78:1 *Võib tõlkida ka „õpetust”.

Me pajatame tulevastele
põlvedele^a

Jehoova kiiduväärt
tegudest ja ta jõust,^b
tema imepära-
stest tegudest.^c

5 Ta seadis meeldetuletuse
Jaakobisse,
kehtestas seaduse Iisraelis,
andis käsu meie esiisadele,
et nad räägiksid neist asjust
oma lastele,^d

6 et tulevane põlv,
lapsed, kes veel sünnivad,
teaks neid^e
ning jutustaks neist
oma lastele.^f

7 Siis nad loodavad Jumalale
ega unusta Jumala
tegusid,^g
vaid peavad tema käske.^h

8 Siis nad pole nagu nende
esiisad,
põikpäine ja mässuline
põlvkond,ⁱ
kelle süda oli heitlik,^j
kelle vaim polnud
Jumalale truu.

9 Efraimlased olid
relvastatud vibudega,
kuid taganesid
lahingupäeval.

10 Nad ei pidanud kinni
Jumala lepingust,^k
keeldusid käimast
tema seaduse järgi.^l

11 Nad unustasid ka
tema teod,^m
tema imelised teod,
mida ta lasi neil näha.ⁿ

12 Ta tegi nende esiisade
nähes imesid^o
Egiptusemaal, Soani väljal.^p

13 Ta lõhestas mere, et nad
saaksid läbi minna,
pani veed tammina seisma.^q

14 Päeval juhatas ta neid
pilvega,
kogu öö tulevalgega.^r

LAUL 78

a 5Mo 4:9
5Mo 6:6, 7
5Mo 6:21
5Mo 11:18, 19
Jos 4:6, 7

b Jes 63:7

c L 98:1

d 1Mo 18:19

5Mo 6:6, 7

e L 71:17, 18

L 102:18

f 5Mo 4:10

g 5Mo 4:9

L 103:2

h 5Mo 5:29

i 2Mo 32:9

5Mo 1:43

5Mo 31:27

2Ku 17:13, 14

Hes 20:18

Ap 7:51

j L 81:11, 12

Jer 7:24–26

k 5Mo 31:16

l 2Aj 13:8, 9

Neh 9:26

m 5Mo 32:18

2Aj 13:12

Jer 2:32

n L 106:21, 22

o 5Mo 4:34

Neh 9:10

p 4Mo 13:22

q 2Mo 14:21, 22

2Mo 15:8

r 2Mo 13:21

2Mo 14:

20, 24

Teine veerg

a 2Mo 17:6

4Mo 20:11

L 105:41

Jes 48:21

1Ko 10:4

b 5Mo 8:14, 15

c 5Mo 9:21, 22

L 95:8

Heb 3:16

d L 106:14

e 2Mo 16:8

f 2Mo 17:6

g 2Mo 16:3

h 4Mo 11:10

i Heb 12:29

j 4Mo 11:1

k L 106:24

Heb 3:10

Ju 5

l 2Mo 16:14, 35

2Mo 16:31, 32

4Mo 11:7

5Mo 8:3

Joh 6:31

1Ko 10:2, 3

m L 103:20

n 2Mo 16:12

o 4Mo 11:

31–34

15 Ta lõhestas kaljusid kõrbes,
jootis otsekuu vete-
sügavusest neil janu täis.^a

16 Ta tõi ojad välja
kaljurünkast,
pani veed jõgedena
voolama.^b

17 Kuid nad patustasid
aina edasi,
mässasid kõrbes
Kõigekõrgema vastu.^c

18 Nad panid Jumala
proovile,^d
nõudsid toitu,
mida himustasid.

19 Nad rääkisid Jumala vastu:
„Kas suudab Jumal kõrbes
laua katta?“^e

20 Ta lõi kaljut,
veed voolasid,
ojad paiskusid välja.^f

„Kas suudab ta anda
ka leiba
või hankida oma rahvale
liha?“^g

21 Kui Jehoova neid kuulis,
sattus ta raevu.^h

Tuliⁱ lahvatas
Jaakobi vastu,
ta viha süttis Iisraeli vastu,^j

22 sest nad ei uskunud
Jumalasse,^k
ei lootnud tema
päästejõule.

23 Siis käsutas ta pilvi taevas,
avas taevaaluigid.

24 Ta lasi neile sadada
mannat toiduks,
andis neile taevavilja.^l

25 Mehed sõid vägevate*
leiba,^m
ta saatis neile rooga
küllastuseni.ⁿ

26 Ta päästis taevas valla
idatuule,
puhus oma jõuga teele
lõunatuule.^o

78:25 * Võib tõlkida ka „inglite“.

- 27 Ta lasi neile sadada liha nõnda palju kui tolmu, linde kui liiva mererannal.
- 28 Ta kukutas need keset laagrit, ümber oma telkide.
- 29 Nad sõid Ta ahmisid end täis. Ta andis neile, mida nad ihkaside.^a
- 30 Kuid enne kui nende himu sai täis ja kui toit oli alles neil suus,
- 31 lahvatas Jumala raev.^b Ta surmas nende tugevaimad mehed,^c langetas Iisraeli noored mehed.
- 32 Siiski patustasid nad veel enam^d ega uskunud tema imetegudesse.^e
- 33 Nõnda lõpetas ta nende päevad, nende aastad äkilise õudusega,^f nagu oleks nad vaid hingeõhk.
- 34 Iga kord, kui ta neid surmas, otsisid nad teda,^g nad pöördusid ja püüdsid leida Jumalat.
- 35 Neile meenus, et Jumal on nende kalju,^h et Kõigekõrgem on nende lunastaja*.ⁱ
- 36 Siiski proovisid nad teda oma suuga petta, valetasid talle oma keelega.
- 37 Nende süda polnud kindlalt temaga,^j nad polnud ustavad tema lepingule.^k
- 38 Tema aga oli halastav,^l andestas* nende patu ega hävitanud neid.^m

78:35 *Võib tõlkida ka „maksab nende eest kätte”. 78:38 *Sõna-sõnalt „kattis kinni”.

LAUL 78

- a 4Mo 11: 19, 20
- b 4Mo 11:10
- c 4Mo 11:34
- d 4Mo 14:2-4
4Mo 25:3
1Ko 10:8-10
- e 2Mo 16:15
5Mo 8:14, 15
- f 4Mo 14: 29, 35
5Mo 2:14
- g 4Mo 21:7
Koh 4:3
- h 5Mo 32:4
- i 2Mo 6:6
- j L 95:10
Heb 3:10
- k 5Mo 31:20
Jer 31:32
- l 2Mo 34:6
4Mo 14:18
Neh 9:31
- m 4Mo 14: 19, 20
Jer 30:11
Nu 3:22

Teine veerg

- a Neh 9:27
Jes 48:9
Hes 20:9
- b L 103:14
- c 4Mo 14:11
- d Jes 63:10
Ef 4:30
Heb 3:16
- e 4Mo 14:22
5Mo 6:16
L 95:8, 9
- f 2Mo 14:30
- g 5Mo 4:34
Neh 9:10
L 105:27-36
- h 2Mo 7:19
- i 2Mo 8:24
- j 2Mo 8:6
- k 2Mo 10: 14, 15
- l 2Mo 9:23
- m 2Mo 9:25

- Korduvalt hoidis ta tagasi oma viha,^a ei paisanud välja kogu oma raevu.
- 39 Tal oli meeles, et nad on vaid inimesed,^b tuul, mis möödub ega tule tagasi*.
- 40 Kui sageli mässasid nad tema vastu kõrbes,^c tegid talle südamevalu kõnnumaal!^d
- 41 Ikka ja jälle panid nad Jumala proovile,^e kurvastasid Iisraeli Püha.
- 42 Nad ei pidanud meeles tema jõudu, päeva, mil ta vabastas nad vastaste käest,^f
- 43 kuidas ta tegi tunnustähti Egiptuses,^g imetegusid Soani väljal,
- 44 kuidas ta muutis Niiluse kanalid vereks,^h nii et nad ei saanud oma ojadest juua.
- 45 Parmuparved saatis ta neid õgima,ⁱ konnad neile hävingut tooma.^j
- 46 Nende saagi andis ta aplatele rohutirtsudele, nende töövilja rohutirtsuparvedele.^k
- 47 Nende viinapuud hävitas ta rahega,^l sükomooripuud raheteradega.
- 48 Nende koormaloomad jättis ta rahe kätte,^m nende karjadele heitis ta piksenooli*.

78:39 *Teine võimalik tähendus: „et vaim väljub ega pöördu enam tagasi”.
78:48 *Teine võimalik tähendus: „saatis ta põletava palaviku”.

- 49 Ta saatis nende peale oma tulise viha, raevu, meelepaha ja ahastuse, õnnetust külivate inglite hulgas.
- 50 Ta puhastas oma vihale teed.
Ta ei säästnud neid surmast, andis nad katku kätte.
- 51 Viimaks surmas ta kõik esmasündinud Egiptuses,^a hävitas sigitusjõu esmavilja Haami telkides.
- 52 Siis viis ta oma rahva välja kui lambad,^b juhatas neid kõrbes kui karja.
- 53 Ta juhtis ja kaitses neid, nad ei tundnud hirmu.^c Meri kattis nende vaenlased.^d
- 54 Ta viis nad oma pühale maale,^e mägisele alale, mille tema parem käsi oli vallutanud.^f
- 55 Ta ajas nende eest ära rahvad,^g määras mõõdunõoriga neile pärandi,^h andis kodud Iisraeli suguharudele.ⁱ
- 56 Aga nemad panid Jumalat, Kõigekõrgemat, üha proovile, üha proovile, määsaside tema vastu,^j ei teinud välja tema meeldetuletustest.^k
- 57 Nad taganesid, olid reeturlikud nagu nende esiisadki.^l Neile sai loota sama vähe kui lõdvale vibule.^m
- 58 Nad solvasid teda oma ohvripaikadega,ⁿ ajasid ta raevu oma nikerdatud kujudega.^o

LAUL 78

- a 2Mo 12:29
L 105:36
b L 77:20
L 105:37
c 2Mo 14:20
Heb 11:29
d 2Mo 14:27
2Mo 15:10
e 2Mo 15:17
f L 44:3
g Jos 24:12
L 44:2
h Jos 13:7
i Neh 9:24, 25
j 5Mo 31:16
5Mo 32:15
Koh 2:11
2Sa 20:1
Neh 9:26
k 2Ku 17:15
Jer 44:23
l 5Mo 9:7
Koh 3:6
m Ho 7:16
n 5Mo 12:2
Koh 2:2
Hes 20:28
o Koh 2:12
1Sa 7:3

Teine veerg

- a Koh 2:20
b Jos 18:1
1Sa 4:11
c Jer 7:12
d 1Sa 4:21
1Sa 5:1
e 1Sa 4:2, 10
f 1Sa 2:33, 34
1Sa 4:11
g 1Sa 4:19
h L 44:23
i Jes 42:13
j 1Sa 5:6
k 1Mo 49:10
l L 87:2
L 132:13
L 135:21
m L 76:2
n L 104:5
L 119:90
Kog 1:4
o 1Sa 16:12, 13
p 1Sa 17:15
q 2Sa 7:8
r 2Sa 6:21

- 59 Jumal nägi ja läks raevu,^a heitis Iisraeli sootuks kõrvale.
- 60 Lõpuks ta hülgas Siilo telkpühamu,^b telgi, kus ta oli elanud inimeste keskel.^c
- 61 Ta lasi oma jõu võrdkuju ära viia, andis oma hiilguse vastaste kätte.^d
- 62 Ta loovutas oma rahva mõõgale,^e ta viha süttis enda omandi vastu.
- 63 Tema noored mehed neelas tuli, ta neitsid jäid pulmalauluta.
- 64 Tema preestrid langesid mõõga läbi.^f ja nende lesed ei nutnud.^g
- 65 Siis Jehoova otseku ärkas unest,^h virgus nagu vägimeesⁱ veiniuimast.
- 66 Ta lõi oma vastased tagasi,^j saatis nad igavesse häbisse.
- 67 Ta hülgas Joosepi telgi, ei valinud Efraimi suguharu.
- 68 Kuid ta valis Juuda suguharu,^k Siioni mäe, mida ta armastab.^l
- 69 Ta tegi oma pühamu püsivaks kui taeva,^m kui maa, mille ta on rajanud igaveseks.ⁿ
- 70 Ta valis oma teenija Taaveti,^o võttis ta lambaaedikust,^p
- 71 tõi ta imetavate uttede juurest. Ta pani ta karjatama oma rahvast Jaakobit,^q kogu Iisraeli, enda omandit.^r

72 Taavet karjatas neid
laitmatu südamega,^a
juhtis osava käega.^b

Asaafi laul.^c

79 Oo, Jumal, rahvad on
tunginud su maale,^d
rüvetanud su püha templi,^e
muetnud Jeruusalemma
rusuhunnikuks.^f

2 Nad on jätnud su teenijate
laibad roaks
taeva lindudele,
sinu ustavate liha
maa loomadele.^g

3 Nad on valanud
Jeruusalemmas
nende verd nagu vett,
pole kedagi neid matmas.^h

4 Nüüd oleme naabrite
teotada,ⁱ
ümberkaudsete pilgata
ja mõnitada.

5 Kui kaua veel kestab
su viha, Jehoova,
kas igavesti?^j
Kui kaua veel leegitseb
su raev?^k

6 Vala oma meelepaha
rahvaste peale,
kes sind ei tunne,
kuningriikide peale,
kes su nime ei hüüa.^l

7 Sest nad on neelanud
Jaakobi,
laastanud tema kodumaa.^m

8 Ära nõua meilt aru
meie esivanemate
süütegude pärast.ⁿ
Tõtaku su halastus
meie juurde,^o
sest me oleme
maha surutud.

9 Aita meid,
meie pääste Jumal,^p
oma aulise nime pärast,
vabasta meid ja andesta*
meie patud oma nime
pärast.^q

79:9 *Sõna-sõnalt „kata kinni“.

LAUL 78

a 2Sa 8:15
1Ku 3:6
1Ku 9:4
1Ku 15:5
b 1Sa 18:14

LAUL 79

c 1Aj 25:1
d 2Mo 15:17
e 2Ku 24:12, 13
L 74:3, 7
Nu 1:10
f 2Ku 25:9, 10
2Aj 36:17–19
Jer 52:13
g Jer 7:33
Jer 15:3
Jer 34:20
h Jer 14:16
Jer 16:4
i 5Mo 28:37
Hes 36:4
j L 74:1
L 85:5
Jes 64:9
k Sef 1:18
l Jer 10:25
m 2Aj 36:20, 21
n Neh 9:34
o L 69:17
Nu 3:22
p 1Aj 16:35
q Jos 7:9
1Sa 12:22
2Aj 14:11
L 115:1, 2
Jes 48:9
Jer 14:7

Teine veerg

a Jl 2:17
b Jer 51:35
Hes 36:23
c 2Mo 2:23
Jes 42:6, 7
d L 102:19, 20
e Jer 12:14
f L 74:18
g L 74:1
L 95:7
L 100:3
h L 145:4
Jes 43:21

LAUL 80

i 1Aj 25:1
j L 77:20
Jes 40:11
Jer 31:10
Hes 34:12
1Pe 2:25
k 2Mo 25:
20, 22
1Sa 4:4
l Jes 42:13
m Jes 25:9
n L 85:4
Nu 5:21
o 4Mo 6:25
L 67:1, 2
p L 74:1
L 85:5
Nu 3:44

- 10 Miks peaksid rahvad
ütlemä:
„Kus nende Jumal on?“^a
Saagu rahvad meie silme all
teada,
et su teenijate vere eest
on kätte makstud.^b
- 11 Jõudku vangide ohked
sinu ette.^c
Kaitse surmamõistetuid*
oma suure jõuga.^d
- 12 Tasu meie naabritele
seitsmekordselt,^e
sest nad teotavad sind,
Jehoova.^f
- 13 Siis meie, sinu rahvas
ja karjamaa kari,^g
täname sind igavesti,
kiidame sind põlvest põlve.^h

Juhatajale: „Liiliad“.
Meeldetuletus. Asaafi laul.ⁱ

80 Oo, Iisraeli karjane,
kuula,
sina, kes juhataad Joosepit
kui karja.^j

Sina, kes istud troonil
keerubite kohal*,^k
näita oma sära!

2 Efraimi, Benjamini
ja Manasse ette
tõusku su vägevus.^l
Tule ja päästa meid!^m

3 Oo, Jumal, taasta meie
endine põli,ⁿ
paistku meie peale
sinu palge hiilgus,
et pääseksime.^o

4 Vägede Jumal Jehoova,
kui kaua suhtud sa
vaenulikult oma rahva
palveisse?^p

5 Sa toidad teda pisarate
kui leivaga,
joodad ohtralt silmaveega.

79:11 *Teine võimalik tähendus: „vabasta surmamõistetud“. 80:1 *Teine võimalik tähendus: „vahel“.

- 6 Sa oled teinud meist naabrite riuusaja, meie vaenlased pilkavad meid.^a
- 7 Vägede Jumal, taasta meie endine põli, paistku meie peale sinu palge hiilgus, et pääseksime.^b
- 8 Sina tõid Egiptusest viinapuu,^c ajasid ära rahvad ja istutasid selle.^d
- 9 Sa valmistasid sellele koha, see juurdus ja täitis maa.^e
- 10 Selle vari kattis mäed, oksad varjasid Jumala seedrid.
- 11 Selle oksad sirutusid mereni, võsud suure jõeni*.^f
- 12 Miks oled lõhkunud viinamäe kivimüürid,^g lasknud mõõdakäijail noppida selle vilju?^h
- 13 Metssiga rüüstab seda, metsloomad söövad selle paljaks.ⁱ
- 14 Vägede Jumal, tule palun tagasi! Vaata taevast alla ja näe! Hoolitse selle viinapuu eest.^j
- 15 istiku eest, mille su parem käsi on istutanud.^k Vaata võsu*, mille oled endale tubevaks kasvanud.^l
- 16 See on tules põletatud,^m maha lõigatud. Sinu noomimisest nad hävivad.
- 17 Toetagu su käsi meest su paremal pool, inimesepoega, kelle oled endale tubevaks kasvanud.ⁿ

80:11 *St Eufратini. 80:15 *Sõna-sõnalt „poega“.

LAUL 80

- a L 44:13
L 79:4
- b L 80:3, 19
- c Jes 5:7
- d L 44:2
L 78:55
Jer 2:21
- e 2Mo 23:28, 30
Jos 24:12, 13
1Ku 4:25
- f 1Mo 15:18
2Mo 23:31
1Ku 4:21
L 72:8
- g Jes 5:5
- h Nah 2:2
- i 2Ku 18:9
2Ku 24:1
2Ku 25:1
2Aj 32:1
Jer 39:1
- j Jes 63:15
- k Jes 5:7
Jer 2:21
- l 2Mo 4:22
Jes 49:5
- m L 79:5
Jer 52:12, 13
- n L 89:20, 21

Teine veerg

a L 80:7

LAUL 81

- b 1Aj 25:1
- c L 28:8
- d 4Mo 29:1
- e 2Mo 23:16
4Mo 10:10
- f 3Mo 23:23, 24
- g 2Mo 12:14
- h 2Mo 12:12
- i 2Mo 1:13, 14
2Mo 6:6
- j 2Mo 14:10, 13
L 91:15
- k 2Mo 19:16, 19
- l 2Mo 17:6, 7
- m 2Mo 15:26
- n 2Mo 20:2–5
5Mo 6:13, 14

- 18 Siis me ei tagane sinust. Hoia meid elus, et võiksime hüüda su nime.
- 19 Vägede Jumal Jehoova, taasta meie endine põli, paistku meie peale sinu palge hiilgus, et pääseksime.^a

Juhatajale: gitit*.
Aasafi laul.^b

81 Hõisake Jumalale, kes on meie tubevus.^c

Rõkatage rõõmust
Jaakobi Jumalale!

- 2 Kõlagu muusika ja lõõge tamburiini, kõlagu kaunid lüürahelid ja keelpillimäng!
- 3 Puhuge sarve noorkuu ajal,^d ka täiskuu ajal, meie pidupäeval.^e
- 4 Sest see on määrus Iisraelile, Jaakobi Jumala seadus.^f
- 5 Ta seadis selle meeldetuletuseks Joosepile,^g kui asus tegutsema Egiptuse vastu.^h Ma kuulsin tundmatut häält, mis lausus:
- 6 „Ma võtsin koorma su õlult,ⁱ kandekorvi su käest.
- 7 Kitsikuses sa hüüdsid ja ma päästsin su,^j vastasin sulle kõuepilvest.^k Ma panin sind proovile Meriba* vee juures.^l (sela)
- 8 Kuula, mu rahvas, ma tunnistan su vastu. Oo, Iisrael, kui sa vaid kuulaksid mind!^m
- 9 Siis poleks su keskel ebajumalaid ja sa ei kummardaks võõra jumala ette.ⁿ

81:mrk *Vt „Sõnaseletusi“. 81:7 *Nimi Meriba tähendab „riid“.

- 10 Mina, Jehoova, olen sinu Jumal, kes tõi sind välja Egiptusemaalt.^a Ava oma suu ja ma täidan selle.^b
- 11 Kuid mu rahvas ei kuulnud mu häält, Iisrael ei kuuletunud mulle.^c
- 12 Seepärast lasin neil järgneda nende tõrksale südamele, nad tegid, nagu heaks arvasid.^d
- 13 Kuulaks mu rahvas mind ometi,^e käiks vaid Iisrael mu teedel!^f
- 14 Nende vaenlased ma alistaksin kärmelt, nende vastaste vastu tõstaksin käe.^g
- 15 Kes vihkavad Jehoovat, peavad lõmitama ta ees, nende häving on jääv.
- 16 Kuid sind ma toidan parima nisuga,^h kosutan meega kaljust.ⁱ

Aasafi laul.^j

- 82** Jumal võtab sisse koha jumalikus kogus,^k mõistab kohut jumalate* seas:^l
- 2 „Kui kaua te mõistate ebaõiglast kohut^m ja soosite jumalatuid?ⁿ (sela)
- 3 Kaitske viletsat ja orbu,^o mõistke õigust abitule ja kehvale.^p
- 4 Päästke vilets ja vaene, vabastage nad jumalatuete käest.”
- 5 Nad ei tea ega mõista,^q nad käivad pimeduses, maa alustoad on pandud kõikumama.^r

82:1 *Võib tõlkida ka „jumalasarname“.

LAUL 81

a 5Mo 5:6
b 5Mo 32:13, 14
c 2Mo 32:1
5Mo 32:15
d Jer 7:23, 24
Jer 11:7, 8
Mi 6:16
e 5Mo 32:29
f 5Mo 5:29
Jes 48:17, 18
g 4Mo 14:9
h L 147:14
i 5Mo 32:13, 14

LAUL 82

j 1Aj 25:1
k 2Aj 19:6
l 2Mo 18:21, 22
L 82:6
Joh 10:34, 35
m 3Mo 19:15
Kog 5:8
n 5Mo 1:16, 17
2Aj 19:7
Õp 18:5
o 5Mo 24:17
p Jer 22:3
q Mi 3:1
r L 11:3
Õp 29:4

Teine veerg

a Joh 10:34, 35
1Ko 8:5
b L 49:12
c L 146:3, 4
d L 96:13

LAUL 83

e 2Aj 20:14
f L 28:1
g L 2:1, 2
h 2Mo 1:8–10
2Aj 20:1
Est 3:6
i 2Sa 10:6
Jes 7:2, 5
j 2Aj 20:1, 10
k 1Aj 5:10
l Jer 49:2
m 2Mo 15:14
L 60:8
n Am 1:9
o 2Ku 17:5
p 1Mo 19:36–38
5Mo 2:9
q Koh 8:10, 12
r Koh 4:2, 7, 15

- 6 „Ma ütlesin:
„Te olete jumalad*,^a
te kõik olete Kõigekõrgema
pojad,
7 kuid te surete nagu kõik
inimesed,^b
langete nagu iga teinegi
peamees.””^c
- 8 Tõuse, Jumal, mõista kohut
maa üle,^d
sest sulle kuuluvad
kõik rahvad.

Aasafi laul.^e

83 Oo, Jumal, ära vaiki,^f
ära ole vait ja tasa,
mu Jumal!

- 2 Sest näe, su vaenlased
mässavad,^g
su vihamehed
tegutsevad ülbelt*.
- 3 Su rahva vastu sepitsevad
nad salaplaani,
sinu kallite vastu peavad
vandenõu.
- 4 Nad ütlevad: „Lähme ja
hävitame selle rahva,^h
et Iisraeli nimegi enam
ei mäletataks!”
- 5 Nad peavad koos
sõjaplaani.
Su vastu on sõlminud liidudⁱ
- 6 Edomi telgid ja ismaeliidid,
Moab^j ja hagrilased,^k
- 7 Gebal, Ammon^l ja Amalek,
Vilistimaa^m ühes Tüüroseⁿ
elanikega.
- 8 Ka Assüüria^o on nendega
mestis,
nad toetavad Loti poegi*.^p
(sela)
- 9 Talita nendega nagu
Midjaniga,^q
nagu Siisera ja Jaabiniga
Kiisoni vadis.^r

82:6 *Võib tõlkida ka „jumalasarname“.

83:2 *Sõna-sõnalt „tõstavad pead“.

83:8 *Mõeldakse moabiite ja ammonlasi, kellele on viidatud salmides 6 ja 7.

- 10 Nad hävitati Een-Dooris,^a
nad said maale sõnnikuks.
- 11 Tee nende ülikud Oorebi
ja Seebi sarnaseks,^b
nende juhid Sebahi
ja Salmuna sarnaseks,^c
- 12 sest nad ütlesid:
„Võtame endale maa,
kus Jumal elab.”
- 13 Mu Jumal, keeruta neid
nagu ohakaid,^d
tee nad kõrteks tuules.
- 14 Nagu tuli,
mis põletab metsa,
nagu leek,
mis kõrvetab mäed,^e
- 15 aja sina neid taga maruga,^f
kohuta neid tormituulega.^g
- 16 Kata nende nägu häbiga,
et nad otsiksid su nime,
oo, Jehoova.
- 17 Jäägu nad häbisse
ja tundku õudu igavesti,
jäägu nad põlu alla
ja hukkugu.
- 18 Rahvad teadku, et sina,
kelle nimi on Jehoova,^h
sina üksi oled kõrgeim
üle kogu maa.ⁱ
- Juhatajale: gitit*.
Korahi poegade laul.^j
- 84** Kui armas on su auline
pühamu,^k
oo, vägede Jehoova!
2 Mu hing igatseb
Jehoova õuede järele,^l
ma olen igatsusest
nõrkenud.
Mu süda ja mu ihu hõiska-
vad elava Jumala poole.
- 3 Seal, sinu aulise altari
juures,
vägede Jehoova,
mu kuningas ja Jumal,
leiab lindki endale kodu
ja pääsuke pesa,

84:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

LAUL 83

a Jos 17:11

b Koh 7:25

c Koh 8:21

d Jes 17:13

e L 144:5
Nah 1:6

f Jes 30:30

g L 11:6

h 2Mo 6:3
L 68:4
Jes 42:8
Jes 54:5

i L 59:13
L 92:8
Tn 4:17

LAUL 84

j 2Aj 20:19

k L 27:4
L 43:3
L 46:4

l L 42:1, 2
L 63:1, 2

Teine veerg

a L 23:6
L 65:4

b 1Aj 25:7
L 150:1

c L 28:7

d L 18:32
Jes 40:29–31
Hab 3:19

e 1Mo 15:1

f 1Sa 2:10

g L 26:8
L 27:4
L 43:3, 4

h L 27:1
Jes 60:19, 20

i 5Mo 33:29
2Sa 22:3
L 144:2

j L 34:9
L 37:18

k L 146:5
Jer 17:7

kus hoolitseb oma poegade
eest.

- 4 Õnnelikud on need,
kes elavad sinu kojas.^a
Nad kiidavad sind alati.^b
(sela)
- 5 Õnnelikud on need,
kelle tugevus oled sina,^c
kelle süda igatseb käia
teedel,
mis viivad su kotta.
- 6 Minnes läbi Bakaoru*,
näevad nad selles
allikate orgu.
Varajane vihm rüütab seda
õnnistustega.^g
- 7 Nad saavad rännakul
jõudu juurde,^d
nad kõik ilmuvad Siionis
Jumala ette.
- 8 Jehoova, vägede Jumal,
kuula mu palvet,
võta mind kuulda,
oo, Jaakobi Jumal! (sela)
- 9 Meie kilp^e ja meie Jumal,^{*}
vaata oma võitu palet.^f
- 10 Üks päev sinu õuedes on
parem kui tuhat mujal.^g
Ma seisan pigem oma
Jumala koja lähel,
kui elan jumalate
telkides.
- 11 Sest Jumal Jehoova
on päike^h ja kilp,ⁱ
temalt tuleb soosing ja au.
Jehoova ei keela head neile,
kes käivad laitmatuses.^j
- 12 Vägede Jehoova,
õnnelik on inimene,
kes sinu peale loodab.^k

84:6 *Võib tõlkida ka „bakapõõsaste oru”. Nimetus „baka” tuleb heebre rea sõnajuurest, mis tähendab „nutma”. Pole teada, mis taimega on tegu. ^{*}Teine võimalik tähendus: „õpetaja katab end õnnistustega”. 84:9 ^{*}Teine võimalik tähendus: „vaata meie kilpi, Jumal”.

- Juhatajale.
Korahi poegade laul.^a
- 85** Oo, Jehoova, sa olid armuline oma maa vastu,^b töid tagasi Jaakobi vangilangenud pojad.^c
- 2** Sa andsid andeks oma rahva süüteod, katsid kinni kõik nende patud.^d (sela)
- 3** Sa hoidsid tagasi oma raevu, pöörasid ära oma tulise viha.^e
- 4** Kogu meid taas kokku, meie pääste Jumal, ära ole meie peale pahane.^f
- 5** Kas oled meie peale vihane igavesti?^g Kas kestab su raev põlvest põlve?
- 6** Kas sa ei elustagi meid enam, et su rahvas tunneks taas rõõmu su lähedusest?^h
- 7** Osuta meile oma truud armastust, Jehoova,ⁱ ja päästa meid.
- 8** Ma kuulan, mida räägib Jumal Jehoova, sest ta kõneleb oma rahvale, oma ustavatele, rahust.^j Ärgu nad ainult muutugu taas liiga enesekindlaks.^k
- 9** Tema pääste on ligi neile, kes teda kardavad,^l et tema au asuks meie maal.
- 10** Truu armastus ja ustavus kohtuvad, õigus ja rahu annavad teineteisele suud.^m
- 11** Ustavus tärkab maast, õigus vaatab alla taevast.ⁿ
- 12** Jehoova annab, mis on hea,^o meie maa annab saagi.^p

85:12 *Võib tõlkida ka „annab õitsengu“.

LAUL 85

- a 2Aj 20:19
b 3Mo 26:42
Jl 2:18
c Esr 2:1
Jer 30:18
Hes 39:25
d Jer 50:20
Mi 7:18
e L 103:9
Jes 12:1
f L 80:3, 4
g L 74:1
L 79:5
h Esr 3:11
Jer 33:10, 11
i Nu 3:22
j Jes 57:19
k 5Mo 8:17, 18
L 78:7
l Jes 46:13
m L 72:3
Jes 32:17
n Jes 26:9
Jes 45:8
o L 84:11
Jk 1:17
p 3Mo 26:4
L 67:6
Jes 25:6
Jes 30:23

Teine veerg

a L 89:14

LAUL 86

- b L 34:6
Jes 66:2
c L 37:28
d 2Aj 16:9
e L 57:1
f L 25:5
g L 25:8
L 145:9
Lu 18:19
h Jes 55:7
Mi 7:18
i L 130:7
j L 17:1
k L 18:6
l L 116:1
m 2Mo 15:11
L 96:5
1Ko 8:5, 6
n 5Mo 3:24
L 104:24
o Jes 2:2, 3
Sak 14:9
Ilm 7:9, 10
p Ilm 15:4
q L 72:18
Tn 6:27
r 5Mo 6:4
L 83:18
Jes 44:6
1Ko 8:4
s L 27:11
L 119:33
L 143:8
Jes 54:13
š L 43:3
z Kog 12:13
Jer 32:39

- 13** Tema ees kõnnib õigus^a ja rajab tema jalajälgedest tee.

Taaveti palve.

- 86** Oo, Jehoova, pööra oma kõrv mu poole ja vasta, sest ma olen vilets ja vaene.^b
- 2** Hoia mu elu, sest ma olen sulle ustav.^c Päästa oma teenija, kes loodab sinu peale, sest sina oled mu Jumal.^d
- 3** Ole mulle armuline, Jehoova,^e sest ma hüüan sind kogu päeva.^f
- 4** Rõõmusta oma teenijat, sest ma pöördun sinu poole, Jehoova.
- 5** Sina, Jehoova, oled hea^g ja valmis andestama,^h sul on küllaga truud armastust kõigile, kes su poole hüüavad.ⁱ
- 6** Jehoova, kuula mu palvet, pane tähele mu anumist.^j
- 7** Hädapäeval hüüan ma sinu poole^k ja sina vastad mulle.^l
- 8** Jumalate seas pole sinu sarnast, Jehoova,^m pole selliseid tegusid nagu sinul.ⁿ
- 9** Kõik sinu loodud rahvad tulevad ja kummardavad su ette, Jehoova,^o nad annavad au su nimele,^p
- 10** sest sina oled suur ja teed imesid,^q sina oled Jumal, sina üks!^r
- 11** Õpeta mulle oma teed, Jehoova.^s Ma tahan käia su tões.^š Liida üheks mu süda,^z et kardaksin su nime.^z

86:11 *Võib tõlkida ka „anna mulle jagamatu süda“.

- 12 Ma tänan sind kogu südamest, Jehoova, mu Jumal,^a austan su nime igavesti,
- 13 sest su truu armastus mu vastu on suur, sa oled päästnud mind surmavalla sügavikust.^b
- 14 Oo, Jumal, jultunud mehed tõusevad mu vastu,^c jõhkrate jõuk jahib mu hinge, sind ei pea nad mikski.^d
- 15 Kuid sina, Jehoova, oled halastav ja kaastundlik Jumal, sa ei vihastu kergesti, oled tulvil truud armastust ja ustavust.^e
- 16 Vaata mu poole ja ole mulle armuline.^f Anna jõudu oma teenijale,^g päästa oma orjatari poeg!
- 17 Anna mulle märk* oma headuse kohta, et seda näeksid ka mu vihamehed ja jääksid häbisse. Sest sina, Jehoova, aidad ja trööstid mind.

Korahi poegade laul.^h

87 Tema linna alusmüür on pühadel mägedel.ⁱ

- 2 Jehoova armastab Siioni väravaid^j enam kui kõiki Jaakobi telke.
- 3 Sinust räägitakse aulisi asju, sa tõelise Jumala linn,^k (sela)
- 4 Nende sekka, kes mind tunnevad*, arvan ma Raahabi[#] ja Babüloni, ka Vilistimaa ja Tüürose ühes Kuusiga[^].

86:17 *Võib tõlkida ka „tõend”. 87:4 *Võib tõlkida ka „tunnustavad”. #Viitab ilmselt Egiptusele. ^Viitab ilmselt Eetiopiale.

LAUL 86

- a Mt 22:37
b li 33:28
L 56:13
L 116:8
c 2Sa 15:12
d L 10:4
L 54:3
e 2Mo 34:6
Neh 9:17
Jn 4:2
f L 25:16
g L 28:7

LAUL 87

- h 2Aj 20:19
i L 48:1
j L 78:68
L 132:13
k L 48:2
Jes 60:14
l L 89:10
Jes 30:7

Teine veerg

- a 1Aj 15:16
b L 150:4
c L 46:4

LAUL 88

- d 2Aj 20:19
e 1Ku 4:30, 31
1Aj 2:6
f L 27:9
Jes 12:2
g L 22:2
h 1Ku 8:30
i L 141:1
j L 71:20
k Jes 38:10
l L 143:7
m L 31:12
n L 90:7
L 102:10

- Ja siis öeldakse neist igäühe kohta:
„Tema on seal sündinud.”
- 5 Aga Siioni kohta öeldakse:
„Tema sees on nad kõik sündinud.”
Kõigekõrgem teeb selle linna tugevaks.
- 6 Jehoova teatab rahvaid kirja pannes:
„Tema on seal sündinud.” (sela)
- 7 Lauljad^a ja ringtantsutantsijad^b ütlevad:
„Kõik mu õnnistuseallikad on sinus, Siion.”^c

Korahi poegade laul.^d
Juhatajale: mahalat*, vaheldumisi laulmiseks. Esrahilase Heemani^e maskil*.

- 88 Oo, Jehoova, mu pääste Jumal,^f päeval ma hüüan, öösel tulen su ette.^g
- 2 Jõudku mu palve sinuni,^h pööra oma kõrv mu appihüü poole.ⁱ
- 3 Sest mu hing on täis õnnetust,^j mu elu on surmavalla lävel.^k
- 4 Mind on arvatud nende hulka, kes lähevad hauasügavusse.^l Ma olen jäänud abituks,^{*m}
- 5 jäetud surnute sekka, olen kui tapetu, kes lebab hauas, keda sa enam ei mäleta, kes on lahutatud su hoolest.
- 6 Sa oled pannud mind sügavaimasse auku, pimedusse ja sügavikku.
- 7 Su raev lasub raskelt mu peal,ⁿ su pekslevad lained käivad must üle. (sela)

88:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. 88:4 *Võib tõlkida ka „olen kui mees, kel puudub ramm”.

- 8** Mu tuttavad oled sa ajanud minust kaugele,^a sa oled teinud mind neile jäledaks. Ma olen lõksus ega pääse minema.
- 9** Mu silmad on hädast tuhmunud,^b kogu päeva hüüan ma sind, Jehoova,^c sinu poole sirutan oma käed.
- 10** Kas sa teed imesid surnutele? Kas tõusevad jõuetud, surnud, sind tänama?^d (sela)
- 11** Kas sinu truud armastust kuulutatakse hauas, sinu ustavust hävingupaigas?
- 12** Kas teatakse pimeduses sinu imesid või tuntakse unustusemaal sinu õigust?^e
- 13** Siiski ma hüüan sind appi, Jehoova,^f igal hommikul jõuab mu palve su ette.^g
- 14** Miks, Jehoova, tõrjud mind?^h Miks varjad oma palet mu eest?ⁱ
- 15** Noorusest saati on mind vaevatud, olen olnud huku äärel,^j sa oled lasknud mul kannatada hirmsaid asju, ma olen muutunud tuimaks.
- 16** Sinu vihaleegid käivad must üle,^k õudused sinult hävitavad mind.
- 17** Need ümbritsevad mind veena kogu päeva, lõõvad igast küljest* mu kohal kokku.

88:17 *Teine võimalik tähendus: „kõik korraga”.

LAUL 88

- a II 19:13, 19
L 31:11
L 142:4
- b II 17:7
L 42:3
Nu 3:49
- c L 55:17
- d II 14:14
L 115:17
Jes 38:18
- e Kog 2:16
Kog 8:10
Kog 9:5
- f L 46:1
- g L 55:17
L 119:147
- h L 43:2
- i II 13:24
L 13:1
- j II 17:1
- k L 102:10

Teine veerg

- a II 19:13
L 31:11
L 38:11
L 142:4

LAUL 89

- b 1Ku 4:30, 31
1Aj 2:6
- c 1Aj 16:41
Jes 54:10
- d 2Sa 7:8
1Ku 8:16
Lu 1:32, 33
- e L 132:11
Hes 34:23
Ho 3:5
Joh 7:42
- f 1Aj 17:11
Ilm 22:16
- g 2Sa 7:12, 13
Heb 1:8
- h L 40:5
L 71:19
- i II 38:7
- j Jes 6:2, 3
k Tn 7:9, 10
- l 1Sa 2:2
L 84:12
- m 5Mo 32:4
- n Jer 31:35
- o L 65:7
L 107:29
- p Jes 30:7
- q 2Mo 14:26
2Mo 15:4
- r 2Mo 3:20
5Mo 4:34
Lu 1:51

- 18** Mu sõbrad ja semud oled sa ajanud must kaugele,^a mu kaaslasteks on saanud pimedus.

Maskil.* Esrahlaste Eetani^b laul.

- 89** Jehoova truust armastusest laulan ma igavesti. Sinu ustavust kuulutan ma kõigile põlvedele.
- 2** Sest ma ütlesin: „Truu armastus püsib igavesti,^c taevasse oled sa rajanud oma ustavuse.”
- 3** „Ma sõlmisin lepingu oma valituga,^d vandusin oma teenijale Taavetile.^e
- 4** „Sinu järeltulija^f jääb püsima igaveseks, ma rajan sulle trooni, mis kestab põlvest põlve.”^g (sela)
- 5** Taevas ülistab su imesid, Jehoova, sinu ustavust pühade koguduses.
- 6** Keda taevas saaks võrrelda Jehoovaga?^h Kes Jumala poegadest*ⁱ on nagu Jehoova?
- 7** Pühade kogu tunneb aukartust Jumala ees,^j ülev ja aukartustäratav on ta kõigile ta ümber.^k
- 8** Vägede Jumal Jehoova, kes on võimas nagu sina, oo, Jaah?!^l Sinu ustavus ümbritseb sind.^m
- 9** Sa valitsed mäslavat merd,ⁿ vaigistad selle tormised lained.^o
- 10** Sa purustasid Raahabi*^p nagu tapnuks inimese.^q Tugeva käsivarrega pillutasid sa oma vaenlased.^r

89:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. **89:6** *Võib tõlkida ka „inglitest”. **89:10** *Viitab ilmselt Egiptusele või vaaraole.

- 11 Taevas kuulub sulle,
samuti maa,^a
sinu loodud on maa
ja kõik, mis sel on.^b
- 12 Sina oled teinud põhja
ja lõuna,
Taabor^c ja Hermon^d kiida-
vad rõmsalt su nime.
- 13 Sinu käsivars on vägev,^e
su käsi on tugev,^f
su parem käsi on kõrgel.^g
- 14 Õigusele ja õiglusele
on seatud su troon,^h
truu armastus ja ustavus
seisavad su ees.ⁱ
- 15 Õnnelik on rahvas, kes
mõistab rõõmust hõisata.^j
Nad käivad sinu palge
valguses, Jehoova.
- 16 Nad rõõmustavad su nime
üle kogu päeva,
sinu õigus ülendab nad.
- 17 Sest sina oled nende
tugevuse ausära.^k
Sinu soosing tõstab kõrgele
me sarve*.^l
- 18 Meie kilp on Jehoovalt,
meie kuningas
israeli Pühalt.^m
- 19 Siis ütlesid sa nägemuses
oma ustavatele:
„Ma olen andnud rammu
vägevale,ⁿ
olen ülendanud
rahvaste seast valitu.^o
- 20 Ma olen leidnud oma teenija
Taaveti,^p
võidnud teda oma
püha õliga.^q
- 21 Mu käsi toetab teda,^r
mu käsivars teeb ta
tugevaks.
- 22 Vaenlane ei nõua
temalt andamit,
ükski ülekohtune
ei rõhu teda.^s

89:17 *Sõna „sarv“ kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina.

LAUL 89

a 1Ko 10:26
b 1Aj 29:11
L 50:12
c Jos 19:22, 23
d 5Mo 3:8
Jos 12:1
e 2Mo 6:6
f 2Mo 13:3
g L 44:3
h 5Mo 32:4
L 71:19
Ilm 15:3
i 2Mo 34:6
Jer 9:24
j 4Mo 10:10
L 98:6
k L 28:7
l 1Sa 2:10
m L 2:6
n 1Sa 18:14
o 2Sa 7:8
p Ap 13:22
q 1Sa 16:12, 13
Ap 10:38
r L 80:17
Jes 42:1
s 1Aj 17:9

Teine veerg

a 2Sa 3:1
2Sa 7:9
b L 110:1
c 2Sa 7:15
1Aj 17:13
Ap 13:34
d 1Ku 4:21
L 72:8
e 2Sa 22:47
L 18:2
f L 2:7
Heb 1:5
g 1Ti 6:15
Ilm 1:5
Ilm 19:16
h Ap 13:34
i 2Sa 23:5
L 89:34
j Jes 9:7
Jer 33:17
Heb 1:8
k 2Sa 7:14
1Ku 11:14, 31
l 2Sa 7:15
1Ku 11:32, 36
m Jer 33:20, 21
n Jk 1:17
o 4Mo 23:19
L 132:11
p 2Sa 7:16, 17
L 72:17
Jes 11:1
Jer 23:5
Joh 12:34
Ilm 22:16
q Tn 7:14
Lu 1:32, 33

- 23 Tema ees ma purustan ta
vastased,^a
lõõn maha ta vihamehed.^b
- 24 Mu ustavus ja truu
armastus on temaga,^c
minu nimi tõstab kõrgele
ta sarve.
- 25 Ma panen ta käe*
mere peale,
parema käe jõgede kohale.^d
- 26 Ta hüüab mulle:
„Sina oled mu isa,
mu Jumal,
mu päästekalju!“^e
- 27 Ma teen temast
esmasündinu,^f
maa kuningatest kõrgeima.^g
- 28 Minu truu armastus
jääb temaga alatiseks,^h
minu leping temaga
ei katke iial.ⁱ
- 29 Sinu järeltulija jääb püsima
igaveseks,
ma rajan talle trooni, mis
jääb kestma nagu taevas.^j
- 30 Kui ta pojad hülgavad
mu seaduse
ega tee mu ettekirjutuste
järgi,
- 31 kui nad rikuvad mu määrusi
ega pea mu käske,
- 32 siis ma karistan neid sõna-
kuulmatuse eest kepiga,^k
üleastumiste eest peksuga.
- 33 Kuid ma ei keela talle oma
truid armastust,^l
ei murra oma töotust.
- 34 Ma ei riku oma lepingut,^m
ei muuda oma huulte
ütlusi.ⁿ
- 35 Korra ja alatiseks olen oma
pühaduses vandunud,
ma ei valeta Taavetile.^o
- 36 Tema järeltulija
jääb igaveseks,^p
tema troon jääb püsima
nagu päike minu ees.^q

89:25 *St võimu.

- 37 See kestab igavesti nagu kuu, ustav tunnistaja taevas." (sela)
- 38 Kuid sa tõukasid ära ja hülgasid oma võitu,^a su viha keeb ta vastu.
- 39 Sa põlgasid ära lepingu oma teenijaga, rüvetasid ta krooni, heitsid selle maha.
- 40 Sa lõhkusid kõik tema kivimüürid, tegid varemeiks tema kindlused.
- 41 Kõik möödakäijad rüüstavad teda, ta on naabrite pilkealune.^b
- 42 Sa tegid ta vastased võidukaks,^c panid kõik ta vaenlased rõõmustama.
- 43 Sa tõrjusid ta mõõga tagasi, panid ta lahingus taganema.
- 44 Sa tegid lõpu ta hiilgusele, paiskasid ümber ta trooni.
- 45 Sa lõpetasid ta nooruspäevad, rüütasid ta häbisse. (sela)

LAUL 89

a 1Aj 28:9

b 5Mo 28:37

c 5Mo 28:25

Teine veerg

a L 13:1

b II 7:7
L 39:5c II 30:23
L 49:7, 9d 2Sa 7:12-15
L 132:11
Jes 55:3e L 41:13
L 72:18

- 46 Kui kaua sa, Jehoova, varjad end? Kas igavesti?^a Kaua veel su viha tulena leegitseb?
- 47 Mõtle sellele, kui üürrike on mu elu.^b Kas oled asjata loonud kõik inimlapsed?
- 48 Kas on inimest, kes elab ega näe surma?^c Kas suudab keegi vabastada end surmavalla haardest? (sela)
- 49 Kus on su endised truu armastuse teod, Jehoova, mille kohta andsid oma ustavuses töötuse Taavetile?^d
- 50 Jehoova, ära unusta oma teenijate pihta paisatud pilkeid, kuis pean taluma kõigi rahvaste teotust.
- 51 Kuis küll vaenlased on pildunud solvanguid, Jehoova, teotanud su võitu igat jalajälge!
- 52 Jehoova olgu kiidetud igavesti! Aamen, aamen!^e

NELJAS RAAMAT (Laulud 90-106)

- Jumalamehe Moosese palve.^a
- 90** Oo, Jehoova, sina oled olnud meie eluase^{*b} põlvest põlve.
- 2 Enne kui sündisid mäed, enne kui tõid ilmale* maa ja maailma,^c igavesest ajast igavesti, oled sina Jumal.^d
- 3 Sina saadad sureliku tagasi põrmu,

90:1 *Teine võimalik tähendus: „varju-paik”. 90:2 *Võib tõlkida ka „tõid otse-kui tuhudes ilmale”.

LAUL 90

a 5Mo 33:1
b 5Mo 33:27
L 91:1
c Jer 10:12
d L 93:2
Jes 40:28
Hab 1:12
ITi 1:17
Ilm 1:8
Ilm 15:3

Teine veerg

a 1Mo 3:19
L 104:29
L 146:3, 4
Kog 3:20
Kog 12:7b 2Pe 3:8
c II 9:25
d L 103:15
1Pe 1:24
e II 14:2

sa ütled: „Minge tagasi, te inimlapsed.”^a

- 4 Tuhat aastat on su silmis kui eiline päev, mis on möödunud,^b kui õine vahikord.
- 5 Sa pühid nad ära,^c nad on kui uni. Hommikul on nad kui võrsuv rohi.^d
- 6 Päeva hakul see õitseb ja haljendab, õhtul aga närtsib ja kuivab.^e

- 7 Sinu viha tõttu me kaome,^a
sinu raevu pärast kokkume.
- 8 Sa asetad meie eksimused
enda ette,^{*b}
su palge valgus paljastab
me saladused.^c
- 9 Meie elupäevad hääbuivad
sinu vihalõõsas,
me aastad lõppevad
kui sosin*.
- 10 Meie elupäevi on
seitsekümmend aastat,
kui keegi on tugev,
siis kaheksakümmend,^d
kuid needki on täis
muret ja valu.
Need mõõduvad kiiresti
ja me lendame ära.^e
- 11 Kes suudaks mõista
su viha jõudu?
Su raev on sama suur
kui kartus, mida väärid.^f
- 12 Õpeta meid oma päevi
arvestama,^g
et saaksime targa südame.
- 13 Pöördu tagasi, Jehoova!^h
Kui kaua see veel kestab?ⁱ
Halasta oma teenijatele.^j
- 14 Kalla meile hommikul
oma truud armastust,^k
et võiksime hõisata ja rõõ-
mutseda^l kõigil oma päevil.
- 15 Rõõmusta meid sama palju
päevi, kui meid vaevasid,^m
sama palju aastaid,
kui oleme näinud häda.ⁿ
- 16 Nähku su teenijad
su tegusid,
nende pojad su auhiilgust.^o
- 17 Saatku meid meie Jumala
Jehoova soosing,
lase korda minna
meie kätetööl.
Jah, lase korda minna
meie kätetööl.^p

90:8 *Võib tõlkida ka „sa tead meie eksimusi”. 90:9 *Võib tõlkida ka „ohe”.

LAUL 90

a 4Mo 17:
12, 13
5Mo 32:22
b Jer 16:17
c Õp 24:12
Heb 4:13
d 2Sa 19:
34, 35
e Il 14:10
L 78:39
Lu 12:20
Jk 4:13, 14
f Jes 33:14
Lu 12:5
g L 39:4
h L 6:4
i L 89:46
j 5Mo 32:36
L 135:14
k L 36:7
L 51:1
L 63:3
L 85:7
l L 149:2
m L 30:5
n 5Mo 2:14
o 4Mo 14:31
Jos 23:14
p L 127:1
Õp 16:3
Jes 26:12
1Ko 3:7

Teine veerg

LAUL 91

a L 27:5
L 31:20
L 32:7
b L 57:1
c L 18:2
Õp 18:10
d Õp 3:5
e 2Mo 19:4
5Mo 32:11
Ru 2:12
f L 57:3
L 86:15
g 1Mo 15:1
L 84:11
h L 121:4, 6
Jes 60:2
i L 64:2, 3
Jes 54:17
j 2Mo 12:13
k L 71:3
L 90:1
l Õp 12:21
m 2Ku 6:17
L 34:7
Mt 18:10
n 2Mo 23:20
Heb 1:7, 14

- 91 Kes elab Kõigekõrgema
salapaigas,^a
see viibib Kõikvõimsa
varju all.^b
- 2 Ma ütlen Jehoovale:
„Sina oled mu varjupaik
ja kindlus,^c
mu Jumal, kelle peale
ma loodan.”^d
- 3 Sest tema päästab su
linnupüüdja püünisest,
kohutava katku küüsisst.
- 4 Oma tiivasulgedega
katab ta sind,
tema tiibade all
sa leiad varju.^e
Tema ustavus^f on
suur kilp^g ja kaitsemüür.
- 5 Ei karda sa öösel
varitsevaid õudusi^h
ega päeval lendavat noolt,ⁱ
- 6 ei ööpimeduses hiilivat
katku
ega keskpäeval laastavat
hävitust.
- 7 Tuhat langeb su kõrvalt,
kümme tuhat
su paremalt poolt,
aga sind need hädad
ei puutu.^j
- 8 Sa vaid vaatad
oma silmaga,
näed, kuidas jumalatud
saavad karistuse.
- 9 Sest öeldes „Jehoova on
mu varjupaik”,
tegid sa Kõigekõrgema
oma eluasemeks*.^k
- 10 Õnnetus ei taha sind,^l
nuhtlus ei tule
su telgi ligi.
- 11 Sest ta annab
oma inglitele^m käsu
kaitsta sind kõigil su teedel.ⁿ

91:9 *Teine võimalik tähendus: „kindluseks”, „varjupaigaks”.

12 Nad kannavad sind kätel,^a
et sa oma jalga vastu kivi
ei lööks.^b

13 Sa trambid noore lövi
ja kobra peal,
tallad jalge alla võimsa lövi
ja suure mao.^c

14 Jumal ütles: „Kuna ta on
minusse kiindunud,
siis päästan ma tema.^d

Ma kaitsen teda, sest ta
tunnustab mu nime.^e

15 Ta hüüab mind
ja ma vastan talle.^f

Hädaajal ma olen temaga.^g
Ma vabastan ta
ja tõstan ausse.

16 Ma annan talle
palju elupäevi,^h
lasen tal näha
oma päästetegusid.ⁱ

Hingamispäevalaul.

92 Hea on tänada Jehoovat,^j
laulda su nimele kiitust,^{*}
oo, Kõige kõrgem,

2 kuulutada hommikul
su truud armastust,^k
öösiti su ustavust

3 kümnekeelse pilli ja naabli,
kaunite lüürahelide saatel.^l

4 Sest sina, Jehoova,
rõõmustad mind
oma tegudega,
sinu kätetöö paneb mind
hõiskama.

5 Kui suured on küll su teod,
Jehoova,^m
kui sügavad su mõtted!ⁿ

6 Ükski mõistmatu
ei mõista neid.

Ükski rumal
ei saa sellest aru.^o

7 kuigi jumalatud lokkavad
kui umbrohi

LAUL 91

a Jes 63:9
b L 37:24
Mt 4:6
Lu 4:10, 11
c Lu 10:19
d L 18:2
e L 9:10
Õp 18:10
f Ro 10:13
Heb 5:7
g L 138:7
Jes 43:2
h L 21:1, 4
Õp 3:1, 2
i Jes 45:17

LAUL 92

j L 50:23
k Jes 63:7
l 1Aj 15:16
1Aj 25:6
2Aj 29:25
m L 40:5
L 145:4
Kog 3:11
Ilm 5:3
n li 26:14
Ro 11:33
o L 14:1
1Ko 2:14

Teine veerg

a L 37:35, 38
Jer 12:1–3
b 5Mo 28:7
L 68:1
c L 23:5
d L 37:34
e L 52:8
Jes 61:3
Jes 65:22
f L 100:4
g L 71:18
Õp 16:31
Jes 40:31
Jes 46:4
h Jer 17:7, 8
i 5Mo 32:4

LAUL 93

j L 96:10
L 97:1
Jes 52:7
Ilm 11:17
Ilm 19:6
k L 145:13
l L 90:2

ja kõik patustajad öitsevad,
ootab neid igavene häving.^a

8 Ent sina, Jehoova,
oled kõrgeim igavesti.

9 Jehoova, vaata võidukalt
oma vaenlasi,
vaata, kuidas su vaenlased
hukuvad,
kõik patustajad
pillutatakse laiali.^b

10 Aga sina annad mulle jõu*
nagu tarval.
Värske õliga ma niisutan
ihu.^c

11 Mu silmad vaatavad
võidukalt mu vaenlasi,^d
mu kõrvad kuulevad
nende langemisest,
kes mind ründavad.

12 Aga õige öitseb
nagu palmipuu,
kasvab kõrgeks
kui Liibanoni seeder.^e

13 Nad on istutatud
Jehoova kotta,
nad öitsevad
meie Jumala õuedes.^f

14 Ka vanas eas* on nad
lopsakad,^g
elujõulised ja haljad,^h

15 nad kuulutavad,
et Jehoova on õiglane.
Tema on mu kaljuⁱ
ja temas pole ülekohtu.

93 Jehoova on saanud
kuningaks!^j
Ta on riietunud ülevusse.
Jehooval on rõivaks jõud,
võõna on see tema ümber.
Maa on kindlalt rajatud,
see ei kõigu.

2 Su troon on püsinud
kindlalt ammu ajast,^k
sa oled olnud olemas
igavesest ajast.^l

92:1 *Võib tõlkida ka „kiita pillimängu-
ga su nime“.

92:10 *Sõna-sõnalt „tõstad mu sarve“.
92:14 *Võib tõlkida ka „hallipäiselt“.

- 3 Oo, Jehoova, jõed voogavad, jõed voogavad ja kohisevad, jõed üha voogavad ja mühisevad.
- 4 Võimsam kui suurte vete müha, vägevam kui uhked merelained^a on Jehoova ülevus kõrgustes.^b
- 5 Kui usaldusväärased on sinu meeldetuletused!^c Oo, Jehoova, pühadus kaunistab su koda* kogu aja.^d
- 94** Oo, kättemaksu Jumal Jehoova,^e oo, kättemaksu Jumal, sära!
- 2 Tõuse, sa maailma kohtumõistja!^f Tasu ülbetele, mida nad väärivad.^g
- 3 Kui kaua saavad jumalatud, Jehoova, kui kaua saavad jumalatud juubeldada?^h
- 4 Nad teevad suuri sõnu ja räägivad ülbelt, kõik patustajad hooplevad.
- 5 Nad rõhuvad su rahvast, Jehoova,ⁱ vaenavad su omandit.
- 6 Nad tapavad lesknaise ja muulase, mõrvavad isata lapse.
- 7 Nad ütlevad: „Jaah ei näe,^j Jaakobi Jumal ei märka.”^k
- 8 Mõistke, te mõistmatud! Te rumalad, millal te taipate?^l
- 9 Kas tema, kes on teinud kõrva, ei kuule? Kas tema, kes on valmistanud silma, ei näe?^m

93:5 *Võib tõlkida ka „pühadus on kohane su kojale”.

LAUL 93

- a L 65:7
b L 8:1
L 76:4
c L 19:7
L 119:111
d Hes 43:12
1Pe 1:16

LAUL 94

- e 5Mo 32:35
Nah 1:2
Ro 12:19
f 1Mo 18:25
Ap 17:31
g L 31:23
h L 73:3
L 74:10
i L 14:4
j L 59:2, 7
Hes 8:12
k L 10:4, 11
L 73:3, 11
Jes 29:15
l Op 1:22
m L 34:15

Teine veerg

- a L 9:5
Jes 10:12
b L 25:8
Jes 28:26
Joh 6:45
c 1Ko 3:20
d L 119:71
Op 3:11
1Ko 11:32
Heb 12:5, 6
e L 19:8
f L 55:23
2Pe 2:9
g 1Sa 12:22
L 37:28
Heb 13:5
h 5Mo 32:9
i L 124:2, 3
2Ko 1:10
j 1Sa 2:9
L 37:24
L 121:3
Nu 3:22
k L 86:17
Flp 4:6, 7
l Jes 10:1
Tn 6:7
Ap 5:27, 28
m L 59:3
n 1Ku 21:13

- 10 Kas rahvaste manitseja ei noomi?^a Tema jagab inimestele teadmisi.^b
- 11 Jehoova teab inimese mõtteid, et need on kui hingeõhk.^c
- 12 Õnnelik on inimene, keda sa manitsesid, Jaah,^d kellele õpetad oma seadust,^e
- 13 et anda talle rahu hädapäeval, kuni jumalatule kaevatakse auku.^f
- 14 Jehoova ei hülga oma rahvast^g ega jäta maha enda omandit.^h
- 15 Seadused on kord jälle õiglased, kõik südameilt ausad järgivad neid.
- 16 Kes tõuseb mu kaitseks õelate vastu? Kes astub mu eest välja patustajate vastu?
- 17 Kui Jehoova poleks mind aidanud, oleksin peagi hukka saanud.ⁱ
- 18 Kui ma ütlesin: „Mu jalg vääratab”, toetas mind su truu armastus, Jehoova.^j
- 19 Kui mure mind enda alla mattis,^k siis sa trööstisid ja rahustasid mind.^k
- 20 Kas nurjatud võimumehed* saavad su liitlaseks, kui nad seaduse varjus kurja hauvad?^l
- 21 Nad ründavad raevukalt õiget,^m mõistavad süütu surma.ⁿ

94:19 *Võib tõlkida ka „kui mul oli palju muremõtteid”. 94:20 *Võib tõlkida ka „kohtumõistjad”.

22 Kuid Jehoova on mu kindel varjupaik, mu Jumal on mu päästekalju.^a

23 Õelate kurjad teod toob ta tagasi nende endi peale,^b teeb õelaile lõpu nende oma kurjusega. Meie Jumal Jehoova teeb neile lõpu.^c

95 Tulge, hõisakem Jehoovale! Hüüdkem võidukalt oma päästekalju poole!^d

2 Mingem tema ette tänuga,^e laulgem talle ja hüüdkem võidukalt.

3 Sest Jehoova on suur Jumal, suur kuningas üle kõigi jumalate.^f

4 Tema käes on maa sügavused, talle kuuluvad mägede tipud.^g

5 Temale kuulub meri, mille ta valmistas,^h tema käed kujundasid kuiva maa.ⁱ

6 Tulge, kummardagem ja heitkem maha, põlvitagem meie Looja Jehoova ette!^j

7 Sest tema on meie Jumal, meie oleme tema karjamaa rahvas, lambad tema hoole all.^k Täna, kui te kuulete Jumala häält,^l

8 ärge tehke oma südant kõvaks, nagu juhtus Meribas*,^m nagu Massaⁿ päeval kõrbes,ⁿ

9 kui teie esiisad panid mind proovile.^o

95:8 *Nimi Meriba tähendab „riid”.
ⁿNimi Massa tähendab „proovilepanek”.

LAUL 94

a L 18:2
 b Õp 5:22
 2Te 1:6
 c 1Sa 26:9, 10

LAUL 95

d 2Sa 22:47
 e L 50:23
 L 100:4
 f 2Mo 18:11
 Jer 10:10
 1Ko 8:5, 6
 g Am 4:13
 Am 9:3
 h Jer 5:22
 i 1Mo 1:9, 10
 j L 100:3
 Mt 4:10
 Ilm 14:7
 k L 23:1
 Jes 40:11
 l Heb 3:7-11
 Heb 4:7
 m Heb 3:15
 n 2Mo 17:7
 o L 78:18
 1Ko 10:9

Teine veerg

a 4Mo 14:22, 23
 b 1Mo 2:3
 4Mo 14:22, 23
 Heb 4:3

LAUL 96

c L 33:3
 L 40:3
 L 98:1
 L 149:1
 Jes 42:10
 d 1Aj 16:23-25
 L 66:4
 e L 40:10
 L 71:15
 Jes 52:7
 f Mt 28:19
 1Pe 2:9
 Ilm 14:6
 g L 97:7
 Jes 44:10
 h 1Aj 16:26
 1Ko 8:4
 i 2Mo 24:9, 10
 Jes 6:1-3
 Hes 1:27, 28
 Ilm 4:2, 3
 j 1Aj 16:27
 1Aj 29:11
 k 1Aj 16:28-33
 L 29:1
 l L 29:2
 L 72:19

Nad proovisid mind, kuigi olid näinud mu tegusid.^a

10 Nelikümmend aastat tülkasin ma seda põlvkonda ja ütlesin: „See on rahvas, kelle süda neid pidevalt eksitab, nad ei ole õppinud tundma minu teid.”

11 Ma vandusin oma vihas: „Nad ei saa puhata ühes minuga.”^b

96 Laulge Jehoovale uus laul!^c

Laula Jehoovale, kogu maa!^d

2 Laulge Jehoovale, kiitke tema nime, rääkige päevast päeva head sõnumit tema päästest.^e

3 Kuulutage rahvaste seas tema au, kõigile inimestele tema imelisi tegusid.^f

4 Jehoova on suur ja väärrib ülimalt kiitust. Ta on aukartustäratavam kui kõik muud jumalad.

5 Kõik rahvaste jumalad on tühised jumalad,^g kuid Jehoova on valmistanud taeva.^h

6 Ülevus* ja auhiilgus on tema ees,ⁱ jõud ja ilu on tema pühamus.^j

7 Andke Jehoovale, mida ta väärrib, te rahvaste suguvõsad, andke Jehoovale, mida ta väärrib oma au ja jõu pärast!^k

8 Tunnustage Jehoova nime aulisust!^l Tooge and ja tulge tema õuedesse.

96:6 *Võib tõlkida ka „väärikus”.

- 9 Kumardage Jehoova ette pühas rüüs*.
Värise[#] tema ees, kogu maal
- 10 Kuulutage rahvaste seas:
„Jehoova on saanud kuningaks!^a
Maa on kindlalt rajatud, see ei kõigu kunagi.
Tema mõistab rahvaste üle õiglast kohut.”^b
- 11 Rõõmutsegu taevas ja rõõmus olgu maa.
Kohisegu meri ja kõik, mis seda täidab!^c
- 12 Juubeldagu väljad ja kõik, mis seal on,^d
kõik metsapuud rõkatagu rõõmust^e
- 13 Jehoova ees, sest ta tuleb, tuleb kohut mõistma maa üle.
Ta mõistab maailma üle kohut õigluses,^f
rahvaste üle oma ustavuses.^g
- 97** Jehoova on saanud kuningaks!^h
Rõõmutsegu maa,ⁱ
hõisaku arvukad saared!^j
- 2 Pilved ja pilkane pimedus ümbritsevad teda,^k
õigusele ja õiglusele on seatud ta troon.^l
- 3 Tema ees käib tuli,^m
see neelab ta vastaseid igast küljest.ⁿ
- 4 Tema välgunoored teevad maa valgeks.
Maa näeb seda ja vabiseb.^o
- 5 Mäed sulavad nagu vaha Jehoova ees,^p
kogu ilmamaa isanda ees.
- 6 Taevast kuulutab tema õigust,

96:9 *Teine võimalik tähendus: „tema pühaduse kirkuse pärast”. #Võib tõlki-
da ka „tunne aukartust”.

LAUL 96

a L 93:1
L 97:1
Ilm 11:15
Ilm 19:6
b L 67:4
L 98:9
c L 98:7
d L 65:13
e 1Aj 16:33
f 1Mo 18:25
L 9:8
L 98:9
Ap 17:31
2Pe 3:7
g 5Mo 32:4

LAUL 97

h L 96:10
Ilm 11:16, 17
Ilm 19:6
i Jes 49:13
j Jes 60:9
k 2Mo 20:21
l L 99:4
m L 50:3
Tn 7:9, 10
n Nah 1:2, 6
Mal 4:1
o 2Mo 19:16, 18
L 77:18
L 104:32
p Koh 5:5
Nah 1:5
Hab 3:6

Teine veerg

a Hab 2:14
b Jer 10:14
c Jes 37:19
d 2Mo 12:12
2Mo 18:11
e Jes 51:3
f L 48:11
g 2Mo 18:11
Jes 44:8
h L 34:14
L 101:3
L 119:104
Ro 12:9
Heb 1:9
i L 37:28
L 145:20
j Tn 3:28
Mt 6:13
k L 112:4
Op 4:18
Jes 30:26
Mi 7:9

LAUL 98

l L 33:3
L 96:1
L 149:1
Jes 42:10
m 2Mo 15:11
L 111:2
n 2Mo 15:6
Jes 52:10
Jes 59:16
Jes 63:5
o Lu 2:30, 31
p Jes 5:16
q 3Mo 26:42
Lu 1:54, 55

kõik rahvad näevad
tema au.^a

- 7 Jäägu häbisse kõik, kes teenivad nikerdatud kujusid,^b
kes hooplevad oma tühiste jumalatega.^c
Kumardage teda,
kõik jumalad!^d
- 8 Siion kuuleb ja rõõmustab,^e
Juuda linnad* juubeldavad
su seaduste üle,
oo, Jehoova.^f
- 9 Sest sina, Jehoova, oled Kõigekõrgem
üle kogu maa,
sa oled kaugelt ülevam kui
kõik teised jumalad.^g
- 10 Teie, kes armastate Jehoovat, vihake halba.^h
Tema valvab oma ustavate elu,ⁱ
vabastab nad jumalate käest.^j
- 11 Valgus särab õigetele,^k
rõõm saadab südameilt ausaid.
- 12 Olgu Jehoova teie rõõm,
te õiged,
ülisstage tema püha nime!

Laul.

98 Laulge Jehoovale
uus laul,^l

- sest ta on teinud imelisi tegusid.^m
Tema parem käsi, tema püha käsivars,
on toonud pääste*.ⁿ
- 2 Jehoova on andnud teada päästest,^o
näidanud rahvaste ees oma õigust.^p
- 3 Ta peab meeles oma truud armastust Iisraeli soo vastu, oma ustavust talle.^q

97:8 *Sõna-sõnalt „tütred”. 98:1 *Võib tõlkida ka „on toonud talle võidu”.

Kõik maa ääred on näinud
meie Jumala toodud
päästet.^a

- 4 Hõiska Jehoovale,
kogu maa!
Olge rõõmsad ja juubeldage,
laulge kiitust*.^b
- 5 Laulge Jehoovale kiitust
lüüra saatel,
tooge kiitust lüüra
ja kauni lauluga.

- 6 Ühes trompetite
ja sarvehäälega^c
hõisake meie kuninga
Jehoova ees.

- 7 Rõkaku meri ja kõik,
mis seda täidab,
maa ja selle elanikud.

- 8 Jõed plaksutagu käsi,
mäed hõisaku üheskoos^d

- 9 Jehoova ees, sest ta tuleb*
maa üle kohut mõistma.
Ta mõistab maa üle kohut
õiglaselt,^e
rahvaste üle ausalt.^f

99 Jehoova on saanud kuningaks.^g

Rahvad värisegu!

Ta istub troonil keerubite
kohal*.^h Maa vappugu!

- 2 Jehoova on suur Siionis,
ta on kõrge
üle kõigi rahvaste.ⁱ
- 3 Ülistagu nad sinu nime,^j
sest see on aukartustäratav
ja püha.
- 4 Ta on vägev kuningas,
kes armastab õiglust.^k
Sina oled kehtestanud
õiguse,
seadnud Jaakobisse
õiguse ja õigluse.^l

98:4 *Võib tõlkida ka „tooge kiitust pil-
limänguga”. 98:9 *Võib tõlkida ka „on
tulnud”. 99:1 *Teine võimalik tähendus:
„vahel”.

LAUL 98

a Jes 49:6
Ap 28:28
Ro 10:18
b L 47:1
L 67:4
c 4Mo 10:10
1Aj 15:28
2Aj 29:27
d Jes 44:23
e L 9:8
Ap 17:31
f L 67:4
L 96:10
Ro 2:6

LAUL 99

g L 93:1
Ilm 11:17
h 2Mo 25:22
i L 83:18
j L 8:1
L 148:13
Ilm 15:4
k II 36:6
l 5Mo 10:17, 18
Jer 9:24

Teine veerg

a 2Mo 15:2
b 1Aj 28:2
L 132:7
c 3Mo 19:2
d 2Mo 24:6
4Mo 14:
19, 20
e 1Sa 7:9
f 2Mo 15:
24, 25
1Sa 15:10
g 2Mo 19:9
h 2Mo 40:16
1Sa 12:3
i 5Mo 9:19
j Mi 7:18
k 2Mo 34:6, 7
l 2Mo 15:2
m L 2:6
n 1Sa 2:2
Jes 6:3

LAUL 100

o L 95:1, 2
L 98:4
p 5Mo 12:12
Neh 8:10
q 5Mo 6:4
r L 149:2
s L 95:6, 7
Hes 34:31
1Pe 2:25
š L 50:23
L 66:13
L 122:1, 2
z L 65:4
ž L 96:2
Heb 13:15

- 5 Ülistage Jehoovat, meie
Jumalat,^a kummardage
tema jalajäri ette,^b
tema on püha.^c

- 6 Mooses ja Aaron olid tema
preestrite hulgas,^d
Saamuel oli nende seas, kes
hüüdsid appi tema nime.^e
Nad hüüdsid Jehoovat
ja tema vastas neile.^f

- 7 Ta rääkis nendega
pilvesambast.^g
Nad järgisid tema meelde-
tuletusi ja määrusi.^h

- 8 Oo, meie Jumal Jehoova,
sina vastasid neile.ⁱ
Sa olid neile andestav
Jumal,^j
kuid karistasid neid
pattude eest.^k

- 9 Ülistage meie Jumalat
Jehoovat,^l
kummardage tema
püha mäe ette,^m
sest meie Jumal Jehoova
on püha.ⁿ

Tänulaul.

100 Hõiska Jehoovale, kogu maa!^o

- 2 Teenige Jehoovat
rõõmuga,^p
tulge tema ette
hõiskamisega.
- 3 Teadke,* et Jehoova
on Jumal.^q
Tema on meid teinud,
me kuulume talle*.^r
Me oleme tema rahvas
ja tema karjamaa lambad.^s
- 4 Tulge tema väravatest
sisse tänuga,^t
tema õuedesse kiitusega.^z
Tänage teda,
kiitke tema nime!^ž

100:3 *Võib tõlkida ka „tunnustage”.
*Teine võimalik tähendus: „mitte meie
ise”.

- 5 Sest Jehoova on hea,^a
tema truu armastus
kestab igavesti,
tema ustavus põlvest põlve.^b

Taaveti laul.

101

Ma laulan truust
armastusest ja
õigusest.

Sulle, Jehoova, laulan ma
kiitust*.

- 2 Ma tegutsen arukalt
ja laitmatult.
Millal sa tuled ma juurde?
Ma käin oma kojasa
puhta südamega.^c
- 3 Ei sea ma oma silme ette
tühiseid* asju.
Ma vihkan nende tegusid,
kes õigelt teel
pöörduvad,^d
mul pole nendega mingit
pistmist*.
- 4 Kel salakaval süda,
jääb minust kaugele,
halba ei võta ma omaks.
- 5 Kes laimab salaja ligimest,^e
selle ma panen vaikima*.
Kel ülbed silmad
ja kõrk süda,
seda ma ei salli.
- 6 Mu pilk on pööratud
ustavatele maa peal,
et nad elaksid koos minuga.
Kes on laitmatu,
võib mind teenida.
- 7 Ükski petis ei või elada
mu kojasa,
ükski valetaja jääda mu ette.
- 8 Igal hommikul
panen ma vaikima
kõik jumalatud maa peal,

101:1 *Võib tõlkida ka „toon ma pillimänguga kiitust”. 101:3 *Võib tõlkida ka „kõlvatuid”. *Võib tõlkida ka „selline teguviis ei hakka mulle külge”. 101:5 *Võib tõlkida ka „sellele ma teen lõpu”.

LAUL 100

a L 86:5
Lu 18:19
b 2Mo 34:6, 7
5Mo 7:9
L 98:3

LAUL 101

c 1Ku 9:4
L 78:70, 72
d L 97:10
e Õp 20:19

Teine veerg

a Õp 20:8

LAUL 102

b L 61:2
L 142:2
c L 55:1
Tn 9:17
d 2Mo 2:23
e L 27:9
Nu 1:20
f L 143:7
Jes 65:24
g Nu 1:13
h L 143:4
i L 6:6
L 38:8
j II 19:20
Õp 17:22
k L 38:11
l L 31:11
L 74:10
L 79:4

m Nu 3:15

n L 80:5

o L 39:5

p II 14:1, 2
L 102:4

kaotan Jehoova linnast
kõik patustajad.^a

Rõhutu palve, kui ta on meeleheitel
ja valab oma mure Jehoova ette.^b

102

Oo, Jehoova, kuula
mu palvet,^c

jõudku sinuni mu appihüüd.^d

- 2 Ära varja oma palet
minu eest mu hädaajal.^e
Pööra oma kõrv mu poole,*
tõtta mulle vastama,
kui sind hüüan.^f
- 3 Sest mu päevad hajuvad
suitsuna,
mu luud hõõguvad kui
tulease.^g
- 4 Mu süda on närtsinud
ja kuivanud kui rohi,^h
leibagi olen unustanud süüa.
- 5 Mu valju ägamise pärastⁱ
on minust järel vaid
luu ja nahk.^j
- 6 Ma olen kui pelikan kõrbes,
kui öökull varemete keskel.
- 7 Ma laman ärkvel*,
olen kui üksik lind katusel.^k
- 8 Kogu päeva teotavad mind
vaenlased,^l
pilkajatele on mu nimi
needesõnaks.
- 9 Tuhk on mulle leivaks,^m
mu jook on segatud
silmaveegaⁿ
- 10 sinu viha ja meelepaha
tõttu,
sest sa tõstsid mind üles
vaid selleks,
et kõrvale heita.
- 11 Mu päevad on kui
kahanev vari*,^o
ma närbun nagu rohi.^p

102:2 *Võib tõlkida ka „kummardu ja kuula mind”. 102:7 *Teine võimalik tähendus: „olen päris otsa jäänud”. 102:11 *Võib tõlkida ka „pikaksveninud vari”.

- 12 Aga sina, Jehoova, püsid igavesti,^a su kuulsus* kestab põlvest põlve.^b
- 13 Sa tõused ja halastad Siionile,^c sest on aeg talle armu anda.^d Määratud aeg on käes.^e
- 14 Tema varemud on su teenijatele kallid,^f tema maamuldki on neile armas.^g
- 15 Rahvad kardavad Jehoova nime, kõik maa kuningad sinu auhiilgust.^h
- 16 Sest Jehoova ehitab üles Siioni,ⁱ ilmutab end kogu oma hiilguses.^j
- 17 Ta kuulab hädaliste palvet,^k ei põlga nende anumist.^l
- 18 See on kirja pandud tulevase põlve tarvis,^m et rahvas, kes siis luuakse, kiidaks Jaahi.
- 19 Jehoova vaatab oma pühast kõrgusest,ⁿ silmitseb taevast maad, 20 et kuulata vangide ohkeid^o ja vabastada surmale määratud,^p
- 21 et Jehoova nime kuulutatakse Siionis^q ja teda kiidetaks Jeruusalemmas,
- 22 kui kõik rahvad ja kuningriigid kogutakse teenima Jehoovat.^r
- 23 Ta rõõvis enneaegu mu jõu, lühendas mu päevi.
- 24 Ma ütlesin: „Mu Jumal, ära tee mulle lõppu mu elupäevade keskel,

102:12 *Võib tõlkida ka „nimi“, sõna-sõnalt „mälestus“.

LAUL 102

- a L 90:2
b 2Mo 3:15
c Jes 49:15
d Jes 60:10
e Esr 1:1, 2
Jes 40:2
Tn 9:2
f Neh 2:3
L 137:5
g L 79:1
h Jes 60:3
Sak 8:22
i L 147:2
Jer 33:7
j Jes 60:1
k Tn 9:20, 21
l L 22:24
m L 78:4
Ro 15:4
n 2Aj 16:9
o 2Mo 3:7
Jes 61:1
p 2Aj 33:12, 13
L 79:11
q L 9:13, 14
L 22:22
Jes 51:11
r Jes 11:10
Jes 49:22
Jes 60:3

Teine veerg

- a L 90:2
Hab 1:12
Ilm 1:8
b L 8:3
Jes 48:13
Heb 1:10–12
c Il 36:26
Mal 3:6
Jk 1:17
d Jes 66:22

LAUL 103

- e 5Mo 8:2
L 105:5
f 2Sa 12:13
Jes 43:25
g 2Mo 15:26
L 41:3
L 147:3
Jes 33:24
Jk 5:15
Ilm 21:4
h L 56:13
i Mi 7:18
j L 23:5
L 65:4
k L 51:12
Jes 40:31
l L 9:8
m L 12:5
Op 22:22, 23
Jk 5:4
n 2Mo 24:4
4Mo 12:8
o L 147:19
p Jes 55:7
Jk 5:11

- sina, kelle aastad ulatuvad põlvest põlve.^a
- 25 Juba ammu rajasid sa maa alustoeid ja taevas on su kätetöö.^b
- 26 Need hävivad, aga sina püsid, need kõik kuluvad nagu riided. Sa vahetad need välja nagu rõivad ja nad kaovad.
- 27 Aga sina oled seesama, sinu aastad ei lõppe iial.^c
- 28 Sinu teenijate lapsed elavad rahus, nende järglased püsivad kindlalt su ees.^d
- Taaveti laul.
- 103** Kiida, mu hing, Jehoovat,

- kõik mu sees kiitku tema püha nime!
- 2 Kiida, mu hing, Jehoovat! Ärgu ma unustagu ühtki tema tegu!^e
- 3 Ta annab andeks kõik su eksimused,^f tervendab su kõigist tõbedest,^g
- 4 vabastab su hauasügavusest,^h kroonib sind oma truu armastuse ja halastusega.ⁱ
- 5 Ta täidab kogu su elu heaga,^j teeb su nooreks ja elujõuliseks kui kotka.^k
- 6 Jehoova on õige ja õiglane!^l kõigi rõhututega.^m
- 7 Ta andis Moosele teada oma teed,ⁿ Iisraeli pogegadele oma teod.^o
- 8 Jehoova on halastav ja kaastundlik,^p

ta ei vihastu kergesti ja
on tulvil truud armastust.^a

- 9 Ta ei otsi aina meis vigu,^b
ei pea viha igavesti.^c
- 10 Ta ei tee meile meie
patte mööda,^d
ei karista meid meie
eksimusi mööda.^e
- 11 Sest nii nagu taevas
on mõõtmatult kõrgel
üle maa,
nõnda on mõõtmatu tema
truu armastus nende vastu,
kes teda kardavad.^f
- 12 Nii kaugele,
kui ida on läänest,
viib ta meist
meie üleastumised.^g
- 13 Nagu isa halastab
oma poegadele,
nõnda halastab Jehoova nen-
dele, kes teda kardavad.^h
- 14 Sest ta teab hästi,
millised me oleme,ⁱ
tal on meeles, et oleme
põrm.^j
- 15 Sureliku päevad
on kui rohi,^k
ta õitseb kui lilleke väljal.^l
- 16 Kui aga tuul puhub,
pole teda enam,
nagu poleks kunagi olnudki*.
- 17 Jehoova truu armastus
jäab aga igaveseks
nendega, kes teda
kardavad,^m
tema õigus nende
lastelastega,ⁿ
- 18 nendega, kes peavad
ta lepingut,^o
järgivad hoolsalt ta käske.
- 19 Jehoova on rajanud
oma trooni taevasse,^p
tal on kuningavõim
kõige üle.^q

103:16 *Sõna-sõnalt „tema ase ei tunne
teda enam“.

LAUL 103

a 2Mo 34:6
Jl 2:13
Jn 4:2
b L 30:5
c Jes 57:16
d Neh 9:31
e Esr 9:13
L 130:3
Jes 55:7
f L 103:17
Jes 55:9
g 3Mo 16:21, 22
Jes 43:25
Jer 31:34
h L 78:38
Jes 49:15
Mal 3:17
Jk 5:15
i L 78:39
j 1Mo 2:7
k L 90:5, 6
1Pe 1:24
l II 14:1, 2
m Lu 1:50
n 2Mo 20:6
o 2Mo 19:5
5Mo 7:9
L 25:10
p 2Aj 20:6
Jes 66:1
q L 47:2
L 145:13
Tn 4:25

Teine veerg

a Tn 7:10
b 2Ku 19:35
Lu 1:19
c 1Ku 22:19
L 148:2
Lu 2:13, 14
d Mt 13:41
Heb 1:7

LAUL 104

e L 103:1
f L 86:10
g 1Aj 16:27
Hes 1:27, 28
Tn 7:9
h Jk 1:17
1Jo 1:5
i Jes 40:22
j L 18:11
Am 9:6
k 5Mo 33:26
Jes 19:1
l 2Sa 22:11
II 38:1
m Hes 1:13
Heb 1:7, 14
n II 38:4, 6
L 24:1, 2
o Kog 1:4
p 1Mo 1:2
q 1Mo 1:9
r Op 8:25

- 20 Kiitke Jehoovat, kõik tema
vägevad inglid,^a
kes teete tema sõna järgi,^b
võtate kuulda ta häält!
- 21 Kiitke Jehoovat, kõik tema
väehulgad,^c
tema teenijad,
kes täidate tema tahet!^d
- 22 Kiitke Jehoovat, kõik tema
tööd
kõikjal, kus ta valitseb!
Kiida, mu hing, Jehoovat!

104 Kiida, mu hing,
Jehoovat!^e

- Oo, Jehoova, mu Jumal,
sa oled väga suur.^f
Ülevusse* ja auhiilgusse
oled sa riietunud.^g
- 2 Valguserüüsse
oled sa mähkunud.^h
Sa laotad taeva laiali
kui telgiriide,ⁱ
- 3 toetad oma ülakambri talad
vetele ülal,^j
teed pilvedest endale tõlla,^k
liigud tuule tiivul.^l
- 4 Sa teed oma inglid
tuulteks*,
teenijad tuleleekideks.^m
- 5 Sa rajasid maa
selle alusele,ⁿ
see ei kõigu mitte iial.^o
- 6 Sa katsid selle sügavate
vetega kui riidega.^p
Veed laotusid üle mägede.
- 7 Veed põgenesid
sinu noomimise peale,^q
pagesid õudurest
su kõumüra kuuldes,
- 8 mäed tõusid^r
ja orud vajasid
paika, mis sa olid neile
rajanud.

104:1 *Võib tõlkida ka „väärikusse“.
104:4 *Sõna-sõnalt „vaimudeks“.

- 9 Sa seadsid piiri, mida veed ei või ületada,^a et nad ei kataks enam iial maad.
- 10 Sa saadad allikad vadidesse, veed voolavad mägede vahel.
- 11 Neist saavad juua kõik metsloomad, metseeslid käivad seal kustutamas janu.
- 12 Vete ääres puhkavad taeva linnud, okste vahelt kostab nende laul.
- 13 Sa joodad mägesid oma ülakambreist.^b Sinu tööde viljast küllastub maa.^c
- 14 Sa lased tärgata rohu kariloomadele ja taimed inimeste tarvis,^d et maa annaks toitu:
- 15 veini, mis rõõmustab inimese südant,^e õli, mis paneb ta palge läikima, leiba, mis kinnitab sureliku südant.^f
- 16 Sinu puud, Jehoova, joovad janu täis, Liibanoni seedrid, mis sa istutasid,
- 17 kus linnud endale pesa punuvad. Toonekured^g aga pesitsevad kadakapuude* ladvus.
- 18 Kõrged mäed on kaljukitsedele,^h kaljurünkad varjupaigaks kaljudamaanidele.ⁱ
- 19 Kuu oled sa teinud aegade näitajaks, päike teab oma loojumisaega.^j

104:17, 26 *Vt „Sõnaseletusi”.

LAUL 104

- a li 38:8–10
L 33:7
Õp 8:29
Jer 5:22
- b li 38:37
L 147:8
Jer 10:13
Am 9:6
Mt 5:45
- c L 65:9
Ap 14:17
- d 1Mo 1:29, 30
1Mo 9:3
- e Kog 9:7
- f Kog 10:19
- g Jer 8:7
- h li 39:1
- i Õp 30:26
- j 1Mo 1:16
L 19:6
Jer 31:35

Teine veerg

- a 1Mo 1:5
L 74:16
Jes 45:7
- b Am 3:4
- c L 147:9
- d Neh 9:6
- e Õp 3:19
Jer 10:12
- f 1Mo 1:21
- g li 41:1
- h L 136:25
L 145:15
L 147:9
Mt 6:26
- i Lu 12:24
- j L 107:9
L 145:16
- k 1Mo 3:19
li 34:14, 15
L 146:3, 4
Kog 3:19, 20
Kog 12:7
- l li 33:4
Ap 17:28
- m 1Mo 1:31
- n 2Mo 19:18

- 20 Sa tood pimeduse ja saabub öö,^a selle varjus uitavad ringi kõik metsloomad.
- 21 Noored lõvid mõirgavad saagihimus,^b nõuavad Jumalalt toitu.^c
- 22 Kui päike tõuseb, nad varjuvad, heidavad pesapaikadesse.
- 23 Siis asub tegutsema inimene, ta rügab kuni õhtuni.
- 24 Kui palju on sinu tegusid, Jehoova!^d Kõik oled sa teinud targalt.^e Maa on täis sinu looduid.
- 25 Siin on meri, suur ja lai, see kihab loendamatuist loomadest, nii väikestest kui suurtest.^f
- 26 Seal seilavad laevad, seal on leviatan*,^g kelle sa panid sinna mängima.
- 27 Nad kõik ootavad sind, et annaksid neile toitu õigel ajal.^h
- 28 Mida sa neile annad, seda nad koguvad.ⁱ Kui avad oma käe, saavad nad külluses kõike head.^j
- 29 Kui peidad oma palge, nad ehmuvad. Kui võtad neilt eluvaimu, nad surevad, lähevad tagasi põrmu.^k
- 30 Kui läkitad oma vaimu, nad luuakse,^l sa uuendad maa näo.
- 31 Jehoova au püsib igavesti. Jehoova rõõmustab oma tegude üle.^m
- 32 Ta vaatab maad, see väriseb, puudutab mägesid, need suitsevad.ⁿ

- 33 Ma laulan Jehoovale^a
kogu oma elu,
ma laulan kiitust*
oma Jumalale, kuni elan.^b
- 34 Meeldigu talle mu mõtted*.
Jehoovast tunnen ma rõõmu.
- 35 Aga patused kaovad
maa pealt,
jumalatud saavad otsa.^c
Kiida, mu hing, Jehoovat!
Kiitke Jaahi!*
- 105** Täna Jehoovat,^d
hüüdke tema nime,
tehke rahvaste seas
teatavaks tema teod!^e
- 2 Laulge talle,
laulge talle kiitust,*
mõtisklege kõigi
tema imeliste tegude üle!^f
- 3 Ülistage uhkusega
tema püha nime.^g
Olgu rõõmus nende süda,
kes otsivad Jehoovat.^h
- 4 Otsige Jehoovatⁱ
ja paluge temalt jõudu.
Otsige lakkamata tema palet.
- 5 Pidage meeles
tema imelisi tegusid,
tema imesid ja otsuseid,^j
- 6 teie, tema teenija
Aabrahami järeltulijad,^k
te Jaakobi pojad,
tema valitud.^l
- 7 Tema on Jehoova,
meie Jumal,^m
tema seadused kehtivad
kogu maal.ⁿ
- 8 Ta peab igavesti meeles
oma lepingut,^o

104:33 *Võib tõlkida ka „toon pillimänguga kiitust”. 104:34 *Teine võimalik tähendus: „mu mõlgutused temast”. 104:35 *Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm. 105:2 *Võib tõlkida ka „kiitke teda pillimänguga”. #Teine võimalik tähendus: „uurige kõiki ta imelisi tegusid”.

LAUL 104

a L 13:6
b L 146:2
c L 37:10, 38
Op 2:22

LAUL 105

d L 136:1
e 1Aj 16:8–13
L 96:3
L 145:11, 12
Jes 12:4
f L 77:12
L 119:27
g Jer 9:24
h L 119:2
i Am 5:4
Sef 2:3
j 5Mo 7:18, 19
k 2Mo 3:6
l 2Mo 19:5, 6
Jes 41:8
m 2Mo 20:2
L 100:3
n 1Aj 16:14–18
Jes 26:9
Ilm 15:4
o Neh 1:5

Teine veerg

a 5Mo 7:9
Lu 1:72, 73
b 1Mo 17:1, 2
1Mo 22:
15–18
c 1Mo 26:3
d 1Mo 12:7
1Mo 13:14, 15
1Mo 15:18
1Mo 26:3
1Mo 28:13
e L 78:55
f 1Mo 34:30
g 1Mo 17:8
1Mo 23:4
1Aj 16:19–22
Ap 7:4, 5
h 1Mo 20:1
1Mo 46:6
i 1Mo 31:7, 42
j 1Mo 12:17
1Mo 20:2, 3
k 1Mo 26:9, 11
l 1Mo 41:
30, 54
1Mo 42:5
Ap 7:11
m 1Mo 37:
28, 36
1Mo 45:4, 5
1Mo 50:20
n 1Mo 39:20
o Ap 7:10
p 1Mo 41:14
q 1Mo 41:
39–41
1Mo 41:48
1Mo 45:8

- töotust, mille ta on andnud
tuhandle põlvele.^a
- 9 Aabrahamiga sõlmitud
lepingut,^b
lisakile antud vannet,^c
- 10 mille ta andis määruseks
Jaakobile,
alaliseks lepinguks Iisraelile,
- 11 öeldes: „Sinule ma annan
Kaananimaa,^d
see olgu teie pärand.”^e
- 12 Neid oli siis veel vähe,^f
väga vähe, ja nad elasid
sel maal võõrastena.^g
- 13 Nad rändasid rahva juurest
rahva juurde,
ühest kuningriigist teise.^h
- 14 Ta ei lasknud kellelgi
neid rõhuda,ⁱ
vaid noomis nende pärast
kuningaid.^j
- 15 „Ärge puutuge mu võituid,
ärge tehke halba
mu prohveteile!”^k
- 16 Ta kutsus maale näljahäda,^l
tegi lõpu nende leivavarule*.
- 17 Ta läkitas nende ees
mehe —
see müüdi orjaks —
Joosepi.^m
- 18 Tema jalgu vaevati raudus,ⁿ
ta kael pandi ahelaisse,
- 19 kuni sõna läks täide.^o
Jehoova sõnad
puhastasid teda.
- 20 Kuningas käskis
ta vabastada,^p
rahvaste valitseja
ta valla päästa.
- 21 Ta pani Joosepi isandaks
oma majarahvale,
pani ta haldama
kogu oma vara,^q

105:16 *Sõna-sõnalt „murdis katki leivatokid”. Viitab ilmselt keppidele, millel hoiti leivatagavara.

- 22 juhtima valitsejaid
oma soovi järgi,
õpetama tarkusi
vanadele meestele.^a
- 23 Siis tuli Iisrael Egiptusse,^b
Jaakob elas muulasena
Haami maal.
- 24 Jumal tegi oma rahva
väga viljakaks,^c
see sai vägevamaks
vastastest.^d
- 25 kelle südamel ta lubas
oma rahvast vihata,
haududa plaane
oma teenijate vastu.^e
- 26 Ta saatis oma teenija
Moosese,^f
ka oma valitu Aaroni.^g
- 27 Nad tegid nende keskel
tema tunnustähti,
Haami maal tema imesid.^h
- 28 Ta saatis pimeduse,
see kattis maa.ⁱ
Nad ei mässanud
tema sõna vastu.
- 29 Ta muutis nende veed
vereks
ja tappis nende kalad.^j
- 30 Nende maa kihas
konnadest,^k
isegi kuninglikud kambrid.
- 31 Ta käskis tulla parmuldel,
ka sääskedel
kogu nende maale.^l
- 32 Ta muutis nende vihma
raheks,
saatis nende aladele välgu*.^m
- 33 Ta hävitas nende
viina- ja viigipuud,
murdis maha puud
nende maal.
- 34 Ta käskis tulla
rohutirtsudel,
loendamatul arvul
rohutirtsuvastsetel.ⁿ

105:32 * Võib tõlkida ka „tuleleegid“.

LAUL 105

- a 1Mo 41:
33, 38
b 1Mo 46:4, 6
c 2Mo 1:7
Ap 7:17
d 2Mo 1:8, 9
e 2Mo 1:10
Ap 7:18, 19
f 2Mo 3:10
2Mo 4:12
2Mo 6:11
g 2Mo 4:14
2Mo 7:1
h Neh 9:10
L 78:43–51
i 2Mo 10:
22, 23
j 2Mo 7:20, 21
k 2Mo 8:6
l 2Mo 8:17, 24
m 2Mo 9:23–26
n 2Mo 10:13–15

Teine veerg

- a 2Mo 12:29
b 1Mo 15:13, 14
2Mo 3:22
2Mo 12:
35, 36
c 2Mo 12:33
d 2Mo 14:
19, 20
e 2Mo 13:21
f L 78:27
g 2Mo 16:12–15
L 78:24
h 2Mo 17:6
1Ko 10:1, 4
i L 78:15, 16
j 1Mo 12:7
1Mo 15:13, 14
2Mo 2:24
5Mo 9:5
k 4Mo 33:3
l Jos 11:23
Jos 21:43
Neh 9:22
L 78:55
Ap 13:19
m 5Mo 6:10, 11
Jos 5:11, 12
n 5Mo 4:40

LAUL 106

- o Lu 18:19
p 1Aj 16:34
Esr 3:11
L 103:17
L 107:1

- 35 Need sõid maalt
kõik taimed,
õgisid kogu saagi.
- 36 Ta surmas kõik esma-
sündinud nende maal,^a
hävitas nende sigitusjõu
esmailja.
- 37 Ta viis oma rahva välja
ühes hõbeda ja kullaga,^b
tema suguharude seas
ei komistanud keegi.
- 38 Egiptus röömustas,
kui nad lahkusid,
sest teda oli haaranud hirm
Iisraeli ees.^c
- 39 Ta seadis pilve
neid eraldama,^d
pani tule valgustama ööd.^e
- 40 Nad palusid
ja ta saatis vutte,^f
ta toitit neid
leivaga taevast.^g
- 41 Ta avas kalju
ja veed voolasid välja,^h
need jooksid jõena
läbi kõrbe.ⁱ
- 42 Ta pidas meeles oma püha
töötust oma teenijale
Aabrahamile.^j
- 43 Nii tõi ta välja oma rahva
ja see röömustas,^k
oma valitud ja nad hõiskasid.
- 44 Ta andis neile
rahvaste maad,^l
nad pärisid rahvahõimude
ränga töö vilja,^m
- 45 et nad järgiksid
tema määrusi,ⁿ
täidaksid tema seadusi.
Kiitke Jaahi!*
106 Kiitke Jaahi!
Tänage Jehoovat,
sest tema on hea,^o
tema truu armastus
kestab igavesti.^p

105:45 * Võib tõlkida ka „halleluuja“.
Jaah on nime Jehoova lühivorm.

- 2 Kes suudaks teada anda kõigist Jehoova vägitöödest, rääkida kõigist tema kiiduväärt tegudest?^a
- 3 Õnnelikud on need, kes teevad, mis õige, kelle teod on alati õiglased.^b
- 4 Pea mind meeles, Jehoova, kui teed head oma rahvale.^c
Hoolitse minu eest ja päästa mind,
- 5 et võiksin tunda su headust su valitute vastu,^d
rõõmustada koos su rahvaga, uhkusega kiita sind koos su omandrahvaga.
- 6 Me oleme teinud pattu nagu meie esiisadki,^e
teinud ülekohtu ja kurja.^f
- 7 Meie esiisad Egiptuses ei hinnanud* su imetegusid. Nad ei pidanud meeles su külluslikku truud armastust, vaid mässasid mere ääres, Punase mere ääres.^g
- 8 Siiski päästis ta nad oma nime pärast,^h
et näidata oma vägevust.ⁱ
- 9 Tema hurjutamisest kuivas Punane meri, ta viis nad läbi selle sügavike nagu läbi kõrbe.^j
- 10 Nii päästis ta nad vihamehe käest,^k
nõudis tagasi vaenlase käest.^l
- 11 Vesi mattis nende vastased, ükski neist ei jäänud ellu.^m
- 12 Siis nad uskusid tema töotust,ⁿ
laulsid talle kiitust.^o

106:7 *Võib tõlkida ka „ei mõistnud“.

LAUL 106

- a L 40:5
b L 15:1, 2
 Jes 64:5
c Neh 5:19
 L 51:18
 L 119:132
d 2Mo 19:5
e Neh 9:16
 L 78:8
f Esr 9:6
 Tn 9:5
g 2Mo 14:11, 12
h L 143:11
 Hes 20:14
i 2Mo 9:16
 Ro 9:17
j 2Mo 14:21, 22
k 2Mo 14:30
l Jes 49:26
m 2Mo 14:13, 28
n 2Mo 14:31
o 2Mo 15:1

Teine veerg

- a 2Mo 15:24
 2Mo 16:2, 3
 2Mo 17:7
b 4Mo 11:4
 5Mo 9:22
 1Ko 10:6
c 2Mo 17:2
 L 78:18
 1Ko 10:9
 Heb 3:8, 9
d 4Mo 11:31, 33
 L 78:29-31
e 4Mo 16:3
f 3Mo 21:8
 4Mo 16:5-7
g 4Mo 16:27, 32
h 4Mo 16:35
i 2Mo 32:4
 5Mo 9:12
j 2Mo 20:4
k 5Mo 32:18
l 5Mo 4:34
m L 78:51
n 2Mo 14:25
o 2Mo 32:10, 11
 5Mo 9:14, 19
p 4Mo 13:32
 5Mo 8:7-9
q 4Mo 14:11
r 4Mo 14:2
 5Mo 1:27
s 4Mo 14:22, 23

- 13 Aga kiiresti unustasid nad tema teod,^a
ei oodanud tema nõuandeid.
- 14 Kõrbes andsid nad oma himudele järele,^b
kõnnumaal panid Jumala proovile.^c
- 15 Ta andis neile, mida nad nõudsid, kuid löi neid siis tõvega ja nad jäid päris otsa.^d
- 16 Nad hakkasid laagris kadestama Moosest, samuti Aaronit,^e
Jehoova püha meest.^f
- 17 Maa avanes ja neelas Daatani, mattis Abirami jõugu.^g
- 18 Tuli lahvatas nende seas, leek õgis jumalatud.^h
- 19 Hoorebi juures tegid nad vasika, kummardasid valatud kuju,ⁱ
- 20 nad vahetasid mu au rohusõja pulli kuju vastu.^j
- 21 Nad unustasid Jumala,^k
oma päästja, kes oli teinud suuri asju Egiptuses,^l
- 22 imelisi tegusid Haami maal,^m
aukardustäratavaid tegusid Punase mere ääres.ⁿ
- 23 Ta oli juba andmas käsku nad hävitada, kuid tema valitu Mooses palus teda*, et ta pööraks oma hukutava raevu.^o
- 24 Siis nad põlgasid ära ihaldusväärse maa,^p
ei uskunud tema töotust.^q
- 25 Nad nurisesid oma telkides^r
ega kuulanud Jehoova häält.^s

106:23 *Sõna-sõnalt „seisib tema ees lõhes“.

- 26 Seepärast tõstis ta käe, vandudes, et hukutab nad kõrbes,^a
- 27 laseb nende järglastel langeda rahvaste seas, pillutab nad laiali mööda maid.^b
- 28 Nad liitusid Peori Baali kummardamisega,^c sõid surnutele toodud ohvreid*.
- 29 Nad vihastasid teda oma tegudega^d ja nende keskel puhkes nuhtlus.^e
- 30 Kui aga Piinehas sekkus, pandi nuhtlusele piir.^f
- 31 See arvati temale õiguseks põlvest põlve, igavesti.^g
- 32 Nad vihastasid Jumalat Meriba* vee juures. Moosesel läks nende pärast kehvasti.^h
- 33 Nad tegid tema meele kibedaks, ta huulilt tulid mõtlematud sõnad.ⁱ
- 34 Nad ei hävitanud rahvaid,^j ehkki Jehoova oli seda käskinud,^k
- 35 vaid segunesid rahvastega,^l võtsid omaks nende kombes.^m
- 36 Nad teenisid nende ebajumalaid,ⁿ need said neile püüniseks.^o
- 37 Nad ohverdasid oma poegi ja tütreid deemonitele.^p
- 38 Nad valasid süütut verd,^q oma poegade ja tütarde verd: nad ohverdasid neid Kaanani ebajumalatele,^r ja maa rüvetus verevalamisega.

106:28 *St kas surnud inimestele või elututele ebajumalatele toodud ohvreid.
106:32 *Nimi Meriba tähendab „riid“.

LAUL 106

- a 4Mo 14: 28, 29
Heb 3:11
- b 3Mo 26:33
5Mo 4:27
- c 4Mo 25:3
Ho 9:10
- d 4Mo 25:6
5Mo 32:16
- e 4Mo 25:9
1Ko 10:8
- f 4Mo 25:7, 8
- g 4Mo 25:11–13
- h 4Mo 20:2, 12
4Mo 27: 13, 14
- i 4Mo 20:10
- j Jos 16:10
Jos 17:12
Koh 1:21
- k 4Mo 33:52
5Mo 7:1, 2
- l Jos 15:63
Koh 1:33
- m Jes 2:6
- n Koh 2:11, 12
2Ku 17:12
- o 2Mo 23: 32, 33
- p 5Mo 12:31
2Ku 16:1, 3
2Ku 17:17, 18
Jer 7:30, 31
1Ko 10:20
- q 2Ku 21:16
- r Hes 16:20

Teine veerg

- a Jer 3:9
- b 5Mo 32:30
Koh 3:8
- c Koh 10:6–8
- d Koh 10:11, 12
1Sa 12:11
- e Koh 4:1
- f Koh 6:1–5
- g Koh 2:18
- h Koh 3:9
- i 2Mo 34:6
5Mo 32:36
Jes 63:7
Nu 3:32
Jl 2:13
- j Esr 9:9
- k L 79:9
- l Jer 32:37
- m 1AJ 16:35
- n 1AJ 29:10
L 41:13
Lu 1:68

- 39 Nad said oma tegude tõttu ebapuhtaks, käisid hoora kombel ebajumalate järel.^a
- 40 Siis süttis Jehoova viha oma rahva vastu, ta hakkas enda omandit jällestama.
- 41 Ta andis nad korduvalt rahvaste kätte,^b et vihamehed nende üle valitseksid.^c
- 42 Vaenlased rõhusid neid ja alistasid nad.
- 43 Ta vabastas nad korduvalt, aga nad mässasid ega kuuletunud,^e ja neid alandati nende pattude pärast.^f
- 44 Aga ta nägi nende viletsust,^g võttis kuulda nende anumist.^h
- 45 Nende pärast tuletas ta meelde oma lepingut, oma truu armastuse külluses hakkas tal neist kahju*.ⁱ
- 46 Ta lasi neil armu leida kõigi nende vangistajate ees.^j
- 47 Päästa meid, Jehoova, meie Jumal!^k Kogu meid kokku rahvaste hulgast,^l et kiidaksime su püha nime ja hõiskaksime sinu ülistuseks.^m
- 48 Kiidetud olgu Iisraeli Jumal Jehoova igavesest ajast igavesti!ⁿ Kogu rahvas õelgu: „Aamen!”
Kiitke Jaahi!*

106:45 *Võib tõlkida ka „tundis ta kahetsust”. 106:48 *Võib tõlkida ka „halleluja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

VIIES RAAMAT
(Laulud 107–150)

- 107** Tänaage Jehoovat,
sest tema on hea,^a
tema truu armastus
kestab igavesti.^b
- 2** Nii õelgu
Jehoova lunastatud,
kelle ta on lunastanud
vastase käest,^c
- 3** kogunud kokku maadest,^d
idast ja läänest,
põhjust ja lõunast.^e
- 4** Nad ekslesid kõrbes,
tühjal maal,
ei leidnud teed linna,
kus elada.
- 5** Nad olid näljas ja janus,
kurnatusest nõrkenud.
- 6** Hädas olles hüüdsid nad
Jehoova poole,^f
ta vabastas nad
viletsusest.^g
- 7** Ta pani nad käima
õigel teel,^h
et nad jõuaksid linna,
kus elada.ⁱ
- 8** Tänaage rahvas Jehoovat^j
tema truu armastuse eest,
tema imeliste tegude eest
inimlastele!^k
- 9** Sest tema kosutas janust,
toitis näljast
hea ja paremaga.^l
- 10** Mõned elasid
pilkasest pimeduses,
olid vangid viletsuses
ja ahelais.
- 11** Sest nad olid mässanud
Jumala sõna vastu,
põlanud Kõigekõrgema
nõuandeid.^m
- 12** Raskustega tegi ta nende
südame alandlikuks,ⁿ
nad komistasid
ja keegi ei aidanud.
- 13** Hädas olles hüüdsid nad
Jehoovat appi,

LAUL 107

a Lu 18:19

b 1Aj 16:34
L 103:17c Jes 35:10
Jer 15:21
Mi 4:10d L 106:47
Jer 29:14e Jes 43:5, 6
Jer 31:8

f Ho 5:14, 15

g Jes 41:17

h Jes 30:21

i Neh 11:3

j 1Aj 16:8

k L 40:5

l L 34:10
Jes 55:2
Lu 1:53m L 106:43
Nu 3:42

n 3Mo 26:21

Teine veerg

a L 68:6
L 146:7
Jes 49:8, 9
Jes 61:1

b Nu 3:22

c Jes 45:1, 2

d Jer 2:19

e Nu 3:39

f L 147:3

g 3Mo 7:12
L 50:14h 2Aj 9:21
Hes 27:9i 1Mo 1:21
L 104:25

ta päästis nad nende
viletsusest.

- 14** Ta tõi nad välja pilkasest
pimedusest,
rebis ära nende ahelad.^a

- 15** Tänaage rahvas Jehoovat
tema truu armastuse
eest,^b
tema imeliste tegude eest
inimlastele!

- 16** Sest ta murdis maha
vaskuksed,
purustas raudriivid.^c

- 17** Nad olid rumalad
ja kannatasid viletsust^d
oma üleastumiste
ja pattude pärast.^e

- 18** Nad kaotasid isu
iga toidu järele,^{*}
nad jõudsid surmavärvate
ligi.

- 19** Hädas olles hüüdsid nad
Jehoovat appi,
ta päästis nad
nende viletsusest.

- 20** Ta läkitas oma sõna
ja tegi nad terveks,^f
päästis nad
hauasügavuse lõksust.

- 21** Tänaage rahvas Jehoovat
tema truu armastuse eest,
tema imeliste tegude eest
inimlastele!

- 22** Toogu nad tänuohvreid,^g
jutustagu rõõmsalt
tema töödest.

- 23** Kes seilavad laevadega
merel
ja kauplevad suurtel vetel,^h

- 24** need on näinud
Jehoova töid,
tema imelisi tegusid
sügavikes,ⁱ

107:18 *Võib tõlkida ka „nende hing tül-
kas toitu”.

- 25 kuidas tema sõna peale
tõuseb tormituul^a
ja tõstab merelaineid.
- 26 Meremehed laevadel
tõusevad taevani
ja sööstavad sügavikku.
Hädaohus lõõvad nad
väriseма.
- 27 Nad taaruvad ja vaaruvad
kui joobnud,
nende oskused ei aita neid.^b
- 28 Hädas olles hüüavad nad
Jehoova poole,^c
ta vabastab nad
nende viletsusest.
- 29 Ta vaigistab tormituule,
merelained jäävad vakka.^d
- 30 Nad rõõmustavad,
kui need vaibuvad,
ta juhib nad
igatsetud sadamasse.
- 31 Tänaгу rahvas Jehoovat
tema truи armastuse eest,
tema imeliste tegude eest
inimlastele!^e
- 32 Ülistatagu teda koguduses,^f
kiidatagu
rahvavanemate kogus!
- 33 Tema muudab jõed
kõrbeks,
veelätted põuaseks maaks,^g
- 34 viljaka maa soolakuks^h
selle elanike kurjuse pärast.
- 35 Ta muudab kõrbe
roostikuks,
põuase maa veallikaiks.ⁱ
- 36 Sinna paneb ta näljased,^j
et nad rajaksid linna
ja elaksid seal.^k
- 37 Nad harivad põlde
ja istutavad viinamägesid,^l
need annavad
rikkalikku saaki.^m
- 38 Ta õnnistab neid
ja neid saab palju,
ta ei lase nende karjal
kahaneda.ⁿ
- 39 Aga taas jääb neid väheks
ja neid alandatakse

LAUL 107

a L 135:7
Jer 10:13
Jn 1:4

b Jn 1:4, 13

c Jn 1:14

d L 65:7
L 89:9
Jn 1:15

e L 105:5

f L 111:1

g 1Ku 17:1, 7
Jes 42:15
Am 4:7

h 1Mo 13:10
5Mo 29:
22, 23

i 2Ku 3:17
Jes 35:7
Jes 41:18

j L 146:7
Lu 1:53

k L 107:7

l Jes 65:21

m Ap 14:17

n 5Mo 7:13, 14

Teine veerg

a II 12:21, 24

b 1Sa 2:8

c L 58:10

d 2Mo 11:7
L 63:11

e L 64:9
Ho 14:9

f L 77:12
L 143:5
Jer 9:24

LAUL 108

g L 57:7–11
L 104:33

h L 81:2

i L 36:5
L 103:11

j L 8:1
L 57:5, 11

k L 20:6
L 60:5

rõhumise, viletsuse
ja kurbusega.

- 40 Ta kallab põlgust
ülikutete peale,
paneб nad ekslema
radadeta tühermaal.^a
- 41 Aga ta kaitseb vaest*
rõhumise eest,^b
teeb ta suguvõsa arvukaks
kui lambakarja.
- 42 Ausameelsed näevad seda
ja rõõmustavad,^c
ent kõik ülekohtused
sulgevad oma suu.^d
- 43 Kes on tark,
paneб kõike seda tähele^e
ja mõtiskleb Jehoova truи
armastuse tegude üle.^f

Taaveti laul.

108 Mu süda on kindel,
oo, Jumal.

Mu hing* laulab pillihelide
saatel.^g

2 Ärka, keelpill, ka sina,
lüüra!^h

Ma äratan koidiku.

3 Ma tänan sind
rahvaste seas, Jehoova,
laulan sulle kiitust*
rahvahõimude keskel.

4 Sest su truи armastus on
suur, see ulatub taevani,ⁱ
sinu ustavus pilvedeni.

5 Ole ülistatud üle taeva,
oo, Jumal,
su auhiilgus ulatugu
üle maa!^j

6 Päästa meid oma parema
käega ja vasta mulle,
et sinu armsad saaksid
vabaks.^k

7 Jumal oma pühaduses*
on õelnud:

107:41 *Võib tõlkida ka „tõstab vae-
se kõrgele“, st haardeulatusest välja.
108:1 *Sõna-sõnalt „au“. 108:3 *Võib
tõlkida ka „kiidan sind pillimänguga“.
108:7 *Teine võimalik tähendus: „oma
pühas paigas“.

„Ma juubeldan, annan
Sekemi^a pärandiks,
möödan välja Sukkoti^b oru.

- 8 Gilead^c on minu nagu
Manassegi,
Efraim on mu kiiver^{*},^d
Juuda minu käskijasau.^e
9 Moab on mu pesunõu,^f
Edomi peale ma heidan
oma sandaali,^g
üle Vilistimaa hõiskan
võidukalt.^h
10 Kes aitab mul vallutada
kindlustatud linna?
Kes juhib mind
Edomi vastu?ⁱ
11 Kas mitte sina, Jumal,
ei hüljanud meid,
sina, meie Jumal,
kes ei välju enam
ühes meie vägedega?^j
12 Aita meid hädas,^k
sest inimeste abi on tühine.^l
13 Jumal annab meile jõudu,^m
tema tallab meie vastased
jalge alla.ⁿ

Juhatajale. Taaveti laul.

- 109** Oo, Jumal, keda ma
kiidan, ° ära vaiki!
2 Sest jumalatu ja petis
avavad mu vastu suu,
räägivad must
valeliku keelega,^p
3 piiravad mind
vihaste sõnadega,
ründavad põhjusega.^q
4 Mu armastusele vastavad
nad vastupanuga,^r
mina aga palvetan.
5 Nad tasuvad mulle
head halvaga,^s
armastust vihkamisega.[§]
6 Pane jumalatu
sellise üle valitsema,
seisku vastane^{*}
ta paremal käel.

108:8 *Sõna-sõnalt „kindlus”. 109:6
*Võib tõlkida ka „süüdistaja”.

LAUL 108

- a Jos 17:7
b 1Mo 33:17
L 60:6–8
c Jos 13:8, 11
d 5Mo 33:17
e 1Mo 49:10
f 2Sa 8:2
g 4Mo 24:18
2Sa 8:14
h 2Sa 8:1
i L 60:9–12
j 5Mo 23:14
k L 18:6
l L 118:8
L 146:3, 4
m 1Sa 2:4
2Sa 22:40
Jes 40:29–31
n L 44:5

LAUL 109

- o L 33:1
p 2Sa 15:2, 3
L 31:18
q 2Sa 15:12
2Sa 16:5–7
L 69:4
r 2Sa 13:39
s L 35:11, 12
L 38:19, 20
§ L 55:12–14

Teine veerg

- a Jes 1:15
Mi 3:4
b L 55:23
Mt 27:5
c Ap 1:16–20
d L 37:28
e 2Sa 3:28, 29
2Sa 21:1
f L 34:16
g Jk 2:13
h L 10:2
i 2Sa 16:11
2Sa 17:1, 2
L 37:32

- 7 Möistetagu ta kohtus süüdi,
tema palvetki peetagu
patuks.^a
8 Olgu ta päeva pisut,^b
tema ülevaatajaamet saagu
teisele.^c
9 Tema lapsed jäägu isata,
ta naisest saagu lesk.
10 Tema lastest saagu
hulkuvad kerjused,
kes lahkuvad oma varemeis
kodust, et toitu otsida.
11 Võtku laenuandja^{*} kõik,
mis tal on,
riisugu võõrad
kogu ta vara.
12 Ärgu olgu keegi ta vastu
lahke,^{*}
ärgu keegi halastagu
ta isatajäänud lastele.
13 Tema järglastele
tehtagu lõpp,^d
pühitagu nende nimi ära
juba järgmise põlve ajal.
14 Ärgu unustagu Jehoova
ta esiisade süüd,^e
ärgu kustutatagu
ta ema pattu.
15 Olgu Jehooval alati meeles,
mis nad on teinud,
ta kaotagu nende mälestus
maa pealt.^f
16 Sest see mees ei mõelnudki
olla lahke^{*},^g
vaid ajas taga rõhutut,^h
vaest ja südameilt murtut,
et neid surmata.ⁱ
17 Ta armastas needa ja
needus tuli ta enda peale.
Ta ei tahtnud õnnistada ja
jäi õnnistusega.
18 Needus kattis teda kuuena.
See valati ta sisemusse
kui vesi,
ta luudesse kui õli.

109:11 *Võib tõlkida ka „võtku liigkasu-
võtja kavalalt”. 109:12 *Võib tõlkida ka
„ärgu osutagu keegi talle truud armas-
tust”. 109:16 *Võib tõlkida ka „osuta-
da truud armastust”.

- 19 Olgu ta needus kui kuub, mille sisse ta end mähib,^a ja nagu vöö, mida ta alati kannab.
- 20 Nii tasub Jehoova sellele, kes mulle vastu paneb,^b neile, kes mu vastu kurja räägivad.
- 21 Kuid sina, kõrgeim valitseja Jehoova, tee mulle head oma nime pärast.^c Vabasta mind, sest su truud armastus on hea.^d
- 22 Ma olen ju abitu ja vaene,^e süda mu sees on läbi torgatud.^f
- 23 Ma hääbun kui kahanev vari, mind raputatakse maha nagu rohutirtsu.
- 24 Mu põlved nõrkevad paastumisest, ma olen kidur ja otsa jäänud.
- 25 Ma olen saanud nende pilkealuseks,^g mind nähes nad vangutavad pead.^h
- 26 Aita mind, Jehoova, mu Jumal, päästa mind oma truud armastust mõõda!
- 27 Teadku nad, et see on sinu käsi, et sina, Jehoova, oled seda teinud.
- 28 Las nemad neavad, kuid sina õnnista. Kui nad tõusevad mu vastu, jäägu nad häbisse, sinu teenija aga rõõmutsegu.
- 29 Riietugu mu vastased alandusse, mähkugu nad häbisse kui üleküube.ⁱ
- 30 Mu suu tänab Jehoovat üliväga, paljude ees kiidan ma teda.^j

LAUL 109

a L 109:29

b 2Sa 17:23

c L 25:11

L 31:3

d L 36:7

L 69:16

L 86:5

e L 40:17

f L 102:4

g L 31:11

h L 22:7

Mt 27:39

i L 35:26

j L 22:22

Teine veerg

LAUL 110

a Ro 8:34

Ef 1:20

Heb 8:1

Heb 12:2

b Mt 22:43, 44

Mr 12:36

Lu 20:42, 43

Ap 2:34, 35

1Ko 15:25

Heb 1:3, 13

Heb 10:12, 13

c L 2:8, 9

L 45:4, 5

Mt 28:18

Ilm 6:2

Ilm 12:5

Ilm 19:11, 15

d Heb 7:21, 28

e 1Mo 14:18

Heb 5:5, 6

Heb 6:19, 20

Heb 7:3, 11

f L 16:8

g L 2:2

Ro 2:5

Ilm 11:18

Ilm 19:19

h L 79:6

i Jer 25:31–33

LAUL 111

j L 68:4

L 113:1

Ilm 19:1

k L 9:1

- 31 Sest ta seisab vaese paremal käel, et päästa ta hukkamõistjate küüsisist.

Taaveti laul.

110 Jehoova lausud mu isandale:

„Istu mu paremale käele,^a kuni ma panen su vaenlased su jalajäriks.”^b

- 2 Siionist ulatab Jehoova su võimu valitsuskepi, õeldes:

„Valitse keset oma vaenlasi.”^c

- 3 Sinu rahvas on meeeldi valmis su sõttamineku päeval.

Pühas hiilguses ilmub su ette noorte sõdalaste vägi – nagu kastepiisad koidu üsast.

- 4 Jehoova on töotanud ega muuda meelt*:

„Sina oled preester igavesti,^d Melkisedeki sarnane.”^e

- 5 Jehoova on su paremal käel,^f ta purustab kuningad oma vihapäeval.^g

- 6 Ta mõistab kohut rahvaste üle,^h katab maa laipadega,ⁱ purustab suure maa* peamehe.

- 7 Ta* joob teeäärsest jõest, seepärast on püsti ta pea.

111 Kiitke Jaahi!^{*j}

N [alef]

Ma tänan Jehoovat kogu südamest*

110:4 *Võib tõlkida ka „ega kahetse”. 110:6 *Võib tõlkida ka „kogu maa”. 110:7 *Viitab „mu isandale” salmis 1. 111:1 *Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

- 2 [beet]
 õigete kogunemisel
 ja koguduses.
 1 [gimel]
- 2** Jehoova tööd on vägevad,^a
 need uurivad kõik, kel on
 neist hea meel.^b
 1 [dalet]
- 3** Tema teod on aulised
 ja võrratud,
 1 [vav]
 tema õigus püsib igavesti.^c
 1 [zajin]
- 4** Ta on teinud oma imelised
 teod nii, et neid
 mäletatakse.^d
 1 [heet]
 Jehoova on kaastundlik
 ja halastav.^e
 2 [teet]
- 5** Ta annab toitu neile,
 kes teda kardavad.^f
 1 [jood]
 Ta peab igavesti meeles
 oma lepingut.^g
 2 [kaf]
- 6** Ta on näidanud oma rahva-
 le vägevaid tegusid,
 1 [lamed]
 andnud neile rahvaste
 pärandi.^h
 1 [mem]
- 7** Tema kätetööd on tõde
 ja õigus.ⁱ
 1 [nun]
 Kõik ta küsud on usaldus-
 väärsed.^j
 2 [samekh]
- 8** Neile võib alati loota,^{*}
 nüüd ja igavesti,
 1 [ajin]
 need on loodud tões
 ja õiguses.^k
 2 [pe]
- 9** Ta vabastas oma rahva,^l

111:8 *Võib tõlkida ka „need on alati põhjendatud“.

LAUL 111

a L 98:1
 L 139:14
 Ilm 15:3
 b L 77:12
 L 143:5
 c L 103:17
 d 5Mo 31:19
 Jos 4:5–7
 e 2Mo 34:6
 Jk 5:11
 f L 37:25
 Mt 6:33
 g L 89:34
 L 105:8
 h L 44:2
 L 105:44
 i 5Mo 32:4
 j L 19:8
 Jes 55:10, 11
 k L 19:9
 l 2Mo 15:13
 Lu 1:68
 Ilm 7:10

Teine veerg

a L 89:7
 Jes 6:2, 3
 Lu 1:49
 Ilm 4:8
 b li 28:28
 Op 1:7
 Kog 12:13
 c 5Mo 4:6
 Jos 1:7, 8
 1Ku 2:3
 L 119:100
 2Ti 3:14, 15

LAUL 112

d 2Mo 15:2
 Ilm 19:1
 e L 111:10
 f L 1:1, 2
 L 40:8
 g L 25:12, 13
 L 37:25, 26
 h L 97:11
 1Pe 2:9
 i Lu 6:36
 Ef 4:32
 j 5Mo 15:7, 8
 L 41:1
 Op 19:17
 Lu 6:34, 35
 Ap 20:35
 Heb 13:16
 k L 15:5
 L 125:1

- 3 [tsadee]
 pani igaveseks kehtima
 oma lepingu.
 1 [koof]
 Tema nimi on püha
 ja aukartustäratav.^a
 1 [reeš]
- 10** Jehoova kartus on tarkuse
 algus.^b
 1 [sin]
 Arukad on kõik, kes ta
 käskte peavad.^c
 1 [tav]
 Teda kiidetakse igavesti.
- 112** Kiitke Jaahi!^{*d}
 1 [alef]
 Õnnelik on inimene,
 kes kardab Jehoovast,^e
 2 [beet]
 kes tunneb ta käskudest
 suurt rõõmu.^f
 1 [gimel]

- 2** Tema järglased saavad
 maal vägevaks.
 1 [dalet]
 Ausameelsete põlvkonda
 õnnistatakse.^g
 1 [he]
- 3** Tema majas on rikkus
 ja jõukus,
 1 [vav]
 tema õigus püsib igavesti.
 1 [zajin]
- 4** Ta särab ausameelsetele
 kui valgus pimeduses.^h
 1 [heet]
 Ta on kaastundlik, halastavⁱ
 ja õiglane.
 2 [teet]
- 5** Hästi läheb mehel, kes
 heldelt laenab.^j
 1 [jood]
 Ta ajab oma asju õiglaselt.
 2 [kaf]
- 6** Ta ei kõigu kunagi.^k

112:1 *Võib tõlkida ka „halleluuja“. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

↳ [lamed]

Õiget mäletatakse igavesti.^a

↳ [mem]

7 Ta ei karda halbu sõnumeid.^b

] [nun]

Tema süda on kindel
ja loodab Jehoovale.^c

↳ [samekh]

8 Tema süda on kõigutamatu,
ei ta karda.^d

↳ [ajin]

Viimaks vaatab ta võidukalt
oma vastaseid.^e

↳ [pe]

9 Ta jagab heldelt ja annab
vaestele.^f

↳ [tsadee]

Tema õigus püsib igavesti.^g

↳ [koof]

Tema jõud* tõstetakse
ausse.

↳ [reeš]

10 Jumalatu näeb seda
ja ärritub.

↳ [šin]

Ta kiristab hambaid
ja kaob.

↳ [tav]

Jumalate soovid
luhtuvad.^h**113*** Kiitke Jaahi![#]
Kiitke,

Jehoova teenijad,

kiitke Jehoova nime!

2 Jehoova nimi olgu kiidetud
nüüd ja igavesti!ⁱ3 Idast lääneni
olgu kiidetudJehoova nimi.^j4 Jehoova on kõrge
üle kõigi rahvaste,^k
tema auhiilgus
on üle taeva.^l

LAUL 112

a Neh 5:19

Op 10:7

b L 27:1

Op 3:25

c L 62:8

Jes 26:3

d Op 28:1

e L 59:10

f 5Mo 15:11

Op 11:24

Op 19:17

g 5Mo 24:

12, 13

2Ko 9:9

Heb 6:10

h Op 11:7

LAUL 113

i 1Aj 16:36

1Aj 29:10

L 106:48

j L 72:19

L 86:9

Jes 59:19

Mal 1:11

k L 97:9

L 99:2

l 1Ku 8:27

Teine veerg

a 2Mo 15:11

b L 18:35

L 138:6

Jes 57:15

Jes 66:2

c 1Sa 2:7

d 1Sa 2:5

Jes 54:1

LAUL 114

e 2Mo 12:41

f 2Mo 6:7

2Mo 19:6

5Mo 32:9

g 2Mo 14:21

h Jos 3:16

i 2Mo 19:18

Koh 5:4

j 2Mo 15:8

k Jos 4:23

l 1Aj 16:29, 30

m 2Mo 17:6

4Mo 20:11

5Mo 8:14, 15

L 107:35

LAUL 115

n Jes 48:11

Joh 12:28

o L 138:2

5 Kes on nagu meie Jumal
Jehoova,^akelle eluase on
kõrgustes*?6 Tema alandub vaatama
taevast ja maad.^b7 tõstab põrmust üles viletsa,
tuhahunnikust* vaese,^c8 et panna ta istuma
ülikuti sekka,
oma rahva ülikute sekka.9 Tema annab viljatule
naisele kodu,
teeb temast õnneliku
lasterikka ema.^d

Kiitke Jaahi!

114 Kui Iisrael läks välja
Egiptusest,^eJaakobi sugu rahva seast,
kes rääkis võõrast keelt,2 sai Juuda Jumala
pühamuks*,Iisrael tema valitsusalaks.^f3 Meri nägi seda ja põgenes,^g
Jordan pöördus tagasi.^h4 Mäed kekslesid kui jäärad,ⁱ
künkad nagu talled.5 Meri, miks sa põgenesid,^j
Jordan, miks pöördusid
tagasi?^k6 Mäed, miks kekslesite
kui jäärad,
ja teie, künkad, nagu talled?7 Maa, värise Isanda ees,
Jaakobi Jumala ees,^l8 kes teeb kalju roostikuks,
ränikivi veeallikaks.^m**115** Mitte meile, Jehoova,
mitte meile,vaid oma nimele anna auⁿ
oma truust armastuse
ja ustavuse pärast.^o

112:9 *Sõna-sõnalalt „sarv”. 113:1 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hallel-laulud”. #Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

113:5 *Võib tõlkida ka „kes istub troonil kõrgustes”. 113:7 *Teine võimalik tähendus: „prügimäelt”. 114:2 *Võib tõlkida ka „pühaks paigaks”.

- 2 Miks peaksid rahvad
ütleva:
„Kus nende Jumal on?”^a
- 3 Meie Jumal on taevas.
Mida ta soovib,
seda ta teeb.
- 4 Nende ebajumalad on
hõbe ja kuld,
inimese kätetöö.^b
- 5 Suu neil on,
aga nad ei räägi,^c
silmad neil on,
aga nad ei näe,
- 6 kõrvad neil on,
aga nad ei kuule,
nina neil on,
aga nad ei haista,
- 7 käed neil on,
aga nad ei kompa,
jalad neil on,
aga nad ei käi,^d
nende kurgust
ei kosta häält.^e
- 8 Nende valmistajad saavad
nende sarnaseks,^f
nagu kõik, kes nende peale
loodavad.^g
- 9 Iisrael, looda Jehoovale,^h
tema on sinu abi ja kilp.ⁱ
- 10 Aaroni sugu,^j
looda Jehoovale,
tema on sinu abi ja kilp.
- 11 Teie, kes kardate Jehoovat,
lootke Jehoovale,^k
tema on teie abi ja kilp.^l
- 12 Jehoova peab meid meeles
ja õnnistab,
ta õnnistab Iisraeli sugu,^m
ta õnnistab Aaroni sugu.
- 13 Ta õnnistab neid,
kes kardavad Jehoovat,
nii väikest kui ka suurt.
- 14 Jehoova annab teile
järelkasvu,
teile ja teie lastele.ⁿ
- 15 Õnnistagu teid Jehoova,^o
maa ja taeva looja!^p

LAUL 115

a 2Mo 32:12
4Mo 14:
15, 16
5Mo 32:
26, 27
L 79:10

b L 135:15–18
Jes 40:19
Jes 46:6
Jer 10:3, 4
Jer 10:8, 9
Ap 19:26
1Ko 10:19

c Hab 2:19

d 1Sa 5:3
Jes 46:7

e Hab 2:18

f Jes 44:9

g L 97:7

h Õp 3:5

i 5Mo 33:29
L 33:20

j 2Mo 28:1

k Õp 16:20

l L 84:11

m 1Mo 12:2

n 1Mo 13:16

o L 3:8

p L 96:5

Teine veerg

a Jes 66:1

b 1Mo 1:28
L 37:29
Jes 45:18
Ap 17:26

c L 6:5
Kog 9:5

d L 31:17

LAUL 116

e L 18:6

f L 34:15

g Jes 38:10

h L 18:4
L 38:6

i L 34:6
Ro 10:13

j 5Mo 32:4

k 2Mo 34:6
Neh 9:17
Tn 9:9

l L 19:7

m L 56:13

L 94:18

n 2Ko 4:13

16 Taevas kuulub Jehoovale,^a
kuid maa on ta andnud
inimlastele.^b

17 Ei surnud kiida Jaahi^c
ega need, kes lähevad alla
surmavaikusse.^d

18 Aga meie kiidame Jaahi
nüüd ja igavesti.
Kiitke Jaahi!*

116 Ma armastan
Jehoovat,
sest ta kuuleb* mu häält
ja abipalvet.^e

2 Ta pöörab oma kõrva
mu poole^f
ja ma hüüan teda
kõik oma elupäevad.

3 Surmakõidikud
piirasid mind,
surmavald hoidis mind
oma haardes.^g
Ahastus ja kurbus
valdasid mind.^h

4 Aga ma hüüdsin
Jehoova nime:ⁱ
„Oo, Jehoova,
päästa mind!”

5 Jehoova on kaastundlik
ja õige,^j
meie Jumal on halastav.^k

6 Jehoova kaitseb
kogenematuid.^l

Ma olin maha surutud
ja ta päästis mu.

7 Puhaku taas mu hing,
sest Jehoova on teinud
mulle head.

8 Sa päätsid mind surmast,
mu silmad pisaraist,
jalad komistamast.^m

9 Ma käin Jehoova ees
elavate maal.

10 Mul oli usku,
seepärast ma rääkisin,ⁿ
kuigi olin väga rõhutud.

115:18 *Võib tõlkida ka „halleluuja”.
Jaah on nime Jehoova lühivorm. **116:1**
*Teine võimalik tähendus: „ma armas-
tan, sest Jehoova kuuleb”.

- 11** Mind haaras ärevus
ja ma ütlesin:
„Kõik inimesed on
valelikud.”^a
- 12** Kuidas ma küll tasan
Jehoovale
kõige hea eest,
mis ta mulle on teinud?
- 13** Ma võtan päästekarika
ja hüüan Jehoova nime.
- 14** Ma täidan Jehoovale antud
töötused
kogu tema rahva nähes.^b
- 15** Kallis on Jehoova silmis
tema ustavate surm.^c
- 16** Ma anun sind, Jehoova,
sest olen su teenija.
Ma olen su teenija,
su orjatar poeg.
Sa oled vabastanud mind
kõidikuist.^d
- 17** Sulle toon ma tänuohvreid,^e
ma hüüan Jehoova nime.
- 18** Ma täidan Jehoovale antud
töötused^f
kogu tema rahva nähes^g
- 19** Jehoova koja õuedes^h
sinu keskel,
oo, Jeruusalemm.
Kiitke Jaahi!ⁱ
- 117** Kiitke Jehoovat,
kõik rahvad!^j
Ülistage teda,
kõik rahvahõimud!^k
- 2** Sest tema truud armastus
meie vastu on suur,^l
Jehoova ustavus^m on
igavene.ⁿ
Kiitke Jaahi!^o
- 118** Tänage Jehoovat,
sest tema on hea.^p
Tema truud armastus
kestab igavesti.
- 2** Õelgu Iisrael:
„Tema truud armastus
kestab igavesti.”

116:19; 117:2 *Võib tõlkida ka „halleluja-
ja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

LAUL 116

- a Ro 3:4
b L 22:25
Jn 2:9
c 1Sa 25:29
II 1:12
L 91:14
Sak 2:8
2Pe 2:9
d L 107:14
e 3Mo 7:12
L 50:23
f L 22:25
L 76:11
g L 116:14
h L 96:8
i Ilm 19:1

LAUL 117

- j Ilm 7:9, 10
k Ro 15:11
l Nu 3:22
m L 25:10
L 91:4
n L 100:5
o L 111:1

LAUL 118

- p Mt 19:17

Teine veerg

- a L 18:19
b L 27:1
c Jes 51:12
Ro 8:31
Heb 13:6
d Mt 26:52, 53
e L 54:7
f L 40:4
L 146:3, 4
Jer 17:5
g Hes 29:6, 7
h 2Aj 20:15, 17
i 2Aj 14:11
j 2Mo 15:2
L 18:2
Jes 12:2

- 3** Õelgu Aaroni sugu:
„Tema truud armastus
kestab igavesti.”
- 4** Õelgu need, kes kardavad
Jehoovat:
„Tema truud armastus
kestab igavesti.”
- 5** Oma ängistuses
ma hüüdsin Jaahi.
Jaah vastas mulle
ja tõi mind turvapaika.^a
- 6** Jehoova on mu kõrval,
ma ei karda.^b
Mida võib inimene mulle
teha?^c
- 7** Jehoova on mu kõrval
kui abimees*,^d
ma vaatan võidukalt
oma vihamehi.^e
- 8** Parem on otsida varju
Jehoova juurest
kui loota inimestele.^f
- 9** Parem on otsida varju
Jehoova juurest
kui loota valitsejatele.^g
- 10** Kõik rahvad piirasid mind,
kuid Jehoova nimel
lõin ma nad tagasi.^h
- 11** Nad piirasid mind, jah,
piirasid mu ümber,
kuid Jehoova nimel
lõin ma nad tagasi.
- 12** Nad piirasid mind
kui mesilased,
aga kustusid kiiresti
kui tuli ogapöösas.
Jehoova nimel
lõin ma nad tagasi.ⁱ
- 13** Mind tõugati tugevalt,
et ma langeksin,
kuid Jehoova aitas mind.
- 14** Jaah on mu varjupaik
ja tugevus,
tema on mu pääste.^j
- 15** Rõõmuhõisked ja
võiduhüüded
kostavad õigete telkidest.

118:7 *Teine võimalik tähendus: „on mu
kõrval ühes mu aitajatega”.

- Jehoova parem käsi näitab oma jõudu.^a
- 16** Jehoova parem käsi ülendab end, Jehoova parem käsi näitab oma jõudu.^b
- 17** Ei ma sure, ei, ma jään elama, et kuulutada Jaahi tegusid.^c
- 18** Jaah karistas mind rängalt,^d kuid ei andnud surma kätte.^e
- 19** Avage mulle õiguse väravad.^f Ma lähen neist sisse ja tänan Jaahi.
- 20** See on Jehoova värav. Õiged lähevad sealt sisse.^g
- 21** Ma tänan sind, sest sa vastasid mulle^h ja said minu päästjaks.
- 22** Kivi, mille ehitajad kõrvale heitsid, on saanud nurga tipmiseks kiviks.ⁱ
- 23** See on Jehoovalt^j ja on meie silmis imeline.^k
- 24** See on Jehoova loodud päev, me hõiskame ja rõõmustame selle üle.
- 25** Jehoova, me anume sind, palun päästa meid! Jehoova, palun too meile võit!
- 26** Õnnistatud on, kes tuleb Jehoova nimel!^l Me õnnistame teid Jehoova kojast.
- 27** Jehoova on Jumal, tema valgustab meid.^m Ühinege pidurongiga, haljad oksad käes,ⁿ pidurongiga altari sarvedeni.^o

LAUL 118

- a L 89:13
Jes 63:12
- b 2Mo 15:6
Jes 40:26
- c L 6:5
L 71:17
- d L 66:10
L 94:12
- e L 16:10
- f Jes 26:2
Ilm 22:14
- g L 24:3, 4
- h L 116:1
- i Jes 28:16
Lu 20:17
Ap 4:11
1Ko 3:11
Ef 2:19, 20
1Pe 2:4–7
- j Ap 5:31
- k Mr 12:10, 11
- l Mt 21:7–9
Mt 23:39
Mr 11:7–10
Lu 19:37, 38
- m L 18:28
1Pe 2:9
- n 3Mo 23:34
L 42:4
- o 2Mo 27:2

Teine veerg

- a 2Mo 15:2
Jes 25:1
- b L 50:23
- c Esr 3:11
L 118:1

LAUL 119

- d 2Ku 20:3
Jk 1:25
- e L 19:7
- f 2Aj 31:20, 21
- g Jes 38:3
- h 5Mo 5:33
Jer 7:23
Jk 2:10
- i L 51:10
- j L 119:80
- k Op 6:20, 22
- l L 25:5
- m L 112:1

28 Sina oled mu Jumal ja ma tänan sind, mu Jumal, ma ülistan sind.^a

29 Täna Jehoovat,^b sest tema on hea. Tema truu armastus kestab igavesti.^c

⚠ [alef]

119 Õnnelikud on need, kelle tee on laitmatu, kes käivad Jehoova seaduse järgi.^d

2 Õnnelikud on need, kes panevad tähele ta meeldetuletusi,^e otsivad teda kogu südamest.^f

3 Nad ei tee ülekohtu, vaid käivad tema teedel.^g

4 Sina oled andnud käsu järgida hoolsalt su korraldusi.^h

5 Kui ma vaid jääksin kindlaks,ⁱ peaksin kinni su määrustest!

6 Ei jää ma siis häbisse^j kõiki su käske uurides.

7 Siis tänan sind ausa südamega su õiglasi seadusi tundma õppides.

8 Ma täidan sinu määrusi. Ära hülga mind iial!

⚠ [beet]

9 Kuidas hoiab noor inimene oma elutee puhta? Kui seab hoolsalt oma samme sinu sõna järgi.^k

10 Ma otsin sind kogu südamest. Ära lase mul kõrvale kalduda sinu käskudest.^l

11 Ma talletan sinu ütlusi oma südames,^m

et ma ei patustaks
su vastu.^a

12 Ole kiidetud, Jehoova!
Õpeta mulle oma määrusi.

13 Oma huultega
kuulutan ma
kõiki su lausunud seadusi.

14 Ma rõõmustan
su meeldetuletuste üle^b
enam kui kalli vara üle.^c

15 Ma mõtisklen
su korralduste üle,^d
hoian silmad
su teeradadel.^e

16 Sinu määrused
on mulle kallid,
ma ei unusta su sõna.^f
‡ [gimel]

17 Ole lahke oma teenija
vastu,
et ma elaksin ja järgiksin
su sõna.^g

18 Ava mu silmad,
et näeksin selgelt
su seaduse imesid.

19 Ma olen vaid võõras
sel maal.^h
Ära varja mu eest
oma káske.

20 Ma olen nõrkenud
lakkamatust igatsusest
su seaduste järele.

21 Sa hurjutad jultunuid,
äraneetuid, kes su
kaskudest kõrvale
kalduvad.ⁱ

22 Võta minult häbi ja teotus,
sest ma panen tähele
su meeldetuletusi.

23 Isegi kui peamehed
peavad nõu mu vastu,
mõtiskleb su teenija
sinu määruste üle*.

24 Sinu meeldetuletused on
mulle kallid,^j
need on mu nõuandjad.^k

119:23 *Võib tõlkida ka „uurib su teeni-
ja sinu määrusi“.

LAUL 119

a L 19:13
L 37:31

b Jer 15:16

c L 19:8, 10
L 119:72

d L 119:93
L 119:100

e L 25:10

f Jk 1:23–25

g Jes 38:20

h 1Aj 29:15

i 5Mo 28:15

j L 119:14
L 119:168

k 5Mo 17:
18–20
L 119:105
2Ti 3:16, 17

Teine veerg

a L 22:15

b L 119:154
L 143:11

c L 86:11

d L 145:5

e L 141:4
Õp 30:8

f Jos 24:15

g L 19:7

h L 25:20
L 119:80

i Jes 48:17
Joh 6:45
Jk 1:5

j L 119:112

k L 23:3

l Lu 12:15
1Ti 6:10
Heb 13:5

‡ [dalet]

25 Ma laman põrmus.^a
Hoia mind elus
oma lubadust mööda.^b

26 Ma rääkisin sulle oma tee-
dest ja sa vastasid mulle.
Õpeta mulle oma määrusi.^c

27 Aita mul mõista
oma korralduste mõtet,
et võiksin mõtiskleda
su imeliste tegude üle*.^d

28 Ma olen kurbusest unetu.
Turguta mind oma sõnaga.

29 Hoia mind eemal
pettuse teest.^e
Ole mulle armuline,
õpeta oma seadust.

30 Ma olen valinud
ustavuse tee.^f
Sinu seadusi
pean ma õigeks.

31 Ma klammerdun su
meeldetuletuste külge.^g
Jehoova, ära lase mul
pettuda*!^h

32 Ma lausa jooksen
su käskude teel,
sest sa teed mu südames
neile ruumi*.

‡ [he]

33 Õpeta mulle, Jehoova,ⁱ
oma määruste teed
ja ma käin sellel
kuni lõpuni.^j

34 Anna mulle arusaamist,
et võiksin täita su seadust
ja pidada seda
kogu südamest.

35 Juhata mind
oma käskude rajal,^k
sest seal ma leian rõõmu.

36 Pööra mu süda oma
meeldetuletuste poole,
mitte kasuahnuse poole.^l

119:27 *Võib tõlkida ka „uurida su ime-
lisi tegusid“. 119:31 *Võib tõlkida ka
„jääda häbisse“. 119:32 *Teine võima-
lik tähendus: „sest sa annad mu süda-
messe kindlustunde“.

- 37 Pööra mu silmad ära sellelt, mis vääritu,^a hoia mind elus oma teel.
- 38 Täida oma töotus, et sind kardetaks*.
- 39 Võta minult ära häbi, mis mind hirmutab, sinu seadused on ju head.^b
- 40 Kuidas ma küll igatsen sinu korraldusi! Sinu õigus hoidku mind elus.
† [vav]
- 41 Saagu mulle osaks sinu truud armastus, Jehoova,^c päästa mind oma töotust mõõda,^d
- 42 et võiksin vastata sellele, kes mind teotab, sest ma loodan sinu sõnale.
- 43 Ära võta mu suust tõesõna, sest ma loodan sinu seadusele.
- 44 Ma täidan alati su seadust, ikka ja igavesti.^e
- 45 Mu jalgteed on turvaline,^f sest otsin su korraldusi.
- 46 Ma räägin su meeldetuletustest kuningate ees ega jää häbisse.^g
- 47 Su käsud on mulle kallid, jah, neid ma armastan.^h
- 48 Ma tõstan oma käed su käskude poole, mida armastan,ⁱ ma mõtisklen su määruste üle*.^j
† [zajin]
- 49 Tuleta meelde oma teenijale antud töotust, millega annad mulle lootust.

119:38 *Teine võimalik tähendus: „mis on antud neile, kes sind kardavad“.

119:48 *Võib tõlkida ka „uurin su määrusi“.

LAUL 119

a 4Mo 15:39
Op 4:25
Op 23:4, 5

b L 19:9
L 119:75

c L 51:1
L 90:14

d L 119:76

e L 119:33

f L 118:5

g Ro 1:16

h II 23:12
L 119:174
Ro 7:22

i L 119:127

j L 119:23
L 119:71

Teine veerg

a L 94:19
Ro 15:4

b L 119:157

c 4Mo 16:5
5Mo 1:35, 36
5Mo 4:3

d Ro 15:4

e L 119:158
L 139:21
Op 28:4

f L 63:6
Jes 26:9

g L 16:5

h 2Mo 19:8

i L 51:17

j L 57:1

k L 119:101
Ef 5:15

l 2Aj 29:1, 3

m 1Sa 26:8, 9
2Aj 29:1, 2

- 50 See lohutab mind mu hädas,^a sest su töotus on hoidnud mind elus.
- 51 Jultunud mehed mõnitavad mind, aga ma ei kaldu su seadusest kõrvale.^b
- 52 Ma pean meeles su poliiseid seadusi,^c Jehoova, neist leian lohutust.^d
- 53 Tuline raev on haaranud mind jumalatute pärast, kes hülgavad su seaduse.^e
- 54 Sinu määrused on mulle lauluks, kus ma ka ei elaks*.
- 55 Öösel ma meenutan su nime, Jehoova,^f et võiksin täita su seadust.
- 56 See kõik on mulle osaks saanud, sest ma pean kinni su korraldustest.
† [heet]
- 57 Jehoova on mu pärandiosa,^g ma olen töötanud järgida su sõnu.^h
- 58 Ma palun sind kogu südamest*ⁱ, ole mulle armuline^j oma töotust mõõda.
- 59 Ma uurisin oma teid, et pöörata sammud tagasi su meeldetuletuste poole.^k
- 60 Ma kiirustan ega viivita su käskude täitmisega.^l
- 61 Jumalatute köied ümbritsevad mind, kuid ma ei unusta su seadust.^m

119:54 *Võib tõlkida ka „kus ma ka võõrana ei elaks“.

119:58 *Võib tõlkida ka „püüan leevendada su palet“, „otsin su palge naeratust“.

- 62 Keskööl ma tõusen
sind tänama^a
su õiglaste seaduste eest.
- 63 Ma olen kõigi nende söber,
kes sind kardavad
ja su korraldusi järgivad.^b
- 64 Sinu truu armastus,
Jehoova, täidab maad.^c
Õpeta mulle oma määrusi.
☞ [teet]
- 65 Sa oled teinud head
oma teenijale
oma sõna järgi, Jehoova.
- 66 Anna mulle kainet
mõistust ja teadmisi,^d
sest olen pannud lootuse
su käskudele.
- 67 Mind vaevati,
kui läksin eksiteele,^{*}
kuid nüüd ma järgin
su ütlust.^e
- 68 Sina oled hea^f
ja su teod on head.
Õpeta mulle
oma määrusi.^g
- 69 Jultunud mehed
mustavad mind valega,
aga mina täidan kogu
südamest su korraldusi.
- 70 Nende süda on tuim
nagu rasv,^h
aga mulle on su seadused
kallid.ⁱ
- 71 Mulle on hea,
et mind vaevatakse,^j
sest nõnda ma õpin
su määrusi.
- 72 Seadus su huulilt
on mulle hea,^k
see on parem kui tuhan-
ded kuld- ja hõbetükid.^l
☞ [jood]
- 73 Sinu käed valmistasid
ja vormisid mind.
Anna mulle arusaamist,
et võiksin õppida
su käske.^m

119:67 *Võib tõlkida ka „kui patustasin kogemata“.

LAUL 119

- a L 42:8
b Õp 13:20
c L 33:5
L 104:13
d 1Ku 3:9
L 94:10
Tn 2:21
Flp 1:9
e L 119:11
f L 86:5
Mr 10:18
g Jes 48:17
h Jes 6:10
i L 40:8
Ro 7:22
j 1Ko 11:32
Heb 12:9–11
k 5Mo 17:18, 19
l L 19:7, 10
Õp 3:13–15
m 1Aj 22:12
II 32:8

Teine veerg

- a L 119:147
b L 119:160
c 5Mo 32:4
Heb 12:11
d 2Mo 34:6
L 86:5
e L 51:1
L 103:13
L 119:116
Tn 9:18
Lu 1:50
f Ro 7:22
g L 119:45
h 1Ku 8:58
i L 119:5, 6
1Jo 2:28
j Mi 7:7
k L 69:3
l L 86:17
L 102:2
m L 119:61
L 119:176
n L 7:6
Ilm 6:9, 10

- 74 Need, kes sind kardavad,
näevad mind
ja rõõmustavad,
sest sinu sõna on mu
lootus.^a
- 75 Ma tean, Jehoova, et sinu
seadused on õiged^b
ja et sa karistasid mind
oma ustavuses.^c
- 76 Lohutagu mind sinu
truu armastus,^d
nagu sa oled oma teenijale
tõotanud.
- 77 Halasta mu peale,
et võiksin elada,^e
sest sinu seadus on mulle
kallis.^f
- 78 Jäägu jultunud häbisse,
sest nad tegid mulle
põhjusteta* ülekohtu.
Mina aga mõtisklen
su korralduste üle.^g
- 79 Pöördugu minu juurde
need, kes sind kardavad,
kes teavad
su meeldetuletusi.
- 80 Olgu mu süda laitmatu,
kui järgin su määrusi,^h
et ma ei jääks häbisse.ⁱ
☞ [kaf]
- 81 Ma igatsen su päästet,^j
sinu sõna on mu lootus.
- 82 Mu silmad igatsevad näha
su töotuste täitumist,^k
ma küsin: „Millal sa
lohutad mind?“^l
- 83 Ma olen nagu suitsus
kuivanud nahklähker,
aga sinu määrusi
ma ei unusta.^m
- 84 Kui kaua peab su teenija
veel ootama?
Millal viid täide
kohtuotsuse mu
tagakiusajate kohta?ⁿ

119:78 *Teine võimalik tähendus: „oma valedega“. #Võib tõlkida ka „uurin su korraldusi“.

- 85** Jultunud mehed kaevavad mulle püünisauke, need, kes trotsivad su seadust.
- 86** Kõik sinu käsud on usaldusväärsed. Põhjuseta kiusatakse mind taga. Oh aita mind!^a
- 87** Nad oleksid mind maa pealt peaaegu hävitanud, kuid mina ei hüljanud su korraldusi.
- 88** Hoia mind elus oma truu armastuse pärast, et võiksin järgida su meeldetuletusi.
↳ [lamed]
- 89** Igaveseks, oo, Jehoova, jääb su sõna püsima taevas.^b
- 90** Sinu ustavus kestab põlvest põlve.^c Sa oled rajanud maa nõnda, et see jääb püsima.^d
- 91** Tänu sinu seadustele on püsinud need* tänini, sest need kõik on sinu teenijad.
- 92** Kui sinu seadus poleks olnud mulle kallis, oleksin hukkunud oma hädas.^e
- 93** Ma ei unusta kunagi su korraldusi, sest nende varal oled sa mind elus hoidnud.^f
- 94** Ma kuulun sulle. Päästa mind,^g sest olen taga nõudnud su korraldusi.^h
- 95** Jumalatud varitsevad mind, et mind hävitada, aga mina panen hoolega tähele su meeldetuletusi.
- 96** Ma olen näinud, et kõigel täiuslikul on piirid,

119:91 *St kogu loomistöö.

LAUL 119

- a L 142:6
b L 89:2
L 119:152
c 5Mo 7:9
d L 104:5
Kog 1:4
e Õp 6:23
Mt 4:4
f 3Mo 18:5
5Mo 30:16
Joh 6:63
Ro 10:5
g L 86:2
Jes 41:10
h L 119:15

Teine veerg

- a L 40:8
b L 1:2
c L 19:7
Õp 2:6
Õp 10:8
d Mt 11:25
Lu 2:46, 47
e L 18:23
L 119:59
f L 19:7, 10
Õp 24:13, 14
g L 119:100
h L 97:10
L 101:3
Õp 8:13
Õp 13:5
Ro 12:9
i L 43:3
Õp 6:23
Jes 51:4
Ro 15:4
2Ti 3:16, 17
2Pe 1:19

j L 34:19

k L 119:88
L 143:11

kuid sinu käsusõnal pole piire*.

↳ [mem]

- 97** Kuidas ma küll armastan sinu seadust!^a Kogu päeva mõtisklen ma selle üle*.^b
- 98** Sinu käsusõna teeb mind targemaks mu vaenlastest,^c sest see on minuga alati.
- 99** Mul on rohkem taipu kui kõigil mu õpetajail,^d sest ma mõtisklen su meeldetuletuste üle*.
- 100** Ma tegutsen arukamalt kui vanad mehed, sest ma täidan su korraldusi.
- 101** Ma keeldun käimast kurjal teel,^e et järgida sinu sõna.
- 102** Sinu seadustest ei pöördu ma kõrvale, sest sina oled mind õpetanud.
- 103** Kui magusad on su ütlused mu suulaele, magusamad kui mesi mu suule!^f
- 104** Tänu sinu korraldustele tegutsen ma arukalt.^g Seepärast vihkan ma igat vale rada.^h
↳ [nun]
- 105** Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu teerajal.ⁱ
- 106** Ma olen andnud vande järgida su õiglasi seadusi ja ma pean seda.
- 107** Ma olen väga vaevatud.^j Jehoova, hoia mind elus oma sõna järgi.^k

119:96 *Sõna-sõnalt „käsusõna on väga avar”. 119:97 *Võib tõlkida ka „uurin ma seda”. 119:99 *Võib tõlkida ka „uurin su meeldetuletusi”.

- 108** Rõõmustagu sind
mu vabatahtlikud
kiitusohvrid, ^a Jehoova,
õpeta mulle oma seadusi. ^b
- 109** Mu elu on pidevalt ohus,
kuid sinu seadust
pole ma unustanud. ^c
- 110** Jumalatud on seadnud
mulle lõksu,
kuid sinu korraldustest
pole ma kõrvale
kaldunud. ^d
- 111** Sinu meeldetuletused
on mu püsiv omand,
sest need on mu südame
rõõm. ^e
- 112** Ma olen otsustanud kuule-
tuda su määruste
alati, oma elu lõpuni.
☩ [samekh]
- 113** Ma vihkan ükskõikseid* , ^f
aga sinu seadust ma
armastan. ^g
- 114** Sina oled mu varjupaik
ja kilp. ^h
Sinu sõna on mu lootus. ⁱ
- 115** Taganege minust,
te õelad, ^j
et võiksin täita oma
Jumala käske.
- 116** Toeta mind oma tötust
mööda, ^k
et võiksin elada,
ära luba mu lootusel saada
pettumuseks. ^l
- 117** Toeta mind, et pääseksin, ^m
siis keskendun alati
su määrustele. ⁿ
- 118** Sa hülkad kõik,
kes su määrustest
kõrvale kalduvad, ^o
sest nad on täis peetust
ja valet.
- 119** Kõik jumalatud maa peal
viskad sa ära kui
väärtusetu räbu. ^p

119:113 *Võib tõlkida ka „neid, kel on jagatud süda“.

LAUL 119

- a L 50:23
Ho 14:2
Heb 13:15
- b 5Mo 33:10
Jes 48:17
- c L 119:61
- d L 119:87
- e L 19:8
L 119:129
Jer 15:16
- f 1Ku 18:21
Ilm 3:16
- g L 40:8
L 119:97
- h L 32:7
L 91:2
- i L 130:5
- j L 26:5
- k Jes 41:10
- l L 25:2
Ro 10:11
- m Jes 41:13
- n Jos 1:8
L 119:48
- o 1Aj 28:9
L 95:10
- p Õp 2:22
Õp 25:4, 5
Hes 22:18

Teine veerg

- a L 69:3
L 143:7
- b L 119:81
- c L 69:16
- d L 143:10
- e L 119:34
2Ti 2:7
Jk 1:5
- f L 9:19
Jer 18:23
- g L 19:9, 10
L 119:72
Õp 3:13, 14
- h L 19:8
- i L 119:104
- j L 119:105
Õp 6:23
2Ko 4:6
2Pe 1:19
- k L 19:7
Õp 1:1, 4
2Ti 3:15
- l L 42:1
1Pe 2:2
- m 1Sa 1:10, 11
2Sa 16:11, 12
Jes 38:9, 20

- Seepärast armastan ma
su meeldetuletusi.
- 120** Hirmust sinu ees väriseb
mu ihu,
sinu seadusi ma kardan.
☩ [ajin]
- 121** Ma olen teinud, mis õige
ja õiglane.
Ära loovuta mind mu
rõhujaille!
- 122** Taga oma teenija hüvang,
ära lase jultunuil mind
rõhuda.
- 123** Mu silmad on tuhmunud
igatsusest näha
su päästet ^a
ja su õiglase töotuse
täitumist. ^b
- 124** Osuta oma teenijale
truid armastust, ^c
õpeta mulle oma määrusi. ^d
- 125** Ma olen sinu teenija.
Anna mulle arusaamist, ^e
et mõistaksin su
meeldetuletusi.
- 126** Jehooval on aeg
tegutseda. ^f
Nad on ju rikkunud
su seadust.
- 127** Aga mina armastan
su käske
enam kui kulda,
kui puhast kulda. ^g
- 128** Ma pean õigeks kõiki
su õpetusi, ^h
vihkan igat vale rada. ⁱ
☩ [pe]
- 129** Sinu meeldetuletused
on imelised,
seepärast järgin ma neid.
- 130** Su sõnade avanemine
toob valgust, ^j
annab kogenematule
arusaamist. ^k
- 131** Ma avan oma suu ja ohkan,
sest ma igatsen su käskude
järele. ^l
- 132** Vaata mu poole ja
ole mulle armuline ^m

neile antud seadust
mööda, kes armastavad
su nime.^a

133 Juhata kindlakäeliselt mu
samme* oma ütlustega,
ära lase kurjusel minus
võimust võtta.^b

134 Vabasta mind rõhujate
käest
ja ma täidan su käske.

135 Lase oma palge hiilgusel
paista oma teenija
peale,^{*c}
õpeta mulle oma määrusi.

136 Pisarad voolavad
mu silmist,
sest rahvas ei täida
su seadust.^d

‡ [tsadee]

137 Sa oled õiglane, Jehoova,^e
su seadused on õiged.^f

138 Sinu meeldetuletused
on õiged
ja täiesti usaldusväärsed.

139 Ind põleb mu sees,^g
sest mu vastased
on unustanud su sõnad.

140 Sinu sõna on läbini
puhas,^h
sinu teenija armastab
seda.ⁱ

141 Ma olen tühine ja põlatud,^j
kuid sinu käske
ma ei unusta.

142 Sinu õigus on
igavene õigus,^k
sinu seadus on tõde.^l

143 Kuigi olen ahastuses
ja hädas,
pean ma su käske kalliks.

144 Sinu meeldetuletused
on õiged igavesti.
Anna mulle arusaamist,^m
et võiksin elada.

119:133 *Võib tõlkida ka „tee mu sam-
mud kindlaks”. **119:135** *Võib tõlkida
ka „naerata oma teenijale”.

LAUL 119

a Heb 6:10

b L 19:13
Ro 6:12

c 4Mo 6:25
L 4:6

d Hes 9:4
2Pe 2:7, 8

e 5Mo 32:4

f Ilm 16:5, 7

g 2Ku 10:16
L 69:9
Joh 2:17

h L 12:6
L 119:160

i L 119:97

j L 22:6, 7

k L 36:6

l 2Mo 34:6
L 119:160
Joh 17:17

m L 119:34

Teine veerg

a L 5:3
L 88:13
Mr 1:35

b L 63:6
Lu 6:12

c L 51:1
Jes 63:7

d 5Mo 4:7
L 46:1
L 145:18

e L 19:9
Joh 17:17

f L 119:144
Kog 3:14

g L 9:13

h 1Sa 24:15
L 43:1

i 2Ku 17:15, 18
L 73:27
Õp 15:29

‡ [koof]

145 Ma hüüan kogu südamest.
Vasta mulle, Jehoova!
Ma täidan su määrusi.

146 Ma hüüan sinu poole.
Oh päästa mind!
Ma järgin su
meeldetuletusi.

147 Ma olen ärkvel enne koitu,
et hüüda sind appi,^a
sest sinu sõnad
on mu lootus.

148 Ma ärkan enne
õiseid vahikordi,
et mõtiskleda
su töötuse üle*.^b

149 Kuula mu häält oma truu
armastuse pärast.^c
Oo, Jehoova, hoia mind
elus oma õigust mööda!

150 Kes käituvad häbitult*,
on mulle liginenud,
sinu seadusest
on nad kaugel.

151 Sa oled mu lähedal,
Jehoova,^d
kõik sinu käsud on tõde.^e

152 Juba ammu sain ma
teada su meeldetuletuste
kohta,
et oled andnud need
igaveseks.^f

‡ [reeš]

153 Vaata mu vaeva ja päästa
mind,^g
sest ma pole unustanud
su seadust.

154 Kaitse* ja päästa mind,^h
hoia mind elus,
nagu oled töötanud.

155 Pääste on kaugel
jumalatutest,
sest nad pole taga
nõudnud su määrusi.ⁱ

119:148 *Võib tõlkida ka „uurida su töö-
tust”. **119:150** *Võib tõlkida ka „rõve-
dalt”. **119:154** *Võib tõlkida ka „aja mu
kohtuajaks”.

- 156** Sinu halastus on suur,
Jehoova.^a
Hoi mind elus oma õigust
mööda.
- 157** Mul on palju tagakiusajaid
ja vastaseid,^b
kuid sinu meeldetuletus-
test pole ma kõrvale
kaldunud.
- 158** Ma vaatan tülgausagega
reeturlike peale,
sest nad ei järgi sinu sõna.^c
- 159** Vaata, kuidas ma armas-
tan sinu korraldusi!
Oo, Jehoova, hoi mind
elus oma truu armastuse
pärast!^d
- 160** Sinu sõna on läbini tõde,^e
kõik su seadused on õiged
ja igavesed.
𐤇 [sin] või [šin]
- 161** Peamehed vaenavad mind^f
põhjusteta,
kuid mu süda tunneb au-
kartust su sõnade vastu.^g
- 162** Ma rõõmustan su ütluste
üle^h
nagu see, kes saab
rikkaliku sõjasaagi.
- 163** Ma vihkan valet,
ma jälestan seda,ⁱ
kuid sinu seadust
ma armastan.^j
- 164** Seitse korda päevas
kiidan ma sind
sinu õigete seaduste eest.
- 165** Sinu seaduse armastajail
on suur rahu,^k
miski ei pane neid
komistama.
- 166** Ma loodan sinu pääste-
tegudele, Jehoova,
ja täidan su käske.
- 167** Ma hoian su
meeldetuletusi
ja armastan neid väga.^l

LAUL 119

a 1Aj 21:13
L 86:15
Jes 55:7
2Ko 1:3
Jk 5:11

b L 25:19

c L 139:21

d L 119:40, 88
Nu 3:22

e 2Sa 7:28
L 12:6
Joh 17:17

f L 119:23

g 2Ku 22:19

h Jer 15:16

i L 101:7
L 119:29, 104

j L 1:2

k L 1:2, 3
Õp 3:1, 2
Jes 32:17
Jes 48:18

l L 1:2
L 40:8
Ro 7:22

Teine veerg

a L 139:3
Õp 5:21
Õp 15:11
Heb 4:13

b L 18:6

c 1Aj 22:12
Õp 2:3, 5

d L 63:5
L 71:17
L 145:7

e L 40:9

f L 60:5

g 5Mo 30:19
Jos 24:15, 22

h L 1:2

i L 9:13, 14
Jes 38:19

j L 95:7
Lu 15:4
1Pe 2:25

k Kog 12:13

LAUL 120

l L 18:6

m L 50:15
Jn 2:1, 2

- 168** Ma järgin su korraldusi
ja meeldetuletusi,
sest kõik mu teod
on sulle teada.^a

𐤒 [tav]

- 169** Jõudku mu appihüüd
sinuni, Jehoova.^b
Anna mulle arusaamist,
nagu oled öelnud.^c

- 170** Tõusku mu anumine
sinu ette.
Päästa mind, nagu oled
lubanud.

- 171** Hoovaku mu huultelt
kiitust,^d
sest sa õpetad mulle
oma määrusi.

- 172** Laulgu mu keel
su töotustest,^e
sest kõik su käsud
on õiged.

- 173** Olgu su käsi valmis mind
aitama,^f
sest olen otsustanud kuu-
letuda su korraldustele.^g

- 174** Ma igatsen su päästet,
Jehoova,
sinu seadus on mulle
kallis.^h

- 175** Luba mul elada,
et võiksin sind kiita,ⁱ
sinu seadused
aidaku mind.

- 176** Ma olen eksinud
nagu kadunud lammas.^j
Otsi üles oma teenija,
sest ma pole unustanud
su käske.^k

Ülesminekulaul.*

- 120** Oma hädas hüüdsin
ma Jehoovat^l
ja tema vastas mulle.^m

- 2** Oh, Jehoova, päästa mind
kelmide huulte,
valeliku keele käest!

120:mrk *Vt „Sõnaseletusi”.

- 3 Mida Jumal sulle teeb ja kuidas sind nuhtleb, sa vaeleik keel?^a
- 4 Ta nuhtleb sind sõjamehe teravate nooltega,^b kõrbepõõsa tuliste sütega.^c
- 5 Häda mulle, sest olen võõras Mesekis!^d Elan Keedari^e telkide keskel.
- 6 Liiga kaua olen elanud nende seas, kes vihkavad rahu.^f
- 7 Mina tahan rahu, aga kui ma sellest räägin, valmistuvad nemad sõjaks.

Ülesminekulaul.

- 121** Ma tõstan silmad mägede poole.^g Kust tuleb mulle abi?
- 2 Abi tuleb mulle Jehoovalt,^h taeva ja maa loojalt.
- 3 Ta ei lase eal su jalga vääratada.ⁱ Sinu kaitsja ei tuku iial.
- 4 Ta ei tuku ega maga iial, tema, kes Iisraeli kaitseb.^j
- 5 Jehoova kaitseb sind, Jehoova on varjuks^k su paremal käel!^l
- 6 päeval ei vaeva sind päike^m ega öösel kuu.ⁿ
- 7 Jehoova kaitseb sind kõigi hädade eest,^o tema kaitseb su elu.^p
- 8 Jehoova kaitseb sind kõiges, mida teed, nüüd ja igavesti.

Ülesminekulaul. Taaveti laul.

- 122** Ma rõomustasin, kui mulle öeldi: „Lähme Jehoova kotta!”^q
- 2 Nüüd seisavad meie jalad sinu väravais, Jeruusalemm.^r
- 3 Jeruusalemm on ehitatud linnaks, liidetud ühtseks tervikuks.^s

LAUL 120

a Õp 12:22
b L 7:13
c L 140:10
d 1Mo 10:2
e Jer 49:28
f L 57:4

LAUL 121

g L 125:2
h L 46:1
Jes 41:13
Jer 20:11
Heb 13:6
i L 91:11, 12
Õp 3:26
j Jes 27:3
Jes 40:28
k L 91:1
Jes 25:4
l L 16:8
L 109:31
m Jes 49:10
Ilm 7:16
n L 91:5, 6
o L 91:10
Õp 12:21
p L 97:10
L 145:20

LAUL 122

q 2Sa 6:15
L 27:4
L 42:4
L 84:10
r 2Aj 6:6
L 84:7
L 100:4
s 2Sa 5:9

Teine veerg

a 2Mo 23:17
5Mo 12:5, 6
b 5Mo 17:8, 9
2Aj 19:8
c 2Sa 7:16
1Ku 10:18
1Aj 29:23
d L 51:18
e 1Aj 29:3
L 26:8
L 69:9

LAUL 123

f L 25:15
L 121:1
g L 119:82
L 130:6
h Nu 3:25
Mi 7:7
i Neh 4:4
L 44:13

LAUL 124

j L 46:7
Ro 8:31
Heb 13:6

- 4 Sellesse on tulnud suguharud, Jaahi suguharud, nagu Iisraeli on kästud, et kiita Jehoova nime.^a
- 5 Sellesse on seatud kohtujärjed,^b troonid Taaveti soole.^c
- 6 Paluge rahu Jeruusalemmale!^d Kes seda linna armastavad, elavad julgesti.
- 7 Olgu rahu su kaitsevallide* vahel, julgeolek su kindlustornides.
- 8 Oma vendade ja sõprade pärast ma ütlen: „Rahu sulle!”
- 9 Meie Jumala Jehoova koja pärast^e taotlen ma sinu hüvangut.

Ülesminekulaul.

- 123** Sinu poole tõstan ma oma silmad,^f sinu poole, kelle troon on taevas.
- 2 Nagu sulase silmad vaatavad isanda kätele, nagu teenijanna silmad emanda kätele, nii on meie pilk pööratud meie Jumala Jehoova poole,^g kuni tema meile halastab.^h
- 3 Halasta meie peale, Jehoova, halasta, sest oleme enam kui küllalt kogenud põlgust.ⁱ
- 4 Rohkem kui küllalt oleme tundnud jultunute pilget, kõrkide põlgust.
- Ülesminekulaul. Taaveti laul.
- 124** „Kui Jehoova poleks olnud meiega,”^j üteldi Iisrael,

122:7 *Võib tõlkida ka „kaitsemüüride”.

- 2 „kui Jehoova poleks olnud
meiega,^a
kui meid rünnati,^b
3 oleks ründajad meid
elusalt neelanud,^c
põledes vihast meie vastu.^d
4 Veed oleksid meid
ära uhtunud,
vetevood meist üle käinud.^e
5 Mäsevad veed oleksid meid
enda alla matnud.
6 Kiidetud olgu Jehoova,
kes ei andnud meid saagiks
nende hammaste vahele!
7 Me oleme kui linnud,
kes on pääsenud
linnupüüja lõksust.^f
Lõks lõhuti ära
ja me saime priiks.^g
8 Meie abi tuleb temalt,
kelle nimi on Jehoova,^h
kes on taeva ja maa looja.”

Ülesminekulaul.

- 125** Need, kes loodavad
Jehoovale,ⁱ
on nagu Siioni mägi,
mis ei kõigu,
vaid püsib igavesti.^j
2 Nagu mäed Jeruusalemma
ümber^k
on Jehoova oma rahva
ümber^l
nüüd ja igavesti.
3 Kurjuse valitsuskepp ei jää
igavesti õigetele jagatud
maa kohale,^m
et õiged ei pöörduks
kurja tegema.ⁿ
4 Oo, Jehoova, tee head
headele,^o
neile, kes südameilt ausad!^p
5 Kes aga pöörduvad oma
kõveratele teedele,
need kõrvaldab Jehoova
ühes ülekohtustega.^q
Rahu Iisraelile!

LAUL 124

a L 54:4
L 118:6
b L 3:1
L 22:16
c L 27:2
d L 56:1
e L 18:4
f 1Sa 23:26-28
2Sa 17:21, 22
g L 25:15
L 91:3
h Op 18:10

LAUL 125

i Jer 17:7
j 1Ku 8:12, 13
L 48:2
L 132:13, 14
k 1Ku 11:7
Ap 1:12
l L 34:7
Jes 31:5
Sak 2:4, 5
m Jes 14:5
n Kog 7:7
o L 51:18
p L 36:10
L 73:1
q 1Aj 10:13
L 53:5
Jes 59:8

Teine veerg

LAUL 126

a Esr 1:2, 3
L 85:1
b Esr 3:11
L 106:47
Jes 49:13
Jer 31:12
c Jos 2:9, 10
Neh 6:15, 16
d Esr 7:27, 28
Jes 11:11
e L 30:5
Jes 61:1-3
f Jes 9:3

LAUL 127

g Op 3:6
Op 10:22
Op 16:3
h Jes 27:3
i L 3:5
Kog 5:12
j 1Mo 33:4, 5
1Mo 48:3, 4
1Sa 2:21
k 1Mo 41:
51, 52
3Mo 26:9
li 42:12, 13
L 128:3
l Op 17:6
m 1Mo 50:23

Ülesminekulaul.

- 126** Kui Jehoova tõi tagasi
Siioni vangid,^a
olime kui unenäos.
2 Meie suu oli täis naeru,
meie keel juubeldas.^b
Sel ajal õeldi rahvaste seas:
„Jehoova on teinud neile
suuri asju.”^c
3 Jehoova on teinud meile
suuri asju,^d
me oleme üliirõõmsad!
4 Oo, Jehoova, too tagasi
meie vangid
nagu veeojad Negevisse!
5 Kes külvab pisaratega,
lõikab hõiskamisega.
6 Kes minnes nutab
külvikotti kandes,
naaseb hõisates,^e
käes viljavihud.^f

Ülesminekulaul.

Saalomoni laul.

- 127** Kui Jehoova ei ehita
maja,
näevad ehitajad selle kallal
vaeva asjata.^g
Kui Jehoova ei valva linna,^h
on valvur ärkvel asjata.
2 Ilmaaegu te tõusetate vara,
olete kaua üleval
ja rügate leiva pärast.
Ta ju hoolitseb
oma armsate eest
ja annab neile une.ⁱ
3 Lapsed on Jehoova pärand,^j
ihuvili tasu temalt.^k
4 Nagu nooled sangari käes
on noorpõlve pojad.^l
5 Õnnelik on mees,
kes nendega
oma nooletupe täidab.^m
Ei jää ta hõbisse,
sest ta pojad kaitsevad
teda vastaste ees
linnaväras.

Ülesminekulaul.

128 Õnnelik on igaüks, kes kardab Jehoovat^a ja käib tema teedel.^b

- 2 Sa sööd siis oma kätevaeva vilja, oled õnnelik ja sul läheb hästi.^c
- 3 Su naine on su majas kui viljakas viinapuu,^d su pojad on su laua ümber kui õlipuu võsud.
- 4 Nii õnnistatakse meest, kes kardab Jehoovat.^e
- 5 Jehoova õnnistab sind Siionist.
Saagu sa näha Jeruusalemma õitsengut kõigil oma elupäevil.^f
- 6 Saagu sa näha oma pojapoegi. Rahu Iisraelile!

Ülesminekulaul.

129 „Noorpõlvest peale on mind palju rünnatud,”^g

- ütelgu Iisrael,
- 2 „noorpõlvest peale on mind palju rünnatud,”^h kuid minust pole võitu saadud.ⁱ
 - 3 Kündjad on künnud mu selga,^j ajanud pikki vagusid.”
 - 4 Kuid Jehoova on õiglane,^k ta on raiunud katki jumalatute kõied.^l
 - 5 Nad jäävad häbisse ning taganevad alandatult, kõik, kes vihkavad Siionit.^m
 - 6 Nad on kui haljas rohi katusel: see kuivab enne kitkumist,
 - 7 lõikaja ei saa peotäitki, vihkude koguja sületäitki.
 - 8 Ei ütle neile möödaminejad: „Jehoova õnnistagu teid! Me õnnistame teid Jehoova nimel.”

LAUL 128

- a L 112:1
Heb 5:7
b L 119:1
Mi 6:8
c Kog 5:18
Jes 65:22
d 2Mo 23:26
L 127:3
e L 127:4, 5
f L 122:6
Jes 33:20

LAUL 129

- g 2Mo 5:6, 9
h Nu 1:3
i L 118:13
L 125:3
j L 66:12
Jes 51:23
k Esr 9:15
Neh 9:33
l L 124:7
m Neh 4:4
Neh 6:15, 16
Est 6:13
Est 9:5
L 137:7
Sak 12:3

Teine veerg

LAUL 130

- a Nu 3:55
Jn 2:1, 2
b L 38:4
L 103:14
L 143:1, 2
Jes 55:7
Tn 9:18
Ro 3:20
Tt 3:5
c 2Mo 34:6, 7
L 25:11
d Jer 33:8, 9
e Mi 7:7
f L 119:147
g L 86:5

LAUL 131

- h L 78:70
L 138:6
i 1Sa 18:23
j 1Sa 30:6
L 62:1
Jes 30:15
Nu 3:26
k L 130:7
Mi 7:7

Ülesminekulaul.

130 Põhjatust sügavusest hüüan ma sinu poole, Jehoova.^a

- 2 Oo, Jehoova, kuula mu häält!
Pangu su kõrv tähele mu abipalveid!
- 3 Oo, Jaah, kui näeksid* üksnes eksimusi, kes siis, Jehoova, püsiks?^b
- 4 Ent sina oled andeksandja,^c et sinu ees tuntaks aukartust.^d
- 5 Ma loodan Jehoovale, mu hing loodab talle, tema töötuste täitumist ma ootan.
- 6 Ma ootan pikisilmi Jehoovat,^e ootan rohkem kui vahimehed hommikut,^f jah, rohkem kui vahimehed hommikut.
- 7 Oodaku Iisrael Jehoovat, sest Jehoova armastus on truu,^g temal on vägi lunastada.
- 8 Ta lunastab Iisraeli kõigist süütegudest.

Ülesminekulaul. Taaveti laul.

131 Oo, Jehoova, mu süda ei ole kõrk ega silmad ülbed.^h

- Ma pole ihaldanud asju,ⁱ mis on mulle liiga suured ja kättesaamatud.
- 2 Ma olen rahustanud ja vaigistanud oma hinge,^j olen kui võõrutatud lapsuke ema süles, olen rahul kui võõrutatud lapsuke.
 - 3 Iisrael, oota Jehoovat^k nüüd ja igavesti!

130:3 * Võib tõlkida ka „peaksid silmas”.

Ülesminekulaul.

- 132** Oo, Jehoova, mõtle
Taavetile,
kõigile ta kannatustele,^a
2 kuidas ta töötas Jehoovale,
vandus Jaakobi vägevale:^b
3 „Ei lähe ma oma telki,
oma kotta,^c
ega heida oma asemele,
oma sāngi,
4 ei anna ma und silmadele
ega lase suikuda laugudel,
5 kuni leian paiga Jehoovale,
kauni eluaseme Jaakobi
vägevale.”^d
6 Me kuulsime sellest*
Efratas,^e
leidsime selle metsade
maalt.^f
7 Mingem tema elamusse,^g
kummardagem
tema jalajāri ette.^h
8 Tõuse, Jehoova,
mine oma puhkepaika,ⁱ
sina ja su jõu laegas.^j
9 Riietugu su preestrid
õigusesse,
su ustavad hõisaku
rõõmsalt.
10 Oma teenija Taaveti pärast
ära hülga oma võitut.^k
11 Jehoova on vandunud
Taavetile,
ta ei tagane oma sõnast
„Õhe sinu järeltulijaist
panen ma su troonile.”^l
12 Kui su pojad peavad kinni
mu lepingust,
järgivad meeldetuletusi,
mis ma neile annan,^m
siis istuvad ka nende pojad
igavesti su troonil.”ⁿ
13 Jah, Jehoova on valinud
Siioni,^o
ta on igatsenud seda
oma elupaigaks.^p

132:6 *Mõeldakse ilmselt kas lepingu-
laegast või telkpühamut.

LAUL 132

a 1Sa 20:1
b 2Sa 7:2, 3
c 2Sa 5:11
d 2Sa 7:2
1Ku 8:17
1Aj 15:3, 12
Ap 7:45, 46
e 1Sa 17:12
f 1Sa 7:1
1Aj 13:6
g L 43:3
h 1Aj 28:2
L 5:7
i 4Mo 10:35
2Sa 6:17
j 2Aj 6:41, 42
k 1Ku 15:4
2Ku 19:34
l 1Ku 8:25
L 89:3, 4
L 89:20, 36
Jes 9:7
Jer 33:20, 21
Mt 9:27
Lu 1:69
Ap 2:30, 31
Ap 13:22, 23
m 1Aj 29:19
n 2Sa 7:12, 16
1Aj 17:11, 12
L 89:20, 29
o L 48:2, 3
L 78:68
Heb 12:22
p L 87:2

Teine veerg

a L 46:5
Jes 24:23
b L 22:26
L 147:12, 14
c L 149:4
d L 132:8, 9
e 1Ku 11:36
1Ku 15:4
2Aj 21:7
f L 2:6
L 72:8
Jes 9:6
Ilm 11:15

LAUL 133

g 1Mo 13:8
Joh 13:35
Kol 3:14
Heb 13:1
h Op 27:9
i 2Mo 29:4, 7
j 5Mo 3:8, 9
1Aj 5:23
k L 125:2

LAUL 134

l Ilm 19:5
m 1Aj 9:33
1Aj 23:27, 30
Lu 2:37
ilm 7:15
n L 28:2
L 141:2

- 14 „See on minu puhkepaik
igavesti,
siin ma elan,^a
seda olen igatsenud.
15 Ma õnnistan seda
küllusliku toiduga,
annan leiba selle vaestele.^b
16 Selle preestrid riietan ma
päästesse,^c
selle ustavad hõiskavad
rõõmust.”^d
17 Seal lasen ma kasvada
Taaveti jõul*.
Ma olen seadnud valmis
lambi oma võitule.^e
18 Tema vaenlased riietan
ma häbisse,
kuid tema peas särab
kroon.”^f

Ülesminekulaul. Taaveti laul.

- 133** Vaata, kui hea ja
armas on see,
et vennad elavad ühtsuses!^g
2 See on kui pea peale
valatud hea õli,^h
mis voolab alla habemesse,
Aaroni habemesse,ⁱ
nõrgub tema
kuuekaelusesse.
3 See on kui Hermoni kaste,^j
mis langeb
Siioni mägedele.^k
Sinna on Jehoova pannud
õnnistuse —
elu igavese.

Ülesminekulaul.

- 134** Kiitke Jehoovat,
kõik Jehoova
teenijad,^l
teie, kes teenite õõsiti
Jehoova kojas.^m
2 Tõstke käedⁿ pühaduses*,
kiitke Jehoovat.
3 Õnnistagu Jehoova sind
Siionist,

132:17 *Sõna-sõnalt „sarvel”. 134:2
*Teine võimalik tähendus: „pühamus”.

tema, kes on teinud taeva
ja maa.

- 135** Kiitke Jaahi!*
Kiitke Jehoova nime,
tooge talle kiitust,
Jehoova teenijad,^a
- 2** teie, kes seisate
Jehoova kojas,
meie Jumala koja õuedes.^b
- 3** Kiitke Jaahi,
sest Jehoova on hea.^c
Laulge kiitust* tema nimele,
sest see on kaunis.
- 4** Sest Jaah on valinud
enesele Jaakobi,
Iisraeli endale eriliseks*
omandiks.^d
- 5** Ma tean, et Jehoova on
suur,
meie isand on üle kõigist
jumalaist.^e
- 6** Kõike, mida Jehoova tahab,
seda ta ka teeb^f
taevas ja maa peal,
meres ja vetesügavustes.
- 7** Ta tõstab pilved*
maa äärtest,
paneb vihmaga
välgud sähvima,^g
toob välja oma aitadest
tuule.^g
- 8** Ta surmas Egiptuse
esmasündinud,
nii inimesed kui ka
loomad.^h
- 9** Ta tegi tunnustähti ja ime-
sid su keskel, Egiptus,ⁱ
vaarao ja kõigi ta sulaste
ees.^j
- 10** Ta löi maha paljud rahvad,^k
tappis vägevad kuningad,^l

135:1 *Võib tõlkida ka „halleluja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm. 135:3 *Võib tõlkida ka „tooge pillimänguga kiitust”. 135:4 *Võib tõlkida ka „kalliks”. 135:7 *Võib tõlkida ka „udu”. ^aTeine võimalik tähendus: „avab vihmale väravad”.

LAUL 135

a L 113:1
Ilm 19:5
b L 96:8
L 116:19
c L 119:68
Mt 19:17
d 2Mo 19:5
5Mo 7:6
e 5Mo 10:17
L 97:9
f L 115:3
Jes 46:10
g 2Mo 14:21
4Mo 11:31
Jer 10:13
Jer 51:16
Jn 1:4
h 2Mo 12:
12, 29
i 2Mo 7:20
2Mo 8:6, 17
2Mo 9:6, 10
2Mo 9:23
2Mo 10:
12, 21
j L 136:15
k L 44:2
l Jos 12:7, 8

Teine veerg

a 4Mo 21:
23, 24
b 4Mo 21:
33–35
c Jos 11:23
d 2Mo 3:15
L 102:12
e 2Mo 14:31
f 5Mo 32:36
g L 115:4–8
Jes 46:6
Ap 17:29
1Ko 10:19
h Hab 2:19
i Jer 10:14
j Jes 44:9
k L 97:7
l 5Mo 10:8
m L 48:1
L 132:13
n Jer 3:17
o Ilm 19:6

LAUL 136

p Lu 18:19
q 2Aj 7:3
2Aj 20:21
L 106:1
L 107:1

- 11** emorlaste kuninga Siihoni,^a
Baasani kuninga Oogi,^b
ja hävitas kõik Kaanani
kuningriigid.
- 12** Ta andis nende maa
pärandiks,
pärandiks oma rahvale
Iisraelile.^c
- 13** Oo, Jehoova, sinu nimi
püsib igavesti,
oo, Jehoova, sinu kuulsus*
põlvest põlve!^d
- 14** Jehoova kaitseb
oma rahvast*,^e
tunneb kaasa
oma teenijaile.^f
- 15** Rahvaste ebajumalad on
hõbe ja kuld,
inimese kätetöö.^g
- 16** Suu neil on,
aga nad ei räägi,^h
silmad neil on,
aga nad ei näe,
- 17** kõrvad neil on,
aga nad ei kuule,
ei ole neil hingeõhku suus.ⁱ
- 18** Nende valmistajad saavad
nende sarnaseks,^j
nagu kõik, kes nende peale
loodavad.^k
- 19** Iisraeli sugu,
kiida Jehoovat!
Aaroni sugu,
kiida Jehoovat!
- 20** Leevi sugu, kiida Jehoovat!^l
Teie, kes kardate Jehoovat,
kiitke Jehoovat!
- 21** Olgu Jehoova kiidetud
Siionis,^m
tema, kes elab
Jeruusalemmas.ⁿ
Kiitke Jaahi!^o

136 Tänaige Jehoovat,
sest tema on hea,^p
tema truust armastus
kestab igavesti.^q

135:13 *Võib tõlkida ka „nimi”, sõna-sõnalt „mälestus”. 135:14 *Võib tõlkida ka „kaitseb oma rahvast kohtuasjas”.

- 2 Tänage jumalate Jumalat,^a
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 3 Tänage isandate isandat,
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 4 Tema üksi teeb suuri
imesid,^b
sest tema truu armastus
kestab igavesti.^c
- 5 Tema tegi oskuslikult*
taeva,^d
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 6 Tema laotas maa vetest
kõrgemale,^e
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 7 Tema tegi suured
valgusallikad,^f
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 8 pani päikese valitsema
päeva üle,^g
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 9 kuu ja tähed öö üle,^h
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 10 Tema surmas Egiptuse
esmasündinud,ⁱ
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 11 Tema tõi Iisraeli Egiptusest
välja,^j
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 12 võimsa käe^k ja välja-
sirutatud käsivarrega,
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 13 Tema lõhestas Punase mere
kaheks,^l
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 14 Tema lasi Iisraelil selle
keskelt läbi minna,^m

136:5 * Võib tõlkida ka „tarkusega”.

LAUL 136

- a L 97:9
Tn 2:47
- b 2Mo 15:11
Ilm 15:3
- c L 103:17
- d Il 38:36
Õp 3:19, 20
- e 1Mo 1:9
L 24:1, 2
- f 1Mo 1:14
- g 1Mo 1:16
Jer 31:35
- h L 8:3
- i 2Mo 12:29
- j 2Mo 12:51
- k 2Mo 13:14
- l 2Mo 14:21
- m 2Mo 14:29

Teine veerg

- a 2Mo 14:
27, 28
- b 2Mo 13:18
2Mo 15:22
- c Jos 12:7, 8
- d 4Mo 21:
21-24
- e 4Mo 21:
33-35
- f 4Mo 32:33
- g 5Mo 32:36
- h Neh 9:32
- i Koh 3:9
Koh 6:9
- j L 145:15
L 147:9

- sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 15 Tema paiskas vaarao
ja ta sõjaväe
Punasesse merre,^a
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 16 Tema viis oma rahva
läbi kõrbe,^b
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 17 Tema lõi maha vägevad
kuningad,^c
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 18 Tema tappis võimsad
kuningad,
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 19 emorlaste kuninga Siihoni,^d
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 20 ja Baasani kuninga Oogi,^e
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 21 Tema andis nende maa
pärandiks,^f
sest tema truu armastus
kestab igavesti,
- 22 pärandiks oma teenijale
Iisraelile,
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 23 Tema pidas meid meeles
meie alanduses,^g
sest tema truu armastus
kestab igavesti.^h
- 24 Tema päästis meid
korduvalt vastaste käest,ⁱ
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 25 Tema annab toitu kogu
loodule,^j
sest tema truu armastus
kestab igavesti.
- 26 Tänage taeva Jumalat,
sest tema truu armastus
kestab igavesti.

- 137** Babüloni jõgede
ääres,^a seal
me istusime
ja nutsime, kui meenuta-
sime Siionit.^b
- 2** Tema paplite otsa
riputasime oma lüürad.^c
- 3** Seal nõudsid vangistajad
meilt laulu,^d
pilkajad meelelahutust:
„Laulge meile üks
Siioni laul!”
- 4** Kuidas saaksime laulda
Jehoova laulu
võõral pinnal?
- 5** Kui peaksin su unustama,
oo, Jeruusalemm,
siis unustagu ka
mu parem käsi kõik!^e
- 6** Kleepugu mu keel suulakke,
kui ma sind ei meenuta,
kui ma ei tõsta
Jeruusalemma kõrgemale
oma suurimast rõõmust!^f
- 7** Oo, Jehoova, meenuta
neid edomlaste sõnu
Jeruusalemma
langemise päeval:
„Kiskuge see maha! Kiskuge
see alusmüürini maha!”^g
- 8** Sa Babüloni tütar,
keda ootab häving,^h
õnnelik on see,
kes tasub sulle nõnda,
nagu sina tegid meile.ⁱ
- 9** Õnnelik on see,
kes haarab su lapsed
ja virutab nad vastu kaljut.^j
Taaveti laul.
- 138** Ma tänan sind kogu
südamest.^k
Teiste jumalate ees
laulan ma sulle kiitust.*

137:5 *Teine võimalik tähendus: „siis kärbuugu mu parem käsi”. **138:1** *Teine võimalik tähendus: „teisi jumalaid trotsides kiidan ma sind pillimänguga”.

LAUL 137

- a Jer 51:13
Hes 3:15
Tn 10:4
- b Tn 9:2, 3
- c Jes 24:8
- d L 123:4
- e Neh 2:3
L 84:2
L 102:13, 14
Jes 62:1
Jer 51:50
- f L 122:1
- g Jer 49:7
Nu 4:22
Hes 25:12
Ob 10–13
- h Jes 47:1
Jer 25:12
Jer 50:2
- i Jer 50:29
Ilm 18:6
- j Jes 13:1, 16

LAUL 138

- k L 9:1

Teine veerg

- a 1Sa 3:3
1Aj 16:1
L 28:2
- b Joh 17:6
- c L 18:6
- d L 29:11
Jes 12:2
Jes 41:10
- e L 102:15
Jes 60:3
- f 1Ku 8:10, 11
- g 1Sa 2:8
L 113:6–8
Jes 57:15
- h Jk 4:6
1Pe 5:5
- i L 71:20
- j L 103:17
- k II 14:15
L 71:18

LAUL 139

- l 1Sa 16:6, 7
1Aj 28:9
L 17:3
L 139:23
Jer 20:12
- m 1Mo 16:13
- n L 94:11

- 2** Ma kummardan su püha
templi poole^a
ja kiidan su nime^b
sinu truu armastuse
ja ustavuse pärast,
sest sa oled teinud
oma töötused ja nime
ülevamaks kui kõik muu*.
- 3** Päeval, mil ma hüüdsin,
vastasid sa mulle,^c
sa tegid mu julgeks ja
tugevaks.^d
- 4** Sind, Jehoova,
hakkavad tänama
kõik maa kuningad,^e
sest nad kuulevad
su töötustest.
- 5** Nad laulavad
Jehoova teedest,
sest Jehoova auhiilgus
on võimas.^f
- 6** Jehoova on küll kõrge, kuid
ta märkab alandlikku,^g
kõrki ta aga enda ligi
ei lase.^h
- 7** Isegi kui oleksin ohus,
hoiaksid sina mind elus.ⁱ
Sa sirutaksid oma käe
mu vaenlaste viha vastu,
su parem käsi päästaks
mind.
- 8** Jehoova viib lõpule kõik,
mis ta minu heaks teeb.
Oo, Jehoova, sinu truu
armastus kestab igavesti.^j
Ära hülga oma kätetööd!^k

Juhatajale. Taaveti laul.

- 139** Oo, Jehoova, sa uurid
mind läbi,
sa tunned mind.^l
- 2** Sina tead, millal ma istun
ja millal tõusen,^m
sa mõistad juba kaugelt
mu mõtteid.ⁿ
- 3** Sa jälgid mind, kui ma rän-
dan ja kui pikali heidan,

138:2 *Teine võimalik tähendus: „oled teinud oma töötused oma nimestki ülevamaks”.

- sulle on tuttavad kõik mu teed.^a
- 4** Sõna pole veel mu keelelgi, kui sina, Jehoova, juba tead seda.^b
- 5** Eest ja tagant sa ümbritsed mind, oma käe sa paned mu peale.
- 6** See teadmine ületab mu arusaamise*.
See on liig kõrge, et selleni küündiksin.^{#c}
- 7** Kuhu võiksin põgeneda su vaimu eest, kuhu pageda su palge eest?^d
- 8** Kui tõuseksin taevasse, oleksid sa seal, kui teeksin aseme surmalda*, oleksid sa sealgi.^e
- 9** Kui lendaksin koidu tiivul minema ja asuksin merede taha, **10** siis juhiks su käsi mind sealgi, su parem käsi hoiaks must kinni.^f
- 11** Kui ütlesin:
„Pimedus varjab mind”, muutuks õõ mu ümber valguseks.
- 12** Isegi pimedus poleks sulle pime, vaid õõ oleks kui päev,^g pimedus säraks kui valgus.^h
- 13** Sina valmistasid mu neerud, varjasid* mind emaüsas.ⁱ
- 14** Ma tänan sind, et olen nii aukartustäratavalt, nii imeliselt loodud.^j
Su tööd on imepärased,^k seda tean ma hästi.

139:6 *Võib tõlkida ka „on mulle liiga imeline”. #Võib tõlkida ka „seda on liiga palju, et suudaksin seda mõista”. **139:8** *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi”.) **139:13** *Teine võimalik tähendus: „kudusid”.

LAUL 139

a 1Mo 28:15
2Sa 8:14
II 31:4
L 121:8
Op 5:21

b Heb 4:12

c II 26:14
II 42:3
L 40:5
Ro 11:33

d Jn 1:3

e II 26:6
Op 15:11

f L 63:8
L 73:23
Jes 41:13

g Tn 2:22

h Heb 4:13

i L 22:9
L 71:6
Jer 1:5

j 1Mo 1:26

k L 19:1
L 104:24
L 111:2
Ilm 15:3

Teine veerg

a II 10:10, 11

b Jes 55:9

c Ro 11:33

d L 40:5

e L 63:6

f L 5:6

g 2Mo 20:7

h 2Aj 19:2
2Ko 6:14

i L 119:158

j L 101:3

k Jer 20:12

l L 94:19

m L 17:3

n L 5:8
L 143:8
L 143:10

LAUL 140

o L 18:48
L 59:1

- 15** Mu luud polnud varjul su eest, kui mind salajas tehti, maasügavuses kooti.^a
- 16** Su silmad nägid mind juba mu looteas, su raamatusse pandi kirja kõik mu osad, nende kujunemispäevad, kui ühtki neist veel polnud.
- 17** Kui kallid on mulle su mõtted!^b
Oo, Jumal, neid on määratult palju!^c
- 18** Kui püüaksin neid ära lugeda, oleks neid rohkem kui liivateri.^d
Ärgates oleks mu mõtted veelgi su juures.^{*e}
- 19** Oh, Jumal, tee ometi jumalatele lõpp!^f
Siis taganevad minust verejanulised mehed,
- 20** kes räägivad sinu vastu kurja.
Nad on su vastased, kes kasutavad vääriltut su nime.^g
- 21** Eks vihka ma su vihamehi, Jehoova,^h eks jälesta ma neid, kes mässavad su vastu?ⁱ
- 22** Täie vihaga vihkan ma neid,^j nad on saanud mu verivaenlasteks.
- 23** Oo, Jumal, uuri mind läbi ja tunne mu südant,^k katsu mind läbi ja tea mu muremõtteid.^l
- 24** Vaata, kas kaldun hukatuse teele,^m juhi mindⁿ igaviku teel.
Juhatajale. Taaveti laul.

140 Oo, Jehoova, päästa mind kurjade käest, kaitse vägivaldsete eest,^o

139:18 *Teine võimalik tähendus: „ärgates loendaksin neid ikka veel”.

- 2 kes hauvad südames kurja,^a
õhutavad päev läbi vaenu.
- 3 Nende keel on terav
kui maol,^b
nende suus on
rästikumürk.^c (sela)
- 4 Oo, Jehoova, hoia mind sat-
tumast jumalate kätte,^d
kaitse mind vägivaldsete
eest,
kes tahavad panna mind
komistama.
- 5 Kõrgid on seadnud mulle
salajasse lõksu,
laotanud mu teele võrgu,^e
pannud mulle püüniseid.^f
(sela)
- 6 Ma ütlen Jehoovale:
„Sina oled mu Jumal.
Kuula, Jehoova,
mu abipalveid!”^g
- 7 Oo, kõrgeim valitseja Je-
hoova, mu vägev päästja,
sa kaitsed mu pead
lahingupäeval.^h
- 8 Ära täida jumalatu soove,
Jehoova,
ära lase ta salanõul korda
minna, et ta uhkust
ei tunneks.ⁱ (sela)
- 9 Katku mu piirajate pead
nende huulte kurjus.^j
- 10 Sadagu nende peale
tuliseid süsi.^k
Heidetagu nad tulle,
sügavatesse aukudesse,^l et
nad enam iial ei tõuseks.
- 11 Ärgu leidku laimaja
maa peal endale kohta.^m
Ajagu kurjus taga vägivald-
set ja lõugu ta maha.
- 12 Ma tean, et Jehoova kaitseb
hädalist,
annab vaesele õiguse.ⁿ
- 13 Õiged kiidavad su nime,
ausameelsed elavad su
palge ees.^o

LAUL 140

- a L 64:2, 6
b L 52:1, 2
L 58:3, 4
c Ro 3:13
Jk 3:8
d L 17:8
L 36:11
L 71:4
e L 10:9
f Jer 18:22
g L 28:2
L 55:1
h 1Sa 17:37
i 2Sa 15:31
L 27:12
j L 7:16
Õp 12:13
k L 11:5, 6
l L 55:23
m L 12:3
n L 10:17, 18
L 22:24
o L 23:6

Teine veerg

LAUL 141

- a L 31:17
b L 40:13
L 70:5
c L 39:12
d 2Mo 30:
34–36
e Lu 1:9, 10
Ilm 5:8
Ilm 8:3, 4
f 2Mo 29:41
g Õp 13:3
Õp 21:23
Jk 1:26
h 1Ku 8:58
L 119:36
i 2Sa 12:7, 9
Õp 17:10
Ga 6:1
j Õp 6:23
Jk 5:14
k Õp 9:8
Õp 19:25
Õp 25:12
l 2Aj 20:12
L 25:15
m Est 7:10
L 7:14, 15
L 9:15
L 57:6

Taaveti laul.

- 141** Oo, Jehoova, sind
ma hüüan.^a
Tõtta mulle appi!^b
Pane tähele, kui sind
hüüan.^c
- 2 Olgu mu palve suitsutus-
rohuks^d su ees,^e
mu ülestõstetud käed
kui õhtune roaohver.^f
- 3 Oo, Jehoova, pane valvur
mu suu ette,
vahimees
mu huulte uksele.^g
- 4 Ära luba mu südamel
halva poole pöörduda,^h
et ma ei teeks kurja
koos õelatega
ega sööks nende maiuspalu.
- 5 Õige lõogu mind –
see on truu armastus.ⁱ
Tema noomigu mind – see
on kui õli mu pea peale,^j
sellest mu pea ei keeldu.^k
Ma palvetan tema eest
ka ta õnnetuses.
- 6 Kuigi rahva juhid on
kaljult alla tõugatud,
kuulab rahvas mu sõnu,
sest need on meeldivad.
- 7 Nagu kundes keeratakse
maa pahupidi,
nii on meie luud pillutatud
surmavalla suhu.
- 8 Ent minu silmad vaatavad
sinu poole, kõrgeim
valitseja Jehoova.^l
Sina oled mu varjupaik.
Ära võta mult elu!
- 9 Hoia mind mulle seatud
lõksu lõugadest,
hoia mind nurjatute
püünistest!
- 10 Jumalatud langevad ühes-
koos oma võrkudesse,^m
mina aga pääsen neist
mööda.

Maskil.* Taaveti laul, mille ta tegi pärast seda, kui ta oli olnud koopas.^a
Palve.

142 Valjul häälel hüüan ma

- Jehoovat appi,^b
valjul häälel anun
Jehoovalt halastust.
2 Tema ette valan välja
oma mure,
tema ees jutustan
oma ahastusest,^c
3 kui vaim mu sees nõrkeb*.
Siis jälgid sina mu teerada.^d
Teele, kus ma käin,
on mulle peidetud lõks.
4 Vaata mu paremale poole
ja näe,
et keegi minust ei hooli.^e
Kuhugi pole mul põgeneda,^f
keegi ei muretse mu pärast.

- 5 Sind, Jehoova, hüüan ma
appi.
Ma ütlen: „Sina oled
mu varjupaik,^g
kõik, mis mul on
elavate maal.”
6 Pane tähele mu abipalvet,
sest olen täiesti maha
surutud.
Päästa mind tagakiusajate
käest,^h
sest nad on minust
tugevamad.

- 7 Too mind välja
vangikoopast
kiitma sinu nime.
Kogunegu mu ümber õiged,
sest sa teed mulle head.

Taaveti laul.

143 Oo, Jehoova, kuula mu palvet,ⁱ võta kuulda mu anumist.

- Vasta mulle oma ustavuse
ja õiguse pärast.
2 Ära mine kohtusse
oma teenija vastu,
sest ükski elav poole
sinu ees õige.^j

LAUL 142

- a 1Sa 22:1
1Sa 24:3
Heb 11:
32, 38
b L 28:2
L 141:1
c L 18:6
Jn 2:7
Mt 26:38, 39
Mr 15:34
Heb 5:7
d L 139:3
e L 31:11
L 69:20
f 1Sa 23:11
g Õp 18:10
h 1Sa 20:33
1Sa 23:26
1Sa 25:29

LAUL 143

- i L 65:2
j II 9:2
L 130:3
Kog 7:20
Ro 3:20
Ga 2:16
1Jo 1:10

Teine veerg

- a L 142:3
b L 102:4
c L 77:5, 6
L 77:11, 12
L 111:2, 3
d L 63:1
e L 40:13
L 70:5
f L 142:3
g L 27:9
h L 28:1
i L 5:8
Õp 3:6
j L 59:1
L 61:3, 4
L 91:1
k L 25:4
l L 31:1

- m 1Sa 25:29
1Sa 26:9, 10

- 3 Vaenlane jälitab mind,
ta on tallanud mu elu
jalge alla,
pannud mu elama pimedus-
se, ammusurnute hulka.
4 Mu vaim nõrkeb,^{*a}
süda mu sees tuimub.^b
5 Ma meenutan
ammuseid päevi,
mõtlen kõigi su tegude
peale,^c
mõtisklen mõnuga
su kätetööde üle*.
6 Ma sirutan käed sinu poole,
ma janunen su järele
kui põuane maa.^d (sela)
7 Tõtta mulle vastama,
Jehoova!^e
Mu jõud on otsakorral.^f
Ära varja oma palet
mu eest,^g
et ma poleks nagu need, kes
lähevad hauasügavusse.^h
8 Lase mul hommikul kuulda
oma truust armastusest,
sest sinule ma loodan.
Anna mulle teada tee,
mida käia,ⁱ
sest ma pöördun
sinu poole.
9 Päästa mind vaenlaste
käest, Jehoova.
Sinult otsin ma kaitset.^j
10 Õpeta mind täitma
oma tahet,^k
sest sina oled mu Jumal.
Sinu vaim on hea,
juhtigu see mind
tasasel maal*.
11 Oma nime pärast, Jehoova,
hoia mind elus.
Oma õiguse pärast
päästa mind hädast.^l
12 Oma truust armastuse pärast
tee lõpp mu vaenlastele.^m

143:4 *Võib tõlkida ka „mu jõud kaob”.
143:5 *Võib tõlkida ka „uurin meelsasti
su kätetöid”. 143:10 *Võib tõlkida ka
„õigusemaal”.

142:mrk *Vt „Sõnaseletusi”. 142:3
*Võib tõlkida ka „kui mu jõud kaob”.

Hävita kõik, kes mind
kimbutavad,^a
sest ma olen su teenija.^b

Taaveti laul.

144 Kiidetud olgu Jehoo- va, mu kalju,^c

kes õpetab mu käsi
võitlema,
mu sõrmi sõdima.^d

2 Tema on mu truu armastus,
mu kindlus,
mu kindel varjupaik
ja päästja,
mu kilp ja see, kelle juures
ma varju otsin,^e
tema alistab mulle rahvad.^f

3 Oo, Jehoova, mis on inime-
ne, et sa teda märkad,
sureliku poeg,
et paned teda tähele?^g

4 Inimene on kui hingeõhk,^h
tema päevad kui
kaduv vari.ⁱ

5 Oo, Jehoova, painuta
taevast ja lasku alla,^j
puuduta mägesid ja
pane need suitsema.^k

6 Löö valku ja
pilluta vaenlased,^l
lase oma nooli ja
aja nad segadusse.^m

7 Siruta ülalt oma käed,
vabasta mind ja
päästa vetevoost,
võõramaalaste käest,ⁿ

8 kelle suu räägib valet,
kes valet vandudes
tõstavad parema käe.

9 Oo, Jumal, ma laulan sulle
uue laulu.^o

Kümnekeelse pilli saatel
laulan* sulle kiitust,

10 sulle, kes annad võidu
kuningatele,^p
vabastad Taaveti,
oma teenija, surmava
mööga käest.^q

144:9 *Võib tõlkida ka „mängin“.

LAUL 143

a 1Sa 24:12

b L 89:20

LAUL 144

c 5Mo 32:4

d 2Sa 22:35
L 18:2, 34

e 2Sa 22:2, 3

f L 18:47

g L 8:4
Heb 2:6

h L 39:5

i 1Aj 29:15
II 14:1, 2

j L 18:9

k 2Mo 19:18

l II 36:32

m 2Sa 22:15

n 2Sa 22:17, 18
L 18:16, 17
L 54:3

o L 33:3
L 40:3
L 96:1
Jes 42:10
Ilm 5:9
Ilm 14:3

p 2Sa 5:19
L 18:50

q 1Sa 17:45, 46
2Sa 21:15, 17

Teine veerg

a L 33:12
L 37:9
L 37:37
L 146:5

LAUL 145

b Jes 33:22
Ilm 11:17

c 1Aj 29:10

d L 119:164

e L 146:2

f L 150:2
Ro 1:20
Ilm 15:3

g II 26:14
L 139:6
Ro 11:33

11 Vabasta mind ja päästa
võõramaalaste käest,
kelle suu räägib valet,
kes valet vandudes
tõstavad parema käe.

12 Siis on meie pojad nagu
noored kiire kasvuga
taimed,
meie tütreid nagu palee
nikerdatud nurgasambad.

13 Siis on meie aidad tulvil
kõiksugust saaki,
meie karjad aasadel pal-
junevad tuhandekordseks,
lausa kümnete tuhandete
kordseks.

14 Meie kari on tiine,
pole õnnetust*
ega nurisünnitust,
meie väljakuil
ei kuule hädakisa.

15 Õnnelik on rahvas,
kelle käsi nõnda käib!
Õnnelik on rahvas,
kelle Jumal on Jehoova!^a

Taaveti kiituslaul.

Ⲁ [alef]

145 Ma ülistan sind, mu
Jumal, kuningas,^b
ma kiidan su nime ikka ja
igavesti.^c

ⲁ [beet]

2 Kogu päeva ma kiidan sind,^d
kiidan su nime ikka ja
igavesti.^e

Ⲃ [gimel]

3 Jehoova on suur ja väärrib
ülimat kiitust,^f
tema suurus on tabamatu*.^g

ⲃ [dalet]

4 Põlvest põlve kiidetakse
su töid,

144:14 *Võib tõlkida ka „ei teki reben-
dit“. 145:3 *Võib tõlkida ka „mõisteta-
matu“.

räägitakse su vägevatest
tegedest,^a

𐤇 [he]

5 kõneldakse su võimsuse
auhiilgusest.^b

Ma mõtisklen kõigi su
imeliste tegude üle.

𐤅 [vav]

6 Rahvas räägib su aukartust-
äratavatest tegudest*
ning mina kuulutan sinu
suurust.

𐤆 [zajin]

7 Ülevoolavalt meenutatakse
su rohket headust,^c
sinu õigus paneb
hõiskama.^d

𐤇 [heet]

8 Jehoova on kaastundlik
ja halastav,^e
ta ei vihastu kergesti ning
on tulvil truud armastust.^f

𐤈 [teet]

9 Jehoova on hea kõigile,^g
tema halastus ilmneb kõigis
ta tegudes.

𐤉 [jood]

10 Kõik su teod ülistavad sind,
Jehoova,^h
sinu ustavad kiidavad sind.ⁱ

𐤊 [kaf]

11 Nad räägivad su kuninga-
võimu aulisusest,^j
kõnelevad sinu vägevusest,^k
𐤋 [lamed]

12 et anda inimestele teada
su vägevatest tegudest,^l
su kuningavõimu
auhiilgusest.^m

𐤌 [mem]

13 Sinu kuningavõim on
igavene,
su valitsusvõim püsib
põlvest põlve.ⁿ

LAUL 145

a 2Mo 12:
26, 27
b L 8:1
c 1Ku 8:66
L 13:6
L 31:19
Jes 63:7
Jer 31:12
d L 51:14
Ilm 5:3
e 2Aj 30:9
Ef 2:4
f 2Mo 34:6
Neh 9:17
g L 25:8
Nah 1:7
Mt 5:44, 45
Ap 14:17
Jk 1:17
h L 19:1
i L 30:4
Heb 13:15
j Lu 10:8, 9
k 5Mo 3:24
1Aj 29:11
Ilm 15:3
l L 98:1
m L 103:19
n L 146:10
1Ti 1:17

Teine veerg

a L 37:23, 24
L 94:18
b L 146:8
c 1Mo 1:30
L 136:25
d L 104:27, 28
L 107:9
L 132:14, 15
e 1Mo 18:25
5Mo 32:4
f L 18:25
Ilm 15:3, 4
g L 34:18
Jk 4:8
h L 17:1
i L 34:9
j L 37:39, 40
L 50:15
k L 31:23
L 97:10
l Öp 2:22
m L 34:1
L 51:15
n L 117:1
L 150:6

LAUL 146

o Ilm 19:6
p L 103:1

𐤍 [samekh]

14 Jehoova toetab kõiki,
kes on langemas,^a
tõstab püsti kõik,
kes on maha surutud.^b

𐤎 [ajin]

15 Kõigi silmad vaatavad
lootusrikkalt sinu poole,
sina annad neile toidu õigel
ajal.^c

𐤏 [pe]

16 Sina avad oma käe
ja täidad kõigi elavate
soovid.^d

𐤐 [tsadee]

17 Jehoova on õige kõigil
oma teedel,^e
ustav kõigis oma tegudes.^f

𐤑 [koof]

18 Jehoova on ligi kõigile,
kes teda appi hüüavad,^g
kõigile, kes teda siiralt*
appi hüüavad.^h

𐤒 [reeš]

19 Ta täidab nende soovid,
kes teda kardavad,ⁱ
ta kuulab nende appihüüdu
ja päästab nad.^j

𐤓 [šin]

20 Jehoova kaitseb kõiki,
kes teda armastavad,^k
kuid ta hävitab kõik
jumalatud.^l

𐤔 [tav]

21 Mu suu kiidab Jehoovat.^m
Kõik elavad kiitku tema
püha nime ikka ja
igavesti!ⁿ

146 Kiitke Jaahi!^o
Kiida, mu hing,
Jehoovat!^p

2 Ma kiidan Jehoovat
kogu oma elu.

145:6 *Võib tõlkida ka „aukartustärata-
vast jõust“.

145:18 *Võib tõlkida ka „tões“. 146:1
*Võib tõlkida ka „halleluuja“. Jaah on ni-
me Jehoova lühivorm.

Laulan kiitust* oma
Jumalale, kuni elan.

- 3 Ärge lootke valitsejatele, inimlastele, kes ei suuda päästa.^a
- 4 Tema vaim* väljub, ta pöördub tagasi mulda.^b Samal päeval kaovad tema mõtted.^c
- 5 Õnnelik on see, kelle aitaja on Jaakobi Jumal,^d kes loodab oma Jumala Jehoova peale,^e
- 6 tema peale, kes on teinud taeva ja maa, mere ja kõik, mis seal on,^f kes on alati ustav,^g
- 7 kes tagab õiguse petetuile, annab leiba näljaseile.^h Jehoova vabastab vangid.ⁱ
- 8 Jehoova avab pimedate silmad,^j Jehoova tõstab üles rõhutud,^k Jehoova armastab õigeid.
- 9 Jehoova kaitseb muulasi, peab ülal isata last ja lesknaist,^l kuid nurjab jumalatute plaanid*.^m
- 10 Jehoova on kuningas igavesti,ⁿ sinu Jumal, Siion, põlvest põlve. Kiitke Jaahi!
- 147** Kiitke Jaahi!*
Hea on laulda kiitust*
meie Jumalale,
kui meeldiv ja hea on teda kiita!^o
- 2 Jehoova ehitab üles Jeruusalemma,^p

146:2 *Võib tõlkida ka „toon pillimänguga kiitust”. 146:4 *Võib tõlkida ka „eluvaim”, „hingeõhk”. 146:9 *Võib tõlkida ka „teeb käänuliseks jumalatute raja”. 147:1 *Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm. #Võib tõlkida ka „tuua pillimänguga kiitust”.

LAUL 146

- a L 62:9
L 118:8, 9
Jes 2:22
Jer 17:5
- b 1Mo 3:19
L 104:29
Kog 3:20
Kog 12:7
- c Kog 9:5, 10
Jes 38:18
- d L 46:7
- e L 71:5
Jer 17:7
- f Ap 4:24
Ilm 14:7
- g 5Mo 7:9
- h L 107:9
L 145:16
- i L 107:14
L 142:7
- j Jes 29:18
Jes 35:5
- k L 145:14
2Ko 7:6
- l 5Mo 10:18
L 68:5
- m L 145:20
- n 2Mo 15:18
Tn 6:26
Ilm 11:15

LAUL 147

- o L 135:3
p L 102:16

Teine veerg

- a 5Mo 30:1–3
Hes 36:24
- b Jes 40:26
- c Nah 1:3
- d Jes 40:28
Ro 11:33
- e L 37:11
- f 1Ku 18:45
Jer 14:22
Mt 5:45
- g li 38:25–27
Jes 30:23
- h L 136:25
- i li 38:41
Lu 12:24
- j Jes 31:1
Ho 1:7
- k 1Sa 16:7
- l Mal 3:16
- m L 33:18
- n 3Mo 26:6
Jes 60:17
- o 5Mo 8:7, 8
L 132:14, 15

kogub kokku Iisraeli
hajutatud.^a

- 3 Ta tervendab need, kel murtud süda, seob kinni nende haavad.
- 4 Ta loeb ära tähed, nimetab neid kõiki nimepidi.^b
- 5 Meie isand on suur, tema jõud võimas,^c tarkus määratu.^d
- 6 Jehoova tõstab üles tasased,^e aga paiskab maha jumalatud.
- 7 Laulge Jehoovale tänuga, lüürahelide saatel laulge kiitust meie Jumalale,
- 8 temale, kes katab taeva pilvedega, annab maale vihma,^f laseb mägedel tärgata rohu.^g
- 9 Ta annab toidu loomadele,^h näljaselt kraaksuvatele rongapoegadele.ⁱ
- 10 Ei too talle rõõmu hobuse jõud,^j ei avalda talle muljet inimjalgade väledus.^k
- 11 Jehooval on hea meel neist, kes teda kardavad,^l kes loodavad tema truu armastuse peale.^m
- 12 Ülista Jehoovat, Jeruusalemm!
Kiida oma Jumalat, Siion!
- 13 Tema teeb tugevaks su linnavärvate riivid, ta õnnistab poegi su keskel.
- 14 Ta too rahu su valdustesse,ⁿ küllastab sind prima nisuga.^o
- 15 Ta saadab maale oma käsu, tema sõna tõttab.

16 Ta annab lund nagu villa,^a
laotab härmatist nagu
tuhka.^b

17 Ta heidab raheteri kui
leivapalukesi.^c
Kes suudab taluda
tema külma?^d

18 Ta saadab välja oma sõna
ja need sulavad.
Ta laseb tuulel puhuda^e
ja veed voolavad.

19 Ta kuulutab oma sõna
Jaakobile,
oma määrusi ja seadusi
Iisraelile.^f

20 Seda pole ta teinud ühelegi
teisele rahvale,^g
nemad ei tunne ta seadusi.
Kiitke Jaahi!^h

148 Kiitke Jaahi!^{*}
Kiitke Jehoovat
taevast,ⁱ

kiitke teda kõrgustes!

2 Kiitke teda, kõik ta inglid!^j
Kiitke teda,
kõik ta väehulgad!^k

3 Kiitke teda, päike ja kuu!
Kiitke teda,
kõik säravad tähed!^l

4 Kiitke teda,
kõrgeim taevas^{*}
ja veed ülal taevas!

5 Kiitku nad Jehoova nime,
sest tema käskis
ja nad loodi.^m

6 Ta rajas nad alatiseks,
igaveseks.ⁿ
Ta andis määruse
ja see ei muutu.^o

7 Kiitke Jehoovat maa pealt,
te võimsad mereelukad
ja kõik vetesügavused,

148:1; 149:1 *Võib tõlkida ka „halleluu-
ja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.
148:4 *Võib tõlkida ka „kogu taeva-
avarus”, sõna-sõnalt „taevaste taevad”.

LAUL 147

a li 37:6
b li 38:29
c Jos 10:11
d li 37:10
e L 148:8
f 5Mo 4:5
g 2Mo 19:5
2Mo 31:16, 17
5Mo 4:8
1Aj 17:21
Ro 3:1, 2
h Ilm 19:6

LAUL 148

i L 89:5
j L 103:20
Lu 2:13
k Jer 32:18
Ju 14
l L 19:1
m L 33:6
n L 89:37
o L 119:91
Jer 31:35, 36
Jer 33:25

Teine veerg

a 2Mo 9:23
L 107:25
Jes 30:30
b L 98:8
c 1Aj 16:33
Jes 44:23
d Jes 43:20
e L 2:10, 11
f L 8:1
Jes 12:4
g 1Ku 8:27
1Aj 29:11

LAUL 149

h L 33:3
L 96:1
Jes 42:10
Ilm 5:9
i L 22:22
j L 100:3
Jes 54:5
k Koh 11:34
l 2Mo 15:20
L 150:4
m L 84:11
n L 132:16
Jes 61:10

8 välk ja rahe, lumi ja paksud
pilved,
tormituul, kes viid täide
ta sõna,^a

9 mäed ja kõik künkad,^b
viljapuud ja kõik seedrid,^c

10 metsloomad^d
ja kõik koduloomad,
roomajad ja linnud,

11 maa kuningad
ja kõik rahvad,
valitsejad ja kõik maa
kohtumõistjad,^e

12 noormehed ja neiud,
vanad ja noored üheskoos.

13 Kiitku nad Jehoova nime,
sest tema nimi ainsana
on ülimalt kõrge.^f
Tema ülevus on üle maa
ja taeva.^g

14 Tema annab oma rahvale
suure jõu^{*}
kõigi oma ustavate
kiituseks,
Iisraeli poegade, selle rahva
kiituseks, kes on ta ligi.
Kiitke Jaahi!

149 Kiitke Jaahi!^{*}
Laulge Jehoovale
uus laul,^h

kiitke teda ustavate
koguduses.ⁱ

2 Rõõmustagu Iisrael
oma vägeva Looja üle,^j
Siioni pojad
oma kuninga üle.

3 Kiitku nad ta nime
tantsuga,^k
laulgu talle kiitust^{*}
tamburiinide ja
lüürahelide saatel.^l

4 Sest Jehooval on hea meel
oma rahvast,^m
ta ehib tasased päästega.ⁿ

148:14 *Sõna-sõnalt „tõstab kõrgele
oma rahva sarve”. 149:3 *Võib tõlkida
ka „toogu talle pillimänguga kiitust”.

- 5 Juubeldagu ustavad
auihilguses,
hõisaku nad voodiski.^a
- 6 Olgu nende huulil
kiituslaulud Jumalale
ja käes kaheteraline mõök,
7 et maksta kätte rahvastele,
karistada rahvahõime,
8 et panna nende kuningad
ahelaisse,
nende ülikud raudu,
9 et viia täide nende kohta
kirjutatud kohtuotsus.^b
See au kuulub kõigile
taustavaile.
Kiitke Jaahi!

150 Kiitke Jaahi!^{*c}
Kiitke Jumalat tema
pühas paigas!^d

150:1 *Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah
on nime Jehoova lühivorm.

LAUL 149

a L 63:6

b 5Mo 7:1

LAUL 150

c Ilm 19:6

d L 116:19

Teine veerg

a L 19:1

b L 107:15

Ilm 15:3

c 5Mo 3:24

L 145:3

d L 81:3

e 1Aj 15:28

f 2Mo 15:20

g L 92:1, 3

L 144:9

h 1Sa 10:5

i 2Sa 6:5

1Aj 15:19

1Aj 16:5

j Ilm 5:13

Kiitke teda ta võimsa
taevalaotuse all!^{*a}

2 Kiitke teda ta vägevate
tegude eest!^b

Kiitke teda ta määratu
suuruse pärast!^c

3 Kiitke teda sarvehüüuga,^d
kiitke teda keelpilli
ja lüüraga!^e

4 Kiitke teda tamburiini^f
ja ringtantsuga,
kiitke teda keelpillide^g
ja flöödiga!^h

5 Kiitke teda helisevate
simblitega,
kiitke teda kõmavate
simblitega!ⁱ

6 Kõik, kel on eluõhku,
kiitku Jaahi!
Kiitke Jaahi!^j

150:1 *Võib tõlkida ka „kiitke teda tae-
vas, mis annab tunnistust tema jõust”.

ÕPETUSSÕNAD

LÜHIÜLEVAADE

1 Õpetussõnade eesmärk (1–7)
Halva seltskonna ohtlikkus (8–19)
Tõeline tarkus hüüab (20–33)	Õigete rada muutub üha
kirkamaks (18)
„Kaitse oma südant” (23)
2 Tõelise tarkuse väärtus (1–22)
Otsi tarkust nagu peidetud
varandust (4)
Mõtlemisoskus on kaitseks (11)
Kõlblusetus viib õnnetusse (16–19)	5 Hoiatus kõlvatu naise eest (1–14)
„Röömutse ühes oma naisega” (15–23)
3 Ole tark ja usalda Jehoovat (1–12)
„Austa Jehoovat oma
varandusega” (9)
Tarkusega kaasneb õnn (13–18)
Tarkusega kaasneb kindlustunne (19–26)
Ligimese kohtlemine (27–35)
Tee teistele head (27)	6 Mõttele, enne kui hakkad
käendajaks (1–5)
„Mine sipelga juurde, sa laisk” (6–11)
Tühine, jultunud mees (12–15)
Seitse asja, mida Jehoova
vihkab (16–19)
Hoiatus kõlvatu naise eest (20–35)
4 Isa targad nõuanded (1–27)
„Nõua taga tarkust” (7)
Välgi jumalate radu (14, 15)	7 Pea Jumala käske ja ela (1–5)
Lihtsameelne noormees
võrgutatakse (6–27)
„Nagu pull, keda tapale viiakse” (22)
	8 Isikustatud tarkus (1–36)
Jumala esimene loomistöö (22)

- Jumala kõrval kui meistrimees (30)
Sügavalt kiindunud inimlastesse (31)
- 9 Tõeline tarkus kutsub (1-12)
„Tänu minule on su päevi palju” (11)
Rumal naine kutsub (13-18)
„Varastatud vesi on magus” (17)
- 10 SAALOMONI ÕPETUSSÕNAD (10:1-24:34)
Tark poeg on isale rõõmuks (1)
Virk käsi teeb rikkaks (4)
Kui on palju sõnu, siis on
eksimine kindel (19)
Jehoova õnnistus teeb rikkaks (22)
Jehoova kartus pikendab elu (27)
- 11 Tagasihoidlikel on tarkus (2)
Usutaganeja hävitab ligimese (9)
„Nõuandjate rohkus tagab edu” (14)
Heldekäeline õitseb (25)
Kes loodab rikkusele, langeb (28)
- 12 Kes vihkab noomimist, on arutu (1)
„Mõtlematud sõnad on
kui mõõgatorked” (18)
Rahu edendamise toob rõõmu (20)
Valelikud huuled on Jehoovale
jäljedad (22)
Mure rõhub südant (25)
- 13 Kes juhatust otsivad, on targad (10)
Pikk ootus teeb südame haigeks (12)
Ustav saadik toob paranemist (17)
„Kes tarkadega läbi käib, saab
targaks” (20)
Manitsemine on märk
armastusest (24)
- 14 Süda tunneb omaenese kibedust (10)
Õigena näiv tee võib viia surma (12)
Lihtsameelne usub igat sõna (15)
Rikkal on palju sõpru (20)
Südamerahu on ihule eluks (30)
- 15 Leebe vastus vaigistab raevu (1)
Jehoova silmad on kõikjal (3)
Õigete palve toob Jumalale
rõõmu (8)
Nõu pidamata nurjuvad
kavatsused (22)
Mõttele enne vastamist (28)
- 16 Jehoova uurib ajendid läbi (2)
„Usalda kõik oma ettevõtmised
Jehoova hoolde” (3)
Õiged kaalud on Jehoovalt (11)
Uhkus on enne langust (18)
Hallid juuksed on kaunis kroon (31)
- 17 Ära tasu head halvaga (13)
Lahku enne, kui puhkeb riid (14)
Tõeline sõber armastab igal ajal (17)
„Südamerõõm on hea ravim” (22)
Tark hoiab oma sõnu tagasi (27)
- 18 Kes end eraldab, on isekas ja
hülgab tarkuse (1)
Jehoova nimi on tugev torn (10)
Rikkus kaitseb vaid näiliselt (11)
Tark on mõlemad pooled ära
kuulata (17)
Mõni sõber on lähedasem
kui vend (24)
- 19 Arusaaja ei vihastu kergesti (11)
Riikas naine on nagu läbitilkuv
katus (13)
Arukas naine on Jehoovalt (14)
„Manitse oma poega, kuni on
veel lootust” (18)
Tark on nõu kuulda võtta (20)
- 20 Vein paneb pilkama (1)
Külma ilmaga laisk ei küнна (4)
Inimese mõtled on nagu
sügaval asuv vesi (5)
Ära anna töotust rutakalt (25)
Noorte meeste auks on jõud (29)
- 21 Jehoova suunab kuninga südant (1)
Õiglus on parem kui ohver (3)
Töökus toob edu (5)
Kes ei kuula viletsat, seda ennastki
ei kuulata (13)
Jehoova vastu ei saa tarkusega (30)
- 22 Hea nimi on väärtuslikum kui rikkus (1)
Õpeta last juba varases eas (6)
Laisk kardab lõvi (13)
Kasvatus hoiab eemal rumaluse (15)
Osav töömees on kuningate
teenistuses (29)
- 23 Ära kuritarvita külalislahkust (2)
Ära aja taga rikkust (4)
Rikkus võib ära lennata (5)
Ära ole purjutajate seas (20)
Alkohol salvab kui madu (32)
- 24 „Ära kadesta õelaid” (1)
Tarkusega ehitatakse koda üles (3)
Õige võib langeda, kuid ta tõuseb
üles (16)
Ära maksa kätte (29)
Laiskus toob vaesuse (33, 34)

- 25 SAALOMONI ÕPETUSSÕNAD,
MIS KUNINGAS HISKIJA MEHD
ÜMBER KIRJUTASID (25:1–29:27)
Konfidentsiaalsus (9)
Õigel ajal öeldud sõnad (11)
Austa teiste privaatsust (17)
Süte kogumine vaenlase pea
peale (21, 22)
Hea sõnum on nagu külm vesi (25)
- 26 Laisa kirjeldus (13–16)
Ära sekku teiste tülisse (17)
Ära tee rumalaid nalju (18, 19)
Pole puid, pole tuld (20, 21)
Laimaja sõnad on kui
maiuspalad (22)
- 27 Sõbra noomitus on hea (5, 6)
Mu poeg, rõõmusta mu südant (11)
Raud ihub rauda (17)
Tunne hästi oma karja (23)
Varandus ei kesta igavesti (24)
- 28 Kes ei kuuletu, selle palve on
jäledus (9)
Kes oma üleastumised üles
tunnistab, sellele halastatakse (13)
Kes tahab kiiresti rikkaks saada,
ei jää süüta (20)
- 29 Laps, keda ei ohjeldata,
hääbistab oma ema (15)
Kui pole jumallikku juhtimist,
muutub rahvas ohjeldamatuks (18)
Vihane mees õhutab tüli (22)
Alandliku vaimuga meest
austatakse (23)
Inimesekartus on püünispaelaks (25)
- 30 AGURI SÕNAD (1–33)
„Ära anna mulle vaesust ega
rikkust” (8)
Neli asja, mis ei saa täis (15, 16)
Neli asja, millest ei saa aru (18, 19)
Abielu rikkuv naine (20)
Loomad tegutsevad loomusunnil
targalt (24)
- 31 KUNINGAS LEMUELI SÕNAD (1–31)
„Kes leiab tubli naise?” (10)
Töökas (17)
Keelt valitseb lahkuse seadus (26)
Lapsed ja mees ülistavad teda (28)
Võlvus ja ilu on kaduvad (30)

1 Iisraeli kinga^a Saalomoni,^b Taaveti poja^c õpetussõnad,

2 mis annavad tarkust^d ja manitsevad*, aitavad mõista tarkusesõnu

3 ja võtta kuulda manitsust^e — mis annab arusaamist ja aitab seeläbi olla õige, õiglane^f ja hea otsustusvõimega^g —

4 ning mis annavad kogenematuile taipu,^h

1:2 *Õpetussõnade raamatus vastega „manitsema” või „manitsus” tõlgitud heebrea sõna hõlmab õpetamist, korralekutsumist, karistamist ja distsiplineerimist.

PTK 1

- a 1Ku 2:12
b 1Ku 4:29, 32
Kog 12:9
c 2Sa 12:24
d Õp 8:11
e Õp 3:11, 12
f Heb 12:11
g 1Ku 3:28
h Õp 15:5

Teine veerg

- a Õp 2:11
Õp 3:21
Õp 8:12
b Õp 9:9
c 1Sa 25:32, 33
Õp 24:6
d Kog 12:11
e II 28:28
Õp 9:10
f Õp 5:12, 13
Õp 18:2

noorele mehele teadmisi ja ergutavad tema mõtlemisvõimet.^a

5 Tark kuulab ja laseb end üha õpetada,^b arusaaja mees võtab vastu tarka juhatusi,^c

6 et mõista õpetussõnu ja mõistujutte, tarkade sõnu ja mõistatusi.^d

7 Jehoova kartusest* algab teadmiste omandamine.^e Vaid rumalad^f põlgavad tarkust ja manitsust.^f

1:7 *Võib tõlkida ka „aukartusest Jehoova ees”. ^fRumala all mõeldakse inimest, kes ei järgi oma elus Jumala põhimõtteid.

- 8 Kuula, mu poeg,
oma isa manitsust^a
ja ära hülga
oma ema juhatust^{*. b}
- 9 Sest need on nagu ilus pärg
su peas,^c
kaunis kee su kaela ümber.^d
- 10 Mu poeg, kui patused
püüavad sind ahvatleda,
ära anna neile järele.^e
- 11 Kui nad ütlevad:
„Tule meiega!
Lähme ja varitseme,
valame verd,
luurame lõbu pärast
süütuid ohvreid.
- 12 Neelame nad elusalt alla
nagu surmavald,
tervenisti, olgu nad kui
hauasügavusse minejad.
- 13 Võtame endale kogu nende
kalli vara,
täidame oma majad
rõõvsaagiga.
- 14 Tule meiega!
Jagame varastatud saagi
võrdselt^{**},
- 15 siis, mu poeg, ära mine
nendega kaasa.
Hoia oma jalga nende
radadel,^f
- 16 sest nende jalad jooksevad
kurja tegema,
nad ruttavad verd valama.^g
- 17 Asjatu on laotada võrku
linnu nähes.
- 18 Seepärast nad varitsevad,
et valada verd,
luuravad, et võtta elu.
- 19 Niisugused on nende teed,
kes ajavad taga
ebaausat tulu,
mis võtab elu neilt,
kes selle saavad.^h
- 20 Tõeline tarkusⁱ hüüab
valjult tänaval,^j

1:8 *Sõna-sõnalt „seadust”. 1:14 *Võib tõlkida ka „meil olgu ühine kukkur”.

- PTK 1
a 5Mo 6:6, 7
Ef 6:4
Heb 12:9
- b 3Mo 19:3
Õp 31:26
2Ti 1:5
- c Õp 4:7, 9
- d Õp 3:21, 22
- e 1Mo 39:7, 8
5Mo 13:6–8
- f Õp 4:14
Õp 13:20
1Ko 15:33
- g Õp 6:16–18
Ro 3:15
- h Õp 15:27
- i Ro 16:27
1Ko 1:20
Jk 3:17
- j Mt 10:27
- Teine veerg
a Õp 8:1–3
Õp 9:1, 3
- b Joh 18:20
Ap 20:20
- c Õp 5:12, 13
Joh 3:20
- d L 141:5
Ilm 3:19
- e Jes 54:13
- f Jes 65:12
- g Koh 10:13, 14
- h Nu 3:44
- i Ho 4:6
- j Koh 5:8
- k Jer 6:19
Ga 6:7

- laseb väljakutel kõlada
oma häält.^a
- 21 Ta hõikab saginat täis
tänavanurkadel.
Linnavaravate juures
ta ütleb:^b
- 22 „Kui kaua te, kogenematud,
armastate kogenematust?
Kui kaua te, pilkajad,
naudite pilkamist?
Kui kaua te, rumalad,
vihkate teadmisi?^c
- 23 Laske mul end noomida!^d
Siis ma valan teie peale
oma vaimu,
annan teile teada
oma sõnad.^e
- 24 Ma kutsusin, aga te
ei teinud kuulmagi,
sirutasin käe, kuid keegi
teist ei pannud tähele,^f
- 25 te ei kuulanud
ühtki mu nõuannet,
ei võtnud kuulda
mu noomimist.
- 26 Minagi naeran,
kui teid tabab õnnetus,
irvitan, kui jõuab kätte see,
mida te kardate,^g
- 27 kui teie kardetu tuleb
nagu raju,
teie õnnetus
nagu tormituul,
kui teid tabavad mured
ja hädad.
- 28 Siis nad hüüavad mind,
aga ma ei vasta,
otsivad pingsalt,
aga ei leia,^h
- 29 sest nad on vihanud
teadmisiⁱ
ega ole valinud
Jehoova kartust.^j
- 30 Nad on lükanud kõrvale
mu nõu,
põlanud kõiki
mu noomimisi.
- 31 Seepärast tuleb neil maitsta
oma tegude vilja,^k

- küllastuda omaenda kavatsustest*.
- 32** Sest kogenematuid hukutab nende isemeelsus, rumalaid hävitab enesega rahulolu.
- 33** Aga kes kuulab mind, elab julgesti^a ega pea kartma õnnetust.*^b
- 2** Mu poeg, kui sa võtad vastu mu sõnad ja paned tallele mu käsud,^c
- 2** kuulates tähelepanelikult tarkust^d ja kallutades oma südame vahetegemisoskuse poole,^e
- 3** kui sa kutsud appi arusaamise^f ja palud vahetegemisoskust,^g
- 4** kui sa otsid seda kõike nagu hõbedat^h ja püüad leida nagu peidetud varandust,ⁱ
- 5** siis sa mõistad Jehoova kartust^j ja leiad Jumala tundmise*.^k
- 6** Sest Jehoova annab tarkuse,^l tema suust lähtuvad teadmised, temalt tuleb vahetegemisoskus.
- 7** Ta talletab praktilist tarkust õigetele, on kilbiks neile, kes käivad laitmatuses.^m
- 8** Ta valvab õiguse radu, kaitseb oma ustavate teed.ⁿ
- 9** Siis sa mõistad, mis on õige, õiglane ja aus — kõike, mis on hea.^o
- 10** Kui tarkus tuleb su südamesse^p ja teadmised hakkavad meeldima su hingele,^q

1:31 *Võib tõlkida ka „salaplaanidest”.
2:5 *Võib tõlkida ka „õpid Jumalat tundma”.

PTK 1
 a Jes 48:18
 b 2Ku 6:15, 16
 Jes 26:3
 2Pe 2:9

PTK 2
 c 5Mo 6:6, 8
 d Õp 1:5
 e Heb 5:14
 f 1Ku 3:11, 12
 Õp 9:10
 2Ti 2:7
 g Flp 1:9
 h L 19:9, 10
 i Il 28:15–18
 j Il 28:28
 Õp 8:13
 Jer 32:40
 k Jer 9:24
 1Jo 5:20
 l 2Mo 31:2, 3
 1Ku 4:29
 2Ti 3:16, 17
 Jk 3:17
 m L 41:12
 Õp 28:18
 n L 97:10
 o Kog 12:13
 Mi 6:8
 Mt 22:37–40
 p L 119:111
 q Ap 17:11

Teine veerg

a Kog 7:12
 b Õp 8:13
 c Joh 3:19
 d 1Mo 39:10–12
 Õp 6:23, 24
 Õp 7:4, 5
 e 1Mo 2:24
 Õp 5:18
 f Õp 5:3, 5
 Õp 5:20, 23
 Õp 9:16–18
 Ef 5:5
 g Kog 7:26
 Ilm 22:15
 h Õp 13:20
 i L 37:11, 29
 j L 104:35
 Õp 10:7
 Mt 25:46
 k 5Mo 28:45, 63

- 11** siis mõtlemisoskus valvab su üle^a ja vahetegemisoskus kaitseb sind,
- 12** et päästa sind halvalt teelt, mehe käest, kes kõneleb nurjatusi,^b
- 13** nende käest, kes jätvavad sirged rajad, et käia pimeduse teedel,^c
- 14** nende käest, kes halba tehes rõõmustavad, kes naudivad kurjuse nurjatusi,
- 15** kelle rajad on kõverad ja elutee vildakas.
- 16** See päästab sind isemeelse* naise käest, kõlvatu[#] naise käest, kes räägib võrgutavaid sõnu,^d
- 17** kes hülgab oma sõbra*, lähedase sõbra noorpõlvest saati,^e ja unustab oma Jumala lepingu.
- 18** Tema koda vajub alla hauda, ta rajad viivad nende juurde, kes lamavad jõuetuna hauas.^f
- 19** Ükski, kes on temaga armusuhteis, ei tule tagasi ega naase elavate radadele.^g
- 20** Seepärast käi heade teel ja püsi õigete rajal,^h
- 21** sest ainult õiged tohivad elada maa peal ja laitmatud sinna alles jääda.ⁱ
- 22** Aga jumalatud hävitatakse maa pealt^j ja reeturlikud juuritakse välja.^k

2:16 *Sõna-sõnalt „võõra”, ilmselt Jumalast võõrdunud. *Sõna-sõnalt „võõramaa”, ilmselt Jumalast võõrdunud. **2:17** *Võib tõlkida ka „abikaasa”.

- 3** Mu poeg, ära unusta mu õpetust, su süda järgigu mu kāske,
- 2** sest need lisavad sulle palju päevi, eluaastaid ja rahu.^a
- 3** Ära lase truul armastusel ja ustavusel* enda juurest lahkuda.^b Seo need endale kaela, kirjuta oma südametahviile,^c
- 4** nii leiad Jumala ja inimeste poolehoiu ning saavutad aruka inimese maine.^d
- 5** Usalda Jehoovat^e kogu südamest ja ära toetu omaenda arusaamisele.^f
- 6** Arvesta temaga kõigil oma teedel,^g siis ta teeb su teerajad tasaseks.^h
- 7** Ära ole iseenda silmis tark, karda Jehoovat ja pöördu kurjast.
- 8** See on terviseks su ihule* ja kosutuseks kontidele.
- 9** Austa Jehoovat oma varandusega,ⁱ uudseviljaga* kogu saagist.^{j, k}
- 10** Siis su aidad saavad pilgeni täis,^l värsket vein sinu surutõrtes voolab üle ääre.
- 11** Mu poeg, ära heida kõrvale Jehoova manitsust,^m ära põlga tema noomimist,ⁿ
- 12** sest keda Jehoova armastab, seda ta noomib,^o nagu isa poega, kellest ta rõõmu tunneb.^p

3:3 *Võib tõlkida ka „tõel”. 3:8 *Sõnasõnalt „nabale”. 3:9 *Võib tõlkida ka „parimaga”. *Võib tõlkida ka „sissetulekust”.

PTK 3

a 5Mo 5:16

b Ho 12:6

c 5Mo 6:6, 8

d 2Ko 8:21

e Jes 26:4

Jer 17:7

f Õp 28:26

Jer 10:23

1Ko 3:18

g 1Sa 23:2, 4

Neh 1:11

Flp 4:6

h Jos 1:7

L 25:9

Jk 1:5

i Õp 26:12

Ro 12:16

j 4Mo 31:50

5Mo 16:16

Lu 16:9

1Ti 6:18

k 2Mo 23:19

l 2Aj 31:10

Mal 3:10

m Õp 15:32

Heb 12:5, 6

n L 94:12

o Ilm 3:19

p 5Mo 8:5

Heb 12:7, 9

Teine veerg

a Kog 7:12

b Il 28:15, 18

c Flp 4:9

d L 1:1, 2

e L 104:24

f Õp 8:27

Jer 10:12

g Il 36:27

Il 38:37

Jer 10:13

h Jes 26:7

i L 3:5

Õp 6:22

j Kog 5:12

k L 27:1

- 13** Õnnelik on inimene, kes leiab tarkuse^a ja omandab vahetegemis-
oskuse.
- 14** Tarkusest on rohkem kasu kui hõbedast, enam tulu kui kullast.^b
- 15** See on väärtuslikum kui korallid*, ükski ihaldatav asi pole sellega võrreldav.
- 16** Selle paremas käes on pikk iga, vasakus käes rikkus ja au.
- 17** Selle teed on meeldivad, kõigil selle radadel on rahu.^c
- 18** See on elupuuks neile, kes sellest kinni haaravad. Neid, kes sellest kõvasti kinni hoiavad, kutsutakse õnnelikeks.^d
- 19** Jehoova on tarkusega rajanud maa,^e mõistusega valmistanud taeva.^f
- 20** Oma teadmistega on ta lõhestanud vetesügavused, toonud taevapilvist vihmasabina.^g
- 21** Mu poeg, ärgu mingi need* sul meelest. Hoia praktilist tarkust ja mõtlemisoskust,
- 22** need annavad sulle elu, on su kaelas kaunistuseks.
- 23** Siis käid sa oma teed julgesti ega komista kunagi*.^h
- 24** Kui heidad puhkama, ei tunne sa hirmu,ⁱ sa magad ja su uni on magus.^j
- 25** Ei sa karda siis äkilist õnnetust^k

3:15 *Vt „Sõnaseletusi”. 3:21 *Viitab ilmselt Jumala tarkusele, mõistusele ja teadmistele. 3:23 *Võib tõlkida ka „ega löö oma jalga ära”.

ega jumalatuud tabavat
tormi.^a

26 sest sa loodad Jehoovale,^b
tema hoiab su jalga
püünise eest.^c

27 Ära keela head neile,
kes seda vajavad,^{*d}
kui sul on jõudu neid
aidata.^e

28 Ära ütle oma ligimesele:
„Mine ära ja tule hiljem
tagasi! Ma annan selle
sulle homme”,
kui sa kohe saad anda.

29 Ära seipitse kurja
ligimese vastu,^f
kes elab su juures ja
usaldab sind.

30 Ära riidle kellegagi
ilmaaegu,^g
kui ta pole sulle kurja
teinud.^h

31 Ära kadesta vägivaldset
meest,ⁱ

ära vali ühtki tema teed,

32 sest Jehoova jälestab
salalikku,^j
kuid õigetege seob teda
lähedane sõprus.^k

33 Jumalatu koyal on
Jehoova needus,^l
kuid õige kodul
ta õnnistus.^m

34 Ta pilkab pilkajaid,ⁿ
kuid tunneb heameelt
tasastest.^o

35 Targad pärivad au,
aga rumalad ülistavad seda,
mis toob häbi.^p

4 Kuulake, mu pojad,
isa manitsust,^q
pange tähele, et teil oleks
arusaamist.

2 Ma annan teile head nõu,
ärge hüljake mu õpetust.^r

3:27 *Võib tõlkida ka „kellele sa seda
võlgned”.

PTK 3

a L 73:12, 19

b Õp 10:29

Õp 28:1

c L 91:14

d Jk 2:15, 16

e 5Mo 15:7, 8

Õp 28:27

f Õp 6:16, 18

g Õp 18:6

Õp 20:3

h Ro 12:18

i L 37:1

Õp 23:17

j Õp 6:16, 17

k L 15:1, 2

L 24:3, 4

L 25:14

l 5Mo 28:15

Jos 7:24, 25

Est 9:24, 25

m II 42:12, 13

L 37:25

n Õp 19:29

o L 37:11

L 138:6

Jes 57:15

Jk 4:6

p Est 6:11, 12

Õp 12:8

PTK 4

q 5Mo 6:6, 7

Õp 19:20

Ef 6:1

r 1Aj 28:9

Teine veerg

a 1Ku 2:12

b 1Ku 1:16–21

c 5Mo 4:9

d 3Mo 18:5

e Neh 8:3, 8

Õp 9:10

f Kog 7:12

g Õp 15:14

Mt 13:23

Heb 5:14

h Tn 1:17, 20

i 1Ku 4:29

j 5Mo 5:16

k 1Ku 4:29

l Jes 26:7

m Õp 8:10

Heb 2:1

Heb 12:5, 6

n 5Mo 32:

45–47

Heb 12:11

o L 1:1

1Ko 15:33

p Am 5:15

Ef 5:11

q Õp 5:3, 8

1Te 5:22

ÕPETUSSÕNAD 3:26–4:15

3 Ma olin hea poeg
oma isale,^a

võga kallis oma emale.^b

4 Isa õpetas mind ja ütles:
„Hoidku su süda kõvasti
kinni mu sõnadest.^c

Pea mu käske,
siis elad kaus.^d

5 Nõua taga tarkust,
nõua taga arusaamist.^e
Ära unusta mu sõnu,
ära kaldu neist kõrvale.

6 Ära hülga tarkust,
siis see kaitseb sind,
armasta seda
ja see hoiab sind.

7 Tarkus on kõige tähtsam,^f
seepärast nõua taga
tarkust.

Mida tahes sa taotled,
ära unusta taga nõuda
arusaamist.^g

8 Hinda tarkust
ja see ülendab sind.^h
Kui sa seda embad,
siis see austab sind.ⁱ

9 See paneb su pähe ilupärja,
kaunistab sind krooniga.”

10 Kuula, mu poeg, võta vastu
mu sõnad,
siis saad sa palju
eluaastaid.^j

11 Ma õpetan sulle
tarkuse teed,^k
juhin sind õiguse rajal.^l

12 Kui sa kõnnid,
on su samm vaba,
kui jooksed,
siis sa ei komista.

13 Hoia kinni manitsusest,
ära lase sellest lahti.^m
Hoia seda, see on sulle
eluks.ⁿ

14 Ära mine jumalate rajale,
ära kõnni kurjade teel.^o

15 Väldi seda, ära astu sellele,^p
põõra sellest kõrvale,
mine mööda.^q

- 16** Sest nad ei maga, kui pole kurja teinud, ei saa und, kui pole kedagi langema pannud.
- 17** Nad söövad kurjuseleiba ja joovad vägivallaveini.
- 18** Aga õigete rada on kui hommikuvalgus, mis muutub üha kirkamaks, kuni keskpäev on käes.^a
- 19** Jumalatute tee on nagu pilkane pimedus, nad ei tea, mille otsa nad komistavad.
- 20** Mu poeg, pane tähele mu sõnu, kuula mind hoolikalt.
- 21** Ära kaota neid silmist, hoia neid sügaval südames.^b
- 22** Sest need on eluks neile, kes need leiavad,^c terviseks kogu ihule.
- 23** Kaitse oma südant enam kui kõike muud,^d sest sellest lähtub* elu.
- 24** Kõrvalda oma suust valelikud sõnad,^e hoia endast kaugel petujutt.
- 25** Su silmad vaadaku otse, su pilk olgu suunatud ette.^f
- 26** Tasanda tee,* millel kõnnid,^g siis on su samm kindel kõigil teedel.
- 27** Ära kaldu paremale ega vasakule,^h hoia oma jalg kurjast eemal.
- 5** Mu poeg, pane tähele mu tarkust, kuula hoolega, mida räägin sulle vahetegemisuskusest,ⁱ
- 2** et saaksid kaitsta oma mõistust ja su huultel oleks alati tõde.^j

4:23 *Võib tõlkida ka „sõltub”. 4:26 *Teine võimalik tähendus: „jalgi hoolega teed”.

PTK 4

a 2Sa 23:3, 4
L 119:105
1Ko 13:12
2Ko 4:6
2Pe 1:19

b L 40:8
Õp 2:1

c 1Ti 4:8

d Jer 17:9
Mr 7:21–23
Ef 6:14

e 1Pe 2:1

f Mt 6:22

g Ef 5:15

h 5Mo 12:32
Jos 1:7

PTK 5

i 1Ku 4:29
Jk 1:19

j Õp 15:7

Teine veerg

a Õp 7:14–21

b Õp 9:16, 17

c Kog 7:26

d Õp 6:32, 33

e Õp 9:14, 15

f Õp 29:3

g Õp 6:33–35
Õp 7:23

h Õp 31:3
Lu 15:30

i Õp 7:22, 23

j Õp 6:27–29

k 1Ko 7:3
Heb 13:4

l Õp 5:20

- 3** Isemeelse naise huuled tilguvad kärjemett,^a tema suu on libedam kui õli.^b
- 4** Lõpuks on ta aga kibe kui koirohi,^c terav kui kaheteraline mõök.^d
- 5** Ta jalad lähevad alla surma poole, tema sammud otse surmavalda.
- 6** Ta ei mõtle elurajale, vaid uitab oma teedel ega tea, kuhu need viivad.
- 7** Seepärast, mu pojad, kuulake mind ja ärge käänduge kõrvale mu sõnadest.
- 8** Hoia temast kaugele, ära mine ta kuse lähedale,^e
- 9** et sa ei annaks oma väarikust teistele^f ega lõikaks karme aastaid,^g
- 10** et võõrad ei võtaks su vara*^h ja su töövaev ei läheks võõramaalase majja,
- 11** et sa ei peaks ägama elu lõpus, kui su liha ja ihu on nõrgaks jäänud,ⁱ
- 12** ega ütleva: „Miks ma küll vihkasin manitsust, miks põlgas mu süda noomimist!
- 13** Ma ei võtnud kuulda nõuandjate häält, ei pööranud tähelepanu õpetajatele.
- 14** Ma olen hukatuse äärel terve koguduse silme all.”^j
- 15** Joo vett oma kaevust, voolavat vett enda allikast.^k
- 16** Kas peaksid su lätted valguma väljapool, veeojad väljakutele?^l

5:10 *Võib tõlkida ka „jõudu”.

- 17 Kuulugu need ainult sulle, mitte võõrastele.^a
- 18 Olgu su allikas õnnistatud, rõõmutse ühes oma naisega, kes on olnud su kaasa noorpõlvest saati,^b
- 19 kes on kui armas hirv, võlvu kaljukits.^c
Tema rinnad joovastagu sind alati, tema armastus lummaku sind aina.^d
- 20 Mu poeg, miks peaksid sind kütkestama isemeelne naine, miks peaksid hellitama kõlvatu naise rindu?^e
- 21 Sest inimese teed on Jehoova silme ees, tema paneb tähele kõiki ta radu.^f
- 22 Jumalatu püüavad ta eksimused lõksu, omaenda patu kõitmesse jääb ta kinni.^g
- 23 Ta sureb, sest pole võtnud kuulda manitsust, läheb eksiteele oma suure rumaluse tõttu.
- 6** Mu poeg, kui oled hakanud ligimesele käendajaks,^h kui oled lõõnud kätt* võõraga,ⁱ
- 2 kui sind on su lubaduse pärast võrku mässitud, su sõnade pärast kinni püütud,^j
- 3 siis, mu poeg, kuna sa oled langenud ligimese kätte, tee enda vabastamiseks nõnda:
mine ja alanda end ning anu oma ligimest.^k
- 4 Ära anna und oma silmadele, ära luba oma laugudel suikuda.

6:1 *St käenduseks.

PTK 5

- a 1Mo 2:24
b 5Mo 24:5
Kog 9:9
c Ül 2:9
d 1Mo 26:8
1Mo 29:20
Ül 8:6
e Öp 22:14
f 2Aj 16:9
L 11:4
L 17:3
Jer 17:10
Heb 4:13
g L 7:14–16
Ga 6:7

PTK 6

- h Öp 17:18
i Öp 11:15
Öp 20:16
j Öp 18:7
k Mt 5:25

Teine veerg

- a Öp 10:26
Öp 26:13–15
b Öp 30:24, 25
c Öp 20:13
Öp 24:33, 34
Kog 4:5
d Öp 13:4
Öp 20:4
Öp 24:30–34
e Öp 16:27
Jk 3:6
f Öp 10:10
Öp 16:30
g L 36:1, 4
Jes 32:7
Mi 2:1
h Öp 16:28
Ro 16:17
i L 73:12, 18
j L 101:5
Öp 8:13
Öp 16:5
k Öp 12:22
Ilm 2:8
l 1Mo 4:8, 10
4Mo 35:31
5Mo 27:25
m Öp 11:20
Sak 8:17
Mal 2:16
n 2Mo 23:1
o 3Mo 19:16
Ga 5:20, 21
Jk 3:14, 15

ÕPETUSSÕNAD 5:17–6:20

- 5 Päästa end nagu gasell küti käest, nagu lind püüdjä käest.
- 6 Mine sipelga juurde, sa laisk,^a
vaatle tema teid ja saa targaks.
- 7 Kuigi tal pole ülemat, ülevaatajat ega valitsejat,
- 8 valmistab ta suvel oma toidu,^b
kogub lõikusajal tagavara.
- 9 Kui kaua, sa laisk, lamad? Millal sa unest tõused?
- 10 Veel veidi magamist, veidi tukastamist, käed ristis lesimist^c
- 11 ning vaesus tuleb sulle kallale kui rõõvel, puudus nagu relvastatud mees.^d
- 12 Tühine, jultunud mees käib ringi, valed suul,^e
- 13 ta pilgutab silma,^f annab jalaga märku, näitab näppudega.
- 14 Oma nurjatus südames sepitseb ta aina halba,^g ta külvab riidu.^h
- 15 Seepärast tabab teda äkiline õnnetus, ta murtakse hetkega ja paranemist pole.ⁱ
- 16 Kuut asja vihkab Jehoova, need seitse on talle jaledad:
- 17 ülbed silmad,^j valelik keel,^k käed, mis valavad süütut verd,^l
- 18 süda, mis sepitseb kurje plaane,^m jalad, mis jooksevad halva poole,
- 19 valetunnistaja, kes muudkui valetab,ⁿ ja see, kes külvab riidu vendade seas.^o
- 20 Täida, mu poeg, oma isa käsku,

ära hülga oma ema
juhatust*.^a

- 21 Kõida need alati oma
südame külge,
seo need kaela ümber.
- 22 Kui sa kõnnid, siis need
suunavad sind,
kui heidad magama,
valvavad need su üle,
kui ärkad, juhivad need
sind.
- 23 Sest käsk on lamp,^b
seadus on valgus^c
ja korralekutsuv manitsus
on tee ellu.^d
- 24 Need kaitsevad sind halva
naise eest,^e
kõlvatu naise võrgutava
keele eest.^f
- 25 Ära himusta südames
tema ilu,^g
ära lase tema peibutavatel
silmadel end paeluda,
- 26 sest kui lõbunaise juures
käijale jääb lõpuks
vaid leivapäts,^h
siis teise mehe naine
läheb maksma sulle elu.
- 27 Kas keegi võib panna põue
tuld, ilma et ta riided
süttiks?ⁱ
- 28 Või kas keegi saab käia
tulistel sütel, ilma et
kõrvetaks jalgu?
- 29 Nii on ka igaühega, kes
heidab ligimese naise
juurde —
ükski, kes temasse puutub,
ei jää karistamata.^j
- 30 Ei põlata ju varast,
kui ta varastab selleks,
et kustutada nälga,
- 31 aga kui ta tabatakse,
peab ta seitsmekordselt
tasuma,
andma ära kõik väärtusliku
oma majas.^k

6:20; 7:2 *Sõna-sõnalt „seadust“.

PTK 6

- a 5Mo 21:
18, 21
Ef 6:1
- b L 119:105
- c Jes 51:4
- d Õp 4:13
Heb 12:11
- e Kog 7:26
- f Õp 5:3
Õp 7:4, 5
- g Mt 5:28
Jk 1:14, 15
- h Õp 29:3
Lu 15:16, 30
- i Ga 6:7
- j 2Sa 11:4
2Sa 12:10, 11
Õp 6:32–35
Heb 13:4
- k 2Mo 22:1, 4

Teine veerg

- a Õp 2:18, 19
Õp 5:20, 23
Mal 3:5
1Ko 6:9, 10
Heb 13:4
- b Õp 5:8, 9
- c 1Ku 15:5
1Aj 5:1
Mt 1:6
- d 1Mo 39:
19, 20

PTK 7

- e Õp 10:14
- f 3Mo 18:5
5Mo 5:16
Jes 55:3
Joh 12:50
- g Õp 2:10, 11
- h Õp 23:27, 28
- i Õp 2:11, 16
Õp 5:3
Õp 6:23, 24
- j Õp 6:32
Õp 9:16, 17
- k II 24:15

- 32 See, kes rikub naisega
abielu, on meeletu*.
Kes seda teeb, tõmbab
enda peale hävingu.^a
- 33 Ta saab vaid haavad
ja häbi,^b
tema häbiplekki
ei pühita ära.^c
- 34 Sest armukadedus ajab
naise mehe raevu,
kätte makstes ta ei halasta.^d
- 35 Ta ei võta vastu hüvitist,
ei lase end lepitada
ühegi kingitusega.
- 7** Mu poeg, võta kuulda
mu sõnu,
pane tallele mu käsud.^e
- 2 Pea mu käske,
et jääksid elama,^f
hoia mu õpetust*
kui silmaterat.
- 3 Seo need oma
sõrmede ümber,
kirjuta oma
südametahvlile.^g
- 4 Ütle tarkusele:
„Sa oled mu õde“,
arusaamisele:
„Mu sugulane“,
- 5 et need kaitseksid sind
isemeelse naise eest,^h
kõlvatu naise ja ta võrguta-
vate sõnade eest.ⁱ
- 6 Kord vaatasin oma maja
aknast
läbi aknavõre välja.
- 7 Ma jälgisin lihtsameelseid*
ja märkasin noorte seas
meeletut noormeest.^j
- 8 Ta kõndis ühe naise
kodutäna lähedal,
suundus tema maja poole
- 9 videvikus, õhtul,^k
õõ ja pimeduse saabudes.

6:32 *Võib tõlkida ka „on puuduliku sü-
damega“, „sel puudub kaine mõistus“.
7:7 *Võib tõlkida ka „kogenematuid“.

- 10 Ma nägin naist talle vastu tulemas,
riietatud kui lõbunaine^a
ja süda täis kavalust.
- 11 Ta on häälekas ja
häbematu.^b
Ta ei püsi kodus:
- 12 kord on ta tänaval,
siis jälle väljakul,
ta varitseb iga nurga peal.^c
- 13 Ta haaras mehest kinni
ja andis talle suud,
vaatas talle häbitult otsa
ja ütles:
- 14 „Ma pidin viima
rahuohvreid,^d
täna ma täitsin oma
töötused.
- 15 Seepärast tulin ma sulle
vastu,
sind otsima,
ja ma leidsin su.
- 16 Ma katsin voodi kaunite
tekkidega,
kirevate Egiptuse
kangastega.^e
- 17 Lõhnastasin süngi mürri,
aaloe* ja kaneeliga.^f
- 18 Tule, joobume armastusest
hommikuni,
naudime kirglikku
armastust,
- 19 sest mu meest pole kodus,
ta on pikal teekonnal.
- 20 Oma rahakukru võttis
ta kaasa
ja koju tuleb alles
täiskuu ajal.”
- 21 Osavalt meelitas naine
ta eksiteele,^g
võrgutas teda libedate
sõnadega.
- 22 Mees läkski talle järele –
nagu pull, keda tapale
viiakse,

7:17 *Mitte harilik aaloe (*Aloe vera*), vaid tõenäoliselt kotkapuu (*Aquilaria*).

PTK 7

a Jer 4:30

b Õp 9:13–18

c Õp 23:27, 28

d 3Mo 19:5

e Hes 27:7

f ÜI 3:6

ÜI 4:14

g Õp 5:3

Teine veerg

a 1Ko 6:18

b Õp 5:8–11

c Õp 5:8

d Kog 7:26

e 1Ko 10:8

PTK 8

f Õp 1:20, 21

g Mt 10:27

h Ap 20:20

i L 19:7

ÕPETUSSÕNAD 7:10–8:8

- nagu rumal, kes karistuseks
jalapakku* pannakse.^a
- 23 Lõpuks läbib ta nool
ta maksa.
Nagu püünisesse sööstev
lind ei tea ta, et see
maksab talle elu.^b
- 24 Ja nüüd, mu pojad,
kuulake mind,
pange tähele mu sõnu!
- 25 Ära luba südamele pöörduda
sellise naise teedele,
ära mine tema radadele,^c
- 26 sest ta on hukutanud
paljusid,^d
tema tapetuid on arvukalt.^e
- 27 Tema maja on
surmavalla tee,
mis viib alla surma
kambritesse.
- 8 Eks tarkus hüüa?
Eks vahetegemisoskus
hõika?^f
- 2 Teeäärsetel kõrgendikel,^g
ristteedel seisab ta.
- 3 Linnavärvate kõrval,
sissekäikude juures
hüüab ta valjult:^h
- 4 „Teile, inimesed,
ma hõikan,
ma räägin kõigile!
- 5 Kogenematud,
saage arukaks,ⁱ
rumalad, saagu teie süda
targaks!
- 6 Kuulake, sest see, mis
ma ütlen, on tähtis,
mu huuled räägivad õigust.
- 7 Mu suu kõneleb mahedalt
tõde,
mu huuled jälestavad kurja.
- 8 Kõik sõnad mu suust
on õiged,
ükski pole väanatud
ega kõver.

7:22 *Võib tõlkida ka „ahelatesse”.

- 9** Need kõik on selged sellele, kel on vahetegemisuskust, õiged neile, kes on leidnud teadmised.
- 10** Hõbeda asemel võtke vastu minu manitsus, puhtaima kulla asemel teadmised,^a
- 11** sest tarkus on parem kui korallid ja ükski ihaldatav asi pole sellega võrreldav.
- 12** Mina, tarkus, elan koos arukusega, mul on teadmised ja mõtlemisuskus.^b
- 13** Jehoovat karta tähendab vihata halba.^c Ma vihkan eneseülisust ja uhkust,^d kurjuse teed ja kõlvatut juttu.^e
- 14** Mul on hea nõu ja praktiline tarkus,^f arusaamine^g ja vägevus.^h
- 15** Minu abiga valitsevad kuningad ja kõrged ametikandjad panevad kehtima õiguse.ⁱ
- 16** Minu abiga on valitsejad võimul ja ülikud mõistavad õigust.
- 17** Ma armastan neid, kes mind armastavad, ja need, kes mind otsivad, mu ka leiavad.^j
- 18** Mul on rikkus ja au, jääv* varandus ja õiglus.
- 19** Minu vili on parem kui kuld, parem kui puhastatud kuld, minu saak on parem kui puhtaim hõbe.^k
- 20** Ma kõnnin õigluse rajal, keset õiguse teed.
- 21** Neile, kes mind armastavad, annan ma suure pärandi ja täidan nende aidad.

8:18 *Võib tõlkida ka „päritud“.

PTK 8

a L 19:9, 10
L 119:72, 127
Õp 3:13–15

b Õp 2:11
Õp 5:1, 2

c L 97:10
L 101:3
Õp 16:6
Ro 12:9

d L 101:5
1Pe 5:5

e Õp 4:24

f Õp 2:7

g Õp 4:7

h Õp 24:5

i L 72:1

j Õp 2:4, 5

k Õp 3:13, 14

Teine veerg

a Joh 1:1–3, 14

b Kol 1:15–17

c Mi 5:2

d Joh 8:58
Joh 17:5

e 1Mo 1:2

f L 33:6
Jer 10:12

g 1Mo 1:6, 7
II 26:10

h II 38:8–11
L 33:7
L 104:6–9
Jer 5:22

i 1Mo 1:26
Joh 1:1, 3
Joh 17:5
Kol 1:15, 16

j Jes 42:1
Mt 3:17

k II 38:7

l Õp 3:11
Õp 4:13
Heb 12:7, 9

- 22** Jehoova lõi mind oma loomistöö alguses,^a esimesena oma töödest ammusel ajal.^b
- 23** Iidsetel aegadel pandi mind oma kohale,^c kõige alguses, enne maa rajamist.^d
- 24** Mind toodi ilmale* enne vetesügavusi,^e enne veerikkaid allikaid,
- 25** enne, kui seati kohale mäed; mind toodi ilmale enne künkaid,
- 26** enne, kui ta rajas maa ühes põldudega ja esimesed mullakamakad.
- 27** Ma olin juures, kui ta valmistas taeva,^f tõmbas silmapiiri* vete peale,^g
- 28** pani paika pilved ülal, rajas sügaviku allikad,
- 29** andis käsu merele, et selle veed ei astuks üle ta korraldusest,^h seadis maale aluse.
- 30** Siis olin ma tema kõrval kui meistrimees,ⁱ tundsin päevast päeva tema sügavat kiindumust,^j olin kogu aeg ta ees rõõmus,^k
- 31** rõõmustasin tema maa üle, olin sügavalt kiindunud inimlastesse.
- 32** Nüüd, mu pojad, kuulake mind, sest õnnelikud on need, kes käivad mu teedel.
- 33** Võtke kuulda manitsust^l ja saage targaks, ärge heitke seda eales kõrvale!

8:24 *Võib tõlkida ka „mind toodi otse-kui tuhudes ilmale“. 8:27 *Sõna-sõnalt „sööri“.

- 34 Õnnelik on inimene,
kes mind kuulab,
kes tuleb iga päev varakult
mu uksele,*
ootab mu ukseleävel.
- 35 Kes leiab minu, leiab elu^a
ja saab Jehoova poolehoidu
osaliseks.
- 36 Kes aga minust ei hooli,
teeb endale kahju.
Minu vihkajad armastavad
surma.”^b
- 9** Tõeline tarkus* ehitas
endale maja,
raius sellele seitse
sammast.
- 2 Ta valmistas liharoad*,
segas veini,
kattis laua
- 3 ja saatis teenijannad
linna kõrgendikelt
hüüdma: c
- 4 „Kes on kogenematu,
tulgu siia!”
Meeletule ütles ta:
- 5 „Tule, söö minu leiba
ja joo minu segatud veini!
- 6 Jäta kogenematus mööda-
nikku,* et jääksid elama,^d
käi arukuse teel!”^e
- 7 Kes kutsub korrale pilkajat,
jääb häbisse,^f
kes noomib jumalatut,
saab haiget.
- 8 Ära noomi pilkajat, et ta ei
hakkaks sind vihkama.^g
Noomi tarka ja
ta armastab sind.^h
- 9 Anna targale juhatust ja
ta saab veel targemaks,ⁱ
õpeta õiget ja
ta õpib üha edasi.

8:34 *Võib tõlkida ka „kes püsib valvsalt mu ukse juures”. 9:1 *Vastav heebrea sõna on naissoost, isikustatud tarkust kujutatakse naisena. 9:2 *Võib tõlkida ka „tappis loomad”. 9:6 *Võib tõlkida ka „jäta kogenematud maha”.

PTK 8

a Õp 13:14

b Õp 5:23

PTK 9

c Õp 1:20–22

d L 119:130

e Õp 4:5
Õp 13:20

f Õp 15:12

g 1Ku 21:20, 21
1Ku 22:8
2Aj 25:15, 16
Mt 7:6h L 141:5
Õp 27:6
Õp 28:23i Õp 1:5
Õp 15:31
Õp 17:10
Õp 25:12

Teine veerg

a L 111:10

b 1Aj 28:9
Mt 11:27
Joh 17:3c 5Mo 6:1, 2
Õp 8:35
Õp 10:27

d Õp 7:10, 11

e Õp 23:27, 28

f Õp 6:32

g Õp 7:18, 19

h Õp 2:18, 19
Õp 7:23, 26
Õp 23:27, 28

PTK 10

i Õp 1:1

j Õp 13:1
Õp 27:11

k Õp 11:4

l L 33:18, 19
L 37:25
Mt 6:33m Õp 20:4
Kog 10:18n Õp 12:24
Õp 13:4
Õp 21:5

o Õp 6:6, 9

ÕPETUSSÕNAD 8:34–10:5

- 10 Jehoova kartus on
tarkuse algus^a
ja Kõigepühama tundmine^b
annab arusaamise.
- 11 Sest tänu minule
on su päevi palju,^c
sulle lisatakse eluaastaid.
- 12 Kui saad targaks, on see
su enda hüvanguks,
aga kui oled pilkaja,
pead ise kannatama.
- 13 Rumal naine on lärmakas.^d
Ta on võhiklik ega tea
mitte midagi.
- 14 Ta istub oma maja
sissekäigu ees,
linna kõrgendikul,^e
- 15 ja kutsub mõõdujaid,
kes kõnnivad oma teed:
- 16 „Kes on kogenematu,
tulgu siia!”
Meeletuile ta ütles: f
- 17 „Varastatud vesi on magus,
salaja söõnud leib
on maitsev.”^g
- 18 Aga nad ei tea, et seal
on need, kes lamavad
jõuetuna hauas,
et tema külalised on
surmavalla sügavustes.^h
- 10** Saalomoni õpetussõnad.ⁱ
Tark poeg on isale
rõõmuks,^j
kuid rumal poeg on emale
kurvastuseks.
- 2 Nurjatusega hangitud
varandusest pole kasu,
kuid õiglus päästab
surmast.^k
- 3 Jehoova ei lase õigel
nälgida,^l
kuid jumalatute himusid
ta ei rahulda.
- 4 Laisk käsi toob vaesuse,^m
aga virk käsi teeb rikkaks.ⁿ
- 5 Arukas poeg kogub suvel
saaki,
aga häbitu poeg magab
lõikusajal magusasti.^o

- 6 Õigete pea peal on õnnistused,^a aga jumalate suus on varjul vägivald.
- 7 Õige inimese maine* toob talle õnnistuse,^b aga jumalatu nimi kõduneb.^c
- 8 Targa südamega inimene võtab õpetusi kuulda,^d kuid rumaluste rääkija tallatakse jalge alla.^e
- 9 Kes käib laitmatuses, käib rahus,^f aga see, kelle teed on kõverad, paljastatakse.^g
- 10 Kes pilgutab salakavalalt silma, põhjustab südamevalu,^h kuid rumaluste rääkija tallatakse jalge alla.ⁱ
- 11 Õigete suu on eluallikas,^j aga jumalate suus on varjul vägivald.^k
- 12 Vihkamine õhutab tüli, kuid armastus katab kinni kõik üleastumised.^l
- 13 Arusaaja huulil on tarkus,^m aga kepp on meeletu seljale.ⁿ
- 14 Tark paneb teadmisi tallele,^o aga rumala huuled toovad hukatuse.^p
- 15 Rikka varandus on tema kindluslinn. Vaese hukutab tema vaesus.^q
- 16 Õige inimese teod viivad ellu, aga jumalatu inimese saak viib pattu tegema.^r
- 17 Kes võtab manitsust kuulda, näitab teed ellu,^{*} aga kes eirab noomimist, viib teised eksiteele.

10:7 *Võib tõlkida ka „mälestus õigest”.
10:17 *Teine võimalik tähendus: „on eluteel”.

PTK 10
a 2Mo 23:25
Õp 28:20
b L 112:6
Kog 7:1
c L 9:5
d 5Mo 4:6
L 19:7
L 119:34
L 119:100
e Õp 18:6
f L 25:21
g 1Ti 5:24
h Õp 6:12, 13
i Õp 18:21
j Õp 11:30
k Mt 12:35
Jk 3:5
l Õp 17:9
1Ko 13:4, 7
1Pe 4:8
m Jes 50:4
n Õp 26:3
o Õp 9:9
p Õp 13:3
Õp 18:7
q Õp 19:7
Õp 30:8, 9
Kog 7:12
r Mt 7:17

Teine veerg

a 1Sa 18:17, 21
b Kog 5:2
c L 39:1
Õp 17:27
Õp 21:23
Jk 1:19
d Õp 12:18
Õp 16:13
e Jer 3:15
f Ho 4:6
g 5Mo 8:17, 18
L 37:22
1Ti 6:6
h Õp 2:10, 11
Õp 14:9
Õp 15:21
i L 37:4
1Jo 5:14
j L 37:10
k Mt 7:24, 25
l L 91:15, 16
m L 55:23
n L 16:9
Ro 12:12
o Õp 11:7
p Õp 18:10
Jes 40:31
q Ro 2:6–8

- 18 Kes peab salaviha, räägib valet,^a kes levitab laimu, on rumal.
- 19 Kui on palju sõnu, siis on eksimine kindel,^b aga kes valvab oma suud, toimib arukalt.^c
- 20 Õige inimese keel on kui puhtaim hõbe,^d aga jumalatu inimese süda on vähe väärt.
- 21 Õige huuled juhatavad* paljusid,^e kuid rumal sureb arukuse puudusel.^f
- 22 Jehoova õnnistus on see, mis teeb rikkaks,^g ja ta ei lisa sellele valu*.
- 23 Rumalale on häbitud teod otsekui meelelahutus, aga vahetegemisoskusega inimene on tark.^h
- 24 Jumalatu tabab see, mida ta kardab, aga õige soovid rahuldatakse.ⁱ
- 25 Jumalatu kaob, kui tormituul üle käib,^j aga õige on kui vundament, mis jääb püsima.^k
- 26 Nagu äädikas hammastele ja suits silmadele on laisk mees oma tööandjale*.
- 27 Jehoova kartus pikendab elu,^l aga jumalate aastaid lühendatakse.^m
- 28 Õigete lootus toob rõõmu,ⁿ kuid jumalate lootus hävib.^o
- 29 Jehoova teod on kindluseks laitmatule,^p kuid hävinguks kurjale.^q

10:21 *Võib tõlkida ka „toidavad”.
10:22 *Võib tõlkida ka „muret”, „vaeva”.
10:26 *Võib tõlkida ka „lähitajale”.

- 30 Õiget ei pane miski langema,^a aga jumalatu ei jää maa peale elama.^b
- 31 Õigete suu toob kuuldavale tarkust, aga nurjatu keel pannakse vaikima.
- 32 Õigete huuled teavad, mis on meeldiv, aga jumalatu suu on nurjatu.
- 11** Valetavad kaalud on Jehoovale jälledad, aga täpsest vihist* on tal hea meel.^c
- 2 Kui tuleb jultumus, tuleb ka häbi,^d kuid tagasihoidlikel* on tarkus.^e
- 3 Õigeid juhib nende laitmatus,^f aga truudusetuid hukutab nende valelikkus.^g
- 4 Rikkusest pole kasu vihapäeval,^h kuid õigus päästab surmast.ⁱ
- 5 Laitmatu inimese õigus teeb tema tee sirgeks, kuid jumalatu langeb oma jumalakartmatuse tõttu.^j
- 6 Õigete õigus päästab nad,^k kuid truudusetud püüab kinni nende endi himu.^l
- 7 Kui jumalatu sureb, tema lootus hävib, kaovad ka ta enda jõule tuginevad ootused.^m
- 8 Õige päästetakse kitsikusest, tema asemel satub sinna jumalatu.ⁿ
- 9 Usutaganeja* hävitab suuga oma ligimese,

11:1 *Võib tõlkida ka „õigetest kaalukividest”. 11:2 *Võib tõlkida ka „alandlikel”. 11:9 *Võib tõlkida ka „jumalatu”.

PTK 10

a L 16:8

b L 37:9

PTK 11

c 3Mo 19:36

d Õp 16:18

Lu 14:8, 9

e Mi 6:8

1Pe 5:5

f L 26:1

Õp 13:6

g Õp 28:18

h Hes 7:19

Mt 16:26

i 1Mo 7:1

j 2Sa 17:23

Est 7:10

Õp 5:22

k Jer 39:18

l Õp 1:32

m 2Mo 15:9, 10

Lu 12:18–20

n Est 7:9

Õp 21:18

Tn 6:23, 24

Teine veerg

a Õp 2:10–12

b 2Mo 15:

20, 21

Est 9:19, 22

c Õp 14:34

d Jk 3:6

e Õp 17:27

1Pe 2:23

f 3Mo 19:16

Õp 20:19

Õp 26:22

g Õp 15:22

Õp 20:18

Õp 24:6

h Õp 6:1, 5

Õp 20:16

i 1Sa 25:39

1Pe 3:3, 4

j Lu 6:38

k Jk 5:3, 4

l II 27:13, 14

m Ga 6:7, 8

n Ap 10:34, 35

Ilm 2:10

o L 18:26

Õp 3:32

p L 51:6

Õp 15:8

- kuid teadmised päästavad õige.^a
- 10 Õigete headusest hõiskab linn ja jumalatu teadmise hukkumisest tuntakse rõõmu.^b
- 11 Õigete õnnistus ülendab linna,^c aga jumalatu suu kisub selle maha.^d
- 12 Meeletu põlastab oma ligimest, aga vahetegemisoskusega inimele vaikib.^e
- 13 Laimaja käib ringi ja räägib edasi talle usaldatud,^f aga usaldusväärne inimele hoiab selle enda teada.
- 14 Kui pole tarka juhtimist, rahvas langeb, aga nõuandjate rohkus tagab edu.^g
- 15 Kes hakkab võõrale käendajaks, sel läheb halvasti,^h aga kes ei löö teisega käenduseks kätt, võib tunda end kindlalt.
- 16 Lahke* naine saavutab au,ⁱ kuid julmurid haaravad kinni rikkusest.
- 17 Heasüdamlik inimele* teeb head iseendale,^j kuid halastamatu tõmbab endale häda kaela.^k
- 18 Jumalatu inimese palk on petlik,^l kuid kes külvab õigust, saab tõelise tasu.^m
- 19 Kes seisab kindlalt õiguse eest, on eluteel,ⁿ aga kes ajab kurja taga, käib surmateel.
- 20 Südamest valelikud on Jehoovale jälledad,^o kuid tal on hea meel sellest, kelle tee on laitmatu.^p

11:16 *Võib tõlkida ka „veetlev”. 11:17 *Võib tõlkida ka „inimele, kes osutab truud armastust”.

- 21 See on kindel: õel ei jää karistamata,^a aga õigete lapsed pääsevad.
- 22 Nagu kuldrõngas sea kärsas on ilus naine, kes põlgab ära arukuse.
- 23 Õigete igatsus toob head,^b aga jumalatute lootus Jumala viha.
- 24 Üks jagab heldelt, kuid saab üha lisa,^c teine keeldub andmast, kuid jääb vaeseks.^d
- 25 Heldekäeline õitseb^e ja kes teisi kastab, seda ennastki kastetakse.^f
- 26 Kes keeldub vilja müümast, seda rahvas neab, aga vilja müüjat õnnistatakse.
- 27 Kes teeb igal võimalusel head, taotleb Jumala poolehoidu*,^g aga kes otsib halba, seda see ka tabab.^h
- 28 Kes loodab oma rikkuse peale, langeb,ⁱ aga õiged on nagu haljad lehed.^j
- 29 Kes oma perele häda kaela tõmbab*, pärib tuule,^k ja rumal saab sulaseks sellele, kel tark süda.
- 30 Õiglase vili on elupuu^l ja kes veenab teisi head tegema, on tark.^m
- 31 Kui juba õigele maa peal tasutakse, kui palju enam siis jumalatule ja patusele!ⁿ
- 12** Kes armastab manitsust, armastab teadmisi,^o kuid kes noomimist vihkab, on arutu.^p
- 2 Hea inimene leiab Jehoova soosingu,

11:27 *Võidakse mõelda ka inimeste poolehoidu. 11:29 *Võib tõlkida ka „häbi toob“.

PTK 11

- a Kog 8:13
Hes 18:4
b Jes 26:9
Mt 5:6
c 5Mo 15:10
Õp 19:17
Kog 11:1, 2
d Hag 1:6
e Ap 20:35
2Ko 9:6
f Lu 6:38
g Õp 12:2
h Est 7:10
L 10:2
i II 31:24, 28
L 52:5, 7
j L 1:2, 3
L 52:8
k Jos 7:15
l Õp 15:4
m 1Ko 9:20–22
Jk 5:19, 20
n Hes 18:24
2Te 1:6
1Pe 4:18

PTK 12

- o Õp 4:13
p L 32:9

Teine veerg

- a 5Mo 25:1
1Ku 8:31, 32
b L 37:10, 38
c Õp 18:22
Õp 19:14
d 1Ku 21:25
e 2Sa 17:1, 2
f Est 7:3, 4
Õp 14:3
g Õp 24:3
Mt 7:24, 25
h 1Mo 41:39
1Sa 16:18
i 1Sa 25:14, 17
Mt 27:3, 4
j Õp 13:7
k 1Mo 33:12–14
2Mo 23:12
5Mo 22:4, 10
5Mo 25:4
Jn 4:11
l Õp 28:19
Ef 4:28
m 1Ku 2:23, 24
L 5:6
Kog 5:6
n Õp 13:2
Õp 18:20
o Õp 3:7
Õp 26:12

- kuid kes haub kurja, selle mõistab ta hukka.^a
- 3 Kurjuse toel ei jää keegi püsima,^b aga õiglast ei juurita kunagi välja.
- 4 Tubli naine on oma mehe kroon,^c kuid häbiväärselt käituv naine on kui mädanik tema luudes.^d
- 5 Õigete mõtten on õiglased, aga jumalatute juhatus on eksitav.
- 6 Jumalatute sõnad varitsevad verd,^e kuid õigete suu toob pääste.^f
- 7 Jumalatud paisatakse ümber ja neid pole enam, kuid õigete koda jääb püsima.^g
- 8 Kes kõneleb arukalt, seda kiidetakse,^h aga kelle südames on kõverus, seda põlatakse.ⁱ
- 9 Parem olla tähtsusetu, kel ometi on teener, kui end ülistada ja olla leivata.^j
- 10 Õige hoolitseb oma loomade eest,^k kuid jumalatute halastuski on julm.
- 11 Kes harib oma maad, sel on külluses leiba,^l aga kes tühja taga ajab, on meeletu.
- 12 Jumalatu kadestab teisi kurje nende saagi pärast, kuid õige kannab vilja.
- 13 Kurja püüab lõksu ta enda patune kõne,^m kuid õige pääseb hädast.
- 14 Inimese sõnad võivad talle palju head tehaⁿ ja ta kätetöö tasub talle.
- 15 Rumala tee on ta enese silmis õige,^o

- kuid tark võtab nõu kuulda.^a
- 16** Rumal näitab oma pahameelt kohe välja,^b kuid arukas vaatab solvangust mööda*.
- 17** Usaldusväärne tunnistaja räägib tõtt, aga valetunnistaja kõneleb pettust.
- 18** Mõtlematud sõnad on kui mõõgatorked, aga tarkade keel tervendab.^c
- 19** Tõelembesed huuled jäävad igaveseks,^d aga valelik keel püsib vaid hetke.^e
- 20** Kes hauvad kurja, nende südames on pettus, kuid kes edendavad rahu, on rõõmsad.^f
- 21** Õigele ei juhtu midagi halba,^g kuid jumalatu inimese elu on täis häda.^h
- 22** Valelikud huuled on Jehoovale jälledad,ⁱ kuid kes toimivad ustavalt, on talle meelepärased.
- 23** Arukas varjab, mida teab, kuid rumala süda paiskab välja rumalust.^j
- 24** Virkade käsi valitseb,^k kuid laiskade käele jääb orjatöö.^l
- 25** Mure rõhub südant,^m kuid hea sõna toob südamele rõõmu.ⁿ
- 26** Õige valib karjamaad, kuid jumalatu inimese rada viib eksiteele.
- 27** Laisk ei jahi saaki,^o kuid tööku on inimese kallis vara.

12:16 *Võib tõlkida ka „katab solvan-gu kinni”. **12:25** *Võib tõlkida ka „mure mehe südames muserdab teda”.

PTK 12

- a Õp 1:5
b Õp 29:11
c Õp 16:24
d 1Pe 3:10
e Õp 19:9
Ap 5:3, 5
f Mt 5:9
g L 91:9, 10
h Õp 1:30, 31
Jes 48:22
i L 5:6
Õp 6:16, 17
Ilm 21:8
j Õp 10:19
k 1Mo 39:4
1Ku 11:28
l Õp 19:15
m L 38:6
Õp 13:12
Õp 15:13
n Õp 16:24
Jes 50:4
o Õp 26:13-15

Teine veerg

- a L 37:27
Õp 10:7
Hab 2:4

PTK 13

- b Heb 12:7, 9
c 1Sa 2:22-25
Õp 9:7
d Õp 12:14
Õp 18:20
e L 39:1
L 141:3
Õp 21:23
f Õp 10:19
Mt 12:36
g Õp 26:13-15
h Õp 10:4
Õp 12:24
i L 119:163
Õp 8:13
Ef 4:25
j L 25:21
k Õp 12:9
l Jer 41:8
m Jer 39:10
n L 97:11
o Õp 24:20
p Koh 8:1
q Õp 11:2
Õp 24:6
Ap 15:5, 6
r Õp 28:8
Jer 17:11

ÕPETUSSÕNAD 12:16-13:11

- 28** Õiguse rada viib ellu,^a sel teel ei ole surma.

13 Tark poeg võtab kuulda isa manitsust,^b aga pilkaja ei kuula noomimist.^c

- 2** Mees sööb head oma suu viljast,^d aga reeturlikud ihkavad vägivald.

- 3** Kes valvab oma huuli, hoiab oma elu,^e aga kes suu pärani ajab, hukkub.^f

- 4** Laisk küll himustab, kuid ei saa midagi,^g ent virkade soovid täidetakse.^h

- 5** Õige vihkab valet,ⁱ kuid jumalate teod toovad häbi ja teotust.

- 6** Õigus kaitseb süütu teed,^j aga kurjus kukutab patustaja.

- 7** Üks püüab näida rikas, kuigi tal pole midagi,^k teine püüab näida vaene, kuigi tal on palju vara.

- 8** Mehe rikkus on lunastus-hinnaks ta elu eest,^l kuid vaest isegi ei ähvardata.^m

- 9** Õigete valgus särab eredalt*,ⁿ kuid jumalate lamp kustub.^o

- 10** Liigne enesekindlus viib vaid riiooni,^p kuid kes juhatust otsivad*, on targad.^q

- 11** Kiirelt saadud rikkus kahaneb,^r aga kes kogub vähehaaval, selle rikkus kasvab.

13:9 *Võib tõlkida ka „toob neile rõõmu”. **13:10** *Võib tõlkida ka „omavahel nõu peavad”.

- 12** Pikk ootus teeb südame haigeks,^a aga täitunud igatsus on elupuu.^b
- 13** Kes põlgab õpetust, peab selle eest kallilt maksma,^c aga kes austab käsku, saab tasu.^d
- 14** Targa õpetus* on eluallikas,^e see juhib kõrvale surmapüünistest.
- 15** Sügav arusaamine toob soosingu, kuid reeturlike tee on konarlik.
- 16** Arukas tegutseb teadlikult,^f aga rumal paljastab oma rumalust.^g
- 17** Jumalakartmatu käskjalal langeb õnnetusse,^h kuid ustav saadik toob paranemist.ⁱ
- 18** Kes ei kuula manitsust, jääb vaesusse ja häbisse, kuid kes laseb end noomida, seda austatakse.^j
- 19** Täitunud igatsus on hingele magus;^k rumalad vihkavad halvast pöördumist.^l
- 20** Kes tarkadega läbi käib, saab targaks,^m aga kes rumalatega seltsib, sellel läheb halvasti.ⁿ
- 21** Patustajaid jahib õnnetus,^o kuid õigete tasuks on õitseng.^p
- 22** Hea inimene jätab pärandi lastelastelegi, aga patuse rikkust talletatakse õigele.^q
- 23** Vaese künnimaa annab rohkesti toitu, kuid ülekoorus võib selle* minema pühkida.

13:14 *Sõna-sõnalt „seadus”. **13:23** *St kas künnimaa või vaese.

- PTK 13**
 a L 143:7
 b 1Mo 21:5–7
 Lu 2:29, 30
 c 2Aj 36:15, 16
 d L 19:8, 11
 Õp 13:18
 e Õp 24:14
 f Õp 14:15
 g 1Sa 25:25
 h 2Sa 4:9, 10
 i Õp 25:25
 j L 141:5
 Õp 15:32
 Heb 12:11
 k 1Ku 1:47, 48
 l Am 5:10
 m Ap 4:13
 n 1Mo 34:1, 2
 o 5Mo 28:20
 p Ro 2:9, 10
 q 5Mo 6:10, 11

Teine veerg

- a 1Sa 3:12, 13
 1Ku 1:5, 6
 Õp 29:15
 b 5Mo 6:6, 7
 Õp 19:18
 Õp 22:15
 Ef 6:4
 Heb 12:6
 c L 34:10
 L 37:25
 d Jes 65:13

- PTK 14**
 e Õp 24:3
 Õp 31:26
 f Õp 6:16, 19
 Õp 19:5
 g Õp 18:15
 h Õp 13:20
 i Õp 14:12
 j Õp 10:23
 Õp 30:20

- 24** Kes sau ei tarvita,* vihkab oma poega,^a kuid kes teda armastab, manitseb teda tõsiselt.^b
- 25** Õige sööb ja saab isu täis,^c kuid jumalate kõht jääb tühjaks.^d
- 14** Tark naine ehitab oma koja üles*,^e kuid rumal kisub selle maha omaenda kätega.
- 2** Kes käib aususes, kardab Jehoovat, kuid see, kelle teed on kõverad, põlgab teda.
- 3** Rumala suus on uhkuse kepp, kuid tarka kaitsevad ta huuled.
- 4** Kus pole veiseid, seal on sõim puhas, kuid pulli rammuga saadakse rikkalik saak.
- 5** Usaldusväärne tunnistaja ei valeta, kuid valetunnistaja muudkui valetab.^f
- 6** Pilkaja otsib tarkust, kuid ei leia, arusaaja aga omandab teadmisi kergelt.^g
- 7** Hoia rumalast eemale, sest tema suust ei kuule sa midagi tarka.^h
- 8** Tänu tarkusele tunneb arukas oma teed, kuid arutuid eksitab nende rumalus*.ⁱ
- 9** Rumalad heidavad oma patu üle nalja*,^j

13:24 *Sau sümboliseerib siin vanemliku autoriteeti. Võib tõlkida ka „kes ei manitse”, „kes ei karista”. *Teine võimalik tähendus: „viivitamata”. **14:1** *Võib tõlkida ka „teeb oma pere tugevaks”. **14:8** *Teine võimalik tähendus: „arutud eksitavad teisi oma rumalusega”. **14:9** *Võib tõlkida ka „oma süü heastamise üle nalja”.

- kuid õiged on valmis lepituseks.
- 10** Süda tunneb omaenese kibedust ning keegi teine ei saa osa selle rõõmust.
- 11** Jumalate koda hävitatakse,^a kuid õigete telgis on õitseng.
- 12** Inimese meelest on nii mõnigi tee õige,^b kuid lõpuks viib see surma.^c
- 13** Isegi naerdes võib süda valutada ning rõõm võib lõppeda kurbusega.
- 14** Kel isemeelne süda, löikab oma tegude vilja,^d hea inimene aga saab oma tegude eest tasu.^e
- 15** Lihtsameelne* usub igat sõna, aga arukas kaalub igat oma sammu.^f
- 16** Tark on ettevaatlik ja hoidub kurjast, kuid rumal on hulljulge* ja liiga enesekindel.
- 17** Kes ärritub kergesti, tegutseb rumalalt,^g aga kaalutlevat meest* vihatakse.
- 18** Lihtsameelsed pärivad rumaluse, kuid arukad kroonitakse teadmistega.^h
- 19** Kurjad peavad kummardama heade ees ja jumalatud õigete värvais.
- 20** Vaest vihkavad ta naabridki,ⁱ kuid rikkal on palju sõpru.^j

14:15 *Võib tõlkida ka „kogenematu“.
14:16 *Võib tõlkida ka „keevaline“.
14:17 *Võib tõlkida ka „meest, kes kasutab oma mõtlemisvõimet“.

- PTK 14**
 a Õp 21:12
 b Õp 30:12
 c Õp 16:25
 d Õp 1:32
 e Ga 6:7, 8
 f Neh 6:2, 3
 Õp 27:12
 g Õp 12:16
 Õp 16:32
 h Õp 4:7–9
 i Õp 19:7
 j Õp 19:4

Teine veerg

- a L 41:1
 Õp 19:17
 Jes 58:7, 8
 b II 42:10
 L 25:10
 c Õp 28:19
 d Õp 27:22
 e L 34:9
 Ro 8:31
 f Õp 18:10
 Jer 15:11
 g 1Ku 4:21
 h Õp 17:27
 Jk 1:19
 i Õp 25:28
 Õp 29:11
 Kog 7:9
 j 1Mo 37:3, 4
 1Sa 18:8, 9

- k 5Mo 24:
 14, 15
 L 12:5

- l Mt 19:21

- 21** Kes põlgab oma ligimest, teeb pattu, kuid kes tunneb hädalisele kaasa, on õnnelik.^a
- 22** Eks need, kes hau kurja, eksi teelt? Kes aga tahavad head teha, saavad tunda truud armastust ja ustavust.^b
- 23** Igasugusest tööügamisest on kasu, aga pelgalt sõnad toovad puuduse.^c
- 24** Tarkade kroon on nende rikkus, aga rumalate rumalus jääb rumaluseks.^d
- 25** Tunnistaja, kes räägib tõtt, päästab teiste elu, kuid petis muudkui valetab.
- 26** Jehoova kartus annab inimesele kindlustunde^e ja see on varjupaigaks tema lastele.^f
- 27** Jehoova kartus on eluallikas, see päästab surmapüünistest.
- 28** Rahva rohkus on kuninga uhkus,^g kuid alamate puudus on valitseja hukk.
- 29** Kes ei vihastu kergesti, on hea vahetegemis-
 oskusega,^h kuid kannatamatu näitab oma rumalust.ⁱ
- 30** Südamerahu on ihule eluks*, aga kadedus on mädanik luudes.^j
- 31** Kes tüssab viletsat, teotab tema loojat,^k kuid kes tunneb vaesele kaasa, austab tema tegijat.^l

14:30 *Võib tõlkida ka „terviseks“.

- 32 Jumalatu kukutab ta enda kurjus, kuid õigele pakub varju ta laitmatus.^a
- 33 Arusaaja südames puhkab tarkus vaikselt,^b kuid rumalad lausa peavad oma tarkust kuulutama.
- 34 Õiglus ülendab rahvast,^c kuid patt toob rahvale häbi.
- 35 Kuningal on hea meel arukast sulasest,^d kuid häbitut tabab tema raev.^e
- 15** Leebe vastus vaigistab raevu,^f kuid karm* sõna õhutab viha.^g
- 2 Tarkade keel kasutab teadmisi hästi ära,^h kuid arutute suu paiskab välja rumalust.
- 3 Jehoova silmad on kõikjal, need jälgivad kurje ja häid.ⁱ
- 4 Mahe keel on elupuu,^j kuid kõver kõne toob meeleheidet*.
- 5 Rumal põlgab isa manitsust,^k kuid arukas laseb end noomida.^l
- 6 Õige majas on palju vara, kuid jumalatele toob ta saak* häda kaela.^m
- 7 Targa huuled külvavad teadmisi,ⁿ kuid rumala süda mitte.^o
- 8 Jumalate ohver on Jehoovale jäle,^p kuid õigete palve toob talle rõõmu.^q
- 9 Jehoova jälestab jumalate teed,^r

15:1 *Võib tõlkida ka „haavav“.

15:4 *Võib tõlkida ka „murrab vaimu“.

15:6 *Võib tõlkida ka „sissetulek“.

PTK 14

- a Õp 2:7
 Õp 10:9
 b Õp 15:28
 c 5Mo 4:6
 d 2Sa 15:32–34
 Õp 22:29
 e 1Ku 2:44, 46

PTK 15

- f Koh 8:2, 3
 1Sa 25:32, 33
 Õp 25:15
 g 1Ku 12:14, 16
 h Õp 16:23
 Jes 50:4
 i 2Aj 16:9
 L 11:4
 Heb 4:13
 j Õp 12:18
 Õp 16:24
 Õp 17:27
 k 1Sa 2:22–25
 l L 141:5
 Õp 13:1
 Heb 12:11
 m Jk 5:3, 4
 n L 37:30
 Mt 10:27
 o Mt 12:34, 35
 p Jes 1:11
 q Jk 5:16
 1Pe 3:12
 1Jo 3:21, 22
 r L 146:9

Teine veerg

- a Jes 26:7
 b 1Ku 18:17, 18
 c 3Mo 26:21
 Õp 1:32
 d L 139:8
 e Jer 17:10
 Heb 4:13
 f Õp 9:7
 Joh 3:20
 Joh 7:7
 g 2Aj 18:6, 7
 h Õp 12:25
 Õp 17:22
 i L 119:97
 Ap 17:11
 j Jes 30:9, 10
 k II 3:11
 l Ap 16:23–25
 m L 37:16
 n Õp 15:17
 o L 133:1
 p Õp 17:1
 q Õp 10:12
 r 1Mo 13:8, 9
 1Sa 25:23, 24
 Õp 25:15
 Jk 1:19
 s Õp 26:13–15
 s Jes 30:21
 z Õp 27:11
 ž Õp 23:22
 Õp 30:17
 t Õp 26:18, 19
 Kog 7:4

- kuid armastab neid, kes taotlevad õigust.^a
- 10 Manitsus tundub halb* sellele, kes lahkub õigelt teelt,^b igaüks, kes vihkab noomimist, sureb.^c
- 11 Surmavald ja kadupaik on Jehoova ees lahti,^d kui palju enam siis inimlaste südamed!^e
- 12 Pilkaja ei armasta noomijat,^f tarkadelt ta nõu ei küsi.^g
- 13 Rõõmus süda teeb näo rõõmsaks, kuid südamevalu purustab vaimu.^h
- 14 Arusaaja süda otsib teadmisi,ⁱ kuid arutute suu toitub rumalusest.^j
- 15 Rusutule on kõik päevad kehvad,^k kuid rõõmsal südamel on alati pidu.^l
- 16 Parem pisku Jehoova kartuses^m kui suur rikkus ühes murega*.ⁿ
- 17 Parem taimetoit armastusega^o kui nuumpull vihkamisega.^p
- 18 Keevaline mees õhutab tüli,^q kuid see, kes ei vihastu kergesti, vaigistab riiu.^r
- 19 Laisa rada on nagu okkiline hekk,^s kuid õigete tee on tasane.^s
- 20 Tark poeg rõõmustab isa,^z kuid rumal põlgab oma ema.^z
- 21 Rumalus on rõõmuks meeletule,^t

15:10 *Võib tõlkida ka „karm“.

15:16 *Võib tõlkida ka „rahutusega“.

- kuid see, kel on vahetegemisuskust, käib sirgel teel.^a
- 22 Nõu pidamata* nurjuvad kavatsused, aga lähevad korda paljude nõuandjate abiga.^b
- 23 Inimene tunneb rõõmu, kui ta oskab vastata,^c ja sõna õigel ajal – küll see on hea!^d
- 24 Aruka elurada läheb üles,^e pöördudes ära surmavallast, mis on all.^f
- 25 Jehoova kisub maha kõrkide koja,^g kuid ta kaitseb lesknaise maa piiri.^h
- 26 Jehoova jälestab kurjade septsusi,ⁱ kuid meeldivad sõnad on ta silmis puhtad.^j
- 27 Kes teenib ebaausat tulu, toob oma perele häda kaela,^{*k} kuid kes vihkab altkäemaksu, jääb elama.^l
- 28 Õigete süda mõtleb enne vastamist,^m kuid jumalatu teesuu paiskab välja kurjust.
- 29 Jehoova on jumalatu tees kaugel, kuid ta kuulab õigete palveid.ⁿ
- 30 Silmade sära teeb südame rõõmsaks, hea sõnum kosutab luid-konte.^o
- 31 Kes kuulab elutähtsat noomimist, tunneb end tarkade seas koduselt.^p
- 32 Kes ei hooli manitsusest, põlgab oma elu,^q

15:22 *Võib tõlkida ka „usaldusliku vest-luseta”. 15:27 *Võib tõlkida ka „teeb oma perele häbi”.

PTK 15

- a Õp 10:23
Ef 5:15, 16
Jk 3:13
- b Õp 20:18
- c Ef 4:29
- d 1Sa 25:32, 33
Õp 25:11
- e Mt 7:13, 14
- f Õp 8:35, 36
- g Lu 18:14
- h L 146:9
- i Õp 6:16, 18
- j L 19:14
- k 5Mo 16:19
1Sa 8:1, 3
Õp 1:19
- l Jes 33:15, 16
- m Õp 16:23
- n L 34:15, 16
L 138:6
L 145:19
Joh 9:31
- o Õp 16:24
Õp 25:25
- p Õp 9:8
Õp 19:20
- q Õp 5:12, 14
Heb 12:25

Teine veerg

- a Õp 13:18
Mt 7:24, 25
- b L 111:10
- c Õp 18:12
Jk 4:10

PTK 16

- d Jer 1:9
Lu 12:11, 12
- e 1Sa 15:13, 14
L 36:1, 2
Õp 21:2
Jer 17:9
- f 1Sa 16:6, 7
Õp 24:12
- g L 37:5
Flp 4:6, 7
- h 2Mo 14:4
Ro 9:21
- i Õp 6:16, 17
Õp 8:13
Õp 21:4
- j Ap 3:19
- k Neh 5:8, 9
2Ko 7:1
- l 1Mo 31:24
2Mo 34:24
- m 1Ti 6:6
- n L 37:16
Jer 17:11
- o Õp 16:1
Jer 10:23
- p 5Mo 17:18, 19
1Ku 3:28

ÕPETUSSÕNAD 15:22–16:10

- kuid kes võtab noomimist kuulda, saab targa südame*.^a
- 33 Jehoova kartus õpetab tarkuse teed^b ja enne au on alandlikkus.^c
- 16** Inimene kujundab oma südame mõtteid, kuid mida ta keel vastab,^{*} tuleb Jehoovalt.^d
- 2 Kõik inimese teed näivad ta enda silmis õiged,^e kuid Jehoova uurib tema ajendid läbi.^f
- 3 Usalda kõik oma ettevõtmised Jehoova hoolde^g ja su kavatsused lähevad korda.
- 4 Jehoova on teinud kõik nii, et täituks tema eesmärk, et teinud ka nõnda, et jumalatele tuleb hävingupäev.^h
- 5 Kõik südameilt ülbed on Jehoovale jäledad.ⁱ On kindel, et nad ei jää karistamata.
- 6 Truu armastuse ja ustavusega lepitatakse süü^j ning Jehoova kartuse pärast pöördutakse kurjast.^k
- 7 Kui Jehooval on hea meel inimese teedest, paneb ta tema vaenlasedki temaga rahu elama.^l
- 8 Parem pisku õiglusega^m kui suur sissetulek ülekohtuga.ⁿ
- 9 Inimene võib küll südames kavandada oma teed, kuid Jehoova suunab ta samme.^o
- 10 Kuninga huulil olgu Jumala otsus,^p

15:32 *Võib tõlkida ka „omandab arusaamise”. 16:1 *Võib tõlkida ka „kuid õige vastus”.

ärgu ta kunagi reetku õigust.^a

11 Õiged kaalud on Jehoovalt, kõik kaalukivid kotis on tema töö.^b

12 Kurjad teod on kuningatele jälelad,^c sest õiguse varal püsib troon kindlalt.^d

13 Ausad sõnad on kuningatele meelepärased, nad armastavad seda, kes räägib tõtt.^e

14 Kuninga raev on kui surma saadik,^f aga tark oskab seda vaigistada*.^g

15 Kuninga palge helgus tähendab elu, tema soosing on kui kevadine vihmapilv.^h

16 Kui palju parem on hankida tarkust kui kulda!ⁱ Pigem hankida arusaamist kui hõbedat.^j

17 Õigete tee ei lähe kurja poole. Kes valvab oma teed, hoiab oma elu.^k

18 Uhkus on enne langust, kõrkus enne komistust.^l

19 Parem olla alandlik tasaste seas^m kui jagada kõrkide saaki.

20 Arukas saavutab edu ja kes usaldab Jehoovat, on õnnelik.

21 Südamealt tarka kutsutakse arusaajaksⁿ ning lahkus lisab sõnadele veenvust.^o

22 Arukus on selle omanikele elulätteks, kuid rumalaid manitseb nende oma rumalus.

16:14 *Võib tõlkida ka „ära hoida“.

PTK 16

a L 72:1, 14

b 3Mo 19:36

Õp 11:1

c Õp 20:26

d Õp 29:14

Ilm 19:11

e L 101:6

f 1Sa 22:17, 18

1Ku 2:29

g Kog 10:4

h L 72:1, 6

i Kog 7:12

j Õp 4:7

k Õp 10:9

l Õp 11:2

Tn 4:30–32

m Jes 57:15

n Õp 4:7

o Lu 4:22

Kol 4:6

Teine veerg

a Õp 22:17, 18

Mt 12:35

b Õp 4:20–22

Õp 12:18

c Õp 14:12

Mt 7:22, 23

d Kog 6:7

e Õp 6:12, 14

f Jk 3:6

g Jk 3:16

h 1Mo 3:1

1Sa 24:9

Ro 16:17

i 3Mo 19:32

Il 32:7

Õp 20:29

j L 92:12–14

k Õp 14:29

Jk 1:19

l Õp 25:28

m 4Mo 26:55

Õp 18:18

n 1Sa 14:41, 42

Ap 1:24, 26

PTK 17

o L 37:16

p Õp 15:16, 17

Õp 21:9, 19

23 Targa süda teeb tema suu arukaks^a ja ta sõnad veenvamaks.

24 Meeldivad sõnad on kärjemesi, need on hingele magusad ja luudele-kontidele terviseks.^b

25 Inimese meelest on nii mõnigi tee õige, kuid lõpuks viib see surma.^c

26 Köht paneb töömehe tööd rügama, sest nälg sunnib teda tagant.^d

27 Nurjatu mees kaevab välja halba,^e tema kõne on kui kõrvetav tuli.^f

28 Tülinorija* kisub riidu^g ja laimaja lahutab lähedased sõbrad.^h

29 Vägivaldne mees ahvatleb ligimest ja juhatab ta valele teele.

30 Ta pilgutab silma, kui haub salasepitsusi, surub huuled kokku, kui viib pettuse lõpule.

31 Hallid juuksed on kaunis kroon*,ⁱ mis saadakse, kui käiakse õiguse teel.^j

32 Kes ei vihastu kergesti,^k on parem kui kangelane, kes suudab end valitseda, on parem kui linna vallutaja.^l

33 Liisk heidetakse sülle,^m kuid kõik selle otsused on Jehoovalt.ⁿ

17 Parem kuivanud leivatükk rahu^o kui majatäis pidusööki* riiuga.^p

16:28 *Võib tõlkida ka „salasepitseja“.

16:31 *Võib tõlkida ka „aukroon“.

17:1 *Võib tõlkida ka „ohrvilliha“.

- 2** Arukas sulane valitseb
häbitu perepoja üle,
ta saab pärandi nagu
üks vendadest.
- 3** Sulatuspott on hõbeda
ja ahi kulla jaoks,^a
kuid Jehoova uurib
südamed läbi.^b
- 4** Õel paneb tähele
nurjatut kõnet
ja petis kuulab
kuritahtlikku keelt.^c
- 5** Kes pilkab vaest,
solvab tema loojat,^d
ja kes rõõmustab teise
õnnetuse üle,
ei jää karistusea.^e
- 6** Eakate krooniks
on lapselapsed
ning laste uhkuseks
nende vanemad.
- 7** Rumala suhu ei sobi
aus kõne,^f
ammugi siis valitseja suhu
valejutt.^g
- 8** Kingitus on selle andjale
nagu vääriskivi*,^h
see toob talle edu kõikjal,
kuhu ta läheb.ⁱ
- 9** Kes üleastumise andestab*,
otsib armastust,^j
aga kes sellest ikka ja jälle
räägib, lahutab lähedased
sõbrad.^k
- 10** Nõimimine mõjub
arusaajale paremini^l
kui sada hoopki rumalale.^m
- 11** Halb inimene tahab üksnes
mässata,
aga karm käskjalg saade-
takse teda karistama.ⁿ
- 12** Parem kohata karu, kellelt
pojad on ära võetud,
kui arutut tema rumaluses.^o

17:8 *Võib tõlkida ka „nagu kivi, mis toob soosingu”. 17:9 *Võib tõlkida ka „kinni katab”.

PTK 17
a Õp 27:21
b L 26:2
Õp 21:2
Õp 24:12
c Jer 5:31
d Õp 14:31
e Õp 24:17
Ob 12
f Õp 26:7
g Õp 16:10
h 1Mo 32:20
2Sa 16:1
i 1Sa 25:18, 35
Õp 18:16
Õp 19:6
j Õp 10:12
1Pe 4:8
k Õp 16:28
l L 141:5
Õp 9:8
m Õp 27:22
n 2Sa 18:15
2Sa 20:1, 22
1Ku 2:22, 24
o Õp 27:3

Teine veerg

a 2Sa 12:8–10
b 1Mo 13:8, 9
Õp 25:8
Mt 5:39
Ro 12:18
c 2Mo 23:7
1Ku 21:13
Jes 5:22, 23
d Õp 1:22
Ro 1:20, 21
e Õp 18:24
Joh 15:13
f Ru 1:16, 17
1Sa 19:2
g Õp 11:15
Õp 22:26, 27
h Jk 3:16
i 2Sa 15:2–4
j L 18:26
Õp 6:14, 15
k 1Sa 2:22–25
1Sa 8:1–3
2Sa 15:14
l Õp 12:25
Õp 15:13
m Õp 18:14
n 2Mo 23:8

- 13** Kes tasub head halvaga,
selle majast ei lahku
õnnetus.^a
- 14** Tüli alustamine on kui
paisu tagant vee
vallapäätmine.
Lahku enne,
kui puhkeb riid.^b
- 15** Nii see, kes süüdlase õigeks
mõistab, kui ka see, kes
õige hukka mõistab,^c
on Jehoovale jäle.
- 16** Mis kasu on rumalale
vahendeist tarkuse
hankimiseks,
kui tal puudub süda*
selle omandamiseks?^d
- 17** Tõeline sõber
armastab igal ajal,^e
ta on vend,
kellele hädas võib loota.^f
- 18** Meeletu lööb kätt
ja nõustub hakkama käen-
dajaks ligimese silme all.^g
- 19** Kes armastab riidu,
armastab üleastumist.^h
Igaüks, kes teeb oma värava
kõrgeks, otsib hukatust.ⁱ
- 20** Kel on valelik süda,
seda ei saada edu,^j
kes räägib pettust,
langeb hävingusse.
- 21** Kui isale sünnib rumal laps,
on see talle kurvastuseks,
arutu lapse isa ei tunne
rõõmu.^k
- 22** Südamerõõm on hea ravim,^l
kuid rusukspektstud vaim
võtab viimsegi jõu*.^m
- 23** Jumalatu võtab salaja
alkäemaksu,
et hea kõveraks
õiguse tee.ⁿ
- 24** Tarkus on otse
arusaaja ees,

17:16 *Võib tõlkida ka „kaine mõistus”.
17:22 *Võib tõlkida ka „kuivatab luud”.

kuid rumala silmad*
ekslevad maa äärel.^a

25 Rumal poeg teeb isale
meelehäarmi
ja toob oma sünnitajale
südamevalu.^b

26 Pole kohane karistada*
õiget,
pole õige piitsutada
auväärseid.

27 Tark hoiab oma sõnu
tagasi,^c
vahetegemisoskus aitab
jääda rahulikuks.^d

28 Rumalarki peetakse
targaks, kui ta vaikib,
ja vahetegemisoskusega
inimeseks seda, kes
oma huuled sulgeb.

18 Kes end eraldab, see
rahuldab isekaid
himusid,
ta hülgab kogu praktilise
tarkuse*.

2 Rumal ei tunne heameelt
arukusest,
küll aga oma südame
paljastamisest.^e

3 Ühes jumalatuga tuleb
ka põlgus,
koos häbiga teotus.^f

4 Sõnad mehe suus
on sügav vesi,^g
tarkuseallikas
on vulisev oja.

5 Pole hea suhtuda süüdla-
sesse erapoolikult^h
ega jätta õiget ilma
õigusest.ⁱ

6 Rumala kõne sünnitab
riidu,^j
tema suu kutsub esile
hoope.^k

7 Rumala suu on talle
hukatuseks,^l

17:24 *Võib tõlkida ka „mõttet“. 17:26
*Võib tõlkida ka „trahvida“. 18:1 *Võib
tõlkida ka „põlgab praktilist tarkust“.

PTK 17

a Kog 2:14

b Õp 15:20

c Õp 10:19
Jk 1:19

d Õp 15:4
Kog 9:17
Jk 3:13

PTK 18

e Õp 10:19

f Õp 11:2

g Õp 10:11

h 5Mo 1:16, 17
Õp 28:21

i 1Ku 21:9, 10

j Õp 13:10

k Õp 19:19

l Õp 13:3

Teine veerg

a 3Mo 19:16

b Õp 26:22

c Õp 10:4

d 1Sa 17:45, 46
L 20:1

e L 18:2
L 91:14

f L 49:6, 7
Õp 11:4
Jer 9:23
Lu 12:19–21

g Õp 11:2
Tn 5:23, 30
Ap 12:21–23

h Õp 22:4
1Pe 5:5

i Õp 25:8

j Il 1:21
2Ko 4:16
2Ko 12:10

k Õp 17:22

l 1Ku 3:7–9
Õp 9:9

m 1Mo 43:11
Õp 17:8

n 2Sa 16:3, 4

o 2Sa 19:25–27
Õp 25:8

p Jos 14:1, 2
Neh 11:1
Õp 16:33

q 1Mo 27:41
2Sa 13:22

tema huuled ta hingele
püüniseks.

8 Laimaja sõnad on
kui maiuspalad,^a
mis kiiresti kõhtu kaovad.^b

9 Kes oma töös on laisk,
on hävingutooja vend.^c

10 Jehova nimi

on tugev torn.^d

Sinna jookseb õige
ja leiab varju.^e

11 Rikka varandus
on tema kindluslinn,
tema kujutluses
kui kaitsemüür.^f

12 Enne tugevust
on inimese süda kõrk,^g
aga enne au
on alandlikkus.^h

13 Kui keegi vastab enne
faktide ärakuulamist,
toimib ta rumalalt ja
häbiväärselt.ⁱ

14 Inimese vaim aitab taluda
haigust,^j
kuid kes suudab taluda
rusukspekstud vaimu*^g^k

15 Arusaaja süda hangib
teadmisi,^l

tarkade kõrv otsib tarkust.

16 Kink avab inimesele tee,^m
viib ta suursuguste ette.

17 Kes räägib tüliküsimuses
esimesena, sel näib olevat
õigus,ⁿ

kuni tuleb teine ja teda
põhjalikult küsitleb*.^o

18 Liisuheitmine lõpetab
tülid,^p

annab kangetele vastastele
vastuse*.

19 Solvatud sõber on
järeleandmatum
kui kindluslinn^q

18:14 *Võib tõlkida ka „äärmist meele-
heidet“. 18:17 *Võib tõlkida ka „ja ta
läbi uurib“. 18:18 *Võib tõlkida ka „la-
hutab rahumeelselt kanged vastased“.

ja mõned tülid on otsekui kindluseriivid.^a

20 Inimese sõnad on kui toit, mis täidab tema kõhtu,^b ta maitseb oma huulte vilju.

21 Surm ja elu on keele võimuses,^c kel meeldib seda kasutada, sööb selle vilja.^d

22 Kes leiab tubli naise, leiab midagi hinnalist^e ja saab Jehoova soosingu osaliseks.^f

23 Vaene kõneleb anudes, kuid rikas vastab karmilt.

24 On sõbramehi, kes on valmis üksteist maha lööma,^g aga mõni sõber on lähedasem kui vend.^h

19 Parem olla vaene ja laitmatuⁱ kui rumal ja valelik.^j

2 Pole hea, kui inimesel ei ole teadmisi.^k

Kes tegutseb tormakalt, see patustab.

3 Inimese oma rumalus teeb ta tee käänuliseks, aga ta südames tõuseb raev Jehoova vastu.

4 Rikkus tõmbab ligi palju sõpru, kuid vaese hülgab isegi ta sõber.^l

5 Valetunnistaja ei jää karistamata^m ja kes muudkui valetab, ei pääse.ⁿ

6 Paljud otsivad üliku^{*} soosingut ja kingiandja sõbrad on kõik.

7 Vaest vihkavad kõik ta vennad,^o ammugi siis väldivad teda ta sõbrad.^p

19:6 *Võib tõlkida ka „heldekäelise mehe“.

PTK 18

- a 2Sa 14:28
Ap 15:37-39
b Õp 12:14
Õp 13:2
c Mt 15:18
Ef 4:29
Jk 3:6, 9
d Kog 10:12
e Õp 31:10
f Õp 19:14
Kog 9:9
g 2Sa 15:31
Mt 26:49
h 1Sa 19:2, 4
Õp 17:17

PTK 19

- i Õp 15:16
Jk 2:5
j Õp 28:6
k Ro 10:2
l Õp 14:20
m 5Mo 19:18, 19
n Õp 19:9
o Õp 14:20
p Kog 9:14, 15
Jk 2:2, 3

Teine veerg

- a Õp 15:32
b Õp 2:2, 5
c Õp 19:5
Ilm 21:8
d 2Sa 3:24
2Sa 3:38, 39
Õp 30:21, 22
Kog 10:7
e Õp 14:29
Õp 16:32
Jk 1:19
f 1Mo 50:19-21
Mt 18:21, 22
Ef 4:32
g Õp 16:14
Õp 20:2
Tn 2:12
h 2Sa 16:21, 22
i Õp 21:9, 19
Õp 27:15
j 1Mo 24:14
Õp 18:22
Õp 31:10
k Õp 23:21
Õp 24:33, 34
2Te 3:10
l Õp 16:17
m Õp 15:32
n 5Mo 15:7, 8
L 37:25, 26
Heb 13:16
o Õp 11:24
Mt 5:7
Heb 6:10
p Õp 13:24
Õp 22:6, 15

ÕPETUSSÕNAD 18:20–19:18

Ta tahab neilt midagi paluda, aga ükski ei vasta.

8 Kes muretseb targa südame^{*}, armastab ennast.^a

Kes peab kalliks vahetegemisuskust, seda saadab edu.^b

9 Valetunnistaja ei jää karistamata ja kes muudkui valetab, see hukub.^c

10 Rumalal ei sobi elada luksuses, ammugi siis sulasel valitseda ülikute üle.^d

11 Arusaaja ei vihastu kergesti^e ja solvangust^{*} mõödavaatamine kaunistab teda.^f

12 Kuninga raev on kui lõvi mõirgamine,^g kuid tema soosing on kui kaste rohul.

13 Rumal poeg toob oma isale häda kaela^h ning riikas^{*} naine on nagu alaliselt läbitilkuv katus.ⁱ

14 Maja ja rikkus on isadelt saadav pärand, kuid arukas naine on Jehoovalt.^j

15 Laisk langeb sügavasse unne, loid jääb nalga.^k

16 Kes täidab käsku, hoiab oma elu,^l aga kes ei hooli oma teedest, sureb.^m

17 Kes on lahke vaese vastu, laenab Jehoovaleⁿ ja tema tasub talle selle eest.^o

18 Manitse oma poega, kuni on veel lootust,^p

19:8 *Võib tõlkida ka „kaine mõistuse“.

19:11 *Võib tõlkida ka „üleastumisest“.

19:13 *Võib tõlkida ka „näägutav“.

ära saa süüdlaseks tema surmas*.^a

- 19** Keevaline mees peab kallist hinda maksma. Kui püüad teda säästa, pead tegema seda üha uuesti.^b
- 20** Kuula nõu ja võta vastu manitsus,^c et oleksid tulevikus targem.^d
- 21** Inimese südames on palju kavatsusi, kuid Jehoova tahe saab teoks.^e
- 22** Inimest õilistab tema truu armastus.^f Parem olla vaene kui valetaja.
- 23** Jehoova kartus viib ellu.^g Kes teda kardab, puhkab rahulikult ja talle ei juhtu midagi halba.^h
- 24** Laisk pistab käe vaagnasse, kuid ei vaevu seda suu juurde tõstma.ⁱ
- 25** Löö pilkajat,^j et kogenematu saaks arukaks,^k noomi arusaajat, et ta saaks veelgi targemaks.^l
- 26** Kes kohtleb halvasti isa ja ajab ära ema, on häbiväärne ja alatu poeg.^m
- 27** Mu poeg, kui sa enam manitsust kuulda ei võta, siis kaldud tarkusesõnadest kõrvale.
- 28** Nurjatu tunnistaja mõnitab õigustⁿ ja jumalate suu kugistab kurjust.^o
- 29** Pilkaajad ootab kohtumõistmine^p ja rumalate seljale on hoobid varuks.^q

19:18 *Võib tõlkida ka „ära soovi tema surma“.

PTK 19

a 1Sa 3:12, 13
b 1Sa 24:16–18
1Sa 26:21
c Õp 4:13
d 5Mo 8:14, 16
Heb 12:7, 11
e 1Mo 11:6, 7
1Mo 19, 20
Õp 21:30
Tn 4:35
Ap 5:38, 39
f Mi 6:8
g Õp 14:27
Mal 3:16
h Õp 12:21
i Õp 6:9–11
Õp 15:19
Õp 24:30, 31
Õp 26:14, 15
j 5Mo 25:2
k Õp 15:5
l Õp 9:9
Õp 21:11
m 2Mo 20:12
3Mo 20:9
Õp 20:20
Õp 30:17
n 1Ku 21:9, 10
o Õp 4:16, 17
p Õp 9:12
q Õp 10:13
Õp 26:3

Teine veerg

PTK 20

a 1Mo 9:20, 21
Õp 23:29–35
b Jes 28:7
c 1Ko 6:10
Ga 5:21
Ef 5:18
d Õp 19:12
Kog 10:4
e 1Ku 2:22–24
f Õp 14:29
2Ti 2:23
g Õp 18:6
Kog 7:9
h Õp 6:10, 11
2Te 3:10
i Il 1:1
Lu 1:5, 6
j L 37:25, 26
k 1Ku 7:7
l 1Ku 3:28
L 72:1, 4
Õp 16:12
m Il 14:4
n L 51:5
Kog 7:20
Jk 3:2
o Õp 11:1
Am 8:5
Mi 6:11
p Õp 22:15
q 2Mo 4:11

- 20** Vein paneb pilkama,^a vägijook mässama^b ja ükski, keda need eksi-teele viivad, pole tark.^c
- 2** Kuninga hirmuvalitsus on kui lõvi mõirgamine.^d Kes kutsub esile tema viha, riskib eluga.^e
- 3** Inimesele on auks vaidlusest hoiduda,^f kuid iga rumal laseb end sellesse tõmmata.^g
- 4** Külma ilmaga laisk ei künna, kuid lõikusajal ta kerjab, sest tal pole midagi*.^h
- 5** Inimese südame mõtled* on nagu sügaval asuv vesi, kuid vahetegemisuskusega inimene teab, kuidas neid ammutada.
- 6** Paljud kuulutavad oma truud armastust, aga kes leiaks ühe ustava mehe?
- 7** Õige käib laitmatuses,ⁱ õnnelikud on tema lapsed pärast teda.^j
- 8** Kui kuningas istub kohtujärjele,^k sõelub ta pilk kogu kurja välja.^l
- 9** Kes võib öelda: „Ma olen puhastanud südame,^m ma olen patust puhas?“ⁿ
- 10** Valed* kaaluvihid ja mõõdunõud — mõlemad on Jehoovale jäledad.^o
- 11** Juba last tuntakse tema tegudest, sellest, kas need on puhtad ja õiged.^p
- 12** Kuulev kõrv ja nägev silm — need mõlemad on teinud Jehoova.^q

20:4 *Teine võimalik tähendus: „lõikus-ajal ta otsib, aga ei leia midagi“. 20:5 *Võib tõlkida ka „kavatsused“. 20:10 *Võib tõlkida ka „kahesugused“.

- 13 Ära armasta magada, sest muidu jääd vaeseks.^a
Ava silmad, siis on sul külluslikult leiba.^b
- 14 „See on halb, nii halb!” ütleb ostja, aga läheb siis ära ja kiitleb.^c
- 15 Olgu kulda ja palju koralle, kuid targad huuled on veel kallimad.^d
- 16 Võta kuub mehelt, kes on hakanud käendajaks võõrale,^e võta temalt pant, kui ta on hakanud käendajaks võõramaa naisele.^f
- 17 Pettusega saadud leib on küll maitsev, kuid pärast on suu kivipuru täis.^g
- 18 Nõupidamisega lähevad kavatsused korda,^h vaid targal juhtimisel pea sõda.ⁱ
- 19 Laimaja käib ringi ja räägib edasi talle usaldatud.^j Ära seltsi sellega, kellele meeldib keelt peksta*.
- 20 Kes neab oma isa ja ema, selle lamp kustutatakse pimeduse saabudes.^k
- 21 Ahnusega saadud pärandil puudub lõpuks õnnistus.^l
- 22 Ära ütles: „Ma tasun kurja eest kätte!”^m Looda Jehoovaleⁿ ja tema päästab su.^o
- 23 Valed kaaluvihid on Jehoovale jäledad ja valetav kaal ei ole hea.
- 24 Jehoova juhib mehe samme.^p Kuidas võiks siis inimene mõista oma teed*?

20:19 *Võib tõlkida ka „kes meelitab oma huultega”. 20:24 *Võib tõlkida ka „mõista, mis teed minna”.

PTK 20

a Õp 10:4
b Õp 12:11
c 3Mo 19:13
Õp 21:6
d Õp 3:13–15
e Õp 11:15
f Õp 27:13
g Õp 6:30, 31
h Õp 15:22
i Õp 11:14
Õp 24:6
Lu 14:31, 32
j 3Mo 19:16
Õp 11:13
Õp 25:9, 23
k 2Mo 20:12
3Mo 20:9
Õp 19:26
l Õp 28:8, 20
1Ti 6:9, 10
m 5Mo 32:35
Õp 24:29
Mt 5:38, 39
Ro 12:17, 19
1Te 5:15
n L 37:34
o L 34:7
1Pe 4:19
p L 37:23
Jer 10:23

Teine veerg

a 3Mo 27:9
b 4Mo 30:2
Kog 5:4, 6
Mt 5:33
c L 101:8
d Jes 28:27
e L 61:6, 7
f L 21:7
g Kog 11:9
h 3Mo 19:32
Õp 16:31
i L 119:71

PTK 21

j 2Mo 14:4
Esr 7:27
k Neh 2:7, 8
Jes 44:28
Ilm 17:17
l L 36:1, 2
Õp 16:2
m 1Sa 16:6, 7
Õp 24:12
Jer 17:10
n 1Sa 15:22, 23
Ho 6:6
Mi 6:7, 8
Mt 12:7
o L 10:4
p Õp 13:4
q Õp 14:29

ÕPETUSSÕNAD 20:13–21:5

- 25 Inimesele on püniseks hüüda rutakalt: „See on püha!”^a ja alles pärast töotuse andmist asja üle mõelda.^b
- 26 Tark kuningas sõelub välja jumalatud^c ja laseb reherullil neist üle käia.^d
- 27 Inimese hingus on Jehoova lamp, mis heidab valgust ta sisemuse sügavimatele soppidele.
- 28 Truu armastus ja ustavus kaitsevad kuningat,^e truu armastusega püsib tema troon.^f
- 29 Noorte meeste auks on jõud^g ja vanade ehteks hallid juuksed.^h
- 30 Sinikad ja haavad puhastavad kurjast,ⁱ hoobid teevad puhtaks sisemuse sügavimad soppid.
- 21** Kuninga süda on Jehoova käes otsekui veeoja:^j ta suunab seda, kuhu tahab.^k
- 2 Kõik inimese teed näivad ta enda silmis õiged,^l kuid Jehoova uurib südame* läbi.^m
- 3 Õige ja õiglane toimimisviis on Jehoovale meelepärasem kui ohver.ⁿ
- 4 Kõrgid silmad ja übe süda – lamp, mis juhib jumalatud – on patt.^o
- 5 Tööka inimese plaanid toovad talle edu,^p aga kõik tormakad jäävad vaeseks.^q

21:2 *Võib tõlkida ka „ajendid”.

- 6** Valeliku keelega soetatud varandus on kui haihtuv udu, surmapüünis*.^a
- 7** Jumalate vägivald pühib nad minema,^b sest nad ei taha teha, mis õige.
- 8** Süüdlase tee on käänluline, aga puhta inimese teod on ausad.^c
- 9** Parem elada katusenurgas kui riiaka* naisega samas majas.^d
- 10** Jumalatu himustab kurja,^e ta ei halasta ligimese peale.^f
- 11** Kui pilkajat karistada, saab kogenematu targemaks, kui tark süüvib õpetustesse, saab ta tarkust juurde*.^g
- 12** Õiglane Jumal jälgib jumalatu koda ning heidab jumalatud hävingusse.^h
- 13** Kes sulgeb kõrva viletsa hädakisale, peab ka ise hüüdma vastust saamata.ⁱ
- 14** Salajane kingitus vaigistab viha^j ja põue peidetud pistis ägeda raevu.
- 15** Õigele on rõõmuks teha seda, mis õige,^k aga õelaid see kohutab.
- 16** Kes lahkub arukuse rajalt, läheb puhkama nende sekka, kes lamavad jõuetuna hauas.^l
- 17** Kes armastab lõbutseada, jääb vaeseks,^m kes armastab veini ja õli, ei saa rikkaks.

21:6 *Teine võimalik tähendus: „neile, kes otsivad surma”. **21:9**, **19** *Võib tõlkida ka „näägutava”. **21:11** *Võib tõlkida ka „siis ta teab, mida teha”.

PTK 21
a Õp 1:19
 Õp 20:21
b L 7:14–16
c L 37:37
 Õp 16:17
 1Pe 1:22
d Õp 17:1
 Õp 21:19
 Õp 25:24
 Õp 27:15
e 1Mo 6:5
 L 36:1, 4
f 1Sa 25:10, 11
g Õp 9:9
 Õp 19:25
h 1Mo 19:29
 L 37:10, 20
 2Pe 2:4
 2Pe 3:5, 6
i 5Mo 15:9
 Õp 28:27
 Jk 5:4
j Õp 18:16
k L 106:3
l Jk 1:15
 2Pe 2:21
m Kog 7:4
 Lu 15:13, 14

Teine veerg

a Est 7:10
b Õp 17:1
 Õp 21:9
 Õp 25:24
 Õp 27:15
c Õp 15:6
 Kog 5:19
d Lu 15:13, 14
e Õp 15:9
 Õp 22:4
 Mt 5:6
 Ro 2:6, 7
f Kog 7:19
 2Ko 10:4
g L 141:3
 Õp 10:19
 Kog 10:20
h 4Mo 14:44
 Est 6:4
i Õp 6:6–11
 Õp 13:4
 Õp 19:24
j L 37:25, 26
 L 112:9
 Lu 6:30
k 1Sa 15:22, 23
 Õp 15:8
 Jes 1:11
l 5Mo 19:18, 19
 Õp 19:5

- 18** Jumalatu on lunastushinnaks õige eest ja reeturlik võetakse õige asemel.^a
- 19** Parem elada kõrbes kui koos riiaka* ja kergesti ärrituna naisega.^b
- 20** Targa majas on aarded ja õli,^c aga rumal raiskab ära, mis tal on.^d
- 21** Kes taotleb õigust ja truud armastust, leiab elu, õiguse ja au.^e
- 22** Tark võib tõusta vägevate linna vastu* ja murda jõu, millele nad loodavad.^f
- 23** Kes valvab oma suud ja keelt, hoiab end hädast eemal.^g
- 24** Meest, kes tegutseb hoolimatult ja jultunult, nimetatakse ülbeks ja ennast täis hoopeljaks.^h
- 25** Laisa himu saadab ta surma, sest ta käed keelduvad töötamast.ⁱ
- 26** Kogu päeva himustab ta ahnelt, aga õige annab ega keela midagi.^j
- 27** Jumalatu inimese ohver on jäledus,^k eriti veel siis, kui ta toob selle kurjade kavatsustega*.
- 28** Valetunnistajat tabab hukatus,^l aga kes annab tunnistust pärast tähelepanelikku kuulamist, kogeb head*.

21:22 *Võib tõlkida ka „tark võib vallutada vägevate linna”. **21:27** *Võib tõlkida ka „kui sellega kaasneb häbitu käitumine”. **21:28** *Võib tõlkida ka „aga kes tähelepanelikult kuulab, saab igavesti rääkida”.

- 29** Jumalatu teeb küll tähtsa näo,^a kuid hoopis õige inimese kurss on kindel*.^b
- 30** Jehoova vastu ei saa ei tarkuse, läbinägelikkuse ega nõuga.^c
- 31** Hobune pannakse lahingu-päevaks valmis,^d aga pääste toob Jehoova.^e
- 22** Hea nimi* on väärtuslikum kui suur rikkus,^f austus on parem kui hõbe ja kuld.
- 2** Rikkal ja vaesel on midagi ühist: Jehoova on loonud nad mõlemad.^g
- 3** Arukas näeb ohtu ja poeb peitu, kuid kogenematud lähevad edasi ja saavad kannatada*.
- 4** Alandlikkus ja Jehoova kartus toovad rikkuse, au ja elu.^h
- 5** Petise teel on okastaimed ja lõksud. Kes oma elu hindab, hoiab neist kaugele.ⁱ
- 6** Õpeta lapsele* teed, mida ta peaks käima,^j ja ta ei lahku sellelt ka vanas eas.^k
- 7** Rikas valitseb vaese üle ning laenaja on laenuandja ori.^l
- 8** Kes külvab ülekohtu, lõikab õnnetust^m ja tema raevu kepp murtakse.ⁿ
- 9** Heldekäelist õnnistatakse, sest ta jagab oma leiba vaesega.^o

21:29 *Võib tõlkida ka „kuid õige teeb oma tee kindlaks”. **22:1** *Võib tõlkida ka „hea maine”. **22:3** *Võib tõlkida ka „karistada”. **22:6** *Võib tõlkida ka „noorele”.

PTK 21
a Õp 28:14
Õp 29:1
b Õp 11:5
c 4Mo 23:7, 8
Õp 19:21
Ap 5:38, 39
d L 20:7
L 33:17
Jes 31:1
e 2Aj 20:15, 17
L 68:20
Ilm 7:10

PTK 22
f Kog 7:1
g Ap 17:26
h L 34:9
Õp 18:12
i Õp 4:14, 15
j 1Mo 18:19
5Mo 6:6, 7
Ef 6:4
k 2Ti 3:14, 15
l 2Ku 4:1
Mt 18:25
m Ga 6:7, 8
n L 125:3
o 5Mo 15:7, 8
Õp 11:25
Heb 6:10

Teine veerg
a L 45:2
Õp 16:13
Mt 5:8
b Ap 13:8–10
c Õp 26:13–15
d Õp 5:3
Kog 7:26
e 1Mo 8:21
f Õp 13:24
Õp 19:18
g L 12:5
Õp 14:31
h Õp 13:20
i Õp 15:14
j Õp 2:10
Õp 24:14
k Õp 15:7

- 10** Aja ära põlglik mees ja riid vaibub, vaidlused* ja solvangud lakkavad.
- 11** Kes armastab puhast südant ja kelle kõne on lahke, saab kuninga sõbraks.^a
- 12** Jehoova silmad kaitsevad tarkust, kuid ta kummutab reeturi väited.^b
- 13** Laisk ütleb: „Väljas on lövi! Ta murrab mu linnaväljakul maha!”^c
- 14** Isemeelse naise suu on sügav auk,^d sinna langeb see, kelle Jehoova hukka mõistab.
- 15** Rumalus on seotud lapse* südamesse,^e kuid kasvatussau^f viib selle temast kaugele.^f
- 16** Nii see, kes tüssab vaest, et rikkust koguda,^g kui ka see, kes teeb rikkale kingitusi, lõpetab vaesuses.
- 17** Pööra oma kõrv ja kuula tarkade sõnu,^h et võiksid talletada mu õpetuse oma südamesse.ⁱ
- 18** On ju meeldiv neid oma sisemuse hoida,^j et need kõik oleks alati su huulil.^k
- 19** Ma annan täna sulle teadmisi, et võiksid olla kindel Jehoovas.
- 20** Eks ole ma kirjutanud sulle, jaganud nõuandeid ja teadmisi,

22:10 *Võib tõlkida ka „kohtuasjad”. **22:15** *Võib tõlkida ka „noore”. ^fSau sümboliseerib siin vanemlikku autoriteeti.

- 21 et anda sulle teada tõeseid ja usaldusväärseid sõnu, nii et sa võiksid oma läkitalajale tõeselt aru anda?
- 22 Ära rõõvi vaest sellepärast, et ta on vaene,^a ära rõhu viletsat linnavärvast,^b
- 23 sest Jehoova ise ajab nende kohtuasja^c ja võtab elu nende petjailt.
- 24 Ära seltsi keevalisega, ära tee tegemist raevutsejaga,
- 25 et sa ei õpiks tema kombeid ega seaks endale püünist.^d
- 26 Ära ole nende seas, kes lõovad käenduseks käed, kes hakkavad käendajaks laenuvõtjale.^e
- 27 Kui sul pole, millega maksta, võetakse voodigi su alt.
- 28 Ära nihuta ammust piirimärki, mille su esiisad paika panid.^f
- 29 Kas oled näinud osavat töömeest? Tema koht on kuningate, mitte lihtrahva teenistuses.^g
- 23** Kui istud kuningaga sööma, pane hoolega tähele, mis su ees on,
- 2 ja pane nuga oma kõrile,* kui sul on kange isu.
- 3 Ära ihka tema hõrgutisi, sest see on petlik leib.
- 4 Ära kurna end rikkaks saamise nimel.^h Peatu, ole arukas.*
- 5 Kui heidad rikkusele pilgu, pole seda enam.ⁱ

23:2 *Võib tõlkida ka „ja ohjelda end”.
23:4 *Teine võimalik tähendus: „ära looda oma arusaamisele”.

PTK 22
a Õp 23:10
b 2Mo 23:6
Am 5:12
c 1Sa 24:12
L 12:5
d Õp 13:20
e Õp 6:1–3
f 5Mo 19:14
Õp 23:10
Ho 5:10
g 1Sa 16:18, 19
1Ku 7:13, 14

PTK 23
h Õp 28:20
Joh 6:27
1Ti 6:9, 10
i 1Jo 2:16, 17

Teine veerg
a Õp 27:24

b Õp 9:7
Õp 26:4
c Mt 7:6
d 5Mo 19:14
Õp 22:28
e 2Mo 22:22, 23
L 10:14
f Õp 13:24
Õp 19:18
Ef 6:4
g Õp 27:11
3Jo 4
h L 37:1

i L 111:10
2Ko 7:1
j L 37:37
Õp 24:14

- See saab endale tiivad kui kotkal ja lendab taeva poole.^a
- 6 Ära söö ihne leiba, ära ihka tema hõrgutisi,
- 7 sest ta on selline, kes peab arvet. Ta ütleb sulle: „Söö ja joo”, kuid ei mõtle seda.
- 8 Söödud palad oksendad sa välja, su kiidusõnad on raisatud.
- 9 Ära räägi rumalaga,^b sest ta põlgab su tarku sõnu.^c
- 10 Ära nihuta ammust piirimärki,^d ära tungi orbude põllule,
- 11 sest nende kaitsja on tugev, tema ajab nende kohtuasja sinu vastu.^e
- 12 Pangu su süda tähele manitsust, kuulgu su kõrv tarkusesõnu.
- 13 Ära jäta last* manitsemata.^f Kui sa teda sauaga lööd,[#] siis ta ei sure.
- 14 Löö teda sauaga,[#] et päästa ta surmavallast.
- 15 Mu poeg, kui su süda saab targaks, on minu süda rõõmus.^g
- 16 Mu neerud hõiskavad,* kui su huuled räägivad õigust.
- 17 Ärgu su süda kadestagu patuseid,^h vaid karda Jehoovat kogu päev.ⁱ
- 18 Siis on sul tulevik^j ja su lootus ei kao.

23:13 *Võib tõlkida ka „noort”. 23:13, 14 #Sauaga löömine sümboliseerib siin vanemliku autoriteedi kasutamist. 23:16 *Võib tõlkida ka „ma rõõmustan sügaval sisimas”.

- 19 Mu poeg, kuula ja saa targaks, juhi oma süda õigele teele.
- 20 Ära ole nende seas, kes joovad palju veini,^a nende seas, kes liha õgivad,^b
- 21 sest joodik ja õgard jäävad vaeseks^c ning uimasus riietab räbalaisse.
- 22 Kuula oma isa, kes on andnud sulle elu, ja ära põlga oma ema lihtsalt sellepärast, et ta on vanaks jäänud.^d
- 23 Osta* tõde ja ära seda kunagi müü,^e osta ka tarkust, manitsust ja arusaamist.^f
- 24 Õiglase isa on rõõmus, targa poja isa hõiskab tema pärast.
- 25 Su isa ja ema rõõmustavad, sinu sünnitaja hõiskab.
- 26 Mu poeg, anna oma süda mulle ja su silmad tundku heameelt mu teedest.^g
- 27 Sest lõbunaine on sügav auk, kõlvatu naine kitsas kaev.^h
- 28 Ta varitseb kui rõõvel,ⁱ kasvatab truudusetute meeste hulka.
- 29 Kellel on häda? Kellel on halb? Kellel on tülid? Kellel on kaebused? Kellel on haavad põhjusetu? Kellel on tuhmid silmad?
- 30 Neil, kes viibivad kaua veini juures,^j kes otsivad* maitsestatud veini.

23:23 *Võib tõlkida ka „õpi tundma“. 23:30 *Võib tõlkida ka „kogunevad maitsma“.

PTK 23

a Õp 20:1
Jes 5:11
Ro 13:13
1Pe 4:3

b Õp 28:7
1Ko 10:31

c 5Mo 21:20, 21
Õp 21:17

d 2Mo 20:12
2Mo 21:17
Mt 15:5, 6
Ef 6:1

e Flp 3:7, 8

f Õp 4:5
Õp 16:16

g L 107:43

h Õp 22:14

i Õp 7:10, 12
Kog 7:26

j Õp 20:1
Ef 5:18

Teine veerg

a Ho 4:11

b 1Mo 19:33

PTK 24

c L 26:5
Õp 1:10

d Õp 9:1
Õp 14:1

e 1Ku 10:23
Õp 15:6

f Õp 8:14
Õp 21:22

g Õp 20:18
Lu 14:31, 32

h Õp 11:14
Õp 13:10
Õp 15:22
Ap 15:5, 6

i Õp 14:6
1Ko 2:14

- 31 Ära imetle veini punast värvi, seda, kuidas vein karika sees helgib ja libedalt kurku kaob.
- 32 Lõpuks see salvab kui madu, mürgitab kui rästik.
- 33 Su silmad näevad siis imelikke asju ja su süda räägib põõrasusi.^a
- 34 Sa lamad nagu keset merd, lebad otse kui masti tipus.
- 35 Sa ütled: „Mind löödi, aga ma ei tundnudki. Mind peksti, aga ma ei saanud arugi. Millal ma ärkan?^b Ma vajan veel üht sõõmu.“
- 24** Ära kadesta õelaid, ära igatse nende seltsi,^c
- 2 sest nende süda mõtleb vägivallele, nende huuled kõnelevad kurja.
- 3 Tarkusega ehitatakse koda üles*^d ja vahetegemisuskusega tehakse see kindlaks.
- 4 Teadmiste abil täidetakse selle kambrid igasuguse kalli ja kauni varaga.^e
- 5 Tark mees on tugev^f ja teadmised annavad jõudu juurde.
- 6 Targal juhtimisel võid pidada sõda^g ning paljude nõuandjate abiga saavutate võit*.^h
- 7 Rumalale on tarkus kättesaamatu,ⁱ linnavärvavas pole tal midagi õelda.

24:3 *Võib tõlkida ka „tehakse pere tulevaks“. 24:6 *Võib tõlkida ka „edu“.

- 8 Kes haub kurja, seda nimetatakse salasepitsejaks.^a
- 9 Rumalad* salasepitsused on patt ja pilkajat jälestatakse.^b
- 10 Kui raskel ajal meelt heidad, on su jõud kasin.
- 11 Päästa need, keda viiakse tapale, peata need, kes vaaruvad surma poole.^c
- 12 Kui sa ütled: „Aga me ei teadnud seda”, kas siis südamete* uurija ei näe sind läbi?^d Jah, su valvaja teab seda ja tasub igaühele ta tegusid mööda.^e
- 13 Mu poeg, söö mett, sest see on hea, kärjemesi on magus.
- 14 Samamoodi on tarkus sulle hea*.^f Kui sa selle leiad, on sul tulevik ja su lootus ei kao.^g
- 15 Ära varitse kurja kavatsetes õige kodu juures, ära hävita ta puhkepaika,
- 16 sest õige võib langeda seitse korda, kuid ta tõuseb üles,^h ent jumalatuile saab õnnetus komistuskiviks.ⁱ
- 17 Ära rõomusta, kui su vaenlane langeb, ärgu hõisaku su süda, kui ta komistab,^j
- 18 sest Jehoova näeb seda ja see ei meeldi talle ning ta pöörab oma viha su vaenlase pealt.^k
- 19 Ära ärritu kurjade pärast, ära kadesta jumalaid,

24:9 *Võib tõlkida ka „rumala”. 24:12 *Võib tõlkida ka „ajendite”. 24:14 *Võib tõlkida ka „magus su hingele”.

PTK 24

- a Õp 6:12–14
b Õp 22:10
c L 82:4
d Õp 5:21
Õp 17:3
Õp 21:2
e L 62:12
Mt 16:27
Ro 2:5, 6
f L 19:9, 10
L 119:103
g Õp 23:18
h L 34:19
2Ko 1:10
i 1Sa 26:9, 10
Est 7:10
j Il 31:29
Õp 17:5
Õp 25:21, 22
k Hes 26:2, 3
Sak 1:15

Teine veerg

- a L 73:18, 27
Õp 10:7
b Õp 13:9
c 1Sa 24:6, 7
1Pe 2:17
d 2Sa 15:12
e 4Mo 16:2, 31
f Õp 20:2
g 3Mo 19:15
5Mo 1:16, 17
5Mo 16:19
2Aj 19:7
1Ti 5:21
h Õp 17:15
i 3Mo 19:17
1Ti 5:20
j Õp 28:23
k Õp 27:5
l 2Mo 20:16
m Ef 4:25
n Õp 20:22
Ro 12:17, 19
1Te 5:15
o Õp 6:10, 11

- p Õp 20:4
Õp 22:13
Kog 10:18

- 20 sest ühelgi kurjal pole tulevikku,^a jumalate lamp kustub.^b
- 21 Mu poeg, karda Jehoovat ja kuningat.^c Ära seltsi mässajatega,^d
- 22 sest õnnetus tabab neid ootamatult.^e Kes teab, millise hävingu nad* nende peale saadavad?^f
- 23 Needki on tarkade sõnad: erapoolikus kohtumõistmisel ei ole hea.^g
- 24 Kes ütleb süüdlasele: „Sina oled õige”,^h seda neavad inimesed, mõistavad hukka rahvad.
- 25 Ent süüdlase noomijail läheb hästi,ⁱ neid õnnistatakse heaga.^j
- 26 Ausa vastuse andjale antakse suud.*^k
- 27 Tee ära tööd väljas ja valmista põld ette, pärast seda ehita endale koda*.
- 28 Ära tunnista ligimese vastu põhjuseta,^l ära peta teisi oma huultega.^m
- 29 Ära ütle: „Nagu tema tegi mulle, nii teen mina talle. Ma tasun talle ta tegude eest.”ⁿ
- 30 Ma läksin mööda laisa põllust,^o möödusin meeletu viinamäest.
- 31 Ma nägin, et kõikjal lokkab umbrohi, nõgesed katavad maad ja kivimüür on varemeis.^p

24:22 *St Jehoova ja kuningas. 24:26 *Teine võimalik tähendus: „avameelne vastus on kui suudlus”. 24:27 *Võib tõlkida ka „raja endale pere”.

32 Ma vaatasin seda ja
mõtlesin järele,
nägin seda ja võtsin õppust:

33 veel veidi magamist,
veidi tukastamist,
käed ristas lesimist

34 ning vaesus tuleb
nagu rõõvel
ja puudus nagu
relvastatud mees.^a

25 Needki on Saalomoni
õpetussõnad,^b mis Juuda
kuninga Hiskija^c mehed ümber
kirjutasid*.

2 Jumala au on asja
saladuses hoida,^d
kuningate au on asja
uurida.

3 Nagu taevas on kõrge
ja maa sügav,
nii on kuningate süda
mõistetamatu.

4 Eralda hõbedast räbu
ja hõbe saab täiesti
puhtaks.^e

5 Kõrvalda kuninga eest
jumalatu
ja kuninga troon saab
kindlaks tänu õigusele.^f

6 Ära ülista end kuninga ees,^g
ära astu suursuguste
sekka,^h

7 sest parem on, kui ta ütleb
sulle: „Tule siia üles”,
kui et alandab sind
üliliku ees.ⁱ

8 Ära kiirusta kohtuasja
algatama,
sest mida sa teed siis,
kui ligimene sind
häbisse jätab?^j

9 Aja korda oma asjad
ligimesega,^k
kuid sulle usaldatud*
ära paljasta,^l

25:1 *Võib tõlkida ka „ümber kirjutasid
ja kokku panid”. 25:9 *Võib tõlkida ka
„teise saladust”.

PTK 24

a Õp 10:4
Õp 23:21

PTK 25

b 1Ku 4:29, 32
Kog 12:9

c 2Aj 29:1

d 5Mo 29:29
Ro 11:33

e Õp 17:3

f 1Ku 2:44, 46
Õp 20:28
Õp 29:14

g Õp 27:2

h L 131:1

i Lu 14:8-10
1Pe 5:5

j Õp 18:17
Mt 5:25

k Mt 18:15

l Õp 11:13

Teine veerg

a Õp 15:23
Jes 50:4

b L 141:5
Õp 1:8, 9
Õp 9:8

c Õp 13:17

d Mt 5:37

e 1Mo 32:4, 5
Õp 15:1

f Õp 25:27

g 2Mo 20:16

10 et jutu kuulja sind
ei häbistaks
ja sa ei levitaks kuulujuttu,
mida ei saa tagasi võtta.

11 Õigel ajal öeldud sõnad
on otsekuul kuldõunad
hõbevaagnail.^a

12 Nagu kuldkõrvarõngas
või parimast kullast
kaunistus
on tark noomija
kuulvale kõrvale.^b

13 Nagu jahutav lumi*
lõikuspäeval
on ustav käskjalg
oma läkitajale,
sest ta kosutab
oma isanda hinge.^c

14 Nagu pilved ja tuul,
mis ei too vihma,
on inimene, kes hoopleb
kingitusega, mida ta
tegelikult ei tee.^d

15 Kannatliikkusega võidetak-
se ülem enda poolele
ja mahe keel murrab luu.^e

16 Kui leiad mett, siis söö
vaid niipalju, kui vajad,
sest kui sööd üleliia,
oksendad selle välja.^f

17 Astugu su jalg harva
ligimese majja,
et ta sinust ei tüdiks ega
hakkaks sind vihkama.

18 Kes tunnistab valet
oma ligimese vastu
on kui sõjanui, mõõk ja
terav nool.^g

19 Otsekuul lootat
murdunud hambale
või lonkavale jalale
on lootat inimesele, keda
ei saa hädaajal usaldada*.

20 Nagu see, kes külmal päeval
riided seljast võtab,

25:13 *Arvatavasti mägedest toodud lum-
i, millega jahutati jooki. 25:19 *Teine
võimalik tähendus: „on lootat reeturile”.

ja nagu äädikas sooda peal
on laulude laulja
kurvale südamele.^a

- 21** Kui su vaenlasel on nälg,
anna talle leiba süüa,
kui tal on janu,
anna talle vett juua.^b
- 22** Nii kuhjad sa tema pea
peale
tuliseid süsi*^c
ja Jehoova tasub sulle
selle eest.
- 23** Põhjatuul toob
vihmavalingu
ning keelepeks vihase näo.^d
- 24** Parem elada katusenurgas
kui riiaka* naisega
samas majas.^e
- 25** Nagu külm vesi
väsinud hingele
on hea sõnum kaugelt
maalt.^f
- 26** Nagu sogaseks tehtud
allikas ja rikutud kaev
on jumalatule järele
andev õige.
- 27** Liiga palju mett süüa
pole hea^g
ning endale austuse
otsimine ei too au.^h
- 28** Nagu vallutatud linn,
millel pole müüri,
on inimene, kes ennast
ei talitse.ⁱ
- 26** Nagu lumi suvel ja
vihm lõikusajal,
nõnda ei sobi au rumalale.^j
- 2** Just nagu linnul on
põhjast põgeneda ja
pääsukesel lennata,
nii ei tule ka needus
ilma põhjusetä*.

25:22 *St sulatad tema karmuse. Viide metallisulatusmeetodile: maagi peale kuhjati tuliseid süsi, et sealt metalli välja sulatada. 25:24 *Võib tõlkida ka „näägutava“. 26:2 *Teine võimalik tähendus: „nii ka teenimata needus ei lähe täide“.

- PTK 25
a L 137:3, 4
b 2Mo 23:5
2Ku 6:21, 22
Õp 24:17
Mt 5:44
c Ro 12:20
d L 101:5
e Õp 21:9, 19
Õp 27:15
f Õp 15:30
Jes 52:7
g Õp 25:16
h Õp 27:2
Joh 5:44
Flp 2:3
i 1Sa 20:33
Õp 16:32
Õp 22:24, 25
Õp 29:11

PTK 26
j Õp 30:21, 22
Kog 10:7

Teine veerg

- a L 32:9
b Õp 27:22
c Mt 21:23–25
d Õp 17:7
e Õp 19:10
Õp 26:1
f 2Pe 2:22
g Õp 12:15
1Ko 3:18
1Ko 8:2
h Õp 22:13
i Õp 6:9
Õp 19:15
Õp 24:33, 34
j Õp 19:24

- 3** Piits on hobusele,
suurauad eesliile^a
ja sau* rumalate seljale.^b
- 4** Ära vasta rumalale
tema rumalust mööda,
et sa ei langeks
tema tasemele.
- 5** Vasta rumalale
tema rumaluse peale,
et ta ei peaks end targaks.^c
- 6** Kes jätab oma tegemised
rumala hoolde,
see otsekui sandistaks oma
jalad ja teeks endale viga.
- 7** Nagu lombaka
liipavad jalad
on õpetussõna
rumalate suus.^d
- 8** Nagu siduda kivi lingu külge
on anda au rumalale.^e
- 9** Nagu okastaim joodiku käes
on õpetussõna
rumalate suus.
- 10** Nagu vibukütt,
kes huupi lastes haavab,*
on see, kes palkab rumala
või möödamineja.
- 11** Nagu koer pöördub tagasi
oma okse juurde,
nii kordab rumal
oma rumalust.^f
- 12** Kas oled näinud meest,
kes peab end targaks?^g
Rumalal on rohkem lootust
kui temal.
- 13** Laisk ütleb:
„Noor lõvi on tee peal,
lõvi on linnaväljakul!“^h
- 14** Uks pöördub hingedel,
laisk pöörab end asemel.ⁱ
- 15** Laisk pistab käe vaagnasse,
kuid ei jaksa seda
suu juurde tõsta.^j
- 16** Laisk peab end targemaks
seitsmest arukalt vastajast.

26:3 *Sau sümboliseerib siin karistamist või õiguspärase võimu rakendamist. 26:10 *Võib tõlkida ka „kes kõiki haavab“.

- 17 Nagu see, kes haarab kinni koera kõrvust, on mööduja, kes raevub teiste tüli peale.*^a
- 18 Nagu hull, kes heidab tuli-seid odasid ja surmanooli,
- 19 on mees, kes tüsabb oma ligimest ja ütleb: „Ma tegin ju vaid nalja!”^b
- 20 Puude puudusel kustub tuli ja laimajata vaibub riid.^c
- 21 Nagu puusüsi hõõgusele ja puud tulele on riikas mees tülile.^d
- 22 Laimaja sõnad on kui maisupalad, mis kiiresti kõhtu kaovad.^e
- 23 Nagu hõbevaap potikillul on mahedad sõnad kurjast südamest.^f
- 24 Vihamees varjab huultega oma vihkamist, kuid sisimas haub ta pettust.
- 25 Ta räägib küll lahkelt, kuid ära usalda teda, sest südames on tal seitse jäledat mõtet*.
- 26 Kuigi ta varjab vihkamist pettusega, saab tema kurjus koguduses avalikuks.
- 27 Kes kaevab augu, langeb ise sinna sisse, ja kes veeretab kivi ära, selle juurde tuleb see tagasi.^g
- 28 Valelik keel vihkab oma pettuse ohvreid ja meelitav suu toob hukatust.^h
- 27** Ära kiitle homse päeva üle, sest sa ei tea, mida see päev toob.ⁱ

26:17 *Teine võimalik tähendus: „kes sekkub teiste tüllisse”. 26:25 *Võib tõlkida ka „sest ta süda on läbinisti jälesusväärne”.

PTK 26

a 1Te 4:11
1Pe 4:15

b Õp 15:21

c Õp 22:10
Jk 3:6

d Õp 3:30
Õp 16:28
Õp 17:14

e Õp 18:8

f 2Sa 20:9, 10

g Est 7:10
L 9:15
Õp 28:10
Kog 10:8

h Õp 29:5

PTK 27

i Lu 12:19, 20
Jk 4:13, 14

Teine veerg

a Õp 25:27
Jer 9:23
2Ko 10:18

b 1Sa 25:25

c 1Mo 37:9–11
Õp 14:30
Ap 17:5

d 3Mo 19:17
Mt 18:15

e 2Sa 12:7, 9
L 141:5
Ilm 3:19

f 1Sa 23:16
Õp 15:23
Õp 16:24

g Õp 17:17
Õp 18:24

h Õp 10:1
Õp 23:15
2Jo 4

i II 1:8, 9

j Õp 18:10
Jes 26:20
Heb 11:7

ÕPETUSSÕNAD 26:17–27:12

- 2 Kiitku sind keegi teine, mitte su oma suu, kiitku sind teised, mitte su enda huuled.^a
- 3 Kivi on raske ja liiv kaalub palju, aga rumala põhjustatud meelepaha on raskem neist mõlemast.^b
- 4 Raev on julm ja viha kui veeuputus, kuid kes suudab taluda armukadedust?^c
- 5 Avalik noomimine on parem kui varjatud armastus.^d
- 6 Sõbra löödud haavad on löödud ustavusest,^e aga vaenlase suudlused on võltsid*.
- 7 Kelle kõht on täis, lükkab tagasi meekärje,* kuid näljasele on kibegi magus.
- 8 Nagu pesast eksinud* lind on kodust eksinud mees.
- 9 Õli ja suitsutusrohi rõõmustavad südant, nii ka soe sõprus, mis tärkab siirast nõuandest.^f
- 10 Ära hülga sõpra ja isa sõpra, ära mine venna majja oma õnnetuspäeval. Parema naaber lähedal kui vend kaugel.^g
- 11 Ole tark, mu poeg, ja rõõmusta mu südant,^h et võiksin vastata sellele, kes mind teotab.ⁱ
- 12 Arukas näeb ohtu ja poeb peitu,^j

27:6 *Teine võimalik tähendus: „vaenlase suudlus on palju”. 27:7 *Sõna-sõnalt „tallab meekärjel”. 27:8 *Võib tõlkida ka „pagenud”.

kuid kogenematud
lähedav edasi ja
saavad kannatada*.

- 13** Võta kuub mehelt, kes on hakanud käendajaks võõrale, võta temalt pant, kui ta on hakanud käendajaks võõramaa naisele.^a
- 14** Kes varahommikul valjuhäälselt oma ligimest õnnistab, selle sõnu peetakse otsekui needuseks.
- 15** Riiakas* naine on nagu alaliselt läbitilkuv katus vihmasel päeval.^b
- 16** Kes suudab teda ohjeldada, suudab ohjeldada ka tuult või hoida õli oma paremas käes.
- 17** Nagu raud ihub rauda, nii ihub* inimene oma sõpra.^c
- 18** Kes hoolitseb viigipuu eest, sööb selle vilja,^d ja kes hoolitseb oma isanda eest, seda austatakse.^e
- 19** Nagu veepind peegeldab nägu, nii peegeldab ühe inimese süda teise südant.
- 20** Surmavald ja kadupaik on täitumatud,^f samuti ei küllastu inimese silmad.
- 21** Nagu sulatuspott on hõbeda ja ahi kulla jaoks,^g nii katsub kiitus läbi inimese.
- 22** Isegi kui tambiks rumalat nuiaga nagu viljateri uhmis, ei lahkuks temast rumalus.

27:12 *Võib tõlkida ka „karistada“.

27:15 *Võib tõlkida ka „näägutav“.

27:17 *St muudab paremaks.

PTK 27

a Õp 20:16

b Õp 21:9, 19

c 1Sa 23:16
Heb 10:
24, 25

d Õp 13:4

e 1Mo 39:2
Õp 17:2

f Õp 30:15, 16

g Õp 17:3

Teine veerg

a Kol 3:23

b Õp 23:4, 5
1Ti 6:17

PTK 28

c Tn 3:16, 17
Ap 4:13

d 1Ku 16:8, 15
1Ku 16:22

e Tn 4:27

f Õp 14:31

g 4Mo 25:6–8
1Sa 15:22, 23
Ef 5:11

h L 25:14
Mr 4:11, 12
Jk 1:5

i Õp 16:8
Õp 19:1

23 Tunne hästi oma karja. Hoolitse oma lammaste eest,^{*a}

24 sest varandus ei kesta igavesti^b ega kroon põlvest põlve.

25 Haljas rohi kaob, ädal kasvab asemele ja mägedelt koristatakse hein.

26 Noored jäärad annavad sulle kehakatet, sikud on põllu ostuhinnaks

27 ning sul on piisavalt kitsepiima toiduks sulle endale ja su majarahvale ning kosutuseks su teenijatüdrukutele.

28 Jumalatud põgenevad, ehkki tagaajajat pole, kuid õiged on julged nagu lõvi.^c

2 Kui maal tehakse ülekohtu*, siis valitsejad üha vahetuvad,^d aga aruka ja vahetegemis- oskusega inimese abiga püsib valitseja kaua.^e

3 Vaene, kes viletsat tüssab,^f on otsekui vihm, mis uhub ära kogu toidu.

4 Kes hülgavad seaduse, kiidavad jumalatut, ent kes seadust järgivad, on nende pärast viha täis.^g

5 Õelad ei mõista, mis on õige, ent kes otsivad Jehoovat, saavad kõigest aru.^h

6 Parem vaene, kes käib laitmatuses, kui rikas, kelle teed on kõlvatud.ⁱ

27:23 *Võib tõlkida ka „tee lambad oma südameasjaks“, „pööra tähelepanu oma lammastele“. 28:2 *Võib tõlkida ka „mässatakse“.

- 7** Arukas poeg järgib seadust, kuid kes seltsib õgarditega, häbistab oma isa.^a
- 8** Kes suurendab oma varandust kasulõikamise^b ja liigkasuvõtmisega, kogub rikkust hoopis sellele, kes halastab vaese peale.^c
- 9** Kes keeldub seadusele kuuletumast, selle palvegi on jäledus.^d
- 10** Kes eksitab õige kurjale teele, kukub ise oma auku,^e kuid laitmatu saab pärandiks head.^f
- 11** Rikas on iseenese silmis tark,^g aga vaene, kel on vahetegemisuskust, näeb ta läbi.^h
- 12** Kui õiged juubeldavad, valitseb suur rõõm, ent kui jumalatu saavad võimule, poetakse peitu.ⁱ
- 13** Kes oma üleastumisi varjab, sel ei lähe hästi,^j aga kes need üles tunnistab ja hülgab, sellele halastatakse.^k
- 14** Õnnelik on inimene, kes on alati valvel,^{*} ent see, kes südame kõvaks teeb, langeb õnnetusse.^l
- 15** Otsekui mõirgav lövi ja ründav karu on jumalatu valitseja abitule rahvale.^m
- 16** Juht, kel puudub vahetegemisuskus, kuritarvitab võimu,ⁿ kuid kes vihkab ebaõiglast kasu, pikendab oma elu.^o

28:14 *Võib tõlkida ka „kes on alati jumalakartlik“.

PTK 28

- a Õp 23:20
1Ko 15:33
b 5Mo 23:19
c Õp 13:22
Õp 19:17
d L 66:18
Õp 15:29
Jes 1:15
e L 7:14-16
f 5Mo 7:12
L 37:11, 18
L 84:11
g Õp 18:11
h Mr 10:21
i 1Ku 17:1-3
Õp 29:2
j 1Sa 15:13-15
k 2Sa 12:13
2Aj 33:12, 13
L 32:3, 5
L 51:1
l 2Mo 7:22
Neh 9:29
Õp 29:1
Jer 16:12, 13
m Sef 3:3
Mt 2:16
n Neh 5:15
Am 4:1
o Jes 33:15, 16

Teine veerg

- a 1Mo 9:6
1Ku 21:19
Mt 27:3-5
b L 25:21
c L 73:12, 18
1Te 5:3
Ilm 3:3
d Õp 23:21
Lu 15:13, 14
e 1Sa 18:5
Neh 7:2
L 101:6
f 2Ku 5:20-22
Jer 17:11
1Ti 6:9
g 3Mo 19:15
Õp 18:5
Jk 2:1
h 2Sa 12:7, 9
Ga 2:11
i L 141:5
Õp 27:6
j Mr 7:10, 11
k Õp 19:26
l 1Ku 3:11-13
m Õp 3:5
Jer 17:9
n II 28:28
o 5Mo 15:7, 10
L 41:1
Õp 19:17
Heb 13:16
p Est 8:17

- 17** Keda koormab veresüü, on põgenik hauani.^a Ärgu keegi teda aidaku!
- 18** Kelle rada on laitmatu, see päästetakse,^b kuid kelle teed on kõverad, langeb ootamatult.^c
- 19** Kes oma maad harib, sel on piisavalt leiba, aga kes tühja taga ajab, saab küllaga vaesust.^d
- 20** Ustavale saab osaks palju õnnistusi,^e aga kes tahab kiiresti rikkaks saada, ei jää süüta.^f
- 21** Pole hea olla erapoolik.^g Ometi võib mees leivatüki pärast üleastujaks saada.
- 22** Kade* ajab rikkust taga ega tea, et teda tabab vaesus.
- 23** Kes teist noomib,^h pälvib lõpuks rohkem tänuⁱ kui see, kes keelega lipitseb.
- 24** Kes riisub oma isa ja ema ning ütleb: „See pole vale“,^j on hävingukülvaja paariline.^k
- 25** Ahne* õhutab riidu, ent sellel, kes Jehoovale loodab, läheb hästi.^l
- 26** Kes loodab oma südamele, on rumal,^m kuid kes käib tarkuses, pääseb.ⁿ
- 27** Kes annab vaesele, sel ei puudu midagi,^o aga kes oma silmad kinni pigistab, seda tabab palju needusi.
- 28** Kui jumalatud saavad võimule, poetakse peitu, aga kui nad hukkuvad, saab õigeid palju.^p

28:22 *Võib tõlkida ka „ahne“. 28:25 *Teine võimalik tähendus: „ülbe hing“.

- 29** Kes pärast korduvat noomimist kangekaelseks jääb,^a murtakse ootamatult ja ta ei parane.^b
- 2** Kui õigeid on palju, siis rahvas rõõmustab, aga jumalatu valitsedes rahvas ägab.^c
- 3** Kes armastab tarkust, rõõmustab oma isa,^d ent kes seltsib lõbunaistega, raiskab oma vara.^e
- 4** Õigusega toob kuningas maale stabiilsuse,^f aga altkäemaksuvõtja viib maa hävingusse.
- 5** Kes oma ligimesega lipitseb, laotab ta jalgadele võrgu.^g
- 6** Õela üleastumised on talle püüniseks,^h aga õige hõiskab ja on rõõmus.ⁱ
- 7** Õige hoolib vaese õigustest,^j aga jumalatile ei lähe need korda.^k
- 8** Hooplejad süütavad linna,^l ent targad vaigistavad viha.^m
- 9** Kui tark hakkab rumalaga vaidlema, toob see suuri sõnu ja pilkamist, aga mitte rahulolu.ⁿ
- 10** Verejanulised vihkavad igat süütut*^o ja püüavad võtta õigelt elu*.^o
- 11** Rumal paiskab kõik oma tunded välja,^p kuid tark hoiab neid vaos.^q
- 12** Kui valitseja jääb kuulama valejutte, muutuvad kõik ta sulased jumalatuks.^r

29:10 *Võib tõlkida ka „laitmatut”.
Teine võimalik tähendus: „aga õiged püüavad tema elu kaitsta”.

PTK 29
 a 2Mo 11:10
 2Aj 36:11–13
 b 1Sa 2:22–25
 2Aj 36:15, 16
 c Est 3:13, 15
 d Õp 27:11
 e Õp 5:8–10
 Õp 6:26
 Lu 15:13, 14
 f 2Sa 8:15
 L 89:14
 Jes 9:7
 g Õp 26:28
 Ro 16:18
 h Õp 5:22
 i L 97:11
 j L 41:1
 k Jer 5:28
 l Jk 3:6
 m Ap 19:29, 35
 n Õp 26:4
 o 1Mo 27:41
 1Sa 20:31
 1Jo 3:11, 12
 p Õp 12:16
 Õp 25:28
 q Õp 14:29
 r 1Ku 21:8–11
 Jer 38:4, 5

Teine veerg

a L 72:1, 2
 b Õp 20:28
 Õp 25:5
 Jes 9:7
 c Õp 22:6
 Õp 22:15
 Õp 23:13
 Ef 6:4
 d L 37:34
 Ilm 18:20
 e Heb 12:11
 f Ho 4:6
 g Õp 19:16
 Joh 13:17
 Jk 1:25
 h Õp 26:3
 i Kog 5:2
 Jk 1:19
 j Õp 14:29
 Õp 21:5
 k Õp 15:18
 l 1Sa 18:8, 9
 Jk 3:16
 m Est 6:6, 10
 Jk 4:6
 n Õp 18:12
 Mt 18:4
 Flp 2:8, 9

- 13** Vaesel ja rõhujal on midagi ühist: Jehoova valgustab nende mõlema silmi*.
- 14** Kui kuningas mõistab vaeste üle õiglast kohut,^a on tema troon alati kindel.^b
- 15** Sau* ja noomimine annavad tarkust,^c kuid laps, keda ei ohjeldata, häbistab oma ema.
- 16** Kui jumalatuid saab palju, saab ka üleastumisi palju, ent õiged näevad jumalate langust.^d
- 17** Manitse oma poega, siis toob ta sulle rahu ja on sulle suureks rõõmuks.^e
- 18** Kui pole jumalikku juhtimist*, muutub rahvas ohjeldamatuks,^f kuid õnnelikud on need, kes järgivad seadust.^g
- 19** Sulane ei lase end sõnadega noomida. Ta saab küll aru, aga ei võta kuulda.^h
- 20** Kas oled näinud meest, kes on kärmas sõna võtma?ⁱ Rumalal on rohkem lootust kui temal.^j
- 21** Kui sulast lapsest peale poputada, on ta hiljem tänamatu.
- 22** Vihastuma kalduv mees õhutab tüli^k ja raevutsejal on palju üleastumisi.^l
- 23** Inimese ülbus alandab teda,^m ent alandliku vaimuga meest austatakse.ⁿ

29:13 *St annab neile elu. **29:15** *Sau sümboliseerib siin vanemlikku autori-teeti. Võib tõlkida ka „manitsus”, „karistus”. **29:18** *Võib tõlkida ka „prohvettlikku nägemust”, „ilmutust”.

24 Kes on vargaga mestis, vihkab ennast. Ta küll kuuleb kutset minna tunnistust andma, kuid ei lähe.^a

25 Inimesekartus on püünispaelaks,^b aga kes loobab Jehoovale, on kaitstud.^c

26 Paljud püüavad pääseda valitseja ette,^{*} kuid Jehoova on see, kes muretseb inimesele õiguse.^d

27 Ülekohtune on õigetele jäle,^e aga jumalatu jälestab õigel teel käijat.^f

30 Aguri, Jake poja kaalukas sõnum liitelile ja Uukalile.

2 Ma olen rumalam kui teised^g ja mul pole nii palju arusaamist, kui peaks.

3 Ma pole tundma õppinud tarkust ja mul pole selliseid teadmisi kui Kõigepühamal.

4 Kes on tõusnud taevasse ja siis sealt alla tulnud?^h Kes on kogunud tuule oma pihkudesse? Kes on mähkinud veed oma rüüsse?ⁱ

Kes on seadnud paika kõik maa ääred?^j

Kas tead, mis on tema nimi ja ta poja nimi?

5 Kõik Jumala sõnad on puhtad.^k

Ta on kilbiks neile, kes tema juurest varju otsivad.^l

29:24 *Võib tõlkida ka „ta küll kuuleb needust sisaldavat vannet, kuid ei räägi midagi“. 29:26 *Teine võimalik tähendus: „paljud otsivad valitseja soosingut“.

PTK 29

a 3Mo 5:1

b Mt 10:28
Mt 26:75

c 2Aj 14:11
Op 18:10

d L 62:12
Lu 18:6, 7

e L 119:115
L 139:21

f Joh 7:7
1Jo 3:13

PTK 30

g li 42:3

h Joh 3:13

i Jes 40:12

j li 38:4

k L 12:6

l 1Mo 15:1
2Sa 22:31
L 84:11

Teine veerg

a 5Mo 4:2
Ilm 22:18

b Op 12:22

c Mt 6:11
1Ti 6:8

d 5Mo 6:10–12

e Tn 6:24

f 3Mo 20:9
Op 19:26
Mr 7:10, 11

g L 36:1, 2
Jes 65:5
1Jo 1:8

h L 101:5
Op 6:16, 17

i L 14:4
Op 22:16
Jes 32:7

j Op 27:20

ÕPETUSSÕNAD 29:24–30:16

6 Ära lisa midagi tema sõnadele,^a muidu ta noomib sind ja sa osutud valelikuks.

7 Kaht asja palun ma sinult, ära neid mulle keela, enne kui suren:

8 pettus ja valed vii minust kaugele^b ning ära anna mulle vaesust ega rikkust, vaid toida mind vajaliku leivaga,^c

9 et ma küllastudes ei salgaks sind ega ütleks: „Kes on Jehoova?“^d ja et ma ei langeks vaesusse, ei hakkaks varastama ega häbistaks oma Jumala nime.

10 Ära laima sulast tema isanda ees, muidu ta neab sind ja sa jääd süüdlaseks.^e

11 On neid, kes neavad oma isa ega õnnista oma ema.^f

12 On neid, kes on enda silmis puhtad,^g kuid ei ole oma saastast puhtaks pestud.

13 On neid, kelle silmad on väga ülbed ja kelle pilk on väga kõrk.^h

14 On neid, kelle hambad on mõõgad ja lõuad tapanoad. Nad neelavad viletsaid maa peal ja vaeseid inimeste hulgas.ⁱ

15 Kaanil on kaks tütart, kes karjuvad: „Anna! Anna!“ On kolm asja, mis ei saa täis, neli, mis eal ei ütle: „Küllalt!“:

16 surmavald^j ja viljatu üsk, maa, kus pole vett,

- ja tuli, mis eal ei ütle:
„Küllalt!”
- 17 Silma, mis irvitab isa üle
ja põlgab emale
kuuletumist,^a
nokivad rongad vadis välja
ja söövad kotkapojad ära.^b
- 18 Kolm asja käivad mul
üle mõistuse*,
neli on, millest ma
aru ei saa:
- 19 kotka tee taeva all,
mao tee kalju peal,
laeva tee avamerel
ja mehe tee neiu juurde.
- 20 Selline on abielu rikkuva
naise tee:
ta sööb, pühib suu puhtaks
ja ütleb: „Ma pole midagi
valesti teinud.”^c
- 21 Kolme asja all väriseb maa,
nelja ei suuda see taluda:
- 22 kui ori valitseb kuningana,^d
kui rumal on end täis
õginud,
- 23 kui vihatud naine saab
mehele
ja kui teenijatüdruk võtab
endale perenaise koha.^e
- 24 Neli on väikseimad
maa peal,
kuid loomusunnil nad
tegutsevad targalt*.^f
- 25 sipelgad pole küll tugevad,
ometi valmistavad nad
suvel oma toidu;^g
- 26 kaljudamaanid^h pole küll
vägevad,
ometi teevad nad pesa
kaljusse;ⁱ
- 27 rohutirtsudel^j pole küll
kuningat,
ometi liiguvad nad kõik
rühmadena;^k

30:18 *Võib tõlkida ka „äratavad minu imestust”. 30:24 *Võib tõlkida ka „kuid nad on äärmiselt targad”.

PTK 30

- a Õp 23:22
b 3Mo 20:9
5Mo 21:
18, 21
Õp 20:20
c Õp 7:10, 11
d Õp 19:10
Kog 10:7
Jes 3:4
e 1Mo 16:5
f II 35:11
g Õp 6:6–8
h 3Mo 11:5
i L 104:18
j 2Mo 10:14
Jl 1:4
k Jl 2:7

Teine veerg

- a 3Mo 11:
29, 30
b 4Mo 23:24
Jes 31:4
c Õp 26:12
d Õp 27:2
e Õp 26:21

PTK 31

- f Õp 1:8
2Ti 1:5
g 1Sa 1:11, 28
h Ho 4:11
i 5Mo 17:15, 17
1Ku 11:1–3
Neh 13:26
j Kog 10:17
Jes 28:7
k L 104:15
Mt 27:34
l Jer 16:7

- 28 gekosisalik^a kinnitub
jalgadega kõikjale,
ta läheb kuningapaleessegi.
- 29 Kolm on, kelle samm on
väärikas,
neli, kes käivad
suursuguselt:
- 30 lõvi, kes on vägevaim
loomade seas
ega tagane kellegi eest,^b
- 31 jahikoer ja sikk
ning kuningas
oma sõjaväega.
- 32 Kui oled end rumalalt
ülistanud^c
või kavatsenud seda teha,
siis pane käsi suule,^d
- 33 sest nagu piima
kloppimisest saab võid
ja nina pihta löömisest
tuleb verd,
nii puhkeb viha õhutami-
sest riid.^e

31 Kuningas Lemueli sõnad,
kaalukas sõnum tema
emalt talle juhatuseks.^f

- 2 Mida peaksin sulle ütlemata,
mu poeg,
jah, mida, mu üsa poeg,
mu töotuste poeg?^g
- 3 Ära kuluta oma elujõudu
naiste peale,^h
ära mine teedele, mis
hävitavad kuningaid.ⁱ
- 4 Ei sobi kuningatel, Lemuel,
ei sobi kuningatel juua veini
ega valitsejatel õelda:
„Kus on mu vägijook?”,^j
- 5 et nad ei jooks ega unustaks
seadust,
ei väänaks viletsate õigust.
- 6 Andke vägijooki neile,
kes on suremas,^k
veini neile, kes on suures
ahastuses*.^l

31:6 *Võib tõlkida ka „kelle hing on ki-
bestunud”.

- 7 Las nad joovad ja unustavad oma vaesuse, ärgu nad mõelgu enam oma murele.
- 8 Kõnele kõnevõimetu heaks, kaitse kõigi õigusi, kes on suremas.^a
- 9 Kõnele ja mõista õiglast kohut, kaitse viletsa ja vaese õigusi.^b
- ☞ [alef]
- 10 Kes leiab tubli naise?^c Selline naine on palju enam väärt kui korallid*.
- ☞ [beet]
- 11 Ta mees usaldab teda kogu südamest ega tunne puudust millestki heast.
- ☞ [gimel]
- 12 Kõik oma elupäevad teeb ta oma mehele head ja mitte halba.
- ☞ [dalet]
- 13 Ta muretseb villa ja lina, ta käed töötavad rõõmuga.^d
- ☞ [he]
- 14 Ta on kaupmehe laevade sarnane,^e kaugelt toob ta oma toidu.
- ☞ [vav]
- 15 Ta tõuseb, kui on veel öö, annab süüa majarahvale ning teenijannadele nende osa.^f
- ☞ [zajin]
- 16 Ta mõtleb põllule ja ostab selle, omaenda töövaevaga* istutab ta viinamäe.
- ☞ [heet]
- 17 Ta valmistub raskeks tööks,^g

PTK 31

a L 82:4

b 5Mo 1:16, 17
2Sa 8:15
L 72:1, 2
Jes 11:4c Ru 3:10, 11
Op 12:4
Op 19:14d 1Sa 2:18, 19
Tt 2:3-5

e 2Aj 9:21

f 1Ti 5:9, 10

g 1Mo 24:
15, 20

Teine veerg

a 2Mo 35:25

b 1Sa 25:18
Op 19:17
1Ti 2:10
Heb 13:16c Ru 4:1
II 29:7, 8d Koh 13:22, 23
1Sa 25:30, 31
Est 5:8
Tt 2:3

teeb oma käsivarred tugevaks.

☞ [teet]

- 18 Ta näeb, et ta kauplemine on tulus, ööselgi ei kustu ta lamp.

☞ [jood]

- 19 Ta käed on koonlavardal, ta pihud hoiavad kedervart.^a

☞ [kaf]

- 20 Ta sirutab peo viletsale, avab käed vaesele.^b

☞ [lamed]

- 21 Ei ta muretse lumeajal oma majarahva pärast, sest kõigil on soojad riided.

☞ [mem]

- 22 Ta valmistab ise voodikatted. Tema riided on linasest ning purpurses villasest.

☞ [nun]

- 23 Ta mees on tuntud linna-värvavas,^c istub seal maa vanemate seas.

☞ [samekh]

- 24 Ta valmistab ja müüb linaseid riideid, varustab kaupmehi vöödega.

☞ [ajin]

- 25 Tema riideiks on tugevus ja suursugusus ning ta vaatab tulevikku kindlustundega.

☞ [pe]

- 26 Ta avab suu targasti,^d tema keelt valitseb lahkuse seadus*.

31:10 *Vt „Sõnaseletusi”. 31:16 *Võib tõlkida ka „oma töötu eest”.

31:26 *Võib tõlkida ka „tema keelt valitseb truu armastuse seadus”, „tema keel on armastav õpetus”.

𐤆 [tsadee]
27 Ta jälgib majarahva
 tegemisi
 ega söö laiskuse leiba.^a

𐤏 [koof]
28 Ta lapsed tõusevad püsti
 ja kiidavad teda,
 ta mees tõuseb ja ülistab
 teda:

𐤒 [reeš]
29 „Palju on tublisid naisi,
 aga sina ületad
 nad kõik!”

PTK 31
 a Öp 14:1
 1Ti 5:9, 10
 Tt 2:3–5
 Teine veerg
 a 2Ku 9:30
 Est 1:10–12
 Öp 6:25, 26
 b 1Mo 24:60
 Koh 5:7
 1Pe 3:3, 4
 c Ru 3:10, 11
 d Ro 16:1, 2

𐤇 [šin]
30 Võlvus võib petta ja ilu
 kaduda*,^a
 aga naist, kes Jehoovat
 kardab, kiidetakse.^b
 𐤏 [tav]
31 Tasuge talle ta kätetöö
 eest,^c
 ta teod kiitku teda linna-
 väravas!^d

31:30 *Võib tõlkida ka „ilu võib olla tü-
 hine”.

KOGUJA

LÜHIÜLEVAADE

- Kõik on tühine (1–11)
 Maa püsib igavesti (4)
 Looduse ringkäigud ei lõppe (5–7)
 Pole midagi uut päikese all (9)
 Inimtarkus on piiratud (12–18)
 Tuule tagaajamine (14)
- Saalomon annab hinnangu
 oma tegemistele (1–11)
 Inimtarkuse suhteline väärtus (12–16)
 Kõva töö tühisus (17–23)
 Söö, joo ja tunne tööst rõõmu (24–26)
- Kõigele on määratud aeg (1–8)
 Elu nautimine on Jumala and (9–15)
 Inimese südames on igavik (11)
 Jumal mõistab kõigi üle õiglast
 kohut (16, 17)
 Nii inimesed kui ka loomad
 surevad (18–22)
 Kõik lähevad tagasi põrmu (20)
- Rõhumine on hullem kui surm (1–3)
 Tasakaalukas vaade tööle (4–6)
 Sõbra väärtus (7–12)
 Kahekesi on parem kui üks (9)
 Valitseja elu võib olla tühine (13–16)
- Pöördu Jumala poole kohase
 kartusega (1–7)
 Alama üle valvab kõrgem (8, 9)

- Rikkus on tühine (10–20)
 Rahaarmastaja ei küllastu
 kunagi rahast (10)
 Töötegija uni on magus (12)
- Varandus ilma naudinguta (1–6)
 Naudi seda, mis sul on (7–12)
- Hea nimi ja surmapäev (1–4)
 Kuula targa noomimist (5–7)
 Parem lõpp kui algus (8–10)
 Tarkuse eelised (11, 12)
 Head ja halvad päevad (13–15)
 Väldi äärmusi (16–22)
 Koguja tähelepanekud (23–29)
- Ebatäiusliku inimese
 valitsus (1–17)
 Täida kuninga käske (2–4)
 Inimene valitseb inimese üle (9)
 Kui kohtuotsust kiiresti
 täide ei viida (11)
 Söö, joo ja ole rõõmus (15)
- Kõigil on sama lõpp (1–3)
 Naudi elu, ehkki oled surelik (4–12)
 Surnud ei tea midagi (5)
 Surmavallas ei tehta midagi (10)
 Aeg ja ettearvamatud
 sündmused (11)
 Tarkust ei hinnata alati (13–18)

- 10 Veidi rumalust rikub targa (1)
Võhiklikkuse tagajärjed (2–11)
Rumalus hukutab (12–15)
Rumalus valitsejate seas (16–20)
Lind võib korrata su sõnu (20)
- 11 Kasuta võimalust (1–8)
Viska oma leib vee peale (1)
Külva seemet hommikust õhtuni (6)

- Naudi noorust vastutus-
tundlikult (9, 10)
- 12 Pea Loojat meeles enne
vanaduspäevi (1–8)
Koguja järelus (9–14)
Targad sõnad on otsekui astlad (11)
Karda Jumalat (13)

1 Koguja,^a Taaveti poja, Je-
ruusalemmas valitseva ku-
ninga^b sõnad.

2 „Tühisuste tühisus!”^a ütleb
koguja.

„Tühisuste tühisus! Kõik on
tühine.”^c

3 Mis kasu on inimesel kogu
oma kõvast tööst,
millega ta end päikese all
vaevab?^d

4 Põlvkond läheb ja põlvkond
tuleb,

kuid maa püsib igavesti.^e

5 Päike tõuseb ja päike
loojub
ning tõttab tagasi paika,
kust tõuseb jälle.^f

6 Tuul puhub lõunasse
ja keerutab põhja,
keerleb ja keerleb ning
teeb oma ringkäiku.

7 Kõik jõed* voolavad merre,
kuid meri ei saa täis.^g
Sinna, kust jõed lähtuvad,
need ka naasevad, et siis
uesti teele asuda.^h

8 Kõik väsitab,
kõigest ei suudeta isegi
rääkida.

1:1 *St rahva kokkukutsuja. 1:2 *Võib
tõlkida ka „äärmine tühjus”. 1:7
*Võib tõlkida ka „talvejõed”, „hooajali-
sed jõed”.

PTK 1

a 1Ku 8:1, 22

b 1Ku 2:12
2Aj 9:30

c L 39:5
Ro 8:20

d Kog 2:11
Mt 16:26
Joh 6:27

e L 78:69
L 104:5
L 119:90

f 1Mo 8:22
L 19:6

g li 38:8, 10

h li 36:27, 28
Jes 55:10
Am 5:8

Teine veerg

a 1Mo 8:22
Kog 1:4

b Kog 2:16
Kog 9:5
Jes 40:6

c 1Ku 11:42
Kog 1:1

d 1Ku 4:29, 30

e Kog 8:16

f L 39:5, 6
Kog 2:11, 18
Kog 2:26
Lu 12:15

Silm ei küllastu nägemast
ega kõrv kuulmast.

9 Mis on olnud, tuleb taas,
ja mida on tehtud, tehakse
jälle.

Pole midagi uut päikese
all.^a

10 Kas on midagi, mille kohta
võiks öelda: „Näe, see on
uus!”?

See on olnud olemas juba
ammustest aegadest,
olnud olemas juba enne
meid.

11 Ei mäletata neid, kes elasid
varem,
ka neid, kes tulevad hiljem,
ei mäletata,
ning neid, kes tulevad
veel hiljem, ei mäletata
samuti.^b

12 Mina, koguja, olen Iisrae-
li kuningas Jeruusalemmas.^c

13 Ma võtsin oma südameas-
jaks uurida ja kaaluda targalt^d
kõike, mida taeva all tehakse,^e
kõiki neid vaearikkaid tege-
misi, mis Jumal on inimlastele
andnud ja mis neid tegevuses
hoiavad.

14 Ma nägin kõiki töid, mida
päikese all tehakse,
ja mõistsin, et kõik on
tühisus, tuule
tagaajamine.^f

15 Kõverat ei saa teha sirgeks ega olematut loendada.

16 Ma mõtlesin oma südames: „Ma olen omandanud palju tarkust, mul on seda rohkem kui neil, kes olid enne mind Jeruusalemmas.^a Mu süda on saanud palju tarkust ja teadmisi.”^b

17 Ma pühendasin oma südame tarkuse, meeletuse ja rumaluse uurimisele^c ning mõistsin, et seegi on tuule tagaajamine.

18 Sest palju tarkust toob palju tuska ja kes suurendab teadmisi, suurendab valu.^d

2 Siis ma mõtlesin oma südames: „Ma teen õige proovi naudingutega ja vaatan, mida head need toovad”, kuid nägin, et needki on tühisus.

2 Ma ütlesin naeru kohta: „Hullumeelus!” ja naudingute kohta: „Mis kasu neist on?”

3 Ma nautisin veini,^e püüdes kogu südamest mõista, mis on rumalus, siiski ei kaotanud ma oma tarkust; ma tahtsin teada saada, mida on inimlastel hea teha oma üürikesil elupäevil taeva all. **4** Ma võtsin ette suuri töid.^f Ma ehitasin endale maju^g ja istutasin viinamägesid.^h **5** Rajasin endale aedu ja parke ning istutasin sinna kõiksuguseid viljapuid. **6** Ma tegin tiike noore metsa kastmiseks. **7** Ma võtsin endale sulaseid ja teenijannasidⁱ ning mul oli ka mu oma kojas sündinud sulaseid. Samuti hankisin suured veise-, lamba- ja kitsekarjad,^j suuremad, kui olid olnud ühelgi mu eelkäijal Jeruusalemmas. **8** Ma kogusin nii hõbedat kui ka kulda,^k kunin-

PTK 1

a Kog 2:9

b 1Ku 3:28
1Ku 4:29–31
2Aj 1:10–12c Kog 2:2, 3
Kog 2:12
Kog 7:25d Kog 2:15
Kog 12:12

PTK 2

e L 104:15
Kog 10:19f 1Ku 9:17–19
2Aj 9:15, 16

g 1Ku 7:1, 8

h 1Ku 4:25
Ül 8:11i 1Sa 8:10, 13
1Ku 9:22

j 1Ku 4:22, 23

k 1Ku 9:14, 28
1Ku 10:10
2Aj 1:15

Teine veerg

a 1Ku 10:14, 15
2Aj 9:13, 14b 1Ku 3:13
1Ku 10:23

c Kog 11:9

d Kog 3:22
Kog 5:18
Kog 9:9

e 1Ku 7:1

f L 49:10
Kog 1:14
Kog 2:16
1Ti 6:7g Kog 1:3
Kog 2:17h Kog 1:17
Kog 7:25i Öp 4:7
Kog 7:11, 12

j Öp 4:25

k Öp 14:8
Öp 17:24
Joh 3:19
1Jo 2:11l Kog 3:19, 20
Kog 9:2, 3
Kog 9:11

m L 49:10

gate ja halduspiirkondade varandusi.^a Ma tõin enda juurde lauljaid ja lauljannasid, samuti, mis inimlastele on naudinguks – naise, koguni palju naisi. **9** Nõnda sain ma vägevaks ja ületasin kõik, kes olid olnud enne mind Jeruusalemmas.^b Ja mulle jäi ka mu tarkus.

10 Ma ei keelanud endale midagi, mida soovisin.^c Ma ei hoidnud südant tagasi ühestki naudingust, sest mu süda tundis rõõmu kogu mu töövaevast ja see oli tasu mu kõva töö eest.^d **11** Aga kui ma mõtlesin kõigele, mida mu käed olid teinud, ja kogu sellele kõvale tööle, millega olin end vaevanud,^e siis mõistsin, et see kõik on tühisus, tuule tagaajamine.^f Millelgi päikese all pole tõelist väärtust.^g

12 Siis ma mõtlesin tarkuse, meeletuse ja rumaluse peale.^h (Sest mida võib teha inimene, kes tuleb pärast kuningat? Vaid seda, mida ikka on tehtud.) **13** Ma mõistsin, et tarkus on parem kui rumalus,ⁱ just nagu valgus on parem kui pimedus.

14 Targal on silmad peas*,^j kuid rumal käib pimeduses.^k Ma mõistsin ka seda, et neid mõlemaid tabab ühesugune lõpp.^l **15** Siis ma mõtlesin oma südames: „Mis tabab rumalat, see tabab mindki.”^m Mis kasu on siis mu suurest tarkusest? Seepärast ma mõtlesin oma südames: „Seegi on tühisus!” **16** Sest ei targast ega rumalast jää püsivat

2:11 *Võib tõlkida ka „millestki päikese all pole kasu”. **2:14** *Võib tõlkida ka „avatud”.

mälestust.^a Tulevastel päeval on nad unustatud. Eks sure tark nagu rumalgi.^b

17 Siis ma vihkasin elu,^c sest kõik, mida päikese all tehakse, oli mu meelest üks suur vaev, on ju kõik tühisus,^d tuule tagaajamine.^e **18** Ma vihkasin kõike seda, mille kallal olin päikese all nii kõvasti vaeva näinud,^f sest ma mõistsin, et pean selle jätma inimesele, kes tuleb pärast mind.^g **19** Ja kes teab, kas ta on tark või rumal?^h Aga ta hakkab valitsemata kõige selle üle, mille mina suure vaevanagemise ja tarkusega siin päikese all olen saanud. Seegi on tühisus. **20** Siis oli mu südames ahastus kõige selle pärast, millega ma end päikese all olin vaevanud. **21** Sest inemene võib küll tarkuse, teadmiste ja oskuste abil kõvasti töötada, aga ta peab kõik jätma sellele, kes pole selle kallal vaeva näinud.ⁱ Seegi on tühisus ja üks suur õnnetus.

22 Mida inimene tegelikult saab kogu oma kõva töö eest ja selle edasipüüdlikkuse eest, mis paneb teda päikese all kõvasti tööd tegema?^j **23** Toob ju ta tegevus talle kõigil päevil valu ja tuska^k ning õõselgi ei saa ta süda rahu.^l Seegi on tühisus.

24 Inimesel pole midagi paremat kui süüa ja juua ning tunda oma kõvast tööst rõõmu.^m Ma olen mõistnud, et seegi on Jumala käest.ⁿ **25** Sest kes sööb ja joob paremini kui mina?^o

26 Jumal annab inimesele, kes talle meeldib, tarkust, teadmisi ja rõõmu,^p kuid patuse paneb ta koguma ja korjama

PTK 2

- a 2Mo 1:8
Kog 1:11
b Kog 6:8
Ro 5:12
c 1Ku 19:2, 4
Jer 20:17, 18
d II 7:6
Kog 2:21
Ro 8:20
e Kog 1:14
Kog 5:16
f Kog 2:4-8
g L 39:6
Lu 12:20
h 1Ku 12:6, 8
2Aj 12:1, 9
i Kog 2:18
Kog 5:15, 16
j Kog 1:3
Kog 3:9
k II 14:1, 2
Lu 12:29
l 1Mo 31:
40, 41
m 5Mo 12:18
Kog 3:22
Kog 8:15
Ap 14:17
n Kog 3:12, 13
Kog 5:18, 19
o 1Ku 4:7
1Ku 4:22, 23
1Ku 10:4, 5
1Ku 10:21
p 1Sa 18:14
Õp 3:32, 33
Jes 3:10

Teine veerg

- a 5Mo 6:10, 11
Õp 13:22
Õp 28:8

PTK 3

- b 2Sa 3:31
c L 39:1
d 1Sa 19:4
1Sa 25:23, 24
Est 4:13, 14
L 145:11
Õp 9:8
e L 139:21
Ro 12:9
f Kog 1:3
Kog 5:15, 16
g 1Mo 1:31
Ro 1:20

vaid selleks, et anda see siis inimesele, kes talle meeldib.^a Seegi on tühisus, tuule tagaajamine.

- 3** Kõigele on määratud aeg, aeg on igal tegevusel taeva all:
2 aeg sündida ja aeg surra, aeg istutada ja aeg istutatud välja juurida,
3 aeg tappa ja aeg terveks teha, aeg maha kiskuda ja aeg üles ehitada,
4 aeg nutta ja aeg naerda, aeg halada ja aeg tantsida,
5 aeg kive laiaili loopida ja aeg kive koguda, aeg kallistada ja aeg kallistamisest hoiduda,
6 aeg otsida ja aeg kaotusega leppida, aeg alles hoida ja aeg ära visata,
7 aeg lõhki käristada^b ja aeg kokku ömmelda, aeg vaikida^c ja aeg rääkida,^d
8 aeg armastada ja aeg vihata,^e aeg sõjaks ja aeg rahuks.

9 Mis kasu on siis töötegeljal kõigist oma pingutustest?^f **10** Ma olen näinud, milliseid tegemisi on Jumal inimestele andnud, mis neid tegevuses hoiavad. **11** Kõik on ta omal ajal kaunilt teinud*.^g Ta on iseegi pannud inimeste südamesse igaviku. Ometi ei suuda inimesed kunagi Jumala tehtud tööd algusest lõpuni mõista.

12 Ma järeldasin, et inimesel pole oma elus midagi paremat kui rõõmus olla ja head

3:11 *Võib tõlkida ka „hästi korraldanud“, „sobivaks teinud“.

teha.^a **13** Samuti ta sõõgu ja joogu ning nautigu head tänu oma kõvale tööle. See on Jumala and.^b

14 Ma sain aru, et kõik, mida Jumal teeb, kestab igavesti. Sellele pole midagi lisada ega ole sellest midagi ära võtta. Jumal on teinud kõik nii, et inimesed teda kardaksid.^c

15 Mis on, see on juba olnud, ja mis tuleb, on samuti olnud.^d Jumal aga otsib tagaetavat*.

16 Veel nägin ma päikese all, et seal, kus peaks valitsema õigus, võimutseb ülekoos, ja kus peaks valitsema õiglus, võimutseb ebaõiglus.^e **17** Ma mõtlesin oma südames: „Jumal mõistab kohut nii õige kui ka jumalatu üle,^f sest igal teol ja igal tegevusel on oma aeg.”

18 Ma mõtlesin oma südames ka inimlaste peale, et Jumal paneb nad proovile ning näitab neile, et nad on otsekuuloomad, **19** sest nii inimestel kui ka loomad on sama lõpp. Nagu surevad ühed, nii surevad ka teised.^g Neil kõigil on sama vaim*.^h Inimestel pole eelist loomade ees, sest kõik on tühine. **20** Kõik lähevad samasse paika.ⁱ Kõik tulevad põrmust^j ja kõik lähevad tagasi põrmu.^k **21** Kes seda tegelikult teab, kas inimeste vaim tõuseb ülespoole ja kas loomade vaim langeb allapoole, põrmu?^l **22** Ma nägin, et inimesel pole midagi paremat kui tunda oma tõöst rõõmu,^m on ju see tema tasu. Sest kes näi-

3:15 *Võib tõlkida ka „taotletavat”. Teine võimalik tähendus: „möödunud”.
3:19 *Võib tõlkida ka „eluvaim”.

PTK 3

- a L 37:3
1Te 5:15
b Kog 5:18, 19
Jes 65:21, 22
c Jer 10:7
Ilm 5:4
d Kog 1:9
e L 82:2
L 94:16, 21
f Kog 12:14
Ap 17:31
Ro 2:5, 6
g Il 14:10
L 39:5
L 89:48
h 1Mo 7:22
L 104:29
Kog 12:7
i Kog 9:10
j 1Mo 2:7, 19
k 1Mo 3:19
Il 10:9
l L 146:3, 4
Kog 3:19
Kog 9:10
m 5Mo 12:7
Kog 5:18

Teine veerg

- a Il 14:21
Kog 6:12

PTK 4

- b L 69:20
L 142:4
c Il 3:17
Kog 2:17
d Jer 20:18
e Kog 1:14
f Ga 5:26
g Öp 6:10, 11
Öp 20:4
h L 37:16
Öp 15:16
Öp 16:8
Öp 17:1
i Öp 27:20
Kog 5:10
j L 39:6
Lu 12:18–20
k Kog 2:22, 23
l 1Mo 2:18
Öp 27:17

taks talle, mis juhtub pärast teda?^a

4 Taas mõtlesin ma kõigele sellele rõhumisele, mis on päikese all. Ma nägin rõhutute pisaraid, kuid polnud kedagi, kes oleks neid lohutanud.^b Nende rõhujate käes oli võim ja lohutajat neil ei olnud. **2** Ma kuulutasin need, kes olid juba surnud, õnnelikumaks neist, kes veel elavad.^c **3** Aga neist mõlemaist parem on sellel, kes pole veel sündinudki,^d kes pole veel näinud neid masendavaid tegusid, mida päikese all tehakse.^e

4 Ma nägin, kui paljud inimeste pingutused tulenevad üksteisega võistlemisest,^f nagu ka nende meisterlikkus töös. Seegi on tühisus, tuule tagaajamine.

5 Rumal istub käed rüpes, kuigi ta ihu hääbub.^g

6 Parem peotäis puhkust kui kaks peotäit kõva tööd ja tuule tagaajamist.^h

7 Ma mõtlesin veel ühele tühisusele päikese all. **8** On keegi üksik, kellel pole kaast. Tal pole ei poega ega venda, kuid tema tööügamisel pole lõppu. Ta silmad ei küllastu kunagi rikkusest.ⁱ Aga kas ta mõtleb: „Kelle pärast ma rügan ja endale head keelan?”^j Seegi on tühisus ja õnetu vaevanägemine.^k

9 Kahekesi on parem kui üksik,^l sest nad saavad oma kõva töö eest hea tasu*. **10** Kui üks langeb, aitab teine oma kaaslase üles. Aga mis saab üksikust, kui ta langeb ja pole kedagi, kes teda üles aitaks?

4:9 *Võib tõlkida ka „rohkem tulu”.

11 Pealegi, kui kaks magavad koos, on neil soe, aga kuidas üksik sooja saab? **12** Kui üksikust võib keegi jagu saada, siis kaks üheskoos suudavad talle vastu seista. Ja kolmekordset lõnga* ei saa kergetest katki kiskuda.

13 Parem vaene ja tark nooruk kui vana ja rumal kuningas,^a kel pole enam taipu hoiatust kuulda võtta.^b **14** Sest ta* tuli vangimajast välja, et saada kuningaks,^c kuigi oli sündinud vaesena selles kuningriigis.^d **15** Ma vaatlesin kõiki elavaid, kes kõnnivad päikese all, ja nägin ka seda, kuidas läheb sellel noorukil, kes tõuseb kuninga asemele. **16** Kuigi tal on lõputult toetajaid, pole need, kes tulevad hiljem, temaga rahul.^e Seegi on tühisus, tuule tagaajamine.

5 Valva oma samme, kui lähed Jumala kotta.^f Parem minna kuulama^g kui ohvrit viima nagu rumalad,^h kes ei saa aru, et toimivad valesti.

2 Ära ole karme suuga ja ärgu su süda kõnelgu tormakalt Jumala ees,ⁱ sest Jumal on taevas, kuid sina oled maa peal. Seepärast olgu su sõnu vähe.^j **3** Liigne hõivatus* toob unenäod* ja sõnaohtrus viib rumaluste rääkimiseni.^k **4** Kui annad Jumalale töotuse, ära viivita seda täitmast,^m sest rumalad ei meeldi talle.ⁿ Täida, mida töotad.^o **5** Parem on mitte töötada kui töötada ja mitte täita.^p **6** Ära lase oma suul saata sind pattu tegema,^q

4:12 *Võib tõlkida ka „nööri“, „kõit“.

4:14 *Mõeldakse ilmselt tarka noorukit.

5:3 *Võib tõlkida ka „paneב unistama“.

PTK 4

- a Õp 19:1
 Õp 28:6, 16
 b 1Ku 22:8
 2Aj 25:15, 16
 c 1Mo 41:14, 40
 d 2Sa 7:8
 II 5:11
 e 2Sa 20:1

PTK 5

- f L 15:1, 2
 g 5Mo 31:12
 Ap 17:11
 h 1Sa 13:12, 13
 1Sa 15:22
 Õp 21:27
 Jes 1:13
 Ho 6:6
 i 4Mo 30:2
 1Sa 14:24
 j Õp 10:19
 k Mt 6:25, 34
 Lu 12:18–20
 l Õp 10:19
 Õp 15:2
 m 5Mo 23:21
 L 76:11
 Mt 5:33
 n Kog 10:12
 o 4Mo 30:2
 L 66:13
 p 5Mo 23:22
 Õp 20:25
 q Koh 11:35

Teine veerg

- a 3Mo 5:4
 b L 127:1
 Hag 1:11
 c Kog 5:3
 d Kog 12:13
 e Kog 3:16
 f 1Sa 8:11, 12
 1Ku 4:7
 2Aj 26:9, 10
 Ul 8:11
 g Kog 4:8
 h Mt 6:24
 Lu 12:15
 1Ti 6:10
 i 1Ku 4:22, 23
 j Õp 23:4, 5
 1Jo 2:16
 k Õp 23:4, 5
 Mt 6:19
 l II 1:21
 m L 49:17
 Lu 12:20
 1Ti 6:7

ära ütle ka ingli* ees, et see oli eksitus.^a Miks peaks Jumal su sõnade pärast vihastuma ja su kätetöö hävitama?^b **7** Sest nagu liigne hõivatus toob unenäod,^c nii toob sõnaohtrus tühisuse. Aga sina karda Jumalat.^d

8 Kui näed, et mõnes paigas vaeseid rõhutakse ning õigus ja õiglus jalge alla tallatakse, siis ära selle üle imesta.^e Sest kõrge ametniku üle valvab temast kõrgem ametnik ja nende üle on veel kõrgemaid.

9 Maast saadav tulu jaotatakse nende vahel ja kuningaski saab oma toidu põllult.^f

10 Ei küllastu kunagi hõbedast see, kes armastab hõbedat, ega tulust see, kes armastab rikkust.^g Seegi on tühisus.^h

11 Kus varandus kasvab, kasvab ka sõõjate hulk.ⁱ Mis muud kasu on siis selle omanikul, kui et ta silmad seda näevad?^j

12 Töötegija uni on magus, sõõgu ta vähe või palju, kuid rikkal ei lase ta küllus magada.

13 Ma nägin päikese all suurt õnnetust: tagavaraks kogutud varandus oli selle omanikule õnnetuseks. **14** See varandus hävis riskantse ettevõtmise tõttu. Kui ta saab endale poja, pole tal enam midagi alles.^k

15 Nii nagu inimene emasüstast tuli, niisamuti ta ka läheb: alasti, nagu ta tuli.^l Mitte midagi oma kõva töö viljast ei saa ta endaga kaasa võtta.^m

16 Seegi on suur õnnetus: nagu ta on tulnud, nii ta ka läheb. Ja mis kasu saab see,

5:6 *Võib tõlkida ka „saadiku“.

kelle kõva töö läheb tuulde?^a
17 Kõik oma päevad sööb ta justkui pimeduses, olles pettunud, haige ja vihane.^b

18 Ma olen näinud, mis on hea ja õige: inimene söögu ja joogu ning nautigu head tänu oma kõvale tööle,^c millega ta end päikese all vaevab oma üürikesil elupäevil, mis Jumal on talle andnud, sest see on tema tasu.^d **19** Ja kui Jumal annab inimesele rikkust ja vara,^e lastes tal seda ka nautida, siis võtku ta oma tasu vastu ja tundku oma kõvast tööst rõõmu. See on Jumala and.^f **20** Siis inimene vaevu märkab oma elupäevade möödumist, sest Jumal paneb ta tegelema oma südame rõõmuga.^g

6 On veel üks õnnetus, mida olen päikese all näinud, mis on tavaline inimeste seas: **2** Jumal annab mehele rikkust, vara ja au, nii et tal ei puudu midagi, mida ta hing ihkab, kuid Jumal ei lase seda nautida mitte temal, vaid hoopis võõral. See on tühisus ja ränk õnnetus. **3** Isegi kui mehele sünniks sada last ja ta elaks palju aastaid, jõudes kõrgesse ikka, aga ta ei naudiks enne haudaminekut kõike seda head, mis tal on, siis ma ütlen, et surnult sündinu on paremas olukorras kui tema.^h **4** Sest asjata tuli see ilmale ja läks pimedusse, pimedus on katnud ta nimegi. **5** Kuigi ta pole kunagi päikest näinud ega tea midagi, on ta ikkagi paremas olukorras kui see mees.ⁱ **6** Mis kasu on inimesel kasvõi kahest tuhandest eluaastast, kui ta ei naudi head? Eks kõik lähe samasse paika.^j

PTK 5

- a Mt 16:26
 Joh 6:27
 b 1Ti 6:10
 c 1Ku 4:20
 d Kog 2:24
 Kog 3:22
 Jes 65:21, 22
 e 1Ku 3:12, 13
 II 42:12
 f 5Mo 8:10
 Kog 3:12, 13
 1Ti 6:17
 Jk 1:17
 g 5Mo 28:8
 L 4:7

PTK 6

- h Kog 4:2, 3
 i II 3:11, 13
 II 14:1
 j II 30:23
 Kog 3:20
 Ro 5:12

Teine veerg

- a 1Mo 3:19
 Öp 16:26
 b L 49:10
 Kog 2:15, 16
 c 1Aj 29:15
 II 8:9
 II 14:1, 2
 L 102:11

PTK 7

- d Öp 10:7
 Öp 22:1
 Jes 56:5
 Lu 10:20
 e Jes 5:11, 12
 f L 119:71
 Lu 6:21
 g 2Ko 7:10
 Heb 12:11
 h 1Sa 25:36
 Öp 21:17
 i L 141:5
 Öp 15:31
 j Kog 2:2
 k 2Mo 23:8
 5Mo 16:19
 1Sa 8:1-3
 Öp 17:23
 l Öp 13:10
 Jk 5:10
 1Pe 5:5

7 Inimene teeb kõvasti tööd, et kõhtu täita,^a kuid ta isu ei saa kunagi täis. **8** Sest mis eelis on targal rumala ees^b või mis kasu on vaesel sellest, et ta teab, kuidas ellu jääda? **9** Parem nautida seda, mis silmaga näha, kui joosta oma soovide järel. Seegi on tühisus, tuule tagaajamine.

10 Kõigele, mis on olemas, on juba antud nimi, ja inimese olemus on teada. Ta ei suuda vaielda* endast vägevamaga. **11** Mida rohkem sõnu*, seda rohkem tühisust. Mis kasu neist siis inimesele on? **12** Kes teab, mida on inimesel kõige parem teha oma tühise elu üürikesil päevil, mis möödudavad nagu vari?^c Kes võib inimesele öelda, mis juhtub päikese all pärast teda?

7 Hea nimi* on parem kui kallis õli^d ja surmapäev on parem kui sündimispäev. **2** Parem minna leinakotta kui pidukotta,^e sest surm on iga inimese lõpp ja elavad pidangu seda meeles. **3** Parem äng kui naer,^f sest kurb nägu teeb südame paremaks.^g **4** Tarkade süda on leinakojas, aga rumalate süda rõõmukojas.^h

5 Parem kuulata targa noomimistⁱ kui rumalate laulu. **6** Sest rumala naer on nagu okastaimede praksumine paja all,^j seegi on tühisus. **7** Rõhumine võib targa pööraseks teha ja altkäemaks rikub südame.^k

8 Asja lõpp on parem kui selle algus. Parem olla kannatlik kui kõrk.^l **9** Ära saa ker-

6:10 *Võib tõlkida ka „käia kohut”.
6:11 *Teine võimalik tähendus: „asju”.
7:1 *Võib tõlkida ka „hea maine”.

gesti pahaseks,^a sest pahameel pesitseb rumalate põues*.^b

10 Ära ütle: „Miks olid endised päevad paremad kui praegused?“, sest nii küsida pole tark.^c

11 Tarkus koos pärandiga on hea ja kasuks neile, kes päevalgust näevad*. **12** Sest tarkus on kaitseks,^d nagu ka raha on kaitseks,^e aga teadmiste ja tarkuse eelis on see, et need hoiavad enda omaniku elus.^f

13 Mõttele Jumala töödele, sest kes suudab teha sirgeks selle, mille tema on teinud kõveraks?^g **14** Heal päeval ole rõõmus,^h aga õnnetuspäeval mõttele sellele, et Jumal on teinud nii selle kui ka teise,ⁱ et inimesed ei teaks, mis neid tulevikus ootab.^j

15 Oma tühise elu^k päevil olen ma kõike näinud: nii õiget, kes hukkub oma õiguses,^l kui ka jumalatut, kes oma kurjusest hoolimata kaua elab.^m

16 Ära ole liiga õiglaneⁿ ja ära pea end ülearu targaks.^o Miks peaksid end hävingusse saatma?^p **17** Ära lase kurjusel endas võimust võtta ja ära ole rumal.^q Miks peaksid enneaegu surema?^r **18** On hea võtta kuulda esimest manitsust ja mitte unustada ka teist*,^s sest kes kardab Jumalat, paneb tähele neid mõlmaid.

19 Tarkus teeb targa vägevamaks kümnest tugevast mehest linnas.^š **20** Maa peal

7:9 *Teine võimalik tähendus: „pahameel on rumaluse märk“. 7:11 *St elavatele. 7:18 *Mõeldakse manitsusi salmides 16 ja 17.

PTK 7

a Õp 16:32

Jk 1:19

b 1Mo 4:5

Est 5:9

Õp 14:17, 29

Õp 29:11

c Lu 9:62

d Õp 4:5, 6

e Õp 10:15

f Õp 3:13, 18

Õp 8:35

Õp 9:11

g II 9:12

Jes 14:27

h Jk 5:13

i II 2:10

Jes 45:7

j Õp 27:1

Kog 9:11

Jk 4:13, 14

k L 39:5

l 1Mo 4:8

1Sa 22:18

m II 21:7

L 73:12

n Jes 65:5

Mt 6:1

Ro 10:3

Ro 14:10

o Õp 3:7

Ro 12:3

p Õp 16:18

q L 14:1

Õp 14:9

r L 55:23

Õp 10:27

s Flp 4:5

š Õp 21:22

Õp 24:5

Teine veerg

a 2Aj 6:36

L 51:5

Ro 3:23

1Jo 1:8

b 1Sa 24:9

c Jk 3:2, 8, 9

d L 36:6

L 139:6

Jes 55:9

Ro 11:33

e Kog 1:17

Kog 2:12

f 1Mo 39:7-9

g Õp 5:3, 14

Õp 7:22, 23

Õp 22:14

h Kog 1:1

i 1Mo 1:26, 31

j 1Mo 3:6

1Mo 6:12

5Mo 32:5

pole ühtki õiget inimest, kes teeks alati head, aga mitte kunagi pattu.^a

21 Ära võta südamesse igat sõna, mida räägitakse,^b siis sa ei pane tähele, kui su sulane sind sajatab. **22** Sa tead ju hästi, et oled ise palju kordi teisi sajanud.^c

23 Kõike seda kaalusin ma kogu oma tarkusega ja ütlesin: „Ma saan targaks.“ Kuid see jäi mulle kättesaamatuks.

24 Kõik olemasolev on kättesaamatu ja äärmiselt sügav. Kes seda mõistaks?^d **25** Ma võtsin oma südames nõuks õppida, uurida ja otsida tarkust ning kõigi asjade põhjust ning mõista rumaluse kurjust ja meeletuse narrust.^e **26** Siis ma avastasin, et surmast kibedam on selline naine, kes on nagu püüvisvõrk, kelle süda on nagu noot ja kelle käed on nagu vangiahelad. See, kes on Jumalale meelepärane, pääseb niisuguse naise käest,^f aga patustaja laseb end kinni püüda.^g

27 Koguja^h ütleb: „Vaata seda ma olen mõistnud, kui olen uurinud üht asja teise järel, et jõuda lõppjäreldeeni.

28 Aga seda, mida ma lakkamata otsisin, ma ei leidnud. Tuhande seast leidsin ma ühe õige mehe, kuid mitte ühtki õiget naist. **29** Ma olen näinud vaid seda, et Jumal on loonud inimesed ausaks,ⁱ aga nad ise hauvad igasuguseid plaane.“^j

8 Kes oleks võrdne targa-ga? Kes oskaks probleeme lahendada*? Tarkus paneb

8:1 *Võib tõlkida ka „kõike selgitada“.

inimese näo särama ja peh-
mendab tema palge karmust.

2 Ma ütlen: „Täida kunin-
ga käske^a Jumalale antud van-
de pärast.^b **3** Ära kiirusta kun-
ninga eest minema.^c Ära hoia
kurja poole.^d Kuningas teeb ju,
mida tahab, **4** sest tema sõna
on lõplik.^e Ja kes võiks talle
õelda: „Mis sa teed?”^f”

5 Käsü täitjale ei juhtu hal-
ba^f ning tark süda teab õiget
aega ja toimimisviisi.^g **6** In-
imesi tabavad paljud hädad,
kuid iga asja jaoks on oma aeg
ja toimimisviis.^h **7** Keegi ei
tea, mis tulevikus juhtub. Kui-
das võiks siis keegi seda õelda?

8 Nii nagu inimesel pole või-
mu vaimu* üle ja nagu ta ei
suuda seda kinni hoida, pole
tal ka võimu surmapäeva üle.ⁱ
Nii nagu kedagi ei lasta erru
sõja ajal, ei lase ka kurjus va-
baks^g neid, kes kurja teevad.

9 Kõike seda ma nägin ja
mu süda pani tähele kõiki te-
gusid, mida on tehtud päike-
se all kogu see aeg, kui inime-
mene on valitsenud inimese
üle, tuues sellega palju kah-
ju.^j **10** Ma nägin ka seda, kui-
das maeti jumalatuud, neid, kes
olid kõndinud pühasse paika
sisse ja sealt välja. Aga pea-
gi nad unustati linnas, kus nad
olid kurja teinud.^k Seegi on tü-
hisus.

11 Kui kohtuotsust kuriteo
kohta kiiresti täide ei viida,^l
kasvab inimeste südames jul-
gus kurja teha.^m **12** Ehkki pa-

8:5 *Võib tõlkida ka „ja seda, et tuleb
kohtumõistmine”. **8:8** *Võib tõlkida ka
„eluvaimu”, „hingeõhu”, „tuule”. ^aTei-
ne võimalik tähendus: „ei päästa ka kur-
jus”.

PTK 8

a Öp 24:21, 22

Ro 13:1

Tt 3:1

1Pe 2:13

b 2Sa 5:3

c Kog 10:4

d 1Ku 1:5, 7

Öp 20:2

e 1Ku 2:24, 25

f Ro 13:5

1Pe 3:13

g 1Sa 24:12, 13

1Sa 26:8-10

L 37:7

h Kog 3:17

i L 89:48

j 2Mo 1:13, 14

Mi 7:3

k Öp 10:7

l L 10:4, 6

m 1Sa 2:22, 23

Teine veerg

a L 34:9

L 103:13

L 112:1

Jes 3:10

2Pe 2:9

b L 37:10

Jes 57:21

c li 24:24

d Kog 7:15

e L 37:7

L 73:12

f L 100:2

g Kog 2:24

Kog 3:12, 13

h Kog 1:13

Kog 7:25

i Kog 3:11

Ro 11:33

j li 28:12

Kog 7:24

Kog 11:5

PTK 9

k 5Mo 33:3

1Sa 2:9

L 37:5

tustaja võib teha kurja sada
korda ja ikka elada kaua, tean
ma seda, et neil, kes kardav-
vad Jumalat, läheb lõpuks häs-
ti, sest nad kardavad teda.^a
13 Kuid jumalatul ei lähe häs-
ti^b ja ta ei pikenda oma päevi,
mis on kui vari,^c sest ta ei kar-
da Jumalat.

14 Maa peal on tühisus*
seegi, et on õigeid, keda kohel-
dakse nii, nagu nad oleksid tein-
nud kurja,^d ja on jumalatuud,
keda koheldakse nii, nagu nad
oleksid teinud, mis õige.^e Ma
ütlen, seegi on tühisus.

15 Ma ülistasin rõomu,^f sest
inimesel pole midagi paremat
päikese all kui süüa, juua ja
rõõmus olla. See saatku teda
ta kõva töö juures kõigil ta elu-
päevil,^g mis Jumal talle päike-
se all annab.

16 Ma pühendasin oma sü-
dame tarkuse tundmaõppimi-
sele ja kõigi nende tegu-
de vaatlemisele, mida tehakse
maa peal,^h nii et ma ei saanud
und päeval ega ööl*. **17** Siis
ma mõtlesin kõigile Jumala te-
gudele ja sain aru, et inimesed
ei suuda mõista seda, mis päi-
kese all sünnib.ⁱ Kui väga inime-
sed ka ei püüaks, ei suuda
nad seda mõista. Isegi kui nad
väidavad end olevat piisavalt
targad, et seda mõista, nad tel-
gelikult ikkagi ei mõista.^j

9 Ma uurisin kõike seda hoo-
lega ja jõudsin järeldusele,
et nii õiged kui ka targad, sa-
muti nende teod, on Jumala
käes.^k Inimesed ei tea midagi

8:14 *Võib tõlkida ka „valmistab pettu-
must”. **8:16** *Teine võimalik tähendus:
„ja nägin, et inimesed ei saa und päeval
eega ööl”.

armastusest ega vihkamisest, mis oli enne neid. **2** Kõigil on sama lõpp:^a õigel ja jumalatal,^b heal, puhtal ja ebapuhtal, ohvri toojal ja sellel, kes seda ei too. Hea inimene ja patustaja on ühesugused, samuti see, kes annab mõtlematult vande, ja see, kes ei kiirusta vande andmisega. **3** Üks õnnetus, mis sünnib päikese all, on see: kuna kõigil on sama lõpp,^c on inimeste süda täis kurjust; terve elu on nende südames meeletus ja siis nad surevad.

4 Kes on elavate hulgas, sellel on veel lootust, sest elus koer* on parem kui surnud lõvi.^d **5** Elavad teavad, et nad surevad,^e kuid surnud ei tea midagi.^f Ka ei saa nad enam tasu, sest igasugune mälestus neist ununeb.^g **6** Kadunud on ka nende armastus, vihkamine ja kadedus ning nad ei saa enam osa sellest, mida päikese all tehakse.^h

7 Mine söö rõõmuga oma leiba ja joo rõõmsa südamega oma veini,ⁱ sest Jumalal on su tegude üle hea meel.^j **8** Olgu su riided alati valged* ja ära jäta panemata õli oma pea peale.^k **9** Naudi elu oma armsa naisega^l kõigil oma tühise elu päevil, mis Jumal on sulle päikese all andnud, kõigil oma tühiseil päevil, sest see on su osa elus ja tasu kõva töö eest, millega sa end päikese all vaevad.^m **10** Kõike, mida su käsi suudab teha, tee kogu jõust, sest surmavallas*, kuhu sa lä-

9:4 *Iisraellaste silmis oli koer põlastusväärne loom. **9:8** *Heledad riided olid vastandina leinarietele hea tuju märkiks. **9:10** *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi“.)

PTK 9

a Kog 5:15

b Kog 8:10

c II 3:17-19
Kog 2:15

d Jes 38:19

e 1Mo 3:19
Ro 5:12f L 88:10
L 115:17
L 146:4
Jes 38:18
Joh 11:11g II 7:9, 10
Kog 2:16

h Kog 9:10

i 5Mo 12:7
L 104:15
Kog 2:24j 5Mo 16:15
Ap 14:17

k Tn 10:2, 3

l Öp 5:18

m Kog 5:18

Teine veerg

a L 115:17
L 146:3, 4
Jes 38:18b 1Sa 17:50
L 33:16

c Kog 2:15

d 2Sa 17:23

e Kog 8:8
Jk 4:13, 14

f Kog 9:11

g Öp 21:22
Öp 24:5
Kog 7:12, 19
Kog 9:18h Mr 6:3
1Ko 2:8i Jos 22:20
1Ko 5:6
Heb 12:15

PTK 10

j 4Mo 20:
10, 12
2Sa 12:9-11k Öp 14:8
Öp 17:16

hed, ei tehta tööd ega plaane, seal pole teadmisi ega tarkust.^a

11 Veel nägin ma päikese all seda, et kiire ei võida alati jooksu ega vägev lahingut,^b et targal pole alati leiba, arukal rikkust^c ega taiplikul edu,^d sest ettearvamatud sündmused tabavad* neid kõiki. **12** Ei tea ju inimene oma aega.^e Nii nagu kalad püütakse surmavõrku ja linnud püüsesse, nii püütakse ka inimesed lõksu õnnetuse ajal, mis neid äkitselt tabab.

13 Järgmistki tõesin ma päikese all tarkuse kohta ja see avaldas mulle muljet. **14** Oli üks väike linn, kus oli vähe mehi. Vägev kuningas tuli selle vastu, piiras selle ümber ja ehitas suured piiramisrajatised. **15** Seal oli üks vaene, kuid tark mees, kes oma tarkusega linna päästis. Mitte keegi aga ei pidanud seda vaest meest meeles.^f **16** Ma mõtlesin: „Tarkus on parem kui vägevus,^g kuid vaese tarkust põlatakse ja tema sõnu ei võeta kuulda.”^h

17 Parem kuulata tarkade mahedaid sõnu kui valitseja karjumist rumalate keskel.

18 Tarkus on parem kui sõjarelvad, kuid üksainus patustaja võib hävitada palju head.ⁱ

10 Nii nagu surnud kärbsed ajavad salvisegaja õli rikkuma ja haisema, rikub ka veidi rumalust targa ja lugupeetud inimese maine.^j

2 Targa süda juhib targa õigele teele, aga rumala süda juhib rumala valele teele.^k

9:11 *Võib tõlkida ka „sest aeg ja juhus tabab“.

3 Mistahes teed rumal käib, jääb tal puudu kainest mõistusest^a ja ta kuulutab igauhele oma rumalust.^b

4 Kui sinu vastu süttib valitseja viha, siis ära lahku oma kohalt,^c sest rahumeelsus leevendab suuri patte.^d

5 Üks õnnetus, mida ma olen näinud päikese all, võimeeste eksimus,^e on see, et **6** rumalad on seatud kõrgetele kohtadele, aga väärikad* istuvad madalal.

7 Ma olen näinud sulaseid hobuste seljas ja valitsejaid kõndimas nagu sulased.^f

8 Kes augu kaevab, võib ise sisse kukkuda,^g ja kes kivimüüri maha kisub, seda võib salvata madu.

9 Kes kive kangutab, võib endale liiga teha, ja kes puid lõhub, seab end ohtu*.

10 Kui raudriist on nüri ja seda ei teritata, siis tuleb rohkem pingutada. Tarkus toob aga edu.

11 Kui madu salvab enne taltsutaja lausumist, mis kasu on siis osavast maotaltsutajast?

12 Sõnad targa suust toovad talle poolehoiu,^h kuid rumalale on ta huuled hukatuseks.ⁱ **13** Tema esimesed sõnad on rumalus^j ja viimased hukutav hullus. **14** Rumal aga muudkui räägib.^k

Inimene ei tea, mis tuleb. Kes võib talle öelda, mis juhtub pärast teda?^l

15 Rumal kurnab end kõva tööga ära; ta ei tea isegi seda, kuidas leida teed linna.

10:6 *Võib tõlkida ka „rikkad“, „võimekad“. **10:9** *Teine võimalik tähendus: „olgu ettevaatlik“.

PTK 10

a Õp 10:23

b Õp 13:16
Õp 18:7

c Kog 8:2, 3

d 1Sa 25:23, 24
Õp 25:15e 1Sa 26:21
1Ku 12:13, 14

f Õp 30:21–23

g Õp 26:27

h 1Ku 10:6, 8
L 37:30Lu 4:22
Ef 4:29i L 64:2, 8
Õp 10:14, 21
Õp 14:3

j 1Sa 25:10, 11

k Õp 10:19
Õp 15:2l Õp 27:1
Kog 6:12
Jk 4:13, 14

Teine veerg

a 2Aj 13:7
2Aj 36:9

b Õp 31:4, 5

c Õp 21:25
Õp 24:33, 34d L 104:15
Kog 9:7

e Kog 7:12

f 2Mo 22:28

PTK 11

g Õp 22:9

h 5Mo 15:10, 11
Õp 19:17Lu 14:13, 14
Heb 6:10i L 37:21
Lu 6:382Ko 9:7
1Ti 6:18

j Õp 20:4

k L 139:15

l II 26:14
L 40:5Kog 8:17
Ro 11:33m Kog 9:10
2Ko 9:6
Kol 3:23

16 Häda maale, kui kuningas on poisike^a ja valitsejad pidutsevad juba hommikul!

17 Milline õnn on see maale, kui kuningaks on ülikute poeg ja valitsejad söövad õigel ajal, et saada jõudu, mitte ei purjuta!^b

18 Suure laiskuse tõttu vajuvad sarikad sisse ja kui käed on jõude, hakkab katus läbi tilkuma.^c

19 Leib teeb tuju heaks ja vein elu nauditavaks,^d kuid raha rahuldab kõik vajadused.^e

20 Ära nea kuningat isegi mitte mõttes^{*f} ja ära nea rikast oma magamistoas, sest lind võib su hääle^g edasi viia ja tiivuline korrata su sõnu.

11 Viska oma leib vee peale,^g sest paljude päevade pärast leiad sa selle jälle.^h

2 Anna enda omast osa seitsmele, isegi kaheksale,ⁱ sest sa ei tea, milline õnnetus võib maa peal juhtuda.

3 Kui pilved on vett täis, kallavad nad vihma maa peale. Langegu puu lõuna või põhja poole, ta jääb sinna, kuhu kukkus.

4 Kes jälgib tuult, ei saa külvata, ja kes vaatleb pilvi, ei saa lõigata.^j

5 Nagu sa ei tea, kuidas vaim* tegutseb emaülas oleva lapse luudes,^k nii ei tunne sa Jumala tegusid, tema tegusid, kes kõike teeb.^l

6 Külva seemet hommikul ja ära anna oma kätele puhkust kuni õhtuni,^m sest sa ei tea,

10:20 *Teine võimalik tähendus: „voodis“. ^aVõib tõlkida ka „sõnumi“. **11:5** *Viitab kas eluvaimule või Jumala vaimule.

milline seeme tärkab, kas see või teine või hoopis mõlemad.

7 Valgus on magus ja silmadel on hea päikest näha. **8** Kui inimene elab palju aastaid, tundku ta neist kõigist rõõmu.^a Ärgu ta aga unustagu, et ka pimedusepäevi võib olla palju – kõik, mis tuleb, on tühisus.^b

9 Rõõmusta, noor mees, oma nooruses ja su süda olgu rõõmus nooruspäevil. Käi oma südame järgi ja mine, kuhu silmad sind juhivad, aga tea, et Jumal viib sind kõige selle pärast kohtusse*.^c **10** Heida seepärast kõik koormav oma südamest ja hoiä kõik paha eemal oma ihust, sest noorus ja elu õitseag on kaduvad*.^d

12 Pea siis oma vägevat Loojat meeles oma nooruspäevil,^e enne kui tulevad rasked päevad^f ja saabuvad aastad, mille kohta sa ütled: „Need ei meeldi mulle”, **2** enne kui tuhmub päikesevalgus, pimenevad kuu ja tähed^g ning pärast vihmasadu* naasevad pilved, **3** enne kui tuleb päev, mil majavalvurid hakkavad värisema, tugevad mehed vajuvad küüru, naised lõpetavad jahvatamise, sest neid on vähe järele jäänud, ja naised, kes aknast välja vaatavad, näevad vaid pimedust,^h **4** enne kui tänavapoolsed ukseid jäävad suletuks, käsikivi hääb vaibub ning kui ärgatakse juba linnulaulu peale ja laulu-

11:9 *Võib tõlkida ka „et Jumal nõuab sinult selle kõige pärast aru”. **11:10** *Võib tõlkida ka „tühisus”. **12:2** *Teine võimalik tähendus: „koos vihmasajuga”.

PTK 11

a Kog 5:18

Kog 8:15

b Kog 12:1

c Kog 3:17

Kog 12:14

Ro 2:6

d L 25:7

2Ti 2:22

PTK 12

e L 71:17

L 148:7, 12

Lu 2:48, 49

2Ti 3:15

f L 90:10

g 1Sa 4:15

h 1Mo 48:10

Teine veerg

a 2Sa 19:

34, 35

b Õp 16:31

c II 30:23

Kog 9:10

d 1Mo 50:7, 10

e 1Mo 3:19

L 146:4

f 1Mo 2:7

II 27:3

II 34:14, 15

L 104:29

Jes 42:5

g 1Ku 8:1

h Kog 1:2, 14

i 1Ku 10:1, 3

1Ku 10:6, 8

j 1Ku 4:29, 32

Õp 1:1

k Õp 16:24

Õp 25:11

l Ap 2:37

Heb 4:12

m Kog 1:18

n II 28:28

L 111:10

Õp 1:7

o 1Jo 5:3

p 5Mo 6:1, 2

5Mo 10:12

q L 62:12

Kog 11:9

Mt 12:36, 37

Ap 17:31

2Ko 5:10

1Ti 5:24

tütarde hääb raugel,^a **5** enne kui kõrgus hakkab kohutama ja kui teed käia on hirm, enne kui mandlipuu õide puhkeb,^b kui rohutirts vaevaliselt liigub ja kapparimari lõhkeb – sest inimene läheb oma igavesse kotta^c ning tänavad käivad ringi leinajad^d –, **6** enne kui hõbekõis katkeb, kuldkauss puruneb, kruus allikal kildudeks kukub ja kaevuratas laguneb. **7** Siis pöördub põrm tagasi mulda,^e kus ta oli varem, ning vaim* läheb tagasi Jumala juurde, kes selle andis.^f

8 „Tühisuste tühisus!” ütleb koguja.^g „Kõik on tühine.”^h

9 Peale selle, et koguja ise sai targaks, õpetas ta ka rahvale seda, mida teadis.ⁱ Ta mõtiskles asjade üle ja uuris kõike põhjalikult, et seada kokku palju õpetussõnu.^j **10** Koguja püüdis leida meeldivaid sõnu^k ja tõesõnu täpselt kirja panna.

11 Tarkade sõnad on otsekui astlad*^l ja nende kogutud mõtteterad kui sissetaotud naelad. Need on ühe karjase antud. **12** Mis puutub kõigesse muusse, mu poeg, siis võta kuulda hoiatust: suurel raamatute tegemisel pole lõppu ja neile pühendumine väsitab ihu.^m

13 Järeldus kõigest, mida on kuulnud: kardä Jumalat*ⁿ ja pea tema käske,^o sest see on inimese kohus.^p **14** Jumal mõistab ju kohut iga teo, ka iga salajase asja üle, olgu see hea või halb.^q

12:7 *Võib tõlkida ka „eluvaim”. **12:11** *Teravikuga kepp loomade ajamiseks. **12:13** *Võib tõlkida ka „tunne Jumala ees aukartust”.

ÜLEMLAUL

LÜHIÜLEVAADE

SUULAMLANNA KUNINGAS SAALOMONI

LAAGRIS (1:1-3:5)

- 1 Laulude laul (1)
Suulamlanna (2-7)
Jeruusalemma tütrede (8)
Kuningas (9-11)
„Me teeme sulle kuldehted” (11)
Suulamlanna (12-14)
„Mu kallim on mulle kui
lõhnav mürrikotike” (13)
Karjane (15)
„Küll sa oled ilus, mu arm!”
Suulamlanna (16, 17)
„Ka sina oled ilus,
mu kallim” (16)
 - 2 Suulamlanna (1)
„Ma olen vaid Saaroni lilleke”
Karjane (2)
„Otsekui liilia ... on mu arm”
Suulamlanna (3-14)
Ärge õhutage armastust,
enne kui see ise süttib (7)
Suulamlanna meenutab
karjase sõnu (10b-14)
„Mu iludus, tule minuga” (10b, 13)
Suulamlanna vennad (15)
„Püüdke kinni rebased”
Suulamlanna (16, 17)
„Mu kallim kuulub mulle ja
mina talle” (16)
 - 3 Suulamlanna (1-5)
„Õsiti voodis ma igatsesin
tema järele” (1)
- SUULAMLANNA JERUUSALEMMA (3:6-8:4)
- 3 Siioni tütrede (6-11)
Saalomoni oma saatjaskonnaga
 - 4 Karjane (1-5)
„Sa oled ilus, mu arm” (1)
Suulamlanna (6)
Karjane (7-16a)
„Sa oled vallutanud
mu südame” (9)
Suulamlanna (16b)

- 5 Karjane (1a)
Jeruusalemma naised (1b)
„Joobuge õrnustest”
Suulamlanna (2-8)
Räägib oma unenäost
Jeruusalemma tütrede (9)
„Mille poolest on su kallim teistest
kallimatest parem”
Suulamlanna (10-16)
„Mu kallim on ... silmapaistvaim
kümne tuhande hulgast” (10)
 - 6 Jeruusalemma tütrede (1)
Suulamlanna (2, 3)
„Mina kuulun oma kallimale
ja mu kallim minule” (3)
Kuningas (4-10)
„Sa oled ilus nagu Tirsas” (4)
Naiste sõnad (10)
Suulamlanna (11, 12)
Kuningas (ja teised) (13a)
Suulamlanna (13b)
Kuningas (ja teised) (13c)
 - 7 Kuningas (1-9a)
„Kui ilus sa oled, kui võluv” (6)
Suulamlanna (9b-13)
„Mina kuulun oma kallimale ja
tema ihaldab mind” (10)
 - 8 Suulamlanna (1-4)
„Oh oleksid sa mu vend” (1)
- SUULAMLANNA NAASEB,
ON KARJASELE TRUU (8:5-14)
- 8 Suulamlanna vennad (5a)
„Kes tuleb kõrbest üles,
nõjatudes oma kallimale?”
Suulamlanna (5b-7)
„Armastus on tugev kui surm” (6)
Suulamlanna vennad (8, 9)
„Kui ta on müür, ... kui ta on uks” (9)
Suulamlanna (10-12)
„Mina olen müür” (10)
Karjane (13)
Soovib kuulda oma kallima häält
Suulamlanna (14)
„Ole karme kui gasell”

- 1** Laulude laul, mille on loonud Saalomon.^a
- 2** „Suudle mind oma suu suudlustega, sest su õrnused on parem kui vein.^b
- 3** Su õlide hõng on magus,^c su nimi on kui lõhnava õli,^d seepärast armastavad sind neid.
- 4** Vii mind kaasa, jookseme! Kuningas tõi mind oma kambritesse. Olgem rõõmsad ja hõisakem koos! Ülistagem su õrnusi enam kui veini! Õigusega armastavad nad* sind.
- 5** Ma olen tõmmu, kuid kena, Jeruusalemma tütreid, kui Keedari^e telgid, kui Saalomoni telgiriided.^f
- 6** Ärge vaadake mind, et olen tõmmu, et päike on mind põletanud. Mu ema pojad said mu peale pahaseks. Nad panid mind viinamägede vahiks, aga omaenda viinamäge ma ei valvanud.
- 7** Ütle mulle, sina, keda ma nii armastan, kus sa karja hoiad,^g kus lased karjal keskpäeval lebada? Miks peaksin minema kui looritatud* naine su sõprade karjade juurde?”
- 8** „Kui sa seda ei tea, sa kauneim naiste seast, siis mine karja jälgedes,

1:4 *St neid. 1:7 *Võib tõlkida ka „leinalooriga“.

PTK 1
a 1Ku 4:29, 32
b Üi 4:10
c Õp 27:9
Kog 9:8
Üi 5:5
d Kog 7:1
e L 120:5
Hes 27:21
f 2Mo 36:14
g Üi 6:3

Teine veerg

a 1Ku 10:28
2Aj 1:16, 17
Üi 6:4
b Üi 4:13, 14
c 2Mo 30:23, 25
Est 2:12
L 45:8
Üi 4:6
Üi 5:13
d Üi 4:13
e Jos 15:20, 62
1Sa 23:29
2Aj 20:2
f Üi 4:1
Üi 5:2
g Üi 5:10

PTK 2
h Üi 2:16

- karjata oma kitsetallekesi karjaste telkide juures.”
- 9** „Sa oled kui ilus mära vaarao vankrite ees, mu arm.^a
- 10** Kaunid on su ehtes põsed*, su helmekeedes kael.
- 11** Me teeme sulle kuldehted, kaunistatud hõbehelmestega.”
- 12** „Isegi siis, kui kuningas istub oma laua taga, lõhnab mu nardiõli^b mu kallimale.
- 13** Mu kallim on mulle kui lõhnava mürrikotike,^c mis on õösiti mu rindade vahel.
- 14** Mu kallim on mulle kui hennakimbuke^d Een-Gedi^e viinamägedel.”
- 15** „Küll sa oled ilus, mu arm! Küll sa oled ilus! Su silmad on kui tuvi silmad.”^f
- 16** „Ka sina oled ilus, mu kallim, nii kütkestav!^g Me säng on roheluses.
- 17** Me koja palkideks on seedrid, sarikateks kadakad.
- 2** Ma olen vaid Saaroni* lilleke^h, orgude liilia.”^h
- 2** „Otsekui liilia ogaliste põõsaste keskel on mu arm neidude seas.”
- 3** „Nagu õunapuu metsapuude keskel on mu kallim noorukite seas. Tema varjus ihkan ma istuda, tema vili maitseb mulle magus.

1:10 *Teine võimalik tähendus: „su põsed juuksepalmitute vahel”. 2:1 *Võib tõlkida ka „rannikutasandiku”. ^hSõnasõnalalt „safrankrookus“.

- 4 Ta tõi mind peokotta*,
tõstis mu kohale
armastuse lipu.
- 5 Kosutage mind
rosinapätsikestega,^a
turgutage mind õuntega,
sest ma olen armastusest
haige!
- 6 Tema vasak käsi on mu
pea all,
ta parem käsi embab mind.^b
- 7 Vanduge mulle,
Jeruusalemma tütrede,
gasellide^c ja aasa hirvede
juures,
et te ei sütita ega õhuta
minus armastust,
enne kui see ise süttib.^d
- 8 Mu kallima hää!l
Näe, ta tuleb,
ronides mägedel,
hüpeldes küngastel.
- 9 Mu kallim on kui gasell,
kui noor hirv.^e
Näe, ta seisab meie seina
taga,
kiikab aknast sisse,
vaatab läbi võrede.
- 10 Mu kallim ütles mulle:
„Tõuse, mu arm,
mu iludus, tule minuga!
- 11 Talv* on möödas,
sajud on läbi,
need on lakanud.
- 12 Maa on puhkenud õide,^f
käes on kärpimise aeg,^g
me maal on kuulda
turteltuvi häält.^h
- 13 Viigipuul valmivad
esimesed viljad,ⁱ
viinapuud õitsevad
ja lõhnavad.
Tõuse, mu arm, ja tule!
Mu iludus, tule minuga!

2:4 *Sõna-sõnalt „veinikotta”. 2:11
*Võib tõlkida ka „vihmaeeg”.

PTK 2

a 1Sa 30:
11, 12

b Üi 8:3

c 2Sa 2:18

d Üi 3:5
Üi 8:4

e Üi 2:17
Üi 8:14

f Üi 6:11

g Jes 18:5
Joh 15:2

h Jer 8:7

i Jes 28:4
Nah 3:12

Teine veerg

a Üi 5:2
Jer 48:28

b Üi 8:13

c Üi 1:5
Üi 6:10

d Üi 7:10

e Üi 2:1
Üi 6:3

f Üi 1:7

g 2Sa 2:18

h Üi 2:9
Üi 8:14

PTK 3

i Üi 1:7

j Üi 5:6

k Üi 5:7

l Üi 8:2

- 14 Oo, mu tuvike kaljuõones,^a
kaljuseina tühemes,
lase mul end näha ja
kuulda oma häält,^b
sest su hää!l on hurmav,
sa ise nii veetlev.”^c

- 15 „Püüdke kinni rebased,
väikesed rebased, kes
rikuvad viinamägesid,
sest meie viinamäed
õitsevad.”

- 16 „Mu kallim kuulub mulle
ja mina talle.^d
Keset liiliaid^e hoiab ta
karja.^f

- 17 Enne kui mahe tuul tõuseb
ja varjud põgenevad,
tõtta tagasi, mu kallim,
kui gasell,^g kui noor hirv^h
mägedel, mis meid
lahutavad*.

- 3 Öösiti voodis ma igatsesin
tema järele,
keda ma armastan.ⁱ
Ma otsisin teda,
aga ei leidnud.^j

- 2 Ma tõusen, uitan linnas,
otsin tänavailt ja väljakuilt
teda,
keda ma armastan.
Ma otsisin teda,
aga ei leidnud.

- 3 Valvurid oma ringkäigul
leidsid mu.^k
„Kas olete näinud teda,
keda ma armastan?”

- 4 Vaevalt olin neist
möödunud,
kui leidsin tema,
keda ma armastan.
Ma hoidsin tast kinni ega
lasknud lahti,
enne kui olin viinud ta
oma ema kotta,^l

2:17 *Teine võimalik tähendus: „lõhes-
tunud mägedel”; võib tõlkida ka „Beteri
mägedel”.

selle kambrisse, kes mind
oma ihus kandis.

5 Vanduge mulle,
Jeruusalemma tütrede,
gasellide ja aasa hirvede
juures,
et te ei sütita ega õhuta
minus armastust,
enne kui see ise süttib.”^a

6 „Mis see on, mis tõuseb
kõrbe poolt justkui
suitsusambad,
lõhnab müri ja viiruki
järele,
kaupmeeste aromaatasete
pulbrite järele?”^b

7 „See on Saalomoni
kandetool.
Selle ümber on kuus-
kümmed vägimeest
Iisraeli vägilaste seast.”^c

8 Kõik nad kannavad mõõka,
kõik on õppinud sõdima,
igaühel on mõök puusal
kaitseks õõ õuduste eest.”

9 „See on kuningas
Saalomoni kandetool,
ta tegi selle Liibanoni
puudest.”^d

10 Selle sambad on hõbedast,
toed kullast,
iste purpursest villasest.
Selle on seestpoolt armas-
tusega kaunistanud
Jeruusalemma tütrede.”

11 „Tulge välja, Siioni tütrede,
vaadake kuningas
Saalomoni,
kes kannab krooni*,
mille ema^e tegi talle
ta pulmapäeval,
tama südame
rõõmupäeval.”

4 „Küll sa oled ilus, mu arm,
küll sa oled ilus!
Su silmad loori taga on
kui tuvi silmad.

PTK 3

a ÜI 2:7
ÜI 8:4

b 2Mo 30:
23, 24
2Mo 30:34

c 1Ku 9:22

d 1Ku 5:8, 9

e 2Sa 12:24
Õp 4:3

Teine veerg

PTK 4

a 4Mo 32:1
5Mo 3:12
ÜI 6:5–7

b ÜI 1:10

c Neh 3:25
ÜI 7:4

d 2Sa 8:7
2Ku 11:10

e ÜI 7:3

f Kog 2:5

g ÜI 4:1

h 5Mo 3:25

i 5Mo 3:8, 9
L 133:3

j Õp 5:18, 19

Su juuksed on kui
kitsekari,
mis voogab alla Gileadi
mägedelt.”^a

2 Su hambad on kui
vastpügatud lambad,
kes pesemiselt tulevad,
kellel kõigil on paariline
ja kellest ükski pole
kaotanud oma tallekesi.

3 Su huuled on kui
erepunane lõng,
su kõne on hurmav.
Nagu granaatõuna pooled
on su põsed* loori taga.

4 Su kael^b on kui
Taaveti torn,^c
mille seinas on üks kivirida
teise peal
ja mille küljes ripub
tuhat kilpi,
kõik vägilaste ümarkilbid.”^d

5 Su rinnad on kui
kaks hirvevasikat,
kui gaselli kaksikud,^e
kes sõõvad liiliate keskel.”

6 „Enne kui mahe tuul tõuseb
ja varjud põgenevad,
lähen ma mürrimäele
ja viirukikünkale.”^f

7 „Kõik sinus on ilus,
mu arm,^g
sul pole ühtki viga.

8 Tule minuga Liibanoni
mäestikust, mu pruut,
tule minuga Liibanonist!^h
Astu alla Amanas* tipust,
Seniiri ja Hermoni tipust,ⁱ
lõvikoobastest,
leopardimägedelt!

9 Sa oled vallutanud
mu südame,^j
mu õeke, mu pruut,
oled vallutanud mu südame
ainsa pilguga oma silmist,

4:3 *Võib tõlkida ka „oimud”. **4:8**
*Võib tõlkida ka „Antiliibanoni”.

3:11 *Võib tõlkida ka „pärga”.

ainsa lülīga oma
kaelakeest.

10 Kui meeldivad on su õrnused,^a mu õeke, mu pruut!
Su õrnused on kaugelt
paremad kui vein,^b
su lõhnaõli aroom on
üle kõigist lõhnadest!^c

11 Su huuled tilguvad
kärjemett,^d mu pruut,
mesi ja piim on su keele all,^e
su riiete lõhn on otsekui
Liibanoni lõhn.

12 Suletud aed on mu õeke,
mu pruut,
suletud aed, pitseriga kinni
pandud allikas.

13 Su võsud* on kui
paradiisiaed,
täis granaatõunapuid,
parimaid vilju, henna-
põõsaid ja narditaimi,

14 nardi^f ja safranit, healõh-
nalist roogu^g ja kaneeli,^h
kõiksugu viirukipuid, mürri
ja aalood*,ⁱ
igasugu parimaid
lõhnaaineid.^j

15 Sa oled aia allikas,
puhta veega kaev,
Liibanonist voolav vesi.^k

16 Ärka, põhjatuul,
tule, lõnatuul!
Puhu õrnalt üle mu aia.
Heljugu õhus
selle aroomid.”
„Tulgu mu kallim oma aeda
sõõma selle parimaid vilju!”

5 „Ma tulin oma aeda,^l
mu õeke, mu pruut.
Noppisin oma mürri
ja lõhnataimi,^m
sõin oma meekärgi ja mett,
jõin oma veini ja piima.”ⁿ

4:13 *Teine võimalik tähendus: „ihu”.
4:14 *Mitte harilik aaloe (*Aloe vera*),
vaid tõenäoliselt kotkapuu (*Aquilaria*).

PTK 4

a Üi 7:12

b Üi 1:2, 4

c Est 2:12
Üi 1:12

d Õp 16:24

e Üi 5:1

f Joh 12:3

g Jes 43:24

h Õp 7:17

i L 45:8

j 2Mo 30:
23, 24
2Mo 30:34
Hes 27:2, 22

k Jer 18:14

PTK 5

l Üi 4:16

m Üi 4:13, 14

n Üi 4:11

Teine veerg

a Üi 1:2

b Üi 3:1

c Lu 2:8

d Üi 3:1, 3

„Sõõge, kallid sõbrad!
Jooge ja joobuge
õrnustest!”^a

2 „Ma magan, kuid mu süda
on ärkvel.^b
Ma kuulen kallima
koputust.”

„Ava mulle, mu õeke,
mu arm,
mu tuvike, mu süütuke!
Mu pea on kastest märg,
juuksekiharad täis
õõpiisku.”^c

3 „„Ma olen oma rüü
seljast heitnud.
Kas peaksin selle uuesti
ülle tõmbama?

Olen oma jalad pesnud.
Kas peaksin need jälle
tolmuseks tegema?”

4 Mu kallim tõmbas käe
ukseaugust tagasi,
mu tunded tema vastu
lõid lõkkele.

5 Tõusin, et kallimale avada,
mu käed tilkusid mürri,
sõrmed sulamürri
riivi pidemele.

6 Ma avasin oma kallimale,
kuid mu kallim oli
pöördunud ja läinud.
Olin tema lahkumisest
meeleheitel.*

Ma otsisin teda,
kuid ei leidnud,^d
hüüdsin, kuid ta
ei vastanud.

7 Valvurid oma ringkäigul
leidsid mu.
Nad lõid ja haavasid mind,
müürivalvurid kiskusid
mult räti*.

8 Vanduge mulle,
Jerusaalemma tütred,

5:6 *Teine võimalik tähendus: „olin jää-
nud tema sõnadest hingetuks”. 5:7
*Võib tõlkida ka „loori”.

et kui leiate mu kallima, siis ütlete talle, et olen armastusest haige.”

- 9** „Mille poolest on su kallim teistest kallimatest parem, sa kauneim naiste seast? Mille poolest on su kallim teistest kallimatest parem, et lased meil nõnda vanduda?”
- 10** „Mu kallim on kena ja jumekas, silmapaistvaim kümne tuhande hulgest.
- 11** Ta pea on kuld, puhas kuld. Tema kiharad on kui lainetavad palmioksad*, need on ronkmustad.
- 12** Ta silmad – need on kui tuvid veeojade ääres, piimas suplemas, tiigikalda* istumas.
- 13** Tema põsed on kui palsamipeenrad,^a kui künkad täis lõhnataimi. Ta huuled on liiliad, mis tilguvad sulamürri.^b
- 14** Tema sõrmed on kullast, krüsoliitidega ehitud. Ta kõht on läikivast elevandiluust, safiiridega kaetud.
- 15** Tema jalad on marmorsambad puhtast kullast alustel. Ta näeb välja kui Liibanon, kui võrratud seedrid.^c
- 16** Ta suu on väga magus, ta on läbini kütkestav.^d Selline on mu kallim, mu arm, Jeruusalemma tütrede.”

5:11 *Teine võimalik tähendus: „on kui datlikobarad”. 5:12 *Teine võimalik tähendus: „allika ääres”.

PTK 5

a Üi 6:2

b Üi 1:13

c L 92:12

d Üi 2:3

Teine veerg

PTK 6

a Üi 1:7

Üi 2:16

b Üi 7:10

c Üi 2:16

d 1Ku 14:17

1Ku 15:33

e Üi 1:9

f L 48:2

g Üi 6:10

h Üi 1:15

Üi 4:9

Üi 7:4

i Üi 4:1-3

j 1Ku 11:1

k Üi 2:14

6 „Kuhu su kallim on läinud, sa kauneim naiste seast? Kuhu su kallim on põiganud?

Me tuleme koos sinuga teda otsima.”

2 „Mu kallim läks alla oma aeda, palsamipeenarde juurde, rohuaedadesse karja hoidma, liiliaid noppima.^a

3 Mina kuulun oma kallimale ja mu kallim minule.^b

Liiliate keskel hoiab ta karja.”^c

4 „Sa oled ilus nagu Tirsas*,^d mu arm,^e

kaunis kui Jeruusalemm,^f kartust sisendav kui väehulgad lippude ümber.^g

5 Pööra oma silmad^h mult ära, need teevad mind rahutuks!

Su juuksed on kui kitsehari, mis voogab alla Gileadi nõlvadelt.ⁱ

6 Su hambad on kui lambad, kes pesemiselt tulevad, kellel kõigil on paariline ja kellest ükski pole kaotanud oma tallekesi.

7 Nagu granaatõuna pooled on su põsed* loori taga.

8 Kuuskümmend on kuningannasid, kaheksakümmend liignaisi ja neide on arvutult,^j

9 kuid vaid üks on mu tuvike,^k mu süütuke, oma ema ainus, oma sünnitaja lemmik.

6:4 *Võib tõlkida ka „kaunis linn”. 6:7 *Võib tõlkida ka „oimud”.

Neiud näevad teda ja
nimetavad õnnelikuks,
kuningannad ja liignaised
ülistavad teda:

- 10** „Kes see on, kes särab
kui koit,
on kaunis kui täiskuu,
kirkas kui päikesepaiste,
kartust sisendav kui väe-
hulgad lippude ümber?”^a
- 11** „Ma läksin alla pähkلياeda^b
vaatama, kuis pungad orus
pakatavad,
kaema, kas viinapuu on
lehte läinud,
granaatõunapuud
õide puhkenud.
- 12** Ma ei märganudki,
et see kihk viis mind
mu õilsa rahva vankrite
juurde.”
- 13** „Tule tagasi, tule tagasi,
suulamlanna!
Tule tagasi, tule tagasi,
et saaksime sind näha!”
„Miks te küll tahate näha
suulamlannat?”^c
„Ta on nagu
Mahanaimi tants*!”
- 7** „Kui ilusad on su jalad
sandaalides,
sa õilis neiu!
Su puusakumerused on
kui kaunistused,
meistrimehe kätetöö.
- 2** Su naba on ümar kausike,
ärgu puudugu seal
maitsestatud vein!
Su kõht on nisukuhi
liiliate keskel.
- 3** Su rinnad on kui
kaks hirvevasikat,
kui gaselli kaksikud.^d
- 4** Su kael^e on kui
elevandiluust torn.^f

6:13 *Võib tõlkida ka „nagu kahe rühma
tants”.

PTK 6
a Üi 6:4

b Kog 2:5

c Üi 1:6

PTK 7
d Üi 4:5

e Üi 1:10

f Üi 4:4

Teine veerg

a Üi 4:1

b 4Mo 21:25
Jos 21:8, 39

c Jes 35:2

d Üi 6:5

e Est 8:15

f Üi 7:3
Üi 8:10

g Üi 2:16
Üi 6:3

h Üi 1:14

i Üi 2:13

j Üi 6:11

k Üi 1:2
Üi 4:10

- Su silmad^a on selged kui
Hesboni^b tiigid
Bat-Rabbimi värava juures.
Su nina on nagu
Liibanoni torn,
mis vaatab Damaskuse
poole.
- 5** Su pea on nagu Karmel,^c
su kiharad^d kui
purpurne lõng,^e
kuningas on neist
lummatud.
- 6** Kui ilus sa oled, kui võluv,
mu armas neid,
joovastavaim nauding!
7 Sa oled sihvakas nagu
palmipuu,
su rinnad on kui
datlikobarad.^f
- 8** Ma mõtlesin: „Ronin üles
palmipuu otsa,
haaran kinni
viljakobaraist.”
Olgu su rinnad kui
viinamarjakobarad,
su hingeõhk nagu
õunte lõhn,
- 9** sinu suu kui parim vein.”
„Voolaku see õrnalt
mu kallima suhu,
valgugu tasa üle
uinuja huulte.
- 10** Mina kuulun oma
kallimale^g
ja tema ihaldab mind.
- 11** Tule, mu kallim,
lähme aasadele,
õõbime hennapõõsaste
juures!^h
- 12** Ärkame vara ja lähme
viinapuaeda,
et näha, kas viinapuu on
lehte läinud,
õienupud avanenud,ⁱ
kas granaatõunapuud
õitsevad.^j
Seal ma kingin sulle
õrnusi.^k

- 13** Alraunimarjad^a lõhnavad,
meie uste ees on kõiksugu
parimaid vilju,^b
äsja nopituid ja varem
korjatuid,
mida olen hoidnud sinule,
mu kallim.
- 8** Oh oleksid sa mu vend,
kes imes mu ema rinda!
Kui kohtaksin sind väljas,
annaksin sulle suud^c
ja seda ei pandaks pahaks.
- 2** Ma võtaksin su endaga
kaasa,
tooksin su oma ema majja,^d
tema majja,
kes mind õpetas.
Annaksin sulle juua
värtsitatud veini,
värsket granaatõunamahla.
- 3** Tema vasak käsi oleks
mu pea all,
ta parem käsi embaks
mind.^e
- 4** Vanduge mulle,
Jeruusalemma tütreid,
et te ei sütita ega õhuta
minus armastust,
enne kui see ise süttib.”^f
- 5** „Kes on see neid, kes tuleb
kõrbest üles,
nõjatudes oma kallimale?”
„Õunapuu all ma
äratasin su.
Seal oli su ema
sünnitusvaevas.
Seal tõi ta su valuga ilmale.
- 6** Pane mind pitseriks
oma südamele,
pitseriks käsivarrele,
sest armastus on tugev
kui surm,^g
jäägitu pühendumus järele-
andmatu kui surmavald.
Selle leegid on tulelõõm,
Jaahi* tulelõõm.^h

PTK 7
a 1Mo 30:14

b Üi 4:16

PTK 8
c Üi 1:2

d Üi 3:4

e Üi 2:6

f Üi 2:7
Üi 3:5

g Joh 15:13
Ef 5:25
Ilm 12:11

h 5Mo 4:24
1Jo 4:8

Teine veerg

a 1Ko 13:8, 13

b Ro 8:38, 39

c Üi 1:6

d Kog 2:4

e Üi 1:6
Üi 6:11

f Üi 2:14

g Üi 2:9, 17

- 7** Armastust ei suuda
kustutada vetevoode^a
ega minema uhtuda jõed.^b
Kui keegi pakuks
armastuse eest
kõiki oma koja aardeid,
oleks see* tõesti
põlastusväär.”
- 8** „Meil on väike õde,^c
kel pole rindu.
Mida me teeme oma õe
heaks
päeval, kui teda tullakse
kosima?”
- 9** „Kui ta on müür,
ehitame selle peale
hõbesakid,
kui ta on uks,
sulgeme selle
seedrilaudadega.”
- 10** „Mina olen müür,
mu rinnad on kui tornid.
Nii olen ma tema silmis
kui rahuleidnu.
- 11** Saalomoni oli viinamägi^d
Baal-Haamonis.
Ta andis selle valvurite
hoolde.
Igaüks neist pidi andma
saagi eest tuhat seeklit
hõbedat.
- 12** Mul on oma viinamägi,
see kuulub minule.
Tuhat seeklit hõbedat
kuulub sinule, Saalomon,
kakssada nendele,
kes valvavad saaki.”
- 13** „Oo, sina, kes elad
aedades,^e
sõbrad kuulevad su häält.
Luba ka minul seda
kuulda!”^f
- 14** „Tõtta, mu kallim,
ole karme kui gasell,^g
kui noor hirm
palsamimägedel!”

8:6 * Jaah on nime Jehoova lühivorm.

8:7 * Teine võimalik tähendus: „ta”.

JESAJA

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Isa ja ta mässulised pojad (1–9)
Jehoova vihkab, kui teda teenitakse
vaid vormitäreteks (10–17)
„Seadkem asjad omavahel
korda” (18–20)
Siionist saab Ustav Linn (21–31)
- 2 Jehoova kõrge mägi (1–5)
Mõõgad atradeks (4)
Jehoova päeval alandatakse
ülbed (6–22)
- 3 Juuda juhid eksitavad rahvast (1–15)
Siioni võrgutavad tütreid mõistetakse
hukka (16–26)
- 4 Seitse naist ühe mehe kohta (1)
Auline võsu, mille Jehoova laseb
võrsuda (2–6)
- 5 Laul Jehoova viinamäest (1–7)
Häda Jehoova viinamäele! (8–24)
Jumala viha oma rahva vastu (25–30)
- 6 Nägemus Jehoovast tema templis (1–4)
„Püha, püha, püha on
vägede Jehoova!” (3)
Jesaja huuli puhastatakse (5–7)
Jesaja läkitatakse (8–10)
„Siin ma olen, läkita mind!” (8)
„Kui kaua veel, oh, Jehoova?” (11–13)
- 7 Sõnum kuningas Aahasele (1–9)
Sear-Jaasub (3)
Immanuel kui tunnustäht (10–17)
Truudusetuse tagajärjed (18–25)
- 8 Assüüria tulevane rünnak (1–8)
Maher-Saalal-Haas-Bas (1–4)
Ärge kartke, „sest Jumal on
meiega” (9–17)
Jesaja ja tema lapsed kui
tunnustähed (18)
Pöörduge seaduse, mitte deemonite
poole (19–22)
- 9 Suur valgus Galileemaal (1–7)
Rahvalitseja sünd (6–7)
Jumala käsi Iisraeli vastu (8–21)
- 10 Jumala käsi Iisraeli vastu (1–4)
Assüüria — Jumala raevu kepp (5–11)
Assüüria karistamine (12–19)
- Jaakobi jääk pöördub tagasi (20–27)
Jumal mõistab kohut Assüüria
üle (28–34)
- 11 Iisai õiglane valitsus (1–10)
Hunt ja tall on üheskoos (6)
Jehoova tundmine täidab maa (9)
Jääk kogutakse kokku (11–16)
- 12 Tänu laul (1–6)
„Jaah, Jehoova, on mu jõud” (2)
- 13 Hukkamõistusõnum Babüloni
kohta (1–22)
Jehoova päev on ligi! (6)
Meedlased vallutavad Babüloni (17)
Babüloni ei asustata
enam kunagi (20)
- 14 Iisrael asub elama oma maale (1, 2)
Babüloni kuninga teotamine (3–23)
Sirav täht on langenud taevast (12)
Jehoova käsi purustab
assüürlase (24–27)
Kohtusõnum Vilistimaale (28–32)
- 15 Hukkamõistusõnum Moabi kohta (1–9)
- 16 Hukkamõistusõnum Moabi kohta
jätkub (1–14)
- 17 Hukkamõistusõnum
Damaskuse kohta (1–11)
Jehoova sõitleb rahvaid (12–14)
- 18 Hukkamõistusõnum Etioopia kohta (1–7)
- 19 Hukkamõistusõnum Egiptuse
kohta (1–15)
Egiptlased saavad tunda Jehoova
kätt (16–25)
Jehoova altar Egiptuses (19)
- 20 Märk Egiptusele ja Etioopiale (1–6)
- 21 Hukkamõistusõnum mereäärse kõrbe
kohta (1–10)
Valvamine vahitornis (8)
„Babülon on langenud!” (9)
Hukkamõistusõnum Duuma ja
kõrbetasandiku kohta (11–17)
„Vahimees, kas oö on veel pikk?” (11)
- 22 Hukkamõistusõnum nägemuste
oru kohta (1–14)

- Majapidaja Sebna asemele kutsutakse Eljakim (15–25)
Sümboolne varn (23–25)
- 23 Hukkamõistusõnum
Tüürose kohta (1–18)
- 24 Jehoova teeb maa tühjaks (1–23)
Jehoova on kuningas Siionil (23)
- 25 Jumala rahva rikkalikud õnnistused (1–12)
Jehoova pidusöök parima veiniga (6)
Surma pole enam (8)
- 26 Laul usaldusest ja päästest (1–21)
Jaah, Jehoova, on igavene kalju (4)
Maa elanikud õpivad õigust (9)
„Sinu surnud ärkavad ellu” (19)
Minge kambritesse ja peituge (20)
- 27 Jehoova tapab leviatani (1)
Laul Iisraelist kui viinamäest (2–13)
- 28 Häda Efraimi joomaritele! (1–6)
Juuda preestrid ja prohvetid taaruvad (7–13)
Leping surmaga (14–22)
Siioni kallis nurgakivi (16)
Jehoova tavatu töö (21)
Näited Jehoova targa manitsuse kohta (23–29)
- 29 Häda Arielile! (1–16)
Jumala teenimine vaid huultega (13)
Kurdid kuulevad, pimedad näevad (17–24)
- 30 Egiptuse abi on kasutu (1–7)
Rahvas põlgab prohvetlikku sõnumit (8–14)
Usaldus on tugevus (15–17)
Jehoova hoolitseb oma rahva eest (18–26)
Jehoova, ülim õpetaja (20)
„See on tee” (21)
Jehoova karistab Assüüriat (27–33)
- 31 Tõeline abi tuleb Jumalalt, mitte inimestelt (1–9)
Egiptuse hobused on liha (3)
- 32 Kuningas ja peamehed juhivad õigluse nimel (1–8)
Muretuid naisi hoiatatakse (9–14)
Õnnistused vaimu väljavalamisel (15–20)
- 33 Lootus õigetele (1–24)
Jehoova on kohtumõistja, seadusandja ja kuningas (22)
Ükski ei ütle: „Ma olen haige” (24)
- 34 Jehoova maksab rahvastele kätte (1–8)
Edom laastatakse (9–17)
- 35 Paradiis taastatakse (1–7)
Pime näeb, kurt kuuleb (5)
Püha tee lunastatutele (8–10)
- 36 Sanherib vallutab Juuda (1–3)
Ülemjoogikallaja pilkab Jehoovat (4–22)
- 37 Hiskija otsib Jesaja kaudu Jumalalt abi (1–7)
Sanherib ähvardab Jeruusalemma (8–13)
Hiskija palve (14–20)
Jesaja edastab Jumala vastuse (21–35)
Ingel tapab 185 000 assüürlast (36–38)
- 38 Hiskija haigus ja paranemine (1–22)
Tänulaul (10–20)
- 39 Käskjalad Babülonist (1–8)
- 40 Lohutus Jumala rahvale (1–11)
Hääl kõrbes (3–5)
Jumala vägevus (12–31)
Rahvad on kui tilk ämbris (15)
Jumal elab maakera kohal (22)
Nimetab kõiki tähti nimepidi (26)
Jumal ei väsi eal (28)
Lootus Jehoovale annab uut jõudu (29–31)
- 41 Vallutaja päikesetõusu poolt (1–7)
Iisrael on valitud Jumala teenijaks (8–20)
„Mu sõber Aabraham” (8)
Väljakutse teistele jumalatele (21–29)
- 42 Jumala teenija ja tema missioon (1–9)
„Mina olen Jehoova” (8)
Uus laul Jehoova kiituseks (10–17)
Iisrael on pime ja kurt (18–25)
- 43 Jehoova kogub oma rahva kokku (1–7)
Väljakutse jumalatele (8–13)
„Teie olete minu tunnustajad” (10, 12)
Lahkumine Babülonist (14–21)
Käigem üksteisega kohut (22–28)
- 44 Õnnistused Jumala valitud rahvale (1–5)

- Pole muud Jumalat peale Jehoova (6–8)
 Inimese tehtud ebajumalad
 on tühiised (9–20)
 Jehoova, Iisraeli lunastaja (21–23)
 Kyros laseb Jeruusalemma
 taastada (24–28)
- 45 Kyros on võitnud Babüloni
 vallutamiseks (1–8)
 Savi ei vaidle pottsepaiga (9–13)
 Teised rahvad tunnustavad
 Iisraeli (14–17)
 Jumal on looja ja ettekuulutaja (18–25)
 Maa on loodud elamiseks (18)
- 46 Babüloni ebajumalad ja
 Iisraeli Jumal (1–13)
 Jehoova ennustab tulevikku (10)
 Röövlind päikesetõusu poolt (11)
- 47 Babüloni langemine (1–15)
 Astroloogid paljastatakse (13–15)
- 48 Iisraeli noomimine ja
 puhastamine (1–11)
 Jehoova astub Babüloni vastu (12–16a)
 Jumala õpetus on kasulik (16b–19)
 „Minge välja Babülonist!” (20–22)
- 49 Jehoova teenija ülesanne (1–12)
 Valgus rahvastele (6)
 Lohutus Iisraelile (13–26)
- 50 Iisraeli patud põhjustavad
 probleeme (1–3)
 Jehoova kuulekas teenija (4–11)
 Õpilase keel ja kõrv (4)
- 51 Taastatud Siion on nagu Eedeni
 aed (1–8)
 Lohutus Siioni vägevalt loojalt (9–16)
 Jehoova vihakarikas (17–23)
- 52 Ärka, Siion! (1–12)
 Heade sõnumite toojatel kaunid
 jalad (7)
 Siioni vahimehed hüüavad
 üheskoos (8)
 Jehoova koja riistade kandjad
 olgu puhtad (11)
 Jehoova teenija ülendatakse (13–15)
 Moondunud välimus (14)
- 53 Jehoova teenija kannatused,
 surm ja matmine (1–12)
 Põlatud ja välditud (3)
- Võtab enda peale meie haigused
 ja valu (4)
 „Viidi tapale nagu lammas” (7)
 Kannab paljude pattu (12)
- 54 Viljatu Siion saab palju lapsi (1–17)
 Jehoova on Siionile kui mees (5)
 Jehoova õpetab Siioni lapsi (13)
 Ükski relv ei saa Siioni vastu (17)
- 55 Kutse tasuta söömaajale (1–5)
 Otsige Jehoovat, tema sõna on
 usaldusväärne (6–13)
 Jumala teed on kõrgemad kui
 inimese omad (8, 9)
 Jumala sõna läheb täide (10, 11)
- 56 Õnnistused võõramaalastele ja
 eunuhhidele (1–8)
 Palvekoda kõigile (7)
 Pimedad vahimehed,
 tummad koerad (9–12)
- 57 Õiged ja ustavad on hukkunud (1, 2)
 Iisraeli truudusetus paljastatakse (3–13)
 Lohutus alandlikele (14–21)
 Jumalatud on nagu mässav
 meri (20)
 Jumalatuil pole rahu (21)
- 58 Õige ja vale paastumine (1–12)
 Rõõm hingamispäeva
 pidamisest (13, 14)
- 59 Iisrael võõrdub oma pattude tõttu
 Jumalast (1–8)
 Pattude ülestunnistamine (9–15a)
 Jehoova astub kahetseja eest
 välja (15b–21)
- 60 Jehoova auhiilgus paistab
 Siioni peale (1–22)
 Otsekuu tuvid lendavad
 tuvimajadesse (8)
 Vase asemel kuld (17)
 Vähesest saab tuhat (22)
- 61 Võitnud kuulutavad head sõnumit (1–11)
 „Jehoova soosingu aasta” (2)
 „Suured õigusepuud” (3)
 Võõrad tulevad appi (5)
 „Jehoova preestrid” (6)
- 62 Siioni uus nimi (1–12)
- 63 Jehoova maksab rahvastele
 kätte (1–6)

- Jehoova truu armastus minevikus (7-14)
Kahetsuspalve (15-19)
- 64 Kahetsuspalve jätkub (1-12)
Jehoova on meie pottsepp (8)
- 65 Jehoova kohtuotsus ebajumala-
teenijate kohta (1-16)
Õnne- ja saatusejumalad (11)
„Minu teenijad söövad” (13)

- Uus taevas ja uus maa (17-25)
Ehitavad maju, istutavad
viinamägesid (21)
Kellegi töö ei lähe tühja (23)
- 66 Õige ja vale jumalateenimine (1-6)
Ema Siion ja ta pojad (7-17)
Rahvas kogutakse
Jeruusalemma (18-24)

1 Jesaja, ^a Aamotsi poja näge-
mus, mille ta sai Juuda ja Je-
ruusalemma kohta Juuda kunin-
gate Ussija, ^b Jootami, ^c Aahase ^d
ja Hiskija ^e päevil. ^f

2 Kuula, taevas, ja pane
tähele, maa, ^g
sest Jehoova räägib:
„Ma olen pojad üles
kasvatanud, lasknud
neil suureks sirguda, ^h
aga nemad mässavad
mu vastu. ⁱ

3 Pull tunneb oma peremeest
ja eesel oma isanda söime,
kuid Iisrael ei tunne mind*, ^j
mu rahvas ei toimi arukalt.”

4 Häda patusele rahvale, ^k
süüga koormatud rahvale,
õelate soole, rikutud lastele!
Te olete hüljanud Jehoova, ^l
pole pidanud lugu Iisraeli
Pühast,
olete pööranud talle selja.

5 Kuhu teid veel lüüa, kui te
muudkui mässate? ^m
Pea on täis valu,
süda täiesti haige. ⁿ

6 Pealaest jalatallani pole
ühtki tervet kohta.
Haavad, sinikad ja
värsked vermed —

PTK 1

- a 2Aj 32:32
b 2Aj 26:22
Jes 6:1
c 2Aj 27:1, 2
d 2Aj 28:1
e 2Aj 29:1, 2
2Aj 32:20
f Mt 1:9
g L 50:4
h 5Mo 1:31
i 5Mo 4:25, 26
Hes 20:8
j Ho 4:6
k Tn 9:11
l 5Mo 31:16
Jer 2:5
m Jer 5:3
n Neh 9:34, 35
Tn 9:8

Teine veerg

- a Lu 10:34
b 5Mo 28:
33, 63
c 2Ku 18:11
d 2Ku 18:13, 14
Jes 8:7, 8
e 1Mo 19:
24, 25
5Mo 29:
22, 23
Ro 9:29
f 1Mo 13:13
Jes 3:8, 9
g 5Mo 32:32
Ju 7
h 1Sa 15:22
Õp 15:8
Ho 6:6
Mi 6:7
i 2Mo 29:38
j 3Mo 3:14-16
k 3Mo 4:18, 21
l 3Mo 16:5
m 3Mo 17:11

need on puhastamata ja
sidumata, õliga võidmata. ^a

7 Teie maa on tühjaks jäänud,
teie linnad maha põletatud.
Võõrad neelavad teie maa
otse teie silme all. ^b

See on laastatud
nagu pärast vaenlase
rännakut. ^c

8 Siioni tütar on jäänud üksi,
ta on nagu varjualune
viinamäel,
nagu vahionn kurgipõllul,
nagu piiramisrõngas linn. ^d

9 Kui vägede Jehoova
poleks jätnud meile
pisut pääsenuid,
oleksime olnud otsekui
Soodom

ja saanud Gomorra
sarnaseks. ^e

10 Kuulake Jehoova sõnu,
te Soodoma ^f
hirmuvalitsejad!

Pange tähele meie
Jumala seadust*,
te Gomorra ^g elanikud!

11 „Milleks mulle teie rohked
ohvrid?” ^h küsib Jehoova.
„Mül on küllalt teie
põletusohvriäärdest ⁱ ja
nuumloomade rasvast! ^j

Ei meeldi mulle noorte
pullide, ^k tallede ja
kitsede ^l veri. ^m

1:1 *Nimi Jesaja tähendab „Jehoova pääste”. 1:3 *Võib tõlkida ka „oma isandat”.

1:10 *Võib tõlkida ka „õpetust”.

- 12** Te tulete mu ette,^a
kuid kes on käskinud
teil tulla
ja kulutada mu õuesid?^b
- 13** Ärge tooge enam tühiseid
roaohvraid,
teie suitsutusrohi on
mulle jäle.^c
Te tähistate noorkuud^d
ja hingamispäeva^e ning
kutsute kokku koguduse,^f
te peate pühalikke
kokkutulekuid
ja samal ajal nõiute —
ma ei salli seda!^g
- 14** Ma vihkan teie noorkuid
ja pühi.
Need on mulle koormaks,
ma olen väsinud neid
kandmast.
- 15** Kui te käed välja sirutate,
peidan ma oma palge
teie eest.^h
Kuigi te palju palvetate,ⁱ
ei kuula ma teid.^j
Teie käed on täis verd.^k
- 16** Peske end, puhastage end,^l
kõrvaldage oma kurjad teod
mu silme eest,
ärge tehke enam halba.^m
- 17** Öppige tegema head,
otsige õigust,ⁿ
noomige rõhujat,
kaitske isata lapse õigusi,
ajage lesknaise kohtuasja.^o
- 18** „Tulge ja seadkem asjad
omavahel korda,”
ütleb Jehoova.^p
„Kuigi teie patud on
erepunased,
saavad need lumivalgeks,^q
kuigi need on otsekui
karminpunane riie,
saavad need
villa sarnaseks.
- 19** Kui te meeleldi kuuletute,
saate süüa maa parimat.^r
- 20** Kui te aga tõrgute ja
mässate,
neelab teid mõök.^s

PTK 1

- a 5Mo 16:16
b Kog 5:1
Mal 1:8
c Õp 21:27
Hes 8:11, 12
d 4Mo 28:11
e 2Mo 31:13
f 3Mo 23:2
g 3Mo 19:26
h Õp 15:29
i Mt 6:7
j Õp 28:9
Jes 59:2
Nu 3:44
k Mi 3:2–4
l Jer 4:14
m Jes 55:7
n Mi 6:8
o 5Mo 10:18
Jer 22:3
p Mi 6:2
Jk 4:8
q L 51:7
Jes 44:22
Mi 7:19
r 5Mo 28:1, 2
Jl 2:19
s 3Mo 26:33
Õp 29:1

Teine veerg

- a L 48:2
b Jer 2:20
c 2Sa 8:15
1Ku 3:28
d 2Aj 19:9, 10
e Mi 3:1–3
Lu 13:34
f Hes 22:18
g Jes 3:14
Mi 3:9–11
h 2Mo 23:8
i 2Mo 22:22
Jer 5:28
j Hes 5:13
k Jer 6:29, 30
Jer 9:7
Mal 3:3
l 4Mo 12:3
1Sa 12:1, 3
Jes 32:1
Hes 34:23
m Jes 62:1
n Jer 31:11
o Hes 20:38
p 1Ku 9:6, 7

Jehoova suu on
rääkinud.”

- 21** Kuidas küll on ustavast
linnast^a
saanud lõbunaine!^b
Ta oli täis õigust,^c
seal elas õigus,^d
aga nüüd on seal mõrvarid.^e
- 22** Su hõbe on muutunud
räbuks,^f
su õlu* on lahjendatud
veega.
- 23** Su peamed on
kangekaelsed ja
varastega mestis.^g
Nad kõik armastavad
alkäemaksu ja
himustavad kingitusi.^h
Isata lastele ei anna
nad õigust
ja lesknaise tüliasi ei jõua
nende ette.ⁱ
- 24** Seepärast lausub
ülil isand
vägede Jehoova,
Iisraeli vägev:
„Küllalt! Ma vabastan end
oma vastastest
ja tasun kätte oma
vaenlastele.^j
- 25** Ma tõstan oma käe su vastu,
ma puhastan sind räbust
otsekui leelisega
ja kõrvaldan sinust kogu
mustuse.^k
- 26** Ma annan sulle jälle
kohtumõistjaid
nagu varem
ja nõuandjaid nagu alguses.^l
Siis pannakse sulle nimeks
Õiguse Linn, Ustav Linn.^m
- 27** Siion lunastatakse
õiglusegaⁿ
ja tema tagasipöördub
rahvas õigusega.
- 28** Vastuhakkajad ja patused
hävitatakse ühekorraga,^o
need, kes hülgavad
Jehoova, hukuvad.^p

1:22 * Võib tõlkida ka „nisuõlu”.

- 29** Te tunnete häbi
võimsate puude pärast,
mida te ihaldasite,^a
ning häbenete aedade*
pärast, mis te endale
valisite.^b
- 30** Te saate suure puu
sarnaseks,
mille lehed närtsivad,^c
ja olete otsekuivi veeta aed.
- 31** Tugev saab takuks
ja tema töö sädemeks:
koos kaovad need leekides
ja kustutajat pole.”
- 2** Jesaja, Aamotsi poja näge-
mus Juuda ja Jeruusalema
kohta.^d
- 2** Viimseil päevil
kõrgub Jehoova koja mägi
kindlalt üle teiste
mäetippude,^e
tõuseb kõrgemale
küngastest
ja kõik rahvad voolavad
sinna.^f
- 3** Paljud rahvad lähevad
ja ütlevad:
„Tulge, lähme üles
Jehoova mäele,
Jaakobi Jumala kotta!^g
Ta õpetab meile oma teid,
et me võiksime käia
tema radu.”^h
Sest Siionist tuleb seadus*
ja Jeruusalemmast
Jehoova sõna.ⁱ
- 4** Tema mõistab õigust
rahvaste keskel
ja seab asjad korda paljude
rahvaste hüvanguks.
Nad taovad oma mõõgad
atradeks
ja odad aianugadeks.^j
Rahvas ei tõsta mõõka
rahva vastu
ja nad ei õpi enam sõdima.^k

1:29 *Arvatavasti olid need puud ja aiad
seotud ebajumalate teenimisega. 2:3
*Võib tõlkida ka „õpetus“.

PTK 1
a Hes 6:13
b Jes 65:3
Jes 66:17
c Jer 17:5, 6

PTK 2
d Jes 1:1
e Sak 8:3
f L 72:1, 8
L 86:9
Mi 4:1–3
Hag 2:7
Ap 10:34, 35
g Sak 8:23
h Jes 54:13
i Jes 51:4
j L 46:9
k L 72:7
Jes 60:18
Mt 26:52

Teine veerg
a Jes 60:19, 20
b 5Mo 31:
16, 17
c 5Mo 18:10
d 5Mo 17:15, 16
e 2Aj 28:1, 2
2Aj 33:1, 7
f 2Mo 20:18
g Sef 1:4, 7
h Jes 66:16

- 5** Tule, Jaakobi sugu,
käigem Jehoova valguses!^a
- 6** Sa oled hüljanud oma
rahva, Jaakobi soo.^b
Nad on võtnud
üle hulgaliselt idamaa
kombeid,
nad tegelevad maagiaga^c
nagu vilistid,
nende keskel on rohkesti
võõramaalaste lapsi.
- 7** Nende maa on täis
hõbedat ja kulda,
nende varandusel pole
otsa ega äärt.
Nende maa on täis
hobuseid,
neil on arvutult
sõjavankreid.^d
- 8** Nende maa kubiseb
tühiseist jumalaist.^e
Nad kummardavad oma
kätetööd,
seda, mida nende sõrmed
on teinud.
- 9** Inimene kummardab maha
ja alandab end
ning sa ei andesta neile.
- 10** Peitu kaljusse ja varja end
maapöues
hirmust Jehoova
ja tema võimsa auhiilguse
ees.^f
- 11** Inimese ülbed silmad
alandatakse,
tema kõrkust painutatakse.
Jehoova ükski on ülendatud
sel päeval,
- 12** sest see on vägede Jehoova
päev.^g
See tabab igaüht,
kes on suureline ja kõrk,
igaüht, olgu ta ülem või
alam.^h
- 13** See tabab kõiki Liibanoni
kõrgeid ja uhkeid
seedreid,
kõiki Baasani tammesid,
14 kõiki võimsaid mägesid
ja kõiki kõrgeid künkaid,

- 15 kõiki kõrgeid torne ja kindlustatud müüre,
 16 kõiki Tarsise laevu^a ja uhkeid paate.
 17 Inimese ülbus alandatakse, tema kõrkust painutatakse. Jehoova ükski on ülendatud sel päeval.
 18 Tühised jumalad kaovad täielikult.^b
 19 Inimesed peituvad kaljulõhedesse ja maapõue koobastesse^c hirmust Jehoova ja tema võimsa auhiilguse ees,^d kui ta tõuseb, et panna maa hirmust värisema.
 20 Sel päeval viskavad inimesed oma tühised hõbe- ja kuldjumalad, mis nad endale kummardamiseks on teinud, karihiirte ja nahkhiirte ette^e
 21 ning peidavad end kaljukoobastesse ja kivirüngaste vahele hirmust Jehoova ja tema võimsa auhiilguse ees, kui ta tõuseb, et panna maa hirmust värisema.
 22 Ära siis looda tühise inimese peale, kes on vaid hingeõhk*. Miks peaksid toetuma temale?
 3 Ülim isand vägede Jehoova võtab Jeruusalemmalt ja Juudalt ära toetuse ja abi: kogu leiva ja vee,^f
 2 sangari ja sõjamehe, kohtumõistja ja prohveti,^g ennustaja ja vanema,
 3 viiekümnepealiku,^h aukandja ja nõunik,

2:22 *Võib tõlkida ka „kel on hingeõhk niinas“.

PTK 2

a 1Ku 10:22
Hes 27:25

b Jes 27:9

c Ilm 6:15

d Jes 2:10
2Te 1:9

e Jes 30:22
Jes 31:7

PTK 3

f 3Mo 26:26
5Mo 28:49, 51
Jer 37:21
Hes 4:16

g Hes 13:9

h 2Mo 18:21

Teine veerg

a 5Mo 18:10, 12
Jes 8:19

b Jer 9:4, 5
Mi 3:2, 3

c 3Mo 19:32

d 2Aj 33:1, 6
Hes 9:9

e 1Mo 18:20
Jes 1:10
Ju 7

f Kog 8:12
Sef 2:3

osava maagi ja vilunud posija.^a

- 4 Ma panen nende peameesteks poisikesed, annan neile ebakindlad* valitsejad.
 5 Inimesed rõhuvad siis üksteist, igaüks oma ligimest.^b Poisike ründab eakat, vääritu hakkab vastu auväärsele.^c
 6 Igaüks haarab kinni oma vennast isakojas ja ütleb: „Sul on kuub. Hakka meie pealikuks! Võta see rusuhunnik oma käe alla.”
 7 Tema aga keeldub sel päeval: „Ei saa minust teie haavasidujat, pole mu majas ei leiba ega kehakatet. Ärge pange mind selle rahva pealikuks!”
 8 Jeruusalemm on komistanud ja Juuda langenud, sest nende sõnad ja teod on Jehoova vastu, nad mässavad tema auliste silmade ees.^d
 9 Nende näoilme tunnistab nende vastu ja nagu Soodom^e kuulutavad nad oma pattu, nad ei varja seda. Häda neile, sest nad tõmbavad enda peale õnnetuse!
 10 Õelge õigele, et tal läheb hästi, sest talle tasutakse tema tegude eest.^f

3:4 *Võib tõlkida ka „heitliku meelega“.

- 11** Häda jumalatele!
Teda tabab õnnetus,
sest talle tasutakse
tema kätetööd mööda.
- 12** Mu rahva töölesundijad
on karmid
ja tema üle valitsevad
naised.
Mu rahvas, su juhid
eksitavad sind,
nad viivad su teelt kõrvale.^a
- 13** Jehoova asub oma kohale,
et esitada süüdistused,
ta teeb teatavaks
rahvaste kohta langetatud
kohtuotsuse.
- 14** Jehoova käib kohut
oma rahva vanemate
ja peameestega.
„Te põletasite maha
viinamäe,
teie kodades on
vaestelt röövitu.^b
- 15** Kuidas te julgete tallata
mu rahvast
ja rõhuda vaeseid?“^c
küsi kõrgeim valitseja
vägede Jehoova.
- 16** Jehoova ütleb: „Kuna Siioni
tütred on kõrgid,
käivad pea uhkelt püsti,
pöörivad võrgutavalt
silmi, kõnnivad tippival
sammul
ja kõlistavad jalavõrudega,
- 17** siis ajab Jehoova Siioni
tütarde pealae kärna,
Jehoova kisub paljaks
nende lauba.^d
- 18** Sel päeval võtab Jehoova
ära nende ilusad
jalavõrud,
peaehed ja
kuusirbikujulised
kaunistused,^e
- 19** kõrvarõngad,* käevõrud
ja loorid,

3:19 *Võib tõlkida ka „ripatsid“.

PTK 3

a Jer 5:31
Hab 1:4

b Jes 1:23
Jer 5:26–28
Mi 2:1, 2
Mi 6:10

c Mi 3:2, 3

d Jes 3:24

e Koh 8:26

Teine veerg

a 2Mo 38:8

b Est 2:12

c Mi 1:16

d Nu 2:10

e Nu 2:21

f Nu 1:4

g Nu 2:10

PTK 4

h Jes 3:25

i 1Mo 30:
22, 23
Lu 1:24, 25

j Jes 30:23
Jl 3:18
Sak 9:17

k 2Mo 32:
32, 33

- 20** peakatted, jalaketikesed
ja rinnavööd*,
lõhnatoosid ja amuletid[#],
- 21** sõrmused ja ninarõngad,
- 22** pidurõivad, hõlstdid,
pealisküübid ja kukrud,
- 23** käsipeeglid,^a
linased rõivad,
turbanid ja loorid.
- 24** Palsamiõli^b asemel on
mädalehk,
või asemel nõör,
uhke soengu asemel
kiilaspea,^c
kalli rüü asemel kotiriie^d
ja ilu asemel põletusmärk*.
- 25** Su mehed langevad
mööga läbi,
su sangarid hukuvad
lahingus.^e
- 26** Linnavärvavad leinavad ja
kurvastavad,^f
linn istub mahajäetuna
maas.^g
- 4** Sel päeval haaravad seitse
naist kinni ühest mehest^h ja
ütlevad:
„Me sööme omaenda leiba
ja kanname omaenda
riideid,
kui meid vaid hüütaks
sinu nimega,
et meie teotus* kaoks.“ⁱ
- 2** Sel päeval on võsu, mille
Jehoova laseb võrsuda, ilus
ja auline, ning maa vilil on
pääsenud iisraellastele uhku-
seks ja ehteks.^j **3** Siionisse al-
lesjäänuid ja Jeruusalemma jä-
relejäänuid nimetatakse püha-
deks, kõiki Jeruusalemmas, kes
on elamiseks kirja pandud.^k
- 4** Kui Jehoova on kohtumõist-
mise vaimu ja põletava* vaimuga

3:20 *Võib tõlkida ka „õlavööd“. [#]Võib tõlkida ka „teokarpide ehted“. 3:24 *Märk, mis põletati orja või vangi kehale. 4:1 *Naisele oli häbiv, kui ta polnud abielus ja tal polnud lapsi. 4:4 *Võib tõlkida ka „puhastava“.

pesnud ära Siioni tütarde rooja^a ning uhtunud Jeruusalemmast minema verevalamise,^b 5 siis paneb Jehoova Siioni mäe ja kokkutulekupaiga kohale päevaajaks pilve ja suitsu ning õõseks ereda tuleleegi^c – kogu aulise paiga üle laotub kaitsevარი. 6 Sinna tuleb varjualune, mis pakub kaitset päevakuumuse eest^d ning varju ja pelgupaika torni ja vihma eest.^e

- 5** Ma tahan laulda temast, keda ma armastan. See laul on minu armsamast ja tema viinamäest.^f Mu armastatul oli viinamägi viljakal nõlval.
- 2** Ta kaevas maa üles ja puhastas kividest. Ta pani sinna kasvama parimad punased viinamarjad, ehtas selle keskele torni ja raius sinna surutõrrre.^g Ta lootis saada häid viinamarju, kuid sai hoopis halbu.^h
- 3** „Ja nüüd, Jeruusalemma elanikud ja Juuda mehed, mõistke palun kohut minu ja mu viinamäe vahel.ⁱ
- 4** Kas ma oleksin saanud teha oma viinamäe heaks veel midagi, mida ma juba polnud teinud?^j Ma lootsin, et see kasvatab häid viinamarju, aga miks andis see hoopis halbu?
- 5** Nüüd räägin ma teile, mida ma teen oma viinamäega. Ma kisun maha selle heki ning see koht põletatakse.^k Ma lõhun maha selle kivimüüri ja see paik tallatakse ära.

PTK 4

a Hes 36:25

b Hes 22: 20–22

c 2Mo 13:21
4Mo 9:15
Sak 2:4, 5

d L 121:5

e Jes 25:4

PTK 5

f L 80:8
Jes 5:7
Jer 2:21
Lu 20:9g Mt 21:33
Mr 12:1

h Ho 10:1

i Mi 6:2

j 2Aj 36:15
Hes 24:13k 3Mo 26: 31, 33
Neh 2:3
L 79:1

Teine veerg

a 5Mo 29: 22, 23
Jer 25:11
Jer 45:4

b Jes 32:13

c 5Mo 11:16, 17

d L 80:8
Jer 12:10

e Mi 6:8

f 5Mo 15:9

g Mi 2:1, 2

h 1Ku 21:15, 16

i 2Aj 36:20, 21
Jes 27:10j 5Mo 28: 15, 17
Jl 1:17k Lu 21:34
Ro 13:13

- 6** Ma teen selle tühermaaks,^a seal ei kärbita ega kõblata.

See kasvab täis ogalisi pöösaid ja umbrohtu^b ning ma keelan pilvedel sellele vihma anda.^c

- 7** Vägede Jehoova viinamägi on Iisraeli sugu^d ning Juuda mehed on istandus, millesse ta oli kiindunud.

Ta ootas õigust,^e aga tuli ülekohus, ootas õiglust, aga tuli hädakisa.^f

- 8** Häda teile, kes omandate maja maja järel^g ja liidate põllule põllu,^h kuni pole enam vaba paika ning teie üksi elate sellel maal!

- 9** Ma kuulsin vägede Jehoova vannet: paljudest majadest, olgugi need suured ja ilusad, saab kohutav vaatepilt, need jäävad elanikest tühjaks.ⁱ

- 10** Kümme adramaad* viinamäge annab vaid ühe bati^g ning üks homer^h seemet annab vaid ühe eefa^{g,j}

- 11** Häda neile, kes tõusevad hommikul vara, et vägijooki juua,^k kes viidavad aega ööpimeduseni, kuni vein nad üles kütab!

- 12** Nende pidudel voolab vein, kõlavad lüüra- ja keelpilli-, tamburiini- ja flöödihelid. Kuid Jehoova tegudele nad ei mõtle, tema kätetööd nad ei näe.

5:10 *4 hektarit. ^g22 liitrit. (Vt lisa B14.) ^h220 liitrit. ^j22 liitrit.

- 13** Kuna mu rahvas ei tunne mind, viiakse ta pagendusse.^a Auväärsed mehed jäävad nälga^b ja rahvas nõrkeb janust.
- 14** Seepärast teeb surmavald end avaraks ja ajab oma suu pärani lahti.^c Sinna alla läheb linn, selle hiilgus*, kárarikas rahvas ja pidutsejad.
- 15** Inimene madaldab end, ta painutatakse maha, ülbete silmad alandatakse.
- 16** Vägede Jehoovat ülendab tema kohtumõistmine*, püha Jumal^d pühitseb end õiguse kaudu.^e
- 17** Rusude vahel násivad talled rohtu nagu oma karjamaal. Laastatud paigus, kus varem olid nuumloomad, sõõvad võõramaalased.
- 18** Häda neile, kes veavad pettusepaelttega oma süüd ja vankrikõitega oma pattu,
- 19** neile, kes ütlevad: „Tehku ta ruttu, tótaku oma tööga, et võiksime seda náha! Mingu táide Iisraeli Püha eesmärk, et saaksime seda juba teada!”!
- 20** Häda neile, kes nimetavad head halvaks ja halba heaks,^g neile, kes teevad valguse pimeduseks ja pimeduse valguseks, magusa mõruks ja mõru magusaks!
- 21** Häda neile, kes on targad iseenese silmis

5:14 *Võib tõlkida ka „ülilikud”. 5:16 *Võib tõlkida ka „õiglus”.

- PTK 5
- a Jes 27:11
Jer 8:7
Ho 4:6
- b Nu 4:9
- c 5Mo 28:63
- d Jes 6:3
Ilm 4:8
- e 5Mo 32:4
- f Jer 5:12
Jer 17:15
Hes 12:22
- g Öp 17:15
Mal 2:17
- Teine veerg**
- a Öp 3:7
Ro 12:16
- b Öp 23:20
Öp 31:4, 5
- c 5Mo 16:19
Jes 1:23
Mi 3:11
- d 1Ku 21:13
Öp 17:15
- e 5Mo 31:20
2Ku 17:13, 14
Neh 9:26
Jes 1:4
- f 5Mo 31:16, 17
2Aj 36:15, 16
Nu 2:2
- g Jer 16:4
- h Jer 52:4
- i 5Mo 28:49, 50
Jer 5:15
- j Jer 4:13

- ja arukad omaenda arvates!^a
- 22** Häda neile, kes on kõvad mehed veini jooma ja osavad vägijooke segama,^b
- 23** neile, kes kuulutatavad altkäemaksu eest süüdlase õigeks^c ja võtavad õigelt ta õiguse!^d
- 24** Seepärast, justnagu tulekeel neelab kõrred ja leegid hävitavad kuluheina, nii mädaneb nende juur ning nende õied närtsivad ja lendavad minema kui tolm, sest nad on hüljanud vägede Jehoova seaduse* ja põlanud Iisraeli Püha sõna.^e
- 25** Seepärast on Jehoova viha süttinud põlema oma rahva vastu. Ta tõstab käe ja lööb neid.^f Mäed vabisevad ja nende laibad vedelevad tänavatel nagu rämps.^g Kõige selle juures pole ta viha vaibunud, vaid ta käsi on ikka veel üles tõstetud, et lüüa.
- 26** Ta on pannud püsti kogunemistähise kauge rahva jaoks,^h ta on kutsunud neid vilega maa äärestⁱ ja nad tulevad tótates.^j
- 27** Keegi neist pole väsinud ega komista, keegi pole unine ega maga. Ei lödvene nende võõ ega katke sandaalirihmad.
- 28** Kõik nende nooled on teravad ja kõik nende vibud vinnas. Nende hobuste kabjad on nagu ränikivi

5:24 *Võib tõlkida ka „õpetuse”.

ja nende vankrirattad
kui tormituul.^a

29 Nad mõirgavad nagu lõvid,
nagu noored lõvid.^b

Lõrisesed haaravad
nad saagi,
viivad selle minema ning
päästjat ei ole.

30 Sel päeval lõrisevad nad
oma saagi kohal,
nad on nagu raevutsev
meri.^c

Kes seda maad vaatab,
näeb rusuvat pimedust,
valguski pimeneb pilvede
pärast.^d

6 Sel aastal, kui kuningas Us-
sija suri,^e nägin ma Jehoov-
at istumas aulisel ja üleval
troonil.^f Ta kuuehõlmad täit-
sid templi. **2** Tema ümber sei-
sid seeravid*. Igaühel neist oli
kuus tiiba: kahega nad katsid
oma nägu, kahega jalgu ja ka-
hega lendasid.

3 Nad hüüdsid üksteisele:

„Püha, püha, püha on
vägede Jehoova!^g

Kogu maa on täis tema
auhiilgust!”

4 Nende hüüdeist vabisesid
uksepostid ning koda täitus
suitsuga.^h

5 Siis ma ütlesin:

„Häda mulle!

Ma olen kadunud mees,*
sest mu huuled on rüvedad,
ma elan rüvedate huultega
rahva keskelⁱ

ja mu silmad on näinud
kuningat,
vägede Jehoovat ennast!”

6 Siis lendas mu juurde üks
seerav ja tema käes oli hõõguv
sõetükk,^j mille ta oli tangide-
ga altarilt võtnud.^k **7** Ta puu-
dutas mu suud ning ütles:

6:2 *Vt „Sõnaseletusi”. **6:5** *Sõna-sõ-
nalt „mind on vaikima pandud”.

PTK 5

a Hab 1:8

b Jer 50:17

c Jer 6:23

d Jer 4:23

PTK 6

e 2Aj 26:23

f 1Ku 22:19
Tn 7:9

g 2Mo 15:11
Ilm 4:8

h Ilm 15:8

i Jes 29:13

j Hes 10:2

k Ilm 8:5

Teine veerg

a 1Mo 1:26
Joh 1:1, 2
Joh 12:41

b L 110:3
Mt 4:19, 20

c Jer 5:21
Mt 13:14, 15
Lu 8:9, 10
Ap 28:25–27

d Hes 3:7

e Jer 6:10
Joh 3:20

f 2Aj 36:20, 21
Jes 3:26
Jes 24:1

g 2Ku 25:11

PTK 7

h 2Ku 16:1, 2

i 2Ku 15:37
2Aj 28:6

„See puudutas sinu huuli.

Su süü on kõrvaldatud,
su patt lepitatud.”

8 Seejärel kuulsin ma Je-
hoova häält. Ta küsis: „Kelle
ma läkitan, kes meie nimel lä-
heks?”^a Ma vastasin: „Siin ma
olen, läkita mind!”^b

9 Tema ütles: „Mine ja ütle
sellele rahvale:

„Te kuulete ikka ja jälle,
kuid ei mõista,
te näete ikka ja jälle,
kuid ei taipal!”^c

10 Tee tuimaks selle rahva
süda,^d

kata kinni nende kõrvad,^e
kleebi kinni nende silmad,
et nad oma silmadega
ei näeks

ja oma kõrvadega
ei kuuleks,

et nende süda ei mõistaks
ja nad ei pöörduks ega
saaks terveks.”

11 Ma küsisin: „Kui kaua
veel, oh, Jehoova?” Tema vas-
tas:

„Kuni linnad tehakse
varemeiks ja need
jäävad elaniketa,
kuni majad jäävad tühjaks,
maa laastatakse
ja maha jäetakse,^f

12 kuni Jehoova saadab
inimese kaugele^g
ning maal hakkab
laiuma tühjus.

13 Sinna jääb siiski alles
kümnes osa, aga seegi põle-
takse nagu suur puu, nagu
tamm, millest jääb pärast maha-
võtmist järele känd. Tema känd
on püha sugu.”

7 Juuda kuninga Aahase,^h Us-
sija poja Jootami poja päe-
vil tulid Süüria kuningas Ret-
sin ja Iisraeli kuningas Pekah,ⁱ
Remalja poeg, Jeruusalemma

vastu sõdima, kuid ei suutnud seda vallutada.^a **2** Taaveti soole teatati: „Süüria on ühendanud jõud Efraimiga*.”

Aahase ja ta rahva süda hakkas seepeale vabisema, nagu vabisevad metsapuud tuule käes.

3 Jehoova ütles Jesajale: „Mine palun oma poja Sear-Jaasubiga*^b Aahasele vastu pesupesemisväljale viiva tee äärde, sinna, kus lõppeb ülemise tiigi veejuhe.^c **4** Ütle talle: „Ära muretse, ära karda ja su süda ärgu muutugu araks nende kahe hõõguva tukiotsa pärast: Süüria kuninga Retsini ja Remalja poja^d tulise viha pärast. **5** Süüria ühes Efraimiga ning Remalja poeg kavatsevad su vastu kurja, õeldes: **6** „Lähme üles Juuda vastu, kusime selle lõhki,* vallutame selle ja paneme sinna kuningaks Taabali poja!”^e

7 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:

„See ei õnnestu, seda ei juhtu.

8 Sest Süüria pea on Damaskus ja Damaskuse pea on Retsin.

Ei möödu kuutkümmet viit aastatki, kui Efraim on hävitatud ja seda rahvast ei ole enam.^f

9 Efraimi pea on Samaaria^g ja Samaaria pea on Remalja poeg.^h

Kui teil pole kindlat usku, siis te ei jää püsima.”^h

10 Jehoova ütles Aahasele veel: **11** „Palu oma Jumalalt Jehoovalt tunnustähteⁱ – olgu

7:2 *St Iisraeliga. 7:3 *Nimi Sear-Jaasub tähendab „vaid jääk pöördub tagasi”. 7:6 *Teine võimalik tähendus: „hirmutame seda”.

PTK 7

a 2Ku 16:5

b Jes 8:18

c 2Ku 18:17

d 2Ku 15:30
Jes 8:6, 7

e 2Ku 16:5

f 2Ku 17:6
Ho 1:6

g 1Ku 16:23, 24

h 2Ku 15:27

i Koh 6:36, 37
Jes 37:30
Jes 38:7, 8

Teine veerg

a 2Aj 36:15, 16

b Jes 9:6
Joh 1:14
1Ti 3:16c Mt 1:23
Lu 1:30-35d 2Ku 15:29
2Ku 16:8, 9
Jes 8:3, 4
Jes 17:1

e 1Ku 12:20

f 2Ku 18:13, 14
2Aj 28:19, 20
Jes 36:1

g 2Ku 16:7

see kasvõi nii sügav kui surmavald või nii kõrge kui taevas.” **12** Kuid Aahas vastas: „Ma ei palu ega pane Jehoovat proovile.”

13 Jesaja aga ütles: „Palun kuula, Taaveti sugu! Kas teile on veel vähe sellest, et panete proovile inimeste kannatuse? Miks panete proovile ka Jumala kannatuse?”^a **14** Seepärast annab Jehoova ise teile sellise tunnustähe: noor naine* jääb lapseootele, sünnitab poja^b ja paneb talle nimeks Immaanuel[#].^c **15** Selleks ajaks, kui poiss õpib hoiduma halvast ja valima head, on tal süüa üksnes võid ja metsmett. **16** Sest juba enne, kui ta oskab hoiduda halvast ja valida head, on nende kahe kuninga maa, kelle ees sa hirmu tunned, täiesti maha jäetud.^d **17** Jehoova toob sulle, su rahvale ja su isa soole sellised päevad, milliseid pole olnud ajast, kui Efraim eraldus Juudast,^e sest ta saadab su vastu Assüüria.^f

18 Sel päeval kutsub Jehoova vilistades kaugelt Egiptusest Niiluse jõgede juurest kärkseid ja Assüüriast mesilasi. **19** Need kõik tulevad ja laskuvad järskudesse vadidesse ja kaljulõhedesse, kõigisse ogalistesse põõsastesse ja kõigisse joogikohtadesse.

20 Sel päeval võtab Jehoova habemenoa, mis on palgatud suure jõe* piirkonnast, Assüüria kuningalt,^g ning pügab paljaks teie pea, ajab maha teie jalakarvad ja isegi habeme.

21 Sel päeval jääb igaühe karjast ellu üks noor lehm ja

7:14 *Septuaginta tõlkes „neitsi”. #Nimi Immaanuel tähendab „Jumal on meiega”. 7:20 *St Eufrati.

kaks lammast **22** ning piima-rohkuse tõttu süüakse võid. Neil, kes maale alles jäävad, pole süüa muud kui võid ja metsmett.

23 Sel päeval on igas paigas, kus varem kasvas 1000 viina-puud väärtusega 1000 seeklit* hõbedat, vaid ogalised põõsad ja umbrohi. **24** Sinna minnakse noolte ja vibuga, sest kogu maa on täis ogalisi põõsaid ja umbrohtu. **25** Ogaliste põõsaste ja umbrohu kartuses ei ligine sa enam ühelegi mäele, mida varem kõplaga rohiti. Need jäävad pullide ja lammaste tallermaaks."

8 Jehoova ütles mulle: „Võta suur tahvel^a ja kirjuta sellele tavalise kriihvliga: Maher-Saalal-Haas-Bas*. **2** Seda kinnitagu kirjalikult* minu ustavad tunnistajad: preester Uurija^b ja Jeberekja poeg Sakarja."

3 Siis ma heitsin naisprohveiti* juurde ning ta jäi lapseootele ja tõi ilmale poja.^c Jehoova ütles mulle: „Pane poisile nimeks Maher-Saalal-Haas-Bas, **4** sest enne kui pois oskab öelda „isa” ja „ema”, viiakse Damaskuse vara ja Samaaria saak Assüüria kuninga ette.”^d

5 Jehoova rääkis mulle veel:

6 „Kuna see rahvas põlgab Siiloa* vaikselt voolavat vett^e

ning rõõmustab Retsini ja Remalja poja^f üle,

7 siis laseb Jehoova ta vastu tõusta suure jõe* võimsad vood:

7:23 *11,4 kg. (Vt lisa B14.) 8:1 *Nimi Maher-Saalal-Haas-Bas võib tähendada „ruttab saagi järele, kiirustab rüüstama”. 8:2 *Võib tõlkida ka „selle tunnista-jaiks olgu”. 8:3 *Mõeldakse Jesaja enda naist. 8:6 *Siiloa oli kanal Jeruusalemmas. 8:7 *St Eufraati.

PTK 8

a Jes 30:8

b 2Ku 16:10

c Jes 8:18

d 2Ku 15:29
2Ku 16:8, 9
2Ku 17:6
Jes 7:16
Jes 17:1

e 2Ku 17:16
Jer 17:13

f Jes 7:1

Teine veerg

a 2Ku 17:5
2Ku 18:9

b 2Aj 28:19, 20
Jes 7:17, 20
Jes 10:28–32

c Jes 7:14
Mt 1:23

d 2Aj 32:21

e 5Mo 20:1
L 44:3

f 3Mo 10:3
3Mo 22:32

g Kog 12:13
Mt 10:28

h Mt 21:42, 44
Lu 20:17, 18
Ro 9:31–33
1Ko 1:23
1Pe 2:7, 8

Assüüria kuninga^a ja kogu tema auhiilguse.

Ta tuleb välja kõigist oma jõesängidest, ajab üle kõigi oma kallaste **8** ja sööstab läbi Juuda.

Ta tulvab ja ujutab üle, ulatub kaelani.^b

Tema väljasirutatud tiivad katavad su maa kogu selle laiuses,

Immanuel!”^c

9 Tehke kahju, rahvad, aga teid purustatakse! Kuulake kõik kaugetes maades!

Valmistuge lahinguks,

aga teid purustatakse!^d

Valmistuge lahinguks, aga teid purustatakse!

10 Tehke oma plaane, aga need lähevad tühja! Õelge, mida tahate, aga teie sõnad ei täitu, sest Jumal on meiega*!^e

11 Kui Jehoova seda mulle rääkis, juhtis mind tema tugev käsi ja ta hoiatas, et ma ei käiks selle rahva teed. Ta ütles:

12 „Ärge nimetage vandenõuks seda, mida see rahvas nimetab vandenõuks.

Ärge kartke, mida nemad kardavad,

ärge värisege selle ees!

13 Pidage pühaks vägede Jehoovat,^f teda kartke, tema ees värisege!”^g

14 Temast saab otsekui pühamu, aga ka takistusivi ja komistuskalju^h mõlemale Iisraeli soole, lõks ja püünispael Jeruusalemma elanikele.

8:10 *Hbr Immanuel, mis tähendab „Jumal on meiega”; vt Jes 7:14; 8:8.

15 Paljud neist komistavad, kukuvad ja vigastavad end, nad langevad lõksu ja püütakse kinni.

16 Rulli kirjalik tunnistus kokku, pane pitser seadusele* mu jüngrite südames.

17 Mina ootan* Jehoovat,^a kes peidab oma palet Jaakobi soo eest,^b ning ma loodan ta peale.

18 Mina ja lapsed, kelle Jehoova mulle on andnud,^c oleme Iisraelis tunnustäheks^d ja imeks vägede Jehoovalt, kes elab Siioni mäel.

19 Kui teile öeldakse: „Pöörde vaimude väljakutsujate ja ennustajate poole, kes siutsuvad ja pobisevad”, siis kas rahvas ei peaks pöörduma pigem oma Jumala poole? Kas elavate pärast peaks küsitلهma surnuid?^e

20 Rahval tuleks hoopis pöörduda seaduse ja kirjaliku tunnistuse poole.

Neil, kes ei räägi selle sõna järgi, pole valgust.^f **21** Vaevatu ja näljasena uitavad kõik maal ringi.^g Nälja ja nõrdimuse pärast neavad nad oma kuningat ja Jumalat, kui tõstavad pilgu üles. **22** Siis vaatavad nad maha ja näevad vaid ahastust, süngust, segadust, raskeid aegu ja pimedust, aga mitte valgust.

9 Kuid see pimedus pole selline nagu siis, kui maal oli hädaaeg, nagu endisel ajal, kui Sebulonimaad ja Naftalimaad koheldi põlgusega.^h Hiljem aga laseb Jumal sellele, mereäärsele teele Jordani piirkonnas, rahvaste Galileale, osaks saada austust.

8:16 *Võib tõlkida ka „õpetusele”. **8:17** *Võib tõlkida ka „ootan õhinal”.

PTK 8

a L 33:20

b 5Mo 31:16, 17
Mi 3:4

c Heb 2:13

d Jes 7:14, 16
Jes 8:3, 4

e 3Mo 20:6
5Mo 18:10, 11
L 146:4
Kog 9:5, 10

f Õp 4:19

g 5Mo 28:15, 48

PTK 9

h 2Ku 15:29

Teine veerg

a Mt 4:13–16
Lu 1:78, 79
Lu 2:30–32
Joh 1:9
Joh 8:12

b Koh 8:12, 28
Jes 10:26, 27

c Lu 1:35
Lu 2:11

d 1Mo 49:10
L 2:6
Sak 6:13
Lu 22:29
Ilm 19:16

e Jes 11:2
Mt 7:28, 29
Mt 12:42

f L 45:3
Joh 1:18

g L 72:1, 7
Tn 2:44

h Lu 1:32, 33

i 2Sa 7:16, 17
Ilm 11:15

j L 45:6
Jes 32:1
Jes 42:1
Jer 23:5
Mt 12:18
Heb 1:8

k 2Ku 17:6

2 Rahvas, kes käis pimeduses, näeb suurt valgust.

Neile, kes elavad süngete varjude maal, paistab valgus.^a

3 Sa oled teinud selle rahva arvukaks, oled valmistanud talle suurt rõõmu. Ta rõõmustab sinu ees, nagu rõõmustatakse lõikusajal, nagu rõõmustavad need, kes jagavad sõjasaaki.

4 Nagu Midjani päevil oled sa murdnud katki tema ikke, saua ta turjal, tema töölesundija kepi.^b

5 Iga saabas, mis paneb marssides värisema maa, ja iga verest läbiimbunud rüü saab tuleroaks.

6 Meile on sündinud laps,^c meile on antud poeg, kelle õlgadele pannakse valitsus.^d

Talle antakse nimeks Imeline Nõuandja,^e Vägevä Jumal, f Igavene Isa, Rahuvalitseja.

7 Tema valitsusvõim laieneb üha.

Ei lõppe rahu^g Taaveti troonil^h ja tema kuningriigis.

Tema valitsusvõim saab kõigutamatuks,ⁱ see toetub õigusele ja õiglusele^j

nüüd ja igavesti. Vägede Jehoova tuline ind teeb seda.

8 Jehoova läkitas hoiatussõna Jaakobile, see on tulnud Iisraeli peale.^k

9 Kogu rahvas saab seda kuulda,

- Efraim ja Samaaria elanikud, kes ütlevad oma ülbuses ja südame jultumuses:
- 10** „Telliskivid on varisenud, kuid me ehitame tahutud kividest.^a Sükomooripuud on maha raiutud, kuid me asendame need seedritega.”
- 11** Jehoova tõstab ta vastu Retsini vastased ja kihutab ta vaenlasi tegutsema,
- 12** Süüriat idast ja vilisteid läänest,^b need neelavad Iisraeli avatud suuga.^c Kõige selle juures pole ta viha vaibunud, vaid ta käsi on ikka veel üles tõstetud, et lüüa.^d
- 13** Sest rahvas pole pöördunud tagasi oma lõõja juurde, vägede Jehoovat pole nad otsinud.^e
- 14** Ühe päevaga löikab Jehoova Iisraelilt maha pea ja saba, võsu ja kõrkja*.^f
- 15** Eakas ja lugupeetu on pea ning valet õpetav prohvet on saba.^g
- 16** Rahva peamehed eksitavad rahvast ja need, keda juhitakse, on segaduses.
- 17** Seepärast ei rõõmusta Jehoova nende noorte meeste üle ega halasta isata laste ja lesknaiste peale, sest nad kõik on usutaganejad ja kurjategijad^h

9:14 *Teine võimalik tähendus: „palmi-oksja ja pilliroo”.

PTK 9

a Am 5:11

b 2Aj 28:18

c 5Mo 31:17

d Jes 5:25
Jes 10:4

e 2Ku 17:13, 14
Ho 7:10
Am 4:6
Am 5:6

f 2Ku 17:6
Ho 10:15

g 5Mo 13:1–3

h 5Mo 4:25, 26

Teine veerg

a Jes 5:25

b 2Aj 28:6

c Jes 5:25

PTK 10

d 3Mo 19:15
5Mo 1:16, 17

e Am 2:7, 8

f 5Mo 27:19
Jk 1:27

g Ho 9:7

ning iga suu räägib rumalust.

Kõige selle juures pole ta viha vaibunud, vaid ta käsi on ikka veel üles tõstetud, et lüüa.^a

- 18** Sest kurjus leegitseb nagu tuli, neelab ogalised põõsad ja umbrohu. See paneb põlema metsatihnikud ja need tõusevad suitsupilvena üles.
- 19** Vägede Jehoova raevust süttib maa ja rahvas saab tuleroaks. Keegi ei säästa isegi oma venda.
- 20** Lõigatakse tükke paremalt, kuid ikka on nälj, süüakse vasakult, kuid ikka pole küllalt. Igaüks sööb omaenda käsivarre liha:
- 21** Manasse sööb Efraimi ja Efraim Manasset. Mõlemad on üheskoos Juuda vastu.^b Kõige selle juures pole ta viha vaibunud, vaid ta käsi on ikka veel üles tõstetud, et lüüa.^c
- 10** Häda neile, kes annavad välja kahjutoovaid määrusi,^d kes kirjutavad rõhuvaid seadusi,
- 2** et saaks lükata tagasi vaese tüliasja, jätta mu rahva vilets õigusest ilma,^e võtta saagiks lesknaiste vara ja riisuda isata lapsi!^f
- 3** Mida te teete arunõudmise päeval,^g

10:3 *Võib tõlkida ka „mida te teete karistuspäeval”.

kui kaugelt tuleb häving?^a

Kelle juurde te pagete
abi järele^b

ja kuhu te jätate oma vara*?

4 Ei ole muud kui küürutada

vangide seas
ja langeda tapetute keskel.

Kõige selle juures
pole ta viha vaibunud,
vaid ta käsi on ikka veel
üles tõstetud, et lüüa.^c

5 „Näe: assüürlane,^d

mu raevu kepp,^e
tema käes on mu
hukkamõistu malakas!

6 Ma saadan ta usust

taganenud rahva kallale,^f
käsutan mind vihastanud
rahva vastu
riisuma rohkesti saaki,
rõõvima tema vara
ja tallama teda kui
tänavapori.^g

7 Aga tal on teised mõtted

ja ta südames on teised
kavatsused.
Siiski on tal südames soov
hävitada
ja tuua hukatust mitte
vähestele, vaid paljudele
rahvastele.

8 Ta ütleb:

„Eks ole kõik mu peamehed
kuningad?^h”

9 Kas pole Kalnoⁱ nagu

Karkemis?ⁱ
Kas pole Hamat^k nagu
Arpad?^j

Kas pole Samaaria^m nagu
Damaskus?ⁿ

10 Mu käsi vallutas tühiste

jumalate kuningriigid,
kus oli rohkem
nikerdatud kujusid kui
Jeruusalemmas ja
Samaarias.^o

PTK 10

a 5Mo 28:
49, 50

b Ho 5:13

c Jes 5:25
Jes 9:12

d 1Mo 10:9, 11

e 2Ku 17:3
Jes 8:3, 4
Jes 10:24

f 2Ku 17:6

g 5Mo 28:
45, 63
2Ku 17:22, 23

h 2Ku 18:19, 24

i Am 6:2

j 2Aj 35:20

k 2Ku 17:24

l 2Ku 19:11, 13

m 2Ku 17:5
2Ku 18:9, 10

n 2Ku 16:8, 9

o 2Ku 19:17, 18

Teine veerg

a 2Ku 18:
33, 34
2Aj 32:16, 19

b 2Ku 18:19
2Ku 18:
28, 35

c 2Ku 15:29
2Ku 17:6
2Ku 18:11
1Aj 5:26

d 2Ku 16:8
2Ku 18:16

e 2Ku 18:19, 25

f Jes 10:5

g 2Aj 32:21

h Jes 30:30, 31

11 Eks tee ma Jeruusalemma
ja tema ebajumalatega nii,
nagu ma tegin Samaaria
ja tema tühiste
jumalatega?^a

12 Kui Jehoova lõpetab ko-
gu oma töö Siioni mäel ja Je-
ruusalemmas, karistab ta As-
süüria kuningat tema ülbe sü-
dame ning uhke ja kõrgi pilgu
pärast.^b **13** Sest too ütleb:

„Ma teen seda oma
tugeva käe
ja oma tarkusega,
sest ma olen arukas.

Ma kõrvaldan piirid
rahvaste vahelt,^c
rüüstan nende vara^d
ja ma alistan elanikud
oma vägevuses.^e

14 Nagu mees sirutab käe

linnupessa,
nii võtab mu käsi endale
rahvaste vara,
nagu korjatakse
mahajäetud mune,
nii võtan ma endale
kogu maa.

Mitte keegi ei lehvita tiibu,
ei ava nokka ega
piiksata.”

15 Kas hoopleb kirves selle
ees, kes temaga raiub?

Kas suurustab saag selle
ees, kes temaga saeb?
Kas viibutab kepp^f
oma ülestõstjat?
Kas tõstab sau üles
oma hoidja?

16 Seepärast saadab ülim
isand vägede Jehoova
tema* turskete meeste^g
peale kurnava haiguse
ning süütab tema hiilguse
alla lõõmava tule.^h

10:16 *St assüürlase, keda mainitakse
salmides 5 ja 24.

10:3 *Võib tõlkida ka „au”.

- 17** Iisraeli Valgus^a muutub tuleks^b ja Iisraeli Püha leegiks. See lööb lõkkele ning neelab tema* umbrohu ja ogalised põõsad ühe päevaga.
- 18** Jumal teeb lõpu ka tema metsa ja viljapuuaia hiilgusele. See on otsekui põdeja hääbumine.^c
- 19** Tema metsa puid jääb järele nii vähe, et poisikegi võib need kirja panna.
- 20** Sel päeval ei otsi Iisraeli jääk ega Jaakobi soo pääsenud enam tuge sellelt, kes neid löi,^d vaid toetuvad ustavalt Jehoovale, Iisraeli Pühale.
- 21** Vaid jääk pöördub tagasi,* Jaakobi järelejäädud naasevad oma vägeva Jumala juurde.^e
- 22** Sest kuigi su rahvast, Iisrael, on kui mereliiva, pöördub sellest tagasi vaid väike osa.^f Hävingu tulek on otsustatud^g ja õigus* neelab nad.^h
- 23** Jah, kõrgeim valitseja otsustanud tuua hävingu, see tabab kogu maad.ⁱ
- 24** Seepärast ütleb kõrgeim valitseja vägede Jehoova: „Mu rahvas, kes elad Siionis, ära karda assüürlast, kes sind ke-piga löi^j ja tõstis su vastu oma
- 10:17** *St assüürlase. **10:21** *Sama heebrea väljend on nime Sear-Jaasub tähenduseks (vt Jes 7:3 allmärkust). **10:22** *Võib tõlkida ka „karistus“.

- PTK 10**
a L 84:11
b Jes 9:5
Jes 30:27
Jes 31:8, 9
Nah 1:6
c Jes 37:36
d 2Aj 28:20, 21
Ho 5:13
Ho 14:3
e Jes 65:9
Ho 1:10, 11
f Jes 1:9
g Jes 28:22
h Ro 9:27, 28
i 5Mo 28:45, 63
j 2Ku 18:13
Jes 10:5

Teine veerg

- a 2Mo 14:3, 9
b 2Ku 19:35
c 2Aj 32:21
Jes 30:32
Nah 3:7
d Koh 7:25
Koh 8:21
L 83:11
e 2Mo 14:21, 27
f Jes 9:4
Nah 1:13
g Jes 14:25
h 2Ku 19:35
Jes 37:35, 36
i Jos 7:2
j 1Sa 13:2
1Sa 14:31
k Jos 21:8, 17
2Aj 16:6
l Koh 20:13
m Ho 5:8
n Jos 21:8, 18
Jer 1:1
o 1Sa 22:18, 19
p 2Aj 32:21
Jes 37:36

saua nagu Egiptus.^a **25** Sest veel pisut ja mu hukkamõistule tuleb lõpp. Mu viha pöör-dub nende peale ja hävitab nad.^b **26** Vägede Jehoova viibutab piitsa tema vastu^c nagu Midjani alistamisel Oorebi kalju juures.^d Tema kepp on mere kohal ja ta tõstab selle üles nagu Egiptuses.^e

- 27** Sel päeval tõstetakse Assüüria kuninga koorem su turjalt^f ja tema ike su kaelalt^g ning see ike murtakse^h öli* pärast.^h
- 28** Ta tungib Ajjatisse,ⁱ läheb läbi Migroni, jätab oma asjad Mikmasesse.^j
- 29** Ta tuleb üle koolmest, vedab õõ Gebas.^k Raama väriseb, Sauli Gibeal põgeneb.^m
- 30** Kriiska ja karju, Gallimi tütar! Pane tähele, Laisa! Oh vaene Anatot!ⁿ
- 31** Madmena põgeneb, Geebimik elanikud otsivad varju.
- 32** Samal päeval peatub ta Noobis.^o Ta viibutab rusikat Siioni tütre mäe, Jeruusalemma künka poole.
- 33** Ülim isand vägede Jehoova laasib oksid kohutavate raksatustega,^p kõige kõrgemad puud raiutakse maha, kõrged saavad madalaks.
- 34** Ta vötab metsatihnikud raudriistaga* maha

10:27 *Ilmselt mõeldakse kas öli, mida kasutati põletusainena, või öli, millega võiti kuningaid. **10:34** *Võib tõlkida ka „kirvega“.

ning Liibanon langeb
vägeva käe läbi.

11 Iisai^a kannust kasvab
võrse,^b

võsu^c tema juurtest
kannab vilja.

2 Tema peale tuleb
Jehoova vaim,^d

tarkuse ja arusaamise
vaim,^e

nõu ja väe vaim,^f

Jehoova tundmise ja
kartuse vaim.

3 Jehoova kartusest tunneb
ta rõõmu.^g

Ei mõista ta kohut selle
järgi, mida ta silmad
näevad,

ega noomi lihtsalt selle
põhjal, mida ta kõrvad
kuulevad.^h

4 Ta mõistab viletsaile kohut
õigluses

ning noomib inimesi tasaste
hüvanguks õiguses.

Ta lööb oma suu sauaga
maadⁱ

ja surmab oma huulte
hingusega jumalatu.^j

5 Õigus on vööks ta ümber,
ustavus rihmaks ta
puusadel.^k

6 Siis võib hunti näha
tallekese seltsis^l

ja leopardi lebamas
kitsekese kõrval.

Vasikas, lõvi ja nuumloom
on üheskoos^m

ning poisike juhiv neid.

7 Lehm ja karu söövad
üheskoos,

nende pojad lesivad kõrvtuli.
Lõvi sööb õlgi nagu pull.ⁿ

8 Imik mängib kobra pesa
juures

ja võõrutatud lapsuke
sirutab käe
mürkmao uru poole.

11:6 *Teine võimalik tähendus: „vasikas
ja lõvi söövad üheskoos”.

PTK 11

a Ru 4:17
1Sa 17:58
Mt 1:1, 6
Lu 3:23, 32
Ap 13:22, 23
Ro 15:12

b L 132:11
Jes 53:2
Ilm 5:5
Ilm 22:16

c Jer 23:5
Jer 33:15
Sak 3:8
Sak 6:12

d Jes 42:1
Joh 1:32
Ap 10:38

e Lu 2:52
f Jes 9:6

g Heb 5:7
h Joh 7:24
Joh 8:16

i L 2:9
L 110:2
Ilm 19:11, 15

j 2Te 2:8
k Ilm 3:14

l Jes 65:25
m Hes 34:25
n Ho 2:18

Teine veerg

a Jes 2:4
Jes 35:9
Jes 60:18
Mi 4:4

b Jes 51:3
Jes 56:7
Jes 65:25

c L 22:27
Hab 2:14

d Ro 15:12
Ilm 22:16

e 1Mo 49:10
Jes 49:22
Jes 62:10

f Ap 11:18
Ap 28:28

g Jes 11:16
h Jes 27:13
Jer 44:28
Mi 7:12

i Jer 44:15
j Sef 3:10
k Tn 8:2

l Jes 66:19
m Esr 1:2, 3
Jes 49:22
Jes 62:10

n L 147:2
Jes 66:20

o 2Aj 30:1, 10
Jer 31:6

p Jer 3:18
Hes 37:16, 19
Ho 1:11

q Am 9:11, 12
Ob 18

r Jes 25:10
s Jer 49:2
t 2Mo 14:22
z 1Mo 15:18

9 Ei tehta kurja ega kahju^a
kogu mu pühal mäel,^b
sest Jehoova tundmine
täidab maa,
otsekuivi veed katavad
merepõhja.^c

10 Sel päeval on Iisai juur^d
rahvastele
kogunemistähiseks.^e

Kõik rahvad otsivad temalt
juhatust^f

ja tema elupaik saab
auliseks.

11 Sel päeval sirutab Jehoova
uesti, teist korda, oma käe,
et koguda kokku oma rahva
jääk Assüüriast,^g Egiptusest,^h
Patroosest,ⁱ Kuusist,^j Eelamist,^k
Sinearist,^{*} Hamatist ja mere-
saartelt.^l **12** Ta paneb rahvas-
te jaoks püsti kogunemistähise
ning kogub kokku Iisraeli haju-
tatud.^m Ta kogub kokku Juuda
pillutatud maa neljast nurgast.ⁿ

13 Siis kaob Efraimi kadedus^o
ja tehakse lõpp Juuda
vaenajatele.

Efraim ei kadestama enam
Juudat

ja Juuda ei ole vaenulik
Efraimi vastu.^p

14 Nad sööstavad läände
vilistite nõlvadele,
riisuvad üheskoos idamaa
rahvaid.

Nad allutavad Edomi^q ja
Moabi^r

ning alistavad Ammoni.^s

15 Jehoova lõhestab^{*}
Egiptuse mere lahe^s
ja viibutab suurele jõe^t
rusikat.^z

Ta lööb oma tulise
hingusega selle
seitset haru^Δ,

11:11 *St Babülooniast. **11:15** *Teine
võimalik tähendus: „kuivatab”. [#]St Euf-
ratile. ^ΔTeine võimalik tähendus: „selle
seitsmeks haruks”.

laseb rahval sellest sandaalides läbi minna.

- 16** Tema rahva jäägi jaoks on maantee, ^a mis viib Assüüriast välja, ^b nagu oli Iisraeli jaoks Egiptusest väljumise päeval.

12 Sel päeval sa ütled: „Ma tänan sind, Jehoova, sest kuigi sa olid mu peale vihane, vaibus su viha ja sa lohutasid mind.” ^c

- 2** Jumal on mu pääste! ^d Ma loodan tema peale ega karda, ^e sest Jaah*, Jehoova, on mu jõud ja tugevus, tema päästis mu.” ^f

- 3** Te ammutate rõõmuga vett päästeallikaist. ^g

4 Sel päeval te ütlete: „Tänage Jehoovat, hüüdke tema nime, tehke rahvaste seas teatavaks tema teod! ^h Rääkige, kui ülev on ta nimi!”

- 5** Laulge Jehoovale kiitust, ^{*j} sest ta on teinud erakordseid asju. ^k Saagu see teatavaks üle kogu maa!

6 Hõiska ja rõkka rõõmust, Siioni elanik, sest Iisraeli Püha on su keskel suur!”

13 Hukkamõistusõnum Babiloni kohta, ^l mille Jesaja, ^m Aamotsi poeg, oli nägemuses saanud:

- 2** „Pange paljale kaljule püsti kogunemistähis! ⁿ Hüüdke neile, viibake käega,

PTK 11

a Jes 19:23
Jes 27:13
Jes 35:8
Jes 40:3
Jes 57:14
Jer 31:21

b Esr 1:2, 3

PTK 12

c 5Mo 30:3
L 30:5
L 85:1
L 126:1
Jes 40:2
Jes 66:13

d Jes 45:17

e Jes 56:4

f L 118:14
Ho 1:7

g Jes 49:10

h 1Aj 16:8
L 105:1, 2

i 2Mo 15:2

j L 149:3

k L 98:1

PTK 13

l Jer 25:12
Jer 50:1–3
Ilm 18:2

m Jes 1:1

n Jer 51:12
Jer 51:27, 28

Teine veerg

a Jes 45:1

b Tn 5:28

c Jer 50:15

d Jer 50:9
Jer 51:28

e Jer 51:11

f Jes 13:18
Jer 50:13

g Jer 50:43

h Tn 5:6

i Jer 50:23, 29

j II 9:9
II 38:31
Am 5:8

et nad lähleksid sisse ülikute väravast.

- 3** Mina andsin käsu oma valitutele*, ^a kutsusin oma sõjamehed, kes uhkustundest juubeldavad, valama välja mu viha.

4 Kuulake, rahvasumm mägedel, loendamatu inimhulga kära! Kuulake, kuningriikide ja kokkutulnud rahvaste lärm! ^b

Vägede Jehoova vaatab sõjaväge üle. ^c

- 5** Nad tulevad kaugelt maalt, ^d taeva äärtest, Jehoova ja ta raevurelvad, et hävitada kogu maa. ^e

6 Uluge, sest Jehoova päev on ligi!

See tuleb kui hävitus Kõikvõimsalt. ^f

7 Seepärast lõtvuvad kõik käed ja kõigi meeste süda lööb araks. ^g

8 Inimesed on paanikas. ^h Neid haaravad krambihood ja valud

nagu tuhud sünnitajat. Nad vaatavad üksteisele õuduses otsa, nende palgeilt peegeldub äng.

9 Jehoova päev tuleb halastamatu raevu ja tulise vihaga, et teha maast kohutav vaatepilt, ⁱ et kõrvaldada sealt kõik patused.

10 Taevatähed ja tähtkujud*^j ei kiirga enam,

13:3 *Sõna-sõnalt „pühitsetutele”, st Jehoova sõjaks eraldatutele. **13:10** *Sõna-sõnalt „Kesilid”, arvatavasti Orion ja seda ümbritsevad tähtkujud.

12:2 *Jaah on nime Jehoova lühivorm. 12:5 *Võib tõlkida ka „kiitke Jehoovat pilimänguga”.

- päike on tõustes pime
ja kuu ei heida valgust.
- 11** Ma nõuan maalt aru
ta kurjuse pärast^a
ja jumalatutelt
nende pattude pärast,
teen lõpu jultunute
uhkusele
ning alandan
hirmuvalitsejate ülbuse.^b
- 12** Ma teen sureliku inimese
haruldasemaks kui
puhas kuld,^c
inimese harukordsemaks
kui Oofiri kuld.^d
- 13** Mina, vägede Jehoova,
panen taeva värisema ja
raputan maad raevus^e
oma tulise viha päeval.
- 14** Siis pöördub igaüks
oma rahva juurde
nagu tagaaetav gasell,
nagu karjaseta kari,
igaüks pageb oma maale.^f
- 15** Kõik, kes leitakse,
torgatakse läbi,
ja kõik, kes kinni püütakse,
langevad mõõga läbi.^g
- 16** Nende lapsed rebitakse
nende silme all
tükki, h
nende majad rüüstatakse,
nende naised vägistatakse.
- 17** Ma toon nende vastu
meedlased,ⁱ
kes ei hooli hõbedast
ega rõõmusta kulla üle.
- 18** Nende vibunooled
läbibstavad noorukeid,^j
neil pole kahju ihuviljast,
nad ei halasta lastele.
- 19** Babülon,
kuningriikide ehe,^k
kaldealaste ilu ja uhkus,^l
saab samasuguseks kui
Soodom ja Gomorra,
mille Jumal segi paiskas.^m
- 20** Teda ei asustata enam
kunagi,

PTK 13

- a L 137:8
Jer 51:37
Ilm 18:2
- b Jer 50:29
Tn 5:22, 23
- c Jer 50:30
Jer 51:3, 4
- d 1Ku 10:11
- e Jer 51:29
- f Jer 50:16
- g Jer 51:3, 4
- h L 137:8, 9
- i Jes 21:2
Jer 50:9
Jer 51:11
Tn 5:30, 31
- j Jer 50:14
- k Jes 47:5
Tn 4:30
- l Jes 47:1
- m 1Mo 19:
24, 25
Jer 50:40

Teine veerg

- a Jer 50:3, 13
Jer 51:29, 37
Ilm 18:21
- b Ilm 18:2
- c Jer 51:33

PTK 14

- d 3Mo 26:42
- e Sak 1:17
- f 5Mo 30:1–3
Jes 66:20
Jer 24:6
Hes 36:24
- g Jes 56:6, 7
Jes 60:3
Sak 8:22, 23
- h Jer 61:5
Sak 2:8, 9
- i Esr 3:1
Esr 9:8
Jer 30:10
- j Jer 50:23
- k L 125:3

ta ei saa enam iial
elupaigaks.^a
Ei löö araablane seal
telki üles,
ei karjata karjane seal
karja.

- 21** Seal lesivad kõrbeasukad
ja majad on täis kassikakke.
Seal pesitsevad
jaanalinnud^b
ja karglevad ringi metsikud
kitsed*.
- 22** Tema tornides häälitsevad
ulguvad elukad
ja uhketes paleedes
šaakalid.
Tema aeg läheneb ja
ta päevi ei pikendata.^c

14 Jehoova halastab Jaako-
bile,^d valib taas Iisrae-
li.^e Ta paneb nad elama nende
oma maale,^f muulasedki liitu-
vad nendega, ühinevad Jaakobi
sooga.^g **2** Võõramaalased too-
vad iisraellased nende oma maa-
le, Iisrael aga võtab nad Jehoova
maal endale sulasteks ja teen-
nijannadeks.^h Iisraellased võta-
vad vangi need, kes neid vangis
hoidsid, ja hakkavad valitsema
nende üle, kes neid tööle sundi-
sid.

3 Sel päeval, kui Jehoova
annab sulle rahu su vaevast, rah-
hutusest ja rängast orjaikkest,ⁱ
4 räägid sa Babüloni kuninga
kohta selle pilkeloo:

„Kas tõesti on töölesundija
oma otsa leidnud?
Kas tõesti on rõhumine
lõppenud? j

5 Jehoova on murdnud
jumalatute saua,
valitsejate kepi,^k

13:21 *Teine võimalik tähendus: „kitse-
sarnased deemonid”. **14:1** *Võib tõlki-
da ka „ta annab neile rahu nende oma
maal”.

- 6** mis lakkamatult ja
raevukalt peksis rahvaid,^a
mis vihaselt allutas rahvaid,
kiusas neid karmilt taga.^b
- 7** Kogu maa puhkab nüüd ja
on rahus.
Rahvas hõiskab rõõmust.^c
- 8** Isegi kadakad rõõmustavad
su üle
ühes Liibanoni seedritega.
Nad ütlevad: „Sellest ajast,
kui sa langesid,
ei tule ükski puuraidur meid
maha raiuma.”
- 9** Surmavaldki on ärevil,
valmis sind vastu võtma.
Sinu pärast äratub ta need,
kes lamavad jõuetuna
hauas,
kõik rõhuvad juhid* maal.
Ta ajab oma troonilt püsti
kõik rahvaste kuningad.
- 10** Kõik nad räägivad,
ütlevad sulle:
„Kas sinagi oled jäänud
jõuetuks nagu meie?
Kas oled saanud meie
sarnaseks?”
- 11** Alla surmavalda on
tõugatud su kõrkus
ja su keelpillide hää. ^d
Vaglad on su küljealuseks
ja ussid katavad sind.”
- 12** Kuidas sa küll oled
langenud taevast,
sa sirav täht, koidiku poeg!
Kuidas sind küll paisati
maa peale,
sa rahvaste alistaja!^e
- 13** Sa mõtlesid oma südames:
„Ma tõusen taevasse,^f
Jumala tähtedest
kõrgemale tõstan ma oma
trooni^g
ja istun kogunemismäele
põhjamaa kaugeimas
nurgas.^h

14:9 *Sõna-sõnalt „sikud”.

PTK 14

a 2Aj 36:17
Jer 50:17

b Hab 1:6
Sak 1:15

c L 126:2
Jes 49:13
Jer 51:48
Ilm 18:20

d Ilm 18:22

e 2Aj 36:17
Jer 51:7
Hes 29:19
Tn 5:18, 19

f Jes 47:7
Tn 4:30

g Tn 5:22, 23

h L 48:1, 2

Teine veerg

a Jer 51:25

b 2Ku 25:21
Jes 64:10

c 2Ku 24:12, 14
2Ku 25:11

d Jes 43:14
Jer 50:25
Jer 51:56

- 14** Ma tõusen üle pilvetippude
ja teen end Kõigekõrgema
sarnaseks.”
- 15** Kuid sind tõugatakse alla
surmavalda,
hauasügavuse kaugeimasse
nurka.
- 16** Kes sind näevad,
põrnitsevad sind,
nad uurivad sind ja ütlevad:
„Kas see on mees,
kes pani vappuma maa
ja värisema kuningriigid,^a
17 kes tegi asustatud maa
kõrbe sarnaseks,
paiskas segi selle linnad,^b
kes ei lasknud koju oma
vange?”^c
- 18** Kõik teised rahvaste
kuningad —
jah, nad kõik — maeti auga,
igaüks oma hauakambrisse.
- 19** Ent sina oled
kõrvale heidetud,
ilma matmispaigata,
sa oled nagu põlatud võrse,
kaetud mõõgaga
tapetutega,
kes lähevad alla kivihauda.
Sa oled kui jalge alla
tallatud laip.
- 20** Sind ei maeta ühes nendega
hauda,
sest sa hävitasid oma maa,
tapsid omaenda rahva.
Enam iial ei mainita
kurjategijate sugu.
- 21** Pange valmis tapapink
tema poegadele
nende esiisade süü tõttu,
et nad enam ei tõuseks,
ei võtaks maad oma
valdusse
ega täidaks seda oma
linnadega.”
- 22** „Ma tõusen nende vas-
tu,^d kuulutab vägede Jehoova.
„Ma pühin ära Babüloni ni-
me, talle järelejäänud, ta jä-

reultulijad ja tulevased põlved,^a kuulutab Jehoova.

23 „Ma teen ta okassigade omandiks ja soomaaks ning pühin ta ära hävitusluuaga,^b kuulutab vägede Jehoova.

24 Vägede Jehoova on vandunud:

„Nagu ma olen kavatsenud, nii ka läheb, mida ma olen otsustanud, see ka sünnib.

25 Ma purustan assüürlase mu enda maal ja tallan ta maha oma mägedel.^c

Ma kõrvaldan ta ikke oma rahva pealt ja tema koorma selle õlgadelt.^d

26 Seda on otsustatud kogu maa kohta ja see on käsi, mis on tõstetud kõigi rahvaste vastu.

27 Vägede Jehoova on otsustanud, kes võiks tema nõu nurja ajada?^e

Tema käsi on välja sirutatud, kes võiks selle tagasi tõmmata?^f

28 Kuningas Aahase surma-aastal^g anti teada järgmine kohtusõnum:

29 „Ära rõomusta, Vilistimaa, ühes oma rahvaga, et murtud on kepp, mis sind löi. Sest mao juure^h seest väljub mürkmaduⁱ ja selle järglaseks on salvav madu.

30 Samal ajal kui viletsate esmasündinuid toidetakse ja vaesed lesivad rahu, surman ma su juure näljaga ja kes sinust järele jäävad, tapetakse.^j

PTK 14

a Jer 51:62

b Jes 13:1, 21
Jer 50:35, 39
Ilm 18:2

c 2Aj 32:21, 22
Jes 30:31
Jes 31:8
Jes 37:36, 37

d Jes 10:24

e L 33:11
Õp 19:21
Õp 21:30
Jes 46:11

f 2Aj 20:5, 6
Jes 43:13

g 2Ku 16:20
2Aj 28:27

h 2Aj 26:3, 6

i 2Ku 18:1, 8

j Jer 47:1
Hes 25:16
Jl 3:4
Am 1:6–8
Sef 2:4
Sak 9:5

Teine veerg

a L 48:1–3
L 87:1, 2
L 132:13, 14

PTK 15

b Jer 9:25, 26
Hes 25:11

c 4Mo 21:28
5Mo 2:9

d 2Ku 3:24, 25
Jer 48:31

e Jer 48:18

f Jer 48:1

g 4Mo 21:30
Jos 13:15–17

h 5Mo 14:1

i Jer 48:36, 37

j Jer 48:38

k 4Mo 32:37
Jes 16:9

l Koh 11:20

m 1Mo 13:10

n Jer 48:34

o Jer 48:3, 5

31 Ulu, oh, värav! Hala, oh, linn!

Kogu su rahvas, oh, Vilistimaa, muutub araks. Sest põhjast tõuseb suitsusummas ja vaenlaste väehulkades pole mahajääjaid.”

32 Mida vastata rahva käskjalgadele? Seda, et Jehoova rajas alusmüüri Siionile^a ja seal leiavad varju tema rahva viletsad.

15 Hukkamõistusõnum Moabi kohta.^b

Moabi Aar^c on vaikima pandud, sest öösel see laastati. Moabi Kiir^d on vaikima pandud, sest öösel see laastati.

2 Ta on läinud üles templisse ja Diibonisse,^e ohvripaikadesse nutma. Moab ulub Nebo^f ja Meedeba^g pärast. Kõigil on pea paljaks põetud,^h habe ära aetud.ⁱ

3 Tänavail käiakse kotiriides, katustel ja väljakutel ulutakse, ka alla tullakse nuttes.^j

4 Hesbon ja Elaale^k halavad, nende häält on kuulda Jahaseni.^l

Seepärast kisendavad Moabi relvastatud mehed. Rahvas väriseb.

5 Mu süda kisendab Moabi pärast.

Ta põgenikud on jõudnud juba Soari^m ja Eglat-Selisijasse.ⁿ

Mööda Luuhiti tõusuteed lähivad nad nuttes üles, Hooronaimi teel halavad nad õnnetuse pärast.^o

6 Nimrimi veed on ära kuivanud.

Haljas rohi on närbunud,
taimed kadunud,
ei mingit rohelust.

- 7 Seepärast viivad nad
minema oma allesjäänud
varud ja vara.
Nad lähevad läbi paplioru.
- 8 Hädakisa kaigub
üle Moabimaa.^a
Ulumine ulatub Eglaimini,
ulumine ulatub
Beer-Eelimini,
- 9 sest Diimoni veed
on täis verd,
ja Diimoni jaoks on mul
varuks veel muudki:
lövi nende kallale, kes on
Moabist põgenenud,
ja nende kallale, kes on
maale alles jäänud!^b
- 16** Saatke maa valitsejale
jäär
Selast läbi kõrbe
Siioni tütre mäele.
- 2 Nagu pesast ära aetud lind^c
on Moabi tütreid Arnoni
koolmete juures.^d
- 3 „Andke nõu, viige täide
otsus!
Olgu su vari keskpäeval
nagu õõ.
Peida hajutatuid,
ära reeda põgenikke.
- 4 Elagu mu hajutatud
su keskel, Moab.
Ole neile varjupaigaks
hävitaja eest.^e
Rõhujale tuleb lõpp,
hävitus lakkab
ja teiste tallajad kaovad
maa pealt.
- 5 Siis püsib troon tänu truule
armastusele kindel.
See, kes istub sellel Taaveti
telgis, on ustav,^f
ta mõistab õiglast kohut ja
seab kiirelt jalule õiguse.”^g
- 6 Me oleme kuulnud Moabi
uhkusest, et ta on väga
uhke.^h

PTK 15

a Jer 48:20

b 2Ku 17:25, 26

PTK 16

c Jer 48:19

d 4Mo 21:13

e Jer 48:8, 42

f 2Sa 7:16, 17

g L 45:6

L 72:1, 2

Jes 9:6, 7

Jes 32:1

Jer 23:5

h Jer 48:26, 29

Sef 2:9, 10

Teine veerg

a Am 2:1

b Jes 15:2

Jer 48:20

c 2Ku 3:24, 25

d Jos 13:15, 17

e 4Mo 32:

37, 38

Jos 13:15, 19

f Jos 13:24, 25

Jer 48:32

g Jes 15:4

Jer 48:34

h Jer 48:33

i Sef 2:9

j Jes 15:5

Jer 48:36

k Jes 15:1

l Jer 48:7, 35

Ta on ülbe, kõrk ja
raevukas,^a
kuid tema tühi jutt
ei vii kuhugi.

- 7 Seepärast halab Moab
oma hädas,
kõik Moabis halavad.^b
Rusukspekstud oigavad
Kiir-Hareseti^c
rosinapätsikeste pärast,
- 8 sest Hesboni^d astangud,
Sibma^e viinapuu
on kuivanud.
Rahvaste valitsejad
on tallanud maha selle
erepunased oksad*.
Need sirutusid Jaaserini,^f
ulatused kõnnumaale.
Selle võsud levisid ja
tungisid mereni.
- 9 Seepärast ma nutan Sibma
viinapuu pärast, nagu ma
nutan Jaaseri pärast.
Ma niisutan teid pisaratega,
Hesbon ja Elaale,^g
sest kära teie suviste viljade
ja lõikuse pärast
on lõppenud*.
- 10 Viljapuuaiast on kadunud
rõõm ja lust,
viinamägedelt pole kuulda
rõõmulaule ega hõikeid.^h
Surutõrtes ei sõtkuta enam
viinamarju,
ma olen teinud
juubeldamiseks lõpu.ⁱ
- 11 Seepärast kaebleb mu
sisemus Moabi pärast^j
nagu võnkuvad lüürakeeled,
kõik mu sees Kiir-Hareseti
pärast.^k
- 12 Isegi kui Moab väsitab
end ohvripaigas ja läheb oma
pühamusse palvetama, on see
täiesti asjatu.^l

16:8 *Võib tõlkida ka „selle oksad täis punaseid viinamarju”. 16:9 *Teine võimalik tähendus: „sest teie suviste viljade ja lõikuse peale on laskunud lahingukära”.

13 See on sõnum, mida Jehoova varem Moabi kohta ütles. 14 Nüüd aga ütleb Jehoova: „Kolme aasta jooksul, mis on nagu palgalise aastad,* alandatakse Moab ja seal toimuvad rahutused, nii et järele jääb vaid pisut tähtsusetuid inimesi.”^a

17 Hukkamõistusõnum Damaskuse kohta.^b

„Damaskus lakkab olemast linn,

ta saab rusuhunnikuks.^c

2 Aroeri^d linnad jäetakse maha, need jäävad karjadele puhkepaigaks, kus keegi neid ei kohuta.

3 Efraimist kaovad kindlustatud linnad^e ja Damaskusest kuningavõim.^f

Süüria järelejäänute hiilgus hähub nagu iisraellaste hiilgus, kuulutab vägede Jehoova.

4 „Sel päeval Jaakobi hiilgus tuhmub ja tema tervisest pakatav ihu lahjub.

5 Jaakob on siis nagu põld, kus lõikaja kogub kasvavat vilja ja lõikab oma käega viljapäid – see on otsekui järelnoppimine Refaimi orus.^g

6 Jääb üksnes järelnoppimine nagu pärast õlipuu tagumist: vaid kaks-kolm küpset oliivi on jäänud latva, vaid neli-viis viljakandvatele okstele,”^h kuulutab Iisraeli Jumal Jehoova.

16:14 *Võib tõlkida ka „mida on arvestatud hoolikalt, nagu arvestab palgatööline”, st täpselt kolme aasta jooksul.

PTK 16

a Jes 25:10
Jer 48:46, 47
Sef 2:9

PTK 17

b Jer 49:23
Sak 9:1

c 2Ku 16:8, 9
Jes 8:4
Am 1:5

d 4Mo 32:34
Jos 13:15, 16
2Ku 10:32, 33

e 2Ku 17:6
Jes 7:8
Jes 28:1, 2
Ho 5:14

f 2Ku 16:8, 9

g Jos 15:8, 12
Jos 18:11, 16

h 5Mo 4:27
5Mo 24:20

Teine veerg

a 2Aj 31:1

b Ho 8:6, 11

c Ho 10:14
Am 3:11

d L 50:22
Ho 8:14

e 5Mo 32:4
2Sa 22:32

f 5Mo 28:30
Ho 8:7

7 Sel päeval vaatab inimene oma Looja poole ja kinnitab pilgu Iisraeli Pühale. 8 Ta ei vaata altareid,^a mis ta käed on teinud,^b ega oma sõrmede tööd, ka mitte pühi tulpi* ega suitsutusaluseid.

9 Sel päeval on tema kindluslinnad otsekui mahajäetud paik metsas,^c nagu mahajäetud oks iisraellaste ees; need muutuvad tühermaaks.

10 Sa* oled ju unustanud oma pääste Jumala^d ega ole tuletanud meelde oma kindluskaljut.^e Seepärast rajad sa kauneid istandusi ja paned neisse kasvama võõra^f võsu.

11 Päeval teed sa tara oma istanduse ümber, hommikul paned idanema seemne, kuid saak kaob haiguse ja vaigistamatu valu päeval.^f

12 Kuula! Rahvad möllavad, möllavad kui tormine meri. Rahvahõimud mäslevad nagu mühav vetemõll.

13 Rahvahõimud mäslevad kui mühavad veed. Jumal sõitleb neid, nad põgenevad kaugele. Neid aetakse taga, otsekui tuul keerutab mägedel aganaid, otsekui tormituul veeretab ohakaid.

14 Öhtul haarab neid õud, hommikuks ei ole neid enam. See on meie rüüstajate osa ja riisujate tasu.

17:8 *Vt „Sõnaseletusi”. 17:10 *St Jerusaalemm. ^aVõib tõlkida ka „võõra jumala”.

18 Häda vihisevate tiibadega
putukate maale

Etiopia^a jõgede piirkonnas!

2 See läkitab käskjalad
merele,
papüürusalustel üle vee,
öeldes:

„Minge, te nobedad
sõnumivijjad,
pikakasvulise ja
siledanahalise rahva
juurde,

rahva juurde, keda
kardetakse kõikjal,^b
tugeva ja võiduka rahva
juurde,
kelle maa on jõed
ära uhtunud.”

3 Kõik ilmamaa elanikud ja
maa asukad,
te näete, nagu oleks
mägedele pandud püsti
kogunemistähis,
ja kuulete, nagu puhutaks
sarve.

4 Jehoova ütles mulle:
„Ma jään rahulikuks ja
vaatan enda rajatud
paika*.

Mu kohalolek on kui
kuumavirvendus
päikesevalguses,
otse kui kastepilv
lõikusaja palavuses.

5 Sest enne lõikust,
kui õitsemine on lõppenud
ja õiest valmib viinamari,
lõigatakse aianoaga
ära kasvud,
kärbitakse väate ja
visatakse minema.

6 Need kõik jäetakse
röövliindudele mägedel
ja loomadele maa peal.
Suvel on nende kallal
röövlinnud

PTK 18

a Jes 20:3, 4
Hes 30:4

b 2Aj 12:2, 3
2Aj 14:9
2Aj 16:8

Teine veerg

a Jes 8:18
Jes 24:23

PTK 19

b Jer 25:17, 19
Hes 29:2
Jl 3:19

c 2Mo 12:12
Jer 43:12
Jer 46:25
Hes 30:13

d Jes 19:11, 13

e Jes 8:19
Ap 16:16
Ilm 18:23

f Jes 20:3, 4
Jer 46:25, 26
Hes 29:19

g Hes 30:12
Sak 10:11

ja lõikusajal kõik maa
loomad.

7 Sel ajal tuuakse vägede
Jehoovale and
pikakasvuliselt ja
siledanahaliselt rahvalt,
rahvalt, keda kardetakse
kõikjal,
tugevalt ja võidukalt
rahvalt,
kelle maa on jõed
ära uhtunud,
paika, mis kannab
vägede Jehoova nime,
Siioni mäele.”^a

19 Hukkamõistusõnum Egiptuse kohta.^b

Jehoova sõidab väledal
pilvel ja tuleb Egiptusse.
Egiptuse tühised jumalad
värisevad tema ees^c
ja egiptlaste süda
lõõb araks.

2 „Ma kihutan egiptlase
egiptlase vastu,
nad sõdivad üksteisega,
igaüks sõdib oma venna
ja ligimesega,
linn linna ja kuningriik
kuningriigiga.

3 Egiptlasi haarab segadus
ja ma nurjan nende
plaanid.^d

Nad pöörduvad tühiste
jumalate poole,
posijate, vaimude
väljakutsujate ja
ettekuulutajate poole.^e

4 Ma annan Egiptuse julma
isanda kätte,
selle üle hakkab valitsema
karm kuningas,^f
kuulutab ülim isand
vägede Jehoova.

5 Merevesi haihtub,
jõgi taheneb ja kuivab.^g

6 Jõed hakkavad haisema,
Niiluse kanalid Egiptuses
alanevad ja kuivavad.

18:4 *Teine võimalik tähendus: „päigast”.

- Pilliroog ja kõrkjad
kõdunevad.^a
- 7** Niiluse-äärsed rohumaad
Niiluse jõe suudmes
ja kõik Niiluse jõe
külviamaad^b kuivavad.^c
Tuul ajab need laiail ja
neid pole enam.
- 8** Kalamehed ahastavad,
kes heidavad Niiluse jõkke
õngekonkse, halavad,
kes võrke vette lasevad,
nõrkevad.
- 9** Häbisse jäävad nii
linakraasijad^d
kui ka valge kanga kudujad.
- 10** Tema kangrud tunnevad
meelehärmi,
kõik palgatöölised on
hingepõhjani kurvad.
- 11** Soani^e peamehed
on arutud.
Vaarao kõige targemad
nõuandjad annavad
rumalat nõu.^f
Kuidas te küll ütlete
vaaraole:
„Mina olen tarkade
järeltulija,
muistsete kuningate
järglane”!
- 12** Kus siis on su targad
mehed?^g
Jutustagu nad sulle,
mida vägede Jehoova
on otsustanud
Egiptuse kohta,
kui nad seda teavad.
- 13** Soani peamehed on
toiminud rumalalt,
Noofi^{*h} peamehi on petetud,
suguharude pealikud on
viinud Egiptuse eksiteele.
- 14** Jehoova on valanud
Egiptuse peale segaduse
vaimu.ⁱ

19:13 *St Memphise.

- PTK 19
a 2Mo 2:3
b 5Mo 11:10
c Hes 29:10
d 2Mo 9:25, 31
Op 7:16
e L 78:12
Hes 30:14
f Jes 44:25
g 1Mo 41:8
1Ku 4:30
Ap 7:22
h Jer 46:14
Hes 30:13
i II 12:20, 24
Jes 19:3
- Teine veerg**
a Jes 11:15
b Jes 20:3, 4
Jer 25:17, 19
Jer 43:10, 11
Hes 29:6
c Jer 43:4, 7
Jer 44:1
d Jes 19:1
Jer 46:13
e Jes 11:16
Jes 35:8
Jes 40:3

- Nad on viinud Egiptuse
eksiteele kõiges,
mida ta teeb,
pannud ta taaruma nagu
joobnu oma okses.
- 15** Egiptuses ei tee keegi tööd,
ei pea ega saba, võsu ega
kõrkjas*.
- 16** Sel päeval on Egiptus nagu
naine, väriseb ja tunneb hirmu,
sest vägede Jehoova ähvardav
käsi on tõusnud tema kohale.^a
- 17** Juudamaa saab Egiptusele
õuduseks. Kui seda mainitakse,
haarab egiptlasi hirm vägede Je-
hoova otsuse pärast, mis ta on
nende kohta teada andnud.^b
- 18** Sel päeval on Egiptuse-
maal viis linna, kes räägivad kaanani
keelt^c ja vannuvad usta-
vust vägede Jehoovale. Üht linna
hüütakse Lammutuslinnaks.
- 19** Sel päeval on Jehoova al-
tar keset Egiptusemaad ja Je-
hoova sammas selle piiri ääres.
- 20** See on märgiks ja tunnistu-
seks vägede Jehoova kohta Egiptu-
semaal. Rõhujate pärast hüüa-
vad nad Jehoovat ja ta saadab
neile päästja, vägeva päästja, kes
nad vabastab. **21** Jehoova saab
egiptlaste seas kuulsaks ja sel
päeval egiptlased tunnevad Je-
hoovat. Nad toovad ohvreid ja
ande, annavad Jehoovale töotu-
se ning täidavad selle. **22** Je-
hoova lööb Egiptust,^d lööb teda
ja tervendab ta. Egiptlased pöörd-
uvad Jehoova poole, tema kuu-
leb nende anumist ja teeb nad
terveks.
- 23** Sel päeval viib maantee^e
Egiptusest Assüüriasse. Siis tu-
leb Assüüria Egiptusse ja Egiptus
läheb Assüüriasse ning
Egiptus ja Assüüria teenivad
koos Jumalat. **24** Sel päeval
- 19:15** *Teine võimalik tähendus: „palmi-
oks ega pilliroog”.

on Iisrael kolmas Egiptuse ja Assüüria kõrval,^a olles õnnistuseks keset maad, **25** sest vägede Jehoova õnnistab neid, öeldes: „Õnnistatud olgu mu rahvas Egiptus, mu kätetöö Assüüria ja mu omand Iisrael!”^b

20 Sel aastal, kui Assüüria kuningas Sargon saatis Asdodisse^c väeülema*, sõdis see Asdodi vastu ja vallutas selle.^d **2** Sel ajal ütles Jehoova Aamotsi pojale Jesajale:^e „Heida kotirii puusadelt ja võta sandaalid jalast.” Jesaja tegigi nii ning käis ringi poolalasti ja paljajalu.

3 Jehoova ütles: „Nii nagu mu teenija Jesaja on käinud kolm aastat ringi poolalasti ja paljajalu, mis on märgiks^f ja endeks Egiptusele^g ja Etioopia-^hle, **4** nii viib Assüüria kuninga ära egiptlastest vangidⁱ ja etiooplastest pagendatud, poisid ja vanad mehed, poolalasti ja paljajalu, istmikud paljad – häbiks Egiptusele. **5** Siis nad* kohkuvad ja häbenevad Etioopia pärast, kes oli nende lootus, ja Egiptuse pärast, kes oli nende uhkus^h. **6** Sel päeval ütlevad selle rannikuala elanikud: „Näe, mis on juhtunud meie lootusega, kuhu me põgenesime abi järele, et pääseda Assüüria kuninga käest! Kuidas me nüüd pääseme?””

21 Hukkamõistusõnum mereäärse kõrbe* kohta.^j

Otsekui tormituuled
tuhisevad läbi lõuna,

20:1 *Võib tõlkida ka „tartani”. 20:5 *St Juudamaa elanikud. ^hVõib tõlkida ka „kelle ilu nad imetlesid”. 21:1 *„Mereäärne kõrbe” viitab ilmselt muistse Babüloonia lõunaosale, kus Eufrati ja Tigrise jõgi igal aastal üle kallaste tõusid.

PTK 19
a Sak 2:11

b 5Mo 32:9
L 115:12
Jes 61:9

PTK 20
c Jos 13:2, 3

d Am 1:8

e Jes 1:1

f Jes 8:18

g Jes 19:1

h Jes 18:1

i Jes 19:4

PTK 21
j Jes 13:1, 20

Teine veerg
a Jes 13:4, 18

b Jer 51:11, 28
Tn 5:28, 30

c L 137:1
Jes 14:4, 7
Jes 35:10

d Hab 3:16

e Tn 5:1

f Hes 3:17
Hab 2:1

g Jer 50:3, 9
Jer 51:27, 28

h Jes 13:19
Jes 14:4
Jes 45:1
Jer 51:8
Tn 5:28, 30
Ilm 14:8
Ilm 18:2

nõnda tuleb õnnetus
kõrbest,
hirmuäratavalt maalt.^a

2 Mulle öeldi sünges
nägemuses:
„Reetur tegutseb
reeturlikult
ja hävitaja hävitab.
Mine üles, Eelam!
Asu piirama, Meedia!^b
Ma teen lõpu ohkamisele,
mida ta on põhjustanud.”^c

3 Seepärast olen ma suures
ahastuses.^d
Mul on valuhood
nagu sünnitajal.
Mul on nii suur äng,
et ma ei kuule,
olen nii ärevil, et ei näe.

4 Süda mu sees taob,
ma värisen hirmust.
Hämarik, mida igatsesin,
kohutab mind.

5 Kaetagu laud,
pandagu paika istmed,
söödagu, joodagu!^e
Tõuske, valitsejad,
võidke kilp!

6 Sest Jehoova ütles mulle:
„Mine, pane välja vahimees,
et ta teataks, mida näeb.”

7 Ta nägi hoburakendiga
sõjavankrit,
eeslitega sõjavankrit,
kaamelitega sõjavankrit.
Ta jälgis teraselt,
tähelepanelikult.

8 Siis ta hüüdis nagu
mõirgav lövi:
„Jehoova, vahitornis seisan
ma kogu päeva,
valvepostil igal ööl!”^f

9 Ma näen, mis tuleb:
hoburakendiga sõjavanker
meestega.^g

Siis ta hüüdis:
„Ta on langenud!
Babülon on langenud!”^h

Kõik ta nikerdatud
jumalakujud leavad
purukspekstult maas!^a

10 Oh mu viljana pekstud
rahvas,
mu viljapeksuplatsil
tallatud rahvas,^b
ma olen kuulutanud teile
seda, mida olen kuulnud
vägede Jehoovalt,
Iisraeli Jumalalt.

11 Hukkamõistusõnum Duu-
ma* kohta.

Mulle hüütakse Seirist:^c
„Vahimees,
kas õõ on veel pikk?
Vahimees,
kas õõ on veel pikk?”

12 Vahimees vastab:
„Hommik tuleb, aga ka õõ.
Kui tahate küsida, küsige.
Tulge uuesti tagasi.”

13 Hukkamõistusõnum kõr-
betasandiku* kohta.

Kõrbetasandiku metsas te
veedate õõ,
Dedani^d karavanid.

14 Janusele vastu minnes
viige talle vett,
Teemamaa^e elanikud,
astuge põgenikule vastu
leivaga.

15 Sest nad põgenevad
mõõga eest,
paljastatud mõõga eest,
vinnastatud vibu ja
sõjajulmuste eest.

16 Jehoova ütles mulle: „Ühe
aasta jooksul, mis on nagu pal-
galise aasta,* tehakse Keedari^f
hiilgusele lõpp. **17** Keedari vi-
bulaskjatest sõjamehi jääb vähe

21:11 *Nimi Duuma tähendab „vaikus”.
Edomi prohvetlik nimi. **21:13** *Võib tõl-
kida ka „kõnnumaa”, „Araabia”. **21:16**
*Võib tõlkida ka „mida on arvestatud
hoolikalt, nagu arvestab palgatööline”,
st täpselt ühe aasta jooksul.

PTK 21

a Jer 50:2
Jer 51:44, 52

b 1Ku 8:46

c 1Mo 32:3
5Mo 2:8
L 137:7

d Jer 25:17, 23

e II 6:19
Jer 25:17, 23

f 1Mo 25:13
L 120:5
Ül 1:5
Jes 42:11
Jer 49:28
Hes 27:21

Teine veerg

PTK 22

a Jer 6:6

b Jes 3:1
Jer 38:2
Nu 4:9

c 2Ku 25:4, 5

d 2Ku 25:11

e Jer 4:19
Jer 8:18, 19
Jer 9:1

f Mi 1:8, 9

g Mi 7:4

h 2Ku 25:10
Neh 1:3

i 1Mo 10:22

j 2Ku 16:9

järele, sest nõnda on õelnud Iis-
raeli Jumal Jehoova.”

22 Hukkamõistusõnum nä-
gemuste oru* kohta.^a

Mis sul on, et kõik
su elanikud on läinud
katustele?

2 Sa olid täis kära,
sa rahutu linn,
juubeldav linn.
Su tapetud ei langenud
mõõga läbi

ega surnud lahingus.^b

3 Kõik su julmad valitsejad on
üheskoos põgenenud.^c
Nad on võetud vangi ilma
vibuta.

Kõik, kes on leitud,
on viidud vangi,^d
kuigi nad olid põgenenud
kaugele.

4 Seepärast ma ütlen:
„Põõrake minult ära
oma silmad!

Ma nutan kibedasti.^e
Ärge püüdkegi mind
lohutada
mu rahva tütre* hävingu
pärast.^f

5 Sest kõrgeim valitseja
vägede Jehoova
saadab nägemuste orule
jahmatuse, kaotuse ja
paanika päeva.^g
Seal lõhutakse müüri^h
ning kisa* tõuseb mägedeni.

6 Eelamⁱ haarab nooletupe
hoburakendiga sõjavankris
ja Kiiriⁱ eemaldab kilbikatte.

7 Su parimad orud
täituvad sõjavankritega,
lahinguratsud* rivistuvad
värava juurde

22:1 *Mõeldakse ilmselt Jeruusalemma.
22:4 *Poeetiline isikustamine, millega
väljendatakse ilmselt kaastunnet. **22:5**
*St häda- või sõjakisa. **22:7** *Võib tõlki-
da ka „ratsanikud”.

8 ning Juudalt võetakse kaitse.

Sel päeval vaatad sa metsa-koja^a relvalao poole. **9** Te näete Taaveti linna^b müüris palju pragusid. Te kogute alumise tiiki vett.^c **10** Te loete üle Jeruusalemma majad ja kisute neid maha, et kindlustada müüri. **11** Te teete müüride vahele mahuti vana tiigi vee tarvis. Aga te ei vaata vägeva Looja poole, kes seda teeb, ega näe teda, kes on seda juba ammu otsustanud.

12 Sel päeval kutsub kõrgeim valitseja vägede Jehoova nutma ja leinama,^d päid paljaks ajama ja kotirietandma.

13 Aga selle asemel on pidutsemine ja rõõm, veisetapp ja lambaveristus, lihasöömine ja veinijoomine ning öeldakse: „Söögem ja joogem, sest homme me sureme!”^f

14 Siis vägede Jehoova teatas mulle: „Teie eksimust ei lepitata, kuni te surete,”^g ütlev kõrgeim valitseja vägede Jehoova.”

15 Nii lausub kõrgeim valitseja vägede Jehoova: „Mine majapidaja Sebna^h juurde, kes on pandud kuningakoja üle, ja ütle talle: **16** „Mis on siin sinu ja kes kuulub siin sulle, et sa raiud siin enesele matmispaika?” Kõrgendikul raiub ta enesele matmispaika, uuristab kaljusse puhkepaika. **17** „Jehoova heidab su raevukalt alla, haarab sust jõuga kinni, **18** keerab su kõvasti kokku ja heidab nagu palli avarale maale. Seal sa sured ja seal on su toredad vankrid – häbiks su isanda kojale. **19** Ma kõrvaldan sind ametist ja tõukan su kohalt.

PTK 22

a 1Ku 7:1, 2

b 2Ku 25:9, 10
Jer 52:7

c Neh 3:15

d Jl 2:17

e Jes 5:12
Jes 56:12
Am 6:1, 4
Lu 17:27
Jk 5:5

f 1Ko 15:32

g 3Mo 26:31
Jes 1:11
Jer 15:1
Hes 24:13

h 2Ku 18:37
2Ku 19:2

Teine veerg

a 2Ku 18:26, 37

b 1Mo 41:41, 42
Est 8:15

c Ilm 3:7

d Jes 22:15, 17

PTK 23

e Jer 25:17, 22
Jer 47:4
Hes 26:3
Hes 27:2
Jl 3:4
Am 1:9, 10
Sak 9:3, 4

f 2Aj 9:21
Hes 27:25

g 1Mo 10:2, 4
Jer 2:10
Hes 27:6

h 1Mo 10:15
Hes 27:8

i Jer 2:18

j Hes 27:32, 33
Hes 28:4

20 Sel päeval ma kutsun oma teenija, Hilkiya poja Eljakimi.^a **21** Ma rüütan ta sinu kuube ja seon sinu õlavöö kindlalt ta ümber^b ning annan sinu võimu tema kätte. Tema saab isaks Jeruusalemma elanikele ja Juuda soole. **22** Ma panen Taaveti koja võtme^c tema õlale. Mille ta avab, seda ei sulge keegi, ja mille ta sulgeb, seda ei ava keegi. **23** Ma lõõn ta kindlasse kohta kinni nagu varna ning temast saab oma isakojaga auline troon. **24** Tema külge riputatakse kogu ta isakoja hiilgus: järglased ja järeltulijad, kõik väiksed anumad, igasugused vaagnad ning ka kõik suured anumad.

25 Sel päeval kõrvaldatakse kindlasse kohta löödud varn,^d kuulutab vägede Jehoova, „see raiutakse maha ja see kukub ning selle küljes rippunud koorrem puruneb, sest nõnda on öelnud Jehoova.”

23 Hukkamõistusõnum Tüürose kohta.^e

Halage, Tarsise laevad,^f sest sadam on rüüstatud, seal ei saa enam randuda. Seda teatati neile Kittimis.^g

2 Vaikige, ranniku elanikud! Siidon^h kaupmehed, kes künnavad merd, on teid rikkaks teinud.

3 Paljude vete tagant toodi Siihoriⁱ vili, Niiluse lõikus, Tüürose tulu, ja see tõi rahvastele rikkust.^j

4 Häbi sulle, Siidon, sa merekindlus, sest meri kõneleb: „Mul pole olnud sünnitusvalusid ja ma pole sünnitanud,

23:3 * Üks Niiluse jõe haru.

ka pole ma kasvatanud üles noori mehi ega lasknud sirduda neitseid.^a

5 Nagu sõnum Egiptuse kohta tõi suurt hingevalu,^b nii tuob hingevalu ka sõnum Tüürose kohta.^c

6 Põgenege Tarsisesse, halage, ranniku elanikud!

7 Kas see on tõesti teie linn, mis on juubeldanud juba ammusest aegadest, oma nooruspäevist?

Tema jalad viisid ta kaugetele maadele elama.

8 Kes on seda otsustanud Tüürose kohta,

tema kohta, kes jagab kroone, kelle kaupmehed on valitsejad

ja kelle kaubitsejaid austatakse kogu maal?^d

9 Vägede Jehoova on seda otsustanud,

et teotada tema kõrkust, mida ta tunneb oma ilu pärast,

et alandada kõiki, keda austatakse kogu maal.^e

10 Tarsise tütar, käi oma maast üle nagu Niiluse jõgi.

Laevaehituspaika* ei ole enam.^f

11 Jumal sirutab käe mere kohale,

raputab kuningriike. Jehoova on andnud käsu Foiniikia kindlused hävitada.^g

12 Ta ütleb:

„Sa ei juubelda enam,^h sa rõhutat neitsi, Siidoni tütar.

Tõuse, põgene Kittimisse!ⁱ Isegi seal ei leia sa rahu.”

PTK 23

a Jer 47:4

b Jes 19:1, 16

c Hes 27:35
Hes 28:19

d Hes 28:2

e Tn 4:37
Jk 4:6

f Jes 23:1
Hes 26:14, 17

g Hes 26:5, 15

h Hes 26:13

i Hes 27:6

Teine veerg

a Jes 13:19
Hab 1:6

b Jes 10:12
Nah 3:18
Sef 2:13

c Hes 26:8, 9

d Jes 23:1

e Jer 25:8, 11
Jer 27:3, 6

f Jes 60:5

PTK 24

g Jes 5:5
Jer 4:6
Hes 6:6

h 2Ku 21:13

i 5Mo 28:63, 64
Neh 1:8
Jer 9:16

j Hes 7:12, 13

13 Vaata kaldealaste^a maad!

See rahvas — mitte Assüüria^b — on teinud Tüürosest kõrbeasukate elupaiga.

Ta on püstitanud piiramistornid, kiskunud maha tema kindlustornid,^c muutnud ta rusuhunnikuks.

14 Halage, Tarsise laevad, sest teie kindlus on hävitatud.^d

15 Sel päeval unustatakse Tüüros seitsmekümneks aastaks,^e ühe kuninga eluajaks. Pärast seitsmekümne aasta möödumist saab Tüürosest otsekui lõbunaine, kellest laudakse:

16 „Võta lüüra ja käi linnas ringi, sa unustatud lõbunaine. Mängi kaunisti oma lüürat, laula palju laule, et sind meelde tuletataks.”

17 Kui seitsekümmend aastat täis saab, pöörab Jehoova pilgu Tüürose poole ja see hakkab jälle tegema tasu eest hoortööd kõigi maa kuningriikidega.

18 Aga tema tulu ja tasu on Jehoovale püha. Seda ei koguta ega talletata, sest see saab neile, kes elavad Jehoova ees, et nad võiksid hästi süüa ja kaunilt riietuda.^f

24 Jehoova teeb maa tühjaks ja laastab selle.^g

Ta pöörab selle kummuli^h ja pillutab elanikud laiali.ⁱ

2 Kõigiga läheb ühtemoodi: rahva ja preestriga, sulase ja isandaga, teenijanna ja emandaga, ostja ja müüjaga, laenuataja ja laenajaga, võlausaldaja ja võlgnikuga.^j

23:10 *Teine võimalik tähendus: „sadamat”.

- 3** Maa tehakse täiesti tühjaks, see rüüstatakse sootuks,^a sest nõnda on öelnud Jehoova.
- 4** Maa leinab^{*b} ja jääb jõuetuks. Viljakas maa närbub ja kuivetub. Rahva ülikud nõrkevad.
- 5** Maa elanikud on rüvetanud maa,^c sest nad on väänanud seadust,^d muutnud määrust^e ja murdnud püsivat^{*} lepingut.^f
- 6** Seepärast neelab needus maa^g ja selle elanikud kannavad süüd. Seepärast kahaneb maa elanike hulk ja vähe inimesi jääb järele.^h
- 7** Värske vein leinab^{*}, viinapuud närbub,ⁱ ohkavad kõik, kelle süda oli rõõmus.^j
- 8** Tamburiinide juubeldus on lakanud, pidutsejate hääled vaikinud, rõõmsad lüürahelid lõppenud.^k
- 9** Veini juuakse ilma lauluta, vägijook on joojaile kibe.
- 10** Hüljatud linn on purustatud,^l majad suletud, keegi ei pääse sisse.
- 11** Tänavail kisendatakse veini järele. Kogu rõõm on möödunud, maa juubeldus lakanud.^m
- 12** Linn on varemeis, väravast on tehtud rusuhunnik.ⁿ
- 13** Nõnda sünnib sel maal rahvaste keskel:

24:4, 7 *Teine võimalik tähendus: „kui-
vab ära”. 24:5 *Võib tõlkida ka „põlist”.

PTK 24

- a 3Mo 26:31
5Mo 29:28
- b Jer 4:28
Nu 1:4
- c 3Mo 18:24
4Mo 35:
33, 34
2Aj 33:9
Jer 3:1
Jer 23:10, 11
Nu 4:13
- d 2Ku 22:13
Tn 9:5
- e Mi 3:11
- f 2Mo 19:3, 5
2Mo 24:7
Jer 31:32
Jer 34:18–20
- g 3Mo 26:
15, 16
- h 5Mo 4:27
5Mo 28:
15, 62
- i Jer 8:13
Jl 1:10
- j Jes 32:12
- k Jer 7:34
- l 2Ku 25:8–10
- m Nu 5:15
- n Jes 32:14
Jer 9:11
Nu 1:4
Nu 2:8, 9

Teine veerg

- a 5Mo 24:20
- b Jer 6:9
Hes 6:8
- c Jes 40:9
Jer 31:12
Jer 33:10, 11
- d Jes 43:5
- e Jes 11:11
Jes 60:9
- f 2Mo 15:11
Esr 9:15
L 145:7
Ilm 15:3
- g Jer 9:2, 3
- h Jer 8:3
Hes 14:21
- i Jer 48:44
- j Jer 4:24
- k 2Ku 21:16
2Aj 36:15, 16
Jer 14:20

otsekui oleks taotud
õlipuud,^a

otsekui oleks pärast
viinamarjakoristust
järelnopitud viinamäge.^b

- 14** Nad hüüavad valjult, rõkkavad rõõmsalt. Nad kuulutavad mere^{*} poolt Jehoova ülevust.^c
- 15** Seepärast ülistavad nad valgusemaal^{*} Jehoovat,^d meresartel Iisraeli Jumala Jehoova nime.^e
- 16** Maa äärtest kostab laulu: „Austus Õigele!”^f Aga mina ütlen: „Ma olen otsa jäänud, otsa jäänud! Häda mulle! Reeturid reedavad. Reeturid reedavad täie reeturikkusega.”^g
- 17** Õud, püünisauk ja löks ootavad sind, sa maa elanik.^h
- 18** Igaüks, kes põgeneb õudustaritava hüüu eest, langeb püünisauku, ja igaüks, kes pääseb august välja, püütakse löksu.ⁱ Sest taevaluugid avatakse ja maa alustoeid lõõvad vappuma.
- 19** Maa lõheneb, maa paisatakse segi, maa rappub raevukalt.^j
- 20** Maa vaarub nagu joobnu, õõtsub kui osmik tuule käes. Tema üleastumine lasub rängalt ta peal,^k ta langeb ega tõuse enam.
- 21** Sel päeval pöörab Jehoova oma pilgu sõjaväele ülal kõrgustes ja kuningatele maa peal.
- 22** Nad aetakse kokku otsekui vangid auku

24:14 *Võib tõlkida ka „lääne”. 24:15
*Võib tõlkida ka „idas”.

ja suletakse vangikongi, alles paljude päevade pärast tullakse neid vaatama.

- 23** Täiskuu on siis kohmetunud ja särav päike häbeneb,^a sest vägede Jehoova on saanud Siioni mäel^b ja Jeruusalemmas kuningaks,^c auliseks oma rahva vanemate ees.^d

- 25** Jehoova, sina oled mu Jumal. Ma ülistan sind, ma kiidan su nime, sest sa oled teinud imelisi asju,^e seda, mida seadsid eesmärgiks ammustel aegadel,^f sa oled olnud ustav^g ja usaldusväärne.

- 2** Sa oled teinud linna kivivareks, kindluslinna rusuks. Võõraste kindlus pole enam linn, seda ei ehitata enam kunagi üles.

- 3** Seepärast ülistab sind vägev rahvas, kardab julmade rahvaste linn.^h

- 4** Sest sa oled kindluseks viletsale, kindluseks vaesele tema kitsikuses,ⁱ pelgupaigaks sajuhoo eest, varjuks kuumuses,^j kui julmad marutormina vastu müüri sõostavad.

- 5** Nagu leevendaks leitsakut põuasel maal, nõnda vaigistad sa võõraste mõllu. Nagu pilve vari leevendab leitsakut, nõnda tehakse julmade laulule lõpp.

PTK 24

a Ilm 21:23

b L 132:13
Jes 12:6
Jl 3:17
Mi 4:7
Sak 2:10c L 97:1
Ilm 11:17

d 1Ku 8:11

PTK 25

e L 40:5
L 98:1
L 107:8
L 145:1, 4

f L 33:11

g 5Mo 32:4
Neh 9:33h L 46:10
L 66:3
Hes 38:23i L 46:1
Nah 1:7
Sef 3:12j L 91:1
L 121:5–7
Jes 49:10

Teine veerg

a Jes 11:9
Jes 65:25b L 72:16
L 85:11, 12
Jer 31:12c Ho 13:14
1Ko 15:54
2Ti 1:10
Ilm 20:14d Jes 35:10
Ilm 7:17
Ilm 21:4

e Jes 25:1

f L 37:34
L 146:5

g Mi 7:7

h L 20:5
Sef 3:14, 15i L 132:13, 14
Jes 12:6j Jes 15:1
Sef 2:9k Jer 48:29
Jk 4:6

- 6** Vägede Jehoova valmistab sel mäel^a kõigile rahvastele pidusöögi rammusate roogadega,^b pidusöögi parima* veiniga, üdirikaste roogadega, parima selitatud veiniga.
- 7** Ta kõrvaldab sel mäel loori, mis katab kõiki rahvaid, katte, mis on kootud üle kõigi rahvaste.
- 8** Kõrgeim valitseja Jehoova neelab surma ära igaveseks^c ja pühib pisarad kõigilt palgeilt.^d Ta kõrvaldab oma rahva teotuse kogu maalt, sest nõnda on Jehoova rääkinud.
- 9** Sel päeval öeldakse: „See on meie Jumal!^e Temale me lootsime^f ja tema päästis meid.^g See on Jehoova! Temale me lootsime. Rõõmustagem tema pääste üle ja hõisakem!”^h
- 10** Jehoova käsi lasub sellel mäelⁱ ja Moab tallatakse ta omas paigas jalge alla^j nagu põhk sõnnikuhunnikusse.
- 11** Jumal sirutab käe ja lööb Moabi, otsekui ujuja lööb vastu vett, ning alandab tema ülbuse^k osavate käelöökidega.
- 12** Ta lükkab kindlustatud linna ümber ühes kõrgete kaitsemüüridega, ta paiskab selle maha, otse põrmu.

25:6 * Võib tõlkida ka „laagerdatud”.

26 Sel päeval laudakse Juumadaal^a seda laulu:^b

„Meil on tugev linn.^c
Pääste meie Jumalalt on selle müür ja kaitsevall.^d

- 2** Avage väravad,^e et võiks siseneda õige rahvas, ustav rahvas.
- 3** Sa kaitsed neid, kes toetuvad täielikult sinule*.
Sa annad neile püsiva rahu,^f sest nad loodavad sinu peale.^g
- 4** Usaldage alati Jehoovat,^h sest Jaah*, Jehoova, on igavene kalju.ⁱ
- 5** Tema alandab need, kes elavad kõrgel, alandab kõrge linna.
Ta alandab selle, alandab selle maani.
Ta paiskab selle põrmu.
- 6** Jalg tallab sellel – vaevatute jalad, viletsate sammud.”
- 7** Õigete rada on õiglus*.
Sa oled õiglane ja teed tasaseks õigete tee.
- 8** Jehoova, me loodame sinu peale,
käies su õiguse teel.
Meie hing igatseb, et sind ja su nime meeles hoitaks.
- 9** Mu hing igatseb su järele õõsel,
mu vaim otsib sind,^j sest kui sa maa üle kohut mõistad,
õpivad maa elanikud õigust.^k
- 10** Isegi kui jumalatule armu anda, ei õpi ta õigust.^l
Õigusemaalgil teeb ta kurja^m ega näe Jehoova ülevust.ⁿ

26:3 *Teine võimalik tähendus: „kes on kindlameelsed”. **26:4** *Jaah on nime Jehoova lühivorm. **26:7** *Võib tõlkida ka „tasane”.

PTK 26

a Jer 33:10, 11

b 2Mo 15:1
2Sa 22:1
Jes 12:5

c L 48:2, 12

d Jes 60:18
Sak 2:4, 5

e Jes 60:11

f L 119:165
Jes 54:13
Flp 4:6, 7

g L 9:10
Jer 17:7

h 2Aj 20:20
L 62:8
Õp 3:5

i 5Mo 32:4, 31

j L 63:6
L 119:62
Lu 6:12

k L 9:8
L 58:10, 11
L 85:11, 13
L 96:13
L 97:2
Jes 61:11

l L 106:43

m Jer 2:7
Ho 11:7

n L 28:5
Jes 5:12

Teine veerg

a Jes 6:9

b Jes 57:19
Jer 33:6, 7

c 2Aj 12:7, 8

d 2Ti 2:19

e Jer 51:39

f Jes 60:21

g 1Ku 4:21

h L 78:34, 35
Ho 5:15

i Jes 25:8
Ho 13:14
Mr 12:26
Joh 5:28, 29
Joh 11:24, 25
Ap 24:15
1Ko 15:21
1Te 4:14
Ilm 20:12, 13

- 11** Jehoova, sinu käsi on tõstetud üles, kuid nad ei märka seda.^a
Kui nad näevad su innukust oma rahva pärast, jäävad nad häbisse.
Jah, tuli neelab su vaenlased.
- 12** Jehoova, sina annad meile rahu,^b sest kõik meie teod lähevad korda tänu sinule.
- 13** Jehoova, meie Jumal, meie üle on valitsenud teised isandad,^c kuid meie ülistame üksnes sinu nime.^d
- 14** Nad on surnud ega ärka ellu.
Kes lamavad jõuetuna hauas, ei tõuse üles.^e
Sa pöördusid nende vastu, et nad hävitada ja mälestuski neist kaotada.
- 15** Sa oled lisanud rahvast, Jehoova,
sa oled lisanud rahvast, oled austanud end,^f oled tublisti laiendanud kõiki maa piire.^g
- 16** Jehoova, hädas pöördusid nad sinu poole, palvetasid sosinal su ees, kui sa neid karistasid.^h
- 17** Jehoova, sa oled teinud meist otsekuu lapseootel naise, kes sünnituse lähenedes tuhudes oigab.
- 18** Me jäime rasedaks, vaevlesime tuhudes, aga oleksime justkui sünnitanud tuult.
Me ei toonud maale päästet ega sünnitanud sellele maale ühtegi uut elanikku.
- 19** „Sinu surnud ärkavad ellu. Minu laibad tõusevad üles.ⁱ

Ärgake ja hõisake rõõmust,
te põrmus lamajad!^a
Sest sinu kaste on kui
hommikune kaste*,
ja maa toob ellu need, kes
lamavad jõuetuna hauas.

20 Mine, mu rahvas,
oma kambritesse
ja sulge uks enda järel.^b
Peida end üürikeseks ajaks,
kuni viha möödub.^c

21 Sest Jehoova tuleb
oma asupaigast
nõudma maa elanikelt aru
nende pattude kohta
ja maa paljastab
oma veresüü
ega peida enam
oma tapetuid.”

27 Sel päeval karistab
Jehoova oma raske,
suure ja tugeva
mõõgaga^d

leviatani*, siuglevat madu,
leviatani, looklevat madu,
ja tapab selle mereeluka.

2 Laulge sel päeval naisele*:
„Vahutava veini viinamägi!^e

3 Mina, Jehoova, kaitsen
teda.^f

Ma kastan teda kogu aeg.^g
Õöl ja päeval kaitsen ma
teda,
et keegi ei teeks talle
kahju.^h

4 Ma pole enam vihane.ⁱ
Kes julgeks seada mu
ette ogalisi põõsaid ja
umbrohtu?

Ma tallaksin need maha ja
süütaksin need põlema.

5 Parem tulgu ta mu
kindlusse
ja tehku minuga rahu,
ta tehku minuga rahu.”

26:19 *Teine võimalik tähendus: „kui kaste [kassinaeri]taimel”. **27:1** *Vt „Sõnaseletusi”. **27:2** *Mõeldakse ilmselt israeli, kellest räägitakse kui naistest ja keda võreldakse siin viinamäega.

PTK 26

- a 1Mo 3:19
b 1Mo 7:15, 16
2Mo 12:
22, 23
Õp 18:10
c L 27:5
L 91:4

PTK 27

- d 5Mo 32:41
Jer 47:6
e L 80:8
Jes 5:1
Jer 2:21
f 5Mo 33:29
g Jes 35:6
Jes 41:18
Jes 58:11
h L 121:4
Jes 46:3, 4
i L 85:2, 3
Jes 12:1

Teine veerg

- a Hes 39:25
Ho 14:5
b Jes 60:21, 22
Jer 30:18, 19
c Jer 4:11
Hes 13:13
d Jes 4:4
Jes 48:10
e Mi 5:13, 14
f Jes 6:11, 12
Jer 26:18
Nu 2:5
Hes 36:4
g Jes 32:14
h 5Mo 32:28
Jes 1:3
Jer 4:22
Ho 4:6
i 2Aj 36:15, 16
Hes 9:9, 10
j 4Mo 34:2, 5
k 5Mo 30:3
Neh 1:9
Jes 11:11, 12
Am 9:14
l Jes 49:22
Jes 62:10
m 2Ku 17:6
Jes 11:16
Ho 9:3

6 Tulevastel päevadel
Jaakob juurdub,
Iisrael öitseb ja
ajab võsuid^a
ning maa saab täis
nende vilja.^b

7 Kas teda peaks rängalt
lööma?

Kas ta tuleks armutult
tappa?

8 Hirmutushüüuga võitled
sa temaga,
saadad ta minema.

Päeval, mil puhub idatuul,
ajad sa ta
ägeda puhanguga ära.^c

9 Nii lepitatakse Jaakobi süü^d
ja see on tema
patukustutuse täielik vili:
ta teeb kõik altarikivid
pihustatud kriidikivi
sarnaseks,
nii et enam ei jää ühtki püha
tulpa ega suitsutusalus.^e

10 Kindlustatud linn
hüljatakse,
karjamaa jäetakse maha
nagu kõrb.^f

Seal sööb vasikas ja seal
ta lesib,
ta näsib tema oksid.^g

11 Kui tema oksad on
kuivanud,
tulevad naised neid
murdma
ja teevad nendega tuld.
See ei ole arukas rahvas,^h
seepärast nende looja
ei halasta neile,
nende valmistaja pole neile
armuline.ⁱ

12 Sel päeval taob Jehoova
alla viljad suure jõe* voogudest
Egiptuse vadini,^j ja teid, iisrael-
lased, nopitakse üksteise järel.^k

13 Sel päeval puhutakse suurt
sarve^l ning need, kes on huk-
kumas Assüüriamaal,^m ja need,

27:12 *St Eufraati.

kes on pillutatud Egiptusemaale,^a tulevad ja kummardavad Jehoova ette Jeruusalemmas pühal mäel.^b

28 Häda Efraimi^c joomarite uhkele kroonile*, tema hiilgava ilu närtsivale öiele, mis on kõrgel veinist joobnute viljaka oru kohal!

2 Jehooval on keegi tugev ja võimas. Otsekui mürisev rahetorm, hävitav raju, nagu äikesetormi võimas vetetulv paiskab see selle jõuga maha.

3 Efraimi joomarite uhked kroonid tallatakse jalge alla.^d

4 See hiilgava ilu närtsiv öis, mis on kõrgel viljaka oru kohal, saab varajase viigimarja sarnaseks, mis küpseb enne suve: kes seda näeb, võtab ja neelab selle kohe alla.

5 Sel päeval on vägede Jehoova kauniks krooniks ja ilusaks pärjaks oma rahva jäägile.^e **6** Ta on õiguse vaimuks kohtujärjel istujale ning jõuallikaks neile, kes tõrjuvad väravas vaenlaste rünnaku.^f

7 Ja veel neidki paneb vein ekslema ja vägijook taaruma: preester ja prohvet ekslevad vägijoogiimas, nad on veinist segased, taaruvad vägijoogist, ekslevad nägemustest, komistavad kohtumõistmisel.^g

28:1 *Mõeldakse ilmselt pealinna Saamaariat.

PTK 27

a Jer 43:4, 7
Sak 10:10

b Jes 2:3
Jes 25:6
Jes 52:1
Jer 3:17

PTK 28

c Jes 7:2

d 2Ku 17:6
Jes 17:3

e Jes 11:16

f L 18:34
L 68:35

g 2Ku 16:10, 11
Jer 5:31

Teine veerg

a 2Ku 21:13
Jes 28:17
Nu 2:8

b 5Mo 28:49, 50
Jer 5:15
1Ko 14:21

c L 81:10, 11

d Jes 28:17

e 2Aj 36:15, 16
Jes 8:14, 15

f Jes 28:18

8 Nende laudad on täis vastikut okset, puhast kohta seal pole.

9 Nad ütlevad: „Kellele ta jagab teadmisi ja kellele seletab sõnumit? Kas äsja piimast võõrutatuile, rinnalt võetuile?”

10 Sest ta ütleb: „Käsu järel käsk, käsu järel käsk, nõõri järel nõõr, nõõri järel nõõr,^{*a} siin natuke, seal natuke.”””

11 Seepärast räägib ta sellele rahvale kogelejate kaudu ja võõras keeles.^b **12** Ta oli neile öelnud: „See on puhkepaik. Laske väsinul puhata. See on kosutuskoht.” Aga nemad ei kuulanud.^c **13** Seepärast on Jehoova sõna neile

„käsu järel käsk, käsu järel käsk, nõõri järel nõõr, nõõri järel nõõr,^d siin natuke, seal natuke”, nii et kui nad kõnnivad, siis nad komistavad ja kukuvad selili, saavad viga, langevad lõksu ja püütakse kinni.^e

14 Seepärast kuulake Jehoova sõnu, te hooplejad, Jeruusalemma rahva valitsejad,

15 sest te ülete: „Me oleme sõlminud surmaga lepingu,^f teinud surmavallaga kokkuleppe*.”

28:10 *Võib tõlkida ka „möödunõõri peale möödunõõr, möödunõõri peale möödunõõr”; möödunõõr viitab siin piltlikult reeglile või tegevusjuhisele. ^aJesaja sõnum kõlas usujuhtidele leierdava ja lapsikuna. **28:15** *Teine võimalik tähendus: „näinud nägemust”.

- Tulgu või tulvaveed, meieni need ei ulatu, sest meie varjupaigaks on vale ja pelgupaigaks pettus.”^a
- 16** Seepärast lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma panen Siionisse järeleproovitud aluskivi,^b kindla vundamenti^c kalli nurgakivi.^d Kes sellesse usub, ei tunne hirmu.”^e
- 17** Ma teen mõõdunõõriks õiguse^f ja loodiks õigluse.^g Rahe hävitab valedest varjupaiga, veed ujutavad üle peidupaiga.
- 18** Teie leping surmaga tühistatakse ja kokkulepe surmavallaga nurjub.^h Kui tulevad tulvaveed, lõövad need teid puruks.
- 19** Alati, kui need teist üle käivad, pühivad need teid minema.ⁱ Ja need käivad teist üle igal hommikul, päeval ja ööl. Vaid hirm paneb kuulnud mõistma.”^{**}
- 20** Voodi on sirutamiseks liiga lühike ja tekk katmiseks liiga kitsas.
- 21** Jehoova tõuseb nagu Peratsimi mäel, ajab end püsti nagu Gibeoni-lähedases orus,^j et teha ära oma tegu, hämmastav tegu, ja teha ära oma töö, tavatu töö.^k
- 22** Nüüd aga jätke mõnitamine,^l

28:19 *Teine võimalik tähendus: „kes kuulnud mõistab, tunneb kabuhirmu”.

PTK 28

a Jes 30:9, 10

b L 118:22

c Ef 2:19, 20

d Mt 21:42
Mr 12:10
Lu 20:17
Ap 4:11

e Ro 9:33
Ro 10:11
1Pe 2:4, 6

f 2Ku 21:13

g Jer 11:20

h Jes 28:15

i Jes 24:1

j Jos 10:8–14
2Sa 5:20
1Aj 14:10–16

k Nu 2:15
Hab 1:5–7

l 2Aj 36:15, 16
Jer 20:7

Teine veerg

a Jes 10:23
Jes 24:1

b L 30:5
L 103:9
Mi 7:18

c 2Mo 9:31, 32
Hes 4:9

d L 119:71

e Jes 41:15
Am 1:3

f L 103:9
Jes 21:10
Mi 7:18

g 3Mo 26:44
Jer 10:24

h L 40:5
Jer 32:19
Ro 11:33

et teie köied ei pingulduks veel enam, sest ma kuulsin kõrgeimalt valitsejalt vägede Jehoovalt otsusest hävitada kogu maa.^a

23 Põõrake kõrv ja kuulake mu häält, pange tähele ja kuulake mu sõnu!

24 Kas kündja terve päeva üksnes künnab ega külvagi seemet?

Kas ta muudkui kobestab ja äestab?^b

25 Eks ta pärast pinnase tasandamist puista mustkõõmneid ja külva kõõmneid, eks ta külva nisu, hirssi ja otra neile mõeldud paika ja pane speltanisu^c piiriks?

26 Sest tema Jumal õpetab talle õiget teed*, ta juhendab teda.^d

27 Ei peksta ju mustkõõmneid viljapeksureega^e ega veeta kõõmnete peal reherulli, vaid mustkõõmneid pekstakse kepiga ja kõõmneid nuiaga.

28 Kas leivavili purustatakse peeneks?

Ei, seda ei peksta lõpmata.^f Hobused veavad sellel reherulli, kuid seda ei purustata peeneks.^g

29 Ka see on vägede Jehoovalt, kelle nõuanded* on imelised ja saavutused erakordsed^h.

28:26 *Võib tõlkida ka „manitseb teda õigel teel käima”, „karistab teda, et ta käiks õigel teel”. **28:29** *Võib tõlkida ka „eesmärgid”. [#]Võib tõlkida ka „kelle praktiline tarkus on suur”.

- 29** „Häda Arielile“, Arieli linnale, kus Taavet laagrisse jäi!^a
Lisandugu aastale aasta, jätkugu pidupäevade ringkäik.^b
- 2** Kuid mina toon Arielile häda,^c
nii et seal on leinamine ja hala^d
ning temast saab mulle kui Jumala altarikolle.^e
- 3** Ma loon su ümber laagri üles,
ümbritsen sind teivastaraga,
püstitan su vastu piiramisrajatised.^f
- 4** Sind alandatakse.
Sa räägid otsekui maa alt, su sõnad kõlavad summutatult kui põrmust.
Su hääl tuleb maa seest,^g
see on nagu vaimude väljakutsuja hääl,
ja su sõnad kostavad põrmust nagu siutumine.
- 5** Sinu vaenlaste jõugust saab kui peenike tolm^h
ning hirmuvalitsejate jõugust saavad lendlevad aganad.ⁱ
See sünnib silmapilkselt, äkitselt.^j
- 6** Vägede Jehoova päästab su kõuekõmina, maavärina ja mürinaga,
tormituule ja maruga, neelava tuleleegiga.”^k
- 7** Siis kõik rahvad, kes sõdivad Arieli vastu^l — kõik need, kes sõdivad tema vastu,
püstitavad piiramistorne ja toovad talle häda —,

29:1 *Nimi Ariel võib tähendada „Jumala altarikolle“ ja see viitab ilmselt Jeruusalemmale.

- PTK 29
a 2Sa 5:7, 9
b 5Mo 16:16
c 5Mo 28:53–55
d Jes 51:19 Nu 1:4
e Jer 15:14 Sef 1:7
f 2Ku 24:11 2Ku 25:1
g Jes 51:23
h Jes 13:19 Jes 14:22 Jes 21:9
i Jes 13:11 Jes 17:13
j Jes 47:9 Jes 48:3
k 1Sa 2:10 Jer 50:25 Nah 1:3
l Jer 25:12, 14

Teine veerg

- a Jes 10:12 Jer 51:24
b Hab 1:5
c Jes 6:9
d Jes 6:10 Ro 11:8
e Jer 14:14 Jer 27:15
f Mi 3:7
g Jes 8:16
h Jes 48:1 Jer 5:2
i Mt 15:7–9 Mr 7:6–8
j Jes 28:21 Hab 1:5

- näeksid otsekui und, õist nägemust.
- 8** See on, nagu näeks näljane unes, et ta sööb, aga ärgates on ta kõht tühi, nagu näeks janune unes, et ta joo, aga ärgates on ta nõrk ja janus.
Nii sünnib kõigi rahvastega, kes sõdivad Siioni mäe vastu.^a
- 9** Jahmuge ja hämmastuge,^b jääge pimedaks ja ärge nähke!^c
Nad on purjus, aga mitte veinist, nad taaruvad, aga mitte vägijoogist.
- 10** Sest Jehoova on valanud teie peale raske une vaimu,^d
ta on sulgenud teie silmad, te prohvetid,^e
ja katnud teie pea, te nägijad.^f

11 Iga nägemus on teile nagu sõnad pitseeritud raamat. ^gKui anda see kirjaoskajale, öeldes: „Palun loe see ette“, vastab ta: „Ma ei saa, see on kinni pitseeritud.“ **12** Või kui anda see raamat kirjaoskamatule, öeldes: „Palun loe see ette“, vastab see: „Ma ei oska ju lugeda.“

- 13** Jehoova ütleb: „See rahvas ligineb mulle suuga ja nad ülistavad mind huultega,^h
aga nende süda on minust kaugel ja nende jumalateenimine pole muud kui inimeste käskude järgimine.ⁱ
- 14** Seepärast toimin ma jälle hämmastaval viisil oma rahvaga, teen ühe ime teise järel.^j

Nende tarkade tarkus kaob ja arukate arukus peidetakse.”^a

- 15** Häda neile, kes teevad kõik, et varjata oma plaane Jehoova eest!^b

Nende teod sünnivad pimedas ja nad ütlevad:

„Kes meid näeb?
Kes meist teab?”^c

- 16** Kuidas te küll väänate kõike!*

Kas pottseppa peetakse saviga võrdseks?^d

Kas ütleks töö oma tegija kohta:

„Tema pole mind valmistanud.”^e

või kuhu oma vormija kohta:
„Tema ei mõista midagi”?^f

- 17** Vaid pisut aega ja Liibanon tehakse viljapuuaiaks^g ning viljapuuaiast saab otseku mets.^h

- 18** Sel päeval kuulevad kurdid raamatu sõnu ning pimedad näevad, pääsedes pilkasest pimedusest.ⁱ

- 19** Tasased tunnevad siis veel rohkem rõõmu Jehoovast ja vaesed hõiskavad Iisraeli Püha pärast.^j

- 20** Sest hirmuvalitseja kaob, hoopele saab otsa ning hävitatakse kõik, kes kavatsevad kurja,^k

- 21** kes sõnu väänates teised süüdlaseks teevad, kes seavad lõkse kaitsjale* linnavärvas/^l ja kes võtavad tühjade väidetega õigelt õiguse.^m

- 22** Seepärast ütleb Aabraham-

PTK 29

a Jer 8:9
1Ko 1:19

b Jes 30:1

c Hes 8:12

d Jes 64:8

e Jer 18:6

f Ro 9:20, 21

g Jes 35:1
Jes 41:19

h Jes 32:14, 15

i Jes 35:5
Jes 42:16

j Jes 41:16

k Mi 2:1

l Am 5:10

m Hes 13:19

Teine veerg

a Neh 9:7
Mi 7:20

b Jl 2:27

c Jes 45:11

d Jes 8:13
Ho 3:5

PTK 30

e Jes 1:2
Jes 63:10
Jes 65:2

f Jes 29:15

g 4Mo 27:21
1Ku 22:7

h Jes 31:1
Hes 29:6

i Jer 17:5

j Jes 19:11
Hes 30:14

k Jes 31:3
Jer 2:36

mi^a vabastaja Jehoova Jaakobi soole:

„Jaakob ei jää enam häbisse ega kahvata enam ta pale”.^b

- 23** Sest kui ta näeb enese ümber oma lapsi, mu kätetööd,^c siis nad peavad pühaks minu nime, nad peavad pühaks Jaakobi Püha ja seisavad aukartuses Iisraeli Jumala ees.^d

- 24** Need, kes on isemeelse vaimuga, tulevad siis mõistusele ja nurisejadki võtavad õpetust kuulda.”

30 „Häda kangekaelsetele poegadele,”^e kuulutab Jehoova,

„kes viivad ellu plaane, mis pole minu omad,^f kes sõlmivad liite*, kuid ilma minu vaimuta, lisades patule patu.

- 2** Nad lähevad minuga nõu pidamata^g alla Egiptusse,^h et leida varju

vaarao kaitse all ja leida pelgupaik Egiptuse varjus.

- 3** Aga vaarao kaitse saab teile häbiks ja pelgupaik Egiptuse varjus alanduseks.ⁱ

- 4** On ju peamehed Soanis/^j ja käskjalad jõudnud Haanesesse.

- 5** Nad kõik jäävad häbisse kasutu rahva pärast, kellest pole ei abi ega tuge, vaid kes on üksnes häbiks ja teotuseks.”^k

- 6** Hukkamõistusõnum lõunamaa loomade kohta.

29:16 * Võib tõlkida ka „kui rikutud te küll olete”. 29:21 * Võib tõlkida ka „noomijale”.

29:22 * St häbist ja pettumusest. 30:1 * Sõna-sõnalt „valavad joogiohvit”; tähendab ilmselt kokkuleppe sõlmimist.

Läbi häda ja viletsuse maa, kus elab lõvi, möirgav lõvi, rästik ja kiire mürkmadu, veavad nad oma rikkusi eeslite seljas ja oma varusid kaamelite küürudel.

Ent rahval pole neist asjadest mingit kasu.

7 Egiptuse abi on täiesti tühine.^a

Seepärast panen ma talle nimeks Tegevusetult Istuv Raahab.^b

8 „Mine nüüd, kirjuta see nende ees tahvlile ja tähenda üles raamatusse,^c

et see jääks alles tulevasteks päevadeks, oleks püsivaks tunnistuseks.^d

9 Sest see on mässuline rahvas,^e nad on valelikud pojad,^f pojad, kes ei taha kuulda Jehoova seadust*.^g

10 Nad ütlevad nägijatele: „Ärge nähke,“ ja ennustajatele:

„Ärge jutustage meile tõeseid nägemusi.^h

Rääkige meile meeldivaid asju, looge pettekujutlusi.ⁱ

11 Keerake teelt kõrvale, lahkuge rajalt. Me ei taha enam midagi kuulda Iisraeli Pühast.””^j

12 Seepärast ütleb Iisraeli Püha: „Kuna te põlgate minu sõna,^k loodate tüssamisele ja pettusele ning toetute neile,^l

13 siis on see süütegu teile otseku katkine müür,

30:9 *Võib tõlkida ka „õpetust“.

PTK 30

a Jes 31:1
Jer 37:7, 8

b L 87:4
L 89:10

c Jes 8:1
Jer 36:2

d Ro 15:4

e 5Mo 31:27
Jes 1:4
Jer 44:3

f Jes 59:3
Jer 9:3

g 2Aj 33:10
2Aj 36:15, 16
Neh 9:29
Jer 7:13

h 2Aj 16:10
2Aj 18:7
Jer 11:21
Jer 26:11

i Jer 23:16, 17
Hes 13:7
Mi 2:11

j Am 7:13, 16

k Am 2:4, 5

l Jer 13:25
Mi 3:11

Teine veerg

a 1Aj 5:20
2Aj 16:8
Jes 26:3

b Mt 23:37
Ap 7:51

c Jes 31:1, 3

d 5Mo 28:49, 50
Jer 4:13
Nu 4:19
Hab 1:6, 8

e 3Mo 26:36
5Mo 32:30

f Hes 12:16

g 2Mo 34:6
Hes 36:9, 10

h L 102:13
Ro 9:15

i L 99:4
Jer 10:24

otseku äravajunud kõrge müür, mis on kokku kukkumas.

See variseb järsku, ühe silmapilguga kokku.

14 See lõhutakse nagu suur savianum,

purustatakse pihuks, nii et ei jää järele potikildugi, millega tuleasemelt tuld võtta

või lombist* vett kühveldada.”

15 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova, Iisraeli Püha:

„Kui te tulete minu juurde tagasi ja püsite rahulikud, siis te pääsete.

Rahulikkus ja usaldus oleks teie tugevus.”^a

Aga te pole tahtnud,^b

16 vaid ütlete: „Ei, me põgeneme hobustel!” Seepärast tulebki teil põgeneda.

„Me kihutame kiiretel ratsudel!”^c

Seepärast on teie tagaajajadki kiired.^d

17 Tuhat väriseb ühe ähvardaja ees,^e

viie ähvardaja eest te põgenete,

kuni need, kes on teist alles jäänud, on otseku mast mäetipus,

otseku kogunemistähis künkal.^f

18 Kuid Jehoova ootab kannatlikult, et teile armu anda,^g

ja ta tõuseb, et teile halastada.^h

Sest Jehoova on õiguse Jumal.ⁱ

30:14 *Teine võimalik tähendus: „veemahutis”.

Õnnelikud on kõik,
kes teda ootavad*.^a

19 Kui rahvas elab Siionis, Jeruusalemmas,^b siis sa ei nuta enam.^c Sinu appihüüdu kuuled on ta sulle armuline: ta vastab kohe, kui sind kuuleb.^d

20 Jehoova annab sulle küll ahastuseleiba ja rõhumisevett,^e kuid su ülim õpetaja ei peida end enam ja sa näed oma silmaga oma ülimat õpetajat.^f
21 Kui te kaldute paremale või vasakule, kuulevad te kõrvad häält, mis teie tagant ütleb: „See on tee,^g käige sellel.”^h

22 Sa rüvetad hõbeda, millega on kaetud su nikerdatud kujud, ja kulla, millega on kaetud su valatud kujud.ⁱ Sa viskad need kujud ära nagu menstruatsiooniverelapi ja ütled neile: „Minema siit!”^{*j} **23** Jumal annab vihma su seemnele, mida sa maha külvad,^k ja sa saad maa saagist külluslikult rammusat leiba.^l Sel päeval söövad su loomad avaral karjamaal.^m **24** Veised ja eeslid, kellega maad haritakse, söövad hapuublikatega segatud toitu, mida on tuulatud kühvli ja hargiga. **25** Sel suurel tapapäeval, kui tornid langevad, voolavad igal kõrgel mäel ja künkal ojad ja veejoad.ⁿ

26 Täiskuu valgus on nagu päikese valgus ja päikese valgus on seitse korda tugevam,^o otse kui seitsme päeva valgus, päeval, kui Jehoova seob oma rahva vigastuse^p ja parandab enda löödud ränga haava.^q

27 Jehoova* tuleb kaugelt, põleva viha ja raskete pilvedega.

30:18 *Võib tõlkida ka „õhinal ootavad”.
30:22 *Teine võimalik tähendus: „ja nimetad neid jälkuseks”.
30:27 *Sõnasõnal „Jehoova nimi”.

PTK 30

- a Jer 17:7
b Neh 11:1
Jes 44:28
Jes 62:1
Jer 31:6
Sak 1:17
c Neh 12:27
Jes 61:3
d Jer 29:11, 12
e 3Mo 26:26
L 80:5
f II 36:22
L 32:8
L 71:17
L 119:102
g L 25:8, 9
h 5Mo 5:32
Jos 1:7, 8
Õp 4:27
i 2Mo 32:4
5Mo 7:5, 25
Koh 17:3, 4
j Ho 14:8
Sak 13:2
k L 65:9
Sak 10:1
l Ho 2:21, 22
m Jes 65:10
n Jes 41:18
Jes 44:3
o Jes 60:20
Ilm 21:23
Ilm 22:5
p Nu 2:13
q Jer 33:6
Am 9:11

Teine veerg

- a Jes 10:17
Nah 1:6
Sef 3:8
b 2Ku 19:28
L 32:9
c 5Mo 16:14
L 42:4
Jer 33:10, 11
d 5Mo 32:4
Jes 26:4
e L 29:3, 4
f 2Mo 15:16
L 98:1
g Nah 1:2
h L 18:13
i Koh 5:4
j Jos 10:11
k Jes 37:36
l Jes 10:12
m 2Mo 15:20
Koh 11:34
n Jes 10:24, 26
o 2Ku 23:10
Jer 7:32
p Jes 37:37, 38
Hes 32:22

Tema huuled on täis meelepaha ja tema keel on kui neelav tuli.^a

28 Tema hingus* on kui kaelani ulatuv tulvajögi, see raputab rahvaid hävingusõelal.

Rahvaste lõugade vahel on suurauad,^b mis juhivad nad eksiteele.

29 Aga te laulate siis nagu pühadeks valmistumise õõl^c ja tunnete südamerõõmu nagu see, kes sammub flöödiga* Jehoova mäele, Iisraeli Kalju juurde.^d

30 Jehoova toob kuuldavale oma võimsa hääle^e ning näitab oma käsivarre^f raevukat laskumist^g ühes neelava tuleleegi,^h paduvihma,ⁱ äikese ja rahega.^j

31 Jehoova hääl kohutab Assüüriat,^k Jumal lööb teda kepiga.^l

32 Igat karistuskepi hoop, mis Jehoova Assüüriale jagab, saadavad tamburiini- ja lüürahelid,^m kui ta viibutab lahingus tema vastu kätt.ⁿ

33 Sest temale on juba valmis seatud Tofet*,^o see on ka kuninga jaoks.^p Puukuhi on suur ja lai, tuld ja puid on külluslikult. Jehoova hingus, mis on kui väävljögi, süütab selle põlema.

30:28 *Võib tõlkida ka „vaim”.
30:29 *Võib tõlkida ka „flöödihelide saatel”.
30:33 *Nime Tofet kasutatakse siin piltliku põletuspaiga kohta, sümboliseerimaks hävingut.

31 Häda neile, kes lähevad alla Egiptusse abi järele,^a

kes loodavad hobustele,^b rajavad lootuse sõjavankritele, et neid on palju, ja sõjaratsudele*, et need on vägevad.

Aga nad ei vaata Iisraeli Püha poole ega otsi Jehoovat.

2 Kuid temagi on tark ning ta toob õnnetuse ega võta oma sõnu tagasi. Ta tõuseb kurjade jõugu vastu

ja nende vastu, kes aitavad ülekohtusi.^c

3 Aga egiptlased on vaid inimesed, nad pole Jumal, nende hobused on liha, mitte vaim.^d

Kui Jehoova tõstab käe, siis komistab iga abipakkuja ja langeb iga abistata, nad hukuvad üheskoos.

4 Jehoova ütles mulle: „Nii nagu lõvi, noor tugev lõvi, uriseb oma saagi juures,

kui tema vastu on kutsutud kokku karjaste hulk, ega kohku nende häälest, ei heitu nende kisast, niisamuti laskub vägede Jehoova alla sõdima Siioni mäe ja künka eest.

5 Nagu allasõostev linn kaitseb vägede Jehoova Jeruusalemma.^e

Ta kaitseb ja päästab, säästab ja vabastab.”

6 „Iisraeli rahvas, pöördu tagasi tema juurde, kelle vastu sa oled nii jultunult mässanud.^f

7 Sest sel päeval hülgab igaüks teist oma tühised hõbeju-

PTK 31

a Jes 30:2

b 5Mo 17:15, 16

c Hes 29:6, 7

d L 33:17
Op 21:31

e 5Mo 32:11, 12
L 91:4

f Jes 55:7
Jl 2:12

Teine veerg

a 2Ku 19:35
2Aj 32:21
Jes 37:36

PTK 32

b 1Mo 49:10
L 2:6
Lu 1:32, 33
Joh 1:49

c L 45:6
L 72:1
Jes 9:7
Jes 11:4, 5
Jer 23:5
Sak 9:9
Heb 1:9
Ilm 19:11

d Jes 35:6

e Jes 35:6

f Mi 2:1

malad ja väärtusetud kuldjumalad, mis teie käed on patuselt teinud.

8 Assüürlane langeb mõõga läbi, aga mitte inimese mõõga läbi, teda neelab mõök, aga mitte inimese mõök.^a

Ta põgeneb mõõga eest ja tema noored mehed pannakse sunnitööle.

9 Suurest hirmust hääbub tema kalju ja kogunemistähis paneb ta peamehed kokkuma,” kuulutab Jehoova, kelle valgus* on Siionis ja põletusahi Jeruusalemmas.

32 Kuningas^b hakkab valitsema õiguse nimel^c

ning peamehed asuvad juhtima õigluse nimel.

2 Igaüks neist on otsekui varjupaik tuule eest,

justkui ulualune vihmavalingu ajal,

nagu veeojad põuases paigas,^d

nagu võimsa kalju vari janusel maal.

3 Nägijate silmad pole siis enam suletud ja kuuljate kõrvad panevad tähele.

4 Tormakate süda süüvib õpetusse ning kogelejate keel räägib selgelt ja soravalt.^e

5 Rumalat ei hüüta enam üllaks*

ja põhimõteteta meest ei peeta õilsaks.

6 Sest rumal räägib rumalusi ja sepitseb südames kurja,^f

31:9 *Võib tõlkida ka „tuli”. 32:5 *Võib tõlkida ka „heldeks”.

31:1 *Võib tõlkida ka „ratsanikele”.

et ärgitada usust
taganemist* ja rääkida
Jehoova kohta valet,
et lasta näljasel nälgida
ja jätta janune joogita.

- 7** Põhimõteteta mehe võtted
on nurjatud.^a
Ta õhutab toimima häbitult,
et hukutada viletsaid
valega,^b
ka siis, kui vaene räägib
õigust.
- 8** Aga helde sihiks on heldus,
ta püüab ikka olla helde*.
- 9** „Te muretud naised, tõuske
ja kuulake mu häält!
Te hooletud tütrede,^c pange
tähele mu sõnu!
- 10** Veidi rohkem kui
aasta pärast
te, muretud, värisete,
sest kuigi
viinamarjakoristus
lõpeb, saaki pole.^d
- 11** Vabisege, te muretud
naised!
Värisege, te hooletud!
Heitke endalt riided
ja pange puusade ümber
kotiriie.^e
- 12** Taguge endale halisedes
vastu rinda
viljakate põldude ja
viljakandva viinapuu
pärast.
- 13** Mu rahva maal kasvavad
ogalised taimed ja
asteldega põõsad.
Need vohavad kõigis
majades, mis olid
kord täis lusti,
jah, kõikjal selles varem
nii rõkkavas linnas.^f
- 14** Sest kindlustorn on
hüljatud,
kärarikas linn maha jäetud.^g

32:6 *Võib tõlkida ka „getugseda lugu-
pidamatult”. 32:8 *Võib tõlkida ka „ül-
las”.

PTK 32

- a Jer 5:26
Mi 7:3
- b 1Ku 21:9, 10
- c Jes 3:16
- d Nu 2:12
Sef 1:13
- e Jes 3:24
- f Jes 22:2
Nu 2:15
- g 2Ku 25:9, 10

Teine veerg

- a 2Aj 27:1, 3
Neh 3:26
- b Jes 27:10
- c Jes 44:3
- d Jes 29:17
Jes 35:1, 2
- e Jes 42:1, 4
Jes 60:21
- f L 119:165
Jes 55:12
- g Hes 37:26
Mi 4:3, 4
- h Jes 60:18
Jes 65:22
Jer 23:6
Hes 34:25
Ho 2:18
- i Jes 30:23, 24

PTK 33

- j 2Ku 18:13
Jes 10:5
- k Jes 10:12
Nah 3:7
- l L 123:2
- m L 44:3
Jes 52:10
- n L 46:1
Nah 1:7
- o L 46:6
L 68:1
Jes 17:13

Ofelist*^a ja vahitornist on
saanud jääv tühermaa
rõõmuks metseeslitele
ja karjamaaks
kariloomadele.^b

- 15** seniks kuni meie peale
valatakse vaim ülalt^c
ning kõrbest saab
viljapuuad
ja viljapuuaiast otsekui
mets.^d
- 16** Siis elab kõrbes õigus
ja viljapuuaias õiglus.^e
- 17** Õigus toob rahu^f
ning õiguse vili on püsiv
rahu ja julgeolek.^g
- 18** Mu rahvas elab
rahulikus elupaigas,
turvalistes eluasemetes,
vaiksetes puhkepaikades.^h
- 19** Kuid rahesadu langetab
metsa
ning linn tehakse maatasa.
- 20** Õnnelikud olete teie, kes
kõlvate kõigi vete ääres,
kes lasete pullil ja eesliil
vabalt liikuda!ⁱ
- 33** Häda sulle, laastaja,
keda pole laastatud,^j
ja sulle, reetur,
keda pole reedetud!
Kui oled laastamise
lõpetanud,
laastatakse sind.^k
Kui oled reetmise
lõpetanud,
reedetakse sind.
- 2** Oo, Jehoova,
ole meile armuline!
Me loodame sinule.
Toeta meid oma käsi-
varrega^m igal hommikul
ja ole meie päästjaks
hädaajal.ⁿ
- 3** Sinu kõuehääle eest rahvad
põgenevad.
Kui sa tõused, nad hajuvad.^o

32:14 *Ilmselt kungas Jeruusalemmas.

- 4** Nagu rüüstaksid aplad
rohutirtsud, nii võetakse
saak su käest,
rohutirtsuparve kombel
tormatakse sellele kallale.
- 5** Jehoova ülendatakse,
ta elab kõrgustes.
Ta täidab Siioni õiguse ja
õiglusega.
- 6** Tema annab neil päevil
kindlustunde,
võimsa pääste,^a tarkuse,
teadmised ja Jehoova
kartuse^b —
see on inimese
varanduseks*.
- 7** Nende* kangelased
kisendavad tänaval,
rahukäskjalad
nutavad kibedalt.
- 8** Maanteed on maha jäetud,
keegi ei rända jalgradadel.
Vaenlane on murdnud
lepingu,
ta on linnad ära põlanud
ega hooli surelikest
inimestest.^c
- 9** Maa leinab* ja närhub.
Liibanon tunneb häbi^d
ja kõduneb.
Saaronist on saanud otseku
kõrb,
Baasan ja Karmel heidavad
endalt lehed.^e
- 10** „Nüüd ma tõusen,“
ütleb Jehoova,
„nüüd ma ülendan end,^f
nüüd ma teen end kõrgeks.
- 11** Te kannate üsas kuivanud
heina ja sünnitate kõrsi.
Teie vaim neelab teid
kui tuleleek.^g
- 12** Rahvast saab kui
põletatud lubi.
Ta süüdatakse põlema nagu
maharaiutud ogataimed.^h

33:6 *Teine võimalik tähendus: „Jumala antud varandus“. 33:7 *Ilmselt Juuda. 33:9 *Teine võimalik tähendus: „kuivab“.

PTK 33

a L 27:1

b Õp 19:23

c 2Ku 18:19, 20

d Jes 37:24

e Nah 1:4

f L 46:10

g Jes 5:24

h Jes 9:18

Teine veerg

a 5Mo 28:
66, 67b 5Mo 32:22
Nah 1:6
Heb 12:29

c Hes 18:17

d 1Aj 29:17

e 2Mo 23:8
5Mo 16:19f 1Ku 19:5, 6
L 34:9, 10
Jes 65:13

g 2Ku 15:19

h 5Mo 28:
49, 50
Jes 28:11
Jer 5:15

i 5Mo 12:5, 6

j L 125:1

- 13** Kuulake, kaugelviibijad,
mis ma teen!
Lähedalolijad, tunnustage
mu vägevust!
- 14** Patustajad on Siionis
hirmul,^a
usutaganejad värisevad:
„Kes meist saaks elada
neelava tule ääres?^b
Kes meist saaks elada
kustumatute
leekide lähedal?“
- 15** See, kes käib õiguse teel,^c
räägib tõtt,^d
põlgab ära ebaausa tulu,
keelab oma kätel võtta
alkäemaksu,^e
katab kõrvad, et mitte
kuulda verevalamisest,
ja sulgeb silmad, et mitte
näha kurja —
- 16** see elab kõrgustes;
tema kindel varjupaik on
kaljurüngastel,
talle antakse leiba
ja veest ei tule tal puudu.^f
- 17** Su silmad näevad kuningat
kogu ta hiilguses,
silmitsevad kauget maad.
- 18** Su süda meenutab õudusi:
„Kus on kirjutaja?
Kus on andami kaaluja?^g
Kus on tornide lugeja?“
- 19** Sa ei näe jultunud rahvast,
rahvast, kelle segast keelt
sa ei mõista
ja kelle kokutavast kõnest
sa ei saa aru.^h
- 20** Vaata Siionit, meie
pidupäevade linna!ⁱ
Su silmad näevad
Jeruusalemma kui
rahulikku elupaika,
telki, mida ei liigutata,^j
mille vaiu ei tõmmata
kunagi välja
ja mille nõore ei kista katki.
- 21** Selles paigas kaitseb
kõrgeauline Jehoova meid
kui jõed ja laiad kanalid,

kus ei sõida galeerilaevastik ja mida ei läbi uhked laevad.

- 22** Sest Jehoova on meie kohtumõistja,^a Jehoova on meie seadusandja,^b Jehoova on meie kuningas^c — tema päästab meid.^d
- 23** Vaenlaste kõied lõtvuvad, masti ei suudeta püsti hoida ega purjesid pingutada. Sel ajal jagatakse rikkalikku saaki, lombakadki saavad suure noosi.^e
- 24** Ükski elanik ei ütle: „Ma olen haige.”^f Rahvale, kes sel maal elab, antakse süü andeks.^g
- 34** Rahvad, tulge ligi ja kuulake, rahvahõimud, pange tähele! Kuulgu maa ja mis seda täidab, maapind ja kõik sellest võrsuv!
- 2** Sest Jehoova tunneb meelepaha kõigi rahvaste vastu^h ja raevu kõigi nende sõjavägede vastu.ⁱ Ta laseb nad hävitada, saadab nad tapale.^j
- 3** Kes neist tapetakse, heidetakse kõrvale, nende laipadest tõuseb lehka^k ja mäed nõretavad nende verest.^l
- 4** Kõik taeva sõjaväed kõdunevad, taevas rullitakse kokku nagu rullraamat. Kogu selle sõjavägi kuivab kokku, nagu kuivanud leht kukub viinapuult ja krimpsus vili viigipuult.

PTK 33

a 1Mo 18:25
L 50:6
L 98:9

b 3Mo 26:3
Jk 4:12

c L 44:4
L 97:1
Ilm 11:15, 17

d Jes 12:2
Sef 3:17

e Jes 33:4

f 5Mo 7:15
Ilm 21:4
Ilm 22:1, 2

g Jer 50:20
Mi 7:18, 19

PTK 34

h Jer 25:15
Jl 3:12
Sef 3:8
Sak 14:3

i Jes 30:27
Nah 1:2

j Ilm 19:11, 15

k Jer 25:33

l Hes 39:4

Teine veerg

a 5Mo 32:41

b L 137:7
Jer 49:7, 22

c 3Mo 3:16

d Jes 63:1–3
Ob 8, 9

e 5Mo 32:41
L 94:1

f Jes 35:4

g Mal 1:4

- 5** „Mu mõök upub taevas verre.^a See langeb kohtumõistjana Edomi peale,^b rahva peale, kelle olen otsustanud hävitada.

- 6** Jehooval on mõök, see on üleni verine. See tilgub rasvast,^c noorte jäärade ja sikkude verest, jäärade neerurasvast. Sest Jehooval on ohver Bosras, suured tapatalgud Edomimaal.^d
- 7** Tarvadki tulevad tapale koos nendega, noored pullid koos vägevatega. Nende maa vettib verest ja muld imbub läbi rasvast.”
- 8** Sest Jehooval on kättemaksupäev,^e tasumisaasta, mil ta käib kohut Siioni kaitseks.^f
- 9** Tema* jõed muutuvad pigiks ja muld väävlis, tema maa saab põleva pigi sarnaseks,
- 10** mis ei kustu õöl ega päeval; selle suitsu tõuseb igavesti. Ta jääb laastatuks kõigiks põlvedeks, enam kunagi ei käi keegi seal^g läbi.^g
- 11** Pelikanid ja okassead vallutavad selle, kõrvukrätsud ja rongad hakkavad seal elama. Jumal veab ta üle tühjuse mõödunööri ja laastamise loodinööri.
- 12** Ühelegi tema ülikule ei anta kuningavõimu, kõik tema peamehed kaovad.

34:9 *Ilmselt Edomi pealinna Bosra.

- 13** Tema kindlustornides kasvavad okastaimed, kindlustes nõgesed ja ohakad.
Temast saab šaakalite eluase,^a jaanalindude elupaik.
- 14** Kõrbeasukad kohtuvad seal ulguvate loomadega, metsik kits* hüüab oma kaaslast.
Õösorr asub sinna ja leiab endale puhkepaiga.
- 15** Seal teeb madu endale pesa ja muneb munad, ta haub need välja ja kogub pojad enda varju.
Seal kogunevad harksabad, igaüks oma paarilisega.
- 16** Uurige Jehoova raamatut ja lugege sealte ette, et mitte ükski neist ei puudu, ükski neist pole paariliseta, sest Jehoova suu on seda käskinud ja tema vaim on nad kokku kogunud.
- 17** Tema on neile liisku heitnud, tema käsi on neile määratud paiga välja mõõtnud.
Nad saavad selle igaveseks enda valdusse, nad jäävad sinna elama kõigiks põlvedeks.
- 35** Kõrb ja põuane maa juubeldavad,^b kõrbetasandik rõõmutseb, ta õitseb kui krookus.^c
- 2** Maa õitseb,^d ta rõõmutseb ja hõiskab.
Talle antakse Liibanoni au,^e Karmeli^f ja Saaroni^g hiilgus.
Rahvas saab näha Jehoova au, meie Jumala hiilgust.

34:14 *Teine võimalik tähendus: „kitse-sarnane deemon”.

PTK 34
a Mal 1:3

PTK 35
b Jes 29:17
Jes 32:14, 15
c Jes 4:2
Jes 27:6
Jes 35:6
Jes 51:3
Hes 36:35
d Ho 14:5, 6
e Jes 60:13
f Jer 50:19
g Jes 65:10

Teine veerg
a Heb 12:12
b Jer 51:56
c Jes 25:9
Sef 3:16, 17
d L 146:8
Jes 42:16
Mt 9:28–30
e Jes 29:18
Jer 6:10
Mr 7:32–35
Lu 7:22
f Mt 11:5
Ap 8:7
Ap 14:8–10
g Mt 15:30
h Jes 44:3
i Jer 9:11
j Esr 1:3
Jes 11:16
Jes 49:11
Jes 62:10
Jer 31:21
k Jes 52:1
l Jes 11:6, 7
Jes 65:25
Hes 34:25
Ho 2:18
m L 107:2, 3
Jes 62:12
n 5Mo 30:4
o Jes 51:11
Jer 31:11, 12
p Jer 33:10, 11
q Jes 30:19
Jes 65:19

- 3** Kinnitage nõrku käsi, tehke tugevaks vankuvad põlved.^a
- 4** Õelge neile, kel murelik süda:
„Olge tugevad, ärge kartke!
Teie Jumal tuleb kätte maksma, Jumal tuleb tasuma.^b
Ta tuleb ja päästab teid.”^c
- 5** Siis pimedad silmad avanevad^d ja kurdi kõrvad lähevad lahti.^e
- 6** Siis jalust vigane hüppab kui hirv^f ja keeletu keel hõiskab.^g
Kõrbes tulvavad veed ja kõrbetasandikul jõed.
- 7** Kõrbenud alast saab roostik ja põuasest maast saavad veeallikad.^h
Šaakalite elukohas, nende puhkepaigas,ⁱ haljendab rohi, kasvab pilliroog ja papüurus.
- 8** Seal kulgeb tee,^j mida kutsutakse pühaks teeks.
Ükski rüve ei saa sellel rännata.^k
See on üksnes nende jaoks, kel on luba seal käia, ükski rumal ei eksi sinna.
- 9** Lõvi seal ei ole ja ükski kiskja sinna ei lähe, neid seal ei leidu.
Üksnes vabaksostetud käivad sellel.^m
- 10** Jehoova lunastatud pöörduvad tagasiⁿ ja tulevad Siionisse hõisates,^o nende päid kroonib lakkamatu rõõm.^p
Juubeldus ja rõõmustus saadavad neid, aga kurbus ja ohkamine põgenevad ära.^q

36 Kuningas Hiskija neljateistkümnendal aastal tuli Assüüria^a kuningas Sanherib kõigi Juuda kindlustatud linnade vastu ja vallutas need.^b 2 Assüüria kuningas saatis Laakisest^c Jeruusalemma kuningas Hiskija juurde ülemjoogikallaja*^d ühes võimsa sõjaväega. Nad peatusid ülatiigi veejuhtme juures,^e mis on pesupesemisväljale viiva tee ääres.^f 3 Siis läksid kojaülem Eljakim,^g Hilkija poeg, ning kirjutaja Sebna^h ja kroonik Joah, Aasafi poeg, ülemjoogikallajaga kohtuma.

4 Ülemjoogikallaja ütles neile: „Õelge Hiskijale: „Ni lausub suur kuningas, Assüüria kuningas: „Millele sa küll loodad? 5 Sa ütled, et sul on nii sõjaplaan kui ka jõud. Kuid need on tühjad sõnad. Kelle peale sa loodad, et julged minu vastu mässata? 6 Sa loodad Egiptuse, selle murtud pilliroo peale, mis tungib pihku ja puurib peost läbi, kui sellele toetuda. Niisugune on vaarao, Egiptuse kuningas, kõigile, kes tema peale loodavad.^k 7 Kui te ütlete mulle, et te loodate oma Jumala Jehoova peale, siis kas polnud need mitte tema ohvripaigad ja altarid, mis Hiskija kõrvaldas,^l öeldes Juudale ja Jeruusalemmale: „Te peate kummardama selle altari ees?“”^m 8 Palun sõlmi nüüd mu isanda Assüüria kuningagaⁿ selline kihlvedu: ma annan sulle 2000 hobust, kui sa suudad neile ratsanikud leida. 9 Kuidas suudaksid sa lüüa isegi väikseimat võimukandjat mu isanda sulaste seast, kui loodad Egiptuse vankrite ja ratsanike peale? 10 Kas olen ma

36:2 *Võib tõlkida ka „ravšake“.

PTK 36

- a Jes 10:5
 b 2Ku 18:13
 2Aj 32:1
 Jes 8:7, 8
 Jes 10:28-32
 Jes 33:8
 c 2Ku 19:8
 d 2Aj 32:9
 e Jes 7:3
 f 2Ku 18:17, 18
 g Jes 22:20, 21
 h 2Ku 19:2
 i 2Ku 18:19-25
 2Ku 19:10
 j 2Ku 18:1, 7
 k 2Ku 17:4
 Jes 30:2, 7
 Jer 37:7
 l 2Ku 18:1, 4
 2Aj 31:1
 m 5Mo 12:11
 2Aj 7:12
 2Aj 32:12
 n 2Ku 18:13

Teine veerg

- a Jes 22:15
 b 2Ku 18:17
 c Esr 4:7
 Tn 2:4
 d 2Ku 18:26, 27
 e 2Aj 32:18
 f 2Ku 18:28-35
 g 2Aj 32:11, 15
 Tn 3:15
 h 2Ku 19:22
 i 2Ku 17:6
 2Ku 17:22, 23
 j 2Ku 19:11, 12
 2Aj 32:14
 Jes 37:11, 12
 k Jer 49:23
 l 2Ku 17:24

siis ilma Jehoova loata selle maa vastu tulnud, et see hävitada? Jehoova ise ütles mulle: „Mine selle maa vastu ja hävita see!“

11 Siis ütlesid Eljakim, Sebna^a ja Joah ülemjoogikallajale:^b „Palun räägi oma sulastega aramea* keeles,^c me saame selgest aru. Ära räägi meiega juudi keeles müüri peal oleva rahva kuuldes.“^d 12 Ent ülemjoogikallaja vastas: „Kas mu isand saatis mind rääkima neid sõnu vaid teie isandale ja teile? Kas mitte ka neile, kes istuvad müüri ning peavad koos teiega sööma oma rooja ja jooma oma kust?“

13 Siis hüüdis ülemjoogikallaja valju häälega juudi keeles:^e „Kuulake, mida ütleb suur kuningas, Assüüria kuningas!“^f

14 Kuningas ütleb nõnda: „Ärge laske Hiskijal end petta, sest tema ei suuda teid päästa!“^g

15 Ärgu pangu Hiskija teid lootma Jehoova peale!^h Ta ütleb: „Jehoova päästab meid! Seda linna ei anta Assüüria kuninga kätte.“ 16 Ärge kuulake Hiskijat, sest Assüüria kuningas ütleb: „Sõlmige minuga rahu ja andke alla. Siis te saate igaüks süüa oma viinapuust ja viigipuust ning juua omaenda veemahutist, 17 kuni ma tulen ja viin teid maale, mis on teie maa sarnane,ⁱ maale, kus on vilja ja värsket veini, leiba ja viinamägesid. 18 Ärge laske Hiskijal end eksitada sõnadega „Jehoova päästab meid!“. Kas on mõni teiste rahvaste jumalaid päästnud oma maa Assüüria kuninga käest? 19 Kus on Hamati ja Arpadi jumalad?^k Kus on Sefarvaimi^l jumalad? Kas nemad päästsid Samaaria minu

36:11 *Võib tõlkida ka „süüria“.

käest?^a **20** Kes kõigest nende maade jumalatest on päästnud oma maa minu käest, et Jehoova suudaks päästa Jeruusalemma minu käest?^{””””b}

21 Aga nad olid vait ega vastanud talle sõnagi, sest kuningas oli keelanud talle vastata.^c

22 Siis tulid kojaülem Eljakim, Hilkija poeg, ning kirjutaja Sebna^d ja kroonik Joah, Aasafi poeg, Hiskija juurde, riided lõhki kärjastatud, ning andsid talle teada ülemjoogikallaja sõnad.

37 Niipea kui kuningas Hiskija neid sõnu kuulis, kärjastas temagi oma riided lõhki, pani endale kotiriide ümber ja läks Jehoova kotta.^e **2** Ta saatis kojaülem Eljakimi, kirjutaja Sebna ja vanemad preestrid, kotiriide ümber, prohvet Jesaja,^f Aamotsi poja juurde. **3** Nad ütlesid Jesajale: „Nii lausub Hiskija: „See päev on ahastuse, sõitluse ja teotuse päev, sest lapsed on jõudnud emakasuudmeni, kuid sünnituseks pole enam jõudu.^g **4** Ehk su Jumal Jehoova kuuleb seda, mida räägib ülemjoogikallaja, kelle tema isand Assüüria kuningas on saatnud mõnitama elavat Jumalat,^h ning nõuab temalt aru nende sõnade pärast, mis su Jumal Jehoova on pidanud kuulma. Palveta nüüd nende eest,ⁱ kes on veel elus!^{””””j}

5 Niisiis läksid kuningas Hiskija sulased Jesaja juurde^k **6** ja Jesaja ütles neile: „Õelge oma isandale: „Nii lausub Jehoova: „Ära tunne hirmu! kuulud sõnade pärast, millega Assüüria kuninga sulased^m on mind teotanud. **7** Ma panen tema pähe ühe mõtte ning ta kuuleb üht sõnumit ja naaseb oma maale.ⁿ Ma lasen tal langeda mõõga läbi ta omal maal.^{””””o}

PTK 36

- a 2Ku 17:6
2Ku 17:22, 23
Jes 10:11
b 2Ku 19:17, 18
2Aj 32:15
Jes 37:23
c 2Ku 18:36, 37
Op 9:7
d Jes 22:15

PTK 37

- e 2Ku 19:1–4
f 2Aj 26:22
Jes 1:1
g Jes 26:17, 18
h 1Sa 17:45
2Ku 18:28, 35
i 2Aj 32:20
L 50:15
Jl 2:17
j 2Ku 17:18
k 2Ku 19:5–7
l 5Mo 20:1
m 2Ku 18:17
n Op 21:1
o 2Aj 32:21
Jes 37:37, 38

Teine veerg

- a Jos 10:29, 30
2Ku 8:22
2Ku 19:8–13
b 2Ku 18:17
c 2Aj 32:15
d 2Ku 17:5, 6
2Aj 32:13
Jes 10:11
e Jes 36:19
f 1Mo 11:31
g 2Ku 17:24
Jes 36:19
h 2Ku 19:14–19
i 1Ku 8:30
2Aj 6:20
2Aj 20:9
Tn 9:3
j L 46:7
Jes 8:13
k 2Aj 6:40
L 65:2
l 2Aj 16:9
1Pe 3:12
m Jes 37:4
n 2Ku 15:29
2Ku 16:8, 9
1Aj 5:26
o Jes 10:11

8 Ülemjoogikallaja kuulis, et Assüüria kuningas oli Laakise alt tagasi tõmbunud, ning pöördus tagasi kuninga juurde ja leidis ta sõdimas Libna vastu.^a

9 Kui Assüüria kuningale teatati, et Etiopia kuningas Tirhaka on tulnud välja temaga sõdima, saatis ta uuesti käskjalad Hiskija juurde^b selliste sõnadega: **10** „Õelge Juuda kuningale Hiskijale: „Ära lase oma Jumalal, kellele sa loodad, end petta, kui ta ütleb: „Jeruusalemma ei anta Assüüria kuninga kätte!^c **11** Sa oled kuulnud, mida Assüüria kuningad on teinud kõigi maadega, et nad on need hävitanud.^d Kas sina üksi peaksid pääsema? **12** Kas rahvaste jumalad, kelle mu esiisad hävitasid, päästsid nad?^e Kus on Goosan, Haaran^f ja Resef ning Telassaris elanud Edeni rahvas? **13** Kus on Hamati kuningas, Arpadi kuninga, Sefarvaimi,^g Heena ja Ivva linnade kuningad?^{”””}

14 Hiskija võttis käskjalgade käest kirja ja luges selle läbi. Seejärel läks ta Jehoova kotta, laotas kirja Jehoova ette^h **15** ning palvetas Jehoova poole:ⁱ **16** „Oo, vägede Jehoova,^j Iisraeli Jumal, kes istud troonil keerubite kohal^k, sina üksi oled kõigi maa kuningriikide Jumal, sina oled teinud taeva ja maa. **17** Pööra oma kõrv ja kuula, Jehoova!^k Ava oma silmad ja näe, Jehoova!^l Kuula kõiki neid Sanheribi sõnu, millega ta mõnitab elavat Jumalat.^m **18** See on tõi, Jehoova, et Assüüria kuningad on laastanud kõiki maidⁿ ja ka enda maad. **19** Nad on visanud tulle nende jumalad,^o sest need

37:16 * Teine võimalik tähendus: „vahel”.

polnudki jumalad, vaid inimese kätetöö,^a kivi ja puu. See pärast said nad need hävitada.

20 Nüüd aga, meie Jumal Jehoova, päästa meid tema käest, et kõik maa kuningriigid saaksid teada, et sina, Jehoova, oled ainus Jumal!”^b

21 Seejärel läkitas Aamotsi poeg Jesaja Hiskijale sõnumi: „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Kuna sa palvetasid mu poole Assüüria kuninga Sankeribi pärast,^c **22** siis see on sõna, mis Jehoova tema kohta ütleb:

„Siooni neitsilik tütar põlgab sind, ta pilkab sind.

Jerusalemma tütar vangutab su pärast pead.

23 Keda sa oled mõnitanud^d ja teotanud?

Kelle peale sa oled kõrgendanud häält,^e kelle poole tõstnud oma ülbed silmad?

Eks see ole Iisraeli Püha!^f

24 Oma sulaste kaudu oled sa teotanud Jehoovat,^g öeldes:

„Oma sõjavankrite hulgaga tõusen ma mägede harjadele,^h

Liibanoni kaugeimaisse paigusse.

Ma raiun maha selle suursugused seedrid, parimad kadakad.

Ma tulen tema kõrgeimasse varjupaika, tihedaimasse metsa.

25 Ma kaevan kaevusid ja joon vett, kuivatan jalataldadega jõed* Egiptuses.”

PTK 37

a Jes 40:19
Jes 41:7
Jer 10:3
Ho 8:6
Ap 17:29

b 5Mo 32:31, 39
L 83:18
L 96:5

c 2Ku 19:20, 21

d 2Ku 19:4, 16

e 2Ku 18:30, 35
Jes 10:12, 13

f 2Mo 15:11
2Ku 19:22–24
Jes 10:20
Hes 39:7

g 2Aj 32:17

h Jes 10:10, 11

Teine veerg

a L 33:11
Jes 46:10

b Jes 55:10, 11

c 2Ku 19:25, 26

d Öp 5:21
Öp 15:3
Heb 4:13

e 2Ku 19:27, 28

f L 46:6
Jes 10:15
Jes 37:23

g Jes 36:4, 20

h L 32:9

i 2Ku 19:29–31

j Jes 1:9
Jes 10:20, 21

k 2Ku 19:4

l Jes 59:17
Jl 2:18
Sak 1:14, 15

m Jes 10:24

n 2Aj 32:22
Jes 10:32

26 Kas sa pole kuulnud? Juba amusest ajast on see otsustatud.

Kaugetest päevadest peale olen ma selleks valmistunud.^a

Nüüd viin ma selle ellu.^b Sina muudad kindlustatud linnad rusuhunnikuks.^c

27 Nende elanikud on abitud, nad on hirmunud ja peavad häbi tundma. Nad on kui taimed põllul ja kui haljas rohi, nagu katustel kasvav rohi, mille kõrvetab idatuul.

28 Aga ma tean hästi, millal sa istud, millal lähed ja tuled^d ning millal sa raevud mu peale,^e

29 sest sinu raev mu vastu^f ja su mõrgamine on ulatunud mu kõrvu.^g Seepärast panen ma konksu sulle ninna ja suurauad^h suhu ning viin sind tagasi sama teed, mida sa tulid.”

30 See on sulle märgiks, Hiskija: sel aastal te sööte isekasvanud vilja, järgmisel aastal sellest võrsunud vilja, kuid kolmandal aastal te külvate seemet ja lõikate, istutate viinamägesid ja sööte nende saaki.ⁱ **31** Need, kes Juuda soost pääsevad, kes järele jäävad,^j juurduvad alt ja kannavad vilja pealt, **32** sest Jeruusalemmast väljuvad järelejäänud ja Siioni mäelt tulevad ellujäänud.^k Vägede Jehoova tuline ind teeb seda.^l

33 Seepärast ütleb Jehoova Assüüria kuninga kohta:^m

„Sellesse linna ta ei tule,ⁿ ta ei lase sinna noolt, ei astu selle vastu kilbiga

ega raja selle ümber
piiramisvalli.”^a

34 „Ta lahkub sama teed,
mida mööda ta tuli,
sellesse linna ta ei tule,”
lausub Jehoova.

35 „Ma kaitsen seda linna^b
ja päästan selle iseenda
pärast^c
ja oma teenija Taaveti
pärast.”^d

36 Jehoova ingel läks väl-
ja ja tappis assüürlaste laagris
185000 meest. Kui rahvas hom-
mikul vara üles tõusis, nägi
ta vaid surnukehasid.^e **37** Siis
Assüüria kuningas Sanherib
lahkus, läks tagasi Niinevesse^f
ja jäi sinna.^g **38** Kord, kui ta
kummardas oma jumalat Nisrok-
it selle templis, löid tema enda
pojad Adrammelek ja Sareser
ta mõõgaga maha^h ning põge-
nesid Araratimaale.ⁱ Ja tema
poeg Assarhaddon^j sai tema
asemel kuningaks.

38 Neil päevil jäi Hiskija hai-
geks ja oli lausa suremas.^k
Tema juurde tuli prohvet Jesa-
ja,^l Aamotsi poeg, ning teatas:
„Nii ütleb Jehoova: „Anna veel
viimased korraldused oma ko-
dakondsetele, sest sa ei parane,
vaid sured.””^m **2** Seepeale pöör-
as Hiskija näo seina poole ja
palus Jehoovat: **3** „Oo, Jehoova,
ma anun sind, et sa meenu-
taksid,ⁿ kuidas ma olen käinud
su ees ustavalt ja kogu südame-
st^o ning olen teinud head su
silmsil!” Ja Hiskija nuttis kibe-
dasti.

4 Siis tuli Jesajale Jehoovalt
sõnum: **5** „Mine tagasi ja tea-
ta Hiskijale:”^p „Nii ütleb sinu esi-
isa Taaveti Jumal Jehoova: „Ma
kuulsin su palvet^q ja nägin su
pisaraind.”^r Ma lisan su elupäeva-
dele 15 aastat.^s **6** Ma päästan

PTK 37

a 2Ku 19:32–34

b Jes 31:5

c 5Mo 32:27
1Sa 12:22
2Ku 20:6
Hes 36:22

d 1Ku 15:4

e 2Ku 19:35–37
2Aj 32:21

f 1Mo 10:8, 11
Jn 1:2

g 2Ku 19:7, 28

h 2Aj 32:21

i 1Mo 8:4

j Esr 4:1, 2

PTK 38

k 2Aj 32:24

l 2Ku 19:20
Jes 1:1

m 2Ku 20:1–3

n Neh 13:22
L 20:1–3
Heb 6:10

o 2Aj 31:20, 21

p 2Ku 20:4–6

q Öp 15:29
1Jo 5:14

r L 39:12
L 56:8

s 5Mo 32:39
1Sa 2:6

Teine veerg

a 2Aj 32:22

b 2Ku 20:8–11

c Jos 10:12, 13

d L 6:5
Kog 9:5

e L 146:4
Kog 8:8

f II 17:1

g L 39:10

h L 102:7

i Jes 59:11

sinu ja selle linna Assüüria ku-
ninga käest ning kaitsen seda
linna.^a **7** See on sulle märgiks
Jehoovalt, et Jehoova viib täi-
de oma sõna:^b **8** ma lasen var-
jul, mis on Aahase trepil* alla-
poole liikunud, kümme astet ta-
gasi minna.”^c Ja vari läski
trepil tagasi kümme astet, mis
ta oli juba laskunud.

9 Juuda kuninga Hiskija
laul, mille ta tegi, kui oli haigu-
sest paranenud.

10 Ma ütlesin: „Oma elu poolel
teel
tuleb mul minna surmavalla
väravaisse,
minult röövitakse mu
ülejäädud aastad.”

11 Ma ütlesin:

„Ei näe ma Jaahi*,
Jaahi elavate maal.^d

Ei näe ma enam inimesi,
kui olen selle paiga asukate
seas, kus kõik lõppeb.

12 Mu elupaik on maha kistud
ja ära võetud^e
nagu karjase telk.

Ma olen oma elu kokku
rullinud nagu kangur
kanga.

Otsekui lõimelõngade
küljest lõikad sa mu lahti.
Varavalgest ööpimeduseni
viid sa mind lõpu poole.^f

13 Kuni hommikuni rahustan
ma end.

Lõvi kombel murrad sa kõik
mu luud.

Varavalgest ööpimeduseni
viid sa mind lõpu poole.^g

14 Ma häälitzen nagu piiritaja
või rästas*,^h
kudrutan nagu tuvi.ⁱ

38:8 *Ilmselt oli see trepp nagu päikese-
kell ja varju liikumise järgi trepiastme-
tel arvestati aega. **38:11** *Jaah on nime
Jehoova lühivorm. **38:14** *Teine võima-
lik tähendus: „kurg”.

Mu silmad vaatavad
väsinult kõrgustesse:^a

„Oo, Jehoova,
ma olen suures hädas!
Ole mulle toeks!”^b

15 Mida ma oskan öelda?

Ta rääkis minuga ja
tegutses.

Ma käin alandlikult
kõik oma aastad,
meenutades oma
hingeahastust.

16 Oo, Jehoova, tänu nendele*
inimene elab
ja tänu nendele
püsib minus eluvaim.

Sina annad mulle tagasi
tervise ja hoiad mind
elus.^c

17 Rahu asemel oli mul suur
kibedus,
aga kuna sa olid minusse
kiindunud,
säästsid sa mind hukatuse
august.^d

Kõik mu patud oled sa
heitnud oma selja taha.^e

18 Surmavald ei ülista sind,^f
surm ei kiida sind.^g

Kes lähevad alla
hauasügavusse, ei looda
su ustavuse peale.^h

19 Elav, ainult elav kiidab sind
nagu minagi sel päeval.

Isa räägib poegadele sinu
ustavusest.ⁱ

20 Oo, Jehoova, päästa mind!
Siis me mängime

keelpillidel mu laule^j
kõik oma elupäevad
Jehoova kojas.”^k

21 Jesaja ütles seejärel: „Too-
ge viigimarjapätsike ja pange see
paisele, et ta saaks terveks.”^l

22 Aga enne veel küsis Hiskija:
„Mis on märgiks, et ma saan Jehoova
kotta minna?”^m

38:16 *St tänu Jumala sõnadele ja tegudele.

PTK 38

- a L 39:7
b L 39:12
L 119:82, 123
c 1Sa 2:6
II 33:28
L 71:20
d L 30:3
L 86:13
Jn 2:6
e Jes 43:25
Mi 7:18
f L 30:9
g L 6:5
L 115:17
h Kog 9:5, 10
i 1Mo 18:19
5Mo 4:9
Jos 4:21–24
j L 30:11, 12
k 2Ku 20:5
L 84:2
l 2Ku 20:7
m 2Ku 20:8

Teine veerg

PTK 39

- a 2Aj 32:23
b 2Ku 20:5
2Ku 20:12, 13
c 2Aj 32:27
d 2Ku 20:14, 15
e 2Ku 24:11, 13
2Ku 25:13
2Aj 36:18
Tn 1:1, 2
f 2Ku 20:16–18
g 2Ku 24:12
Tn 2:49
Tn 5:29
h 2Ku 20:19

PTK 40

- i Jes 49:13
Jes 51:3
2Ko 1:3, 4
j L 79:8, 9
Jer 31:34
Jer 33:8

39 Sel ajal saatis Babüloni kuningas Merodak-Baladan, Baladani poeg, Hiskijale kirja ja kingituse,^a sest ta oli kuulnud tema haigusest ja paranemisest.^b **2** Hiskija võttis käskjalad rõõmuga vastu ning näitas neile oma aardekambrit,^c hõbedat ja kulda, palsamiõli ja muid kalleid õlisid, kogu oma relvaladu ja kõike, mis oli tema varakambrites. Hiskija ei jätnud neile midagi näitamata oma kojas ja kogu oma valitsusalal.

3 Siis tuli prohvet Jesaja kuningas Hiskija juurde ja küsis temalt: „Mida need mehed rääkisid ja kust nad tulid?” Hiskija vastas: „Nad tulid kaugelt maalt, Babülonist.”^d **4** Jesaja küsis: „Mida nad su kojas nägid?” Hiskija vastas: „Nad nägid mu kojas kõike. Ma ei jätnud neile näitamata midagi sellest, mis on mu varakambrites.”

5 Siis ütles Jesaja Hiskijale: „Kuula nüüd vägede Jehoova sõnu: **6** „Tulevad päevad, mil kõik, mis on su kojas ja mis su esiisad on kogunud, viiakse ära Babüloni. Midagi ei jää alles,^e ütleb Jehoova.”^f **7** Ja mõned su poegadest, kes sulle sünnivad, viiakse Babüloni kuninga paleesse õukonnaametnikeks.”^g

8 Seepeale ütles Hiskija Jesajale: „Jehoova sõnad, mis sa mulle rääkisid, on head,” ja lisas: „Sest minu eluajal on rahulik ja turvaline.”^h

40 „Lohutage, lohutage mu rahvast,” ütleb teie Jumal.ⁱ

2 „Rääkige Jeruusalemmale, puudutage tema südant,* kuulutage talle, et ta sunnitöö on lõppenud, tema süü on hüvitatud.”^j

40:2 *Võib tõlkida ka „trööstige teda”.

Jehoova on talle täielikult*
tasunud kõigi tema
pattude eest.”^a

- 3** Üks hääl hüüab kõrbes:
„Puhastage* Jehoova tee!^b
Tehke meie Jumalale sirge
maantee^c läbi kõrbe.”^d
- 4** Kõik orud täidetagu
ning kõik mäed ja künkad
tehtagu madalaks.
Künklik pinnas
saagu tasaseks
ja murdmaastik
orutasandikuks.^e
- 5** Jehoova auhiilgus
saab ilmsiks^f
ja kõik inimesed näevad
seda üheskoos,^g
sest Jehoova suu
on rääkinud.”
- 6** Kuula, keegi ütleb: „Hüüa!”
Teine küsib: „Mida ma pean
hüüdma?”
„Kõik inimesed on kui rohi,
kogu nende truu armastus
kui lilleke väljal.”^h
- 7** Rohi kuivab ära,
õieke närbub,ⁱ
sest Jehoova hingus*
puhub selle peale.^j
Inimesed on tõesti vaid rohi.
- 8** Rohi kuivab ära,
õieke närbub,
aga meie Jumala sõna
püsib igavesti.”^k
- 9** Tõuse kõrgele mäele,
naine, kes tood häid
sõnumeid Siionile.^l
Hõika valjult,
naine, kes tood häid
sõnumeid
Jeruusalemmale.
Hõika, ära kardad!
Teata Juuda linnadele:
„Siin on teie Jumal!”^m

40:2 *Võib tõlkida ka „kahekordselt”.

40:3 *Võib tõlkida ka „valmistage ette”.

40:7 *Sõna-sõnalt „vaim”.

PTK 40

a Jer 16:18
Tn 9:11, 12

b Jes 35:8
Jes 57:14
Mal 3:1

c Jes 11:16

d Mt 3:1, 3
Mr 1:2–4
Lu 3:3–6
Joh 1:23

e Jes 42:16

f Jes 24:15

g Jes 49:6
Jes 52:10

h II 14:1, 2
L 90:5, 6

i Jk 1:11

j L 103:15, 16

k Jes 46:10
Ipe 1:24, 25

l Jes 52:7

m Jes 12:2
Jes 25:9

Teine veerg

a Jes 53:1
Joh 12:37, 38

b Jes 62:11
Ilm 22:12

c Jes 49:10
Hes 34:15, 16
Ipe 2:25

d I Mo 33:13
Ipe 5:2, 3

e Op 30:4

f II 38:4, 5

g II 36:22, 23
Ro 11:34
IKo 2:16

h L 147:5

i L 62:9

j Tn 4:35

- 10** Kõrgeim valitseja Jehoova
tuleb, võimas jõult,
tema käsivars valitseb.^a
Tal on kaasas tasu,
ja tema ees on palk,
mida ta maksab.^b

- 11** Ta hoiab oma karja kui
karjane.^c
Oma käsivarrega kogub ta
tallekesed kokku
ja kannab neid põues,
hellalt juhib ta imetavaid
lambaid.^d

- 12** Kes on mõõtnud pihuga
merevee^e
ja sõrmedega* taeva?
Kes on kogunud
mõõdunõusse maa tolmu^f
või vaagunud kaaludega
mägesid,
kaalukaussidega künkaid?

- 13** Kes on mõõtnud*
Jehoova vaimu
ja kes võib teda nõuandjana
õpetada?^g

- 14** Kellega on ta nõu pidanud,
et saada arusaamist,
või kes õpetab teda
õiguse teel,
jagab talle teadmisi
ja avab talle ülimal tarkuse
tee?^h

- 15** Rahvad on kui tilk ämbris
ja nagu tolm
kaalukaussidel.ⁱ
Ta tõstab saared üles
justkui tolmukübemed.

- 16** Isegi Liibanoni puudest ei
piisa, et hoida tuld alal,
ja selle metsloomadest
ei piisa, et tuua
põletusohvrit.

- 17** Kõik rahvad on tema ees
kui eimiski,^j

40:12 *Sõna-sõnalt „vaksaga”. Vaks oli väljasirutatud pöidla ja väikse sõrme vaheline kaugus. (Vt lisa B14.)

40:13 *Teine võimalik tähendus: „suutnud mõista”.

- nad on talle kui tühi koht, neid nagu polekski.^a
- 18** Kellega te siis võrdlete Jumalat,^b kes oleks tema sarnane?^c
- 19** Käsitöoline valab jumalakuju, kullassepp kuldab selle üle^d ja sepistab sellele hõbeketid.
- 20** Mees valib ohvrianniks puu,^e kõdunematu puu. Ta otsib osava käsitöölise, et see valmistaks nikerdatud kuju, mis ümber ei kuku.^f
- 21** Kas te ei tea? Kas te pole kuulnud? Kas teile pole algusest peale räägitud? Kas te pole mõistnud seda, mis on ilmne maa rajamisest saadik?^g
- 22** See on tema, kes elab maakera* kohal,^h mille elanikud on kui rohutirtsud. Ta laotab taeva laiaili nagu loori, tõmbab selle laiaili nagu telgi, milles elada.ⁱ
- 23** Ta alandab kõrged ametnikud eikellekski ja teeb maa kohtumõistjad* tühiseks.
- 24** Vaevalt on nad istutatud, vaevalt on nad külvatud, vaevalt on nad mullas juurdunud, kui nende peale puhutakse ja nad kuivavad ning tuul viib nad minema kui kõrred.^j
- 25** „Kellega te mind võrdlete, kellega mind võrdseks

40:22 *Võib tõlkida ka „maasõõri“.
40:23 *Võib tõlkida ka „valitsejad“.

PTK 40
 a Jes 41:11, 12
 b 2Mo 8:10
 L 86:8
 Jer 10:6, 7
 c 5Mo 4:15, 16
 Ap 17:29
 d L 115:4–8
 e Jes 44:14, 15
 f Jes 41:7
 Jes 46:6, 7
 Jer 10:3, 4
 g L 19:1
 Ro 1:20
 h Jes 66:1
 i Jes 44:24
 Jer 10:12
 Sak 12:1
 j 1Ku 21:20, 21
 2Ku 10:10, 11
 Jer 22:24, 30

Teine veerg

a L 102:25
 b L 147:4
 c L 89:13
 d Jes 49:14
 Hes 37:11
 e 1Mo 21:33
 L 90:2
 Jer 10:10
 ITi 1:17
 f L 121:4
 Jes 27:3
 g L 139:4, 6
 L 147:5
 Jes 55:9
 Ro 11:33
 1Ko 2:16
 h L 29:11
 Jes 40:26
 Flp 4:13
 Heb 11:33, 34
 i L 103:5
 j 1Ku 18:46
 L 84:7

PTK 41
 k Jes 41:21

- peate?” küsib tema, kes on püha.
- 26** „Tõstke oma silmad taeva poole ja vaadake. Kes on loonud need kõik?^a See on tema, kes viib täies koosseisus välja nende väed, kes nimetab neid kõiki nimepidi.^b Tänu tema tohutule energiale ja aukartustäratavale jõule^c ei puudu neist ainuski.
- 27** Mispärast sa, Jaakob, ütled ja miks sa, Iisrael, väidad: „Minu tee on Jehoova eest varjatud, Jumal ei mõista mulle õigust“?^d
- 28** Kas sa ei tea, kas sa pole kuulnud? Jehoova, maa ärte looja, on Jumal läbi igaviku.^e Ta ei väsi ega nõrke eal,^f tema tarkus on hoomamatu*.^g
- 29** Tema annab väsinule rammu ja jõuetule palju jõudu.^h
- 30** Poisid väsivad ja nõrkevad, noored mehed komistavad ja kukuvad,
- 31** aga kes loodavad Jehoova peale, saavad uut jõudu. Nad tõusevad tiibadega üles nagu kotkad.ⁱ Nad jooksevad ega nõrke, käivad ega väsi.^j
- 41** „Kuulake mind vaikides,* te saared“.
 Kogugu rahvad jõudu, tulgu mu ette ja rääkigu,^k lähme üheskoos kohtusse.

40:28 *Võib tõlkida ka „läbiuurimatu“, „mootmatu“. **41:1** *Võib tõlkida ka „vaikige mu ees“. #Viitab Vahemere rannikualadele.

- 2** Kes kutsus päikesetõusu poolt mehe,^a kutsus ta õiglaselt oma jalge ette*, et anda talle rahvad ja lasta tal alistada kuningad?^b Kes teeb nad tema mõõga ees põrmuks, tema vibu ees kõrteks tuules?
- 3** Ta ajab neid taga ja läheb takistamatult mööda radu, mida ta varem pole käinud.
- 4** Kes on seda teinud ja nõnda toiminud, kutsunud olemasollu rahvapõlvi? Mina, Jehoova, olen esimene^c ja viimastelegi olen ma seesama."^d
- 5** Saared nägid seda ja ehmusid. Maaailma ääred hakkasid värisema, nad koondusid ja astusid ette.
- 6** Igaüks aitab oma kaaslast ja ütleb oma vennale: „Ole tugev!”
- 7** Käsitööline ergutab kullasseppa,^e sepavasaraga taguja alasil sepistajat. Ta ütleb kokkujoodetu kohta: „Väga hea.” Seejärel kinnitatakse kuju naeltega, et see ei kukuks ümber.
- 8** „Aga sina, Iisrael, oled mu teenija,^f sina, Jaakob, kelle ma olen valinud,^g mu sõbra Aabrahami sugu,^h
- 9** sina, kelle ma võtsin maailma äärtest!

PTK 41

a Jes 44:28
Jes 46:11
Ilm 16:12

b Jes 45:1

c Jes 43:10
Jes 44:6
Jes 48:12
Ilm 1:8

d Jes 46:4
Mal 3:6
Jk 1:17

e Jes 44:12
Jes 46:6

f 2Mo 19:5, 6
3Mo 25:42

g 5Mo 7:6
L 33:12

h 2Aj 20:7
Jk 2:23

i L 107:2, 3

Teine veerg

a Jes 43:10

b 1Sa 12:22
Jer 33:25, 26

c 5Mo 20:1
L 46:1
Ro 8:31

d Jes 60:19, 20

e 5Mo 33:27
L 115:9

f Jes 45:24

g Jes 40:17
Jes 60:12

h Jes 54:17

i 5Mo 33:29

j 5Mo 7:7

k Jes 43:14
Jes 47:4

l Mi 4:13

ja kutsusin kaugeimaist paigust. Ma ütlesin sulle: „Sina oled mu teenija,^a ma olen sind valinud ja ma pole sind hüljanud.^b

- 10** Ära karda, sest mina olen sinuga.^c Ära muretse, sest mina olen su Jumal.^d Ma teen sind tugevaks, ma aitan sind,^e oma õiguse parema käega hoian ma sinust kõvasti kinni.”

- 11** Kõiki, kes raevuvad su peale, häbistatakse ja alandatakse.^f

Kes sinu vastu sõdivad, saavad eikelleksi ja hukuvad.^g

- 12** Sa otsid oma vastaseid, kuid ei leia neid.

Kes sinuga sõdivad, saavad eimiskiks, nagu poleks neid olnudki.^h

- 13** Sest mina, sinu Jumal Jehoova, haaran kinni su paremast käest ja kinnitan sulle: „Ära karda, mina aitan sind!”ⁱ

- 14** Ära karda, sa ussike* Jaakob,^j ärge kartke, te Iisraeli mehed! Mina aitan teid,^k lausub Jehoova, sinu lunastaja,^k Iisraeli Püha.

- 15** „Ma olen sinust teinud viljapeksuree,^l uue teravahambulise viljapeksuriista. Sa peksad mägesid nagu vilja ja purustad need, teed künkad aganate sarnaseks.

- 16** Sa tuulad neid ja tuul kannab nad minema, tormituul pillutab laiali.

- Sa tunned rõõmu
 Jehoovast^a
 ja tunned uhkust
 Iisraeli Püha üle.”^b
- 17** „Viletsad ja vaesed
 otsivad asjata vett.
 Nende keel kuivab janust.^c
 Mina, Jehoova,
 vastan neile.^d
 Mina, Iisraeli Jumal,
 ei jäta neid maha.”^e
- 18** Lagedatel mägedel
 panen ma voolama jõed^f
 ja orutasandikel
 vulisema allikad.^g
 Kõrbe muudan ma
 roostikuks
 ja põuase maa veeallikaiks.^h
- 19** Kõrbesse istutan ma seedri,
 akaatsia, mürdi ja
 metsõlipuu.ⁱ
 Kõrbetasandikule
 istutan kadaka
 ühes saarepuu ja
 küpressiga.^j
- 20** et kõik inimesed võiksid
 näha ja teada,
 panna tähele ja mõista,
 et seda on teinud
 Jehoova käsi,
 selle loonud Iisraeli Püha.”^k
- 21** „Esitage oma argumendid,”
 ütleb Jehoova.
 „Tooge välja oma väited,”
 lausub Jaakobi kuningas.
- 22** „Esitage tõendid ja rääkige
 meile, mis on tulemas.
 Jutustage endistest
 asjadest,*
 et võiksime nende
 üle mõtiskleda ja
 mõista nende lõppu.
 Või kuulutage meile seda,
 mis tuleb.”^l
- 23** Rääkige meile,
 mis juhtub tulevikus,

41:22 *Võib tõlkida ka „jutustage, mis oli
 alguses”.

- PTK 41**
 a Jes 25:9
 b Jes 12:6
 c 5Mo 28:48
 Am 8:11
 d Jes 30:19
 Jes 55:1
 e L 94:14
 Jes 42:16
 Heb 13:5
 f Jes 30:25
 g Jl 3:18
 h L 107:35
 i Jes 32:14, 15
 Jes 60:21
 j Jes 51:3
 Jes 55:13
 k Hes 39:28
 l Jes 42:9
 Jes 46:9, 10
 Jes 48:5

Teine veerg

- a Jes 44:6, 7
 b Jer 10:5
 c Jes 44:10
 Jer 10:14, 15
 d 5Mo 7:26
 5Mo 27:15
 L 115:4, 8
 e Jes 44:28
 Jes 45:1
 Jer 51:28, 29
 f Jes 46:11
 Ilm 16:12
 g Mi 7:10
 h Jes 43:9
 Jes 44:7
 Jes 45:21
 i Hab 2:18, 19
 j Jes 43:10
 k Esr 1:1, 2
 Jes 40:9
 l L 115:4-8
 Jes 44:9
 1Ko 8:4

- et me mõistaksime,
 et te olete jumalad.^a
 Tehke ometi midagi,
 olgu siis head või halba,
 et võiksime häämmastuda
 seda nähes.^b
- 24** Teid ju polegi olemas
 ja teie saavutatu
 on olematu.^c
 Igaüks, kes teid valib,
 on jälle.^d
- 25** Ma kutsusin põhja poolt
 mehe ja ta tuleb,^e
 päikesetõusu poolt mehe,^f
 kes hüüab mu nime.
 Ta tallab valitsejaid,
 nagu oleksid need savi,^g
 otsekui pottsepp sõtkub
 märga savi.
- 26** Kes on rääkinud sellest
 algusest peale,
 et me teaksime,
 või möödunud aegadel,
 et võiksime öelda:
 „Tal on õigus”?^h
 Tõesti, keegi pole sellest
 rääkinud.
 Keegi pole seda kuulutanud.
 Keegi pole teilt midagi
 kuulnud.”ⁱ
- 27** Mina olin esimene,
 kes ütles Siionile:
 „Näe, mis sünnib!”^j
 ja ma saadan
 Jeruusalemma
 hea sõnumi kuulutaja.^k
- 28** Ma vaatasin,
 aga polnud kedagi,
 nende keskel polnud ühtki,
 kes oleks andnud nõu.
 Ma küsisin neilt,
 et nad vastaksid.
- 29** Nad kõik on vaid
 meelepete*.
 Nende teod on olematud.
 Nende valatud kujud
 on vaid tuul ja tühisus.^l

41:29 *Võib tõlkida ka „olematus”.

- 42** See on mu teenija,^a
keda ma toetan,
mu valitu,^b kellest mul on
hea meel.^c
Ma olen pannud tema sisse
oma vaimu.^d
Tema toob rahvaile õiguse.^e
- 2** Ta ei kisenda ega karju,
tema häält ei kuulda
tänavail.^f
- 3** Rudjutud pilliroogu
ei murra ta katki,
hõõguvat tahti
ei kustuta ära.^g
Ustavuses toob ta õigluse.^h
- 4** Tema jõud ei kustu ja tema
ei murdu, vaid ta seab
maa peal jalule õigluse,ⁱ
ning saared ootavad tema
seadust*.
- 5** Nii ütleb Jumal Jehoova,
kes on loonud taeva ja
selle laiali tõmmanud,^j
kes on laotanud laiali maa
ühes kõigega,
mis sellel on,^k
kes annab inimestele selle
peal eluõhu/
ja sellel käijatele eluvaimu:^m
- 6** „Oma õigust mööda
olen mina, Jehoova,
sind kutsunud,
ma olen võtnud kinni
su käest.
Ma kaitsen sind
ja annan su
rahvastele tagatiseks*,ⁿ
rahvahõimudele valguseks,^o
- 7** et sa avaksid pimedate
silmad,^p
vabastaksid vangikongist
vangid,
vangistusest pimeduses
istujad.^q
- 8** Mina olen Jehoova.
See on mu nimi.

42:4 *Võib tõlkida ka „õpetust”. 42:6
*Sõna-sõnalalt „lepinguks”.

PTK 42

- a Jes 52:13
b Jes 49:7
Lu 9:35
c Mt 3:17
Joh 6:27
2Pe 1:17
d Jes 61:1
Mt 3:16
e Mt 12:15–18
f Sak 9:9
Mt 12:16, 19
g Mt 11:28, 29
Heb 2:17
h Jes 11:3, 4
Mt 12:20
Joh 5:30
Ilm 19:11
i Jes 9:7
Jes 49:8
j Jes 40:22, 26
k Jer 10:12
l 1Mo 2:7
Ap 17:24, 25
m Il 12:10
n Jes 49:8
o Jes 49:6
Lu 2:29–32
Joh 8:12
p Jes 35:5
q Jes 61:1
1Pe 2:9

Teine veerg

- a 2Mo 34:14
b Jes 41:23
Jes 43:19
2Pe 1:21
c L 96:1
L 98:1
Ilm 14:3
d Jes 44:23
e Jes 51:5
f Jes 35:1
g 1Mo 25:13
Jes 60:7
h L 22:27
Jes 24:15
Jes 66:19
i Jes 59:17
j 2Mo 15:3
k 1Sa 2:10

Ma ei anna oma au
kellelegi teisele*
ega mulle kuuluvat kiitust
nikerdatud kujudele.^a

- 9** Mida ma olen ennustanud,
on täide läinud,
ja nüüd ma kuulutan
uusi asju.
Enne kui need aset leiavad,
annan ma neist teile
teada.”^b
- 10** Laulge Jehoovale uus laul,^c
kiitke teda maa äärtest,^d
teie, kes künnate merd
ja seilate selle asukate
keskel,
te saared ja nende
elanikud.^e
- 11** Hõisaku kõrb ja selle
linnad,^f
asulad, kus elab Keedari
rahvas.^g
Rõkaku kaljude elanikud,
hüüdku nad mägede
tippudelt.
- 12** Andku nad Jehoovale au,
ülis tagu nad teda saartel.^h
- 13** Jehoova läheb välja
nagu vägev mees,ⁱ
ta on indu täis
nagu sõdalane.^j
Ta hõikab,
toob kuuldavale sõjahüüu,
ta on vägevam
oma vaenlastest.^k
- 14** „Ma olen kaua vaikinud,
olnud tasa ja
end valitsenud.
Aga nüüd ma ägan,
hingeldan ja ahmin õhku
nagu sünnitav naine.
- 15** Ma rüüstan mäed
ja künkad,
kuivatan kogu nende
roheluse.

42:8 *Võib tõlkida ka „ma ei jaga oma au
kellegi teisega”.

- Ma teen jõgedest saared ja kuivatan roostikud.^a
- 16** Ma juhin pimedaid teel, mida nad ei tunne,^b panen nad sammuma võõrastel radadel.^c Ma muudan pimeduse nende ees valguseks^d ja künkliku maa tasaseks.^e Seda ma teen nende heaks ja ma ei hülgan neid.”
- 17** Aga need, kes loodavad nikerdatud kujudele ja ütlevad valatud kujudele: „Teie olete meie jumalad”, peavad taganema ja häbi tundma.^f
- 18** Kuulge, te kurdid, vaadake ja nähke, te pimedad!^g
- 19** Kes on pime, kui mitte mu teenija, kes on nii kurt kui minu läkitatud käskjalg? Kes on nii pime kui tasutaanu, nii pime kui Jehoova teenija?^h
- 20** Sa näed paljut, aga ei pööra tähelepanu. Sa avad kõrvad, aga ei kuula.ⁱ
- 21** Jehoova on oma õiguse nimel rõõmuga teinud oma seaduse* suureks ja ülevaks.
- 22** Aga see rahvas on paljaks riisutud ja rüüstatud.^j Nad kõik on püütud lõksu aukudesse, peidetud vangikongidesse.^k Neid on riisutud, ja keegi pole päästnud,^l rüüstatud, ja keegi ei ütlenud: „Too nad tagasi!”
- 23** Kes teie hulgast võtab seda kuulda?

42:21 * Võib tõlkida ka „õpetuse”.

- PTK 42**
- a L 107:33
Jes 44:27
Jes 50:2
- b Jes 29:18
Jes 35:5
Jer 31:8
- c Jes 30:21
- d Jes 60:1, 20
- e Jes 40:4
- f Jes 44:10, 11
Jes 45:16
- g Jes 6:9, 10
Jes 43:8
- h Jes 56:10
Jer 4:22
Hes 12:2
- i Hes 33:31
- j 5Mo 28:15, 33
Jer 50:17
- k L 102:19, 20
- l 5Mo 28:29, 52
- Teine veerg**
- a Koh 2:12, 14
2Aj 15:3, 6
L 106:41
- b 5Mo 32:22
Nah 1:6
- c Jes 9:13
Jer 5:3
Ho 7:9
- d Jes 57:11
- PTK 43**
- e L 100:3
Jes 43:15
Jes 44:2, 21
- f Jes 44:23
Jer 50:34
- g 2Mo 14:29
- h Jos 3:15, 16
2Ku 2:8
- i 2Mo 19:5, 6
- j 5Mo 7:8
Jer 31:3

- Kes paneb tähele ja kuulab tulevaste aegade tarvis?
- 24** Kes andis Jaakobi rüüstata ja Iisraeli riisujate kätte? Kas mitte Jehoova, kelle vastu nad on pattu teinud? Tema teedel nad ei tahtnud käia ja tema seadusele* nad ei kuuletunud.^a
- 25** Nii valas ta nende peale välja raeva, viha ja sõjakoledused.^b Nad said igast küljest põletada, kuid ei teinud sellest välja,^c nad said kõrvetada, aga ei hoolinud sellest.^d
- 43** Nii ütlen nüüd Jehoova, kes sind, Jaakob, on loonud, ja sind, Iisrael, on vorminud:^e „Ära kardada, sest ma olen sind vabaks ostnud.^f Ma olen sind nimepidi kutsunud. Sa kuulud mulle.
- 2** Kui sa lähed läbi vee, olen ma sinuga,^g kui ületad jõgesid, ei uputa need sind.^h Kui sa käid läbi tule, ei põleta see sind, leek ei kõrveta sind.
- 3** Sest mina olen Jehoova, sinu Jumal, Iisraeli Püha, sinu päästja. Ma andsin Egiptuse sinu eest lunastushinnaks, Etioopia ja Seba sinu asemel.
- 4** Kuna sa oled kallis mu silmis,ⁱ oled sa austatud ja ma armastan sind.^j Ma annan sinu asemel inimesi, su elu eest rahvaid.

42:24 * Võib tõlkida ka „õpetuse”.

- 5 Ära karda, sest mina olen sinuga.^a
Ida poolt toon ma su järeltulijad, lääne poolt kogun ma sind kokku.^b
- 6 Ma ütlen põhjale:
„Lase nad vabaks!”^c
ja lõunale:
„Ära hoia neid kinni!
Too mu pojad kaugelt ja mu tütreid maa äärtest,^d
- 7 kõik, keda nimetatakse minu nimega,^e
kelle ma olen loonud enda auks,
keda ma olen vorminud ja teinud.”^f
- 8 Too välja pimedad, kellel siiski on silmad, ja kurdid, kellel siiski on kõrvad.^g
- 9 Kogunegu kõik rahvad ühte paika ja tulgu kõik rahvahõimud kokku.^h
Kes neist* saaks sellest jutustada?
Kas saavad nad teada anda esimesist asjust?[?]ⁱ
Toogu nad oma tunnistajad, et tõestada oma õigust, või kuulgu nad ja õelgu:
„See on tõde!”^{”j}
- 10 „Teie olete minu tunnistajad,”^k
lausub Jehoova,
„minu teenija,
kelle ma olen valinud,^l
et te tunneksite mind ja usuksite minusse*
ja mõistaksite, et mina olen ikka seesama.”^m

43:9 *Võidakse mõelda ebajumalaid.
#Võidakse mõelda esimesi asju, mis tulevikus toimuma hakkavad. 43:10 *Võib tõlkida ka „usaldaksite mind”.

PTK 43

- a Jes 41:10
Jes 44:2
Jer 30:10
- b 5Mo 30:1–3
L 106:47
Jes 66:20
Hes 36:24
Mi 2:12
Sak 8:7
- c Jer 3:18
- d Jer 31:8
- e Jer 33:16
- f L 100:3
Jes 29:23
- g Jes 6:9, 10
Jes 42:18, 19
- h Jes 41:1
- i Jes 41:21, 22
Jes 44:7
- j 1Ku 18:24, 25
- k Ap 1:8
Ilm 1:5
- l 5Mo 4:37
- m Jes 41:4

Teine veerg

- a Jes 44:8
- b 5Mo 6:4
- c Jes 12:2
Ho 13:4
1Ti 2:3
Ju 25
- d 5Mo 32:12
- e Jes 46:9, 10
- f Jes 41:4
Ilm 1:8
- g 5Mo 32:39
- h Jes 14:27
Tn 4:35
- i Jes 44:6
Jes 63:16
- j Jes 54:5
- k Jes 45:1, 2
- l Jer 50:10
- m L 89:18
- n Jes 43:1
- o 5Mo 33:5
L 74:12
Jes 33:22
Ilm 11:17
- p 2Mo 14:16
Jos 3:13
- q 2Mo 15:4
- r Jer 51:39
- s Jes 42:9

Enne mind ei olnud ühtki Jumalat ega ole tulnud ühtki pärast mind.^a

- 11 Mina, mina olen Jehoova,^b
ei ole ühtki teist päästjat.”^c
- 12 „Mina rääkisin, päästsin ja tegin teatavaks, kui teie keskel polnud veel ühtki võorast jumalat.^d
Teie olete minu tunnistajad,”
lausub Jehoova,
„ja mina olen Jumal.”^e
- 13 Ma olen alati seesama^f
ja keegi ei saa minu käest midagi ära võtta.^g
Kui mina tegutsen, kes saaks seda takistada?”^h
- 14 Nii ütleb Jehoova, teie lunastaja,ⁱ Iisraeli Püha:^j
„Teie pärast läkitan ma nad Babüloni ja kisin eest kõik väravariivid^k
ning kaldealased laevadel halavad oma hädas.^l
- 15 Mina olen Jehoova, teie Püha,^m Iisraeli looja,ⁿ
teie kuningas.”^o
- 16 Nii ütleb Jehoova, kes teeb tee läbi mere ning jalgraja läbi mäslavate vete,^p
kes toob välja sõjavankri ja hobuse,^q
sõjaväe koos vägevate sõjaväestega:
„Nad lamavad ega tõuse.^r
Nad hävitatakse, kustutatakse nagu põlev taht.”
- 18 „Ärge meenutage endisi asju, ärge elage minevikus.
- 19 Ma tean midagi uut.^s
See juba tärkab, kas te siis ei märka?

- Ma teen tee läbi kõrbe^a
ja jõed läbi kõnnumaa.^b
- 20** Mind austavad metsloomad,
šaakalid ja jaanalinnud,
sest ma annan kõrbes vett,
kõnnumaal jõgesid,^c
et joota oma valitud
rahvast,^d
- 21** rahvast, kelle ma olen
endale valmistanud,
et ta kuulutaks mu
kiiduväärsust.^e
- 22** Aga sa pole minu poole
pöördunud, Jaakob,^f
sest sa oled minust tüdinud,
Iisrael.^g
- 23** Sa pole toonud mulle
lambaid põletusohvriks
ega ole mind ohvritega
ülistanud.
Ma pole sundinud sind
mulle ande tooma
ega väsitanud sind
viiruki nõudmisega.^h
- 24** Sa pole ostnud mulle oma
raha eest
healõhnalist roogu
ega valmistanud
mulle heameelt
oma ohvrite rasvaga.ⁱ
Sa oled hoopis koormanud
mind oma pattudega
ja väsitanud mind
oma süütegudega.^j
- 25** Iseenda pärast^k kustutan
ma su üleastumised*^l
ega meenuta enam
su patte.^m
- 26** Käigem siis üksteisega
kohut.
Tuleta mulle meelde,
räägi enda eest,
et tõestada oma õigust.
- 27** Su esimene esiisa tegi pattu
ja su eestkõnelejad*
mässasid mu vastu.ⁿ

43:25 *Võib tõlkida ka „vastuhakkami-
sed”. **43:27** *Võidakse mõelda seaduse
õpetajaid.

PTK 43

- a Jes 11:16
Jes 40:3
b Jes 41:18
c Jes 41:17
Jer 31:9
d L 33:12
Jes 41:8
1Pe 2:9
e Jes 60:21
f Jes 64:7
g Jer 2:5
Ho 7:10
Mi 6:3
h Jes 66:3
i 3Mo 3:14–16
j Jes 1:14, 15
k L 25:7
L 79:8, 9
Hes 20:9
l Jes 1:18
Jer 50:20
m Jer 31:34
n Jes 28:7
Jer 5:31

Teine veerg

- a L 79:4
L 137:3

PTK 44

- b 1Mo 17:1, 7
1Mo 35:10, 11
Jes 41:8
c Jes 43:1
Jes 44:21
d Jes 41:10
Jer 30:10
e 5Mo 32:15
5Mo 33:5, 26
f Jes 41:17
g Jes 32:14, 15
h Jes 61:11
i Sak 13:9
j 5Mo 33:5
Jes 33:22
k 2Mo 6:6
Jer 50:34
l Jes 41:4
Jes 48:12
Ilm 22:13
m 5Mo 4:35, 39
Jes 43:10
n Jes 46:9
o Jes 43:9
Jes 45:21

- 28** Seepärast ma rüvetan püha
paiga peamehed,
saadan Jaakobi hävingusse
ja lasen Iisraeli teotada.^a

44 Kuula nüüd,
mu teenija Jaakob,
ja sina, Iisrael,
kelle ma olen valinud.^b

- 2** Nii ütleb Jehoova,
kes on sind loonud
ja vorminud,^c
kes on sind aidanud
emaüstast alates:

„Ära karda,
mu teenija Jaakob,^d
sina, Jesurun,^e
kelle ma olen valinud.

- 3** Ma valan janusele* vett^f
ja lasen ojadel voolata
kuival maal.

Ma valan välja oma vaimu
su järglaste peale^g
ja õnnistan su järeltulijaid.

- 4** Nad võrsuvad
nagu haljas rohi,^h
nagu paplid ojade ääres.

- 5** Üks ütleb:
„Mina kuulun Jehoovale.”ⁱ
Teine nimetab end
Jaakobi nimega.
Kolmas kirjutab oma kaele:
„Jehoova oma,”
ja võtab endale nimeks
Iisrael.”

- 6** Nii ütleb Jehoova,
Iisraeli kuningas^j
ja lunastaja,^k
vägede Jehoova:
„Mina olen esimene ja
mina olen viimane,^l
pole muud Jumalat
peale minu.”^m

- 7** Kes on minu sarnane?ⁿ
Ta rääkigu, jutustagu
ja tõestagu mulle!^o

44:2 *Nimi Jesurun tähendab „ausa-
meelne”; Iisraeli rahva austav nimi.
44:3 *Võib tõlkida ka „janusele maale”.

Nad kõnelgu sellest,
mis tuleb
ja mis veel juhtub,
nagu olen teinud mina
alates ajast, kui rajasin
ammuse rahva.

- 8** Äрге kartke
ja ärgu halvaku teid hirm!^a
Kas ma pole seda teist
igauhele enne teada
andnud ja kuulutanud?
Teie olete minu
tunnistajad.^b
Kas on muud Jumalat
peale minu?
Ei, pole ühtegi teist kaljut.^c
Mina ei tea ühtki.””^c
- 9** Nikerdatud kujude
valmistajad on kõik
tühised,
nende kalliks peetud
asjadest pole mingit
kasu.^d
Need* kui nende
tunnistajad
ei näe ega tea midagi,^e
seepärast jäävad nende
valmistajad häbisse.^f
- 10** Kes valmistaks jumala
või valaks kaju,
millest pole mingit kasu!^g
- 11** Kõik tema kaaslased
jäävad häbisse.^h
Käsitöölisedki
on vaid inimesed.
Tulgu nad kõik kokku
ja võtku oma seisukoht!
Nad kõik kokhuvad
ja peavad häbenema.
- 12** Sepp töötleb oma
tööriistaga süte peal
rauda,
vormib seda vasaratega,
töötab selle kallal
oma tugeva käega.ⁱ

44:9 *St ebajumalakujud.

PTK 44

a Jes 41:10

b Jes 43:10

c 5Mo 32:4
2Sa 22:32

d Koh 10:14
1Ku 18:26
1Ko 8:4

e L 115:4, 5

f Jer 51:17

g Jer 10:5
Ap 19:26

h 1Sa 5:3, 7

i Jes 40:19
Jes 41:7
Jes 46:6

Teine veerg

a 2Mo 20:4
5Mo 4:15, 16
Ap 17:29

b 5Mo 27:15

c Jes 40:20
Jer 10:3

d 2Mo 20:4, 5
3Mo 26:1
Hab 2:18, 19

e Jes 37:37, 38
Jes 45:20
Jes 46:7

Siis tuleb talle nälg kallale
ja ta jõud kaob.

Ta ei joo vett ja ta väsib.

- 13** Puunikerdaja veab pikaks
möödunööri, teeb punase
kriidiga piirjooned.
Ta töötab kaabitsaga,
teeb sirkliga märgid.
Ta valmistab selle
inimese sarnase,^a
ilusa inimese taolise,
et panna see majja*.^b

- 14** Puuraiduri tööks on raiuda
seedreid.
Ta valib välja puu,
tammepuu,
ja laseb sel metsapuude
keskel tugevaks kasvada.^c
Ta istutab loorberipuu
ja vihm paneb selle
kasvama.

- 15** Sellest saab inimesele
kütet.
Osa sellest kasutab ta
enda soojendamiseks,
ta teeb üles tule ja
küpsetab leiba.
Aga ta teeb sellest ka
jumala ja
kummardab seda.
Ta nikerdab sellest kaju ja
kummardab selle ette.^d

- 16** Poole sellest põletab ta
tules,
küpsetab sellel söögiks liha
ja ta köht saab täis.
Ta ka soojendab end ja
lausub:
„Oh kui soe on mul siin
tulepaistel!”

- 17** Aga ülejäänust teeb ta
jumala, nikerdatud kaju.
Ta kummardab selle ees
ja teenib seda.
Ta palvetab selle poole:
„Päästa mind,
sest sina oled mu jumal.”^e

44:13 *Võib tõlkida ka „pühamusse”.

- 18** Nad ei tea ega mõista
midagi,^a
sest nende silmad
on nägemiseks suletud
ja nende süda ei taipu.
- 19** Keegi ei mõtle
oma südames,
keegi ei tea ega mõista,
et ütleks:
„Poole sellest ma põletasin
tules,
selle sütel valmistasin leiba
ja küpsetasin
söömiseks liha.
Kas peaksin siis ülejäänust
tegema jäleduse?^b
Kas peaksin kummardama
puunotti?”
- 20** Ta toitub tuhast.
Ta oma petetud süda
eksitab teda.
Ta ei suuda end päästa ning
ta ei küsi:
„Kas pole mu paremas käes
mitte pettus?”
- 21** „Hoi seda meeles, Jaakob,
ära unusta, Iisrael,
sest sa oled mu teenija.
Mina valmistasin su
ja sa oled minu teenija.^c
Ma ei unusta sind, Iisrael.^d
- 22** Ma kaotan su üleastumised,
otsekui kataksin need
pilvega,^e
ja su patud,
otsekui kataksin need
paksu pilvega.
Pöördu tagasi mu juurde
ja ma lunastan su.^f
- 23** Juubelda, taevas,
sest Jehoova tegutseb!
Hõisake, maa sügavused!
Rõkake rõõmust, mäed,^g
metsad ja kõik puud!
Sest Jehoova on lunastanud
Jaakobi
ja ta näitab Iisraelile
oma hiilgust.^h

PTK 44

a Jer 10:8, 14
Ro 1:21–23

b 5Mo 27:15

c Jes 43:1
Jes 44:1

d Jes 49:15

e L 51:1
L 103:12
Jes 1:18
Jes 43:25
Jer 33:8
Ap 3:19

f Jes 1:27
Jes 48:20
Jes 59:20

g Jes 49:13
Jes 55:12

h Jes 60:21

Teine veerg

a Jes 44:6

b Ii 26:7
Jes 40:22

c Jes 42:5
Jes 48:13

d Ho 9:7

e 2Sa 15:31
Jes 29:14

f Jos 23:14
Jes 55:10, 11
Sak 1:6

g L 147:2

h Jes 60:10

i Jes 61:4

j Jes 42:15
Jer 50:38
Ilm 16:12

k Esr 1:1, 2
Jes 41:25
Jes 45:1
Jes 46:11
Tn 10:1

l Jes 48:14

m 2Aj 36:22, 23
Esr 6:3
Jes 45:13

PTK 45

n Esr 1:1, 2
Jes 44:28

o Jes 45:4

p Jes 13:17
Jes 41:25

- 24** Nii ütleb Jehoova,
sinu lunastaja,^a
kes sind emaüsast alates
on vorminud:
„Mina olen Jehoova,
kõige looja.
Ma tõmbasin laiali taeva^b
ja laotasin laiali maa.^c
Kes oli koos minuga?

- 25** Ma teen tühjaks
tühjarääkijate* antud
märgid,
panen ennustajad käituma
kui rumalad.^d
Ma ajan targad segadusse
ja pööran nende tarkuse
rumaluseks.^e

- 26** Ma lasen täide minna
oma teenija sõnal
ja täituda oma saadikute
ennustustel.^f

Ma ütlen

Jeruusalemma kohta:
„Temas hakatakse
elama,^g

ja Juuda linnade kohta:
„Need taastatakse,^h
ma ehitan need
varemeist üles.ⁱ”

- 27** Ma ütlen vetesügavusele:
„Aurugu su veed!
Ma kuivatan kõik su jõed,^j

- 28** ning Kyrose* kohta:^k
„Tema on mu karjane,
tema saabab korda kõik,
mida ma tahan”,^l
Jeruusalemma kohta:
„Ta ehitatakse üles,^m
ja templile: „Sulle rajatakse
vundament.”^m”

- 45** Nii ütleb Jehoova oma
võitule Kyrosele,ⁿ
kelle paremast käest
ta on kinni võtnud,^o
et alistada tema ees
rahvaid,^p

44:25 *Võib tõlkida ka „valeprohvetite”.
44:28 *Kyros II ehk Kyros Suur.

teha relvituks kuningaid,*
et avada tema ees ukсед,
nii et väravad ei jääks
suletuks:

- 2** „Mina käin sinu ees^a
ja teen künkad
tasaseks maaks.
Ma purustan vaskused
ja raiun katki raudriivid.^b
- 3** Ma annan sulle pimeduses
olevaid aardeid
ja salakohtadesse peidetud
varandusi,^c
et sa teaksid:
mina olen Jehoova,
Iisraeli Jumal, kes kutsub
sind nimeliselt.^d
- 4** Oma teenija Jaakobi ja
oma valitu Iisraeli pärast
kutsun ma sind nimeliselt.
Ma annan sulle aulise nime,
kuigi sa ei tunne mind.
- 5** Mina olen Jehoova ja
kedagi teist ei ole.
Pole ühtki Jumalat peale
minu.^e
Ma teen sind tugevaks*,
ehkki sa mind ei tunne,
- 6** et nii päikesetõusu
kui ka päikeseloojangu pool
teatakse,
et pole ühtki peale minu.^f
Mina olen Jehoova ja
kedagi teist ei ole.^g
- 7** Mina valmistan valguse^h
ja loon pimeduse,ⁱ
mina toon rahu^j
ja toon õnnetuse.^k
Mina, Jehoova,
teen seda kõike.
- 8** Taevas, lase sadada vihma!
Pilved kallaku õigust.
Maa avanegu ning
kandku päästevilja,
seal võrsugu õigus.^m

45:1 *Võib tõlkida ka „päästa valla kuningate vööd”. **45:5** *Võib tõlkida ka „võõtan sind tugevalt”.

PTK 45

- a Jes 13:4
b L 107:16
c Jer 50:35, 37
d Esr 1:1, 2
Jes 44:28
e 5Mo 4:35, 39
5Mo 32:39
f 1Sa 17:46
L 102:15, 16
Jes 37:20
g L 83:18
h 1Mo 1:3
Jer 31:35
i 2Mo 10:21
L 104:20
j Jes 26:12
k Kog 7:14
Am 3:6
l Hes 34:26
m Jes 61:11

Teine veerg

- a Jes 29:16
Jer 18:6
Ro 9:20
b Jes 43:3
c Ho 1:10
d 1Mo 1:1
Jes 40:28
e 1Mo 1:27
f Jes 44:24
Jer 32:17
Sak 12:1
g Neh 9:6
h Jes 42:6
i 2Aj 36:23
Esr 1:2, 3
Jes 44:28
j Jes 13:17

- k Jes 14:16, 17
Jes 43:14
Jes 49:25

Mina, Jehoova,
olen selle loonud.”

- 9** Häda sellele, kes vaidleb
oma valmistajaga,
olles ise vaid savikild
teiste savikildude seas
maas!
Kas savi ütleb pottsepale:
„Mida sa teed?”^a
Kas su töö ütleb:
„Sul pole käsi?”^a
- 10** Häda sellele, kes ütleb isale:
„Miks sa sigitad?”
ja emale:
„Miks sa sünnitad?”^l
- 11** Nii ütleb Jehoova, Iisraeli
Püha^b ja tema vormija:
„Kas te küsite minult
tulevaste asjade kohta
ja nõuate minult vastust
mu poegade^c ja kätetöö
kohta?
- 12** Mina olen valmistanud maa^d
ja loonud inimese selle
peale.^e
Oma kätega olen ma
tõmmanud laiali taeva,^f
ma käsutan kõiki selle
vägesid.”^g
- 13** „Ma olen kutsunud mehe
oma õiguse pärast^h
ja teen sirgeks kõik ta teed.
Tema ehitab üles mu linnaⁱ
ning vabastab tasu ja
meelehead võtmata^j mu
pagenduses oleva rahva,^k
lausub vägede Jehoova.
- 14** Nii ütleb Jehoova:
„Egiptuse tulu*, Etioopia
kaup[#] ja seebalased,
pikakasvulised mehed,
tulevad su juurde ja saavad
su omaks.
Nad käivad su järel ahelais.

45:9 *Teine võimalik tähendus: „Kas savi ütleb: „Su töö pole sammu?””. **45:14** *Teine võimalik tähendus: „tõelised”.
[#]Teine võimalik tähendus: „kaupmehed”.

Nad tulevad su juurde ja kummardavad su ette.^a

Nad ütlevad sulle aukartusega:

„Jumal on tõesti sinuga.^b

Kedagi teist ei ole, pole ühtki teist Jumalat.”^c

15 Tõepoolest, sina oled Jumal, kes ei avalda alati oma teid, Iisraeli Jumal, päästja.^c

16 Neid kõiki häbistatakse ja alandatakse.

Kõik ebajumalakujude valmistajad lahkuvad häbistatult.^d

17 Jehoova aga toob Iisraelile pääste, igavese pääste.^e Sind ei häbistata ega alandata iialgi.^f

18 Nii ütleb Jehoova, taeva looja,^g tõeline Jumal, maa vormija ja valmistaja, tema, kes on pannud selle kindlalt oma kohale,^h kes pole loonud seda ilmaaegu*, vaid et seal elataks:ⁱ

„Mina olen Jehoova ja kedagi teist ei ole.

19 Ei rääkinud ma peidupaigas,^j pimedusemaal, ega öelnud ma Jaakobi järglastele: „Otsige mind asjata!” Mina olen Jehoova, kes räägib õigust ja kuulutab tõde.^k

20 Kogunege ja tulge! Ligenege üheskoos, te rahvaste käest pääsenud! Need, kes tassivad nikerdatud kujusid, ei tea midagi,

PTK 45

a Est 8:17
Jes 14:1, 2
Jes 49:23
Jes 60:14
Jes 61:5

b Sak 8:23

c Jes 43:11
Jes 60:16
Tt 1:3

d L 97:7
Jes 44:9

e Jes 26:4
Jes 51:6

f Jes 29:22
Jes 54:4
Jl 2:26
Sef 3:11

g Jes 42:5
Jer 10:12

h L 78:69
L 104:5
L 119:90
Op 3:19

i 1Mo 1:28
1Mo 9:1
L 37:29
L 115:16

j Jes 48:16

k L 111:7, 8
L 119:137

l Jes 66:20
Jer 50:28

Teine veerg

a Jes 42:17
Jer 50:2

b Jes 43:3

c 5Mo 4:39
Jes 44:8
Mr 12:32

d Mi 7:7

e 5Mo 4:35

f Jes 55:10, 11

g 5Mo 6:13
Ro 14:11

h Jes 61:9

PTK 46

i Jer 50:2
Jer 51:44

j Jes 45:20

nad palvetavad jumala poole, kes ei suuda neid päästa.^a

21 Andke teada, esitage oma argumendid!

Pidage omavahel nõu. Kes ennustas seda juba ammu

ja kuulutas varasematel aegadel?

Kas mitte mina, Jehoova? Peale minu pole ühtki teist Jumalat.

Mina olen õiglane Jumal ja päästja,^b pole kedagi peale minu.^c

22 Tulge minu juurde ja laske end päästa,^d kõik maa ääred, sest mina olen Jumal ja kedagi teist ei ole.^e

23 Ma olen iseene se juures vandunud, mu suust väljunud sõna on tõde

ja see ei lähe sinna tagasi:^f minu ees paindub iga põlv ja iga keel vannub mulle truudust^g

24 ning ütleb: „Jehoovale kuulub ülim õigus ja jõud. Kõik, kes tema peale raevuvad, tulevad häbi tundes ta ette.

25 Tänu Jehoovale saavad õigeks kõik Iisraeli järeלטulijad^h ja nad on tema üle uhked.”^h

46 Beel kummardub,ⁱ Nebo* küürutab, nende kujud pannakse loomade, koormaloomade selga,^j raskeks kandamiseks väsinud loomadele.

2 Nad küürutavad ja kummarduvad üheskoos.

46:1 *Beel ja Nebo olid Babüloonia jumalad.

45:18 *Teine võimalik tähendus: „tühjaks”.

Nad ei suuda päästa
koormat*

ja nad ise lähevad vangi.

- 3** „Kuulake mind,
Jaakobi sugu ja kõik teie,
kes olete Iisraeli soost
alles jäänud,^a

keda ma olen toetanud
sünnist saadik, kandnud
süles emaüsast alates.^b

- 4** Teie vana eani
olen ma seesama,^c
teie hallide juusteni
kannan ma teid.

Nagu senini, nõnda ka
edaspidi kannan ja
päästan ma teid.^d

- 5** Kellega te mind võrdlete
või kellega mind
võrdseks peate,^e
kellega kõrvutate, justkui
oleksime sarnased?^f

- 6** Mõned kallavad kukrust
kulda
ja kaaluvad välja hõbedat.
Nad palkavad sepa,
kes teeb sellest jumala.^g
Siis heidavad nad maha
ja kummardavad seda.^h

- 7** Nad tõstavad selle õlale,ⁱ
kannavad seda, asetavad
paika, ja seal see seisab.
See ei liigu paigast.^j
Nad hüüavad seda appi,
kuid see ei vasta,
see ei suuda kedagi
hädast päästa.^k

- 8** Pidage seda meeles ja
võtke julgus kokku!
Tehke see oma
südameasjaks,
te üleastujad!

- 9** Ärge unustage endisi asju
ammusest ajast,
seda, et mina olen Jumal ja
pole ühtki muud Jumalat,

PTK 46

a Jes 1:9

b 2Mo 19:4
5Mo 1:31
Jes 44:2

c Jes 41:4

d Jes 43:13

e 2Mo 15:11

f Ap 17:29

g Jes 40:19
Jer 10:8, 9

h Jes 44:16, 17
Tn 3:1, 5

i Jer 10:5

j 1Sa 5:3

k 1Ku 18:26
Jes 37:37, 38
Jn 1:5

Teine veerg

a 5Mo 33:26

b Jes 42:9
Jes 45:21

c L 33:11

d L 135:6
Jes 55:10, 11

e Jes 41:2
Jes 45:1

f Esr 1:1, 2
Jes 44:28
Jes 48:14

g 4Mo 23:19
II 23:13

h Jes 12:2
Jes 51:5
Jes 62:11

i Jes 44:23
Jes 60:21

PTK 47

j L 137:8
Jer 50:41, 42

k Tn 5:30

mina olen Jumal ja pole
kedagi minu sarnast.^a

- 10** Ma kuulutan juba alguses,
millega asjad lõppevad,
olen ammuselt ajast
teada andnud seda,
mis pole veel toimunud.^b

Ma ütlen:

„Minu otsus kehtib*,^c
ja mida ma tahan,
seda ma teen.”^d

- 11** Ma kutsun päikesetõusu
poolt rõõvlinnu,^e
kaugelt maalt mehe,
kes viib täide mu otsuse.^f
Ma olen rääkinud
ja teen selle ka teoks.
Ma olen eesmärgi seadnud
ja viin selle ellu.^g

- 12** Kuulake mind,
te südameilt kanged,
kes olete õigusest kaugel.

- 13** Ma tõin oma õiguse
lähedale.

See pole kaugel,
mu pääste ei viibi.^h
Ma annan Siionile pääste,
Iisraelile oma hiilguse.ⁱ

- 47** Tule alla ja istu põrmu,
sa Babüloni
neitsilik tütar!^j

Istu maha, sinna,
kus pole trooni,^k
sa kaldealaste tütar,
sest rahvad ei hüüa
sind enam õrnaks ja
hellitatuks.

- 2** Võta käsikivi ja
jahvata jahu.
Heida endalt loor,
võta seljast hõlst,
paljasta jalad
ning kahla läbi jõgede.

- 3** Sind võetakse alasti,
su häbi saab avalikuks.

46:2 *St loomade selga pandud eba-
jumalakujusid.

46:10 *Võib tõlkida ka „eesmärk teos-
tub”.

- Mina maksan kätte^a ja keegi ei seisa mul tee peal ees*.
- 4** „Üks on meie lunastaja – Vägede Jehoova on tema nimi –, Iisraeli Püha.”^b
- 5** Istu vaikselt ja mine pimedusse, sa kaldealaste tütar,^c enam ei nimetata sind kuningriikide valitsejannaks.^d
- 6** Ma sain pahaseks oma rahva peale,^e rüvetasin enda omandi^f ja andsin ta sinu kätte.^g Aga sa ei andnud talle armu.^h Isegi eaka õlule panid sa raske ikke.ⁱ
- 7** Sa ütlesid: „Ma jään valitsejannaks, olen seda igavesti.”^j Sa ei mõelnud, mida sa teed, sa ei mõelnud, kuidas see võib lõppeda.
- 8** Kuula nüüd, sa lõbujanuline naine,^k kes istud rahus ja mõtled oma südames: „Mina olen kõrgeim, mitte keegi teine.”^l Mina ei jää leseks. Ma ei saa eales kogeda laste kaotust.”^m
- 9** Aga ühel päeval tabavad sind need mõlemad:ⁿ laste kaotus ja lesepõlv. Need tabavad sind täiel jõul^o su rohke nõidumise ja vägevate loitsude pärast*.^p

47:3 *Teine võimalik tähendus: „ja ma ei kohtle kedagi lahkelt”. **47:9** *Teine võimalik tähendus: „hoolimata su rohkest nõidumisest ja vägevatest loitsudest”.

PTK 47

a 5Mo 32: 35, 41
L 94:1

b Jes 41:14
Jes 43:3
Jes 44:6

c Jes 47:1

d Jes 13:19
Jes 14:4
Ilm 17:5

e 2Aj 36:15, 16
Jes 42:24, 25
Sak 1:15

f 5Mo 28:63
Hes 24:21

g Jer 52:14

h 2Ku 25:18–21
L 137:8

i 5Mo 28: 49, 50

j Tn 4:30
Ilm 18:7

k Ilm 18:3

l Tn 5:22, 23

m Ilm 18:7

n Ilm 18:10

o Jer 51:29

p Hes 21:21
Tn 5:7
Ilm 18:23

Teine veerg

a Ilm 18:10

b Tn 2:2

c Tn 5:7

d Jer 51:6

- 10** Sa lootsid oma kurjusele ja ütlesid: „Keegi ei näe mind.” Sinu tarkus ja teadmised on viinud sind eksiteele ja sa mõtled oma südames: „Mina olen kõrgeim, mitte keegi teine.”
- 11** Kuid sind tabab häda ja ükski su loits ei peata seda. Sind tabab õnnetus ja sa ei suuda seda ära hoida. Sind tabab äkiline häving, mida sa pole kunagi kogenud.^a
- 12** Jätka oma loitsude ja rohke nõidumisega,^b millega oled väsimatult tegelenud noorusest peale. Ehk on sellest kasu, ehk äratad inimestes aukartust.
- 13** Sa oled end väsitanud oma rohkete nõuandjatega. Tõusku ja päästku nad nüüd sind, need taevakummardajad*, kes vaatlevad tähti,^c kes kuulutavad noorkuu ajal, mis sulle juhtub.
- 14** Nad on kui kõrred, tuli põletab nad. Nad ei suuda end leegi võimusest päästa. See pole sõehõõgus enda soojendamiseks ega tulepaistus, mille ees istuda.
- 15** Nii läheb nende posijatega, kellega koos sa oled rüganud noorusest peale. Nad ekslevad, igaüks läheb ise suunas. Keegi ei päästa sind.^d

47:13 *Teine võimalik tähendus: „taevajagajad”, „astrooloogid”.

- 48** Kuulge seda, Jaakobi sugu, kes nimetate end Iisraeli nimega^a ja tulete Juuda allikast*, kes vannute Jehoova nimel^b ja hüüate Iisraeli Jumala poole, kuid mitte tões ja õiguses.^c
- 2** Nad ju nimetavad end püha linna järgi^d ja otsivad tuge Iisraeli Jumalalt,^e kelle nimi on Vägede Jehoova.
- 3** „Juba ammu kuulutasin ma ette varasemaid asju. Minu suu rääkis neist, ma tegin need teatavaks.^f Ma tegutsesin äkitselt ja need said teoks.^g”
- 4** Kuna ma teadsin, kui kangekaelne sa oled, et su kuklakõõlus on raudne ja su laup vaskne,^h
- 5** siis andsin ma neist sulle juba ammu teada. Enne kui need teoks said, rääkisin ma neist, nii et sa ei saa öelda: „Mu ebajumal tegi seda, mu nikerdatud kuju ja valatud kuju käskisid seda.”
- 6** Sa oled kuulnud ja näinud seda kõike. Kas sa siis ei räägi sellest?ⁱ Nüüdsest peale annan ma sulle teada uusi asju,^j varjul hoitud saladusi, mida sa veel ei tea.
- 7** Alles nüüd need sünnivad, varem pole neid olnud, kuni tänaseni pole sa neist kuulnud, nii et sa ei saa öelda: „Ma juba teadsin seda kõike!”

48:1 *Teine võimalik tähendus: „põlvne-te Juudast”.

- PTK 48**
 a 1Mo 32:28
 b 5Mo 6:13
 c 3Mo 19:12 Sef 1:4, 5
 d Jes 52:1
 e Jer 21:1, 2
 f Jes 42:9
 g Jos 21:45 Jes 55:10, 11
 h 2Mo 32:9 2Ku 17:13, 14 2Aj 36:15, 16 L 78:8 Hes 3:7
 i Jes 43:10
 j Jes 42:9 Jes 65:17

Teine veerg

- a Jes 29:10
 b Jer 5:11 Jer 9:2
 c 5Mo 9:7 L 95:10
 d 1Sa 12:22 L 25:11 L 79:9 Jer 14:7
 e Neh 9:30, 31 L 78:38
 f Õp 17:3
 g Jes 1:25 Jer 9:7
 h Jes 48:9
 i Hes 20:9
 j Jes 43:13 Jes 46:4
 k Jes 44:6 Ilm 1:8 Ilm 22:13
 l Ii 38:4
 m Jes 40:22 Jes 42:5

- n Jes 45:1
 o Jes 44:28
 p Jes 13:19 Jer 50:13

- 8** Ei, sa pole kuulnud^a ega teadnud, su kõrv polnud varem lahti. Ma tean, et sa oled üdini reeturlik^b ja sünnist saati on sind kutsutud üleastujaks.^c
- 9** Kuid oma nime pärast hoian ma tagasi oma viha,^d ma talitsen end ega hävita sind, et tuua endale au.^e
- 10** Ma puhastasin sind, aga mitte nagu hõbedat.^f Ma proovisin su läbi*, kui sind sulatati viletsuse ahjus.^g
- 11** Ma tegutsen enda, iseenda pärast,^h sest kuidas võiksin lasta end teotada?ⁱ Ma ei anna oma au kellelegi teisele.
- 12** Kuula mind, Jaakob, ja Iisrael, mu kutsutu. Ma olen seesama.^j Ma olen esimene ja ka viimane.^k
- 13** Mu käsi on rajanud maale aluse^l ja mu parem käsi on tõmmanud laiiali taeva.^m Kui ma neid kutsun, astuvad nad üheskoos ette.
- 14** Kogunege kõik ja kuulake! Kes neist* on sellistest asjadest teada andnud? See, keda Jehoova armastab,ⁿ teeb Babüloniga, nagu ta[#] soovib,^o ja tema käsivars tõuseb kaldealaste vastu.^p

48:10 *Võib tõlkida ka „uurisin su läbi”. Teine võimalik tähendus: „valisin su”.

48:14 *Mõeldakse ilmselt ebajumalaid. # „Ta” ja „tema” selles lauses võivad käia kas Kyrose või Jehoova kohta.

- 15** Mina olen rääkinud ja
mina kutsusin tema.^a
Ma tõin ta ja
tema teekond õnnestub.^b
- 16** Tulge minu juurde ja
kuulake!
Juba algusest peale pole
ma rääkinud salajas.^c
Kui see sündis,
olin ma kohal.^d
Ja nüüd on
kõrgeim valitseja Jehoova
läkitanud minu
ja oma vaimu.
- 17** Nii ütleb Jehoova, sinu
lunastaja, Iisraeli Püha:^d
„Mina, Jehoova,
olen sinu Jumal,
kes õpetab sulle,
mis on kasulik,^{*e}
kes juhatab sind teel,
mida sa peaksid käima.^f
- 18** Kui sa vaid oleksid
kuulanud mu käske!^g
Siis oleks su rahu olnud
kui jõgi^h
ja sinu õigus
nagu merelained.ⁱ
- 19** Su järglasi oleks olnud
sama palju kui liiva
ja su järeletulijaid
kui liivateri.^j
Nende nime poleks iial
kustutatud
ega kaotatud mu eest.^k
- 20** Minge välja Babülonist!^k
Põgenege kaldealaste
juurest!
Kuulutage seda
hõiskamisega,
tehke see teatavaks!
Andke sellest teada
maa ärärteni.^m
Õelge:
„Jehoova on lunastanud
oma teenija Jaakobi.ⁿ

48:17 *Võib tõlkida ka „kes õpetab, mis on sulle endale hea“.

PTK 48

a Jes 41:2

b Jes 45:5

c Jes 45:19

d Jes 43:14

Jes 44:6

Jes 54:5

e 1Ku 8:36

L 25:8

Jes 54:13

Mi 4:2

f L 32:8

Jes 30:20, 21

Jes 49:10

g 5Mo 5:29

L 81:13, 14

h L 119:165

Jes 32:18

Jes 66:12

i Am 5:23, 24

j 1Mo 22:15, 17

Jer 33:22

Ho 1:10

k Jer 50:8

Ilm 18:4

l Jes 49:13

m Jer 50:2

n Jer 31:10, 11

Teine veerg

a 2Mo 15:

24, 25

5Mo 8:14, 15

Jes 43:19

b 2Mo 17:5, 6

4Mo 20:11

c Jes 57:20, 21

PTK 49

d Jes 55:4

e Jes 44:2

Jes 46:3

f Jes 51:16

g Jes 43:10

h Jes 44:23

i Jes 40:10

j Jes 56:8

- 21** Nad ei tundnud janu,
kui ta juhtis neid
läbi laastatud paikade.^a
Ta lasi neile kaljust
vett voolata,
ta lõhestas kalju

- ja vesi purskas välja.^b
22 „Jumalatuul ei ole rahu,^c
lausub Jehoova.^c

- 49** Kuulake mind, saared,
pange tähele,
kauged rahvad!^d
Jehoova kutsus mind
enne mu sündi.^e

- Emaüasast alates on ta
nimetanud mu nime.

- 2** Ta tegi mu suu
terava mõõga sarnaseks,
oma käe varjus
peitis ta mind.^f
Ta tegi minust ihutud noole,
ta varjas mind
oma nooletupes.

- 3** Ta ütles mulle: „Sina,
Iisrael, oled mu teenija,^g
kelle kaudu ma näitan
oma hiilgust.“^h

- 4** Aga mina ütlesin: „Ma olen
asjata vaeva näinud.
Olematu peale olen ma
asjata jõudu kulutanud.
Kuid Jehoova mõistab
mind õigeks
ja mu palk tuleb Jumalalt.“ⁱ

- 5** Nüüd on Jehoova, kes juba
emaüasas vormis mind
oma teenijaks,
andnud mulle korralduse
tuua Jaakob
tema juurde tagasi,
et Iisrael kogutaks
tema juurde kokku.^j
Siis olen ma Jehoova silmis
austatud
ja minu Jumal
on mu tugevus.

- 6** Ta ütles:
„Sellest pole küllalt,
et sa oled mu teenija,

kes taastab Jaakobi
suguharud
ja toob tagasi järelejäänud
iisraellased.

Ma panen sind ka
rahvaste valguks,^a
et mu pääste ulatuks
maa äärteni.”^b

7 Nii ütleb Jehoova, Iisraeli
lunastaja ja tema Püha,^c põla-
tule ja rahva poolt jalestatule,^d
valitsejate sulasele:

„Kuningad näevad ja
tõusevad,
võimukandjad
kummardavad
Jehoova pärast,
kes on ustav,^e
Iisraeli Püha pärast,
kes on sind valinud.”^f

8 Nii ütleb Jehoova:
„Ma vastasin sulle
soosinguajal^g
ja aitasin sind
päästepäeval,^h
ma kaitsesin sind,
et anda sind rahvastele
tagatiseks*ⁱ
et taastada maa,
et mu rahvas saaks tagasi
mahajäetud pärandmaad,^j

9 et öelda vangidele:
„Tulge välja!”^k
ja pimeduses olijaile!
„Näidake end!”
Teede ääres
söödavad nad oma karju,
sissetallatud radade kõrval*
on nende karjamaad.

10 Neil pole nälga ega janu,^m
neid ei kõrveta kuumus
ega päikeselöösk,ⁿ
sest tema, kes nende peale
halastab, juhib neid^o
ja viib nad veeallikate
juurde.^p

49:8 *Sõna-sõnalt „lepinguks”. 49:9
*Teine võimalik tähendus: „lagedatel
küngastel”.

PTK 49

a Jes 42:6
Mt 12:18
Lu 2:30, 32

b L 98:2
Jes 11:10
Jes 52:10
Ap 13:47

c Jes 43:14

d Jes 53:3

e 5Mo 7:9

f Jes 42:1

g L 69:13

h Lu 1:69
Lu 22:43
2Ko 6:2
Heb 5:7

i Jes 42:6, 7

j Jes 54:3

k L 102:19, 20

l L 112:4
Jes 9:2
Lu 1:68, 79

m Jes 55:1
Jes 65:13

n Jes 32:2

o Hes 34:23

p L 23:1, 2
Jer 31:9
Ilm 7:16, 17

Teine veerg

a L 107:6, 7
Jes 11:16
Jes 40:3, 4

b 5Mo 30:4

c Jes 43:5, 6

d Jes 42:10

e Jes 55:12

f Jes 12:1
Jes 40:1
Jes 66:13

g Jes 44:23
Jes 61:3
Jer 31:13

h Jes 54:7

i Nu 5:20

j Jes 44:21
Jer 31:20

k Jes 43:5, 6
Jes 60:4

l Jes 51:3

m Jer 30:18, 19

n Jer 51:34

o Jer 30:16

11 Ma teen kõik oma mäed
teeks
ja mu maanteed tõstetakse
kõrgele.^a

12 Näe, ühed tulevad kaugelt,^b
teised tulevad põhjast ja
läänest
ja kolmandad
Siinimimaalt!”^c

13 Hõiska, taevas,
juubelda, maa,^d
mäed rõkaku rõõmust,^e
sest Jehoova lohutab
oma rahvast^f
ja halastab
vaevatute peale.^g

14 Aga Siion ütles:
„Jehoova on mu hüljanud,^h
Jehoova on mind
unustanud.”ⁱ

15 Kas ema unustab
oma rinnalapse,
kas pole tal kahju
oma ihuviljast?
Isegi kui tema unustab,
ei unusta mina sind iial.^j

16 Ma olen sind uurendanud
oma pihkudesse.
Sinu müürid on alati
mu ees.

17 Su pojad kiirustavad tagasi,
kes sind maha lammutasid
ja laastasid,
lahkuvad su juurest.

18 Tõsta silmad ja vaata ringi.
Nad kõik on kokku tulnud,^k
nad tulevad su juurde.
„Nii tõesti, kui ma elan,”
kuulutab Jehoova,
„kaunistad sa end nende
kõigiga kui ettega
ja rüütad end nendega
nagu mõrsja.

19 Kuigi su paigad olid
laastatud ja hüljatud ning
su maa oli varemeis,^l
jääb see nüüd elanikele
kitsaks^m
ja su hävitajadⁿ on kaugel.^o

- 20** Su lastetusaja pojad
ütlevad sulle:
„See paik on meile
liiga kitsas.
Tee meile ruumi,
et saaksime siin elada.”^a
- 21** Sa mõtled oma südames:
„Kes on mulle antud
laste isa,
olen ma ju lastetu ja viljatu,
pagendatud ja vangid viidud?
Kes need mulle
üles kasvatas?”^b
Mind jäeti ju päris üksi.^c
Kust nad siis on tulnud?”^d
- 22** Nii ütleb kõrgeim valitseja
Jehoova:
„Ma tõstan oma käe,
et rahvad näeksid,
ja panen nende jaoks püsti
oma kogunemistähise.”^e
Siis nad toovad süles
su poegi
ja kannavad õlgadel
su tütreid.^f
- 23** Kuningad hoolitsevad
su eest^g
ja suurtsugu naised
on su ammedeks.
Nad kummardavad
su ees silmilil maha^h
ja lakuvad su jalgadelt
tolmu.ⁱ
Siis sa tõded,
et mina olen Jehoova.
Kes loodavad minule,
ei jää häbisse.”^j
- 24** Kas vägevalt saab võtta
vangid?
Kas hirmuvalitseja vangid
vabastatakse?
- 25** Kuid nii ütleb Jehoova:
„Isegi vägeva mehe vangid
viiakse ära,^k
hirmuvalitseja vangid
vabastatakse.^l
Ma võitlen nende vastu,
kes võitlevad sinu vastu,^m
ja päästan su pojad.

PTK 49
a Jes 54:1, 2
b Jes 43:5
Jer 31:17
c Nu 1:1
d Jes 62:4
e Esr 1:3
Jes 11:10, 12
Jes 62:10
f Jes 60:4
Jes 66:20
g Jes 60:10, 16
h Jes 60:14
i Mi 7:16, 17
j Jes 25:9
k Jer 29:14
Jer 46:27
Ho 6:11
Jl 3:1
l Jes 52:2
Jer 29:10
Jer 50:34
Sak 9:11
m Jes 54:17

Teine veerg
a Hes 39:28
b 1Ti 1:1
c Jes 41:14
Jes 48:20
d Jes 60:16

PTK 50
e 5Mo 24:1
f 2Ku 17:16, 17
g Jes 59:2
Jer 3:1
h Jer 35:15
i Jes 40:28
Jes 59:1
j 2Mo 14:
21, 29
L 106:9
Jes 51:10
k L 107:33
L 114:1, 3
Jes 42:15
Nah 1:4
l 2Mo 10:21
m 2Mo 4:11
Jer 1:9
n Joh 7:15, 46

- 26** Ma panen su rõhujad
sööma nende endi liha
ja nad joobuvad
omaenese verest
nagu magusast veinist.
Siis tuleb kõigil inimestel
tunnistada,
et mina olen Jehoova,^a
su päästja^b ja lunastaja,^c
Jaakobi vägev.”^d

50 Nii ütleb Jehoova:
„Kas ma andsin
teie emale
lahutustunnistuse,^e
kui ta ära saatsin?

Või kellele
oma võlausaldajatest
olen ma teid müünud?
Teid müüdi teie endi
süütegude pärast,^f
teie endi üleastumiste
pärast saadeti ära
teie ema.^g

- 2** Miks siis polnud kedagi siin,
kui ma tulin?
Miks keegi ei vastanud,
kui ma hüüdsin?^h
Kas mu käsi on
lunastamiseks liiga lühike
või pole mul jõudu
vabastada?ⁱ
Sõitlusega kuivatan ma
mere^j
ja muudan jõed kõrbeks.^k
Vee puudusel
kalad roiskuvad,
nad surevad januses.
- 3** Ma riietan taeva pimedusse^l
ja katan selle kotiriidega.”
- 4** Kõrgeim valitseja Jehoova
on andnud mulle
õpetatud keele,^m
et oskaksin väsinule
õige sõnaga vastata*.ⁿ
Ta äratav mu igal
hommikul,

50:4 *Teine võimalik tähendus: „väsinut
õige sõnaga turgutada”.

- ta äratab mu kõrva, et kuulaksin õpilase kombel.^a
- 5** Kõrgeim valitseja Jehoova on avanud mu kõrva ja ma ei ole tõrkunud.^b Ma pole selga keeranud.^c
- 6** Ma andsin oma selja peksjaile ja põsed neile, kes katkusid need paljaks*.^c Ma ei peitnud oma palet solvangute ja sülje eest.^d
- 7** Kuid kõrgeim valitseja Jehoova aitab mind.^e Seepärast ei tunne ma end alandatuna. Seepärast olen ma teinud oma näo otsekui ränikiviks^f ja ma tean, et ma ei jää häbisse.
- 8** Tema, kes mõistab mu õigeks, on lähedal. Kes võiks mind süüdistada*?^g Seiskem silm silma vastu! Kes esitab mu vastu kaebuse? Tulgu ta minu juurde!
- 9** Kõrgeim valitseja Jehoova aitab mind. Kes mõistaks mind süüdi? Nad kõik kuluvad nagu rõivad ja koi sööb nad.
- 10** Kes teist kardab Jehoovat ja kuulab tema teenija häält?^h Kes teist kõnnib pilkases pimeduses, kus pole valgust? See lootku Jehoova nimele ja toetugu oma Jumalale.
- 11** „Teie, kes läidate tule, panete sädemed lendama,

50:6 *Võib tõlkida ka „katkusid mu habet”. 50:8 *Võib tõlkida ka „minuga vaielda”.

PTK 50

a Mt 13:54

b L 40:6–8

c Mt 26:39
Flp 2:8d Mt 26:67
Mr 14:65
Lu 22:63
Joh 18:22

e Jes 49:8

f Hes 3:8, 9

g Ro 8:33

h Jes 42:1
Jes 53:11

Teine veerg

PTK 51

a 1Mo 21:2

b 1Mo 12:1
1Mo 15:2

c 1Ku 4:20

d L 102:13
Jes 66:13
Jer 31:12e Jes 44:26
Jes 61:4

f 1Mo 2:8

g Jes 35:1
Jes 41:18

h Jer 33:10, 11

i 2Mo 19:6
5Mo 7:6j Jes 2:3
Mi 4:2

k Õp 6:23

l Jes 46:13

m Jes 12:2
Jes 56:1n 1Sa 2:10
Jes 2:4

o Jes 60:9

käige oma tule valgel keset oma lendlevaid sädemeid!
Minu käest saab teile osaks see:
teil tuleb lamada piinades.

- 51** Kuulake mind, te õigusenõudjad, kes otsite Jehoovat. Vaadake kaljut, millest te olete välja raiutud, kivimurdu, millest te olete murtud.
- 2** Vaadake Aabrahami, oma isa, ja Saarat,^a kes teid sünnitas. Kui ma Aabrahami kutsusin, oli ta üksi.^b Ma õnnistasin teda ja tegin ta paljuks.^c
- 3** Jehoova lohutab Siionit.^d Ta lohutab kõiki tema varemeid,^e muudab tema kõrbe otsekui Eedeniks^f ja kõrbetasandiku Jehoova aiaks.^g Seal on juubeldamine ja rõõm, tänusõnad ja lauluhääled.^h
- 4** Pane mind tähele, mu rahvas, ja kuula mind.ⁱ Minult lähtub seadus^j ja ma sean oma õiguse rahvaile valguseks.^k
- 5** Minu õigus ligineb.^l Mu pääste on tulemas^m ja ma käsivarred mõistavad rahvaile kohut.ⁿ Saared ootavad mind^o ja loodavad mu käsivarrele*.
- 6** Tõstke silmad taeva poole ja vaadake alla maa peale. Tavaes hajub nagu suits,

51:5 *Võib tõlkida ka „jõule”.

maa kulub nagu riie
ja selle elanikud surevad
nagu sääsed.

Aga minu pääste
jääb igaveseks^a
ja mu õigus ei kao.^b

7 Kuulake mind,
te õigusetundjad,
kelle südames on
mu seadus*.^c

Ärge kartke
surelike mõnitusi,
ärge kohkuge
nende solvanguist!

8 Sest koi sööb nad ära
nagu riide,
riidekoi* neelab neid
nagu villa.^d

Aga minu õigus
jääb igaveseks
ja mu pääste
kõigiks põlvedeks.^e

9 Ärka! Ärka!
Rüüta end jõuga,
Jehoova käsivars!^f
Ärka nagu ammustel
aegadel, nagu muistsete
põlvede päevil.

Eks purustanud sa
Raahabi*^g,
torganud läbi mereeluka?^h

10 Eks kuivatanud sa mere,
tohtud vetesügavused?ⁱ
Eks teinud sa merepõhja
tee vabastatuile?^j

11 Jehoova lunastatud
pöörduvad tagasi.^k
Nad tulevad Siionisse
hõisates,^l
neid ehib lakkamatu rõõm.^m
Juubeldus ja rõõm
saadavad neid,
aga karbus ja ohkamine
põgenevad ära.ⁿ

51:7 *Võib tõlkida ka „õpetus“. 51:8

*Teine võimalik tähendus: „ussike“.

51:9 *Vt „Sõnaseletusi“.

PTK 51

a Jes 45:17

b L 102:25-27

Mt 24:35

c Jer 31:33

d Jes 50:9

e Jes 45:17

Lu 1:50

f Lu 1:51

g L 87:4

L 89:10

Jes 30:7

h 2Mo 15:4

Neh 9:10, 11

L 106:22

Hes 29:3

i 2Mo 14:

21, 22

j L 106:9

k Jer 31:11

Sak 10:10

l Jes 35:10

m Jes 61:7

n Jes 25:8

Jes 65:18, 19

Teine veerg

a Jes 49:13

Jes 66:13

b L 118:6

Tn 3:16, 17

Mt 10:28

c Jes 44:2

d Jes 40:22

e Esr 1:2, 3

Jes 48:20

Jes 52:2

f Jer 31:35, 36

Jn 1:4

g Jes 47:4

h 5Mo 33:27

L 91:1

i Jes 65:17

Jes 66:8, 22

j Jes 60:14

Jer 31:33

Sak 8:8

k Jes 52:1

Jes 60:1

l Jer 25:15

12 „Mina ise lohutan sind.^a

Miks peaksid kartma
surelikku inimest,^b
inimlast, kes närbub
kui rohi?

13 Miks sa unustad Jehoova,
oma looja,^c
kes on tõmmanud laiali
taeva^d ja rajanud maale
aluse?

Kogu päeva olid sa hirmul
oma rõhuja viha ees,
otsekui saaks ta
sind hävitada.

Kus on nüüd
selle rõhuja viha?

14 Ahelais kõssitaja
vabastatakse peagi,^e
ta ei sure ega lähe
hauasügavusse,
tema leib ei lõppe.

15 Mina olen Jehoova,
sinu Jumal,
kes paneb mere mäslema
ja lained möllama.^f
Vägede Jehoova
on mu nimi.^g

16 Ma panen oma sõnad
sulle suhu
ja katan sind
oma käe varjuga,^h
et võlvida taevas ja rajada
maale alusⁱ
ning öelda Siionile:
„Sina oled mu rahvas.“^j

17 Ärka! Ärka!
Tõuse, Jeruusalemm,^k
kes oled joonud
vihakarikast
Jehoova käes.

Sa oled joonud tühjaks
peekri,
tühjendanud karika,
mis paneb taaruma.^l

18 Mitte ükski tema sünnitatud
poeg pole teda juhtimas,
ükski ta üles kasvatatud
poeg ei hoia kinni
ta käest.

- 19** Need kaks häda
on sind tabanud.
Kes tunneb sulle kaasa?
Häving ja laastamine,
nälj ja mõök!^a
Kes lohutab sind?^b
- 20** Su pojad on nõrkenud.^c
Nad lamavad igal
tänavanurgal
otseku metslambad
püünisvõrgus.
Nende peale on valatud
Jehoova viha,
su Jumala hukkamõist.”
- 21** Seepärast kuula palun,
oh, vaevatud naine,
kes oled joobnud,
kuid mitte veinist.
- 22** Nii ütleb sinu isand
Jehoova, su Jumal,
kes kaitseb oma rahvast:
„Ma võtan su käest karika,
mis paneb taaruma.^d
Sa ei joo enam kunagi
peekrist,
mu vihakarikast.^e
- 23** Ma annan selle su piinajate
kätte,^f
kes ütlesid sulle:
„Kumardu, et saaksime
sinust üle käia”,
nii et sa andsid oma selja
neile otseku maaks,
otseku tänavaks,
millel käia.”
- 52** Ärka! Ärka! Rüüta end
jõuga,^g Siion!^h
Pane selga oma kaunid
riided,ⁱ Jeruusalemm,
sa püha linn!
Sest sinusse ei sisene enam
see, kes on
ümber lõikamata ja rüve.^j
- 2** Raputa endalt tolm,
tõuse ja istu aukohale,
Jeruusalemm!
Lase kaela ümbert valla
kõidikud, sa vangistatu,
Siioni tütar!^k

PTK 51

a Hes 14:21

b Nu 1:17

c Nu 2:11

d Jes 51:17

e Jes 54:9
Jes 62:8

f Jes 49:25

PTK 52

g Hag 2:4

h Jes 51:17

i Jes 61:3

j Jes 35:8
Jes 60:21
Ilm 21:27k Jes 51:14
Jes 61:1

Teine veerg

a Jes 50:1

b Jes 45:13

c 1Mo 46:5–7

d L 137:3
Jer 50:17e L 74:10
Ro 2:24

f Hes 20:44

g Jes 40:9
Nah 1:15
Ap 8:4
Ro 10:15
Ef 6:14, 15h Lu 2:14
Ap 10:36
Ef 2:17i L 93:1
Jes 33:22
Mi 4:7
Mt 24:14
Ilm 11:15, 17

j Jes 61:4

k Jes 66:13

l Jes 44:23

- 3** Nii ütleb Jehoova:
„Hinnata teid müüdi^a
ja rahata teid ostetakse
tagasi.”^b
- 4** Nii ütleb kõrgeim valitseja
Jehoova:
„Mu rahvas läks esmalt alla
Egiptusse võõrana elama;^c
siis rõhus Assüüria teda
põhjusteta.”
- 5** „Mida peaksin siis nüüd
tegema?” küsib Jehoova.
„Mu rahvas viidi ära
hinnata.
Kes tema üle valitsevad,
huikavad võidukalt.”^d
lausub Jehoova,
„ja kogu päeva, lakkamata,
teotatakse mu nime.”^e
- 6** Seepärast õpib mu rahvas
tundma mu nime,^f
seepärast teavad nad sel
päeval, et mina olen see,
kes räägib.
Jah, see olen mina!”
- 7** Kui kaunid on mägede peal
selle jalad,
kes toob häid sõnumeid,^g
kes kuulutab rahu,^h
kes toob häid sõnumeid
millestki paremast,
kes kuulutab päästet,
kes ütleb Siionile:
„Sinu Jumal on saanud
kuningaks!”ⁱ
- 8** Kuula! Su vahimehed
hüüavad valjult.
Nad hõikavad üheskoos,
sest nad näevad oma
silmaga, kuidas Jehoova
kogub taas kokku Siioni.
- 9** Olge rõõmsad, hõisake
üheskoos, Jeruusalemma
varemed,^j
sest Jehoova on lohutanud
oma rahvast,^k
ta on lanustanud
Jeruusalemma.^l

- 10** Jehoova on paljastanud kõigi rahvaste nähes oma püha käsivarre^a ja kõik maa ääred saavad näha meie Jumala päästetegusid*.^b
- 11** Lahkuge, lahkuge, minge sealt ära,^c ärge puudutage midagi rüvedat!^d Minge temast välja,^e hoidke end puhtana, teie, kes kannate Jehoova koja riistu!^f
- 12** Te ei lahku paanikas ega pea põgenema, sest Jehoova läheb teie ees^g ja Iisraeli Jumal on teile järeelväeks.^h
- 13** Mu teenijaⁱ toimib targalt. Ta tõstetakse kõrgele, teda ülendatakse ja ülistatakse üliväga.^j
- 14** Nii nagu paljud vaatasid teda kohkunult – sest tema välimus oli moondunud rohkem kui kellelgi teisel ja ta väarikas kuju enam kui teistel inimlastel –,
- 15** nii jahmatab ta paljusid rahvaid.^k Tema ees vaikivad kuningad,^l sest nad näevad seda, mida neile pole jutustatud, ja mõtlevad sellele, millest nad pole kuulnud.^m
- 53** Kes usub meilt kuuldot? *ⁿ Kellele on ilmutatud Jehoova käsivart? *^o
- 2** Ta* tõuseb tema[#] ees nagu võrse,^p on kui juur põuases maas.

52:10 *Võib tõlkida ka „võitu”. **53:1** *Teine võimalik tähendus: „kes usub seda, mida me kuulsime”. **53:2** *St teenija, kellest räägitakse Jes 52:13. [#]Võib viidata inimestele, kes teda nägid, või Jumalale.

PTK 52

- a Jes 51:9
b L 22:27
Jes 49:6
c Jes 48:20
Jer 50:8
Jer 51:6
Sak 2:6
d 3Mo 5:2
Hes 44:23
e 2Ko 6:17
Ilm 18:4
f 3Mo 10:3
4Mo 3:6, 8
Esr 1:7
Esr 8:30
g 2Mo 13:21
1Aj 14:15
h Jes 58:8
i Jes 42:1
Jes 61:1
Flp 2:5–7
j L 2:6
L 110:1
Jes 9:6
Mt 28:18
k L 2:2
l L 2:10
L 72:11
m Ro 15:20, 21

PTK 53

- n Ro 10:16
o Jes 40:5
Jes 51:9
Joh 12:37, 38
p Jes 11:1
Sak 6:12

Teine veerg

- a Jes 52:14
Joh 1:10
Flp 2:7
b L 22:7
Mt 26:67, 68
Joh 6:66
1Pe 2:4
c Sak 11:13
Joh 18:39, 40
Ap 3:13, 14
Ap 4:11
d Mt 8:14–17
e 3Mo 16:21, 22
1Pe 2:24
1Jo 2:1, 2
f Sak 12:10
Joh 19:34
g Tn 9:24
Ro 4:25
h Mt 20:28
Ro 5:6, 19
i Kol 1:19, 20
j 1Pe 2:24
k 1Pe 2:25
l 1Pe 3:18
m L 22:12
L 69:4
n 1Pe 2:23
o Joh 1:29
1Ko 5:7
p Mt 27:12–14
Ap 8:32, 33

- Ei ole tal väarikat kuju ega hiilgust,^a ei tõmba meid ligi tema välimus.
- 3** Teda põlati ja välditi,^b talle oli tuttav valu* ja ta teadis, mis on haigused. Tema nagu oli otseku peidetud meie eest.[#] Teda põlati ja me ei pidanud teda mikski.^c
- 4** Kuid ta võttis enda peale meie haigused^d ja enda kanda meie valu.^e Meie aga pidasime teda nuhelduks, Jumala poolt lööduks ja vaevatuks.
- 5** Kuid ta torgati läbi^f meie üleastumiste pärast,^g purustati meie süütegude tõttu.^h Ta kandis karistust, et meil oleks rahu,ⁱ tema haavad on toonud meile tervenemise.^j
- 6** Me kõik ekslesime nagu lambad,^k igaüks läks oma teed. Jehoova lasi kõik meie süüteod tulla tema peale!^l
- 7** Teda rõhuti^m ja ta lasi end piinata,ⁿ kuid ta ei avanud suud. Ta viidi tapale nagu lammas.^o Otseku utt on pügajate käes vait, nii ei avanud ta suud.^p
- 8** Teda rõhuti ja ta võeti ära ilma õiglase kohtumõistmiseta. Kes mõtleb tema põlvnemise* üksikasjadele?

53:3 *Võib tõlkida ka „ta mõistis, mis on valu”. [#]Teine võimalik tähendus: „ta oli kui see, kellelt pööratakse pilk”. **53:8** *Võib tõlkida ka „elu”.

Ta lõigati ära
elavate maalt.^a
Teda tabas hoop* mu rahva
üleastumiste pärast.^b

9 Talle anti matmispaik*
jumalate juurde^c
ja rikaste^d juurde,
kui ta suri,^d
kuigi ta polnud teinud
midagi väära^e
ega kõnelnud valet.^e

10 Aga Jehoova tahe oli*
ta purustada
ja ta lõi teda haigusega.
Kui sa annad ta elu
süüohvriks,^f
saab ta näha oma järglasi,
ta pikendab oma päevi^g
ja tema kaudu saab teoks
Jehoova tahe^{d, h}

11 Oma hingevaevas tunneb
ta rahulolu sellest,
mida näeb.
Oma teadmistega aitab see
õige, mu teenija,ⁱ
saada paljudel inimestel
õigeksⁱ
ja ta kannab nende süüd.^k

12 Seepärast saab ta minult
oma osa koos paljudega
ja jagab sõjasaaki
vägevatega,
kuna ta andis oma elu*ⁱ
ja arvati üleastujate hulka.^m
Ta kandis paljude pattuⁿ
ja kostis üleastujate eest.^o

54 „Hõiska, sa viljatu naine,
kes pole sünnitanud!^p
Rõkka rõõmust ja juubelda,^q
sina, kes pole olnud
sünnitusvaludes,^r

53:8 *Võib tõlkida ka „surmahoop”.
53:9 *Võib tõlkida ka „keegi annab talle
oma matmispaiga”. # Sõna-sõnalt „rik-
ka”. ^aVõib tõlkida ka „polnud tarvita-
nud vägivalda”. 53:10 *Võib tõlkida ka
„aga Jehooval oli hea meel”. #Võib tõl-
kida ka „saab teoks see, mis on Jehoova-
le meelepärane”. 53:12 *Võib tõlkida ka
„tühjendas oma hinge surmani”.

PTK 53

a Tn 9:26
Mt 27:50
b Sak 13:7
Joh 11:49, 50
Ro 5:6
Heb 9:26
c Mt 27:38
d Mt 27:57–60
Mr 15:46
Joh 19:41
e 1Pe 2:22
f 3Mo 16:11
2Ko 5:21
Heb 7:27
g Jes 9:7
1Ti 6:16
h Kol 1:19, 20
i Jes 42:1
j Ro 5:18, 19
k 1Pe 2:24
l L 22:14
Mt 26:27, 28
Heb 2:14
m Mr 15:27
Lu 22:37
Lu 23:32, 33
n Mt 20:28
1Ti 2:5, 6
Tt 2:13, 14
Heb 9:28
o Ro 8:34
Heb 7:25
Heb 9:26
1Jo 2:1, 2

PTK 54

p Jes 62:4
q Jes 44:23
Jes 49:13
r Jes 66:7, 8

Teine veerg

a Ga 4:26, 27
b Jes 49:20
c Jes 33:20
d Jes 49:8
Hes 36:35
e Jes 41:10
f Jes 61:7
g Jes 44:2
h Hes 16:8
Ho 2:16
i Jes 44:6
j Sak 14:9
Ro 3:29
k Jes 49:14
Jes 62:4
l 5Mo 30:1, 3
L 30:5
L 106:47
Jes 27:12
Jer 29:10
m Jes 47:6
Hes 39:23
n Jes 55:3
o Jes 48:17
Jes 49:26

sest mahajäetul saab olema
rohkem lapsi
kui naisel, kel on mees,^a
ütleb Jehoova.

2 „Avarda oma telgipaika.^b
Venita oma aulise
telkpühamu kangaid.
Ära hoia end tagasi,
pikenda telginööre
ja kinnita telgivaiad.^c

3 Sest sa levid paremale
ja vasakule.
Sinu järglased vallutavad
rahvaid
ja asustavad laastatud
linna.^d

4 Ära karda,^e sest sa ei jää
häbisse,^f
ära tunne end alandatuna,
sest sa ei pea pettuma.
Sa unustad oma noorusaja
häbi

ega meenuta enam
oma lesepõlve teotust.”

5 „Sinu vägev Looja^g on sulle
kui mees,^h

Vägede Jehoova
on tema nimi,

Iisraeli Püha
on su lunastaja.ⁱ

Teda hakatakse nimetama
kogu maa Jumalaks.^j

6 Jehoova kutsus sind
otsekui mahajäetud ja
murest murtud naist,^k
nagu hüljatud
noorpõlvenaist,^l
ütleb su Jumal.

7 „Üirikeseks ajaks
jätsin ma su maha,
aga ma suures halastuses
toon ma su tagasi.^m

8 Raevuhoos peitsin ma
hetkeks oma palge
su eest,ⁿ
aga ma halastan su peale,
sest mu truu armastus
on igavene,^o ütleb su
lunastaja^o Jehoova.

- 9 „See on mulle nagu
Noa päevil.^a
Nii nagu ma vandusin,
et Noa veed ei kata
enam maad,^b
nii ma vannun, et ma ei
vihastu enam su peale
ega sõitle sind.^c
- 10 Mäed võivad küll
paigast liikuda
ja künkad kõikuda,
aga minu truu armastus
ei lahku sinust^d
ja mu rahuleping ei kõigu,^e
ütleb Jehoova,
kes halastab su peale.^f
- 11 „Oh sa vaevatud naine,^g
tormist räsitud,
lohutamatu!^h
Ma kinnitan su kivid
tugeva mõrdiga
ja ehitan su vundamenti
safiiridest.ⁱ
- 12 Ma teen su müürisakid
rubiinidest,
su värvad
sädelevatest kividest
ja kõik su piirimärgid
vääriskividest.
- 13 Jehoova õpetab
kõiki su lapsi/
ja su lastel on suur rahu.^k
- 14 Sa püsid kindlalt õiguses.^l
Sa oled eemal rõhumisest,^m
sul pole midagi karta, pole
põhjust tunda hirmu,
see ei ligine sulle.ⁿ
- 15 Kui sind ka rünnatakse,
siis mitte minu käsul.
Kes sulle kallale kipub,
see ka langeb.^o
- 16 „Mina olen loonud sepa,
kes puhub sõed lõkkele
ja meisterdab relva.
Mina olen loonud ka
hävitaja, kes laastab.^p
- 17 Pole edu ühelgi relval, mis
valmistatakse sinu vastu.^q

PTK 54

- a 1Mo 7:23
b 1Mo 8:21
c Jer 31:35, 36
Hes 39:29
d Jes 51:6
e Jes 55:3
f Jes 14:1
g Jes 52:2
h Nu 1:2, 17
i Ilm 21:19
j Jer 31:34
Joh 6:45
k L 119:165
Jes 66:12
Jer 33:6
l Jes 1:26
Jes 60:21
m Jes 52:1
n Jer 23:4
Sef 3:13
o Hes 38:
16, 22
Sak 2:8
Sak 12:3
p Jes 10:5
q L 2:2, 4
Jes 41:12

Teine veerg

- a Jer 23:6

PTK 55

- b L 42:2
L 63:1
Am 8:11
Mt 5:6
c Jes 41:17
d Jl 3:18
e Ilm 21:6
Ilm 22:17
f Jes 25:6
g L 36:7, 8
L 63:5
h Jk 4:8
i Jes 61:8
j 2Sa 7:8, 16
2Sa 23:5
L 89:28, 29
Jer 33:25, 26
Ap 13:34
k Ilm 1:5
Ilm 3:14
l Tn 9:25
Mt 23:10
m 1Mo 49:10
n Sak 8:23
o Jes 49:3
Jes 60:9
p 1Aj 28:9
q L 145:18
Jk 4:8
r Hes 18:21
Ap 3:19

Sa mõistad hukka iga
keele, mis tõuseb sinuga
kohut käima.
See on Jehoova teenijate
pärand
ja mina mõistan nad õigeks,^a
lausub Jehoova.^a

55 Tulge, kõik janused,^b
tulge vee juurde!^c

Teie, kel pole raha, tulge,
võtke ja sööge!
Tulge, võtke veini ja piima^d
ilma rahata,
ilma hinnata!^e

2 Miks maksate raha
selle eest, mis pole leib,
miks kulutate oma töötasu
selle peale, mis ei toida?
Kuulake mind hoolega,
siis saate süüa head^f
ja tunnete suurt rõõmu
rammusatest roogadest.^g

3 Pöörake oma kõrv ja
tulge minu juurde!^h
Kuulake, siis jääte elama
ja ma sõlmin teiega
igikestva lepingu,ⁱ
osutades teile ustavalt
truud armastust, nagu
ma osutasin Taavetile.^j

4 Ma seadsin ta rahvaile
tunnistajaks,^k
rahvaste juhiks^l ja
peameheks.^m

5 Sa kutsud rahva,
keda sa ei tunne,
ja need rahva seast,
kes sind ei tundnud,
jooksevad su juurde
sinu Jumala Jehoova
pärast,ⁿ Iisraeli Püha
pärast,
sest tema austab sind.^o

6 Otsige Jehoovat,
kuni ta on leitav.^p
Hüüdke teda,
kuni ta on lähedal.^q

7 Jumalatu jätku oma tee^r
ja nurjatu oma mõtted.

Ta pöördugu tagasi
 Jehoova juurde,
 kes halastab tema peale,^a
 meie Jumala juurde,
 sest tema annab
 heldelt andeks.^b

- 8 „Minu mõtted ei ole
 teie mõtted^c
 ja teie teed ei ole minu
 teed,“ ütleb Jehoova.
- 9 „Sest nagu taevas on
 maast kõrgemal,
 nii on minu teed kõrgemad
 teie teedest
 ja minu mõtted
 teie mõtetest.^d
- 10 Nagu vihm ja lumi
 sajavad taevast alla
 ega lähe sinna tagasi, enne
 kui on kastnud maad ning
 pannud taimed tärkama ja
 vilja kandma,
 et anda külvajale seemet ja
 sööjale leiba,
- 11 nii on ka mu sõnaga,
 mis väljub mu suust:^e
 see ei tule tagasi mu juurde
 tühjalt,^f
 vaid teeb, mis on mulle
 meelepärane,^g
 ja viib täide selle,
 milleks ma ta läkitasin.
- 12 Te lähete välja
 rõõmutsedes^h
 ja teid tuuakse tagasi rahu.ⁱ
 Mäed ja künkad hõiskavad
 teie ees rõõmsalt,^j
 kõik puud väljal
 plaksutavad käsi.^k
- 13 Ogaliste põõsaste asemel
 kasvavad kadakapuud,^l
 kõrvenõgeste asemel
 mürdipuud.
 See toob Jehoovale
 kuulsust^m

55:11 * Võib tõlkida ka „vaid viib täide mu tahte“.

PTK 55

a 2Mo 34:6
 2Aj 33:12, 13

b 4Mo 14:18
 L 103:12, 13
 Jes 43:25

c L 40:5

d L 103:11

e 4Mo 23:19
 Jes 46:11

f Jos 23:14
 Jes 45:23

g L 135:6
 Jes 46:10

h Jes 35:10

i Jes 54:13
 Jes 66:12

j Jes 42:11

k Jes 44:23

l Jes 41:19
 Jes 60:13

m Jer 33:9

Teine veerg

PTK 56

a Mi 6:8

b Jes 46:13
 Jes 51:5

c Jes 58:13, 14

d Jes 60:10
 Sak 8:23

e Mal 1:11

ja on igikestvaks,
 hävimatuks märgiks.”

- 56** Nii ütleb Jehoova:
 „Pidage kinni sellest,
 mis on õige,^a
 ja tegutsege õiglaselt,
 sest minu pääste
 tuleb peagi
 ja mu õigus saab ilmsiks.^b
- 2 Õnnelik on inimene,
 kes nii teeb,
 inimlaps, kes järgib hoolega
 mu seadust,
 kes peab hingamispäeva
 ega rüveta seda,^c
 kes hoiab oma kätt
 kõigest kurjast.
- 3 Ärgu ükski Jehoovaga
 liitunud võõramaalane^d
 õelgu:
 „Jehoova kindlasti eraldab
 mind oma rahvast.”
 Ja eunuhh ärgu õelgu:
 „Ma olen kuivanud puu.””
- 4 Sest nii ütleb Jehoova eu-
 nuhhidele, kes peavad tema
 hingamispäevi ja kes on valinud
 selle, mis talle meeldib, ja pea-
 vad kinni tema lepingust:
- 5 „Ma annan teile oma kojas
 ja oma müüride vahel
 mälestusmärgi ja nime,
 mis on parem kui pojad
 ja tütreid.
 Ma annan teile
 igavese nime,
 mis ei hävi.
- 6 Võõramaalased, kes
 liituvad Jehoovaga,
 et teda teenida,
 Jehoova nime armastada^e
 ja olla tema teenijad,
 kõik need, kes peavad
 hingamispäeva
 ega rüveta seda
 ja peavad kinni
 mu lepingust,

- 7 toon ma samuti
oma pühale mäele^a
ja nad on rõõmsad
minu palvekojas.
Nende põletusohvrid ja
muud ohvrid võetakse
vastu mu altaril,
sest mu koda nimetatakse
kõigi rahvaste
palvekojaks.”^b
- 8 Nii teatab kõrgeim valitse-
ja Jehoova, kes kogub kokku
Israeli laialipillutatud:^c

„Ma kogun tema juurde
peale kogutute veel
teisigi.”^d

- 9 Tulge sõõma,
kõik loomad väljadel,
kõik loomad metsades!^e
- 10 Tema vahimehed on
pimedad,^f ükski neist
ei pane tähele.^g
Nad kõik on tummad
koerad, kes ei saa
haukuda.^h
Nad lõõtsutavad, lesivad ja
armastavad tukkuda.
- 11 Nad on apla isuga koerad,
neile ei saa kunagi küllalt.
Nad on mõistmatud
karjased.ⁱ
Nad kõik on läinud
oma teed,
viimane kui üks ajab taga
ebaausat kasu ja ütleb:
- 12 „Tulge! Ma toon veini,
jooime end vägijooigist
purju!^j
Homne päev on
samasugune kui tänane,
isegi veel parem.”

57 Õige on hukkunud,
kuid keegi ei hooli
sellest.

Ustavad mehed
on ära viidud*^k,

57:1 *St surnud.

PTK 56

- a Jes 2:3
Mi 4:2
Sak 8:3
- b 1Ku 8:29, 43
Mt 21:13
Mr 11:17
Lu 19:46
- c 5Mo 30:3
Jes 27:12
Ho 1:11
- d Jes 49:22
Jes 60:4
- e Jer 12:9
- f Jes 6:10
Jes 29:10
- g Jer 6:13, 14
Hes 13:16
- h Hes 33:6
- i Mi 3:6
- j Jes 5:22
Jes 28:7
Ho 4:11

PTK 57

- k Mi 7:2
- Teine veerg
- a Jes 1:4
Jes 30:9
- b Jes 1:29
- c 5Mo 12:2
1Ku 14:22, 23
- d 2Ku 16:1, 3
Jer 7:31
- e Jer 3:9
- f Jer 7:18

- g Jer 2:20
Hes 16:16
Hes 23:17
- h Hes 20:28

aga keegi ei märka,
et õige on ära viidud
õnnetuse pärast*.

- 2 Ta leiab rahu.
Oma asemeil* puhkavad
need, kes on käinud
õiguse teel.
- 3 „Teie aga tulge siia,
te nõiamoori pojad,
abielurikkuja ja
lõbunaise lapsed!
- 4 Kelle kulul te end
lõbustate?
Kelle vastu te avate suu
ja kellele näitate keelt?
Eks ole te üleastumise
lapsed,
pettuse pojad,^a
- 5 need, kes põlevad
kirelöömas
suurte puude vahel,^b
iga lopsaka puu all,^c
kes tapavad lapsi vadides^d
ja kaljulõhedes?
- 6 Sinu* osaks on
vadide siledad kivid.^e
Jah, need on su liisuosa.
Ka neile valad sa
joogiohvreid
ja tood ande.^f
Kas peaksin olema
selle kõigea rahul?
- 7 Sa seadsid endale voodi*
kõrgele ja uhkele mäele.^g
Sinna läksid sa ohverdama.^h
- 8 Ukse ja selle postide
taha seadsid sa
mälestusmärgi*.
Sa hülgasid mu ja
võtsid end paljaks,
läksid üles ja tegid
oma voodi laiemaks.

57:1 *Teine võimalik tähendus: „eest”.
57:2 *St hauas. 57:6 *St Siioni ehk Je-
ruusalemma. 57:7 *Viitab ilmselt kas
paganlikule altarile või kultuspaigale.
57:8 *See oli ilmselt mõni ebajumala
sümbol.

Sa sõlmisid nendega
lepingu.

Sulle meeldis nendega
voodisse heita,^a
sa vahtsid mehe sugutit.*

- 9** Sa laskusid Meleki* juurde
õliga
ja rohke lõhnasalviga.
Sa saatsid oma käskjalad
kaugele,
madaldusid surmavallani.
- 10** Sa vaevasid end oma
paljudel teedel,
aga sa ei õelnud:
„See on lootusetu!”
Sa leidsid endas uut jõudu,
seepärast pole sa loobunud.
- 11** Keda sa pelgasid ja kartsid,
nii et hakkasid valetama?^b
Mina ei tulnud sulle
meeldegi,^c
sa ei hoolinud millestki.^d
Ma ju vaikisin ja
eemaldusin*,^e
seepärast sa ei kartnud
mind.

- 12** Mina paljastan su
võltsõiguse^f ja su teod,^g
neist pole sulle mingit abi.^h
- 13** Kui sa hüüad appi,
siis ei päästa sind
su paljud ebajumalad.ⁱ
Tuul viib nad kõik ära,
kõigest tuuleõhk
puhub nad minema.
Kes aga otsib kaitset
minu juurest, pärrib maa
ja saab endale
mu püha mäe.^j
- 14** Siis öeldakse:
„Ehitage tee, rajage tee!^k
Eemaldage takistused
mu rahva teelt!””
- 15** Nii ütleb tema,
kes on kõrge ja ülev,

57:8 *Ilmselt mõeldakse ebajumalakum-
mardamist. 57:9 *Teine võimalik tä-
hendus: „kuninga”. 57:11 *Võib tõlkida
ka „ja varjasin su tegusid”.

PTK 57

- a Hes 16:25, 33
Hes 23:18
b Jes 30:9, 10
Jes 59:3
c Jer 1:3
Jer 2:32
Jer 9:3
d Jes 42:24, 25
e L 50:21
f Jes 58:2
g Jes 66:3
h Jer 7:4
Mi 3:4
i Koh 10:14
Jes 42:17
j Jes 56:6, 7
Jes 66:20
Hes 20:40
Jl 3:17
k Jes 35:8
Jes 40:3
Jes 62:10

Teine veerg

- a 1Mo 21:33
L 90:2
Jes 40:28
1Ti 1:17
b 2Mo 15:11
Lu 1:46, 49
c 1Ku 8:27
d L 34:18
L 147:3
Jes 61:1
Jes 66:2
e L 103:9
Mi 7:18
f II 34:14, 15
g Jer 6:13
Jer 8:10
h Jer 3:14
i Jer 33:6
Ho 14:4
j Jes 49:10
k Jes 12:1
l Jes 61:2
Nu 1:4
m Jes 48:18
Ef 2:17
n Õp 13:9
Jes 3:11

PTK 58

- o Jes 1:2
Jes 31:6
Jes 59:13

kes elab igavesti^a
ja kelle nimi on püha:^b
„Ma elan kõrges ja
pühas paigas,^c
aga ka rõhutute ja
vaimult alandlike juures,
et elustada alandlike vaimu
ja rõhutute südant.”^d

- 16** Ma ei süüdista neid igavesti
ega jää alatiseks
viha kandma,^e
sest muidu nõrkeks minu
pärast inimese vaim,^f
hingelised, kelle ma
olen loonud.
- 17** Ma vihastusin Israeli
patustamise pärast, kui ta
ajask taga ebaausat kasu.^g
Seepärast ma lõin teda,
varjasin oma palet
ja olin vihane,
kuid tema käis taganejana^h
oma südame teel.
- 18** Ma olen näinud tema teid,
aga ma ravinⁱ
ja juhatan teda,^j
lohutan teda^k
ja ta leinajaid.”^l
- 19** „Ma toon kiituse nende
huultele.
Kestev rahu on nii
kaugel- kui ka
lähedalolijal^m
ja ma tervendan ta,”
ütleb Jehoova.
- 20** „Aga jumalatud on
nagu mässav meri,
mis ei rahune,
mille veed keerutavad üles
adrut ja muda.
- 21** Jumalatuil ei ole rahu,ⁿ
ütleb mu Jumal.
- 58** „Hüüa täiest kõrist,
ära hoiä end tagasi!
Hüüa valjult nagu sarv.
Anna mu rahvale teada
nende üleastumised,^o
Jaakobi soole nende patud.

- 2** Päevast päeva
nad otsivad mind
ja tunnevad heameelt
mu teede tundmisest,
otsekui oleks nad rahvas,
kes on tegutsenud
õiglaselt
ega ole hüljanud
oma Jumala õigust.^a
Nad paluvad minult
õiglast kohtumõistmist,
tulevad rõõmuga
Jumala ligi, õeldes:^b
- 3** „Miks sa ei näe,
kui me paastume?^c
Miks sa ei märka,
kui end vaevame?“^d
Sellepärast, et
paastupäeval te ajate taga
oma tahtmist*
ja rõhute oma töölisi.^e
- 4** Teie paast lõppeb
tüli ja kaklemisega,
te peksate vihasealt
rusikaga.
Kui te niimoodi paastute,
siis ei kuulu teie häält
taevas.
- 5** Kas selline peaks olema
mulle meelepärane paast,
päev, mil inimene
end vaevab,
langetab pea kui kõrkjas
ning teeb endale aseme
kotiriide ja tuha peale?
Kas seda sa nimetad
paastuks ja Jehoovale
meelepäraseks päevaks?
- 6** Ei, mulle meelepärane paast
on selline:
tuleb kõrvaldada
kurjuse ahelad,
päästa valla ikke köied,^f
vabastada rõhutud^g
ja murda puruks kõik ikked,
7 tuleb jagada leiba
näljasega,^h

58:3 *Võib tõlkida ka „te teete, mis teile meeldib“.

PTK 58

- a Jes 29:13
Hes 33:32
- b Jes 1:14, 15
- c Mal 3:14
- d 3Mo 16:29
- e Jer 34:15, 16
Mi 3:2-4
- f Jer 34:8, 9
- g Õp 28:27
- h L 41:1
L 112:9
Õp 19:17
Õp 22:9

Teine veerg

- a Hes 18:7, 8
Jk 2:15, 16
1Jo 3:17
- b Õp 4:18
- c 2Mo 14:19
Jes 52:12
- d Jes 32:6
Jes 59:3
- e 5Mo 15:7, 8
- f L 37:5, 6
- g Jes 49:10
- h Jes 61:11
Jer 31:12
- i Neh 2:5
Jer 31:38
- j Jes 61:4
- k Neh 6:1
Am 9:11, 14
- l Neh 13:15
Jes 56:2
Jer 17:21

võtta vaesed ja kodutud
oma majja,
riietada alastiolijat^a
ja mitte keerata selga
oma sugulasele.

- 8** Siis lööb helendama
su valgus otsekui koit^b
ja saabub kiiresti
su tervenemine.
Sinu ees käib su õiglus
ja Jehoova au on sulle
järelväeks.^c
- 9** Siis sa hüüad
ja Jehoova vastab sulle,
sa hüüad appi ja ta ütleb:
„Siin ma olen!“
Kui sa kaotad enda keskelt
ikke,
lõpetad sõrmega näitamise
ja öela kõne,^d
- 10** kui annad näljasele,
mida sa ise ihkad,^e
ja vaevatule,
nii et talle küll saab,
siis särab su valgus
isegi pimeduses
ja su pilkane pimedus
on otsekui keskpäev.^f
- 11** Jehoova juhatab sind alati,
annab sulle küllalt
ka põuasel maal^g
ja elustab su luud.
Siis oled sa
kui kastetud aed,^h
nagu allikas,
mis iial ei kuiva.
- 12** Sinu algatusel ehitatakse
üles muistsed varemed,ⁱ
sa taastad põlvest põlve
varemeis olnud
alusmüürid.^j
Sind nimetatakse
lagunenud müüride
parandajaks^k
ja teede taastajaks,
teede, mille ääres elada.
- 13** Kui sa hingamispäeva
pärast ei aja mu pühal
päeval taga oma tahtmist,^l

kui nimetad hingamispäeva
 ülimald rõõmuks,
 Jehoova pühaks ja
 austusväärseks päevaks^a
 ning kui austad seda,
 selle asemel et ajada taga
 oma tahtmist ja
 rääkida tühje sõnu,

- 14** siis tunnend sa Jehoovast
 ülimald rõõmu
 ja ma viin sind
 maa kõrgendikele.^b
 Ma annan sulle süüa* su
 esiisa Jaakobi pärandist,^c
 sest Jehoova suu on
 rääkinud.”

- 59** Jehoova käsi pole
 päästmiseks lühike^d
 ega tema kõrv
 kuulmiseks kurt.^e
- 2** Teie endi süüteod on
 lahutanud teid
 oma Jumalast,^f
 teie pattude tõttu varjab ta
 oma palet teie eest
 ega kuula teid.^g
- 3** Sest teie pihud
 on rüvetunud verega,^h
 teie sõrmed süütegudega.
 Teie huuled räägivad valetⁱ
 ja teie keel pomiseb
 ülekohut.
- 4** Keegi ei võta sõna
 õiguse kaitseks,^j
 keegi ei lähe kohtusse
 tõtt kõnelema.
 Nad loodavad tühja peale^k
 ja räägivad mõttetusi,
 nad sigitavad häda ja
 sünnitavad kurjust.^l
- 5** Nad hauvad
 mürkmao mune,
 koovad ämblikuvõrku.^m
 Kes neid mune sööb,
 see sureb,

58:14 * Võib tõlkida ka „ma lasen sul rõõmu tunda“.

PTK 58

a 5Mo 5:12-14

b 5Mo 32:13

c L 105:10, 11
Jer 3:18

PTK 59

d 4Mo 11:23
Jes 50:2

e L 116:1

f Jer 5:25

g 5Mo 31:16, 17
5Mo 32:20
Jes 57:17
Hes 39:23
Mi 3:4h Jer 1:15
Jer 2:34
Hes 7:23i Jer 7:9, 10
Hes 13:8j Jer 5:1
Hes 22:30
Mi 7:2

k Jer 30:12, 13

l Mi 2:1

m II 8:13, 14

Teine veerg

a Jer 57:12

b Jer 6:7
Mi 6:12c Jer 22:17
Hes 9:9
Mt 23:35

d Ro 3:15-17

e Jer 5:7
Jes 59:15
Jer 5:1
Am 6:12
Hab 1:4

f Jer 8:15

g Jer 5:30

h 5Mo 28:
15, 29i Jer 1:5
Hes 5:5, 6j Jer 14:7
Ho 5:5

ja katkilõõdud munast
 väljub rästik.

- 6** Nende ämblikuvõrk
 ei kõlba rõivaks
 ega saa nad end katta
 oma tehtuga.^a
 Nende teod on kurjad,
 nende kätes on vägivald.^b
- 7** Nende jalad jooksevad
 kurja tegema,
 nad tõttavad valama
 süütut verd.^c
 Nende mõtted on kurjad,
 nende teedel on hukatus
 ja häda.^d
- 8** Nad ei tunne rahu teed,
 ei ole õigust nende radadel.^e
 Nad teevad oma teed
 käänulliseks.
 Ükski, kes neil käib,
 ei tunne rahu.^f
- 9** Seepärast on õiglus
 meist kaugel
 ja õigus ei küündi meieni.
 Me ootame valgust,
 kuid on pimedus,
 ootame valgussära,
 kuid käime
 pilkses pimeduses.^g
- 10** Me kobame seinä
 nagu pimedad,
 kobame nagu silmitud.^h
 Me komistame keskpäeval
 nagu õhtuhämaruses,
 elujõuliste keskel oleme
 kui surnud.
- 11** Me kõik õimiseme
 nagu karud,
 kuugame kurvalt kui tuvid.
 Me ootame õigust,
 aga seda pole,
 päästet, kuid see on
 meist kaugel.
- 12** Sest meie üleastumisi
 sinu ees on palju,ⁱ
 kõik meie patud
 tunnustavad meie vastu.^j

Sest meie üleastumised
on meiega,
me teame hästi
oma süütegusid.^a

- 13** Me oleme Jehoova vastu
patustanud ja ta salanud,
oleme oma Jumalale
selja keeranud,
plaanitsenud rõhumist
ja mässamist,^b
sepitsenud ja rääkinud
oma südames valet.^c
- 14** Õiglus on tagasi tõrjutud,^d
õigus seisab kaugel,^e
tõde komistab väljakul
ja ausus ei pääse ligi.
- 15** Tõde* on kadunud^f
ja igaüks,
kes loobub kurjusest,
rõõvitakse paljaks.
Jehoova nägi seda
ja talle ei meeldinud,
et õigust pole.^g
- 16** Ta nägi, et keegi
ei tule appi,
imestas, et keegi ei sekku.
Nii tõi ta enda käsivars
pääste*
ja tema õigus toetas teda.
- 17** Ta pani õiguse selga
kui soomusrüü
ja pähe päästekiivri,^h
tõmbas selga
kättemaksurüüⁱ
ja kattis end
innukuse ülekuuega.
- 18** Ta tasub igaühele
ta tegude järgi:^j
vastaseid ootab raev,
vaenlasi kättemaks.^k
Saartelegi maksab ta välja
nende teenitud osa.
- 19** Päikeseloojangu pool
kardetakse Jehoova nime
ja päikesetõusu pool
austatakse teda,

59:15 *Võib tõlkida ka „ausus”. 59:16
*Võib tõlkida ka „talle võidu”.

PTK 59

- a Esr 9:13
Neh 9:33
Tn 9:5
- b Jes 31:6
Jes 32:6
Jer 17:13
- c Jer 5:23
- d L 82:2
Hab 1:4
- e Jes 5:22, 23
- f Jes 48:1
- g Mi 3:2
- h Ef 6:17
1Te 5:8
- i 5Mo 32:35
L 94:1
- j Ii 34:11
L 62:12
Jer 17:10
- k Jes 1:24
Nu 4:11
Hes 5:13

Teine veerg

- a Jes 48:17
Jes 62:11
- b 5Mo 30:1–3
Ro 11:26
- c Ro 11:27

PTK 60

- d Jes 51:17
Jes 52:1
- e Jes 60:19, 20
- f Jes 11:10
- g Jes 49:23
- h Ilm 21:23, 24
- i Jes 49:17, 18
Jes 54:1
- j Jes 49:21, 22
- k Jer 33:9
- l Jes 61:6
Hag 2:7, 8
- m 1Aj 1:32, 33

sest ta tuleb
nagu tormav jõgi,
mida kihutab tagant
Jehoova vaim.

- 20** „Siionile tuleb lunastaja,^a
neile Jaakobi kojast,
kes on pöördunud
oma üleastumistest,^b
teatab Jehoova.
- 21** „See on minu leping nen-
dega,^c ütleb Jehoova. „Minu
vaimu, mis on sinu peal, ja sõnu,
mis ma olen pannud sinu suhu,
ei võeta sinu suust, su laste
suust ega su lastelastegi suust ei
nüüd ega iial,” ütleb Jehoova.
- 60** „Oo, naine, tõuse,^d sära,
sest sinu valgus
on tulnud,
sinu peale paistab
Jehoova auhiilgus.^e
- 2** Pimedus katab maad
ja pilkane pimedus rahvaid,
kuid sinu peale paistab
Jehoova valgus
ja sinu peal nähakse
tema auhiilgust.
- 3** Rahvad tulevad
su valguse juurde^f
ja kuningad^g
su kirkuse* juurde.^h
- 4** Tõsta silmad ja vaata ringi!
Nad kõik on kogutud kokku,
nad tulevad sinu juurde.
Sinu pojad tulevad kaugelt,ⁱ
su tütreid kantakse hellalt.^j
- 5** Sel ajal sa vaatad ja särad,^k
su süda põksub
ja paisub rõõmust,
sest su juurde juhatakse
mere aarded,
su juurde tulevad
rahvaste rikkused.^l
- 6** Su maad katab
kaamelite murd,
seal on Midjani ja Eefa^m
noored kaamelitäkud.

60:3 *Võib tõlkida ka „koiduvalguse”.

Tulevad kõik
Seeba elanikud.
Nad kannavad
kulda ja viirukit
ning ülistavad Jehoovat.^a

- 7** Kõik Keedari^b karjad
kogutakse sinu juurde.
Nebajoti^c jäärad
teenivad sind.
Nad tulevad mu altarile ja
on mulle meelepärased,^d
ning ma ehin
oma aulist* koda.^e
- 8** Kes on need,
kes tulevad lennates,
on otsekui pilved,
otsekui tuvid, kes lendavad
tuvimajadesse?
- 9** Minule loodavad saared.^f
Tarsise laevad on eesotsas,
et tuua su pojad kaugelt*^g
ühes nende hõbeda ja
kullaga,
et kiita su Jumala Jehoova,
Iisraeli Püha nime,
sest tema austab[#] sind.^h
- 10** Võõramaalased
ehitavad üles su müürid
ja nende kuningad
teenivad sind,ⁱ
sest oma vihas
ma lõõn sind,
aga oma armus
ma halastan su peale.^j
- 11** Sinu väravad on alati lahti,^k
neid ei suleta
päeval ega ööl,
et su juurde toodaks
rahvaste rikkused,
ning nende kuningad
tulevad esirinnas.^l
- 12** Aga iga rahvas ja
kuningriik, kes sind ei
teeni, hukkub;

60:7 *Võib tõlkida ka „kaunist”. **60:9**
*Võib tõlkida ka „Tarsise laevad, nagu va-
remgi, toovad su pojad kaugelt”. [#]Võib
tõlkida ka „ehib”.

PTK 60

- a Mal 1:11
b Jes 42:11
c 1Mo 25:13
d 2Mo 29:
39, 42
Jes 56:6, 7
e Hag 2:9
f Jes 51:5
g Jes 60:4
Jes 66:20
h L 149:4
Jes 52:1
Jes 55:5
i Esr 7:27
Neh 2:7, 8
Jes 49:23
j 5Mo 30:3
L 30:5
Jes 54:7
Jes 57:17, 18
k Ilm 21:25, 26
l Jes 60:3, 5

Teine veerg

- a Jes 41:11
b Jes 35:1, 2
c Jes 41:19
Jes 55:13
d L 132:7
e Jes 62:12
f 2Aj 36:20, 21
Jes 49:14
Jer 30:17
Nu 1:4
g Jes 35:10
Jes 61:7
Jer 33:10, 11
h Jes 61:6
i Jes 49:23
j Jes 49:26
k Jes 1:26
Jes 32:1
l Jes 2:4
Jes 11:9
Jes 54:14
Sak 9:8
m Jes 26:1

neid rahvaid ootab
täielik häving.^a

- 13** Sinu juurde tuleb
Liibanoni auhiilgus,^b
tulevad kadakas, saar
ja küpress üheskoos,^c
et kaunistada mu pühamut.
Ma austan oma
jalgade aset.^d
- 14** Su rõhujate pojad tulevad
ja kummardavad sind,
kõik, kes sind põlgasid,
langevad su jalge ette
ja nimetavad sind
Jehoova linnaks,
Iisraeli Püha Siioniks.^e
- 15** Kuigi sa olid hüljatud
ja vihatud ning keegi
ei käinud sinu kaudu,^f
teen ma sind
igaveseks uhkuseks,
juubelduse põhjuseks
kõigile põlvedele.^g
- 16** Sa jood rahvaste piima,^h
imed kuningate rinda.ⁱ
Sa mõistad, et mina,
Jehoova, olen su päästja,
et Jaakobi vägev
on su lunastaja.^j
- 17** Vase asemel toon ma kulda,
raua asemel hõbedat,
puu asemel vaske
ja kivide asemel rauda.
Ma panen su ülevaatajaks
rahu
ja su töödejuhatajaks
õiguse.^k
- 18** Ei kulda enam vägivallast
su maal,
hävingust ega
purustamisest
su piirides.^l
Sa nimetad oma müüre
Päästeks^m
ja värvaid Kiituseks.
- 19** Päike ei valgusta sind enam
päeval
eга sära sulle enam kuu,

sest Jehoovast saab
sinu igikestev valgus,^a
sinu Jumalast su ilu.^b

- 20** Su päike ei looju enam
ja su kuu ei kahane,
sest Jehoovast saab sinu
igikestev valgus^c
ja su leinapäevad lõppevad.^d

- 21** Kõik su rahva liikmed
on õiglased
ja pärivad igaveseks maa.
Nemad on minu istutatud
võsud,
mu kätetöö.^e
mis mind kaunistab.^f

- 22** Vähesest saab tuhat
ja väiksest vägev rahvas.
Mina, Jehoova,
tõttan sellega omal ajal.”

- 61** Kõrgeima valitseja
Jehoova vaim
on minu peal,^g
sest Jehoova on võidnud
mind kuulutama
head sõnumit tastatele.^h

Ta on saatnud mind
tervendama neid,
kel murtud süda,
kuulutama vabastust
vangistatuile
ja avama vangide silmi,ⁱ

- 2** kuulutama Jehoova
soosingu aastat
ja meie Jumala
kättemaksu päeva,^j
lohutama kõiki leinajaid,^k

- 3** andma neile,
kes Siionit leinavad,
tuha asemele peakatet,
leina asemele rõõmuõli,
muserdatud vaimu asemele
ülistuskuube.

Siis kutsutakse neid
suurteks õigusepuudeks,
Jehoova istanduseks,
millega ta end austab*.^l

61:3 *Võib tõlkida ka „kaunistab”.

PTK 60

a L 36:9
Jes 60:1
Ilm 21:23
Ilm 22:5

b Sak 2:4, 5

c L 27:1
L 84:11

d Jes 25:8
Jes 30:19
Jes 35:10

e Jes 43:6, 7

f Jes 44:23

PTK 61

g Jes 42:1
Mt 3:16

h Mt 11:4, 5
Ap 10:37, 38

i Lu 4:17–21
Lu 7:22
Ap 26:17, 18

j Jes 34:8

k Jes 25:8
Mt 5:4
Lu 6:21

l Jes 60:21

Teine veerg

a Jes 49:8
Jes 51:3

b Jes 44:26
Jes 58:12

c Hes 36:
33, 34

d Jes 60:10

e Jes 14:1, 2

f 2Mo 19:6

g Jes 23:17, 18
Jes 60:5, 7

h Sak 9:12

i Jes 35:10

j 5Mo 32:4
L 33:5
L 37:28

k Õp 6:16–19

l Jes 55:3
Jer 32:40

m Sak 8:13

n Jes 65:23

- 4** Nad ehitavad üles
muistsed varemed,
taastavad ammu laastatud
paigad^a

ja hävitatud linnad,^b
mis on põlvkondi
tühjana seisnud.^c

- 5** „Võõrad tulevad ning
karjatavad teie karju,
võõramaalased^d harivad
teie põlde ja
viinamägesid.^e

- 6** Teid aga kutsutakse
Jehoova preestriteks.^f
Nad nimetavad teid meie
Jumala teenijateks.

Te toitute
rahvaste rikkustest,^g
räägite uhkusega nendelt
saadud varandusest*.

- 7** Häbi asemel te saate
kahekordselt õnnistusi,
alanduse asemel
on hõiskamine.

Mu rahvas saab oma maal
kahekordse omandi^h
ja neile kuulub igavene
rõõm.ⁱ

- 8** Sest mina, Jehoova,
armastan õigust,^j
vihkan rõõvimist ja
ülekohtu.^k

Ma annan ustavalt neile
nende palga
ja sõlmin nendega
igavese lepingu.^l

- 9** Nende järeltulijad saavad
tuntuks rahvaste hulgas,^m
nende järglased
rahvahõimude seas.
Kõik, kes neid näevad,
mõistavad,
et nad on Jehoova
õnnistatud.ⁿ

- 10** Jehoova paneb mind
juubeldama.

61:6 *Võib tõlkida ka „nende aust”.

Jumal paneb mu hinge
rõõmust rõkkama.^a

Sest ta on riietanud mind
päästekuube,^b

mähkinud õiguserüüsse.

Ma olen nagu peigmees,
kes kannab turbanit
kui preester,^c

ja olen nagu pruut, kes end
ehetega kaunistab.

11 Nagu maa laseb targata
võsudel

ja aed võrsuda oma külvil,
nii laseb kõrgeim valitseja
Jehoova

võrsuda õigusel^d ja kiitusel^e
kõigi rahvaste ees.

62 Siioni pärast ma ei vaiki,^f
Jeruusalemma pärast

ma ei püsi tasa,

enne kui ta õigus hakkab
paistma kui valgussära^g

ja ta pääste põlema
kui tõrvik.^h

2 „Siis näevad rahvad
su õigust, oo, naine,ⁱ

ja kõik kuningad
su auhiilgust.^j

Sind kutsutakse siis
uue nimega,^k

mille annab sulle
Jehoova suu.

3 Sa oled kauniks krooniks
Jehoova käes,

kuninglikuks turbaniks
oma Jumala peos.

4 Sind ei nimetata enam
hüljatud naiseks^l

ega sinu maad
mahajäetuks,^m

vaid su nimeks saab
Sina Oled Mu Rõõmⁿ

ja su maa nimeks
Abielunaine.

Sest Jehooval on sinu üle
hea meel

ja sinu maa on kui
abelunaine.

PTK 61

a Jes 65:13

b Jes 52:1
Ilm 21:2

c 2Mo 28:
39, 41

d Jes 45:8
Jes 62:1

e Jes 58:11
Jes 60:18
Jes 62:7

PTK 62

f L 102:13
Sak 2:12

g Jes 1:26

h Jes 51:5

i Jes 54:1
Jes 60:1

j Jes 49:23
Jes 60:11

k Jer 33:16

l Jes 49:14
Jes 54:6

m Jes 32:14

n L 149:4
Sef 3:17

Teine veerg

a Jes 65:18, 19
Jer 32:41

b Jes 61:11
Jer 33:9
Sef 3:19, 20

c 5Mo 28:
49–51
Jer 5:17

d 5Mo 14:23
Jes 65:21, 22

e Jes 40:3
Jes 48:20

f Jes 57:14

g Esr 1:1, 3
Jes 11:12
Jes 49:22

h Sak 9:9
Mt 21:5
Joh 12:15

5 Nii nagu noor mees abiellub
neitsiga,
nii abielluvad su pojad
sinuga.

Su Jumal rõõmustab
sinu üle

nagu peigmees
oma pruudi üle.^a

6 Sinu müüride peale,
Jeruusalemm, olen ma
seadnud vahimehed.

Ärgu nad hetkekski vaikigu
ei päeval ega ööl.

Teie, kes räägite Jehoovast,
ärge puhake,

7 ärge andke temale rahu,
kuni ta on Jeruusalemma
kindlustanud,
pannud kogu maa
seda kiitma.”^b

8 Jehoova on andnud vande
oma parema käe ja

tugeva käsivarre juures:

„Ma ei anna enam teie vilja
teie vaenlastele toiduks

ja võõramaalased ei joo
enam värsket veini,

mille pärast te olete
vaeva näinud,^c

9 vaid kes koguvad,
ka söövad seda

ja kiidavad Jehoovat,
ning kes korjavad,

joovad seda
minu pühades õuedes.”^d

10 Minge välja,
minge väravaist välja!

Puhastage rahvale tee!^e
Ehitage tee,

ehitage maantee,
eemaldage kivid!^f

Pange rahvastele püsti
kogunemistähis!^g

11 Jehoova kuulutab maa
äärtele:

„Õelge Siioni tütrele:
„Sinu pääste tuleb.”^h

Tal on kaasas tasu,
ja tema ees on palk,
mida ta maksab.””^a

- 12** Neid nimetatakse
pühaks rahvaks,
Jehoova lunastatuiks,^b
aga sind nimetatakse
Otsituku ning Linnaks,
Mida Pole Maha Jäetud.^c

63 Kes see on, kes tuleb
Edomist,^d
oma erksavärvilisis* riideis
Bosrast,^e
kes auväärseis rõivais
võimsalt marsib?
„See olen mina,
kes räägin õigust,
kel on külluslikult jõudu
päästmiseks.”

2 Miks on su riided punased,
su rõivad nagu
surutõrres sõtkujal?^f

3 „Ma sõtkusin viinamarju
üksinda,
rahvaste seast polnud
kedagi mu kõrval.
Ma sõtkusin neid oma vihas,
tallasin neid oma raevus.^g
Nende veri pritsis
mu rõivastele,
kõik mu riided märdusid.

4 Mu otsuseks on
kättemaksupäev^h
ja mu lunastatute aasta
on saabunud.

5 Ma vaatasin,
aga aitajat ei olnud,
hämmastusin,
et keegi ei pakkunud abi.
Seepärast tõi mulle pääste*
mu enda käsivars,ⁱ
mind toetas mu enda raev.

6 Oma vihas tallasin
ma rahvaid,
panin nad joobuma
mu raevust^j

PTK 62

a Jes 40:9, 10

llm 22:12

b L 107:2, 3

c Jes 54:7

PTK 63

d L 137:7

Jes 34:5, 6

e Am 1:12

f Jl 3:13

llm 14:19, 20

llm 19:15

g Jes 34:2

h Jes 34:8

Jes 35:4

Jes 61:1, 2

i Jes 51:9

Jes 52:10

Jes 59:16

j Jer 25:15, 16

Teine veerg

a L 78:12

L 105:5

b 2Mo 24:7

c 2Mo 14:30

d 2Mo 3:7

e 2Mo 14:19

2Mo 23:20

f 5Mo 7:8

g 2Mo 19:4

5Mo 1:31

h 5Mo 9:7

i Ap 7:51

Ef 4:30

j 3Mo 26:

14, 17

5Mo 28:63

k Jer 21:5

l 2Mo 14:30

Jes 51:10

m L 77:20

n 4Mo 11:16, 17

o 2Mo 6:1, 6

2Mo 15:16

p 2Mo 14:

21, 22

q 2Mo 9:15, 16

2Mo 14:17

Ro 9:17

ning valasin
nende vere maha.”

7 Ma kõnelen Jehoova
truu armastuse tegudest,
Jehoova
kiiduväärt tegudest,
kõigest, mis Jehoova
on meie heaks teinud,^a
tema paljudest heategudest,
mis ta on Iisraeli rahvale
teinud
oma halastuses ja oma
truu armastuse külluses.

8 Ta ütles: „Nad on tõesti
minu rahvas,
kes ei murra truudust.”^b
Nii sai ta nende päästjaks.^c

9 Kõik, mis vaevas neid,
vaevas ka teda.^d
Tema isiklik saadik*
päästis nad.^e

Armastuse ja kaastunde
pärast lunastas ta nad,^f
ta tõstis nad üles
ja kandis neid
kõigil muistseil päevil.^g

10 Aga nad mässasid^h ja
kurvastasid
tema püha vaimu.ⁱ
Siis sai ta

nende vaenlaseks^j
ja võitles nende vastu.^k

11 Nad meenusid
ammuseid päevi,
tema teenija Moosese päevi:
„Kus on see, kes tõi nad
välja merest^l koos
oma rahva karjastega?”^m

Kus on see, kes pani tema
sisse oma püha vaimu,ⁿ

12 see, kelle auline käsivars
toetas Moosese
paremat kätt,^o
kes lõhestas nende ees
veed,^p
et teha endale
igikestev nimi,^q

63:1 *Teine võimalik tähendus: „erepu-naseis”. 63:5 *Võib tõlkida ka „võidu”.

63:9 *Võib tõlkida ka „tema palge eest tulnud ingel”.

- 13** see, kes juhtis nad läbi
vetevoogude*,
nii et nad käisid
ega komistanud,
astusid nagu hobune
tühermaal?
- 14** Nagu kariloomad lähevad
alla orutasandikule
puhkama,
nõnda viis Jehoova vaim
nad puhkepaika.^a
Nii juhtisid sa oma rahvast,
et teha endale ülev* nimi.^b
- 15** Vaata alla taevast,
oma pühast ja aulisest*
eluasemest.
Kus on su ind ja vägevus,
su sügav kaastunne^c
ja halastus?^d
Meie eest on need varjatud.
- 16** Sina oled ju meie isa.^e
Isegi kui Aabraham
ei tea meid
ja Iisrael ei tunne meid,
oled sina, Jehoova,
meie isa.
Ammusest ajast on su nimi
Meie Lunastaja.^f
- 17** Miks sa, Jehoova, lased
meil eksida* su teedelt?
Miks lased meie südamed
paaduda, nii et me sind
ei karda?^g
Tule tagasi oma teenijate
pärast,
sulle kuuluvate suguharude
pärast!^h
- 18** Vaid üürikeseks ajaks oli
su pühal rahval omand.
Meie vastased tallasid maha
su pühamu.ⁱ
- 19** Liiga kaua oleme olnud
otsekui need, kelle üle
sa pole kunagi valitsenud,

63:13 *Võib tõlkida ka „sügavate vete”.
63:14 *Võib tõlkida ka „kaunis”. **63:15**
*Võib tõlkida ka „kaunist”. **63:17** *Võib
tõlkida ka „paned meid eksima”.

PTK 63
a Jos 22:4

b 2Sa 7:23
Neh 9:10

c Jer 31:20

d 5Mo 4:31
Neh 9:17

e 2Mo 4:22

f Jes 41:14

g Jes 6:10

h L 74:2
L 80:14, 15

i 2Aj 36:19
Jes 64:11
Nu 1:10

Teine veerg

PTK 64
a 2Mo 34:10

b Hab 3:6

c L 130:6–8
Jes 25:9
Mi 7:7
1Ko 2:9

d Sef 2:3
Ap 10:34, 35

e Jes 1:21
Jes 63:10

f 3Mo 12:2
3Mo 15:20

nagu need, keda pole
kunagi nimetatud
sinu nimega.

- 64** Kui sa ometi oleksid
käristanud taeva lõhki
ja tulnud alla,
nii et mäed oleksid
kõikunud sinu pärast —
- 2** nagu südanuks tuli
okсарisu
ja pannuks vee keema —,
siis oleks su nimi saanud
kuulsaks su vastaste seas
ja rahvad oleksid värisenud
su ees.
- 3** Kui sa tegid
aukartustäratavaid asju,
mida me ei sõandanud
oodatagi,^a
tulid sa alla ja
mäed rappedid su ees.^b
- 4** Ammusest aegadest saadik
pole keegi kuulnud, ükski
kõrv pole tähele pannud,
ükski silm pole näinud,
et oleks teist Jumalat
peale sinu,
kes sa tegutsed nende
heaks, kes sind ootavad*.^c
- 5** Sa võtad vastu need,
kes rõõmsalt teevad,
mis õige,^d
kes peavad sind meeles
ja järgivad su teid.
Sa vihastusid,
kui me patustasime.^e
Me käisime kaua patuteel.
Kas peaksime nüüd
pääsema?
- 6** Me kõik oleme otsekui see,
kes on ebapuhas,
ja kõik meie õiged teod
on nagu
menstruatsiooniverelapp.^f
Me kõik närtsime
nagu lehed

64:4 *Võib tõlkida ka „kannatlikult oota-
vad”.

ja meie patud kannavad
meid ära otsekuu tuul.

- 7** Mitte keegi ei hüüa su nime,
keegi ei püüa sinust
kinni haarata.

Sa oled varjanud meie eest
oma palge^a

ja lased meil hääbuda meie
süütegude tõttu.

- 8** Ometi oled sina, Jehoova,
meie isa.^b

Meie oleme savi
ja sina oled pottsepp*,^c
me kõik oleme sinu kätetöö.

- 9** Ära vihastu üleliia,
Jehoova,^d

ära pea igavesti meeles
meie süütegeusid.

Palun vaata meid, me kõik
oleme ju sinu rahvas!

- 10** Sinu pühad linnad on
saanud kõnnumaaks.
Siion on saanud
kõnnumaaks
ja Jeruusalemm
tühermaaks.^e

- 11** Meie püha ja auline koda*,
kus meie esiisad
sind ülistasid,
on saanud tuleroaks,^f
varemeis on kõik,
mis oli meile kallis.

- 12** Kas sa kõike seda nähes
hoiad end veel tagasi,
Jehoova?

Kas sa vaikid ja lased meid
nii rängalt vaevata?^g

- 65** „Ma olen olnud
kättesaadav neile,
kes pole mind otsinud.
Ma olen olnud leitav neile,
kes pole püüdnud mind
leida.^h

64:8 *Võib tõlkida ka „sina vormisid meid”. **64:11** *Võib tõlkida ka „kaunis tempel”.

PTK 64

a 5Mo 31:17
Jes 57:17

b Jes 63:16

c Jes 29:16
Jes 45:9
Jer 18:6

d L 74:1
L 79:5

e L 79:1
Nu 1:4
Nu 5:18
Mi 3:12

f 2Aj 36:17, 19
Jer 52:12, 13

g L 74:10, 11
Sak 1:12

PTK 65

h Jes 55:6, 7

Teine veerg

a Ro 10:20, 21

b 5Mo 31:27
Neh 9:29
Sak 7:11

c Jes 59:7, 8
Jer 35:15

d Jer 5:23

e 2Ku 17:16, 17
Jer 32:29

f Jes 1:29
Jes 66:17

g 4Mo 19:16

h 3Mo 11:7, 8
Jes 66:17

i 5Mo 14:3

j L 50:3, 21
Jer 16:18
Hes 11:21

k 2Mo 20:4, 5
3Mo 26:39

l 1Ku 22:
41, 43
2Ku 12:3

Rahvale, kes pole
hüüdnud mu nime, olen
ma öelnud: „Siin ma olen!
Siin ma olen!”^a

- 2** Kogu päeva olen
ma sirutanud käsi
kangekaelse rahva poole,^b
kes käib halval teel^c
ja järgib omi mõtteid,^d

- 3** rahva poole, kes solvab
mind otse näkku,^e
ohverdab aedades^f ja laseb
telliskividelt ohvrisuutsu
tõusta.

- 4** Nad istuvad
haudade juures,^g
veedavad öö
varjatud paikades*,
söövad sealihah^h
ja nende pajas on
rüve leem.ⁱ

- 5** Nad ütlevad: „Hoia eemale,
ära tule minu lähedale,
sest ma olen sinust
püham*.”
Nad on suits mu sõormeis,
kogu päeva põlev tuli.

- 6** See on mu ees
kirja pandud.

Ma ei vaiki,
vaid tasun neile,^j
tasun neile täiel määral

- 7** nende endi ja nende
esiisade süütegude eest,^k
kuna nad on
lasknud ohvrisuutsu tõusta
mägedel
ja teotanud mind
küngastel,^l
ütleb Jehoova.
„Jah, kõigepealt mõõdan
ma neile välja
kogu nende tasu.”

65:4 *Teine võimalik tähendus: „vahi-
onnides”. **65:5** *Teine võimalik tähen-
dus: „et mu pühadus ei kanduks sinule”.

- 8** Nõnda ütleb Jehoova:
„Nii nagu
viinamarjakobarast
saab uut veini
ja öeldakse: „Ära hävita
seda, sest selles on
midagi head”,
nii teen ma oma teenijate
heaks:
ma ei hävita neid kõiki.^a
- 9** Ma toon Jaakobist järglase,
Juudast oma mägede
pärija.^b
Minu valitud saavad selle
maa oma valdusse,
mu teenijad asuvad
sinna elama.^c
- 10** Saaron^d saab
lammaste karjamaaks
ja Aakori org^e
veiste puhkepaigaks
mu rahvale, kes mind otsib.
- 11** Aga teie olete need, kes on
hüljanud Jehoova,^f
ja unustanud
mu püha mäe,^g
kes katavad laua
õnnejumalale
ja valavad karikad täis
maitsestatud veini
saatusejumalale.
- 12** Seepärast ma määrän teid
hukule mõõga läbi,^h
te kõik langete põlvili
ja teid tapetakse,ⁱ
sest ma hüüdsin,
aga te ei vastanud,
ma rääkisin,
aga te ei kuulanud.^j
Te tegite edasi kurja
mu silmis
ja valisite selle, mis on
mulle vastumeelt.^k
- 13** Seepärast ütleb kõrgeim
valitseja Jehoova:
„Minu teenijad söövad,
aga teie olete näljas.^l
Minu teenijad joovad,^m
aga teie olete janus.

PTK 65

a Jer 30:11
Am 9:8

b Jes 60:21
Hes 37:21
Ob 17

c Jes 61:7
Sef 3:20

d Jes 33:9

e Jos 7:24
Ho 2:15

f Jes 1:4

g 2Aj 28:24
2Aj 34:25

h 3Mo 26:25
Hes 6:13

i Hes 9:6

j 2Aj 36:15, 16

k Jes 66:3

l L 37:19, 25
Am 8:11

m Jes 49:10

Teine veerg

a Jes 66:14

b Jes 66:5

c Jes 62:2
Jer 33:16

d 5Mo 6:13

e Jes 12:1
Jer 31:12
Sef 3:14, 15

f Esr 5:2
Jes 51:16
Jes 66:22
2Pe 3:13

g Ilm 21:1, 4

h Jes 51:11

i Jes 62:4
Jer 32:41

j Jes 25:8
Jer 31:12

Minu teenijad
rõõmustavad,^a
aga teie tunnete häbi.^b

- 14** Minu teenijad hõiskavad
südamerõõmust,
aga teie kisendate
südamevalust
ja halate meeleheitest.

- 15** Teist jääb maha nimi,
mis on mu valituile
needesõnaks,
ja kõrgeim valitseja
Jehoova
surmab teid kõiki.
Oma teenijaid aga hüüab ta
teise nimega.^c

- 16** Igaüht, kes siis maa peal
endale õnnistust otsib,
õnnistab tõe* Jumal,
ja see, kes maa peal
vande annab,
vannub tõe Jumala juures,^d
sest endised hädad
on unustatud,
need on mu silme eest
kadunud.^e

- 17** Ma loon uue taeva
ja uue maa.^f
Endisi asju ei tuletata
enam meelde*
ning need ei vaeva südant.^g
- 18** Seepärast juubeldage ja
rõõmustage igavesti
selle üle, mis ma loon!
Ma loon Jeruusalemma ja
see toob rõõmu
ning loon ta rahva ja
see paneb juubeldama.^h

- 19** Siis ma rõõmustan
Jeruusalemma pärast,
juubeldan
oma rahva pärast.ⁱ
Ei kulda temas enam
nutuhäält ega hädakisa.^j
- 20** „Ei ole seal imikut,
kes elab vaid mõne päeva,

65:16 *Võib tõlkida ka „ustav”, sõna-sõnalt „aameni”. **65:17** *Võib tõlkida ka „ei mäletata enam”.

ega eakat, kelle päevade määr ei täitu.

Kui keegi saja-aastasena sureb, on ta ikka kõigest poisike, patustajat tabab needus, olgugi ta saja-aastane*.

- 21** Nad ehitavad maju ja elavad neis,^a istutavad viinamägesid ja söövad nende vilja.^b
- 22** Nad ei ehita teistele elamiseks ega istuta teistele söömiseks. Mu rahva eluiga on nagu puu eluiga^c ja mu valitud tunnevad täit rõõmu oma kätetööst.
- 23** Nende kõva töö ei lähe tühja^d ning lapsed, kes neile sünnivad, ei näe õnnetust, sest Jehoova õnnistab neid^e ja nende järeltulijaid.^f
- 24** Juba enne, kui nad hüüavad, vastan ma neile, kui nad alles räägivad, võtan ma neid kuulda.
- 25** Hunt ja tall söövad üheskoos, lövi sööb õlgi nagu pull^g ja mao toiduks on põrm. Ei tehta kurja ega kahju kogu mu pühal mäel,^h ütleb Jehoova.
- 66** Nii ütleb Jehoova: „Taevas on mu troon ja maa mu jalajäri.ⁱ Kuhu te siis ehitaksite mulle koja,^j kuhu mu puhkepaiga?“^k
- 2** „Kõik selle on teinud mu oma käsi

PTK 65

a Jer 31:4

b Jes 62:8
Am 9:14

c L 92:12–14

d 3Mo 26:3–5
5Mo 28:4

e Jes 61:9

f Jes 66:22

g Jes 35:9
Ho 2:18h Jes 2:3, 4
Jes 11:6–9
Mi 4:2

PTK 66

i Mt 5:34, 35

j 2Aj 6:18
Ap 17:24k 1Aj 28:2
Ap 7:48–50

Teine veerg

a Jes 40:26

b 2Ku 22:18, 19
Lu 18:14

c Jes 1:11

d 3Mo 11:27

e 5Mo 14:8

f 3Mo 2:1, 2

g Jes 1:13

h 5Mo 28:15

i Jer 7:13

j 2Ku 21:9
Jes 65:3k Jes 5:18, 19
Jes 29:13l Jes 65:13, 14
Jer 17:13, 18

ja nõnda on need olemasollu tulnud,” lausub Jehoova.^a

„Ma vaatan selle peale, kes on alandlik, rusutud vaimuga ja väriseb mu sõnade ees*.”^b

- 3** Kes tapab pulli, on nagu inimesetapja.^c Kes ohverdab lamba, on nagu koera kaela murdja.^d Kes ohverdab anni, on nagu seavere ohverdaja.^e Kes toob meeldetuletusohvriks viirukit,^f on nagu maagiliste sõnadega õnnistaja*.^g

Nad on valinud endale oma teed ja neile meeldivad jäledused.

- 4** Seepärast valin mina neile karistuse^h ja saadan nende peale just selle, mida nad kardavad. Sest kui ma hüüdsin, siis ükski ei vastanud, kui ma rääkisin, siis keegi ei kuulanud.ⁱ Nad tegid edasi kurja mu silmis ja valisid selle, mis on mulle vastumeelt.”^j
- 5** Kuulake Jehoova sõnu, teie, kes värisete ta sõnade ees: „Teie vennad, kes teid vihkavad ja teid mu nime pärast kõrvale tõukavad, ütlevad pilkavalt: „Olgu austatud Jehoova!”^k kuid Jumal ilmutab end ja teeb teid rõõmsaks, nemad aga jäävad häbisse.”^l

65:20 *Teine võimalik tähendus: „seda, kes ei ela saja-aastaseks, peetakse neetuks”.

66:2 *Võib tõlkida ka „on õhinas mu sõnade pärast”. 66:3 *Teine võimalik tähendus: „on nagu ebajumala ülistaja”.

- 6** Linnast kostab kisa,
templist kõmin —
Jehoova maksab kätte
oma vaenlastele,
nagu nad väärivad.
- 7** Enne kui Siionil
algasid sünnitusvalud,
ta juba sünnitas.^a
Enne kui teda
haarasid tuhud,
tõi ta poeglapse ilmale.
- 8** Kes on eales kuulnud
midagi sellist?
Kes on näinud sellesarnast?
Kas maa tuuakse ilmale
üheainsa päevaga?
Kas sünnib rahvas
ühekorruga?
Kuid niipea kui Siionit
haarasid tuhud,
sünnitas ta oma pojad.
- 9** „Kas ma lasen sünnitusel
alata, aga siis ei lasegi
sünnitada?“
lausub Jehoova.
„Või kas ma kutsun
esile sünnituse, kuid siis
sulgen emakoja?“
küsib su Jumal.
- 10** Rõõmustage ühes
Jeruusalemmaga, hõisake
koos temaga,^b kõik,
kes teda armastate.^c
Juubeldage koos temaga,
kõik, kes teda leinate,
- 11** sest te imete küllastuseni
tema lohutuserinda
ning joote ja tunnete rõõmu
tema suurest aust.
- 12** Sest nii ütleb Jehoova:
„Ma annan talle rahu,
mis on kui jõgi,^d
ja rahvaste rikkused,
mis on kui tulvavesi.^e
Teid imetatakse ja
kantakse hellalt
ning hüpitatakse põlvedel.
- 13** Otsekuu ema lohutab poega,
nii lohutan mina teid,^f

PTK 66

a Jes 54:1

b Jes 44:23

c L 137:6

d Jes 9:7

e Jes 60:3
Hag 2:7

f Jes 51:3

Teine veerg

a Jes 44:28
Jes 65:18, 19

b Jes 59:18

c 5Mo 4:24

d L 50:3
Jer 25:32, 33

e 2Te 1:7, 8

f Jes 1:29
Jes 65:3g 3Mo 11:7, 8
Jes 65:4

h 3Mo 11:29

i 1Mo 10:4

j 1Mo 10:6, 13

k 1Mo 10:2
Hes 27:12, 13l Jes 60:3
Mal 1:11m 5Mo 30:1–3
Jes 11:16
Jes 43:6
Jes 60:4, 9

ja Jeruusalemma vaadates
te leiate tröösti.^a

14 Te näete seda ja teie süda
rõõmustab,
teie luud on täis elujõudu
nagu haljas rohi.

Jehoova käsi on tema
teenijatega,
kuid oma vaenlased
mõistab ta hukka.^b

15 „Jehoova tuleb nagu tuli^c
ja tema sõjavankrid
kui tormituul,^d
et maksta kätte
oma raevus,
et sõidelda tuleleegiga.^e

16 Jehoova mõistab kohut
tulega,
astub kogu inimsoo vastu
oma mõõgaga.
Jehoova poolt tapetuid
on palju.

17 Need, kes end pühitsevad
ja puhastavad, et minna aeda-
desse*,^f ning järgnevad sellele,
kes on keskel,^g ja söövad sea-
liha,^g igasugu jälkusi ja hiiri,^h
need kõik leiavad üheskoos oma
lõpu,ⁱ lausub Jehoova. **18** „Ku-
na ma tean nende tegusid ja
mõtteid, tulen ma koguma kok-
ku kõiki rahvaid ja keeli. Nad tu-
levad ja näevad minu au.“

19 „Ma teen nende keskel
tunnustähe ja saadan mõned
pääsenud teiste rahvaste juur-
de: Tarsisesse,ⁱ Puuli ja Luu-
di,^j vibuküttide juurde, Tuba-
lisse, Jaavanisse^k ja kaugetele
saartele, kes pole minust kuul-
nud ega näinud mu au. Siis nad
kuulutavad rahvaste seas minu
aulisust.^l **20** Nad toovad kõi-
gi rahvaste seast kõik teie ven-
nad^m hobuste, lahtiste ja kin-

66:17 *St aedadesse, kus kummarda-
ti ebajumalaid. ^fFraas „kes on keskel“
võib viidata ebajumalakujule või mingile
ebajumalateenistusega seotud süm-
bolile.

niste vankrite, muulade ning kärmete kaamelitega mu püha-le mäele, Jeruusalemma, anniks Jehoovale, nii nagu Iisraeli rahvas toob oma anni puhtas anumus Jehoova kotta," lausub Jehoova.

21 „Mõned võtan ma preestriteks ja leviitideks," ütleb Jehoova.

22 „Nii nagu mu ees jäävad püsima uus taevas ja uus maa,^a mille ma loon," lausub Jehoova, „nii püsivad mu ees ka teie järeltulijad ja teie nimi."^b

PTK 66

a Jes 65:17, 18
2Pe 3:13
Ilm 21:1

b Jes 65:23
Jer 31:35, 36

Teine veerg

a L 86:9
Sak 14:16
Mal 1:11

b Jes 34:10
Mt 25:41
Mr 9:47, 48
2Te 1:9

23 „Noorkuust noorkuusse ning hingamispäevast hingamispäeva tulevad kõik inimesed ja kummardavad mu ees,"^a ütleb Jehoova.

24 „Nad lähevad välja ja näevad nende laipu, kes mässasid mu vastu. Ussid nende peal ei sure, neid neelav tuli ei kustu^b ja nad on jälkuseks kogu inimsoole."

JEREMIJA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Jeremija määratakse prohvetiks (1-10)
Nägemus mandlipuust (11, 12)
Nägemus pajast (13-16)
Jeremija saab oma tööks jõudu (17-19)</p> <p>2 Iisrael hülgab Jehoova teiste jumalate pärast (1-37)
Iisrael nagu võõras viinapuu (21)
Tema riided on määrdunud verest (34)</p> <p>3 Iisraeli ränk usust taganemine (1-5)
Iisraeli ja Juuda abielurikkumine (6-11)
Üleskutse kahetseda (12-25)</p> <p>4 Kahetsus toob õnnistusi (1-4)
Põhjast tuleb õnnetus (5-18)
Jeremija südamevalu tulevase õnnetuse pärast (19-31)</p> <p>5 Rahvas ei võta kuulda Jehoova manitsust (1-13)
Häving, kuid mitte täielik (14-19)
Jehoova nõuab rahvalt aru (20-31)</p> <p>6 Jeruusalemma piiramine on lähedal (1-9)</p> | <p>Jehoova raev Jeruusalemma vastu (10-21)
Õeldakse: „Rahu!", kuigi rahu pole (14)
Jult sissetung põhjast (22-26)
Jeremija on otsekui maagisulataja (27-30)</p> <p>7 Vale lootus Jehoova templile (1-11)
Templiga läheb nagu Siiloga (12-15)
Vormitaiteks teenimine mõistetakse hukka (16-34)
Taevakuninganna teenimine (18)
Laste ohverdamine Hinnomis (31)</p> <p>8 Rahvas järgib üldlevinud teguviise (1-7)
Mis tarkust saab olla ilma Jehoova sõnata? (8-17)
Jeremija halab Juuda haava pärast (18-22)
„Kas Gileadis pole palsamit?" (22)</p> <p>9 Jeremija sügav kurbus (1-3a)
Jehoova nõuab Juudalt aru (3b-16)
Halamine Juuda pärast (17-22)
Kiitlemine Jehoova tundmisega (23-26)</p> <p>10 Rahvaste jumalad ja elav Jumal (1-16)
Peatne häving ja pagendus (17, 18)</p> |
|---|--|

- Jeremija kurvastab (19–22)
 Prohveti palve (23–25)
 Inimesel pole voli omatahtsi
 toimida (23)
- 11 Juuda murrab Jumalaga sõlmitud
 lepingut (1–17)
 Jumalaid sama palju kui linnu (13)
 Jeremija kui tapale viidav
 talleke (18–20)
 Vastupanu Jeremija kodulinnas (21–23)
- 12 Jeremija kaebus (1–4)
 Jehoova vastus (5–17)
- 13 Rikutud linane vöö (1–11)
 Veinianumad purustatakse (12–14)
 Parandamatu Juuda
 pagendatakse (15–27)
 „Kas etiooplane saab muuta oma
 nahavärvi?” (23)
- 14 Põud, nälg ja mõök (1–12)
 Valeprohvetid mõistetakse
 hukka (13–18)
 Jeremija tunnistab rahva patte (19–22)
- 15 Jehoova ei muuda oma
 kohtuotsust (1–9)
 Jeremija kaebus (10)
 Jehoova vastus (11–14)
 Jeremija palve (15–18)
 Rõõm Jehoova sõnade
 neelamisest (16)
 Jeremija saab Jehoovalt jõudu (19–21)
- 16 Jeremija ei tohi abielluda, leinata ega
 pidutseda (1–9)
 Karistus ja taastamine (10–21)
- 17 Juuda patt on kirja pandud (1–4)
 Önnistatud on, kes loodab
 Jehoovale (5–8)
 Reeturlik süda (9–11)
 Iisraeli lootus Jehoova (12, 13)
 Jeremija palve (14–18)
 Hingamispäeva pühaks
 pidamine (19–27)
- 18 Savi pottsepa käes (1–12)
 Jehoova pöörab Iisraelile selja (13–17)
 Salanõu Jeremija vastu, tema
 palve (18–23)
- 19 Jeremijal tuleb lõhkuda
 savikann (1–15)
 Laste ohverdamine Baalile (5)
- 20 Pashur lööb Jeremijat (1–6)
 Jeremija ei suuda kuulutamist
 lõpetada (7–13)
- Jumala sõna kui põletav tuli (9)
 Jehoova nagu kardetav sõdalane (11)
 Jeremija kaebus (14–18)
- 21 Jehoova lükkab tagasi Sidkija
 palve (1–7)
 Rahvas valigu elu või surm (8–14)
- 22 Kohtusõnumid halbade
 kuningate kohta (1–30)
 Sallumi kohta (10–12)
 Joojakimi kohta (13–23)
 Konja kohta (24–30)
- 23 Head ja halvad karjased (1–4)
 Rahu „õige võsu” juhtimise all (5–8)
 Valeprohvetid mõistetakse hukka (9–32)
 „Jehoova koorem” (33–40)
- 24 Head ja halvad viigimarjad (1–10)
- 25 Jehoova riid rahvastega (1–38)
 Rahvad peavad teenima Babüloni
 kuningat 70 aastat (11)
 Jumala raevuveinikarikas (15)
 Õnnetus tabab rahvast rahva
 järel (32)
 Jehoova mahalöödud (33)
- 26 Jeremijat ähvardatakse surmaga (1–15)
 Jeremija jääb ellu (16–19)
 Miika prohvetikuulutus (18)
 Prohvet Uuria (20–24)
- 27 Babüloni ike (1–11)
 Sidkija peab alistuma Babülonile (12–22)
- 28 Jeremija ja valeprohvet Hananja (1–17)
- 29 Jeremija kiri Babüloni
 pagendatutele (1–23)
 Iisrael naaseb 70 aasta pärast (10)
 Sõnum Semajale (24–32)
- 30 Taastamis- ja tervendamis-
 töötused (1–24)
- 31 Iisraeli jääk asub taas oma maale (1–30)
 Raahel nutab taga oma lapsi (15)
 Uus leping (31–40)
- 32 Jeremija ostab põllu (1–15)
 Jeremija palve (16–25)
 Jehoova vastus (26–44)
- 33 Taastamistöötus (1–13)
 Rahu „õige võsu” juhtimise all (14–16)
 Leping Taaveti ja preestritega (17–26)
 Leping päeva ja ööga (20)
- 34 Kohtusõnum Sidkijale (1–7)
 Murtakse orjade vabastamise
 lepingut (8–22)

- 35 Reekablaste eeskujulik kuuletumine (1-19)
- 36 Jeremija dikteerib, Baaruk kirjutab (1-7)
Baaruk loeb ette rullraamatut (8-19)
Joojakim põletab rullraamatu (20-26)
Sõnum kirjutatakse uude rullraamatusse (27-32)
- 37 Kaldealaste ajutine tagasitõmbumine (1-10)
Jeremija vangistamine (11-16)
Sidskija kohtub Jeremijaga (17-21)
Jeremijat varustatakse leivaga (21)
- 38 Jeremija heidetakse vee-mahutisse (1-6)
Ebed-Melek päästab Jeremija (7-13)
Jeremija õhutab Sidskijat alistuma (14-28)
- 39 Jeruusalemma langemine (1-10)
Sidskija põgeneb ja võetakse kinni (4-7)
Jeremija eest kantakse hoolt (11-14)
Ebed-Melek pääseb eluga (15-18)
- 40 Nebusaradan vabastab Jeremija (1-6)
Gedalja määratakse maa üle (7-12)
Vandenõu Gedalja vastu (13-16)
- 41 Ismael mõrvab Gedalja (1-10)
Ismael põgeneb Joochanani eest (11-18)
- 42 Rahvas palub Jeremijal küsida Jumalalt juhatast (1-6)
Jehoova vastab: „Ärge minge Egiptusse!” (7-22)
- 43 Rahvas ei kuuletu ja läheb Egiptusse (1-7)
Jehoova sõnum Jeremijale Egiptuses (8-13)
- 44 Ennustatakse, et Egiptuses ootab juute õnnetus (1-14)
Rahvas ei kuula Jumala hoiatust (15-30)
Teenitakse taevakuningannat (17-19)
- 45 Jehoova sõnum Baarukile (1-5)
- 46 Ennustus Egiptuse kohta (1-26)
Nebukadnetsar vallutab Egiptuse (13, 26)
Töötus Iisraelile (27, 28)
- 47 Ennustus viilistite kohta (1-7)
- 48 Ennustus Moabi kohta (1-47)
- 49 Ennustus Ammoni kohta (1-6)
Ennustus Edomi kohta (7-22)
Edom kui rahvas kaob (17, 18)
Ennustus Damaskuse kohta (23-27)
Ennustus Keedari ja Haasori kohta (28-33)
Ennustus Eelami kohta (34-39)
- 50 Ennustus Babüloni kohta (1-46)
„Põgenege Babülonist” (8)
Iisrael tuuakse tagasi (17-19)
Babüloni veed kuivavad ära (38)
Babüloni ei asustata enam (39, 40)
- 51 Ennustus Babüloni kohta (1-64)
Babülon langeb äkitselt meedlaste kätte (8-12)
Raamat visatakse Eufrati jõkke (59-64)
- 52 Sidskija mässab Babüloni kuninga vastu (1-3)
Nebukadnetsar piirab Jeruusalemma (4-11)
Linna ja templi hävitamine (12-23)
Rahvas pagendatakse Babüloni (24-30)
Joojakim vabastatakse vanglast (31-34)

1 Need on Jeremija*, Hilckija poja sõnad. Jeremija oli üks preestritest Anatotis^a Benjaminiimaal. **2** Talle tuli Jehoovalt sõnum Juuda kuninga Joosija,^b Aamoni^c poja kolmeteistkümnendal valitsusaastal. **3** Ta

1:1 *Nimi Jeremija võib tähendada „Jehoova ülendab”.

PTK 1

- ^a Jos 21:8, 18
^b 2Ku 22:1, 2
^c 2Ku 21:19, 20

Teine veerg

- ^a 2Ku 24:1
2Aj 36:4
^b 2Ku 24:18, 19
^c 2Ku 25:8, 11
Jer 52:12, 15

sai Jumalalt sõnumeid ka Juuda kuninga Joojakimi,^a Joosija poja päevist kuni Juuda kuninga Sidskija,^b Joosija poja üheteistkümnenda valitsusaasta lõpuni, kuni Jeruusalemma elanike pagendusse viimiseni viiendal kuul.^c

4 Mulle tuli Jehoovalt sõnum:

- 5** „Juba enne kui ma sind emaüsas vormisin, tundsin ma sind,^{*a} enne kui sa sündisid, pühitsesin[#] ma su.^b Ma panin su rahvastele prohvetiks.”
- 6** Aga mina vastasin: „Oh, kõrgeim valitseja Jehoova! Ma ei oska ju rääkida,^c ma olen nii noor!”^d
- 7** Ent Jehoova ütles mulle: „Ära ütle: „Ma olen nii noor”, vaid mine kõigi juurde, kelle juurde ma sind läkitan, ja räägi kõike, mida ma sind käsin.^e”
- 8** Ära lase nende välimusel end kohutada,^f sest mina olen sinuga ja päästan su,^g teatab Jehoova.”
- 9** Siis Jehoova sirutas käe ja puudutas mu suud.^h Jehoova ütles mulle: „Ma olen pannud oma sõnad sulle suhu.ⁱ”
- 10** Ma sean su täna rahvaste ja kuningriikide üle – välja juurima ja lammutama, hävitama ja maha lõhkuma, ehitama ja istutama.”^j
- 11** Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum. Ta küsis: „Mida sa näed, Jeremija?” Ma vastasin: „Ma näen mandlipuu* oksa.”
- 12** Jehoova ütles mulle: „Õigesti näed, sest ma olen täiesti ärkvel, et oma sõna täide viia.”
- 13** Mulle tuli teist korda Jehoovalt sõnum. Ta küsis: „Mida sa näed?” Ma vastasin: „Ma näen podisevat pada, mis on põhja

1:5 *Võib tõlkida ka „valisin ma su”.[#]Võib tõlkida ka „eraldasin”. 1:11 *Sõna-sõnalt „ärkaja”. Üks esimesi puid, mis kevadel öide puhkeb.

PTK 1

- a Koh 13:5
L 139:15, 16
- b Lu 1:13, 15
- c 2Mo 4:10
- d 1Ku 3:5, 7
- e 2Mo 7:1, 2
- f Hes 2:6
- g 2Mo 3:11, 12
Jer 15:20
Ap 18:9, 10
- h Jes 6:7
- i 2Mo 4:12, 15
Hes 33:7
- j Jer 18:7-10
Jer 24:5, 6

Teine veerg

- a Jer 6:1
Jer 10:22
- b Jer 5:15
Jer 6:22
Jer 25:9
- c Jer 39:3
- d 5Mo 28:52
Jer 34:22
Jer 44:6
- e Jos 24:20
2Ku 22:17
2Aj 7:19, 20
- f Hes 8:10, 11
Ho 11:2
- g Jes 2:8
- h Hes 2:6
- i Jer 15:20
Jer 20:11
Hes 3:8
Mi 3:8
- j Jer 26:12

- k 1Mo 28:15
2Mo 3:12
Jos 1:5

poolt kaldu lükatud.*” **14** Jehoova ütles seepeale:

- „Põhja poolt tuleb õnnetus kõigi selle maa elanike peale.^a”
- 15** Ma kutsun kokku kõik põhjapoolsete kuningriikide suguvõsad^b ning nad tulevad ja seavad igaüks oma trooni Jeruusalemma värvate ette,^c kõigi selle müüride ümber ja kõigi Juuda linnade vastu, teatab Jehoova.^d
- 16** Ma kuulutan välja kohtuotsuse nende kohta kogu nende kurjuse pärast, sest nad on mu hüljanud,^e lasknud ohvrisuutsu tõusta teistele jumalatele^f ja kummardanud oma kätetööd.^g
- 17** Aga sina sea end valmis*, tõuse ja räägi neile kõik, mida ma käsin. Ära lase neil end kohutada,^h muidu panen ma sind nende ees hirmu tundma.
- 18** Ma teen su täna kindlustatud linnaks, raudsambaks ja vaskmüüriks kogu maa vastu,ⁱ Juuda kuningate ja peameeste vastu, tema preestrite ja maa rahva vastu.^j
- 19** Nad küll võitlevad su vastu, kuid nad ei saa su üle võitu, sest mina olen sinuga^k ja päästan su, teatab Jehoova.”

1:13 *Võib tõlkida ka „ma näen pada, mille all õhutatakse tuld ja mis on põhja poolt kaldu lükatud”. 1:17 *Võib tõlkida ka „kinnita rõiva alumine äär vöö vahele”.

2 Mulle tuli Jehoovalt sõnum: „Mine ja kuuluta Jeruusa-lemmale: „Nii ütleb Jehoova:

„Mul on meeles su noorpõlve kiindumus*,^a su kihlusaja armastus,^b kui sa käisid mu järel kõrbes, maal, kuhu ei olnud külvatud seemet.^c

3 Iisrael oli Jehoovale püha,^d tema lõikuse uudsevili.””

Kõik, kes teda õgivad, saavad süüdlaseks. Neid tabab õnnetus, lausub Jehoova.”^e

4 Kuulge Jehoova sõna, Jaakobi sugu ja kõik Iisraeli suguvõsad!

5 Nii ütleb Jehoova: „Millist ülekohut leidsid teie esiisad minus,^f et nad minust nii kaugele läksid, käisid tühiste ebajumalate järel^g ja muutusid ka ise tühisuseks?^h

6 Nad ei küsinud: „Kus on Jehoova, kes tõi meid välja Egiptusemaalt,ⁱ juhtis meid läbi kõnnumaa, läbi kõrbetae^j ja läbi auke täis maa, läbi põuase^k ja pilkaselt pimedada maa, läbi maa, kus keegi ei rända ega ükski inimene ela?”

7 Ma tõin teid viljapuuadade maale sööma selle vilju ja nautima selle hüvesid.^l

Aga te tulite ja rüvetasite mu maa, tegite jäledaks minu omandi.^m

8 Preestrid ei küsinud: „Kus on Jehoova?”ⁿ

PTK 2

a Ho 2:15

b 2Mo 24:3

c 5Mo 2:7

d 2Mo 19:6
5Mo 7:6

e 2Mo 17:8, 13

f Jes 5:4
Mi 6:3

g 5Mo 32:21

h L 115:4, 8

i 2Mo 14:30

j 5Mo 1:1
5Mo 32:9, 10

k 5Mo 8:14, 15

l 4Mo 13:26, 27
5Mo 6:10, 11
5Mo 8:7-9

m 3Mo 18:24
4Mo 35:33
L 78:58
L 106:38
Jer 16:18

n 1Sa 2:12
Nu 4:13

Teine veerg

a Hes 34:7, 8

b 1Ku 18:19
Jer 23:13

c Hes 20:35
Mi 6:2

d 1Mo 10:2, 4

e 1Mo 25:13
L 120:5
Jer 49:28

f L 106:20

g L 36:9
Jer 17:13
Ilm 22:1

h Jes 5:29
Jer 4:7

Seaduseõpetajad ei tundnud mind, karjased mässasid mu vastu,^a prohvetid kuulutasid Baali nimel^b ja käisid nende järel, kellest pole abi.

9 Seepärast käin ma teiega kohut edasi^c ja ma käin kohut ka teie pojapöegadega, lausub Jehoova.

10 Minge kittide^d rannikualale* ja vaadake.

Saatke sõna Keedarisse,^e pange hästi tähele, vaadake, kas on toimunud midagi sellist.

11 Kas on mõni rahvas iial vahetanud oma jumalad nende vastu, kes polegi jumalad?

Aga minu rahvas on vahetanud mu au selle vastu, mis on kasutu.^f

12 Vaata seda hämmastusega, taevas, vabise õudusest, lausub Jehoova.

13 Sest mu rahvas on teinud kaks väärtegu: nad on hüljanud minu, eluveeallika,^g

ja nad on raiunud endale veemahutid, pragulised mahutid, mis ei pea vett.

14 Kas Iisrael on sulane või orjana sündinud? Miks ta on siis antud rüüstajate kätte?

15 Tema peale mõirgavad noored lõvid,^h toovad kuuldavale oma hääle.

Nad on teinud ta maast kohutava vaatepildi.

2:2 *Võib tõlkida ka „truu armastus”.

2:10 *Võib tõlkida ka „saartele”.

Tema linnad on leekides,
seal pole enam kedagi.

- 16** Noofi^a ja Tahpanheesi^b
rahvas sõõb paljaks
su pealae.
- 17** Eks ole sa ise seda enda
peale toonud sellega,
et jätsid maha oma Jumala
Jehoova,^c
kui ta juhatas sind sel teel?
- 18** Miks igatsed nüüd minna
Egiptusse^d
jooma Siihori* vett?
Miks igatsed minna
Assüüriasse^e
jooma suure jõe^f vett?
- 19** Su kurjus noomigu sind,
su truudusetus laitku sind.
Mõista siis ja näe,
kui halb ja kibe^f
on see, kui sa hülgad
oma Jumala Jehoova.
Sul puudub kartus minu
ees,^g lausub kõrgeim
valitseja vägede Jehoova.
- 20** Ammusel ajal
purustasin ma su ikke^h
ja rebisin sult ahelad.
Kuid sa ütlesid: „Ma ei
hakka sind teenima,”
ja heitsid maha
igal kõrgel mäel
ja iga lopsaka puu all,ⁱ
et seal hoorata.^j
- 21** Ma istutasin sinu
kui parima punaste
marjadega viinapuu^k
täiesti puhtast seemnest.
Miks oled siis muutunud
mulle võöraks,
metsistunud võsudega
viinapuuks?^l
- 22** Kui sa ka peseksid end
soodaga ja kasutaksid
ohtralt leelist*,

2:16 *St Memphise. 2:18 *Üks Niiluse
jõe haru. ^aSt Eufrati. 2:22 *Võib tõl-
kida ka „seepi”.

PTK 2

a Jer 46:19

b Jer 43:4, 7
Jer 46:14
Hes 30:18c 1Aj 28:9
2Aj 7:19, 20d Jes 30:2
Jes 31:1
Nu 5:6
Hes 16:26
Hes 17:15e 2Ku 16:7
Ho 5:13

f Jer 4:18

g Jer 5:22

h 3Mo 26:13

i 1Ku 14:22, 23
Hes 6:13j 2Mo 34:15
Hes 16:15, 16k 2Mo 15:17
L 80:8
Jes 5:1

l Jes 5:4

Teine veerg

a Jer 16:17

b Jer 18:12

c Jes 2:6
Jer 3:13

d Jer 44:17

e Esr 9:7

f Jes 44:13

g 2Aj 29:6
Jer 32:33h Koh 10:13–15
L 78:34
L 106:47
Jes 26:16
Ho 5:15

oleks su süü ikkagi otsekui
mustuseplekk mu ees,^a
lausub kõrgeim valitseja
Jehoova.

- 23** Kuidas võid sa öelda:
„Ma pole end rüvetanud
ega käinud Baalide järel”?
Vaata oma teekonda orus.
Mõttele oma tegudele.
Sa oled kui noor nobe
kaamelimära,
kes jookseb oma teedel
sihitult sinna-tänna.
- 24** Sa oled kui metseeslimära,
kes kõrbes
oma kiimas õhku nuusib.
Kes saab teda peatada
paaritumisajal?
Ühelgi, kes teda otsib,
pole tarvis end väsitada,
ta leitakse tema jooksuajal.
- 25** Ära väsitajalgu,
ära lase kurgul kuivada
tühja taga ajades!
Kuid sina ütled:
„Ära loodagi!”^b
Ma olen armunud
võörastesse*^c
ja käin nende järel.”^d
- 26** Nii nagu varas jääb
tabamise korral häbisse,
nii on jäänud häbisse
ka Iisraeli sugu:
nemad, nende kuningad,
peamehed,
preestrid ja prohvetid.^e
- 27** Nad ütlevad puule:
„Sina oled mu isa,”^f
ja kivile:
„Sina sünnitasid mind.”
Kuid minu poole on
nad keeranud kukla,
mitte näo.^g
Õnnetuse ajal nad aga
ütlevad:
„Tõuse ja päästa meid!”^h

2:25 *Võib tõlkida ka „võörastesse juma-
latesse”.

- 28** Kus on siis sinu jumalad, mis sa endale oled valmistanud?^a
Tõusku nad, kui nad suudavad sind päästa su õnnetuse ajal.
Sest sul on jumalaid sama palju, kui sul on linnu, oh, Juuda.^b
- 29** Miks te ikka veel mulle vastu panete, miks te kõik mässate mu vastu,^c küsib Jehoova.
- 30** Asjata olen ma lõõnud teie poegi.^d
Nad ei võta manitsust kuulda.^e
Teie oma mõök on neelanud teie prohvetid,^f surmanud nad nagu saaki jahtiv lõvi.
- 31** Oh, selle põlvkonna rahvas, võta kuulda Jehoova sõna!
Kas olen ma Iisraelile otsekui kõrb või rõhuva pimeduse maa?
Miks ütles mu rahvas:
„Me rändame vabalt ringi. Sinu juurde me enam ei tule?”^g
- 32** Kas unustab neitsi oma ehted, pruut oma rinnavöö*?
Kuid minu rahvas on mu ammu unustanud.^h
- 33** Kui osavalt sa, naine, küll otsid armastust!
Sa oled vilunud kurja tegema.ⁱ
- 34** Su riided on määrdunud vaeste, süütute verrega,^j kuigi neid ei tabatud sissemurdmispaigast.
Ma olen leidnud nende verd kõigilt su riietelt.^k
- 35** Sina aga ütled:
„Ma olen süütu.

2:32 *Ehisvöö, mida kanti pulmapäeval.

- PTK 2
a 5Mo 32: 37, 38
b Jer 11:13
c Jer 5:1 Jer 9:2 Tn 9:11
d 2Aj 28:20–22 Jes 9:13
e Jes 1:5 Jer 5:3 Sef 3:2
f 2Aj 36:15, 16 Neh 9:26 Ap 7:52
g 5Mo 32:15
h L 106:21 Jes 17:10 Jer 18:15 Ho 8:14
i 2Aj 33:9
j 2Ku 21:16 L 106:38 Jes 10:1, 2 Mt 23:35
k 2Mo 22:2
- Teine veerg**
a Jes 30:3 Jer 37:7
b 2Aj 28:20, 21
c 2Sa 13:19
- PTK 3
d Jes 24:5 Jer 2:7
e Jer 2:20 Hes 16: 28, 29
f Hes 16:16 Hes 20:28
g 3Mo 26:19 Jer 14:4 Am 4:7
h Jer 6:15

- Kindlasti on ta viha mu pealt pöördunud.”
Nüüd ma mõistan su üle kohut, sest sa ütled:
„Ma pole pattu teinud!”
- 36** Miks suhtud sa nii kerglaselt oma heitlikku teguviisi? Sa pead häbenema ka Egiptuse pärast,^a just nagu sa häbenesid Assüüria pärast.^b
- 37** Seetõttu tuleb sul pea käte vahel ära minna,^c sest Jehoova põlgab neid, kellele sa loodad, nemad sind ei aita.”
- 3** Küsitakse: „Kui mees saadab oma naise ära ning see lahkub ja saab teise omaks, kas tohib ta siis naise jälle tagasi võtta?”
Eks ole see maa läbini rüvetatud?^d
„Sa* oled hooranud paljudega^e — kas tohiksid nüüd minu juurde tagasi pöörduda?” küsib Jehoova.
- 2** „Tõsta oma silmad lagedate kõngaste poole ja vaata! Kus poleks sind vägistatud? Sa istusid oma armuke si oodates teede ääres nagu nomaad* kõrbes. Sa rüvetasid maad oma hooratöö ja kurjusega.^f
- 3** Seepärast pole olnud vihmahooge,^g ka mitte kevadist vihma. Sa oled kui jultunud pilguga abielunaine, kes teeb hooratööd, sa ei tunne häbi.^h
- 4** Aga nüüd sa hüüad mu poole:
- 3:1** *St Jeruusalemm ehk Siion. **3:2** *Sõna-sõnalt „araablane”.

„Mu isa, sa oled olnud mu kaaslane noorpõlvest saati!^a

5 Kas sa kannad vimma igavesti, kas pead viha jäädavalt? Nii sa küll räägid, aga teed ikka nii palju kurja, kui suudad.”^b

6 Jehoova ütles mulle kuningas Joosija päevil:^c „Kas oled näinud truudusetu Iisraeli tegusid? Ta on käinud igal kõrgel mäel ja iga lopsaka puu all hooratööd tegemas.”^d **7** Ka pärast kõiki neid ta tegusid kutsusin ma teda ikka ja jälle enda juurde tagasi,^e kuid ta ei tulnud, ning Juuda nägi, mida tema truudusetu öde teeb.^f **8** Seda näinud, saatsin ma ustavusetu Iisraeli ära ja andsin talle lahutustunnistuse,^g kuna ta oli rikkunud abielu.^h Aga tema truudusetu öde Juuda ei lõõnud kartma, vaid hakkas ka ise hoorama.ⁱ **9** Ta suhtus oma hooratõesse kerglaselt, rüvetas maad ning rikkus abielu kivide ja puudega.^j **10** Kõigest hoolimata ei pöördunud Iisraeli truudusetu öde Juuda tagasi mu juurde siira südamega, vaid silmakirjalikult, lausub Jehoova.”

11 Siis Jehoova ütles mulle: „Ustavusetu Iisrael on osutunud õigemaks kui truudusetu Juuda.”^k **12** Mine ja kuuluta põhja poole neid sõnu:^l

„Pöördu tagasi, oh, taganenu Iisrael, lausub Jehoova.^m Ma ei vaata teie peale viha, sest ma olen ustav, lausub Jehoova. Ma ei kannu vimma igavesti. **13** Aga tunnistu oma süüd, sest sa oled mässanud oma Jumala Jehoova vastu. Sa oled pakkunud end võõraste-

PTK 3

a Jer 2:2

b Mi 2:1
Mi 7:3

c 2Ku 22:1

d Hes 20:28
Ho 4:13e 2Ku 17:13
2Aj 30:6
Ho 14:1f Hes 16:46
Hes 23:2, 4

g 5Mo 24:1

h Hes 23:4, 5, 9
Ho 2:2
Ho 9:15i 2Ku 17:19
Hes 23:4, 11j Jes 57:5, 6
Jer 2:27k Hes 16:51
Hes 23:4, 11l 2Ku 17:6
Jer 23:8m Jer 4:1
Hes 33:11
Ho 14:1

n Ho 11:8, 9

Teine veerg

a Jer 23:3

b Jer 23:4
Hes 34:23

c Ho 1:10

d L 87:3
Hes 43:7e Jes 2:2, 3
Jes 56:6, 7
Jes 60:3
Mi 4:1, 2
Sak 2:11
Sak 8:22, 23f Jer 50:4
Hes 37:19
Ho 1:11g 2Aj 36:23
Esr 1:3
Am 9:15

h Hes 20:6

i Jes 48:8
Ho 3:1
Ho 5:7

le* iga lopsaka puu all, kuid minu häält pole sa kuulda võtnud, lausub Jehoova.”

14 „Pöörduge, te taganenud pojad,” lausub Jehoova. „Sest mina olen teie isand*.” Ma võtan teid, ühe linnast ja kaks suguvõsast, ning toon Siionisse.^a **15** Ma annan teile karjased, kes on mulle südame järele,^b ning nad toidavad teid teadmiste ja arusaamisega. **16** Neil päevil saab teid sel maal palju ja te olete viljakad,” lausub Jehoova.^c „Siis te ei ütle enam: „Jehoova lepingulaegas!” Sellele ei mõelda enam, seda ei mäletata ega tunta sellest puudust ja seda ei valmistata uuesti. **17** Sel ajal te nimetate Jeruusalemi Jehoova trooniks^d ning sinna tuuakse kõik rahvad, et nad ülistaksid Jeruusalemi Jehoova nime.^e Siis ei järgi te enam kangekaelselt oma kurja südant.”

18 „Neil päevil käib Juuda sugu Iisraeli soo kõrval^f ja nad tulevad koos põhjamaalt maa- le, mille ma andsin pärandiks teie esiisadele.^g **19** Ma mõtlesin: „Millise rõõmuga ma küll panin teid oma poegade sekka ja andsin teile ihaldatud maa, kõige kaunima pärandi rahvas- te seas!”^h Ma mõtlesin veel, et te kutsute mind oma isaks ega tagane mu järelt. **20** Tõesti, nagu truudusetu naine hülgab oma kaasa, nii oled ka sina, Iisraeli sugu, olnud minu vastu truudusetu,ⁱ lausub Jehoova.”

21 Lagedatel küngastel kostab hääli, Iisraellaste hala ja anumist, sest nad on teinud oma tee käänuliseks,

3:13 *Võib tõlkida ka „võõrastele jumalatele”. **3:14** *Teine võimalik tähendus: „abikaasa”.

nad on unustanud
oma Jumala Jehoova.^a

- 22 „Pöörduge tagasi,
te taganenud pojad!
Ma ravin teid teie
truudusetusest terveks.”^b
„Siin me oleme! Me oleme
tulnud sinu juurde,
sest sina, Jehoova,
oled meie Jumal.”^c

- 23 Tõesti, me petsime end
küngastel ja mägedel
lärmates.^d
Tõesti, meie Jumal Jehoova
on Iisraeli pääste.^e

- 24 Kuid häbiväärne jumal
neelas juba meie
nooruspäevil meie
esiisade töövaeva:^f
nende lambad ja veised,
nende pojad ja tütreid.

- 25 Heitkem oma häbis maha,
meie alandus katku meid,
sest me oleme patustanud
oma Jumala Jehoova
vastu.^g
meie ja meie isad,
noorpõlvest kuni
tänaseni,^h
me pole kuulda võtnud oma
Jumala Jehoova häält.”

- 4 „Oh, Iisrael,
kui sa pöördud,”
lausub Jehoova,
„kui sa pöördud tagasi
minu juurde
ja kõrvaldad mu eest
oma jälgid ebajumalad,
siis ei pea sa enam
põgenema.”ⁱ

- 2 Kui sa vannud:
„Nii tõesti, kui Jehoova
elab!”
tões, õiguses ja õigluses,
nõutavad rahvad
tema* kaudu õnnistuse
ja nad tunnevad
tema üle uhkust.”^j

4:2 *St Jehoova.

PTK 3

a Jes 17:10
Ho 8:14
Ho 13:6

b Ho 14:1, 4

c Jer 31:18
Ho 3:5

d Jes 65:7

e Jes 12:2

f Ho 9:10

g Jer 2:19

h Esr 9:7
L 106:7

PTK 4

i Jer 3:22
Jl 2:12, 13

j Jes 65:16

Teine veerg

a Ho 10:12

b Jer 9:25, 26

c Nu 4:11

d Jer 6:1

e Jer 35:11

f Jer 1:14
Jer 21:7
Jer 25:9

g 2Ku 24:1
2Ku 25:1
Jer 5:6
Jer 50:17

h Hes 26:7

i Jes 5:9
Jes 6:11
Jer 2:15
Jer 9:11

j Jer 6:26

- 3 Nii ütleb Jehoova Juuda ja
Jeruusalemma elanikele:

„Kündke põllumaad,
ärge külvake
ogataimede vahele.”^a

- 4 Laske end Jehoova ees
ümber lõigata,
kõrvaldage
oma südame eesnahk,^b
te Juuda mehed ja
Jeruusalemma elanikud,
et mu raev ei süttiks
nagu tuli
ega põleks teie kurjade
tegude pärast,
ilma et keegi kustutaks.”^c

- 5 Teatage seda Juudas,
kuulutage
Jeruusalemmas!
Puhuge sarve kogu maal
ja hüüdke!^d
Hüüdke valjult: „Kogunege!
Põgenegem kindlustatud
linnadesse!”^e
- 6 Pange püsti
kogunemistähis,
mis näitaks teed
Siionisse.
Otsige varju,
ärge viivitage”^f,
sest Jumal ütleb: „Ma toon
põhja poolt õnnetuse,^f
suure hävingu.

- 7 Vaenlane ilmub
nagu lõvi thnikust,^g
rahvaste hävitaja
asub teele.^h
Ta tuleb oma asupaigast,
et teha sinu maast
kohutav vaatepilt.
Sinu linnad saavad
varemeiks ja
jäävad elaniketa.”ⁱ
- 8 Seepärast katke end
kotiriidega,^j
leinake* ja halage,

4:8 *Võib tõlkida ka „taguge endale vas-
tu rinda”.

sest Jehoova vihalõõm ei ole meie pealt pöördunud.

9 „Sel päeval kaotab kuningas julguse,^a samuti peamehed,“ lausub Jehoova.
„Preestrid tunnevad õudust ja prohvetid hirmu.”^b

10 Siis ma ütlesin: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehooval! Sa oled tõesti petnud seda rahvast^c ja Jeruusalemma, öeldes: „Teile tuleb rahu”,^d sest hoopis möök on meie kõril.”

11 Sel ajal öeldakse sellele rahvale ja Jeruusalemmale:

„Lagedatelt kõrbeküngastelt puhub minu rahva tütre* poole kõrvetav tuul, kuid mitte tuulamiseks ega puhastamiseks.

12 Minu korraldusel puhub neist paigust kõva tuul. Nüüd kuulutan ma välja kohtuotsused nende kohta.

13 Vaenlane tuleb otsekuvi vihmapilv, tema sõjavankrid on nagu tormituul.^e Tema hobused on kotkastest kiiremad.^f „Häda meile, sest me oleme hävinud!”

14 Oh, Jeruusalemm, puhasta oma süda kurjusest, et võiksid pääseda.^g Kui kaua sa haud kurje mõtteid?

15 Hääl toob uudiseid Daanist,^h kuulutab õnnetust Efraimi mägedelt.

16 Rääkige sellest rahvastele, kuulutage Jeruusalemmale!”

4:11 *Poetiline isikustamine, millega väljendatakse ilmselt kaastunnet.

PTK 4

a 2Ku 25:5

b Jes 29:9, 10

c Hes 14:9

d Jer 6:13, 14
Jer 14:13
Jer 23:16, 17

e Jes 5:26, 28

f 5Mo 28:
49, 50
Nu 4:19
Hab 1:8g Jes 1:16
Hes 18:31

h Jer 8:16

Teine veerg

a 2Ku 25:1, 2

b Jes 63:10
Hes 2:3

c L 107:17

d Sef 1:15, 16

e Jer 10:20

f Jer 6:1

g 5Mo 32:6
Jer 5:21

h Jer 9:10

i Jes 5:30
Jl 2:31

j Jes 5:25

„Varitsejad tulevad kaugelt maalt ja tõstavad sõjakisa Juuda linnade vastu.

17 Nad tulevad Jeruusalemma alla ja piiravad teda igast küljest nagu põlluvahid,^a sest ta on mässanud minu vastu,”^b lausub Jehoova.

18 „Sulle tasutakse sinu teede ja tegude eest.^c Su häving on kibe, sest sul on mässuline süda.”

19 Milline ahastus, milline ahastus! Mu südames on suur valu.

Süda taob mu sees. Ma ei suuda vaikida, sest ma kuulsin sarvehäält, märguannet sõjaks*.^d

20 Kuulutatakse hävingut hävingu järel, sest kogu maa on laastatud. Äkitselt on laastatud mu enda telgid, hetkega mu telgikangas.^e

21 Kui kaua pean veel nägema kogunemistähist, kuulma sarvehäält?^f

22 Mu rahvas on rumal,^g ta ei tee must välja. Nad on rumalad pojad, neil pole arusaamist. Neil on piisavalt tarkust teha kurja, kuid nad ei mõista teha head.

23 Ma vaatasin maad — see oli tühi ja lage.^h Ma silmitsesin taevast — see ei andnud enam valgust.ⁱ

24 Ma vaatasin mägesid — need värisesid, künkad vabisesid.^j

25 Ma vaatasin ringi — polnud ühtki inimest

4:19 *Teine võimalik tähendus: „lahingukära”.

ja kõik linnud
olid ära lennanud.^a

- 26** Ma vaatasin ringi –
viljapuuaiaast
oli saanud kõnnumaa,
kõik selle linnad
olid maha kistud.^b
Seda oli teinud Jehoova,
tema vihaldõm.
- 27** Sest Jehoova ütleb: „Kogu
maast saab tühermaa,^c
kuid ma ei too täielikku
hävingut.
- 28** Seepärast leinab maa^d
ja taevas ülal pimeneb.^e
Ma olen rääkinud,
ma olen teinud otsuse,
ma ei muuda meelt*
ega tagane sellest.^f
- 29** Ratsanike ja vibuküttide
kära tõttu
põgeneb terve linn.^g
Pagetakse tihnikutesse
ja ronitakse kaljudele.^h
Kõik linnad hüljatakse,
keegi ei ela neis.”
- 30** Aga mida sa* nüüd
rүүstatuna teed?
Sa riietusid purpurisse,
kaunistasid end
kuldehetega,
värvisid oma silmad
mustaks.
Asjata tegid sa end ilusaks,ⁱ
sest need,
kes sind himustasid,
on su hüljanud.
Nüüd jahivad nad su elu.^j
- 31** Ma kuulen otsekui valudes
naise häält,
nagu tuhudes vaevleva
esmasünnitaja ahastust,
õhku ahmiva Siioni tütre
häält.
Ta tõstab käed^k ja hüüab:

4:28 *Võib tõlkida ka „ei kahetse”.
4:30 *St Jeruusalemm ehk Siion.

PTK 4

- a Sef 1:3
b 5Mo 29: 22, 23
c 3Mo 26:32
2Aj 36:20, 21
Jes 6:11
Jer 10:22
Hes 33:28
d Jes 24:4
Jl 1:10
e Jes 5:30
Jl 2:30, 31
f 2Ku 23:26
Hes 24:14
g 2Ku 25:4
h Jes 2:19
i Hes 23: 22, 26
j Nu 1:2
k Nu 1:17

Teine veerg

PTK 5

- a Hes 22:29
Mi 7:2
b Jes 48:1
c 2Aj 16:9
d 2Aj 28:20–22
Jer 2:30
e Sak 7:11
f L 50:17
Jes 42:24, 25
Hes 3:7
Sef 3:2
g Mi 3:1

„Häda mulle! Ma olen
tapjatest väsinud!”

- 5** Käige läbi
Jeruusalemma tänavad,
vaadake ja pange tähele,
otsige väljakutelt!
Kui leiate ühegi,
kes tegutseb õiglaselt^a
ja toimib ustavalt,
siis ma andestan
sellele linnale.
- 2** Kui nad ka ütlevad: „Nii
tõesti, kui Jehoova elab!”,
vannuvad nad ikkagi valet.^b
- 3** Oo, Jehoova, eks otsi
su silmad ustavust?^c
Sa löid neid,
aga see ei mõjunud neile.
Sa hävitasid nad, aga nad
ei võtnud manitsust
kuulda.^d
Nad tegid oma palged
kaljust kõvemaks^e
ja keeldusid pöördumast.^f
- 4** Siis ma mõtlesin:
„Need on tühised
inimesed.
Nad käituvad rumalalt,
sest nad ei tunne
Jehoova teed,
oma Jumala seadust.
- 5** Ma lähen ülikute juurde
ja räägin nendega,
nema peaksid ju panema
tähele Jehoova teed,
oma Jumala seadust.^g
Aga nad kõik
on murdnud ikke,
kiskunud katki kõidikud.”
- 6** Seepärast ründab neid
metsa lövi,
murrab
kõrbetasandiku hunt
ja nende linnade lähedal
luurab leopard.
Igaüks, kes sealt väljub,
kistakse tükkideks.
Sest nende üleastumisi
on palju,

- nende truudusetuid tegusid rohkesti.^a
- 7** Kuidas ma saan sulle seda andestada?
Su pojad on mu hüljanud, nad vannuvad selle juures, kes pole tegelikult Jumal.^b
- Mina andsin neile kõik, mida nad vajasisid, nemad aga rikkusid üha abielu, kogunesid lõbunaise majja.
- 8** Nad on kui tiirased, kiimas hobused, igaüks hirnub teise mehe naise järele.^c
- 9** „Kas ei peaks ma neilt selle kõige pärast aru nõudma?” küsib Jehoova. „Kas ei peaks ma sellisele rahvale kätte maksma?”^d
- 10** „Rünnake tema viinamäestanguid ja laastage neid, kuid ärge hävitage täielikult.^e Rebige ära tema laiuvad võsud, sest need ei kuulu Jehoovale.
- 11** Nii Iisraeli sugu kui ka Juuda sugu on mu reetnud,” lausub Jehoova.^f
- 12** „Nad on salanud Jehoova ja ütlevad: „Ta ei tee midagi.*^g Ei taba meid õnnetus, ei näe me mõõka ega nälga.”^h
- 13** Prohvetid on tuult täis, nende suus pole sõna*. Saagu neist samasugune tühisus!”
- 14** Seepärast ütleb Jehoova, vägede Jumal:

5:12 *Teine võimalik tähendus: „teda pole olemas”. 5:13 *St Jumala sõna.

PTK 5

- ^a Esr 9:6
Jes 59:12
Hes 23:19
- ^b Jos 23:6, 7
Jer 2:11
Jer 12:16
Sef 1:4, 5
- ^c Hes 22:11
- ^d 3Mo 26:25
Jer 9:9
Jer 44:22
Nah 1:2
- ^e 3Mo 26:44
Jer 46:28
- ^f Jes 48:8
Jer 3:20
Ho 5:7
Ho 6:7
- ^g 2Aj 36:15, 16
Jes 28:15
- ^h Jer 23:17

Teine veerg

- ^a Jer 1:9
- ^b Jer 23:29
- ^c Jer 1:15
Jer 4:16
Jer 25:9
Hes 7:24
Hab 1:6
- ^d 5Mo 28:49, 50
- ^e 3Mo 26:16
- ^f Jer 4:27
- ^g 5Mo 4:27
5Mo 28:48
5Mo 29:24, 25
2Aj 7:21, 22
- ^h Jer 4:22
- ⁱ Jes 59:10
- ^j Jes 6:9
Hes 12:2
Mt 13:13

- „Kuna nad nii räägivad, siis teen ma oma sõnad sinu suus tuleks^a ja see rahvas saab halgudeks, tuli neelab nad.”^b
- 15** „Oh, Iisraeli sugu, ma toon su kallale rahva kaugelt maalt,”^c lausub Jehoova. „See on vastupidav rahvas, muistne rahvas, rahvas, kelle keelt sa ei oska ja kelle juttu sa ei mõista.”^d
- 16** Nende nooletupp on nagu lahtine haud, nad kõik on sõjamehed.
- 17** Nad neelavad teie vilja ja leiva,^e pojad ja tütreid, lambad ja veised, viinapuud ja viigipuud. Nad hävitavad mõõgaga teie kindlustatud linnad, millele te loodate.”
- 18** „Kuid isegi mitte neil päevil ei hävita ma teid täielikult,” lausub Jehoova.^f
- 19** „Kui küsitakse: „Miks on Jehoova, meie Jumal, seda kõike meile teinud?”, siis vasta: „Nii nagu te hülgasite minu ja hakkasite omal maal teenima võõrast jumalat, nii peate teenima võõraid maal, mis pole teie oma.”^g
- 20** Rääkige Jaakobi soole ja kuulutage Juudas:
- 21** „Kuula nüüd, sa rumal ja mõistmatu rahvas,^h kellel on silmad, aga kes ei näe,ⁱ kellel on kõrvad, aga kes ei kuule.^j
- 22** Kas te ei karda mind, küsib Jehoova. Kas te ei värise mu ees? Mina olen pannud liiva merele piiriks, püsivaks ja ületamatuks seaduseks.

- Lained pekslevad,
kuid ei saa võimust,
mõllavad,
kuid ei pääse üle piiri.^a
- 23** Aga sellel rahval on tõrges
ja mässuline süda.
Nad on taganenud
ja käivad oma teed.^b
- 24** Nad ei mõtle oma südames:
„Kartkem Jehoovat,
meie Jumalat,
kes annab vihasaju
omal ajal,
nii sügisese kui ka
kevadise vihma,
kes tagab meile määratud
lõikusnädalad.”^c
- 25** Oma süütegude tõttu pole
teil enam seda kõike,
oma pattude tõttu olete
jäänud ilma heast.^d
- 26** Sest minu rahva hulgas
on jumalatuud.
Nad varitsevad,
olles küürakil
nagu linnupüüdjad.
Nad seavad surmalõksu,
püüavad inimesi.
- 27** Otsekui puur on täis linde,
nii on nende majad
täis pettust.^e
See on aidanud neil saada
mõjukaks ja rikkaks.
- 28** Nad on läinud lihavaks
ja nende nahk on sile.
Neis pulbitseb kurjus.
Nad ei kaitse isata last
kohtuasjas,^f
vaid ajavad taga omakasu.
Nad keelduvad vaestele
õigust mõistmast.”^g
- 29** „Kas ei peaks ma neilt
selle kõige pärast aru
nõudma?” küsib Jehoova.
„Kas ei peaks ma sellisele
rahvale kätte maksma?”
- 30** Sel maal sünnib midagi
kohutavat ja jubedat:

PTK 5

a II 38:8, 11
L 33:7
Õp 8:29

b L 95:10
Jer 11:8

c 5Mo 11:14

d 5Mo 28:
23, 24
Jer 3:3

e Am 8:5
Mi 6:11, 12

f Jes 1:23

g L 82:2

Teine veerg

a Jer 14:14
Nu 2:14
Hes 13:6

b Jes 30:10
Joh 3:19

PTK 6

c Jer 4:5

d 2Aj 11:5, 6
Am 1:1

e Jer 1:14
Jer 10:22

f Jes 3:16

g 2Ku 25:1

h Jer 4:16, 17

i 2Aj 36:17, 19
Am 2:5

j Hes 21:21, 22

k 2Ku 21:16
Hes 7:23

l Hes 7:11
Mi 2:2

- 31** prohvetid kuulutavad valet^a
ja preestrid võimutsevad.
Ja mu rahvale see meeldib.^b
Mida te aga siis teete,
kui tuleb lõpp?”

- 6** Otsige varju, Benjamini
pojad, põgenege
Jerusaalemmat!
Puhuge sarve^c Tekoas,^d
süüdake märgutuli
Beet-Keremi kohal!
Sest põhja poolt paistab
õnnetus, suur häving.^e
- 2** Siioni tütar on kui kaunis
ja hellitatud naine.^f
- 3** Tema juurde tulevad
karjased oma karjadega.
Tema ümber lõõvad nad
üles oma telgid.^g
Igaüks karjatab oma karja.^h
- 4** „Valmistuge sõjaks
tema vastu!
Tõuskem ja rünnakem teda
keskpäeval!”
„Häda meile,
sest päev on möödumas,
õhtuvarjud venivad
pikemaks!”
- 5** „Tõuskem ja rünnakem
öösel,
hävitagem tema
kindlustornid!”ⁱ
- 6** Nii ütleb vägede Jehoova:
„Võtke maha puid ja
kuhjake Jerusaalemma
ümber piiramisvall.^j
See on linn,
millelt tuleb aru nõuda.
Tema sees on üksnes
rõhumine.^k
- 7** Nii nagu veemahuti
hoiab vee värske*,
nii hoiab see linn
oma kurjuse värske.
Tema sees kuuldakse
vägivallast ja
laastamisest.^l

6:7 *Võib tõlkida ka „jaheda”.

mu ees on aina haigused
ja hädad.

- 8** Võta kuulda hoiatust,
Jeruusalemm,
et ma ei tõmbuks sinust
vastikusega eemale^a
ega teeks sind lagedaks,
asustamata maaks.”^b
- 9** Nii ütleb vägede Jehoova:
„Nad nopivad hoolsalt
Iisraeli järelejäänuid,
nagu nopitakse
viimaseid viinamarju.
Siruta taas oma käsi
nagu see, kes viinapuult
marju korjab.”
- 10** „Kellele ma peaksin
rääkima ja
keda hoiatama?
Kes küll kuulaks?
Nende kõrvad on suletud*,
nad ei pane tähele.^c
Nad põlgavad
Jehoova sõna,^d
see ei meeldi neile.
- 11** Seepärast olen ma täis
Jehoova viha,
ma olen väsinud seda
enda sees hoidmast.”^e
„Välja see välja
laste peale tänaval,^f
samuti noorte meeste
jõukude peale.
Kõik võetakse kinni, nii
mees kui ka tema naine,
vana mees ühes raugaga.”^g
- 12** Nende majad saavad
teistele,
samuti nende põllud
ja naised.^h
Sest ma tõstan oma käe
selle maa elanike vastu,”
lausub Jehoova.
- 13** „Kõige pisemast kõige
suuremani ahnitsevad
kõik ebaausat tulu,ⁱ

6:10 *Sõna-sõnalt „ümber löikamata”.

PTK 6

- a Hes 23:18
b 3Mo 26:34
Jer 9:11
c Jes 6:10
Ap 7:51
d 2Aj 36:15, 16
Jer 20:8
e Jer 20:9
f Jer 18:21
g Hes 9:6
h 5Mo 28:30
Jer 8:10
Nu 5:11
Sef 1:13
i Hes 22:12

Teine veerg

- a Jer 2:8
Jer 8:10–12
Jer 23:11
Mi 3:5, 11
Sef 3:4
b Jer 14:13
Jer 23:16, 17
Hes 13:10
1Te 5:3
c Jer 3:3
d Jes 30:21
e Jer 18:15
f Jer 25:4
Hes 3:17
Hab 2:1
g Jes 58:1
h Sak 7:11
i 5Mo 4:25, 26
Tn 9:12

prohvetist preestrini
teevad kõik pettust.^a

- 14** Nad ravivad mu rahva
haava kerglaselt, öeldes:
„Rahu! Rahu!”,
kuigi rahu pole.^b
- 15** Kas tunnevad nad häbi oma
jäledate tegude pärast?
Neil pole häbi raasugi!
Nad ei teagi,
mida tähendab alandus!^c
Seepärast langevad nad
ühes langejatega.
Kui ma neid karistan,
siis nad komistavad,”
ütleb Jehoova.
- 16** Nii lausub Jehoova:
„Peatuge ristteedel
ja vaadake!
Küsige ammuste radade
kohta,
missugune on hea tee,
ja käige sellel,^d
et leida endale kergendust.”
Kuid nemad ütlevad:
„Ei käi!”^e
- 17** „Ma seadsin vahimehed,^f
kes ütlesid:
„Pange tähele sarvehäält!””^g
Kuid nemad kostsid:
„Ei pane!”^h
- 18** „Seepärast kuulake,
rahvad!
Teadke, rahvahõimud,
mis nendega juhtub!
- 19** Kuula, maa!
Ma toon selle rahva peale
õnnetuse,ⁱ
nende endi septsuste vilja,
sest nad pole kuulanud
mu sõnu
ja nad on hüljanud
mu seaduse*.”
- 20** „Milleks mulle teie viiruk
Seebast,
kas mul on vaja
healõhnalist roogu
kaugelt maalt?

6:19 *Võib tõlkida ka „õpetuse”.

Teie põletusohvrid ei ole mulle meelepärased, teie ohvrid ei meeldi mulle.”^a

21 Seepärast ütleb Jehoova: „Ma panen sellele rahvale komistuskivid ja nad komistavad nende otsa, isad koos poegadega, naaber ja tema sõber — kõik nad hukuvad.”^b

22 Nii ütleb Jehoova: „Põhjamaalt tuleb üks rahvas, suur rahvas tõuseb maa äärtest.”^c

23 Nad haaravad vibu ja oda. Nad on julmad ega tunne halastust. Nende hääл mõirgab nagu meri ja nad ratsutavad hobustel.^d Nad seavad end sinu vastu lahinguvalmis nagu sõjamees, oh, Siioni tütar.”

24 Me oleme kuulnud neist sõnumeid. Meie käed lõtvuvad.^e Meid on haaranud ahastus, valud nagu sünnitajat.^f

25 Ära mine väljale ja ära käi mööda teed, sest vaenlasel on möök, kõikjal on hirm.

26 Mu rahva tütar, kata end kotiriidega^g ja püherda tuhas! Leina nii, nagu leinaksid oma ainsat poega, hala kibedalt,^h sest hävitaja ründab meid ootamatult.ⁱ

27 „Ma olen pannud su* maagisulatajaks, oma rahva läbiuurijaks.

PTK 6

a Jes 1:11
Jes 66:3
Jer 7:21
Am 5:21

b 2Aj 36:17
Nu 2:21

c Jer 1:14
Jer 25:9

d Hab 1:8

e Hes 21:7

f Jer 4:31

g Jer 4:8

h Nu 1:2, 16

i Jer 15:8

Teine veerg

a Jes 30:1
Jes 48:4
Jer 5:23

b Jer 9:4

c Jer 9:7
Hes 22:20

d Hes 24:13

e Jer 14:19
Nu 5:22

PTK 7

f Jer 26:13

g Mi 3:11

h Jer 21:12
Jer 22:3

i 5Mo 24:17
L 82:3
Sak 7:9, 10
Jk 1:27

j 5Mo 8:19

k Jes 30:10
Jer 5:31
Jer 14:14

l Jes 3:14
Mi 2:2

m Jer 5:2

n Jer 11:13

Sa pead tähele panema ja uurima nende teed.

28 Nad kõik on äärmiselt kangekaelsed,^a käivad ringi laimajatena.^b Nad on kui vask ja raud. Nad kõik on rikutud.

29 Sepalööts on kõrbenud, tulest väljub vaid plii. Sulatamine läheb tühja,^c õelaid pole eraldatud.^d

30 Neid hüütakse põlatud hõbedaks, sest Jehoova on nad hüljanud.”^e

7 Jehooval tuli Jeremijale sõnum: **2** „Seisa Jehoova koma väravas, kuuluta seal seda sõnumit: „Kuulake Jehoova sõnumit, kõik Juuda elanikud, kes sisenete neist väravaist, et kummardada Jehoovat. **3** Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Parandage oma eluviisi ja tegusid, siis ma lasen teil siin edasi elada.”^f **4** Ärge lootke valelike sõnade peale ega õelge: „See on Jehoova tempel, Jehoova tempel, Jehoova tempel!”^g **5** Sest kui te tõesti parandate oma eluviisi ja tegusid, kui te tõepoolest mõistate õiglast kohut inimese ja ta ligimese vahel,^h **6** kui te ei rõhu võõramaalast, orbu* ega leske,ⁱ ei vala siin süütut verd ega käi teiste jumalate järel iseenda õnnetuseks,^j **7** siis luban ma teil siin edasi elada, sel maal, mille ma andsin alatiseks teie eisiisadele.””^k

8 „Teie aga loodate valelike sõnade peale^k — sellest pole mingit kasu. **9** Kas tohite varastada,^l tappa, abielu rikkuda, valet vanduda,^m ohverdada Baalileⁿ ja käia teiste jumalate järel, keda te varem ei tundnud,

7:6 *Võib tõlkida ka „isata last”.

10 ning tulla siis ja seista minu ees selles kojasa, millele on pandud minu nimi, ja öelda kõiki neid jäledusi tehes: „Meid päästetakse!” **11** Kas on see koda, millele on pandud minu nimi, teie silmis rõõvlikoobas?^a Ma olen näinud teie tegusid,“ lausub Jehoova.

12 „Kuid minge nüüd minu paika Siilos,^b mille ma alguses valisin välja oma nime eluase-meks,^c ja vaadake, mida ma oma Iisraeli rahva kurjade tegude pärast sellega tegin.^d **13** Teie olete teinud neidsamu tegusid, ja kuigi ma olen rääkinud teiega ikka ja jälle, te pole kuulunud, lausub Jehoova.^e Ma olen teid korduvalt kutsunud, kuid teie pole vastanud.^f **14** Seepärast teen ma selle kojasa, millele on pandud minu nimi^g ja millele te loodate,^h ning paigaga, mille ma andsin teile ja teie esivanematele, samamoodi, nagu ma tegin Siiloga.ⁱ **15** Ma tõukan teid ära oma palge eest, nagu ma tõukasin ära kõik teie vennad, kõik Efraimi järeltulijad.^j

16 Sina aga ära palveta selle rahva eest, ära anu ega palu nende eest ega käi mulle peale,^k sest ma ei võta sind kuulda.^l **17** Kas sa ei näe, mida nad teevad Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel? **18** Pojad korjavad hagu, isad süütaavad tule ja naised sõtkuvad ta-nast, et valmistada ohvrileibu taevakuningannale*.^m Nad valavad joogiohvreid teistele jumalatele ja solvavad mind sellega.ⁿ **19** „Kuid kas nad teevad haiget minule*?“ küsib Jehoova. „Eks

7:18 *Jumalanna, keda usust taganevasti iisraellased kummardasid; arvata-vasti viljakusjumalanna. 7:19 *Võib tõl-kida ka „solvavad mind“.

PTK 7

- a Mt 21:13
Mr 11:17
Lu 19:45, 46
b Jos 18:1
c 5Mo 12:5, 11
d 1Sa 4:11
L 78:60
Jer 26:6, 9
e 2Aj 36:15, 16
Jer 25:3, 4
f Jes 65:12
g 2Ku 25:8, 9
h Jer 7:4
i 1Sa 4:10, 11
L 78:60
Jer 26:4, 6
Nu 2:7
j 2Ku 17:22, 23
k 2Mo 32:9, 10
Jer 11:14
l Jer 15:1
m Jer 44:17
n Jes 57:6
Jer 19:13
Hes 20:28

Teine veerg

- a Tn 9:7
b Nu 2:3
c 2Ku 22:17
Jer 17:27
d Jes 1:11
Jer 6:20
Ho 8:13
Am 5:21
e 1Sa 15:22
Ho 6:6
f 2Mo 19:5
3Mo 26:3, 12
g 5Mo 5:29
h 2Mo 32:8
i Ho 4:16
Sak 7:12
j 5Mo 9:7
1Sa 8:8
k 2Ku 17:13
2Aj 36:15
Neh 9:17, 30
Jer 25:4
l 2Aj 33:10
Jer 25:3
m Jer 26:2
Hes 2:7
n Jer 5:1
Mi 7:2

tee nad seda iseendale omaene-se häbiks.”^a **20** Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma valan oma viha ja raevu selle paiga peale,^b inimeste ja loomade peale, puude ja vilja peale, ning see põleb ja seda ei kustuta.”^c

21 Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Lisage oma ohvritele põletusohvrid ja sööge liha.”^d **22** Sest sel päeval, mil ma tõi teie esiisad välja Egiptusemaalt, ei rääkinud ma nendega ega andnud neile käsiku põletusohvrite ja teiste ohvrite kohta.^e **23** Kuid ma andsin neile selle käsu: „Kuulake mu häält, siis ma olen teie Jumal ja teie olete minu rahvas.”^f Käige teel, mida ma teid käsin, et teil läheks hästi.”^g **24** Aga nad ei kuulunud ega pööranud kõrva minu poole,^h vaid talitasid omaenda sepitsuste kohaselt ja toimisid kangekaelselt oma kurja südame järgi,ⁱ nii et nad läksid tagasi, mitte edasi, **25** ja nõnda on see olnud alates päevast, mil teie esiisad tulid välja Egiptusemaalt, kuni tänase päevani.^j Ma läkitasin teie juurde kõik oma prohvetid, läkitasin neid teie juurde iga päev, ikka ja jälle.^k **26** Kuid see rahvas ei kuulunud mind ega pööranud kõrva minu poole.^l Nad olid kangekaelsed ja tegid rohkem kurja kui nende esiisad.

27 Sa annad neile teada kõik need sõnad,^m kuid nad ei kuula sind, kutsud neid, kuid nad ei vasta sulle. **28** Sa ütled neile: „See on rahvas, kes ei võtnud kuulda oma Jumala Jehoova häält ega lasknud end manitse-da. Ustavus on kadunud, seda isegi ei mainita nende seas.”ⁿ

29 Lõika ära oma pügama-ta* juuksed ja viska mine-ma ning alusta küngastel kae-belaulu, sest Jehoova on kõrvale heitnud selle põlvkonna, kes teda vihas, ja jätab ta maha.

30 Sest Juuda rahvas on teinud minu silmis halba, lausub Jehoova. Nad on seadnud oma jälgid ebajumalad kotta, millele on pandud minu nimi, ja rüvetavad seda.^a 31 Nad on ehitanud Tofeti* ohvripaigad, mis on Ben-Hinnomi orus^{a, b} et oma poegi ja tütreid tules põletada.^c Mina pole seda käskinud, see pole mulle mõttesegi tulnud!^d

32 Seepärast tulevad päevad, mil seda ei nimetata enam Tofetiks ega Ben-Hinnomi oruks, vaid Tapaoruks, lausub Jehoova. Siis matavad nad oma surnuid Tofetisse, kuni seal pole enam ruumi.^e 33 Selle rahva surnukehad saavad roaks taevalindudele ja maa loomadele ning keegi ei peleta neid eemale.^f 34 Ma teen Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel lõpu rõõmuhüüetele ja juubeldamisele, enam pole kuulda peigmehe ja pruudi häält,^g sest kogu maa variseb varemeiks.^h

8 „Sel ajal tuakse haudadest välja Juuda kuningate luud, peameeste luud, preestrite luud, prohvetite luud ja Jeruusalemma elanike luud,” lausub Jehoova. 2 „Need laotatakse päikese, kuu ja kõigi taevakehade ette, mida nad armastasid ja teenisid, mille järel nad käisid ja mida nad otisid ning mille ees kummarda-

7:29 *Võib tõlkida ka „pühitsetud”. 7:31 *Paik väljaspool Jeruusalemma, kus usust taganenud iisraellased lapsi ohverdasid. ^aVt „Sõnaseletusi”, märksõna „Gehenna”.

PTK 7

a 2Ku 21:1, 4
2Aj 33:1, 4
Jer 23:11
Jer 32:34

b Jos 15:8, 12

c 5Mo 12:29–31
2Ku 17:17
2Aj 28:1, 3
2Aj 33:1, 6
Hes 20:31

d 3Mo 18:21
3Mo 20:3
Jer 19:5, 6
Jer 32:35

e Jer 19:11
Hes 6:4, 5

f 5Mo 28:26
L 79:2
Jer 16:4

g Jes 24:8
Jer 25:10

h 3Mo 26:33
Jes 1:7
Jes 6:11

Teine veerg

PTK 8

a 5Mo 4:19
2Ku 17:16
2Ku 21:1, 3
Jer 19:13
Hes 8:16
Sef 1:4, 5

b Jer 16:4

c Jer 5:3

d Jer 5:1

e Jes 1:3

f Jes 8:1

sid.^a Neid ei korjata kokku ega maeta. Need jäävad maa peale sõnnikuks.”^b

3 „Kes jäävad järele sellest kurjast soost kõikjal, kuhu ma nad pillutan, valivad pigem surma kui elu,” lausub vägede Jehoova.

4 „Ütle neile: „Nii lausub Jehoova:

„Eks need, kes lange, tõuse taas?

Kui üks pöördub tagasi, üks pöördu siis teinegi?

5 Miks on siis

Jeruusalemma elanikud, kogu see rahvas, mulle truudusetud?

Nad hoiavad pettusest kinni,

tõrguvad pöördumast.^c

6 Ma panin hästi tähele ja kuulasin, aga nad ei rääkinud õigust.

Keegi ei kahetsenud oma kurjust ega öelnud:

„Mis ma küll olen teinud!”^d

Igaüks pöördub ikka ja jälle tagasi üldlevinud teguviiside juurde, nagu hobune, kes sööstab lahingusse.

7 Isegi toonekurg taevas teab oma määratud aega.

Turteltuvi, piiritaja ja rästas* peavad kinni oma tulemisajast*.

Kuid minu rahvas ei tunne ära Jehoova kohtumõistmisaega.”^e

8 Kuidas te võite öelda:

„Me oleme targad ja meil on Jehoova seadus*”?

Tõesti, kirjutajate valetav kriihvel^f on kirjutanud üksnes valet.

8:7 *Teine võimalik tähendus: „kurg”. ^aVõib tõlkida ka „rändeajast”. 8:8 *Võib tõlkida ka „õpetus”.

- 9** Targad on jäänud häbisse.^a
Nad on hirmul ja
nad püütakse kinni.
Nad on heitnud kõrvale
Jehoova sõna –
mis tarkust saabki neil olla!
- 10** Seepärast annan ma nende
naised teistele meestele
ja nende põllud
teistele omanikele,^b
sest kõige pisemast kõige
suuremani ajavad kõik
taga ebaausat tulu,^c
prophetist preestrini
teevad kõik pettust.^d
- 11** Nad ravivad mu rahva tütre
haava kerglaselt, öeldes:
„Rahu! Rahu!”,
kuigi rahu pole.^e
- 12** Kas tunnevad nad häbi oma
jäledate tegude pärast?
Neil pole häbi raasugi!
Nad ei teagi,
mida tähendab alandus!^f
Seepärast langevad nad
ühes langejatega.
Kui ma neid karistan,
siis nad komistavad,^g
ütleb Jehoova.
- 13** Kui ma nad kokku kogun,
teen ma neile lõpu,
lausub Jehoova.
Viinapuule ei jää viinamarju
ega viigipuule viigimarju,
ka lehed närtsivad.
See, mis ma neile andsin,
läheb nende jaoks
kaotsi.””
- 14** „Mida me siin istume?
Tulgem kokku, lähme
kindlustatud linnadesse^h
ja hukkume seal,
sest meie Jumal Jehoova
teeb meile lõpu,
ta annab meile juua
mürgivett,ⁱ
sest me oleme Jehoova
vastu pattu teinud.

PTK 8

a Jes 29:14

b 5Mo 28:30
Sef 1:13c Jes 56:11
Hes 33:31
Mi 3:11d Jer 5:31
Jer 6:12-15
Jer 27:9
Nu 2:14
Hes 22:28e Jer 23:16, 17
Hes 13:10

f Jer 3:3

g Jer 23:12

h Jer 4:5

i Jer 9:15
Jer 23:15
Nu 3:19

Teine veerg

a Jer 4:10
Jer 14:19b Jer 4:19, 20
Jer 14:17

c 1Mo 37:25

d Jer 30:12, 13

e Jer 30:17
Jer 33:4, 6

PTK 9

f Jes 22:4
Jer 13:17

- 15** Loodeti rahu,
kuid ei tulnud
midagi head,
paranemisaega,
aga tuli hoopis õudus.^a
- 16** Daanist kostab vaenlase
hobuste hirnumist,
tema täkkude korskamisest
väriseb kogu maa.
Ta tuleb ja neelab maa
ühes kõigege,
linna ja selle elanikud.”
- 17** „Ma saadan teie sekka
madusid,
mürkmadusid,
keda ei saa taltsutada,
ja nad salvavad teid,”
lausub Jehoova.
- 18** Mu kurbus on ravimatu,
mu süda on haige.
- 19** Mu rahva tütar
hüüab appi kaugelt maalt:
„Kas Jehoovat polegi
Siionis?
Kas kuningat polegi seal?”
„Miks on nad mind
solvanud oma nikerdatud
kujudega,
oma tühiste võõraste
jumalatega?”
- 20** „Lõikus on möödas,
suvi lõppenud,
aga meid pole päästetud!”
- 21** Mu rahva tütre haav
on mind vapustanud,^b
ma olen masendunud.
Mind on vallanud õud.
- 22** Kas Gileadis pole palsamit?^c
Kas pole seal arsti?^d
Miks pole mu rahva tütar
siis paranenud?^e
- 9** Oh leiduks mu peas
nutuvett
ja tuleks mu silmadest
pisaraid!^f
Siis nutaksin ma
öö ja päevad
nende pärast, kes on
tapetud mu rahva seast.

- 2** Oh oleks mul kõrbes
ränduri puhkepaik!
Siis jätaksin oma rahva
ja läheksin
nende juurest ära,
sest nad kõik on
abielurikkujad,^a
petiste jõuk.
- 3** Nad tõmbavad oma keele
kui vibu vinna.
Sel maal valitseb vale,
mitte ustavus.^b
„Nad teevad kurja
kurja järel
ega hooli minust,^c“
lausub Jehoova.
- 4** „Hoidke igaüks end
ligimese eest,
ärge usaldage
isegi oma venda.
Sest iga vend on reetur,^d
iga ligimene laimaja.^e“
- 5** Igaüks tüssab ligimest,
keegi ei räägi tõtt.
Nad on õpetanud oma keelt
valet rääkima,^f
nad kurnavad end
väärtegudega.
- 6** Sa* elad keset pettust.
Nad petavad ja keelduvad
mind tundmast,^g
lausub Jehoova.
- 7** Seepärast ütleb
vägede Jehoova:
„Ma sulatan neid
ja panen nad proovile,^g
sest mida muud saaksin ma
teha oma rahva tütreaga?“
- 8** Nende keel on surmanool,
see kõneleb pettust.
Suuga küll räägitakse
ligimesele rahust,
aga südames varitsetakse
teda.”
- 9** „Kas ei peaks ma neilt
selle kõige pärast aru
nõudma?“ küsib Jehoova.

9:6 *Võib viidata kas rahvale tervikuna
või Jeremijale.

PTK 9

a Jer 5:7
Jer 23:10

b Jes 59:3

c Jer 4:22

d Jer 12:6
Mi 7:2, 5

e Jer 6:28
Hes 22:9

f L 50:19
Mi 6:12

g Jes 1:25
Jes 48:10

Teine veerg

a Jer 5:9, 29

b Jer 4:25
Sef 1:3

c L 79:1
Jer 26:18

d Jer 10:22

e Jer 4:27
Jer 25:11
Jer 32:43

f Jer 7:24

g Koh 3:7
1Sa 12:10
Ho 11:2

h Jer 8:14
Jer 23:15
Nu 3:15, 19

i 3Mo 26:33
5Mo 28:64
L 106:27
Sak 7:14

j Jer 29:17
Hes 5:2

„Kas ei peaks ma sellisele
rahvale kätte maksma?“^a

- 10** Ma nutan ja halan
mägede pärast,
alustan kaebelaulu
kõrbe karjamaade pärast,
sest need on
maha põletatud
ja keegi ei käi seal
ega kosta sealt karja häält.
Taeva linnud ja metsloomad
on pagenud,
nad on läinud.^b
- 11** Jeruusalemma teen ma
kivivareks,^c
šaakalite pesapaigaks,^d
Juuda linnad teen ma
lagedaks,
keegi ei ela neis.^e

- 12** Kes on nii tark,
et mõistaks seda?
Kellele on rääkinud
Jehoova suu, nii et ta
võiks seda jutustada?
Miks on maa laastatud,
miks on see kõrbenud
otseku korb,
kust keegi läbi ei käi?“

13 Jehoova vastas: „Sellepä-
rast, et nad on hüljanud mu
seaduse, mille ma neile andsin,
ja pole seda järginud ega võt-
nud kuulda mu häält. **14** Nad
on kangekaelselt järginud oma-
enda südant^f ja Baale, nagu
nende isad on neile õpetanud.^g
15 Seepärast ütleb vägede Je-
hoova, Iisraeli Jumal: „Ma sun-
nin seda rahvast sööma koiroh-
tu ja jooma mürgivett.^h **16** Ma
pillutan nad rahvaste sekka,
keda ei tunne nemand ega ole
tundnud ka nende isad,ⁱ ja saa-
dan neile järele mööga, kuni
olen nad hävitanud.“^j

- 17** Nõnda ütleb vägede
Jehoova:

- „Tegutsege arukalt, kutsuge nutunaised,^a saatke oskajate naiste järele, et nad tuleksid,
- 18** et nad ruttaksid ning alustaksid meie pärast nutulaulu, et meie silmist voolaksid pisarad ja meie laugudelt tilguks vett.^b
- 19** Sest Siionist kostab kaebehäl:^c „Kuidas küll meid on laastatud! Me oleme jäänud suurde häbisse. Me oleme lahkunud maalt, meie kodud on lõhutud.”^d
- 20** Kuulge, naised, Jehoova sõna, kuulgu teie kõrv tema suu sõna! Õpetage oma tütardele seda nutulaulu, õpetage üksteisele seda kaebelaulu.^e
- 21** Sest surm on tulnud sisse meie akendest, tunginud meie kindlustornidesse, et võtta tänavatelt lapsi, väljakutelt noori mehi.”^f
- 22** Ütle: „Nii lausub Jehoova: „Inimeste surnukehad langevad nagu sõnnik põldudele ja on kui lõikajast maha jäänud viljaloog, mida keegi ei korista.””^g
- 23** Nii ütleb Jehoova: „Ärgu kiidelgu tark oma tarkusega,^h ärgu kiidelgu vägev oma vägevusega, ärgu kiidelgu rikas oma rikkusega.”ⁱ
- 24** „Kes kiitleb, kiidelgu sellega,

PTK 9

- a 2Aj 35:25
b Jer 6:26
Jer 14:17
c Jer 4:31
Hes 7:16
Mi 1:8, 9
d Nu 4:15
Mi 2:10
e Jes 29:2
Jer 7:29
f 2Aj 36:17
Jer 6:11
g Jes 5:25
Jer 16:3, 4
h Jes 5:21
i 5Mo 8:12–14
5Mo 8:17, 18

Teine veerg

- a 1Ko 1:31
2Ko 10:17
b 2Mo 34:6
L 89:14
c L 99:4
Ho 6:6
Mi 6:8
Mi 7:18
d Am 3:1, 2
e Jes 19:1
Hes 29:2
f Jes 1:1
g Jer 27:2, 3
Hes 32:29
Ob 1
h Jer 49:1
Hes 25:2
i Jes 15:1
Jer 48:1
j Jer 25:17, 23
Jer 49:32
k 3Mo 26:41
Jer 4:4

PTK 10

- l 3Mo 18:3, 30
3Mo 20:23
5Mo 12:30
m Jes 47:13
n Jes 40:20
Jes 44:14, 15
Jes 45:20
Hab 2:18
o L 115:4
Jes 40:19
p Jes 41:7
q Hab 2:19
r Jes 46:7
s Jes 41:23
Jes 44:9
1Ko 8:4
š 2Mo 15:11
2Sa 7:22
L 86:8

et tal on arusaamist ja et ta tunneb mind.^a et mina olen Jehoova, kes osutab truud armastust ning teeb õigust ja õiglust maa peal,^b sest see valmistab mulle rõõmu.”^c lausub Jehoova.

25 Jehoova lausub: „Tulevad päevad, mil ma nõuan aru igalt ümberlõigatult, kes tegelikult polegi ümber lõigatud.”^d

26 Egiptuselt,^e Juudalt,^f Edomilt,^g ammonlastelt,^h Moabiltⁱ ja kõigilt, kelle oimud on põetud ja kes elavad kõrbes,^j sest kõik rahvad on ümber lõikamata ja kogu Iisraeli sugu on ümberlõikamata südamega.”^k

10 Kuulake, mida Jehoova teile räägib, Iisraeli sugu!

2 Seda ütleb Jehoova:

„Ärge õppige rahvaste teid,^l ärgu kohutagu teid taevamärgid, sest neid kardavad rahvad.”^m

3 On ju rahvaste kombed tühisus.

Puu raiutakse metsas maha ja käsitööline töötleb seda tööriistaga.ⁿ

4 Ta kaunistab seda hõbeda ja kullaga,^o kinnitab selle haamri ja naeltega, et see ümber ei kukuks.^p

5 Nagu linnupeletised kurgipõllul, ei oska sellised kujud rääkida.^q Neid peab kandma, sest nad ei saa käia.^r

Ärge kartke neid, nad ei saa teha kahju.

Kuid nad ei saa teha ka head.”^s

6 Ei ole kedagi sinusarnast, Jehoova.^š

- Sina oled suur,
su nimi on suur ja vägev.
- 7** Kes ei kardaks sind,
oo, rahvaste kuningas,^a
sest sa väärid seda.
Ühegi rahva tarkade hulgas
ja üheski kuningriigis
ei leidu kedagi
sinusarnast.^b
- 8** Nad kõik on mõistmatud
ja rumalad.^c
Puutükilt tulev õpetus
on vaid pettekujutus*.^d
- 9** Tarsisest tuuakse
höbeplaate^e
ja Uufasest kulda,
millega käsitöölised
ja kullasepad
puutükke katavad.
Nende riided on
sinisest kangast
ja purpursed villasest.
Need kõik on
meistrite kätetöö.
- 10** Aga Jehoova
on tõeline Jumal.
Ta on elav Jumal,^f
igavene kuningas.^g
Tema meelepahast
väriseb maa,^h
ükski rahvas ei suuda
taluda tema hukkamõistu.
- 11** * Õelge neile:
„Jumalad, kes pole loonud
taevast ja maad,
kaovad maa pealt
ja taeva alt.”ⁱ
- 12** Tema on oma jõuga
loonud maa,
tarkusega
rajanud viljaka maa,^j
mõistusega
tõmmanud laiali taeva.^k
- 13** Kui ta laseb kõlada
oma häält,
siis taevaveed möllavad^l

10:8 *Võib tõlkida ka „tühisus”. **10:11**
*Salm 11 kirjutati aramea keeles.

PTK 10

- a L 22:28
b L 89:6
Tn 4:35
c Jer 51:17
Hab 2:18
d Jes 44:19
e 1Ku 10:22
f Jos 3:10
Tn 6:26
g Tn 4:3
Hab 1:12
Ilm 15:3
h Nah 1:5
i Jes 2:18
Jer 51:17, 18
Sef 2:11
j Õp 3:19
Jes 45:18
k L 136:3, 5
Jes 40:22
Jer 51:15, 16
l Il 37:2
Il 38:34

Teine veerg

- a Il 36:27
L 135:7
b 1Mo 8:1
2Mo 14:21
4Mo 11:31
Jn 1:4
c Jes 42:17
Jes 44:11
d Jer 51:17
Hab 2:18, 19
e Jes 41:29
f 5Mo 32:9
L 135:4
g Jes 47:4
h 5Mo 28:63
Jer 16:13
i Jer 8:21

j Jer 4:20

k Jer 31:15

ja ta tõstab pilved*
maa äärtest.^a
Ta paneb vihmaga
välgud sähvima*,
toob välja oma aitadest
tuule.^b

- 14** Kõik inimesed käituvad
arutult, neil pole tarkust.
Iga kullassepp jääb
nikerdatud kuju pärast
häbisse,^c
sest tema valatud kujud
on pettus,
neis pole eluvaimu.^d
- 15** Need on tühisus,
need on naeruväärsus.^e
Kui tuleb nende aruandmise
päev, nad hukuvad.
- 16** Aga Jaakobi pärandiosa,
tema Jumal,
ei ole nende sarnane,
sest tema on kõige looja
ja Iisrael on tema omand,
tema sau.^f
Tema nimi on
Vägede Jehoova.^g

- 17** Korja kokku oma kompsud,
sa piiramisrõngas naine!
- 18** Sest nõnda ütleb Jehoova:
„Seekord ma heidan* selle
maa elanikud minema^h
ja toon neile häda kaela.”
- 19** Häda mulle,
ma olen vigastatud!
Mu haav on ravimatu!
Ma ütlesin:
„See on minu haigus,
ma pean seda taluma.”
- 20** Mu telk on rüüstatud ja
telginõõrid katki kistud.^j
Mu pojad on mu maha
jättnud, neid pole enam.^k
Pole kedagi, kes laotaks
laiali mu telgi ja tõstaks
üles mu telgiriided.

10:13 *Võib tõlkida ka „udu”. ^aTeine
võimalik tähendus: „avab vihmale vära-
vad”. **10:18** *Võib tõlkida ka „lingutan”.

- 21** Karjased toimivad mõtlematult,^a nad ei küsi nõu Jehoovalt.^b Seepärast tegutsevad nad arutult, kõik nende karjad on laiali pillutatud.”^c
- 22** Kuulake, sõnum! See tuleb. Põhjamaalt tullakse tugeva kõminaga^d tegema Juuda linnu lagedaks, šaakalite pesapaigaks.^e
- 23** Ma tean, Jehoova, et inimesel pole voli omatahtsi toimida, pole ränduri võimuses juhtida oma sammu.^f
- 24** Oo, Jehoova, noomi mind õiglaselt, mitte oma vihas,^g et sa mind ei hävitaks.^h
- 25** Vala välja oma meelepaha rahvaste peale, kes sind eiravad,ⁱ suguvõsade peale, kes su nime ei hüüa, sest nad on neelanud Jaakobi.^j Jah, nad on ta neelanud ja hävitanud,^k nad on laastanud tema kodumaa.^l

11 Jehoovalt tuli Jeremijale sõnum: **2** „Kuulake selle lepingu sõnu!

Räägi need edasi Juuda meestele ja Jeruusalemma elanikele **3** ning ütle neile: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Neetud olgu mees, kes ei võta kuulda ega järgi selle lepingu sõnu,^m **4** mille ma andsin teie esiisadele päeval, kui tõin nad välja Egiptusemaalt,ⁿ raudsulatusahjust,^o öeldes: „Võtke kuulda mu häält ja tehke kõike, mis ma teid käsin, siis te olete minu

PTK 10

- a Jer 5:31
b Jer 2:8
Jer 8:9
c Jer 23:1
Hes 34:5, 6
d Jer 1:15
Jer 4:6
Jer 6:22
Hab 1:6
e Jer 9:11
f L 17:5
L 37:23
Op 16:3
Op 20:24
g L 6:1
L 38:1
h Jer 30:11
i Jes 34:2
j Jer 51:34
k Jer 10:22
l L 79:6, 7
Jer 8:16
Nu 2:22

PTK 11

- m 5Mo 27:26
5Mo 28:15
n 2Mo 24:3
o 2Mo 13:3
5Mo 4:20

Teine veerg

- a 3Mo 26:3, 12
b 1Mo 15:18
2Mo 3:8
3Mo 20:24
5Mo 6:3
c Jer 7:13
Jer 25:4
Jer 35:15
d Jer 65:2
Jer 7:24, 26
Hes 20:8
Sak 7:11, 12
e Koh 2:11, 17
1Sa 8:8
2Ku 22:17
f 2Aj 28:22, 23
g 5Mo 31:16
2Ku 17:6, 7
Ho 6:7
h 2Ku 22:16
Jer 6:19
Hes 7:5
i Jes 1:15
Jer 14:12
Hes 8:18
Mi 3:4
j 5Mo 32:37, 38
Jer 2:28

rahvas ja mina olen teie Jumal,^a **5** et täita teie esiisadele antud vanne anda neile maa, kus voolab piima ja mett,^b nagu see tänapäeval ongi.””””

Ma vastasin: „Aamen,^{*} oo, Jehoova.”

6 Siis Jehoova ütles mulle: „Kuuluta Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel kõiki neid sõnu: „Kuulake selle lepingu sõnu ja tehke nende järgi!

7 Ma manitsesin tõsiselt teie esiisadid sel päeval, kui ma tõin nad välja Egiptusemaalt, ning kuni tänaseni olen ma neid ikka ja jälle manitsenud: „Võtke kuulda mu häält!”^c **8** Nemad aga ei kuulnud ega pööranud kõrva minu poole, vaid järgisid kangekaelselt oma kurja südant.^d Seepärast lasin ma tulla nende peale kõik selle lepingu sõnad, mida ma käskisin neil täita, aga nemad ei täitnud.””

9 Jehoova ütles mulle veel: „Juuda mehed ja Jeruusalemma elanikud sepitsevad vande nõu. **10** Nad on pöördunud tagasi süütegude juurde, mida tegid nende esiisad, kes keeldusid kuulda võtmast mu sõnu.^e Nemadki on käinud teiste jumalate järel ja teeninud neid.^f Iisraeli sugu ja Juuda sugu on murdnud lepingu, mille ma sõlmisin nende esiisadega.^g

11 Seepärast ütleb Jehoova: „Ma toon nende peale õnnetuse,^h millest nad ei pääse. Kui nad hüüavad mind appi, ei kuula ma neid.ⁱ **12** Siis Juuda linnad ja Jeruusalemma elanikud lähevad jumalate juurde, kellele nad ohverdavad, ning hüüavad neid appi,^j aga need ei suuda neid õnnetuse ajal päästa.

11:5 * „Aamen” tähendab „olgu nii”, „nii sündigu”.

13 Sest jumalaid on sul sama palju kui linnu, oh, Juuda. Sama palju, kui Jeruusalemmas on tänavaid, oled sa rajanud altareid häbiväärsele jumalale, altareid, millel ohverdada Baalile.^a

14 Sina* aga ära palveta selle rahva eest. Ära anu ega palu nende eest, sest ma ei kuula neid,^b kui nad oma õnnetuses minu poole hüüavad.

15 Mis õigusega on mu armsam mu kojas, kui nii paljud teevad teoks oma õelaid salaplaane? Kas saavad nad püha ohvrilihaga hoida õnnetuse sinust* eemal? Kas rõõmustad sa el ajal?

16 Jehoova kutsus sind varem lopsakaks ja kauniks õlipuuks, millel on head viljad. Suure raginaga on ta süüdanud selle põlema, selle oksad on murtud.

17 Vägede Jehoova, kes sind on istutanud,^c teatas sulle, et õnnetus tabab sind Iisraeli soo ja Juuda soo kurjuse pärast. Nad solvasid mind Baalile ohverdamisega.^d

18 Jehoova on mulle sellest rääkinud, et ma teaksin. Sel ajal lasid sa mul näha nende tegusid.

19 Ma olin kui alistuv talleke, kes viiakse tapale. Ma ei teadnud, et nad peavad mu vastu plaani:^e „Hävitagem puu ühes viljaga, lõigakem ta ära elavate maalt, et ta nimegi enam ei mäletataks!”

11:14 *St Jeremiija. 11:15 *St Juudast.

PTK 11

a Jer 7:9, 10

b Jer 7:16
Jer 14:11

c Jes 5:2
Jer 2:21

d Jer 19:5, 15

e Jer 18:18

Teine veerg

a 1Aj 28:9
Jer 17:10
Jer 20:12

b Jer 1:1

c Jes 30:10
Am 2:12
Am 7:16

d 2Aj 36:17
Nu 2:21

e Jer 18:21

f Jos 21:8, 18

PTK 12

g 1Mo 18:25

h Ii 12:6
Ii 21:7
L 73:3
Jer 5:28

i Jes 29:13

j L 139:1, 2

k 2Ku 20:3
L 17:3
Jer 11:20

20 Kuid vägede Jehoova mõistab õiglast kohut, ta uurib läbi neerud* ja südame.^a

Lase mul näha, kuidas sa neile kätte maksad, sest sinu hoolde olen ma usaldanud oma kohtuasja.

21 Seepärast lausub Jehoova Anatoti^b meeste kohta, kes püüavad võtta mult elu ja ütlevad: „Ära kuuluta prohvetlikult Jehoova nimel,^c muidu sa sured meie käe läbi”, **22** seepärast ütleb vägede Jehoova: „Ma nõuan neilt aru. Noored mehed hukuvad mööga läbi,^d nende pojad ja tütreid surevad nälga.^e **23** Neist ei jää kedagi järele, sest ma toon Anatoti^f meeste peale õnnetuse nende aruandmise aastal.”

12 Oo, Jehoova, sina oled õiglane,^g kui esitan sulle oma kaebuse,

kui räägin sinuga õigusemõistmisest.

Miks õnnestub jumalate tee,^h miks elavad reeturlikud rahus?

2 Sina istutasid nad ja nad on juurdunud.

Nad on kasvanud ja kannavad vilja. Sa oled neil küll huulil, kuid nende neerudest* kaugel.ⁱ

3 Sina, Jehoova, tunned mind hästi^j ja näed mind, sa oled uurinud läbi mu südame ja leidnud, et see on sinuga.^k

Eralda nad nagu tapalambad, pane nad kõrvale tapapäevaks.

11:20 *St sisimad mõtted ja sügavaimad tunded. 12:2 *St sisimatest mõtetest ja sügavimatest tunnetest.

- 4** Kui kaua veel kuivab maa ja närtsib taimestik kõigil väljadel?^a
Maa elanike kurjuse pärast on kadunud loomad ja linnud.
Inimesed ütlevad: „Tema ei näe, mis meist saab.”
- 5** Jumal ütles mulle:
„Kui sa väsid jalameestega joostes, kuidas suudaksid siis võidu joosta hobustega?^b
Sa võid tunda end turvaliselt rahulikul maal, aga kuidas saaksid hakkama Jordani tihedas padrikus?
- 6** Ka su vennad, su isa pere, on sind reetnud.^c
Nad karjuvad su peale. Ära usu neid, isegi kui nad räägivad sulle ilusaid sõnu.
- 7** Ma olen jätnud maha oma koja,^d hüljanud enda omandi.^e
Ma olen andnud oma armsama ta vaenlaste kätte.^f
- 8** Mu omand on saanud metsa lõvi sarnaseks, ta mõirgab mu peale. Seepärast vihkan ma teda.
- 9** Mu omand on nagu kirju röövlind.
Teised röövlinnud piiravad ja ründavad teda.^g
Kogunege, kõik metsloomad väljal, tulge sööma!^h
- 10** Hulk karjaseid on hävitanud mu viinamäe,ⁱ nad on tallanud mu maaosa.^j
Nad on muutnud mu armsa maaosa lagedaks tühermaaks.

PTK 12

a Jer 14:6
Jer 23:10

b Jer 4:13

c Jer 9:4

d Lu 13:35

e 2Mo 19:5
Jes 47:6

f Nu 2:1

g 2Ku 24:2
Hes 16:37h Jes 56:9
Jer 7:33i L 80:8
Jes 5:1, 7
Jer 6:3j Jes 63:18
Jer 3:19

Teine veerg

a Jer 9:11
Jer 10:22

b Jes 42:24, 25

c 3Mo 26:33
Jer 15:2d 3Mo 26:16
Mi 6:15e L 79:4
Jer 48:26
Hes 25:3
Sak 1:15
Sak 2:8f Jer 48:2
Jer 49:2

g Jes 60:12

- 11** See on tehtud kõnnumaaks, see on kuivanud,^{*} see on maha jäetud mu ees.^a

Kogu maa on tühi, kuid keegi ei hooli sellest.^b

- 12** Laastajad on tulnud kõigile kõrberadadele. Jehoova mõök neelab inimesi ühest maa äärest teiseni.^c

Mitte kellelgi pole rahu.

- 13** Nad on külvanud nisu, kuid lõikavad ogalisi taimi,^d nad on end ära kurnanud, kuid asjata.

Jehoova vihalõõma tõttu jätab nende saak nad häbisse.”

14 Nõnda ütleb Jehoova: „Kõik kurjad naabrid, kes puutuvad pärandmaad, mille ma andsin oma rahvale Iisraelile,^e ma juurin välja nende maalt,^f ja Juuda soo juurin ma välja nende keskelt. **15** Aga kui ma olen nad välja juurinud, siis halastan ma jälle nende peale ja toon igaühe tagasi ta oma pärandile ja ta oma maale.”

16 „Kui need rahvad õpivad käima mu rahva teel ja vannuvad minu nimel: „Nii tõesti, kui Jehoova elab”, just nagu nad õpetasid minu rahvast vanduma Baali nimel, siis saavad nad koha mu rahva keskel. **17** Kui aga mõni neist rahvaist ei kuletetu, siis juurin ma ka tema välja, juurin välja ja hävitan,” lausub Jehoova.^g

13 Jehoova ütles mulle: „Mina ja osta endale linane vöö ja võõta end sellega, aga ära kasta seda vette.” **2** Nii ma siis ostsin endale Jehoova sõna

12:11 *Teine võimalik tähendus: „see leinab”.

peale vöö ja võötasin end sellega. **3** Siis tuli mulle teist korda Jehoovalt sõnum: **4** „Võta vöö, mille sa ostsid ja mis on sul ümber, ning mine Eufrati äärde ja peida see sinna kaljulöhesse.” **5** Ma läksingi ja peitsin selle Eufrati äärde, just nagu Jehoova mind oli käskinud.

6 Tüki aja pärast ütles Jehoova mulle: „Mine Eufrati äärde ja võta sealt vöö, mille ma käskisin sul sinna peita.” **7** Ma läksingi Eufrati äärde, kaevasin vöö välja sealt, kuhu ma olin selle peitnud, ja nägin, et vöö on rikutud. See oli täiesti kõlbmatu.

8 Siis tuli mulle Jehoovalt sõnum. **9** „Nii lausub Jehoova: „Samamoodi ärivutan ma Juuda kõrkuse ja Jeruusalema määratu uhkuse.” **10** See kuri rahvas, kes keeldub kuuletumast mu sõnadele, kes järgib kangekaelselt oma südant ning käib teiste jumalate järel, teenib neid ja kummardab nende ette, saab samasuguseks nagu see kõlbmatu vöö. **11** Nii nagu seotakse vöö vööle, nõnda sidusin ma Iisraeli soo ja Juuda soo tihedalt enda ümber, lausub Jehoova, et nad oleksid mulle rahvaks, oleksid mulle kuulsuseks, ülistuseks ja ehteks. Nemed aga pole kuuletunud.”

12 Anna neile teada ka see sõnum: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Iga suur anum täidetakse veiniga.” Ja nad vastavad sulle: „Kas me siis ei tea, et iga suur anum täidetakse veiniga?” **13** Sina aga ütle neile: „Nii lausub Jehoova: „Ma täidan joomauimaga kõik sel-

PTK 13

a 3Mo 26:19
Sef 3:11

b 2Aj 36:15, 16

c Jer 6:28

d 2Mo 19:5
5Mo 26:18
L 135:4

e Jer 33:9

f Jer 6:17

Teine veerg

a Jes 29:9
Jes 51:17
Jer 25:27b Jer 6:21
Hes 5:10c Hes 7:4
Hes 24:14

d Jes 59:9

e Jer 9:1

f L 100:3

g 2Ku 24:12
Jer 22:24, 26

h 5Mo 28:64

i Jer 6:22

j Hes 34:8

le maa elanikud, kuningad, kes istuvad Taaveti troonil, preestrid ja prohvetid ning kõik Jeruusalemma elanikud. **14** Ma purustan nad üksteise vastu, nii isad kui ka pojad, lausub Jehoova. Ma ei tunne neile kaasa, ei kurvasta ega halasta neile. Miski ei peata mind neid hävitamast.”

15 Kuulake ja pange tähele!

Ärge olge kõrgid, sest Jehoova räägib.

16 Andke oma Jumalale Jehoovale au, enne kui ta toob pimeduse ja enne kui teie jalad mägedel hämaruses komistavad.

Te ootate küll valgust, kuid tema toob pimeduse, muudab valguse pilkaseks pimeduseks.

17 Aga kui te ei taha kuulata, siis ma nutan salaja teie uhkuse pärast.

Ma valan palju pisaraid, mu silmist voolavad pisarad, sest Jehoova kari on vangi viidud.

18 Õelge kuningale ja kuninga emale: „Istuge alamasse paika, sest teie kaunis kroon langeb teil peast.”

19 Lõunamaa linnad on suletud* ja keegi ei ava neid. Kogu Juuda on viidud pagendusse, võetud tervenisti vangi.

20 Tõsta silmad ja vaata neid, kes tulevad põhjast.

Kus on sulle antud kari, sinu ilusad lambad?

21 Mida sa ütled, kui su karistus tuleb neilt,

13:19 *Võib tõlkida ka „ümber piiratud”.

kes on algusest peale olnud su südamesõbrad?^a

Eks haara sind tuhud nagu sünnitajat?^b

- 22** Kui sa mõtled oma südames, miks on see sinuga juhtunud,^c siis tea, et su suure süü tõttu on maha kistud su rüü^d ja ei anta armu su kandadele.
- 23** Kas etiooplane* saab muuta oma nahavärvi või leopard oma täppe?^e Kui saaks, siis saaksite ka teie teha head, teie, keda on õpetatud tegema kurja.
- 24** Ma pillutan teid laiali, nagu kõrbetuul lennutab kõrsi.^f
- 25** See on sinu liisuosa, minu poolt sulle mõõdetud osa, sest sa oled mind unustanud^g ja loodad valele,^h lausub Jehoova.
- 26** „Seepärast tõstan ma su hõlmad üle su näo ja siis nähakse su häbi,ⁱ
- 27** su abielurikkumist,^j su kiimaseid hirnatusi, su häbitut hooratööd. Mägedel ja väljal olen ma näinud sinu jälke tegusid.^k Häda sulle, Jeruusalemm! Kui kauaks sa veel jääd rüvetunuks?“^l
- 14** See on Jehoova sõnum Jeremijale seoses põua-
ga.^m
- 2** Juuda leinab,ⁿ tema väravad on lagunened, need lamavad nukralt maas ja Jeruusalemmast tõuseb hädakisa.

13:23 * Võib tõlkida ka „kušiit“.

PTK 13

a Jes 39:1, 2

b Jer 6:24
Mi 4:9

c Jer 5:19
Jer 16:10, 11

d Hes 16:37

e Õp 27:22

f 3Mo 26:33
5Mo 28:64

g Jer 2:32

h 5Mo 32:
37, 38
Jer 28:15
Jer 10:14

i Nu 1:8
Hes 16:37
Hes 23:29

j Jer 2:20
Hes 16:15

k Jes 65:7
Hes 6:13

l Hes 24:13

PTK 14

m 5Mo 28:24

n Jl 1:10

Teine veerg

a 3Mo 26:20
5Mo 28:23

b Jer 12:4
Jl 1:18

c Jos 7:9
L 25:11
L 115:1, 2

d Esr 9:6
Neh 9:33
Tn 9:5, 8

e L 106:8
L 106:21
Jes 45:15

f 2Mo 29:45
5Mo 23:14

g Tn 9:19

h Jer 2:23

i Jer 2:25

- 3** Nende isandad läkitavad oma sulaseid vee järele. Need lähevad veeaukude juurde, aga ei leia vett. Nad tulevad tagasi tühjade anumatega. Nad tunnevad häbi ja pettumust ning katavad pea.
- 4** Kuna pinnas on murenened, sest maal pole olnud vihma,^a on põllumehed kohkunud ja katavad pea.
- 5** Isegi emahirv väljal hülgab oma vastsündinud vasika, sest rohtu pole.
- 6** Metseeslid seisavad lagedatel küngastel. Nad lõõtsutavad nagu šaakalid, nende silmad tuhmuvad, sest pole midagi haljast.^b
- 7** Kuigi meie süüteod tunnistavad meie vastu, tegutse siiski oma nime pärast, Jehoova.^c Meie truudusetuid tegusid on palju,^d sinu vastu me oleme pattu teinud.
- 8** Oo, Iisraeli lootus, tema päästja^e hädaajal, miks oled sa kui võoras sel maal, nagu rändur, kes peatub vaid ööbimiseks?
- 9** Mispärast oled sa kui jahmunud mees, nagu kangelane, kes ei suuda päästa? Ometi oled sa meie keskel, Jehoova,^f ja me kanname sinu nime.^g Ära jäta meid!
- 10** Nii lausub Jehoova selle rahva kohta: „Neile meeldib ringi ekselda,^h nad pole säästnud oma jalgu.ⁱ Seepärast ei tunne

Jehoova neist rõõmu.^a Ta peab meeles nende süütegusid ja nõuab neilt aru nende pattude pärast.”^b

11 Siis Jehoova ütles mulle: „Ära palu head sellele rahvale.”^c **12** Kui nad paastuvad, ei kuula ma nende anumist,^d kui nad ohverdavad põletusohvreid ja roahvreid, ei tunne ma neist rõõmu.^e Ma teen neile lõpu mõõga, nälja ja katkuga.”^f

13 Seepeale ma ütlesin: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehoova! Prohvetid ütlevad neile: „Ei näe te mõõka ega taba teid nälg, vaid mina, Jumal, annan teile selles paigas püsiva rahu.””^g

14 Jehoova ütles mulle: „Prohvetid kuulutavad minu nimel valet.”^h Mina pole neid läkitanud, neid käskinud ega nendega rääkinud.ⁱ Nad kuulutavad teile valenagemusi, tühje ennustusi ja oma südame sepitsusi.^j **15** Seepärast ütleb Jehoova prohvetite kohta, kes ennustavad minu nimel, kuigi mina pole neid läkitanud, ja kes ütlevad, et sellele maa-le ei tule mõõka ega nälja: need prohvetid hukuvad mõõga ja nälja läbi.^k **16** Ja rahvas, kellele nad prohvetlikult kuulutavad, heidetakse nälja ja mõõga tõttu Jeruusalemma tänava-tele ning keegi ei mata neid^l — ei neid, nende naisi, poegi ega tütreid —, sest ma kalkan nende peale õnnetuse, mida nad väärivad.”^m

17 Ütle neile nii:

„Mu silmist voolaku pisarad õöl ja päeval, ärgu need lakaku,ⁿ sest mu rahva neitsilik tütar on täielikult purustatud ja murtud,^o tema haav on ränk.

PTK 14

a Jer 6:20

b Ho 8:13

c Jer 7:16

Jer 11:14

d Jes 1:15

Jes 58:3

Jer 11:11

Hes 8:18

e Jer 1:11

f Jer 9:16

Hes 5:12

g Jer 4:10

Jer 5:31

Jer 6:13, 14

Jer 23:16, 17

Jer 27:8–10

Hes 13:10

Mi 3:11

h Jer 23:25, 26

Jer 29:21

i Jer 23:21

Jer 27:15

j Nu 2:14

k Jer 5:12, 13

Jer 23:15

Hes 12:24

Hes 13:9

l L 79:2, 3

Jer 9:22

m Jer 4:18

n Jer 8:18, 21

Jer 9:1

o Nu 1:15

Teine veerg

a Hes 7:15

b Nu 5:10

c 5Mo 28:36

d Jer 12:8

Nu 5:22

e 2Aj 36:15, 16

f Jer 8:15

g Esr 9:7

Tn 9:5, 8

h Hes 36:22

Tn 9:15

i 2Mo 32:13

3Mo 26:

41, 42

L 106:43–45

j 5Mo 28:12

Jes 30:23

Jl 2:23

PTK 15

k 2Mo 32:11

1Sa 7:9

L 99:6

L 106:23

18 Kui ma lähen väljale, siis näen mõõgaga tapetuid.^a

Ja kui ma tulen linna, siis näen näljahaigusi.^b

Nii prohvet kui ka preester uitavad ringi maal, mida nad ei tunne.””^c

19 Kas oled Juuda täiesti hüljanud, kas põlgad Siionit?^d

Miks oled meid lõõnud, nii et meil pole enam paranemist?^e

Loodeti rahu, kuid ei tulnud midagi head, paranemisaega, aga tuli hoopis õudus.^f

20 Jehoova, me tunnistame oma kurjust, oma esiisade süüd, sest me oleme sinu vastu pattu teinud.^g

21 Ära hülga meid oma nime pärast,^h ära põlga oma aulist trooni! Pea meeles meiega tehtud lepingut, ära seda murra.ⁱ

22 Kas suudaks mõni rahvaste tühiseist jumalaist anda vihma või kas saadab taevas ise vihmavalinguid?

Eks tee seda üksnes sina, meie Jumal Jehoova?^j

Me loodame sinu peale, sest sina üksi teed seda kõike.

15 Jehoova ütles mulle: „Isegi kui mu ees seisaksid Mooses ja Saamuel,^k ei heidaks ma sellele rahvale armu. Aja see rahvas minu eest minema. Mingu nad ära. **2** Aga kui nad küsivad sinult, kuhu nad peaksid minema, siis vasta: „Nii ütleb Jehoova:

„Kes väärib surmatõbe,
peab surema
tõve läbi!

Kes väärib mõõka,
hukkub mõõga läbi!^a

Kes väärib nälga,
selle võtab nälgi!

Kes väärib vangipõlve,
läheb vangii!”^b

3 Ma saadan nende peale neli õnnetust*,^c lausub Jehoova, mõõga tapma, koerad ära lohistama, taeva linnud ja maa loomad sööma ja hävitama.^d

4 Ma teen neist kohutava vaatepildi kõigile maa kuningriikidele^e Juuda kuninga Manasse, Hiskija poja tegude pärast, mis ta Jeruusalemmas tegi.^f

5 Kes tunneks sulle kaasa, Jeruusalemm, kes haletseks sind, kes peatuks, et küsida su käekäigu järele?

6 Sina oled mu hüljanud, lausub Jehoova.^g

Sa oled mulle selja keeranud.*^h

Ma tõstan oma käe su vastu ja hävitan su.ⁱ

Ma olen tüdinud sulle kaasa tundmast.

7 Ma tuulan neid hargiga maa väravates.

Ma jätan nad lastest ilma.^j

Ma hävitan oma rahva, sest ta keeldub pöördumast oma teedelt.^k

8 Siis on nende leski mu ees rohkem kui mereliiva. Keskpäeval toon ma nende kallale hävitaja, nii ema kui ka poja kallale. Äkitselt paiskan ma nende peale ärevuse ja õuduse.

PTK 15

a Hes 5:2

b Hes 12:11

c Hes 14:21

d 5Mo 28:26
Jer 7:33

e 5Mo 28:15, 25
Jer 24:9
Hes 23:46

f 2Ku 21:11
2Ku 23:26
2Ku 24:3, 4

g Jer 2:13

h Jes 1:4

i Sef 1:4

j 5Mo 28:15, 18
Jer 9:21
Hes 24:21

k Jer 5:3

Teine veerg

a Jer 44:27
Hes 5:12

b Jer 20:14

c Jer 20:5

d 3Mo 26:38
Jer 16:13

e 5Mo 32:22
Jes 42:24, 25
Jer 17:4

f Jer 11:20
Jer 12:3
Jer 17:18
Jer 37:15

9 Naine, kes on sünnitanud seitse last, nõrkeb, ta vaagub hinge. Tema päike loojub, kui on alles päev, tuues häbi ja alandust*. Need vähesed, kes neist järele jäävad, annan ma vaenlaste mõõga kätte, lausub Jehoova.”^a

10 Häda mulle, mu ema, et oled sünnitanud minu,^b mehe, kellega riidleb ja tülitseb kogu maa. Pole ma laenu andnud ega võtnud,

ometi neavad mind kõik.

11 Jehoova ütles: „Ma teen sulle head.

Õnnetuse ja häda ajal astun ma sinu kaitseks välja su vaenlase vastu.

12 Kas saab murda tükkideks rauda, põhjamaa rauda, ja purustada vaske?

13 Su vara ja rikkused annan ma rüüstata^c kõigi su pattude pärast kõikjal su valdustes, ilma et saaksin tasu.

14 Ma annan need su vaenlastele, kes viivad need maale, mida sa ei tunne,^d sest mu viha on süüdanud tule, see põleb teie kohal.”^e

15 Sina, Jehoova, tead mu kannatusi. Pea mind meeles ja pane mind tähele. Maksa mu tagakiusajatele minu eest kätte.^f Ära lase minul sellepärast hukkuda, et sa ei vihastu kergesti.

15:9 *Teine võimalik tähendus: „see tunneb häbi ja alandust”.

15:3 *Teine võimalik tähendus: „kohutotsust”. **15:6** *Teine võimalik tähendus: „sa kõnnid minust eemale”.

Tea, et sinu pärast
talun ma teotust.^a

- 16** Kui leidus su sõnu,
siis ma neelasin neid.^b
Su sõna pani mind
hõiskama ja
rõomustas mu südant,
sest mulle on pandud
sinu nimi, oo, Jehoova,
vägede Jumal.
- 17** Ei istu ma naljaheitjate
seltsis ega rõomutse.^c
Ma istun üksi,
sest mu peal on sinu käsi
ja sa oled täitnud mind
oma pahameelega*.^d
- 18** Miks on mu valu püsiv,
mu haav ravimatu?
See ei taha paraneda.
Kas saab sinust mulle
reeturlik oja,
mille peale ei saa
kindel olla?
- 19** Seepärast ütleb Jehoova:
„Kui sa pöördud tagasi,
tõused sa jälle
mu soosingusse
ning seisad mu ees.
Kui sa eraldad
väärtusliku väärtusetust,
saab sinust otsekui
minu suu*.
Nemad peavad pöörduma
sinu poole,
mitte sina nende poole.”
- 20** „Ma teen sind selle
rahva keskel kindlustatud
vaskmüüriks.^e
Nad võitlevad su vastu,
kuid ei saa su üle võimust,^f
sest mina olen sinuga, et
sind päästa ja vabastada,“
lausub Jehoova.
- 21** „Ma päästan sind
kurjade käest

15:17 *Võib tõlkida ka „hukkamõistusõ-
numiga”. 15:19 *Võib tõlkida ka „saab
sinust minu eesträkkija”.

PTK 15

a L 69:7

b Hes 3:1–3
Ilm 10:9, 10

c L 1:1

d Jer 20:8

e Jer 1:18
Hes 3:9

f Jer 20:11

Teine veerg

PTK 16

a Jer 15:2

b L 79:2, 3
Jes 5:25
Jer 7:33
Jer 9:22
Jer 36:30

c Hes 5:12

d Hes 24:16, 17

e 5Mo 31:17
Jes 27:11
Jes 63:10

ja lunastan
julmade küüsisit.”

16 Mulle tuli taas Jehoovalt
sõnum: **2** „Ära võta en-
dale naist ning ärgu olgu sul
selles paigas poegi ja tütreid.
3 Sest nii ütleb Jehoova poe-
gade ja tütarde kohta, kes siin
sünnivad, emade kohta, kes
neid sünnitavad, ja isade koh-
ta, kes neid sigitavad sel maal:
4 „Nad surevad surmahaigus-
tesse,^a kuid neid ei leinata ega
maeta, vaid nad jäävad maa
peale sõnnikuks.^b Nad hukku-
vad mõõga ja nälja läbi^c ning
nende laibad saavad roaks tae-
va lindudele ja maa loomadele.”

- 5** Nii ütleb Jehoova:
„Ära astu peiekotta,
ära mine halama ja neile
kaastunnet avaldama.”^d
Sest ma olen võtnud sellelt
rahvalt oma rahu,
lausub Jehoova,
samuti oma truu armastuse
ja halastuse.^e
- 6** Sel maal surevad
nii suured kui ka väiksed.
Neid ei maeta,
neid ei leinata,
nende pärast ei lõiguta end
ega aeta pead paljaks*.
- 7** Ei jagata leiba leinajaile,
et neid leinas trööstida.
Ei anta juua
lohutusekarikast neile,
kes on kaotanud
isa või ema.
- 8** Ära mine peomajja,
et seal koos nendega
süüa ja juua.
- 9** Sest nii ütleb vägede Je-
hoova, Iisraeli Jumal: „Ma teen
teie päevil siin paigas teie sil-
me ees lõpu rõomuhüüetele ja

16:6 *Ilmselt järgiti usust taganenud Iis-
raelis neid paganlikke leinakombeid.

juubeldamisele, peigmehe häälele ja pruudi häälele.”^a

10 Kui sa annad sellele rahvale teada kõik need sõnad, küsivad nad sinult: „Miks on Jehoova kuulutanud meile seda suurt õnnetust? Mis on meie süütegu ja patt, mida oleme teinud oma Jumala Jehoova vastu?”^b

11 Vasta neile: „Sellepärast, et teie esiisad hülgasid mu^c ja käisid teiste jumalate järel ning teenisid neid ja kummardasid nende ette, lausub Jehoova.^d Nad hülgasid mu ega täitnud mu seadust.^e **12** Aga teie teod on palju halvemad kui teie esiisade teod^f ning te järgite oma kangekaelset ja kurja südant ega kuuletu mulle.^g

13 Seepärast heidan ma teid sellelt maalt ära maale, mida ei tundnud teie esiisad ega tunne ka teie,^h ning seal te teenite päeval ja ööl teisi jumalaid,ⁱ sest ma ei halasta teile.”

14 Aga tulevad päevad, lausub Jehoova, mil enam ei öelda: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes tõi Iisraeli rahva välja Egiptusemaalt”,^j **15** vaid öeldakse: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes tõi Iisraeli rahva ära põhjamaalt ja kõigist maadest, kuhu ta oli nad pillutanud,” ja ma toon nad tagasi nende omale maale, mille ma andsin nende esiisadele.^k

16 Ma läkitan paljude kalameeste järele ja nad püüavad neid, lausub Jehoova. Siis ma läkitan paljude jahimeeste järele ja nad jahivad neid igal mäel ja igal künkal ning kaljulõhedes.

17 Sest mu silmad jälgivad kõike, mida nad teevad.

PTK 16

a Jes 24:7, 8
Jer 7:34
Ilm 18:23

b Jer 5:19

c Koh 2:12

d Jer 8:1, 2

e Tn 9:11
Am 2:4

f Jer 7:26

g Neh 9:29
Jer 6:28

h 2Aj 7:20
Jer 15:14
Jer 17:4

i 5Mo 4:27, 28
5Mo 28:36

j 2Mo 20:2
Jer 23:7, 8

k 5Mo 30:1–3
Jer 3:18
Jer 24:6
Jer 30:3
Jer 32:37
Am 9:14

Teine veerg

a Jes 40:2

b 3Mo 26:30
L 106:38

c Jer 17:17

d Jer 10:5, 14

e L 115:4
Jer 2:11
1Ko 8:4

PTK 17

f Koh 3:7
2Aj 24:18
2Aj 33:1, 3

g Jes 1:29
Hes 6:13

Nad ei saa minu eest peitu minna ja nende süüteod pole mu silme eest varjatud.

18 Kõigepealt tasun ma täielikult nende süütegude ja pattude eest,^a

sest nad on rüvetanud minu maa oma jäledate ebajumalate elutute kujudega, täitnud mu omandi oma jälkustega.”^b

19 Oo, Jehoova, mu jõud ja mu kindlus, mu pelgupaik ahastuspäeval!^c Sinu juurde tulevad rahvad maa äärtest ja ütlevad: „Meie esiisad pärisid vaid vale, tühisuse ja kasutud asjad.”^d

20 Kas saab inimene valmistada endale jumalaid? Need pole ju tegelikult jumalad.^e

21 „Seepärast saavad nad tunda, seekord saavad nad tunda mu jõudu ja vägevust ning neil tuleb tunnistada, et minu nimi on Jehoova.”^f

17 „Juuda patt on pandud kirja raudkrihvliga.

See on uurendatud teemantteravikuga nende südametahvlile ja nende altari sarvede peale.

2 Nende pojad mäletavad nende altareid ja pühi tulpi*^f

lopsakate puude all, kõrgetel küngastel^g

3 ja mägedel keset välju.

17:2 *Vt „Sõnaseletusi”.

Su vara, kõik su rikkused,
annan ma rüüstata,^a
sinu ohvripaigad
laastatakse pattude
pärast, mida sa oma
valdustest teed.^b

4 Sa kaotad oma süü läbi
pärandmaa,
mille ma sulle andsin.^c
Ma panen su teenima
vaenlasi maal,
mida sa ei tunne,^d
sest sa oled süüdanud
mu vihalõõma*^e
ja see ei kustu.”

5 Nii ütleb Jehoova:
„Neetud on mees,
kes loodab inimesele,^f
kes toetub inimjõule,^g
kelle süda pöördub ära
Jehoovast.

6 Temast saab otsekui
üksik puu kõrbes.
Ta ei näe,
kui tuleb midagi head,
vaid elab kõnnumaa
põuastes paikades,
soolakutes,
elamiskõlbmatul maal.

7 Önnistatud on mees,
kes loodab Jehoovale,
kes usaldab Jehoovat.^h

8 Ta on otsekui vete äärde
istutatud puu,
mis ajab juuri oja poole.
Ei vaeva teda kuumus,
tema lehestik
on alati lopsakas.ⁱ

Põua-aastal
ei tunne ta muret
ega lakka vilja kandmast.

9 Süda on reeturlikum*
kui miski muu
ja on pöörane*.^j
Kes seda mõistab?

17:4 *Teine võimalik tähendus: „mu viha on süüdanud su põlema”. 17:9 *Võib tõlkida ka „süda petab rohkem”. #Teine võimalik tähendus: „ravimatu”.

PTK 17

a 2Ku 24:11, 13
Jer 15:13b 3Mo 26:30
Hes 6:3

c Nu 5:2

d 5Mo 28:48
Jer 16:13e Jes 5:25
Jer 15:14

f Jes 30:1, 2

g 2Ku 16:7

h L 34:8
L 146:5
Jes 26:3i L 1:3
L 92:12, 13j 1Mo 6:5
1Mo 8:21
Õp 28:26

Teine veerg

a 1Sa 16:7
1Aj 28:9
Õp 17:3
Õp 21:2b Ro 2:6
Ga 6:7
Ilm 2:23
Ilm 22:12c Õp 28:20
Jes 1:23
Jk 5:4d 2Aj 2:5
Jes 6:1e L 73:27
Jes 1:28f Jer 2:13
Ilm 22:1

g Jer 15:20

h Jes 5:19
2Pe 3:4

10 Mina, Jehoova,
uurin südant,^a
vaatan läbi neerud*,
et tasuda igaühele
tema teid mõõda,
tema tegude vilja mõõda.^b

11 Otsekui kõrbekana,
kes kogub, mida ta
pole munenud,
on see, kes ebaausalt
rikkust soetab.^c
See jätab ta elu keskel
maha
ning ta lõpetab oma elu
rumalana.”

12 Jumala auline troon,
ülev juba algusest peale,
on meie pühamu paik.^d

13 Oo, Jehoova,
Iisraeli lootus,
kõik, kes su hülgavad,
jäävad häbisse.
Kes sinust* taganevad,
kirjutatakse põrmu,^e
sest nad on maha jätnud
Jehoova, eluveeallika.^f

14 Ravi mind, Jehoova,
siis ma saan terveks.
Päästa mind,
siis ma pääsen,^g
sest sind ma kiidan.

15 Mulle öeldakse:
„Kus on Jehoova sõna?^h
Täitugu see ometi!”

16 Kuid mina pole loobunud
käimast sinu,
karjase järel.
Ma pole igatsenud
õnnetuspäeva.
Sina tead kõike, mis mu
huuled on rääkinud,
see kõik on sündinud
sinu palge ees.

17 Ära lase mul tunda hirmu.
Sina oled mu pelgupaik
õnnetuse ajal.

17:10 *St sisimad mõtted ja sügavamad tunded. 17:13 *Sõna-sõnalt „minust”; viitab ilmselt Jehoovale.

18 Jäägu mu tagakiusajad häbisse,^a kuid mina ärgu jäägu. Tabagu neid õudused, kuid mind ärgu tabagu. Too nende peale õnnetuspäev,^b purusta nad ja hävita täielikult*!

19 Nii ütles mulle Jehoova: „Mine ja seisa rahva poegade väravas, kustkaudu Juuda kuningad sisse ja välja käivad, ning kõigis Jeruusalemma väravais.^c **20** Ütle neile: „Kuulge Jehoova sõna, Juuda kuningad, kogu Juuda rahvas ja kõik Jeruusalemma elanikud, kes te neist väravaist sisenete. **21** Nii ütleb Jehoova: „Pange tähele oma suhtumist ja ärge kandke hingamispäeval mingit koormat ega tooge seda Jeruusalemma väravaist sisse.^d **22** Ärge kandke hingamispäeval oma kodudest välja mingit koormat ega tehke ühtki tööd.^e Hingamispäev olgu teile püha, nii nagu ma andsin käsu teie esiisadele.^f **23** Nemad aga ei kuulunud ega pööranud minu poole kõrva, vaid keeldusid kangekaelselt kuuletumast ega võtnud manitsust kuulda.^g

24 Aga kui te kõiges mulle kuuletute, lausub Jehoova, ega too hingamispäeval selle linna väravaist sisse mingit koormat, peate hingamispäeva pühaks ega tee sel ajal ühtki tööd,^h **25** siis tulevad selle linna väravaist sisse Taaveti troonilⁱ istuvad kuningad ja peamehed, nad sõidavad vankrites ja hobuste seljas, nemad ja nende peamehed, Juuda mehed ja Jeruu-

17:18 *Võib tõlkida ka „hävita nad kahekordselt“.

PTK 17

a Jer 15:15
Jer 20:11

b Jer 18:23

c Jer 7:2

d Neh 13:19

e 2Mo 20:9, 10
3Mo 23:3

f 2Mo 31:13

g Jes 48:4
Hes 20:13

h 5Mo 5:12–14

i L 132:11

Teine veerg

a Jer 22:4

b Jer 32:44

c Jer 33:13

d 3Mo 1:3

e Esr 3:3

f 3Mo 2:1, 2

g L 107:22
L 116:17
Jer 33:10, 11h 2Ku 25:9, 10
Jer 39:8i 2Ku 22:16, 17
Nu 4:11

PTK 18

j Jer 19:1

k Ro 9:20, 21

l Jer 1:10
Jer 12:14
Jer 25:9
Jer 45:4m 1Ku 8:33, 34
L 106:45
Jer 7:3
Jer 26:3
Hes 18:21
Jl 2:13
Jn 3:5, 10

salemma elanikud,^a ning selles linnas elatakse jäädavalt. **26** Ka Juuda linnadest ja Jeruusalemma ümbrusest, Benjaminimaalt,^b madalikult,^c mägismaalt ja Negevist* tulevad inimesed ning toovad Jehoova kotta põletusohvreid,^d tapaohvreid,^e roaohvreid,^f viirukit ja tänuohvreid.^g

27 Kui te aga ei kuuletu mulle ega pea hingamispäeva pühaks, vaid kannate koormaid ja toote neid Jeruusalemma väravaist sisse hingamispäeval, siis ma süütan linnaväravais tule ning see neelab Jeruusalemma kindlustornid^h ja kustutajat pole.”***ⁱ

18 Jehoovalt tuli Jeremija-le sõnum: **2** „Mine alla pottsepa majja,^j seal sa kuuled mu sõnu.”

3 Ma läksingi alla pottsepa majja ning nägin teda seal potikedraga töötamas. **4** Kuid savinõu, mida pottsepp voolis, ebaõnnestus ning ta voolis sellest teise nõu, just sellise, nagu soovis.

5 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **6** „Oh, Iisraeli sugu, eks või mina teiega samamoodi teha nagu see pottsepp, lausub Jehoova. Te olete minu käes nagu savi pottsepa käes, Iisraeli sugu.^k **7** Kui ma teatan mõnele rahvale või kuningriigile, et ta juuritakse välja, lõhutakse maha ja hävitatakse,^l **8** aga see rahvas jätab maha oma kurjad teod, millest ma rääkisin, siis ma muudan meelt* ega too tema peale seda õnnetust, mida ma olen kavatsenud tuua.^m **9** Kui ma teatan mõnele rahvale või kuningriigile, et ta is-

17:26 *Võib tõlkida ka „lõunast“. 18:8 *Võib tõlkida ka „kahetsen“.

tutatakse ja ehitatakse üles, **10** aga tema teeb kurja mu silmis ega võta kuulda mu häält, siis ma muudan meelt* ega tee talle seda head, mida ma olen kavatsenud teha.

11 Palun ütle nüüd Juuda meestele ja Jeruusalemma elanikele: „Nii lausub Jehoova: „Ma valmistan teile õnnetuse ja pean teie vastu salaplaani. Pöörduge ometi oma kurjadelt teedelt ning parandage oma teid ja tegusid.””^a

12 Nemad aga vastasid: „Ära loodagi!^b Me toimime omaenda mõtete järgi ja igaüks meist tegutseb oma kurja südame kangest mööda.”^c

13 Seepärast ütleb Jehoova: „Küsi ometi rahvaste seas, kes on kuulnud midagi sellist?

Iisraeli neitsi on teinud äärmiselt jubeda teo.”^d

14 Kas Liibanoni lumi sulab sealseilt kaljunõlvadelt? Kas jahedad, kaugelt tulnud veed kuivavad ära?

15 Kuid minu rahvas on mu unustanud.^e Nad ohverdavad tühisusele,^f panevad inimesi komistama oma teedel, põlistel radadel,^g et nad pöörduksid kõrvalteedele, mis ei ole siledad ja tasased,

16 et nende maa saaks kohutavaks vaatepildiks,^h vilistamise põhjuseks igavesti.ⁱ

Viiime kui üks, kes sealt möödub, vaatab seda õudusega ja raputab pead.^j

PTK 18

a Jes 1:16
Hes 18:23

b Jer 2:25

c 5Mo 29:19, 20
Jer 7:24

d Jer 2:13

e Jer 2:19
Jer 3:21

f Jer 10:14, 15

g Jer 6:16

h 3Mo 26:33
Hes 6:14i 1Ku 9:8
Jer 19:8
Nu 2:15
Mi 6:16

j 5Mo 28:37

Teine veerg

a 5Mo 31:17

b Jer 11:19

c L 35:7

d Jer 12:3

e Nu 5:3

f 2Aj 36:17

g L 38:12

h Jer 11:19, 20

17 Otse kui idatuul pillutan ma neid nende vaenlaste ees. Nende õnnetuspäeval ei näita ma neile oma palet, vaid pööran selja.^a”

18 Nemad aga ütlesid: „Tulge, peame Jeremija vastu salanõu,^b sest meie preester ei jää ilma seaduseta*, targad nõuta ega prohvetid sõnata. Tulge, räägime tema vastu” ja ärme pane ta sõnu tähele!”

19 Oo, Jehoova, märka mind ja kuula, mida mu vastased ütlevad!

20 Kas head tasutakse halvaga?

Nad on ju kaevanud mu hingele augu.^c

Tuleta meelde, kuidas ma seisin su ees ja rääkisin nendest head, et pöörata nende pealt ära sinu raev.

21 Seepärast jäta nende pojad nälga,

anna nad mööga kätte.^d

Nende naised jäägu oma lastest ilma, saagu neist lesed.^e

Nende mehi tapku surmatõbi, nende noored mehed löödagu lahingus mõõgaga maha.^f

22 Nende majad kajagu karjeist, kui sa saadad neile äkitselt kallale rõõvjõugu.

Sest nad on kaevanud mulle püünisaugu, seadnud mu jalgadele lõksud.^g

23 Aga sina, Jehoova, tead kõiki nende plaane, mis nad on mu tapmiseks sepsitsenud.^h

18:18 *Võib tõlkida ka „õpetuseta”.
Sõna-sõnalt „lööme teda keelega”.

18:10 * Võib tõlkida ka „kahetsen”.

Ära kata kinni nende üleastumist, ära pühi enda eest nende pattu.

Komistagu nad sinu ees,^a kui sa tegutsed nende vastu oma vihas.^b

19 Nii ütleb Jehoova: „Mine ja osta pottsepa käest üks savikann.^c Kutsu mõned rahvavanemad ja vanemad preestrid **2** ning mine Ben-Hinnomi orgu^d Potikillu värava* juures. Kuuluta seal neid sõnu, mis ma sulle räägin, **3** ja ütle: „Kuulge Jehoova sõna, Juuda kuningad ja Jeruusalemma elanikud! Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal:

„Ma toon selle paiga peale õnnetuse, nii et igaüks, kes sellest kuuleb, lausa kokkub*. **4** Sest nad on mu hüljanud^e ja muutnud selle paiga äratundmatuks.^f Nad on ohverdanud seal teistele jumalatele, keda nad ei tunne ja keda pole tundnud nende esiisad ega Juuda kuningad, ja nad on täitnud selle paiga süütute inimeste verega.^g **5** Nad on ehitanud ohvipaiku Baalile, et oma poegi põletusohvrina Baalile tules põletada.^h Mina pole seda käskinud ega sellest rääkinud, see pole mulle mõttesegi tulnud.ⁱ

6 Seepärast tulevad päevad, mil seda paika ei nimetata enam Tofetiks ega Ben-Hinnomi oruks, vaid Tapaoruks, lausub Jehoova.^j **7** Ma ajan siin paigas nurja Juuda ja Jeruusalemma plaanid ning lasen nende elanikel langeda vaenlaste mõoga läbi ja nende käe läbi,

19:2 *Ilmselt sama mis Tuhahunnikuvärv ehk Sönnikuvärv. **19:3** *Sõna-sõnalt „sel hakkab kõrvus surisema“.

PTK 18

a L 35:4

b Jer 15:15

PTK 19

c Jer 18:2

d Jos 15:8, 12
2Aj 28:1, 3
Jer 7:31e 2Ku 22:16, 17
Jes 65:11

f 2Aj 33:1, 4

g 2Ku 21:16
Jes 59:7
Jer 2:34
Nu 4:13
Mt 23:34, 35h 2Aj 28:1, 3
2Aj 33:1, 6
Jes 57:5i 3Mo 18:21
Jer 7:31
Jer 32:35

j Jer 7:32

Teine veerg

a 5Mo 28:
25, 26
L 79:2
Jer 7:33
Jer 16:4b 1Ku 9:8
Jer 18:16
Nu 2:15c 3Mo 26:29
5Mo 28:53
Nu 2:20
Nu 4:10
Hes 5:10

d Jer 7:32

e L 79:1

f Jer 8:1, 2
Sef 1:4, 5g Jer 7:18
Jer 32:29h Neh 9:17, 29
Sak 7:12

kes jahivad nende elu. Nende laibad annan ma toiduks taeva lindudele ja maa loomadele.^a **8** Sellest linnast teen ma kohutava vaatepildi, vilistamise põhjuse. Viimne kui üks, kes sealt möödub, vaatab seda õudusega ja vilistab seda tabanud nuhtlusi nähes.^b **9** Ma panen nad sööma nende poegade ja tütarde liha. Igaüks sööb oma kaasinimese liha piiramise ja meelegeite tõttu, kui vaenlased ja need, kes jahivad nende elu, on nad ümber piiranud.”^c

10 Siis löhu kann nende silme ees, kes on koos sinuga, **11** ja ütle neile: „Nii lausub vägede Jehoova: „Ma purustan selle rahva ja linna, nagu purustatakse savinõu, nii et seda ei saa enam parandada. Siis maetakse surnud Tofetisse, kuni seal pole enam matmiseks ruumi.”^d

12 Nii teen ma selle paiga ja selle elanikega, et muuta see linn Tofeti sarnaseks, lausub Jehoova. **13** Jeruusalemma majad ja Juuda kuningate kodad saavad rüvedaks nagu Tofet,^e kõik need majad, mille katustel on ohverdatud taevakehadele^f ja valatud joogiohvreid teistele jumalatele.”^g

14 Kui Jeremija oli tulnud tagasi Tofetist, kuhu Jehoova oli ta läkitanud prohvetlikult kuulutama, seisis ta Jehoova koja õues ja ütles kogu rahvale: **15** „Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma toon selle linna ja kõigi ümberkaudsete linnade peale selle õnnetuse, mida ma olen kuulutanud, sest nad on kangekaelselt keeldunud kuulda võtmast mu sõnu.”“^h

20 Preester Pashur, Immeri poeg, kes oli ka ülevaataja Jehoova kojas, kuulas Jeremija prohvetlikke sõnu. **2** Siis Pashur lõi prohvet Jeremijat ja pani ta jalapakku*^a Benjamini ülaväravas Jehoova koja juures. **3** Aga järgmisel päeval, kui Pashur vabastas Jeremija jalapakust, ütles Jeremija talle:

„Jehoova ei nimeta sind enam Pashuriks, vaid su nimi on Hirm Kõikjal.^b **4** Sest nii ütleb Jehoova: „Ma teen su kohutavaks vaatepildiks sulle endale ja kõigile su sõpradele ning nad langevad sinu silme all vaenlaste mõõga läbi.^c Ma annan kogu Juuda Babülioni kuninga kätte ning ta pagendab selle elanikud Babülioni ja lõõb nad mõõgaga maha.^d **5** Ma annan kogu selle linna varanduse, kõik tagavarad, kõik kallid asjad ja kõik Juuda kuninga te aarded nende vaenlaste kätte,^e kes röövivad need, võtavad enda valdusse ja viivad Babülioni.^f **6** Aga sina, Pashur, ja kõik su kodakondsed lähete vangi. Sa lähed Babülioni ja sured seal ning sind maetakse koos kõigi su sõpradega, sest sa oled kuulutanud neile valet.”^g

7 Sa kasutasid mu vastu kavalust,* Jehoova, sa kavaldasid mu üle. Sa olid minust tugevam ja võitsid.^h Kogu päeva olen ma teistele naeruks, kõik pilkavad mind.ⁱ

8 Iga kord, kui ma räägin, pean ma hüüdma ja kuulutama:

20:2 *Heebrea sõna viitab riistapuule, millesse pandi arvatavasti kinni nii jalad, käed kui ka kael. **20:7** *Võib tõlkida ka „sa üllatasid mind“.

PTK 20

a 2Aj 16:10

b Jer 6:25

c 5Mo 28:32

d Jer 25:9
Jer 39:9e 2Ku 20:17
2Ku 24:11, 13
2Ku 25:13-15
Nu 1:10f 2Aj 36:10
Jer 15:13g Jer 14:14
Jer 28:15
Jer 29:21h Hes 3:14
Mi 3:8i L 22:7
Jer 15:10, 15

Teine veerg

a 2Aj 36:16
Jer 6:10b 1Ku 19:2, 4
Jn 1:3c Jer 6:11
Am 3:8
Ap 4:19, 20

d L 31:13

e L 38:16

f Jer 1:8
Ro 8:31g L 27:2
Jer 15:15, 20
Jer 17:18

h L 6:10

i Jer 17:10

j L 59:10
Jer 17:18k Jer 11:20
1Pe 2:23

„Vägivald ja laastamine!”

Jehoova sõna pärast kannatan ma iga päev teotust ja pilkeid.^a

9 Seepärast ma ütlesin: „Ma ei räägi enam temast ega kõnele tema nimel.”^b Kuid ta sõna oli mu südames nagu põletav tuli, suletud mu luudesse-kontidesse. Ma ei suutnud seda enam enda sees hoida ega vaikida.^c

10 Ma kuulsin palju laimujutte, olukord mu ümber oli hirmutav.^d „Anname ta üles, anname ta üles!” Igaüks, kes soovis mulle rahu, ootas mu langemist:^e „Ehk teeb ta mõne rumala vea, nii et saame temast võitu ja maksame talle kätte.”

11 Kuid Jehoova oli minuga nagu kardetat sõdalane.^f Seepärast komistavad mu tagakiusajad ega saa võimust.^g Nad jäävad suurde häbisse, sest neil pole edu. Nende alandus on igavene, seda ei unustata.^h

12 Kuid sina, vägede Jehoova, uurid läbi õige, sa näed neerusid* ja südant.ⁱ Lase mul näha, kuidas sa neile kätte maksad,^j sest sinu hoolde olen ma usaldanud oma kohtuasja.^k

13 Laulge Jehoovale! Kiitke Jehoovat!

20:12 *St sisimaid mõtteid ja sügavaimaid tundeid.

Sest tema on vabastanud
vaese kurjategijate käest.

14 Neetud olgu päev,
mil ma sündisin!
Jäägu õnnistusetu päev, mil
ema mu ilmale kandis!^a

15 Neetud olgu mees, kes tõi
mu isale hea sõnumi:
„Sulle sündis poeg!”
ning rõõmustas teda väga.

16 Saagu see mees linnade
sarnaseks, mille Jehoova
kahjutundeta segi
paiskas.

Kuulgu ta hädakisa
hommikul ja
häiresignaali keskpäeval.

17 Miks ei surmanud ta mind
emaihus,
et mu ema oleks saanud
mulle hauaks
ja tema üsk oleks alatiseks
jäänud lapseootele?^b

18 Miks pidin ma väljuma
emaihus
nägema vaeva ja muret,
lõpetama oma päevi häbis?^c

21 Jeremijale tuli Jehoovalt
sõnum, kui kuningas Sid-
kija^d saatis tema juurde Pas-
huri,^e Malkija poja, ja prees-
ter Sefanja,^f Maaseja poja, tal-
le ütles: **2** „Palu meie eest
Jehoovat, sest Babüloni kunin-
gas Nebukadnetsar sõdib meie
vastu.^g Ehk teeb Jehoova meie
heaks mõne imeteo, nii et vaen-
lane tõmbub tagasi.”^h

3 Jeremija ütles neile: „Tea-
tage Sidkijale järgmist: **4** „Nii
lausub Jehoova, Iisraeli Jumal:
„Ma pööran teie endi vastu rel-
vad, millega te sõдите Babülo-
ni kuningaⁱ ja kaldealaste vas-
tu, kes teid müüri taga piira-
vad. Ma kogun need selle linna
keskele. **5** Mina ise sõdin teie-
ga^j väljasirutatud käe ja tugeva

PTK 20

a li 3:3
Jer 15:10

b li 10:18

c li 3:20

PTK 21

d 2Ku 24:18
1Aj 3:15
2Aj 36:9, 10

e Jer 38:1

f Jer 29:25
Jer 37:3
Jer 52:24, 27g 2Ku 25:1
Jer 32:28
Jer 39:1h 1Sa 7:10
2Aj 14:11
Jes 37:36, 37

i Jer 32:5

j Jes 63:10
Nu 2:5

Teine veerg

a Jes 5:25

b 5Mo 28:
21, 22
Hes 7:15c 2Ku 25:6, 7
Jer 37:17
Jer 39:5–7
Jer 52:9–11
Hes 17:20d 5Mo 28:
49, 50
2Aj 36:17e Jer 27:12, 13
Jer 38:2, 17

f Jer 44:11

g Jer 38:3

h 2Aj 36:17, 19
Jer 17:27
Jer 34:2
Jer 37:10
Jer 39:8i Jes 1:17
Jer 22:3
Hes 22:29
Mi 2:2j 5Mo 32:22
Jes 1:31
Jer 7:20

k Jer 7:5–7

käsivarrega oma vihas, raevus
ja suures meelepahas.^a **6** Ma
lõõn selle linna elanikke, nii ini-
mesi kui ka loomi, ja nad sure-
vad hirmsasse katku.^b

7 Pärast seda annan ma
Juuda kuninga Sidkija, tema
sulased ja rahva, kes selles lin-
nas katkust, mõõgast ja näljast
järele jäävad, Babüloni kunin-
ga Nebukadnetsari kätte, nende
vaenlaste kätte ja nende kätte,
kes jahivad nende elu, lausub
Jehoova.^c Ta lõõb nad mõõga-
ga maha. Tal pole neist kahju,
ta ei tunne neile kaasa ega ha-
lasta neile.”^d

8 Aga sellele rahvale ütles:
„Nii lausub Jehoova: „Ma pa-
nen teie ette elutee ja surma-
tee. **9** Kes jääb siia linna, see
sureb mõõga, nälja või katku
läbi, aga kes läheb välja ja an-
nab end kaldealaste kätte, kes
teid piiravad, see jääb elu ja ta
hing jääb talle saagiks.”^e

10 Ma olen pööranud oma
palge selle linna poole tema
õnnetuseks, mitte tema heaks,^f
lausub Jehoova. See antakse
Babüloni kuninga kätte,^g kes
põletab selle maha.”^h

11 Juuda kuningakoda, kuu-
la Jehoova sõnumit. **12** Taa-
veti sugu, nii lausub Jehoova:

„Tehke igal hommikul seda,
mis õige,

vabastage see, keda
riisutakse, sulii käest,ⁱ
et mu viha ei lahvataks
tulena/
ega põleks teie kurjade

tegude pärast,
ilma et keegi seda
kustutaks.”^k

13 „Ma olen sinu vastu,
sa oru elanik,
sa tasandiku kalju,”
lausub Jehoova.

„Teilt, kes te küsite: „Kes laskub alla meie vastu? Kes tungib meie eluasemesse?“,

14 nõuan ma aru teie tegusid mööda,^a lausub Jehoova.

„Ma süütan teie metsas tule ning see neelab kõik teie ümber.“^b

22 Nii lausub Jehoova: „Mine alla Juuda kuninga kotta ja edasta talle see sõnum. **2** Ütle talle: „Kuula Jehoova sõnu, oo, Juuda kuningas, kes istud Taaveti troonil, sina ühes oma sulaste ja rahvaga, nendega, kes tulevad sisse neist värvavaist. **3** Nii ütleb Jehoova: „Tehke seda, mis õige ja õiglane. Vabastage see, keda riisutakse, sulid käest. Ärge kohelge halvasti muulast, orbu* ega leske.^c Ärge valage süütut verd siin paigas.^d **4** Sest kui te järgite hoolega neid sõnu, siis tulevad selle koja värvavaist sisse kuningad, kes istuvad Taaveti troonil,^e nad sõidavad vankrite ja hobustega, igaüks koos oma sulaste ja rahvaga.“^f

5 Aga kui te neid sõnu ei kuula, siis ma vannun iseenees juures, et see koda muudetakse varemeiks, lausub Jehoova.^g

6 Nii ütleb Jehoova Juuda kuningakoja kohta:

„Sa oled mulle nagu Gilead, nagu Liibanoni tipp.

Aga ma teen sinust kõrbe ja üheski su linnas ei elata.^h

7 Ma saadan su kallale hävitajad, igaühe ta oma relvadega.ⁱ Nad raiuvad maha su parimad seedrid ja heidavad need tulle.^j

22:3 *Võib tõlkida ka „isata last“.

PTK 21

a Jer 5:9
Jer 9:9

b 2Aj 36:17, 19
Jer 52:12, 13

PTK 22

c 3Mo 19:15
Jes 1:17
Hes 22:7
Mi 2:2

d 2Ku 24:3, 4
Jer 7:6, 7

e 1Ku 2:12

f Jer 17:24, 25

g Jer 39:8
Mi 3:12

h Jes 6:11
Jer 7:34

i Hes 9:1

j Jer 21:14

Teine veerg

a 5Mo 29:24–26
1Ku 9:8, 9
Nu 2:15

b 2Ku 22:16, 17

c 1Aj 3:15
2Aj 36:1

d 2Ku 23:29, 30

e 2Ku 23:34
2Aj 36:4

f 3Mo 19:13
Mi 3:9, 10

g 2Ku 22:1, 2
2Ku 23:23, 25

8 Sellest linnast mööduvad paljud rahvad ja küsivad üks-teiselt: „Miks on Jehoova selle suure linnaga nii teinud?“^a

9 Neile vastatakse: „Sest nad hülgasid oma Jumala Jehoova lepingu, kummardasid teiste jumalate ette ja teenisid neid.“^b

10 Ärge nutke surnu pärast, ärge kurvastage tema pärast.

Nutke hoopis selle pärast, kes lahkub, sest ta ei tule enam tagasi ega näe oma sünnimaad.

11 Nii ütleb Jehoova Juuda kuninga Sallumi*,^c Joosija poja kohta, kes valitseb oma isa Joosija asemel^d ja on läinud siit ära: „Ta ei tule enam tagasi. **12** Ta sureb seal, kuhu ta on pagendatud, ja seda maad ta enam ei näe.“^e

13 Häda sellele*, kes ehitab endale maja ebaõiglusega ja ülaruumid ülekohtuga, kes sunnib ligimest töötama eimillegi eest, kes keeldub talle palka maksmast.^f

14 Häda sellele, kes ütleb: „Ma ehitin endale suure maja avarate ülaruumidega. Ma teen sellele aknad, vooderdan selle seedriga ning katan helepunase värviga.“

15 Kas püsid sa troonil seepärast, et sul on teistest rohkem seedripuitu? Eks ka su isa söönud ja joonud, kuid tema tegi, mis õige ja õiglane,^g

22:11 * Sama kes Jooahas. **22:13** * Salmites 13–17 räägitakse Juuda kuningast Joojakimist.

ning seepärast läks tal hästi.

- 16** Ta kaitses hädalist ja vaest nende kohtuasjas ning seepärast läks tal hästi.

Eks teinud ta nii tänu sellele, et tundis mind, lausub Jehoova.

- 17** Aga sinu silmad ja süda näevad vaid ebaausat tulu, otsivad viise valada süütut verd, petta ja välja pressida.

18 Seepärast ütleb Jehoova Juuda kuninga Joojakimi,^a Joosija poja kohta:

„Teda ei leinata, nagu on tavaks:

„Oh mu vend! Oh mu õde!” Teda ei leinata:

„Oh isand! Oh häda, tema ülevus on kadunud!”

- 19** Teda maetakse nagu eeslit,^b ta lohistatakse eemale ja visatakse ära, heidetakse Jeruusalemma värvate taha.”^c

- 20** Tõuse Liibanoni mägedele ja hüüa, lase oma häält kõlada Baasanis.

Hüüa Abarimist,^d sest kõik su armukesed on purustatud.^e

- 21** Ma rääkisin sinuga, kui sa tundsid end turvaliselt.

Aga sa ütlesid: „Ma ei kuula!”^f

Selline on olnud su tee nooruselt peale, sa pole võtnud kuulda mu häält.^g

- 22** Tuul karjatab kõiki su karjaseid,^h sinu armukesed lähevad vangi.

PTK 22

a 2Ku 23:34
2Aj 36:4

b Jer 36:30

c 2Aj 36:5, 6

d 5Mo 32:49

e 2Ku 24:7

f Jer 2:31
Jer 6:16

g 5Mo 9:7
Koh 2:11

h Jer 23:1
Hes 34:2

Teine veerg

a Jer 22:6

b Jes 2:12, 13

c Jer 4:31
Jer 6:24

d 2Ku 24:6
Jer 22:28
Jer 37:1
Mt 1:11

e 2Ku 23:34

f 2Ku 24:12, 15
2Aj 36:9, 10
Jer 24:1
Jer 29:1, 2

g Jer 52:31–34

h 1Aj 3:17, 18

i 2Aj 36:9, 10
Jer 36:30
Mt 1:12

PTK 23

j Jer 10:21
Jer 50:6
Hes 34:2

Siis jääd sa häbisse ja tunned alandust kogu oma õnnetuses.

- 23** Oh sina, kes elad Liibanoni mägedel,^a pesitsed seedrite vahel,^b kuidas sa küll ägad, kui sind haaravad tuhud, valud nagu sünnitajat!^c

24 Nii tõesti, kui ma elan, lausub Jehoova, isegi kui Juuda kuningas Konja*,^d Joojakimi^e poeg, oleks pitserisõrmus mu paremas käes, kisuksin ma ta sealt ära! **25** Ma annan sind nende kätte, kes jahivad su elu, ja nende kätte, keda sa kardad, Babülioni kuninga Nebukadnetsari ja kaldealaste kätte.^f

26 Ma paiskan sinu ja su ema, kes on sind sünnitanud, maa- le, kus te pole sündinud, ja seal te surete. **27** Aga maale, kuhu nad ikkavad tagasi minna, ei naase nad kunagi.^g

28 Kas see mees, Konja, pole üksnes põlatud ja purustatud anum, nõu, mida keegi endale ei taha?

Miks on tema ja ta järglased maha paisatud, heidetud maale, mida nad ei tunne?^h

- 29** Oh, maa, maa, maa, kuule Jehoova sõna!

30 Nii ütleb Jehoova: „Pange see mees kirja lastetu mehena, mehena, kes ei saavuta oma elupäevil midagi, sest ükski tema järglane ei saa istuda Taaveti troonil ega valitseda Juudas.”ⁱ

23 „Häda karjastele, kes hukutavad ja pillutavad laiali mu karjamaa lambad!” lausub Jehoova.^j

22:24 * Sama kes Joojakim ja Jekonja.

2 Seepärast ütleb Iisraeli Jumal Jehoova karjastele, kes karjatavad tema rahvast: „Te olete mu lambaid pillutanud ja nad laiali ajanud ega ole nende eest hoolitsenud.”^a

„Seepärast karistan ma teid teie kurjade tegude pärast,” lausub Jehoova.

3 „Siis ma kogun kokku oma järelejäänud lambad kõigist maadest, kuhu ma olen nad pillutanud,^b ja toon nad tagasi nende karjamaale^c ning nad on viljakad ja neid saab palju.^d

4 Ma sean neile karjased, kes neid tõesti karjatavad.^e Nad ei tunne enam hirmu ega kokhu ning ükski neist ei lähe kaotsi,” lausub Jehoova.

5 „Tulevad päevad,” lausub Jehoova, „mil ma lasen tõusta Taavetile õige võsu”.^f Ta valitseb kuningana^g ja tegutseb arukalt ning teeb sel maal seda, mis õige ja õiglane.^h 6 Tema päevil Juuda päästetakseⁱ ja Iisrael elab rahu.^j Tema nimeks saab Jehoova On Meie Õigus.”^k

7 „Tulevad päevad,” lausub Jehoova, „mil enam ei öelda: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes tõi Iisraeli rahva välja Egiptusemaalt”,^l 8 vaid öeldakse: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes tõi Iisraeli järglased ära ja visis välja põhjamaalt ja kõigist maadest, kuhu ta oli nad pillutanud,” ja nad hakkavad elama oma maal.”^m

9 Sõnad prohvetite kohta.

Mu süda on murdunud nende pärast.

Kõik mu luud värisevad. Ma olen nagu purjus mees, otsekuu veini võimuses Jehoova ja tema pühade sõnade pärast.

PTK 23

- a Hes 34:5
b Jes 11:11
Jes 35:10
Jer 29:14
Jer 31:8
c Jer 50:19
Hes 34:14
Mi 2:12
d 5Mo 30:3, 5
Am 9:14
Sak 10:8
e Jer 3:15
Joh 21:15
Ap 20:28
f Jes 11:1
Jes 53:2
Jer 33:15, 16
Sak 3:8
Mt 2:23
g Lu 1:32, 33
h Jes 9:7
Jes 11:3, 4
Jes 32:1
i Sak 10:6
j 5Mo 33:28
Jer 32:37
Sak 14:11
k Jes 54:17
l Jer 16:14, 15
m Jes 43:5
Hes 34:13
Sef 3:20

Teine veerg

- a Jer 3:8, 9
Jer 5:7
Jer 13:27
Hes 22:11
b Jes 24:4
Jl 1:10
c Jer 12:4
d Jes 28:7
Jer 5:31
Jer 6:13
Hes 22:25
Sef 3:4
e 2Aj 33:1, 5
2Aj 36:14
Jer 7:11
Hes 8:10, 11
Hes 23:39
f Jer 13:16
g Hes 16:46
h Jer 29:21, 23
i Jer 23:26
j Jer 3:9
k 1Mo 18:20
5Mo 32:32
Jes 1:10
Ju 7
l Jer 8:14
Jer 9:15

10 Maa on täis abielurikkujaid.^a Needuse tõttu on maa leinas^b ja kõrbe karjamaad ära kuivanud.^c Nende teod on öelad ja nad kuritarvitavad oma võimu.

11 „Nii prohvet kui ka preester on rüvetunud”.^d Omaenda kojastki olen ma leidnud nende kurjust,^e lausub Jehoova.

12 „Seepärast muutub nende tee libedaks ja pimedaks,^f neid tõugatakse ja nad kukuvad.” „Ma toon nende peale õnnetuse arunõudmise aastal,” lausub Jehoova.

13 „Samaaria^g prohvetite juures olen ma näinud midagi jäledat.

Nende ennustused tulevad Baalilt, nad eksitavad mu rahvast Iisraeli.

14 Jeruusalemma prohvetite juures olen ma näinud kohutavaid asju. Nad rikuivad abielu^h ja käivad pettuses,ⁱ nad õhutavad öelaid ega pöördu oma kurjusest. Nad kõik on mulle nagu Soodom,^j tema elanikud nagu Gomorra.”^k

15 Seepärast ütleb vägede Jehoova prohvetite kohta:

„Ma sõndan neid koirohuga ja joodan mürgiveega,^l sest Jeruusalemma prohvetite pärast

23:11 *Võib tõlkida ka „usust taganevad”.

on usust taganemine
levinud üle kogu maa.”

16 Nii ütleb vägede Jehoova:

„Ärge kuulake nende
prohvetite sõnu,
kes teile kuulutavad.^a

Nad petavad teid.*

Nägemus, millest nad
räägivad, tuleb nende
enda südamest,^b
mitte Jehoova suust.^c

17 Ikka ja jälle ütlevad nad
neile, kes minust
lugu ei pea:

„Jehoova on öelnud:

„Teil on rahu.”^d

Ja igaühele, kes järgib oma
kangekaelset südant,
ütlevad nad:

„Ei taba sind õnnetus.”^e

18 Sest kes on seisnud
Jehoova lähikondsete
seas,

et näha ja kuulda
tema sõna?

Kes on pannud tähele tema
sõna ja seda kuulanud?

19 Raevukalt puhkeb

Jehoova torm,
keerutab otsekuu maru
jumalatute pea kohal.^f

20 Jehoova viha ei pöördu
enne,

kui ta on teoks teinud ja
täide viinud oma südames
olevad kavatsused.

Viimseil päevil te mõistate
seda selgelt.

21 Mina ei läkitanud neid
prohveteid,
vaid nad jooksid ise.

Mina ei rääkinud nendega,
vaid nad kuulutasid ise.^g

22 Kui nad oleksid seisnud mu
lähikondsete seas,
oleksid nad rääkinud mu
rahvale minu sõnu

PTK 23

a Jer 27:9
Jer 29:8

b Nu 2:14

c Jer 14:14
Hes 13:3
Hes 22:28

d Jer 4:10
Jer 6:13, 14
Jer 8:11
Hes 13:10

e Mi 3:11

f Jer 25:32
Jer 30:23, 24

g Jer 14:14
Jer 27:15
Jer 29:8, 9

Teine veerg

a Jer 25:4, 5

b 1Mo 16:7, 13
Op 15:3
Am 9:2
Heb 4:13

c L 139:7

d 5Mo 18:20
Jer 27:9
Jer 29:21, 23

e Jer 14:14

f Koh 3:7
2Ku 21:1, 3

g Jer 5:14

h Heb 4:12

i 5Mo 18:20
Jer 14:15
Hes 13:2, 3

j Hes 13:7

k Sef 3:4

ja aidanud neil pöörduda
kurjadelt teedelt ja
õelatest tegudest.”^a

23 „Kas olen ma Jumal vaid
lähedal, aga kaugel ma
ei olegi Jumal?”
küsib Jehoova.

24 „Kas saab keegi end peita
kuhugi, kus ma teda ei
näe?”^b küsib Jehoova.

„Eks täida ju mina
taevast ja maad,”^c
lausub Jehoova.

25 „Ma olen kuulnud, kuidas
prohvetid, kes kuulutavad mi-
nu nimel valet, ütlevad: „Ma nä-
gin und! Ma nägin und!”^d

26 Kui kaua veel on prohve-
tite süda selline, kui kaua nad
kuulutavad valet? Nad rää-
givad oma südame sepitsusi.^e

27 Oma unenägudega, mida
nad üksteisele jutustavad, taha-
vad nad panna mu rahva unus-
tama mu nime, just nagu nen-
de isad unustasid mu nime Baa-
li pärast.^f **28** Prohvet, kes on
näinud und, jutustagu oma une-
nägu, aga kellel on minu sõna,
rääkigu seda ustavalt.”

„Oled ei ole ju terad,” ütleb
Jehoova.

29 „Eks ole mu sõna kui
tuli,”^g lausub Jehoova, „nagu
sepavasar, mis purustab kal-
ju.”^h

30 „Seepärast olen ma proh-
vetite vastu, kes varastavad
üksteiselt mu sõnu,”ⁱ lausub Je-
hoova.

31 „Ma olen prohvetite vas-
tu, kes pruugivad keelt ja ütlevad:
„Nii teatab tema!””^j lausub
Jehoova.

32 „Ma olen prohvetite vastu,
kes näevad valeunenägusid, kes
jutustavad neid ning eksitavad
mu rahvast oma valede ja hoop-
lemisega,”^k lausub Jehoova.

23:16 * Võib tõlkida ka „nad täidavad teid
tühjade lootustega”.

„Mina pole neid läkitanud ega käskinud. Seepärast pole sel rahval neist mingit kasu,“^a lausub Jehoova.

33 „Kui see rahvas, prohvet või preester küsib sinult: „Mis on siis Jehoova koorem?“, ütle neile: „Teie olete koorem! Ma heidan teid kõrvale,“^b lausub Jehoova.“ **34** Aga kui see prohvet, preester või keegi rahva seast ütleb: „See on Jehoova koorem!“, siis ma karistan teda ja tema majarahvast. **35** Te küsite igaüks oma ligimeselt ja oma vennalt: „Mida Jehoova vastas? Mida Jehoova rääkis?“ **36** Jehoova koormat aga ärge enam mainige, sest igaühel saab koormaks ta enda sõna. Te väänate elava Jumala, vägede Jehoova, meie Jumala sõnu.

37 Küsi prohvetilt: „Mida Jehoova sulle vastas? Mida Jehoova rääkis?“ **38** Aga kui te korrutate: „Jehoova koorem!“, siis ütleb Jehoova: „Kuna te räägite: „See on Jehoova koorem“, pärast seda, kui ma teile ütlesin: „Ärge öelge: „Jehoova koorem!“,“ **39** siis ma tõstan teid üles ja heidan teid ära enda eest, nii teid kui ka selle linna, mille ma teile ja teie esiisadele andsin. **40** Ma panen teie peale igavese teotuse ja alanduse, mida ei unustata.“^c

24 Pärast seda, kui Babüloni kuningas Nebukadnassar oli viinud Jeruusalemmast Babüloni pagendusse^d Juuda kuninga Jekonja*,^e Joojakimi^f poja, ja Juuda peamehed, kä-

23:33 *Võib tõlkida ka „koormav teadaanne“. Heebrea sõnal on kaks tähendust: „Jumala kaalukas sõnum“ ja „midagi koormavat“. 24:1 *Sama kes Joojakin ja Konja.

PTK 23

a Jer 7:8
Nu 2:14

b Jer 12:7

c Jer 24:9
Jer 42:18
Nu 5:20
Tn 9:16

PTK 24

d 2Ku 24:15, 16
Jer 29:1, 2

e Jer 22:24

f 2Ku 24:6
1Aj 3:16

Teine veerg

a Jer 24:8

b Esr 1:3
Jer 12:15
Jer 25:11
Jer 29:10
Hes 36:24c Jer 1:10
Jer 30:18
Jer 32:41d 5Mo 30:6
Jer 31:33
Hes 11:19e Jer 30:22
Jer 32:38
Sak 8:8

f Jer 29:13

g Jer 29:17

h 2Ku 25:6, 7
Hes 12:12, 13i Jer 44:1
Jer 46:13j Jer 15:4
Jer 34:17

sitöölised ja sepad*, näitas Jehoova mulle kaht viigimarja-korvi, mis olid pandud Jehoova templi ette. **2** Ühes korvis olid väga head viigimarjad, varas- te viigimarjade sarnased, teises korvis aga väga halvad viigimarjad, nii halvad, et ei kõlvanud süüa.

3 Jehoova küsis minult: „Mida sa näed, Jeremiya?“ Mina vastasin: „Viigimarju. Head viigimarjad on väga head, aga halvad on nii halvad, et ei kõlba süüa.“^a

4 Siis tuli mulle Jehoovalt sõnum: **5** „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Just nagu neid häid viigimarju, nõnda pean ma väärtuslikuks Juuda pagendatuid, kelle ma olen saatnud siit ära kaldealaste maale. **6** Mu silmad on nende peal, et teha neile head, ning ma toon nad tagasi siia maa.“^b Ma ehitan nad üles, mitte ei kisu maha, istutan, mitte ei juuri välja.“^c **7** Ma annan neile sellise südame, mis tunneb mind – et mina olen Jehoova.“^d Siis saavad nad minu rahvaks ja mina saan nende Jumalaks,^e sest nad pöörduvad kogu südamega mu juurde tagasi.“^f

8 Aga halbade viigimarjade kohta, mis on nii halvad, et ei kõlba süüa,^g ütleb Jehoova: „Samamoodi suhtun ma Juuda kuningasse Sidkijassee,^h tema peameestesse ja teistesse Jeruusalemma ellujäänutesse, kes on veel sellel maal, ja neise, kes elavad Egiptusemaal.“ⁱ **9** Ma toon nende peale õnnetuse ja neist saab kohutav vaatepilt kõigile maa kuningriikidele.“^j Nad saavad teotuse

24:1 *Teine võimalik tähendus: „kaitserajatiste ehitajad“.

märklauaks, kõnekäänuks, pilkealuseks ja neetavaiks^a kõikjal, kuhu ma nad pillutan.^b **10** Ma saadan nende kallale mõõga,^c nälja ja katku,^d kuni nad on hävinud maalt, mille ma neile ja nende esiisadele andsin.^{****}

25 See on sõnum, mis tuli Jeremijale kogu Juuda rahva kohta Juuda kuninga Joojakimi, Joosija poja neljandal aastal,^e mis oli Babüloni kuninga Nebukadnetsari esimene aasta. **2** Nõnda rääkis prohvet Jeremija kogu Juuda rahva ja kõigi Jeruusalemma elanike kohta*:

3 „Juuda kuninga Joosija, Aamoni poja kolmeteistkümnendast valitsusaastast^f kuni tänaseni, kõigi nende kahekümne kolme aasta jooksul, on tulnud mulle Jehoovalt sõnumeid ja ma olen teiega ikka ja jälle rääkinud, kuid teie pole kuulanud.^g **4** Jehoova läkitas teie juurde kõik oma prohvetid, läkitas neid ikka ja jälle, kuid teie ei kuulanud ega pööranud kõrva kuulama.^h **5** Nad ütlesid: „Pöörduge igaüks oma kurdajad teedelt ja kurjaded teedest,ⁱ siis te saate kaua elada maal, mille Jehoova juba ammu teile ja teie esiisadele andis. **6** Ärge käige teiste jumalate järel, ärge teenige neid ega kummardage nende ette, solvates mind oma kätetööga. Muidu toon ma teie peale õnnetuse.”

7 „Kuid te ei kuulanud mind,” lausub Jehoova, „vaid solvasite mind oma kätetööga, tõmmates nii enda peale õnnetuse.”^j

8 Seepärast ütleb vägede Jehoova: „Kuna te pole võtnud

25:2 *Võib tõlkida ka „kogu Juuda rahvale ja kõigile Jeruusalemma elanikele”.

PTK 24

a Jer 26:4, 6
Jer 29:22
b 5Mo 28:64
Jer 29:18
c 3Mo 26:33
Jer 9:16
d 5Mo 28:59
Jer 15:2
Hes 7:15

PTK 25

e 2Ku 24:1
Jer 36:1
Jer 46:2
Tn 1:1
f Jer 1:2
g Jer 7:13
Jer 13:10
h Jer 29:19
i 2Ku 17:13
Jes 55:7
Jer 18:11
Jer 35:15
Hes 18:30
Hes 33:11
j 5Mo 32:21
Neh 9:26

Teine veerg

a 3Mo 26:25
Jes 5:26
Jer 1:15
b Jer 27:6
Jer 43:10
c 5Mo 28:49, 50
Jer 5:15
Hes 7:24
Hes 26:7
Hes 29:19
Hab 1:6
d Jer 24:7
Hes 26:13
e Jer 7:34
f 2Aj 36:20, 21
Tn 9:2
Sak 1:12
Sak 7:5
g 5Mo 30:3
Esr 1:1, 2
Jer 29:10
h Jer 47:1
Jer 51:1
Tn 5:26, 30
i Jes 13:1, 19
Jes 14:4, 23
j Jer 50:9
Jer 51:27
k Jer 14:2
Hab 2:8
l L 137:8
Jer 50:29
Jer 51:6, 24
Ilm 18:6
m Jer 51:7
Nu 4:21
Hes 23:32–34
Nah 3:7, 11
n Jer 1:10

kuulda mu sõnu, **9** kutsun ma kohale kõik põhjamaa suguvõsade,^a kutsun Babüloni kuninga Nebukadnetsari, oma teenija,^b ning toon nad selle maa, selle elanike ja kõigi ümberkaudsete rahvaste kallale,^c lausub Jehoova. Ma saadan nad hävingusse, teen neist kohutava vaatepildi, vilistamise põhjuse ja igaveseks laastatud paiga. **10** Ma teen nende seas lõpu rõõmuühüetele ja juubeldamiseks,^d peigmehe ja pruudi häälele,^e käsikivimürinale ja lambivalgusele. **11** Kogu see maa tehakse varemeiks, sellest saab kohutav vaatepilt ja need rahvad peavad teenima Babüloni kuningat 70 aastat.^f

12 Aga kui need 70 aastat täis saavad,^g nõuan ma Babüloni kuningalt ja sellelt rahvalt aru nende süütegude pärast^h ja ma teen kaldealaste maa alati-seks tühermaaks, lausub Jehoova.ⁱ **13** Ma viin täide kõik oma sõnad, mis ma selle maa kohta olen öelnud, kõik sellesse raamatusse kirjutatud sõnad, mis Jeremija on prohvetlikult rääkinud kõigi rahvaste kohta. **14** Paljud rahvad ja suured kuningad^j teevad nad orjadeks^k ning ma tasun neile nende tegude ja kätetöö kohaselt.^{****}

15 Iisraeli Jumal Jehoova ütles mulle: „Võta mu käest see raeuveinikarikas ja jooda sellest kõiki rahvaid, kelle juurde ma sind läkitan. **16** Siis nad joovad ja tuiguvad ning käituvad nagu hullud mõõga ees, mille ma nende sekka läkitan.”^m

17 Ma võtsingi Jehoova käest karika ning jootsin kõiki rahvaid, kelle juurde Jehoova mind läkitas.ⁿ **18** Ma alustasin Jeruusalemmast ning Juu-

da linnadest,^a tema kuningatest ja peameestest, et teha nad varemeiks, kohutavaks vaatepildiks, vilistamise põhjuseks ja neetavaiks,^b nagu see praegu ongi. **19** Siis jootsin vaaraod, Egiptuse kuningat, ja tema sulaseid, tema peamehi ja kogu ta rahvast^c **20** ja paljusid teistest rahvastest inimesi, kõiki Uutsimaa kuningaid, kõiki vilistite^d maa kuningaid, Askeloni,^e Gazat, Ekronit ja Asdodisse järelejäänuid, **21** Edomit,^f Moabi^g ja ammonlasi,^h **22** kõiki Tüürose kuningaid, kõiki Siidoniⁱ kuningaid ja mere saare kuningaid, **23** Dedanit,^j Teemat, Buusi ja kõiki pöetudoimulisi,^k **24** kõiki araablaste^l kuningaid ja kõiki kõrbes elavate rahvaste kuningaid, **25** kõiki Simri kuningaid, kõiki Eelami^m kuningaid ja kõiki meedlasteⁿ kuningaid, **26** kõiki põhjamaa kuningaid ligidal ja kaugel üksteise järel ja kõiki teisi kuningriike maa peal. Pärast neid joob Seesaki^o kuningas.

27 „Ütle neile: „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Jooge ja joobuge, oksendage ja langege, nii et te ei tõuse enam^p mõõga tõttu, mille ma teie keskele läkitan.”” **28** Aga kui nad keelduvad võtmast su käest karikat ja sellest joomast, siis ütle neile: „Nii ütleb vägede Jehoova: „Te peate jooma! **29** Sest kui ma toon õnnetuse kõigepealt linnale, millele on pandud minu nimi,^q siis kas arvate, et teie pääsete karistuse-ta?””^r

Te ei pääse karistuse-ta, sest ma kutsun mõõga kõigi maa

25:26 *Ilmselt nimi Paabel (Babülon) salakirjas.

PTK 25

a Jes 51:17

b Jer 24:9

c Jer 46:2

d Jer 47:1

e Jer 47:5

f Jer 49:17
Nu 4:21

g Jer 48:1

h Jer 49:1

i Jer 27:2, 3
Jer 47:4

j Jer 49:8

k Jer 9:25, 26
Jer 49:32

l Jer 49:31, 32

m Jer 49:34

n Jer 51:11

o Jer 51:41

p Jes 63:6
Hab 2:16q 1Ku 9:7
Jer 7:12, 14
Tn 9:18
Ho 12:2
Mi 6:2r Jer 49:12
Ob 16

Teine veerg

a Jl 3:2

b Jes 34:2, 3
Jer 25:17

c Sef 3:8

elanike kallale, lausub vägede Jehoova.

30 Räägi neile prohvetlikult kõik need sõnad ja ütle:

„Jehoova mõirgab kõrgustest, oma pühast elupaigast toob ta kuuldavale hääle. Ta mõirgab valjult oma elupaiga peale. Hõikab nagu viinamarjatallajad, laulab võidukalt kõigi maa elanike kohal.”

31 Mūra kaigub maa äärteni, sest Jehooval on rahvastega riid. Ta mõistab kohut kõigi inimeste üle,^a annab jumalatud mõõga kätte, lausub Jehoova.

32 Nii ütleb vägede Jehoova: „Õnnetus tabab rahvast rahva järel,^b maa äärtest tõuseb kõva maru.^c

33 Sel päeval on Jehoova mahalõõduid ühest maa äärest teiseni. Neid ei leinata, ei koguta kokku ega maeta. Nad jäävad maa peale sõnnikuks.”

34 Halage, karjased, kisendage! Püherdage maas, te karja suured isandad, sest kätte on jõudnud teie tapapäev ja teie pillutamispäev ning te langete nagu väärtuslik anum.

35 Karjastel pole kuhugi põgeneda, pole päästet karja suurteil isandatel.

36 Kuulake, karjased uluvad, karja suured isandad halavad,

sest Jehoova laastab nende karjamaa.

37 Rahulikud elupaigad on muutunud elutuks Jehoova vihalööma tõttu.

38 Ta on väljunud oma koopast nagu noor lövi.^a

Nende maast on saanud kohutav vaatepilt tema julma mõõga ja vihalööma tõttu.”

26 Juuda kuninga Joojakimi,^b Joosija poja valitsusaja alguses tuli Jehoovalt sõnum: **2** „Nii lausub Jehoova: „Seisa Jehoova koja õues ja räägi kõigi Juuda linnade elanike kohta*, kes tulevad kummardama Jehoova kotta, kõik, mis ma käsin sul rääkida. Ära jäta ütlemata ühtegi sõna. **3** Ehk nad kuulavad ja pöörduvad igaüks oma kurjalt teelt. Siis ma muudan meelt* ega too nende peale õnnetust, mida ma kavatsen tuua nende kurjade tegude pärast.^c **4** Ütle neile: „Nii lausub Jehoova: „Kui te ei võta mind kuulda ega järgi mu seadust, mis ma olen teile andnud, **5** ega kuula mu prohveteid, keda ma teie juurde ikka ja jälle läkitan, kuigi te neid ei kuula,^d **6** siis teen ma selle kojaga samamoodi nagu Siiloga^e ning ma teen selle linna neetavaks kõigi maa rahvaste seas.”””””^f

7 Preestrid, prohvetid ja kogu rahvas kuulas, kui Jeremija Jehoova kojast sõnu rääkis.^g **8** Kui Jeremija oli rääkinud kõik, mis Jehoova oli käskinud tal kogu rahvale teada anda, haarasid preestrid, prohvetid ja rahvas temast kinni ning ütlesid: „Sa pead surema!

26:2 *Võib tõlkida ka „kõigile Juuda linnade elanikele”. **26:3** *Võib tõlkida ka „kahetsen”.

PTK 25

a Ho 5:14

PTK 26

b 2Ku 23:34

2Aj 36:4

Jer 25:1

Jer 35:1

Jer 36:1

c Jes 55:7

Jer 18:7, 8

Jer 36:3

Hes 18:27

d 2Ku 17:13, 14

Jer 7:12–14

Jer 25:3

e L 78:60

f Jer 24:9

g Jer 26:2

Teine veerg

a Jer 36:10

b Jer 18:19, 20

c Jer 38:4

d Jer 1:17

e Jer 7:3

Jer 36:3

Hes 18:32

Jn 3:9

f 2Aj 29:1

g Mi 1:1

9 Miks oled sa kuulutanud Jehoova nimel: „See koda muutub Siilo sarnaseks ja see linn rüüstatakse, nii et sinna ei jää ühtki elanikku?”^a Ja rahvas kogunes Jehoova kojast Jeremija ümber.

10 Kui Juuda peamehed neid sõnu kuulsid, tulid nad kuningakojast üles Jehoova kotta ja istusid Jehoova koja uue värava juurde.^a **11** Preestrid ja prohvetid ütlesid peameestele ja kogu rahvale: „See mees väärrib surma,^b sest ta on prohvetlikult kuulutanud selle linna kohta nii, nagu te oma kõrvaga olete kuulnud.”^c

12 Selle peale ütles Jeremija kõigile peameestele ja kogu rahvale: „See oli Jehoova, kes saatis mu prohvetlikult kuulutama selle koja ja selle linna kohta kõiki neid sõnu, mis te kuulsite.^d **13** Parandage nüüd oma teid ja teguviise ning võtke kuulda Jehoova, oma Jumala häält, siis Jehoova muudab meelt* ega too teie peale õnnetust, mida ta kavatses tuua.^e **14** Kuid mina olen teie käes. Tehke minuga, mis on teie silmis hea ja õige. **15** Aga teadke, et kui te mind tapate, toote enda, selle linna ja selle elanike peale süütu vere, sest Jehoova on tõesti läkitanud mind rääkima teile kõiki neid sõnu.”

16 Siis ütlesid peamehed ja kogu rahvas preestritele ja prohvetele: „See mees pole surma väärt, sest ta rääkis meile Jehoova, meie Jumala nimel.”

17 Mõned selle maa vanemad tõusid püsti ja ütlesid kokkutulnutele: **18** „Juuda kuninga Hiskija^f päevil kuulutas prohvetlikult mooresetlane Miika,^g kes üt-

26:13 *Võib tõlkida ka „kahetsen”.

les kogu Juuda rahvale: „Nii ütleb vägede Jehoova:

„Siion künatakse üles nagu põld, Jeruusalemm saab rusuhunnikuks^a ja templimägi metsastunud künkaks.””^b

19 Kas siis Juuda kuningas Hiskija ja kogu Juuda tapsid ta seepärast? Eks ta kartnud Jehoovat ja anunud Jehoovalt haldust, nii et Jehoova muutis meelt* ega toonud nende peale õnnetust, mida ta oli kavatsenud tuua?^c Seega me oleme toomas endi peale suurt õnnetust.

20 Samuti kuulutas Jehoova nimel Kirjat-Jearimist^d pärit Uuria, Semaja poeg, kes rääkis prohvetlikult selle linna ja maa kohta sama sõnumit mida Jeremija. **21** Kuningas Joojakim^e ning kõik tema vägevad mehed ja peamehed kuulsid Uuria sõnu ning kuningas otsis võimalust tema tapmiseks.^f Kui Uuria sellest teada sai, haaras teda hirm ja ta põgenes Egiptusse. **22** Siis saatis kuningas Joojakim Egiptusse Akbori poja Elnatani^g ja ühes temaga veel teisi mehi. **23** Need töid Uuria Egiptusest tagasi ning viisid kuningas Joojakimi juurde, kes lõi ta mööga-ga maha^h ja viskas tema surnukeha lihtrahva matmispaika.”

24 Aga Saafaniⁱ poeg Ahikam^j kaitses Jeremijat, nii et Jeremijat ei antud rahva kätte surmata.^k

27 Juuda kuninga Joojakimi*, Joosija poja valitsusaja alguses tuli Jeremijale Jehoovalt sõnum. **2** „Nii üt-

26:19 *Võib tõlkida ka „kahetses”. **27:1** *Mõnede käsikirjade järgi Sidkija.

PTK 26

a L 79:1
Jer 9:11

b Mi 3:12

c 2Aj 32:26

d Jos 15:20, 60
Jos 18:11, 14
1Sa 7:2

e 2Ku 23:34
2Aj 36:5

f 2Aj 16:10

g Jer 36:11, 12

h Jer 2:30

i 2Ku 22:10

j 2Ku 22:12, 13
Jer 39:13, 14
Jer 40:5

k 1Ku 18:4

Teine veerg

PTK 27

a Hes 25:12, 13
Ob 1

b Jer 48:1
Hes 25:8, 9

c Jer 49:1, 2
Hes 25:2

d Jer 23:1
Jer 47:4
Hes 26:3

e Jer 23:4
Hes 28:21
Jl 3:4

f Tn 4:17

g Jer 25:9
Jer 28:14
Jer 43:10
Tn 2:37, 38

h L 137:8
Jer 50:14, 27
Tn 5:26, 30

i Jer 25:12, 14
Jer 51:11

j Hes 26:7, 8

les mulle Jehoova: „Tee endale rihmad ja ikkepuud ning pane need oma turjale. **3** Saada need Edomi^a kuningale, Moabi^b kuningale, ammonlaste^c kuningale, Tüürose^d kuningale ja Siidoni^e kuningale käskjalgedega, kes on tulnud Jeruusalemma Juuda kuninga Sidkija juurde. **4** Anna nende kaudu edasi käsk nende isandaile:

„Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, nii õelge oma isandaile: **5** „Mina olen oma suure jõu ja väljasirutatud käsivarrega teinud maa, inimesed ja loomad, kes maa peal elavad, ja ma olen andnud need, kellele tahan.”^f **6** Nüüd olen ma andnud kõik need maad Babüloni kuninga Nebukadnetsari,^g oma teenija kätte, ka metsloomad olen ma talle allutanud. **7** Teda, tema poega ja pojapoege teenivad kõik rahvad, kui tema enda maa aeg kätte jõuab^h ning paljud rahvad ja suured kuningad ta orjastavad.”ⁱ

8 „Kui mõni rahvas või kuningriik ei teeni Babüloni kuningat Nebukadnetsarit ega lase panna oma turjale Babüloni kuninga iket, siis karistan ma seda rahvast mööga,^j nälja ja katkuga,” lausub Jehoova, „kuni olen teinud neile lõpu tema käe läbi.”

9 „Seepärast ärge kuulake oma prohveteid, ennustajaid, unenägijaid, maage ja nõidu, kes teile ütlevad: „Te ei hakka teenima Babüloni kuningat!” **10** Nad kuulutavad teile valet. Teid viiakse oma maalt kaugele, mina pillutan teid laiali ja te hukkute.

11 Aga rahva, kes laseb panna oma turjale Babüloni kuninga ikke ja teenib teda, jätan ma ta oma maale,” lausub Jehoova,

„ning ta harib seda ja elab seal.”””

12 Ma rääkisin ka Juuda kuningale Sidkijale^a sedasama, öeldes: „Laske oma turjale panna Babüloni kuninga ike, teenige teda ja tema rahvast, siis te jääte elama.^b **13** Miks peaks sina ja su rahvas suurema mõõga,^c nälja^d ja katku läbi,^e nagu Jehoova on öelnud rahva kohta, kes ei teeni Babüloni kuningat? **14** Ärge kuulake prohvetid, kes teile ütlevad: „Te ei hakka teenima Babüloni kuningat!”,^f sest nad kuulutavad teile valet.^g

15 „Mina pole neid läkitanud,” lausub Jehoova, „vaid nad kuulutavad minu nimel valet. Sellepärast ma pillutan teid laiali ja te hukkute, teie ja prohvetid, kes teile kuulutavad.””^h

16 Preestritele ja kogu rahvale ma ütlesin: „Nii lausub Jehoova: „Ärge kuulake oma prohvetid, kes kuulutavad teile: „Jehoova koja riistad tuuakse peagi Babülonist tagasi!”ⁱ sest nad kuulutavad teile valet.” **17** Ärge kuulake neid! Teenige Babüloni kuningat ja te jääte elama.^k Miks peaks see linn saama varemeiks? **18** Kui nad aga on prohvetid ja kui neil on Jehoova sõna, siis nad anugu vägede Jehoovat, et neid riistu, mis on jäänud Jehoova kotta, Juuda kuningakotta ja Jeruusalemma, ei viidaks Babüloni.”

19 Vägede Jehoova ütleb sammaste,^l vaskmere,^m vankriteⁿ ja sellesse linna jäänud riistade kohta, **20** mida Babüloni kuningas Nebukadnetsar ei võtnud kaasa, kui ta viis Juuda kuninga Jekonja, Joojakimi poja, ühes kõigi Juuda ja Jeruusalemma ülikutega Jeruusalemmast Babüloni pagendus-

PTK 27

- a 2Ku 24:17
1Aj 3:15
Jer 37:1
b Jer 38:2, 20
c 2Ku 25:7
d 2Ku 25:3
e Jer 21:9
Hes 14:21
f Jer 28:1, 2
Jer 28:11
Jer 37:19
g Jer 14:14
Jer 23:21
Jer 28:15
Jer 29:8, 9
Hes 13:6
h Jer 20:6
Jer 29:21
Hes 13:3
i 2Ku 24:11, 13
2Aj 36:7
Jer 28:1–3
Tn 1:1, 2
j Jer 14:13
k Jer 27:11
Jer 38:17
l 1Ku 7:15
2Ku 25:17
2Aj 4:11, 12
Jer 52:21
m 1Ku 7:23
n 1Ku 7:27
2Ku 25:16
2Aj 4:11, 14

Teine veerg

- a 2Ku 24:14, 15
2Aj 36:10
Jer 24:1
Tn 1:2, 3
b 2Ku 25:13, 14
2Aj 36:18
Jer 52:17, 18
Tn 5:3
c Esr 1:7
Esr 5:14

PTK 28

- d 2Ku 24:17
2Aj 36:10
e Jos 11:19
2Sa 21:2
f Jer 27:4, 8
g 2Ku 24:11, 13
Jer 27:16
Tn 1:2
h 2Ku 24:8
2Ku 25:27
Jer 37:1
i 2Ku 23:36
2Ku 24:6
j 2Ku 24:12, 14
Jer 24:1

se,^a **21** tõesti, nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, riistade kohta, mis on jäänud Jehoova kotta, Juuda kuningakotta ja Jeruusalemma: **22** „Need viiakse Babüloni^b ja need jäävad sinna päevani, kui ma lähen neile järele ja toon need siia tagasi, lausub Jehoova.””^c

28 Selsamal aastal, Juuda kuninga Sidkija^d valitsusaja alguses, neljanda aasta viiendal kuul ütles mulle prohvet Hananja, Atsuri poeg Gibeonist,^e Jehoova kotas preestrite ja kogu rahva juuresolekul: **2** „Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma murran Babüloni kuninga ikke.” **3** Ei mõõdu kahte aastatki, kui ma toon siia tagasi kõik Jehoova koja riistad, mis Babüloni kuningas Nebukadnetsar siit võttis ja Babüloni viis.^g **4** Ma toon siia tagasi Juuda kuninga Jekonja,^h Joojakimiⁱ poja, ning kõik Juuda pagendatud, kes on viidud Babüloni,^j sest ma murrin Babüloni kuninga ikke, lausub Jehoova.””

5 Siis rääkis prohvet Jeremi ja prohvet Hananjaga preestrite ees ja kogu rahva ees, kes seisis Jehoova koja. **6** Prohvet Jeremi ja ütles: „Aamen, Jehoova tehku nii! Jehoova viigu täide need sõnad, mis sa oled prohvetlikult kuulutanud, ning toogu Babülonist siia tagasi Jehoova koja riistad ja kõik pagendatud. **7** Kuula nüüd sõnumit, mis ma räägin sulle ja kogu sellele rahvale. **8** Kaua enne mind ja sind elas prohvetid, kes kuulutasid paljudele maa-dele ja suurtele kuningriikidele sõda, viletsust ja katku. **9** Aga kui prohvet kuulutab rahu ja tema sõna täitub, siis saab sel-

geks, et selle prohveti on läkitanud Jehoova.”

10 Siis võttis prohvet Hananja prohvet Jeremija turjalt ikke ja murdis selle katki.^a

11 Hananja ütles kõigi kuules: „Nii ütleb Jehoova: „Ei mõõdu kahte aastatki, kui ma samamoodi murrin kõigi rahvaste turjalt Babüloni kuninga Nebukadnetsari ikke.””^b Ja prohvet Jeremija läks sealt minema.

12 Pärast seda, kui prohvet Hananja oli murdnud ikke, mis oli olnud prohvet Jeremija turjal, tuli Jeremijale Jehoovalt sõnum: **13** „Mine ja ütle Hananjale: „Nii lausub Jehoova: „Sa oled murdnud puuikked,^c aga nende asemele teed sa raudikked.” **14** Sest nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma panen kõigi nende rahvaste turjale raudikke, et nad teeniksid Babüloni kuningat Nebukadnetsarit, ja nad teenivadki teda.”^d Ma annan talle ka kõik metsloomad.””^e

15 Siis ütles prohvet Jeremija prohvet Hananjale:^f „Kuula, Hananja! Jehoova pole sind läkitanud. Sa oled pannud selle rahva uskuma valet.”^g **16** See pärast ütleb Jehoova: „Ma kõrvaldan su maa pealt. Sa sured sel aastal, sest sa oled Jehoova vastu mässu õhutanud.””^h

17 Prohvet Hananja surigi selle aasta seitsmendal kuul.

29 Need on selle kirja sõnad, mis prohvet Jeremija saatis Jeruusalemmast neile pagendatute seas olevatele vanematele, kes veel alles olid, ning preestritele, prohvetitele ja kogu rahvale, kelle Nebukadnetsar oli pagendanud Jeruusalemmast Babüloni. **2** See oli

PTK 28

a Jer 27:2

b Jer 28:4

c Jer 27:2

d 5Mo 28:48
Jer 5:19e Jer 27:6
Tn 2:37, 38

f Jer 28:1

g Jer 14:14
Jer 23:21
Jer 27:15
Hes 13:3h 5Mo 13:5
5Mo 18:20
Jer 29:32

Teine veerg

PTK 29

a 2Ku 24:8
Jer 22:24

b Jer 22:26

c 2Ku 24:15, 16
Jer 24:1d 2Ku 22:8
Jer 26:24
Jer 39:13, 14
Hes 8:11

e 2Ku 24:18

f 1Ti 2:1, 2

g Jer 14:14
Jer 27:14h Jer 23:21
Jer 28:15i 2Aj 36:20, 21
Esr 1:1–3
Tn 9:2
Sak 1:12j 5Mo 30:3
Esr 2:1
Jer 24:6

k Sef 3:15

pärast seda, kui kuningas Jonja,^a kuninga ema,^b õukonnaametnikud, Juuda ja Jeruusalemma peamehed, käsitöölised ja sepad* olid Jeruusalemmast ära läinud.^c **3** Ta saatis kirja Saafani^d poja Elasa ja Hilkiya poja Gemarjaga, kelle Juuda kuningas Sidkija^e läkitas Babüloni kuninga Nebukadnetsari juurde Babüloni. Kirjas seisis:

4 „Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, kõigile pagendatutele, kelle ma olen lasknud Jeruusalemmast Babüloni pagendusse viia: **5** „Ehitage maju ja elage neis. Istutage aedu ja sööge nende vilja. **6** Võtke endale naisi ja sündigu teile poegi ja tütreid, võtke naisi oma poegadele ja pangge oma tütreid mehele, et neilgi oleks poegi ja tütreid. Saagu teid seal palju, ärge teie arv vähenegu. **7** Taotlege rahu linna, kuhu ma teid olen pagendanud, ja palvetage selle linna eest Jehoova poole, sest kui sel linnal on rahu, on ka teil rahu.”^f **8** Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ärge laske end petta teie keskel olevatel prohvritel ja ennustajatel^g ning ärge kuulake unenägede seletajaid, **9** sest Jehoova lausub: „Nad kuulutatavad teile minu nimel valet. Mina ei ole neid läkitanud.””^h

10 Nii ütleb Jehoova: „Kui 70 aastat Babülonis täis saab, pööran ma jälle oma pilgu teie pooleⁱ ning täidan oma töotuse tuua teid siia tagasi.”^j

11 Sest ma tean, mis mõtteid ma teie kohta mõtlen, need on rahu, mitte õnnetuse mõtted,^k et teil oleks hea

29:2 *Teine võimalik tähendus: „kaitserajastite ehitajad”.

tulevik ja lootus, lausub Jehoova.^a **12** Siis te hüüate mind ning tulete ja palvetate minu poole ja ma kuulan teid.^b

13 Te otsite mind ja leiате mu,^c sest te otsite mind kogu südamest.^d **14** Ja ma lasen teil mind leida,^e lausub Jehoova. Ma kogun kokku vangid, korjan teid kokku kõigi rahvas-te seast ja igast paigast, kuhu ma olen teid pillutanud,^f lausub Jehoova. Ma toon teid tagasi paika, kust ma lasin teid pagendusse viia.^g

15 Kuid teie ütlete: „Jehoova on meile Babülonis prohvetiteid andnud.”

16 Nii ütleb Jehoova kuninga kohta, kes istub Taaveti troonil,^h ja kõigi selle linna elanike, teie vendade kohta, kes ei läinud ühes teiega pagendusse: **17** „Nii ütleb vägede Jehoova: „Ma saadan nende kallale mööga, nälja ja katkuⁱ ning teen nad mädanenud* viigimarjade sarnaseks, mis on nii halvad, et ei kõlba süüa.”^j

18 Ma ajan neid taga mööga,^k nälja ja katkuga, teen neist kohutava vaatepildi kõigile maa kuningriikidele^l ning nad saavad neetavaiks, hämmastavaks vaatepildiks, vilistamise põhjuseks^m ja teotuse märklauaks kõigi rahvas-te seas, kuhu ma nad pillutan,ⁿ **19** sest nad pole kuulnud mu sõnu, mis ma olen öelnud neile oma prohvetite kaudu, keda ma olen läkitanud ikka ja jälle, lausub Jehoova.^o

Aga te pole kuulanud,^p lausub Jehoova.

20 Seepärast kuulake Jehoova sõnu, kõik te pagendatud, kelle ma olen saatnud Je-

29:17 *Teine võimalik tähendus: „lõhkenud”.

PTK 29

a Jer 31:17

b Tn 9:3

c 3Mo 26:40

d 5Mo 4:29
5Mo 30:1-4
1Ku 8:47, 48
Jer 24:7

e Jes 55:6

f Jes 49:25
Jer 30:3
Hes 39:28

g L 126:1
Ho 6:11
Am 9:14
Sef 3:20

h Jer 28:1

i Jer 24:10

j Jer 24:2, 8

k 3Mo 26:33

l 5Mo 28:25
Jer 34:17

m 1Ku 9:8
2Aj 29:8
Jer 25:9
Nu 2:15

n Jer 24:9

o Jer 7:13

p Jer 6:19

Teine veerg

a Jer 14:14
Jer 29:8
Nu 2:14

b Jer 23:14

c Jer 7:9, 10
Jer 27:15

d Jer 16:17
Jer 23:24

e Jer 29:31, 32

f 2Ku 25:18, 21
Jer 21:1, 2
Jer 37:3
Jer 52:24, 27

g Jer 20:2

h Jer 1:1

i Jer 43:2

j Jer 29:5

k 2Ku 25:18, 21

ruusalemmast Babüloni. **21** Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, Koolaja poja Ahabi ja Maaseja poja Sidkija kohta, kes kuulutatavad teile minu nimel valet:^a „Ma annan nad Babüloni kuninga Nebukadnetsari kätte ning ta lööb nad teie silme ees maha. **22** Nendega juhtunu saab needesõnaks kõigile Juuda pagendatutele Babülonis, nii et need ütlevad: „Tehku Jehoova sinuga nagu Sidkija ja Ahabiga, keda Babüloni kuningas tulel küpsetas!”, **23** sest nad toimisid Iisraelis häbitult,^b rikkusid abielu oma ligimeste naistega ja rääkisid minu nimel valet, mida mina ei olnud käskinud.^c

Mina tean seda ja olen tunnistajaks,^d lausub Jehoova.”

24 Semajale^e Nehelamist ütlete: **25** „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Sa läkitasid kogu rahvale Jeruusalemmas ja preester Sefanjale,^f Maaseja pojale, ja kõigile teistele preestritele enda nimel kirju, milles ütlesid: **26** „Jehoova on sind määranud preester Joojada asemel preestriks, et sinust saaks Jehoova kajas ülevaataja, kes vastutab iga prohveti moodi käitua hullu eest ning paneb ta jalapakku ja häbiposti*.^g **27** Miks sa pole siis noominud Anatotist^h pärit Jeremijat, kes teie seas prohvetina esineb?ⁱ **28** On ta ju saatnud meile Babüloni sõna: „See kestab veel kaua! Ehitage maju ja elage neis. Istutage aedu ja sööge nende vilja ...”^j”

29 Kui preester Sefanja^k selle kirja prohvet Jeremijale ette lugese, **30** tuli Jeremijale Jehoova

29:26 *Võib tõlkida ka „kaelaraudu”.

valt sõnum: **31** „Läkita kõigile pagendatutele sõna: „Nii lausub Jehoova nehelamlase Sema- ja kohta: „Kuna Semaja on teile prohvetlikult rääkinud, kuigi mina pole teda saatnud, ja kuna ta on püüdnud panna teid uskuma valet,^a **32** siis ütleb Jehoova teile nii: „Ma karistan Sema- jat Nehelamist ja tema järglasi. Mitte ükski tema oma ei jää selle rahva seas ellu ning ei näe seda head, mida ma teen oma rahvale, lausub Jehoova, sest ta on Jehoova vastu mässu õhutanud.””””

30 Jehoovalt tuli Jeremijale sõnum: **2** „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Kirjuta raamatusse kõik need sõnad, mis ma sulle räägin. **3** Jehoova lausub: „Tulevad päevad, mil ma kogun kokku oma vangiviidud rahva, Iisraeli ja Juuda.”^b Ja Jehoova ütleb: „Ma toon nad tagasi maale, mille ma andsin nende esiisadele, nad saavad selle taas enda valdusse.””””^c

4 Need on sõnad, mis Jehoova rääkis Iisraelile ja Juudale.

5 Nii ütleb Jehoova: „Kostab hirmukisa, on vaid kartus, aga mitte rahu.

6 Küsige, kas saab mees sünnitada.

Miks näen ma siis kõiki vägevaid mehi, käed kõhul otsekui sünnitajal?^d

Miks on nad kõik näost kahvatud?

7 Oh häda, see on kohutav päev,^e teist sellesarnast ei ole! See on ahastuse aeg Jaakobile, aga ta päästetakse sellest.”

PTK 29

a Jer 14:14
Jer 28:15, 16
Hes 13:8, 9

PTK 30

b 5Mo 30:3
Hes 39:25

c Esr 2:1
Jer 29:14
Jer 32:44
Hes 20:42
Am 9:14

d Jer 4:31
Mi 4:9

e Jl 2:11
Sef 1:14

Teine veerg

a Hes 34:23
Hes 37:24
Ho 3:5

b Jes 41:13

c Jes 49:25
Jer 3:18

d Jer 33:16
Hes 34:25
Ho 2:18
Mi 4:4

e Jer 50:29
Jer 51:24

f 3Mo 26:44
Neh 9:31
Nu 3:22
Am 9:8

g 2Mo 34:6, 7
Jer 46:27, 28

h 2Aj 36:15, 16
Jes 6:10
Jer 8:21, 22

i Nu 1:2, 19

j Nu 2:5

k Jer 5:6

8 „Sel päeval murran ma ikke nende turjalt, rebin katki nende rihmad ja ükski võoras ei orjasta neid enam,” lausub vägede Jehoova. **9** „Siis nad teenivad oma Jumalat Jehoovat ja oma kuningat Taavetit, kelle ma neile tõstan.”^a

10 „Aga sina, mu teenija Jaakob, ära karda,” lausub Jehoova, „ära kohku, Iisrael,^b sest ma päästan su, toon su ära kaugelt ja sinu järglased nende vangistusemaalt.^c Jaakob pöördub tagasi ning elab rahus ja muretult, keegi ei kohuta teda.”^d

11 „Mina olen sinuga, et sind päästa,” lausub Jehoova. „Ma hävitan kõik rahvad, kelle sekka ma olen sind pillutanud.^e Sind ma ei hävita,^f kuid ma karistan^g sind parajal määral. Karistamata ma sind ei jäta.”^g

12 Nii ütleb Jehoova: „Sinu vigastus on ravimatu,^h sinu haav ei parane.

13 Keegi ei astu su kaitseks välja. Su haava ei saa ravida. Sulle ei leidu ravimit.

14 Kõik su armukesed on su unustanud,ⁱ nad ei otsi sind enam. Ma olen lõõnud sind nagu vaenlane,^j nagu karistab õel, sest su süü on suur ja su patte on palju.^k

15 Miks kisendad sa oma vigastuse pärast?

30:11 * Võib tõlkida ka „manitsen”.

Su valu on vaigistamatu.
Ma olen seda sulle teinud^a
sinu suure süü ja
paljude pattude pärast.

- 16** Seepärast kõik, kes sind
neelavad, neelatakse,^b
ja kõik su vaenlased
viiakse samuti vangi.^c
Neid, kes sind rüüstavad,
rüüstatakse,
ja kõiki, kes sind riisuvad,
lasen ma riisuda.”^d
- 17** „Ma taastan su tervise
ja parandan su haavad,”^e
lausub Jehoova,
„kuigi sind on hütatud
hüljatuks ja öeldud:
„Siion, keda keegi ei otsi.””^f
- 18** Nii ütleb Jehoova:
„Ma kogun kokku Jaakobi
telkide vangiviidud,^g
ma halastan tema
eluasemetele.
Linn ehitatakse taas üles
oma künka peale,^h
kindlustorn seisab jälle
oma õiges paigas.
- 19** Sealt kostab tänusõnu
ja naeru.ⁱ
Ma teen nad paljuks ja
nende hulk ei kahane,^j
ma teen nad arvukaks*
ja nad ei muutu
tähtsusetuks.^k
- 20** Tema pojad on siis
nagu endistel aegadel
ja tema kogudus seisab
mu ees kindlalt.^l
Ma võtan käsile kõik
ta rõhujad.^m
- 21** Temast enesest tuleb
ta suursugune juht,
tema enda keskelt
ta valitseja.
Ma lasen tal tulla minu ligi,
ta tuleb minu juurde.”

30:19 *Teine võimalik tähendus: „austa-
tuks”.

PTK 30

- a 2Aj 36:14
b Jes 41:11
Jer 25:12
c Jer 51:29, 56
Mi 5:9
d Sak 2:8, 9
e L 102:13
Jer 33:6, 7
f Nu 2:15
g L 85:1
Jer 24:6
Jer 29:10
h Mi 4:8
i Esr 3:12
Neh 8:17
Jes 35:10
j 5Mo 30:5
Jes 27:6
Sak 10:8
k Jes 60:22
Mi 4:7
l Jes 1:26
m Jes 49:26
Jer 50:18

Teine veerg

- a Ho 2:23
b Jer 31:1
Hes 11:20
Hes 36:28
c Jer 25:32
d Jer 4:28
e Jer 23:20

PTK 31

- f 3Mo 26:12
Jer 30:22
Jer 31:33
g 5Mo 7:8
h Jer 33:7
Am 9:11
i Jer 30:18, 19
j Am 9:14
Mi 4:4
k 5Mo 30:9
Jes 65:21, 22

„Sest kes muidu sõandaks
minu juurde tulla?”
küsib Jehoova.

- 22** „Teist saab minu rahvas^a
ja minust teie Jumal.”^b
- 23** Raevukalt puhkeb
Jehoova torm,^c
keerutab maruna
jumalate pea kohal.
- 24** Jehoova tuline viha
ei pöördu enne,
kui ta on teoks teinud ja
täide viinud oma südames
olevad kavatsused.^d
Viimseil päevil te mõistate
seda.^e

31 „Sel ajal saab minust kõi-
gi Iisraeli suguvõsade Ju-
mal ja neist saab minu rahvas,”^f
lausub Jehoova.

- 2** Nii ütleb Jehoova:
„Rahvas, kes jäi ellu mõõga
ees, leidis armu kõrbes,
kui Iisrael rändas
oma puhkepaika.”

- 3** Jehoova ilmutas end mulle
kaugelt ja ütles:
„Ma olen armastanud sind
igavese armastusega.
Seepärast olen ma
sind tõmmanud
truu armastusega*.”^g

- 4** Ma ehitan su taas üles,
sind taastatakse.^h
Iisraeli neitsi, sa võtad jälle
kätte tamburiinid
ja tantsid rõõmsalt.ⁱ

- 5** Sa istutad jälle
viinapuuaeda
Samaaria mägedel.^j
Istutajad istutavad
ja sõõvad vilja.^k

- 6** Tuleb päev, mil vahimehed
Efraimi mägismaal
hüüavad:

31:3 *Võib tõlkida ka „olen ma osutanud
sulle truud armastust”.

„Tõuske, lähme üles
Siionile meie Jumala
Jehoova juurde!”^a

7 Nii ütleb Jehoova:

„Hõisake rõõmsalt
Jaakobi poole,
rõkake rõõmust,
sest ta on pandud
rahvaste üle!”^b

Kuulutage seda,
tooge ülistust ja õelge:

„Oo, Jehoova, päästa oma
rahvas, Iisraeli jääk!”^c

8 Ma toon nad tagasi
põhjamalt,^d

kogun kokku maa äärtest.^e

Nende seas on ka pime
ja jalust vigane,^f

lapseootel naine ja
sünnitaja, kõik üheskoos.

Nad tulevad siia tagasi
suure kogudusena.^g

9 Nad tulevad nuttes.^h

Nad anuvad soosingut
ja ma juhin neid.

Ma viin nad

veeojade juurde,ⁱ
panen kõndima tasasel teel,
kus nad ei komista.

Sest ma olen Iisraeli isa
ja Efraim on mu

esmasündinu.”^j

10 Rahvad, võtke kuulda

Jehoova sõna!

Kuulutage kaugetel saartel.^k

„Tema, kes pillutas Iisraeli
laiali, kogub ta kokku.

Ta hoiab teda nagu karjane
oma karja.”^l

11 Jehoova lunastab Jaakobi,^m
vabastab ta*

tugevama käest.ⁿ

12 Nad tulevad ja hõiskavad

Siioni kõrgendikul,^o

nad säravad Jehoova
headuse* pärast,

PTK 31

a Jes 2:3

Jer 50:4, 5

b 5Mo 32:43

Jes 44:23

c Jes 1:9

Jer 23:3

Jl 2:32

d Jes 43:6

Jer 3:12

e 5Mo 30:4

Hes 20:34

Hes 34:12

f Jes 35:6

Jes 42:16

g Esr 2:1, 64

h Jer 50:4

i Jes 35:7

Jes 49:10

j 1Mo 48:14

2Mo 4:22

k Jes 11:11

Jes 42:10

l Jes 40:11

Hes 34:11-13

Mi 2:12

m Jes 44:23

Jes 48:20

n Jes 49:25

o Esr 3:13

L 126:1

Jes 51:11

Teine veerg

a Jl 3:18

b Jes 65:10

c Jes 58:11

d Jes 35:10

e Sak 8:4

f Esr 3:12

g Jes 51:3

Jes 65:19

h 5Mo 30:9

Jes 63:7

i Jos 18:21, 25

Jer 40:1

j Nu 1:16

k Mt 2:16-18

l Esr 1:5

Jer 23:3

Hes 11:17

Ho 1:11

m Jer 29:11

n Jer 46:27

teravilja ja värsket veini,^a õli
ja noorte kariloomade
pärast.^b

Nad on otsekui

kastetud aed^c

ja nad ei närbu enam iial.”^d

13 „Siis tantsivad neitsid

rõõmust,

samuti noored ja eakad

mehed üheskoos.”^e

Ma muudan nende leina

juubelduseks.^f

Ma lohutan neid ja asendan

nende kurbuse rõõmuga.^g

14 Ma täidan preestrid

küllusega*^h

ja oma rahva

oma headusega.”^h

lausub Jehoova.

15 „Nii ütleb Jehoova:

„Raamastⁱ on kuulda häält,

hala ja kibedat nuttu:

Raahel nutab taga

oma lapsi.^j

Ta on lohutamatu

oma laste pärast,

sest neid pole enam.”^k

16 Nii ütleb Jehoova:

„Ära nuta enam,

ärgu voolaku

su silmist pisarad,

sest sind ootab

su tegude eest tasu,

lausub Jehoova.

Nad tulevad tagasi

vaenlaste maalt.”^l

17 Sul on tulevikulootus,^m

lausub Jehoova.

Su lapsed tulevad tagasi

oma maale.”ⁿ

18 „Ma olen kuulnud Efraimi

oigamist:

„Sa oled mind õpetanud

nagu kogenematut

vasikat,

ma olen õpetust saanud.

31:11 * Võib tõlkida ka „nõuab ta tagasi”.

31:12 * Võib tõlkida ka „heade andide”.

31:14 * Sõna-sõnalt „rasvaga”.

Too mind tagasi ja
ma tulen meeleldi,
sest sina oled Jehoova,
mu Jumal.

19 Pärast pöördumist
tundsin ma süümepiinu^a
ja kui olin mõistusele
tulnud, lõin endale
kurbusest vastu reit.

Ma tundsin häbi
ja alandust,^b
sest ma kandsin oma
noorpõlve teotust.””

20 „Eks ole Efraim mu kallid
poeg, mu armas laps?^c
Sama palju, kui ma räägin
tema vastu, sama palju
ma ka mõtlen ta peale.

Seetõttu tunnen ma
tema pärast rahutust,^d
ja ma tõesti halastan ta
peale,” lausub Jehoova.^e

21 „Sea enesele teeviidad,
püstita tähised.^f
Pane tähele teed, rada,
millel sa pead käima.^g

Tule tagasi, Iisraeli
neitsi, tule tagasi
oma linnadesse!

22 Kui kaua sa vangud,
sa ustavusetu tütar?
Jehoova on teinud maal
midagi uut:
naine hoiab oma mehe ligi.”

23 Nii lausub vägede Jehoova,
Iisraeli Jumal: „Kui ma kogun
kokku vangid, siis õeldakse
Juudamaal ja selle linnades
taas: „Jehoova õnnistagu
sind, sa õiglane elupaik,^h püha
mägi!”ⁱ **24** Seal elavad üheskoos
Juuda ja kõik selle linnad,
põllumehed ja karjased.^j
25 Ma virgutan väsinut ja kosutan
igat nõrkenut.”^k

26 Siis ma ärkasin ja avasin
silmad. Ma olin näinud meeldivat
und.

PTK 31

a 5Mo 30:1–3

b Esr 9:6

c Jer 31:9

Ho 14:4

d Ho 11:8

e 5Mo 32:36
Mi 7:18

f Jes 62:10

g Jes 35:8

h Jes 1:26

i Sak 8:3

j Jer 33:12
Hes 36:10, 11

k L 107:9

Teine veerg

a 5Mo 30:9
Hes 36:9
Ho 2:23

b Jer 44:27
Jer 45:4

c L 102:16
L 147:2
Jer 24:6

d Hes 18:2–4

e Mt 26:27, 28
Lu 22:20
1Ko 11:25
Heb 8:8–12

f 2Mo 19:5

g Hes 16:59

h Hes 11:19

i Heb 10:16

j Jer 24:7
Jer 30:22

k Jes 54:13
Joh 17:3

l Jes 11:9
Hab 2:14

m Jer 33:8
Jer 50:20
Mt 26:27, 28
Heb 8:10–12
Heb 9:15
Heb 10:17

27 „Tulevad päevad, mil ma
külvan Iisraeli soole ja Juuda
soole inimeste seemet ja kari-
loomade seemet,”^a lausub Je-
hoova.

28 „Nii nagu ma pidasin neid
silmas, et neid välja juurida,
lõhkuda, maha kiskuda, hävita-
da ja kahjustada,^b nii pean ma
neid ka silmas, et neid üles ehi-
tada ja istutada,”^c lausub Je-
hoova. **29** „Neil päevil ei õel-
da enam: „Isad sõid hapusid vii-
namarju, aga poegade hambad
on hellad.”^d **30** Igaüks sureb
omaenda süü pärast. Kes sööb
hapusid viinamarju, sellel endal
lähevad hambad hellaks.”

31 „Tulevad päevad, mil ma
sõlmin Iisraeli soo ja Juuda
sooga uue lepingu,”^e lausub Je-
hoova. **32** „See leping pole sa-
masugune nagu see, mille ma
sõlmsin nende esiisadega sel
päeval, kui ma võtsin neil käest
kinni, et tuua nad välja Egiptu-
semaalt.^f Seda lepingut nad ju
murdsid,^g kuigi mina olin nen-
de isand*^h, lausub Jehoova.”

33 „Leping, mille ma sõlmin
Iisraeli sooga pärast neid päevi,
on järgmine,” lausub Jehoova.
„Ma panen oma seaduse nen-
de sisse^h ja kirjutan selle nende
südamesse.ⁱ Siis ma olen nende
Jumal ja nemad on minu rah-
vas.”^j

34 „Siis ei õpeta enam ükski
oma ligimest ega oma ven-
da, õeldes: „Tunne Jehoovat!”^k
sest nad kõik tunnevad mind,
kõige pisemast kõige suurema-
ni,”^l lausub Jehoova. „Ma an-
destan nende süüteud ega tule-
ta enam meelde nende pattu.”^m

35 Nii ütleb Jehoova,
kes on andnud päikese
valguseks päeval,

31:32 *Teine võimalik tähendus: „abi-
kaasa”.

määranud kuu ja tähed valgustama ööd, kes paneb mere mälema ja lained möllama, tema, kelle nimi on Vägede Jehoova.^a

36 „Kui need seadused enam ei kehtiks, lausub Jehoova, siis poleks ka Iisraeli järeltulijad enam rahvas, kes seisab mu ees jäädavalt.”^b

37 Nii ütleb Jehoova: „Kui saaks ära mõota taeva ülal ja uurida maa alustugesid, siis hülgaksin minagi Iisraeli järeltulijad kõige pärast, mida nad on teinud, lausub Jehoova.”^c

38 „Tulevad päevad, mil see linn ehitatakse üles^d Jehoovale Hananeli tornist^e kuni Nurgaväravani,”^f lausub Jehoova.

39 „Möödunöör^g läheb otse edasi kuni Gaarebi künkani ning pöördub Goasse. **40** Laiupu ja tuhka täis orgi ning kõik astangud kuni Kidroni oruni^h ja Hobuväravaⁱ nurgani ida pool on Jehoovale pühad. / Iialgi enam ei juurita seda välja ega kista maha.”

32 See on sõnum, mis tuli Jehoovalt Jeremijale Juuda kuninga Sidkija kümnenadal aastal, see on Nebukadnetsari kaheksateistkümnendal aastal.^k **2** Sel ajal piiras Babüloni kuninga sõjavägi Jerusaalemma ja prohvet Jeremijat hoiti Juuda kuningakoja vahtkonnaües^l vahi all. **3** Juuda kuninga Sidkija oli ta vahistanud,^m öeldes: „Miks sa kuulutad sellist sõnumit? Sa ütled: „Nii lausub Jehoova: „Ma annan selle linna Babüloni kuninga kätte ja ta vallutab selle.”ⁿ **4** Ka Juuda kuningas Sidkija ei pääse kaldealaste käest,

PTK 31

a Jes 51:15

b Jes 54:10
Jer 33:20, 21

c Jer 30:11

d Neh 12:27
Jes 44:28
Jer 30:18e Neh 3:1
Sak 14:10

f 2Aj 26:9

g Sak 1:16

h 2Sa 15:23
2Ku 23:6
Joh 18:1

i Neh 3:28

j Jl 3:17

PTK 32

k Jer 25:1

l Neh 3:25
Jer 33:1
Jer 38:28

m Jer 37:18, 21

n Jer 34:2, 3
Jer 37:8, 17

Teine veerg

a 2Ku 25:6, 7
Jer 38:17, 18
Jer 39:5
Hes 12:13b Jer 21:4
Hes 17:15c Jos 21:8, 18
Jer 1:1

d 3Mo 25:23, 24

e 1Mo 23:16

f Jer 32:44

g Ru 4:9

h Jer 36:4
Jer 36:26

i Jer 51:59

j Jer 33:1

vaid ta antakse Babüloni kuninga kätte ning ta räägib temaga näost näkku ja näeb teda silmast silma.”^a **5** Ta viib Sidkija Babüloni ning Sidkija jääb sinna, kuni ma oma pilgu jälle tema poole pööran, lausub Jehoova, te küll sõdite kaldealastega, kuid ei saa neist jagu.”^b

6 Jeremija teatas: „Mulle tuli Jehoovalt sõnum: **7** „Sinu juurde tuleb Hanameel, su isa venna Sallumi poeg, ja ütleb: „Osta ära minu põld, mis on Anatotis,^c sest sinul on esimesena õigus see välja osta.””^d

8 Mu onupoeg Hanameel tuli vahtkonnaües, nagu Jehoova oli teatanud, ning ütles mulle: „Osta palun ära minu põld, mis on Anatotis Benjamini maal, sest sinul on õigus see välja osta ja endale saada. Osta see endale.” Siis ma sain aru, et see toimus Jehoova sõna peale.

9 Nii ma ostsin oma onupojalt Hanameelilt Anatotis asuva põllu. Ma kaalusin talle raha:^e **7** seeklit* ja **10** seeklit^f hõbedat. **10** Ma kirjutasin lepingu,^f pitseerisin selle, kutsusin tunnistajad^g ja kaalusin välja raha. **11** Seejärel võtsin ma käsu ja seaduse kohaselt pitseeritud ostulepingu, samuti pitseerimata lepingu, **12** ning andsin ostulepingu Baarukile,^h Mahseja poja Neerijaⁱ pojale, oma onupoja Hanameeli ja nende tunnistajate juuresolekul, kes olid ostulepingule alla kirjutanud, ja kõigi juutide juuresolekul, kes vahtkonnaües^j istusid.

13 Ma andsin Baarukile nende ees käsu: **14** „Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Võta need lepingud, pitseeritud ostuleping ja pitseerimata

32:9 *80 g. (Vt lisa B14.) ^a114 g.

leping, ning pane savinõuse, et need säiliksid pikka aega.” **15** Sest vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, ütleb: „Kord ostetakse siin maal jälle maju, põlde ja viinamägesid.”^a

16 Kui ma olin andnud ostulepingu Baarukile, Neerija poja-le, palvetasin ma Jehoova poole: **17** „Oh, kõrgeim valitseja Jehoova! Sina oled oma suure väe ja väljasirutatud käsivarrega teinud taeva ja maa.^b Sinule pole miski võimatu. **18** Sa osutad truud armastust tuhandetele, kuid tasud isade süü nende poegadele.^c Sina oled tõeline Jumal, suur ja võimas, kelle nimi on Vägede Jehoova. **19** Sinu nõuanded* on vägevad ja su teod võimsad.^d Sinu silmad jälgivad kõiki inimese teid,^e et tasuda igaühele tema teede ja tegude järgi.^f **20** Sa tegid tunnustähti ja imesid Egiptusemaal – neid teatakse tänase päevani –, tehes endale nime Iisraelis ja kogu inimsoo seas,^g nagu see praegu ongi. **21** Sa tõid oma rahva Iisraeli Egiptusemaalt välja tunnustähtede ja imetegudega, tugeva käe ja väljasirutatud käsivarrega ning hirmuäratavate tegudega.^h

22 Sa andsid neile maa, mille olid töotanud anda nende esisaadele,ⁱ maa, kus voolab piima ja mett.^j **23** Nad tulid ja võtsid selle oma valdusse, aga nad ei võtnud kuulda su häält ega toiminud su seaduste järgi. Nad pole teinud midagi, mida sa käskisid, seepärast oled sa toonud nende peale selle õnnetuse.^k **24** Mehed on tulnud ja ehitanud piiramisvallid, et linna vallutada.^l See linn

32:19 * Võib tõlkida ka „eesmärgid”.

PTK 32

- a Am 9:14
Sak 3:10
b Jes 40:26
Ilm 4:11
c 2Mo 34:6, 7
4Mo 14:18
d Jes 28:29
e Öp 15:3
Heb 4:13
f Kog 12:14
Jer 17:10
Ro 2:6
g 2Mo 7:3, 5
2Mo 9:15, 16
5Mo 4:34
2Sa 7:23
Jes 63:12
h 2Mo 6:1, 6
2Mo 15:16
5Mo 26:8
i 1Mo 13:14, 15
1Mo 26:3
j 2Mo 3:8
k 5Mo 28:15
Jos 23:16
l 5Mo 28:52
2Ku 25:1
Jer 33:4
Hes 4:1, 2

Teine veerg

- a 3Mo 26:
31, 33
b Jer 14:12
Jer 15:2
c 2Ku 25:4
Jer 20:5
d 2Ku 25:9, 10
2Aj 36:17, 19
Nu 4:11
e Jer 7:18
Jer 19:13
Jer 44:25
f 5Mo 9:7
2Ku 17:9
g 1Ku 11:7
2Ku 21:1, 4
h 2Ku 23:27
2Ku 24:3, 4
i 1Ku 11:9, 10
2Ku 23:26
1Aj 10:13
j Hes 22:6
k Mi 3:5, 11
l 2Aj 29:6
Jer 2:27
m Jer 25:3
Jer 35:15

langeb mõõga,^a nälja ja katku läbi^b kaldealaste kätte, kes sõdivad selle vastu. Nagu sa oled rääkinud, nii on sündinud, ja sa näed seda. **25** Aga sina, kõrgeim valitseja Jehoova, ütlesid mulle: „Osta endale raha eest põld ja kutsu tunnistajad”, ehki see linn antakse kaldealaste kätte.”

26 Siis tuli Jeremijale Jehoovalt sõnum: **27** „Mina olen Jehoova, kogu inimsoo Jumal. Kas on mulle miski võimatu? **28** Seepärast ütleb Jehoova nii: „Ma annan selle linna kaldealaste ja Babüloni kuninga Nebukadnetsari kätte ning ta vallutab selle.^c **29** Kaldealased sõdivad selle linna vastu, tungivad linna, panevad selle põlema ning põletavad maha^d linna ja majad, mille katustel ohverdati Baalile ja valati joo-
gihvleid teistele jumalatele mind sellega solvates.”^e

30 Iisraeli ja Juuda rahvas on noorpõlvest peale teinud mu silmis üksnes kurja,^f Iisraeli rahvas on mind solvanud oma kätetõõga, lausub Jehoova. **31** See linn on alates selle ehitamisest kuni tänase päevani tekitanud minus vaid viha ja raevu,^g nii et ma pean selle kõrvaldama oma palga eest^h **32** kõigi Iisraeli ja Juuda rahva kurjade tegude tõttu, millega nad on mind solvanud, nemad, nende kuningad,ⁱ peamehed,^j preestrid ja prohvetid^k ning Juuda ja Jeruusalemma elanikud. **33** Järjekindlalt on nad pööranud minu poole selja, mitte näo,^l kuigi ma olen ikka ja jälle püüdnud neid õpetada, aga ükski neist pole kuulnud ega võtnud õppust.^m **34** Nad on pannud oma jäledad ebajumalad kotta, millele on pandud

minu nimi, ja rüvetanud selle.^a
35 Peale selle on nad ehitanud Ben-Hinnomi orgu^{*b} ohvripaiku Baalile, et heita oma poegi ja tütreid tulle Moolokile.^c Mina pole seda käskinud,^d niisugune jäledus pole mulle mõttesegi tulnud. Nõnda on nad pannud Juuda patustama.

36 Aga nüüd ütleb Jehoova, Iisraeli Jumal, selle linna kohta, mis teie sõnul antakse mööga, nälja ja katku läbi Babüloni kuninga kätte: **37** „Ma kogun nad kokku kõigest maadest, kuhu ma olen nad pillutanud oma vihas, raevus ja suures meelepahas,^e ning toon nad siia tagasi ja lasen neil elada rahus.^f **38** Siis nad on minu rahvas ja mina olen nende Jumal.^g **39** Ma teen nii, et neil oleks üks süda^h ja üks tee, et nad kardaksid mind alati omaenda ja oma laste hüvanguks.ⁱ **40** Ma sõlmin nendega igavese lepingu/ selle kohta, et ma ei lakka neile head tegemast.^k Ma panen nende südamesse minu kartuse, et nad ei pöörduks minust ära.^l **41** Ja ma tunnen neist rõõmu, teen neile head^m ning istutan nad kogu oma südame ja hinge- ga sellele maale.”ⁿ

42 Nii ütleb Jehoova: „Nagu ma olen toonud selle rahva peale selle suure õnnetuse, nõnda toon ma tema peale ka selle hea, mida ma olen töötanud.^o **43** Siis ostetakse jälle põlde sel maal,^p kuigi te ütlete: „See on tühermaa, ilma inimeste ja loomadeta. See on antud kaldealaste kätte.””

44 Ostetakse raha eest põlde, sõlmitakse ostulepinguid ja pitseeritakse need kinni ning kutsutakse tunnistajaid Ben-

32:35 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Gehenna”.

PTK 32

- a 2Ku 21:1, 4
 Jer 23:11
 Hes 8:5, 6
 b Jos 15:8, 12
 c 2Aj 28:1, 3
 2Aj 33:1, 6
 Jer 7:31
 d 3Mo 18:21
 5Mo 18:10, 12
 e 5Mo 30:3
 Jer 29:14
 Hes 37:21
 f Jer 23:3, 6
 Jer 33:16
 Hes 34:25
 g Jer 31:33
 Mi 4:5
 h Hes 11:19
 i 5Mo 5:29
 j Jes 55:3
 Jes 61:8
 k Hes 39:29
 l Hes 36:26
 m Jes 65:19
 Sef 3:17
 n Jes 58:11
 Jer 24:6
 Am 9:15
 o Jer 31:28
 Sak 8:14, 15
 p Hes 37:14

Teine veerg

- a Jer 32:10, 25
 b Jer 31:23
 c Jer 17:26
 Jer 33:13
 d L 126:1

PTK 33

- e Neh 3:25
 Jer 32:2
 Jer 37:21
 Jer 38:28
 f Jes 48:6
 g 5Mo 28:52
 Jer 32:24
 h Jes 30:26
 Jer 30:17
 i Jes 54:13
 j 5Mo 30:3
 Jer 30:3
 k Jer 24:6
 l Jes 40:2
 Sak 13:1
 m L 85:2
 Jes 43:25
 Jer 31:34
 Mi 7:18
 n Jes 62:3, 7
 o Mi 7:17
 p Neh 6:15, 16

jaminimaal^a ja Jeruusalemma ümbruses, Juuda linnades^b ja mägismaa linnades, madaliku linnades^c ja lõunamaa linnades, sest ma toon tagasi need, kes on nende seast vangi viidud,^d lausub Jehoova.”

33 Jeremija oli vahtkonna- õues^e vahi all, kui talle tuli teist korda Jehoovalt sõnum: **2** „Nii lausub Jehoova, kes on loonud maa, Jehoova, kes on selle vorminud ja kindlalt rajanud, Jehoova on tema nimi: **3** „Hüüa mind ja ma vastan sulle ning räägin suurtest ja mõistetamatutest asjadest, millest sa midagi ei tea.”^f

4 Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova selle linna majade ja Juuda kuningate kodade kohta, mis on maha lõhutud piiramisvallide ja mööga pärast,^g **5** ning nende kohta, kes tulevad sõdima kaldealastega ja kelle ma oma vihas ja raevus maha löön, kelle laipu saavad täis need paigad ning kelle kurjuse pärast olen ma peitnud oma palge selle linna eest: **6** „Ma toon sellele linnale kosutust ja teen ta terveks.^h Ma ravin neid ja annan neile külluslikult rahu ja tõde.ⁱ **7** Ma toon tagasi need, kes on Juuda ja Iisraeli seast vangi viidud,^j ning ehitan nad üles, nagu ma tegin alguses.^k **8** Ma puhastan nad süüst, mis lasub neil minu vastu tehtud pattude tõttu,^l ja andestan neile kõik nende patud ja üleastumised.^m **9** See linn saab mulle rõõmunimeks, kiituseks ja iluks kõigi maa rahvaste ees, kes kuulevad kõigest heast, mis ma oma rahvale teen.ⁿ Ja nad kardavad ja värisuvad^o kõige hea pärast ja rahu pärast, mis ma sellele linnale annan.”^p

10 Nii ütleb Jehoova: „Siin paigas, mida te nimetate tühermaaks, kus pole inimesi ega kariloomi, laastatud Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel, kus pole elanikke ega kariloomi, kuuldakse taas **11** juubeldamist ja rõõmuhäält,^a peigmehe ja pruudi häält, nende häält, kes ütlevad: „Tänage vägede Jehoovat, sest Jehoova on hea,^b tema truu armastus kestab igavesti!”^c

Siis toovad nad Jehoova kotta tänuohvleid,^d sest ma toon tagasi maa vangid, ja kõik on nii nagu alguses, lausub Jehoova.

12 Nii ütleb vägede Jehoova: „Siin tühermaal, kus pole ei inimesi ega kariloomi, ning kõigis selle linnades on siis jälle karjamaad, kus karjased lasevad karjal lesida.”^e

13 Mägismaa linnades, madaliku linnades ja lõunamaa linnades, Benjaminimaal, Jeruusalemma ümbruses^f ja Juuda linnades^g käivad karjad siis jälle lugeja käe alt läbi, ütleb Jehoova.

14 Tulevad päevad, mil ma täidan Iisraeli soo ja Juuda soo kohta antud imelise töotuse, lausub Jehoova.^h **15** Neil päevil ja sel ajal lasen ma võrsuda Taavetile õige võsuⁱ ning see teeb sel maal seda, mis õige ja õiglane.^j **16** Neil päevil Juuda päästetakse^k ja Jeruusalemm elab rahu.^l Linna nimeks saab Jehoova On Meie Õigus.^m

17 Nii ütleb Jehoova: „Taavetil ei puudu kunagi järeltulija, kes istub Iisraeli soo troonil.ⁿ **18** Ja leviitpreestritel ei puudu kunagi mees, kes seisab minu ees ja toob põletus-

PTK 33

a Jer 31:12

b Sak 9:17

c 2Aj 5:13
Esr 3:11
L 106:1
Jes 12:4
Mi 7:18d 3Mo 7:12
L 107:22e Jes 65:10
Jer 32:43

f Jer 17:26

g Jer 32:44

h Jer 29:10

i Jes 53:2
Sak 6:12
Ilm 22:16j Jes 11:1, 4
Jer 23:5
Heb 1:9

k Jes 45:17

l Hes 28:26

m Jer 23:6

n 2Sa 7:16, 17
1Ku 2:4
L 89:20, 29
Jes 9:7
Lu 1:32, 33

Teine veerg

a 1Mo 1:16
Jes 54:10
Jer 31:35–37b 2Sa 7:16, 17
2Sa 23:5
L 89:34, 35
L 132:11
Jes 55:3c Jes 9:6
Lu 1:32, 33

d 5Mo 21:5

e 1Mo 1:16

f L 104:19
Jer 31:35, 36

g Esr 2:1, 70

h Jes 14:1
Jer 31:20

PTK 34

i 2Ku 25:1
Jer 32:2
Jer 39:1
Jer 52:4

ohvleid, roahvleid ja tapaohvleid.”

19 Jehoovalt tuli Jeremijale taas sõnum: **20** „Nii lausub Jehoova: „Kui te saaksite tühistada mu lepingu päeva- ja mu lepingu õoga, nii et päev ja õo ei saabuks õigel ajal,^a **21** siis saaks tühistada ka minu lepingu mu teenija Taavetiga,^b nõnda et tal poleks enam poega, kes valitseks kuningana tema troonil,^c samuti mu lepingu leviitpreestritega, kes mind teenivad.^d **22** Niisama kindlalt, nagu ei saa kokku lugeda taevakehi ega ära mõõta mereliiva, annan ma oma teenijale Taavetile palju järeltulijaid ja teen rohkeks leviidid, kes mind teenivad.”

23 Jehoovalt tuli taas Jeremijale sõnum: **24** „Kas sa pole kuulnud, kuidas rahvas ütleb: „Jehoova hülgab need kaks suguvõsa, mille ta on valinud”? Nad põlgavad mu rahvast ja see polegi enam nende silmis rahvas.

25 Nii ütleb Jehoova: „Nii kindlad, kui on mu leping päeva ja õoga^e ning taevale ja maa- le antud seadused,^f **26** sama kindel on ka see, et ma ei hülgaja Jaakobi järglasi ja oma teenija Taaveti järglasi, vaid võtan tema järeltulijate seast valitsejaid Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi järglastele. Ma kogun kokku vangiviidud^g ja halastan nende peale.”^h

34 See on sõnum, mis tuli Jehoovalt Jeremijale, kui Babüloni kuningas Nebukadnetsar, kogu tema sõjavägi, kõik tema võimu all olevad maa kuningriigid ja kõik rahvad sõdisid Jeruusalemma ja kõigi selle linnade vastu:ⁱ

2 „Nii ütleb Iisraeli Jumal Jehoova: „Mine ja räägi Juuda kuninga Sidkijaga^a ning ütle talle: „Nii lausub Jehoova: „Ma annan selle linna Babüloni kuninga kätte ja ta põletab selle maha.^b

3 Ka sina ei pääse tema käest, sind võetakse kinni ja antakse tema kätte.^c Sa näed Babüloni kuningat silmast silma ja räägid temaga näost näkku. Sind viiakse Babüloni.”^d 4 Aga kuula Jehoova sõnu, Juuda kuningas Sidkija! Nii ütleb sulle Jehoova: „Sa ei sure mõõga läbi. 5 Sa sured rahu^e ja sulle korraldatakse põletustalitus nagu su isadele, kuningatele, kes valitsetid enne sind, ja sind leinatakse: „Oh häda, isand!” Sest mina olen selle sõna öelnud, lausub Jehoova.”^{f,g,h,i}

6 Prohvet Jeremija rääkis Jeruusalemmas Juuda kuningale Sidkijale kõik need sõnad, 7 kui Babüloni kuninga sõjavägi sõdis Jeruusalemma vastu ja teiste allesjäänud Juuda linnade^f Laakise^g ja Aseka^h vastu, sest vaid need kindlustatud linnad olid Juuda linnadest alles jäänud.

8 See on sõnum, mille Jeremija sai Jehoovalt pärast seda, kui kuningas Sidkija oli sõlminud lepingu kõigi Jeruusalemma elanikega, kuulutades neile vabastust,ⁱ 9 et igaüks neist laseks vabaks oma heebrealastest orjad, nii mehed kui ka naised, nii et kellelgi poleks orjaks juuti, oma venda. 10 Kõik peamehed olid kuuletunud, samuti kogu rahvas. Nad olid sõlminud lepingu, et igaüks laseb vabaks oma orjad, nii mehed kui ka naised, ega hoiu neid enam orjuses. Nad olid kuuletunud ja lasknud nad vabaks. 11 Aga hiljem olid nad võtnud tagasi nii mees- kui ka

PTK 34

a 2Aj 36:11
Jer 37:1b Jer 21:10
Jer 32:28, 29
Jer 39:8c Jer 37:17
Jer 39:5d 2Ku 25:6, 7
Hes 12:13

e Hes 17:16

f Jer 4:5

g Mi 1:13

h Jos 15:20, 35

i 2Mo 21:2

Teine veerg

a 2Mo 13:3

b 2Mo 24:7

c 2Mo 21:2
3Mo 25:10
3Mo 25:
39-42
5Mo 15:12

d 3Mo 19:12

e 2Mo 21:2
3Mo 25:10f 2Ku 25:3
Jer 21:7g Jer 15:2, 4
Jer 29:18

h 1Mo 15:10, 17

naisorjad, kelle nad olid vabaks lasknud, ning sundinud neid jälle orjama. 12 Pärast seda tuli gi Jehoovalt Jeremijale Jehoova sõnum:

13 „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Päeval, mil ma tõin teie esiisad välja Egiptusemaalt, orjusekojast,^a sõlmsin ma nendega lepingu,^b öeldes: 14 „Seitsmendal aastal peab igaüks teist vabaks laskma oma heebrea venna, kes on end teile müünud ja teid kuus aastat teeninud. Te peate ta vabaks laskma.”^c Kuid teie esiisad ei kuulnud mind ega pööranud minu poole oma kõrva. 15 Äsja te küll pöördusite ja tegite, mis on minu silmis õige, ning kuulutasite vabastust oma ligimesele ja sõlmsite lepingu minu ees kojas, millele on pandud minu nimi. 16 Kuid siis te muutsite meelt ja teotasite mu nime,^d tuues tagasi oma mees- ja naisorjad, kelle te nende soovil olite vabastanud, ning sundisite neid jälle orjama.”

17 Seepärast ütleb Jehoova: „Kuna te ei kuuletunud mulle ega kuulutanud vabastust igaüks oma vennale ja ligimesele,^e siis kuulutan ma teile nüüd sellist vabastust: te surete mõõga, katku ja nälja läbi^f ning ma teen teist kohutava vaatepildi kõigile maa kuningriikidele,^g lausub Jehoova. 18 Nii juhtub meestega, kes taganesid mu lepingust ega täitnud selle lepingu sõnu, mille nad sõlmsid minu ees vasika poolekslõikamise ja selle tükide vahelt läbiminemisega,^h 19 nimelt Juuda peameeste ja Jeruusalemma peameestega, õukonnaametnike, preestrite ja kogu rahvaga, kes läksid vasika tükide vahelt läbi: 20 ma annan

nad vaenlaste kätte ja nende kätte, kes tahavad võtta neilt elu, ning nende surnukehad saavad roaks taeva lindudele ja maa loomadele.^a **21** Ka Juuda kuninga Sidkija ja tema peamehed annan ma vaenlaste kätte ning nende kätte, kes tahavad võtta neilt elu, ja Babüloni kuninga sõjaväe kätte,^b kes on teie juurtest taandumas.”^c

22 Ma annan käsu, lausub Jehoova, ja toon nad tagasi selle linna alla ning nad sõdivad selle vastu, vallutavad selle ja põletavad maha.^d Juuda linnad teen ma elaniketa tühermaaks.”^e

35 See on sõnum, mis tuli Jehoovalt Jeremijale Juuda kuninga Joojakimi,^f Joo-sija poja päevil: **2** „Mine reekablase^g soo juurde, räägi nendega ja too nad ühte söögiruumi* Jehoova kojas ning paku neile veini.”

3 Siis võtsin ma endaga kaasa Jaasanja, kes oli Habassinja poja Jeremija poeg, tema vennad, kõik tema pojad ja kogu reekablase soo **4** ning tõin nad Jehoova kotta. Ma viisin nad jumalamehe, Jigdalja poja Haanani poegade söögiruumi, mis asus peameeste söögiruumi kõrval. Peameeste söögiruum oli väravallvur Sallumi poja Maaseja söögiruumi kohal. **5** Seejärel panin ma reekablase ette veiniga täidetud peekrid ja karikad ning ütlesin neile: „Jooge veini!”

6 Aga nemad vastasid: „Me ei joo veini, sest meie esiisa Joonadab,^h Reekabi poeg, keelas meid: „Te ei tohi iialgi veini juua, ei teie ega teie pojad! **7** Ärge ka ehitage endale maju

PTK 34

a 5Mo 28:26
L 79:2
Jer 16:4

b 2Ku 25:6, 7
Nu 4:20

c Jer 37:5

d 2Ku 25:9, 10
Jer 32:29
Jer 39:8

e 3Mo 26:33
Jer 44:2

PTK 35

f 2Ku 23:34
2Aj 36:5
Tn 1:1

g 2Ku 10:15
1Aj 2:55

h 2Ku 10:15

Teine veerg

a 2Aj 36:5, 6
Tn 1:1

b Jer 32:33

c Jer 35:8

d 2Aj 36:15, 16
Neh 9:26, 30
Jer 25:3

e Jer 7:24, 25

f Jes 1:16
Jer 25:5
Hes 18:30
Ho 14:1

g Jer 7:5–7

ega külvake seemet, ärge istutage ega soetage viinamägesid. Te peate elama telkides, et võiksite kaua elada maal, kus te võõraina viibite.” **8** Nii me siis oleme kuuletunud oma esiisale Joonadabile, Reekabi pojale, kõiges, mis ta on käskinud. Me ei joo veini, ei meie, meie naised, pojad ega tütreid. **9** Me ei ehita ka endale maju, kus elada, ega ole meil viinamägesid, põlde ega seemet. **10** Me elame telkides ning kuuletume kõiges oma esiisale Joonadabile. **11** Aga kui Babüloni kuningas Nebukadnetsar tuli selle maa vastu,^a siis me ütlesime: „Tulge, lähme kaldealaste ja süürlaste sõjavägede eest Jeruusalemma.” Nüüd me elamegi Jeruusalemmas.”

12 Jeremijale tuli Jehoovalt sõnum: **13** „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Mine ja teata Juuda meestele ja Jeruusalemma elanikele: „Eks ole teid korduvalt manitsetud mulle kuuletuma,^b ütleb Jehoova. **14** Joonadab, Reekabi poeg, keelas oma järglastel veini juua ja nad on teinud tema sõnade järgi ega ole joonud veini tänase päevani, kuuletudes nii oma esiisa käsule.^c Kuid mina olen teiega ikka ja jälle rääkinud, aga teie pole mulle kuuletunud.^d **15** Ma olen teie juurde läkitanud kõik oma prohvetid, läkitanud neid ikka ja jälle teile ütlemas:^e „Pöörduge ometi igaüks oma kurjalt teelt^f ning tehke seda, mis õige. Ärge käige teiste jumalate järel ega teenige neid. Siis te jääte elama maale, mille ma teile ja teie esiisadele andsin.”^g Aga teie ei ole pööranud minu poole oma kõrva ega kuulanud mind. **16** Ree-

kabi poja Joonadabi järglased on kuulnud oma esiisa keeldu,^a kuid see rahvas pole mind kuulnud.””

17 Seepärast ütleb Jehoova, vägede Jumal, Iisraeli Jumal: „Ma toon Juuda ja kõigi Jeruusalemma elanike peale kogu selle õnnetuse, mille eest ma olen neid hoiatanud,^b sest ma olen nendega rääkinud, aga nemad pole kuulnud, ma olen neid kutsunud, aga nemad pole vastanud.””^c

18 Aga reekablaste soole ütles Jeremija: „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Kuna te olete kuulnud oma esiisa Joonadabi keeldu ning pidanud kõiki tema käske ja teinud kõike tema sõnade kohaselt, **19** siis ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Iialgi ei puudu Joonadabil, Reekabi pojalt, järeltulijalt, kes seisab minu teenistuses.”””

36 Juuda kuninga Joojaki mi,^d Joosija poja neljandal aastal tuli Jeremijale Jehoovalt sõnum: **2** „Võta rullraamat ja kirjuta sinna kõik sõnad, mis ma olen sulle teada andnud Iisraeli, Juuda^e ja kõigi rahvaste kohta^f alates päevast, mil ma hakkasin sinuga rääkima, Joosija päevist kuni tänaseni.^g **3** Kui Juuda sugu kuulleb sellest õnnetusest, mis ma kavatsen nende peale tuua, siis nad ehk pöörduvad oma kurjadelt teedelt ning ma võin nende süüteod ja patud andeks anda.”^h

4 Seepeale kutsus Jeremija Neerija poja Baaruki.ⁱ Jeremija ütles Baarukile edasi kõik Jehoova sõnad ning Baaruk pani need rullraamatuse kirja.^j **5** Siis andis Jeremi-

PTK 35

a Jer 35:8

b 5Mo 28:15
5Mo 29:
26, 27
Jos 23:15, 16
2Ku 23:27c Jes 65:12
Jes 66:4
Jer 7:13, 14

PTK 36

d 2Ku 23:36
Jer 25:1e Jer 4:16
Jer 32:30f Jer 1:5
Jer 25:9g Jer 1:1, 2
Jer 25:3h Jes 55:7
Hes 33:11
Mi 7:18i Jer 32:12
Jer 45:2-5

j Jer 45:1

Teine veerg

a Jer 7:1, 2

b 2Ku 23:36

c 2Aj 20:2, 3
Est 4:15, 16

d Jer 36:25

e 2Ku 22:8
2Aj 34:20, 21
Jer 26:24
Jer 39:13, 14
Hes 8:11

f Jer 26:10

g Jer 36:20

h 2Ku 22:14
Jer 26:22

i Jer 36:25

ja Baarukile käsu: „Mina olen vahi all ega saa minna Jehoova kotta. **6** Seepärast tuleb sul minna ja lugeda rullraamatust ette Jehoova sõnad, mis sa minu etteütlemise järgi kirja panid. Loe need ette kogu sellele rahvale, kes on paastupäeval Jehoova kojas, ja kõigile juudalastele, kes on tulnud oma linnadest. **7** Ehk jõuab nende anumine Jehoova ette ja nad pöörduvad igaüks oma kurjadelt teedelt, sest suur on viha ja raev, mis seda rahvast Jehoova sõnul tabab.”

8 Neerija poeg Baaruk tegigi kõik nii, nagu prohvet Jeremija teda käskis, ning ta luges Jehoova kojas rullraamatust ette Jehoova sõnad.^a

9 Juuda kuninga Joojaki mi,^b Joosija poja viienda aastal üheksandal kuulutasid kõik Jeruusalemma elanikud ja kõik, kes olid tulnud Juuda linnadest Jeruusalemma, välja paastu Jehoova ees.^c **10** Siis luges Baaruk Jeremija sõnad rullraamatust ette Jehoova kojas Gemarja,^d ümberkirjutaja Saafani^e poja toas*, mis asus ülemises õues Jehoova koja uue värava juures.^f Ta luges kogu rahva kuuldes.

11 Kui Miikaja, Saafani poja Gemarja poeg, kuulis Jehoova sõnu, mis rullraamatust ette loeti, **12** läks ta kuninga-kotta kirjutaja tupp, kus istusid kõik peamehed*: kirjutaja Elisama,^g Semaja poeg Delaja, Akbori^h poeg Elnatan,ⁱ Saafani poeg Gemarja, Hananja poeg Sidkija ja kõik teised peamehed. **13** Miikaja rääkis neile edasi kõik selle, mis Baaruk oli

36:10 *Võib tõlkida ka „söögiruumis”.
36:12 *Võib tõlkida ka „õukonnaametnikud”.

rahvale rullraamatust ette lugenud.

14 Siis saatsid peamehed Baaruki juurde Jehudi, kes oli Kuusi poja Selemja poja Netanja poeg, et ta ütleks talle: „Tule siia ja võta kaasa rullraamat, mille sa rahvale ette lugesid.” Neerija poeg Baaruk võttiski rullraamatu ja tuli nende juurde. **15** Nad ütlesid talle: „Palun istu ja loe see meile ette.” Baaruk lugeski selle neile ette.

16 Kui nad kuulsid kõiki neid sõnu, vaatasid nad üks-teisele kohkunult otsa ja ütlesid Baarukile: „Me peame kindlasti need sõnad kuningale teada andma.” **17** Nad küsisid Baarukilt: „Ütle meile, kuidas sa need sõnad kirja panid? Kas Jeremija etteütlemise järgi?” **18** Baaruk vastas neile: „Jah, ta ütles mulle kõik need sõnad ette ja mina panin need tindiga rullraamatusse kirja.” **19** Siis ütlesid peamehed Baarukile: „Minge ja peitke end, nii sina kui ka Jeremija, ning ärge õelge kellelegi, kus te olete.”^a

20 Seejärel läksid peamehed kuninga juurde õue, aga rullraamatu jätsid nad hoiule kirjutaja Elisama tuppa. Nad rääkisid kõigest kuuldust kuningale.

21 Kuningas saatis Jehudi^b rullraamatu ärale ja see tõi selle kirjutaja Elisama toast. Jehudi hakkas seda kuningale ja kõigile peameestele, kes olid kuninga kõrval, ette lugema. **22** Kuningas istus talvekojas; oli üheksas kuu* ja tema ees põles sõepannil tuli. **23** Kui Jehudi oli lugenud kolm-neli veergu, löikas kuningas kirjuta-

PTK 36

a Jer 36:26

b Jer 36:14

Teine veerg

a 2Ku 24:8

b Jer 36:12

c Jer 36:10

d Jer 1:19

e Jer 36:2

f Jer 36:23

g Jer 25:8, 9

h 2Ku 24:6, 8
2Ku 24:15
2Aj 36:9, 10
Jer 22:24, 30

i Jer 22:18, 19

j 5Mo 28:15
Jer 19:15

ja noaga selle osa rullraamatu küljest ära ja heitis tulle, mis põles sõepannil, kuni lõpuks oli terve raamat tules sõepannil. **24** Nad ei tundnud vähimatki hirmu ning ei kuningas ega ükski tema sulane, kes kuulis kõiki neid sõnu, ei käristanud oma riideid lõhki. **25** Kuigi El-natan,^a Delaja^b ja Gemarja^c anusid kuningat, et ta ei põletaks rullraamatut ära, ei võtnud ta neid kuulda. **26** Siis käskis kuningas kuningapoeg Jerahmeeli, Asrieeli poega Serajat ja Abdeeli poega Selemjat, et nad kirjutaja Baaruki ja prohvet Jeremija kinni võtaksid. Kuid Jehoova varjas neid.^d

27 Pärast seda, kui kuninga oli ära põletanud rullraamatu, kus olid sõnad, mis Baaruk oli Jeremija etteütlemisel kirja pannud,^e tuli Jehoovalt Jeremijale taas sõnum: **28** „Võta teine rullraamat ja pane sinna kirja kõik needsamad sõnad, mis olid esimeses rullraamatus, mille Juuda kuningas Joojakim ära põletas.^f **29** Ütle Juuda kuningale Joojakimile: „Nii lausub Jehoova: „Sa põletasid selle rullraamatu ära ja ütlesid: „Miks sa kirjutasid sellesse: „Babüloni kuningas tuleb ja hävitab selle maa ning teeb selle inimestest ja loomadest lagedaks?”^g **30** Seepärast ütleb Jehoova Juuda kuninga Joojakimi kohta: „Keegi tema järeltulijaist ei istu Taaveti troonil^h ning tema surnukeha jäetakse päevakuumuse ja öökülma kätte.ⁱ **31** Ma nõuan temalt, ta järglastelt ja ta sulastelt aru nende süütegude pärast ning toon nende ja Jeruusalemma elanike ja Juuda meeste peale kogu selle õnnetuse, millest ma neile olen rääkinud.^j Ma olen sel-

36:22 *Vastab novembri teisele poolele ja detsembri esimesele poolele. (Vt lisa B15.)

lest rääkinud, kuid nemad ei ole kuulanud.”^{*****a}

32 Siis võttis Jeremija teise rullraamatu ja andis kirjutaja Baarukile, Neerija pojale,^b kes pani Jeremija etteütlemise järgi kirja kõik need sõnad, mis olid olnud rullraamatus, mille Juuda kuningas Joojakim oli ära põletanud.^c Ja sinna lisati veel palju samasuguseid sõnu.

37 Konja,^{*d} Joojakimi poja asemel hakkas valitsema kuningas Sidkija,^e Joosija poeg, sest Babüloni kuningas Nebukadnetsar oli pannud ta Juudamaa kuningaks.^f **2** Aga tema, ta sulased ja maa rahvas ei võtnud kuulda Jehoova sõnu, mida rääkis prohvet Jeremija.

3 Kuningas Sidkija saatis Selemja poja Jehukali^g ja preester Maaseja poja Sefanja^h prohvet Jeremija juurde tal- lile ütlema: „Palun palveta meie eest meie Jumala Jehoova poole!” **4** Jeremija sai sel ajal rahva seas vabalt liikuda, sest teda ei olnud veel vangid pandud.ⁱ **5** Egiptusest oli teele asunud vaarao sõjavägi,^j ja kui kaldealased, kes piirasid Jeruusalemma, sellest kuulsid, tõmbusid nad Jeruusalemma alt tagasi.^k **6** Siis tuli prohvet Jeremijale Jehoovalt sõnum: **7** „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova: „Teatage Juuda kuningale, kes läkitas teid minu juurde abi otsima: „Vaarao sõjavägi, mis on teile appi tulemas, läheb tagasi oma maale Egiptusse.” **8** Kaldealased naasevad, sõdivad selle linnaga, vallutavad selle ja põletavad maha.”^m **9** Nii ütleb Jehoova: „Ärge petke endid, öeldes: „Kaldealased lähevad kindlasti meie kallalt

PTK 36

a 2Aj 36:15, 16

b Jer 36:2, 4

c Jer 36:23

PTK 37

d 2Ku 24:12

Jer 22:24

e 2Ku 24:17–19

1Aj 3:15

f 2Aj 36:10–12

g Jer 38:1, 4

h 2Ku 25:18, 21

Jer 21:1, 2

Jer 29:25

i Jer 37:15

j Hes 17:15

k Jer 34:21

l Jer 17:5

Nu 4:17

Hes 17:17

m Jer 32:29

Jer 34:22

Jer 39:8

Teine veerg

a Jer 21:4

b Jer 34:21

c Jer 1:1

d Jer 26:11

Jer 38:4

e Jer 20:2

Heb 11:

32, 36

f Jer 38:14

g Jer 21:7

Jer 24:8

Jer 34:21

Hes 12:12, 13

h Jer 14:13

Jer 23:16, 17

Jer 27:14

Jer 28:1, 2

Nu 2:14

i Jer 37:15

ära”, sest nad ei lähe. **10** Isegi kui te lööksite maha kogu kaldealaste sõjaväe, kes teiega sõdib, ja jääksid järele vaid haavatud mehed, siis tõuseksid need oma telkides püsti ja põletaksid selle linna maha.”^{*****a}

11 Kui kaldealaste sõjavägi oli vaarao sõjaväe pärast Jeruusalemma alt taandunud,^b

12 tahtis Jeremija minna Jeruusalemmast Benjaminimaale,^c et saada seal kätte oma osa rahva keskel. **13** Aga kui ta jõudis Benjamini väravasse, siis vahtkonnaülem nimega Jirija, Hananja poja Selemja poeg, võttis prohvet Jeremija kinni, öeldes: „Sa tahad kaldealaste poolele üle minna!” **14** Aga Jeremija vastas: „Pole tõi! Ma ei taha kaldealaste poolele üle minna.” Kuid Jirija ei kuulanud Jeremijat, vaid võttis ta kinni ja viis peameeste ette. **15** Peamehed vihastasid Jeremija peale,^d pek- sid teda ja panid ta vangi^e kirjutaja Jehonatani majja, mis oli vanglaks tehtud. **16** Nõnda sattus Jeremija maa-alusesse vangikongi ning jäi sinna pikaks ajaks.

17 Siis lasi kuningas Sidkija tuua Jeremija enda juurde ning küsitles teda salaja oma kotas.^f Ta päris: „Kas Jehoovalt on mingit sõnumit?” Jeremija vastas: „On küll,” ja lisas: „Sind antakse Babüloni kuninga kätte!”^g

18 Jeremija küsis kuningas Sidkijalt: „Mis pattu ma olen sinu, su sulaste ja su rahva vastu teinud, et sa oled mind vangi pannud? **19** Kus on nüüd teie prohvetid, kes teile kuulutasid: „Babüloni kuningas ei tule teie ega teie maa kallale?”^h **20** Palun kuulda nüüd, mu isand kuningas! Võta kuulda mu anumist ja ära saada mind tagasi kirjutaja Jehonatani majja,ⁱ sest seal ma

suren.”^a **21** Seepeale andis kuningas Sidkija käsu, et Jeremija pandaks vahtkonnaõue^b vahi alla. Seal anti talle iga päev üks leib pagarite tänavalt,^c kuni kogu linnast sai leib otsa.^d Ja Jeremija jäi vahtkonnaõue.

38 Maatani poeg Sefatja, Pashuri poeg Gedalja, Selemja poeg Juukal^e ja Malkija poeg Pashur^f kuulsid, kuidas Jeremija rääkis rahvale: **2** „Nii ütleb Jehoova: „Kes jääb siia linna, sureb mõõga, nälja või katku läbi.^g Aga kes alistub kaldealastele, jääb elama ja saab oma hinge enesele saagiks – ta jääb ellu.”^h **3** Nii ütleb Jehoova: „See linn langeb Babüloni kuninga sõjaväe kätte ja ta vallutab selle.”ⁱ

4 Seepeale ütlesid peamehed kuningale: „Lase see mees surmata,^j sest neid sõnu rääkides kahandab ta sellesse linna järele jäänud sõjameeste võitlusindu ja kogu rahva võitlusindu. See mees ei too rahvale rahu, vaid õnnetust.” **5** Kuningas Sidkija vastas: „Talitage temaga, nagu heaks arvate, sest kuningas ei saa teid takistada.”

6 Siis võtsid peamehed Jeremija ja heitsid ta kuningapoeg Malkija veemahutisse, mis oli vahtkonnaõues.^k Nad lasid Jeremija kõitega sinna alla. Seal ei olnud vett, vaid ainult muda, ja Jeremija vajus mutta.

7 Etiooplane Ebed-Melek,^l õukonnaametnik, kes oli kuningakojas, kuulis, et Jeremija on veemahutisse pandud. Kuningas istus parasjagu Benjamini väravas,^m **8** kui Ebed-Melek läks kuningakojust välja ja ütles kuningale: **9** „Mu isand kuningas! Need mehed on teinud

PTK 37

a Jer 26:15
Jer 38:8, 9b Neh 3:25
Jer 32:2
Jer 33:1
Jer 38:13, 28

c 1Ku 17:6

d 2Ku 25:3
Jer 38:9

PTK 38

e Jer 37:3

f Jer 21:1, 2

g Jer 27:13
Jer 29:18
Hes 7:15

h Jer 21:8–10

i 2Ku 25:1, 2
2Aj 36:17

j Jer 26:11

k Jer 33:1
Jer 37:21
Jer 38:28

l Jer 39:16

m Jer 37:13

Teine veerg

a Jer 52:6

b 2Ku 20:13

c Jer 37:21

d Jer 21:9
Jer 27:12

prohvet Jeremijale kurja. Nad on heitnud ta mahutisse ja ta sureb nälga, sest linnas pole enam leiba.”^a

10 Siis andis kuningas etiooplasele Ebed-Melekile käsu: „Võta siit endaga kaasa 30 meest ja tõmmake prohvet Jeremija mahutist välja, enne kui ta sureb.” **11** Ebed-Melek võttiski mehed endaga kaasa ja läks kuningakoja varakambri^b all olevasse ruumi, kust nad said kaltse ja riideräbalaid. Nad lasid need kõitega alla Jeremijale. **12** Etiooplane Ebed-Melek ütles Jeremijale: „Pane need kaltsud ja riideräbalad endale kaenlaalusesse kõite alla.” Jeremija tegigi nii. **13** Siis tõmbasid nad Jeremija kõite abil mahutist välja. Ja Jeremija jäi vahtkonnaõue.^c

14 Kuningas Sidkija lasi tuua prohvet Jeremija Jehoova koja kolmanda sissekäigu juurde. Kuningas ütles Jeremijale: „Ma tahan sinult midagi küsida. Ära varja minu eest midagi.” **15** Jeremija vastas Sidkijale: „Kui ma sulle räägin, siis sa ju tapad mu. Kui ma annan sulle nõu, siis sa ju ei kuula.” **16** Seepeale kuningas Sidkija vandus Jeremijale salaja: „Nii tõesti, kui elab Jehoova, kes on andnud meie elu, ei lase ma sind tappa ega anna sind nende meeste kätte, kes jahivad su elu.”

17 Siis ütles Jeremija Sidkijale: „Nii lausub Jehoova, vägede Jumal, Iisraeli Jumal: „Kui sa alistud Babüloni kuninga võimukandjatele, siis sa pääsed eluga ja seda linna ei põletata maha. Sina ja su kodakondsed pääsete eluga.”^d **18** Aga kui sa ei alistu Babüloni kuninga võimukandjatele, siis langeb see

linn kaldealaste kätte ja nad põletavad selle maha^a ning ka sina ei pääse nende käest.”^b

19 Siis ütles kuningas Sidkija Jeremijale: „Ma kardan neid juute, kes on läinud üle kaldealaste poolele, sest kui mind nende kätte antakse, võivad nad mind julmalt kohelda.” **20** Aga Jeremija ütles: „Sind ei anta nende kätte. Võta kuulda Jehoova häält selles, mis ma sulle räägin, ning sul läheb hästi ja sa jääd elama! **21** Kui sa aga keeldud alistumast, siis juhtub sinuga nii, nagu Jehoova on mulle teada andnud: **22** kõik naised, kes on jäänud Juuda kuninga kotta, viiakse Babüloni kuninga võimukandjate juurde.^c Nad ütlevad:

„Need, keda sa usaldasid, petsid sind ja said su üle võimust.”^d

Nende pärast on su jalad mutta vajunud, aga nad ise on nüüd taandunud.”

23 Kõik su naised ja pojad viiakse kaldealaste juurde ning sa ei pääse nende käest, vaid Babüloni kuningas võtab sind kinni^e ja sinu pärast põletatakse see linn maha.”^f

24 Siis ütles Sidkija Jeremijale: „Mitte keegi ärgu kuulgu sellest, muidu sa sured! **25** Kui peamehed saavad teada, et ma sinuga olen rääkinud, ning tulevad sinu juurde ja ütlevad: „Räägi meile, mida sa kuningale ütlesid! Ära varja meie eest midagi, siis me ei hukka sind.”^g Mida kuningas sulle rääkis?”, **26** siis vasta neile: „Ma anusin kuningat, et ta ei saadaks mind tagasi Jehonatani majja surema.”^h

27 Mõne aja pärast tulidki kõik peamehed Jeremija juur-

PTK 38

a 2Ku 25:8, 9

b 2Ku 25:6
Jer 39:5

c Jer 39:3

d Nu 1:2

e 2Ku 25:7

f Jer 52:8, 13

g Jer 38:4

h Jer 37:15

Teine veerg

a Jer 15:20
Jer 32:2
Jer 33:1
Jer 37:21
Jer 39:13, 14b 2Ku 25:8, 9
2Aj 36:17

PTK 39

c 2Ku 25:1, 2
Jer 52:4, 5
Hes 24:1, 2d 2Ku 25:3, 4
Jer 52:6, 7
Hes 33:21

e Jer 1:15

f 5Mo 28:25

g 2Ku 25:4–7
Jer 52:7–11h Jer 32:4
Jer 38:18

i 2Ku 17:24

j 2Ku 23:31, 33

k Jer 21:7
Jer 34:18–20

de ja hakkasid teda küsitlema. Tema vastas neile nii, nagu kuningas oli käskinud. Siis ei öelnud nad talle enam midagi, sest nad ei saanud jutuajamisest midagi teada. **28** Jeremija jäi vahtkonnaõue kuni päevani, mil Jeruusalemm vallutati.^a Kui Jeruusalemm vallutati,^b oli ta ikka seal.

39 Juuda kuninga Sidkija üheksanda aasta kümnendal kuul tulid Babüloni kuningas Nebukadnetsar ja kogu tema sõjavägi Jeruusalemma alla ja hakkasid seda piirama.^c

2 Sidkija üheteistkümnenda aasta neljanda kuu üheksandal päeval murdsid nad linnamüürist läbi.^d **3** Siis tulid ja istusid Keskväravasse kõik Babüloni kuninga võimukandjad:^e Samgar* Neergal Sar-Eser, ravsaris^f Nebo Sar-Sekim,^g ravmag^h Neergal Sar-Eser ja kõik teised Babüloni kuninga võimukandjad.

4 Neid nähes Juuda kuninga Sidkija ja kõik sõjamehed põgenesid.^f Nad lahkusid öösel linnast kuninga aiateed pidi topletmüüri värava kaudu ja läksid edasi mööda Araba teed.^g

5 Aga kaldealaste sõjavägi ajas neid taga ja sai Jeeriko kõrbetasandikul Sidkija kätte.^h Kaldealased võtsid ta kinni ja viisid Hamatimaaleⁱ Riblasse^j Babüloni kuninga Nebukadnetsari juurde, kus see tema üle kohut mõistis. **6** Babüloni kuningas lasi Riblas Sidkija silme all tema pojad tappa ning Babüloni kuningas lasi tappa ka kõik Juuda ülikud.^k **7** Ta tegi

39:3 *Ilmselt tiitel. ^fVõib tõlkida ka „ülemkammerhärä”. ^gHeebreakeelse teksti järgi on võimalik rühmitada ka nii: „Neergal Sar-Eser, Samgar-Nebo, Sar-Sekim, ravsaris”. ^hVõib tõlkida ka „ülemmaag”, „astroloog”.

Sidkija silmad pimedaks ja pani ta vaskahelaisse, et viia ta Babüloni.^a

8 Siis põletasid kaldealased kuningakoja ja elumajad maha^b ning lõhkusid Jeruusalemma müürid.^c **9** Need rahva seast, kes olid linna alles jäänud, ning ülejooksikud ja teised järelejäänud pagendas ihukaitsepealik Nebusaradan^d Babüloni.

10 Aga mõned vaesemad inimesed, kel midagi polnud, jättis ihukaitsepealik Nebusaradan Juudamaale. Ta andis neile viinamägesid ja põlde*.^e

11 Babüloni kuningas Nebukadnetsar andis ihukaitsepealik Nebusaradanile Jeremija kohta käsu: **12** „Võta ta ja kanna tema eest hoolt. Ära tee talle midagi halba, vaid täida iga ta palve.”^f

13 Siis lasid ihukaitsepealik Nebusaradan, ravsaris Nebusaban, ravmag Neergal Sar-Eser ja kõik teised Babüloni kuninga tähtsamad mehed **14** tuua Jeremija vahtkonnaõuest^g ära ning nad andsid ta üle Gedaljale.^h Saafaniⁱ poja Ahikamiⁱ pojale, et see viiks ta oma majja. Nii sai ta elada rahva keskel.

15 Sel ajal kui Jeremijat vahtkonnaõues kinni hoiti,^k tuli talle Jehoovalt sõnum: **16** „Mine ütle etiooplasele Ebed-Melekile: „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma viin täide oma sõnad selle linna kohta tema õnetuseks, mitte tema heaks, ja see täitub sel päeval sinu nähes.

17 Aga sinu ma vabastan sel päeval, lausub Jehoova, ning sind ei anta nende meeste kätte, keda sa kardad.

39:10 *Teine võimalik tähendus: „ja pani nende peale töökohustuse”.

PTK 39

a Hes 12:13

b Jes 5:9
Jer 38:18c 2Ku 25:9–11
2Aj 36:17, 19
Neh 1:3
Jer 52:13–15d 2Ku 25:20
Jer 40:1
Jer 52:12e 2Ku 25:12
Jer 52:16

f Jer 40:2, 4

g Jer 38:28

h 2Ku 25:22
Jer 40:5
Jer 41:2

i 2Ku 22:8

j 2Aj 34:20, 21
Jer 26:24k Jer 32:2
Jer 37:21

l Jer 38:7

Teine veerg

a Jer 45:2, 5

b L 37:39, 40
Jer 17:7

PTK 40

c Jer 39:9
Jer 52:12, 13

d Jos 18:21, 25

e Jer 50:7

f Jer 39:11, 12

g 2Ku 25:22
Jer 39:13, 14
Jer 41:2

h 2Ku 22:8

i 2Ku 22:12, 13
Jer 26:24j Koh 20:1
1Ku 15:22

18 Ma päästan sind tõesti ja sa ei lange mõõga läbi. Sa pääsed eluga,^a kuna sa oled lootnud minu peale,^b lausub Jehoova.””^c

40 See on sõnum, mis tuli Jehoovalt Jeremijale pärast seda, kui ihukaitsepealik Nebusaradan^c oli ta Raamas^d vabaks lasknud. Jeremija oli olnud käeraudus, kui Nebusaradan oli võtnud ta kõigi Jeruusalemma ja Juuda vangide seast, keda viidi parasjagu Babüloni pagendusse. **2** Ihukaitsepealik ütles Jeremijale: „Sinu Jumal Jehoova kuulutas sellele paigale õnnetust. **3** Jehoova tegigi oma sõna järgi, sest te patustasite Jehoova vastu ega võtnud kuulda tema häält. Sellepärast ongi teiega nii juhtunud.”^e **4** Ma vabastan sind täna käeraudadest. Kui sa tahad tulla koos minuga Babüloni, siis tule, ma hoolitsen sinu eest. Aga kui sa ei taha tulla koos minuga Babüloni, siis ära tule. Kogu maa on sinu ees lahti. Kuhu tahad, sinna mine.”^f

5 Jeremija polnud veel tagasi läinud, kui Nebusaradan ütles: „Mine Gedalja,^g Saafani^h poja Ahikamiⁱ poja juurde, kelle Babüloni kuningas on seadnud Juuda linnade üle, ja jää tema juurde selle rahva keskele või mine kuhu tahes.”

Ihukaitsepealik andis talle toidumoona ja kingituse ning lasi tal minna. **6** Jeremija läski Mispasse^j Ahikami poja Gedalja juurde ning jäi elama tema juurde rahva sekka, kes oli maale alles jäänud.

7 Peagi kuulsid kõik väeülemad, nemad ja nende mehed sel maal, et Babüloni kuningas on määranud Ahikami poja Gedal-

ja selle maa üle ning on pannud ta hoolitsema meeste, naiste, laste ja selle maa vaeste eest, keda polnud Babüloni pagendatud.^a **8** Siis tulid Gedalja juurde Mispasse^b Netanja poeg Ismael,^c Kaareahi pojad Joohanan^d ja Joonatan, Tanhumeti poeg Seraja, netofalase Eefai pojad ja maakatlase poeg Jesanja,^e nemad ja nende mehed. **9** Gedalja, Saafani poja Ahikami poeg, kinnitas neile ja nende meestele: „Ärge kartke teenida kaldealasi! Elage sellel maal ja teenige Babüloni kuningat, siis läheb teil hästi.^f **10** Mina jään Mispasse, et esindada teid kaldealaste ees, kes tulevad meie juurde. Teie aga varuge veini, suviseid puuvilju* ja õli ning täitke nendega oma anumad ja elage linnades, mis te olete oma valdusse võtnud.”^g

11 Kõik juudid, kes olid Moabis, Ammonis, Edomis ning kõigis teistes maades, kuulsid, et Babüloni kuningas on lubanud mõnedel Juudasse jääda ja on määranud nende üle Gedalja, Saafani poja Ahikami poja. **12** Siis hakkasid kõik juudid tagasi pöörduma kõigist neist paigust, kuhu nad olid pillutatud, ning nad tulid Juudamaale Mispasse Gedalja juurde. Ja nad varusid väga palju veini ja suviseid puuvilju.

13 Kaareahi poeg Joohanan ja kõik väeülemad, kes olid sel maal, tulid Mispasse Gedalja juurde. **14** Nad ütlesid talle: „Kas sa tead, et ammonlaste^h kuningas Baalis on läkitanud Netanja poja Ismaeli sind tapma?”ⁱ Aga Ahikami poeg Gedalja ei uskunud neid.

40:10 *Need olid üldjuhul viigimarjad, aga mõnikord ka datlid.

PTK 40

a 2Ku 25:22
Jer 39:10

b 2Ku 25:23

c 2Ku 25:25

d Jer 41:11, 16
Jer 43:2

e Jer 42:1, 2

f 2Ku 25:24
Jer 27:11

g Jer 39:10

h Jer 41:10

i Jer 41:2

Teine veerg

a 2Ku 25:22

PTK 41

b 2Ku 25:23
Jer 40:14

c 2Ku 25:25

d 1Ku 12:1

e Jos 18:1

f 1Ku 16:23, 24

g 3Mo 19:
27, 28
5Mo 14:1

h 3Mo 2:1

15 Kaareahi poeg Joohanan ütles Gedaljale salaja Mispas: „Ma tahan minna ja tappa Netanja poja Ismaeli, keegi ei saa sellest teada. Miks peaks ta tappa sinu ja miks peaks kõik juudalased, kes sinu juurde on kogunenud, laiali pillutama ning Juuda jääk hukkuma?” **16** Aga Ahikami poeg Gedalja^a ütles Kaareahi pojale Joohananile: „Ära tee seda. Sa valetad Ismaeli kohta.”

41 Seitsmendal kuul tulid Ismael,^b Elisama poja Netanja poeg, kes oli kuninglikust soost ja üks kuninga tähtsamaid mehi, ning veel kümme meest Ahikami poja Gedalja juurde Mispasse.^c Kui nad asusid Mispas üheskoos keha kinnitama, **2** tõusid Netanja poeg Ismael ja kümme meest, kes olid temaga, ning löid Gedalja, Saafani poja Ahikami poja, mõõgaga maha. Nii surmas Ismael mehe, kelle Babüloni kuningas oli määranud selle maa üle. **3** Ta lõi maha ka kõik juudid, kes olid Gedalja juures Mispas, samuti lõi ta maha kaldealaste sõjamehed, kes seal olid.

4 Järgmisel päeval pärast Gedalja tapmist, kui keegi sellest veel ei teadnud, **5** tulid Sekemist,^d Siilost^e ja Samaariast^f 80 meest. Neil olid habemed maha aetud, riided lõhki käristatud ja ihu lõigatud^g ning käes roaohvrid ja viiruk,^h mida nad tahtsid viia Jehoova kotta. **6** Netanja poeg Ismael läks Mispast neile vastu, läks ja nuttis. Jõudnud nende juurde, ütles ta: „Tulge Ahikami poja Gedalja juurde.” **7** Aga kui nad linna jõudsid, siis Netanja poeg Ismael koos oma meestega tappis nad ja viskas veemahutisse.

8 Nende seas aga oli kümme meest, kes ütlesid Ismaelile: „Ära tapa meid, sest meil on põllul peidetud varusid: nisu ja otri, õli ja mett.” Nii otsustas ta, et ei surma neid ja nende vendi. 9 Ismael viskas kõigi nende meeste laibad, kelle ta oli tapnud, suurde veemahutisse, mille kuningas Aasa oli teinud Iisraeli kuninga Baesa pärast.^a Sellesama veemahuti täitis Netanja poeg Ismael tapetutega.

10 Ismael võttis vangi kõik Mispasse järelejäänud,^b sealhulgas kuningatütred, ta võttis vangi kogu Mispasse jäänud rahva, kelle ihukaitsepealik Nebusaradan oli jätnud Ahikami poja Gedalja hoolde.^c Netanja poeg Ismael vangistas nad ja läks ammonlaste^d juurde.

11 Kui Kaareahi poeg Joohanane^e ja väeülemad, kes olid ühes temaga, kuulsid, millist kurja Netanja poeg Ismael oli teinud, 12 kogusid nad mehed kokku ja läksid sõdima Netanja poja Ismaeliga ning leidsid ta Gibeonist suure veekogu äärest.

13 Kui need inimesed, kelle Ismael oli kaasa toonud, nägid Kaareahi poega Joohanani ja kõiki väeülemaid, kes olid koos temaga, siis nad rõõmustasid. 14 Siis kõik need, kelle Ismael oli Mispast^f vangi võtnud, läksid tagasi Kaareahi poja Joohanani juurde. 15 Aga Netanja poeg Ismael põgenes koos kaheksa mehega Joohanani eest ammonlaste juurde.

16 Kaareahi poeg Joohanane ja kõik väeülemad, kes olid koos temaga, võtsid endaga kaasa kogu järelejäänud Mispa rahva, kes oli pääsenud Netanja poja Is-

PTK 41

a 1Ku 15:22
2Aj 16:6

b Jer 40:12

c Jer 40:7

d Jer 40:14

e Jer 40:13
Jer 43:2

f Jer 40:6

Teine veerg

a Jer 41:2

b 1Mo 35:19

c 2Ku 25:26
Jer 42:14
Jer 43:7

d Jer 41:2

PTK 42

e Jer 40:13, 14

f 5Mo 28:62

maeli käest pärast seda, kui see oli maha löönud Ahikami poja Gedalja.^a Nad töid Gibeonist tagasi mehed, sõjamehed, naised, lapsed ja õukonnaametnikud. 17 Siis nad läksid ja peatusid Kimhami majutuspaigas Petlema lähedal,^b kavatsedes minna Egiptusse,^c 18 et pääseda paku kaldealaste eest. Nad kartsid kaldealasi, sest Netanja poeg Ismael oli löönud maha Ahikami poja Gedalja, kelle Babüloni kuningas oli määranud selle maa üle.^d

42 Siis astusid ligi kõik väeülemad ning Kaareahi poeg Joohanane,^e Hoosaja poeg Jesanja* ja kogu rahvas kõige pisemast kõige suuremani 2 ning ütlesid prohvet Jeremijale: „Palun kuula meie anumist ja palveta meie eest oma Jumala Jehoova poole, kõigi allesjäänute eest, sest nagu sa näed, on meid vähe järele jäänud.^f 3 Õelgu sinu Jumal Jehoova meile, millist teed meil tuleb käia ja mida me peame tegema.”

4 Prohvet Jeremija kostis neile: „Ma võtan teid kuulda ja palvetan teie Jumala Jehoova poole, nagu te palute, ja ma annan teile edasi iga sõna, mis Jehoova teile vastuseks ütleb. Ühtki sõna ei jäta ma enda teada.”

5 Nad vastasid Jeremijale: „Olgu Jehoova tõeline ja ustav tunnistaja, kes tunnistab meie vastu, kui me ei tee täpselt nii, nagu su Jumal Jehoova meid sinu kaudu õpetab. 6 Olgu see sõnum hea või halb, me kuuletume oma Jumalale Jehoovale, kelle juurde me sind

42:1 * Sama kes Jaasanja (2Ku 25:23) ja Asarja (Jer 43:2).

lakitame, et meil läheks hästi tänu sellele, et me võtame kuulda oma Jumala Jehoova häält.”

7 Kümne päeva pärast tuli Jehoovalt Jeremijale sõnum. 8 Jeremija kutsus siis Kaareahi poja Joohanani ja kõik väeülemad, kes olid koos temaga, ja kogu rahva kõige psemast kõige suuremani^a 9 ning ütles neile: „Nii lausub Iisraeli Jumal Jehoova, kelle juurde te mind oma palvega läkitasite: 10 „Kui te jääte sellele maale, siis ehitan ma teid üles, mitte ei kisu maha, ja istutan teid, mitte ei juuri välja, sest ma tunnen kurbust selle õnnetuse pärast, mis ma teie peale olen toonud.”^b 11 Ärge kartke Babüloni kuningat, kelle pärast te olete hirmul.”^c

Ärge kartke teda, sest mina olen teiega, et teid päästa ja tema käest vabastada, lausub Jehoova. 12 Mina halastan teile^d ning temagi halastab teile ja laseb teil minna tagasi omale maale.

13 Kui te aga ütlete: „Ei, me ei jää siia maale!” ega võta kuulda oma Jumala Jehoova häält, 14 vaid lausute: „Me läheme hoopis Egiptusemaale,^e kus me ei näe sõda, ei kuule sarvehäält ega tunne nälga. Sinna me jääme elama”, 15 siis kuulake Jehoova sõnu, te Juuda järelejäänud. Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Kui te olete kindlalt otsustanud minna Egiptusse ning lähete siina elama, 16 siis mõök, mille ees te tunnete hirmu, saab teid Egiptusemaal kätte, ja nälg, mida te kardate, tuleb teile Egiptusse järele ning seal te surete.”^f 17 Kõik, kes otsustavad minna Egiptusse elama, surevad mõõga, nälja või katku läbi.

PTK 42

a Jer 41:16

b 5Mo 32:36
Jer 18:7, 8
Mi 7:18

c Jer 41:17, 18

d 2Mo 34:6

e Jer 43:4, 7

f 5Mo 28:45
Jer 44:12-14
Jer 44:27, 28

Teine veerg

a 2Ku 25:8-10
2Aj 34:24, 25
2Aj 36:16, 17
Nu 2:4

b Jer 29:18

c Jer 42:1, 2

d 2Aj 24:19
Neh 9:26
Sak 7:11

e Jer 43:10, 11

PTK 43

f Jer 41:16
Jer 42:1-3g Jer 36:4
Jer 45:1

Mitte ükski neist ei jää ellu ega pääse, sest ma toon nende peale õnnetuse.”

18 Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Nagu ma olen valanud välja oma viha ja raevu Jeruusalemma elanike peale,^a nii valan ma oma raevu välja ka teie peale, kui te lähete Egiptusse. Te saate neeta-vaiks, kohutavaks vaatepildiks, sajatuse ja teotuse märklauaks^b ega näe enam seda paika siin kunagi.”

19 Jehoova on rääkinud teie kohta, te Juuda järelejäänud. Ärge minge Egiptusse! Teadke, et ma olen täna teid hoiatanud, 20 et teil tuleb oma süütegude eest maksta eluga. Sest te saatsite mind oma Jumala Jehoova juurde, öeldes: „Palveta meie eest meie Jumala Jehoova poole ja anna meile teada kõik, mis meie Jumal Jehoova ütleb, ning nii me ka teeme.”^c 21 Ma olen teile täna seda öelnud, aga te ei võta kuulda oma Jumalat Jehoovat ega tee midagi, mida ta on minu kaudu käskinud teil teha.^d 22 Aga teadke nüüd, et te surete mõõga, nälja või katku läbi paigas, kuhu te igatsete elama asuda.”^e

43 Niipea kui Jeremija oli rääkinud rahvale kõik nende Jumala Jehoova sõnad, millega nende Jumal Jehoova oli ta nende juurde saatnud, kõik need sõnad, 2 ütlesid Hoosaja poeg Asarja, Kaareahi poeg Joohanani^f ja teised jultunud mehed Jeremijale: „Kogu su jutt on vale! Meie Jumal Jehoova pole saatnud sind teatama: „Ärge minge Egiptusse elama.” 3 See on hoopis Neeriija poeg Baaruk,^g kes äsitab sind meie vastu, et meid

antaks kaldealaste kätte surmata või Babüloni pagendusse viia.”^a

4 Niisiis ei võtnud Kaareahi poeg Joohanan, ükski väeülem ega rahvas kuulda Jehoova käsku jääda Juudamaale, **5** vaid Kaareahi poeg Joohanan ja väeülemad võtsid endaga kaasa kogu Juuda jäägi, kõik need, kes olid naasnud elama Juudamaale nende rahvaste hulgast, kelle sekka nad olid olnud pillutatud.^b **6** Nad võtsid mehed, naised, lapsed, kuningatütred ja kõik, kelle ihukaitsepealik Nebusaradan^c oli jätnud Gedalja,^d Saafani^e poja Ahikami^f poja juurde, samuti prohvet Jeremija ja Neerija poja Baaruki, **7** ning läksid Egiptusemaale, sest nad ei võtnud kuulda Jehoova häält. Ja nad jõudsid Tahpanheesini.^g

8 Tahpanheesis tuli Jeremijale Jehoovalt sõnum: **9** „Võta kätte suured kivid ja peida need juutide nähes mördi sisse tellistest sillutises, mis on Tahpanheesis vaarao koja sissekäigu juures, **10** ja ütle neile: „Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma lasen kutsuda Babüloni kuninga Nebukadnetsari, oma teenija,^h ning panen tema trooni nende kivide peale, mis ma ära peitsin, ning tema laotab nende üle oma kuningliku telgi.ⁱ **11** Ta tuleb ja lööb Egiptusemaad.^j Kes väärib surmatõbe, jääb surmatõppe. Kes väärib vangipõlve, läheb vangi. Kes väärib mõõka, hukub mõõga läbi.^k **12** Ma süütan põlema Egiptuse jumalate templid.^l Kuningas põletab need maha ja viib nad vangi. Ta rüütab end Egiptusemanga, nagu karjane katab end kuuega, ja

PTK 43

a Jer 38:4, 6

b Jer 40:11, 12

c Jer 39:10

d 2Ku 25:22

e 2Ku 22:8

f 2Aj 34:20, 21
Jer 26:24g Jer 2:14, 16
Jer 44:1
Hes 30:4, 18h Jer 25:9
Jer 27:6
Hes 29:19, 20i Tn 2:21
Tn 5:18j Jer 25:17, 19
Jer 46:13
Hes 29:19
Hes 30:4, 18k Jer 44:13
Hes 5:12

l Jer 46:25

Teine veerg

PTK 44

a Jer 43:4, 7

b Hes 29:10
Hes 30:6

c Hes 30:18

d Jer 46:14
Hes 30:16e Hes 29:14
Hes 30:14f 2Ku 25:9, 10
Jer 39:8

g Nu 1:1

h Jer 11:17

i 5Mo 13:6–9
5Mo 32:17
Jer 19:4j 2Aj 36:15, 16
Jes 65:2
Jer 7:24–26
Jer 35:15

k Jer 19:13

l Jes 6:11
Jer 39:8

ta lahkub sealt rahus*. **13** Ta kisub Egiptusemaal maha Beet-Semese* sambad[#] ning põletab Egiptuse jumalate templid.””

44 See on sõnum, mis tuli Jeremijale kõigi juutide kohta, kes elasid Egiptusemaal,^a nende kohta, kes elasid Migdolis,^b Tahpanheesis,^c Noofis^{*d} ja Patrosemaal:^e **2** „Nii ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Te olete näinud kogu seda õnnetust, mis ma tõiin Jeruusalemma^f ja kõigi Juuda linnade peale. Need on nüüd varemeis, keegi ei ela seal.^g **3** See on nõnda teie kurjade tegude pärast, mida te tegite minu solvamiseks, kui ohverdasite teistele jumalatele^h ja teenisite jumalaid, keda ei tundnud ei teie ega teie esiisad.ⁱ **4** Ma läkitasin teie juurde kõik oma prohvetid, läkitasin neid ikka ja jälle teile ütleva: „Palun ärge tehke seda jäledust, mida ma vihkan.”^j **5** Teie aga ei kuulanud, ei pööranud oma kõrva minu poole, ei pöördunud oma kurjustest ega lakanud ohverdama teistele jumalatele.^k **6** Seepärast valasin ma välja oma raevu ja viha ning see leegitses Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel, nii et need said varemeiks ja tühermaaks, nagu see praegu ongi.”^l

7 Nüüd ütleb Jehoova, vägede Jumal, Iisraeli Jumal: „Miks tõmbate enda peale selle suure õnnetuse, nii et Juudast häviwad kõik mehed ja naised, lapsed ja imikud ning teile ei jää kedagi? **8** Miks peaksite mind solvama oma kätetööga, ohver-

43:12 *Võib tõlkida ka „vigastamata”.
43:13 *Võib tõlkida ka „päikesekoja”, „päikesetempli”; tuntud ka kui Heliopolis.
#Võib tõlkida ka „obeliskid”. **44:1** *St Memphisises.

dades teistele jumalatele Egiptusemaal, kuhu te olete elama asunud? Te hukutate ning saate neetavaiks ja teotatavaiks kõigi maa rahvaste seas.^a **9** Kas olete unustanud oma esiisade kurjad teod, Juuda kuningate kurjad teod,^b nende naiste kurjad teod,^c samuti teie endi ja teie naiste kurjad teod,^d mida on tehtud Juudamaal ja Jeruusalemma tänavatel? **10** Kuni tänaseni pole te alandunud ega tundnud hirmu.^e Te pole toimunud mu seaduste ega määruste järgi, millest ma teil ja teie esiisadel käskisin kinni pidada.”^f

11 Seepärast lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma olen otsustanud tuua teie peale õnnetuse ja hävitada kogu Juuda. **12** Ma võtan Juuda järelejäänud, kelle kindel otsus oli Egiptusemaale elama minna, ja nad kõik hukuvad Egiptusemaal.^g Nad langevad mõõga läbi ning saavad otsa nälja läbi, kõige väiksemast kõige suuremani, nad surevad mõõga ja nälja läbi. Nad saavad neetavaiks, kohutavaks vaatepildiks, sajatuse ja teotuse märklauaks.^h **13** Ma karistan neid, kes elavad Egiptusemaal, mõõga, nälja ja katkuga, just nagu ma karistasin Jeruusalemma.ⁱ **14** Juuda järelejäänutest, kes on läinud Egiptusemaale elama, ei pääse ega jää ellu keegi, et minna tagasi Juudamaale. Nad ihkavad sinna tagasi pöörduda ja seal elada, kuid nad ei lähe sinna tagasi, välja arvatud vähesed pääsenud.”^j

15 Kõik mehed, kes teadsid, et nende naised on ohverdanud teistele jumalatele, ja kõik naised, kes seisid seal suures summas, kes kogu rahvas, kes elas Egiptusemaal/ Patroses,^k vasta-

PTK 44

a 1Ku 9:7
Jer 24:9
Jer 42:18b 2Ku 21:19, 20
2Ku 24:8, 9

c 1Ku 11:1-3

d Jer 44:19

e Jer 36:22-24

f 5Mo 6:1, 2

g Hes 30:13

h Jer 42:17, 18

i Jer 21:9
Jer 42:22
Jer 43:11

j Jer 43:4, 7

k Jer 44:1

Teine veerg

a Jer 7:18

b Jer 11:13
Hes 16:24, 25c 1Ku 9:8, 9
Nu 2:15
Hes 33:29d 2Aj 36:15, 16
Tn 9:11

sid Jeremijale: **16** „Me ei võta kuulda seda sõnumit, mis sa oled meile Jehoova nimel rääkinud, **17** vaid teeme teoks iga sõna, mis on tulnud meie suust. Me ohverdame taevakuningannale* ja valame talle joogiohvreid,^a nii nagu meie, meie esiisad, kuningad ja peamehed tegime Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel, kui meil oli külluslikult leiba ja hea elu ning meid ei tabanud ükski õnnetus. **18** Alates ajast, kui me enam ei ohverda taevakuningannale ega vala talle joogiohvreid, on meil olnud puudus kõigest ning me oleme hukkunud mõõga ja nälja läbi.”

19 Naised lisasid: „Kui me ohverdasime taevakuningannale ja valasime talle joogiohvreid, siis eks olnud meie mehed nõus, et me valmistame talle tema enda kujulisi ohvrileibu ja valame talle joogiohvreid?”

20 Siis vastas Jeremija kõigile, kes temaga rääkisid, nii meestele kui ka nende naistele ja kogu rahvale: **21** „Jehoova mäletas ja pani tähele ohvreid, mida teie, teie esiisad, kuningad, peamehed ja maa rahvas tõite Juuda linnades ja Jeruusalemma tänavatel.^b **22** Lõpuks ei talunud Jehoova enam teie kurje tegusid ja jäledusi ning teie maast sai kohutav vaatepilt, laastatud ja neetud paik, kus keegi ei ela, nagu see praegu ongi.^c **23** Kuna te tõite neid ohvreid ja patustasite Jehoova vastu, eirates Jehoova häält ning tema seadusi, määrusi ja meeldetuletusi, siis on teid tabanud see õnnetus, mis praegu teie peal on.”^d

44:17 * Jumalanna, keda usust taganend iisraellased kummardasid; arvata-vasti viljakusjumalana.

24 Jeremija ütles rahvale ja naistele veel: „Kuula Jehoova sõnu, kogu Juuda, kes oled Egiptusemaal. 25 Nii lausub vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „See, mida teie ja teie naised olete rääkinud oma suuga, selle te olete oma kätega täide viinud. Te ütlesite: „Me teeme nii, nagu oleme töotanud. Me ohverdame taevakuningannale ning valame talle joogiohvreid.”^a Naised, täitke siis oma töötused, tehke, mida olete lubanud!”

26 Seepärast kuula Jehoova sõnu, kogu Juuda, kes elad Egiptusemaal: „Ma vannun oma suure nime juures, lausub Jehoova, et ükski Juuda mees^b kogu Egiptusemaal ei vannu enam minu nimel, öeldes: „Nii tõesti, kui elab kõrgeim valitseja Jehoova!”^c 27 Ma pean neid silmas, et tuua nende peale õnnetus, mitte midagi head.^d Juudalased Egiptusemaal hukuvad mõõga ja nälja läbi, kuni neid pole enam.^e 28 Vaid vähesed pääsevad mõõga eest ja pöörduvad Egiptusest tagasi Juudamaale.^f Siis kõik Juuda järelejäänud, kes on tulnud elama Egiptusemaale, saavad teada, kelle sõna on täitunud – kas minu või nende oma.”

29 See on teile märgiks, lausub Jehoova, et ma karistan teid selles paigas, nii et te teaksite, et minu sõnad, millega ma töötasin tuua teie peale õnnetuse, lähevad täide. 30 Nii lausub Jehoova: „Ma annan vaarao Hofra, Egiptuse kuninga, tema vaenlaste kätte ja nende kätte, kes jahivad tema elu, just nagu ma olen andnud Juuda kuninga Sidkija tema vaenlase Babülioni kuninga Nebukadnetsari kätte, kes jahtis ta elu.”^g

PTK 44

a Jer 7:18
Jer 44:15, 17

b Hes 20:39

c Jes 48:1, 2
Jer 5:2

d Jer 1:10

e Jer 44:12

f 3Mo 26:44
Jes 27:13
Jer 44:14g 2Ku 25:7
Jer 34:21
Jer 39:5

Teine veerg

PTK 45

a Jer 32:12
Jer 43:3

b Jer 36:4, 32

c Jer 25:1
Jer 36:1d Jes 5:5
Jer 1:1, 10e Jes 66:16
Jer 25:17, 26
Sef 3:8f Jer 21:9
Jer 39:18
Jer 43:6

PTK 46

g Jer 1:10

h Jer 25:15, 19
Hes 29:2
Hes 32:2

i 2Aj 35:20

j 2Ku 23:36
Jer 25:1
Jer 36:1

45 Need on prohvet Jeremija sõnad Neerija poja-le Baarukile.^a Baaruk pani need Jeremija etteütlemisel raamatusse kirja.^b Juuda kuninga Joojakimi, Joosija poja neljandal aastal.^c

2 „Nii teatab Iisraeli Jumal Jehoova sinu kohta, Baaruk: 3 „Sa räägid: „Häda mulle, sest Jehoova on lisanud mu valule meelehärmi! Ma olen väsinud ohkamast, ma ei leia asu.”

4 Ütle talle nii: „Nõnda lausub Jehoova: „Mis ma olen üles ehitanud, selle ma kisin maha, mis ma olen istutanud, selle ma juurin välja – kogu maa.^d 5 Aga sina ihaldad suuri asju. Ära ihalda!”

Sest ma toon õnnetuse kõigi inimeste peale,^e ütleb Jehoova, aga sina pääsed eluga, kuhu sa ka ei lähe.”^f

46 Jehoovalt tuli prohvet Jeremijale sõnum rahvaste kohta.^g 2 Sõnum Egiptusele^h vaarao Neho,ⁱ Egiptuse kuninga kohta, kelle sõjavägi oli Eufrati jõe ääres ja kelle Babülioni kuningas Nebukadnetsar alistas Karkemises Juuda kuninga Joojakimi,^j Joosija poja neljandal aastal.

3 „Seadke valmis väiksed ja suured kilbid, astuge lahingusse!

4 Ratsanikud, rakendage hobused ja hüpake neile selga! Asuge oma kohale, pange kiiver pähe! Lööge piigid läikima, riituge soomusrüüsse!

5 Miks näen ma nende silmis hirmu? Nad taanduvad, nende sõjamehed on purustatud.

Nad põgenevad paanikas
ega vaata tagasi.
Kõikjal on kohkumus,
lausub Jehoova.

6 Väle ei suuda põgeneda ega
sõjamehed paku pageda.

Põhjas, Eufрати kaldail,
nad komistavad
ja langevad.^a

7 Kes on see, kes tõuseb
nagu Niiluse jõgi,
nagu mäslavete vetega
jõed?

8 Egiptus tõuseb nagu Niilus,^b
nagu mäslavete vetega jõed,
ja ütleb: „Ma lähen üles
ja katan maa,
hävitan linna
ja selle elanikud.”

9 Sööstke üles, hobused!
Kihutage, vankrid!
Mingu välja sõjamehed:

Kuus ja Puut,
kes kannate kilpi,^c
Luudim,^d sa osav vibumees,
kes vinnastad vibu.^e

10 See on kõrgeima valitseja
vägede Jehoova päev, kät-
temaksupäev, mil ta tasub vaen-
lastele. Mõök neelab ja kustutab
oma janu, see joobub nende
verest, sest kõrgeim valitseja
vägede Jehoova on valmistanud
ohvri* põhjamaal Eufрати jõe
ääres.^f

11 Mine üles Gileadi
ja võta palsamit,^g
sa Egiptuse neitsi!
Asjatult tarvitat sa
paljusid ravimeid.
Sa ei parane.^h

12 Rahvad on kuulnud
su häbist,ⁱ
su hädakisa on täitnud maa.
Sõjamees komistab
sõjamehe otsa,
nad langevad üheskoos.”

46:10 *Võib tõlkida ka „korraldanud tapatalgud”.

PTK 46

a 2Ku 24:7

b Hes 29:3
Hes 32:2

c Hes 27:2, 10

d 1Mo 10:6, 13
Hes 30:4, 5

e Jes 66:19

f 2Ku 24:7

g 1Mo 37:25
Jer 8:22

h Hes 30:21

i Hes 32:9

Teine veerg

a Jer 43:10
Hes 29:19
Hes 30:10

b Jer 44:1
Hes 29:10
Hes 30:6

c Jer 43:4, 7
Hes 30:18

d Hes 29:3

e Jos 19:17, 22
Koh 4:6
L 89:12

f 1Ku 18:42

g Hes 32:15

13 Jehoova sõnum prohvet
Jeremijale selle kohta, et Babü-
loni kuningas Nebukadnetsar
tuleb ja lööb Egiptust.^a

14 „Rääkige sellest Egiptuses,
teatage Migdolis,^b
kuulutage seda Noofis*
ja Tahpanheesis.^c
Õelge: „Asuge oma kohale,
pange end valmis,
sest mõök neelab inimesi
kõikjal su ümber.

15 Miks on teie vägevad
minema pühitud?
Nad ei jäänud püsima,
sest Jehoova tõukas
nad ära.

16 Nad komistavad ja langevad
suurte hulkadena.
Nad ütlevad üksteisele:
„Tõuskem üles! Mingem
tagasi oma rahva juurde
ja oma kodumaale,
et pääseda julma mõõga
eest.””

17 Seal nad kuulutavad:
„Vaarao, Egiptuse kuningas,
teeb tühja kära.
Ta on lasknud võimaluse
käest.”^d

18 Nii tõesti, kui ma elan,
lausub kuningas, kelle
nimi on Vägede Jehoova,
ta* tuleb, olles nagu
Taabor^e mägede seas,
nagu Karmel^f mere ääres.

19 Sea valmis oma asjad
pagenduseks,
oh, tütar,
kes elad Egiptuses!
Noof saab kohutavaks
vaatepildiks.
See pannakse põlema*
ja jäetakse elaniketa.^g

46:14 *St Memphises. **46:18** *St Egiptuse vallutaja. **46:19** *Teine võimalik tähendus: „see saab tühermaaks”.

- 20** Egiptus on kui kena mullikas, kuid põhjast tulevad talle kallale parmud.
- 21** Isegi tema palgasõdurid on nagu nuumvasikad, kuid nemadki pöörduvad ja pagevad üheskoos. Nad ei jää püsima,^a sest on tulnud nende õnnetuspäev, aruandmise aeg.
- 22** Ta sisiseb nagu vingerdav madu, sest talle tullakse järele suure hulgana, kirvestega, nagu tulevad puuraidurid.
- 23** Nad raiuvad maha tema metsa, lausub Jehoova, kuigi see näib läbitungimatu. Neid on rohkem kui rohutirtse, lugematu arv.
- 24** Egiptuse tütar jääb häbisse, ta antakse põhjamaa rahva kätte.^b
- 25** Vägede Jehoova, Iisraeli Jumal, lausub: „Ma karistan Aamonit^c Noo^{*d} linnast, vaaraod ja Egiptust, tema jumalaid^e ja kuningaid, jah, vaaraod ja kõiki, kes temale loodavad.”^f
- 26** Ma annan nad nende kätte, kes jahivad nende elu, Babüloni kuninga^g Nebukadnetsari ja tema sulaste kätte. Pärast seda asustatakse Egiptus jälle, nagu oli ammustel aegadel, lausub Jehoova.^h
- 27** Sina aga ära karda, mu teenija Jaakob, ära kohku, Iisrael,ⁱ sest ma päästan su, toon su ära kaugelt ja sinu järglased nende vangistusemaalt.^j

46:25 *St Teeba.

PTK 46

a Jer 46:5, 15

b Hes 30:10

c Nah 3:8

d Hes 30:14

e 2Mo 12:12
Jes 19:1
Jer 43:12, 13

f Jer 17:5
Jer 42:14

g Jer 43:10, 11
Hes 32:11

h Hes 29:13, 14

i Jes 41:13
Jes 43:1, 2
Jes 44:2

j Jes 11:11
Jer 50:19
Hes 39:27
Am 9:14
Sef 3:20

Teine veerg

a Jer 23:3, 6
Jer 30:10, 11

b Jer 25:9

c Jer 5:10
Am 9:8

d Jer 10:24

PTK 47

e Jer 25:17, 20
Hes 25:15, 16
Am 1:6
Sef 2:4
Sak 9:5, 6

f Jer 25:17, 20
Am 1:8
Sef 2:5

g Hes 26:2
Am 1:9, 10

h Jes 23:1, 4
Jer 25:17, 22
Jer 27:2, 3
Hes 28:21
Jl 3:4

i 1Mo 10:13, 14
5Mo 2:23

j Sef 2:4

Jaakob naaseb ning elab rahu ja muretult, ilma et keegi teda kohutaks.^a

- 28** Ära siis karda, mu teenija Jaakob, lausub Jehoova, sest mina olen sinuga. Ma hävitan kõik rahvad, kelle sekka ma olen sind pillutanud.^b Sind ma ei hävita,^c kuid ma karistan sind parajal määral.^d Karistamata ma sind ei jäta.”

47 Jehoova sõnum prohvet Jeremijale vilistite kohta,^e enne kui vaarao lõi Gazat.

2 Nii ütleb Jehoova:

„Põhja poolt tulevad veed, neist saab tulvavesi. Need ujutavad üle maa ja kõik, mis seal on, linna ja selle elanikud. Inimesed kisendavad, kõik maa elanikud halavad.

3 Kuuldes tema täkkude kabjaplaginat, sõjavankrite mürinat ja rataste raginat, ei pöördu isad tagasi aitama oma poegi, sest nende käed on lõtvunud

4 päeva pärast, mis hävitas kõik vilistid,^f mis jätab Tüürose^g ja Siidoni^h ilma kõigist järelejäänud liitlastest. Jehoova hävkitab vilistid, kes on Kaftoori^{*i} saarelt tulnutest veel alles.

5 Gaza ajab end kiilaks*, Askelon sunnitakse vaikima.^j

47:4 *St Kreeta. 47:5 *St selle elaniku ajavad leina ja häbi märgiks oma pea paljaks.

Te orutasandikule
järelejäänud,
kui kaua veel te end
lõigute?^a

- 6** Jehoova mõök!^b
Kui kaua veel pole sul rahu?
Mine tagasi tuppe,
peatu ja püsi paigal!
- 7** Kuidas võib see
paigal püsida,
kui Jehoova on andnud
sellele käsu!
Askeloni ja mereranniku
vastu^c
on ta selle saatnud.”

48 Moabi^d kohta ütleb väge-
de Jehoova, Iisraeli Ju-
mal:

„Häda Nebole,^e
sest see on hävitatud!
Kirjатаim^f on häbistatud
ja vallutatud.
Kindel* varjupaik on
häbistatud ja purustatud.^g

2 Enam ei ülistata Moabi.
Hesbonis^h on sepišetud
tema langust:
„Tulge, teeme talle lõpu,
nii et see rahvas kaoks.”
Ka sina, Madmen, vaiki,
sest sinu kannul käib mõök.

- 3** Hooronaimistⁱ
on kuulda kisa,
seal on rüüstamine
ja häving.
- 4** Moab on purustatud.
Tema lapsed nutavad.
- 5** Mõõda Luuhiti teed
minnakse nuttes üles.
Hooronaimi teelt laskujad
toovad hävingu pärast
kuuldavale hädakisa.^j
- 6** Põgenege, päästke oma elu!
Teist saab kui üksik
kadakas kõrbes.

48:1 *Võib tõlkida ka „kõrge”.

PTK 47

a 5Mo 14:1
Jer 16:6

b 5Mo 32:41

c Hes 25:16

PTK 48

d 1Mo 19:
36, 37
Jes 15:1

e 4Mo 32:
37, 38

f Jos 13:15, 19
Hes 25:9

g Jes 15:2

h 4Mo 32:37
Jes 16:8

i Jes 15:5
Jer 48:34

j Jes 15:5

Teine veerg

a 4Mo 21:29
1Ku 11:7

b Hes 25:9

c Sef 2:9

d 1Ku 12:28, 29
Ho 10:15
Am 5:5

e Jes 16:6

- 7** Kuna sa loodad oma tegude
ja varanduse peale,
siis sindki vallutatakse.
Kemos^a pagendatakse
ühes oma preestrite
ja peameestega.
- 8** Hävitaja tuleb igasse linna,
ükski linn ei pääse.^b
Org hukkub
ja lavamaa hävitatakse,
nagu Jehoova on öelnud.
- 9** Püstitage Moabile teetähis,
sest kui ta linnad varisevad
rusudeks, ta põgeneb.
Tema linnadest saab
kohutav vaatepilt,
keegi ei ela neis.^c
- 10** Neetud on see, kes täidab
Jehoova antud ülesannet
hooletult!
Neetud on see, kes hoiab
oma mõõka vere eest!
- 11** Noorusest alates on
moabiidid elanud
muretult,
nad on kui
settele kardunud vein.
Neid pole kallatud
ühest anumast teise
ega ole neid kunagi
pagendatud.
Seepärast on nende maitse
jäänud samaks,
nende lõhn pole muutunud.
- 12** Tulevad päevad, mil ma
saadan nende juurde mehed,
kes kallavad nad ümber, lau-
sub Jehoova. Nad kallavad nad
ümber, tühjendavad nende anu-
mad ja lõõvad tükkideks nen-
de suured nõud. **13** Moabiidid
jäävad häbisse Kemose pärast,
just nagu Iisraeli sugu jäi häbis-
se Peeteli pärast, mille peale ta
lootis.^d
- 14** Kuidas te julgete öelda:
„Me oleme vägevad
sõjamehed, lahinguks
valmis”?^e

- 15** Moab on hävitatud, tema linnadesse on sisse tungitud,^a ta valitud noored mehed on maha löödud,^b lausub kuningas, kelle nimi on Vägede Jehoova.^c
- 16** Moabiitide häving on ligi, nende langus läheneb kiiresti.^d
- 17** Kõik, kes neid ümbritsevad, tundku neile kaasa, kõik, kes tunnevad neid nimepidi. Ütelge: „Kuis küll on murtud see võimas kepp, kaunis kepp!”
- 18** Lasku alla oma auhiilgusest ja istu janus*, oh, tütar, kes elad Diibonis,^e sest Moabi hävitaja on tulnud sinu kallale. Ta teeb su kindlustatud paigad varemeiks.^f
- 19** Seisa tee ääres ja vaata, Aroeri^g elanik. Küsi mehelt, kes põgeneb, ja naiselt, kes pageb: „Mis on juhtunud?”
- 20** Moab on häbistatud, teda on haaranud hirm. Halage ja karjuge! Kuulutage Arnonis,^h et Moab on hävitatud.
- 21** Lavamaa üle mõistetakse kohut:ⁱ Holoni, Jahase^j ja Meefati,^k **22** Diiboni,^l Nebo^m ja Beet-Diblataimi, **23** Kirjataimi,ⁿ Beet-Gaamuli ja Beet-Meoni,^o **24** Kerijoti,^p Bosra ning kõigi Moabimaa linnade üle kaugetal ja lähedal.
- 25** Moabi sarv* on maha raiutud, tema käsivars murtud, lausub Jehoova.

48:18 *Teine võimalik tähendus: „kuival maal”. 48:25 *St jõud.

PTK 48

- a Jer 48:8
b Jes 34:2
c L 24:8
d Hes 25:11
e 4Mo 21:30
Jos 13:15, 17
Jes 15:2
f Jer 48:8
g 4Mo 32:34
5Mo 2:36
h 4Mo 21:13
Jos 13:8, 9
i Sef 2:9
j 4Mo 21:23
Jes 15:4
k Jos 13:15, 18
l 4Mo 32:34
m 4Mo 32:3, 4
n 4Mo 32:37
Jer 48:1
o 4Mo 32:37, 38
Jos 13:15, 17
Hes 25:9
p Am 2:2

Teine veerg

- a Jer 25:15, 16
b Jer 48:42
c Nu 2:15
Sef 2:8
d Jes 16:6
Jes 25:10, 11
Sef 2:9, 10
e 2Ku 3:24, 25
Jes 16:7
f 4Mo 32:37, 38
Jos 13:15, 19
g 4Mo 21:32
4Mo 32:34, 35
Jos 21:8, 39
h Jes 16:8, 9
Jer 48:8
i Jer 25:10

- 26** Jootke ta purju,^a sest ta on suurustanud Jehoova ees.^b Moab püherdab oma okses ja on saanud pilkealuseks.
- 27** Eks olnud Iisrael sinu pilkealune?^c Kas tabati ta varaste hulgast, et vangutatud pead ja räägid temast halba?
- 28** Moabi elanikud, jätke maha linnad ja elage kaljurüngastel, olge kui tuvid, kes pesitsevad kaljuseina õõnsustes.”
- 29** „Me oleme kuulnud Moabi uhkusest, et ta on väga kõrk, tema üleolevusest, uhkusest ja tema südame ülbusest.”^d
- 30** „Ma tean tema raevu, lausub Jehoova, kuid tema kiitlemine on asjatu. Nad ei tee midagi.
- 31** Seetõttu ma halan Moabi pärast, kيسان kogu Moabi pärast, oigan Kiir-Herese elanike pärast.^e
- 32** Sinu pärast, oh, Sibma^f viinapuu, nutan ma kibedamini kui Jaaseri^g pärast. Sinu vohavad võsud ulatuvad üle vete, need on jõudnud mereni, Jaaserini. Hävitaja on sööstnud sinu suvimate puuviljade ja viinamarjalõikuse kallale.^h
- 33** Viljapuuaiast ja Moabimaalt on kadunud rõõm ja lust.ⁱ

- Ma olen teinud surutõrres veinile lõpu.
Enam ei sõtkuta rõõmuhõisete saatel.
Hõiked ei ole enam rõõmuhõiked.^a
- 34** Hesboni^b hädahüüdeid on kuulda Elaalesse,^c nende häält Jahasesse,^d Soari hädahüüdeid Hooronaimi^e ja Eglat-Selisijasse. Isegi Nimrimi veed kuivavad.^f
- 35** Ma kaotan Moabist selle, kes toob ande ohvripaigas, ohverdab oma jumalale, lausub Jehoova.
- 36** Seepärast kaebleb mu süda* Moabi pärast otsekui flööt^g,^g ka Kiir-Herese elanike pärast kaebleb mu süda otsekui flööt.
Sest tema kogutud rikkus hävib.
- 37** Kõigi pead on paljaks põetud,^h kõigi habemed on aetud, kõigi käed on lõigatud,ⁱ nende puusade ümber on kotiriie.^j
- 38** Kõigilt Moabi katustelt ja kõigilt väljakutelt kostab üksnes halinat, sest ma olen purustanud Moabi otsekui kõlbmatu anuma, lausub Jehoova.
- 39** Kui kohkunud ta küll on! Halage!
Kuis küll Moab on häbiga taganenud!
Moabist on saanud pilkealune,

48:36 *Võib tõlkida ka „on mu süda rahutu”. ^gFlöödigiga mängiti matustel leinaviise.

- PTK 48**
a Jes 16:10
b 4Mo 21:25
Jos 13:15, 17
c 4Mo 32:37
Jes 16:9
d 4Mo 21:23
e Jer 48:2, 3
f Jes 15:4–6
g Jes 16:11
h Jer 16:6
i 3Mo 19:28
j 1Mo 37:34
Jes 15:2, 3
- Teine veerg**
a Nu 4:19
Hab 1:8
b Jer 49:22
c Jer 30:11
d Jer 48:29
e 4Mo 21:26, 28
f 4Mo 24:17
Am 2:2
g 4Mo 21:29
1Ku 11:7
h Jer 48:7
i Hes 25:11

- ta on hirmutuseks kõigile enda ümber.
- 40** Nõnda ütleb Jehoova:
„Nagu kotkas sööstab saagi kallale,^a nii laotatakse tiivad laiali Moabi kohal.^b
- 41** Linnad vallutatakse, kindlused võetakse käest. Sel päeval on Moabi sõjameeste süda otsekui sünnitusvaludes naise süda.”
- 42** Moab hävitatakse, see rahvas kaob,^c sest ta on suurustanud Jehoova ees.^d
- 43** Hirm, püünisauk ja lõks ootavad sind, oh, Moabi elanik, lausub Jehoova.
- 44** Igaüks, kes põgeneb hirmust, langeb püünisauku, ja igaüks, kes pääseb august välja, püütakse lõksu.
Sest ma toon Moabi peale tema karistusaasta, lausub Jehoova.
- 45** Hesboni varju all seisavad põgenikud jõuetult, sest Hesbonist väljub tuli ja Siihonist leek.^e
See põletab Moabi laubad ja lärmavate sõdalaste kolbad.^f
- 46** Häda sulle, oh, Moab! Kemose^g rahvas on hukkunud.
Sinu pojad on vangistatud, tütreid viidud pagendusse.^h
- 47** Viimseil päevil kogun ma kokku Moabi vangid, lausub Jehoova.
Siin lõppeb kohtusõnum Moabi kohta.”ⁱ

49 Ammonlaste^a kohta ütleb Jehoova:

„Kas Iisraelil polegi poegi?
Kas pole tal pärijat?

Miks on Malkam^{*b}
võtnud Gaadi endale?^c

Miks elavad tema
kummardajad
Iisraeli linnades?

- 2 Tulevad päevad,
lausub Jehoova,
mil ma lasen ammonlaste^d
Rabba^e vastu puhuda
märguannet sõjaks*.
Temast saab rusuhunnik,
ta tütarlinnad^f
süüdatakse põlema.
Iisrael võtab enda valdusse
need, kelle valduses ta ise
oli,^f ütleb Jehoova.

- 3 Hala, oh, Hesbon,
sest Ai on hävitatud!
Nutke, Rabba tütarlinnad!
Pange endale
kotiriie ümber!
Halage ja käige ringi
kiviaedikutes*,
sest Malkam
viiakse pagendusse
ühes oma preestrite
ja ülematega.^g

- 4 Miks sa kiitled orgudega,
oma viljakate tasandikega,
sa ustavusetu tütar,
kes loodad
oma varandusele
ja ütled: „Kes tuleb
mulle kallale?”?

- 5 Ma toon su peale midagi
kohutavat kõigilt
sinu ümberkaudsetelt,
lausub kõrgeim valitseja
vägede Jehoova.

49:1 *Ilmselt ammonlaste ebajumal, keda nimetati ka Moolokiks ja Milkomiks.
49:2 *Teine võimalik tähendus: „kõlalda lahingukäral”. ^fVõib tõlkida ka „ümberkaudset linnad”. 49:3 *Võib tõlkida ka „lambaedikutes”.

PTK 49

a 1Mo 19:
36, 38
5Mo 2:19
2Aj 20:1

b 1Ku 11:5
Sef 1:4, 5

c Am 1:13

d Hes 21:19, 20

e 5Mo 3:11
Jos 13:24, 25
Hes 25:5
Am 1:14

f Jes 14:2
Jer 50:19
Sef 2:9

g Am 1:13, 15

Teine veerg

a 1Mo 36:10, 11
Hes 25:13
Am 1:12
Ob 8

b Jes 21:13
Jer 25:17, 23

c Ob 5

d Ob 6, 9

e Mal 1:3, 4

f Jer 25:27, 28
Nu 4:21
Ob 16

Teid pillutatakse laiali,
igaüks ise suunda,
keegi ei kogu
põgenikke kokku.

- 6 Kuid hiljem
kogun ma kokku
vangistatud ammonlased,
lausub Jehoova.”

- 7 Edomi kohta ütleb vägede
Jehoova:

„Kas Teemanis^a pole enam
tarkust?

Kas mõistlike nõu
on kadunud?

Kas nende tarkus
on hukka läinud?

- 8 Põgenege! Taganege!

Varjuge sügavikku,
Dedani elanikud!^b

Sest ma toon Eesavi peale
hävingu,

kui tuleb aeg
teda karistada.

- 9 Kui su juurde tuleksid
viinamarjakorjajad,
eks jätaks nad midagi
ka järelnoppimiseks?

Kui õõsel tuleksid vargad,
eks võtaks nad vaid seda,
mida tahavad?^c

- 10 Kuid mina teen Eesavi
täiesti paljaks.

Ma teen avalikuks
ta varjupaigad,

nii et ta ei saa end peita.

Kõik tema lapsed, vennad
ja naabrid hävitatakse^d
ning teda ei ole enam.^e

- 11 Jäta maha oma orvud!

Mina hoian neid elus
ja sinu lesed
loodavad minule.”

- 12 Nii ütleb Jehoova: „Kui
neil, kes ei pea karikast jooma,
tuleb sellest ikkagi juua, kas
peaksid sina jääma karistusega?
Sa ei jää karistusega, sa pead
sellest jooma.”^f

13 „Ma olen vandunud ise-
enese juures,” lausub Jehoova,
„et Bosra saab kohutavaks
vaatepildiks,^a varemeiks, teota-
tavaks ja neetavaks. Kõik tema
linnad jäävad igaveseks vare-
meisse.”^b

14 Ma olen kuulnud
Jehoova sõnumit,
käskjalg on saadetud
rahvaste juurde teatama:
„Kogunege kokku
ja astuge tema vastu,
valmistuge lahinguks!”^c

15 „Ma olen teinud
sind rahvaste seas
tähtsusetuks,
inimeste seas põlatuks.”^d

16 Sind on petnud
su kardetavus,
su südame ülbus,
sind, kes sa elad
kaljulõhedes,
asud kõrgeimal künkal.
Ehkki sa oled teinud oma
pesa kõrgele nagu kotkas,
toon ma sind sealt alla,”
lausub Jehoova.

17 „Edomist saab kohutav
vaatepilt.”^e Igaüks, kes temast
möödub, vaatab teda õudusega
ja vilistab kõiki tema hädasid
nähes. 18 Just nagu Soodo-
mas ja Gomorras ja nende naa-
berlinnades pärast nende se-
gipaiskamist,”^f lausub Jehoova,
„nõnda ei ela ka seal mitte keegi
ega asu sinna elama ükski
nimene.”^g

19 Keegi tuleb nagu lövi Jor-
dani-äärsest tihnikust, et rün-
nata rahulikku karjamaad.^h Ma
ajan ta sealt kohe minema.
Ma panen selle üle oma vali-
tu. Sest kes on minu sarnane?
Kes nõuab minult aru? Milline
karjane võiks seista minu ees?ⁱ

20 Seepärast kuulake Jehoova

PTK 49

a Jes 34:6
Jes 63:1
Jer 49:22
Am 1:12

b Ob 18
Mal 1:3

c Ob 1

d Ob 2–4

e Jer 49:13

f 1Mo 19:
24, 25

g Jes 34:6, 10

h Jer 4:7

i L 76:7
Jer 50:
44–46
Nah 1:6

Teine veerg

a Ob 9

b Mal 1:4

c 1Ku 9:26

d Jer 4:13

e Jer 48:40
Jer 49:13

f Jes 17:1
Am 1:3

g 4Mo 13:21
2Ku 17:24
Sak 9:1, 2

h Am 1:4

otsust Edomi kohta, tema mõt-
teid Teemani elanike kohta.^a

Tallekesed veetakse karjast
minema,
ta laastab nende pärast
nende karjamaad.^b

21 Nende langemise mürast
kõigub maa.

Kostab hädakisa!
Seda on kuulda lausa
Punase mereni.^c

22 Näe, ta sööstab alla
nagu kotkas,^d
laotab oma tiivad laiali
Bosra kohal.^e
Sel päeval on Edomi
sõjameeste süda
otsekui sünnitusvaludes
naise süda.”

23 Damaskuse kohta.^f
„Hamat^g ja Arpad jäävad
häbisse,
sest nad kuulevad halba
sõnumit.
Nad on muutunud araks.
Nad on kui mäslev meri,
mida ei saa vaigistada.”

24 Damaskus on kaotanud
julguse.
Ta on pöördunud
pögenema, teda on
haaranud kabuhirm.
Teda on vallanud ahastus
ja vaevavad valud
nagu sünnitajat.

25 Miks pole seda
ülilstatud linna,
rõõmulinna,
juba maha jäetud?

26 Väljakutel langevad
tema noored mehed,
sel päeval hukuvad
kõik sõjamehed,”
lausub vägede Jehoova.

27 „Ma süütan
Damaskuse müürid,
tuli neelab Ben-Hadadi
kindlustornid.”^h

28 Keedari^a kohta ja Haasori kuningriikide kohta, mille Babüloni kuningas Nebukadnetsar vallutas, ütleb Jehoova:

„Tõuske, minge üles Keedarisse, hävitage idamaa pojad.

29 Nende telgid ja karjad võetakse ära, samuti nende telgikangad ja kõik asjad.

Ka nende kaamelid viiakse minema.

Neile hüütakse: „Hirm on kõikjal!””

30 „Põgenege, pagege kaugele, varjuge sügavikku, Haasori elanikud,” lausub Jehoova.

„Babüloni kuningas Nebukadnetsar on sepsitsenud salanõu, mõelnud välja plaani teie vastu.”

31 „Tõuske ja minge rahva vastu, kes elab rahu ja julgesti!” lausub Jehoova. „Ei ole neil uksi ega riive. Nad elavad omaette.

32 Nende kaamelid röövitakse, nende suured karjad riisutakse.

Ma pillutan need põetudoimulised^b nelja tuule poole ning toon igast suunast nende peale õnnetuse,” lausub Jehoova.

33 „Haasorist saab šaakalite pesapaik, mis jääb laastatuks igavesti. Seal ei ela mitte keegi ega asu sinna elama ükski inimene.”

34 Juuda kuninga Sidkija^c valitsuse alguses tuli Jehoovalt prohvet Jeremijale Eelami^d kohta sõnum: 35 „Nii tea-

PTK 49

a 1Mo 25:13
Jes 42:11
Jes 60:7
Hes 27:21

b Jer 9:25, 26
Jer 25:17, 23

c 2Ku 24:18

d 1Mo 10:22
Jes 21:2
Jer 25:17, 25
Hes 32:24
Tn 8:2
Ap 2:8, 9

Teine veerg

a Jes 22:6

b Jer 25:17, 25

PTK 50

c Jes 13:1

d Jer 51:8
Ilm 14:8

e Jes 46:1
Jer 51:44

f Jes 13:17
Jer 51:11, 48

tab vägede Jehoova: „Ma murran katki Eelami vibu,^a tema jõuallika. 36 Ma toon Eelami peale neljast taeva äärest neli tuult ning annan eelamlased nende tuulte meelevalda. Pole rahvast, kelle sekka neid ei pillutataks.””

37 „Ma külvan eelamlastesse hirmu nende vaenlaste ees ja nende ees, kes jahivad nende elu, ning ma toon nende peale õnnetuse, oma tulise viha,” lausub Jehoova. „Ma saadan neile järele mõõga, kuni olen neile lõpu teinud.”

38 „Ma sean oma trooni Eelamisse^b ning hävitan sealt kuninga ja peamehed,” lausub Jehoova.

39 „Aga viimseil päevil kogun ma Eelami vangid kokku,” lausub Jehoova.

50 Jehoova sõnum Babüloni^c ja kaldealaste maa kohta, mille ta tegi teatavaks prohvet Jeremija kaudu.

2 „Rääkige sellest rahvaste keskel ja kuulutage seda! Pange püsti kogunemistähis ja kuulutage!

Ärge varjake midagi!
Õelge:

„Babülon on vallutatud,^d Beel häbistatud,^e Merodak on kohkunud. Tema kujud on häbistatud, tema jäledad ebajumalad^{*} on kohkunud.”

3 Sest tema kallale on tulnud rahvas põhjast.^f See rahvas teeb sellest maast kohutava vaatepildi.

50:2 * Heebrea sõna, mis on tõlgitud „jäledad ebajumalad”, on tõenäoliselt seotud sõnaga, mis tähendab väljahaiteid, ja sellega väljendati põlastust.

Mitte keegi ei ela seal.
Nii inimesed kui ka loomad
on põgenenud,
nad on läinud ära.”

4 „Neil päevil ja sel ajal tuleb Iisraeli rahvas ja ühes temaga Juuda rahvas,”^a lausub Jehoova. „Nad tulevad nuttes^b ja otsivad üheskoos oma Jumalat Jehoovat.^c **5** Nad küsivad teed Siionisse, näod selle poole,^d ja ütlevad: „Tulge, ühinagem Jehoovaga igavese lepingu alusel, mida ei unustata.”^e **6** Mu rahvas on nagu kari kadunud lambaid.^f Oma karjaste süül nad ekslevad.^g Need on ajanud nad mägedesse, mägedel ja küngastel uitavad nad ringi. Nad on unustanud oma puhkepaiga. **7** Kõik, kes neid kohtasid, õgisisid neid^h ja nende vaenlased ütlesid: „Meie pole süüdi. Nad on patustanud Jehoova vastu, kelles elab õigus, Jehoova vastu, kellele lootsid nende esiisad.””

8 „Põgenege Babülonist, lahkuge kaldealaste maalt!ⁱ Olge nagu juhtloomad karja ees!

9 Ma lasen põhja poolt Babüloni kallale tõusta vägevate rahvaste hulga.^j Nad tulevad tema vastu lahingukorda seatuna. Sealtpoolt nad vallutavad ta. Nende nooled on kui sõjamehe nooled, need võtavad talt lapsed.^k Need ei tule tühjalt tagasi.

10 Kaldea laastatakse!^l Kõik, kes teda rüüstavad, küllastuvad,^m lausub Jehoova.

11 „Sest te rõõmutsesiteⁿ ja juubeldasite, kui rüüstasite mu omandit.^o

PTK 50

a Jer 11:12

Jer 3:18

Ho 1:11

b Jer 31:8, 9

c Ho 3:5

d Jer 35:10

e Jer 31:31

f Jer 53:6

g Jer 10:21

Jer 23:2

Hes 34:2, 6

h L 79:6, 7

i Jer 48:20

Jer 51:6, 45

Sak 2:7

2Ko 6:17

Ilm 18:2, 4

j Jer 21:2

Jer 51:11, 27,

28, 48

Tn 5:28, 30

k Jer 13:17, 18

l Jer 25:12

Jer 27:6, 7

m Ilm 17:16

n Nu 1:21

o Jer 14:4-6

Jer 47:6

Jer 30:16

Teine veerg

a Jer 47:8

b Jer 13:20, 21

c Sak 1:15

d Jer 25:12

e Jer 51:37

f Jer 13:18

Jer 51:11

g Jer 51:35, 36

h Jer 51:58

i Jer 51:6, 11

j L 137:8

Ilm 18:6

k Jer 51:23

l Jer 13:14

Jer 51:9

m Jer 23:1

Jer 50:6

Hes 34:5

n Jer 2:15

o 2Ku 17:6

Jes 8:7

p 2Ku 25:1

2Aj 36:17

Jer 4:7

Te kepslesite nagu mullikad aasal,
hirusite nagu täkud.

12 Teie ema on jäänud häbisse.^a

Tema, kes teid sünnitas, on pettunud.

Ta on tühiseim rahvaste seas —
põuane maa ja kõrb.^b

13 Jehoova meelepaha tõttu ei asustata teda enam,^c

ta jääb täiesti lagedaks.^d

Igaüks, kes Babülonist möödub, vaatab teda õudusega

ja vilistab kõiki tema hädasid nähes.^e

14 Tulge lahingukorda seatuna ja rünnake Babüloni igast küljest,

kõik teie,
kes vinnastate vibu!

Ambuge tema poole, ärge säästke nooli,^f sest ta on patustanud Jehoova vastu.^g

15 Tooge tema ümber kuuldavale sõjahüüd.

Ta on alla andnud.

Ta sambad on kokku varisenud,
müürid maha lõhutud.^h

See on Jehoova kättemaks.ⁱ Makske talle kätte.

Tehke temale nii, nagu tema on teinud.^j

16 Kaotage Babülonist külvaja ja lõikusajal sirbiga lõikaja.^k

Igaüks pöördub julma mõõga eest oma rahva juurde, igaüks põgeneb oma maale.^l

17 Iisraellased on eksinud lambad.^m Lövid on nad karjast eemale ajanud.ⁿ Kõigepealt neelas nad Assüüria kuningas,^o siis järas nende luid Babüloni kuningas Nebukadnetsar.^p

18 Seepärast ütleb vägede Jehoova, Iisraeli Jumal: „Ma karistan Babüloni kuningat ja tema maad, nagu ma karistasin Assüüria kuningat.^a 19 Ma toon Iisraeli tagasi tema karjamaale.^b Karmelis ja Baasanis^c sööb ta rohtu, Efraimi^d ja Gileadi^e mägedel saab ta küllaseks.”

20 „Neil päevil ja sel ajal otsitakse Iisraeli süüd, kuid seda pole, Juuda patte, kuid neid ei leita, sest ma andestan neile, kelle ma alles jätan.”^f lausub Jehoova.

21 „Mine Merataimimaa* kallale ja Pekodi^g elanike kallale! Löödagu nad maha, tehtagu neile lõpp,” lausub Jehoova. „Tee kõik nii, nagu ma sind olen käskinud!

22 Sel maal on kuulda sõjakära, seal on suur häving.

23 Kuis küll on purustatud ja lõhutatud sepavasar, maa rahvaste hävitaja!^h Kuis küll on Babülonist saanud kohutav vaatepilt rahvaste seas!ⁱ

24 Ma seadsin sulle pünisene ja sa langesid selsesse, oh, Babülon, nõnda et sa ise ei teadnudki. Sind leiti ja võeti kinni,^j sest sa võitlesid Jehoova vastu.

25 Jehoova avab oma relvakambri ja toob sealt välja oma meelepaha relvad,^k

PTK 50

a 2Ku 19:35
Jes 14:25
Sef 2:13

b Jes 11:16
Jes 65:10
Jer 23:3
Jer 33:7
Hes 34:14
Mi 2:12

c Mi 7:14

d Jer 31:6

e Ob 19

f Jes 44:22
Jer 31:34
Mi 7:19

g Hes 23:22, 23

h Jes 14:5, 6
Jer 51:20

i Jer 51:41
Ilm 18:15, 16

j Jer 51:31
Tn 5:30
Ilm 18:8

k Jes 13:5
Jer 51:11

Teine veerg

a Jer 51:27

b Jer 50:10

c Jes 14:22, 23

d Jes 34:6, 7
Hes 39:18

e L 94:1
Jer 51:11

f Jer 50:14

g L 137:8
Jer 51:56

h Nu 3:64
Ilm 18:6

i Jes 14:13

j Jes 13:17, 18

k Jer 51:25

l Jes 14:13
Tn 4:30

sest kõrgeimal valitsejal vägede Jehooval on kaldealaste maal teha üks töö.

26 Tulge tema vastu kaugeist paigust,^a avage ta aidad.^b

Kuhjake ta hunnikusse nagu vili.

Tehke talle lõpp.^c

Ärgu jäägu talle kedagi!

27 Tapke kõik ta noored pullid,^d mingu nad tapale.

Häda neile, sest on tulnud nende päev, nende aruandmise aeg!

28 On kuulda nende häält, kes põgenevad,

kes on pääsenud Babüloni maalt,

et jutustada Siionis

meie Jumala Jehoova kätemaksust,

kätemaksust tema templi eest.^e

29 Kutsuge Babüloni kallale vibukütid,

kõik, kes vinnastavad vibu.^f

Jääge laagrisse tema ümber, ärgu keegi pääsegu pakku.

Tasuge talle tema tegusid mööda.^g

Tehke temale nii, nagu tema on teinud.^h

Sest ta on olnud ülbe Jehoova,

Iisraeli Püha vastu.ⁱ

30 Seepärast langevad ta väljakutel tema noored mehed,^j sel päeval hukuvad kõik ta sõjamehed,^k lausub Jehoova.

31 „Ma olen sinu vastu,^k sa jultunu,”^l lausub kõrgeim valitseja vägede Jehoova.

50:21 *Nimi Merataim tähendab „topeltmäss” või „topeltkibedus”.

- „Sinu päev tuleb, aeg, kui ma nõuan sinult aru.
- 32** Sina jultunu, sa komistad ja kukud, keegi ei aita sind üles.^a Ma süütan su linnades tule, mis neelab kõik su ümber.”
- 33** Nii ütleb vägede Jehoova: „Iisraeli ja Juuda rahvast rõhutakse. Nende vangistajad hoiavad neid kinni^b ega lase neid vabaks.^c
- 34** Ent nende lunastaja on tugev.^d Vägede Jehoova on tema nimi.^e Ta lahendab nende kohtuasja,^f et anda nende maale rahu^g ning ajada Babüloni elanikud segadusse.”^h
- 35** „Mõök on kaldealaste kallal,” lausub Jehoova, „Babüloni elanike, tema võimukandjate ja tarkade kallal.”ⁱ
- 36** Mõök on nende kallal, kes räägivad tühje sõnu,^{*} ja nad toimivad rumalalt. Mõök on tema sõjameeste kallal ja neid haarab hirm.^j
- 37** Mõök on nende hobuste ja sõjavankrite kallal, kõigi teiste rahvaste kallal tema keskel, nad muutuvad otsekui naisteks.^k Mõök on tema varanduste kallal, need riisutakse.^l
- 38** Häving on tema vete kohal, need kuivavad ära.^m Sest see on nikerdatud kujude maa.ⁿ

50:36 *Võib tõlkida ka „mõök on valeprohvetite kallal”.

- PTK 50
 a Jer 51:26
 b Jes 47:6
 c Jes 14:17
 d Jes 41:14
 Ilm 18:8
 e Jes 47:4
 f Nu 3:59
 g Jer 14:3, 4
 h Jer 51:24
 i Jer 47:13
 Jer 51:57
 Tn 5:7
 j Jer 51:30
 k Jer 13:8
 l Jer 45:3
 m Jer 44:27
 Jer 51:36, 37
 Ilm 16:12
 n Jer 46:1
 Jer 51:44, 52
 Tn 5:1, 4
- Teine veerg**
 a Jer 13:20, 21
 Jer 51:37
 Ilm 18:2
 b Jer 25:12
 Jer 51:43, 64
 c Jer 13:19
 d 1Mo 19:24, 25
 Ju 7
 e Jer 51:26
 f Jer 45:1
 Jer 51:11
 Jer 51:27, 28
 g Jer 13:5, 17
 h Jer 50:9
 i L 137:8
 Jes 13:17, 18
 j Jer 51:42
 k Jer 51:27
 l Jer 51:31
 m Tn 5:6
 n Jer 41:25
 o Jer 49:19–21

- ja nende kohutavad nägemused panevad nad hullunult käituma.
- 39** Seepärast hakkavad seal elama kõrbeasukad ühes ulguvate loomadega, samuti jaanalinnud.^a Seda ei asustata enam kunagi, sellest ei saa enam iial elupaika.”^b
- 40** „Just nagu Soodomas ja Gomorras^c ja nende naaberlinnades,^d mille Jumal segi paiskas,” lausub Jehoova, „nõnda ei ela ka seal mitte keegi ega asu sinna elama ükski inimene.^e
- 41** Näe, põhjast tuleb üks rahvas. Suur rahvas ja vägevad kuningad^f tõusevad maa äärtest.^g
- 42** Neil on käes vibud ja odad.^h Nad on julmad ja halastamatud.ⁱ Nende kisa on otsekui mere mühin,^j kui nad hobustel ratsutavad. Nad on seadnud end sinu vastu lahingukorda nagu üks mees, oh, Babüloni tütar.^k
- 43** Babüloni kuningani on jõudnud sõnum nende kohta,^l tema käed langevad rüppe.^m Teda valdab ahastus, valu otsekui sünnitajat.
- 44** Keegi tuleb nagu lövi Jordani-äärsest tihnikust, et rünnata rahulikku karjamaad. Ma ajan nad sealt kohe minema. Ma panen selle üle oma valitu.ⁿ Sest kes on minu sarnane? Kes nõuab minult aru? Milline karjane võiks seista minu ees?^o
- 45** Seepärast kuulake Jehoova

otsust Babüloni kohta,^a tema mõtteid kaldealaste maa kohta.

Tallekesed veetakse karjast minema, ta laastab nende pärast nende karjamaad.^b

46 Babüloni langemise mürast väriseb maa ja rahvad kuulevad hädakisa.”^c

51 Nii ütleb Jehoova:

„Ma lasen tõusta hävitava tuule Babüloni vastu^d ja Leb-Kamai* elanike vastu.

2 Ma saadan Babüloni tuulajad, kes teda tuulavad ja teevad ta maa tühjaks. Õnnetuspäeval tulevad nad igast küljest tema kallale.^e

3 Ärgu vibukütt enam vinnastagu vibu. Ärgu tõusku ükski, kel seljas soomusrüü. Äрге halastage ta noortele meestele.^f Hävitage kogu ta sõjavägi.

4 Nad langevad tapetuna kaldealaste maal, läbitorgatuna tema tänavail.^g

5 Iisrael ja Juuda ei jää leskedeks, nende Jumal, vägede Jehoova, ei jäta neid maha.^h Kuid kaldealaste maa on Iisraeli Püha silmis täis süüd.

6 Põgenege Babülonist, päästke oma elu!ⁱ Äрге hukkuge tema süü tõttu, sest see on Jehoova kättemaksuaeg.

PTK 50

a Jer 51:11

b Jes 13:1, 20
Jer 51:43

c Ilm 18:9

PTK 51

d Jer 50:9

e Jer 50:14, 29

f Jes 13:17, 18
Jer 50:30

g Jes 13:15

h L 94:14
Jes 44:21
Jer 46:28
Sak 2:12

i Jer 50:8
Sak 2:7
Ilm 18:4

Teine veerg

a Jer 25:12, 14
Jer 50:15

b Ilm 17:1, 2
Ilm 18:3

c Jer 25:15, 16

d Jes 21:9
Jes 47:9
Ilm 14:8

e Ilm 18:2, 9

f Jes 13:14

g Ilm 18:4, 5

h Mi 7:9

i Jer 50:28

j Jer 50:14

k Jes 13:17
Jes 45:1

l Jes 13:2

Ta maksab talle kätte tema tegude eest.^a

7 Babülon on kuldkarikas Jehoova käes, ta joodab purju kogu maa. Rahvad on selle seest veini joonud,^b seepärast on nad hullunud.^c

8 Äkitselt on Babülon langenud ja purustatud.^d Halage tema pärast!^e Võtke palsamit, et leevendada tema valu, ehk ta paraneb.”

9 „Me püüdsime Babüloni ravida, aga ta ei parane. Jätke ta ja mingem igaüks oma maale.^f

Kohtumõistmine tema üle ulatub taevani, see on tõusnud pilvedeni.^g

10 Jehoova on seadnud meile õigluse jalule.^h Tulge, jutustagem Siionis, mida meie Jumal Jehoova on teinud.”ⁱ

11 „Teritage nooled,^j haarake kilbid*! Jehoova on äratanud meedlaste kuningate vaimu,^k

sest ta kavatseb Babüloni hävitada. See on Jehoova kättemaks, kättemaks tema templi eest.

12 Pange püsti kogunemistähis,^l et minna Babüloni müüride vastu. Tugevdage valvet! Paigutage varitsejad! Jehoova on mõelnud välja plaani,

51:1 *Ilmselt nimi Kaldea salakirjas; tähendab „mu vastaste süda”.

51:11 *Teine võimalik tähendus: „täitke nooletuped”.

- ta teeb teoks, mis ta on töötanud Babüloni elanike kohta.”^a
- 13** „Oh, naine, kes elad suurte vete ääres^b ja kel on palju vara,^c sinu lõpp on saabunud, sinu kasuahnus on jõudnud viimse piirini.”^d
- 14** Vägede Jehoova on vandunud iseenda juures: „Ma täidan sind inimestega, keda on sama palju kui rohutirtse, nad hõiskavad sinu pärast võidukalt.”^e
- 15** Tema on oma jõuga loonud maa, tarkusega rajanud viljaka maa,^f mõistusega tõmmanud laiali taeva.^g
- 16** Kui ta laseb kõlada oma häält, siis taevaveed möllavad ja ta tõstab pilved maa äärtest. Ta paneb vihmaga välgud sähvima*, toob välja oma aitadest tuule.^h
- 17** Kõik inimesed käituvad arutult, neil pole tarkust. Iga kullassepp jääb nikerdatud kuju pärast häbisse,ⁱ sest tema valatud kujud on pettus, neis pole eluvaimu.^j
- 18** Need on tühisus,^k need on naeruväärsus. Kui tuleb nende aruandmise päev, nad hukuvad.
- 19** Aga Jaakobi pärandiosa, tema Jumal, ei ole nende sarnane,

51:16 *Teine võimalik tähendus: „avab vihmale väravad”.

- PTK 51
a Ilm 17:17
b Ilm 17:1, 15
c Jes 45:3
Jer 50:37
d Hab 2:9
Ilm 18:11, 12
Ilm 18:19
e Jer 50:15
f L 93:1
L 104:24
g L 136:5
Õp 3:19
Jes 40:22
Jer 10:12–16
h L 135:7
i Jes 44:11
j Hab 2:19
k Jes 41:29
Jer 14:22
- Teine veerg
a 5Mo 32:9
b Jes 47:4
c L 137:8
d Jer 50:31
e Jer 25:9
f Jer 50:13, 40
Ilm 18:21
g Jes 13:2
Jer 51:12

- sest tema on kõige looja ja oma omandi sau.^a
Tema nimi on Vägede Jehoova.”^b
- 20** „Sina oled mulle sõjanui, lahingurelv, sinuga ma purustan rahvad. Sinuga ma hävitan kuningriigid.
- 21** Sinuga ma purustan hobuse ja ratsaniku, sõjavankri ja selles sõitja.
- 22** Sinuga ma purustan mehe ja naise, eaka mehe ja poisi, noore mehe ja naise.
- 23** Sinuga ma purustan karjase ja tema karja, põllumehe ja paarisrakendi, maavalitsejad ja asevalitsejad.
- 24** Ma tasun Babülonile ja kõigile Kaldeea elanikele nende kurjuse eest, mis nad on teinud Siionis teie silme all,”^c lausub Jehoova.
- 25** „Ma olen sinu vastu,^d oh, hukatuslik mägi,” lausub Jehoova, „kes sa hävitasid kogu maa.”^e
Ma tõstan sinu vastu oma käe, veeretan su kaljudelt alla ja teen sinust põlenud mäe.”
- 26** „Sinust ei võeta nurgakivi ega kivi alusmüüri jaoks, sa jääd laastatuks igavesti,”^f lausub Jehoova.
- 27** „Pange maal püsti kogunemistähis!^g
Puhuge sarve rahvaste seas!
Valmistage rahvad ette sõjaks tema vastu!

- Kutsuge ta kallale Ararati,^a
Minni ja Askenase^b
kuningriik!
Määrake värbamisülem!
Tulgu ta vastu hobused
nagu rohutirtsuvastsed.
- 28** Valmistage rahvad ette
sõjaks tema vastu,
Meedia^c kuningad,
võimukandjad
ja kõik asevalitsejad,
kogu nende valduses olev
maa.
- 29** Maa väriseb ja rappub,
sest Jehoova viib täide oma
mõtted Babüloni kohta —
muuta see maa
kohutavaks vaatepildiks,
elaniketa paigaks.^d
- 30** Babüloni sõjamehed
on lakanud sõdimast.
Nad istuvad kindlustes,
nende jõud on kadunud.^e
Nad on otsekui naised.^f
Tema kodud on leekides,
riivid murtud.^g
- 31** Kuller jookseb vastu
kullerile,
käskjalg käskjalale,
et teatada Babüloni
kuningale, et ta linn on
igast küljest vallutatud,^h
- 32** et koolmed on hõivatud,ⁱ
papüüruslaevad põletatud
ja sõjamehed hirmul.”
- 33** Nii ütleb vägede Jehoova,
Israeli Jumal:
„Babüloni tütar on nagu
viljapeksuplats.
On aeg ta kõvaks tampida.
Õige pea tuleb tema
lõikusaeg.”
- 34** „Babüloni kuningas
Nebukadnetsar
on mind alla neelanud.^j
Ta on mind
segadusse ajanud,
teinud minust tühja nõu.

PTK 51

a 1Mo 8:4

b 1Mo 10:2, 3
Jer 50:41c Jes 13:17
Tn 5:30, 31d Jes 13:13, 19
Jer 50:13
Jer 50:39, 40

e Jes 13:7

f Jer 50:37

g L 107:16
Jes 45:2h Jes 47:11
Jer 50:24, 43i Jes 44:27
Jer 50:38
Ilm 16:12j 2Aj 36:17, 18
Jer 50:17

Teine veerg

a Jer 51:44

b L 137:8
Jer 50:29

c Jer 50:34

d 5Mo 32:35

e Jes 44:27
Jer 50:38f Jer 25:12
Jer 50:15

g Jes 13:19, 22

h Jer 50:13, 39

i Tn 5:1, 4

j Jer 25:17, 27
Jer 51:57

k Jer 25:17, 26

l Jes 13:19
Jer 49:25
Tn 4:30

Ta on mu alla neelanud
nagu suur madu,^a
täitnud oma kõhu kõige
heaga, mis mul oli.
Ta on mu minema uhtunud.

- 35** „Tulgu Babüloni peale
vägivald, mida ta
on tarvitanud minu
ja mu keha kallal!”
ütleb Siioni elanik.^b
„Tulgu mu veri
Kaldea elanike peale!”
lausub Jeruusalemm.”
- 36** Seepärast ütleb
Jehoova nii:
„Ma ajan su kohtuasja^c
ja maksan su eest kätte.^d
Ma kuivatan ära tema mere
ja teen kuivaks
tema kaevud.^e
- 37** Babülonist saab
kivihunnik,^f
šaakalite pesapaik,^g
kohutav vaatepilt ja
vilistamise põhjus,
keegi ei ela seal.^h
- 38** Nad mõirgavad üheskoos
nagu noored lõvid.
Nad urisevad
nagu lõvikutsikad.”
- 39** „Kui neil tekib himu, siis ma
korraldan neile pidusöögi
ja joodan nad purju,
et nad võiksid juubeldada.ⁱ
Siis vajuivad nad
igavesse unne,
millest nad enam ei ärka,^j
lausub Jehoova.
- 40** „Ma viin nad tapale
nagu lambad,
nagu jäärad
ühes sikkudega.”
- 41** „Kuis küll on Seesak*
vallutatud,^k
kuis küll alistatud linn,
mida ülistasid kõik
rahvad!”

51:41 *Ilmselt nimi Paabel (Babülon) sa-
lakirjas.

- Kuis küll on Babülon
saanud rahvaste seas
kohutavaks vaatepildiks!
- 42** Meri on tõusnud
üle Babüloni,
rohked lained katavad ta.
- 43** Tema linnadest on saanud
kohutav vaatepilt,
põuane maa ja kõrb,
maa, kus keegi ei ela ja kust
ükski inimene läbi ei käi.^a
- 44** Ma karistan Beeli^b
Babülonis,
kisun ta suust välja kõik,
mis ta on alla neelanud.^c
Rahvad ei voola enam
ta juurde,
Babüloni müürid langevad.^d
- 45** Minge välja tema keskelt,
minu rahvas!^e
Päästke igaüks oma elu^f
Jehoova tulise viha eest.^g
- 46** Ärgu muutugu teie süda
araks maal kostva
sõnumi pärast.
Ühel aastal sõnum tulebki,
järgmisel aastal veel
teine sõnum,
et maal lokkab vägivald
ning valitseja on
valitseja vastu.
- 47** Tulevad päevad,
kui ma võtan ette Babüloni
nikerdatud kujud.
Kogu tema maa
jääb häbisse,
kõik tema mahalöödud
langevad tema keskel.^h
- 48** Babüloni pärast hõiskavad
võidurõõmsalt
taevas ja maa ning kõik,
mis neis on,ⁱ
sest põhja poolt tulevad
tema kallale hävitajad,^j
lausub Jehoova.
- 49** „Babüloni käe läbi
ei langenud üksnes
Iisraeli surmasaanud,^k

PTK 51

a Jes 13:1, 20
Jer 50:39b Jes 46:1
Jer 50:2c 2Aj 36:7
Esr 1:7
Jer 51:34
Tn 1:1, 2

d Jer 51:58

e Jes 48:20
Ilm 18:4f Jer 51:6
Sak 2:7

g Jes 13:13

h Jes 13:15
Tn 5:30i Jes 44:23
Jes 48:20
Jes 49:13
Ilm 18:20j Jer 50:3
Jer 50:41k Jer 50:17
Jer 51:24

Teine veerg

a Jer 50:8
Ilm 18:4b Esr 1:3
L 137:5c L 79:1
Nu 1:10

d Jes 13:15

e Jes 14:13
Tn 4:30

f Jer 50:10

g Jes 13:6

h Jer 50:22, 23

i Jes 21:2

j Jer 50:36

k 5Mo 32:35
L 94:1
Jes 34:8
Jer 50:29
Ilm 18:5

l L 137:8

- Babülonis langesid ka
kogu maa mahalöödud.
- 50** Teie, mõõga eest pääsenud,
minge edasi,
ärge peatuge.^a
Kaugel olles pidage meeles
Jehoovat,
olgu Jeruusalemm
teil südames.”^b
- 51** „Me oleme häbistatud,
me oleme kuulnud
solvanguid.
Alandus katab meie nägu,
sest võõrad on tulnud
Jehoova koja pühade
paikade kallale.”^c
- 52** „Seepärast tulevad päevad,
kui ma võtan ette tema
nikerdatud kujud
ja kogu tema maal
ägavad haavatud.”
lausub Jehoova.^d
- 53** „Isegi kui Babülon
tõuseks taevasse,^e
isegi kui ta kindlustaks
oma kõrguvaid kindlusi,
saadan mina
ta kallale hävitajad,”^f
lausub Jehoova.
- 54** „Kuulake! Babülonist
kostab hädakisa,^g
kaldealaste maalt
suure hävingu müra,^h
55 sest Jehoova
hävitab Babüloni,
vaigistab tema kõva kõra.
Nende lained mõirgavad
nagu suured veed,
on kuulda
nende hääle kõma.
- 56** Babüloni kallale
tuleb hävitaja,ⁱ
tema sõjamehed
vangistatakse,^j
nende vibud purustatakse,
sest Jehoova on
kättemaksu Jumal.^k
Ta tasub kindlasti!

57 Ma joodan purju tema võimukandjad ja targad,^a tema valitsejad, asevalitsejad ja sõjamehed.

Nad vajuvad igavesse unne, millest nad enam ei ärka,^b lausub kuningas, kelle nimi on Vägede Jehoova.

58 Nii ütleb vägede Jehoova: „Kuigi Babüloni müürid on paksud, lammutatakse need maha,^c kuigi tema väravad on kõrged, süüdatakse need põlema. Rahvad rügavad asjata, rahvahõimude vaev läheb üksnes tuleroaks.”^d

59 Prohvet Jeremija andis Serajale, Mahseja poja Neerija^e pojale, ühe ülesande, kui see läks koos Juuda kuninga Sidkijaga tema neljandal valitsusaastal Babüloni. Seraja oli varustusülem. 60 Jeremija pani ühte raamatusse kirja kogu selle õnnetuse, mis pidi Babüloni tabama, kõik Babüloni kohta kirjutatud sõnad. 61 Jeremija ütles Serajale: „Kui sa jõuad Babüloni ja näed seda oma silmaga, siis loe kõik need sõnad ette. 62 Siis ütle: „Oo, Jehoova, sina oled oelnud, et see paik hävitatakse, nii et siia ei jää ühtegi elanikku, ei inimest ega looma, ja et see jääb laastatuks igavesti.”^f 63 Kui sa oled selle raamatu ette lugenu, siis seo selle külge kivi ja viska see Eufrati jõkke. 64 Seejärel ütle: „Nii vajub põhja Babülon ega tõuse enam kunagi^g õnnetuse pärast, mis ma tema peale toon. Nad ainult väsitavad end.”^h

PTK 51

a Jer 25:27

b Jer 51:39

c Jer 50:15
Jer 51:44

d Hab 2:13

e Jer 32:12
Jer 36:4
Jer 45:1f Jes 13:1, 20
Jes 14:23
Jer 50:3, 39
Jer 51:29, 37

g Ilm 18:21

h Jer 51:58

Teine veerg

PTK 52

a 2Ku 24:17–20
2Aj 36:11, 12

b 2Ku 23:31

c 2Ku 24:1
2Aj 36:5d 3Mo 26:33
5Mo 31:16, 17e 2Aj 36:11, 13
Hes 17:15f 5Mo 28:52
2Ku 25:1, 2
Jes 29:3
Jer 39:1
Hes 4:1, 2
Hes 21:21, 22

g Jer 39:2

h 5Mo 28:
53–57
2Ku 25:3–7
Jes 3:1
Hes 4:16

i Jer 39:4–7

j Jer 24:8
Jer 34:21
Jer 37:17
Jer 38:18

Siin lõppevad Jeremija sõnad.

52 Sidkija^a oli kuningaks saades 21-aastane ja ta valitses Jeruusalemmas 11 aastat. Tema ema oli Hamutal,^b Libnast pärit Jeremija tütar. 2 Sidkija tegi Jehoova silmis kurja, toimides kõiges Joojakimi moodi.^c 3 Kõik see sündis Jeruusalemmas ja Juudas Jehoova viha tõttu ning lõpuks heitis ta nad oma palge eest ära.^d Sidkija aga tõstis Babüloni kuninga vastu mässu.^e 4 Sidkija valitsuse 9. aastal 10. kuu 10. päeval tuli Babüloni kuningas Nebukadnetsar kogu oma sõjaväega Jeruusalemma vastu. Nad löid laagri üles ja ehitasid linna ümber piiramisvalli.^f 5 Linn oli piiramisrõngas kuni kuningas Sidkija 11. valitsusaastani.

6 4. kuu 9. päevaks^g oli nälg linnas võimust võtnud ja maa rahval polnud enam toitu.^h 7 Siis murti linnamüürist läbi ning kõik sõjamehed põgenesid linnast öö varjus topeltmüüri värava kaudu, mis oli kuninga aia juures, kuigi kaldealased olid linna ümber, ning nad läksid edasi mööda Araba teed.ⁱ 8 Kaldealaste sõjavägi hakkas Sidkijat^j taga ajama ja sai ta kätte Jeeriko kõrbetasandikul ning kõik kuninga sõjasalgad jooksid tema juurest laiali. 9 Kaldealased võtsid kuninga kinni ja viisid ta Babüloni kuninga juurde Hamatimaale Riblasse ning mõistsid tema üle kohut. 10 Babüloni kuningas tappis Sidkija silme ees tema pojad, samuti tappis ta Riblas kõik Juuda

peamehed. **11** Siis tegi Babülioni kuningas pimedaks Sidkija silmad,^a pani ta vaskahelaise, viis Babülioni ja hoidis teda van- gis kuni ta surmani.

12 5. kuu 10. päeval, nimelt Babülioni kuninga Nebukadnetsari 19. aastal, tuli Babülioni kuninga ihukaitsepealik Nebusaradan Jeruusalemma.^b **13** Ta põletas maha Jehoova koja,^c kuningakoja ja kõik majad Jeruusalemmas, ka kõik suured majad. **14** Kogu kaldealaste sõjavägi, kes oli koos ihukaitsepealiku, kiskus maha Jeruusalemma müüri.^d

15 Ihukaitsepealik Nebusaradan viis pagendusse osa alamrahvast ja teised linna allesjäänud, samuti ülejoosikud, kes olid asunud Babülioni kuninga poolele, ja järelejäänud käsitöomeistrid.^e **16** Aga osa maa vaestest jättis ihukaitsepealik Nebusaradan maale alles ning pani nad viinamägesid harima ja pani neile peale tööko- hustuse.^f

17 Kaldealased purustasid Jehoova koja vaskambad,^g ka vankrid^h ja vaskmere,ⁱ mis olid Jehoova kojast, ning viisid kogu vase Babülioni.^j **18** Nad võtsid kaasa ka tuhanõud, kühvlid, leegikustutajad, kausid,^k peekrid^l ja kõik vaskriistad, mida oli kasutatud templeteenistuses. **19** Ihukaitsepealik võttis kaasa puhtast kullast ja puhtast hõbedast kausid,^m sõepan- nid, vaagnad, tuhanõud, lambi- jalad,ⁿ peekrid ja karikad.^o **20** Vaske, millest olid olnud tehtud 2 sammast, meri, 12 vaskpulli,^p millele meri toetus, ja vankrid, mille kuningas Saalomon oli lasknud teha Jehoova

PTK 52

a Hes 12:13

b 2Ku 25:8-10

c 1Ku 9:8
2Aj 36:17, 19
L 74:8
L 79:1
Jer 26:18
Nu 2:7
Hes 24:21

d Jer 39:8

e 2Ku 25:11, 12
Jer 39:9, 10

f 2Ku 25:22

g 1Ku 7:15, 21

h 1Ku 7:27

i 1Ku 7:23
2Aj 4:11-15j 2Ku 25:13-16
Jer 27:19, 22

k 1Ku 7:45

l 2Aj 4:19, 22

m 1Ku 7:50

n 1Ku 7:48, 49

o 2Aj 24:14
2Aj 36:18

p 1Ku 7:23, 25

Teine veerg

a 1Ku 7:15-20

b 2Aj 3:15

c 2Aj 3:16
2Aj 4:13d 1Aj 6:14
Esr 7:1e Jer 21:1, 2
Jer 29:25

f 2Ku 25:18-21

g 2Ku 25:6
Jer 52:10h 3Mo 18:25
3Mo 26:33
5Mo 28:36
Jes 24:3
Jer 25:9

i 2Ku 24:12, 14

j Jer 32:1

k Jer 6:9

koja jaoks, oli nii palju, et seda ei suudetud kaaludagi.

21 Sammaste kõrgus oli 18 künart^a, samba ümber ula- tus 12 künra^b pikkune möödu- nõõr^a ja seina paksus oli 4 sõrme^a. Seest olid need õõn- sad. **22** Samba otsas olev kapi- teel^a oli vasest ja selle kõrgus oli 5 künart^a.^b Võrestik ja granaatõunad ümber kapiteeli olid vasest. Teine sammast oli sama- sugune, ka sellel olid granaatõu- nad. **23** Granaatõunu oli külge- del 96, kokku oli neid võrestikul ümberringi 100.^c

24 Ihukaitsepealik võttis kaa- sa peapreester Seraja,^d temast järgmise preestri Sefanja^e ja kolm väravavalvurit.^f **25** Linnast võttis ta kaasa ka ühe õu- konnaametniku, kes oli sõduri- te ülevaataja, seitse kuninga lähikondset, kes linnast leiti, väe- pealiku kirjutaja, kes värvas maa rahvast, ja maa lihtrahva seast 60 meest, kes veel linnas olid. **26** Ihukaitsepealik Nebusaradan viis nad Riblasse Babü- lioni kuninga juurde. **27** Babü- lioni kuningas tappis nad Hama- timaal Riblas.^g Nii viidi Juuda oma maalt pagendusse.^h

28 See on nende inimeste arv, kelle Nebukadnetsar pa- gendusse viis: 7. valitsusaastal 3023 juuti.ⁱ

29 Nebukadnetsari 18. va- litsusaastal^j viidi Jeruusalem- mast ära 832 inimest.

30 Nebukadnetsari 23. valit- susaastal viis ihukaitsepealik Nebusaradan pagendusse 745 juuti.^k

Kokku pagendati 4600 ini- mest.

52:21 *8 m. (Vt lisa B14.) ^a5,3 m. [△]7,4 cm. 52:22 *Samba kunstiliselt ku- jundatud ülaosa. ^b2,2 m.

31 Juuda kuninga Joojakini^a 37. pagendusaastal 12. kuu 25. päeval, sel aastal, kui Evil-Merodak Babüloni kuningaks sai, vabastas ta Juuda kuninga Joojakini vanglast.^b 32 Ta rääkis temaga lahkelt ja tõstis tema trooni kõrgemale teiste kuningate oma-

PTK 52

a 2Ku 24:8

Jer 24:1

Jer 37:1

Mt 1:11

b 2Ku 25:27-30

dest, kes olid koos temaga Babülonis. 33 Joojakin võttis seljast vangiriided ja sõi sealtpeale kõik oma elupäevad leiba kuninga lauas. 34 Babüloni kuningas hoolitses tema toidulaua eest kõigil ta elupäevil, päevast päeva kuni tema surmani.

NUTULAULUD

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Jeruusalemm on kui lesknaine
Istub hüljatuna üksilduses (1)
Siioni rängad patud (8, 9)
Jumal on hüljanud Siioni (12-15)
Keegi ei lohuta Siionit (17)</p> <p>2 Jehoova viha Jeruusalemma vastu
Ei mingit halastust (2)
Jehoovast on saanud talle kui vaenlane (5)
Pisarad Siioni pärast (11-13)
Möödujad põlgavad seda kunagist ilusat linna (15)
Vaenlased rõomustavad Siioni langemise üle (17)</p> <p>3 Jeremija tunded ja lootus
„Ootan kannatlikult” (21)
Jumala halastus on uus igal hommikul (22, 23)
„Hea on Jehoova sellele, kes loodab tema peale” (25)</p> | <p>„Hea on mehel kanda iket oma nooruses” (27)
Jumal on pilvega tõkestanud tee enda juurde (43, 44)</p> <p>4 Jeruusalemma piiramise kohutavad tagajärjed
Toidupuudus (4, 5, 9)
Naised keedavad oma lapsi (10)
Jehoova on valanud välja oma viha (11)</p> <p>5 Rahva palve linna taastamise pärast
„Mõttele sellele, mis meiega on juhtunud” (1)
„Häda meile, sest oleme pattu teinud!” (16)
„Too meid tagasi enda juurde, Jehoova” (21)
Olgu kõik nii kui enne (21)</p> |
|---|---|

1 Millises üksilduses istub küll linn, mis kihas inimestest!^a
Temast on saanud kui lesk, temast,

1:1 *Peatükid 1–4 on kaebelaulud, mis on üles ehitatud akrostihhonina, nii et nende salvide esitähedest moodustub heebrea tähestik.

PTK 1

a L 122:3, 4

Teine veerg

a 1Ku 4:20

b 5Mo 28:

15, 48

2Ku 25:11, 12

c Nu 1:16

d Jer 4:30

Hes 16:37

kes oli rahvaste seas elanikest tulvil.^a
Maakondade valitsejanna on sunnitud orjama.^b

☞ [beet]

2 Ta nutab öösel kibedasti,^c tema põskedel voolavad pisarad.
Ükski tema armsam ei lohuta teda.^d

Kõik ta sõbrad on ta reetnud,^a neist on saanud ta vaenlased.

‡ [gimel]

- 3** Juuda on läinud pagendusse,^b sattunud viletsusse ja ränka orjusse.^c

Ta peab elama rahvaste keskel,^d ta ei leia hingamispaika.

Hädaajal langes ta kõigi oma tagakiusajate kätte.

‡ [dalet]

- 4** Siionisse viivad teed leinavad, sest keegi ei tule püha pidama.^e

Kõik tema väravad on lõhutud,^f ta preestrid ohkavad.

Tema neitsid kurvastavad, ta ise on kibedas ahastuses.

‡ [he]

- 5** Ta vastastest on saanud ta isandad, ta vaenlased on muretud.^g

Sest Jehoova on saatnud ta õnnetusse tema paljude üleastumiste pärast.^h

Ta lapsed on läinud vangi oma vastase ees.ⁱ

‡ [vav]

- 6** Siioni tütar on kaotanud kogu oma hiilguse.^j

Tema peamehed on kui hirved, kes ei leia rohumaad, nad sammuvad kurnatult tagaajaja ees.

‡ [zajin]

- 7** Oma kitsikuse ja kodutuse päevil meenub Jeruusalemmale

kogu tema kunagine vara.^k Kui ta rahvas langes vastase kätte ja tal polnud aitajat,^l

nägid vastased teda ja naersid tema langemist.^m

‡ [heet]

- 8** Jeruusalemm on rängalt patustanud,ⁿ

PTK 1

a Jer 30:14

b 3Mo 26:33
2Ku 24:14, 15
2Ku 25:21
Jer 39:9
Jer 52:27

c Jer 17:4

d 5Mo 28:64

e Am 8:10

f Jes 3:26

g Sak 1:15

h 2Aj 36:15, 16
Neh 9:33
Tn 9:7, 16

i Jer 39:9
Jer 52:30

j Hes 24:21

k 1Ku 10:27

l Jer 52:4

m L 137:7
Nu 2:16

n Jes 1:4
Jes 59:2
Hes 22:4

Teine veerg

a Jer 13:22
Hes 23:29

b Jer 4:31

c Jer 8:7

d Jer 50:29

e Jer 52:17, 19
Tn 1:1, 2

f 2Aj 36:17, 18
L 74:7
Jer 52:13

g Jer 38:9
Jer 52:6
Nu 2:12
Nu 4:4

h Jer 21:7

i L 102:3

seepärast on ta saanud jäleduseks.

Kõik, kes teda austasid, kohtlevad teda põlgusega, sest nad on näinud tema alastust.^a

Ka ta ise ägab,^b keerab häbis selja.

‡ [teet]

- 9** Ebapuhtus on tema hõlmadel.

Ta ei mõelnud oma tulevikule.^c

Tema langemine oli jahmatav, keegi ei lohuta teda.

Oh, Jehoova, vaata mu häda, sest vaenlane suurustab!^d

‡ [jood]

- 10** Kogu tema varanduse peale on vastane pannud oma käe.^e

Ta on näinud rahvaid sisenemas ta pühamusse,^f neid, keda sa pole lubanud oma kogudusse.

‡ [kaf]

- 11** Kogu ta rahvas ohkab, otsib leiba,^g on andnud oma kalli vara toidu eest, et elus püsida. Näe, Jehoova, minust* on saanud justkui kõlvatu naine!

‡ [lamed]

- 12** Kas kõigile teile, kes mööda lähete, on see ükskõik? Vaadake ja nähke!

Kas on sellist valu nagu see, millega mind karistati, millega Jehoova pani mind kannatama oma tulise viha päeval?^h

‡ [mem]

- 13** Kõrgustest saatis ta tule mu luudesse,ⁱ ta alistab need kõik.

1:11 *Isikustatud Jeruusalemm, millest enne räägiti tema-vormis.

Ta laotas võrgu mu jalgele,
pani mind taganema.
Ta tegi minust hüljatud
naise.

Ma põen kogu päeva.

י [nun]

- 14** Mu üleastumised on kui ike,
kõidetud kokku ta enda
käega.

Need on pandud mu turjale,
mu jõud on raugenud.

Jehoova on andnud mind
nende kätte, kelle vastu
ma ei saa.^a

כ [samekh]

- 15** Jehoova heitis mu keskelt
välja kõik mu vägimehed.^b
Ta kutsus mu vastu
rahvakogu, et purustada
mu noored mehed.^c

Jehoova sõtkus Juuda neit-
silikku tütart surutõrres.^d

א [ajin]

- 16** Ma nutan selle kõige
pärast,^e mu silmist
voolavad pisarad.
Must kaugel on need, kes
võiksid mind lohutada
ja mu hinge kosutada.
Mu pojad on alistatud,
vaenlane võidutseb.

פ [pe]

- 17** Siion sirutab käed,^f kuid
keegi ei lohuta teda.
Jehoova on käsutanud
Jaakobi vastu kõik ta
ümberkaudsed vastased.^g
Jeruusalemm on saanud
neile jäleduseks.^h

צ [tsadee]

- 18** Jehoova on õiglane,ⁱ
ma olen ju tõrkunud
ta käskude vastu.^j
Kuulge, kõik rahvad,
vaadake mu valu!
Mu neitsid ja noored mehed
on vangi viidud.^k

PTK 1

a 3Mo 26:37
Hes 11:9

b 2Ku 24:14, 15

c 2Aj 36:17

d Ilm 14:19
Ilm 19:15

e Jer 31:15

f Jer 4:31

g 5Mo 28:49
2Ku 24:1, 2
2Ku 25:1

h Nu 1:8

i Neh 9:33
Tn 9:7

j 1Sa 12:14, 15

k 5Mo 28:32

Teine veerg

a Jer 30:14

b 2Ku 25:3
Jer 38:9

c L 107:11
Jes 1:2
Jes 63:10

d 5Mo 32:25
Jer 15:2

e Hes 25:6, 7
Ob 12

f Jes 13:19
Jer 25:12–14
Jl 3:19

g L 137:8, 9
Jes 51:22, 23

h Jer 51:35

PTK 2

i Nu 2:15

j 1Aj 28:2
L 132:7
Jes 60:13

ק [koof]

- 19** Ma kutsusin oma
armsamaid,
kuid nad reetsid mu.^a
Mu preestrid ja linnavane-
mad hukkusid linnas,
kui otsisid toitu,
et elus püsida.^b

ר [reeš]

- 20** Jehoova, ma olen suures
hädas!
Mu sisemus käärib.
Mu süda ahastab, sest olen
kõvasti tõrkunud.^c
Väljas võttis mõök mu lap-
sed,^d ka majas on surm.

ש [šin]

- 21** Rahvas kuuleb mu ohkeid,
kuid keegi ei lohuta mind.
Kõik mu vaenlased on
kuulnud mu õnnetusest.
Nad rõõmustavad, sest sina
oled selle toonud.^e
Kuid sa tood päeva,
mida oled kuulutanud,^f
mil nemad saavad
selliseks kui mina.^g

ת [tav]

- 22** Tulgu kogu nende kurjus
sinu ette, kohtle neid
karmilt,^h
nagu sa kohtlesid karmilt
mind kõigi mu
üleastumiste pärast.
Sest mu ohkeid on palju ja
mu süda on haige.

א [alef]

- 2** Kuis küll Jehoova on
katnud oma vihapiilvega
Siioni tütre!
Ta on heitnud Iisraeli ilu
taevast maa peale.ⁱ
Oma vihapäeval ei mõelnud
ta oma jalajärile.^j

ב [beet]

- 2** Jehoova on halastuseta
neelanud kõik Jaakobi
elupaigad.

Oma raevus on ta maha
kiskunud Juuda tütre
kindlused.^a

Ta on paisanud kuningriigi
ja selle peamehed
häbistatult maha.^b

𐤅 [gimel]

- 3** Tulises vihas raius ta maha
kõik Iisraeli sarved*,
tõmbas oma parema käe
vaenlase lähenedes
tagasi.^c

Ta põles Jaakobis kui tuli,
mis neelab kõik enda
ümber.^d

𐤆 [dalet]

- 4** Ta on vinnastanud vibu kui
vaenlane, ta parem käsi
on valmis kui vastasel,^e
ta tappis kõik, kes olid
meile kallid.^f

Siioni tütre telki valas ta
oma raevu nagu tuld.^g

𐤇 [he]

- 5** Jehoovast on saanud
otseku vaenlane,^h
ta on neelanud alla Iisraeli,
neelanud kõik tema tornid,
hävitanud kõik tema
kindlused.

Juuda tütre on ta pannud
leinama ja halama.

𐤈 [vav]

- 6** Ta rüüstab oma lehtmajaⁱ
nagu aiaonni.
Pühapidamisele on ta
teinud lõpu.^j

Jehoova on lasknud
unustada Siionis pühad
ja hingamispäevad,
täis tulist meelepaha,
põlgab ta kuningat ja
preestrit.^k

𐤉 [zajin]

- 7** Jehoova on tõuganud ära
oma altari,

PTK 2

a 5Mo 28:52
Mi 5:11

b Jes 39:7
Jes 43:28
Hes 21:26, 27

c L 74:10, 11

d 5Mo 32:22
Jes 42:25
Jer 7:20

e 5Mo 28:63
Jes 63:10
Jer 21:5

f 2Ku 25:21

g Jer 4:4
Jer 10:20

h Jer 30:14

i 2Ku 25:8, 9
2Aj 36:19
Jes 63:18
Jes 64:11

j Nu 1:4

k Jer 52:24, 27

Teine veerg

a 3Mo 26:31
Jer 26:6
Jer 52:12, 13
Hes 24:21
Mi 3:12

b 2Aj 36:19

c L 74:4

d 2Ku 25:10
Jer 39:8

e 2Ku 21:13
Jes 28:17

f Neh 1:3
Jer 14:2

g 5Mo 28:
15, 36
2Ku 24:15
2Ku 25:7
Nu 4:20
Hes 12:13
Tn 1:3, 6

h L 74:9
Jer 23:16
Hes 7:26

i Jes 3:26

j Jer 6:28
Hes 7:18

k Nu 3:48

l Jer 14:17

m Jer 11:22
Nu 2:19
Nu 4:4

ta on hüljanud
oma pühamu.^a

Ta on andnud
kindlustornide müürid
vaenlaste kätte.^b

Jehoova kojast kostab
nende hääl^c nagu
pühadehüüd.

𐤏 [heet]

- 8** Jehoova otsustas hävitada
Siioni tütre müüri.^d

Ta tõmbas laiali
möödunööri.^e

Ta ei hoidnud kätt tagasi
hävingut toomast.

Kaitsevalli ja müüri on
ta pannud leinama,
need on kaotanud
oma vägevuse.

𐤐 [teet]

- 9** Väravad on vajunud
maasse.^f

Riivid on ta hävitanud
ja murdnud.

Kuningas ja peamehed
on rahvaste seas.^g

Seadust ei ole, prohvetidki
ei saa Jehoovalt
nägemusi.^h

𐤑 [jood]

- 10** Siioni tütre vanemad
istuvad vaikides maas.ⁱ
Nad raputavad mulda pähe
ja kannavad kotiriidet.^j

Jerusalemma tütreid on
langetanud pea maani.

𐤒 [kaf]

- 11** Mu silmad on pisaraist
kurnatud,^k

mu sisemus käärib.

Mu maks on valatud maa
peale mu rahva tütre*
langemise pärast,^l

sest linnaväljakutel nõrke-
vad lapsed ja imikud.^m

2:3 *Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sa-
geli jõu või võimu sümbolina.

2:11 *Poetiline isikustamine, millega
väljendatakse ilmselt kaastunnet.

↳ [lamed]

12 Nad küsivad oma emalt:
„Kus on vili ja vein?“,^a
kui kukuvad linnaväljakuil
kokku nagu haavatud,
heidavad hinge ema käte
vahel.

↳ [mem]

13 Mida saaksin tuua
tunnistuseks?
Millega võiksin sind
võrrelda, Jeruusalemma
tütar?
Millega sind kõrvutada
sinu lohutuseks, Siioni
neitsilik tütar?
Sinu purustus on suur nagu
meri.^b Kes suudaks sind
ravida?^c

] [nun]

14 Su prohvetid on jutustanud
sulle valesid ja kasutuid
nägemusi,^d
su süüd nad ei paljastanud,
kuigi see oleks päästnud
sind vangipõlvest,^e
vaid nad jutustasid sulle
valesid ja eksitavaid
nägemusi.^f

◊ [samekh]

15 Kõik teekäijad, kes sinust
mööduvad, löövad
põlgusega käsi kokku.^g
Nad vilistavad hämmastu-
nult^h ja vangutavad
pead Jeruusalemma
tütre pärast, sõnades:
„Kas see on linn, mille
kohta öeldi: „See on
täiuslikult ilus, kogu
maa rõõm?““ⁱ

⊠ [pe]

16 Kõik su vaenlased
ajavad suu ammuli,
et sind pilgata.
Nad vilistavad ja kiristavad
hambaid, öeldes: „Me
oleme ta alla neelanud.“^j

PTK 2

a 5Mo 28:
49, 51
2Ku 25:3
Jes 3:1
Jer 18:21

b Jer 14:17
Tn 9:12

c Jer 30:12

d Jer 2:8
Jer 27:14
Hes 13:2, 3

e Jer 23:14

f Jer 23:32
Jer 27:9
Mi 3:5
Sef 3:4

g Hes 25:2, 6

h 1Ku 9:8
Jer 25:9

i L 48:2
Hes 16:14

j Jer 51:34

Teine veerg

a Mi 4:11

b Ob 13

c Jer 18:11
Mi 2:3

d 2Ku 23:27

e 3Mo 26:
14, 17
5Mo 28:15

f Hes 5:11

g Jes 51:20
Nu 4:9
Hes 5:16

h 3Mo 26:29
5Mo 28:53
Jer 19:9
Nu 4:10
Hes 5:10

i Hes 9:6, 7

j 5Mo 28:
49, 50
2Aj 36:17

k Jer 9:21
Jer 18:21

See on päev, mida oota-
sime!^a See on käes, me
oleme selle ära näinud!“^b

↳ [ajin]

17 Jehoova on teinud, mida oli
kavatsenud,^c ta on viinud
täide oma sõnad,^d
mida oli rääkinud juba
ammu.^e
Ta on halastuseta
hävitanud,^f
lasknud vaenlasel su üle
võidurõõmutseada,
tõstnud kõrgele
su vastaste sarve.

↳ [tsadee]

18 Rahva süda kisendab
Jehoova poole, oh,
Siioni tütre müür!
Voolaku pisarad jõena
päeval ja ööl!
Ära luba endale puhkust,
su silmad ärgu leidku
rahu!

↳ [koof]

19 Tõuse, halise öösiti,
kui algab vahikord.
Vala oma süda veena
Jehoova palge ette.
Tõsta tema poole käed
oma laste elu pärast,
sest nad nõrkevad näljast
igal tänavanurgal.^g

↳ [reeš]

20 Jehoova, vaata teda,
keda sa oled nii karmilt
kohelnud.
Kas peavad naised sööma
oma ihuvilja, tervena
sündinud lapsi?^h
Kas tohib Jehoova
pühamus tappa
preestrit ja prohvetit?ⁱ

↳ [šin]

21 Poiss ja vana mees lamavad
surnult keset tänavat.^j
Mu neiu ja noormehed on
langenud mõõga läbi.^k

Sa oled tapnud oma
vihapäeval, surmanud
halastuseta.^a

𐤒 [tav]

- 22** Sa kutsusid nagu pühade
ajaks^b igast suunast
kokku koledused.

Jehoova vihapäeval polnud
pääsenut ega ellujäänut.^c

Selle, kelle ma olin
ilmale toonud ja
üles kasvatanud,
hävitas mu vaenlane.^d

𐤍 [alef]

- 3** Ma olen mees, kes on
näinud viletsust ta
raevu kepi all.
2 Ta on ajanud mind välja ja
sunnib käima pimeduses,
mitte valguses.^e
3 Tõesti, ta käsi on minu
vastu kogu päeva.^f

𐤁 [beet]

- 4** Ta kurnas mu ihu ja
kulutas naha,
murdis mu luud.
5 Ta piiras mu ümber,
ümbritses mind kibeda
mürgi^g ja vaevaga.
6 Ta sundis mind istuma
pimeduses kui ammu
surnud meest.

𐤌 [gimel]

- 7** Ta piiras mu ümber
kivimüüriga, et ma ei
pääseks.
Ta pani mind raskeisse
vaskahelaisse.^h
8 Kui karjun meeletlikult
appi, põlgab ta ära
mu palve.ⁱ
9 Ta on tõkestanud mu teed
tahutud kividega,
on teinud mu rajad
käänuliseks.^j

𐤃 [dalet]

- 10** Ta varitseb mind kui karu,
ootab nagu
rännakuvalmis lõvi.^k

PTK 2

a Jer 13:14
Jer 21:7
Nu 3:43
Hes 5:11
Hes 9:6

b 5Mo 16:16

c Sef 1:18

d 5Mo 28:18

PTK 3

e 5Mo 28:
15, 29
Jer 13:16

f Jes 63:10

g Jer 8:14
Jer 9:15
Nu 3:19

h Jer 39:7

i L 80:4
L 102:2
Jes 1:15
Mi 3:4

j Jes 63:17

k li 38:39, 40
Ho 5:14
Am 5:18, 19

Teine veerg

a Jer 6:8
Jer 32:43

b Jer 9:15
Jer 23:15

c L 102:9
Jer 6:26

d Neh 9:32
L 137:1

e Jer 9:15
Nu 3:5

f L 113:5–7

g L 130:6–8
Mi 7:7

h Esr 9:8

i Neh 9:31
Jer 30:11
Mi 7:18

j L 30:5

k 5Mo 32:4
L 36:5

l L 16:5
L 73:26
L 142:5

m L 130:6–8

- 11** Ta on ajanud mind teelt ära,
kiskunud tükkideks,^{*}
ta on mind laastanud.^a
12 Ta vinnastas vibu ja
seadis mind noolele
märklauaks.
𐤒 [he]
13 Ta lasi mu neerudesse
nooled oma tupest.
14 Ma olen kogu rahva
naerualune, minust
lauldakse kogu päeva.
15 Ta on täitnud mind
kibeduse ja koirohuga.^b
𐤀 [vav]
16 Ta murrab mu hambad
kivipuruga,
paneb mind lõmitama
tuhas.^c
17 Sa röövid mult rahu,
ma olen unustanud,
mis on hea.
18 Ma ütlen: „Kadunud on
mu hiilgus ja mu lootus
Jehoova peale.”
𐤀 [zajin]
19 Ära unusta mu viletsust
ja kodutust,^d koirohtu ja
kibedat mürki!^e
20 Sa pead seda mees ja
kummardud mu kohale.^f
21 Ma hoian seda südames,
seepärast ootan
kannatlikult.^g
𐤒 [heet]
22 Jehoova truu armastuse
tõttu pole me otsa
saanud,^h
sest tema halastus
ei lõppe iial.ⁱ
23 See on uus igal hommikul.^j
Sinu ustavus on suur.^k
24 Ma ütlen: „Jehoova on
mu pärandiosa,^l
seepärast ootan ma
teda kannatlikult.”^m

3:11 *Teine võimalik tähendus: „jätnud
sööti”.

𐤕 [teet]

- 25 Hea on Jehoova sellele,
kes loodab tema peale,^a
sellele, kes teda otsib.^b
- 26 Hea on vaikselt* oodatac
Jehoova päästet.^d
- 27 Hea on mehel kanda iket
oma nooruses.^e
𐤒 [jood]
- 28 Ta istugu üksi ja vaikselt,
kui Jumal selle ta peale
paneab.^f
- 29 Ta langegu näoli põrmu,^g
ehk on veel lootust.^h
- 30 Ta keeraku põsk lõõja ette,
talugu solvanguid viimse
piirini.
𐤎 [kaf]
- 31 Sest Jehoova ei tõuka meid
ära igaveseks.ⁱ
- 32 Kuigi ta on saatnud kur-
buse, ta ka halastab oma
truu armastuse külluses.^j
- 33 Oma südames ei soovi
ta inimlapsi vaevata ega
kurvastada.^k
𐤌 [lamed]
- 34 Kui kõik maa vangid jalge
alla tallatakse,^l
- 35 kui mees Kõigekõrgema
palge ees õigusest ilma
jätatakse,^m
- 36 kui meest kohtus petetakse,
siis seda Jehoova ei salli.
𐤍 [mem]
- 37 Kes võib midagi öelda ja
lasta sel sündida, ilma et
Jehoova oleks käskinud?
- 38 Kõigekõrgema suust
ei tule halba ja head
üheskoos.
- 39 Miks peaks inimlaps
kaeblema oma patu
tagajärgede pärast?ⁿ
𐤎 [nun]
- 40 Uurigem ja vaagigem oma
teid^o ning pöördugem
tagasi Jehoova juurde!^p

3:26 *Võib tõlkida ka „kannatlikult“.

PTK 3

a L 25:3
L 130:5
Jes 25:9
Jes 30:18
Mi 7:7
b 1A) 28:9
Jes 26:9
Sef 2:3
c L 37:7
d L 116:6
e L 119:71
f L 39:8, 9
Nu 3:39
g Hes 16:63
h Jl 2:12–14
i Jer 3:12
Jer 31:37
Jer 32:40
Mi 7:18
j L 30:5
L 103:9, 11
Jes 54:7
Jer 31:20
k Jes 55:7
Hes 33:11
2Pe 3:9
l L 102:19, 20
m L 12:5
Op 17:15
n L 103:10
Mi 7:9
o Hag 1:5
p 5Mo 4:30
Jes 55:7
Jl 2:13

Teine veerg

a 5Mo 4:29
2A) 7:14
2A) 34:27
b Neh 9:26
c 2Ku 24:3, 4
Tn 9:5, 12
d Op 15:8
e 5Mo 4:26
Nu 2:2
Hes 9:10
f L 80:4
Op 15:29
Op 28:9
Jes 1:15
Mi 3:4
Sak 7:13
g Nu 2:16
h 5Mo 28:
66, 67
i Jes 51:19
Jer 4:6
j Jer 9:1
k Jer 14:17
Nu 1:16
l L 80:14
L 102:19–21
Jes 63:15
m Jer 11:22
n L 130:1
Jn 2:1, 2

- 41 Pöördugem kogu südamest
Jumala poole taevas ja
tõstkem palves oma käed,
öeldes:^a
- 42 „Me oleme pattu teinud
ja mässanud,^b sina pole
andestanud.^c
𐤎 [samekh]
- 43 Sa oled oma vihaga
tõkestanud tee,^d
oled halastuseta meid
taga ajanud ja tapnud.^e
- 44 Sa oled pilvega tõkestanud
tee enda juurde, et meie
palve ei pääseks läbi.^f
- 45 Sa oled teinud meid
saastaks ja kõntsaks
rahvaste seas.^g
𐤎 [pe]
- 46 Kõik meie vaenlased ajavad
suu ammuli, et meid
pilgata.^g
- 47 Meie osaks on hirm ja
püüenised,^h laastamine
ja häving.ⁱ
- 48 Mu silmist voolavad veeojad
mu rahva tütre langemise
pärast.^j
𐤕 [ajin]
- 49 Mu silmad nutavad lakka-
mata, pisarad ei lõppe,^k
- 50 enne kui Jehoova vaatab
taevast alla ja märkab.^l
- 51 Mu silmad on toonud mulle
valu kõigi mu linna
tütarde pärast.^m
𐤕 [tsadee]
- 52 Vaenlased on mind
põhjusteta jahtinud ja
püüdnud mu kinni kui
linnu.
- 53 Nad tahtsid kustutada mu
elu augus, nad pildusid
mind kividega.
- 54 Veed tõusid üle mu pea
ja ma ütlesin: „Ma olen
kadunud!“
𐤎 [koof]
- 55 Augu põhjast hüüdsin ma
su nime, Jehoova.ⁿ

56 Kuula mu häält, ära sulge oma kõrva mu appihüüu eest, kui palun kergendust!

57 Päeval, kui sind hüüdsin, tulid sa mu ligi. Sa ütlesid: „Ära karda!”

𐤀 [rees]

58 Sa kaitsesid mind mu kohtuasjas, Jehoova, sa päästsid mu elu.^a

59 Sa nägid kurja, mis mulle tehti, Jehoova. Palun mõista mulle õigust!^b

60 Sa nägid nende kättemaksu, kõiki nende septsusi minu vastu.

𐤍 [sin] või [šin]

61 Sa kuulsid nende mõnitusi, Jehoova, kõiki nende septsusi minu vastu,^c

62 mu vastaste huulte sõnu ja sosinaid kogu päeva.

63 Vaata neid ometi! Kas nad siis istuvad või seisavad, pilkavad nad mind oma lauludes.

𐤍 [tav]

64 Sina, Jehoova, tasud neile nende tegusid mõõda.

65 Sa kalgistad nende südame, see on su needus nende peal.

66 Sa jälitad neid oma vihas, Jehoova, hävitad nad oma taeva alt.

𐤍 [alef]

4 Kuis küll on tuhmunud hiilgav kuld, puhas kuld!^d
Kuis küll on pühad kivid^e
laiali pillutatult
tänavanurkadel!^f

𐤁 [beet]

2 Kuis küll Siioni kallid pojad, kes olid sama hinnalised kui puhas kuld, on saanud pottsepa kätetõõ, savianumate sarnaseks!

PTK 3

a Jer 50:34

b Jer 51:36, 37

c L 74:18

PTK 4

d 1Ku 6:22

e 1Ku 5:17

1Ku 7:9-12

f Jer 52:12, 13

Teine veerg

a 3Mo 26:29

5Mo 28:

53-57

Jer 19:9

Nu 4:10

b II 39:14-16

c Nu 1:11

Nu 2:11, 12

d Jer 52:6

e Am 6:4, 7

f Jer 6:2, 26

g Hes 16:48

h 1Mo 19:

24, 25

Tn 9:12

i 4Mo 6:2

j L 102:5

k Jer 29:17

Jer 38:2

𐤀 [gimel]

3 Šaakalidki ulatavad oma poegadele nisa, et neid imetada,

kuid mu rahva tütar on muutunud julmaks^a kui jaanalind kõrbes.^b

𐤀 [dalet]

4 Imiku keel kleepub janust suulakke.

Lapsed anuvad leiba,^c aga keegi ei anna neile.^d

𐤍 [he]

5 Kes sõid hõrgutisi, lamavad näljastena tänavail.^e

Kes kasvasid üles purpurrüüs,^f embavad tuhahunnikuid.

𐤀 [vav]

6 Mu rahva tütre karistus on rängem karistusest, mille sai oma patu eest Soodom.*^g

See linn paisati hetkega ümber, ilma et ükski käsi oleks aidanud.^h

𐤀 [zajin]

7 Siioni nasiirid/ olid lumest puhtamad, piimast valgemad, nad olid korallidest punasemad, läikisid nagu safiirid.

𐤍 [heet]

8 Nüüd on nad mustemad kui nõgi, neid ei tunta ära tänavail. Nende nahk luudel on kortsunud,ⁱ see on nagu kuivanud puu.

𐤍 [teet]

9 Neil, kes tapeti mõõgaga, läks paremini kui neil, keda võttis nälg,^k kes hääbusid toidu puudusel, otseku oleks nad läbi torgatud.

4:6 *Võib tõlkida ka „mu rahva tütre süü on rängem Soodoma patusüüst”.

י [jood]

- 10 Kaastundlike naiste käed keetsid omaenda lapsi,^a neist sai leinaleib mu rahva tütre langemise ajal.^b

כ [kaf]

- 11 Jehoova on päästnud valla oma raevu, valanud välja oma tulise viha.^c Ta süütab Siionis tule, mis sööb selle alusmüürid.^d

ל [lamed]

- 12 Ükski maa kuningas ega elanik ei uskunud, et vastane ja vaenlane sisenevad Jerusalemma väravast.^e

מ [mem]

- 13 See juhtus ta prohvetite pattude, preestrite süü pärast,^f nende pärast, kes valasid tema keskel õigete verd.^g

נ [nun]

- 14 Nad uitavad tänavail nagu pimedad,^h nad on rüvetunud verega,ⁱ keegi ei või puudutada nende riideid.

פ [samekh]

- 15 „Eest ära! Ebapuhas!“ hüütakse neile. „Eest ära! Eest ära! Ärge puudutage meid!“ Nad on peavarjaja ja uitavate ringi. Rahvaste keskel räägitakse: „Nad ei või meie juurde jääda.“^j

פ [pe]

- 16 Jehoova ise pillutas nad laiali.^k Ta ei vaata nende poole enam lahkelt. Preestritest ei peeta lugu,^l eakaid mehi ei austata.^m

PTK 4

a 3Mo 26:29
Nu 2:20
Nu 4:3
b 5Mo 28:
54–57
c Jer 6:11
Jer 7:20
Hes 22:31
d 5Mo 32:22
2Ku 25:9, 10
e 5Mo 29:24
1Ku 9:8
f Jer 5:31
Jer 14:14
Mi 3:11
Sef 3:4
g Jer 26:8
Mt 23:31
Ap 7:52
h 5Mo 28:28
Sef 1:17
i Jes 1:15
Jer 2:34
j 5Mo 28:
25, 65
k 3Mo 26:33
5Mo 28:64
Jer 24:9
l 2Ku 25:18, 21
m Nu 5:12
Hes 9:6

Teine veerg

a Nu 1:19
b Jer 37:7
Hes 29:6
c 2Ku 25:5
Nu 3:52
d 5Mo 28:
49, 50
Jes 5:26
Jer 4:13
Hab 1:8
e Jer 37:1
f 2Ku 25:5, 6
Jer 39:5
g L 137:7
Ob 12
h Jer 25:17, 20
Ob 16
i Jer 49:10, 12
j 3Mo 26:44
Jes 52:1
Jes 60:18
k Jes 34:5
Hes 25:13
Hes 35:15
Am 1:11
Ob 13

PTK 5

l L 79:4
Nu 2:15
m 5Mo 28:30
L 79:1
Jer 6:12
Sef 1:13
n 2Mo 22:24
Jer 18:21

צ [ajin]

- 17 Meie silmad kustuvad, ootavad asjatult abi.^a Me ootasime lootusrikkalt abi rahvalt, kes meid ei päästnud.^b

צ [tsadee]

- 18 Vaenlane on jahtinud meid igal sammul,^c me ei saa käia oma väljakuil. Meie lõpp on ligi jõudnud, meie päevad täis saanud, meie ots on käes.

ק [koof]

- 19 Meie jälitajad olid kiiremad kotkaist taeva all.^d Magedel ajasid nad meid taga, varitsesid kõrbes.

ר [reeš]

- 20 Meie eluõhk, Jehoova võitu,^e on püütud kinni nende suurde auku,^f tema, kelle kohta me ütlesime: „Tema varjus me elame keset rahvaid.“

ש [sin]

- 21 Juubelda rõõmust, Edomi tütar,^g kes elad Uutsimaal! Ka sinuni jõuab see karikas,^h sa jääd purju ja näitad oma alastust.ⁱ

ט [tav]

- 22 Karistus sinu süü eest, Siioni tütar, on jõudnud lõpule. Ta ei vii sind enam pagendusse.^j Aga sinu süüle, Edomi tütar, pöörab ta oma pilgu, ta paljastab su patud.^k

- 5 Oo, Jehoova, mõtle sellele, mis meiega on juhtunud! Vaata ja näe meie häbi!^l

- 2 Meie pärandmaa on läinud võõrastele, meie majad võõramaalastele.^m

- 3 Me oleme jäänud isata orbudeks, meie emad on kui lesed.ⁿ

- 4** Omaenda vee eest peame maksma,^a omaenda puid tuleb meil osta.
- 5** Jälitajad on meil kannul, me oleme väsinud, kuid meile ei anta puhkust.^b
- 6** Me sirutasime käe Egiptuse^c ja Assüüria^d poole, et saada toiduks leiba.
- 7** Meie esiisasid, kes pattu tegid, pole enam, meie aga peame kandma nende süüd.
- 8** Meie üle valitsevad sulased, pole kedagi, kes nende käest päästaks.
- 9** Me toome endale leiba oma hinge hinnaga,^e sest kõrbes ähvardab mürk.
- 10** Meie nahk on näljast kuum kui ahi.^f
- 11** Siionis häbistati* naisi, Juuda linnades neitseid.^g
- 12** Peamehed pandi kättpidi rippuma,^h eakaid mehi ei austatud.ⁱ
- 13** Noorukid kannavad käsi-kivi, poisid komistavad puukoorma all.

5:11 *Võib tõlkida ka „vägistati“.

PTK 5
 a 5Mo 28:15, 48
 Jes 3:1
 Hes 4:11, 16
 b 5Mo 28:65
 c Jes 30:2
 Jer 44:12
 Hes 17:17, 18
 d 2Aj 28:16
 Jer 2:18, 36
 e Hes 4:10
 f 2Ku 25:3
 Nu 4:8
 g 5Mo 28:30
 h Jer 39:6
 i Jes 47:6
 Jer 6:11
 Nu 4:16

Teine veerg

a Jos 20:4
 b Jer 25:10
 c Am 8:10
 d Nu 1:22
 e 5Mo 28:65
 f Jer 26:18
 g L 102:12
 L 145:13
 L 146:10
 h L 79:5
 Jer 14:19
 i 5Mo 4:30
 L 80:3
 L 85:4
 Jer 31:18
 j Jer 33:13
 k 5Mo 28:15

- 14** Vanemad on kadunud linnaväraavaist,^a noored mehed ei mängi pilli.^b
- 15** Rõõm on haihtunud me südamest, meie tants on muutunud leinaks.^c
- 16** Kroon on langenud me peast. Häda meile, sest oleme pattu teinud!
- 17** Seepärast on me süda haige,^d selle kõige pärast meie silmad tuhmunud,^e
- 18** Siioni mäe pärast, mis on laastatud,^f kus nüüd luusivad rebased.
- 19** Aga sina, Jehoova, istud oma troonil igavesti. Su troon jääb püsima põlvest põlve.^g
- 20** Miks sa unustad meid igaveseks, hülged nii kauaks?^h
- 21** Too meid tagasi enda juurde, Jehoova, me tuleme meelsasti su juurde tagasi!ⁱ Olgu kõik jälle nii nagu endistel aegadel!
- 22** Sina aga oled meid sootuks hüljanud, oled meie peale tulivihane.^k

HESEKIEL

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Hesekiel näeb Babülonis Jumala nägemusi (1-3)
 Nägemus Jehoova taevasest vankrist (4-28)
 Torm, pilv ja tuli (4)
 Neli elusolendit (5-14)
 Neli ratas (15-21)

- Pind, mis sädeleb nagu jää (22-24)
 Jehoova troon (25-28)
 2 Hesekiel määratakse prohvetiks (1-10)
 „Kas nad siis kuulavad või mitte“ (5)
 Näidatakse rullraamatut kaebelauludega (9, 10)

- 3 Hesekiel peab rullraamatu ära sööma (1–15)
Hesekiel määratakse vahimeheks (16–27)
Hoiatamata jätmine toob veresüü (18–21)
- 4 Kujutatakse Jeruusalemma piiramist (1–17)
Süüd tuleb kanda 390 päeva ja 40 päeva (4–7)
- 5 Kujutatakse Jeruusalemma langemist (1–17)
Prohveti püगतud karvad jaotatakse kolme ossa (1–4)
Jeruusalemm on mässumeelsem kui ümbritsevad rahvad (7–9)
Mässajate kolm karistust (12)
- 6 Sõnum israeli mägede kohta (1–14)
Jäledad ebajumalad alandatakse (4–6)
„Teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova” (7)
- 7 Lõpp on käes (1–27)
Enneolematu õnnetus (5)
Hõbe ja kuld visatakse tänavale (19)
Tempel rüvetatakse (22)
- 8 Hesekiel viiakse nägemuses Jeruusalemma (1–4)
Jäledused templis (5–18)
Naised nutavad taga Tammust (14)
Mehed kummardavad päikest (16)
- 9 Kuus hukkajat ja kirjutustarvetega mees (1–11)
Hävitamine algab pühamust (6)
- 10 Ratastiku vahelt võetakse tuld (1–8)
Keerubite ja rataste kirjeldus (9–17)
Jumala auhiilgus lahku templist (18–22)
- 11 Kuritahtlikud peamehed mõistetakse hukka (1–13)
Linna võrreldakse pajaga (3–12)
Taastamistöötus (14–21)
„Panen nende sisse uue vaimu” (19)
Jumala auhiilgus lahku Jeruusalemmast (22, 23)
Hesekiel viiakse nägemuses tagasi Kaldeasse (24, 25)
- 12 Tulevast pagendamist ennustatakse näitlikult (1–20)
- Pagendusse minekuks pakitud asjad (1–7)
Pealik lahku pimeduses (8–16)
Süüakse leiba murega, juuakse vett öudust tundes (17–20)
Kõnekäänd osutub valeks (21–28)
„Ükski mu sõna ei viivita” (28)
- 13 Sõnum valeprohvetite kohta (1–16)
Lubjatud seinad varisevad kokku (10–12)
Sõnum valelike naisprohvetite kohta (17–23)
- 14 Ebajumalakummardajad mõistetakse hukka (1–11)
Jeruusalemma häving on möödapääsmatu (12–23)
Noa, Taaniel ja Iiob (14, 20)
- 15 Jeruusalemm on kasutu viinapuu (1–8)
- 16 Jumal armastab Jeruusalemma (1–63)
Oli nagu hüljatud laps (1–7)
Jumal ehtis teda ja sõlmis temaga abielulepingu (8–14)
Jeruusalemma truudusetus (15–34)
Karistatakse kui abielurikkujat (35–43)
Võrreldakse Samaaria ja Soodomaga (44–58)
Jumalal on meeles leping (59–63)
- 17 Mõistulugu kahest kotkast ja viinapuust (1–21)
Õrnast võsust kasvab suursugune seeder (22–24)
- 18 Igaüks vastutab enda pattude eest (1–32)
„Hing, kes teeb pattu, peab surema” (4)
Poeg ei pea tasuma isa pattude eest (19, 20)
Jumal ei tunne heameelt jumalatu surmast (23)
Kahetsus tagab elu (27, 28)
- 19 Kaebelaul israeli pealikest (1–14)
- 20 Ülevaade israeli mässumeelsusest (1–32)
Taastamistöötus israelile (33–44)
Ennustus lõunapoolsele metsale (45–49)
- 21 Jumala mõök on tõmmatud tupest (1–17)

- Babüloni kuningas ründab Jeruusalemma (18–24)
 Iisraeli jumalatu pealik kõrvaldatakse (25–27)
 „Heida ära kroon” (26)
 „Tuleb tema, kel on sellele seaduslik õigus” (27)
 Mõök ammonlaste kallal (28–32)
- 22 Jeruusalemm, veresüüga linn (1–16)
 Iisrael otsekui väärtusetu räbu (17–22)
 Iisraeli juhid ja rahvas mõistetakse hukka (23–31)
- 23 Kaks truudusetut öde (1–49)
 Ohola hooratöö Assüüriaga (5–10)
 Oholiba hooratöö Babüloni ja Egiptusega (11–35)
 Kahe öde karistamine (36–49)
- 24 Jeruusalemm otsekui roostetanud pada (1–14)
 Hesekeeli naise surm on märgiks (15–27)
- 25 Prohvetikuulutus Ammoni kohta (1–7)
 Prohvetikuulutus Moabi kohta (8–11)
 Prohvetikuulutus Edomi kohta (12–14)
 Prohvetikuulutus Vilistimaa kohta (15–17)
- 26 Prohvetikuulutus Tüürose kohta (1–21)
 „Nootade kuivatuspaik” (5, 14)
 Kivid ja muld heidetakse vette (12)
- 27 Kaebelaul Tüürosest kui uppuvast laevast (1–36)
- 28 Prohvetikuulutus Tüürose kuninga kohta (1–10)
 „Mina olen jumal” (2, 9)
 Kaebelaul Tüürose kuninga pärast (11–19)
 „Sa olid Eedenis” (13)
 „Määrasin su kaitsjaks kui võitnud keerubi” (14)
 „Sinust leiti kurja” (15)
 Prohvetikuulutus Siidoni kohta (20–24)
 Iisrael taastatakse (25, 26)
- 29 Prohvetikuulutus vaarao kohta (1–16)
 Egiptus antakse Babülonile tasuks (17–21)
- 30 Prohvetikuulutus Egiptuse kohta (1–19)
 Ennustatakse Nebukadnetsari rünnakut (10)
 Vaarao võim murtakse (20–26)
- 31 Egiptuse, kõrge seedri langemine (1–18)
- 32 Kaebelaul vaarao ja Egiptuse pärast (1–16)
 Egiptus maetakse ümberlõikamatute juurde (17–32)
- 33 Vahimehe kohustused (1–20)
 Teated Jeruusalemma langemisest (21, 22)
 Sõnum Jeruusalemma varemets elajatele (23–29)
 Rahvas ei võta sõnumit kuulda (30–33)
 Hesekeel on nagu armastuslaul (32)
 „Nende keskel on olnud prohvet” (33)
- 34 Prohvetikuulutus Iisraeli karjaste kohta (1–10)
 Jehoova hoolitseb oma lammaste eest (11–31)
 Mu teenija Taavet on nende karjane (23)
 Rahuleping (25)
- 35 Prohvetikuulutus Seiri mägede kohta (1–15)
- 36 Prohvetikuulutus Iisraeli mägede kohta (1–15)
 Iisraeli taastamine (16–38)
 „Ma pühitsen oma suurt nime” (23)
 „Kui Eedeni aed” (35)
- 37 Nägemus kuivanud luid täis orust (1–14)
 Kaks keppi liidetakse kokku (15–28)
 Üks rahvas ühe kuninga all (22)
 Igikestev rahuleping (26)
- 38 Goog ründab Iisraeli (1–16)
 Jehoova raev Googi vastu (17–23)
 „Neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova” (23)
- 39 Googi ja tema väehulkade häving (1–10)
 Matmine Haamon-Googi orus (11–20)
 Iisraeli taastamine (21–29)
 Jumala vaim valatakse Iisraeli peale (29)
- 40 Hesekeel viiakse nägemuses Iisraeli (1, 2)
 Hesekeel näeb templit (3, 4)
 Õued ja väravad (5–47)
 Välimine idapoolne värav (6–16)
 Välisõu, teised väravad (17–26)
 Siseõu ja väravad (27–37)
 Templiteenistuseks tarvilikud ruumid (38–46)
 Altar (47)
 Templi eeskoda (48, 49)

- 41 Templisaal ja tagumine ruum (1–4)
Sein ja külgkambrid (5–11)
Läänes olev ehitis (12)
Hoonete mõõtmine (13–15a)
Templi sisemus (15b–26)
- 42 Söögiiruimide plokid (1–14)
Templi nelja külje mõõtmine (15–20)
- 43 Jehoova auhiilgus täidab templi (1–12)
Altar (13–27)
- 44 Idavärv jääb suletuks (1–3)
Seadused võõramaalaste kohta (4–9)
Seadused levitide ja preestrite kohta (10–31)
- 45 Püha annetusmaa ja linn (1–6)
Pealiku maa (7, 8)
Pealikud tegutsegu ausalt (9–12)
Rahva and pealikule (13–25)
- 46 Ohvrid määratud aegadel (1–15)
Pealiku pärand (16–18)
Ohvrite keedupaigad (19–24)
- 47 Templist välja voolav vesi (1–12)
Vesi muutub järjest
sügavamaks (2–5)
Surnumere vesi terveneb (8–10)
Soised kohad ei tervene (11)
Puud annavad toitu ja
tervendavad (12)
Maa piirid (13–23)
- 48 Maa jaotamine (1–29)
Linna 12 väravat (30–35)
Linna nimeks saab Jehoova On
Seal (35)

1 Kolmekümnendal aastal* neljanda kuu viiendal päeval, kui ma olin pagendatud rahva seas^a Kebari jõe ääres,^b avanes taevas ja ma nägin Jumala nägemusi. **2** Selle kuu viiendal päeval kuningas Joojakini^c viiendal pagendus aastal **3** tuli preester Buusi pojale Hesekeieliile* kaldealaste^d maal Kebari jõe ääres Jehoovalt sõnum. Seal tuli ta peale Jehoova käsi.^e

4 Ma nägin põhja poolt tulemas marutuult^f ning hiiglasuurt pilve ja sähvivat tuld*,^g mille ümber oli ere valgus. Tule keskelt paistis midagi, mis oli nagu kulla ja hõbeda sulam.^h **5** Keset tuld oli neli elusolendit,ⁱ kes sarnanesid inimestega. **6** Igaühel neist oli neli nägu ja neli tiiba.^j **7** Nende ja-

1:1 *Viitab ilmselt Heseieli vanusele. **1:3** *Nimi Hesekiel tähendab „Jumal teeb tugevaks“. **1:4** *Võib tõlkida ka „äikest“.

PTK 1
a 2Ku 24:12, 14
b Hes 3:15
c 2Aj 36:9, 10
d Jer 22:25
e Hes 3:14
f 1Ku 19:11
g 2Mo 19:18
L 97:2, 3
h Hes 8:2
i Hes 10:9, 15
Ilm 4:6
j Jes 6:2
Hes 10:20, 21
Ilm 4:8

Teine veerg

a Tn 10:5, 6
b Hes 10:11, 15
c 2Sa 17:10
Õp 28:1
d Õp 14:4
e Il 39:27, 29
f Hes 10:14, 15
Ilm 4:7
g Jes 6:2
h L 103:20
Heb 1:7, 14

lad olid sirged ja neil olid sõrad nagu vasika sõrad ning nende jalad hiilgasid nagu läikimalöödud vask.^a **8** Nende tiibade all, kõigil neljal küljel, olid inimese käed. Igaühel neist neljast olid näod ja tiivad. **9** Nende tiivad puutusid omavahel kokku. Liikudes nad ei pöördunud, igaüks läks otse edasi.^b

10 Nende näod olid niisugused: kõigil neljal olendil oli ees inimese nägu, paremal küljel lõvi^c nägu, vasakul pulli^d nägu ja taga kotka^e nägu.^f **11** Sellised olid nende näod. Nende tiivad olid sirutatud ülespoole. Igaühel oli kaks tiiba, mis puutusid kokku, ja kaks, mis katsid nende keha.^g

12 Igaüks neist läks otse edasi, kuhu tahes vaim neid juhtis.^h Liikudes nad ei pöördunud. **13** Need olendid sarnanesid hõõgavate sütega ja nende vahel liikusid edasi-tagasi otsekuu eredalt põlevad tõi-

vikud, millest sähvis vätku.^a **14** Nende olendite edasi-tagasi liikumine oli nagu välgu sähvimine.

15 Ma vaatasin neid olendeid ja nägin iga neljanäolise olendi kõrval ratast, mis puudutas maad.^b **16** Rattad helkisid otsekui krüsoliit ja kõik neli ratast olid ühesugused. Paisis, nagu oleks ratast olnud ratta sees*. **17** Kui nad liikusid, said nad minna ilma pöördumata igas neljas suunas. **18** Rattad olid hämmastavalt kõrged ja kõigi nelja väliskülge oli ümberringi täis silmi.^c **19** Alati, kui olendid liikusid, liikusid rattad koos nendega, ja kui olendid tõusid maast üles, tõusid ka rattad üles.^d **20** Nad läksid sinna, kuhu vaim neid juhtis, kuhu tahes vaim läks. Rattad tõusid üles koos olenditega, sest olendites tegutsev vaim oli ka rattais. **21** Kui olendid liikusid, liikusid ka rattad, ja kui olendid seisisid, seisisid ka rattad. Kui olendid tõusid maast üles, tõusid rattad koos nendega, sest olendites tegutsev vaim oli ka rattais.

22 Olendite pea kohal laius mingi pind. See oli nagu sädelev jää, mis äratas aukartust, ja see laotus üle nende pea.^e **23** Selle all olid nende tiivad sirgelt* üksteise poole. Igaühel oli kaks tiiba, et katta end ühelt poolt, ja kaks tiiba, et katta end teiselt poolt. **24** Ma kuulsin nende tiibade vihinat, mis oli nagu vetevoogude müha, nagu Kõikvõimsa hääli.^f Kui nad liikusid, oli see otsekui sõjaväe kära. Peatudes nad langetasid oma tiivad.

1:16 *Ilmselt asetsesid need samal teljoonel üksteise suhtes täisnurga all.
1:23 *Võib tõlkida ka „välja sirutatud“.

PTK 1

a Tn 7:9, 10

b Hes 10:9–13
Ilm 4:7c Öp 15:3
Sak 4:10

d Hes 10:15–17

e Hes 10:1

f L 29:3
Hes 43:2
Ilm 14:2

Teine veerg

a 2Mo 24:10
L 96:6
Hes 10:1b 1Ku 22:19
L 99:1
Jes 6:1
Ilm 4:2

c Tn 7:9

d Hes 8:2

e 5Mo 4:24
L 104:1, 2

f Ilm 4:3

g 2Mo 24:
16, 17
Hes 8:4

PTK 2

h Tn 10:11

i Hes 3:24

j 2Aj 36:15
Hes 33:7k Jes 1:4
Jer 16:12l 5Mo 9:24
L 78:8
Jer 3:25
Ap 7:51

m Hes 3:7

n Hes 12:2

o Hes 3:11
Hes 33:4, 15
Hes 33:33
Joh 15:22
Ap 20:26

25 Nende pea kohal laiuvalt pinnalt kostis hääli. (Peatudes nad langetasid oma tiivad.)

26 Nende pea kohal laiuvall pinnal oli midagi, mis sarnanes safiirikiviga^a ja meenutas trooni.^b Ülal troonil istus keegi, kes oli välimuselt inimese sarnane.^c

27 Ma nägin seal, kus paisis olevat tema vöökoht, ja sellest ülalpool midagi, mis helkis nagu kulla ja hõbeda sulam^d ja oli nagu tuli. Tema vöökohast allpool nägin ma midagi tulesarnast.^e Kõikjal tema ümber oli sära **28** otsekui vikerkaar^f sära vihmasel päeval pilvedes. Selline oli teda ümbritsev valgussära. See oli otsekui Jehoova auhiilgus.^g Kui ma seda nägin, langesin ma silmili maha ning kuulsin kedagi kõnelemas.

2 Ta ütles mulle: „Inimese poeg,* tõuse jalule, et ma saaksin sinuga rääkida.”^h **2** Kui ta mind kõnetas, tuli vaim mu sisse ja tõstis mu jalule,ⁱ nii et ma võisin kuulda seda, kes minuga rääkis.

3 Ta ütles mulle: „Inimese poeg, ma saadan su Iisraeli rahva juurde:^j kahe mäsulise rahva juurde, kes on mu vastu mässanud.^k Nemad ja nende esiisad on patustanud minu vastu kuni tänase päevani.^l **4** Ma saadan sind trotsliku* ja kalgi südamega poegade juurde.^m Ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova.” **5** Kas nad siis kuulavad või mitte – on nad ju mässuline suguⁿ –, saavad nad igal juhul teada, et nende keskel on olnud prohvet.^o

2:1 *Väljend „inimesepoeg“ esineb He-sekieli raamatus 93 korda. (Vt „Sõna-seletusi“.) 2:4 *Võib tõlkida ka „kalgi näo“.

6 Aga sina, inimesepoeg, ära karda neid^a ega kohku nende sõnadest, ehkki sind ümbritsevad asteldega põõsad ja okkalised taimed^b ning sa elad skorpionite keskel. Nad on mässuline sugu, kuid ära heitu nende sõnadest^c ja ärgu nende nägu sind kohutagu.^d 7 Anna neile teada minu sõnad, kas nad siis kuulavad või mitte, on nad ju mässuline rahvas.^e

8 Aga sina, inimesepoeg, kuula, mida ma sulle räägin. Ära tõrgu nagu see mässuline sugu. Ava suu ja söö, mis ma sulle annan."^f

9 Siis ma nägin, et minu poole on sirutatud üks käsi,^g mis hoiab täiskirjutatud rullraamatut.^h 10 Ta laotas selle mu ette laiali. See oli mõlemalt poolt täis kirjutatud,ⁱ seal olid kaebelaulud, leinasõnad ja halamised.^j

3 Siis ta ütles mulle: „Inimesepoeg, söö, mis on su ees. Söö ära see rullraamat ning mine ja räägi Iisraeli rahvaga."^k

2 Ma avasin suu ja ta andis mulle söömiseks rullraamatu. 3 Ta ütles mulle: „Inimesepoeg, söö ära see rullraamat, mis ma sulle annan, ja täida sellega oma kõht.” Ma hakkasingi seda sööma ning see oli mu suus magus nagu mesi.^l

4 Seejärel ta ütles: „Inimesepoeg, mine Iisraeli soo juurde ja anna neile teada minu sõnad. 5 Sind ei läkitata mitte võõrast ja arusaamatut keelt kõneleva rahva juurde, vaid Iisraeli soo juurde. 6 Sind ei läkitata mitte paljude võõrast ja arusaamatut keelt kõnelevate rahvas-

2:6 *Teine võimalik tähendus: „ehkki need inimesed on kangekaelsed ja okkalised”.

PTK 2

a 2Ku 1:15
Lu 12:4

b Mi 7:4

c Jes 51:7

d Jer 1:8
Hes 3:9

e Jer 1:17

f Jer 15:16
Ilm 10:9, 10

g Jer 1:9

h Hes 3:1

i Ilm 5:1

j Hes 19:1

PTK 3

k Ilm 10:9, 10

l L 119:103
Jer 15:16
Ilm 10:9, 10

Teine veerg

a Jn 3:4, 5
Mt 11:21

b Lu 10:16

c 2Mo 34:9
Jer 3:3
Jer 5:3d Jer 1:18, 19
Jer 15:20
Mi 3:8

e Jes 50:7

f Jer 17:18

g 2Ku 24:12, 14

h Hes 2:5

i Hes 8:3

j Hes 1:24

k Hes 10:16

l Hes 1:3

m Jer 23:9

te juurde, kelle sõnu sa ei mõista. Kui ma saadaksin sind nende juurde, siis nemad kuulaksid sind.^a 7 Aga Iisraeli sugu ei kuula sind, sest nad ei taha kuulata mind.^b On ju kogu Iisraeli sugu kõva lauba^{*} ja kalgi südamega.^c 8 Ma olen teinud su näo sama kõvaks, kui on nende näod, ja su lauba sama kõvaks, kui on nende laubad.^d 9 Ma olen teinud su lauba teemandi sarnaseks, kõvemaks kui ränikivi.^e See on mässuline sugu, kuid ära karda neid, nende nägu ärgu kohutagu sind."^f

10 Ta ütles mulle: „Inimesepoeg, kuula kõiki mu sõnu, mis ma sulle räägin, ja talleta need oma südamesse. 11 Mine oma pagendatud rahva juurde^g ja räägi nendega. Ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova”, kuulavad nad siis või mitte.”^h

12 Siis kandis vaim mind endaga kaasaⁱ ja ma kuulsin enda tagant kõmavat häält, mis ütles: „Kiidetagu Jehoova auhiilgust tema asupaigas!” 13 Ma kuulsin olendite tiibade vihinat, kui need omavahel kokku puutusid,^j olendite kõrval olevate rataste häält^k ja tugevat kõminat. 14 Vaim kandis mind endaga kaasa. Ma tundsin kibedust ja mu vaim oli täis raevu ning Jehoova käsi oli võimsalt mu peal. 15 Ma läksin Tel-Abibi, pagendatud rahva juurde, kes elas Kebari jõe ääres.^l Ma jäin sinna, kus nad elasid, ning olin nende juures vapustatuna^m seitse päeva.

16 Seitsme päeva pärast tuli mulle Jehoovalt sõnum:

17 „Inimesepoeg, ma olen määranud su Iisraeli soole va-

3:7 *Võib tõlkida ka „järeleandmatu”.

himeheks.^a Kui sa kuuled sõna mu suust, tuleb sul neid minu nimel hoiatada.^b **18** Kui ma ütlen jumalatele: „Sa pead surema!”, sina aga ei hoiata teda – sa ei räägi ega manitse jumalatel pöörduma jumalakartmatult teelt, nii et ta jääks ellu^c –, siis see jumalatu sureb küll oma süütegude pärast,^d kuid tema verd ma nõuan sinu käest*.^e **19** Kui sa aga hoiatad jumalatu, kuid tema ei pöördu oma jumalakartmatult ja kurjalt teelt, siis ta küll sureb oma süütegude pärast, kuid sina päästad oma elu.^f **20** Ja kui õige hülgab õige tee ning teeb kurja, siis ma panen tema ette komistuskivi ja ta sureb.^g Kui sa pole teda hoiatanud, siis ta sureb oma patu pärast ja tema õigeid tegusid ei mäleta enam, aga tema verd ma nõuan sinu käest.^h **21** Ent kui sa oled õiget hoiatanud, et ta ei patustaks, ja ta ei patustagi, siis jääb ta elama, sest ta võttis hoiatust kuulda,ⁱ ja sina oled päästnud oma elu.”

22 Minu peale tuli seal Jehoova käsi. Jumal ütles mulle: „Mine orutasandikule ja seal ma räägin sinuga.” **23** Ma läksin orutasandikule ja nägin seal Jehoova auhiilgust,^j samasugust hiilgust, nagu ma olin näinud Kebari jõe ääres,^k ning ma langesin silmili maha. **24** Siis tuli vaim mu sisse ja tõstis mu jalule.^l Jumal ütles mulle:

„Mine sulge end oma majja. **25** Inimesepoeg, sind seotakse kõitega kinni, nii et sa ei saa nende juurest ära minna. **26** Ma lasen su keelel suulake kinni jääda ja sa jääd tum-

3:18 *Võib tõlkida ka „ma pean sind tema surma eest vastutavaks”.

PTK 3

a Jes 21:8
Jes 62:6
Jer 6:17

b Jes 58:1
Hes 33:7

c Ap 2:40
1Ti 4:16

d Hes 33:4

e Hes 33:8

f Hes 33:9
Ap 18:6
Ap 20:26

g Hes 18:
24, 26
Hes 33:12, 18

h 3Mo 19:17
Hes 33:6
Heb 13:17

i Öp 17:10
Hes 33:14, 15
Jk 5:19, 20

j Hes 1:27, 28

k Hes 1:1

l Hes 2:2
Tn 10:19

Teine veerg

a Hes 24:27
Hes 33:22

b Mt 11:15

c Jes 30:9

PTK 4

d 2Ku 24:11
Jer 39:1

e 2Ku 25:1

f Jer 6:6
Jer 32:24

g Hes 21:22

h Hes 12:6
Hes 24:24

i 2Ku 17:21

j 4Mo 14:34
1Ku 12:19, 20

k 2Ku 23:27

l Jer 52:4

maks ega saa neid noomida, sest nad on mässuline sugu. **27** Aga kui ma sinuga räägin, siis ma avan sinu suu ja sa pead neile ütleva:^a „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova.” Kes kuulab, see kuulaku,^b kes ei kuula, ärgu kuulaku, sest nad on mässuline sugu.^c

4 Inimesepoeg, võta telliskivi ja aeta see enda ette. Uurista sellesse linn – Jeruusalemm. **2** Piira seda:^d tee selle ümber piiramismüür,^e kuhja piiramisvall,^f paiguta linna ümber sõjalaager ja sea selle ümber müüri lõhkujad.^g **3** Võta raudpann ja pane see raudmüriks enda ja linna vahele. Pööra oma nägu selle poole, nii et see oleks piiratud, sina aga piiraja. See on märgiks Iisraeli soole.^h

4 Seejärel heida vasakule küljele – nõnda pead sa kandma Iisraeli soo süüd.ⁱ Niipalju päevi, kui sa lamad külje peal, kannad sa nende süüd. **5** Ma määran sulle 390 päeva, mis vastab nende süüaastate arvule.^j Sa kannad Iisraeli soo süüd **6** ja pead seda tegema nende päevade lõpuni.

Seejärel, teisel korral, pead sa lamama parema külje peal ja kandma 40 päeva Juuda soo süüd.^k Päev aasta kohta. Päev aasta kohta, nagu ma olen sulle määranud. **7** Pööra oma nägu ümberpiiratud Jeruusalemma poole,^l paljasta käsivars ja kuuluta talle prohvetlikult halba.

8 Ma seon sind kõitega, et sa ei saaks end ühelt küljelt teisele keerata, kuni sa piiramis-päevad oled lõpetanud.

9 Võta nisu, otri, põldube, läätsi, hirssi ja speltanisu, pane need ühte anumasse ja tee neist endale leiba. Niipalju

päevi, kui sa küljel lamad, 390 päeva, tuleb sul seda süüa.^a **10** Kaalu välja ja söö iga päev 20 seeklit* toitu. Söö seda kindlatel aegadel.

11 Vett joo mõõdu järgi, kuuendik hiini*. Joo seda kindlatel aegadel.

12 Söö seda nagu odralebiba. Küpseta seda kõigi silme all inimese kuivanud väljaheidete peal.” **13** Jehoova ütles veel: „Nii söövat israellased oma leiba, rüvedat leiba, rahvaste seas, kuhu ma nad pillutan.”^b

14 Ma vastasin: „Ainult mitte seda, kõrgeim valitseja Jehoova! Noorest east peale kuni tänaseni pole ma end rüvetanud, ma pole söönud raibet ega mahamurtud looma,^c mu suhu pole sattunud rüvedat* liha.”^d

15 Seepeale ütles ta mulle: „Olgu, ma luban sul inimese väljaheidete asemel kasutada veisesõnnikut. Küpseta oma leiba selle peal.” **16** Veel ütles ta: „Inimesepoeg, ma teen lõpu toiduvarudele* Jeruusalemmas.^e Nad söövad suure murega normi järgi väljakaalutud leiba^f ja jooivad hirmuga normi järgi väljamõõdetud vett.^g **17** Neil tuleb puudus leivast ja veest ning nad vaatavad üksteisele vapustatult otsa ja hääbuvad oma süü pärast.

5 Inimesepoeg, võta terav mõök, see olgu sulle habemenoa eest. Püga endal pea paljaks ja aja habe ära. Seejärel võta kaalud, kaalu karvad ära ning jaota kolme ossa. **2** Kol-

4:10 *228 g. (Vt lisa B14.) 4:11 *0,6 liitrit. 4:14 *Võib tõlkida ka „roiskunud”. 4:16 *Sõna-sõnalt „murran katki leivatokid”. Viitab ilmselt keppidele, millel hoiti leivatagavara.

PTK 4

a Hes 4:5

b Ho 9:3

c 2Mo 22:31
3Mo 7:24
3Mo 11:40d 5Mo 14:3
Jes 65:4
Jes 66:17e 3Mo 26:26
Jes 3:1
Hes 5:16f 2Ku 25:3
Jer 37:21
Nu 1:11
Nu 4:9
Nu 5:9, 10

g Hes 12:18

Teine veerg

PTK 5

a Jer 9:21
Hes 4:8

b Jer 15:2

c 3Mo 26:33
Hes 5:12

d Jer 4:4

e Hes 16:
46, 47f 2Ku 21:9, 11
Jer 2:11g Jer 21:5
Hes 15:7h 5Mo 29:
22, 24
1Ku 9:8
Nu 2:15i Nu 4:6
Tn 9:12j 3Mo 26:29
Jer 19:9
Nu 4:10k 3Mo 26:33
5Mo 28:64

mandik põleta tules linna sees, kui piiramispäevad on lõppenud.^a Siis võta teine kolmandik ja löö seda mõõgaga kõikjal ümber linna.^b Viimane kolmandik pillu tulde. Ma tõmban mõõga, et ajada neid taga.^c

3 Viimaste hulgast võta pisut karvu ja mäksi osa neist oma kuuehõlma sisse. **4** Osa karvu viska tulle ning põleta ära. Sellest levib tuli edasi kogu Iisraeli soo kallale.^d

5 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „See on Jeruusalem. Ma seadsin ta keset maid ja rahvaid. **6** Tema aga mässas mu seaduste ja määruste vastu, tehes rohkem kurja kui teda ümbritsevad rahvad ja maad.^e Ta elanikud hülgasid mu seadused ega toiminud mu määruste järgi.”

7 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna te olite mässumeelsemad kui teid ümbritsevad rahvad ning te ei toiminud mu määruste järgi ega täitnud mu seadusi, vaid järgisite ümberkaudsete rahvaste seadusi,^f **8** siis lausub kõrgeim valitseja Jehoova nii: „Ma pöördun su vastu, oh, linn,^g ja viin rahvaste silme all täide kohtuotsuse, mis ma olen sinu kohta langetanud.^h **9** Kõigi su jäledate tegude pärast teen ma sinuga nii, nagu ma pole ial teinud ja nagu ma enam kunagi ei tee.”ⁱ

10 Siis söövad isad su keskel oma poegi^j ja pojad oma isasid. Ma mõistan su üle kohut ja pillutan kõik su järelejäädud igasse suunda laiali.”^k

11 Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, kuna sa rüvetasid mu puhamat kõigi oma jälkide ebaju-

malatega ja jäledate tegudega,^a siis hülgan minagi sinu. Mu silm ei kurvasta ja ma ei anna armu.^b **12** Kolmandik sinust sureb katku või saab su keskel nälja tõttu otsa. Teine kolmandik langeb su ümber mõõga läbi.^c Viimase kolmandiku pillutan ma igasse suunda laiali. Ma tõmban mõõga, et ajada neid taga.^d **13** Siis mu viha vaibub, mu raev nende vastu lahtub ja ma olen rahul.^e Kui ma olen oma raevu nende peale välja valanud, tuleb neil tunnistada, et mina, Jehoova, olen rääkinud, sest ma ootan jäägitut pühendumust.^f

14 Ma teen sinust laastatud paiga ja sinust saab ümberkaudsete rahvaste ja kõigi mõõdaminejate pilkealune.^g **15** Sa oled pilke- ja põluatuseks,^h hoiatavaks näiteks ja õuduseks ümberkaudsetele rahvastele, kui ma sind karmilt karistades su üle vihas ja raevus kohut mõistan. Mina, Jehoova, olen rääkinud.

16 Ma saadan teie peale surmavaid näljanooli, et teid hävitada. Minu saadetud nooled hukutavad teid.ⁱ Ma suurendan teie näljahäda, tehes lõpu teie toiduvaruudele.*^j **17** Ma saadan teie kallale nälja ja hirmsad kiskjad^k ning need võtavad teilt lapsed. Katk ja verevalamine käivad teist üle ning ma toon teie kallale mõõga.^l Mina, Jehoova, olen rääkinud.”

6 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, pööra oma nägu Iisraeli mägede poole ja kuuluta neile prohvetikult. **3** Ütle neile: „Iisraeli

5:16 *Sõna-sõnalt „murrn katki leivatokid“. Viitab ilmselt keppidele, millele hoiti leivatagavara.

PTK 5

a 3Mo 20:3
2Ku 21:1, 7
2Aj 36:14
Jer 32:34

b Nu 2:21
Hes 7:4

c Jer 14:12
Jer 15:2
Jer 21:9

d 3Mo 26:33
Jer 9:16
Jer 42:16

e Hes 16:42

f 2Mo 20:3, 5
2Mo 34:14
5Mo 6:15

g 5Mo 28:37
1Ku 9:7
Neh 2:17

h L 79:4
Jer 24:9
Nu 2:15
Nu 3:61, 62

i 5Mo 32:23

j 3Mo 26:26
Hes 4:16

k 3Mo 26:22
5Mo 32:24
Hes 14:21
Hes 33:27

l Hes 21:3

Teine veerg

PTK 6

a Jes 27:9

b 3Mo 26:30

c Jer 8:1, 2

d Jer 2:15
Jer 32:29
Mi 3:12

e Hes 16:39

f Jer 14:18

g Hes 7:4

h Jer 30:10
Jer 44:28
Hes 14:22

i 5Mo 30:1, 2
L 137:1

j L 78:40, 41
Jes 63:10

k 4Mo 15:39

l Hes 20:43
Hes 36:31

m Hes 33:29
Tn 9:12
Sak 1:6

mäed, kuulake kõrgeima valitseja Jehoova sõnu. Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova mägedele, küngastele, jõgedele ja orgudele: „Ma toon teie kallale mõõga ja hävitan teie ohvripaigad. **4** Teie altarid lõhutakse, suitsutusalused purustatakse^a ja ma heidan teie hulgas tapetud teie jäledate ebajumalate* ette.^b **5** Ma heidan iisraellaste laibad nende jäledate ebajumalate ette, ma puistan teie luud laiali teie altarite ümber.^c **6** Kõikjal, kus te elate, rüüstatakse linnad^d ja lõhutakse ohvripaigad, need jäävad rüüstatuks.^e Teie altarid lõhutakse ja purustatakse, teie jäledad ebajumalad kaovad, teie suitsutusalused hävitatakse ja teie tööd pühitakse minema. **7** Teie keskel langevad tapetud,^f ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.^g

8 Kuid ma jätan mõned teie järele: osa teie seast pääseb mõõga eest rahvaste seas, kui te olete mõõda maid laiali pillutatud.^h **9** Need teie seast, kes pääsevad, ei unusta mind rahvaste seas, kuhu nad on vangi viidud.ⁱ Nad mõistavad, et ma kurvastasin nende truudusetu* südame pärast, mis minust ära pöördus,^j ja nende silmade pärast, mis vaatasid himuralt oma jäledate ebajumalate poole.^k Nad tunnevad tülgastust ja häbi kõigi oma kurjade ja jäledate tegude pärast.^l **10** Neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova ja et ma ei rääkinud tühje sõnu, kui lubasin tuua nende peale selle õnnetuse.”^m

6:4 *Heebrea sõna, mis on tõlgitud „jäledad ebajumalad“, on tõenäoliselt seotud sõnaga, mis tähendab väljaheiteid, ja sellega väljendati põlastust. **6:9** *Võib tõlkida ka „liderliku“.

11 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Löö käsi kokku, trambi jalgadega ja hala kõigi Iisraeli soo kurjade ja jäledate tegude pärast, sest nad langevad mõõga, nälja ja katku läbi.^a

12 Kes on kauge, sureb katku, kes on lähedal, langeb mõõga läbi, kes aga neist pääseb ja järele jääb, sureb nälga. Ma päästan nende vastu valla kogu oma raevu.^b 13 Teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova,^c kui nende hulgast tapetud vedelevad oma jäledate ebajumalate vahel, kõikjal altarite ümber,^d igal kõrgel künkal, kõigil mäetippudel, iga lopsaka puu all, iga suure ja harulise puu all, kus nad on toonud healõhnalisi ohvreid kõigi oma jäledate ebajumalate meeleheaks.^e 14 Ma tõstan käe nende vastu ja teen nende maa tühjaks. Kõik nende elupaigad jäävad tühjemaks kui Dibla juures olev kõrb. Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

7 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: 2 „Inimesepoeg, nõnda ütleb kõrgeim valitseja Jehoova Iisraelimaale: „Lõpp! Tuleb lõpp, see jõuab maa nelja nurka. 3 Su lõpp on nüüd käes. Ma valan su peale oma viha ning mõistan su üle kohut sinu teede kohaselt ja nõuan sult aru kõigi su jäledate tegude pärast. 4 Mu silm ei kurvasta ja mul pole kahju,^f vaid ma toon su peale su enda tegude viljad, sa saad tunda oma jäledate tegude tagajärgi.^g Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”^h

5 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Õnnetus! Tuleb enneolematu õnnetus!ⁱ 6 Lõpp tuleb! Lõpp tuleb ja tabab sind äkitselt. See tuleb! 7 Nüüd on

cord* sinu käes, sa maa elanik. See aeg tuleb, see päev on lähedal.^a Mägedel on segadus, sealt ei kosta rõõmuhoikeid. 8 Peagi kallan ma su peale oma raevu^b ja päästan su vastu valla kogu oma viha.^c Ma mõistan su üle kohut sinu teede kohaselt ja nõuan sinult aru kõigi su jäledate tegude pärast. 9 Mu silm ei kurvasta ja mul pole kahju.^d Ma toon sinu peale su tegude viljad, sa saad tunda omaenda jäledate tegude tagajärgi. Teil tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, olen see, kes teid lööb.^e 10 See on see päev, see tuleb!^f Nüüd on kord* sinu käes. Karistuskepp on valmis, vaenlase ülbus käsuvad. 11 Vägivallast on saanud kurjuse kepp.^g Ei nad ise, nende rikkus, nende rahvahulgad ega nende silmapaistvus jää püsima. 12 See aeg tuleb, see päev saabub. Ostja ärgu rõõmustagu ja müüja ärgu kurvastagu, sest mul on suur raev kogu selle rahva vastu.^h 13 Müüja ei tule tagasi müüdu juurde, isegi kui ta jääb ellu, sest see nägemus on kogu selle rahva kohta. Mitte keegi ei tule tagasi ja mitte keegi ei jää ellu oma süütegude tõttu*.

14 Puhuti trompetitⁱ ja kõik on end valmis seadnud, kuid keegi ei astu võitlusse, sest mu raev on suunatud kogu selle rahva vastu.^j 15 Väljas on mõök^k ning sees on katk ja nälg. Kes on põllul, sureb mõõga läbi, kes on linnas, need neelab nälg ja katk.^l 16 Kel

7:7, 10 *Teine võimalik tähendus: „pärg”. 7:12 *St kinnisvaraostjad ega ka -müüjad ei saa tehingust kasu, sest häving tuleb nende kõigi peale. 7:13 *Teine võimalik tähendus: „varal”.

PTK 6

a Jer 15:2
Jer 16:4
Hes 5:12

b Hes 5:13

c Hes 12:15

d Jer 8:2

e Hes 20:28

PTK 7

f Hes 5:11

g Jer 16:18
Hes 16:43

h Hes 6:13

i 2Ku 21:12
Tn 9:12

Teine veerg

a Sef 1:14

b 2Aj 34:21

c Jer 7:20
Hes 5:13

d Jer 13:14

e Jes 66:6
Hes 33:29

f Sef 1:14

g Jes 59:6
Jer 6:7
Mi 6:12

h Sef 1:18

i Jer 4:5

j Jer 7:20
Jer 12:12

k 3Mo 26:25

l Jer 14:18
Hes 5:12

õnnestub eluga pääseda, põgenevad mägedele. Nad on kui tuvid orgudes, nad kõik oigavad oma süütegude pärast.^a **17** Kõigi käed lõtvuvad ja kõigi põlved tilguvad*.^b **18** Nad panevad ümber kotiriide,^c neid on haaranud värinad. Nad kõik on jäänud häbisse ja kõigi pead on kiilad*.^d

19 Nad viskavad oma hõbeda tänavatele ja nende kuld muutub neile vastikuks. Ei nende hõbe ega kuld päästa neid Jehoova vihapäeval.^e Nad ei saa oma isu täis ega suuda oma kõhtu täita, sest sellest* on saanud neile komistuskivi, mis on pannud nad patustama. **20** Nad tunnevad uhkust oma kaunite ehete üle, nad on valmistanud neist* jäledaid kujud, jälke ebajumalaid.^f Seepärast muudan ma selle* neile vastikuks. **21** Ma annan selle võõrastele riisuda ja ma jumalatele saagiks ning nad rüvetavad selle.

22 Ma pöoran neilt ära oma palge^g ja nad rüvetavad ma varjatud paiga*. Röövlid lähevad sinna ja rüvetavad selle.^h

23 Valmista ahelad*,ⁱ sest maa on täis verrega määritud kohtumõistmist^j ja linn on täis vägivalda.^k **24** Ma toon kõige hullemad rahvaist^j ja nad võtavad endale nende majad.^m Ma teen lõpu vägevate uhkusele ja nende pühamud rüvetatakse.ⁿ **25** Ahastuses olles ot-

7:17 *St hirmust tuleneva urineerimise tõttu. 7:18 *St nende pead on leina märgiks paljaks aetud. 7:19 *St nende hõbedast ja kullast. 7:20 *St oma kuld- ja hõbeasjadest. *St nende hõbeda ja kulla, millest nad tegid ebajumalaid. 7:22 *Mõeldakse ilmselt Jehoova pühamu tagumist ruumi, kõige pühamat paika. 7:23 *St vangiahelad.

PTK 7

a Jes 59:11

b Hes 21:7

c Jes 3:24

d Hes 22:12

e Öp 11:4
Sef 1:18f 2Ku 21:1, 7
Jer 7:30

g Jer 18:17

h 2Aj 36:19
Nu 1:10i Jer 39:6, 7
Nu 3:7j 2Ku 21:16
2Ku 24:3, 4
Jer 2:34
Hes 9:9k Jes 59:6
Mi 2:2l 5Mo 28:
48–51
Hes 21:31
Hab 1:6m Jer 6:12
Nu 5:2

n Hes 21:2

Teine veerg

a Jes 57:21
Jer 8:15b Jer 21:1, 2
Jer 37:17c L 74:9
Nu 2:9
Hes 20:3

d Jer 52:10

e Hes 6:13

PTK 8

f Tn 7:9

g Hes 1:4, 27

h Jer 20:2
Hes 9:2

i 5Mo 32:16

j 2Mo 40:34

k Hes 1:27, 28

sivad nad rahu, kuid seda pole.^a

26 Õnnetus tuleb õnnetuse järel, sõnum sõnumi järel. Inimesed otsivad prohvetilt nägemust,^b kuid preestrid ei õpeta seadust* ja rahvaivanematel ei saa nõu.^c **27** Kuningas leinab,^d pealik rüütab end meeleehteitse ja selle maa rahva käed värisevad hirmust. Ma teen neile nende tegusid mööda ja mõistan nende üle kohut, nagu nad ise on teiste üle kohut mõistnud. Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova."^e

8 Kuuendal aastal* kuuenda kuu viiendal päeval, kui ma istusin parajasti oma majas ja minu ees istusid Juuda vanemad, võttis kõrgeima valitseja Jehoova käsi minust kinni.

2 Ma nägin kedagi, kes oli otsekui tuli. Allpool sellest, mis paistis olevat ta vöökoht,^f oli tuli ning vöökohast ülalpool säras ta nagu kulla ja hõbeda helkiv sulam.^g **3** Siis sirutas ta välja midagi, mis paistis olevat ta käsi, ja võttis mul juuksetukast kinni. Vaim kandis mu maa ja taeva vahele ning viis mind Jumalalt tulnud nägemustes Jeruusalemma põhjapoolse sisemise värava juurde,^h kus oli ebajumalana austatav kujud, mis Jumalas pahameelt tekitas.ⁱ **4** Seal oli Iisraeli Jumala auhiilgus,^j mis meenutas mulle orutasandikul nähtut.^k

5 Ta ütles mulle: „Inimesepoeg, tõsta palun oma silmad põhja poole.” Ma tõstsin silmad põhja poole ja nägin põhjapoolse altarivärava juures seda pahameelt tekitavat kujud, see oli sissekäigu juures. **6** Ta

7:26 *Võib tõlkida ka „ei jaga õpetust”. 8:1 *St Hesekeeli kuuendal pagendus-aastal.

lausus: „Inimesepoeg, kas sa näed, milliseid kohutavaid ja jäledaid tegusid Iisraeli sugu siin teeb,^a nii et ma pean oma pühamust ära kaugele minema?^b Aga sa saad näha veel kohutavamaid jäledusi.”

7 Siis viis ta mu õue sissekäigu juurde ja ma nägin seinas auku. **8** Ta ütles mulle: „Inimesepoeg, murra seinast läbi.” Ma murdsingi seinast läbi ja nägin sissepääsu. **9** Siis ta ütles mulle: „Mine sisse ja vaata, millist kurja ja jäledust nad siin teevad.” **10** Ma läksin sisse ja nägin, et seintele on kõikjale uuristatud igasuguseid roomajate, jälkide loomade^c ja kõigi Iisraeli soo jäledate ebajumalate kujutisi.^d **11** Nende ees seisis 70 Iisraeli soo vanemat, sealhulgas Saafani^e poeg Jaasanja. Igaühel oli käes suitsutuspann ja üles tõusis lõhnav suitsupilv.^f **12** Ta ütles mulle: „Kas sa näed, inimesepoeg, mida teevad need Iisraeli soo vanemad pimeduse varjus kambrates, kus on nende ebajumalad? Nad ütlevad: „Jehoova ei näe meid, Jehoova on selle maa maha jätnud.””^g

13 Siis ütles ta mulle: „Aga sa saad näha veel kohutavamaid jäledusi, mida nad teevad.” **14** Ta viis mu Jehoova koja põhjapoolse värava ette ja ma nägin seal istumas naise, kes nutsid taga jumal Tammust.

15 Ta lausus: „Kas sa näed seda, inimesepoeg? Aga sa saad näha veel kohutavamaid jäledusi, hullemaid kui need.”^h

16 Siis viis ta mind Jehoova koja siseõue.ⁱ Seal Jehoova templi sissekäigu juures, eeskoja ja altari vahel, oli umbes 25

PTK 8

a 2Aj 36:14

b Jer 26:4, 6

c 3Mo 11:10

d 2Mo 20:4, 5

e 2Ku 22:3, 4
2Ku 25:22
Jer 26:24

f Hes 16:17, 18

g Jes 29:15
Hes 9:9

h 2Aj 36:14

i 2Aj 4:9

Teine veerg

a 5Mo 4:19
2Ku 17:16
Jer 8:1, 2b 2Ku 21:16
Jer 19:4
Hes 9:9c Hes 5:11
Hes 7:9d Jes 1:15
Mi 3:4

PTK 9

e Jer 20:2
Hes 8:3

f 2Aj 4:1

g Hes 3:23
Hes 8:3, 4
Hes 11:22

h Hes 10:4

i L 119:53
2Pe 2:7, 8

j Hes 5:11

k 2Mo 32:26, 27
Hes 7:4

meest, seljad Jehoova templi ja näod ida poole. Nad kummardasid päikest idas.^a

17 Ta küsis minult: „Kas sa näed seda, inimesepoeg? Kas see on mingi tühi asi, et Juuda sugu teeb need jäledusi, täidab maa vägivallaga^b ja solvab mind? Näe, nad torkavad oksa* mulle nina alla. **18** Seepärast asun ma raevus tegutsema. Mu silm ei kurvasta ja mul pole kahju.^c Kuigi nad hüüavad mu poole valjult, ei kuule ma neid.”^d

9 Siis hüüdis ta mu kuules valju häälega: „Kutsuge need, kes tulevad linna karistama, igaühel neist olgu käes hävitusrelv!”

2 Ma nägin, et ülavärava^e poolt, mis asus põhja pool, tuli kuus meest, igaühel käes purustusrelv. Koos nendega oli üks linastes riietes mees, kel olid kirjutustarbed* vöö vahel. Nad tulid ja jäid seisma vaskaltari kõrvale.^f

3 Siis tõusis Iisraeli Jumala auhiilgus^g keerubite kohalt, kus see oli olnud, ja liikus koja lävele^h ning Jumal hüüdis linastes riietes meest, kel olid kirjutustarbed vöö vahel. **4** Jehoova ütles talle: „Käi Jeruusalemma linn läbi ja tee märk nende inimeste laubale, kes ohkavad ja ägavadⁱ kõigi jäleduste pärast, mida selles linnas tehakse.”^j

5 Teistele ta ütles minu kuules: „Käige tema järel linn läbi ja lööge! Teie silm ärge kurvastagu ja teil ärge olgu kahju.^k **6** Tapke kõik: vanad ja noored mehed, neitsid, lapsed

8:17 *Ilmselt ebajumalakumardamise vahend. **9:2** *Võib tõlkida ka „kel oli kirjutaja tinditoos“.

ja naised.^a Aga ärge liginege kellelegi, kel on märk küljes.^b Alustage mu pühamust.^c Nad alustasidki vanematest, kes olid koja ees.^d **7** Ta ütles neile veel: „Rüvetage see koda ja täitke õued tapetutega.^e Mingel!” Nad läksidki ja löid linnas inimesed maha.

8 Kui nad olid tapmas, jäin ma üksi, langesin silmili maha ja hüüdsin: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehoova! Kas sa kavatsed hävitada kõik allesjäänud iisraellased, valades oma raevu Jeruusalemma peale?”^f

9 Ta vastas mulle: „Israeli ja Juuda soo süü on äärmiselt suur.^g Kogu maal valatakse verd^h ja see linn on täis õiguseväänamist.ⁱ Nad ütlevad: „Jehoova on maalt lahkunud, Jehoova ei näe.”^j **10** Seepärast mu silm ei kurvasta ja mul pole kahju.^k Ma toon nende tegude tagajärjed nende endi pea peale.”

11 Siis ma nägin, et linastes riietes mees, kel olid kirjutustarbed võõ vahel, tuli tagasi ja ütles: „Ma tegin, nagu sa mind käskisid.”

10 Ma nägin keerubite pea kohal laiuvall pinnal midagi safiirikivi sarnast, otsekui trooni nende pea kohal.^l **2** Siis Jumal ütles linastes riietes mehele:^m „Mine keerubite alla ratabastiku vahele.ⁿ võta keerubite vahelt peod hõõguvaid süsi^o täis ja pillu need linna peale.”^p Mees läkski minu silme all sinna.

3 Keerubid seisisid kojast paremalt pool, kui see mees sinna läks, ja pilv täitis siseõue. **4** Jehoova auhiilgus^q tõusis keerubite juurest koja lävele ja koda täitus vähehaaval pilvega

PTK 9

- a 2Aj 36:17
b 2Mo 12:23
Jos 2:17-19
Ilm 9:4
c 2Ku 25:18, 21
Jer 25:29
d Hes 8:11
e Nu 2:21
f 1Mo 18:23
Hes 11:13
g 2Aj 36:14
Jes 1:4
h 2Ku 21:16
Jer 2:34
Mt 23:30
i Hes 22:29
j Hes 29:15
Hes 8:12
k Hes 5:11
Hes 7:4

PTK 10

- l Jes 6:1
Hes 1:22, 26
Ilm 4:2, 3
m Hes 9:2
n Hes 1:16
o Hes 1:13
p 2Ku 25:8, 9
q Hes 1:27, 28
Hes 9:3
r 2Mo 40:35
2Aj 5:13
Hes 43:5

Teine veerg

- a L 29:3, 4
Hes 1:24
Joh 12:28, 29
b Hes 1:13
c Hes 9:2
d Hes 1:8
e Hes 1:15-18
f Ilm 4:6, 8
g Hes 1:6, 10
Ilm 4:7
h Hes 1:3
i Hes 1:19-21

ning siseõu oli täis Jehoova auhiilguse sära. **5** Keerubite tiibade vihinat oli kuulda välisõue, see oli otsekui kõikvõimsa Jumala hää, kui ta räägib.^a

6 Ta käskis linastes riietes meest: „Võta ratabastiku vahelt, keerubite vahelt, tuld.” See läks ja seisis ratta kõrvale. **7** Siis sirutas üks keerub oma käe tule juurde, mis põles keerubite vahel.^b Ta võttis tuld ja pani linastes riietes mehe pihkudesse,^c see võttis tule vastu ja läks välja. **8** Keerubite tiibade alt paistsid käed, mis olid otsekui inimese käed.^d

9 Ma nägin keerubite juures nelja ratabast, iga keerubi kõrval oli üks ratas. Rattad helkisid otsekui krüsoliidikivi.^e **10** Kõik neli ratabast olid ühesugused ja paistis, nagu oleks ratas olnud ratta sees. **11** Kui need liikusid, said nad minna ilma pöördumata igas neljas suunas, sest need läksid sinna, kuhu poole oli nägu, ilma pöördumata. **12** Kogu olendite keha, nende selg, käed ja tiivad, samuti ratabad, kõigi nelja rattad, olid üleni täis silmi.^f **13** Ma kuulsin häält, mis hüüdis ratabastele: „Ratabastik, liigu!”

14 Igal olendil oli neli nägu. Esimene oli keerubi, teine inimese, kolmas lõvi ja neljas kotka nägu.^g

15 Keerubid tõusid üles – need olid samad elusolendid, keda ma olin näinud Kebari jõe ääres^h – **16** ja kui keerubid liikusid, siis liikusid ka rattad nende kõrval. Kui keerubid tõstsid oma tiivad üles, et tõusta kõrgele maa kohale, siis rattad ei pöördunud ega lahkunud nende kõrvalt.ⁱ **17** Kui olendid jäid seisma, jäid

seisma ka rattad. Kui olendid tõusid, tõusid ka rattad koos nendega, sest olendites tegutses vaim oli ka rattais.

18 Siis lahkus Jehoova auhiilgus^a koja läve kohalt ja jäi seisma keerubite kohale.^b **19** Seejärel tõstsid keerubid oma tiivad ja tõusid mu silme ees maast üles. Nende ära minnes jäid rattad nende kõrval. Nad peatusid Jehoova koja idapoolse värava ees ning Iisraeli Jumala auhiilgus oli nende kohal.^c

20 Need olid need elusolendid, keda ma olin näinud Kebari jõe ääres^d Iisraeli Jumala trooni all, ja ma mõistsin, et need on keerubid. **21** Kõigil neljal oli neli nägu, neli tiiba ja tiibade all olid otsekui inimese käed.^e **22** Nende näod sarnanesid nende nägudega, mida ma olin näinud Kebari jõe ääres.^f Nad kõik liikusid otse edasi.^g

11 Siis tõstis vaim mu üles ja viis Jehoova koja idavärava juurde, mis on idapoolses küljes.^h Ma nägin seal värava ees 25 meest ja nende seas olid rahva peamehedⁱ Jaasanja, Atsuri poeg, ja Pelatja, Benaja poeg. **2** Jumal ütles mulle: „Inimesepoeg, need on mehed, kes sepitsevad kurja ja annavad selles linnas halba nõu. **3** Nad ütlevad: „Eks ole nüüd aeg maju ehitada? Linn* on pada^k ja meie oleme liha.”

4 Seepärast kuuluta neile. Kuuluta prohvetlikult, inimesepoeg!^l

5 Siis tuli mu peale Jehoova vaim^m ja Jumal ütles mulle: „Räägi: „Nii lausub Jehoova: „Seda te ütlete õigesti, oh,

11:3 *St Jeruusalemm, kus juudid arvasid end kaitstud olevat.

PTK 10

a Hes 1:27, 28

b Hes 9:3
Hes 10:4

c Hes 11:22

d Hes 1:1, 22

e Hes 1:8

f Hes 1:10

g Hes 1:12
Hes 10:11

PTK 11

h Hes 10:19

i Jes 1:23
Hes 22:27

j Hes 12:27

k Hes 24:3

l Hes 3:17
Hes 20:46
Hes 21:2

m 2Pe 1:21

Teine veerg

a Hes 7:23
Hes 22:3, 4

b Hes 24:6

c Jer 38:19

d Jer 39:6, 7
Jer 52:24–27e 2Ku 25:18–21
2Aj 36:17f 2Ku 14:25
Jer 52:27

g Hes 6:13

h Esr 9:7
Neh 9:34i 5Mo 12:
29–31
2Aj 28:1, 3
L 106:34–36

j Hes 9:8

k 2Ku 24:14, 15
Jer 24:5

Iisraeli sugu. Ma tean teie mõtteid. **6** Selles linnas on paljud teie pärast surnud, te olete täitnud tänavad mahalöödutega.””^a **7** Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Surnukehad, millega te olete linna täitnud, on liha ja linn on pada.^b Teid aga viiakse sealt välja.

8 Mõõka te kardate^c ja mõõga ma teie kallale toon, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **9** Ma viin teid sealt välja, annan teid võõraste kätte ja viin oma kohtuotsuse täide.^d **10** Te langete mõõga läbi.^e Iisraeli piiril^f mõistan ma teie üle kohut ning teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.^g

11 Linn polegi teile siis pajaks ja teie pole liha selle sees. Iisraeli piiril mõistan ma teie üle kohut **12** ning teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, sest te pole teinud minu määruste ega seaduste järgi,^h vaid olete toiminud ümberkaudsete rahvaste seaduste järgi.””ⁱ

13 Niipea kui ma olin prohvetlikult kuulutanud, suri Benaja poeg Pelatja. Ma langesin silmili maha ja hüüdsin valju häälega: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehoova! Kas sa tõesti hävitad allesjäänud iisraellased?””^j

14 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **15** „Inimesepoeg, sinu vendadele, neile su vendadele, kel on väljaostuõigus, ning kogu Iisraeli soole on Jeruusalemma elanikud öelnud: „Hoidke Jehoovast kaugele! See maa kuulub meile, see on antud meie valdusse.” **16** Seepärast ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuigi ma olen ajanud nad kaugele teiste rahvaste sekka ja pillutanud maid mõõda laiaili,^k saan ma lühikeseks ajaks nei-

le ikkagi pühamuks nendes maades, kuhu nad on läinud.”^a

17 Seepärast ütles: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma kogun teid kokku rahvaste seast ja maadest, kuhu te olete pillutatud, ning ma annan teile Iisraelimaa.^b **18** Siis nad tulevad sinna tagasi ning kõrvaldavad sealt kõik jälkused ja jäledad tavad.^c **19** Ma liidan nende südamed üheks^d ja panen nende sisse uue vaimu.^e Ma kõrvaldan nende seest kivise südame^f ja annan neile lihase südame^g,^g **20** et nad toimiksid minu määruste ja seaduste järgi ning kuuletuksid neile. Siis nad on minu rahvas ja mina olen nende Jumal.”

21 Aga nende pea peale, kelle süda jääb jälkuste ja jäledate tavade juurde, toon ma nende tegede tagajärjed, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

22 Siis tõstsid keerubid oma tiivad, rattad olid nende kõrval^h ja Iisraeli Jumala auhiilgus oli nende kohal.ⁱ **23** Jehoova auhiilgus^j tõusis linna kohalt ja peatus mäe kohal linnast ida pool.^k **24** Seejärel tõstis vaim mind Jumala vaimu kaudu saadud nägemuses üles ja viis mu pagendatud rahva juurde Kaldeasse. Siis kadus see nägemus, mida ma olin näinud. **25** Ma rääkisin pagendatud rahvale kõigest, mida Jehoova oli mulle näidanud.

12 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, sa elad mässulise soo keskel. Silmad neil on, aga nad ei näe, kõrvad neil on, aga nad ei kuule,^l sest nad on mässuline sugu.^m **3** Inime-

11:19 *St sellise südame, mis järgib tundlikult Jumala juhatust.

PTK 11

a 3Mo 26:44

b Jes 11:11, 12
Jer 30:10, 11
Hes 34:13, 14
Am 9:14, 15

c Hes 37:23

d Jer 24:7
Jer 31:33
Jer 32:39

e L 51:10
Hes 36:31

f Sak 7:12

g Hes 36:26

h Hes 1:19

i Hes 10:18, 19

j Hes 9:3
Hes 10:4

k Sak 14:4

PTK 12

l Jes 6:9, 10
Jer 5:21
Ro 11:8

m Hes 2:3, 5

Teine veerg

a 2Aj 36:20
Jer 52:10, 11

b 2Ku 25:4

c Jes 8:18
Hes 4:3
Hes 24:24

d Jer 21:7
Hes 21:25

e Hes 24:24

f Jer 52:15

g 2Ku 25:4
Jer 39:4

h Jer 52:9
Hes 17:20, 21

i 2Ku 25:6, 7
Jer 34:3
Jer 52:11
Hes 17:16

sepoeg, pane valmis asjad pagendusse minekuks. Siis mine päeva ajal nende silme all pagendusse. Mine nende silme all oma kodust teise paika, pagendusse. Ehk nad mõistavad, kugi nad on mässuline sugu. **4** Too päeval nende silme all välja pagendusse minekuks pakitud asjad ja lahku öhtul nende silme all nagu pagendatu.^a

5 Tee nende silme all seina sisse ava ja vii asjad sealtkaudu välja.^b **6** Nende silme all tõsta asjad õlale ja vii need pimedas välja. Kata oma nägu, et sa ei näeks maad, sest ma olen pannud su Iisraeli soole märgiks.”^c

7 Ma tegin, nagu mind käsiti. Ma viisin päeval välja oma asjad, asjad pagendusse minekuks, ja öhtul tegin kättega seina ava. Pimedas kandsin ma oma asjad õlal nende silme all välja.

8 Hommikul tuli mulle taas Jehoovalt sõnum: **9** „Inimesepoeg, kas Iisraeli sugu, see mässuline sugu, ei küsinud su käest, mida sa teed? **10** Ütle neile: „See on sõnum pealiku^d kohta Jeruusalemmas ja kogu Iisraeli soo kohta, kes seal linnas on, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

11 Ütle: „Mina olen teile märgiks.^e Nii nagu mina tegin, nii tehakse neile. Nad viiakse pagendusse, nad lähevad vangistusse.^f **12** Pealik nende keskel kannab õlal oma asju ja lahku pimeduses. Ta teeb müüri sisse ava ja viib asjad sealtkaudu välja.^g Ta katab näo, et mitte näha maad.”

13 Ma laotan oma võrgu tema üle ja ta püütakse sinna.^h Ma viin ta kaldealaste maale, Babüloni, mida ta aga ei näe. Ta sureb seal.ⁱ **14** Kõik tema ümber, ta

abistajad ja väesalgad, pillutan ma igasse suunda laiali^a ning ma tõmban mõõga, et neid taga ajada.^b **15** Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, kui ma hajutan nad rahvaste sekka ja puistan mõõda maid laiali. **16** Aga ma jätan nende seast alles mõned, kes pääsevad mõõga, nälja ja katku käest, et nad jutustaksid kõigist oma jäledatest tegudest nende rahvaste keskel, kelle juurde nad lähevad, ja nad tõdeavad, et mina olen Jehoova.”

17 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **18** „Inimesepoeg, söö leiba värisedes ning joo vett ärevuse ja murega.^c **19** Ütle selle maa rahvale: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova Jeruusalemma elanike kohta Iisraelimaal: „Nad söövad leiba murega ja jooavad vett õudustundes, sest nende maa laastatakse täielikult^d kõigi selle elanike vägivalla pärast.^e **20** Asustatud linnad rüüstatakse ja maa saab tühermaaks^f ning teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.””^g

21 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **22** „Inimesepoeg, eks ole teil Iisraelis selline kõnekäänd: „Päevad mööduvad, aga ükski nägemus ei täitu”^h **23** Seepärast ütle neile: „Ma kaotan selle kõnekäänu ja seda ei lausuta enam Iisraelis, ütleb kõrgeim valitseja Jehoova.” Ütle neile: „Päevad on ligidalⁱ ja kõik nägemused lähevad täide.” **24** Ei tule enam valenagemusi ega ole libeekelset* ennustamist Iisraeli soo seas.^j **25** Sest mina, Jehoova, räägin. Kõik minu sõnad täituvad ega viivita enam.^k Sinu päevil,^l sa mässuline sugu, lausun ma sõna ja viin

12:24 * Võib tõlkida ka „petlikku”.

PTK 12

a 2Ku 25:5

b 3Mo 26:33
Jer 42:15, 16

c 3Mo 26:26

d Jes 6:11
Sak 7:14

e L 107:33, 34
Jer 6:7

f Jes 64:10
Jer 25:9

g Hes 6:13

h Jes 5:19
Am 6:3
2Pe 3:3, 4

i Jl 2:1
Sef 1:14

j Jer 14:14
Nu 2:14
Hes 13:23

k Nu 2:17
Sak 1:6

l Jer 16:9
Hab 1:5

Teine veerg

a Jes 5:19
Jes 28:15
2Pe 3:3, 4

PTK 13

b Mi 3:5
Sef 3:4

c Jer 14:14
Jer 23:16

d Jer 23:32

e Hes 22:30

f Jes 2:12
Jl 1:15

g Jer 29:31, 32

h Hes 22:28

selle täide, ütleb kõrgeim valitseja Jehoova.”

26 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **27** „Inimesepoeg, Iisraeli rahvas ütleb: „Nägemus, mida ta näeb, täitub alles pika aja pärast. Ta kuulutab prohvetlikult kauge tuleviku kohta.”^a **28** Seepärast teata neile: „Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ükski mu sõna ei viivita, mida ma räägin, see ka sünnib, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.””

13 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, räägi prohvetlikult Iisraeli prohvetite kohta^b ja ütle neile, kes ise prohvetikuulutsi välja mõtlevad:^c „Kuulake Jehoova sõnu. **3** Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Häda rumalatele prohvetitele, kes kuulutavad omaenda vaimust juhitudena ega ole tegelikult midagi näinud.”^d **4** Teie prohvetid, oh, Iisrael, on otsekui rebased varemetses. **5** Te ei lähe kivimüüri lagunenuid kohtade juurde, et neid Iisraeli soo jaoks üles ehitada,^e nii et Iisrael jääks lahingus Jehoova päeval püsima.^f **6** Nad näevad valenagemusi ja lausuvad valeennustusi, nad ütlevad: „See on Jehoova sõnum”, kuigi Jehoova pole neid saatnud, ning nad ootavad, et nende sõna läheks täide.^g **7** Eks ole see valenagemus, mida te olete näinud, ja valeennustus, mida olete lausunud, kui olete öelnud: „See on Jehoova sõnum”, kuigi mina pole midagi rääkinud?”

8 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna te olete rääkinud valet ja teie nägemused on pettus, siis ma olen teie vastu, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”^h **9** Ma tõstan

oma käe prohvetite vastu, kelle nägemused on pettus ja kelle ennustused on vale.^a Nad ei jää rahva hulka, keda ma usaldan, ega kirjutata neid Iisraeli soo nimistusse, nad ei pöördu tagasi Iisraelimaale. Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen kõrgeim valitseja Jehoova.^b **10** See kõik on sellepärast, et nad on eksitanud mu rahvast, öeldes: „On rahu!”, kuigi rahu ei ole.^c Kui keegi ehitab õhukese vaheseina, võopavad nad selle lubjaga üle.^{*d}

11 Ütle lupjajatele, et see sein variseb kokku. Tuleb vihmavaling, langeb rahet ning tormituuled lõhuvad selle.^e **12** Kui sein variseb kokku, küsitakse teilt: „Kus on teie lubjavõõp?”^f

13 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma saadan oma pahameelne tormituuled, oma vihas vihmavalingu ja oma hävitavas raevus rahe. **14** Ma lõhun teie lubjatud seina ning paiskan selle maha, nii et selle alusmüür paljastub. Linn langeb ja teie seal sees hukutate. Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.

15 Kui ma päästan seina ja selle lupjajate vastu valla kogu oma viha, ütlen ma teile: „Pole enam seina ega selle lupjajaid.^g **16** Pole enam Iisraeli prohvetite, kes Jeruusalemmale prohvetlikult kuulutaksid ja näeksid tema jaoks nägemusi rahust, kuigi rahu ei ole,^h lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

17 Inimesepoeg, pööra pale oma rahva tütarde vastu, kes ise prohvetikuulutusi välja mõt-

13:10 *Viide olukorrale, kus ehitati nõrk vahesein ja lubjati see üle, et see paisaks tugev.

PTK 13

a Jer 14:14
Jer 28:15, 16
Jer 29:8, 9

b Hes 6:13
Hes 11:10

c Jer 6:13, 14

d Jes 30:10
Hes 22:28

e Jer 27:8

f Jer 37:19

g Jer 30:12, 13

h Jer 6:13, 14
Jer 28:1-4

Teine veerg

a Mi 3:11

b Jer 23:14

c Hes 6:13

d Jer 27:14

e Jer 23:14

f Jer 23:16, 17

g 5Mo 18:
10, 14
Jer 27:9
Mi 3:6

PTK 14

h Hes 33:30, 31

levad, ning kuuluta neile prohvetlikult. **18** Ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Häda naistele, kes õmblevad kokku paelu iga käsivarre tarvis* ja valmistavad pealoo- re igat kasvu inimeste jaoks, et jahtida elusid. Kas loodate mu rahva elu jahtides ise ellu jääda? **19** Kas te rüvetate mind mu rahva seas mõne peotäie odra ja leivapalukeste pärast,^a surmates need, kes ei peaks surema, ja jättes ellu need, kes ei peaks elama, pettes mu rahvast, kes kuulab teie valesid?”^b

20 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tulen teie paelte kallale, naised, millega te jahite inimesi, otsekui oleksid nad linnud. Ma rebin paelad teie käsivartelt ja lasen vabaks need, keda te olete jahtinud otsekuul linde. **21** Ma rebin ära teie loorid ja päästan oma rahva teie käest, nad pole enam teile jahisaa- giks. Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.^c **22** Kuna te olete oma valedega heidutanud õiget,^d kuigi mina pole toonud talle häda*, ja olete teinud jumalatu käed tugevaks,^e nii et ta ei pöördu oma kurjalt teelt ega jää ellu,^f **23** siis ei näe te, naised, enam valenagemusi ega ennusta enam.^g Ma päästan oma rahva teie käest ning teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

14 Minu juurde tulid mõned Iisraeli vanemad ja istusid mu ette.^h **2** Siis tuli mulle Jehoovalt sõnum: **3** „Inimesepoeg, need mehed on otustanud käia oma jäledate

13:18 *St maagilisi paelu, mida kant- ti küünarnuki või randme ümber. **13:22** *Võib tõlkida ka „põhjustanud talle val- lu”.

ebajumalate järel ja nad on seadnud komistuskivi, mis on pannud rahva patustama. Kas tõesti peaksin laskma neil minult nõu küsida?^a **4** Seepärast räägi nendega ja ütle neile: „Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kui iisraellane on otsustanud käia oma jäledate ebajumalate järel ja seab rahvale komistuskivi, mis paneb rahva patustama, ning tuleb siis prohvetilt nõu küsima, vastan mina, Jehoova, talle nii, nagu ta väärrib oma paljude jäledate ebajumalate pärast. **5** Ma panen Iisraeli soo südame hirmust värisema, kuna nad kõik on eemaldunud minust ja hakanud käima oma jäledate ebajumalate järel.”^b

6 Seepärast ütle Iisraeli soole: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Tulge tagasi, pöörduge ära oma jäledatest ebajumalatest, pöörake oma pale ära kõigilt oma jälkidelt teguviisidelt!^c **7** Kui mõni iisraellane või Iisraelis elav muulane eemaldub minust, otsustab käia oma jäledate ebajumalate järel ja seab rahvale komistuskivi, mis paneb rahva patustama, ja tuleb seejärel minu prohvetilt nõu küsima,^d siis sellele annan mina, Jehoova, ise vastuse. **8** Ma pöördun selle inimese vastu, teen ta hoiatavaks näiteks ja kõnekäänuks ning hävitan ta oma rahva seast.^e Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

9 Aga kui prohvet on eksitusse viidud ja annab vastuse, siis olen mina, Jehoova, seda prohvetit eksitanud.^f Ma tõstan oma käe tema vastu ja hävitan ta oma Iisraeli rahva seast. **10** Nad peavad kandma oma süüd, küsija süü on samasugu-

PTK 14

a 2Ku 3:13
Jes 1:15
Jer 11:11

b Jer 2:5

c Jes 55:7

d Jer 21:1, 2
Hes 33:31

e 3Mo 20:2, 3

f 1Ku 22:21, 22
Jer 4:10
2Te 2:10, 11

Teine veerg

a Jer 24:7
Hes 11:19, 20

b 3Mo 26:26

c Jes 3:1
Jer 15:2

d Jer 7:20

e 1Mo 6:8, 9
Heb 11:7

f Tn 10:11

g li 1:8
li 42:8h Õp 11:4
Jer 15:1
2Pe 2:9i 3Mo 26:22
Jer 15:3j 3Mo 26:25
Jer 25:9
Hes 21:3

k Sef 1:3

l 5Mo 28:
21, 22

ne kui prohveti süü, **11** et Iisraeli sugu ei eemalduks enam minust ega rüvetaks end enam oma üleastumistega. Siis nad on minu rahvas ja mina olen nende Jumal,^a lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

12 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **13** „Inimesepoeg, kui maa teeb pattu minu vastu, olles truudusetu, siis tõstan ma oma käe selle vastu ja hävitan selle toiduvarud*.^b Ma saadan selle peale nälja^c ning hävitan sellelt inimesed ja loomad.^d **14** Isegi kui seal oleksid need kolm meest – Noa,^e Taaniel^f ja Iiob^g –, suudaksid nad oma õigusega päästa vaid iseendid,^h lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

15 Või kui ma laseksin metsikutel kiskjatel sel maal ringi hulkuda ja selle elanikest tühaks teha, nii et sellest saaks tühermaa, kus metsloomade tõtu keegi ei käiks,ⁱ **16** siis, nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, isegi kui seal oleksid need kolm meest, ei päästaks nad oma poegi ega tütreid, vaid ainult iseennast ning maa jääks tühaks.

17 Või kui ma laseksin tulla mõõgal selle maa kallale^j ja ütleksin: „Möök käigu üle maa!” ja hävitaksin sellelt inimesed ja loomad,^k **18** siis isegi kui seal oleksid need kolm meest, nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, ei päästaks nad oma poegi ega tütreid, vaid ainult iseennast.

19 Või kui ma saadaksin sellele maale^l katku ja paiskaksin

14:13 *Sõna-sõnal „murrann katki leivatokid”. Viitab ilmselt keppidele, millel hoiti leivatagavara.

verevalamisega välja oma rae-
vu, et hävitada sealt inimesed
ja loomad, **20** siis isegi
kui seal oleksid Noa,^a Taaniel^b
ja Iiob,^c nii tõesti, kui ma elan,
lausub kõrgeim valitseja Jehoova,
ei päästaks nad oma poegi
ega tütreid, vaid päästaksid
oma õigusega ainult iseennast.^d

21 Seepärast ütleb kõrgeim
valitseja Jehoova: „Nii sünnib,
kui ma saadan Jeruusalemma
peale neli karistust^e – mõõga,
nälja, metsikud kiskjad ja kat-
ku^f –, et hävitada sealt inimesed
ja loomad.^g **22** Aga osa
sinnajäänuid pääseb ja tuuakse
välja,^h nii pojad kui ka tütreid.
Nad tulevad teie juurde ning
kui te näete nende teid ja tegu-
sid, lohutab see teid selles õn-
netuses, mille ma olen Jeruu-
salemma peale toonud, kõiges
selles, mis ma sellele linnale
olen teinud.

23 Nad lohutavad teid, kui
te näete nende teid ja tegusid,
ja teil tuleb tunnistada, et ma
ei teinud põhjusega seda, mis
ma sellele linnale pidin tegema,ⁱ
lausub kõrgeim valitseja Jehoova.[”]

15 Mulle tuli taas Jehoova-
valt sõnum: **2** „Inimese-
poeg, kas saab viinapuupui-
tu võrrelda teiste metsapuude
omaga? **3** Kas viinapuu kül-
jest võetud ritv kõlbab tööriis-
taks? Või kas tehakse sellest
varn, mille külge asju riputa-
da? **4** Ei, see läheb tuleroaks.
Tuli sööb selle mõlemad otsad
ja kõrvetab keskpaiga. Kas kõl-
bab see siis veel mõne töö tar-
vis? **5** Isegi kui see oli terve,
ei kõlvanud see millekski. Veel
kasutum on see siis, kui tuli on
seda söönud ja selle ära kõrvet-
tanud.

PTK 14

a 1Mo 7:1

b Tn 10:11

c Ii 1:8
Ii 42:8d Hes 18:20
Sef 2:3

e Jer 15:2

f Hes 5:17
Hes 33:27

g Jer 32:43

h 5Mo 4:31
2Aj 36:20
Hes 6:8
Mi 5:7i Neh 9:33
Jer 22:8, 9
Hes 9:9
Tn 9:7

Teine veerg

PTK 15

a L 80:14–16
Jes 5:24
Jer 7:20
Hes 20:47b Hes 6:7
Hes 7:4c Jes 6:11
Jer 25:11
Hes 6:14

d 2Aj 36:14

PTK 16

e Hes 8:10
Hes 20:4f Jos 10:5
1Ku 21:25, 26
2Ku 21:11

g 1Aj 1:13, 14

6 Seepärast ütleb kõrgeim
valitseja Jehoova: „Nagu ma
andsin metsapuude keskel kas-
vava viinapuu tuleroaks, nõn-
dasamuti teen ma Jeruusale-
mma elanikega.^a **7** Ma olen
pöördunud nende vastu. Nad
küll pääsesid tulest, kuid tuli
neelab nad siiski. Ja teil tuleb
tunnistada, et mina olen Jehoova,
kui ma pöördun nende vas-
tu.“^b

8 Ma teen maa lagedaks,^c
sest nad on olnud truuduse-
tud,^d lausub kõrgeim valitseja
Jehoova.”

16 Mulle tuli taas Jehoova-
valt sõnum: **2** „Inimese-
poeg, anna Jeruusalemma-
le teada tema jäledad teod.^e
3 Ütle: „Nii lausub kõrgeim val-
itseja Jehoova Jeruusalemma-
le: „Sa oled pärit kaananlaste
maalt, seal oled sa sündinud.
Sinu isa oli emorlane^f ja ema
hetitar.^g **4** Päeval, mil sa sün-
disid, ei lõigatud läbi su na-
banööri ega pestud sind vee-
ga puhtaks, sind ei hõõrutud
soolaga ega mähitud riidesse.
5 Keegi ei haletsenud sind se-
davõrd, et oleks midagi sellist
teinud. Keegi ei tundnud sulle
kaasa. Sind visati hoopis lageda-
dale väljale, sest su sündimise
päeval sind vihati.

6 Kui ma mõõduisin sinust,
nägin ma sind veres siplemas
ja ütlesin sulle, kes sa lamasid
oma veres: „Jää elama!” Jah,
ma ütlesin sulle, kes sa lamasid
oma veres: „Jää elama!” **7** Ma
tegin su arvukaks, nagu on tai-
mi põllul, ning sa kasvasid suu-
reks, said küpseks ja kandsid
kauneimaid ehteid. Su rinnad
muutusid pringiks ja sa juuk-
sed kasvasid, kuid sa olid ikka
veel alasti ja paljas.“[”]

8 Kui ma sinust möödusin ja sind nägin, siis märkasid, et sa oled jõudnud armastusikka. Ma laotasin oma hõlma sinu üle,^a katsin su alastuse, andsin sulle töotuse, sõlmsin sinuga lepingu ja sa said minu omaks, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **9** Ma pesin sind veega, loputasin maha su vere ja võidsin sind õliga.^b **10** Ma panin sulle selga tikitud rüü ja jalga heast nahast* sandaalid, mähkisid su peenlinasesse ja riietasin kalleisse rõivaisse. **11** Ma kaunistasin sind ehetega, panin sulle käevõrud käte ümber ja kee kaela. **12** Veel panin ma sulle ninarõnga ninna, kõrvarõngad kõrva ja kauni krooni pähe. **13** Sa ehtisid end kulla ja hõbedaga, su riided olid peenlinased, kallist kangast ning tikandiga ilustatud. Sa sõid peenjahu, mett ja õli ning sirgusid ülimalt kauniks^c ja oleksid sobinud kuningannaks*.

14 Su ilu tõttu levis su kuulsus rahvaste seas,^d sest su ilu oli täiuslik tänu minu hiilgusele, mille ma sinu peale olin pannud,^e lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

15 Aga sa lootsid oma ilule^f ja kasutasid ära oma kuulust, et hakata prostituudiks.^g Sa pakkusid end heldelt igale möödaminejale,^h sinu ilu sai nende omaks. **16** Sa võtsid oma kirevad riided, ehtisid nendega oma ohvripaiku, kus sa hoorasidⁱ – midagi sellist ei tohiks juhtuda ega eales sündida! **17** Sa võtsid oma ilu-

16:10 *Võib tõlkida ka „hülgenahast”.
16:13 *Võib tõlkida ka „ja olid kuningliku seisuse vääriline”.

PTK 16

a Ru 3:9

b L 23:5

c L 48:2

d 1Ku 4:21

e 1Ku 10:1
L 50:2
Nu 2:15f Jer 7:4
Mi 3:11g 1Ku 11:5, 7
L 106:35, 36
Jes 57:7, 8
Jer 2:20
Jk 4:4

h Jer 3:13

i 1Ku 14:22, 23
2Aj 21:5, 11

Teine veerg

a Jes 57:7, 8

b Hes 8:10, 11

c 2Ku 22:16, 17

d 2Mo 13:2

e L 106:37, 38

f 3Mo 18:21
3Mo 20:2
2Ku 16:1, 3
2Aj 33:1, 6
Jer 7:31
Hes 20:26g Jer 13:27
Sef 3:1

h Jer 2:23, 24

i Jer 3:2

j Jes 30:2, 3
Jer 2:36

k 5Mo 28:48

l L 106:41

m Jer 2:11, 12

sad ehted, mis olid valmistatud minu antud kullast ja hõbedast, ja tegid neist mehekujusid ning hoorasid nendega.^a **18** Sa katsid need oma tikitud rõivastega ning ohverdasid neile minu õli ja suitsutsurohtu.^b **19** Leiva, mis ma olin sulle andnud – mis oli valmistatud peenjahust, õlist ja meest, mille olin sulle toiduks andnud –, ohverdasid sa samuti neile meeldivaks lõhnaks.^c Just nõnda sündis, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

20 Sa võtsid oma pojad ja tütreid, kelle sa mulle olid sünnitanud,^d ja ohverdasid nad ebajumalatele õgimiseks.^e Kas ei läinud sa oma hooramisega liiga kaugele? **21** Sa tapsid mu poegi ja töid nad ohvriks, heites nad tulle.^f **22** Kõiki oma jälledaid tegusid tehes ja hoorates unustasid sa oma nooruspäevad, kui sa olid alasti ja paljas ning siplesid oma veres. **23** Pärast kõiki oma kurje tegusid – häda, häda sulle,^g lausub kõrgeim valitseja Jehoova – **24** rajasid sa endale künka ja tegid ohvripaiga igale väljakule. **25** Iga tänav kõige silmapaistvamasse kohta rajasid sa ohvripaiga ja muutsid oma ilu jäleduseks, pakkudes end* igale möödaminejale.^h Sa hoorasid järjest rohkem.ⁱ **26** Sa hoorasid Egiptuse poegade,^j oma himurate naabritega, sa solvasid mind oma lugematute hoorategudega. **27** Nüüd ma tõstan oma käe su vastu ja vähendan sulle määratud toiduosu.^k Ma annan su nende naiste meelevalda, kes sind vihkavad,^l vilistite tütarde kätte, keda šokeeris sinu häbitu käitumine.^m

16:25 *Sõna-sõnalt „ajades oma jalad laiali”.

28 Kuna sa ei saanud rahuldust, hoorasid sa seejärel Assüria poegadega,^a kuid ei saanud pärast nendega hooramist ikkagi rahuldust. **29** Seepärast laiendasid sa oma hooramist, minnes kaupmeeste maale* ja kaldealaste juurde,^b kuid isegi siis ei saanud sa rahuldust. **30** Kui haige küll oli su süda, kui* sa tegid kõike seda, käituges nagu jultunud prostituut,^c lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **31** Aga kui sa rajasid oma künka iga tänava kõige silmapaistvamasse kohta ja tegid oma ohvripaiga igale väljakule, polnudki sa nagu prostituut, sest sa keeldusid igasugusest tasust. **32** Sa oled abielurikkujast naine, kes võtab enda juurde oma mehe asemel võõraid.^d **33** Kõigile prostituutidele antakse kingitusi,^e aga sina oled ise teinud kingitusi kõigile, kes sind himustavad,^f ja oled pakkunud neile meelega, et nad tuleksid kõikjal su juurde sinuga hoorama.^g **34** Sa oled sootuks teistsugune kui teised hooranaised. Sinu moodi ei hoora keegi. Sa maksad teistele, mitte nemad ei maksa sulle. Sa teed kõike vastupidi. **35** Seepärast, sa prostituut,^h kuula, mida ütleb Jehoova. **36** Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna sa oled olnud ülevoolavalt himur ja oled hoorates näidanud enda alastust oma armukestele ning kõigile oma jäledatele ja vastikutele ebajumalatele,ⁱ kellele sa ohverdasi isegi oma poegade verd,^j **37** siis kogun ma kokku kõik su armukesed, kellele

16:29 *Sõna-sõnalt „Kaananimaale”.
16:30 *Teine võimalik tähendus: „millist raevu ma küll tunnen su vastu, kuna”.

PTK 16
 a 2Ku 16:7
 b Hes 23:14, 16
 c Jer 3:3
 d Jer 3:1, 20
 e 1Mo 38:16
 f Jes 57:9
 g 2Aj 16:2, 3
 h Jes 1:21
 Jer 3:6
 i 2Ku 21:11
 j L 106:37, 38

Teine veerg

a Jer 13:22
 Nu 1:8
 b 1Mo 38:24
 3Mo 20:10
 5Mo 22:22
 c 1Mo 9:6
 2Mo 21:12
 d L 79:2, 3
 Hes 23:25
 e Jes 27:9
 Hes 16:24
 f Jer 4:30
 g Jes 3:18–23
 Hes 23:26
 h Hes 23:
 46, 47
 Hab 1:6
 i 5Mo 22:
 20, 21
 j 2Aj 36:17
 Jer 25:9
 k 2Ku 25:8, 9
 l Hes 23:27
 m Hes 5:13
 n Jes 40:2
 o Jer 2:32
 p 1Ku 21:25, 26
 2Ku 21:2, 9
 L 106:35, 36
 q 5Mo 20:17
 Jos 10:5
 2Ku 21:11
 Hes 16:3

sa oled valmistanud naudingut, kõik need, keda sa armastasid, ja kõik need, keda sa vihkasid. Ma kogun nad kõikjal sinu vastu kokku, näitan neile su alastust ja nad näevad sind täiesti alasti.^a

38 Ma karistan sind karistusega, mida väärivad naised, kes abielu rikuvad^b ja verd valavad.^c Raevus ja kiivuses valatakse su verd.^d **39** Ma annan su nende kätte ning nad teevad maatasa su künkad ja lõhuvad ära su ohvripaigad.^e Nad rebivad sult riided,^f võtavad ära su ilusad ehted^g ning jätavad su alasti, paljana maha. **40** Nad toovad su vastu rahvahulga,^h loobivad sind kividegaⁱ ja tapavad su mõõgaga.^j **41** Nad põletavad su majad maha^k ja mõistavad su üle kohut paljude naiste silme ees. Ma teen lõpu su hooramisele^l ja sa ei anna enam tasu. **42** Mu raev su vastu vaibub^m ja mu pahameel pöördub ära su pealt.ⁿ Ma rahunen ega ole enam vihane.”

43 Kuna sa pole tuletanud meelde oma nooruspäevi^o ja oled vihastanud mind kõigi nende tegudega, siis toon ma su tegude tagajärjed su enda pea peale ja sa ei käitu enam häbitult ega tee enam kõiki oma jäledusi, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

44 Igaüks, kes lausub vana-sõnu, tarvitab sinu kohta vana-sõna „Nagu ema, nõnda tütar”.^p **45** Sa oled oma ema tütar, tema tütar, kes põlgas oma meest ja lapsi. Sa oled oma õdede õde, nende õde, kes põlgasid oma meest ja lapsi. Teie ema oli hetitar ja isa emorlane.^q

46 Sinu vanem õde, kes elab oma tütardega^a sinust põhja pool, on Samaaria^b ja su noorem õde, kes elab oma tütardega^c sinust lõuna pool, on Soodom.^d 47 Sa mitte ainult ei käinud nende teedel ega teinud nende jäledate tegude järgi, vaid üsna pea käitusid sa veel kõlvatumalt kui nemad.^e 48 Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, pole su õde Soodom koos oma tütardega teinud midagi sellist, nagu sina koos oma tütardega oled teinud. 49 Sinu õe Soodoma patt oli see: tema ja ta tütre^f olid uhked,^g neil oli külluslikult toitu,^h nad elasid muretult ja rahus,ⁱ kuid ei toetanud viletsat ega vaest.^j 50 Nad jäidki kõrgiks^k ja tegid muudkui oma jäledusi minu ees,^l nii et ma pidin nad kõrvalle heitma.^m

51 Samaariaⁿ ei teinud pooltiki nii palju patte kui sina. Sa oled teinud palju rohkem jäledaid tegusid kui su õed, nii et kõigi su jäleduste kõrval näivad su õed õigetenä.^o 52 Kanna siis oma alandust, sest sa oled õigustanud oma õdede tegusid. Kuna sinu patud on jäledamad kui nende omad, on nad sinust õigemad. Tunne siis häbi ja kanna oma alandust, sest sinu pärast paistavad su õed õiged.

53 Ma kogun kokku nende vangid, Soodoma ja tema tütarde vangiläinud ning Samaaria ja tema tütarde vangiläinud. Ühes nendega kogun ma kokku ka sinu vangiläinud,^p 54 et sa kannaksid oma alandust ja häbi kõigi oma tegude pärast, millega sa neid lohutasid. 55 Sinu

16:46 *Möeldakse arvatavasti tütarlinnu.

PTK 16

a Jer 3:8

b Hes 23:33

c 1Mo 19:24, 25

d 1Mo 18:20
Jes 3:9
Jer 23:14e 2Ku 21:2, 9
Hes 5:5, 6

f Ju 7

g Õp 16:5

h 1Mo 13:10

i Õp 1:32

j Õp 21:13

k Õp 16:18

l 1Mo 13:13
1Mo 18:20
1Mo 19:4, 5

m 1Mo 19:24, 25

n Nu 4:6
2Pe 2:6o 2Ku 21:13
Jer 23:13
Hes 23:33

p Jer 3:11

q L 126:1

Teine veerg

a Hes 36:11

b Hes 21:24

c 2Aj 28:18

d Jes 3:11
Ga 6:7e 5Mo 29:12
Jer 22:8, 9f Jer 32:40
Jer 50:4, 5

g Hes 20:43

h Esr 9:6
Hes 36:31i L 103:12
Mi 7:18, 19

PTK 17

j Ho 12:10

k 5Mo 28:49, 50
Jer 4:13
Nu 4:19

õde Soodom koos oma tütardega saab tagasi endise seisundi ja Samaaria koos oma tütardega saab tagasi endise seisundi ning ka sina koos oma tütardega saad tagasi endise seisundi.^a 56 Oma uhkuse päevil ei pidanud sa oma õde Soodomat mainimisvääraseksi, 57 enne kui paljastati sinu enda kurjus.^b Nüüd Süüria tütre^c ja ta naabrid teotavad sind ning vilistite tütre^d su ümber kohtlevad sind põlgusega. 58 Sa kannad oma häbitu käitumise ja jäledate tegude tagajärgi, lausub Jehoova.

59 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Nüüd talitan ma sinuga nii, nagu sina tegid,^d sest mu lepingut rikkudes põlgasid sa vannet.^e 60 Aga minul on meeles leping, mille ma sinuga su nooruspäevil sõlmin, ja ma kinnitan seda kui oma püsivat lepingut sinuga.^f 61 Sulle meenuvad su teod ja sa tunned häbi,^g kui võtad vastu oma õed, nii vanemad kui ka nooremad, ja ma annan nad sulle otseku tütardeks, aga mitte sinuga sõlmitud lepingu pärast.”

62 Ma kinnitan oma lepingut sinuga ja sa tõded, et mina olen Jehoova. 63 Siis meenuvad sulle su teod ja sa tunned nii suurt häbi, et ei ava oma alanduse pärast suudki,^h kui ma kõigest sinu tegudest hoolimata sulle andestan,ⁱ lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

17 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, räägi üks mõistulugu, jutusta üks mõistujutt Iisraeli soo kohta.^j **3** Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Suur kotkas^k suurte tiibade,

pikkade hoosulgede ja koheva kirju sulestikuga lendas Liibani mägedele^a ja napsas seedri ladva.^b **4** Ta noppis selle ülemise võsu, viis kaupmeeste maale* ja istutas kaupmeeste linna.^c **5** Siis võttis ta selle maa seemet^d ja pani selle viljakale põllule. Ta istutas selle nagu paju rohke vee äärde. **6** See läks kasvama ja sellest tuli madalakasuline roomav viinapuu,^e mille lehed olid pööratud sissepoole ja mis ajas juuri enda all. Nii sai sellest viinapuu, mis kasvatas võsusid ja oksid.^f

7 Seejärel tuli veel üks suurte tiibade ja pikkade hoosulgedega suur kotkas.^g Viinapuu sirutas oma juured ihalevalt tema poole, eemale peenramaast, kuhu ta oli istutatud, ning pööras ka oma lehestiku tema poole, et ta seda niisutaks.^h **8** Aga ta ju oli juba istutatud heale põllule, rohke vee äärde, et ta kasvataks oksid, kannaks vilja ja saaks suursuukseks viinapuuks.ⁱ

9 Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kas sellest saab asja? Eks kista välja selle juured,^j eks mädane selle vilid ja kuiva selle võsud?^k See jääb nii kuivaks, et selle väljajuurimiseks pole vaja tugevat käsivart ega palju rahvast. **10** Kas sellest saab asja, kuigi see on teise kohta istutatud? Eks kuiva see täielikult, kui idatuul seda räsib? See kuivab oma peenral, kus see võrsus.“”

11 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **12** „Ütle palun sellele mässulisele soole: „Kas te tõesti ei mõista, mida see tähendab?“ Ütle: „Babüloni kunin-

PTK 17

a Jer 22:23

b 2Ku 24:12
2Aj 36:9, 10
Jer 24:1

c 2Ku 24:15

d 2Ku 24:17
Jer 37:1

e Hes 17:13, 14

f 2Aj 36:11

g Jer 37:5, 7
Hes 17:15h 2Ku 24:20
2Aj 36:11, 13

i Jer 37:1

j Jer 21:7

k 2Ku 25:7

Teine veerg

a 2Ku 24:12, 14
Jes 39:7
Jer 22:24, 25
Jer 52:31, 32b 2Ku 24:17
Jer 37:1

c 2Aj 36:11, 13

d 2Ku 24:15
Jer 24:1e Jer 27:12
Jer 38:17f 2Ku 24:20
2Aj 36:11, 13

g 5Mo 17:16

h Jer 37:5

i Jer 32:3, 4

j Jer 34:2, 3
Jer 52:11k Jer 37:7, 8
Nu 4:17
Hes 29:6

l 5Mo 5:11

m Hes 12:13

n Hes 20:36

gas tuli Jeruusalemma, võttis selle kuninga ja peamehed ning viis nad endaga Babüloni.^a **13** Seejärel võttis ta ühe kuningasoost mehe,^b sõlmis temaga lepingu ja võttis temalt vande.^c Maa mõjukaimad mehed viis ta ära,^d **14** et see kuningriik jääks nõrgaks ega suudaks tõusta, vaid jääks püsima üksnes lepingut täites.^e **15** Aga see kuningas hakkas tema vastu mässama,^f saates oma käskjalad Egiptusse, et saada sealt hobuseid^g ja suurt sõjaväge.^h Kas teda saadab edu? Kas tema, kes seda kõike tegi, pääseb karistusest? Kas ta võib lepingut murda ja siiski pääseda?“ⁱ

16 Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, ta sureb Babülonis, seal, kus elab kuningas*, kes tegi ta^h kuningaks ning kelle vannet ta põlgas ja kelle lepingut ta murdis.^j **17** Vaarao suurest sõjaväest ja paljudest väehulkadest pole talle sõjas mingit abi,^k kui kuhjatakse piiramisvalle ja ehitatakse piiramismüüre, et paljusid hukka saata. **18** See kuningas põlgas vannet ja murdis lepingut. Ta andis küll töotuse, kuid tegi ikkagi seda kõike — ta ei pääse!

19 Seejärel ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Nii tõesti, kui ma elan, toon ma tema tegude tagajärjed ta enda pea peale, sest ta on põlanud mu vannet^l ja murdnud mu lepingut. **20** Ma heidan tema üle oma võrgu ja ta pütakse sellesse.^m Ma viin ta Babüloni ja käin seal temaga kohut, sellepärast et ta on mulle truudust murdnud.ⁿ **21** Kõik tema

17:4 *Sõna-sõnalt „Kaananimaale“.

17:16 *St Nebukadnetsar. ^hSt Sidkija.

väesalkadest põgenenud langevad mõõga läbi ja järelejäänud pillutatakse igasse suunda laiali.^a Siis teil tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, olen rääkinud.”^b

22 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma võtan kõrge seedri ladvast võsu^c ja istutan selle maha. Ma nopin selle ladvast kõige õrnema võsu^d ning istutan selle kõrgele ja võimsale mäele.^e **23** Ma istutan selle Iisraeli kõrgele mäele. See kasvatab oksi, kannab vilja ning sellest kasvab suursugune seeder. Selle all elavad kõikisugused linnud, nad pesitsevad selle lehestiku varjus. **24** Kõigil puudel väljal tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, olen alandanud kõrge puu ja ülendanud madala puu,^f kuivatanud halja puu ja pannud õitsema kuivanud puu.^g Mina, Jehoova, olen seda rääkinud ja teinud.”

18 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Mida tähendab see kõnekäänd, mida te Iisraelis lausute: „Isad söid hapusid viinamarju, aga poegade hambad on hellad”?”^h

3 Nii tõesti, kui ma elan, ütleb kõrgeim valitseja Jehoova, enam te seda kõnekäändu Iisraelis ei lausu. **4** Iga inimese hingⁱ kuulub mulle. Nagu isa hing, nii ka poja hing, mõlemad kuuluvad mulle. Hing,^g kes teeb pattu, peab surema.

5 Kui inimene on õige ning teeb seda, mis on õige ja õiglane — **6** ta ei söö mägedel ebajumalatele ohverdatut,ⁱ ei vaata Iisraeli soo jäledate ebajumalate poole, ei rüveta li-

18:4 *Võib tõlkida ka „elu”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hing”.) ^aVõib tõlkida ka „inimene”.

PTK 17

a Hes 12:14

b Hes 6:13

c Jes 11:1
Jer 23:5

d Jes 53:2

e L 2:6

f Jes 9:6
Hes 21:26, 27
Tn 4:17
Am 9:11g 1Sa 2:7, 8
Lu 1:52

PTK 18

h Jer 31:29, 30

i 5Mo 12:2
Jer 3:6

Teine veerg

a 3Mo 20:10

b 3Mo 18:19
3Mo 20:18

c Õp 14:21

d 5Mo 24:
12, 13

e 3Mo 6:2, 4

f 5Mo 15:11

g Jes 58:6, 7
Jk 2:15, 16h 2Mo 22:25
L 15:5
Lu 6:34, 35

i 3Mo 19:35

j 3Mo 19:15
3Mo 25:14
5Mo 1:16

k 3Mo 18:5

l 3Mo 19:13

m 1Mo 9:6
2Mo 21:12

n 5Mo 15:7, 8

o 3Mo 26:30

p 2Ku 21:11

q Hes 12:12

gimese naist^a ega heida naise juurde tema menstruatsiooni ajal,^b **7** ei kohtle kedagi halvasti,^c vaid annab laenuvõtjale pandi tagasi,^d ei röövi kellelki midagi,^e vaid jagab näljasega oma toitu^f ja katab alastiolija riidega,^g **8** ei nõua vaheltkasu ega võta liigkasu,^h vaid hoidub ülekohtust,ⁱ mõistab inimeste vahel õiglast kohut,^j **9** toimib mu määruste järgi ja peab kinni mu seadustest, et tegutseda us tavalt —, siis selline inimene on tõesti õige ja jääb elama,^k lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

10 Kui aga mehele sünnib poeg, kellest saab röövel^l või mõrvar^m või kes teeb ükskõik mida neist asjust **11** (kuigi isa pole teinud midagi neist asjust) — kui ta sööb mägedel ebajumalatele ohverdatut, rüvetab oma ligimese naist, **12** kohtleb halvasti viletsat ja vaest,ⁿ röövib, ei anna tagasi pandiks võetu, vaatab jäledate ebajumalate poole,^o teeb järeleandmatuid tegusid,^p **13** võtab liigkasu ja nõuab vaheltkasu^q —, siis see poeg ei jää elama. Kuna ta on teinud kõiki neid jäledusi, peab ta surema. Tema veri tuleb ta enda peale.

14 Kui aga mehele sünnib poeg, kes näeb kõiki oma isa patte, kes küll näeb neid, aga ei tee samu asju — **15** ei söö mägedel ebajumalatele ohverdatut, ei vaata Iisraeli soo jäledate ebajumalate poole, ei rüveta ligimese naist, **16** ei kohtle kedagi halvasti, ei jäta enda kätte panti, ei röövi midagi, vaid jagab näljasega oma toitu ja katab alastiolija riidega, **17** ei röhu vaest, ei võta liigkasu ega nõua vaheltkasu, vaid peab kinni mu seadustest ja toi-

mib mu määruste järgi —, siis selline mees ei sure oma isa pattude pärast, ta jääb elama. **18** Aga tema isa, kes pettis, röövis venda ja tegi oma rahva seas halba, sureb oma pattude pärast.

19 Aga te küsite: „Miks ei kanna poeg süüd isa pattude pärast?” Kuna poeg on teinud, mis õige ja õiglane, on pidanud kinni kõigist mu määrustest ja järginud neid, siis tema jääb elama.^a **20** Hing,* kes teeb pattu, peab surema.^b Poeg ei kannu süüd isa pattude pärast ja isa ei kannu süüd poja pattude pärast. Õige õigusest on kasu üksnes talle endale ja jumalatu kurjus toob häda üksnes talle endale.^c

21 Kui aga jumalatu pöördub ära kõigist oma pattudest ning toimib mu määruste järgi ja teeb, mis õige ja õiglane, siis ta jääb elama, ta ei sure.^d **22** Ühtki tema üleastumist ei tuletata meelde.^e Tänu oma õigetega tegudele jääb ta elama.^f

23 Kas tunnen ma vähimatki heameelt jumalatu surmast,^g küsib kõrgeim valitseja Jehoova. Eks meeldi mulle hoopis see, kui ta pöördub oma teedelt ja jääb elama?^h

24 Kui aga õige hülgab oma õiguse ja teeb kurja, tehes kõiki jäledusi, mida jumalatud teevad, kas jääb ta siis elama? Ühtki tema õiget tegu ei mäleta ta enam.ⁱ Oma trudusetuse ja pattude pärast peab ta surema.^j

25 Aga te ütlete: „Jehoova tee pole õige.”^k Kuula palun, Iisraeli sugu! Kas tõesti minu tee ei ole õige? Kas pole mitte nii, et teie endi teed ei ole õiged?^m

PTK 18

a 5Mo 16:20
Ro 10:5

b 5Mo 24:16
Jer 31:30
Hes 18:4

c Jes 3:10, 11
Ga 6:7

d Jes 55:7
Hes 3:21
Hes 33:12, 19
Ap 3:19

e 2Aj 33:12, 13
L 25:7
Jes 43:25

f Hes 33:16

g Nu 3:33
Hes 33:11
1Ti 2:3, 4
2Pe 3:9

h Mi 7:18

i Hes 33:12, 18
Heb 10:38
2Jo 8

j Öp 21:16
Hes 3:20

k II 35:2
Öp 19:3
Hes 33:17, 20

l 5Mo 32:4

m Jes 55:9
Jer 2:17

Teine veerg

a Jes 55:7
1Ti 4:16

b 1Mo 18:25
L 145:17
Jes 40:14

c II 34:11
Ro 2:6

d L 34:14
Jes 1:16

e L 51:10
Jer 32:39
Hes 11:19
Ef 4:23, 24

f 5Mo 30:15
Öp 8:36
Ap 13:46

g Jer 29:11
Nu 3:33
Hes 33:11
Lu 15:10
2Pe 3:9

h 5Mo 30:16

PTK 19

i 2Aj 36:1

26 Kui õige hülgab oma õiguse ja teeb kurja ning sureb seetõttu, siis sureb ta omaenda süütegude pärast.

27 Kui jumalatu pöördub ära oma kurjadest tegudest ning teeb, mis õige ja õiglane, siis hoiab ta oma elu.^a **28** Kui ta tunnistab kõiki oma üleastumisi ja hülgab need, siis jääb ta elama, ta ei sure.

29 Aga Iisraeli sugu ütleb: „Jehoova tee pole õige.” Kas tõesti minu teed pole õiged, oh, Iisraeli sugu?^b Kas pole mitte nii, et teie endi teed ei ole õiged?

30 Seepärast mõistan ma teist igaühe üle kohut tema teede kohaselt,^c oh, Iisraeli sugu, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Pöörduge, pöörduge täielikult ära kõigist oma üleastumistest, et need ei saaks teile komistuskiviks ega tooks teie peale patusüüd! **31** Heitke endalt kõik oma üleastumised^d ja looge endale uus süda ja uus vaim,^e sest miks peaksite surema,^f oh, Iisraeli sugu?

32 Ma ei tunne heameelt, kui keegi sureb,^g lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Seepärast pöörduge ja elage!^h

19 „Laula kaebelaulu Iisraeli pealikest **2** ja ütle:

„Kes oli sinu ema? Emalõvi teiste lõvide seas.

Ta lamas noorte tugevate lõvide keskel ja kasvatas oma kutsikaid.

3 Ta kasvatas üles ühe oma kutsika. Sellest sai noor tugev lõvi,ⁱ kes õppis saaki murdma ja sõi isegi inimesi.

4 Rahvad kuulsid temast, püüdsid ta püünisauku

ja viisid konksudega*
Egiptusse.^a

- 5** Emalõvi ootas, et ta tagasi tuleks, aga viimaks ta lootus kustus. Siis võttis ta teise kutsika ja saatis selle välja, noore tugeva lõvi.
- 6** Ka see jalutas teiste lõvide keskel ning temast sai noor tugev lõvi, kes õppis saaki murdma ja sõi isegi inimesi.^b
- 7** Ta varitses nende kindlustornides ja rüüstas nende linnu ning laastatud maa oli täis tema mõirgeid.^c
- 8** Kõik ümberkaudsed rahvad tulid tema vastu välja, heitsid tema üle oma võrgu ja püüdsid ta püünisauku.
- 9** Nad vedasid ta konksude abil puuri ja viisid Babüloni kuninga juurde. Seal hoidsid nad teda kinni, et Iisraeli mägedel ei oleks enam kuulda ta häält.
- 10** Su ema oli kui viinapuu^d sinu veres*, istutatud vete äärde. Tänu veeküllusele kandis ta vilja ja oli täis oksid.
- 11** Ta kasvatas tugevaid oksid, mis sobisid valitsuskeppideks. Viinapuu kasvas kõrgemaks teistest puudest ning torkas silma oma kõrguse ja lopsaka lehestikuga.
- 12** Aga ta juuriti raevukalt välja,^e paisati maha ning idatuul kuivatas ta vilja.

19:4 *Konksud pandi looma või ka vangipõsest või ninast läbi, et teda nõõri otsas talutada. **19:10** *Teine võimalik tähendus: „viinapuu sinu viinamäel”.

PTK 19

a 2Ku 23:31–34
2Aj 36:4
Jer 22:11, 12

b Jer 22:17

c Õp 28:15

d L 80:8
Jes 5:7

e Jes 5:5
Hes 15:6

Teine veerg

a 2Ku 23:34
2Ku 24:6
2Ku 25:5–7

b 5Mo 32:22
Hes 15:4

c 5Mo 28:48
Jer 17:5, 6
Jer 52:27

d Hes 17:16, 18

PTK 20

e Jes 1:12, 15
Hes 14:3

f Hes 16:51
Hes 22:2
Lu 11:47

g 5Mo 7:6

h 2Mo 4:31
2Mo 6:7, 8

i 2Mo 3:8

Tema tugevad oksad murti, need kuivasid ära^a ja tuli neelas need.^b

- 13** Nüüd on ta istutatud kõrbesse, põuasele ja janusele maale.^c
- 14** Tema okstest levis tuli, neelas ta võsud ja vilja ning talle ei jäänud ühtki tugevat oksa, ühtki valitsuskeppi.^d

See on kaebelaul ja jääb kaebelauluks.””

20 Seitsmendal aastal viienda kuu kümnendal päeval tulid mõned Iisraeli vanemad ja istusid mu ette, et Jehoovalt nõu küsida. **2** Siis tuli mulle Jehoovalt sõnum: **3** „Inimesepoeg, räägi Iisraeli vanematega ja ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kas te tulite mu juurde nõu küsima? Nii tõesti, kui ma elan, ei vasta ma teie pärimistele,^e lausub kõrgeim valitseja Jehoova.””

4 Kas oled valmis nende üle kohut mõistma*? Kas oled valmis nende üle kohut mõistma, inimesepoeg? Anna neile teada, milliseid jäledusi tegid nende esiisad.^f **5** Ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Päeval, mil ma valisin Iisraeli,^g andsin ma Jaakobi soole vande ja tegin end nende seas tuntuks Egiptusemaal.^h Jah, ma vandusin neile: „Mina olen Jehoova, teie Jumal.” **6** Sel päeval ma vandusin neile, et toon nad Egiptusest ära maale, mille ma neile olin välja vaadanud, maa, kus voolab piima ja mett.ⁱ See oli kauneim kõigist maadest. **7** Ma ütlesin neile: „Igaüks visaku ära jälkused, mis on

20:4 *Võib tõlkida ka „kuulutama neile kohtusõnumit”.

nende silme ees. Ärge rüvetage end Egiptuse jäledate ebajumalatega.^a Mina olen Jehoova, teie Jumal.”^b

8 Aga nad mässasid mu vastu ega tahtnud mind kuulata. Nad ei visanud ära jälkusi, mis olid nende silme ees, ega loobunud Egiptuse jäledatest ebajumalatest.^c Seepärast töötasin ma valada nende peale välja oma raevu, päästa nende vastu valla kogu oma viha Egiptusemaal. **9** Ma tegutsesin oma nime pärast, et seda ei teotataks rahvaste ees, kelle keskel nad elasid.^d Nende rahvaste silme ees ma näitasin neile*, kes ma olen, kui tõin nad Egiptusemaalt välja.^e **10** Nii tõin ma nad Egiptusemaalt välja ja juh-tisin nad kõrbesse.^f

11 Ma andsin neile oma määrused ja tegin teatavaks oma seadused,^g et inimene, kes neid järgib, võiks tänu neile elada.^h **12** Ma andsin neile ka oma hingamispäeva,ⁱ et need oleksid tähiseks minu ja nende vahel,^j et nad mõistaksid, et mina, Jehoova, olen see, kes neid pühitseb.

13 Aga Iisraeli sugu mässas kõrbes minu vastu.^k Nad ei toiminud mu määruste järgi ja hülgasid mu seadused, mille järgimine annab inimesele elu. Nad ei pidanud pühaks mu hingamispäevi. Seepärast töötasin ma valada kõrbes nende peale välja oma raevu ja nad hävitada.^l **14** Ma tegutsesin oma nime pärast, et seda ei teotataks rahvaste keskel, kelle silme all ma olin nad välja toonud.^m **15** Ma vandusin neile kõrbes, et ma ei vii neid maale, mille ma neile olin and-

PTK 20

a 3Mo 18:3

5Mo 29:

16, 17

Jos 24:14

b 3Mo 20:7

c 2Mo 32:4

d 4Mo 14:

13-16

5Mo 9:27, 28

1Sa 12:22

e 2Mo 32:11, 12

Jos 2:9, 10

Jos 9:3, 9

1Sa 4:7, 8

f 2Mo 13:17, 18

2Mo 15:22

g 5Mo 4:8

h 5Mo 8:3

5Mo 30:16

i 2Mo 20:8-10

3Mo 23:3, 24

3Mo 25:4, 11

j 2Mo 31:13

2Mo 35:2

k 2Mo 32:8

4Mo 14:

22, 23

l 4Mo 14:

11, 12

m Jos 7:9

Hes 36:22

nud^a — maale, kus voolab piima ja mett,^b kõige kaunimale maale —, **16** sest nad olid hüljanud mu seadused, nad ei toiminud mu määruste järgi, ei pidanud pühaks mu hingamispäevi ja nende süda käis oma jäledate ebajumalate järel.^c

17 Aga mul hakkas neist kahju ja ma ei hävitanud neid, ma ei teinud neile kõrbes lõpu. **18** Ma ütlesin kõrbes nende poegadele:^d „Ärge tehke oma esiisade määruste järgi,^e ärge järgige nende seadusi ega rüvetage end nende jäledate ebajumalatega. **19** Mina olen Jehoova, teie Jumal. Tehke minu määruste järgi, pidage kinni minu seadustest ja täitke neid.^f **20** Pidage pühaks mu hingamispäevi,^g need olgu tähiseks minu ja teie vahel, et te mõistaksite, et mina olen Jehoova, teie Jumal.”^h

21 Aga nende pojad hakkasid minu vastu mässama.ⁱ Nad ei toiminud mu määruste järgi ega pidanud kinni mu seadustest, mille järgimine annab elu. Nad ei pidanud pühaks mu hingamispäevi. Seepärast töötasin ma valada nende peale välja oma raevu, päästa kõrbes nende vastu valla kogu oma viha.^j **22** Kuid ma hoidsin end tagasi^k ja tegutsesin oma nime pärast,^l et seda ei teotataks rahvaste keskel, kelle silme all ma olin nad välja toonud. **23** Ma vandusin neile kõrbes, et pillutan nad rahvaste sekka ja hajutan mööda maid laiali,^m **24** kuna nad ei täitnud mu seadusi. Nad olid hüljanud mu määrused,ⁿ ei pidanud pühaks mu hingamispäevi ja käisid oma esisade jäledate ebajumalate järel.^o **25** Ma lasin neil järgida

Teine veerg

a 4Mo 14:30

L 95:11

L 106:26, 27

b 4Mo 13:

26, 27

c 2Mo 32:1, 4

4Mo 25:1, 2

Ap 7:42

d 4Mo 14:33

e L 78:8

f 5Mo 4:1

g Jer 17:22

h 2Mo 31:13

i 4Mo 25:1

5Mo 9:23

j Jer 63:10

k L 78:38

l L 25:11

L 79:9

Jer 14:7

Tn 9:19

m 3Mo 26:33

L 106:26, 27

n 3Mo 26:

15, 16

o Jer 2:7

määrusi, mis polnud head, ja seadusi, mis ei andnud neile elu.^a **26** Ma lasin neil rüvetuda nende oma ohvritest – kui nad heitsid kõik oma esmasündinud lapsed tulle^b –, et neid laastada, nii et nad mõistaksid, et mina olen Jehoova.””

27 Seepärast, inimesepoeg, ütle Iisraeli soole: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Teie esiisad teotasid mind ka sellega, et murdsid mulle truudust. **28** Ma tõin nad maale, mille ma olin lubanud neile anda.^c Kui nad nägid kõrgeid künkaid ja lopsakaid puid,^d hakkasid nad tooma seal oma ohvreid ja mind solvavaid ohvriande. Nad lasid seal tõusta oma ohvrite meeldivat lõhna ja valasid oma joogiohvleid. **29** Siis ma küsisin neilt: „Mis kungas see on, kuhu te lähete? [Seda nimetatakse tänini Ohvripaigaks.]””^e

30 Seepärast ütle Iisraeli soole: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kas te rüvetate end nagu teie esiisad, käies hoora kombel nende jälkuste järel?”^f **31** Kas rüvetate end tänini, ohverdades kõigile oma jäledatele ebajumalatele, heites oma poegi tulle?^g Kas peaksin siis vastama teie pärimistele, oh, Iisraeli sugu?””^h

Nii tõesti, kui ma elan, ei vasta ma teie pärimistele, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.ⁱ **32** Seda, mis teil mõtteis on, ei juhtu kunagi. Te ju ütlete: „Saagem rahvaste sarnaseks, sellisteks, nagu on teiste maade suguvõsad, kes kummardavad puud ja kivi.”^j

33 Nii tõesti, kui ma elan, hakkam ma teie üle kuningana valitsema oma võimsa käe

PTK 20

a L 81:12

b 3Mo 18:21
Jer 7:31

c Jos 23:5

d 5Mo 12:2

e Hes 16:24, 25

f Koh 2:19
2Aj 21:13
Jer 13:26, 27g 5Mo 18:
10, 12
L 106:36–38
Jer 7:31

h Jes 1:15

i Sak 7:13

j Jer 44:17

Teine veerg

a Jer 21:5
Hes 8:18b Jes 27:13
Hes 34:16

c Jer 2:9

d 3Mo 27:32
Hes 34:17e Hes 34:
20, 21

f Hes 13:9

g Koh 10:14
L 81:12h Jes 1:13
Hes 23:39i Jes 2:2, 3
Jes 66:20j Jes 56:7
Sak 8:22

k Mal 3:4

l Jes 11:11
Jer 23:3m Jes 5:16
Hes 38:23

ja väljasirutatud käsivarrega ning oma raevu väljavalamisega,^a lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **34** Ma toon teid ära rahvaste juurest ja kogun teid kokku maadest, kuhu te olete pillutatud – ma teen seda oma võimsa käe ja väljasirutatud käsivarrega ning oma raevu väljavalamisega.^b **35** Ma toon teid rahvaste kõrbesse ja käin seal teiega näost näkku kohut.^c

36 Nagu ma käisin Egiptusemaal körbes kohut teie esiisadega, nii käin ma kohut ka teiega, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **37** Ma lasen teil karjasekepi^d alt läbi minna ja seon teid lepinguga. **38** Aga ma kõrvaldan teie keskelt mäsajad ja need, kes minu vastu patustavad.^e Ma toon nad välja maalt, kus nad muulastena elavad, kuid Iisraelimaale nad ei tule.^f Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.

39 Oh, Iisraeli sugu, nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Eks minge ja teenige oma jälemaid ebajumalaid!^g Aga teadke, et kui te ei kuula mind, ei lase ma teil enam teie ohvrite ja jäledate ebajumalatega oma püha nime rüvetada.”^h

40 Sest minu pühal mäel, Iisraeli kõrgel mäel,ⁱ hakkab mind teenima kogu Iisraeli sugu, nad kõik sel maal,^j lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Seal tunnen ma neist rõõmu. Ma ootan teilt annetusi ja ohvriks teie saagi esimesi vilju, kõiki teie pühi ande.^k **41** Meeldivat lõhna tundes on mul teist hea meel, kui ma toon teid välja rahvaste seast ja kogun teid kokku maadest, kuhu te olete pillutatud.^l Ma pühitsen end teie seas rahvaste silme ees.^m

42 Te tõdete, et mina olen Jehoova,^a kui ma viin teid Iisraelimaale,^b maale, mille ma töötasin teie esiisadele anda.

43 Seal meenub teile teie käitumine ja teile tulevad meelde kõik teie teod, millega te end rüvetasite,^c ning te tunnete enda vastu tülgastust kõigi oma halbade tegude pärast, mis te tegite.^d 44 Te tõdete, et mina olen Jehoova, kui ma oma nime pärast^e ei kohtle teid teie kurje ja rikutud tegusid mööda, oh, Iisraeli sugu, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

45 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: 46 „Inimesepoeg, pööra oma nägu lõunasse ja kuuluta lõuna poole, kuuluta prohvetlikult lõunapoolsele metsale. 47 Ütle sellele lõunapoolsele metsale: „Kuula Jehoova sõnu! Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma süütan sinu vastu tule^f ja see neelab kõik su haljad puud ja kõik kivanud puud. Tuleleek ei kustu^g ning see kõrvetab kõik palged* lõunast põhjani. 48 Kõik inimesed näevad, et mina, Jehoova, olen selle süüdanud, ning seda ei saa kustutada.””^h

49 Siis ma ütlesin: „Oh häda, kõrgeim valitseja Jehoova! Nad ütlevad minu kohta: „Eks ta räägi kõigest mõistujutte?””

21 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: 2 „Inimesepoeg, pööra oma nägu Jeruusallemma poole ja kuuluta püha-paikade kohta, räägi prohvetlikult Iisraelimaa kohta. 3 Ütle Iisraelimaale: „Nii lausub Jehoova: „Ma olen sinu vastu. Ma tõmban oma mööga tupestⁱ ja

20:47 *Võib tõlkida ka „kogu maapinna”.

PTK 20

a Hes 36:23

b Hes 11:17

c 3Mo 26:40
Hes 6:9
Hes 16:61

d Jer 31:18

e L 79:9
Hes 36:
22, 23

f 5Mo 32:22
Jer 21:14

g Jes 66:24

h 2Aj 7:20
Nu 2:17

PTK 21

i 3Mo 26:33

Teine veerg

a Jer 23:20

b Jes 22:4
Jer 4:19
Hes 9:8

c Hes 7:15-17

d Jes 66:16
Jer 12:12
Am 9:4

e 1Mo 49:10
2Sa 7:12, 14

f Jer 25:9
Jer 51:20

g Hes 9:8
Mi 1:8

h Hes 19:1

i Jer 6:27

hävitan su keskelt nii õige kui ka jumalatu. 4 Kuna ma hävitan su keskelt nii õige kui ka jumalatu, on mu möök tõmmatud tupest kõigi inimeste vastu lõunast põhjani. 5 Kõigil inimestel tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, olen tõmmanud oma mööga tupest välja. See ei lähe sinna enam tagasi.””^a

6 Aga sina, inimesepoeg, ohka värisedes, ohka kibedalt nende ees.^b 7 Kui nad küsivad sinult: „Miks sa ohkad?”, siis vasta: „Sõnumi pärast.” Sest see kõik tuleb ja iga süda hakkab hirmust värisema, kõik käed lõtvuvad, iga vaim heitub ja kõik põlved hakkavad tilkuma.*^c See tuleb, nii sünnib, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

8 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: 9 „Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult: „Nii lausub Jehoova: „Ütle: „Möök! Möök^d on ihutud ja läikima löödud. 10 Ihutud suureks tapatööks ning läikima löödud, et välguna sähvida.”””^e

„Kas ei peaks me rõõmustama?”

„Eks pane see* langema mu poja valitsuskepi^e nagu mistahes puu?

11 Möök lüüakse läikima ja võetakse kätte. Möök on teravaks ihutud ja läikima löödud, et anda see timuka kätte.^f

12 Ulu ja hala,^g inimesepoeg, sest möök tuleb mu rahva kallale. See tuleb kõigi Iisraeli pealike kallale.^h Nad langevad mööga läbi ühes mu rahvaga. See pärast löö endale kurvastusest vastu reit. 13 Möök on juba jälle proovitud.ⁱ Ja mis juhtub,

21:7 *St hirmust tuleneva urineerimise tõttu. 21:10 *St Jehoova möök.

kui mõök vihkab valitsuskeppi? Siis too kaob,^a lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

14 Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult, löö käsi kokku ja korda kolm korda: „Mõök!” See on mõök, mis tapab, suure tapatöö mõök, mis neid piirab.^b **15** Nende süda hakkab hirmust värisema^c ja paljud langevad linnavärvais. Ma teen mõögaga tapatööd. See sähvib välguna ja on tapatööks läikima löödud. **16** Raiu vahedalt paremale! Löö vasakule! Mine, kuhu su tera on suunatud! **17** Minagi löön käsi kokku ja mu raev vaibub.^d Mina, Jehoova, olen rääkinud.”

18 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **19** „Inimesepoeg, märgi kaks teed Babüloni kuninga mõõga jaoks. Mõlemad alaku samalt maalt ning teeviit seatagu sinna, kust tee hargneb kahte linna. **20** Märgi üks tee, mida mööda mõök läheb ammonlaste Rabbasse,^e ja teine tee, mida mööda mõök läheb kindlustatud Jeruusalemma^f Juudamaal. **21** Babüloni kuningas peatub teelahkmel, kahe tee alguses, et uurida endeid. Ta raputab nooli, küsitseb oma ebajumalaid*, uurib maksa. **22** Endemärk tema paremas käes osutab Jeruusalemma poole, et seada seal üles müüri lõhkujad, anda käsk tappa, lasta kõlada sõjahüül, seada müüri lõhkujad värvate vastu, kuhjata piiramisvall ja ehitada piiramismüür.^g **23** Aga nende* silmis, kes on neile^h vandeid andnud, on see kui valeennustus.^h Tema aga ei

21:21 *Sõna-sõnalt „teeraveid”. 21:23 *St Jeruusalemma elanike. [#]Ilmselt babüloomlastele.

PTK 21

a 2Ku 25:7
Hes 19:14
Hes 21:26

b 2Ku 25:1, 2

c Hes 21:7

d Jer 1:24
Hes 5:13
Hes 16:42

e Jer 49:2
Hes 25:5
Am 1:14

f 2Sa 5:9
2Aj 26:9
2Aj 32:2, 5
2Aj 33:1, 14

g Jer 32:24
Jer 52:4

h 2Aj 36:11, 13
Hes 17:13

Teine veerg

a 2Ku 25:6, 7

b 2Aj 36:11, 13
Jer 24:8
Jer 52:1, 2
Hes 17:19

c 2Ku 25:5–7
Jer 52:8, 11
Hes 12:12, 13

d Hes 21:13

e L 75:7
Tn 4:17

f Tn 4:37
Lu 21:24

g 1Mo 49:10
L 89:3, 4
L 110:1
Jes 9:6
Jes 11:10
Lu 1:32, 33
Ilm 5:5

h L 2:6, 8
Tn 7:13, 14
Lu 22:29

i Hes 25:5

j Jer 49:2, 3

unusta nende süüd ja viib nad vangi.^a

24 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Te sunnite meenutama oma süüd, tehes kõigi oma tegudega oma üleasutumised ja patud ilmsiks. Kuna te tuletate end meelde, tabab teid vaenlase käsi.”

25 Aga sinu päev on saabunud, sa surmavalt haavatu, Iisraeli jumalatu pealik,^b on saabunud su lõpliku karistuse päev. **26** Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Võta peast turban ja heida ära kroon!^c Miski ei jää samaks.^d Ülenda madal^e ja alanda kõrge.^f **27** Hävingu, hävingu, hävingu toon ma kroonile! See ei kuulu kellelegi enne, kui tuleb tema, kel on sellele seaduslik õigus,^g ja ma annan selle temale.”^h

28 Aga sina, inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult: „Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova ammonlaste ja nende paisatud solvangute kohta.” Teata: „Mõök! Mõök on tõmmatud tuppest tapatööks, see on löödud läikima, et see neelaks ja välguna sähviks. **29** Hoolimata valenagemustest ja valeennustustest sinu* kohta heidetakse sind tapetute peale, jumalate meeste peale, kelle päev on kätte jõudnud, kelle lõpliku karistuse päev on käes. **30** Pista mõök tuppe tagasi. Ma mõistan su üle kohut paigas, kus sind loodi, sinu enda maal. **31** Ma valan su peale välja oma pahameele, puhun su peale oma tulise raevu ja annan sind jõhkrate meeste, osavate hävitajate kätte.ⁱ **32** Sa saad tuleroaks.^j Sinu verd valatakse maal ja

21:29 *Ilmselt ammonlaste Rabba.

sinust ei jää mälestust, sest mina, Jehoova, olen rääkinud.””

22 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, kas oled valmis kuulutama kohtusõnumit veresüüga linnale^a ja tegema talle teatavaks kõik tema jäledused?^b

3 Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Oh, linn, kes sa valad enda sees verd,^c kelle aeg tuleb,^d kes teed enda rüvetamiseks jäledaid ebajumalaid,^e **4** verevalamine on toonud su peale süü^f ja su jäledad ebajumalad on sind rüvetanud.^g Sa oled kiirendanud oma päevade lõppemist, su aastate lõpp on käes. Seepärast teen ma su rahvaste põlualuseks, kõigi maade pilkealuseks.^h **5** Nii lähemad kui ka kaugemad maad pilkavad sindⁱ – sind, kelle nimi on rüvetatud ja kes on täis rahutusi. **6** Kõik Iisraeli pealikud sinu keskel kasutavad oma võimu, et verd valada.^j **7** Sinu sees põlatakse isa ja ema,^k tütsatakse muulast, rõhutakse orbu ja leske.””^l

8 Sa põlgad mu pühi paiku ja rüvetad mu hingamispäevi.^m

9 Sinus on laimajad, kes tahavad verd valada.ⁿ Sinu mägedel süüakse ebajumalatele ohverdatus, su keskel tehakse häbitugusid.^o **10** Sinu sees häbitatakse isa voodit^p ja magatakse naisega, kes on menstruaatsiooni tõttu ebapuhas.^q **11** Sinu sees teeb mees jäledust ligimese naisega,^r rüvetab häbitu käitumisega oma miniat,^s magab oma õe, oma isa tütrega.^š

12 Sinu sees võetakse altkäemaksu, et valada verd.^z Sa annad laenu, et saada vaheltkasu^ž

PTK 22

a 2Ku 21:16

Jer 2:34

Mt 23:37

b Hes 16:51

c Hes 24:6

d Hes 12:25

e 2Ku 21:11

f 1Mo 9:6

g 3Mo 26:30

Hes 23:37

h 5Mo 28:37

1Ku 9:7

L 80:6

Hes 23:32

Tn 9:16

i L 79:4

j Jes 1:23

Mi 3:1-3

Sef 3:3

k 5Mo 27:16

l 2Mo 22:

21, 22

L 82:3

Jes 1:17

m 3Mo 19:30

n 2Mo 23:1

3Mo 19:16

o Jer 13:27

p 3Mo 18:7

3Mo 20:11

q 3Mo 18:19

3Mo 20:18

r 3Mo 18:20

3Mo 20:10

Jer 5:8

s 3Mo 18:15

š 3Mo 20:17

z 2Mo 23:8

5Mo 27:25

Jes 1:23

ž 5Mo 23:19

Teine veerg

a 2Mo 22:25

3Mo 6:4, 5

b Hes 21:7

c 5Mo 4:27

5Mo 28:25

d Jes 1:25

Hes 23:27

e Hes 6:13

f Öp 17:3

Jer 6:28-30

g L 119:119

Öp 25:4

h Hes 21:31

i 5Mo 4:24

L 21:9

Jer 21:12

j L 68:2

ja võtta liigkasu, sa pressid ligimeselt raha välja.^a Tõesti, minu oled sa täiesti unustanud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

13 Ma lõõn põlgusest käsi kokku su ebaausa tulu pärast ning sinu keskel toimuva verevalamise pärast. **14** Kas sul jätkub julgust ja su käed on tugevad ka siis, kui ma hakkan sinu vastu tegutsema?^b Mina, Jehoova, olen rääkinud ja hakkam tegutsema. **15** Ma pillutan su rahvaste sekka, hajutan su mööda maid laiali^c ja teen lõpu su ebapuhtusele.^d **16** Sind häbitatakse rahvaste ees ja sul tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”^e

17 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **18** „Inimesepoeg, Iisraeli rahvas on muutunud minu silmis otsekui väärtusetuks räbuks. Nad kõik on vask, tina, raud ja plii sulatusahjus. Neist on saanud hõbeda räbu.^f

19 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna teist on saanud otsekui väärtusetu räbu,^g siis kogun ma teid Jeruusalemmas kokku. **20** Nagu hõbedat, vaske, rauda, pliid ja tina kogutakse sulatusahju ning nende sulatamiseks õhutatatakse tuld, nii kogun ma teid kokku oma vihas ja raevus ning õhutan tuld ja sulatan teid.^h **21** Ma toon teid kokku, puhun teie peale oma raevutuldⁱ ja te sulate selles linnas.^j **22** Nagu hõbedat sulatatakse sulatusahjus, nii sulatan mina teid selles linnas, ja teil tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, olen valanud teie peale välja oma raevu.””

23 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **24** „Inimesepoeg, ütle talle: „Sina oled maa, mida ei

puhastata ja kus pahameelepäeval ei saja vihma. **25** Sinu prohvetid on sepitsenud sinus vandenõu,^a nad on kui mõirgavad lõvid, kes murravad saaki.^b Nad neelavad inimesi, võtavad endale teiste kalli vara ja väärtasjad, teevad sinu sees paljud naised leskedeks. **26** Sinu preestrid rikuvad mu seadust^c ja rüvetavad mu pühi paiku.^d Nad ei tee vahet püha ja argise vahel^e ega õpeta eristama ebapuhast puhtast.^f Nad keelduvad pidamast mu hingamispäevi ja teotavad mind enda keskel. **27** Peamehed su keskel on nagu saaki murdavad hundid. Nad valavad verd ja tapavad inimesi, et saada ebaausat tulu.^g **28** Aga su prohvetid lupjavad nende teod valgeks. Nad näevad valenagemusi ja lausuvad valeennustusi,^h nad ütlevad: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova”, kuigi Jehoova ei ole rääkinud. **29** Maa rahvas petab, röövib,ⁱ rõhub viletsat ja vaest ning tüssab muulast ja teeb talle kohtus liiga.”

30 Ma otsisin nende seast mõnd meest, kes parandaks kivimüüri või seisaks minu ees müürilõhes selle maa heaks, et seda ei hävitataks,^j aga ma ei leidnud ühtegi. **31** Seepärast valan ma nende peale välja oma pahameele, hävitan nad oma raevutules. Ma toon nende tegude tagajärjed nende endi pea peale, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

23 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, oli kaks naist, ühe ema tütrede.^k **3** Neist said Egiptuses prostituudid,^l juba noorena hakkasid nad tegema hoo-

PTK 22

a Jer 5:31

Jer 6:13, 14

b Mi 3:5

c Jer 2:8

Nu 4:13

Mi 3:11

d 3Mo 20:3

3Mo 22:2

e 3Mo 10:10

f 3Mo 11:

46, 47

g Mi 3:1–3

Sef 3:3

h Jes 30:10

Jer 23:25

Nu 2:14

Hes 13:9, 10

i Jer 1:23

Jes 3:14

Jer 21:12

Mi 2:2

j 2Mo 32:11

L 106:23

PTK 23

k Jer 3:6, 7

l 3Mo 17:7

5Mo 29:

16, 17

Jos 24:14

Hes 20:8

Teine veerg

a 1Ku 16:23, 24

b 1Ku 14:16

1Ku 21:25, 26

c Ho 2:5

d 2Ku 15:19

2Ku 17:3

Ho 5:13

Ho 7:11

e Ho 5:3

f 2Mo 32:1, 4

1Ku 12:28, 29

2Ku 10:29

g 2Ku 15:29

1Aj 5:26

h Ho 2:10

i 2Ku 17:6

2Ku 18:11

j Jer 3:6–8

Hes 16:

46, 47

k 2Ku 16:7

ratööd. Seal rudjuti nende rindu, hellitati nende neitsilikku põue. **4** Vanema nimi oli Ohola* ja ta õde oli Oholiba#. Nad said minu omaks ning sünnitasid poegi ja tütreid. Ja mis puutub nende nimesse, siis Ohola on Samaaria^a ja Oholiba Jeruusalemm.

5 Ohola hakkas hoorama^b ajal, kui ta kuulus minule. Ta himustas oma kirglikke armukei,^c oma naabreid assüurlasi.^d **6** Need olid asevalitsejad ja sinistes rüüdes võimukandjad – kõik noored ihaldusväärsed mehed, kes ratsutasid hobustel. **7** Ta tegi hooratööd kõigi Assüüria parimate poegadega. Ta rüvetas end^e nende meeste jäledate ebajumalatega, keda ta himustas. **8** Ta ei jätnud hooratööd, millega ta oli tegelenud Egiptuses, kus juba ta noorpõlves heideti tema juurde, hellitati ta neitsilikku põue ja päästeti tema pealalla oma himurus.^f **9** Seetõttu ma andsin tema ta kirglike armukeste Assüüria poegade kätte,^g keda ta himustas. **10** Nad kiskusid ta paljaks,^h võtsid ära tema pojad ja tütreidⁱ ning tapsid ta mõõgaga. Temast sai kurikuulus naine ja nad mõistsid tema üle kohut.

11 Seda nähes muutus ta õde Oholiba oma himuruses veel liiderlikumaks ja tegi oma õest veel enam hooratööd.^j **12** Ta himustas oma naabreid Assüüria poegi,^k võimukandjaid ja asevalitsejaid, kes olid peenelt riietes ja ratsutasid hobustel, kõiki neid noori ihaldusväärseid

23:4 *Nimi Ohola tähendab „tema telk”.

#Nimi Oholiba tähendab „minu telk on temas”.

mehi. **13** Kui ta oli end rüvetanud, nägin ma, et nad mõlemad käivad sama teed.^a **14** Kuid tema läks oma hooramisega veelgi kaugemale. Ta nägi seinasse uuristatud mehekujutisi, helepunase värviga kujutatud kaldealasi — **15** kel oli vöö vööl, peas uhke turban, kes nägid välja nagu sõdalased —, babüloomalasi, kaldealaste maal sündinuid. **16** Niipea, kui ta neid nägi, hakkas ta neid himustama ja saatis käskjalad nende juurde Kaldeasse.^b **17** Babüloomalased tulidki tema armuvoodisse ja rüvetasid teda oma himuruses. Pärast seda, kui nad olid teda rüvetanud, pöördus ta neist tülgaustusega ära.

18 Kui ta oma jultumuses ei lõpetanud hooramist ja enda paljaskvõtmist,^c pöördusin mina temast tülgaustusega ära, nagu ma olin pöördunud tülgaustusega ära tema õest.^d **19** Talle meenusid ta nooruspäevad, kui ta oli hooranud Egiptusemaal,^e ja ta laiendas oma hooramist veelgi.^f **20** Ta himustas neid nagu need liignaised, kelle meeste sugutid on nagu eeslitel ja suguliikmed nagu hobustel. **21** Sa tundsid igatsust oma nooreea häbituste järele, mida sa tegid Egiptuses,^g kus hellitati su pöue, su noori rindu.^h

22 Seepärast, Oholiba, ütleb kõrgeim valitseja Jehoova nõnda: „Ma kihutan su vastu sinu armukesed,ⁱ kellest sa tülgaustusega ära pöördusid, ma toon nad igast küljest su kallale!^j **23** babüloomalased^k ja kõik kaldealased,^l Pekodi,^m Soa ja Koa mehed, samuti kõik assüürlased. Kõik nad on noored ihaldusväärased mehed, võimukandjad

PTK 23

a 2Ku 17:19

b Hes 16:29

c Jer 3:2
Hes 16:36, 37d L 106:39, 40
Jer 6:8
Jer 12:8

e Hes 20:7

f Hes 16:25

g Jos 24:14

h Hes 23:3

i Hes 16:37
Hab 1:6j Jer 6:22
Jer 12:9

k Hes 21:19

l 2Ku 24:2

m Jer 50:21

Teine veerg

a Jer 39:5

b Hes 15:7
Hes 20:47c Jer 13:22
Ilm 17:16d Jes 3:18-23
Jer 4:30
Hes 16:39e Hes 27:9
Hes 16:41
Hes 22:15

f Hes 23:3

g Jer 21:7

h 5Mo 28:
49, 51i Hes 16:36, 37
Hes 16:39

j Jer 2:18

k L 106:35, 36
Hes 6:9
Hes 23:7l Jer 3:8
Hes 16:
46, 47m 2Ku 21:13
Jer 25:15
Tn 9:12

n Jes 51:17

ja asevalitsejad, sõdalased ja valitud mehed, kes kõik ratsutavad hobustel. **24** Nad ründavad sind sõjavankrite ja ratas-te müriinal, tulevad võimsa sõjaväega, suurte ja väikeste kilpide ning kiivritega. Nad seavad end igast küljest sinu vastu. Ma annan kohtumõistmise nende kätte ja nad mõistavad sinu üle kohut, nagu heaks arvavad.^a **25** Ma lasen sul tunda oma meelepa-ha ja nad ründavad sind raevukalt. Nad lõikavad ära su nina ja kõrvad, ning kes sinust järele jäävad, langevad mõõga läbi. Nad võtavad ära su pojad ja tütreid, ning kes sinust järele jäävad, need neelab tuli.^b **26** Nad rebivad sul riided seljast^c ja võtavad ära su ilusad ehted.^d **27** Ma teen lõpu su häbitule käitumisele ja hooratööle,^e millega sa alustasid Egiptusemaal.^f Sa ei vaata enam nende poole ega mõtle rohkem Egiptusele.”

28 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma annan su nende kätte, kes sind vihkavad, nende kätte, kellest sa tülgaustusega ära pöördusid.^g **29** Nad ründavad sind vihaselt, võtavad sult ära kogu su töövaeva^h ning jätvavad sind alasti ja paljalt maha. Sinu kõlvatu alastus ja hooramine, su häbitu käitumine ja liiderlikkus paljastatakse.ⁱ **30** Kõik see sünnib sinu-ga seepärast, et sa ajasid prostituudina taga teisi rahvaid^j ning rüvetasid end nende jälledate ebajumalatega.^k **31** Sa oled läinud sama teed mida su õde^l ja ma annan tema karika sinu kätte.”^m

32 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:

„Sa jood oma õe sügavast ja laiast karikast.”ⁿ

Sinust saab naeru- ja pilkealune, sest see karikas mahutab palju.^a

- 33** Sa jääd purju ja täitud kurbusega, sa jood õuduse ja laastamise karikast, oma õe Samaaria karikast.
- 34** Sa pead sellest jooma, selle tühjaks kummutama,^b närima selle kilde ja seejärel rebima ära oma rinnad. Mina olen rääkinud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

35 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna sa oled mu unustanud ja ära põlanud,^c pead sa kandma oma häbitu käitumise ja hooratöö tagajärgi.””

36 Siis Jehoova ütles mulle: „Inimesepoeg, kas sa ei tahaks kuulutada kohtusõnumit Oholale ja Oholibale^d ning seada nad silmitsi nende jäledate tegudega? **37** Sest nad on rikkunud abielu^e ja nende kästel on veri. Nad mitte ainult ei rikkunud abielu oma jäledate ebajumalatega, vaid nad heitsid tulle oma poegi, kelle nad mulle olid sünnitanud, andes nad roaks oma ebajumalatele.^f **38** Veel enam, selsamal päeval rüvetasid nad mu pühamu ja teotasid mu hingamispäevi. **39** Selsamal päeval, kui nad tapsid oma poegi ohvriteks oma jäledatele ebajumalatele,^g tulid nad rüvetama mu pühamut.^h Nii nad tegid minu kotas. **40** Nad saatsid isegi käskjala, et kutsuda mehi kaugelt.ⁱ Ja kui need tulid, siis sa, Oholiba, pesid end, värvisid oma silmad ja kaunistasid end ehetega.^j **41** Sa istusid oma uhkele voodile,^k mille ette oli seatud laud, kuhu sa panid mu suitsutusro-

PTK 23

a 5Mo 28:37
1Ku 9:7
Nu 2:15

b L 75:8

c 1Ku 14:9
Neh 9:26
Jes 17:10
Jer 2:32
Jer 13:25

d Hes 23:4

e Ho 1:2
Jk 4:4

f 3Mo 18:21
2Ku 17:17, 18
Hes 16:36

g Jer 7:31

h 3Mo 20:3

i Jes 57:9

j Jer 4:30

k Jes 57:7

l Jes 65:11

Teine veerg

a Hes 8:10, 11

b Hes 16:17, 18

c 3Mo 20:10

d 1Mo 9:6
Hes 16:38

e 2Ku 24:3, 4
L 106:38
Hes 23:37

f Jer 15:4
Jer 25:9
Hes 16:40

g 3Mo 20:2

h 2Aj 36:17

i 2Ku 25:9, 10
Jer 39:8

j 2Pe 2:6

k Hes 6:13

PTK 24

l 2Ku 25:1
Jer 39:1
Jer 52:4

hu^a ja õli.^b **42** Seal oli kuulda lõbutsevate meeste hääli, nende seas olid kõrbest toodud joodikud. Nad panid naiste käte ümber võrud ja neile pähe kaunid kroonid.

43 Siis ma ütlesin selle abielurikkumisest kurnatud naise kohta: „Nüüd ta ei lõpeta oma hoorategusid.” **44** Nad muudkui voorisid tema juurde, nagu käiakse prostituudi juures. Nii läksid nad Ohola ja Oholiba juurde, nende häbitute naiste juurde. **45** Aga mehed, kes on õiged, mõistavad tema üle õiget kohut, nagu mõistetakse kohut abielurikkumisest ja verevalamisest pärast,^d sest need naised on abielurikkujad ja nende kästel on veri.^e

46 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Nende vastu tuuakse sõjavägi, mis teeb neist kohutava vaatepildi, ning neid rüüstatakse.^f **47** Sõjavägi viskab neid kividega^g ja lööb nad mõõgaga maha, tapab nende pojad ja tütreid^h ning põletab nende majad.ⁱ **48** Ma lõpetan häbitu käitumise sellel maal. Kõik naised võtavad sellest õppust ja nad ei käitu häbitult nagu teie.^j **49** Teie häbitu käitumise ja teie jäledate ebajumalatega patustamise tagajärjed tuuakse teie endi peale. Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen kõrgeim valitseja Jehoova.””^k

24 Üheksandal aastal kümnenda kuu kümnendal päeval tuli mulle taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, kirjuta see kuupäev endale üles, just tänane päev. Babüloni kuninga ründab Jeruusalemma just täna.^l **3** Räägi mõistujutt selle mässulise soo kohta ja ütle nende kohta:

„Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova:

„Pane pada tulele, pane tulele ja vala sellesse vett.^a

4 Pane sinna lihatükke,^b kõiksuguseid häid tükke: kintsu- ja abatükke. Täida pada parimate kontidega.

5 Vali karjast parim lammas^c ja lao halud ringirastat paja alla.

Keeda lihatükke ja hauta pajas konte.”^m

6 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:

„Häda veresüüga linnale,^d sellele roostetanud pajale, mille roostet pole eemaldatud.

Tee see tükkaaval tühjaks,^e ära heida nende pärast liisku.

7 Sest selle veri on selle keskel,^f ta valas selle palja kalju peale.

Ta ei valanud seda maha, et seda mullaga katta.^g

8 Sütitamiseks oma raevu kättemaksu tarvis, jätsin ma tema valatud vere paljale kaljule, et seda ei saaks kinni katta.”^h

9 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:

„Häda veresüüga linnale!ⁱ Ma teen kõrge tuleriida.

10 Pane halge juurde, süüta tuli!

Keeda liha läbi, vala leem välja, lase kontidel sõestuda.

11 Pane tühi pada süte peale, et see kuumeneks ja vask hakkaks kuumast hõõguma.

Siis selle mustus sulab ära^j ja selle rooste kaob.

PTK 24

a Hes 11:3

b Hes 11:7

c Jer 39:6

d 2Ku 21:16
Mi 7:2
Mt 23:35

e Hes 11:7, 9

f Jer 2:34

g 3Mo 17:13
5Mo 12:16

h 2Ku 24:3, 4

i Mt 23:37

j Jer 21:10
Jer 32:29
Hes 22:15

Teine veerg

a Jer 5:3
Jer 6:29

b 2Aj 36:14
Hes 22:9

c Hes 5:12, 13
Hes 8:18

d Jer 13:14
Hes 5:11

e Hes 24:18, 21

f Jer 16:5

g 3Mo 10:6

h 2Sa 15:30

i Mi 3:7

j Jer 16:7

k L 74:7
L 79:1
Jer 7:14
Nu 1:10
Nu 2:7
Hes 9:7

l 2Aj 36:17
Jer 6:11

12 See on vaevarikas ja kurnav, sest paks roostekiht ei tule ära.^a

Heida see pada ühes roostega tulles!”

13 Su häbitu käitumine rüvetas sind.^b Ma püüdsin sind puhastada, kuid sa ei saanud oma rüvedusest puhtaks. Sa ei saa puhtaks enne, kui mu raev sinu vastu vaibub.^c **14** Mina, Jehoova, olen rääkinud. Nii sünnib kindlasti. Ma hakkan tegutsema ega hoiu end tagasi, mul pole kahju ja ma ei kahetse.^d Sinu teid ja tegusid mööda mõistetakse su üle kohut, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

15 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **16** „Inimese poeg, ühe hoobiga võtan ma sinult ära su kallima.^e Ära leina,^{*} nuta ega vala pisaraid. **17** Ohka vaikselt, ära järgi surnu pärast leinakombeid.^f Seo turban pähe^g ja pane sandaalid jalga.^h Ära kata kinni oma suud.ⁱ Ära söö teiste toodud leiba.”^j

18 Hommikul rääkisin ma rahvaga, aga öhtul suri mu naine. Järgmisel hommikul ma tegin, nagu kästud. **19** Inimesed küsisid minult: „Kas sa seletaksid, kuidas see, mis sa teed, on meiega seotud?” **20** Ma vastasin neile: „Mulle tuli Jehoovalt sõnum: **21** „Teata Iisraeli soole: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma rüvetan oma pühamu,^k mille üle te nii uhked olete, mis on teile kallid ja teie südamele armas. Teie pojad ja tütreid, kes teist maha jäävad, saavad mööga läbi hukka.”^l

22 Siis te teete just nii, nagu

24:16 *Võib tõlkida ka „ära tao endale vastu rinda”. **24:17** *Võib tõlkida ka „vuntse”.

Hesekiel tegi. Te ei kata kinni oma suud ega sõõ teiste toodud leiba.^a **23** Teil on turban peas ja sandaalid jalas. Te ei leina ega nuta, vaid te kõdunete oma süütegudes^b ja ägate isekiskis. **24** Hesekiel on teile märgiks.^c Nii nagu tema tegi, teete ka teie. Kui see sünnib, siis tuleb teil tunnistada, et mina olen kõrgeim valitseja Jehoova.”^{****}

25 Inimesepoeg, sel päeval, kui ma võtan ära nende kindluse – selle, mis on kaunis, mis on neile rõõmuks ning neile kallid ja nende südamele armas – koos nende poegade ja tütardega,^d **26** teatab sellest sulle üks põgenik.^e **27** Sel päeval sa avad suu ja räägid põgenikuga ega ole enam tumm.^f Sa oled neile märgiks ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

25 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, pööra oma nägu ammonlaste^g poole ja kuuluta neile prohvetlikult.^h **3** Teata ammonlastele: „Kuulake kõrgeima valitseja Jehoova sõnu. Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna sa ütlesid „Paras!” mu pühamu kohta, kui seda rüvetati, Iisraelimaa kohta, kui seda laastati, ja Juuda soo kohta, kui see pagendati, **4** siis annan ma sind omandiks idamaalastele. Nad püstitavad sinu maale laagrid ja lõovad sinna üles oma telgid. Nad söövad sinu vilja ja joovad sinu piima. **5** Ma teen Rabbastⁱ kaamelite karjamaa ja ammonlaste maast kariloomade puhkepaiaga. Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

6 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna sa plaksutasid

PTK 24

a Hes 24:17

b 3Mo 26:39
Hes 33:10c Jes 8:18
Jes 20:3
Hes 4:3d 5Mo 28:32
Jer 11:22

e Hes 33:21

f Hes 3:26
Hes 33:22

PTK 25

g 1Mo 19:
36, 38h Jer 49:1
Am 1:13
Sef 2:9i 2Sa 12:26
Hes 21:20

Teine veerg

a Nu 2:15

b Sef 2:8

c Jer 49:2
Am 1:14d Jes 15:1
Jer 48:1
Am 2:1

e 5Mo 2:4

f 4Mo 32:
37, 38
Jos 13:15, 19

g Hes 25:4

h Hes 21:28, 32

i Jer 48:1

j 2Aj 28:17
L 137:7
Nu 4:22
Am 1:11
Ob 10

k Mal 1:4

l Jer 49:7, 8

m Jes 11:14
Jes 63:1

n Nah 1:2

o 2Aj 28:18
Jes 9:11, 12
Jes 14:29
Jer 47:1
Jl 3:4–6
Am 1:6

käsi,^a trampisid jalgu ja tundsid kahjurõõmu Iisraelimaa pärast, teda üliväga põlastades,^b **7** siis tõstan ma sinu vastu oma käe ja annan sind rahvastele rüüstata. Ma hävitan sind rahvaste seast ja kaotan sind maade hulgast.^c Ma teen sulle lõpu ning sul tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

8 Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna Moab^d ja Seir^e ütlesid: „Juuda sugu on samasugune kui kõik teised rahvad”, **9** siis ma paljastan Moabi küljeala* tema piirilinnade juures, tema maa toreduse: Beet-Jesimoti, Baal-Meoni ja Kirjataimi.^f **10** Ma annan Moabi ühes ammonlastega omandiks idamaalastele,^g nii et ammonlaste mälestus rahvaste seast kaob.^h **11** Ma mõistan Moabis kohutⁱ ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.”

12 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Edom on Juuda soole kätte maksnud ning neile kätte tasudes tõmmanud enda peale suure süü.^j **13** Seepärast lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõstan oma käe ka Edomi vastu ja hävitan sealt nii inimesed kui ka kariloomad ning laastan selle.^k Teemanist kuni Dedanini langeb neid mööga läbi.^l **14** Ma maksan Edomile kätte oma rahva Iisraeli käe läbi.^m Iisrael paiskab Edomi peale minu viha ja raevu ning Edom saab tunda mu kättemaksu,ⁿ lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

15 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Vilistid on oma raugematus vaenus õelalt püüdnud kätte maksta ja hävingut tuua.^o

25:9 * Võib tõlkida ka „nõlva”.

16 Seepärast lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõstan oma käe vilistite vastu^a ning hävitan kreedit^b ja purustan järelejäänud rannikuelanikud.^c

17 Ma maksan neile karmilt kätte, karistan neid raevukalt. Neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, kui ma neile kätte maksan.”^{”””}

26 Üheteistkümnendal aastal kuu esimesel päeval tuli mulle Jehoovalt sõnum: 2 „Inimesepoeg, kuna Tüüros on öelnud Jeruusalemma kohta:^d „Paras talle! Rahvaste värv on murtud!^e Kõik pöördub minu kasuks ja ma saan rikkaks, tema aga rüüstatakse”, 3 siis ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma olen sinu vastu, Tüüros, ja tõstan su vastu paljud rahvad, nagu meri tõstab kõrgele oma lained. 4 Nad hävitavad Tüürose müürid ja kisivad maha ta tornid,^f aga mina kaabin temalt mullagi ja teen temast palja kalju. 5 Temast saab nootade kuivatuspaik keset merd.”^g

Mina olen rääkinud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Ta jääb rahvastele rüüstata. 6 Tema asulad maal langevad mõõga läbi ja inimestel tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.

7 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma toon põhja poolt Tüürose vastu Babüloni kuninga Nebukadnetsari,^h kuninga te kuninga,ⁱ kes tuleb hobuste,^j sõjavankrite,^k ratsaväelaste ja suure sõjaväega. 8 Ta hävitab mõõgaga su asulad maal, püstitab su vastu piiramismüüri, kuhjab piiramisvalli ja tõstab su vastu suure kilbi. 9 Ta purustab müüri lõhkujaga su müü-

PTK 25

a Jer 25:17, 20
Sef 2:4

b Sef 2:5

c Jer 47:4

PTK 26

d Jl 3:4–6
Am 1:9

e Nu 1:1

f Jes 23:11
Am 1:10
Sak 9:4

g Hes 27:32

h Jer 25:9
Hes 29:18

i Tn 2:37

j Hab 1:8

k Jer 4:13

Teine veerg

a Jes 5:28
Hab 1:8b Hes 27:32, 33
Hes 28:5, 18
Sak 9:3

c Jes 23:16

d Hes 26:4, 5

e Hes 27:28

f Hes 27:35
Hes 32:10

g Hes 27:32

h Am 1:9, 10

i Hes 28:2

ri ja lõhub kirvega* maha su tornid. 10 Tema hobuste vägi on nõnda suur, et katab su tolmuga. Ratsaväe, rataste ja sõjavankrite mürinast värisevad su müürid, kui ta tuleb läbi su väärvate, nagu tungitakse lagunenud müüriiga linna. 11 Tema hobuste kabjad trambivad kõigil su tänavail.^a Ta tapab su rahva mõõgaga ja su võimsad sambad langevad maha. 12 Nad röövivad su vara, riisuvad su kauba,^b kisivad maha su müürid ja lõhuvad su ilusad majad. Siis heidavad nad su kivid, palgid ja mul la vette.”

13 Ma teen lõpu su laulmisele, enam ei kuulda su lüürahelisid.^c 14 Ma teen sinust palja kalju. Sinust saab nootade kuivatuspaik.^d Enam kunagi ei ehitata sind üles, sest mina, Jehoova, olen rääkinud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

15 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova Tüürosele: „Eks värise saared, kui kostab su langemise kära, kui surijad ägavad ja sinu keskel toimub tapatöö?”^e

16 Kõik mere valitsejad astuvad oma troonidelt alla, heidavad seljast rüüd ja võtavad ära tikitud rõivad. Neid haaravad hirmuvärinad. Nad istuvad vabisedes maha ja silmitsevad sind hämmastunult.^f 17 Nad laulavad sinu pärast kaebelau-
lu^g ja ütlevad sulle:

„Kuis oled sa küll hävinud,^h
sa mererahvaste asupaik,
sa ülistatud linn!

Sina ja su elanikud olite
merede vägevus,ⁱ
te külvasite õudust
kõigi maa elanike seas.

26:9 *Võib tõlkida ka „mõõgaga”.

18 Saared värisevad sinu langemise päeval. Meresaared jahmuvad, kui sind enam pole.”^a

19 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kui ma rüüstan su, tehes sind elaniketa linnade sarnaseks, kui ma paiskan su peale veteveod ja võimsad veed katavad su,^b **20** siis viin ma sinu ja teised hauasügavusse minejad ammu surnud inimeste sekka. Ma panen su ühes teiste hauasügavusse minejatega elama madalaimasse paika, mis on kui muistsed rüüstatud paigad,^c nii et sind ei asustata enam. Seejärel austan* ma elavate maad.

21 Ma toon su peale äkilised õudused ja sa kaod.^d Sind otsitakse, aga ei leita enam kunagi, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

27 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, laula Tüürose pärast kaebelaulu^e **3** ja ütle Tüürosele:

„Sina, kes sa elad mere värava juures ja oled paljude saarerahvaste kaupmeheks, nii lausub sulle kõrgeim valitseja Jehoova:
„Tüüros, sa oled õelnud:
„Ma olen täiuslikult ilus!”^f

4 Sinu valdused on mere südames, sinu ehitajad on teinud su ilu täiuslikuks.

5 Seniiri^g kadakated tegid nad kõik su plangud. Liibanoni seedrist valmistasid nad su masti.

26:20 *Võib tõlkida ka „kaunistan”.
27:5 *Mõeldakse Hermoni mäge.

PTK 26

a Jes 23:5

b Hes 27:34

c Hes 28:8

d Hes 27:36

PTK 27

e Hes 26:17

f Jes 23:9
Hes 28:2, 12g 5Mo 3:8, 9
1Aj 5:23

Teine veerg

a 1Mo 10:2, 4

b 1Mo 10:2, 4

c 1Mo 10:15, 18

d 1Ku 9:27

e Jos 13:2, 5

f Hes 27:27

g 1Mo 10:6
Jer 46:9h 1Mo 10:2, 4
Jn 1:3

i 2Aj 9:21

j Jer 10:9

k Jes 66:19

l 1Mo 10:2

m Jl 3:6

n 1Mo 10:2, 3
Hes 38:6

6 Baasani tammedest vooliti su aerud. Võõr tehti Kittimi^a saartelt toodud küpressist ja kaeti elevandiluuga.

7 Su purjeks tõmmati Egiptuse värvikirev linane kangas, su teki varikatuse oli tehtud Elisaa^b saarte sinisest lõngast ja purpursest villasest kangast.

8 Siidoni ja Arvadi^c elanikud olid su sõudjad.

Su enda osavad mehed, Tüüros, olid su meremehed.^d

9 Gebali^e kogenud ja vilunud mehed tihtisid su pragusid.^f

Kõik mere laevad ja nende meeskonnad tulid sinu juurde kauplema.

10 Pärsia, Luudi ja Puudi^g mehed olid su sõjaväes, sinu võitlejad.

Oma kilbi ja kiivri riputasid nad sinu külge, nemad tõid sulle hiilguse.

11 Arvadi mehed sinu sõjaväest seisid ümberringi su müüridel ja vaprad mehed olid sinu tornides.

Kõikjale su müüridele riputasid nad ümmargused kilbid, nemad tegid su ilu täiuslikuks.

12 Tarsis^h kauples sinuga su suure rikkuse pärast.ⁱ Ta andis sulle vahetuskaubana hõbedat, rauda, tina ja pliidi.^j **13** Jaavan, Tubal^k ja Mesek^l kauplesid sinuga, neilt said sa vahetuskaubana orje^m ja vaskesemeid.

14 Toogarmaⁿ soolt said sa va-

hetuskaubana veo- ja ratsahobuseid ning muulasid. **15** Dedani^a rahvas kauples sinuga. Sinu teenistuses olid paljude saarte kaupmehed. Nad tõid sulle andamiseks elevantiluid^b ja eebenipuud. **16** Edom ajas sinuga äri, sest sul oli rohkesti kaupa. Ta andis sulle vahetuskaubana türkiisi, purpurset villast kangast, värvikirevaid tikitud töid, peent kangast, koralle ja rubiine.

17 Juuda ja Iisraelimaa kauplesid sinuga. Nad andsid sulle vahetuskaubana Minniti^c nisu, parimaid toiduaineid, mett,^d õli ja palsamit.^e

18 Damaskus^f ajas sinuga äri, kuna sul oli rohkesti kaupa ja sa olid väga rikas. Ta kauples sinuga Helboni veini ja Sahari* villaga. **19** Vedan ja Jaavan Uusalist andsid sulle vahetuskaubana sepistatud rauda, kassiat ja healõhnalist roogu. **20** Dedan^g kauples sinuga sadulatekidega. **21** Araablased ja kõik Keedari^h pealikud olid sinu teenistuses lambatallede, jäärade ja sikkude kaupmeestena.ⁱ **22** Sinuga kauplesid Seeba ja Raema/ kaupmehed. Sa said neilt vahetuskaubana parimaid lõhnaaineid, väärtuslikke kive ja kulda.^k **23** Sinuga kauplesid Haaran,^l Kanne, Eden^m ning Seeba,ⁿ Assuri^o ja Kilmadi kaupmehed. **24** Nad kauplesid su turuplatsil uhkete rõivastega, sinisest kangast valmistatud ja värvikirevate tikanditega kaunistatud üleriietega ning kirjude vaipadega, mis olid kõitega tugevalt kinni seotud.

25 Tarsise laevade^p karavanid vedasid su kaupa,

27:18 * Võib tõlkida ka „punakashalli“.

PTK 27

a 1Mo 10:7

b 1Ku 10:22

c Koh 11:12, 33

d 1Mo 43:11

e 1Ku 5:9

Esr 3:7

Jer 8:22

Ap 12:20

f Jes 7:8

g 1Mo 25:3

h 1Mo 25:13

i 2Aj 17:11

Jes 60:7

j 1Mo 10:7

k 1Ku 10:1, 2

Jes 60:6

l 1Mo 11:31

m 2Ku 19:12

Am 1:5

n 1Mo 25:3

li 6:19

o 1Mo 10:22

p 1Ku 10:22

Jes 23:14

Teine veerg

a Hes 27:8, 9

b Hes 27:10, 11

c Hes 26:14

d Jes 23:1

Hes 26:17

e Hes 26:5

f Hes 27:14, 16

g Sak 9:3

h Hes 26:19

nii et sa täitused rikkustega ja olid täis kaubakoormaid* avamere südames.

26 Sinu sõudjad on viinud su tormisele merele, idatuul on hukutanud su avamere südames.

27 Sinu rikkused, vara ja kaup, su meremehed, laevnikud, pragude tihtijad, kaupmehed^a ja kõik su sõjamehed^b – kogu rahvahulk su keskel – vajuvad avamere südamesse su langemise päeval.^c

28 Sinu meremeeste karjeist väriseb rannik.

29 Kõik aerutajad, laevnikud ja meremehed astuvad alla oma laevadelt ja tulevad maale.

30 Nad halavad ja kaeblevad su pärast kibedasti^d ning puistavad mulda pea peale ja püherdavad tuhas.

31 Nad ajavad oma pea paljaks, panevad ümber kotiriide, nutavad kibedalt ja halisevad sinu pärast.

32 Nad laulavad sinust kaebelaulu: „Kes on nagu Tüüros, nüüd nii vaikke keset merd?“^e

33 Sinu meritsi saabunud kaubad meeldisid paljudele rahvastele.^f

Oma suure varanduse ja kaupadega tegid sa rikkaks maa kuningad.^g

34 Nüüd oled sa hukkunud avamerel, sügavates vetes.^h

27:25 * Teine võimalik tähendus: „ja said kuulsaks“.

- Kõik su kaubad ja su rahvas on vajunud põhja ühes sinuga.^a
- 35** Kõik saarte elanikud vaatavad sind jahmunult.^b Nende kuningad värisevad õdusest,^c nägudel kokkumus.
- 36** Rahvaste kaupmehed vilistavad sinuga juhtunu pärast. Sinu lõpp on ootamatu ja kohutav, sa kaod igaveseks.^d
- 28** Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, ütle Tüürose pealikule: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Su süda on läinud ülbeks^e ja sa ütled: „Mina olen jumal. Ma istun jumala troonil mere südames.”^f Kuid sa oled vaid inimene, mitte jumal, ehkki sa arvad oma südames, et oled jumal.
- 3** Sa arvad, et oled targem kui Taaniel^g ja et ükski saladus pole sinu eest varjatud.
- 4** Oma tarkuse ja arukusega oled sa end rikkaks teinud, sa kogud oma varakambritesse kulda ja hõbedat.^h
- 5** Tänu oma osavale kauplemisele oled sa rikkaks saanudⁱ ja su süda on su rikkuse pärast ülbeks läinud.”
- 6** Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna sa arvad oma südames, et oled jumal,
- 7** siis toon ma su kallale võõrad, kõige julmemad rahvastest.^j
- PTK 27
a Hes 27:27
b Hes 26:15
c Hes 28:17
d L 37:10
PTK 28
e Hes 28:5
f Hes 27:4
g Tn 2:48
h Sak 9:3
i Jes 23:1, 3 Hes 27:12
j Hes 30:10, 11
Teine veerg
a Jes 23:9
b Hes 27:26
c Hes 28:3
d Hes 27:3
e Hes 27:16
f Jes 14:13

- Nad tõmbavad välja mõõgad kõige kauni vastu, mis su tarkus on saavutanud, ja rüvetavad su hiilgussära.^a
- 8** Nad tõukavad su auku ja sa sured avamere südames vägivaldset surma.^b
- 9** Kas sa ikka veel ütled oma tapjale: „Mina olen jumal”? Sa oled oma rüvetajate käes kõigest inimene, mitte jumal.”
- 10** Sa sured võõraste käe läbi ümberlõikamata meeste surma, sest mina olen rääkinud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”
- 11** Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **12** „Inimesepoeg, lau-la kaebelaulu Tüürose kuninga pärast ja ütle talle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Sa olid täiuslikkuse võrdkuju, täis tarkust^c ja täiuslikult ilus.^d
- 13** Sa olid Eedenis, Jumala aias. Sind kaunistasid kõiksugu kalliskivid: rubiin, topaas, jaspis, krüsoliit, oonüks, nefriit, safiir, türkiis^e ja smaragd. Nende raamid ja pesad olid kullast. Need olid valmistatud sinu loomispäeval.
- 14** Ma määrasin su kaitsjaks kui võitud keerubi. Sa olid Jumala pühal mäel,^f kondisid tuliste kivide keskel.

15 Sa olid laitmatu oma teedel alates oma loomispäevast, kuni sinust leiti kurja.^a

16 Oma rohke kauplemise tõttu^b täitusid sa vägivallega ja hakkasid patustama.^c Seepärast tõukan ma su kui rüvetunu Jumala mäelt alla ja hävitan su^d tuliste kivide keskel, sa kaitsja keerub.

17 Su ilu pärast läks su süda ülbeks.^e Oma hiilguse tõttu laostasid sa oma tarkuse.^f Ma viskan su maa peale,^g panen su kuningatele vahtida.

18 Oma suure süü ja ebaausa kauplemisega rüvetasid sa oma pühamud. Ma lasen su keskel puhkeda tule, mis su neelab.^h Ma teen su maa peal tuhaks kõigi silme ees, kes sind vaatavad.

19 Kõik, kes sind rahvaste seas tunnevad, vaatavad sind jahmunult.ⁱ Sinu lõpp on ootamatu ja kohutav, sa kaod igaveseks.^{****j}

20 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **21** „Inimesepoeg, pööra oma nägu Siidoni^k poole, kuuluta talle prohvetlikult. **22** Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova:

„Ma pöördun sinu vastu, Siidon, ja ma saan su keskel ülistatuks. Ja inimestel tuleb tunnustada, et mina olen Jehoova, kui ma viin täide oma kohtuotsused teie kohta ja saan sinu kaudu pühitsetud.

PTK 28

a Jl 3:4
Am 1:9b 1Ku 10:11
2Aj 9:21
Hes 27:12

c Jl 3:6

d Jes 23:9
Jer 25:17, 22
Jer 47:4
Jl 3:8

e Hes 27:3

f Jes 14:14

g Jes 14:15

h Am 1:9, 10

i Hes 27:35

j Hes 27:36

k Jes 23:4
Jer 25:17, 22
Hes 32:30

Teine veerg

a Hes 26:6

b 4Mo 33:55
Jos 23:12, 13c 5Mo 30:3
Jes 11:12
Jer 30:18
Ho 1:11

d Jes 5:16

e Jer 23:8

f 1Mo 28:13

g Jes 32:18
Jer 23:6
Ho 2:18h Hes 65:21, 22
Jer 31:5
Am 9:14

i Jer 30:16

PTK 29

j Jer 25:17, 19
Jer 43:10, 11
Hes 31:2k Jer 46:25
Hes 31:18

l Hes 32:2

23 Ma saadan sinu kallale katku ja su tänavatel voolab veri. Tapetud langevad su keskel, kui mõök tuleb igast küljest su kallale, ning inimestel tuleb tunnustada, et mina olen Jehoova.^a

24 Siis ei piira Iisraeli sugu enam teravad ogapöösad ja valusad okastaimed,^b need, kes teda põlgavad. Ja inimestel tuleb tunnustada, et mina olen kõrgeim valitseja Jehoova.^{***}

25 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kui ma kogun taas kokku Iisraeli soo rahvaste hulgast, kuhu ta on pillutatud,^c saan ma rahvaste silme ees tema keskel pühitsetud.^d Siis nad elavad oma maal,^e mille ma andsin oma teenijale Jaakobile.^f **26** Nad elavad seal turvaliselt,^g ehitavad maju ja rajavad viinamägesid.^h Nad elavad turvaliselt, kui ma viin täide oma kohtuotsused, mis ma olen langetanud kõigi ümberkaudsete kohta, kes neid põlgavad.ⁱ Ja nad tõdevad, et mina olen Jehoova, nende Jumal.^{***}

29 Kümnenal aastal kümnennda kuu kaheteistkümnendal päeval tuli mulle Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, pööra oma nägu vaarao, Egiptuse kuninga poole ning kuuluta prohvetlikult talle ja kogu Egiptusele.^j **3** Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova:

„Ma olen sinu vastu, vaarao, Egiptuse kuningas,^k sa suur mereelukas, kes lamad oma Niiluse^l harudel!

29:3 *Selles peatükis mõeldakse Niiluse all jõge koos selle niisutuskanalitega.

ja ütled: „Minu Niilus on minu oma.

Ma tegin selle enda jaoks.”^a

- 4** Aga mina panen konksud su lõugadesse ja lasen Niiluse kaladel haakuda su soomuste külge.

Siis ma tõmban sinu ja kõik su soomuste külge haakunud Niiluse kalad sinu Niilusest välja.

- 5** Ma jätan su kõrbesse, sinu ja kõik su Niiluse kalad. Sa langed lagedale väljale ja su jäänuseid ei koguta kokku ega korjata üles.^b Ma annan su toiduks metsloomadele maa peal ja lindudele taevas.^c

- 6** Kõigil Egiptuse elanikel tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, sest nad ei suutnud pakkuda Iisraeli soole rohkem tuge kui ölekõrs*.^d

- 7** Kui nad sinu käest kinni haarasid, läksid sa katki ja rebestasid nende öla. Kui nad sinu peale toetusid, sa murdusid ja panid nende jalad võbisema.”^e

8 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma toon su kallale mõõga^f ning hävitan sinust nii inimesed kui ka loomad. **9** Egiptusemaa jääb tüh-jaks ja lagedaks^g ning neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, sest sa ütlesid: „Niilus on minu oma, mina ise tegin selle.”^h **10** Seepärast olen ma sinu ja su Niiluse vastu ning ma laastan Egiptusemaa, teen selle kuivaks, tühermaaksⁱ Migdolist/ Seveeneni,^k Etioopia pii-

PTK 29

a Hes 29:9

b Jer 25:33

c Hes 32:4

d Jes 36:6
Jer 37:5-7
Hes 17:17

e Jer 17:5

f Jer 46:14
Hes 30:4
Hes 32:12

g Jer 43:11-13

h Hes 29:3

i Hes 30:12

j Jer 44:1

k Hes 30:6, 7

Teine veerg

a Hes 31:12
Hes 32:13

b Jer 46:19

c Hes 30:23

d Jer 46:25, 26

e 1Mo 10:13, 14
Hes 30:14

f Hes 30:13

g Hes 32:2

h Hes 30:2
Jes 36:4, 6
Jer 2:18
Jer 37:5-7

i Jer 25:9
Jer 27:3, 6

j Hes 26:7

k Jer 43:10, 12

rini. **11** Ei käi seal enam läbi inimesed ega kariloomad,^a seal ei elata 40 aastat. **12** Ma teen Egiptusemaa kõige mahajäetumaks maaks, selle linnad on 40 aastat kõigist linnadest mahajäetuimad.^b Ma pillutan egiptlased rahvaste sekka ja hajutan mööda maid laiali.”^c

13 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kui 40 aastat mööda saab, kogun ma egiptlased kokku rahvaste seast, kuhu nad on pillutatud,^d **14** ja ma toon egiptlastest vangid tagasi Patrosesemaale,^e kust nad on pärit, ja neist saab seal tähtsusetu kuningriik. **15** Egiptus saab madalamaks kui teised kuningriigid ega valitse enam teiste rahvaste üle.^f Ma teen ta nii väikseks, et ta ei suuda enam teisi rahvaid alistada.^g **16** Egiptus pole enam kunagi Iisraeli soo lootus,^h vaid ta tuletab neile meelde nende süütegu, mis nad tegid, kui egiptlastelt abi otsisid. Ja iisraellastel tuleb tunnistada, et mina olen kõrgeim valitseja Jehoova.”^h

17 Kahekümne seitsmendal aastal esimese kuu esimesel päeval tuli mulle Jehoovalt sõnum: **18** „Inimesepoeg, Babülioni kuningas Nebukadnetsarⁱ pani oma sõjaväe Tüürose kallal ränka vaeva nägema.^j Kõigi pead läksid kiilaks ja ölad murraskile. Aga tema ja ta sõjavägi ei saanud Tüürose kallal nähtud vaeva eest mingit tasu.

19 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma annan Babülioni kuningale Nebukadnetsarile Egiptusemaa.^k Ta viib ära selle rikkused, võtab palju saaki ja riisub seda. See on ta suks tema sõjaväele.”

20 Tasuks Tüürose kallal nähtud vaeva eest annan ma talle Egiptusemaa, sest nad tegutsesid minu heaks,^a lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

21 Sel päeval teen ma Iisraeli soo tugevaks*.^b Ma annan sulle võimaluse nende keskel rääkida ja nad tõdevad, et mina olen Jehoova."

30 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova:

„Halage: „Oh häda, see päev tuleb!”,

3 sest see päev on lähedal, jah, Jehoova päev on lähedal.^c

See on pilvine päev,^d määratud aeg, kui rahvaste üle mõistetakse kohut.^e

4 Egiptuse kallale tuleb mõök ning Etioopiat haarab paanika, kui tapetud langevad Egiptuses, tema rikkus võetakse ära ja alusmüürid kistakse maha.^f

5 Etioopia,^g Puut,^h Luud, muudest rahvastest inimesed ja Kuub koos lepingumaa poegade* langevad kõik mõõga läbi."^g

6 Nii ütleb Jehoova: „Ka Egiptuse toetajad langevad ning tema kõrkus ja jõud alandatakse."ⁱ

Migdolist^j Seveeeni^k langevad nad sel maal mõõga läbi,

29:21 *Sõna-sõnalat „lasen ma Iisraeli soole võrsuda sarve”. **30:5** *Mõeldakse arvatavasti Egiptusega liidu sõlminud Iisraellasi.

PTK 29

a Hes 30:9, 10

b 1Sa 2:10
Lu 1:69

PTK 30

c Ob 15

d Hes 32:7

e L 110:6

f Hes 32:11, 12

g Sef 2:12

h Nah 3:8, 9

i Hes 30:18

j Jer 44:1

k Hes 29:10

Teine veerg

a Jer 46:19
Hes 29:12
Hes 32:18b Hes 29:19
Hes 32:11

c Hab 1:6

d Hes 29:5

e Hes 29:3

f Hes 31:12

g Jer 43:12
Jer 46:14

h Jer 46:5

i 1Mo 10:13, 14
Jer 44:1

j Jer 46:25

lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **7** Ma teen selle kõige mahajäetumaks maaks ja selle linnad saavad kõigest linnadest mahajäetumaks.^a **8** Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, kui ma süütan tule Egiptuses ja kõik selle liitlased purustatakse. **9** Sel päeval saadan ma käskjalad laevadega teele, et enesekindel Etioopia värisema panna. Egiptuse hävingupäeval haarab teda paanika. See päev tuleb kindlasti.

10 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma teen Egiptuse hordidele lõpu Babüloni kuninga Nebukadnetsari käe läbi.^b **11** Tema ja ta sõjasalgad, kõige julmemad rahvaste seast,^c tuuakse maad hävitama. Nad tõmbavad mõõgad välja Egiptuse vastu ja täidavad maa tapetutega.^d **12** Ma teen kuivaks Niiluse^e kanalid ja müün selle maa kurjadele meestele. Ma lasen võorastel laastada maa ja kõik, mis seal on.^f Mina, Jehoova, olen rääkinud."

13 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma hävitan ka jäledad ebajumalad ja teen lõpu Noofi* tühistele jumalatele.^g Egiptusemaalt ei tule siis enam valitsejat ning ma toon Egiptusemaale hirmu.^h **14** Ma laastan Patrose,ⁱ süütan tule Soanis ja mõistan kohut Noo*^j üle. **15** Ma valan oma raevu Egiptuse kindluse Siini peale ja teen lõpu Noo elanikele. **16** Kui ma süütan tule Egiptuses, haarab Siini õud, Noosse tungitakse sisse ja Noofi rünnatakse päise päeva ajal. **17** Ooni* ja Pii-Beseti noored mehed langevad mõõga läbi

30:13 *St Memphise. **30:14** *St Teeba. **30:17** *St Heliopolise.

ning nende linnade elanikud viiakse vangi. **18** Tahpanhees läheb päev pimedaks, kui ma murran seal Egiptuse ikke.^a Tema kõrkus ja jõud kaovad,^b pilved katavad ta ja tema tütarlinnade elanikud viiakse vangi.^c **19** Ma mõistan kohut Egiptuse üle ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.””

20 Üheteistkümnendal aastal esimese kuu seitsmendal päeval tuli mulle Jehoovalt sõnum: **21** „Inimesepoeg, ma olen murdnud vaarao, Egiptuse kuninga käsivarre. Seda ei seota, et see paraneks, ega panda selle ümber sidet, et sel oleks jõudu mõõka haarata.

22 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma olen vaarao, Egiptuse kuninga vastu^d ja murran tema käsivarred, nii tugeva kui ka murtu,^e ja ma lasen mõõgal ta käest kukkuda.^f **23** Siis ma pillutan egiptlased rahvaste sekka ja hajutan mõõda maid laiali.^g **24** Ma teen tugevaks Babülioni kuninga käsivarred^h ja panen ta kätte oma mõõga.ⁱ Aga ma murran vaarao käsivarred, nii et ta oigab tema* ees valjult nagu surija. **25** Ma teen tugevaks Babülioni kuninga käsivarred, aga vaarao käsivarred lõtvuvad. Neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, kui ma panen oma mõõga Babülioni kuninga kätte ja ta tõstab selle Egiptusemaa vastu.^j **26** Ma pillutan egiptlased rahvaste sekka ja hajutan mõõda maid laiali.^k Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.””

31 Üheteistkümnendal aastal kolmanda kuu esimesel päeval tuli mulle taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimese-

PTK 30

a Hes 30:8

b Jer 46:20
Hes 31:18

c Jer 46:19

d Jer 46:25
Hes 29:3e 2Ku 24:7
Jer 46:2

f Jer 46:21

g Hes 29:12

h Jer 27:6

i Hes 32:11, 12

j Hes 29:19, 20

k Hes 29:12

Teine veerg

PTK 31

a Jer 46:2
Hes 29:2b 1Mo 2:8
Hes 28:12, 13

poeg, ütle vaaraole, Egiptuse kuningale, ja tema hordidele:^a

„Kellega sa sarnaned suuruse poolest?

- 3** Sa oled nagu assüurlane, nagu Liibanoni seeder oma ilusate okste, tiheda ja varju pakkuva võraga, kõrget kasvu ja pilvedesse ulatuva ladvaga.
- 4** Veed lasid tal suureks kasvada, sügaval asuvad veesooned kõrgeks sirguda. Ojad voolasid ta istutuspaiga ümber ja kanalid kastsid kõiki puid sellel väljal.
- 5** Seepärast kasvas ta kõrgemaks kõigist teistest välja puudest. Ta kasvatas palju harusid ja ta oksad sirgusid üha pikemaks, sest ta ojades oli palju vett.
- 6** Ta harudel pesitsesid kõik taeva linnud, okste all poegisid kõik metsloomad ja tema varjus elasid kõik suured rahvad.
- 7** Oma ilu ja pikkade okstega oli ta suursugune, sest ta juured olid tunginud rohkete veteni.
- 8** Ükski teine seeder Jumala aias^b ei olnud temaga võrreldav. Ühelgi kadakapuul polnud selliseid harusid nagu temal ja ühelgi plaatanipuul niisuguseid oksti. Ükski teine puu Jumala aias ei suutnud oma ilu poolest temaga võistelda.
- 9** Ma ehtisin ta lopsaka võraga

ja kõik teised puud
Jumala aias Eedenis
kadestasid teda.”

10 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna ta sirus nii kõrgeks, et ta latv ulatus pilvedesse, ja ta süda läks oma kõrguse pärast ülbeks, **11** siis annan ma ta rahvaste vägeva valitseja kätte,^a kes tõuseb tema vastu, ja ma hülgan ta tema kurjuse pärast. **12** Võõrad, kõige julmemad rahvastest, raiuvad ta maha ja jätaavad mägedele. Tema okkad langevad kõigisse orgudesse ja oksad lebavad murtuna maa kõigis ojaades.^b Kõik maa rahvad lahkuvad ta varju alt ja hülgevad ta. **13** Kõik taeva linnud elavad ta mahalangenud tüvel ja kõik metsloomad tema oksitel.^c **14** See sünnib selleks, et ükski veeäärne puu ei kasvaks nii kõrgeks ega sirutaks latva pilvedesse ja et ükski hästikas-tetud puu ei ulatuks oma kõrguse poolest pilvedeni. Nad kõik antakse surma, nad lähevad alla maa rüppe koos hauasügavusse minevate inimestega.”

15 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Sel päeval, mil ta läheb alla surmavalda, panen ma rahva leinama. Ma katan sügaval asuvad veed ja peatan nende ojad, et takistada veetulva. Tema pärast pimendan ma Liibanoni ja kõik puud väljal kuivavad. **16** Tema langemise kõma paneb rahvad värisema, kui ma viin ta alla surmavalda koos kõigi teiste hauasügavusse minejatega. Maa rüpes leiavad lohutust kõik Eedeni puud,^d kõik Liibanoni valitud ja parimad hästikas-tetud puud.

PTK 31

a Hes 30:10, 11
Hab 1:6

b Hes 32:5, 6

c Hes 29:5
Hes 32:4

d Hes 31:9

Teine veerg

a Hes 32:
18, 20b Hes 30:6
Hes 32:31c Hes 31:9
Hes 32:19

PTK 32

d Hes 51:9, 10
Hes 29:3

e Hes 29:5

f Hes 31:12

17 Nad on läinud koos temaga alla surmavalda, mõõgaga tapetute juurde,^a koos tema toetajatega, kes elasid tema varjus rahvaste keskel.”^b

18 Milline Eedeni puudest oli hiilguse ja suuruse poolest nagu sina?^c Ometi tõugatakse sind ühes Eedeni puudega alla maa rüppe. Sa lamad ümberlõikamata meeste keskel ühes mõõgaga tapetutega. Nii sünnib vaarao ja kõigi tema hordidega, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

32 Kaheteistkümnendal aastal kaheteistkümnenda kuu esimesel päeval tuli mulle taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, laula kaebelaulu vaarao, Egiptuse kuninga pärast ja ütle talle:

„Sa olid kui noor tugev lõvi rahvaste seas, kuid nüüd oled sa vaikima pandud. Sa olid kui mereelukas,^d visklesid oma jõgedes, keerutasid jalgadega muda üles ja ajasid jõed sogaseks.”

3 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:

„Ma lasen paljudel rahvastel heita mu võrgu sinu üle ja nad tõmbavad su välja minu noodaga.

4 Ma jätan su maa peale, heidan su lagedale väljale. Ma panen kõik taeva linnud sinu peale elama ja toidan sinuga kogu maa metsloomi.^e

5 Ma viskan su liha mägedele ja täidan orud su jäänustega.^f

- 6** Ma kastan sinust purskuva verega maad kuni mägede tippudeni ja see täidab ojad.”
- 7** Kui sa kustud, katan ma taeva ja teen pimedaks tähed. Ma katan päikese pilvedega ja kuu ei anna enam valgust.^a
- 8** Ma teen sinu pärast pimedaks kõik taeva valgusallikad ja katan su maa pimedusega, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.
- 9** Ma panen paljude rahvaste südame ahastust tundma, kui viin sinu seast vange teiste rahvaste juurde, maadesse, mida sa ei tunne.^b
- 10** Ma täidan paljud rahvad aukartusega. Nende kuningad värisevad õudusest sinu pärast, kui ma viibutan nende nähes oma mõõka. Nad vabisevad, kõik on hirmul oma elu pärast sinu langemise päeval.
- 11** Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:
„Sinu kallale tuleb Babüloni kuninga mõök.”^c
- 12** Ma lasen su hordidel langeda vägevate sõjameeste, rahvastest kõige julmemate mõõga läbi.^d Nad alandavad Egiptuse uhkuse ja kõik ta hordid hävitatakse.^e
- 13** Ma teen lõpu kõigile tema kariloomadele ta rohkete vete ääres^f

PTK 32

a Jes 13:1, 10

b Hes 29:12
Hes 30:26c Jer 43:10, 11
Jer 46:25, 26
Hes 30:24d Hes 30:10, 11
Hab 1:6

e Hes 29:19

f Hes 30:12

Teine veerg

a Hes 29:8, 11

b L 107:33, 34
Hes 29:12

c Hes 30:26

d Hes 29:8

ja ühegi inimese jalg ega karilooma sörg ei keeruta vees enam muda üles.”^a

- 14** Sel ajal lasen ma vetel selgida ja panen jõed voolama nagu õli, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.
- 15** Kui ma teen Egiptusemaast tühermaa, täiesti paljaks riisunud maa,^b ja lõõn maha kõik selle elanikud, siis tuleb neil tunnistada, et mina olen Jehoova.^c
- 16** Selline on see kaebelaul ja seda hakatakse laulma. Rahvaste tütreid hakkavad seda laulma. Nad halavad Egiptuse ja kõigi ta hordide pärast, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”
- 17** Kaheteistkümnendal aastal kuu* viieteistkümnendal päeval tuli mulle Jehoovalt sõnum:
- 18** „Inimesepoeg, hala Egiptuse hordide pärast ja paiska ta alla maa rüppe, tema ja vägevate rahvaste tütreid koos teiste hauasügavusse minejatega.
- 19** „Kas sa oled teistest ilusam? Mine alla ja leba ümberlõikamata meeste juures!”
- 20** Nad langevad mõõgaga tapetute keskele.^d Egiptusemaa on antud mõõga kätte. Vedage ta minema koos kõigi tema hordidega.
- 21** Kõige vägevamad sõjamehed räägivad tema ja ta abilistega surmavalla sügavusest. Nad lähevad alla ja lebavad nagu ümberlõikamata mehed, mõõgaga tapetud. **22** Seal on Assüüria kogu oma rahvaga. Assüürlas-
- 32:17** *Ilmselt 12. kuu (vrd salm 1).

te hauad on nende kuninga ümber. Nad kõik on mõõgaga maha löödud.^a **23** Assüüria matmispaigad on hauasügavuse kaugeimas sapis, tema rahvas on ta haua ümber, nad kõik on mõõgaga maha löödud, sest nad tekitasid õudust elavate maal.

24 Seal on Eelam^b ja kõik ta hordid ta haua ümber, nad kõik on mõõgaga maha löödud. Nad on läinud alla maa rüppe, olles ümber lõikamata, need, kes tekitasid õudust elavate maal. Nüüd peavad nad kandma oma häbikoormat koos hauasügavusse minejatega. **25** Temale ja kõigile ta haua ümber olevatele hordidele on tehtud ase mahalöödute keskele. Nad kõik on ümber lõikamata, mõõgaga tapetud, sest nad tekitasid õudust elavate maal. Nad peavad kandma oma häbikoormat koos hauasügavusse minejatega. Ta on pandud mahalöödute keskele.

26 Seal on Mesek ja Tubal^c ning kõik nende hordid. Nende matmispaigad on nende kuninga ümber. Nad kõik on ümber lõikamata, mõõgaga läbi torgatud, sest nad tekitasid õudust elavate maal. **27** Eks leba nad koos vägevate ümberlõikamata sõjameestega, kes on langedud ja läinud alla surmavalda koos oma sõjarelvadega? Nende mõõgad pannakse neile pea alla* ja nende patud nende luude peale, sest need vägevad sõjamehed külvasid õudust elavate maal. **28** Aga sind purustatakse ümberlõikamata meeste keskel ja sa lebad mõõgaga tapetute seas.

32:27 *Siin on ilmselt viide tavale matta sõjamehed sõjaväeliste austusavalduste saatel koos oma mõõgaga.

PTK 32

a Jes 37:36
Sak 10:11b 1Mo 10:22
Jer 49:34, 35c 1Mo 10:2
Hes 38:2

Teine veerg

a 1Mo 25:30
Jes 34:5
Hes 25:12, 13
Am 1:11
Ob 1
Mal 1:4

b Jer 9:25, 26

c 1Mo 10:15
Hes 28:21

d Hes 31:16

PTK 33

e Hes 3:11

f 3Mo 26:25
Hes 6:3
Hes 21:9g Jer 4:5
Ho 8:1h Jer 6:17
Sak 1:4i Hes 3:19
Ap 18:6

29 Seal on Edom,^a tema kuningad ja kõik tema pealikud, kes oma vägevusest hoolimata pandi mõõgaga tapetute juurde. Nemad peavad samuti lebama koos ümberlõikamata meeste^b ja hauasügavusse minejatega.

30 Seal on kõik põhjamaa valitsejad koos kõigi siidonlastega,^c kes on läinud häbistatult alla koos tapetutega, ehkki nad tekitasid õudust oma vägevusega. Olles ümber lõikamata, lebavad nad koos mõõgaga tapetutega ja nad peavad kandma oma häbikoormat koos hauasügavusse minejatega.

31 Vaarao saab neid kõiki näha ja leiab tröösti selles, mis on tema hordidega juhtunud.^d Vaarao ja kogu ta sõjavägi tapetakse mõõgaga, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

32 Kuna vaarao tekitas õudust elavate maal, saadetakse ta koos oma hordidega puhkama koos ümberlõikamata meestega, mõõgaga tapetutega, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

33 Mulle tuli Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, räägi oma rahva poegade^e ja ütle neile:

„Kui ma toon maa kallale mõõga^f ja kogu selle maa rahvas paneb ühe mehe endale vahimehiks **3** ning kui see, nähes mõõka maa kallale tulemas, puhub sarve ja hoiatab rahvast,^g **4** aga see, kes kuuleb sarvehäält, ei võta hoiatust kuulda^h ning mõök tuleb ja võtab talt elu, siis tuleb ta veri tema enda pea peale.ⁱ **5** Ta küll kuulis sarvehäält, kuid ei võtnud hoiatust kuulda. Tema veri tuleb ta enda pea peale. Kui ta oleks hoiatust

kuulda võtnud, oleks ta eluga pääsenud.

6 Aga kui vahimees näeb mõõka tulemas, kuid ei puhu sarve^a ega hoiata rahvast, ning mõök tuleb ja võtab kellelgi elu, siis see inimene sureb oma süü pärast, kuid tema verd nõuan ma vahimehe käest*.”^b

7 Inimesepoeg, ma olen määranud su Iisraeli soole vahimeheks. Kui sa kuuled sõna mu suust, pead sa neid minu nimel hoiatama.^c **8** Kui ma ütlen jumalatu: „Sina, jumalatu, pead surema!”^d kuid sina ei räägi ega hoiata jumalatu, et ta muudaks oma eluviisi, siis ta küll sureb kui jumalatu oma süü pärast,^e kuid tema verd ma nõuan sinu käest. **9** Aga kui sa manitsed jumalatu pöörduma oma teelt, kuid tema ei muuda oma eluviisi, siis ta sureb enda süü tõttu,^f sina aga oled päästnud oma elu.^g

10 Inimesepoeg, lausu Iisraeli soole: „Te ütlete: „Meie üleastumised ja patud lasuvad raskelt meie peal, nii et me hääbume.”^h Kuidas me siis võiksime elama jääda?”ⁱ **11** Ütle neile: „Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, ei tunne ma heameelt jumalatu surmast,^j vaid hoopis sellest, kui jumalatu pöördub oma teelt^k ja jääb elama.^l Pöörduge, pöörduge oma kurjadelt teedelt,^m sest miks peaksite surema, oh, Iisraeli sugu?”ⁿ

12 Inimesepoeg, ütle oma rahva poegadele: „Õiget ei päästa tema õigus, kui ta mäsama hakkab,^o ja jumalatu ei pane ta kurjus langema, kui ta

33:6 *Võib tõlkida ka „ma pean vahimeest tema surma eest vastutavaks”.

PTK 33

a Jes 56:10

b Hes 3:18

c Jes 21:8

Jer 1:17

Hes 3:17

d Jes 3:11

Hes 18:4

e Öp 11:21

f Öp 15:10

g Hes 3:19

Ap 18:6

h 3Mo 26:39

Jes 64:6

Hes 24:23

i Hes 37:11

j Hes 18:23

1Ti 2:3, 4

k Jes 31:6

Lu 15:10

l L 130:7, 8

m Jes 55:7

Jer 3:22

Jer 25:5

Ap 3:19

n Hes 18:31

2Pe 3:9

o Hes 3:20

Hes 18:24

Teine veerg

a 1Ku 8:48, 50

Hes 18:21

b Hes 18:26

c 2Pe 2:20

d Hes 18:4

e Jes 55:7

Hes 18:21

Mi 6:8

f 2Mo 22:26

g 3Mo 6:2, 4

Hes 22:29

h 3Mo 18:5

Hes 18:27

i Jes 1:18

j Hes 20:11

k Heb 10:38

2Pe 2:20

l Hes 18:27

m Hes 18:25, 29

n Hes 24:25–27

o 2Ku 25:4

2Aj 36:17

Jer 39:2

p Hes 3:26

oma kurjusest ära pöördub.^a Ükski õige ei jää oma õiguse pärast elama päeval, mil ta pattu teeb.^b **13** Kui ma ütlen õigele: „Sa jääd elama”, tema aga loodab oma õigusele ja teeb kurja,^c siis ei mäletata enam ühtki tema õiget tegu, vaid ta sureb selle kurja pärast, mis ta tegi.^d

14 Kui ma ütlen jumalatu: „Sa pead surema”, tema aga pöördub ära oma pattudest ning teeb, mis õige ja õiglane^e — **15** kui see jumalatu tagastab pandi,^f hüvitab röövitu^g ning järgib elutähtsaid seadusi ega tee kurja —, siis ta jääb elama,^h ta ei sure. **16** Ühtki tema pattu ei tuletata meelde.ⁱ Kuna ta teeb, mis õige ja õiglane, jääb ta elama.”^j

17 Ometi ütleb su rahvas: „Jehoova tee pole õige.” Tegelikult pole nende endi tee õige.

18 Kui õige hülgab oma õiguse ja teeb kurja, peab ta selle pärast surema.^k **19** Aga kui jumalatu pöördub ära oma kurjusest ning teeb, mis õige ja õiglane, siis jääb ta tänu sellele elama.^l

20 Ometi te ütlete: „Jehoova tee pole õige.”^m Ma mõistan teist igaühe üle kohut tema enda teede kohaselt, oh, Iisraeli sugu.”

21 Meie pagenduse kaheteistkümnenda aasta kümnenda kuu viiendal päeval tuli minu juurde üks Jeruusalemmast pääsenuⁿ ja ütles: „Linn on hävitatud!”^o

22 Aga enne selle pääsenu tulekut, eelmisel õhtul, oli tulnud mu peale Jehoova käsi ja Jumal oli avanud mu suu, enne kui see mees hommikul minu juurde tuli. Mu suu oli avanenud ja ma polnud enam tumm.^p

23 Siis tuli mulle Jehoovalt sõnum: **24** „Inimesepoeg, need, kes elavad Iisraelimaal keset varemeid,^a ütlevad: „Aabraham oli üks, ometi sai ta selle maa endale.^b Meid on aga palju, pole kahtlustki, et see maa on antud meile.”

25 Seepärast ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Te sööte liha koos verega,^c te tõstate silmad oma jäledate ebajumalate poole ja valate verd.^d Miks peaks see maa siis teile kuuluma? **26** Te loodate oma mõõgale,^e teete jäledusi ja rüvetate igaüks ligimese naist.^f Miks peaks see maa siis teile kuuluma?”^g

27 Ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Nii tõesti, kui ma elan, langevad mõõga läbi kõik, kes elavad keset varemeid. Kes on väljal, need annan ma metsloomadele roaks, ja kes on kindlustes ja koobastes, need surevad haigusesse.^h **28** Ma teen sellest maast täieliku tühermaani ning selle uhkus ja jõud kaovad. Iisraeli mäed jäävad tühjak,ⁱ mitte keegi ei käi enam sealtkaudu. **29** Neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, kui ma muudan selle maa täielikuks tühermaaks^k kõigi nende jäleduste pärast, mis nad on teinud.”^m”

30 Inimesepoeg, sinu rahvas räägib sinust omavahel müüride ääres ja majade ustel.^m Nad ütlevad üksteisele, igaüks oma vennale: „Lähme kuulame, mida Jehoova räägib!” **31** Nad kogunevad sinu juurde ja istuvad su ees nagu minu rahvas ikka. Nad kuulavad sinu sõnu, kuid ei tee nende järgi.ⁿ Oma suuga nad meelitavad sind,

PTK 33

a Jer 39:10
Hes 36:4

b 1Mo 12:7

c 1Mo 9:4
3Mo 17:12

d Hes 22:6

e Sef 3:3

f Jer 5:8

g 5Mo 4:26
Jos 23:15h Jer 42:22
Hes 5:12i 2Aj 36:20, 21
Jes 6:11
Jer 44:2

j Hes 6:3

k Jer 9:11
Jer 25:11l 2Ku 17:9
2Aj 36:14

m Jer 18:18

n Jes 29:13
Jer 44:16, 17

Teine veerg

a Hes 2:5

PTK 34

b Jer 23:1
Mi 3:1, 11
Sef 3:3
Sak 11:17
Mt 23:13c Jes 40:11
Joh 21:15d 2Ku 21:16
Jer 22:17
Mi 3:3
Sak 11:4, 5

e Jes 56:11

f Lu 15:4

g Jer 22:13

h Jer 23:2
Jer 50:6
Mt 9:36

kuid* nende süda himustab ahnelt ebaausat tulu. **32** Sa oled neile kui armastuslaul, kauni häälselt lauldud ja keelpillidel osavalt mängitud. Nad kuulevad su sõnu, aga ükski ei tee nende järgi. **33** Aga kui see täide läheb — ja see läheb täide —, siis tuleb neil tunnistada, et nende keskel on olnud prohvet.”^a

34 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult Iisraeli karjastele. Kuuluta prohvetlikult ja ütle karjastele: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Häda Iisraeli karjastele,^b kes toidavad iseendid! Kas karjased ei peaks toitma hoopis karja?^c **3** Te sööte rasva, riiate end villaga, tapate lihavaid loomi,^d aga karja te ei toida.^e **4** Te ei toeta nõrku, ei ravi haigeid, ei seo vigastatuid, ei too tagasi eksinuid ega otsi kadunud,^f vaid te valitsete neid karmilt ja julmalt.^g **5** Nii hajusid nad laiali, sest neil polnud karjast.^h Nad hajusid ja jäid metsloomadele roaks. **6** Mu lambad ekslesid kõigil mägedel ja kõrgetel kungastel. Mu lambad hajusid üle kogu maa, keegi ei otsinud neid, ei püüdnud neid leida.

7 Seepärast, karjased, kuulake Jehoova sõnu. **8** Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, kuna mu lambad on saanud saagiks ja roaks kõigile metsloomadele, sest neil polnud karjast ja mu karjased ei otsinud mu lambaid, vaid toitsid hoopis iseendid, aga mitte mu lambaid,

33:31 * Võib tõlkida ka „oma suuga nad kõnelevad himuralt ja”.

9 siis, karjased, kuulake Jehoova sõnu. 10 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõusen nende karjaste vastu, nõuan neilt aru oma lammaste pärast* ega luba neil enam oma lambaid toita^a,^a ja need karjased ei toida enam iseendid. Ma päästan oma lambad nende suust ja nad ei ole neile enam roaks.”

11 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Mina, mina ise otsin üles oma lambad ja hoolitsen nende eest.^b 12 Ma hoolitsen oma lammaste eest nagu karjane, kes on leidnud oma laialihajunud lambad ja toidab neid.^c Ma päästan nad kõigist paigust, kuhu nad hajutati pilvisel ja pimedal päeval.^d 13 Ma toon nad välja rahvaste seast, kogun nad kokku teistest maadest, toon nad nende omale maale ja toidan neid Iisraeli mägedel,^e jõgede ääres ja kõigis maa asustatud paigus. 14 Ma toidan neid heal karjamaal ja nad söövad rohtu Iisraeli kõrgetel mägedel.^f Seal nad leavad headel karjamaadel^g ja söövad Iisraeli mägede parimatel rohumaadel.”

15 Mina ise toidan oma lambaid^h ja annan neile puhkepaija,ⁱ lausub kõrgeim valitseja Jehoova. 16 Ma otsin kadunut,^j toon tagasi eksinu, seon vigastatu ja toetan nõrka, kuid rasvutu ja tugeva ma hävitam. Sellist toidan ma hukkamõistuga.

17 Aga teile, mu lambad, ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma mõistan kohut lamba ja lamba vahel, jäärade ja sikkude vahel.^k 18 Kas teile ei piisa sellest, et sõöte parimat kar-

PTK 34

- a Jer 52:24-27
b 1Sa 17:34, 35
L 80:1
Jes 56:8
c Jes 40:11
d Jl 2:1, 2
Sef 1:14, 15
e Jer 23:3
Hes 11:17
Am 9:14
Mi 7:14
f Jer 25:6
Jes 30:23
Jer 31:12
g Jer 33:12
h Jer 3:15
i Sef 3:13
j Mi 4:6
Mt 15:24
Lu 15:4
k Sak 10:3

Teine veerg

- a Jer 40:11
Jer 23:3
b Joh 10:11
Heb 13:20
1Pe 5:4
Ilm 7:17
c Jes 11:1
Jer 30:9
d Hes 37:24
Ho 3:5
e 2Mo 29:45
Jer 31:1
f L 2:6
Jes 9:6
Jer 23:5
Mi 5:2
Lu 1:32
Ap 5:31
g Hes 37:26
h 3Mo 26:6
Jes 11:6-9
Jes 35:9
Jes 65:25
Ho 2:18
i Jer 23:6
Jer 33:16
j Jer 56:7
Hes 20:40
Mi 4:1
k 1Mo 12:2, 3
5Mo 28:12
Sak 8:13
l 3Mo 26:4
L 85:12
Jes 35:2
Hes 36:30
m 3Mo 26:13
n Jer 30:10
Jer 46:27

jamaadel, et peate oma teised karjamaad ära tallama? Kas pärast puhtaima vee joomist peate selle oma jalgadega sogaseks ajama? 19 Kas minu lambad peavad nüüd sööma karjamaal, mille teie olete ära tallanud, ja jooma vett, mille teie olete oma jalgadega sogaseks ajanud?”

20 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova neile: „Mina, mina ise mõistan kohut rasvase ja lahja lamba vahel, 21 sest te tõukate kõiki haigeid oma külje ja õlaga ning pusките neid oma sarvedega, kuni olete nad välja ajanud. 22 Mina päästan oma lambad ja nad ei saa enam saagiks.^a Ma mõistan kohut lamba ja lamba vahel. 23 Ma panen nende üle ühe karjase,^b oma teenija Taaveti*,^c ja tema toidab neid. Ta toidab neid ja on nende karjane.^d 24 Mina, Jehoova, olen nende Jumal^e ja mu teenija Taavet on pealik nende keskel.^f Mina, Jehoova, olen rääkinud.

25 Ma sõlmin nendega rahu-lepingu^g ja vabastan maa kurjadest kiskjatest,^h et neil oleks turvaline kõnnumaal elada ja metsades magada.ⁱ 26 Ma teen nemad ja maa oma künka ümber õnnistuseks^j ning lasen sadada vihma õigel ajal. Õnnistused langevad alla nagu vihm.^k 27 Puud väljal kannavad vilja, maa annab saaki^l ja neil on maal turvaline elada. Nad tõdevad, et mina olen Jehoova, kui ma murrin nende ikked^m ja vabastan nad orjastajate käest. 28 Nad ei saa enam rahvastele saagiks ja kiskjad ei õgi neid. Nad elavad turvalist elu ja keegi ei kohuta neid.ⁿ

34:23 *St Taaveti järeltulija.

34:10 *Võib tõlkida ka „nõuan neilt oma lambad tagasi”. #Võib tõlkida ka „oma lammaste eest hoolitseda”.

29 Ma rajan neile istanduse, mis saab kuulsaks. Nad ei sure sel maal enam nälga^a ja rahvad ei alanda neid enam.^b **30** Ja nad tõdevad, et mina, nende Jumal Jehoova, olen nendega ja et nemed, Iisraeli sugu, on minu rahvas,^c lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

31 Teie, mu lambad,^d lambad, kelle eest ma hoolitsen, olete kõigest inimesed, ja mina olen teie Jumal, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.””

35 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **2** „Inimesepoeg, pööra oma nägu Seiri mägismaa poole ja kuuluta sellele prohvetlikult.^f **3** Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõusen sinu vastu, Seiri mägismaa, ma tõstan oma käe su vastu ja teen sinust tühermaa.^g **4** Ma teen sinu linnad varemeiks ja sinust saab tühermaa^h ning sul tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova, **5** sest sa ilmutasid raugematut vaeuⁱ ja andsid iisraellased mõõga kätte nende hädaajal, nende lõpliku karistuse ajal.””^j

6 Nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, hakatakse valama su verd, verevalamine jälitab sind.^k Kuna sa vihkasid verd, jälitab sind verevalamine.^l **7** Ma teen Seiri mägismaa tühermaaks^m ning hävitan sealt iga läbimineja ja tagasitulija. **8** Ma täidan selle mäed tapetutega. Mõõgaga tapetud langevad su küngastel, su orgudes ja kõigis su jõgedes. **9** Ma teen sind igaveseks tühermaaks ja sinu linnu ei asustata enam.ⁿ Ja teil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.

10 Kuna sa ütlesid: „Need kaks rahvast ja need kaks maad

PTK 34

a Hes 36:29

b Hes 36:15

c Hes 37:27

d L 78:52
L 100:3
Jes 40:11

PTK 35

e 1Mo 32:3
5Mo 2:5f Jer 49:8
Nu 4:22
Hes 25:8, 9
Ob 1

g Hes 25:12, 13

h Jl 3:19
Mal 1:3i 1Mo 27:41
Am 1:11j L 137:7
Ob 10

k Ob 15

l Hes 25:14

m Hes 25:13

n Jer 49:17, 18
Hes 25:13
Mal 1:4

Teine veerg

a Hes 36:5
Ob 13

b Am 1:11

c Ob 3

d Nu 4:21
Ob 12, 15e Hes 34:5
Hes 25:12, 13
Hes 36:5

PTK 36

f Jer 49:1
Hes 35:10g 5Mo 28:37
1Ku 9:7
Nu 2:15
Tn 9:16

saavad minu omaks, me võtame mõlemad maad oma valdusse”,^a kuigi Jehoova ise oli seal, **11** siis, nii tõesti, kui ma elan, lausub kõrgeim valitseja Jehoova, kohtlen ma sind sinu viha ja kiivust mõõda, mida sa oma vaenus nende vastu väljendasid,^b ning ma teen end nende seas tuntuks, kui ma sinu üle kohut mõistan. **12** Siis tuleb sul tunnistada, et mina, Jehoova, olen kuulnud kõiki su solvanguid, mida sa oled Iisraeli mägede kohta lausunud, öeldes: „Need on tehtud tühermaaks ja antud meile alla neelata.” **13** Sa rääkisid minust ülbelt ja ütlesid mu vastu palju sõnu.^c Ma kuulsin neid kõiki.

14 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kogu maa tunneb rõõmu, kui ma teen sind tühermaaks. **15** Kuna sa rõõmustasid Iisraeli soo pärandi laastamise üle, siis laastan mina ka sinu:^d sinust jäävad järele varemed, oh, Seiri mägismaa, kogu Edom.^e Ja rahvastel tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.””

36 „Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult Iisraeli mägede kohta ja ütle: „Oh, Iisraeli mäed, kuulake Jehoova sõnu. **2** Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Vaenlane on teile öelnud: „Paras! Ka muistsed künkad on nüüd meie omad!””^f

3 Seepärast kuuluta prohvetlikult ja ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna teid on rüüstatud ja igast küljest rünnatud, nii et need, kes on rahvastest alles jäänud, on võtnud teid enda valdusse ning inimesed kõnelevad teist ja laimavad teid,^g **4** siis kuulake, Iisraeli mäed, kõrgeima valitseja

Jehoova sõnu. Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova mägedele ja küngastele, jõgedele ja orgudele, varemetele^a ja mahajäetud linnadele, mida need, kes on ümberkaudsetest rahvastest alles jäänud, on rüüstanud ja pilganud,^b **5** neile lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Oma vihatules^c räägin ma rahvastest allesjäänute ja kogu Edomiga, nendega, kes on suure rõõmu ja põlgusega^d võtnud mu maa oma valdusse, et saada endale selle karjamaad ja et seda rüüsta- ta.””^e

6 Seepärast kuuluta prohvetikult Iisraelimaa kohta ning ütle mägedele ja küngastele, jõgedele ja orgudele: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma räägin oma vihas ja raevus, sest te olete pidanud taluma rahvas- te alandusi.””^f

7 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõstan käe ja vannun, et ümberkaudsed rahvad peavad kandma oma häbikoormat.^g **8** Aga teie, Iisraeli mäed, kasvatate oksi ja kannate vilja minu rahvale Iisraelile,^h sest ta naaseb peagi. **9** Ma olen teiega ja pööran oma pilgu teie poole, teid haritakse ning teie peale külvatakse seemet. **10** Ma teen teie rahva rohkearvuliseks, kogu Iisraeli soo. Linnad asustatakseⁱ ja varemeis paigad ehitatakse üles.^j **11** Tõesti, ma teen teie rahva ja karja rohkearvuliseks.^k Neid tuleb juurde ja nad on viljakad. Ma asustan teid, nagu te olite varem,^l te õitsete enam kui enne.^m Ja te tõdete, et mina olen Jehoova.ⁿ **12** Ma panen teie peal käima inimesed, oma rahva Iisraeli, ja nad võtavad teid oma

PTK 36

a Jer 25:9

b L 79:4

Hes 34:28

c Sef 3:8

d Ob 12

e Hes 25:12, 13

Hes 35:10, 11

Am 1:11

f L 74:10

L 123:4

g Jer 25:9

Jer 49:17

h Hes 44:23

Jes 51:3

Hes 36:30

i Sak 8:4

j Jes 51:3

Jer 30:18, 19

Am 9:14

k Jer 31:27

l Jes 54:7

Jer 30:18

m Hag 2:9

n Ho 2:20

Jl 3:17

Teine veerg

a Jer 32:44

Ob 17

b Hes 65:23

c Jes 54:4

Jes 60:14

Mi 7:8

Sef 2:8

Sef 3:19

d L 106:38

Jes 24:5

Jer 2:7

Jer 16:18

e 3Mo 12:2

Jes 64:6

f Jes 42:24, 25

g Hes 23:37

h 3Mo 26:38

Hes 22:15

i Jes 52:5

Ro 2:24

j L 74:18

Jes 48:9

Hes 20:9

valdusse.^a Te saate nende pärandmaaks ning te ei tee neid enam kunagi lastetuks.”^b

13 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kuna teile öeldakse: „Sa oled maa, mis neelab inimesi ja teeb oma rahvad lastetuks”, **14** siis ei neela sa enam inimesi ega tee oma rahvaid lastetuks, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **15** Ma ei lase sul enam kuulda rahvaste solvan- guid, sa ei pea enam taluma inimeste mõnitusi^c ning sa ei pane enam oma rahvaid komistama, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.””

16 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **17** „Inimesepoeg, kui Iisraeli sugu elas omal maal, rüvetas ta seda oma teede ja tegudega.^d Nende teed olid mulle nagu menstruatsiooni- aegne ebapuhtus.^e **18** See- ga ma valasin oma raevu nende peale vere pärast, mida nad olid valanud sel maal,^f ja selle pärast, et nad olid rüvetanud maa oma jäledate ebajumalate- ga.^g **19** Ma pillutasin nad rahvaste sekka ja nad hajusid mööda maid laiali.^h Nende teede ja tegude kohaselt mõistsin ma nende üle kohut. **20** Aga kui nad tulid rahvaste sekka, hakati teotama mu püha nimeⁱ ja nende kohta öeldi: „See on Jehoova rahvas, kuid ta pidi tema maalt lahkuma.” **21** Ma hoolin oma pühast nimest, mida Iisraeli sugu on teotanud rahvas- te seas, kelle sekka nad on läinud.^j

22 Seepärast ütle Iisraeli soole: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma ei tegutse mitte teie pärast, oh, Iisraeli sugu, vaid oma püha nime pärast, mida te olete teotanud

rahvaste seas, kelle sekka te olete läinud.”^a **23** Ma pühitsen oma suurt nime,^b mida on rahvaste seas teotatud, mida teie olete nende seas teotanud. Rahvastel tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova,^c kui ma pühitsen end teie keskel nende silme ees, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **24** Ma võtan teid rahvaste seast, kogun teid kokku kõigist maadest ja toon teid tagasi teie omale maale.^d **25** Ma piserdan teie peale puhast vett ja te saate puhtaks.^e Ma puhastan teid kogu teie rüvedusest^f ja kõigist teie jäljedest ebajumalatest.^g **26** Ma annan teile uue südame^h ja panen teie sisse uue vaimu.ⁱ Ma kõrvaldan teie ihust kivise südame^j ja annan teile lihase südame*. **27** Ma panen teie sisse oma vaimu ja panen teid toimima mu määruste järgi^k ning te peate kinni mu seadustest ja täidate neid. **28** Siis te elate maal, mille ma andsin teie esisadele, ning te olete minu rahvas ja mina olen teie Jumal.^l

29 Ma vabastan teid kogu teie rüvedusest ja ütlen viljale, et ta annaks rohket saaki, ning ma ei saada teile nälga.^m **30** Ma lasen puudel rohkesti vilja kanda, et rahvad teid näljahäda pärast enam ei teotaks.ⁿ **31** Siis te tuletate meelde oma nurjatuid teid ja halbu tegusid ning te tunnete enda vastu tülgastust oma süü ja jälgeduste pärast.^o **32** Ent teadke, et ma ei tee seda mitte teie pärast,^p lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Tundke häbi ja alandust oma teede pärast, oh, Iisraeli sugu.

36:26 *St sellise südame, mis järgib tundlikult Jumala juhatust.

PTK 36

a L 106:7, 8

b Jes 5:16
Hes 20:41

c L 102:13–15

d 5Mo 30:3
Jes 43:5
Jer 23:3
Hes 34:13
Ho 1:11e 4Mo 19:13
L 51:7f Jes 4:4
Jer 33:8

g Hes 6:4

h Jer 32:39

i L 51:10
Hes 11:19, 20

j Sak 7:12

k Jer 31:33

l Jer 30:22
Hes 37:25, 27

m Hes 34:29

n Hes 34:27

o Esr 9:6
Neh 9:26
Jer 31:18
Hes 6:9p 5Mo 9:5
Tn 9:19

Teine veerg

a Sak 8:8

b Jes 58:12
Jer 33:10, 11
Am 9:14

c 1Mo 2:8

d Jes 51:3

e Hes 28:26
Hes 37:14

f 2Mo 23:17

g Jer 30:18, 19

PTK 37

h Ilm 21:10

i Hes 37:11

j 5Mo 32:39
1Sa 2:6

33 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Päeval, mil ma puhastan teid kogu teie süüst, asustan ma linnad^a ning varemeis paigad ehitatakse üles.^b

34 Laastatud maa, mis oli kõigile möödaminejaile vahtida, haritakse üles. **35** Siis öeldakse: „Sellest tühermaast on saanud kui Eedeni aed.^c Linnad, mis olid varemeis, rüüstatud ja maha kistud, on nüüd kindlustatud ja asustatud.”^d **36** Siis tuleb rahvastel, kes teie ümber alles jäävad, tunnistada, et mina, Jehoova, ehitan üles mahakistu, taimestan tühermaa. Mina, Jehoova, olen rääkinud ja teen seda.”^e

37 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Veel sedagi luban ma Iisraeli sool minult jäluda nende heaks teha: et ma teeksin nad rohkearvuliseks nagu lambakarja. **38** Nagu pühade hulgad, rahvahulgad.* täidavad pühade ajal Jeruusalemma,^f nõnda täituvad varemeis olnud linnad rahvahulkadega.^g Ja nad tõdevad, et mina olen Jehoova.”

37 Minu peal oli Jehoova käsi ning Jehoova tõstis mind oma vaimuga üles ja pani mu maha keset orutasandikku,^h mis oli täis luid. **2** Ta käskis mul käia ümber nende ja ma nägin, et orutasandikul on väga palju luid ja et need on täiesti kuivanud.ⁱ **3** Ta küsis minult: „Inimesepoeg, kas need luid võivad elustuda?” Ma vastasin: „Kõrgeim valitseja Jehoova, sina tead seda.”^j **4** Siis ütles ta mulle: „Kuuluta prohvetlikult neile luudele: „Te

36:38 *Teine võimalik tähendus: „ohvri-lammaste karjad”.

kuivanud luud, kuulake Jehoova sõnu.

5 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova luudele: „Ma panen teie sisse hingeõhu ja te saate elavaks.^a **6** Ma panen teie külge kõõlused ja teie peale liha, katan teid nahaga ja panen teie sisse hingeõhu ning te saate elavaks. Ja te tõdete, et mina olen Jehoova.”””

7 Ma kuulutasin prohvetlikult, nagu mind kästi. Kui ma parasjagu kuulutasin, kostis mingi hää, klöbin: luud lähenedid üksteisele ning kinnitustid omavahel. **8** Ma nägin, et neile kasvasid kõõlused ja liha ning nad kattusid nahaga. Aga neis polnud veel hingeõhku.

9 Ta ütles mulle: „Kuuluta prohvetlikult tuulele. Kuuluta prohvetlikult, inimesepoeg, ütle tuulele: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Tule, tuul,* nelja tuule poolt ja puhu nende tapetute peale, et nad saaksid elavaks!”””

10 Ma kuulutasin prohvetlikult, nagu ta mind oli käskinud. Neisse tuli eluvaim, nad elustustid ja tõusid jalgadele^b – tohutu suur sõjavägi.

11 Siis ta ütles mulle: „Inimesepoeg, need luud on kogu Iisraeli sugu.^c Nad lausuvad: „Meie luud on kuivanud, meie lootus on kadunud,^d me oleme ära lõigatud.” **12** Seepärast kuuluta neile prohvetlikult: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Mu rahvas, ma avan teie haudad,^e toon teid haudadest välja ja viin teid Iisraeli maale.^f **13** Te tõdete, et mina olen Jehoova, kui ma avan teie hauad ja toon teid välja

37:9 *Võib tõlkida ka „hingeõhk”, „eluvaim”.

PTK 37

a 1Mo 2:7
Hes 37:14

b Ilm 11:11

c Hes 36:10

d Jes 49:14

e Jes 66:14

f Hes 11:17
Am 9:14

Teine veerg

a L 126:2

b Jes 32:14, 15
Hes 36:27

c 2Aj 15:9
2Aj 30:11

d 1Ku 11:31
1Ku 12:20

e Jes 11:13
Jer 3:18

f Jer 50:4
Sak 10:6

g 5Mo 30:3
Jes 11:12
Jer 16:14, 15
Am 9:14

h Jer 3:18
Ho 1:11

i 1Mo 49:10
L 2:6
Jes 9:6
Jer 23:5
Lu 1:32

j Hes 37:19
Sak 10:6

k Jes 2:18
Hes 11:18
Ho 14:8
Sak 13:2

l Jer 31:33
Hes 36:28

teie haudadest, mu rahvas.””^a

14 Ma panen teie sisse oma vaimu, te elustute^b ja ma viin teid teie maale. Ja te tõdete, et mina, Jehoova, olen rääkinud ja seda teinud, lausub Jehoova.”

15 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **16** „Inimesepoeg, võta endale kepp ja kirjuta sellele: „Juuda ja temaga liitunud Iisraeli rahvas.”^c Seejärel võta teine kepp ja kirjuta sellele: „Joosep, Efraimi kepp, ja kogu temaga liitunud Iisraeli sugu.”^d **17** Pane need teineteise vastu, nii et need saavad su käes üheks kepiks.^e **18** Kui su rahvas küsib sinult: „Kas sa ütleksid meile, mida see tähendab?”, **19** siis vasta neile: „Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma võtan Joosepi ja temaga liitunud Iisraeli suguharude kepi, mis on Efraimi käes, ning liidan selle Juuda kepigaga. Ma teen nad üheks kepiks,^f nad saavad mu käes üheks.”” **20** Need kepid, mille peale sa kirjutad, olgu sinu käes, et nad neid näeksid.

21 Siis ütle neile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma võtan iisraellased rahvaste seast, kuhu nad on läinud. Ma kogun nad igalt poolt kokku ja viin nad nende maale.^g **22** Ma teen nad üheks rahvaks sellel maal,^h Iisraeli mägedel. Nende kõigi üle hakkab valitsema üks kuningasⁱ ja nad pole enam kaks rahvast ega ole jagatud kaheks kuningriigiks.^j **23** Nad ei rüveta end enam oma jälgedate ebajumalate, jälkide tegude ja kõigi oma üleastumistega.^k Ma päästan nad kogu nende truudusetusest, mis on olnud neile patuks, ja puhastan nad. Siis nad on minu rahvas ja mina olen nende Jumal.”

24 Minu teenija Taavet on nende kuningas^a ja neil kõigil on üks karjane.^b Nad toimivad minu seaduste järgi ning peavad hoolega kinni mu määrustest.^c 25 Nad elavad maal, mille ma andsin oma teenijale Jaakobile ja kus elasid teie esisid.^d Nad elavad sel maal igavesti,^e nemad, nende lapsed ja lapselapsed.^f Minu teenija Taavet on igavesti nende pealik.^g

26 Ma sõlmin nendega rahu- lepingu,^h mis jääb neile igikest- vaks lepinguks. Ma panen nad nende maale ning teen nad arvukaksⁱ ja sean oma pühamu nende keskele igaveseks ajaks. 27 Minu telk* on nende juures^a ning mina olen nende Jumal ja nemad on minu rahvas.^j 28 Rahvastel tuleb tunnistada, et mina, Jehoova, pühitsen Iisraeli, kui mu pühamu on igaves- ti nende keskel.””””^k

38 Mulle tuli taas Jehoova- valt sõnum: 2 „Inimese- poeg, pööra oma nägu Googi poole Maagoogi maalt,^l Mese- ki ja Tubali^m kõrgeima pealiku poole, ning kuuluta talle proh- vetlikult.ⁿ 3 Ütle: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõusen sinu vastu, Goog, Mese- ki ja Tubali kõrgeim pea- lik. 4 Ma pööran su ringi, pa- nen konksud su lõugadesse^o ning toon välja sinu ja kogu su sõjaväe,^p hobused ja ratsa- nikud, kõik suursuguselt rieta- tud, tohtu rahvajõugu suurte ja väikeste kilpidega, kõik osa- vad mõõgakäsitsejad. 5 Koos nendega on Pärsia, Etioopia ja Puut,^q neil kõigil on väike kilp ja kiiver, 6 samuti Gomer ja

37:27 *Võib tõlkida ka „eluase”. ^aVõib tõlkida ka „nende üle”.

PTK 37

- a Jer 23:5
Jer 30:9
Ho 3:5
Lu 1:32
b Joh 10:16
1Pe 5:4
c 5Mo 30:8–10
Jer 32:39
Hes 36:27
d Jer 30:3
e Jl 3:20
f Jes 60:21
Am 9:15
g Hes 34:24
Lu 1:32
h Hes 34:25
i Jer 30:19
Sak 8:5
j 3Mo 26:12
Hes 11:19, 20
Hes 43:7
Ho 2:23
Ilm 21:3
k Hes 36:23

PTK 38

- l Hes 38:15
m Jes 66:19
Hes 27:13
Hes 32:26
n Hes 39:1
o 2Ku 19:
20, 28
Hes 29:3, 4
Hes 39:2
p Hes 38:15
q 1Aj 1:8

Teine veerg

- a 1Mo 10:2, 3
Hes 27:14
b Hes 39:2
c Jer 23:5, 6
Hes 28:
25, 26
Hes 34:25
d 2Mo 15:9
e Jer 33:12
f Sak 10:8
g Jes 60:5
Jes 61:6
h Hes 27:22
i Hes 27:15
j Hes 27:25

kõik tema väehulgad, Toogar- ma^a sugu kaugeimast põhjast ja kõik tema väehulgad. Paljud rahvad on koos sinuga.^b

7 Sea end valmis ja varusta end kõige vajalikuga, sina koos kõigi oma sõjavägedega, kes on kogunenud sinu juurde, ja ole neile juhiks.

8 Paljude päevade pärast sind kutsutakse. Hulga aasta- te pärast tungid sa maale, mille rahvas on tagasi toodud, mõõ- ga käest väbastatud, paljude rahvaste seast kokku kogutud Iisraeli mägedele, mis olid kaua laastatud. Selle maa elanikud on toodud ära teiste rahvaste seast, nad kõik elavad turvali- selt.^c 9 Sa tuled nende vastu nagu raju, sa katad maa otse- kui pilv, sina ja kõik su väehul- gad ning paljud rahvad koos si- nuga.””

10 Nii ütleb kõrgeim valitse- ja Jehoova: „Sel päeval tulevad su südamesse mõtted ja sa sepi- sed kurikavala plaani. 11 Sa ütled: „Ma tungin maale, mille asulad on kaitsetud.^d Ma lähen nende kallale, kes elavad ra- hulikult ja turvaliselt, kes kõik elavad asulates, mida ei kait- se müürid, riivid ega väravad.” 12 Sa tahad saada suurt saa- ki ja rohkesti rüüstata, rünna- ta kunagisi laastatud paiku, kus nüüd elatakse,^e ja rahvast, kes on teiste rahvaste seast kokku kogutud,^f kes soetab üha juurde rikkust ja vara^g ning elab keset maad.

13 Seeba,^h Dedan,ⁱ Tarsise^j kaupmehed ja kõik tema sõja- mehed küsivad sinult: „Kas tun- gid maale, et saada suurt saa- ki ja rüüstata? Kas oled kog- unud oma sõjaväed, et riisuda

hõbedat ja kulda, viia ära rikus ja vara ning võtta endale rohkesti saaki?""

14 Seepärast kuuluta prohvetlikult, inimesepoeg, ja ütles Googile: „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Sel päeval sa märkad, et mu rahvas Iisrael elab turvaliselt.^a **15** Sa tuled oma asukohast, kaugeimast põhjast,^b sina ja ühes sinuga paljud rahvad, kõik hobuste seljas, suur rahvajouk, tohutu sõjavägi.^c **16** Sa tuled mu rahva Iisraeli vastu nagu pilv, mis katab maa. Viimseil päevil toon ma su oma maa kallale,^d et rahvad mõistaksid, kes ma olen, kui ma pühitsen end nende silme ees sinu kaudu, Goog.””^e

17 Nii ütles kõrgeim valitseja Jehoova: „Eks ole sina see, kellest ma rääkisin varasematel päevadel oma teenijate Iisraeli prohvetite kaudu, kes palju aastaid prohvetlikult kuulutasid, et ma toon su nende vastu?”

18 Sel päeval, mil Goog tungib Iisraelimaale, süttib mu raev,^f lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **19** Ma kõnelen oma ägeduses, tulises raevus, ja Iisraelimaal toimub sel päeval suur maavärin. **20** Siis värisevad minu ees kalad meres, linnud taevas, metsloomad väljal ja kõik roomajad maapinnal ning kõik inimesed maa peal. Mäed paisatakse maha,^g kaljurünkad langevad alla ja kõik müürid varisevad kokku.

21 Ma kutsun Googi vastu mõõga kõigil oma mägedel, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Igaüks tõstab mõõga oma venna vastu.^h **22** Ma käin temaga

PTK 38

a Hes 38:8

b Hes 39:2

c Sef 3:8

d Jl 3:2

e 2Mo 14:4
2Ku 19:17–19
L 83:17, 18
Hes 39:21f Jl 3:16
Nah 1:2
Sak 2:8

g Nah 1:5

h 2Aj 20:23
Hag 2:22
Sak 14:13

Teine veerg

a Sak 14:12

b 2Mo 9:22
Jos 10:11

c Jes 30:30

d 1Mo 19:24

e Jer 25:31

PTK 39

f Hes 38:2

g Hes 27:13
Hes 32:26

h Hes 38:4, 15

i Hes 38:21

j Ilm 19:17, 18

k Jer 25:33

l Hes 38:22

m Hes 38:16

n Jes 6:3

koht katku^a ja verevalamisega. Ma saadan vihmavalinguid, rahet,^b tuld^c ja väävlit^d tema, ta väehulkade ja paljude rahvaste peale, kes on koos temaga.^e **23** Ma ilmutan oma vägevust ja pühitsen end ning näitan paljude rahvaste silme ees, kes ma olen. Ja neil tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova.

39 Inimesepoeg, kuuluta prohvetlikult Googile:^f „Nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ma tõusen sinu vastu, Goog, sa Meseki ja Tubali^g kõrgeim pealik. **2** Ma pööran su ringi ja juhin sind, toon su kaugeimast põhjast,^h viin su Iisraeli mägedele. **3** Ma lõõn vibu su vasakust käest ning paiskan nooled su paremast käest. **4** Sa langed Iisraeli mägedel,ⁱ sina ning kõik su väehulgad ja rahvad, kes on koos sinuga. Ma annan su roaks röövlindudele ja metsloomadele.””^j

5 Sa langed lagedale väljale,^k sest mina olen rääkinud, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

6 Ma saadan tule Maagoogi ja nende kallale, kes elavad turvaliselt saartel,^l ning nad tõdeavad, et mina olen Jehoova. **7** Ma teen oma püha nime tuntuks oma rahva Iisraeli keskel ega luba enam rüvetada oma püha nime. Ja rahvastel tuleb tunnistada, et mina olen Jehoova,^m Iisraeli Püha.ⁿ

8 See tuleb ja see sünnib, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. See on päev, millest ma olen rääkinud. **9** Iisraeli linnade elanikud tulevad välja ja teevad üles tule relvadest: väikestest ja suurtest kilpidest, vibudest ja nooltest, sõjanuia-

dest* ja piikidest. Nad teevad nendega tuld^a seitse aastat. **10** Nad ei pea korjama hagu väljalt ega koguma küttepuid metsast, sest nad teevad tuld relvadega.

Nad võtavad saaki neilt, kes neid rüüstasid, ja riisuvad neid, kes neid riisusid, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

11 Sel päeval annan ma Googile^b matmispaiaga Iisraelis, nende orus, kes rändavad ida pool merd, ja see org tõkestab rändurite tee. Sinna maetakse Goog ja kõik tema hordid ning seda hakatakse hüüdma Haamon-Googi oruks*.^c **12** Iisraeli sugu matab neid seitse kuud, et puhastada maa.^d **13** Kõik maa elanikud matavad neid ja see toob maa elanikele hea kuulsuse sel päeval, mil ma end austan,^e lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

14 Määratakse mehed, kes peavad maa läbi käima ja maas lebavad surnukehad maha matma, et maa puhastada. Nende otsingud kestavad seitse kuud. **15** Kui maa läbikäijad näevad mõnd inimluud, panevad nad selle kõrvale märgi. Seejärel matavad matjad selle Haamon-Googi orgu.^f **16** Sealse linna nimeks saagu Haamona*. Ja nad puhastavad maa.^g

17 Sinule, inimesepoeg, lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Ütle kõikisugustele lindudele ja kõigile metsloomadele: „Kogunege ja tulge! Kogunege minu ohvri ümber, mille ma teile valmistan – see on suur ohver Iisraeli mägedel.^h Te sööte liha

39:9 *Teine võimalik tähendus: „odadest”. **39:11** *Võib tõlkida ka „Googi hordide oruks”. **39:16** *Nimi Haamona tähendab „hordid”.

PTK 39

a L 46:9

b Hes 38:2

c Hes 39:15

d 5Mo 21:22, 23

e Hes 38:16

f Hes 39:11

g Hes 39:12

h Jes 34:6-8
Jer 46:10
Sef 1:7

Teine veerg

a Ilm 19:17, 18

b Hes 38:4-6
Hag 2:22
Ilm 19:17, 18c 2Mo 7:4
2Mo 14:4
Jes 37:20
Hes 38:16
Mal 1:11

d 2Aj 7:21, 22

e 5Mo 31:18
Jes 59:2f 3Mo 26:24, 25
5Mo 32:30
L 106:40, 41g Jer 30:3
Hes 34:13h Ho 1:11
Sak 1:16

i Hes 36:21

j Tn 9:16

k 3Mo 26:5, 6

l Jer 30:10
Am 9:14
Sef 3:20m Jes 5:16
Hes 36:23

ja joote verd.^a **18** Te sööte vägevate liha ja joote maa pealike verd. Nad kõik on Baasani nuumloomad: jäärad, lambad, sikud ja pullid. **19** Te õgite rasva ja joote verd, kuni te jääte purju mu ohvrist, mille ma teile valmistan.”^b

20 Te sööte end mu lauas täis hobustest ja vankrijuhtidest, vägevatest sangaritest ja igasugustest sõdalastest,^b lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

21 Ma ilmutan oma auhiilgust rahvaste seas ning kõik rahvad näevad minu kohtumõistmist ja minu väge, mida ma neile näitan.^c **22** Sellest päevast alates tõdeb Iisraeli sugu, et mina olen Jehoova, nende Jumal. **23** Ning rahvastel tuleb tunnistada, et Iisraeli sugu läks pagendusse omaenda süü pärast, kuna nad olid murdunud mulle truudust.^d Seepärast ma peitsin oma palge nende eest^e ja andsin nad nende vaenlaste kätte^f ning nad kõik langesid mõõga läbi. **24** Ma talitasin nendega nende ebapuhtust ja üleatsumisi mõõda ning varjasin nende eest oma palet.

25 Seepärast ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Nüüd toon ma Jaakobi omad vangipõlvest tagasi^g ja halastan kogu Iisraeli soo peale.^h Tulise innuga kaitseen ma oma püha nime.ⁱ **26** Pärast seda, kui neid on alandatud, sellepärast et nad on olnud mulle truudusetud,^j elavad nad turvaliselt omal maal ja keegi ei kohuta neid.^k **27** Kui ma toon nad tagasi rahvaste seast ja kogun nad kokku nende vaenlaste maa-dest,^l siis ma pühitsen end nende keskel paljude rahvaste silme all.”^m

28 Nad tõdevad, et mina olen Jehoova, nende Jumal, kui ma pagendan nad rahvaste sekka ja seejärel kogun nad kokku nende omale maale, jätmata neist kedagi maha.^a 29 Ma ei varja enam oma palet nende eest,^b ma kalkan Iisraeli soo peale oma vaimu,^c lausub kõrgeim valitseja Jehoova.”

40 Meie pagenduse kahekümne viiendal aastal,^d selle aasta alguses, esimese kuu kümnendal päeval, neljateistkümnendal aastal pärast Jeruusalemma langemist,^e just sel päeval tuli mu peale Jehoova käsi ja Jumal viis mu sellesse linna.^f 2 Ta viis mu Jumala nägemustes Iisraelimaale ja asetas mu väga kõrgele mäele,^g mille peal, lõunaosas, oli midagi linnataolist.

3 Ta viis mu sinna ja ma nägin seal üht meest, kelle välimus meenutas vaske.^h Mehel olid käes linane nõör ja mõõduritv^{*i} ning ta seisis värvavas. 4 Mees ütles mulle: „Inimesepoeg, vaata teraselt, kuula hoolega ja pane hästi tähele kõike, mida ma sulle näitan, sest just selleks on sind siia toodud. Räägi Iisraeli soole kõigest, mida sa näed.”^j

5 Ma nägin müüri, mis ümbritses templit*. Mehe käes oli 6-küünrane mõõduritv (igale küünrale oli lisatud kämbalalaid)[#]. Ta mõötis ära müüri, selle paksus ja ka selle kõrgus oli 1 ritv.

40:3 *Vt lisa B14. 40:5 *Sõna-sõnalt „koda”. Peatükkides 40–48 mõeldakse templi all kas kogu templikompleksi või üksnes templihoonet. #Küünar (44,5 cm) ja kämbalalaid (7,4 cm) kokku moodustasid pika küünra, mis oli umbes 51,8 cm. Seega oli mõõduritv 3,1 m pikk.

PTK 39

a 5Mo 30:4

b Jes 45:17

Jes 54:8

Jer 29:14

c Jes 32:14, 15

Jl 2:28

PTK 40

d 2Ku 24:15, 16

e 2Ku 25:8–10

Hes 33:21

f Hes 8:3

g Jes 2:2

h Hes 1:5, 7

Tn 10:5, 6

i Hes 47:3

Sak 2:1, 2

Ilm 11:1

Ilm 21:15

j Hes 43:10

Teine veerg

a Hes 40:10

Hes 43:1, 4

Hes 46:1, 2

b 1Aj 9:26, 27

c Hes 40:

20, 21

6 Siis läks ta idapoolse värava^a juurde ja astus astmeid pidi üles. Ta mõötis ära värava läve, selle laius oli 1 ritv, ka teisel pool oleva läve laius oli 1 ritv. 7 Iga vahiruum oli 1 ritv pikk ja 1 ritv lai ning vahiruumide vahe oli 5 küünart*.^b Värava seesmises otsas oleva eeskoja lävi oli 1 ritv.

8 Ta mõötis ära värava seesmises otsas oleva eeskoja: 1 ritv. 9 Siis mõötis ta ära värava eeskoja: 8 küünart*; ja selle külgsambad: 2 küünart#. Värava eeskoda paiknes värava seesmises otsas.

10 Idavärava kummaski küljes oli kolm vahiruumi. Need kolm olid ühesuguste mõõtudega. Kummaski küljes olevad külgsambad olid ühesuguste mõõtudega.

11 Siis mõötis ta ära värava sissekäigu laiuse, see oli 10 küünart*. Väravasuu laius oli 13 küünart#.

12 Vahiruumide ees, kummaski küljes, oli rinnatisega eraldatud ala, mis oli 1 küünar. Kummaski küljes olevad vahiruumid olid 6 küünart.

13 Siis mõötis ta värava ära alates ühe vahiruumi katusest* kuni teise vahiruumi katuseni ja selle laius oli 25 küünart#; vahiruumide sissepääsud olid vastakuti.^c 14 Seejärel mõötis ta ära külgsambad, need olid 60 küünart* kõrged, samuti kõik õue ümber olevate väravate külgsambad. 15 Värava sissekäigust kuni värava seesmises otsas oleva eeskoja lõpuni oli 50 küünart*.

40:7 *2,6 m. 40:9 *4,1 m. #1 m. 40:11 *5,2 m. #6,7 m. 40:13 *Mõeldakse ilmselt vahiruumi välisseina ülaäärt. #13 m. 40:14 *31 m. 40:15 *26 m.

16 Värava kummaski küljes olevatel vahiruumidel ja külgsammastel olid ahenevad aknaorvad.^a Ka eeskojas oli kummaski küljes aken. Külgsammastel olid palmikujutised.^b

17 Siis viis ta mu välisõue ning ma nägin söögiruumi^{*c} ja sillutatud ala ümber õue. Sillutatud alal oli 30 söögiruumi. **18** Väravate külgedest algava sillutatud ala laius vastas väravate pikkusele – see oli alumine sillutatud ala.

19 Siis mõõtis ta ära vahemaa alumise värava seesmisest otsast kuni siseõue välisääreni. See oli 100 küünart nii ida pool kui ka põhja pool.

20 Välisõue üks värav oli põhja pool ja ta mõõtis ära selle pikkuse ja laiuse. **21** Sel oli kummaski küljes kolm vahiruumi. Selle külgsambad ja eeskoda olid samade mõõtudega kui esimesel väraval. See oli 50 küünart pikk ja 25 küünart lai. **22** Selle aknad, eeskoda ja palmikujutised^d olid samade mõõtudega kui idavärava omad. Värava juurde viis seitse astet ja nende vastas oli eeskoda.

23 Siseõues oli värav nii põhjavärava kui ka idavärava vastas. Ta mõõtis ära vahemaa väravast väravani ja see oli 100 küünart.

24 Seejärel viis ta mu lõuna poole ja ma nägin, et ka lõunaküljes on värav.^e Ta mõõtis ära selle külgsambad ja eeskoja ning need olid samade mõõtudega kui teistel väravatel. **25** Väraval ja selle eeskojal olid kummaski küljes samasugused aknad nagu teistel vä-

PTK 40

a 1Ku 6:4
Hes 41:26

b 1Ku 6:35

c 1Aj 28:12

d Hes 41:
20, 26

e Hes 46:9

Teine veerg

a Hes 40:
20, 22b Hes 40:
20, 21

c Hes 40:16

d Hes 40:
32, 34
Hes 40:
35, 37

e Hes 44:4

ravatel. Värav oli 50 küünart pikk ja 25 küünart lai. **26** Sinna viis seitse astet^a ja nende vastas oli eeskoda. Külgsammastel olid palmikujutised, kummaski küljes oli üks sammast.

27 Siseõuel oli üks värav ka lõuna pool. Ta mõõtis lõuna pool ära vahemaa väravast väravani ja see oli 100 küünart.

28 Seejärel viis ta mu lõunavärava kaudu siseõue. Ta mõõtis lõunavärava ära ja see oli samade mõõtudega kui teised väravad. **29** Selle vahiruumid, külgsambad ja eeskoda olid samade mõõtudega kui teised. Väraval ja selle eeskojal olid kummalgi pool aknad. Värav oli 50 küünart pikk ja 25 küünart lai.^b **30** Igal siseõue väraval oli eeskoda, mille pikkus oli 25 küünart ja laius 5 küünart. **31** Selle eeskoda oli välisõue pool ja värava külgsammastel olid palmikujutised.^c Värava juurde viis kaheksa astet.^d

32 Siis viis ta mu ida poolt siseõue ja mõõtis ära sealse värava ning see oli samade mõõtudega kui teised. **33** Selle vahiruumid, külgsambad ja eeskoda olid samade mõõtudega kui teised. Väraval ja selle eeskojal olid kummaski küljes aknad. Värav oli 50 küünart pikk ja 25 küünart lai. **34** Selle eeskoda oli välisõue pool ja värava mõlemal külgsambal olid palmikujutised. Värava juurde viis kaheksa astet.

35 Siis viis ta mu põhjavärava^e juurde. Ta mõõtis selle ära ja see oli samade mõõtudega kui teised. **36** Selle vahiruumid, külgsambad ja eeskoda olid samasugused kui teised. Sel olid aknad kummalgi pool.

Värav oli 50 künart pikk ja 25 künart lai. **37** Selle külgsambad olid välisöue pool ja mõlemal külgsambal olid palmikujutised. Värava juurde viis kaheksa astet.

38 Värava külgsammaste lähedal oli söögiruum oma sissekäiguga. Seal loputati põletusohvreid.^a

39 Värava eeskojas oli kummaldi pool kaks lauda, mille peal tapeti põletus-,^b patu-^c ja süüohvreid.^d

40 Kui minna põhjavärava treppidest üles, oli väljaspool sissekäigu juures kaks lauda. Samuti oli kaks lauda värava eeskojas sees. **41** Värava kummaski küljes oli neli lauda – kokku kaheksa lauda –, mille peal tapeti ohvriloomi.

42 Põletusohvrite neli lauda olid kivist tahutud. Need olid 1,5 künart pikad, 1,5 künart laiad ja 1 künar kõrged.* Nende peal hoiti riistu põletusohvriloomade ja muude ohvriloomade tapmiseks. **43** Seespool olid seintele ümberringi kinnitatud kämblalaiused riulid. Ohvriandide liha pandi laudadele.

44 Sisemisest väravast väljaspool olid lauljate söögiruumid.^e need olid siseöues põhjavärava juures ja nende sissekäik oli lõuna pool. Veel üks söögiruum oli idavärava juures ja selle sissekäik oli põhja pool.

45 Ta ütles mulle: „See söögiruum, mille sissekäik on lõuna pool, on neile preestritele, kes vastutavad templiteenistuse eest.^f **46** Ja see söögiruum, mille sissekäik on põhja

40:42 *78 cm pikad, 78 cm laiad ja 52 cm kõrged.

PTK 40

a 3Mo 8:21

b 3Mo 1:3, 6
3Mo 8:20
Hes 43:18

c 3Mo 4:3, 4

d 3Mo 5:6
3Mo 7:1
Hes 42:13
Hes 44:29

e 1Aj 6:31, 32

f 4Mo 3:6-8
1Aj 9:22, 23
L 134:1

Teine veerg

a 3Mo 6:12, 13
4Mo 18:5
2Aj 13:10, 11b 1Ku 2:35
Hes 43:19c 4Mo 16:
39, 40
Hes 44:15, 16d 1Ku 6:3
2Aj 3:4

e 1Ku 7:21

pool, on neile preestritele, kes vastutavad altariteenistuse eest.^a Need on Saadoki^b pojad, need leviitidest, kes võivad astuda Jehoova ette, et teda teenida.”^c

47 Siis mõotis ta ära siseöue. See oli 100 künart pikk ja 100 künart lai, ruudukujuline. Templi ees oli altar.

48 Seejärel viis ta mu templi eeskotta.^d Ta mõotis ära eeskoja külgeendid ja kummagi eendi üks külg oli 5 künart ja teine külg 3 künart*. Üks eend oli vasakul ja teine paremal pool.

49 Eeskoda oli 20 künart* pikk ja 11 künart* lai. Sinna üles sai astmeid pidi. Külgeendide kõrval olid sambad, kummaski küljes üks.^e

41 Siis viis ta mind templisaali. Ta mõotis ära selle külgeendid, üks eend oli vasakul ja teine paremal pool. Kummagi eendi üks külg oli 6 künart*, selline oli eendite üks külg. **2** Kummagi eendi teine külg oli 5 künart*. Sissekäik oli 10 künart* lai. Ta mõotis templisaali pikkuse, see oli 40 künart, ja laiuse, see oli 20 künart.^a

3 Siis läks ta tagumisse ruumi* ja mõotis ära selle sissekäigu külgeendi. Eendi üks külg oli 2 künart ja teine külg 7 künart.* Sissekäigu laius oli 6 künart. **4** Seejärel mõotis ta ära templisaali taga oleva ruu-

40:48 *1,6 m. **40:49** *10,4 m. *5,7 m. Teine võimalik tähendus: „12 künart“ (6,2 m). **41:1** *3,1 m. Arvutuse aluseks on pikk künar. (Vt lisa B14.) **41:2** *2,6 m. *5,2 m. ^aPikkus 20,7 m ja laius 10,4 m. **41:3** *St kõige pühama paika. *1 m ja 3/6 m.

mi, see oli 20 künart pikk ja 20 künart lai.^a Ta ütles mulle: „See on kõige püham paik.”^b

5 Siis mõõtis ta ära templi seina, see oli 6 künra paksune. Templi ümber olid külgkambrid, mille laius oli 4 künart*.^c 6 Külgkambrid paiknesid kolmel korrusel, kamber kambri peal, igal korrusel 30 kambrit. Ümber templiseina olid järkmed, millele külgkambrid toetusid, kuid järkmed ei läinud templiseina sisse.^d 7 Templi mõlemas küljes oli käik*, mis, kui ülespoole minna, läks järjest laiemaks.^e Kui alumiselt korruselt läbi keskmise korruse ülemisele minna, läks laius iga korrusega suuremaks.

8 Ma nägin, et tempel oli kõrge platvormi peal, mis oli igast küljest templist laiem ja mille kõrgus, külgkambrite alusmüüri kõrgus, maast ülaäärni oli 1 mõõduritv ehk 6 künart. 9 Külgkambrite välisseina paksus oli 5 künart. Platvormil oli külgkambrite välisseina ümber vabaks jäetud äär*, see oli külgkambrite ümber, mis olid osa templist.

10 Templi ja söögiruumide*^f vaheline ala oli kummaski küljes 20 künart lai. 11 Vabaks jäetud äärel olid külgkambrite juurde viivad sissekäigud, üks põhja pool ja teine lõuna pool. Vabaks jäetud ääre laius ümberringi oli 5 künart.

12 Läänes olev ehitis, mille esikülg oli vaheala poole, oli 70

41:5 *2,1 m. 41:7 *Ilmselt keerdtrepp. 41:9 *Arvatavasti templit ümbritsev kitsas äär kõndimiseks. 41:10 *Võib tõlki-da ka „kambrite”.

PTK 41

a 1Ku 6:20
2Aj 3:8

b 2Mo 26:33

c 1Ku 6:5

d 1Ku 6:6, 10

e 1Ku 6:8

f 1Aj 28:12

Teine veerg

a 2Aj 3:8
Hes 41:4

b 1Ku 6:4

c 1Ku 6:15
2Aj 3:5d 1Ku 6:29
1Ku 7:36
2Aj 3:7

e Hes 40:16

f Hes 1:5, 10
Ilm 4:7

g 1Ku 6:33

h 2Mo 30:1
1Ku 7:48
Ilm 8:3

künart lai ja 90 künart pikk* ning ehitise välisseinad olid 5 künra paksused.

13 Ta mõõtis ära templi, see oli 100 künart* pikk. Vaheala, ehitis^g ja selle seinad olid kokku samuti 100 künart.

14 Templi esikülje ja vaheala laius ida pool oli kokku 100 künart.

15 Ta mõõtis ära selle ehitise esiseina, mis külgnes vaheala tagaosaga, ja ehitise galeriid mõlemal küljel, ja selle pikus oli kokku 100 künart.

Samuti mõõtis ta ära templisaali, tagumise ruumi^a ja õue avaneva eeskoja 16 ning ka nende kolme läved, ahenevad aknaorvad^b ja galeriid. Üle läve astudes võis ümberringi näha puidust vooderdist^c põrandast akendeni ning aknad olid kaetud. 17 Ära mõõdeti sissekäigupealne, sisemine koda seest ja väljast terve sein ümberringi. 18 Sinna olid uurendatud keerubid^d ja palmikujutised.^e Iga palmipuu oli kahe keerubi vahel ning keerubitel oli kaks nägu. 19 Palmipuu ühele poole oli pööratud inimese nägu ja palmipuu teisele poole oli pööratud lõvi nägu.^f Nõnda olid need uurendatud kõikjale kogu templis. 20 Templisaali seinete maast alates, samuti sissekäigupealsele olid uurendatud keerubid ja palmikujutised.

21 Templisaali uksepostid olid neljatahulised.^g Püha paiga* ees oli midagi 22 puidust altari^h sarnast, 3 künart kõrge

41:12 *36 m lai ja 47 m pikk. 41:13 *52 m. ^gSt pühamust lääne pool asuv ehitis. 41:21 *Arvatavasti mõeldakse kõige pühamat paika.

ja 2 künart pikk*. Sellel olid nurgapostid ning selle alus ja küljed olid puidust. Ta ütles mulle: „See on laud, mis seisab Jehoova ees.”^a

23 Templisaalil ja pühal tagumisel ruumil oli mõlemal kahe poolega uks.^b **24** Kummalgi uksepoolel oli kaks volditavat osa. **25** Templisaali ustele olid uurendatud keerubid ja palmikujutised, samasugused, nagu olid seintel.^c Väljaspool, eeskoja ülaääres, oli puidust karniis. **26** Templi eeskoja mõlemas küljes, samuti külgakambritel ja karniisi ligidal olid ahenevad aknaorvad^d ja palmikujutised.

42 Siis viis ta mu välimisse õue, põhja poole.^e Ta tõi mu söögiruumide plokki, mis asus vaheala kõrval,^f naaberehitisest põhja pool.^g **2** Söögiruumide ploki see külg, kus oli põhjapoolne sissekäik, oli 100 künart pikk ja söögiruumide plokk oli 50 künart lai*. **3** See asus siseõue 20 künara* laiuse ala^h ja välisõue silutise vahel. See koosnes kahest kolmekorruselisest rõudega hoonest, mis paiknesid nõnda, et rõdud olid vastakuti. **4** Söögiruumide* ees oli vahekäik,ⁱ mis oli 10 künart[†] lai ja 100 künart pikk^Δ. Nende ruumide sissekäigud olid põhja pool. **5** Ülemised söögiruumid olid väiksemad kui alumi-

41:22 *1,6 m kõrge ja 1 m pikk. 42:2 *52 m pikk ja 26 m lai. Arvutuse aluseks on pikk künar. (Vt lisa B14.) 42:3 *10,4 m. 42:4 *Võib tõlkida ka „kambrite”. *5,2 m. ^aKreekakeelse Septuaginta järgi „100 künart pikk”, heebreakeelse teksti järgi „ühüküünrane käik”.

PTK 41

a Hes 44:16
Mal 1:7

b 1Ku 6:31–35

c Hes 41:17, 18

d Hes 40:16

PTK 42

e Hes 40:2

f Hes 42:13

g Hes 41:12, 15

h Hes 41:10

i Hes 42:10, 11

Teine veerg

a Hes 41:12
Hes 42:1

b Hes 42:4

c Hes 42:9

d Hes 42:1

e 3Mo 6:14, 16
3Mo 7:1, 6
3Mo 10:
12, 13
3Mo 24:8, 9
4Mo 18:10
Hes 40:46f 3Mo 2:3
4Mo 18:9
Neh 13:5

se ja keskmise korruse omad, sest rõdud võtsid neist enda alla rohkem ruumi. **6** Need olid kolmel korrusel ja neil polnud sambaid nagu õuedes. See pärast oli ülemisel korrusel vähem põrandapinda kui alumisel ja keskmisel korrusel.

7 Välisõuepoolsete söögiruumide kõrvalt jätkuv kivimüür, mis asetseb teiste söögiruumide vastas, oli 50 künart pikk. **8** Välisõuepoolsete söögiruumide kogupikkus oli 50 künart, aga pühamupoolsete söögiruumide kogupikkus 100 künart. **9** Söögiruumide idapoolses osas oli sissekäik, mis kaudu sai siseneda alt välisõuest.

10 Ka lõuna pool, õue idapoolsest kivimüürist seespool, vaheala ja ehitis lähedal, olid söögiruumid.^a **11** Nende ees oli samasugune vahekäik nagu põhjapoolsete söögiruumide ees.^b Samasugune pikkus ja laius, samasugused väljapääsud, paigutus ning sissekäigud **12** olid lõunapoolsetel söögiruumidel. Vahekäigu alguses, enne kõrvalolevat idapoolset kivimüüri, oli sissekäik.^c

13 Siis ta ütles mulle: „Põhjapoolsed söögiruumid ja lõunapoolsed söögiruumid, mis on vaheala kõrval,^d on pühad söögiruumid, kus preestrid, kes võivad minna Jehoova ette, söövad kõige pühamaid ohvriande.^e Sinna panevad nad kõige pühamad ohvriannid, roa-, patu- ja süüohvrid, sest see paik on püha.^f **14** Kui preestrid sisse lähevad, ei tohi nad väljuda pühast paigast välisõue enne, kui on võtnud sel-

jast ära riided, milles nad teenivad,^a sest need on pühad. Nad peavad panema selga teised riided, et saaksid minna aladele, kus rahval on lubatud olla.”

15 Kui ta oli lõpetanud templi siseõue mõõtmise, viis ta mu välja idapoolsest väravast^b ja mõõtis ära kogu selle ala.

16 Ta mõõtis ridvaga ära idakülje. Selle kogupikkus ühest servast teiseni oli mõõduridvaga mõõtes 500 ritva*.

17 Ta mõõtis ära põhjakülje ja selle kogupikkus oli mõõduridvaga mõõtes 500 ritva.

18 Ta mõõtis ära lõunakülje ja selle kogupikkus oli mõõduridvaga mõõtes 500 ritva.

19 Siis läks ta lääneküljele ja sai mõõduridvaga mõõtes selle pikkuseks 500 ritva.

20 Ta mõõtis ära selle ala neli külge. See ala oli 500 ritva pikk ja 500 ritva lai^c ning seda ümbritses müür,^d et eraldada see, mis on püha, sellest, mis on mõeldud tavakasutuseks.^e

43 Siis viis ta mind idapoolse värava^f juurde. **2** Seal nägin ma ida poolt tulemas Iisraeli Jumala auhiilgust^g ja tema hääl oli kui veetvoogude müha^h ning maa sai täis tema auhiilguse valgust.ⁱ **3** See, mida ma nägin, sarnanes nägemusega, mida ma olin näinud siis, kui tulin* seda linna hävitama^j, see sarnanes nägemusega, mida olin näinud Kebari jõe^k ääres. Ma langesin silmili maha.

42:16 *1,6 km. **43:3** *Teine võimalik tähendus: „ta tuli”. *Ilmselt hävingut kuulutama.

PTK 42

a 2Mo 28:40
2Mo 29:8, 9
3Mo 8:13
Hes 44:19

b Hes 40:6

c Hes 45:1, 2

d Hes 40:5

e 3Mo 10:10
Hes 44:23
2Ko 6:17

PTK 43

f Hes 40:6
Hes 42:15
Hes 44:1

g Hes 9:3
Hes 11:23

h Hes 1:24
Joh 12:28, 29

i Jes 6:3
Hes 10:4

j Hes 1:3, 4
Hes 3:23

Teine veerg

a Hes 10:19
Hes 44:1, 2

b 2Mo 40:34
1Ku 8:10
Hes 44:4

c Hes 40:3

d Jes 6:1
Jer 3:17
Hes 1:26

e 1Aj 28:2

f 2Mo 29:45
L 68:16
L 132:14
Jl 3:17

g Hes 39:7
Sak 13:2

h Hes 8:3

i Tn 9:12

j Hes 37:23
Hes 37:26
2Ko 6:16

k Hes 40:4

l Hes 16:63

m Hes 44:5

n Hes 11:19, 20
Hes 36:27

4 Siis läks Jehoova auhiilgus läbi idapoolse värava tempelisse.^a **5** Vaim tõstis mu üles ja viis mind siseõue. Ma nägin, et tempel on täis Jehoova auhiilgust.^b **6** Seejärel ma kuulsin, et keegi kõnetab mind templist, ning üks mees tuli ja seisis mu kõrvale.^c **7** Jumal ütles mulle:

„Inimesepoeg, see on minu trooni asupaik^d ja mu jalgade ase,^e paik, kus ma elan Iisraeli rahva keskel igavesti.^f Iisraeli sugu ei rüveta enam mu püha nime^g – ei nemad ega nende kuningad –, käies hoora kombel oma ebajumalate järel ja teotades mind oma kuningate* lai-padega. **8** Nad rüvetasid mu püha nime oma jäledate tegudega, pannes oma läve minu läve kõrvale ja oma uksepiida minu uksepiida kõrvale, nii et minu ja nende vahele jäi vaid sein,^h ja nõnda ma siis tegin neile lõpu oma vihas.ⁱ **9** Nüüd lõpetagu nad oma ebajumalate järel hoora kombel käimine ja viigu nad minust kaugele oma kuningate laibad, siis elan ma nende keskel igavesti.^j

10 Inimesepoeg, kirjelda Iisraeli soole seda templit,^k et nad tunneksid häbi oma süütegude pärast,^l ning nad uurigu selle plaani. **11** Kui nad tunnevad häbi kõige tehtu pärast, siis visanda neile templi põhiplaan, selle kavand, selle väljapääsud ja sissekäigud.^m Näita neile kõiki selle jooniseid ja eeskirju, kõiki selle jooniseid ja seadusi – pane need kirja nende silme all, et nad näeksid kogu seda plaani ja täidaksid selle eeskirju.ⁿ **12** See

43:7 *Viitab ilmselt ebajumalatele, keda nad kummardasid kui kuningaid.

on templi seadus. Kogu maa-ala mäe otsas on väga püha.^a See on templi seadus.

13 Need on altari mõõdud küünardes^b (igale küünrale on lisatud kämblalaius)*. Selle alus on 1 küünar kõrge ja alus on esimesest plokist 1 küünar laiem. Alust ümbritsev ääris on 1 vaksa[#] kõrgune. Selline on altari alus. **14** Maas olevast alusest kuni esimese ploki ülaääreni on 2 küünart*, see plokk on teisest plokist 1 küünar laiem. Teine plokk on 4 küünart[#] kõrge ja see on altarikoldest 1 küünar laiem. **15** Altarikolle on 4 küünart kõrge ja selle neljas nurgas on ülespidi 4 sarve.^c **16** Altarikolle on ruudukujuline: 12 küünart pikk ja 12 küünart lai.*^d **17** Selle all olev plokk oma nelja küljega on 14 küünart pikk ja 14 küünart lai* ning seda ümbritsev ääris on pool küünart[#]. Altari alus on esimesest plokist igast küljest 1 küünar laiem.

Altari trepp on idaküljes.”

18 Siis ta ütles mulle: „Inimesepoeg, nii lausub kõrgeim valitseja Jehoova: „Need on juhised, mille järgi tuleb altar valmistada, et sellel saaks ohverdada põletusohvreid ja et sellele saaks piserdada verd.^e

19 Anna neile leviitpreestritele, kes on Saadoki järeltulijad^f ja võivad minu ette astuda mind teenima, karjast üks noor pull patuohvriks,^g lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **20** Võta selle verd ning määri

43:13 *Küünar (44,5 cm) ja kämblalaius (7,4 cm) kokku moodustasid pika küünra, mis oli umbes 51,8 cm. (Vt lisa B14.)[#]22,2 cm. **43:14** *1 m. [#]2,1 m. **43:16** *6,2 m pikk ja 6,2 m lai. **43:17** *7,3 m pikk ja 7,3 m lai. [#]25,9 cm.

PTK 43

a L 93:5
Hes 40:2
Hes 42:20

b 2Mo 27:1
2Aj 4:1

c 2Mo 27:2
Ilm 9:13

d 2Mo 38:1
2Aj 4:1

e 2Mo 40:29
3Mo 1:5
3Mo 8:18–21
Hes 45:19

f Hes 40:46
Hes 44:15
Hes 48:11

g 2Mo 29:10
3Mo 8:14

Teine veerg

a 2Mo 29:
36, 37
3Mo 8:15
Heb 9:23

b 2Mo 29:14
3Mo 8:17
Heb 13:11

c 3Mo 2:13

d 2Mo 29:35

e 3Mo 9:1

f Hes 20:40

PTK 44

g Hes 43:1

h Hes 46:1

i Hes 43:2

j 5Mo 12:5, 7

altari neljale sarvele, selle all oleva ploki neljale nurgale ja ääri- ümberringi, et puhastada see patust ja toimetada selle eest lepitust.^a **21** Siis võta see noor pull, patuohver, et põletada see templiall määratud paigas väljaspool pühamut.^b **22** Teisel päeval too patuohvriks üks veatu sikk. Altarit tuleb puhastada patust samamoodi, nagu seda puhastati patust noore pulliga.

23 Kui oled selle patust puhastanud, siis ohverda karjast veatu noor pull ja veatu jää. **24** Too need Jehoova ette ning preestrid visaku nende peale soola^c ja ohverdagu need põletusohvriks Jehoovale. **25** Seitse päeva too igal päeval patuohvriks üks sikk,^d samuti karjast üks noor pull ja jää, kõik loomad olgu veatud. **26** Seitse päeva toimetatagu altari eest lepitust, seda puhastatagu ja see seatagu valmis. **27** Kui need päevad on möödas, siis alates kaheksandast päevast^e ohverdavad preestrid altaril teie* põletusohvreid ja rahuohvreid. Siis on mul teist hea meel,^f lausub kõrgeim valitseja Jehoova.””

44 Ta tõi mu tagasi pühamu välimise idavärava^g juurde, mis oli suletud.^h **2** Siis Jehoova ütles mulle: „See värav jääbki suletuks. Seda ei avata ja ükski inimene ei sisene selle kaudu, sest Jehoova, Iisraeli Jumal, on selle kaudu sisse läinud.ⁱ Seega peab see jääma suletuks. **3** Aga pealik hakkab seal istuma, et süüa leiba Jehoova ees,^j sest ta on pealik. Ta tuleb sisse läbi värava eeskoja

43:27 *St rahva.

ja sealtkaudu läheb ta ka välja.”^a

4 Seejärel viis ta mu põhjavärvava kaudu templi ette. Ma nägin, et Jehoova auhiilgus oli täitnud Jehoova templi,^b ja ma langesin silmili maha.^c **5** Siis Jehoova ütles mulle: „Inimesepoeg, pane tähele, vaata ja kuula hoolega kõike, mis ma sulle Jehoova templi eeskirjade ja seaduste kohta räägin. Pööra tähelepanu templi sissekäigule ja kõigile pühamu väljapääsudele.”^d

6 Teata mässumeelsele Iisraeli soole: „Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Te olete läinud oma jäledate tegudega liiga kaugele, Iisraeli sugu. **7** Te toote minu pühamusse ümberlõikamata südame ja ihuga võõramaalasi ning nad rüvetavad minu templit. Te toote mulle mu rooga – rasva ja verd –, samal ajal kui kõigi teie jäledate tegude tõttu murtakse minu lepingut. **8** Te ei hoolitse mu pühade asjade eest,^e vaid määrate teisi täitma kohustusi mu pühamus.”

9 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Mitte ükski Iisraelis elav võõramaalane, kes on ümberlõikamata südame ja ihuga, ei või siseneda mu pühamusse.”

10 Aga leviidid, kes eemaldusid minust,^f kui Iisrael minust eemaldas, et käia oma jäledate ebajumalate järel, peavad kandma oma süüteo tagajärgi, **11** ja siis saavad neist teenijad mu pühamus: templivärvavate^g ülevaatajad ja templi-teenrid. Nad tapavad põletusohvriloomi, toovad ohvreid rahva eest ja seisavad rahva teenistuses. **12** Kuna nad teenisid rahvast nende jäledate ebajumalate ees ja said Iisraeli soole komistuskiviks, tõugates ta pattu,^h siis olen ma tõstnud oma käe

PTK 44

a Hes 46:2

b Jes 6:1-3
Hes 10:4c Hes 1:27, 28
Hes 3:23

d Hes 40:4

e 3Mo 22:2
4Mo 18:2, 3f 2Ku 23:8, 9
2Aj 29:1, 5
Neh 9:34
Jer 23:11
Hes 8:5

g 1Aj 26:1

h Jes 9:16
Mal 2:8

Teine veerg

a 4Mo 18:2, 4

b 1Ku 2:35
Hes 40:46

c Hes 48:9, 11

d 3Mo 3:14-16

e 3Mo 17:6

f Hes 41:21, 22

g 4Mo 18:7

h 2Mo 28:
39, 42
2Mo 39:
27, 28
3Mo 16:4i 2Mo 28:
40, 42j 3Mo 6:10
Hes 42:14

k Hes 42:13

l 3Mo 21:1, 5
5Mo 14:1

nende vastu ja vandunud, ning nad peavad kandma oma süüteo tagajärgi, lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **13** Nad ei või tulla minu ette, et teenida mu preestritena, ega või ligineda mu pühadele ja väga pühadele asjadele, vaid nad peavad kandma oma häbikoormat oma jäledate tegude pärast. **14** Kuid siis ma panen nad täitma templiga seotud kohustusi, hoolitsema selle teenistuse ja kõige eest, mida seal peab tegema.^a

15 Aga leviitpreestrid, Saadoki^b pojad, kes täitsid mu pühamuga seotud kohustusi, kui iisraellased minust eemaldusid,^c astuvad mu ette, et mind teenida, ja nad seisavad minu ees, et ohverdada mulle rasva^d ja verd,^e lausub kõrgeim valitseja Jehoova. **16** Nemand võivad siseneda mu pühamusse ja ligineda mu lauale*, et mind teenida,^f ning nad täidavad oma kohustusi minu ees.^g

17 Kui nad tulevad siseõue väravatesse, peavad nad kandma linaseid riideid.^h Nad ei tohi kanda midagi villast, kui teenivad siseõue väravates või siseõues. **18** Peas peab neil olema linane turban ja jalas kandku nad linaseid pükse.ⁱ Nad ei tohi kanda midagi, mis ajab neid higistama. **19** Enne kui nad lähevad välisõue – välisõue, kus on rahvas –, peavad nad ära võtma oma teenistusriided^j ja panema need pühadesse söögiruumidesse*.^k Seejärel peavad nad panema selga teised riided, et riietega ei kanduks pühadus rahvale^l. **20** Nad ei tohi pead paljaks pügada^l ega lasta juustel pikaks

44:16 *St altariile. **44:19** *Võib tõlkida ka „kambritesse”. #Võib tõlkida ka „et nad ei pühitseks oma riietega rahvast”.

kasvada, vaid nad peavad oma juukseid piirama. **21** Preestrid ei tohi juua veini, kui nad sisenevad siseõue.^a **22** Nad ei tohi võtta naiseks leske ega lahutatud naist,^b vaid nad abielugu kas Iisraeli soost neitsi või mõne preestri lesega.^c

23 Nad õpetagu mu rahvast tegema vahet püha ja argise vahel, ebapuhta ja puhta vahel.^d

24 Kohtuasjades olgu nad kohumõistjad,^e nad mõistku kohut minu õigusnormide järgi.^f Nad täitku kõiki minu pühade kohta käivaid seadusi ja määrusi^g ning pidagu pühaks mu hingamispäevi. **25** Nad ei tohi minna ühegi surnu juurde, et mitte rüvetada. Siiski võivad nad end rüvetada oma isa, ema, poja, tütre ja venna pärast või siis õe pärast, kes polnud olnud abielus.^h

26 Pärast seda, kui preester on end puhastanud, arvestatagu talle veel seitse päeva. **27** Sel päeval, kui ta siseneb pühasse paika, siseõue, et teenida pühas paigas, peab ta tooma oma patuohvri,ⁱ lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

28 See on nende pärand: mina olen nende pärand.^j Ärge andke neile Iisraelis omandit, sest mina olen nende omand.

29 Nemad saavad süüa roahvrit,^k patuohvrit ja süüohvrit ning kõik pühitsetu Iisraelis kuulub neile.^m **30** Parim kõigest esimestest küpsetest viljadest ja teie andidest kuulub preestritele.ⁿ Samuti andke esimene jahvatus oma jämedast jahust preestritele.^o Siis saadab su kodakondseid õnnistus.^p **31** Preestrid ei tohi süüa ühtegi surnuna leitud või lõhkistud lindu või looma.^q

PTK 44

- a 3Mo 10:9
b 3Mo 21:7
c 3Mo 21:10, 14
d Mal 2:7
e 5Mo 17:9
f 1A] 23:3, 4
2A] 19:8
g 3Mo 23:2
h 3Mo 21:1-3
i 3Mo 4:3
j 4Mo 18:20
5Mo 18:1
Jos 13:14
Hes 45:4
k 3Mo 2:3
l 3Mo 6:17, 18
3Mo 7:1, 6
1Ko 9:13
m 3Mo 27:21
4Mo 18:14
n 2Mo 23:19
4Mo 18:8, 12
4Mo 18:26, 27
5Mo 18:4
o 4Mo 15:20
Neh 10:35-37
p Op 3:9, 10
Mal 3:10
q 2Mo 22:31
3Mo 22:3, 8

Teine veerg

PTK 45

- a Jos 14:1, 2
Hes 47:21, 22
b Hes 48:20
c Hes 48:8, 9
d Hes 42:20
e Jos 21:1, 2
f Hes 48:10, 11
g Hes 40:46
h Hes 48:13
i Hes 40:17
j Hes 48:15
k Hes 48:21
l Jes 32:1
Jes 60:17
Jer 22:17
Jer 23:5
Hes 22:27
Hes 46:18
Mi 3:1-3

45 Kui te jaotate maad pärandiosadeks,^a siis eraldage anniks Jehoovale püha maa-ala.^b See olgu 25000 küünart pikk ja 10000 küünart lai.^c Kogu see maa-ala on püha. **2** Sellel alal olgu püha paiga jaoks ruudukujuline tükk mõõtudega 500 korda 500 küünart*.^d Selle igas küljes ümberingi olgu 50 küünra^e laiune karjamaa.^e **3** Mõõtke välja 25000 pikuti ja 10000 laiuti ning sinna tuleb pühamu, mis on väga püha. **4** See on püha osa maast, mis saab preestritele,^f pühamuteenritele, kes tohivad astuda Jehoova ette, et teda teenida.^g Seal asugu nende majad ja seal olgu püha paik pühamu jaoks.

5 Templis teenivatele leviitidele saagu maa-ala pikkusega 25000 küünart ja laiuselga 10000 küünart.^h Neile saagu ka 20 söögiruumi*.ⁱ

6 Maa-ala laiuselga 5000 küünart ja pikkusega 25000 küünart,* mis vastab püha annetustmaa pikkusele, tuleb teil anda linnale.^j See kuulugu kogu Iisraeli soole.

7 Pealikule saagu maa mõlemal pool püha annetustmaad ja linna maad. See olgu püha annetustmaa ja linna maa kõrval, osa lääne pool ja osa ida pool. Selle pikkus läänepiirist idapiirini vastaku sellega külgnevate suguharude maaosade piiride pikkusele.^k **8** See olgu tema maaomand Iisraelis. Mu pealikud ei rõhu enam mu rahvast!

45:1 *13 km pikk ja 5,2 km lai. Arvutuse aluseks on pikk küünar. (Vt lisa B14.)
45:2 *260 korda 260 m. *26 m. **45:5** *Võib tõlkida ka „kambrit”. **45:6** *Laiusega 2,6 km ja pikkusega 13 km.

ja nad jagavad maa Iisraeli soole selle suguharude järgi.^a

9 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Te olete läinud liiga kaugele, Iisraeli pealikud!

Lõpetage vägivallatsemine ja rõhumine. Tehke, mis õige ja õiglane.^b Ärge haarake enam mu rahva valdusi endale,^c lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

10 Teil olgu täpne kaal, täpne eefa* ja täpne batt*.^d **11** Eefa ja batt olgu teil kindla suurusega. Batt mahutagu kümnendik homerit ja eefa mahutagu kümnendik homerit. Homer* olgu standardmõõduks. **12** Seekel^e olgu 20 geerat.* **20** seeklit, **25** seeklit ja **15** seeklit teevad kokku 1 miina^f.

13 See on and, mis te peate tooma: kuuendik eefat* igast nisuhomeerist ja kuuendik eefat igast odrahomerist. **14** Etenähtud õlikogust mõõdetagu battides. 1 batt on kümnendik koori* ja 10 batti on 1 homer, sest homeris on 10 batti. **15** Tooge Iisraeli karjast üks lammas iga 200 lamba hulgast. Need on roa-^f põletus-^g ja rahuohvriks,^h et rahva eest lepitust toimetada,ⁱ lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

16 Kogu maa rahvas peab tooma sellise anniⁱ Iisraeli pealikule. **17** Aga pealik vastutab põletus-^k roa-^l ja joogiohvrite eest pühade^m ja noorkuu ajal, hingamispäevadelⁿ ja Iisraeli rahva kõigi seatud pühade ajal.^o Tema on see, kes annab patu-, roa-, põletus- ja rahuohvrid, et Iisraeli rahva eest saaks lepitus toimetatud.^p

18 Nii ütleb kõrgeim va-

45:10, 11 *Vt lisa B14. **45:12** *11,4 g; geera oli 0,57 g. ^aVõib tõlkida ka „miini“. (Vt lisa B14.) **45:13, 24** *3,7 liitrit. **45:14** *22 liitrit; koor oli 220 liitrit.

PTK 45

a Jos 11:23

b Jer 22:3

Mi 6:8

Sak 8:16

c Mi 2:2

d 3Mo 19:36

Op 11:1

Am 8:5

Mi 6:10, 11

e 2Mo 30:13

f 3Mo 2:1

g 3Mo 1:10

h 3Mo 3:1

i 3Mo 1:4

3Mo 6:30

Heb 9:22

j 2Mo 30:14

k 1Aj 16:2

2Aj 30:24

l 1Ku 8:64

m 2Aj 35:7

n Jes 66:23

o 5Mo 16:16

2Aj 8:12, 13

2Aj 31:3

Teine veerg

a 3Mo 16:16

b Hes 41:21

c 3Mo 4:27, 28

d 3Mo 16:20

e 3Mo 23:5

f 2Mo 12:18

g 3Mo 4:13, 14

h 3Mo 23:8

i 3Mo 23:34

5Mo 16:13

2Aj 7:8

Sak 14:16

PTK 46

j Hes 40:32

k 2Mo 20:9

l Hes 44:1, 2

m Hes 44:3

litseja Jehoova: „Esimese kuu esimesel päeval võta karjast üks veatu noor pull ja puhasta pühamu patust.“ **19** Preester võtku veidi patuohvri verd ning määrigu seda templi uksepiidale,^b altarikolde all oleva ploki neljale nurgale ja siseõue väravapostile. **20** Sama tee ka kuu seitsmendal päeval iga kogemata või teadmatusest patustanu eest.^c Te peate toimetama lepitust ka templi eest.^d

21 Esimese kuu neljateistkümnendal päeval pidage paasapüha.^e Seitse päeva sööda-gu hapnemata leiba.^f **22** Sel päeval andku pealik enda ja kogu maa rahva eest üks noor pull patuohvriks.^g **23** Pühadeaja seitsme päeva jooksul andku ta iga päev Jehoovale põletusohvriks seitse noort veatut pulli ja seitse veatut jäära^h ning patuohvriks iga päev üks sikk. **24** Roahvrit andku ta 1 eefa iga noore pulli kohta ja 1 eefa iga jäära kohta ning hiin* õli eefa kohta.

25 Seitsmenda kuu viieteistkümnendal päeval algava püha ajalⁱ andku ta seitsmel päeval samasugune patu-, põletus- ja roahover ning sama palju õli.“

46 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Idapoolne värav, mis viib siseõue,^j peab kuus tööpäeva^k olema suletud,^l aga hingamispäeval ja noorkuupäeval olgu see avatud. **2** Pealik tulgu väljastpoolt sisse värava eeskoja kaudu^m ja jäägu seisma väravaposti juurde. Preestrid ohverdagu tema põletusohver ja rahuohvrid, ta kummardagu värava lähel ja väljuga. Kuid väravat ärgu suletagu enne õhtut. **3** Samuti kummardagu maa rahvas hingamispäeval ja noorkuu ajal

selle värava sissekäigu juures Jehoova ees.^a

4 Põletusohvriks, mille pealik toob Jehoovale hingamis-päeval, olgu kuus veatut jäärtalle ja üks veatu jääb.^b

5 Roaohvrit olgu eefa* jäära kohta, aga jäärtallede kohta niipalju, kui ta suudab anda, ning peale selle olgu hiin^r õli eefa kohta.^c **6** Noorkuupäeval tuleb tuua karjast ohvriks üks veatu noor pull, kuus jäärtalle ja üks jääb, need olgu veatud.^d **7** Roaohvrit toogu ta eefa noore pulli kohta ja eefa jäära kohta ning jäärtallede kohta niipalju, kui ta suudab, ning peale selle hiin õli eefa kohta.

8 Kui pealik siseneb, siis tugu ta värava eeskoja kaudu ja väljugu sama teed pidi.^e **9** Kui maa rahvas tuleb pühade ajal Jehoova ette,^f siis need, kes tulevad kummardama põhjavärava^g kaudu, peavad väljuma lõunavärava^h kaudu, aga need, kes tulevad kummardama lõunavärava kaudu, peavad väljuma põhjavärava kaudu. Mitte keegi ei tohi väljuda selle värava kaudu, millest ta sisenes, vaid ta mingi välja vastasväravast. **10** Pealik, kes on nende keskel, siseneb koos nendega ja väljugu koos nendega. **11** Pühadel ja pühadeajal olgu roaohvrit eefa noore pulli kohta ja eefa jäära kohta, aga jäärtallede kohta niipalju, kui ta suudab anda, ning peale selle olgu hiin õli eefa kohta.ⁱ

12 Kui pealik tahab anda Jehoovale vabatahtliku ohvri-na põletusohvri^j või rahuohvri, avatagu talle idapoolne värav. Ta andku oma põletus-

PTK 46

a L 81:3
Jes 66:23b 4Mo 28:9, 10
Hes 45:17

c Hes 46:11

d 4Mo 28:11–15

e Hes 46:2

f 2Mo 23:14
5Mo 16:16

g Hes 40:20

h Hes 40:24

i Hes 45:
21, 24
Hes 46:6, 7

j 3Mo 1:3

Teine veerg

a Hes 45:17

b Hes 46:1, 2

c 2Mo 29:38
4Mo 28:3, 5

d 3Mo 25:10

e Hes 42:9

f Hes 42:1

g 3Mo 2:4, 5

ohver ja rahuohvrid samamoodi nagu hingamis-päeval.^a Kui ta on välja läinud, suletagu tema järel värav.^b

13 Iga päev antagu Jehoovale põletusohvriks veatu aastane jäärtall.^c Nii tehtagu igal hommikul. **14** Koos sellega antagu igal hommikul Jehoovale kuuendik eefat alaliselt toodava roaohvrina ning peenjahu-le piserdamiseks kolmandik hiini* õli. See on alaline seadus. **15** Nii antagu igal hommikul jäärtall, roaohver ja õli alaliselt toodava põletusohvrina.”

16 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „Kui pealik kingib igale oma pojale pärandi, siis saab sellest tema poegade omand. See on nende pärandiks saadud omand. **17** Aga kui ta kingib osa oma pärandist mõnele oma sulasele, siis jääb see tolele vabastusaastani.^d Seejärel saab see taas pealiku omaks. Vaid see pärand, mis läheb ta poegadele, jääb alati neile. **18** Pealik ei tohi võtta oma rahvalt mingit osa nende pärandist ega ajada neid ära nende valdustelt. Oma poegadele peab ta andma pärandi omaenda omandist, et mitte kedagi mu rahvast ei aetaks ära nende valdustelt.””

19 Siis viis ta mind läbi värava kõrval oleva sissekäigu^e preestrite pühade söögiruumide* juurde, mis olid põhja pool,^f ning ma nägin seal tagaküljes lääne pool üht paika. **20** Ta ütles mulle: „See on paik, kus preestrid keedavad süü- ja patuohvrit ning kus nad küpsetavad roaohvrit,^g et nad ei viiks

46:14 *1,2 liitrit. 46:19 *Võib tõlkida ka „kambrite“.

midagi välisõue ning pühadus ei kanduks nõnda rahvale.*"^a

21 Ta tõi mu välisõue ja juhtis mind õue neljast nurgast mööda. Ma nägin, et välisõue igas nurgas oli õu. **22** Õue igas neljas nurgas oli väike õu, 40 küünart pikk ja 30 küünart lai.* Kõik neli olid ühesuguste mõõtudega.* **23** Kõigi nende nelja ümber oli kivimüritis ning müritise alaossa olid tehtud ohvrite keedupaigad. **24** Siis ta ütles mulle: „Need on keedukojad, kus templiteenrid keedavad rahva toodud ohvreid.”^b

47 Siis viis ta mind tagasi templi sissekäigu^c juurde. Seal ma nägin templi läve alt vett ida poole voolamas,^d sest templi esikülg oli ida pool. Vesi voolas alla templi paremalt poolt ja möödus altarist lõuna poolt.

2 Siis viis ta mind põhjavärava^e kaudu välja. Ta viis mind väljastpoolt idapoolse^f välimise värava juurde ja seal ma nägin, et paremalt poolt väravat voolab välja vesi.

3 Mees läks, möödunõõr käes,^g ida poole ja mõotis 1000 küünart*. Siis lasi ta mul veest läbi minna: vett oli pahkludeni.

4 Ta mõotis veel 1000 ja lasi mul veest läbi minna: vett oli põlvini.

Siis mõotis ta veel 1000 ja lasi mul läbi minna: vett oli puusadeni.

46:20 *Võib tõlkida ka „ega pühitseks rahvast”. **46:22** *20,7 m pikk ja 15,5 m lai. Arvutuse aluseks on pikk küünar. ^aVõib tõlkida ka „kõik neli koos oma nurgaehitistega olid ühesuguste mõõtudega”. **47:3** *518 m. Arvutuse aluseks on pikk küünar. (Vt lisa B14.)

PTK 46

a Hes 44:19

b 2Aj 35:13

PTK 47

c Hes 41:2

d Sak 13:1
Sak 14:8
Ilm 22:1

e Hes 40:20

f Hes 40:6
Hes 44:1, 2g Hes 40:3
Ilm 21:15

Teine veerg

a Ilm 22:1, 2

b 5Mo 4:47, 49

c Sak 14:8

d Jos 15:20, 62
2Aj 20:2

e 4Mo 34:2, 6

f 5Mo 29:
22, 23
L 107:33, 34
Jer 17:6

g Hes 47:1

h Ilm 22:1, 2

5 Ta mõotis veel 1000, kuid ma ei saanud sellest jõest läbi kõndida, sest vesi oli nii sügav, et selles oleks pidanud ujuma. Sellest jõest ei saanud läbi kõndida.

6 Siis ta küsis minult: „Inimesepoeg, kas nägid?”

Seejärel lasi ta mul minna tagasi jõe kaldale. **7** Tagasi jõudes ma nägin, et jõe mõlemal kaldal on väga palju puid.^a

8 Siis ta ütles mulle: „See vesi voolab idapoolsetele aladele, jookseb alla läbi Araba*^b ja suubub merre^c. Kui see merre jõuab,^c siis merevesi terveneb.

9 Kuhu tahes see vesi voolab*, seal hakkab kihama elusolendeist. Seal on palju kalu, sest see vesi voolab sinna. Merevesi terveneb ja kuhu tahes see vesi voolab, seal saab olema elu.

10 Kalamehed seisavad selle kallastel Een-Gedist^d kuni Een-Eglaimini, kus on nootade kuitatuspaigad. Selles meres on palju igasuguseid kalu, nagu on kalu Suures meres*.^e

11 Selle soised kohad ja mülkad aga ei tervene. Need jäetakse soola võimusse.^f

12 Jõe mõlemal kaldal kasvab kõiksuguseid viljapuid. Nende lehed ei närtsi ja nende vili ei lõppe. Nad kannavad vilja iga kuu, sest neid kastab pühamust voolav vesi.^g Nende vili on toiduks ja nende lehed tervendavad.”^h

13 Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova: „See on maa-ala, mille te jaotate pärandiosadeks Iisraeli 12 suguharule, kusjuures

47:8 *Võib tõlkida ka „kõrbetasandiku”. ^aSt Surnumerre. **47:9** *Sõna-sõnalt „need kaks jõge voolavad”, mis näitab, et jõgi on kaks korda suurem kui varem. **47:10** *St Vahemeres.

Joosepile läheb kaks maatükki.^a **14** Teie pärite selle, igaüks saab võrdse osa. Ma töötasin anda selle maa teie esiisadele^b ja nüüd antaksegi see maa teile pärandiks.

15 See on maa põhjapiir: piir jookseb Suurest merest mööda Hetloni teed.^c Sedadi,^d **16** Hamati,^e Beerota^f ja Sibrajimi suunas, mis on Damaskuse ja Hamati alade vahel, ning jookseb Haasar-Hattikonini, mis on Haurani piirialal.^g **17** Seega kulgeb piir merest Haasar-Eenonini^h piki Damaskuse piiri põhja pool ja piki Hamati piiri.ⁱ See on põhjapiir.

18 Idapiir jookseb Haurani ja Damaskuse vahel ning piki Jordanit Gileadi^j ja Iisraelimaa vahel. Mõõtkte ära vahemaa piirist* kuni idapoolse mereni^k. See on idapiir.

19 Lõunapiir kulgeb Taamarist kuni Meribat-Kaadese^l veteni, sealt vadini* ja Suure mereni.^m See on lõunapiir.

20 Lääne pool on piiriks Suur meri kuni Lebo-Hamati* vastas oleva kohani.ⁿ See on läänepiir.

21 Jagage see maa omavahel, Iisraeli 12 suguharu vahel. **22** Jagage see pärandiosadeks enestele ja muulastele, kes elavad teie keskel ja on teie keskel lapsi saanud. Neist saavad teile nagu sünnipärased Iisraelased. Nad saavad koos teiega pärandi Iisraeli suguharude keskel. **23** Andke muulasele pärand selle suguharu alal, kus ta elab, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

47:18 *St põhjapiirist. #St Surnumereni. 47:19 *St Egiptuse vadini. 47:20; 48:1 *Võib tõlkida ka „Hamati piiriala“.

PTK 47

a 1Mo 48:5
1Aj 5:1
Hes 48:5b 1Mo 26:3
1Mo 28:13

c Hes 48:1

d 4Mo 34:2, 8

e 4Mo 13:21

f 2Sa 8:8

g Hes 47:18

h 4Mo 34:2, 9

i Hes 48:1

j 4Mo 32:1

k 5Mo 32:51

l Hes 48:28

m 4Mo 34:2, 8

Teine veerg

PTK 48

a Jos 19:40

b 4Mo 34:2, 8

c Hes 47:15–17

d Jos 19:24

e Jos 19:32

f Jos 13:29

g Jos 17:17, 18

h Jos 18:7

i Jos 15:1
Jos 19:9

j Hes 45:1

k 4Mo 35:2
Hes 45:3, 4

l Hes 40:46

Hes 44:15

m Jer 23:11

Hes 22:26

48 Järgnevalt tuleb suguha-rude loetelu põhja poolt alates. Daani osa^a kulgeb piki Hetloni teed, mis viib Lebo-Hamati^b ja Haasar-Eenanini, piki Damaskuse piiri põhja pool, Hamati juures;^c see ulatub idapiirist läänepiirini. **2** Aase-ri osa^d piirneb Daani osaga idapiirist läänepiirini. **3** Naftali osa^e piirneb Aase-ri osaga idapiirist läänepiirini. **4** Manasse osa^f piirneb Naftali osaga idapiirist läänepiirini. **5** Efraimi osa piirneb Manasse osaga^g idapiirist läänepiirini. **6** Ruubeni osa piirneb Efraimi osaga^h idapiirist läänepiirini. **7** Juuda osa piirneb Ruubeni osagaⁱ idapiirist läänepiirini. **8** Juuda osaga piirneb idapiirist läänepiirini annetusmaa, mis te peate eraldama, ja see olgu 25000 küünart* lai.^j Selle maariba pikkus on sama kui sellega külgnevatel suguharumaa-del idapiirist läänepiirini. Selle osa sees saab olema pühamu.

9 See annetusmaa, mis te peate eraldama Jehoovale, olgu 25000 küünart pikk ja 10000 lai*. **10** See on püha annetusmaa preestritele.^k Selle mõõdud olgu: põhjakül 25000 küünart, läänekül 10000, idakül 10000 ja lõunakül 25000. Selle osa sees saab olema Jehoova pühamu. **11** See saagu pühitsetud preestritele, Saadoki poegadele,^l kes täitsid minu teenistusega seotud kohustusi ega eemaldunud minust, kui Iisraelased ja Leviidid minust eemaldusid.^m **12** Neile saagu kõige püham osa annetusmaast Leviitide maosaga kõrval.

48:8 *13 km. Arvutuse aluseks on pikk küünar. (Vt lisa B14.) 48:9 *13 km pikk ja 5,2 km lai.

13 Preestrite maa-ala kõrval saagu leviidid maa-ala, mis on 25000 küünart pikk ja 10000 küünart lai. (Selle kogupikkus on 25000 ja laius 10000.) **14** Nad ei tohi sellest parimast maosast midagi müüa, vahetada ega edasi anda, sest see on Jehoovale püha.

15 Ülejäänud maa-ala, mis on 5000 küünart lai ja asub piki 25000-küünrast piiri, olgu linna-le tavakasutuseks,^a elupaikade jaoks ja karjamaaks. Linn olgu selle osa sees.^b **16** Linna mõõdud on sellised: põhjapiir on 4500, lõunapiir 4500, idapiir 4500 ja läänepiir 4500 küünart*. **17** Linna karjamaa ulatugu põhja poole 250, lõuna poole 250, ida poole 250 ja lääne poole 250 küünart*.

18 Annetusmaaga^c külgneva ülejäänud maaosa pikkus on 10000 küünart ida pool ja 10000 lääne pool. See külgneb püha annetusmaaga ning selle saak on toiduks neile, kes on linna teenistuses. **19** Need, kes kõigist Iisraeli suguharudest on linna teenistuses, harivad seda maad.^d

20 Kogu annetusmaa on 25000-küünraste külgedega ruut. Te peate selle eraldama kui püha annetusmaa koos linna maaga.

21 Maa, mis jääb üle mõlemal pool püha annetusmaad ja linna maad, kuulugu pealikule.^e See külgneb selle 25000-küünraste annetusmaa ida- ja läänepiiriga. Pealiku maaosa kulgeb pikuti teiste maaosadega ning selle sees on püha annetusmaa ja templi pühamu.

22 Leviitide maa ja linna maa olgu pealiku maaosade vahel.

48:16 *2,3 km. 48:17 *130 m.

PTK 48

a Hes 45:6

b Hes 48:35

c Hes 45:1

d Hes 45:6

e Hes 45:7

Teine veerg

a Hes 48:8

b Jos 18:11

c Jos 19:1

d Jos 19:17

e Jos 19:10

f 1Mo 49:13

g Jos 18:7

h Hes 47:19

i 4Mo 20:13

j 1Mo 15:18

k 4Mo 34:2

l Hes 47:13

m Hes 48:16

n Jer 3:17
Jl 3:21
Sak 2:10

Pealikule kuuluv maa jääb Juuda piiri^a ja Benjamini piiri vahele.

23 Ülejäänud suguharude vahel jaotub maa järgmiselt. Benjamini osa on idapiirist läänepiirini.^b **24** Siimeoni osa piirneb Benjamini osaga^c idapiirist läänepiirini. **25** Issaskari osa^d piirneb Siimeoni osaga idapiirist läänepiirini. **26** Sebuloni osa piirneb Issaskari osaga^e idapiirist läänepiirini.^f **27** Gaadi osa piirneb Sebuloni osaga^g idapiirist läänepiirini. **28** Lõunapiir kulgeb mööda Gaadi piiri Taamarist^h kuni Meribat-Kaadesseⁱ veteni, vadini^{*j} ja Suure mereni^z.

29 See on maa, mille te peate Iisraeli suguharudele pärandiosadeks jagama,^k ja need on nende osad,^l lausub kõrgeim valitseja Jehoova.

30 Järgmised on linna väljapääsud. Põhjakülje pikkus on 4500 küünart.^m

31 Linna väravatel on Iisraeli suguharude nimed. Kolm väravat on põhja pool: üks Ruubeni, üks Juuda ja üks Leevi värav.

32 Idakülge on 4500 küünart pikk ja seal on kolm väravat: üks Joosepi, üks Benjamini ja üks Daani värav.

33 Lõunakülge on 4500 küünart ja seal on kolm väravat: üks Siimeoni, üks Issaskari ja üks Sebuloni värav.

34 Läänekülge on 4500 küünart pikk ja seal on kolm väravat: üks Gaadi, üks Aaseri ja üks Naftali värav.

35 Linna ümbermõõt on 18000 küünart ja sellest päevast alates on linna nimeks Jehoova On Seal.ⁿ

48:28 *St Egiptuse vadini. ^zSt Vaheimereni.

TAANIEL

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Babüloonlased piiravad Jeruusalemma (1, 2)
Eriväljaõpe noortele kuningasoost vangidele (3–5)
Nelja heebrealase ustavus pannakse proovile (6–21)
- 2 Kuningas Nebukadnetsar näeb rahutuks tegevat unenägu (1–4)
Ükski tark ei suuda unenägu seletada (5–13)
Taaniel palub Jumalalt abi (14–18)
Jumala ülistamine saladuse paljastamise eest (19–23)
Taaniel jutustab kuningale unenäo (24–35)
Unenäo seletus (36–45)
Kuningriiki sümboliseeriv kivi purustab kuju (44, 45)
Kuningas austab Taanieli (46–49)
- 3 Kuningas Nebukadnetsari kuldkuju (1–7)
Käsk kummardada kuju (4–6)
Kolme heebrealast süüdistatakse allumatuses (8–18)
„Me ei teeni sinu jumalaid” (18)
Visatakse lõomavasse ahju (19–23)
Imeline pääsemine tulest (24–27)
Kuningas ülistab heebrealaste Jumalat (28–30)
- 4 Kuningas Nebukadnetsar tunnustab Jumala ülemvõimu (1–3)
Kuninga unenägu puust (4–18)
Seitse aega käigu langenud puust üle (16)
Jumal valitseb inimkonna üle (17)
Taaniel seletab unenäo (19–27)
Esimene täitumine on seotud kuningaga (28–36)
Kuningas on hullumeelne seitse aega (32, 33)
Kuningas ülistab taeva Jumalat (37)
- 5 Kuningas Belsatsari pidusöök (1–4)
Kiri seinal (5–12)
Taaniel seletab kirja (13–25)
Selgitus: Babülon langeb (26–31)
- 6 Pärsia ametnike vandenõu Taanieli vastu (1–9)
Taaniel jätkab palvetamist (10–15)
Taaniel visatakse lõvide auku (16–24)
Kuningas Dareios austab Taanieli Jumalat (25–28)
- 7 Nägemus neljast metsalisest (1–8)
Tõuseb väike ülbe sarv (8)
Elatanu mõistab kohut (9–14)
Inimesepoeg saab kuningaks (13, 14)
Taaniel saab nägemuse kohta selgituse (15–28)
Neli metsalist on neli kuningat (17)
Pühad saavad kuningriigi (18)
Tõusevad kümme sarve ehk kuningat (24)
- 8 Nägemus jäärast ja sikust (1–14)
Väike sarv ülistab end (9–12)
Kuni möödub 2300 öhtut ja hommikut (14)
Gabriel seletab nägemuse (15–27)
Jäära ja siku tähendus (20, 21)
Tõuseb karmi näoga kuningas (23–25)
- 9 Taaniel tunnistab patte (1–19)
70 aastat varemeis (2)
Gabriel tuleb Taanieli juurde (20–23)
Ennustus 70 prohvetliku nädala kohta (24–27)
Messias ilmub pärast 69 nädalat (25)
Messias tapetakse (26)
Linn ja püha paik laastatakse (26)
- 10 Taanieli juurde tuleb Jumala käskjalg (1–21)
Miikael aitab inglit (13)
- 11 Pärsia ja Kreeka kuningad (1–4)
Lõuna kuningas ja põhja kuningas (5–45)
Tõuseb maksunõudja (20)
Lepingu juht murtakse (22)

Austatakse kindluste jumalat (38)
Põhja kuningas ja lõuna kuningas
tõuklevad (40)
Rahutuks tegevad teated idast
ja põhjast (44)

12 Lõpuaeg ja aeg pärast seda (1–13)
Tõuseb Miikael (1)
Taiplikud säravad kirkalt (3)
Tõest arusaamine süveneb (4)
Taaniel saab kätte oma liisuosa (13)

1 Juuda kuninga Joojakimi^a kolmandal valitsusaastal tuli Babüloni kuningas Nebukadnetsar Jeruusalemma alla ja piiras selle ümber.^b **2** Jehoova andis tema kätte Juuda kuninga Joojakimi,^c samuti osa Jumala koja riistu. Tema viis need Sinearimaale^{*d} oma jumala kotta ning pani riistad oma jumala varakambrisse.^e

3 Siis käskis kuningas oma õukonnaametnike ülema Aspenast, et see tooks ta juurde iisraellasi, ka kuningate ja ülikute järeltulijaid.^f **4** Need pidid olema ilma ühegi keha veata, hea väljanägemisega, targad, taibukad ja arukad noored^{*,g}, kes oleksid kõlblikud teenima kuningapalees. Neile pidi õpetatama kaldealaste kirja ja keelt. **5** Kuningas määras neile igapäevase osa kuninglikest hõrgutistest ja veinist, mida ta jõi. Neid tuli õpetada^{*} kolm aastat ja pärast seda pidid nad astuma kuninga teenistusse.

6 Nende hulgas olid mõned Juuda suguharust: Taaniel,^{*,h} Hananja,^{*,i} Miisael[^] ja Asarja^{^,j}. **7** Õukonnaametnike ülem an-

1:2 *St Babüloonia. 1:4 *Sõna-sõnalt „lapsed”. 1:5 *Teine võimalik tähendus: „toita”. 1:6 *Nimi Taaniel tähendab „Jumal on minu kohtumõistja”. [†]Nimi Hananja tähendab „Jehoova on olnud armuline”. [^]Nimi Miisael võib tähendada „Kes on nagu Jumal?”. [®]Nimi Asarja tähendab „Jehoova on aidanud”.

PTK 1

a 2Aj 36:4
Jer 22:18, 19
Jer 36:30

b 5Mo 28:
49, 50
2Ku 24:1
2Aj 36:5, 6

c Jes 42:24

d 1Mo 10:9, 10

e 2Aj 36:7
Esr 1:7

f 2Ku 20:16, 18

g Tn 1:17, 20
Tn 5:11, 12

h Tn 2:48
Tn 5:13, 29

i Tn 2:17, 18

Teine veerg

a Tn 4:8
Tn 5:12

b Tn 2:49
Tn 3:12, 28

c 1Ku 8:49, 50
L 106:44, 46

dis neile uued nimed^{*}: Taanielile pani ta nimeks Beltsassar,^a Hananjale Sadrak, Miisaelile Meesak ja Asarjale Abednego.^b

8 Taaniel otsustas oma südames mitte rüvetada end kuninga hõrgutistega ega tema veiniga. Seepärast palus ta õukonnaametnike ülemalt luba end sel viisil mitte rüvetada. **9** Jumal lasi Taanielil õukonnaametnike ülema silmis armu ja poolehoidu leida.^c **10** Kuid õukonnaametnike ülem ütles Taanielile: „Ma kardan oma isandat kuningat, kes on teie söögi ja joogi määranud. Mis siis, kui ta näeb teid olevat kehvema väljanägemisega, kui on teised teievanused? Ma jääksin teie pärast kuninga ees süüdi.” **11** Siis Taaniel ütles järelevaatajale, kelle õukonnaametnike ülem oli pannud Taanieli, Hananja, Miisaeli ja Asarja eest hoolitsema: **12** „Palun tee oma sulastega kümme päeva proovi. Meile antagu söögiks taimetoitu ja joo-giks vett. **13** Pärast seda võrdle meie välimust nende noorte välimusega, kes söövad kuninga hõrgutisi, ning otsusta siis nähtu põhjal, mida oma sulastega teha.”

14 Järelevaataja nõustus nende ettepanekuga ja tegi nendega

1:7 *St babüloonia nimed.

kümme päeva proovi. **15** Kümne päeva pärast nägid nad välja paremad ja tervemad kui need noored, kes söid kuninga hõrgutisi. **16** Nii ei pakkunudki järelvaataja neile enam hõrgutisi ega veini, vaid andis neile taimetoitu. **17** Jumal andis neile neljale noorele teadmisi ja head arusaamist igasugustest tekstidest ja tarkustest, aga Taanielile veel ka arusaamist kõiksugustest nägemustest ja unenägudest.^a

18 Kui sai täis aeg, mille järele kuningas oli käskinud nad enda ette tuua,^b viis õukonnaametnike ülem nad Nebukadnetsari ette. **19** Kuningas rääkis kõigi nendega ja ei leidnud nende hulgast kedagi, kes oleks olnud Taanieli, Hananja, Miisaeli ja Asarja sarnane.^c Nii jäid nad kuninga teenistusse. **20** Igas tarkust ja arusaamist nõudvas asjas, mille kohta kuningas neilt küsis, leidis ta nad olevat kümme korda paremad kõigist nõidpreestritest ja posijatest^d terves kuningriigis. **21** Taaniel jäi sinna kuningas Kyrose* esimese aastani.^e

2 Oma teisel valitsusaastal nägi Nebukadnetsar mitu unenägu, mis tegid ta nii rahutuks,^f et ta ei saanud enam magada. **2** Siis käskis kuningas kutsuda nõidpreestrid, posijad, nõiad ja kaldealased*, et need jutustaksid talle tema unenäod. Need tulidki ja astusid kuninga ette.^g **3** Kuningas ütles neile: „Ma nägin und ja olen rahutu, sest ma tahan teada, mis unenägu see oli.” **4** Kaldeala-

1:21 *Kyros II ehk Kyros Suur. 2:2 *Kaldealaste all mõeldakse siin osavate enustajate ja astroloogide rühma.

PTK 1

a Tn 1:20
Tn 4:9
Tn 5:11, 12

b Tn 1:5

c Tn 1:3, 6

d Tn 2:2
Tn 4:7
Tn 5:8

e Tn 6:28
Tn 10:1

PTK 2

f Tn 4:4, 5

g Tn 4:6, 7
Tn 5:7, 8

Teine veerg

a 2Ku 18:26
Esr 4:7
Jes 36:11

b Tn 2:48
Tn 5:16, 29

sed vastasid kuningale aramea keeles*^a „Kuningas elagu iga-vesti! Räägi oma sulastele, mis und sa nägid, siis me seletame selle sulle ära.”

5 Kuningas vastas kaldealastele: „Minu otsus on lõplik: kui te mulle mu unenägu ja selle tähendust teada ei anna, siis raiutakse teid tükkideks ning teie majadest tehakse avalikud käimlad*.” **6** Kui te aga teete unenäo ja selle tähenduse mulle teatavaks, siis saate minult kingitusi ja tasu ning teile saab osaks suur au.^b Niisiis jutustage mulle unenägu ja seletage see ära.”

7 Nad vastasid teist korda: „Kuningas rääkigu oma sulastele see unenägu ja me seletame selle ära.”

8 Kuningas ütles: „Ma saan aru, et te tahate aega võita, kuna te näete, et mu otsus on lõplik. **9** Kui te mu unenägu mulle teada ei anna, on teie kõigi jaoks vaid üks karistus. Te olete võtnud nõuks mulle valitada ja mind petta, kuni olukord muutub. Jutustage nüüd mulle see unenägu, siis ma tean, et te suudate seda ka seletada.”

10 Kaldealased laususid kuningale: „Maa peal pole inimest, kes suudaks teha seda, mida kuningas nõuab, ja ükski vägev kuningas ega valitseja pole nõudnud midagi sellist üheltki nõidpreestriilt, posijalt ega kaldealaselt. **11** Kuningas küsib rasket asja. Seda ei suuda kuningale avaldada mitte keegi peale jumalate, kes aga ei ela surelike juures.”

2:4 *Taanieli 2:4b–7:28 kirjutati aramea keeles. 2:5 *Teine võimalik tähendus: „prigimäed”, „sõnnikuhunnikud”.

12 Seepeale haaras kuningat pöörane raev ning ta andis käsu kõik Babüloni targad hukata.^a **13** Kui käsk oli antud ja oldi valmis tarku tapma, siis otsiti ka Taanieli ja tema sõpru, et nemadki tappa.

14 Siis rääkis Taaniel arukalt ja ettevaatlikult kuninga ihukaitsesepealiku Arjokiga, kes oli minemas Babüloni tarku tapma.

15 Ta küsis kuninga ametnikult Arjokilt: „Miks on kuningas andnud nii karmi käsu?” ja Arjok selgitas Taanielile olukorda.^b

16 Seepeale läks Taaniel ning palus kuningalt, et talle antaks aega, nii et ta saaks unenäo kuningale ära seletada.

17 Pärast seda läks Taaniel oma majja ning andis oma sõpradele Hananjale, Miisaelile ja Asarjale olukorrast teada.

18 Ta palus neil taeva Jumalalt halastust paluda, et Jumal avaldaks neile selle saladuse, nii et Taanieli ja tema sõpru ei hukataks koos teiste Babüloni tarkadega.

19 Siis ilmutati see saladus Taanielile öösel nägemuses^c ja Taaniel ülistas selle eest taeva Jumalat. **20** Taaniel ütles:

„Jumala nimi olgu kiidetud läbi igaviku, sest üksnes tema on tark ja vägev!^d

21 Tema muudab aegu ja ajajärke,^e tagandab kuningaid ja tõstab kuningaid,^f annab tarkust tarkadele ja teadmisi taibukaile.^g

22 Tema paljastab sügavused ja selle, mis on varjatud,^h tema teab, mis on pimeduses,ⁱ tema juures elab valgus.^j

PTK 2

a Tn 2:24

b Tn 2:9

c Tn 2:28

d 1Aj 29:11
II 12:13
L 147:5
Jer 32:17-19

e Ap 1:7

f 1Sa 2:7, 8
L 75:7
Jer 27:5
Tn 4:17g Öp 2:6
Kog 2:26
Jk 1:5h Jer 33:3
1Ko 2:10i L 139:12
Heb 4:13j L 36:9
L 112:4

Teine veerg

a Tn 1:17
Tn 2:28

b Tn 2:12, 14

c Tn 1:3, 6

d Tn 1:7

e 1Mo 41:15

f Tn 2:10, 11

g 1Mo 40:8
Tn 1:17

23 Sind, mu esiisade Jumal, ma ülistan ja kiidan, sest sina oled andnud mulle tarkust ja jõudu. Sa oled mulle teada andnud, mida me sinult palusime, sa oled meile teada andnud selle, mis teeb kuningale muret.”^a

24 Siis läks Taaniel Arjoki juurde, kellele kuningas oli teinud ülesandeks Babüloni targad hukata,^b ja ütles talle: „Ära hukka ühtki Babüloni tarka. Vii mind kuningale ette, et ma võiksin kuningale tema unenäo ära seletada.”

25 Arjok viis Taanieli kiiresti kuningale ette ja ütles: „Ma olen leidnud Juuda pagendatute seast^c ühe mehe, kes oskab kuningale tema unenäo ära seletada.”

26 Kuningas küsis Taanielilt, kelle nimi oli Beltsassar:^d

„Kas sa tõesti suudad mulle mu unenäo ja selle tähenduse teatavaks teha?”^e

27 Taaniel vastas kuningale: „Seda saladust, mille kohta kuningas küsib, ei suuda kuningale ilmutada ükski tark, posija, nõidpreester ega astroloog.^f **28** Aga taevast on Jumal, kes paljastab saladusi,^g ja tema on andnud kuningas Nebukadnetsarile teada, mis viimseil päevil sünnib. Ma teen nüüd sulle teatavaks su unenäo ja nägemused, mida sa voodis nägid.

29 Sinul, oo, kuningas, tulid voodis olles pähe mõtted selle kohta, mis tulevikus toimub, ja saladuste paljastaja on andnud sulle teada, mis sünnib.

30 Mulle pole seda saladust ilmutatud mitte seetõttu, et mul oleks rohkem tarkust kui ühelgi teisel elaval, vaid seetõttu, et

selle tähendus kuningale teada anda ja et sa teaksid oma südame mõtteid.^a

31 Sina, oo, kuningas, nägid üht suurt kuju*. See kuju, tohutult suur ja erakordselt hiilgav, seisis sinu ees ja oli hirmuäratav. **32** Kuju pea oli puhast kullast,^b rind ja käsivarred olid hõbedast,^c kõht ja reied vasest,^d **33** sääred rauast^e ning labajalad osalt rauast ja osalt savist.^f **34** Sinu nähes murti üks kivi käte abita lahti. See lõi vastu kuju rauast ja savist jalgu ning purustas need.^g **35** Siis purunesid üheskoos raud, savi, vask, hõbe ja kuld ning said samasuguseks nagu aganad suvisel viljapeksuplatsil: tuul kandis nad minema, nii et neist ei leitud jälgegi. Aga kuju tabanud kivist sai suur mägi, mis täitis kogu maa.

36 Selline oli unenägu ja nüüd me seletame selle kuningale ära. **37** Sina, oo, kuningas – kuningate kuningas, kellele taeva Jumal on andnud kuningriigi,^h vägevuse, jõu ja au **38** ning kelle kätte ta on andnud inimesed, kus nad ka ei elaks, samuti metsloomad ja taeva linnud, ja kelle ta on pannud nende kõigi üle valitsemaⁱ –, sina oled see kullast pea.^j

39 Kuid sinu järel tõuseb teine kuningriik,^k sinu omast alam, seejärel veel üks kuningriik, kolmas, mis on vasest ning valitseb üle kogu maa.^l

40 Neljas kuningriik on tugev nagu raud.^m Nagu raud purustab ja pihustab kõik muu, jah, nagu raud, mis purustab,

PTK 2

a Tn 2:47

b Tn 2:37, 38
Tn 7:4c Tn 5:28
Tn 7:5
Tn 8:3, 20d Tn 2:39
Tn 7:6
Tn 8:5, 21

e Tn 7:7, 19

f Tn 2:40–42

g Tn 2:44, 45

h Jer 28:14
Tn 5:18

i Jer 27:5–7

j Tn 2:32
Tn 4:20–22k Jes 45:1
Jer 51:28, 29
Tn 5:28l Tn 7:6
Tn 8:5, 21
Tn 11:3m Tn 2:33
Tn 7:19, 23

Teine veerg

a Tn 7:7

b 1Mo 49:10
L 2:6
Mt 6:10
Lu 22:29
Joh 18:36
Ilm 11:15
Ilm 20:6c 2Sa 7:13
Jes 9:7
Tn 7:13, 14d Tn 4:17
Tn 7:27e L 2:7–9
L 110:5, 6
Ilm 19:15f Tn 4:34
Lu 1:31–33

g Tn 2:34, 35

h 1Mo 41:28
Tn 2:28i 1Mo 41:39
Tn 1:17
Tn 2:28
Tn 4:9

nii hävitab ja lõhub see need kõik.^a

41 Sa nägid, et labajalad ja varbad olid osalt pottsepa savist ja osalt rauast – see tähendab kuningriiki, mis ei ole ühtne. Siiski on sel raua tugevust, sest sa nägid, et pehme savi oli segatud rauaga. **42** Kuna varbad olid osalt rauast ja osalt savist, siis on see kuningriik osaliselt tugev ja osaliselt rabe. **43** Nagu sa nägid raua olevat segatud pehme saviga, nii segunevad nad* inimestega[#]; need aga ei püsi üksteise küljes, nagu raud ei segune saviga.

44 Nende kuningate päevil rajab taeva Jumal kuningriigi*,^b mida ei hävitata ialgi.^c Seda kuningriiki ei anta üheleegi teisele rahvale.^d See purustab ja hävitab kõik need kuningriigid,^e aga ise püsib igavesti,^f **45** just nagu sa nägid, et mäe küljest murti käte abita lahti üks kivi, mis purustas raua, vase, savi, hõbedat ja kulla.^g Vägev Jumal on andnud kuningale teada, mis tulevikus sünnib.^h See unenägu on tõsi ning selle seletus usaldusväärne.”

46 Siis langes kuningas Nebukadnetsar Taanieli ette silmili maha ja avaldas talle austust. Ta käskis anda talle kingituse ja põletada tema auks suitsutusrohtu. **47** Kuningas ütles Taanielile: „Teie Jumal on tõesti jumalate Jumal, kuningate isand ja saladuste paljastaja, sest sina suutsid selle saladuse paljastada.”ⁱ **48** Seejärel

2:43 *Möeldakse ilmselt seda, mida sümboliseerib raud. [#]St lihtinimestega. **2:44** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse”.

ülendas kuningas Taanieli ja andis talle palju kalleid kingitusi ning pani ta kogu Babüloni halduspiirkonna valitsejaks^a ning kõigi Babüloni tarkade ülemaks. **49** Taanieli palvel määras kuningas Sadraki, Meesaki ja Abednego^b Babüloni halduspiirkonna asevalitsejateks, aga Taaniel ise jäi teenima kuninga õukonda.

3 Kuningas Nebukadnetsar tegi kuldkuju, mille kõrgus oli 60 küünart ja laius 6 küünart*. Ta püstitas selle Duura tasandikule Babüloni halduspiirkonda. **2** Siis lasi kuningas Nebukadnetsar kutsuda kokku satraabid*, ülemad, maavalitsejad, nõunikud, varahoidjad, kohtunikud, korrakaitseametnikud ja kõik halduspiirkondade valitsejad, et nad tuleksid selle kuju sissepühitsemisele, mille kuningas Nebukadnetsar oli püstitanud.

3 Siis kogunesidki satraabid, ülemad, maavalitsejad, nõunikud, varahoidjad, kohtunikud, korrakaitseametnikud ja kõik halduspiirkondade valitsejad kuningas Nebukadnetsari püstitatud kuju sissepühitsemisele. Nad seisid Nebukadnetsari püstitatud kuju ette. **4** Teadete kuulutaja hüüdis valjusti: „Teile, eri rahvastest, hõimudest ja keeltest inimestele, on selline käsk. **5** Kui te kuulete sarve-, vilepilli-, tsitri-, harfi-, psalteeriumi-, torupilli- ja teiste muusikariistade häält, siis peate maha heitma ja kummardama kuldkuju, mille kuningas Nebukadnetsar on püstita-

3:1 *27 m kõrge ja 2,7 m lai. (Vt liisa B14.) 3:2 *Halduspiirkonna kõrgeima valitseja nimetus.

PTK 2

a Tn 2:6
Tn 5:16, 29

b Tn 1:7

Teine veerg

PTK 3

a Jer 29:22

b Tn 3:4–6

c Tn 1:7
Tn 2:49

d Jes 46:1
Jer 50:2
Tn 2:47

nud. **6** Kes maha ei heida ega kummarda, see visatakse otsekohe lõõmavasse ahju.”^a **7** Niipea kui kostis sarve-, vilepilli-, tsitri-, harfi-, psalteeriumi-, torupilli- ja teiste muusikariistade hääl, heitsid kõik eri rahvastest, hõimudest ja keeltest inimesed maha ning kummardasid kuldkuju, mille kuningas Nebukadnetsar oli püstitanud.

8 Siis astusid ette mõned kaldealased ja süüdistasid juute. **9** Nad ütlesid kuningas Nebukadnetsarile: „Kuningas elagu igavesti! **10** Oo, kuningas, sa andsid käsu, et iga inimene, kes kuuleb sarve-, vilepilli-, tsitri-, harfi-, psalteeriumi-, torupilli- ja teiste muusikariistade häält, peab heitma maha ja kummardama kuldkuju **11** ja et igaüks, kes ei heida maha ega kummarda seda, tuleb visata lõõmavasse ahju.”^b **12** Aga siin on mõned juudid, kelle sa oled määranud Babüloni halduspiirkonda valitsema, nimelt Sadrak, Meesak ja Abednego.^c Need mehed ei hooli sinust, oo, kuningas. Nad ei teeni sinu jumalaid ja nad keelduvad kummardamast sinu püstitatud kuldkuju.”

13 Siis käskis Nebukadnetsar, täis pöörast raevu, tuua Sadraki, Meesaki ja Abednego. Need mehed toodigi kuninga ette. **14** Nebukadnetsar ütles neile: „Sadrak, Meesak ja Abednego, kas see on tõesti nii, et te ei teeni minu jumalaid^d ja keeldute kummardamast minu püstitatud kuldkuju? **15** Kui te nüüd kuulete sarve-, vilepilli-, tsitri-, harfi-, psalteeriumi-, torupilli- ja teiste muusikariistade häält ning heidate maha ja

kummardate kuldkuju, siis on hästi. Aga kui te keeldute seda kummardamast, visatakse teid otsekohe lõõmavasse ahju. Ja kes oleks siis see jumal, kes päästaks teid minu käest?"^a

16 Sadrak, Meesak ja Abednego vastasid kuningale: „Oo, Nebukadnetsar, selles asjas poleks meil tarvis sulle midagi kosta. **17** Kui see nii peab olema, võib meie Jumal, keda me teenime, päästa meid lõõmavast ahjust ja sinu käest, oo, kuningas.“^b **18** Aga kui ta ka ei päästa, siis olgu sulle teada, oo, kuningas, et me ei tee niu sinu jumalaid ega kummarda kuldkuju, mille sa oled püstitanud.“^c

19 Seepeale sai Nebukadnetsar Sadraki, Meesaki ja Abednego peale nii vihaseks, et ta näoilme muutus*. Ta andis korralduse kütta ahi seitse korda kuumemaks kui tavaliselt. **20** Seejärel käskis ta mõnimgaid tugevaid mehi oma sõjaväest Sadrak, Meesak ja Abednego kinni siduda ning lõõmavasse ahju visata.

21 Nad seotigi kinni, nagu nad olid, ühes kuubede, mütside ja kõigi muude riietega, ning visati lõõmavasse ahju. **22** Kuna kuningas oli andnud karmi käsu ja ahi oli erakordselt kuum, tapsid tuleleegid need mehed, kes Sadraki, Meesaki ja Abednego sinna viisid. **23** Aga need kolm, Sadrak, Meesak ja Abednego, langesid kinniseotuna lõõmavasse ahju.

24 Siis kuningas Nebukadnetsar kokkus, tõusis kähku

3:19 *Võib tõlkida ka „tema suhtumine neisse muutus täielikult“.

PTK 3

a 2Mo 5:2
2Aj 32:15
Jes 36:4, 20

b 1Sa 17:37
L 27:1
Jes 12:2
Tn 6:27

c 2Mo 20:5
Ap 5:29

Teine veerg

a Tn 2:47

b Tn 3:2

c Heb 11:33, 34

d Tn 2:47
Tn 4:34

e Tn 3:15

f Tn 4:35
Tn 6:26, 27

püsti ja ütles oma kõrgetele ametnikele: „Kas neid mehi polnud mitte kolm, kelle me seotuna tulle viskasime?“ Nad vastasid kuningale: „Jah, oo, kuningas.“ **25** Ta ütles: „Aga ma näen tules nelja meest vabalt ringi kõndimas ja neil pole midagi viga ning neljas näeb välja nagu jumalate poeg.“

26 Nebukadnetsar läks lõõmava ahju ukse juurde ja hüüdis: „Sadrak, Meesak ja Abednego, kõrgeima Jumala^a teenijad, astuge välja ja tulge siia!“ Sadrak, Meesak ja Abednego astusidki tulest välja. **27** Siis satraabid, ülemad, maavalitsejad ja kuninga kõrged ametnikud, kes olid kokku tulnud,^b nägid, et tuli polnud nendele meestele mingit kahju teinud,^c ükski juuksekarv nende peas polnud kõrbenud, ka nende riided olid terved ning neil polnud isegi kõrbelõhna küljes.

28 Nebukadnetsar kuulutas: „Ülistatud olgu Sadraki, Meesaki ja Abednego Jumal,^d kes saatis oma inglgi ja päästis oma teenijad! Nad lootsid tema peale ega kuuletunud kuninga käsule, vaid olid valmis pigem surema kui teenima ja kummardama ühtki jumalat peale nende oma Jumala.“^e **29** See pärast annan ma käsu, et kui mõni inimene mistahes rahvast, hõimust või keelest ütleb midagi halba Sadraki, Meesaki ja Abednego Jumala kohta, siis tuleb ta tükkideks raiuda ja tema majast tuleb teha avalik käimla*, sest pole ühtki teist jumalat, kes suudaks päästa nii nagu tema.“^f

3:29 *Teine võimalik tähendus: „prügimägi“, „sõnnikuhunnik“.

30 Siis kuningas ülendas Sadraki, Meesaki ja Abednego* Babüloni halduspiirkonnas.^a

4 „Kuningas Nebukadnetsari teadaanne kõigist rahvastest, hõimudest ja keeltest inimestele, kes elavad kogu maa peal. Teie rahu olgu suur! **2** Mul on hea meel teada anda, milliseid tunnustähti ja imesid on kõrgeim Jumal mulle teinud. **3** Kui võimsad on tema tunnustähed ja kui vägevad tema ime-teod! Tema kuningriik on igavene ja tema valitsusvõim püsib põlvest põlve.^b

4 Mina, Nebukadnetsar, elasin muretult oma kojast ja nautisin elu oma palees. **5** Siis aga nägin ma und, mis ajas mulle hirmu peale. Voodis olles nägin ma kujutluspilte ja nägemusi, mis mind kohutasid.^c **6** See pärast andsin ma käsu tuua enda ette kõik Babüloni targad, et nad mu unenäo ära seletaksid.^d

7 Siis saabusid nõidpreestrid, posijad, kaldealased ja astroloogid.^e Ma jutustasin neile oma unenäo, aga nad ei osanud seda mulle ära seletada.^f **8** Viimaks tuli mu ette Taaniel, kelle nimi on Beltsassar^g minu jumala nime järgi^h ja kelles on pühade jumalate vaim.ⁱ Ma jutustasin talle oma unenäo. Ma ütlesin:

9 „Beltsassar, nõidpreestrite ülem,^j ma tean, et sinus on pühade jumalate vaim^k ja et ükski mõistatus pole sulle liiga keeruline.^l Seleta siis mulle ära mu nägemused, mis ma unenäos nägin, ja anna teada selle tähendus.

3:30 *Võib tõlkida ka „kuningas hoolitses Sadraki, Meesaki ja Abednego heakäekäigu eest”.

PTK 3

a Tn 2:49

PTK 4

b L 10:16
L 90:2
Jer 10:10

c Tn 2:1

d Tn 2:2

e Jes 47:13

f Tn 2:10, 11

g Tn 1:7

h Jes 46:1
Jer 50:2i Tn 4:18
Tn 5:11, 12j Tn 1:20
Tn 2:48k 1Mo 41:38
Tn 6:3

l Tn 1:17, 20

Teine veerg

a Tn 4:26

b Tn 4:20–22

c Tn 4:23–26

d Tn 4:31
Tn 5:18, 20

e Tn 4:32, 33

f Lu 21:24

g Tn 4:32

h Tn 4:13

i Tn 4:34

j Jes 47:13
Tn 2:27
Tn 5:8, 15

k Tn 1:7

10 Ma nägin voodis olles nägemustes, et keset maad oli üks puu.^a See oli tohutult kõrge.^b

11 Puu kasvas ja sai tugevaks, selle latv ulatus taevani ja seda oli näha maa äärteni. **12** Sel olid ilusad lehed, see kandis külluslikult vilja ning andis toitu kõigile. Selle alt otsisid varju metsloomad ja selle okstel elasid taeva linnud ning kõik elav sai sellest toitu.

13 Veel nägin ma voodis olles oma nägemustes üht vahimeest*, püha vahimeest, kes tuli taevast alla.^c **14** Ta hüüdis valjult: „Raiuge puu maha^d ja laasige sellelt oksad, raputage maha lehed ja puistake laiali viljad! Loomad põgenegu selle alt ja linnud selle okstelt!

15 Aga käänd koos juurtega jätke maa sisse, keset rohumaad, ja pange sellele ümber raud- ja vaskvõru. Seda kastku taeva kaste ja see jäägu rohumaaale loomade keskele.^e

16 Selle inimsüdamest saagu loomasüda ja seitse aega^f käigu sellest üle.^g **17** See on vahimeeste käsk,^h pühade avaldatud otsus, et elavad mõistaksid: Kõigekõrgem valitseb inimeste kuningriikide üleⁱ ja ta annab valitsusvõimu, kellele tahab, ta annab selle kõige alamale inimesele.”

18 See on unenägu, mida mina, kuningas Nebukadnetsar, nägin. Nüüd sina, Beltsassar, seleta see mulle ära, sest ükski teine tark mu kuningriigis ei suuda seda ära seletada.^j Aga sina suudad, sest sinus on pühade jumalate vaim.”

19 Siis Taaniel, kelle nimi on Beltsassar,^k sattus hetkeks

4:13 *Võib tõlkida ka „inglit”.

ärevusse ja tema mõtted hirmutasid teda.

Kuningas ütles: „Beltsassar, ärgu unenägu ja selle tähendus sind kohutagu.”

Beltsassar vastas: „Oo, mu isand, selles unenäos nähtu tabagu su vihkajaid ja selle tähendus su vaenlasi.

20 Puu, mida sa nägid, mis kasvas suureks ja tugevaks, mille latv ulatus taevani ja mida oli näha kogu maal,^a **21** millel olid ilusad lehed, mis kandis külluslikult vilja ning andis toitu kõigile, mille all elasid metsloomad ja mille okstel elusid taeva linnud,^b **22** see oled sina, oo, kuningas, sest sa oled saanud suureks ja tugevaks ning sinu vägevus on kasvanud ja ulatub taevani,^c sinu valitsusvõim maa ärteneni.^d

23 Kuningas nägi, kuidas taevast tuli alla vahimees, püha vahimees,^e kes ütles: „Raiuge puu maha ja hävitage see! Aga känd koos juurtega jätke maa sisse, keset rohumaad, kuid pange sellele ümber raud- ja vaskvõru. Seda kastku taeva kaste ja see jäägu loomade keskele, kuni seitse aega sellest üle käib.”^f **24** Siin nüüd on selletus, oo, kuningas, ja see, mis Kõigekõrgema käsul mu isandat kuningat tabab. **25** Sind aetakse ära inimeste seast ja sa hakkad elama metsloomade juures. Sa sööd rohtu nagu pullid ja sind kastab taeva kaste.^g Sinust käib üle seitse aega,^h kuni sa mõistad, et Kõigekõrgem valitseb inimeste kuningriikide üle ja ta annab valitsusvõimu, kellele tahab.ⁱ

26 Aga see, et puu känd koos juurtega kästi alles jät-

PTK 4

a Tn 4:10, 11

b Tn 4:12

c Jes 14:13, 14

d Tn 2:37, 38

e Tn 4:13
Tn 8:13f Tn 4:13-16
Lu 21:24

g Tn 4:31-33

h Tn 4:16
Lu 21:24
Ilm 12:6, 14i 1Sa 2:7, 8
II 34:24
Jer 27:5
Hes 21:26, 27
Tn 2:21
Tn 7:13, 14
Lu 1:32, 33

Teine veerg

a Tn 4:15

b 1Ku 21:29
Jl 2:14
Jn 3:8-10c Tn 4:25
Ap 12:22, 23

d Tn 4:17

e Tn 4:25

f Tn 4:16

ta,^a tähendab, et sa saad oma kuningriigis taas võimule, pärast seda kui oled mõistnud, et taevast valitseb. **27** Seepärast, oo, kuningas, olgu mu nõu-
anne sulle meelega järele. Pöördu oma pattudest ja tee seda, mis õige, pöördu ülekohtutegudest ja osuta vaestele halastust. Siis ehk jääb su heakäekäik kestma.”^b

28 Kõik see tabaski kuninga Nebukadnetsarit.

29 Kaksteist kuud hiljem oli ta jalutamas Babüloni kuningapalee katusel. **30** Kuningas ütles: „Eks see ole suur Babülon, mille ma omaenda jõu ja vägevusega olen ehitanud kuninglikuks eluasemeks ja oma ülevuse auks?”

31 Kui sõna oli alles kuninga suus, kostis taevast hääle: „Sinule, kuningas Nebukadnetsar, öeldakse: „Kuningriik on läinud sul käest” **32** ja sind aetakse inimeste seast ära. Sa hakkad elama metsloomade juures ja sööd rohtu nagu pullid. Sinust käib üle seitse aega, kuni sa mõistad, et Kõigekõrgem valitseb inimeste kuningriikide üle ja ta annab valitsusvõimu, kellele tahab.”^d

33 Sedamaid läks see sõna Nebukadnetsari kohta täide. Ta aeti inimeste seast ära, ta hakkas sööma rohtu nagu pullid ja tema keha kastis taeva kaste, ta juuksed kasvasid pikaks nagu kotkasuled ja ta küüned olid nagu linnuküüsed.^e

34 „Kui see aeg lõppes,^f vaatasin mina, Nebukadnetsar, taeva poole ja mulle tuli mõistus tagasi. Ma ülistasin Kõigekõrgemat, kiitsin ja ülistasin teda, kes elab igavesti, sest

tema valitsusvõim on igavene ja tema kuningriik püsib põlvest põlve.^a **35** Neid, kes elavad maa peal, ei tule pidada mikski. Tema toimib oma tahte kohaselt nii taevaste väehulka-de kui ka maa elanikega. Pole kedagi, kes võiks teda takistada^b või öelda talle: „Mida sa oled teinud?”^c

36 Sel ajal tuli mulle mõis-tus tagasi, samuti tulid mul-le tagasi mu kuningriigi au, mu ülevus ja hiilgus.^d Mu nõuni-kud ja ülikud soovisid minuga kokku saada. Mind pandi taas mu kuningriigi üle ja mulle anti veel enam võimu, kui mul oli ol-nud enne.

37 Nüüd mina, Nebukadnet-sar, kiidan, ülistan ja austan taeva kuningat,^e sest kõik tema teod on tõde ja tema teed on õi-ged.^f Tema võib alandada neid, kes on täis uhkust.”^g

5 Kuningas Belsatsar^h korral-das tuhandele oma ülikule suure pidusöögi ning jõi nende ees veini.ⁱ **2** Veiniuimas käs-kis Belsatsar tuua kuld- ja hõbenõud, mis tema isa* Nebukadnetsar oli toonud Jeruu-salemma templist,^j et kunin-gas, tema ülikud, liignaised ja tema muud naised saaksid neist juua. **3** Siis toodigi kuldnõud, mis olid võetud Jeruusalem-mast Jumala koja pühamust, ning kuningas, tema ülikud, liignaised ja tema muud naised jõid nende seest. **4** Nad jõid veini ning ülistasid kuld-, hõbe-, vask-, raud-, puu- ja kivijuma-laid.

5 Ühtäkki ilmusid inimkää-sõrmed, mis hakkasid kirjuta-

5:2 *Võib tõlkida ka „vanaisa”, „eel-käija”.

PTK 4

a L 10:16
Tn 4:3b li 34:24
Jes 43:13

c Jes 45:9

d Tn 4:26

e Tn 4:2, 3

f 5Mo 32:4
L 33:5g 2Mo 18:10, 11
Jk 4:6

PTK 5

h Tn 7:1
Tn 8:1i Jes 21:5
Jer 51:39j 2Ku 25:15
2Aj 36:18
Esr 1:7
Jer 52:19
Tn 1:1, 2

Teine veerg

a Jes 21:2, 3

b Tn 2:2
Tn 4:6c 1Mo 41:
39, 42
Est 8:15

d Tn 2:6, 48

e Tn 2:27
Tn 4:7

f Jes 13:1, 7

g Tn 4:8, 9

h Tn 2:47, 48

i Tn 1:7
Tn 4:8

ma kuningapalee krohvitud sei-nale lambijala lähedale, ja kun-ningas nägi kirjutavat kätt. **6** Siis kuninga pale kahvatas ja ta mõtted kohutasid teda, ta puusad värisesid^a ning põlved löid vabisedes kokku.

7 Kuningas hüüdis valjusti, et kutsutaks kokku posijad, kal-dealased ja astroloogid.^b Siis kuningas ütles Babüloni tarka-dele: „See, kes suudab seda kir-ja lugeda ja selle mulle ära se-letada, riietatakse purpurisse, talle pannakse kaela kuldkee^c ja ta saab kolmandaks valitse-jaks kuningriigis.”^d

8 Siis tulid sinna kõik kunin-ga targad, aga nad ei suutnud seda kirja lugeda ega kunin-gale ära seletada.^e **9** Kuningas Belsatsar hakkas väga kartma, tema pale kahvatas ja ta ülikud sattusid segadusse.^f

10 Kuulnud kuninga ja tema ülikute sõnu, tuli peosaali kun-ninganna* ning ütles: „Kunin-gas elagu igavesti! Su mõtted är-gu kohutagu sind ja su pale är-gu kahvatagu. **11** Sinu kun-ningriigis on mees*, kelles on pühade jumalate vaim. Su isa päevil leiti tal olevat erilist aru-saamist, arukust ja tarkust, mis oli otsekui jumalate tarkus.^g Sinu isa kuningas Nebukadnet-sar pani ta nõidpreestrite, posi-jate, kaldealaste ja astroloogide ülemaks.^h Nii tegi sinu isa, oo, kuningas, **12** sest selles me-hes, Taanielis, kelle kuningas nimetas Beltsassariks,ⁱ oli eri-line vaim ning tal oli teadmi-si ja taipu, et seletada unenä-gusid, lahendada mõistatusi ja

5:10 *Ilmselt kuninga ema. 5:11 *Võib tõlkida ka „võimekas mees”.

harutada lahti keerdküsimusi.^a Kutsutagu nüüd Taaniel ja tema seletab selle sulle ära.”

13 Taaniel toodigi kuninga ette. Kuningas küsis Taanielilt: „Kas sina oled Taaniel Juuda pagendatute hulgas,^b kelle kuningas, mu isa, tõi Juudast?^c **14** Ma olen kuulnud, et sinus on jumalate vaim^d ning et sul on erilist arusaamist, arukust ja harukordset tarkust.^e **15** Minu ette on toodud targad ja posijad, et nad loeksid seda kirja ja seletaksid selle mulle ära, kuid nad ei suuda mulle seda sõnumit seletada.^f **16** Aga sinu kohta olen ma kuulnud, et sina suudad anda seletusi^g ja harutada lah-ti keerdküsimusi. Kui sa nüüd suudad lugeda seda kirja ja selle mulle ära seletada, siis riietatakse sind purpurisse, su kaela pannakse kuldkee ja sa saad kolmandaks valitsejaks kuningriigis.”^h

17 Taaniel vastas kuningale: „Su annid jäägu sulle ja oma kingitused anna teistele. Küll aga loen ma kuningale selle kirja ette ja seletan talle selle ära. **18** Oo, kuningas, kõrgeim Jumal andis sinu isale Nebukadnetsarile kuningriigi, vägevuse, au ja ülevuse.ⁱ **19** Selle vägevuse pärast, mille Jumal talle andis, värisesid hirmust tema ees inimesed kõigist rahvastest, hõimudest ja keeltest.^j Tema tappis ja jättis elama, kelle tahtis, tema ülendas ja alandas, keda tahtis.^k **20** Aga kui ta süda läks ülbeks ja ta vaim paadus, nii et ta toimis jultunult,^l tõugati ta oma kuningriigi troonilt ja ta väärikus võeti temalt ära. **21** Ta aeti minema inimeste seast ning tema

PTK 5

a Tn 1:17, 20

Tn 6:3

b Tn 1:3, 6

Tn 2:25

c 2Ku 24:11, 14

d Tn 4:9

e Tn 1:17, 20

f Jes 47:12, 13

Tn 2:10, 11

Tn 5:8

g Tn 2:28

h Tn 2:6

Tn 5:7

i Tn 2:37, 38

j Jer 25:9

Tn 3:4, 5

Tn 4:22

k Tn 2:12

Tn 3:6, 29

l Jes 14:13, 14

Tn 4:30

Teine veerg

a Tn 4:31–35

b Jer 50:29

c Tn 5:2, 3

d L 115:4–7

Jes 46:6, 7

e L 104:29

f Tn 5:5

g Jes 13:11

Jer 25:12

Jer 27:6, 7

Jer 50:1, 2

Jer 51:11

h Esr 1:1, 2

Jes 21:2

Jes 45:1

Jer 50:9

Tn 6:28

Tn 9:1

i Tn 5:7, 16

j Jes 21:9

Jer 51:8, 31

Jer 51:39, 57

süda muutus loomasüdame sarnaseks ja ta elas metseeslite juures. Ta sõi rohtu nagu pullid ja tema keha kastis taeva kaste, kuni ta mõistis, et kõrgeim Jumal valitseb inimeste kuningriikide üle ja ta annab valitsusvõimu sellele, kellele tahab.^a

22 Aga sina, tema poeg Belsatsar, ei ole oma südames alandunud, ehkki sa seda kõike teadsid. **23** Sa oled hoopis mässanud taeva isanda vastu^b ja lasknud tuua tema koja nõud enda juurde.^c Sina ja su õlikud, liignaised ja su muud naised jõite nende seest veini ning ülistasite hõbe-, kuld-, vask-, raud-, puu- ja kivijumalaid, kes ei näe, kuule ega tea midagi.^d Aga seda Jumalat, kelle käes on su eluõhk^e ja kõik su teed, ei ole sa austanud. **24** Seepärast saatiski ta selle käe ja lasi need sõnad kirjutada.^f **25** Sõnad, mis kirjutati, on: MENE, MENE, TEKEEL ja PARSIIIN*.

26 Nende sõnade tähendus on: MENE – Jumal on ära lugenud su kuningriigi päevad ja on teinud sellele lõpu;^g

27 TEKEEL – sind on kaalukaussidel kaalutud ja leitud kerge* olevat;

28 PERES* – su kuningriik on ära jagatud ning antud meelastele ja pärlastele.”^h

29 Siis andis Belsatsar käsu ja Taaniel riietati purpurisse, talle pandi kaela kuldkee ning kuulutati, et temast saab kolmas valitseja kuningriigis.ⁱ

30 Selsamal õöl tapeti Kaldea kuningas Belsatsar^j **31** ja

5:25 *Sõna-sõnalalt „miin, miin, seekel ja poolseeklid”. 5:27 *Võib tõlkida ka „puuduliku”. 5:28 *Aramea sõna „parsiiin” ainsuse vorm.

kuningriigi sai meedlane Dareios,^a olles 62 aastat vana.

6 Dareios arvas heaks määrata kogu kuningriigi üle 120 satraapi.^b **2** Nende üle seadis ta kolm kõrget ametnikku, kellest üks oli Taaniel.^c Satraabid^d pidid neile kõigest aru andma, et kuningas ei kannataks mingit kahju. **3** Taaniel oli silmapaistvam kui teised kõrged ametnikud ja satraabid, sest temas oli eriline vaim,^e ning kuningas kavatses tõsta ta üle kogu kuningriigi.

4 Siis otsisid kõrged ametnikud ja satraabid põhjust Taanieli seoses riigiasjadega süüdistada, kuid nad ei suutnud leida ühtki põhjust tema süüdistamiseks ega leidnud midagi halba, sest ta oli usaldusväärne ning mingit hoolelust ega rikutust tema juures ei leitud. **5** Need mehed ütlesid: „Me ei leia Taanieli süüdistamiseks mingit põhjust, kui me just ei leia seda seoses tema Jumala seadusega.”^f

6 Siis läksid need kõrged ametnikud ja satraabid hulgakesi kuninga ette ja ütlesid talle: „Kuningas Dareios elagu iga-vesti! **7** Kõik kuninga ametihed, ülemad, satraabid, nõunikud ja maavalitsejad on pidanud nõu, et peaks antama välja kuninglik määrus ja jõustatama keeld, et igaüks, kes 30 päeva jooksul esitab palve mõnele jumalale või inimesele peale sinu, oo, kuningas, tuleb visata lõvide auku.^g **8** Nüüd, oo, kuningas, anna välja määrus ja kirjuta sellele alla.^h Siis ei saa seda tühistada, sest meedlaste ja pärslaste seadus on muutmatu.”ⁱ

PTK 5

a Tn 6:1
Tn 9:1

PTK 6

b Est 1:1
Tn 9:1c Tn 2:48
Tn 5:29d Esr 8:36
Est 8:9
Tn 3:2e Tn 1:17, 20
Tn 5:12

f Est 3:8

g Tn 3:6

h Est 3:12
Est 8:10i Est 1:19
Est 8:8

Teine veerg

a 1Ku 8:44, 45

b Est 8:8
Tn 6:7, 8c Tn 1:3, 6
Tn 2:25
Tn 5:13d Est 3:8
Tn 6:10e Est 8:8
Tn 6:8

9 Seepeale kirjutas kuningas Dareios sellele määrusele ja keelule alla.

10 Niipea kui Taaniel sai teada, et sellisele määrusele on alla kirjutatud, läks ta oma majja, mille katusekambri aknad olid avatud Jeruusalemma poole.^a Ja kolm korda päevas laskus ta põlvili ning palvetas ja kiitis oma Jumalat, nagu ta seda alati oli teinud. **11** Siis tormasid need mehed sisse ning leidsid Taanieli oma Jumalat palumas ja temalt soosingut anumas.

12 Seejärel läksid nad kuninga juurde ja tuletasid talle meelde kuninglikku keeldu: „Kas sa mitte ei kirjutanud alla keelule, et igaüks, kes 30 päeva jooksul esitab palve mõnele jumalale või inimesele peale sinu, oo, kuningas, tuleb visata lõvide auku?” Kuningas vastas: „See asi on täiesti kindel, sest meedlaste ja pärslaste seadus on muutmatu.”^b **13** Otsekohe ütlesid nad kuningale: „Taaniel, kes on Juuda pagendatute hulgast,^c ei hooli sinust, oo, kuningas, ega keelust, millele sa alla kirjutasid, vaid ta palvetab kolm korda päevas.”^d

14 See jutt pani kuninga väga muretsema ja ta püüdis välja mõelda, kuidas saaks Taanieli päästa. Kuni päikeseloojanguni nägi ta tema päästmiseks palju vaeva. **15** Lõpuks läksid need mehed üheskoos kuninga juurde ja ütlesid: „Pane tähele, oo, kuningas, et meedlaste ja pärslaste seaduse järgi ei saa muuta ühtki keeldu ega määrust, mille kuningas on välja andnud.”^e

16 Siis andis kuningas käsu ning Taaniel toodi ja visati

lõvide auku.^a Kuningas ütles Taanielile: „Sinu Jumal, keda sa lakkamata teenid, päästab su.” **17** Seejärel toodi kivi, asetati augu suu ette ning kuningas pitseeris selle enda pitsersõrmuse ja ülikute pitsersõrmusega, et Taanieli asjas midagi ei muudetak.

18 Pärast seda läks kuningas paleesse. Ta veetis öö paastudes, keeldus igasugusest meelelahutusest* ja ta ei saanud und. **19** Koidu puhkedes tõusis kuningas üles ja kiirustas lõvide augu juurde. **20** Kui ta augu juurde jõudis, hüüdis ta kurvalt Taanieli. Ta küsis Taanielilt: „Taaniel, elava Jumala sulane, kas sinu Jumal, keda sa lakkamata teenid, on suutnud sind lõvide käest päästa?” **21** Sedamaid vastas Taaniel kuningale: „Kuningas elagu igavesti! **22** Minu Jumal saatis oma ingli ja sulges lõvide suu.^b Nad ei teinud mulle viga,^c sest mind leiti tema ees süüta olevat. Ka sinule, oo, kuningas, pole ma midagi halba teinud.”

23 Kuningas rõõmustas väga ja käskis Taanieli august välja tõsta. Taaniel tõstetigi august välja ning tal polnud vähimatki kriimu, sest ta oli lootnud oma Jumala peale.^d

24 Siis andis kuningas käsu tuua need mehed, kes olid Taanieli süüdistanud, ning nad viisati lõvide auku koos oma poegade ja naistega. Nad ei jõudnud veel augu põhjagi, kui lõvid neile kallale kargasid ja nende luud murdsid.^e

25 Siis kirjutas kuningas Dareios kõigist rahvastest, hõimudest ja keeltest inimestele, kes

6:18 *Teine võimalik tähendus: „tema juurde ei toodud muusikuid”.

PTK 6

- a Tn 6:7
Heb 11:32, 33
b 1Sa 17:37
Heb 11:32, 33
c L 34:7
L 118:5
Tn 3:28
d L 37:40
Õp 18:10
Tn 3:26, 27
e Est 7:10

Teine veerg

- a Est 8:9
Tn 4:1
b Tn 3:29
c Tn 4:34
d Tn 3:28
e Jer 32:20
Tn 4:3
f Tn 5:31
Tn 6:1, 2
g 2Aj 36:22, 23
Esr 1:1, 2
Jes 44:28

PTK 7

- h Tn 5:1, 30
i Tn 2:19
Tn 8:1
j Jes 30:8
Hab 2:2
Ilm 1:11
k Jes 57:20
Ilm 17:15
l Tn 7:17
m Tn 2:37, 38
n 5Mo 28:
49, 50
Jer 48:40
Nu 4:19
Hab 1:8
o Tn 2:39
Tn 5:28
Tn 8:3, 20
p Jes 13:17, 18
Tn 11:2
q Tn 2:39
Tn 8:5
Tn 11:3
r Tn 8:8
Tn 11:4

maa peal elased:^a „Teie rahu olgu suur! **26** Ma annan korralduse, et kõikjal mu kuningriigis tuleb hirmust väriseda Taanieli Jumala ees,^b sest tema on elav Jumal ja ta püsib igavesti. Tema kuningriiki ei hävitata iial ja tema valitsusvõim on jääv.^c **27** Tema päästab^d ja vabastab, teeb tunnustähti ja imeid nii taevas kui ka maa peal.^e Tema päästis Taanieli lõvide küsist.”

28 Ja Taanielil oli Dareiose^f kuningriigis ja pärslase Kyrose^g kuningriigis hea elu.

7 Babüloni kungina Belsatsari^h esimesel aastal nägi Taaniel voodis olles und ja nägemusi.ⁱ Ta kirjutas oma unenäo üles,^j pani kõik põhjalikult kirja. **2** Taaniel ütles:

„Ma nägin öösel nägemustes nelja taevatuult, mis panid möllama tohtu suure mere.^k

3 Merest tuli välja neli hiiglaslikku metsalist,^l kõik erinevad.

4 Esimene oli nagu lõvi^m ja tal olid kotka tiivad.ⁿ Ma nägin, kuidas temalt tiivad ära rebiti. Ta tõsteti maast üles, pandi seisma kahele jalale nagu inimene ja talle anti inimsüda.

5 Siis ma nägin teist metsalist, kes oli nagu karu.^o Ta üks pool tõsteti üles ja tal oli suus hammaste vahel kolm ribi. Talle öeldi: „Tõuse, söö palju liha!”^p

6 Pärast seda nägin ma veel üht metsalist, kes oli nagu leopard,^q aga ta seljal oli neli tiiba, mis olid otsekui linnutiivad. Sel metsalisel oli neli pead^r ja talle anti valitsusvõim.

7 Seejärel nägin ma öistes nägemustes neljandat metsalist – hirmuäratavat, kohutavat ja erakordselt tugevat. Tal olid suured raudhambad. Ta õgis ja

purustas ning trampis ülejäägi jalge alla.^a See metsaline erines kõigist eelmistest ja tal oli kümme sarve. **8** Kui ma silmitse sin tema sarvi, tõusis nende vahelt veel üks sarv, väike sarv,^b ja selle eest tõmmati välja kolm esimestest sarvedest. Sel sarvel olid silmad otsekui inimese silmad ja suu, mis rääkis ülbelt*.^c

9 Ma nägin, kuidas troonid seati paika ja Elatanu^d võttis istet.^e Tema riided olid valged nagu lumi^f ja tema juuksed nagu puhas vill. Tema trooniks olid tuleleegid, selle rattaiks oli põlev tuli.^g **10** Tema juurest voolas välja tulejõgi.^h Tuhat korda tuhat teenisid teda ja kümme tuhat korda kümme tuhat seisid tema ees.ⁱ Kohus^j võttis istet ja raamatud avati.

11 Ma vaatasin edasi, sest minuni kostsid ülbed sõnad, mida sarv rääkis.^k Ma nägin, kuidas see metsaline tapeti ning tema keha põlevasse tulle heideti ja hävitati. **12** Aga teistelt metsalistelt^l võeti nende valitsusvõim ära ning nende eluiga pikendati mingi aja võrra.

13 Ma nägin õistes nägemustes, et taeva pilvedega tuli keegi inimesepoja*^m sarnane. Ta sai loa minna Elatanuⁿ juurde ja ta viidi tema ette. **14** Talle anti valitsus,^o au^p ja kuningriik*, et kõigist rahvastest, hõimudest ja keeltest inimesed teda teeniks.^q Tema valitsus on igavene, sellele ei tule lõppu, tema kuningriiki ei hävitata.^r

15 Minu, Taanieli vaim oli rahutu, sest mu nägemused ko-

PTK 7

- a Tn 2:40
Tn 7:19
b Tn 7:24
c Tn 7:20
Ilm 13:5
d L 90:2
Tn 7:13, 22
Hab 1:12
e Jes 6:1, 2
Ilm 4:2, 3
f L 104:1, 2
g 5Mo 9:3
Heb 12:29
h L 50:3
L 97:3
i 5Mo 33:2
1Ku 22:19
L 68:17
Heb 12:22
Ju 14
Ilm 5:11
j 1Sa 2:10
L 50:6
k Tn 7:8, 25
l Tn 7:3
m Mt 24:30
Lu 21:27
Joh 3:13
Ap 7:56
Ilm 14:14
n L 90:2
Tn 7:9, 22
Hab 1:12
o L 2:6
L 110:1, 2
Mt 28:18
1Ko 15:25
Ef 1:22
Ilm 3:21
p Flp 2:9–11
q 1Mo 49:10
r L 45:6
Jes 9:6, 7
Tn 2:44
Lu 1:32, 33
Ilm 11:15

Teine veerg

- a Tn 8:27
b Tn 7:3
c Tn 2:39, 40
d Tn 7:25, 27
e Tn 7:21, 22
Mt 19:28
Lu 22:29
2Ti 2:12
Ilm 3:21
Ilm 5:9, 10
f Tn 2:40
Tn 7:7
g Tn 7:24
h Tn 7:8
i Tn 8:23, 24
Tn 12:7
Ilm 13:7
j L 90:2
Tn 7:9, 13
Hab 1:12
k Tn 7:18, 27
l Mt 19:28
Lu 22:29
Ilm 1:6
Ilm 3:21
Ilm 5:9, 10
Ilm 20:4
m Tn 2:40
Tn 7:7
n Tn 7:20
o Tn 7:8

hutasid mind.^a **16** Ma läksin ühe juurde, kes seal seisis, et küsida temalt, mida see kõik tähendab. Ta andiski mulle vastuse ja selgitas need asjad ära.

17 „Need neli hiiglaslikku metsalist^b on neli kuningat, kes tõusevad maa peal.^c **18** Aga Kõigevägevama pühad^d saavad kuningriigi^e ja see jääb neile alatiseks, jah, igaveseks.”

19 Siis tahtsin ma rohkem teada saada neljanda metsalise kohta, kes kõigist teistest erines. Ta oli väga hirmuäratav, raudhammaste ja vaskkünistega. Ta õgis ja purustas ning trampis ülejäägi jalge alla.^f

20 Samuti tahtsin ma rohkem teada saada kümne sarve^g kohta ta peas ja veel selle ühe sarve kohta, mis tõusis ja mille ees kolm maha langesid,^h selle sarve kohta, millel olid silmad ja ülbelt rääkiv suu ning mis oli teistest suurem.

21 Ma nägin, kuidas seesama sarv sõdis pühadega ja oli võidukas,ⁱ **22** kuni tuli Elatanu^j ja langetati kohtuotsus Kõigevägevama pühade^k kasuks ja jõudis kätte määratud aeg, mil pühad said kuningriigi.^l

23 Ta ütles nõnda: „Neljas metsaline on neljas kuningriik, mis hakkab maa peal valitsema. See erineb kõigist teistest kuningriikidest. See õgib ära kogu maa, tramib sellel ja purustab selle.^m

24 Need kümme sarve on kümme kuningat, kes tõusevad sellest kuningriigist. Pärast neid tõuseb veel üks, kes erineb eelmistest, ning ta alandab kolme kuningat.ⁿ **25** Ta räägib Kõigevägevama vastu^o ja vaenab Kõigevägevama pühasid. Ta katvatab muuta määratud aegu

7:8 *Võib tõlkida ka „suu, mis hooples”.
7:13 *Vt „Sõnaseletusi”. 7:14 *Võib tõlkida ka „kuningavõim”.

ja seadust. Nad antakse tema kätte ajaks, kaheks ajaks ja pooleks ajaks.*^a **26** Kuid siis võtab kohus istet ning võtab temalt valitsusvõimu ära, et ta hävitada ja täielikult kaotada.^b

27 Kuningriik, valitsus ja kõigi taevaaluste kuningriikide hiilgus antakse pühale rahvale, Kõigevägevama pühadele.^c Nende kuningriik on igavene^d ning kõik valitsused teenivad neid ja kuuletuvad neile.”

28 Siin lõpeb see, mida ma nägin ja kuulsin. Mind, Taanieli, kohutasid mu mõtted nii väga, et mu pale kahvatas. Aga ma hoidsin seda kõike oma südames.”

8 Kuningas Belsatsari^e kolmandal valitsusaastal sain mina, Taaniel, veel ühe nägemuse lisaks sellele, mida ma varem olin näinud.^f **2** Ma nägin nägemust ja ma nägin, et olin Susa^g kindluses Eelami^h halduspiirkonnas. Ma nägin nägemust ja ma nägin, et olin Uulai jõe* ääres.ⁱ **3** Kui ma silmad tõstsin, siis nägin, et üks jää^j seisab jõe ääres. Tal oli kaks sarve.^j Need olid pikad, kuid üks oli teisest pikem ja see pikem tõusis hiljem.^k **4** Ma nägin jäära puskimas lääne, põhja ja lõuna poole. Ükski metsloom ei suutnud talle vastu seista ja polnud kedagi, kes oleks tema käest päästnud.^l Ta tegi, mida tahtis, ja ülistas end.

5 Ma vaatasin edasi ja nägin, kuidas üks sikk^m tuli lääne poolt läbi kogu maa, ilma et oleks maapinda puudutanud. Siku silmade vahel oli võimas sarv.ⁿ **6** Ta tuli kahe sarvega

7:25 *St kokku kolmeks ja pooleks ajaks.
8:2 *Võib tõlkida ka „kanali”.

PTK 7
a Tn 12:7
Ilm 13:5-7
b Tn 7:10, 11
c Tn 7:22
Mt 19:28
Lu 22:29
Ilm 20:4
d Ilm 11:15

PTK 8
e Tn 5:1, 30
f Tn 7:1, 15
g Neh 1:1
Est 2:8
h 1Mo 10:22
Jes 11:11
Jes 21:2
i Jes 13:17
Jer 51:11
Tn 7:5
Tn 8:20

j Est 1:1, 3
k Jes 44:28
l Jes 45:1
Jer 51:12
Tn 5:30, 31
m Tn 2:39
Tn 7:6
Tn 8:21
n Tn 11:3

Teine veerg

a Tn 8:22
Tn 11:4
b L 48:2
Tn 11:16, 45
c Tn 11:31
Tn 12:11
d Tn 12:11

jäära poole, keda ma olin näinud seismas jõe ääres, ta jooksis raevukalt tema poole.

7 Ma nägin, et ta jõudis jäära juurde ja oli täis tigidat viha. Ta löi jäära pikali ja murdis tema kaks sarve ning jäär^lal polnud jõudu talle vastu seista. Ta paiskas jäära maha ja trampis tema peal ning polnud kedagi, kes oleks jäära tema käest päästnud.

8 Siis sikk ülistas end üliväga, aga niipea kui ta oli vägevaks saanud, murdus suur sarv ning selle asemele kasvas neli võimsat sarve nelja taevatuule poole.^a

9 Ühest neist tuli veel üks sarv, väike sarv, mis kasvas väga suureks – lõuna poole, ida poole ja ilusa maa poole.^b **10** Nii suureks kasvas ta, et ulatus taevaväeni. Ta heitis mõned selle väe ja tähtede hulgast maa peale ning trampis nende peal. **11** Ta ülistas end isegi taevaväe vürsti ees, kellelt võeti ära alaliselt toodav ohver ja kelle rajatud pühamu paisati maha.^c **12** Vägi ja alaline ohver anti sarvele. See läks nii üleastumise tõttu. Ta paiskas tõe maha ja tema ettevõtmisi saatis edu.

13 Ma kuulsin, kuidas üks püha rääkis ja kuidas teine püha küsis sellelt, kes kõneles: „Kui kaua kestab see nägemus alaliselt toodavast ohvrast ja hukutavast üleastumisest^d ning püha paiga ja väe tallamisest?” **14** Ta ütles mulle: „Seni, kuni möödub 2300 öhtut ja hommikut. Püha paiga õige seisukord taastatakse.”

15 Kui mina, Taaniel, jälgisin seda nägemust ja püüdsin seda mõista, nägin ma järsku enda

ees kedagi, kellel oli mehe välimus. **16** Seejärel kuulsin ma Uulai^a keskelt inimese häält, mis hüüdis: „Gabriel,^b seleta talle see nägemus!”^c **17** Siis tuli too sinna, kus ma seisin, aga kui ta mu ligi jõudis, kohkusin ma nii, et langesin silmili maha. Ta ütles mulle: „Tea, inimesepoeg, et see nägemus käib lõpuaja kohta.”^d **18** Aga kui ta minuga rääkis, jäin ma silmili maas olles sügavalt magama. Siis ta puudutas mind ja pani mu seisma sinna, kus ma ennegi seisin.^e **19** Ta ütles: „Ma annan sulle teada, mis leiab aset kohtuotsuse täideviimise lõppjärgus, sest nägemus käib määratud aja, lõpuaja kohta.”^f

20 Kahe sarvega jää, keda sa nägid, tähendab Meedia ja Pärsia kuningaid.^g **21** Karvane sikk tähendab Kreeka kuningat^h ja suur sarv tema silmade vahel esimest kuningat.ⁱ **22** Ja et see sarv murdus ning neli tõusid selle asemele,^j tähendab, et tema rahvast tõuseb neli kuningriiki, kuid need pole nii vägevad kui tema.

23 Nende kuningriikide lõpupäevil, kui üleastujad on jõudnud oma kurjade tegudega viimse piirini, tõuseb karmi näoga kuningas, kes mõistab kahemõttelist juttu*. **24** Ta saab vägevaks, aga mitte tänu omaenda jõule. Hämmastaval moel toob ta hävingu* ning teda saadab kordaminek ja ta tegutseb tõhusalt. Ta hävitab vägevaid, samuti pühadest koosnevat rahvast.^k **25** Kavalalt kasutab ta edu saavutamiseks pettust. Ta ülistab end

8:23 *Võib tõlkida ka „kes on salasepitsustes osav”. 8:24 *Võib tõlkida ka „ta toob kohutava hävingu”.

PTK 8

- a Tn 8:2
b Lu 1:19, 26
c Tn 9:21, 22
d Tn 10:14
Tn 12:4, 9
e Tn 10:9, 10
f Tn 11:27
g Tn 7:5
Tn 8:3
Tn 11:2
h Tn 7:6
i Tn 8:5
Tn 11:3
j Tn 8:8
Tn 11:4
k Tn 7:25
Tn 8:10

Teine veerg

- a Tn 10:14
b Tn 7:28
Tn 10:16
c Tn 2:48, 49
d Tn 8:17

PTK 9

- e Tn 6:28
Tn 11:1
f Tn 5:30, 31
g Esr 1:1, 2
L 79:1
Jes 64:10
Nu 1:1
h 2Aj 36:20, 21
Jer 25:11
Jer 29:10
Sak 1:12
Sak 7:5
i Esr 8:21
j 2Mo 34:6
k 5Mo 5:9, 10
Neh 1:5
l Esr 9:6, 7
Neh 9:26, 33
L 106:6
Nu 3:42
m 2Aj 36:15, 16
Jer 7:13

oma südames ning rahuajal* hävitab ta paljud. Ta tõuseb isegi vürstide vürsti vastu, kuid ta murtakse ilma inimkäeta.

26 See, mida nägemuses räägiti õhtutest ja hommikutest, on tõsi. Sina aga hoi a see nägemus saladuses, sest see käib kauge tuleviku kohta.”^a

27 Mina, Taaniel, tundsin end seejärel kurnatuna ja olin mõne päeva haige.^b Siis ma tõusin üles ja teenisin kuningat.^c Aga ma olin nägemuse pärast vapustatud ja keegi ei mõistnud seda nägemust.^d

9 Kui Dareios,^e meedlaste soost Ahasverose poeg, oli esimest aastat kaldealaste kuningriigi kuningas,^f **2** tema valitsuse esimesel aastal, panin mina, Taaniel, raamatutes* tähele prohvet Jeremijale tulnud Jehoova sõnumit, et Jeruusalem on varemeis^g 70 aastat.^h **3** Ma pöörasin oma palge Jehoova, tõelise Jumala poole, anusin teda palves ning paastusinⁱ kotiriides ja tuhas. **4** Ma palvetasin oma Jumala Jehoova poole, tunnistasin meie patte ja ütlesin:

„Oh, Jehoova, tõeline Jumal, suur ja aukartustäratav, kes pead kinni lepingust ja osutad truud armastust^j neile, kes sind armastavad ja su kätte täidavad!^k **5** Me oleme teinud pattu, eksinud, teinud kurja ja mässanud^l ning kaldunud kõrvale su käskudest ja seadustest. **6** Me pole kuulanud sinu prohveteid,^m kes on rääkinud sinu nimel meie kuningatele, peameestele, esiisadele ja kogu maa rahvale. **7** Sinu päralt,

8:25 *Teine võimalik tähendus: „hoiata-mata”. 9:2 *St pühades raamatutes.

Jehoova, on õiglus, aga meie osa on häbi, nagu see on nüüdki, Juuda meeste, Jeruusalemma elanike ja kogu Iisraeli osa, nende, kes on ligidal ja kaugel kõigis maades, kuhu sa oled nad hajutanud, kuna nad murdid sulle truudust.^a

8 Jehoova, meie osa on häbi, meie kuningate, peameeste ja esiisade osa, sest me oleme sinu vastu pattu teinud. **9** Jehoova, meie Jumal, sa oled halastav ja andestav,^b aga meie oleme sinu vastu mässanud.^c

10 Me pole võtnud sind kuulda, meie Jumal Jehoova, ega ole toiminud su seaduste järgi, mis sa oled andnud meile oma prohveteite kaudu.^d **11** Kogu Iisrael on astunud üle sinu seadusest, nad pole võtnud kuulda su häält ja on kõrvale pöördunud. Seetõttu oled sa valanud meie peale selle vandega kinnitatud needuse, mis on kirjas Jumala teenija Moosese seaduses,^e sest me oleme sinu vastu pattu teinud. **12** Sa oled viinud täide oma sõnad, mis sa rääkisid meie ja meie valitsejate kohta,^f kes meie üle valitsetid, ning toonud meie peale suure õnnetuse. Kogu taeva all pole sündinud midagi selle sarnast, mis on tabanud Jeruusalemma.^g **13** Just nagu on kirjas Moosese seaduses, nii on tulnud meie peale kogu see õnnetus,^h ja siiski pole me anunud oma Jumalalt Jehoovalt halastust. Me pole pöördunud oma süütegudestⁱ ega ole mõistnud, et sa pead oma sõna.

14 Jehoova, sa olid valvas ja tõid meie peale õnnetuse, sest sina, meie Jumal Jehoova, oled õiglane kõigis oma tegudes, mis

PTK 9

a 3Mo 26:33
5Mo 28:41
2Ku 17:6
Jes 11:11

b 2Mo 34:6, 7
Neh 9:17
L 86:5

c Neh 9:26

d 2Ku 17:13, 14

e 5Mo 28:15
5Mo 31:17

f Nu 2:17

g Jer 39:8

h 3Mo 26:
16, 17
5Mo 28:15
Nu 1:1

i Jes 9:13
Jer 5:3

Teine veerg

a Neh 9:33

b 2Mo 6:1

c 2Mo 9:16
Neh 9:10
L 106:7, 8

d L 89:14
Jes 26:9

e 3Mo 26:
38, 39
1Ku 9:7–9
L 79:1, 4
Jer 24:9

f Jes 64:10, 11
Nu 5:18

g 4Mo 6:23, 25

h L 102:13
Jes 54:7, 8
Jer 14:7

i 1Ku 8:30

j L 79:8, 9
Jes 63:18, 19
Jer 14:9

k L 87:1, 2
Sak 8:3

l Tn 8:16
Lu 1:19

m Tn 8:1

sa oled teinud, meie aga pole sinu häält kuulda võtnud.^a

15 Meie Jumal Jehoova, sina töid vägeva käega oma rahva Egiptusest välja^b ja tegid oma nime tuntuks, nagu see on tänini.^c Meie aga oleme pattu teinud, oleme kurja teinud.

16 Jehoova, kuna sa oled õiglane kõigis oma tegudes,^d siis pöördugu su viha ja raev sinu linnalt Jeruusalemmalt, sinu pühalt mäelt. Sest meie pattude ja meie esiisade süütegude tõttu teotavad Jeruusalemma ja sinu rahvast kõik need, kes on meie ümber.^e

17 Kuula nüüd, meie Jumal, oma teenija palvet ja anumist ning lase oma palge hiilgulsel paista oma laastatud^f pühamu peale^g iseenda pärast, Jehoova.

18 Pööra oma kõrv, mu Jumal, ja kuula! Ava oma silmad ja vaata seda laastatud linna, millele on pandud sinu nimi! Me ei anu sind mitte omaenda õigete tegude alusel, vaid sellepärast, et sina oled väga halastav.^h **19** Oo, Jehoova, võta kuulda! Jehoova, anna andeks!ⁱ Jehoova, pane tähele ja tegutse! Iseenda pärast, mu Jumal, ära viivita, sest su linnale ja su rahvale on pandud sinu nimi.^j

20 Kui ma alles rääkisin ja palvetasin ning tunnistasin oma pattu ja oma rahva Iisraeli pattu ning palusin oma Jumalat Jehoovat oma Jumala püha mäe pärast,^k **21** kui ma alles palves rääkisin, siis tuli see mees, Gabriel,^l keda ma olin varem nägemuses näinud.^m Ma olin rampväsinud, kui ta õhtuse ohvrianni toomise ajal minu juurde tuli. **22** Ta rääkis minuga, et anda mulle arusaamist. Ta ütles:

„Taaniel, ma olen tulnud selleks, et aidata sul kõike paremini mõista. **23** Juba su anumise algul jõudis minuni sõnum ja ma tulin seda sõnumit sulle teada andma, sest sa oled Jumalale väga kallis*.^a Pane siis tähele ja püüa nägemusest aru saada.

24 Su rahvale ja su pühale linnale^b on määratud 70 nädalat*, et teha lõpp üleastumisele, kaotada patt,^c lepitada süü,^d tuua igavene õigus,^e kinnitada pitsoriga nägemus ja prohvetikuulutus^f ning võida kõige püham paik. **25** Tea ja mõista, et ajast, kui antakse käsk Jeruusalemm taastada ja üles ehitada,^g kuni ajani, kui tuleb messias*,^h juht,ⁱ on 7 nädalat ja veel 62 nädalat.^j Jeruusalemm taastatakse ja ehitatakse üles ühes väljaku ja vallikraaviga, kuid see on raske aeg.

26 Pärast 62 nädalat messias tapetakse^k ja talle ei jää midagi.^l

Linna ja püha paiga hävitab ühe saabuva juhi rahvas.^m Selle lõpp tuleb kui uputus. Kuni tule lõpp, käib sõda. Laastamine on otsustatud.ⁿ

27 Ta* hoiab paljude jaoks lepingut jõus veel ühe nädala. Nädala keskel kaotab ta ohvri ja ohvrianni.^o

Laastaja tuleb jätkuste tiibadel^p ning Jumala langetatud otsus valatakse välja laastatu peale, kuni ta on hävitatud.*

10 Pärsia kuninga Kyrose^q kolmandal aastal anti Taanielile, kelle nimeks oli pan-

9:23 *Võib tõlkida ka „Jumal hindab sind väga kõrgelt”. 9:24 *St aasta-nädalat; kokku 490 aastat. 9:25 *Võib tõlkida ka „võitu”. 9:27 *Ilmselt messias.

PTK 9

- a Tn 10:11, 19
 b Neh 11:1
 Jes 52:1
 c Lu 1:76, 77
 Heb 9:26
 d Ro 3:25
 1Jo 2:1, 2
 1Jo 4:10
 e Jes 53:11
 Ro 1:16, 17
 f 2Ko 1:19, 20
 g Neh 2:5, 11
 Neh 6:15
 h L 2:2
 Joh 1:41
 i Jes 55:4
 Mt 23:10
 Joh 1:45, 49
 j Lu 3:1, 2
 k Jes 53:8, 12
 Mt 26:2
 Lu 24:26
 1Ko 15:3
 l Mr 9:12
 m Mt 24:15
 Lu 19:43, 44
 Lu 21:20
 n Lu 21:22, 24
 o Heb 9:11, 12
 Heb 10:8–10
 p Mr 13:14
 Lu 21:20

PTK 10

- q Esr 1:1, 2
 Jes 45:1
 Tn 1:21
 Tn 6:28

Teine veerg

- a Tn 1:7
 Tn 4:8
 b Tn 9:3
 c 1Mo 2:14
 d Ilm 19:14
 e Hes 1:16
 f Hes 1:5, 7
 g 2Ku 6:17
 Ap 9:7
 h Tn 7:28
 Tn 8:17
 i Tn 8:18
 j Jer 1:9
 Ilm 1:17
 k Tn 9:23
 Tn 10:19

dud Beltsassar,^a üks ilmutus. See oli tõene sõnum ühe suure konflikti kohta. Ta mõistis sõnumit ja tal aidati nähtust aru saada.

2 Neil päevil olin mina, Taaniel, kolm nädalat järjest sügavalt kurb.^b **3** Rammusat rooga ma ei söönud ning liha ja veini ei võtnud ma suu sissegi, ka ei võidnud ma end nende kolme nädala jooksul. **4** Esimese kuu kahekümne neljandal päeval, kui ma olin suure jõe, Tigrise*^c kaldal, **5** vaatasin ma üles ja nägin üht linastes riietes^d meest, kellel oli Uufase kullast vöö vööl. **6** Tema ihu oli nagu krüsoliit,^e nagu välgu sarnane, silmad otsekui põlevad tõrvikud, käsivarred ja jalad nagu läikima löödud vask^f ning ta sõnad kõlasid otsekui rahvahulga hää. **7** Üksnes mina, Taaniel, nägin seda nägemust, minuga koos olnud mehed seda ei näinud.^g Ometi hakkasid nad kõvasti värisema ja jooksid peitu.

8 Ma jäin üksi. Kui ma seda võimsat nägemust nägin, rauges mu jõud, mu väarikast välimusest ei jäänud midagi järele ja ma jäin jõuetuks.^h **9** Siis ma kuulsin, et ta kõneleb. Aga kui ma ta häält kuulsin, jäin ma sügavalt magama, olles silmili maas.ⁱ **10** Kuid siis puudutas mind kellegi käsi^j ja äratas mu üles ning ma tõusin käpukile. **11** Ta ütles mulle:

„Taaniel, kes sa oled Jumalale väga kallis,*^k pane tähele neid sõnu, mis ma sulle räägin. Tõuse püsti, sest mind on saadetud sinu juurde.”

10:4 *Sõna-sõnalt „Hiddekeli”. 10:11 *Võib tõlkida ka „keda Jumal väga kõrgelt hindab”.

Kui ta oli seda mulle õelnud, tõusin ma vabisedes püsti.

12 Ta ütles mulle: „Ära kardada,^a Taaniel, sest esimesest päevast peale, kui sa püüdsid kogu südamest neid asju mõista ja alandusid oma Jumala ees, võeti su sõnu kuulda ning ma olengi tulnud sinu sõnade pärast.^b **13** Aga Pärsia kuninglike valduste vürst^c seisib mulle vastu 21 päeva. Kuid siis tuli Miikael*^d üks tähtsamaid vürste, mulle appi ning ma jäin sinna Pärsia kuningate juurde. **14** Ma olen tulnud, et aidata sul mõista, mis juhtub sinu rahvaga viimseil päevil,^e sest see nägemus käib tulevikku kohta.”^f

15 Kui ta minuga rääkis, langetasin ma pea ja jäin sõnatuks. **16** Siis puudutas keegi, kes nägi välja nagu inimene, mu huuli^g ning ma avasin suu ja ütlesin sellele, kes mu ees seisib: „Mu isand, nägemus pani mind värisema ja mul pole enam jõudu.^h **17** Kuidas siis mina, su sulane, suudaksin oma isandaga rääkida?ⁱ Ei ole minus jõudu ega ole minusse jäänud hingeõhkugi.”^j

18 See, kes nägi välja nagu inimene, puudutas mind jälle ja andis mulle jõudu.^k **19** Seejärel ta lausus: „Sina, kes sa oled Jumalale väga kallid,^l ära kardama.^m Rahu sulle!ⁿ Ole tugev, jah, ole tugev!” Kui ta oli mulle seda õelnud, tundsin ma endas jõudu ja ütlesin: „Mu isand rääkigu, sest sa oled andnud mulle jõudu.”

20 Siis ta ütles: „Kas sa tead, miks ma su juurde tuln? Ma lähen nüüd tagasi võitlema Pärsia vürstiga,^o ja kui ma lähen, tu-

10:13 *Nimi Miikael tähendab „Kes on nagu Jumal?”.

PTK 10

a Ilm 1:17

b Tn 9:23

c Ef 6:12

d Tn 10:21
Tn 12:1
Ju 9
Ilm 12:7, 8

e Tn 2:28

f Tn 8:17, 26
Tn 12:4g Jes 6:7
Jer 1:9

h Tn 10:8

i Koh 6:22

j Jes 6:5

k Tn 10:10

l Tn 9:22, 23
Tn 10:11

m Ilm 1:17

n Koh 6:23

o Tn 10:13

Teine veerg

a Tn 12:1

b Tn 10:13
Ju 9
Ilm 12:7, 8

PTK 11

c Tn 5:30, 31
Tn 9:1

d Tn 8:21

e Tn 8:5, 21

f Tn 7:6
Tn 8:8, 22

leb ka Kreeka vürst. **21** Ometi räägin ma sulle, mis on kirjutatud tõeraamatusse. Mind ei toeta neis asjus mitte keegi peale teie vürsti^a Miikaeli.^b

11 Meedlase Dareiose^c esimesel aastal olin miniatalle* toeks ja abiks. **2** See, mida ma sulle praegu ütlen, on tõsi.

Pärsias tõuseb veel kolm kuningat, aga neljas kogub endale suuremaid rikkusi kui kõik teised. Kui ta on tänu oma rikkusele tugevaks saanud, paneb ta kõik liikuma Kreeka kuningriigi vastu.^d

3 Siis tõuseb üks vägev kuningas, kes valitseb suure võimuga^e ja teeb, mida tahab.

4 Aga kui ta on tõusnud, murdub ta kuningriik tükkideks ja jagatakse nelja taevatuule poole^f ning antakse neile, kes pole tema järglased, kuid nad ei saa sellist võimu, millisega tema oli valitsenud. Ta kuningriik juuritakse välja ja see läheb teistele.

5 Lõuna kuningas, kes on üks tolle juhtidest, muutub tugevaks, aga keegi* saab tema üle võimu ja hakkab valitsema suurema võimuga, kui oli tema^g valitsusvõim.

6 Aastate pärast teevad nad liidu ja lõuna kuninga tütar tuleb põhja kuninga juurde, et sõlmida võrdne kokkulepe. Kuid tütre käsivarre jõud ei säili ning kuningas ei jää püsima ega tema käsivars. Tütar antakse ära, samuti need, kes ta sinna töid, ja see, kes tema sigitas, ja see, kes ta neil aegadel tugevaks tegi. **7** Tütre juurtest

11:1 *St Miikaelile. **11:5** *Ilmselt põhja kuningas. ^gIlmselt lõuna kuninga.

tõuseb üks võsu tema* asemele ning tuleb sõjaväe ja põhja kuninga kindluse vastu, tegutseb nende vastu ning võidab nad ära. **8** Nende jumalad, valatud kujud, väärtuslikud hõbe- ja kuldased ning vangid toob ta Egiptusse. Ta hoiab mõned aastad eemale põhja kuningast, **9** kes tuleb lõuna kuninga kuningriiki, kuid läheb siis tagasi oma maale.

10 Tema* pojad aga seavad end sõjaks valmis ja koguvad kokku suure sõjaväe. Üks neist^a tungib edasi ja käib üle maa otsekui uputus. Ent ta läheb tagasi ja sõdib, kuni jõuab oma kindlusse.

11 Lõuna kuningas saab tagedaks, läheb välja ja võitleb temaga, põhja kuningaga, ning see ajab kokku suure rahvahulga, mis aga antakse tema* kätte. **12** See rahvahulk viiakse ära. Tema* süda läheb ülbeks ja tema tõttu langevad kümned tuhanded, aga ta ei kasuta ära oma tugevat positsiooni.

13 Põhja kuningas tuleb tagasi ja ta kogub suurema rahvahulga kui esimesel korral. Hiljem, aastate pärast, tuleb ta suure ja hästivarustatud sõjaväega. **14** Sel ajal tõusevad paljud lõuna kuninga vastu.

Sinu rahva seast tõuseb vägivaldseid*, kes püüavad nägemust täide viia, kuid neid ei saada edu.

15 Põhja kuningas tuleb ja kuhjab piiramisvalli ning vallutab kindlustatud linna. Lõuna sõjaväed* ei pea vastu, ka mitte tema parimad sõjamehed,

11:7, 11, 12, 16 *Ilmselt lõuna kuninga. 11:10 *Ilmselt põhja kuninga. ^aSõna-sõnalt „ta”. 11:14 *Võib tõlkida ka „röövlite poegi”. 11:15, 22 *Sõna-sõnalt „käsivarred”.

Teine veerg

PTK 11

a L 48:2
Tn 8:9
Tn 11:41, 45

b 1Mo 15:18
Ap 3:25

c Tn 9:25
Joh 1:45, 49

neil pole jõudu püsima jääda. **16** See, kes tuleb tema* vastu, teeb, mida tahab, ja keegi ei suuda tema ees püsima jääda. Ta^a seisab ilusal maal^a ning tema käel on vägi hävingut tuua. **17** Ta tuleb otsustavalt kogu oma kuningriigi võimsusega, temaga sõlmitakse võrdne kokkulepe ja ta tegutseb tõhusalt. Tal lubatakse tütrele* kahju teha. Tütar aga ei lase sel sündida ega jää tema poolele. **18** Kuningas pöörab oma näo rannikualade poole ja vallutab paljud maad. Aga üks väepealik teeb lõpu kuninga ülbitemisele, mida ta oli pidanud taluma, ja maksab talle selle eest kätte. **19** Siis pöörab ta^a oma näo tagasi oma maa kindluste poole, aga ta komistab ja langeb ning teda ei leita enam.

20 Tema asemele tõuseb keegi, kes saadab maksunõudja* suursugust kuningriiki läbi käima, aga mõne aja pärast ta murtakse, kuid mitte viha läbi ega sõjas.

21 Tema asemele tõuseb üks põlatu*, kellele ei osutata kuningaväärset austust. Ta tuleb rahuajal^a ning haarab libekeelsusega^a kuningriigi endale. **22** Ta uhed ära uputuse-na tulnud sõjaväed* ja need murtakse, niisamuti lepingu^b juht.^c **23** Temaga sõlmitud liidu tõttu teeb ta pettust ning tõuseb ja saab vägevaks väikesse rahvaga. **24** Rahuajal^a läheb ta halduspiirkonna rikkaimasse ossa ja teeb seda, mida

11:16, 19 ^aIlmselt põhja kuningas. 11:17 *Sõna-sõnalt „temale” (naissoost). 11:20 *Võib viidata ka sõjaväkke värbajale. 11:21 *Võib tõlkida ka „põlastusväärne”. 11:21, 24 ^aTeine võimalik tähendus: „hoiatamata”. 11:21 ^aVõib tõlkida ka „intriigidega”.

tema isad ja isade isad pole teinud. Ta jagab rahvale sõja- ja röövsaaki ning vara. Ta haub salaplaane kindlustatud paikade vastu, kuid vaid mõnda aega.

25 Ta võtab kokku jõu ja julguse, et rünnata oma suure sõjaväega lõuna kuningat. Ka lõuna kuningas valmistub sõjaks erakordselt suure ja võimsa sõjaväega. Ta* ei jää püsima, sest tema vastu hautakse salaplaane. **26** Need, kes sõõvad tema hõrgutisi, murravad ta.

Tema sõjavägi pühitakse minema ja paljud langevad tapeetina.

27 Nende kahe kuninga süda kaldub kurja tegema ja ühes lauas istudes räägivad nad üksteisele valet. Kuid neil ei õnnestu miski, sest lõpp tuleb alles määratud ajal.^a

28 Ta* läheb tagasi oma maale suure varandusega ja ta süda on püha lepingu vastu. Ta tegutseb tõhusalt ning naaseb oma maale.

29 Määratud ajal tuleb ta jälle lõuna vastu, kuid sel korral ei lähe nii nagu varem. **30** Tema vastu tulevad Kittimi^b laevad ja ta alandatakse.

Ta läheb tagasi, suunab oma raevu püha lepingu vastu^c ja tegutseb tõhusalt. Ta läheb tagasi ja pöörab pilgu neile, kes on hüljanud püha lepingu. **31** Ta saadab välja sõjaväed* ja need rüvetavad pühamu^d ehk kindluse ning kõrvaldavad alaliselt toodava ohvri.^e

Nad panevad kohale jälleda laastaja.^f

32 Need, kes kurja tehes lepingut rikuvad, paneb ta oma libekeelsusega usust tagane-

11:25, 28, 36 *Ilmselt põhja kuningas. 11:31 *Sõna-sõnalalt „käsivarred“.

PTK 11

a Tn 12:9

b 1Mo 10:4
4Mo 24:24
Jes 23:1
Jer 2:10
Hes 27:6

c Tn 11:28

d Tn 8:11

e Tn 8:12

f Tn 12:11
Mt 24:15
Mr 13:14
Lu 21:20

Teine veerg

a Tn 12:10

b Tn 12:10

c 5Mo 10:17
L 136:1, 2

ma. Aga see rahvas, kes tunneb oma Jumalat, on võidukas ja tegutseb tõhusalt. **33** Taiplikud^a rahva seast jagavad arusaamist paljudele. Mõnda aega langevad nad mõõga, tuleleekide, vangistamise ja rüüstamise ohvriks.* **34** Kui nad aga kannatusi kogevad, saavad nad piisut abi. Paljud liituvad nende libekeelsuse abil. **35** Mõnedel taiplikest lastakse kannatusi kogeda, et rahvast seeläbi sulatada, puhastada ja valgeks teha,^b kuni see aeg otsa saab. See tuleb määratud ajal.

36 Kuningas* teeb, mida tahab, ülistab ennast ja tõstab end igast jumalast kõrgemale. Jumalate Jumala^c vastu räägib ta ennekuulmatuid asju. Tal õnnestub kõik, kuni kohtuotsuse täideviimine jõuab lõpule, sest mis on otsustatud, peab sündima. **37** Ta ei hooli oma isade Jumalast, ka ei hooli ta naiste ihaldatust ega mingist muust jumalast, vaid tõstab end kõigist teistest kõrgemale. **38** Ta austab hoopis kindluste jumalat. Jumalat, keda ta isad ei tundnud, austab ta kulla, hõbeda, vääris kivide ja väärtasjadega. **39** Võõra jumala abiga tegutseb ta tõhusalt kõige tugevamate kindluste vastu. Neile, kes teda tunnustavad,* osutab ta suurt au ja paneb nad valitsema paljude üle. Ta jagab tasu eest maad.

40 Lõpuajal hakkab lõuna kuningas temaga tõuklema.* Põhja

11:33 *Võib tõlkida ka „nad pannakse mõneks ajaks komistama mõõga, tuleleekide, vangistamise ja rüüstamise läbi“. 11:39 *Teine võimalik tähendus: „neile, keda ta tunnustab“. 11:40 *Võib tõlkida ka „lõpuajal läheb lõuna kuningas temaga sarvipidi kokku“.

kuningas tormab talle kallale sõjavankrite, ratsanike ja paljude laevadega. Ta* tungib maadesse ning pühib neist üle otsekui uputus. **41** Ta tungib ka ilusale maale^a ja paljud maad langevad. Aga Edom, Moab ja tähtsamad ammonlased pääsevad ta käest. **42** Ta sirutab käe maade järele, ka Egiptusemaa ei pääse. **43** Ta valitseb peidetud kuld- ja hõbearete ning kõigi Egiptuse väärisesemete üle. Liibüalased ja etiooplased käivad tema järel.

44 Kuid sõnumid idast ja põhjast teevad ta rahutuks ning ta läheb välja suures raevus, et hukata ja hävitada paljusid. **45** Ta püstitab oma kuninglikud telgid suure mere ja ilusa maa^b püha mäe vahele. Ta läheb oma lõpule vastu ja keegi ei aita teda.

12 Sel ajal tõuseb Miikael*,^c suur vürst,^d kes seisab su rahva eest. Siis on hädaaeg, mille sarnast pole olnud rahva ilmumisest kuni selle ajani. Aga sel ajal pääseb sinu rahvas,^e igaüks, kes leitakse olevat raamatusse kirjutatud.^f **2** Paljud neist, kes maamullas magavad, ärkavad üles: ühed igaveseks eluks, teised häbistamiseks ja igaveseks põlastamiseks.

3 Siis säravad taiplikud kirkalt kui taeva laotus ning need, kes aitavad paljusid õiguse teele, otsekui tähed ikka ja igavesti.

4 Aga sina, Taaniel, hoi neid sõnu saladuses ja pitseeri raamat niikauaks kinni, kuni saabub lõpu aeg.^g Paljud hak-

11:40 *Ilmselt põhja kuningas. **12:1** *Nimi Miikael tähendab „Kes on nagu Jumal?“.

PTK 11

a L 48:2
Tn 8:9
Tn 11:16, 45

b L 48:2
Tn 8:9
Tn 11:16, 41

PTK 12

c Tn 10:13
Ju 9
Ilm 12:7, 8

d Tn 10:21

e Jes 26:20
Jl 2:31, 32
Mt 24:21, 22
Ilm 7:13, 14

f Mal 3:16
Lu 10:20
Ilm 3:5

g Tn 8:17, 26
Tn 12:9

Teine veerg

a Jes 11:9

b Tn 10:4

c Tn 10:5, 6

d Tn 4:34
Ilm 4:9
Ilm 10:6

e Tn 8:24

f Lu 18:34
Ap 1:7
1Pe 1:10, 11

g Tn 8:17, 26
Tn 10:14
Tn 12:4

h Tn 11:35

i L 111:10
Tn 11:33
Tn 12:3

j Tn 8:11

k Tn 11:31
Mr 13:14

l Joh 11:24
Ap 17:31
Ap 24:15
Ilm 20:12

kavad seda hoolega uurima ja tõest arusaamine süveneb*.”^a

5 Siis mina, Taaniel, nägin seal seismas veel kahte isikut, üht jõe sellel kaldal ja teist jõe teisel kaldal.^b **6** Üks neist küsis linastes riietes mehelt,^c kes oli jõe vete kohal: „Kui palju aega veel läheb, kuni kõik see imeline teoks saab?“ **7** Ma kuulsin, kuidas linastes riietes mees, kes oli jõe vete kohal, andis oma paremat ja vasakut kätt taeva poole tõstes vande Jumala juures, kes elab igavesti:^d „On jäänud määratud aeg, kaks määratud aega ja pool aega*. Niipea kui lõpetatakse püha rahva jõu murdmine,^e saab see kõik teoks.“

8 Ma kuulsin, aga ei saanud aru^f ja küsisin seepärast: „Mu isand, millega need asjad lõpevad?“

9 Ta ütles: „Mine, Taaniel, sest neid sõnu hoitakse saladuses ja need on kinni pitseeritud kuni lõpuajani.^g **10** Paljud puhastavad end ja saavad valgeks ning neid sulatatakse.^h Ent jumalatud teevad kurja ja ükski jumalatu ei saa neist sõnadest aru, taiplikud aga saavad.ⁱ

11 Alates ajast, kui kõrvaldatakse alaliselt toodav ohver^j ja pannakse kohale jälle laastaja,^k on 1290 päeva.

12 Õnnelik on see, kes ootab*, kuni saavad läbi 1335 päeva.

13 Aga sina mine lõpule vastu. Sa lähed puhkama, kuid sa tõused üles, et saada kätte oma liisuosa* päevade lõpus.”^l

12:4 *Võib tõlkida ka „õige õpetus le-vib“. **12:7** *St kokku kolm ja pool aega. **12:12** *Võib tõlkida ka „ootab õhinal“. **12:13** *Võib tõlkida ka „kuid sa tõused üles sulle määratud kohas“.

HOOSEA

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Hoosea naine ja tema lapsed (1-9)
Jisreel (4), Lo-Ruhama (6) ja
Lo-Ammi (9)
Taastamise ja ühtseks saamise
lootus (10, 11)
- 2 Truudusetut Iisraeli karistatakse (1-13)
Jehoovast saab jälle
abielumees (14-23)
„Sel päeval hüüab ta mind
oma meheks” (16)
- 3 Hoosea ostab oma truudusetu naise
tagasi (1-3)
Iisrael pöördub Jehoova juurde
tagasi (4, 5)
- 4 Jehoova käib kohut Iisraeliga (1-8)
Maal ei tunta Jehoovat (1)
Iisrael teenib ebajumalaid ja
hoorab (9-19)
Hooruse vaim viib eksiteele (12)
- 5 Kohtuotsus Efraimi ja Juuda
kohta (1-15)
- 6 Kutse pöörduda tagasi Jehoova
juurde (1-3)
Rahva truust armastus haihtub
kiiresti (4-6)
Truust armastus on parem kui
ohver (6)
Rahva häbiväärsed teod (7-11)
- 7 Efraimi kurjus (1-16)
Jumala võrgust pole pääsu (12)
- 8 Ebajumalateenistuse tagajärjed (1-14)
Külvavad tuult, lõikavad
tormi (7)
Iisrael on unustanud oma
Looja (14)
- 9 Jumal hülgab Efraimi (1-17)
Pühendumine häbiväärsele
ebajumalale (10)
- 10 Iisrael, metsistuv viinapuu,
hävitatakse (1-15)
Külvamine ja lõikamine (12, 13)
- 11 Jumal on armastanud Iisraeli tema
poisipõlvest peale (1-12)
„Ma kutsusin oma poja
Egiptusest” (1)
- 12 Efraim pöördugu Jehoova juurde
tagasi (1-14)
Jaakobi võitlus Jumalaga (3)
Jaakob nutab ja anub Jumala
õnnistust (4)
- 13 Ustavusetu Efraim on unustanud
Jehoova (1-16)
„Surm, kus on sinu astel?” (14)
- 14 Kutse pöörduda tagasi Jehoova
juurde (1-3)
Huultega toodav ohvriand (2)
Iisraeli ravimine truudusetusest (4-9)

1 Jehoova sõnum, mis tuli Beeri pojale Hooseale* Juuda kuningate^a Ussija,^b Jootami,^c Aahase^d ja Hiskija^e päevil ning Iisraeli kuninga Jerobeami,^f Jooase^g poja päevil. **2** Jehoova sõnum, mille ta Hoosea kaudu andis, algas selliste

1:1 *Hoosea on lühivorm nimest Hoosaja, mis tähendab „Jaahi päästetud” või „Jaah on päästnud”.

PTK 1

- a Jes 1:1
Mi 1:1
b 2Aj 26:1, 3, 4
c 2Ku 15:32-34
d 2Ku 16:1-3
e 2Ku 18:1-3
f 2Ku 14:23, 24
Am 1:1
g 2Ku 13:10, 11

Teine veerg

- a 5Mo 31:16
Ho 3:1

Jehoova sõnadega Hooseale: „Mine võta endale naine. Ta hakkab hoorama ja sünnitab sulle sohilapsed. Tee seda sellepärast, et maa rahvas hoorab ja on Jehoova hüljanud.”^a

3 Siis Hoosea võttis endale naiseks Diblaimi tütre Gomeri. See jäi lapseotele ja sünnitas Hooseale poja.

4 Jehoova ütles Hooseale:

„Pane poisile nimeks Jisreel*, sest veel pisut aega ja ma nõuan Jehu soolt^a aru Jisreeli# verevalamise pärast ning teen lõpu Iisraeli soo kuningavalit-susele.^b 5 Sel päeval murran ma Jisreeli orus katki Iisraeli vibu.”

6 Naine jäi taas lapseootele ja sünnitas tütre. Jumal ütles Hooseale: „Pane talle nimeks Lo-Ruhama*, sest ma ei halasta enam^c Iisraeli soo peale, vaid ajan ta ära.^d 7 Aga Juuda soole ma halastan.^e Mina, nende Jumal Jehoova, päästan nad.^f Kuid ma ei tee seda vibu ega mõõgaga, sõja, hobuste ega ratsanikega.”^g

8 Võõrutanud Lo-Ruhama, jäi naine uuesti lapseootele ja sünnitas poja. 9 Jumal ütles: „Pane talle nimeks Lo-Ammi*, sest teie ei ole minu rahvas ja mina ei ole teie Jumal.

10 Iisraeli rahvast on tulevi-kus nii palju nagu mere ääres liivateri, mida ei saa ära mõõta ega lugeda.^h Seal, kus neile öeldi: „Teie ei ole minu rahvas”, öeldakse neile: „Elava Jumala pojad.”ⁱ 11 Juuda ja Iisraeli rahvas kogutakse kokku ja nad on ühtsed.^k Nad panevad endale ühe peameheks ning lahkuvad sealt maalt, sest Jisreeli/ päev on suur.

2 Õelge oma vendadele: „Minu rahvas,”*^m ja oma õdedele: „Naine, kellele on halastatud.”*ⁿ

1:4 *Nimi Jisreel tähendab „Jumal külvab seemet”. # Linn, kus elasid põhjapoolse kuningriigi Iisraeli kuningad, ehkki pealinn oli Samaaria (vrd 1Ku 21:1). 1:6 *Nimi Lo-Ruhama tähendab „ei ole halastatud”. 1:9 *Nimi Lo-Ammi tähendab „ei ole minu rahvas”. 2:1 *Vrd Ho 1:9 allmärkusega. # Vrd Ho 1:6 allmärkusega.

PTK 1

a 2Ku 10:29–31

b 2Ku 15:8, 10

c Ho 2:23

d 2Ku 17:6
2Ku 17:22, 23

e Ho 11:12

f 2Ku 19:
34, 35

g Jes 37:36

h 1Mo 13:16
1Mo 22:17

i 1Pe 2:10

j Ro 9:25, 26
2Ko 6:18k Esr 3:1
Jes 11:12
Jer 3:18
Hes 37:19
Mi 2:12

l Ho 2:22

PTK 2

m Jer 31:33
Hes 36:28
Sak 13:9

n Ho 2:23

Teine veerg

a Jer 3:8

b Hes 23:4, 5
Ho 3:1c Esr 9:6
Tn 9:7
Ho 9:10d Hes 23:7, 8
Ho 8:9e Jes 31:1
Ho 5:13f Jer 31:18
Hes 23:4
Ho 5:15g 5Mo 32:
12–14
Neh 9:25h 5Mo 32:28
Jes 1:3

- 2 Süüdistage oma ema, süüdistage teda, sest ta ei ole minu naine^a ja mina ei ole tema mees. Ta peab heitma endalt ära hooruse, oma rindade vahelt abielurikkumise, 3 sest midu ma kusun ta alasti ja teen ta selliseks, nagu ta oli oma sündimise päeval, teen ta kõrbe sarnaseks, muudan põuaseks maaks ja surman ta januga. 4 Ma ei halasta tema poegadele, sest nad on sohipojad. 5 Nende ema on ju hooranud.^b Tema, kes kandis neid oma ihus, on käitunud häbiväärselt^c ja öelnud: „Mina käin oma kirglike armukeste järel,^d nende järel, kes annavad mulle mu leiva ja vee, mu villase ja linase riide, õli ja joogi.” 6 Seepärast ma tõkestan tema tee okkalise hekiga ja püstitan ta ette kivimüüri, nii et ta ei leia enam oma teeradu. 7 Ta ajab taga oma armukesi, aga ei saa neid kätte,^e ta otsib neid, aga ei leia. Siis ta ütleb: „Ma lähen tagasi oma esimese mehe juurde,^f sest siis oli mul parem elu kui nüüd.”^g 8 Ta ei mõelnud, et mina olin see, kes andis talle vilja,^h värsket veini ja õli, kes andis talle külluslikult hõbedat ja kulda,

mida tema kasutas
Baali jaoks.^a

- 9** Seepärast toimin ma nüüd teisiti ja võtan ära oma vilja selle lõikusajal, oma värsked veini selle valmimisajal.^b
Ma kisin talt ära oma villase ja linase riide, mis katab ta alastust.
- 10** Ma paljastan tema varjatud kehaosad ta armukeste silme ees ja keegi ei päästa teda minu käest.^c
- 11** Ma teen lõpu kogu ta rõõmule, ta pühadele,^d noorkuu- ja hingamispäevadele ning kõigile ta pidustustele.
- 12** Ma hävitan ta viina- ja viigipuud, mille kohta ta on öelnud:
„Need on mu palgaks, mis mu armukesed mulle andsid.”
Ma teen neist padriku ning metsloomad neelavad need ära.
- 13** Ma nõuan temalt aru nende päevade kohta, kui ta ohverdas Baali kujudele,^e kaunistas end rõngaste ja ehetega ning ajas taga oma armukesi, aga unustas minu,^f lausub Jehoova.
- 14** Seepärast keelitan ma teda, viin ta kõrbe, ja räägin temaga, et võita ta südant.
- 15** Sealtpäele annan ma talle tagasi ta viinamäed^g ja teen Aakori* oru^h talle lootuseväravaks.

2:15 *Nimi Aakor tähendab „õnnetus”.

PTK 2

a Ho 8:4

b Jes 17:11

c L 50:22
Ho 5:14

d Am 5:21
Am 8:10

e Koh 3:7
1Ku 16:30–32
2Ku 10:28
Ho 11:2

f Jes 17:10

g 5Mo 30:5
Jes 65:21
Jer 32:15
Hes 28:
25, 26
Am 9:14

h Jos 7:24–26
Jes 65:10

Teine veerg

a 2Mo 15:1

b 2Mo 23:13
Jos 23:6, 7

c Sak 13:2

d Hes 34:25

e Jes 11:6–8

f Jes 2:4
Hes 39:9
Sak 9:10

g 3Mo 26:5, 6
Jer 23:6
Mi 4:3, 4

h Mi 7:18

i Jes 54:13
Jer 24:7
Jer 31:34

j 5Mo 28:12
Sak 8:12

k Ho 1:11

l Jer 31:27

Seal ta vastab mulle nagu oma nooruspäevil, nagu päeval, kui ta väljus Egiptusest.^a

- 16** Sel päeval hüüab ta mind oma meheks ega hüüa mind enam oma omanikuks*, lausub Jehoova.
- 17** Ma kõrvaldan Baali kujude nimed tema suust^b ning nende nimesid ei tuletata enam meelde.^c
- 18** Ma sõlmin sel päeval oma rahva heaks lepingu metsloomade,^d lindude ja roomajatega.^e
Ma kaotan maalt vibu, mõõga ja sõja^f ning lasen oma rahval elada julgesti.^g
- 19** Ma kihlun sinuga igaveseks ajaks, ma kihlun sinuga õiguse ja õigluse, truu armastuse ja halastuse pärast.^h
- 20** Ma kihlun sinuga ustavuse pärast, ja siis sa tõesti tunnend Jehoovat.ⁱ
- 21** Sel päeval ma vastan, lausub Jehoova, ma vastan taevale ja see vastab maale,^j
- 22** maa vastab viljale, värskete veinile ja õiile, ning need vastavad Jisreelile*.^k
- 23** Ma külvan ta enesele maha nagu seemne^l ja ma halastan temale, kellele ei ole halastatud*,

2:16 *Võib tõlkida ka „Baaliks”. Baal tähendab „omanik”, „isand”. 2:22 *Nimi Jisreel tähendab „Jumal külvab seemet”. 2:23 *Vrd Ho 1:6 allmärkusega.

ja ütlen neile, kes ei ole minu rahvas*:
„Teie olete minu rahvas,“^a
ja nemad ütlevad mulle:
„Sina oled meie Jumal.“^b

3 Siis Jehoova ütles mulle: „Mine armasta veel kord oma naist, kes on teise mehe armuke ning rikub abielu,^c samamoodi nagu Jehoova armastab Iisraeli rahvast,^d ehkki see käib teiste jumalate järel^e ja armastab rosinapätsikesi*.”

2 Siis ma otsin ta endale 15 seekli* hõbeda ja pooleteise homeri^f odra eest. **3** Ma ütlesin talle: „Sa jääd minu omaks pikaks ajaks. Sa ei tohi hoortada ega heita teise mehe juurde ning minagi ei heida sinu juurde.”

4 Seda sellepärast, et Iisraeli rahvas elab pikka aega ilma kuninga^f ja peameheta, ilma ohverdamise ja püha sambata, ilma õlarüü^g ja teeravikujudeta*.^h **5** Seejärel Iisraeli rahvas pöördub tagasi ning otsib oma Jumalat Jehoovatⁱ ja oma kuningat Taavetit.^j Viimseil päevil tulevad nad värisedes Jehoova ja tema headuse juurde.^k

4 Kuula Jehoova sõnumit, Iisraeli rahvas, sest Jehoova käib kohut selle maa elanikega,^l kuna maal ei ole tõde, truud armastust ega Jumala tundmist.^m

2 Vohab valevandumine, valetamine,ⁿ tapmine,^o varastamine ja abielurikkumine.^p
Veretöö järgneb veretööle.^q

2:23 *Vrd Ho 1:9 allmärkusega. 3:1 *Neid, mida kasutati ebajumalakummardamisel. 3:2 *170 g. (Vt lisa B14.)^r 330 liitri. 3:4 *St kodujumalateta.

PTK 2

a Ho 2:1
Ro 9:25, 26
1Pe 2:10

b Ho 1:10

PTK 3

c Ho 1:2, 3

d 5Mo 7:6–8
2Ku 13:23
L 106:44, 45

e Koh 10:13
Jer 3:20

f 2Ku 17:6
2Ku 18:9, 10

g Koh 8:27

h Koh 17:5
1Sa 19:15, 16

i Jer 50:4

j Jer 30:9
Hes 34:
23, 24
Hes 37:24, 25
Am 9:11
Lu 1:31–33

k 5Mo 4:30

PTK 4

l Mi 6:2

m Mi 7:2

n Ho 11:12

o 1Ku 21:18, 19

p Hes 23:37

q Ho 1:4
Ho 6:8, 9

Teine veerg

a Am 8:7, 8

b Am 5:10, 13

c 5Mo 17:12

d Jer 2:8

e 2Ku 17:15, 16

f Esr 9:6, 7

g Am 3:1, 2

3 Seepärast tuleb maale lein^a ja kõik selle elanikud jäävad otsa. Metsloomad ja linnud ning kaladki meres hävivad.

4 „Siiski ärgu keegi vaelgu selle rahvaga ega noomigu teda,^b sest see rahvas sarnaneb sellistega, kes vaidlevad preestriga.^c

5 Sina, mu rahvas, komistad päevaajal ning prohvet komistab koos sinuga, nagu oleks öö. Ma panen su ema vaikima*.

6 Sind, mu rahvas, pannakse vaikima, sest sa ei tunne mind.

Kuna sa pole soovinud mind tundma õppida,^d

siis põlgan minagi sind ja sa ei tohi teenida mu preestrina.

Kuna sa oled unustanud oma Jumala seaduse*,^e siis unustan mina su pojad.

7 Mida rohkem neid* sai, seda rohkem tegid nad mu vastu pattu.^f Ma muudan nende au häbiks.^g

8 Nad toituvad mu rahva patust, nad himustavad rahva eksimusi.

9 Rahva ja preestriga läheb ühtemoodi. Ma nõuan neilt aru nende teede pärast ja saadan nende tegude tagajärjed nende endi peale.^g

4:5 *Võib tõlkida ka „hävitam su ema”.

4:6 *Võib tõlkida ka „õpetuse”. 4:7 *Mõeldakse ilmselt preestraid. ^gTeine võimalik tähendus: „minu austamise asemel on nad mind häbistanud”.

- 10** Nad söövad, aga nende kõht ei saa täis.^a
Nad hooravad,
aga ei saa lapsi,^b
sest nad ei hooli Jehoovast.
- 11** Hooramine, vana vein ja värske vein võtavad tahtmise teha, mis õige.^c
- 12** Minu rahvas küsib nõu oma puujumalatelt ja teeb, mida ta sau* talle ütleb.
Hooruse vaim viib nad eksiteele ja hooramisega nad taganevad Jumalast.
- 13** Nad ohverdavad mägede tippudel^d ja lasevad tõusta ohvrisuitsu küngastel tamme, stüüraksipuu ja mistahes suure puu all,^e sest nende varjus on hea. Sellepärast teie tütreid hooravad ja teie miniad rikuvad abielu.
- 14** Ma ei nõua teie tütardelt aru hooramise pärast ja teie miniatelt abielurikkumise pärast, sest mehedki lähevad hooradega kõrvale ja ohverdavad ühes templiprostituutidega. See mõistmatu^f rahvas hukub.
- 15** Kuigi sina, Iisrael, hoorad,^g ärgu Juuda saagu süüdlaseks samas patus.^h Ärge tulge Gilgalisseⁱ ega Beet-Aavenisse^j ning ärge vanduge:

4:12 *Võib tõlkida ka „ennustaja kepp”.
4:15 *Hoosea raamatus on Beet-Aaven („hukatuse koda”) Peetelile („Jumala koda”) antud halvustav nimi.

PTK 4
a 3Mo 26:26
Mi 6:14
b Ho 9:11, 12
c Öp 20:1
Op 23:31, 33
Jes 28:7
d Jer 3:6
e 2Ku 17:10–12
Jer 2:20
Hes 20:28
f Jer 4:22
g Hes 23:4, 5
h 2Ku 17:18
i Ho 9:15
Ho 12:11
Am 4:4
j Ho 5:8
Ho 10:5

Teine veerg

a Jes 48:1
Jer 5:2
Hes 20:39
b L 78:8
L 81:11, 12
Sak 7:11, 12
c Ho 11:2
Ho 13:1, 2
d Mi 7:3

PTK 5

e Ho 4:9
f Koh 4:6
Jer 46:18
g Hes 23:4, 5
Ho 4:17, 18
h Ho 4:12
Am 2:7

- „Nii tõesti, kui Jehoova elab!”^a
- 16** Iisrael on muutunud kangekaelseks, ta on nagu kangekaelne lehm.^b
Kas Jehoova peaks karjatama teda nagu tallekest avaral karjamaal?
- 17** Efraim on liitunud ebajumalatega.^c
Jätke ta!
- 18** Kui nende õlu* lõppeb, hakkavad nad hoorama.
Tema valitsejad^d armastavad häbitegusid.^d
- 19** Tuul mähib nad oma tiibadesse* ja nad tunnevad piinlikkust oma ohvrite pärast.”
- 5** „Kuulge seda, preestrid,^e pane tähele, Iisraeli sugu, kuula, kuningakoda!
Teie üle mõistetakse kohut, sest te olete saanud lööksuks Mispale ning võrguks, mis on laotatud üle Taabori.^f
- 2** Mässajad on uppunud tapatõesse.
Ma hoiatan* neid kõiki.
- 3** Ma tunnen Efraimi, Iisrael ei ole minu eest peidus.
Sina, Efraim, oled hooranud, Iisrael on end rüvetanud.^g
- 4** Nende teod ei luba neil oma Jumala juurde tagasi pöörduda, sest nende keskel on hooruse vaim.^h
Jehoovat ei pane nad miksi.

4:18 *Võib tõlkida ka „nisuõlu”.
^aSõna-sõnalt „kilbid”. 4:19 *Võib tõlkida ka „pühib nad minema”. 5:2 *Võib tõlkida ka „manitsen”.

- 5 Iisraeli kõrkus tunnistas ta enda vastu.^a
Iisrael ja Efraim on oma patu tõttu komistanud, Juuda on komistanud koos nendega.^b
- 6 Oma veise- ja lambakarjadega läksid nad otsima Jehoovat, aga ei leidnud teda. Ta oli neist eemale tõmbunud.^c
- 7 Nad on reetnud Jehoova,^d sest on sigitanud võõraid poegi. Ühe kuuga õgitakse* nad koos maaomandiga.
- 8 Puhuge sarve^e Gibeas ja trompetit Raamas!^f
Tõstke sõjakisa Beet-Aavenis!^g Sinu järel, Benjamin!
- 9 Oh, Efraim, sinust saab karistuspäeval kohutav vaatepilt.^h
Iisraeli suuharude keskel olen ma andnud teada, mis nendega juhtub.
- 10 Juuda peamehed on otsekui piirinihutajad.ⁱ
Ma kalkan nende peale oma raevu nagu vett.
- 11 Efraim on maha rõhutud, kohtuotsusega purustatud, sest ta oli otsustanud käia oma vastase järel.^j
- 12 Seepärast olin ma Efraimile nagu koi ja Juuda soole otsekui mädanik.
- 13 Kui Efraim nägi oma haigust ja Juuda oma haava, läks Efraim Assüüriasse^k ja läkitas käskjalad vägeva kuninga juurde.

5:7 *Teine võimalik tähendus: „nüüd õgib kuu“; mõeldakse kalendrikuud.

- PTK 5
a Jes 9:9, 10
Ho 7:10
- b 2Ku 17:19, 20
Hes 23:30, 31
Am 2:4, 5
- c Jes 1:15
Mi 3:4
- d Jes 48:8
Jer 3:20
- e Ho 8:1
- f Jes 10:29
- g Ho 4:15
Ho 10:5
- h Jes 28:1–3
Ho 9:13
- i 5Mo 19:14
- j 1Ku 20:1
- k Ho 8:9
Ho 12:1
- Teine veerg
a L 50:22
- b Am 2:14
- c 3Mo 26:
38, 40
- d 5Mo 4:29, 30
5Mo 30:10
- PTK 6
e Ho 5:14

See aga ei suutnud teid terveks teha ega teie haava ravid.

- 14 Minust saab Efraimile nagu noor lõvi ja Juuda soole nagu tugev lõvi. Ma ise kisin nad tükkideks ja lähen minema,^a viin nad kaasa ja keegi ei päästa neid.^b
- 15 Ma lähen minema ja pöördun tagasi oma asupaika, kuniks nad on kandnud karistuse oma süü eest. Siis nad otsivad mu soosingut,^c oma ahastuses otsivad nad mind.”^d
- 6 „Tulge, pöördugem tagasi Jehoova juurde. Tema kiskus meid küll tükkideks,^e kuid tema teeb meid ka terveks. Tema lõi meid, kuid tema ka seob meie haavad.
- 2 Ta elustab meid kahe päeva pärast, kolmandal päeval tõstab ta meid üles ning me võime elada ta ees.
- 3 Õpime tundma, õpime innuga tundma Jehoovat. Tema tulek on kindel kui koit. Tema tulek on meile nagu vihmahoog, nagu kevadine vihm, mis kastab maad.”
- 4 „Mis ma küll sinuga teen, Efraim? Mis ma küll sinuga teen, Juuda? Teie truu armastus on nagu hommikused pilved, nagu kaste, mis kiiresti haihtub.

- 5 Seepärast raiun ma nad
prohvetite kaudu maha,^a
tapan nad oma suu
sõnadega.^b
Sinu kohta langetatud
kohtuotsused
säravad nagu valgus.^c
- 6 Sest mulle meeldib truu
armastus*, mitte ohver,
Jumala tundmine enam
kui põletusohvrid.^d
- 7 Aga nemad,
kõigest inimesed,
on rikkunud lepingut.^e
Seal nad reetsid mind.
- 8 Gilead on kurjade linn^f
täis veriseid jalajälgi.^g
- 9 Preestrid on nagu
varitsevad röövjõugud,
nad tapavad
Sekemi^h tee ääres.
Nende teod on häbiväärsed.
- 10 Iisraeli soo keskel olen
ma näinud jubedusi.
Efraim teeb seal
hooratööd,ⁱ
Iisrael on end rüvetanud.^j
- 11 Aga sinule, Juuda,
on määratud lõikusaeg,
aeg, kui ma toon tagasi
oma rahva seast
vangiviidud.^k
- 7** „Iga kord, kui ma püüan
Iisraeli tervendada,
paljastub Efraimi patt^l
ja Samaaria kurjus.^m
Nad teevad pettust,ⁿ
vargad murravad sisse
ja röövjõugud ründavad
väljas.^o
- 2 Aga nad ei mõtle
oma südames,
et ma pean meeles
kogu nende kurjust.^p
Nüüd on nende teod
nad sisse piiranud,
need on otse mu palge ees.

6:6 *Võib tõlkida ka „halastus“.

PTK 6

a Jes 58:1
Jer 1:9, 10
Hes 3:8, 9

b Jer 23:29

c Sef 3:5

d 1Sa 15:22
Op 21:3
Jes 1:11
Mi 6:6–8
Mt 9:13
Mt 12:7

e 2Ku 17:15
Jes 24:5
Ho 8:1

f Ho 12:11

g Mi 7:2

h 1Ku 12:25

i 2Ku 17:6, 7
Jer 3:6

j Hes 23:4, 5

k 5Mo 30:3
Jer 29:14
Am 9:14

PTK 7

l Jes 28:1

m Am 8:14
Mi 1:5

n Mi 7:3

o Ho 6:9

p 5Mo 32:29
Jes 1:3
Am 8:7

Teine veerg

a Jes 5:11
Jes 28:1

b 2Ku 15:8, 10
2Ku 15:14

c Jes 9:13

d L 106:34–36
Hes 23:4, 5

e 2Ku 13:3
2Ku 15:19

f Ho 5:5

g Neh 9:35
Jes 9:13
Am 4:4
Sak 1:4

- 3 Oma kurjusega
rõõmustavad nad
kuningat
ja oma pettusega peamehi.
- 4 Nad kõik on abielurikkujad,
kes põlevad nagu ahi, mille
pagar on küdema pannud,
mille tule ta jätab
taina sötkumisest
kuni kerkimiseni
kohendamata.
- 5 Meie kuninga pidupäeval
jäävad peamehed haigeks,
nad on veinist raevunud.^a
Kuningas on mestis
pilkajatega.
- 6 Nad tulevad, süda sees
põlemas kui ahi.*
Pagar magab kogu öö,
aga hommikul lõõb
tuli lõkkele.
- 7 Nad kõik on kuumad
nagu ahi,
nad neelavad
oma valitsejad*.
Kõik nende kuningad
on langenud,^b
keegi neist ei hüüa
minu poole.^c
- 8 Efraim seguneb
rahvastega.^d
Efraim on kui ümmargune
kook, mis on jäetud
ümber pööramata.
- 9 Võõrad on neelanud tema
jõu,^e aga ta ei teagi seda.
Ta hallid juuksed on
muutunud valgeks,
aga ta ei märkagi seda.
- 10 Iisraeli kõrkus tunnistab
ta enda vastu,^f
aga sellest hoolimata pole
ta pöördunud tagasi oma
Jumala Jehoova juurde^g
ega ole teda otsinud.

7:6 *Teine võimalik tähendus: „nende süda on kui ahi, kui nad tulevad oma septsustega“. 7:7 *Sõna-sõnalt „kohtumõistjad“.

- 11** Efraim on otsekui lihtsa-meelne tuvi, tal puudub kaine mõistus*.^a
Nad hüüavad Egiptuse poole,^b lähevad Assüüriasse.^c
- 12** Kuhu nad ka ei läheks, heidan ma nende üle oma võrgu.
Ma toon nad alla nagu taeva linnud.
Ma karistan neid, nagu ma nende kogudust olen hoiatanud.^d
- 13** Häda neile, sest nad on minu juurest põgenenud!
Kadu neile, sest nad on minu vastu patustanud!
Ma olin valmis nad vabaks ostma, kuid nemad rääkisid minu kohta valet.^e
- 14** Oma südames ei hüüdnud nad mind appi,^f kuigi oma voodis nad halasid.
Nad lõiguvad end vilja ja värske veini pärast, nad pöörduvad minu vastu.
- 15** Ehkki ma manitsesin neid ja tegin tugevaks nende käsivarred, sepitsevad nemad minu vastu kurja.
- 16** Nad pöördusid, aga mitte millegi kõrgema poole*, neile sai sama vähe loota kui lödvale vibule.^g
Nende peamehed langevad mõõga läbi oma ülbe keele pärast.
Seetõttu pilgatakse neid Egiptusemaal.^h
- 8** „Puhu sarve!ⁱ
Vaenlane tuleb nagu kotkas Jehoova koja vastu,^j

7:11 *Sõna-sõnalt „kes on ilma südame meta“. 7:16 *St mitte üleva kummar-damisiivsi poole.

- PTK 7**
a Jes 1:3
b 2Ku 17:4
Jes 31:1
c 2Ku 15:19
Hes 23:4, 5
d 5Mo 28:15
2Ku 17:13
e Jes 59:13
f L 78:37
Jes 29:13
g L 78:57
h Hes 36:19, 20
Ho 9:3
- PTK 8**
i Ho 5:8
j 5Mo 28:49, 50
- Teine veerg**
a Ho 6:7
b 2Ku 17:15
c Jes 48:1
Mi 3:11
d L 50:17
e 1Ku 12:26, 28
Ho 13:2
f 1Ku 13:34
g Ho 10:5, 6
h 5Mo 32:21, 22
2Ku 17:18
i Öp 22:8
j Jes 17:11
k 5Mo 28:15, 33
l 2Ku 15:29
2Ku 18:11
Jer 50:17
m 3Mo 26:33
n 2Ku 15:19
Hes 23:4, 5
Ho 5:13
Ho 12:1
o Hes 23:9

- sest nad on taganenud mu lepingust,^a astunud üle mu seadusest.^b
- 2** Nad hüüavad minu poole: „Meie Jumal! Me iisraellased tunneme sind!“^c
- 3** Iisrael on hüljanud hea.^d
Ajagu vaenlane teda taga!
- 4** Nad on seadnud endale kuningaid, aga ilma minuta.
Nad on määranud peamehi, kuid mina ei tunnusta neid.
Hõbedast ja kullast on nad teinud ebajumalaid,^e kuid see toob neile hävingu.^f
- 5** Samaaria, sinu vasikas on hüljatud.^g
Mu viha lõõmab nende vastu.^h
Kui kaua veel on nad võimetud end puhastama?
- 6** Sest see vasikas on Iisraelist.
Käsitöeline tegi selle, see pole Jumal.
Samaaria vasikast jäävad järele vaid tükid.
- 7** Nad külvavad tuult ja lõikavad tormi.ⁱ
Vili ei loo pead,^j ükski kõrs ei anna jahu, ja kui annabki, neelavad selle võõramaalased.^k
- 8** Iisrael neelatakse alla.^l
Nüüd on ta rahvaste keskel^m nagu tarbetu anum.
- 9** Nagu üksik metseesel, on ta läinud üles Assüüriasse.ⁿ
Efraim on ostnud endale armukesti.^o
- 10** Kuigi nad rahvastelt neid ostavad, ajan mina nad nüüd kokku.

Siis nad vaevlevad^a
kuninga ja peameeste
pandud koorma all.

- 11** Efraim on valmistanud
palju altareid ja
teinud sellega pattu,^b
need altarid on saanud
temale patuks.^c
- 12** Ma kirjutasin tema jaoks
oma seaduse
paljud sätted,
aga need jäid talle võõraks.^d
- 13** Nad toovad mulle ohvri-
ande ja söövad nende liha,
kuid minul, Jehooval,
pole neist hea meel.^e
Nüüd ma meenutan nende
süüd ja karistan neid
nende pattude eest.^f
Nad on pöördunud*
tagasi Egiptusse.^g

- 14** Iisrael on unustanud
oma Looja^h ja
ehitanud templeid,ⁱ
Juuda on rajanud
kindlustatud linnu.^j
Aga mina saadan
ta linnadesse tule
ja see neelab
nende tornid.^k

- 9** „Ära rõõmusta, Iisrael!
Ära hõiska nagu
teised rahvad!
Sest hooramisega oled sa
lahkunud oma Jumalast.^m
Sa oled armastanud
hoorapalka kõigil
viljapeksuplatsidel.ⁿ
- 2** Aga viljapeksuplats ja
surutõrs ei toida neid,
värsket veini ei ole.^o
- 3** Nad ei jää elama
Jehoova maale,^p
vaid Efraim pöördub
tagasi Egiptusse

8:13 *Teine võimalik tähendus: „nad pöörduvad“.

PTK 8

- a 2Ku 14:26
1Aj 5:26
b Jes 10:10, 11
c Ho 12:11
d 2Ku 17:15
Neh 9:26
e Jes 1:11
Am 5:22
f Ho 9:9
Am 8:7
g Ho 7:16
Ho 9:3
h 5Mo 32:18
i 1Ku 12:25, 31
j 2Aj 26:9, 10
k 2Ku 18:13
2Aj 36:17, 19
Jer 17:27
Jer 34:7

PTK 9

- l Ho 10:5
m Hes 23:4, 5
Ho 4:12
n Ho 2:12
Mi 1:7
o Ho 2:8, 9
Am 5:11
p 3Mo 20:22
5Mo 28:
63, 64
Jos 23:15, 16
1Ku 9:6, 7

Teine veerg

- a 2Ku 17:6
b 4Mo 15:5
4Mo 28:14
Jl 1:13
c Jes 1:11
d Ho 7:13
e Ho 7:16
Ho 8:13
f Jer 2:14, 16
g Jes 10:3
h Jes 21:6, 8
Jer 6:17
Hes 33:7
i 1Ku 17:1
2Ku 2:14
j 1Ku 18:19
k Koh 19:22
Koh 20:4-6
Ho 10:9
l Ho 8:13
m Jer 2:2

ning nad söövad ebapuhast
Assüürias.^a

- 4** Nad ei kalla enam
veiniovhvreid Jehoovale,^b
nende ohvrid
ei meeldi talle,^c
need on kui leinaleib.
Kõik, kes seda söövad,
rüvetavad end.
Nende leib on üksnes
neile endile,
seda ei tooda
Jehoova kotta.
- 5** Mida te teete
kogunemispäeval,
Jehoova püha ajal?
- 6** Nad peavad hävingu pärast
põgenema.^d
Egiptus kogub nad kokku,^e
Memphis matab nad.^f
Nõgesed vallutavad nende
kallid hõbeesemed,
ogalised põõsad kasvavad
nende telkides.
- 7** Tulevad
arunõudmispäevad,^g
tulevad kättemaksupäevad.
Iisrael teadku seda!
Prohvet teeb end rumalaks
ja nägija hullub.
Kuna teie patt on suur, on
ka vaen teie vastu suur.”
- 8** Efraimi vahimees^h oli
koos minu Jumalaga.ⁱ
Aga nüüd on kõik ta
prohvetite teed^j otsekui
linnupüüdja püünised.
Nende Jumala kojas
valitseb vaen.
- 9** Nad on täiesti põhja käinud
nagu Gibea päevil.^k
Ta peab meeles nende süüd
ja karistab neid
nende pattude eest.^l
- 10** „Ma leidsin Iisraeli nagu
viinamarjad kõrbest.^m
Teie esiisad olid mu silmis
kui esimesed varajased
viljad viigipuul.

Aga nad läksid
Peori Baali juurde,^a
pühendusid sellele
häbiväärsele ebajumalale^b
ja muutusid sama jälgiks,
nagu oli nende armastatu.

- 11** Efraimi auhiilgus
lendab ära kui lind.
Pole enam sünnitust,
lapseootust ega
viljastumist.^c
- 12** Isegi kui neil
sirguvad lapsed,
võtan ma nad ära,
nii et kedagi ei jää järele.^d
Tõesti, häda neile,
kui ma neist
ära pöördun!^e
- 13** Efraim, kes oli istutatud
karjamaale, oli mulle
nagu Tüüros.^f
Nüüd peab Efraim viima
oma pojad tapale.”
- 14** Anna neile, Jehoova,
mida sa pead andma:
viljatu üsk ja
kuivetonud rinnad.
- 15** „Gilgalis^g oli näha kogu
nende kurjus, seal ma
hakkasin neid vihkama.
Nende kurjade tegude
pärast ajan ma nad ära
oma kojast.^h
Ma ei armasta neid enam,ⁱ
sest kõik nende peamehed
on kangekaelsed.
- 16** Efraim lüüakse maha.^j
Nende juur kuivab ära ja
nad ei kanna vilja.
Kui nad ka sünnitavad,
surman ma nende
kallid järeltulijad.”
- 17** Minu Jumal hülgab nad,
sest nad pole teda
kuulda võtnud.^k
Neist saavad põgenikud
rahvaste seas.^l

PTK 9

a 4Mo 25:1–3
5Mo 4:3
L 106:28

b 1Ku 16:31
Jer 11:13

c 5Mo 28:
15, 18

d 5Mo 28:32
5Mo 32:25

e 5Mo 31:17
2Ku 17:18

f Hes 28:12

g Ho 4:15
Ho 12:11
Am 5:5

h 3Mo 26:
27, 33
2Ku 17:18
Am 5:27

i 5Mo 29:
19, 20

j Jes 7:8

k 2Ku 17:14, 15
Sak 1:4

l 5Mo 28:64
Am 9:9

Teine veerg

PTK 10

a Jes 5:3, 4

b Ho 8:11
Ho 12:11

c Ho 8:4

d Ho 3:4
Ho 13:11

e 2Ku 17:4

f Am 5:7
Am 6:12

g 1Ku 12:28, 29
Ho 4:15
Ho 8:5
Am 3:14

h 2Ku 17:3
Ho 5:13

i Mi 6:16

j 2Ku 17:4

10 „Iisrael on metsistuv*
viinapuu,
mis kannab oma vilja.^a
Mida rohkem vilja tal on,
seda rohkem ehitab
ta altareid.^b

- Mida parem on maa saak,
seda uhkemad on
ta pühad sambad.^c
- 2** Nende süda pole siiras*,
nad mõistetakse süüdi.
On keegi, kes purustab
nende altarid ja
rüüstab nende sambad.
- 3** Nad ütlevad: „Meil ei ole
kuningat,^d sest me pole
kartnud Jehoovat.
Ja mida saakski kuningas
meie heaks teha?”
- 4** Nad räägivad tühje sõnu,
vannuvad valet,^e
sõlmivad lepinguid.
Väär kohtumõistmine
vohab kui mürgine
umbrohi põlluvagudel.^f
- 5** Samaaria elanikud
kardavad Beet-Aaveni
vasikakuju pärast.^g
Rahvas leinab seda taga,
leinavad ka
võõrjumala preestrid,
keda rõõmustas
vasikas ja selle au.
Nad leinavad, sest see
viiakse nende juurest
pagendusse.
- 6** See viiakse Assüüriasse
kingituseks vägevale
kuningale.^h
Efraim jääb häbisse
ja Iisrael tunneb piinlikkust
nõuannete pärast,
mida ta järgis.ⁱ
- 7** Samaaria ja tema kuningas
hävitatakse,^j
ta on kui murtud oksaraag
vete pinnal.

10:1 *Teine võimalik tähendus: „vohav”.

10:2 *Võib tõlkida ka „on libe”.

- 8** Beet-Aaveni^a ohvripaigad,
Iisraeli patt,^b kaotatakse.^c
Nende altaritel
võtavad võimust
okastaimed ja ohakad.^d
Inimesed ütlevad mägedele:
„Katke meid!”
ning küngastele:
„Lange meie peale!”^e
- 9** Alates Gibeaa päevist oled
sa pattu teinud,^f Iisrael,
selliseks oled sa jäänud.
Sõda Gibeas ei jõudnud
ülekohtusteni*.
- 10** Kui ma tahan,
siis ma karistan sind.
Rahvad kogunevad
su vastu,
kui sind pannakse
su kahe patu ikke alla.
- 11** Efraim oli väljaõpetatud
mullikas, kellele meeldis
pahmast tallata,
niisiis ma säästsin
ta kaunist kaela.
Nüüd aga lasen ma kellelgi
Efraimi seljas ratsutada*.^g
Juuda künnab,
Jaakob äestab talle.
- 12** Külvake endale seemet
õiguses ja lõigake
truud armastust.
Kündke põllumaad,^h
kuni on veel aega
otsida Jehoovat,ⁱ
kuni ta tuleb ja õpetab
teile õigust.^j
- 13** Te olete kündnud kurjust,
lõiganud ülekohtu^k
ja söönud pettuse vilja,
sest te olete usaldanud
omaenda teed,
lootnud oma paljude
sõjameeste peale.

10:9 *Võib tõlkida ka „ei teinud ülekohtustele lõppu”. 10:11 *Võib tõlkida ka „panen ma Efraimi rakmeisse”.

PTK 10
a Ho 4:15
b 1Ku 12:28–30
Mi 1:5
c Am 7:9
d 2Ku 23:15
e Lu 23:30
Ilm 6:16
f Koh 20:4–6
Ho 9:9
g 2Ku 17:6
h Jer 4:3, 4
i Jes 55:6
Am 5:4
j 5Mo 32:2
Jes 45:8
k Õp 22:8
Ho 8:7
Ga 6:7

Teine veerg

a 2Ku 18:9, 10
b Am 7:9
c 2Ku 18:9, 10

PTK 11

d 5Mo 7:8
e 2Mo 4:22
Mt 2:14, 15
f Jes 30:9–11
g Koh 2:13
Koh 3:7
1Ku 16:30–32
1Ku 18:19
2Ku 17:13, 16
Ho 2:13
h 1Ku 12:32, 33
Ho 13:1, 2
i 5Mo 8:2
j 5Mo 1:31
5Mo 33:27
Jes 46:3

k Jes 63:9

l 2Ku 17:3

- 14** Sinu rahva vastu on
tõusnud sõjakisa
ja kõik su kindlustatud
linnad laastatakse,^a
nagu Salman* laastas
Arbeli soo
tol võitluspäeval,
kui emad koos lastega
julmalt tapeti.
- 15** Nii tehakse ka sinuga,
Peetel,^b sinu äärmise
kurjuse pärast.
Koidu ajal tehakse
Iisraeli kuningale lõpp.”^c

11 „Kui Iisrael oli poisike,
siis ma armastasin
teda,^d
ja ma kutsusin
oma poja Egiptusest.”^e

- 2** Mida rohkem nad*
iisraellasi kutsusid,
seda rohkem iisraellased
neist eemaldusid.^f
Iisraellased ohverdasid
Baali kujudele,^g
toidid ohvreid
nikerdatud kujudele.^h

- 3** Ometi õpetasin mina
Efraimi kõndima,ⁱ
võtsin ta oma kätele.^j
Aga nemad ei tunnistanud,
et mina neid ravisin.

- 4** Ma juhtisin neid
inimlike paeltega*,
armastuse paeltega.^k
Ma olin neile ikke
kergitajaks kaela pealt
ja toitsin hellalt igaüht.

- 5** Nad ei pöördu tagasi
Egiptusemaale,
vaid nende kuningaks
saab Assüüria.^l

10:14 *Arvatakse, et Salman on lühivorm nimest Salmanassar; tõenäoliselt on siin tegu Assüüria kuninga Salmanassar V-ga. 11:2 *St prohvetid ja teised, kes läkitati iisraellasi õpetama. 11:4 *Võib tõlkida ka „lahkuse paeltega”; viide sellele, mida teeb lapsevanem.

sest nad keeldusid
minu juurde tagasi
pöördumast.^a

- 6** Mõök sähvib
nende linnades,^b
lõhub nende riivid
ja neelab nad
nende sepitsuste pärast.^c
- 7** Mu rahval on kalduvus
murda mulle truudust.^d
Kuigi teda kutsutakse üles-
poole*, ei tõuse ükski.
- 8** Kuidas saan ma sind
ära anda, Efraim?^e
Kuidas saan ma sind
loovutada, Iisrael?
Kuidas saan sind kohelda
nagu Admat?
Kuidas saan talitada sinuga
nagu Sebojimiga?^f
Mu süda on muutunud,
minus on tärgranud
kaastunne.^g
- 9** Ma ei vala välja
oma tulist viha.
Ma ei hävita enam Efraimi,^h
sest ma olen Jumal,
mitte inimene,
Püha su keskel,
ja ma ei tule sinu vastu
raevus.
- 10** Nad käivad Jehoova järel
ja ta mõirgab nagu lõvi.ⁱ
Kui ta mõirgab,
tulevad ta pojad
värisedes lääne poolt.^j
- 11** Nad värisevad nagu linnud,
kui tulevad Egiptusest,
ja nagu tuvid, kui tulevad
Assüüriamaalt,^k
ning ma panen nad elama
nende oma majadesse,
lausub Jehoova.^l
- 12** Efraim on ümbritsenud
mind valega
ja Iisraeli sugu pettusega.^m
Aga Juuda käib
veel koos Jumalaga

11:7 *St üleva kummardamisviisi poole.

PTK 11

- a 2Ku 17:13, 14
Am 4:6
b 3Mo 26:31
c Jes 31:1
d L 78:57, 58
Jer 3:6
e Ho 6:4
f 1Mo 10:19
5Mo 29:
22, 23
g 5Mo 32:36
Jer 31:20
h Jer 30:11
i Jl 3:16
j Sak 8:7
k Jes 11:11, 12
Jes 60:8, 9
Sak 10:10
l Jer 23:6
Hes 28:
25, 26
Hes 37:21
Am 9:14
m Mi 6:12

Teine veerg

- a 2Ku 18:1, 6
2Aj 29:1, 2
Ho 4:15

PTK 12

- b 2Ku 15:19
Ho 8:9
c 2Ku 17:4
d 2Ku 17:19
Jer 2:35
Ho 4:1
Mi 6:2
e Jes 3:11
f 1Mo 25:26
g 1Mo 32:28
h 1Mo 32:
24–26
i 1Mo 28:
13, 19
j 1Mo 28:16
1Mo 32:30
k 2Mo 3:15
l Jes 31:6
Ho 14:1
Jl 2:12, 13
m 5Mo 16:20
Mi 6:8
n Am 8:5, 6
Mi 2:1, 2
o Ilm 3:17
p 5Mo 8:17–19
q 2Mo 20:2
Ho 13:4

ja on ustav
Kõigepühamale.”^a

- 12** „Efraim toitub tuulest,
ajab kogu päeva taga
idatuult.
Ta valetab ja rüüstab
järjest enam.
Assüüriaga^b teeb ta lepingu
ja Egiptusse^c viib ta õli.
- 2** Jehoova käib Juudaga
kohut.^d
Ta nõuab Jaakobilt aru
tema teede pärast
ja tasub talle tema
tegusid mööda.^e
- 3** Emaüsa haaras ta
oma vennal kannast^f
ja täiest jõust võitles ta
Jumalaga.^g
- 4** Ta võitles ingluga
ja sai tema üle võidu.
Ta nuttis ja anus
tema õnnistust.”^h
Jumal leidis ta Peetelist
ja seal ta rääkis meiega.ⁱ
- 5** Tema on Jehoova,
vägede Jumal.^j
Jehoova on nimi,
millega teda mäletatakse.^k
- 6** „Pöördu siis tagasi
oma Jumala juurde,^l
hoia alal truud armastust
ja õiglust^m
ning looda alati
oma Jumala peale.
- 7** Kaupmehe käes on
valetavad kaalud,
talle meeldib tüsata.ⁿ
- 8** Efraim ütleb: „Ma olen
tõesti rikkaks saanud,^o
ma olen saavutanud
jõukuse.^p
Seoses mu tööügamisega
ei leita midagi
väära ega patust.”
- 9** Aga mina olen Jehoova,
sinu Jumal, Egiptusemaa
päevist alates.^q

Ma panen sind jälle
elama telkidesse
nagu määratud* ajal.

10 Ma kõnelesin prohvetitega,^a
andsin neile

palju nägemusi,
ma esitasin prohvetite
kaudu mõistujutte.

11 Gileadis tehakse pekkust*^b
ja räägitakse valet.
Gilgalis ohverdatakse pulle^c
ja altarid on nagu kivi-
kuhilad põlluvagudel.^d

12 Jaakob põgenes
Arami*^e aladele,
Iisrael^f teenis seal
naise pärast,^g
hoidis naise pärast
lambaid.^h

13 Prohveti kaudu tõi Jehoova
Iisraeli Egiptusest välja,ⁱ
prohveti kaudu ta
kaitses teda.^j

14 Efraim on valmistanud
Jumalale kibedat
meelepaha,^k
tema veresüü jääb
tema peale.

Ta isand tasub temale
enda teotamise eest.^l

13 „Kui Efraim rääkis,
värisesid kõik,
ta oli Iisraelis mõjukas.^m
Aga ta oli süüdi Baali
kummardamisesⁿ ja suri.

2 Nüüd patustavad nad
veelgi rohkem
ja valavad endale
hõbedast kujusid,^o
valmistavad osavalt eba-
jumalaid – need kõik on
meistrimehe kätetöö.
Nad ütlevad: „Ohverdajad
suudelgu vasikaid.”^p

12:9 *Teine võimalik tähendus: „püha-
de”. **12:11** *Võib tõlkida ka „tegeldak-
se maagiaga”, „tegeldakse okultismiga”.
12:12 *Võib tõlkida ka „Süüria”.

PTK 12

a 1Ku 17:1
2Ku 17:13
Am 7:14, 15

b Ho 6:8

c Ho 9:15
Am 4:4

d 2Ku 17:9, 10
Ho 8:11
Ho 10:1

e 1Mo 28:5
5Mo 26:5

f 1Mo 32:28

g 1Mo 29:18

h 1Mo 31:38

i 2Mo 12:
50, 51
L 77:20

j Jos 24:17
1Sa 12:8

k 2Ku 17:9–11
Hes 23:4, 5

l 5Mo 28:37

PTK 13

m Jos 17:17

n 2Ku 17:16
Ho 11:2

o Ho 2:8

p 1Ku 12:26, 28
1Ku 19:18

Teine veerg

a 2Mo 20:2
Ho 12:9

b Jes 43:11
Jes 45:21, 22

c 5Mo 2:7
5Mo 32:9, 10

d Neh 9:25

e 5Mo 6:10–12
5Mo 8:12–14
5Mo 32:
15, 18
Jes 17:10

f Ho 5:14

g 1Sa 8:19, 20

h 1Sa 8:4, 5

i 1Sa 8:7
1Sa 12:13

j 1Sa 12:25
2Ku 17:4
Jer 52:11

3 Seepärast on nad otsekui
hommikused pilved,
nagu kaste, mis varakult
haihtub,
otsekui aganad, mille tuul
viljapeksuplatsilt ära viib,
nagu katuseaugust
tõusev suits.

4 Ent mina olen Jehoova,
sinu Jumal, Egiptusemaa
päevist alates.^a

Sa ei tundnud peale minu
ühtki teist Jumalat,
pole muud päästjat
kui mina.^b

5 Mina tundsin sind kõrbes,^c
põuasel maal.

6 Oma karjamaadel
said nad kõhud täis,^d
said kõhud täis ja
nende süda läks ülbeks.
Ja nii nad unustasid minu.^e

7 Minust saab neile otsekui
noor lõvi,^f
nagu tee ääres varitsev
leopard.

8 Ma ründan neid nagu karu,
kes on poegadest
ilma jäänud,
rebin lõhki nende rinna.
Ma neelan nad alla
nagu lõvi;
metsloom kisub nad
tükkideks.

9 Sa hävid, Iisrael,
sest sa oled astunud minu,
oma aitaja vastu.

10 Kus siis on su kuningas,
et ta päästaks sind
kõigis su linnades,^g
kus on su valitsejad*, keda
sa nõudsid, õeldes mulle:
„Anna mulle kuningas
ja peamehed?”^h

11 Oma vihas ma andsin
sulle kuninga,ⁱ
oma äravus ma võtan
ta ära.^j

13:10 *Sõna-sõnal „kohtumõistjad”.

12 Efraimi süü on sisse pakitud*, tema patt on tallele pandud.

13 Tema pärast tulevad sünnitusvalud. Kuid ta on rumal laps, ta ei tule välja, kui on aeg sündida.

14 Surmavalla* võimusest ma vabastan nad, surmast toon ma nad tagasi.^a Surm, kus on sinu astel?^b Surmavald, kus on sinu hävitusjõud?^c Ometi on kaastunne peidus mu silme eest.^d

15 Isegi kui ta peaks õitsema pilliroos, tõusev idatuul, Jehoova tuul, see tuleb kõrbest ning teeb veetuks tema kaevu ja kuivatab allika. See rüüstab ta varakambri kõigi ta väärisesemetega.^d

16 Samaaria mõistetakse süüdi,^e sest ta on mässanud oma Jumala vastu.^f Nad langevad mõõga läbi,^g nende lapsed kistakse tükkideks, nende rasedad rebitakse lõhki.^g

14 „Oh, Iisrael, tule tagasi Jehoova, oma Jumala juurde,^h sa oled ju komistanud oma patu tõttu.

2 Tulge tagasi Jehoova juurde kahetsussõnadega, öelge talle: „Anna andeks meie patudⁱ ja võta vastu, mis on hea,

13:12 *Võib tõlkida ka „alles hoitud”.
13:14 *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi”).^a Kuna sel ajal tegid nad ikka veel pattu.

PTK 13

a Jes 25:8
Jes 26:19

b 1Ko 15:55

c Ilm 20:13, 14

d 2Ku 17:20

e 2Ku 17:18
Am 3:9, 10

f Hes 20:21

g Jes 7:8

PTK 14

h 2Aj 30:6
Jes 55:6, 7
Ho 12:6
Jl 2:12, 13

i Mi 7:18

Teine veerg

a Heb 13:15

b Ho 5:13

c Jes 31:1

d 5Mo 10:17, 18

e L 103:3
Jes 57:18

f Sef 3:17

g Jes 12:1

h Sak 8:12

i Ho 14:3

j Jer 31:18

k 5Mo 32:4

me toome huultega ohvrianniks kiitust,^a me nagu ohverdaks noori pulle.

3 Assüüria ei päästa meid.^b Me ei ratsuta hobuste seljas,^c me ei ütle enam „Meie Jumal!” oma kätetöõle, sest vaid sina halastad isata lapse peale.^d

4 Mina ravin nad truudusetusest terveks.^e Ma armastan neid oma vabast tahtest,^f sest mu viha on nende pealt pöördunud.^g

5 Minust saab Iisraelile otsekui kaste. Siis ta õitseb nagu liilia, juurdub nagu Liibanoni puud.

6 Ta ajab võrseid, ta saavutab õlipuu väärrikuse ning lõhnab nagu Liibanoni puud.
7 Nad hakkavad jälle elama minu varju all. Nad kasvatavad vilja ja õitsevad nagu viinapuu.^h Ma olen kuulus nagu Liibanoni vein.

8 Efraim ütleb: „Mis tegemist on mul veel ebajumalatega?”ⁱ Mina vastan talle ja valvan ta üle.^j

Ma olen nagu lopsakas kadakas. Mina olen see, kes annab sulle vilja.”

9 Kes on tark, saagu aru, kes on arukas, see mõistku. Sest Jehoova teed on õiged^k ja õiged käivad neil, kuid ülestatud muudkui komistavad.

JOEL

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Ränk rohutirtsuhtlus (1–14)
„Jehoova päev on lähedal” (15–20)
Prohvet hüüab Jehoova poole (19, 20)</p> <p>2 Jehoova päev ja tema sõjavägi (1–11)
Kutse pöörduda tagasi Jehoova juurde (12–17)
„Rebiges lõhki oma süda” (13)
Jehoova vastab oma rahvale (18–32)
Jehoova valab välja oma vaimu (28)</p> | <p>Imed taevas ja maa peal (30)
„Kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse” (32)</p> <p>3 Jehoova mõistab kohut kõigi rahvaste üle (1–17)
Joosafati org (2, 12)
Otsuseorg (14)
Jehoova, Iisraeli kindlus (16)
Jehoova õnnistab oma rahvast (18–21)</p> |
|--|---|

1 See on Jehoova sõnum, mis tuli Petueli pojale Joelile*:

PTK 1

2 „Kuulge seda, vanemad, pange tähele, kõik maa elanikud! Kas on midagi niisugust sündinud teie päevil või teie esiisade päevil?^a

a Jl 2:2

3 Jutustage sellest oma poegadele, teie pojad jutustagu oma poegadele ja nende pojad järgmisele põlvele.

b 2Mo 10:14, 15

c Jl 2:25

4 Mis jäi järele näljastest rohutirtsudest, selle sõi rohutirtsuparv,^b mis jäi järele rohutirtsuparvest, selle sõid rohutirtsuvastsed, mis jäi järele vastsetest, selle sõid aplad rohutirtsud.^c

d Jes 28:1
Am 6:6

e 5Mo 28:39

Teine veerg

a Jl 2:2

b Ilm 9:7, 8

c 3Mo 2:1

5 Ärgake, te joodikud,^d ja nutke!

d 2Mo 29:40

Halage, kõik veinijoojad, sest magus vein on võetud teie suust.^e

e 3Mo 26:20

6 Minu maa kallale on tulnud üks rahvas, vägev ja rohkearvuline.^a

Tema hambad on lõvi hambad,^b tema lõuad on lõvi lõuad.

7 Ta on laastanud mu viinapuu ja jätnud mu viigipuust järele vaid kännu.

Ta on rebinud need paljaks ja visanud minema, koorinud nende oksad valgeks.

8 Halise, nagu kotiriiet kandeveitsi* halise oma noorea peiu[#] pärast.

9 Jehoova kojast on kadunud roa-^c ja joogiohver,^d preestrid, Jehoova teenijad, leinavad.

10 Põld on rüüstatud, maapind leinab;^e on ju vili rüüstatud, värske vein ära kuivanud, õli otsa saanud.^f

1:1 *Nimi Joel tähendab „Jehoova on Jumal“.

f 5Mo 28:39, 40

1:8 *Võib tõlkida ka „noor naine“.
[#]Võib tõlkida ka „mehe“.

- 11** Põllumehed on jahmunud, viinamäeharijad halavad nisu ja odra pärast, sest põllusaak on hävinud.
- 12** Viinapuu on kuivanud, viigipuu närbunud. Kuivanud on granaatõunapuu, palmipuu ja õunapuu, kõik puud väljal.^a Inimeste rõõmust on saanud häbi.
- 13** Pange kotiriie ümber ja leinake*, te preestrid! Halage, te altarteenrid!^b Tulge ja veetke öö kotiriides, minu Jumala teenijad, sest teie Jumala kotta ei tooda enam roa-^c ega joogiohvrit.^d
- 14** Kuulutage välja paast! Teatage pühalikust kokkutulekust!^e Koguge vanemad ja kõik maa elanikud oma Jumala Jehoova kotta ning hüüdke Jehoovat appi.
- 15** Häda, sest see päev tuleb, sest Jehoova päev on lähedal!^g See tuleb nagu hävitus Kõikvõimsalt.
- 16** Eks ole toit kadunud meie silme eest, rõõm ja hõiskamine meie Jumala kojast?
- 17** Seemned* tohletavad kühvlite all. Aidad on rüüstatud, viljahoidlad maha kistud, sest vili on ikaldunud.
- 18** Kariloomadki ägavad, veisekarjad ekslevad

1:13 *Võib tõlkida ka „taguse endale vastu rinda”. 1:17 *Teine võimalik tähendus: „kuivatatud viigimarjad”.

PTK 1
a 3Mo 26:20

b 2Mo 30:19, 20

c 3Mo 2:1

d 2Mo 29:40

e Jl 2:15

f 2Aj 20:3, 13

g Jl 2:1
Sef 1:7, 14
Sef 2:2
2Pe 3:10
Ilm 6:16, 17

Teine veerg

a Mi 7:7
Hab 3:18

PTK 2

b Hes 33:2, 3
Am 3:6

c Sef 1:14, 16
Mal 4:1

d Am 5:18, 20

e Sef 1:15

f Jl 1:6

g Jl 1:19

h 1Mo 2:8

i Ilm 9:7

j Ilm 9:9

- segaduses, sest neil pole karjamaad. Lambakarjad peavad kandma karistust.
- 19** Ma hüüan sinu poole, Jehoova,^a sest tuli on neelanud kõrbe karjamaad ja leek hävitanud kõik puud väljal.
- 20** Metsloomadki igatsevad sind, sest ojad on kuivanud ja tuli on neelanud kõrbe karjamaad.”
- 2** „Puhuge sarve Siionis,^b tõstke sõjakisa mu pühal mäel! Värisegu kõik maa elanikud, sest Jehoova päev tuleb!^c See on lähedal!
- 2** See on pime ja sünge päev,^d pilvine ja pilkaselt pime päev,^e mis laotub kui koiduhahetus üle mägede. On üks arvukas ja vägev rahvas,^f kelle sarnast pole iial olnud ega tule ka edaspidi kõigi tulevaste põlvede jooksul.
- 3** Nende ees neelab tuli ja taga sööb leek.^g Maa nende ees on nagu Eedeni aed,^h kuid nende taha jääb tühi kõrb ja mitte miski ei pääse.
- 4** Nad näevad välja nagu hobused, jooksevad nagu sõjaratsud.ⁱ
- 5** Nende hää on nagu sõjavankri mürin, kui nad hüppavad mägede tippudel,^j

- otseku tulelõõma
praksumine,
kui see kõrsi neelab.
Nad on nagu vägev rahvas,
kes on seadnud end
lahinguvalmis.^a
- 6** Rahvaid valdab nende
pärast suur ahastus,
kõigi palged lõövad
õhetama.
- 7** Nad ründavad
kui sõjamehed,
ronivad müürile
nagu sõdurid.
Igaüks neist käib kindlalt
oma teed,
nad ei muuda oma radu.
- 8** Nad ei tõukle omavahel,
ükski mees ei kaldu
kursist kõrvale.
Kui mõni langeb oda läbi,
ei lahku teised rivist.
- 9** Nad tormavad linna,
jooksevad müürile,
ronivad majadesse,
lähevad akendest sisse
nagu vargad.
- 10** Nende ees väriseb maa
ja kõigub taevas.
Päike ja kuu lähevad
pimedaks^b
ning tähed kaotavad
oma sära.
- 11** Jehoova laseb oma häält
kõlada oma sõjaväe ees,^c
tema leer on väga suur.^d
Tema, kes viib täide
oma sõna, on vägev.
Jehoova päev on suur
ja aukartust sisendav.^e
Kes suudab jääda püsima?^f
- 12** „Seepärast kasvõi nüüd,
lausub Jehoova,
„pöörduge minu juurde
tagasi kõigest südamest,^g
paastu,^h nutu ja halaga.
13 Rebige lõhki oma süda,ⁱ
mitte riided,^j

PTK 2

a Õp 30:27

b Jl 2:31
Mt 24:29
Lu 21:25
Ilm 9:2

c Jl 2:25

d Jl 2:2

e Jer 30:7
Am 5:18
Sef 1:15

f Ilm 6:16, 17

g Jer 4:1
Ho 12:6
Ho 14:1, 2h 1Sa 7:6
2Aj 20:3i 2Ku 22:18, 19
L 51:17
Jes 57:15

j 2Sa 1:11, 12

Teine veerg

a Jes 48:9

b 2Mo 34:6
4Mo 14:18
Neh 9:17
L 106:44, 45
Mi 7:18, 19c 2Aj 30:8, 9
Jer 18:7, 8
Sef 2:2, 3

d Jl 1:14

e 2Mo 19:10

f 5Mo 31:12
2Aj 20:3, 13

g 2Aj 8:12

h 5Mo 32:
26, 27
L 79:9, 10
Mi 7:10i 5Mo 32:36
Jes 60:10
Nu 3:22
Ho 11:8

ja tulge tagasi oma Jumala
Jehoova juurde,
sest tema on kaastundlik*
ja halastav, ta ei vihastu
kergesti,^a vaid on tulvil
truud armastust,^b
ta muudab meelt^c ega
too õnnetust.

14 Kes teab, ehk ta pöördub
ja muudab meelt^c
ning jätab õnnistusena
järele
roaohvri ja joogiohvri
teie Jumalale Jehoovale?

15 Puhuge sarve Siion!
Kuulutage välja paast,
teatage pühalikust
kokkutulekust.^d

16 Koguge kokku rahvas,
pühitsege kogudust.^e
Kutsuge vanad mehed,
koguge kokku lapsed
ja imikud.^f

Peigmees tulgu välja
oma toast ja pruut
pulkakambri.

17 Preestrid,
Jehoova teenijad,
nutku eeskoja ja altari
vahel^g ning õelgu:
„Oo, Jehoova, tunne kaasa
oma rahvale,
ära lase enda omandil
saada põlualeseks,
lubades teistel rahvastel
tema üle valitseda.
Miks peaksid rahvad
ütleva:

„Kus on nende Jumal?“^h

18 Siis on Jehoova täis indu
oma maa pärast
ja tunneb kaasa
oma rahvale.ⁱ

19 Jehoova vastab
oma rahvale:

2:13 *Võib tõlkida ka „suuremeelne“.
^aVõib tõlkida ka „kahetseb“.

„Ma saadan teile vilja,
värsket veini ja õli
ning teie kõht saab täis.^a
Ma ei lase teid enam
häbistada rahvaste
keskel.^b

20 Põhja poolt tulija ajan ma
teist kaugele.

Ma ajan ta põuasele
ja tühjale maale,
ta eelväe idamere* poole
ning järelväe
läänemere^c poole.
Temast tõuseb haisu,
temast kerkib lehka,^c
sest Jumal teeb
suuri tegusid.”

21 Ära karda, maa!

Hõiska ja rõõmusta,
sest Jehoova teeb
suuri tegusid.

22 Äрге kartke, loomad väljal,
sest kõrbe karjamaad
lõovad haljendama^d

ja puud hakkavad
vilja kandma.^e
Viigipuu ja viinapuu
annavad rikkaliku saagi.^f

23 Siioni pojad, hõisake ja
rõõmustage Jehoova,
oma Jumala tegude üle,^g
sest ta annab teile

küllaldaselt sügisvihma,
saadab teile vihmahoo,
sügisese ja kevadise vihma
nagu ennegi.^h

24 Viljapeksuplatsid on täis
puhastatud vilja,
surutõrred on tulvil
värsket veini ja õli.ⁱ

25 Ma hüvitan teile
need aastad,
kui teie saagi sõid rohu-
tirtsuparv, rohutirtsuvast-
sed, aplad rohutirtsud ja
näljased rohutirtsud —

PTK 2

a Jes 62:8, 9
Am 9:13
Mal 3:10

b Hes 34:29
Hes 36:15

c Jes 34:2, 3

d Jes 30:23
Jes 51:3

e Hes 34:27

f Am 9:14
Sak 8:12

g Jes 12:6
Sak 10:7

h 3Mo 26:4
5Mo 11:14

i 3Mo 26:10
Am 9:13
Mal 3:10

Teine veerg

a Jl 1:4

b 3Mo 26:5

c 5Mo 26:
10, 11

d Sef 3:11

e L 46:5

f 3Mo 26:
11, 12
Hes 37:26, 27

g Jes 32:15
Jes 44:3
Hes 39:29

h Ap 2:16–18

i Ap 2:19, 20

j Mt 24:29
Mr 13:24, 25
Lu 21:25
Ilm 6:12

k Sef 1:14, 15
Mal 4:5

l Ap 2:21
Ro 10:13

m Ob 17

minu suur sõjavägi, kelle
ma saatsin teie kallale.^a

26 Te sõõte kõhu täis^b
ja kiidate oma Jumala
Jehoova nime,^c
tema nime, kes on teinud
teie heaks imesid.
Mu rahvas ei pea enam
kunagi häbi tundma.^d

27 Siis te tõdete, et mina olen
Iisraeli keskel,^e
et mina olen Jehoova, teie
Jumal^f — pole kedagi teist!
Mu rahvas ei pea enam
kunagi häbi tundma.

28 Pärast seda valan ma välja
oma vaimu^g kõiksuguste
inimeste peale
ning teie pojad ja tütreid
hakkavad prohvetikult
rääkima.

Teie vanad mehed
näevad unenägusid,
teie noored mehed
nägemusi.^h

29 Ka oma orjade ja orjataride
peale
valan ma neil päevil välja
oma vaimu.

30 Ma teen imesid* taevas
ja maa peal,
saadan verd, tuld
ja suitsusambaid.ⁱ

31 Päike muutub pimedaks
ja kuu vereks,^j
enne kui tuleb suur
ja aukartust sisendav
Jehoova päev.^k

32 Igaüks, kes hüüab appi
Jehoova nime,
päästetakse.^l
Siioni mäel ja Jeruusa-
lemmas on need, kes
pääsevad,^m nii nagu
Jehoova on öelnud,
need, kes jäävad ellu ja
keda Jehoova kutsub.”

- 3** „Neil päevil ja sel ajal,
kui ma toon tagasi Juuda
ja Jeruusalemma vangid,^a
2 kogun ma kokku ka
kõik rahvad
ja toon nad alla
Joosafati* orgu.
Ma käin seal nendega
kohut^b
oma rahva ja oma omandi
Iisraeli pärast,
sest nad pillutasid ta
rahvaste sekka
ning jagasid omavahel
minu maa.^c
3 Nad heitsid liisku
minu rahva pärast,^d
müüsid poisi, et anda
tasu prostituudile,
müüsid tüdruku,
et osta joogiks veini.
4 Oh Tüüros, Siidon ja
kõik Vilistimaa alad,
mis on teil minu vastu?
Kas te tasute mulle
millegi eest kätte?
Kui tasute, siis saadan ma
sellesama tasu
kiirelt ja kärmelt
teie endi pea peale.^e
5 Sest te olete võtnud
mu hõbeda ja kulla^f
ning viinud mu parimad
aarded oma templitesse.
6 Te müüsite Juuda
ja Jeruusalemma rahva
kreeklastele,^g
et nad nende omalt maalt
kaugele saata.
7 Nüüd lasen ma neil
ära tulla paigast,
kuhu te nad müüsite,^h
ja saadan sellesama tasu
teie endi pea peale.

3:2 *Nimi Joosafat tähendab „Jehoova on kohtumõistja“.

PTK 3

- a 5Mo 30:3
Jer 30:3
Hes 39:28
Am 9:14
Sef 3:20
- b Hes 38:22
Jl 3:12
Sef 3:8
Sak 14:3
Ilm 16:14, 16
- c Hes 35:10, 11
Sef 2:8, 9
- d Ob 11
- e Jes 23:12
Jer 47:4
Hes 25:15-17
Am 1:9, 10
Sak 9:1, 2
- f 2Aj 21:16, 17
- g 5Mo 28:32
Hes 27:8, 13
- h Jes 11:11, 12
Jes 43:5, 6
Jes 49:12
Jer 23:7, 8
Hes 34:12
- Teine veerg**
- a Ob 19, 20
- b Jes 34:1, 2
- c Hes 38:7
- d Hes 38:9
Sef 3:8
Ilm 16:14
- e L 76:8, 9
Jl 3:2
- f Jes 63:3
Ilm 14:18-20
- g Jes 34:2
Sef 1:14

- 8** Ma müün teie pojad ja
tütred Juuda rahvale^a
ning nemad müüvad
nad seebalastele,
ühele kaugele rahvale.
Jehoova ise on seda
rääkinud.
9 Kuulutage rahvaste seas:^b
„Valmistuge sõjaks!
Õhutage vägevaid mehi!
Astugu kõik sõdurid ette,
asugu rünnakule!^c
10 Taguge oma adrad
möökadeks ja
aianoad odadeks*.
Nõrguke öelgu:
„Ma olen vägev!“
11 Tulge ja aidake üksteist,
kõik ümberkaudsed
rahvad. Tulge kokku!^d
Oo, Jehoova,
too alla sellesse paika
oma vägevad sõjamehed!
12 „Rahvad tõusku ja
tulgu Joosafati orgu,
sest ma istun seal, et
mõista kohut kõigi ümber-
kaudsete rahvaste üle.^e
13 Laske sirbil käia,
sest lõikus on küps.
Tulge alla ja tallake,
sest surutõrs on täis.^f
Tõrred voolavad üle,
sest nende kurjust
on ohtralt.
14 Rahvahulgad on
otsuseorus,
sest Jehoova päev
otsuseorus on lähedal.^g
15 Päike ja kuu lähevad
pimedaks
ning tähed kaotavad
oma sära.
16 Jehoova mõirgab Siionist,
laseb oma häält kõlada
Jeruusalemmast.
- 3:10** * Võib tõlkida ka „piikideks“.

- Taevas ja maa rappuvad,
kuid Jehoova on
varjupaigaks
oma rahvale,^a
kindluseks Iisraeli rahvale.
- 17 Siis te tõdete, et mina
olen Jehoova, teie Jumal,
kes elab Siionil,
oma pühal mäel.^b
Jeruusalemmast
saab püha paik^c
ning võõrad ei käi sealt
enam läbi.^d
- 18 Sel päeval nõrgub
mäenõlvadel
magusat veini,^e
küngastel voolab piima
ja kõigis Juuda ojaes
tulvab vesi.

PTK 3

a L 50:15
b Sak 8:3
c Jes 4:3
d Jes 60:18
Nah 1:15
Sak 14:21
e Am 9:13
Sak 9:17

Teine veerg

a Hes 47:1
Ilm 22:1
b Jes 19:1
c Jer 49:17
d Hes 25:12, 13
e Am 1:11
Ob 10
f L 48:8
Jes 33:20
Jes 60:15
Am 9:15
g Jes 4:4
Hes 36:25
Mi 7:18, 19
h Jes 24:23
Mi 4:7

Jehoova kojast
voolab välja allikas^a
ning kastab Sittimi* orgu.

- 19 Aga Egiptusest saab
tühermaa^b
ja Edomist tühi kõrb^c
võigivalla pärast
Juuda rahva kallal,^d
kelle maal nad valasid
süütut verd.^e
- 20 Kuid Juuda jääb
asustatuks igaveseks
ja Jeruusalemm
kõigiks põlvedeks.^f
- 21 Ma vabastan nad veresüüst^g
ja Jehoova hakkab elama
Siionis.”^h
- 3:18 * Nimi Sittim tähendab „akaatsiad”.

AAMOS

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Aamos saab Jehoovalt sõnumi (1, 2)
Kohtuotsused korduvate vastuhakkude
pärast (3–15)
Süüria (3–5), Vilistimaa (6–8),
Tüüros (9, 10), Edom (11, 12),
Ammon (13–15)</p> <p>2 Kohtuotsused korduvate vastuhakkude
pärast (1–16)
Moab (1–3), Juuda (4, 5),
Iisrael (6–16)</p> <p>3 Jumala kohtuotsuse kuulutamine (1–8)
Jumal avaldab oma nõu (7)
Hukkamõistusõnum Samaaria
kohta (9–15)</p> <p>4 Hukkamõistusõnum Baasani lehmade
kohta (1–3)
Jehoova põlgab Iisraeli ebajumala-
teenistust (4, 5)
Iisrael ei võta manitsust kuulda (6–13)
„Valmistu kohtuma oma
„Jumalaga” (12)
Jumal annab teada oma mõtted (13)</p> | <p>5 Iisrael on nagu langenud neitsi (1–3)
Otsige Jumalat ja elage (4–17)
Vihake halba ja armastage head (15)
Jehoova päev, pimeduse päev (18–27)
Iisraeli ohvrid pole vastu-
võetavad (22)</p> <p>6 Häda enesekindlatele! (1–14)
Elevandiluust voodid;
veinikarikad (4, 6)</p> <p>7 Nägemused näitavad, et Iisraeli lõpp
on lähedal (1–9)
Rohutirtsud (1–3), tuli (4–6),
nõorlood (7–9)
Aamosel kästakse prohvetlikult
rääkimine lõpetada (10–17)</p> <p>8 Nägemus korvist suviste puu-
viljadega (1–3)
Rõhujad mõistetakse hukka (4–14)
Vaimne nälj (11)</p> <p>9 Jumala karistuse eest ei pääse (1–10)
Taaveti koda püstitatakse taas (11–15)</p> |
|--|--|

1 Aamose* sõnad, mis ta sai nägemuses Iisraeli kohta Juuda kuninga Ussija^a päevil ja Iisraeli kuninga Jerobeami,^b Jooase^c poja päevil kaks aastat enne maavärinat.^d Aamos oli üks Tekoa^e lambakasvatatajatest.

2 Ta ütles:

„Jehoova mõirgab Siionist, toob hääle kuuldavale Jeruusalemmast.

Karjaste karjamaad hakkavad leinama, Karmeli mäetipp närtsib.”^f

3 „Nii ütleb Jehoova:

„Damaskuse kolme vastuhaku* pärast, koguni nelja pärast, ei muuda ma oma otsust, sest ta tallas Gileadi rauast viljapeksuregedega.”^g

4 Seepärast saadan ma Hasaeli^h koja kallale tule ja see neelab Ben-Hadadi kindlustornid.ⁱ

5 Ma murran katki Damaskuse riivid,^j hävitan Bikat-Aaveni elanikud ja Beet-Edeni valitseja ning Süüria rahvas pagendatakse Kiiri,^k ütleb Jehoova.”

6 Nii ütleb Jehoova: „Gaza kolme vastuhaku pärast,^l koguni nelja pärast, ei muuda ma oma otsust, sest ta saatis kogu rahva pagendusse^m ja andis Edomi kätte.

7 Seepärast saadan ma Gazaⁿ müüride kallale tule ja see neelab tema kindlustornid.

PTK 1

a 2Aj 26:1, 3, 4

Jes 1:1

b 2Ku 14:23, 24

Ho 1:1

Am 7:10

c 2Ku 13:10, 11

d Sak 14:5

e 2Aj 11:5, 6

f Jes 33:9

Nah 1:4

g 2Ku 8:12

2Ku 10:32, 33

2Ku 13:7

h 1Ku 19:15

i Jer 49:27

j Jes 7:8

Jes 8:4

Jes 17:1

k 2Ku 16:9

l Hes 25:15

m 2Aj 21:16, 17

2Aj 28:18

Jl 3:4, 6

n Jer 25:17, 20

Jer 47:1

Sak 9:5

Teine veerg

a Jes 20:1

b Jer 47:5

c Sef 2:4

d Jes 14:29

Jer 47:4

Hes 25:16, 17

Sef 2:5

Sak 9:6

e Hes 26:2

f Jl 3:4, 6

g Hes 26:12

h Jl 3:19

i Hes 25:12

j 2Aj 28:17

Ob 10

k 1Mo 36:10, 11

Ob 9

l Jes 34:5, 6

Jer 49:13

m Hes 25:3

Sef 2:8

n Koh 11:12, 13

Jer 49:1

o Jer 49:2

Hes 25:5

8 Ma hävitan Asdodi elanikud^a ja Askeloni valitseja.^b

Ma tõstan käe Ekroni vastu^c ning järelejäänud vilistid hukkuvad,^d ütleb kõrgeim valitseja Jehoova.”

9 Nii ütleb Jehoova:

„Tüürose kolme vastuhaku pärast,^e koguni nelja pärast, ei muuda ma oma otsust, sest ta andis kõik pagendatud Edomi kätte ega mäletanud vendade vahel tehtud lepingut.”^f

10 Seepärast saadan ma Tüürose müüride kallale tule ja see neelab tema kindlustornid.”^g

11 Nii ütleb Jehoova:

„Edomi^h kolme vastuhaku pärast, koguni nelja pärast, ei muuda ma oma otsust, sest ta on oma venda mõõgaga taga ajanudⁱ ega ole halastanud. Ta muudkui kisub neid oma vihas tükkideks ja tema raev ei raue.”^j

12 Seepärast saadan ma Teemanisse^k tule ja see neelab Bosra^l kindlustornid.”

13 Nii ütleb Jehoova: „Ammonlaste^m kolme vastuhaku pärast, koguni nelja pärast, ei muuda ma oma otsust, sest nad lõikasid lõhki Gileadi rasedad naised, et laiendada oma valdusi.”ⁿ

14 Seepärast saadan ma Rabba^o müüride kallale tule ja see neelab tema kindlustornid,

1:1 *Nimi Aamos tähendab „koormaks olemine” või „koorma kandmine”. 1:3 *Võib tõlkida ka „kuritöö”.

kui lahingupäeval
kõlab sõjahüüd,
kui tormipäeval
puhkeb maru.

- 15 Nende kuningas saadetakse
ühes peameestega pagen-
dusse,^a ütleb Jehoova.”

2 Nii ütleb Jehoova:

„Moabi^b kolme vastuhaku*
pärast, koguni nelja
pärast, ei muuda ma
oma otsust,
sest ta põletas Edomi
kuninga luud lubjaks.

- 2 Seepärast saadan ma Moabi
kallale tule ja see neelab
Kerijoti^c kindlustornid.

Moab sureb keset möllu,
kui kõlab sõjahüüd
ja sarvehääl.^d

- 3 Ma kõrvaldan tema
keskelt valitseja*
ning tapan kõik ta
peamehed ühes temaga,^e
ütleb Jehoova.”

4 Nii ütleb Jehoova:

„Juuda^f kolme vastuhaku
pärast, koguni nelja
pärast, ei muuda ma
oma otsust,
sest ta on hüljanud
Jehoova seaduse*
ega ole järginud
tema määrusi.^g
Teda on viinud eksiteele
samad valed, mida
järgisid ta esiisad.^h

- 5 Seepärast saadan ma
Juuda kallale tule
ja see neelab Jeruusalem-
ma kindlustornid.”ⁱ

6 Nii ütleb Jehoova:

„Iisraeli^j kolme vastuhaku
pärast, koguni nelja
pärast, ei muuda ma
oma otsust,

PTK 1

a Jer 27:2, 3
Jer 49:3

PTK 2

b Jer 48:29, 30
Hes 25:8, 9
Sef 2:8

c Jer 48:21, 24

d Jes 15:1

e Jes 16:14
Jer 48:7

f 2Ku 17:19
Jer 2:13

g 3Mo 26:
14–16
2Aj 36:14

h Jer 9:14

i 1Sa 12:15
1Aj 28:9
2Aj 36:17, 19
Jer 37:8
Jer 52:12–14
Ho 8:14

j 5Mo 28:45
2Ku 17:6, 7
Hes 23:4, 5
Ho 4:1, 2

Teine veerg

a Am 5:11
Am 8:4–6

b Am 4:1

c Jes 10:1, 2
Am 5:12

d Ho 8:11
Ho 10:1

e 2Mo 22:26
5Mo 24:12

f 4Mo 21:
23–25
Jos 24:8
L 135:10, 11

g 5Mo 2:31–33

h 2Mo 12:51

i 4Mo 14:34
5Mo 2:7

j 1Sa 3:20
1Ku 17:1
1Ku 19:19

k 4Mo 6:2
Koh 13:5

l 4Mo 6:3, 4

m Jes 30:10, 11
Am 7:12, 13

n Am 9:1

sest nad müüvad hõbeda
eest õige
ja sandaalipaari eest
vaese.^a

- 7 Nad tallavad viletsate
pead põrmu^b
ja tõkestavad tasaste tee.^c
Mees ja tema isa heidavad
sama tüdruku juurde,
rüvetades nõnda
mu püha nime.

- 8 Nad heidavad iga altari^d
kõrval laenu pandiks
võetud riieetele^e
ja jooavad oma jumalate
kojas veini, mida nad
on ostnud sissenõutud
trahviraha eest.

- 9 Aga mina hävitasin oma
rahva pärast emorlased,^f
kes olid pikad nagu seedrid
ja tugevad nagu tammed.
Ma hävitasin neil viljad
ülalt ja juured alt.^g

- 10 Mina tõin teid välja
Egiptusemaalt^h
ja juhtisin teid kõrbes
nelikümmed aastat,ⁱ
et te saaksite võtta oma
valdusse emorlaste maa.

- 11 Ma määrasin teie poegade
seast prohveteid/
ja teie noorte meeste seast
nasiire.^k

Kas pole nii, Iisraeli rahvas,
küsib Jehoova.

- 12 Aga teie andsite nasiiridele
veini juua^l
ja keelasite prohveteid:
„Ärge rääkige
prohvetlikult!”^m

- 13 Seepärast ma purustan teid
teie paigas,
otsekuvi viljavihke täis
vanker purustab kõik
oma rataste all.

- 14 Nobedal pole kuhugi
põgeneda,ⁿ
tugev kaotab oma jõu

2:1 *Võib tõlkida ka „kuritöö”. 2:3 *Sõ-
na-sõnalt „kohtumõistja”. 2:4 *Võib
tõlkida ka „õpetuse”.

ja ükski sõjamees
ei pääse eluga.

15 Vibulaskja ei jää püsima,
välejalg ei pääse
ja ratsanik ei pääse eluga.

16 Isegi kõige vapram
sõjamees
põgeneb sel päeval alasti,^a
lausub Jehoova.””

3 „Kuulake, Iisraeli rahvas,
neid sõnu, mis Jehoova on
rääkinud kogu teie soo kohta,
kelle ma toin välja Egiptuse-
maalt:

2 „Kõigi maa rahvaste seast
olen ma tundnud vaid
teid.^b

Seepärast nõuan ma teilt
aru kõigi teie süütegude
pärast.^c

3 Kas kaks kõnnivad koos,
kui nad pole enne kokku
leppinud, et kohtuvad?

4 Kas lõvi mõirgab metsas,
kui tal pole saaki?
Kas noor lõvi uriseb
pesapaigas, kui ta pole
midagi kätte saanud?

5 Kas lind satub maas
olevasse silmusesse, kui
talle pole seda pandud*?
Kas püünispael tõuseb
maast, kui keegi pole
sellesse läinud?

6 Kui linnas puhutakse sarve,
kas siis rahvas ei värise?
Kui linnas toimub õnnetus,
kas pole see siis
Jehoovalt?

7 Kõrgeim valitseja Jehoova
ei tee midagi,
avaldamata oma nõu*
oma prohvetitele.^d

8 Lõvi mõirgab^e —
kes ei kardaks?

3:5 *Teine võimalik tähendus: „kui seal pole sööta”. 3:7 *Võib tõlkida ka „sadaladust”.

PTK 2

a 5Mo 28:25

PTK 3

b 2Mo 19:5
5Mo 7:6
L 147:19, 20c Tn 9:11, 12
Ho 12:2
Am 4:12d 1Mo 6:13
1Mo 18:17
L 25:14
Jes 42:9
Tn 9:22
Ilm 1:1

e Am 1:2

Teine veerg

a Jer 20:9
Am 7:14, 15
Ap 4:19, 20

b 2Ku 17:22, 23

c Ho 7:1
Am 4:1

d 2Ku 17:6

e Ho 11:6
Am 6:8f Jes 8:4
Am 6:4

g Ho 4:9

h 1Ku 12:32, 33
Ho 13:2

Kõrgeim valitseja Jehoova
kõneleb — kes ei räägiks
prohvetlikult?”^a

9 „Kuulutage Asdodi
kindlustornidele
ja Egiptusemaa
kindlustornidele:
„Kogunege Samaaria
mägede vastu,^b
vaadake, milline segadus
seal valitseb
ja kui palju seal petetakse.^c

10 Nad ei oska teha, mis õige,
need, kes täidavad oma
kindlustorne vägivalla
ja hävitamisega,
lausub Jehoova.””

11 Seepärast ütleb kõrgeim
valitseja Jehoova:
„Vastane piirab maa
ümber,^d

ta röövib sinult jõu
ja su kindlustornid
rüüstatakse.”^e

12 Jehoova ütleb:
„Nagu karjane saab lõvi
lõugade vahelt kätte
vaid kaks koiba või
kõrvatükikese,
nii jääb väga vähe järele
ka Iisraeli rahvast,
rahvast, kes istub praegu
Samaaria uhketel vooditel
ja peentel*
lamamisasetel.^f

13 Kuulake! Hoiatage Jaakobi
sugu,* lausub kõrgeim
valitseja Jehoova,
vägede Jumal.

14 Sest päeval, mil ma nõuan
Iisraelilt aru kõigi tema
vastuhakkude* pärast,^g
hävitan ma ka Peeteli
altarid.^h

3:12 *Võib tõlkida ka „Damaskuse”.

3:13 *Võib tõlkida ka „tunnistage Jaakobi soo vastu”. 3:14 *Võib tõlkida ka „kuritööde”.

Altari sarved raiutakse ära
ja need kukuvad maha.^a

15 Ma lõõn puruks talvekoja
ja suvekoja.

Elevandiluust kojad
hävivad^b

ja uhked* majad kaovad,^c
lausub Jehoova.^{'''}

4 „Kuulake neid sõnu,
te Baasani lehmad,
kes olete Samaaria mäel,^d
te naised, kes petate
viletsaid^e ja rõhute
vaeseid

ning ütlete oma meeste*:
„Tooge meile juua!”

2 Kõrgeim valitseja Jehoova
on vandunud
oma pühaduse juures:
„Tulevad päevad,
kui teid tõmmatakse üles
lihunikukonksudega
ja ülejäänuid teie hulgast
õngekonksudega.

3 Teid aetakse välja
läbi müüriavade,
mis on teie ees,
ja heidetakse Harmonile*,
lausub Jehoova.”

4 Minge Peetelisse
ja tehke pattu*,^f
minge Gilgalisse ja
patustage veel enam.^g

Tooge oma ohvreid^h
hommikul
ja kümniseidⁱ
kolmandal päeval.

5 Põletage hapnenud leiba
tänuohvriks,^j
kuulutage valjult oma
vabatahtlikest ohvritest.
Sest nii sa ju armastad
teha, Iisraeli rahvas,
lausub kõrgeim valitseja
Jehoova.

3:15 *Teine võimalik tähendus: „paljud”. 4:1 *Võib tõlkida ka „isandatele”. 4:3 *Pole teada, millele „Harmon” viitab. 4:4 *Võib tõlkida ka „mässake”.

PTK 3

a 2Ku 23:15, 16
2Aj 31:1
2Aj 34:1, 7
Ho 10:2
Mi 1:6

b 1Ku 22:39

c Am 6:11

PTK 4

d Am 6:1

e Ho 4:1, 2
Mi 2:2

f 1Ku 12:28, 29
Ho 4:13
Am 3:14

g Ho 4:15
Ho 9:15
Am 5:5

h Ho 8:11, 13

i 5Mo 14:28

j 3Mo 7:12

Teine veerg

a 3Mo 26:26
5Mo 28:38
5Mo 32:24
1Ku 18:2
2Ku 4:38

b Jer 3:6, 7

c 5Mo 28:
23, 24

d 1Ku 18:5

e Ho 7:10

f 5Mo 28:22

g 5Mo 28:
40, 42

h Jes 42:24

i 2Mo 9:3
5Mo 28:
27, 60

j 3Mo 26:
23, 25
2Ku 8:12

k 2Ku 13:7

l 5Mo 28:26

6 Ma ei andnud teile toitu
mitte üheski teie linnas*
ja tein leivapuuduse
kõigisse teie majadesse,^a
kuid te ei pöördunud tagasi
minu juurde,^b
lausub Jehoova.

7 Samuti ei andnud ma teile
kolm kuud enne lõikust
vihma.^c

Ma lasin sadada
ühes linnas,
kuid teises linnas mitte.
Üks maatükk sai vihma,
aga teine, mis ei saanud,
kuivas ära.

8 Kahe-kolme linna elanikud
taarusid ühte linna
vett jooma,^d
aga ei saanud janu
kustutatud.

Ometi ei pöördunud te
tagasi minu juurde,^e
lausub Jehoova.

9 Ma lõin teie põlluvilja
kõrvetava kuumuse
ja haigustega.^f
Te laendasite oma aedu
ja viinamägesid,
kuid rohutirtsud söid
paljaks teie viigipuud
ja õlipuud.^g

Siiski ei pöördunud te
tagasi minu juurde,^h
lausub Jehoova.

10 Ma saatsin teile katku,
nagu oli Egiptuses,ⁱ
tapsin mõõgaga
teie noored mehed^j ja
võtsin ära teie hobused,^k
lasin tõusta teie ninna haisu
teie laagritest,^l
kuid te ei pöördunud tagasi
minu juurde,
lausub Jehoova.

4:6 *Sõna-sõnalt „ma andsin teile puh-
tad hambad kõigis teie linnades”.

- 11** Ma paiskasin teid segi, nagu ma paiskasin segi Soodoma ja Gomorra.^a Te olite nagu tulest tõmmatud tukk, kuid te ei pöördunud tagasi minu juurde,^b lausub Jehoova.
- 12** Seepärast ma talitan sinuga nõnda, Iisrael. Ja kuna ma sinuga nõnda talitan, Iisrael, siis valmistu kohtuma oma Jumalaga.
- 13** Tema on see, kes on teinud mäed^c ja loonud tuule,^d kes annab inimesele teada oma mõttet, kes muudab koiduvalguse pimeduseks^e ja kes kõnnib maa kõrgendikel.^f Jehoova, vägede Jumal, on tema nimi.”
- 5** „Kuulake neid sõnu, mida ma teie kohta lausun, Iisraeli rahvas, kuulake seda kaebelaulu:
- 2** „Neitsi, Iisrael, on langenud, ta ei suuda enam tõusta. Ta on omaenda maal hüljatud, pole kedagi, kes teda üles tõstaks.”
- 3** Nii ütleb kõrgeim valitseja Jehoova:
- „Linna, kust läheb sõtta tuhat, jääb järele sada, ja kust läheb välja sada, jääb järele kümme. Nõnda juhtub Iisraeli rahvaga.”^g
- 4** Nii ütleb Jehoova Iisraeli rahvale:
- „Otsige mind ja te jääte elama.^h
- 5** Ärge otsige Peetelit,ⁱ ärge minge Gilgalisse^j

PTK 4

a 1Mo 19: 24, 25

b Ho 7:10

c Jes 40:12

d Jer 10:13

e 2Mo 10:22
Jes 5:30
Am 8:9

f Mi 1:3

PTK 5

g 5Mo 4:27
5Mo 28:62h 2Aj 15:2
Jes 55:3, 6i 1Ku 12:28, 29
Am 3:14j Ho 4:15
Am 4:4

Teine veerg

a Am 8:14

b 2Ku 17:6
Ho 9:15

c Hes 33:11

d Am 6:12

e II 9:9
II 38:31–33

f 2Mo 10: 21, 22

g II 36:27, 28
Kog 1:7h 1Ku 18:17
1Ku 22:8

i Mi 2:2

j Jes 9:9, 10

k 5Mo 28:30

ja ärge minge Beer-Sebasse,^a sest Gilgal läheb pagendusse^b ja Peetel saab tühisuseks*.

- 6** Otsige Jehoovat, et te jääksite elama,^c et ta ei lahvataks nagu tuli Joosepi soo kallale ega neelaks Peetelit, ilma et keegi seda kustutaks.
- 7** Te muudate õiguse koirohuks* ja paiskate maha õigluse.^d
- 8** Tema on teinud Kima tähtkuju* ja Kesili tähtkuju^e, tema muudab pilkase pimeduse hommikuks, teeb päeva pimedaks nagu öö,^f tema kutsub mereveed, et valada need maapinnale^g — Jehoova on tema nimi.
- 9** Tema toob äkilise hukatuse tugevale, hävingu kindlustatud paikadele.
- 10** Nad vihkavad neid, kes noomivad linnavärvavas, jalestavad neid, kes räägivad tõtt.^h
- 11** Kuna te nõuate vaeselt maa eest renti ja võtate tema vilja maksuks,ⁱ siis ei saa te elada tahutud kividest majades, mis te olete ehitanud,^j ega juua veini oma parimatelt viinamägedelt, mis te olete istutanud.^k

5:5 *Teine võimalik tähendus: „täide-takse maagiaga”. 5:7 *Võib tõlkida ka „kibeduseks”. 5:8 *Arvatavasti Plejaadide täheparv Sõnni tähtkujus. ^aArvatavasti Orioni tähtkuju.

- 12** Sest ma tean, kui palju on teie üleastumisi* ja kui rängad on teie patud: te ahistate õiget, võtate altkäemaksu vaikumise eest ja tallate linnavärvast jalge alla vaeste õigused.^a
- 13** Arukas on sel ajal vait, sest see on hädaaeg.^b
- 14** Otsige head, mitte halba, c et te jääksite elama.^d Siis on vägede Jumal Jehoova teiega, just nagu te ütlete.^e
- 15** Vihake halba ja armastage head,^f pange linnavärvast kehtima õigus.^g Ehk vägede Jumal Jehoova halastab Joosepi soo järeljäänutele.^h
- 16** Seepärast ütleb Jehoova, vägede Jumal Jehoova: „Kõigil väljakutel hakatakse halama ja kõigil tänavatel ohkama: „Oh häda!” Põllumehi kutsutakse leinama ja nutunaisi halama.
- 17** Kõigil viinamägedel halatakse,ⁱ sest ma lähen teie keskelt läbi, ütleb Jehoova.
- 18** Häda neile, kes igatsevad Jehoova päeva!^j Mida Jehoova päev teile tähendab?^k See on pimedus, mitte valgus.^l
- 19** See on, otsekui pääseks mees põgenema lõvi eest, aga talle tuleks vastu karu, otsekui läheks ta koju ja nõjatuks käega vastu

PTK 5
a Jes 10:1, 2
Am 2:6, 7
b Mi 2:3
c Jes 1:16, 17
Mi 6:8
d 3Mo 18:5
5Mo 30:19, 20
e 2Aj 15:2
Mi 3:11
f L 34:14
L 97:10
Ro 12:9
g 2Aj 19:6
Am 5:24
h Jer 31:7
Sak 10:6
i Ho 9:2
j Jes 5:18, 19
k Am 4:12
l Sef 1:14, 15

Teine veerg
a Op 15:8
b L 50:8
Jes 66:3
Ho 6:6
c Jes 1:11
d Am 6:5
Am 8:10
e Mi 6:8
f Ap 7:42, 43
g 2Ku 15:29
2Ku 17:6
h Am 4:13

PTK 6

i Am 3:13, 15

seina, aga teda salvaks madu.

- 20** Jehoova päev on ju pimedus, mitte valgus, see on sünye, ilma särata.
- 21** Ma vihkan, ma põlgan teie pühasid,^a mulle ei meeldi ohvrite lõhn teie pühalikel kokkutulekutel.
- 22** Kuigi te ohverdate mulle põletusohvraid ja toote ohvriande, ei ole mul neist hea meel,^b mulle ei meeldi teie rahuohvriks toodud nuumloomad.^c
- 23** Säätke mind oma laulukärast, ma ei taha kuulda teie keelpillide häält.^d
- 24** Õigus voolaku nagu vesi^e ja õiglus nagu kuivamatu oja.
- 25** Kas need nelikümmend aastat kõrbes tõid sa mulle ohvreid ja ande, oh, Iisraeli rahvas?^f
- 26** Nüüd peate viima endaga kaasa oma kuninga Sikkuti ja Kiiijuni*, oma tähejumala kujud, mis te olete endale valmistanud.
- 27** Ma saadan teid pagendusse teisele poole Damaskust,^g ütleb tema, kelle nimi on Jehoova, vägede Jumal.^h
- 6** „Häda enesekindlatele Siionis, neile, kes tunnevad end turvaliselt Samaaria mäel,ⁱ

5:26 *Mõlema jumala nimed võivad käia planeet Saturni kohta, mida kummardati kui jumalat.

nimekatele meestele
rahvaste ülikute seast,
kelle juurde tuleb
Iisraeli sugu!

- 2** Minge Kalnesse ja nähke.
Sealt minge
suurde Hamatti^a
ja seejärel alla
vilistite Gatti.
Kas need on paremad
neist kuningriikidest*
või on nende maa suurem
kui teie maa?
- 3** Kas keeldute mõtlema
õnnetuspäevale^b
ja lasete enda keskel
võimutseda vägivald?^c
- 4** Nad lesivad elevantiluust
vooditel^d ja lõsuvad
lamamisasemeil,^e
sõõvad karja
parimaid lambaid ja
nuumvasikaid,^f
- 5** sepitsevad laulukesi,
mida lüüra* saatel laulda,^g
ja leiutavad endale
muusikariistu
nagu Taavet,^h
- 6** joovad karikate kaupa veiniⁱ
ja võivad end
parimate õlidega,
kuid Joosepi hukkumine
ei tee neile muret.^j
- 7** Seepärast saadetakse nad
pagendusse
esimeste seas^k
ja pikutajate pillerkaari-
tamisele tuleb lõpp.
- 8** Vägede Jumal Jehoova
lausub: „Kõrgeim valitseja
Jehoova on vandunud
iseenda juures:^l
„Ma järelestan
Jaakobi kõrkust,^m
vihkan tema kindlustorneⁿ

6:2 *Mõeldakse arvatavasti Juuda ja Iisraeli kuningriiki. **6:5** *Võib tõlkida ka „keelpilli“.

PTK 6

a 4Mo 34:2, 8
2Ku 14:28

b Jes 56:12

c Am 5:12

d 1Ku 22:39

e Am 3:12

f Jes 22:13

g Jes 5:12

h 2Aj 7:6
2Aj 29:25, 26

i Jes 5:11

j 2Ku 15:29
2Ku 17:6

k 5Mo 28:41
Am 5:5

l Am 4:2

m Hes 33:28
Ho 5:5

n Nu 2:5

Teine veerg

a Mi 1:6

b Jes 10:5, 6

c Am 3:15

d 1Ku 21:13
Jes 59:13
Ho 10:4
Am 5:7

e 5Mo 8:17, 18
L 75:5

f 5Mo 28:
49, 50
2Ku 15:29
2Ku 17:6
Jes 7:20
Jes 8:4
Jes 10:5, 6
Ho 10:6

g 4Mo 34:2, 8

ning loovutan linna ja
kõik, mis selles on,
vaenlastele.^a

9 Kui ühte majja jääb küm-
me meest, surevad needki.

10 Üks sugulane* kannab nad
välja ja põletab ükshaaval. Ta
viib nende luud majast välja ja
küsib siis maja tagaruumis oli-
jalt: „Kas sinu juures on veel
kedagi?“ Too vastab: „Ei ole!“
Siis ta ütleb: „Ole tasa! Nüüd on
hilja Jehoova nime hüüda.“”

11 Sest Jehoova annab käsu^b
ning suur maja
lüüakse puruks
ja väike maja
saab rusudeks.^c

12 Kas hobused jooksevad
kaljul
või kas küntakse seal
veistega?

Te olete muutnud õiguse
mürktaimeks
ja õigluse vilja koirohuks*.^d

13 Te rõõmustate
väärtusetu üle
ja ütlete: „Eks ole
me saanud vägevaks*
oma jõuga?“^e

14 Seepärast toon ma teie
vastu ühe rahva, oh,
Iisraeli sugu,^f lausub
vägede Jumal Jehoova,
ja te langete tema rõhumise
alla – Lebo-Hamatist*^g
kuni Araba vadini.“”

7 Kõrgeim valitseja Jehoova
andis mulle järgmise nägemuse.
Hilise külvi* tärkamise
ajal saatis ta rohutirtsuparve.
See oli pärast seda, kui kunin-

6:10 *Võib tõlkida ka „ühe surnu isa vend“. **6:12** *Võib tõlkida ka „kibeduseks“. **6:13** *Sõna-sõnalt „võtnud endale sarved“. **6:14** *Võib tõlkida ka „Hamati piirialast“. **7:1** *St mida külva-
ti jaanuaris ja veebruaris.

gale oli hein niidetud. **2** Kui rohutirtsuparv oli maa taimestiku ära söönud, ütlesin ma: „Oo, kõrgeim valitseja Jehoova, palun anna andeks!^a Kuidas võib Jaakob ellu jääda? Ta on ju nõrk!”^b

3 Seepeale Jehoova muutis oma otsust.*^c „Seda ei juhtu,” ütles Jehoova.

4 Kõrgeim valitseja Jehoova andis mulle järgmise nägemuse. Kõrgeim valitseja Jehoova hakkas tulega karistama. Tuli neelas sügavad veed ja maatüki. **5** Siis ma ütlesin: „Oo, kõrgeim valitseja Jehoova, palun ära tee seda!”^d Kuidas võib Jaakob ellu jääda? Ta on ju nõrk!”^e

6 Ja Jehoova muutis otsust*.^f „Ka seda ei juhtu,” ütles kõrgeim valitseja Jehoova.

7 Ta andis mulle järgmise nägemuse. Jehoova seisis müüri- l, mis oli ehitatud nõorloodi abil, ja tema käes oli nõorlood. **8** Jehoova küsis minult: „Mida sa näed, Aamos?” Ma vastasin: „Nõorloodi.” Jehoova jätkas: „Ma panen nõorloodi oma Iisraeli rahva keskele. Ma ei anna talle enam andeks.^g **9** Iisaki ohvripaigad laastatakse^h ja Iisraeli pühamud hävitatakseⁱ ning ma tulen möögaga Jerobeami* soo vastu.”^j

10 Peeteli preester^k Amasja saatis Iisraeli kuningale Jerobeamile^l sõnumi: „Aamos sepitseb sinu vastu vandenõu otse Iisraeli rahva keskel.^m Maa ei suuda taluda kõiki tema sõnu.ⁿ **11** Sest Aamos ütleb: „Jerobeam sureb mööga läbi ja Iisrael viiakse oma maalt pagendusse.””^o

7:3, 6 *Võib tõlkida ka „tundis kahetsust”. 7:9 * Jerobeam II (Am 1:1).

PTK 7

a Jer 14:7
Tn 9:19

b Jes 37:4

c 5Mo 32:36
L 106:44, 45
Ho 11:8

d 2Mo 32:11

e Jes 1:9
Am 7:2

f 2Mo 32:14

g Am 8:2

h 1Ku 12:25, 31
1Ku 13:33i Ho 10:8
Am 5:5
Am 8:14j 2Ku 15:8, 10
Ho 13:16

k 1Ku 12:32

l 2Ku 14:23

m Jer 26:8, 9
Am 1:1

n Jer 18:18

o Am 5:5
Am 6:7

Teine veerg

a Jes 30:10

b Am 2:12

c 1Ku 12:29, 32
1Ku 13:1

d Am 1:1

e Jer 1:7
Hes 2:3
2Pe 1:21f Jer 11:21
Am 7:13

g Mi 2:6

h 3Mo 26:33
2Ku 17:6

PTK 8

i Am 4:12
Am 7:8j Ho 10:5
Am 5:23

12 Siis ütles Amasja Aamossele: „Sina, nägija, mine ära Juudamaale, teeni seal leiba ja räägi seal prohvetlikult!”^a

13 Aga Peetelis ei tohi sa enam prohvetlikult rääkida,^b sest see on kuninga pühamu^c ja kuningriigi tempel.”

14 Seepeale vastas Aamos Amasjale: „Ma ei olnud prohvet ega ka mitte prohvetijünger, vaid karjane,^d ja ma hoolitse sin sükomoor-viigipuude eest*.”

15 Kuid Jehoova võttis mind karja järelt ära ja Jehoova ütles mulle: „Mine ja räägi prohvetlikult mu Iisraeli rahvale!”^e

16 Kuula nüüd Jehoova sõna: „Sa ütled: „Ära räägi prohvetlikult Iisraeli vastu^f ja ära kuuluta^g Iisaki soo vastu.” **17** See pärast ütleb Jehoova nõnda: „Sinu naine saab linnas prostituudiks, su pojad ja tütreid langevad mööga läbi. Sinu maa jaotatakse möödunööoriga ning sa ise sured võõral maal. Iisrael saadetakse oma maalt pagendusse.””^h

8 Kõrgeim valitseja Jehoova andis mulle järgmise nägemuse. Oli üks korv suviste puuviljadega*. **2** Ta küsis: „Mida sa näed, Aamos?” Ma vastasin: „Korvi suviste puuviljadega.” Jehoova jätkas: „Mu rahvale Iisraelile on tulnud lõpp.* Ma ei anna neile enam andeks.ⁱ **3** Templilauludest saab sel päeval halamine,^j

7:14 *Võib tõlkida ka „ja sükomoor-viigipuu viljade torkija”. 8:1 *Need olid üldjuhul viigimarjad, aga monikord ka datlid. 8:2 *Heebrea keeles on sõnamäng: väljendid „suvised puuviljad” ja „lõpp” on sarnased. Suvised puuviljad olid märgiks selle kohta, et käes oli põllumajandusaasta lõpp.

lausub kõrgeim valitseja Jehoova. Kõikjale on siis heidetud palju laipu.^a Seal olgu vaikus.

- 4** Kuulake, teie, kes tallate vaeseid ja teete tasastele maa peal lõpu,^b
- 5** kes ütlete: „Millal möödub noorkuupüha,^c et saaksime müüa teravilja? Millal lõppeb hingamispäev,^d et võiksime anda vilja müüki? Siis saaksime teha eefa* väiksemaks, seeklivihi suuremaks, et tüssata pettuse kaaludega.^e
- 6** Siis saaksime osta hõbeda eest viletsa, sandaalipaari eest vaese^f ja müüa viljaprahti.”
- 7** Jehoova, Jaakobi uhkus, on iseenda nimel vandunud:^g „Ma ei unusta kunagi ühtki nende tegu!^h
- 8** Seepärast hakkab maa värisema ja kõigile selle elanikele tuleb lein.ⁱ Eks see kõik tõuse nagu Niilus, vooga ja alane nagu Egiptuse Niilus?”^j
- 9** Kõrgeim valitseja Jehoova lausub: „Sel päeval lasen ma päikesel loojuda keskpäeval ja toon pimeduse maale päise päeva ajal.^k
- 10** Ma muudan teie pühad leinaajaks^l ja kõik teie laulud kaebelauludeks.

8:5 *Kuivaine möödunõu. (Vt lisa B14.)

PTK 8

a Am 6:9, 10

b Am 2:6, 7

c 4Mo 10:10

d 2Mo 20:8

e 3Mo 19:35, 36
Ho 12:7
Mi 6:10, 11

f 3Mo 25:39
Am 2:6

g 5Mo 33:26
L 68:34

h Ho 8:13

i Ho 4:3

j Am 9:5

k Mi 3:6

l Ho 2:11

Teine veerg

a L 74:9
Hes 7:26
Mt 4:4

b Ho 8:5
Ho 10:5

c 1Ku 12:28-30

d Am 5:5

e 2Ku 18:11
Ho 13:16

PTK 9

f Jes 6:1
Hes 1:27, 28

g Am 2:14

Ma panen kõigi puusade ümber kotiriide ja ajan kõigi pead paljaks. See on nii, nagu leinatakse oma ainsat poega, ja selle päeva lõpp on kibe.”

- 11** Tulevad päeval, kui ma saadan maale nälja, nälja mitte leiva ja janu mitte vee järele, vaid Jehoova sõnade kuulmise järele, lausub kõrgeim valitseja Jehoova.^a

- 12** Nad vaaruvad merest mereni ja põhjast itta. Nad uitavad ringi, otsides Jehoova sõna, kuid ei leia seda.

- 13** Sel päeval minestavad janu pärast ilusad neitsid ja noored mehed,

- 14** need, kes vannuvad Samaaria patu^b juures ja ütlevad: „Nii tõesti, kui su jumal elab, Daan!”^c ja „Nii tõesti, kui tee viib Beer-Sebasse!”^d Nad langevad ega tõuse enam.”^e

9 Ma nägin Jehoovat^f altari kohal. Ta ütles: „Lõõ samba pead, nii et läved vappuvad. Lõõ sammastel pead maha ja ma tapan viimased rahva seast mõõgaga. Ühelgi põgenejal ei õnnestu põgeneda ja ükski paigeja ei pääse pakku.^g

- 2** Kui nad kaevuksid alla surmavalda, saaks mu käsi nad sealt kätte, kui nad läheksid üles taevasse, tooksin ma nad sealt alla.

- 3** Kui nad peidaksid end
Karmeli tippu,
otsiksin ma nad üles ja
võtaksin sealt ära.^a
Kui nad läheksid mu silme
eest varjule merepõhja,
saadaksin ma sinna mao
neid salvama.
- 4** Kui nende vaenlased
viivad nad vangki,
käsini ma mõõgal neid
seal tappa.^b
Ma hoian neil silma peal,
et teha neile halba ja
mitte head.^c
- 5** Kõrgeim valitseja vägede
Jehoova puudutab maad,
nii et see sulab^d ja kõik selle
elanikud leinavad.^e
See kõik tõuseb nagu
Niilus,
alaneb nagu
Egiptuse Niilus.^f
- 6** Tema ehitab oma trepid
taevasse
ja rajab oma võlvi
maa kohale,
ta kutsub mereveed,
et valada need
maapinnale^g –
Jehoova on tema nimi.^h
- 7** Oh, Iisraeli rahvas, eks te
ole mulle nagu kušiitide*
pojad, lausub Jehoova.
Eks toonud ma Iisraeli
välja Egiptusemaalt,ⁱ
vilistid Kreetalt^j ja
süürlased Kiirist?^k
- 8** Kõrgeima valitseja Jehoova
silmaid on patuse
kuningriigi peal
ja ta hävitab selle
maapinnalt.^l
Ometi ei hävita ma
Jaakobi sugu täielikult,^m
lausub Jehoova.

PTK 9

a Jer 23:24

b 3Mo 26:33

c 5Mo 28:
63, 65

d Mi 1:4

e Ho 4:3

f Am 8:8

g Ii 36:27, 28
L 135:7h 2Mo 3:15
Am 4:13
Am 5:8

i 2Mo 12:51

j Jer 47:4

k 2Ku 16:9

l 1Ku 13:34
2Ku 18:11

m Jer 30:11

Teine veerg

a 3Mo 26:33
5Mo 28:64b Jes 9:6, 7
Jes 16:5
Jer 23:5
Hes 37:24, 25
Sak 12:8
Lu 1:31–33c 2Sa 7:11
Ap 15:16–18d 4Mo 24:18
Jes 11:14
Ob 18, 19e 3Mo 26:5
Ho 2:22

f Jl 3:18

g Jes 35:1
Jes 55:12h Esr 3:1
Jer 30:3
Hes 39:25i Jes 61:4
Hes 36:33j Jes 65:21, 22
Hes 28:
25, 26k Jes 62:8, 9
Mi 4:4l Jes 60:21
Hes 34:
27, 28
Hes 37:25

- 9** Ma annan käsu
ja raputan Iisraeli sugu
kõigi rahvaste hulgas,^a
nii nagu raputatakse sõela:
ükski kivike ei kuku maha.
- 10** Kõik minu rahva patused
surevad mõõga läbi,
need, kes ütlevad:
„Õnnetus ei jõua meieni
ega taba meid.”
- 11** Sel päeval püstitan ma taas
Taaveti kokkulangenud
koja^{*b}
ja parandan selle praod.
Ma ehitan selle
varemeist üles
ja taastan selle, nii et see on
nagu muistseil päevil,^c
- 12** et nad saaksid endale
Edomi järelejäänud^d
ja kõik rahvad,
keda kutsutakse minu
nimega, lausub Jehoova,
kes seda teeb.
- 13** Tulevad päevad,
kui künnimees jõuab järele
lõikajale
ning viinamarjasõtkuja kül-
vajale,^e lausub Jehoova.
Mäenõlvadel nõrgub
magusat veini,^f
seda voolab kõigil
küngastel.^g
- 14** Ma toon oma Iisraeli rahva
vangistusest tagasi.^h
Nad ehitavad üles laastatud
linna ja elavad neis,ⁱ
istutavad viinamägesid ja
joovad nende veini,^j
rajavad aedu ja
sõövad nende vilja.^k
- 15** Ma istutan nad nende
omale maale
ja neid ei juurita enam
kunagi välja nende maalt,
mille ma neile andsin,^l
lausub sinu Jumal
Jehoova.”

OBADJA

LÜHIÜLEVAADE

Ülbe Edom alandatakse (1–9)
Edomi vägivald Jaakobi
kallal (10–14)
Jehoova päev tuleb kõigi rahvaste
peale (15, 16)

Jaakobi sugu taastatakse (17–21)
Jaakob neelab Edomi (18)
Kuningavõim saab
Jehoovale (21)

1 Obadja* nägemus.

Nõnda ütleb kõrgeim
valitseja Jehoova
Edomi kohta:^a
„Me oleme kuulnud
Jehoova sõnumit,
käskjalg on saadetud
rahvaste juurde teatama:
„Tõuske, valmistugem
tema vastu sõdima!”^b

2 Ma olen teinud sind
rahvaste seas
tähtsusetuks,
sind põlatakse väga.^c

3 Su südame ülbus on
sind petnud,^d
sind, kes elad
kaljulõhedes,
asud kõrgel ja mõtled
oma südames:
„Kes võiks heita mind alla
maa peale?”

4 Kui sa ka asuksid elama*
kõrgele nagu kotkas
või teeksid oma pesa
tähtede vahele,
tooksin ma su sealt alla,
lausub Jehoova.

5 Kui su juurde tuleksid
vargad, õised röövlid —

1 *Nimi Obadja tähendab „Jehoova teenija”. 4 *Teine võimalik tähendus: „lendaksid”.

a Jes 21:11
Hes 25:12–14
Jl 3:19
Am 1:11, 12

b Jer 49:14–16

c Jer 49:8

d Mal 1:4

Teine veerg

a 5Mo 24:21
Jer 49:9, 10

b Jer 49:7

c Jer 49:22

d 1Mo 36:10, 11
Hes 25:13
Am 1:12

e Jes 34:5, 6

kui täielikult sind küll
hävitatakse!* —,
eks varastaks nad vaid
seda, mida tahaks?
Või kui su juurde tuleksid
viinamarjakorjajad,
eks jätaks nad midagi ka
järelnoppimiseks?^a

6 Kui põhjalikult on küll
Eesav läbi otsitud!
Tema varjatud aarded
on välja tuhitud.

7 Kõik su liitlased on ajanud
sind ära kuni piirini,
nad on sind petnud.
Need, kes olid sinuga
rahujalal, võimutsevad
nüüd su üle.

Need, kes koos sinuga
leiba söövad,
seavad sulle võrgu,
aga sina ei märka seda.

8 Sel päeval ma hävitan
Edomist targad^b
ja Eesavi mägismaalt
taiplikud,
lausub Jehoova.

9 Su sõjamehed kokkuvad,^c
oh, Teeman,^d
sest kõik Eesavi
mägismaal hävitatakse
tapatalgutes.^e

5 *Teine võimalik tähendus: „kui palju
nad siis laastaks?”.

- 10** Vägivalla pärast
oma venna Jaakobi
kallal^a
katab sind häbi^b
ja sa hukku'd igaveseks.^c
- 11** Sel päeval, kui sa
seisid eemal,
päeval, kui võõrad viisid
tema sõjaväe vangi,^d
kui võõramaalased läksid
tema värvast sisse ja
heitsid Jeruusalemma
pärast liisku,^e
olid sinagi nagu
üks nendest.
- 12** Ära parasta oma venda
tema õnnetuspäeval,^f
ära tunne kahjurõõmu
Juuda rahva üle
tema hukkamispäeval,^g
ära räägi ülbelt
tema ahastuspäeval.
- 13** Ära sisene mu
rahva värvast
tema hädapäeval,^h
ära parasta teda
ta õnnetuse pärast
ta hädapäeval,
ära pista kätt tema rikkuse
külge ta hädapäeval.ⁱ
- 14** Ära seisa teelahkmel, et
tappa tema põgenikke,^j
ära anna välja
tema ellujäänuid
ahastuspäeval.^k
- 15** Sest lähedal on Jehoova
päev, mis tuleb kõigi
rahvaste peale.^l
Nii nagu sina oled teinud,
tehakse ka sulle.^m
See, kuidas sa oled
kohelnud teisi,
tuleb tagasi su
enda pea peale.
- 16** Nii nagu te jõite
mu pühal mäel,

a 1Mo 27:
41, 42
4Mo 20:
20, 21
L 83:4–6
L 137:7
Jl 3:19
Am 1:11

b Jer 49:13

c Mal 1:3, 4

d 2Ku 24:10, 16
Jer 52:28

e Jl 3:3

f Mi 4:11

g Nu 4:21

h Sak 1:15

i L 137:7
Hes 25:12

j Am 1:11

k Jer 30:7

l Jer 9:25, 26
Jer 25:32
Jl 3:12, 14
Mi 5:15

m Hes 35:15

Teine veerg

a Jer 25:17
Jer 49:12

b Jl 2:32

c Jes 4:3
Sak 8:3

d Jes 14:2
Am 9:11, 12

e Jer 49:17, 18
Hes 35:15

f Am 9:11, 12

g Jes 11:14
Am 1:8

h 2Ku 17:24
Jer 31:5, 6

i L 122:6, 7

j 1Ku 17:9

k Jer 13:19
Jer 33:13

l L 149:6, 7
Hes 35:11

m L 22:28
Sak 14:9

- nõnda peavad lakkamata
jooma kõik rahvad.^a
Nad joovad ja kummutavad
Jumala vihakarikat
ning kaovad, otseku
poleks neid olnudki.
- 17** Aga need, kes pääsevad,
on Siioni mäel^b
ja see on püha.^c
Jaakobi sugu saab
oma vara enda valdusse.^d
- 18** Jaakobi soost saab tuli,
Joosepi soost leek
ja Eesavi soost
saavad kõrred.
Tuleleek põletab
ja neelab need,
Eesavi soost
ei jää ükski ellu.^e
Jehoova ise on seda
rääkinud.
- 19** Nad võtavad oma valdusse
Negevi,
Eesavi mägismaa,^f
Sefela ja vilistite maa.^g
Nad võtavad oma valdusse
Efraimi alad ja
Samaaria alad^h
ning Benjamin võtab
oma valdusse Gileadi.
- 20** Pagendatud Iisraeli rahvas,
kes elas selle
kaitsevalli taga,ⁱ
saab oma valdusse
kaananlaste maa
kuni Sareptani.^j
Jeruusalemmast
pagendatud,
kes olid Sefaradis,
saavad oma valdusse
Negevi linnad.^k
- 21** Päästjad lähevad üles
Siioni mäele,
et mõista kohut
Eesavi mägismaa üle.^l
Ja kuningavõim saab
Jehoovale.^m

JOONA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Joona üritab Jehoova eest põgeneda (1-3)
Jehoova toob suure tormi (4-6)
Joona on süüdi (7-13)
Joona heidetakse tormisesse merre (14-16)
Hiigelsuur kala neelab Joona (17)</p> <p>2 Joona palve kala kõhus (1-9)
Kala oksendab Joona maale (10)</p> <p>3 Joona kuuletub Jumalale ja läheb Niinevesse (1-4)</p> | <p>Niinevelased kahetsevad Joona sõnumit kuuldes (5-9)
Jumal otsustab Niinevet mitte hävitada (10)</p> <p>4 Joona on vihane ja tahab surra (1-3)
Jehoova õpetab Joonale halastuse tähtsust (4-11)
„Kas sul on õigus nõnda vihastuda?” (4)
Õppetund pudelkõrvitsataime abil (6-10)</p> |
|--|---|

1 Joonale,^a Amittai poja-
le, tuli Jehoovalt sõnum:
2 „Mine Niinevesse,^b sellesse
suurde linna, ja kuuluta nei-
le kohtusõnumit, sest ma olen
näinud nende kurjust.”

3 Joona aga tahtis Jehoova eest Tarsisesse põgeneda. Ta läks alla Joppesse ja leidis laeva, mis oli Tarsisesse minemas. Maksnud sõiduraha, astus ta pardale, et koos nendega Tarsisesse minna, ära Jehoova palge eest.

4 Siis paiskas Jehoova merele tugeva tuule ja merel tõusis nii suur torm, et laeva ähvardas hukk. **5** Meremehed löid kartma ja igäüks hakkas oma jumalat appi hüüdma. Samuti hakkasid nad laevas olevaid asju merre heitma, et laeva kergendada.^c Aga Joona oli läinud alla laeva siseruumi, seal pikali heitnud ja sügavasse unne vajunud. **6** Laeva kapten tuli tema juurde ja ütles: „Kuidas sa võid magada?

1:1 *Nimi Joona tähendab „tuvi”.

PTK 1

^a 2Ku 14:25
Lu 11:29, 30

^b Mt 12:41

^c Ap 27:18, 38

Teine veerg

^a Jn 3:9

^b Õp 16:33
Õp 18:18

^c Jos 7:14, 18
1Sa 14:
42, 43

Tõuse üles ja hüüa oma jumala poole! Vahest tõeline Jumal mõtleb meie peale ja me ei hukku.”^a

7 Siis rääkisid mehed omavahel: „Heidame liisku,^b et saaksime teada, kes on selles õnnetuses süüdi.” Nad heitsidki liisku ja liisk langes Joonale.^c **8** Siis nad küsisid temalt: „Ütle meile palun, kes on süüdi selles õnnetuses, mis meid on tabanud? Mis tööd sa teed ja kust sa tuled? Mis maalt ja millise rahva seast sa pärit oled?”

9 Ta vastas neile: „Ma olen heebrealane ja ma kardan* Jehoovat, taeva Jumalat, kes on teinud mere ja kuiva maa.”

10 Siis löid mehed veel rohkem kartma ja ütlesid talle: „Mida sa küll oled teinud!” (Nad teadsid, et ta põgeneb Jehoova eest, kuna ta oli seda neile rääkinud.) **11** Nad küsisid temalt: „Mida me peaksime sinuga tegema, et meri rahu-

1:9 *Võib tõlkida ka „teenin”.

neks?“, sest meri muutus järjest marusemaks. **12** Ta vastas: „Visake mind merre, küll siis meri rahuneb, sest ma tean, et see kange torm on tabanud teid minu pärast.”

13 Mehed sõudsid kõvasti, et kuivale maale tagasi saada, kuid see ei õnnestunud, sest meri nende ümber muutus järjest marusemaks.

14 Siis nad hüüdsid Jehoova poole: „Oh, Jehoova, palun ära lase meil selle mehe pärast hukkuda! Ärgu tulgu selle süütu veri meie peale, Jehoova, sest see kõik on toimunud sinu tahtel!” **15** Siis nad heitsid Joonat merre ning mere raev vaibus. **16** Seepeale valdas mehi suur kartus Jehoova ees^a ning nad tõid Jehoovale ohvri ja andsid töotusi.

17 Jehoova saatis aga ühe hiiglasuure kala Joonat neelama ning Joonat oli kala kõhus kolm päeva ja kolm ööd.^b

2 Joonat palvetas kala kõhus oma Jumala Jehoova poole:^c **2** ja ütles:

„Ahastuses hüüdsin ma Jehoova poole ja tema vastas mulle.^d Surmavalla sügavusest kisedasin ma appi^e ja sina kuulsid mu häält.

3 Kui sa heitsid mind sügavusse, avamere südamesse, siis hoovused neelasid mind,^f kõik su veevallid ja lained käisid minust üle.^g

4 Ma ütlesin: „Ma olen ära aetud su silme eest! Kuidas saaksin veel näha su püha templit?”

PTK 1

a Tn 6:26, 27

b Mt 12:39, 40
Mt 16:4
Lu 11:29, 30

PTK 2

c L 9:14, 15
Mt 12:40

d L 120:1

e L 130:1, 2

f L 69:1

g L 42:7

Teine veerg

a L 69:1

b L 16:10
L 30:3
Jes 38:17
Ap 2:31c L 142:2, 3
L 143:4, 5

d L 18:6

e L 50:14

f L 3:8
Jes 12:2

PTK 3

g Jn 1:1, 2

h 1Mo 10:8, 11
Nah 1:1
Sef 2:13

i Jn 2:9

j 1Mo 10:8, 11

5 Veed neelasid mu, minu elu oli ohus,^a vetesügavus piiras mind, meretaimed mähkusid ümber mu pea.

6 Mägede alusteni vajusin ma alla, maa riivid sulgusid mu kohal igaveseks.

Kuid sa tõid mind elavana hauasügavusest üles, oo, Jehoova, mu Jumal!^b

7 Kui mu elu oli hääbumas, meenutasin ma Jehoovat.^c

Siis jõudis mu palve sinu juurde su pühasse templisse.^d

8 Need, kes on pühendumunud tühistele ebajumalatele, on hüljanud truudust armastuse allika,^e

9 aga mina lasen kõlada tänusõnadel ja tahan sulle ohvreid tuua. Mida olen töötanud, seda ka teen.^e

Pääste tuleb Jehoovalt.”^f

10 Mõne aja pärast käskis Jehoova kalal Joonat kuivale maale oksendada.

3 Siis tuli Joonale teist korda Jehoovalt sõnum:^g **2** „Mine Niinevesse,^h sellesse suurde linna, ja kuuluta sõnumit, mis ma sulle annan.”

3 Joonat kuuletus Jehoova käsuleⁱ ja läks Niinevesse.ⁱ Niineve oli väga suur linn: selle läbikäimiseks kulus kolm päeva. **4** Joonat jõudis linna ning kõndis ühe päevateekonna ja kuulutas: „Veel 40 päeva ja Niineve hävitatakse!”

2:8 *Teine võimalik tähendus: „hüljavad oma ustavuse”.

5 Niineve mehed uskusid Jumalat,^a kuulutasid välja paastu ning panid endale ümber kotiriide, kõige suuremast kõige väiksemani. 6 Kui sõnum jõudis Niineve kuningani, tõusis see troonilt, võttis kuningliku rüü seljast, kattis end kotiriidega ja istus tuha peale. 7 Ta lasi kogu Niineves kuulutada: „Kuninga ja ta ülikute määruse kohaselt tuleb toimida nõnda.

Mitte ükski inimene ega loom, ei veised ega lambad, ärge söögu midagi! Keegi ärge söögu ja ärge joogu vett! 8 Kõik inimesed katku ennat ja oma loomad kotiriidega. Nad hüüdku tõsimeeli Jumala poole ning pöördugu oma kurjadest ja vägivaldsetest tegudest. 9 Kes teab, ehk tõeline Jumal muudab oma otsust* ja pöördub oma tulisest vihast, nii et me ei hukku?”

10 Kui Jumal nägi, mida nad tegid, kuidas nad pöörduvad oma kurjadest tegudest,^b siis ta muutis oma otsust ega toonud nende peale seda õnnetust, mille ta oli kavatsenud tuua.^c

4 Joona aga pani seda väga pahaks ja temas süttis viha. 2 Ta palvetas Jehoova poole: „Oh, Jehoova, kas ma ei mõelnud seda juba siis, kui olin oma maal! Seepärast ma püüdsingi algul Tarsisesse põgeneda.^d Ma ju teadsin, et sa oled kaastundlik ja halastav Jumal, et sa ei vihastu kergesti, vaid oled tulvil truud armastust^e ning tunned õnnetuse pärast kurbust. 3 Nüüd, Jehoova, palun võta mult elu,

3:9 *Võib tõlkida ka „tunneb kahetsust”.

PTK 3

a 2Mo 9:20
Mt 12:41
Lu 11:32

b Lu 11:32

c Jer 18:7, 8
Hes 18:21–23
Jn 4:2

PTK 4

d Jn 1:3

e 2Mo 34:6
L 78:38
L 86:5
L 145:8

Teine veerg

a 4Mo 11:11, 15
1Ku 19:2, 4
II 6:8, 9

b Jn 3:4

c Jn 4:3

d Jn 4:4

e Jn 3:3

f L 36:6
L 145:9

sest mul on parem surra kui elada!”^a

4 Jehoova küsis: „Kas sul on õigus nõnda vihastuda?”

5 Siis läks Joona linnast välja, ida poole, ja istus maha. Ta valmistas endale sinna varjualuse ja ta istus selle varju, et näha, mis linnaga juhtub.^b

6 Siis lasi Jumal Jehoova kasvada ühel pudelkõrvitsataimel*, et see sirguks Joona kohale, pakuks ta peale varju ja leevendaks ta vaeva. Joona oli pudelkõrvitsataime üle väga rõõmus.

7 Aga järgmisel päeval koidu puhkedes saatis Jumal ühe ussi pudelkõrvitsataime närima ja taim kuivas ära. 8 Kui päike paistma hakkas, saatis Jumal ka kõrvetava idatuule. Päike lõõskas Joonale pähe, nii et ta oli minestuse äärel. Joona palus mitu korda, et ta võiks surra, ja ütles: „Mul on parem surra kui elada!”^c

9 Jumal küsis Joonalt: „Kas sul on õigus pudelkõrvitsataime pärast nõnda vihastuda?”^d

Tema vastas: „Jah, on! Ma olen nii vihane, et tahaksin surra!” 10 Kuid Jehoova ütles: „Sinul on kahju pudelkõrvitsataimest, mille heaks sa pole vaeva näinud ja mida sa pole kasvanud. Ühe ööga see kasvas ja ühe ööga hukkus. 11 Kas siis minul ei peaks olema kahju Niinevest, sellest suurest linnast,^e kus on rohkem kui 120 000 inimest, kes ei suuda eristada õiget valest,* ja peale selle nende paljud loomad?”^f

4:6 *Teine võimalik tähendus: „riitsinusesel”. 4:11 *Võib tõlkida ka „kes ei suuda vahet teha oma parema ja vasaku käe vahel”.

MIIKA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Hukkamõistusõnum Samaaria ja Juuda kohta (1–16)
Patud ja vastuhakk toovad häda (5)</p> <p>2 Häda rõhujatele! (1–11)
Iisrael tuuakse taas ühtsusse (12, 13)
Maa on täis rahvahulga suminat (12)</p> <p>3 Juhid ja prohvetid mõistetakse hukka (1–12)
Jehoova vaim annab Miikale jõudu (8)
Preestrid õpetavad tasu eest (11)
Jerusalemm saab rusuhunnikuks (12)</p> <p>4 Jehoova kõrge mägi (1–5)
Mõõgad atradeks (3)
„Elame Jehoova, oma Jumala nime vääriliselt” (5)
Taastatud Siion saab tugevaks (6–13)</p> | <p>5 Vägev valitseja üle kogu maa (1–6)
Valitseja tuleb Petlemmast (2)
Järelejäänud on nagu kaste ja nagu lõvi (7–9)
Maa puhastatakse (10–15)</p> <p>6 Jumal käib kohut Iisraeliga (1–5)
Mida Jehoova ootab? (6–8)
Õigeid tegusid, ustavust, tagasihoidlikkust (8)
Iisraeli süü ja karistus (9–16)</p> <p>7 Allakäinud Iisrael (1–6)
Vaenlasteks omad pereliikmed (6)
„Ma ootan kannatlikult” (7)
Jumala rahvas mõistetakse õigeks (8–13)
Miika palvetab ja ülistab Jumalat (14–20)
Jehoova vastus (15–17)
„Kes on Jumal nagu sina” (18)</p> |
|--|--|

1 See on Jehoova sõnum, mis tuli mooresetlasele Miikale*^a Juuda kuningate Jootami,^b Aahase^c ja Hiskija^d päevil^e ning mille ta sai nägemuses Samaaria ja Jeruusalemma kohta.

2 „Kuulake, kõik rahvad!
Pane tähele, maa ja kõik, mis seal on!
Kõrgeim valitseja Jehoova olgu tunnistajaks teie vastu,^f
Jehoova oma pühas templis!

3 Jehoova väljub oma asupaigast, ta laskub alla ja kõnnib maa kõrgendikel.

1:1 *Miika on lühivorm nimest Miikael või Miikaja, mis tähendab „Kes on nagu Jehoova?”.

PTK 1

a Jer 26:18

b 2Ku 15:32–34
2Aj 27:1, 2

c 2Ku 16:1, 2

d 2Ku 18:1–3
2Aj 29:1, 2

e Jes 1:1
Ho 1:1

f L 50:7

Teine veerg

a Koh 5:5
L 97:5

b 2Ku 17:7, 8

c Ho 7:1

d 2Ku 16:2, 4

4 Mäed sulavad tema all^a ja orud lõhenevad otsekuu vaha tule ees, otsekuu järsakult langev vesi.

5 See kõik sünnib Jaakobi vastuhaku pärast, Iisraeli rahva pattude pärast.^b

Kes on süüdi Jaakobi vastuhakus?

Kas mitte Samaaria?^c

Kes on süüdi,

et Juudas on

ohvripaigad?^d

Kas mitte Jeruusalemm?

6 Ma teen Samaaria rusuhunnikuks väljal, viinamägede istutusmaaks. Ma heidan orgu ta kivid ja paljastan ta alusmüürid.

- 7** Kõik tema nikerdatud kujud lüüakse puruks^a ja kõik kingitused, mis ta enda müümise eest sai,^{*} põletatakse ära.^b Ma hävitan kõik ta ebajumalad. Ta on kogunud need hoorapalga eest ja hoorapalgaks saavad need taas.”
- 8** Seepärast ma halan ja ulun,^c käin paljajalu ja poolalasti.^d Mu hala on nagu šaakali ulgumine, mu lein on kui jaanalinnu kisa.
- 9** Sest tema haav on ravimatu.^e See ulatub Juudani,^f nuhtlus on jõudnud mu rahva väravasse, Jeruusalemma.^g
- 10** „Ärge kuulutage seda Gatis, ärge nutke. Beet-Afras* püherdage põrmus.
- 11** Oh, Saafiri elanikud, minge ära alasti ja häbis! Saanani elanikud pole välja tulnud. Beet-Eselis halatakse ja see ei paku teile enam varju.
- 12** Maaroti elanikud ootasid head, aga Jehoovalt on tulnud õnnetus Jeruusalemma väravasse.
- 13** Oh, Laakise^h elanikud, rakendage hobused vankri ette! Teist sai alguse Siioni tütre patt,

1:7 *Võib tõlkida ka „kogu tasu, mis ta hooramise eest sai”. 1:10 *Võib tõlkida ka „Afra kojjas”.

PTK 1
a 3Mo 26:30
Ho 8:6
b Ho 2:5
Ho 9:1
c Jer 4:19
d Jes 20:2
e Jes 1:5, 6
Jer 15:18
f 2Ku 18:13
Jes 8:7, 8
g 2Aj 32:2
Mi 1:12
h Jos 15:20, 39
2Ku 18:14

Teine veerg

a 1Ku 14:16
2Ku 16:2, 3
Jer 3:8
b Jos 15:20, 44
c Jes 7:17
d 2Aj 11:5, 8
e Neh 11:25, 30
f 5Mo 28:41
2Ku 17:6
Jes 39:7

PTK 2

g 1Ku 21:7
h 2Mo 20:17
1Ku 21:2
Jes 5:8
i Jer 22:17
Hes 22:12, 29
j Jer 18:11
k Am 2:14
l Jes 2:11
m Am 5:13
n Jer 9:10
Nu 1:1
o Jes 6:11
Jer 25:9
Sef 1:2

- on ju temast leitud Iisraeli üleastumisi.^a
- 14** Seepärast annad sa lahkumiskingid Mooreset-Gatile. Aksibi^b majad valmistasid pettumuse Iisraeli kuningatele.
- 15** Ma tooni teie juurde vallutaja,^c oh, Maaresa^d elanikud. Siis ulatub Iisraeli au Adullamini.^e
- 16** Ajage pea paljaks, pügage juuksed maha oma kallite laste pärast. Ajage pea paljaks nagu kotkal, sest nad on viidud sinu juurest pagendusse.”^f
- 2** „Häda neile, kes hauvad kurja, kes sepitsevad oma voodis nurjatust! Hommikupalges teevad nad mõeldu teoks, sest nende võimuses on seda teha.^g
- 2** Nad himustavad põlde ja omastavad need,^h samuti maju ja võtavad need. Nad petavad mehelt välja maja,ⁱ mehelt tema pärandi.
- 3** Seepärast ütleb Jehoova: „Ma tahan tuua selle soo peale õnnetuse,^j millest te ei pääse.^k Te ei saa enam kõrgilt ringi käia,^l sest see on õnnetuse aeg.^m
- 4** Sel päeval lausutakse teie kohta kõnekäändu ja teie pärast halatakse kibedalt.ⁿ Õeldakse nõnda: „Me oleme täiesti laastatud!”^o

Ta on andnud meie rahva
valdused teiste kätte.

Ta on need mult
ära võtnud.^a

Ta jagab meie põllud
truudusetutele.”

- 5** Seepärast pole sul kedagi,
kes möödunõoriga
maad möödaks,
kes Jehoova koguduses
selle liisuosadeks jaotaks.

- 6** Nad ütlevad:

„Ärge kuulutage!
Nad ei tohi neist asjust
kuulutada.

Ei meie koge alandust.”

- 7** Kas mitte nii ei räägita,
oh, Jaakobi sugu:
„Kas Jehoova vaim on tõesti
kannatamatu?

Kas teeb ta tõesti
midagi sellist?”?

Eks tee mu sõnad
head neile,
kes käivad aususe teel?

- 8** Aga hiljuti on mu
oma rahvas hakanud
tegutsema kui vaenlane.
Te kisute avalikult uhked
kaunistused
koos riietega neilt*,
kes nagu sõjast tulijad
teist pahaaimamatult
mööduvad.

- 9** Te ajate mu rahva naised
välja mugavatest
majadest.

Te röövite nende lastelt
igaveseks mu hiilguse.

- 10** Tõuske ja minge ära,
sest sellel maal
pole enam rahu.

Ebapuhtuse pärast^b
see hävitatakse
ja hävitus on valus.^c

2:8 *Teine võimalik tähendus: „nende
riietelt”.

PTK 2

a 2Ku 17:23

b L 106:38, 39

c Jer 9:19
Jer 10:18

Teine veerg

a 1Ku 22:6, 8
Jes 9:15, 16
Jer 6:13, 14
Hes 13:2, 3

b Jes 11:11
Jer 23:3
Jer 31:7, 8
Mi 4:6

c Hes 34:11

d Hes 36:38
Sak 8:22

e Jes 62:10

f Jes 49:10
Jes 52:12

PTK 3

g Mi 3:9

h 1Ku 22:8
Am 5:10

i 2Aj 19:2

j Hes 22:27
Am 8:4
Sef 3:3

k Hes 34:2, 3

l Jes 3:15

m Nu 3:44

n 5Mo 31:17, 18
Jes 1:15
Jes 3:11

- 11** Kui mees ajab taga
tühisust ja valskust
ning valetab nõnda:
„Ma jutlustan sulle veinist
ja vägijookidest”,
siis on ta sellele rahvale
paras prohvet.^a

- 12** Ma kogun sind kokku,
Jaakob,
ma kogun kokku need,
kes on Iisraelist
alles jäänud.^b

Ma toon nad ühtsusse:
nad on kui
lambad aedikus,
kui kari karjamaal.^c

Kostab rahvahulga sumin.”^d

- 13** Nende ees käib see,
kes murrab läbi.

Nad murravad läbi
ja lähevad
värava kaudu välja.^e

Nende ees läheb kuningas
ja kõige ees käib Jehoova.”^f

- 3** Ma ütlesin: „Palun kuulake,
Jaakobi peamehed
ja Iisraeli rahva ülemad.^g
Kas te ei peaks teadma,
mis on õige?

- 2** Teie aga vihkate head^h
ja armastate halba,ⁱ
rebite mu rahvalt naha
ja ta luudelt liha.^j

- 3** Te sööte mu rahva liha,^k
nülite talt naha,
murrate ta luud
ja purustate tükkideks/
nagu patta pandavad
kondid ja
katlasse pandava liha.

- 4** Sel ajal te hüüate
Jehoovat appi,
aga tema ei vasta teile.
Ta peidab sel ajal oma palge
teie eest,^m
sest te olete teinud kurja.ⁿ

- 5** Jehoova ütleb prohvetite kohta, kes eksitavad mu rahvast,^a kes haukavad suutäie^b ja hüüavad: „Rahu!”^{,*c} kuulutavad aga sõja sellele, kes neile midagi suhu ei pane:
- 6** „Teile tuleb öö^d ja te ei näe nägemusi,^e teile tuleb pimedus ja te ei saa ennustada. Päike loojub prohvetite kohal ja päev muutub neile pimedaks.^f”
- 7** Nägijad jäävad häbisse^g ja ennustajad pettuvad. Nad kõik peavad häbiga katma oma suu*, sest Jumalalt ei tule vastust.””
- 8** Aga mina olen tänu Jehoova vaimule täis jõudu, täis õigust ja väge, et rääkida Jaakobile tema vastuhakust ja Iisraelile tema patust.
- 9** Palun kuulake seda, Jaakobi peamehed ja Iisraeli rahva ülemad,^h kes jälestate õigust ja väänate kõveraks kõik sirge,ⁱ
- 10** kes ehitate Siionit verevalamisega ja Jeruusalemma ülekohtuga.^j
- 11** Tema juhid mõistavad kohut altkäemaksu eest,^k preestrid õpetavad tasu eest^l

3:5 *Võib tõlkida ka „kes hüüavad: „Rahu!”, kui neil on midagi hammaste vahel närida”. 3:7 *Võib tõlkida ka „vuntsid”.

- PTK 3**
a Jes 9:15, 16
 Jes 56:10
b Hes 13:19
 Hes 34:2
c Jer 23:16, 17
 Hes 13:10
d Jer 13:16
e L 74:9
 Hes 13:23
f Jes 59:9, 10
 Am 8:9
g Jes 29:10
h Mi 3:1
i 5Mo 27:19
 Jer 5:28
j Jer 22:13
k Jes 1:23
 Jes 5:20, 23
 Hes 22:12
l Jer 6:13

- Teine veerg**
a Jes 56:10, 11
b Jes 48:1, 2
 Jer 7:4
c Am 9:10
d L 79:1
e Jer 26:18

- PTK 4**
f Jes 11:9
 Sak 8:3
g L 86:9
 Jes 2:2–4
 Jes 60:3
 Ilm 15:4
h Jer 31:6
 Sak 8:20, 21
i 1Sa 2:10
 L 96:13
 Jes 51:4, 5
j Ho 2:18
 Sak 9:10

- k* L 72:7
 Jes 9:7
 Jes 60:18

ja prohvetid ennustavad raha* eest.^a Samas toetuvad nad^b Jehoovale, öeldes: „Eks ole Jehoova meiega?^b Meid ei taba õnnetus.”^c

- 12** Teie pärast künatakse Siion üles nagu põld, Jeruusalemm saab rusuhunnikuks^d ja templimägi metsastunud künkaks.^e
- 4** Viimseil päevil kõrgub Jehoova koja mägi^f kindlalt üle teiste mäetippude, tõuseb kõrgemale küngastest ja rahvad voolavad sinna.^g
- 2** Paljud rahvad lähevad ja ütlevad: „Tulge, lähme üles Jehoova mäele, Jaakobi Jumala kotta!^h Ta õpetab meile oma teid, et me võiksime käia tema radu.” Sest Siionist tuleb seadus* ja Jeruusalemmast Jehoova sõna.
- 3** Tema mõistab õigust paljude rahvaste keskelⁱ ja seab asjad korda vägevate rahvaste hüvanguks, olgu nad lähedal või kaugel. Nad taovad oma mõõgad atradeks ja odad aianugadeks.^j Rahvas ei tõsta mõõka rahva vastu ja nad ei õpi enam sõdima.^k

3:11 *Võib tõlkida ka „hõbeda”. #Võib tõlkida ka „väidavad nad, et toetuvad”. 4:2 *Võib tõlkida ka „õpetus”.

- 4 Nad istuvad* igaüks oma viinapuu ja viigipuu all^a ning keegi ei kohuta neid.^b Vägede Jehoova suu on rääkinud.
- 5 Kõik rahvad elavad igaüks oma jumala nime vääriliselt*, meie aga elame Jehoova, oma Jumala nime vääriliselt*^c ikka ja igavesti.
- 6 „Sel päeval kogun ma kokku lonkaja rahva ja laialipillutatud rahva^d koos rahvaga, keda ma vaevasin,“ lausub Jehoova.
- 7 Ma päästan oma lonkaja rahva jäägi^e ja teen kaugele saadetust vägeva rahva.^f Jehoova valitseb kuningana nende üle Siioni mäel sellest ajast ja igavesti.
- 8 Sulle, oh, karjatorn, Siioni tütre kungas,^g sulle tuleb tagasi esialgne võim,^h Jeruusalemma tütrele kuuluv kuningriik.ⁱ
- 9 Miks sa karjud nii valjult? Kas sul pole kuningat või on su nõuandja hukkunud, et sa vaevel valudes nagu sünnitaja?^j
- 10 Väänle ja oiga, oh, Siioni tütar, otseku sünnitaja, sest sa pead lahkuma linnast ja elama väljal. Sa pead minema Babüloni;^k seal sind vabastatakse,^l

4:4 *Võib tõlkida ka „elavad“. 4:5 *Võib tõlkida ka „käivad igaüks oma jumala nimel“. ^aVõib tõlkida ka „käime Jehoova, oma Jumala nimel“.

- PTK 4**
a Sak 3:10
b Jes 54:14
Hes 34:25
Hes 39:25, 26
c Sak 10:12
d L 147:2
Jes 56:8
Hes 34:12, 16
Hes 37:21
Sef 3:19
e Jes 10:21
Mi 2:12
Mi 7:18
f Jes 60:22
g 2Sa 5:7
h Ob 21
i Sak 9:9
j Jer 30:6
k 2Ku 20:18
2Aj 36:17, 20
l Jes 45:13
Sak 2:7

Teine veerg

- a L 107:2, 3
Jes 48:20
Jer 15:21
b Jes 41:15
c Sak 9:13
d Jos 6:18, 19
Jes 23:17, 18

- PTK 5**
e 5Mo 28:52
f Mt 26:67
Joh 18:22
Joh 19:3
g 1Mo 35:19
Lu 2:4
h 1Mo 49:10
1Aj 5:2
Jes 9:6
Mt 2:4–6
Lu 1:32, 33
Lu 2:11
Joh 7:42

- seal ostab Jehoova sind tagasi su vaenlaste käest.^a
- 11 Sinu vastu kogunevad paljud rahvad. Nad ütlevad: „Siion saagu rüvetatud, meie silmad nähku seda kahjuröömuga!“
- 12 Aga nemad ei tea Jehoova mõtteid, ei mõista tema eesmärki*. Ta kogub nad kokku, nagu äsjalõigatud vili kogutakse viljapeksuplatsile.
- 13 Tõuse ja peksa vilja, Siioni tütar,^b sest su sarved ma muudan rauaks ja su sõrad vaseks ning sa pihustad paljud rahvad.^c Nende ebaausalt saadud tulu pühendad sa Jehoovale, nende rikkused kogu ma isandale.”^d
- 5 „Nüüd sa lõigud end, oh, tütar, keda rünnatakse. Meid on ümber piiratud.^e Nad lõövad Iisraeli kohtumõistjat kepiga põsele.^f
- 2 Sina, Petlemm, Efrata,^g kes oled liiga väike, et olla Juuda tuhandete^h seas, sinust tuleb mulle see, kellest saab Iisraeli valitseja,^h kes on pärit muistseist päevist, ammustest aegadest.

4:12 *Võib tõlkida ka „nõu“. 5:2 *Efrata on ilmselt Petlemma varasem nimi või linna ümbritseva maa-ala nimi. ^aVõib tõlkida ka „suguvõsade“.

- 3** Seepärast loobub ta neist, kuniks sünnitaja on sünnitanud. Tema allesjäänud vennad pöörduvad tagasi Iisraeli rahva juurde.
- 4** Ta seisab ja hoiab karja Jehoova jõuga,^a oma Jumala Jehoova üleva nime väega. Nad elavad julgesti,^b sest tema suurus ulatub maa äärteni.^c
- 5** Tema toob rahu.^d Juhul kui maale tungib assüürlane ja tuleb meie kindlustornidesse,^e siis tõstame tema vastu seitse karjast, jah, kaheksa peameest inimeste seast.
- 6** Nad karjatavad mõõgaga Assüüriamaad,^f samuti Nimrodimaad^g selle sissepääsude juures. Tema vabastab meid assüürlase käest,^h kui see tungib meie maale ja astub meie aladele.
- 7** Siis on Jaakobi järelejäanud paljude rahvaste keskel nagu kaste Jehoovalt, nagu taimi kastev vihmahoog, mis ei sõltu inimesest ega oota inimlapsi.
- 8** Siis on Jaakobi järelejäanud rahvaste seas, paljude rahvaste keskel nagu lõvi metsloomade keskel, nagu noor lõvi lambakarjas. Lammaste keskelt läbi minnes kargab ta neile kallale ja kisub nad tükkideks ning päästjat ei ole.
- 9** Sinu käsi tõuseb su vastaste kohale

PTK 5
 a Hes 34:23
 Hes 37:24
 b Jer 23:5, 6
 c Sak 9:9, 10
 d Jes 9:6
 e Jes 8:7
 f Jes 33:1
 g 1Mo 10:9–11
 h Jes 14:25
 Teine veerg
 a Jes 2:6
 Jes 8:19
 b Jes 2:8
 Hes 36:25
 Ho 14:3
 Sak 13:2
 c Jes 27:9
 PTK 6
 d Jes 5:3
 e L 50:1, 4
 Jes 1:2
 f Jes 43:26
 Jer 2:35
 Ho 4:1
 g Jer 2:5
 h 2Mo 12:51
 5Mo 4:20
 i 5Mo 7:8
 j 2Mo 15:20

- ja kõik su vaenlased hävitatakse.”
- 10** „Sel päeval hävitan ma su keskelt hobused ja purustan su sõjavankrid,“ lausub Jehoova.
- 11** „Ma hävitan linnad su maal, lõhun kõik su kindlused.
- 12** Ma teen lõpu su nõidumistele, sulle ei jää enam ühtegi maagi.^a
- 13** Ma hävitan su keskelt nikerdatud kujud ja pühad sambad, sa ei kummarda enam oma kätetööd.^b
- 14** Ma juurin su keskelt välja pühad tulbad*^c ja hävitan su linnad.
- 15** Vihas ja raevus maksan ma kätte rahvastele, kes pole mulle kuuletunud.”
- 6** Palun kuulake, mida räägib Jehoova! Tõuske, esitage oma argumendid mägedele, kuulgu künkad teie häält!^d
- 2** Kuulake, mäed, Jehoova kohtuvaidlust, teie, maa kindlad alustoad,^e sest Jehoova käib kohut oma rahvaga, ta riidleb Iisraeliga:^f
- 3** „Mu rahvas, mida ma olen sulle teinud? Millega ma olen sind vaevanud?^g Tunnista minu vastu!
- 4** Ma ju tõin su välja Egiptusemaalt,^h ostsin su vabaks orjusekojast.ⁱ Ma saatsin su ette Moosese, Aaroni ja Mirjami.^j
- 5:14** *Vt „Sõnaseletusi”.

- 5** Mu rahvas, tuleta palun meelde, mida sepiitses Moabi kuningas Baalak^a ja mida vastas talle Beori poeg Bileam^b — mis juhtus teekonnal Sittimist^c Gilgalini^d —, et sa mõistaksid Jehoova õiglasi tegusid.”
- 6** Millega ma peaksin tulema Jehoova ette? Millega kummardama kõrgustes elava Jumala ees? Kas peaksin tulema ta ette põletusohvritega, aastaste mullikatega?^e
- 7** Kas Jehooval on hea meel tuhandetest jääradest, kümnetest tuhandetest õiljõgedest?^f Kas pean andma esmasündinud poja oma üleastumise eest, ihuvilja oma patu eest?^g
- 8** Tema on öelnud sulle, inimene, mis on hea. Mida Jehoova sinult ootab? Vaid seda, et teeksid, mis õige,^{*h} peaksid kalliks ustavust^{#i} ja oleksid tagasihoidlik^{aj} koos oma Jumalaga käies.^k
- 9** Jehoova hääl hüüab linnale, targalt tegutsejad kardavad su nime. Kuuletu sauale ja temale, kelle käes see on.^l
- 10** Kas jumalatu majas on veel ülekohtuselt saadud varandust

6:8 *Võib tõlkida ka „et oleksid õiglane”. #Võib tõlkida ka „oleksid oma armastuses lahke ja ustav”. Sõna-sõnalt „armastaksid truud armastust”. ^aVõib tõlkida ka „alandlik”.

PTK 6

a 4Mo 22:5, 6

b 4Mo 23:7, 8
4Mo 24:10
Ilm 2:14c 4Mo 25:1
4Mo 33:
48, 49

d Jos 4:19

e 1Sa 15:22
L 51:16, 17
Jes 1:11

f L 50:8-15

g 2Ku 3:26, 27
Hes 16:20h Öp 21:3
Jes 1:17
Jer 22:3
Hes 45:9
Ho 12:6i Öp 3:3
Ho 6:6
Sak 7:9

j Öp 8:13

k 5Mo 10:
12, 13

l Jes 9:13

Teine veerg

a 5Mo 25:13
Öp 11:1
Ho 12:7b Jes 59:3
Mi 7:2

c Jer 9:3

d Jes 1:5

e 3Mo 26:26
Hes 4:16
Ho 4:10f 5Mo 28:38
Jer 12:13
Jl 1:10
Am 5:11g 1Ku 16:25, 30
2Ku 16:2, 3
2Ku 21:1, 3

h Jer 19:8

i L 44:13
Jer 51:51
Nu 5:1
Tn 9:16

ja vähendatud eefa*,
mis on jälestusväärne?

- 11** Kas ma saan olla puhas* vale kaalu ja väärade kaalukividega koti juures?^a
- 12** Linna rikkad on üdini vägivaldsed, selle elanikud räägivad valet,^b neil on suus valelik keel.^c
- 13** „Seepärast ma lõõn ja haavan sind,^d et laastada sind su pattude pärast.
- 14** Sa sööd, aga ei saa söönuks, su kõht on tühi.^e Sa paned küll kõrvale, aga ei suuda seda hoida, ja mida sa suudad hoida, selle ma annan mõõga kätte.
- 15** Sa külvad seemet, aga ei saa lõigata, sõtkud oliive, aga ei saa õli kasutada, teed värsket veini, aga ei saa seda juua.^f
- 16** Te peate kinni Omri määrustest ja teete kõiki Ahabi soo tegusid^g ning käite nende nõu järgi. Seepärast teen ma teist kohutava vaatepildi ja linna elanikest vilistamise põhjuse.^h Te peate taluma rahvaste teotust.”ⁱ
- 7** Häda mulle!
Ma olen nagu see, kes pärast suviste puuviljade* korjamist ja pärast viinamarjade järelnoppimist

6:10 *Kuivaine mõõdunõu. (Vt lisa B14.) **6:11** *Võib tõlkida ka „süüta”. **7:1** *Need olid üldjuhul viigimarjad, aga mõnikord ka datlid.

- ei leia ühtki
viinamarjakobarat,
mida süüa,
ühtki varajast viigimarja,
mida mu hing ihkab.
- 2** Ustav on kadunud maalt,
inimeste seas pole
ühtegi õiget.^a
Nad kõik varitsevad,
et valada verd.^b
Igaüks jahib võrguga
oma venda.
- 3** Nende käed on osavad
tegema kurja.^c
Peamees esitab nõudmisi,
kohtumõistja küsib tasu,^d
ülik teeb teatavaks
oma soovid,^e
üheskoos peavad nad
salaplaani.
- 4** Parim neist on otsekui
ogaline põõsas,
õigeim neist hullem kui
okkiline hekk.
Aga tuleb päev, millest on
rääkinud su vahimehed,
su aruandmise päev.^f
Siis satud sa segadusse.^g
- 5** Äрге olge kindlad
oma ligimeses
ega usaldage
lähedast sõpra.^h
Valva oma suud,
kui räägid sellega,
kes lebab su embuses.
- 6** Sest poeg põlgab isa,
tütar tõuseb ema vastuⁱ
ja minia ämma vastu^j —
inimese vaenlasteks saavad
ta omad pereliikmed.^k
- 7** Aga mina vaatan
Jehoova poole.^l
Ma ootan kannatlikult
oma pääste Jumalat.^m
Minu Jumal kuuleb mind.ⁿ
- 8** Ära tunne kahjurõõmu
minu üle, mu vaenlane.

PTK 7
a Jes 57:1
b Jes 59:7
c Jer 3:5
Jer 4:22
Hes 22:6
d Jes 1:23
Mi 3:11
e 1Ku 21:5, 6
f Jes 10:3
Hes 12:23
Ho 9:7
g Jes 22:5
h Jer 9:4
i Hes 22:7
j Lu 12:53
k Jer 12:6
Mt 10:35, 36
l L 123:2
Jes 8:17
m L 25:5
L 62:1
Nu 3:26
n L 40:1
Jes 12:2
Jes 25:9

Teine veerg
a Nu 1:18
b L 79:10
L 115:2
Jl 2:17
c Jes 11:16
Jes 27:13
Ho 11:11
d Jes 40:11
e Jer 50:19
Hes 34:23

- Ehkki ma langesin,
tõusen ma üles,
ehkki ma elan pimeduses,
on Jehoova mulle
valguseks.
- 9** Mul tuleb taluda
Jehoova raevu —
sest ma olen tema vastu
pattu teinud^a —,
kuni ta lahendab
mu kohtuasja
ja mõistab mu õigeks.
Tema toob mind valgusse,
ma saan näha ta õiglust.
- 10** Ka mu vaenlane näeb seda
ja teda katab häbi,
teda, kes mulle ütles:
„Kus on Jehoova,
su Jumal?“^b
Mu silmad näevad
mu vaenlast,
kuidas teda tallatakse
nagu tänavapori.
- 11** Sel päeval ehitatakse üles
su kivimüürid,
sel päeval laiendatakse
su piire*.
- 12** Sel päeval tullakse
su juurde
Assüüriast
ja Egiptuse linnadest,
maa-alalt, mis ulatub
Egiptusest suure jõeni*,
merest mereni
ja mäest mäeni.^c
- 13** Maast saab tühermaa
tema elanike pärast,
nende tegude pärast.
- 14** Karjata kepiga oma rahvast,
oma karja,^d
kes elas üksinda metsas,
keset viljapuuaeda.
Sõogu nad Baasanis
ja Gileadis^e
nagu muistseil päevil.

7:11 *Teine võimalik tähendus: „on mää-
rus kaugel“. 7:12 *St Eufraatini.

15 „Ma näitan teile imetegusid, nagu noil päevil, mil te tulite välja Egiptusemaalt.^a

16 Rahvad näevad neid ja tunnevad häbi hoolimata kogu oma vägevusest.^b Nad panevad käe suule, nende kõrvad jäävad kurdiks.

17 Nad lakuvad põrmu nagu maod,^c tulevad värisedes oma kindlustest välja nagu roomajad. Nad tulevad hirmunult Jumal Jehoova ette, tunnevad kartust ta ees.”^d

PTK 7

- a L 78:12
Jes 63:11
Jer 23:7, 8
b L 126:2
Jes 26:11
Jes 66:18
c Jes 49:23
d Jer 33:9

Teine veerg

- a 2Mo 34:6, 7
Jes 1:18
Jes 44:22
Jer 50:20
In 9:9
b Jer 23:3
Jl 2:32
c L 103:9
Jes 57:16
Nu 3:22
d 5Mo 30:3
L 103:8, 13
Ho 2:19
e L 103:12
Jes 55:7
Jer 31:34
f 1Mo 22:17
L 105:8–11
Lu 1:72, 73
Ap 3:25, 26

18 Kes on Jumal nagu sina, kes annab andeks eksimused^a ja läheb mööda oma rahva jäägi üleastumistest?^b

Sa ei pea viha igavesti, sest sulle meeldib osutada truud armastust.^c

19 Sa halastad jälle meie peale,^d alistad meie patud, heidad kõik meie patud meresügavustesse.^e

20 Sa oled ustav Jaakobile ja osutad truud armastust Aabrahamile, nii nagu sa vandusid meie esiisadele muistseil päevil.^f

NAHUM

LÜHIÜLEVAADE

1 Jumal maksab kätte oma vastastele (1–7)
Jumal ootab jäägitut pühendumust (2)
Jehoova ei unusta neid, kes tema juurest varju otsivad (7)
Niineve hävitatakse (8–14)
Viletsus ei tule teist korda (9)
Juudale kuulutatakse häid sõnumeid (15)

2 Niineve hävitatakse (1–13)
„Jõgede väravad avatakse” (6)
3 „Häda veresüüga linnale!” (1–19)
Niineve hävingu põhjused (1–7)
Niineve langeb nagu Noo-Aamon (8–12)
Niineve häving on vältimatu (13–19)

1 Hukkamõistusõnum Niineve kohta.^a Elkoslase Nahumi* nägemuseraamat.

2 Jehoova on Jumal, kes ootab jäägitut pühendumust^b ja kes maksab kätte.

1:1 *Nimi Nahum tähendab „lohutaja”.

PTK 1

- a Jes 10:12
Nah 3:7
Sef 2:13
b 2Mo 20:5

Teine veerg

- a 5Mo 32:35, 41
Jes 59:18
b 4Mo 14:18
c II 9:4

Jehoova maksab kätte ja on valmis oma raevu välja valama.^a

Jehoova maksab kätte oma vastastele, on täis raevu oma vaenlaste vastu.

3 Jehoova ei vihastu kergesti^b ja ta on võimas jõult.^c

- Siiski ei jäta Jehoova karistamata, kui karistus on ära teenitud.^a
Tema tee kulgeb hävitavas tuules ja tormis, pilved on tolmuks ta jalgade all.^b
- 4** Ta söitleb merd^c ja kuivatab selle, laseb kõik jõed kuivaks joosta.^d
Baasan ja Karmel närbumad,^e
Liibanoni õied närtsivad.
- 5** Mäed värisevad tema ees, künkad sulavad.^f
Maapind kerkib tema palge ees, maa ja kõik, kes seal elavad.^g
- 6** Kes suudaks taluda tema pahameelt?^h
Kes võiks jääda püsima tema vihalõomas?ⁱ
Ta paiskab oma raevu välja nagu tule, kaljud purunevad tema ees.
- 7** Jehoova on hea,^j ta on kindluseks ahastuspäeval.^k
Ta ei unusta neid,^{*} kes tema juurest varju otsivad.^l
- 8** Tulvaveega pühib ta selle linna^{*} minema, pimedus jälitab ta vaenlasi.
- 9** Mida te sepitsete Jehoova vastu?
Tema toob täieliku hävingu. Viletsus ei tule teist korda.^m
- 10** Su elanikud on omavahel põimunud nagu okastaimed, nad on otsekui õlleuimas, aga nad neelatakse nagu kuivad kõrred.

1:7 *Võib tõlkida ka „ta hoolitseb nende eest”. 1:8; 2:1 *St Niineve.

PTK 1

a 2Mo 34:6, 7

b II 38:1

c II 38:11
L 104:6, 7
L 107:29

d Jos 3:16

e Jes 33:9
Am 1:2

f 2Sa 22:8
L 68:7, 8

g L 97:4, 5
Jes 24:1

h Jer 10:10

i 5Mo 32:22

j L 136:1
Mt 19:17

k L 46:1
L 91:2
Õp 18:10
Jes 25:4

l L 1:6

m Jes 10:24, 25

Teine veerg

a Jes 14:25

b Jes 52:7
Ro 10:15

c 5Mo 16:16

PTK 2

d Jer 25:9

e 2Ku 17:6

- 11** Sinust tuleb see, kes sepitseb Jehoova vastu kurja, annab tühja nõu.
- 12** Nii ütleb Jehoova: „Kuigi nad on täies jõus ja neid on palju, hävitatakse nad ikkagi, nad hukkuvad^{*}.
Ma olen sind[#] vaevanud, kuid enam ma seda ei tee.
- 13** Nüüd ma murran tema ikke sinu pealt^a ja kisan katki su kõidikud.
- 14** Aga sinu^{*} kohta on Jehoova öelnud: „Su nimi ei jää püsima. Ma hävitan su jumalakojust nikerdatud ja valatud kujud. Ma teen sulle haa, sest sa oled põlastusväärne.”
- 15** Mägedel astuvad selle jalad, kes toob häid sõnumeid, kes kuulutab rahu.^b
Pea oma pühasid,^c Juuda, täida oma töötused, sest enam ei lähe nurjatu su keskelt läbi.
Ta hävitatakse täielikult.”
- 2** Pillutaja on tulnud su^{*} vastu.^d
Valva kindlustusi!
Vaata teed!
Võõta end ja võta jõud kokku!
- 2** Jehoova taastab Jaakobi uhkuse ja Iisraeli uhkuse, sest laastajad on neid laastanud,^e hävitanud nende võrsed.
- 3** Tema vägevate meeste kilbid on võõbatud punaseks,

1:12 *Teine võimalik tähendus: „ja ta läheb nende seast läbi”. [#]St Juudat.

1:14 *St Assüüria.

ta sõjamehed on riietatud
karminpunasesse.
Päeval, kui ta valmistub
lahinguks,
helendab sõjavankrite raud
nagu tuli
ja viibutatakse
kadakapuust odasid.

- 4** Tänavatel kihutavad
sõjavankrid,
neid tormab väljakutel
siia ja sinna.
Nad säravad
otse kui tõrvikud,
sähvivad nagu välgud.
- 5** Kuningas kutsub kokku
väepealikud.
Edasi liikudes
nad komistavad.
Nad tõttavad linnamüürile,
püstitavad kaitsetõkke.
- 6** Jõgede väravad avatakse
ja palee hävitatakse.
- 7** Asi on otsustatud:
linn on paljastatud,
ta viiakse ära ning
ta orjatarid oigavad.
Häälitsedes nagu tuvid,
taovad nad endale
vastu rinda.
- 8** Niineve^a on alati olnud
nagu vetest tulvil tiik,
kuid nüüd need põgenevad.
„Seis! Pidage!”
Aga ükski ei pöördu tagasi.^b
- 9** Rõõvige hõbedat,
rõõvige kulda!
Varandust on lõputult.
Seda hoitakse koos
igasuguste väärtuslike
asjadega.
- 10** Linn on tühi,
lage ja laastatud.^c
Nende süda
väriseb hirmust,
põlved tudisevad,
kogu keha on vaevas.

PTK 2

a 1Mo 10:8, 11

b Sef 2:13

c Sef 2:15

Teine veerg

a Jer 2:14, 15
Jer 50:17

b Jes 10:12

c L 46:9
Jes 37:24

d 2Ku 18:17

Kõigi näod õhetavad
ärevusest.

- 11** Kus on lövi pesapaik,^a
kus noored lövid söövad,
kust lövi oma kutsika ees
välja läheb,
ilma et keegi neid
kohutaks?
- 12** Lövi murdis piisavalt saaki
kutsikatele
ja kägistas emalõvidele.
Ta täitis pesapaigad
saagiga,
koopad lõhkikistud
loomadega.
- 13** „Ma pöördun sinu vastu,”
lausub vägede Jehoova,^b
„põletan su sõjavankrid
suitsu sees.^c
Möök neelab sinu
noored lövid.
Ma teen maa peal lõpu
su rõõvimistele,
enam ei kuulda
su käskjalgade häält.”^d
- 3** Häda veresüüga linnale!
Ta on täis pettust
ja rõõvimist.
Ta ei jää kunagi saagita.
- 2** Kostab piitsaplakse
ja rattaraginat,
hobune kihutab ja
sõjavanker hüpleb.
- 3** Ratsanikud on hobuste
seljas, mõõgad välguvad,
odad sähvivad,
tapetuid on hulganisti,
laibad on hunnikutes,
surnukehi on lõputult,
laipade otsa komistatakse.
- 4** See on selle prostituudi
rohke hooramise pärast.
Ta on ilus, ta lummab,
ta on osav nõiduja,
kes on võrgutanud rahvaid
oma hooratööga,
rahvahõime
oma nõidusega.

- 5** „Ma olen sinu* vastu,^a
lausub vägede Jehoova,^a
„ja tõstan su hõlmad
üle su näo.
Ma näitan rahvastele
su alastust,
kuningriikidele su häbi.
- 6** Ma viskan su peale jälkusi,
teen su põlatavaks,
panen su teistele vahtida.^b
- 7** Igaüks, kes sind näeb,
põgeneb su juurest^c
ja ütleb:
„Niineve on laastatud!
Kes tunneb talle kaasa?”
Kust ma küll leian sulle
lohutajaid?
- 8** Kas oled sa parem kui
Noo-Aamon*,^d kes istus
Niiluse kanalite ääres?^e
Teda ümbritses vesi,
meri oli ta rikkus
ja meri oli ta müür.
- 9** Etioopia oli tema piiritu jõu
allikas, samuti Egiptus.
Puut^f ja liibüalased olid
talle abiks.^g
- 10** Ometi pidi ta minema
pagendusse,
ta viidi vangi.^h
Tema lapsi tapeti
kõigil tänavanurkadel.
Tema auväärsete meeste
pärast heideti liisku,
kõik tema vägevad
pandi ahelaisse.
- 11** Sinagi jääd purju,ⁱ
poed peitu,
otsid varju vaenlase eest.
- 12** Kõik su kindlustused on
otsekui viigipuud,
mille esimesed viljad
on valminud:
kui neid raputada,
kukuvad viljad
sööjale suhu.
- 13** Su väehulgad su keskel
on kui naised.
Su maa väravad
on su vaenlastele valla.
Tuli neelab su värvariivid.
- 14** Ammuta endale
piiramisajaks vett.^a
Tugevda oma kindlustusi.
Astu porri, sõtku savi,
haara tellisevorm.
- 15** Isegi siis neelab sind tuli.
Mõök hävitab su.^b
See õgib su ära,
nagu õgiksid
rohutirtsuvastsed.^c
Olgu sind arvukalt nagu
rohutirtsuvastseid,
olgu sind arvukalt nagu
rohutirtse!
- 16** Sul on rohkelt kaupmehi,
rohkem kui tähti taevas.
Rohutirtsuvastne ajab kesta
maha ja lendab minema.
- 17** Su valvurid on nagu
rohutirtsud,
su ametnikud nagu
rohutirtsuparv.
Külmal päeval redutavad
nad kiviaedikutes,
aga kui päike
hakkab paistma,
lendavad nad minema
ja keegi ei tea, kus nad on.
- 18** Su karjased on unised,
Assüüria kuningas,
su ülikud püsivad
oma majades,
su rahvas on pillutatud
mägedele,
pole kedagi,
kes nad ühte koguks.^d
- 19** Ei tule kergendust
su õnnetusele.
Su haav on ravimatu.
Kõik, kes sinust kuulevad,
plakutavad käsi,^e
sest kes poleks kannatanud
su lakkamatu julmuse
tõttu?”^f

PTK 3

a Nah 2:13

b Sef 2:15

c Nah 2:8

d Jer 46:25
Hes 30:14

e Jes 19:6

f 1Mo 10:6

g 2Aj 16:8
Jer 46:8, 9

h Jes 20:4

i L 75:8
Jer 25:15

Teine veerg

a 2Aj 32:3, 4

b Sef 2:13

c 2Mo 10:
14, 15

d Nah 2:8

e Sef 2:15

f Jes 10:5, 6
Jes 37:18

HABAKUK

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Prohveti appihüüd (1–4)
„Kui kaua, Jehoova” (2)
„Miks sallid rõhumist?” (3)
Jumal mõistab kohut kaldealaste
käe läbi (5–11)
Prohvet anub Jehoovat (12–17)
„Mu Jumal, mu Püha, sina
ei sure” (12)
„Sinu silmad on liiga puhtad,
et vaadata kurjust” (13)</p> <p>2 „Ma pean valvet, et näha, mida ta minu
kaudu räägib” (1)</p> | <p>Jehoova vastus prohvetile (2–20)
Nägemus läheb kindlasti täide (3)
Õige jääb tänu oma ustavusele
elama (4)
Viis häda kaldealastele (6–20)
Jehoova tundmine täidab
maa (14)</p> <p>3 Prohvet palub, et Jehoova
tegutseks (1–19)
Jumal päästab oma võitnud rahva (13)
Jaubeldamine hoolimata
hädadest (17, 18)</p> |
|--|---|

1 Kaalukas sõnum, mille prohv-
et Habakuk* sai nägemu-
ses.

2 Kui kaua, Jehoova, pean ma
appi hüüdma, et sa mind
kuulda võtaksid?^a

Kui kaua tuleb mul anuda
sult abi vägivaldla pärast,
et sa midagi ette
võtaksid?^b

3 Miks lased mul näha
ülekohtutegusid,
miks sallid rõhumist?
Miks on mu ees hävitus
ja vägivald,
miks on nii rohkesti
tülitsemist ja riidu?

4 Selle kõige tõttu
on seadus jõuetu
ja õigus ei pääse eales
võidule.
Jumalatu piirab õiget
ja seepärast väänatakse
õigust.^c

5 „Vaadake ringi rahvaste
seas ja pange tähele.

PTK 1

a L 13:1

b L 22:1
L 74:10
Ilm 6:10

c II 12:6
L 12:8
Kog 8:11
Jes 1:21
Ap 7:52, 53

Teine veerg

a Jes 28:21
Jes 29:14
Nu 4:11, 12
Ap 13:40, 41

b Jer 22:7
Jer 46:2

c 5Mo 28:
49–51
Jer 5:15–17
Jer 6:22, 23
Hes 23:22, 23

d Jer 39:5–7
Tn 5:18, 19

e Jer 5:6

f Jer 4:13
Nu 4:19
Hes 17:3

Vaadake hämmastunud
ja imestage,
sest teie päevil sünnib
midagi sellist,
mida te ei usuku, kui teile
sellest jutustatakse.^a

6 Ma lasen tõusta
kaldealased,^b
halastamatu ja
tormaka rahva.

Nad kihutavad
läbi maa avaruste,
et haarata endale maju,
mis ei kuulu neile.^c

7 Nad on hirmuäratavad
ja kardetavad.
Nad panevad kehtima
omaenda õiguse
ja võimu.^d

8 Nende hobused on
leopardidest kiiremad.

Nad on raevukamad
kui hundid õhtul.^e

Nende sõjaratsud
kappavad edasi,
nende hobused
tulevad kaugelt.

Nad on nagu toidu kallale
sööstvad kotkad.^f

1:1 *Nimi Habakuk võib tähendada „pa-
lav embus”.

- 9** Nad kõik vägivallatsevad.^a
Üheskoos edasi liikudes
on nad kui idatuul,^b
nad kühveldavad vange
kokku nagu liiva.
- 10** Nad mõnitavad kuningaid,
naeravad kõrgete
ametnike üle.^c
Nad naeravad igat
kindlust:^d
nad teevad muldvalli
ja vallutavad selle.
- 11** Siis liiguvad nad edasi nagu
tuul ja lähevad läbi maa,
aga nad saavad
süüdlaseks,^e
sest panevad oma jõu
oma jumala arvele*.^f
- 12** Eks ole sina, oo, Jehoova,
olnud olemas
igavesest ajast?^g
Mu Jumal, mu Püha,
sina ei sure*.^h
Jehoova, sina oled
määranud nad
kohtuotsust täide viima.
Mu kalju,ⁱ sina oled
seadnud nad karistama.^j
- 13** Sinu silmad on liiga puhtad,
et vaadata kurjust,
sa ei salli õelust.^k
Miks sallid siis reeturlikke,^l
miks vaikid, kui jumalatu
neelab endast õigema?^m
- 14** Miks lased inimesi kohelda
kui mere kalu,
kui mere loomi,
kellel pole viitsejat?
- 15** Ta* tõmbab nad kõik
õngekonksuga üles.
Ta püüab nad oma noota,
kogub kalavõrku.
Seepärast on ta
väga rõõmus.ⁿ

1:11 *Teine võimalik tähendus: „sest nende jõud on nende jumal”. **1:12** *Teine võimalik tähendus: „me ei sure”. **1:15** *St kaldealasest vaenlane.

PTK 1

a Jer 25:9

b Jes 27:8
Hes 17:10

c 2Ku 24:12

d Jer 32:24
Jer 52:7e Jes 47:5, 6
Jer 51:24
Sak 1:15

f Tn 5:1, 4

g L 90:2
L 93:2
Ilm 1:8h 1Ti 1:17
Ilm 15:3

i 5Mo 32:4

j Jer 30:11

k L 5:4, 5

l Jer 12:1

m L 35:21, 22

n Jer 50:11

Teine veerg

a 2Aj 36:17
Nah 3:7

PTK 2

b Jes 21:8
Mi 7:7

c 2Mo 17:14

d 5Mo 31:9, 11

e Mi 7:7

f Joh 3:36
Ro 1:17
Ga 3:11
Heb 10:38

- 16** Seepärast ohverdab ta
oma noodale
ja toob ohvreid kalavõrgule,
sest nende abil on ta
saak rammus
ja toit parim.

- 17** Kas ta jääbki oma noota
tühjendama*?
Kas ta jääbki rahvaid
armutult tapma?^a

- 2** Ma seisan oma valvepostil,^b
olen kaitsevallil.
Ma pean valvet, et näha,
mida ta minu kaudu
räägib
ja mida mul tuleks öelda,
kui mind noomitakse.

- 2** Jehoova vastas mulle:
„Kirjuta nägemus üles
ja pane see selgelt
tahvlitele kirja,^c
et sellel, kes seda ette loeb,
oleks lihtne lugeda*.^d

- 3** Nägemus ootab veel
määratud aega.
See kiirustab lõpu* poole
ega osutu vales.
Kui see peaks viibima*,
siis oota seda^e,
sest see läheb
kindlasti täide
ega jää hiljaks.

- 4** Vaata seda, kes on uhke.
Temas pole õigust.
Aga õige jääb tänu oma
ustavusele* elama.^f

- 5** Kuna vein on reeturlik,
ei jõua ülbe mees sihile.
Tema himu on suur
nagu surmavald,

1:17 *Teine võimalik tähendus: „oma mõõka paljastama”. **2:2** *Võib tõlkida ka „et see, kes seda ette loeb, teeks seda soravalt”. **2:3** *Võib tõlkida ka „täitumise”. ^aVõib tõlkida ka „näibki viibivat”. ^bVõib tõlkida ka „oota seda õhinal”. **2:4** *Teine võimalik tähendus: „usule”.

- ta on nagu surm ega küllastu mitte.
Ta kutsub enda juurde kõik rahvad, kogub kokku kõik inimesed.^a
- 6** Eks nad kõik lausu tema kohta kõnekäände, pilkeid ja mõistusõnu?^b
Nad ütlevad:
„Häda sellele, kes kuhjab kokku, mis pole tema oma — kui kaua veel! —, ja suurendab oma võlga!
- 7** Eks tõuse äkitselt su võlausaldajad?
Nad ärkavad ja raputavad sind kõvasti, nad rüüstavad sind.^c
- 8** Kuna sa ise oled rüüstanud paljusid rahvaid, rüüstavad kõik ülejäänud rahvad sind,^d sest sa oled valanud inimeste verd, oled olnud vägivaldne maa, linnade ja nende elanike vastu.^e
- 9** Häda sellele, kes püüab saada ebaausat tulu oma kojale, et teha oma pesa kõrgele ja pääseda nii õnnetuse küüsis!
- 10** Sa oled oma septsustega oma kojale häbi toonud. Sellega, et oled hävitanud paljud rahvad, oled sa teinud pattu iseenda vastu.^f
- 11** Isegi kivi seinas kisendab ja sarikapuu katuselt vastab talle.
- 12** Häda sellele, kes ehitab linna verevalamisega, rajab linna ülekohtuga!

PTK 2

a Jes 14:16, 17

b Jes 14:4

c Jer 51:11

d Jes 13:19
Jer 27:6, 7
Sak 2:7-9e 2Aj 36:17
L 137:8

f Jes 14:20

Teine veerg

a Jer 51:58

b L 72:19
Jes 11:9
Sak 14:9c L 75:8
Jes 51:22, 23
Jer 25:28
Jer 51:57d L 137:8
Jer 50:28
Jer 51:24e Jes 42:17
Jes 44:19, 20
Jes 45:20

- 13** Eks ole see vägede Jehoovalt, et rahvaste töövaev läheb tuleroaks, et rahvahõimud näevad vaeva asjata?^a
- 14** Sest Jehoova au tundmine täidab maa, otsekui veed katavad merepõhja.^b
- 15** Häda sellele, kes pakub kaaslastele jooki, olles lisanud sinna raevu ja viha, et nad jääksid purju ja ta saaks näha nende alatust.
- 16** Sa õgid end täis häbi, mitte au.
Sinagi joo ja paljasta oma eesnahk*.
Karikas Jehoova paremas käes jõuab ka sinuni^c ja häbi katab su au.
- 17** Liibanoni kallal tarvitatud vägivald katab sind ning häving, millega sa kohutasid loomi, tabab sind ennast, sest sa oled valanud inimeste verd, oled olnud vägivaldne maa, linnade ja nende elanike vastu.^d
- 18** Mis kasu on nikerdatud kujust, mille mees meisterdab? Mis kasu on valatud kujust ja valeõpetajast, kuigi nende valmistaja loodab nende peale ja teeb väärtusetuid, kõnevõimetuid jumalaid?^e
- 19** Häda sellele, kes ütleb puutükile: „Ärka!” ja kõnevõimetule kivile: „Tõuse üles ja õpeta meid!”!

2:16 *Teine võimalik tähendus: „ja taa-ru”.

See on kaetud kulla ja
hõbedaga,^a
kuid selles pole eluvaimu.^b

- 20 Aga Jehoova on
oma pühas templis.^c
Vaiki tema ees,
kogu maa!^d

3 Prohvet Habakuki palve.
Kaebelaul.

- 2 Oo, Jehoova, ma olen
kuulnud su tegudest.
Jehoova, ma tunnen
aukartust nende ees.
Tee neid parajal ajal*.
Anna sellest teada
parajal ajal.
Olgu sul meeles halastada
rahutul ajal.^e

- 3 Jumal tuli Teemanist,
Püha saabus Paarani
mäelt.^f (sela)*
Tema ülevus kattis taeva,^g
tema ülistamine täitis maa.

- 4 Tema sära oli nagu
valgusepaistus.^h
Kaks kiirt sähvatasid
ta käest,
kus peitus tema tugevus.

- 5 Tema ees käis katk,ⁱ
tema kannul
põletav palavik.

- 6 Ta seisatas ja
raputas maad.^j
Oma pilguga pani ta
rahvad võpatama.^k
Igavesed mäed purunesid,
põlised künkad
kummardasid.^l
Need kõik on tema
iidsed teed.

- 7 Ma nägin häda
Kusani telkides.
Midjanimaa telgiriided
värisesid.^m

3:2 *Teine võimalik tähendus: „meie päevil”. Sõna-sõnalt „aastate keskel”.
3:3 *Vt „Sõnaseletusi”.

PTK 2

a Jes 40:19
Jes 46:6

b Jer 51:17

c Jes 6:1

d L 76:8
L 115:3
Sak 2:13

PTK 3

e Nu 3:32

f 5Mo 33:2
Koh 5:4
L 68:7, 8

g 2Mo 19:16

h 2Mo 13:21

i 4Mo 14:11, 12
4Mo 16:46
4Mo 25:1, 9

j Jes 13:13
Hag 2:21

k 2Mo 14:25
2Mo 23:27

l L 114:1, 4
Nah 1:5

m 2Mo 15:
14, 15
4Mo 22:3, 4

Teine veerg

a L 114:1, 3
Jes 50:2
Nah 1:4

b 5Mo 33:26

c L 68:17

d 2Mo 19:18
L 114:1, 4

e L 77:16

f Jos 10:12

g L 77:17, 18

- 8 Kas oled sa vihastunud
jõgede peale, Jehoova,
kas oled sa vihastunud
jõgede peale?

Või oled sa raevunud
mere peale?^a

Sa tulid ratsa oma
hobustega,^b
su sõjavankrid töid võidu.^c

- 9 Sa oled võtnud välja
oma vibu.

Kepid* on vandega
määratud.[#] (sela)
Jõgedega sa
lõhestasid maa.

- 10 Sind nähes väanlesid
mäed valust.^d
Vihma kallas.
Sügavus tegi häält,^e
tõstis kõrgele oma käed.

- 11 Päike ja kuu jäid seisma
oma kõrges asupaigas.^f
Sinu nooled väljusid
nagu valgus,^g
su oda sähvis välguna.

- 12 Vihas marssisid sa
mööda maad,
raevus tallasid rahvaid.

- 13 Sa läksid päästma
oma rahvast,
päästma oma võitut.
Sa purustasid jumalate
koja peamehe.
Koda hävis vundamendist
katuseni. (sela)

- 14 Tema enda relvadega
sa läbisid relvad
ta sõjameeste pea,
kui nad tormasid välja
mind laiali pillutama.
Neil oli hea meel neelata
varitsuspaigast vaevatuud.
15 Sa sammusid oma
hobustega läbi mere,
läbi ääretute vetevoogude.

3:9 *Teine võimalik tähendus: „noolled”.
#Teine võimalik tähendus: „suguharud
on andnud vandetootusi”.

- 16 Ma kuulsin ja mind
haaras värin,
sõnum pani mu huuled
võbisema.
Mädanik tungis mu
luudesse,^a
jalad mu all värisesid.
Siiski ootan ma vaikselt
ahastuspäeva,^b
mis tabab rahvast,
kes meid ründab.
- 17 Isegi kui viigipuu ei öitse
ja viinapuu ei kanna vilja,
isegi kui õlipuu
ei anna saaki

PTK 3

a L 119:120
Jer 23:9
Tn 8:27

b L 42:5
Jes 26:20
Nu 3:26

Teine veerg

a 2Mo 15:2
1Sa 2:1
L 18:2
L 27:1
Jes 61:10

b Jes 12:2
Flp 4:13

c 2Sa 22:34

- ega põllud toidust,
isegi kui lambad
kaovad aedikust
ja tarandikes pole veiseid,
18 juubeldan ma
Jehoova pärast,
tunnen rõõmu
oma pääste Jumalast.^a
- 19 Kõrgeim valitseja Jehoova
on mu jõud.^b
Ta teeb mu jalad
väledaks kui hirvel
ja paneb mind käima
kõrgendikel.^c
- Juhatajale:
minu keelpillide saatel.

SEFANJA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Jehoova kohtupäev on lähedal (1–18)
Jehoova päev ligineb kiiresti (14)
Hõbe ja kuld ei päästa (18)</p> <p>2 Otsige Jehoovat enne tema
vihapäeva (1–3)
Otsige õigust ja tasadust (3)
„Ilmselt varjatakse teid“ (3)
Kohtuotsus ümberkaudsete rahvaste
kohta (4–15)</p> | <p>3 Jeruusalemm, mässuline ja
rikutud linn (1–7)
Hukkamõist ja taastamine (8–20)
Puhas keel (9)
Alandlik ja tasane rahvas
päästetakse (12)
Jehoova juubeldab Siioni
pärast (17)</p> |
|---|--|

- 1 See on Jehoova sõnum, mis
tuli Juuda kuninga Joosija,^a
Aamoni^b poja päevil Sefanja-
le*, kes oli Kuusi, kes oli Gedal-
ja, kes oli Amarja, kes oli His-
kija poeg.
- 2 „Ma pühin maapinnalt kõik
ära,“ lausub Jehoova.^c
- 3 „Ma pühin minema
inimesed ja loomad.

PTK 1

a 2Ku 22:1, 2
Jer 1:2

b 2Ku 21:18–20

c 2Ku 22:16
Jes 6:11
Jer 6:8

Teine veerg

a Jer 4:25

b Hes 14:3

- Ma pühin minema
taeva linnud ja
mere kalad,^a
komistuskiivid*^b
koos jumalatutega.
Ma kõrvaldan
inimesed maapinnalt,^c
lausub Jehoova.
- 4 „Ma sirutan käe
Juuda vastu

1:1 *Nimi Sefanja tähendab „Jehoova on
varjanud“, „Jehoova on talletanud“.

1:3 *Ilmselt ebajumalateenistusega seo-
tud asjad või tegevused.

ja kõigi Jeruusalemma elanike vastu.

Ma pühin sellest paigast ära kõik jäljed Baalist,^a võõrjumalate preestrite nimed koos preestritega,^b

5 need, kes kumardavad katustel taevakehade ette,^c

ning need, kes kumardavad Jehoova ette ja vannuvad talle truudust,^d

kuid samal ajal vannuvad truudust ka Malkamile*,^e

6 need, kes on taganenud Jehoovast,^f

ja need, kes ei otsi Jehoovat ega tema nõu.^g

7 Vaikige kõrgeima valitseja Jehoova ees, sest Jehoova päev on lähedal.^h

Jehoova on valmistanud ohvri, ta on pühitsenud oma kutsutud.

8 „Jehoova ohvripäeval nõuan ma aru

peameestelt, kuningapoegadeltⁱ ja kõigilt neilt, kes kannavad võõramaiseid riideid.

9 Ma nõuan aru igaühelt, kes ronib sel päeval kõrgendile*,

neilt, kes täidavad oma isanda koja vägivalla ja pettusega.

10 Sel päeval kostab hädakisa Kalaväravast,^j

1:5 *Ilmselt ammonlaste ebajumal, keda nimetati ka Moolokiks ja Milkomiks. **1:9** *Ilmselt alusele, kus seisis kuningatsoon.

PTK 1

a 4Mo 25:3
Koh 2:11, 13
2Aj 28:1, 2
Jer 11:17

b 2Ku 23:5

c 2Aj 33:1, 3
Jer 19:13

d Jes 48:1

e Jos 23:6, 7
1Ku 11:33
Jer 49:1

f Jes 1:4
Jer 2:13

g Jes 43:22

h Jl 2:1
2Pe 3:10

i 2Ku 25:7
Jer 39:6

j 2Aj 33:1, 14
Neh 3:3
Neh 12:38, 39

Teine veerg

a 2Aj 34:22

b L 10:13
L 14:1

c Jes 6:11

d 5Mo 28:30
Jer 5:17

e Jl 2:1

f Hab 2:3

g Jes 66:6

h Jes 33:7
Jl 1:15

i Ilm 6:17

j Jer 30:7

k Am 5:18, 20
Ap 2:20

l Jl 2:2

m Jer 4:19

n Jes 2:12, 15

halamine uuest linnaosast,^a vali raksatus küngastelt,^b lausub Jehoova.

11 „Halage, Maktese* elanikud!

Sest kõik kaupmehed on hukka saadetud, kõik hõbedakaalujad hävitatud.

12 Sel ajal otsin ma Jeruusalemma lampidega läbi ja nõuan aru meestelt, kes on enesega rahulolevad* ja mõtlevad oma südames: „Jehoova ei tee head ega halba.”^b

13 Nende rikkus riisutakse ja majad laastatakse.^c Nad ehitavad majasid, aga ei ela neis, istutavad viinamägesid, aga ei joo nende veini.^d

14 Jehoova suur päev on lähedal.^e See on lähedal ja ligineb väga kiiresti*.^f Jehoova päeva kõma on kohutav.^g

Siis kisendab ka sõjamees.^h

15 See päev on raevu päev,ⁱ ahastuse ja ängistuse päev,^j raju ja laastamise päev, pime ja must päev,^k pilvine ja sünge päev,^l

16 sarve ja sõjahüüu päev^m kindlustatud linnade ja kõrgete nurgatornide vastu.ⁿ

17 Ma viin inimesed ahastusse,

1:11 *Ilmselt Jeruusalemma linnaosa, mis asus Kalavärava läheduses. **1:12** *Sõna-sõnalt „kes on tardunud oma settele”. St nad olid nagu sete veinimahu-ti põhjas. **1:14** *Võib tõlkida ka „kiirustab väga”.

nad käivad otsekui
pimedad,^a
sest nad on patustanud
Jehoova vastu.^b

Nende verd tallatakse
nagu põrmu
ja nende liha
nagu sõnnikut.^c

18 Nende hõbe ja kuld
ei päästa neid
Jehoova raevupäeval.^d
Tema vihaleek neelab
terve maa,^e
sest ta teeb lõpu,
jah, kohutava lõpu
kõigile maa elanikele.^f

2 Kogune, jah, kogune,^g
rahvas, kes ei tunne häbi.^h
2 Enne kui määrus jõustub,
enne kui päev lendab ära
aganate sarnaselt,
enne kui teie peale tuleb
Jehoova tuline viha,ⁱ
enne kui teie peale tuleb
Jehoova vihapäev,
3 otsige Jehoovat,^j
kõik tasased* maal,
kes te järgite
tema õigeid määrusi,
otsige õigust,
otsige tasadust*,
siis ilmselt^Δ varjatakse teid
Jehoova vihapäeval.^k

4 Sest Gaza hüljatakse
ja Askelon jääb tühjaks.^l
Asdod aetakse ära
päise päeva ajal
ja Ekron juuritakse välja.^m

5 „Häda mereranniku
elanikele, kreetidele!ⁿ
Jehoova on teid
hukka mõistnud.
Kaanan, vilistite maa,
ma hävitan su,

2:3 *Võib tõlkida ka „alandlikud”.
#Võib tõlkida ka „alandlikkust”. ΔVõib
tõlkida ka „ehk”.

PTK 1

a 5Mo 28:
28, 29
Jes 59:9, 10

b Jes 24:5
Tn 9:5, 8

c L 79:2, 3
Jer 9:22
Jer 16:4

d Öp 11:4
Jes 2:20
Hes 7:19

e 5Mo 32:22
Jer 7:20

f Jer 4:27

PTK 2

g Jl 1:14
Jl 2:15, 16

h Jes 1:4
Jer 6:15

i 2Ku 23:26
2AJ 36:16, 17
Jer 23:20
Nu 4:11

j Jes 55:6
Am 5:6

k 1Mo 7:13, 16
Jes 26:20
Jl 2:12, 14
Am 5:15

l Jer 47:5

m Jer 25:17, 20
Am 1:6–8
Sak 9:5, 6

n Hes 25:16, 17

Teine veerg

a Jes 11:11
Jer 31:7
Hag 1:12

b L 126:1
Jer 23:3
Hes 39:25
Am 9:14
Mi 2:12
Mi 4:10
Sef 3:20

c Jer 48:26, 27
Hes 25:8, 9

d Jer 49:1
Hes 25:3

e L 83:2, 4

f Hes 25:11
Am 2:1, 2

g 1Mo 19:
24, 25

h Am 1:13–15
Ju 7

i Jes 16:6
Jer 48:29

nii et sulle ei jää
ühtki elanikku.

6 Mererannast saab
karjamaa,
kus on kaevud karjastele ja
kiviaedikud lammastele.

7 See piirkond jääb Juuda
soo järelejäänutele,^a
seal leiavad nad toitu.

Õhtuti lebavad nad
Askeloni majades.

Sest nende Jumal Jehoova
pöörab neile oma pilgu*
ja toob tagasi vangiviidud.^b

8 Ma olen kuulnud
Moabi^c teotusi ja
ammonlaste^d solvanguid.
Nad on pilganud mu
rahvast ja ähvardanud
võtta ära tema maa.^e

9 Seepärast, nii tõesti, kui
ma elan, lausub vägede
Jehoova, Iisraeli Jumal,
saab Moab Soodoma^f

ja Ammon Gomorra
sarnaseks,^g

nõgeste ja soolakute
paigaks, igaveseks
tühermaaks.^h

Minu rahva järelejäänud
rүүüstavad neid,
mu rahva allesjäänud
riisuvad neid.

10 Nõnda juhtub neile
nende uhkuse pärast,ⁱ
sest nad on pilganud
vägede Jehoova rahvast
ja suurustanud selle ees.

11 Nad tunnevad aukartust*
Jehoova ees, kui ta
tegutseb nende vastu.

Ta kõrvaldab
kõik maa jumalad.

2:7 *Võib tõlkida ka „hoolitseb nende
eest”. 2:11 *Võib tõlkida ka „hirmu”.

Ja kõik rahvaste saared
hakkavad teda
kumardama,^a
igaüks oma paigas.

- 12** Ka teid, etiooplased,
surmab mu mõök.^b
- 13** Ta sirutab oma käe põhja
poole ja hütab Assüüria.
Ta muudab Niineve
tühermaaks,^c
sama põuaseks kui kõrb.
- 14** Selle keskel lebavad karjad,
igasugused metsloomad.
Pelikan ja okassiga ööbivad
seal mahalangenud
sambakapiteelide vahel.
Aknaavast kaigub hää,
ukselävedel on rusud.
Ta kisub paljaks
seedrist seinalaudu.
- 15** See on see uhke linn,
kes elas julgesti,
kes mõtles oma südames:
„Mina olen kõrgeim,
mitte keegi teine.”
Milliseks kohutavaks
vaatepildiks see küll
on saanud,
paigaks, kus lebavad
metsloomad!
Igaüks, kes sealt mööda
läheb, vilistab
ja näitab näpuga.”^d
- 3** Häda sellele mässulisele,
rüvedale ja rõhuvale
linnale!^e
- 2** Ta ei tahtnud kuulata,^f
ei võtnud kuulda
manitsust.^g
Ta ei lootnud Jehoova
peale,^h ei tulnud
oma Jumala ligi.ⁱ
- 3** Peamehed ta keskel
on mõirgavad lõvid.^j
Tema kohtumõistjad
on nagu hundid õhtul,
kes ei jäta ühtki konti
hommikul järamiseks.

PTK 2

- a L 22:27
Mal 1:11
- b Jes 43:3
Hes 30:4, 5
- c Nah 3:7
- d Nah 3:1, 19

PTK 3

- e Jes 5:7
Jer 6:6
- f Jer 22:21
Jer 32:23
- g L 50:17
Jes 1:5
Jer 5:3
- h L 78:22
Jer 17:5
- i Jes 29:13
- j Jes 1:23
Hes 22:27

Teine veerg

- a Nu 2:14
- b Jer 23:11
- c Hes 22:
25, 26
Mi 3:9
- d 5Mo 32:4
- e Jer 21:12
- f Jer 3:3
Jer 8:12
Sef 2:1
- g 3Mo 18:28
- h Jes 5:3, 4
Jes 63:8
2Pe 3:9
- i Jer 7:5–7
Jer 25:5, 6
- j Mi 2:1

- k L 37:34
L 130:7
Jes 30:18

- 4** Tema prohvetid
on jultunud,
reeturlikud mehed.^a
Ta preestrid rüvetavad
pühi asju,^b
rikuvad seadust.^c
- 5** Jehoova tema keskel
on õiglane,^d
ta ei tee ülekohut.
Igal hommikul teeb ta
teatavaks oma õiguse^e
sama kindlalt,
kui saabub päevalgus.
Aga ülekohtutegija
ei tunne häbi.^f
- 6** „Ma hävitasin rahvaid,
nende nurgatornid
jäid tühjaks.
Ma rüüstasin nende
tänavaid, nii et keegi
seal enam ei kõndinud.
Nende linnad tehti
varemeiks, ei jäänud
alles ühtegi inimest,
ainsatki elanikku.”^g
- 7** Ma ütlesin: „Kindlasti sa
hakkad mind kartma ja
võtad kuulda manitsust”,^h
et tema eluaset
ei hävitataks.ⁱ
Ma nõuan temalt
kõige selle pärast aru.*
Nemad aga tegid
veelgi agaramalt kurja.^j
- 8** Seepärast oodake mind*,^k
lausub Jehoova,
päeva, mil ma tõusen,
et riisuda saaki,[#]
sest ma olen teinud otsuse
koondada rahvad, koguda
kokku kuningriigid,

3:7 *Võib tõlkida ka „ma karistan teda
kõige selle pärast.” 3:8 *Võib tõlkida
ka „oodake mind kannatlikult”. #Teine
võimalik tähendus: „tõusen kui tunnista-
ja”.

et valada nende peale
oma pahameel,
kogu oma tuline viha,^a
mu vihaleek neelab
terve maa.^b

- 9** Sel ajal annan ma
rahvastele puhta keele,
et nad kõik saaksid
hüüda Jehoova nime,
teenida teda
õlg õla kõrval*.^c
- 10** Etioopia jõgede piirkonnast
toovad mulle anni need, kes
minu poole palvetavad:
kogu mu pillutatud
rahvas.^d
- 11** Sel päeval ei pea
sa häbenema
ühtki oma tegu, millega sa
minu vastu mässasid,^e
sest siis ma kõrvaldan
su keskelt kõik
kõrgid hooplejad
ja sa ei ole enam kunagi
kõrk mu pühal mäel.^f
- 12** Ma jätan su keskele alles
alandliku ja tasase rahva^g
ning see otsib varju
Jehoova nimest.
- 13** Iisraeli allesjäänud^h
ei tee ülekohut,ⁱ
nad ei räägi pettust ja
nende keskel ei leidu
valelikku keelt.
Nad söövad rohumaal,
heidavad puhkama
ja keegi ei kohuta neid.^j
- 14** Hõiska rõõmsalt,
Siioni tütar!
Rõkka rõõmust, Iisrael!^k
Hõiska ja rõõmusta
kogu südamest,
Jeruusalemma tütar!^l
- 15** Jehoova on tühistanud
kohtuotsused,
mis olid sinu vastu.^m

3:9 *Võib tõlkida ka „üksmeelselt“.

PTK 3

a Jes 34:2

Jl 3:2

Ilm 16:14

Ilm 19:19

b Hes 36:5

c Sak 8:23

d Jes 60:4

e Jes 45:17

Jes 54:4

f Jes 11:9

g Jes 57:15

Jes 61:1

h Jes 10:22

Mi 4:7

i Jes 60:21

j Jer 30:10

Hes 34:28

Hes 39:

25, 26

Ho 2:18

Mi 4:4

k Esr 3:11

Jes 12:5, 6

Sak 2:10

l Mi 4:8

m Jes 40:2

Sak 8:13

Teine veerg

a Mi 7:10

Sak 2:8, 9

b Hes 48:35

c Am 9:15

Sak 14:11

d Jer 46:28

e Jes 12:6

f 5Mo 30:9

L 147:11

Jes 62:3

Jes 65:19

Jer 32:41

g Nu 1:4

Nu 2:6

h Nu 5:1

i Jes 60:14

Sak 14:3

j Mi 4:6, 7

k Jes 11:11, 12

Jes 27:12

Hes 28:25

Hes 34:15, 16

Am 9:14

l Jes 60:15

m Jes 61:7

Jer 30:10

Jer 33:7, 9

Hes 39:

25, 27

Ta on ajanud ära
su vaenlase.^a
Iisraeli kuningas Jehoova
on su keskel.^b

Sa ei pea enam kartma
õnnetust.^c

- 16** Sel päeval öeldakse
Jeruusalemmale:

„Ära karda, Siion!^d
Ärgu lõtvugu su käed!

- 17** Sinu keskel on
su Jumal Jehoova.^e

Ta on vägev ja ta päästab.

Ta juubeldab rõõmust
su pärast.^f

Armastus sinu vastu
on talle hinge kosutuseks.

Ta rõõmustab ja
hõiskab su pärast.

- 18** Ma kogun kokku need,
kes on kurvad,

et ei saa olla kohal
su pühadel.^g

Nad olid sinust eemal,
sest pidid
kandma teotust.^h

- 19** Sel ajal tegutsen ma kõigi
vastu, kes sind rõhuvad,ⁱ
ma päästan lonkaja^j
ja kogun kokku

laialipillutatud.^k

Ma lasen neile osaks saada
kiitust ja au

kõigis maades,
kus nad on pidanud
häbi tundma.

- 20** Sel ajal toon ma teid tagasi,
just sel ajal

kogun ma teid kokku.

Sest ma lasen teile osaks

saada au ja kiitust!^l
kõigi maa rahvaste seas,

kui ma toon teie silme es
tagasi need, kes on teie

seast vangid viidud,^m

ütleb Jehoova.^m

HAGGAI

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Noomitus selle eest, et templit pole taastatud (1–11)
Kas praegu on aeg elada oma vooderdatud majades? (4)
„Mõtelge tõsiselt oma teguviisi peale” (5)
Külvatakse palju, aga lõigatakse vähe (6)
Rahvas võtab Jehoovast kuulda (12–15)

- 2 Teine tempel täitub auhiilgusega (1–9)
Kõiki rahvaid raputatakse (7)
„Rahvaste rikkused tulevad siia kotta” (7)
Templi taastamine toob õnnistusi (10–19)
Pühadust ei saa edasi anda (10–14)
Sõnum Serubbaabelile (20–23)
„Teen sinust otsekui pitserisõrmuse” (23)

1 Kuningas Dareiose* teisel aastal kuuenda kuu esimesel päeval tuli Jehoovalt prohvet Haggai^a kaudu Juuda maavalitsejale Serubbaabelile,^b Sealtieli pojale, ja ülempreester Joosuale, Joosadaki pojale, selline sõnum:

2 „Nii lausub vägede Jehoova: „See rahvas ütleb, et veel ei ole aeg Jehoova koda üles ehitada.””^c

3 Seejärel tuli prohvet Haggai^d kaudu Jehoovalt taas sõnum: **4** „Kas praegu, kui see koda on varemeis, on teil aeg elada oma vooderdatud majades?”^e **5** Nüüd ütleb vägede Jehoova: „Mõtelge tõsiselt oma teguviisi peale. **6** Te külvate palju seemet, aga lõikate vähe saaki.^f Sööte, aga köht ei saa täis. Joote, aga janu ei kao. Riitute, aga sooja ei saa. See, kes teeb palgatööd, teenib auklikku kukrusse.”

7 Mõtelge tõsiselt oma te-

1:1 *Dareios I ehk Dareios Suur. #Nimi Haggai tähendab „sündinud pühade ajal”.

PTK 1

a Esr 5:1

b Esr 3:2
Esr 5:2

c Esr 4:4, 23

d Esr 6:14

e Jer 52:12, 13

f 5Mo 28:22

Teine veerg

a Esr 3:7

b Esr 5:2
Esr 6:15
Sak 1:16

c Jes 60:13

d Mal 2:2

e Hag 1:4

f Mt 1:12

g 1Aj 3:17–19
Lu 3:23, 27

h 1Aj 6:15

guviisi peale, ütleb vägede Jehoova.

8 Minge üles mäele, tooge palke^a ja ehitage see koda üles,^b et mul oleks sellest hea meel ja see tooks mulle ülistust,^c ütleb Jehoova.

9 Te lootsite saada palju, aga saite vähe. Te töite selle koju, aga mina puhusin selle minema.^d Miks, küsib vägede Jehoova. Sest mu koda on varemeis, samal ajal kui igaüks teist rabeleb, et hoolitseda oma maja eest.^e **10** Seetõttu ei anna taevast ülal teile enam kastet ega maa saaki. **11** Ma olen kutsunud põua maa, mägede, vilja, värske veini, õli ja kõige kallale, mida maa kasvatav, ning inimeste, kariloomade ja kogu teie kätetöö kallale.”

12 Serubbaabel,^f Sealtieli^g poeg, ja ülempreester Joosua, Joosadaki^h poeg, ning kogu ülejäänud rahvas kuulas oma Jumala Jehoova häält ja prohvet Haggai sõnu, sest nende Jumal Jehoova oli ta läkitanud, ja rahvast valdas kartus Jehoova ees.

13 Siis andis Jehoova saadik Haggai Jehoova ülesandel rahvale edasi sellise sõnumi: „Mina olen teiega,^a lausub Jehoova.”

14 Jehoova äratas Juuda maavalitseja^b Serubbaabeli, Sealtieli poja vaimu^c ja ülempreester Joosua,^d Joosadaki poja vaimu ning kogu ülejäänud rahva vaimu. Nad tulid ja asusid tööle vägede Jehoova, oma Jumala koja kallal.^e **15** See toimus kuningas Dareiose teise aasta^f kuuenda kuu kahekümne neljandal päeval.

2 Seitsmenda kuu kahekümne esimesel päeval tuli prohvet Haggai^g kaudu Jehoovalt sõnum: **2** „Palun küsi Juuda maavalitsejal^h Serubbaabelilt,ⁱ Sealtieli pojalt, ja ülempreester Joosualt,^j Joosadaki^k pojalt, ja ülejäänud rahvalt: **3** „Kes teist on näinud seda koda selle endises hiilguses?”^l Missugusena te seda praegu näete? Kas pole see endisega võrreldes nagu ei midagi?”^m

4 Aga ole nüüd tugev, Serubbaabel, lausub Jehoova, ole tugev ka sina, ülempreester Joosua, Joosadaki poeg.

Olge tugevad te kõik, maa rahvas,ⁿ lausub Jehoova, ja tehke tööd.

Sest mina olen teiega,^o lausub vägede Jehoova. **5** Tuletagemeelde, mida ma teile ütlesin, kui te tulite välja Egiptusest,^p ja mu vaim jääb teiega*.^q Ärge kartke!^r

6 Sest vägede Jehoova ütles: „Veel kord, veidi aja pärast, raputan ma taevast ja maad, merd ja kuiva maad.”^s

2:5 * Teine võimalik tähendus: „ja kui mu vaim oli teiega”.

PTK 1

a 2Aj 15:2

Jes 8:10

Ro 8:31

b Esr 1:8

Esr 5:14

c Esr 1:1, 5

d Sak 3:1

Sak 6:11–13

e Esr 5:2

Sak 6:15

f Esr 4:24

Hag 1:1

Sak 1:1

PTK 2

g Esr 5:1

Esr 6:14

h Esr 1:8

i 1Aj 3:17–19

Sak 4:9

j Sak 3:8

Sak 6:11

k 1Aj 6:15

l 1Ku 6:1

Esr 3:12

m Sak 4:10

n Sak 8:9

o 2Mo 3:12

Jes 43:2

Ro 8:31

p 2Mo 29:45

2Mo 34:10

q Sak 4:6

r Jes 41:10

Sak 8:13

s Heb 12:

26, 27

Teine veerg

a Jes 2:2

Jes 60:5, 11

b 2Mo 40:35

1Ku 8:11

Jes 66:12

c Jes 60:13

d L 85:8

Jes 2:4

Jes 60:17, 18

Sak 8:12

e Hag 1:1

f Mal 2:7

g 3Mo 7:21

4Mo 5:2, 3

4Mo 9:6

4Mo 19:11

4Mo 31:19

h Esr 3:10

Sak 4:9

7 Ma raputan kõiki rahvaid ja kõigi rahvaste rikkused tulevad siia kotta^a ning ma täidan selle koja auhiilgusega,^b ütleb vägede Jehoova.

8 Mulle kuulub hõbe ja mulle kuulub kuld, lausub vägede Jehoova.

9 Selle koja tulevane hiilgus on suurem, kui oli endine,^c ütleb vägede Jehoova.

Ma annan selles paigas rahu,^d lausub vägede Jehoova.”

10 Dareiose teisel aastal üheksanda kuu kahekümne neljandal päeval tuli prohvet Haggai^e Jehoovalt sõnum:

11 „Vägede Jehoova ütles: „Palun küsi preestritelt seaduse kohta järgmist.”^f **12** Kui keegi kannab oma riide hõlmas püha ohvriliha ja puudutab oma hõlmaga leiba, hautist, veini, õli või mingit muud toitu, siis kas see saab pühaks?”

Preestrid vastasid: „Ei saa.”

13 Seejärel küsis Haggai: „Kui keegi on surnu puudutamise pärast ebapuhas ja puudutab midagi neist asjust, siis kas see saab ebapuhaks?”^g

Preestrid kostsid: „See saab ebapuhaks.”

14 Seepeale ütles Haggai: „Selline on ka see rahvas ja sellised on need inimesed minu ees, lausub Jehoova, ja selline on kogu nende kätetöö. Kõik nende ohvrid on ebapuhad.”

15 Aga nüüd ma palun teid, mõtelge alates tänasest päevast tõsiselt sellele, kuidas olid asjad siis, kui Jehoova tempelis polnud veel asetatud kivi kivi peale.^h **16** Kui keegi läks viljakuhja juurde ja lootis saada 20 mõõtu, oli seal vaid 10

mõotu. Kui keegi läks surutõrre juurde, et ammutada 50 mõotu veini, oli seal vaid 20 mõotu.^a **17** Ma löin teid, kogu teie kätetööd, kõrvetava tuule, viljahaiguste^b ja rahega, aga mitte ükski teist ei otsinud mind, lausub Jehoova.

18 Palun mõtelge alates tänasest päevast – üheksanda kuu kahekümne neljandast päevast, kui rajati vundament Jehoova templile^c –, mõtelge tõsiselt sellele: **19** kas viljahoidlas on veel seemet^d ja kas viinapuu, viigipuu, granaatõunapuu ja õlipuu kannavad vilja? Aga tänasest päevast alates annan ma oma õnnistuse.”^e

20 Haggaiile tuli kuu ka-

PTK 2

a Hag 1:6
Sak 8:10

b 5Mo 28:22

c Esr 5:2
Sak 8:9

d Hag 1:6

e Õp 3:9, 10
Sak 8:12

Teine veerg

a Hag 2:10

b Hag 2:6
Heb 12:c Jes 60:12
Tn 2:44
Sef 3:8

d Koh 7:22

e Esr 3:8

f Mt 1:12

hekümne neljandal päeval teist korda Jehoovalt sõnum:^a **21** „Ütle Juuda maavalitsejale Serubbaabelile: „Ma raputan taevast ja maad.”^b **22** Ma paiskan ümber kuningatroonid ja kaotan rahvaste kuningriikide jõu.^c Ma paiskan ümber sõjavankri ja sellel sõitjad. Hobused hukuvad ja nende ratsanikud langevad, igaüks oma venna mõõga läbi.”^d

23 Sel päeval, lausub vägede Jehoova, võtan ma sinu, mu teenija Serubbaabel,^e Seal-tieli^f poeg, lausub Jehoova, ja teen sinust otsekuu pitseri-sõrmuse, sest ma olen valinud sinu, lausub vägede Jehoova.”

SAKARJA

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Kutse tulla tagasi Jehoova juurde (1–6)
„Pöörduge tagasi minu juurde ... ja mina pöördun tagasi teie juurde” (3)</p> <p>1. nägemus: neli ratsanikku (7–17)
„Jehoova lohutab jälle Siionit” (17)</p> <p>2. nägemus: neli sarve ja neli seppa (18–21)</p> <p>2 3. nägemus: mees mõõdunööri (1–13)
Jeruusalemma mõõtmine (2)
Jehoovast saab „tulest müür tema ümber” (5)
„Kes puudutab teid, puudutab minu silmatera” (8)
Paljud rahvad liituvad Jehoovaga (11)</p> <p>3 4. nägemus: ülempreestrite antakse uued riided (1–10)
Saatan seisab vastu ülempreester Joosuale (1)
„Ma toon oma teenija, Vösu” (8)</p> | <p>4 5. nägemus: lambijalg ja kaks õlipuud (1–14)
„Mitte sõjalise jõu, mitte võimu abil” (6)
„Kes võiks põlata väikese alguse päeva!” (10)</p> <p>5 6. nägemus: lendav rullraamat (1–4)
7. nägemus: eefane mõõdunõu (5–11)
Naine nimega Jumalakartmatus (8)
Mõõdunõu viiakse Sinearimaale (9–11)</p> <p>6 8. nägemus: neli vankrit (1–8)
Vösust saab kuningas ja preester (9–15)</p> <p>7 Jehoova mõistab hukka silmakirjaliku paastumise (1–14)
„Kas te paastusite ikka minu pärast?” (5)
„Kohelge üksteist truu armastuse ja halastusega” (9)</p> |
|--|---|

- 8 Jehoova annab Siionile rahu (1–23)
Jeruusalemm, „tõe linn” (3)
„Rääkige üksteisele tött” (16)
Paast olgu rõõmupüha (18, 19)
„Otsime vägede Jehoovat” (21)
Kümme meest haaravad kinni juudi mehe kuuest (23)
- 9 Jumala kohtusõnum ümberkaudsete rahvaste kohta (1–8)
Tulevane Siioni kuningas (9, 10)
Alandlik kuningas sõidab eesli seljas (9)
Jehoova rahvas vabastatakse (11–17)
- 10 Paluge vihma Jehoovalt, mitte ebajumalatelt (1, 2)
Jehoova kogub kokku oma rahva (3–12)
Juuda soost peamees (3, 4)
- 11 Jumala ustava karjase hülgamise tagajärjed (1–17)
„Karjata tapalambaid” (4)
- Kaks keppi: Meeldivus ja Ühtsus (7)
Karjase palk: 30 seeklit hõbedat (12)
Raha visatakse varakambri (13)
- 12 Jehoova kaitseb Juudat ja Jeruusalemma (1–9)
Jeruusalemm, „raske kivi” (3)
Halatakse läbipistetu pärast (10–14)
- 13 Ebajumalad ja valeprohvetid kõrvaldatakse (1–6)
Valeprohvetid jäävad häbisse (4–6)
Karjast lüüakse (7–9)
Kolmas osa puhastatakse (9)
- 14 Õige jumalateenimine võidutseb (1–21)
Õlimägi lõheneb pooleks (4)
Jehoova on ainus ja tema nimi on ainus (9)
Jeruusalemma vastaste nuhtlemine (12–15)
Lehtmajadepüha pidamine (16–19)
Iga pada on Jehoovale püha (20, 21)

1 Dareiose* teise aasta^a kaheksandal kuul tuli prohvet Sakarjale[#],^b Iddo poja Berekja pojale, Jehoovalt selline sõnum: **2** „Jehoova tundis teie isade vastu suurt meelepaha.”^c

3 Ütle neile, et nii lausub vägede Jehoova*: „Pöörduge tagasi minu juurde, lausub vägede Jehoova, ja mina pöördun tagasi teie juurde,^d ütleb vägede Jehoova.

4 Ärge saage oma isade sarnaseks, kellele varasemad prohvetid kuulutasid: „Nii ütleb vägede Jehoova: „Palun pöörduge oma halbadelt teedelt ja oma halbadest tegudest!””^e

1:1 *Dareios I ehk Dareios Suur. [#]Nimi Sakarja tähendab „Jehoova on mäletanud”. **1:3** *Sõnapaar „vägede Jehoova” esineb Sakarja raamatul 53 korda. Vägede all mõeldakse inglite väehulki.

PTK 1

a Esr 4:24
Hag 1:1
Hag 2:10

b Esr 5:1

c 2Ku 22:16, 17
Jer 44:5, 6

d Hes 33:11
Mi 7:18, 19
Mal 3:7

e Esr 9:6, 7
Jes 1:16
Jes 55:7
Ho 14:1

Teine veerg

a 2Aj 36:15, 16
Jer 11:7, 8

b 2Aj 36:17
Tn 9:11, 12

c 5Mo 28:20, 45
Jer 23:20

d Esr 4:24

Nemad aga ei kuulnud mind ega teinud minust välja,^a lausub Jehoova.

5 Kus on teie isad praegu? Kas teie prohvetid jäid igavesti elama? **6** Kas mitte teie isad ei näinud, kuidas läks täide see, mis mu prohvetid olid öelnud mu sõnade ja määruste kohta?^b Niisiis pöördusid nad tagasi minu juurde ja ütlesid: „Vägede Jehoova on tasunud meie teede ja tegude järgi, nii nagu ta oli otsustanud.””^c

7 Dareiose teise aasta^d üheteistkümnenda kuu, see on ševatikuu* kahekümne neljandal päeval tuli prohvet Sakarjale, Iddo poja Berekja pojale, Jehoovalt järgmine sõnum. **8** Ma sain öösel nägemuse. Üks

1:7 *Vt lisa B15.

mees oli punase hobuse seljas ja seisis liikumatult kuristikus mürdipuude vahel. Tema taga olid punased, rusked ja valged hobused.

9 Ma küsisin: „Mu isand, kes need on?”

Ingel, kes minuga rääkis, vastas: „Ma näitan sulle, kes need on.”

10 Seejärel kostis mees, kes liikumatult mürdipuude vahel seisis: „Need on need, kelle Jehoova on läkitanud maad läbi käima.” **11** Ja need ütlesid Jehoova inglile, kes seisis mürdipuude vahel: „Me oleme maa läbi käinud, kogu maa elab segamatuses ja rahu.”^a

12 Siis küsis Jehoova ingel: „Oo, vägede Jehoova, kui kaua veel läheb, kuni sa halastad Jeruusalemmale ja Juuda linnadele,^b kelle peale sa oled olnud pahane need 70 aastat?”^c

13 Jehoova vastas inglile, kes minuga rääkis, lahkete ja lohutavate sõnadega. **14** Siis ütles see ingel mulle: „Hüüa, et nii ütleb vägede Jehoova: „Ma kaitsen väga innukalt Jeruusalemma ja Siionit.”^d **15** Ma tunnen suurt meelepaha muretult elavate rahvaste vastu.^e Ma kavatsesin karistada oma rahvast üksnes kergelt,^f ent need rahvad olid tema vastu liiga karmid.”^g

16 Seepärast ütleb Jehoova: „Ma pöördun Jeruusalemma tagasi halastusega.^h Minu koda ehitatakse seal üles,ⁱ lausub vägede Jehoova, ja mõõdunõõr veetakse üle Jeruusalemma.”^j

17 Hüüa veel: „Nii ütleb vägede Jehoova: „Mu linnad on taas tulvil headust ja Jehoova lohutab jälle Siionit^k ning valib taas Jeruusalemma.””^l

PTK 1

- a Sak 1:15
 b L 74:10
 L 102:13
 c 2Aj 36:20, 21
 Jer 25:11, 12
 Tn 9:2
 Sak 7:5
 d Jl 2:18
 Sak 8:2
 e Jer 48:11
 Sak 1:11
 f Jes 54:8
 g L 137:7
 Jes 47:6
 Jer 51:35
 h Jes 12:1
 Jer 33:14
 Sak 8:3
 i Esr 6:14, 15
 Jes 44:28
 Hag 1:14
 j Jer 31:38, 39
 Hes 40:2, 3
 Sak 2:1, 2
 k Jes 51:3
 l L 132:13
 Sak 2:12
 Sak 3:2

Teine veerg

- a Sak 1:21
 b 2Ku 24:12, 14
 c 2Ku 15:29
 2Ku 17:6
 2Ku 18:11
 Jer 50:17
 d 2Ku 25:11
 2Aj 36:17, 19

PTK 2

- e Sak 1:16
 f Jer 31:38, 39
 g Jes 44:26
 Jer 30:18
 Hes 36:10
 h Jes 33:20
 Jer 31:24
 Jer 33:10, 11
 Sak 8:4, 5
 i L 125:2
 Jes 26:1
 j Jes 12:6
 Jes 60:19, 20
 Hag 2:9
 k Jes 11:12, 16
 l 5Mo 28:64
 Hes 5:12
 m Jes 48:20
 Jes 52:2
 Jer 50:8
 Mi 4:10

18 Siis ma vaatasin üles ja nägin nelja sarve.^a **19** Ma küsisin inglilt, kes minuga rääkis: „Mis need on?” Ta vastas: „Need on sarved, mis pillutasid laiali Juuda,^b Iisraeli^c ja Jeruusalemma.”^d

20 Seejärel näitas Jehoova mulle nelja seppa. **21** Ma küsisin: „Mida need kavatsevad teha?”

Ta vastas: „Sarved pillutasid Juuda nii laiali, et mitte ükski ei suutnud tõsta oma pead. Sepad kohutavad rahvaid ja paiskavad maha nende rahvaste sarved, kes tõstsid oma sarved Juudamaa vastu, et see laiali pillutada.”

2 Ma vaatasin üles ja nägin üht meest, kel oli käes mõõdunõõr.^e **2** Ma küsisin: „Kuhu sa lähed?”

Ta vastas: „Jeruusalemma mõõtma, et teada saada, kui lai ja pikk see on.”^f

3 Ingel, kes minuga rääkis, läks minu juurest ära ja üks teine ingel tuli temale vastu **4** ning lausus talle: „Jookse sinna ja ütle sellele noorele mehele: „Jeruusalemm asustatakse^g nagu avatud, müürideta küla, seal hakkab elama palju inimesi ja kariloomi.”^h **5** Mina saan tulest müüriks tema ümber,ⁱ lausub Jehoova, ja minu auhiilgus tuleb tema keskele.””^j

6 „Tulge, põgenege põhjamaalt!”^k hüüab Jehoova. „Sest ma olen ajanud teid laiali nelja taevatuule poole,”^l lausub Jehoova.

7 „Tule, Siion! Põgene, sina, kes elad koos Babüloni tütre-ga!”^m **8** Sest nii ütleb vägede Jehoova, tema, kes pärast seda, kui teda oli austatud, saatis mind teid laastanud rahvas-

te juurde:^a „Kes puudutab teid, puudutab minu silmatera.^b **9** Ma viibutan nende poole rusikat ja nad saavad omaenda orjadele saagiks.”^c Siis te mõistate, et mind on läkitanud vägede Jehoova.

10 „Hõiska, Siioni tütar,^d sest ma tulen^e ja elan sinu keskel,”^f lausub Jehoova. **11** „Sel päeval liituvad Jehoovaga paljud rahvad^g ja nad saavad minu rahvaks, ning ma elan sinu keskel.”^h Siis sa tõded, et vägede Jehoova on mind läkitanud sinu juurde. **12** Jehoova võtab endale Juuda kui enda omandi pühal pinnal ja valib taas Jeruusalemma.^h **13** Vaidkige, kõik inimesed, Jehoova ees, sest ta on tõusnud oma pühast eluasemest ja asub tegutsema.

3 Jumal näitas mulle ülempreester Joosuat,ⁱ kes seisib Jehoova ingli ees. Saatanⁱ oli Joosuast paremal pool, et talle vastu seista. **2** Siis ütles Jehoova ingel Saatanale: „Jehoova sõidelgu sind, Saatan!^k Jah, sõidelgu sind Jehoova, kes on valinud Jeruusalemma!^l Eks ole see mees otsekui tulest tõmmatud tukk?”

3 Joosual olid seljas määratud riided ja ta seisib ingli ees. **4** Ingel ütles neile, kes seisid tema ees: „Võtke tal määratud riided seljast.” Siis ta ütles temale: „Ma olen su süü sinult ära võtnud ja sind riietatakse pidurüüsesse.”^m

5 Seepeale ma ütlesin: „Pandagu talle pähe puhas turban.”ⁿ Nad panidki talle puhta turbaani pähe ja riided selga. Jehoova ingel seisib seal lähedal. **6** Siis Jehoova ingel lau-

PTK 2

a 2Ku 24:2
Mi 4:11b 5Mo 32:9, 10
L 105:14, 15
2Te 1:6

c Jes 14:2

d Jes 35:10

e Jes 40:9, 10

f 3Mo 26:11, 12
Jes 12:6g L 22:27
Jes 2:2, 3
Sak 8:22, 23h 2Aj 6:6
Sak 1:17

PTK 3

i Esr 5:2
Hag 1:14
Sak 6:11

j Ii 1:6

k Ju 9

l 2Aj 6:6
Sak 2:12

m 2Mo 28:2

n 2Mo 29:6

Teine veerg

a Mal 2:7

b Jes 42:1
Jes 52:13c Jes 11:1
Jes 53:2, 11
Jer 23:5
Jer 33:15
Sak 6:12

d Jer 50:20

e 1Ku 4:25
Ho 2:18
Mi 4:4

PTK 4

f 2Mo 25:31
1Ku 7:48, 49

g 2Mo 25:37

h Sak 4:11, 14
Ilm 11:3, 4i 1Sa 17:45
Ho 1:7j Koh 6:34
Koh 15:14

sus Joosuale: **7** „Nii ütleb vägede Jehoova: „Kui sa käid minu teedel ja täidad oma kohustusi minu ees, siis sa oled mu kojas kohtumõistja^a ja hoolitsed* mu õuede eest. Ma luban sul vabalt käia nende keskel, kes siin seisavad.

8 Palun kuula, ülempreester Joosua, ja kuulaku su kaaslased, kes istuvad su ees, sest need mehed on endeks. Ma toon oma teenija,^b Võsu.^c **9** Vaata seda kivi, mille ma panin Joosua ette. Selle kivi peal on seitse silma*. Ma uurendan sellesse kirja ning ühel päeval kõrvaldan ma sellelt maalt süü,^d lausub vägede Jehoova.

10 Sel päeval te kutsute teisi oma viinapuu ja viigipuu alla,^e lausub vägede Jehoova.”

4 Ingel, kes minuga rääkis, tuli tagasi ja äratas mind üles, nagu äratatakse magajat. **2** Seejärel küsis ta minult: „Mida sa näed?”

Ma vastasin: „Ma näen lambijalga, üleni kullast,^f ja selle kohal on kauss. Lambijalal on seitse lampi^g ja lampidel on seitse toru. **3** Selle kõrval on kaks õlipuud,^h üks paremal ja teine vasakul pool kaussi.”

4 Siis ma küsisin inglilt, kes minuga rääkis: „Mida see kõik tähendab, mu isand?” **5** Ingel, kes minuga rääkis, küsis minult: „Kas sa ei tea, mida see tähendab?”

Ma vastasin: „Ei, mu isand.”

6 Ta kostis mulle: „See on Jehoova sõnum Serubababelile: „Mitte sõjalise jõu, mitte võimul abil,ⁱ vaid minu vaimu abil,^j

3:7 *Võib tõlkida ka „vastutatud”. **3:9** *Võib tähendada, et seitse silma vaatavad kivi.

ütleb vägede Jehoova. **7** Kes sa selline oled, sa suur mägi? Serubbaabeli^a ees muutud sa tasandikuks.^b Ta toob välja templi tipmise kivi hüüete saatel „Kui kaunis! Kui kaunis!“”

8 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: **9** „Serubbaabeli käed on rajanud vundamenti sellele kojale^c ja tema käed teevad selle ka valmis.^d Ja sa tõded, et vägede Jehoova on läkitanud mind teie juurde. **10** Kes võiks põlata väikese alguse päeval^e Rahvas rõõmustab ja näeb nõorloodi Serubbaabeli käes, nõndasamuti rõõmustavad need seitse silma. Need seitse on Jehoova silmad, mis käivad ringi kogu maal.“^f

11 Siis ma küsisin temalt: „Mida tähendavad need kaks õlipuud lambijala paremal ja vasakul pool?“^g **12** Ma küsisin veel: „Mida tähendavad nende kahe õlipuu oksad*, kust voolab kahe kuldtoru kaudu kuldset vedelikku?“

13 Ta küsis minult: „Kas sa ei tea, mida need tähendavad?“ Ma vastasin: „Ei, mu isand.“

14 Ta kostis: „Need on kaks võitut, kes seisavad kogu maa isanda kõrval.“^h

5 Ma vaatasin jälle üles ja nägin lendavat rullraamatut. **2** Siis ta küsis minult: „Mida sa näed?“

Ma vastasin: „Ma näen lendavat rullraamatut, mis on 20 küünart pikk ja 10 küünart lai.“

3 Siis ta ütles mulle: „See on needus, mis käib üle kogu maa, sest kõik, kes varastavadⁱ — mis on keelatud rullraamatu ühel poolel —, on jäänud karistusea,

4:12 *St vilju täis oksad. 5:2 *9 m pikk ja 4,5 m lai. (Vt lisa B14.)

PTK 4

a Esr 3:2
Hag 1:1

b Jes 40:4

c Esr 3:8, 10
Esr 5:14, 16d Esr 6:14
Sak 6:12e Esr 3:12
Hag 2:3f 2Aj 16:9
Op 15:3
Jer 16:17
Ilm 5:6

g Sak 4:2, 3

h Hag 2:4
Ilm 11:3, 4

PTK 5

i 2Mo 20:15

Teine veerg

a 2Mo 20:7
3Mo 19:12b 1Mo 10:8, 10
1Mo 11:1, 2
Tn 1:2

PTK 6

c Sak 6:6

d Sak 6:7

ja kõik, kes valet vannuvad^a — mis on keelatud rullraamatu teisel poolel —, on jäänud karistusea. **4** „Mina saatsin selle,“ lausub vägede Jehoova, „ja see tungib varga majja ja selle majja, kes vannub minu nimel valet. See jääb sinna majja ning hävitab selle palgid ja kivid.“”

5 Seejärel ingel, kes minuga rääkis, tuli minu juurde ja ütles: „Palun tõsta pilk ja vaata, mis sealt ligineb.“

6 Ma küsisin: „Mis see on?“

Tema vastas: „See on eefane* mõõdunõu, mis ligineb.“ Ta jätkas: „Niisugused on jumalaladud inimesed kogu maal.“

7 Ma nägin, kuidas ümmargune pliist kaas üles tõsteti ja mõõdunõus istus üks naine.

8 Ingel ütles: „See on Jumalakartratus.“ Ta heitis naise tagasi mõõdunõusse ning virutas pliikaane nõule peale.

9 Siis ma vaatasin üles ja nägin kaht naist tuules minu poole lendamas. Neil olid tiivad nagu toonekurel. Nad tõusid koos mõõdunõuga maa ja taeva vahele. **10** Ma küsisin ingelilt, kes minuga rääkis: „Kuhu nad selle mõõdunõu viivad?“

11 Ta vastas: „Sinearimaa-le,^{a,b} kus naisele ehitatakse maja. Kui see valmis saab, pannakse naine sinna, kus on tema õige koht.“

6 Ma vaatasin jälle üles ja nägin kahe mäe vahelt, vastest mägede vahelt, tulemas nelja vankrit. **2** Esimese vankri ees olid punased hobused, teise vankri ees mustad,^c **3** kolmanda vankri ees valged ning neljanda vankri ees tähnilised ja laigulised hobused.^d

5:6 *22-liitrine. 5:11 *St Babüloonialesse.

4 Ma küsisin inglilt, kes minuga rääkis: „Mis need on, mu isand?”

5 Ingel vastas: „Need on neli taevavaimu,^a kes väljuvad pärast seda, kui nad on seisnud kogu maa isanda ees.^b 6 Mustade hobustega vanker läheb põhjamaale,^c valgete hobustega vanker mere taha ja tähniliste hobustega vanker lõunamaale. 7 Laigulised hobused aga kibelevad maad läbi käima.” Seejärel ta ütles: „Minge, käige maa läbi!” Ja nad hakkasid maad läbi käima.

8 Siis ta hüüdis mulle: „Need, kes lähevad põhjamaale, annavad seal Jehoova vaimule rahu.”

9 Mulle tuli taas Jehoovalt sõnum: 10 „Võta Heldailt, Toobialt ja Jedajalt osa annetustest, mis nad said pagendatutelt, ning mine määratud päeval ühes nendega, kes tulid Babilonist, Sefanja poja Joosija majja. 11 Võta hõbedat ja kulda ning tee kroon ja pane see pähe ülempreester Joosuale,^d Joosadaki pojale. 12 Ütle temale:

„Nii ütleb vägede Jehoova: „Siin on mees, kelle nimi on Vösu.^e Ta võrsub oma kohast ja ehitab üles Jehoova templi.^f 13 Ta ehitab üles Jehoova templi ja talle saab osaks kuninglik au. Ta istub oma troonil ja valitseb ning on oma troonil ka preester.^g Nende kahe vahel on rahu.* 14 See kroon jääb Jehoova templisse kui mälestus Heelemist*, Toobiast, Jeda-

6:13 *See tähendab, et selles pole mingit vastuolu, et ta on nii valitseja kui ka preester. 6:14 *Sama kes Heldai salmis 10.

PTK 6

a L 104:4

b 2Aj 18:18

li 1:6

Tn 7:10

Lu 1:19

Heb 1:7, 14

c Sak 2:6, 7

d Hag 1:1

Sak 3:3, 5

e Jes 11:1

Sak 3:8

f Sak 8:9

g Heb 3:1

Heb 4:14

Heb 8:1

Teine veerg

a Sak 6:10

PTK 7

b Esr 6:14

Sak 1:1

c 2Ku 25:8–10

Jer 52:12–14

d Jer 41:1, 2

e Jer 25:11

Sak 1:12

f 2Aj 36:15

g Õp 21:3

Jer 21:12

h Õp 16:6

Ho 10:12

Mi 6:8

i 2Mo 22:22

5Mo 24:17

Jes 1:17

j 2Mo 23:9

Mal 3:5

k Õp 22:22

jast^a ja Sefanja pojast Eenist*. 15 Kaugelolijad tulevad ja osalevad Jehoova templi ehitustöodes.” Siis te tõdete, et vägede Jehoova on mind läkitanud teie juurde. Nii sünnib, kui te võtate kuulda oma Jumala Jehoova häält.””

7 Kuningas Dareiose neljandal aastal üheksanda kuu, see on kislevikuu neljandal päeval tuli Sakarjale^b Jehoovalt sõnum. 2 Peeteli elanikud saatsid Sareseri ja Regem-Meleki koos tema meestega Jehoovalt soosingut anuma. 3 Nad küsisid prohvetitelt ja vägede Jehoova koja preestritelt: „Kas me peame viiendal kuul^c nutma ja loobuma toidust, nagu me oleme teinud juba nii palju aastaid?”

4 Mulle tuli taas vägede Jehoovalt sõnum: 5 „Küsi selle maa rahvalt ja preestritelt: „Kui te paastusite ja halasite viiendal ja seitsmendal kuul^d need 70 aastat,^e siis kas te paastusite ikka minu pärast? 6 Kui te sõite ja jõite, siis kas te ei söönud ja joonud mitte enda pärast? 7 Kas te ei peaks kuulutama sõnadele, mida Jehoova lasi varasematel prohvetitel kuulutada,^f kui Jeruusalemm ja selle ümberkaudsed linnad olid asustatud ja eladis rahus ning kui Negev ja Sefela olid asustatud?””

8 Sakarjale tuli taas Jehoovalt sõnum: 9 „Nii lausub vägede Jehoova: „Mõistke kohut õiglaselt,^g kohelge üks-teist truu armastuse^h ja halastusega. 10 Ärge tüsake leske ega orbu,ⁱ võõramaalast^j ega vaest.^k Ärge sepitsege südames

6:14 *Ilmselt sama kes Joosija salmis 10.

üksteise vastu kurja.”^a **11** Aga nad ei soovinud kuulata,^b vaid keerasid tõrksalt selja^c ja tegid oma kõrvad kurdiks.^d **12** Nad tegid oma südame kõvaks nagu teemant*^e ega kuuletunud vägede Jehoova seaduse^f ja sõnadele, mis ta oli andnud oma vaimu ja varasemate prohvetite kaudu.^f Seepärast tundis vägede Jehoova suurt meelepaha.^g

13 Nii nagu nemad ei kuulnud, kui mina hüüdsin,^h nii ei kuulanud mina, kui nemad hüüdsid,ⁱ ütleb vägede Jehoova. **14** Ma paiskasin nad tormituulega rahvaste sekka, keda nad ei tundnud.^j Nende seljataha jäi laastatud maa, kust keegi ei käinud läbi ning kuhu keegi ei läinud tagasi.^k Nad olid muutunud kauni maa kohutavaks vaatepildiks.”

8 Vägede Jehoovalt tuli taas sõnum: **2** „Nii ütleb vägede Jehoova: „Ma kaitsen Siionit väga tuliselt.^l Ma olen raevunud ja kaitsen teda tuliselt.”

3 Nii ütleb Jehoova: „Ma põõrdun tagasi Siionisse”^m ja elan Jeruusalemmas.ⁿ Jeruusalemma hakatakse nimetama tõe* linnaks^o ning vägede Jehoova mäge pühaks mäeks.”^p

4 Nii ütleb vägede Jehoova: „Jeruusalemma väljakutel istuvad siis jälle eakad mehed ja naised, igaühel kepp käes oma kõrge ea pärast,^q **5** ning linna väljakud on täis poisse ja tüdrukuid, kes seal mängivad.”^r

6 Nii ütleb vägede Jehoova: „Ehkki neil päevil näib see allesjäänud rahva meelest võimatu, kas see peaks olema võima-

PTK 7

- a Sak 8:17
b 2AJ 33:10
Jer 6:10
c Neh 9:29
d 2Ku 17:13, 14
Jer 6:10
Jer 25:7
e Hes 3:7
f Neh 9:30
Ap 7:51
g 2AJ 36:15, 16
Jer 21:5
h Jes 50:2
i Jes 1:15
Nu 3:44
j 5Mo 28:64
Jer 5:15
k 3Mo 26:22, 33
2AJ 36:20, 21

PTK 8

- l Jl 2:18
Sak 1:14
m Sak 1:16
n Jes 12:6
Jl 3:17
Sak 2:11
Sak 8:8
o Jes 1:26
Jes 60:14
Jer 33:16
p Jes 2:2
Jes 11:9
Jes 66:20
Jer 31:23
q Jes 65:20
Jer 30:10
r Jer 30:19
Jer 31:4, 27
Sak 2:4

Teine veerg

- a L 107:2, 3
b Jer 3:17
Jl 3:20
Am 9:14
c 3Mo 26:12
Jer 30:22
Hes 11:20
d Jes 35:4
Hag 2:4
e Esr 5:1
f Hag 1:6
g Hag 2:19
h 3Mo 26:4
5Mo 28:4
Jes 30:23
i Jes 35:10
Jes 61:7
j 5Mo 28:37
Jer 42:18
k 1Mo 22:18
Jes 19:24, 25
l Jes 41:10
m Jes 35:4
n Jer 4:28
Hes 24:14
o Jer 31:28
Jer 32:42
p Jes 43:1
Sef 3:16

tu minule, lausub vägede Jehoova.”

7 Nii ütleb vägede Jehoova: „Ma päästan oma rahva ida- ja läänepoolsetest maa-dest.^a **8** Ma toon nad Jeruusalemma ja nad elavad seal.^b Neist saab minu rahvas ja mina olen nende Jumal,^c ustav ja õiglane*.”

9 Nii ütleb vägede Jehoova: „Olgu teil käed tugevad,^d teil,* kes kuulete nüüd prohvetite suust sõnu,^e neidsamu sõnu, mis lausuti päeval, kui vägede Jehoova kojale rajati vundament, et tempel üles ehitada. **10** Sest enne neid päevi ei saanud inimesed töö eest palka ja ka loomade töö eest ei saanud nad tasu.^f Vastase pärast polnud turvaline liikuda, sest ma põõrasin kõik inimesed üksteise vastu.

11 Aga nüüd ei kohtle ma allesjäänud rahvast nagu endistel päevadel,^g lausub vägede Jehoova. **12** Külvatakse rahuseemet. Viinapuud kannab vilja, maa annab saaki^h ja taevas kastet. Selle kõik ma pärandan allesjäänud rahvale.ⁱ **13** Just nagu te saite neetavaiks rahvaste seas,^j Juuda sugu ja Iisraeli sugu, nii ma ka päästan teid ja te saate õnnistuseks.^k Ärge kartke!^l Olgu teie käed tugevad!”^m

14 Nii ütleb vägede Jehoova: „Nagu ma otsustasin tuua teie peale õnnetuse, kui teie esiisad mind vihastasid, ütleb vägede Jehoova, ja ma ei kahetsenud,ⁿ **15** nii olen ma nüüd otsustanud teha head Jeruusalemmale ja Juuda soole.^o Ärge kartke!^p

8:8 *Võib tõlkida ka „kes tegutseb tões ja õiguses”. **8:9** *Võib tõlkida ka „olge julged, teie”.

7:12 *Teine võimalik tähendus: „kivi”, nagu smirgel. ^aVõib tõlkida ka „õpetusele”. **8:3** *Võib tõlkida ka „ustavaks”.

16 Te peate tegema järgmist: rääkige üksteisele tõtt^a ning langetage oma väravais kohtuotsuseid, mis hoiavad au sees tõde ja edendavad rahu.^b

17 Ärge sepitsege südames üksteise vastu kurja^c ja ärge armastage valevandumist,^d sest kõike seda ma vihkan,^e lausub Jehoova.””

18 Mulle tuli taas vägede Jehoovalt sõnum: 19 „Nii ütleb vägede Jehoova: „Neljanda kuu paast,^f viienda kuu paast,^g seitsmenda kuu paast^h ja kümenda kuu paastⁱ olgu Juuda soole juubeldamise ja hõiskamise aeg, need olgu rõõmupühad.^j Armastage tõde ja rahu.”

20 Nii ütleb vägede Jehoova: „Veel tuleb rahvaid ja paljude linnade elanikke. 21 Ühe linna elanikud lähevad teise linna elanike juurde ja ütlevad: „Lähme anume Jehoovalt soosingut ja otsime vägede Jehoovat! Meiegi läheme.”^k 22 Paljud rahvad ning vägevad rahvahõimud tulevad Jeruusalemma otsima vägede Jehoovat^l ja anuma Jehoovalt soosingut.”

23 Nii ütleb vägede Jehoova: „Kümme meest rahvaste hulgast, kõigist keeltest,^m haaravad neil päevil kõvasti kinni juudi mehe kuuest ja ütlevad: „Me tahame tulla koos teiega,ⁿ sest me oleme kuulnud, et Jumal on teiega.”””^o

9 Kohtusõnum:
„Jehoova sõna on suunatud Hadrakimaa vastu ja selle märklaud on Damaskus^p – sest Jehoova hoiab silma peal inimestel^q ja kõigil Iisraeli suguharudel –

PTK 8

a 3Mo 19:11

Op 12:19

Ef 4:25

b Sak 7:9

c Sak 7:10

d Sak 5:4

e Op 6:16–19

f Jer 52:6, 7

g Jer 52:12–14

h 2Ku 25:25

Sak 7:5

i Jer 52:4

j Jes 35:10

Jer 31:12

k Jer 50:4, 5

l L 22:27

Jes 2:2, 3

Jes 11:10

Jes 55:5

Jes 60:3

Ho 1:10

Mi 4:2

Hag 2:7

m Sak 2:11

Ilm 7:9

Ilm 14:6

n 2Mo 12:

37, 38

o Jes 45:14

PTK 9

p Jer 49:27

Am 1:3

q Heb 4:13

1Pe 3:12

Teine veerg

a Jer 49:23

b Jes 23:1

Am 1:9, 10

c Hes 28:21

Jl 3:4

d Hes 28:2, 3

e Hes 27:32, 33

f Hes 26:17

Hes 27:26

g Hes 28:18

h Sef 2:4

i Am 1:8

j Jes 60:14

k 2Sa 5:6, 7

1Ku 9:20, 21

l L 125:2

m Jes 54:14

2 ja Hamati^a vastu, mis sellega* piirneb, ning Tüürose^b ja Siidoni^c vastu, kuigi need on väga targad.^d

3 Tüüros on ehitanud endale kindlustused*.

Ta on kuhjanud kokku hõbedat nagu põrmu ja kulda nagu tänavapori.^e

4 Jehoova riisub ta varanduse, paiskab merre* ta sõjaväe^f ning tuli neelab ta.^g

5 Askelon näeb seda ja lööb kartma, Gaza on suures ahastuses, samuti Ekron, sest see, kellele ta on pannud oma lootuse, jääb häbisse. Gazast kaob kuningas ja Askelonist asustus.^h

6 Asdodis hakkab elama vallaspöög ja ma teen lõpu vilisti uhkusele.ⁱ

7 Ma kõrvaldan vilisti suust vere ja tema hammaste vahelt jälkused, ta jääb alles meie Jumalale.

Temast saab otsekui Juuda hõimupealik^j ja Ekronist otsekui jebuuslane.^k

8 Ma asun oma koja juurde laagrissse ja valvan seda,^l et keegi ei saaks sisse minna ega välja tulla. Töölesundija* ei käi enam nende keskel läbi,^m sest ma olen oma silmaga sedaⁿ näinud.

9:2 *Möeldakse ilmselt Hadrakimaad või Damaskust. 9:3 *Võib tõlkida ka „kindluse”. 9:4 *Teine võimalik tähendus: „hävitab merel”. 9:8 *Võib tõlkida ka „rõhuja”. *Ilmselt oma rahva viletsust.

- 9 Ole väga rõõmus,
Siioni tütar!
Hõiska,
Jeruusalemma tütar!
Sinu kuningas tuleb
su juurde.^a
Ta on õiglane
ja toob pääste*.
Ta on alandlik^b
ja sõidab eesli seljas,
noorloomas^c seljas,
emaeesli sälu seljas.^c
- 10 Ma kaotan Efraimist
sõjavankrid
ja Jeruusalemmast
hobused.
Lahinguvibud kaotatakse.
Tema kuulutab
rahvastele rahu.^d
Ta valitseb merest mereni,
suurest jõest* maa äärteni.^e
- 11 Sinuga tehtud lepingu vere
pärast, oo, naine,*
vabastan ma su vangid
veeta august.^f
- 12 Pöörduge tagasi kindlusse,
te lootusrikkad vangid!^g
Ma ütlen sulle täna:
„Ma annan sulle, oo, naine,
kahekordse tasu.^h”
- 13 Ma vinnastan Juuda
otsekui vibu.
Ma asetan Efraimi
nagu noole vibule
ja õhutan sinu pojad, Siion,
sinu poegade vastu,
Kreeka,
ning teen sinust, Siion,
otsekui sõjamehe mõõga.”
- 14 Nende kohal nähakse
Jehoovat,
tema nool lendab välja
nagu välg.
Kõrgeim valitseja Jehoova
pubub sarveⁱ

9:9 *Võib tõlkida ka „ja võidukas”, „ja pääsenud vaenlaste käest”. #Võib tõlkida ka „eeslitäku”. 9:10 *St Eufratist. 9:11 *St Siion ehk Jeruusalemm.

PTK 9

a L 2:6
Jes 32:1
Jer 23:5
Lu 19:37, 38
Joh 1:49

b Mt 11:29

c 1Ku 1:33, 34
Mt 21:5, 7
Joh 12:14, 15

d Jes 9:7

e 2Mo 23:31
L 2:8
L 72:8

f Jes 49:9

g Jes 61:1
Jer 31:17

h Jes 61:7

i Jos 6:5

Teine veerg

a Mi 5:9
Sak 10:5
Sak 12:6

b 2Mo 27:2
3Mo 4:7

c Hes 34:22

d Jes 62:3
Sef 3:20

e L 25:8
L 31:19
Jes 63:7

f Jes 62:8
Jl 3:18
Am 9:13

PTK 10

g 5Mo 11:14
Jer 14:22
Jer 51:16
Hes 34:26
Jl 2:23

ja liigub edasi koos
lõunamaruga.

- 15 Vägede Jehoova
kaitseb neid,
nad neelavad ja
tallavad lingukive.^a
Nad joovad ja on rõõmsad
otsekui veinist.
Nad täituvad nagu kauss,
nagu altarinurgad.^b

- 16 Sel päeval nende Jumal
Jehoova päästab nad,
oma karja, oma rahva.^c
Siis nad sätendavad
tema maal
nagu kalliskivid kroonil.^d
- 17 Kui suur on küll
tema headus,^e
kui võrratu tema ilu!
Teravili paneb õitsema
noored mehed
ja värsked vein neitsid.^f

10 Paluge Jehoovalt vihma
kevadvihmade ajal.

Jehoova on see,
kes teeb tormipilved,
kes kallab inimestele
vihma^g
ja annab kõigile
taimi toiduks.

- 2 Sest teeravikujude* jutt
on täis pettust*,
ennustajad näevad valet.
Nad jutustavad
tühiseid unenägusid
ja pakuvad lohutust,
mis ei lohuta.
See pärast uitavad inimesed
ringi nagu lambad,
nad kannatavad,
sest neil pole karjast.
- 3 Mu viha on süttinud
karjaste vastu,
ma nõuan aru
rõhuvatelt juhtidelt*.

10:2 *St kodujumalate. #Võib tõlkida ka „maagiast”, „müstikat”. 10:3 *Sõnasõnalalt „sikkudelt”.

Vägede Jehoova on
hoolitsenud oma karja,^a
Juuda soo eest,
on teinud temast otsekui
oma uhke sõjaratsu.

- 4** Temast tuleb peamees*,
temast tuleb tuge pakkuv
valitseja[#],
temast tuleb lahinguvibu,
temast tulevad
kõik ülevaatajad,
viimne kui üks.
- 5** Neist saavad otsekui
sõjamehed,
kes tallavad lahingus
tänavapori.
Nad sõdivad, sest Jehoova
on nendega.^b
Vaenlaste ratsanikud
jäävad häbisse.^c
- 6** Ma teen Juuda soo
vägevaks
ja toon Joosepi soole
pääste.^d
Ma taastan nende
endise olukorra,
sest ma halastan
nende peale.^e
Nad saavad sellisteks,
nagu ma poleks neid
kunagi hüljanud,^f
sest mina olen Jehoova,
nende Jumal,
ja ma vastan neile.
- 7** Efraimlastest saavad
otsekui
vägevad sõjamehed,
nende süda on rõõms
nagu veinist.^g
Nende pojad näevad seda
ja on rõõmsad,
nende süda tunneb rõõmu
Jehoovast.^h
- 8** „Ma vilistan neile
ja kogun nad kokku,

10:4 *Sõna-sõnalt „nurgatorn“, sümboliseerib mõjukat meest, pealikku.
[#]Sõna-sõnalt „varn“, sümboliseerib seda, kellele saab toetuda, valitsejat.

PTK 10

a Hes 34:16, 17

b 5Mo 20:1

c Hag 2:22

d Jer 3:18
Hes 37:16, 19
Ho 1:10, 11

e Jer 31:9, 20

f Jer 30:18

g Sak 9:15

h Jes 66:14
Sef 3:14

Teine veerg

a Jes 44:22
Jes 51:11

b Jes 11:11

c Jer 50:19
Mi 7:14d Jes 49:19, 20
Jes 54:1, 2

e Jes 11:15

f Jes 19:1
Hes 30:13g Jes 41:10
Jes 45:24

h Mi 4:5

ma vabastan nad^a
ja neid saab palju
ning neid on ka
edaspidi palju.

- 9** Kuigi ma pillutan nad nagu
seemne rahvaste sekka,
ei unusta nad mind
kauges paigas.
Nemad ja nende pojad
elustuvad ning
tulevad tagasi.
- 10** Ma toon nad tagasi
Egiptusemaalt,
kogun nad kokku
Assüüriast.^b
Ma toon nad Gileadimaale^c
ja Liibanoni,
kuid sealgi pole neile
piisavalt ruumi.^d
- 11** Ma lähen läbi mere,
tuues sellele õnnetust.
Ma lõõn merelaineid,^e
kõik Niiluse sügavused
kuivavad ära.
Assüüria uhkus
alandatakse,
Egiptuse valitsuskepp
tõmbub tagasi.^f
- 12** Mina, Jehoova,
teen nad vägevaks^g
ja nad toovad oma eluga au
mu nimele,^h
lausub Jehoova.
- 11** Ava oma ukсед,
Liibanon,
et tuli võiks neelata
su seedrid!
- 2** Hala, kadakas,
sest seeder on langenud!
Vägevad puud on hävitatud.
Halage, Baasani tammed,
sest paks mets
on maha võetud!
- 3** Kuulake! Karjased halavad,
sest nende suursugusus
on kadunud.
Kuulake! Noored lõvid
mõirgavad,

sest Jordani-äärsed
tihnükud on hävitatud.

4 Nii ütleb mu Jumal Jehoova: „Karjata tapalambaid,^a 5 keda nende ostjad tapavad,^b ilma et neid süüdlasteks peetaks. Nende müüjad^c ütlevad: „Kiidetud olgu Jehoova, sest ma olen saanud rikkaks!” Nende karjased ei halasta neile.”^d

6 „Ma ei halasta enam selle maa elanikele,” lausub Jehoova. „Ma annan iga inimese tema ligimese kätte ja tema kuninga kätte. Need laastavad maa ja ma ei päästa kedagi nende käest.””

7 Ma hakkasin karjatama tapalambaid^e teie endi heaks, oh, karja viletsad. Ma võtsin kaks keppi. Ühe ma nimetasin Meeldivuseks ja teise Ühtsuseks^f ning hakkasin karja hoidma. 8 Ühe kuuga ma kõrvaldasin kolm karjast, kuna ma ei kannatanud neid enam ja nemadki tundsid tülgestust minu vastu. 9 Ma ütlesin: „Ma ei karjata teid enam. Kes sureb, see surgu, kes hukub, see hukkugu. Kes jäävad järele, need õigui üksteise liha.” 10 Siis ma võtsin oma kepi Meeldivuse^g ja murdsin selle katki, tühistades lepingu, mille ma olin kogu rahvaga teinud. 11 See tühistus selsamal päeval. Karja viletsad, kes mind jälgisid, mõistsid, et see on Jehoova sõna.

12 Ma ütlesin neile: „Kui see on teie silmis hea, siis andke mulle mu palk, kui aga mitte, siis pole vaja.” Ja nad maksid mulle mu palga: 30 seeklit* hõbedat.^h

13 Seepeale ütles Jehoova mulle: „Viska see varakambri-
se – see suurepärane hind, mil-

PTK 11

a Hes 34:8

b Hes 22:25

c Neh 5:8

d Hes 34:2, 4

e Sak 11:4

f Sak 11:10, 14

g Sak 11:7

h Mt 26:14, 15
Mt 27:9
Mr 14:10, 11

Teine veerg

a 2Mo 21:32

b Mt 27:5, 6
Ap 1:18

c Sak 11:7

d 1Ku 12:19, 20
Hes 37:16

e Hes 34:2, 4

f Jer 23:2
Hes 34:6
Mt 9:36

g Hes 34:21

h 1Mo 31:38

i Hes 34:3, 10

j Jer 23:1
Mt 23:13

k Joh 10:12

PTK 12

l Il 26:7
Jes 42:5m L 102:25
Jes 45:18

n Sak 14:14

o Sef 3:19

p Sak 14:2, 3

lega nad mind hindasid.”^a Siis ma võtsin need 30 seeklit hõbedat ja viskasin Jehoova koja varakambri-
sse.^b

14 Seejärel murdsin ma katki oma teise kepi, Ühtsuse,^c tühistades vendlussideme Juuda ja Iisraeli vahel.^d

15 Jehoova ütles mulle: „Võta nüüd kõlbmatu karjase varustus.”^e 16 Ma lasen tõusta maal ühe karjase. Ta ei hooli lambaist, kes on hukkumas,^f ta ei otsi tallesid, ei ravi vigastatuid^g ega toida terveid, vaid õgib rammusate liha^h ja kisub lammastelt sõrad.ⁱ

17 Häda mu vääritle karjasele,^j
kes hülgab karja!^k
Mõök tabab ta kätt
ja paremat silma.
Tema käsi kuivetub,
ta parem silm
jääb pimedaks.”

12 Kaalukas sõnum:
„See on Jehoova sõnum
Iisraeli kohta,
lausub Jehoova,
kes on venitanud laiali
taeva,^l
rajanud maale aluse^m
ja pannud inimese sisse
eluvaimu.

2 Ma teen Jeruusalemma karrikaks, mis paneb kõik ümberkaudsed rahvad tuikuma. Juudat hakatakse piirama, samuti Jeruusalemma.ⁿ 3 Sel päeval teen ma Jeruusalemma raskeks kivikõigile rahvastele. Kõik, kes seda tõstavad, saavad ränki vigastusi.^o Tema vastu kogunevad kõik maa rahvad.^p 4 Sel päeval panen ma kõik hobused hirmust perutama ja lõõn nende ratsanikke hullusega, lausub Jehoova. Minu silmad on Juuda soo

peal, kuid kõiki rahvaste hõbuseid lõõn ma pimedusega. **5** Juuda hõimupealikud mõtlevad oma südames: „Jeruusalemma elanikud on meie jõud, jõud vägede Jehoova, nende Jumalalt.”^a **6** Sel päeval teen ma Juuda hõimupealikud otseku sūtepanniks puude keskel ja otseku tōrvikuks āsjalōigatud vilja kaares:^b nad neelavad paremalt ja vasakult kõik ũmberkaudsed rahvad.^c Ja Jeruusalemma elanikud elavad jalle oma linnas* Jeruusalemmas.^d

7 Jehoova pāastab esmalt Juuda telgid, et Taaveti soo ilu* ja Jeruusalemma elanike ilu ei ũletaks Juuda oma. **8** Sel pāeval kaitseb Jehoova Jeruusalemma elanikke igast kũljest.^e Komistaja* nende keskel on sel pāeval tugev nagu Taavet ja Taaveti sugu on vōimas nagu Jumal, nagu Jehoova ingel, kes kāib nende ees.^f **9** Sel pāeval hāvitan ma kōik rahvad, kes tulevad Jeruusalemma vastu.^g

10 Ma valan Taaveti soo ja Jeruusalemma elanike peale oma soosingu vaimu ja anumise vaimu. Siis nad vaatavad seda, kelle nad lābi pistid,^h ja halavad tema pārast, nagu halaks ainsa poja pārast. Nad leinavad kibedasti, nagu leinaks esmasũndinud poega. **11** Sel pāeval on Jeruusalemmas suur halamine, nagu oli Hadad-Rimmonis Megiddo tāsandikul.ⁱ **12** Maa halab, kōik suguvōsad eraldi: Taaveti koja suguvōsa eraldi ja nende naised eraldi, Naatani^j koja suguvōsa eraldi ja nende naised eraldi,

12:6 *Vōib tōlkida ka „Jeruusalemm on jalle asustatud oma ũigusjārgses paigas”. **12:7** *Vōib tōlkida ka „hiilgus”. **12:8** *Vōib tōlkida ka „kōige nōrgem”.

PTK 12

a Jes 41:10
Jl 3:16
Sak 12:8

b Jes 41:15

c Mi 4:13
Sak 9:15

d Sak 2:4

e Jer 23:6
Jl 3:16
Sak 2:5
Sak 9:15

f 2Mo 14:19
2Mo 23:20

g Jes 54:17
Hag 2:22

h Joh 19:34, 37
Joh 20:27
Ilm 1:7

i 2Ku 23:29
2Aj 35:22

j 2Sa 5:13, 14
Lu 3:23, 31

Teine veerg

a 2Mo 6:16

b 2Mo 6:17
1Aj 23:10

PTK 13

c Hes 36:
25, 29

d 2Mo 23:13

e 5Mo 13:5

f 5Mo 13:6-9
5Mo 18:20

g 2Ku 1:8
Mt 3:4

h Hes 34:23
Mi 5:4
Joh 10:11
Heb 13:20

i Jes 53:8
Tn 9:26
Ap 3:18

j Mt 26:31
Mt 26:55, 56
Mr 14:27, 50
Joh 16:32

13 Leevi^a koja suguvōsa eraldi ja nende naised eraldi, simeilased^b eraldi ja nende naised eraldi **14** ning kōik ũlejāanud suguvōsad – iga suguvōsa eraldi ja nende naised eraldi.

13 Sel pāeval tehakse Taaveti soole ja Jeruusalemma elanikele kaev, et nad vōiksid end patust ja rũvedusest puhtaks pesta.^c

2 Sel pāeval kaotan ma maalt ebajumalate nimed^d ja neid ei meenutata enam, samuti kōrvaldan ma maalt prohvetid^e ja ebapuhtuse vaimu, lausub vāgede Jehoova. **3** Kui siis mōni inimene veel prohvetlikult kuulutab, ũtlevad talle tema isa ja ema, kes on talle elu andnud: „Sa ei vōi jāada elama, sest sa oled rāākinud Jehoova nimel valet.” Tema isa ja ema, kes on talle elu andnud, pistavad ta prohvetlikult kuulutamise pārast lābi.^f

4 Sel pāeval jāāvad kōik prohvetid oma prohvetlike nāgemuste pārast hābisse. Nad ei kanna enam karvast ametirũd,^g et petta. **5** Igaũks neist ũtleb: „Ma ei ole prohvet. Ma olen pōllumees, sest ũks mees ostis mu, kui olin noor.” **6** Ja kui temalt kũsitakse: „Mis haavad need su kehal* on?”, vastab ta: „Need ma sain oma sōprade majas.”

7 Mōōk, tōuse mu karjase vastu,^h mehe vastu, kes on mu sōber, lausub vāgede Jehoova. Lōō karjast,ⁱ ja lambad jooksevad laiali.^j Ma sirutan oma kāe kōigi tāhtsusetute vastu.

13:6 *Sōna-sōnalt „su kāte vahel”, st rinnal vōi seljal.

8 Sellest, mis on kogu maal, hävib ja hukkub kaks osa, aga kolmas osa jääb alles, lausub Jehoova.

9 Ma viin kolmanda osa läbi tule.

Ma puhastan neid, nagu puhastatakse hõbedat, proovin neid, nagu proovitakse kulda.^a

Nad hüüavad minu nime ja mina vastan neile.

Ma ütlen:

„See on minu rahvas!”^b

ja nemad ütlevad:

„Jehoova on meie Jumal!”

14 Tuleb päev, Jehoovale kuuluv päev, kui sinult* võetud saak jagatakse su keskel. 2 Ma kogun kõik rahvad Jeruusalemma vastu sõtta. Linn vallutatakse, majad rüüstatakse ja naised vägistatakse. Pool linna läheb pagendusse, aga allesjäänud rahvast ei hävitata linnast.

3 Jehoova läheb välja ja sõdib nende rahvastega,^c nagu ta sõdib lahingupäeval.^d 4 Sel päeval seisavad tema jalad Õlimäel,^e mis on Jeruusalemma ees ida pool. Õlimägi lõheneb idast läände pooleks, nii et tekib väga suur org. Pool mäest nihkub põhja poole ja pool lõuna poole. 5 Te põgenete orgu minu mägede vahel, see mägedevaheline org ulatub Aaselini. Te põgenete, nagu te põgenesite maavärina pärast Juuda kuninga Ussija päevil.^f Minu Jumal Jehoova tuleb ja kõik pühad on koos temaga.^g

6 Sel päeval ei ole kallihinnalist valgust^h ja kõik külmub*.

7 Sellest saab päev, mida teatakse kui Jehoovale kuuluvat

14:1 *St linnalt, millest räägitakse salmis 2. 14:6 *Võib tõlkida ka „tardub”.

PTK 13

a Mal 3:2, 3

b Jer 30:22

PTK 14

c Hes 38:23

Jl 3:2, 14

Ilm 16:14

d 2Mo 15:3

2Aj 20:15

e Lu 19:29

Ap 1:12

f Am 1:1

g 5Mo 33:2

Jl 3:11

Ju 14

h Jes 13:9, 10

Am 5:18

Teine veerg

a Jl 2:31

1Te 5:2

2Pe 3:10

b Jer 17:13

Hes 47:1

Jl 3:18

Ilm 21:6

Ilm 22:1

Ilm 22:17

c 5Mo 3:17

d Jos 1:4

e L 97:1

Ilm 19:6

f 5Mo 6:4

g Jes 42:8

Jes 44:6

h 5Mo 1:7

i 1Ku 15:22

j 1Aj 4:24, 32

k Jer 30:18

l Jer 37:13

m Neh 3:1

Jer 31:38

n Jes 60:18

Jer 31:40

o Jer 23:6

Jer 33:16

p 2Ku 19:

34, 35

Jl 3:2

q Koh 7:22

Hes 38:21

r 2Aj 14:13

2Aj 20:25

Sak 2:8, 9

s Jes 66:23

ś L 86:9

z 3Mo 23:34

Neh 8:14, 15

päeva.^a Siis pole vahet päeval ja ööl ning ka õhtul on valge.

8 Sel päeval voolab Jeruusalemmast välja eluvesi,^b pool sellest idamere^{*c} poole ja pool läänemere^{*d} poole. Niimoodi on see suvel ja talvel. 9 Jehoovast saab kuningas kogu maa üle.^e Sel päeval on Jehoova ainus^f ja tema nimi on ainus.^g

10 Kogu maa muutub otsekui Arabaks,^h Gebasti Rimmonini,ⁱ mis on Jeruusalemmast lõunas. Jeruusalemm tõuseb oma paigas ning see asustatakse^k Benjaminini väravast^l Esimese värava ja Nurgaväravani, Hananeli tornist^m kuninga surutõrteni. 11 Jeruusalemmas hakatakse elama, enam pole tema peal hävinguneedustⁿ ja see linn elab turvaliselt.^o

12 See on nuhtlus, millega Jehoova nuhtleb kõiki rahvaid, kes sõdivad Jeruusalemma vastu:^p nende liha mädaneb, kui nad veel jalgel seisavad, nende silmad mädanevad silmakoo- bastes ja keel mädaneb suus.

13 Sel päeval viib Jehoova nad suure segadusse. Igaüks haarab kinni oma ligimesest ja selle käsi tõuseb oma ligimese vastu.^q 14 Juudagi võitleb sõjas Jeruusalemma all. Kõigi ümberkaudsete rahvaste varandus kogutakse kokku: suurel hulgal kulda, hõbedat ja riideid.^r

15 Samasugune nuhtlus tabab hobuseid, muulasid, kameleide, eesleid ja kõiki kariloomi, kes on nende laagrites.

16 Kõik, kes Jeruusalemma rünnanud rahvastest järele jäävad, lähevad aastast aastas^s üles kummardama kuningat, vägede Jehoovat,^ś ja pidama lehtmajade^{püha}.^z 17 Kui kee-

14:8 *St Surnumere. ^aSt Vahemere.

gi maa suguharudest ei lähe üles Jeruusalemma kummardama kuningat, vägede Jehoovat, siis ei saja sellele vihma.^a **18** Kui egiptlased ei tule üles linna, siis ei saja neile vihma. Neid tabab nuhtlus, millega Jehoova nuhtleb rahvaid, kes ei tule pidama lehtmajadepüha. **19** See on karistus Egiptuse patu eest ja kõigi nende rahvaste patu eest, kes ei tule pidama lehtmajadepüha.

PTK 14

a Jes 60:12

Teine veerg

a 2Mo 28:36
2Mo 39:30

b 1Sa 2:13, 14

c 2Mo 25:29
4Mo 4:7

d Hes 44:9

20 Sel päeval on hobuste kuljustel kirjas: „Jehoova on püha.”^a Jehoova koja pajad^b on siis otsekui kausid^c altari ees. **21** Iga pada Jeruusalemmas ja Juudas on siis püha ja kuulub vägede Jehoovale ning kõik ohverdajad tulevad ja keedavad neis. Sel päeval pole vägede Jehoova kojas enam ühtegi kaanlast*.”^d

14:21 *Teine võimalik tähendus: „kaupmeest”.

MALAKI

LÜHIÜLEVAADE

- Jehoova armastab oma rahvast (1–5)
Preestrid ohverdavad vigaseid loomi (6–14)
Jumala nimi saab rahvaste hulgas suureks (11)
- Preestrid ei õpeta rahvast (1–9)
Preestrite huuled peaksid talletama teadmisi (7)
Rahvas lahutab põhjusest (10–17)
„Ma vihkan lahutust,” ütleb Jehoova (16)
- Ülim isand tuleb puhastama oma templit (1–5)
Lepingu saadik (1)

- Üleskutse pöörduda tagasi Jehoova juurde (6–12)
Jehoova ei muutu (6)
„Pöörduge tagasi minu juurde ja mina pöördun tagasi teie juurde” (7)
„Tooge kogu kümnis varaaaita ... ja kalkan teile õnnistusi” (10)
Õige ja jumalatu (13–18)
Jumala ees kirjutatakse mälestusraamatut (16)
Vahe õige ja jumalatu vahel (18)
- Enne Jehoova päeva tuleb Eelija (1–6)
Teile särab õiguse päike (2)

1 Kaalukas sõnum. Jehoova sõnum Iisraelile Malaki* kaudu.

2 „Ma olen osutanud teile armastust,”^a ütleb Jehoova.

Aga teie küsite: „Kuidas sa oled meile armastust osutanud?”

1:1 *Nimi Malaki tähendab „minu saadik”.

PTK 1

a 5Mo 10:15

Teine veerg

a 1Mo 25:25, 26

b Ro 9:13

c Jer 49:20
Jl 3:19

d Jes 34:10, 13

„Eks Eesav olnud Jaakobi vend,”^a lausub Jehoova. „Kuid Jaakobit ma armastasin, **3** Eesavi aga hülgasin*.”^b ma tegin tema mäed lagedaks^c ja andsin tema pärandi kõrbe saakalitele.^d

4 Kuigi Edom* ütleb: „Me

1:3 *Sõna-sõnalt „Eesavit ma vihkasin”.

1:4 *Sama kes Eesav.

oleme purustatud, ent me pöör-
dume tagasi ja ehitame varem-
med üles”, lausub vägede Jeho-
ova*: „Nad ehitavad küll,
aga mina kisun maha. Neid
hakatakse kutsuma jumalatuks
maaks ja rahvaks, kelle Jehoova
on igaveseks hukka mõist-
nud.^a 5 Te näete seda oma sil-
maga ja ütlete: „Jehoova olgu
ülilistatud kogu Iisraelis!”

6 Poeg austab isa^b ja sula-
ne isandat. Aga kui mina olen
isa,^c siis kus on austus, mida
ma väärin?^d Ja kui mina olen
isand, siis kus on kartus*, mida
ma väärin, küsib vägede Jehoova
teilt, preestrid, kes te põlga-
te mu nime.^e

Aga te küsite: „Kuidas me
põlgame su nime?”

7 Sellega, et toote mu altari-
le rüvetatud toitu.

Te küsite: „Kuidas me oleme
sind rüvetanud?”

Sellega, et ütlete: „Jehoova
laud^f on põlastusväärne.”

8 Kui te toote ohvriks pimedada
looma, siis ütlete: „Selles pole
midagi halba.” Kui toote lombaka
või haige looma, siis ütlete:
„Selles pole midagi halba.”^g

Eks vii see oma maavalitse-
jale! Kas temal on sinust hea
meel ja kas ta võtab sind lahkesti
vastu?” lausub vägede Jehoova.

9 „Nüüd ma palun teid, anu-
ge Jumalat, et ta oleks meile
armuline. Kui te toote selliseid
ohvreid, kas ta võtab siis ke-
dagi teist lahkesti vastu?” ütleb
vägede Jehoova.

1:4 * Sõnapaar „vägede Jehoova” esineb
Malaki raamatus 24 korda. Vägede all
mõeldakse inglite väehulki. 1:6 * Võib
tõlkida ka „lugupidamine”.

PTK 1

a Jes 34:5
Ob 18

b 2Mo 20:12

c 2Mo 4:22

d Jes 1:2

e Hes 22:26

f Hes 41:21, 22
1Ko 10:21

g 3Mo 22:
20, 22
5Mo 15:21

Teine veerg

a 2Aj 23:4

b Jer 6:13
Mi 3:11

c Jes 1:11
Jer 6:20

d L 113:3
Jes 45:6
Jes 59:19

e L 22:27
Sef 3:9
Mt 28:19
Ilm 15:4

f Hes 22:26

g Mal 1:7

h 3Mo 22:
20, 22
5Mo 15:21
5Mo 17:1

i L 47:2
Jer 10:10

j Ilm 15:4

PTK 2

k Mal 1:6

l 3Mo 26:
14–17
5Mo 28:15

m Hag 1:11

10 „Kes teie seast sulgeks
uksed?”^a Isegi tuld mu altari ei
süüta te tasuta.^b Mul ei ole teist
hea meel ja teie ohvriannid ei
meeldi mulle,” ütleb vägede Jeho-
ova.^c

11 „Idast lääneni saab mu
nimi suureks rahvaste seas.^d
Igas paigas hakkab mulle tõus-
ma ohvriuitsu ja minu nime
auks hakatakse tooma puhtaid
ohvriande, sest minu nimi saab
rahvaste seas suureks,”^e ütleb
vägede Jehoova.

12 „Aga teie teotate seda*,^f
öeldes: „Jehoova laud on rüve
ja selle vili, sellel olev toit, on
põlastusväärne.”^g 13 Te ütlete
veel: „Missugune vaev!” ja
krimpsutate põglikult nina, üt-
leb vägede Jehoova. Te too-
te varastatud, lombakaid ja hai-
geid loomi. Selliseid te too-
te ohvrianniks! Kas ma peaksin
need teie käest vastu võtma?”^h
lausub Jehoova.

14 „Neetud olgu see, kes te-
gutseb salakavalalt, kelle kar-
jas on küll terve isasloom, kuid
kes annab töötuse ja ohverdab
Jehoovale vigase. Mina olen ju
suur kuningasⁱ ja minu nimi
saab rahvaste seas aukartust-
äratavaks,”^j ütleb vägede Jeho-
ova.

2 „See käsk on teile, preest-
rid,^k 2 Kui te keeldute
kuulamast ega võta südamega
oma kohust austada mu nime,”
lausub vägede Jehoova, „siis
saan ma teie peale nee-
duse^l ja muudan teie õnnistu-
sed needusteks.^m Jah, ma olen
muutnud õnnistused needus-

1:10 * Ilmselt mõeldakse templi uste sul-
gemist, mis oli nende kohus. 1:12 * Tei-
ne võimalik tähendus: „mind”.

teks, sest te pole võtnud mu käsku tõsiselt.

3 Teie pärast ma rikun teie külvatud seemne^a ja ma viskan teile näkku soolesisu, teie pidu-päevade ohvriloomade soolesisu, ja teid endid viiakse sinna paika*. **4** Siis te mõistate, et mina olen teile selle käsu andnud, et minu leping Leeviga jääks jousse,^b ütleb vägede Jehoova.

5 „Minu leping temaga oli elu- ja rahuleping, mille ma sõlmisin, et äratada temas aukarust. Ta kartis mind, jah, ta tundis minu nime ees aukarust.

6 Tema suus oli tõe seadus*,^c ta huulilt ei leitud ebaõiglust. Rahuks ja siiruses käis ta koos minuga^d ning pööras paljud ära patuteelt. **7** Peavad ju preestri huuled talletama teadmisi ja tema suust tuleb otsida seadust*,^e sest tema on vägede Jehoova saadik.

8 Aga teie olete teelt kõrvale pöördunud. Te olete pannud paljud seaduse vastu eksima*.^f Te olete rikkunud mu lepingut Leeviga,^g ütleb vägede Jehoova. **9** „Seepärast teen ma teid põlatavaks ja armetuks kõigi rahvaste ees, sest te pole käinud minu teid, vaid olete rakendanud seadust erapooilikult.^h

10 Eks ole meil kõigil üks isa?ⁱ Eks ole meid kõiki loonud üks Jumal? Miks me siis oleme truudusetud üksteise vastu,^j rüvetades oma esiisade lepingut?

11 Juuda on olnud truudusetu

2:3 *St paika, kuhu viidi ohvriloomade soolesisu. 2:6 *Võib tõlkida ka „tõene õpetus“. 2:7 *Võib tõlkida ka „õpetust“. 2:8 *Teine võimalik tähendus: „paljud oma õpetusega eksima“.

PTK 2

a Jl 1:17

b 2Mo 40:12, 15
4Mo 3:6
4Mo 18:23
Hes 44:15, 16

c 2Aj 17:8, 9

d 2Mo 32:26

e 5Mo 24:8
2Aj 15:3
Neh 8:7, 8
Hes 44:23, 24

f Lu 11:52

g Neh 13:29

h 3Mo 19:15
5Mo 1:17
5Mo 16:19

i Mal 1:6
1Ko 8:6

j Neh 5:8

Teine veerg

a 3Mo 20:26

b 5Mo 7:1, 3
Koh 3:5, 6
1Ku 11:1, 2
Neh 13:23

c 1Sa 15:22

d Õp 21:27

e Õp 5:18-20
Mt 19:4-6

f 1Mo 2:24
Mt 5:32
Mt 19:8, 9
Mr 10:5-9

g Mal 2:10

h Jes 1:14, 15

i Hes 18:29

ning Iisraelis ja Jeruusalemmas on tehtud jäledusi. Juuda on teotanud Jehoova pühadust*,^a mida Jumal kalliks peab, ja on võtnud endale naiseks võõra jumala teenija*.^b **12** Jehoova hävitab Jaakobi telkidest igaühe, kes nõnda teeb — olgu ta kes tahes —, ehkki ta toob vägede Jehoovale ohvrianni.^c

13 Te olete teinud veel midagi, mille tõttu Jehoova altar on kaetud pisarate, nutu ja ohkamisega, nii et ta ei tee enam teie ohvriandidest välja ja mis-ki teie käest pole talle meelepärane.^d **14** Te küsite: „Miks nii?“ Sest Jehoova on tunnistanud sinu vastu, et sa oled käitunud reeturlikult oma naisega, kes on olnud su kaasa, seaduslik naine su noorpõlvest saati.^e

15 Aga teie seas on ka neid, kes pole niimoodi teinud, sest neis on veel Jumala vaimu. Ja mida nad taotlevad? Jumala sugu.* Pange siis tähele oma suhtumist ja ärge reetke oma noorpõlves võetud naist! **16** Sest ma vihkan lahutust,^f ütleb Iisraeli Jumal Jehoova, „ja seda, kes katab oma kuue vägivallaga,“ lausub vägede Jehoova. „Pange siis tähele oma suhtumist ja ärge olge reeturlikud.^g

17 Te väsitate Jehoovat oma sõnadega.^h Aga te küsite: „Kuidas me teda väsitame?“ Sellega, et ütlete: „Kõik, kes teevad halba, on Jehoova silmis head ja tal on nende üle hea meel,ⁱ või küsite: „Kus on õiglane Jumal?““

2:11 *Teine võimalik tähendus: „rüvetanud Jehoova pühamut“. ^aSõna-sõnalt „tütre“. 2:15 *St seda, et nende järele tulijad oleksid Jumalale ustavad.

3 „Ma läkitan oma saadiku ning tema puhastab* minu ees tee.^a Ootamatult tuleb oma templi juurde ülilm isand[#], keda te otsite.^b Tuleb ka lepingu saadik, keda te igatsete. Ta tuleb kindlasti,^c ütleb vägede Jehoova.

2 „Kes suudab taluda tema tulekupäeva ja kes jääb tema ilmudes püsima? Sest ta on nagu sulataja tuli ja nagu pesupesijate leelis*.^c **3** Ta istub kui hõbedasulataja ja -puhastaja^d ning puhastab Leevi poegi. Ta puhastab neid nagu kulda ja hõbedat ning nad saavad Jehoovale rahvaks, kes toob oma ohvrianni õiguses. **4** Siis meeldib Jehoovale Juuda ja Jeruusalemma ohvriand, nagu see oli muistseil päevil, ammu-seil aastail.^e

5 Ma tulen teie juurde, et mõista kohut, ja olen karme tunnistama nõidade,^f abielurikujate ja valevandujate vastu,^g nende vastu, kes petavad palgatöölist,^h leske ja orbu,ⁱ ning nende vastu, kes keelduvad aitamast võõramaalast*.^j Nad ei karda mind,^k ütleb vägede Jehoova.

6 „Mina olen Jehoova, mina ei muutu*.^k Seepärast pole teie, Jaakobi pojad, otsa saanud. **7** Te olete oma esiisade päevist alates minu seadustest kõrvale käändunud ega ole neid järginud. / Pöörduge tagasi minu juurde ja mina pöördun tagasi teie juurde,^m lausub vägede Jehoova.

3:1 *Võib tõlkida ka „valmistab ette”. #St Jehoova. 3:2 *Võib tõlkida ka „seep”. 3:5 *Võib tõlkida ka „kes tallavad jalge alla võõramaalase õigused”. 3:6 *Võib tõlkida ka „ei ole muutunud”.

PTK 3

a Mt 3:1–3
Mt 11:7, 10
Mr 1:2–4
Lu 1:76
Joh 1:6, 23
Joh 3:28

b L 11:4

c Jes 1:25
Jer 2:22

d L 66:10
Õp 25:4
Sak 13:9

e 2Aj 7:1

f 5Mo 18:10, 12

g 2Mo 20:7

h Õp 14:31
Jk 5:4

i 5Mo 24:17
Jes 1:17
Jk 1:27

j 2Mo 23:9
Sak 7:10

k Jes 43:10
Jes 46:4
Jk 1:17

l 5Mo 9:7
Ap 7:51

m Jer 3:12
Sak 1:3
Jk 4:8

Teine veerg

a 3Mo 27:30
5Mo 14:28

b 2Aj 31:11
Neh 12:44
Neh 13:10

c 5Mo 28:12

d 3Mo 26:10
2Aj 31:10
Õp 3:9, 10

e 5Mo 11:14
Sak 8:12

f Jes 61:9

g Mal 1:6

h II 21:14, 15
L 73:13, 14
Jes 58:3
Sef 1:12

i Jer 12:1

Agate küsite: „Kuidas me peaksime pöörduma?”

8 „Kas võib inimene röövida Jumalat? Agate teie röövite mind.”

Te küsite: „Mida me oleme sinult röövinud?”

„Kümnist ja annetusi. **9** Te olete neetud,^{*} sest te röövite mind. Seda teeb terve rahvas.

10 Tooge kogu kümnis varaita,^a et mu kojasa oleks toitu,^b ja palun pange mind sellega proovile,^c ütleb vägede Jehoova. „Siis te näete, et ma avan taevaluugid^c ja kalkan teile õnne, nii et teil pole millestki puudust.^d

11 Ma sõitlen teie pärast kahjureid* ega lase neil hävitada teie maa vilja. Ka teie viinapud väljal ei jää viljatuks,^e ütleb vägede Jehoova.

12 „Kõik rahvad nimetavad teid õnnelikuks,^f sest te saate heameele maaks,^g lausub vägede Jehoova.

13 „Teie sõnad minu kohta on karmid,^h ütleb Jehoova.

Te küsite: „Mida halba me oleme sinust omavahel rääkinud?”^g

14 „Te ütlete: „Pole mingit mõtet Jumalat teenida.^h Mis kasu on sellest, et oleme täitnud oma kohustusi tema vastu ja käinud kurvameelsena vägede Jehoova ees? **15** Nüüd me nimetame õnnelikuks jultunuid. Neid, kelle teod on jumalakartmatud, saadab edu.ⁱ Neil on jultumust Jumal proovile panna, ja nad siiski pääsevad.”^h

16 Siis rääkisid omavahel need, kes kartsid Jehoovat, iga-

3:9 *Teine võimalik tähendus: „needu-sega te neate mind”. 3:11 *Siin mõeldakse ilmselt putukanuhtlust.

üks oma kaaslasega, ning Jehoova pani tähele ja kuulas. Tema ees kirjutati mälestusraamatut nende heaks,^a kes kardavad Jehoovat ja mõtisklevad tema nime üle*.^b

17 „Nad saavad minu omaks,^c sel päeval saavad nad mu eriliseks* omandiks,”^d ütleb vägede Jehoova. „Ma olen nende vastu lahke, nii nagu mees on lahke oma poja vastu, kes ta sõna kuulab.^e **18** Siis te näete jälle vahet õige ja jumalatu vahel,^f selle vahel, kes teenib Jumalat, ja selle vahel, kes teda ei teeni.”

4 „Tuleb päev, põlev nagu ahi,^g ning kõik jultunud ja jumalatud on siis otsekui kõrred. See päev neelab nad ja nei-

3:16 *Teine võimalik tähendus: „kes peavad kalliks tema nime”. **3:17** *Võib tõlkida ka „kalliks”.

PTK 3

a L 56:8
L 69:28

b Jes 26:8

c Jer 31:33

d Jes 62:3
1Pe 2:9

e L 103:13

f L 58:10, 11

PTK 4

g Sef 2:2
2Pe 3:7

Teine veerg

a 5Mo 4:5

b Mt 11:13, 14
Mr 9:11, 12

c Jl 2:31
Ap 2:20
2Pe 3:10

d Lu 1:17

le ei jää ei juurt ega oksa,” ütleb vägede Jehoova. **2** „Aga teile, kes te austate mu nime, särab õiguse päike, mis tervendab oma kiirtega. Ja te lõõte kepsu nagu nuumvasikad.

3 Te tallate jumalaid, nad on otsekui tolm teie taldade all sel päeval, kui ma hakkam te gutsema,” ütleb vägede Jehoova.

4 „Tuletage meelde minu teenija Moosese seadust, neid määrusi ja õigusnorme, mis ma andsin Hoorebi juures kogu Iisraelile, et ta neid järgiks.^a

5 Ma saadan teile prohvet Eelija,^b enne kui tuleb suur ja aukartust sisendav Jehoova päev.^c **6** Tema muudab isade südame poegade oma sarnaseks^d ja poegade südame isade oma sarnaseks, et ma ei peaks tulema maad lõõma ja hävitama.”

(Piibli heebrea- ja arameakeelse osa tõlke lõpp.
Järgneb Piibli kreekeelse osa tõlge.)

MATTEUSE

EVANGEELIUM

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Jeesus Kristuse põlvnemine (1-17)
Jeesuse süünd (18-25)
- 2 Astroloogide külaskäik (1-12)
Pögenemine Egiptusse (13-15)
Herodes laseb tappa kõik poiss-
lapsed (16-18)
Naasmine Iisraeli Naatsaretti (19-23)
- 3 Ristija Johannes kuulutab (1-12)
Jeesuse ristimine (13-17)
- 4 Kurat püüab Jeesust kiusatusse
viia (1-11)
Jeesus hakkab Galileas
kuulutama (12-17)
Jeesus kutsub esimesed jüngrid (18-22)
Jeesus kuulutab, õpetab ja tervendab
haigeid (23-25)
- 5 MÄEJUTLUS (1-48)
Jeesus õpetab rahvast mäel (1, 2)
Üheksa õnne võit (3-12)
Sool; valgus (13-16)
Jeesus täidab Moosese
seadust (17-20)
Nõuanded: vihastumine (21-26),
abielurikkumisest hoidumine (27-30),
lahutus (31, 32), vande
andmine (33-37), kättemaks (38-42),
vaenlase armastamine (43-48)
- 6 MÄEJUTLUS (1-34)
Õigete tegudega uhkeldamine (1-4)
Kuidas palvetada (5-15)
Näidispalve (9-13)
Paastumine (16-18)
Varandus maa peal ja taevas (19-24)
Ärge olge mures (25-34)
Pidage kõige tähtsamaks Jumala
kuningriiki (33)
- 7 MÄEJUTLUS (1-27)
Ärge mõistke kohut (1-6)
Paluge, otsige, koputage (7-11)
Kuldne reegel (12)
Kitsas värav (13, 14)
„Nende viljade järgi te tunnete nad
ära” (15-23)
Maja kaljul, maja liival (24-27)
- Rahvas on Jeesuse õpetusest
hämmastunud (28, 29)
- 8 Pidalitõbise tervendamine (1-4)
Sadakonnaülema usk (5-13)
Jeesus tervendab paljud
Kapernaumas (14-17)
Jeesusele järgnemine (18-22)
Jeesus vaigistab tormi (23-27)
Jeesus saadab deemonid
sigadesse (28-34)
- 9 Jeesus tervendab halvatu (1-8)
Jeesus kutsub Matteuse (9-13)
Küsimus paastumise kohta (14-17)
Jairuse tütar; naine puudutab
Jeesuse kuube (18-26)
Jeesus tervendab pimedad ja
tumma (27-34)
„Lõikustööd on palju, aga töötajaid
vähe” (35-38)
- 10 12 apostlit (1-4)
Juhendid kuulutustööks (5-15)
Jüngrid hakatakse taga
kiusama (16-25)
Kartke Jumalat, mitte inimesi (26-31)
„Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid
mõõka” (32-39)
Jeesuse jüngrite vastuvõtmine (40-42)
- 11 Jeesus kiidab Ristija Johannest (1-15)
Jeesus mõistab hukka ükskõikse
põlvkonna (16-24)
Jeesus ülistab isa alandlike soosimise
pärast (25-27)
Jeesuse ike on kosutav (28-30)
- 12 Jeesus on „hingamispäeva isand” (1-8)
Kuivetenud käega mehe
tervendamine (9-14)
Jumala armas teenija (15-21)
Deemonid aetakse välja püha
vaimu abil (22-30)
Andestamatu patt (31, 32)
Puud tunktakse vilja järgi (33-37)
Joona tunnustäht (38-42)
Kui rüve vaim pöördub tagasi (43-45)
Jeesuse ema ja vennad (46-50)

- 13 MÕISTUJUTUD KUNINGRIIGI KOHTA (1–52)
 Külvaja (1–9)
 Miks rääkis Jeesus mõistujutte (10–17)
 Mõistujutt külvajast: seletus (18–23)
 Nisu ja umbrohi (24–30)
 Sinepiseeme; juuretis (31–33)
 Mõistujuttude rääkimine viib täide
 prohvetiennustuse (34, 35)
 Mõistujutt nisust ja umbrohust:
 seletus (36–43)
 Peidetud aare; ilus pärl (44–46)
 Noot (47–50)
 Varakambri on nii uut kui ka
 vana (51, 52)
 Jeesusest ei peeta kodukandis
 lugu (53–58)
- 14 Ristija Johannesel raiutakse pea
 maha (1–12)
 Jeesus toidab 5000 meest (13–21)
 Jeesus kõnnib vee peal (22–33)
 Tervendamised Genneesaretis (34–36)
- 15 Inimeste pärimused (1–9)
 Südamest lähtuv rüvetab
 inimest (10–20)
 Foiniiklanna suur usk (21–28)
 Jeesus tervendab paljud (29–31)
 Jeesus toidab 4000 meest (32–39)
- 16 Jeesuselt nõutakse tunnustähte (1–4)
 Saduseride ja variseride juuretis (5–12)
 Kuningriigi võtmed (13–20)
 Kogudus ehitatakse kaljule (18)
 Jeesus räägib oma surmast (21–23)
 Milline on tõeline jünger (24–28)
- 17 Jeesuse muutumine (1–13)
 Usk nagu sinepiseeme (14–21)
 Jeesus räägib jälle oma surmast (22, 23)
 Maksuraha kala suust (24–27)
- 18 Suurim kuningriigis (1–6)
 Komistuskivid (7–11)
 Mõistujutt kadunud lambast (12–14)
 Kuidas venda tagasi võita (15–20)
 Mõistujutt halastamatust orjast (21–35)
- 19 Abielu ja lahutus (1–9)
 Vallalisuse and (10–12)
 Jeesus õnnistab lapsi (13–15)
 Rikka noormehe küsimus (16–24)
 Ohvrid kuningriigi nimel (25–30)
- 20 Viinamäe töölised ja võrdne tasu (1–16)
 Jeesus räägib jälle oma surmast (17–19)
- Palve hea koha saamiseks
 kuningriigis (20–28)
 Jeesus on lunastushinnaks
 paljude eest (28)
 Kahe pimedate tervendamine (29–34)
- 21 Jeesuse kuninglik saabumine (1–11)
 Jeesus puhastab templi (12–17)
 Viigipuu needmine (18–22)
 „Mis õigusega sa neid tegusid
 teed?“ (23–27)
 Mõistujutt kahest pojast (28–32)
 Mõistujutt julmadest aednikest (33–46)
 Nurga tipmine kivi heidetakse
 kõrvale (42)
- 22 Mõistujutt pulmapeost (1–14)
 Jumal ja keiser (15–22)
 Küsimus ülesäratamise kohta (23–33)
 Kaks suurimat käsku (34–40)
 Kas messias on Taaveti poeg? (41–46)
- 23 Ärge järgige kirjatundjate ja variseride
 eeskju (1–12)
 Häda kirjatundjatele ja
 variseridele! (13–36)
 Jeesus kurvastab Jeruusalemma
 pärast (37–39)
- 24 KRISTUSE KOHALOLEKU TUNDEMÄRK (1–51)
 Sõjad, näljahädad, maavärinad (7)
 Kuulutatakse head sõnumit (14)
 Suur viletsus (21, 22)
 Inimesepoja tunnustäht (29)
 Viigipuu (32–34)
 Nagu Noa päevad (37–39)
 Püsige valvel (42–44)
 Ustav ori ja nurjatu ori (45–51)
- 25 KRISTUSE KOHALOLEKU TUNDEMÄRK (1–46)
 Mõistujutt kümnest neitsist (1–13)
 Mõistujutt talentidest (14–30)
 Lambad ja kitsed (31–46)
- 26 Preestrid kavatsesid Jeesuse
 tappa (1–5)
 Jeesuse pea peale valatakse hea-
 lõhnalist õli (6–13)
 Viimane paasapäha ja Jeesuse
 reetmine (14–25)
 Isanda õhtusöömaja sisse-
 seadmine (26–30)
 Jeesus ütleb, et Peetrus salgab
 ta ära (31–35)
 Jeesus palvetab Ketsemani aias (36–46)
 Jeesuse vahistamine (47–56)

- Sanhedrin mõistab Jeesuse üle kohut (57-68)
 Peetrus salgab Jeesuse ära (69-75)
 27 Jeesus antakse Pilatuse kätte (1, 2)
 Juudas poob end üles (3-10)
 Jeesus Pilatuse ees (11-26)
 Avalik mõnitamine (27-31)
 Jeesus naelutatakse Kolgatal postile (32-44)

- Jeesuse surm (45-56)
 Jeesuse matmine (57-61)
 Haa juurde pannakse välja valve (62-66)
 28 Jeesuse ülesäratamine (1-10)
 Sõduritele makstakse, et nad valetaksid (11-15)
 Käsk õpetada inimesi, et nad saaksid Jeesuse järgitaks (16-20)

1 Raamat Jeesus Kristuse*,
 Taaveti poja,^a Aabrahami
 poja^b elust.[#]

2 Aabrahamile sündis Iisak,^c
 Iisakile sündis Jaakob,^d
 Jaakobile sündisid Juuda^e
 ja tema vennad,

3 Juudale sündisid Taama-
 rist Perets ja Serah,^f
 Peretsile sündis Hesron,^g
 Hesronile sündis Raam,^h

4 Raamile sündis
 Amminadab,
 Amminadabile sündis
 Nahson,ⁱ
 Nahsonile sündis Salmon,

5 Salmonile sündis
 Raahabist^j Boas,
 Boasele sündis Rutist^k
 Oobed,
 Oobedile sündis Iisai,^l

6 Iisaile sündis kuningas
 Taavet.^m
 Taavetile sündis Uuriija
 naisest Saalomon,ⁿ

7 Saalomonile sündis
 Rehabeam,^o
 Rehabeamile sündis Abija,
 Abijale sündis Aasa,^p

1:1 *Kristus (heebreapäraselt „messias“) ei ole Jeesuse nimi. Selle sõna tähenduseks on „võitu“, „salvitu“. [#]Võib tõlkida ka „Jeesus Kristuse, Taaveti poja, Aabrahami poja suguvõsaraamat“.

PTK 1

- a 1Aj 17:11
 Mt 9:27
 Lu 1:32, 33
 b 1Mo 22:18
 c 1Mo 21:3
 d 1Mo 25:26
 1Aj 1:34
 e 1Mo 29:35
 f 1Mo 38:29, 30
 g Ru 4:18-22
 h 1Aj 2:9
 i 1Aj 2:10, 11
 j Jos 2:1
 k Ru 4:13
 l 1Aj 2:12
 m 1Aj 2:13, 15
 n 2Sa 12:24
 1Aj 3:5
 o 1Ku 3:11-43
 p 1Aj 3:10-19
 2Aj 14:1

Teine veerg

- a 1Ku 15:24
 b 2Aj 21:1
 c 2Ku 15:32
 d 2Ku 15:38
 e 2Ku 18:1
 f 2Ku 20:21
 g 2Aj 33:20
 h 2Ku 21:24
 i 2Ku 23:34
 j 1Aj 3:15, 16
 k 2Ku 24:12, 15
 2Aj 36:9, 10
 l Esr 3:2
 Neh 12:1
 m Mt 13:55
 Mr 6:3
 n Lu 3:23-38

8 Aasale sündis Joosafat,^a
 Joosafatile sündis Joo-
 ram,^b
 Jooramile sündis Ussija,

9 Ussijale sündis Jootam,^c
 Jootamile sündis Aahas,^d
 Aahasele sündis Hiskija,^e

10 Hiskijale sündis Manasse,^f
 Manassele sündis Aamon,^g
 Aamonile sündis Joosija,^h

11 Joosijaleⁱ sündisid
 Jekonja^j ja tema vennad
 Babüloni pagendamise
 aegu.^{*k}

12 Pärast rahva Babüloni
 pagendamist sündis
 Jekonjale Sealtiel,
 Sealtielile sündis
 Serubbaabel,^l

13 Serubbaabelile sündis
 Abihud,
 Abihudile sündis Eljakim,
 Eljakimile sündis Asur,

14 Asurile sündis Saadok,
 Saadokile sündis Ahhim,
 Ahhimile sündis Elihuud,

15 Elihuudile sündis Eleasar,
 Eleasarile sündis Mattan,
 Mattanile sündis Jaakob,

16 Jaakobile sündis Joosep,
 Maarja mees, ja Maarjast
 sündis Jeesus,^m keda
 nimetatakse Kristuseks.ⁿ

1:11 *Ilmselt viitab see väljend ka pagendusele eelnenud ajale.

17 Seega oli Aabrahamist Taavetini 14 põlvkonda, Taavetist Babüloni pagendamiseni 14 põlvkonda ja Babüloni pagendamisest Kristuseni 14 põlvkonda.

18 Jeesus Kristuse sündimisega aga oli nõnda. Tema ema Maarja oli Joosepiga kihlatud, kuid enne kui nad koos elama hakkasid, tuli välja, et Maarja on puhas vaimust* lapseootele jäänud.^a

19 Kuna Maarja abikaasa Joosep oli õige mees ega tahtnud teda avalikult häbistada, kavatses ta temast salaja lahutada.*^b **20** Kui tal aga sellised mõtted olid, ilmutas end talle unes Jehoova* ingel, kes ütles: „Joosep, Taaveti poeg, ära karda oma naist Maarjat enda juurde võtta, sest laps tema üsas on eostatud puhas vaimust.^c **21** Ta sünnitab poja. Pane talle nimeks Jeesus*,^d sest ta päästab oma rahva selle pattudest.”^e

22 Kõik see toimus, et läheksid täide Jehoova sõnad, mis ta oma prohveti kaudu oli öelnud: **23** „Neitsi jääb lapseootele ja sünnitab poja ning talle pannakse nimeks Immanuel”,^f see tähendab tõlgituna „Jumal on meiega”.^g

24 Siis Joosep ärkas unest ja tegi nii, nagu Jehoova ingel oli talle öelnud, ning võttis

1:18 *Võib tõlkida ka „[Jumala] tegutsevast jõust”. 1:19 *Juudi tava kohaselt nimetati peigmeest abikaasaks ja kihluse tühistamiseks oli tarvis lahutust. 1:20 *See on selles Piibli kreekaekelse osa tõlkes esimene 237 kohast, kus põhitekstis esineb nimi Jehoova. (Vt lisa A5.) 1:21 *Nimi Jeesus vastab heebrea nimele Ješua või Jošua (Joosep) ning tähendab „Jehoova on pääste”.

PTK 1

a Lu 1:35

b 5Mo 24:1

c Lu 1:35

d Mt 1:25
Lu 1:31e Lu 2:30
Joh 1:29
Ap 4:12
Ap 5:31
Ef 1:7
Heb 7:25
1Pe 2:24

f Jes 7:14

g Jes 8:8, 10

Teine veerg

a Lu 2:7

b Lu 2:21

PTK 2

c Mi 5:2
Lu 2:4

d Lu 1:5

e Mt 27:37

f Joh 7:42

g 2Sa 5:2
Mi 5:2

h Mt 2:2

Maarja enda juurde. **25** Ent ta ei heitnud tema juurde enne, kui Maarja oli poja ilmale toonud.^a Ja Joosep pani lapsele nimeks Jeesus.^b

2 Pärast seda, kui Jeesus oli sündinud Petlemmas^c Juudamaal kuningas Herodes* päevil,^d tulid idast mõned astroloogid^e Jeruusalemma **2** ja küsisid: „Kust me leiame selle juutide kuninga,^e kes on sündinud? Me nägime idamaal tema tähte ja oleme tulnud talle austust avaldama*.” **3** Sellest kuuldes sattus kuningas Herodes ärevusse ja kogu Jeruusalemm koos temaga. **4** Ta kutsumas kokku kõik rahva peapreestrid ja kirjatundjad ning uuris neilt, kus messias pidi sündima. **5** Need ütlesid talle: „Petlemmas^f Juudamaal, sest nii on prohvet kirjutanud: **6** „Sina, Petlemm Juudamaal, pole sugugi tähtsusetuim linn Juuda valitsejate silmis, sest sinust tuleb valitseja, kes hakkab hoidma mu rahvast Iisraeli kui karjana.””^g

7 Siis kutsus Herodes astroloogid salaja enda juurde ja uuris neilt järele, millal täht oli ilmunud. **8** Ta saatis nad Petlemma ja ütles: „Minge otsige see laps üles, ja kui olete ta leidnud, teatage mulle, et minagi võiksin minna talle austust avaldama.” **9** Pärast seda, kui astroloogid olid kuulnud, mida kuningas neile ütles, asusid nad teele. Ja täht, mida nad olid idamaal näinud,^h liikus nende ees, kuni peatus paiga kohal, kus oli laps.

2:1 *Herodes Suur. (Vt „Sõnaseletusi”)
*Võib tõlkida ka „maagid”. 2:2 *Võib tõlkida ka „et tema ees kummardada”.

10 Kui nad nägid, et täht peatus, said nad väga rõõmsaks. **11** Majja sisse astudes nägid nad last koos ta ema Maarjaga ning laskusid põlvili, avaldades lapsele austust. Nad avasid oma aardelaekad ning kinkisid talle kulda, viirukit ja müri. **12** Ent kuna Jumal oli neid unes hoiatanud,^a et nad ei läheks tagasi Herodese juurde, naasid nad oma maale teist teed pidi.

13 Kui nad olid lahkunud, ilmutas end Joosepile unes Jehoova ingel^b ja ütles: „Tõuse üles, võta laps ja ta ema ning põgene Egiptusse ja jää sinna niikauaks, kuni ma sulle ütlen, sest Herodes hakkab last otsima, et ta ära tappa.” **14** Niisiis tõusis Joosep keset ööd, võttis lapse ja ta ema ning läks Egiptusse. **15** Ta jäi sinna kuni Herodese surmani. Nii läks täide, mida Jehoova oli öelnud oma prohveti kaudu: „Ma kutsusin oma poja Egiptusest.”^c

16 Kui Herodes mõistis, et astroloogid on teda petnud, läks ta raevu ja andis korralduse tappa kõik poisslapsed Petlemmas ja selle ümbruskonnas, kaheaastased ja nooremad, kooskõlas sellega, mida ta lapse vanuse kohta astroloogidelt oli välja uurinud.^d **17** Siis läks täide, mida Jumal oli öelnud prohvet Jeremija kaudu: **18** „Raamast on kuulda häält, nuttu ja suurt hala. Raahel^e nutab taga oma lapsi ega lase end lohutada, sest neid pole enam.”^f

19 Pärast Herodese surma ilmutas Jehoova ingel end Egiptuses Joosepile unes^g

PTK 2
a Mt 2:22
b Mt 1:20
Mt 2:19
c Ho 11:1
d Mt 2:7
e 1Mo 35:19
f Jer 31:15
g Mt 1:20

Teine veerg

a Mt 2:12
b Mr 1:9
Lu 2:39
c Joh 1:45
d Jes 11:1
Jes 53:2
Jer 23:5
Sak 3:8

PTK 3

e Joh 1:6
f Mr 1:3, 4
Lu 3:3-6
g Mt 4:17
h Mr 1:2
Joh 1:23
i Jes 40:3
j 2Ku 1:8
k Mr 1:6
l Mr 1:5
m Mr 1:9
n Mr 12:18
Lu 7:30
o Mt 12:34

20 ja ütles: „Tõuse üles, võta laps ja ta ema ning mine Iisraelimaale, sest need, kes tahtsid lapselt elu võtta, on surnud.” **21** Joosep tõusis, võttis lapse ja ta ema ning tuli Iisraelimaale. **22** Kui ta aga kuulis, et Herodese asemel on Juudamaa valitsejaks saanud selle poeg Arhelaos, kartis ta Juudamaale minna. Ja kuna Jumal oli teda unes hoiatanud,^a läks ta Galilea aladele.^b **23** Ta asus elama Naatsareti linna,^c et läheksid täide prohvetite sõnad „Teda hüütakse naatsaret-laseks”^d

3 Saabus aeg, kui Ristija Johannes^e hakkas Juuda kõrbes kuulutama,^f öeldes: **2** „Kahetsege oma patte, sest taeva kuningriik^g on lähedal!” **3** Tema oligi see, kelle kohta Jumal on öelnud prohvet Jesaja kaudu:^h „Keegi hüüab kõrbes: „Valmistage ette Jehoova tee! Tehke sirgeks teed tema ees!””ⁱ **4** Johannesel olid seljas kaamelivillast riided ja vöö oli tal nahkvöö.^j Toiduks olid tal rohutirtsud ja metsmesi.^k **5** Tema juurde tulid inimesed Jeruusalemmast, kogu Juudamaalt ja Jordani ümbruskonnast^l **6** ning ta ristis neid Jordani jões^m ja nad tunnistasid avalikult oma patte.

7 Kui ta nägi, et ristimispaika on tulnud ka palju varise-
ra ja sadusere,ⁿ ütles ta neile: „Te rästikute sugu,^o kes on

2:23 *Tuleneb ilmselt heebrea sõnast, mis tähendab „võsu”. 3:2 *Võib tõlkida ka „taevane kuningavalitsus”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”.) 3:6 *Võib tõlkida ka „kastis neid Jordani jõkke”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „ristimine”).

teile öelnud, et te saate põgeneda tulevase vihapäeva eest?^a **8** Kandke siis patukahetsuse* vilja. **9** Ärge mitte mõelgegi: „Meie isa on Aabraham”,^b sest ma ütlen teile, et Jumal võib lasta neist kividestki Aabrahamile lapsi tõusta. **10** Kirves on juba puude juurte peal. Iga puu, mis ei kannu head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle.^c **11** Mina ristin teid teie kahetsuse märgiks veega,^d aga see, kes tuleb pärast mind, on minust vägevam ja ma pole väärt tal sandaalegi jalast võtma.^e Tema ristib teid püha vaimu^f ja tulega.*^g **12** Tal on käes tuulamislabidas ja ta teeb oma viljapeksuplatsi täiesti puhtaks ning kogub oma nisu aita, kuid aganad põletab ta ära kustutamatus tules.”^h

13 Siis tuli Jeesus Galileast Jordani äärde, et Johannes teda ristiks.ⁱ **14** Ent Johannes tõrkus, öeldes: „Sina peaksid hoopis mind ristima, aga nüüd tuled sina minu juurde!” **15** Jeesus aga vastas talle: „Olgu nüüd nii, sest nõnda toimides me teeme kõik õigesti.” Siis Johannes enam ei tõrkunud. **16** Pärast ristimist tõusis Jeesus otsekohe veest ja taevas avanes^j ning Johannes nägi Jumala vaimu nagu tuvi Jeesuse peale laskuvat.^k **17** Siis kostis taevast hääl:^l „See on mu armas poeg,^m kellest mul on hea meel*.”ⁿ

4 Pärast seda juhtis vaim Jeesuse kõrbesse ja seal püüdis Kurat teda kiusatusse

3:8 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandamise”. 3:11 *St võib teid püha vaimuga ja hävitab teid tulega. 3:17 *Võib tõlkida ka „kellel on mu soosing”.

PTK 3

- a Mt 23:33
Lu 3:7–9
Lu 21:23
b Joh 8:33, 39
c Mt 7:19
Lu 13:6–9
d Ap 19:4
e Joh 1:15, 27
f Mr 1:7, 8
Joh 1:33
Ap 2:1, 4
1Ko 12:13
g Lu 3:16, 17
h Mal 4:1
i Mr 1:9
j Lu 3:21
k Jes 11:2
Mr 1:10, 11
Lu 4:18
Joh 1:32
l Joh 12:28
m Lu 2:7
Lu 9:35
n Jes 42:1
Mt 17:5
Lu 3:22

Teine veerg

PTK 4

- a Mr 1:12, 13
Lu 4:1–4
Heb 4:15
b 1Te 3:5
c 5Mo 8:3
Lu 4:4
Joh 4:34
d Neh 11:1
Jes 52:1
e Lu 4:9–12
f L 9:11, 12
g 5Mo 6:16
Lu 4:12
1Ko 10:9
h Lu 4:5–8
i Ilm 22:9
j 5Mo 6:13
5Mo 10:20
Lu 4:8
k Lu 4:13
Jk 4:7
l Lu 22:43
Heb 1:7, 14
m Mr 6:17, 18
Lu 3:19, 20
n Mr 1:14
Lu 4:14
o Lu 4:31

viia.^a **2** Kui Jeesus oli 40 päeva ja 40 ööd paastunud, tundis ta nälga. **3** Siis tuli kiusaja^b ning ütles talle: „Kui sa oled Jumala poeg, siis ütle neile kividele, et need saaksid leibadeks.” **4** Tema aga vastas: „Kirjutatud on: „Inimese elu ei sõltu üksnes leivast, vaid igast sõnast, mida Jehoova ütleb.””^c

5 Seejärel viis Kurat ta pühasse linna,^d pani ta templi katuserinnatisele^e **6** ja ütles talle: „Kui sa oled Jumala poeg, siis hüppa siit alla, sest on kirjutatud: „Ta annab oma inglitele käsu” ja „Nad kannavad sind kätel, et sa oma jalga vastu kivi ei lööks.””^f **7** Jeesus ütles talle: „Kirjutatud on ka nõnda: „Ära pane oma Jumalat Jehoovat proovile.””^g

8 Seejärel viis Kurat ta erakordselt kõrgele mäele, näitas talle kõiki maailma kuningriike ja nende hiilgust^h **9** ning ütles talle: „Selle kõik ma annan sinule, kui sa maha heidad ja mind korra kummardad.” **10** Jeesus vastas talle: „Mine minema, Saatan! Sest on kirjutatud: „Sa pead kummardama oma Jumalat Jehoovatⁱ ja teenima üksnes teda.””^j **11** Siis läks Kurat tema juurest ära^k ning inglid tulid ja hoolitsesid tema eest.^l

12 Kui Jeesus kuulis, et Johannes on vahi alla võetud,^m läks ta Galileasse.ⁿ **13** Ta lahkus Naatsaretist ja asus elama Kapernauma,^o mis on mere* ääres Sebuloni ja Naf-tali aladel, **14** et läheks täide see, mida Jumal oli öelnud prohvet Jesaja kaudu:

4:13 *St Galilea mere.

15 „Oo, Sebulonimaa ja Nafalimaa, kes asute mereäär-
sel* teel, lääne pool Jor-
danit, rahvaste Galilea! **16** Rah-
vas, kes istus pimeduses, nägi
suurt valgust, ja neile, kes istu-
sid surmavarju maal, koitis val-
gus.”^a **17** Sellest ajast alates
hakkas Jeesus kuulutama: „Ka-
hetsege oma patte, sest taeva
kuningriik* on lähedal!”^b

18 Galilea mere* ääres kõn-
dides nägi ta kaht venda: Sii-
monit, keda hüütakse Peetru-
seks,^c ja tema venda Andreast.
Nad heitsid parasjagu võru
kerre, sest nad olid kalu-
rid.^d **19** Ta ütles neile: „Järg-
nege mulle ja ma teen teist in-
imesepüüdjad.”^e **20** Sedamaid
jätsid nad võrgud maha ja järg-
nesid talle.*^f **21** Edasi min-
nes nägi ta veel kaht venda:
Sebedeuse poega Jaakobust ja
tema venda Johannest.^g Nad
olid koos oma isa Sebedeusega
paadis võrke parandamas. Ta
kutsus neidki.^h **22** Sedamaid
jätsid nad maha paadi ja oma
isa ning järgnesid talle.

23 Siis käis ta läbi kogu
Galilea.ⁱ Ta õpetas sünagoogi-
des,^j kuulutas head sõnumit*
kuningriigist ning tegi rahva
hulgas inimesi terveks iga-
sugustest haigustest ja häda-
dest.^k **24** Kuuldus temast le-
vis üle kogu Süüria ja tema
juurde toodi kõik, keda vae-

4:15 *Ilmselt mõeldakse Vahemerd, aga mõnede arvates viidatakse siin Galilea merele. **4:17; 5:3** *Võib tõlkida ka „taevane kuningavalitsus”. **4:18** *Tegelikult järvi; nimetatakse ka Genneesareti järveks, Kinnereti mereks ja Tiberiase mereks. **4:20** *St said tema järelkäijateks. **4:23** *Võib tõlkida ka „kuulutas evangeeliumit”.

PTK 4
a Jes 9:1, 2
Joh 1:9
b Mt 10:7
Mr 1:14, 15
c Joh 1:42
d Mr 1:16–18
e Lu 5:10, 11
f Mr 10:28
Lu 18:28
g Mt 10:2
Mt 27:55, 56
Mr 3:17
Mr 10:35
Joh 21:2
h Mr 1:19, 20
i Mt 9:35
Mr 1:39
Mr 6:6
j Lu 4:16
Ap 13:13, 14
k Lu 9:11
Ap 10:37, 38

Teine veerg

a Mr 6:55
b Mr 1:32
Ap 5:16
c Mt 17:15

PTK 5

d Lu 6:20
e Jes 61:2, 3
Mt 11:28
f 1Ti 6:11
Tt 3:2
g L 37:11
h Jes 55:1
Lu 6:21
i Joh 6:35
j Mt 6:14
Mt 18:33
Jk 2:13
k L 24:3, 4
L 73:1
l Ro 12:18
Heb 12:14
Jk 3:18
m Mr 10:29, 30
1Pe 3:14

vasid mitmesugused haigused ja valud,^a kes olid deemonitest vaevalud,^b langetõbised^c või halvatud, ning ta tegi nad terveks. **25** Seepärast järgnesid talle suured rahvahulgad Galileast, Dekapolisest,* Jeruusallemast, Juudamaalt ja ida poolt Jordanit.

5 Rahvahulki nähes läks ta üles mäele. Ta istus maha ja ta jüngrid tulid tema juurde. **2** Seejärel hakkas ta neid õpetama, öeldes:

3 „Õnnelikud on need, kes mõistavad, et nad vajavad Jumala juhatust,^d sest nende päralt on taeva kuningriik*.

4 Õnnelikud on kurvad, sest neid lohutatakse.^e

5 Õnnelikud on need, kes on tasase meelega*,^f sest nemad pärivad maa.^g

6 Õnnelikud on need, kellel on nälj ja janu^h õiguse järele,* sest nemad saavad õigust kül-
laga.ⁱ

7 Õnnelikud on halastajad,^j sest neile halastatakse.

8 Õnnelikud on need, kellel on puhas süda,^k sest nad saavad näha Jumalat.

9 Õnnelikud on need, kes taotlevad rahu,^l sest neid nimetatakse Jumala poegadeks.

10 Õnnelikud on need, keda kiusatakse taga nende õigete tegude pärast,^m sest nende päralt on taeva kuningriik.

4:25 *Võib tõlkida ka „Künnelin-namaalt”. **5:3** *Võib tõlkida ka „õnnelikud on need, kes kerjavad Jumalalt vaimu”. Sõna-sõnalt „õnnelikud on vaimu poolest vaesed”. **5:5** *Võib tõlkida ka „leebed”, „alandlikud”. **5:6** *St kellel on suur soov täita Jumala tahet ja kuulutada tema käskudele. **5:9** *Võib tõlkida ka „õnnelikud on rahumeelsed”.

11 Õnnelikud olete teie, kui inimesed teid minu pärast solvavad^a ja taga kiusavad^b ning teist valetades kõiksugust halba räägivad.^c **12** Rõõmustage ja hõisake,^d sest teie tasu^e on suur taevas! Samamoodi on nad taga kiusanud prohveteid enne teid.^f

13 Teie olete maa sool.^g Aga kui sool kaotab oma toime, kas saab seda siis uuesti soolaseks teha? See ei kõlba enam millekski muuks kui visata inimeste tallata.^h

14 Teie olete maailma valgus.ⁱ Ei jää märkamatuks linn, mis asub mäe otsas. **15** Lamp süüdatakse ja pannakse lambijalale, mitte nõu alla peitu, ja selle valgus paisatab kõigile, kes majas on.^j **16** Samuti paistku teie valgus inimeste ees,^k et nad näeksid teie häid tegusid^l ja ülistaksid teie taevast isa.^m

17 Ärge arvake, et ma olen tulnud tühistama seda, mis on kirjas Moosese seaduses ja prohvetiraamatutes*. Ma pole tulnud seda tühistama, vaid täitma.ⁿ **18** Ma kinnitan teile, et pigem kaovad taevas ja maa, kui et ükski tähekriipsuke Moosese seadusest kaob, enne kui tähtub kõik, mis on selles kirjas.^o **19** Kes astub üle kasvõi ühest neist kõige väiksematest käskudest ja õpetab teisi sedasama tegema, pole väärt pääseda taeva kuningriiki*. Aga kes neid täidab ja õpetab, on

5:17 *Väljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud“ viitab tervele Piibli heebreakeelsele osale. 5:19 *Võib tõlkida ka „seda nimetatakse kõige väiksemaks taeva kuningriigis“.

PTK 5

a Mt 10:22

b Joh 15:20

c Lu 6:22, 23

Jk 1:2

1Pe 4:14

d Ap 5:41

Ro 5:3

e Heb 11:6

f 2Aj 36:16

Ap 7:52

Heb 11:32, 37

g Mr 9:50

h Lu 14:34, 35

i Joh 8:12

Joh 12:36

Flp 2:15

j Mr 4:21

Lu 11:33

k Ef 5:8

Flp 2:15

l Ef 5:9

m Joh 15:8

1Pe 2:9, 12

n Lu 4:21

o Jes 40:8

Lu 16:17

Teine veerg

a Mt 15:7-9

Mt 23:23

Lu 11:42

b Mt 18:3

Joh 3:5

c 1Mo 9:6

2Mo 20:13

5Mo 5:17

d 3Mo 24:17

5Mo 17:8, 9

e Kol 3:8

Jk 1:19

f Mt 10:28

Lu 12:5

1Jo 3:15

g 5Mo 16:16

h 1Jo 4:20

i Lu 12:58, 59

j 2Mo 20:14

5Mo 5:18

Lu 18:20

Ro 13:9

k 2Sa 11:2

II 31:1

l Mr 7:20-22

väärt pääseda taeva kuningriiki*. **20** Ma ütlen teile, et kui te pole õigemad kirjatundjatest ja variseridest,^a siis ei ole teil lootustki taeva kuningriiki pääseda.^b

21 Te olete kuulnud, et muistsel ajal öeldi: „Sa ei tohi tappa,^c aga kes tapab kellegi, peab kohtu ees aru andma.“^d **22** Kuid mina ütlen teile, et igaüks, kes oma venna peale viha kannab,^e peab kohtu ees aru andma, ja kes solvab oma venda halvustava sõnaga, peab aru andma ülemkohtu ees, aga kes ütleb: „Sa igavene lollpea!“, sel on oht sattuda põlevasse Gehennasse*.^f

23 Kui sa oma ohvriandi altarile tood^g ja seal meenub sulle, et su vennal on midagi sinu vastu, **24** siis jäta oma andu altari ette ja mine tee esmalt oma vennaga rahu. Seejärel tule ja too oma ohvriand.^h

25 Sea kiiresti asjad korda oma vastasega, kui oled temaga teel kohtusse, et ta ei annaks sind kohtuniku kätte ja kohtuniku kohtuteenri kätte ning et sind ei pandaks vangi.ⁱ

26 Ma ütlen sulle: sa ei pääse sealt enne, kui oled ära maksanud viimsegi veeringu*.

27 Te olete kuulnud, et on öeldud: „Sa ei tohi abielu rikkuda.“^j **28** Aga mina ütlen teile, et igaüks, kes jääb naist ihaldavalt vaatama,^k on temaga juba abielu rikkunud oma südames.^l **29** Kui su parem silm

5:19 *Võib tõlkida ka „seda nimetatakse suureks taeva kuningriigis“. 5:22 *Vt „Sõnaseletusi“. 5:26 *Sõna-sõnalt „kvadransi“. (Vt lisa B14.)

paneb sind pattu tegema*, siis kisu see välja ja viska minema.^a Sulle on parem, kui kaotad ühe kehaosa, kui et kogu su keha heidetakse Gehennasse.^b **30** Kui su parem käsi paneb sind pattu tegema, siis raiu see ära ja viska minema.^c Sulle on parem, kui kaotad ühe kehaosa, kui et kogu su keha läheb Gehennasse.^d

31 Veel on öeldud: „Kes oma naise endast lahutab, andku talle lahutustunnistus.”^e **32** Aga mina ütlen teile, et igaüks, kes oma naise endast lahutab muul põhjusel kui hooruse* pärast, seab naise ohtu rikkuda abielu, ja kes abiellub lahutatud^f naise-ga, rikub abielu.^f

33 Samuti olete kuulnud, et muistsel ajal öeldi: „Sa ei tohi vannet murda,^g vaid sa pead pidama Jehoovale antud töotusi.”^h **34** Ent mina ütlen teile: ärge vanduge üldse,ⁱ ei taeva nimel, sest see on Jumala troon, **35** ega maa nimel, sest see on tema jalajäri,ⁱ ega Jeruusalemma nimel, sest see on suure kuninga linn.^k **36** Ära vannu ka oma pea nimel, sest sa ei suuda üht juuksekarvagi teha mustaks ega valgeks. **37** Teie „jah” olgu „jah” ning teie „ei” olgu „ei”,ⁱ aga mis on üle selle, on Saatanast*.^m

38 Te olete kuulnud, et on öeldud: „Silm silma vastu ja hammas hamba vastu.”ⁿ **39** Ent mina ütlen teile: ära hakka vastu sellele, kes kur-

5:29 *Sõna-sõnalt „komistama”. 5:32 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”.) ^aSt muul põhjusel kui hooruse pärast lahutatud. 5:37 *Sõna-sõnalt „Kurjast”.

PTK 5

a Lu 11:34

b Mt 18:9
Mr 9:47

c Kol 3:5

d Mt 18:8

e 5Mo 24:1
Mt 19:3, 8
Mr 10:2, 4f Mt 19:9
Mr 10:11, 12
Lu 16:18
Ro 7:3

g 3Mo 19:12

h 4Mo 30:2
5Mo 23:21
Kog 5:4

i Jk 5:12

j Jes 66:1

k L 48:2

l Jk 5:12

m Joh 8:44

n 2Mo 21:24, 25
3Mo 24:20
5Mo 19:21

Teine veerg

a Õp 24:29
Jes 50:6
Lu 6:29
Ro 12:17
1Pe 2:23

b 1Ko 6:7

c 3Mo 25:36
5Mo 23:19d 3Mo 19:18
Mr 12:31e Õp 25:21
Ro 12:20f Lu 6:27, 28
Ap 7:60
Ro 12:14

g Ef 5:1

h Lu 6:35
Ap 14:17

i Lu 6:32, 33

j 3Mo 19:2
5Mo 18:13
Lu 6:36
1Pe 1:16

PTK 6

k Mt 23:5

ja teeb, vaid kui keegi lööb sind vastu paremat põske*, siis keera talle ette ka teine.^a **40** Ja kui keegi tahab minna sinuga kohtusse ning võtta sinult alusrõiva, siis jäta talle ka kuub.^b **41** Kui võimuesindaja sunnib sind oma teenistuses käima ühe miili*, siis mine temaga kaks miili. **42** Anna sellele, kes sinult küsib, ja ära pööra selga sellele, kes tahab sinult laenu võtta*.^c

43 Te olete kuulnud, et on öeldud: „Armasta oma ligimest^d ja vihka oma vaenlast.”

44 Ent mina ütlen teile: armastage oma vaenlasi^e ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad,^f **45** et te saaksite oma taevase isa poegadeks,^g sest tema laseb päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihka sadada õigete ja ülekohtuste peale.^h **46** Sest kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis tasu te siis peaksite saama?ⁱ Eks maksukogujad tee sedasama? **47** Ja kui te tervitate ainult oma vendi, mida erilist te siis teete? Eks teised rahvad tee sedasama? **48** Olge seepärast täiuslikud, nagu teie taevane isa on täiuslik.^j

6 Vaadake, et te oma õigeid tegusid ei tee inimeste ees, selleks et nad teid tähele paneksid,^k muidu ei saa te tasu oma taevaselt isalt. **2** Kui sa annad armuande*, ära puhu enda ees pasunat, nagu teevad silmakirjatsejad sünagoo-

5:39 *Siin mõeldakse solvamist või prototseerimist. 5:41 *Mõeldakse Rooma miili (u 1,5 km). 5:42 *St ilma intressita. 6:2 *Võib tõlkida ka „vaestele ande”.

gides ja tänavatel, et inimesed neid ülistaksid. Ma kinnitan teile: nad on kogu oma tasu kätte saanud. **3** Aga kui sina armuande annad, ärgu su vasak käsi teadku, mida parem käsi teeb, **4** vaid anna oma armuande salajas. Siis su Isa, kes näeb, mida tehakse salajas, tasub sulle.^a

5 Kui te palvetate, siis ärge olge nagu silmakirjatsejad,^b sest neile meeldib palvetada sünagoogides ja peatänavate nurkadel seistes, et inimesed neid näeksid.^c Ma kinnitan teile: nad on kogu oma tasu kätte saanud. **6** Aga kui sina palvetad, mine oma tuppa, sulge uks ja palu oma Isa, kes on inimsilma eest varjul.^d Siis su Isa, kes näeb, mida tehakse salajas, tasub sulle. **7** Palvetades ärge korrutage ühte ja sama, nagu teevad teised rahvad, kes arvavad, et neid võetakse kuulda nende sõnaohtruse tõttu. **8** Ärge olge nende sarnased, sest teie Isa teab, mida te vajate,^e juba enne kui te teda palute.

9 Teie palvetage siis nõnda:^f

„Meie Isa, kes sa oled taevas, pühitsetud saagu* sinu nimi.^g **10** Sinu kuningriik*^h tulgu. Sinu taheⁱ sündigu nagu taevas, nii ka maa peal.^j **11** Anna meile meie tänase päeva leib^k **12** ja andesta meile meie võlad*, nagu ka meie oleme andestanud oma võlglastele.^l **13** Ja aita meid, et me kiusatu-

6:9 *Võib tõlkida ka „olgu pühaks peetud“. 6:10 *Võib tõlkida ka „kuningalitsus“. 6:12 *Võib tõlkida ka „patud“.

PTK 6

a Õp 19:17
Mt 10:42

b Lu 18:11

c Mt 6:16
Mt 23:5

d Lu 6:12

e Lu 12:30

f Lu 11:2-4

g 2Mo 6:3
L 83:18
Hes 36:23h Tn 2:44
Mt 6:33
Ilm 11:15i Mt 26:42
1Ti 2:4
Ilm 4:11j L 37:10
Lu 23:43
Ap 24:15k L 37:25
Õp 30:8
Mt 6:34
1Ti 6:8l Mt 18:21
Mr 11:25

Teine veerg

a Mt 26:41
1Ko 10:13
Ilm 3:10b Joh 17:15
1Jo 5:19c Ef 4:32
Kol 3:13d Mt 18:35
Jk 2:13e Ap 13:2, 3
Ap 14:23f Jes 58:5
Lu 18:11, 12g Mt 13:22
Lu 12:20
Jk 5:3h Mt 19:21
Mr 10:21
Lu 12:33, 34
Lu 18:22

i 1Pe 1:3, 4

j Õp 4:25
Lu 11:34
Ef 1:18

k Mt 20:15

sele järele ei annaks*,^a päästa meid Saatana[#] käest.”^b

14 Kui te andestate inimestele nende üleastumised, siis andestab teie taevane isa ka teile.^c **15** Aga kui te ei andesta inimestele nende üleastumisi, siis ei andesta teie taevane isa ka teile teie üleastumisi.^d

16 Kui te paastute,^e siis ärge olge kurva näoga nagu silmakirjatsejad, sest nad jätaavad oma välimuse hooletusse*, et inimesed näeksid neid paastuvat.^f Ma kinnitan teile: nad on kogu oma tasu kätte saanud. **17** Aga kui sina paastud, võia oma pea õliga ja pese oma nägu, **18** et su paastumine poleks näha mitte inimestele, vaid ainult su Isale, kes on inimsilma eest varjul. Siis su Isa, kes näeb, mida tehakse salajas, tasub sulle.

19 Ärge koguge endale varandust maa peale,^g kus koi ja rooste seda söövad ning vargad sisse murravad ja varastavad. **20** Koguge endale varandust hoopis taevasse,^h kus koi ega rooste seda ei sööⁱ ja kuhu vargad sisse ei murra ega varasta. **21** Sest kus on su varandus, seal on ka su süda.

22 Keha lamp on silm.^j Kui su pilk on kinnitunud ühele asjale,* on kogu su keha valgust täis. **23** Ent kui su silm on kade,*^k on kogu su keha pimedust täis. Kui valgus, mis on sinus, on tegelikult pimedus, kui

6:13 *Sõna-sõnalt „ära vii meid kiusatusse“. #Sõna-sõnalt „Kurja“. 6:16 *Võib tõlkida ka „teevad oma näo inetuks“. 6:22 *Võib tõlkida ka „kui su silm on terav“. 6:23 *Võib tõlkida ka „ent kui su pilk on kinnitunud halvale“.

pilkane siis küll on see pime-dus!

24 Keegi ei saa teenida kah-te isandat, sest ta kas vih-kab üht ja armastab teist^a või hoiab ühe poole ja põlgab teist. Te ei saa kummardada ühtaegu Jumalat ja rikkust^b.

25 Seepärast ma ütlen tei-le: ärge olge mures^c oma elu pärast, et mida süüa või mida juua, ega oma keha pärast, et millega riietuda.^d Kas elu pole siis enam väärt kui toit ning keha enam väärt kui riided?^e

26 Jälgige linde:^f nad ei külva seemet, nad ei lõika ega kogu aitadesse, kuid teie tae-vane isa toidab neid. Eks teie ole väärtuslikumad kui ne-mad? **27** Kes teist suudab muretsemisega oma elu küün-ragi võrra pikendada?^g **28** Ja miks te muretsete riiete pä-rast? Õppige lilledelt aasal, kuidas need kasvavad. Nad ei rüga tööd teha ega ketra, **29** kuid ma ütlen teile, et ise-gi Saalomon^h kogu oma hiilgu-se polnud riietatud nagu üks nendest. **30** Kui nüüd Jumal nõnda rüütab aasataimi, mis täna on, ja homme tulle visa-takse, kas ta siis veel enam ei riieta teid, te nõrgausuli-sed? **31** Ärge siis muretsegeⁱ ega küsige: „Mida me sööme?“, „Mida me joome?“ või „Mida me selga paneme?“^j **32** Tei-sed rahvad on need, kes ainult selle peale mõtlevad. Teie tae-vane isa teab ju, et te seda kõi-ke vajate.

33 Pidage siis kõige tähtsa-maks Jumala kuningriiki* ja

6:24 *Võib tõlkida ka „mammonat“. 6:33 *Võib tõlkida ka „kuningavalit-sust“.

PTK 6

a Jk 4:4

b Mt 13:22
Lu 16:13

c L 55:22
Flp 4:6
1Pe 5:6, 7

d 1Ti 6:8
Heb 13:5

e Lu 12:22–28

f li 38:41
L 147:9
Mt 10:29

g L 39:5

h 1Ku 10:4, 5

i Lu 10:41

j Lu 12:29–31

Teine veerg

a L 37:25

b 2Mo 16:4, 19

PTK 7

c Lu 6:37
Ro 2:1
Ro 14:13

d Mt 18:33, 34
Jk 2:13

e Mr 4:24
Lu 6:38
Ga 6:7

f Lu 6:41, 42

g Õp 9:7
Mt 10:14

h Mr 11:24
Jk 1:5
1Jo 5:14

i Lu 11:9–13

j Joh 14:13
1Jo 3:22

k Jk 1:17

l Lu 11:13

tema õigust* ning kõike seda muud antakse teile.^a **34** Ärge olge mures homse päeva pä-rast,^b sest homsel päeval on omad mured. Igale päevale pii-sab omast vaevast.

7 Ärge mõistke kohut,^c et teie üle ei mõistetaks ko-hut, **2** sest nõnda, nagu teie kohut mõistate, mõistetak-se ka teie üle kohut,^d ja mil-lise mõõduga teie mõõdate, sellisega mõõdetakse ka teile.^e

3 Miks sa näed pindu oma venna silmas, aga palki enda silmas ei pane tähele?^f **4** Või kuidas sa võid öelda oma ven-nale: „Las ma tõmban pinnu su silmast välja“, kui su enda silmas on palk? **5** Sa silma-kirjatseja! Tõmba esmalt palk välja oma silmast, siis sa näed selgelt ja saad tõmmata pinnu välja oma venna silmast.

6 Ärge andke seda, mis on püha, koertele ja ärge visa-ke pärleid sigade ette,^g et nad ei tallaks neid jalge alla ega pöörduks ümber ja teid lõhki ei kisuks.

7 Paluge püsivalt ja teile an-takse,^h otsige pidevalt ja te lei-ate, koputage lakkamata ja teile avatakse,ⁱ **8** sest igaüks, kes palub, see saab,^j kes otsib, see leiab, ja kes koputab, selle-le avatakse. **9** Kes teie seast, kellelt poeg palub leiba, an-naks talle kivi? **10** Või kui ta palub kala, annaks talle mao? **11** Kui nüüd teie, kes olete pa-tused, oskate anda häid ande oma lastele, kui palju enam teie taevane isa annab head^k neile, kes teda paluvad!^l

6:33 *Viitab Jumala õige ja vale mõõdu-puule.

12 Kõike, mida te tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka neile.^a Seda õpetavadi Moosese seadus ja prohvetiraamatud*.^b

13 Minge sisse kitsast väravast,^c sest avar on värav ja lai on tee, mis viib hävingusse, ja palju on neid, kes seal sisse lähevad. **14** Kuid ahtake on värav ja kitsas on tee, mis viib ellu, ja vähe on neid, kes selle leiavad.^d

15 Olge valvsad valeprohvetite suhtes,^e kes tulevad teie juurde lambanahas,^f kuid on tegelikult aplad hundid.^g

16 Nende viljade järgi te tunnete nad ära. Ei korjata ju viinamarju ogalistelt põõsastelt ega viigimarju ohakastelt.^h **17** Samuti, iga hea puu kannab head vilja, ent iga halb puu kannab halba vilja.ⁱ **18** Hea puu ei saa kanda halba vilja ega halb puu kanda head vilja.^j **19** Iga puu, mis ei kannata head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle.^k **20** Niisiis, nende viljade järgi te tunnete nad ära.^l

21 Mitte igaüks, kes mulle ütleb: „Isand, Isand“, ei pääse taeva kuningriiki*, vaid ainult see, kes täidab mu taevase isa tahet.^m **22** Paljud ütlevad mulle sel päeval: „Isand, Isand,“ⁿ kas me pole sinu nimel prohvetlikult rääkinud, sinu nimel deemoneid välja ajanud ja sinu nimel palju vägevaid tegusid teinud?“^o **23** Siis ma ütlen neile: „Ma pole iialgi teid tundnud! Minge ära mu juurest, te seadusrikkujad!“^p

7:12 *Väljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud“ viitab tervele Piibli heebreakeelsele osale. 7:21 *Võib tõlkida ka „taevasesse kuningavalitsusse“.

PTK 7

a Lu 6:31

b Ro 13:10
Ga 5:14

c Lu 13:24

d Ap 14:22
1Pe 4:18e Mt 24:11
2Pe 2:1
1Jo 4:1

f Lu 6:26

g Ap 20:29, 30

h Lu 6:44

i Mt 12:33

j Lu 6:43

k Mt 3:10
Lu 13:6, 9

l Mt 12:33

m Ro 2:13

Jk 1:22
1Jo 2:17
1Jo 5:3

n Lu 6:46

o Jer 14:14
Jer 27:15

p Lu 13:25–27

Teine veerg

a Lu 6:47–49
Jk 1:25

b Jk 1:23, 24

c 1Ko 3:13

d Mr 1:22
Lu 4:32

e Joh 7:46

PTK 8

f Mr 1:40–44
Lu 5:12–14g Mr 1:41
Lu 5:13

h Jes 53:4

i Mt 9:30
Mt 12:15, 16
Mr 7:35, 36j 3Mo 14:2
Lu 17:14k 3Mo 14:3, 4
3Mo 14:
19, 20

l Lu 7:1–9

24 Igaüks, kes kuuleb mu sõnu ja teeb nende järgi, on aruka mehe sarnane, kes ehitab oma maja kaljule.^a **25** Kui hakkas vihma kallama ja tulid tulvaveed ning puhusid tuuled ja peksid vastu maja, ei varisenud see kokku, sest see oli rajatud kaljule. **26** Aga igaüks, kes kuuleb mu sõnu, kuid ei tee nende järgi, on rumala mehe sarnane, kes ehitab oma maja liivale.^b **27** Kui hakkas vihma kallama ja tulid tulvaveed ning puhusid tuuled ja peksid vastu maja,^c varises see kokku ja selle varisemine oli ränk.”

28 Kui nüüd Jeesus kõnelemise lõpetas, olid rahvahulgad tema õpetusviisist hämmastunud,^d **29** sest ta õpetas neid nagu see, kel on mõjuvõimu,^e mitte nagu nende kirjatundjad.

8 Kui ta mäelt alla oli tulnud, järgnesid talle suured rahvahulgad. **2** Üks pidalitõbine astus ta juurde, kummardas ta ees ning ütles: „Isand, kui sa vaid tahad, võid sa mu puhtaks teha.”^f **3** Jeesus sirutas käe, puudutas teda ja sõnas: „Ma tahan, saa puhtaks!”^g Otsekohe sai mees pidalitõvest puhtaks.^h **4** Siis Jeesus ütles talle: „Vaata, et sa sellest kellelegi ei räägi,ⁱ vaid mine näita enast preestritele^j ja vii preestritele enda terveksaamise kindituseks ohvriand, mille Mooses on määranud.”^k

5 Kui ta jõudis Kapernauma, tuli ta juurde üks sadakonnaülem* ja anus teda:^l **6** „Isand, mu teener lamab majas halvatusena ja kannatab hirmsasti.”

8:5 *Võib tõlkida ka „tsentuurio“, saja sõduri ülem Rooma sõjaväes.

7 Jeesus ütles talle: „Kui ma sinna jõuan, teen ta terveks.” 8 Sadakonnaülem kostis: „Isand, ma pole väärt, et sina mu katuse alla tuleksid. Ütle vaid sõna ja mu teener saab terveks. 9 Minagi pean teistele alluma ja minu sõdurid alluvad mulle. Kui ma ütlen ühele: „Mine!”, siis ta läheb, ja teisele: „Tule!”, siis ta tuleb, ja oma orjale: „Tee seda!”, siis ta teeb.” 10 Seda kuuldes Jeesus hämmastus ja ütles neile, kes talle järgnesid: „Ma kinnitan teile, et ma pole mitte kelleltki Iisraelis leidnud nii suurt usku.”^a 11 Kuid ma ütlen teile, et paljud tulevad idast ja läänest ning nad on lauas koos Aabrahami, Iisaki ja Jaakobiga taeva kuningriigis*,^b 12 aga sellesse kuningriiki kutsutud heidetakse välja pimedusse. Seal nad nutavad ja kiristavad hambaid.”^c 13 Siis ütles Jeesus sadakonnaülemale: „Mine! Nagu sa oled uskunud, nõnda sulle sündigul!”^d Ja teener sai sedamaid terveks.^e

14 Kui Jeesus tuli Peetruse majja, nägi ta tema ämma^f olevat pikali maas palavikus.^g 15 Jeesus puudutas naise kätt^h ja sel läks palavik ära. Naine tõusis üles ja hakkas talle toitu valmistama. 16 Aga õhtu saabudes tõid inimesed tema juurde palju deemonitest vaevatuid ning ta ajas vaimud sõnaga välja ja tegi kõik hädalised terveks, 17 et läheks täide, mida Jumal on öelnud prohvet Jesaja kaudu: „Ta võttis enda peale meie haigused ja enda kanda meie tõved.”ⁱ

8:11 *Võib tõlkida ka „taevases kuningavalitsuses”.

PTK 8
 a Mt 15:28
 Lu 7:9
 b Lu 13:29
 c Lu 13:28
 d Mt 9:29
 Mt 15:28
 Mr 9:23
 e Lu 7:10
 f 1Ko 9:5
 g Mr 1:29-34
 Lu 4:38-41
 h Mr 5:41
 Ap 3:7
 i Jes 53:4
 Teine veerg
 a Mr 4:35
 Lu 8:22
 b Lu 9:57
 c Lu 9:58
 2Ko 8:9
 d Lu 9:59
 e Lu 9:60
 f Mr 4:36
 g Mr 4:37-41
 Lu 8:23-25
 h Mt 14:31
 Mr 4:40
 i L 89:9
 L 107:29
 Lu 8:25
 j Mr 5:1-3
 Lu 8:26, 27
 k Lu 4:34, 41
 l Mr 1:24
 Jk 2:19
 m Mr 5:7-10
 Lu 8:28
 n Mr 5:11-17

18 Kui Jeesus nägi enda ümber rahvahulka, käskis ta paa-diga teisele kaldale sõita.^a 19 Üks kirjatundja astus ta juurde ja ütles: „Õpetaja, ma tahan sulle järgneda, kuhu tahes sa lähed.”^b 20 Jeesus lausus talle: „Rebasteel on urud ja lindudel pesad, aga Inimesepojal pole kohta, kuhu pead panna.”^c 21 Üks jünger ütles talle: „Isand, luba mul esmalt minna ja matta oma isa.”^d 22 Jeesus vastas: „Järgne mulle ja lase surnutel oma surnud matta.”^e

23 Kui ta paati astus, läksid jüngrid temaga.^f 24 Nende merel olles tõusis suur torm, nii et lained löid üle paadi. Jeesus aga magas.^g 25 Jüngrid äratasid ta üles ja ütlesid: „Isand, päästa meid, me hukkume!” 26 Kuid tema ütles: „Miks te kartma löite, te nõrgausulised?”^h Ta tõusis üles ning sõitles tuuli ja merd. Saabus täielik vaikus.ⁱ 27 Seepeale mehed hämmastusid ja ütlesid: „Kes ta selline küll on? Isegi tuuled ja meri kuuletuvad talle!”

28 Kui ta jõudis vastaskaldale gadaralaste maale*, sattus ta kokku kahe deemonitest vaevatud mehega, kes tulid haudade juurest.^j Nad olid eriliselt raevukad, nii et keegi ei julgenud seda teed pidi käia. 29 Nad kisendasid: „Mis sa meist tahad, Jumala poeg?”^k Kas oled tulnud meid karistama^l enne määratud aega?”^m 30 Aga taamal oli suur seekari söömas.ⁿ 31 Deemonid anusid teda: „Kui sa meid väl-

8:28 *Mr 5:1 ja Lu 8:26 järgi „gerasalaste maale”.

ja ajad, siis saada meid sigade sisse.”^a **32** Jeesus vastas: „Minge!” Nad tulid välja ja läksid sigade sisse ning kogu kari tormas üle järsaku merre ja uppus. **33** Aga karjased põgenesid, läksid linna ja rääkisid kõigest, ka sellest, mis oli juhtunud deemonitest vaevatutega. **34** Kogu linn tuli välja Jeesusele vastu ja teda nähes palusid inimesed tungivalt, et ta läheks nende maalt ära.^b

9 Jeesus astus paati, siirdus vastaskaldale ja läks oma linna*.^c **2** Seal töid inimesed tema juurde halvatu, kes lamas kandraamil. Nende usku nähes ütles Jeesus halvatuile: „Ole julge, mu laps! Sinu patud on andeks antud.”^d **3** Kuid mõned kirjatundjad mõtlesid: „See mees teotab Jumalat.” **4** Jeesus aga teadis nende mõtteid ja ütles: „Miks te oma südames kurja mõtlete?”^e **5** Mida on kergem öelda, kas „Sinu patud on andeks antud” või „Tõuse üles ja kõnni”?^f **6** Aga et te teaksite, et Inimesepojal on voli maa peal patte andeks anda ...” Seejärel sõnas ta halvatuile: „Tõuse üles, võta oma kandraam ja mine koju.”^g **7** Mees tõusiski üles ja läks koju. **8** Seda nähes haaras rahvahulki kartus ja nad ülistasid Jumalat, kes annab inimestele sellise voli.

9 Seal edasi minnes märkas Jeesus tollihoones istumas meest nimega Matteus ja ütles talle: „Järgne mulle!” See tõusis ja järgneski talle.^h

9:1 *St Kapernauma, kus ta Galileas teenimise ajal sageli peatus.

PTK 8

a 5Mo 14:8
Lu 8:31-34

b Lu 8:35-37

PTK 9

c Mt 4:13
Mr 2:1d Mr 2:3-12
Lu 5:18-26

e Joh 2:24, 25

f Mr 2:9

g Mr 2:10, 11
Lu 5:24
Joh 5:8h Mr 2:14
Lu 5:27, 28

Teine veerg

a Mr 2:15-17
Lu 5:29-32b Lu 7:39
Lu 15:2
Lu 19:7

c Lu 5:31

d Öp 21:3
Ho 6:6
Mt 12:7e Mr 2:18-20
Lu 5:33-35

f Mt 22:2

g Mt 26:2

h Mr 2:21, 22
Lu 5:36-39

10 Hiljem, kui Jeesus majas söömas oli*, tuli sinna palju maksukogujaid ja patuseid ning nad sõid koos Jeesuse ja tema jüngritega.^a **11** Seda nähes küsisid variserid tema jüngritelt: „Miks teie õpetaja sööb koos maksukogujate ja patustega?”^b **12** Seda kuuldes lausus Jeesus: „Arsti ei vaja mitte terved, vaid haiged.”^c **13** Minge ja mõelge järelle, mida tähendavad sõnad „Ma tahan halastust, mitte ohvrit”.^d Sest ma pole tulnud kutsuma õigeid, vaid patuseid.”

14 Siis tulid tema juurde Johannese jüngrid ja küsisid: „Miks meie ja variserid paastume, aga sinu jüngrid ei paastu?”^e **15** Jeesus vastas: „Miks peaksid peigmehe sõbrad kurvastama, kui peigmees^f on veel nendega? Aga tulevad päevad, kui peigmees võetakse neilt ära,^g ja siis nad paastuvad. **16** Keegi ei õmble vanale kuuete paigaks vanumata* riidelappi, sest see tõmbuks kokku ja rebenenud koht läheks hullemaks.^h **17** Samuti ei panda värsket veini vana-desse nahklähkritesse. Lähkrid ju lõhkeksid, vein voolaks välja ja lähkrid oleksid rikutud. Värsket veini pannakse ikka uutesse lähkritesse ja nii säilivad mõlemad.”

18 Kui ta neile seda rääkis, astus tema juurde üks ülem, kummardas ta ette ja ütles: „Mu tütar on ilmselt juba surnud, aga tule ja pane oma

9:10 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitask”. Piibliaegadel oli tavaks olla söömise ajal laua ääres poollamavas asendis. **9:16** *St uut pesemata.

käsi tema peale, siis ta ärkab ellu.”^a

19 Seepeale Jeesus tõusis ja järgnes talle koos jüngritega. **20** Aga üks naine, kes oli 12 aastat verejooksu all kannatanud,^b tuli tema selja taha ning puudutas tema kuunarmaid,^c **21** sest ta oli endamisi mõelnud: „Kui mul ainult õnnestuks puudutada tema kuu-
be, siis saaksin ma terveks.” **22** Jeesus pöördus ümber ja ütles teda nähes: „Ole julge, tütar, sinu usk on sind terveks teinud.”^d Ja naine sai sedamaid terveks.^e

23 Kui nüüd Jeesus ülema majja jõudis ning flöödimängijaid ja käratsevat rahvahulka nägi,^f **24** ütles ta: „Minge siit välja, sest tüdrukuke pole surnud, vaid magab.”^g Seepeale hakkasid nad põlglikult naerma. **25** Niipea kui inimesed olid välja saadetud, läks ta sisse, võttis tüdrukul käest kinni^h ning tüdrukuke tõusis üles.ⁱ **26** Kuuldus sellest levis kogu ümbruskonnas.

27 Kui Jeesus sealt edasi läks, järgnesid talle kaks pimedat,^j kes hüüdsid: „Halasta meie peale, Taaveti poeg!” **28** Kui Jeesus oli majja läinud, tulid pimedad tema juurde. Ta küsis neilt: „Kas te usute, et ma suudan seda teha?”^k Nad vastasid: „Jah, Isand.” **29** Siis ta puudutas nende silmi^l ja ütles: „Teile sündigu teie usku mööda.” **30** Ja nende silmad hakkasid nägema. Jeesus aga keelas neid kõvasti: „Vaadake, et keegi sellest teada ei saaks!”^m **31** Kuid nemad läksid välja ja rääkisid temast kogu ümbruskonnas.

PTK 9

- a Mr 5:22–24
Lu 8:41, 42
Joh 11:25
- b 3Mo 15:25
- c Mr 5:25–34
Mr 6:56
Lu 8:43–48
- d Mr 10:52
Lu 7:50
Lu 17:19
Lu 18:42
- e Joh 4:53
- f Mr 5:38–43
Lu 8:52–56
- g Joh 11:11
- h Mr 9:27
- i Lu 8:55
- j Mt 20:30
- k Ap 14:9, 10
- l Mt 20:34
- m Jes 42:2
Mt 12:15, 16
Mr 1:44, 45
Mr 7:35, 36

Teine veerg

- a Mt 12:22
Lu 11:14
- b Mt 15:31
- c Mr 2:12
- d Mt 12:24
Mr 3:22
Lu 11:15
- e Mt 4:23
- f Mt 14:14
Heb 4:15
- g 4Mo 27:16, 17
1Ku 22:17
Hes 34:5
Mr 6:34
- h Lu 10:2
Joh 4:35
- i Ro 10:14

PTK 10

- j Mr 3:14, 15
Mr 6:7
Lu 9:1, 2
- k Mr 3:16–19
Lu 6:13–16
Ap 1:13
- l Joh 1:42
Ap 15:14
- m Mr 1:16
Joh 1:40
- n Mt 4:21
- o Joh 1:45
- p Joh 11:16
Joh 20:27
- q Mr 2:14
Lu 5:27
r Mt 26:47
Joh 13:18

32 Kui need olid lahkunud, toodi tema juurde tumm deemonist vaevatud mees.^a **33** Ent kui deemon oli välja aetud, hakkas tumm rääkima.^b Inimesed olid hämmastunud ja ütlesid: „Midagi sellist pole Iisraelis iial nähtud!”^c **34** Aga variserid lausused: „Ta ajab deemoneid välja deemonite valitseja abiga.”^d

35 Jeesus käis läbi kõik linnad ja külad, õpetas sünagogides, kuulutas head sõnumit kuningriigist* ning tegi inimesi terveks igasugustest haigustest ja hädadest.^e **36** Nähes rahvahulki, hakkas tal neist kalju,^f sest need inimesed olid vaevatud ja vintsutatud nagu lambad, kel pole karjast.^g **37** Ja ta ütles oma jüngritele: „Lõikustööd on palju, aga töötajaid vähe.”^h **38** Seejärest paluge lõikuse isandat, et ta saadaks töötegijaid välja oma lõikusele.”ⁱ

10 Jeesus kutsus oma kaasteist jüngrit ja andis neile võimu rüvedate vaimude üle,^j jõu neid välja ajada, ning võime teha inimesi terveks igasugustest haigustest ja hädadest.

2 Need kaksteist apostlit^k olid Siimon, keda kutsutakse Peetruseks,^l ja tema vend Andreas,^m Sebedeuse poeg Jaakobus ja tema vend Johannes,ⁿ **3** Filippus ja Bartolomeus,^o Toomas^p ja maksukoguja Matteus,^q Alfeuse poeg Jaakobus, Taddeus,^r **4** Siimon Kanaanios* ning Juudas Iskariot, kes ta hiljem reetis.^r

9:35 *Võib tõlkida ka „kuningavalit-
susest”. **10:3** *Sama kes Jaakobuse
poeg Juudas (Lu 6:16). **10:4** *Nimi Ka-
nanaios tähendab „innukas” (Lu 6:15).

5 Need kaksteist saatis Jeesus välja ja andis neile järgmised juhtnöörid:^a „Ärge astuge teiste rahvaste juurde viivale teele ega minge ühtegi samaarlaste linna,^b 6 vaid minge Iisraeli soo eksinud lamaste juurde.^c 7 Minnes kuulutage: „Taeva kuningriik* on lähedal!”^d 8 Tervendage haigeid,^e äratage surnuid üles, tehke puhtaks pidalitõbiseid, ajage välja deemoneid. Tasuta olete saanud, tasuta andke. 9 Ärge varuge oma vööokuruse kulda, hõbedat ega vaske,^f 10 ärge võtke teele kaasa toidupauna, lisarõivast,* sandaale ega keppi,^g sest töötegi ja on oma toidu ära teeninud.^h

11 Ükskõik kuhu linna või külla te lähete, seal otsige üles see, kes on teie sõnumi vääriline, ja jääge tema juurde, kuni te lahkute.ⁱ 12 Maja sisenedes tervitage* majarahvast. 13 Kui see maja on seda väärt, tulgu selle peale rahu, mida te sellele soovite,^j aga kui see maja pole seda väärt, tulgu teie rahu tagasi teie peale. 14 Kus teid vastu ei võeta ega kuulata, sealt majast või linnast välja minnes raputage tolmgi oma jalgadelt*^k 15 Ma kinnitan teile, et Soodoma- ja Gomorra maal^l on kohtupäeval kergem kui sellel linnal.

16 Ma saadan teid kui lambaid huntide sekka. Olge siis ettevaatlikud nagu maod ja

10:7 *Võib tõlkida ka „taevane kuningavalitsus”. 10:10 *Võib tõlkida ka „kakte rõivast”. 10:12 *Juudid tervitasid üksteist tavaliselt sõnadega „Rahu sulle!”. 10:14 *Jalgadelt tolmuharutamise tähendas vastutusest loobumist.

PTK 10

- a Mr 6:7
Lu 9:1, 2
b 2Ku 17:24
c Jes 53:6
Hes 34:6
Ap 13:45, 46
d Mt 4:17
Lu 10:9
e Lu 9:2
f Mr 6:8, 9
g Lu 9:3
h Lu 10:7
1Ko 9:7, 14
i Mr 6:10
Lu 9:4
j Lu 10:5
k Mr 6:11
Lu 9:5
Lu 10:6, 11
Ap 13:50, 51
l 1Mo 19:4, 5
2Pe 2:6
Ju 7

Teine veerg

- a Flp 2:14, 15
b Mt 24:9
c Ap 5:40
2Ko 11:24
d Mt 23:34
Mr 13:9
Lu 21:12, 13
e Ap 4:8
Ap 24:10
Ap 25:23
Ap 26:25
Ap 27:23, 24
f Mt 24:14
g Mr 13:11
Lu 12:11, 12
Lu 21:14, 15
h Joh 14:26
i Mi 7:6
Mt 10:36
j Mt 24:9
Lu 21:17
Joh 15:21
k Mt 24:13
Lu 21:19
Ilm 2:10
l Mt 23:34
Ap 8:1
m Joh 15:20
n 1Pe 2:21
o Mt 12:24
Mr 3:22
Lu 11:15
Joh 8:48
p Mr 4:22
Lu 8:17
q Lu 12:3

süütud nagu tuvid.^a 17 Olge inimeste suhtes valvsad, sest nad annavad teid kohtute kätte^b ja piisutavad teid^c sünagoogides.^d 18 Teid viiakse minu pärast maavalitsejate ja kuningate ette^e ning te saate anda tunnistust neile, samuti teistele rahvastele.^f 19 Ent kui teid nende kätte antakse, ärge olge mures, kuidas või mida rääkida, kuna teile antakse sel tunnil see, mida öelda,^g 20 sest te ei räägi üksi, vaid teie Isa vaim räägib teie kaudu.^h 21 Vend annab surma venna, isa oma lapse, lapsed tõusevad vanemate vastu ning lasevad nad surmata.ⁱ 22 Kõik vihkavad teid minu nime pärast,^j aga kes lõpuni vastu peab, see päästetakse.^k 23 Kui nad kiusavad teid taga ühes linnas, põgenege teise,^l sest ma kinnitan teile, et te ei jõua kõiki Iisraeli linnu läbi käia, enne kui Inimesepoeg tuleb.

24 Jünger pole üle oma õpetajast ega ori isandast.^m 25 Jüngerile piisab, et ta saab selliseks nagu tema õpetaja, ja orjale, et ta saab selliseks nagu tema isand.ⁿ Kui juba majaisandat on nimetatud Peltsebuliks*,^o kui palju enam nimetatakse nii tema majarahvast! 26 Ärge kartke neid, sest pole midagi kinnikaetut, mida ei paljastataks, ega midagi salajast, mida ei saadaks teada.^p 27 Mida ma ütlen teile pimedas, seda rääkige valguses, ja mida te kuulete sosistatavat, seda kuulutage katustelt.^q 28 Ärge kartke

10:25 *Deemonite valitsejale Saatanale antud nimi.

neid, kes võivad tappa küll keha, ent ei saa tappa hinge*,^a vaid kartke teda, kes nii hinge kui ka keha võib hävitada Gehennas.^b **29** Eks kaks varblast müüda tühipalja veeringu* eest? Ometi ei lange ükski neist maha teie Isa teadmata.^c **30** Kõik juuksekarvadki teie peas on ära loetud. **31** See pärast ärge kartke, teie olete rohkem väärt kui palju varblasi.^d

32 Kes tunnistab inimese ees, et usub minusse,^e selle kohta tunnistan minagi oma taevase isa ees, et ta kuulub minule.^f **33** Ent kes salgab mu ära inimeste ees, selle salgan minagi ära oma taevase isa ees.^g **34** Ärge arvake, et ma olen tulnud maa peale rahu tooma. Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka.^h **35** Ma olen tulnud tekitama lõhet mehe ja ta isa vahele, tütre ja ta ema vahele, minia ja ta ämma vahele.ⁱ **36** Tõesti, inimese vaenlasteks saavad ta omad pereliikmed. **37** Kes on isasse või emasse rohkem kiindunud kui minusse, pole mind väärt, ja kes on pojasse või tütresse rohkem kiindunud kui minusse, pole mind väärt.^j **38** Kes ei taha kanda oma piinaposti* ega käi minu järel, see pole mind väärt.^k **39** Kes oma hinge* päästab, kaotab selle, aga kes kaotab oma hinge minu pärast, päästab selle.^l

40 Kes võtab vastu teid, võtab vastu ka minu, ja kes võ-

10:28 *Võib tõlkida ka „võtta elu“, st tulevase elu lootust. 10:29 *Sõna-sõnalt „assi“. (Vt lisa B14.) 10:38 *Vt „Sõna-seletusi“. 10:39 *Võib tõlkida ka „elu“.

PTK 10

- a Öp 29:25
Ilm 2:10
- b Lu 12:4, 5
Heb 10:31
- c Lu 12:6, 7
- d Mt 6:26
- e Ro 10:9
- f Lu 12:8, 9
Ilm 3:5
- g Mr 8:38
Lu 9:26
2Ti 2:12
- h Lu 12:51–53
- i Mi 7:6
- j Mt 19:29
Lu 14:26
- k Mt 16:24, 25
Mr 8:34, 35
Lu 9:23
Lu 14:27
- l Lu 17:33
Joh 12:25

Teine veerg

- a Mt 25:40
Lu 10:16
Joh 12:44
Joh 13:20
- b 1Ku 17:9, 10
1Ku 17:20–23
2Ku 4:8
2Ku 4:13–17
- c Mt 25:40
Mr 9:41
Heb 6:10

PTK 11

- d Mt 4:23
Mt 19:1
Lu 9:6
- e Mt 14:3
Mr 6:17
- f Lu 7:18–23
- g Mt 3:11
Joh 1:15
- h Lu 7:22
- i Jes 35:5, 6
Jes 61:1
- j Mt 8:3
- k Mt 4:23
- l Mr 6:3
Lu 7:23
1Ko 1:23
1Pe 2:7, 8
- m Mt 3:1, 5
- n Lu 7:24–28

tab vastu minu, võtab vastu ka selle, kes on mu läkitanud.^a **41** Kes võtab prohveti vastu sellepärast, et see on prohvet, saab samasuguse tasu nagu prohvet,^b ning kes võtab õige vastu sellepärast, et see on õige, saab samasuguse tasu nagu õige inimene. **42** Ja kes annab ühele neist väikestest kasvõi kruusitäie külma vett juua sellepärast, et see on minu jünger – ma kinnitan teile: ta ei jää ilma oma tasust.*^c

11 Kui Jeesus oli oma ka-heteistkümnemele jüngrile juhtnöörid andnud, asus ta teele, et õpetada ja kuulutada ümberkaudsetes linnades.^d

2 Ent Johannes, kuulnud vanglas^e Kristuse tegudest, saatis oma jüngrid^f **3** temalt küsima: „Kas sina oled see, kes pidi tulema, või peame ootama kedagi teist?“^g **4** Jeesus vastas neile: „Minge ja teatage Johannesele, mida te kuulete ja näete.“^h **5** Pimedad näevadⁱ ja jalust vigased kõnnivad, pidalitõbised^j saavad puhtaks ja kurdid kuulevad, surnud äratatakse üles ja vaestele kuulutatakse head sõnumit.^k **6** Õnnelik on see, kes minus ei kahtle*.^l

7 Kui need olid lahkunud, hakkas Jeesus rahvahulkadele Johannesest rääkima: „Mida te läksite kõrbesse vaatama?^m Kas tuules õõtsuvat pilliroogu?ⁿ **8** Mida te siis läksite vaatama? Kas unkeisse rõivaisse riidetatud inimest? Eks uhkeid rõivaid kannan need, kes on kuningakodades.

11:6 *Sõna-sõnalt „kes minu pärast ei komista“.

9 Tõepoolest, miks te sinna läksite? Kas vaatama prohveetit? Jah, ja ma ütlen teile, et veel palju enamat kui prohveetit.^a **10** Tema on see, kellest on kirjutatud: „Ma läkitan sinu ees oma saadiku, kes valmis tab ette su tee!”^b **11** Ma kinnitan teile, et naistest sündinute seast pole tõusnud suuremat kui Ristija Johannes, ent väiksem taeva kuningriigis* on temast suurem.^c **12** Ristija Johannese päevist kuni siiani on taeva kuningriik olnud sihiks, mille poole kõigest väest pürgitakse, ja need, kes sinna pürgivad, haaravad selle endale.^d **13** Kõik, nii prohvetiraamatud kui ka Moosese seadus, on ennustanud Johanneseni.^e **14** Kas tahate seda uskuda või mitte, aga tema ongi Eelija, kes pidi tulema.^f **15** Kellel kõrvad on, see kuulaku!

16 Kellega ma võrdleksin seda põlvkonda?^g See sarnaneb lastega, kes istuvad turgudel ning hõikavad oma mängukaaslastele: **17** „Me mängisime teile vilepilli, aga teie ei tantsinud! Me laulsime leinalaulu, aga teie ei lõõnud endale kurbusest vastu rinda!” **18** Sama lugu on sellega: tuli Johannes, ei söö ega joo, ent inimesed ütlevad: „Temas on demon”; **19** tuli Inimesepoeg, sööb ja joo,^h ent nad ütlevad: „See mees on õgard ja veinijoodik, maksukogujate ja patuste sõber.”ⁱ Ometi ilmneb tarkus tegudest.^{**j}

11:11 *Võib tõlkida ka „taevases kuningavalitsuses”. **11:19** *Võib tõlkida ka „ometi tunnistatakse tarkus õigeks tulemuste põhjal”.

PTK 11

a Lu 1:67, 76

b Mal 3:1
Mt 3:3
Mr 1:2
Lu 1:17
Joh 3:28c Lu 7:28
Joh 3:3

d Lu 13:24

e Lu 16:16

f Mal 4:5
Mt 17:10-13

g Lu 7:31-35

h Mt 9:10
Mr 2:15
Joh 2:2i Lu 5:30
Lu 15:2
Lu 19:7

j Lu 7:34, 35

Teine veerg

a Jn 3:5, 6
Lu 10:13

b Lu 10:14

c Lu 4:31

d Lu 10:15

e Mt 10:15
Lu 10:12f Jes 29:14
Mt 13:15
Lu 10:21
1Ko 1:27

g Joh 3:35

h Joh 1:18

i Lu 10:22
Joh 10:15
1Jo 5:20

j Sak 9:9

20 Siis ta hakkas laitma linnu, kus ta oli teinud enamiku oma vägevaid tegusid, kuid kes polnud oma patte kahetsenud: **21** „Häda sulle, Korasin! Häda sulle, Betsaida! Kui Tüüroses ja Siidonis* oleksid sündinud need vägevad teod, mis sündisid teis, oleksid nad juba ammu kahetsenud kotiriides ja tuhas.^a **22** Ma ütlen teile, et Tüürosel ja Siidonil on kohtupäeval kergem kui teil.^b **23** Ja sina, Kapernaum,^c kas arvad, et sind ülendatakse taevani? Ei, sa langed surmavalani,^d sest kui Soodomas oleksid sündinud need vägevad teod, mis sündisid sinus, oleks see veel tänase päevani alles. **24** Ma ütlen teile, et Soodomamaal on kohtupäeval kergem kui sinul.”^e

25 Sel ajal Jeesus lausus: „Ma ülistan sind avalikult, isa, taeva ja maa isand, sest sa oled peitnud kõik selle tarkade ja arukate eest ning avaldanud selle lastele.^f **26** Jah, isa, sa oled arvanud heaks nii teha. **27** Mu isa on kõik andnud minu hoolde,^g ja keegi teine ei tunne poega nii hästi kui isa^h ja keegi teine ei tunne isa nii hästi kui poeg ja see, kellele poeg tahab tema kohta teadmisi jagada.ⁱ **28** Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ning te saate uut jõudu. **29** Võtke enda peale minu ike* ja õppige minult[#], sest mina olen tasase meelega ja südamelt alandlik,^j ning te leiate kosutust oma

11:21 *Need kaks olid mittejuudi linnad. **11:29** *Võib tõlkida ka „tulge ja kandke mu iket koos minuga”. #Võib tõlkida ka „saage minu järgiteks”.

hingele. **30** Sest minu ike on hea* ja minu koorem on kerge.”

12 Ühel hingamispäeval kõndis Jeesus üle viljapõldude. Tema jüngritel läks kõht tühjaks ning nad hakkasid viljapäid katkuma ja sööma.^a **2** Seda nähes ütlesid variserid talle: „Vaata, sinu jüngrid teevad seda, mis pole hingamispäeval lubatud.”^b

3 Jeesus vastas: „Kas te pole lugenud, mida Taavet tegi, kui temal ja ta meestel oli nälg:”^c

4 kuidas ta läks Jumala kotta ja nad söid ära vaateleivad,^d mida polnud lubatud süüa ei temal ega ta kaaslastel, vaid ainult preestritel?e

5 Või kas te pole Moosese seadusest lugenud, et hingamispäeval rikuvad preestrid templis hingamispäeva ja on ometi süüta?f

6 Aga mina ütlen teile, et siin on midagi enamat kui tempel.g

7 Kui te saaksite aru, mida tähendavad sõnad „Ma tahan halastust^h ja mitte ohvrit”,ⁱ siis te ei mõistaks süütuid hukka.

8 Sest Inimesepoeg on hingamispäeva isand.”^j

9 Sellest paigast lahkunud, läks ta sünaagoogi **10** ja seal oli kuivetunud* käega mees.^k Mõned küsisid Jeesuselt: „Kas hingamispäeval on lubatud tervendada?”, et leida põhjust tema süüdistamiseks.^l **11** Ta vastas: „Kui teil on üks lammas ja see kukub hingamispäeval auku, kas te siis ei haara temast kinni ega tõmba teda välja?”^m **12** Kui palju

11:30 *Võib tõlkida ka „minu iket pole raske kanda”. 12:10 *Võib tõlkida ka „halvatud”.

PTK 12

a 2Mo 12:16
5Mo 23:25
Mr 2:23–28
Lu 6:1–5

b 2Mo 20:10
2Mo 31:15
5Mo 5:14

c 1Sa 21:1–6

d 2Mo 25:30
2Mo 40:22, 23

e 3Mo 24:5–9

f 4Mo 28:9
Joh 7:22

g Lu 11:31, 32

h Mt 23:23

i Ho 6:6
Mi 6:6, 8
Mt 9:13

j Mr 2:27, 28
Lu 6:5

k Mr 3:1–6
Lu 6:6–11

l Lu 14:3
Joh 9:16

m 2Mo 23:4
5Mo 22:4
Lu 14:5

Teine veerg

a Mr 3:7

b Mt 8:3, 4
Mr 3:11, 12
Mr 7:35, 36

c Ap 3:13

d Mt 3:17
Mt 17:5

e Jes 61:1
Mr 1:10

f 2Ti 2:24

g Mt 11:28

h Jes 11:10
Jes 42:1–4
Ap 4:12

i Mr 3:22–27
Lu 11:15–23

väärtuslikum on inimene võrreldes lambaga! Seega on hingamispäeval lubatud küll head teha.” **13** Siis ütles ta mehele: „Siruta käsi välja.” Too sirutas käe ja see sai jälle terveks nagu teinegi. **14** Aga variserid läksid välja ja pidasid nõu, kuidas ta ära tappa. **15** Saanud sellest teada, läks Jeesus sealt minema. Paljud järgnesid talle^a ja ta tegi nad kõik terveks, **16** kuid ta keelas neid kõvasti, et nad temast teistele ei räägiks,^b **17** et läheks täide, mida Jumal oli öelnud prohvet Jesaja kaudu:

18 „See on mu teenija,^c kelle ma olen valinud, mu armas, kellest mul on hea meel.^d Ma panen tema peale oma vai mu^e ja tema selgitab rahvaile, mis on õigus. **19** Ta ei tülitse^f ega karju ja tema häält ei kuulda peatänavail. **20** Rudjutud pilliroogu ei murra ta katki, hõõguvat tahti ei kustuta ära,^g kuni ta paneb õiguse võidutsema. **21** Tema nimele loodavad rahvad.”^h

22 Siis töid nad Jeesuse juurde deemonist vaevatud mehe, kes oli pime ja tumm, ning ta tegi tema terveks, nii et mees rääkis ja nägi. **23** Kogu rahvas oli rabatud ning küsis: „Kas see äkki ongi Taaveti poeg?” **24** Seda kuuldes ütlesid variserid: „See mees ei aja deemoneid välja muul moel kui deemonite valitseja Peltsebuli abiga.”ⁱ **25** Nende mõtteid teades ütles Jeesus neile: „Iga kuningriik, kus pole üksmeelt, hävib ja ükski linn või pere, kus pole üksmeelt, ei jää püsima. **26** Samamoodi, kui Saa-

tan ajab välja Saatana, on ta iseendaga riius. Kuidas saab siis tema kuningriik püsima jääda? **27** Kui mina ajan deemoneid välja Peltsebuli abiga, siis kelle abiga ajavad neid välja teie jüngrid? Seepärast saavad nendest teile kohtumõistjad.* **28** Ent kui ma ajan deemoneid välja Jumala vaimu abil, siis on Jumala kuningriik* tõesti tulnud, aga teie pole seda märganud.^a **29** Või kuidas võib keegi tungida tugeva mehe majja ja tema vara röövida, kui ta esmalt meest kinni ei seo? Alles siis saab ta tema maja rüüstata. **30** Kes ei ole minu poolt, on minu vastu, ja kes ei kogu koos minuga, pillutab laiali.^b

31 Seetõttu ma ütlen teile: igasugune patt ja pühaduse teotus antakse inimesele andeks, aga vaimu teotamist ei anta andeks.^c **32** Sellele, kes räägib halvasti Inimesepojast, antakse andeks,^d aga sellele, kes räägib halvasti pühist vaimust, ei anta andeks ei praegusel ega tulevasel ajastul.^e

33 Puu on kas hea ja kannab head vilja või halb ja kannab halba vilja, sest puud tuntake selle vilja järgi.^f **34** Te rästikute sugu,^g kuidas te saate rääkida head, kui te olete kurjad? Suu räägib sellest, mida süda on täis.^h **35** Hea inimene toob oma hea vara hulga välja head, ent halb inimene toob oma halva vara hulga välja halba.ⁱ **36** Ma ütlen teile, et inimesed annavad

12:27 *Võib tõlkida ka „seepärast mõistavad teid hukka teie enda jüngrid“.
12:28 *Võib tõlkida ka „kuningavalitus“.

PTK 12

a Lu 11:20

b Mr 9:40
Lu 9:50
Lu 11:23c Mr 3:28, 29
Ap 7:51
Heb 6:4, 6

d 1Ti 1:13

e Lu 12:10
Heb 10:26f Mt 7:17
Lu 6:43g Mt 3:7
Mt 23:33

h Mt 15:11

i Lu 6:45
Jk 3:6

Teine veerg

a Kog 12:14
Ro 14:12

b Mt 16:1

c Mt 16:4
Lu 11:29-32

d Jn 1:17

e Mt 16:21
Mt 17:23
Mt 27:63
Lu 24:46

f Jn 3:5

g Lu 11:30

h 1Ku 10:1
2Aj 9:1i Mt 12:6
Lu 11:31

j Lu 11:24-26

kohtupäeval aru^a igast tühjast* sõnast, mis nad on rääkinud, **37** sest sõnadest mõistetakse sind õigeks ja sõnadest mõistetakse sind hukka.”

38 Seepeale ütlesid mõned kirjatundjad ja variserid talle: „Õpetaja, me tahame näha sinult tunnustähte.”^b **39** Tema aga vastas: „Kuri ja abielurikuja* põlvkond otsib aina tunnustähte, aga talle ei anta muud tunnustähte kui prohvet Joonas oma.^c **40** Sest nagu Joonas oli suure kala kõhus kolm päeva ja kolm ööd,^d nii peab ka Inimesepoeg olema maapõues kolm päeva ja kolm ööd.^e **41** Niineve mehed äratatakse kohtupäeval üles koos selle põlvkonnaga ja nad mõistavad selle hukka, sest nemad kahetsesid, kuuldes Joonas kuulutatud sõnumit;^f aga siin on enam kui Joonas.^g **42** Lõunamaa kuninganna äratatakse kohtupäeval üles koos selle põlvkonnaga ja ta mõistab selle hukka, sest tema tuli maailma otsast kuulama Saalomoni tarkust;^h aga siin on enam kui Saalomon.ⁱ

43 Kui rüve vaim läheb inimesest välja, käib ta mööda põuaseid kohti, otsides puhkepaika, kuid ei leia.^j **44** Siis ta ütleb: „Ma pöördun tagasi oma kotta, kust ma ära tulin,” ja saabudes leiab ta maja tühjana, kuid puhtaks pühitu ja ehituna. **45** Siis ta läheb ja võtab endaga kaasa veel seitse vaimu, kurjemad kui ta ise, ning nad tulevad ja asuvad sinna elama. Niisuguse inimesega

12:36 *Võib tõlkida ka „kahjutoovast“.
12:39 *Võib tõlkida ka „truudusetu“.

on lood halvemad, kui olid alguses.^a Nõnda läheb ka selle kurja põlvkonnaga.”

46 Kui Jeesus alles rahvale kõneles, seisis ta ema ja vennad^b väljas ning ootasid võimalust temaga rääkida.^c **47** Keegi ütles talle: „Su ema ja vennad seisavad väljas ja tahavad sinuga rääkida.”

48 Jeesus vastas: „Kes on mu ema ja kes on mu vennad?”

49 Sirutanud käe oma jüngrite poole, ütles ta: „Need on mu ema ja mu vennad.”^d **50** Sest kes täidab mu taevase isa tahet, see on mu vend, õde ja ema.”^e

13 Kui Jeesus sel päeval majast lahkus, läks ta mere äärde ja istus mere kaldale. **2** Tema juurde kogunesid nii suured rahvahulgad, et ta läks ja istus paati, kogu rahvas aga seisis rannal.^f **3** Siis hakkas ta neile mõistujuttude kaudu paljusid asju õpetama.^g Ta kõneles: „Külvaja läks välja külvama.^h **4** Külvates kukkus tal osa seemet tee äärde ning linnud tulid ja nokkisid selle ära.ⁱ **5** Osa kukkus kalju peale, kus polnud palju mulda, ja tärkas kohe, sest pinnas polnud seal sügav.^j **6** Aga kui päike tõusis, see kõrbes, see kuivas ära, kuna sel polnud juurt. **7** Osa kukkus ohakate sekka ning ohakad tõusid ja lämmatasid selle.^k **8** Aga osa kukkus hea maa peale ning kandis vilja: mõni saja-, mõni kuuekümne-, mõni kolmekümnekordselt.^l **9** Kellel kõrvasid on, see kuulaku!”^m

10 Siis astusid jüngrid tema juurde ja küsisid: „Mispärast sa räägid neile mõistujut-

PTK 12

a Heb 6:4, 6
2Pe 2:20

b Mt 13:55
Joh 2:12
Ap 1:14
1Ko 9:5
Ga 1:19

c Mr 3:31–35

d Joh 20:17
Heb 2:11

e Mr 3:35
Lu 8:21

PTK 13

f Mr 4:1

g Mt 13:34

h Mr 4:3–9
Lu 8:4–8

i Mt 13:19

j Mt 13:20, 21

k Mt 13:22
Mr 4:18, 19
Lu 8:14

l Mt 13:23
Mr 4:8
Lu 8:8

m Mt 11:15

Teine veerg

a Mr 4:10, 11
Lu 8:9, 10

b 1Ko 2:9, 10
Ef 1:9–12
Kol 1:26, 27

c Mt 25:29
Mr 4:25
Lu 8:18

d Jes 6:10
Mr 4:12

e Joh 12:40
Ro 11:8
2Ko 3:14

f Jes 6:9, 10
Mr 4:12
Ap 28:26, 27

g Lu 10:23, 24

h Joh 8:56
Ef 3:5
1Pe 1:10

i Mr 4:14
Lu 8:11

j 1Pe 5:8

k Mr 4:15
Lu 8:12

l Mr 4:16, 17
Lu 8:13

tude kaudu?”^a **11** Tema vastas: „Teile avaldatakse taeva kuningriigi* pühi saladusi,^b neile aga mitte. **12** Sest kellel on, sellele antakse juurde, nii et tal on küllaga, aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis tal on.”^c **13** Seepärast ma räägingi neile mõistujutte. Vaadates nad vaatavad ilmaaegu ja kuuldes nad kuulevad ilmaaegu ega taipa.^d **14** Nende puhul läheb täide Jesaja prohvetikuulutus „Te kuulete, kuid ei saa aru, te vaatate, kuid ei näe.”^e **15** Selle rahva süda on ju tuimaks läinud, nad on oma kõrvadega kuulnud, kuid pole kuulda võtnud, ja nad on oma silmad sulgenud, et nad oma silmadega ei näeks, kõrvadega ei kuuleks ja südamega aru ei saaks ega pöörduks, nii et mina nad terveks teeksin.”^f

16 Õnnelikud on aga teie silmad, sest need näevad, ja teie kõrvad, sest need kuulevad.^g **17** Ma kinnitan teile, et paljud prohvetid ja õiged on soovinud näha, mida teie näete, kuid pole näinud,^h ning kuulda, mida teie kuulete, kuid pole kuulnud.

18 Kuulake nüüd, mida tähendab mõistujutt külvajast.ⁱ **19** Kui keegi kuuleb sõnumit kuningriigist, kuid ei saa sellest aru, siis tuleb Saatan*^j ja kisub ära selle, mis on külvatud tema südamesse. Tema on nagu teeäärne pinnas.^k **20** Kaljuse pinnasega sarnaneb see, kes kuuleb sõnumit ja võtab selle kohe rõõmuga vastu.^l **21** Ometi pole tal süda-

13:11 *Võib tõlkida ka „taevase kuningavalitsuse”. **13:19** *Sõna-sõnalt „Kuri”.

mes juurt ja ta püsib vaid mõnda aega. Kui tulevad raskused või tagakiusamine sõnumi pärast, kaotab ta kohe usu*.

22 Ohakase maaga sarnaneb see, kes kuuleb sõnumit, aga selle ajastu mured^a ja rikkuse petlik veetlus lämmatavad sõnumi ära ning see muutub viljatuks.^b **23** Hea maaga aga sarnaneb see, kes kuuleb sõnumit, saab sellest aru ja kannab ka vilja: mõni saja-, mõni kuuekümnepunktselt.^c

24 Ta rääkis neile veel ühe mõistujutu: „Taeva kuningriiki võib võrrelda inimesega, kes külvab oma põllule hea seemne. **25** Sel ajal kui inimesed magasid, tuli tema vaenlane, külvab nisu sekka umbrohtu* ja läks minema. **26** Kui oras võrsus ja vili hakkas looma, ilmus nähtavale ka umbrohi. **27** Siis tulid orjad majasanda juurde ja küsisid teemat: „Isand, kas sa mitte ei külvanud oma põllule head seemet? Kuidas siis on kasvanud siia umbrohi?” **28** Ta ütles neile: „Seda on teinud vaenlane.”^d Orjad küsisid teemat: „Kas tahad, et me läheme ja kogume selle kokku?” **29** Ta vastas: „Ei, muidu kistsute koos umbrohuga välja ka nisu. **30** Las mõlemad kasvavad koos lõikuseni ja lõikusajal ma ütlen lõikajatele: „Koguge esmalt kokku umbrohi, siduge see vihkudesse, et see ära põletada, ja siis koguge nisu mu aita.””^e

13:21 *Sõna-sõnalt „komistab ta kohe”. **13:25** *Tõenäoliselt on mõeldud uimastavat raiheina, mürgiste seemnetega kõrrelist, mis on kasvuperioodil nisuga väga sarnane.

PTK 13

a Lu 12:22

b Mt 6:21
Mr 4:18, 19
Mr 10:23
Lu 8:14
1Ti 6:9
2Ti 4:10

c Mr 4:20
Lu 8:15

d Mt 13:38, 39

e Ilm 14:15

Teine veerg

a Mr 4:30-32
Lu 13:18, 19

b Lu 13:21

c Mr 4:33, 34

d L 78:2

e Mt 24:14
Ro 10:18
Kol 1:6

f Joh 8:44

31 Ta rääkis neile veel ühe mõistujutu: „Taeva kuningriik sarnaneb sinepiseemnega, mille inimene võttis ja oma põllule külvas.”^a **32** See on küll pisim kõigest seemnest, aga kui see läheb kasvama, saab see suurimaks aiataimedest ja sirgub puuks*, nii et linnud tulevad ja leiavad elupaiga selle okste vahel.”

33 Ta rääkis neile veel ühe mõistujutu: „Taeva kuningriik sarnaneb juuretiseaga, mille naine võttis ja kolme seaa* jahu sekka segas, nii et kõik läks hapnema.”^b

34 Seda kõike rääkis Jeesus rahvahulkadele mõistujutude kaudu. Õigupoolest ei rääkinud ta ilma mõistujututa neile midagi,^c **35** et läheksid täide prohveti kaudu öeldud sõnad „Mu suu räägib mõistujutte, ma kuulutan seda, mis on olnud salajas algusest peale”.^d

36 Kui ta oli rahvahulgad ära saatnud, läks ta majja. Tema jüngrid tulid ta juurde ning ütlesid: „Selgita meile mõistujuttu umbrohust põllul.” **37** Ta sõnas: „Hea seemne külvaja on Inimesepoeg, **38** põld on maailm.^e Hea seeme on kuningriigi pojad, aga umbrohi on Saatana pojad” **39** ja vaenlane, kes seda külvab, on Saatan. Lõikusaeg on ajastu viimised päevad ja lõikajad on inglid. **40** Nii nagu umbrohi kogutakse kokku ja põletatakse

13:32 *Tolle aja Palestiinas kasvanud sinepitaim võis sirguda kuni 4 m kõrguseks. **13:33** *22 liitri. **13:35** *Teine võimalik tähendus: „maailma rajamisest alates”; st alates Aadama ja Eeva laste sünnist.

ära, nõnda on ka selle ajastu viimseil päevil:^a **41** Inimesepoeg saadab oma inglid ja need koguvad tema kuningriigist kokku kõik, kes panevad teisi patustama*, ja need, kes rikuvad Jumala seadust, **42** ning nad viskavad need tulekoldesse.^b Seal need nutavad ja kiristavad hambaid. **43** Sel ajal säravad õiged nagu päike^c oma Isa kuningriigis. Kellel kõrvad on, see kuulaku!

44 Taeva kuningriik sarnaneb väljale peidetud aardega, mille inimene leidis ja uuesti ära peitis. Röömsal meelel läheb ta ja müüb ära kõik, mis tal on, ning ostab selle maatüki.^d

45 Veel sarnaneb taeva kuningriik rändkaupmehega, kes otsis ilusaid pärleid. **46** Kui ta oli leidnud ühe eriti kallil pärli, läks ta ja müüs kohe kõik, mis tal oli, ja ostis selle.^e

47 Veel sarnaneb taeva kuningriik noodaga, mis merre lasti ja mis kogus kokku igasuguseid kalu. **48** Kui see täis sai, tõmbasid mehed selle rannale, istusid maha ja kogusid head kalad^f anumatesse, aga kõlbmatud^g viskasid minema. **49** Samamoodi on selle ajastu viimseil päevil: inglid lähevad välja, eraldavad kurjad õigetest **50** ja heidavad nad tulekoldesse. Seal nad nutavad ja kiristavad hambaid.

51 Kas te saite kõigest sellest aru? Nad vastasid talle: „Jah.” **52** Siis ta ütles neile: „Kuna te saite sellest aru, siis teadke, et iga õpetaja, kes on saanud õpetust taeva kuningriigi kohta, on majaisanda sar-

- PTK 13
- a Mt 13:30
- b Mt 13:30
- c Koh 5:31
- d Flp 3:7
- e Flp 3:8
- f 3Mo 11:9
- g 3Mo 11:12

Teine veerg

- a Mt 2:23
- b Mr 6:1-6
- c Lu 4:22
Joh 6:42
- d Mt 12:46
Joh 2:12
Ap 1:14
1Ko 9:5
Ga 1:19
- e Joh 7:15
- f 1Pe 2:7, 8
- g Mr 6:4
Lu 4:24
Joh 4:44

- PTK 14
- h Mr 6:14
Lu 9:7-9
Ap 4:27

- i Mt 16:13, 14
Mr 6:16

- j Mr 6:17, 18
Lu 3:19, 20

- k 3Mo 18:16
3Mo 20:21

- l Mr 6:20
Lu 1:67, 76

nane, kes toob oma varakambriist välja uut ja vana.”

53 Kui Jeesus oli need mõistujutud rääkinud, lahkus ta sealt. **54** Jõudnud oma kodukanti,^a hakkas ta õpetama inimesi nende sünagoogis, nii et nad hämmastusid ja küsisid: „Kust on see mees saanud niisuguse tarkuse ning väe teha selliseid vägevaid tegusid?”^b **55** Kas ta pole mitte see puusepa poeg?^c Kas tema ema pole mitte Maarja ja kas ta vennad pole Jaakobus, Joosep, Siimon ja Juudas?^d **56** Eks tema õedki ole kõik meie juures? Kust on ta siis kõik selle saanud?”^e **57** Niisiis keeldusid nad teda uskumast*.^f Jeesus aga ütles neile: „Prohvetist ei peeta kuskil vähem lugu kui tema kodukandis ja ta oma majas.”^g **58** Nende usupuuduse tõttu ei teinud ta seal kuigi palju vägevaid tegusid.

14 Sel ajal kuulis valitseja* Herodes^h Jeesusest^h **2** ja ütles oma teenritele: „See on Ristija Johannes. Ta on surnuist üles äratatud. Sellepärast suudab ta teha neid vägevaid tegusid.”ⁱ **3** Oli ju Herodes Johannese vahi alla võtnud, kinni sidunud ja vangipannud oma venna Filip-puse naise Herodiase pärast,^j **4** sest Johannes oli talle mitu korda öelnud: „Sul pole õigust temaga elada.”^k **5** Tegelikult tahtis Herodes Johannest tappa, kuid ta kartis rahvast, sest Johannest peeti prohvetiks.^l

13:57 *Sõna-sõnalt „komistasid nad tema pärast”. **14:1** *Võib tõlkida ka „tetrarh”; teatud maa-ala valitseja, kes esindas Rooma keisrit. ^hHerodes Antipas, Herodes Suure poeg.

13:41 *Sõna-sõnalt „komistama”.

6 Aga kui Herodese sünnipäeva^a tähistati, tantsis Herodia-se tütar külaliste ees ja meeldis Herodesele nii väga,^b **7** et ta töötas vandega anda tüdrukule, ükskõik mida see soovib. **8** Siis ütles tüdruk ema ärgituse-
 l: „Anna mulle vaagnal Ristija Johannese pea.”^c **9** Kunin-gas sai küll kurvaks, aga oma vande ja pidusöögil viibi-jate pärast käskis ta selle anda. **10** Niisiis lasi ta Johan-nes-
 sel vanglas pea maha raiuda. **11** Johannese pea toodi vaagnal ja anti tüdrukule, kes viis selle oma emale. **12** Hiljem tulid Johannese jüngrid, võtsid tema surnukeha ja matsid selle. Siis nad tulid ja teatasid as-jast Jeesusele. **13** Seda kuul-nud, lahkus Jeesus sealt ja läks paadiga kõrvalisse paika, et olla omaette. Kui aga rahva-hulgad sellest kuulda said, läk-sid nad linnadest jalgsi talle jä-rele.^d

14 Randa jõudes nägi ta suurt hulka inimesi ning tal hakkas neist kahju^e ja ta tegi haiged terveks.^f **15** Kui saabus öhtu, tulid ta jüngrid tema juurde ja ütlesid: „See on kõr-valine paik ja aeg on juba hi-line. Saada inimesed ära, et nad läheksid küladesse en-dale süüa ostma.”^g **16** Jeesus vastas: „Neil pole vaja ära minna. Andke teie neile süüa.” **17** Nad ütlesid talle: „Meil pole siin muud kui viis leiba ja kaks kala.” **18** Ta sõnas: „Tooge need siia minu kätte.” **19** Siis palus ta rahvahulkadel rohu peale maha istuda, võttis need viis leiba ja kaks kala ning esi-tas üles taeva poole vaada-tes tänupalve.^h Ta murdis lei-

PTK 14

a 1Mo 40:
20-22

b Mr 6:21-29

c Mr 6:25

d Mr 6:31-33
Lu 9:10e Mt 9:36
Mt 15:32
Mr 1:41
Mr 6:34
Lu 7:13
Heb 2:17
Heb 5:2

f Lu 9:11

g Mr 6:35-44
Lu 9:12-17
Joh 6:5-13h Mt 15:36
Mr 6:41
Lu 9:16

Teine veerg

a 2Ku 4:42-44
Mr 6:42, 43
Mr 8:8
Lu 9:17
Joh 6:12, 13b Mr 6:44
Lu 9:14
Joh 6:10c Mr 6:45-52
Joh 6:16-21d Mr 6:46
Lu 6:12
Lu 9:18e Mr 6:50
Joh 6:20f Mt 6:30
Mt 8:26
Mt 28:16, 17
Jk 1:6

vad, andis need jüngritele ning jüngrid jagasid need rahvahul-kadele. **20** Kõik sõid ja nen-de köht sai täis ning ülejäänud palukesi korjati kokku 12 kor-vitait.^a **21** Sööjaid oli umbes 5000 meest, peale nende veel naised ja lapsed.^b **22** Pärast seda käskis Jeesus kohe oma jüngritel paati minna ja tema eel vastaskaldale sõita, ise aga jäi ta inimesi ära saatma.^c

23 Kui ta oli rahvahulgad ära saatnud, läks ta üles mäele omaette palvetama.^d Öhtu saa-budes oli ta seal üksi. **24** Sel-leks ajaks oli paat rannast juba sadade meetrite* kaugusele jõudnud ja see heitles lainete-ga, sest tuul oli vastu. **25** Aga õõ neljanda vahikorra ajal* tuli Jeesus merd mööda kõndides nende juurde. **26** Kui jüngrid märkasid teda merel kõndimas, kokkusid nad ja ütlesid: „See on kummitus!” ning karjusid hirmust. **27** Ent sedamaid üt-les Jeesus neile: „Olge julged, see olen mina, ärge kartke!”^e **28** Peetrus kostis: „Isand, kui see oled sina, siis käsi mind tulla mööda vett enda juurde.” **29** Tema ütles: „Tule!” See-peale astus Peetrus paadist välja ja kõndis vee peal Jee-suse poole. **30** Aga tormi nä-hes lõi ta kartma, ta hakkas va-juma ja hüüdis: „Isand, pääs-ta mind!” **31** Otsekohe sirutas Jeesus käe, haaras temast kin-ni ja ütles talle: „Sa nõrgausu-line, miks sa kahtlema löid?”^f **32** Kui nad olid paati astu-nud, vaibus tormituul. **33** Siis

14:24 *Sõna-sõnalt „paljude staadion-
 nite”. Üks staadion oli 185 m. **14:25**
 *Neljas vahikord kestis kella kolmest
 öösel kuni päikese tõusuni kell kuus.

kummardasid paadisoliigid ta ees ja ütlesid: „Sina oled tõesti Jumala poeg!” **34** Ja nad jõudsid teisele kaldale ning randsid Genneesaretis.^a

35 Kui sealsed elanikud Jeesuse ära tundsid, saatsid nad sõna kõikjale ümbruskonda ja inimesed tõid tema juurde kõik haiged. **36** Need anusid teda, et nad ainult saaksid puudutada tema kuuenarmaid.^b Kõik, kes neid puudutasid, said täiesti terveks.

15 Jeruusalemmast tuli Jeesuse juurde varisere ja kirjatundjaid,^c kes ütlesid: **2** „Miks sinu jüngrid esiisade pärimusest* kinni ei pea? Näiteks ei pese nad enne söömist käsi.”^d

3 Ta vastas neile: „Miks teie oma pärimuse pärast Jumala käsust kinni ei pea?”^e **4** Jumal on ju öelnud: „Austa oma isa ja ema”^f ning „Kes söimab oma isa või ema,* peab surema.”^g **5** Aga teie ütlete: „Kes ütleb isale või emale: „Kõik, millega saaksin sind toetada, on Jumalale pühendatud ohvriand”,^h **6** see ei peagi oma isa austama.” Nii te olete oma pärimuse pärast Jumala sõna kõrvale heitnud.ⁱ **7** Te silmakirjatsejad, Jesaja on teie kohta õigesti ennustanud:^j **8** „See rahvas ülistab mind huultega, aga nende süda on minust kaugel. **9** Nad teenivad mind ilmaasjata, sest kõik, mida nad õpetavad, on vaid inimeste käsud.”^k

15:2 *Mõeldakse pühakirjavälist suulist juudi pärimust. [#]Siin ei viidata määratud käte pesemisele, vaid juutide rituaalsele puhastuskombele. **15:4** *Võib tõlkida ka „kes räägib teotavalt oma isast või emast”.

PTK 14

a Mr 6:53–56

b Mt 9:20, 21
Mr 3:10
Lu 6:19

PTK 15

c Mr 7:1, 2

d Lu 11:38
Joh 2:6

e Mt 15:9
Mr 7:8–13
Kol 2:8

f 2Mo 20:12
5Mo 5:16
Ef 6:2

g 2Mo 21:17
3Mo 20:9

h Mr 7:11, 12

i Mr 7:13

j Mr 7:6

k Jes 29:13
Mr 7:7

Teine veerg

a Mr 7:14

b Mr 7:15
Ef 4:29
Jk 3:6

c Mr 7:17

d Mt 23:15, 16
Lu 6:39

e Mr 7:18–23

f Mr 7:20

g 1Mo 8:21
Jer 17:9

h Mr 7:24

i Mr 7:25–30

10 Siis kutsus ta rahvahulga enda juurde ja ütles: „Kuulake ja saage aru!”^a **11** Mitte see, mis läheb suust sisse, ei rüvetä inimest, vaid see, mis suust välja tuleb.”^b

12 Seepeale astusid jüngrid tema juurde ja ütlesid: „Kas sa tead, et variserid said sinu sõnade peale pahaseks?”^c

13 Ta vastas: „Iga taim, mida pole istutanud mu taevane isa, juuritakse välja. **14** Jätke nad! Nad on pimedad teejuhid. Kui pime juhib pimedat, kukuvad mõlemad auku.”^d **15** Siis Peetrus palus: „Selgita meile oma mõistukõnet.”

16 Jeesus vastas: „Kas teiegi ei saa veel aru?”^e **17** Kas te ei tea, et kõik, mis läheb suust sisse, läheb kõhtu ja väljutatakse käimlas? **18** Ent mis suust välja tuleb, lähtub südamest ja see rüvetab inimest.^f **19** Südamest lähtuvad ju kurjad mõtted,^g mõrvad, abielurikkumised, hooramised,* vargused, valetunnistamised, pühaduse teotus. **20** Kõik see rüvetab inimest, aga pesemata kätega söömine ei rüveta inimest.”

21 Jeesus lahkus sealt ning läks Tüürose ja Siidoni aladele.^h **22** Üks kohalik foiniiklanna* tuli ja hüüdis: „Halasta minna peale, Isand, Taaveti poeg! Üks deemon vaevab hirmsasti mu tütart.”ⁱ **23** Jeesus aga ei vastanud naisele sõnagi. Siis astusid ta jüngrid ligi ja palusid teda: „Saada ta ära, sest

15:12 *Sõna-sõnalalt „komistasid, kui nad seda sõna kuulsid”. **15:19** *Algkeeles on siin kr sõna *porneia* mitmuse vorm. (Vt „Sõnaseletusi”). **15:22** *Võib tõlkida ka „kaananlanna”.

ta muudkui kisendab meie taga.” **24** Jeesus ütles: „Mind pole saadetud kellegi muu kui Iisraeli soo eksinud lammaste juurde.”^a **25** Naine aga tuli, kummardas ta ette ja anus: „Isand, aita mind!” **26** Jeesus vastas: „Ei ole õige võtta laste leib ja visata see kutsikatele*.” **27** Naine ütles: „Jah, Isand, aga kutsikad ju söövad raasukesti, mis pudenevad peremehe laualt.”^b **28** Siis Jeesus vastas: „Oh, naine, sinu usk on suur! Sündigu nii, nagu sa soovid.” Ja naise tütar sai sedamaid terveks.

29 Pärast sealt lahkumist läks Jeesus Galilea mere äärde,^c ja tõusnud üles mäele, jäi ta sinna istuma. **30** Tema juurde tulid suured rahvahulgad ning töid endaga kaasa jalutuid, vigaseid, pimedaid, tummasid ja palju teisi. Nad töid need tema ette ja ta tegi nad terveks.^d **31** Rahvahulk oli hämmastunud, nähes, et tummad räägivad, vigased on terved, jalutud kõnnivad ja pimedad näevad, ning ülistas Iisraeli Jumalat.^e

32 Jeesus aga kutsus oma jüngrid enda juurde ja ütles: „Mul on neist inimestest kahju,^f sest nad on juba kolm päeva koos minuga olnud ja neil pole midagi süüa. Ma ei taha neid tühja kõhuga ära saata, sest nad võivad teel nõrkeda.”^g **33** Ent jüngrid küsisid: „Kust me võtame siin kõrvalises paigas piisavalt leiba, et nii suur hulk rahvast söönuks saaks?”^h **34** Seepeale küsis Jeesus neilt: „Mitu leiba teil on?” Nad

15:26 *Juutidele olid koerad ebapuhtad loomad.

PTK 15

a Jes 53:6
Mt 10:5, 6
Ap 3:26
Ap 13:46
Ro 15:8

b Mr 7:28

c Mr 7:31

d Jes 35:5
Mt 19:2
Mr 3:10

e Mt 9:33

f Mt 14:14
Mr 6:34

g Mr 8:1–9

h 2Ku 4:42–44

Teine veerg

a Mt 14:19

b Mr 8:8, 9

c Mr 8:10

PTK 16

d Mt 12:38
Mr 8:11
Lu 11:16

e Mr 8:12

f Jn 1:17
Mt 12:39
Lu 11:29

g Mr 8:13–21

h Mr 8:15
Lu 12:1

vastasid: „Seitse, ja mõned väiksed kalad.” **35** Kui ta siis oli palunud rahval maha istuda, **36** võttis ta need seitse leiba ja kalad, tänas Jumalat, murdis need ja andis jüngritele, kes omakorda jagasid need rahvale.^a **37** Kõik söid ja nende kõht sai täis ning ülejäänud palukesi korjati kokku seitse suurt korvitäit*.^b **38** Sööjaid oli 4000 meest ning peale nende veel naised ja lapsed. **39** Kui ta oli rahvahulgad ära saatnud, astus ta paati ja tuli Magadani* alale.^c

16 Seal tulid tema juurde variserid ja saduserid ning nõudsid teda proovile pannes, et ta näitaks neile tunnustähte taevast.^d **2** Ta vastas neile: „Õhtu saabudes te ütlete: „Tuleb hea ilm, sest taevas on tulipunane,“ **3** ja hommikul ütlete: „Täna tuleb külm ja vihmane ilm, sest taevas on tulipunane, kuid sünge.” Taeva nägu te küll oskate seletada, aga aegade tunnismärke **4** Kuri ja abielurikkuja* põlvkond otsib aina tunnustähte, aga talle ei anta muud tunnustähte^e kui Joonas oma.”^f Seejärel läks ta ära, jättes nad sinna.

5 Jüngrid läksid teisele kaldale, aga unustasid leiba kaasa võtta.^g **6** Jeesus ütles neile: „Hoidke silmad lahti ja olge ettevaatlikud variseride ja saduseride juuretise suhtes.”^h **7** Seepeale hakkasid jüngrid omavahel arutama ja ütlesid: „Me ei võtnud leiba kaasa.”

15:37 *Võib tõlkida ka „moonakorvitäit”. 15:39 *Magadan võib olla sama mis Magdala. 16:4 *Võib tõlkida ka „truudusetu”.

8 Jeesus sai sellest aru ja ütles neile: „Miks te räägite sellest, et te pole leiba kaasa võtnud, te nõrgausulised? **9** Kas te siis veel ei taipa või kas te ei mäleta neid viit leiba viiele tuhandele ja seda, mitu korvitätit te kogusite?^a **10** Või neid seitset leiba neljale tuhandele ja seda, mitu suurt korvitätit* te kogusite?^b **11** Kas te ei mõista, et ma ei rääkinud teile leivast? Olge ettevaatlikud variseride ja saduseride juuretise suhtes.”^c **12** Siis nad taipasid, et ta ei käskinud neil olla ettevaatlik mitte leiva-juuretise, vaid variseride ja saduseride õpetuse suhtes.

13 Kui Jeesus oli tulnud Filippuse Kaisarea aladele, küsis ta oma jüngritelt: „Mida inimesed ütlevad, kes on Inimesepoeg?”^d **14** Nad vastasid: „Ühed ütlevad, et Ristija Johannes,^e teised, et Eelija,^f ja mõned jälle, et Jeremija või keegi prohvetitest.” **15** Ta küsis neilt: „Aga teie, kelleks teie mind peate?” **16** Siimon Peetrus vastas: „Sina oled messias,^g elava Jumala poeg.”^h **17** Jeesus kostis talle: „Õnnelik oled sina, Joonas poeg Siimon, sest seda pole sulle avaldanud mitte mõni inimene*, vaid minu isa taevas.ⁱ **18** Samuti ütlen ma sulle: sina oled Peetrus*,^j ja sellele kaljule^{#k} ma ehitan oma koguduse ning surmavalda^Δ ei saa hoida seda

16:10 * Võib tõlkida ka „moonakorvitätit”. 16:17 * Sõna-sõnalt „liha ja veri”. 16:18 * Kr petros, mis tähendab „kaljurünk”, „kivi”; meessoost sõna. # Kr petra, mis tähendab „kaljumassiv”; naissoost sõna. Δ Võib tõlkida ka „surmavalla värvavad”.

- PTK 16
- a Mt 14:17
- b Mt 15:34
- c Lu 12:1
- d Mr 8:27-29
Lu 9:18-20
- e Mt 14:1, 2
- f Joh 1:25, 26
- g Mr 8:29
Lu 9:20
Joh 1:40, 41
Joh 4:25
Joh 11:27
- h L 2:7
Mt 14:33
Ap 9:20, 22
Heb 1:2
1Jo 4:15
- i Mt 11:27
- j Joh 1:42
- k Ro 9:33
1Ko 3:11
1Ko 10:4
Ef 2:20
1Pe 2:6-8

Teine veerg

- a Mr 8:29, 30
Lu 9:20, 21
- b L 16:10
Jes 53:12
Mt 17:22, 23
Mt 20:18, 19
Mr 8:31
Lu 9:22
Lu 24:46
1Ko 15:3, 4
- c Mr 8:32
- d Mr 8:33
- e Mt 10:38
Mr 8:34
Lu 9:23
Lu 14:27
- f Mr 8:35
Lu 9:24
Lu 17:33
Joh 12:25
Ilm 12:11
- g Mr 8:36
Lu 9:25
- h L 49:8

oma võimuses. **19** Ma annan sulle taeva kuningriigi* võtmed ning see, mille sa kinni seod maa peal, on juba kinni seotud taevas, ja see, mille sa lahti päästad maa peal, on juba lahti päästetud taevas.” **20** Siis keelas ta jüngreid kõvasti, et nad kellelegi ei ütleks, et ta on messias.^a

21 Sellest ajast alates hakkas Jeesus oma jüngritele selgitama, et ta peab minema Jeruusalemma ning vanemate, peapreestrite ja kirjatundjate käe läbi palju kannatama ning et ta tapetakse ja äratakse kolmandal päeval üles.^b

22 Siis Peetrus viis ta kõrvale ja hakkas talle etteheiteid tegema, öeldes: „Isand, säästa end ometi! Seda sinuga küll ei juhtu!”^c **23** Aga Jeesus pööras selja ja ütles Peetrusele: „Eemale minust,* vastupani-ja#! Sa oled mulle komistuskivi, sest sa ei mõtle mitte Jumala, vaid inimeste viisil.”^d

24 Siis ütles Jeesus oma jüngritele: „Kui keegi tahab olla minu järelkäija, siis ta ärgu elagu iseendale, vaid kandku oma piinaposti ja käigu minu järel.”^e **25** Kes tahab oma elu päästa, kaotab selle, aga kes kaotab oma elu minu pärast, leiab selle.^f **26** Tõepoolest, mis kasu oleks inimesel sellest, kui ta saaks endale kogu maailma, kuid kaotaks elu?^g Või mida saaks inimene anda oma elu eest?^h **27** Kui Inimesepoeg tuleb oma isa auhiilguses koos oma inglitega, tasub ta igähele tema tegusid

16:19 * Võib tõlkida ka „taevase kuningavalitsuse”. 16:23 * Sõna-sõnalt „mine mu taha”. # Sõna-sõnalt „saatan”.

mööda.^a **28** Ma kinnitan teile, et mõned siinseisjaist ei maitse surma enne, kui nad näevad Inimesepoega tulemas oma kuningriigis.”^b

17 Kuue päeva pärast võttis Jeesus endaga Peetruse, Jaakobuse ja tema venna Johannese ning viis nad üles kõrgele mäele, kus nad said omaette olla.^c **2** Jeesus muudeti nende ees: tema nägu hakkas särama nagu päike ja ta riided hiilgama* nagu valgus.^d **3** Ja ennäe, Mooses ja Eelija ilmutasid end neile ning vestlesid Jeesusega. **4** Seepeale ütles Peetrus Jeesusele: „Isand, meil on siin hea olla. Kui sa soovid, siis ma püstitan siia kolm telki: ühe sinule, ühe Moosesele ja ühe Eelijale.” **5** Kui ta alles rääkis, varjas neid hele pilv ja pilvest kostis hää: „See on mu armas poeg, kellest mul on hea meel”.^e Teda kuulake!”^f **6** Seda kuuldes langesid jüngrid silmili maha ja kartsid väga. **7** Siis tuli Jeesus nende juurde, puudutas neid ja ütles: „Tõuske üles, ärge kartke.” **8** Kui nad silmad tõstsid, ei näinud nad kedagi peale Jeesuse. **9** Mäest alla minnes keelas Jeesus neid: „Ärge rääkige sellest nägemusest mitte kellelegi, enne kui Inimesepoeg on surnuist üles äratatud.”^g

10 Aga jüngrid küsisid temalt: „Miks siis kirjatundjad ütlevad, et esmalt peab tulema Eelija?”^h **11** Ta vastas: „Eelija tuleb tõepoolest ja seab kõik jälle korda.” **12** Ent ma ütlen

17:2 *Võib tõlkida ka „muutusid valgeks”. 17:5 *Võib tõlkida ka „kellel on mu soosing”.

PTK 16

a L 62:12
Op 24:12
Lu 9:26
Ro 2:6
1Pe 1:17

b Mt 17:2
Mr 9:1
Lu 9:27

PTK 17

c Mr 9:2–8
Lu 9:28–36

d Ilm 1:13, 16

e L 2:7
Jes 42:1
Mt 3:17
2Pe 1:17, 18

f 5Mo 18:15
Mr 9:7
Lu 9:35
Ap 3:22, 23
Heb 2:3

g Mt 16:20
Mr 9:9

h Mr 9:11

i Jes 40:3
Mal 4:5, 6
Mt 11:13, 14
Mr 9:12
Lu 1:17

Teine veerg

a Mr 9:13

b Mt 16:21
Lu 23:24, 25

c Lu 9:37

d Mr 9:17–29
Lu 9:38–42

e 5Mo 32:5, 20

f Mt 8:13
Mt 9:22
Mt 15:28
Joh 4:51, 52

g Mt 21:21
Mr 11:23
Lu 17:6

h Mt 20:18
Lu 9:44, 45

i Mt 16:21
Mr 9:31

teile, et Eelija juba tuli, aga nad ei tundnud teda ära, vaid tegid temaga, mida tahtsid.^a Samamoodi kannatab nende käe läbi ka Inimesepoeg.”^b

13 Siis taipasid jüngrid, et ta rääkis neile Ristija Johannesest.

14 Kui nad lähenesid rahvahulgale,^c tuli Jeesuse juurde üks mees, põlvitas ta ette ja ütles: **15** „Isand, halasta mu poja peale, sest ta on langetõbine ja väga haige. Ta kukub tihti tulle ja vette.”^d **16** Ma tōin ta su jüngrite juurde, kuid nad ei suutnud teda terveks teha.” **17** Jeesus aga ütles: „Oh, uskmatu ja paheline põlvkond,^e kui kaua pean ma veel teiega olema? Kui kaua pean ma teid taluma? Tooge ta minu juurde.” **18** Siis Jeesus sõitles demonit ning see tuli poisist välja. Poiss sai kohe terveks.^f **19** Pärast seda tulid jüngrid Jeesuse juurde ja küsisid temalt omavahel olles: „Miks meie ei suutnud teda välja ajada?” **20** Ta vastas: „Oma vähese usu tõttu. Ma kinnitan teile: kui teie usk oleks kasvõi sinepiseemne suurune ja te ütleksite sellele mäele: „Mine siit sinna”, siis see läheks ning miski poleks teile võimatu.”^g **21** ---*

22 Kui nad viibisid üheskoos Galileas, ütles Jeesus neile: „Inimesepoeg reedetakse ja antakse inimeste kätte.”^h **23** Need tapavad ta ja kolmandal päeval äratatakse ta üles.”ⁱ Seepeale jäid jüngrid väga kurvaks.

17:21 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

24 Kui nad olid Kapernauma jõudnud, tulid Peetruse juurde mehed, kes kogusid kahedrahmist maksu*, ja küsisid: „Kas teie õpetaja ei maksa kahedrahmist maksu?“^a

25 Peetrus vastas: „Maksab küll.“ Kui ta aga majja astus, jõudis Jeesus temast küsimusega ette, öeldes: „Mis sa arvad, Siimon, kellelt võtavad maa kuningad maksu või pearahha? Kas oma poegadelt või võõrastelt?“ 26 Kui Peetrus ütles: „Võõrastelt“, sõnas Jeesus: „Järelikult on pojad maksust vabad. 27 Aga kuna me ei taha neid pahandada*,^b siis mine mere äärde, viska õng sisse ning võta esimene kala, mille sa kätte saad, ja kui sa tema suu avad, leiad sealts hõbemündi^c. Võta see ja anna neile minu ja enda eest.“

18 Samal tunnil tulid jüngerid Jeesuse juurde ja küsisid: „Kes on suurim taeva kuningriigis?“^c 2 Seepeale kutsus ta ühe väikse lapse enda juurde, pani ta nende keskele seisma 3 ja ütles: „Ma kinnitan teile: kui te ei muuda end ega saa laste sarnaseks,^d siis ei pääse te taeva kuningriiki.^e 4 Seega, kes on alandlik ja suhtub endasse nagu see lapsuke, on suurim taeva kuningriigis,^f 5 ja kes võtab vastu ühe sellise lapse minu pärast,

17:24 * Juutide iga-aastane templimaks, mis oli umbes kahe päevapalga suurune. (Vt lisa B14.) 17:27 * Sõna-sõnalt „komistama panna“. # Sõna-sõnalt „stateermündi“. Arvatavasti tetradrahm ehk neljadrahmine hõbemünt. 18:1 * Võib tõlkida ka „taevases kuningavalitsuses“.

PTK 17
a 2Mo 30:13, 14

b 1Ko 10:32
2Ko 6:3

PTK 18
c Mr 9:33–37
Lu 9:46–48
Lu 22:24

d Mt 19:14
1Pe 2:2

e Lu 18:17

f Öp 15:33
Mt 20:26
Mt 23:12
Lu 9:48
Lu 14:11
Lu 22:26
Jk 4:10
1Pe 5:5

Teine veerg

a Mr 9:42
Lu 17:1, 2

b Kol 3:5

c Mt 25:41
Mr 9:43–48

d Mt 5:22
Mt 5:29
Mr 9:47
Ro 8:13

e Lu 1:19
Heb 1:7, 14

f 1Pe 2:25

g Lu 15:3–7

võtab vastu ka minu. 6 Aga sellele, kes paneb patustama* ühe neist väikestest, kes minusse usuvad, oleks parem, et tema kaela seotaks vesikivi[#] ja ta uputataks avamerre.^a

7 Häda maailmale, kuna see paneb usust taganema!* On paratamatu, et tuleb neid, kes panevad teisi usust taganema, aga häda neile! 8 Kui su käsi või jalg paneb sind pattu tege-ma, siis raiu see ära ja viska minema.^b Sulle on parem, kui lähed vigasena või ühe jalaga ellu, kui et sul on küll kaks kätt ja kaks jalga, kuid sind visatakse igavesse tulle.^c 9 Kui su silm paneb sind pattu tege-ma, siis kisu see välja ja viska minema. Sulle on parem, kui lähed ühe silmaga ellu, kui et sul on küll kaks silma, aga sind visatakse põlevasse Gehennasse.^d 10 Vaadake, et te ei põlgaks ühtki neist väikestest, sest ma ütlen teile, et nende inglid taevas näevad alati mu taevase isa palet*.^e 11 ---*

12 Mis te arvate? Kui kel-lelgi on sada lammast ja üks neist eksib ära,^f eks ta jäta need üheksakümmend üheksa mägedele ja lähe otsima seda ühte eksinut?^g 13 Ma kinnitan teile, et kui ta tema leiab, on tal temast rohkem rõõmu kui üheksakümne ühek-sast, kes polnud ära eksinud.

18:6 * Sõna-sõnalt „komistama“. # Mõeldakse suurt eesliga ringiaetavat vesikivi. 18:7 * Sõna-sõnalt „häda maailmale komistuskivide pärast“. 18:10 * Võib tõlkida ka „saavad alati tulla mu isa ette“. 18:11 * See salm puudub vanimates kreekakeelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

14 Nii ka mu* isa, kes on taev-
vas, ei taha, et ükski neist väi-
kestest hukkuks.^a

15 Kui su vend patustab su
vastu, siis mine ja räägi tal-
le nelja silma all, milles ta on
eksinud*.^b Kui vend sind kuul-
da võtab, oled sa tema tagasi
voitnud.^c **16** Aga kui ta sind
kuulda ei võta, siis kutsu en-
daga kaasa veel üks või kaks,
et kõike kinnitaks oma sõna-
ga kaks või kolm tunnistajat.^d
17 Kui ta ka neid ei kuula, siis
räägi kogudusele*. Kui ta isegi
kogudust ei kuula, siis olgu ta
sinu silmis nagu mittejuut^e või
maksukoguja.^f

18 Ma kinnitan teile, et see,
mille te seote kinni* maa peal,
on juba kinni seotud taevas,
ja see, mille te päästate lahti*
maa peal, on juba lahti pääs-
tetud taevas. **19** Ma kinnitan
teile ka seda, et kui kaks teie
hulgast maa peal palvetavad
üksmeelselt mingi tähtsa asja
pärast, siis saavad nad sel-
le minu isalt, kes on taevas.^g
20 Sest kus kaks või kolm on
koos minu nimel,^h seal olen
mina nende keskel.”

21 Siis tuli Peetrus Jeesu-
se juurde ja küsis: „Isand, mitu
korda ma pean oma vennale
andestama, kui ta minu vas-

18:14 *Teine võimalik tähendus: „teie”.
18:15 *Võib tõlkida ka „siis mine ja noo-
mi teda nelja silma all”. **18:17** *Ilm-
selt mõeldakse siin rääkimist kogudu-
se esindajatele (5Mo 19:16, 17). **18:18**
*Tõenäoliselt viitab see väljend süüdi-
mõistva otsuse langetamisele väärtegu-
de kohta või teatud tegevuse keelami-
sele. *Tõenäoliselt viitab see väljend
kellegi kohta õigeksmõistva otsuse lan-
getamisele või teatud tegevuse lubami-
sele.

PTK 18

a 2Pe 3:9

b 3Mo 19:17
Op 25:8, 9
Lu 17:3

c Jk 5:20

d 5Mo 19:15
2Ko 13:1
1Ti 5:19e Joh 18:28
Ap 10:28
Ap 11:2, 3f Ro 16:17
1Ko 5:11g Mr 11:24
Joh 14:13
Joh 16:23, 24
1Jo 3:22
1Jo 5:14

h 1Ko 5:4, 5

Teine veerg

a Mt 6:12
Mr 11:25
Lu 17:4
Ef 4:32
Kol 3:13b 2Mo 21:7
3Mo 25:39
2Ku 4:1
Neh 5:8

c 1Jo 1:9

tu pattu teeb? Kas kuni seitse
korda?” **22** Jeesus kostis tal-
le: „Ma ütlen sulle: mitte kuni
seitse korda, vaid kuni seitse-
kümme seitse korda.”^a

23 Taeva kuningriik sar-
naneb kuningaga, kes tah-
tis oma orjadega arved klaa-
riks teha. **24** Kui ta siis hak-
kas võlgu tagasi nõudma, too-
di tema juurde mees, kes
võlgnes talle 10000 talenti*.
25 Aga kuna mehel ei olnud
maksta, käskis isand tema, ta
naise, lapsed ja kõik, mis tal
oli, maha müüa ning võla ära
maksta.^b **26** Seepeale langes
ori maha, kummardas ta ette
ja ütles: „Ole minuga kannat-
lik ja ma maksan sulle kõik ta-
gasi.” **27** Siis hakkas isandal
orjast kahju ning ta lasi tal
minna ja tühistas tema võla.^c
28 Aga see ori läks välja ja lei-
dis ühe kaasorja, kes võlgnes
talle 100 denaari. Ta haaras te-
mast kinni, hakkas teda kägis-
tama ja nõudis: „Maksa kogu
oma võlg tagasi!” **29** Seepea-
le langes tema kaasori maha
ja anus: „Ole minuga kannat-
lik ja ma maksan sulle
tagasi.” **30** Aga tema polnud
nõus, vaid läks ära ja lasi kaas-
orja vanglasse heita, kuni see
oma võla ära maksab. **31** Kui
teised orjad nägid, mis juh-
tus, kurvastasid nad väga ning
kandsid oma isandale kõigest
ette. **32** Siis kutsus isand sel-
le orja enda juurde ja ütles:
„Sa nurjatu ori, mina kustu-
tasin kogu su võla, kui sa

18:24 *10000 talenti hõbedat võrdus
60 miljoni denaariga; 1 denaar oli tööli-
se päevapalk. (Vt lisa B14.)

mind anusid. **33** Kas poleks sinagi pidanud oma kaasorjale halastama, nagu mina sulle halastasin?"^a **34** Isand oli nii vihane, et andis orja vangivalvurite kätte, kuni see kogu oma võla ära maksab. **35** Samamoodi teeb mu taevane isa teiega,^b kui te oma vennale südamest ei andesta."^c

19 Kui Jeesus oli kõnelmise lõpetanud, lahkus ta Galileast ja tuli üle Jordani Juudamaa piirialadele.^d **2** Talle järgnes suur hulk inimesi ja ta tegi nad seal terveks.

3 Variserid tulid Jeesuse juurde, et teda proovile panna, ning küsisid: „Kas mehel on lubatud oma naisest lahutada ükskõik millisel põhjusel?"^e

4 Ta vastas: „Kas te pole lugenud, et tema, kes nad alguses lõi, tegi nad meheks ja naiseks^f

5 ning ütles: „Seetõttu jätab mees maha oma isa ja ema ning hoiab ühte oma naise-ga ja neist kahest saab üks?"^g

6 Nad pole enam mitte kaks, vaid üks. Seega, mis Jumal on ühte pannud,^{*} seda inimene ärgu lahutagu."^h **7** Nad ütlesid talle: „Miks siis Mooses ütles, et igaüks, kes naise endast lahutab, peab andma talle lahutustunnistuse?"ⁱ

8 Ta ütles neile: „Teie südame kanguse pärast andis Mooses teile loa oma naine endast lahutada,^j aga alguses see nii ei olnud.^k

9 Ma ütlen teile, et kes lahutab naise endast muul põhjusel kui hooruse* pärast ja abiellu teisega, see rikub abielu."^l

19:6 *Sõna-sõnalt „ühte ikkesse pannud”. 19:9 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”.)

PTK 18

- a Jes 55:7
- Mt 6:12
- Mt 7:12
- Jk 2:13
- b Ro 2:6
- c Mt 6:14
- Mr 11:25
- Lu 17:3
- Ef 4:32

PTK 19

- d Mr 10:1
- e 5Mo 24:1
- Mr 10:2–12
- f 1Mo 2:27
- 1Mo 5:2
- g 1Mo 2:24
- Ef 5:31
- h Mr 10:9
- 1Ko 7:11
- i 5Mo 24:1
- Mt 5:31
- j Mr 10:5
- k 1Mo 2:24
- l Mal 2:14
- Mt 5:32
- Mr 10:11, 12
- Lu 16:18
- Ro 7:3
- 1Ko 7:10
- Heb 13:4

Teine veerg

- a 1Ko 7:7
- b 1Ko 7:32, 38
- 1Ko 9:5
- c Mr 10:13–16
- Lu 18:15–17
- d Mt 18:3
- Mr 10:14
- Lu 18:16
- e Mr 10:17–22
- Lu 18:18–23
- f Mr 10:18
- g 3Mo 18:5
- Lu 10:25–28
- h 2Mo 20:13
- 5Mo 5:17
- i 2Mo 20:14
- 5Mo 5:18
- j 2Mo 20:15
- 5Mo 5:19
- k 2Mo 20:16
- 5Mo 5:20
- l 2Mo 20:12
- 5Mo 5:16

10 Jüngrid ütlesid talle: „Kui mehe ja ta naisega on selline lugu, siis oleks parem mitte abielluda.” **11** Ta ütles neile: „Mitte kõik ei toimi oma elus nende sõnade järgi, vaid üksnes need, kellel on see and.”^a **12** On kohitsetuid, kes on sellisena sündinud, ja on kohitsetuid, keda inimesed on kohitsenud, ning on kohitsetuid*, kes on ise ennast kohitsenud taeva kuningriigi[#] pärast. Kes suudab oma elus nende sõnade järgi toimida, tehku seda.”^b

13 Siis töid inimesed tema juurde väikseid lapsi, et ta paneks oma käed nende peale ja palvetaks nende eest, kuid jüngrid tõrelesid toojatega.^c

14 Jeesus aga lausus: „Laske lapsed olla, ärge takistage neid minu juurde tulemast, sest nendesuguste päralt on taeva kuningriik.”^d **15** Ja ta pani oma käed nende peale. Siis läks ta sealt ära.

16 Jeesuse juurde tuli üks noormees ja küsis: „Õpetaja, mida head ma pean tegema, et saada igavene elu?”^e **17** Jeesus vastas: „Miks sa minult küsid, mis on hea? On üksainus, kes on hea.”^f Aga kui sa tahad elu saada, siis pea ka edaspidi käskudest kinni.”^g

18 Noormees küsis temalt: „Millistest?” Jeesus vastas: „Sa ei tohi tappa,^h sa ei tohi abiellu rikkuda,ⁱ sa ei tohi varastada^j ja sa ei tohi valetunnistust anda.^k **19** Austa oma isa ja ema^l ning armasta oma

19:12 *Vt „Sõnaseletusi”. [#]Võib tõlkida ka „taevase kuningavalitsuse”. 19:17 *St on üksainus, kes otsustab, mis on hea.

ligimest nagu iseennast.”^a
20 Noormees ütles talle: „Neist kõigist olen ma kin- ni pidanud. Mis mul veel puu- dub?” **21** Jeesus kostis: „Kui sa tahad olla täiuslik, siis mine müü oma vara ja anna raha vaestele, et sul oleks varandus taevas,^b ning saa minu järel- käijaks.”^c **22** Kui noormees seda kuulis, läks ta kurvalt mi- nema, sest tal oli palju vara.^d **23** Siis Jeesus ütles oma jün- gritele: „Ma kinnitan teile, et rikkal on raske pääseda tae- va kuningriiki.^e **24** Veel üt- len ma teile, et kaamelil on kergem minna läbi nõelasilma kui rikkal pääseda Jumala ku- ningriiki.”^f

25 Kui jüngrid seda kuul- sid, olid nad rabatud ja küsi- sid: „Kes siis üldse võib pääse- da?”^g **26** Jeesus vaatas neile otse silma ja ütles: „Inimestel on see võimatu, aga Jumalale on kõik võimalik.”^h

27 Seejärel kostis Peetrus: „Meie oleme kõik maha jätnud ja sulle järgnenud. Mida me selle eest saame?”ⁱ **28** Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teil- le, et uueksloomise ajal, kui Inimesepoeg istub oma suu- sugusele troonile, istute teie- gi, kes olete käinud mu jäl- rel, kaheteistkümnele trooni- le ja mõistate kohut Iisraeli kaheteistkümne suguharu üle.^j **29** Igaüks, kes on maha jät- nud majad, vennad, õed, isa, ema, lapsed või põllud minu nime pärast, saab tagasi saja- kordselt ja pärib igavese elu.^k

30 Aga paljud esimesed jää- vad viimasteks ja viimased saavad esimesteks.^l

PTK 19

a 3Mo 19:18
 Mt 22:39
 Mr 12:31
 Lu 10:27
 Ro 13:9

b Mt 6:20

c Lu 12:33
 Lu 18:22
 Flp 3:7

d Lu 18:23

e Mr 10:23
 Lu 18:24
 1Ti 6:10

f Mr 10:25
 Lu 18:25

g Mr 10:26, 27
 Lu 18:26, 27

h II 42:2

i Mr 10:28
 Lu 5:11
 Lu 18:28
 Flp 3:8

j Tn 7:14
 Mt 20:21
 Lu 22:28–30
 1Ko 6:2
 Ilm 20:4

k Mr 10:29, 30
 Lu 18:29, 30
 Heb 10:34

l Mt 20:16
 Mr 10:31
 Lu 13:30

Teine veerg

PTK 20

a Mt 21:33

b 3Mo 19:13
 5Mo 24:
 14, 15

20 Taeva kuningriik* on majaisanda sarnane, kes läks hommikul vara välja, et palgata töölisi oma viinamäe- le.^a **2** Kui ta oli töölistega kokku leppinud päevapalgaks ühe denaari*, saatis ta nad viinamäele. **3** Ta läks välja ka kolmanda tunni* paiku ja nägi mõningaid seismas turul ilma tööta. **4** Ta ütles neile: „Min- ge teiegi viinamäele ja ma annan teile, mis on õiglane.” **5** Nii nad läksidki. Taas läks ta välja kuenda ja üheksan- da tunni* paiku ning tegi nõndasamuti. **6** Viimaks läks ta üheteistkümnenda tunni* paiku välja ja leidis jälle inime- si seismas. Ta ütles neile: „Mis te seisate siin terve päev töö- ta?” **7** Nemad vastasid: „Keegi pole meid palganud.” Ta üt- les neile: „Minge ka teie viina- mäele.”

8 Kui õhtu saabus, ütles viinamäe omanik oma tööde- juhatajale: „Kutsu töölised ja maksa neile palk välja,^b alates viimastest kuni esimes- teni.” **9** Kui tulid need, kes olid palgatud üheteistkümnendal tunnil, said nad igaüks ühe denaari. **10** Aga kui tulid esi- mesed, arvasid nad, et saa- vad rohkem, ent neilegi maksti üks denaar. **11** Saanud selle kätte, hakkasid nad majaisan- daga nurisema **12** ja ütlesid: „Need viimased tegid tööd ainult ühe tunni, aga sina oled pidanud neid samaväärseks meiega, kes oleme terve päeva

20:1 *Võib tõlkida ka „taevane kunin- gavalitsus”. **20:2** *Rooma hõbemünt. (Vt lisa B14.) **20:3** *Umbes kell 9 hom- mikul. **20:5** *Umbes kell 12 ja kell 15. **20:6** *Umbes kell 17.

kõrvetavas kuumuses rüganud!" **13** Aga ta vastas ühele neist: „Kulla mees, ma ei tee sulle ülekohut. Eks sa leppinud minuga kokku ühe denaari peale?"^a **14** Võta, mis sulle kuulub, ja mine. Ma tahan anda sellele viimasele sama palju kui sulle. **15** Kas mul pole õigust teha enda omaga, mida tahan? Või on su silm kade*, et ma hea[#] olen?"^b **16** Niiviisi saavad viimased esimesteks ja esimesed jäävad viimasteks."^c

17 Olles teel üles Jeruusalemma, kutsus Jeesus kaks-teist jüngrit kõrvale ja ütles neile:^d **18** „Me läheme üles Jeruusalemma ning Inimesepoeg antakse peapreestrite ja kirjatundjate kätte. Nad mõistavad ta surma^e **19** ja annavad ta muulaste kätte pilgata, piitsutada ja postil hukata.^f Aga kolmandal päeval äratatakse ta üles."^g

20 Siis pöördus tema poole Sebedeuse poegade ema koos oma poegadelega.^h Ta kumardas tema ette ja tahtis temalt midagi paluda.ⁱ **21** Jeesus küsis temalt: „Mida sa soovid?" Naine vastas: „Anna mulle sõna, et need mu kaks poega istuvad üks su paremal ja teine su vasakul käel sinu kuningriigis."^j **22** Jeesus vastas: „Te ei tea, mida te palute. Kas te võite juua karikast, millest mul tuleb juua?"^k Nad ütlesid talle: „Võime küll." **23** Ta kostis: „Minu karikast te küll joote,^l kuid seda, kes istuvad mu paremal või vasakul käel, ei otsusta mina, vaid need ko-

20:15 *Sõna-sõnalt „kuri”. #Võib tõlkida ka „helde”.

PTK 20

- a Mt 20:2
- b Mt 6:23
- c Mt 19:30
Mr 10:31
Lu 13:30
- d Mr 10:32
Lu 18:31
- e Mt 16:21
Mr 10:33, 34
Lu 9:22
Lu 18:32, 33
- f Mt 27:31
Joh 19:1
- g Mt 17:22, 23
Mt 28:6
Ap 10:40
1Ko 15:4
- h Mt 4:21
Mt 27:55, 56
- i Mr 10:35–40
- j Mt 19:28
- k Mt 26:39
Mr 10:38
Mr 14:36
Joh 18:11
- l Ap 12:2
Ro 8:17
2Ko 1:7
Ilm 1:9

Teine veerg

- a Mr 10:39, 40
- b Mr 10:41–45
Lu 22:24
- c Mr 10:42
- d 2Ko 1:24
1Pe 5:3
- e Mt 18:4
Mt 23:11
Mr 10:43, 44
Lu 22:26
- f Mr 9:35
- g Lu 22:27
Joh 13:14
Flp 2:7
- h Jes 53:11
Mr 10:45
1Ti 2:5, 6
Tt 2:13, 14
Heb 9:28
- i Mt 9:27
Mr 10:46–52
Lu 18:35–43
- j Mt 9:29

PTK 21

- k Mr 11:1–3
- l Lu 19:28–31

had kuuluvad neile, kelle mu isa on valinud.”^a

24 Kui teised kümme sellest kuulsid, said nad nende kahe venna peale pahaseks.^b **25** Jeesus aga kutsus nad kõik enda juurde ja ütles: „Te teate, et rahvaste valitsejad peremehetsevad rahvaste üle ja suured ülemad võimutsevad nende üle.^c **26** Teie seas aga ärgu olgu nii,^d vaid kes tahab saada teie seas suureks, olgu teie teenija,^e **27** ja kes tahab olla teie seas esimene, olgu teie ori.^f **28** Just nagu Inimesepoeg ei ole tulnud mitte selleks, et teda teenitaks, vaid teenima^g ja andma oma elu lunastushinnaks paljude eest.”^h

29 Kui nad Jeerikost välja läksid, järgnes talle suur rahvahulk. **30** Tee ääres istusid kaks pimedat. Kui nad kuulsid, et Jeesus läheb mööda, hakkasid nad hüüdma: „Isand, Taaveti poeg, halasta meie peale!”ⁱ **31** Ent inimesed käskisid neil vait jääda. Nemand aga hüüdis seda valjemini: „Isand, Taaveti poeg, halasta meie peale!” **32** Siis Jeesus peatus, kutsus neid ja küsis: „Mida te tahate, et ma teile teeksin?” **33** Nad ütlesid talle: „Isand, tee nii, et meie silmad avaneksid.” **34** Jeesusel hakkas neist kahju, ta puudutas nende silmi^j ning kohe said nad nägemise tagasi ja järgnesid talle.

21 Kui nad jõudsid Jeruusalemma lähedale ja saabusid Betfagesse Õlimäel, saatis Jeesus välja kaks jüngrit,^k **2** öeldes neile: „Minge sinna külla, mis eemalt paistab, ja kohe te leiate kinniseotud ees-

li koos säluga*. Päästke need lahti ja tooge minu juurde. **3** Kui keegi teile midagi ütleb, siis vastake: „Isandal on neid vaja.” Seepeale annab ta need otsekohe.”

4 See kõik toimus, et läheksid täide need Jumala sõnad, mis ta ütles oma prohveti kaudu: **5** „Öelge Siioni tütrele: „Sinu kuningas tuleb su juurde.”^a Ta on tasase meelega^b ja istub eesli seljas, jah, sälu seljas, koormalooma poja seljas.”^c

6 Jüngrid läksidki ja tegid täpselt nii, nagu Jeesus oli neid juhendanud.^d **7** Nad töid eesli ja sälu ning panid nende üle oma pealisriided ja ta istus sälu selga.^e **8** Suurem jagu inimesi laotas oma pealisriided tee peale,^f teised aga raiusid puudelt oksid ja asetisid need teele. **9** Rahvas, kes käis Jeesuse ees ja taga, hüüdis: „Too pääste* Taaveti pojale!”^g Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel!^h Too talle pääste, sina, kes oled ülal kõrgustes!”ⁱ

10 Kui Jeesus Jeruusalema jõudis, löi kogu linn kihama ja inimesed küsisid: „Kes see on?” **11** Rahva hulgas räägiti: „Tema on see prohvet Jeesus / Galilea Naatsaretist.”

12 Jeesus läks templisse ning ajas välja kõik, kes templis ostsid ja müüsid, ning lükkas ümber rahavahetajate laudad ja tuvimüüjate pingid.^k **13** Ta ütles neile: „Kirjuta-

21:2 *Võib tõlkida ka „täkuga”. 21:9 *Kr *hosanna*, mis tähendab „me palume, päästa”. See oli palve Jumalale, et ta päästaks Jeesuse.

PTK 21

a Jes 62:11
Joh 12:15

b Mt 11:29

c Sak 9:9

d Mr 11:4-6
Lu 19:32-35e 1Ku 1:38, 40
Mr 11:7-11
Joh 12:14, 15

f Lu 19:36-38

g Mt 9:27
Mt 21:15h L 118:25, 26
Joh 12:13

i Mr 11:9, 10

j Mt 21:46
Lu 7:16
Lu 24:19k Mr 11:15, 16
Lu 19:45
Joh 2:15

Teine veerg

a Jes 56:7

b Jer 7:11
Mr 11:17
Lu 19:46
Joh 2:16

c Mt 21:9

d Mr 11:18
Lu 19:39, 40

e L 8:2

f Mr 11:11
Lu 21:37
Joh 11:1

g Mr 11:12

h Lu 13:6

i Mt 3:10
Mr 11:13, 14

j Mr 11:20, 21

k Mt 17:20
Mr 11:22, 23
Lu 17:6l Mr 11:24
Lu 11:9
Joh 14:13
Jk 1:5
1Jo 3:22m Mr 11:27-33
Lu 20:1-8

tud on: „Minu koda nime-tatakse palvekojaks”,^a aga teie teete selle röövlikoopaks!”^b **14** Templis tuli tema juurde pimedaid ja jalust vigaseid ning ta tegi nad terveks.

15 Kui peapreestrid ja kirjatundjad nägid tema imetegusid ning poisse, kes templis hüüdsid: „Too pääste Taaveti pojale!”^c said nad väga pahaseks^d **16** ja ütlesid talle: „Kas sa kuuled, mida need ütlevad?” Jeesus vastas: „Jah, kuulen. Kas te pole lugenud: „Laste ja imikute suu kaudu oled sa toonud kiituse?””^e **17** Jättes nad sinna paika, läks ta linnast välja Beetaaniasse ja ööbis seal.^f

18 Varahommikul linna tagasi tulles tundis ta nälga.^g **19** Märganud tee ääres viigipuud, läks ta selle juurde. Aga kuna ta ei leidnud sellelt muud kui lehti,^h ütles ta puule: „Ärgu sul enam ial olgu vilja!”ⁱ Ja viigipuu kuivas otsekohe ära. **20** Seda nähes jüngrid imestasid ja ütlesid: „Kuidas see viigipuu küll kohe ära kuivas?”^j **21** Jeesus vastas neile: „Ma kinnitan teile: kui te uskseite ega kahtleks, siis te ei suudaks teha mitte ainult seda, mida mina tegin viigipuuga, vaid võiksite öelda sellele mäele: „Tõuse oma paigast ja lange merre,” ja nii ka juhtuks.^k **22** Kõike, mille pärast te usus palvetate, te ka saate.”^l

23 Kui ta oli läinud templisse ja õpetas seal, tulid peapreestrid ja rahvavanimad tema juurde ning küsisid: „Mis õigusega sa neid tegusid teed? Kes on sulle selle voli andnud?”^m **24** Jeesus

vastas neile: „Ka mul on teile üks küsimus. Kui te mulle vastate, siis ütlen minagi teile, mis õigusega ma neid tegusid teen. **25** Kust oli Johannese ristimine, kas taevast või inimestest?” Nemad aga arutasid omavahel: „Kui me ütleme: „Taevast”, siis ta ütleb meile: „Miks te siis teda ei uskunud?”^a **26** Kui me aga ütleme: „Inimestest”, siis tuleb meil karta rahvast, sest kõik peavad Johannest prohvetiks.” **27** Niisiis vastasid nad Jeesusele: „Me ei tea.” Tema kostis: „Ega minagi teile ütle, mis õigusega ma neid tegusid teen.

28 Mis te arvate? Ühel mehel oli kaks poega. Ta läks esimese juurde ja ütles talle: „Laps, mine täna viinamäele tööle.” **29** See vastas talle: „Ma ei taha”, aga hiljem kahtses ja läks siiski. **30** Mees läks ka teise juurde ja ütles sedasama. Too vastas: „Hea küll, isand”, aga ei läinud. **31** Kumb neist kahest täitis isa tahet?” Nad vastasid: „Esimene.” Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teile, et maksukogujad ja prostituudid saavad enne teid Jumala kuningriiki”. **32** Sest Johannes tuli ja näitas teile õiguse teed, aga teie ei uskunud teda. Ent maksukogujad ja prostituudid uskusid teda^b ja teie, ehkki te seda nägite, ei tundnud hiljemgi kahtsust ega hakanud teda uskuma.

33 Kuulake teist mõistujuttu. Oli üks mees, maaomanik, kes rajas viinamäe,^c tegi selle ümber aia, raius sinna su-

21:31 ^a Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse”.

PTK 21

a Mt 21:32
Mr 11:30, 31
Lu 7:29, 30

b Lu 3:12
Lu 7:29, 30

c Jes 5:7

Teine veerg

a Jes 5:2

b Mr 12:1-9
Lu 20:9-16

c Neh 9:26

d 2Aj 36:15
Ap 7:52
Heb 11:32, 37

e Heb 1:2

f Ap 2:23
Ap 3:15

g Jes 28:16
Lu 20:17
Ap 4:11
Ro 9:33
Ef 2:20
1Pe 2:7

h L 118:22, 23
Mr 12:10, 11

i Jes 8:14
1Pe 2:7, 8

j Lu 20:18

rutõrre ja ehitas torni.^a Ta andis viinamäe aednike kätte rendile ja rändas ise võõrsile.^b

34 Kui saagikoristusaeg kätte jõudis, saatis ta orjad aednike juurde oma saagiosa järele.

35 Aednikud aga võtsid tema orjad kinni ning mõnda nad peksid, mõne tapsid, mõne viskasid kividega surnuks.^c

36 Taas saatis ta orjad, rohkem kui esimesel korral, aga aednikud tegid nendega sedasama.^d **37** Viimaks saatis ta nende juurde oma poja, mõeldes: „Küllap nad mu pojast lugu peavad.” **38** Poega nähes rääkisid aednikud omavahel: „See on pärija.^e Tapame ta ära, siis saame tema pärandi endale!” **39** Nad võtsid ta kinni, viskasid viinamäelt välja ja tapsid ära.^f **40** Kui nüüd viinamäe omanik tuleb, mida ta nende aednikega teeb?”

41 Peapreestrid ja rahvavanelmad ütlesid talle: „Kuna nad on kurjad, siis hukkab ta nad hirmsal kombel ja rendib viinamäe välja teistele aednikele, kes annavad talle saaki õigel ajal.”

42 Jeesus ütles neile: „Kas te pole pühakirjast lugenud: „Kivi, mille ehitajad kõrvale heitsid, on saanud nurga tipmiseks kiviks.^g See on Jehoovalt ja on meie silmis imeline?”^h **43** Seepärast ma ütlen teile: Jumala kuningriik võetakse teilt ära ja antakse rahvale, kes selle vilja kannab.

44 Kes selle kivi peale kukub, kukub end puruks,ⁱ ning kelle peale see kivi kukub, selle teeb see pihuks ja põrmuks.^j

45 Kui peapreestrid ja variserid neid mõistujutte kuul-

sid, taipasid nad, et ta rääkis neist.^a **46** Nad tahtsid teda küll kinni võtta, kuid kartsid rahvast, sest see pidas teda prohvetiks.^b

22 Jeesus rääkis neile veel ühe mõistujutu: **2** „Taeva kuningriik* sarnaneb kuningaga, kes korraldas oma pojale pulmapeo.^c **3** Ta saatis oma orjad kutsutuid pulma paluma, aga need ei tahtnud tulla.^d **4** Siis saatis ta välja teised orjad, lausudes: „Õelge kutsutuile: „Ma olen valmistanud pidusöögi, pullid ja nuumloomad on tapetud ning kõik on valmis. Tulge pulmapeole!”“ **5** Kutsutud aga läksid ükskõikselt mine-ma, üks oma põllule, teine äriasju ajama,^e **6** ülejäänud aga võtsid tema orjad kinni, mõnitasid neid ja tapsid nad.

7 Kuningas vihastus, saatis oma sõjaväed, hukkas need mõrtsukad ja põletas nende linna maha.^f **8** Siis ta ütles oma orjadele: „Pulmapeoks on kõik valmis, aga kutsutud polnud seda väärt.^g **9** Seepärast minge linnast välja viivatele teedele ja kutsuge pulma kõik, keda leiateg.”^h **10** Orjad läksidki välja teedele ja kutsusid kokku kõik, keda leidsid, nii kurjad kui ka head, ja pulmasaal sai pidulisi* täis.

11 Kui kuningas tuli külalisi üle vaatama, märkas ta meest, kel polnud pulmariideid seljas, **12** ja küsis temalt: „Kulla mees, kuidas sa siia ilma pulmariieteta sisse said?” Mees

22:2 *Võib tõlkida ka „taevane kuningavalitsus”. 22:10 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitajaid”.

PTK 21

a Mr 12:12
Lu 20:19b Mt 21:11
Joh 7:40

PTK 22

c Lu 14:16
Ilm 19:9

d Lu 14:17, 18

e Lu 14:18, 19

f Tn 9:26

g Ap 13:45, 46

h Mt 21:43
Lu 14:23

Teine veerg

a Mr 12:13–17
Lu 20:20–26

b Mr 3:6

c Tn 3:17, 18
Mal 3:8
Mr 12:17
Lu 20:25
Lu 23:2
Ro 13:7d Ap 4:1, 2
Ap 23:8e Mr 12:18–23
Lu 20:27–33f 1Mo 38:7, 8
5Mo 25:5, 6
Ru 1:11
Ru 3:13

aga ei saanud sõnagi suust. **13** Siis ütles kuningas oma teenritele: „Siduge tal käed ja jalad kinni ning heitke ta välja pimedusse! Seal ta nutab ja kiristab hambaid.”

14 Sest paljud on kutsutud, aga vähesed on valitud.”

15 Siis läksid variserid ära ja pidasid üheskoos nõu, kuidas teda sõnadest lõksu püüda.^a **16** Nad saatsid oma jüngrid koos Herodese pooldajatega^b talle ütlemata: „Õpetaja, me teame, et sa armastad tõde ja õpetad Jumala teed tõesega taotle kellegi poolehoidu, sest sa ei otsusta inimeste üle pinnapealse mulje põhjal. **17** Ütle siis, mida sa arvad. Kas on õige maksta keisrile pearahmaksu või mitte?”

18 Aga nende kurjust teades ütles Jeesus: „Miks te mind kiusate, te silmakirjatsejad?”

19 Näidake mulle maksuraha.” Nad tõid talle denaari*. **20** Ta küsis neilt: „Kelle kujutis ja pealiskiri see on?” **21** Nad vastasid: „Keisri.” Seepeale ta ütles neile: „Andke siis keisrile, mis kuulub keisrile, ja Jumalale, mis kuulub Jumalale.”^c **22** Kui nad seda kuulsid, siis nad imestasid, jätsid ta sinna-paika ja läksid minema.

23 Sel päeval tulid Jeesuse juurde saduserid, kes ei usu ülesäratamist,^d ja küsisid temalt:^e **24** „Õpetaja, Mooses ütles: „Kui mees sureb, ilma et tal oleks lapsi, peab ta vend abielluma tema naisega ja soetama temaga oma vennale järglase.”^f **25** Meie juures oli

22:19 *Vt lisa B14.

seitse venda. Esimene abielus ja suri ning kuna tal polnud järglast, jäi tema naine ta vennale. **26** Sama juhtus teise ja kolmanda vennaga kuni seitsmendani välja. **27** Viimaks suri ka naine. **28** Kelle naiseks nende seitsme hulgast saab ta pärast ülesäratamist? On ta ju olnud nende kõikide naine."

29 Jeesus vastas neile: „Te olete eksiteel, kuna te ei tunne pühakirja ega Jumala väge,^a **30** sest kui toimub ülesäratamine, ei võeta naisi ega minda mehele, vaid ollakse nagu inglid taevas.^b **31** Mis aga puutub surnute ülesäratamise, siis kas te pole lugeanud, mida Jumal teile on öelnud: **32** „Mina olen Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal?“^c Tema pole mitte surnute, vaid elavate Jumal.“^d **33** Seda kuuldes rahvahulgas hämmastusid tema õpetusest.^e

34 Kui variserid kuulsid, et ta oli saduseride suu sulgenud, tulid nad kokku. **35** Üks neist, vilunud seadusetundja, küsis teda proovile pannes: **36** „Õpetaja, milline käsk Moosese seaduses on suurim?“^f **37** Ta vastas: „„Armasta Jehoovat, oma Jumalat, kogu südamest ja hingest ja kogu oma mõistusega.“^g **38** See on suurim ja esimene käsk. **39** Teine, selle sarnane, on see: „Armasta oma ligimest nagu iseennast.“^h **40** Neil kahel käsul põhinevad* Moosese seadus ja prohvetiraamatud.“ⁱ

22:40 *Sõna-sõnalt „nende kahe käsu küljes ripuvad“. ^aVäljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud“ viitab tervetele Piibli heebreaekelsele osale.

PTK 22

a Mr 12:24–27

b Lu 20:35, 36

c 2Mo 3:6

d Lu 20:37, 38
Ro 4:17

e Mt 7:28
Mr 11:18

f Mr 12:28

g 5Mo 6:5
5Mo 10:12
Jos 22:5
Mr 12:30
Lu 10:27

h 3Mo 19:18
Mr 12:31
Lu 10:27
Kol 3:14
Jk 2:8
1Pe 1:22

i Ro 13:10
Ga 5:14

Teine veerg

a Mr 12:35–37
Lu 20:41–44

b Joh 7:42

c 2Sa 23:2

d L 110:1
Ap 2:34, 35
1Ko 15:25
Heb 1:13
Heb 10:12, 13

e Mr 12:37

PTK 23

f Mal 2:7, 8

g Mt 11:28

h Lu 11:46

i Mt 6:1, 2

j 5Mo 6:6, 8

k 4Mo 15:38, 39

l Mr 12:38, 39
Lu 11:43
Lu 14:7, 10
Lu 20:46

41 Kui nüüd variserid olid üheskoos, küsis Jeesus neilt:^a

42 „Mis te arvate, kelle poeg on messias?“ Nad vastasid talle: „Taaveti.“^b **43** Ta küsis: „Kuidas siis Taavet püha vaimu mõjutusel^c teda isandaks nimetab, öeldes: **44** „Jehoova ütles mu isandale: „Istu mu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased su jalge alla“?“^d **45** Taavet nimetab teda isandaks. Kuidas siis messias on Taaveti poeg?“^e **46** Mitte keegi ei suutnud talle sõnagi vastata ja sellest päevast alates ei sõandanud keegi temalt enam midagi küsida.

23 Jeesus hakkas rahvahulcadele ja oma jüngritele kõnelema, öeldes: **2** „Kirjutundjad ja variserid on istunud Moosese istmele*. **3** Seepärast kõike, mida nad teile ütlevad, tehke ja pidage, aga nende tegude järgi ärge tehke, sest nad räägivad küll, aga ei tee oma sõnade järgi.^f **4** Nad seovad kokku raskeid koormaid ja panevad need inimeste õlule,^g aga ise ei taha neid sõrmegagi liigutada.^h **5** Kõik oma teod teevad nad selleks, et inimesed neid vaataksid,ⁱ sest nad teevad endale suured palvekarbikesed^j ja nende rõivaste narmad on pikad.^k **6** Nad armastavad aukohti õhtusöökidel, esimesi* istmeid sünagoogides^l **7** ja seda, et inimesed neid turgudel aupak-

23:2 *Võib tõlkida ka „on võtnud endale Moosese koha“. **23:5** *Võib tõlkida ka „sest nad suurendavad oma fülakteerione“. Need olid väiksed karbid, mis sisaldasid nelja katket Moosese seadusest. Juudi mehed kandsid neid oma laubal ja vasakul käel kui amulette. **23:6** *Võib tõlkida ka „parimaid“.

likult tervitaksid ja neid rabi-
deks* nimetaksid. **8** Teie aga
ärge laske end nimetada rabi-
biks, sest üks on teie õpetaja,^a
ent teie kõik olete vennad. **9**
Samuti ärge nimetage kedagi
maa peal oma isaks*, sest üks
on teie Isa^b — see, kes on
taevas. **10** Ärge ka laske end
nimetada juhiks, sest üks on
teie juht — Kristus. **11** Aga
suurim teie seas olgu teie teeni-
ja.^c **12** Kes ennast ise ülen-
dab, seda alandatakse,^d aga
kes on alandlik, seda ülendat-
akse.^e

13 Häda teile, kirjatundjad
ja variserid, te silmakirjatse-
jad! Te sulgete inimeste ees
tee taeva kuningriiki*. Ise te
ei lähe sinna ega lase ka neid,
kes tahaksid minna.^f **14** ...*

15 Häda teile, kirjatundjad
ja variserid, te silmakirjatse-
jad!^g Te rändate läbi maad ja
mered, et pöörata oma usku*
kasvõi üks inimene, ja kui see
teil õnnestub, teete temast Ge-
henna väärilise — kaks korda
hullema, kui te ise olete.

16 Häda teile, pimedad tee-
juhid,^h kes ütlete: „Kui keegi
annab vande templi nimel,
pole sel tähtsust, aga kui keegi
annab vande templi kulla
nimel, on ta kohustatud van-
net pidama”!ⁱ **17** Te rumalad
ja pimedad! Mis on tegelikult
tähtsam, kas kuld või tem-
pel, mis kulla on pühitsenud?
18 Te ütlete ka: „Kui keegi an-

23:7 *Juudi õpetaja aunimetus. 23:9
*Möeldakse religiooset tiitlit. 23:13
*Võib tõlkida ka „taevasse kuninga-
valitsusse”. 23:14 *See salm puudub
vanimates kreeka keelsetes käsikirjades.
(Vt lisa A.3.) 23:15 *Võib tõlkida ka „te-
ha proselüüdiks”.

PTK 23

a Joh 13:13

b Mt 6:9

c Mt 20:26
Mr 9:35
Lu 22:26

d Öp 16:18

e Öp 29:23
Mt 18:4
Lu 14:11
Ro 12:3
1Pe 5:5

f Lu 11:52

g Mt 6:2
Lu 12:56

h Mt 15:14

i Mt 5:34, 35

Teine veerg

a 1Ku 8:13

b 3Mo 27:30

c Mi 6:8
Joh 7:24d Mt 9:13
Mt 12:7

e Lu 11:42

f Mt 15:14

g 3Mo 11:23

h 3Mo 11:4

i Mr 7:3, 4

j Mr 12:38, 40

k Lu 11:39

l Lu 12:56

m Lu 11:44
Ap 23:3

nab vande altari nimel, pole
sel tähtsust, aga kui keegi an-
nab vande altaril oleva ohvri-
anni nimel, on ta kohustatud
vannet pidama.” **19** Te pime-
dad! Mis on tegelikult täht-
sam, kas ohvriand või altar,
mis anni pühitseb? **20** See-
pärast, kes vannub altari ni-
mel, vannub selle ja kõige ni-
mel, mis selle peal on; **21** ja
kes vannub templi nimel, van-
nub selle nimel ja tema nimel,
kes seal elab;^a **22** ja kes van-
nub taeva nimel, vannub Jumala
trooni nimel ja tema ni-
mel, kes sellel istub.

23 Häda teile, kirjatundjad
ja variserid, te silmakirjatse-
jad! Te annate kümnist mün-
dist, tillist ja kõõmnest,^b aga
ei hooli sellest, mis on Moo-
sese seaduses kaalukam: õig-
lusest,^c halastusest^d ja ustavu-
sest. Kümnist tuleb anda, aga
neid teisi asju ei või tähtsuse-
tuks pidada.^e **24** Te pimedad
teejuhid,^f te kurnate välja sää-
se,^g aga neelate alla kaameli!^h

25 Häda teile, kirjatundjad
ja variserid, te silmakirjatse-
jad! Te puhastate karika ja
vaagna väljastpoolt,ⁱ aga seest
on need täis ahnust*^j ja talitsematust.^k **26** Sa pime va-
riser, puhasta esmalt karikas
ja vaagen seest, et see saaks
puhtaks ka väljast.

27 Häda teile, kirjatund-
jad ja variserid, te silmakir-
jatsejad!^l Te sarnanete lub-
jatud haudadega,^m mis küll
väljast paistavad ilusad, aga
seest on täis surnute luid
ja igasugust rüvedust. **28** Nii
ka teie paistate inimestele

23:25 *Võib tõlkida ka „röövsaaki”.

väliselt õigetena, aga seesmiselt olete läbini silmakirjalikud ja täis ülekohtu.^a

29 Häda teile, kirjatundjad ja variserid, te silmakirjatsejad!^b Te ehitate prohvetite haua ja kaunistate õigete hauakoopaid.^c **30** ning ütlete: „Kui me oleksime elanud oma esiisade päevil, siis meie küll poleks koos nendega prohvetite verd valanud.” **31** Seega te ise tunnistate endi vastu, et te olete nende pojad, kes tapsid prohveteid.^d **32** Eks täitke siis oma esiisade moot*!

33 Te maod, te rästikute sugu,^e kuidas te mõtlete pääseda Gehenna kohtu eest?^f

34 Seepärast saadan ma teie juurde prohveteid,^g tarku ja õpetajaid.^h Mõned neist te tapateⁱ ja hukkate postil ning mõnda neist te piitsutate^j oma sünagoogides ja kiusate taga^k ühes linnas teise järel, **35** nii et teie peale tuleb kõigi õigete veri, mis maa peal on valatud, alates õige Aabeli verest kuni Barakja poja Sakarja vereni, mille te valasite pühamu ja altari vahel.^m **36** Ma kinnitan teile: see kõik tabab seda põlvkonda.

37 Jeruusalemm, Jeruusalemm, kes tapad prohveteid ja viskad kividega surnuks need, kes sinu juurde on saadetud!ⁿ Kui sageli ma tahtsin koguda su lapsed kokku, nagu kana kogub tibud oma tiibade alla! Aga teie ei tahtnud tulla.^o **38** Jumal hülgab* teie templi ja sellisena see teile jääb.^p **39** Ma ütlen teile: nüüdsest ei

PTK 23

- a Lu 16:15
- b Mt 6:2
- c Lu 11:47
- d Lu 11:48
- Ap 7:52
- Heb 11:32, 37
- e Mt 3:7
- Mt 12:34
- Lu 3:7
- f Mt 10:28
- Lu 12:5
- g Lu 11:49–51
- h Mt 13:52
- i Joh 16:2
- Ap 7:59
- j Ap 5:40
- 2Ko 11:24
- k Lu 21:12
- l 1Mo 4:8, 10
- Heb 11:4
- m 2Aj 24:20–22
- n Joh 8:59
- Heb 11:32, 37
- o Lu 13:34
- Lu 19:41, 42
- p 1Ku 9:7, 8
- Jer 12:7
- Jer 22:5
- Mt 21:43
- Lu 21:20

Teine veerg

a L 118:26

PTK 24

- b Mr 13:1, 2
- Lu 19:44
- Lu 21:5, 6
- c Mt 24:27
- Mt 24:37–39
- d Mt 13:39
- Mt 28:20
- Mr 13:3, 4
- Lu 21:7
- e Mr 13:5, 6
- Lu 21:8
- f Mt 24:24
- g Mr 13:7
- Lu 21:9
- h Ilm 6:4
- i Ap 11:28
- Ilm 6:6
- j Mr 13:8
- Lu 21:10, 11
- k Joh 15:20
- Ap 11:19
- Ilm 2:10
- l Joh 16:2
- Ap 7:59
- Ap 12:1, 2
- Ilm 6:11
- m Mt 10:17, 22
- Mr 13:9, 13
- Lu 21:12, 13
- Lu 21:17
- Joh 15:21
- 2Ti 3:12
- n Mt 7:15
- 1Ti 4:1
- 2Pe 2:1

näe te mind enne, kui ütlete: „Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel!”^a

24 Kui Jeesus templist lahkus, astusid jüngrid ta juurde, et näidata talle templihooneid. **2** Ta ütles neile: „Eks te näe seda kõike? Ma kinnitan teile: ei jäeta siin kivi kivi peale, kõik kistakse maha.”^b

3 Kui ta Õlimäel istus, tulid jüngrid tema juurde ja küsisid temalt omavahel olles: „Ütle meile, millal see kõik sünnib ning mis on sinu kohaloleku*^c ja selle ajastu* viimsete päevade tundemärk.”^d

4 Jeesus vastas: „Vaadake, et keegi teid ei eksitaks,^e **5** sest paljud tulevad minu nime all ja ütlevad: „Mina olen messias,” ning eksitavad paljusid.^f **6** Te saate kuulda sõjakära ja sõnumeid sõdadest. Vaadake, et te kartma ei löö, sest see kõik peab toimuma, aga lõpp ei ole sellega veel käes.”^g

7 Rahvas tõuseb rahva vastu ja kuningriik kuningriigi vastu^h ning näljahädasidⁱ ja maavärinaid tuleb ühes paigas teise järel.^j **8** See kõik on kannatuste* algus.

9 Siis kiusatakse teid taga,^k teid tapetakse^l ja kõik rahvad vihkavad teid minu nime pärast.^m **10** Siis paljud taganevad usust*, annavad üks-teist ära ja vihkavad üksteist. **11** Tõuseb palju valeprohveteid, kes eksitavad paljusid,ⁿ **12** ning kuna seadusetus üha kasvab, jaheneb paljude ar-

23:32 *Võib tõlkida ka „eesiisade pattude möödunõu”. 23:38 *Teine võimalik tähendus: „laastab”.

24:3 *Vt „Sõnaseletusi”. 24:8 *Sõnasõnalt „sünnitusvalude”. 24:10 *Sõnasõnalt „paljud komistavad”.

mastus. **13** Aga kes lõpuni vastu peab, see päästetakse.^a **14** Head sõnumit kuningriigist* kuulutatakse kogu maailmas tunnistuseks kõigile rahvastele^b ja siis tuleb lõpp.

15 Kui te näete pühas paigas seismas jäledat laastajat,^c millest on rääkinud prohvet Taaniel (kes seda loeb, pangu teraselt tähele), **16** siis need, kes on Juudamaal, põgenege mägedele.^d **17** Kes on katusel*, ärgu tulgu alla oma majast midagi võtma, **18** ja kes on põllul, ärgu mingu tagasi oma kuube võtma. **19** Häda naistele, kes on lapseootel või imetavad last neil päevil! **20** Palvetage, et teil ei tuleks põgeneda talvel ega hingamispäeval. **21** Sest siis tuleb suur viletsus*,^e mille sarnast pole olnud maailma algusest kuni praeguse ajani ega tule ka edaspidi.^f **22** Kui neid päevi ei vähendataks, ei pääseks ükski inimene, aga äravalitute pärast vähendatakse neid.^g

23 Siis, kui keegi teile ütleb: „Vaata, messias on siin!”^h või „Vaata, seal!”, ärge usku-ge.ⁱ **24** Sest tõuseb valesseisid ja valeprohveteid^j ning need teevad suuri tunnustähti ja imesid, et eksitada,^k kui võimalik, ka äravalituid. **25** Ma olen teid hoiatanud. **26** Kui teile siis öeldakse: „Vaata, ta on kõrbes!”, ärge minge välja, või kui öeldakse: „Vaata, ta on tagatoas!”, ärge usku-ge.^l

24:14 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”. **24:17** *Enamikul majadest oli lame katus, mida võidi kasutada mitmesuguste tegevuste jaoks. **24:21** *Vt „Sõnaseletusi”.

PTK 24

a Mt 10:22
Mr 13:13
Lu 21:19
Heb 10:36

b Mt 9:35
Mt 28:19, 20
Mr 13:10
Ilm 14:6

c Tn 9:27
Tn 11:31
Tn 12:11
Mr 13:14-18
Lu 21:20

d Lu 21:21-23

e Lu 21:23
Ilm 7:14

f Tn 12:1
Mr 13:19

g Mr 13:20

h Mt 24:5

i Mr 13:21-23

j Mt 7:15
2Pe 2:1

k Mt 7:22, 23
2Te 2:9

l Lu 17:23

Teine veerg

a Lu 17:24

b Lu 17:37

c Jl 2:31

d Mr 13:24, 25
Lu 21:25, 26

e Ilm 1:7

f Tn 7:13

g Mt 26:64
Mr 13:26
Lu 21:27

h Mr 13:27

i Mr 13:28-31
Lu 21:29-33

j Jk 5:8, 9

k Lu 21:33

l 1Te 5:1, 2

m Mr 13:32
Ap 1:7

n 1Mo 6:11-13

o Lu 17:26, 27

p 1Mo 7:7
Heb 11:7

1Pe 3:19, 20
2Pe 2:5

q 1Mo 7:23
2Pe 3:6

27 Sest otsekui väik sähvatab idas ja paistab läände, nii on ka Inimesepoja kohalolek.^a

28 Kus on korjus, sinna kogunevad kotkad.^b

29 Vahetult pärast nende päevade viletsust pimeneb päike^c ning kuu ei anna enam valgust, tähed langevad taevast ja taeva vägesid kõigutatakse.^d **30** Siis ilmub taevas Inimesepoja tunnustäht ja kõik maa suguvõsad taovad endale ahastusest vastu rinda^e ning näevad Inimesepoega^f tulevat taeva pilvede peal oma vägevuses ja suures auhiilguses.^g

31 Ta saadab oma inglid välja valju trompetihäälega ja need koguvad tema äravalituid kokku nelja tuule poolt, taeva ühest äärest teiseni.^h

32 Öppige viigipuust: niipea kui selle võrsed lähevad punga ja ilmuvad lehed, te teate, et suvi on ligidal.ⁱ **33** Samuti, kui te näete kõike seda, siis teadke, et Inimesepoeg on lähedal, ukse taga.^j **34** Ma kinnitan teile, et see põlvkond ei kao enne, kui see kõik toimub. **35** Taevas ja maa kaovad, aga minu sõnad ei kao mitte.^k

36 Seda päeva ja tundi ei tea keegi,^l ei taeva inglid ega ka Poeg, vaid üksnes Isa.^m

37 Sest nagu olid Noa päevad,ⁿ nii on ka Inimesepoja kohaloleku aeg.^o **38** Nii nagu oli noil päevil enne veeuputust – inimesed söid ja jõid, võtsid naised ja läksid mehele selle päevani, kui Noa läks laeva,^p **39** ega pööranud toimuvale tähelepanu, kuni tuli veeuputus ja pühkis nad kõik minema^q –, nii on ka Inimesepoja

kohaloleku ajal. **40** Siis on kaks meest põllul, üks võetakse vastu ja teine jäetakse maha. **41** Kaks naist on jahvatamas käsikiviga, üks võetakse vastu ja teine jäetakse maha.^a **42** Seepärast püsi-ge valvel, kuna te ei tea seda päeva, kui teie Isand tuleb.^b

43 Aga teadke üht: kui majaperemes teaks, millise vahikorra ajal* varas tuleb,^c püsiks ta ärkvel ega laseks oma majja sisse murda.^d **44** Olge teiegi valmis,^e sest Inimesepoeg tuleb tunnil, mil te seda ei arva.

45 Kes on tegelikult ustav ja arukas ori, kelle ta isand on määranud oma majateenijate üle andma neile toitu öigel ajal?^f **46** Önnelik on see ori, kui ta isand tulles leiab teda nii tegevat.^g **47** Ma kinnitan teile: ta määrab tema kogu oma vara üle.

48 Aga kui see ori oleks nurjatu ja mõtleks oma südames: „Mu isand viibib,”^h **49** ja hakkaks oma kaasorje peksma ning koos paadunud joodikutega sööma ja jooma, **50** siis selle orja isand tuleks päeval, mil ta teda ei oota, ja tunnil, mida ta ei tea,ⁱ **51** ning karistaks teda kõige karmimal moel ja heidaks ta samasse paika, kus on silmakirjatsejad. Seal ta nutaks ja kiristaks hambaid.^j

25 Taeva kuningriik* sarnaneb kümne neitsiga, kes võtsid oma lambid^k ja läksid välja peigmehele vastu.^l **2** Viis neist olid rumalad ja viis arukad.^m **3** Ruma-

24:43 *Võib tõlkida ka „millisel öötunnil”. 25:1 *Võib tõlkida ka „taevane kuningavalitsus”.

PTK 24

a Lu 17:35

b Mt 25:13
Mr 13:33
Lu 21:36

c 1Te 5:2
2Pe 3:10

d Lu 12:39, 40

e Mr 13:35

f Lu 12:42–44

g Ilm 16:15

h Lu 12:45, 46

i Mt 25:13

j Mt 13:42

PTK 25

k Lu 12:35
Flp 2:15

l Joh 3:28, 29
Ilm 19:7

m Mt 7:24, 26

Teine veerg

a Lu 12:35

b Ilm 19:9

c Lu 13:25, 27

d 1Te 5:6
1Pe 5:8

e Mt 24:42, 50
Mr 13:33

f Lu 19:12, 13

lad võtsid küll kaasa lambid, kuid õli ei võtnud, **4** arukad aga võtsid peale lampide kaasa ka anumad õliga. **5** Kui peigmees viibis, kippus neile kõigile uni peale ja nad jäid magama. **6** Keset ööd aga kostis hüüd: „Peigmees tuleb! Minge välja talle vastu!” **7** Siis tõusid kõik neitsid üles ja seadsid oma lambid korda.^a **8** Rumalad ütlesid arukatele: „Andke osa oma õlist meile, sest meie lambid hakkavad kustuma.” **9** Arukad vastasid: „Sellest ei pruugi jätkuda nii meile kui ka teile. Minge parem õlimüüjate juurde ja ostke endale.” **10** Sel ajal kui nad läksid ostma, tuli peigmees. Neitsid, kes olid valmis, läksid koos temaga pulmapeole^b ja uks suleti. **11** Hiljem tulid ka ülejäänud neitsid ja ütlesid: „Isand, isand, ava meile!”^c **12** Tema vastas: „Ma kinnitan teile, et ma ei tunne teid.”

13 Seepärast püsi-ge valvel,^d sest te ei tea seda päeva ega tundi.^e

14 Kuningriik sarnaneb ka mehega, kes enne võõrale maale rändamist kutsus oma orjad ja andis oma vara nende hoolde.^f **15** Ühele ta andis viis talenti, teisele kaks ja kolmandale ühe talendi hõbemün-^gte järgi, ja läks võõrale maale. **16** See, kes oli saanud viis talenti, läks kohe äri tege-^hma ja teenis viis lisaks. **17** Ja see, kes oli saanud kaks talen-

25:15 *Üks kreeka talent võrdus 20,4 kg. Seega viis talenti oli 102 kg ja kaks talenti 40,8 kg. (Vt lisa B14.)

ti, teenis kaks lisaks. **18** Aga see ori, kes oli saanud vaid ühe talendi, läks ja kaevas maasse augu ning peitis oma isanda hõberahad ära.

19 Pika aja pärast tuli orjade isand tagasi ja hakkas nendega arveid klaariks tegema.^a

20 Siis astus tema ette see, kes oli saanud viis talenti, ning lisas veel viis, öeldes: „Isand, sa usaldasid mulle viis talenti, näe, ma teenisin viis talenti juurde.”^b **21** Isand ütles talle: „Tubli, sa hea ja ustav ori! Sa oled olnud ustav vähese eest hoolitsedes, ma panen su palju üle.”^c Rõõmusta koos oma isandaga.^d **22** Järgmisena astus tema ette see, kes oli saanud kaks talenti, ja ütles: „Isand, sa usaldasid mulle kaks talenti, näe, ma teenisin kaks talenti juurde.”^e **23** Isand ütles talle: „Tubli, sa hea ja ustav ori! Sa oled olnud ustav vähese eest hoolitsedes, ma panen su palju üle. Rõõmusta koos oma isandaga.”

24 Lõpuks astus tema ette see, kes oli saanud ühe talendi, ja ütles: „Isand, ma teadsin, et sa oled nõudlik mees. Sa lõikad sealt, kuhu sa pole külvanud, ja kogud sealt, kus sa pole tuulanud.”^f **25** Seepärast ma lõin kartma ning läksin ja peitsin su talendi maa sisse. Siin see on.” **26** Isand vastas talle: „Sa nurjatu ja laisk ori! Sa ju teadsid, et ma lõikan sealt, kuhu ma pole külvanud, ja kogun sealt, kus ma pole tuulanud. **27** Sa oleksid pidanud andma mu hõberahad pankurite kätte, et ma oleksin tules saanud oma raha kasudega tagasi.

PTK 25

a Lu 19:15

b Lu 19:16, 17

c Lu 16:10

d Heb 12:2

e Lu 19:18, 19

f Lu 19:20-23

Teine veerg

a Lu 19:24-26

b Mt 13:12

Mr 4:25

Lu 8:18

Joh 15:2

c Tn 7:13

d Mt 16:27

e Joh 10:14

f Mt 25:41

g Heb 13:2

3Jo 5

h Jk 2:15, 16

i 2Ti 1:16

j Mt 10:42

28 Seepärast võtke temalt talent ära ja andke sellele, kellel on kümme talenti.^a

29 Sest igaühele, kellel on, antakse juurde ja tal on siis külluslikult, aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis tal on.^b **30** Heitke see kasutu ori välja pimedusse! Seal ta nutab ja kiristab hambaid.”

31 Kui Inimesepoeg^c tuleb oma auhiilguses koos kõigi inglitega,^d siis ta istub oma suursugusele troonile. **32** Kõik rahvad kogutakse tema ette ja ta eraldab inimesed üksteisest, nagu karjane eraldab lambad kitsedest. **33** Ta paneb lambad^e oma paremale käele, kitsed aga vasakule.^f

34 Siis ütleb kuningas neile, kes on temast paremal: „Tulge, mu isa õnnistatud, teie tasuks on kuningriik, mis on teie jaoks valmis alates maailma rajamisest*.” **35** Sest mul oli nälg ja te andsite mulle süüa, mul oli janu ja te andsite mulle juua. Ma olin võõras ja te olite mu vastu külalislahked.^g **36** mul polnud midagi selga panna ja te riietasite mind.^h Ma jäin haigeks ja te hoolitsesite mu eest. Ma olin vangis ja te tulite mind vaatama.”ⁱ **37** Siis vastavad need õiged talle: „Isand, millal me nägime sind näljasena ja andsime sulle süüa või janusena ja andsime sulle juua?”^j **38** Millal me nägime sind võõrana ja olime su vastu külalislahked või riieteta ja riietasime sind? **39** Millal me nägime sind olevat haige või vangis ja tulime

25:34 *St alates Aadama ja Eeva laste sünnist.

sind vaatama?” **40** Kuningas vastab neile: „Ma kinnitan teile: mida te olete teinud ühele mu kõige silmapaistmatumatest vendadest, seda olete teinud minule.”^a

41 Siis ütleb ta neile, kes on temast vasakul: „Minge ära mu juurest,^b te neetud, igavesse tulle,^c mis on valmis Kuradile ja tema inglitele!”^d **42** Sest mul oli nälg, aga te ei andnud mulle süüa, mul oli janu, aga te ei andnud mulle juua.

43 Ma olin võõras, aga te ei olnud mu vastu külalislahked, mul polnud midagi selga panna, aga te ei riietanud mind, ma olin haige ja vangis, aga te ei hoolitsenud mu eest.” **44** Siis vastavad ka nemad: „Isand, millal me nägime sind näljase või janusena, võõrana või riieteta, haige või vangistatuna ega aidanud sind?”

45 Ta vastab neile: „Ma kinnitan teile: mida te pole teinud ühele neist kõige silmapaistmatumatest, seda te pole teinud minule.”^e **46** Need lähivad igavesse surma*,^f aga õiged igavesse ellu.”^g

26 Kui nüüd Jeesus oli neist asjude kõnelemise lõpetanud, ütles ta oma jüngeritele: **2** „Te teate, et kahe päeva pärast on paasapäha^h ning et Inimesepoeg antakse postil hukata.”ⁱ

3 Samal ajal kogunesid peapreestrid ja rahvavanemad ülempreester Kaifase^j siseõue **4** ja septsesid üheskoos salaplaani,^k kuidas Jeesus kavallusega kinni võtta ja ära tap-

25:46 *Sõna-sõnalt „ärälõikamisse”, „maharaiumisse”.

PTK 25

a Op 19:17
Mt 10:40
Mr 9:41
Heb 6:10

b Mt 7:23

c Mt 18:8, 9

d Ilm 12:9
Ilm 20:10

e Sak 2:8
Ap 9:4, 5

f 2Pe 2:9

g Ro 2:6, 7

PTK 26

h 2Mo 12:14
Mr 14:1, 2
Lu 22:1, 2
Joh 13:1

i Mt 16:21
Mt 20:18, 19
Mt 27:26
Mr 15:15
Joh 19:16

j Mt 26:57
Lu 3:2
Joh 11:49
Joh 18:13, 24

k L 2:2

Teine veerg

a Mr 14:3–9
Joh 12:1–8

b 5Mo 15:11

c Mr 14:7

d Mr 14:8
Joh 12:7

e Mr 14:9

f Mt 10:2, 4
Joh 13:2

g Mr 14:10, 11
Lu 22:3–6

h Joh 11:57

i 2Mo 21:32
Sak 11:12
Mt 27:3

j 2Mo 12:18
2Mo 23:15
Lu 22:1

pa. **5** Ent nad ütlesid: „Mitte pühade ajal, et ei tekiks rahvarahutusi.”

6 Kui Jeesus oli Betaanias endise pidalitõbise Siimoni majas,^a **7** tuli tema juurde üks naine, kaasas alabasterpudel kalli healõhnalise õliga, ning valas seda Jeesuse pea peale, kui see laua ääres sõi*. **8** Seda nähes said jüngrid pahaseks ja ütlesid: „Milleks selline raiskamine? **9** Selle oleks võinud ju kallilt maha müüa ja raha vaestele anda.” **10** Teades, millest nad räägivad, ütles Jeesus neile: „Miks te kurvasate seda naist? Ta on teinud mulle heateo. **11** Vaeseid on ju alati teie juures,^b aga mina ei jää teie juurde alatiseks.^c **12** Kui see naine mu ihu peale healõhnalist õli valas, valmis-tas ta mind ete matmiseks.^d **13** Ma kinnitan teile, et kõikjal maailmas, kus head sõnumit kuulutatatakse, räägitakse ka selle naise teost tema mälestuseks.”^e

14 Siis läks Juudas Iskariot,^f üks neist kaheteistkümnest, peapreestrite juurde^g **15** ja küsis: „Mis te mulle annate, kui ma ta teile välja annan?”^h Nad lubasid anda talle 30 hõbetükki.ⁱ **16** Sellest ajast peale otsis ta soodsat võimalust Jeesus ära anda.

17 Hapnemata leibade pühaj esimesel päeval* tulid

26:7 *Võib tõlkida ka „külitas”. 26:17 *Võib tõlkida ka „üks päev enne hapnemata leibade püha”, st 13. niisanil. Jeesuse ajaks oli paasapäha (14. niisan) hapnemata leibade pühaga (15.–21. niisan) nii tihedalt seotud, et paasapäha peeti hapnemata leibade püha osaks.

jüngrid Jeesuse juurde ja küsid: „Kus sa tahad, et me teeksite ettevalmistusi paasatoidu söömiseks?”^a **18** Ta vastas, et nad läheksid linna selle ja selle juurde ning ütleksid talle: „Õpetaja ütleb: „Mulle määratud aeg on lähedal. Ma pean paasapüha koos oma jüngritega sinu pool.”” **19** Jüngrid tegidki nii, nagu Jeesus neid oli juhendanud, ja seadsid paasapühaks kõik valmis.

20 Kui õhtu kätte jõudis,^b külitati ta laua ääres koos kaheteistkümne jüngriga.^c **21** Söömise ajal ütles ta: „Ma kinnitan teile: üks teie seast reedab mu.”^d **22** Seepeale muutusid nad väga kurvaks ja küsisid temalt üksteise järel: „See pole ju ometi mina, Isand?” **23** Tema vastas: „See, kes käe koos minuga kaussi pistab, reedab mu.”^e **24** Inimesepoeg läheb küll ära, nagu tema kohta on kirjutatud, aga häda^f sellele, kes Inimesepoja reedab!^g Sellele oleks parem, kui ta poleks sündinudki.”^h **25** Vastuseks kostis Juudas, kes kavatses ta ära anda: „Ega see ometi mina ole, rabi?” Ta vastas talle: „Sa tead vastust.”*

26 Kui nad sõid, võttis Jeesus leiva, esitas tänupalve, murdis leibaⁱ ning andis jüngritele, öeldes: „Võtke, sööge. See sümboliseerib* minu keha.”^j **27** Siis võttis ta krika, esitas tänupalve, andis krika neile ja ütles: „Jooge kõik sellest,^k **28** sest see sümboliseerib minu lepinguverd,^l mis

26:25 *Sõna-sõnalt „sa ise ütlesid seda”. 26:26 *Sõna-sõnalt „on”.

PTK 26

a Mr 14:12–16
Lu 22:7–13

b 5Mo 16:6

c Mr 14:17–21
Lu 22:14

d Lu 22:21–23
Joh 6:70
Joh 13:21, 22

e L 41:9
Mr 14:20
Lu 22:21
Joh 13:26

f 5Mo 27:25

g Lu 22:22
Joh 17:12

h Mr 14:21

i 1Ko 10:16

j Mr 14:22
Lu 22:19
1Ko 11:23–26

k Mr 14:23
Lu 22:20

l 2Mo 24:8
Jer 31:31
1Ko 10:16
Heb 7:22

Teine veerg

a Mt 20:28
Mr 14:24

b Ef 1:7
Heb 9:20, 22

c Mr 14:25
Lu 22:18

d Lu 22:39
Joh 18:1

e Sak 13:7
Mr 14:27, 28
Joh 16:32

f Mt 28:7
Mt 28:16

g Mr 14:29–31

h Mr 14:30
Lu 22:34
Joh 13:38

i Lu 22:33

j Joh 18:1

k Mr 14:32–36
Lu 22:40

l Jes 53:3

m Mr 14:34

valatakse paljude eest^a pattude andeksandmiseks.^b **29** Ma ütlen teile, et nüüdsest ei joo ma enam midagi, mis on valmistatud viinapuu viljast, kuni päevani, mil ma joon värsket veini koos teiega oma isa kuningriigis*.”^c **30** Viimaks, kui nad olid kiituslaule laulnud, läksid nad Õlimäele.^d

31 Siis Jeesus ütles neile: „Täna öösel saab see, mis minuga juhtub, teile kõigile komistuskiviks, sest on kirjutatud: „Ma lõon karjast ja karja lambad jooksevad laiali.”^e **32** Aga pärast seda, kui mind on üles äratatud, lähen ma teie eel Galileasse.”^f **33** Peetrus ütles talle: „Kui ka kõik teised komistavad selle tõttu, mis sinuga juhtub, ei komista mina mitte iial!”^g **34** Jeesus ütles talle: „Ma kinnitan sulle: täna öösel, enne kui kukk kireb, salgad sa mu kolm korda ära.”^h **35** Peetrus kostis: „Isegi kui ma peaksin koos sinuga surema, ei salga ma sind mingil juhul!”ⁱ Sedasama kinnitasid ka kõik teised jüngrid.

36 Siis jõudis Jeesus koos jüngritega paika, mida nimetatakse Ketsemaniks,^j ja ütles neile: „Istuge siin, kuni ma lähen eemale ja palvetan.”^k **37** Ta võttis endaga kaasa Peetruse ja kaks Sebedeuse poega. Teda haaras kurvastus ja suur hingevalu.^l **38** Jeesus ütles neile: „Ma olen ääretult kurb, surmani kurb. Jääge siia ja püsige valvel koos minuga.”^m **39** Läinud veidi maad edasi, langes

26:29 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuses”.

ta põlvili, kummardas maani ja palvetas:^a „Mu isa, kui võimalik, siis mingu see karikas*^b minust mööda. Ometi ärgu sündigu mitte minu, vaid sinu tahtmine.”^c

40 Ta tuli jüngrite juurde tagasi, leidis nad magamast ja ütles Peetrusele: „Kas te siis ei suutnud ühte tundigi koos minuga valvata?”^d **41** Püsige valvel^e ja palvetage,^f et te kiusatusele järele ei annaks.^g Vaim on küll valmis, aga liha on nõrk.”^h **42** Ta läks teist korda ära ja palvetas: „Mu isa, kui pole võimalik, et see karikas läheks mööda, ilma et ma sellest jooksin, siis sündigu sinu tahe.”ⁱ **43** Kui ta tagasi tuli, leidis ta nad taas magamast, sest nende silmad olid unest rasked. **44** Jätnud nad sinna, läks ta jälle ära ja palvetas kolmandat korda, lausudes uuesti sedasama. **45** Siis läks ta jüngrite juurde tagasi ja ütles neile: „Kuidas te küll sellisel ajal magate ja puhkate! Lähedal on tund, kui Inimesepoeg reedetakse ja antakse patuste kätte. **46** Tõuske üles, lähme! Minu äraandja on lähedal.” **47** Kui ta alles rääkis, tuli Juudas, üks neist kaheteistkümnest, ning koos temaga peapreestrite ja rahvanemate saadetud jõuk möökade ja nuiadega.^j

48 Tema äraandja oli leppinud nendega kokku märguande, öeldes: „Keda ma suudlen, see ta on, tema võtkegi kinni.” **49** Läinud otsejoones

26:39 *Karikas sümboliseerib siin Jumala tahet: ta laskis sündida sellel, et Jeesus surmataks mõistetuna vääralt süüdi jumalateotuses.

PTK 26

a Heb 5:7

b Mt 20:22
Joh 18:11c Mr 14:36
Lu 22:42
Joh 5:30
Joh 6:38
Heb 10:9d Mr 14:37–42
Lu 22:45e Mr 13:33
1Pe 5:8
Ilm 16:15f Lu 18:1
Ro 12:12
Ef 6:18
1Pe 4:7g Mt 6:13
Lu 22:46h Mr 14:38
Ro 7:23i Mt 6:10
Joh 12:27j Mr 14:43–47
Lu 22:47–51
Joh 18:3

Teine veerg

a L 41:9

b Mr 14:47
Lu 22:50
Joh 18:10

c Joh 18:11

d 1Mo 9:6

e 2Ku 6:17
Tn 7:10
Mt 4:11f Lu 19:47
Joh 18:20g Mr 14:48, 49
Lu 22:52, 53h L 22:16–18
Jes 53
Tn 9:26i Sak 13:7
Mr 14:50
Joh 16:32

j Joh 18:13

k Mr 14:53, 54
Lu 22:54, 55

l Joh 18:16

m Mr 14:55–59

Jeesuse juurde, lausud ta: „Tere, rabi!” ja andis talle helialt suud. **50** Jeesus aga ütles talle: „Kulla mees, miks sa siin oled?”^a Siis nad läksid Jeesuse juurde, haarasid temast kinni ja võtsid ta vahi alla. **51** Kuid üks neist, kes oli Jeesusega, tõmbas oma mõõga ja lõi ülempreestri orja, raiudes sel kõrva ära.^b **52** Jeesus ütles talle: „Pane mõök tuppe tagasi,^c sest kõik, kes mõõga tõmbavad, mõõga läbi ka hukkuvad.”^d **53** Või arvavad sa, et ma ei või oma isa paluda, et ta saadaks mulle kohe praegu rohkem kui kaksteist leegioni ingleid?^e **54** Kuidas läheks siis täide pühakirjas öeldu, et nii peab sündima?” **55** Siis ütles Jeesus rahvajõule: „Kas ma olen rõõvel, et te olete tulnud mõökade ja nuiadega mind kinni võtma? Päevast päeva olen ma istunud templis ja õpetanud,^f aga te pole mind vahi alla võtnud.”^g **56** Kuid see kõik on toimunud, et prohvetite kirjutatu täide läheks.”^h Siis jätsid kõik jüngrid ta maha ja põgenesid.ⁱ

57 Jeesuse vahistajad viisid ta ülempreester Kaifase^j juurde, kuhu olid kogunenud kirjatundjad ja vanemad.^k **58** Peetrus aga järgnes talle eemalt kuni ülempreestri siseõueni. Läinud sisse, istus ta seal koos majateenijatega, et näha, millega asi lõppeb.^l

59 Peapreestrid ja kogu sanhedrin* otsisid Jeesuse vastu valetunnistust, et nad saaksid ta hukata,^m **60** kuid ei leidnud ühtki, ehkki pal-

26:59 * Juudi kõrgeim kohus. (Vt „Sõna-seletusi”.)

ju valetunnistajaid astus ette.^a Pärastpoole astusid ette veel kaks **61** ja laususid: „See mees on öelnud: „Ma võin Jumala templi maha lammutada ja kolme päevaga üles ehitada.””^b **62** Siis tõusis ülempreester püsti ja ütles Jeessusele: „Kas sa ei kosta selle peale midagi? Kas sa ei kuule, mida need mehed sinu vastu tunnistavad?”^c **63** Aga Jeesus vaikus.^d Seepärast ütles ülempreester talle: „Vannu nüüd meile elava Jumala nimel, et sa räägid tõtt, ja ütle, kas sa oled messias, Jumala poeg!”^e **64** Jeesus vastas talle: „Jah, olen.* Ma ütlen teile: siitpeale te näete Inimesepoega^f istumas vägeva^g paremal käel^g ja tulemas taeva pilvede peal.”^h **65** Siis käristas ülempreester oma kuue lõhki ja ütles: „Ta on teotanud Jumalat! Mis tunnistajaid meil veel vaja on? Nüüd te ise kuulsite jumalateotust! **66** Mis te arvate?” Nad vastasid: „Ta on surma väärt!”ⁱ **67** Siis nad sülitatsid talle näkku^j ja peksid teda rusikatega.^k Mõned löid talle vastu nägu,^l **68** öeldes: „Sina, messias, ütle meile kui prohvet, kes sind löi.”

69 Aga Peetrus istus väljas siseöues. Tema juurde tuli üks teenijatüdruk ja ütles: „Kas sina olid koos selle galilealase Jeessusega!”^m **70** Ent Peetrus salgas seda kõigi ees: „Ma ei tea, millest sa räägid.” **71** Kui ta oli läinud välja väravahoone juurde, märkas teda üks teine teenijatüdruk ja ütles sealolijaile: „See mees oli

26:64 *Sõna-sõnalt „sa ise ütlesid seda”. ^aVõib tõlkida ka „väe”.

PTK 26

a L 27:12
L 35:11b Mt 27:39, 40
Joh 2:19
Ap 6:14

c Mr 14:60–65

d Jes 53:7
Ap 8:32

e Lu 22:67–71

f Tn 7:13
Joh 1:51g L 110:1
Lu 22:69h Mr 14:62
Ilm 1:7i 3Mo 24:16
Joh 19:7

j Jes 50:6

k Lu 22:63, 64

l Jes 53:3

m Mr 14:66–72
Lu 22:54–62
Joh 18:15–17

Teine veerg

a Joh 18:25–27

b Mt 26:34
Mr 14:30
Joh 13:38

PTK 27

c Mr 15:1
Lu 22:66d L 2:2
Mt 20:18, 19
Lu 23:1
Joh 18:28
Ap 3:13e Mt 26:14, 15
Mr 14:10, 11

f Ap 1:16, 18

koos naatsaretlase Jeessusega.”^a **72** Peetrus salgas jälle, kinnitades vandega: „Ma ei tunne seda inimest!” **73** Natukese aja pärast tulid sealolijad Peetruse juurde ja ütlesid talle: „Muidugi oled sa nende hulgast, juba su keelemurre* annab su ära.” **74** Seepeale Peetrus ütles: „Olgu ma neetud, kui ma valetan!” ja vandus: „Ma ei tunne seda inimest!” Otsekohe kires kukk. **75** Siis meenusid Peetrusele Jeessuse sõnad „Enne kui kukk kireb, salgad sa mu kolm korda ära”.^b Ta läks välja ja nuttis kibedasti.

27 Kui saabus hommik, langetasid kõik peapreestrid ja rahvavanemad üheskoos otsuse, et Jeesus tuleb hukata.^c **2** Nad sidusid ta kinni, viisid ära ja andsid maavalitseja Pilatuse kätte.^d

3 Kui siis Jeessuse äraandja Juudas nägi, et Jeesus on süüdi mõistetud, tundis ta süümepiina ja tõi 30 hõbetükki peapreestritele ja vanematele tagasi.^e **4** ning ütles: „Ma olen pattu teinud, andes ära süütu mehe*.” Nemad aga vastasid: „Mis see meisse puutub? See on sinu mure!” **5** Siis viskas Juudas hõbetükid tempelisse, lahkus sealt ja poos end üles.^f **6** Aga peapreestrid võtsid hõbetükid ja ütlesid: „Pole õige panna neid templi varakambrisse, sest see on vere hind.” **7** Olles koos nõu pidanud, otsesid nad selle raha eest pottsepa põllu muulaste matmispaigaks. **8** Seepärast nimetatakse seda põldu tänini

26:73 *Võib tõlkida ka „kõnelemisviis”. **27:4** *Sõna-sõnalt „vere”.

Verepõlluks.^a **9** Nõnda täitus see, mida Jumal oli öelnud prohvet Jeremija* kaudu: „Nad võtsid 30 hõbetükki, hinna, mille vääriliseks mõned iisraellased olid ta hinnanud, **10** ja andsid need pottsepa põllu eest, nagu Jehoova oli mind käskinud.”^b

11 Kui Jeesus seisis maavalitseja ees, küsis see temalt: „Kas sina oled juutide kuningas?” Jeesus vastas: „Jah, olen.”^{*c} **12** Aga kui peapreestrid ja vanemad teda süüdistasid, ei kostnud ta midagi.^d **13** Siis Pilatus ütles talle: „Kas sa ei kuule, milles kõiges nad sind süüdistavad?” **14** Ent tema ei vastanud maavalitsejale sõnagi, nii et too imestas väga.

15 Maavalitsejal oli tavaks lasta pühade ajal vabaks üks vang, keda rahvas tahtis.^e **16** Sel ajal peeti kinni üht kurikuulsat vangi nimega Barabas. **17** Niisiis ütles Pilatus kokkutulnuile: „Kumma te tahate, et ma teile vabaks lasen, kas Barabase või Jeesuse, keda hüütakse Kristuseks?” **18** Sest Pilatus teadis, et nad on andnud ta tema kätte kadeduse pärast. **19** Kui ta kohtujärjel istus, saatis tema naine talle sõna: „Ärgu olgu sul midagi tegemist selle õigega, sest ma kannatasin täna unes tema pärast palju.” **20** Kuid peapreestrid ja vanemad veensid rahvahulki, et nad küsiksid

27:9 *Tsitaat põhineb tegelikult Sak 11: 12, 13. Matteuse ajal oli Jeremija raamat prohvetiraamatutest esimene ja selle nimega võidi viidata korraga kõigile prohvetiraamatutele, kaasa arvatud Sakarja raamatule (vrd Lu 24:44). **27:11** *Sõna-sõnal „sa ise ütled seda”.

PTK 27

a Ap 1:19

b Sak 11:12, 13

c Mr 15:2–5
Lu 23:3
Joh 18:33, 37d Jes 53:7
Mt 26:63
Joh 19:9e Mr 15:6–10
Joh 18:39

Teine veerg

a Lu 23:18
Joh 18:40
Ap 3:14

b Mr 15:11–14

c Lu 23:21

d Lu 23:23
Ap 3:13e Ap 5:27, 28
1Te 2:14, 15f Lu 18:33
Joh 19:1g Mr 15:15
Lu 23:25

h Mr 15:16–20

i Joh 19:2, 3

j Jes 50:6
Mt 26:67k Jes 53:7
Mt 20:18, 19

vabaks Barabase,^a aga Jeesuse laseksid hukata.^b **21** Maavalitseja küsis neilt: „Kumma neist kahest te tahate, et ma teile vabaks lasen?” Nad vastasid: „Barabase.” **22** Pilatus ütles seepeale: „Mis ma teen siis Jeesusega, keda hüütakse Kristuseks?” Nad kõik ütlesid: „Löö ta postile!”^c **23** Ta küsis: „Miks? Mida halba ta on teinud?” Nemad aga karjusid seda enam: „Löö ta postile!”^d

24 Nähes, et miski ei aita, vaid et lärm aina kasvab, võtsid Pilatus vett, pesi rahva ees käsi ja lausus: „Ma olen puhas tema verest. Teie vastutate.” **25** Kogu rahvas vastas: „Tema veri tulgu meie ja meie laste peale!”^e **26** Siis Pilatus vabastas Barabase, aga Jeesust lasi piitsutada^f ja andis ta postile lüüa.^g

27 Maavalitseja sõdurid viisid Jeesuse maavalitseja residentsi ja kogusid tema juurde kokku terve väesalga.^h **28** Nad võtsid tal riided seljast ja panid talle ümber erepunase rüü.ⁱ **29** Ja nad põimised okaskrooni, asetasiid selle talle pähe ning panid talle paremasse kätte rookepi. Siis nad põlvitasid tema ette, heitsid tema üle nalja ja ütlesid: „Ole tervitatud, juutide kuningas!” **30** Nad sülitasiid tema peale^j ning võtsid rookepi ja tagusid teda sellega vastu pead. **31** Kui nad olid teda küllalt mõnitanud, võtsid nad tal rüü ümber, panid talle selga tema enda riided ja viisid ta ära, et ta postile naelutada.^k

32 Läänud välja, leidsid nad Küreenest pärit mehe Siimoni ja sundisid teda kandma Jee-

suse piinaposti*.^a **33** Kui nad jõudsid paika, mille nimi on Kolgata ehk Pealuu paik,^b **34** andsid nad Jeesusele kibeda ainega* segatud veini,^c aga olles seda maitsnud, keeldus ta joomast. **35** Kui nad olid ta postile naelutanud, jagasid nad liisku heites omavahel tema riided^d **36** ning istusid siis maha ja jäid teda valvama. **37** Nad kinnitasid ta pea kohale tahvli tema süüga „See on Jeesus, juutide kuningas”.^e

38 Siis pandi Jeesuse kõrvale postide külge kaks röövlit, üks temast paremale ja teine vasakule.^f **39** Mõõdaminejad pilkasid teda,^g vangutasid pead^h **40** ja ütlesid: „Sina, kes sa didid templi lammutama ja kolme päevaga üles ehitama,ⁱ päästa ennast! Kui sa oled Jumala poeg, siis tule piinapostilt alla!”^j **41** Ka peapreestrid koos kirjatundjate ja vanematega pilkasid teda:^k **42** „Teisi ta päästis, ennast ta ei suuda päästa. Ta on ju Iisraeli kuningas.^l Tulgu ta nüüd piinapostilt alla, siis me usume teda!” **43** Ta on lootnud Jumala peale. Jumal päästku ta nüüd, kui ta on talle meelepärane,^m sest ta on öelnud: „Mina olen Jumala poeg.”ⁿ **44** Isegi röövlid, kes tema kõrvale postide küljes olid, solvasid teda.^o

45 Kuuendal tunnil* laskus üle kogu maa pimedus, mis kestis üheksanda tunni*.^p **46** Üheksanda tunni paiku hüüdis Jeesus valju häälega:

27:32 *Vt „Sõnaseletusi”. 27:34 *Sõna-sõnalt „sapiga”. Ilmselt oli tegu taimedest valmistatud kibeda uimainega. 27:45 *Umbes kell 12 päeval. ^aUmbes kella 15-ni.

PTK 27

- a Mr 15:21
Lu 23:26
b Mr 15:22-24
Lu 23:33
Joh 19:17
c L 69:21
d L 22:18
Mr 15:24
Lu 23:34
Joh 19:23, 24
e Mr 15:26
Lu 23:38
Joh 19:19
f Jes 53:12
Mr 15:27
Lu 23:33
Joh 19:18
g Lu 18:32
Heb 12:3
h L 22:7
L 109:25
i Mt 26:60, 61
Joh 2:19
j Mr 15:29-32
k Lu 23:35
l Joh 1:49
Joh 12:13
m L 22:8
n Mr 14:62
Joh 5:18
Joh 10:36
o Lu 23:39
p Mr 15:33
Lu 23:44

Teine veerg

- a L 22:1
Jes 53:10
Mr 15:34
b Mr 15:35, 36
c L 69:21
Lu 23:36
Joh 19:29
d Mr 15:37
Lu 23:46
Joh 19:30
e 2Mo 26:31-33
Heb 9:3
f Mr 15:38
Lu 23:45
Heb 10:19, 20
g Mr 15:39
h Mr 15:40, 41
Lu 8:2, 3
i Mt 20:20
Joh 19:25
j Mr 15:42, 43
Lu 23:50-53

„Elii, Elii, lemaa sabahtani?“, see tähendab: „Mu Jumal, mu Jumal, miks sa oled mu maha jätnud?”^a **47** Seda kuuldes ütlesid mõned sealseisjaist: „Ta kutsub Eelijat.”^b **48** Otsekohe jooksis üks neist, võttis käsna, kastis hapu veini sisse, pistis rookepi otsa ja andis talle juua.^c **49** Aga ülejäänud ütlesid: „Jäta ta! Vaatame, kas Eelija tuleb teda päästma.” **50** Taas hüüdis Jeesus valju häälega ning suri*.^d

51 Äkitselt kärises pühamu eesriie^e ülalt alla kaheks^f ning maa värises ja kaljud lõhenesid. **52** Hauad avanesid ja palju pühade surnukehi paiskus välja **53** (ja inimesed, kes pärast tema ülesäratamist haudade juurest tulid, läksid pühasse linna)* ning paljud nägid neid. **54** Aga kui sadakonnaülem ja need, kes koos temaga Jeesust valvasid, nägid maavärinat ja seda, mis juhtus, hakkasid nad väga kartma ning ütlesid: „See oli tõesti Jumala poeg.”^g

55 Eemalt jälgis toimuvat palju naisi, kes olid Galileast Jeesusega kaasa tulnud, et talle abiks olla.^h **56** Nende seas olid Maarja Magdaleena*, samuti Jaakobuse ja Joosese ema Maarja ning Sebedeuse poegade ema.ⁱ

57 Hilisel pärastlõunal tuli rikas mees Arimaatiast, nimega Joosep, kellest oli samuti saanud Jeesuse jünger,^j **58** ning läks Pilatuse juurde

27:50 *Sõna-sõnalt „andis ära vaimu”. 27:53 *Sulgudesse pandud lauseosa räägib hilisemast ajast. 27:56 *Võib tõlkida ka „Maarja Magdalaal” (vrd Mt 15:39 allmärkusega).

ja palus endale Jeesuse surnukeha.^a Pilatus käskiski selle talle anda.^b **59** Joosep võttis surnukeha, mähkis selle puhta peenlinase riide sisse^c **60** ja asetaski oma uude hauda,^d mille ta oli kaljusse raiunud. Kui ta oli hauasuu ette suure kivi veeretanud, läks ta ära. **61** Aga Maarja Magdaleena ja teine Maarja jäid haua ette istuma.^e

62 Järgmisel päeval, ettevalmistuspäevale^{*f} järgneval päeval, kogunesid peapreestrid ja variserid Pilatuse ette **63** ning ütlesid: „Isand, meile meenub, et kui see petis veel elus oli, ütles ta: „Kolme päeva pärast äratatakse mind üles.”^g **64** Käsi seepärast hauda valvata kuni kolmanda päevani, et tema jüngrid ei saaks tulla ja teda ära varastada^h ning siis öelda rahvale: „Ta on surnuist üles äratatud”, sest nii oleks see viimane pettus hullem kui esimene.” **65** Pilatus kostis: „Siin on teile valvetsalk. Minge ja valvake nii hästi, kui oskate.” **66** Nad läksid, pitseerisid kivi ja panid valve välja.

28 Kui hingamispäev oli möödud ja nädala esimesel päeval^{*} hakkas valgeks minema, tulid Maarja Magdaleena ja teine Maarja hauda vaatama.ⁱ

2 Oli toimunud suur maavärin, sest Jehoova ingel oli tae-

27:62 *Nii nimetati iganädalasele hingamispäevale eelnevat päeva, mil juudid valmistasid toitu hingamispäevaks ja lõpetasid muud pakilised tööd, mis tuli enne hingamispäeva ära teha (2Mo 16:5; 20:10). 28:1 *See oli päev, mida praegu nimetatakse pühapäevaks. Juutidel oli see nädala esimene päev.

PTK 27

a 5Mo 21: 22, 23

b Mr 15:45–47 Joh 19:38

c Joh 19:40, 41

d Jes 53:9

e Lu 23:55

f Mr 15:42 Lu 23:54 Joh 19:14

g Mt 12:40 Joh 2:19

h Mt 28:12, 13

PTK 28

i Mr 16:1 Lu 24:1 Lu 24:10 Joh 20:1

Teine veerg

a Mr 16:4, 5 Lu 24:2, 4

b Ap 1:10

c Mr 16:6

d Mt 16:21 Mt 17:22, 23 1Ko 15:3, 4

e Mt 26:32 Mt 28:16 Mr 14:28

f Mr 16:7

g Mr 16:8 Lu 24:9

h Mt 27:65

i Mt 27:64

vast laskunud ja kivi ära veeretanud, nüüd ta istus selle peal.^a **3** Tema välimus meenutas välku ja tema riided olid valged nagu lumi.^b **4** Valvurid värisesid hirmust tema ees ja olid kangestunud otsekuu surnud.

5 Ingel ütles naistele: „Ärge kartke, sest ma tean, et te otsite Jeesust, kes postil hukati.^c **6** Teda pole siin, sest ta on üles äratatud, nagu ta ütles.^d Tulge, vaadake seda kohta, kus ta lebas. **7** Siis minge kiiresti ja öelge tema jüngritele, et ta on surnuist üles äratatud. Ta läheb teie eel Galileasse,^e seal te näete teda. Ma olen seda teile öelnud.”^f

8 Nad lahkusidki kiiresti haua juurest ning jooksid kartuse ja suure rõõmuga seda tema jüngritele teatama.^g **9** Ja ennäe, neile tuli vastu Jeesus ja ütles: „Tere!” Nad läksid ta juurde, kummardasid ta ette ja haarasid tal jalgadest kinni. **10** Jeesus ütles neile: „Ärge kartke! Minge teatage mu vendadele, et nad läheksid Galileasse, seal nad näevad mind.”

11 Sel ajal kui naised teel olid, läksid mõned valvureist^h linna ja teatasid peapreestritele kõigest juhtunust. **12** Kui need olid vanematega kokku saanud ja nõu pidanud, andsid nad sõduritele rohkelt hõbetükke **13** ja ütlesid: „Öelge nii: „Tema jüngrid tulid öösel ja varastasid ta ära, kui me magasime.”ⁱ **14** Kui see jutt peaks maavalitseja kõrvu jõudma, küll me siis talle asja selgitame, nii et olge mureta.” **15** Sõdurid võtsid hõbetükid ja tegid,

nagu neid oli õpetatud. Ja see jutt on juutide seas levinud tänini.

16 Aga üksteist jüngrit läksid Galileasse^a sellele mäele, kus Jeesus pidi nendega kokku saama.^b **17** Kui nad teda nägid, kummardasid nad tema ees, aga mõned kahtlesid. **18** Jeesus tuli nende juurde ja ütles neile: „Kogu võim taevas ja maa peal on antud minule.^c **19** Seepärast minge ja õpetage

PTK 28

a Mt 26:32
b 1Ko 15:6
c Ef 1:20, 21
Flp 2:9

Teine veerg

a Ap 1:8
Ro 10:18
Ro 11:13
Ilm 14:6
b Ap 2:38
Ap 8:12
c Ap 20:20
1Ko 11:23
2Pe 3:1, 2
1Jo 3:23
d Mt 13:39
Mt 13:49
Mt 24:3

inimesi kõigi rahvaste hulgast, et nad saaksid mu jüngriteks.^a Ristige neid^{*b} Isa, Poja ja püha vaimu nimesse[#] **20** ning õpetage neid pidama kõike, mida mina teid olen käskinud.^c Ma olen iga päev teie juures kunni selle ajastu viimsete päevade lõpuni.”^d

28:19 *Võib tõlkida ka „kastke neid vette”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „ristimine”.) [#]St neid, kes tunnustavad Isa, Poja ja püha vaimu rolli.

MARKUSE

EVANGEELIUM

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Ristija Johannes kuulutab (1–8)
Jeesuse ristimine (9–11)
Saatan püüab Jeesust kiusatusse viia (12, 13)
Jeesus hakkab Galileas kuulutama (14, 15)
Jeesus kutsub esimesed jüngrid (16–20)
Rüveda vaimu väljaajamine (21–23)
Jeesus tervendab paljud Kapernaumas (29–34)
Jeesus palvetab kõrvalises paigas (35–39)
Pidalitõbise tervendamine (40–45)</p> <p>2 Jeesus tervendab halvatu (1–12)
Jeesus kutsub Leevi (13–17)
Küsimus paastumise kohta (18–22)
Jeesus on „hingamispäeva isand” (23–28)</p> <p>3 Kuivetenud käega mehe tervendamine (1–6)
Rahvahulk merekaldal (7–12)
12 apostlit (13–19)
Püha vaimu teotamine (20–30)
Jeesuse ema ja vennad (31–35)</p> <p>4 MÕISTUJUTUD KUNINGRIIGI KOHTA (1–34)
Külvaja (1–9)
Miks rääkis Jeesus mõistujutte (10–12)</p> | <p>Mõistujutt külvajast: seletus (13–20)
Lampi ei panda nõu alla peitu (21–23)
Mõõt, millega teie mõõdate (24, 25)
Külvaja, kes magab (26–29)
Sinepiseeme (30–32)
Jeesus õpetab mõistujuttude kaudu (33, 34)
Jeesus vaigistab tormi (35–41)</p> <p>5 Jeesus saadab deemonid sigadesse (1–20)
Jairuse tütar; naine puudutab Jeesuse kuube (21–43)</p> <p>6 Jeesusest ei peeta kodukandis lugu (1–6)
12 jüngrit saavad väljaõpet kuulustustöök (7–13)
Ristija Johannese surm (14–29)
Jeesus toidab 5000 meest (30–44)
Jeesus kõnnib vee peal (45–52)
Tervendamised Genneesaretis (53–56)</p> <p>7 Inimeste pärimused (1–13)
Südamest lähtuv rüvetab inimest (14–23)
Sürofoiniikia naise usk (24–30)
Kurdi tervendamine (31–37)</p> <p>8 Jeesus toidab 4000 meest (1–9)</p> |
|--|--|

- Jeesuselt nõutakse tunnustähte (10–13)
 Variseride ja Herodesse juuretis (14–21)
 Pimeda tervendamine
 Betsaidas (22–26)
 Peetrus ütleb, et Jeesus on messias (27–30)
 Jeesus räägib oma surmast (31–33)
 Milline on tõeline jünger (34–38)
- 9 Jeesuse muutumine (1–13)
 Deemonist vaevatud poisi tervendamine (14–29)
 Kõik on võimalik sellele, kes usub (23)
 Jeesus räägib jälle oma surmast (30–32)
 Jüngrid vaidlevad, kes neist on suurem (33–37)
 Kes ei ole meie vastu, on meie poolt (38–41)
 Komistuskivid (42–48)
 „Olgu teil soola enestes” (49, 50)
- 10 Abielu ja lahutus (1–12)
 Jeesus õnnistab lapsi (13–16)
 Rikka noormehe küsimus (17–25)
 Ohvrid kuningriigi nimel (26–31)
 Jeesus räägib jälle oma surmast (32–34)
 Jaakobuse ja Johannese soov (35–45)
 Jeesus on lunastushinnaks paljude eest (45)
 Pime Bartimeus saab nägijaks (46–52)
- 11 Jeesuse kuninglik saabumine (1–11)
 Viigipuu needmine (12–14)
 Jeesus puhastab templi (15–18)
 Kuivanud viigipuu ja usk (19–26)
 „Mis õigusega sa neid tegusid teed?” (27–33)
- 12 Mõistujutt julmadest aednikest (1–12)
- Jumal ja keiser (13–17)
 Küsimus ülesäratamise kohta (18–27)
 Kaks suurimat käsku (28–34)
 Kas messias on Taaveti poeg? (35–37a)
 Hoiaus kirjatundjate eest (37b–40)
 Vaese lesknaise annetus (41–44)
- 13 AJASTU VIIMSETE PÄEVADE TUNDEMÄRK (1–37)
 Sõjad, maavärinad, näljahädad (8)
 Kuulutatakse head sõnumit (10)
 Suur viletsus (19)
 Inimesepoja tulek (26)
 Mõistujutt viigipuust (28–31)
 Püsige valvel (32–37)
- 14 Preestrid kavatsevad Jeesuse tappa (1, 2)
 Jeesuse pea peale valatakse healõhnalist õli (3–9)
 Juudas reedab Jeesuse (10, 11)
 Viimane paasapäha (12–21)
 Isanda õhtusöömaaja sisse-seadmine (22–26)
 Jeesus ütleb, et Peetrus salgab ta ära (27–31)
 Jeesus palvetab Ketsemani aias (32–42)
 Jeesuse vahistamine (43–52)
 Sanhedrin mõistab Jeesuse üle kohut (53–65)
 Peetrus salgab Jeesuse ära (66–72)
- 15 Jeesus Pilatuse ees (1–15)
 Avalik mõnitamine (16–20)
 Jeesus naelutatakse Kolgatal postile (21–32)
 Jeesuse surm (33–41)
 Jeesuse matmine (42–47)
- 16 Jeesuse ülesäratamine (1–8)

1 Nõnda algab hea sõnum* Jeesus Kristusest[#], Jumala pojast. **2** Nii on kirjutatud prohvet Jesaja raamatus: „(Ma läkitan sinu ees oma saadi-

1:1 *Võib tõlkida ka „evangeelium”.
[#]Kristus (heebreapäraselt „messias”) ei ole Jeesuse nimi. Selle sõna tähenduseks on „võitu”, „salvitu”.

Teine veerg

PTK 1

^a Mal 3:1
 Mt 3:1, 3
 Mt 11:10
 Lu 3:2–6
 Lu 7:27

^b Jes 40:3
 Joh 1:23

ku, kes valmistab ette su tee.)^a

3 Keegi hüüab kõrbes: „Valmistage ette Jehoova* tee! Tehke sirgeks teed tema ees!”^b

4 Ristija Johannes oli kõrbes ja kuulutas, öeldes, et pattude andeksaamiseks on vaja las-

1:3 *Vt lisa A5.

ta end kahetsuse märgiks ristida.^a **5** Tema juurde läksid kõik Juudamaa ja Jeruusalema elanikud ning ta ristas nad Jordani jões* ja nad tunnistasid avalikult oma patte.^b **6** Johannesel olid seljas kaamelivillast riided, vööl oli tal nahkvööc ning tema toiduks olid rohutirtsud ja metsmesi.^d **7** Ta kuulutas: „Pärast mind tuleb keegi minust vägevam. Ma pole väärt isegi seda, et kumardada tema sandaalirihmu lahiti tegema.^e **8** Mina ristin teid veega, aga tema ristib teid püha vaimuga*.”^f

9 Neil päevil tuli Jeesus Galilea Naatsaretist ja Johannes ristas ta Jordanis.^g **10** Kohe, kui Jeesus veest välja tuli, nägi ta taevast avanevat ja vaimu nagu tuvi enda peale laskuvat.^h **11** Ja taevast kostis hääl: „Sina oled mu armas poeg, mul on sinust hea meel*.”ⁱ

12 Sedamaid mõjutas vaim teda kõrbesse minema. **13** Ta oli kõrbes 40 päeva ja seal püüdis Saatan teda kiusatusse viia.^j Ta oli metsloomade keskel ning inglid hoolitsesid tema eest.^k

14 Pärast seda kui Johannes oli vahi alla võetud, läks Jeesus Galileasse.^l Ta kuulutas Jumala head sõnumit,^m öeldes: **15** „Määratud aeg on saabunud, Jumala kuningriik* on lähedal. Kahetsege oma patteⁿ ja uskuge heasse sõnumisse!”

1:5 *Võib tõlkida ka „ta kastis neid Jordani jõkke”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „ristimine”.) 1:8 *St võib aid teid püha vaimuga. 1:11 *Võib tõlkida ka „sinul on mu soosing”. 1:15 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. (Vt „Sõnaseletusi”.)

PTK 1
a Mt 3:1, 2
Ap 13:24
Ap 19:4
b Mt 3:5, 6
c 2Ku 1:8
d Mt 3:4
e Lu 3:16
Joh 1:26, 27
Ap 13:25
f Jl 2:28
Ap 2:1, 4
Ap 11:16
1Ko 12:13
g Mt 3:13
Lu 3:21, 22
h Jes 42:1
Mt 3:16
Joh 1:32–34
i L 2:7
Mt 3:17
Lu 3:22
2Pe 1:17
j Mt 4:1–10
Lu 4:1–13
k Mt 4:11
l Mt 4:12
m Lu 4:14, 15
Lu 8:1
n Mt 4:17
Teine veerg
a Mt 10:2
b Lu 5:4
c Mt 4:18
d Mt 4:19, 20
e Mt 19:27
Lu 5:11
f Mt 4:21, 22
g Lu 4:31–37
h Mt 7:28, 29
i Mt 8:28, 29
j Jk 2:19

16 Galilea mere ääres kõndides nägi Jeesus Siimonit ja tema venda Andreast.^a Nad heitsid parasjagu võrke merre,^b sest nad olid kalurid.^c **17** Jeesus ütles neile: „Järgnege mulle ja ma teen teist inimesepüüdjad.”^d **18** Sedamaid jätsid nad oma võrgud ja järgnesid talle.^e **19** Kui ta oli natuke maad edasi läinud, nägi ta Sebedeuse poega Jaakobust ja selle venda Johannest paadis võrke parandamas^f **20** ning viivitamata kutsus ta neidki. Seepeale jätsid nad oma isa Sebedeuse koos palgatöölistega paati ja lahkusid Jeesuse järel. **21** Nad läksid Kapernauma.

Niipea kui algas hingamispäev, läks Jeesus sünagoogi ja hakkas õpetama.^g **22** Inimesed olid tema õpetusviisist hämmastunud, sest ta õpetas neid nagu see, kel on mõjuvõimu, mitte nagu kirjatundjad.^h **23** Samal ajal oli nende sünagoogis üks mees, kes oli rüveda vaimu võimuses ja karjus: **24** „Mis sa meist tahad, naatsaretlane Jeesus?ⁱ Kas sa tulid meid hävitama? Ma tean hästi, kes sa oled – Jumala Püha!”^j **25** Aga Jeesus sõitles teda: „Ole vait ja tule temast välja!” **26** Siis tõi rüve vaim mehe peale krambihoo, röökis valju häälega ja tuli temast välja. **27** Kõik olid sellest nii hämmastunud, et arutasid omavahel: „Mis see küll on? Uus õpetus! Tal on võim käsutada isegi rüvedaid vaimu ja need kuuletuvad talle.” **28** Kuuldus temast levis kiiresti igale poole üle kogu Galilea.

29 Nad lahkusid süagogist ning läksid koos Jaakobuse ja Johannesega Siimoni ja Andrease koju.^a **30** Siimoni ämm^b aga oli pikali maas palavikus, ja kohe rääkisid nad Jeesusele haigest. **31** Jeesus astus naise juurde, võttis tal käest kinni ja aitas ta üles. Naisel läks palavik ära ja ta hakkas neile toitu valmistama.

32 Kui saabus õhtu ja päike loojus, tõi rahvas Jeesuse juurde kõik haiged ja deemonitest vaevatud^c **33** ning terve linn kogunes ukse ette. **34** Ta tegi terveks palju inimesi, kes põdesid mitmesuguseid haigusi,^d ja ajas välja palju deemoneid, kuid ta ei lasknud deemonitel rääkida, sest need teadsid, et ta on messias*.

35 Hommikul vara, kui oli veel pime, tõusis Jeesus üles, läks välja kõrvalisse paika ja palvetas seal.^e **36** Kuid Siimon ja need, kes olid koos temaga, hakkasid teda otsima. **37** Kui nad ta üles leidsid, ütlesid nad talle: „Kõik otsivad sind.” **38** Aga tema ütles: „Lähme mujale, lähedalasuvatesse linnadesse, et ma saaksin ka seal kuulutada, sest selleks ma olen tulnud.”^f **39** Ja ta läks ning kuulutas sünagoogides kõikjal Galileas ja ajas välja deemoneid.^g

40 Jeesuse juurde tuli üks pidalitõbi ja anus teda põlvili, öeldes: „Kui sa vaid tahad, võid sa mu puhtaks teha.”^h **41** Jeesusel hakkas temast kahju, ta sirutas käe, puudu-

1:34 *Teine võimalik tähendus: „sest need teadsid, kes ta on”.

- PTK 1
- a Mt 8:14, 15
Lu 4:38, 39
- b 1Ko 9:5
- c Mt 8:16
Lu 4:40, 41
- d Jes 53:4
- e Mt 14:23
Mr 14:32
Lu 4:42
Heb 5:7
- f Jes 61:1
Lu 4:43
Joh 17:4
- g Mt 4:23
- h Mt 8:1, 2
Lu 5:12

Teine veerg

- a Mt 8:3
Lu 5:13
- b 3Mo 14:3, 4
3Mo 14:10, 11
5Mo 24:8
Mt 8:4
Lu 5:14
- c Lu 5:15

PTK 2

- d Mt 4:13
Mt 9:1
- e Jes 61:1
Ef 2:17
Heb 2:3
- f Lu 5:18, 19
- g Ap 14:9, 10
- h Jes 53:11
Mt 9:2
Lu 5:20
Lu 7:47, 48
- i Mt 9:3–8
Lu 5:21–26
- j Jes 43:25

tas teda ja lausus: „Ma tahan, saa puhtaks!”^a **42** Otsekohe kadus mehel pidalitõbi ning ta sai puhtaks. **43** Seejärel saatis Jeesus ta kohe ära, keelates teda rangelt: **44** „Vaata, et sa kellelegi midagi ei räägi, vaid mine näita ennast preestrile ja vii preestritele enda puhtaks-saamise kinnituseks ohvriand, mille Mooses on määranud.”^b **45** Ent läinud ära, hakkas see mees juhtunust kõigile kuulutama ja igal pool rääkima, nii et Jeesus ei saanud enam avalikult ühtegi linna minna, vaid pidi viibima väljaspool kõrvalistes paikades. Sellegipoolest tuldi tema juurde igast kandist.^c

2 Mõne päeva pärast läks Jeesus jälle Kapernauma ja saadi kuulda, et ta on kodus.^d **2** Kokku tuli nii palju rahvast, et isegi ukse juures polnud enam ruumi, ja ta hakkas neile Jumala sõna rääkima.^e **3** Tema juurde toodi halvatu, keda kandsid neli meest.^f **4** Aga rahvahulga pärast ei saanud nad tuua teda otse Jeesuse juurde. Seepärast võtsid nad Jeesuse kohalt katuse lahti, tehes sinna augu, ja lasid halvatu kandraamiga alla. **5** Kui Jeesus nende usku nägi,^g ütles ta halvatule: „Mu laps, sinu patud on andeks antud.”^h **6** Seal istusid mõned kirjatundjad, kes arutlesid oma südames:ⁱ **7** „Miks see mees niimoodi räägib? Ta teotab Jumalat. Kes muu saab patte andeks anda kui Jumal?”^j **8** Kuid Jeesus sai kohe aru, mida nad mõtlevad, ja ütles

neile: „Miks te oma südames sedasi arutlete?^a **9** Mida on halvatule kergem öelda, kas „Sinu patud on andeks antud” või „Tõuse üles, võta oma kandraam ja kõnni”? **10** Aga et te teaksite, et Inimesepojal^b on voli maa peal patte andeks anda ...”^c Seejärel ta sõnas halvatule: **11** „Ma ütlen sulle: tõuse üles, võta oma kandraam ja mine koju.” **12** Mees tõusiski üles, võttis kohe oma kandraami ja kõndis nende kõigi nähes välja. Kõik olid vaimustuses ja ülistasid Jumalat, öeldes: „Midagi sellist pole me kunagi näinud!”^d

13 Taas läks Jeesus mere äärde. Tema juurde tuli järjest rohkem inimesi ja ta hakkas neid õpetama. **14** Aga kui ta edasi läks, märkas ta Alfeuse poega Leevit tollihoones istumas ja ütles talle: „Järgne mulle!” See tõusis ja järgneski talle*.^e **15** Hiljem einestas Jeesus* tema majas ning palju maksukogujaid ja patuseid sõi koos Jeesuse ja ta jüngritega. Seal oli palju tema järelkäijaid.^f **16** Kui aga variseridest kirjatundjad nägid, et ta sööb koos patuste ja maksukogujatega, ütlesid nad tema jüngritele: „Kas ta tõesti sööb koos maksukogujate ja patustega!” **17** Seda kuuldes ütles Jeesus neile: „Arsti ei vaja mitte terved, vaid haiged. Ma pole tulnud kutsuma mitte õigeid, vaid patuseid.”^g

18 Johannese jüngritel ja ka variseridel oli tavaks paastuda. Seepärast küsiti Jeesu-

PTK 2

a Mt 9:4
Lu 6:8
Ilm 2:23

b Tn 7:13

c Jes 53:11

d Mt 9:33
Joh 7:31
Joh 9:32e Mt 9:9
Lu 5:27, 28f Mt 9:10, 11
Lu 5:29, 30g Jes 61:1
Mt 9:12, 13
Lu 5:31, 32
Lu 19:10
1Ti 1:15

Teine veerg

a Mt 9:14, 15
Lu 5:33-35b Mt 22:2
2Ko 11:2
Ilm 19:7

c Lu 17:22

d Mt 9:16, 17
Lu 5:36-38e Mt 12:1-8
Lu 6:1-5

f 1Sa 21:1-6

g 1Sa 22:20

h 2Mo 25:30
3Mo 24:5-9

i 2Mo 20:9, 10

j Mt 12:8
Lu 6:5

selt: „Miks Johannese jüngrid ja variseride jüngrid paastuvad, aga sinu jüngrid mitte?”^a

19 Jeesus vastas: „Ega siis peigmehe^b sõpradel ole põhjust paastuda, kui peigmees on nendega. Niikaua kui peigmees on koos nendega, ei sobi neil paastuda. **20** Aga tulevad päevad, kui peigmees võetakse neilt ära,^c ja siis nad paastuvad. **21** Keegi ei õmble vanale kuuetele paigaks vanumata* riidelappi, sest uus riie tõmbuks vana peal kokku ja rebenenud koht läheks hullemaks.^d **22** Samuti ei pane keegi värsket veini vanadesse nahklähkritesse. Vein ajaks ju lähkrid lõhki ja nii vein kui ka lähkrid läheksid raisku. Värsket veini pannakse ikka uutesse lähkritesse.”

23 Ühel hingamispäeval läks Jeesus läbi viljapõldude ja ta jüngrid hakkasid teed käies viljapäid katkuma.^e **24** Siis variserid ütlesid talle: „Vaata ometi! Miks nad teevad seda, mis pole hingamispäeval lubatud?” **25** Aga tema vastas: „Kas te pole lugenud, mida Taavet tegi, kui tal paudus käes oli ning tema ja ta meestel oli nälg:^f **26** kuidas ta läks Jumala kotta, nagu räägib jutustus peaprester Ebjatarist,^g ja sõi ära vaateleivad, mida pole lubatud süüa kellelgi peale preestrite,^h ning andis osa ka oma meestele?” **27** Ta ütles neile veel: „Hingamispäev on tehtud inimese pärast,ⁱ mitte inimene hingamispäeva pärast. **28** Nii siis on Inimesepoeg ka hingamispäeva isand.”^j

2:21 *St uut pesemata.

2:14 *St sai tema järelkäijaks. 2:15 *Võib tõlkida ka „külitab Jeesus laua ääres”.

3 Kui Jeesus jälle sünaogo-
gi läks, oli seal üks kuive-
tunud* käega mees.^a **2** Vari-
serid jälgisid Jeesust tera-
selt, sest nad tahtsid näha,
kas ta teeb selle mehe hing-
amispäeval terveks, et teda
siis süüdistada. **3** Jeesus üt-
les kuivetunud käega mehele:
„Tõuse püsti ja tule siia keske-
le.” **4** Seejärel küsis ta neilt:
„Mida hingamispäeval on lu-
batud teha: kas head või hal-
ba, kas elu päästa või tappa?”^b
Aga nemad vaikisid. **5** Vaadanud nõrdimusega ini-
mesi enda ümber ja olles üli-
malt kurb nende südametuse
pärast,^c ütles Jeesus mehele:
„Siruta käsi välja.” Too siru-
taski käe ja see sai terveks. **6**
Seepeale läksid variserid
välja ja hakkasid jalamaid He-
rodese pooldajatega^d salaplaa-
ni sepitsema, et ta ära tappa. **7**
Jeesus aga läks koos
oma jüngritega eemale mere
äärde ning talle järgnes suur
hulk rahvast Galileast ja Juu-
damaalt.^e **8** Koguni Jeruusa-
lemmast, Idumeast, teiselt
poolt Jordanit ning Tüürose
ja Siidoni ümbrusest tuli tema
juurde suur hulk rahvast,
kes oli kuulnud, mida kõi-
ke ta teeb. **9** Ta käskis oma
jüngritel tema jaoks väikest
paati valmis hoida, et rahva-
hulk talle peale ei trügiks. **10**
Kuna ta tegi palju inimesi
terveks, tunglesid tema üm-
ber kõik, kes põdesid ras-
keid haigusi, et saaksid teda
puudutada.^f **11** Isegi rüve-
dad vaimud^g heitsid teda nä-
hes tema ette maha ja hüüd-
sid: „Sina oled Jumala poeg!”^h

3:1 *Võib tõlkida ka „halvatud”.

PTK 3
a Mt 12:9-14
Lu 6:6-11
b Lu 14:1-3
c Joh 12:39, 40
d Mt 22:16
Mr 12:13
e Mt 12:15
f Mt 9:20, 21
Mr 5:27, 28
Mr 6:56
g Mt 8:31
h Mr 1:23, 24
Mr 5:7
Lu 4:41
Teine veerg
a Mt 12:15, 16
Mr 1:25
b Joh 15:16
c Lu 6:12, 13
d Mt 10:1
e Mt 10:2-4
Lu 6:14-16
Ap 1:13
f Joh 1:42
g Lu 9:54
h Joh 7:5
i Mt 9:34
Mt 10:25
Mt 12:24-29
Lu 11:15
Joh 8:48

12 Aga ta keelas neid kõvasti
ja korduvalt, et nad ei räägiks,
kes ta on.^a

13 Jeesus läks üles mäele
ja kutsus enda juurde mõned
oma jüngrid^b ning need tu-
lid.^c **14** Ta valis välja kaks-
teist meest ning nimetas nad
apostliteks*. Nemad hakkasid
teda saatma, neid läkitas ta
kuulutama **15** ning neile an-
dis ta voli deemoneid välja aja-
da.^d

16 Selles kaheteistkümne-
ses rühmas,^e mille ta moo-
dustas, olid Siimon, kelle-
le ta andis ka nime Peetrus,^f
17 Sebedeuse poeg Jaakobus
ja Jaakobuse vend Johan-
nes (neile andis ta nime Boa-
nerges, mis tähendab Kõuepo-
jad),^g **18** samuti Andreas, Fil-
lippus, Bartolomeus, Matteus,
Toomas, Alfeuse poeg Jaako-
bus, Taddeus, Siimon Kana-
naios* **19** ning Juudas Iska-
riot, kes ta hiljem reetis.

Siis läks Jeesus ühte maj-
ja **20** ja jälle tuli kokku palju
rahvast, nii et nad ei saanud
isegi süüa. **21** Aga kui tema
sugulased toimuvalt kuulsid,
läksid nad teda ära tooma,
sest nad ütlesid: „Ta on peast
segi läinud.”^h **22** Ka kirja-
tundjad, kes Jeruusalemmast
alla tulid, ütlesid: „Temas on
Peltsebul* ja ta ajab deemo-
neid välja deemonite valitse-
ja abiga.”ⁱ **23** Siis ta kutsus
nad enda juurde ja hakkas
neile mõistu rääkima: „Kuidas
võib Saatan ajada välja Saata-
na? **24** Kui kuningriigis pole

3:14 *Kr *apostolos*, mis tähendab „saa-
dik”, „käskjalg”. **3:18** *Nimi Kananaios
tähendab „innukas” (Lu 6:15). **3:22**
*Saatanale antud nimi.

üksmeelt, ei jää see püsima,^a **25** ja kui peres pole üksmeelt, ei jää see püsima. **26** Samuti, kui Saatan on tõusnud iseenda vastu ja on iseendaga riius, ei jää ta püsima, vaid talle tuleb lõpp. **27** Ei saa ju keegi, kes läheb tegeva mehe majja, riiusda tema vara, kui ta esmalt seda meest kinni ei seo. Alles siis saab ta tema maja rüüstata. **28** Ma kinnitan teile, et mis patte inimesed ka ei teeks ja millist pühaduse teotust nende huultilt ka ei tuleks, antakse neile kõik andeks. **29** Ent sellele, kes teotab püha vaimu, ei anta iialgi andeks,^b vaid ta on süüdi igaveses patus.”^c **30** Ta rääkis seda seepärast, et nad ütlesid: „Temas on rüve vaim.”^d

31 Siis tulid Jeesuse ema ja vennad,^e jäid välja seisma ja saatsid kellegi teda kutsuma.^f **32** Tema ümber istus rahvahulk ja seepärast öeldi talle: „Su ema ja vennad on väljas ja küsivad sinu järele.”^g **33** Kuid ta vastas neile: „Kes on mu ema ja mu vennad?” **34** Seejärel vaatas ta neid, kes tema ümber istusid, ja ütles: „Siin on mu ema ja mu vennad!”^h **35** Kes täidab Jumala tahet, see on mu vend, öde ja ema.”ⁱ

4 Jeesus hakkas jälle mere ääres õpetama ja tema juurde kogunes väga suur rahvahulk. Seetõttu läks ta paati ja istus selles, kaldast eemal, kogu rahvas aga oli mere kaldal.^j **2** Siis jagas ta neile palju õpetust mõistujuttude kaudu.^k Ta kõneles:^l **3** „Kuulake! Külvaja läks välja külvama.”^m **4** Külvates kukkus tal

PTK 3

a Lu 11:17, 18

b Mt 12:31, 32
Lu 12:10c Heb 6:4, 6
Heb 10:26d Joh 7:20
Joh 10:20e Mt 13:55
Joh 2:12
Ap 1:14f Mt 12:46–50
Lu 8:19–21

g Mr 6:3

h Mt 12:49
Heb 2:11i Mt 12:50
Lu 8:21
Joh 15:14

PTK 4

j Mt 13:1, 2
Lu 8:4

k Mt 13:34

l Mt 13:3–9
Lu 8:5–8

m Mr 4:14

Teine veerg

a Mr 4:16, 17

b Mr 4:18, 19

c Mr 4:20

d Öp 1:5
Mt 11:15
Lu 8:8e Mt 13:10
Lu 8:9f Ef 1:9, 10
Kol 1:26, 27g Mt 13:11
Lu 8:10h Jes 6:9, 10
Mt 13:13, 14
Joh 12:40
Ap 28:26i Mt 13:18
Lu 8:11
1Pe 1:25

j 1Pe 5:8

k Mt 13:19
Lu 8:12

osa seemet tee äärde ning linnud tulid ja nokkisid selle ära. **5** Osa seemet kukkus kalju peale, kus polnud palju mulda, ja tärkas kohe, sest pinnas polnud seal sügav.^a **6** Aga kui päike tõusis, see kõrbes, see kuivas ära, kuna sel polnud juurt. **7** Osa seemet kukkus ohakate sekka ning ohakad tõusid ja lämmatasid selle ja see ei kandnud vilja.^b **8** Aga osa kukkus hea maa peale, tärkas ja kasvav ning kandis vilja: mõni kolmekümne-, mõni kuuekümne-, mõni sajakordselt.”^c **9** Ta lisas: „Kellel kõrvad on, et kuulata, see kuulaku!”^d

10 Kui Jeesus üksi jäi, tulid mõned jüngrid koos nende kaheteistkümneaga tema juurde ja soovisid, et ta neid mõistujutte selgitaks.^e **11** Ta ütles neile: „Teie võite mõista Jumala kuningriigi* püha saladust,^f aga teistele on mu sõnad lihtsalt mõistujuttu.”^g **12** Seepärast nad küll vaatavad, aga ei näe, ja kuulevad, aga ei taipa, ning nad ei pöördu ja neile ei anta andeks.”^h **13** Seejärel ütles ta neile: „Kui te seda mõistujuttu ei mõista, kuidas te siis võiksite aru saada kõigist teistest mõistujuttudest?”

14 Külvaja külvab sõnumit.ⁱ **15** Mõned inimesed on nagu teeäärne pinnas: niipea kui nad on sõnumit kuulnud, tuleb Saatan^j ja võtab neisse külvatud sõnumi ära.^k **16** Teised on nagu kaljune pinnas: niipea kui nad on sõnumit kuulnud, võtavad nad

4:11 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse”.

selle kohe rõõmuga vastu.^a **17** Ometi pole neil südames juurt ja nad püsivad ajutiselt. Niipea kui tulevad raskused või tagakiusamine sõnumi pärast, kaotavad nad usu*. **18** On veel selliseid, kes on nagu ohakane maa. Nemad kuulevad sõnumit,^b **19** aga selle ajastu mured,^c rikkuse petlik veetus^d ja himu^e kõige muu järele tungivad nende südamesse ning lämmatavad sõnumi ära ja see muutub viljatuks. **20** Aga on ka neid, kes sarnanevad hea maaga: nad kuulevad sõnumit, võtavad selle meeeldi vastu ning kannavad vilja kolmekümne-, kuuekümne- või sajakordselt.^f

21 Jeesus kõneles neile veel: „Kas lamp tuuakse välja selleks, et panna see nõu või voodi alla peitu? Eks ikka selleks, et panna see lambijalale?^g **22** Sest pole midagi varjatut, mis ei saaks avalikuks, ja pole midagi salajast, mis ei tuleks ilmsiks.^h **23** Kellel kõrvad on, et kuulata, see kuulaku!”ⁱ

24 Veel ütles ta neile: „Pange tähele seda, mida te kuullete.^j Selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse ka teile ja antakse veel juurdegi. **25** Sest kellel on, sellele antakse juurde,^k aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis tal on.”^l

26 Jeesus jätkas: „Jumala kuningriigiga on samamoodi nagu sellega, kui mees külvab seemne põllule. **27** Öösel ta magab ja päeval tõuseb üles ning seemnest tärkab ja kasvab taim, ilma et ta teaks, kui-

PTK 4

a Mt 13:20, 21
Lu 8:13

b Mt 13:22
Lu 8:14

c Mt 6:25
Mt 24:38, 39

d Öp 23:4, 5
Mr 10:23
Lu 18:24
1Ti 6:9
2Ti 4:10

e 1Jo 2:16

f Mt 13:23
Lu 8:15

g Mt 5:15
Lu 8:16, 17
Lu 11:33

h Mt 10:26
Lu 12:2

i Öp 1:5
Mt 11:15
Ilm 2:7

j Lu 8:18
Jk 1:25

k Mt 25:23

l Mt 13:12
Lu 8:18
Lu 19:26

Teine veerg

a Mt 13:31, 32
Lu 13:18, 19

b L 78:2

c Mt 13:11
Mt 13:34, 35
Mr 4:11

d Mt 8:18

e Mt 8:23
Lu 8:22

f Mt 8:24-27
Lu 8:23-25

g L 89:9

das. **28** Maa kannab vilja isenesest ja järk-järgult: esmalt on oras, siis pea, lõpuks valmis terad viljapeas. **29** Aga niipea kui vili on valminud, pistab mees sirbi sisse, sest lõikusaeg on käes.”

30 Jeesus rääkis edasi: „Millega saaksime Jumala kuningriiki võrrelda või millise mõistujutuga jagada selle kohta õpetust? **31** See on nagu sinepiseeme, mis külvamise ajal on pisim kõigist seemnetest maa peal.^a **32** Aga kui see on külvatud, läheb see kasvama ja sirgub suuremaks kui kõik teised aiataimed ning kasvatab suured oksad, nii et linnud saavad selle varjus elada.”

33 Jeesus kuulutas Jumala sõna paljude selliste mõistujuttude kaudu,^b niipalju kui suudeti aru saada. **34** Õigupoolest ei rääkinud ta ilma mõistujututa midagi, kuid jüngritega omavahel olles selgitas ta neile kõik ära.^c

35 Sama päeva õhtul ütles Jeesus neile: „Lähme teisele kaldale.”^d **36** Lasknud rahval ära minna, võtsid nad ta kohe paati ja lahkusid. Seal oli veel teisigi paate.^e **37** Siis tõusis vali tormituul ning lained paiskusid paati, nii et see oli uppumas.^f **38** Aga Jeesus oli ahtris ja magas istepädjal. Jüngrid äratasid ta üles ja ütlesid: „Õpetaja, kas sa ei hooli sellest, et me hukkume?” **39** Seepeale ta tõusis, sõitles tuult ja ütles merele: „Rahune! Jää vaikseks!”^g Ja tuul rauges ning saabus täielik vaikus. **40** Seejärel küsis ta neilt: „Miks te kardate? Kas teil ikka

4:17 *Sõna-sõnalt „nad komistavad”.

veel ei ole usku?" **41** Aga neid valdas tavatu hirm ja nad rääkisid omavahel: „Kes ta küll on? Isegi tuul ja meri kuuletuvad talle.”^a

5 Siis jõudsid nad mere vastaskaldale gerasalaste maale.^b **2** Niipea kui Jeesus oli paadist välja astunud, kohatas ta üht haudade juurest tulevate meest, kes oli rüveda vaimu meelevaldas. **3** Tema eluase oli hauakoobastes ja mitte keegi polnud suutnud teda püsivalt kinni köita, isegi ahelatega mitte. **4** Teda oli küll sageli pandud jalaraudu ja ahelaisse, kuid ta oli ahelad katki tõmmanud ning jalarauad purustanud, kellelgi polnud jõudu teda ohjeldada. **5** Ööd ja päevad läbi karjus ta hauakoobastes ja mägedel ning tagus end kividega. **6** Kui ta märkas kaugelt Jeesust, jooksis ta tema juurde, kummardas ta ette^c **7** ja kisendas: „Mis sa minust tahad, Jeesus, kõige kõrgema Jumala poeg? Vannu Jumala nimel, et sa mind ei karista!”^d **8** Sest Jeesus oli talle öelnud: „Tule välja sellest inimesest, sa rüve vaim!”^e **9** Aga Jeesus küsis temalt: „Mis su nimi on?” Ta vastas: „Mu nimi on Leegion, sest meid on palju.” **10** Ja ta anus Jeesust, et ta neid seal maalt välja ei saadaks.^f

11 Seal mäe juures oli söömas suur seakari.^g **12** See pärast anusid vaimud Jeesust: „Saada meid sigade sisse, luba meil nende sisse minna.”

13 Ja ta lubas. Seepeale tulid rüvedad vaimud mehest välja, läksid sigade sisse ja kari tor-

PTK 4

a Joh 6:19

PTK 5

b Mt 8:28
Lu 8:26, 27

c Lu 8:28-30

d Mt 8:29
Jk 2:19

e Ap 16:17, 18

f Lu 8:31

g 3Mo 11:7, 8
5Mo 14:8
Mt 8:30-33
Lu 8:32-34

Teine veerg

a Lu 8:35-37

b Mt 8:34

c Lu 8:38, 39

d Lu 8:40

e Mt 9:18
Lu 8:41, 42

f Lu 4:40

mas üle järsaku merre, umbes 2000 siga, ning nad uppusid meres. **14** Aga nende karjased põgenesid, teatasid sellest linnas ja maal ning inimesed tulid vaatama, mis oli juhtunud.^a **15** Nad tulid Jeesuse juurde ja nägid, et mees, kes oli olnud deemonitest vaevatud ning kelles oli olnud Leegion, istub riietatult ja on täie mõistuse juures, ning neid haaras hirm. **16** Pealtnägijad jutustasid ka teistele, mis oli deemonitest vaevatud mehe ja sigadega juhtunud. **17** Nad anusid Jeesust, et ta läheks nende maalt ära.^b

18 Kui Jeesus oli paati minemas, palus mees, keda deemonid olid vaevanud, et ta võiks temaga kaasa minna.^c

19 Kuid Jeesus ei lubanud, vaid ütles: „Mine koju oma sugulaste juurde ja räägi neile, mida kõike Jehoova on sinu heaks teinud ja kuidas ta on sinu peale halastanud.” **20** Mees läkski ära ning hakkas Dekapolises* kuulutama, mida kõike Jeesus oli tema heaks teinud, ja kõik imestasid selle üle.

21 Kui Jeesus oli paadiga jälle vastaskaldale jõudnud, kogunes tema juurde suur rahvahulk; ja ta oli mere ääres.^d

22 Siis tuli sinna üks sünagogi ülematest, kelle nimi oli Jaiirus, ja Jeesust nähes langes ta tema jalge ette^e **23** ning hakkas teda anuma: „Mu tütreke on raskelt haige*. Palun tule ja pane käed tema peale,^f et ta

5:20 *Võib tõlkida ka „Kümmelinnamaal”. 5:23 *Võib tõlkida ka „on hinge vaakumas”.

saaks terveks ja jääks elama.”
24 Jeesus läkski temaga kaasa ning suur rahvahulk järgnes talle ja tungles tema ümber.

25 Seal aga oli üks naine, keda oli 12 aastat vaevanud verejooks.^a **26** Ta oli paljude arstide käes palju kannatanud* ning oli kulutanud kogu vara, saamata mingit abi, ta olukord oli hoopis hullemaks läinud. **27** Kuulnud, mida Jeesusest räägiti, tuli ta rahva hulgas tema selja taha ja puudutas tema kuube,^b **28** sest ta oli endamisi mõelnud: „Kui ma vaid saaksin tema kuube puudutada! Siis saaksin ma terveks.”^c **29** Sedamaid lakkas tal verejooks ning ta tundis oma kehas, et ta on sellest piinarikkast haigusest paranenud.

30 Otsekohe tundis Jeesus, et jõud^d oli temast välja läinud, ning ta pöördus rahva seas ümber ja küsis: „Kes puudutas mu kuube?”^e **31** Tema jüngrid ütlesid talle: „Sa näed ju, et rahvas trügib sulle peale, ja küsid veel: „Kes mind puudutas?”” **32** Ent tema vaatas ringi, et näha, kes oli seda teinud. **33** Aga naine, teades, mis temaga oli juhtunud, tuli kohkunult ja värisedes tema ette, langes maha ja rääkis talle kogu tõe. **34** Jeesus ütles talle: „Tütar, sinu usk on sind terveks teinud. Mine rahuga^f ja ole terve oma piinarikkast haigusest.”^g

35 Kui ta alles rääkis, tulid sinna mõned sünagoogi ülema majast ja ütlesid: „Su tütar on

5:26 *Võib tõlkida ka „palju valu tunda saanud”.

PTK 5

a 3Mo 15:25
Mt 9:20–22
Lu 8:43, 44

b Mt 14:36
Mr 6:56

c Mt 9:21

d Lu 5:17
Lu 6:19

e Lu 8:45–48

f Lu 7:50
Lu 8:48

g Mt 9:22

Teine veerg

a Lu 8:49

b Lu 8:50
Joh 11:39, 40

c Mt 17:1
Mt 26:36, 37

d Mt 9:23–26
Lu 8:51–56

e Lu 8:52
Joh 11:11

f Mt 9:25
Lu 7:14
Lu 8:54
Ap 9:40

g Mr 1:42–44
Mr 7:35, 36

PTK 6

h Lu 4:16

i Joh 6:42
Joh 7:15

j Mt 13:54–58

surnud. Milleks enam õpetajat tülitada?”^a **36** Jeesus aga kuulis nende sõnu ja ütles sünagoogi ülemale: „Ära karda, usu ainult.”^b **37** Ta ei lasknud endaga kaasa tulla kedagi peale Peetruse, Jaakobuse ja selle venna Johannese.^c

38 Nad jõudsid sünagoogi ülema maja juurde ning Jeesus nägi seal sagimist ja neid, kes nutsid ja valjult halasid.^d **39** Majja sisse astudes ütles ta neile: „Miks te nutate ja käratsete? Laps pole surnud, vaid magab.”^e **40** Seepeale hakkasid nad põlglikult naerma. Tema aga saatis nad kõik välja, võttis kaasa lapse isa ja ema ning need, kes olid koos temaga, ning läks lapse juurde. **41** Lapse käest kinni võttes ütles ta temale: „Tali-ta kuum!”, mis tõlgituna tähendab: „Tüdrukuke, ma ütlen sulle: tõuse üles!”^f **42** Sedamaid tõusis tüdruk üles ja hakkas kõnema. (Ta oli 12-aastane.) Vanemaid valdas otsekohe meeletu rõõm. **43** Aga tema keelas neid mitu korda*, et nad sellest kellelegi midagi ei räägiks,^g ning palus tüdrukule süüa anda.

6 Jeesus lahkus sealt ning tuli oma kodukanti^h ja tema jüngrid järgnesid talle. **2** Hingamispäeval hakkas ta sünagoogis õpetama. Suurem osa kuulajaist oli hämmastunud ja küsis: „Kust on see mees kõik selle saanud?”ⁱ Miks on just talle antud see tarkus ja kuidas suudab ta teha selliseid vägevaid tegusid?^j

5:43 *Võib tõlkida ka „kõvasti”.

3 Kas ta pole mitte see puusepp,^a Maarja poeg,^b Jaakobuse,^c Joosepi, Juuda ja Siimoni vend?^d Kas tema õedki pole mitte siin meie juures?" Niisiis keeldusid nad teda uskumast*. **4** Jeesus aga ütles neile: „Prohvetist ei peeta kuskil vähem lugu kui tema kodukandis, ta sugulaste keskel ja ta oma majas.”^e **5** Seetõttu ei saanud ta seal teha ühtegi muud vägevast tegu, kui vaid panna oma käed mõnede haigete peale ja teha nad terveks. **6** Nende usupuudus pani teda lausa imestama. Ta käis läbi ümberkaudsed külad ning õpetas inimesi.^f

7 Jeesus kutsus need kaks teist enda juurde, saatis nad kahekaupa välja^g ja andis neile võimu rüvedate vaimude üle.^h **8** Samuti ütles ta neile, et nad ei võtaks teele kaasa midagi peale kepi — ei leiba, toidupauna ega vaskraha võökukrusseⁱ —, **9** ja et nad paneksid jalga sandaalid, aga ei võtaks kaasa lisarõivast*. **10** Ta ütles neile veel: „Kuhu majja te sisse astute, sinna jääge, kuni te sealt kandist lahkute.^j **11** Ja kui teid mõnes paigas vastu ei võeta ega kuulata, siis sealt ära minnes raputage selle tolmgi oma jalgadelt* neile hoiatuseks.”^k **12** Nad asusidki teele ja kuulutasid inimestele, et need peaksid oma patte kahetsema.^l **13** Nad ajasid välja hulga deemoneid,^m võidsid palju-

6:3 *Sõna-sõnalt „komistasid nad tema pärast”. **6:9** *Võib tõlkida ka „aga ei kannaks kahte rõivast”. **6:11** *Jalgadelt tolmuharjutamine tähendas vastutusest loobumist.

PTK 6

a Jes 53:2

b Joh 6:42

c Ga 1:19

d Mr 3:31

e Mt 13:57

Lu 4:24

Joh 4:44

f Mt 9:35

Lu 13:22

g Lu 10:1

h Mt 10:1

Lu 9:1-6

i Mt 10:9, 10

j Mt 10:11

k Mt 10:14

Lu 10:10, 11

Ap 13:50, 51

l Ap 2:38

Ap 3:19

m Lu 10:17

Teine veerg

a Mt 14:1-5

Lu 9:7-9

b Mt 16:14

Mr 8:28

c Lu 3:19, 20

d 3Mo 18:16

3Mo 20:21

e Mt 11:11

Mt 21:26

f 1Mo 40:

20-22

g Mt 14:6-12

sid haigeid õliga ja tegid nad terveks.

14 Sellest kuulis ka kuningas Herodes*, sest Jeesuse nimi oli tuntuks saanud ja rahvas rääkis: „Ristija Johannes on surnuist üles äratatud. Sellepärast suudab ta teha neid vägevaid tegusid.”^a **15** Teised jälle ütlesid: „See on Eelija”, mõned aga: „See on prohvet nagu muistsed prohvetid.”^b **16** Kui Herodes seda kuulis, ütles ta: „Johannes, kellel ma pea maha võtsin, on üles äratatud.” **17** Oli ju Herodes lasknud Johannese vahi alla võtta, kinni siduda ja vangi panna oma venna Filip-puse naise Herodiase pärast, kuna oli temaga abiellunud.^c **18** Sest Johannes oli Herode-sele öelnud: „Sul pole õigust oma venna naisega elada.”^d **19** Seepärast kandis Herodias Johannese peale vimma ja tahtis teda tappa, kuid ei saanud, **20** sest Herodes kartis Johannest, teades, et ta on õige ja püha mees,^e ning kaitses teda. Alati, kui Herodes teda kuulas, oli ta täiesti nõutu ega teadnud, mida temaga teha, ent siiski kuulas ta teda hea meelega ka edaspidi.

21 Soodne võimalus Herodiasele avanes aga päeval, kui Herodes korraldas oma sünnipäeva^f puhul pidusöögi oma kõrgetele ametnikele, tuhatkonnaülematele* ja Galilea tähtsaimatele inimestele.^g **22** Herodiase tütar tuli sisse ja tantsis ning see meeldis

6:14 *Herodes Antipas, Herodes Suure poeg. (Vt „Sõnaseletusi”). **6:21** *Võib tõlkida ka „sõjatribuunidele”, leegioni kõrgemad ohvitserid Rooma sõjaväes.

Herodesele ja neile, kes koos temaga lauas olid*. Kuningas ütles neiuile: „Küsi minult, mida sa vaid tahad, ja ma annan sulle.” **23** Ta koguni vandus temale: „Ükskõik, mida sa minult küsid, seda ma annan sulle, kasvõi poole oma kuningriigist!” **24** Neiu läks ja ütles emale: „Mida ma peaksin küsima?” Ema vastas: „Ristija Johannese pea.” **25** Sedamaid kiirustas neiu kuninga juurde ja teatas oma soovi: „Ma tahan, et sa otsekohe annaksid mulle vaagnal Ristija Johannese pea.”^a **26** See kurvastas kuningat väga, aga ta ei tahtnud talle ära öelda oma vande ja külaliste pärast. **27** Nii saatiski kuningas viivitamata ühe ihukaitsja ning käskis tal tuua Johannese pea. See läks ja raius Johannesel vanglase pea maha **28** ning tõi selle vaagnal neiuile ja neiu andis selle oma emale. **29** Kui Johannese jüngrid sellest kuulsid, tulid nad, võtsid tema surnukeha ja panid hauda.

30 Apostlid kogunesid Jeesuse juurde ning andsid talle teada kõigest, mida nad olid teinud ja õpetanud.^b **31** Jeesus ütles neile: „Tulge kõrvalisse paika, et saaksime olla omaette ja veidi puhata.”^c Sest tulijaid ja minejaid oli palju ning neil polnud aega süüa-gi. **32** Siis läksid nad paati, et sõita kõrvalisse paika ja olla omaette.^d **33** Aga inimesed nägid, kui nad lahkusid, ja paljud teised kuulsid sellest ning nad jooksid kõigest

6:22 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitasid”.

PTK 6

a Mt 14:8

b Lu 9:10

c Mt 11:29
Mt 14:13

d Joh 6:1, 2

Teine veerg

a Mt 14:14
Heb 4:15

b 1Ku 22:17
Jes 53:6
Hes 34:5, 8
Mt 9:36

c Jes 61:1
Lu 9:11

d Mt 14:15–21
Lu 9:12–17

e Joh 6:5

f 2Ku 4:42–44
Mt 15:33
Joh 6:7

g Joh 6:9

h Joh 6:10–13

i Mr 8:6
Lu 24:30
Ap 27:35

j Mt 14:20
Lu 9:17
Joh 6:13

linnadest sinna kokku ja jõudsid neist ette. **34** Paadist väl- ja astudes nägi ta suurt hulka inimesi ning tal hakkas neist kahju,^e sest nad olid nagu lambad, kel pole karjast.^b Ja ta hakkas neile paljusid asju õpetama.^c

35 Kui kätte oli jõudnud hiline pärestlõuna, tulid jüngrid Jeesuse juurde ja ütlesid: „See on kõrvaline koht ja aeg on juba hiline.”^d **36** Saada inimesed ära, et nad läheksid ümberkaudsetesse paikadesse ja küladesse ning ostaksid endale midagi süüa.”^e **37** Jeesus vastas neile: „Andke teie neile süüa.” Nad kostsid: „Kas me peaksime minema ja 200 denaari* eest leiba ostma, et rahvas süüa saaks?”^f **38** Ta küsis neilt: „Mitu leiba teil on? Minge vaadake!” Kui nad olid järele vaadanud, ütlesid nad: „Viis, ja veel kaks kala.”^g **39** Siis palus Jeesus kõigil inimestel rühmadena haljale rohule istuda.^h **40** Nad istusidki maha saja ja viiekümne kaupa. **41** Võtnud nüüd need viis leiba ja kaks kala, vaatas ta üles taeva poole ja esitas tänupalve.ⁱ Siis murdis ta leivad tükkideks ja andis jüngritele, et nad jagaksid need rahvale, ning jaotas ka need kaks kala kõigi vahel. **42** Kõik sõid ja nendele kõht sai täis. **43** Ülejäänud palukei korjati kokku 12 korvitäit, peale selle veel kalu.^j **44** Neid, kes olid leiba söönud, oli 5000 meest.

45 Pärast seda käskis Jeesus kohe oma jüngritel paa-

6:37 *Vt lisa B14.

ti minna ja sõita vastaskaldale, Betsaida poole, ise aga jäi ta inimesi ära saatma.^a **46** Kui ta oli nendega hüvasti jättnud, läks ta üles mäele palvetama.^b **47** Õhtu saabudes oli paat keset merd, tema aga oli ükski maal.^c **48** Kui ta nägi, et jüngritel on raske sõuda, sest tuul oli vastu, kõndis ta mööda merd nende poole, otsekui tahtes neist mööduda. See oli õõ neljanda vahikorra ajal*. **49** Märgates teda merel kõndimas, pidasid jüngrid teda kummituseks ja karjusid valju häälega, **50** sest nad kõik nägid teda ja olid hirmunud. Ent otsekohe ütles Jeesus neile: „Olge julged, see olen mina, ärge kartke!”^d **51** Ta astus nende juurde paati ja tuul rauges. Jüngrid olid sellest ülimalt jahmunud, **52** sest nad polnud veel leibade loost aru saanud, nad olid südames aeglasel taipama.

53 Kui nad olid jõudnud üle mere, randusid nad Genneesareti lähedal.^e **54** Kui nad paa-dist välja astusid, tundsid inimesed Jeesuse kohe ära. **55** Nad jooksid kogu selle paikkonna läbi ja hakkasid tooma haigeid kandaamidega sinna, kus nad kuulsid teda olevat. **56** Igas külas, linnas ja maakohas, kuhu Jeesus läks, viidi haiged turgudele ning rahvas anus teda, et need saaksid puudutada kasvõi tema kuenarmaid.^f Kõik, kes neid puudutasid, said terveks.

6:48 *Neljas vahikord kestis kella kolmest öösel kuni päikesetõusuni kell kuus.

PTK 6

a Mt 14:22

b Mt 6:6
Mt 14:23
Mr 1:35
Lu 6:12c Mt 14:24–33
Joh 6:16–21d Mt 14:27
Joh 6:20

e Mt 14:34–36

f Mt 9:20
Mr 5:25–28
Lu 8:43, 44
Ap 19:11, 12

Teine veerg

PTK 7

a Mt 15:1

b Mt 23:25
Lu 11:38, 39

c Mt 15:2

d Mt 15:7–9

e Jes 29:13

f Ga 1:14
Kol 2:8

g Mt 15:3–6

h 2Mo 20:12
5Mo 5:16
Ef 6:2i 2Mo 21:17
3Mo 20:9
Op 20:20

7 Jeesuse juurde kogunesid variserid ja mõned kirjatundjad, kes olid tulnud Jeruusalemmast.^a **2** Nad nägid mõnd tema jüngrit söömas rüvedate, see tähendab pesemata kätega*. **3** (Variserid, tegelikult mitte ükski juut, ei söö enne, kui nad on esiisade pärimuse järgi käsi küünarnukkideni pesnud. **4** Kui nad turult tagasi jõuavad, ei söö nad enne, kui on end pesnud. Neil on veel palju teisiigi pärimusi, millest nad kinni peavad, nagu kruuside, kannude ja vasknõude vettekastmised.)^b **5** Siis küsisid variserid ja kirjatundjad temalt: „Miks sinu jüngrid esiisade pärimusest kinni ei pea, vaid söövad rüvedate kätega?”^c **6** Jeesus ütles neile: „Jesaja on teie kohta õigesti ennustanud, te silmakirjatsejad, nagu on kirjutatud: „See rahvas ülistab mind huultega, aga nende süda on minust kaugel.”^d **7** Nad teenivad mind ilmaasjata, sest kõik, mida nad õpetavad, on vaid inimeste käsud.”^e **8** Te hülgate Jumala käsu ja hoiate kinni inimeste pärimusest.”^f

9 Jeesus ütles neile veel: „Te oskate Jumala käsu osavalt kõrvale jätta, et pida-da kinni oma pärimusest.”^g **10** Mooses on öelnud: „Austa oma isa ja ema”^h ning „Kes söimab oma isa või ema,* peab surema.”ⁱ **11** Aga teie ütlete: „Inimene võib öelda isale või emale: „Kõik, millega saaksin

7:2 *Siin ei viidata määratud käte pesemisele, vaid juutide rituaalsele puhastuskombele. **7:10** *Võib tõlkida ka „kes räägib teotavalt oma isast või emast”.

sind toetada, on korban [see tähendab Jumalale pühendatud ohvriand].”^a **12** Nõnda ei lase te tal teha enam midagi isa või ema heaks^a **13** ja sellega te heidate Jumala sõna kõrvale oma pärimuse pärast, mida on põlvest põlve edasi antud.^b Te teete veel palju muudki niisugust.”^c **14** Jeesus kutsus rahvahulga jälle enda juurde ja ütles: „Kuulake mind kõik ja püüdke mõista.”^d **15** Inimest ei saa rüvetada see, mis tema sisse läheb, vaid teda rüvetab see, mis tema seest välja tuleb.”^e **16** ---*

17 Kui Jeesus oli läinud rahvahulga juurest ära ühte majja, hakkasid tema jüngrid talle selle mõistujutu kohta küsimusi esitama.^f **18** Ta ütles neile: „Kas teiegi ei mõista nagu nemad? Kas te ei tea, et see, mis inimese sisse läheb, ei saa teda rüvetada, **19** sest see ei lähe mitte tema südamesse, vaid kõhtu ja sealt edasi käimlasse?” Nii kuulutas ta kõik toidud puhtaks. **20** Ta lisas: „Inimest rüvetab see, mis tuleb temast välja,^g **21** sest seestpoolt, inimese südamest,^h lähtuvad valled mõtted, hooramised,* vargused, mõrvad, **22** abielurikumised, ahnus, kurjad teod, pettus, jultunud käitumine,* kadedus, pühadusetootus, kõrkus ja rumalus. **23** Kõik see halb tuleb seestpoolt ja rüvetab inimest.”

7:16 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)
7:21 *Algkeeles on siin kr sõna *porneia* mitmuse vorm. (Vt „Sõnaseletusi”).
7:22 *Võib tõlkida ka „jultumus”, „häbitu käitumine”; kr *aselgeia*. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 7

a 1Ti 5:8

b Mt 15:6

c Mr 7:3

d Mt 15:10

e Mt 15:11
Tt 1:15

f Mt 15:15-20

g Mt 15:18

h 1Mo 6:5
1Mo 8:21
Jer 17:9

Teine veerg

a Mt 15:21

b Mt 15:22-28

c Mt 10:5, 6
Mt 15:26
Ro 9:4
Ef 2:12

d Mt 15:28

e Joh 4:49-51

f Mt 15:29

g Mt 9:32, 33
Lu 11:14

h Mr 8:23
Joh 9:6

i Jes 35:5
Mt 11:5
Mt 15:30

24 Jeesus lahkus sealt ning läks Tüürose ja Siidoni aladele.^a Ta astus ühte majja sisse ega tahtnud, et keegi sellest teada saaks, kuid tal polnud võimalik märkamatuks jääda. **25** Otsekohe kuulis Jeesusest üks naine, kelle väikeses tütres oli rüve vaim, ning ta tuli ja langes tema jalge ette.^b **26** Naine oli kreeklanna, sürofoiniikia päritolu, ja ta palus Jeesust korduvalt, et see ajaks tema tütrest deemoni välja. **27** Ent Jeesus vastas: „Las esmalt lapsed saavad kõhu täis, sest ei ole õige võtta laste leib ja visata see kutsikatele*.”^c **28** Kuid naine ütles talle: „Jah, isand, ometi soovivad kutsikad laua all raasukesi, mis lastelt pudenevad.” **29** Selle peale ütles Jeesus: „Et sa seda ütlesid, siis mine, deemon on su tütrest välja läinud.”^d **30** Naine läkski koju ja leidis lapse voodis lamamas ning deemon oli välja läinud.^e

31 Kui Jeesus Tüürose aladelt tagasi tuli, läks ta Siidoni kaudu Galilea mere äärde, minnes läbi Dekapolise alade,^f **32** kus tema juurde toodi kurt ja kõnepuudega mees^g ning paluti, et ta paneks oma käe tema peale. **33** Jeesus viis ta rahva seast kõrvale, pani sõrmed mehe kõrvadesse ning sülitas ja puudutas seejärel tema keelt.^h **34** Üles taevasse vaadates ohkas ta sügavalt ning ütles: „Effata!”, see tähendab „avane”. **35** Siis mehe kõrvad avanesid,ⁱ ta kõnepuue kadus ja ta hakkas selgesti rääkima. **36** Jeesus keelas inimesi, et nad sellest kellelegi

7:27 *Juutidele olid koerad ebapuhtad loomad.

ei räägiks,^a kuid mida rohkem ta neid keelas, seda rohkem nad seda kuulutasid.^b **37** Nad olid ülimalt hämmastunud^c ja ütlesid: „Kõik, mis ta teeb, on hea! Isegi kurdid paneb ta kuulma ja kõnevoimetud rääkima.”^d

8 Neil päevil oli jälle koos palju rahvast ja neil polnud midagi süüa. Jeesus kutsus jüngrid enda juurde ja ütles neile: **2** „Mul on neist inimestest kahju,^e sest nad on juba kolm päeva minu juures olnud ja neil pole midagi süüa.”^f **3** Kui ma nad söömata koju saadan, nõrkevad nad teel. Mõned neist on ju tulnud kaugelt.” **4** Aga jüngrid vastasid talle: „Kust võib keegi siin kõrvalises kohas leiba saada, et need inimesed ära toita?” **5** Jeesus küsis neilt: „Mitu leiba teil on?” Nad vastasid: „Seitse.”^g **6** Jeesus palus rahval maha istuda. Siis võttis ta need seitse leiba, tänas Jumalat, murdis need ja andis jüngritele, kes jagasid need rahvale.^h **7** Neil olid ka mõned väiksed kalad, ja kui Jeesus oli esitanud tänupalve, palus ta jüngritel needki välja jagada. **8** Inimesed sõid ja nende kõht sai täis ning ülejäänud palukesi korjati kokku seitse suurt korvitäit.ⁱ **9** Seal oli aga umbes 4000 meest. Siis saatis ta rahva ära.

10 Kohe pärast seda läks Jeesus koos jüngritega paati ning tuli Dalmanuuta* aladele.^j **11** Seal tulid tema juur-

8:8 *Võib tõlkida ka „moonakorvitäit”.
8:10 *See võis olla Magadani või selle ümbruskonna teine nimi.

PTK 7

a Jes 42:2
Mt 8:3, 4
Mr 5:42, 43

b Mr 1:43-45

c Ap 14:11

d Jes 35:5, 6
Mt 15:31

PTK 8

e Mt 14:14
Mr 6:34

f Mt 15:32-38

g Mr 6:38

h Mr 6:41

i Mt 15:37

j Mt 15:39

Teine veerg

a Mt 16:1-3

b Mt 12:38
Joh 6:30

c Mt 16:4

d Mt 16:5-12

e Mt 16:6
Lu 12:1

f Mr 6:38

g Mt 14:20
Mr 6:43
Lu 9:17
Joh 6:13

h Mt 15:37

de variserid ja hakkasid temaga vaidlema, nõudes tunnustähte taevast, et teda proovile panna.^a **12** Jeesus tundis südames suurt kurbust ja ütles: „Miks otsib see põlvkond tunnustähte?^b Ma kinnitan teile, et sellele põlvkonnale ei anta mingit tunnustähte.”^c **13** Ta jättis nad sinnapaika, astus jälle paati ja sõitis vastaskaldale.

14 Jüngrid aga olid unustanud leiba kaasa võtta ja neil polnud paadis midagi peale ühe leiva.^d **15** Jeesus hoiatas neid selge sõnaga: „Hoidke silmad lahti ning olge ettevaatlikud variseride ja Herodesse juuretise suhtes.”^e **16** Siis hakkasid nad omavahel sõnelda selle pärast, miks keegi polnud leiba kaasa võtnud. **17** Seda märgates ütles Jeesus: „Miks te tülitsete selle pärast, et teil pole leiba? Kas te siis veel ei mõista ega saa aru? Kas te olete südames ikka veel aeglased taipama? **18** „Silmad teil on, aga te ei näe, kõrvad teil on, aga te ei kuule!” Kas te ei mäleta, **19** kui ma murdsin viis leiba^f 5000 mehele? Mitu korvitäit ülejäänud palukesi te kogusite?” Nad vastasid: „Kaksteist.”^g **20** „Kui ma murdsin seitse leiba 4000 mehele, mitu suurt korvitäit ülejäänud palukesi te siis kogusite?” Nad vastasid: „Seitse.”^h **21** Seepeale ütles ta neile: „Kas te ikka veel ei saa aru?” **22** Siis jõudsid nad Betsaidasse. Seal töid inimesed Jeesuse juurde ühe pimedada mehe ja anusid, et ta puudutaks

teda.^a **23** Jeesus võttis pimedal käest kinni ja viis ta külast välja. Sülitanud tema silmadele,^b pani ta käed tema peale ning küsis: „Kas sa näed midagi?” **24** Mees vaatas ja ütles: „Ma näen inimesi, kuid nad paistavad nagu ringikõndivad puud.” **25** Siis pani Jeesus käed uuesti mehe silmadele ning mees nägi selgesti. Tema nägemine oli taastunud, ta nägi kõike hästi. **26** Seejärel saatis Jeesus ta koju, öeldes: „Ära mine külasse.”

27 Jeesus ja ta jüngrid läksid Filippuse Kaisarea küladesse ning teel küsis ta jüngritelt: „Mida inimesed ütlevad, kes ma olen?”^c **28** Nad vastasid talle: „Ristija Johannes,^d teised ütlevad, et Eelija,^e mõned, et üks prohvetitest.” **29** Siis küsis ta neilt: „Aga teie, kelleks teie mind peate?” Peetrus vastas talle: „Sina oled messias.”^f **30** Seejärel keelas Jeesus neid kõvasti, et nad temast kellelegi ei räägiks.^g **31** Samuti hakkas ta neid õpetama, selgitades, et Inimesepoeg peab palju kannatama, et vanemad, peapreestrid ja kirjatundjad heidavad ta kõrvale ning et ta tapetakse^h ja kolm päeva hiljem äratakse üles.ⁱ **32** Ta kõneles sellest täiesti avameelselt. Aga Peetrus viis ta kõrvale ja hakkas talle etteheiteid tegema.^j **33** Seepeale Jeesus pöördus, vaatas oma jüngrite poole ja noomis Peetrust: „Eemala minust,^k vastupanija!” Sa ei mõtle mitte Jumala, vaid inimeste viisil.”^k

8:33 *Sõna-sõnalt „mine mu taha”. *Sõna-sõnalt „saatan”.

- PTK 8
- a Mr 6:56
- b Mr 7:32, 33
Joh 9:1, 6
- c Mt 16:13-15
Lu 9:18, 19
- d Mt 14:1, 2
Mr 6:14
- e Mr 9:11
- f Mt 16:16
Lu 9:20
Joh 1:40, 41
Joh 6:68, 69
- g Mt 16:20
Mr 9:9
Lu 9:21, 22
- h Mt 26:2
- i Mt 16:21
Mt 17:22, 23
- j Mt 16:22
- k Mt 16:23

Teine veerg

- a Mt 10:38
Mt 16:24
Lu 9:23
Lu 14:27
- b Mt 10:39
Mt 16:25
Lu 9:24
Joh 12:25
Ilm 12:11
- c Mt 16:26
Lu 9:25
- d L 49:8
- e Mt 10:33
Lu 9:26
Lu 12:9
2Ti 1:7, 8
- f Mt 16:27
Mt 25:31
2Te 1:7

PTK 9

- g Mt 16:28
Lu 9:27
- h Mt 17:1-8
Lu 9:28-36

34 Siis kutsus Jeesus rahva ja oma jüngrid enda juurde ning ütles neile: „Kui keegi tahab olla minu järelkäija, siis ta ärgu elagu iseendale, vaid kandku oma piinaposti* ja käigu minu järel.”^a **35** Kes tahab oma elu päästa, kaotab selle, aga kes kaotab oma elu minu ja hea sõnumi pärast, päästab selle.^b **36** Tõepoolest, mis kasu oleks inimesel sellest, kui ta saaks endale kogu maailma, kuid kaotaks elu?^c **37** Mida võiks inimene anda oma elu eest?^d **38** Kes häbeneb mind ja mu sõnu selle abielurikkuja* ja patuse põlvkonna seas, seda häbeneb ka Inimesepoeg,^e kui ta tuleb oma isa auhiilguses koos pühade inglitega.”^f

9 Jeesus ütles neile veel: „Ma kinnitan teile, et mõned siinseisjaist ei maitse surma enne, kui nad näevad, et Jumala kuningriik* oma väes on juba tulnud.”^g **2** Kuue päeva pärast võttis Jeesus endaga kaasa Peetruse, Jaakobuse ja Johannese ning viis nad kõrgele mäele, kus nad said omaette olla. Ta muudeti nende ees:^h **3** tema riided lõid hiilgama ja muutusid valgemaks, kui ükski pesupesija maa peal neid suudaks valgendada. **4** Samuti ilmutasid end neile Eelija ja Mooses ning vestlesid Jeesusega. **5** Siis ütles Peetrus Jeesusele: „Rabi, meil on siin hea olla. Las me püstitame kolm telki: ühe sinule, ühe Moosesele ja ühe Eelijale.” **6** Peet-

8:34 *Vt „Sõnaseletusi”. **8:38** *Võib tõlkida ka „trudusetu”. **9:1** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”.

rus ei teadnud ju, mida teha, sest nad olid väga hirmunud. **7** Siis ilmus sinna pilv, varjas neid ja pilvest kostis hääl:^a „See on mu armas poeg.^b Teda kuulake!”^c **8** Järsku aga, kui nad ringi vaatasid, ei näinud nad enda juures enam kedagi peale Jeesuse.

9 Mäest alla tulles keelas Jeesus neid kõvasti, et nad ei räägiks nähtust kellelegi^d enne, kui Inimesepoeg on surnuist üles äratatud.^e **10** Nad hoidsid need sõnad oma südames,^{*} aga arutasid omavahel, mida see surnuist ülesäratamine küll tähendab. **11** Ja nad küsisid Jeesuselt: „Miks kirjatundjad ütlevad, et esmalt peab tulema Eelija?”^f **12** Ta vastas neile: „Eelija tuleb tõesti esmalt ja seab kõik jälle korda.^g Aga miks on siis Inimesepoja kohta kirjutatud, et ta peab taluma palju kannatusi^h ja et teda põlatakse?”ⁱ **13** Ma ütlen teile, et Eelija juba tuli ja nad tegid temaga, mida tahtsid, nagu tema kohta on kirjutatud.”^k

14 Teiste jüngrite juurde minnes nägid nad suurt rahvahulka nende ümber ja kirjatundjaid nendega vaidlemas.^l **15** Niipea kui inimesed Jeesust märkasid, üllatusid nad väga, jooksid tema juurde ja tervitasid teda. **16** Jeesus küsis neilt: „Mille üle te nendega vaidlete?” **17** Üks mees rahva hulgast vastas talle: „Õpetaja, ma tõin oma poja sinu juurde, sest temas on kõnevõime tuks tegev vaim.”^m **18** Kus ta-

9:10 *Võib tõlkida ka „nad hoidsid selle asja enda teada”.

PTK 9

a Lu 3:22
Joh 12:28

b L 2:7
Jes 42:1
Mt 3:17
2Pe 1:17

c 5Mo 18:15
Mt 17:5
Lu 9:35
Ap 3:22, 23

d Mt 12:15, 16
Mr 8:29, 30

e Mt 17:9
Lu 9:36

f Mal 4:5, 6
Mt 17:10
Mr 8:27, 28

g Mt 17:11

h Tn 9:26

i L 22:6, 7
Jes 50:6
Jes 53:3
Lu 23:11

j Mt 11:13, 14
Lu 1:13, 17

k Mt 17:12

l Lu 9:37

m Mt 17:14-17
Lu 9:38-42

Teine veerg

a 5Mo 32:20

b Mt 17:17
Lu 9:41

c Mt 17:20
Mr 11:23
Lu 17:6
Joh 11:40
Ap 14:9, 10

d Lu 17:5

e Mt 17:18
Mr 1:23-25
Lu 4:34, 35
Ap 10:38

hes see ta oma valdusse võtab, paiskab ta poisi maha, nii et too ajab suust vahtu välja, kiristab hambaid ja jääb jõuetuks. Ma palusin sinu jüngritel ta poisist välja ajada, aga nad ei suutnud.” **19** Jeesus vastas neile: „Oh, uskmatu põlvkond,^a kui kaua pean ma veel teiega olema? Kui kaua pean teid taluma? Tooge ta minu juurde.”^b **20** Siis töid nad poisi tema juurde, aga kui vaim Jeesust nägi, tõi ta kohe lapse peale krambihoo. Kui poiss oli pikali kukkunud, vähkres ta maas ja ajas suust vahtu välja. **21** Jeesus küsis tema isalt: „Kui kaua ta on niimoodi kannatanud?” See vastas: „Väiksest peale. **22** Tihtilugu viskab vaim poisi tulle ja vette, et ta ära tappa. Kui sa võid midagi teha, siis olgu sul meist kahju ja aita meid.” **23** Jeesus sõnas talle: „Sa ütled: „Kui sa võid.” Kõik on võimalik sellele, kes usub.”^c **24** Sedamaid hüüatas lapse isa: „Ma usun! Aita mind seal, kus mul usut puudu jääb!”^d

25 Kui Jeesus märkas, et rahvast tuleb aina juurde, sõitles ta rüvedat vaimu: „Sa kõnevõime tuks ja kurdiks tegev vaim, ma käsin sind: mine temast välja ja ära tule enam tema sisse tagasi!”^e **26** Kui vaim oli karjunud ja toonud poisi peale tugeva krambihoo, tuli ta välja. Poiss paistis surnud olevat, nii et suurem osa inimesi ütles: „Ta on surnud!” **27** Jeesus aga võttis poisil käest kinni, aitas ta üles ja see tõusis püsti. **28** Kui Jeesus oli ühte majja läinud, küsisid jüngrid temalt omavahel

olles: „Miks meie ei suutnud teda välja ajada?”^a **29** Ta vastas: „Seesugused saab välja vaid palve abil.”

30 Nad lahkusid sealt ja läksid läbi Galilea, aga Jeesus ei tahtnud, et keegi sellest teada saaks, **31** sest ta soovis oma jüngeid õpetada. Ta ütles neile: „Inimesepoeg reedetakse, antakse inimeste kätte ja tapetakse.^b Ja kuigi ta tapetakse, äratatakse ta kolm päeva hiljem üles.”^c **32** Nemad aga ei mõistnud tema sõnu ja kartsid temalt selgitust küsida.

33 Nad tulid Kapernauma. Kui Jeesus majas oli, küsis ta neilt: „Mille üle te teel vaidlesite?”^d **34** Nad vaikisid, sest nad olid teel vaielnud selle üle, kes neist on suurem. **35** Siis istus Jeesus maha, kutsus need kaksteist enda juurde ja ütles: „Kui keegi tahab olla esimene, peab ta olema kõige viimane ja kõikide teenija.”^e **36** Ta pani ühe väikse lapse nende keskele seisma ning lausus tema ümbert kinni võttes: **37** „Kes võtab vastu ühe sellise lapse^f minu pärast, võtab vastu ka minu, ja kes võtab vastu minu, ei võta vastu üksnes mind, vaid ka tema, kes on mu läkitanud.”^g

38 Johannes ütles talle: „Õpetaja, me nägime üht meest sinu nimel demoneid välja ajamas ja me püüdsime teda takistada, sest ta ei käi koos meiega.”^h **39** Ent Jeesus ütles: „Ärge takistage teda, sest pole kedagi, kes teeks minu nimel mõne väge-

PTK 9
a Mt 17:19, 20
b Mt 26:2
c Mt 16:21
Mt 17:22, 23
Mr 8:31
Lu 9:44, 45
d Mt 18:1-5
Lu 9:46-48
Lu 22:24
e Mt 20:26-28
Mr 10:43-45
Flp 2:8, 9
f Lu 18:16
g Mt 10:40
Lu 9:48
Joh 13:20
h Lu 9:49

Teine veerg

a Lu 9:50
b Mt 25:40
c Mt 10:42
d Mt 18:6
Lu 17:1, 2
e Mt 5:30
Mt 18:8
Kol 3:5
f Mt 10:28
Mt 23:33
Lu 12:5
g Ga 5:24
h Mt 5:29
Mt 18:9
Ro 8:13
i Jes 66:24
j Lu 17:29
k Mt 5:13
Lu 14:34, 35
l Kol 4:6
m Ro 12:18
Ef 4:29
1Te 5:13
Heb 12:14

va teo ja kohe seejärel räägiks minust halba. **40** Kes ei ole meie vastu, on meie poolt.^a

41 Kes annab teile juua kruusitäie vett sellepärast, et te olete Kristuse järelkäijad,^b ma kinnitan teile, see ei jää ilma oma tasust.^c **42** Aga kes paneb patustama* ühe neist väikestest, kes usuvad, sellele oleks parem, et tema kaela seotaks vesikivi[#] ja ta heidetaks merre.^d

43 Kui su käsi paneb sind pattu tegema, siis raiu see ära. Sulle on parem, kui lähed vigasena ellu, kui et sul on küll kaks kätt, aga lähed Gehennasse*, tulles, mis ei kustu.^e

44 ---* **45** Kui su jalg paneb sind pattu tegema, siis raiu see ära. Sulle on parem, et sul on üks jalg ja sa lähed ellu, kui et sul on küll kaks jalga, aga sind heidetakse Gehennasse.^f

46 ---* **47** Kui su silm paneb sind pattu tegema, siis viska see minema.^g Sulle on parem, kui lähed ühe silmaga Jumala kuningriiki, kui et sul on küll kaks silma, aga sind heidetakse Gehennasse,^h **48** kus vaglad ei sure ja tuli ei kustu.ⁱ

49 Selliseid inimesi peab tulega soolutama.*^j **50** Sool on hea, aga kui see kaotab soolasuse, siis millega te selle jälle soolaseks teete?^k Olgu teil soola enestes^l ja pidage omavahel rahu.”^m

9:42 *Sõna-sõnalt „komistama”. #Mõeldakse suurt eesliga ringiaetavat vesikivi. **9:43** *Vt „Sõnaseletusi”. **9:44, 46** *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.) **9:49** *Kõnekujund, mis viitab hävitamisele Gehennas.

10 Jeesus läks sealt üle Jordani Juudamaa piiriladele ning taas tulid rahvahulgad tema juurde kokku. Nagu tal tavaks oli, hakkas ta neid õpetama.^a **2** Variserid astusid ligi, ja soovides teda proovile panna, küsisid, kas mehel on lubatud end naisest lahutada.^b **3** Jeesus küsis vastu: „Mida Mooses käskis teil teha?” **4** Nad ütlesid: „Mooses lubas kirjutada lahutus-tunnistuse ja naisest lahutada.”^c **5** Jeesus aga ütles neile: „Teie südame kanguse pärast^d kirjutas ta teile selle seaduse.”^e **6** Ent loomise alguses „tegi Jumal nad meheks ja naiseks.”^f **7** Seetõttu jätab mees maha oma isa ja ema^g **8** ning neist kahest saab üks,^h nii et nad pole enam mitte kaks, vaid üks. **9** Seega, mis Jumal on ühte pannud*, seda inimese ärgu lahutagu.”ⁱ **10** Kui nad jälle majas olid, küsisid jüngrid temalt selle kohta selgitust. **11** Jeesus ütles neile: „Kes naise endast lahutab* ja abiellub teisega, see rikub abielu,^j patustades naise vastu, **12** ja kui naine pärast oma mehest lahutamist abiellub teisega, siis rikub ta abielu.”^k

13 Siis tõid inimesed Jeesuse juurde väikseid lapsi, et ta neid puudutaks, kuid jüngrid tõrelesid toojatega.^l **14** Seda nähes oli Jeesus nõrдинud ja ütles neile: „Las lapsed tulevad minu juurde, ärge takistage neid, sest nendesuguste pärast on Jumala

10:9 *Sõna-sõnalt „ühte ikkesse pannud”. **10:11** *St lahutab muul põhjusel kui hooruse pärast.

PTK 10

a Mt 19:1, 2

b Mt 19:3

c 5Mo 24:1

Mt 5:31

Mt 19:7

d 5Mo 9:6

Ap 13:18

e Mt 19:8

f 1Mo 1:27

1Mo 5:2

Mt 19:4

g Mt 19:5

h 1Mo 2:24

Ef 5:31

i Mt 19:6

j Mt 5:32

Mt 19:9

Lu 16:18

k Ro 7:3

l Mt 19:13

Lu 18:15

Teine veerg

a Mt 18:4

Mt 19:14

Lu 18:16

1Pe 2:2

b Mt 18:3

Lu 18:17

c Mr 9:36

d Mt 19:16

Lu 18:18

e L 86:5

Mt 19:17

Lu 18:19

f 2Mo 20:13

5Mo 5:17

Mt 5:21

1Jo 3:15

g 2Mo 20:14

5Mo 5:18

h 2Mo 20:15

5Mo 5:19

i 2Mo 20:16

5Mo 5:20

j 3Mo 19:13

k 2Mo 20:12

5Mo 5:16

Ef 6:2

l Mt 19:21

m Lu 18:23

n Jer 9:23

1Ti 6:17

o Mt 19:24

Lu 18:25

kuningriik”.^a **15** Ma kinnitan teile, et kes ei võta Jumala kuningriiki vastu nagu väike laps, see ei pääse sinna.”^b **16** Ja ta embas lapsi ning õnnistas neid, pannes oma käed nende peale.^c

17 Kui Jeesus minekule asus, jooksis tema juurde üks mees, langes ta ette põlvili ja küsis: „Hea õpetaja, mida ma pean tegema, et pärida igavene elu?”^d **18** Jeesus vastas: „Miks sa mind heaks nimetad? Keegi muu pole hea kui vaid üks – Jumal.”^e **19** Sa tead kärke „Ära tapa,^f ära riku abielu,^g ära varasta,^h ära anna valetunnistust,ⁱ ära peta,^j austa oma isa ja ema”.”^k **20** Mees ütles talle: „Õpetaja, neist kõigist olen ma kinni pidanud noorpõlvest peale.”

21 Jeesus vaatas talle otsa, ja tundes tema vastu armastust, ütles talle: „Üks asi on sul puudu: mine müü ära kõik, mis sul on, ja anna raha vaestele, et sul oleks varandus taevas, ning saa minu järelkäijaks.”^l **22** Aga too jäi nende sõnade peale nukraks ja läks kurvalt ära, sest tal oli palju vara.^m

23 Jeesus vaatas ringi ja ütles oma jüngritele: „Kui raske on küll neil, kellel on palju raha, saada Jumala kuningriiki!”ⁿ **24** Jüngrid aga üllatusid tema sõnadest. Siis ütles Jeesus neile: „Lapsed, kui raske on küll saada Jumala kuningriiki! **25** Kaamelil on kergem minna läbi nõelasilma kui rikkal saada Jumala kuningriiki.”^o **26** Nad

10:14 *Võib tõlkida ka „kuningavalitus”.

hämmastusid veel enam ja küsisid temalt*: „Kes siis üldse võib pääseda?”^a **27** Jeesus vaatas neile otsa ja ütles: „Inimestel on see võimatu, aga mitte Jumalal, sest Jumalale on kõik võimalik.”^b

28 Peetrus ütles talle: „Meie oleme kõik maha jätnud ja sulle järgnenud.”^c **29** Jeesus sõnas: „Ma kinnitan teile: ei ole kedagi, kes on maha jätnud maja, vennad, õed, ema, isa, lapsed või põllud minu ja hea sõnumi pärast^d **30** ega saaks praegusel ajal sajakordselt maju, vendi, õdesid, emasid, lapsi ja põlde keset tagakiusamist^e ning tulevasel ajastul igavest elu. **31** Aga paljud esimesed jäävad viimasteks ja viimased saavad esimesteks.”^f

32 Siis läksid nad teed mööda üles Jeruusalemma ja Jeesus kõndis nende ees. Jüngrid olid hämmastunud, aga need, kes neile järgnesid, olid hirmul. Veel kord kutsus Jeesus need kaksteist kõrvale ja rääkis neile sellest, mis temaga juhtub:^g **33** „Me läheme üles Jeruusalemma ning Inimesepoeg antakse peapreestrite ja kirjatundjate kätte. Nad mõistavad ta surma ja annavad muulaste kätte, **34** ning need pilkavad teda, sülitavad tema peale, piitsutavad teda ja tapavad ta, aga kolm päeva hiljem äratatakse ta üles.”^h

35 Jaakobus ja Johannes, kaks Sebedeuse poega,ⁱ astusid Jeesuse juurde ning ütlesid talle: „Õpetaja, me taha-

10:26 *Teine võimalik tähendus: „üks-teiselt”.

PTK 10

a Mt 19:25, 26
Lu 18:26, 27

b II 42:2

c Mt 19:27
Lu 18:28

d Mt 10:37
Mt 19:29
Lu 18:29, 30

e Mt 5:11
Ap 14:22

f Mt 19:30
Mt 20:16
Lu 13:30

g Mt 20:17-19
Mr 8:31
Mr 9:31
Lu 9:22
Lu 18:31-33

h Ap 10:40
1Ko 15:3, 4

i Mt 10:2

Teine veerg

a Mt 20:20, 21

b Mt 19:28

c Mt 20:22, 23
Lu 12:50
Joh 18:11
Ro 6:3

d Ap 12:2
Ilm 1:9

e Mt 20:24

f Mt 20:25
Lu 22:25
1Pe 5:2, 3

g Mt 20:26, 27
Mr 9:35
Lu 9:48
Lu 22:26

h Joh 13:14
Flp 2:7

i Jes 53:10
Tn 9:24
Mt 20:28
Ga 3:13
Tt 2:13, 14

me, et sa meie heaks teeksid, mida me sinult palume.”^a

36 Ta küsis neilt: „Mida te tahate, et ma teile teeksin?”

37 Nad vastasid: „Luba, et me istuksime üks su paremal ja teine su vasakul käel sinu auhiilguses.”^b **38** Aga Jeesus ütles neile: „Te ei tea, mida te palute. Kas te suudate juua sellest karikast, millest mina joon, või saada ristitud selle ristimisega, millega mind ristitakse?”^c **39** Nad kostsid: „Suudame küll.” Siis ütles Jeesus: „Te joote sellest karikast, millest mina joon, ja teid ristitakse selle ristimisega, millega mind ristitakse,^d

40 ent seda, kes istuvad mu paremal või vasakul käel, ei otsusta mina, vaid need kohad kuuluvad neile, kellele need on mõeldud.”

41 Kui teised kümme sellest kuulsid, said nad Jaakobuse ja Johannese peale paha-seks.^e **42** Jeesus aga kutsus nad kõik enda juurde ja ütles: „Te teate, et need, keda peetakse rahvaste valitsejateks, peremehetsevad rahvaste üle ja suured ülemad võimutsevad nende üle.”^f **43** Teie seas aga ärgu olgu nii, vaid kes tahab saada teie seas suureks, olgu teie teenija,^g **44** ja kes tahab olla teie seas esimene, olgu kõikide ori. **45** Ka Inimesepoeg ei ole tulnud mitte selleks, et teda teenitaks, vaid teenima^h ja andma oma elu lunastushinnaks paljude eest.”ⁱ

46 Seejärel tulid nad Jeerikosse. Kui Jeesus ja ta jüngrid koos suure rahvahulgaga Jeerikost välja läksid, istus tee

ääres pime kerjus Bartimeus (Timeuse poeg).^a **47** Kui mees kuulis, et see on naatsaretlane Jeesus, hüüdis ta: „Taa veti poeg^b Jeesus, halasta mu peale!”^c **48** Seepeale hakkasid paljud temaga tõrelema ja käskisid tal vait jääda, aga tema karjus ikka edasi: „Taa veti poeg, halasta mu peale!” **49** Siis Jeesus peatus ja ütles: „Kutsuge ta minu juurde.” Nad kutsusidki pimeda mehe, öeldes talle: „Ole julge, tõuse üles, ta kutsub sind.” **50** Too heitis kuue seljast, hüppas jalule ja läks Jeesuse juurde. **51** Jeesus küsis temalt: „Mida sa tahad, et ma sulle teeksin?” Pime mees vastas: „*Rabbuuni*,* tee nii, et ma jälle näeksin.” **52** Jeesus ütles talle: „Mine, sinu usk on sind terveks teinud.”^d Selsamal hetkel sai ta nägemise tagasi^e ja järgnes talle teel.

11 Kui nad jõudsid Jeruusalemma lähedale Betfagesse ja Betaaniasse^f Ölimäel, saatis Jeesus välja kaks jüngrid,^g **2** öeldes neile: „Minge sinna külla, mis eemalt paisatab. Niipea kui te sinna jõuate, leiate kinniseotud eeslisälu*, kelle seljas ükski inimene pole veel istunud. Päästke ta lahti ja tooge siia. **3** Kui keegi ütleb teile: „Miks te seda teete?”, siis vastake: „Isandal on teda vaja ja ta saadab selle peagi tagasi.”” **4** Nad läksid ja leidsidki sälu kõrvaltänaval ukse juurde seotuna ning päästsid ta lahti.^h **5** Aga mõned, kes seal seisisid, küsisid

10:51 *St õpetaja. 11:2 *Võib tõlkida ka „eeslitäku”.

PTK 10

a Mt 20:29-34
Lu 18:35-43b Jer 23:5
Ro 1:3c Mt 9:27
Mt 15:22

d Mt 9:20, 22

e Jes 35:5
Jes 42:7
Mr 8:25

PTK 11

f Joh 11:18

g Mt 21:1-3
Lu 19:29-34

h Mt 21:6

Teine veerg

a 1Ku 1:33
Sak 9:9b Mt 21:7, 8
Joh 12:14, 15c Lu 19:36
Joh 12:13

d Mt 21:15

e L 118:25, 26
Mt 21:9
Lu 19:37, 38
Joh 12:13f Sak 9:9
Lu 1:32

g Mt 21:10

h Mt 21:18

i Mt 21:19
Mr 11:20j Mt 21:12
Lu 19:45, 46
Joh 2:14-16

neilt: „Mis te teete? Miks te sälu lahti päästate?” **6** Nad vastasid neile täpselt nii, nagu Jeesus oli öelnud, ja neil lasti minna.

7 Jüngrid tõid sälu^a Jeesuse juurde ning panid oma pealisriided selle üle, ja ta istus selle selga.^b **8** Paljud inimesed laotasid oma pealisriided tee peale, teised aga raiusid väljadelt haljaid oksid.^c **9** Need, kes käisid Jeesuse ees ja taga, hüüdsid: „Too pääste!”^d Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel!^e **10** Önnistatud olgu meie isa Taaveti tulevane kuningriik!^f Too pääste, sina, kes oled ülal kõrgustes!” **11** Kui Jeesus Jeruusalemma jõudis, läks ta templisse ja vaatas seal ringi. Aga kuna aeg oli juba hiline, läks ta koos nende kaheteistkümnega Betaaniasse.^g

12 Järgmisel päeval lahkusid nad Betaaniast. Jeesus tundis nälga^h **13** ja märkas eemalt tee ääres viigipuud, mis oli lehes. Ta läks vaatama, kas ta leiab seal midagi. Aga kui ta selle juurde jõudis, ei leidnud ta midagi peale lehtede, sest polnud viigimarjade aeg. **14** Ta ütles puule: „Ärgu enam iial keegi sinust vilja söögu!”ⁱ Ja tema jüngrid kuulsid seda.

15 Siis jõudsid nad Jeruusalemma. Jeesus läks templisse ning ajas välja kõik, kes seal otsid ja müüsid, ning lükkas ümber rahavahetajate laud ja tuvimüüjate pingid/^j

11:9 *Kr *hosanna*, mis tähendab „me palume, päästa”. See oli palve Jumalale, et ta päästaks Jeesuse. 11:10 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”.

16 ega lubanud kellelgi midagi läbi templi kanda. **17** Ta õpetas neid, öeldes: „Kas pole mitte kirjutatud: „Minu koda nimetatakse kõigi rahvaste palvekojaks”?^a Aga teie olete teinud selle röövlikoopaks!”^b **18** Peapreestrid ja kirjatundjad kuulsid sellest ning hakkasid otsima võimalust ta ära tappa.^c Nad kartsid teda, sest kogu rahvas oli tema õpetusest hämmastunud.^d

19 Kui saabus õhtu, läksid nad linnast välja. **20** Varahommikul nägid nad viigipuust mööda minnes, et see on juurteni ära kuivanud.^e **21** Peetrusele tuli eelmisel päeval juhtunu meelde ja ta ütles Jeesusele: „Rabi, vaata, viigipuu, mille sa needsid, on ära kuivanud.”^f **22** Jeesus vastas neile: „Olgu teil usku Jumalasse! **23** Ma kinnitan teile, et kui keegi ütleb sellele mäele: „Tõuse oma paigast ja lange merre,” ega kahtle oma südames, vaid usub, et tema sõnad saavad teoks, siis nii lähebki.”^g **24** Seepärast ma ütlen teile: kui te palves midagi palute ja küsite, siis uskuge, et see on teil juba käes, ja te saategi.^h **25** Kui te seisate ja palvetate, siis andke andeks kõik, milles teised on teie vastu eksinud, et teie taevane isa võiks ka teile teie väärsammud andeks anda.”ⁱ **26** ---*

27 Nad tulid jälle Jeruusalemma. Kui Jeesus templis ja lutas, tulid tema juurde peapreestrid, kirjatundjad ja vane-

11:26 *See salm puudub vanimates kreekakeelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

PTK 11

a 1Ku 8:43
Jes 56:7

b Jer 7:11
Mt 21:13
Lu 19:46
Joh 2:16

c Mr 14:1
Lu 20:19

d Lu 19:47, 48

e Mt 21:19, 20

f Mr 11:14

g Mt 17:20
Mt 21:21
Lu 17:6

h Mt 7:7
Mt 18:19
Mt 21:22
Lu 11:9
Joh 14:13
Joh 15:7
Joh 16:24

i L 10:3-10-12
Mt 6:12, 14
Ef 4:32
Kol 3:13

Teine veerg

a Mt 21:23–27
Lu 20:1–8

b Mr 1:4

c Mt 21:25
Lu 20:4

d Mt 3:1, 5
Mt 14:3, 5
Mr 6:20

PTK 12

e Jes 5:7

f Jes 5:2

g Mt 21:33–41
Lu 20:9–16

h Heb 11:32, 37

i L 2:7
Ga 4:4
1Jo 4:9

mad **28** ning küsisid temalt: „Mis õigusega sa neid tegusid teed? Kes on sulle nende tegemiseks voli andnud?”^a **29** Jeesus ütles neile: „Mul on ka teile üks küsimus. Vastake mulle, siis ütlen minagi teile, mis õigusega ma neid tegusid teen. **30** Kas Johannese ristimine^b oli taevast või inimestest? Vastake mulle.”^c **31** Siis nad arutasid omavahel: „Kui me ütleme: „Taevast”, siis ütleb ta: „Mispärast te siis teda ei uskunud?” **32** Aga kas me sõandame öelda: „Inimestest?”” Nad kartsid rahvast, sest kõik arvasid, et Johannes oli tõesti olnud prohvet.^d **33** Seetõttu vastasid nad Jeesusele: „Me ei tea.” Jeesus ütles neile: „Ega minagi teile ütle, mis õigusega ma neid tegusid teen.”

12 Siis rääkis Jeesus neile mõistujutu: „Üks inime-
ne rajas viinamäe,^e tegi selle ümber aia, raius sinna surutõrre ja ehitas torni.^f Ta andis viinamäe aednike kätte rendile ja rändas ise võõrsile.^g **2** Saagikoristusajal saatis ta aednike juurde ühe orja, et see tooks neilt viinamäe vilju. **3** Aednikud aga võtsid orja kinni, peksid läbi ja saatsid tühjade kätega minema. **4** Ta saatis aednike juurde teisegi orja. Seda löid nad pähe ja mõnitasid.^h **5** Ta saatis veel ühe, kuid selle nad tapsid. Samuti saatis ta palju teisi, kellest osa nad peksid läbi ja osa tapsid. **6** Üks oli tal veel, tema armas poeg.ⁱ Selle saatis ta aednike juurde viimase-
na, mõeldes: „Küllap nad mu

pojast lugu peavad." **7** Aednikud aga rääkisid omavahel: „See on pärija.^a Tapame ta ära ja pärand saab meile.”

8 Nad võtsid ta kinni, tapsid ära ja viskasid viinamäelt välja.^b **9** Mida teeb nüüd viinamäe omanik? Ta tuleb, hukkab need aednikud ja annab viinamäe teistele.^c **10** Kas te pole lugenud seda kirjakohta: „Kivi, mille ehitajad kõrvale heitsid, on saanud nurga tipmiseks kiviks.^d **11** See on Jehoovalt ja on meie silmis ime-line”?”^e

12 Siis tahtsid nad Jeesus kinni võtta, sest nad taipasid, et ta oli rääkinud selle mõistujutu nende kohta, kuid nad kartsid rahvast. Niisiis jätsid nad ta sinnapaika ja läksid ära.^f

13 Seejärel saatsid nad Jeesuse juurde mõned variserid ja Herodesese pooldajad, et teda sõnadest lõksu püüda.^g **14** Kui need tulid, ütlesid nad Jeesusele: „Õpetaja, me teame, et sa armastad tõde ega otsi kellegi poolehoidu, sest sa ei otsusta inimeste üle pinnapealse mulje põhjal, vaid õpetad Jumala teed kooskõlas tõega. Kas on õige maksta keisrile pearahamaksu või mitte? **15** Kas meil tuleb maksta või ei tule?” Nähes neid läbi, et nad on silmakirjalikud, ütles ta neile: „Miks te mind kiusate? Tooge mulle näha üks denaar*.” **16** Nad tõidki ühe ja Jeesus küsis neilt: „Kelle kujutis ja pealiskiri see on?” Nad vastasid tal-

12:15 * Vt lisa B14.

PTK 12

a L 2:8
Heb 1:2

b Ap 2:23

c Mt 21:41, 43

d Mt 21:42
Lu 20:17
Ap 4:10, 11
Ef 2:20
1Pe 2:7

e L 118:22, 23

f Mt 21:45, 46
Lu 20:19

g Mt 22:15–22
Lu 20:20–26

Teine veerg

a Ro 13:7
Tt 3:1
1Pe 2:13

b Mal 3:8
Mt 22:21
Lu 20:25

c Ap 23:8

d Mt 22:23–28
Lu 20:27–33

e 1Mo 38:7, 8
5Mo 25:5, 6

f Mt 22:29

g Mt 22:30
Lu 20:34–36

h 2Mo 3:2, 6
Mt 22:31
Lu 20:37

i Mt 22:32
Lu 20:38

le: „Keisri.” **17** Siis ütles Jeesus: „Andke keisrile, mis kuulub keisrile,^a ja Jumalale, mis kuulub Jumalale.”^b Ja nad olid tema sõnade üle hämmastunud.

18 Siis tulid Jeesuse juurde saduserid, kes ei usu ülesäratamist,^c ja pärisid temalt:^d **19** „Õpetaja, Mooses on kirjutanud meile, et kui mees sureb ja temast jääb maha naine, aga ei jää last, peab tema vend võtma selle naise ja soetama oma surnud vennale järglase.^e

20 Oli seitse venda. Esimene võttis naise, aga kui ta suri, ei jäänud temast järeltulijat.

21 Teine abiellus selle naisega, aga suri, jätmata samuti endast järeltulijat, ning kolmandaga juhtus niisamuti.

22 Kõik seitse jäid ilma järeltulijata ja viimaks suri ka naine.

23 Kelle naiseks nende seast saab ta pärast ülesäratamist? On ta ju olnud kõigi nende seitsme naine.”

24 Jeesus ütles neile: „Kas te pole mitte eksiteel, sellepärast et te ei tunne pühakirja ega Jumala väge?”^f

25 Kui surnud üles äratatakse, ei võta nad naisi ega lähe mehele, vaid on nagu inglid taevas.^g **26** Mis aga puutub surnute ülesäratamise, siis kas te pole lugenud Moosese raamatust põleva põõsa lugu, kuidas Jumal Moosesele ütles: „Mina olen Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal”?”^h **27** Tema pole mitte surnute, vaid elavate Jumal. Te eksite küll rängalt.”ⁱ

28 Üks sinna tulnud kirjatundjatest, kes oli kuulnud

neid väitlemas ja teadis, et ta oli neile hästi vastanud, küsis temalt: „Milline on kõikidest käskudest esimene?”^a **29** Jeesus vastas: „Esimene on see: „Kuule, Iisrael! Jehoova, meie Jumal Jehoova, on üks ja ainus. **30** Armasta Jehoovat, oma Jumalat, kogu südamest ja hingest ning kogu oma mõistuse ja jõuga.”^b **31** Teine on see: „Armasta oma ligimest nagu iseennast.”^c Neist suuremat käsku ei ole.” **32** Kirjatundja ütles talle: „Õpetaja, sa ütlesid hästi ja kooskõlas tõega „Tema on üks ja ainus, ei ole kedagi teist peale tema.”^d **33** Ja see, kui armastada teda kogu südamest ja kogu oma mõistuse ja jõuga ning armastada ligimest nagu iseennast, on väärt kaugelt rohkem kui kõik põletusohvrid ja muud ohvrid.”^e **34** Kui nüüd Jeesus nägi, et too vastas arukalt, ütles ta temale: „Sa ei ole kaugel Jumala kuningriigist.” Aga kellelgi polnud enam julgust temalt midagi küsida.^f

35 Jeesus õpetas templis edasi ja ütles: „Miks kirjatundjad ütlevad, et messias on Taaveti poeg?”^g **36** Ütles ju Taavet püha vaimu kaudu:^h „Jehoova ütles mu isandale: „Istu mu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased su jalge alla.””ⁱ **37** Taavet ise nimetab teda isandaks. Kuidas siis messias saab olla Taaveti poeg?”^j

Rahvahulk kuulas teda hea meelega. **38** Jeesus jagas veelgi õpetust, öeldes: „Ol-

12:28 *Võib tõlkida ka „tähtsaim”.
12:34 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”.

PTK 12

a Mt 22:34–36

b 5Mo 6:4, 5
Jos 22:5
Mt 22:37
Lu 10:27

c 3Mo 19:18
Mt 22:39, 40
Ro 13:9
Ga 5:14
Jk 2:8

d 5Mo 4:39
5Mo 6:4
Jes 45:21

e 5Mo 6:5
1Sa 15:22
Ho 6:6

f Mt 22:46

g Mt 22:42–45
Lu 20:41–44
Joh 7:42

h 2Sa 23:2
2Ti 3:16
2Pe 1:21

i L 110:1
Ap 2:34, 35
1Ko 15:25
Heb 1:13

j Ro 1:3
Ilm 22:16

Teine veerg

a Lu 20:45–47

b Mt 23:6, 7
Lu 11:43

c 2Ku 12:9

d Lu 21:1

e Lu 21:2

f Lu 21:3
2Ko 8:12

g Lu 21:4

PTK 13

h Mt 24:1
Lu 21:5

i 3Mo 26:31
Mt 24:2
Lu 19:44
Lu 21:6

ge ettevaatlikud kirjatundjate suhtes, kes tahavad ringi käia pikkades rüüdes, ootavad ter- vitusi turgudel,^a **39** ihkavad esimesi* istmeid sünagoogides ja aukohti õhtusöökidel.^b **40** Nad neelavad alla lesknai- te majad* ja esitavad silmakir- jaks pikki palveid. Nemand saa- vad ränga karistuse.”

41 Jeesus istus sinna, kust annetuskastid*^c näha olid, ning jälgis, kuidas rahvas neisse raha paneb. Paljud rikkad pa- nid hulga münte.^d **42** Siis tuli üks vaene lesknaine ja annetas kaks leptoni, mis võrdub ühe kvadransiga*.^e **43** Jeesus kut- sus jüngrid enda juurde ja üt- les: „Ma kinnitan teile, et see vaene lesknaine pani annetus- kasti rohkem kui kõik teised,^f **44** sest need kõik panid sel- lest, mis neil on üle, aga tema pani oma vaesusest kõik, mis tal oli, kogu oma elatise.”^g

13 Kui Jeesus templist väl- ja läks, ütles üks jüngrid- test talle: „Õpetaja, vaata, mil- lised kivid ja millised ehitise- d!”^h **2** Jeesus aga ütles tal- le: „Kas sa vaatad neid suuri ehitisi? Ei jäeta siin kivi kivi peale, kõik kistakse maha.”ⁱ

3 Kui ta istus Õlimäel, kust tempel näha oli, küsisid Peet- rus, Jaakobus, Johannes ja Andreas temalt omavahel ol- les: **4** „Ütle meile, millal see kõik sünnib ja mis on tun- demärgiks, et see kõik hak-

12:39 *Võib tõlkida ka „parimaid”.
12:40 *Võib tõlkida ka „vara”.
12:41 *Ilmselt oli neid erisuguse kujuga. Mõ- ned olid trompetikujulised, millel oli ülal väike ava.
12:42 *Lepton ja kvadrans olid väga väikse väärtusega mündid. (Vt lisa B14.)

kab lõpule jõudma?"^a **5** Jeesus vastas neile: „Vaadake, et keegi teid ei eksitaks.“^b **6** Paljud tulevad minu nime all ja ütlevad: „Mina olen see,“ ning eksitavad paljusid. **7** Kui te kuulete sõjakära ja sõnumeid sõdadest, ärge lõõge kartma, sest see kõik peab toimuma, aga lõpp ei ole sellega veel käes.^c

8 Rahvas tõuseb rahva vastu ja kuningriik kuningriigi vastu,^d tuleb maavärinaid ühes paigas teise järel ja nälja-hädasid.^e See on kannatuste* algus.^f

9 Teie aga olge valvel. Teid antakse minu pärast kohtute kätte,^g pekstakse sünagogides^h ning pannakse seisma maavalitsejate ja kuningate ette, ja see annab teile võimaluse neile tunnistust anda.ⁱ

10 Samuti peab kõigi rahvaste seas esmalt head sõnumit kuulutatama.^j **11** Aga kui nad viivad teid kaasa, et teid kohtu kätte anda, siis ärge muretsege ette, mida rääkida, vaid mida teile sel tunnil antakse, seda öelge, sest mitte teie pole need, kes räägivad, vaid püha vaim.^k **12** Vend annab surma venna, isa oma lapse, lapsed tõusevad vanemate vastu ning lasevad nad surmata.^l **13** Kõik vihkavad teid minu nime pärast,^m aga kes lõpuni vastu peab,ⁿ see päästetakse.^o

14 Kui te näete jäledat laastajat^p seismas seal, kus see ei peaks seisma (kes seda loeb, pangu teraselt tähele), siis need, kes on Juudamaal, põ-

PTK 13

- a Mt 24:3
Lu 21:7
b Mt 24:4, 5
Lu 21:8
c Mt 24:6
Lu 21:9
d Ilm 6:4
e Mt 24:7
Lu 21:10, 11
Ilm 6:6, 8
f Mt 24:8
g Ap 4:15
h Mt 10:17
Joh 16:2
i Mt 24:9
Lu 21:12, 13
2Ti 3:12
Ilm 2:10
j Mt 24:14
Ro 10:18
Ilm 14:6
k 2Mo 4:12
Mt 10:19, 20
Lu 12:11, 12
Lu 21:14, 15
Ap 4:8
Ap 6:9, 10
l Mi 7:6
Mt 10:21
Lu 21:16
2Ti 3:1, 3
m Lu 21:17
n 2Ti 4:7
Heb 3:6
o Mt 10:22
Mt 24:13
Lu 21:19
Ilm 2:10
p Tn 9:27
Tn 11:31

Teine veerg

- a Mt 24:15-20
Lu 21:20-23
b Lu 21:23
Lu 23:28
c Ilm 7:14
d Tn 12:1
Mt 24:21
e Mt 24:22
f Mt 24:23, 24
Lu 17:23
Lu 21:8
1Jo 4:1
g Mt 7:15
h Mt 24:42
Ef 6:18
2Pe 3:17
i Mt 24:29
Lu 21:25, 26
j Tn 7:13
k Mt 24:30
Lu 21:27
Ilm 1:7
l Mt 24:31
m Mt 24:32
Lu 21:29-33

genegu mägedele.^a **15** Kes on katusel, ärgu tulgu alla ega mingu oma majja, et sealt midagi võtta, **16** ja kes on põllul, ärgu mingu tagasi oma asjade juurde kuube võtma. **17** Häda naistele, kes on lapseootel või imetavad last neil päevil!^b **18** Palvetage, et see ei juhtuks talvel, **19** sest need päevad on sellise viletsuse päevad,^c mille sarnast pole olnud Jumala loomistöö algusest kunni selle ajani ega tule ka edaspidi.^d **20** Kui Jehoova neid päevi ei vähendaks, ei pääseks ükski inimene. Aga äravalitute pärast, kelle ta on valinud, vähendab ta neid.^e

21 Siis, kui keegi teile ütleb: „Vaata, messias on siin!“ või „Vaata, ta on seal!“, ärge uskuge.^f **22** Sest tõuseb valemessiaid ja valeprohveteid^g ning need teevad tunnustähti ja imesid, et eksitada, kui võimalik, äravalituid. **23** Olge siis ettevaatlikud,^h ma olen teid kõige selle eest hoitanud.

24 Aga neil päevil, pärast seda viletsust, pimeneb päike ning kuu ei anna enam valgust,ⁱ **25** tähed langevad taevast ja taeva vägesid kõigutatakse. **26** Siis nähakse Inimesepoega^j tulevat pilvedes oma vägevuses ja auhiilguses.^k **27** Siis saadab ta välja inglid ja kogub oma äravalituid kokku nelja tuule poolt, maa äärest taeva ääreni.^l

28 Õppige viigipuust: niipea kui selle võrsed lähevad punga ja ilmuvad lehed, te teate, et suvi on ligidal.^m **29** Samuti, kui te näete juhtumas

kõike seda, siis teadke, et ta* on lähedal, ukse taga.^a **30** Ma kinnitan teile: see põlvkond ei kao enne, kui see kõik toimub.^b **31** Taevas ja maa kaovad,^c aga minu sõnad ei kao mitte.^d

32 Seda päeva ja tundi ei tea keegi, ei inglid taevas ega Poeg, vaid ainult Isa.^e **33** Vaadake ette, püsige ärkvel,^f sest te ei tea, millal määratud aeg saabub.^g **34** See on võrreldav sellega, kui mees rändas võõrale maale, jättis maja oma orjade hoolde,^h andis igapäevale tema töö ning käskis uksehoidjal valvel püsida.ⁱ **35** Seepärast püsige valvel, sest te ei tea, millal majasand tuleb,^j kas päeva lõpul, keskööl, kukelaulu ajal või varahommikul,^{*k} **36** et kui ta äkitselt tuleb, ei leiaks ta teid magamast.^l **37** Mida ma ütlen teile, ütlen kõigile: püsige valvel!"^m

14 Paasapühaniⁿ ja hapnemata leibade pühani^o oli jäänud veel kaks päeva.^p Peapreestrid ja kirjatundjad otsisid võimalust Jeesus kavalusega kinni võtta ja ära tappa,^q **2** aga nad ütlesid: „Mitte pühade ajal, et ei tekiks rahvarahutusi.”

3 Kui Jeesus oli Betaanias endise pidalitõbise Siimoni majas söömas*, tuli sin-

13:29 *St Inimesepoeg. 13:35 *Kreeka ja rooma jaotuse järgi kestis esimene öövahikord („päeva lõpp”) päikeseloojangust umbes kella üheksani õhtul, teine („kesköö”) umbes kella üheksast keskööni, kolmas („kukelaulu aeg”) keskööst umbes kella kolmeni ning neljas („varahommik”) umbes kella kolmest päikesetõusuni. 14:3 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitamas”.

PTK 13

a Mt 24:33

b Mt 24:34
Lu 21:32

c Jes 51:6

d Jos 23:14
Jes 40:8
Mt 24:35

e Mt 24:36
Ap 1:7

f Ro 13:11
1Te 5:6

g Mt 25:13
Lu 21:34

h Mt 25:14

i Lu 12:35, 36

j Mt 24:42

k Lu 21:36

l Mt 25:5

m Hab 2:3

PTK 14

n 2Mo 12:3, 6
3Mo 23:5

o 3Mo 23:6

p Joh 13:1

q Mt 26:2–5
Lu 22:1, 2

Teine veerg

a Mt 26:6–9
Joh 12:2–5

b Mt 26:10
Joh 12:7

c 5Mo 15:11

d Mt 26:11
Joh 12:8

e Mt 26:12
Joh 12:7

f Mt 24:14

g Mt 26:13

h Mt 26:14–16
Lu 22:3–6

i Sak 11:12

j 2Mo 12:15, 18
2Mo 23:15

k Lu 22:1, 7

na üks naine, kaasas alabasterpudel healõhnalist õli, ehtsat nardi*, mis oli väga kalline. Naine murdis alabasterpudeli lahti ja valas õli talle pea peale.^a **4** Seepeale väljendasid mõned omavahel nõrdimust: „Miks küll seda õli niimoodi raisata? **5** Selle oleks võinud rohkem kui 300 denaari* eest maha müüa ja raha vaestele anda.” Nad olid naise peale väga pahased.[#] **6** Ent Jeesus ütles: „Jätke ta rahule. Miks te kurvastate teda? Ta on teinud mulle heateo.^b **7** Vaeseid on ju alati teie juures^c ja millal te vaid tahate, võite neile head teha, aga mina ei jää teie juurde alatiseks.^d **8** Ta tegi, mis ta suutis. Ta valas mu ihule healõhnalist õli, et mind matmiseks ette valmistada.^e **9** Ma kinnitan teile, et kõikjal maailmas, kus head sõnumit kuulutatakse,^f räägitakse ka selle naise teost tema mälestuseks.”^g

10 Aga Juudas Iskariot, üks neist kaheteistkümnest, läks peapreestrite juurde, et Jeesus neile ära anda.^h **11** Kui need seda kuulsid, said nad rõõmsaks ja lubasid anda talle hõberaha.ⁱ Nii hakkas ta otsima sobivat võimalust tema äraandmiseks.

12 Hapnemata leibade püha^j esimesel päeval, kui tavapäraselt paasaohvrit ohverdati,^k küsisid jüngrid Jeesuselt: „Kus sa tahad, et me läheksime ja teeksime ette-

14:3 *Lõhnaaine, mida arvatavasti valmistati samanimelisest healõhnalisest taimest, mis kasvab Himaalaja mäestikus. 14:5 *300 denaari võrdus umbes ühe aasta palgaga. #Võib tõlkida ka „nad rääkisid naisega vihaseks”.

valmistusi paasatoidu söömiseks?"^a **13** Siis saatis ta välja kaks jüngrit, öeldes neile: „Minge linna ja seal tuleb teile vastu mees, kes kannab savinõu veega. Minge tema järel.“^b **14** Kuhu ta sisse läheb, seal õelge majaisandale: „Opetaja küsib: „Kus on külalised, kus ma võin süüa paasatoitu koos oma jüngritega?“” **15** Ta näitab teile kätte suure ülemise toa, kus on kõik vajalik valmis pandud. Seal tehke meie jaoks ettevalmistused.” **16** Jüngrid läksidki, jõudsid linna ja leidsid kõik olevat just nii, nagu ta neile oli öelnud, ning nad seadsid kõik paasapühaks valmis.

17 Kui saabus õhtu, tuli Jeesus koos nende kaheteistkümnega.^c **18** Kui nad laua ääres külasid ja söid, ütles Jeesus: „Ma kinnitan teile: üks teie seast, kes sööb koos minuga, reedab mu.“^d **19** Nad muutusid kurvaks ja küsisid temalt üksteise järel: „See pole ju ometi mina?“ **20** Ta ütles neile: „See on üks kaheteistkümnest, kes pistab koos minuga käe kaussi.“^e **21** Inimesepoeg läheb küll ära, nagu tema kohta on kirjutatud, aga häda sellele, kes Inimesepoja reedab!^f Sellele oleks parem, kui ta poleks sündinudki.”^g

22 Kui nad söid, võttis Jeesus leiva, esitas tänupalve, murdis leiba ning andis neile, öeldes: „Võtke, see sümboliseerib* minu keha.”^h **23** Siis võttis ta karika, esitas tänupalve, andis karika neile ja nad kõik jõid sellest.ⁱ **24** Ta ütles neile:

14:22 *Sõna-sõnalt „on”.

PTK 14

- a 4Mo 9:2
Mt 26:17-19
b Lu 22:10-13
c Mt 26:20
Lu 22:14
d L 41:9
Mt 26:21, 22
Lu 22:21, 23
Joh 13:21, 22
e Mt 26:23
f Lu 22:22
g Mt 26:24
h Mt 26:26
Lu 22:19
1Ko 11:23, 24
i Mt 26:27
1Ko 10:16
1Ko 11:25

Teine veerg

- a 2Mo 24:8
3Mo 17:11
Jer 31:31
Heb 7:22
Heb 9:15
Heb 9:22
b Jes 53:12
Mt 26:28
Lu 22:20
c Mt 26:30
Lu 22:39
Joh 18:1
d Jes 53:5
Tn 9:26
e Sak 13:7
Mt 26:31-33
Mt 26:56
Mr 14:50
Joh 16:32
f Mr 16:7
g Lu 22:31-33
Joh 13:37
h Mt 26:34
Lu 22:34
Joh 13:38
i Mt 26:35
j Mt 26:36, 37
Lu 22:39-41
Joh 18:1
k Mr 9:2
l Joh 12:27
m Mt 26:38

„See sümboliseerib minu lepin-guverd,^a mis valatakse paljude eest.“^b **25** Ma kinnitan teile, et ma ei joo enam midagi, mis on valmistatud viinapuu viljast, kuni päevani, mil ma joon värsket veini Jumala kuningriigis.*” **26** Viimaks, kui nad olid kiituslaule laulnud, läksid nad Öli-mäele.^c

27 Siis Jeesus ütles neile: „Te kõik jätate mu maha*, sest on kirjutatud: „Ma lõõn karjast^d ja lambad jooksevad laiali.“^e **28** Aga pärast seda, kui mind on üles äratatud, lähen ma teie eel Galileasse.”^f

29 Peetrus ütles talle: „Isegi kui kõik teised sind maha jäta-vad, siis mina küll mitte.“^g **30** Seepeale kostis Jeesus talle: „Ma kinnitan sulle: täna, jah, täna öösel, enne kui kukk on kaks korda kirenud, salgald sa mu kolm korda ära.”^h **31** Tema aga väitis mitu korda: „Kui ma peaksin koos sinuga ka surema, ei salga ma sind mingil juhul!” Kõik teised ütlesid sedasama.ⁱ

32 Siis jõudsid nad paika, mida nimetatakse Ketsemani-ks, ja Jeesus ütles oma jüngritele: „Istuge siin, kuni ma palvetan.”^j **33** Ta võttis endaga kaasa Peetruse, Jaakobuse ja Johannese.^k Teda haaras kurvastus ja suur hingevalu. **34** Jeesus ütles neile: „Ma olen ääretult kurb,^l surmani kurb. Jääge siia ja püsige valvel.”^m **35** Läänud veidi maad edasi, langes ta põlvili, kummardas maani ja palvetas, et kui võimalik, läheks see tund

14:25 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuses”. 14:27 *Sõna-sõnalt „komistate”.

temast mööda. **36** Ta ütles: „Abba,* isa,^a sinul on kõik võimalik. Võta see karikas minult ära. Ometi ärgu mingi mitte nii, nagu mina tahan, vaid nagu sina tahad.”^b **37** Ta tuli tagasi, leidis nad magamast ja ütles Peetrusele: „Siimon, kas sa magad? Kas sa ei jaksanud valvel püsida ühte tundigi?^c **38** Püsige valvel ja palvetage, et te kiusatusele järele ei annaks.^d Vaim on küll valmis, aga liha on nõrk.”^e **39** Siis läks ta jälle ära ning palvetas, lausudes sedasama.^f **40** Ta tuli taas ja leidis nad magamast, sest nende silmad olid unest rasked, ja nad ei teadnud, mida talle vastata. **41** Ta tuli kolmandat korda ja ütles neile: „Kuidas te küll sellisel ajal magate ja puhkate! Küllalt, tund on tulnud!^g Inimesepoeg reedetakse ja antakse patuste kätte. **42** Tõuske üles, lähme! Minu äraandja on lähedal.”^h

43 Samal hetkel, kui ta alles rääkis, saabus Juudas, üks neist kaheteistkümnest, ning koos temaga peapreestrite, kirjatundjate ja vanemate saadetud rahvajouk mõökade ja nuiadega.ⁱ **44** Tema äraandja oli leppinud nendega kokku märguande, öeldes: „Keda ma suudlen, see ta on, tema võtkegi kinni ja viige valve all ära.” **45** Ta tuli otsejooles Jeesuse juurde ning lausus: „Rabi!” ja andis talle hellalt suud. **46** Siis haarasid nad Jeesusest kinni ja võtsid ta vahi alla. **47** Ent üks

14:36 * Aramea sõna tähendusega „isa”, millega lapsed pöördusid isa poole.

PTK 14

a Ro 8:15
Ga 4:6

b Mt 26:39
Lu 22:42
Joh 6:38
Heb 5:7

c Mt 26:40
Lu 22:45

d Mt 6:13
Lu 11:4
Lu 22:46

e Mt 26:41
Ro 7:23

f Mt 26:42–46

g Joh 13:1

h Joh 18:2

i Mt 26:47–51
Lu 22:47–51
Joh 18:3

Teine veerg

a Mt 26:51
Lu 22:50
Joh 18:10

b Mt 26:55, 56
Lu 22:52, 53

c Lu 19:47
Joh 18:20

d L 22:6
Jes 53:7
Tn 9:26
Lu 22:37

e Sak 13:7
Mt 26:31
Joh 16:32

f Joh 18:13

g Mt 26:57
Lu 22:54, 55

h Mt 26:58
Joh 18:15

i Mt 26:59, 60

j L 35:11

neist, kes seal seisis, tõmbas oma mõõga ja lõi ülempreestri orja, raiudes sel kõrva ära.^a **48** Siis Jeesus ütles neile: „Kas ma olen rõõvel, et te olete tulnud mõökade ja nuiadega mind kinni võtma?^b **49** Päevast päeva olin ma koos teiega templis ja õpetasin,^c aga te ei võtnud mind vahi alla. Ometi juhtub see selleks, et pühakiri täide läheks.”^d

50 Siis jätsid kõik jüngrid Jeesuse maha ja põgenesid.^e **51** Aga üks noor mees, kellel oli seljas ainult peenlinane rõivas, hakkas talle järele minema, ja nad püüdsid teda kinni võtta, **52** aga ta jättis oma linase riide maha ja põgenes poolalasti.

53 Nad viisid Jeesuse ülempreestri juurde^f ning kõik peapreestrid, vanemad ja kirjatundjad tulid kokku.^g **54** Peetrus aga järgnes talle eemalt kuni ülempreestri siseõueni ja istus seal koos majateenijatega ning soojendas end tulepaistel.^h **55** Peapreestrid ja kogu sanhedrin* otsisid tunnistust Jeesuse vastu, et saaksid ta hukata, kuid ei leidnud.ⁱ **56** Paljud küll tunnistasid valet tema vastu,^j aga nende tunnistused ei kattunud. **57** Tõusid veel mõned valetunnistajad, kes ütlesid: **58** „Me kuulsime teda ütlevat: „Ma lammutan maha selle kätega tehtud templi ja ehitän kolme päeva-ga teise, mis pole kätega teh-

14:55 * Juudi kõrgeim kohus. (Vt „Sõna-seletusi.”)

tud.”^a **59** Kuid tunnistused ei kattunud ka selles asjas.

60 Siis tõusis ülempreester nende keskel püsti ja küsis Jeesuselt: „Kas sa ei kosta selle peale midagi? Kas sa ei kuule, mida need mehed sinu vastu tunnistavad?”^b **61** Aga Jeesus vaikis ega vastanud midagi.^c Ülempreester hakkas teda uuesti küsitlema, öeldes: „Kas sina oled messias, ülistatu poeg?” **62** Siis ütles Jeesus: „Olen küll. Te saate näha Inimesepoega^d istumas vägeva^e paremal käel^e ja tulemas taeva pilvedega.”^f **63** Seepeale käristas ülempreester oma riided lõhki ja ütles: „Mis tunnustajaid meil veel vaja on?”^g **64** Te kuulsite jumalateotust! Mis on teie otsus?”^h Nad kõik mõistsid Jeesuse hukka ja otsustasid, et ta on surma väärt.^h **65** Siis mõned sülitasid tema peale.ⁱ Nad katsid tal näo kinni, löid teda rusikatega ja ütlesid talle: „Ütle, prohvet, kes sind löi!” Kohtuteenrid löid talle vastu nägu ning viisid ta minema.^j

66 Samal ajal oli Peetrus all iseõues ja sinna tuli üks ülempreestri teenijatüdruk.^k **67** Nähes Peetrust end soojendamas, vaatas ta tema otsa ja ütles: „Ka sina olid koos selle naatsaretlase Jeesusega.” **68** Ent Peetrus salgas seda: „Ma ei tunne teda. Ma ei saa aru, millest sa räägid,” ja läks välja eeskotta.^l **69** Nähes teda seal, ütles teenijatüdruk taas neile, kes seal seisid: „See on üks nendest.” **70** Jälle salgas ta seda. Natu-

14:62 *Võib tõlkida ka „väe”. 14:64 *Võib tõlkida ka „Mis te arvate?”.

PTK 14

a Mt 26:61
Mr 15:29
Joh 2:19

b Mt 26:62, 63

c Jes 53:7
1Pe 2:23

d Tn 7:13

e L 110:1
Ef 1:20
Kol 3:1

f Mt 24:30
Mt 26:64
Lu 21:27
Ilm 1:7

g Mt 26:65, 66

h 3Mo 24:16
Joh 19:7

i Jes 50:6
Jes 53:3
Mt 26:67, 68

j Lu 22:63–65

k Mt 26:69–75
Lu 22:55–62
Joh 18:25, 26

Teine veerg

a Joh 18:27

b Mt 26:34
Mr 14:30
Lu 22:34
Joh 13:38

PTK 15

c L 2:2
Mt 27:1, 2
Lu 22:66
Joh 18:28
Ap 3:13
Ap 4:26

d Joh 18:33, 37

e Mt 27:11–14
Lu 23:3

f Mt 26:62

g Joh 19:9, 10

h Jes 53:7

i Mt 27:15–18
Joh 18:39

kese aja pärast ütlesid sealseisjad veel kord Peetrusele: „Muidugi oled ka sina nende hulgast, sest sa oled ju galilealane.” **71** Seepeale Peetrus ütles: „Olgu ma neetud, kui ma valetan!” ja vandus: „Ma ei tunne seda inimest, kellest te räägite!” **72** Otsekohe kires kukk teist korda^a ja Peetrusele tulid meelde Jeesuse sõnad „Enne kui kukk on kaks korda kirenud, salgad sa mu kolm korda ära”.^b Siis ta murdus ning puhkes nutma.

15 Peapreestrid koos vanemate ja kirjatundjatega, ehk kogu sanhedrin, korraldasid kohe koidu ajal nõupidamise. Nad südisid Jeesuse kinni, viisid ära ja andsid Pilatuse kätte.^c **2** Pilatus küsis temalt: „Kas sina oled juutide kuningas?”^d Ta vastas: „Jah, olen.”^e **3** Aga peapreestrid esitasid tema vastu palju süüdistusi. **4** Siis hakkas Pilatus teda uuesti küsitlema, öeldes: „Kas sa ei ütle selle peale midagi?”^f Vaata, kui palju süüdistusi nad sinu vastu esitasid.”^g **5** Jeesus aga ei vastanud enam midagi, nii et Pilatus imestas selle üle.^h

6 Pühade ajal lasi maavaltitseja neile tavaliselt vabaks ühe vangi, keda nad soovisid.ⁱ **7** Sel ajal oli vangis üks Barabase-nimeline mees koos mäsulistega, kes olid mässu ajal kellegi ära tapnud. **8** Niisiis tuligi rahvas üles ja palus, et Pilatus teeks neile seda, mis tal ikka tavaks on olnud. **9** Pilatus vastas neile: „Kas te tahate,

15:2 *Sõna-sõnalt „sa ise ütled seda”.

et ma lasen teile vabaks juutide kuninga?"^a **10** Ta teadis, et peapreestrid on ta andnud tema kätte kadeduse pärast.^b

11 Aga peapreestrid ässitasid rahvahulka nõudma vabaks hoopis Barabast.^c **12** Taas küsis Pilatus neilt: „Mis ma teen siis temaga, keda te nimetate juutide kuningaks?"^d

13 Nemad aga muudkui karjusid: „Löö ta postile!"^e **14** Pilatus küsis neilt: „Miks? Mida halba ta on teinud?" Nemad aga karjusid seda enam: „Löö ta postile!"^f **15** Siis Pilatus, soovides rahvahulgale meele järele olla, vabastas Barabase. Kui ta oli lasknud Jeesust piitsutada,^g andis ta tema postile lüüa.^h

16 Sõdurid viisid Jeesuse maavalitseja residentsi sisseõue ja kutsusid kokku terve väesalga.ⁱ **17** Nad riietasid ta purpurrüüsesse, põimised okaskrooni, panid selle talle pähe **18** ja hõikasid talle: „Ole tervitatud, juutide kuningas!"^j **19** Samuti tagusid nad teda rookepiga vastu pead, sülitasid ta peale ning laskusid põlvile ja kummardasid tema ees. **20** Kui nad olid teda küllalt mõnitanud, võtsid nad tal purpurrüü ümbert, panid talle selga tema enda riided ja viisid ta ära, et ta postile naelutada.^k **21** Nad sundisid üht möödaminejat kandma tema piinaposti*. See oli keegi Siimon Küreenest, kes oli parasjagu maalt linna tulemas, Aleksandrose ja Ruufuse isa.^l

22 Nad viisid Jeesuse paika nimega Kolgata, mis tõl-

15:21 *Vt „Sõnaseletusi”.

- PTK 15
- a Lu 23:16
- b Mt 21:38
- c Mt 27:20–23
Ap 3:14
- d Lu 23:20–25
- e Joh 19:6
- f Ap 3:13
Ap 13:28
- g Joh 19:1
- h Mt 27:24, 26
- i Mt 27:27–31
- j Joh 19:3
- k Joh 19:16
- l Mt 27:32
Lu 23:26

Teine veerg

- a Mt 27:33–37
Lu 23:33
Joh 19:17
Heb 13:12
- b L 69:21
- c L 22:18
Joh 19:23, 24
- d Mt 27:29, 37
Lu 23:38
Joh 19:19
- e Mt 27:38
- f L 22:7
L 109:25
Jes 53:3
- g Mt 27:39–42
Mr 14:58
- h Lu 23:35
- i Mt 16:4
- j Mt 27:44
1Pe 2:23
- k Mt 27:45
Lu 23:44
- l L 22:1
Mt 27:46–49

gituna tähendab Pealuu paik.^a **23** Seal pakkusid nad talle veini, mis oli segatud uimastava mürriga,^b aga ta ei võtnud seda. **24** Nad löid ta postile ning jagasid tema riided omavahel, heites liisku, kes mida saab.^c **25** Kui nad ta postile löid, oli kolmas tund*. **26** Tahvlile oli kirjutatud tema süü: „Juutide kuningas.”^d **27** Tema kõrvale postide külge panid nad kaks röövliit, ühe temast paremale ja teise vasakule.^e **28** ---* **29** Möödaminejad pilkasid teda, vangutasid pead^f ja ütlesid: „Häh, sina, kes sa pidid templi lammutama ja kolme päevaga üles ehitama,^g **30** päästa ennast ja tule piinapostilt alla!” **31** Samuti pilkasid teda peapreestrid koos kirjatundjatega, öeldes: „Teisi ta päästis, ennast ta ei suuda päästa.”^h **32** Las see messias, Iisraeli kuningas, tuleb piinapostilt alla, siis me näeme ja usume.”ⁱ Isegi need, kes olid tema kõrval postide küljes, solvasid teda.^j

33 Kui jõudis kätte kuues tund*, laskus üle kogu maa pimedus, mis kestis üheksanda tunnini.^k **34** Üheksandal tunnil hüüdis Jeesus valju häälega: „Elii, Elii, lemaa sahahtani?”, mis tõlgituna tähendab: „Mu Jumal, mu Jumal, miks sa oled mu maha jätnud?”^l **35** Mõned sealseisjaist ütlesid seda kuulates: „Ta kutsub Eelijat.” **36** Siis keegi jooksis, kastis käsna hapu vei-

15:25 *Umbes kell 9. 15:28 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.) 15:33 *Umbes kell 12 päeval. ^aUmbes kella 15-ni.

ni sisse, pistis rookepi otsa ja andis talle juua,^a öeldes: „Jätke ta! Vaatame, kas Eelija tuleb teda alla võtma.” **37** Jeesus aga karjus valju häälega ja suri*.^b **38** Ja pühamu eesriie^c kärises ülalt alla kaheks.^d **39** Kui tema lähedal seisev sadakonnaülem* nägi kõike, mis tema surmaga kaasnes, ütles ta: „See mees oli tõesti Jumala poeg.”^e

40 Eemalt jälgisid toimuvat ka naised, nende seas Maarja Magdaleena, samuti Jaakobus Noorema* ja Joosese ema Maarja ning Saloome,^f **41** kes olid käinud Jeesusega kaasas ja talle abiks olnud,^g kui ta oli Galileas, ning ka paljud teised naised, kes olid tulnud koos temaga üles Jeruusalemma.

42 Kuna oli juba hiline pärastlõuna ja oli ettevalmistuspäev, see tähendab päev enne hingamispäeva, **43** tuli sinna Joosep Arimaatiast, ülemkohutu* lugupeetud liige, kes ka ise ootas Jumala kuningriiki^h. Ta võttis julguse kokku ja läks Pilatuse ette ning palus endale Jeesuse surnukeha.^h **44** Pilatus aga imestas, et kas Jeesus on juba surnud, ning kutsus enda juurde sadakonnaülema ja küsis sellelt, kas ta tõesti juba suri. **45** Saanud sadakonnaülemalt kinnituse, lubas ta Joosepil surnukeha võtta. **46** Seejärel ostis too

15:37 *Võib tõlkida ka „tegi viimse hingetõmbe”. 15:39 *Võib tõlkida ka „tsentuurio”, saja sõduri ülem Rooma sõjaväes. 15:40 *Võib tõlkida ka „Väiksema”. 15:43 *Võib tõlkida ka „sanhedriini”. *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”.

PTK 15

a L 69:21
Joh 19:29b L 31:5
Mt 27:50
Lu 23:46
Joh 19:30c 2Mo 26:
31-33
Heb 6:19d Mt 27:51
Lu 23:45
Heb 10:
19, 20e Mt 27:54
Lu 23:47f Mt 27:55, 56
Lu 23:49

g Lu 8:2, 3

h 5Mo 21:
22, 23
Mt 27:57, 58
Lu 23:50-52
Joh 19:38

Teine veerg

a Jes 53:9

b Mt 27:59, 60
Lu 23:53
Joh 19:40c Mt 27:61
Lu 23:55

PTK 16

d 2Mo 20:8, 9

e Mt 28:1

f Lu 23:55, 56

g Lu 24:1
Joh 20:1

h Lu 24:2, 3

i Lu 24:4

j Mr 8:31
Lu 18:33
Ap 4:10

k Mt 28:5, 6

l Mt 26:32
Mr 14:28

m Mt 28:7

n Mt 28:8
Lu 24:9

peenlinase riide, võttis Jeesuse alla, mähkis ta peenlinase riide sisse ja pani kaljusse raiutud hauakoopasse.^a Siis veeretab ta kivi hauasuu ette.^b **47** Aga Maarja Magdaleena ja Joosese ema Maarja jäid vaadata seda paika, kuhu ta oli pandud.^c

16 Kui hingamispäev^d oli möödas, ostsid Maarja Magdaleena, Jaakobuse ema Maarja^e ning Saloome lõhnaaineid, et minna Jeesuse surnukeha võidma.^f **2** Nädala esimese päeva varahommikul, kui päike oli tõusnud, tulid nad haua juurde.^g **3** Nad arutasid omavahel: „Kes meil kivi hauasuu eest ära veeretab?”

4 Aga kui nad silmad tõstsid, nägid nad, et kivi oli juba ära veeretatud, ehkki see oli väga suur.^h **5** Hauakoopasse sisenedes nägid nad paremal pool istumas noort meest, kel oli seljas pikk valge rüü, ja nad jahmusid. **6** Ta ütles neile: „Ärge kartke.ⁱ Te otsite naatsaretlast Jeesust, kes postil hukati. Ta on üles äratatud,^j teda pole siin. Vaadake, siin on koht, kuhu ta pandi.^k **7** Minge ja öelge tema jüngritele ning Peetrusele: „Ta läheb teie eel Galileasse.^l Seal te näete teda, nagu ta teile ütles.””^m **8** Kui nad välja tulid, jooksid nad haua juurest minema, ise värisedes ja tugevate tunnete meelevaldas olles. Nad ei õelnud kellelegi midagi, sest nad kartsid.ⁿ

16:8 *Vanimate usaldusväärsete käsi-kirjade järgi lõpeb Markuse evangeelium sõnadega, mis on 8. salmis. (Vt liisa A3.)

LUUKA

EVANGEELIUM

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Teofilosele (1-4)
Gabriel ennustab Ristija Johannese sündi (5-25)
Gabriel ennustab Jeesuse sündi (26-38)
Maarja külastab Eliisabetti (39-45)
Maarja ülistab Jehoovat (46-56)
Johannese sünd ja nimepanek (57-66)
Sakariase ennustus (67-80)
- 2 Jeesuse sünd (1-7)
Inglid ilmutavad end karjastele (8-20)
Ümberlõikamine ja puhastamine (21-24)
Siimeon näeb messiat (25-35)
Anna räägib lapsest (36-38)
Naasmine Iisraeli Naatsaretti (39, 40)
12-aastane Jeesus templis (41-52)
- 3 Johannese teenistuse algus (1, 2)
Johannes kuulutab, et on vaja lasta end ristida (3-20)
Jeesuse ristimine (21, 22)
Jeesus Kristuse põlvnemine (23-38)
- 4 Kurat püüab Jeesust kiusatusse viia (1-13)
Jeesus hakkab Galileas kuulutama (14, 15)
Jeesusest ei peeta Naatsaretis lugu (16-30)
Kapernauma sünagoogis (31-37)
Siimoni ämma ja teiste tervendamine (38-41)
Jeesus leitakse kõrvalisest paigast (42-44)
- 5 Kalasaagi ime; esimesed jüngrid (1-11)
Pidalitõbise tervendamine (12-16)
Jeesus tervendab halvatu (17-26)
Jeesus kutsub Leevi (27-32)
Küsimus paastumise kohta (33-39)
- 6 Jeesus on „hingamispäeva isand” (1-5)
Kuivetonud käega mehe tervendamine (6-11)
12 apostliit (12-16)
Jeesus õpetab ja tervendab (17-19)
Kes on õnnelikud; kellele saab osaks häda (20-26)
- Armastage oma vaenlasi (27-36)
Ärge mõistke kohut (37-42)
Puud tuntakse vilja järgi (43-45)
Hästi ehitatud maja, ilma vundamendita maja (46-49)
- 7 Sadakonnaülevaade usk (1-10)
Jeesus äratab üles Naini lesknaise poja (11-17)
Jeesus kiidab Ristija Johannest (18-30)
Jeesus mõistab hukka ükskõikse põlvkonna (31-35)
Naine saab oma patud andeks (36-50)
Mõistujutt võlglastest (41-43)
- 8 Naised, kes Jeesust saatsid (1-3)
Mõistujutt külvajast (4-8)
Miks rääkis Jeesus mõistujutte (9, 10)
Mõistujutt külvajast: seletus (11-15)
Lampi ei kaeta kinni (16-18)
Jeesuse ema ja vennad (19-21)
Jeesus vaigistab tormi (22-25)
Jeesus saadab deemonid sigadesse (26-39)
Jairuse tütar; naine puudutab Jeesuse kuube (40-56)
- 9 12 jüngrit saavad väljaõpet kuulutustöök (1-6)
Herodes on Jeesuse pärast segaduses (7-9)
Jeesus toidab 5000 meest (10-17)
Peetrus ütleb, et Jeesus on messias (18-20)
Jeesus räägib oma surmast (21, 22)
Milline on tõeline jünger (23-27)
Jeesuse muutumine (28-36)
Deemonist vaevatud poisi tervendamine (37-43a)
Jeesus räägib jälle oma surmast (43b-45)
Jüngrid vaidlevad, kes neist on suurim (46-48)
Kes ei ole meie vastu, on meie poolt (49, 50)
Üks Samaaria küla ei võta Jeesust vastu (51-56)
Jeesusele järgnemine (57-62)

- 10 Jeesus saadab välja 70 jüngrit (1–12)
Häda mittekahetsevatele
linnadele (13–16)
70 jüngrit tulevad tagasi (17–20)
Jeesus ülistab isa alandlike soosimise
eest (21–24)
Mõistujutt halastajast
samaarlasest (25–37)
Jeesus külastab Martat ja
Maarjat (38–42)
- 11 Kuidas palvetada (1–13)
Näidispalve (2–4)
Deemonid aetakse välja Jumala
sõrme abil (14–23)
Kui rüve vaim pöördub
tagasi (24–26)
Tõeline önn (27, 28)
Joonas tunnustäht (29–32)
Keha lamp (33–36)
Häda silmakirjalikele
usujuhtidele! (37–54)
- 12 Variseride juuretis (1–3)
Kartke Jumalat, mitte inimesi (4–7)
Kes usub Kristusesse, kuulub
temale (8–12)
Mõistujutt rumalast rikkast
mehest (13–21)
Ärge olge mures (22–34)
Väike kari (32)
Valvsus (35–40)
Ustav majapidaja ja ustavusetu
majapidaja (41–48)
Jeesus ei too rahu, vaid
lahkmeelt (49–53)
Tuleb mõista, mis aeg
praegu on (54–56)
Vaidlusküsimuste
lahendamine (57–59)
- 13 Kes ei kahetse, hukkub (1–5)
Mõistujutt viljatust viigipuust (6–9)
Küürus naise tervendamine
hingamispäeval (10–17)
Mõistujutud sinepiseemnest ja
juuretisest (18–21)
Kitsast uksest sisseminemine nõuab
pingutusi (22–30)
Herodes, „see rebane” (31–33)
Jeesus kurvastab Jeruusalemma
pärast (34, 35)
- 14 Vesitõbise mehe tervendamine (1–6)
Ole alandlik külaline (7–11)
Võõrusta neid, kes ei saa tasuda (12–14)
- Mõistujutt kutsututest, kes otsivad
vabandusi (15–24)
Jüngriks olemise hind (25–33)
Sool, mis kaotab oma toime (34, 35)
- 15 Mõistujutt kadunud lambast (1–7)
Mõistujutt kadunud drahmist (8–10)
Mõistujutt kadunud pojast (11–32)
- 16 Mõistujutt ebaausast
majapidajast (1–13)
„Kes on ustav väikestes asjades,
on ustav ka suurtes” (10)
Moosese seadus ja Jumala
kuningriik (14–18)
Mõistujutt rikkast mehest ja
Laatsarusel (19–31)
- 17 Eksitamine, andestamine, usk (1–6)
Tühipaljad orjad (7–10)
Kümne pidalitõbise
tervendamine (11–19)
Jumala kuningriigi tulek (20–37)
Jumala kuningriik on teie keskel (21)
„Tuletage meelde Loti naist!” (32)
- 18 Mõistujutt järjekindlast
lesknaisest (1–8)
Variser ja maksukoguja (9–14)
Jeesus ja lapsed (15–17)
Rikka ülema küsimus (18–30)
Jeesus räägib jälle oma
surmast (31–34)
Pime kerjus saab nägijaks (35–43)
- 19 Jeesus on külas Sakkeusel (1–10)
Mõistujutt kümnest miinist (11–27)
Jeesuse kuninglik saabumine (28–40)
Jeesus kurvastab Jeruusalemma
pärast (41–44)
Jeesus puhastab templi (45–48)
- 20 „Mis õigusega sa neid tegusid
teed?” (1–8)
Mõistujutt julmadest aednikest (9–19)
Jumal ja keiser (20–26)
Küsimus ülesäratamise
kohta (27–40)
Kas messias on Taaveti poeg? (41–44)
Hoiatus kirjatundjate eest (45–47)
- 21 Vaese lesknaise annetus (1–4)
TULEVASED SÜNDMUSED (5–36)
Sõjad, suured maavärinad, katkud
ja näljahädad (10, 11)
Jeruusalemm sõjavägede
piiramisrõngas (20)

- Rahvastele määratud ajad (24)
- Inimesepoja tulek (27)
- Mõistujutt viigipuust (29–33)
- Püsige ärkvel (34–36)
- Jeesus õpetab templis (37, 38)
- 22 Preestrid kavatsevad Jeesuse tappa (1–6)
- Ettevalmistused viimaseks paasapähaks (7–13)
- Isanda õhtusöömaaja sisseseadmine (14–20)
- „Mu äraandja on koos minuga lauas” (21–23)
- Äge vaidlus selle üle, kes on suurim (24–27)
- Jeesus sõlmib kuningriigilepingu (28–30)
- Jeesus ütleb, et Peetrus salgab ta ära (31–34)
- Vaja olla valmis; kaks mõõka (35–38)

- Jeesuse palve Õlimäel (39–46)
- Jeesuse vahistamine (47–53)
- Peetrus salgab Jeesuse ära (54–62)
- Jeesust mõnitatakse (63–65)
- Sanhedrin mõistab Jeesuse üle kohut (66–71)
- 23 Jeesus Pilatuse ja Herodese ees (1–25)
- Jeesus ja kaks kurjategijat naelutatakse postile (26–43)
- „Sa oled koos minuga paradiisis” (43)
- Jeesuse surm (44–49)
- Jeesuse matmine (50–56)
- 24 Jeesuse ülesäratamine (1–12)
- Emmause teel (13–35)
- Jeesus ilmutab end jüngritele (36–49)
- Jeesus läheb taevasse (50–53)

1 Paljud on võtnud ette koostada jutustus sündmustest, mille toimumises me oleme täiesti kindlad^a **2** ning millest oleme teada saanud nende sündmuste pealtnägijate käest,^b kes olid Jumala sõnumi kuulutajad algusest peale.^c **3** Seepärast otsustasin ka mina kõik algusest alates täpselt järele uurida ja sinu jaoks, kõrgeaaline Teofilos, loogilises järjekorras kirja panna,^d **4** et sa näeksid, kui usaldusväärne on see, mida sulle on suusõnal õpetatud.^e

5 Juudamaa kuninga Herodese* päevil^f elas üks preester nimega Sakarias, kes oli Abija teenistusrühmast.^g Tal oli Aaroni soost naine, kelle nimi oli Eliisabet. **6** Nad mõlemad olid Jumala silmis õiged ja elasid laitmatult kõigi

- PTK 1
- a Joh 20:30, 31
- b Joh 15:27
1Pe 5:1
2Pe 1:16
- c Heb 2:3
- d Ap 1:1
- e Joh 20:30, 31
- f Mt 2:1
- g 1Aj 24:3, 10

Teine veerg

- a 1Aj 24:1, 19
- 2Aj 8:14
- 2Aj 31:2
- b 2Mo 30:7, 8
- 2Mo 40:5

Jehoova* käskude ja õigusnormide järgi. **7** Neil ei olnud aga last, sest Eliisabet oli viljatu, ja nad mõlemad olid kõrge eas.

8 Kui Sakarias oli täitmas preestrikohustusi Jumala ees, kuna oli tema teenistusrühma^a kord teenida, **9** siis heideti preestriameti kombe kohaselt liisku ja liisk langes temale, nii et tema läks Jehoova pühamusse suitsutusrohtu ohverdama.^b **10** Suitsutusrohu ohverdamise tunnil oli rahvas väljas palvetamas. **11** Siis ilmutas end Sakariasele Jehoova ingel ja seis suitsutusaltarist paremal pool. **12** Teda nähes Sakarias kokkus ja hakkas kartma. **13** Ent ingel ütles talle: „Ära kardada, Sakarias, sest su anumist on kuulda võetud ja su

1:5 *Herodes Suur. (Vt „Sõnaseletusi“.)

1:6 *Vt lisa A5.

naine Eliisabet sünnitab sulle poja. Pane talle nimeks Johannes.^a **14** Sind valdab rõõm ja suur heameel ning paljud rõõmustavad tema sünni üle,^b **15** sest ta saab Jehoova silmis suureks.^c Ta ei tohi juua veini ega muud alkoholi.^d Ta saab juba emaihus täis püha vaimu^e **16** ja ta toob paljud iisraellased tagasi Jehoova, nende Jumala juurde.^f **17** Ta läheb Jumala ees Eelija vaimus ja väes,^g et muuta isade süda laste oma sarnaseks^h ja pöörata sõnakuulmatud õigete arukuse poole, et rahvast Jehoovale ette valmistada.”ⁱ

18 Sakarias ütles inglile: „Kuidas ma saan selles kindel olla? Ma olen ju vana ja ka mu naine on kõrges eas.” **19** Ingel vastas talle: „Mina olen Gabriel,^j kes seisab Jumala lähedal,^k ning mind on saadetud sinuga rääkima ja kuulutama sulle seda head sõnumit. **20** Aga kuna sa ei ole uskunud mu sõnu, mis täituvad määratud ajal, siis jääd sa tummaks ega saa rääkida kuninende sõnade täitumise päevani.” **21** Samal ajal ootas rahvas Sakariast ja imestas, et ta nii kauaks pühamusse jääb. **22** Kui ta välja tuli, ei saanud ta nendega rääkida ja nad taipasid, et ta oli pühamus midagi üleloomulikku* näinud. Ta väljendas end žestide abil, sest ta oli tumm. **23** Kui ta teenistuspäevad täis said, läks ta koju.

24 Mõne päeva pärast jäi tema naine Eliisabet lapse-

1:22 *Võib tõlkida ka „mingit nägemust”.

PTK 1

a Lu 1:59, 60

b Lu 1:57, 58

c Lu 7:28

d 4Mo 6:2, 3
Mt 11:18

e Jer 1:5
Ro 9:10-12

f Mal 4:6

g Mt 11:13, 14
Mt 17:10-12

h Mal 4:5, 6

i Jes 40:3
Mal 3:1

j Tn 8:16
Tn 9:21
Lu 1:26, 27

k Heb 1:7, 14

Teine veerg

a 1Mo 30:
22, 23
1Sa 1:10, 11

b Tn 8:16
Lu 1:19

c Jes 7:14

d Mt 1:18

e Ga 4:4

f Mt 1:21-23
Lu 2:21

g Flp 2:9-11
1Ti 6:15

h Mt 27:54
Joh 1:49

i 2Sa 7:8, 12
L 132:11
Jes 9:7
Jes 11:1, 10
Jer 23:5
Mt 1:1

j Tn 2:44
Tn 7:13, 14
Heb 1:8

k Jes 7:14
Mt 1:24, 25

l Mt 1:18, 20

m Joh 6:68, 69

n Mt 14:33
Joh 1:32, 34
Joh 20:31

ootele ja ei lahkunud viis kuud kodunt, öeldes: **25** „Nõnda on Jehoova mulle teinud neil päevil. Ta on pidanud mind meeles, et võtta ära mu häbi* inimeste keskel.”^a

26 Tema kuendal kuul saatis Jumal ingel Gabrieli^b Galilea linna Naatsaretti **27** neitsi^c juurde, kes oli kihlatud Joosepi-nimelise mehega Taaveti soost. Neitsi nimi oli Maarja.^d **28** Sisse tulles ütles ingel: „Rahu sulle, sa ülimalt õnnistatu, Jehoova on sinuga!” **29** Maarja jahmus väga tema sõnade peale ja mõtles, mida see tervitus peaks küll tähendama. **30** Ingel ütles talle: „Ära karda, Maarja, sest sa oled Jumalale meelepärane. **31** Sa jääd lapseootele ja sünnitad poja.^e Pane talle nimeks Jeesus.^f **32** Ta saab tuntuks^g ja teda hüütakse Kõigekõrgema pojaks.^h Jumal Jehoova annab talle tema isa Taaveti trooniⁱ **33** ja ta valitseb kuningana igavesiti Jaakobi soo üle ja tema kuningriigile* ei tule lõppu.”^j

34 Maarja küsis inglilt: „Kuidas see võib juhtuda, kui ma pole mehega olnud?”^k **35** Ingel vastas talle: „Sinu peale tuleb püha vaim^l ja Kõigekõrgema jõud varjab sind. Seepärast hüütakse teda, kes sünnib, pühaks,^m Jumala pojaks.ⁿ **36** Sinu sugulane Eliisabet, keda peeti viljatuks, kannab samuti ihus poega oma vanas eas ja ta on juba kuendat kuud lapseootel. **37** Jumal suudab täide

1:25 *St häbi selle pärast, et tal polnud lapsi. **1:33** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusele”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”.)

viia kõik, mis ta on öelnud.**^a
38 Siis ütles Maarja: „Sinu ees on Jehoova orjatar! Mulle sündigu su sõna järgi!” Seejärel ingel lahkus tema juurest.

39 Neil päevil seadis Maarja end teekonnaks valmis ja läks rutates mägismaale ühte Juuda linna. **40** Ta astus Sakariase majja ja tervitas Eliisabetti. **41** Kui Eliisabet Maarja tervitust kuulis, hüppas lapsuke tema üsas. Eliisabet sai täis püha vaimu **42** ja hüdis valjusti: „Önnistatud oled sa naiste seas ja önnistatud on su ihuvili!” **43** Kuidas küll on mulle saanud osaks selline au, et mu Isanda ema tuleb minu juurde? **44** Kui sinu tervituse hääl mu kõrvu kostis, siis hüppas lapsuke mu üsas suurest rõõmusest. **45** Önnelik oled sina, kes uskusid, mida sulle räägiti, sest kõik, mida Jehoova on sulle öelnud, läheb täide!”

46 Maarja ütles: „Ma ülistan Jehoovat^b **47** ja mu süda on ülrõõmus Jumala, mu päästja pärast,^c **48** kuna ta on hoolinud oma lihtsast orjatarist!^d Nüüdsest peale nimetavad mind önnelikuks kõik põlvkonnad.^e **49** sest vägev Jumal on teinud mulle suuri asju. Tema nimi on püha^f **50** ja tema halastus on põlvest põlve nendega, kes teda kardavad.^g **51** Ta on teinud oma käsivarrega vägevaid tegusid. Ta on pillutanud laiali need, kelle süda on ülbe.^h **52** Ta on tõuganud võimukandjad troonideltⁱ ja ülenandanud alandlikud,^j **53** on and-

1:37 *Võib tõlkida ka „Jumalale pole miski võimatu”.

PTK 1
 a 1Mo 18:14
 Mt 19:26
 b 1Sa 2:1
 c 2Sa 22:3
 Jes 43:3
 Hab 3:18
 Tt 1:3
 Ju 25
 d 1Sa 1:10, 11
 e Lu 11:27
 f L 71:19
 L 111:9
 g L 103:17
 h 2Sa 22:28
 i II 12:19
 j 1Sa 2:7

Teine veerg

a 1Sa 2:5
 L 34:10
 L 107:9
 b L 98:3
 Jes 41:8, 9
 c 1Mo 17:19
 Mi 7:20
 Ga 3:16
 d Lu 1:14
 e 1Mo 17:10, 12
 3Mo 12:2, 3
 f Lu 1:13
 g Lu 1:20

nud näljastele küllaga head^a ja jõukad tühjade kätega minema saatnud. **54** Ta on tulnud appi oma teenijale Iisraelile, pidades meeles oma lubadust osutada halastust igavesiti,^b **55** nagu ta ütles meie esiisadele, Abrahamile ja tema järeltulijatele.”^c **56** Maarja jäi Eliisabeti juurde umbes kolmeks kuuks ja pöördus seejärel tagasi koju.

57 Siis jõudis Eliisabetil kätte sünnitamise aeg ja ta tõi ilmale poja. **58** Tema naabrid ja sugulased kuulsid, et Jehoova on osutanud talle suurt halastust, ning nad olid rõõmsad koos temaga.^d **59** Kaheksandal päeval tulid nad last ümber lõikama^e ning nad kavatsetid panna talle isa järgi nimeks Sakarias. **60** Aga ta ema ütles: „Ei, tema nimeks saab Johannes.” **61** Seepeale ütlesid nad talle: „Sinu sugulaste seas pole ju kellelgi sellist nime.” **62** Siis küsisid nad žestide abil lapse isalt, mis tema tahaks pojale nimeks panna. **63** Sakarias palus endale tahvli ja kirjutas: „Tema nimi on Johannes.”^f Kõik panid seda imeks. **64** Sedamaid avanes Sakariase suu, ta keelepaelad pääsesid valla ning ta hakkas rääkima^g ja Jumalat ülistama. **65** Siis haaras kõiki naabruskonna inimesi kartus ning kõigest sellest räägiti kogu Juuda mägismaal. **66** Kõik, kes sellest kuulsid, hoidsid seda südames ja ütlesid: „Kes sellest lapsest küll saab?“, sest oli selge, et Jehoova käsi on temaga.

67 Tema isa Sakarias sai täis püha vaimu ja hakkas

prohvetlikult rääkima, öeldes: **68** „Ülistatud olgu Jehoova, Iisraeli Jumal,^a sest ta on pööranud pilgu oma rahvale, et sellele vabastus tuua!^b **69** Ta on tõstnud meile päästesarve^{*c} oma teenija Taaveti soost,^d **70** nagu ta ütles juba vanal ajal oma pühade prohvetite kaudu,^e **71** lubades meid päästa meie vaenlaste ja kõigi vihkajate käest,^f **72** et halastada meile meie esiisade pärast ja mitte unustada oma püha lepingut,^g **73** vannet, mille ta andis meie esiisale Aabrahamile.^h **74** Ta lubas, et pärast vaenlaste käest päästmist annab ta meile imelise võimuluse teenida teda kartmatult, **75** ustavalt ja õigesti kõik meie elupäevad. **76** Aga sind, lapsuke, hüütakse Kõigekõrgema prohvetiks, sest sa lähed Jehoova ees, et valmistada ette tema teidⁱ **77** ja kuulutada tema rahvale, et neile tuleb pääste pattude andekssaamise kaudu,^j **78** sest meie Jumal on kaastundlik. Tema kaastunne taevast on meile kui koidusära, **79** mis valgustab neid, kes istuvad pimeduses ja surma varjus,^k ning juhib meid rahu teel.”

80 Laps kasvas suureks, tema vaim sai tugevaks. Ta elas kõrbes kuni päevani, mil ta ilmus Iisraeli rahva ette.

2 Neil päevil andis keiser Augustus välja määruse, et kõik riigi elanikud tuleb arvele võtta. **2** (See esimene arvelevõtmine toimus siis, kui

1:69 *Võib tõlkida ka „vägeva päästja”. Sõna „sarv” kasutatakse Piiblis sageli jõu või võimu sümbolina.

PTK 1

a 1Ku 1:48
L 41:13
L 72:18
L 106:48

b L 111:9
Lu 7:16

c 1Sa 2:10

d L 132:17

e Jer 23:5
Tn 9:24

f L 106:10

g 1Mo 17:7
3Mo 26:42
L 106:45, 46

h 1Mo 22:15–18
L 105:8, 9
Mi 7:20

i Jes 40:3
Mal 3:1
Mt 3:3

j Mr 1:4

k L 107:10
Jes 9:2
Mt 4:16

Teine veerg

PTK 2

a Mt 1:16

b 1Sa 16:1
Mi 5:2
Mt 2:6

c Lu 1:26, 27

d Mt 1:18

e Mt 1:25

f Jes 53:2

g 1Sa 20:6

h Jes 9:6

i Ap 2:36
Flp 2:11

j Tn 7:10
Ilm 5:11

Quirinius oli Süüria maavalitseja.) **3** Siis läksid kõik oma linna end arvele võtma. **4** Seda tegi ka Joosep,^a ta läks Galileast Naatsareti linnast üles Juudamaale Taaveti linna, mida nimetatakse Petlemmaks,^b sest ta oli Taaveti soost. **5** Ta läks end arvele võtma koos Maarjaga, kellest oli saanud tema naine^c ja kes pidi varsti sünnitama.^d **6** Kui nad seal olid, jõudiski Maarjal kätte sünnitamise aeg. **7** Ta sünnitas poja, oma esmasündinu,^e mähkis ta sisse ja pani söime,^f sest majas polnud nende jaoks kohta.

8 Seal kandis olid karjased, kes elasid lageda taeva all ja hoidsid öösel oma karju. **9** Järsku seisis nende ees Jehoova ingel ja nende ümber säras Jehoova auhiilgus. Nad kokkusid väga. **10** Aga ingel ütles neile: „Ärge kartke, sest ma olen tulnud kuulutama teile head sõnumit, mis toob suurt rõõmu kõigile inimestele. **11** Teile sündis täna Taaveti linnas^g päästja,^h kes on isand messias.ⁱ **12** Te tunnete ta ära selle järgi: lapsuke on sisse mähitud ja lamab söimes.” **13** Järsku ilmusid ingli kõrvale taevased väehulgad,^j ülistasid Jumalat ja ütlesid: **14** „Au Jumalale ülal ja olgu rahu maa peal nende inimeste seas, kellest tal on hea meel!”

15 Kui inglid olid nende juurest taevasse läinud, ütlesid karjased üksteisele: „Lähme kohe Petlemma ja vaatame, kuidas on täitunud see, millest Jehoova meile teada

andis!” **16** Nad läksid kiiresti sinna ning leidsid Maarja, Joosepi ja sõimes lamava vastsündinu. **17** Last nähes rääkisid nad, mida neile tema kohta oli öeldud. **18** Kõik, kes karjaste juttu kuulsid, olid sellest hämmastunud, **19** aga Maarja jättis kõik need sõnad meelde ja mõtiskles nende üle oma südames.^a **20** Siis läksid karjased tagasi, ülistades ja kiites Jumalat selle eest, mis nad olid näinud ja kuulnud, sest kõik oli nii, nagu neile oli räägitud.

21 Kaheksa päeva pärast, kui poiss ümber lõigati,^b pandi talle nimeks Jeesus, nagu ingel oli teda nimetanud, enne kui Maarja lapseootele jäi.^c

22 Kui neil jõudis kätte aeg end Moosese seaduse järgi puhastada,^d töid nad Jeesuse üles Jeruusalemma, et tuua ta Jehoova ette, **23** nagu on kirjutatud Jehoova seaduses: „Iga esmasündinud poisslaps tuleb pühendada Jehoovale.”^e

24 Nad töid ohvri, nagu ütleb Jehoova seadus: „Paar turtel-tuvi või kaks tuvipoega.”^f

25 Jeruusalemmas oli mees nimega Siimeon. Ta oli õige ja jumalakartlik mees, kes ootas aega, kui Iisrael leiab lohutust,^g ja tema peal oli püha vaim. **26** Jumal oli talle püha vaimu kaudu ilmutanud, et ta ei sure enne, kui on näinud Jehoova saadetud messiat. **27** Vaimu mõjutusel tuli ta templisse, ja kui vanemad töid sinna väikse Jeesuse, et täita seadusnõuet,^h **28** võttis ta lapse kätte, ülistas Jumalat ja ütles: **29** „Nüüd, kõrgeim valitseja, lased sa oma orjal oma sõnade kohaselt rahus surra,ⁱ **30** sest

- PTK 2
 a Lu 2:51
 b 1Mo 17:10, 12
 3Mo 12:2, 3
 c Mt 1:20, 21
 Lu 1:30, 31
 d 3Mo 12:2, 4
 e 2Mo 13:2, 12
 2Mo 22:29
 4Mo 3:13
 4Mo 8:17
 f 3Mo 12:6, 8
 g Jes 40:1
 Jes 49:13
 h 3Mo 12:6, 7
 i 1Mo 46:30

Teine veerg

- a Jes 52:10
 Lu 3:4, 6
 Ap 4:12
 b Jes 40:5
 c Jes 9:2
 Mt 4:16
 d Jes 11:10
 Jes 42:6
 Jes 49:6
 Ap 13:47
 Ap 26:23
 e Jes 8:14
 f 1Ko 1:23, 24
 g Ap 28:22
 1Pe 2:7, 8
 h Joh 19:25
 i Jes 52:9
 Mr 15:43
 Lu 2:25
 j 3Mo 12:6
 k Mt 2:23
 Lu 1:26
 l Lu 2:52
 m 2Mo 23:
 14, 15
 5Mo 16:16
 n 2Mo 34:23

mu silmad on näinud teda, kelle kaudu sa tood pääste,^a **31** mille sa oled valmistanud kõigi rahvaste nähes.^b **32** Tema on valgus,^c tema kõrvaldab rahvastelt pimeduskatte^d ning ta on sinu rahva Iisraeli au.” **33** Lapse isa ja ema imestasid selle üle, mida lapse kohta räägiti. **34** Siimeon õnnistas neid ja ütles lapse emale Maarjale: „See laps paneb paljud Iisraelis langema^e ja uuesti tõusma^f ning teda põlatakse^g — **35** ka sinu hingest tungib läbi pikk mõõk^h —, nii et paljude südame mõtted tulevad ilmsiks.”

36 Seal oli ka naisprohvet Anna, Fanueli tütar Aaseri suguharust. See naine oli kõrges eas ning oli elanud oma mehega pärast abiellumist seitse aastat. **37** Ta oli 84-aastane lesk ning ei puudunud kunagi templist, vaid teenis Jumalat ööd ja päevad paastudes ja palvetades. **38** Just sel tunnil tuli ta nende juurde ja hakkas Jumalat tänama ning rääkima sellest lapsest kõigile, kes ootasid Jeruusalemma vabastamist.ⁱ

39 Kui nad* olid kõik Jehoova seaduse kohaselt teinud,^j läksid nad tagasi Galileasse oma linna Naatsaretti.^k **40** Laps kasvas, sai üha tugevamaks ja targemaks ning oli Jumala soosingus.^l

41 Jeesuse vanematel oli tavaks käia igal aastal Jeruusalemmas paasapüha pidamas.^m **42** Kui Jeesus oli 12-aastane, läksid nad nagu tavaliselt pühadeks üles Jeruusalemma.ⁿ **43** Pärast pühi asusid nad tagasiteele, kuid vanemad ei mär-

2:39 *St Joosep ja Maarja.

ganud, et Jeesus jäi maha Jeruusalemma. **44** Arvates, et ta on teekaaslaste seas, käisid nad ära ühe päeva tee, siis aga hakkasid teda sugulaste ja tuttavate seast otsima. **45** Ent kui nad teda ei leidnud, pöördusid nad tagasi Jeruusalemma ja otsisid teda sealt. **46** Kolme päeva pärast leidsid nad ta templist, kus ta istus õpetajate keskel, kuulas neid ja esitas neile küsimusi. **47** Kõik, kes teda kuulasid, imestasid tema arusaamisvõime ja vastuste üle.^a **48** Kui vanemad teda nägid, olid nad hämmastunud ja ema küsis temalt: „Pojake, miks sa meile niimoodi tegid? Isa ja mina oleme sind meeleheitlikult taga otsinud.” **49** Tema ütles neile: „Miks te mind otsisite? Kas te ei teadnud, et ma olen oma Isa kojast?”^b **50** Kuid nad ei mõistnud, mida ta sellega öelda tahtis.

51 Jeesus läks koos nendega alla Naatsaretti ning kuulas edaspidigi nende sõna.^c Tema ema aga hoidis kõik selle meele.^d **52** Jeesus kasvas jõus ja tarkuses ning oli Jumala ja inimeste soosingus.

3 Keiser Tiberiuse 15. valitsusaastal, kui Pontius Pilatus oli Juudamaa maavalitseja, Herodes*^e Galilea valitseja^g, tema vend Filippus Iturea ja Trahhoniitsemamaa valitseja ning Lüsaanias Abileene valitseja, **2** kui peapreestriks oli Hannas ja ülempreestriks Kaifas,^f sai Sakariase poeg Jo-

3:1 *Herodes Antipas, Herodes Suure poeg. ^aVõib tõlkida ka „tetrarh”; teatud maa-alala valitseja, kes esindas Rooma keisrit.

PTK 2

a L 119:99
Mt 7:28
Mr 1:22
Joh 7:15

b Joh 2:16

c 2Mo 20:12
5Mo 5:16
Ef 6:1
Kol 3:20

d Lu 2:19

PTK 3

e Mt 14:1
Lu 23:6, 7

f Mt 26:57
Joh 18:13
Joh 18:24
Ap 4:5, 6

Teine veerg

a Joh 1:6

b Lu 1:80

c Mt 3:1, 2
Mr 1:4
Lu 1:76, 77

d Mt 3:3
Mr 1:3
Joh 1:23

e Jes 40:3–5
Lu 2:30
Ap 28:28

f Mt 3:7–10
Mt 23:33

g Mt 7:19

h 1Ti 6:18
Jk 2:15, 16
1Jo 3:17

i Mt 21:32
Lu 7:29

j Lu 19:8

hannes^a kõrbes Jumalalt sõnumi.^b

3 Ta käis läbi kogu Jordani ümbruskonna ja kuulutas, et pattude andekssaamiseks on vaja lasta end kahetsuse märkide ristida.^c **4** Nii on kirjutatud prohvet Jesaja raamatus: „Keegi hüüab kõrbes: „Valmistage ette Jehoova tee! Tehke sirgeks teed tema ees!”^d **5** Kõik orud täidetagu ning kõik mäed ja künkad tehtagu madalaks. Kõverad teed saagu sirgeks ja konarlikud teed tasaseks. **6** Kõik inimesed näevad, kuidas Jumal päästab.”^e

7 Johannes ütles rahvale, kes tuli tema juurde end ristida laskma: „Te rästikute sugu, kes on teile öelnud, et te saate põgeneda tulevase vihapäeva eest?”^f **8** Kandke siis patukahetsuse* vilja. Ärge mitte mõelgegi: „Meie isa on Abraham”, sest ma ütlen teile, et Jumal võib lasta neist kivistki Aabrahamile lapsi tõusta. **9** Kirves on juba puude juurte peal. Iga puu, mis ei kannu head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle.”^g

10 Rahvas küsis Johanneselt: „Mida meil tuleb siis teha?” **11** Ta vastas neile: „Kellel on kaks rõivast*, andku üks sellele, kellel seda pole, ja kellel on toitu, tehku samamoodi.”^h **12** Isegi maksukogujad tulid end ristida laskmaⁱ ja küsisid temalt: „Õpetaja, mida meil tuleb teha?” **13** Ta ütles neile: „Ärge nõudke* rohkem maksu, kui on ette nähtud.”^j **14** Ka sõdurid küsisid

3:8 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandamise”. 3:11 *Võib tõlkida ka „üks rõivas üle”. 3:13 *Võib tõlkida ka „ärge koguge”.

temalt: „Mida meil tuleb teha?” Ta ütles neile: „Ärge pressige inimestelt vägivaldla ähvardusel raha välja* ega esitage kellegi vastu valesüüdistust,^a vaid olge oma tasuga rahul.”

15 Rahvas ootas messiat ja kõik mõtlesid, et võib-olla Johannes ongi messias.^b **16** Johannes aga ütles neile kõigile: „Mina ristin teid veega, aga on tulemas keegi minust vägevam, kellel ma pole väärt sandaalirihmugi lahti tegema.^c Tema ristib teid püha vaimu ja tulega.*^d **17** Tal on käes tuulamislabidas, et teha oma viljapeksuplats täiesti puhtaks ja koguda nisu oma aita, kuid aganad põletab ta ära kustutamatus tules.”

18 Johannes manitses rahvast ka mitmel muul moel ja kuulutas neile head sõnumit. **19** Aga valitseja Herodes, keda Johannes oli noominud tema vennanaise Herodiasse ja kõigi ta nurjatute tegude pärast, **20** tegi veel ühe sellise teo: ta pani Johannese vanggi.^e

21 Kui kogu rahvast ristiti, ristiti ka Jeesus.^f Sel ajal, kui Jeesus palvetas, avanes taevas^g **22** ja püha vaim tuli tuvi kujul alla tema peale ning taevast kostis hääl: „Sina oled mu armas poeg, mul on sinust hea meel*.”^h

23 Jeesusⁱ oli oma tööd alustades umbes 30-aastane.^j Teda peeti

Joosepi^k pojaks.

Joosep oli Heeli poeg,

3:14 *Võib tõlkida ka „ärge tehke kellegi liiga”. **3:16** *St võibab teid püha vaimuga ja hävitab teid tulega. **3:22** *Võib tõlkida ka „sinul on mu soosing”.

PTK 3
a 2Mo 23:1, 7
3Mo 19:11
b Joh 1:25
c Joh 1:26, 27
d Mt 3:11, 12
Mr 1:7, 8
Ap 2:1, 4
e Mt 14:3-5
Mr 6:17-20
f Mt 3:13
g Mt 3:16
Mr 1:9, 10
h L 2:7
Mt 3:17
Mt 17:5
Mr 1:11
Joh 1:32-34
i Mt 1:1-17
j 4Mo 4:2, 3
k Mt 1:16
Mt 13:55
Lu 4:22
Joh 6:42
Teine veerg
a Esr 3:2
b 1Aj 3:17
Mt 1:12
c 2Sa 5:13, 14
1Aj 3:5
d 1Sa 16:13
1Sa 17:58
Mt 1:6
e Jes 11:1
f Ru 4:17

24 Heeli oli Mattati poeg, Mattat oli Leevi poeg, Leevi oli Melki poeg, Melki oli Jannai poeg, Jannai oli Joosepi poeg,
25 Joosep oli Mattitjahu poeg, Mattitjahu oli Aamose poeg, Aamos oli Nahumi poeg, Nahum oli Hesli poeg, Hesli oli Naggai poeg,
26 Naggai oli Maadi poeg, Maat oli Mattitjahu poeg, Mattitjahu oli Simi poeg, Simi oli Jooseki poeg, Joosek oli Jooda poeg,
27 Jooda oli Joanani poeg, Joanan oli Reesa poeg, Reesa oli Serubbaabeli^a poeg, Serubbaabel oli Sealtieli^b poeg, Sealtiel oli Neeri poeg,
28 Neeri oli Melki poeg, Melki oli Addi poeg, Addi oli Koosami poeg, Koosam oli Elmadami poeg, Elmadam oli Eeri poeg,
29 Eer oli Jeesuse poeg, Jeesus oli Elieseri poeg, Elieser oli Joorimi poeg, Joorim oli Mattati poeg, Mattat oli Leevi poeg,
30 Leevi oli Simeoni poeg, Simeon oli Juuda poeg, Juudas oli Joosepi poeg, Joosep oli Joonami poeg, Joonam oli Eljakimi poeg,
31 Eljakim oli Melea poeg, Melea oli Menna poeg, Menna oli Mattata poeg, Mattata oli Naatani^c poeg, Naatan oli Taaveti^d poeg,
32 Taavet oli Iisai^e poeg, Iisai oli Oobedi^f poeg,

- Oobed oli Boase^a poeg,
 Boas oli Salmoni^b poeg,
 Salmon oli Nahsoni^c poeg,
33 Nahson oli Amminadabi
 poeg,
 Amminadab oli Arni*
 poeg,
 Arni oli Hesroni poeg,
 Hesron oli Peretsi^d poeg,
 Perets oli Juuda^e poeg,
34 Juuda oli Jaakobi^f poeg,
 Jaakob oli Iisaki^g poeg,
 Iisak oli Aabrahami^h poeg,
 Aabraham oli Terahiⁱ
 poeg,
 Terah oli Naahori^j poeg,
35 Naahor oli Serugi^k poeg,
 Serug oli Reu^l poeg,
 Reu oli Pelegi^m poeg,
 Peleg oli Eeberiⁿ poeg,
 Eeber oli Selahi^o poeg,
36 Selah oli Kenani poeg,
 Kenan oli Arpaksadi^p
 poeg,
 Arpaksad oli Seemi^q poeg,
 Seem oli Noa^r poeg,
 Noa oli Lemeki^s poeg,
37 Lemek oli Metuusala^s
 poeg,
 Metuusala oli Eenoki poeg,
 Eenok oli Jeredi^z poeg,
 Jered oli Mahalaleeli^z
 poeg,
 Mahalaleel oli Kenani^t
 poeg,
38 Kenan oli Enose^u poeg,
 Enos oli Seti^v poeg,
 Sett oli Aadama^w poeg,
 Adam oli Jumala poeg.
- 4** Siis lahkus Jeesus, täis püha vaimu, Jordani äärest ning vaim juhtis ta kõrbesse^o 2 40 päevaks. Seal püüdis Kurat teda kiusatusse viia.^ä Jeesus ei sõõnud neil päevil mi-

3:33 *Sama kes Raam (1Aj 2:9; Mt 1:3, 4).

PTK 3

- a Ru 4:13
 b Ru 4:21
 c 1Aj 2:11
 d Ru 4:12
 Ru 4:18, 19
 1Aj 2:4, 5
 e 1Mo 29:35
 1Aj 2:1
 f 1Mo 25:26
 g 1Mo 21:2, 3
 h 1Aj 1:28
 i 1Mo 11:24
 1Mo 11:26, 27
 j 1Mo 11:22
 k 1Mo 11:20
 l 1Mo 11:18
 m 1Mo 11:16
 n 1Mo 11:14
 1Aj 1:25
 o 1Mo 11:12
 p 1Mo 11:10
 q 1Mo 5:32
 r 1Mo 5:29
 s 1Mo 5:25
 š 1Mo 5:21
 z 1Mo 5:19
 ž 1Mo 5:12, 16
 t 1Mo 5:9
 1Aj 1:2
 u 1Mo 4:26
 1Mo 5:10
 v 1Mo 5:7
 w 1Mo 5:1, 4
 1Aj 1:1

PTK 4

- ô Mt 4:1–4
 Mr 1:12, 13
 ä Heb 2:18

Teine veerg

- a 5Mo 8:3
 b Mt 4:8–10
 c Joh 12:31
 Joh 14:30
 Ef 2:2
 d 2Mo 20:3
 5Mo 6:13
 5Mo 10:20
 e Mt 4:5–7
 f L 9:11, 12
 g 5Mo 6:16
 1Ko 10:9
 h Mt 4:11
 Heb 4:15
 i Mt 4:12
 Joh 4:3
 j Mt 2:23

dagi ja nende möödudes tundis ta nälga. **3** Siis ütles Kurat talle: „Kui sa oled Jumala poeg, siis ütle sellele kivile, et see leivaks saaks.” **4** Jeesus aga vastas: „Kirjutatud on: „Inimese elu ei sõltu üksnes leivast.””^a

5 Seejärel viis Kurat ta ühte kõrgesse paika ja näitas talle hetkega kõiki maailma kuningriike.^b **6** Kurat ütles talle: „Ma annan sulle võimu nende kõigi üle ja nende hiilguse, sest see võim on antud minule^c ja ma annan selle, kellele tahan. **7** Kui sa nüüd minu ees korra kummardad, saab see kõik sinu omaks.” **8** Jeesus vastas talle: „Kirjutatud on: „Sa pead kummardama oma Jumalat Jehoovat ja teenima üksnes teda.””^d

9 Edasi viis ta Jeesuse Jeruusalemma, pani templi katuserinnatisele ja ütles talle: „Kui sa oled Jumala poeg, siis hüppa siit alla,^e **10** sest on kirjutatud: „Ta annab oma inglitele käsu sind kaitsta” **11** ja „Nad kannavad sind kätel, et sa oma jalga vastu kivi ei lööks.””^f **12** Jeesus vastas talle: „On öeldud: „Ära pane oma Jumalat Jehoovat proovile.””^g **13** Kui Kurat oli kiusamise lõpetanud, läks ta tema juurest ära kuni järgmise sobiva võimaluseni.^h

14 Jeesus, täis vaimu, läks tagasi Galileasse.ⁱ Temast räägiti head kõikjal ümbruskonnas. **15** Ta hakkas sünagogides õpetama ning kõik pidasid temast lugu.

16 Siis läks Jeesus Naatsaretti,^j kus ta oli üles kasvanud, ja nagu tal hingamispäeval

tavaks oli, läks ta sünagoogi,^a ning ta tõusis püsti, et pühakirja ette lugeda. **17** Talle ulatati prohvet Jesaja rullraamat. Ta rullis selle lahti ja otsis välja koha, kus oli kirjutatud: **18** „Jehoova vaim on minu peal, sest ta on võidnud mind kuulutama head sõnumit vaestele. Ta on saatnud mind kuulutama vabastust vangistatuile ja nägemise taastamist pimedatele, laskma rõhuid vabadusse,^b **19** kuulutama Jehoova soosingu aastat.”^c **20** Seejärel keeras ta rullraamatu kokku, ulatas selle tagasi teenrile ja võttis istet. Kõikide pilgud sünagoogis olid kinnitunud temale. **21** Ta ütles neile: „Täna on see kirjakoht, mida te just kuulsite, täide läinud.”^d

22 Kõik rääkisid temast kiitvalt, imestasid meeldivate sõnade üle tema huulilt^e ja küsisid: „Kas see pole mitte Joosepi poeg?”^f **23** Seepeale Jeesus kostis: „Küllap te arvate, et minu kohta käib ütlus „Arst, ravi iseennast”, ning ütlete: „Tee ka siin oma kodukandis seda, mida me kuulsime sind tegevat Kapernaumas.””^g **24** Ta lisas: „Ma kinnitan teile, et ühtki prohvetit ei tunnustata tema kodukandis.”^h **25** Ma ütlen teile tõtt: Eelija päevil, kui taevas oli suletud kolm aastat ja kuus kuud ning kogu maad tabas suur näljahäda,ⁱ oli Iisraelis palju lesknaisi, **26** ometi ei saadetud Eelijat mitte ühegi juurde nende seast, vaid ainult ühe lesknaise juurde Sareptasse Siidonimaal;^j **27** ning prohvet Eliisa ajal oli Iisraelis palju pidalitõbiseid, ometi ei

PTK 4
a Ap 17:1, 2
b Mt 12:20
c Jes 61:1, 2
d Mt 5:17
e L 45:2
Jes 50:4
f Mt 13:54
Mr 6:2
Joh 6:42
g Mt 4:13
h Mt 13:57
Mr 6:4
Joh 4:44
i 1Ku 18:1

j 1Ku 17:9, 10

Teine veerg

a 2Ku 5:1, 14
b Lu 2:34
c Joh 8:59
Joh 10:39
d Mr 1:21, 22
e Mt 7:28
Joh 7:46
f Mr 1:23-28
g Mt 2:23
h Mt 8:29
Lu 4:41
Lu 8:28
Jk 2:19
i Mt 8:14, 15
Mr 1:29-31

saanud puhtaks* ükski neist, vaid ainult süürlane Naaman.”^a **28** Seda kuuldes said kõik sünagoogis olijad väga vihaseks.^b **29** Nad tõusid ja kihutasid ta linnast välja ning viisid ta selle mäe järsakule, mille peale nende linn oli ehitatud, et ta sealt alla tõugata. **30** Tema aga kõndis nende keskel läbi ja jätkas oma teed.^c

31 Jeesus läks alla Galilea linna Kapernauma ja õpetas seal hingamispäeval.^d **32** Inimesed olid tema õpetusviisist hämmastunud,^e sest ta kõneles nagu see, kel on mõjuvõimu. **33** Seal sünagoogis oli üks mees, kelles oli rüve vaim, deemon, ja ta karjus valju häälega:^f **34** „Mis sa meist tahad, naatsaretlane Jeesus?”^g Kas sa tulid meid hävitama? Ma tean hästi, kes sa oled – Jumala Püha!”^h **35** Aga Jeesus sõitles teda: „Ole vait ja tule temast välja!” Paisanud mehe nende keskele maha, tuli deemon temast välja, tegemata talle kahju. **36** Seepeale olid kõik hämmastunud ja arutasid omavahel: „Kuidas ta küll oskab nii rääkida? Tal on voli ja võim käsutada rüvedaid vaime ja need tulevadki välja!” **37** Uudis temast levis kõikjale ümbruskonda.

38 Kui Jeesus oli sünagoogist lahkunud, läks ta Siimoni majja. Siimoni ämma vaevas kõrge palavik ja Jeesusel paluti midagi tema heaks teha.ⁱ **39** Jeesus kummardus naise kohale, hurjutas palavikku ja sel läks palavik ära. Naine tõusis kohe üles ja hakkas neile toitu valmistama.

4:27 *Võib tõlkida ka „terveks”.

40 Päikeseloojangul toodi Jeesuse juurde inimesi, kes kannatasid mitmesuguste haiguste käes. Ta pani käed nende kõigi peale ja tegi nad terveks.^a

41 Samuti tulid paljudest välja deemonid, kes kisendasid: „Sina oled Jumala poeg!”^b Kuid ta sõitles neid ega lubanud neil rääkida,^c sest nad teadsid, et ta on messias.^d

42 Koidikul läks Jeesus ühte kõrvalisse paika.^e Ent inimesed hakkasid teda otsima. Kui nad ta leidsid, püüdsid nad teda takistada, et ta nende juurest ära ei läheks. **43** Tema aga ütles neile: „Ma pean ka teistele linnadele kuulutama head sõnumit Jumala kuningriigist*, sest selleks on mind läkitatud.”^f **44** Ja ta läks ning kuulutas Juudamaa sünagoogides.

5 Ükskord, kui Jeesus Genneesareti järve* kaldal seisis, tungles tema ümber palju rahvast, et kuulda Jumala sõna.^g **2** Ta nägi järve kaldal kahte paati. Kalurid olid neist välja tulnud ja loputasid võrke.^h **3** Jeesus astus paati, mis oli Siimoni oma, ja palus tal kaldast natuke eemale sõuda. Ta võttis istet ja hakkas paadist rahvahulki õpetama. **4** Kui ta rääkimise lõpetas, ütles ta Siimonile: „Sõua sügavasse kohta ja laske oma võrgud vette.” **5** Siimon vastas: „Õpetaja, me rassisime öö läbi ega saanud midagi,ⁱ aga sinu sõna peale lasen ma võrgud vette.” **6** Kui nad seda tegid, said nad nii palju kalu, et võrgud hakkasid rebenema.^j

4:43 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”. 5:1 *St Galilea mere.

PTK 4

a Mt 8:16, 17
Mr 1:32–34

b Mt 8:28, 29
Mr 3:11

c Ap 16:17, 18

d Mr 1:23–25
Mr 3:11, 12
Lu 4:33–35

e Mr 1:35–38

f Mt 4:23
Lu 8:1

PTK 5

g Mt 4:18
Mr 1:16

h Mt 4:21

i Joh 21:3

j Joh 21:6

Teine veerg

a Mt 4:21
Mr 1:19

b Mt 4:19
Mr 1:17

c Mt 4:20
Mt 6:33
Mt 19:27
Mr 1:20
Lu 18:28
Flp 3:8

d Mt 8:2
Mr 1:40–45

e Mt 8:3
Mr 1:41

f 3Mo 14:2–4
3Mo 14:10, 20
Mt 8:4

g Mt 4:24, 25
Mr 3:7, 8
Joh 6:2

7 Nad viipasid oma kaaslastele teises paadis, et need appi tuleksid. Need tulidki ja nad täitsid mõlemad paadid kaladega, nii et paadid hakkasid vajuma. **8** Seda nähes langes Siimon Peetrus Jeesuse ette ja ütles: „Isand, mine ära mu juurest, sest ma olen patune mees!” **9** Suure kala saagi tõttu valdas hämmastus teda ja kõiki, kes olid koos temaga, **10** samuti Sebedeuse poegi Jaakobust ja Johannest,^a kes olid Siimoni kaasosanikud. Aga Jeesus ütles Siimonile: „Ära karda. Nüüdsest peale hakkad sa inimesi püüdma.”^b **11** Siis töid nad paadid kaldale, jätsid kõik maha ning järgnesid talle.^c

12 Kord jälle, kui Jeesus oli ühes linnas, oli seal mees täis pidalitõbe. Kui ta Jeesust märkas, heitis ta silmili maha ja anus teda: „Isand, kui sa vaid tahad, võid sa mu puhtaks teha.”^d **13** Jeesus sirutas käe, puudutas teda ja sõnas: „Ma tahan, saa puhtaks!” Otsekohe kadus tal pidalitõbi.^e **14** Siis Jeesus keelas meest, et ta sellest kellelegi ei räägiks, öeldes: „Mine ja näita ennast preestrile ning vii preestritele enda puhtaks saamise kinnituseks ohvriand, nagu Mooses on käskinud.”^f **15** Ent just temast levis üha laiemalt ning suured rahvahulgad tulid kokku teda kuulama ja oma haigustest terveks saama.^g **16** Jeesus läks aga sageli mõnda kõrvalisse paika palvetama.

17 Ühel päeval, kui Jeesus oli õpetamas, istusid seal ka variserid ja seaduseõpetajad,

kes olid tulnud igalt poolt Galilea ja Juudamaa küladest ning Jeruusalemmast. Jehoo-va oli andnud Jeesusele väe tervendada.^a **18** Mehed töid sinna kandraamil ühe halvatu ning püüdsid teda majja Jeesuse ette viia.^b **19** Aga kuna neil polnud rahvahulga pärast võimalik teda sisse viia, ronisid nad katusele ja lasid mehe koos kandraamiga läbi kivikatuse otse nende keskele, kes olid Jeesuse ees. **20** Kui Jeesus nende usku nägi, ütles ta: „Inimene, sinu patud on andeks antud.”^c **21** Seepeale hakkasid kirjatundjad ja variserid arutlema: „Kelleks ta end peab, et ta julgeb niimoodi Jumalat teotada? Kes muu saab patte andeks anda kui Jumal?”^d **22** Jeesus aga nägi nende arutlused läbi ja küsis neilt: „Miks te oma südames selliselt arutlete? **23** Mida on kergem öelda, kas „Sinu patud on sulle andeks antud” või „Tõuse üles ja kõnni”? **24** Aga et te teaksite, et Inimesepojal on voli maa peal patte andeks anda ...” Ta sõnas halvatule: „Ma ütlen sulle: tõuse üles, võta oma kandraam ja mine koju.”^e **25** Sedamaid tõusis mees nende ees püsti, võttis oma lamamisaseme ning läks koju, ülistades Jumalat. **26** Siis olid nad kõik hämmastunud, nemadki hakkasid Jumalat ülistama ning neid valdas aukartus. Nad ütlesid: „Me oleme täna imelisi asju näinud!”

27 Pärast seda läks Jeesus välja. Ta nägi maksukogujat nimega Leevi tollihoones is-

PTK 5

a Mr 2:1, 2

b Mt 9:2
Mr 2:3-12

c Mt 9:2-8

d L 103:2, 3
L 130:3, 4
Jes 43:25

e Joh 5:6-9

Teine veerg

a Mt 9:9
Mr 2:14

b Mt 9:10-13
Mr 2:15-17

c Lu 15:1, 2

d Jes 53:4
Mt 9:12
Mr 2:17

e Mt 9:13
1Ti 1:15

f Mt 9:14, 15
Mr 2:18-20
Lu 7:34

g Mt 22:2
2Ko 11:2
Ilm 19:7

h Joh 16:19, 20

i Mt 9:16, 17
Mr 2:21, 22

tumas ning ütles talle: „Järgne mulle!”^a **28** See jättis kõik maha, tõusis ja järgnes talle*. **29** Leevi korraldas Jeesuse auks oma majas suure pidusöögi. Palju maksukogujaid ja teisi sõi koos nendega*.^b **30** Seepeale hakkasid variserid ja nende kirjatundjad Jeesuse jüngritega nurisema: „Miks te sööte ja joote koos maksukogujate ja patustega?”^c **31** Jeesus vastas neile: „Arsti ei vaja mitte terved, vaid haiged.”^d **32** Ma pole tulnud kutsuma kahetsusele õigeid, vaid patuseid.”^e

33 Nad ütlesid talle: „Johannese jüngrid paastuvad sageli ja palvetavad hardalt ning sama teevad variseride jüngrid, aga sinu jüngrid söövad ja joovad.”^f **34** Jeesus ütles neile: „Kas peigmehe sõpru võib panna paastuma, kui peigmees on nendega? **35** Aga tulevad päevad, kui peigmees^g võetakse neilt ära, ja siis, neil päevil, nad paastuvad.”^h

36 Ta tõi neile ka näite: „Keegi ei lõika uue kuue küljest riidelappi ega õmble seda paigaks vanale kuuele, sest uus paik rebeneks lahti. Pealegi ei sobi uue kuue küljest võetud paik vana peale.”ⁱ **37** Samuti ei pane keegi värsket veini vana-desse nahklähkritesse. Värske vein ajaks ju lähkrid lõhki, vein voolaks välja ja lähkrid oleksid rikutud. **38** Värske vein pannakse ikka uutesse lähkritesse. **39** Mitte keegi, kes on joonud

5:28 *St sai tema järelkäijaks. 5:29

*Võib tõlkida ka „külitas koos nendega laua ääres”.

vana veini, ei taha värsket, vaid ütleb: „Vana on hea.””

6 Ühel hingamispäeval läks Jeesus läbi viljapõldude ning tema jüngrid katkusid ja söid viljapäid,^a hõõrudes neid käte vahel.^b **2** Seepeale ütlesid mõned variserid: „Miks te teete seda, mis pole hingamispäeval lubatud?”^c **3** Jeesus vastas neile: „Kas te pole lugenud, mida Taavet tegi, kui temal ja ta meestel oli nälg:^d **4** kuidas ta läks Jumala kotta, sai seal vaateleivad ning sõi ja andis ka meestele, kes olid koos temaga, kuigi neid pole lubatud süüa kellelgi muul kui ainult preestritel?”^e **5** Ta ütles neile veel: „Inimesepoeg on hingamispäeva isand.”^f

6 Ühel teisel hingamispäeval^g läks Jeesus sünagoogi ja hakkas õpetama. Seal oli mees, kelle parem käsi oli kuivetonud*.^h **7** Kirjatundjad ja variserid jälgisid Jeesust teraselt, et näha, kas ta terendab hingamispäeval, leidmaks põhjust teda süüdistada. **8** Kuid Jeesus teadis nende mõtteidⁱ ning ütles kuivetonud käega mehele: „Tõuse püsti ja seisa siia keskele.” Mees tõusiski ja jäi seisma. **9** Siis ütles Jeesus neile: „Ma küsin teilt, mida on hingamispäeval lubatud teha: kas head või halba, kas elu päästa või hävitada?”^j **10** Vaadanud neid kõiki enda ümber, ütles ta mehele: „Siruta käsi välja.” Too tegigi seda ja ta käsi sai terveks. **11** Nemad aga said maruvihaseks ja hakkasid omavahel arutama, mida nad peaksid Jeesusega tegema.

6:6 *Võib tõlkida ka „halvatud”.

PTK 6

a 5Mo 23:25

b Mt 12:1-8
Mr 2:23-28

c 2Mo 20:9, 10
5Mo 5:13, 14
Joh 5:9, 10

d 1Sa 21:1-6

e 3Mo 24:5-9

f Mt 12:8
Mr 2:27, 28

g Lu 13:14
Joh 9:16

h Mt 12:9-14
Mr 3:1-6

i Lu 5:22
Joh 2:24, 25

j Mt 12:11
Mr 3:4
Joh 7:23

Teine veerg

a Mt 6:6
Mr 3:13

b Mt 14:23

c Mt 10:2-4
Mr 3:14-19
Ap 1:13

d Joh 14:8

e Joh 11:16

f Mr 5:30

g Mt 5:2, 3
Jk 2:5

h L 107:9
Jes 55:1
Jer 31:25
Mt 5:6

i Jes 61:3
Ilm 21:4

j Mt 5:10, 11
Joh 17:14
1Pe 3:14

12 Kord neil päevil läks Jeesus mäele palvetama^a ja veetis terve öö Jumala poole palvetades.^b **13** Kui saabus päev, kutsus ta oma jüngrid enda juurde ja valis nende hulgast kaksteist meest, kelle ta nimetas apostliteks*.^c **14** Need olid Siimon, kellele ta oli andnud nimeks ka Peetrus, tema vend Andreas, Jaakobus, Johannes, Filippus,^d Bartolomeus, **15** Matteus, Toomas,^e Alfeuse poeg Jaakobus, Siimon, keda hüüti innukaks, **16** Jaakobuse poeg Juudas ning Juudas Iskariot, kellest sai reetur.

17 Jeesus tuli koos nendega alla ja peatus tasandikul. Seal oli suur hulk tema jängereid ning palju inimesi kõikjalt Juudamaalt, Jeruusalemast ning Tüürose ja Siidoni rannikualalt. Need inimesed olid tulnud teda kuulama ja oma haigustest terveks saama. **18** Isegi need tehti terveks, keda vaevasid rüvedad vaimud. **19** Kõik inimesed püüdsid teda puudutada, sest temast väljuv jõud^f tegi nad kõik terveks.

20 Jeesus vaatas oma jängrite poole ja ütles:

„Õnnelikud olete teie, vaesed, sest teie päralt on Jumala kuningriik*.”^g

21 Õnnelikud olete teie, kellega praegu on nälg, sest te saate küllaga.^h

Õnnelikud olete teie, kes praegu nutate, sest tuleb aeg, kui te naerate.ⁱ

22 Õnnelikud olete teie, kui inimesed teid vihkavad,^j endi

6:13 *Kr apostolos, mis tähendab „saadik”, „käskjalg”. 6:20 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”.

keskelt välja tõukavad,^a teid solvavad ja teie nime Inimesepoja pärast põlu alla panevad. **23** Olge sel päeval rõõmsad ja hüpake rõõmust, sest teie tasu on suur taevas. Samamoodi kohtlesid nende esiisad prohveteid.^b

24 Aga häda teile, rikkad,^c sest teil on juba käes kõik, mis teil on saada!^d

25 Häda teile, kellel praegu on küllus, sest teile tuleb nälgi!

Häda teile, kes praegu naerate, sest te saate leinata ja nutta!^e

26 Häda teile, kui kõik inimesed teist hästi räägivad,^f sest samamoodi rääkisid nende esiisad valeprohvetitest!

27 Aga mina ütlen teile, kes kuulate: armastage oma vaenlasi, tehke head neile, kes teid vihkavad,^g **28** paluge Jumala õnnistust neile, kes teid neavad, palvetage nende eest, kes teid solvavad.^h **29** Kes lööb sind vastu üht põske, sellele keera ka teine. Ja kes võtab ära su kuue, sellele ära keela ka alusrõivast.ⁱ **30** Anna iga-ülele, kes sinult palub,^j ja sellelt, kes võtab sinu oma, ära küsi seda tagasi.

31 Nõnda, nagu te tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka neile.^k

32 Kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis kiitust te siis väärите? Isegi patused armastavad neid, kes neid armastavad.^l **33** Ja kui te teete head neile, kes teile head teevad, mis kiitust te siis väärите? Isegi patused teevad sedasama. **34** Samuti, kui te laenate* neile,

PTK 6

a Joh 16:2

b 2Aj 36:16

Mt 5:12

Lu 11:47

Ap 7:52

c Jk 5:1

d Mt 6:2

e Jes 65:13

f Jk 4:4

1Jo 4:5

g 2Mo 23:4

Op 25:21

Mt 5:44

Ro 12:20

h Ap 7:59, 60

Ro 12:14

i Mt 5:39, 40

1Ko 6:7

j 5Mo 15:7, 8

Op 3:27

Op 21:26

Mt 5:42

k Mt 7:12

l Mt 5:46, 47

Teine veerg

a 3Mo 25:

35, 36

5Mo 15:7, 8

Mt 5:42

b 2Mo 22:25

3Mo 25:37

5Mo 23:20

L 37:25, 26

c Mt 5:45

Ap 14:17

d Mt 5:48

Ef 5:1, 2

Jk 2:13

e Mt 7:1, 2

Ro 14:10

f Mt 6:14

Mr 11:25

g Op 19:17

h Mt 15:14

i Mt 7:3-5

j Mt 7:16-18

kellelt te loodate tagasi saada, mis kiitust te siis väärите?^a

Isegi patused annavad patustele laenu, et sama palju tagasi saada. **35** Teie aga armastage oma vaenlasi, tehke head ja laenake ilma midagi tagasi lootmata.^b Siis on teie tasu suur ja te olete Kõigekõrgema pojad, sest tema on lahke ka tänamatute ja kurjade vastu.^c

36 Olge halastavad, nagu teie Isa on halastav.^d

37 Ärge mõistke kohut ja ka teie üle ei mõisteta kohut.^e Ärge mõistke hukka ja ka teid ei mõisteta hukka. Andke andeks ja teilegi antakse andeks.^f **38** Andke, siis antakse ka teile.^g Teie põue kallatakse hea, tuubitud, raputatud ja kuhjaga mõõt. Millise mõõduga teie mõõdate, sellisega mõõdetakse ka teile.^h

39 Siis hakkas Jeesus neile mõistu rääkima: „Ega pime või juhtida pimedat? Eks kuku nad mõlemad auku?^h **40** Õpilane* pole üle oma õpetajast, aga igaüks, keda on põhjalikult õpetatud, on oma õpetaja sarnane. **41** Miks sa näed pindu oma venna silmas, aga palki enda silmas ei pane tähele?ⁱ **42** Kuidas sa võid öelda oma vennale: „Vend, las ma tõmban pinnu su silmast välja”, kui sa ei näe palki enda silmas? Sa silmakirjatseja! Tõmba esmalt palk välja oma silmast, siis sa näed selgelt ja saad tõmmata pinnu välja oma venna silmast.

43 Hea puu ei kanna halba vilja ning halb puu ei kannu head vilja.^j **44** Igat puud tun-

6:34 *St ilma kasu lõikamata.

6:40 *Võib tõlkida ka „jünger”.

takse selle vilja järgi.^a Ei kortata ju viigimarju okastaime-
delt ega lõigata viinamarju
ogalistelt pöösastelt. **45** Hea
inimene toob oma südame hea
vara hulgast välja head, ent
halb inimene toob oma süda-
me halva vara hulgast välja
halba. Suu räägib sellest,
mida süda on täis.^b

46 Miks te hüüate mind:
„Isand! Isand!”, aga ei tee nii,
nagu ma ütlen?^c **47** Ma ütlen
teile, kellega sarnaneb see,
kes tuleb minu juurde, kuuleb
mu sõnu ja teeb nende järgi:^d
48 ta on nagu inimene, kes
maja ehitades kaevas sügava-
le ja rajas vundamendi kalju-
le. Kui tõsis tulvavesi ja vee-
vool sööstis vastu seda maja,
siis maja ei lõõnud kõikumata,
sest see oli hästi ehitatud.^e
49 Kes aga kuuleb, kuid ei tee
kuuldu järgi,^f on nagu inime-
ne, kes ehitab maja maapin-
na peale, ilma vundamendi-
ta. Veevool sööstis vastu seda
maja ning see varises kohe
kokku, see hävis täielikult.”

7 Kui Jeesus oli öelnud rah-
vale kõik, mida ta oli soo-
vinud, läks ta Kapernauma.
2 Seal oli ühe sadakonnaüle-
ma* ori, keda see kalliks pid-
das, raskesti haige ja sure-
mas.^g **3** Kui see väetülem Jee-
susest kuulis, saatis ta mõned
juutide vanemad tema juur-
de, et nad paluksid tal tulla
ja tema ori terveks teha.
4 Nad tulid Jeesuse juurde ja
anusid teda: „Ta on väärt, et
sa teda aitaksid, **5** sest ta ar-
mastab meie rahvast ja tema
oli see, kes ehitas meile süna-

7:2 *Võib tõlkida ka „tsentuurio”, saja
sõduri ülem Rooma sõjaväes.

PTK 6

a Mt 12:33

b Mt 12:34, 35

c Mt 7:21

Lu 13:24

Ro 2:13

Jk 1:22

d Mt 7:24–27

e L 125:1

f Jk 1:23, 24

PTK 7

g Mt 8:5, 6

Teine veerg

a Mt 8:8, 9

b Mt 8:10

c Mt 8:13

d 1Ku 17:17

Lu 8:41, 42

e Heb 4:15

f Lu 8:52

Joh 11:33

g 1Ku 17:21, 22

Lu 8:52–54

Joh 11:43

Ap 9:40

h 1Ku 17:23

2Ku 4:36

i 5Mo 18:15

Joh 4:19

Joh 6:14

Joh 7:40

j Lu 1:68

googi.” **6** Jeesus läks nende-
ga kaasa. Kui ta ei olnud ma-
jast enam kaugel, saatis sada-
konnaülem oma sõbrad talle
ütlemata: „Isand, ära tee enda-
le tüli, sest ma pole väärt, et
sina mu katuse alla tuleksid.”^a
7 Seepärast ei pidanud ma
ennast vääriliseks sinu juurde
tulema. Ütle vaid sõna ja mu
sulane saab terveks. **8** Mina-
gi pean teistele alluma ja minu
sõdurid alluvad mulle. Kui ma
ütlen ühele: „Mine!”, siis ta lä-
heb, ja teisele: „Tule!”, siis
ta tuleb, ja oma orjale: „Tee
seda!”, siis ta teeb.” **9** Seda
kuuldes Jeesus imestas ja
pöördus teda saatva rahvahul-
ga poole: „Ma ütlen teile: ise-
gi Iisraelis pole ma leidnud nii
suurt usku.”^b **10** Majja tagasi
jõudes nägid käskjalad, et ori
on hea terveise juures.^c

11 Peagi pärast seda läks
Jeesus Naini linna ning tema
jüngrid ja hulk rahvast läksid
koos temaga. **12** Kui ta linna
värava ligi jõudis, kanti seal-
t välja surnut, oma ema ainsat
poega.^d See naine oli lesk ja
tada saatis suur hulk linnarah-
vast. **13** Kui Isand teda mär-
kas, hakkas tal temast kahju^e
ning ta ütles talle: „Ära nuta.”^f
14 Jeesus astus surnuraami
juurde ja puudutas seda ning
kandjad jäid seisma. Siis ta üt-
les: „Noormees, ma ütlen sul-
le: tõuse üles!”^g **15** Surnu
tõusis istukile ja hakkas rääki-
ma ning Jeesus andis poja ta
emale.^h **16** Kõiki haaras kar-
tus ja nad ülistasid Jumalat,
öeldes: „Suur prohvet on tõus-
nud meie hulgas!”ⁱ ja „Jumal
on pööranud pilgu oma rahva-
le!”^j **17** Kuuldused Jeesusest

levisid üle kogu Juudamaa ja kõikjale ümbruskonda.

18 Johannese jüngrid rääkisid kõigest sellest Johannesele.^a **19** Siis kutsus Johannes kaks oma jüngrit ja saatis nad Isanda juurde küsima: „Kas sina oled see, kes pidi tulema,^b või peame ootama kedagi teist?” **20** Kui mehed Jeesuse juurde jõudsid, ütlesid nad: „Ristija Johannes saatis meid sinu juurde küsima: „Kas sina oled see, kes pidi tulema, või peame ootama kedagi teist?”” **21** Samal ajal tervendas Jeesus paljusid tõbedest^c ja piinarikastest haigustest ning ajas välja kurje vaime ja kinkis paljudele pimedatele nägemise. **22** Jeesus vastas neile: „Minge ja teatage Johannesele, mida te olete näinud ja kuulnud: pimedad näevad,^d jalust vigased kõnnivad, pidalitõbised saavad puhaks, kurdid kuulevad,^e surnud äratatakse üles ja vaestele räägitakse head sõnumit.^f **23** Õnnelik on see, kes minus ei kahtle*.”^g

24 Kui Johannese käskjalad olid ära läinud, hakkas Jeesus rahvahulkadele Johannesest rääkima: „Mida te läksite kõrbesse vaatama? Kas tuules õõtsuvat pilliroogu?^h **25** Mida te siis läksite vaatama? Kas uhkeisse rõivaisse riietatud inimest?ⁱ Eks need, kes kannavad uhkeid rõivaid ja elavad luksuses, ole kuningakodades. **26** Tõepoolest, mida te siis läksite sinna vaatama? Kas prohvetit? Jah, ma ütlen teile, et veel

7:23 *Sõna-sõnalt „kes minu pärast ei komista“.

PTK 7

a Mt 11:2-6

b L 40:7
L 118:26
Sak 9:9
Mt 3:11

c Jes 53:4

d Jes 42:7

e Jes 29:18
Jes 35:5, 6

f Jes 61:1
Lu 4:18
Jk 2:5

g Jes 8:14
Lu 2:34
Joh 6:66

h Mt 11:7-11

i Mr 1:6

Teine veerg

a Mr 1:2
Lu 1:67, 76

b Jes 40:3
Mal 3:1
Lu 1:16, 17
Joh 1:23

c Mt 11:11

d Mt 3:5, 6
Lu 3:12

e Ap 13:46
Ro 10:2, 3

f Mt 11:16-19

g 4Mo 6:2, 3
Mt 3:4
Lu 1:13, 15

h Mt 11:19
Lu 5:30

i Joh 10:37, 38

palju enamat kui prohvetit.^a **27** Tema on see, kellest on kirjutatud: „Ma läkitan sinu ees oma saadiku, kes valmis tab ette su tee.”^b **28** Ma ütlen teile: naistest sündinute seas pole kedagi suuremat Johannesest, ent väikseim Jumala kuningriigis* on temast suurem.”^c **29** Kui kogu rahvas ja maksukogujad seda kuulsid, tunnistasid nad, et Jumal on õiglane, sest nad olid lasknud end Johannesel ristida.^d **30** Kuna aga variserid ja seadusetundjad suhtusid põlgusega neile teada antud Jumala tahtesse,^e ei olnud nad lasknud end Johannesel ristida.

31 „Kellega ma peaksin võrdlema selle põlvkonna inimesi, kellega nad sarnanevad?^f **32** Nad on nagu lapsed, kes istuvad turul ja hõikavad üksteisele: „Me mängisime teile vilepilli, aga teie ei tantsinud! Me laulsime leinalaulu, aga teie ei nutnud!” **33** Sama lugu on sellega: Ristija Johannes on tulnud, ei söö leiba ega joo veini,^g kuid teie ütlete: „Temas on demon”; **34** Inimesepoeg on tulnud, sööb ja joo, aga teie ütlete: „See mees on õgard ja veinijoodik, maksukogujate ja patuste sõber.”^h **35** Ometi ilmneb tarkus tegudest.*”ⁱ

36 Üks variser palus Jeesusel tulla enda poole sööma. Jeesus läkski selle variseri majja ja heitis laua äärde. **37** Siis üks naine, kelle kohta teati, et ta elab patust elu,

7:28 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuses”. 7:35 *Võib tõlkida ka „ometi tunnustatakse tarkus õigeks tulemuste põhjal”.

sai teada, et Jeesus on sööm^a* selle variseri majas. Naine tõi alabasterpudeli healõhnalist õli^a **38** ja võttis koha sisse Jeesuse taga ta jalgade juures. Ta nuttis ja niisutas tema jalgu oma pisaratega ning kuivatas neid oma juustega. Samuti andis ta tema jalgadele hellalt suud ja valas nende peale healõhnalist õli. **39** Seda nähes arutles variser, kes oli Jeesuse külla kutsunud, endamisi: „Kui see mees oleks tõesti prohvet, siis ta teaks, kes see naine selline on, kes teda puudutab – et ta on patune.”^b **40** Kuid Jeesus ütles talle: „Siimon, mul on sulle midagi öelda.” See sõnas: „Räägi, õpetaja.”

41 „Ühel laenuandjal oli kaks võlglast: üks oli talle võlgu 500 denaari*, teine aga 50. **42** Kuna neil polnud millegagi tagasi maksta, tühistas ta suuremeelselt kummagi võla. Kumb neist teda pärast seda rohkem armastas?” **43** Siimon vastas: „Ma arvan, et see, kelle võlg oli suurem.” Jeesus ütles talle: „Sul on õigus.” **44** Seejärel pööras ta end naise poole ja ütles Siimonile: „Kas sa näed seda naist? Ma tulin sinu majja, kuid sina ei andnud vett mu jalgade tarvis. Aga see naine on niisutanud mu jalgu oma pisaratega ja kuivatanud neid oma juustega. **45** Sa ei andnud mulle tervituseks suud, aga see naine pole sellest ajast peale, kui ma sisse tulin, lakanud mu jalgadele hellalt suud andmast. **46** Sa ei valanud

7:37 *Võib tõlkida ka „külitab laua ääres”. 7:41 *Vt lisa B14.

PTK 7

a Mt 26:6, 7
Mr 14:3
Joh 12:3

b Lu 15:2

Teine veerg

a L 32:1
L 51:1
L 103:2, 3
Jes 1:18
Jes 43:25
Jes 44:22

b Mt 9:2
Mr 2:5

c Mr 2:7
Lu 5:21

d Mt 9:22
Lu 8:48

PTK 8

e Mt 9:35
Lu 4:43

f Lu 24:9, 10

g Mt 27:55
Mr 15:40, 41

h Mt 13:1–3
Mr 4:1, 2

i Mt 13:3–9
Mr 4:3–9
Lu 8:12

mu pea peale õli, aga see naine on valanud mu jalgadele healõhnalist õli. **47** Ma ütlen sulle: tema armastus on nii suur sellepärast, et talle on palju* patte andeks antud.^a Aga selle armastus, kellele on vähe andeks antud, on vähenene.” **48** Siis ütles ta naisele: „Sinu patud on andeks antud.”^b **49** Need, kes koos temaga laua ääres külitasiid, mõtlesid: „Kes see mees küll on, et ta isegi patte andeks annab?”^c **50** Ent tema ütles naisele: „Sinu usk on sind päästnud,^d mine rahuga.”

8 Peagi pärast seda rändas Jeesus linnast linna ja külast külla ning kuulutas head sõnumit Jumala kuningriigist*.^e Temaga koos olid need kaksteist, **2** samuti mõned naised, kes olid saanud vabaks kurjadest vaimudest ja terveks oma haigustest. Need naised olid Maarja, keda hüütakse Magdaleenaks ja kellest oli välja tulnud seitse deemonit, **3** Herodese majapidaja Kuusase naine Johanna,^f Susanna ning palju teisi naisi, kes toetasid teda ja apostleid oma varaga.^g

4 Kui Jeesuse juurde oli kogunenud hulk rahvast, sealhulgas paljudest linnadest tulnud inimesi, kes teda kuulamas käisid, rääkis ta neile ühe mõistujutu:^h **5** „Külvaja läks välja seemet külvama. Kõlvates kukkus tal osa seemet tee äärde. See tallati ära ning linnud tulid ja nokkisid selle.”ⁱ **6** Osa kukkus kaljusele pinnasele ja kuivas pärast tärkamist

7:47 *Võib tõlkida ka „suuri”. 8:1 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”.

ära, kuna seal polnud niiskust.^a **7** Osa kukkus ohakate sekka ning koos sellega kasvanud ohakad lämmatasid selle.^b **8** Aga osa kukkus hea maa peale ning pärast tärkamist kandis see sajakordselt vilja.^c Seda rääkinud, hüüdis ta: „Kellel kõrvad on, et kuulata, see kuulaku!”^d

9 Tema jüngrid küsisid temalt, mida see mõistujutt tähendab.^e **10** Jeesus ütles: „Teile avaldatakse Jumala kuningriigi pühi saladusi, kuid ülejäänutele jäävad need vaid mõistujutuks.^f Vaadates nad vaatavad ilmaaegu ja kuuldes nad ei taipa.^g **11** Selle mõistujutu tähendus on niisugune. Seeme on Jumala sõnum.^h **12** Teeäärse pinnasega sarnanevad need, kes kuulevad sõnumit, siis aga tuleb Kurat ja võtab selle ära nende südamest, et nad ei usuks ega pääseks.ⁱ **13** Kaljuse pinnasega sarnanevad need, kes sõnumit kuuldes võtavad selle röömuga vastu, aga neis pole juurt. Nad usuvad mõnda aega, kuid proovilepaneku ajal nad hülgavad usu.^j **14** Ohakase maaga sarnanevad need, kes kuulevad sõnumit, ent kuna nad lasevad end kaasa kiskuda elumuredel, rikkusel^k ja naudingutel,^l lämbub sõnum ära ja nende vili ei saa küpseks.^m **15** Aga hea maaga sarnanevad need, kel on kaunis ja hea südaⁿ ning kes pärast sõnumi kuulmist seda südames hoiavad ja vastu pidades vilja kannavad.^o

16 Ükski, kes on süüdanud lambi, ei kata seda anumaga kinni ega pane voodi alla,

PTK 8

- a Lu 8:13
- b Lu 8:14
- c Lu 8:15
- d Mt 11:15
Mt 13:9
Mr 4:9
- e Mt 13:10
Mr 4:10
- f L 78:2
Mt 13:34, 35
Mr 4:34
- g Jes 6:9, 10
Mt 13:11, 13
Mr 4:11, 12
- h Mt 13:18–23
Mr 4:14–20
- i Mt 13:19
Mr 4:15
2Ko 4:3, 4
- j Mt 13:20, 21
Mr 4:16, 17
- k Mt 19:23
1Ti 6:9
- l 2Ti 4:10
- m Mt 13:22
Mr 4:18, 19
- n Ap 16:14
- o Mt 13:23
Mr 4:20
Heb 10:36

Teine veerg

- a Mt 5:15
Mr 4:21
Lu 11:33
Flp 2:15
- b Mt 10:26
Mr 4:22
Lu 12:2
- c Mt 25:23
- d Mt 13:12
Mt 25:29
Mr 4:24, 25
Lu 19:26
- e Mt 13:55
Joh 7:5
Ap 1:14
- f Mt 12:46, 47
Mr 3:31, 32
- g Mt 12:48–50
Mr 3:33–35
Joh 15:14
- h Mt 8:18, 23
Mr 4:35, 36
- i Mt 8:24–27
Mr 4:37–41
- j L 89:9
- k Mt 8:27
Mr 4:41
- l Mr 5:1

vaid asetab selle lambijalale, et sissetulijad näeksid valgust.^a **17** Sest pole midagi varjatut, mis ei saaks avalikuks, ega midagi salajast, mis ei saaks kunagi teatavaks ega tuleks ilmsiks.^b **18** Pange siis tähele, kuidas te kuulate, sest kellel on, sellele antakse juurde,^c aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis ta arvab enesel olevat.”^d

19 Siis tulid sinna Jeesuse ema ja vennad,^e kuid rahvahulga pärast ei pääsenud nad tema juurde.^f **20** Talle teatati: „Sinu ema ja vennad seisavad väljas ja tahavad sind näha.” **21** Jeesus vastas: „Mu ema ja mu vennad on need, kes Jumala sõna kuulevad ja selle järgi teevad.”^g

22 Ühel päeval läks Jeesus koos oma jüngritega paati ning ütles neile: „Lähme järve teisele kaldale.” Ja nad asusidki teele.^h **23** Purjetamise ajal jäi Jeesus paadis magama. Aga järve peale paiskus vali tormituul, paati tuli palju vett ja nad olid hädaohus.ⁱ

24 Nad astusid Jeesuse juurde ja ajasid ta üles, öeldes: „Õpetaja, õpetaja, me hukkume!” Ta tõusis, sõitles tuult ja veemõllu ning need raugesid ja saabus vaikus.^j **25** Siis ütles ta neile: „Kus on teie usk?” Nemad aga olid kokkunud ja ütlesid üksteisele hämmastunult: „Kes ta küll on, et ta käsutab isegi tuuli ja vett ning need kuuletuvad talle?”^k

26 Nad randusid gerasalaste maal, mis asub Galilea vastaskaldal.^l **27** Kui Jeesus oli maale astunud, kohtas ta üht linnast tulnud meest, keda

vaevasid deemonid. See ei olnud juba pikemat aega riideid kandnud ega elanud majas, vaid hauakoobaste vahel.^a **28** Jeesust nähes hakkas ta karjuma, langes tema ette maha ning hüüdis: „Mis sa minust tahad, Jeesus, kõigekõrgema Jumala poeg? Ma palun sind, ära karista mind!”^b

29 (Jeesus oli ju käskinud rüvedal vaimul sellest mehest välja tulla. See oli palju korra meest oma võimuse haaranud*^c ning seda meest oli korduvalt pandud ahelatesse ja jalaraudadesse ning valvatud, kuid ta oli ahelad katki tõmmanud ja deemon oli ajanud teda kõrvalistesse paikadesse.) **30** Jeesus küsis temalt: „Mis su nimi on?” Tema ütles: „Leegion”, sest tema sisse oli läinud palju deemoneid. **31** Need anusid teda, et ta ei käsiks neil sügavikku* minna.^d **32** Seal mäe peal oli söömas suur seakari.^e Deemonid anusid Jeesust, et ta lubaks neil sigade sisse minna, ja ta lubas.^f **33** Siis tulid deemonid mehest välja, läksid sigade sisse ning kari tormas üle järsaku järve ja uppus. **34** Kui karjased nägid, mis juhtus, siis nad põgenesid ning rääkisid sellest linnas ja maal.

35 Inimesed läksid vaatama, mis oli juhtunud. Nad tulid Jeesuse juurde ja nägid, et mees, kellest deemonid olid välja tulnud, istub Jeesuse jalgade ees, olles riietatud ja täie mõistuse juures, ning neid haaras hirm. **36** Pealtnägijad

8:29 *Teine võimalik tähendus: „see oli pikka aega meest oma võimuses hoidnud”. 8:31 *Vt „Sõnaseletusi”.

PTK 8

a Mt 8:28, 29
Mr 5:2–10

b Mr 1:23, 24

c Mr 9:20, 21

d Ilm 20:2, 3

e 3Mo 11:7, 8
5Mo 14:8

f Mt 8:30–34
Mr 5:11–17

Teine veerg

a Mr 5:18–20

b Mr 5:21

c Mt 9:18, 19
Mr 5:22–24

d 3Mo 15:25

e Mt 9:20–22
Mr 5:25–29

f 4Mo 15:
38, 39

g Mr 5:30–34

h Lu 5:17

rääkisid neile, kuidas deemonitest vaevatud mees oli terveks saanud. **37** Siis palusid paljud gerasalaste maa elanikud, et Jeesus nende juurest ära läheks, sest nad kartsid väga. Jeesus astuski paati, et lahkuda. **38** Ent mees, kellest deemonid olid välja läinud, anus Jeesust, et ta võiks jääda tema juurde. Kuid Jeesus saatis mehe ära, öeldes:^a **39** „Mine tagasi koju ja räägi kõigile, mida Jumal on sinu heaks teinud.” Mees läiski ära ja kuulutas terves linnas, mida Jeesus oli tema heaks teinud.

40 Kui Jeesus Galileasse tagasi jõudis, võttis rahvas ta rõõmuga vastu, sest nad kõik ootasid teda.^b **41** Siis tuli tema juurde mees nimega Jairus, sünagoogi ülem. Ta langes Jeesuse jalgade ette ning anus teda, et ta tuleks tema majja,^c **42** sest ta ainus tütar, kes oli umbes 12 aastat vana, oli suremas.

Kui Jeesus sinna teel oli, tungles rahvas tema ümber. **43** Seal oli üks naine, keda oli 12 aastat vaevanud verejooks^d ning keda mitte keegi polnud suutnud terveks ravida.^e **44** Naine tuli vargsi Jeesuse selja taha, puudutas tema kuuenarmaid^f ja sedamaid lakkas tal verejooks. **45** Jeesus küsis: „Kes mind puudutas?” Kui keegi seda ei tunnistanud, ütles Peetrus: „Õpetaja, rahvas on hulkadena su ümber ja trügib sulle peale.”^g **46** Jeesus aga ütles: „Keegi puudutas mind, sest ma tundsin, et jõud läks minust välja.”^h **47** Nähes, et ta polnud märkamatuks jäänud, tuli see naine

värisedes, langes tema ette maha ja ütles kõigi ees, miks ta oli Jeesust puudutanud ja kuidas ta oli sedamaid terveks saanud. **48** Jeesus ütles talle: „Tütar, sinu usk on sind terveks teinud, mine rahuga.”^a

49 Kui Jeesus alles rääkis, tuli sinna keegi sünagoogi ülema majast ja ütles: „Su tütar on surnud, ära õpetajat enam tülitä.”^b **50** Seda kuuldes ütles Jeesus talle: „Ära karda, usu ainult ja ta pääseb.”^c

51 Kui Jeesus maja juurde jõudis, ei lubanud ta koos endaga sisse tulla kellelgi peale Peetruse, Johannese ja Jaakobuse ning tüdruku isa ja ema.

52 Kõik nutsid ja löid endale kurbusest vastu rinda. Jeesus ütles: „Ärge nutke,^d sest tüdruk pole surnud, vaid magab.”^e **53** Seepeale hakkasid nad põlglikult naerma, sest nad teadsid, et tüdruk on surnud.

54 Aga Jeesus võttis tüdrukul käest kinni ja ütles: „Laps, tõuse üles!”^f **55** Tüdruku eluvaim^g tuli temasse tagasi ja ta tõusis otsekohe üles^h ning Jeesus palus talle midagi süüa anda. **56** Tema vanemad olid rabatud, aga Jeesus ütles, et nad juhtunust kellelegi ei räägiks.ⁱ

9 Siis kutsus Jeesus kokku need kaksteist ning andis neile võimu ja voli kõigi deemonite üle/ ja võime haigeid tervendada.^k **2** Ta saatis nad Jumala kuningriiki* kuulutama ja inimesi terveks tegema **3** ning ütles neile: „Ärge võtke teele midagi kaasa: ei keppi, toidupauna, leiba ega

9:2 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”.

PTK 8

a Mt 9:22
Lu 7:50

b Mr 5:35–37

c Joh 11:25
Ro 4:17

d Lu 7:12, 13

e Mt 9:23–26
Mr 5:38–43
Joh 11:11
Ap 7:60
Ap 13:36

f Mr 5:41
Lu 7:14
Joh 11:43

g 1Mo 2:7
Kog 3:19
Jes 42:5

h Mr 5:42

i Mr 7:35, 36

PTK 9

j Mr 6:7

k Mt 10:1

Teine veerg

a Mt 10:9, 10
Mr 6:8, 9
Lu 10:4

b Mt 10:11
Mr 6:10
Lu 10:5, 7

c Mt 10:14
Mr 6:11
Lu 10:10, 11
Ap 13:50, 51

d Mt 11:1
Mr 6:12, 13

e Mt 14:1, 2
Mr 6:14–16

f Mr 8:27, 28
Lu 9:18, 19

g Mt 14:3, 10

h Lu 23:8

i Mr 6:30

j Mt 14:13

k Mt 14:14
Mr 6:34
Joh 6:2

höberaha, samuti ärgu olgu teil lisarõivast*.^a **4** Kuhu majja te sisse astute, sinna jääge, kuni te sealt lahkute.^b **5** Kus teid vastu ei võeta, sealt linnast välja minnes raputage selle tolmgi oma jalgadelt* neile hoiatuseks.”^c **6** Nad asusidki teele ja käisid kogu selle kandi küllast külle läbi, kuulutasid head sõnumit ja tervendasid inimesi igal pool.^d

7 Kõigest sellest kuulis valitseja Herodes*. Ta oli suures segaduses, sest mõned ütlesid, et Johannes on surnuist üles äratatud,^e **8** teised aga, et Eelija on ilmunud, ent mõned, et üks muistne prohvet on üles äratatud.^f **9** Herodes ütles: „Johannesel ma võtsin pea maha.^g Kes on siis see, kelle kohta ma kõike seda kuulen?” Seetõttu otsis ta võimalust teda näha.^h

10 Kui apostlid tagasi tulid, jutustasid nad Jeesusele, mida nad olid teinud.ⁱ Seepeale võttis ta nad kaasa ja läks linna, mida kutsutakse Betsaidaks, et nad saaksid omaette olla.^j **11** Kui aga rahvahulgad sellest teada said, järgnesid nad talle. Jeesus võttis nad lahkesti vastu ning rääkis neile Jumala kuningriigist ja tegi terveks need, kes seda vajasisid.^k **12** Kui päev hakkas õhtusse jõudma, tulid need kaksteist tema juurde ja ütlesid: „Saada inimesed ära, et nad lähöksid ümberkaudsetesse paikadesse ja külades-

9:3 *Võib tõlkida ka „kahte rõivast”.

9:5 *Jalgadelt tolmu maharaputamine tähendas vastutusest loobumist. 9:7

*Herodes Antipas, Herodes Suure poeg.

se õomaja ja toidupoolist otsima, sest see siin on kõrvaline paik.”^a **13** Ta kostis: „Andke teie neile süüa.”^b Nad ütlesid: „Meil pole midagi muud kui viis leiba ja kaks kala, kui me just ise ei lähe ega osta toitu kogu sellele rahvale.” **14** Aga seal oli umbes 5000 meest. Ta ütles oma jüngritele: „Pange nad umbes viiekümne kaupa istuma.” **15** Nad tegidki nii ja kõik istusid maha. **16** Võtnud need viis leiba ja kaks kala, vaatas ta üles taeva poole ja esitas tänupalve. Siis murdis ta need tükkideks ja andis jüngritele, et nad jagaksid need rahvale. **17** Nad kõik sõid ja nende kõht sai täis ning ülejäänud palukesi korjati kokku 12 korvitäit.^c

18 Kord hiljem, kui Jeesus oli üksinda ja palvetas, tulid jüngrid tema juurde ja ta küsis neilt: „Mida rahvas räägib, kes ma olen?”^d **19** Nad vastasid: „Ristiija Johannes, teised ütlevad, et Eelija, mõned, et üks muistne prohvet on üles äratatud.”^e **20** Ta küsis neilt veel: „Aga teie, kelleks teie mind peate?” Peetrus vastas: „Sina oled Jumala saadetud messias.”^f **21** Siis ta keelas neid kõvasti, et nad sellest kellelegi ei räägiks,^g **22** ja lisas: „Inimesepoeg peab palju kannatama, vanemad, peapreestrid ja kirjatundjad heidavad ta kõrvalle, ta tapetakse^h ja äratakse kolmandal päeval üles.”ⁱ

23 Edasi ütles ta kõigile: „Kui keegi tahab olla minu järelkäija, siis ta ärgu elagu iseendale,^j vaid kandku päevast päeva oma piinaposti* ja käigu

PTK 9

- a Mt 14:15-21
Mr 6:35-44
Joh 6:5-13
- b 2Ku 4:42-44
- c Mt 14:20
Mr 6:43
Joh 6:13
- d Mt 16:13-16
Mr 8:27-30
- e Lu 9:7, 8
- f Mt 16:16
Mr 8:29
Joh 1:41
Joh 6:68, 69
- g Mt 16:20
- h Jes 53:5, 8
Lu 17:25
- i Mt 16:21
Mr 8:31
- j Flp 3:7, 8

Teine veerg

- a Mt 10:38
Mt 16:24
Mr 8:34
Lu 14:27
- b Mt 16:25
Mr 8:35
Joh 12:25
Ap 20:24
Ilm 2:10
- c Mt 16:26
Mr 8:36
- d Mt 10:33
Mr 8:38
2Ti 2:12
- e Mt 16:28
Mr 9:1
- f Mt 17:1-8
Mr 9:2-8
- g Lu 9:22
Lu 13:33
- h 2Pe 1:16
- i Lu 3:22
Joh 12:28
- j L 2:7
Jes 42:1
Mt 3:17
2Pe 1:17
- k 5Mo 18:15
Mt 17:5
Mr 9:7
Ap 3:22, 23

minu järel.^a **24** Kes tahab oma elu päästa, kaotab selle, aga kes kaotab oma elu minu pärast, päästab selle.^b **25** Tõepoolest, mis kasu oleks inimesel sellest, kui ta saaks endale kogu maailma, kuid teeks endale kahju või kaotaks oma elu?^c **26** Kes häbeneb mind ja mu sõnu, seda häbeneb ka Inimesepoeg, kui ta tuleb enda, oma isa ja pühade inglite auhiilguses.^d **27** Ma kinnitan teile, et mõned siinseisjaist ei sure enne, kui näevad Jumala kuningriiki.”^e

28 Umbes kaheksa päeva pärast seda, kui Jeesus oli need sõnad öelnud, võttis ta endaga kaasa Peetruse, Johannes ja Jaakobuse ning läks üles mäele palvetama.^f **29** Kui ta palvetas, muutus tema nägu teistsuguseks ja tema rietus säravvalgeks. **30** Ja ennäe, temaga vestlesid kaks meest: Mooses ja Eelija. **31** Need ilmutasid end auhiilguses ja rääkisid tema lahkumisest, mis pidi sündima Jeruusalemmas.^g **32** Peetrusele ja tema kaaslastele oli kangesti uni peale tikkunud, aga virgudes nägid nad tema auhiilgust^h ja kahete meest seismas koos temaga. **33** Kui need hakkasid Jeesuse juurest lahkuma, ütles Peetrus Jeesusele: „Õpetaja, meil on siin hea olla. Las me püstitame siia kolm telki: ühe sinule, ühe Moosesele ja ühe Eelijale”, mõistmata ise, mida ta räägib. **34** Kui ta alles kõneles, ilmus pilv ja kattis nad. Pilve sisse jäädes hakkasid nad kartma. **35** Pilvest kostis hääl:ⁱ „See on mu poeg, mu valitu./ Teda kuulake!”^k **36** Kui see hääl kostis,

nägid nad, et Jeesus on üks. Ent nad vaikisid ega rääkinud neil päevil kellelegi midagi sellest, mida nad olid näinud.^a

37 Järgmisel päeval, kui nad mäelt alla tulid, kohtas Jeesus suurt hulka inimesi.^b

38 Üks mees rahva hulgast hüüdis: „Õpetaja, ma palun sind, vaata mu poega, ta on mul ainuke!^c

39 Rüve vaim võtab ta oma võimusse ja siis poiss karjatab äkitselt ning vaim toob ta peale krambihoo-ge, nii et poiss ajab suust vahu välja. Vaim lahkub temast tõrksalt alles pärast tema vaevamist. **40** Ma palusin sinu jüngritel ta poisist välja ajada, aga nad ei suutnud.” **41** Jeesus vastas: „Oh, uskmatu ja paheline põlvkond,^d kui kaua pean ma veel teiega olema ja teid taluma? Too oma poeg siia.”^e

42 Kui poiss talle lähemale tuli, paiskas deemon ta maha ja tõi ta peale ägeda krambihoo. Jeesus aga sõitles rüvedat vaimu, tegi poisi terveks ning andis tema ta isale. **43** Kõik olid hämmastunud Jumala suurest väest.

Kogu rahvas pani Jeesuse tegusid imeks. Tema aga ütles oma jüngritele: **44** „Kuulake hoolega ja pidage need sõnad meeles: Inimesepoeg reedetakse ja antakse inimeste kätte.”^f **45** Nemad aga ei mõistnud tema sõnu. Õigupoolest oli nende sõnade tähendus nende eest varjul, ja temalt selgitust küsida nad kartsid.

46 Siis hakkasid nad omavahel vaidlema, kes neist on suurim.^g **47** Teades nende südame mõtteid, võttis Jeesus ühe väikse lapse enda kõr-

PTK 9
 a Mt 17:9
 Mr 9:9
 b Mr 9:14, 15
 c Mt 17:14-16
 Mr 9:17, 18
 d 5Mo 32:5
 e Mt 17:17, 18
 Mr 9:19-27
 f Mt 17:22, 23
 Mr 9:31, 32
 Lu 18:31-33
 g Mt 18:1-5
 Mr 9:33-37
 Lu 22:24
 Teine veerg
 a Mr 9:37
 Joh 12:44
 b Öp 18:12
 Mt 18:4, 5
 Mt 23:11, 12
 c Mr 9:38-40
 d Ap 1:1, 2
 ITI 3:16
 e Joh 4:9
 f Mr 3:17
 g 2Ku 1:10
 h Mt 8:20
 i Mt 8:21

vale seisma **48** ja ütles neile: „Kes võtab vastu selle lapse minu pärast, võtab vastu ka minu, ja kes võtab vastu minu, võtab vastu ka selle, kes on mu läkitanud.”^a Sest see, kes end teie seas vähemtähtsaks peab, on suur.”^b

49 Siis ütles Johannes: „Õpetaja, me nägime üht meest sinu nimel deemoneid välja ajamas ja me püüdsime teda takistada, sest ta ei käi koos meiega sinu järel.”^c **50** Ent Jeesus ütles talle: „Ärge takistage teda, sest kes ei ole teie vastu, on teie poolt.”

51 Kuna lähedal oli aeg, kui Jeesus pidi taevasse võetama,^d võttis ta kindlalt nõuks Jeruusalemma minna. **52** Ta saatis enda ees välja käskjalad. Need asusid teele ja jõudsid ühte samaarlaste külla, et tema tulekuks kõik valmis seada. **53** Aga teda ei võetud seal vastu,^e sest tal oli nõu Jeruusalemma minna. **54** Kui jüngrid Jaakobus ja Johannes^f seda nägid, küsisid nad: „Isand, kas sa tahad, et me käsime tuel taevast alla tulla ja nad hävitada?”^g **55** Tema aga pöördus ja noomis neid **56** ning nad läksid teise külla.

57 Teel olles ütles keegi Jeesusele: „Ma tahan sulle järgneda, kuhu tahes sa lähed.” **58** Jeesus lausus talle: „Rebastel on urud ja lindudel pesad, aga Inimesepojal pole kohta, kuhu pead panna.”^h **59** Siis ütles ta ühele teisele: „Järgne mulle!” Mees vastas: „Isand, luba mul esmalt minna ja matta oma isa.”ⁱ **60** Ent tema ütles talle: „Lase sur-

nutel^a oma surnud matta. Sina mine ja kuuluta kõikjal Jumala kuningriiki.”^b **61** Veel üks mees ütles: „Ma tahan sulle järgneda, Isand, aga luba mul kõigepealt kodustega hüvasti jätta.” **62** Jeesus ütles talle: „Ükski, kes on pannud käe adra külge, kuid vaatab tagasi selle poole, mis jäi maha,^c ei ole väärt pääsema Jumala kuningriiki.”^d

10 Pärast seda valis Isand välja veel 70 jüngrit ning saatis nad kahekaupa^e enda ees igasse linna ja paika, kuhu ta ka ise kavatses minna. **2** Jeesus ütles neile: „Lõikustööd on palju, aga töötajaid vähe. Seepärast paluge lõikuse isandat, et ta saadaks töötajaid välja oma lõikusele.”^f **3** Minge! Ma saadan teid kui talleid huntide keskele.^g **4** Ärge võtke kaasa kukrut, toidupauna ega sandaale^h ja ärge teel kedagi tervitage*. **5** Kuhu majja te sisse astute, seal öelge esmalt: „Rahu sellele majale!”ⁱ **6** Kui seal on rahuarmastaja, siis jääb teie rahu tema peale, aga kui ei ole, pöördub see tagasi teie juurde. **7** Jääge majja,^j kus on rahuarmastaja, ning sööge ja jooge, mida pakutakse,^k sest töötajaja on palka väärt.^l Ärge minge ühest majast teise.*

8 Kui te lähete mõnda linna ja teid võetakse seal vastu, siis sööge, mida teie ette pannakse, **9** ning tehke sel-

10:4 *Võib tõlkida ka „tervituseks emake”. Tervitamisega võis kaasneda suuandmine, kallistamine ja pikk vestlus. **10:7** *St nad ei pidanud otsima endale mugavamat öömaja.

PTK 9

a Ef 2:1

b Mt 8:22

c 1Mo 19:17

d Mt 10:37
1Ko 9:24
Flp 3:13

PTK 10

e Mr 6:7

f Mt 9:37, 38
1Ko 3:9
2Te 3:1

g Mt 10:16

h Mt 10:9, 10
Lu 9:3

i Mt 10:12, 13

j Mt 10:11
Lu 9:4

k Ga 6:6

l Mt 10:9, 10
1Ko 9:11, 14
1Ti 5:18

Teine veerg

a Mt 3:1, 2
Lu 9:2b Mt 10:14
Lu 9:5
Ap 13:50, 51

c Mt 11:24

d Mt 11:21–23

e Mt 10:40
Mr 9:37
Joh 13:20f Joh 5:23
Joh 12:48
Joh 15:23

g Ap 16:17, 18

h Joh 12:31
Joh 16:11
Heb 2:14
Ilm 12:7–9

i L 9:13

le linna haiged terveks ja öelge: „Jumala kuningriik* on lähedal.”^a **10** Aga kui te lähete mõnda linna ja teid ei võeta seal vastu, siis minge selle peatänavatele ja öelge: **11** „Isegi tolm, mis teie linnas meie jalgade külge jäi, me pühime maha teile hoiatuseks.”^b Ometi teadke, et Jumala kuningriik on lähedal.” **12** Ma ütlen teile: Soodomal on sel päeval kergem kui sel-
lel linnal.^c

13 Häda sulle, Korasin! Häda sulle, Betsaida! Kui Tüüroses ja Siidonis* oleksid sündinud need vägevad teod, mis sündisid teie, oleksid nad juba ammu kahetsenud, istudes kotiriides ja tuhas.^d **14** Seetõttu on Tüürosel ja Siidonil kohtumõistmise ajal kergem kui teil. **15** Ja sina, Kapernaum, kas arvad, et sind ülen-datatakse taevani? Ei, sa langed surmavallani!

16 Kes kuulab teid, kuulab ka mind.^e Kes põlgab ära teid, põlgab ära ka minu. Ja kes põlgab ära minu, põlgab ära ka tema, kes on mu läkitanud.”^f

17 Kui need 70 jüngrit röömsana tagasi tulid, ütlesid nad: „Isand, isegi deemonid alistuvad meile, kui me kasutame sinu nime.”^g **18** Jeesus ütles neile: „Ma nägin, kuidas Saatan nagu välg taevast maha langes.”^h **19** Ma olen andnud teile meelevalla tallata jalge alla madusid ja skorpionid ning täieli-
ki voli vaenlase üle,ⁱ ja miski ei tee teile kahju. **20** Siiski ärge röömustage selle üle, et vaimud

10:9 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. **10:13** *Need kaks olid mittejuudi linnad.

teile alistuvad, vaid rõõmustage sellepärast, et teie nimed on taevasse kirja pandud.^a

21 Selsamal tunnil sai ta püha vaimu mõjul üli rõõmsaks ja ütles: „Ma ülistan sind avalikult, isa, taeva ja maa isand, sest sa oled peitnud kõik selle tarkade ja arukate eest^b ning avaldanud selle lastele. Jah, isa, sa oled arvanud heaks nii teha.^c **22** Mu isa on kõik andnud minu hoolde, ja keegi teine ei tunne poega, kui vaid isa, ja keegi teine ei tunne isa, kui vaid poeg^d ja see, kellele poeg tahab tema kohta teadmisi jagada.”^e

23 Jüngritega omavahel olles ütles ta neile: „Õnnelikud on silmad, mis näevad seda, mida teie näete.^f **24** Ma ütlen teile, et paljud prohvetid ja kuningad on soovinud näha, mida teie näete, kuid pole näinud,^g ning kuulda, mida teie kuulete, kuid pole kuulnud.”

25 Siis tõusis üks seaduse-tundja ja küsis Jeesuselt, et teda proovile panna: „Õpetaja, mida mul tuleb teha, et pärida igavene elu?”^h **26** Jeesus ütles talle: „Mis on Moosese seaduses kirjutatud? Kuidas sa aru saad?” **27** See vastas: „„Armasta Jehoovat, oma Jumalat, kogu südamest ja hingest ning kogu oma jõu ja mõistusega” ning „oma ligimest nagu iseenast.””ⁱ **28** Jeesus ütles talle: „Sa vastasid õigesti, tee nii ja sa saad elu.”^k

29 Aga tahtes õigena paista,^l küsis see mees Jeesuselt: „Kes siis on mu ligimene?”

30 Jeesus vastas: „Üks inimene läks Jeruusalemmast alla Jeeriko poole ja sattus röövli-

PTK 10

a 2Mo 32:32
Tn 12:1
Flp 4:3
Ilm 3:5

b 1Ko 1:19
1Ko 2:6

c Mt 11:25, 26

d Joh 10:15

e Mt 11:27
Joh 1:18
2Ko 4:6

f Mt 13:16, 17

g 1Pe 1:10, 11

h Mt 19:16
Mr 10:17
Lu 18:18

i 5Mo 6:5
5Mo 10:12
Jos 22:5
Mr 12:30

j 3Mo 19:18
Mt 19:19
Ro 13:9
Ga 5:14
Jk 2:8

k 3Mo 18:5
Joh 17:3

l Lu 16:15

Teine veerg

a Joh 4:9

b Mt 19:19

c Öp 14:21

d Lu 6:36
Joh 13:17
Ef 4:32

e Joh 12:2

te kätte. Need riisusid ta paljaks, peksid läbi ning läksid ära, jättes ta poolsurnuna maha. **31** Juhtumisi läks üks preester mööda seda teed alla, ent kui ta seda meest nägi, läks ta teiselt poolt teed temast mööda. **32** Samamoodi üks leviit, kes jõudis alla sellesse paika, nägi teda ja läks temast teiselt poolt teed mööda. **33** Siis jõudis sinna üks samaarlane,^a kes seda teed mööda rändas, ja kui ta meest nägi, hakkas tal temast kahju. **34** Ta astus mehe juurde, sidus tema haavad ning valas nende peale õli ja veini. Siis tõstis ta mehe oma looma selga, viis ühte võõrastemajja ning hoolitses tema eest. **35** Järgmisel päeval võttis ta kaks denaari^{*}, andis need võõrastemajapidajale ja ütles: „Kanna tema eest hoolt, ja mis sa üle selle kulutad, tasun ma sulle tagasi tulles.” **36** Kes neist kolmest oli sinu arvates ligimene^b sellele mehele, kes oli sattunud röövlite kätte?” **37** Seadusetundja vastas: „See, kes tema peale halastas.”^c Jeesus ütles talle: „Mine ja tee sina samamoodi.”^d

38 Kui nad teel olid, läks Jeesus ühte külla. Seal võttis teda oma majas külalise-na vastu naine nimega Marta.^e **39** Sel naisel oli ka õde, kelle nimi oli Maarja. See istus Isanda jalgade juures ja kuulas, mida ta räägib. **40** Marta seevastu oli hõivatud paljude toimetustega. Nii siis tuli ta Jeesuse juurde ja ütles: „Isand, kas sa ei hoo-

10:35 *Vt lisa B14.

li sellest, et mu õde on jätnud kõik toimetused minu teha? Ütle talle, et ta mulle appi tuleks.” **41** Isand vastas talle: „Marta, Marta, sa muretsed ja vaevad end paljuga. **42** Vaja on aga vähe või ainult üht. Maarja on endale hea* osa valinud^a ja seda ei võeta temalt ära.”

11 Kord oli Jeesus ühes paigas palvetamas, ja kui ta lõpetas, ütles üks tema jüngeritest talle: „Isand, õpeta meid palvetama, nagu ka Johannes õpetas oma jüngerid.”

2 Jeesus ütles neile: „Kui te palvetate, õelge: „Isa, pühitsetud saagu* sinu nimi.^b Sinu kuningriik^c tulgu.^c **3** Anna meile igaks päevaks leiba, mida me vajame.^d **4** Andesta meile meie patud,^e sest ka me ise andestame igaühele, kes meie vastu patustab.^f Ja ära lase meil kiusatusesele järele anda.”^g”

5 Jeesus ütles neile veel: „Oletame, et sul on sõber ja sa lähed keskööl tema juurde ning ütled: „Sõber, laena mulle kolm leiba, **6** sest üks mu sõber on rännakul oles minu poole tulnud ja mul pole talle midagi pakkuda.” **7** Tema aga vastab: „Ära tülitata mind. Uks on juba lukus ja mu lapsed on koos minuga voodis. Ma ei saa tõusta ega sulle midagi anda.” **8** Ma ütlen, et kui ta ka ei tõuse üles ega anna sulle midagi sellepärast, et ta on su sõber, siis

10:42 *Võib tõlkida ka „parima”. **11:2** *Võib tõlkida ka „pühaks peetud olgu”. *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. **11:4** *Sõna-sõnalt „ära vii meid kiusatusesse”.

PTK 10

a Mt 4:4
Mt 6:33

PTK 11

b 3Mo 22:32
Jes 5:16
Hes 36:23c Tn 2:44
Tn 7:13, 14
Mt 6:9–13

d L 37:25

e L 79:9
Tn 9:19f Mr 11:25
Ef 4:32
Kol 3:13g Lu 22:46
1Ko 10:13
Jk 1:13
Ilm 3:10

Teine veerg

a Lu 18:5

b Ro 12:12

c Mt 7:7, 8

d Mr 11:24
Joh 15:7
Jk 1:6
1Jo 3:22
1Jo 5:14

e Mt 7:9, 10

f Mt 7:11
Jk 1:17

g Mt 12:22

h Mt 9:32–34

i Mt 12:24–30
Mr 3:22–27j Mt 12:38
Mr 8:11

k Joh 2:24, 25

kindlasti tuleb ta üles sinu järelejätmatu pealekäämimise pärast^a ja annab sulle, mida sa vajad. **9** Seega, ma ütlen teile: ärge lõpetage palumist^b ja teile antakse, ärge lõpetage otsimist ja te leiате, ärge lõpetage koputamist ja teile avatakse.^c **10** sest igaüks, kes palub, see saab,^d kes otsib, see leiab, ja kes koputab, sellele avatakse. **11** Kas teie hulgas on sellist isa, kes siis, kui tema poeg palub kala, annaks talle kala asemel mao?^e **12** Või kui ta palub muna, annaks talle skorpioni? **13** Kui nüüd teie, kes olete patused, oskate anda häid ande oma lastele, kui palju enam teie taevane isa annab püha vaimu neile, kes teda paluvad!”^f

14 Kord ajas Jeesus ühest tummast mehest deemoni välja.^g Kui demon oli väljunud, hakkas tumm rääkima ning rahvas imestas.^h **15** Aga mõned neist ütlesid: „Ta ajab deemoneid välja deemonite valitseja Peltsebuli* abiga.”ⁱ **16** Teised hakkasid nõudma temalt tunnustähte taevast,^j et teda proovile panna. **17** Nende mõtteid teades^k ütles Jeesus neile: „Iga kuningriik, kus pole üksmeelt, hävib, ja pere, kus pole üksmeelt, laguneb. **18** Samamoodi, kui Saatan on iseenda ga riius, kuidas saab tema kuningriik püsima jääda? Te ütlete, et mina ajan deemoneid välja Peltsebuli abiga. **19** Kui mina ajan deemoneid välja Peltsebuli abiga, siis kelle abiga ajavad neid välja teie jüngerid? Seepärast saavad nendest

11:15 *Saatanale antud nimi.

teile kohtumõistjad.* **20** Ent kui ma ajan deemoneid välja Jumala sõrme abil,^a siis on Jumala kuningriik tõesti tulnud, aga teie pole seda märganud.^b **21** Kui tugev relvastatud mees valvab oma lossi, on tema vara kaitstud. **22** Aga kui keegi teist tugevam tuleb tema vastu ja võidab ta, siis võtab ta ära kõik tema relvad, millele ta lootis, ja jao tab temalt võetud saagi teistele. **23** Kes ei ole minu poolt, on minu vastu, ja kes ei kogu koos minuga, pillutab laiali.^c

24 Kui rüve vaim läheb inimesest välja, käib ta mööda põuaseid kohti, otsides puhkepaika, ja kui ta ei leia, siis ta ütleb: „Ma pöördun tagasi oma kotta, kust ma ära tulin.”^d **25** Ja saabudes leiab ta selle olevat puhtaks pühitud ja ehitud. **26** Siis ta läheb ja võtab endaga veel seitse vaimu, kurjemad kui ta ise, ning nad tulevad ja asuvad sinna elama. Nii suguse inimesega on lood halvemad, kui olid alguses.”

27 Kui Jeesus seda rääkis, hüüdis talle üks naine rahva hulgast: „Õnnelik on ihu, mis sind kandis, ja õnnelikud on rinnad, mis sind imetasid!”^e **28** Aga tema ütles: „Ei, õnnelikud on hoopis need, kes Jumala sõna kuulevad ja selle järgi teevad.”^f

29 Kui palju rahvast oli kokku tulnud, ütles Jeesus: „See on kuri põlvkond, ta otsib tunnustähte, aga talle ei anta muud tunnustähte kui Joonas oma.”^g **30** Sest nii nagu Joo-

11:19 *Võib tõlkida ka „seepärast mõistavad teid hukka teie enda jüngrid”.

PTK 11

a 2Mo 8:19

b Mt 12:28
Lu 17:21

c Mt 12:30

d Mt 12:43-45

e Lu 1:46-48

f 5Mo 29:9
L 1:1, 2
L 112:1
L 119:2
Mt 7:21
Jk 1:25

g Mt 12:38-42
Mt 16:4

Teine veerg

a Jn 1:17

b 1Ku 10:1
2Aj 9:1

c Mt 12:42

d Jn 3:5

e Mt 5:15
Mr 4:21
Lu 8:16

f Mt 6:22, 23

g Mt 15:2

naga juhtunu^a sai tunnustäheks Niineve elanikele, saab ka see, mis juhtub Inimesepojaga, tunnustäheks sellele põlvkonnale. **31** Lõunamaa kuninganna^b äratatakse kohtupäeval üles koos selle põlvkonna meestega ja ta mõistab nad hukka, sest tema tuli maailma otsast kuulama Saalomoni tarkust; aga siin on enam kui Saalomon.^c **32** Niineve mehed äratatakse kohtupäeval üles koos selle põlvkonnaga ja nad mõistavad selle hukka, sest nemad kahetsesid, kuuldus Joonas kuulutatud sõnumit;^d aga siin on enam kui Joonas. **33** Kui keegi on süüdanud lambi, ei pane ta seda peitu ega nõu alla, vaid lambijalale,^e et sissetulijad näeksid valgust. **34** Su keha lamp on su silm. Kui su pilk on kinnitunud ühele asjale,^{*} on kogu su keha valgust täis, ent kui su silm on kade,[#] on su keha pimedust täis.^f **35** Vaata siis, et valgus, mis on sinus, poleks pimedus. **36** Kui kogu su keha on valgust täis ja selles pole ühtki pimedat kohta, siis on see sama valge nagu lamp, mis sind valgustab.”

37 Kui Jeesus oli seda rääkinud, palus üks variser ta enda poole sööma. Ta läski tema majja ja heitis laua äärde. **38** Ent variser üllatus, nähes, et ta enne sööki end esmalt ei pesnud.^g **39** Aga Isand ütles talle: „Teie, variserid, puhastate küll kariika ja vaagna väljastpoolt,

11:34 *Võib tõlkida ka „kui su silm on terav”. #Võib tõlkida ka „ent kui su pilk on kinnitunud halvale”. 11:38 *Siin viidatakse juutide rituaalsele puhastuskombele.

aga seest te olete täis ahnust ja kurjust.^a **40** Te arutud! Eks tema, kes on teinud välimise poole, ole teinud ka sise-mise? **41** Andke armuande* sellest, mis teie sees on, siis on kõik teis puhas. **42** Aga häda teile, variserid, sest te annate kümnist mündist, ruudist* ja igast teisest maitsetaimest[#],^b aga ei hooli Jumala õiglusest ega armastusest! Kümnist tuleb anda, aga neid teisi asju ei või tähtsusetuks pidada.^c **43** Häda teile, variserid, sest te armastate esimesi* istmeid sünagoogides ja tervitusi turgudel!^d **44** Häda teile, sest te olete otsekui märkamatuks jäävad* hauad,^e mille peal inimesed käivad, ilma et nad seda teaks!^f

45 Vastuseks ütles üks seadusetundja Jeesusele: „Õpetaja, seda õeldes solvad sa ka meid.” **46** Tema aga ütles: „Häda teilegi, seadusetundjad, sest te panete inimeste peale rasked koormad, aga ise ei puutu te neid sõrmeotsaga-gi!^f

47 Häda teile, sest te ehitate prohvetitele hauakambreid, kuid teie esiisad tapsid neid!^g **48** Te ju teate oma esiisade tegusid ja ometi te kiidate need heaks – nemad tapsid prohveteid,^h aga teie ehitate prohvetitele hauakambreid. **49** Seepärast ütleb ka Jumal oma tarkuses: „Ma saadan nende juurde prohveteid ja apostleid ning osa neist nad tapavad ja teisi kiusavad ta-

11:41 *Võib tõlkida ka „vaestele ande”. 11:42 *Ravim- ja maitsetaim. #Võib tõlkida ka „aiataimest”. 11:43 *Võib tõlkida ka „parimaid”. 11:44 *Võib tõlkida ka „tähistamata”.

PTK 11

a Mt 23:25, 26

b 3Mo 27:30

c Mt 23:23, 24
Joh 7:24

d Mt 23:6, 7

e Mt 23:27, 28

f Mt 23:2, 4

g Mt 23:29–31

h Ap 7:52
Heb 11:32, 37

Teine veerg

a Ilm 18:21, 24

b 1Mo 4:8, 10

c 2Aj 24:20–22

d Mt 23:13
1Te 2:14–16

e Lu 20:20

PTK 12

f Mt 16:6
Mr 8:15g Mt 10:26, 27
Mr 4:22
Lu 8:17

h Joh 15:14

i Ap 20:24

ga. **50** Sellepärast lasub selle põlvkonnal süü kõigi prohvetite vere pärast, mis on valatud maailma rajamisest alates*,^a **51** Aabeli verest^b kuni Sakarja vereni, mis valati altari ja templi vahel.”^c Jah, ma ütlen teile: sellel põlvkonnal lasub süü kõige selle pärast.

52 Häda teile, seadusetundjad, sest te olete võtnud ära teadmiste võtme! Ise te pole sisse läinud ja olete püüdnud takistada neid, kes lähevad sisse.”^d

53 Kui Jeesus majast väljus, hakkasid kirjatundjad ja variserid teda paljude küsimustega ründama, et teda kitsikusse ajada. **54** Nad otsisid võimalust tabada teda ütle-mast midagi, mida nad saaksid tema vastu kasutada.^e

12 Siis tuli kokku tuhandeid inimesi, nii et tallati üksteise jalgadel. Kõigepealt rääkis Jeesus oma järg-ritega, õeldes: „Olge ettevaatlikud variseride juuretise, see tähendab silmakirjalikkuse suhtes.”^f **2** Pole midagi varjatut, mis ei saaks avalikuks, ega salajast, mis ei tuleks ilmsiks.^g **3** Seepärast, mida te ütlete pimedas, seda kuuldakse valguses, ja mida te sosistate oma tubades, seda kuulutatakse katustelt. **4** Veel ütlen ma teile, mu sõbrad:^h ärge kartke neid, kes võivad tappa keha, aga pärast seda ei suuda midagi rohkemat teha.ⁱ **5** Ma ütlen teile, keda tuleb karta: kartke teda, kellel on võim mitte ainult tappa, vaid

11:50 *St Aadama ja Eeva laste sünnist alates.

ka Gehennasse* heita.^a Ma ütlen teile: teda kartke.^b **6** Eks viis varblast müüda kõigest kahe veeringu* eest? Siiski ei unusta Jumal neist ühtegi.^c **7** Kõik juuksekarvadki teie peas on öra loetud.^d Ärge kartke, teie olete rohkem väärt kui palju varblasi.^e

8 Ma ütlen teile: kes tunnistab inimeste ees, et usub minusse,^f selle kohta tunnistab ka Inimesepoeg Jumala inglite ees, et ta kuulub temale.^g **9** Ent kes salgab mu ära inimeste ees, see salatatakse ära Jumala inglite ees.^h **10** Igaühele, kes räägib halvasti Inimesepojast, antakse andeks, aga sellele, kes räägib teotavalt pühast vaimust, ei anta andeks.ⁱ **11** Kui teid viiakse rahvahulkade*, valitsusametnike ja võimumeeste ette, siis ärge muretsege, kuidas ja mida enda kaitseks rääkida,^j **12** sest püha vaim õpetab teile sel tunnil, mida te peaksite ütlema.^k

13 Siis ütles keegi rahva hulgast Jeesusele: „Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks minuga pärandi.” **14** Jeesus vastas: „Inimene, kes on mind määranud teile kohtunikuks või vahemeheks?” **15** Siis ütles ta rahvale: „Vaadake ette ja hoiduge igasuguse ahnuse eest,^l sest isegi kui inimesel on kõike külluses, ei taga see talle elu.”^m **16** Ta rääkis neile selle kohta ka mõistujutu: „Ühe rikka mehe maa andis

12:5 *Vt „Sõnaseletusi”. 12:6 *Sõnasonalt „assi”. (Vt lisa B14.) #Võib tõlkida ka „siiski ei jää ükski neist Jumalale märkamata”. 12:11 *Võib tõlkida ka „sünagoogidesse”.

PTK 12
 a Mt 10:28
 b Jes 8:13
 Heb 10:31
 1Pe 2:17
 Ilm 14:7
 c Mt 10:29
 d Mt 10:30
 Lu 21:18
 e Mt 10:31
 Lu 12:24
 f Ro 10:9
 g Mt 10:32, 33
 h Mr 8:38
 Lu 9:26
 2Ti 2:12
 1Jo 2:23
 i Mt 12:31, 32
 Mr 3:28, 29
 j Mt 10:19, 20
 Mr 13:11
 Lu 21:14, 15
 k 2Mo 4:12
 Ap 6:8, 10
 l 2Mo 20:17
 5Mo 5:21
 Kol 3:5
 m 1Ti 6:7
 Teine veerg
 a Jk 4:13-16
 b L 49:16-19
 Op 27:1
 c Kog 11:9
 Mt 6:20
 1Ti 6:17-19
 Jk 2:5
 d Mt 6:25-30
 Flp 4:6
 e II 38:41
 L 147:9
 f Mt 6:26
 Lu 12:7
 g Mt 6:34
 h 1Ku 10:4-7

hea saagi. **17** Mees mõtles endamisi: „Mida ma peaksin tegema, mul pole ju oma vilja-saaki kuhugi panna?” **18** Ta ütles: „Ma teen nii:^a ma lammutan oma aidad maha, ehitatan suuremad ning kogun sinna kogu oma vilja ja kogu oma vara. **19** Ja ma ütlen endale: „Sul on palju head varuks paljudeks aastateks. Puhka, söö, joo ja naudi elu.”” **20** Aga Jumal ütles talle: „Sa rumal! Täna öösel võetakse sinult elu. Kellele jääb siis see, mida sa oled kogunud?”^b **21** Nii juhtub inimesega, kes kogub endale varandust, aga pole rikas Jumala silmis.”^c

22 Siis ütles Jeesus oma jüngritele: „Seepärast ma ütlen teile: ärge muretsege oma elu pärast, et mida süüa, ega oma keha pärast, et millega riietuda.”^d **23** Elu on ju enam väärt kui toit ja keha enam väärt kui riided. **24** Jälgige ronkasid: nad ei külva seemet ega lõika ning neil pole salve ega aita, kuid Jumal toidab neid.^e Eks teie ole palju väärtuslikumad kui linnud?^f **25** Kes teist suudab muretsemisega oma elu küünragi võrra pikendada? **26** Kui te siis ei suuda teha isegi nii väikest asja, miks siis olla mures ülejäänud pärast?^g **27** Vaadake, kuidas kasvavad lilled: nad ei rüga tööd teha ega ketra, kuid ma ütlen teile, et isegi Saalomon kogu oma hiilguses polnud riietatud nagu üks nendest.^h **28** Kui nüüd Jumal nõnda rüütab aasataimi, mis täna on, ja homme tulle visatakse, kui palju enam riietab ta siis teid, te nõrgausulised!

29 Ärge siis vaevake end murega söögi ja joogi pärast — jätke muretsemine.^a **30** Kõike seda ajavad taga teised rahvad. Teie Isa teab ju, et te seda vajate.^b **31** Pidage siis kõige tähtsamaks Jumala kuningriiki ja kõike seda muud antakse teile.^c

32 Ära karda, väike kari,^d sest teie Isa on otsustanud anda teile kuningriigi*.^e

33 Müüge maha oma vara ja andke armuande*.^f Tehke endale kulumatud kukrud — koguge ammendamatu varandus taevasse,^g kuhu varas ligi ei pääse ja kus koi ei söö. **34** Sest kus on teie varandus, seal on ka teie süda.

35 Olge valmis*^h ning teie lambid põlegu:ⁱ **36** olge nagu need, kes ootavad oma isanda tagasitulekut^j pulmast,^k et kui ta tuleb ja koputab, võiksid nad talle kohe avada. **37** Õnnelikud on need orjad, keda isand tules leiab valvamas. Ma kinnitan teile: ta seab end valmis,* kutsub nad lauda ja teenib neid. **38** Kui ta tuleb teise vahikorra* ajal või isegi kolmanda^l ajal ning leiab nad olevat ootevalmis, on nad õnnelikud. **39** Pidage meeles: kui majaperemees teaks, mis tunnil varas tuleb, ei laseks ta oma maja sisse murda.^l **40** Olge teiegi valmis, sest Inimesepoeg tuleb

12:32 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse“. 12:33 *Võib tõlkida ka „ande vaestele“. 12:35 *Võib tõlkida ka „olgu teil rõiva alumine äär vöö vahele kinnitatud“. 12:37 *Võib tõlkida ka „ta kinnitab rõiva alumise ääre vöö vahele“. 12:38 *Teine vahikord kestis umbes kella üheksast õhtul kuni keskööni. ^aKolmas vahikord kestis keskööst kuni umbes kella kolmeni hommikul.

PTK 12

a Mt 6:31, 32

b 2Aj 16:9
Flp 4:19c L 34:10
Mt 6:33
1Ti 4:8

d Joh 10:14

e Tn 7:27
Lu 22:28-30
Heb 12:28
Jk 2:5
Ilm 1:6f Mt 19:21
Lu 18:22
Ap 2:45
Ap 4:34, 35g Mt 6:20, 21
Lu 16:9
1Ti 6:18, 19h Ef 6:14
1Pe 1:13i Mt 25:1
Flp 2:15

j Mr 13:35

k Mt 25:5

l Mt 24:43
1Te 5:2
2Pe 3:10
Ilm 16:15

Teine veerg

a Mt 24:44
Mt 25:13
Ilm 3:3

b Mt 24:45-47

c Mt 24:48-51

d Jk 1:22
Jk 4:17e Mt 25:29
Joh 15:2

f Joh 12:27

g Mt 10:34-36
Joh 7:41, 43
Joh 9:16

tunnil, mil te ei pea seda tõenäoliseks.”^a

41 Siis ütles Peetrus: „Isand, kas sa rääkisid selle mõistujutu ainult meile või ka kõigile teistele?“ **42** Isand ütles: „Kes on tegelikult ustav ja arukas majapidaja, kelle ta isand määrab oma teenijaskonna üle andma neile piisaval hulgal toitu öigel ajal?“^b **43** Õnnelik on see ori, kui ta isand tules leiab teda nii tegevat. **44** Ma kinnitan teile: ta määrab tema kogu oma vara üle. **45** Aga kui see ori mõtleks oma südames: „Mu isanda tulek viibib,“ ning hakkaks sulaseid ja teenijannasid peksma ning sööma, jooma ja purjutama,^c **46** siis selle orja isand tuleks päeval, mil ta teda ei oota, ja tunnil, mida ta ei tea, ning karistaks teda kõige karmimal moel ja talle saaks osaks sama mis ustavusetutele. **47** Siis see ori, kes mõistis oma isanda tahet, aga ei seadnud ennast valmis ega teinud, mida tal oli kästud teha, saab palju hoope.^d **48** Ent see, kes teadmatusest tegi, mis on hoope väärt, saab vähe hoope. Igaühelt, kellele on palju antud, nõutakse palju, ja kelle hoolde on palju usaldatud, sellelt nõutakse tavalisest rohkem.^e

49 Ma tulin süütama tuld maa peal, ja mida enamat on mul soovida, kuna see on juba läidetud? **50** Mind ristitakse teistsuguse ristimisega, ja milises vaevas ma küll olen, kuni see on möödas!^f **51** Kas te arvate, et ma olen tulnud maa peale rahu tooma? Sugi mitte. Ma ütlen teile, et hoopis lahkmeelt.^g **52** Nüüdsest peale on viis ühes majas

eri meelt, kolm kahe vastu ja kaks kolme vastu. **53** Siis on isa poja vastu ja poeg isa vastu, ema tütre vastu ja tütar ema vastu, ämm minia vastu ja minia ämma vastu.”^a

54 Seejärel ütles ta rahvale: „Kui te näete lääne poolt pilve tõusmas, ütlete kohe: „Raju on tulemas”, ja see tulebki. **55** Ja kui te näete, et puhub lõunatuul, te ütlete: „Tuleb kuumalaine”, ja see tulebki. **56** Te silmakirjatsejad! Maa ja taeva ilmet te oskate seletada, aga kuidas te ei mõista, mis aeg praegu on?”^b **57** Kuidas te ei taipa, mis on õige? **58** Kui sa näiteks oled minemas oma vastasega valitseja juurde, siis püüa juba teel olles vaidlusküsimus temaga lahendada, et ta ei viiks sind kohtuniku ette ja kohtunik ei annaks sind kohtuteenri kätte ning kohtuteener ei paneks sind vangi.^c **59** Ma ütlen sulle: sa ei pääse sealt enne, kui oled ära maksnud viimsegi leptoni*.”

13 Sel ajal rääkisid mõned Jeesusele galilealastest, kelle Pilatus oli tapnud, kui need loomi ohverdasid. **2** Jeesus ütles neile: „Kas te arvate, et need galilealased, kellega see juhtus, olid suuremad patused kui kõik teised galilealased? **3** Üldsegi mitte, ütlen ma teile. Ent kui te oma patte ei kahetse, siis hukkute kõik niisamuti.^d **4** Või kas te arvate, et neil kaheksateistkümmel, kelle peale kukkus Siiloahi torn ja nad tappis, lasus suurem süü

12:59 * Väga väike väärtusega münt.

PTK 12

a Mi 7:6

b Mt 16:2, 3
Lu 19:42

c Mt 5:25, 26

PTK 13

d Ap 3:19

Teine veerg

a Mt 21:19
Mr 11:13

b 2Pe 3:9

c Jes 61:1
Lu 4:18

d 2Mo 20:9, 10
2Mo 35:2
5Mo 5:13, 14

e Mt 12:10
Mr 3:2
Joh 5:15, 16

f Mt 23:27, 28
Lu 12:1

g Lu 14:5

kui kõigil teistel Jeruusalemma elanikel? **5** Üldsegi mitte, ütlen ma teile. Ent kui te ei kahetse, siis hukkute kõik nagu nemadki.”

6 Seejärel rääkis ta selle mõistujutu: „Ühe mehe viinamäele oli istutatud viigipuu. Mees läks sellelt vilja otsima, aga ei leidnud midagi.^a **7** Siis ütles ta viinamäe aednikule: „Ma olen juba kolm aastat käinud sellelt viigipuult vilja otsimas, aga pole midagi leidnud. Raiu see maha. Miks see peaks kasutuna maad raiskama?” **8** Aednik vastas talle: „Isand, jäta ta veel üheks aastaks, kuni ma kaevan ta ümber ja panen talle sõnnikut. **9** Kui ta hakkab vilja kandma, on hea, aga kui mitte, siis raiu ta maha.””^b

10 Kord õpetas Jeesus hingamispäeval ühes sünagogis. **11** Seal oli naine, kelles oli 18 aastat olnud jõuetuks tegev vaim. Ta oli küürus ega suutnud end üldse sirgu ajada. **12** Kui Jeesus naist nägi, ütles ta temale: „Naine, sa oled vaba oma haigusest.”^c **13** Ta pani käed naise peale ning otsekohe ajas see end sirgu ja hakkas Jumalat ülistama. **14** Aga sünagoogi ülem, kes oli pahane, et Jeesus tervendab hingamispäeval, ütles rahvale: „Töötegemiseks on kuus päeva.^d Tulge nendel päevadel ja laske end terveks teha, aga mitte hingamispäeval.”^e **15** Ent Isand vastas talle: „Te silmakirjatsejad! Eks igaüks teist päästa hingamispäeval oma pulli või eesli latrist lahti, et teda jooma viia?”^g **16** Kas ei oleks siis see nai-

ne, kes on Aabrahami tütar ja keda Saatan 18 aastat köidikuist hoidis, pidanud vabane-ma oma köidikuist hingamis-päeval?" **17** Kui ta seda oli öelnud, hakkas kõigil tema vastastel häbi, aga rahvas rõo-mustas tema imeliste tegude üle.^a

18 Jeesus jätkas: „Millega Jumala kuningriik* sarnaneb ja millega ma seda võrdleksin? **19** See sarnaneb sinepiseem-nega, mille inimene oma aeda maha pani. See kasvas puuks ja linnud pesitsesid selle ok-sel.”^b

20 Veel ütles ta: „Millega ma Jumala kuningriiki võrd-leksin? **21** See sarnaneb juu-retisega, mille naine võttis ja kolme seaa* jahu sekka segas, nii et kõik läks hapnema.”^c

22 Jeesus jätkas oma teekonda Jeruusalemma poole ning rändas linnast linna ja külast külla, õpetades inimesi. **23** Üks mees küsis temalt: „Isand, kas vaid vähesed pääsevad?” Tema ütles neile: **24** „Pingutage kõigest jõust,* et minna sisse kitsast uksest,^d sest ma ütlen teile: paljud püüavad hiljem sisse minna, aga ei saa. **25** Kui majaperemees on ukse lukku pannud, seisate te õues ja koputate uksele, öeldes: „Isand, ava meile!”^e Tema aga vastab teile: „Ma ei tea, kes te olete ja kust te tulete.” **26** Siis te ütlete: „Me sõime ja jõime koos sinu-ga ning sa õpetasid meie peatänavatel.”^f **27** Ent tema üt-leb teile: „Ma ei tea, kes te ole-

13:18 *Võib tõlkida ka „kuningavalit-sus”. 13:21 *22 liitri. (Vt lisa B14.) 13:24 *Sõna-sõnalit „võidelage”.

PTK 13

a Lu 9:43

b Mt 13:31, 32
Mr 4:30-32

c Mt 13:33

d Jes 55:6
Mt 7:13, 14
Flp 3:12-14
1Ti 6:12

e Lu 6:46

f Mt 7:22, 23

Teine veerg

a Mt 8:11, 12

b Mt 19:30
Mr 10:31

c Mt 16:21

d 2Aaj 24:20, 21
Neh 9:26

e Mt 23:37

f 3Mo 26:31
1Ku 9:7, 8
Jer 12:7
Jer 22:5g L 118:26
Mt 23:38, 39

te ja kust te tulete. Minge ära mu juurest, te kõik, kes tee-te kurja!” **28** Te nutate ja ki-ristate hambaid, kui näete, et Aabraham, Iisak, Jaakob ja kõik prohvetid on Jumala kun-ningriigis, teie aga olete sealt välja visatud.^a **29** Inimesi tu-leb idast ja läänest, põhjast ja lõunast ning nad on lauas Ju-mala kuningriigis. **30** On vii-maseid, kes saavad esimes-teks, ja esimesi, kes jäävad vii-masteks.”^b

31 Sel ajal tulid sinna mõ-ned variserid ja ütlesid Jee-susele: „Mine siit kandist ära, sest Herodes* tahab sind tap-pa.” **32** Ta kostis neile: „Min-ge ja öelge sellele rebasele: „Ma ajan välja deemoneid ja teen inimesi terveks täna ja homme ning kolmandal päe-val jõuan ma siin oma tööga lõpule.” **33** Siiski jätkan ma teed täna, homme ja ülehomm-e, sest ei või juhtuda, et prohvet hukatakse väljaspool Jeruusalemma.^c **34** Jeruusa-lemm, Jeruusalemm, kes tap-pad prohveteid ja viskad kivi-dega surnuks need, kes sinu juurde on saadetud!^d Kui sage-li ma tahtsin koguda su lapsed kokku, nagu kana kogub tibud oma tiibade alla! Aga teie ei tahtnud tulla.^e **35** Jumal hül-gab teie templi ja sellisena see teile jääb.^f Ma ütlen teile: te ei näe mind enne, kui ütlete: „Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel!”^g

14 Kord hingamispäeval läks Jeesus ühe vari-seride ülema majja sööma ning seal jälgiti teda teraselt.

13:31 *Herodes Antipas, Herodes Suure poeg.

2 Tema ees oli mees, kellel oli vesitõbi*. 3 Jeesus küsis seadusetundjatelt ja variseridelt: „Kas hingamispäeval on lubatud tervendada või ei ole?”^a

4 Nemad aga vaikisid. Siis Jeesus puudutas meest, tegi ta terveks ja saatis ära. 5 Ta küsis neilt: „Kui kellelgi teist kukuks poeg või pull hingamispäeval kaevu,^b kas te ei tõmbaks teda sealt kohe välja?”^c 6 Aga nemad ei osanud talle selle peale midagi vastata.

7 Seejärel rääkis Jeesus külakutsututele ühe mõistujutu, kuna ta märkas, et nad valivad endale tähtsamaid kohti.^d Ta ütles: 8 „Kui sa oled pulma kutsutud, siis ära võta kõige tähtsamat kohta.^e Võib-olla on sinna kutsutud ka keegi sinust auväärsem. 9 Siis tuleb võõrustaja, kes teid mõlemaid kutsus, ja ütleb sulle: „Lase tema selle koha peale,” ning sa pead häbiga kõige kehvemale kohale minema. 10 Kui sa oled kutsutud, vali hoopis kõige kehvem koht ja siis su võõrustaja tuleb ja ütleb sulle: „Sõber, tule parema koha peale.” Siis saab sulle osaks au kõigi külaliste ees.^f 11 Igaüht, kes ennast ise ülendab, alandatakse, aga kes on alandlik, seda ülendatakse.”^g

12 Seejärel ütles ta võõrustajale: „Kui sa korraldad lõuna- või õhtusöögi, siis ära kutsu oma sõpru, vendi, sugulasi ega rikkaid naabreid, et nemad ei kutsuks omakorda sind, mis oleks sulle vastuta-

14:2 *Haugus, mille tõttu koguneb kehasse liigne vedelik ja keha tursub.

PTK 14

a Lu 6:9
Joh 7:23

b 2Mo 23:5
5Mo 22:4

c Mt 12:11
Lu 13:15

d Mt 23:2, 6
Lu 11:43
Lu 20:46

e Õp 25:6, 7

f Õp 15:33
Jk 4:10
1Pe 5:5

g Õp 29:23
Mt 23:12
Lu 18:14
Jk 4:6

Teine veerg

a li 31:16, 22
Õp 3:27, 28

b Joh 5:28, 29
Joh 11:24
Ap 24:15

c Mt 22:2

d Mt 22:3

e Mt 22:5

f Mt 22:9, 10

suks. 13 Kui sa korraldad pidusöögi, kutsu hoopis vaeseid, vigaseid, lombakaid ja pimedaid.^a 14 Siis oled sa õnnelik, kuna neil pole sulle millegagi tasuda. See tasutakse sulle õigete ülesäratamise ajal.”^b

15 Seda kuuldes ütles üks külaline talle: „Õnnelik on see, kes saab olla pidusöögil Jumala kuningriigis*.”

16 Jeesus ütles talle: „Üks inimene korraldas suurejoonelise õhtusöögi^c ja kutsus palju külalisi. 17 Kui õhtusöögi aeg hakkas kätte jõudma, saatis ta oma orja kutsututele ütleva: „Tulge, kõik on valmis.” 18 Nemad kõik aga hakkasid vabandusi otsima.^d Esimene ütles talle: „Ma ostsin põllu ja pean minema seda üle vaatama. Mul on kahju, aga ma ei saa tulla.” 19 Teine ütles: „Ma ostsin viis paari veiseid ja lähen neid proovima. Mul on kahju, aga ma ei saa tulla.”^e

20 Veel üks ütles: „Ma võtsin just naise ja seetõttu ei saa ma tulla.” 21 Ori tuli ja teatas sellest oma isandale. Majaperemes sai vihaseks ja ütles oma orjale: „Mine kiiresti linna peatänavatele ja kõrvalteedele ning too siia vaeseid, vigaseid, pimedaid ja lombakaid!” 22 Kui ori tagasi tuli, ütles ta: „Isand, su käsk on täidetud, kuid veelgi on ruumi.” 23 Isand ütles orjale: „Mine maanteedele ja külatänavatele ning keelita inimesi siia tulema, et mu maja saaks külalisi täis!”^f 24 Ma ütlen teile:

14:15 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuses”.

mitte ükski neist, keda ma al-
guses kutsusin, ei saa maitsta
mu õhtusööki.”^a

25 Jeesusega käis kaasas
palju rahvast. Ta pöördus nen-
de poole ja ütles: **26** „Kes tu-
leb minu juurde, aga ei armas-
ta mind rohkem kui* oma isa,
ema, naist, lapsi, vendi, õdes-
id ja isegi oma elu,^b ei saa
olla mu jünger.^c **27** Kes ei käi
minu järel ega kanna oma pii-
naposti, ei saa olla mu jünger.^d
28 Kes teie seast, kes tahaks
ehitada torni, ei istuks esmalt
maha ega arvutaks kokku ku-
lusid, et näha, kas tal on kõik
vajalik, et torn valmis saada?
29 Muidu ta rajaks küll vund-
amenti, kuid ei suudaks ehi-
tust lõpetada ning kõik kõr-
valtvaatajad hakkaksid teda
pilkama: **30** „See mees hak-
kas ehitama, aga ei suutnud
lõpetada.” **31** Kas kuningas,
kes läheb teise kuninga vastu
sõtta, ei istu esmalt maha ega
pea nõu, kas ta suudab 10000
sõduriga saada jagu sellest,
kes tuleb tema vastu 20000
sõduriga? **32** Kui ta ei suuda,
eks saada ta juba siis, kui tei-
ne on veel kaugel, saadikud
välja ja palu rahu. **33** Niisiis,
mitte ükski teist, kes ei loobu
kõigest, mis tal on, ei saa olla
minu jünger.^e

34 Sool on küll hea, aga
kui see kaotab oma toime, mil-
lega seda siis jälle soolaseks
teha?^f **35** See ei kõlba mulda
ega sõnnikusse, vaid visata-
kse minema. Kellel kõrvid on,
et kuulata, see kuulaku!”^g

14:26 *Sõna-sõnalt „aga ei vihka”, st ei
armasta vähem.

PTK 14

a Mt 21:43
Mt 22:8

b Ilm 12:11

c Mt 10:37
Lu 18:29, 30
Joh 12:25d Mt 16:24
Mr 8:34
Lu 9:23e Mt 19:27
Lu 9:62
Flp 3:7, 8f Mt 5:13
Mr 9:50
Kol 4:6g Mt 13:43
Mr 4:9
Ilm 2:29

Teine veerg

PTK 15

a Mt 9:10, 11
Mr 2:15, 16
Lu 5:29, 30
1Ti 1:15b Hes 34:11, 16
Mt 18:12, 13
Lu 19:10c Mt 18:14
Ro 12:15
1Pe 2:25d Hes 33:11
Lu 5:32e Mt 9:13
Mr 2:17

15 Kõik maksukogujad ja
patused kogunesid Jee-
suse ümber teda kuulama.^a
2 Seetõttu nurisesid varise-
rid ja kirjatundjad: „See mees
sõbrustab patustega ja sööb
koos nendega.” **3** Siis rääkis
ta neile sellise mõistujutu:
4 „Kui kellelgi teist on sada
lammast ja ta kaotab neist
ühe, eks jäta ta üheksaküm-
mend üheksa lammast kõnnu-
maale ja lähe kadunud otsima,
kuni ta tema leiab?”^b **5** Kui ta
on tema leidnud, tõstab ta te-
ma rõõmuga õlgadele, **6** lä-
heb koju, kutsub kokku oma
sõbrad ja naabrid ning ütleb
neile: „Rõõmustage koos mi-
nuga, sest ma leidsin oma
kadunud lamba!”^c **7** Ma ütlen
teile, et samamoodi on tae-
vas ühe kahetseva patuse^d pä-
rast rohkem rõõmu kui ühek-
sakümne üheksa õige pärast,
kellel pole vaja kahetseda.

8 Või milline naine, kellel
on kümme drahmi* ja kes kao-
tab ühe drahmi, ei süüta lam-
pi ega pühi oma maja ja otsi
hoolega, kuni ta selle leiab?
9 Kui ta on selle leidnud, kut-
sub ta kokku sõbrannad ja
naabrinaised ning ütleb: „Rõõ-
mustage koos minuga, sest ma
leidsin oma drahmi, mis kadu-
ma läks!” **10** Ma ütlen teile,
et samamoodi tunnevad Ju-
mala inglid rõõmu ühe kahet-
seva patuse üle.”^e

11 Siis Jeesus ütles: „Ühel
mehel oli kaks poega. **12** Noo-
rem neist ütles isale: „Isa, anna
mulle kätte see osa varast, mis
saab minule.” Isa jagaski oma

15:8 *Kreeka hõbemünt. (Vt lisa B14.)

vara nende vahel ära. **13** Mõne päeva pärast korjas noorem poeg kõik oma asjad kokku ja rändas kaugele maale. Ta raiskas seal oma vara ära, elades kergemeelset* elu. **14** Kui ta oli kõik ära kulutanud, tabas seda maad ränk näljahäda ja talle tuli puudus kätte. **15** Ta läks isegi ja sokutas end ühe selle maa kodaniku juurde ning see saatis ta oma väljadele sugu karjatama.^a **16** Ta soovis, et saaks süüa kõhu täis jaanikaunadest, mida sead söid, aga keegi ei andnud talle midagi.

17 Kui ta mõistusele tuli, ütles ta: „Mu isal on palju palgatöölisi ja neil on külluses leiba, mina aga suren siin nälga. **18** Ma lähen tagasi oma isa juurde ning ütlen talle: „Isa, ma olen teinud pattu taeva Jumala ja sinu vastu. **19** Ma pole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks. Võta mind enda juurde palgatööliseks.”“ **20** Ta asuski teele oma isa juurde. Kui ta oli alles kaugel, märkas isa teda. Isal hakkas temast kahju ning ta jooksis talle vastu, kallistas teda ja andis talle hellalt suud. **21** Siis ütles poeg talle: „Isa, ma olen teinud pattu taeva Jumala ja sinu vastu.^b Ma pole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks.” **22** Ent isa ütles oma orjadele: „Tooge kähku kõige parem rüü, pange see talle selga, pange talle sõrmus sõrme ja sandaalid jalga! **23** Tapke nuumvasikase ning sööme ja peame pidu! **24** Mu poeg oli surnud, kuid on saanud jälle elavaks,^c ta oli kadu-

15:13 *Võib tõlkida ka „pillavat“, „ohjeldamatut“.

PTK 15

a 3Mo 11:7, 8

b 2Aj 7:14

L 32:5

L 51:4

Op 28:13

Lu 18:13

1Jo 1:9

c Ro 6:13

Ef 2:4, 5

nud, kuid on nüüd leitud!” Ja nad hakkasid pidutsema.

25 Tema vanem poeg aga oli põllul. Kui ta sealt tagasi tulles maja lähedale jõudis, kuulis ta muusikat ja tantsuhäält. **26** Ta kutsus ühe sulase enda juurde ja küsis, mis toimub. **27** See ütles talle: „Sinu vend on tulnud koju ja su isa on tapnud nuumvasika, sest ta on saanud tema elusa ja tervena tagasi.” **28** Aga tema vihastus ja keeldus majaja astumast. Siis tuli isa välja ja palus tal sisse tulla. **29** Tema aga vastas isale: „Mina olen nii palju aastaid sind orjanud ja pole ühtegi korda su käsust üle astunud, ja ometi pole sa iial andnud mulle üht kitsetallegi, et oleksin võinud koos oma sõpradega pidutseda. **30** Aga niipea kui tuli see sinu poeg, kes su vara koos prostituutidega ära raiskas, tapsid sa temale nuumvasika!” **31** Isa ütles talle: „Mu poeg, sina oled alati olnud koos minuga ja kõik, mis on minu, on sinu. **32** Aga nüüd on meil tarvis ju pidutseda ja rõõmutseada, sest sinu vend oli surnud, kuid on saanud elavaks, ta oli kadunud, kuid on nüüd leitud.”

16 Seejärel ütles Jeesus ka oma jüngritele: „Ühel rikkal mehel oli majapidaja, keda süüdistati tema vara raiskamises. **2** Ta kutsus majapidaja enda juurde ja ütles talle: „Mida ma pean sinu kohta kuulma! Pane kirja, mida sa oled majapidajana teinud. Ma ei luba sul enam oma majapidamist juhtida.” **3** Siis arutles majapida-

ja endamisi: „Mida ma peaks küll tegema? Mu isand võtab minult majapidajaameti ära. Maad kaevata ma ei jaksa ja kerjata on mul häbi. **4** Ahaa! Ma tean, mida ma teen, et teised mind enda juurde võtaksid, kui mind majapidajaametist lahti lastakse.” **5** Ta kutsus üksteise järel kohale kõik oma isanda võlgased. Ta ütles esimesele: „Kui palju sa mu isandale võlgned?” **6** See ütles: „100 batti* oliiviõli.” Ta ütles temale: „Võta oma võlakiri, istu maha ja kirjuta kohe 50.” **7** Järgmisena küsis ta teiselt: „Kui palju sina võlgu oled?” Too vastas: „100 koori* nisu.” Ta ütles temale: „Võta oma võlakiri ja kirjuta 80.” **8** Isand aga kiitis seda majapidajat, olgugi et ebaausat, aruka tegetsemise eest. Selle maailma inimesed on teistega asju ajades arukamad kui valguse lapsed.^a

9 Samuti ütlen ma teile: tehke endale sõpru selle maailma varaga*,^b et siis, kui see vara otsa saab, võtaksid need sõbrad teid igavestesse elupaikadesse.^c **10** Kes on ustav väikestes asjades, on ustav ka suurtes, aga kes on ebaaus väikestes asjades, on ebaaus ka suurtes. **11** Kui te pole olnud ustavad selle maailma vara kasutamises, kes usaldab siis teie hoolde tõelisi rikkusi? **12** Kui te pole olnud ustavad võõra vara kasutamises, kes annab siis teile kätte selle, mis on mõeldud teile?^d **13** Ükski sulane ei saa olla kahe isan-

16:6 *2200 liitrit. (Vt lisa B14.) **16:7** *17 tonni. **16:9** *Võib tõlkida ka „tehke endale sõpru ebaausa varaga”.

PTK 16

a Joh 12:36
Ef 5:8
1Te 5:5

b Mt 19:21
1Ti 6:17

c Mt 25:34
Lu 12:20, 21

d Lu 12:48

Teine veerg

a Mt 6:24

b Jes 53:3

c Mt 6:2
Mt 23:27, 28
Lu 18:9

d 1Sa 16:7
1Aj 28:9
2Aj 6:30

e 1Pe 5:5

f Mt 11:12, 13

g Mt 5:17, 18

h Mt 5:32
Mt 19:9
Mr 10:11, 12

da ori, sest ta kas vihkab üht ja armastab teist või hoiab ühe poole ja põlgab teist. Te ei saa olla ühtaegu Jumala ja rikkuse orjad.”^a

14 Kõike seda kuulsid ka variserid, kes raha armastasid, ja nad irvitasid Jeesuse üle.^b **15** Ta ütles neile: „Teie jätate inimestele mulje, et olete õiged,^c aga Jumal teab, mis on teie südames.^d See, mida inimesed tähtsaks peavad, on Jumala silmis jäle.^e

16 Sellest, mis on kirjas Moosese seaduses ja prohvetiraamatutes*, räägiti kuni Johannese ajani. Tema ajast peale kuulutatatakse head sõnumit Jumala kuningriigist^f ja kõiksugused inimesed pürgivad sinna kõigest väest.^f **17** Pigem kaovad taevas ja maa, kui et ükski tähekriipsuke Moosese seadusest jääb täitumata.^g

18 Igaüks, kes naise endast lahutab ja abiellub teisega, rikub abieli, ja kes abiellub lahutatud* naisega, rikub abieli.^h

19 Oli üks rikas mees. Ta riietus purpurisse ja linasesse ning elas päevast päeva lõbusat ja luksuslikku elu. **20** Tema värava juurde toodi tavaliselt üks kerjus nimega Laatsarus. See oli täis haavandeid **21** ja soovis täita kõhtu palukestega, mis rikka mehe laualt pudenesid. Koeradki* käisid tema haavandeid lakumas. **22** Mõne aja pärast

16:16 *Väljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud” viitab tervele Piibli heebreakeelsele osale. ^aVõib tõlkida ka „kuningavalitsusest”. **16:18** *St lahutatud muul põhjusel kui hooruse pärast. **16:21** *Juutidele olid koerad eba- puhtad loomad.

kerjus suri ja inglid kandsid ta Aabrahami kõrvale*.

Ka rikas mees suri ja maeti.

23 Surmavallas* olles ja seal suurt piina tundes tõstis ta oma silmad üles ning nägi Aabrahami kaugel ja Laatsarust tema kõrval. **24** Ta hüüdis: „Isa Aabraham, halasta mu peale ja saada Laatsarus, et ta kastaks oma sõrmeotsa vette ja jahutaks mu keelt, sest ma piinlen selles tulelõomas!” **25** Aga Aabraham ütles: „Laps, tuleta meelde, et sina said oma eluajal kõik hea kätte, Laatsarus seevastu halva. Nüüd lohutatakse teda siin, kuid sina pead piinlema. **26** Pealegi on meie ja teie vahel suur kuristik, nii et need, kes tahavad minna siit üle teie juurde, ei saa seda teha, samuti ei saa keegi seal tulla üle meie juurde.” **27** Siis rikas mees ütles: „Sellisel juhul ma palun sind, isa, saada ta mu isamajja, **28** sest mul on viis venda. Andku ta neile põhjalikku tunnistust, et nemadki ei satuks sellesse piinapaika.” **29** Ent Aabraham ütles: „Neil on Moosese seadus ja prohvetiraamatud. Võtku nad kuulda neid.”^a **30** Siis ta ütles: „Ei, isa Aabraham, vaid kui keegi surnutest läheks nende juurde, siis nad kahetseksid oma patte.” **31** Aga Aabraham ütles talle: „Kui nad ei võta kuulda Moosese seadust^b ja prohvetiraamatuid, siis ei veenaks neid ka see, kui keegi surnuist üles äratataks.””

16:22 *Sõna-sõnalt „Aabrahami rüppe”. Siin viidatakse söömise ajal samal asemel kellegi ees külitamisele. See koht tähendas erilist soosingut. 16:23 *Sümbolne paik. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 16

a 5Mo 18:18
Lu 24:25–27

b Joh 5:46

Teine veerg

PTK 17

a Mt 18:6
Mr 9:42

b Öp 17:10

c 3Mo 19:17
Mt 18:15

d Jes 55:7
Mt 6:12
Mt 18:21, 22
Kol 3:13
1Pe 4:8

e Mr 9:23, 24
Heb 12:2

f Mt 17:20
Mt 21:21
Mr 11:23

g 1Ko 9:16

17 Siis ütles Jeesus oma jüngritele: „Neid, kes teisi eksiteele viivad*, tuleb paratamatult. Ent häda sellisele inimesele, kes seda teeb! **2** Temale oleks parem, et ta kaela riputataks vesikivi ja ta visataks merre, kui et ta paneks patustama ühe neist väikestest.”^a **3** Jälgige iseendid. Kui su vend patustab su vastu, noomi teda,^b ja kui ta kahetseb, anna talle andeks.^c **4** Isegi kui ta patustab su vastu seitse korda päevas ja tuleb seitse korda sinu juurde ning ütleb: „Ma kahetsen”, siis anna talle andeks.”^d

5 Seejärel ütlesid apostlid Isandale: „Kasvata meie usku.”^e **6** Tema ütles: „Kui teie usk oleks sinepiseemne suurune ja te ütleksite sellele mustale mooruspuule: „Tule juurtega välja ja istuta end merre!”, siis see kuulaks teie sõna.”^f

7 Kes teie seast, kellel on ori maad kündmas või karja hoidmas, ütleb talle, kui see põllult tagasi jõuab: „Tule kohe laua äärde ja asu sööma”? **8** Kas te pigem ei ütle: „Valmista mulle midagi õhtusöögiks ning pane põll ette ja teeni mind, kuni ma olen söönud ja joonud, pärast võid sina süüa ja juua”? **9** Kas peremees on orjale tänulik selle eest, et see tegi, mis oli tema kohus? **10** Nii ka teie, kui olete teinud kõik, mida teil kästi teha, öelge: „Me oleme tühipaljad orjad. Me oleme teinud, mida me pidimegi tege- ma.””^g

17:1 *Sõna-sõnalt „komistama panevad”.

11 Teel Jeruusalemma rändas Jeesus Samaaria ja Galilea vahelt läbi. **12** Kui ta jõudis ühte külla, nägid teda kümme pidalitõbist meest. Nad seisid eemal^a **13** ja hüüdsid: „Jeesus, õpetaja, halasta meie peale!” **14** Neid nähes ütles Jeesus neile: „Minge ja näidake end preestritele.”^b Teel sinna said nad puhtaks.^c **15** Üks neist, nähes, et ta on terveks saanud, pöördus tagasi ja ülistas Jumalat valju häälega. **16** Ta langes Jeesust tänades tema jalge ette silmili maha. See mees oli samaarlane.^d **17** Seepeale Jeesus ütles: „Kas mitte kümme ei saanud puhtaks? Kus on siis ülejäänud üheksa? **18** Kas ükski teine ei pöördunud tagasi Jumalat ülistama kui vaid see muulane?” **19** Jeesus ütles mehele: „Tõuse üles ja mine, sinu usk on sind terveks teinud.”^e

20 Kui variserid küsisid Jeesuselt, millal tuleb Jumala kuningriik*,^f vastas ta neile: „Jumala kuningriik ei tule tähelepanu äratades. **21** Samuti ei öelda: „Vaata, see on siin!” või „Vaata, seal!”, sest Jumala kuningriik on teie keskel.”^g

22 Siis ütles Jeesus jüngeritele: „Tuleb aeg, kui te igatsete näha üht Inimesepoja päevadest, aga ei näe. **23** Inimesed ütlevad teile: „Vaata, seal!” või „Vaata, siin!” Ärge järgnege neile.^h **24** Sest nagu väik sähvatab üle taeva, ühest äärest teiseni, selline on Inimesepoegⁱ oma päevil.^j **25** Kõigepealt peab ta aga palju kannatama ja see põlvkond heidab ta

17:20 *Võib tõlkida ka „kuningavalitus”.

PTK 17

a 3Mo 13:45, 46

b 3Mo 14:2–4
5Mo 24:8
Mt 8:3, 4
Lu 5:13, 14

c 2Ku 5:1, 14

d 2Ku 17:24
Joh 4:9e Mt 9:22
Mr 5:34
Lu 7:50

f Mt 24:3

g Mt 12:28
Mt 21:5h Mt 24:23
Mr 13:21
Lu 21:8
1Jo 4:1

i Tn 7:13

j Mt 24:27

Teine veerg

a Mr 8:31
Mr 9:31
Lu 9:22b 1Mo 6:5
Mt 24:37–39

c 1Mo 7:7

d 1Mo 7:17, 21

e 1Mo 19:15

f 1Mo 19:24, 25

g 1Ko 1:7
2Te 1:7, 8

h 1Mo 19:17, 26

i Mt 10:39
Mt 16:25
Mr 8:35
Lu 9:24
Joh 12:25

j Mt 24:40, 41

k Mt 24:28

PTK 18

l Ro 12:12
Ef 6:18
Flp 4:6
Kol 4:2
1Te 5:17

ja see põlvkond heidab ta kõrvale.^a **26** Inimesepoja päevil on samamoodi, nagu oli Noa päevil:^b **27** inimesed söid ja jõid, võtsid naisi ja läksid mehele kuni selle päevani, mil Noa läks laeva^c ning tuli veeuputus ja hävitas nad kõik.^d **28** Samamoodi oli ka Loti pävil:^e inimesed söid, jõid, ostsid, müüsid, istutasid ja ehitasid. **29** Aga päeval, mil Lott väljus Soodomast, sadas taevast tuld ja väävlit ning hävitas nad kõik.^f **30** Nii on ka Inimesepoja ilmumise päeval.^g

31 Kes on sel päeval katusel, aga kelle asjad on majas, ärgu tulgu alla neid võtma, ja see, kes on põllul, ärgu mingu tagasi oma asjade järele. **32** Tuletage meelde Loti naist!^h **33** Kes püüab hoida oma elu, kaotab selle, aga kes selle kaotab, hoiab selle alal.ⁱ **34** Ma ütlen teile, et sel ööl on kaks ühes voodis, üks võetakse vastu, aga teine jäetakse maha.^j **35** Kaks naist on jahvatamas sama käsikiviga, üks võetakse vastu, aga teine jäetakse maha.” **36** ---* **37** Seepeale jüngrid küsisid: „Kus see sünnib, Isand?” Tema vastas: „Kus on korjus, sinna kogunevad kotkad.”^k

18 Seejärel jutustas ta neile mõistujutu selle kohta, et on vaja alati palveta da ja mitte loobuda!^l **2** „Ühes linnas oli kohtunik, kes ei kartnud Jumalat ega hoolinud inimestest. **3** Selles linnas elas ka lesknaine, kes käis muudkui tema juures ja ütles:

17:36 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

„Muretse mulle õigus mu süüdistaja ees.” **4** Mõnda aega kohtunik tõrkus, aga lõpuks mõtles ta endamisi: „Ma ei karda küll Jumalat ega hooli inimestest, **5** aga kuna see lesknaine mind muudkui tülitab, muretsen ma talle õiguse, et ta ei käiks ega tüütaks mind oma nõudmistega.”^a

6 Seejärel Isand sõnas: „Pange tähele, mida see kohtunik ütles, olgugi et ta oli ülekohtune. **7** Kas siis Jumal ei peaks seadma õigust jalule oma äravalitute heaks, kes hüüavad tema poole ööd ja päevad? **8** Ta on nendega kannatlik.”^c **8** Ma ütlen teile: ta seab kiiremas korras õiguse jalule. Siiski, kui Inimesepoeg tuleb, kas ta ikka leiab maa pealt sellist usku?”

9 Mõnedele, kes ennast õigeks pidasid, kuid teisi mikski ei pannud, rääkis Jeesus järgmise mõistujutu: **10** „Kaks meest läksid üles templisse palvetama, üks oli variser ja teine maksukoguja. **11** Variser seis ja palvetas endamisi: „Oo, Jumal, ma tänan sind, et mina pole selline nagu kõik teised – väljapressijad, ülekohtused, abielurikkujad – ega ka mitte selline nagu see maksukoguja! **12** Ma paastun kaks korda nädalas ja annan kümnist kõigest, mis ma saan.”^d **13** Aga maksukoguja seisis eemal ega tahtnud silmigi teava poole tõsta, vaid tagus endale vastu rinda ja ütles: „Oh, Jumal, ole mulle patusele armuline!”^e **14** Ma ütlen teile: see mees läks alla oma koju õigema kui see variser.^f Sest igaüht, kes ennast ise ülendab,

PTK 18
a Lu 11:7, 8
b Ilm 6:9, 10
c 2Pe 3:9
d Mt 23:23
e L 51:1-3
f Jes 66:2
Mt 21:28-31

Teine veerg

a Jes 2:11
Mt 23:12
Jk 4:6
1Pe 5:5
b Mt 19:13-15
Mr 10:13-16
c 1Pe 2:2
d Mt 18:3
Mr 10:15
e Mt 19:16-22
Mr 10:17-22
Lu 10:25-28
f Mt 19:17
Mr 10:18
g 2Mo 20:14
5Mo 5:18
h 2Mo 20:13
5Mo 5:17
i 2Mo 20:15
5Mo 5:19
j 2Mo 20:16
5Mo 5:20
k 2Mo 20:12
5Mo 5:16
Ro 13:9
Ef 6:2
l Mt 6:20
Mt 19:21
Mr 10:21
Lu 12:33
1Ti 6:18, 19
m Mt 19:22
Mr 10:22
n Öp 11:28
Mt 19:23
Mr 10:23, 24
1Ti 6:9
o Mt 19:24
Mr 10:25

alandatakse, aga kes on alandlik, seda ülendatakse.”^a

15 Inimesed tõid Jeesuse juurde ka lapsukesi*, et ta neid puudutaks, kuid seda nähes tõrelesid jüngrid tootjatega.^b **16** Jeesus aga palus väiksekesed enda juurde tuua ja ütles: „Las lapsed tulevad minu juurde, ärge takistage neid, sest nendesuguste päralt on Jumala kuningriik”.^c **17** Ma kinnitan teile: kes ei võta Jumala kuningriiki vastu nagu väike laps, ei saa sinna.”^d

18 Üks ülem küsis Jeesuselt: „Hea õpetaja, mida mul tuleb teha, et pärida igavene elu?”^e **19** Jeesus vastas: „Miks sa mind heaks nimetad? Keegi muu pole hea kui vaid üks – Jumal.”^f **20** Sa tead käske „Ära riku abielu,^g ära tapa,^h ära varasta,ⁱ ära anna valetunnistust,^j austa oma isa ja ema.”^k **21** Mees kostis: „Kõiki neid käske olen ma pidanud noorpõlvest peale.” **22** Seda kuuldes ütles Jeesus talle: „Üks asi puudub sul veel: müü ära kõik, mis sul on, ja jaga raha vaestele, et sul oleks varandus taevas, ning saa minu järelkäijaks.”^l **23** Mees muutus seepeale äärmiselt kurvaks, sest ta oli väga rikas.^m

24 Jeesus vaatas teda ja ütles: „Kui raske on küll neil, kel on palju raha, pääseda Jumala kuningriiki!”ⁿ **25** Kaamelil on kergem minna läbi nõelasilma, kui rikkal pääseda Jumala kuningriiki.”^o **26** Need, kes seda kuulsid, küsisid: „Kes siis üldse

18:15 *Võib tõlkida ka „imikuid”. **18:16** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”.

võib pääseda?"^a **27** Ta ütles: „Mis inimestele on võimatu, on Jumalale võimalik.“^b **28** Aga Peetrus ütles: „Meie oleme oma vara maha jätnud ja sulle järgnenud.“^c **29** Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teile: pole kedagi, kes on maha jätnud maja, naise, vennad, vanemad või lapsed Jumala kuningriigi pärast.^d **30** ega saaks praegusel ajal palju rohkem ja tulevasel ajastul igavest elu.“^e

31 Siis kutsus Jeesus need kaksteist kõrvale ja ütles neile: „Me läheme üles Jeruusalemma ja kõik, mis on prohvetite kaudu Inimesepoja kohta kirjutatud, läheb täide.^f **32** Ta antakse muulaste kätte,^g teda pilgatakse^h ja mõnitatakse ning tema peale sülitatakse.ⁱ **33** Teda piitsutatakse ja seejärel ta tapetakse,^j aga kolmandal päeval äratatakse üles.“^k **34** Ent nemad ei saanud midagi aru, sest nende sõnade tähendus oli nende eest varjul ja nad ei mõistnud õeldut.

35 Kui Jeesus Jeerikole lähenes, istus parasjagu üks pime mees tee ääres ja kerjas.^l **36** Mees kuulis rahvast mööduvat ja päris, mis toimub. **37** Talle teatati: „Naatsaretlane Jeesus läheb mööda.“ **38** Seepeale hakkas ta hüüdma: „Jeesus, Taaveti poeg, halasta mu peale!“ **39** Need, kes eespool kõndisid, käskisid tal vait jääda, aga tema karjus ikka edasi: „Taaveti poeg, halasta mu peale!“ **40** Siis Jeesus peatus ja lasi mehe enda juurde tuua. Kui mees lähedale jõudis, küsis Jeesus: **41** „Mida sa tahad, et ma sulle teek-

PTK 18

a Mt 19:25

b Mt 19:26
Mr 10:27

c Mt 19:27

d Mt 19:28, 29
Mr 10:29, 30

e Ilm 2:10

f Mt 16:21
Mt 20:17-19
Mr 10:32-34g Mt 27:2
Ap 3:13

h L 22:7

i Jes 50:6

j Jes 53:5, 7

k Mr 10:33, 34
Lu 9:22l Mt 20:29-34
Mr 10:46-52

Teine veerg

a Lu 7:50
Lu 17:19

b Mt 20:34

c Lu 5:26

PTK 19

d Mt 9:11
Lu 5:30
Lu 15:2e 2Mo 22:1
3Mo 6:4, 5f Hes 34:16
Mt 9:13
Mt 15:24
Lu 15:4
Ro 5:8
1Ti 1:15

sin?“ Ta vastas: „Isand, tee nii, et ma jälle näeksin!“ **42** Jeesus ütles talle: „Tulgu su nägemine tagasi, sinu usk on sind terveks teinud!“^a **43** Selsamal hetkel sai mees nägemise tagasi ja järgnes Jeesusele,^b ülistades Jumalat. Ka kogu rahvas, kes seda nägi, kiitis Jumalat.^c

19 Jeesus jõudis Jeerikosse ja läks läbi linna. **2** Seal linnas oli mees nimega Sakkeus. Ta oli maksukogujate ülem ja rikas mees. **3** Sakkeus tahtis näha, kes see Jeesus on, aga rahvahulga pärast see ei õnnestunud, sest ta oli väikest kasvu. **4** Ta jooksis teistest ette ja ronis sükomooripuu* otsa, et teda näha, kuna Jeesus oli minemas seda teed pidi. **5** Kui Jeesus sinna jõudis, vaatas ta üles ja ütles talle: „Sakkeus, tule käbedasti alla, sest täna jään ma sinu majja.“ **6** Sakkeus tuli ruttu alla ja võõrustas teda rõõmuga. **7** Seda nähes nurisesid kõik: „Ta läks patusele mehele külla.“^d **8** Sakkeus aga tõusis ja ütles Isandale: „Poole oma varandusest, Isand, annan ma vaestele, ja kellelt ma olen midagi välja pressinud*, sellele ma tagastan neljakordselt.“^e **9** Jeesus ütles talle: „Täna on sinu majja pääste tulnud, sest ka tema on Aabrahami poeg. **10** On ju Inimesepoeg tulnud otsima ja päästma kadunudid.“^f

11 Jeesus rääkis oma kuulajatele ühe mõistujutu, sest ta oli Jeruusalemma lähedal ja nad arvasid, et saavad

19:4 *Võib tõlkida ka „sükomoor-viigipuu“. **19:8** *Võib tõlkida ka „valesüüdistuste abil välja pressinud“.

Jumala kuningriiki* kohe näha.^a **12** Ta ütles: „Üks kõrgest soost mees rändas kaugele maale,^b et saada enda kätte kuningavõim ja siis tagasi tulla. **13** Kutsunud oma kümme orja, andis ta neile kümme miini* ja laususe: „Tehke nendega äri, kuni ma tulen.”^c **14** Aga ta kaasmaalased vihkasid teda ja läkitasid talle järele rühma saadikuid, et need ütleksid talle: „Me ei taha, et sinust saaks meie kuningas.”

15 Kui ta viimaks tagasi jõudis, olles saanud kuningavõimu, kutsus ta enda juurde need orjad, kellele ta oli andnud hõberaha, et teada saada, mida nad on kauplemisega saavutanud.^d **16** Siis astus ette esimene ja ütles: „Isand, sinu miin on toonud sisse kümme miini.”^e

17 Isand ütles talle: „Tubli, sa hea ori! Kuna sa oled vähese ga tegeledes ustav olnud, olgu sul võim kümne linna üle.”^f **18** Teine ori tuli ja ütles: „Sinu miin, isand, on teeninud viis miini.”^g **19** Isand ütles talle: „Sina valitse viie linna üle.” **20** Aga veel järgmine tuli ja ütles: „Isand, siin on sinu miin. Ma peitsin selle riide sisse. **21** Ma kartsin sind, sest sa oled karm mees. Sa võtad, mida sa pole hoiule pannud, ja löikad, mida sa pole külvanud.”^h **22** Isand ütles talle: „Su enda sõnad mõistavad sind hukka, sa nurjatu ori! Sa ju teadsid, et ma olen karm mees ja võtan seda, mida ma

19:11 *Võib tõlkida ka „kuningavalit-sust”. **19:13** *Kreeka miin kaalus 340 g ja selle väärtus oli 100 drahmi. Seega kokku 3,4 kg hõbedat. (Vt lisa B14.)

PTK 19
a Ap 1:6
b Mt 25:14
Mr 13:34
Joh 18:36
c Mt 25:15
d Mt 25:19
e Mt 25:20, 21
f Lu 16:10
g Mt 25:22, 23
h Mt 25:24
Teine veerg
a Mt 25:26, 27
b Mt 25:28
c Mt 13:12
Mt 25:29
Mr 4:25
Lu 8:18
d Ap 1:12
e Mt 21:1-3
Mr 11:1-6
f Mt 21:6, 7

pole hoiule pannud, ning löikan, mida ma pole külvanud.”^a **23** Miks sa siis ei pannud mu hõberaha panka? Tullles oleksin ma selle kasudega kätte saanud.”

24 Seejärel ütles ta seal-seisjaile: „Võtke temalt miin ära ja andke sellele, kellel on kümme miini!”^b **25** Nad ütlesid talle: „Isand, tal on juba kümme miini!” **26** Ta sõnas: „Ma ütlen teile: igaühele, kellel on, antakse juurde, aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis tal on.”^c **27** Aga nüüd tooge siia mu vaenlased, kes ei tahtnud mind endale kuningaks, ja hukake nad minu ees!”^d

28 Kõike seda rääkinud, läks Jeesus edasi, et minna üles Jeruusalemma. **29** Kui ta jõudis Betfage ja Betaania lähedale, mäele, mida hüütakse Õlimäeks,^d saatis ta välja kaks jüngrit,^e **30** öeldes: „Minge sinna külla, mis eemalt paistab, ja kui olete sinna jõudnud, siis leiate kinniseotud eeslisälu*, kelle seljas pole ükski inimene istunud. Päästke ta lahti ja tooge siia. **31** Aga kui keegi teilt küsib: „Miks te ta lahti päästate?”^f, siis öelge: „Isandal on teda vaja.”” **32** Läkitatud lahkused ja leidsid kõik olevat just nõnda, nagu ta oli neile öelnud.^f **33** Kui nad hakkasid sälgu lahti päästma, küsisid selle omanikud neilt: „Miks te sälu lahti päästate?” **34** Nad vastasid: „Isandal on teda vaja.” **35** Siis viisid nad sälu Jeesuse juurde, heitsid oma pealisriided looma üle ja pa-

19:30 *Võib tõlkida ka „eeslitäku”.

nid Jeesuse tema selga istuma.^a

36 Kui Jeesus edasi liikus, laotasid nad oma pealisriideid tee peale.^b **37** Niipea kui ta lähenes Õlimäelt alla viivale teele, röömustasid kõik jüngerid ja ülistasid valju häälega Jumalat kõigi vägevate tegude pärast, mida nad olid näinud, öeldes: **38** „Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel kui kuningas! Olgu meil taevaga rahu! Au talle, kes on kõrgustes!”^c **39** Ent mõned variserid rahva hulgast ütlesid talle: „Õpetaja, kutsu oma jüngerid korrale.”^d **40** Tema vastas: „Ma ütlen teile: kui nemad vait jääksid, hakkaksid kivid kisendama.”

41 Kui Jeesus linna lähedale jõudis, silmitses ta seda ja nuttis selle pärast.^e **42** Ta ütles: „Kui sa ometi oleksid sel päeval aru saanud, mida rahuks on vaja! Aga nüüd on see peidetud su silme eest.”^f **43** Tulevad päevad, kui vaenlased ehitavad su ümber terratipulistest palkidest tara, piiravad su ümber ja ründavad sind igast küljest*.^g **44** Nad hävitavad sinu ja su lapsed su sees^h ega jäta sinus kivi kivi peale,ⁱ sest sa ei tundnud ära aega, kui sind tuldi läbi katsuma.”

45 Siis läks Jeesus templisse ja hakkas välja ajama neid, kes seal müüsid,^j **46** öeldes neile: „Kirjutatud on: „Minu kojast saab palvekoda”,^k aga teie olete teinud selle röövlikoopaks!”^l

19:43 *Võib tõlkida ka „vaevavad sind igapidi”.

PTK 19

a Sak 9:9
Mr 11:7–10
Joh 12:14, 15

b Mt 21:8

c L 118:26
Mt 21:9
Mr 11:9

d Mt 21:15
Joh 12:19

e Joh 11:35

f Jes 6:9, 10
Mt 13:14

g 5Mo 28:52
Tn 9:26
Lu 21:20

h Lu 23:28, 29

i Mt 24:2
Mr 13:2
Lu 21:6

j Mt 21:12
Mr 11:15, 16

k Jes 56:7

l Jer 7:11
Mt 21:13
Mr 11:17
Joh 2:16

Teine veerg

a Mr 11:18

b Mr 12:37
Lu 21:38

PTK 20

c Mt 21:23–27
Mr 11:27–33

d Lu 7:29

e Jes 5:7

f Mt 21:33–41
Mr 12:1–9

g 2Ku 17:13, 14
2Aj 36:15, 16
Ap 7:52
Heb 11:36, 37

47 Jeesus käis iga päev templis õpetamas. Aga peapreestrid, kirjatundjad ja rahva mõjukamad mehed otsisid võimalust ta ära tappa,^a **48** kuid ei leidnud, sest viimene kui üks rahva seast rippus ta küljes, et teda kuulata.^b

20 Ühel päeval, kui Jeesus templis rahvast õpetas ja head sõnumit kuulutas, tulid peapreestrid, kirjatundjad ja vanemad tema juurde **2** ning küsisid: „Räägi meile, mis õigusega sa neid tegusid teed? Kes on sulle selle voli andnud?”^c **3** Ta vastas neile: „Ka minul on teile üks küsimus. Öelge mulle, **4** kas Johannese ristimine oli taevast või inimestest.” **5** Siis nad arutlesid omavahel: „Kui me ütleme: „Taevast”, ütleb ta: „Miks te siis teda ei uskunud?” **6** Aga kui me ütleme: „Inimestest”, viskavad kõik meid kividega surnuks, sest nad on veendunud, et Johannes oli prohvet.”^d **7** Seepärast vastasid nad, et ei tea, kust see oli. **8** Jeesus ütles neile: „Ega minagi ütle teile, mis õigusega ma neid tegusid teen.”

9 Siis jutustas ta rahvale järgmise mõistujutu: „Üks inimene rajas viinamäe,^e andis selle aednike kätte rendile ja rändas tükiks ajaks võorsile.^f **10** Saagikoristusajal saatis ta aednike juurde ühe orja, et nad annaksid talle viinamäe vilju. Kuid aednikud peksid orja läbi ja saatsid ta tühjade kätega minema.^g **11** Ta saatis nende juurde veel ühe orja. Ka selle peksid nad läbi, alandasid teda ja saatsid

ta tühjade kätega minema. **12** Ta saatis veel kolmandagi. Nad vigastasid ka teda ja viskasid ta välja. **13** Sellepeale ütles viinamäe omanik: „Mida ma teen? Ma saadan oma armsa poja.^a Küllap nad temast lugu peavad.” **14** Kui aednikud teda märkasid, arutlesid nad omavahel: „See on pärija. Tapame ta ära, et pärand saaks meile.” **15** Nad viskasid ta viinamäelt välja ja tapsid ära.^b Mida viinamäe omanik nüüd nendega teeb? **16** Ta tuleb ja hukkab need aednikud ning annab viinamäe teistele.”

Seda kuuldes ütlesid nad: „Ärgu midagi sellist küll juhtugu!” **17** Aga Jeesus vaatas neile otsa ja ütles: „Mida tähendab siis see, mis on kirjutatud: „Kivi, mille ehitajad kõrvale heitsid, on saanud nurga tipmiseks kiviks?”^c **18** Igaüks, kes selle kivi peale kukub, kukub end puruks,^d ning kelle peale see kivi kukub, selle teeb see pihuks ja põrmuks.”

19 Kirjatundjad ja peapreestrid tahtsid Jeesust seal-samas kinni võtta, sest nad taipasid, et ta oli rääkinud selle mõistujutu nende kohta, aga nad kartsid rahvast.^e **20** Nad jälgisid teda hoolega ja saatsid välja salaja palgatud mehed, kes pidid teesklema õigeid, et teda sõnadest lõksu püüda^f ning anda ta üle võimudele ja maavalitseja võimusse. **21** Need küsisid Jeesuselt: „Õpetaja, me teame, et sa räägid ja õpetad õigesti ega ole erapoolik, vaid õpetad Jumala teed kooskõlas

PTK 20

a Mt 17:5
Joh 3:16

b Ap 3:15

c L 118:22
Jes 28:16
Mt 21:42, 44
Mr 12:10, 11
Ap 4:11
1Pe 2:7

d Jes 8:14, 15

e Mt 21:45, 46
Mr 12:12f Mt 22:15–22
Mr 12:13–17

Teine veerg

a Ro 13:7
Tt 3:1
1Pe 2:13b Mt 22:21
Mr 12:17

c Ap 23:8

d Mt 22:23–28
Mr 12:18–23e 1Mo 38:7, 8
5Mo 25:5, 6f Mt 22:29, 30
Mr 12:24, 25

tõega. **22** Kas meil on õige maksta keisrile pearahamaksu või mitte?” **23** Aga ta nägi nende kavaluse läbi ja ütles neile: **24** „Näidake mulle üht denaari*.” Kelle kujutis ja pealiskiri sellel on?” Nad vastasid: „Keisri.” **25** Ta ütles neile: „Andke siis keisrile, mis kuulub keisrile,^a ja Jumalale, mis kuulub Jumalale.”^b **26** Seega ei õnnestunud neil teda rahva ees sõnadest lõksu püüda. Nad olid tema vastusest hämmastunud ja jäid vait.

27 Sinna aga tulid mõned saduserid, kes ei usu ülesäratamist,^c ja küsisid temalt:^d **28** „Õpetaja, Mooses on meile kirjutanud: „Kui sureb ühe mehe vend, kellest jääb maha naine, aga mitte lapsi, siis peab see mees võtma oma surnud venna naise ja soetama temaga oma vennale järglase.”^e **29** Oli seitse venda. Esimene võttis naise, kuid suri lastetuna. **30** Niisiis abiellus temaga teine vend, kuid ka see suri. **31** Sama juhtus kolmanda vennaga. Nii kõik need seitse abiellusid temaga, kuid surid lastetuna. **32** Viimaks suri ka naine. **33** Kelle naiseks nendest saab ta pärast ülesäratamist? On ta ju olnud kõigi nende seitsme naine.”

34 Jeesus ütles neile: „Selle ajastu lapsed võtavad naise ja lähevad mehele, **35** aga need, kes on arvatud väärt saama elu tulevasel ajastul ja surnuist üles tõusma, ei võta naise ega lähe mehele.^f **36** Nad ei saagi enam surra, sest nad on inglite sarnased, ja kuna nad äratatak-

20:24 *Vt lisa B14.

se üles, on nad Jumala lapsed. **37** Aga et surnud äratatakse üles, sellele viitab Mooseski põleva põõsa loos, kui ta nimetab Jehoovat „Aabrahami Jumalaks, Iisaki Jumalaks ja Jaakobi Jumalaks”.^a **38** Tema pole mitte surnute, vaid elavate Jumal, sest nad kõik on tema silmis elavad.”^b **39** Seepeale ütlesid mõned kirjatundjad: „Õpetaja, sa rääkisid hästi.” **40** Ja nad ei julgenud talle enam ühtegi küsimust esitada.

41 Jeesus omakorda küsis neilt: „Miks öeldakse, et messias on Taaveti poeg?”^c **42** Ütleb ju Taavet ise laulude raamat: „Jehoova ütles mu isandale: „Istu mu paremale käele, **43** kuni ma panen su vaenlased su jalajäriks.””^d **44** Taavet nimetab teda isandaks. Kuidas siis messias on Taaveti poeg?”

45 Siis ütles Jeesus kogu rahva kuuldes jüngritele: **46** „Olge ettevaatlikud kirjatundjate suhtes, kellele meeldib ringi käia pikkades rüüdes ning kes armastavad tervitusi turgudel, esimesi* istmeid sünagoogides ja aukohti õhtusöökidel”^e **47** ning kes neelavad alla lesknaiste majad* ja esitavad silmakirjaks pikki palveid. Nad saavad ränga karistuse.”

21 Jeesus nägi, kuidas rikkad annetuskastidesse* oma annetusi panevad.^f **2** Siis nägi ta üht puudust kannata-

20:46 *Võib tõlkida ka „parimaid”.
20:47 *Võib tõlkida ka „vara”. 21:1
*Ilmselt oli neid erisuguse kujuga. Mõned olid trompetikujulised, millel oli ülal väike ava.

PTK 20

a 2Mo 3:2, 6
Mt 22:31-33
Mr 12:26, 27

b Mt 22:32

c Mt 22:41-46
Mr 12:35-37d L 110:1
Ap 2:34, 35e Mt 23:2, 6, 7
Mr 12:38-40

PTK 21

f Mr 12:41

Teine veerg

a Mr 12:42

b Mr 12:43, 44
2Ko 8:12

c Mt 22:37

d Mt 24:1, 2
Mr 13:1, 2

e Lu 19:44

f Mt 24:3
Mr 13:4g 2Ti 3:13
1Jo 4:1
Ilm 12:9h Mt 24:4, 5
Mr 13:5, 6i Mt 24:6
Mr 13:7

j Ilm 6:4

k Mt 24:7
Mr 13:8l Ap 11:28
Ilm 6:8

m Joh 16:2

vat lesknaist, kes pani sinna kaks leptonit*.^a **3** Jeesus sõnas: „Ma kinnitan teile, et see vaene lesknaine pani rohkem kui kõik teised.^b **4** Sest need kõik panid annetusi sellest, mis neil on üle, aga see naine pani oma vaesusest kogu oma elatise.”^c

5 Hiljem, kui mõned rääkisid templist, et see on tehtud ilusatest kividest ja kaunistatud Jumalale pühendatud andidega,^d **6** ütles Jeesus: „Tulevad päevad, kui kõigest sellest, mida te siin näete, ei jäeta kivi kivi peale, kõik kistakse maha.”^e **7** Siis küsisid nad temalt: „Õpetaja, millal see kõik sünnib ja mis on tundemärgiks, et see kõik hakkab toimuma?”^f **8** Ta ütles: „Vaadake ette, et teid ei eksitataks,^g sest paljud tulevad minu nime all ja ütlevad: „Mina olen see” ja „Määratud aeg on lähedal.” Ärge järgnege neile.^h **9** Kui te kuulete sõadest ja rahutustest*, ärge lõõge kartma, sest kõik see peab esmalt toimuma, aga kohe ei tule veel lõpp.”ⁱ

10 Seejärel ütles ta neile: „Rahvas tõuseb rahva vastu/ ja kuningriik kuningriigi vastu.^k **11** Tuleb suuri maavärinaid, samuti katkused ja näljahädasid ühes paigas teise järel.^l Nähakse hirmuäratavaid vaatepilte ja taevas suuri tunnustähti.

12 Aga enne kõike seda võetakse teid kinni ja kiusatakse taga.^m viiakse sünagoogidesse ja vanglatesse. Teid

21:2 *Lepton oli väga väike väärtusega münt. (Vt lisa B14.) 21:9 *Võib tõlkida ka „mässudest”.

saadetakse kuningate ja maavalitsejate ette minu nime pärast.^a **13** See avab teile võimaluse tunnistust anda. **14** Te ei pea eelnevalt mõtlema, kuidas end kaitsta.^b **15** sest ma annan teile sõnad ja tarkuse, millele ka kõik teie vastades üheskoos ei suuda vastu panna ega vastu vaielda.^c **16** Teid annavad ära isegi teie vanemad ja vennad, sugulased ja sõbrad ning mõned teist hukatakse.^d **17** Kõik vihkavad teid minu nime pärast.^e **18** Ometi ei kao ükski juuksekarv teie peast.^f **19** Oma vastupidavusega te hoiate oma elu*.^g

20 Aga kui te näete, et sõjaväed on Jeruusalemma ümber piiranud,^h siis teadke, et selle laastamine on lähedal.ⁱ **21** Siis need, kes on Juudamaal, põgenegu mägedele,^j ja need, kes on linnas, mingu välja, ning need, kes on maal, ärgu mingu linna, **22** sest need on õigluse jaluleseadmise päevad*,^k et kõik, mis on kirjutatud, läheks täide. **23** Hädanaistele, kes on lapseootel või imetavad last neil päevil,^k sest siis tuleb suur ahastus maa peale ja viha selle rahva vastu. **24** See langeb mõõgatera läbi ning viiakse teiste rahvaste sekka vangi.^l Jeruusalemm jääb teiste rahvaste talata, kuni rahvastele* määratud ajad täis saavad.^m

25 Samuti on siis tunnus-tähti päikeses, kuus ja tähtedes* ning maa peal on rahvas-

21:19 *Võib tõlkida ka „te tagate endale tulevase elu“. **21:22** *Võib tõlkida ka „kättemaksupäevad“. **21:24** *Võib tõlkida ka „mittejuutidele“, „paganatele“.

PTK 21

- a Mt 10:17, 18
- Mt 24:9
- Mr 13:9
- Ap 25:23
- Ilm 2:10
- b Lu 12:11, 12
- c Mr 13:11
- Ap 6:8, 10
- d Mi 7:6
- Mr 13:12, 13
- Ap 7:59
- e Mt 10:22
- Mt 24:9
- f Mt 10:29, 30
- Lu 12:6, 7
- g Mt 24:13
- Ro 5:3, 4
- Heb 10:36
- 2Pe 1:5, 6
- h Lu 19:43
- i Tn 9:26
- Mt 23:37, 38
- Mt 24:15, 16
- j Mr 13:14
- k Mt 24:19
- Mr 13:17
- Lu 23:28, 29
- l 5Mo 28:64
- Tn 9:26
- m Tn 4:25
- n Mt 24:29
- Mr 13:24, 25

Teine veerg

- a Tn 7:13
- b Mt 24:30
- Mr 13:26
- Ilm 1:7
- c Mt 24:32, 33
- Mr 13:28, 29
- d Mt 24:34
- Mr 13:30
- e Mt 24:35
- Mr 13:31
- f Jes 5:11, 12
- Ro 13:13
- g Öp 11:4
- Mt 6:25
- 1Ti 6:8
- h 1Te 5:2, 3
- 2Pe 3:10
- i Mt 25:13
- Mr 13:33
- 1Ko 16:13
- 1Pe 5:8
- j Ro 12:12
- Ef 6:18
- 1Pe 4:7
- k Mt 24:42
- Mr 13:35
- Ilm 6:16, 17
- Ilm 16:15

tel ahastus, sest nad ei näe olukorrast väljapääsu mere möirgamise ja raevutsemise pärast. **26** Inimesed lausa nõrkevad hirmust ja maad tabavate sündmuste ootamise pärast, sest taeva vägesid kõigutatakse. **27** Siis näevad nad Inimesepoega^a tulevat pilve sees oma vägevuses ja suures auhiilguses.^b **28** Ent kui see kõik hakkab toimuma, siis ajage end sirgu ja tõstke oma pea, sest teie vabastus on lähedal.”

29 Seejärel tõi ta neile ühe näite: „Pange tähele viigipuud ja kõiki teisi puid.^c **30** Kui te näete, et nad on pungas, siis te teate, et suvi on ligidal. **31** Nõnda ka teie, kui te näete seda kõike sündivat, siis teadke, et Jumala kuningriik* on lähedal. **32** Ma kinnitan teile: see põlvkond ei kao enne, kui see kõik toimub.^d **33** Taevast ja maa kaovad, aga minu sõnad ei kao mitte.^e

34 Vaadake, et te ei koormaks oma südant liigsöömise, purjutamise^f ega elumuredega*,^g et see päev ei tabaks teid ootamatult **35** nagu püünis.^h Sest see tuleb kõikide peale, kes kogu maa peal elavad. **36** Püsige siis ärkvelⁱ ja anuge kogu aeg,^j et teil õnnestuks põgeneda kõige selle eest, mis peab toimuma, ja seista Inimesepoja ees.*^k

37 Nõnda õpetas Jeesus päeval templis, kuid õhtul ta lahkus linnast ning oli öömajal mäel, mida kutsutakse Ölimäeks. **38** Ja kogu rahvas tuli varahommikul Jeesu-

21:31 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus“. **21:34** *Võib tõlkida ka „elatise pärast muretsemisega“.

se juurde templisse teda kuulama.

22 Lähedale oli jõudnud hapnemata leibade püha, mida nimetatakse paasapühaks.^a **2** Peapreestrid ja kirjatundjad otsisid Jeesusest lahtisaamiseks sobivat võimalust,^b sest nad kartsid rahvast.^c **3** Siis läks Saatan Juudasse, keda hüüti Iskariotiks ja loeti nende kaheteistkümnepühade hulka.^d **4** Juudas läks ning rääkis peapreestrite ja templiülematega* sellest, kuidas ta neile ära anda.^e **5** Need rõõmustasid ja lubasid anda talle hõberaha.^f **6** Juudas nõustus ja hakkas otsima soodsat võimalust, et anda ta neile ära, kui rahvahulka lähedal ei ole.

7 Jõudis kätte hapnemata leibade püha esimene päev, mil tuleb ohverdada paasaohver.^g **8** Jeesus saatis välja Peetruse ja Johannese ning ütles neile: „Minge ja valmistage meile paasatoit.”^h **9** Nad küsisid: „Kus sa tahad, et me selle valmistame?” **10** Jeesus vastas: „Kui te jõuate linnale, tuleb teile vastu mees, kes kannab savinõu veega. Minge tema järel majja, kuhu ta läheb.”ⁱ **11** Õelge majaperemehele: „Õpetaja küsib: „Kus on külalistetuba, kus ma võiksin süüa paasatoitu koos oma jüngritega?”” **12** See mees näitab teile kätte suure ülemise toa, kus on vajalik sisustus olemas. Seal tehke ettevalmistused.” **13** Nad läksid ja leidsidki kõik olevat just nii, nagu ta neile oli öelnud, ning nad valmistasid paasatoitu.

22:4 *St templi korraldajate ülevaatajatega.

PTK 22

a 2Mo 12:3, 6
3Mo 23:5-8
Lu 22:7
Joh 13:1

b Lu 9:22

c Mt 21:45, 46
Mt 26:3-5
Mr 14:1, 2
Lu 20:19

d Mt 26:14-16
Mr 14:10, 11
Joh 6:70
Joh 13:2, 27
Ap 1:16, 17

e Joh 13:18

f Sak 11:12

g 2Mo 12:14, 18
5Mo 16:1, 2
Mt 26:17
Mr 14:12

h 2Mo 12:8

i Mt 26:18, 19
Mr 14:13-16

Teine veerg

a Mt 26:20
Mr 14:17

b 2Mo 12:8

c 1Ko 10:16

d Heb 10:10
1Pe 2:24

e Mt 26:27, 28
Mr 14:23, 24
1Ko 11:23-25

f Jer 31:31
Heb 7:22
Heb 8:8

g 2Mo 24:8

h Heb 9:13, 14
1Pe 1:18, 19

i L 41:9
Mt 26:21
Mr 14:18
Joh 13:21

j Jes 53:7, 8
Tn 9:26
Ap 4:27, 28

k Mt 26:24

l Mt 26:22
Mr 14:19
Joh 13:22

m Mr 9:34
Lu 9:46

14 Kui tund kätte jõudis, läks Jeesus koos oma apostlitega laua äärde.^a **15** Ta ütles neile: „Ma olen igatse nud süüa seda paasatoitu koos teiega, enne kui ma kannatan, **16** sest ma ütlen teile: ma ei söö enam paasatoitu, kuni kõik, mis on sellega seotud, läheb täide Jumala kuningriigis*.” **17** Võtnud vastu kariika, esitas ta tänupalve ja ütles: „Võtke see ja andke üks-teisele edasi, **18** sest ma ütlen teile: nüüdsest peale ei joo ma enam midagi, mis on valmistatud viinapuu viljast, kuni tuleb Jumala kuningriik.”

19 Siis võttis ta leiva,^b esitas tänupalve, ning murdnud leiba, andis selle neile ja ütles: „See sümboliseerib* minu keha,^c mis teie eest antakse.^d Tehke seda minu mälestuseks ka edaspidi.”^e **20** Samamoodi tegi ta karikaga pärast õhtusööki ja ütles: „See karikas sümboliseerib uut lepingut^f minu vere alusel,^g mis teie eest valatakse.”^h

21 Aga mu äraandja on koos minuga lauas.ⁱ **22** Inimesepoeg läheb küll oma teed, nagu on määratud,^j kuid häda sellele, kes tema reedab!^k **23** Seepeale hakkasid nad omavahel arutama, kes küll nende seast seda teha kavatses.^l

24 Siis tõusis nende keskel äge vaidlus selle üle, kes on nende seas suurim.^m **25** Kuid Jeesus ütles neile: „Rahvaste kuningad pere mehetsuvad nende üle ja neid, kellel on võim rahva üle,

22:16 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuses”. 22:19 *Sõna-sõnalt „on”.

nimetatakse heategijateks*.^a **26** Teie hulgas aga ärgu olgu nii,^b vaid kes teie seas on suurim, olgu nagu noorim,^c ja kes juhib, olgu nagu see, kes teenib. **27** Sest kumb on suurem: kas see, kes sööb*, või see, kes teenib? Kas mitte see, kes sööb? Ent mina olen teie keskel nagu see, kes teenib.^d

28 Teie olete need, kes on mu katsumustes^e minu juurde jäänud.^f **29** Ma teen teiega kuningriigilepingu*, nagu mu isa on teinud selle minuga,^g **30** et te sööksite ja jooksite minu lauas mu kuningriigis^h ja istuksite troonidel,ⁱ et mõista kohut Iisraeli kaheistkümneme sugaru üle.^j

31 Siimon, Siimon, Saatan on nõudnud, et ta saaks teid kõiki söeluda nagu nisu.^k

32 Aga mina olen sinu pärast tungivalt palvetanud, et su usk ära ei kaoks.^l Kui sa oled oma eksimust kahetsenud, siis kinnita oma vendade usku.^m

33 Peetrus ütles talle: „Isand, ma olen valmis minema koos sinuga nii vangki kui ka surma.“ⁿ **34** Aga Jeesus kostis: „Ma ütlen sulle, Peetrus: kukk ei kire täna enne, kui sa oled kolm korda salanud, et sa mind tunned.“^o

35 Jeesus küsis neilt: „Kui ma saatsin teid välja ilma kukuru, toidupauna ja sandaalideta,^p siis kas teil oli midagi puudu?“ Nad vastasid: „Ei.“ **36** Ta ütles neile: „Aga nüüd, kellel on kukkur, võtku see kaasa, samuti toidupaun. Ja kel pole mõõka, müügu oma pealistrõivas ja

22:25 *Siin austav tiitel. 22:27 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitab“. 22:29 *Võib tõlkida ka „lepingu kuningavalitsuse kohta“.

PTK 22

- a Mt 20:25–27
- Mr 10:42–44
- b 1Pe 5:2, 3
- c Lu 9:46–48
- d Mt 20:28
- Joh 13:3–5
- Flp 2:5–7
- e Heb 4:15
- f Joh 6:67, 68
- g Tn 7:27
- Lu 12:32
- 2Ti 2:12
- Heb 12:28
- Jk 2:5
- Ilm 1:6
- h Lu 13:29
- Joh 17:24
- i 1Ko 6:2
- Ilm 2:26, 27
- Ilm 3:21
- Ilm 20:6
- j Mt 19:28
- k Mt 26:31
- Mr 14:27
- 1Pe 5:8
- l Joh 17:15
- m Heb 12:12
- n Mt 26:33
- Mr 14:29
- Joh 13:37
- o Mt 26:34
- Mr 14:30
- Lu 22:61
- Joh 13:38
- p Mt 10:9, 10
- Mr 6:7–9
- Lu 9:2, 3

Teine veerg

- a Jes 53:12
- b Lu 18:31
- c Mt 26:30
- Mr 14:26
- Joh 18:1
- d Mt 26:41
- Mr 14:38
- Lu 22:46
- e Mt 6:10
- Mt 26:39
- Mr 14:36
- Joh 5:30
- Joh 6:38
- f 1Ku 19:5, 7
- Tn 10:18, 19
- Mt 4:11
- g Joh 12:27
- Heb 5:7
- h Mt 26:40
- Mr 14:37
- i Mt 26:41
- Mr 14:38
- Lu 22:40
- j Mt 26:47–50
- Mr 14:43–46
- Joh 18:2, 3

ostku mõök. **37** Ma ütlen teile, et minus peab täide minema, mis on kirjutatud: „Ta arvati seadusrikkujate hulka.“^a See kõik juba täitub minu kohta.“^b **38** Siis nad ütlesid: „Isand, vaata, siin on kaks mõõka.“ Tema ütles neile: „Sellest piisab.“

39 Jeesus lahkus ja läks nagu tavaliselt Õlimäele ning jüngrid järgnesid talle.^c

40 Kohale jõudes ütles ta neile: „Palvetage, et te kiusatusele järele ei annaks.“^d **41** Ta ise läks neist umbes kiviviske kaugusele, laskus põlvili ja palvetas: **42** „Isa, kui see on sinu tahe, siis võta see karikas minult ära. Siiski ärgu sündigu mitte minu, vaid sinu tahtmine.“^e **43** Siis ilmus taevast ingel ja andis talle uut jõudu.^f

44 Kuid Jeesust valdas nii suur ängistus, et ta palvetas veel tungivamalt^g ning tema higi muutus otsekui verepiiskadeks, mis maha langesid. **45** Kui Jeesus palvetamast tõusis, läks ta jüngrite juurde ja nägi, et nad on kurbusest ja kurnatusest uinunud.^h **46** Ta ütles neile: „Miks te magate? Tõuske üles ja palvetage, et te kiusatusele järele ei annaks.“ⁱ

47 Kui Jeesus alles rääkis, tuli rahvahulk, keda juhtis Juudas, üks neist kaheistkümnemest. Ta astus Jeesuse juurde, et talle suud anda.^j **48** Jeesus aga ütles talle: „Juudas, kas sa annad Inimesepoja suudlusega ära?“ **49** Kui tema ümber olivad nägid, mis toimub, küsisid nad: „Isand, kas me peaksime mõõga tõmbama?“ **50** Üks neist lõi ülempreestri orja, raiu-

des sel parema kõrva ära.^a **51** Kuid Jeesus ütles: „Aitab!”, puudutas orja kõrva ja tegi ta terveks. **52** Siis ütles Jeesus peapreestritele, templiülematele ja vanematele, kes olid talle järele tulnud: „Kas ma olen rõõvel, et te olete tulnud siia möökade ja uiadega?”^b **53** Päevast päeva olin ma koos teiega templis,^c kuid te ei puutunud mind.^d Aga see on teie tund ja pimeduse võim.”^e

54 Nad võtsid Jeesuse vahii alla, viisid ära^f ja töid ülempreestri majja. Peetrus aga järgnes neile eemalt.^g **55** Kui nad siseõue keskel tule süütasid ja üheskoos maha istusid, oli Peetruski nende hulgas.^h **56** Üks teenijatüdruk nägi teda tulevalgel istumas, silmitses teda lähemalt ja ütles: „Ka see mees oli koos temaga.” **57** Ent Peetrus salgas seda: „Ma ei tunne teda, naine.” **58** Mõne aja pärast ütles keegi teine teda nähes: „Ka sina oled üks nendest.” Kuid Peetrus ütles: „Ei, mina küll ei ole!”ⁱ **59** Umbes tund aega hiljem kinnitas veel üks mees: „Päris kindlasti oli ka see mees koos temaga, sest ta on ju galilealane!” **60** Aga Peetrus ütles: „Ma ei tea, millest sa räägid.” Ja sedamaid, kui ta alles rääkis, kires kukk. **61** Seepeale Isand pöördus, vaatas Peetrusele otsa ning Peetrusele tulid meelde tema sõnad „Enne kui kukk täna kireb, salgad sa mu kolm korda ära.”^j **62** Ja Peetrus läks välja ning nuttis kibedasti.

63 Siis hakkasid mehed, kes Jeesust vahii all hoidsid,^k Jeesust mõnitama ja peksma.^l

PTK 22

a Mt 26:51, 52
Mr 14:47
Joh 18:10, 11

b Mt 26:55, 56
Mr 14:48, 49

c Lu 19:47

d Joh 7:30

e Joh 19:11

f Jes 53:7
Ap 8:32

g Mt 26:57, 58
Mr 14:53, 54
Joh 18:15

h Mt 26:69–75
Mr 14:66–72
Joh 18:18

i Joh 18:25–27

j Mt 26:75
Mr 14:72

k L 22:7

l Jes 50:6
Jes 53:5
Mt 26:67, 68
Mr 14:65

Teine veerg

a L 2:2
Mt 27:1
Mr 15:1
Ap 4:26

b Mt 26:63
Mr 14:61

c Tn 7:13

d L 110:1
Mt 26:64
Mr 14:62
Ap 2:32, 33
Ap 7:55
Ro 8:34
Kol 3:1
Heb 1:3

e Mt 26:65
Mr 14:63

PTK 23

f Mt 27:2
Mr 15:1
Joh 18:28

g L 35:11

h Mr 12:17

i Joh 18:36

j Mt 27:11

k Joh 18:38
Heb 7:26
1Pe 2:21, 22

64 Kui nad olid tema näo katnud, küsisid nad: „Ütle, prohvet, kes sind löi?” **65** Ja nad teotasid teda veel paljude muude sõnadega.

66 Kui saabus päev, tuli kokku rahvavanemate nõukogu, kuhu kuulusid nii peapreestrid kui ka kirjatundjad.^a Nad viisid Jeesuse sanhedrini-saali ning ütlesid: **67** „Kui sa oled messias, siis ütle seda meile.”^b Tema kostis: „Isegi kui ma teile ütleksin, ei usuks te ju seda. **68** Ja kui mina teilt küsiksin, ei vastaks te midagi. **69** Nüüdsest peale hakkab Inimesepoeg^c istuma vägeva Jumala paremal käel.”^d

70 Seepeale ütlesid nad kõik: „Nii et sina oled siis Jumala poeg?” Tema vastas: „Jah, olen.”* **71** Nad ütlesid: „Mis tunnistust meil veel vaja on? Me oleme seda kuulnud ta enda suust.”^e

23 Seepeale nad kõik tõusid ja viisid Jeesuse Pilatuse juurde.^f **2** Nad süüdis-tasid teda:^g „Me oleme leidnud, et see mees eksitab meie rahvast, keelab maksta makse keisrile^h ja ütleb, et tema on kuningas, messias.”ⁱ **3** Pilatus küsis Jeesuselt: „Kas sina oled juuti-de kuningas?” Tema vastas: „Jah, olen.”*^j **4** Siis ütles Pilatus peapreestritele ja rahvale: „Ma ei leia sellel inimesel mingit süüd.”^k **5** Aga nad käisid peale: „Ta ässitab rahvast üles, õpetades kogu Juudamaal ja Galileast alates siiani välja.” **6** Seda kuuldes küsis Pilatus, kas ta on galilealane.

22:70 *Sõna-sõnalt „te ise ütlete seda”.
23:3 *Sõna-sõnalt „sa ise ütled seda”.

7 Teinud kindlaks, et Jeesus on Herodese* halduspiirkonnast,^a saatis ta tema edasi Herodese juurde, kes oli neil päevil samuti Jeruusalemmas.

8 Kui Herodes Jeesust nägi, rõõmustas ta väga. Ta oli juba pikemat aega teda näha tahtnud, kuna ta oli temast kuulnud^b ja lootis näha mõnd tema imetegu. 9 Ta hakkas teda pikalt küsitlema, aga Jeesus ei vastanud midagi.^c 10 Kuid peapreestrid ja kirjutandjad tõusid ning süüdistasid Jeesust ägedalt. 11 Siis Herodes koos oma sõduritega alandas^d ja mõnitas teda,^e riietades ta uhkesse rõivasse, ning seejärel saatis tema Pilatuse juurde tagasi. 12 Seltsamal päeval said Herodes ja Pilatus sõpradeks, kuigi enne seda olid nad olnud vaenujalal.

13 Siis kutsus Pilatus kokku peapreestrid, ülemad ja rahva 14 ning ütles neile: „Te töite selle mehe minu juurde kui rahva mässule ohutaja. Ma kuulasin ta teie ees üle, aga leidsin, et teie süüdistused tema vastu on alusetud.^f 15 Ka Herodes ei leidnud temas süüd, sest ta saatis tema meie juurde tagasi. See mees pole teinud midagi, mis oleks surma väärt. 16 See pärast ma karistan teda^g ja lasen vabaks.” 17 ---* 18 Aga kogu rahvas karjus: „Hukka ta! Vabasta meile Barabas!”^h 19 (See mees oli heidetud vangimõrva ja linnas toimunud mässu pärast.) 20 Pi-

23:7 *Herodes Antipas, Herodes Suure poeg. 23:17 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

PTK 23

a Lu 3:1

b Mt 14:1
Mr 6:14
Lu 9:7-9

c Jes 53:7

d Jes 53:3

e L 22:7

f Joh 18:38

g Mt 27:26
Joh 19:1

h Mt 27:20, 21
Mr 15:11
Joh 18:40

Teine veerg

a Mt 27:22-26
Mr 15:12-15
Joh 19:12

b Joh 19:6

c Joh 19:15, 16

d Mr 15:21
Joh 19:17

e Mr 13:17

f Mt 24:19
Lu 21:23

g Ho 10:8

latus rääkis nendega uuesti, sest ta tahtis Jeesust vabaks lasta.^a 21 Nemad aga hakkasid karjuma: „Löö ta postile! Löö ta postile!”^b 22 Ta ütles neile kolmandat korda: „Mispärast? Mida halba see mees on teinud? Ma pole leidnud tema juures midagi, mis oleks surma väärt. Ma karistan teda ja lasen ta vabaks.” 23 Kuid rahvas nõudis häälekalt, et Jeesus postile löödaks, ja rahva hääli jäi peale.^c 24 Pilatus otsustas teha nende nõudmist mööda. 25 Ta vabastas mehe, keda nad küsisid ning kes oli heidetud vanglasse mässu ja mõrva pärast, aga Jeesusega tegi ta nende tahtmise järgi.

26 Kui nad Jeesust minema viisid, pidasid nad kinni Küreenest pärit mehe Siimoni, kes oli parasjagu maalt linna tulemas, ja panid tema selga piinaposti*, et ta kannaks seda Jeesuse järel.^d 27 Jeesusele järgnes suur hulk rahvast, sealhulgas naised, kes tagusid endale kurbusest vastu rinda ja halasid tema pärast. 28 Jeesus pööras end nende poole ja ütles: „Jerusalemma tütreid, ärge nutke minu pärast. Nutke hoopis endi ja oma laste pärast,^e 29 sest tulevad päevad, kui öeldakse: „Õnnelikud on viljatud naised, emahud, mis ei ole sünnitanud, ja rinnad, mis ei ole imetanud.”^f 30 Siis öeldakse mägedele: „Langege meie peale!” ja küngastele: „Katke meid!”^g 31 Sest kui tehakse nõnda, kui puus on veel mahla, mis saab veel siis, kui see on kuivanud?”

23:26 *Vt „Sõnaseletusi”.

32 Jeesusega koos viidi hukkamisele veel kaks meest, kurjategijat.^a **33** Kui nad jõudsid paika, mida nimetatakse Pealuuks,^b panid nad Jeesuse ja kurjategijad posti külge: ühe kurjategija temast paremale ja teise vasakule.^c **34** Aga Jeesus ütles: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad.” Ja nad heitsid liisku, et jagada ära tema riided.^d **35** Rahvas seis ja vaatas kõike pealt, aga ülemad irvitasid: „Teisi ta päästis, päästku ta nüüd iseennast, kui ta on Jumala saadetud messias, see äravalitu.”^e **36** Ka sõdurid mõnitasid teda, tulid tema juurde ja pakkusid talle haput veini,^f **37** öeldes: „Kui sa oled juutide kuningas, siis päästa end.” **38** Jeesuse kohal oli tahvel kirjaga „See on juutide kuningas”.^g

39 Üks postil rippuvatest kurjategijatest pilkas teda:^h „Eks sina ole ju messias? Päästa ennast ja ka meid!” **40** Teine aga noomis teda: „Kas sa siis Jumalat ei kardad? Sulle endale on ju langetatud sama kohtuotsus. **41** Meie puhul on see õiglane, sest me saame oma tegusid mõõda, aga see mees pole teinud midagi halba.” **42** Ja ta ütles: „Jeesus, pea mind meeles, kui sa kuningavõimu saad.”ⁱ **43** Jeesus kostis talle: „Ma kinnitan sulle täna,* sa oled koos minuga paradiisis.”^j

23:43 *Algses kreeka tekstis ei kasutatud kirjavahemärke. Käesolevas tõlkes on pandud koma „täna” järele, sest seda arusaama toetavad teised piiblisalmid (Joh 20:17; Ap 1:1–3, 9; 10:40; 1Ko 15:20; Kol 1:18).

PTK 23

a Jes 53:12
Mt 27:38

b Mt 27:33

c Joh 19:17, 18

d L 22:18
Mt 27:35
Mr 15:24
Joh 19:24e L 22:7, 8
Mt 27:42, 43
Mr 15:31

f L 69:21

g Mt 27:37
Mr 15:26
Joh 19:19h Mt 27:44
Mr 15:32

i Lu 1:32, 33

j Jes 11:6
Jes 35:1
Jes 65:17
Ap 24:15
Ilm 21:1

Teine veerg

a Mt 27:45
Mr 15:33b 2Mo 26:
31–33c Heb 10:
19, 20

d L 31:5

e Mt 27:50

f Mt 27:54

g Mt 27:55, 56
Mr 15:40, 41
Lu 8:2, 3h Mt 27:57–60
Mr 15:43–46
Joh 19:38i 5Mo 21:
22, 23

j Jes 53:9

k Mr 15:42
Joh 19:42l 2Mo 20:9, 10
5Mo 5:13, 14

44 Oli käes umbes kuues tund*, kuid üle maa laskus pimedus, mis kestis üheksanda tunnini[#],^a **45** sest päikesevalgus kadus. Ja pühamu eesriie^b kärises keskelt lõhki.^c **46** Jeesus hüüdis valju häälega: „Isa, sinu kätte ma usaldan oma vaimu*!”^d Seda öelnud, ta suri[#].^e **47** Kui sadakonnaülem nägi, mis toimus, ülistas ta Jumalat ja ütles: „See inime oli tõesti õige!”^f **48** Kui kogu rahvas, kes oli toimuva pärast kokku tulnud, oli kõike seda näinud, läks igaüks koju, tagudes endale vastu rinda. **49** Aga kõik, kes olid Jeesust tundnud, seisid eemal. Samuti olid seal ja nägid kõike seda naised, kes olid järgnenud tal- le Galileast.^g

50 Oli üks mees nimega Joosep, ülemkohtu* liige, hea ja õiglane mees.^h **51** (Tema polnud hääletanud ülemkohtu sepitsuste ja tegevuse poolt.) Ta oli pärit Arimaatiast, Juudamaa linnast, ja ootas Jumala kuningriiki*. **52** See mees läks Pilatuse juurde ning palus endale Jeesuse surnukeha. **53** Ta võttis selle alla,ⁱ mähkis peenlinase riide sisse ja asetaskaljusse raiutud hauakoopasse,^j kuhu polnud veel kedagi pandud. **54** Oli ettevalmistuspäev^k ja algamas oli hingamispäev.^l **55** Naised, kes olid tulnud koos Jeesusega Galileast, läksid samuti ning vaatasid hauda ja nägid,

23:44 *Umbes kell 12 päeval. [#]Umbes kella 15-ni. **23:46** *Võib tõlkida ka „eluvaimu”. [#]Võib tõlkida ka „tegi ta viimse hingetõmbe”. **23:50** *Võib tõlkida ka „sanhedriini”. **23:51** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”.

kuidas tema surnukeha sinna pandi.^a **56** Nad läksid tagasi, et valmistada lõhnaaineid ja healõhnalisi õlisid. Hingamispäeval nad aga puhkasid,^b nagu käsk ütleb.

24 Nädala esimesel päeval läksid nad varahommikul hauakoopa juurde, kaasas lõhnaained, mis nad olid valmistanud.^c **2** Nad nägid, et kivi on haua eest ära veeretatud,^d **3** ja läinud sisse, ei leidnud nad sealt oma isanda Jeesuse keha.^e **4** Nad olid segaduses, kuid äkki seisis nende kõrval kaks säravates riietes meest. **5** Naised kohkusid ja löid silmad maha. Mehed ütlesid neile: „Miks te otsite elavat surnute hulgast?”^f **6** Teda pole siin, ta on üles äratatud. Tuletage meelde, kuidas ta rääkis teile veel Galileas olles, **7** et Inimesepoeg antakse patuste kätte ja lüüakse postile, kuid kolmandal päeval äratakse üles.^g **8** Siis meenusid neile Jeesuse sõnad^h **9** ja nad pöördusid haua juurest tagasi ning teatasid kõigest sellest neile üheteistkümnele ja kõigile teistele.ⁱ **10** Need naised olid Maarja Magdaleena, Johanna ja Jaakobuse ema Maarja. Ka ülejäänud naised, kes olid koos nendega, rääkisid neist asjadest apostlitele. **11** Kuid naiste sõnad tundusid apostlitele tühja jutuna ja nad ei uskunud neid.

12 Peetrus aga jooksis haua juurde. Ta vaatas kummardudes hauakoopasse ja nägi üksnes surilinu. Siis läks ta ära, imestades endamisi, mis oli küll juhtunud.

PTK 23

a Mt 27:61
Mr 15:47b 2Mo 16:29
2Mo 20:9, 10
2Mo 31:15
5Mo 5:12

PTK 24

c Mt 28:1
Mr 16:1, 2
Joh 20:1d Mt 28:2
Mr 16:4

e Mr 16:5

f Mt 28:5–7
Mr 16:5–7g Jn 1:17
Mt 16:21
Mr 8:31
Lu 9:22

h Joh 2:22

i Mt 28:8

Teine veerg

a Joh 20:14
Joh 21:4b Mt 2:23
Mt 21:11c 5Mo 18:18
Lu 7:15, 16
Joh 3:2
Joh 6:14
Ap 2:22d Lu 23:1
Ap 3:13
Ap 13:27, 28

e Ap 1:6

f Mt 28:1, 8
Lu 24:9–11g Lu 24:12
Joh 20:3

13 Selsamal päeval olid kaks jüngrit teel Emmause külla, mis asus umbes kümne kilomeetri* kaugusel Jeruusalemmast. **14** Teel vestlesid nad omavahel kõigest juhtunust.

15 Kui nad siis vestlesid ja arutlesid, lähenes neile Jeesus ning kõndis nendega kaasa, **16** aga nad ei tundnud teda ära.^a **17** Jeesus küsis neilt: „Mida te siin kõndides omavahel arutate?” Nad jäid kurva näoga seisma. **18** Üks neist, nimega Kleopas, vastas talle: „Kas sa oled võõramaalane ja elad Jeruusalemmas omaette, nii et sa ei tea,* mis seal neil päevil on juhtunud?” **19** Jeesus küsis neilt: „Mis nimelt?” Nad ütlesid talle: „See, mis puudutab naatsaretlast Jeesust,^b kes oli prohvet, vägev teos ja sõnas Jumala ja kogu rahva ees.^c **20** Meie peapreestrid ja ülemad lasid ta surma mõista^d ja löid ta postile. **21** Aga meie lootsime, et tema on see, kes Iisraeli vabastab.^e Täna on selle toimumisest juba kolmas päev. **22** Mõned naised meie seast panid meid jahmuma, sest nad läksid varakult haua juurde,^f **23** kuid ei leidnud tema surnukeha ning tulid ja teatasid, et neile olid ilmutanud end inglid, kes ütlesid, et ta elab. **24** Siis läksid mõned meie seast haua juurde^g ja nägid, et kõik on just nii, nagu naised olid öelnud, aga teda nad ei näinud.”

24:13 *Sõna-sõnalt „60 staadioni”. (Vt lisa B14.) **24:18** *Teine võimalik tähendus: „kas sa oled ainus külaline Jeruusalemmas, kes ei tea”.

25 Jeesus ütles neile: „Oh te mõistmatud ja pikaldased uskuma kõike, mis prohvetid on rääkinud! **26** Kas messias ei pidanud siis niimoodi kannatama^a ja oma auhiilgusse minema?“^b **27** Ja alustades Moosese seadusest ja kõigist prohvetiraamatutest,^c seletas ta neile ära kõik, mis pühakirjas tema kohta on kirjutatud.

28 Viimaks jõudsid nad selle küla lähedale, kuhu nad olid minemas, ja Jeesus tegi, nagu jätkaks ta oma teed. **29** Aga nad käisid talle peale: „Jää meie juurde, sest õhtu on saabumas ja päev on juba möödas.“ Seepeale läks ta sisse ja jäi nendega. **30** Kui nad koos einestasid, võttis ta leiva, esitas tänupalve, murdis ja ulatas neile.^d **31** Selle peale läksid nende silmad lahki ja nad tundsid ta ära, tema aga kadus nende silme eest.^e **32** Nad ütlesid üksteisele: „Eks meie süda ju põlenud, kui ta meiega teel olles rääkis ja meile pühakirja selgitas?“ **33** Nad tõusid kohe ning läksid tagasi Jeruusalemma ning leidsid need üksteist ja teised, kes olid nendega. **34** Need ütlesid: „Isand on tõesti üles äratatud! Ta ilmutas end Siimonile.“^f **35** Siis rääkisid nemadki teel juhtunud ja sellest, kuidas nad olid tema leivamurdmise järgi ära tundnud.^g

36 Kui nad sellest rääkisid, ilmus Jeesus ise nende keskele ja ütles: „Rahu teile!“^h **37** Nad olid hirmul ja kohkunud, arvates, et näevad vaimu. **38** Ta ütles neile: „Miks te kardate ja kahtlete oma südames? **39** Vaada-

PTK 24

a L 22:16-18
Jes 53:7-9
1Ko 15:3b Flp 2:9-11
Heb 2:9
1Pe 1:11c Joh 1:45
Ap 10:43
Ap 26:22d Mt 14:19
Mt 15:36
Mr 6:41

e Joh 20:19

f 1Ko 15:3, 5

g Lu 24:30, 31

h Joh 20:21

Teine veerg

a Mt 16:21
Lu 9:22

b Lu 24:27

c Joh 12:16

d Jes 53:5
Mr 9:31

e Ga 3:14

f Ap 4:1, 2
Ap 5:27, 28

g Ap 5:31

h Joh 15:26, 27
Ap 1:8i Jl 2:28
Joh 14:16
Ap 1:4, 5
Ap 2:1, 4

j Ap 1:9

k Joh 16:22
Ap 1:12

l Ap 2:46, 47

ke mu käsi ja jalgu, et see olen mina. Puudutage mind ja vaa-
dake, sest vaimul ei ole liha
ega luid, nagu te näete minul
olevat.” **40** Seda öeldes näi-
tas ta neile oma käsi ja jalgu.
41 Aga kui nad suurest rõõ-
must ja hämmastusest ei suut-
nud ikka veel uskuda, küsis ta
neilt: „Kas teil on siin midagi
süüa?“ **42** Nad ulatasid talle
tüki küpsetatud kala **43** ning
ta võttis selle ja sõi seda nen-
de silme all.

44 Siis Jeesus ütles neile:
„Kas te ei mäleta, mida ma teile
rääkisin, kui olin veel koos
teiega,^a et kõik, mis on minu
kohta kirjutatud Moosese sea-
duses, prohvetiraamatutes ja
lauludes, peab täide minema?“^b
45 Siis avas ta täielikult nende
mõistuse, nii et nad said püha-
kirjast aru,^c **46** ja ütles neile:
„Kirjutatud on, et messias peab
kannatama ja et ta äratatakse
kolmandal päeval surnuist
üles^d **47** ja et tema nimel kuu-
lutatakse kõigi rahvaste hul-
gas^e alates Jeruusalemmast,^f
et pattude andekssaamiseks on
vaja kahetseda.^g **48** Teie pea-
te nendest asjadest tunnistust
andma.^h **49** Ma saadan teie
peale selle, mida mu isa on
töötanud. Jääge seniks selles-
se linna, kuni teid rüütatakse
taevast tuleva väega.“ⁱ

50 Ta viis nad Betaania-
ni ning tõstis oma käed üles
ja õnnistas neid. **51** Neid õn-
nistades lahkus ta nende juu-
rest ja ta võeti üles taevasse.^j
52 Nad kummardasid tema
ees ning pöördusid suure rõõ-
muga Jeruusalemma tagasi.^k
53 Ja nad olid kogu aeg temp-
lis ning ülistasid Jumalat.^l

JOHANNENESE

EVANGEELIUM

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Sõna sai inimeseks (1–18)
Ristija Johannese tunnistus (19–28)
Jeesus, Jumala Tall (29–34)
Jeesuse esimesed jüngrid (35–42)
Filippus ja Naatanael (43–51)
- 2 Pulmapidu Kaanas; veest saab vein (1–12)
Jeesus puhastab templi (13–22)
Jeesus näeb inimeste südamesse (23–25)
- 3 Jeesus ja Nikodeemos (1–21)
Uuestisündimine (3–8)
Jumal on armastanud maailma (16)
Johannese viimane tunnistus
Jeesuse kohta (22–30)
Tema, kes tuleb ülalt (31–36)
- 4 Jeesus ja Samaaria naine (1–38)
Jumalat tuleb kummardada „vaimus ja tões” (23, 24)
Paljud samaarlased usuvad Jeesusesse (39–42)
Jeesus tervendab ametniku poja (43–54)
- 5 Haige tervendamine Betsata tiigi ääres (1–18)
Jeesus tegutseb Jumala juhatusel (19–24)
Surnud kuulevad Jeesuse häält (25–30)
Tunnistus Jeesuse kohta (31–47)
- 6 Jeesus toidab 5000 meest (1–15)
Jeesus kõnnib vee peal (16–21)
Jeesus on eluleib (22–59)
Jeesuse sõnad saavad paljudele komistuskiviks (60–71)
- 7 Jeesus lehtmajadepühäl (1–13)
Jeesus õpetab pühade ajal (14–24)
Erisugused arvamused messia kohta (25–52)
- 8 Isa annab Jeesuse kohta tunnistust (12–30)
Jeesus on „maailma valgus” (12)
- Aabrahami lapsed (31–41)
„Tõde teeb teid vabaks” (32)
Kuradi lapsed (42–47)
Jeesus ja Aabraham (48–59)
- 9 Jeesus tervendab pimedana sündinu (1–12)
Variserid küsitlevad tervendatud meest (13–34)
Variserid on pimedad (35–41)
- 10 Karjane ja lambatarad (1–21)
Jeesus on hea karjane (11–15)
„Mul on veel teisi lambaid” (16)
Juudid ja Jeesus templipühitsemis-pühäl (22–39)
Paljud juudid ei usu (24–26)
„Minu lambad võtavad kuulda mu häält” (27)
Poeg kuulub ühte Isaga (30, 38)
Teisel pool Jordanit usuvad paljud (40–42)
- 11 Laatsaruse surm (1–16)
Jeesus lohutab Martat ja Maarjat (17–37)
Jeesus äratab Laatsaruse üles (38–44)
Salanõu Jeesus tappa (45–57)
- 12 Maarja valab Jeesuse jalgadele õli (1–11)
Jeesuse kuninglik saabumine (12–19)
Jeesus räägib oma surmast (20–37)
Juutide usupuudus viib täide ennustuse (38–43)
Jeesus on tulnud maailma päästma (44–50)
- 13 Jeesus peseb jüngrite jalgu (1–20)
Jeesus annab teada, kes ta reedab (21–30)
Uus käsk (31–35)
„Kui teie keskel on armastus” (35)
Jeesus ütleb, et Peetrus salgab ta ära (36–38)
- 14 Jeesus on ainus tee Isa juurde (1–14)
„Mina olen tee ja tõde ja elu” (6)
Jeesus lubab, et jüngrid saavad püha vaimu (15–31)
„Isa on minust kõrgem” (28)

- 15 Mõistujutt tõelisest viinapuust (1–10)
Käsk armastada, nagu seda tegi Jeesus (11–17)
„Kellelgi pole suuremat armastust” (13)
Maailm vihkab Jeesuse jüngerid (18–27)
- 16 Jeesuse jüngeritel tuleb surmaga silmitsi seista (1–4a)
Püha vaimu abi (4b–16)
Jüngerite kurbus muutub rõõmuks (17–24)
Jeesus on maailma ära võitnud (25–33)
- 17 Jeesuse viimane palve koos apostlitega (1–26)
Kes õpib tundma Jumalat, saab igavese elu (3)
Kristlased ei kuulu maailma (14–16)
„Sinu sõna on tõde” (17)
„Ma olen andnud neile teada sinu nime” (26)
- 18 Juudas reedab Jeesuse (1–9)
Peetrus kasutab mõõka (10, 11)
Jeesus viiakse Hannase juurde (12–14)
Peetrus salgab Jeesuse ära esimest korda (15–18)
Jeesus Hannase ees (19–24)
- Peetrus salgab Jeesuse ära teist ja kolmandat korda (25–27)
Jeesus Pilatuse ees (28–40)
„Minu kuningriik ei kuulu sellesse maailma” (36)
- 19 Jeesust piisutatakse ja mõnitatakse (1–7)
Pilatus küsitseb Jeesust uuesti (8–16a)
Jeesus naelutatakse Kolgatal postile (16b–24)
Jeesus hoolitseb oma ema eest (25–27)
Jeesuse surm (28–37)
Jeesuse matmine (38–42)
- 20 Tühi haud (1–10)
Jeesus ilmutab end Maarja Magdaleenale (11–18)
Jeesus ilmutab end jüngeritele (19–23)
Toomas kahtleb, kuid hiljem usub (24–29)
Selle rullraamatu eesmärk (30, 31)
- 21 Jeesus ilmutab end jüngeritele (1–14)
Peetrus kinnitab, et armastab Jeesust (15–19)
„Toida mu lambakesi” (17)
Mis saab Jeesuse armastatud jüngerist (20–23)
Lõppsõna (24, 25)

1 Alguses oli Sõna^a ja Sõna oli Jumala juures^b ja Sõna oli jumal[#].^c **2** Tema oli alguses Jumala juures. **3** Kõik on tulnud olemasollu tema kaudu^d ja ilma temata ei ole tulnud olemasollu mitte midagi.

4 Tema kaudu on tulnud olemasollu elu ja tema elu oli inimestele valguseks.^e **5** Valgus särab pimeduses^f ja pimedus ei saa sellest võitu.

1:1 *Jeesuse kui Jumala tähtsaima eesträäkija üks nimesid nii enne tema maist teenistust, selle ajal kui ka pärast seda (Joh 1:14; Ilm 19:13). #Võib tõlkida ka „Jumalasarnane”, „jumalik”.

PTK 1

- a Kol 1:15
Ilm 19:11, 13
b Õp 8:22, 30
c Jes 9:6
Joh 1:18
Flp 2:5, 6
d Joh 1:10
e Joh 8:12
f Joh 3:19

Teine veerg

- a Mt 3:1
Lu 3:2
b Mt 3:11
c Joh 1:19, 20
d Mt 4:16, 17
Joh 3:19
Joh 12:46
1Jo 2:8
e Joh 1:14
f 1Mo 1:26
1Ko 8:6
Kol 1:16
Heb 1:2

6 Tuli üks mees, kes oli Jumala saadetud; tema nimi oli Johannes.^a **7** Ta tuli kui tunnistaja: ta tuli andma tunnistust valguse kohta,^b et kõik-sugused inimesed tema tunnistuse kaudu uskuma hakkaksid. **8** Tema ise ei olnud valgus,^c vaid ta pidi valguse kohta tunnistust andma.

9 Tõeline valgus, mis valgustab kõiksuguseid inimesi, oli tulemas maailma.^d **10** Ta oli maailmas^e ja maailm oli tulnud olemasollu tema kaudu,^f kuid maailm ei tundnud teda ära. **11** Ta tuli oma koju,

aga tema oma rahvas ei võtnud teda vastu. **12** Ent kõigile, kes ta vastu võtsid, andis ta õiguse saada Jumala lasteks,^a sest nad uskusid tema nimesse.^b **13** Nad ei sündinud mitte lihast ja verest ega inimisa tahtest, vaid Jumalast.^c

14 Sõna sai inimeseks^d ja elas meie keskel ning me nägime tema ahiilgust, Isa ainusündinud poja^e ahiilgust. Ta oli täis Jumala armu^f ja tõde. **15** (Johannes andis tema kohta tunnistust, ta hüüdis: „Tema on see, kelle kohta ma ütlesin: „Kes tuleb pärast mind, on minust suurem, sest ta oli olemas enne mind.”) ^f **16** Me kõik oleme saanud rohkelt osa tema külluslikust armust. **17** Anti ju seadus Moosese kaudu,^g arm^h ja tõde tulid aga Jeesus Kristuse^{*} kaudu.ⁱ **18** Ükski inimene ei ole Jumalat kunagi näinud.^j Ainusündinud poeg, kes on Jumala sarnane^{*k} ja on Isa kõrval[#],^l on rääkinud, milline ta on.^m

19 Niisugune on Johannese tunnistus, mille ta andis, kui juudid saatsid Jeruusalemmast preestrid ja leviite temalt küsima: „Kes sa oled?”ⁿ **20** Ta tunnistas salgamata: „Mina ei ole messias.” **21** Nad küsisid temalt: „Kes sa siis oled?”

1:14 *St ainsa poja, kelle Jumal lõi üksinda. #Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust”, „ülimate headust”. 1:17 *Kristus (heebreapäraselt „messias”) ei ole Jeesuse nimi. Selle sõna tähenduseks on „võitu”, „salvitu”. 1:18 *Fraasi „ainusündinud poeg, kes on Jumala sarnane” võib vanimate kreekakeelsete käsikirjade järgi tõlkida ka „ainusündinud jumal”. #Sõna-sõnalt „rüpes”; viitab erilisele soosingule.

PTK 1

a Ro 8:14, 16
2Ko 6:18
Ef 1:5
1Jo 3:1

b Ga 3:26

c Joh 3:3
1Pe 1:23
1Jo 3:9

d Flp 2:7
1Ti 3:16
Heb 2:14

e Joh 3:16
1Jo 4:9

f Joh 8:58

g 2Mo 31:18

h Ro 3:23, 24
Ef 1:5, 6

i Joh 8:31, 32
Joh 14:6
Joh 18:37

j 2Mo 33:
17, 20
Joh 6:46

k Joh 1:1

l Õp 8:22, 30

m Mt 11:27

n Lu 3:15

Teine veerg

a Mal 4:5

b 5Mo 18:15
Joh 6:14, 15
Joh 7:37, 40
Ap 3:22

c Jes 40:3

d Mt 3:1, 3
Mr 1:3
Lu 1:67, 76
Lu 3:3, 4
Lu 7:27, 28

e Mt 3:11

f Mt 3:1, 6

g Ap 8:32, 35
1Pe 1:18, 19
Ilm 5:6

h Jes 53:7, 11
Joh 6:51
1Ko 15:3
Heb 9:13, 14
1Pe 2:24

1Jo 2:1, 2
1Jo 3:5
1Jo 4:14

i Joh 1:15

j Ap 19:4

k Mt 3:16
Mr 1:10
Lu 3:22

Oled sa Eelija?”^a Tema ütles: „Ei ole.” — „Kas sa oled see kauaoodatud prohvet?”^b Tema vastas: „Ei.” **22** Nad ütlesid talle: „Kes sa oled? Räägi, et võiksime anda vastuse neile, kes meid saatsid. Mida sa enda kohta ütled?” **23** Ta kostis: „Mina olen see, kes hüüab kõrbes: „Tehke sirgeks Jehoo-va* teel”,^c nagu on öelnud prohvet Jesaja.”^d **24** Need saadetud olid variseride hulgast. **25** Nad küsitlesid teda ja ütlesid talle: „Miks sa siis ristid, kui sa pole ei messias, Eelija ega see prohvet?” **26** Johannes vastas neile: „Mina ristin veega. Teie keskel seisab aga keegi, keda te ei tunne, **27** kes tuleb minu järel. Mina pole väärt tema sandaalirihmangi lahti päästma.”^e **28** See toimus Betaanias teisel pool Jordanit*, kus Johannes ristis.^f

29 Järgmisel päeval nägi Johannes Jeesust enda poole tulemas ja ütles: „Ennäe, Jumala Tall,^g kes võtab ära maailma patu!”^h **30** Tema on see, kelle kohta ma ütlesin: „Pärast mind tuleb mees, kes on minust suurem, sest ta oli olemas enne mind.”ⁱ **31** Minagi ei tundnud teda, aga ma olen tulnud veega ristima selleks, et Iisrael temast teada saaks.”^j **32** Johannes tunnistas veel: „Ma nägin, kuidas vaim tuvina taevast alla laskus ja jäi tema peale.”^k **33** Ka mina ei tundnud teda, aga see, kes saatis mind veega ristima, ütles mulle: „Kelle peale sa näed

1:23 *Vt lisa A5. 1:28 *St Jordani ida-kaldal. Siin pole mõeldud Jeruusalemma lähedal asunud Betaanias.

vaimu laskuvat ja jäävat,^a ongi see, kes ristib püha vaimuga.”^b

34 Ma nägin seda ja tunnistan, et tema on Jumala poeg.”^c

35 Järgmisel päeval seisis Johannes jälle seal koos oma kahe jüngriga. **36** Ta nägi Jeesust möödumas ja ütles: „Vaadake, Jumala Tall!”^d

37 Kui need kaks jüngrit seda kuulsid, järgnesid nad Jeesusele. **38** Jeesus pöördus ümber, ja nähes neid endale järgnemas, küsis ta: „Mida te soovite?” Nemad ütlesid talle: „Rabi [mis tähendab tõlkes õpetajat], kus sa peatud?” **39** Ta ütles neile: „Tulge, siis näete.” Nad läksidki ja nägid, kus ta peatub, ning jäid sel päeval tema juurde. See toimus kümenda tunni paiku*.

40 Andreas,^e Siimon Peetruse vend, oli üks neist kahest, kes olid kuulnud, mida Johannes ütles, ja Jeesusele järgnenud. **41** Ta leidis kõigepealt oma venna Siimoni ja ütles talle: „Me oleme leidnud messia!”^f („Messias” tähendab tõlkes võitut.)

42 Andreas viis venna Jeesuse juurde. Jeesus vaatas sellele otsa ja ütles: „Sina oled Siimon,^g Johannese poeg. Sinu nimi olgu Keefas.” (Keefas* tähendab tõlkes kaljut.)^h

43 Järgmisel päeval tahtis Jeesus minna Galileasse. Ta kohtas Filippustⁱ ja ütles talle: „Järgne mulle!” **44** Filippus oli Betsaidast, samast linnast, kust olid Andreas ja Peetrus. **45** Filippus leidis Naatanaeli^j ja ütles talle: „Me

1:39 *Umbes kell 16. 1:42 *Kreekapäraselt Peetrus.

PTK 1

a Mt 3:16

b Mt 3:11
Ap 1:5
Ap 2:1, 4

c Mt 3:17

d Ilm 5:12

e Mt 4:18

f Tn 9:25

g Mt 10:2
Ap 15:14

h Mt 16:18

i Mt 10:2, 3

j Mt 10:2, 3
Lu 6:13, 14

Teine veerg

a Mt 1:16
Mt 13:55
Lu 2:4

b Joh 2:24, 25

c Mt 27:11
Lu 1:31, 32
Joh 12:13

d 1Mo 28:10, 12
L 104:4
Tn 7:13
Mt 4:11
Lu 22:43

PTK 2

e Mr 7:3

oleme leidnud selle, kellest Mooses on kirjutanud oma seaduses ja prohvetid oma raamatutes: Jeesuse, Joosepi^a poja, Naatsaretist.” **46** Naatanael aga küsis temalt: „Kas Naatsaretist võib tulla midagi head?” Filippus vastas: „Eks tule ja vaata.” **47** Nähes Naatanaeli enda poole tulemas, ütles Jeesus tema kohta: „See on tõeline iisraelane, kelles pole valelikkust.”^b

48 Naatanael küsis temalt: „Kust sa mind tunnend?” Jeesus vastas: „Ma nägin sind viigipuu all, enne kui Filippus sind kutsus.” **49** Naatanael kostis: „Rabi, sina oled Jumala poeg, sina oled Iisraeli kuningas.”^c **50** Jeesus sõnas: „Kas sa usud sellepärast, et ma ütlesin, et nägin sind viigipuu all? Sa saad näha veel suuremaid asju kui need.” **51** Ta lisas: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: te saate näha taevast avatuna ja Jumala ingleid tõusmas ja laskumas Inimesepoja juurde.”^d

2 Kolmandal päeval toimus Galilea Kaanas pulmapidu. Jeesuse ema oli seal **2** ning ka Jeesus ja tema jüngrid olid pulma kutsutud.

3 Kui vein otsa lõppes, ütles Jeesusele ta ema: „Neil ei ole veini.” **4** Jeesus aga vastas: „Mis see minusse ja sinusse puutub? Minu tund ei ole veel tulnud.” **5** Ta ema ütles teenritele: „Mida tahes ta teile ütleb, seda tehke.” **6** Seal seisis juutide puhastusrituaalide pärast kuus kivist veeanumat,^e millest igaüks mahutas

kaks-kolm mõõtu*. **7** Jeesus ütles neile: „Täitke anumad veega!” Ja nad täitsid need ääretasa. **8** Siis ta ütles: „Ammutage nüüd neist ja viige pulmavanemale!” Ja nad tegid nii. **9** Kui pulmavanem maitset vett, mis oli veiniks muudetud, teadmata veini päritolu (vett ammutanud teenrid aga teadsid seda), kutsus ta peigmehe **10** ja ütles talle: „Kõik teised pakuvad kõigepealt head veini, ja kui inimesed on jooanud, siis kehvat. Sina aga tood alles praegu hea veini välja.” **11** See Jeesuse tegu Galilea Kaanas oli tema esimene tunnustäht. Ta tegi oma väe avalikuks,^a ja tema jüngrid uskusid temasse.

12 Pärast seda läks ta koos oma ema, vendade^b ja jüngeritega alla Kapernauma,^c aga nad ei jäänud sinna kauaks.

13 Juutide paasapüha^d oli lähedal ning Jeesus läks üles Jeruusalemma. **14** Seal nägi ta templis veiste, lammaste ja tuvide^e müüjaid, samuti rahavahetajaid oma pinkidel. **15** Ta tegi nõõridest piitsa ning ajas nad kõik koos lammaste ja veistega templist välja, paiskas laiali rahavahetajate mündid ja lükkas ümber nende laudad.^f **16** Ta ütles tuvimüüjatele: „Viige need siit ära! Ärge tehke mu isa koda kaubakojaks!”^g **17** Ja tema jüngeritele meenus, et on kirjutatud: „Innukus su koja pärast põleb mu sees.”^h

2:6 *Tõenäoliselt mõeldakse vedelike mahumõõtu batti, mis oli 22 liitrit. (Vt lisa B14.) 2:16 *Võib tõlkida ka „turuplatsiks”.

PTK 2

a Jes 9:1, 2
Joh 1:14b Mt 13:55
Mr 3:31
Lu 8:19
Ap 1:14

c Mt 4:13

d 2Mo 12:14
4Mo 28:16
5Mo 16:1
Joh 11:55

e 3Mo 1:14

f Mt 21:12
Mr 11:15, 16
Lu 19:45g Jer 7:11
Mt 21:13
Mr 11:17
Lu 19:46

h L 69:9

Teine veerg

a Mt 12:38
Mt 16:1
Joh 4:48
Joh 6:30b Mt 26:59–61
Mt 27:39, 40
Mr 14:57, 58

c Mt 16:21

d Lu 24:6–8

e Mt 9:3, 4
Mr 2:6–8
Joh 1:47, 48
Joh 6:64
Ilm 2:23

PTK 3

f Joh 7:50, 51
Joh 19:39

g Joh 12:42

h Joh 1:38

i Joh 2:11

j Joh 14:11
Ap 2:22
Ap 10:38k Joh 1:12, 13
1Pe 1:3, 23
1Jo 3:9

l 1Ko 15:50

18 Siis ütlesid juudid talle: „Näita meile mingit tunnustähte^a selle tõenduseks, et sul on õigus niimoodi teha!”

19 Jeesus vastas: „Lõhkuge see tempel maha ja ma ehitan selle kolme päevaga üles.”^b

20 Seepeale juudid ütlesid: „Seda templit ehitati 46 aastat ja sina ehitad selle üles kolme päevaga?” **21** Tema aga mõtles templi all oma keha.^c

22 Kui Jeesus oli surnuist üles äratatud, meenus tema jüngeritele, et ta oli sellest korduvalt kõelnud,^d ja nad uskusid pühakirja ja seda, mida Jeesus oli rääkinud.

23 Kui Jeesus paasapüha ajal Jeruusalemmas oli, hakkasid paljud tema tunnustähti nähes tema nimesse uskuma. **24** Jeesus aga ei usaldanud neid täielikult, sest ta tundis inimesi. **25** Ta ei vajanud ühegi inimese kohta kellegi tunnistust, sest ta nägi iga inimese südamesse.^e

3 Variseride seas oli mees nimega Nikodeemos,^f üks juutide ülemaid. **2** Nikodeemos tuli öösel Jeesuse juurde^g ja ütles talle: „Rabi,^h me teame, et sa oled tulnud Jumala juurest meile õpetajaks, sest keegi ei suuda teha selliseid tunnustähtiⁱ nagu sina, kui temaga pole Jumalat.”^j **3** Jeesus vastas: „Ma kinnitan sulle ja see on tõsi: kes ei sünni uuesti*,^k ei saa näha Jumala kuningriiki.”^l **4** Nikodeemos küsis: „Mismoodi saab inime sündida, kui ta on vana? Ta

3:3 *Teine võimalik tähendus: „ülalt”.
#Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”. (Vt „Sõnaseletusi”.)

ei saa ju teist korda oma ema üsasse minna ja sündida?"

5 Jeesus vastas: „Ma kinnitan sulle ja see on tõsi: ükski, kes ei sünni veest^a ja vaimust,^b ei saa Jumala kuningriiki. **6** Inimesest sünnib inimene ja vaimust sünnib vaim. **7** Ära imesta, et ma sulle ütlesin: „Te peate uuesti sündima.“ **8** Tuul* puhub, kuhu tahab, ja sa kuuled selle häält, aga ei tea, kust see tuleb ja kuhu läheb. Nii on ka igaüheda, kes on sündinud vaimust.”^c

9 Nikodeemos küsis: „Kuidas on see kõik võimalik?”

10 Jeesus vastas: „Sa oled Iisraeli õpetaja ja ei tea seda?”

11 Ma kinnitan sulle ja see on tõsi: meie räägime, mida teame, ja anname tunnistust selle kohta, mida oleme näinud, aga teie ei võta meie tunnistust vastu. **12** Kui te ei usu seda, mida ma olen teile rääkinud maistest asjadest, kuidas te siis usuksite, kui ma räägiksin teile taevastest asjadest? **13** Pole ju ükski inimene läinud üles taevasse.^d Inimesepoeg aga on taevast alla tulnud.^e **14** Nii nagu Mooses tõstis kõrbes mao teiba otsa,^f samamoodi peab üles tõstetama* ka Inimesepoeg,^g **15** et igaüks, kes temasse usub, võiks saada igavese elu.^h

16 Jumal on armastanud maailma nii palju, et ta on andnud oma ainusündinud poja,ⁱ et ükski, kes temasse usub,*

3:8 *Sama kreeka sõna on salmi lõpus tõlgitud vastega „vaim“. 3:14 *St postil hukatama. 3:16 *Võib tõlkida ka „kes näitab oma tegudega, et usub temasse“.

PTK 3

a Mt 28:19
Ap 8:36
Ap 10:47

b Mt 3:11
Ap 1:5
Ap 10:45
Ap 19:5, 6

c Ro 8:14, 16

d Ap 2:34

e Joh 6:38
Joh 8:23, 42

f 4Mo 21:8, 9

g Joh 8:28
Ga 3:13

h Joh 3:36
Joh 20:31

i Ro 5:8
Ro 8:32
1Jo 4:9, 10
1Jo 4:19

Teine veerg

a Joh 6:40
Joh 20:31
Ro 6:23
2Ti 3:15
1Jo 5:13

b Lu 19:10
Joh 12:47
1Ko 15:22
2Ko 5:18, 19
1Ti 1:15
1Jo 2:1, 2
1Jo 4:14

c Joh 5:24

d Mt 10:33
Heb 10:29

e Joh 1:9
Joh 8:12
Joh 9:5
Joh 12:46

f Joh 12:36, 46
1Jo 1:7

g Joh 4:2

h Mr 1:10
Ap 8:38

i Mt 3:1, 5, 6

j Mt 14:3
Lu 3:19, 20

k Joh 1:33, 34

ei hukkuks, vaid saaks igavese elu.^a **17** Jumal ju ei läkitanud oma poega mitte selleks, et ta maailma hukka mõistaks, vaid selleks, et maailm tema kaudu pääseks.^b **18** Kes temasse usub, seda ei mõisteta hukka.^c Kes temasse ei usu, see on juba hukka mõistetud, sest ta pole uskunud Jumala ainusündinud poja nimesse.^d **19** Hukkamõistmise põhjuseks on see, et valgus on tulnud maailma,^e kuid inimesed armastavad hoopis pimedust, mitte valgust, sest nende teod on kurjad. **20** Kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei laide-taks*. **21** Aga kes teeb seda, mis on õige, tuleb valguse juurde,^f et tema teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud kooskõlas Jumala tahtega.”

22 Pärast seda läks Jeesus oma jüngritega Juudamaa maapiirkonda. Ta oli seal koos nendega mõnda aega ning ristis inimesi.^g **23** Samal ajal ristis Johannes rahvast Ainonis Salimi lähedal, sest seal oli suur veekogu.^h Inimesi muudkui tuli ning neid ristiti,ⁱ **24** sest Johannest ei olnud veel vangid heidetud.^j

25 Johannese jüngrid vaidlesid ühe juudiga puhastustalituse üle. **26** Nad tulid Johannesi juurde ja ütlesid talle: „Rabi, see mees, kes oli koos sinuga teisel pool Jordanit ja kellest sa rääkisid,^k ristib inimesi ja kõik lähevad tema juurde.” **27** Johannes vastas: „Inimesel pole midagi, kui

3:20 *Võib tõlkida ka „paljastataks“.

talle taevast midagi ei anta. **28** Te ise olete selle tunnistajad, et ma ütlesin: „Mina ei ole messias,^a vaid mind on saadatud tema eel.”^b **29** Peigmees on see, kellel on pruut.^c Peigmehe sõber aga seisab kõrval ja on väga rõõmus, kuuldus peigmehe häält. Nõnda on minugi rõõm saanud täielikuks. **30** Tema peab kasvama, mina aga kahanema.”

31 Kes tuleb ülalt,^d on üle kõigi teiste. Kes pärineb maa pealt, on maine ja räägib maistest asjadest. Kes tuleb taevast, on üle kõigi teiste.^e **32** Ta tunnistab seda, mida ta on näinud ja kuulnud,^f aga keegi ei usu tema tunnistust.^g **33** Kes usub tema tunnistust, on kinnitanud*, et Jumal räägib tõtt.^h **34** See, keda Jumal on läkitanud, räägib Jumala sõnu,ⁱ sest Jumal ei anna vaimu kasinalt*. **35** Isa armastab Poega^j ja on andnud kõik tema kätte.^k **36** Kes Pojasse usub, saab igavese elu,^l aga kes Pojale ei kuuletetu, ei saa elu,^m vaid Jumala viha jääb tema peale.ⁿ

4 Kui Isand sai teada, et variserideni on jõudnud kuulnud, et tema teeb jüngriteks ja ristib^o rohkem inimesi kui Johannes – **2** ehkki Jeesus ise ei ristunud, vaid tema jüngrid –, **3** lahkus ta Juudamaalt ja läks taas Galileasse. **4** Ta pidi aga minema läbi Samaaria. **5** Nii jõudis ta Samaaria linnani nimega Sühhar, mis asus põllu lähedal,

3:33 *Võib tõlkida ka „pitseriga kinnitanud”. **3:34** *Võib tõlkida ka „möödu järgi”.

PTK 3

a Joh 1:19, 20

b Mt 11:7, 10
Lu 1:13, 17c 2Ko 11:2
Ef 5:25
Ilm 21:9

d Joh 8:23

e Mt 3:11

f Joh 8:26
Joh 15:15g Joh 1:11
Joh 3:11

h 1Jo 5:10

i Joh 7:16

j Joh 5:20
Joh 15:9, 10k Mt 11:27
Lu 10:22l Joh 3:16
Joh 6:47
Ro 1:17
Heb 5:9m 2Te 1:7, 8
1Jo 5:12n Ef 5:5, 6
Heb 10:26, 27

PTK 4

o Joh 3:22

Teine veerg

a 1Mo 33:18, 19
Jos 24:32

b Joh 4:12

c 2Ku 17:24
Ap 10:28

d Ef 2:8

e Joh 7:37

f Joh 6:35

g Joh 7:38
Ro 6:23
1Jo 5:20

mille Jaakob oli andnud oma pojale Joosepile.^a **6** Seal oli Jaakobi kaev*.^b Teekonnast väsinuna istus Jeesus kaevu äärde. Oli umbes kuues tund^c.

7 Üks Samaaria naine tuli sinna vett ammutama. Jeesus ütles talle: „Anna mulle juua.” **8** (Tema jüngrid olid läinud linna toitu ostma.) **9** Selle peale lausus Samaaria naine: „Kuidas sina, kes sa oled juut, küsid juua minult, Samaaria naiselt?” (Juudid ei tee ju samaarlastega mingit tegemist.)^c

10 Jeesus vastas: „Kui sa vaid teaksid, mis kingituse Jumal teeb^d ja kes on see, kes sulle ütleb: „Anna mulle juua”, siis sa paluksid teda ja ta annaks sulle eluvett.”^e **11** Naine ütles talle: „Isand, sul pole ju ämbritki vee ammutamiseks ja kaev on sügav. Kust sa siis saad selle eluvee? **12** Või oled sa suurem kui meie esisa Jaakob? Tema andis meile selle kaevu ja jõi sellest ise, samuti jõid sellest ta pojad ja kariloomad.” **13** Jeesus vastas: „Igaüks, kes joob seda vett, tunneb varsti jälle janu. **14** Aga kes joob vett, mida mina annan, ei tunne enam iialgi janu,^f vaid minu antud vesi saab tema sees allikaks, millest välja pulbitsev vesi annab igavese elu.”^g **15** Naine ütles: „Isand, anna mulle seda vett, et ma ei tunneks enam janu ega peaks käima siit vett ammutamas.”

16 Jeesus ütles talle: „Mine kutsu oma mees ja tule siia.” **17** Naine vastas: „Mul ei ole

4:6 *Võib tõlkida ka „allikas”. ^c Umbes kell 12 päeval.

meest." Jeesus ütles talle: „Sa ütlesid õigesti: „Mul ei ole meest”, 18 sest viis meest on sul olnud ja see, kes sul praegu on, ei ole sinu mees. Sa räägid tõtt.” 19 Naine ütles talle: „Isand, ma näen, et sa oled prohvet.^a 20 Meie esiisad kummardasid Jumalat sellel mäel, aga teie ütlete, et Jeruusalemmas on paik, kus peab teda kummardama.”^b

21 Jeesus sõnas: „Usu mind, naine, tuleb aeg, kui te ei kummarda Isa ei sellel mäel ega Jeruusalemmas. 22 Teie kummardate, olles teadmatutes,^c meie kummardame, olles valgustatud, sest pääste tuleb juutide kaudu.^d 23 Ometi tuleb aeg, ja see ongi juba käes, kui õiged jumalateenijad kummardavad Isa vaimus ja tões, sest Isa otsib neid, kes soovivad teda nõnda kummardada.”^e

24 Jumal on vaim,^f ja tema teenijad peavad kummardama teda vaimus ja tões.”^g 25 Naine ütles talle: „Ma tean, et tuleb messias, see, keda nimetatakse kristuseks*. Kui tema tuleb, toob ta meile kõiges selguse.” 26 Jeesus kostis: „Mina, kes ma sinuga räägin, olengi see.”^h

27 Just siis jõudsid tema jüngrid tagasi. Nad imestasid, et ta naisega kõneleb, kuid ükski neist ei küsinud temalt: „Mis sa temast tahad?” või „Miks sa temaga räägid?” 28 Naine aga jättis oma veeanuma sinna, läks linna ja ütles inimestele: 29 „Tulge ja

4:25 *Kristus (heebreapäraselt „messias”) ei ole nimi. Selle sõna tähenduseks on „võitu”, „salvitu”.

PTK 4

a Lu 7:16
Joh 9:17

b 5Mo 12:5, 6
1Ku 9:3
2Aj 7:12
L 122

c 2Ku 17:29, 33

d Jes 2:3
Ro 9:4

e 2Aj 16:9

f 2Ko 3:17
1Ti 1:17
Heb 11:27

g Ro 12:1

h Joh 9:35–37

Teine veerg

a Joh 1:38

b Joh 6:38

c Joh 5:30, 36
Joh 17:4
Joh 19:30

d Mt 9:37

e 1Ko 3:8

f Joh 4:29

vaadake meest, kes rääkis mulle kõigest, mis ma olen teinud! Kas ehk tema ongi messias?” 30 Nad läksidki linnast välja Jeesuse juurde.

31 Vahepeal käisid jüngrid Jeesusele peale: „Rabi,^a söö!” 32 Aga tema ütles neile: „Mul on süüa toitu, millest teie ei tea.” 33 Seepeale hakkasid jüngrid omavahel arutama: „Kas keegi on talle süüa toonud?” 34 Jeesus ütles neile: „Minu toit on see, et ma täidan selle tahet, kes on mu läkitanud,^b ja viin lõpule tema töö.”^c 35 Te ütlete, et neli kuud veel ja siis tuleb lõikus. Kuid mina ütlen teile: vaadake põlde, need on valmis* lõikuseks.^d 36 Lõikaja saab juba palka ja kogub vilja igaveseks eluks, et niihästi külvaja kui ka lõikaja võiksid üheskoos rõõmustada.^e 37 Peab tõesti paika ütlus „Üks külvab ja teine lõikab”. 38 Ma olen läkitanud teid lõikama seda, mille kallal te pole vaeva näinud. Teised on vaeva näinud ja teie olete tulnud nende tööviljast osa saama.”

39 Paljud selle linna samaarlased hakkasid tolle naise sõnade tõttu Jeesusesse uskuma, sest naine tunnistas: „Tema rääkis mulle kõigest, mis ma olen teinud.”^f 40 Kui siis samaarlased Jeesuse juurde tulid, palusid nad tal nende juurde jääda, ja ta jäigi sinna kaheks päevaks. 41 Kuulnud Jeesust ennast, hakkasid veel paljud teisedki temasse uskuma 42 ja nad ütlesid naisele:

4:35 *Sõna-sõnalt „valged”.

„Me ei usu enam mitte ainult sinu jutu põhjal, vaid me oleme ise seda meest kuulnud ja teame, et tema on tõepoolest maailma päästja.”^a

43 Kahe päeva pärast läks Jeesus sealt Galileasse. **44** Jeesus oli öelnud, et prohveetit ei austata tema kodumaal.^b

45 Kui ta Galileasse jõudis, võtsid galilealased ta hästi vastu, sest nad olid näinud kõike, mida ta pühade ajal Jeruusalemmas tegi,^c sest nemadki olid pühade ajal seal olnud.^d

46 Siis läks Jeesus jälle Galileale Kaanasse, kus ta oli vee veiniks muutnud.^e Ühel kuninga ametnikul oli poeg Kapernaumas haige. **47** Kui see mees kuulis, et Jeesus on tulnud Juudamaalt Galileasse, läks ta tema juurde ja palus tal tulla ja teha ta poeg terveks, sest too oli suremas.

48 Jeesus ütles talle: „Te usute vaid siis, kui näete tunnustähti ja imesid.”^f **49** Kuninga ametnik ütles talle: „Isand, tule, enne kui mu laps sureb.” **50** Jeesus vastas: „Asu teele, su poeg elab.”^g Mees uskus Jeesuse sõnu ja lahkus.

51 Kui ta alles teel oli, tulid tema orjad talle vastu teatega, et ta poeg elab*. **52** Siis uuris ta neilt, mitmendal tunnil oli poisil paremaks läinud. Talle vastati: „Tal läks palavik ära eile seitsmendal tunnil*.” **53** Siis isa sai aru, et see oli juhtunud selsamal tunnil, kui Jeesus oli talle öelnud: „Su poeg elab.”^h Nii sai tema ja kogu ta pere usklikuks.

4:51 *Võib tõlkida ka „on paranemas”.
4:52 *Umbes kell 13.

PTK 4

a Mt 1:21
Joh 1:29
1Ti 1:15
1Jo 4:14

b Mt 13:57
Mr 6:4
Lu 4:24

c Joh 2:23

d 5Mo 16:16

e Joh 2:1–11

f Mt 16:1
1Ko 1:22

g Mt 8:13
Mr 7:29, 30

h Mt 8:13

Teine veerg

a Joh 2:11

PTK 5

b 2Mo 12:14
5Mo 16:1, 16
Joh 2:13
Joh 6:4

c Neh 3:1

d Jes 53:3

e Mt 9:6
Mr 2:10, 11
Lu 5:24

f 2Mo 20:9, 10
Mt 12:2
Lu 6:2

54 See oli teine tunnustäht,^a mille Jeesus tegi, kui ta oli tulnud Juudamaalt Galileasse.

5 Pärast seda oli juutide püha^b ja Jeesus läks üles Jeruusalemma. **2** Jeruusalemmas Lambavära^c juures on tiik, mida heebrea keeles hüütakse Betsataks ja mida ümbritseb viis sammaskäiku. **3** Neis lebas suur hulk haigeid, pimedaid, jalust vigaseid ja kuivetonud* jäsemetega inimesi. **4** ---* **5** Nende seas oli mees, kes oli olnud haige 38 aastat. **6** Nähes seda meest lamamas ja teades, et ta on juba kaua haige olnud, küsis Jeesus temalt: „Kas sa tahad terveks saada?”^d **7** Haige vastas: „Isand, mul ei ole kedagi, kes aitaks mind tiiki, kui vesi hakkab liikuma. Kuni mina sinna lähen, astub keegi teine enne mind vette.” **8** Jeesus ütles talle: „Tõuse üles, võta oma matt* ja kõnni!”^e **9** Sedamaid sai mees terveks, võttis oma mati ja kõndis omal jalal.

See päev oli hingamispäev.

10 Seepärast ütlesid juudid tervendatule: „Täna on hingamispäev ja sa ei tohi matti kanda!”^f **11** Mees aga vastas: „See, kes mu terveks tegi, ütles mulle: „Võta oma matt ja kõnni.”” **12** Nad küsisid temalt: „Kes sulle ütles: „Võta oma matt ja kõnni?”” **13** Tervendatu aga ei teadnud, kes see oli, sest Jeesus oli kadunud rahva sekka.

5:3 *Võib tõlkida ka „halvatud”. 5:4 *See salm puudub vanimates kreeka-keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)
5:8 *Võib tõlkida ka „voodi”.

14 Hiljem kohtas Jeesus teda templis ja ütles talle: „Sa said terveks. Ära tee enam pattu, et sind midagi halvemata ei tabaks.” **15** Mees läks ära ja ütles juutidele, et see oli Jeesus, kes ta terveks tegi. **16** Siis hakkasid juudid Jeesust taga kiusama, sest ta tegi selliseid tegusid hingamispäeval. **17** Tema aga ütles neile: „Minu isa teeb tööd seniajani ja minagi töötan lakkamatult.”^a **18** Seepeale hakkasid juudid veel enam otsima võimalust teda tappa, sest nende arvates polnud ta mitte ainult rikkunud hingamispäeva, vaid ka teinud end Jumalaga võrdseks,^b kuna ta oli nimetanud Jumalat oma isaks.^c

19 Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: Poeg ei saa teha midagi omapead, vaid ta teeb ainult seda, mida ta näeb Isa tegevata.”^d Mida Isa teeb, seda teeb ka Poeg samamoodi. **20** Isa on Pojasse kiindunud^e ja näitab talle kõike, mida ta teeb, ja ta laseb tal näha veelgi suuremaid tegusid kui need, et te hämmastuksite.^f **21** Nii nagu Isa äratab üles surnud ja teeb nad elavaks,^g nii teeb ka Poeg elavaks, keda tahab.^h **22** Isa ei mõista kohut mitte kellegi üle, vaid on usaldanud kogu kohtumõistmise Poja hoolde,ⁱ **23** et kõik austaksid Poega, nagu nad austavad Isa. Kes ei austa Poega, ei austa ka Isa, kes on ta läkitanud.^j **24** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes kuuleb minu sõnu ja usub teda, kes on mu läkitanud, see saab igavese elu.^k Teda ei

PTK 5

a Joh 9:4
Joh 14:10

b Flp 2:5, 6

c Joh 14:28

d Joh 5:30
Joh 8:28
Joh 12:49e Mt 3:17
Joh 3:35
Joh 10:17
2Pe 1:17f Lu 8:25
Joh 6:10, 11
Joh 6:19g 2Ku 4:32–34
Heb 11:35h Lu 7:12, 14
Lu 8:52–54
Joh 11:25i Ap 10:42
Ap 17:31
2Ko 5:10
2Ti 4:1

j Lu 10:16

k Joh 3:16
Joh 6:40
Joh 8:51

Teine veerg

a 1Jo 3:14

b L 36:9
Ap 17:28

c Joh 11:25

d Joh 5:22
2Ti 4:1

e Tn 7:13

f II 14:13
Jes 25:8
Jes 26:19

g Ilm 20:12, 15

h Jes 11:4

i Mt 26:39
Joh 4:34
Joh 6:38

j 5Mo 19:15

k Mt 3:17
Mr 9:7
Joh 12:28–30
1Jo 5:9

l Joh 1:15, 32

mõisteta hukka, vaid ta on läinud surmast ellu.^a

25 Ma kinnitan teile ja see on tõsi: tuleb aeg, ja see ongi juba käes, kui surnud kuulevad Jumala poja häält, ja need, kes teda kuulda võtavad, saavad elavaks. **26** Nõnda nagu Isal on vägi anda elu,^b nii on ta ka Pojale andnud väe anda elu.^c **27** Isa on andnud talle ka võimu kohut mõista,^d sest tema on Inimesepoeg.^e **28** Ärge imestage selle üle. Tuleb aeg, kui kõik, kes on haudades*, kuulevad tema häält^f **29** ja tulevad välja: need, kes teevad head, saavad elu, aga kes teevad halba, mõistetakse hukka.^g **30** Mina ei saa omapead midagi teha. Ma mõistan kohut selle järgi, mida Isa mulle ütleb. Minu kohtumõistmine on õiglane,^h sest ma ei taha teha oma tahtmist, vaid selle tahtmist, kes on mu läkitanud.ⁱ

31 Kui mina üksinda enda kohta tunnistust annaksin, siis mu tunnistust ei saaks tõena võtta.^j **32** On aga veel keegi, kes minu kohta tunnistust annab, ja ma tean, et see, mida ta minu kohta tunnistab, on tõsi.^k **33** Te saatsite inimesi Johannese juurde ja tema andis tunnistust tõe kohta.^l **34** Mina aga ei vaja inimese tunnistust, vaid ma räägin seda selleks, et te võiksite pääseda. **35** See mees oli lamp, mis põles ja andis valgust, ning vaid lühikest aega oli teil tahtmist

5:28 *Vastav kreeka sõna on seotud verbiga, mis tähendab „mäletama”, „meelde tuletama”, ning annab mõista, et surnud inimest peetakse meeles.

tema valguse paistel rõõmsad olla.^a **36** Aga minu on kaalukam tunnistus kui Johannese oma, sest teod, mis Isa mulle on teha andnud, needsamad teod tunnistavad minust, et Isa on mind läkitanud.^b **37** Ja Isa, kes mind läkitas, on ise minu kohta tunnistust andnud.^c Teie ei ole kunagi kuulnud tema häält ega näinud, milline ta välja näeb.^d **38** Tema sõna ei püsi teis, sest te ei usu seda, kelle ta on läkitanud.

39 Te uurite pühakirja,^e sest arvate, et saate selle kaudu igavese elu, ja just pühakiri annab minu kohta tunnistust.^f **40** Ometi ei taha te tulla minu juurde,^g et saada elu. **41** Mina ei otsi austust inimestelt, **42** kuid ma tean, et te ei ole armastust Jumala vastu. **43** Ma olen tulnud oma isa nimel, aga teie ei võta mind vastu. Kui keegi teine tuleks iseenda nimel, siis tema te võtaksite vastu. **44** Kuidas te võiksite uskuda, kui te otsite austust inimestelt, aga ei otsi seda austust, mis tuleb ainult Jumalalt?^h **45** Ärge arva, et mina teid Isa ees süüdistan. Teid süüdistab hoopis Mooses,ⁱ kelle peale te loodate. **46** Kui te usuksite Moosest, siis te usuksite ka mind, sest tema on kirjutanud minust.^j **47** Aga kui te ei usu tema kirjutatut, kuidas te siis võiksite uskuda minu sõnu?”

6 Pärast seda läks Jeesus Galileia ehk Tiberiase mere teisele kaldale.^k **2** Talle järgnes hulk rahvast,^l kes oli näinud, milliseid imetähti ta

PTK 5

a Mt 3:1, 5, 6
Mr 6:20b Mt 11:5
Joh 3:2
Joh 7:31
Joh 10:25c Mr 1:11
Joh 8:18d 5Mo 4:11, 12
Joh 1:18
Joh 6:46

e Lu 11:52

f 5Mo 18:15

g Jes 53:3
Joh 1:11

h Joh 12:42, 43

i 5Mo 31:26, 27
Joh 7:19j 5Mo 18:15
Lu 24:44
Joh 1:45

PTK 6

k Mt 14:13
Lu 9:10

l Mr 6:33

Teine veerg

a Lu 9:11

b Joh 2:13
Joh 5:1c Mt 14:14–17
Mr 6:35–38
Lu 9:12, 13

d 2Ku 4:42–44

e Mt 14:19–21
Mr 6:39–44
Lu 9:14–17haigeid tervendades teeb.^a

3 Seepärast läks Jeesus mäele ja istus koos jüngritega sinna maha. **4** Juutide paasapüha^b oli lähedal. **5** Kui Jeesus nägi, et tema juurde tuleb suur hulk rahvast, küsis ta Filippuselt: „Kust me ostame leiba, et rahvas süüa saaks?”^c **6** Ent seda ta küsis tema proovilepanemiseks, sest ta teadis küll, mida ta kavatseb teha. **7** Filippus vastas talle: „Isegi 200 denaari* eest ostetud leibadest ei jätkuks, et igaüks natukeneigi saaks.” **8** Üks tema jüngritest, Siimon Peetruse vend Andreas, ütles talle: **9** „Siin on üks poiss, kellel on viis odraleiba ja kaks väikest kala. Kuid mis saab sellest nii paljudele?”^d

10 Jeesus ütles: „Las inimesed istuvad maha!” Selles paigas kasvas lopsakas rohi ja inimesed istusidki maha, umbes 5000 meest.^e **11** Siis võttis Jeesus leivad, tänas Jumalat ning jagas need maas istujatele laiali. Sama tegi ta kaladega, ja inimesed said neid niipalju, kui tahtsid. **12** Kui nad olid sõõnuks saanud, ütles Jeesus oma jüngritele: „Korjake ülejäänud palukesed kokku, et midagi raisku ei läheks!” **13** Nad tegidki seda ning said kaksteist korvitäit palukesi, mis olid sõõjatel viiest odraleivast järele jäänud.

14 Kui inimesed nägid seda tunnustähte, ütlesid nad: „See on tõesti see prohvet, kes pidi

6:7 *Vt lisa B14.

maailma tulema.”^a **15** Jeesus aga, teades, et nad kavatsesid tulla ja ta kinni võtta, et tõsta ta kuningaks, läks jälle mäele,^b ihuüks.^c

16 Õhtu saabudes läksid Jeesuse jüngrid alla mere äärde,^d **17** astusid paati ja hakkasid sõitma üle mere Kapernauma poole. Oli juba pime, aga Jeesus polnud ikka veel nende juurde tulnud.^e **18** Puhus tugev tuul ja merel kiskus tormiks.^f **19** Kui nad olid sõudnud viis-kuus kilomeetrit*, nägid nad Jeesust mere peal kõndimas ja paadile lähenemas ning löid kartma. **20** Jeesus aga ütles neile: „See olen mina, ärge kartke!”^g **21** Siis võtsid nad ta paati ja jõudsid varsti sihtkohta.^h

22 Järgmisel päeval sai mere teisele kaldale jäänud rahvahulk teada, et Jeesus polnud läinud koos jüngritega ainsasse paati, mis seal oli olnud, vaid jüngrid olid lahkunud üksi. **23** Aga Tiberiasest tuli paate sinna kanti, kus nad olid sõõnud leiba, mille eest Isand oli Jumalat tänanud. **24** Kui inimesed nägid, et Jeesust ja ta jüngreid pole, läksid nad paatidesse ja sõitsid Kapernauma Jeesust otsima.

25 Leidnud Jeesuse mere teiselt kaldalt, küsisid nad temalt: „Rabi,ⁱ millal sa siia tulid?” **26** Jeesus vastas neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: te ei otsi mind mitte sellepärast, et nägite tunnustäh-

6:19 *Sõna-sõnalt „umbes 25 kuni 30 staadionit“.

PTK 6

a 5Mo 18:15, 18

b Joh 17:16
Joh 18:36c Mt 14:23
Mr 6:45

d Mt 14:22

e Mr 6:47-51

f Mt 8:24
Mt 14:24-33g Mt 14:27
Mr 6:50

h Mt 14:34

i Joh 1:38

Teine veerg

a Joh 6:11

b Joh 4:14
Joh 17:3
Ro 6:23c Mt 3:17
Ap 2:22
2Pe 1:17d Ap 16:31
1Jo 3:23e Mt 12:38
Mr 8:12
Joh 2:18
1Ko 1:22f 2Mo 16:15
4Mo 11:7g L 78:24
L 105:40h Joh 4:14
Joh 7:37
Ilm 22:17

i Joh 6:64

j Mt 11:28, 29
Joh 17:6k Joh 3:13
Joh 8:23, 42

ti, vaid sellepärast, et te sõite leiba ja teie kõhud said täis.”^a

27 Ärge nähke vaeva toidu nimel, mis rikneb, vaid nähke vaeva riknematu toidu nimel, mis annab igavese elu.^b Seda annab teile Inimesepoeg, sest tema peale on Isa, Jumal ise, pannud oma heameele pitseri.”^c

28 Seepeale küsisid nad temalt: „Mida me peaksime tegema, et olla Jumalale meelepärased?” **29** Jeesus vastas neile: „Jumalale on meelepärane see, et te usute temasse, kelle Jumal on läkitanud.”^d **30** Siis nad küsisid: „Mis tunnustähe sa teed,^e et me näeksime seda ja usuksime sind? Millise teo sa teed?” **31** Meie esiisad sõid kõrbes mannat,^f nagu on kirjutatud: „Ta andis neile leiba taevast.”^g **32** Siis ütles Jeesus neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: Mooses ei andnud teile tõelist leiba taevast, kuid minu isa annab teile tõelise leiva taevast. **33** Jumala leib on see, kes tuleb taevast alla ja annab maailmale elu.” **34** Seepeale ütlesid nad talle: „Isand, anna meile alati seda leiba.”

35 Jeesus ütles neile: „Minu olen eluleib. Kes tuleb minu juurde, ei tunne iial nälga, ja kes minusse usub, ei tunne iial janu.”^h **36** Ent nagu ma teile ütlesin, te olete mind näinud, kuid ei usu siiski.ⁱ **37** Kõik, kelle Isa mulle annab, tulevad minu juurde, ja kes tuleb minu juurde, seda ei aja ma kunagi ära,^j **38** sest ma ei ole tulnud taevast alla,^k

et teha enda tahtmist, vaid selle tahtmist, kes on mu läkitanud.^a **39** Minu läkitaja tahe on, et ma ei kaotaks ainsatki neist kõigest, kelle ta mulle on andnud, vaid et ma nad viimsel päeval üles ärataksin.^b **40** Sest mu isa tahe on, et igaüks, kes on tundnud ära poja ja temasse usub, saaks igavese elu,^c ning ma äratan ta üles^d viimsel päeval.”

41 Siis tõusis juutide seas nurin Jeesuse üle, sest ta oli öelnud: „Mina olen taevast alla tulnud leib.”^e **42** Nad ütlesid: „Eks see ole Jeesus, Joosepi poeg, kelle isa ja ema me tunneme?”^f Kuidas ta siis nüüd ütleb: „Ma olen tulnud taevast alla?”^g **43** Jeesus vastas neile: „Jätke see nurin. **44** Keeגי ei saa tulla minu juurde, kui teda ei tõmba Isa,^g kes on mind läkitanud, ja ma äratan ta üles viimsel päeval.”^h **45** Prohvetiraamatutes on kirjutatud: „Siis õpetab Jehoova neid kõiki.”ⁱ Igaüks, kes on Isa kuulnud ja temalt õppinud, tuleb minu juurde. **46** Ükski inimene pole Isa näinud.^j Ainult see, kes on tulnud Jumala juurest, on Isa näinud.^k **47** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes usub, see saab igavese elu.^l

48 Mina olen eluleib.^m **49** Teie esiisad sõid kõrbes mannat ja surid siiski.ⁿ **50** Kuid igaüks, kes sööb leiba, mis on taevast alla tulnud, ei sure. **51** Mina olen elav leib, mis on taevast alla tulnud. Kes seda leiba sööb, elab igavesti. Ja leib, mille ma annan, et maailm võiks elada, on minu liha.”^o

PTK 6

- a Mt 26:39
Joh 5:30
b Joh 5:28, 29
Ro 6:5
c Joh 10:27, 28
d Joh 11:24
Ap 17:31
1Te 4:16
Ilm 20:12
e Joh 6:33
f Mr 6:3
g Joh 6:65
h Joh 11:24
i Jes 54:13
j 2Mo 33:17, 20
k Mt 11:27
Lu 10:22
Joh 1:18
l Joh 3:16
m Joh 6:33
n Joh 6:31
o Heb 10:10

Teine veerg

- a Joh 6:33
b Joh 6:40
1Ko 15:51, 52
1Te 4:16
c Joh 15:4
d Joh 5:26
1Ko 15:22
e Joh 6:51
f Joh 3:13
Joh 6:38
Joh 8:23
Ap 1:9
g Ga 6:8
h 5Mo 8:3
Mt 4:4

52 Siis läksid juudid omaval ägedalt vaidlema ja küsisid: „Kuidas saab see mees anda meile oma liha süüa?” **53** Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kui te ei söö Inimesepoja liha ega joo tema verd, ei saa te elu.”^a **54** Kes sööb minu liha ja joo minu verd, see saab igavese elu ja ma äratan ta üles^b viimsel päeval; **55** sest minu liha on tõeline toit ja minu veri on tõeline jook. **56** Kes sööb minu liha ja joo minu verd, jääb ühte minuga ja mina temaga.^c **57** Nii nagu mind on läkitanud elav Isa ja mina elan tänu Isale, nii saab ka see, kes toidab end minust, elu tänu minule.^d **58** Nii sugune on leib, mis on taevast alla tulnud. See ei ole selline, mida teie esiisad sõid ja siiski surid. Kes seda leiba sööb, elab igavesti.”^e **59** Nõnda rääkis Jeesus, kui ta õpetas Kapernauma sünagoogis*.

60 Seda kuulnud, ütlesid paljud Jeesuse jüngrid: „Kui võigas jutt! Kes suudab seda kuulata!” **61** Jeesus teadis, et ta jüngrid selle üle nuri-sevad, ning ütles neile: „Kas see saab teile komistuskiviks? **62** Mis te veel siis teete, kui näete Inimesepoega minemas üles sinna, kus ta enne oli?”^f **63** Vaim annab elu,^g inimeste püüetest pole mingit kasu. Sõnad, mis ma teile olen rääkinud, on vaim ja elu.^h **64** Kuid teie seas on neid, kes ei usu.” Jeesus teadis ju algusest peale, kes on need, kes ei usu,

6:53 *Sõna-sõnalt „ei ole teie sees elu”.

6:59 *Võib tõlkida ka „rahvakogunemisel Kapernaumas”.

ja kes on see, kes ta ära anab.^a **65** Ta lausus veel: „Sellepärast ma ütlesingi teile, et keegi ei saa tulla minu juurde muidu kui Isa heakskiidul.”^b

66 Seepeale pöördusid paljud tema jüngrid oma endise elu juurde tagasi^c ega käinud enam koos temaga. **67** Siis küsis Jeesus neilt kaheteistkümnelt: „Kas ka teie tahate ära minna?” **68** Siimon Peetrus vastas talle: „Isand, kelle juurde on meil minna?”^d Sinul on igavese elu sõnad.^e **69** Me usume ja teame, et sina oled Jumala Püha.”^f **70** Jeesus vastas neile: „Ma ise valisin teid kahtteist,^g ometi on üks teie seast laimaja.”^h **71** Seda ütles ta Juuda, Siimon Iskarioti poja kohta, sest see reetis ta hiljem, olgugi et ta oli üks kaheteistkümnest.ⁱ

7 Pärast seda jäi Jeesus Galileasse. Ta ei tahtnud minna Juudamaale, sest juudid otsisid võimalust teda tappa.^j **2** Kuna aga juutide lehtmajadepüha^k oli lähedal, **3** ütlesid tema vennad^l talle: „Lahku siit ja mine Juudamaale, et ka su jüngrid näeksid su tegusid. **4** Kes tahab rahva seas tuntuks saada, ei tee midagi salajas. Näita ennast maailmale, kui sa selliseid tegusid teed!” **5** Tegelikult tema vennad ei uskunud temasse.^m **6** Jeesus ütles neile: „Minu aeg ei ole veel käes,ⁿ aga teile on iga aeg sobiv. **7** Maailmal pole põhjust vihata teid, aga mind ta vihkab, sest ma annan tunnistust selle kohta, et tema teod on kurjad.”^o **8** Minge teie üles

6:70 *Võib tõlkida ka „kurat”.

PTK 6

a Mt 9:3, 4
Joh 2:24, 25
Joh 13:11

b Joh 6:44

c Lu 9:62

d Mt 16:16
Mr 8:29

e Joh 6:63
Joh 17:3

f Lu 9:20

g Lu 6:13

h Lu 22:3
Joh 13:18

i Mt 26:14, 15
Joh 12:4

PTK 7

j Joh 5:18

k 3Mo 23:34

l Mt 12:46
Mr 6:3
Lu 8:19

Joh 2:12
Ap 1:14
Ga 1:19

m Mr 3:21

n Joh 2:4
Joh 7:30

o Joh 3:19
Joh 15:19

Teine veerg

a Joh 8:20

b Joh 9:16

c Joh 9:22
Joh 12:42
Joh 19:38

d Lu 4:16, 17

e Mt 13:54
Mr 6:2
Lu 2:46, 47
Ap 4:13

f Joh 8:28
Joh 12:49
Joh 14:10

g Joh 8:47

h Joh 5:41
Joh 8:50

i 2Mo 24:3

j Mt 12:14
Mr 3:6

pühi pidama. Mina veel ei lähe, sest minu aeg pole veel käes.”^a **9** Seda öelnud, jäi ta Galileasse.

10 Aga kui tema vennad olid pühadeks üles läinud, läks temagi, kuid mitte avalikult, vaid salaja. **11** Juudid hakkasid teda pühade ajal otsima ja küsisid: „Kus see mees on?” **12** Rahva hulgas liikus tema kohta palju sosinaid. Mõned ütlesid: „Ta on hea inimene.” Teised jälle: „Ei ole, ta eksitab rahvast.”^b **13** Mõistagi ei rääkinud keegi temast avalikult, sest nad kartsid juute*.^c

14 Kui pühad olid poole peale jõudnud, läks Jeesus templisse ja hakkas õpetama. **15** Juudid imestasid: „Kuidas see mees nii hästi pühakirja tunneb,^d kui ta pole koolides* õppinud?”^e **16** Jeesus aga vastas neile: „See, mida ma õpetan, ei pärine minult, vaid sellelt, kes on mu läkitanud.”^f **17** Kes soovib täita tema tahet, see mõistab, kas see õpetus on Jumalalt^g või kas ma räägin omast peast. **18** Kes räägib omast peast, ihkab austust iseendale, aga kes soovib austada seda, kes on ta läkitanud,^h on tõearmataja ja temas pole ülekohtu. **19** Kas Mooses ei andnud teile seadust?ⁱ Ometi keegi teist ei täida seda. Miks te tahate mind tappa?”^j **20** Rahvas vastas: „Sinus on deemon. Kes tahab sind tappa?” **21** Jeesus vastas: „Ma tegin üheainsa teo ja te kõik imestate. **22** Kas pole nii, et Mooses andis teile

7:13 *St ilmselt juudi usujuhte. 7:15 *St rabide koolides.

ümberlõikamiskäsu^a — ehki see polnud Mooseselt, vaid esiisadelt^b — ja te lõikate inimese ümber ka hingamispäeval? **23** Kui inimene lõigatakse ümber hingamispäeval, et mitte rikkuda Moosese seadust, siis miks te olete minu peale tigidad, et ma hingamispäeval inimese terveks teigin?^c **24** Ärge mõistke kohut pinnapealse mulje põhjal, vaid mõistke õiglast kohut.^d

25 Siis ütlesid mõned Jeruusalemma elanikud: „Kas mitte seda meest ei taha nad tappa?”^e **26** Tema aga räägib avalikult ja nad ei ütle talle midagi. Kas on ehk ülemad teinud järelduse, et ta on messias? **27** Ometi me teame, kust see mees pärit on.^f Kui aga tuleb messias, ei tea keegi, kust ta pärit on.” **28** Kui siis Jeesus templis õpetas, ütles ta valju häälega: „Te tunnete mind ja teate, kust ma pärit olen. Ma pole tulnud omal algatusel,^g vaid mu läkitaja on tõesti olemas, aga teie ei tunne teda.^h **29** Mina tunnen teda,ⁱ sest ma olen tulnud tema nimel, tema on mu läkitanud.” **30** Seepeale hakkasid nad otsima võimalust teda kinni võtta,^j ent keegi ei pistnud kätt ta külge, sest tema tund polnud veel tulnud.^k **31** Siiski hakkasid paljud rahva hulgast temasse uskuma^l ja nad ütlesid: „Kui messias tuleb, kas peaks ta tegema veel rohkem tunnustähti kui see mees?”

32 Kui variserid kuulsid, mida rahvas temast sosistab, saatsid nemad ja peapreestrid korralvurid teda kinni

PTK 7

a 3Mo 12:2, 3

b 1Mo 17:9, 10

c Joh 5:8, 9

d Jes 11:3, 4
Mt 23:23

e Joh 5:18

f Mt 13:55

g Joh 8:42

h Joh 8:54, 55

i Mt 11:27
Joh 1:18
Joh 10:15j Mr 11:18
Lu 19:47

k Joh 8:20

l Joh 2:23
Joh 8:30
Joh 10:40, 42
Joh 11:45

Teine veerg

a Joh 13:33
Joh 16:16

b Joh 8:21, 22

c Joh 7:2

d Joh 4:14
Joh 6:35e 2Mo 17:6
4Mo 20:8
Joh 4:14f Jl 2:28
Joh 16:7
Ap 2:17g Joh 12:16
Joh 13:31, 32
1Ti 3:16h 5Mo 18:18
Joh 6:14i Joh 4:40, 42
Joh 6:68, 69j Joh 1:46
Joh 7:52k 2Aj 13:5
L 89:3, 4
L 132:11
Jer 23:5l Mi 5:2
Lu 2:4

m 1Sa 16:1

võtma. **33** Jeesus ütles: „Ma olen koos teiega veel natuke aega, enne kui ma lähen tema juurde, kes on mu läkitanud.”^a

34 Siis te otsite mind, aga ei leia, ja kus mina olen, sinna teie ei saa tulla.”^b **35** Seepeale hakkasid juudid omavahel arutama: „Kuhu ta kavatses minna, et me teda ei leia? Ega ta ometi kavatses minna kreeklaste hulgas elavate juutide juurde ja õpetada ka kreeklasi? **36** Mida see tähendab, mis ta ütles: „Siis te otsite mind, aga ei leia, ja kus mina olen, sinna teie ei saa tulla?””

37 Pühade^c viimasel päeval, suurel päeval, Jeesus tõusis ja hüüdis: „Kui kellelgi on janu, siis ta tulgu minu juurde ja joogu!”^d **38** Kes minusse usub, „sellest hakkavad voolama eluvee jõed”, nagu ütleb pühakiri.”^e **39** Ta rääkis vaimust, mida pidid saama need, kes temasse usuvad. Neil ei olnud ju veel vaimu,^f sest Jeesust polnud veel ausse tõstetud.^g **40** Mõned rahva hulgast, kes neid sõnu kuulsid, ütlesid: „Tema on tõesti see kauaoodatud prohvet.”^h **41** Teised ütlesid: „Tema on messias.”ⁱ Aga oli ka neid, kes ütlesid: „Messias ei tule ju ometi Galileast!”^j **42** Kas pühakiri mitte ei ütle, et messias tuleb Taaveti järglaste hulgast^k ja Petlemmast,^l külast, kus elas Taavet?”^m **43** Nii läksid rahva arvamused tema kohta lahku. **44** Mõned tahtsid teda kinni võtta, kuid keegi ei puutunud teda.

45 Siis läksid korralvurid peapreestrite ja variseride juurde tagasi. Need küsisid:

„Miks te teda siia ei toonud?”
46 Korralvurid vastasid: „Ükski inimene pole iialgi rääkinud nii nagu tema!”^a **47** Variserid aga kostsid: „Kas teiegi olete lasknud ennast eksitada?” **48** Kas mõni ülem või variser on temasse uskuma hakanud?^b **49** Aga liht-rahvas, kes ei tunne Moosese seadust, on neetud!” **50** Nikodeemos, kes oli varem Jeesuse juures käinud ja kes oli üks nende hulgast, ütles neile: **51** „Kas meie seaduse järgi võib inimest hukka mõista, ilma et teda oleks esmalt ära kuulatud ja teada saadud, mida ta teinud on?”^c **52** Nemad vastasid talle: „Kas sinagi oled Galileast? Uuri järele ja sa näed, et Galileast ei tule mingit prohvetit.”*

8 **12** Jeesus lausus neile veel: „Mina olen maailma valgus.^d Kes järgneb mulle, ei käi pimeduses, vaid temal on elu valgus.”^e **13** Variserid ütlesid: „Sina annad ise enda kohta tunnistust, sinu tunnistust ei saa tõena võtta.” **14** Jeesus vastas neile: „Isegi kui ma annan ise enda kohta tunnistust, on mu tunnistus tõene, sest ma tean, kust ma olen tulnud ja kuhu ma lähen.^f Aga teie ei tea, kust ma olen tulnud ja kuhu ma lähen. **15** Teie mõistate inimesi hukka inimeste mõödupidu järgi,^g mina ei mõista kedagi hukka. **16** Ja kui ma ka mõistan kedagi hukka, on mu otsus õige, sest ma pole ükski, vaid minuga on Isa, kes on mu

7:52 *Mitmed vanad usaldusväärsed käsikirjad jätvavad välja salmid 7:53–8:11.

PTK 7

a Mt 7:28, 29
Lu 4:22b Joh 12:42
Ap 6:7

c 5Mo 1:16, 17

PTK 8

d Jes 9:2
Jes 49:6
Mt 4:16
Joh 1:5
Joh 12:35e Joh 12:46
1Pe 2:9
1Jo 2:8f Joh 7:28
Joh 13:3
Joh 16:28

g Joh 7:24

Teine veerg

a Joh 14:10

b 5Mo 17:6
5Mo 19:15c Joh 5:37
2Pe 1:17
1Jo 5:9

d Joh 16:3

e Mt 11:27
Joh 14:7

f Mr 12:41

g Joh 7:30

h Joh 8:24

i Joh 7:34
Joh 13:33j Joh 3:31
Joh 16:28

k Joh 18:19, 20

läkitanud.^a **17** Teie oma seaduseski on kirjutatud: „Kahe inimese tunnistust tuleb tõena võtta.”^b **18** Mina ise annan enda kohta tunnistust, ning Isa, kes on mu läkitanud, annab minu kohta tunnistust.”^c **19** Nad küsisid temalt: „Kus on su isa?” Jeesus vastas: „Teie ei tunne ei mind ega mu isa.^d Kui te tunneksite mind, siis tunneksite ka mu isa.”^e **20** Need sõnad rääkis ta, õpetades templis annetuskastide^f lähedal. Ent keegi ei võtnud teda kinni, sest tema tund ei olnud veel tulnud.^g

21 Jeesus ütles neile jälle: „Ma lähen ära ja te hakkate mind otsima ning siiski surete oma patu pärast.^h Kuhu mina lähen, sinna teie ei saa tulla.”ⁱ **22** Juudid sõnasid: „Ega ta ometi mõtle ennast ära tappa, et ta ütleb: „Kuhu mina lähen, sinna teie ei saa tulla?”” **23** Jeesus lausus: „Teie olete alt, mina olen ülalt./ Teie olete sellest maailmast, mina ei ole sellest maailmast. **24** Sellepärast ma ütlesingi teile, et te surete oma pattude pärast. Kui te ei usu, et mina olen see, kes pidi tulema, siis te surete oma pattude pärast.” **25** Nad küsisid temalt: „Kes sa oled?” Jeesus vastas neile: „Miks ma üldse teiega räägin? **26** Mul on palju, mida teie kohta öelda ja mille üle kohut mõista. See, kes on mu läkitanud, on tõearmastaja, ja ma räägin maailmale vaid seda, mida ma temalt olen kuulnud.”^k **27** Nad ei taibanud, et ta räägib neile Isast. **28** Siis Jeesus lausus: „Kui te Inimesepoja olete

üles tõstnud*,^a saate teada, et mina olen see^b ja et ma ei tee midagi omapead,^c vaid räägin nii, nagu Isa on mind õpetanud. **29** See, kes on mu läkitanud, on minuga. Ta ei ole jätnud mind üksi, sest ma teen alati seda, mis talle meeldib.”^d

30 Kui ta seda rääkis, hakkasid paljud temasse uskuma.

31 Jeesus ütles juutidele, kes olid temasse uskuma hakanud: „Kui te järgite minu õpetust, siis te olete tõesti minu jüngrid **32** ja õpitate tundma tõe^e ja tõe teeb teid vabaks.”^f **33** Mõned aga ütlesid talle: „Meie oleme Aabrahami järglased ega ole kunagi olnud kellegi orjad. Kuidas sa siis ütled: „Te saate vabaks?””

34 Jeesus vastas neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: igaüks, kes teeb pattu, on patu ori.^g **35** Ent ori ei jää majja igaveseks, poeg aga jääb igaveseks. **36** Kui nüüd Poeg teid vabastab, siis te saate tõeliselt vabaks. **37** Ma tean, et te olete Aabrahami järglased. Ometi te tahate mind tappa, sest teie südames ei leidu kohta minu õpetusele. **38** Ma räägin sellest, mida ma olen näinud oma isa juures olles,^h aga teie teete seda, mida olete kuulnud oma isalt.” **39** Nad vastasid talle: „Meie isa on Aabraham.” Jeesus ütles neile: „Kui te olete Aabrahami lapsed,ⁱ siis te teeksite ka Aabrahami tegusid. **40** Aga nüüd te tahate tappa mind, kes ma olen rääkinud teile tõe, mida ma olen kuulnud Jumalalt.^j Aabraham nii ei tei-

PTK 8

a 4Mo 21:8, 9
Tn 7:13
Mt 26:64
Joh 3:14
Joh 12:32, 33
Ga 3:13

b Mt 27:54

c Joh 5:19, 30

d Joh 4:34
Joh 14:10
Heb 1:9

e Joh 17:17
Joh 18:37

f Ro 6:14, 22
Jk 1:25

g Ro 6:6, 16
Ro 7:14

h Joh 5:19

i Ro 2:28, 29
Ro 9:7, 8
Ga 3:7, 29

j Joh 8:26

Teine veerg

a Joh 16:27
1Jo 5:1

b Joh 3:16
Joh 5:19, 30

c 1Mo 3:15

d 1Jo 3:8

e 1Mo 3:4
2Ko 11:3
Ilm 12:9

f Joh 18:37

g Joh 10:26
1Jo 4:6

h Joh 4:9

i Mt 12:24
Joh 7:20
Joh 10:20

j Joh 5:41
Joh 7:18

k Joh 5:24
Joh 11:25, 26
1Ko 15:54
Ilm 20:6

nud. **41** Teie teete oma isa tegusid.” Nemad ütlesid talle: „Meie pole hooratööst* sündinud, meil on üks isa – Jumal.”

42 Jeesus ütles neile: „Kui Jumal oleks teie isa, siis te armastaksite mind,^a sest ma olen tulnud Jumala juurest ja olen nüüd siin. Ma ei ole tulnud omal algatusel, vaid tema on mu läkitanud.^b **43** Miks te ei mõista, mida ma räägin? Sest te ei suuda mu õpetust vastu võtta. **44** Teie isa on Kurat ja te tahate täita oma isa soove.^c Tema on olnud mõrtsukas oma tee algusest peale*^d ja ta ei püsinud tões, sest tõe ei ole tema sees. Kui ta räägib valet, räägib ta nii, nagu on talle omane, sest ta on valetaja ja vale isa.^e

45 Kuna aga mina räägin tätt, siis te ei usu mind. **46** Kes teist saab mind patus süüdistada? Kui ma aga tõtt räägin, miks te siis mind ei usu? **47** Kes on Jumala oma, võtab Jumala sõnu kuulda.^f Teie aga ei kuuletu, sellepärast et te pole Jumala omad.”^g

48 Seepeale ütlesid juudid talle: „Eks meil ole õigus, et sa oled samarlane^h ja sinus on deemon?”ⁱ **49** Jeesus vastas: „Minus ei ole deemonit, vaid ma austan oma isa, teie aga põlgate mind. **50** Mina ei soovi, et mind austataks.^j Üks on, kes soovib seda teha ja kelle otsustada see on. **51** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes järgib minu õpetust, ei näe iial surma.”^k **52** Juudid ütlesid:

8:41 *Võib tõlkida ka „hoorusest”. Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”.) **8:44** *Võib tõlkida ka „tema on olnud mõrtsukas algusest peale”.

sid talle: „Nüüd on selgemast selgem, et sinus on deemon. Aabraham suri, samuti surid prohvetid, kuid sina ütled: „Kes järgib minu õpetust, ei maitse ial surma.” **53** Või oled sa suurem kui meie isa Aabraham, kes suri? Samuti surid prohvetid. Kelleks sa ennast pead?”

54 Jeesus vastas: „Kui ma ise ennast ausse tõstaksin, oleks mu au tühine. Mind austab mu isa,^a see, kelle teie ütlete oma Jumala olevat. **55** Ometi te ei tunne teda,^b kuid mina tunnen.^c Kui ma ütleksin, et ma ei tunne teda, oleksin ma valetaja nagu teie. Ent ma tunnen teda ja võtan kuulda tema sõnu.

56 Teie isa Aabraham rõõmustas väga minu päeva ootuses. Ta nägi seda ja oli rõõmus.”^d

57 Seepeale ütlesid juudid talle: „Sa pole veel 50-aastane-gi ja oled näinud Aabrahami?”

58 Jeesus ütles neile: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: ma olin olemas juba enne Aabrahami sündi.”^e **59** Siis võtsid nad maast kive, et teda surnuks visata, aga Jeesus peitis end ära ja lahkus templist.

9 Edasi minnes nägi Jeesus üht meest, kes oli olnud sünnist saati pime. **2** Jüngerid küsisid temalt: „Rabi,^f kes on pattu teinud, et ta sündis pimedana? Kas ta ise või tema vanemad?” **3** Jeesus vastas: „Ei ole teinud pattu ei tema ega ta vanemad. Ta sündis pimedana selleks, et tema kaudu saaksid avalikuks Jumala teod.”^g **4** Me peame tegema selle tegusid, kes on mu läkitanud, kuni on veel päev.^h Tulleb õö, mil keegi ei saa midagi

PTK 8

a Joh 5:41
Joh 13:31, 32
Ap 3:13

b Joh 7:28

c Joh 7:29

d Mt 13:17
Heb 11:13

e Öp 8:22
Joh 17:5
Flp 2:6, 7
Kol 1:15-17

PTK 9

f Joh 1:38

g Joh 11:2-4

h Joh 4:34
Joh 11:9

Teine veerg

a Jes 49:6
Jes 61:1
Joh 1:5
Joh 8:12

b Mr 8:23

c 2Ku 5:10, 14

d Joh 9:7

e Joh 9:6

f Lu 13:14
Joh 5:8, 9

g 2Mo 20:9, 10

h Joh 3:2

i Lu 12:51
Joh 7:12, 43
Joh 10:19

teha. **5** Niikaua kui ma olen maailmas, olen ma maailma valgus.”^a **6** Seda öelnud, sülitas ta maha, segas sülge mullaga, määris segu mehe silmadele.^b **7** ning ütles mehele: „Mine pese oma silmi Siiloahi tiigis.” (Siiloah tähendab tõlkes läkitatud.) Mees läkski ja pesi ning tuli tagasi nägijana.^c

8 Naabrid ja need, kes olid teda varem kerjamas näinud, ütlesid siis: „Kas see pole mitte sama mees, kes istus ja kerjas?” **9** Ühed ütlesid: „On jah tema”, teised jällegi: „Ei ole, ta on lihtsalt tema sarnane.” Mees aga kinnitas: „Ma olen see.” **10** Nad pärisid temalt: „Kuidas su silmad siis avanesid?” **11** Ta vastas: „Mees, keda kutsutakse Jeesuseks, tegi segu ja määris seda mu silmadele ning ütles: „Mine pese oma silmi Siiloahis.”^d Ma läksin pesin ja saingi nägijaks.” **12** Siis küsisid nad temalt: „Kus see mees on?” Ta ütles: „Ma ei tea.”

13 Nad viisid endise pimedat variseride juurde. **14** Päev, kui Jeesus segu tegi ja mehe silmad avas,^e juhtus olema hingamispäev.^f **15** Ka variserid küsisid temalt, kuidas ta nägijaks oli saanud. Tema vastas: „Ta pani mu silmadele segu, ma pesin neid ja nüüd ma näen.” **16** Mõned variserid lausused: „See inimene ei ole Jumala saadetud, sest ta ei pea hingamispäeva”,^g teised jälle: „Kuidas võib üks patune inimene teha selliseid tunnustähti?”^h Nii läksid nende arvamused lahku.ⁱ **17** Nad küsisid pimedalt uuesti: „Mida sina tema kohta ütled, sest

ta avas ju sinu silmad?” Mees vastas: „Ta on prohvet.”

18 Ent juudid ei uskunud, et see mees oli olnud pime ja saanud nägijaks, enne kui nad kutsusid tema vanemad.

19 Nad küsisid neilt: „Kas see on teie poeg, kes teie sõnul sündis pimedana? Kuidas ta siis nüüd näeb?”

20 Tema vanemad vastasid: „Me teame, et see on meie poeg ja et ta sündis pimedana. **21** Aga kuidas ta nüüd näeb, seda me ei tea, ega tea me ka seda, kes ta silmad avas. Küsige temalt endalt. Ta on täiskasvanud mees, las ta räägib ise enda eest.”

22 Tema vanemad rääkisid nõnda, kuna nad kartsid juute*,^a sest juudid olid juba kokku leppinud, et igaüks, kes tunnustab Jeesuse messiaks, tuleb kogudusest välja heita.^b **23** Seepärast ütlesidki tema vanemad: „Ta on täiskasvanud mees. Küsige ta enda käest.”

24 Siis kutsusid juudid endise pimedada teist korda ja ütlesid talle: „Anna Jumalale au, räägi tõtt! Me teame, et see inimene on patune.”

25 Tema vastas: „Kas ta on patune, seda ma ei tea. Küll aga tean ma, et ma olin pime, kuid nüüd ma näen.” **26** Nad küsisid: „Mis ta sinuga tegi? Kuidas ta su silmad avas?”

27 Ta vastas: „Ma juba rääkisin teile, aga te ei kuulnud. Miks te tahate seda uuesti kuulda? Kas teiegi tahate tema jüngriteks saada?”

9:22 *St ilmselt juudi usujuhte. ^aSõna-sõnalt „sünagoogist välja heita”. See tähendab väljaheitmist juudi kogukonnast.

PTK 9

a Joh 7:13
Joh 19:38b Joh 12:42
Joh 16:2

Teine veerg

a L 66:18
Õp 28:9
Jes 1:15b L 34:15
Õp 15:29

c Joh 5:36

d Joh 9:22
Joh 16:2e Lu 4:18
Joh 12:46f Mt 11:25
Mt 13:13
Joh 3:19

g Joh 15:22

28 Nad lausused põlglikult: „Sina oled selle mehe jüngr, meie oleme Moosese jüngrid.”

29 Me teame, et Jumal rääkis Mooseseaga, aga kes selle mehe on läkitanud, seda me ei tea.” **30** Mees kostis: „Imelik küll, et te ei tea, kes on ta läkitanud. Ometi avas ta mu silmad. **31** Me teame, et Jumal ei kuula patuseid,^a vaid kuulab seda, kes on jumal kartlik ja täidab tema tahet.^b **32** Pole ju kunagi kuulnud, et keegi oleks avanud pimedana sündinu silmad. **33** Kui selle inimesega poleks Jumalat, ei suudaks ta mitte midagi teha.”^c **34** Selle peale ütlesid nad talle: „Sa oled läbinisti patusena sündinud ja tuled meid õpetama!” Ja nad heitsid ta välja.^d

35 Jeesus sai kuulda, et nad olid ta välja heitnud, ning temaga kohtudes küsis ta: „Kas sa usud Inimesepojasse?”

36 Mees kostis: „Kes ta on, isand, et ma võiksin temasse uskuda?” **37** Jeesus ütles: „Sa oled teda näinud, tema sinuga räägibki.” **38** Mees ütles: „Ma usun temasse, Isand.” Ja ta kummardas tema ette.

39 Jeesus lausus: „Ma tulin maailma, et selle üle kohut mõistetaks, et need, kes ei näe, hakkaksid nägema,^e ja need, kes näevad, jääksid pimedaks.”^f **40** Tema juures olevad variserid kuulsid seda ja küsisid temalt: „Kas meiegi oleme pimedad?”

41 Jeesus vastas neile: „Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu, aga kuna te ütlete: „Me näeme”, jääb teie patt alles.”^g

10 „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes ei lähe lambatarasse värvavast, vaid ronib sisse mujalt, see on varas ja röövel.^a **2** Kes aga läheb värvavast, on lammaste karjane.^b **3** Värvahoidja avab temale^c ja lambad võtavad kuulda ta häält.^d Ta kutsub oma lambaid nimepidi ja juhib nad välja. **4** Kui ta on kõik omad välja viinud, käib ta nende ees. Lambad järgnevad talle, sest nad tunnevad tema häält. **5** Võõrale nad ei järgne, vaid põgenevad tema eest, sest võõraste häält nad ei tunne.” **6** Jeesus rääkis seda neile mõistu, aga nad ei saanud aru, mida ta sellega öelda tahab.

7 Seepärast Jeesus jätkas: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: mina olen lammaste värvav.^e **8** Kõik, kes on tulnud minu nime all, on vargad ja röövlid, aga lambad ei ole neid kuulanud. **9** Mina olen värvav. Kes siseneb minu kaudu, see pääseb. Ta käib sisse ja välja ning leiab karjamaa.^f **10** Varas ei tule muul põhjusel kui varastama, tapma ja hävitama.^g Mina olen tulnud, et neil oleks elu ja et neil oleks seda külluslikult. **11** Mina olen hea karjane.^h Hea karjane annab oma elu lammaste eest.ⁱ **12** Palgatööline, kes pole karjane ja kelle omad lambad ei ole, jätab hunti nähes lambad maha ja põgeneb ning hunt murrab neid ja ajab nad laiali. **13** Ta jätab nad maha, sest ta on palgatööline ega hooli lammastest. **14** Mina olen hea karjane. Ma tunnen oma lambaid

PTK 10

a Mt 7:15

b Mt 26:31
Mr 14:27
Joh 10:11c Lu 1:17
Joh 3:28

d Joh 10:27

e Joh 14:6

f Joh 21:17

g Mt 7:15

h Hes 34:23
Mt 9:36i 1Sa 17:34, 35
Mt 20:28
Heb 13:20

Teine veerg

a Joh 10:27

b Mt 11:27

c Mt 20:28
Joh 15:13
1Jo 3:16

d Lu 12:32

e Hes 34:23
Hes 37:24
1Pe 5:4

f Joh 17:23

g Jes 53:12
Flp 2:8
Heb 2:9
Heb 12:2

h Ap 2:23, 24

i Lu 12:51
Joh 7:12
Joh 9:16

j Ap 3:11

k Joh 3:2
Joh 5:36
Joh 10:38
Joh 14:10
Ap 2:22

l Joh 8:47

m Joh 10:3

n Joh 5:24
Joh 17:1, 2

ja mu lambad tunnevad mind,^a **15** nii nagu Isa tunneb mind ja mina Isa.^b Ma annan oma elu lammaste eest.^c

16 Mul on veel teisi lambaid, kes ei ole sellest tarast.^d Needki pean ma siia tooma, ja nad võtavad kuulda mu häält. Siis on üks kari ja üks karjane.^e **17** Minu isa armastab mind,^f sest ma annan oma elu,^g et saaksin selle jälle tagasi. **18** Keegi ei võta seda minult ära, vaid ma annan selle omal tahtel. Mul on voli seda anda ja voli see tagasi saada.^h Nõnda on mu isa mul käskinud teha.”

19 Nende sõnade pärast läksid juutide arvamused jällegi lahku.ⁱ **20** Paljud neist ütlesid: „Temas on deemon ja ta on arust ära. Miks te teda kuulate?” **21** Teised ütlesid: „Need ei ole deemonist vaevatu sõnad. Ega siis deemon saa pimedate silmi avada?”

22 Sel ajal oli Jeruusalemmas templipühitsemispüha. Oli talv, **23** ja Jeesus kōndis templis Saalomoni sammaskäigus.^j **24** Juudid kogunesid tema ümber ja küsisid: „Kui kaua sa meid teadmatutes hoiad? Kui sa oled messias, siis ütle see otse välja.” **25** Jeesus vastas: „Ma olen juba öelnud, aga te ei usu. Teod, mida ma teen oma isa nimel, annavad minu kohta tunnistust.^k **26** Teie aga ei usu, sest te pole mu lambad.^l **27** Minu lambad võtavad kuulda mu häält ja ma tunnen neid ning nad järgnevad mulle.^m **28** Ma annan neile igavese eluⁿ ning nad

ei hukku. Keegi ei kisu neid minu käest ära.^a **29** Need, kelle Isa on mulle andnud, on enam väärt kui kõik muu, ja keegi ei saa neid Isa käest ära kiskuda.^b **30** Mina ja Isa oleme üks*.^c

31 Taas võtsid juudid maast kive, et ta nendega surnuks visata. **32** Jeesus ütles neile: „Teie nähes on Isa lasknud mul teha palju häid tegusid. Millise pärast neist tegudest te tahate mind kividega visata?” **33** Juudid vastasid talle: „Me ei viska sind kividega mitte mõne hea teo pärast, vaid jumalateotuse pärast,^d sest sina, kes sa oled inimene, teed end jumalaks.”

34 Jeesus lausus: „Kas teie seaduses pole kirjutatud: „Ma ütlesin: „Te olete jumalad”“?”^e

35 Kui ta nimetab jumalateks^f neid, kelle Jumala sõna on hukka mõistnud – ja pühakiri ju ei valeta –, **36** kuidas te siis ütlete mulle, kelle Isa on pühitsenud ja läkitanud maailma: „Sina teotad Jumalat”, kuna ma ütlesin, et ma olen Jumala poeg?^g **37** Kui ma ei tee oma isa tegusid, siis ärge uskuge mind. **38** Aga kui ma teen ja te sellegipoolest ei usu mind, siis uskuge vähemalt neid tegusid,^h et te saaksite teada ja mõistaksite, et Isa kuulub ühte minuga ja mina Isaga.”ⁱ **39** Siis püüdsid nad taas teda kinni võtta, kuid ta pääses nende käest.

40 Jeesus läks jälle üle Jordani kohta, kus Johannes oli

10:30 *Võib tõlkida ka „ühtsed”.
10:34 *Võib tõlkida ka „jumalasarjased”.

PTK 10

a Joh 6:37
Joh 18:9

b 1Pe 1:4, 5

c Joh 10:38
Joh 17:11, 21

d 3Mo 24:16

e L 82:6
1Ko 8:5

f L 82:1

g Lu 1:35
Joh 5:18

h Joh 5:36

i Joh 14:10
Joh 17:21

Teine veerg

a Joh 1:28

b Joh 1:29

PTK 11

c Lu 10:38

d Mt 26:6, 7
Mr 14:3
Joh 12:3

e Joh 9:1–3

f Joh 1:38

g Joh 8:59
Joh 10:31h Joh 9:4
Joh 12:35

ristimist alustanud,^a ning jäi sinna. **41** Tema juurde tuli palju inimesi ja nad ütlesid: „Johannes ei teinud küll ühtki tunnustähte, aga kõik, mida Johannes selle inimese kohta ütles, on tõsi.”^b **42** Seal hakkasid paljud temasse uskuma.

11 Üks mees nimega Laatsarus oli haige. Ta oli Betaaniast, Maarja ja tema õe Marta külast.^c **2** Seesama Maarja võidis Isandat healõhnalise õliga ja kuivatas tema jalgu oma juustega.^d Tema vend Laatsarus oligi haige. **3** Laatsaruse õed saatsid Jeesusele sõna: „Isand, see, kes on sulle armas, on haige.” **4** Kui Jeesus seda kuulis, ütles ta: „See haigus ei lõpe surmaga, vaid toob Jumalale au,^e et Jumala poega seeläbi austataks.”

5 Jeesus armastas Martat, tema õde ja Laatsarust. **6** Kui ta kuulis, et Laatsarus on haige, jäi ta siiski veel kaheks päevaks sinna, kus ta oli. **7** Siis ütles ta jüngritele: „Lähme jälle Juudamaale!” **8** Jüngrid kostsid: „Rabi,^f alles see oli, kui juudid tahtsid sind kividega surnuks visata,^g ja sa mõtled uuesti sinna minna!” **9** Jeesus vastas: „Eks ole päevavalgust kaksteist tundi?”^h Kui keegi kõnnib päevavalguses, siis ta ei komista millegi otsa, sest ta näeb selle maailma valgust. **10** Kui aga keegi kõnnib öösel, siis ta komistab, sest tal puudub valgus.”

11 Jeesus lisas: „Laatsarus, meie sõber, on uinunud ma-

gama,^a aga ma lähen teda äratama." **12** Jüngrid ütlesid: „Isand, kui ta magab, siis ta saab terveks." **13** Jeesus rääkis tema surmast, aga nemad arvasid, et ta kõneleb tavalisest magamisest. **14** Siis ütles Jeesus neile otse: „Laatsarus on surnud." **15** Ma olen teie pärast rõõmus, et mind seal polnud, sest nüüd saab teie usk tugevamaks. Lähme tema juurde!" **16** Seepeale ütles Toomas, keda kutsutakse Kaksikuks, teistele jüngritele: „Lähme meiega, et koos temaga surra!"^c

17 Kui Jeesus kohale jõudis, oli Laatsarus juba neli päeva hauas olnud. **18** Betaania oli Jeruusalemma lähedal, umbes kolme kilomeetri* kaugusel. **19** Palju juute oli tulnud Martat ja Maarjat venna surma pärast lohutama. **20** Kui Marta kuulis, et Jeesus on tulemas, läks ta temale vastu, aga Maarja^d jäi koju. **21** Marta ütles Jeesusele: „Isand, kui sa oleksid siin olnud, poleks mu vend surnud. **22** Ometi ma tean, et mida tahes sa Jumalalt palud, seda ta sulle ka annab." **23** Jeesus lausis talle: „Sinu vend tõuseb üles." **24** Marta ütles: „Ma tean, et ta tõuseb üles viimisel päeval, kui toimub ülesäratamine."^e **25** Jeesus ütles talle: „Mina olen ülestõusmine ja elu.^f Kes minusse usub, saab elavaks, isegi kui ta sureb, **26** ja ükski, kes elab ja minusse usub, ei sure kunagi.^g Kas sa usud seda?" **27** Marta vastas temale: „Jah, Isand,

11:18 *Sõna-sõnalt „umbes 15 staadioni". (Vt lisa B14.)

PTK 11

a L 13:3
Mt 9:24
Ap 7:59, 60
1Ko 15:6

b Kog 9:5

c Joh 11:8

d Lu 10:38, 39

e Jes 26:19
Joh 5:28, 29
Ap 24:15
Heb 11:35
Ilm 20:12

f Joh 14:6

g Joh 8:51

Teine veerg

a Mt 23:8
Joh 13:13

b Joh 11:17

c Lu 19:41
Heb 4:15

d Joh 9:6, 7

ma usun, et sina oled messias, Jumala poeg, kes maailma pidi tulema." **28** Kui ta oli seda öelnud, läks ta oma õde Maarjat kutsuma. Ta ütles talle vaikselt: „Õpetaja^a on siin ja kutsub sind." **29** Seda kuulnud, ruttas Maarja Jeesuse juurde.

30 Jeesus polnud veel küllasse jõudnud, vaid oli alles seal, kus Marta oli temaga kohtunud. **31** Kui juudid, kes olid Maarjat majas lohutamas, nägid teda kiiruga tõusvat ja väljuvat, järgnesid nad talle, arvates, et ta läheb haua juurde^b tema. **32** Kui Maarja jõudis sinna, kus Jeesus oli, ja teda nägi, langes ta tema jalge ette ja ütles: „Isand, kui sa oleksid siin olnud, poleks mu vend surnud." **33** Kui Jeesus nägi Maarjat ja temaga kaasa tulnud juute nutmas, puudutas see teda hingepõhjani ja teda valdas suur kurbus. **34** Ta küsis: „Kuhu te ta panite?" Nad vastasid talle: „Isand, tule ja vaata." **35** Jeesuse silmist voolasid pisarad.^c **36** Seda nähes ütlesid juudid: „Vaadake, kui kiindunud ta temasse oli!" **37** Mõned neist aga ütlesid: „Kas tema, kes avas pimeda silmad,^d ei oleks võinud teha nii, et see inimene poleks surnud?"

38 Siis Jeesus, olles hingepõhjani kurb, läks haua juurde. Selleks oli koobas, mille suu ette oli pandud kivi. **39** Jeesus ütles: „Veeretage kivi ära!" Surnu õde Marta ütles talle: „Isand, ta lehkab juba, sest on neljas päev."

40 Jeesus ütles talle: „Kas ma ei öelnud sulle, et kui sa usuksid, näeksid sa Jumala au?”^a

41 Niisiis veeretaskid nad kivi ära. Jeesus tõstis silmad taeva poole^b ja ütles: „Isa, ma tänan sind, et sa oled mind kuulda võtnud. **42** Ma küll tean, et sa võtad mind alati kuulda, kuid ma ütlesin seda siinse rahvahulga pärast, et see usuks, et sina oled mu läkitanud.”^c **43** Seda öelnud, hõikas ta valju häälega: „Laatsarus, tule välja!”^d **44** Ja mees, kes oli olnud surnud, tuli välja, käed ja jalad mähises ning nägu riidega kinni mähitud. Jeesus ütles neile: „Päästke ta lahti ja laske tal minna.”

45 Paljud neist juutidest, kes olid tulnud Maarja poole ja näinud, mida Jeesus oli teinud, hakkasid nüüd temasse uskuma,^e **46** kuid mõned läksid variseride juurde ja rääkisid neile, mida Jeesus oli teinud. **47** Siis kutsusid peapreestrid ja variserid sanhedrini* kokku ning ütlesid: „Mis me peame tegema? See inimene teeb palju tunnustähti.”^f **48** Kui me ta rahule jätame, hakkavad kõik temasse uskuma, ning siis tulevad roomlased ja võtavad ära nii meie paiga* kui ka rahva.” **49** Aga üks neist, Kaifas,^g kes oli sel aastal ülempreester, ütles neile: „Te ei saa aru **50** ega mõista, et teile on ju parem, kui üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas hukub.” **51** Kuid seda ei öelnud ta omast peast. Kuna ta oli sel aastal ülempreester, rää-

11:47 *Juudi kõrgeim kohus. (Vt „Sõnaseletusi.”) **11:48** *St templi.

PTK 11

a Joh 9:1-3

b Mt 14:19
Mr 7:34, 35c Joh 12:28-30
Joh 17:8

d Lu 7:12, 14

e Joh 2:23
Joh 10:42
Joh 12:10, 11f Joh 12:37
Ap 4:15, 16g Mt 26:3
Lu 3:2
Ap 4:5, 6

Teine veerg

a 2Sa 13:23
2Aj 13:19b 2Mo 12:14
5Mo 16:1
Joh 2:13
Joh 5:1
Joh 6:4
Joh 12:1

PTK 12

c Joh 11:1, 43

d Lu 10:40

e Mt 26:6-10
Mr 14:3-6f Mt 26:47
Mr 14:10
Lu 22:48
Joh 13:29
Ap 1:16

kis ta prohvetlikult, et Jeesus peab surema oma rahva eest, **52** ja mitte üksnes oma rahva eest, vaid ka selleks, et koguda kokku Jumala lapsed, kes on laiali pillutatud. **53** Sellest päevast peale pidasid nad salanõu tema tapmiseks.

54 Seepärast ei liikunud Jeesus enam juutide keskel avalikult, vaid läks sealt ära kõrbelähedasse piirkonda Efraimi-nimelisse^a linna ja jäi koos jüngritega sinna. **55** Liginest juutide paasapäha^b ning paljud inimesed läksid maalt Jeruusalemma, et end enne paasapäha rituaalselt puhastada. **56** Nad otsisid Jeesust ja arutasid templis omavahel: „Mis te arvate, kas ta ei tulegi pühadeks?” **57** Nimelt olid peapreestrid ja variserid andnud käsu, et kui keegi saab teada, kus Jeesus on, peab ta sellest teatama, et nad saaksid ta kinni võtta.

12 Kuus päeva enne paasapäha tuli Jeesus Betaaniasse, kus elas Laatsarus,^c kelle ta oli surnuist üles äratanud. **2** Seal korraldati talle õhtusöök. Marta teenindas,^d aga Laatsarus oli nende hulgas, kes koos temaga sõid*. **3** Siis võttis Maarja ühe naela* healõhnalist õli, ehtsat nardi^e, mis oli väga kallis, ning võidis Jeesuse jalgu ja kuivatatas neid oma juustega. Kogu maja sai täis õli aroomi.^e **4** Ent Juudas Iskariot,^f tema jünger, kes hiljem ta reetis,

12:2 *Võib tõlkida ka „laua ääres külitased”. **12:3** *327 g. (Vt lisa B14.)
^aLõhnaaine, mida arvatavasti valmistati samanimelisest healõhnalisest taimest, mis kasvab Himaalaja mäestikust.

küsis: **5** „Miks pole seda õli 300 denaari* eest ära müüdud ja raha vaestele antud?“ **6** Ta ei küsinud seda mitte sellepärast, et ta oleks vaestest hoolinud, vaid sellepärast, et ta oli varas. Tema käes oli rahalaegas ning ta varastas sinna pandud raha. **7** Jeesus ütles: „Jäta ta rahule. Las ta teeb seda, et valmistada mind ette mu matmispäevaks.“ **8** Vaeseid on ju alati teie juures,^b aga mina ei jää teie juurde alati.“^c

9 Suur hulk juute oli saanud teada, et Jeesus on seal, ja nad tulid sinna mitte ainult tema pärast, vaid ka selleks, et näha Laatsarust, kelle ta oli surnuist üles äratanud.^d **10** Peapreestrid võtsid nüüd nõuks ka Laatsaruse ära tappa, **11** sest tema pärast läksid sinna paljud juudid ja hakkasid Jeesusesse uskuma.^e

12 Järgmisel päeval kuulsid rahvahulgad, kes olid tulnud pühi pidama, et Jeesus on teel Jeruusalemma. **13** Nad võtsid palmioksi, läksid välja talle vastu ning hüüdsid: „Too pääste!* Önnistatud olgu, kes tuleb Jehoova nimel,^f Iisraeli kuningas!“^g **14** Jeesus aga leidis noore eesli ja istus selle selga,^h nõnda nagu on kirjutatud: **15** „Ära karda, Siioni tütar. Sinu kuningas tuleb eeslisälu* seljas.“ⁱ **16** Jüngrid ei saanud esialgu kõigest sellest aru, aga kui Jeesus oli ausse tõstetud,^j tuli neile meelde, et

12:5 *300 denaari võrdus umbes ühe aasta palgaga. 12:13 *Kr *hosanna*, mis tähendab „me palume, päästa“. See oli palve Jumalale, et ta päästaks Jeesuse. 12:15 * Võib tõlkida ka „eeslitäku“.

PTK 12

a Mt 26:12
Mr 14:8
Joh 19:40

b 5Mo 15:11

c Mt 26:11
Mr 14:7

d Joh 11:43, 44

e Joh 7:31
Joh 11:44, 45

f L 118:25, 26

g Mt 21:8, 9
Mr 11:8, 9
Joh 1:49h Mt 21:7
Mr 11:7
Lu 19:35i 1Ku 1:33, 34
Jes 62:11
Sak 9:9
Mt 21:5

j Joh 7:39

Teine veerg

a Lu 24:45
Joh 14:26

b Joh 11:1, 43

c Mt 21:15
Lu 19:37

d Joh 11:48

e Joh 1:44

f Joh 13:31, 32
Joh 17:1g Mt 16:21
Ro 14:9
1Ko 15:36

h Ilm 12:11

i Mt 16:25
Mr 8:35
Lu 9:24j Joh 14:3
Joh 17:24
1Te 4:17k Mt 26:38
Mr 14:34l Lu 12:50
Lu 22:41, 42
Heb 5:7

nii on tema kohta kirjutatud ja et teda nõnda koheldi.^a

17 Inimesed, kes olid olnud Jeesusega, kui ta Laatsaruse hauast välja kutsus^b ja surnuist üles äratas, ei lakanud rääkimast sellest, mida nad olid näinud.^c **18** Rahvahulgad olidki sellepärast talle vastu läinud, et nad olid kuulnud tema tunnustähest. **19** Siis rääkisid variserid omavahel: „Näete, meil pole mingit edu. Kogu maailm jookseb tema järele.“^d

20 Nende seas, kes olid tulnud pühadeks Jumalat kummardama, olid ka mõned kreeklased. **21** Need läksid Filippuse^e juurde, kes oli Galilea Betsaidast, ja palusid teda: „Isand, me tahame Jeesust näha.“ **22** Filippus läks ja ütles seda Andreasele. Andreas ja Filippus läksid ning ütlesid seda Jeesusele.

23 Jeesus vastas neile: „Tund on tulnud, et Inimesepoega austatakse.“^f **24** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kui nisuseeme ei kuku mulda ega sure, jääb ta vaid üheks seemneks, aga kui ta sureb,^g kannab ta palju vilja. **25** Kes armastab oma elu, hävitab selle, aga kes vihkab oma elu^h selles maailmas, hoiab seda igaveseks eluks.ⁱ **26** Kui keegi tahab mind teenida, siis ta järgnegu mulle, ja kus mina olen, seal on ka minu teenija.^j Kes tahab mind teenida, seda austab mu isa. **27** Nüüd on mu hing rahutu.^k Mida on mul öelda? Isa, päästa mind sellest tunnist!^l Siiski, just selleks ma olen sellesse tundi tulnud. **28** Isa, austa

oma nime!” Siis kostis taevast hääli:^a „Ma olen seda austanud ja austan veel.”^b

29 Mõned rahva seast, kes seal seisid ja seda kuulsid, ütlesid, et see oli kouemürin. Kuid teised ütlesid: „Ingel rääkis temaga.” **30** Jeesus lausus: „See hääli ei kostnud mitte minu, vaid teie pärast.

31 Nüüd mõistetakse kohut selle maailma üle, nüüd heidetakse välja^c selle maailma valitseja.^d **32** Kui mind üles tõstetakse*,^e tõmban ma enda juurde kõik suguseid inimesi.”

33 Sellega andis ta mõista, millist surma ta sureb.^f **34** Siis vastas rahvas talle: „Me oleme Moosese seadusest kuulnud, et messias jääb igaveseks.^g Miks sa siis ütled, et Inimesepoeg tõstetakse üles?^h Kes on see Inimesepoeg?”

35 Jeesus kostis: „Valgus on teie keskel veel pisut aega. Käige valguses, kuni seda on, et pimedus teie üle võimust ei saaks. Aga kes käib pimeduses, see ei tea, kuhu ta läheb.”

36 Kuni teil on valgust, usku-ge sellesse, et te saaksite valguse poegadeks.”^j

Seda rääkinud, läks Jeesus minema ja peitis end nende eest ära. **37** Olgugi et ta oli teinud nende ees palju tuntu-
stähti, ei uskunud nad temasse, **38** nii et läksid täide need prohvet Jesaja sõnad: „Jehoova, kes usub meilt kuuldu?^k Kellele on ilmutatud Jehoova käsivart?”^l **39** Põh-
jusest, miks nad ei suutnud uskuda, on taas rääki-

nutud Jesaja: **40** „Ta on teinud pimedaks nende silmad ja kõvaks nende südame, et nad oma silmadega ei näeks ja südamega ei mõistaks ega pöörduks ümber, et ma nad terveks teeksin.”^a **41** Jesaja ütles seda, kuna oli näinud tema auhiilgust, ja kõneles temast.^b **42** Siiski hakkasid paljud ülemadki temas-
se uskuma,^c aga variseride pärast ei tunnistanud nad teda, et neid kogudusest* väl-
ja ei heidetaks,^d **43** sest nad armastasid austust inimestelt rohkem kui austust Jumalalt.^e

44 Jeesus ütles valju häälega: „Kes usub minusse, ei usu mitte ainult minusse, vaid ka temasse, kes on mu läkitanud,^f **45** ja kes näeb mind, näeb ka teda, kes on mu läkitanud.^g **46** Ma olen tulnud maailma otsekuu valgus,^h et ükski, kes minusse usub, ei jääks pimedusse.ⁱ **47** Kes kuuleb minu sõnu, aga ei tee nende järgi, seda ei mõista hukka mina, sest ma ei ole tulnud maailma hukka mõist-
ma, vaid maailma päästma.”^j **48** Kes põlgab mu ära ega võta mu sõnu vastu, sellel on hukkamõistja olemas. Sõnad, mis ma olen rääkinud, need mõistavad ta hukka viimsel päeval, **49** sest ma pole rääkinud omast peast, vaid Isa, kes on mu läkitanud, on ise andnud mulle käsu, mida öelda ja mida kõnelda.^k **50** Ma tean, et tema käsk viib igavesse ellu.^l Seega, mida ma räägin, seda räägin ma nii, nagu Isa mulle on öelnud.”^m

12:32 *St postil hukatakse.

PTK 12

a Mt 3:17
Mt 17:5
Mr 1:11
Mr 9:7
Lu 3:22
Lu 9:35
2Pe 1:17

b Joh 17:1

c Lu 10:18
Ilm 12:9

d Joh 14:30
Joh 16:11
Ap 26:17, 18
2Ko 4:3, 4
Ef 2:1, 2
1Jo 5:19

e Joh 8:28

f Ap 5:30

g L 89:35, 36
L 110:4
Jes 9:7

h Joh 3:14

i Joh 11:10

j Ef 5:8

k Ro 10:16

l Jes 53:1

Teine veerg

a Jes 6:10
Mt 13:14
Mr 4:11, 12
Ap 28:27

b Jes 6:1, 8

c Joh 19:38

d Joh 9:22
Joh 16:2

e Joh 5:44

f Mt 10:40
Mr 9:37

g Joh 14:9

h Joh 3:19
Joh 8:12
Joh 9:5

i Joh 12:35

j Joh 3:16, 17

k Joh 8:38
Joh 14:10

l Joh 6:40

m Joh 3:34

12:42 *Sõna-sõnalt „sünagoogist”.

13 Jeesus teadis juba enne paasapäha, et on tulnud tema tund^a minna sellest maailmast ära Isa juurde.^b Ta oli armastanud omi, kes olid maailmas, ning ta armastas neid lõpuni.^c **2** Oli õhtusöögi aeg. Kurat oli juba pannud Juudas Iskarioti,^d Siimoni poja südamesse mõtte Jeesus ära anda.^e **3** Kuna Jeesus teadis, et Isa on andnud kõik tema kätte ning et ta on tulnud Jumala juurest ja läheb Jumala juurde,^f **4** tõusis ta laua äärest ning pani oma pealisriided kõrvale. Võtnud rätiku, sidus ta selle endale vööle.^g **5** Seejärel pani ta nõusse vett ning hakkas pesema jüngerite jalgu ja kuivatama neid vööle oleva rätikuga. **6** Kui ta jõudis Siimon Peetruseni, ütles see talle: „Isand, kas sina pesed minu jalgu?” **7** Jeesus vastas: „Praegu sa ei saa aru, mida ma teen, aga hiljem sa mõistad seda.” **8** Peetrus ütles talle: „Eluilmaski ei või sina minu jalgu pesta!” Jeesus vastas talle: „Kui ma sind ei pese,^h pole sul minuga midagi ühist.” **9** Siimon Peetrus ütles: „Isand, siis ära pese üksnes mu jalgu, vaid ka mu käsi ja pead!” **10** Jeesus lausub talle: „Kes on end pesnud, see on täiesti puhas ning sel pole vaja pesta muud kui jalgu. Teie olete puhtad, aga mitte kõik.” **11** Ta teadis, kes ta ära annab,ⁱ ja sellepärast ütleski: „Mitte kõik teist pole puhtad.”

12 Kui ta siis nende jalad oli pesnud ja oma pealisriided selga pannud, läks ta tagasi laua äärde ja ütles nei-

PTK 13

a Mt 26:2
Joh 12:23
Joh 17:1b Joh 16:28
Joh 17:11c Joh 15:9
Ef 5:2
1Jo 3:16d Lu 22:3, 4
Joh 13:27e Mt 26:14-16
Mt 26:24
Mr 14:10, 11

f Joh 16:28

g Flp 2:5-7

h 1Ko 6:11
Ef 5:25, 26
Tt 3:5
Heb 10:22

i Joh 6:64

Teine veerg

a Mt 23:8

b Lu 22:27

c Mt 20:26, 27
Lu 9:48
Lu 22:26
Ro 12:10
1Pe 5:5d Flp 2:5
1Pe 2:21
1Jo 2:6e Mt 7:24, 25
Lu 11:28
Jk 1:25

f Joh 17:12

g L 41:9
Mt 26:23h Joh 14:29
Joh 16:4

i Mt 25:40

j Mt 10:40

k Mt 26:21
Mr 14:18
Lu 22:21
Joh 6:70l Mt 26:22
Lu 22:23m Joh 19:26
Joh 20:2

le: „Kas te saate aru, mida ma teile tegin? **13** Te nimeta- te mind õpetajaks ja isandaks ning teil on õigus, see ma olen.” **14** Kui nüüd mina, isand ja õpetaja, teie jalgu pesin,^b siis peate teiegi üksteise jalgu pesema.^c **15** Ma näitasin teile eeskujut, et teiegi teeksite just nii, nagu mina tein.^d **16** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: ori ei ole suurem oma isandast ega läkitatu suurem sellest, kes on ta läkitanud. **17** Te olete õnnelikud, kui te seda teate ja selle järgi ka teete.^e **18** Ma ei räägi teist kõigist. Ma tunnen neid, keda ma olen valinud. Aga see on selleks, et täituks pühakirjas öeldu:^f „See, kes sõi mu leiba, on pöördunud mu vastu*.”^g **19** Nüüdsest alates ma räägin teile sellest, enne kui see sünnib, et kui see sünnib, te usuksite, et mina olen see, kes pidi tulema.^h **20** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes võtab vastu selle, kelle ma läkitan, võtab vastu ka minu,ⁱ ja kes võtab vastu minu, võtab vastu ka selle, kes on mu läkitanud.”^j

21 Seda öelnud, valdas Jeesust ängistus ja ta tunnistas: „Ma kinnitan teile ja see on tõsi: üks teie seast reedab mu.”^k **22** Jüngrid vaatasid segaduses üksteisele otsa ega saanud aru, kelle kohta ta seda ütles.^l **23** Jeesuse kõrvale külitati üks tema jüngeritest, see, keda Jeesus armastas.^m **24** Seetõttu Siimon Peetrus noogutas sellele ja küsis: „Ütle, kellest ta räägib?”

13:18 * Võib tõlkida ka „on tõstnud kanna mu vastu”.

25 See nõjatus Jeesuse rinnale ja küsis temalt: „Isand, kes see on?”^a **26** Jeesus vastas: „See on see, kelle jaoks ma kastan leivapala ja keltele ma selle annan.”^b Ja kastnud pala kaussi, ulatas ta selle Juudale, Siimon Iskarioti pojale. **27** Kui Juudas oli leivapala vastu võtnud, läks Saatan ta sisse.^c Seepärast ütles Jeesus talle: „Mida sa teed, seda tee kiiresti.” **28** Ent mitte keegi laua ääres olijaist ei saanud aru, miks ta talle seda ütles. **29** Kuna Juuda käes oli rahalaegas,^d arvasid mõned, et Jeesus ütles talle: „Osta seda, mis meil on pühadeks vaja,” või käskis tal midagi vaestele anda. **30** Võtnud leivapala vastu, läks Juudas otsekohe välja. Oli juba õö.^e

31 Kui ta oli lahkunud, ütles Jeesus: „Nüüd austatakse Inimesepoega^f ja tema kaudu austatakse Jumalat. **32** Jumal ise austab teda^g ning teeb seda peatselt. **33** Armsad lapsed, ma olen veel pisut aega koos teiega. Te hakkate mind otsima, ja nagu ma ütlesin juutidele, ütlen ma praegu teilegi: „Kuhu mina lähen, sinna teie ei saa tulla.”^h **34** Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist. Nii nagu mina teid olen armastanud,ⁱ armastage ka teie üksteist.^j **35** Selle järgi tunnevad kõik ära, et te olete minu jüngrid, kui teie keskel on armastus.”^k

36 Siimon Peetrus küsis: „Isand, kuhu sa lähed?” Jeesus vastas: „Sinna, kuhu ma lähen, ei saa sa mulle praegu järele tulla, aga hiljem sa

PTK 13

a Joh 21:20
b Mt 26:23
c Lu 22:3, 4
d Joh 12:4–6
e Mt 26:20
f Joh 12:23
g Joh 17:1
h Joh 7:34
Joh 8:21
i Joh 15:9
j 3Mo 19:18
Joh 15:12
1Te 4:9
Jk 2:8
1Pe 1:22
1Jo 3:14
k Ro 13:8
1Ko 13:8, 13
1Jo 4:20

Teine veerg

a Joh 14:3
b Mt 26:33
Mr 14:29
Lu 22:33
c Mt 26:34
Mr 14:30
Lu 22:34
Joh 18:27

PTK 14

d Joh 14:27
e Mr 11:22
1Pe 1:21
f Lu 12:32
1Pe 1:3, 4
g Joh 17:24
Ro 8:17
Flp 1:23
1Te 4:16, 17
h Joh 11:16
i Joh 10:9
Ef 2:18
Heb 10:19, 20
j Joh 1:17
Ef 4:21
k Joh 1:4
Joh 6:63
Joh 17:3
Ro 6:23
l Ap 4:12
m Mt 11:27
Joh 1:18
n Joh 12:45
Kol 1:15
Heb 1:3
o Joh 10:38
Joh 17:21
p Joh 7:16
Joh 8:28
Joh 12:49

tuled.”^a **37** Peetrus ütles talle: „Isand, miks ma ei saa sulle praegu järele tulla? Ma annan oma elu sinu eest.”^b **38** Jeesus vastas: „Kas sina annad oma elu minu eest? Ma kinnitan sulle ja see on tõsi: veel enne, kui kukk kireb, salgad sa mu kolm korda ära.”^c

14 „Teie süda ärgu muu-
tugu rahutuks.^d Uskuge Jumalasse,^e uskuge ka minusse. **2** Minu isa majas on palju ruumi. Kui see poleks nii, oleks ma seda teile öelnud, sest ma lähen ära, et teile elupaik valmis seada.^f **3** Ja kui ma olen läinud ja teile elupaiga valmis seadnud, tulen ma taas ning võtan teid enda juurde, et teiegi oleksite seal, kus mina olen.^g **4** Te teate teed sinna, kuhu ma lähen.”

5 Toomas^h ütles: „Isand, me ei tea, kuhu sa lähed. Kuidas me võime teada teed sinna?”

6 Jeesus kostis: „Mina olen teeⁱ ja tõde^j ja elu.^k Keegi ei saa Isa juurde muidu kui minu kaudu.^l **7** Kui te tunnete mind, siis te tunnete ka mu isa. Nüüdsest peale te tunnete teda ja olete teda näinud.”^m

8 Filippus ütles: „Isand, näita meile Isa, sellest meile piisab.”

9 Jeesus sõnas: „Ma olen olnud koos teiega nii pikka aega, Filippus, ja ometi pole sa mind tundma õppinud? Kes on näinud mind, see on näinud ka Isa.ⁿ Kuidas sa võid öelda: „Näita meile Isa”? **10** Kas sa ei usu, et mina kuulun ühte Isaga ja Isa minuga?^o Ma ei räägi kõike seda omast peast,^p vaid Isa, kes jääb minuga ühte,

teeb oma tegusid. **11** Uskuge mind, et mina kuulun ühte Isaga ja Isa minuga, aga kui te muidu ei usu, siis uskuge mu tegude pärast.^a **12** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: kes usub minusse, teeb ka neid tegusid, mida mina teen, ja ta teeb veel suuremaid tegusid kui need,^b sest mina lähen Isa juurde.^c **13** Mida tahes te palute minu nime kaudu, seda ma teen, et Isa austataks Poja kaudu.^d **14** Kui te palute midagi minu nime kaudu, siis ma teen seda.

15 Kui te mind armastate, siis te peate kinni mu käskudest.^e **16** Ma palun Isa ning ta annan teile veel ühe aitaja*, et see oleks koos teiega igavesti,^f **17** tõe vaimu,^g mida maailm ei saa vastu võtta, kuna ta ei näe ega tunne seda vaimu.^h Teie aga tunnete, sest see jääb teiega ja on teie sees. **18** Ma ei jäta teid orbudena maha. Ma tulen tagasi teie juurde.ⁱ **19** Veel pisut aega, ja maailm ei näe mind enam, aga teie näete mind,^j sest mina elan ja teiegi saate elu. **20** Sel päeval te mõistate, et mina kuulun ühte oma isaga ning teie minuga ja mina teiega.^k **21** Kes on minu käsud omaks võtnud ja neist kinni peab, see armastab mind. Aga seda, kes armastab mind, armastab mu isa, ning minagi armastan teda ja ta saab mind näha.”

22 Juudas^l (mitte Iskariot) küsis: „Isand, miks sa kavatsed näidata ennast meile, aga mitte maailmale?”

14:16 *Võib tõlkida ka „lohutaja”. Siin on püha vaimu isikustatud.

PTK 14

- a Joh 5:36
b Mt 21:21
Ap 1:8
Ap 2:41
c Ap 2:32, 33
d Joh 15:16
Joh 16:23
e Joh 13:34
Joh 15:10
Jk 1:22
f Lu 24:49
Joh 15:26
Joh 16:7
Ap 1:5
Ap 2:1, 4
Ro 8:26
g Mt 10:19, 20
Joh 16:13
1Ko 2:12
1Jo 2:27
h 1Ko 2:14
i Mt 28:20
j Ap 10:40, 41
k Joh 10:38
Joh 17:21
l Lu 6:13, 16
Ap 1:13

Teine veerg

- a Joh 15:10
b 1Jo 2:24
Ilm 3:20
c Joh 5:19
Joh 7:16
Joh 12:49
d Lu 24:49
Joh 15:26
Joh 16:13
1Jo 2:27
e Joh 16:33
Ef 2:14
Flp 4:6, 7
Kol 3:15
2Te 3:16
f Joh 20:17
1Ko 11:3
1Ko 15:28
Flp 2:5, 6
g Joh 13:19
Joh 16:4
h Joh 12:31
Joh 16:11
i Joh 16:33
j Joh 10:18
Joh 12:49
Joh 15:10
Flp 2:8

PTK 15

- k 2Pe 1:8

23 Jeesus vastas talle: „Kui keegi mind armastab, võtab ta mu sõnu kuulda.^a Minu isa armastab teda ning me tuleme ja teeme oma eluaseme tema juurde.^b **24** Kes mind ei armasta, ei võta mu sõnu kuulda. Need sõnad, mida te kuulate, ei ole minu omad, vaid kuuluvad Isale, kes on mu läkitanud.^c

25 Ma räägin teile seda, kuuni olen veel teiega. **26** Kuid aitaja, püha vaim, mille Isa saadab minu kaudu, õpetab teile kõike ja tuletab teile meelde kõik, mis ma olen teile rääkinud.^d **27** Ma jätan teile rahu, annan teile oma rahu.^e Mina ei anna sellist rahu nagu maailm. Teie süda ärgu muutugu rahutuks ja ärgu mingu araks. **28** Nagu te kuulsite, ma ütlesin teile, et ma lähen ära ja tulen teie juurde tagasi. Kui te mind armastate, siis te olete rõõmsad, et ma lähen Isa juurde, sest Isa on minust kõrgem.^f **29** Ma olen seda teile rääkinud enne, kui see kõik sünnib, et kui see sünnib, te usuksite mu sõnu.^g **30** Ma ei räägi teiega enam pikalt, sest selle maailma valitseja^h tuleb. Tal pole aga minu üle mingit võimu.ⁱ **31** Et maailm teaks, et ma armastan Isa, toimin ma just nii, nagu Isa mind on käskinud.^j Tõuske, lähme siit ära!

15 Mina olen tõeline viinapuud ja minu isa on aednik. **2** Ta lõikab minu küljest ära iga oksa, mis vilja ei kanna, ja puhastab* igat viljakandvat oksa, et see kannaks rohkem vilja.^k **3** Teie

15:2 *Võib tõlkida ka „kärbib”.

olete juba puhtad sõnade pärast, mis ma teile olen rääkinud.^a **4** Jääge ühte minuga ja mina jään ühte teiega. Nagu oks ei saa kanda vilja, kui ta ei jää viinapuu külge, nii ei saa seda teha ka teie, kui te ei jää ühte minuga.^b **5** Mina olen viinapuu, teie olete oksad. Kes jääb ühte minuga ja kellega jään ühte mina, see kannab palju vilja,^c sest minust lahus ei saa te midagi teha. **6** Kes ei jää ühte minuga, on nagu oks, mis visatakse minema ja mis kuivab ära. Oksad kogutakse kokku ja heidetakse tulle ning need põlevad ära. **7** Kui te jääte minuga ühte ja minu sõnad jäävad teisse, siis paluge ükskõik mida, ja te saate seda.^d **8** Mu isale toob au see, kui te kannate palju vilja ja olete tõesti mu jüngrid.^e **9** Nagu Isa on armastanud mind,^f nii olen mina armastanud teid. Jääge minu armastusse. **10** Kui te mu käskudest kinni peate, siis te jääte minu armastusse, nii nagu mina olen pidanud kinni Isa käskudest ja jään tema armastusse.

11 Seda ma olen teile rääkinud, et minu rõõm oleks teis ja teie rõõm saaks täielikuks.^g **12** Minu käsk on see: armastage üksteist, nagu mina olen teid armastanud.^h **13** Kellelgi pole suuremat armastust kui sellel, kes annab oma elu sõprade eest.ⁱ **14** Te olete mu sõbrad, kui te teete, mida ma teid käsin.^j **15** Ma ei nimeta teid enam orjadeks, sest ori ei tea, mida ta isand teeb. Ma nimetan teid hoopis sõp-

PTK 15

a Joh 13:10
Joh 17:17

b Joh 6:56
1Ko 12:27
Ef 4:16

c Joh 15:16

d Mt 7:7
Joh 16:23

e Mt 5:16
Joh 13:35
Flp 1:9, 11

f Joh 3:35

g Joh 16:24
Joh 17:13

h Mr 12:31
Joh 13:34
1Te 4:9
1Pe 4:8

i Joh 10:11
Ro 5:7, 8
Ef 5:1, 2
1Jo 3:16

j Mt 12:50
Joh 14:23

Teine veerg

a Joh 14:13

b Joh 13:34
1Jo 3:23

c Mt 10:22
Joh 17:14

d Jk 4:4

e Lu 6:22
Joh 17:14
1Pe 4:4

f Mt 5:11
Mt 10:22
Mt 24:9
2Ti 3:12
1Pe 2:21

g Joh 16:2, 3

h Joh 9:41

i Mt 11:21

j Joh 5:23
1Jo 2:23

k Mt 11:23
Joh 7:31
Joh 11:47

l L 35:19
L 69:4
Lu 23:22

radeks, sest ma olen andnud teile teada kõik, mis ma oma isalt olen kuulnud. **16** Teie ei ole valinud mind, vaid mina olen valinud teid, et te läheksi- te ja kannaksite vilja ja et teie vili jääks püsima. Siis annab Isa teile kõike, mida te temalt minu nime kaudu palute.^a

17 Seda ma käsin teil teha: üksteist armastada.^b **18** Kui maailm teid vihkab, siis teadke, et enne teid on ta vihanud mind.^c **19** Kui te kuulsite maailma, siis maailm armastaks teid kui omi. Aga kuna te ei kuulu maailma,^d vaid mina olen teid maailmast välja valinud, siis maailm vihkab teid.^e **20** Pidage meele sõnu, mis ma teile ütlesin: ori ei ole suurem oma isandast. Kui nad on taga kiusanud mind, siis kiusavad nad taga teidki,^f ja kui nad on võtnud kuulda minu sõnu, siis võtavad nad kuulda teiegi sõnu. **21** Aga nad kohtlevad teid nõnda minu nime pärast, sest nad ei tunne teda, kes on mu läkitanud.^g **22** Kui ma poleks tulnud ega nendega rääkinud, ei oleks neil pattu,^h kuid nüüd pole neil oma pattu mille- gagi vabandada.ⁱ **23** Kes vihkab mind, vihkab ka mu isa.^j **24** Kui ma poleks teinud nende keskel neid tegusid, mida ei ole teinud keegi teine, siis poleks neil pattu.^k Aga nad on mind näinud ja näidanud, et vihkavad nii mind kui ka mu isa. **25** Sellega lähuvad täide nende seadused kirjas olevad sõnad „Nad vihkasid mind alusetult“.^l **26** Kui tuleb aitaja, mille ma saadan teile Isa juu-

rest, tõe vaim^a Isa juurest, siis see annab minu kohta tunnistust.^b **27** Teiegi peate andma tunnistust,^c sest te olete olnud koos minuga algusest peale.

16 Ma räägin seda kõike teile selleks, et te ei laseks end eksitada*. **2** Teid heidetakse kogudusest* välja^d ning tuleb aeg, kui igaüks, kes teid tapab,^e arvab end Jumalale au toovat. **3** Nad teevad seda, sest nad pole õppinud tundma ei Isa ega mind.^f **4** Ma räägin seda teile, et kui see aeg kätte jõuab, siis teile meenuks, et ma sellest rääkisin.^g

Ma ei rääkinud seda kohe alguses, sest siis ma olin koos teiega. **5** Aga nüüd lähen ma tema juurde, kes on mu läkitanud.^h Ometi ei küsi keegi teist minult, kuhu ma lähen. **6** Selle tõttu, mida ma teile räägin, on kurbus täitnud teie südame.ⁱ **7** Kuid ma ütlen teile tõtt: teile on hea, et ma ära lähen. Kui ma ei läheks, ei tuleks aitaja^j teie juurde, aga kui ma lähen, siis ma saadan ta teie juurde. **8** Ja kui ta tuleb, toob ta maailmale selguse patu, õiguse ja kohtumõistmise kohta: **9** esmalt patu kohta,^k sest maailm ei usu minusse,^l **10** seejärel õiguse kohta, sest ma lähen Isa juurde ja te ei näe mind enam, **11** seejärel kohtumõistmise kohta, sest selle maailma valitseja üle on kohus mõistetud.^m

12 Mul on teile veel palju öelda, aga te ei suuda seda kõike praegu vastu võtta.

16:1 *Sõna-sõnalt „ei komistaks“. **16:2** *Sõna-sõnalt „sünagoogist“.

PTK 15

a Lu 24:49
Joh 14:26

b 1Jo 5:6

c Lu 24:48
Ap 1:8
Ap 2:22
Ap 5:32

PTK 16

d Joh 9:22

e Mt 24:9
Ap 8:1
Ap 12:1, 2
Ap 26:11f Joh 8:19
Joh 15:20, 21
Ro 10:2
1Ko 2:8g Joh 13:19
Joh 14:29h Joh 7:33
Joh 13:3

i Joh 16:22

j Joh 14:16, 26
Joh 15:26
Ap 2:32, 33

k Joh 15:22

l Joh 5:37, 38

m Joh 12:31
Joh 14:30

Teine veerg

a Joh 16:7

b Ap 11:28
Ap 21:10, 11
1Ti 4:1

c 1Jo 4:2

d Joh 15:26
1Jo 2:27

e Joh 17:10

f Joh 7:33
Joh 14:19g Mt 28:8
Lu 24:39-41
Joh 20:19, 20

13 Ent kui tuleb tema*, tõe vaim,^a siis juhatab ta teile kätte kogu tõe, sest ta ei räägi omal algatusel, vaid mida ta kuuleb, seda ta räägib, ja ta kuulutab teile tulevase asju.^b **14** Ta austab mind,^c sest ta kuulutab teile, mida ta minult kuuleb.^d **15** Kõik, mis kuulub Isale, on ka minu oma.^e Seepärast ma ütlesingi, et ta kuulutab teile, mida ta minult kuuleb. **16** Natukese aja pärast te ei näe mind enam,^f ja veel natukese aja pärast te näete mind.^g

17 Seepeale hakkasid mõned jüngrid omavahel arutama: „Mida see tähendab, mis ta meile ütleb: „Natukese aja pärast te ei näe mind, ja veel natukese aja pärast te näete mind,“ ning „Sest ma lähen Isa juurde?““ **18** Nad küsisid veel: „Mida tähendab see natuke aega? Millest ta ometi räägib?“ **19** Kuna Jeesus teadis, et nad tahavad temalt seda küsida, ütles ta neile: „Kas te arutlete omavahel selle üle, mis ma ütlesin, nimelt, et natukese aja pärast te ei näe mind, ja veel natukese aja pärast te näete mind? **20** Ma kinnitan teile ja see on tõsi: te hakkate nutma ja halama, ent maailm on rõõmus. Te kurvastate, aga teie kurbus muutub rõõmuks.^g **21** Kui naine sünnitab, on ta murelik, sest tema tund on tulnud. Aga kui ta on lapse ilmale toonud, ei tule ta vaev talle enam

16:13 *Mõeldakse „aitajat“ (salm 7). Kasutades sõna „aitaja“ (kreeka keeles meessoost sõna), isikustas Jeesus püha vaimu (kreeka keeles keskoost sõna), mis on mitteisikuline jõud.

meeldegi, sest ta on rõõmus, et inimene on sündinud maailma. **22** Samuti olete teie praegu kurvad, aga ma tulen jälle teie juurde ja teie süda saab rõõmsaks^a ning keegi ei võta teie rõõmu teilt ära. **23** Sel päeval ei küsi te minult enam midagi. Ma kinnitan teile ja see on tõsi: mida te Isalt palute^b minu nime kaudu, seda ta annab teile.^c **24** Senini ei ole te midagi palunud minu nime kaudu. Paluge, ja te saate, et teie rõõm oleks täielik.

25 Seda kõike olen ma teile rääkinud mõistukõnes. Tuleb aeg, kui ma ei räägi teile enam mõistu, vaid kõnelen teile Isast otsesõnu. **26** Sel päeval te palute Isa minu nime kaudu. Seda öeldes ei mõtle ma, et mina palun Isa teie eest. **27** Isa on teisse kiindunud, sellepärast et teie olete kiindunud minusse^d ja usute, et ma olen tulnud Jumala nimel.^e **28** Ma olen tulnud maailma Isa nimel, aga nüüd ma lahkun maailmast ja lähen Isa juurde.^f

29 Tema jüngrid ütlesid: „Nüüd sa räägid otsesõnu, mitte mõistukõnes. **30** Nüüd me mõistame, et sa tead kõike juba enne, kui keegi sinult midagi küsib. Seetõttu me usume, et sa oled tulnud Jumala juurest.” **31** Jeesus vastas neile: „Kas te nüüd usute? **32** Tuleb aeg, ja see ongi juba käes, kui te jooksete laiali, igaüks oma majja, ja te jätate mu üksi.^g Ometi ei ole ma üksi, sest Isa on minuaga.^h **33** Seda kõike rääkisin ma teile selleks, et teil oleks tänu minu-

PTK 16

a Lu 24:51, 52

b Flp 4:6

c Joh 14:13
Joh 15:16
1Jo 5:14

d Joh 14:21

e Joh 17:7, 8

f Joh 13:3
Heb 9:24g Sak 13:7
Mt 26:31
Mr 14:27

h Joh 8:29

Teine veerg

a Joh 14:27
Ef 2:14b Joh 14:30
Ap 14:22
1Jo 4:4
1Jo 5:4
Ilm 3:21

PTK 17

c Joh 12:23
Joh 13:31, 32

d Flp 2:9, 10

e Joh 4:14
Joh 6:27

f Joh 6:37

g Lu 10:25–28

h 1Jo 5:20

i Ef 4:11, 13
2Pe 3:18

j Joh 13:31

k Joh 4:34

l Joh 1:1
Joh 8:58
Kol 1:15m L 22:22
Ap 15:14
Heb 2:12n Joh 6:68
Joh 8:28
Joh 12:49
Joh 14:10

o Joh 16:27

p Joh 16:30

q Joh 16:15

le rahu.^a Maailmas te kohtate raskusi, aga olge julged, mina olen maailma ära võitnud!”^b

17 Pärast neid sõnu tõstis Jeesus silmad taeva poole ja ütles: „Isa, tund on tulnud. Austa oma poega, et su poeg austaks sind.^c **2** Sa oled ju andnud temale võimu kogu inimsoo üle,^d et ta annaks igavese elu^e kõigile, kelle sina oled talle andnud.^f **3** Nad saavad igavese elu,^g kui õpivad tundma* sind, ainult tõelist Jumalat,^h ja Jeesus Kristust, kelle sina oled läkitanud.ⁱ **4** Ma olen austanud sind maa peal,^j viies lõpule töö, mille sa oled andnud mulle teha.^k **5** Nüüd, isa, austa mind enda kõrval selle auhiilgusega, mis mul oli sinu kõrval enne maailma olemasolu.^l

6 Ma olen avaldanud su nime inimestele, kelle sa oled andnud mulle maailmast.^m Nad olid sinu omad ja sa andsid nad mulle ning nad on võtnud kuuldada sinu sõnu. **7** Nüüd nad teavad, et kõik, mis sa oled mulle andnud, on sinult. **8** Sõnad, mis sa mulle ütlesid, olen ma neile edasi andnud.ⁿ Nad on need vastu võtnud ning saanud teada, et ma olen tõepoolest tulnud sinu nimel,^o ja nad usuvad, et sina oled mu läkitanud.^p **9** Ma palun nende pärast. Ma ei palu maailma pärast, vaid nende pärast, kelle sa oled mulle andnud, sest nad on sinu omad. **10** Kõik, mis on minu, on sinu, ja mis on sinu, on minu,^q ja nemad austavad mind.

17:3 *Kreeka verb viitab kestvale tegevusele.

11 Mind pole enam kauaks maailmas. Nemad on maailmas,^a aga mina tulen sinu juurde. Püha isa, kaitse neid^b omaenda nime pärast, mille sa oled mulle andnud,* et nad võiksid olla üks[#], nii nagu meie oleme üks.^c **12** Kui ma olin koos nendega, siis ma kaitsesin neid^d sinu nime pärast, mille sa mulle oled andnud. Ma olen neid hoidnud, ükski neist pole kadunud^e peale hävingupoja,^f et läheks täide pühakirjas öeldu.^g **13** Nüüd ma tulen sinu juurde, kuid ma räägin seda kõike veel maailmas olles, et nemad võiksid olla tulvil minu rõõmu.^h **14** Ma olen andnud neile sinu sõnad, kuid maailm vihkab neid, sest nad ei kuulu maailma,ⁱ nii nagu mina ei kuulu maailma.

15 Ma ei palu, et sa nad maailmast ära võtaksid, vaid et sa kaitseksid neid Saatanast* eest.^j **16** Nad ei kuulu maailma,^k nagu minagi ei kuulu maailma.^l **17** Pühitse neid* tõega.^m Sinu sõna on tõde.ⁿ **18** Nii nagu sina oled minu läkitanud maailma, olen ka mina läkitanud nemad maailma.^o **19** Ma hoian end pühana nende heaks, et nemadki saaksid pühaks tõe kaudu.

20 Ma ei palu mitte ainult nende eest, vaid ka inimeste eest, kes nende sõna kaudu minusse uskuma hakkavad, **21** et nad kõik oleksid üks,^p nii nagu sina, isa, kuulud ühte

17:11 *Nimi Jeesus tähendab „Jehova on pääste“. #Võib tõlkida ka „ühtsed“. 17:15 *Sõna-sõnalt „Kurja“. 17:17 *Võib tõlkida ka „eralda nad endale“, „tee nad pühaks“.

PTK 17

a Joh 13:1

b 1Pe 1:5
Ju 24c Joh 10:30
Joh 17:21d Joh 6:39
Joh 10:28

e Joh 18:9

f Mr 14:21

g L 41:9
L 109:8
Ap 1:20

h Joh 15:11

i Joh 15:19
Jk 4:4j Mt 6:13
2Te 3:3
1Jo 5:18

k Kol 1:13

l Joh 18:36

m Ef 5:25, 26
1Te 5:23
2Te 2:13
1Pe 1:22n L 12:6
L 119:
151, 160

o Joh 20:21

p Ro 12:5
1Ko 1:10
Ga 3:28

Teine veerg

a Joh 10:38
Joh 14:10b Joh 14:20
Joh 17:11
1Jo 3:24c Lu 22:28-30
1Te 4:17

d Joh 17:5

e Joh 8:55
Joh 15:21

f Mt 11:27

g Mt 6:9
Joh 17:6

h Joh 15:9

PTK 18

i Mt 26:36
Mr 14:32
Lu 22:39

j 2Sa 15:23

k Mt 26:47
Mr 14:43

minuga ja mina sinuga,^a et nemadki kuuluksid ühte meiega ja maailm usuks, et sina oled mu läkitanud. **22** Ma olen andnud neile sellise au, mille sa oled andnud mulle, et nad oleksid üks, nii nagu meie oleme üks.^b **23** Mina kuulun ühte nendega ja sina minuga, et nende seas oleks täielik ühtsus ning maailm saaks aru, et sina oled mu läkitanud ja armastad neid, nagu sa armastad mind. **24** Isa, ma tahan, et need, kelle sa oled mulle andnud, oleksid koos minuga seal, kus mina olen,^c ja näeksid mu auhiilgust, mille sa oled mulle andnud, sest sa armastasid mind juba siis, kui maailma polnud veel rajatudki*.^d **25** Õiglane isa, maailm ei ole sind tundma õppinud,^e aga mina tunnen sind,^f ja nemad on saanud teada, et sina oled mu läkitanud. **26** Ma olen andnud neile teada sinu nime ja annan seda teada ka edaspidi,^g et neis oleks selline armastus, millega sina mind oled armastanud, ning et ma kuuluksin nendega ühte.^h

18 Seda rääkinud, läks Jeesus koos oma jüngritega ühte aeda,ⁱ mis oli teisel pool Kidroni orgu.^j **2** Seda paika teadis ka äraandja Juudas, sest seal oli Jeesus oma jüngritega sageli kokku saanud. **3** Juudas võttis endaga väesalga ning peapreestritelt ja variseridelt korralvalvureid ning nad tulid sinna tõrvikute, lampide ja relvadega.^k

17:24 *St enne Aadama ja Eeva laste sündi.

4 Kuna Jeesus teadis täpselt, mis teda ees ootab, astus ta ette ja küsis neilt: „Keda te otsite?” **5** Nad vastasid: „Naatsaretlast Jeesust.”^a Ta ütles neile: „See olen mina.” Ka äraandja Juudas seisis seal koos nendega.^b

6 Kui Jeesus ütles neile: „See olen mina”, taganesid nad ja kukkusid maha.^c **7** Jeesus küsis neilt uuesti: „Keda te otsite?” Nad ütlesid: „Naatsaretlast Jeesust.” **8** Jeesus vastas: „Ma ütlesin teile, et see olen mina. Kui te mind otsite, siis laske neil meestel minna.” **9** Sel moel tähtsitasid Jeesuse sõnad „Ma pole kaotanud ühtki neist, kelle sa mulle oled andnud”.^d

10 Siis haaras Siimon Peetrus oma mõõga ning lõi sellega ülempreestri orja ja raius ära tema parema kõrva.^e Orja nimi oli Malkus. **11** Jeesus aga ütles Peetrusele: „Pane mõök tuppe!”^f Kas ma siis ei peaks jooma karikast, mille Isa mulle on andnud?”^g

12 Siis võtsid sõdurid, tuhatkonnaülem* ja juutide korralvurid Jeesuse kinni ning panid ta köidikuisse. **13** Nad viisid ta esmalt Kaifase äia Hannase^h juurde. Kaifas oli sel aastal ülempreester.ⁱ **14** Tema oligi juutidele öelnud, et neile on parem, kui üks inimene sureb rahva eest.^j

15 Siimon Peetrus ja üks teine jünger järgnesid Jeesusele.^k Too jünger tundis ülempreestrit ja läks ühes Jeesuse ülempreestri siseõue, **16** ent

18:12 *Võib tõlkida ka „sõjatribuun”, legiooni kõrgem ohvitser Rooma sõjaväes.

- PTK 18**
 a Mt 2:23
 b Lu 22:47
 c Joh 7:46
 d Joh 6:39
 Joh 17:12
 e Mt 26:51
 Mr 14:47
 Lu 22:50
 f Mt 26:52
 Lu 22:51
 Joh 18:36
 g Mt 20:22
 Mt 26:42
 h Lu 3:2
 Ap 4:5, 6
 i Mt 26:57
 Joh 18:24
 j Joh 11:49, 50
 k Mt 26:58
 Mr 14:54
 Lu 22:54
- Teine veerg**
 a Mt 26:69, 70
 Mr 14:66–68
 Lu 22:55–57
 Joh 18:25
 b Mt 26:55
 Lu 4:15
 Lu 19:47
 Joh 7:14
 c Jes 50:6
 d Mt 26:57
 e Mt 26:69, 70
 Mr 14:69, 70
 Lu 22:58
 f Joh 18:10

Peetrus jäi välja värava juurde. Siis see jünger, kes ülempreestrit tundis, läks välja, rääkis uksehoidjaga ning tõi Peetruse sisse. **17** Teenijatüdrukust uksehoidja küsis Peetruselt: „Kas pole sinagi selle mehe jünger?” Tema ütles: „Ei ole.”^a **18** Kuna oli külm, olid orjad ja korralvurid sütest lõkke teinud ja soojendasid end selle ääres. Ka Peetrus seisis nende hulgas ja soojendas end.

19 Samal ajal küsis peapreester* Jeesuselt tema jüngerite ja õpetuste kohta. **20** Jeesus vastas talle: „Ma olen rääkinud maailmale avalikult. Ma olen alati õpetanud sünagoogides ja templis,^b kus kõik juudid koos käivad, ega ole rääkinud midagi salaja. **21** Miks sa minu käest küsid? Küsi neilt, kes on kuulnud, mida ma olen rääkinud. Nemad teavad, mis ma olen öelnud.” **22** Kui Jeesus oli seda öelnud, lõi üks korralvur, kes seal seisis, talle vastu nägu^c ja küsis: „Kas sa nõnda vastad peapreestri?” **23** Jeesus kostis: „Kui ma ütlesin midagi valesti, siis ütle, mida. Kui see oli aga õige, miks sa mind siis lööd?” **24** Seejärel saatis Hannas ta kinniseotuna ülempreester Kaifase juurde.^d

25 Siimon Peetrus aga seisis lõkke ääres ja soojendas end. Ühtäkki küsis keegi: „Kas mitte sinagi pole selle mehe jünger?” Tema salgas: „Ei ole.”^e **26** Üks ülempreestri ori, selle mehe sugulane, kelle kõrva Peetrus oli ära raiunud,^f ütles: „Kas ma mitte ei näinud sind koos temaga

18:19 *St Hannas.

aias?" **27** Ent Peetrus salgas seda jälle, ja kohe kires kukk.^a

28 Siis viidi Jeesus Kai-fase juurest maavalitseja residentsi.^b Oli varahommik. Juudid ise sisse ei läinud, et mitte rüvetada,^c sest siis poleks nad võinud süüa paasatoitu. **29** Seepärast tuli Pilatus nende juurde välja ja küsis: „Milles te seda inimest süüdistate?" **30** Nad vastasid: „Kui ta poleks kurjategija, ei oleks me teda sinu ette toonud." **31** Pilatus ütles neile: „Mõistke ise tema üle kohut oma seaduse järgi." **32** Juudid vastasid: „Meil ei ole luba kedagi tappa." **33** Nõnda sündis, et läheksid täide Jeesuse sõnad selle kohta, millist surma ta peab surema.^f

33 Siis läks Pilatus tagasi maavalitseja residentsi, kutsus Jeesuse ja küsis temalt: „Kas sina oled juutide kuningas?" **34** Jeesus küsis vastu: „Kas sa ise arvad seda või on teised sulle seda minu kohta öelnud?" **35** Pilatus vastas: „Ega's mina juut ole! Sinu oma rahvas ja peapreestrid andsid su minu kätte. Mida sa oled teinud?" **36** Jeesus ütles:^h „Minu kuningriik* ei kuulu sellesse maailma.ⁱ Kui mu kuningriik kuuluks sellesse maailma, siis oleksid mu alamad võidelnud, et juudid poleks mind kinni võtnud.^j Aga minu kuningriik ei ole sellest maailmast." **37** Seepeale küsis Pilatus: „Nii et sa siis ikkagi oled kuningas?" Jeesus vastas: „Jah, ma olen kuningas.*^k Ma

18:36 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus". **18:37** *Sõna-sõnalt „sa ise ütled, et ma olen kuningas".

PTK 18

a Mt 26:74
Mr 14:72
Lu 22:60
Joh 13:38

b Mt 27:2
Mr 15:1
Lu 23:1

c Ap 10:28

d Joh 19:6

e Joh 19:10

f Mt 20:18, 19
Joh 3:14
Joh 12:32

g Mt 27:11
Joh 12:13

h 1Ti 6:13

i Jes 9:6
Tn 2:44
Tn 7:14

j Mt 26:52, 53
Joh 18:11

k Mt 27:11

Teine veerg

a Joh 1:14, 17
Joh 14:6

b Mt 27:24
Lu 23:4
Joh 15:25

c Mt 27:15
Mr 15:6

d 4Mo 35:31
Lu 23:18, 19
Ap 3:14

PTK 19

e Jes 50:6
Mt 20:18, 19
Mt 27:26
Mr 15:15

f Mt 27:27-29
Mr 15:16, 17
Lu 23:11

g Jes 53:3

h Lu 23:4
Joh 18:38

i Mt 27:22
Mr 15:13
Lu 23:21

j Joh 18:31

k 3Mo 24:16

l Mt 26:63-65
Joh 5:18

olen selleks sündinud ja selleks tulnud maailma, et ma tõe kohta tunnistust annaksin.^a Igaüks, kes on tõe poolel, võtab mu häält kuulda." **38** Pilatus sõnas: „Mis on tõde?"

Seda öelnud, läks ta jälle välja juutide juurde ja ütles neile: „Mina ei leia temal mingit süüd." **39** Teie kombe järgi peaksin ma paasapühaks kellegi vabaks laskma.^c Kas te soovite, et ma laseksin teile vabaks juutide kuninga?" **40** Nad karjusid taas: „Mitte tema, vaid Barabase!" Barabas oli aga röövel.^d

19 Siis andis Pilatus käsu Jeesust piitsutada.^e **2** Sõdurid põimisid okaskrooni ja panid selle Jeesusele pähe ning riietasid ta purpurrüüsesse.^f **3** Nad astusid ta ette ja ütlesid: „Ole tervitatud, juutide kuningas!" Samuti löid nad teda vastu nägu.^g **4** Pilatus läks uuesti välja ja ütles rahvale: „Ma toon ta välja teie ette, et te teaksite, et mina ei leia temal mingit süüd." **5** Seejärel tuli Jeesus välja, okaskroon peas ja purpurrüü seljas. Pilatus ütles neile: „Siin ta on!" **6** Teda nähes karjusid peapreestrid ja korralvurid: „Löö ta postile! Löö ta postile!" **7** Pilatus ütles neile: „Hukake ta ise, sest mina ei leia temal mingit süüd." **7** Juudid vastasid talle: „Meil on seadus, ja seaduse järgi peab ta surema,^k sest ta on nimetanud end Jumala pojaks."^l

8 Kui Pilatus seda kuulis, hakkas ta veel rohkem kartma. **9** Ta läks tagasi maavalitseja residentsi ja küsis Jeesuselt: „Kust sa pärit oled?" Kuid Jeesus ei vastanud talle

midagi.^a **10** Seepeale küsis Pilatus: „Kas sa keeldud minuga rääkimast? Kas sa ei tea, et minu võimuses on niihästi sind vabaks lasta kui ka hukata?” **11** Jeesus vastas talle: „Sul ei oleks minu üle mingit võimu, kui seda poleks sulle antud ülalt. Aga sellel, kes mind sinu kätte andis, on suurem patt.”

12 Seepärast püüdis Pilatus endiselt leida võimalust teda vabaks lasta. Juudid aga karjusid: „Kui sa tema vabaks lased, ei ole sa keisri sõber! Igaüks, kes teeb end kuningaks, hakkab keisrile vastu!”^b **13** Kui Pilatus oli neid sõnu kuulnud, viis ta Jeesuse välja ja istus kohtujärjele paigas, mida kutsutakse Kivipõrandaks, heebreata keeles aga Gabbataks. **14** Oli paasapüha* ettevalmistuspäev,^c umbes kuues tund^d. Ta ütles juutidele: „Siin on teie kuningas!” **15** Kuid nemad karjusid: „Hukka ta ära! Hukka ta ära! Löö ta postile!” Pilatus ütles neile: „Kas ma pean hukkama teie kuninga?” Peapreestrid vastasid: „Meil pole muud kuningat kui keiser.” **16** Siis andis ta Jeesuse postile lüüa.^d

Nõnda siis viidi Jeesus sealt ära. **17** Oma piinaposti* kandes läks ta paika, mida nimetatakse Pealuuks,^e heebrea keeles Kolgataks.^f **18** Seal pandi Jeesus posti külge^g ja koos temaga veel kaks meest.

19:14 *Siin mõeldakse paasapüha all mitte ainult paasapüha ennast, vaid ka sellele järgnevat nädalat, mil peeti hapnemata leibade püha (Lu 22:1). ^a Umbes kell 12 päeval. **19:17** *Vt „Sõnasetus”.

PTK 19

a Jes 53:7
Mt 27:12, 14b Lu 23:2
Ap 17:6, 7

c Joh 19:31

d Tn 9:26
Mt 27:26, 31
Mr 15:15
Lu 23:24, 25

e Heb 13:12

f Mt 27:32, 33
Mr 15:22g Joh 3:14
Ap 5:30
Ga 3:13

Teine veerg

a Jes 53:9
Lu 23:33b Mt 27:37
Mr 15:26
Lu 23:38c Mt 27:35
Mr 15:24
Lu 23:34

d L 22:18

e Lu 2:34, 35

f Mt 27:55, 56
Mt 27:61
Mr 15:40
Lu 23:49g Joh 13:23
Joh 21:7, 20

h L 22:15

Üks meestest oli ühel ja teine teisel pool Jeesust ning tema oli nende vahel.^a **19** Pilatus lasi panna piinaposti külge tahvli, millel seisis: „Naatsaretlane Jeesus, juutide kuningas.”^b **20** Seda lugesid paljud juudid, sest paik, kus Jeesus oli postile löödud, asus linna lähedal. Tekst tahvil oli heebreata, ladina ja kreeka keeles. **21** Juutide peapreestrid aga ütlesid Pilatusele: „Ära kirjuta „juutide kuningas”, vaid et ta on öelnud, et ta on juutide kuningas.” **22** Pilatus vastas: „Mida ma olen kirjutanud, seda ma olen kirjutanud.”

23 Kui sõdurid olid Jeesuse postile lõõnud, jagasid nad tema pealisriided nelja ossa, nii et iga sõdur sai ühe osa. Nad võtsid ka tema alusriiva, see aga oli ilma õmblusteta, kootud ülevalt alla ühes tükis. **24** Seetõttu nad ütlesid: „Ärme rebi seda katki, vaid heidame liisku, kellele see saab.”^c Sellega läks täide pühakirjas öeldu: „Nad jagasid mu rõivad omavahel, heitsid liisku mu riiete pärast.”^d Just seda sõdurid tegidki.

25 Jeesuse piinaposti juures seisis ka tema ema,^e ema õde, Kloopase naine Maarja ja Maarja Magdaleena.^f **26** Kui Jeesus nägi seal seismas oma ema ja jüngrit, keda ta armastas,^g ütles ta emale: „Näe, su poeg.” **27** Seejärel ütles ta sellele jüngrile: „Näe, su ema.” Kohe võttis see jüngrer ta enda juurde.

28 Pärast seda, teades, et kõik on lõpule viidud, ütles Jeesus: „Mul on janu”, et läheks täide pühakirjas öeldu.^h

29 Seal seisis anum hapu veiniga. Siis pani keegi iisopivarre* otsa veiniga immutatud käsna ja tõstis selle tema suu juurde.^a **30** Kui Jeesus oli veini maitsnud, ütles ta: „Lõpetatud!”,^b langetas pea ja suri*.^c

31 See oli ettevalmistuspäev^d ja juudid ei tahtnud, et surnukehad jääksid piinapostidele^e hingamispäevaks (see oli suur hingamispäev*^f).^g Seepärast palusid nad Pilatuselt, et nende jalad murtaks ja surnukehad maha võetaks. **32** Siis murdsid sõdurid jalad neil meestel, kes Jeesuse kõrval posti küljes rippusid, kõigepealt ühel ja siis teisel. **33** Kui nad Jeesuseni jõudsid, nägid nad, et ta on juba surnud; seepärast nad tema jalgu ei murdnud. **34** Siiski torkas üks sõdur odaga tema küljesse^g ning sealt tuli välja verd ja vett. **35** Sellest on rääkinud pealtnägija ja tema tunnistus on õige. Ta teab, et räägib tõtt, et teiegi võiksite uskuda.^h **36** Kõik see viis täide pühakirjas öeldu: „Ühtki tema luud ei murta.”ⁱ **37** Ja üks teine kirjakoht ütleb: „Nad vaatavad seda, kelle nad läbi pistsid.”^j

38 Pärast seda palus Joosep Arimaatiast – kes oli Jeesuse jünger, kuid salaja, sest ta kartis juute*^k – Pilatuselt

19:29 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „iisop”. **19:30** *Sõna-sõnalt „andis ära vaimu”. **19:31** *Seda hingamispäeva nimetati suureks sellepärast, et 15. niisan, mis oli seitsmepäevase hapnemata leibade püha esimene päev (mis oli alati hingamispäev, hoolimata sellest, millisele nädalapäevale see sattus), langes kokku tavalise hingamispäevaga. **19:38** *St ilmselt juudi usujuhte.

PTK 19

a L 69:21
Mt 27:48
Mr 15:36
Lu 23:36

b Joh 17:4

c Jes 53:12
Mt 27:50
Mr 15:37
Lu 23:46

d Joh 19:14

e 5Mo 21:22, 23

f 3Mo 23:5–7

g Jes 53:5
Sak 12:10
Joh 20:25

h Joh 20:31
Joh 21:24

i 2Mo 12:46
4Mo 9:12
L 34:20

j Sak 12:10
Ilm 1:7

k Joh 7:13
Joh 9:22

Teine veerg

a 5Mo 21:22, 23
Mt 27:57–60
Mr 15:43–46

b Joh 3:1, 2
Joh 7:50–52

c Lu 23:55, 56

d Joh 20:7

e Jes 53:9

f Joh 19:14

PTK 20

g Mt 28:1
Mr 16:1, 2

h Lu 24:1–3

i Joh 13:23
Joh 19:26
Joh 21:24

j Joh 19:41, 42

k Joh 19:40

luba Jeesuse surnukeha maha võtta. Pilatus andiski talale loa ning Joosep tuli ja võttis Jeesuse surnukeha maha.^a **39** Sinna tuli ka Nikodemos,^b kes oli kord öösel Jeesuse juures käinud. Ta tõi mürri ja aaloe* segu^c, umbes 100 naela^d.^e **40** Juutide matusekombe kohaselt mähkisid nad Jeesuse surnukeha koos lõhnaainetega lina-sesse riidesse.^d **41** Selle paiga lähedal, kus ta hukati, oli aed ja aias oli uus haud,^e kuhu polnud veel kedagi maetud. **42** Kuna juudid valmis-tusid pühadeks^f ja see haud oli lähedal, pandi Jeesus sinna.

20 Nädala esimese päeva varahommikul, kui oli alles pime, tuli Maarja Magdaleena haa juurde^g ja nägi, et kivi on hauakoopa sissekäigu eest ära lükatud.^h **2** Ta läks jooksuga Siimon Peetruse ja jüngri juurde, kes oli Jeesusele armas,ⁱ ning ütles neile: „Isand on hauast ära viidud^j ja me ei tea, kuhu ta on pandud!”

3 Siis seadsid Peetrus ja see teine jünger sammud haa poole. **4** Nad hakkasid jooksma, aga see teine jünger jooksis Peetrusest kiiremini ja jõudis haa juurde esimesena. **5** Ta kummardus vaatama hauakoopasse ja nägi seal surilinu,^k ent hauda sisse ta ei läinud. **6** Siis jõudis kohale ka Siimon Peetrus ja astus hauakoopasse. Ta nägi Jeesuse surilinu, **7** samuti Jeesuse

19:39 *Mitte harilik aaloe (*Aloe vera*), vaid tõenäoliselt kotkapuu (*Aquilaria*). *Teine võimalik tähendus: „rulli”.^a Umbes 30 kg. (Vt lisa B14.)

pea ümber olnud riidet, kuid see polnud surilinate juures, vaid oli rulli keeratuna teises kohas. **8** Nüüd astus sisse ka see teine jünger, kes oli esimesena haua juurde jõudnud. Nähes kõike, uskus ta, mida neile oli räägitud. **9** Ent nad ei saanud veel aru kirjakohest, mille järgi Jeesus pidi surnuist üles tõusma.^a **10** Siis läksid jüngrid koju tagasi.

11 Maarja aga seisis haua juures ja nuttis. Nuttes kummardus ta ja vaatas hauakoopasse **12** ning nägi kaht valgeis riideis inglit^b istumas seal, kus oli olnud Jeesuse surnukeha, üks peatsis, teine jalutsis. **13** Nad küsisid temalt: „Naine, miks sa nutad?” Ta ütles: „Mu isand on ära viidud ja ma ei tea, kuhu ta on pandud.” **14** Seda öelnud, pöördus ta ümber ja nägi Jeesust seisimas, aga ta ei saanud aru, et see on Jeesus.^c **15** Jeesus küsis temalt: „Naine, miks sa nutad? Keda sa otsid?” Maarja arvas, et see on aednik, ja ütles talle: „Isand, kui sina ta ära viisid, siis ütle mulle, kuhu sa ta panid, ja ma toon ta ära.” **16** Jeesus ütles: „Maarja!” Naine keeras ringi ja ütles talle heebreakeeles: „Rabbuuni!”, mis tähendab „õpetaja”. **17** Jeesus ütles talle: „Ära hoiu minust kinni, sest ma pole veel läinud üles Isa juurde. Mine mu vendade juurde^d ja ütle neile, et ma lähen üles oma Isa^e ja teie Isa juurde, oma Jumala^f ja teie Jumala juurde.” **18** Maarja Magdaleena tuli ja teatas jüngritele: „Ma nägin Isandat!” Samuti rääkis ta nei-

PTK 20

a L 16:10
Mt 16:21
Ap 2:27

b Mr 16:5

c Lu 24:15, 16
Lu 24:30, 31
Joh 21:4

d Mt 28:10

e Joh 14:28
Joh 16:28

f 1Ko 11:3
Ef 1:17
Kol 1:3

Teine veerg

a Lu 24:9, 10

b Lu 24:36

c Joh 19:34

d Joh 16:22

e Lu 24:36

f Jes 61:1
Joh 5:36

g Mt 28:19, 20
Joh 17:18

h Ap 2:2, 4

i Joh 11:16

j Joh 19:34

k Joh 20:19

le, mida Jeesus oli talle öelnud.^a

19 Samal öhtul, nädala esimesel päeval, olid jüngrid koos. Nad olid ukсед lukku pannud, sest nad kartsid juute*. Ühtäkki seisis Jeesus nende keskel ja ütles: „Rahu teile!”^b **20** Seda öelnud, näitas ta neile oma käsi ja külge.^c Nähes oma isandat, olid jüngrid ülliröömsad.^d **21** Jeesus ütles neile taas: „Rahu teile!”^e Nii nagu Isa on läkitanud mind,^f nii läkitan mina teid.”^g **22** Kui ta seda oli öelnud, puhus ta nende peale ja ütles: „Võtke vastu püha vaim.”^h **23** Kui te kellelegi patud andeks annate, on need talle juba andeks antud. Kellele te aga patte andeks ei anna, sellele ei ole need andeks antud.” **24** Ent Toomasⁱ üht neist kaheteistkümnest, seda, keda nimetati Kaksikuks, ei olnud koos nendega, kui Jeesus tuli. **25** Niisiis ütlesid talle teised jüngrid: „Me nägime Isandat!” Tema aga vastas: „Kui ma ei näe tema kätel naelte jälgi ja ei pista oma sõrme neisse ega kätt tema külje sisse,^j siis ma seda küll ei usu.”

26 Kaheksa päeva hiljem kogunesid tema jüngrid jälle ühte majja ja ka Toomas oli nendega. Kuigi ukсед olid lukus, seisis Jeesus äkitselt nende keskel ning ütles: „Rahu teile!”^k **27** Ta sõnas Toomasele: „Pane oma sõrm siia ja vaata mu käsi ning pista oma käsi mu külje sisse. Ära enam kahtle, vaid usu!” **28** Toomas lausus: „Mu isand

20:19 *St ilmselt juudi usujuhte.

ja mu Jumal*!" **29** Jeesus ütles talle: „Kas sa usud sellepärast, et sa mind näed? Õnnelikud on need, kes usuvad ka siis, kui nad ei näe.”

30 Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muidki tunnustähti, mida ei ole kirja pandud sellesse rullraamatusse.^a

31 Kuid need siin on kirja pandud selleks, et te usuksite, et Jeesus on messias, Jumala poeg, ja et te tänu usule saaksite elu tema nime kaudu.^b

21 Pärast seda ilmutas Jeesus end jüngritele Tiberiase mere ääres. Ta ilmutas end nõnda. **2** Seal olid koos Siimon Peetrus, Toomas (keda kutsuti Kaksikuks),^c Naatanael^d Galilea Kaanast, Sebedeuse pojad^e ja veel kaks jüngrit. **3** Siimon Peetrus ütles neile: „Ma lähen kalale.” Nad kostsid: „Me tuleme sinuga.” Nad läksid paati, kuid sel ööl ei saanud nad midagi.^f

4 Hommiku hakul seisis Jeesus rannal, ent jüngrid ei saanud aru, et see on Jeesus.^g

5 Jeesus küsis neilt: „Armastad lapsed, kas teil on midagi süüa*?” Nad vastasid: „Ei ole!”

6 Ta ütles neile: „Heitke võrk paremale poole paati ja te saate.” Nad heitsidki ja ei suutnud seda enam paati tõmmata, sest kalu oli nii palju.^h **7** Siis ütles jüngrer, keda Jeesus armastas,ⁱ Peetrusele: „See on Isand!” Kui Siimon Peetrus kuulis, et see on Isand, tõmbas ta endale rõiva ümber, sest ta oli poolpaljas, ja hüppas merre. **8** Teised jüngrid aga tulid paadiga,

20:28 *St Jumala eestääkija ja esindaja. 21:5 *Võib tõlkida ka „mõnd kala söömiseks”.

PTK 20

a Joh 21:25

b Joh 3:15
Joh 5:24
1Pe 1:8, 9
1Jo 5:13

PTK 21

c Joh 11:16
Joh 20:24

d Joh 1:45

e Mt 4:21

f Lu 5:4, 5

g Lu 24:15, 16
Joh 20:11, 14

h Lu 5:4, 6

i Joh 13:23
Joh 19:26
Joh 20:2

Teine veerg

a Joh 20:19, 26

b Lu 22:32
Ap 20:28
1Pe 5:2, 3c Ap 1:15
Heb 12:20
1Pe 2:25

vedades järel võrku kaladega. Nad polnud kaldast kuigi kaugel, ainult umbes 200 küünra* kaugusel.

9 Kaldale jõudes nägid nad hõõguvaid süsi, mille peal oli kala, ning leiba. **10** Jeesus ütles neile: „Tooge mõned neist kaladest, mis te just püüdsite.” **11** Siimon Peetrus läks paati ja tõmbas kaldale võrgu, mis oli täis suuri kalu, kokku 153 kala. Ehkki neid oli nii palju, ei rebenusud võrk. **12** Jeesus kutsus neid: „Tulge hommikust sööma!” Ühelgi jüngril polnud julgust temalt küsida: „Kes sa oled?“, sest nad teadsid, et see on Isand. **13** Jeesus võttis leiva ja ulatas neile, samuti kala. **14** See oli kolmas kord,^a kui Jeesus ilmutas end oma jüngritele pärast surnuist ülesäratamist.

15 Kui nad olid hommikust söönud, küsis Jeesus Siimon Peetruselt: „Siimon, Johannese poeg, kas sa armastad mind rohkem kui neid?” Ta vastas: „Jah, Isand, sa tead, et sa oled mulle armas.” Jeesus ütles: „Toida mu tallekesi.”^b **16** Siis küsis Jeesus teist korda: „Siimon, Johannese poeg, kas sa armastad mind?” Ta vastas: „Jah, Isand, sa tead, et sa oled mulle armas.” Jeesus ütles: „Hoia mu lambakesi kui karjane.”^c **17** Jeesus küsis temalt kolmandat korda: „Siimon, Johannese poeg, kas ma olen sulle armas?” Peetrus muutus kurvaks, et Jeesus küsis talt kolmandat korda: „Kas ma olen sulle armas?” Seepärast lausutas ta Jeesusele: „Isand,

21:8 *Umbes 100 m. (Vt lisa B14.)

sina tead kõike, sa tead ju, et sa oled mulle armas.” Jeesus ütles talle: „Toida mu lambakesi.”^a **18** Ma kinnitan sulle ja see on tõsi: kui sa olid noorem, siis sa riietasid end ise ja läksid sinna, kuhu tahtsid, aga kui sa jääd vanaks, siis sa sirutad oma käed ja keegi teine riietab sind ning viib su sinna, kuhu sa ei taha.” **19** Nende sõnadega andis ta mõista, millise surmaga tuleb Peetrusel Jumalat austada. Kui Jeesus oli seda öelnud, sõnas ta Peetrusele: „Järgne mulle ka edaspidi.”^b

20 Peetrus pöördus ümber ja nägi neile järgnemas jüngerit, keda Jeesus armastas^c ja kes oli õhtusöögi ajal nõjatanud tema rinnale ja küsinud: „Isand, kes see on, kes su ära annab?” **21** Kui Peet-

PTK 21

a Joh 10:14, 15

b Mt 19:28
Joh 12:26
Ilm 14:4c Joh 13:23
Joh 20:2

Teine veerg

a Joh 13:23
Joh 19:26
Joh 20:2
Joh 21:7

b Joh 20:30, 31

rus teda nägi, küsis ta Jeesuselt: „Isand, aga kuidas jääb temaga?” **22** Jeesus ütles: „Kui ma tahan, et ta jääb, kuni ma tulen, mis sinul sellest? Siina järgne mulle ka edaspidi.” **23** Seetõttu läks vendade hulgas liikvele kuuldus, et see jünger ei surevatki. Kuid Jeesus ei öelnud talle, et ta ei sure, vaid: „Kui ma tahan, et ta jääb, kuni ma tulen, mis sinul sellest?”

24 Seesama jünger^a on andnud kõigest sellest tunnistust ja pannud selle kirja ning me teame, et tema tunnustus on tõsi.

25 On veel palju muudki, mida Jeesus tegi. Kui see kõik üksikasjalikult kirja pandaks, siis, ma arvan, ei suudaks ka kogu maailm mahutada rullraamatuid, mis kirjutataks.^b

APOSTLITE TEOD

LÜHIÜLEVAADE

- Teofilosele (1–5)
Tunnistajad maailma otsani (6–8)
Jeesus läheb taevasse (9–11)
Jüngerid on koos (12–14)
Mattias valitakse Juuda asemele (15–26)
- Nädalatepühal valatakse välja püha vaim (1–13)
Peetruse kõne (14–36)
Peetruse sõnad puudutavad rahvast (37–41)
Ristitakse 3000 inimest (41)
Kristlased käivad tihedalt läbi (42–47)
- Peetrus tervendab vigase kerjuse (1–10)

- Peetruse kõne Saalomoni sammaskäigus (11–26)
„Aeg, kui taastatakse kõik” (21)
Moosese-sarnane prohvet (22)
- Peetrus ja Johannes kuulatakse üle (1–4)
Usklikke on kokku 5000 meest (4)
Sanhedrin mõistab apostlite üle kohut (5–22)
„Me ei saa jätta rääkimata” (20)
Palve julguse saamiseks (23–31)
Jüngeritel on kõik ühine (32–37)
 - Hanania ja Sajiira (1–11)
Apostlid teevad palju tunnustähti (12–16)

- Vangistamine ja vabanemine (17–21a)
 Jälle sanhedrini ees (21b–32)
 „Peame kuuletuma eelkõige Jumalale, mitte inimestele” (29)
 Gamaalieli nõuanne (33–40)
 Majast majja kuulutamine (41, 42)
- 6 Seitse meest määratakse ametisse (1–7)
 Stefanost süüdistatakse jumalateotuses (8–15)
- 7 Stefanose kõne sanhedrini ees (1–53)
 Patriarhide aeg (2–16)
 Mooses juhib rahvast; Iisrael teenib ebajumalaid (17–43)
 Jumal ei ela inimeste ehitatud templites (44–50)
 Stefanos visatakse kividega surnuks (54–60)
- 8 Tagakiusaja Saulus (1–3)
 Filippuse viljakas teenistus Samaarias (4–13)
 Peetrus ja Johannes saadetakse Samaariasse (14–17)
 Siimon proovib osta püha vaimu (18–25)
 Etiopia õukonnaametnik (26–40)
- 9 Saulus teel Damaskusse (1–9)
 Hananias saadetakse Saulust aitama (10–19a)
 Saulus räägib Damaskuses Jeesusest (19b–25)
 Saulus läheb Jeruusalemma (26–31)
 Peetrus tervendab Ainease (32–35)
 Heldekäeline Dorkas äratatakse üles (36–43)
- 10 Korneeliuse nägemus (1–8)
 Peetruse nägemus puhastatud loomadest (9–16)
 Peetrus läheb Korneeliuse juurde (17–33)
 Peetrus kuulutab head sõnumit mittejuutidele (34–43)
 „Jumal ei ole erapoliik” (34, 35)
 Mittejuudid saavad püha vaimu ja nad ristitakse (44–48)
- 11 Peetrus räägib juhtunust apostlitele (1–18)
- Barnabas ja Saulus Süüria Antiookias (19–26)
 Jüngleid hakatakse nimetama kristlasteks (26)
 Agabos kuulutab ette näljahäda (27–30)
- 12 Jaakobus tapetakse; Peetrus vangistatakse (1–5)
 Peetrus vabastatakse ime läbi (6–19)
 Ingel surmab Herodese (20–25)
- 13 Barnabas ja Saulus saadetakse misjonitööle (1–3)
 Teenistus Küprosel (4–12)
 Pauluse kõne Pisiidias Antiookias (13–41)
 Prohvetlik käsk pöörduda mittejuutide poole (42–52)
- 14 Kasv ja vastupanu Ikonionis (1–7)
 Lüstras peetakse apostleid jumalateks (8–18)
 Paulust visatakse kividega, kuid ta jääb ellu (19, 20)
 Jüngrite kosutamine (21–23)
 Naasmine Süüria Antiookiasse (24–28)
- 15 Antiookias tekib tüliküsimus ümberlõikamise pärast (1, 2)
 Küsimuse pärast minnakse Jeruusalemma (3–5)
 Vanemad ja apostlid tulevad kokku (6–21)
 Kiri apostlitelt ja vanematelt (22–29)
 Tuleb hoiduda verest (28, 29)
 Kiri kinnitab jüngrite usku (30–35)
 Paulus ja Barnabas lähevad kumbki oma teed (36–41)
- 16 Paulus valib kaaslasteks Timoteose (1–5)
 Nägemus Makedoonia mehest (6–10)
 Lüüdia saab Filippis usklikuks (11–15)
 Paulus ja Siilas vangistatakse (16–24)
 Vangivalvur ja tema majarahvas ristitakse (25–34)
 Paulus nõuab ametlikku vabandust (35–40)
- 17 Paulus ja Siilas Tessaaloonikas (1–9)
 Paulus ja Siilas Beroias (10–15)
 Paulus Ateenas (16–22a)
 Pauluse kõne Areopaagil (22b–34)

<p>18 Pauluse teenistus Korintoses (1–17)
Naasmine Süüria
Antiookiasse (18–22)
Paulus läheb Galaatiamaale ja Früügiasse (23)
Kõneosav Apollos saab abi (24–28)</p> <p>19 Paulus Efesoses; mõned ristitakse uuesti (1–7)
Pauluse õpetustöö (8–10)
Head tulemused, ehkki demonism on levinud (11–20)
Rahutused Efesoses (21–41)</p> <p>20 Paulus Makedoonias ja Kreekas (1–6)
Troases äratakse üles Eutühhos (7–12)
Troasest Mileetosesse (13–16)
Paulus kohtub Efesose koguduse vanematega (17–38)
Majast majja õpetamine (20)
„Andmine teeb õnnelikumaks” (35)</p> <p>21 Teekond Jeruusalemma (1–14)
Saabumine Jeruusalemma (15–19)
Paulus järgib vanemate nõuannet (20–26)
Rahutused templis; Paulus vahistatakse (27–36)
Paulusel lubatakse rahvale kõnelda (37–40)</p> <p>22 Pauluse kaitsekõne rahva ees (1–21)
Paulus kasutab ära oma Rooma kodaniku õigusi (22–29)
Sanhedrin tuleb kokku (30)</p> | <p>23 Paulus kõneleb sanhedrini ees (1–10)
Jeesus julgustab Paulust (11)
Vandenõu Pauluse tapmiseks (12–22)
Paulus viiakse Kaisareasse (23–35)</p> <p>24 Süüdistused Pauluse vastu (1–9)
Pauluse kaitsekõne Felixi ees (10–21)
Pauluse juhtum jääb kaheks aastaks seisma (22–27)</p> <p>25 Paulus Festuse ees (1–12)
„Ma soovin, et minu üle mõistaks kohut keiser!” (11)
Festus peab nõu kuningas Agrippaga (13–22)
Paulus Agrippa ees (23–27)</p> <p>26 Pauluse kaitsekõne Agrippa ees (1–11)
Paulus räägib oma pöördumisest (12–23)
Festuse ja Agrippa vastus (24–32)</p> <p>27 Paulus purjetab Rooma (1–12)
Laev jääb tormi kätte (13–38)
Laevahukk (39–44)</p> <p>28 Maabumine Maltal (1–6)
Publiuse isa tervendamine (7–10)
Teekond Rooma (11–16)
Paulus räägib Rooma juutidega (17–29)
Paulus kuulutab julgelt kaks aastat (30, 31)</p> |
|---|--|

1 Esimeses jutustuses, Teofilo, kirjutasin ma kõigest, mida Jeesus tegi ja õpetas^a 2 kuni päevani, mil ta üles võeti^b pärast seda, kui ta oli andnud püha vaimu kaudu juhendid apostlitele, kelle ta oli välja valinud.^c **3** Kui ta oli kannatanud, ilmutas ta end neile palju kordi sellisel moel, et tema elusolekus ei jäänud vähimatki kahtlust.^d Nad nägid teda 40 päeva jooksul ja ta

PTK 1

- a Lu 1:3
- Lu 3:23
- b ITi 3:16
- c Joh 15:16
- d Mt 28:9
- Joh 20:19
- IKo 15:4–7

Teine veerg

- a Lu 24:27
- b Lu 24:49
- c Joh 14:16, 17
- Ap 2:33
- d Jl 2:28
- Mt 3:11
- Mr 1:8

rääkis neile Jumala kuningriigist*.^a **4** Nendega koos olles andis ta neile korralduse: „Ärge lahkuge Jeruusalemmast,^b vaid oodake seda, mida Isa on töötanud^c ja millest te minult olete kuulnud. **5** Johannes ristis küll veega, aga peagi ristitakse teid püha vaimuga.”^d

6 Kui nad olid kokku tul-

1:3 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”. (Vt „Sõnaseletusi”).

nud, küsisid nad temalt: „Isand, kas sa taastad praegu Iisraeli kuningriigi?“^a **7** Ta vastas neile: „Teil pole vaja teada aegu ega määratud päevi, mida ainult Isal on õigus kindlaks määrata.“^b **8** Aga te saate väe, kui püha vaim tuleb teie peale,^c ja te olete siis minu tunnistajad^d Jeruusalemmas,^e kogu Juudamaal, Samaarias^f ning maailma otsani.“^g **9** Seda öelnud, tõsteti ta nende nähes üles ning pilv varjas ta, nii et nad ei näinud teda enam.^h **10** Kui nad tema taevasse minekut vaatasid, seisid järsku nende kõrval kaks meest valgetes riietesⁱ **11** ja ütlesid: „Galilea mehed, miks te seisate ja taevasse vaatate? See Jeesus, kes teie seast taevasse võeti, tuleb samal viisil, nagu te nägite teda taevasse minevat.“

12 Siis nad läksid Jeruusalemma tagasi^j sellelt mäelt, mida nimetatakse Õlimäeks ja mis asub Jeruusalemma lähedal, hingamispäeva teekonna* kaugusel. **13** Kui nad kohale jõudsid, läksid nad ühte ülemisse tuppa, kus nad peatusid. Need olid Peetrus, Johannes, Jaakobus, Andreas, Filippus, Toomas, Bartolomeus, Matteus, Alfeuse poeg Jaakobus, Siimon, keda hüütakse innukaks, ja Jaakobuse poeg Juudas.^k **14** Nad kõik olid ühel meel palvetamas koos mõnede naiste,^l Jeesuse ema Maarja ja Jeesuse vendadega.^m

15 Neil päevil tõusis Peetrus vendade keskel püsti (rahvast oli kokku umbes 120

PTK 1

- a Lu 19:11
Lu 24:21
b Tn 2:20, 21
Mt 24:36
c Ap 4:33
d Jes 43:10
Lu 24:48
Joh 15:26, 27
e Ap 5:27, 28
f Ap 8:14
g Kol 1:23
h Lu 24:51
Joh 6:62
i Mt 28:2, 3
j Lu 24:52
k Mt 10:2-4
Mr 3:16-19
l Lu 23:49
m Mt 13:55
Joh 7:5
Ga 1:19

Teine veerg

- a Lu 22:47
Joh 18:3
b L 41:9
L 55:12
Joh 13:18
c Mt 10:2, 4
Lu 6:12-16
Joh 6:70, 71
d Sak 11:12
Mt 26:14, 15
e Mt 27:5-8
f L 69:25
g L 109:8
h Mt 3:13
i Lu 24:51
Ap 1:9
j Mt 28:5, 6
Mr 16:6
k 1Sa 16:7
1Aj 28:9
Jer 11:20
l Joh 6:70
m Öp 16:33

inimest) ja ütles: **16** „Mehed, vennad! Kirjakoht, milles Taa- vet rääkis püha vaimu kaudu prohvetlikult Juudast, kes juhatas kohale Jeesuse kinnivõtjad,^a pidi täide minema.^b **17** Juudas kuulus meie hulka^c ja teenis koos meiega. **18** (See mees ostis ülekohtu palga eest põllu,^d ja kui ta pea ees alla kukkus, rebenes ta keha ning tema sisikond valgus välja.^e **19** Sellest said teada kõik Jeruusalemma elanikud, nii et seda põldu hakati nende keeles kutsuma Hakeldamaks, mis tähendab „verepõld“.) **20** Laulude raamat on kirjutatud: „Tema elukoht jäägu tühjaks, ärgu olgu seal ühtki elanikku“^f ja „Tema ülevaatajaamet saagu teisele.“^g **21** Seepärast on vaja ta asendada kellegagi meeste hulgast, kes on olnud meiega kogu selle aja, kui isand Jeesus meie keskel tegutses — **22** alates sellest, kui Johannes ta ristis,^h kuni päevani, mil ta meie seast üles võetiⁱ —, et see mees oleks koos meiega Jeesuse ülesäratamise tunnistajaks.“^j

23 Siis esitati kaks meest: Joosep, keda hüütakse Barsabaseks ja ka Justuseks, ning Mattias. **24** Seejärel nad palvetasid: „Jehoova,* sina, kes sa tunnend kõigi südant,^k näita meile, kumma neist kahest sa oled valinud, **25** et ta võtaks enda peale selle teenistus-ülesande ja apostliameti, mille Juudas hülgas, et minna oma teed.“^l **26** Nad heitsid liisku^m ja liisk langes Mattiasele ning ta arvati neile üheteistkümmele apostlile juurde.

2 Nädalatepühal^a olid nad kõik ühes paigas koos. **2** Äkki kostis taevast mühin, nagu oleks kõva tuul puhunud, ja see täitis terve maja, kus nad istusid.^b **3** Nad nägid otseku tulekeeli, mis jagunesid laiali, ja igaühe peale laskus üks tulekeel. **4** Kõik said täis püha vaimu^c ja hakkasid rääkima eri keeltes, nii nagu vaim neile võime andis.^d

5 Sel ajal viibis Jeruusalemmas jumalakartlikke juute kõigi rahvaste hulgast taeva all.^e **6** Selle mühina peale tuli rahvahulk kokku ja oli hämmingus, sest igaüks kuulis jüngerid rääkimas omaenda keeles. **7** Nad olid rabatud ja ütlesid: „Kas kõik need, kes räägivad, pole mitte galilealased?“^f **8** Kuidas on siis võimalik, et me igaüks kuuleme oma emakeelt? **9** Meie, partlased, meedlased^g ja eelamlased,^h ning meie, kes elame Mesopotaamias, Juudamaal, Kapadookias, Pontoses, Aasia provintsis,ⁱ **10** Früügias, Pamfüülias, Egiptuses ja Küreene-poolsetes Liibüa piirkondades, ning Roomast saabunud, nii juudid kui ka proselüüdid*^j **11** ning ka kreetalased ja araablased – me kõik kuuleme neid rääkimas meie igaühe emakeeles Jumala vägevatest tegudest.“ **12** Nad kõik olid hämmastunud ja segaduses ning küsisid üksteiselt: „Mida see küll tähendab?“ **13** Ent mõned pilkasid jüngerid ja ütlesid: „Nad on palju veini joonud ja on purjus.“

2:1 *Kr pentekoste, mis tähendab „viiekümmes“. Seda püha peeti 50. päeval pärast 16. niisanit. (Vt „Sõnaseletusi“.)
2:10 *St judaismi pöördunud.

- PTK 2
- a 3Mo 23:16
5Mo 16:9–11
- b Ap 4:31
- c Mr 1:8
Joh 14:26
- d Ap 10:45, 46
1Ko 12:8, 10
- e 2Mo 23:17
- f Mr 14:70
Ap 1:11
- g 2Ku 17:6
- h Tn 8:1, 2
- i 1Pe 1:1
- j 2Mo 12:48

Teine veerg

- a Ap 1:13
- b Jl 2:28
- c 1Ko 12:8, 10
- d Jl 2:28–32
Ro 10:13
- e Joh 5:36
Joh 14:10
- f Joh 19:10, 11
Ap 4:27, 28
1Pe 1:20
- g Lu 23:33
Ap 5:30
Ap 7:52
- h Ap 3:15
Ro 4:24
1Ko 6:14
Kol 2:12
Heb 13:20

14 Aga Peetrus tõusis koos nende üheteistkümnega^a ja ütles valju häälega: „Juuda mehed ja kõik Jeruusalemma elanikud, kuulake hoolega mu sõnu. **15** Need inimesed pole sugugi purjus, nagu te arvate, sest praegu on alles päeva kolmas tund*. **16** Sündinud on hoopis see, mida on öeldud prohvet Joeli kaudu: **17** „Viimseil päevil,“ ütleb Jumal, „valan ma osa oma vaimust välja kõikisuguste inimeste peale ning teie pojad ja tütreid hakkavad prohvetlikult rääkima, teie noored mehed näevad nägemusi ja vanad mehed unenägusi.“^b **18** Ka oma orjade ja orjataride peale valan ma neil päevil välja osa oma vaimust ning nad hakkavad prohvetlikult rääkima.“^c **19** Ma teen imesid ülal taevas ja tunnustähti all maa peal, saadan verd, tuld ja suitsusambaid. **20** Päike muutub pimedaks ja kuu vereks, enne kui tuleb suur ja hiilgav Jehoova päev. **21** Ja igaüks, kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse.“^d

22 Iisraeli mehed, kuulge neid sõnu! Naatsaretlane Jeesus oli Jumala saadetud mees. Seda kinnitavad vägevad teod, imed ja tunnustähed, mida Jumal tema kaudu teie keskel tegi,^e nagu te ise teate. **23** Selle mehe, kes anti teie kätte Jumala tahtel ja ette-teadmisel,^f te lõite seadusrikujate käe läbi postile ja tapsite.^g **24** Aga Jumal äratas ta üles^h ja vabastas ta

2:15 *Umbes kell 9.

surmapiinadest*, sest oli võimatu, et surm teda oma haardes hoiaks.^a **25** Taavet ütles tema kohta: „Ma hoian Jehoovat alati silme ees. Ma ei kõigu eal, sest tema on mu paremal käel. **26** Seepärast rõõmustas mu süda ja hõiskas mu keel. Ma olen lootusriikas. **27** Sest sina ei jäta mind surmavalda, ei luba oma ustaval näha kõdunemist.^b **28** Sa oled mulle teada andnud elutee, sinu juures on mul rõõmu rohkesti.”^c

29 Mehed, vennad, lubage mul otsekoheselt rääkida patriarh Taavetist. Ta suri ja maeti^d ning tema hauakoobas on meie juures tänase päevani. **30** Ta oli prohvet ja teadis, et Jumal oli vandega kinnitanud, et paneb ühe ta järeltulija tema troonile.^e **31** Taavet nägi ette messia ülesäramist ja rääkis sellest. Ta ütles, et teda ei jäeta surmavalda ja tema ihu ei näe kõdunemist.^f **32** Jumal äratas selle Jeesuse üles ja me oleme kõik selle tunnustajad.^g **33** Kuna ta ülendati Jumala paremale käele^h ja sai Isalt töötatud püha vaimu,ⁱ on ta selle välja valanud — seda te näete ja kuuletegi. **34** Taavet ju ei läinud üles taevasse, aga ta ise lausus: „Jehoova ütles mu isandale: „Istu mu paremale käele, **35** kuni ma panen su vaenlased su jalajäriks.””^j **36** Seepärast teadku nüüd kogu Iisraeli sugu, et Jumal on teinud ta nii Isandaks^k kui ka messiaks, selle Jeesuse, kelle te postil hukkasite.”^l

2:24 *Teine võimalik tähendus: „surma kõidikuist”.

PTK 2

a Joh 10:17, 18

b Ap 13:35

c L 16:8–11

d 1Ku 2:10

e 2Sa 7:12, 13
L 89:3, 4
L 132:11

f L 16:10

g Lu 24:46–48

Ap 1:8

Ap 3:15

h Ro 8:34
Flp 2:9–11
1Pe 3:22

i Joh 14:26

j L 110:1
Lu 20:42, 43
1Ko 15:25
Heb 10:12, 13k Mt 28:18
Joh 3:35
Ap 5:31

l Joh 19:6

Teine veerg

a Lu 24:46, 47
Ap 17:30
Ap 26:20

b Mt 28:19

c Mt 26:27, 28
Ef 1:7

d Jl 2:28

e Jl 2:32

f 5Mo 32:5
L 78:8g Ap 8:12
Ap 18:8h Ap 4:4
Ap 5:14

i Ap 2:46

j Ap 1:14

k Ap 5:12

l Mt 19:21

m Ap 4:32, 34

n Ap 5:14
Ap 11:21
1Ko 3:7

37 Seda kuuldes torkas see neile südamesse ning nad küsisid Peetruselt ja ülejäänud apostlitelt: „Mehed, vennad, mida me peame tegema?” **38** Peetrus vastas: „Kahetsege oma patte^a ja igaüks teist lasku end Jeesus Kristusse nimesse ristida,^b et teie patud andeks antaks,^c ja siis te saate kingiks püha vaimu. **39** Seda on töötatud^d teile ja teie lastele, samuti kõigile, kes on kaugel — kõigile neile, keda meie Jumal Jehoova enda juurde kutsub.”^e **40** Veel paljude muude sõnadega andis ta põhjalikult tunnistust ja õhutas neid, öeldes: „Laske end päästa sellest rikutud põlvkonnast.”^f **41** Kes nüüd tema sõna rõõmuga vastu võtsid, need ristiti,^g ja sel päeval ühines nendega umbes 3000 inimest.^h **42** Nad kuulasid, mida apostlid õpetavad, käisid üksteisega läbi,ⁱ söid üheskoos^j ja palvetasid.^j **43** Kõiki valdas aukartus ning apostlid tegid palju imesid ja tunnustähti.^k **44** Kõik need, kes said usklikuks, olid üheskoos ja neil oli kõik ühine. **45** Nad müüsid enda omandit^l ja vara ning jagasid saadud raha sedamööda, kuidas kellelgi vaja oli.^m **46** Nad kogunesid iga päev ühisel eesmärgil templisse ning käisid üksteise kodudes söömas ja jagasid toitu suure rõõmu ja siira südamega. **47** Nad kiitsid Jumalat ja pälvitsid kogu rahva poolehoidu. Ja Jehoova lisas iga päev nende hulka neid, kes pääseteele asusid.ⁿ

2:42 *Võib tõlkida ka „jagasid üksteisega kõike, mida neil oli”.

3 Kord läksid Peetrus ja Johannes üheksanda tunni* palvuse ajaks üles templisse. **2** Sinna kanti üks mees, kes oli sünnist saati jalust vigane. Iga päev toodi ta templi ukse juurde, mida hüütakse Ilusaks, et ta saaks templisse tulijatelt armuande paluda. **3** Kui ta märkas Peetrust ja Johannest templisse minemas, palus ta neiltki armuande. **4** Aga Peetrus ja Johannes vaatasid teda ning Peetrus ütles: „Vaata meie poole.” **5** Mees pööraski oma pilgu nendele, lootes neilt midagi saada. **6** Peetrus ütles: „Hõbedat ja kulda mul ei ole, aga mida mul on, seda ma sulle annan. Naatsaretlase Jeesus Kristuse nimel – kõnni!”^a **7** Seepeale haaras Peetrus mehe paremast käest kinni ja aitas ta üles.^b Otsekohe said tema jalad tugevaks,^c **8** ta hüppas jalule,^d hakkas kõndima ning läks koos nendega templisse, käies, hüpeldes ja Jumalat kiites. **9** Kogu rahvas nägi teda kõndimas ja Jumalat kiitmas. **10** Nad tundsid temas ära sellesama mehe, kes oli istunud templi Ilusa värava juures ja armuande palunud,^e ning nad olid hämmastunud ja vaimustunud sellest, mis temaga oli juhtunud.

11 Mees hoidis Peetrusest ja Johannesest kinni ning kogu rahvas jooksis üllatuselt rabatuna nende juurde kokku paika, mida kutsutakse Saalomoni sammaskäiguks.^f **12** Seda nähes ütles Peetrus rahvale: „Israeli mehed, miks te imestate sel-

- PTK 3
a Ap 3:16
Ap 4:10
b Mt 8:14, 15
Mt 9:24, 25
c Joh 5:8, 9
Ap 9:34
Ap 14:8–10
d Jes 35:6
e Ap 3:2

Teine veerg

- a 2Mo 3:6
b Jes 52:13
Jes 53:11
c Flp 2:9–11
d Ap 5:30
e Mt 27:20, 21
Lu 23:14, 18
f Ap 5:31
Heb 2:10

- g Lu 24:46–48
Ap 1:8
Ap 2:32

- h Joh 16:2, 3
1Ti 1:13

- i 1Ko 2:8

- j L 118:22
Jes 50:6
Jes 53:8
Tn 9:26
Lu 22:15

- k Ap 2:38

- l Hes 33:11
Ef 4:22

- m Hes 33:14, 16
1Jo 1:7

le üle ja miks te meid niimoodi vaatate, otsekui oleksime omaenda jõu või jumalakartlikkusega ta kõndima pannud? **13** Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal,^a meie esiisade Jumal, on austanud oma teenijat^b Jeesust,^c kelle te andsite teiste meelevalda^d ja salgasite Pilatuse ees, kuigi see oli otsustanud ta vabaks lasta. **14** Te salgasite selle püha ja õige. Te palusite, et vabastataks mõrtsukas,^e **15** ning tapsite elu teerajaja*.^f Jumal aga äratas ta surnuist üles ja meie oleme selle tunnistajad.^g **16** Kuna me usume Jeesusesse, on tema nimi selle mehe, keda te näete ja tunnete, tugevaks teinud. Usk, mis meil on tänu temale, on selle mehe teie kõigi nähes täiesti terveks teinud. **17** Ma tean ju, vennad, et te tegite seda teadmatuses^h nagu teie ülemadki.ⁱ **18** Ent niiviisi on Jumal viinud täide selle, mida ta on kõigi prohvetite kaudu ennustanud, nimelt, et tema võitu* peab kannatama.^j

19 Seepärast kahetsege oma patte^k ja muutke end,^l et teie patud kustutataks^m ning et Jehoovalt tuleksid kosutuse ajad **20** ja ta saadaks teie jaoks määratud messia Jeesuse, **21** kes peab jääma taevasse, kuni jõuab kätte aeg, kui taastatakse kõik, millest Jumal on rääkinud vanal ajal elanud pühade prohvetite kaudu. **22** Mooses on ju öelnud: „Jumal Jehoova annab teile teie vendade seast ühe minusarna-

3:15 *Võib tõlkida ka „ülemjuhi”. 3:18 *Võib tõlkida ka „messias”.

3:1 *Umbes kell 15.

se prohveti.^a Te peate teda kuulda võtma kõiges, mis ta teile ütleb.^b **23** Aga igaüks, kes seda prohvetit ei kuula, hävitatakse rahva seast.”^c **24** Kõik prohvetid alates Saamuelist on selge sõnaga neist päevist teada andnud.^d **25** Teie olete prohvetite pojad ja selle lepingu pärijad, mille Jumal sõlmis teie esiisadega,^e kui ta ütles Aabrahamile: „Sinu järeltulija kaudu saavad õnnistused osaks kõigile maailma suguvõsadele.”^f **26** Jumal andiski oma teenija ja saatis ta teie juurde,^g et ta õnnistaks kõigepealt teid, aidates igaühel pöörduda oma kurjadest tegudest.”

4 Kui Peetrus ja Johannes rahvale rääkisid, ilmusid kohale preestrid, templiülem* ja saduserid.^h **2** Need olid ärritunud, kuna need kaks apostlit õpetasid rahvast ja kuulutasid, et Jeesus on surnuist üles äratatud*.ⁱ **3** Nad võtsid Peetruse ja Johannese kinni ning jätsid nad järgmise päevani vahi alla,^j sest oli juba öhtu. **4** Kuid paljud neist, kes olid seda kõnet kuulanud, hakkasid uskuma, ja mehi sai kokku umbes 5000.^k

5 Järgmisel päeval tulid Jee-ruusalemma kokku rahva ülemad, vanemad ja kirjatundjad, **6** samuti peapreester Hannas,^l Kaifas,^m Johannes, Aleksandros ja kõik peapreestri sugulased. **7** Nad lasid Peetruse ja Johannese enda ette tuua ja küsisid neilt: „Millise

4:1 *St templi korralvõimude ülevaataja.
4:2 *Võib tõlkida ka „ja kuulutasid surnute ülesäratamist, tuues näiteks Jeesuse”.

PTK 3

a 5Mo 34:10
Ap 7:37

b 5Mo 18:15, 18

c 5Mo 18:19

d Lu 24:27
Ap 10:43

e Ro 9:4

f 1Mo 22:18
Ga 3:8g Ap 13:45, 46
Ro 1:16

PTK 4

h Ap 23:8

i Ap 4:33
Ap 17:18

j Lu 21:12

k Ap 2:41
Ap 6:7

l Joh 18:13

m Mt 26:57
Lu 3:2
Joh 11:49-51

Teine veerg

a Ap 7:55

b Ap 3:7

c Ap 3:6

d Ap 2:36

e Ap 2:24
Ap 5:30f L 118:22
Jes 28:16Mt 21:42
1Pe 2:7g Mt 1:21
Ap 10:43
Flp 2:9, 10h Joh 1:12
Joh 14:6
1Ti 2:5, 6i Mt 11:25
1Ko 1:26, 27

j Joh 7:14, 15

k Ap 3:11

l Lu 21:15

m Joh 11:47

n Ap 3:9, 10

väega või kelle nimel te seda tegite?” **8** Siis Peetrus, täis põua vaimu,^a ütles neile:

„Rahva ülemad ja vanemad, **9** kui meid kuulatakse täna üle vigasele mehele tehtud heateo pärast^b ja te tahate teada, kes tegi ta terveks, **10** siis olgu teile kõigile ja kogu Iisraeli rahvale teada, et see sündis naatsaretlase Jeesus Kristuse nimel,^c kelle te postil hukkasite,^d aga kelle Jumal surnuist üles äratas.^e Tänu temale seisab see mees teie ees tervena. **11** Tema on „see kivi, mida teie, ehitajad, tähtsusetuks pidasite ja mis on saanud nurga tipmiseks kiviks”.^f **12** Pääste ei tule ju kellegi teise kaudu, sest taeva all pole inimestele antud ühtki teist nime,^g mille kaudu meid päästetakse.”^h

13 Kui nad nägid Peetruse ja Johannese kartmatust ning said teada, et nad on koolitamata* ja tavalised inimesed,ⁱ olid nad hämmastunud. Ja nad tundsid neis ära need, kes olid olnud koos Jeesusega.^j **14** Nähes terveks tehtud meest nende juures seismas,^k ei osanud nad midagi kosta.^l **15** Siis nad käskisid neil sanhedrinisaalist välja minna ja hakkasid omavahel nõu pidama, **16** öeldes: „Mida me peaksime nende meestega tegema?”^m On ju tõsi, et nad on teinud erakordse teo, millest on kuulnud kõik Jeruusalemma elanikud,ⁿ me ei saa seda eitada. **17** Aga et see jutt rahva seas edasi ei

4:13 *Mõeldakse seda, et nad polnud saanud väljaõpet rabide koolides.

leviks, siis ähvardagem neid, et nad ei räägiks tema nimel enam mitte kellegagi.”^a

18 Siis kutsusid nad apostlid ja keelasid neid, et nad ei räägiks ega õpetaks midagi Jeesuse nimel. **19** Kuid Peetrus ja Johannes vastasid neile: „Otsustage ise, kas Jumala silmis on õige kuulata teid, aga mitte Jumalat. **20** Me ei saa jätta rääkimata seda, mida oleme näinud ja kuulnud.”^b **21** Nad ähvardasid neid veelgi ja lasid nad siis vabaks, sest nad ei leidnud ühtki põhjust nende kristamiseks ja kartsid rahvast,^c kuna kõik ülistasid Jumalat selle eest, mis oli sündinud. **22** Mees, kes oli ime läbi terveks tehtud, oli üle 40 aasta vana.

23 Kui Peetrus ja Johannes olid vabaks saanud, läksid nad usukaaslaste juurde ning jutustasid, mida peapreestrid ja vanemad neile olid öelnud. **24** Seda kuulates palvetasid nad üheskoos Jumala poole:

„Kõrgeim valitseja, sina oled teinud taeva ja maa, mere ja kõik, mis on nende sees.^d **25** Sa oled püha vaimu abil meie esiisa Taaveti,^e oma teenija kaudu öelnud: „Miks rahvad möllavad ja rahvahõimud mõtlevad tühistele asjadele? **26** Maa kuningad astuvad välja, valitsejad kogunevad kui üks mees Jehoova ja tema võitu* vastu.”^f **27** Tõepoolest, nii Herodes* kui ka Pontius Pilatus^g koos israellaste ja mittejuutidega kogunesid siia

PTK 4

a Ap 5:40

b Ap 5:29

c Lu 22:2
Ap 5:26

d 2Mo 20:11
Neh 9:6
L 146:6

e 2Sa 23:1, 2

f L 2:1, 2

g Lu 23:12

Teine veerg

a L 45:7
Ap 10:38

b Jes 53:10
Lu 24:44
Ap 2:23
1Pe 1:20

c Ap 2:43
Ap 5:12

d Ap 3:16

e Ap 2:2, 4

f 1Te 2:2

g Ap 2:44, 45

h Ap 1:21, 22
Ap 4:2

i Ap 2:44, 45

j Ap 5:1, 2

k Ap 6:1

l Ap 11:22
Ap 12:25

m Lu 12:33

linna sinu püha teenija Jeesuse vastu, kelle sa oled võidnud,^a **28** et teha seda, mida sa oma väe kaudu kooskõlas oma tahtega olid ennustanud.^b **29** Ja nüüd, Jehoova, pane tähele nende ähvardusi ja luba oma orjadel rääkida sinu sõna täie julgusega. **30** Siruta oma käsi, et tervendada ning teha tunnustähti ja imesid^c oma püha sulase Jeesuse nime kaudu.”^d

31 Kui nad olid anumise lõpetanud, kõikus paik, kuhu nad olid kokku tulnud, ja kõik said täis püha vaimu^e ning rääkisid Jumala sõna julgesti.^f

32 Kõigil usklikel oli üks süda ja üks hing ning mitte keegi ei pidanud oma vara enda omaks, vaid neil oli kõik ühine.^g

33 Apostlid jätkasid tõhusalt tunnustuse andmist oma isanda Jeesuse ülestõusmise kohta^h ja Jumal osutas neile kõigile külluslikult armu*. **34** Mitte keegi nende seas polnud puuduses,ⁱ sest kõik, kellel oli põlde või maju, müüsid oma vara ja töid müügist saadud summa **35** ning andsid apostlitele.^j Siis jagati igaühele sedamööda, kuidas kellelegi vaja oli.^k **36** Ka Küprosel^l pärit leviit Joosep — keda apostlid hüüdsid lisanimega Barnabas,^l mis tõlgituna tähendab „julgustuse poeg” — **37** müüs oma maatüki ning tõi saadud raha apostlitele.^m

5 Üks mees nimega Hananias müüs oma naise Safiiraga ära osa enda omandist. **2** Aga ta jättis naise teades

4:26 *Võib tõlkida ka „messia”. 4:27 *Herodes Antipas, Herodes Suure poeg. (Vt „Sõnaseletusi”).

4:33 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust”, „ülmat headust”.

osa rahast salaja endale ja tõi ainult osa sellest apostlitele.^a **3** Peetrus ütles: „Hanania, miks oled lasknud Saatanal panna end valetama^b pühale vaimule^c ja oled salaja jätnud osa maamüügist saadud raha endale? **4** Eks olnud see sinu oma niikaua, kui see kuulus sulle? Ja eks isegi pärast müümist jäänud raha sinu käsutusse? Miks sa siis sepi-tesid sellist tegu oma südames? Sa pole valetanud mitte inimestele, vaid Jumalale.” **5** Neid sõnu kuuldes kukkus Hanania kokku ja suri. Kõiki, kes sellest kuulsid, haaras suur hirm. **6** Siis mässisid noored mehed ta riide sisse, kandsid välja ja matsid ta.

7 Umbes kolme tunni pärast tuli tema naine, kes ei teadnud, mis oli juhtunud. **8** Peetrus küsis temalt: „Ütle mulle, kas te müüsite oma maatüki selle hinnaga?” Tema vastas: „Jah, selle hinnaga.” **9** Siis ütles Peetrus talle: „Miks te tegite omavahel kokkuleppe Jehoova vaimu proovilepanemiseks? Need, kes matsid su mehe, on ukse taga ja kannavad välja ka sinu.” **10** Otsekohe kukkus naine kokku tema jalgade juurde ja suri. Kui noored mehed sisse tulid, leidsid nad ta surnuna ning kandsid ta välja ja matsid tema mehe kõrvale. **11** Tervet kogudust ja kõiki, kes sellest kuulsid, haaras suur hirm.

12 Apostlite käte läbi sündis rahva hulgas palju tunnustähti ja imesid.^d Nad kõik kogunesid Saalomoni sammaskäigus.^e **13** Teised ei julge-

PTK 5
a Ap 4:34, 35

b L 101:7
Ef 4:25
Kol 3:9

c Ap 5:9

d Ap 4:29, 30
Ap 6:8
Ap 14:3
Ap 15:12
Ro 15:18, 19
2Ko 12:12

e Joh 10:23
Ap 3:11

Teine veerg

a Ap 6:7

b Mt 9:20, 21

c Lu 21:12

d L 34:7
Ap 12:7
Ap 16:26
Heb 1:7, 14

nud nendega liituda, kuid sellegipoolest rääkis rahvas neist tunnustavalt. **14** Üha rohkem mehi ja naisi uskus Isandasse ja sai jüngriks.^a **15** Inimesed tõid haigeid välja isegi peatänavatele ja neid pandi vooditele ja mattidele, et kui Peetrus mööda läheb, langeks mõne peale kasvõi tema vari.^b **16** Ka Jeruusalemma ümber asuvatest linnadest tuli rahvast, tuues haigeid ja neid, keda vaevasisid rüvedad vaimud, ja need kõik said terveks.

17 Ent ülepreester ja kõik tema kaaslased, kes kuulsid saduseride sekti, keesisid vihast ja kadedusest. **18** Nad võtsid apostlid kinni ning panid nad linnavanglasse.^c **19** Öösel aga avas Jehoova ingel vangla ukse,^d tõi nad sealt välja ja ütles: **20** „Minge templisse ja kuulutage rahvale sõnumit tulevasest elust.” **21** Seda kuulnud, läksid nad päeva hakul templisse ja hakkasid õpetama.

Kui ülepreester ja tema kaaslased kokku tulid, kutsusid nad kokku sanhedrini* ja kogu Iisraeli rahva vanemate nõukogu ning andsid korralduse apostlid vanglast nende ette tuua. **22** Aga kui korralvurid vanglasse jõudsid, ei leidnud nad neid sealt. Nad pöördusid tagasi ja teatasid: **23** „Vangla oli kindlalt lukus ja valvurid seisid uste juures, aga kui me uksest avasime, ei leidnud me seest kedagi.” **24** Kui nüüd templiülem ja peapreestrid seda kuulsid,

5:21 * Juudi kõrgeim kohus. (Vt „Sõnaseletusi“.)

jäid nad nõutuks, mõeldes, mis küll edasi saab. **25** Aga üks mees tuli ja teatas neile: „Need mehed, kelle te vanglasse panite, on templis. Nad seisavad seal ja õpetavad rahvast.” **26** Siis läks templiülem koos korraldajatega neid ära tooma, ent ilma jõudu kasutama, sest nad kartsid, et rahvas viskab nad kividega surnuks.^a

27 Nad tõid apostlid sanhedrini ette ning ülempreester küsitles neid **28** ja ütles: „Me keelasime teid rangelt, et te enam tema nimel ei õpetaks!^b Sellest hoolimata te olete täitnud Jeruusalemma oma õpetusega ja tahate tuua selle inimese vere meie peale.”^c **29** Peetrus ja teised apostlid vastasid: „Me peame kuulutama eelkõige Jumalale, mitte inimestele.”^d **30** Meie esisade Jumal äratas üles Jeesuse, kelle te tapsite, lüües ta postile*.^e **31** Jumal ülen-das tema teerajajaks^f ja päästjaks^g oma paremale käele,^h et Iisrael võiks kahetseda ja patud andeks saada.ⁱ **32** Me oleme nende asjade tunnistajad ning püha vaim,^k mida Jumal on andnud neile, kes talle kuuluvad, on aidanud meil selle kohta tunnistust anda.”

33 Kui nad seda kuulsid, said nad maruvihaseks ja tahtsid apostlid ära tappa. **34** Aga sanhedriniliikmete seast tõusis püsti variser nimega Gamaaliel,^l Moosese seaduse õpetaja, kellest kogu rahvas lugu pidas, ja käskis mehed korraks välja viia. **35** Seejärel ta ütles:

5:30 *Võib tõlkida ka „puu külge”.

- PTK 5
- a Lu 20:19
- b Ap 4:18
- c Mt 27:25
Ap 3:14, 15
- d Tn 3:17, 18
Ap 4:19, 20
- e Ap 2:23, 24
- f Ap 3:15
- g Mt 1:21
Heb 2:10
- h Ap 2:32, 33
Flp 2:9
- i Jes 53:11
Ap 2:38
Ap 10:43
- j Lu 24:46–48
Ap 1:8
- k Joh 15:26
- l Ap 22:3

Teine veerg

- a Öp 21:30
- b Ap 26:14
- c Mt 10:17
Mr 13:9
- d Mt 5:12
Ap 16:25
Ro 5:3
2Ko 12:10
Flp 1:29
Heb 10:34
1Pe 4:13
- e Ap 4:31
- f Ap 20:20

- PTK 6
- g Ap 4:34, 35
1Ti 5:3
Jk 1:27

„Iisraeli mehed, olge ettevaatlikud selle suhtes, mida te kavatsete nende inimestega teha. **36** Mõni aeg tagasi tõstis mässu Teudas, öeldes enese kellegi olevat, ja umbes 400 meest asus teda pooldama. Kuid ta tapeti ja kõik tema poolehoidjad hajutati ning neid pole enam. **37** Pärast teda, rahva arvelevõtmise päevil, tõstis mässu galilealane Juudas ja veenis rahvast enda poole hoidma. Ka see mees hukkus ning kõik tema toetajad pillutati laiali. **38** Seepärast ma ütlen teile: jätke need mehed rahule, sest kui see ettevõtmine või töö on inimestest, siis läheb see tühja, **39** aga kui see on Jumalast, siis ei suuda te seda tühjaks teha.”^a Muidu võib juhtuda, et te võitlete Jumala enda vastu.”^b **40** Nad võtsidki teda kuulda, ja kutsunud apostlid enda juurde, lasid nad neid peksta,^c käskisid neil Jeesuse nimel rääkimise lõpetada ja saatsid nad minema.

41 Apostlid läksid sanhedrini eest minema ja olid rõõmsad,^d et neid oli arvatud väärt kannatama teotust Jeesuse nime pärast. **42** Nad õpetasid ja kuulutasid iga päev head sõnumit messias Jeesusest^e nii templis kui ka majast majja.^f

6 Neil päevil, kui jüngrite arv kasvas, hakkasid kreeka keelt kõnelevad juudid nurisema heebrea keelt kõnelevate juutide vastu, sest iga-päevases toidujagamises ei arvestatud nende leskedega.^g

2 Need kaksteist kutsusid siis

jüngrid enda juurde ja ütlesid: „Pole õige, et me jätame Jumala sõna kõrvale ja keskendume toidujagamisele.^a

3 Vennad, valige enda seast seitse meest, kel on hea maine^b ning kes on täis püha vaimu ja tarkust,^c et me võiksime määrata nemad seda vajalikku tööd tegema.^d **4** Meie aga keskendume palvetamisele ja Jumala sõna õpetamisele.” **5** See mõte meeldis kõigile ja nad valisid Stefanose, mehe, kes oli täis usku ja püha vaimu, samuti Filippuse,^e Prokorose, Nikanori, Timoni, Parmenase ja Nikolaose, Antiookiast pärit proselüüdi. **6** Nad tõid need mehed apostlite ette, kes panid pärast palvetamist oma käed nende peale.^f

7 Jumala sõna levis^g ja jüngrite arv Jeruusalemmas kasvas kiiresti.^h Ka suur hulk preestreid võttis selle usu vastu.ⁱ

8 Stefanos, kellel oli Jumala soosing ja kes oli täis tema väge, tegi rahva seas suuri imesid ja tunnustähti. **9** Aga siis hakkasid mõned mehed niinimetatud vabakslastute sünagoogist* koos küreenelaste ja aleksandrialaste ning Kiliikiast ja Aasiast pärit meestega Stefanosega vaidlema. **10** Ent nad ei suutnud seista vastu tarkusele ja pühale vaimule, mis teda juhtisid.^j **11** Siis veensid nad salaja mehi ütleva: „Me oleme

6:9 *Möeldakse ilmselt rühma juute või juudi proselüüte, kes kogunesid selleks, et üheskoos palvetada ja pühakirja lugeda. Arvatavasti oli tegu vabaks lastud vangide või orjadega.

PTK 6

a 2Mo 18:17, 18

b Ap 16:1, 2
1Ti 3:7

c Ap 6:8, 10

d 5Mo 1:13

e Ap 21:8

f 5Mo 34:9
Ap 8:14, 17
Ap 13:2, 3
1Ti 4:14
1Ti 5:22
2Ti 1:6g Ap 12:24
Ap 19:20

h Ap 2:47

i Joh 12:42
Ap 15:5j Jes 54:17
Lu 21:15
Ap 6:3

Teine veerg

PTK 7

a 1Mo 11:31

b 1Mo 12:1

c 1Mo 11:32

d 1Mo 12:4, 5
Heb 11:8e 1Mo 12:7
1Mo 13:14, 15
1Mo 17:1, 8f 1Mo 15:13
2Mo 12:40

kuulnud teda teotamas Moosest ja Jumalat.” **12** Nad kihutasid rahva, vanemad ja kirjatundjad tema vastu üles ning tulid ootamatult tema juurde, võtsid ta jõuga kinni ja viisid sanhedrini ette. **13** Nad tõid sinna valetunnistajad, kes ütlesid: „See inimene ei lakka rääkimast selle püha paiga ja Moosese seaduse vastu. **14** Me oleme kuulnud teda ütlevat, et naatsaretlane Jeesus lammutab selle püha paiga ja muudab ära kombes, mis Mooses meile on pärandanud.”

15 Kui siis kõik sanhedrini liikmed teda üksisilmi vaatasid, nägid nad, et ta pale on otsekui ingli pale.

7 Aga ülempreester küsis: „Kas see vastab tõele?”

2 Stefanos lausus: „Mehed, vennad ja isad, kuulake! Auhilguse Jumal ilmutas end meie esiisale Aabrahamile Mesopotaamias, enne kui see Haaranisse elama asus,^a **3** ning ütles talle: „Mine ära oma maalt, oma sugulaste juurest, maa- le, kuhu ma sind juhatan.”^b

4 Siis lahkus ta kaldealaste maalt ja asus elama Haaranisse. Pärast tema isa surma^c juhatas Jumal ta sealt paigast sellele maale, kus te nüüd elate.^d **5** Ometi ei andnud ta sellest temale midagi pärandiks, mitte jalatäitki, ent ta töötas anda selle omandiks talle ja tema järeltulijatele,^e kuigi tal polnud veel last. **6** Veel ütles Jumal talle, et tema järeltulijad hakkavad elama võõrana maal, mis ei ole nende oma, ning et nad tehakse orjaks ja neid rõhutakse 400 aastat.^f **7** Jumal

ütles: „Ma mõistan kohut rahva üle, keda nad orjavad,^a ja pärast seda nad lahkuvad seal ning teenivad mind selles paigas.”^b

8 Jumal tegi temaga ka ümberlõikamislepingu.^c Aabrahamile sündis Iisak^d ja ta lõi kas tema ümber kaheksandal päeval,^e Iisakile sündis Jaakob* ja Jaakobile sündis kaks teist patriarhi. **9** Patriarhid hakkasid Joosepit kadestama^f ning müüsid ta Egiptuses.^g Aga Jumal oli temaga^h **10** ning päästis ta kõigist raskustest, lasi tal võita vaarao, Egiptuse kuninga poolehoiu ja andis talle tema ees tarkust. Vaarao pani ta valitsema Egiptuse ja kogu oma koja üle.ⁱ **11** Aga tervet Egiptust ja Kaananit tabas näljahäda, äärmiselt viletsus, ning meie esiisadel polnud midagi süüa.^j **12** Ent Jaakob kuulis, et Egiptuses on toitu*, ja saatis meie esiisad sinna.^k **13** Kui nad läksid sinna teist korda, andis Joosep oma vendadele teada, kes ta on, ning Joosepi päritolu sai vaaraole teatavaks.^l **14** Siis laskis Joosep kutsuda oma isa Jaakobi ja kõik oma sugulased,^m kokku 75 inimest.ⁿ **15** Jaakob läks alla Egiptuses.^o Ta suri seal,^p samuti meie esiisad.^q **16** Nad viidi Sekeemisse ja pandi hauakoopasse, mille Aabraham oli Sekeemis Hamori poegadelt hõberaha eest ostnud.^r

17 Kui lähenes aeg, mil pidi täituma Jumala antud tõutus Aabrahamile, kasvas rah-

- PTK 7
- a 1Mo 15:14
- b 2Mo 3:12
- c 1Mo 17:9, 10
- d 1Mo 21:1–3
- e 1Mo 21:4
- f 1Mo 37:9–11
- g 1Mo 37:28
1Mo 45:4
- h 1Mo 39:2, 3
- i 1Mo 41:40–46
- j 1Mo 41:54
1Mo 42:5
- k 1Mo 42:2, 6
- l 1Mo 45:1, 16
- m 1Mo 45:9–11
- n 1Mo 46:27
5Mo 10:22
- o 1Mo 46:29
5Mo 26:5
- p 1Mo 49:33
- q 2Mo 1:6
- r 1Mo 23:16
2Mo 13:19
Jos 24:32

Teine veerg

- a 2Mo 1:7, 8
- b 2Mo 1:10, 22
- c 2Mo 2:2
Heb 11:23
- d 2Mo 2:3
- e 2Mo 2:5, 10
- f 2Mo 11:3
- g 2Mo 2:11–15
- h 2Mo 2:21, 22
2Mo 18:2–4

vas Egiptuses ja sai rohkearvuliseks. **18** Siis tõusis Egiptuses troonile teine kuningas, kes Joosepit ei tundnud.^a **19** See kasutas meie soo vastu kavalust ja sundis isasid hülgama oma lapsukesi, et need ei jääks ellu.^b **20** Sel ajal sündis Mooses ja ta oli Jumala silmis ilus*. Tema eest hoolitseti[#] kolm kuud tema isa majas.^c **21** Aga kui tema vanemad olid sunnitud temast loobuma,^d võttis vaarao tütar ta endale ja kasvas ta üles oma pojana.^e **22** Moosesele õpetati kõike egiptlaste tarkust. Nii tema sõnad kui ka teod olid vägevad.^f

23 Kui ta sai 40-aastaseks, otsustas ta minna vaatama oma vendi, iisraellasi.^g **24** Märganud, et üht neist koheldakse ebaõiglaselt, kaitses ta teda ja maksis tema eest kätte, lüües egiptlase maha. **25** Ta arvas, et ta vennad taipavad, et Jumal päästab nad tema käe läbi, aga nad ei taibanud. **26** Kui ta järgmisel päeval nende juurde läks, kaklesid kaks neist omavahel ning ta püüdis neid lepitada, öeldes: „Mehed, te olete ju vennad. Miks te kaklete?” **27** Aga see, kes oma ligimesele liiga tegi, tõukas Mooses eemale ja ütles: „Kes on pannud sind meile valitsejaks või kohtumõistjaks? **28** Kas tahad ka mind tappa, nagu sa eile tapsid egiptlase?” **29** Seepeale Mooses põgenes ja jäi elama muulasena Midjanimaale, kus talle sündis kaks poega.^h

7:20 *Võib tõlkida ka „jumalikult ilus”.
#Võib tõlkida ka „teda kasvatati”.

7:8 *Teine võimalik tähendus: „Iisak tegi sedasama Jaakobiga”. 7:12 *Võib tõlkida ka „vilja”.

30 Kui oli möödunud 40 aastat, ilmutas talle end ingel Siinai mäe lähedal kõrbes ühes leegitsevas põõsas.^a **31** Seda nähes oli Mooses imestunud. Aga kui ta läks lähemale, et asja uurida, kostis Jehoova hääl: **32** „Mina olen su esisade Jumal, Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal.”^b Mooses hakkas värisema ega sõandanud enam vaadata. **33** Jehoova ütles talle: „Võta sandaalid jalast, sest paik, kus sa seisad, on püha maal! **34** Ma olen näinud oma rahva rõhust Egiptuses ja ma olen kuulnud nende ägamist^c ning olen tulnud alla neid vabastama. Ma saadan su nüüd Egiptusse.” **35** Selle Moosese, kelle nad olid ära põlanud, öeldes: „Kes on pannud sind valitsejaks või kohtumõistjaks?”^d sellesama mehe saatis Jumal^e neile nii valitsejaks kui ka vabastajaks ingli kaudu, kes ilmutas end ogalises põõsas. **36** See mees viis nad Egiptusest välja,^f tehes imesid ja tunnustäh-ti Egiptuses,^g Punase mere ääres^h ja 40 aasta jooksul kõrbes.ⁱ **37** See on Mooses, kes ütles iisraellastele: „Jumal annab teile teie vendade seast ühe minusarnase prohveti.”^j **38** Tema on see, kes oli kõrbes koguduse keskel koos ingliga,^k kes rääkis temaga^l Siinai mäel, ja koos meie esiisadega, ning ta sai vägevaid pühi sõnumeid, et need meile edasi anda.^m **39** Meie esiisad keeldusid talle kuuletumast, tõukasid ta kõrvaleⁿ ja pöördusid oma südames tagasi Egiptusse.^o **40** Nad ütlesid Aaronile: „Tee meile jumalad, kes käik-

PTK 7

a 2Mo 3:2-10

b 2Mo 3:6
Mr 12:26
Lu 20:37

c 2Mo 2:23, 24

d 2Mo 2:14
Ap 7:27

e 2Mo 4:19

f 2Mo 12:41

g 2Mo 7:3

h 2Mo 14:21, 22
2Mo 15:4, 5i 2Mo 16:35
4Mo 14:33, 34j 5Mo 18:15
Ap 3:22k Ap 7:53
Ga 3:19l 2Mo 19:3
5Mo 5:27m 2Mo 21:1
5Mo 9:10

n 4Mo 14:3, 4

o 2Mo 16:3

Teine veerg

a 2Mo 32:1, 23

b 2Mo 32:4, 6

c 2Ku 17:16

d 1Ku 11:7

e Jer 25:11
Am 5:25-27

f 2Mo 25:40

g 5Mo 3:28
5Mo 31:3
Jos 3:14h 1Mo 17:1, 8
Jos 23:9
Jos 24:18i 2Sa 7:2
1Aj 22:7
L 132:1-5

j 1Ku 6:1

k Ap 17:24

l L 11:4

m Mt 5:34, 35

n Jes 66:1, 2
Heb 3:4

sid meie ees, sest me ei tea, mis on juhtunud selle Moosese, kes tõi meid välja Egiptusemaalt.”^a **41** Niisiis valmistasid nad neil päevil vasika ja viisid sellele ebajumalale ohvri ning tegid oma kätetöö ausi peo.^b **42** Aga Jumal pöördus neist ära ja jättis nad teenima taevakehi,^c nagu on kirjutatud prohvetiraamatus: „Kas need 40 aastat kõrbes töid sa mulle ohvreid ja ande, oh, Iisraeli rahvas? **43** Te kandsite hoopis Mooloki^d telki ja jumal Raifa tähte, kujusid, mis te olite kummardamiseks valmistanud. Seepärast pagendan ma teid teisele poole Babüloni.”^e

44 Meie esiisadel oli kõrbes tunnistustelk, mille Jumal oli Mooseseга rääkides käskinud tal valmistada selle eeskuju järgi, mida ta oli näinud.^f

45 Meie esiisad pärisid selle ja töid selle koos Joosuaga maale, mis kuulus rahvastele,^g kelle Jumal meie esiisade eest ära ajas.^h Siia jäi see Taaveti päevini. **46** Taavet oli Jumalale meelepärane ja palus, et ta võiks ehitada elupaiga Jaakobi Jumalale.ⁱ **47** Kuid Jumalale ehitas koja hoopis Saalomon.^j **48** Siiski ei ela Kõigekõrgem kõtega tehtud hoonetes,^k nagu prohvet ütleb: **49** „Taevas on mu troon^l ja maa mu jalajäri.^m Mis koja te mulle siis ehitate?” lausub Jehoova. „Või kus on mu puhkepaik? **50** Eks ole kõik selle teinud mu oma käsi?”ⁿ

51 Te kangekaelsed, kes sulgete oma südame ja kõrvad*! Te panete pühale vaimule alati

7:51 *Võib tõlkida ka „kes olete ümberlõikamata südame ja kõrvadega”.

vastu. Nagu tegid teie esiisad, nii teete teiegi.^a **52** Keda prohvetitest pole teie esiisad taga kiusanud?^b Nad tapsid need, kes kuulutasid ette selle õige tulemist,^c kelle äraandjateks ja tapjateks te olete nüüd saanud.^d **53** Te saite Moosese seaduse inglite vahendusel,^e kuid ei ole sellest kinni pidanud.”

54 Seda kuuldes said nad maruvihaseks ja kiristasid hambaid. **55** Stefanos aga, täis püha vaimu, vaatas taeva poole ning nägi Jumala auhiilgust ja Jeesust seismas Jumala paremal käel.^f **56** Ta ütles: „Ma näen, et taevas on avatud ja Inimesepoeg^g seisab Jumala paremal käel!”^h **57** Selle peale karjusid nad täiest kõrist, katsid oma kõrvad kätega kinni ja söötsid kõik koos talle kallale. **58** Vedanud ta linnast välja, hakkasid nad teda kividega viskama.ⁱ Tunnistajad^j panid oma kuued maha ühe noore mehe jalgade ette, kelle nimi oli Saulus.^k **59** Kui nad Stefanost kividega viskasid, palus see: „Isand Jeesus, võta mu vaim* vastu.” **60** Siis laskus ta põlvili ja hüüdis valju häälega: „Jehoova, ära pane seda pattu neile süüks!”^l Kui ta oli seda öelnud, suikus ta surmaunne.

8 Saulus oli Stefanose tapmise poolt.^m

Sellest päevast peale hakati Jeruusalemma kogudust ägedalt taga kiusama. Kõik jüngerid peale apostlite hajusid üle kogu Juudamaa ja Samaa-

7:59 *Võib tõlkida ka „eluvaim”.

PTK 7
a Jes 63:10
b 2Aj 36:16
c Mt 23:31
d Jes 53:8
Ap 3:13, 14

e Ap 7:38
Ga 3:19
f L 110:1
Mt 26:64

g Tn 7:13
h Ro 8:34

i 3Mo 24:14, 16
Mt 23:37
Joh 16:2

j 5Mo 17:7

k Ap 8:1
Ap 22:20

l Mt 5:44

PTK 8
m Ap 7:58

Teine veerg

a Mt 10:23
Ap 11:19

b Ap 9:1, 2
Ap 22:4
Ap 26:10
Ga 1:13
Flp 3:5, 6

c Ap 11:19

d Joh 4:39–42
Ap 1:8

e Mt 10:1
Mr 6:7

f Lu 8:1

g Mt 28:19
Ap 18:8

ria.^a **2** Jumalakartlikud mehed matsid Stefanose ja leinasid teda väga. **3** Saulus hakkas koguduse kallal raevutsema. Ta tungis ühte majja teise järel, tiris välja nii mehi kui ka naisi ning lasi nad vangki panna.^b

4 Need, kes olid laiali hajunud, käisid maa läbi ja kuulutasid Jumala sõna.^c **5** Filipus läks alla Samaaria^d linna* ja hakkas seal Kristusest rääkima. **6** Rahvas jälgis hoolega seda, mida Filippus rääkis, ja imesid, mida ta tegi. **7** Seal oli palju selliseid, kes olid rüvedate vaimude võimuses. Rüvedad vaimud karjusid valju häälega ning tulid neist välja.^e Peale selle said paljud halvatud ja jalust vigased terveks. **8** Seepärast valitses linnas suur rõõm.

9 Selles linnas oli mees nimega Siimon, kes tegeles maagiaga ja pani sellega Samaaria rahvast imestama, ning ta ütles end kellegi suure olevat. **10** Teda panid tähele kõik, kõige pisemast kõige suuremani, ja ütlesid: „Seda meest kutsutakse Jumala väeks, suureks väeks.” **11** Kuna ta oli neid oma maagiaga hämmastanud, olid nad teda uskunud juba mõnda aega. **12** Aga kui Filippus kuulutas neile head sõnumit Jumala kuningriigist^{*f} ja Jeesus Kristuse nimest, hakkasid nad teda uskuma ning nii mehed kui ka naised lasid end ristida.^g **13** Ka Siimon sai usklikuks. Ta jäi pä-

8:5 *Teine võimalik tähendus: „ühte Samaaria linna”. 8:12 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”.

rast ristimist Filippuse^a juurde ning oli hämmastunud, nähes imesid ja vägevaid tegusid.

14 Kui Jeruusalemmas olivad apostlid kuulsid, et Saamaaria on Jumala sõna vastu võtnud,^b saatsid nad sinna Peetruse ja Johannese.

15 Need läksid alla samaarlaste juurde ja palvetasid nende eest, et need saaksid püha vaimu,^c **16** sest püha vaim polnud veel langenud kellegi peale nende seast, nad olid üksnes ristitud oma isanda Jeesuse nimesse.^d **17** Siis panid apostlid käed nende peale^e ja need said püha vaimu.

18 Kui Siimon nägi, et apostlite käte pealepanemise kaudu antakse püha vaimu, pakkus ta neile raha **19** ja ütles: „Andke ka mulle see võime, et igaüks, kelle peale ma käed panen, saaks püha vaimu.” **20** Peetrus vastas talle: „Hävigu su hõbe koos sinuga, sest sa tahad saada raha eest kinki, mida Jumal annab tasuta!” **21** Sul ei ole mingit osa selles asjas, sest su süda pole siiras Jumala ees. **22** Seepärast kahetse oma kurjust ja anu Jehoovat, et kui võimalik, su südame kuri kavatsus sulle andeks antaks, **23** sest ma näen, et su süda on täis kibedat mürki ja et sa oled patu orjuses.” **24** Siimon ütles seepeale: „Anuge minu pärast Jehoovat, et mu peale ei tuleks midagi sellist, mida te olete öelnud.”

25 Kui nad olid Jehoova sõnast põhjalikult* tunnistust andnud ja rääkinud, läk-

8:25 *Võib tõlkida ka „laialdaselt”.

PTK 8

a Ap 6:5

b Ap 11:1

c Mt 16:19

d Ap 10:47, 48
Ap 19:2, 3e Ap 6:5, 6
Ap 19:6
2Ti 1:6f Mt 10:8
Ap 10:45

Teine veerg

a Mt 9:35
Ap 1:8b Heb 1:7, 14
Ilm 14:6

c 2Aj 6:32, 33

d 1Pe 2:23

e Mt 26:59

f Jes 53:7, 8
Tn 9:26
Flp 2:8

sid nad tagasi Jeruusalemma ja teel sinna kuulutasid head sõnumit paljudes samaarlaste küladest.^a

26 Jehoova ingel^b ütles Filippusele: „Mine lõuna poole sellele teele, mis läheb Jeruusalemmast alla Gazasse.” (See on kõrbetee.) **27** Seepeale ta läks ning nägi seal ühte Etioopia õukonnaametnikku*, etiooplaste kuningannale, kandakele,[#] alluvat võimukandjat, kes vastutas kogu tema vara eest. See oli käinud Jeruusalemmas Jumalat kummardamas.^c **28** Ta oli nüüd tagasi teel, istus oma kaarikus ja luges kuuldavalt prohvet Jesaja raamatut. **29** Püha vaim ütles Filippusele: „Mine selle kaariku juurde.” **30** Filippus jooksis selle kõrvale ning kuulis, et ta loeb prohvet Jesaja raamatut, ja küsis: „Kas sa saad aru sellest, mida sa loed?” **31** Tema ütles: „Kuidas ma võin aru saada, kui keegi mind ei õpetata?” Ta palus Filippusel peale tulla ja enda kõrvale istuda. **32** Pühakirja lõik, mida ta luges, oli see: „Ta viidi tapale nagu lammast. Otsekui tall on pügaja käes vait, nii ei avanud ta suud.”^d **33** Tema alandamise ajal jäeti ta ilma õiglasest kohtumõistmisest.^e Kes räägib tema põlvnemise üksikasjadest? Tema elu võetakse ära maa pealt.”^f

34 Seepeale küsis õukonnaametnik Filippuselt: „Ütle palun, kellest prohvet räägib? Kas endast või kellestki

8:27 *Sõna-sõnalt „eunuhhi”. #Tiitel, mida kandsid mitmed Etioopia kuningannad.

teisest?" **35** Filippus hakkas rääkima ja sellest kirjako-
hast alustades kuulutas tema-
le head sõnumit Jeesusest.
36 Kui nad mööda teed edasi
sõitsid, jõudsid nad ühe vee-
kogu äärde ja õukonnaamet-
nik ütles: „Näe, vesi! Mis takis-
tab, et mind ei võiks ristida?"
37 --* **38** Ta käskis kaariku
peatada ja nii Filippus kui
ka õukonnaametnik astusid
vette ning Filippus ristis tema.
39 Kui nad olid veest välja tul-
nud, juhtis Jehoova vaim Fil-
lippuse sealt kiiresti ära ja õu-
konnaametnik ei näinud teda
enam, kuid ta jätkas rõõmu-
ga oma teekonda. **40** Filip-
pus aga läks Asdodisse ja kuu-
lutas head sõnumit kõigis lin-
nades, kuni jõudis Kaisareas-
se.^a

9 Saulus, kes ikka veel oli
Isanda jüngrite peale rae-
vunud ja ähvardas nad tap-
pa,^b läks ühlepreestri juurde
2 ning küsis temalt kirju Da-
maskuse sünagoogides esita-
miseks, et kinni siduda ja
tuua Jeruusalemma kõik, kel-
le ta leiab kuuluvat Isanda tee*
pooldajate hulka,^c nii mehed
kui ka naised.

3 Kui ta oli teel sinna ja oli
jõudnud Damaskuse lähedale,
lõi äkitselt tema ümber sära-
ma valgus taevast.^d **4** Ta kuk-
kus maha ja kuulis, kuidas üks
hää talle ütles: „Saul, Saul,
miks sa mind taga kiusad?"
5 Ta küsis: „Kes sa oled,
isand?" Tema vastas: „Mina

8:37 *See salm puudub vanimates kree-
kakeelsetes käsikirjades. (Vt Iisa A3.)
9:2 *Selle all mõeldakse kristlikku elu-
viisi ja õpetust.

PTK 8
a Ap 21:8

PTK 9
b Ap 8:3
Ap 22:4
Ap 26:10, 11
Ga 1:13
ITi 1:12, 13

c Ap 11:26
Ap 22:4

d Ap 22:6–11
Ap 26:13–18

Teine veerg

a 1Ko 15:8

b Mt 25:45

c Ap 22:9

d Ap 13:11

e Ap 22:12

f Ap 21:39
Ap 22:3

g Ap 9:17

h Ap 9:1, 2

i Ap 13:2
Ro 1:1
ITi 1:12

j Ro 1:5
Ga 2:7
ITi 2:7

k Ap 26:1
Ap 27:24

l Ap 20:22, 23
Ap 21:11
2Ko 11:23–28
Kol 1:24
2Ti 1:12

olen Jeesus,^a keda sa taga kiu-
sad.^b **6** Tõuse ja mine linna
ning sulle öeldakse, mida sa
pead tegema." **7** Mehed, kes
reisisid koos temaga, olid sõ-
natud. Nad kuulsid küll häält,
kuid ei näinud kedagi.^c **8** Siis
Saulus tõusis, ja kuigi ta sil-
mad olid lahti, ei näinud ta mi-
dagi. Seetõttu talutasid nad ta
kättpidi Damaskusse. **9** Kolm
päeva ei näinud ta midagi^d
ning ta ei söönud ega joonud.

10 Damaskuses oli jünger
nimega Hananias^e ja Isand üt-
les talle nägemuses: „Hana-
nias!" Tema vastas: „Siin ma
olen, Isand." **11** Isand ütles
talle: „Mine Sirgele tänava-
le ja küsi Juuda majas Tarso-
se mehe järele, kelle nimi on
Saulus.^f Ta palvetab praegu
12 ja on nägemuses näinud,
et mees nimega Hananias tu-
leb sisse ning paneb käed
tema peale, et ta nägemise
tagasi saaks." **13** Hana-
nias aga vastas: „Isand, ma
olen paljudelt selle mehe koh-
ta kuulnud, kui palju hal-
ba ta on teinud sinu pühade-
le Jeruusalemmas. **14** Pea-
preestrid on andnud talle
õiguse võtta siin kinni kõik,
kes hüüavad appi sinu nime."^h
15 Kuid Isand ütles talle:
„Mine, sest ma olen valinud
selle mehe,ⁱ et ta teeks mu
nime teatavaks nii mittejuuti-
dele,^j kuningatele^k kui ka Iis-
raeli poegadele. **16** Ma näi-
tan talle, kui palju tal tuleb
minu nime pärast kannatada."^l

17 Siis Hananias läks sinna
majja, pani käed tema peale ja
ütles: „Saulus, mu vend, mind
on saatnud isand Jeesus, kes

ilmutas end sulle teekonnal, et võiksid saada tagasi nägemise ja täituda püha vaimuga.”^a
18 Sedamaid langesid Sauluse silmilt justkui soomused ja ta sai nägemise tagasi. Ta tõusis ja lasi end ristida. **19** Seejärel ta sõi ja sai jõudu.

Saulus jäi mõneks päevaks jüngrite juurde Damaskusse^b
20 ja hakkas kohe sünagoogides kuulutama, et Jeesus on Jumala poeg. **21** Kõik, kes teda kuulsid, ütlesid hämmastunult: „Kas see pole mitte seesama mees, kes kiusas Jeruusalemmas raevukalt taga neid, kes seda nime appi hüüavad?”^c Kas ta mitte ei tulnud siia just selleks, et nad kinni võtta ja peapreestrite juurde viia?”^d **22** Saulus sai aga üha vägevamaks ja tekitas Damaskuse juutides hämmeldust, selgitades loogiliselt, et Jeesus ongi messias.^e

23 Mõne aja pärast võtsid juudid nõuks Sauluse ära tappa.^f **24** Ent nende salanõu sai talle teatavaks. Nad valvasid hoolega väravaid nii päeval kui ka ööl, et ta ära tappa. **25** Seepärast tulid Sauluse õpilased talle appi ja lasid ta öösel läbi müüriava korviga alla.^g

26 Kui Saulus jõudis Jeruusalemma,^h tahtis ta jüngrite juurde minna, kuid kõik kartsid teda, sest nad ei uskunud, et temast on saanud Jeesuse jünger. **27** Kuid Barnabasⁱ tuli talle appi, viis ta apostlite juurde ning jutustas neile üksikasjalikult, kuidas Saulus oli teel Isandat näinud,^j et see oli temaga kõnelnud ning

PTK 9

a Ap 22:12, 13

b Ap 26:19, 20

c Ap 8:3
Ga 1:13, 23

d Ap 9:1, 2

e Ap 17:2, 3

f Ap 20:2, 3
Ap 23:12
2Ko 11:23

g 2Ko 11:32, 33

h Ga 1:18

i Ap 4:36, 37

j Ap 9:3, 4
1Ko 9:1

Teine veerg

a Ap 9:19, 20

b 2Ko 11:23, 26

c Ap 11:25
Ga 1:21

d Ap 8:1

e Joh 14:16

f Ap 9:38

g Mt 10:8
Ap 4:9, 10

h Ap 3:6

kuidas ta oli Damaskuses julgesti Jeesuse nimel rääkinud.^a
28 Saulus jäi nende juurde, liikus Jeruusalemmas vabalt ringi ja rääkis julgesti Isanda nimel. **29** Ta rääkis ja väitles kreeka keelt kõnelevate juutidega, aga need püüdsid teda tappa.^b **30** Kui vennad sellest teada said, viisid nad ta alla Kaisareasse ja saatsid ära Tarsosesse.^c

31 Siis saabus tervele kogudusele Juudamaal, Galileas ja Samaarias^d rahu aeg, nii et kogudus muutus tugevamaks. See elas Jehoova kartuses, sai püha vaimu kaudu kindlust^e ja tänu sellele muudkui kasvas.

32 Peetrus aga oli kõiki paiku läbi käimas ning tuli ka pühade juurde, kes elasid Lüddas.^f **33** Seal kohtas ta meest nimega Aineas, kes oli halvatuna kaheksa aastat voodis lamanud. **34** Peetrus ütles talle: „Aineas, Jeesus Kristus teeb su terveks.^g Tõuse ja sea oma voodi korda!”^h Mees tõusiski otsekohe. **35** Kui Lüdda ja Saaroni tсандiku elanikud teda nägid, hakkasid nad Isandasse uskuma.

36 Joppes elas jünger nimega Tabiita, mis kreeka keeles on Dorkas*. See naine tegi palju häid tegusid ja jagas rohkesti armuande. **37** Neil päevil aga jäi ta haigeks ja suri. Ta pesti ja pandi ühte ülemise tuppa. **38** Kuna Lüdda oli Joppe lähedal ja jüngerid kuulsid, et Peetrus on seal, saatsid

9:36 * Aramea nimi Tabiita ja kreeka nimi Dorkas tähendavad mõlemad „gaseell”.

nad kaks meest tema juurde palvega: „Palun tule viivitamata meie juurde.” **39** Peetrus läski nendega kaasa. Kui ta kohale jõudis, juhutati ta ülemisse tuppa. Kõik lesknaised tulid tema juurde, nutsid ning näitasid paljusid riideid ja kuubesid, mis Dorkas oli valmistanud, kui ta veel elus oli. **40** Siis saatis Peetrus kõik välja,^a laskus põlvili ja palvetas. Seejärel pöördus ta surnukeha poole ja ütles: „Tabiita, tõuse üles!” Naine avas silmad, nägi Peetrust ja tõusis istuma.^b **41** Peetrus andis talle käe ja aitas ta püsti, kutsus seejärel pühad ja lesknaised ning näitas neile, et ta elab.^c **42** See sai teatavaks üle kogu Joppe ja paljud hakkasid Isandasse uskuma.^d **43** Peetrus jäi Joppesse tükiks ajaks ja peatus nahaparkija Siimoni juures.^e

10 Kaisareas oli mees nimega Korneelius, kes oli üks Itaalia väesalga* sadakonnaülematest^f. **2** Ta oli usklik ja jumalakartlik mees, samuti kogu tema majarahvas. Ta andis rahvale palju armuande ja palvetas Jumala poole. **3** Ühel päeval umbes üheksandal tunnil*^f nägi ta nägemuses selgesti Jumala inglit, kes tuli tema juurde ja ütles: „Korneelius!” **4** Korneelius vaatas teda kohkunult ja küsis: „Isand, mida sa soovid?” Ingel vastas: „Jumal on kuulnud su palveid ja näinud su armuande, ta pole neid unus-

10:1 *Võib tõlkida ka „kohordi”, Rooma sõjaväe 600-meheline väesalk. ^fVõib tõlkida ka „tsentuuriotest”, saja sõduri ülemad Rooma sõjaväes. 10:3 *Umbes kell 15.

PTK 9
 a Lu 8:51
 b Mt 9:24, 25
 Lu 7:14, 15
 Joh 11:43, 44
 c 1Ku 17:23
 d Joh 11:44, 45
 e Ap 10:6, 32
 PTK 10
 f Ap 3:1
 Teine veerg
 a L 65:2
 b Ap 11:5–10
 c 3Mo 11:4
 3Mo 11:
 13–20
 3Mo 20:25
 5Mo 14:3, 19
 Hes 4:14

tanud.^a **5** Saada nüüd mehed Joppesse ja kutsu enda juurde Siimon, keda hüütakse Peetruseks. **6** Ta peatub nahaparkija Siimoni juures, kelle maja on mere ääres.” **7** Niipea kui temaga rääkinud ingel oli lahkunud, kutsus ta oma alluvate hulgast kaks teenrit ja ühe jumalakartliku sõduri, **8** rääkis neile kõigest ja saatis nad Joppesse.

9 Järgmisel päeval, kui nad olid linna lähedale jõudnud, läks Peetrus umbes kuuendal tunnil* katusele palvetama. **10** Aga tal läks kõht väga tühjaks ja ta tahtis süüa. Kui toitu valmistati, sai ta nägemuse.^b **11** Ta nägi, et taevast on avatud ja et sealt laskub alla midagi*, mis on otseselt suur linane riie, mida nelja nurka pidi maa peale lastakse. **12** Selles oli igasuguseid neljajalgseid, roomajaid ja linde. **13** Siis ütles talle üks hääl: „Tõuse, Peetrus, tapa ja söö!” **14** Aga Peetrus ütles: „Ei mingil juhul, isand, sest ma pole kunagi söönud midagi rüvedat ega ebapuhast!”^c **15** Hääl ütles talle teist korda: „Ära niimetada enam rüvedaks seda, mille Jumal on puhastanud.” **16** Nii juhtus ka kolmandat korda, ja sedamaid võeti see* üles taevasse.

17 Peetrus oli veel segaduses ja mõtles, mida tema nähtud nägemus võiks küll tähendada, kui Korneeliuse saadetud mehed pärisid, kus on Siimoni maja, ja tulid selle

10:9 *Umbes kell 12 päeval. 10:11 *Sõna-sõnalt „mingi anum”. 10:16 *Sõna-sõnalt „anum”.

värava taha.^a **18** Nad hõikasid ja küsisid, kas Siimon, keda hüütakse Peetruseks, peatub seal. **19** Kui Peetrus alles nägemuse üle aru pidas, ütles püha vaim:^b „Kolm meest otsivad sind. **20** Tõuse, mine alla ja mine kõhklemata nendega kaasa, sest mina olen nad saatnud.” **21** Siis Peetrus läks alla meeste juurde ja ütles: „Mina olengi see, keda te otsite. Miks te tulite?” **22** Nad vastasid: „Sadakonnaülem Korneelius,^c õiglane ja jumalakartlik mees, kellel on hea maine kogu juudi rahva seas, sai püha ingli kaudu Jumalalt korralduse kutsuda sind oma majja ja kuulata, mis sul on öelda.” **23** Seepeale kutsus ta nad sisse ja võõrustas neid.

Järgmisel päeval lahkus Peetrus koos nendega ja mõned vennad Joppest läksid temaga kaasa. **24** Päev hiljem jõudis ta Kaisareasse. Korneelius juba ootas neid ning oli kokku kutsunud oma sugulased ja lähimad sõbrad. **25** Kui Peetrus kohale jõudis, läks Korneelius talle vastu, langes põlvili tema jalge ette ja kummardas ta ees. **26** Aga Peetrus tõstis ta püsti, öeldes: „Tõuse üles! Minagi olen ju vaid inimene.”^d **27** Temaga vesteldes läks Peetrus sisse ja nägi, et palju inimesi on kokku tulnud. **28** Ta ütles neile: „Te teate, et juudil pole lubatud läbi käia teisest rahvusest inimesega ega minna tema juurde.^e Ent Jumal on mulle näidanud, et ma ei tohi pidada ühtki inimest rüvedaks ega ebapuhaks.^f **29** Nii ma siis tuln vas-

PTK 10

a Ap 11:11

b Ap 13:2
Ap 15:28
Ap 16:6
Ap 20:23

c Ap 10:1

d Lu 4:8
Ap 14:12–15
Ilm 19:10
Ilm 22:8, 9

e Joh 18:28

f Ap 10:45
Ef 3:5, 6

Teine veerg

a Ap 9:43

b 5Mo 10:17
2Aj 19:7
Ro 2:11c Ro 2:13
1Ko 12:13
Ga 3:28d Jes 52:7
Nah 1:15e Mt 28:18
Ro 14:9
Ilm 19:11, 16

f Lu 4:14

g Jes 11:2
Jes 42:1
Jes 61:1
Mt 3:16

h Lu 13:16

i Joh 3:1, 2

tuvaidlemata, kui mind kutsuti. Seepärast ma küsin, miks te mind kutsusite.”

30 Korneelius vastas: „Neli päeva tagasi selsamal üheksandal tunnil* palvetasin ma oma majas. Ühtäkki nägin ma enda ees seismas säravas rüüs meest, **31** kes ütles: „Korneelius, Jumal on kuulnud sinu palvet ja tal on meele sinu armuannid. **32** Saada sõna Joppesse ja kutsu Siimon, keda hüütakse Peetruseks. Ta peatub nahaparkija Siimoni majas mere ääres.”^a **33** Ma lasin kohe sind kutsuda ja sa olidki lahkesti nõus tulema. Nüüd me oleme kõik siin Jumala ees, et kuulda, mida Jehoova on käskinud sul öelda.”

34 Seepeale kostis Peetrus: „Nüüd ma tõepoolest mõistan, et Jumal ei ole erapoolik,^b **35** vaid iga rahva hulgast on talle meelepärane see, kes on jumalakartlik ja teeb, mis on õige.^c **36** Ta saatis Iisraeli poegadele hea sõnumi rahust,^d mis on võimalik tänu Jeesus Kristusele, kes on kõikide isand.^e **37** Te teate, millest Johannese kuulutatud ristimise järel räägiti kõigepealt Galileas^f ja seejärel üle kogu Juudamaa. **38** See puudutab Naatsaretist pärit Jeesust: kuidas Jumal võidis ta püha vaimuga^g ja andis talle väe ning kuidas ta käis maa läbi, tegi head ja tervendas kõiki, keda Kurat rõhus,^h sest Jumal oli temaga.ⁱ **39** Meie oleme selle kõige tunnistajad, mida ta tegi juutide maal ja

10:30 *Umbes kell 15.

Jeruusalemmas. Nemad aga tapsid ta, lüües ta postile. **40** Jumal äratas ta kolmandal päeval üles^a ja lasi inimestel teda näha, **41** mitte küll kõigil, vaid Jumala poolt varem valitud tunnistajatel, meil, kes me söime ja jõime koos temaga pärast seda, kui ta oli surnuist üles äratatud.^b **42** Samuti käskis ta meil oma rahvale kuulutada ja põhjalikult* tunnistust anda,^c et tema on see, kelle Jumal on seadnud kohutumõistjaks elavate ja surnute üle.^d **43** Kõik prohvetid kinnitavad,^e et igaüks, kes temasse usub, saab tema nime kaudu patud andeks.”^f

44 Kui Peetrus alles rääkis, tuli püha vaim kõigi peale, kes seda sõnumit kuulsid.^g **45** Ja ümberlõigatud usklikke, kes olid Peetrusega kaasa tulnud, valdas hämmastus, sest püha vaim, Jumala kink, valati ka nende peale, kes polnud juudid, **46** ning nad kuulsid neid rääkimas võõraid keeli ja ülistamas Jumalat.^h Siis ütles Peetrus: **47** „Kas keegi saab keelata vees ristimastⁱ neid, kes on saanud püha vaimu nagu meie?” **48** Siis andis ta käsu ristida nad Jeesus Kristuse nimesse.^j Seejärel palusid nad tal mõneks päevaks nende juurde jääda.

11 Apostlid ja vennad Juudamaal kuulsid, et ka mittejuudid on Jumala sõna vastu võtnud. **2** Kui Peetrus üles Jeruusalemmas jõudis, hakkasid ümberlõikamisa toetajad^k teda arvustama* **3** ja

10:42 *Võib tõlkida ka „laialdaselt”.
11:2 *Võib tõlkida ka „temaga vaidlema”.

PTK 10
a Jn 1:17
Jn 2:10
Ap 2:23, 24
b Lu 24:30, 31
Joh 21:13, 14
c Mt 28:19, 20
Ap 1:8
d Ap 17:31
Ro 14:9
2Ko 5:10
2Ti 4:1
1Pe 4:5
e Lu 24:27
Ilm 19:10
f Jes 53:11
Jer 31:34
Tn 9:24
g Ap 4:31
Ap 8:14, 15
h Ap 2:1, 4
Ap 19:6
i Mt 3:11
Ap 8:36
Ap 11:17
j Mt 16:19
Ap 2:38
PTK 11
k Ap 10:45
Ga 2:12
Teine veerg
a Ap 10:10–16
b Ap 10:17–20
c Ap 10:30–33

ütlesid: „Sa läksid ümberlõikamata meeste majja ja söid koos nendega!” **4** Seepeale Peetrus selgitas neile kõike üksikasjalikult ja ütles:

5 „Ma olin Joppe linnas, palvetasin ja nägin nägemuses, et taevast laskub alla midagi*, mis on otsekui suur linane riie, mida nelja nurka pidi alla lastakse. See tuli otse minu juurde.” **6** Ma vaatasin seda tähelepanelikult ja nägin selles neljajalgseid, metsloomi, roomajaid ja linde. **7** Samuti kuulsin ma üht häält mulle ütlemas: „Tõuse, Peetrus, tapa ja söö!” **8** Aga ma vastasin: „Mitte mingil juhul, isand, sest ma pole kunagi võtnud suu sisse midagi rüvedat ega ebapuhast!” **9** Teist korda ütles hääl taevast: „Ära nimeta enam rüvedaks seda, mille Jumal on puhastanud.” **10** Nii juhtus ka kolmandat korda ja kõik tõmmati tagasi taevasse. **11** Samal hetkel jõudsid selle maja juurde, kus me olime, kolm meest, kes olid Kaisareast minu juurde saadetud.^b **12** Siis ütles püha vaim mulle, et ma läheksin kõhklemata nendega kaasa. Need kuus venda tulid samuti koos minuga ja me läksime selle mehe majja.

13 Ta jutustas meile, kuidas ta oli näinud inglit oma majas seismas ja ütlemas: „Saada mehed Joppesse ja lase kutsuda Siimon, keda hüütakse Peetruseks.”^c **14** Tema räägib teile, kuidas sina ja kogu su majarahvas võite saada päästetud.” **15** Aga kui ma rääkima hak-

11:5 *Sõna-sõnalt „mingi anum”.

kasin, langes nende peale püha vaim, just nagu see langes alguses ka meie peale.^a **16** Siis meenus mulle, et Isand oli mitu korda öelnud: „Johannes ristis küll veega,^b aga teid ristitakse püha vaimuga.”^c **17** Seega, kui Jumal andis sellesama kingi neile, nagu ta andis ka meile, kes oleme uskunud isandasse Jeesus Kristusesse, siis kes olen mina, et oleksin võinud takistada Jumalat?”^d

18 Kui nad seda kõike kuulsid, jäid nad rahule, ülistasid Jumalat ja ütlesid: „Järelikult on Jumal andnud ka mittejuutidele võimaluse oma patte kahtseda ja elu saada.”^e

19 Need, kes olid Stefanose surmaga alanud tagakiusamise tõttu laiali hajunud,^f jõudsid isegi Foiniikiasse, Küprosele ja Antiookiasse, kuid nad kuulutasid ainult juutidele.^g **20** Ent nende hulgas, kes tulid Antiookiasse, olid ka mõned mehed Küprosel ja Küreenest. Need hakkasid rääkima kreeka keelt kõnelevate inimestega ja kuulutasid neile head sõnumit oma isandast Jeesusest. **21** Jehoova käsi oli nendega ning suur hulk inimesi sai usklikuks ja hakkas Isanda järel käima.^h

22 Jutt nendest jõudis Jeruusalemma koguduse kõrvu ja Barnabasⁱ saadeti Antiookiasse. **23** Kui ta kohale jõudis ja Jumala armu nägi, sai ta rõõmsaks ja innustas neid kõiki jääma Isandale kogu südamest ustavaks.^j **24** Barnabas oli hea mees, kes oli täis püha vaimu ja kellel oli tugev usk. Seetõttu hakkas suur

PTK 11

a Ap 2:1, 4
Ap 10:44, 45b Mt 3:11
Mr 1:8
Lu 3:16
Ap 1:5c Jl 2:28
Joh 1:33
Ap 2:17

d Ap 10:47

e Jes 11:10
Ap 17:30
Ro 10:12
Ro 15:8, 9

f Ap 8:1

g Mt 10:5, 6

h Ap 2:47
Ap 9:35

i Ap 4:36, 37

j Ap 13:43
Ap 14:21, 22

Teine veerg

a Ap 2:47
Ap 4:4
Ap 5:14
Ap 9:31

b Ap 21:39

c Ap 9:2

d 1Ko 12:28
Ef 4:11

e Ap 21:10, 11

f Mt 24:7

g Ga 2:10

h 2Ko 8:12

i Ap 12:25

PTK 12

j Joh 15:20

k Mt 4:21
Mt 20:20–23
Lu 11:49l 2Mo 12:15
2Mo 23:15
3Mo 23:6

m Lu 21:12

n 2Ko 1:11

hulk rahvast Isandasse uskma.^a **25** Barnabas läks Tarsoosesse, et Saulus üles otsida.^b **26** Leidnud ta, tõi ta tema Antiookiasse. Nad käisid terve aasta sealses koguduses ja õpetasid suurt hulka rahvast. Antiookia oli esimehe koht, kus jüngreid hakati Jumala juhtimisel nimetama kristlasteks.^c

27 Neil päevil tuli Jeruusalemmast alla Antiookiasse prohveteid.^d **28** Üks neist, kelle nimi oli Agabos,^e ennustas püha vaimu kaudu, et kogu maa peale on tulemas suur näljahäda,^f mis Claudiuse ajal tuligi. **29** Seetõttu otustasid jüngrid saata Juudamaa vendadele abi,^g igaüks oma võimaluste piires.^h

30 Nii nad tegidki ning saatsid selle abi Barnabase ja Sauluse kaudu kogudusevanematele.ⁱ

12 Umbes sel ajal hakkas kuningas Herodes* mõnda koguduseliiget taga kiusama.^j **2** Ta tappis mõõgaga Johannese venna Jaakobuse.^k **3** Nähes, et see oli juutidele meelt mõõda, võttis ta ka Peetruse vahi alla. (See juhtus hapnemata leibade püha ajal.)^l **4** Ta võttis ta kinni, pani vanglasse^m ja andis üle neljale neljamehelisele sõdurite rühmale, et need teda vahetustega valvaksid, kuna ta kavatses ta pärast paasapüha rahva ette tuua*. **5** Niisiis hoiti Peetrust vangis, kogudus aga palus tema pärast tulihingeliselt Jumalat.ⁿ

12:1 *Herodes Agrippa I. 12:4 *Võib tõlkida ka „pärast paasapüha kohtumõistmiseks rahva ette tuua”.

6 Ööl enne seda, kui Herodes kavatses Peetruse rahva ette tuua, magas Peetrus kahe ketiga aheldatuna kahe sõduri vahel ja valvurid ukse ees valvasid vangikongi. 7 Ühtäkki seisis seal Jehoova ingel^a ja kongis säras valgus. Ta mükas Peetrust vastu külge, äratas ta üles ja ütles: „Tõuse ruttu üles!” Ja ahelad langesid Peetruse käte ümbert maha.^b 8 Ingel ütles talle: „Pane riided selga ja sandaalid jalga.” Seda Peetrus tegigi. Siis ingel ütles: „Pane kuub peale ja järgne mulle.” 9 Peetrus läks välja ja järgnes talle, aga ta ei teadnud, et see, mida ingel teeb, toimub päriselt, ta arvas, et näeb nägemust. 10 Nad mõõdusid esimesest vahipostist ja teisest ning jõudsid raudvärava juurde, mis viis linna, ja see avanes neile iseenesest. Kui nad olid väljunud ja mõnda aega mööda üht tänavat kõndinud, lahkus ingel äkitselt tema juurest. 11 Kui Peetrus sai aru, mis toimus, ütles ta: „Nüüd ma tean, et Jehoova saatis oma ingli ja päästis mu Herodesest käest ja kõigest halvast, mida juudid mulle soovisid.”^c

12 Seda mõistnud, läks ta sinna, kus elas Maarja, kes oli Johannese, teise nimega Markuse^d ema. Sellesse majja olid paljud kokku tulnud ja nad palvetasid seal. 13 Kui ta väravale koputas, tuli teenijatüdruk Roode vaatama, kes seal on. 14 Tundnud ära Peetruse hääle, oli ta nii rõõmus, et ei teinudki väravat lahti, vaid jooksis sisse ja teatas,

PTK 12

a L 34:7
Heb 1:7, 14

b Ap 5:18, 19

c 2Pe 2:9

d Ap 13:5
Ap 15:37, 38
Kol 4:10

Teine veerg

a Mt 13:55
Ap 15:13
Ap 21:18
1Ko 15:7
Ga 1:19
Ga 2:9

b Ap 16:27

c Ap 6:7
Ap 19:20
Kol 1:6

et Peetrus seisab värava taga. 15 Talle öeldi: „Sa oled arust ära!” Aga tüdruk kinnitas, et Peetrus on seal. Nad ütlesid: „See on tema ingel.”

16 Aga Peetrus jäi välja koputama. Kui nad värava avasid ja teda nägid, olid nad hõmmastunud. 17 Peetrus andis neile käega märku, et nad vaikiksid, ja jutustas neile üksikasjalikult, kuidas Jehoova oli ta vanglast välja toonud, ning ütles: „Teatage sellest Jaakobusele^a ja vendadele.” Siis ta väljus sealt ning läks teise paika.

18 Kui päev saabus, olid sõdurid Peetrusega juhtunu pärast suures segaduses. 19 Herodes otsis teda hoolega, ja kui ta teda ei leidnud, kuulas ta valvurid üle ning käskis nad karistamiseks ära viia.^b Siis läks Herodes Juudamaalt alla Kaisareasse ning jäi mõneks ajaks sinna.

20 Herodes oli vihane Tüürose ja Siidoni elanike peale. Seepärast tulid need kindla sihiga tema juurde, ja olles veennud kuninga kojaülemat Blaslost, et see neid toetaks, palusid nad rahu, sest kuninga maa varustas nende maad toiduga. 21 Määratud päeval pani Herodes endale kuningliku rüü selga, istus kohtujärjelle ja hakkas kõnet pidama. 22 Kokkutulnud rahvas hüüdis seepeale: „See on jumala, mitte inimese hää!” 23 Sedamaid lõi Jehoova ingel Herodest, sest see ei andnud au Jumalale. Herodes jäi haigeks, ussid sõid ta ära ja ta suri.

24 Aga Jehoova sõna aina levis ja paljud said usklikuks.^c

25 Kui nüüd Barnabas^a ja Saulus olid Jeruusalemmas abi kohaletoiemtamise lõpule viinud,^b pöördusid nad tagasi ja võtsid endaga kaasa Johannese,^c keda hüüti ka Markuseks.

13 Antiookia koguduses olid prohvetid ja õpetajad:^d Barnabas, Simeon, keda hüüti Nigeriks*, Luukius Küreenest, Manaeen, kes oli hariduse saanud koos valitseja^e Herodesega^f, ja Saulus. **2** Kui nad siis Jehoovat teenisid ja paastusid, ütles püha vaim: „Eraldage mulle Barnabas ja Saulus,^e et nad võiksid teha tööd, milleks ma olen nad valinud.”^f **3** Pärast paastumist ja palvetamist panid nad käed nende peale ning saatsid nad teele.

4 Niisiis läksid need mehed, kelle püha vaim oli teele saatnud, alla Seleukeiasse ja purjetasid sealt Küprosele. **5** Kui nad jõudsid Salamisesse, hakkasid nad juutide sünagoogides Jumala sõna kuulutama. Neil oli abiliseks kaasas Johannes.^g

6 Kui nad olid kogu saare kuni Pafoseni läbi käinud, kohtasid nad üht juudi meest nimega Barjeesus, kes oli nõid ja valeprohvet. **7** Ta oli koos prokonsul* Sergius Paulusega, kes oli tark mees. Prokonsul kutsus Barnabase ja Sauluse enda juurde, sest ta soovis väga kuulda Jumala sõna.

13:1 *Nimi Niger tähendab „must”.^a Võib tõlkida ka „tetrarh”; teatud maaala valitseja, kes esindas Rooma keisrit. ^bHerodes Antipas, Herodes Suure poeg. **13:7** *Provintsi asehaldur, kes allus Rooma senatile. (Vt „Sõnaseletusi”.)

PTK 12

a Ap 4:36, 37

b Ap 11:29, 30

c Ap 13:5

Ap 15:37, 38

PTK 13

d 1Ko 12:28

Ef 4:11, 12

e Ap 9:15

f 1Ti 2:7

g Ap 12:25

Teine veerg

a Joh 8:44

b Ap 12:12

c Ap 15:37, 38

d Ap 17:1, 2

Ap 18:4

Ap 19:8

e Ap 15:21

8 Nõid Elümas* (tema nimi tähendabki nõida) asus neile aga vastu töötama, et prokonsul ei hakkaks Isandasse uskuma. **9** Kuid Saulus, keda hüütakse ka Pauluseks, sai täis püha vaimu, vaatas talle teraselt otsa **10** ja ütles: „Oh sind, kes sa oled täis igasugust pettust ja alatust! Sa Kuradi poeg,^a kõige õige vaenlane, kas sa kord juba ei lõpeta Jehoova sirgete teede väänamist? **11** Jehoova käsi tuleb sinu peale ja sa jääd pimedaks ega näe mõnda aega päike-sevalgust.” Otsekohe langeski tema silmadele paks udu ja pimedus ning ta käis ringi, otsides kedagi, kes teda kättpidi talutaks. **12** Kui prokonsul nägi, mis oli juhtunud, hakkas ta Isandasse uskuma, sest ta oli Jehoova õpetusest hämmastunud.

13 Paulus läks koos oma kaaslastega Pafosese merele ja nad jõudsid Pergesse Pamfüülias, kuid Johannes^b lahkus neist ja pöördus tagasi Jeruusalemma.^c **14** Nemad aga läksid Pergest edasi ja jõudsid Pisiidia Antiookiasse. Läänud hingamispäeval sünagoogi,^d võtsid nad istet. **15** Pärast seda, kui oli loetud Moosese seadust^e ja prohvetiraamatuid*, saatsid sünagoogi ülemad neile sõna: „Mehed, vennad, kui teil on rahvale midagi innustavat öelda, siis öelge.” **16** Seepeale tõusis Paulus püsti, viipas käega ja ütles:

13:8 *Sama kes Barjeesus salmis 6. **13:15** *Väljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud” viitab tervele Piibli heebreakeelsele osale.

„Iisraeli mehed ja teie, kes kardate Jumalat, kuulake! **17** Iisraeli rahva Jumal valis meie esiisad välja ja ta ülen- das iisraellased, kui nad võo- rana Egiptusemaal elasid, ning tõi nad sealt välja ülestõste- tud käsivarrega.^a **18** Umbes 40 aastat talus ta neid kõrbes.^b **19** Kui ta oli hävitanud seitse Kaananimaa rahvast, jagas ta nende rahvaste maa neile pä- randiks.^c **20** Kõik see toimus umbes 450 aasta jooksul.

Pärast seda andis ta neile kohtumõistjaid kuni prohvet Saamueli ajani.^d **21** Seejärel nõudsid nad endale kuningat^e ja Jumal andis neile Benjami- ni suguharust Kiisi poja Sauli,^f kes valitses 40 aastat. **22** Pär- rast tema tagandamist seadis ta neile kuningaks Taaveti,^g kelle kohta ta tunnistas: „Ma olen leidnud Iisai^h poja Taa- veti, mehe, kes on mulle sü- dame järele.ⁱ Ta teeb kõik, mida ma tahan.” **23** Oma töö- tuse kohaselt on Jumal and- nud selle mehe järglaste hul- gast Iisraelile päästja, Jeesu- se.^j **24** Enne tema tulekut kuulutas Johannes kogu Iis- raeli rahvale, et kahetsuse märgiks tuleb lasta end rist- tida.^k **25** Kuid oma elutee lõ- pul rääkis Johannes: „Mina ei ole see, kelleks te mind peate. Pärast mind tuleb keegi, kelle sandaalirihmugi ma pole väärt lahti tegema.”^l

26 Mehed, vennad, Aab- rahami järeltulijad ja kõik teised, kes te Jumalat kar- date, meile on saadetud see päästesõnum.^m **27** Jeruusa- lemma elanikud ja nende üle- mad ei saanud küll aru, et

PTK 13

- a 2Mo 6:1, 6
5Mo 7:6, 8
- b 2Mo 16:35
4Mo 14:
33, 34
- c 5Mo 7:1
Jos 14:1, 2
- d Koh 2:16
1Sa 3:20
- e 1Sa 8:4, 5
- f 1Sa 10:21
1Sa 11:15
- g 1Sa 16:12, 13
L 89:20
- h 1Sa 16:1
- i 1Sa 13:13, 14
- j 2Sa 7:12
Jes 11:1
Lu 1:31, 32
Lu 1:68, 69
- k Mt 3:1, 6
- l Mt 3:11
Lu 3:16
- m Mt 10:5, 6
Lu 24:47, 48

Teine veerg

- a Jes 53:7, 8
- b Mt 26:59, 60
Lu 23:13-15
Joh 19:4
- c Mt 27:22, 23
Joh 19:15
- d Mt 27:59, 60
Joh 19:
40-42
- e Mt 28:5, 6
Ap 2:24
- f Mt 28:16
Ap 1:3
Ap 3:15
1Ko 15:4-7
- g Ro 1:4
- h L 2:7
Heb 1:5
Heb 5:5
- i Jes 55:3
- j L 16:10
Ap 2:31
- k Ap 2:29
- l Ap 2:27

tema on messias, ent oma koh- tumõistmisega viisid nad täi- de prohvetiraamatute sõnad,^a mida loetakse ette igal hinga- mispäeval. **28** Ehkki nad ei leidnud temas midagi, mis oleks surma väärt,^b nõudsid nad Pilatuselt, et ta hukat- aks.^c **29** Kui nad olid teoks teinud kõik, mis tema kohta oli kirjutatud, võtsid nad ta postilt* maha ja panid hauda.^d **30** Aga Jumal äratas ta sur- nuist üles^e **31** ja paljude päe- vade jooksul ilmutas ta end neile, kes olid läinud koos te- maga Galileast üles Jeruusa- lemma. Need annavad nüüd rahvale tema kohta tunnis- tust.^f

32 Niisiis me kuulutame teil head sõnumit töötusest, mis anti meie esiisadele. **33** Jum- al on selle töötuse täielikult täide viinud meie, nende laste heaks, äratades üles Jeesuse,^g nagu on kirjutatud teises lau- lus: „Sina oled mu poeg, täna sai minust su isa.”^h **34** Jumal äratas tema surnuist üles, et ta keha ei peaks kunagi kõ- dunema, nagu ta oli ette kuu- lutanud: „Ma osutan teile us- tavalt truud armastust, nagu ma töötasin osutada Taaveti- le.”ⁱ **35** Ka ühes teises lau- lus öeldakse: „Sa ei luba oma ustaval näha kõdune- mist.”^j **36** Taavet täitis kogu oma elu jooksul Jumala ta- het, suikus surmaunne ja läks puhkama oma esiisade juurde ning tema keha nägi kõdune- mist.^k **37** Aga selle keha, kel- le Jumal üles äratas, ei näinud kõdunemist.^l

13:29 * Võib tõlkida ka „puult”.

38 Seepärast teadke, venad, et me kuulutame teile pattude andekssaamist tema surma kaudu^a **39** ja et igaüks, kes usub, tunnistatakse tema kaudu süütuks kõiges selles, milles teid ei saa süütuks tunnistada Moosese seaduse alusel.^b **40** Vaadake siis, et teie peale ei tuleks see, mida on öeldud prohvetaamatutes: **41** „Vaadake seda, te põlastajad, hõmmastuge ja hukkuge, sest ma teen teie päevil teo, mida te ei usuks, isegi kui keegi teile sellest üksikasjalikult jutustaks.”^c

42 Kui nad olid väljumas, palusid inimesed neil rääkida neist asjust ka järgmisel hingamispäeval. **43** Pärast seda, kui sünagoogist oli laiali mindud, järgnesid paljud juudid ja jumalakartlikud proselüüdid Paulusele ja Barnabasele, kes kõnelesid nendega ja ergutasid neid jääma ka edaspidi Jumala armu vääriliseks.^d

44 Järgmisel hingamispäeval tuli peaaegu terve linn kokku, et kuulda Jehoova sõna. **45** Nii suurt hulka rahvast nähes muutusid mõned juudid kadedaks ning hakkasid Paulusele vastu vaidlema ja maha tege ma seda, mida ta rääkis.^e **46** Paulus ja Barnabas ütlesid neile julgelt: „Jumala sõna tuli rääkida esmalt teile.^f Aga teie olete selle ära põlanud ja näitate sellega, et te ei vääri igavest elu. Seepärast me pöördume mittejuutide poole.^g **47** Jehoova on käskinud meil seda teha, öeldes: „Ma panen sind rah-

PTK 13

a Lu 24:46, 47
Ap 5:31
Ap 10:43

b Jes 53:11
Ro 3:28
Ro 5:18
Ro 8:3
Heb 7:19
Heb 10:1

c Hab 1:5

d Ap 11:23
Ap 14:21, 22

e Ap 14:1, 2
Ap 17:4, 5

f Mt 10:5, 6
Ap 3:25, 26
Ro 1:16

g Lu 2:29–32
Ap 18:5, 6
Ro 10:19

Teine veerg

a Jes 49:6
Ap 1:8

b Mt 23:34
Ap 14:2, 19
Ap 17:5

c Mt 10:14
Lu 9:5

d Mt 5:12

PTK 14

e Ap 13:45

f Ap 19:11
Heb 2:3, 4

g Ap 14:19

vastele valguseks, et sa oleksid päästeks maa äärteni.”^a

48 Kui mittejuudid seda kuulsid, olid nad väga rõõmsad ja ülistasid Jehoova sõna, ning kõik, kes olid valmis vastu võtma tõde, mis viib igavesse ellu, said usklikuks.

49 Nõnda levis Jehoova sõna kogu ümbruskonnas. **50** Aga juudid ässitasid üles kõrge-
mast seisusest jumalakartlikke naisi ja linna tähtsaid mehi ning õhutasid Pauluse ja Barnabase tagakiusamist^b ning ajasid nad oma piirkonnast välja. **51** Nemad aga raputasid tolmu oma jalgadelt* neile hoiatuseks ja läksid Ikoonioni.^c **52** Jüngrid olid edaspidigi väga rõõmsad^d ja täis püha vaimu.

14 Ikoonionis läksid Paulus ja Barnabas juutide sünagoogi ning kõnelesid seal nii, et suur hulk juute ja kreeklasi hakkas Jeesusesse uskuma. **2** Kuid need juudid, kes ei uskunud, ässitasid ja kihutasid mittejuudid vendade vastu üles.^e **3** Seepärast viibisid Paulus ja Barnabas seal pikemat aega ja rääkisid julgelt tänu Jehoova jõule. Jumal tegi nende käte läbi tunnustähti ja imesid, et kinnitada sõnumit, mida nad kuulutasid, sõnumit tema armust.^f

4 Aga linnarahvas jagunes kaheks: ühed olid juutide, teised apostlite poolt. **5** Mittejuudid ja juudid koos oma ülema-
tega tahtsid Paulust ja Barnabast häbistada ja nad kividega surnuks visata,^g **6** kuid neile anti sellest teada ning nad

13:51 * Jalgadelt tolmu maharaputamine tähendas vastutusest loobumist.

põgenesid Lūkaoonia linnadesse Lüstrasse ja Derbesse ja nende ümbruskonda.^a **7** Seal jätkasid nad hea sõnumi kuulutamist.

8 Lüstras istus maas üks vigaste jalgadega mees. Ta oli sünnist saadik olnud jalust vigane ega olnud kunagi kõndinud. **9** See mees kuulas Pauluse kõnet. Kui siis Paulus talle otsa vaatas ja nägi tema usku ning seda, et ta on veendunud, et võib terveks saada,^b **10** ütles ta temale valju häälega: „Tõuse jalule!” Mees hüppaski püsti ja hakkas kõndima.^c **11** Nähes, mida Paulus oli teinud, hüüdis rahvahulk lūkaoonia keeles: „Jumalad on inimestena alla meie juurde tulnud!”^d **12** Nad nimetasid Barnabase Zeusiks ja Pauluse Hermeseks, sest Paulus oli see, kes põhiliselt kõneles. **13** Linna ääres asuva Zeusi templi preester tõi linnavaravate juurde pulle ja vanikuid ning tahtis koos rahvaga ohvreid tuua.

14 Aga kui apostlid Barnabas ja Paulus seda kuulsid, käristasid nad oma riided lõhki, sööstisid rahva sekka ja hüüdsid: **15** „Miks te seda teete? Meiegi oleme inimesed, kellel on samasugused puudused nagu teil.^e Me kuulutame teile head sõnumit, et te pöörduksite nende tühisuste juurest elava Jumala poole, kes on teinud taeva ja maa, mere ja kõik, mis seal on.^f **16** Mõõdunud aegadel lubas ta kõigil rahvastel elada nii, nagu neile meeldis,^g **17** kuid ta on siiski andnud endast tunnistust.^h

PTK 14

a Mt 10:23

b Mt 9:28

c Jes 35:6

d Ap 28:3-6

e Ap 10:25, 26

f 2Mo 20:11
L 146:6

g Ap 17:30

h Ap 17:26, 27
Ro 1:20

Teine veerg

a L 147:8
Jer 5:24
Mt 5:45

b L 145:16

c Ap 17:13

d 2Ko 11:25

e Ap 16:1

f Ap 11:22, 23

g Mt 10:38
Joh 15:19
Ro 8:17
1Te 3:4

h Tt 1:5

i Ap 13:2, 3

j Ap 13:13

k Ap 13:1, 2

Ta on teinud head ja andnud teile vihma taevast, viljarikkaid aegu^a ja külluslikult toitu ning täitnud teie südame rõõmuga.^b **18** Niiviisi rääkides suutsid nad suurivaevu rahvast tagasi hoida, et see neile ohverdama ei hakkaks.

19 Kuid Antiookiast ja Ikoonionist tuli juute, kes veensid rahvast.^c Nad viskasid Paulust kividega ja lohistasid ta linnast välja, pidades teda surnuks.^d **20** Ent kui jüngrid tema ümber kogunesid, tõusis ta püsti ja läks linna. Järgmisel päeval siirdus ta koos Barnabasega Derbesse.^e **21** Kui nad olid selles linnas head sõnumit kuulutanud ning paljud olid jüngriteks saanud, pöördusid nad tagasi Lüstrasse, Ikoonioni ja Antiookiasse. **22** Seal nad kosutasid jüngrid,^f ergutasid neid jääma usus kindlaks ja ütlesid: „Et Jumala kuningriiki* pääseda, tuleb meil taluda palju raskusi.”^g **23** Nad määrasid igas koguduses ametisse vanemaid.^h Olles palvetanud ja paastunud,ⁱ jätsid nad need mehed Jehoova hoolde, sest need uskusid temasse.

24 Siis läksid nad läbi Piisidia ja jõudsid Pamfüüliasse.^j **25** Kui nad olid kuulutanud Jumala sõna Perges, läksid nad alla Ataaliasse. **26** Sealt purjetasid nad Antiookiasse, kus vennad olid varem jätnud nad Jumala armu hoolde tege-ma tööd, mille nad nüüdseks olid lõpetanud.^k

27 Kui nad kohale jõudsid ja koguduse kokku kutsusid,

14:22* Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse”.

rääkisid nad kõigest, mida Jumal oli nende kaudu teinud ja kuidas ta oli mittejuutidele usu ukse avanud.^a **28** Ja nad jäid jüngrite juurde pikemaks ajaks.

15 Juudamaalt tulid alla mõned, kes hakkasid vendi õpetama: „Kui te ei lase end Moosese kombe kohaselt ümber lõigata,^b siis teid ei päästeta.” **2** See tekitas lahk-armumusi, ning kui Paulus ja Barnabas olid nendega palju vaieldud, otsustati, et Paulus, Barnabas ja mõned teised lähivad selle tülküsimuse pärast üles Jeruusalemma apostlite ja vanemate juurde.^c

3 Kogudus saatis neid natuke maad, misjärel mehed jätkasid teed läbi Foiniikia ja Samaaria ning rääkisid vendadele üksikasjalikult mittejuutide uskupöörumisest ja valmisitasid sellega kõigile suurt rõõmu. **4** Kui nad Jeruusalemma jõudsid, võtsid kogudus, apostlid ja vanemad nad lahkesti vastu ning nad selgitasid, mida kõike Jumal nende kaudu oli teinud. **5** Ent mõned variserid sektist, kes olid hakanud Jeesusesse uskuma, tõusid oma kohalt püsti ja ütlesid: „Nad tuleb ümber lõigata ja neid tuleb käsida Moosese seadusest kinni pidada.”^d

6 Siis tulid apostlid ja vanemad kokku seda küsimust arutama. **7** Kui nad olid seda tükk aega hoolega arutanud*, tõusis Peetrus püsti ja ütles neile: „Mehed, vennad, te tea-

15:7 *Võib tõlkida ka „selle üle tükk aega vaieldud”.

PTK 14

a Ap 11:18

PTK 15

b 1Mo 17:9, 10
2Mo 12:48
3Mo 12:2, 3

c Ga 2:1

d 2Mo 12:48
Ap 11:2, 3

Teine veerg

a Ap 10:34, 35
Ap 11:16, 17b 1Aj 28:9
Jer 11:20c Ap 10:44, 45
Ap 11:15

d Ga 3:28

e Ga 2:15, 16
1Pe 1:22

f Ga 5:1

g Ga 3:10

h Jes 53:11
Joh 1:17

i Mt 20:28

j Mt 10:2
Ap 11:13
2Pe 1:1

k 1Pe 2:9, 10

te hästi, et Jumal valis mind teie hulgast välja, et mittejuudid kuuleksid minu kaudu head sõnumit ja hakkasid uskuma.^a **8** Jumal, südame tundja,^b kinnitas, et nad on talle meelepärased, kui andis neile püha vaimu^c nii nagu meilegi. **9** Ta ei teinud mingit vahet meie ja nende vahel,^d vaid puhastas nende südame nende usu pärast.^e **10** Miks te siis panete Jumalat proovile, soovides panna jüngrite kaela iket,^f mida meie esisad ega me ise pole suutnud kanda?^g **11** Ent me usume, et me pääseme tänu meie isanda Jeesuse armule^h nii nagu nemadki.”ⁱ

12 Seepeale vaikisid kõik kohalviibijad ning jäid kuulama Barnabast ja Paulust, kes rääkisid paljudest tunnustähetest ja imedest, mida Jumal oli nende kaudu mittejuutide seas teinud. **13** Kui nad olid lõpetanud, võttis sõna Jaakobus. Ta ütles: „Mehed, vennad, kuulake mind! **14** Siimeon^j on selgitanud, kuidas Jumal ise on pööranud tähelepanu mittejuutidele, et koguda nende seast rahvas, kes kannaks tema nime.^k **15** See on kooskõlas sellega, mis on prohvetiraamatutes kirjutatud: **16** „Pärast seda ma tulen tagasi ja püstitan taas Taaveti kokkulangenud koja*, ma ehitan selle varemeist üles ja taastan selle, **17** et järelejäänud inimesed võiksid kogu südamest otsida Jehoovat koos kõigist rahvastest inimestega, see tähendab koos

15:14 *Heebreapärane vorm nimest Siimon (Peetrus). 15:16 *Võib tõlkida ka „lehtmaja”, „telgi”.

rahvaga, keda kutsutakse minu nimega, lausub Jehoova, kes teeb seda,^a **18** mis on teada ammusest ajast.^b **19** Seepärast ma arvan,* et mittejuutidele, kes Jumala poole pöörduvad, ei peaks valmistatama raskusi,^c **20** vaid neile tuleks kirjutada, et nad hoiduksid kõigest, mis on seotud ebajumalatega,^d hoorusest,^e lämbunust^f ja verest.^f **21** Sest juba muistsest ajast on igas linnas loetud Moosese raamatuid, kus need käsud on kirjas, ja sünagoogides loetakse neid ette igal hingamispäeval.”^g

22 Siis apostlid ja vanemad koos terve kogudusega otsustasid valida enda seast mehed ja saata nad koos Pauluse ja Barnabasega Antiookiasse. Nad läkitasid Juuda, keda hüüti Barsabaseks, ja Siilase,^h kes olid vendade seas eestvedajad. **23** Nad kirjutasid järgmise kirja ja andsid selle nendega kaasa:

„Apostlitelt ja vanematelt, teie vendadelt, Antiookia,ⁱ Süüria ja Kiliikia vendadele, kes pole juudid. Tervitusi teile! **24** Kuna me oleme kuulnud, et mõned meie hulgast on oma jutuga teid rahustaks teinud^j ja püüavad teie usku hävitada, ehkki meie pole neid käskinud, **25** siis oleme jõudnud üksmeelsele otsusele valida mehed ja saata nad teie juurde koos meie armsate Barnabase ja Paulu-

15:19 *Võib tõlkida ka „seepärast on minu otsus“. 15:20, 29 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi“.) 15:20, 29 *St sellise looma lihast, kes on tapetud või surnud, ilma et temast oleks veri välja lastud.

PTK 15
a Am 9:11, 12
b Jes 45:21
c Ap 15:10
d 1Mo 35:2
2Mo 20:3
1Ko 10:14
e 1Ko 6:9, 10
Kol 3:5
1Te 4:3
f 1Mo 9:4
3Mo 3:17
3Mo 7:26
3Mo 17:10, 13
3Mo 19:26
5Mo 12:23
5Mo 15:23
1Sa 14:32, 33

g Ap 13:15
2Ko 3:15
h 1Te 1:1
1Pe 5:12
i Ap 11:26
j Ap 15:1

Teine veerg

a Ap 13:50
1Ko 15:30, 31
2Ko 11:23-26
b Ap 16:4
c Joh 16:13
Ap 5:32
d 1Mo 35:2
2Mo 20:3
2Mo 34:15
1Ko 10:14
e 1Mo 9:4
3Mo 3:17
3Mo 7:26
3Mo 17:10
5Mo 12:16, 23
1Sa 14:32, 33
f 3Mo 17:13
g 1Mo 39:7-9
1Ko 6:9, 10
Ef 5:5
Kol 3:5
1Te 4:3

h Ap 18:23
i 2Ko 11:28

sega, **26** meestega, kes on oma elu ohtu seadnud meie isanda Jeesus Kristuse nime pärast.^a **27** Nii me siis saada-megi Juuda ja Siilase, et nad teataksid teile suusõnal sedasama.^b **28** Püha vaim^c ja meie oleme otsustanud, et teie peale ei tohi panna muud koormat kui vaid selle, mis on hädavajalik: **29** teil tuleb hoiduda ebajumalatele ohverdatus,^d verest,^e lämbunust^f ja hoorusest*.^g Kui te hoolsasti kõigest sellest hoidute, läheb teil hästi. Olge terved!^h”

30 Nii saadeti need mehed teele ja nad läksid alla Antiookiasse, kus nad kutsusid kõik jüngrid kokku ja andsid neile kirja üle. **31** Lugenud selle läbi, rõõmustasid nood usku kinnitavate sõnade pärast. **32** Juudas ja Siilas, kes olid samuti prohvetid, pidasid vendadele palju innustavaid kõnesid ja tugevdasid nende usku.^h

33 Kui nad olid seal mõnda aega viibinud, saatsid vennad nad rahuga tagasi nende juurde, kes olid nad läkitanud. **34** ---* **35** Ent Paulus ja Barnabas jäid Antiookiasse ning õpetasid ja kuulutasid koos paljude teistega head sõnumit, Jehoova sõna.

36 Mõne aja pärast ütles Paulus Barnabasele: „Lähme õige tagasi* igasse linna, kus me kuulutasime Jehoova sõna, et näha, kuidas vendadel läheb.”ⁱ **37** Barnabas tah-

15:29 ^ΔVõib tõlkida ka „Kõike head!“. 15:34 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.) 15:36 *Teine võimalik tähendus: „lähme tingimata tagasi“.

tis kindlasti kaasa võtta Johannese, keda hüüti Markusse.^a **38** Paulus aga ei tahtnud teda kaasa võtta, sest ta oli Pamfülüias nende juurest lahkunud ega olnud koos nendega tööle läinud.^b **39** Seepeale puhkes äge tüli, nii et nad läksid teineteisest lahku. Barnabas^c võttis endaga Markuse ja sõitis laevaga Küprosele. **40** Paulus valis Siilase ja pärast seda, kui vennad olid ta Jehoova armu hoolde jätnud, asus ta teele.^d **41** Ta läks läbi Süüria ja Kiliikia ning tugevdas kogudusi.

16 Paulus läks Derbesse ja samuti Lüstrasse.^e Seal oli jünger nimega Timoteos,^f uskliku juudi naise poeg, aga tema isa oli kreeklane. **2** Temast rääkisid head nii Lüst-
ra kui ka Ikoonia vennad. **3** Paulus soovis, et Timoteos temaga kaasa tuleks. Ta lõikas ta ümber tolle kandi juutide pärast,^g sest need kõik teadsid, et tema isa on kreeklane. **4** Kui nad rändasid linnast linna, andsid nad vendadele edasi määrused, mida tuli täita ning mille kohta apostolid ja vanemad olid Jerusalemmas otsuse teinud.^h **5** Nii said kogudused usus aina tugevamaks ja koguduseliikmete arv kasvas päevast päeva.

6 Nad läksid läbi Früügia ja Galaatiamaa,ⁱ sest püha vaim keelas neil rääkida Jumala sõna Aasia provintsis. **7** Kui nad alla Müüsiasse jõudsid, üritasid nad minna Bitüüniasse,^j aga Jeesuse vaim ei lubanud. **8** Siis nad rändasid läbi

PTK 15

a Ap 13:4, 5
Kol 4:10
2Ti 4:11

b Ap 13:13

c Ap 4:36, 37

d Ap 14:26

PTK 16

e Ap 14:5-7
2Ti 3:11f Ap 19:22
Ro 16:21
1Ko 4:17
1Te 3:2
1Ti 1:2

g 1Ko 9:20

h Ap 15:28, 29

i Ap 18:23

j 1Pe 1:1

Teine veerg

a Flp 1:1

b Ilm 1:11

c Ap 16:33
Ap 18:8d 3Mo 19:31
3Mo 20:6

Müüsia* ja tulid alla Troasesse. **9** Öösel sai Paulus nägemuse. Üks Makedoonia mees seisis ja anus teda: „Tule Makedooniasse ja aita meid!” **10** Niipea kui ta oli nägemust näinud, püüdsime minna Makedooniasse, sest me jõudsim järeldusele, et Jumal on meid kutsunud nendele head sõnumit kuulutama.

11 Niisiis me läksime Troa-
sest merele ja võtsime suuna Samotraakele, aga järgmisel päeval läksime Neapolis-
se. **12** Seal edasi läksime Rooma kolooniasse Filippisse,^a mis on tolles Makedoonia osas tähtsaim linn. Me jäime sellesse linna mõneks ajaks. **13** Hingamispäeval läksime linnavä-
ravast välja jõe äärde, kus meie teada oli palvetamiskoht, ning me võtsime istet ja hakkasime rääkima kokkutulnud naistega. **14** Meid kuulas ka üks jumalakartlik naine nimega Lüüdia, Tüatiira^b linnast pärit purpurimüüja. Jehoova avas tema südame, nii et naine uskus seda, mida Paulus rääkis. **15** Kui nüüd tema ja ta majarahvas olid ristitud,^c palus ta meid: „Kui te arvate, et ma olen Jehoovale ustav, siis tulge ja peatuge minu majas.” Ta lausa käis meile peale.

16 Ühel päeval, kui me olime teel palvetamiskohta, tuli meile vastu üks teenijatüdruk, kelles oli ennustamise deemon.^d See tüdruk tõi ennustamisega oma isandatele suurt tulu. **17** Ta käis Pauluse ja meie järel ning muudkui

16:8 *Võib tõlkida ka „läksid Müüsiast mööda”.

hüüdis: „Need inimesed on kõigekõrgema Jumala orjad^a ja nad kuulutavad teile päästeteed!” **18** Seda tegi ta mitu päeva. Lõpuks Paulus tüdis sellest, pööras ümber ja ütles vaimule: „Ma käsin sind Jeesus Kristuse nimel temast välja minna!” Ja see läkski sedamaid välja.^b

19 Kui tüdruku isandad nägid, et neil pole enam lootust tulu saada,^c võtsid nad Pauluse ja Siilase kinni ning vedasid nad turuväljakule* ülemaate juurde.^d **20** Viinud nad linnajuhtide* ette, ütlesid nad: „Need mehed tekitavad meie linnas palju segadust.”^e Nad on juudid **21** ja kuulutavad kombeid, mida meil pole lubatud omaks võtta ega järgida, kuna me oleme roomlased.” **22** Rahvahulk tõusis üheskoos Pauluse ja Siilase vastu ja linnajuhid andsid käsu neil riided seljast kista ning neid keppidega peksta.^f **23** Kui neile oli antud palju hoope, heideti nad vanglasse ja vangivalvuril kästi neid hoollega valvata.^g **24** Saanud sellise korralduse, heitis vangivalvur nad kõige kindlamsse vangikongi ja pani nende jalad pakku.

25 Kesköö paiku Paulus ja Siilas palvetasid ning kiitsid Jumalat lauluga,^h ja vangid kuulasid neid. **26** Järsku toimus suur maavärin, nii et vangla vundament rappus. Otsekohe avanesid kõik ukсед ja kõikide ahelad läksid lahti.ⁱ

16:19 *Võib tõlkida ka „foorumile”. See oli rahva kogunemiskoht. **16:20** *Võib tõlkida ka „preetorite”, kõrged linnametnikud Rooma impeeriumis.

PTK 16

a Mr 1:23, 24
Lu 4:41

b Mt 17:18
Mr 1:25, 26
Mr 1:34
Lu 9:1
Lu 10:17

c Ap 19:24, 25

d Mt 10:18

e Ap 17:6

f 1Te 2:2

g Lu 21:12

h Ef 5:19
Kol 3:16

i Ap 5:18–20
Ap 12:7

Teine veerg

a Ap 12:18, 19

b Joh 3:16
Joh 6:47

c Ap 8:12

d Ap 22:25
Ap 23:27

27 Kui vangivalvur üles ärkas ja nägi, et vangla ukсед on lahti, tõmbas ta mõõga ja kavatses end ära tappa, sest ta arvas, et vangid on põgenenud.^a **28** Paulus aga hüüdis valju häälega: „Ära tee endale viga, sest me kõik oleme siin!” **29** Seepeale palus valvur, et toodaks valgust. Ta tormas sisse ning langes värisedes Pauluse ja Siilase ette maha. **30** Ta tõi nad välja ning ütles: „Isandad, mida ma pean tegema, et pääseda?” **31** Nad ütlesid: „Usu isandasse Jeesusesse, siis pääsed nii sina kui ka su majarahvas.”^b **32** Seejärel rääkisid nad talle ja kogu ta majarahvale Jehoova sõna. **33** Ta võttis nad sel öötunnil endaga kaasa ja pesi nende haavad. Pärast seda ristiti viivitamata tema ja kogu ta majarahvas.^c **34** Ta viis nad oma majja, kattis neile laua ning rõõmustas väga koos kogu oma majarahvaga, et oli nüüd Jumalasse uskuma hakanud.

35 Kui saabus päev, saatsid linnajuhid välja teenrid*, et need ütleksid: „Lase need mehed vabaks.” **36** Vangivalvur andis nende sõnad Paulusele edasi, öeldes: „Linnajuhid on saatnud siia mehed, et teid vabastataks. Tulge nüüd välja ja minge rahuga.” **37** Kuid Paulus ütles neile: „Nad on meid kohut mõistmata avalikult peksnud, ehkki me oleme Rooma kodanikud,^d ning nad on heitnud

16:35 *Võib tõlkida ka „liktorid”; Rooma preetori (linnajuhi) teenrid, kelle ülesanne oli saata teda avalikkuse ees ja viia ellu tema korraldusi.

meid vanglasse. Kas nad tahavad meid nüüd salaja välja ajada? Ei, nii ei lähe! Tulgu nad ise siia ja saatku meid välja.”

38 Teenrid andsid need sõnad linnajuhtidele edasi. Kuulnud, et need mehed on Rooma kodanikud, löid linnajuhid kartma.^a **39** Seejärel nad tulid, palusid vabandust, ning olles nad vanglast välja saatnud, palusid nad neil linnast lahkuda. **40** Kui Paulus ja Siilas olid vanglast välja tulnud, läksid nad Lüüdia poole ning vendi nähes julgustasid nad neid^b ja läksid siis teele.

17 Nad rändasid läbi Amfiipolise ja Apolloonia ning jõudsid Tessaloonikasse,^c kus oli juutide sünagoog. **2** Seal läks Paulus, nagu tal kombeks oli, sünagoogi^d ja arutles sealolijatega kolmel hingamispäeval pühakirja põhjal.^e **3** selgitades ja tõestades selle abil, et messias pidi kannatama^f ja surnuist üles tõusma.^g Ta ütles: „See Jeesus, keda ma teile kuulutan, ongi messias.” **4** Selle tulemusena said mõned neist Jeesuse jüngriteks ning liitusid Pauluse ja Siilasega,^h samuti liitus nendega palju jumalakartlikke kreeklasi ja mõjukaid naisi.

5 Aga juudid muutusid kadedaks,ⁱ võtsid endaga kaasa mõned nurjatud mehed turul logelejate hulgast, kihutasid rahva üles ja korraldasid linnas müllu. Nad tungisid Jaasoni majja, otsides Paulust ja Siilast, et tuua nad rahva ette. **6** Kui nad neid ei leidnud, vedasid nad Jaasoni ja mõned vennad linna ülema-

PTK 16

a Ap 22:27-29

b 2Ko 1:3, 4

PTK 17

c 1Te 2:1

d Ap 9:19, 20
Ap 13:13, 14
Ap 14:1
Ap 18:4

e Ap 18:19

f L 22:7
L 34:20
L 69:21
L 118:22
Jes 50:6
Jes 53:3, 5g L 16:10
Lu 24:45, 46

h Ap 15:22, 40

i Ap 13:45

Teine veerg

a Ap 16:19-21

b Lu 23:1, 2
Joh 19:12

c Ap 14:2, 19

d Mt 10:23

e Ap 16:1, 2
1Te 3:2

te* ette ja karjusid: „Need mehed, kes on pööranud pea peale kogu maailma,[#] on nüüd ka siin^a **7** ning Jaason on nad külalislahkelt vastu võtnud. Kõik need mehed hakkavad vastu keisri määrustele ja ütleavad ühe teise olevat kuninga, Jeesuse.”^b **8** Seda kuulates sattusid rahvas ja linna ülemad ärevusse. **9** Võtnud Jaasonilt ja teistelt tagatise*, lasid nad neil minna.

10 Niipea kui saabus öö, saatsid vennad Pauluse ja Siilase Beroiasse. Kohale jõudes läksid nad juutide sünagoogi.

11 Sealsetel juutidel oli parem hoiak kui Tessaloonika juutidel, sest nad kuulasid Jumala sõna suure huviga ning uurisid hoolega iga päev pühakirja, et veenduda, kas kuuldud on tõsi. **12** Seepärast said paljud neist Jeesuse jüngriteks, samuti suur hulk lugupeetud kreeka naisi ja mõned lugupeetud kreeka mehed. **13** Aga kui Tessaloonika juudid said teada, et Paulus kuulutab Jumala sõna ka Beroias, tulid nad sinna, et rahvast üles ässitada ja rahu tuks teha.^c **14** Vennad saatsid Pauluse kohe ära mere äärde,^d aga nii Siilas kui ka Timoteos jäid sinna. **15** Pauluse saatjad saatsid ta Ateenani ja lahkusid pärast seda, kui Paulus oli öelnud, et Siilas ja Timoteos^e tuleksid tema juurde nii kiiresti kui võimalik.

16 Kui Paulus neid Ateenas ootas, ärritus ta, nähes,

17:6 *Sõna-sõnalt „politarihde”. # Võib tõlkida ka „kes on tekitanud rahutusi kogu maailmas”. **17:9** * Võib tõlkida ka „kautsjoni”.

et linn on ebajumalaid täis. **17** Seepärast arutles ta süna-
googis juutide ja teiste juma-
lakartlike inimestega, samuti
iga päev turuväljakul* nende-
ga, kes seal olid. **18** Kuid mõ-
ned epikuurlaste* ja stoiku-
te* filosoofid hakkasid temaga
vaidlema. Ühed ütlesid: „Mida
see ninatark tahab öelda?“
Teised aga sõnasid: „Paistab,
et ta kuulutab võõraid juma-
laid.“ Nad ütlesid seda sellepä-
rast, et ta kuulutas head sõnu-
mit Jeesusest ja ülestõusmi-
sest.^a **19** Seetõttu haarasid
nad temast kinni, viisid Areo-
paagile* ja ütlesid: „Kas me
võiksime teada saada, mis uus
õpetus see on, millest sa rää-
gid? **20** Sa kõneled asjadest,
mis on meie kõrvadele võõ-
rad, ja me tahame teada, mida
need tähendavad.“ **21** Tegeli-
kult ei kulutanudki ateenlased
ja seal viibivad võõramaala-
sed oma vaba aega muule kui
uudiste rääkimisele või kuu-
lamisele. **22** Paulus seisis ke-
set Areopaagi^b ja ütles:

„Ateena mehed, ma näen, et
te olete jumalatele igas mõttes
rohkem pühendunud* kui tei-
sed.^c **23** Ma olen ringi käies
ja teie pühi paiku hoole-
ga vaadeldes leidnud ka alta-
ri, millel on kiri „Tundmatu-
le Jumalale“. Keda teie teeni-
te kui tundmatut, teda kuulu-
tan mina teile. **24** Jumal, kes
on teinud maailma ja kõik,

17:17 *Võib tõlkida ka „agoraal“. See oli
rahva kogunemiskoht. 17:18 *Vt „Sõ-
naseletusi“. 17:19 *Kõrgendik muist-
ses Ateenas või samanimeline kõrgem
kohus. 17:22 *Võib tõlkida ka „et te
olete igas mõttes jumalakartlikumad“.

PTK 17
a Joh 5:28, 29
Joh 11:25
1Ko 15:12
b Ap 17:33, 34
c Ap 17:16

Teine veerg

a L 146:6
b 1Ku 8:27
c L 50:12
d Jes 42:5
e 1Mo 5:2
f 1Mo 1:28
g 5Mo 2:5, 19
5Mo 32:8
L 74:17
h 5Mo 4:29
L 145:18
Ro 1:20
i 1Mo 1:27
j 5Mo 5:8
Jes 37:19
Jes 40:18-20
Jes 46:5
k Ef 4:17, 18
l L 96:13
L 98:9
Joh 5:22
Ap 10:42

m Joh 11:25
Ap 2:24
Ap 13:32, 33

n 1Ko 1:23

mis siin on, tema, kes on tae-
va ja maa isand,^a ei ela kätega
tehtud templites.^b **25** Samu-
ti ei hoolitse tema eest inim-
käed, nagu oleks tal midagi
vaja,^c vaid ta ise annab kõigile
inimestele elu, õhu^d ja kõik
muu. **26** Ta on teinud ühest
inimesest^e kõik rahvad, kes
maa peal elavad,^f ning on mää-
ranud kindlad ajad ja sead-
nud piirid inimeste elupaika-
dele,^g **27** et nad otsiksid Ju-
malat, otsiksid teda kogu sü-
damest ja tõesti leiaksid ta,^h
sest tegelikult pole ta kaugel
mitte ühestki meist. **28** Tänu
temale me elame, liigume ja
oleme olemas, nagu ka mõned
teie poeedid* on öelnud: „Sest
ka meie oleme tema lapsed.“

29 Kuna me oleme Jumala
lapsed,ⁱ ei peaks me arvama,
et Jumal on kullast, hõbedast
või kivist kuju sarnane, mille
inimene on välja mõelnud ja
valmis teinud.^j **30** Jumal on
küll selliseid teadmatuse aegu
sallinud,^k aga nüüd annab ta
kõigile inimestele igal pool
teada, et neil tuleks oma pat-
te kahetseda. **31** Sest ta on
seadnud päeva, millal ta mõis-
tab maailma üle õiglast ko-
hut^l enda määratud mehe kau-
du. Ja see päev tuleb kindlas-
ti, sest ta on selle mehe sur-
nuist üles äratanud.^m

32 Kui nad surnute üles-
äratamisest kuulsid, hakkasid
mõned pilkama,ⁿ kuid teised
ütlesid: „Me tahame sind selles
asjas veel teinegi kord kuula-
ta.“ **33** Siis läks Paulus nen-
de keskelt ära, **34** aga mõned

17:28 *Aratos ja Kleantes.

ühinesid temaga ja said Jeesuse jüngriteks. Nende seas olid Areopaagi kohtunik Dionüüsius, naine nimega Damaris ja veel teisedki.

18 Pärast seda lahkus Paulus Ateenast ja tuli Korintosesse. **2** Seal kohtas ta Pontosest pärit juuti nimega Akvila,^a kes oli hiljuti tulnud oma naise Priskillaga Itaaliast, sest Claudius oli käskinud kõigil juutidel Roomast lahku- da. Paulus läks nende juurde, **3** ja kuna neil oli sama amet, jäi ta nende juurde elama ning nad tegid koos tööd,^b sest nad kõik olid ametilt telgitegijad. **4** Igal hingamispäeval^c pidas Paulus sünagoogis kõne*^d ning veenis nii juute kui ka kreeklasi.

5 Kui Siilas^e ja Timoteos^f Makedooniast tulid, pühendus Paulus täielikult Jumala sõna kuulutamisele. Ta andis juutidele tunnistust ja tõestas, et Jeesus ongi messias.^g **6** Aga kui need talle vastupanu osutasid ja teda pilkasid, raputas ta oma riideid*^h ja ütles neile: „Teie veri tulgu teie pea peale!ⁱ Mina olen puhas.^j Nüüd lähen ma mittejuutide juurde.”^k **7** Seetõttu lahkus ta sünagoogist ja hakkas kuulutama jumalakartliku mehe Titius Justuse majas, mis oli sünagoogi kõrval. **8** Kuid sünagoogi ülem Krispus^l hakkas kogu oma majarahvaga Isandasse uskuma. Ka paljud korintlased, kes sõnumit kuul-

18:4 *Võib tõlkida ka „arutles Paulus inimestega sünagoogis”. **18:6** *Riiete raputamine tähendas vastutusest loobumist.

PTK 18

a Ap 18:24, 26
1Ko 16:19
2Ti 4:19

b Ap 20:34
1Ko 4:11, 12
1Ko 9:15
1Te 2:9
2Te 3:8, 10

c Ap 17:2

d Mt 4:23

e Ap 15:27
Ap 17:14

f Ap 16:1, 2
1Te 3:6

g Ap 17:2, 3
Ap 28:23

h Mt 10:14

i Hes 33:4

j Ap 20:26

k Ap 13:46
Ap 28:28
Ro 1:16

l 1Ko 1:14

Teine veerg

a Mt 28:20

b Ap 23:29
Ap 25:19

c 1Ko 1:1

d Ro 16:1

sid, said usklikuks ja nad ristiti. **9** Siis ütles Isand öösel Paulusele nägemuses: „Ära karda, vaid räägi edasi ja ära vaiki, **10** sest mina olen sinuga^a ja keegi ei ründa sind, et sulle halba teha. Selles linnas on veel palju inimesi, kes hakkavad minusse uskuma.” **11** Nii jäi Paulus sinna aastaks ja kuueks kuuks, õpetades Jumala sõna.

12 Sel ajal kui Gallio oli Ahhaia prokonsul*, tõusid juudid üksmeelselt Pauluse vastu, viisid ta kohtujärje ette **13** ja ütlesid: „See mees veenab inimesi seadusvastaselt Jumalat kummardama.” **14** Ent kui Paulus tahtis sõna võtta, ütles Gallio juutidele: „Oh, te juudid, kui see oleks tõesti mingi süütegu või tõsine kuritegu, siis oleks mõistlik mul teid kannatlikult ära kuulata. **15** Aga kui see on vaidlusküsimus sõnade, nimede või teie seaduse pärast,^b siis vaadake ise. Mina ei taha olla kohtumõistja neis asjus.” **16** Seejärel ajas ta nad kohtujärje juurest ära. **17** Siis haarasid nad kõik kinni sünagoogi ülemast Soostenesest^c ja hakkasid teda kohtujärje ees peksma. Kuid Gallio ei hoolinud sellest vähimatki.

18 Pärast seda, kui Paulus oli viibinud seal veel mõnda aega, jättis ta vendadega hūvasti ja purjetas koos Priskilla ja Akvilaga Süüria poole. Kenkreas^d lasi ta oma juuksed lühikeseks lõigata, sest ta oli

18:12 *Provintsi asehaldur, kes allus Rooma senatile. (Vt „Sõnaseletusi”.)

andnud töotuse. **19** Kui nad Efesosse saabusid, jättis Paulus teised omapead, aga ta ise läks sünagoogi ja arutles juutidega.^a **20** Kuigi nad palusid teda korduvalt, et ta jääks kauemaks, ei olnud ta nõus, **21** vaid jättis nendega hüvastija ütles: „Ma tulen teie juurde veel tagasi, kui Jehoova tahab.” Ta läks Efesosest merele **22** ning maabus Kaisareas. Seejärel siirdus ta üles* ja tervitas kogudust ning siis läks ta alla Antiookiasse.^b

23 Kui ta oli viibinud seal mõnda aega, lahkus ta sealt ja käis linnast linna kogu Galatiamaal ja Früügias,^c kinnitades kõigi jüngrite usku.^d

24 Efesosse tuli aga Apollone-nimeline^e juut, kes oli pärit Aleksandriast. Ta oli kõneosav mees ja tundis hästi pühakirja. **25** Talle oli õpetatud Jehoova teed, ning olles püha vaimu mõjul tuline, rääkis ja õpetas ta õigesti Jeesusest, kuid ta teadis ainult Johannese ristimist. **26** Ta hakkas sünagoogis julgesti kõnelema, ent kui Priskilla ja Akvila^f teda kuulsid, kutsusid nad ta enda juurde ja seletasid talle Jumala tee täpsemini ära. **27** Kuna ta tahtis minna Ahhaisse, kirjutasiid vennad sealsetele jüngritele ja õhutasid neid teda lahkesti vastu võtma. Kui ta sinna jõudis, oli ta suureks abiks neile, kes olid tänu Jumala armule usklikuks saanud. **28** Ta tõestas kõigi ees jõuliselt, et juudid eksivad, ja selgitas pühakirja põhjal, et Jeesus on messias.^g

18:22 * Tõenäoliselt Jeruusalemma.

PTK 18

a Ap 17:2

b Ap 15:36

c Ap 16:6

d Ap 14:21, 22
Ap 15:32

e Ap 19:1
1Ko 1:12
1Ko 3:5, 6

f Ro 16:3
1Ko 16:19

g 5Mo 18:15
L 16:10
Jes 7:14
Mi 5:2

Teine veerg

PTK 19

a Ap 18:24
1Ko 3:5, 6

b 1Ko 16:8, 9

c Ap 2:38

d Ap 18:24, 25

e Mt 3:11
Mr 1:4

f Joh 1:15, 30

g Ap 8:14, 17

h Ap 2:1, 4
Ap 10:45, 46
1Ko 12:8, 10

i Ap 17:2

j Ap 1:3
Ap 28:30, 31

k Ap 9:1, 2
Ap 22:4

l Mt 10:14

19 Sel ajal kui Apollos^a oli Korintoses, läks Paulus läbi sisemaa ja tuli Efesosse.^b Seal leidis ta mõned jüngrid **2** ja küsis neilt: „Kas te usklikuks saades püha vaimu saite?”^c Nad vastasid: „Me pole kunagi kuulnudki pühast vaimust.” **3** Paulus küsis: „Milluse ristimisega teid siis ristiti?” Nad vastasid: „Johannese ristimisega.”^d **4** Paulus ütles: „Johannes risti sellise ristimisega, mis oli kahetsuse märgiks,^e ja ütles rahvale, et nad usuksid sellesse, kes tuleb pärast teda,^f see tähendab Jeesusesse.” **5** Seda kuuldes lasid nad end ristida oma isanda Jeesuse nimesse. **6** Kui Paulus pani oma käed nende peale, said nad püha vaimu^g ning hakkasid võõraid keeli kõnelema ja prohvetlikult rääkima.^h **7** Kokku oli neid mehi tosinajagu.

8 Paulus läks sünagoogiⁱ ja rääkis julgesti kolm kuud, pidades kõnesid ja arutledes veenvalt Jumala kuningriigi* üle.^j **9** Aga kui mõned kangekaelselt keeldusid uskumast ja halvustasid rahva ees Isanda teed,^k tõmbus ta neist eemale,^l võttis jüngrid endaga kaasa ning pidas iga päev kõnesid Türrannose kooli auditoriumis. **10** Nõnda kestis see kaks aastat, nii et kõik, kes elasid Aasia provintsis, said kuulda Isanda sõna, nii juudid kui ka kreeklased.

11 Jumal tegi Pauluse käte läbi erakordselt vägevaid te-

19:8 * Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse”. 19:9 * Selle all mõeldakse kristliku eluviisi ja õpetust.

gusid.^a **12** Isegi kui haigetele viidi higrätte ja põllesid, mis olid puutunud tema keha vastu,^b said nad terveks ja kurdjad vaimud läksid neist välja.^c **13** Kuid mõned juudid, kes ringi rändasid ja deemoni välja ajasid, üritasid samuti isand Jeesuse nime lausudes inimestest kurje vaimu välja ajada, öeldes: „Ma käsin teid Jeesuse nimel, keda Paulus kuulutab.”^d **14** Seda tegid juudi peapreestri Skeua seitse poega. **15** Ent kuri vaim vastas neile: „Jeesust ma tean^e ja Paulus on mulle tuttav,^f aga kes teie olete?” **16** Seepeale kargas inimene, kelles oli kuri vaim, neile kallale ja sai neist jagu, nii et nad põgenesid sellest majast alasti ja haavatuna. **17** Sellest kuulsid Efesoses kõik, nii juudid kui ka kreeklased, ja neid haaras hirm ning isand Jeesuse nime ülistati väga. **18** Paljud neist, kes olid saanud Jeesuse jüngriteks, tulid ja tunnistasid oma patud üles ning andsid neist avalikult teada. **19** Suur hulk neid, kes tegelesid maagiaga, tõid oma raamatud kokku ja põletasid need ära kõikide nähes.^g Raamatute hind arvestati kokku ja leiti, et need olid väärt 50000 hõbetükki. **20** Jehoova sõna levis võimsasti ja võidutses.^h

21 Pärast neid sündmusi otsustas Paulus rännata Makedooniaⁱ ja Ahhaia kaudu Jeruusalemma.^j Ta ütles: „Kui ma olen seal ära käinud, pean nägema ka Roomat.”^k **22** Niisiis saatis ta Makedooniasse oma kaks abilist, Timoteose^l ja

PTK 19

a Ap 14:3

b Mr 6:56
Ap 5:15

c Mt 10:1

d Ap 16:18

e Mt 8:28, 29
Mr 1:23, 24
Lu 4:33, 34

f Ap 16:16, 17

g 5Mo 18:
10, 11h Ap 6:7
Ap 12:24
Kol 1:6

i 1Ko 16:5

j Ap 20:22

k Ap 23:11

l Ap 16:1, 2

Teine veerg

a 2Ti 4:20

b Ap 9:1, 2
Ap 19:9
Ap 22:4

c 2Ko 1:8

d Ap 16:16

e Ef 1:1

f Ap 17:29
1Ko 8:4g Ap 20:4
Kol 4:10
Flm 23, 24

Erastose,^a aga ta ise jäi veel mõneks ajaks Aasia provintsi.

23 Sel ajal puhkesid Isanda tee^b pärast rahutused.^c

24 Mees nimega Demeetrios, kes oli hõbesep ja valmistas hõbedast väikseid Artemise templeid, tõi käsitöölisele väga suurt tulu.^d **25** Ta kogus nemad ja teised samal alal töötajad kokku ning ütles:

„Mehed, te teate hästi, et meie jõukus sõltub sellest ärist. **26** Te näete ja kuulete, kuidas see Paulus mitte ainult Efesoses,^e vaid peaaegu kogu Aasia provintsis on veennud suurt hulka rahvast ja pannud nad uskuma, et kätega tehtud jumalad polegi tegelikult jumalad.^f **27** Mitte ainult meie äri ei ähvarda oht põlu alla sattuda, vaid võib juhtuda, et ka suure jumalanna Artemise templi ei peeta enam milleski ning see, keda kummardab kogu Aasia provintsi ja terve maailm, jääb oma hiilgusest ilma.” **28** Seda kuuldes said nad väga vihaseks ja hakkasid karjuma: „Suur on efeslaste Artemis!”

29 Kogu linnas võttis maad segadus, inimesed tormasid kõik koos teatrisse ja vedasid endaga kaasa makedoonlased Gaiuse ja Aristarhose,^g kes olid Pauluse reisi-kaaslased. **30** Paulus tahtis minna rahva sekka, kuid jüngrid ei lubanud. **31** Isegi mõned pidustuste ja mängude korraldajad*, kes suhtusid temasse sõbralikult, saatsid talle sõna ja palusid, et ta end teatrisse minekuga ohtu

19:31 *Sõna-sõnalalt „asiarhid”.

ei seaks. **32** Ühed rahva hulgast karjusid üht ja teised teist, sest rahvakogunemisel valitses segadus ja suurem osa inimestest ei teadnudki, miks nad olid kokku tulnud.

33 Siis toodi rahva seast välja Aleksandros, kelle juudid ette lükkasid. Aleksandros viipas käega ja tahtis hakata rahva ees kaitsekõnet pidama.

34 Aga kui nad aru said, et ta on juut, karjusid kõik nagu ühest suust ligi kaks tundi: „Suur on efeslaste Artemis!”

35 Kui linnakirjutaja* oli lõpuks rahva maha rahustanud, ütles ta: „Efesose mehed, kas on kedagi, kes ei teaks, et efeslaste linn valvab suure Artemise templit ja tema taevast mahalangenud kuju? **36** Kuna keegi ei saa sellele vastu vaielda, siis jääge rahulikuks ja ärge tegutsege tormakalt.

37 Te olete toonud siia mehed, kes pole ei templiröövliid ega meie jumalanna teotajad. **38** Kui Demeetriosel^a ja käsitöölistel, kes on koos temaga, on kellegi vastu kaebust, siis selle jaoks on kohtupäevad ja prokonsulid*, nad esitagu oma süüdistused kohtus.

39 Aga kui teil on nende vastu veel midagi, tuleb seda käsitleda korralisel rahvakoosolekul. **40** On oht, et meid hakatakse tänase pärast süüdistama mäsule õhutamises, sest meil pole seda mõllu millegagi õigustada.” **41** Seda öelnud, saatis ta rahva laiali.

19:35 *Kõrgeim ametnik Rooma impeeriumi teatud linnades. 19:38 *Provintsi asehaldurid, kes allusid Rooma senatile. (Vt „Sõnaseletusi“.)

PTK 19
a Ap 19:24
Teine veerg

PTK 20
a Ap 23:12, 16
2Ko 11:23, 26

b Ap 27:2

c Ap 16:1, 2

d Ef 6:21
Kol 4:7
2Ti 4:12

e Ap 21:29
2Ti 4:20

f 2Mo 12:15
2Mo 23:15

g 1Ku 17:21, 22
2Ku 4:32, 34

h Mt 9:23, 24
Joh 11:39, 40
Ap 9:39, 40

20 Kui möll oli vaibunud, lasi Paulus kutsuda jüngrid, ning olles neid julgustanud ja nendega hüvasti jätanud, asus ta teele Makedooniasse. **2** Käinud läbi sealsete paigad ja kosutanud jüngeid paljude sõnadega, jõudis ta Kreekasse. **3** Ta viibis seal kolm kuud. Siis mõtles ta purjetada Süüriasse, aga kuna juudid haudusid tema vastu salanõu,^a otsustas ta minna tagasi hoopis Makedoonia kaudu. **4** Teda saatsid Pürrose poeg Soopatros Beroiast, tessalooniklased Aristarhos^b ja Sekundus, Gaius Derbest, Timoteos^c ning Aasia provintsist Tühhihos^d ja Trofimos.^e **5** Need mehed läksid ees ära ja ootasid meid Troases. **6** Meie aga läksime pärast hapnemata leibade püha^f Filippist merele ja jõudsimme viie päevaga nende juurde Troasesse. Sinna me jäime seitsmeks päevaks.

7 Kui olime nädala esimesel päeval sööma kogunenud, hakkas Paulus kokkutulnutele kõnet pidama, kuna ta kavatses järgmisel päeval lahkuda, ja ta kõneles kuni keskööni. **8** Ülemises toas, kuhu me olime kogunenud, põles seepärast palju lampe. **9** Aknalaul istus noormees nimega Eutühhos, kes vajus sügavasse unne, kui Paulus muudkui rääkis. Magades kukkus ta kolmandalt korruselt alla, ning kui tema juurde jõuti, oli ta surnud. **10** Paulus läks trepist alla, kummardus tema kohale, embas teda^g ja ütles: „Ärge käratsege, sest ta on elus!”^h **11** Siis läks ta trepist

üles ja asus esimesena toitu võtma ja söi. Ta vestles seal veel mõnda aega, kuni hakkas koitma, ning seejärel ta lahkus. **12** Aga poisid viidi ära elusana ja kõik olid ülimalt rõõmsad.

13 Meie läksime laevale ja purjetasime Assosesse, kus kavatsesime Pauluse pardale võtta, nagu ta meile juhendid oli andnud, sest ta ise kavatses minna sinna jalgsi. **14** Kui ta meile Assosesse järele jõudis, võtsime ta pardale ja läksime Mitüleenesse. **15** Järgmisel päeval purjetasime sealt edasi ja jõudsim Kiosega kohakuti, aga päev hiljem peatusime korraks Samosel ja sellest järgmisel päeval jõudsim Mileetosesse. **16** Paulus oli otsustanud Efesosest^a mööda sõita, et Aasia provintsis mitte aega viita. Ta kiirustas, sest tahtis, kui vähegi võimalik, nädalatepühaks Jeruusalemma jõuda.^b

17 Mileetosest saatis ta sõna Efesosse ja kutsus sealse koguduse vanemad enda juurde. **18** Kui nad kohale jõudsid, ütles ta neile: „Te teate hästi, millist elu ma teie keskel elasin esimesest päevast peale, kui ma Aasia provintsi tulin.^c **19** Ma teenisin Isandat suure alandlikkuse^d ja pisaratega ning kogesin juutide salaseptsuste tõtu katsumusi. **20** Siiski ei jätnud ma teile rääkimata midagi tarvilikku ega jätnud teid õpetamata avalikult^e ja majast majja.^f **21** Ma andsin põhjalikult^{*} tunnistust nii juutidele kui ka kreeklastele, et nad ka-

PTK 20

a Ap 18:21

b Ap 24:17

c Ap 19:9, 10

d 1Ko 15:9

1Te 2:6

e Mt 28:19, 20

2Ti 4:2

f Ap 5:42

Teine veerg

a Mr 1:14, 15

b Lu 24:46, 47

c Ap 9:15, 16

Ap 21:4, 11

d 2Ti 4:7

e Hes 33:8

f Mt 28:19, 20

g 1Ti 4:16

h 1Ti 3:1-7

Tt 1:5-9

Heb 13:17

i Joh 21:15

Ef 4:11

1Pe 5:2-4

j Mt 26:27, 28

1Jo 1:7

k Mt 7:15

2Te 2:3

2Pe 2:1

l 1Ti 4:1

2Ti 4:3, 4

1Jo 2:18, 19

m Ap 19:9, 10

hetseksid oma patte^a Jumala ees ja usuksid meie isandasse Jeesusesse.^b **22** Nüüd lähen ma püha vaimu sunnil Jeruusalemma, ehkki ma ei tea, mis minuga seal juhtub. **23** Ma tean vaid seda, et püha vaim aina hoiatab mind linnast linna ja ütleb, et mind ootavad vangistus ja raskused.^c **24** Siiski ei pea ma oma elu sugugi tähtsaks, vaid tahan lõpetada võidujooksu^d ja teenistuse, mille ma olen saanud meie isandalt Jeesuselt: anda põhjalikult tunnistust heast sõnumist Jumala armu kohta.

25 Ma tean, et mitte keegi teist, kelle seas ma olen Jumala kuningriiki* kuulutanud, ei näe mind enam kunagi. **26** Seepärast kutsun ma täna teid tunnistajaks, et ma olen puhas kõikide verest,^e **27** sest ma pole teile Jumala tahtest* midagi rääkimata jätnud.^f **28** Pöörake tähelepanu iseendale^g ja kogu karjale, kelle ülevaatajateks püha vaim on teid määranud,^h et te karjastena hoiaksite Jumala kogudust,ⁱ kelle ta on ostnud omaenda poja verega.^j **29** Ma tean, et pärast minu äraminekut tulevad teie sekka hirmsad hundid,^k kes kohtlevad karja julmalt, **30** ja teie endi seast tõusevad mehed, kes väänavad tõde, et vedada jüngreid enda järele.^l

31 Seepärast püsige ärkvel ja pidage meeles, et kolm aastat,^m ööd ja päevad, ei lakanud ma igaühele teist pisarsilmil nõu andmast. **32** Nüüd

20:25 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”. **20:27** *Võib tõlkida ka „eesmärgist”.

20:21 *Võib tõlkida ka „laialdaselt”.

usaldan ma teid Jumala ning tema armusõnumi hoolde, mis võib kinnitada teie usku ja anda teile pärandi kõigi pühitsetute seas.^a **33** Ma ei ole ihaldanud kellegi hõbedat, kulda ega riideid.^b **34** Te teate, et nendesamade kätega olen ma hoolitsenud nii enda kui ka nende vajaduste eest, kes on koos minuga.^c **35** Ma olen teile kõigiti näidanud, et te niiviisi tublisti tööd tehes^d aitaksite nõrku ja peaksite meeles meie isanda Jeesuse sõnu, mis ta on öelnud: „Andmine teeb õnnelikumaks kui saamine.”^e

36 Seda öelnud, laskus ta koos kõigi nendega põlvili ja palvetas. **37** Siis puhkesid nad kõik nutma, kallistasid Paulust ja andsid talle hellalt suud. **38** Eriti kurvastasid neid tema sõnad, et nad ei näe teda enam kunagi.^f Seejärel saatsid nad ta laeva.

21 Kui olime pärast tundedüllast lahkuminekut merele läinud, hoidsime otsekurssi ja jõudsime Kosile, järgmisel päeval Rhodosele ning sealt Patarasse. **2** Leidnud Foiniikiasse suunduva laeva, läksime selle pardale ja asusime teele. **3** Kui Küprose saar nähtavale ilmus, jätsime selle endast vasakule, purjetasime edasi Süüria poole ja maabusime Tüüroses, kus laeva last pidi maha laaditama. **4** Me otsisime jüngrid üles ja jäime Tüürosesse seitsmeks päevaks. Nad ütlesid püha vaimu mõjul Paulusele korduvalt, et ta ei läheks Jeruusalemma.^g **5** Kui meie sealoleku aeg läbi sai, me lahkusime, aga ne-

PTK 20

a Ef 1:18
Kol 1:12

b 1Sa 12:1, 3
Mt 10:8
1Ko 9:11, 12
2Ko 7:2
Tt 1:7

c Ap 18:3
1Ko 4:11, 12
1Te 2:9

d Ef 4:28
1Te 4:11, 12
2Te 3:7, 8

e Öp 19:17
Mt 10:8
Lu 6:38

f Ap 20:25

PTK 21

g Ap 21:10–12

Teine veerg

a Ap 6:3, 5

b Jl 2:28
Ap 2:17
1Ko 11:5

c Ap 11:27, 28

d Ap 20:22, 23
Ap 21:33

e Ap 9:15, 16

f Ap 20:24
2Ko 4:10, 11
2Ti 4:6

mad kõik koos naiste ja lastega saatsid meid linnast välja. Rannas me laskusime põlvili, palvetasime **6** ja jätsime üks-teisega hüvasti. Siis me läksime laeva peale, nemad aga pöördusid tagasi koju.

7 Tüürorest me purjetasime Ptolemaisesse, purjetasime seal vendi ja jäime üheks päevaks nende juurde. **8** Järgmisel päeval jätkasime teekonda ja saabusime Kaisareasse ning astusime sisse hea sõnumi kuulutaja* Filippuse majja ja jäime tema juurde. Ta oli üks neist seitsmest mehest.^a **9** Sel mehel oli neli vallalist tütart, kes rääkisid prohvetlikult.^b **10** Kui olime seal viibinud juba mitu päeva, tuli Juudamaalt alla prohvet, kelle nimi oli Agabos.^c **11** Ta tuli meie juurde, võttis Pauluse vöö ning sidus oma jalad ja käed kinni ja lausus: „Nii ütleb püha vaim: „Mehe, kellele see vöö kuulub, seovad juudid Jeruusalemmas samamoodi kinni^d ja annavad ta mittejuutide kätte.””^e **12** Seda kuuldes hakkasime koos sealolijatega Paulust anuma, et ta ei läheks üles Jeruusalemma. **13** Ent tema vastas: „Miks te nutate ja püüate mu meelt muuta? Ma olen valmis mitte üksnes laskma end kinni siduda, vaid ka surema Jeruusalemmas oma isanda Jeesuse nime pärast.”^f **14** Kui ta ei lasknud ennast ümber veenda, ei käinud me talle enam peale ja ütlesime: „Sündigu Jehoova tahtmine.”

21:8 *Võib tõlkida ka „misjonär”. #Filippus oli üks neist seitsmest mehest, kelle apostlid olid Jeruusalemmas välja valinud.

15 Pärast neid päevi sead-
sime end rännakuks valmis
ja hakkasime minema Jeruu-
salemma. **16** Mõned jüngrid
Kaisareast tulid samuti koos
meiega ja viisid meid Kyp-
roselt pärit Mnaasoni-nimelise
mehe juurde, kes oli üks esi-
mesi jüngrid ja kes meid oma
kodus võõrustas. **17** Kui me
Jeruusalemma jõudsim, võt-
sid vennad meid rõõmsalt vas-
tu. **18** Järgmisel päeval läks
Paulus koos meiega Jaakobuse^a
juurde ja kõik vanemad
olid samuti kohal. **19** Paulus
tervitas neid ning jutustas üksikasjalikult, mida Jumal oli
tema kuulutustöö kaudu mit-
tejuutide seas teinud.

20 Seda kuulnud, ülistasid
nad Jumalat, kuid ütlesid tal-
le: „Sa näed, vend, et tu-
handed juudid on saanud Jee-
suse jüngriteks ning nad kõik
on innukad täitma Moosese
seadust.“^b **21** Aga nendeni on
jõudnud sinu kohta kuuldus-
ed, et sa õpetad kõiki juu-
te teiste rahvaste seas Moo-
sese seadusest taganema, õel-
des, et neil pole vaja oma
lapsi ümber lõigata ega järgi-
da tavapäraseid kombeid.^c
22 Mida siis teha? Nad saa-
vad kindlasti kuulda, et sa
oled saabunud. **23** Seepärast
tee nii, nagu me sulle ütleme.
Meil on neli meest, kes on and-
nud töötuse. **24** Võta need
mehed endaga kaasa, puhasta
end rituaalselt koos nendega
ja kanna nende kulud, et nad
võiksid pea paljaks ajada. Siis
saavad kõik teada, et kuuldus-
ed sinust ei vasta tõe, vaid
et sa elad korralikult ja jär-
gid ka ise Moosese seadust.^d

PTK 21

a Ap 12:17
Ap 15:13
Ga 1:19
Ga 2:9
Jk 1:1

b Ap 15:1

c Ro 2:28, 29
1Ko 7:18-20

d 1Ko 9:20

Teine veerg

a 1Mo 35:2
2Mo 34:15

b 1Mo 9:4
3Mo 3:17
3Mo 17:10
1Sa 14:32, 33

c 3Mo 17:13
5Mo 12:
23, 24

d Ap 15:28, 29
1Ko 6:9
Kol 3:5
1Te 4:3
1Pe 4:3

e 1Ko 9:20

f Ap 24:5, 6

g Ap 20:4
2Ti 4:20

25 Aga mis puutub mittejuuti-
dest usklikesse, siis me oleme
andnud neile kirjalikult tea-
da oma otsusest, et neil tuleb
hoiduda ebajumalatele ohver-
datust,^a verest,^b lämbunust^c ja
hoorusest.“^d

26 Järgmisel päeval võt-
tis Paulus need mehed enda-
ga kaasa, puhastas end ri-
tuaalselt koos nendega^e ja läks
templisse, et teada anda, mil-
lal rituaalse puhastamise päe-
vad täis saavad ja nende iga-
ühe eest ohvriand tuuakse.

27 Kui need seitse päe-
va olid lõpule jõudmas, nägid
Aasiast tulnud juudid Paulust
templis, kihutasid terve rah-
va üles, võtsid ta kinni **28** ja
hüüdsid: „Iisraeli mehed, tul-
ge appi! See on see mees,
kes õpetab kõikjal meie rah-
va, seaduse ja selle paiga koh-
ta põlastusväärseid asju. Ja ta
on veel toonud ka kreeklasi
templisse ning rüvetanud selle
püha paiga!“^f **29** Nad ütlesid
seda sellepärast, et nad olid
näinud enne linnas koos tema-
ga efeslast Trofimost^g ning jä-
reldasid, et Paulus oli too-
nud ta templisse. **30** Kogu
linnas läks mölluks, rahvas
jooksis kokku, haaras Paulu-
sest kinni ja vedas ta temp-
list välja ning otsekohe sule-
ti ukсед. **31** Kui rahvas püü-
dis teda ära tappa, teatati
väesalga tuhatkonnaülemale*,
et kogu Jeruusalemmas val-
itseb segadus. **32** Sedamaid
võttis tuhatkonnaülem sõdu-
rid ja sadakonnaülemad ning
jooksis alla nende juurde. Kui

21:31 *Võib tõlkida ka „sõjatribuunile“,
leegioni kõrgem ohvitser Rooma sõja-
väes.

rahvas märkas tuhatkonnaülemat ja sõdureid, lõpetati Pauluse peksmine.

33 Tuhatkonnaülem astus ligi, võttis Pauluse vahi alla ja käskis ta kahe ketiga aheldada.^a Siis ta küsis, kes ta on ja mida ta on teinud. **34** Aga ühed rahva seast karjusid üht ja teised teist. Kuna ta ei suutnud lärmi tõttu midagi kindlat teada saada, käskis ta Pauluse kasarmusse viia. **35** Ent kui Paulus trepile jõudis, tuli sõduritel teda vägivaldse rahvahulga pärast kanda, **36** sest rahvas järgnes talle ja karjus: „Tapke ta ära!”

37 Kui Paulust kasarmusse viidi, ütles ta tuhatkonnaülemale: „Kas ma tohin sulle midagi öelda?” Tema vastas: „Kas sa oskad kreeka keelt?” **38** Kas sa polegi see egiptlane, kes mõni aeg tagasi mässu tõstis ja 4000 pistodameest* kõrbesse viis?” **39** Siis ütles Paulus: „Ma olen juut^b ja kuulsa Kiliikia linna Tarsose^c kodanik. Palun luba mul rahvale kõnelda.” **40** Saanud loa, viipas Paulus trepil seistes rahvale käega. Kui kõik vaikseks jäid, pöördus ta nende poole heebrea keeles^d ja ütles:

22 „Mehed, vennad ja isad, kuulake, mis mul on enda kaitseks öelda!”^e **2** Kui nad kuulsid, et ta räägib nendega heebrea keeles, jäid nad veelgi vaiksemaks ja ta ütles: **3** „Ma olen juut,^f sündinud Kiliikiamaal Tarsoses,^g kuid hariduse olen saanud siin selles linnas Gamaalielilt,^h kes õpe-

21:38 *Võib tõlkida ka „sikariooti”; juutide äärmusliku poliitilise rühmituse liikmed, kes tapsid oma poliitilisi vastaseid.

PTK 21

a Ap 20:22, 23
Ap 21:10, 11

b Flp 3:4, 5

c Ap 22:3

d Ap 26:14

PTK 22

e Flp 1:7

f Ro 11:1

g Ap 21:39

h Ap 5:34

Teine veerg

a Ap 26:4, 5

b Ga 1:14
Flp 3:4–6

c Ap 8:3
Ap 9:1, 2
Ap 26:9–11
1Ti 1:12, 13

d Ap 9:3–8
Ap 26:13–15

e Ap 26:16

tas mind esisade seadust rangelt täitma^a ja teenima in-nukalt Jumalat, nii nagu teie kõik tänasel päeval seda teete.^b **4** Ma kiusasin taga Isanda tee* pooldajaid ja lasin neid tappa. Ma sidusin kinni ja heitsin vanglasse nii mehi kui ka naisi,^c **5** nagu võivad tunnistada ülempreester ja terve vanemate nõukogu. Nende käest sain ma ka kirjad, et viia need juudi vendadele Damaskusse. Ma olin sinna minemas ja tahtsin need, kes seal olid, kinni siduda ja tuua nad karistamiseks Jeruusalemma.

6 Aga kui ma olin teel sinna ja olin jõudnud Damaskuse lähedale, lõi keskpäeva paiku äkitselt minu ümber särava suur valgus taevast.^d **7** Ma kukkusin maha ja kuulsin, kuidas üks hääl mulle ütles: „Saul, Saul, miks sa mind taga kiusad?” **8** Ma vastasin: „Kes sa oled, isand?” Ta ütles mulle: „Mina olen naatsaretlane Jeesus, keda sa taga kiusad.” **9** Minuga koos olnud mehed nägid küll valgust, aga ei saanud aru, mida hääl mulle ütles. **10** Seejärel ma ütlesin: „Isand, mida ma pean tegema?” Isand ütles mulle: „Tõuse, mine Damaskusse ja seal räägitakse sulle kõigest, mida sa pead tegema.”^e **11** Kuna aga särav valgus oli mind pimestanud, talutasid mu kaas-lased mind kättpidi Damaskusse.

12 Siis tuli Hananias, Moosese seaduse järgi jumalakartlik mees, kelle kohta kõik sealsed juudid head rääkisid,

22:4 *Selle all mõeldakse kristlikku eluviisi ja õpetust.

13 minu juurde. Ta jäi mu kõrvale seisma ja ütles: „Saul, mu vend, tulgu su nägemine tagasi!” Selsamal hetkel sain ma nägemise tagasi ja nägin teda.^a **14** Ta ütles: „Meie esisade Jumal on valinud sind, et sa õpiksid tundma tema tahet, näeksid seda õiget^b ja kuuleksid tema häält, **15** sest sa pead olema tema tunnistaja kõigi inimeste ees ja rääkima sellest, mida sa oled näinud ja kuulnud.^c **16** Miks sa viivitate? Lase end ristida ja pese ära oma patud,^d hүүdes appi tema nime.”^e

17 Kui ma olin Jeruusalema tagasi pöördunud^f ja palvetasin templis, sain ma nägemuse, **18** milles Isand ütles mulle: „Kiirusta, mine ruttu Jeruusalemmast ära, sest nad ei võta kuulda seda, mida sa minu kohta kuulutate.”^g **19** Ma laususin: „Isand, nad teavad hästi, et ma vangistasin ja peksin ühes sünagoogis teise järel neid, kes sinusse usuvad.^h **20** Kui sinu tunnistaja Stefanos tapeti, seisin ma seal ja kiitsin selle heaks ning valvasin tema tapjate kuubesid.”ⁱ **21** Sellegipoolest ütles ta mulle: „Mine, sest ma saadan su kaugete rahvaste juurde.”^j

22 Sinnamaani inimesed kuulasid teda, aga siis hakkasid nad karjuma: „Kõrvaldage niisugune inimene maa pealt! Temasugune ei tohiks elada!” **23** Kuna nad karjusid, loopisid oma kuubesid ja viskasid tolmu õhku,^k **24** käskis tuhatkonnaülem Pauluse kasarmusse viia ja teda piitsutada üle kuulata, et jõuda selgu-

PTK 22

a Ap 9:17, 18

b 1Ko 9:1
1Ko 15:8
Ga 1:15, 16c Ap 23:11
Ap 26:16d 1Ko 6:11
1Jo 1:7
Ilm 1:5

e Ap 10:43

f Ap 9:26
Ga 1:18

g Ap 9:28, 29

h Ap 8:3

i Ap 7:58
Ap 8:1
1Ti 1:13, 15j Ap 9:15
Ap 13:2
Ro 1:5
Ro 11:13
Ga 2:7
1Ti 2:7

k 2Sa 16:13

Teine veerg

a Ap 16:37, 38
Ap 23:27

b Ap 16:37

c Ap 25:16

d Mt 10:17, 18
Lu 21:12

PTK 23

e Ap 24:15, 16
2Ko 1:12
Heb 13:18
1Pe 3:16

sele, miks nad tema peale niiviisi karjuvad. **25** Aga kui Paulus oli piitsutamiseks kinni seotud, ütles ta sadakonnaülemale, kes seal seisis: „Kas seadus lubab teil piitsata peksta Rooma kodaniku, keda pole süüdi mõistetud*?”^a **26** Kui sadakonnaülem seda kuulis, läks ta tuhatkonnaülemale ja teatas sellest, öeldes: „Mis sa kavatsed teha? See inimene on Rooma kodanik.” **27** Siis läks tuhatkonnaülem Pauluse juurde ja küsis: „Ütle mulle, kas sa oled Rooma kodanik?” Ta vastas: „Jah, olen.” **28** Tuhatkonnaülem lausus seepeale: „Mina ostsin endale kodanikuõigused suure raha eest.” Paulus ütles: „Aga mina sain need sünnides.”^b

29 Mehed, kes pidid hakka-ma teda piinama ja üle kuulama, läksid kohe tema juurest ära. Kui tuhatkonnaülem sai teada, et Paulus on Rooma kodanik, lõi ta kartma, kuna ta oli tema ahelaisse pannud.^c

30 Tuhatkonnaülem laskis Pauluse järgmisel päeval ahelatest vabaks ning käskis peapreestritel ja kogu sanhedrinil kokku tulla, sest ta tah-tis selgusele jõuda, milles juudid teda süüdistavad. Ta viis Pauluse alla ning pani ta nende keskele seisma.^d

23 Paulus vaatas sanhedri-ni poole ja ütles: „Mehed, vennad, ma olen elanud Jumala ees täiesti puhta südame-tunnistusega^e kuni tänase päevani.” **2** Seepeale käskis

22:25 * Võib tõlkida ka „kelle üle pole kohut mõistetud”.

ülempreester Hananias neil, kes Pauluse kõrval seisid, talle vastu suud lüüa. **3** Siis ütles Paulus talle: „Küll Jumal lööb sind, sa lubjatud sein! Kas sa istud siin, et minu üle seaduse järgi kohut mõista, ja samal ajal astud seadusest üle, käskides mind lüüa?” **4** Kõrvalseisjad ütlesid: „Kas sa soovad Jumala ülempreestrit?” **5** Paulus kostis: „Vennad, ma ei teadnud, et ta on ülempreester. On ju kirjutatud: „Sa ei tohi oma rahva ülemast halvasti rääkida.””^a

6 Teades, et osa neist on saduserid ja osa variserid, hüüdis Paulus sanhedrini ees: „Mehed, vennad, ma olen variser^b ja variseri poeg! Minu üle mõistetakse praegu kohut surnute ülestõusmislootuse pärast.” **7** Tema sõnade pärast tekkis variseride ja saduseride vahel tüli ning kohalolijad jagunesid kaheks. **8** Saduseride sõnul pole ei ülestõusmist, ingleid ega vaimu, aga variserid usuvad neid kõiki.^c **9** Puhkes suur lärm ning mõned kirjatundjad variseride hulgast tõusid ja hakkasid ägedalt vaidlema: „Me ei leia selle mehe juures midagi halba. Võib-olla ongi mõni vaim või ingel temaga rääkinud.”^d **10** Kui tüli suureks paisus, hakkas tuhatkonnaülem kartma, et Paulus rebitakse lõhki, ja käskis sõduritel alla minna, Pauluse nende keskelts ära tuua ja kasarmusse viia.

11 Järgmisel ööl seisis Isand Pauluse kõrval ja ütles: „Ole julge!^e Nagu sa oled andnud minu kohta põhjalikult

PTK 23
a 2Mo 22:28

b Ap 26:4, 5
Flp 3:4, 5

c Ap 4:1, 2

d Ap 22:6, 7
Ap 22:17, 18

e Ap 18:9

Teine veerg

a Ap 27:23, 24
Ap 28:23
Ap 28:30, 31

b Ap 23:15

tunnistust Jeruusalemmas, nii pead sa seda tegema ka Roomas.”^a

12 Kui valgeks läks, sõlmisid juudid salaliidu ja andsid vande, et nad ei söö ega joo enne, kui on Pauluse tapnud. **13** Selle vandenõuga ühines rohkem kui 40 meest. **14** Nad läksid peapreestrite ja vanemate juurde ning ütlesid: „Me oleme pühalikult vandunud, et me ei söö midagi enne, kui oleme Pauluse tapnud. **15** Seepärast öelge koos sanhedriniga tuhatkonnaülemale, et ta tooks Pauluse alla teie juurde, otseku kui tahaksite tema asjas midagi täpsemalt välja uurida. Aga enne kui ta kohale jõuab, tapame meie ta ära.”

16 Ent Pauluse õepoeg kuulis nende varitusplaanist ning läks kasarmusse ja teatas sellest Paulusele. **17** Siis kutsus Paulus ühe sadakonnaülema enda juurde ja ütles: „Vii see noormees tuhatkonnaülema juurde, sest tal on midagi temale teatada.” **18** See viisiki ta tuhatkonnaülema juurde ning ütles: „Vang Paulus kutsus mind enda juurde ja palus mul tuua see noormees sinu juurde, sest tal on sulle midagi öelda.” **19** Tuhatkonnaülem viis ta kättpidi kõrvale ja küsis omavahel olles: „Mis sul on mulle teatada?” **20** Noormees ütles: „Juudid on omavahel kokku leppinud, et paluvad sul homme tuua Pauluse alla sanhedrini ette, otseku kui tahaksid nad tema asjas midagi täpsemalt teada saada.”^b **21** Ära lase neil end veenda, sest rohkem kui 40 nende meest varitseb teda ja

on andnud vande, et nad ei söö ega joo enne, kui on ta ära tapnud.^a Nüüd on nad valmis ja ootavad, et sa täidaksid nende palve.” **22** Seepeale saatis tuhatkonnaülem noormehe minema, keelates teda: „Ära räägi kellelegi, et sa mulle sellest teada andsid.”

23 Tuhatkonnaülem kutsus enda juurde kaks sadakonnaülemat ja ütles: „Pange valmis 200 sõdurit, et need lähk- sid kolmandal öötunnil* otse- jooles Kaisareasse, samuti 70 ratsanikku ja 200 odameest. **24** Seadke Pauluse jaoks ka hobused valmis, et viia ta turvaliselt maavalitseja Felixi juurde.” **25** Ja ta kirjutas sel- lise kirja:

26 „Claudius Lysias tervitab kõrgeaulist maavalitsejat Felixit! **27** Selle mehe olid juudid kinni võtnud ja tahtsid ta ära tappa, kuid mina läksin kiiresti oma sõduritega vahele ja päästsin ta,^b sest ma olin tea- da saanud, et ta on Rooma kodanik.^c **28** Kuna ma soovis- sin välja uurida, milles nad tea- da süüdistavad, viisin ma ta alla nende sanhedrini ette.^d **29** Ma leidsin, et teda süüdis- tatakse asjades, mis puuduta- vad nende seadust,^e kuid pol- nud ühtki sellist kaebust, mil- le pärast ta oleks väärinud sur- ma või vangiahelaid. **30** Kuna mulle aga teatati salanõust sel- le mehe vastu,^f saadan ma ta kohe sinu juurde ning käsin süüdistajatel sinu ees rääkida, mis neil on tema vastu.”

31 Sõdurid võtsidki saadud korralduse kohaselt Pauluse^g

23:23 * Umbes kell 21.

PTK 23

a Ap 23:12

b Ap 21:31–33

c Ap 16:37

Ap 22:25

d Ap 22:30

e Ap 25:19

f Ap 23:16

g Ap 23:23, 24

Teine veerg

a Ap 21:39

Ap 22:3

b Ap 24:1

PTK 24

c Ap 23:2

d Ap 23:26

e Mt 5:11

Ap 16:20, 21

Ap 17:6, 7

f Lu 23:1, 2

g Mt 2:23

Ap 28:22

h Ap 21:27, 28

ja viisid ta öösel Antipatrisese. **32** Järgmisel päeval läh- sid ratsanikud temaga edasi, teised sõdurid pöördusid aga tagasi kasarmusse. **33** Rat- sanikud läksid Kaisareasse, andsid kirja maavalitsejale ja viisid ka Pauluse tema ette. **34** Maavalitseja luges kirja lä- bi ja küsis, millisest provint- sist Paulus pärit on, ning sai teada, et Kiliikiast.^a **35** Ta ütles: „Ma kuulan su üle siis, kui su süüdistajad päralt jõua- vad.”^b Ja ta käskis teda Hero- dese lossis valve all hoida.

24 Viie päeva pärast tuli Kaisareasse ülemprees- ter Hananias^c koos mõne vane- ma ja kõnemees* Tertullusega ning nad esitasid maavalitse- jale^d ametliku süüdistuse Pau- luse vastu. **2** Kui Tertulluse- le märku anti, hakkas ta Pau- lust süüdistama, öeldes:

„Kuna me mõistame, et tänu sinule on meil suur rahu ja et sinu ettenägelikkuse tõttu on meie rahva seas aset leidnud mitmesugused uuen- dused, **3** oleme selle eest igal ajal ja igal pool üli- malt tänulikud, kõrgeauline Felix. **4** Aga et sind mitte kauem kinni pidada, anun ma, et sa oma lahkuses meid lühid- alt ära kuulaksid. **5** Me ole- me leidnud, et see mees on ot- sekui katk*.^e Ta õhutab mässu^f kõigi juutide seas kogu maail- mas ja on üks naatsaretlaste sekki ninamehi.^g **6** Ta üritas ka templit rüvetada ja see- pärast me võtsime ta kinni.^h

24:1 * Võib tõlkida ka „advokaat”. 24:5

* Võib tõlkida ka „see mees on rahutus- te tekitaja”.

7 ---* 8 Kui sa teda üle kuulad, saad ise teada kõigest, milles me teda süüdistame.”

9 Seejärel hakkasid ka juudid Paulust süüdistama, kinnitades, et see kõik on tõsi. 10 Kui maavalitseja Paulusele noogutas, et see rääkima hakkaks, ütles Paulus:

„Kuna ma tean, et sa oled palju aastaid olnud sellele rahvale kohtumõistjaks, siis räägin ma meelsasti enda kaitseks.^a 11 Sa võid ise kontrollida, et sellest pole möödunud kahteist päevagi, kui ma läksin üles Jeruusalemma Jumalat kummardama.^b

12 Nad pole leidnud mind templis kellegagi vaidlemas ega sünagoogides või linnas rahvast üles ässitamas.

13 Samuti ei saa nad tõestada sulle seda, milles nad mind praegu süüdistavad. 14 Aga ma tunnistan sulle, et selle jumalateenimisviisi järgi, mida nad nimetavad sektiks, teenin ma oma esiisade Jumalat^c ja usun kõike, mis on kirjas Moosese seaduses ja prohvetiraamatutes.^d 15 Mul on sama lootus mis neil meestel, et Jumal äratab üles^e nii õiged kui ka ülekohtused.^f

16 Seepärast ma püüan alati hoida puhast südametunnistust Jumala ja inimeste ees.^g 17 Ma tulin pärast mitmeid aastaid Jeruusalemma oma rahvale annetusi tooma^h ja Jumalale ohverdama. 18 Kui ma olin seda tegemas, leidsid nad mu templist rituaalselt puhastatuna,ⁱ mitte rahvamurru keskelt ega möllu te-

24:7 *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

PTK 24
 a Flp 1:7
 b Ap 21:17, 26
 c 2Mo 3:15
 Ap 3:13
 2Ti 1:3
 d Ap 28:23
 Ro 3:21
 e Jes 26:19
 Mt 22:31, 32
 Lu 14:13, 14
 Joh 5:28, 29
 Joh 11:25
 Heb 11:35
 Ilm 20:12
 f Lu 23:43
 g Ap 23:1
 1Ko 4:4
 Heb 13:18
 h 2Ko 8:4
 i Ap 21:24, 26

Teine veerg

a Ap 25:16
 b Ap 23:6
 c Ap 9:1, 2
 Ap 19:9
 d Mt 10:18
 e Ap 17:30, 31
 2Ko 5:10
 f Ap 25:9

kitamast. Ent seal olid mõned Aasia provintsi juudid, 19 kes peaksid siin sinu ees olema ja mind süüdistama, kui neil on midagi minu vastu.^a 20 Või õelgu siinolijad ise, millise süü nad leidsid mul olevat, kui ma seisin sanhedrini ees, 21 välja arvatud see üks lause, mis ma hüüdsin nende keskel seistes: „Minu üle mõistetakse täna teie ees kohuturnute ülestõusmise pärast!”^b

22 Kuna Felix teadis päris hästi kõike Isanda teega^{*c} seotut, lükkas ta asja edasi ja ütles: „Kui tuhatkonnaülem Lysias alla tuleb, siis ma langetan selles asjas otsuse.” 23 Ta andis sadakonnaülemale käsu, et seda meest tuleb vahi all pidada, kuid anda talle mõnevõrra vabadust ja lubada omadel tema eest hoolt kanda.

24 Mõne päeva pärast tuli Felix koos oma naise Drusillaga, kes oli juut, ja laskis kutsuda Pauluse ning kuulsa teda, kui ta rääkis usust Kristus Jeesusesse.^d 25 Ent kui Paulus rääkis õigusest, enesevalitsusest ja tulevases kohtumõistmisest,^e kokkus Felix ja ütles: „Mine praegu ära, aga kui mul on rohkem aega, lasen ma sind jälle kutsuda.” 26 Samas lootis ta Pauluselt altkäemaksu saada. Seepärast lasi ta teda sageli enda juurde kutsuda ja vestles temaga. 27 Ent kui oli möödunud kaks aastat, asus Felixi järel ametisse Porcius Festus. Felix oli jätnud Pauluse vahi alla, kuna ta soovis võita juutide poolehoidu.^f

24:22 *Selle all mõeldakse kristlikku eluviisi ja õpetust.

25 Kolm päeva pärast seda, kui Festus^a oli provintsi* jõudnud ja ametisse asunud, läks ta Kaisareast Jeruusalemma. **2** Peapreestrid ja juudid tähtsamad mehed esitasid talle kaebuse Pauluse vastu.^b Nad palusid Festust, **3** et ta osutaks neile teene ja saadaks Pauluse Jeruusalemma. Aga nad kavatsesid Paulust varitseda ja ta tee peal tappa.^c **4** Kuid Festus vastas, et Paulus jääb Kaisareasse ja et temagi kavatseb varsti sinna tagasi minna. **5** Ta ütles: „Teie mõjudad mehed tulgu koos minuga alla ja süüdistagu teda seal, kui see mees on tõesti midagi halba teinud.”^d

6 Viibinud seal umbes kaheksa või kümme päeva, läks ta alla Kaisareasse, istus järgmisel päeval kohtujärjele ja käskis Pauluse sisse tuua. **7** Kui Paulus sisse tuli, kogunesid tema ümber Jeruusalemmast tulnud juudid, kes esitasid tema vastu palju ränki süüdistusi, mille kohta nad ei suutnud tõendeid tuua.^e

8 Paulus ütles enda kaitseks: „Ma pole eksinud ei juutide seaduse, templi ega keisri vastu.”^f **9** Kuna Festus soovis võita juutide poolehoidu,^g vastas ta Paulusele: „Kas sa tahad minna üles Jeruusalemma, et ma seal sinu üle neis asjus kohut mõistaksin?” **10** Aga Paulus ütles: „Ma seisan keisri kohtujärje ees. Siin peab minu üle kohut mõistetama. Ma pole juutidele midagi halba teinud, nagu sa ka ise väga hästi tead. **11** Kui ma olen tõepoo-

PTK 25

a Ap 24:27

b Ap 24:1

c Ap 23:20, 21

d Ap 25:16

e Mt 5:11

Lu 23:1, 2

Ap 24:5

f Ap 24:11, 12

g Ap 24:27

Teine veerg

a Ap 23:26, 29

b Ap 28:17-19

c Ap 25:2, 3

d Ap 25:5

e Ap 25:7

f Ap 18:14, 15

Ap 23:26, 29

lest kurjategija ja olen teinud midagi, mis on surma väärt,^a ei palu ma surmast pääsemist. Aga kui minu vastu esitatud süüdistustel pole mingit alust, ei või keegi mind nende meelega neile üle anda. Ma soovin, et minu üle mõistaks kohut keiser!”^b **12** Festus rääkis oma nõunikega ning vastas siis: „Keisri kohut sa oled soovinud, keisri ette sa ka lähed!”

13 Mõne päeva pärast saabusid kuningas Agrippa* ja Berenike Kaisareasse Festuse juurde viisakusvisiidile. **14** Kuna nad veetsid seal mitu päeva, tõi Festus Pauluse kohtuasja kuninga ette, öeldes:

„Siin on üks mees, kelle Felix vangi jättis. **15** Kui ma olin Jeruusalemmas, rääkisid mulle temast juutide peapreestrid ja vanemad^c ning palusid tema süüdimõistmist. **16** Mina aga vastasin neile, et roomlastel pole tavaks kedagi tema süüdistajatele nende meelega üle anda, enne kui süüdistatav on kohtunud näost näkku oma süüdistajatega ja saanud võimaluse enda kaitseks kõnelda.^d **17** Kui nad siis siia jõudsid, ei viivitanud ma, vaid istusin järgmisel päeval kohtujärjele ja käskisin selle mehe sisse tuua. **18** Süüdistajad astusid ette, kuid ei pannud talle süüks ühtki kuritegu, mida ma arvasin teda teinud olevat.^e **19** Neil olid temaga lihtsalt mingid vaidlused oma jumala kummardamise* pärast^f ja kellegi surnud Jeesuse pärast, keda Paulus väitis

25:1 *St Juudamaa provintsi, mille valitseja residents asus Kaisareas.

25:13 *Herodes Agrippa II. 25:19 *Võib tõlkida ka „oma religiooni”.

elavat.^a **20** Olles nõutu, mida nende vaidluste suhtes ette võtta, küsisin ma, kas ta ei tahaks minna Jeruusalemma ja lasta enda üle seal neis asjus kohut mõista.^b **21** Aga kui Paulus avaldas soovi, et teda hoitaks vahi all, kuni Tema Majesteet* otsuse teeb,^c siis ma käskisingi teda kinni pidada seni, kuni ma ta keisri juurde saadan.”

22 Siis ütles Agrippa Festusele: „Ma tahaksin kuulda, mida sel mehel on öelda.”^d Tema lausus: „Homme saad sa teda kuulata.” **23** Järgmisel päeval tulid Agrippa ja Berenike suurejooneliselt kohale ja astusid vastuvõtusalali koos tuhatkonnaülemate ja linna ülikutega. Kui Festus käsu andis, toodi Paulus sisse. **24** Festus ütles: „Kuningas Agrippa ja kõik, kes olete koos meiega! Te näete seda meest, kelle pärast on minu poole pöördunud kõik juudid nii Jeruusalemmas kui ka siin. Nad nõudsid karjades tema surma.”^e **25** Aga ma olen aru saanud, et ta pole teinud midagi, mis oleks surma väärt.^f Kui ta siis ise soovis Tema Majesteedi kohut, otsustasin ma ta keisri ette saata. **26** Ent mul pole oma isandale tema kohta midagi kindlat kirjutada. Seepärast tõin ma ta teie kõigi ette ja eriti sinu ette, kuningas Agrippa, et mul pärast juurdlust oleks midagi kirjutada. **27** Sest mulle ei tundu mõistlik vangi edasi saata, ilma et

25:21 *Võib tõlkida ka „Augustus”. Siin viitab see tiitel keiser Nerole, kes oli neljas keiser pärast Octavianust, kes esimesena seda tiitlit kandis.

PTK 25
a Ap 22:6–8

b Ap 25:9

c Ap 25:11, 12

d Ap 9:15

e Ap 22:22

f Ap 23:26, 29

Teine veerg

PTK 26
a Ap 25:13

b Ap 24:5, 9

c Ga 1:13, 14

d Ap 23:6
Flp 3:4, 5

e Ap 22:3

f Ap 24:15

g Ap 24:20, 21

h Joh 16:2
Ap 8:3
1Ko 15:9
Ga 1:13
1Ti 1:13

ma teataksin, milles teda süüdistatakse.”

26 Agrippa^a ütles Paulusele: „Sul on luba enda kaitseks rääkida.” Siis Paulus sirutas käe ja hakkas kõnema:

2 „Ma olen õnnelik, kuningas Agrippa, et saan täna siin, sinu ees, enda kaitseks sõna võtta kõigis neis asjus, milles juudid mind süüdistavad,^b **3** eriti kuna sa oled kõigi juudi kommete ja vaidlusküsimuste asjatundja. Seepärast palun ma sind, et sa mu kannatlikult ära kuulaksid.

4 Mis puutub minu eluviisi noorusest alates oma rahva hulgas ja Jeruusalemmas, siis see on teada kõigile juutidele.^c

5 Nad on mind pikka aega tundnud ja teavad, kui nad vaid soovivad seda tunnista, et ma elasin variseri elu,^d järgides meie religiooni kõige rangema rühmituse õpetusi.^e **6** Ometi seisn ma nüüd kohu ees, sest ma loodan näha selle töötuse täitumist, mille Jumal andis meie esiisadele.^f

7 Sellesama töötuse täitumist ootavad ka meie kaksteist suguharu, teenides Jumalat innukalt ööd ja päevad. Selle lootuse pärast süüdistavadki mind juudid,^g kõrgealine kuningas.

8 Miks on mõnel teie hulgast raske uskuda, et Jumal surnuid üles äratab? **9** Minaigi arvasin, et pean igal viisil naatsaretlase Jeesuse nimele vastupanu osutama. **10** Seda ma Jeruusalemmas ka tegin ning panin palju pühi inimesi vangis,^h kuna olin saanud pea-

preestritelt selleks loa.^a Ja kui neid taheti hukata, andsin ma selle poolt oma hääle. **11** Karistades neid palju kordi kõigis sünagoogides, üritasin ma sundida neid usust lahti ütlema. Ma käitusin nendega päris pööraselt ja läksin koguni nii kaugele, et kiusasin neid taga teisteski linnades.

12 Kui ma peapreestrite loal ja korraldusel neis asjus Damaskusse läksin, **13** nägin ma keskpäeval tee peal, kõrgealine kuningas, päikesest eredamat valgust. See säras taevast minu ja mu teekaaslaste ümber.^b **14** Kui me olime kõik maha langenud, kuulsin ma, kuidas üks hääl mulle heebrea keeles ütles: „Saul, Saul, miks sa mind taga kiusad? Sul läheb raskeks, kui sa astla* vastu takka üles lööd.” **15** Aga ma küsisin: „Kes sa oled, isand?” Ja Isand vastas: „Mina olen Jeesus, keda sa taga kiusad. **16** Tõuse jalule! Ma olen sulle end ilmutanud seepärast, et valida sind teenijaks ja tunnistajaks, selleks, et sa kuulutaksid nii seda, mida sa oled näinud, kui ka seda, mida ma sulle endaga seoses veel näitan.^c **17** Ma päästan sind selle rahva käest ja teiste rahvaste käest, kelle juurde ma sind saadan,^d **18** et sa avaksid nende silmad,^e juhiksid nad pimedusest^f valguse kätte^g ja Saatana võimu alt^h Jumala juurde, nii et nad saaksid patud andeks,ⁱ samuti pändi nende seas, kes on pühitsetud tänu oma usule minusse.”

26:14 *Teravikuga kepp loomade ajamiseks.

PTK 26

a Ap 9:1, 2, 14

b Ap 9:3-5
Ap 22:6-8c Ap 22:14, 15
Ga 1:11, 12
1Ti 1:12d Ap 22:21
Ro 11:13

e Jes 61:1

f Kol 1:13

g Joh 8:12
2Ko 4:6

h Ef 2:1, 2

i 1Jo 3:5

Teine veerg

a Ap 9:22

b Ap 9:28

c Mt 3:8

d Ap 21:30, 31

e Lu 24:27, 44
Ro 3:21f L 22:7
L 35:19
Jes 50:6
Jes 53:5

g L 16:10

h L 18:49
Jes 11:10
Lu 2:30-32

i Joh 18:20

19 Seepärast, kuningas Agrippa, tegin ma nii, nagu mulle taevases nägemuses öeldi. **20** Ma kuulutasin esmalt Damaskuse elanikele,^a siis neile, kes on Jeruusalemmas^b ja kogu Juudamaal, ning ka teistele rahvastele, et nad peaksid oma patte kahetsema, pöörduma Jumala poole ja kandma patukahetsuse* vilja.^c **21** Sel põhjusel võtsid juudid mu templis kinni ja üritasid mind tappa.^d **22** Aga ma olen saanud Jumalalt abi ja annan tänase päevani tunnistust nii alamatele kui ka ülematele ega räägi midagi muud kui seda, mis prohvetite ja Moosese järgi pidi toimuma,^e **23** nimelt, et messial tuli kannatada^f ja ta pidi esimese surnuist ülesäratatuna^g kuulutama valgust nii sellele rahvale kui ka teistele rahvastele.”^h

24 Kui Paulus enda kaitseks rääkis, ütles Festus valju häälega: „Paulus, sa hakkad hulluks minema! Suur kirjatarkus ajab sind hulluks!” **25** Aga Paulus ütles: „Ma ei hakka sugugi hulluks minema, kõrgealine Festus, vaid räägin tõeseid ja mõistlikke sõnu. **26** Tegelikult on need asjad kuningale hästi teada ja sellepärast võin ma temaga neist asjust julgelt rääkida. Ma olen veendunud, et midagi sellest ei jää talle märkamata, ei ole see ju kuskil salajas toimunud.ⁱ **27** Kuningas Agrippa, kas sa usud prohveteid? Ma tean, et sa usud.” **28** Kuid Agrippa ütles Paulusele: „Natuke veel ja sa veenad mind kristlaseks saama.”

26:20 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandamise”.

29 Seepeale ütles Paulus: „Ma palun Jumalat, kulugu selleks natuke või palju aega, et mitte ainult sina, vaid kõik, kes mind täna kuulavad, saaksid niisuguseks, nagu mina olen, ainult ilma nende vangiahelateta.”

30 Siis tõusis kuningas püsti ning koos temaga tõusid maavalitseja, Berenike ja need, kes nendega istusid. **31** Aga ära minnes rääkisid nad omavahel: „See inimene pole teinud midagi, mis oleks surma või vangiahelaid väärt.”^a **32** Agrippa lausus seejärel Festusele: „Selle inimese oleks võinud vabaks lasta, kui ta poleks soovinud, et keiser tema üle kohut mõistab.”^b

27 Kui oli otsustatud, et me purjetame Itaaliasse,^c anti Paulus ja mõned muud vangid üle Juliuse-nimelisele sadakonnaülemale Augustuse väesalgast. **2** Me läksime Adramütionist tulnud laevale, mis pidi purjetama Aasia provintsi rannikul asuvatesse sadamatesse, ja asusime teele. Koos meiega oli makedoonlane Aristarhos^d Tessaloonikast. **3** Järgmisel päeval maabusime Siidonis ning Julius kohtles Paulust lahkelt ja lubas tal sõprade juurde minna, et need tema eest hoolitseksid.

4 Kui me olime sealt merele läinud, purjetasime Küprose varjus, sest tuuled olid vastu. **5** Me sõitsime üle avamere Kiliikiast ja Pamfüüliast mööda ning jõudsime Mürra sadamasse Lüükias. **6** Seal leidis sadakonnaülem Aleksandriast tulnud laeva, mis suundus Itaaliasse, ja meil tuli minna

PTK 26

a Ap 23:26, 29
Ap 25:24, 25

b Ap 25:11, 12

PTK 27

c Ap 25:12

d Ap 19:29
Ap 20:4
Kol 4:10

Teine veerg

a 3Mo 16:
29, 30
3Mo 23:27

selle pardale. **7** Seejärel, olles palju päevi aeglaselt edasi purjetanud, jõudsime läbi raskuste Knidoseni. Kuna tuul ei lasknud meid edasi, purjetasime Kreeta varjus Salmoonest mööda. **8** Sõitsime raskustest hoolimata piki rannikut ja jõudsime viimaks paika, mida hüütakse Heaks Sadamaks ja mille lähedal on La-saia linn.

9 Möödunud oli märkimisväärselt palju aega ja laevasõit oli muutunud ohtlikuks, sest isegi lepituspäeva^a paast* oli juba möödas. Seepärast andis Paulus soovitus **10** ja ütles: „Mehed, ma näen, et laevasõit ei ähvarda mitte ainult tuua kaasa kahju ja suuri kaotusi lastile ja laevale, vaid seab ohu ka meie elu.” **11** Sadakonnaülem aga võttis kuulda kaptenit ja laevaomanikku, mitte Paulust. **12** Kuna sadam ei sobinud talvitamiseks, soovitas enamik sealt edasi purjetada, et püüda kuidagi jõuda talveks Foiniksisse, Kreeta sadamasse, mis on lahti kirde ja kagu poole.

13 Kui hakkas puhuma õrn lõunatuul, arvasid nad, et nende eesmärk on sama hästi kui saavutatud, ning nad hiivasid ankrud ja purjetasid piki Kreeta rannikut edasi. **14** Ent varsti tõusis tormituul, mida hüütakse Kirde-maruks. **15** Kuna see kiskus laeva kõvasti kaasa ja laevani polnud võimalik vastu tuult hoida, andsime järele ja lasime end tuulele ajada. **16** Siis me sõitsime ühe väikse saare

27:9 *Võib tõlkida ka „sügisene paast”.

varjus, mida nimetatakse Kau-daks, ja nägime suurt vaeva, et ahtri taga olevat paati* päästa. **17** Ent kui nad olid selle pardale vinnanud, sidusid nad laevakere ümbert kinni, et seda tugevdada, ja kuna nad kartsid Syrthises* madalikule joosta, võtsid nad taglase maha ja jätsid end tuule ajada. **18** Kuna maru meid kõvasti vintsutas, hakati järgmisel päeval laeva kergendama. **19** Kolmandal päeval viskasid nad oma käega ära laeva taglase köied.

20 Kuna päevade kaupa polnud näha päikest ega tähti ja meie ümber möllas tugev maru, hakkas lõpuks kustuma igasugune pääsemislootus. **21** Kui nad olid pikka aega söömata olnud, tõusis Paulus nende keskel püsti ja ütles: „Mehed, te oleksite pidanud mu nõuannet kuulda võtma ja Kreetalt mitte merele minema, siis oleks see häda ja kahju olemata olnud.“^a **22** Ometi kutsun ma teid üles olema julged, sest mitte keegi teist ei hukku, ainult laev puruneb. **23** Jumal, keda ma teenin, saatis täna öösel minu juurde inglī^b **24** ning see ütles: „Ära karda, Paulus! Sa pead seisma keisri ees.“^c Ja Jumal on kinkinud sulle kõik need, kes on koos sinuga laevas.“ **25** Seepärast, mehed, olge julged! Ma usun Jumalat, et kõik läheb täpselt nii, nagu mulle öeldi. **26** Ent meie laev

27:16 *Tegu oli väikse paadiga, mida võidi kasutada päästepaadina. 27:17 *Kaks Põhja-Aafrikas Liibüa rannikul asuvat suurt madalat lahte, kus on paljud liikuvaid liivavalle.

PTK 27
a Ap 27:9, 10

b Ap 5:18, 19
Heb 1:7, 14

c Ap 23:11
Ap 25:11, 12

Teine veerg
a Ap 28:1

b Ap 27:22

c Jn 1:5

jookseb ühe saare juures madalikule.”^a

27 Kui saabus neljateistkümnes öö ja tuul pillutas laeva Aadria merel siia-sinna, hakkas meremeestele südaööl tunduma, et nad lähenevad mingile maale. **28** Nad mõttsid sügavust ja said 20 sülda*. Liikunud veidi maad edasi, loodisid nad uuesti ja said 15 sülda[#]. **29** Kartes, et laev võib karidele paiskuda, heitsid nad ahtrist välja neli ankrut ja jäid ootama, et läheks valgeks. **30** Ent kui meremehed püüdsid laevalt põgeneda ning lasid paati merre, teeseldes, et kavatsevad võõrist ankruid alla lasta, **31** ütles Paulus sadakonnaülemale ja sõduritele: „Kui need mehed ei jää laeva, siis te ei pääse.”^b **32** Seejärel raiusid sõdurid paadi köied läbi ja lasid sel merre kukuda.

33 Enne koitu ergutas Paulus kõiki toitu võtma, öeldes: „Täna on juba neljateistkümnes päev, kui te ootate ja pole midagi söönud. **34** Seepärast ma palun teil pisut süüa. See on teie enda huvides. Kellegi peast ei lähe juuksekarvagi kaotsi.” **35** Seda öelnud, võttis ta leiva, tänas Jumalat nende kõigi ees, murdis seda ja hakkas sööma. **36** Kõigil läks tuju paremaks ja nad asusid samuti sööma. **37** Kokku oli meid laeval 276 inimest. **38** Kui nad olid kõhu täis söönud, asusid nad laeva kergendama ning heitsid nisu üle parda merre.^c

27:28 *36 m. (Vt lisa B14.) [#]27 m.

39 Kui valgeks läks, ei tundnud nad ära, mis maa see on,^a aga nad nägid liivaranaga lahte, kuhu nad otsustasid, kui vähegi võimalik, laeva ajada. **40** Niisiis raiusid nad ankrukõied läbi ja lasid neil merre vajuda, samal ajal sidusid nad lahti tüürimõlade kinnitused, ja seadnud eespurje tuulde, suundusid nad ranna poole. **41** Kui nad satustid leetseljakule, mida meri igast küljest uhtus, lasid nad laeval madalikule joosta. See jäi vööripiidi kinni ning püsis liikumatult paigal, ahter aga hakkas lainemõllus koost lagunema.^b **42** Siis otsustasid sõdurid vangid ära tappa, et ükski neist ujudes põgenema ei pääseks. **43** Kuid sadakonauülem tahtis Paulust päästa ja takistas neil oma plaani ellu viia. Ta käskis kõigil, kes ujuda oskavad, esimestena merre hüpata ja kaldale minna **44** ning ülejäänutel neile järgneda kas plankude või muude laevatükkide abil. Nii pääsesidki kõik tervelt maale.^c

28 Kui olime kaldale pääsenud, saime teada, et seda saart nimetatakse Maltaks.^d **2** Sealsed võorast keelt rääkivad inimesed olid meie vastu erakordselt lahked. Nad tegid tule üles ja võtsid meid kõiki kenasti vastu, kuna sadas vihma ja oli külm. **3** Kui Paulus korjas kokku sületäie hagu ja selle tulle pani, tuli sealt kuumuse tõttu välja rästik ja hakkas tema kätte kinni. **4** Märganud seda mürgist elukat tema käe küljes rippumas, ütlesid kohalikud üksteisele: „See mees on kindlasti mõrtsukas.

PTK 27
a Ap 28:1

b Ap 27:22
2Ko 11:25

c Ap 27:23, 24

PTK 28
d Ap 27:26

Teine veerg
a Lu 4:38, 39

b Mt 10:8

Tal õnnestus küll pääseda merest, aga Õiglus* ei lase tal elama jääda.” **5** Ent Paulus raputas selle eluka tulle ega saanud viga. **6** Nad arvasid, et ta läheb põletikust paiste või langeb äkitselt surruna maha. Aga kui nad olid tükk aega oodanud ja nägid, et temaga ei juhtunud midagi halba, muutisid nad meelt ja ütlesid, et ta on jumal.

7 Selle koha lähedal olid saare tähtsaima mehe Publiuse maad. Ta võttis meid külalislahkelt vastu ja võorustas meid kolm päeva. **8** Publiuse isa aga lamas haigena voodis, tal oli palavik ja düsenteeria. Paulus läks tema juurde ning palvetas, pani käed tema peale ja tegi ta terveks.^a **9** Pärast seda juhtumit hakkas tema juurde tulema ka teisi saareelanikke, kes olid haiged, ja nad said terveks.^b **10** Nad avaldasid meile austust, tuues palju kingitusi, ja kui hakkasime merele minema, andsid nad meile kaasa kõike vajalikku.

11 Kolm kuud hiljem purjetasime sealt ära ühe Aleksandria laevaga, mis oli saarel talvitanud ja mille võõrikaunistuseks olid Zeusi pojad*. **12** Me jõudsime Sürakuusa sadamasse, kuhu jäime kolmeks päevaks. **13** Sealt läksime edasi ja saabusime Reegiumi. Päev hiljem hakkas puhuma lõunatuul ning teisel päeval me jõudsime Puteolisse. **14** Seal me

28:4 *Kr Dike. Viitab kas õigluse jumalannale või õiglusele kui omadusele. 28:11 *Võib tõlkida ka „Dioskuurid“; kaksikvennad Kastor (Castor) ja Polydeukes (Pollux).

kohtasime vendi, kes käisid meile peale, et jääksime nende juurde seitsmeks päevaks. Seejärel suundusime Rooma poole. **15** Saanud meist kuulda, tulid sealsed vennad meile vastu Ap-piuse turuväljakule* ja Kolme Kõrtsi[#] juurde. Neid nähes tänas Paulus Jumalat ja sai julgust.^a **16** Kui me lõpuks Rooma jõudsim, lubati Paulusel omaette elama asuda koos sõduriga, kes teda valvas.

17 Kolm päeva hiljem kutsus Paulus kokku juutide tähtsamad mehed. Kui need olid kogunenud, ütles ta neile: „Mehed, vennad, ehkki ma pole teinud midagi meie rahva ega esiisade kommete vastu,^b võeti mind Jeruusalemmas vahi alla ja anti roomlastele üle.^c **18** Kui need olid mu üle kuulanud,^d tahtsid nad mind vabaks lasta, sest ma polnud teinud midagi, mis oleks olnud surma väärt.^e **19** Aga kui juudid polnud sellega nõus, olin ma sunnitud nõudma keisri kohut,^f kuid mitte sellepärast, et mul oleks milleski oma rahvast süüdistada. **20** Sel põhjusel ma palusingi, et võiksin teid näha ja teiega rääkida, sest ma olen ahelais tema pärast, kellele Iisrael loodab.”^g **21** Nad ütlesid talle: „Me pole Juudamaalt sinu kohta kirju saanud, samuti pole ükski siia tulnud vendadest teatanud või rääkinud sinust midagi halba. **22** Kuid meie arvates on kohane kuulda sinu enda käest, mida sa mõtled, sest me teame, et sel-

28:15 *Võib tõlkida ka „foorumile”. See oli rahva kogunemiskoht. [#]Võib tõlkida ka „Tres Taberna”.

PTK 28

a 2Ko 1:3, 4

b Ap 24:11, 12

Ap 25:8

c Ap 21:33

d Ap 24:10

e Ap 23:26, 29

Ap 25:24, 25

Ap 26:31, 32

f Ap 25:11, 12

g Ap 23:6

Ap 26:6

Ef 6:19, 20

2Ti 1:16

Teine veerg

a Ap 24:14

b Lu 2:34

Joh 15:19

c Ap 17:2, 3

d Joh 5:46

e Ap 26:22, 23

f Ro 11:8

g Jes 6:9, 10

Mt 13:14, 15

h Lu 3:4, 6

Ap 13:45, 46

Ap 22:21

Ro 11:11

i L 6:7, 2

L 9:8, 3

Jes 11:10

j Ap 28:16

k Ef 6:19

lest sektist^a räägitakse kõikjal halba.”^b

23 Nad leppisid Paulusega kokku ühe päeva ja siis tulid nad veel suurema hulgana tema elukohta. Ta andis neile hommikust õhtuni põhjalikult tunnistust Jumala kuningriigist* ja esitas veenvaid tõendeid Jeesuse kohta^c nii Moosese seadusest^d kui ka prohvetiraamatutest.^e **24** Mõned uskusid räägitut, teised aga mitte. **25** Kuna nad olid eri meelt, hakkasid nad laiali minema, kuid Paulus ütles veel:

„Püha vaim on prohvet Jeesaja kaudu teie esiisadele tabavalt öelnud: **26** „Mine selle rahva juurde ja ütle: „Te kuulete, kuid ei mõista, te vaatate, kuid ei näe.^f **27** Selle rahva süda on ju tuimaks läinud, nad on oma kõrvadega kuulnud, kuid pole kuulda võtnud, ja nad on oma silmad sulgenud, et nad oma silmadega ei näeks, kõrvadega ei kuuleks ja südamega aru ei saaks ega pöörduks, nii et mina nad terveks teeksin.””^g **28** Seetõttu olgu teile teada, et sõnumit Jumalalt lähtuvast päästest kuulutatakse teistele rahvas-tele^h ja nemad võtavad seda kuulda.”ⁱ **29** ---*

30 Paulus jäi tervelt kaheks aastaks üurielamusse^j ja võttis lahkesti vastu kõiki, kes tema juurde tulid. **31** Laskmata end millelgi takistada, rääkis ta neile julgelt Jumala kuningriigist ning jagas õpetust isand Jeesus Kristuse kohta.^k

28:23 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusest”. **28:29** *See salm puudub vanimates kreeka keelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

KIRI

ROOMLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Tervitused (1-7)
Paulus soovib minna Rooma (8-15)
Õige jääb elama tänu usule (16, 17)
Jumalakartmatutel pole mingit vabandust (18-32)
Jumala vägi ja jumalikkus ilmnevad loomistöös (20)
- 2 Jumal mõistab kohut juutide ja kreeklaste üle (1-16)
Kuidas südametunnistus töötab (14, 15)
Juudid ja Moosese seadus (17-24)
Südame ümberlõikamine (25-29)
- 3 „Jumal on tõearmastaja” (1-8)
Nii juudid kui ka kreeklased on patused (9-20)
Kes usuvad, võivad õigeks saada (21-31)
Keegi ei suuda peegeldada Jumala võrratuid omadusi (23)
- 4 Aabraham mõisteti õigeks usu alusel (1-12)
Aabraham, nende isa, kes tunnistatakse õigeks usu alusel (11)
Usu alusel antud töotus (13-25)
- 5 Jumalaga lepitamine Kristuse kaudu (1-11)
Surm Aadama kaudu, elu Kristuse kaudu (12-21)
Patt ja surm on kandunud kõigisse (12)
Õigeks mõistmine ühe õige teo tulemusena (18)
- 6 Uus elu Kristusse ristimise kaudu (1-11)
Ärge laske patul valitseda oma kehas (12-14)
Patu orjadest Jumala orjadeks (15-23)
Patt annab palgaks surma, Jumal annab kingiks elu (23)
- 7 Näide seadusest vabakssaamise kohta (1-6)
Seadus teeb selgeks, mis on patt (7-12)
Võitlus patuga (13-25)
- 8 Püha vaim teeb elavaks ja vabastab (1-11)
Vaim tunnustab, et oleme Jumala lapsed (12-17)
Loodu ootab, et saada Jumala laste vabadus (18-25)
Püha vaim anub meie eest (26, 27)
Mida Jumal on ette määranud (28-30)
Võidukad Jumala armastuse tõttu (31-39)
- 9 Paulus kurvastab iisraellaste pärast (1-5)
Aabrahami järeltulijad (6-13)
Jumala valikut ei või kahtluse alla seada (14-26)
Vihaalused ja need, kellele ta halastab (22, 23)
Ainult väike osa pääseb (27-29)
Iisrael komistab (30-33)
- 10 Kuidas saada Jumala ees õigeks (1-15)
Usu tunnistamine (10)
„Kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse” (13)
Kuulutajatel kaunid jalad (15)
Hea sõnum on kõrvale lükatud (16-21)
- 11 Iisraeli pole täielikult kõrvale heidetud (1-16)
Võrdlus õlipuuga (17-32)
Jumala tarkuse sügavus (33-36)
- 12 Andke oma keha elavaks ohvriks (1, 2)
Erisugused anded, kuid üks keha (3-8)
Nõuandeid kristlikuks eluks (9-21)
- 13 Allumine võimudele (1-7)
Maksude maksmine (6, 7)
Armastus on seaduse täitmine (8-10)
Elage nagu päevaajal (11-14)
- 14 Ärge mõistke üksteise üle kohut (1-12)
Hoidugem saamast teistele komistuskiviks (13-18)
Taotlege rahu ja üksmeelt (19-23)
- 15 Võtke üksteist vastu, nagu Kristus seda tegi (1-13)

Paulus mittejuutide teenistuses (14–21)
Pauluse reisiplaanid (22–33)

- 16 Paulus tutvustab kaasteenijat
Foibet (1, 2)
Tervitused Rooma kristlastele (3–16)
Hoiatus lahkkelide eest (17–20)

Tervitused Pauluse
kaasteenijatelt (21–24)
Püha saladus on saanud
avalikuks (25–27)

1 Pauluselt, Kristus Jeesuse orjalt, kes on kutsutud apostliametisse ja määratud Jumala hea sõnumi kuulutajaks.^a **2** Sellest heast sõnumist on Jumal varem pühakirjas oma prohvetite kaudu teada andnud **3** ja see räägib tema pojast, kes sündis inimesena Taaveti soost,^b **4** aga kes tunnistati püha vaimu väega Jumala pojaks,^c kui ta surnuist üles äratati.^d See poeg on meie isand Jeesus Kristus. **5** Tema kaudu osutati mulle* armu[#] ja anti apostliamet,^e et kõik rahvad võiksid usus talle kuulutada,^f et austada tema nime. **6** Ka teie olete nende rahvaste hulgas ja Jumal on teid kutsunud, et te kuuluksite Jeesus Kristusele. **7** Ma kirjutan kõigile Roomas olevaile Jumala armastatuile, kutsutud pühadele.

Armud ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

8 Kõigepealt tahan ma öelda, et ma tänan oma Jumalat Jeesus Kristuse kaudu teie kõigi pärast, kuna teie usust räägitakse kogu maailmas. **9** Jumal, keda ma teenin kogu hin-

1:5 *Sõna-sõnalalt „meile“. Mitmuse vormiga võib Paulus viidata endale. [#]Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust“, „ülimat headust“.

PTK 1

a Ap 9:11, 15

b 2Sa 7:8, 12
Lu 1:32
2Ti 2:8

c L 2:7
Heb 1:5

d Ap 13:33

e 1Ti 2:7

f Ap 15:14
Ga 2:7

Teine veerg

a 1Te 3:10
2Ti 1:3

b 1Te 5:11
Heb 10:25

c Ap 19:21

d Mr 8:38
2Ti 1:8

e Heb 11:6

f Ap 3:25, 26

g Ap 18:5, 6

h Joh 3:36
Ro 3:21, 22

gest, kuulutades head sõnumit tema pojast, võib tunnistada, et ma palvetan alati teie eest^a **10** ja anun, et mul õnnestuks viimaks ometi teie juurde tulla, kui see on tema tahe. **11** Ma igatsen teid näha, et jagada teiega vaimset andi teie usu kinnitamiseks, **12** või pigem, et me võiksime üksteist oma usuga vastastikku julgustada,^b teie mind oma usuga ja mina teid oma usuga.

13 Ma soovin, vennad, et te teaksite, kui palju kordi ma olen tahtnud tulla teie juurde, et mu kuulustööd kannaks teie seas vilja samamoodi nagu teiste rahvaste seas, ent mind on siiani takistatud. **14** Ma olen nii kreeklaste kui ka võõramaalaste*, nii haritute kui ka harimatute võlglane. **15** Seepärast olen ma täis tahtmist kuulutada head sõnumit ka teile, kes olete Roomas.^c **16** Ma ei häbene head sõnumit,^d sest see on Jumala vägev viis tuua pääste igaühele, kes usub,^e esmalt juudile^f ja siis kreeklasele*.^g **17** Ja need, kes usuvad, näevad, et Jumal teeb hea sõnumi kaudu ilmsiks oma õiguse, ning see tugevdab nende usku,^h nagu

1:14 *Võib tõlkida ka „mittekreeklaste“. 1:16 *Ilmselt mõeldakse selle sõnaga mittejuute, kes rääkisid kreeka keelt.

on kirjutatud: „Aga õige jääb elama tänu usule.”^a

18 Jumal valab oma viha^b taevast kõikide jumalakartmatute ja ülekohtuste inimeste peale, kes ülekohtuselt püüavad tõe lämmatada,^c **19** sest ta on avaldanud neile kõik, mida on võimalik tema kohta teada.^d **20** Kuigi Jumal on nähtamatu, on tema jäädavat väge^e ja jumalikkust^f olnud maailma loomisest alates selgelt näha, sest need ilmnevad tema loomistöö.^g Seepärast pole neil mingit vabandust. **21** Sest Jumalat tundes ei ole nad teda kui Jumalat austanud ega tänanud, vaid nende mõtlemised on muutunud arutuks ja nende rumal süda on jäänud pimedusse.^h **22** Nad küll väidavad end olevat targad, kuid nad on toiminud rumalalt **23** ja vahetanud kadumatu Jumala auhiilguse kaduva inimese, lindude, neljajalgsete ja roomajate kujutiste vastu.ⁱ

24 Seepärast on Jumal andnud nad nende südame kõlvatute ihade võimusesse, et nad häbistaksid oma keha. **25** Sellised inimesed on vahetanud Jumala tõe vale vastu ning on jumaldanud ja teeninud loodut, mitte Loojat, kes olgu kiidetud igavesti. Aamen. **26** Seetõttu on Jumal andnud nad iharuse võimusesse:^j naised on vahetanud loomulikud seksuaalsuhted loomuvastaste vastu^k **27** ja samamoodi on mehed loobunud loomulikest seksuaalsuhetest naistega ning süttinud oma himuruses üksteisest, mehed meestest,^l ja teinud rõvedusi ning saanud kätte kogu karis-

PTK 1

a Hab 2:4
Ga 3:11
Heb 10:38

b Ro 2:5
Ef 5:6

c Ro 1:25

d L 19:1
Ap 14:17

e Jer 10:12

f L 103:19
Jer 10:10
Ilm 15:3

g Jes 40:26
Ilm 4:11

h 1Mo 6:5

i Jer 2:11
Ap 17:29

j Ga 5:19
1Te 4:4, 5

k Ju 7

l 1Mo 19:5
3Mo 18:22
3Mo 20:13
1Ko 6:9, 10

Teine veerg

a Ga 6:7

b Ga 5:19–21

c 1Pe 4:3

d 5Mo 5:21

e Tt 3:3

f 1Jo 3:15

g 1Pe 2:1

h Ef 4:31

i 1Pe 2:1

j 5Mo 21:
18, 21

k Ro 1:21

l Ilm 21:8

PTK 2

m Ro 2:9

n Mt 7:5

o Ro 11:22
Ef 1:7

p Ro 3:25

q Jes 30:18

tuse, mille nad oma pattude eest pidid saama.^a

28 Ja kuna nad pole Jumalat austanud*, on Jumal andnud nad talle vastuvõetamatu mõtteviisi võimusesse tegema seda, mis on sobimatu.^b **29** Nad on täis igasugust ülekohtu,^c kurjust, ahnust,^d rikutust, kadedust,^e tapahimu,^f riidu, pettust,^g õelust;^h nad on keelepeksjad, **30** laimajad,ⁱ Jumala vihkajad, jultunud, üleolevad, hoopledjad, leidlikud kurja tegema, sõnakuulmatud vanematele,^j **31** mõistmatud,^k lepingurikkujad, kalgid oma pereliikmete vastu, halastamatud. **32** Ehkki nad teavad hästi Jumala õiglast määrust, nimelt, et need, kes midagi sellist teevad, on surma väärt,^l teevad nad seda siiski ja tunnevad heameelt ka teiste üle, kes nõnda teevad.

2 Seepärast pole sinul, kes sa kohut mõistad, mingit vabandust, ole sa kes tahes.^m Kui sa mõistad kohut teise üle, mõistad sa hukka ka iseenda, sest sina, kes mõistad kohut, teed ise neidsamu asju.ⁿ **2** Me teame, et Jumal mõistab hukka need, kes selliseid asju teevad, ja tema kohtuotsused on õiged.

3 Kas sina, kes sa mõistad kohut nende üle, kes nõnda toimivad, ja teed ise samamoodi, arvad, et pääsed Jumala kohtumõistmise eest? **4** Või kas sa põlgad tema lahkuse,^o sallivuse^p ja kannatlikkuse^q rohkust ega taipaa, et Jumal oma lahkuses ärgitab sind patte ka-

1:28 * Võib tõlkida ka „pole soovinud Jumalat tundma õppida”.

hetsema*?^a **5** Aga oma kangekaelsuse ja mittekahetseva südamega kogud sa enda peale viha vihapäevaks, kui saavad ilmsiks Jumala õiglased kohtuotsused.^b **6** Ta tasub igaühele tema tegude järgi:^c **7** igavese eluga neile, kes püsivalt head tehes taotlevad auhiilgust, au ja kadumatust,^d **8** ent viha ja raevuga neile, kes on riikad ega kuuletu tööle, vaid ülekohtule.^e **9** Raskused ja kitsikus tabavad igaüht, kes teeb halba, esmalt juuti ja siis kreeklasi. **10** Kuid igaühele, kes teeb head, saab osaks auhiilgus, au ja rahu, esmalt juudile^f ja siis kreeklasele.^g **11** Jumal pole erapoolik.^h

12 Kõik, kes teevad pattu ilma seaduseta, ka surevad ilma seaduseta; aga kõigi nende üle, kes teevad pattu seaduse all, mõistetakse ka kohut selle seaduse järgi.ⁱ **13** Jumala ees pole ju õiged mitte seaduse kuuljad, vaid õigeks mõistetakse seaduse järgijad.^k **14** Kui mittejuudid, kellel pole seadust,^l loomu poolest järgivad seadust, siis on nad, kuigi neil pole seadust, iseendale seaduseks. **15** Nad näitavad, et seaduse olemus on kirjutatud nende südamesse, kuna nende südametunnistus on tunnistajaks koos nendega ning nende oma mõtted kas süüdistavad või õigustavad neid. **16** See kõik saab avalikuks päeval, kui Jumal mõistab Kristus Jeesuse kaudu kohut inimeste salajaste asjade üle.^m Nõnda sünnib selle hea

2:4 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandama“.

PTK 2

a 2Pe 3:9

b 2Te 1:7, 8
Ilm 6:16, 17
Ilm 11:18c L 62:12
Õp 24:12
Mt 16:27d 1Ko 15:53
Ilm 20:6e Ro 1:18
Kol 3:6
Heb 10:26, 27f Joh 4:22
Ap 13:45, 46

g Ap 15:14

h 5Mo 10:17
2Aj 19:7
Ap 10:34, 35

i Ef 2:12

j Ro 3:19

k 5Mo 30:14
Hes 20:11
Jk 1:22

l L 147:19, 20

m Joh 5:22
Ap 10:42
1Pe 4:5

Teine veerg

a Ro 9:6

b 5Mo 4:8

c Mt 23:2, 3

d 2Mo 20:15

e 5Mo 5:18

f Jes 52:5
Hes 36:20

g 1Mo 17:10

h 1Ko 7:19
Ga 5:3

i Ef 2:11

j Ro 4:9, 10

k Joh 8:39
Ilm 2:9

sõnumi järgi, mida ma kuulutan.

17 Kui nüüd sina nimetad end juudiks,^a toetud seadusele, tunned uhkust Jumala üle, **18** tead tema tahet ja oskad ära tunda väärtusliku – kuna sulle on õpetatud Moosese seadust^b – **19** ning oled veendunud, et sa oled pimedate teejuht, pimeduses olijate valgus, **20** mõistmatute juhataja ja laste õpetaja, ning usud, et sa mõistad seaduse leiduvate teadmiste ja töö põhiolemust, **21** siis kuidas sina, kes sa teist õpetad, iseennast ei õpeta?^c Kuidas sina, kes kuulutat: „Ära varastada“,^d ise varastad? **22** Kuidas sina, kes ütled: „Ära riku abielu“,^e ise rikud abielu? Kuidas sina, kes jällestad ebajumalaid, ise rõõvid templeid? **23** Kuidas sina, kes tunned uhkust seaduse üle, ise häbistad Jumalat, astudes seadusest üle? **24** Sest kirjutatud on, et teie pärast teotatakse rahvaste seas Jumala nime.^f

25 Ümberlõikamisest^g on kasu ainult siis, kui sa järgid seadust,^h aga kui sa seadust rikud, siis oled sa ümberlõigatuna otsekui ümber lõikamata. **26** Kui nüüd see, kes on ümber lõikamata,ⁱ täidab seaduse nõudeid, siis, ehkki ta on ümber lõikamata, arvatakse ta ümberlõigatuks.^j **27** Kui see, kes pole ümber lõigatud, täidab seadust, mõistab ta sellega kohut sinu üle, kes sa rikud seadust, olgugi et sul on kirjalik seadus ja sa oled ümber lõigatud. **28** Sest juut pole ju see, kes on seda väliselt,^k ja tõeline ümberlõikamine pole

väline, ihulik.^a **29** Juut on hoopis see, kes on seda siseemiselt,^b ja tema ümberlõikamine on südame ümberlõikamine,^c mis toimub püha vaimu ja mitte kirjaliku seaduse varal.^d Selline inimene saab kiituse Jumalalt, mitte inimestelt.^e

3 Mis eeliseid on siis juutidel või mis kasu on ümberlõikamisest? **2** Eeliseid on väga palju. Kõigepealt see, et nende hoolde on usaldatud see, mida Jumal on rääkinud.^f **3** Aga mida öelda selliste juutide kohta, kellel puudub usk? Kas nende usupuudus teeb tühjaks Jumala ustavuse? **4** Kindlasti mitte! Jumal on tõearmastaja,^g isegi kui iga inimene oleks valelik.^h On ju kirjutatud: „Sa oled õiglane oma sõnades ja saad võidu, kui sind süüdistatakse.”ⁱ **5** Kui aga meie patustus tõstab esile Jumala teede õigsust, mida me siis ütleme? Kas Jumal on ebaõiglane, kui ta oma viha välja valab? (Ma arutlen inimese viisil.) **6** Muidugi mitte! Kuidas muidu saaks Jumal maailma üle kohut mõista?^j

7 Ent kui minu valelikkuse tõttu tuleb Jumala tõde tema auks veelgi selgemini esile, miks mind siis patusena süüdi mõistetakse? **8** Ja miks me ei võiks öelda, nagu mõned väidavad meid ütlevat: „Tehkem halba, et sellest tuleks head”? Selliste inimeste kohta langeatakse õiglane kohtuotsus.^k

9 Mida me siis arvame? Kas meie, juudid, oleme paremas olukorras? Sugugi mitte! Sest me oleme eespool juuba selgeks teinud, et nii juudid kui ka kreeklased on kõik

PTK 2

a 1Ko 7:19

b Ro 9:6

c Jer 4:4

Ap 7:51

Flp 3:3

d Ro 7:6

e Joh 5:44

1Ko 4:5

PTK 3

f 5Mo 4:8

L 147:19, 20

Ap 7:38

g Jes 55:10, 11

Joh 8:26

2Ti 2:13

h 4Mo 23:19

L 116:11

i L 51:4

j L 9:8

L 96:13

L 98:9

Ap 17:31

k Heb 2:2, 3

Teine veerg

a Ro 3:23

Ga 3:22

b Õp 20:9

Kog 7:20

c L 14:1–3

d L 5:9

e L 140:3

f L 10:7

Jk 3:8, 9

g Õp 1:16

h Jes 59:7, 8

i L 36:1

j Ro 2:12

Ro 5:13

Ga 3:10

k Ga 2:16

Ga 3:11

l Ro 7:9, 13

Ga 3:19

m Ro 1:16, 17

n Jes 53:11

Jer 31:34

Tn 9:24

o Ga 3:28

p Kog 7:20

q Ro 5:17

r Ef 2:8

patu all,^a **10** nagu on kirjutatud: „Ei ole ühtki õiget inimest, mitte ainsatki.^b **11** Pole ühtki taiplikku, pole kedagi, kes otsiks Jumalat. **12** Kõik on ära pöördunud, kõik on saanud kõlbmatuks. Pole ühtki, kes teeks head, mitte ainsatki.”^c **13** „Nende kurk on lahti- ne haud, nad petavad oma keelega.”^d „Nende suus on rästikumürk.”^e **14** „Nende suu on täis needusi ja kibedusi.”^f **15** „Nende jalad rutta- vad verd valama.”^g **16** „Nende teedel on hukatus ja häda **17** ning nad ei tunne rahu teed.”^h **18** „Ei ole jumalakartust nende silme ees.”ⁱ

19 Me ju teame, et kõike, mida Moosese seadus ütleb, seda ütleb see neile, kes on selle seaduse all, et kõigi suu suletaks ja kogu maailm oleks süüdlane Jumala ees.^j **20** Seepärast ei mõisteta seaduses nõutud tegude alusel tema ees õigeks mitte kedagi,^k küll aga teeb seadus selgeks, mis on patt.^l

21 Nüüd aga on ilmnunud, et Jumala ees võib saada õigeks Moosese seadust järgimata.^m Seda kinnitavad ka Moosese seadus ja prohvetiraamatud.*ⁿ **22** Kõik, kes usuvad, võivad Jumala ees õigeks saada tänu usule Jeesus Kristusesse. Pole mingit vahetegemist.^o **23** Kõik inimesed on pattu teinud ja keegi ei suuda peegeldada Jumala võrratuid omadusi,^p **24** ning see on kingitus,^q et Jumal nad oma armust õigeks mõistab,^r va-

3:21 * Väljend „Moosese seadus ja prohvetiraamatud” viitab tervele Piibli heebreakeelsele osale.

bastades nad Kristus Jeesuse makstud lunastushinna alusel.^a **25** Jumal andis ta ohvriks, mis lepib tema veresse uskumise alusel.^b Ta tegi seda näitamaks, et ta oli õige ja õiglane, kui ta oma sallivuses andestas patte varasemal ajal, **26** ning näitamaks, et ta on õige ja õiglane^c praegusel ajal, kui ta mõistab õigeks inimese, kes usub Jeesusesse.^d

27 Kas meil on mingit põhjust kiidelda? Muidugi mitte! Usu seadus näitab selgelt, et kellelgi pole põhjust kiidelda.^e **28** Me oleme jõudnud järeldusele, et inimene mõistetakse õigeks usu alusel, mitte seaduses nõutud tegude alusel.^f **29** Kas Jumal on ainult juutide Jumal?^g Kas ta pole ka teiste rahvaste Jumal?^h Jah, ta on ka teiste rahvaste Jumal.ⁱ **30** Kuna Jumal on üks,^j mõistab ta usu alusel õigeks nii ümberlõigatud^k kui ka need, kes on ümber lõikamata.^l **31** Kas me siis tühistame seaduse oma usuga? Muidugi mitte! Vastupidi, me kinnitame seaduse õigsust.^m

4 Kuna see on nii, mida siis öelda meie esiisa Aabrahami kohta? **2** Kui Aabraham oleks mõistetud õigeks tegude tõttu, oleks tal põhjust kiidelda, kuid mitte Jumala ees. **3** Mida pühakiri ütleb? „Aabraham uskus Jehoovat* ja seetõttu ta tunnistati õigeks.”ⁿ **4** Töötajaja palk ei ole armuand, vaid väljateenitud tasu. **5** Seevastu inime, kes ei looda oma tegudele, vaid usub Jumalasse, kes

PTK 3

a Mt 20:28
1Ti 2:5, 6
1Pe 2:24

b 3Mo 17:11
Jes 53:11
Ap 13:39
2Ko 5:19
Ef 1:7
1Jo 2:1, 2
1Jo 4:10

c L 89:14

d 1Ko 1:30
1Jo 1:9

e Ap 13:38, 39
Ef 2:8, 9

f Ga 2:15, 16
Jk 2:24

g Ap 17:26, 27

h Ap 10:4

i Jes 54:5
Ro 10:12
Ga 3:14

j 5Mo 6:4
1Ko 8:6
Ef 4:6

k 1Ko 7:18

l Ga 3:8

m Mt 5:17
Ro 8:3, 4
Ro 13:10

PTK 4

n 1Mo 15:6
Ga 3:6
Jk 2:23

Teine veerg

a Ga 2:15, 16

b L 32:1, 2

c Ro 3:30

d Ro 4:3

e 1Mo 17:1, 2, 11

f Ro 4:16
Ga 3:7

g Ga 3:29

h 1Mo 12:1–3
1Mo 17:5, 6
1Mo 22:17, 18

i Heb 11:8

mõistab patuse õigeks, tunnistatakse õigeks tema usu alusel.^a **6** Eks Taavetki nimeta õnnelikuks inimest, kelle Jumal tunnistab õigeks hoolimata tema tegudest: **7** „Õnnelikud on need, kelle seadusvastased teod on andeks antud ja kelle patud on kinni kaetud, **8** õnnelik on mees, kelle pattu Jehoova ei arvesta.”^b

9 Kas niisugune õnn saab osaks ainult ümberlõigatutele või ka neile, kes on ümber lõikamata?^c Me ju ütleme: „Aabraham tunnistati usu alusel õigeks.”^d **10** Mis olukorras ta siis õigeks tunnistati? Kas siis, kui ta oli ümber lõigatud, või kui ta oli ümber lõikamata? Ta ei olnud siis veel ümber lõigatud, vaid oli ümber lõikamata. **11** Ta sai tähise^e – nimelt ümberlõikamise – kui pitseri*, mis kinnitas, et ta oli usu alusel õigeks tunnustatud juba siis, kui ta polnud veel ümber lõigatud. Sellega ta sai kõigi nende isaks, kes tunnistatakse õigeks usu alusel,^f kuigi nad pole ümber lõigatud, **12** ja ka ümberlõigatud järglaste isaks – mitte ainult nende isaks, kes peavad kinni ümberlõikamiskombest, vaid ka nende isaks, kes võtavad eeskujuks meie isa Aabrahami usku,^g mis tal oli juba siis, kui ta polnud ümber lõigatud.

13 Töotust, et Aabrahamist saab maailma pärija,^h ei antud temale ja ta järglastele mitte seaduse alusel, vaid usust tuleneva õiguse alusel.ⁱ **14** Sest

4:11 *Võib tõlkida ka „tagatise”.

kui pärijad oleksid need, kes peavad kinni seadusest, oleks usk kasutu ja töötus tühistatud. **15** Toob ju Moosese seadus Jumala viha,^a ent kus pole seadust, seal pole ka üleastumist.^b

16 Seetõttu anti see töötus Abrahamile usu alusel, armust,^c et see oleks kindel kõigile tema järglastele^d – mitte ainult neile, kes peavad kinni Moosese seadusest, vaid ka neile, kes võtavad eeskujuks meie kõigi isa Abrahami usku.^e **17** (On ju kirjutatud: „Ma olen valinud sind paljude rahvaste isaks.”)^f See toimus Jumala ees, kellesse ta uskus, kes teeb surnud elavaks ja kes räägib sellest, mida veel pole, otsekui oleks see juba olemas*.

18 Kuigi lootuseks polnud alust, lootis ta siiski ja uskus, et temast saab paljude rahvaste isa, nagu oli öeldud: „Niisama palju saab olema su järeltulijaid.”^g **19** Ta ei jäänud usus nõrgaks, kuigi ta teadis, et tema keha on niisama hästi kui surnud (kuna ta oli umbes sada aastat vana)^h ja et Saara üsk on surnud*.ⁱ **20** Jumala töötuse pärast ei lõonud ta usus kõikumata, vaid tema usk sai vägevaks ja ta andis Jumalale au. **21** Ta oli täiesti veendunud, et Jumal suudab teha seda, mida ta on töötanud.^j **22** Seepärast „ta tunnistati õigeks”.^k

23 Ent sõnu „ta tunnistati õigeks”, ei kirjutatud üksnes tema pärast,^l **24** vaid ka meie

4:17 *Teine võimalik tähendus: „ja kes kutsutakse olemasolule selle, mida pole veel olemas”. **4:19** *Võib tõlkida ka „viljatu”.

- PTK 4
- a Ro 3:20
Ro 5:20
2Ko 3:7
- b Ro 5:13
- c Ro 3:24
- d Ro 9:8
Ga 3:29
- e Ro 4:11
- f 1Mo 17:5
- g 1Mo 15:5
Heb 11:17, 18
- h 1Mo 17:17
- i 1Mo 18:11
Heb 11:11, 12
- j Heb 11:19
- k 1Mo 15:6
Jk 2:23
- l Ro 15:4

Teine veerg

- a Ap 2:24
Ap 13:30
1Pe 1:21
- b Mt 20:28
- c Jes 53:11, 12
2Ko 5:21

PTK 5

- d Ap 13:38, 39
- e Ef 2:14
- f 2Ko 5:18
Ef 3:11, 12
Heb 10:19
- g Flp 2:17
1Pe 4:12, 13
- h Ap 5:41, 42
- i Jk 1:12
- j Flp 1:18–20
- k Jos 21:45
- l 2Ko 1:22
Ga 4:6
Ef 1:13, 14
- m Ef 2:1, 5
- n Jes 53:12
Joh 3:16
Ef 2:4, 5
1Pe 3:18
1Jo 4:10
- o Ap 13:38, 39
Heb 9:14

pärast, keda tunnistatakse õigeks, sest me usume temasest, kes äratas surnuist üles meie isanda Jeesuse.^a **25** Ta anti surma meie väärsammude pärast^b ja äratati üles, et meid õigeks mõistetakse.^c

5 Niisiis nüüd, kus meid on usu alusel õigeks mõistetud,^d olgu* meil Jumalaga rahu meie isanda Jeesus Kristuse kaudu.^e **2** Tänu temale on meile usu tõttu avanenud ligipääs armule, mis ongi meile nüüd osaks saanud.^f Rõõmustagem* lootuse üle, et Jumal tõstab meid ausse. **3** Kuid ärgem rõõmustagem ainult selle üle, vaid rõõmustagem ka raskuste üle,^g mida kohtame, kuna me teame, et raskused teevad vastupidavaks,^h

4 vastupidavus toob Jumala soosingu,ⁱ Jumala soosing annab lootuse^j **5** ja lootuses ei pea pettuma,^k sest Jumala armastus on välja valatud meie südamesse püha vaimu kaudu, mis meile on antud.^l

6 Jumala määratud ajal suri Kristus jumalate eest, kui me alles nõrgad olime.^m **7** Vaevalt läheb ju keegi surma seaduskuuleka inimese eest, kuigi hea inimese eest oleks mõni ehk isegi valmis surema. **8** Ent Jumal pakub meile oma armastust sellega, et Kristus suri meie eest, kui me olime veel patustajad.ⁿ **9** Kuna me oleme nüüd õigeks mõistetud tema vere hinnaga,^o võime olla kindlad, et me pääseme tema kaudu Jumala viha

5:1 *Teine võimalik tähendus: „on”. **5:2** *Teine võimalik tähendus: „me rõõmustame”.

eest.^a **10** Sest kui meid lepiti Jumalaga tema poja surma kaudu, kui me olime alles vaenlased,^b siis kui palju enam päästetakse meid tema elu kaudu nüüd, kui oleme lepitud! **11** Seega me rõõmustame ka selle üle, et meil on võimalik olla Jumalaga lähedane tänu meie isandale Jeesus Kristusele, kelle kaudu oleme nüüd Jumalaga lepitud.^c

12 Niisiis, nagu ühe inimese kaudu patt tuli maailma ja patu kaudu surm,^d nii on surm kandunud edasi kõigisse inimestesse, sest nad kõik on patused.^e **13** Patt oli maailmas juba enne Moosese seadust, kuid pattu ei panda süüks, kui pole seadust.^f **14** Ometi valitses surm kuningana Aadamast Mooseni ka nende üle, kes ei olnud patustanud samamoodi nagu Aadam, kes oli selle sarnane, kes pidi tulema.^g

15 Kuid kingiga ei ole lugu nii nagu väärsammuga. Kui ühe inimese väärsammu tõttu paljud surid, siis kui palju enam toovad Jumala arm ja kink ühe inimese, Jeesus Kristuse armuga paljudele võrreldamatul kasul.^h **16** Tõesti, kingi puhul ei lähe nii, nagu läks tolle ühe inimese patu tagajärjel.ⁱ Sest ühele väärsammule järgnenud kohtuotsus tõi süüdimõistmise,^j kuid paljudele väärsammudele järgnenud kink on toonud õigeksmõistmise.^k **17** Kui ühe inimese väärsammu tõttu on surm valitse nud kuningana,^l siis kui palju enam hakkavad tänu sellele ühele, Jeesus Kristusele, ela-

PTK 5

- a 1Te 1:10
b 2Ko 5:18
Kol 1:21, 22
c 2Ko 5:19
d 1Mo 2:17
1Mo 3:6
1Mo 3:19
1Ko 15:21
e L 51:5
Ro 3:23
f Ro 4:15
g 1Ko 15:45
h Jes 53:11
Mt 20:28
Heb 2:9
i 1Mo 2:17
1Mo 3:6
j 1Mo 3:17-19
k Ro 4:25
l Ro 5:12, 14

Teine veerg

- a Ilm 5:9, 10
Ilm 20:4
b Ro 3:24
1Pe 3:18
Ilm 1:5, 6
c 1Ko 15:21
d Ro 1:16
1Ti 2:3, 4
e Joh 10:10
f Ro 5:12
g Jes 53:11
Heb 2:10
h Ro 3:20
Ga 3:19
i 1Ko 15:56
j Joh 3:16
1Jo 4:9

PTK 6

- k 1Pe 2:24
l Heb 10:26, 27
m 1Ko 12:13
Ga 3:27
n Mr 10:38, 39
1Ko 15:29
o Kol 2:12
p Kol 3:10
1Jo 3:14
q 2Ko 4:10
Flp 3:10

ma ja kuningatena valitsema^a need, kes saavad külluslikult armu ja kingiks õigeksmõistmise!^b

18 Niisiis, nagu ühe väärsammu tagajärjeks oli kõiksuguste inimeste süüdimõistmine,^c nii mõistetakse ka ühe õige teo tulemusena kõiksugused inimesed^d õigeks, et nad saaksid elu.^e **19** Just nagu ühe inimese sõnakuulmatuse tõttu said paljud patuseks,^f nii saavad ühe inimese kuulekuse tõttu paljud õigeks.^g **20** Hiljem tuli Moosese seadus, et näidata väärsammude rohkust.^h Ent kui patte oli palju, siis armu oli veelgi enam. **21** Milleks? Selleks, et nagu patt ja surm on valitsenud kuningana,ⁱ nii valitseks ka arm kuningana õiguse kaudu eesmärgiga tuua igavene elu meie isanda Jeesus Kristuse kaudu.^j

6 Mida me siis ütleme? Kas teeme muudkui pattu, et armu oleks rohkesti? **2** Kindlasti mitte! Kuna me oleme patule surnud,^k kuidas me siis saame enam patust elu elada?^l **3** Kas te ei tea, et me kõik, kes oleme ristitud, et kuuluda ühte Kristus Jeesusega,^m oleme ka ristitud, et saada samasuguse surma osaliseks nagu tema?ⁿ **4** Seega on meid tema surmasse ristimise kaudu ka maetud koos temaga,^o et nii nagu Kristus äratati surnuist üles Isa võrreldamatu väega, võiksime meiegi elada uut elu.^p **5** Kui me oleme surnud samasuguse surma nagu tema,^q saame ka samasuguse

6:3 *Sõna-sõnalt „ristitud Kristus Jeesusesse”. #Sõna-sõnalt „ristitud tema surmasse”.

ülesäratamise nagu tema, ja nõnda me kuulume temaga ühte.^a **6** Me teame, et meie vana isiksus löödi postile koos temaga,^b et meie patune keha ei valitseks meie üle^c ja me poleks enam patu orjad.^d **7** Sellele, kes on surnud, on patud andeks antud.

8 Kui me oleme surnud koos Kristusega, siis usume, et hakkame ka elama koos temaga. **9** Me teame, et nüüd, kus Kristus on surnuist üles äratatud,^e ta enam ei sure,^f surmal ei ole enam tema üle võimu. **10** Ta suri selleks, et kõrvaldada patt ühe korraga ja alati-seks,^g ja ta elab selleks, et täita Jumala taht. **11** Olgu teil siis selline suhtumine, et te olete surnud patule ja elate Jumala tahte täitmiseks, sest te olete Kristus Jeesuse jüngerid.^h

12 Seepärast ärge laske patul enam valitseda kunin-gana oma surelikus kehas,ⁱ nii et rahuldaksite oma keha himusid. **13** Ärge ka andke oma keha patu käsutusse tege-ma ülekohut, vaid andke oma keha Jumala käsutusse tege-ma õigust, kuna te mõistate, et te olite surnud, aga nüüd elate.^j **14** Patt ei tohi olla teie isand, kuna te pole seaduse all,^k vaid armu all.^l

15 Mida sellest siis järeldada? Kas võime teha patu, kuna me ei ole seaduse, vaid armu all?^m Kindlasti mitte! **16** Te ju teate, et kui teist saavad kellegi kuulekad orjad, siis te olete tema orjad seetõttu, et te kuuletute tal-le:ⁿ te olete kas patu orjad^o

PTK 6
a 1Ko 15:42, 49
b Ga 5:24
c Kol 2:11
Kol 3:5
d 2Ko 7:1
e Ap 13:34
f Ilm 1:17, 18
g Heb 9:28
1Pe 3:18
h 1Pe 2:24
i 1Mo 4:7
j Ro 12:1
k Ro 7:6
Ga 5:18
Kol 2:13, 14
l Joh 1:17
m Ro 5:21
n 2Pe 2:19
o Joh 8:34

Teine veerg

a Ro 6:23
b Joh 8:31, 32
c 1Pe 2:24
d Ro 12:1
e Ro 8:6
Ga 5:19-21
f Ga 5:22, 23
g 1Ko 9:25
h 1Mo 2:17
i Mt 25:46
1Pe 1:3, 4
j 1Ti 1:16
1Jo 2:1, 2
Ju 21

PTK 7
k 1Ko 7:39
l Mt 5:32
Mt 19:9
Mr 10:11, 12
Lu 16:18

ja surete^a või kuulekuse orjad ja saate õigeks. **17** Kuid tänu olgu Jumalale, et kuigi te olite kord patu orjad, olete saanud südamest kuulekaks õpetuse-le, mille hoolde teid on antud. **18** Jah, kuna teid vabastati patu käest,^b siis olete saanud õiguse orjadeks.^c **19** Ma räägin viisil, mida on lihtne mõis-ta, kuna te olete nõrgad oma patuse loomuse tõttu. Nagu te andsite oma keha rüveduse ja seadusetuse orjaks, et teha seadusetuid tegusid, nii and-ke oma keha nüüd õiguse or-jaks, et teha pühasid tegusid.^d **20** Sest kui te olite patu or-jad, siis ei olnud teie isandaks õigus.

21 Millist vilja te tol ajal kandsite? Te tegite tegusid, mida te nüüd häbenete, te-gusid, mis viivad surma.^e **22** Aga nüüd, kus teid on va-bastatud patu käest ja te ole-te saanud Jumala orjadeks, on viljaks,^f mida te kannate, pü-ha elu ja see viib igavesse el-lu.^g **23** Patt annab palgaks surma,^h kuid Jumal annab kin-giks igavese eluⁱ meie isanda Kristus Jeesuse kaudu.^j

7 Kas te siis ei tea, ven-nad (ma räägin neile, kes tunnevad seadust), et Moo-sese seadus on inimese isand senikaua, kui inimene elab?

2 Abielunaine on seaduse jär-gi seotud oma mehega, kuni see elab. Aga kui ta mees su-reb, saab naine mehe seaduse alt vabaks.^k **3** Seega kui nai-ne abielluks mehe eluajal teie mehega, peetaks teda abielu-rikkujaks.^l Aga kui mees su-reb, on naine tema seaduse alt

vaba ega ole abielurikkuja, kui ta saab teise mehe omaks.^a

4 Mu vennad, te olite seotud Moosese seadusega, kuid te saite seadusest vabaks* Kristuse ohvri kaudu, et saada teise omaks^b – selle omaks, kes äratati surnuist üles^c – ja kanda vilja Jumala auks.^d

5 Kui me lasime end juhtida oma patusel loomusel, valitsetesid meie keha patused ihad, mille seadus oli ilmsiks teinud, ja me kandsime vilja, mis viib surma.^e **6** Aga nüüd, kus me oleme surnud, oleme saanud vabaks seadusest,^f mis meid enda haardes hoidis, et oleksime orjad uuel moel, lastes end juhtida pühal vaimul,^g ja mitte vanal moel, lastes end juhtida kirjalikul seadusel.^h

7 Mida me siis ütleme? Kas Moosese seadus on puudulik*? Kindlasti mitte! Ma poleks ju patust midagi teadnud, kui poleks olnud seadust.ⁱ Ma ei oleks himustamisest midagi teadnud, kui seadus poleks õelnud: „Sa ei tohi himustada.”^j **8** Selle käsu kaudu sai aga patt võimaluse kutsuda minus esile kõikvõimalikke himusid, sest enne seadust oli patt surnud.^k **9** Enne seaduse tulekut olin ma elus, aga kui see käsk tuli, ärkas patt ellu, kuid mina surin.^l **10** Ja ma mõistsin, et käsk, mis pidi viima ellu,^m viib hoopis surma. **11** Käsu kaudu sai patt võimaluse mind ära petta ja tappa. **12** Niisiis on seadus püha, samuti on käsk püha, õiglane ja hea.ⁿ

7:4 *Sõna-sõnalt „teid surmati seadusele”. 7:7 *Sõna-sõnalt „patt”.

PTK 7

a 1Ko 7:8, 9
1Ti 5:14

b 2Ko 11:2

c Ap 5:30
2Ko 5:15d Ga 5:22, 23
Kol 1:10

e Jk 1:14, 15

f Ro 10:4
Ef 2:15
Kol 2:13, 14

g Ro 12:11

h Ga 3:10

i Ro 3:20
Ga 3:19j 2Mo 20:17
5Mo 5:21k Ro 4:15
Ro 5:20

l 2Ko 3:6

m 3Mo 18:5
Lu 10:26-28n 5Mo 4:8
L 19:8

Teine veerg

a 1Ko 15:56

b Ro 5:13

c L 5:15
Joh 8:34
Ro 6:16

d 1Mo 8:21

e Mt 26:41

f Jer 17:9

g 2Ko 4:16
Ef 3:16
Ef 4:23, 24h Ga 5:17
Jk 4:1

i Joh 8:34

j Ro 6:13
Ga 5:17

13 Kas mind surmas siis see, mis on hea? Kindlasti mitte! Mind surmas patt, see surmas mind hea kaudu, et saaks ilmsiks patu olemus.^a Sel moel näitas käsk, kui laastav patt tegelikult on.^b **14** Me teame, et seadus on Jumalalt*, kuid mina olen patune, müüdnud patu orjaks.^c **15** Ma ei saa aru, mida ma teen. Ma ei tee mitte seda, mida tahan, vaid seda, mida vihkan. **16** Kui ma aga teen seda, mida ma ei taha, näitab see, et minu silmis on seadus hea. **17** Seega ei tee seda mitte enam mina, vaid patt, mis minus elab.^d **18** Ma tean, et minus, see on minu kehas, ei ela midagi head, sest ma küll soovin teha head, aga ei suuda.^e **19** Head, mida ma tahan, ma ei tee, aga halba, mida ma ei taha, ma teen. **20** Kui ma teen seda, mida ma ei taha, siis ei tee seda mitte enam mina, vaid patt, mis minus elab.

21 Niisiis leian ma enda puhul selle seaduse: kuigi ma tahan teha seda, mis on õige, on mul kalduvus teha halba.^f **22** Sisimas on mul Jumala seaduse üle hea meel,^g **23** aga mu kehas on teine seadus, mis sõdib mu mõistuse seaduse vastu^h ja viib mind vangi patu seaduse alla,ⁱ mis on mu kehas. **24** Küll ma olen armetu inime- ne! Kes päästab mind sellest kehast, mis viib mind surma? **25** Tänu olgu Jumalale meie isanda Jeesus Kristuse kaudu! Seega, oma mõistusega allun ma Jumala seadusele, aga oma kehaga patu seadusele.^j

7:14 *Sõna-sõnalt „vaimne”.

8 Seepärast ei saa Kristus Jeesuse jüngrid hukkamõistu osaliseks. **2** Püha vaim, mis teeb Kristus Jeesuse jüngrid elavaks, on vabastanud^a teid oma seadusega patu ja surma seadusest. **3** Mida Moosese seadus oli patuse inimloomuse nõrkuse tõttu võimetu tegema,^b seda tegi Jumal. Ta saatis omaenda poja^c patuste inimeste sarnasena^d pattu kõrvaldama ja nõnda ta mõistis hukka inimeses oleva patu, **4** et meie, kes me laseme end juhtida pühal vaimul,^e mitte oma patusel loomusel, saaksime täita seaduse õigeid nõudeid.^f **5** Kes lasevad end juhtida oma patusel loomusel, mõtlevad aina patustele asjadele,^g aga need, kes lasevad end juhtida pühal vaimul, vaimsetele asjadele.^h **6** Patusest loomusest juhitud mõtteviis tähendab surma,ⁱ aga pühast vaimust juhitud mõtteviis elu ja rahu.^j **7** sest patusest loomusest juhitud mõtteviis tähendab vaenu Jumalaga,^k kuna patune loomus ei allu Jumala seadusele ega saagi alluda. **8** See-ga need, kes lasevad end juhtida oma patusel loomusel, ei saa olla Jumalale meelepäraseid.

9 Kuid teie ei lase end juhtida patusel loomusel, vaid pühal vaimul^l – kui Jumala vaim tõesti elab teie. Kes aga ei mõtle samamoodi nagu Kristus,^m see ei kuulu talle. **10** Ent kui te olete Kristuse jüngrid,ⁿ siis kuigi teie keha patu tõttu sureb, annab vaim

8:9 * Sõna-sõnalt „kellel aga pole Kristuse vaimu“.

- PTK 8
 a Joh 8:31, 32
 Jk 1:25
 b Ro 3:20
 Heb 7:11
 Heb 7:18
 c 1Jo 4:9
 d Joh 1:14
 e Ga 5:16, 18
 f Ro 3:31
 g Ga 5:19-21
 h Ga 5:22, 23
 i Ro 6:21
 j Ga 6:7, 8
 k Jes 59:2
 Kol 1:21
 l Ga 5:25
 m Joh 15:4

Teine veerg

- a Ap 2:24
 b Ef 2:1, 5
 c Ga 5:19-21
 d 1Ko 9:27
 Ga 5:24
 Ef 4:22
 Kol 3:5
 e Ga 6:7, 8
 f Joh 1:12
 Joh 3:5
 g Ga 4:4-6
 h 1Ko 2:10, 12
 2Ko 1:22
 i Joh 1:12
 Ga 3:26
 1Jo 3:2
 j Lu 12:32
 Ga 3:29
 k Flp 1:29
 Kol 1:24
 l 1Ko 15:53
 Ilm 3:21
 m 2Ko 4:17
 1Pe 4:13
 n 1Jo 3:2
 o 1Mo 3:17-19
 p Joh 8:31, 32
 1Ko 15:22

teile tänu õigeks mõistmisele elu. **11** Kui nüüd teie elab selle vaim, kes äratas Jeesuse surnuist üles, siis teeb see, kes Kristus Jeesuse surnuist üles äratas,^a ka teie sureliku keha elavaks^b oma vaimuga, mis teie elab.

12 Niisiis, vennad, meil tuleb tegutseda, kuid mitte patuse loomuse tahtmist mõõda,^c **13** sest kui te lasete end juhtida oma patusel loomusel, siis te surete,^d aga kui te püha vaimu abil patused teguviisid surmate, siis te elate.^e **14** Kõik, keda juhib Jumala vaim, on Jumala pojad.^f **15** Te pole saanud mitte vaimu, mis teeb teid orjaks ja tekitab jälle kartust, vaid vaimu, mille kaudu Jumal on teid lapsendanud oma poegadeks ja mis paneb meid hüüdma: „*Abba*,* isa!“^g **16** See vaim ise tunnistab koos meie vaimuga,^h et me oleme Jumala lapsed.ⁱ **17** Kui me oleme lapsed, siis oleme ka pärijad – Jumala pärijad ja Kristuse kaaspärijad^j –, ja kui me kannatame koos Kristusega,^k siis meid ka austatakse koos temaga.^l

18 Ma leian, et praeguse aja kannatud pole midagi võrreldes selle auga, mis meile osaks saab.^m **19** Ootab ju loodu* pikisilmi Jumala poegade ilmsikssaamist.ⁿ **20** Loodu on küll allutatud tühisusele^o – mitte omal tahtel, vaid tema tahtel, kes selle allutas –, kuid siiski on antud lootus, **21** et ka loodu vabastatakse^p kaduvuse orjusest ja saab Ju-

8:15 * Aramea sõna tähendusega „isa“, millega lapsed pöördusid isa poole.
8:19 * Mõeldakse esmajoones inimesi.

mala laste võrattu vabaduse. **22** Me teame, et kogu loodu aina ägab ja on valudes praeguseni. **23** Ka meie ise, kes oleme saanud esimese osana tasust* püha vaimu, ägame sisimas,^a oodates pikisilmi enda lapsendamist Jumala poegadeks,^b vabanemist oma kehast lunastushinna alusel. **24** Meid on päästetud ja meile on antud see lootus. Ent kui loodetavat nähakse, siis pole see enam lootus: sest kui keegi midagi näeb, pole ju lootust enam vaja. **25** Aga kui me loodetavat^c veel ei näe,^d siis ootame seda pikisilmi ja kannatlikult.^e

26 Meie nõrkuse tõttu on aegu, kus meil on vaja palvetada, kuid me ei tea, mida peaksime paluma. Kuigi me ise ei leia sel ajal sõnu, et väljendada oma sisemisi ohkamisi, anub püha vaim meie eest.^f **27** Südamate uurija^g teab, mida vaim anub, sest vaim palub Jumala tahte kohaselt tema pühade eest.

28 Me teame, et kõik, mida Jumal teeb, tuleb kasuks neile, kes Jumalat armastavad, kes on kutsutud tema eesmärgi kohaselt,^h **29** sest needsamad, keda ta alguses silmas pidas, on ta ka ette määranud saama oma poja sarnaseks,ⁱ nii et tema poeg oleks esmasündinu^j paljude vendade seas.^k **30** Keda ta aga on ette määranud,^l neid on ta ka kutsunud,^m ja keda ta on kutsunud, need on ta ka õigeks mõistnud,ⁿ ja kelle ta on õigeks

8:23 *Võib tõlkida ka „kes oleme saanud uudseviljana“.

PTK 8

a 2Ko 5:1, 2

b Ga 4:4, 5
Ef 1:5
Ilm 21:7

c 1Pe 1:3, 4

d 2Ko 5:7

e Ro 5:3-5

f Joh 14:16, 26
Joh 16:7

g Jer 11:20

h Ef 1:9-11
2Ti 1:9i Joh 13:15
Ro 6:5
1Ko 15:49

j Heb 1:6

k Heb 2:11

l Ef 1:5

m Flp 3:14
1Te 2:12
Heb 3:1n Ro 5:18
Tt 3:7

Teine veerg

a 2Ko 4:6

b L 118:6
1Jo 4:4c Joh 3:16
Ro 3:25
1Jo 4:9

d Jes 50:8

e Ap 13:38, 39
Heb 10:16, 17

f L 110:1

g Heb 7:25
1Jo 2:1

h Joh 15:10

i 2Ko 4:8, 9

j L 44:22

k Joh 16:33

l Ef 6:12

mõistnud, neid on ta ka austanud.^a

31 Mida me siis selle kohta ütleme? Kui Jumal on meie poolt, kes suudaks meile kahju teha?^b **32** Kuna ta ei säästnud isegi oma poega, vaid andis ta meie kõigi eest,^c miks ei peaks ta siis koos temaga kinkima meile ka kõike muud? **33** Kes saaks esitada südistust Jumala valitute vastu?^d Jumal ise mõistab nad õigeks.^e **34** Kes saaks neid hukka mõista? Kristus Jeesus, kes suri, veel enam, kes äratati surmaist üles ja on Jumala paremal käel,^f kostab meie eest.^g

35 Kes suudaks lahutada meid Kristuse armastusest?^h Kas raskused, kannatused, tagakiusamine, nälg, alasti-olek, oht või mõök?ⁱ **36** On ju kirjutatud: „Meid saadetakse sinu pärast surma kogu päeva, meid on arvatud tapalambaiks.“^j **37** Vastupidi, kõiges selles me saavutame täieliku võidu^k tema kaudu, kes meid on armastanud. **38** Ma olen veendunud, et ei surm ega elu, ei inglid ega valitsused, ei käesolev ega tulev, ei väed,^l **39** ei kõrgus ega sügavus ega mistahes muu loodu suuda meid lahutada Jumala armastusest, mis avaldub meie isanda Kristus Jeesuse kaudu.

9 Kristuse jüngrina räägin ma tõtt, ma ei valeta. Mu südametunnistus, olles pühast vaimust juhitud, tunnistab ühes minuga, **2** et mu südames on suur kurbus ja lakkamatu valu. **3** Ma oleksin pigem ise lahutatud Kristusest ja lähaksin hävingusse,

kui see ainult aitaks mu vendi, mu suguvendi **4** iisraellasi. Neile kuuluvad pojaseisus,^a ülendus, lepingud,^b Moosese seadus,^c püha teenistus^d ja töötused.^e **5** Nad põlvnevad samadest esiisadest,^f kellest põlvnes Kristus.^g Jumal, kes on üle kõige, olgu kiidetud igavesti! Aamen.

6 Kuid ei saa öelda, et Jumala sõna oleks tühja läinud. Sest mitte kõik, kes põlvnevad Iisraelist, pole õiged iisraellased.^h **7** Samuti pole nad kõik seepärast veel lapsed, et nad on Aabrahami järeltulijad,ⁱ vaid nagu on kirjutatud: „Sulle töötatud järeltulijad põlvnevad Iisakist.”^j **8** See tähendab, et lihased lapsed pole tegelikult Jumala lapsed,^k vaid järeltulijateks arvatakse need, kes on lapsed töötuse järgi.^l **9** Sest Jumal töötas: „Sel ajal ma tulen ja Saarial on siis poeg.”^m **10** Kuid töötust ei antud üksnes tol korral, vaid ka siis, kui Rebeka jäi ootama kaksikuid meie esiisalt Iisakilt.ⁿ **11** Kuigi kaksikud polnud veel sündinud ega olnud teinud ei head ega halba, oli Jumal valiku juba teinud — valiku, mis ei sõltu inimese tegudest, vaid kutsuja tahtest. **12** Seepärast öeldi Rebekale: „Vanemast saab noorema ori.”^o **13** On ju kirjutatud: „Jaakobit ma armastasin, Eesavi aga hülgasin.”^p

14 Mida me siis ütleme? Kas Jumal on ebaõiglane? Kindlasti mitte!^q **15** Ta ütleb Moosesele: „Ma halastan, kellele ha-

9:13 *Sõna-sõnalt „Eesavit ma vihkasin”.

PTK 9
 a 2Mo 4:22
 b Ap 3:25
 Ap 7:8
 c 2Mo 24:12
 d Ap 26:7
 Heb 9:1
 e Ro 4:13
 f 5Mo 10:15
 g Mt 1:17
 h Ro 2:28
 Ilm 2:9
 i Joh 8:39
 Ga 3:29
 j 1Mo 21:12
 Heb 11:18
 k Joh 1:12, 13
 l Ga 4:28
 m 1Mo 18:10, 14
 n 1Mo 25:21, 24
 o 1Mo 25:23
 p Mal 1:2, 3
 Heb 12:16
 q 5Mo 32:4
 li 34:10
 Teine veerg
 a 2Mo 33:19
 b Tt 3:4, 5
 c 2Mo 9:16
 d 2Mo 10:1
 2Mo 14:4
 e li 40:2
 f Jes 29:16
 Jes 45:9
 g Jes 64:8
 Jer 18:6
 h 1Te 5:9
 i Ro 11:13
 Ef 3:6
 j Ef 2:12

lastan, ja osutan kaastunnet, kellele osutan.”^a **16** Seega ei sõltu valik inimese tahtest ega pingutustest*, vaid Jumalast, kes halastab.^b **17** Ütleb ju pühakiri vaaraole: „Ma olen hoidnud sind alles just selleks, et näidata seoses sinuga oma väge, ja selleks, et mu nime kuulutataks kogu maal.”^c **18** Seega ta halastab, kellele tahab, ja laseb kalgistuda, kellele tahab.^d

19 Selle peale sa küsid: „Miks ta siis veel etteheiteid teeb? Niikuinii ei saa muuta seda, mida ta on otsustanud.”

20 Kes sa õigupoolest oled, et räägid vastu Jumalale?^e Kas savinõu ütleb oma voolijale: „Miks sa mind selliseks tegid?”^f **21** Kas siis pottsepal pole savi üle voli^g, et teha samast kamakast üks anum auväärseks, aga teine mitteauväärseks kasutuseks? **22** Samamoodi on Jumalaga. Kuigi ta tahaks valada kurjade peale oma viha ja teha kuulsaks oma väge, on ta väga kannatlikult sallinud inimesi, kes on ta vihaalused ja* väärivad hävingut. **23** Ta on teinud seda selleks, et näidata oma ülimate aulisust neile, kellele ta halastab^h ja* keda ootab ees au, **24** see tähendab meile, keda ta pole kutsunud mitte ainult juutide, vaid ka teiste rahvaste seast.ⁱ **25** Nii on ta öelnud ka Hoosea raamatus: „Ma nimetan oma rahvaks neid, kes ei olnud minu rahvas,^j ja arm-

9:16 *Sõna-sõnalt „sellest, kes tahab, ega sellest, kes jookseb”. 9:22 *Võib tõlkida ka „sallinud vihaanumaid, kes”. 9:23 *Võib tõlkida ka „halastusanumatele”.

saks teda, keda ma ei armastanud.^a **26** Seal, kus neile öeldi: „Teie ei ole minu rahvas”, nimetatakse neid elava Jumala poegadeks.”^b

27 Peale selle hüüab Jesaja Iisraeli kohta: „Kuigi Iisraeli poegi on kui mereliiva, pääseb vaid väike osa.”^c **28** Jehoova nõuab maa peal elavaltelt aru, ta teeb seda lõplikult ja kiirelt.”^d **29** Samuti on Jesaja ennustanud: „Kui vägede Jehoova poleks jätnud meile järeltulijaid, oleksime olnud otsekui Soodom ja saanud Gomorra sarnaseks.”^e

30 Mida me siis ütleme? Seda, et ehk küll mittejuudid ei taotlenud õigekssaamist,^f on nad Jumala silmis õigeks saanud oma usu alusel.^g **31** Ent Iisraelile, kes taotles õigekssaamist seaduse alusel, jäi see kättesaamatuks. **32** Mís põhjusel? Kuna ta ei taotlenud seda usu, vaid tegude alusel. Nad komistasid vastu komistuskivi,^h **33** on ju kirjutatud: „Ma panen Siionisse komistuskiviⁱ ja takistuskalju. Kuid kes usub temasse, ei pea pettuma.”^j

10 Vennad, minu südamesoov ja palve Jumala poole nende eest on see, et nad pääseksid.^k **2** Ma tunnistan, et nad teenivad Jumalat innukalt,^l kuid mitte õiget arusaamist mõõda. **3** Kuna nad ei mõista Jumala õigust,^m vaid püüavad kehtestada oma õigust,ⁿ ei ole nad alistunud Jumala õigusele.^o **4** Sest Kristusega seadus lõppes,^p et õigeks saaks igaüks, kes usub.^q

5 Mooses kirjutab õigeksmõistmisest, mis saadakse

PTK 9

- a Ho 2:23
Mt 21:43
1Pe 2:10
b Ho 1:10
Ga 3:26
c Ho 1:10
Ro 11:4, 5
d Jes 10:22, 23
e Jes 1:9
f Ro 10:20
g Ro 4:11
Flp 3:9
h Jes 8:14
Lu 20:17, 18
1Ko 1:23
i L 118:22
Mt 21:42
j Jes 28:16
Ro 10:11
1Pe 2:6

PTK 10

- k Ro 9:3, 4
l Ap 21:20
Ga 1:14
m Ro 1:16, 17
n Lu 16:15
Flp 3:9
o Lu 7:29, 30
p Mt 5:17
Ro 7:6
Ef 2:15
Kol 2:13, 14
q Ga 3:24

Teine veerg

- a 3Mo 18:5
Ga 3:12
b 5Mo 9:4
c 5Mo 30:12
d 5Mo 30:13
e 5Mo 30:14
f Ap 16:31
g 1Ko 9:16
2Ko 4:13
Heb 13:15
h Jes 28:16
Ro 9:33
i Ap 15:7-9
Ga 3:28
j Jl 2:32
Ap 2:21
k Mt 28:19, 20
l Jes 52:7
Ef 6:14, 15

seadusest kinnipidamise kaudu: „Inimene, kes selle nõudeid täidab, püsib tänu neile elus.”^a **6** Aga õigeksmõistmise kohta usu alusel on öeldud nii: „Ära mõtle oma südames:^b „Kes tõuseb taevasse?”^c [See tähendab Kristust alla tooma.] **7** või „Kes laskub sügavikku?”^d [See tähendab Kristust surnuist üles tooma.]” **8** Ent mida pühakiri ütleb? „Sõna on teie lähedal, teie suus ja teie südames”,^e see tähendab ususõna, mida me kuulutame. **9** Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Isand,^f ja oma südames usud, et Jumal äratas ta surnuist üles, siis sind päästetakse. **10** Sest südames uskumine toob õigeksmõistmise ja suuga oma usu tunnistamine^g toob pääste.

11 Ütle ju pühakiri: „Mitte ükski, kes temasse usub, ei pea pettuma.”^h **12** Pole mingit vahet, kas tegu on juudi või kreeklasega.ⁱ Kõigil on sama isand, kes on helde kõigi vastu, kes teda appi hüüavad. **13** Sest „igaüks, kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse”.^j **14** Ent kuidas nad saavad hüüda appi teda, kellesse nad pole uskunud? Ja kuidas nad saavad uskuda temasse, kellest nad ei ole kuulnud? Ja kuidas nad saavad kuulda, kui keegi ei kuuluta? **15** Ja kuidas nad saavad kuulutada, kui neid ei ole läkitatud?^k On ju kirjutatud: „Kui kaunid on nende jalad, kes kuulutavad häid sõnumeid millestki paremast!”^l

16 Siiski mitte kõik ei ole võtnud kuulda head sõnumit. Nagu Jesaja ütleb: „Jehoova,

kes usub meilt kuuldu?"^a
17 Seega, uskumiseks on vaja sõnumit kuulda,^b sõnumi kuulmiseks peab aga keegi Kristusest rääkima. **18** Aga ma küsin: kas nad siis ei ole kuulnud? Õigupoolest „kostab nende kõne üle kogu maa, nende sõnum maailma ärteni”.^c
19 Aga ma küsin: kas siis Iisrael pole aru saanud?^d Ütleb ju Mooses: „Ma teen teid kiivaks nendega, kes polegi rahvas, süttan teis raevu arutu rahvaga.”^e **20** Jesaja kuulutab veel julgemalt: „Need, kes mind ei otsinud, leidsid mu.^f Neile, kes mu järele ei küsinud, ilmutasin ma end.”^g **21** Kuid Iisraeli kohta ta ütleb: „Kogu päeva olen ma sirutanud käsi sõnakuulmatu ja tõrksa rahva poole.”^h

11 Ma küsin siis: kas Jumal on oma rahva kõrvale heitnud?ⁱ Sugugi mitte! Sest ka mina olen iisraellane, Abrahami järeltulija, Benjaminisuguharust. **2** Jumal pole heitnud kõrvale oma rahvast, kellele ta esmalt tähelepanu pööras.^j Kas te siis ei tea, mida pühakiri ütleb seoses Eelijaaga, kes Iisraeli üle kaevates Jumalat anus? **3** „Jehova, nad on tapnud sinu prohveteid ja kiskunud maha sinu altarid. Ainult mina olen järele jäänud. Ja nüüd püüavad nad ka minult elu võtta.”^k
4 Kuid mida Jumal talle vastas? „Ma olen jätnud endale alles 7000 meest, kes pole põlvitanud Baali ees.”^l **5** Samuti on ka praegusel ajal olemas jääk^m armust tehtud valiku järgi. **6** Seega on Jumal valinud nad oma armust,ⁿ mitte nende

PTK 10

a Jes 53:1
Joh 12:37, 38

b Joh 4:42

c L 19:4
Ap 1:8d Mt 10:5, 6
Ap 2:14

e 5Mo 32:21

f Ro 9:30

g Jes 65:1

h Jes 65:2

PTK 11

i 1Sa 12:22
Jer 31:37j 2Mo 19:5
L 94:14

k 1Ku 19:2, 14

l 1Ku 19:18

m Ro 9:27

n Ef 1:7
Ef 2:8

Teine veerg

a Ga 2:15, 16

b Joh 1:11, 12

c 2Ko 3:14, 15

d Jes 29:10

e 5Mo 29:4

f L 69:22, 23

g 5Mo 32:21
Ro 10:19

h Ro 9:23, 24

i Ap 9:15
Ga 1:15, 16
Ef 3:8j Ap 28:30, 31
Kol 1:23
2Ti 4:5

k Mt 21:43

tegude tõttu,^a muidu poleks ju arm enam arm.

7 Mida me siis arvame? Iisrael pole saavutanud seda, mida ta on taotlenud, valitud aga on selle saavutanud.^b Ülejäänute süda on läinud tuimaks,^c **8** nagu on kirjutatud: „Jumal on andnud neile raske une vaimu,^d silmad, mis ei näe, ja kõrvad, mis ei kuule, ja nii on see tänase päevani.”^e **9** Samuti ütleb Taavet: „Saagu nende pidulaud neile püüniseks, lõksuks, komistuskiviks ja kättemaksuks. **10** Jäägu nad silmist pimedaks, et nad ei näeks, suru alatiseks küüru nende selg.”^f

11 Seepärast ma küsin: kas olles komistanud, langesid nad lõplikult? Kindlasti mitte! Aga kuna nad patustasid, sai pääste osaks teistele rahvastele, et nad muutuksid kadedaks.^g **12** Kui nüüd nende patustamine on õnnistuseks maailmale ja nende hulga kahanemine õnnistuseks teistele rahvastele,^h siis kui palju enam on õnnistuseks nende arvu täissamine!

13 Nüüd ma räägin teile, kes te pole juudid. Kuna ma olen mittejuutide apostel,ⁱ hoian ma oma teenistust au sees,^j **14** lootes, et mul kuidagi õnnestub oma rahvas kadedaks teha ja mõned päästa. **15** Kui nende kõrvaleheitmine^k tähendab maailmale lepitust, siis mida muud tähendab nende vastuvõtmine kui surmast ellu tulemist? **16** Kui see osa tainast, mis on otsekui uudsevili, on püha, siis on seda ka kogu tainas. Ja kui juur on püha, siis on seda ka oksad.

17 Kui nüüd mõned oksad murti ära ja sind, ehkki sa oled metsõlipuu, poogiti allesjäänute vahele ning sa hakkasid saama osa õlipuu rammusast juurest, **18** siis ära muutu okste suhtes üleolevaks*. Kui sa aga oled üleolev,^a siis pea meeles, et mitte sina ei kannu juurt, vaid juur kannab sind. **19** Sa ütled: „Oksad murti ära, et mind külge poogitaks.”^b **20** Väga õige! Nad murti ära usupuuduse pärast,^c kuid sina seisad usu tõttu.^d Ära ole kõrk, vaid vaata ette: **21** kui Jumal ei säästnud algseid oki, ei säästa ta sindki. **22** Mõtle Jumala lahkusele^e ja karmusele. Need, kes langesid, saavad tunda tema karmust.^f Sina aga koged Jumala lahkust, muidugi kui sa jääd tema lahkusesse; kui ei jää, siis raiutakse sindki maha. **23** Ja kui nemad hakkavad jälle uskuma, poogitakse ka nemad külge,^g sest Jumal suudab nad uuesti külge pookida. **24** Sest kui sind lõigati ära metsõlipuu küljest ja poogiti aedõlipuu külge — mis on tavatu tegu —, siis kui palju enam poogitakse algused oksad tagasi nende oma õlipuu külge!

25 Vennad, et te ei oleks iseenda silmis targad, tahan ma, et te teaksite seda püha saladust:^h osa iisraellasi on südameilt tuimaks läinud, ja nõnda see ka jääb, kuni vajalik arv mittejuute on kokku kogutud. **26** Sel viisil päästetakse kogu Iisrael,ⁱ nagu on kirjutatud: „Vabastaja tuleb Siionist^j ja kõrvaldab Jaa-

11:18 *Võib tõlkida ka „ära kelgi okste ees“.

PTK 11

a 1Ko 10:12

b Ap 15:14

c Mt 21:43

d Ef 2:8

e Ro 2:4

f Mt 23:38

g Ap 2:38

h Ef 3:5, 6

i Ro 2:29

Ro 9:6

Ga 3:29

j L 14:7

Teine veerg

a Jes 59:20, 21

b Jes 27:9

c 5Mo 10:15

d Ef 2:1, 2

e Ap 7:51

f Ap 15:7-9

g Ro 3:9

h 1Ti 2:3, 4

i Jes 40:13

Tn 4:35

j li 41:11

PTK 12

k Ro 6:13

l 2Ko 7:1

1Pe 1:15

m 2Ti 1:7

kobist jumalakartmatud tavad. **27** See on minu leping nendega,^a kui ma võtan ära nende patud.”^b **28** Tõsi küll, nad on Jumala vaenlased, sest nad on hea sõnumi tagasi lükanud, ning teile on see tulnud kasuks. Aga nende esiisadele antud tootuse pärast on Jumal nende seast mõned välja valinud ja peab neid kalliks.^c **29** Jumal ei kahetse ju oma ande ega kutsumist. **30** Te olite kord Jumalale sõnakuulmatud,^d aga nüüd on ta teile juutide sõnakuulmatuse^e tõttu halastanud.^f **31** Ta on nende sõnakuulmatuse tõttu halastanud teile ja võib seetõttu halastada ka neile. **32** Jumal on kohelnud neid kõiki justkui vange nende sõnakuulmatuse pärast,^g et ta võiks nende kõigi peale halastada.^h

33 Kui rikkalikud on küll Jumala õnnistused, kui sügavad tema tarkus ja teadmised! Kui tabamatud on tema kohtuotsused ja äraarvamatud tema teed! **34** Sest „kes võiks teada Jehoova mõtteid või kes on olnud talle nõuandjaks”?ⁱ **35** Või „kes on talle midagi andnud, et ta peaks selle tagasi maksma”?^j **36** Kõik tuleb tema käest ning on olemas tänu temale ja tema pärast. Temale kuulugu au igavesti! Aamen.

12 Seetõttu ma anun teid, vennad, Jumala halastuse pärast, andke oma keha^k elavaks, pühaks^l ja Jumalale meelepäraseks ohvriks ning teenige Jumalat oma mõtlemisvõimet kasutades.^m **2** Ärge laske enam sellel ajastul end vormida, vaid muutke end

teistsuguseks oma mõtteviisi uuendamise teel,^a et te võiksite teha endale selgeks,^b mis on Jumala hea, meeldiv ja täiuslik tahe.

3 Mulle osutatud armu tõtu ütlen ma igaühele teist: ärge arvake endast liiga palju,^c vaid suhtuge endasse tasakaalukalt, igaüks nii, nagu Jumal talle usku on andnud.^d **4** Nii nagu meie kehal on palju liikmeid,^e kuid kõigil neil pole sama otstarve, **5** nii on meidki palju, kuid me oleme üks keha, Kristuse keha, aga igaüks meist on teiste liikmetega seotud.^f **6** Meil on meie osaks saanud armu kohaselt erisuguseid ande.^g Kui see on prohvetlikult rääkimise and, siis rääkigem prohvetlikult, nii nagu meile on usku antud; **7** kui see on teenistusülesanne, siis täitkem seda; kui keegi on õpetaja, siis ta õpetagu;^h **8** kui keegi teisi julgustab, siis ta julgustagu;ⁱ kui keegi teistele jagab, siis ta tehku seda siira südamega;^j kui keegi teisi juhatab, siis ta tehku seda hoolsalt;^k kui keegi osutab halastust, siis ta tehku seda rõõmsa meelega.^l

9 Teie armastus ärgu olgu silmakirjalik.^m Jälestage halba,ⁿ hoidke kõvasti kinni heast. **10** Vennaarmastuses olge hellad üksteise vastu. Olge esimesed teistele austust osutama.*^o **11** Olge töökad*, mitte laisad.^p Olge püha vaimu

12:8 *Võib tõlkida ka „kui keegi anab nõu, siis ta andku nõu“. ^aVõib tõlkida ka „innukalt“. 12:10 *Võib tõlkida ka „vastastikuses austamises jõudke üksteisest ette“. 12:11 *Võib tõlkida ka „innukad“, „usinad“.

PTK 12

- a Ef 4:23, 24
- b 1Ti 4:15
- c Õp 16:18
- Ga 6:3
- 1Pe 5:5
- d Ef 2:8
- e 1Ko 12:12
- f 1Ko 12:25
- g Ef 3:7
- h 1Ti 5:17
- 1Pe 4:10, 11
- i 2Ti 4:2
- j 5Mo 15:11
- 2Ko 8:2
- k 1Te 5:12
- 1Pe 5:2
- l Ef 4:32
- m 1Ti 1:5
- Jk 3:17
- 1Pe 1:22
- n 1K 97:10
- Õp 8:13
- o Flp 2:3
- p Õp 13:4

Teine veerg

- a Ap 18:24, 25
- b Ro 6:22
- c Ap 14:22
- d Flp 4:6
- 1Te 5:17
- e Õp 3:27
- 1Jo 3:17
- f 1Pe 4:9
- 3Jo 8
- g Mt 5:44
- Lu 6:27, 28
- h Jk 3:9, 10
- i Lu 14:10
- Lu 22:24-26
- Joh 13:14
- Flp 2:3
- j II 37:24
- Õp 3:7
- k 1Te 5:15
- 1Pe 2:23
- 1Pe 3:9
- l 2Ti 2:24
- Heb 12:14
- Jk 3:18
- m 3Mo 19:18
- Mt 5:39
- n 5Mo 32:35
- Heb 10:30
- o Õp 25:21, 22
- p 2Mo 23:4
- Mt 5:44
- Lu 6:27

PTK 13

- q Tt 3:1
- 1Pe 2:13, 14
- r Joh 19:10, 11
- s Ap 17:26

mõjul tulised.^a Teenige Jehoovat kui orjad.^b **12** Olge rõõmsad oma lootuse üle. Pidage raskustes vastu.^c Olge püsivad palves.^d **13** Aidake pühasid, kui nad midagi vajavad.^e Olge alati külalislahked.^f **14** Paluge õnnistust neile, kes teid taga kiusavad,^g paluge õnnistust, ärge needke.^h **15** Rõõmustage koos rõõmsatega, nutke koos nutjatega. **16** Suhtuge teistesse samamoodi nagu endasse. Ärge olge kõrgid, vaid alandlikud.ⁱ Ärge olge iseene silmis targad.^j

17 Ärge tasuge kellelegi halba halvaga.^k Püüdke teha seda, mis on hea kõigi inimeste silmis. **18** Kui võimalik, nii palju kui on olemas teist, olge rahujalal kõigi inimestega.^l **19** Ärge makske ise kätte, armsad, vaid andke maad Jumala vihale,^m sest on kirjutatud: „Kättemaks kuulub mulle, mina tasun kätte, ütleb Jehoova.“ⁿ **20** Ent „kui su vaenlasel on nälg, anna talle süüa, kui tal on janu, anna talle juua, sest nii kuhjad sa tema pea peale tuliseid süsi“.*^o **21** Ära lase halval endast võitu saada, vaid võida halb ära heaga.^p

13 Igaüks allugu võimudele,^q sest pole muud võimu kui see, mis on Jumalalt.^r Valitsemas olevad võimud on oma kohtadel Jumala seatuna.^s **2** Kes paneb vastu võimudele, paneb vastu Jumala seadule korrale, ja need, kes

12:20 *St sulatad tema karmuse. Viide metallisulatusmeetodile: maagi peale kuhjati tuliseid süsi, et sealt metalli välja sulatada.

neile vastu panevad, tõmbavad enda peale karistuse. **3** Valitsejad ei ole hirmuks neile, kes teevad head, vaid neile, kes teevad halba.^a Kas sa tahad, et sul poleks vaja valitsejat karta? Tee siis head^b ja sa saad temalt kiita, **4** sest ta on Jumala teener sinu heaks. Aga kui sa teed halba, siis kardad: ta ei kannata mõõka asjata. Ta on Jumala teener, kättemaksja, kes karistab seda, kes teeb halba.

5 Seega on teil tõesti põhjust alluda, seda mitte ainult hirmust karistuse ees, vaid ka oma südametunnistuse pärast.^c **6** Samal põhjusel te maksate ka makse. On ju võimukandjad Jumala teenrid üldsuse heaks ja teevad oma tööd lakkamatult. **7** Andke igahuhele, mis talle kuulub: kellele tuleb anda maksu, sellele maksu,^d kellele lõivu, sellele lõivu, kellele kartust, sellele kartust,^e kellele au, sellele au.^f

8 Ärge olge kellelegi võlgu muud kui ainult armastust.^g Kes armastab ligimest, on Moosese seaduse täitnud.^h **9** Sest käsud „sa ei tohi abielu rikkuda”,ⁱ „sa ei tohi tappa”,^j „sa ei tohi varastada”,^k „sa ei tohi himustada”^l ja mistahes muu käsk on kokku võetud sõnadega „armasta oma ligimest nagu iseennast”.^m **10** Armastus ei tee ligimesele kurja,ⁿ seega on armastus seaduse täitmine.^o

11 Tehke seda kõike sellepärast, et te teate, mis aeg praegu on, et käes on tund unest ärkata,^p sest nüüd on meie pääste lähemal kui siis, kui me usklikuks saime.

PTK 13

a 1Pe 2:13, 14

b 1Pe 3:13

c 1Pe 2:19
1Pe 3:16d Mt 22:21
Mr 12:17
Lu 20:25

e Öp 24:21

f 1Pe 2:13, 17

g Kol 3:14
1Ti 1:5
1Jo 4:11h Ga 5:14
Jk 2:8i 2Mo 20:14
Mt 5:27, 28
1Ko 6:9, 10j 1Mo 9:6
5Mo 5:17

k 2Mo 20:15

l 2Mo 20:17

m 3Mo 19:18
Mt 22:39n Lu 6:31
2Ti 2:24

o Mt 22:37–40

p Lu 21:36
1Te 5:6

Teine veerg

a Ef 5:10, 11

b 2Ko 6:4, 7
Ef 6:11
1Te 5:8

c 1Pe 2:12

d Ef 4:19
1Pe 4:3

e 2Ko 12:20

f 1Ko 11:1
Ga 3:27
Ef 4:24

g Ga 5:16

PTK 14

h Ro 15:1
1Te 5:14

i Kol 2:16

j Mt 7:1
Jk 4:12

k 1Ko 4:4

l Ga 4:10

m Kol 2:16

12 Öö saab varsti läbi, päev on lähedal. Heitkem seepärast endalt pimeduse teod^a ja haarakem valguse relvad.^b **13** Elagem sündsalt^c nagu päevaajal, mitte metsikult pidutsedes ega purjutades. Hoidugem suguliseist kõlvatusest ja jultunud käitumisest^d, riiust ja kadedusest.^e **14** Selle asemel järgige isanda Jeesus Kristuse eeskujut^f ning ärge plaanige patuste himude rahuldamist.^g

14 Võtke vastu see, kelle arusaamine pole täielik,^h ja ärge mõistke hukka teistsuguseid seisukohti*. **2** Üks usub, et ta võib süüa kõike, aga kelle arusaamine pole täielik, sööb ainult taime-toitu. **3** Kes sööb kõike, ärgu vaadaku ülalt alla sellele, kes kõike ei söö, ja kes kõike ei söö, ärgu mõistku hukka seda, kes sööb kõike,ⁱ sest Jumal on ta vastu võtnud. **4** Kes oled sina, et sa mõistad kohut teisele kuuluva sulase üle?^j Jumal on tema isand ja otsustab tema üle.^k Ja Jehoova aitab teda, nii et ta võib olla temale meelepärane.

5 Mõni peab üht päeva tähtsamaks kui teist,^l kuid teise meelest on kõik päevad ühesugused.^m Igaüks olgu kindel, et tema otsus on õige. **6** Kes tähistab mingit päeva, tähistab seda Jehoova auks. Nii ka see, kes sööb kõike, sööb Jehoova auks, sest ta

13:13 *Võib tõlkida ka „jultumusest”, „häbitust käitumisest”; kr *aselgeia* mitmuse vorm. (Vt „Sõnaseletusi”.) **13:14** *Sõna-sõnalt „riietuge isandasse Jeesus Kristusesse”. **14:1** *Teine võimalik tähendus: „ärge mõistke hukka kõhklusid”.

tänab Jumalat,^a ja kes kõike ei söö, jätab söömata Jehoova auks ja tänab samuti Jumalat.^b **7** Keegi meist ei ela ju iseendale au toomiseks^c ja keegi ei sure iseendale au toomiseks. **8** Kui me elame, siis elame Jehoova auks,^d ja kui me sureme, siis sureme Jehoova auks. Seega, kas me siis elame või sureme, kuulume Jehoovale.^e **9** Kristus suri ja sai jälle elavaks, et ta oleks nii surnute kui ka elavate isand.^f

10 Aga miks sa oma venna üle kohut mõistad?^g Ja miks sina oma vennale ülalt alla vaatad? Me kõik ju astume Jumala kohtujärje ette,^h **11** nagu on kirjutatud: „Nii tõesti, kui ma elan,ⁱ ütleb Jehoova, minu ees paindub iga põlv, ja iga keel tunnistab avalikult, et ma olen Jumal.”^j **12** Niisiis tuleb igaühel meist enda kohta Jumalale aru anda.^k

13 Seepärast ärgem mõistkem enam kohut üksteise üle,^l vaid hoidugem saamast vennale komistuskiviks või veeretamast tema usuteele takistusi.^m

14 Tänu meie isandale Jeesusele ma tean ja olen veendunud, et mitte miski pole isenesest abupuhas.ⁿ Ainult siis, kui keegi peab midagi abupuhtaks, on see talle abupuhas. **15** Kui sa sööd mingit toitu ja see kurvastab su venda, siis ei tegutse sa enam armastuse vaimus.^o Ära hukuta oma toiduga seda, kelle eest Kristus suri.^p **16** Ärge siis andke kellelegi põhjust teie headest tegudest halba rääkida. **17** Jumala kuningriiki* pääsemine

14:17 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse”. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 14

- a 1Ti 4:4
- b 1Ko 10:31
- c 1Ko 6:19, 20
- d L 146:2
- e 1Pe 4:1, 2
- e 1Te 4:14
- f 1Te 5:10
- g Ilm 1:17, 18
- g Lu 6:37
- h Ro 14:4
- h Ap 10:42
- i 2Ko 5:10
- i Jes 49:18
- j Jes 45:23
- k Kog 12:14
- Mt 12:36
- 2Ko 5:10
- l Mt 7:1
- m Mt 8:6
- 1Ko 8:9
- 1Ko 10:32
- n Mt 15:11
- Ap 10:15
- 1Ti 4:4
- o Ef 5:2
- p 1Ko 8:10, 11

Teine veerg

- a 1Ko 8:8
- b Mt 5:9
- Ro 12:18
- c 1Ko 14:12
- Heb 10:24
- d Ro 14:3
- 1Ko 8:11
- e 1Ko 8:9
- f Ro 14:13
- 1Ko 8:13
- 1Ko 10:24

PTK 15

- g Ro 14:1
- 1Te 5:14
- h 1Ko 10:24
- i 1Ko 9:22
- Flp 2:4
- j Mr 10:45
- Joh 5:30
- k L 69:9
- l 1Ko 10:11
- 2Ti 3:16, 17
- 2Pe 1:19
- m Ro 5:3, 4
- n L 119:49, 50
- Heb 3:6
- 1Pe 1:10

pole seotud söömise ega joomisega,^a vaid õiguse, rahu ja rõõmuga, mida annab püha vaim. **18** Kes sel viisil Kristust teenib, on meelepärane Jumalale ja inimestele.

19 Niisiis taotlegem seda, mis edendab rahu^b ja ehitab teisi üles.^c **20** Ära kisu maha Jumala kätetööd pelgalt toidu pärast.^d On tõsi, et kõik on puhas. Kuid halb* on see, kui söömisest saab komistuskivi.^e **21** Parem on liha mitte süüa ja veini mitte juua ning hoiduda tegemast ükskõik mida, mis võiks saada vennale komistuskiviks.^f **22** Usk, mis sul on, pea endale Jumala ees. Õnnelik on see, kes ei mõista end hukka selle pärast, mida ta on otsustanud teha. **23** Ent kui tal on süües kahtlusi, on ta juba hukka mõistetud, sest ta ei toimi kooskõlas oma usuga. Ja kõik, mis pole kooskõlas usuga, on patt.

15 Ent meie, kes me oleme tugevad, peaksime kandma nõrkade nõrkusi^g ja mitte tegema vaid seda, mis meile endale meeldib.^h **2** Igaüks meist olgu oma ligimesele meele järele, tehes head, et ta saaks tugevamaks.ⁱ **3** Sest Kristusi ei teinud pelgalt seda, mis talle endale meeldis,^j vaid nagu on kirjutatud: „Mind on tabanud su solvavate solvangud.”^k **4** Kõik, mis on varem kirjutatud, on kirjutatud meile õpetuseks;^l niisiis aitab pühakiri meil vastu pidada^m ja julgustab* meid, et meil oleks lootust.ⁿ **5** Ma palun Jumalat, kes meid vastupi-

14:20 *Võib tõlkida ka „vale”. 15:4 *Võib tõlkida ka „lohutab”.

davaks teeb ja julgustab, et teil igäihel oleks samasugune suhtumine, nagu oli Kristus Jeesusel, **6** nii et te üksmeelselt^a ja ühest suust ülistaksite meie isanda Jeesus Kristuse Jumalat ja isa.

7 Võtke siis üksteist vastu,^b nagu ka Kristus teid on vastu võtnud,^c Jumala auks. **8** Ma ütlen teile: Kristus sai ümberlõigatute teenijaks,^d kinnitamaks seda, et Jumal räägib tõtt ja et nende eisisadele antud töötused on usaldusväärsed,^e **9** samuti selleks, et mittejuudid ülistaksid Jumalat tema halastuse eest.^f On ju kirjutatud: „Seepärast ma ülistan sind avalikult rahvaste seas ja laulan kiitust su nimele.”^g **10** Taas on öeldud: „Rõõmutsege, rahvad, koos tema rahvaga!”^h **11** ja veel: „Kiitke Jehoovat, kõik rahvad, ja kõik rahvahõimud kiitku teda!”ⁱ **12** Ning Jesaja ütleb: „Tuleb Iisai juur,^j see, kes hakkab valitsema rahvaste üle.^k Tema peale loodavad rahvad.”^l **13** Jumal, kes annab lootuse, täitku teid suure rõõmu ja rahuga – teid, kes te usaldate teda –, et te võiksite olla tulvil lootust tänu püha vaimu väele.^m

14 Ma olen veendunud, mu vennad, et te olete täis headust ja teil on külluslikult teadmisi ning et te oskate üksteisele nõu anda*. **15** Siiski olen ma kirjutanud teile mõne asja kohta üsna otsekoheselt, teile meeldetuletuseks. Ma olen teinud seda armu pärast, mida Jumal mulle on osutanud. **16** Ta on

15:14 *Võib tõlkida ka „üksteist õpetada”.

PTK 15

a 1Ko 1:10
2Ko 13:11
Flp 2:2
1Pe 3:8

b Flm 10, 17

c Joh 6:37

d Mt 15:24
Joh 1:11

e 1Mo 22:
16–18
L 89:3

f Ro 9:23, 24

g 2Sa 22:50
L 18:49

h 5Mo 32:43

i L 117:1

j Ilm 5:5

k 1Mo 49:10

l Jes 11:1, 10
Mt 12:21

m Jes 40:31

Teine veerg

a Ro 11:13
Ga 2:7, 8

b Ap 20:24

c Ap 15:12
2Ko 12:12

d Ap 21:18, 19

e Jes 52:15

pannud mind Kristus Jeesuse teenijaks, kuulutama mittejuutidele^a Jumala head sõnumit. Ma osalen selles pühas töös,^b et mittejuudid saaksid Jumalale meelepäraseks, justkui ohvriks, mis on pühitsetud püha vaimuga.

17 Seepärast olen ma ääretult rõõmus, et olen Kristus Jeesuse jünger ja võin Jumalat teenida. **18** Ma ei sõanda rääkida millestki muust kui sellest, mida Kristus on minu kaudu teinud, et mittejuudid võiksid olla kuulekad. Ta on teinud seda minu sõnade ja tegude kaudu, **19** tunnustähete, imede^c ja Jumala vaimu kaudu. Niisiis olen ma Jeruusalemmast kuni Illüüriani põhjalikult kuulutanud head sõnumit Kristusest.^d **20** Ma olen seadnud endale sihiks mitte kuulutada head sõnumit seal, kus Kristuse nime juba teatakse, et ma ei ehitaks kellegi teise vundamendile, **21** vaid nagu on kirjutatud: „Need, kellele pole temast midagi räägitud, saavad näha, ja need, kes pole kuulnud, hakkavad aru saama.”^e

22 See ongi mind palju korsti takistanud teie juurde tulemast. **23** Aga nüüd pole mul enam puutumata territooriumit neis paigus, ja ma olen palju aastaid* igatsenud teie juurde tulla. **24** Seepärast loodan ma, et saan teel Hispaaniasse teid näha ja et te saadate mind natuke maad, pärad seda kui olen saanud mõnda aega teie seltsis viibida. **25** Kuid nüüd kavatsen ma

15:23 *Teine võimalik tähendus: „juba mitu aastat”.

minna Jeruusalemma, et aidata* pühasid,^a **26** sest need, kes on Makedoonias ja Ahaias, tegid meelsasti annetusid Jeruusalemma pühade hulgas olevate vaeste heaks.^b **27** Nad tegid seda meelsasti, aga nad olid ju ka nende võlglased. Sest kui mittejuudid on saanud pühadelt vaimseid ande, siis on ju nende kohus abistada pühasid aineliste andidega.^c **28** Kui ma olen sellega valmis saanud ja annetuse turvaliselt kohale viinud, lähen ma teie kaudu Hispaaniasse. **29** Ma tean, et kui ma teie juurde tulen, siis tulen Kristuse rikkalike õnnistustega.

30 Ma palun nüüd, vennad, selle usu alusel, mis teil on meie isandasse Jeesus Kristusesse, ja pühast vaimust võrsunud armastuse alusel, et te tungivalt paluksite Jumalat minu eest, nagu minagi seda teen,^d **31** et ma võiksin pääseda^e Juudamaal nende käest, kes ei usu Jeesusesse, ja et mu teenistus Jeruusalemma pühade heaks oleks neile meelepärane,^f **32** nii et ma jõuaksin Jumala tahtel rõõmuga teie juurde ja leiaksin teiega koos olles kosutust. **33** Olgu Jumal, kes annab rahu, teie kõikidega!^g Aamen.

16 Ma tahan öelda teile mõne hea sõna meie õe Foibe kohta, kes teenib Kenkrea^h koguduses. **2** Võtke ta kui Isanda teenija pühade vääri- lilselt vastu ja aidake teda, kui ta midagi peaks vajama,ⁱ sest ta ise on aidanud paljusid, ka mind ennast.

15:25 *Sõna-sõnalt „teenida“.

PTK 15

a Ap 19:21
Ap 20:22

b 1Ko 16:1
2Ko 8:1–4
2Ko 9:2, 12

c Ga 6:6
Heb 13:16

d 2Ko 11:11
Ef 6:18
Kol 4:3
1Te 5:25

e 2Te 3:1, 2

f Ro 15:26

g 1Ko 14:33
Flp 4:9

PTK 16

h Ap 18:18

i Ro 12:13
1Jo 3:17

Teine veerg

a Ap 18:2
Ap 18:24, 26
2Ti 4:19

b 1Jo 3:16

c 1Ko 16:19
Kol 4:15
Flm 2

d Ro 16:11

3 Tervitage mu kaastöölisi Kristus Jeesuse töös, Priskat ja Akvilat,^a **4** kes on minu pärast oma elu ohtu seadnud^b ning kellele pole tänulik mitte üksnes mina, vaid ka kõik mittejuutide kogudused. **5** Samuti tervitage kogudust nende majas.^c Tervitage mu armast Epainetost, kes on üks esimesi Kristuse jüngreid Aasias. **6** Tervitage Maarjat, kes on teie heaks palju vaeva näinud. **7** Tervitage mu sugulasi^d ja kaasvange Andronikost ja Juniaast, keda apostlid hästi teavad ja kes on olnud Kristuse jüngrid kauem kui mina.

8 Andke mu tervitused edasi Ampliatusele, Isanda teenijale, kes on mulle väga armas. **9** Tervitage Urbanust, meie kaastöölisi Kristuse töös, ja mu armast Stahhüst. **10** Tervitage Apellest, kes on Kristuse ustav teenija. Tervitage Aristobulose majarahvast. **11** Tervitage mu sugulast Heroodioni. Tervitage Narkissose majarahva seast neid, kes Isandat teenivad. **12** Tervitage Trüfainat ja Trüfoosat, naised, kes töötavad kõvasti Isanda heaks. Tervitage meie armast Persist, sest see naine on teinud Isanda heaks kõvasti tööd. **13** Tervitage Ruufust, tublit Isanda teenijat, ja tema ema, kes on ka mulle nagu ema. **14** Tervitage Asünkri- tost, Flegonit, Hermest, Patrobast, Hermest ja vendi, kes on nendega. **15** Tervitage Filologost ja Juuliat, Neereust ja tema öde ning Olümpast ja kõiki pühasid, kes on nendega. **16** Tervitage üksteist püha

suudlusega. Kõik Kristuse kogudused tervitavad teid.

17 Ma palun, vennad, et te paneksite tähele neid, kes külvavad lahkkelisid ja juhivad teisi usuteelt kõrvale*. Nende käitumine on vastuolus sellega, mida te olete õpinud. Vältige selliseid inimesi.^a **18** Nad pole mitte meie isanda Kristuse, vaid oma ihade* orjad. Oma libekeelsuse ja meelitavate sõnadega petavad nad heausksete südameid. **19** Teie kuulekust on kõik tähele pannud ja ma olen teie üle rõõmus. Ma tahan, et te oleksite arukad head tegema ja süütud halva suhtes.^b **20** Rahu Jumal heidab peatselt Saatanat^c teie jalge alla ja te purustate ta. Meie isanda Jeesuse arm olgu teiega!

21 Teid tervitavad mu kaastööline Timoteos, samuti mu sugulased Luukius, Jaason ja Soosipatros.^d

16:17 *Sõna-sõnalt „kes panevad teisi komistama”. **16:18** *Võib tõlkida ka „kõhu”.

PTK 16

a Mt 7:15
Tt 3:10
2Jo 10

b 1Ko 14:20

c 1Mo 3:15
Heb 2:14

d Ro 16:7

Teine veerg

a 1Ko 1:14

b Ef 1:9-12
Kol 1:26, 27

c Ro 11:33

22 Mina, Tertius, kes ma olen kõik selle kirja pannud, saadan teile kristlikke tervitusi.

23 Teid tervitab Gaius,^a kes on minu ja ka terve koguduse võõrustaja. Teid tervitab linna varahoidja Erastos ja tema vend Kvartus. **24** ---*

25 Hea sõnum, mida ma kuulutan, ja sõnum Jeesus Kristusest näitavad selgelt, et Jumal võib teha teid tugevaks. See hea sõnum on seotud Jumala avaldatud püha saladusega,^b mis oli pikka aega varjul, **26** aga nüüd on avalikuks saanud ja prohvetlike tekstide kaudu kõigile rahvastele teada antud. See on toimunud igavese Jumala käsul, kuna tema tahe on, et kõik rahvad usuksid temasse ja oleksid talle kuulekad. **27** Jumalale, kes on ainsana tark,^c kuulugu igavesti au Jeesus Kristuse kaudu! Aamen.

16:24 *See salm puudub vanimates kreekakeelsetes käsikirjades. (Vt lisa A3.)

ESIMENE KIRI

KORINTLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

- Tervitused (1–3)
Paulus tänab Jumalat korintlaste eest (4–9)
Üleskutse üksmeelsusele (10–17)
Kristus on Jumala vägi ja tarkus (18–25)
Kiitlemise põhjuseks olgu Jehoova (26–31)
- Pauluse kuulutustöö Korintoses (1–5)
Jumala tarkuse ülevus (6–10)

- Vaimne inimene ja maine inimene (11–16)
- Korintlased mõtleavad maailma inimeste kombel (1–4)
Jumal annab kasvu (5–9)
Jumala kaastöölised (9)
Ehitamine tulekindlatest materjalidest (10–15)
Te olete Jumala tempel (16, 17)

- Maailma tarkus on Jumala silmis rumalus (18–23)
- 4 Majapidaja olgu ustav (1–5)
Kristlaste alandlikkus (6–13)
„Ära mine üle selle, mis on kirjutatud” (6)
Kristlased on vaatamänguks (9)
Paulus hoolitseb oma vaimsete laste eest (14–21)
- 5 „Teie seas on hoorust” (1–5)
Natuke juurestist paneb hapnema kogu taina (6–8)
Pahategija tuleb eemaldada (9–13)
- 6 Kohtuasjad kristlike vendade vahel (1–8)
Need, kes ei päri Jumala kuningriiki (9–11)
Austage Jumalat oma kehaga (12–20)
„Pögenege hooruse eest!” (18)
- 7 Nõuanded vallalistele ja abieluinimestele (1–16)
Igaüks jäägu nii, nagu teda on kutsutud (17–24)
Vallalised ja lesed (25–40)
Vallalisuse eelised (32–35)
Abiellumine „üksnes Kristuse jüngeriga” (39)
- 8 Ebajumalatele ohverdatud toit (1–13)
Meil on ainult üks Jumal (5, 6)
- 9 Pauluse kui apostli eeskuju (1–27)
„Ärge siduge kinni pulli suud” (9)
„Häda mulle, kui ma head sõnumit ei kuuluta!” (16)
„Ma teen kõik, mis võimalik, kõikisuguste inimeste aitamiseks” (19–23)
- Enesevalitsemine elu võidujooksus (24–27)
- 10 Hoiatavad näited Iisraeli ajaloo (1–13)
Hoiatus ebajumalakummardamise eest (14–22)
Jehoova laud, deemonite laud (21)
Vabadus ja teistega arvestamine (23–33)
„Tehke kõike Jumala auks” (31)
- 11 „Võtke mind eeskujuks” (1)
Juhtpositsioon ja pea katmine (2–16)
Isanda õhtusöömaaeg (17–34)
- 12 Vaimuannid (1–11)
Üks keha, palju liikmeid (12–31)
- 13 Armastus — ülim tee (1–13)
- 14 Prohvetlikult ja võõras keeles rääkimise and (1–25)
Kord kristlikel koosolekutel (26–40)
Naised koguduses (34, 35)
- 15 Kristuse ülesäratamine (1–11)
Ülesäratamine on usu alus (12–19)
Kristuse ülesäratamine on tagatis (20–34)
Maine keha, taevane keha (35–49)
Surematus ja kadumatus (50–57)
Palju teha Isanda töös (58)
- 16 Korjandus Jeruusalemma kristlaste heaks (1–4)
Pauluse reisiplaanid (5–9)
Timoteose ja Apollöse reisiplaanid (10–12)
Üleskutsed ja tervitused (13–24)

1 Pauluselt, kes on kutsutud Jumala tahtel Kristus Jeesuse apostliks,^a ja meie vend Soosteneselt **2** Jumala kogudusele Korintoses,^b teile, kes olete pühitsetud Kristus Jeesuse jüngeritena,^c kutsutud pühadele, ja kõigile neile, kes kõigis paigus hüüavad appi meie isanda Jeesus Kristuse nime,^d

PTK 1

^a Ap 9:15

^b Ap 18:1

^c 1Ko 6:11
Heb 9:13, 14

^d Mt 12:18, 21
Ap 4:12

tema nime, kes on nii nende kui ka meie isand.

3 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

4 Ma tänan alati oma Jumalat teie eest selle armu pärast, mida Jumal on osutanud teile

1:3 *Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust”, „ülimat headust”.

Kristus Jeesuse kaudu. **5** Te olete tänu temale saanud rikkaks kõiges, sealhulgas õppinud kuulutama sõna ja saanud sellest sõnast täielikult aru.^a **6** Tunnistus, mis teile Kristuse kohta on antud,^b on teie seas tugevalt kanda kinnitanud, **7** nii et teil on olemas kõik vajalik, samal ajal kui te ootate õhinal meie isanda Jeesus Kristuse ilmumist.^c **8** Jumal aitab teil jääda lõpuni vanumatuks, nii et meie isanda Jeesus Kristuse päeval ei saa keegi teie vastu esitada ühtki süüdistust.^d **9** Jumal on usstav^e ja on teid kutsunud, et te kuuluksite ühte tema pojaga, meie isanda Jeesus Kristusega.

10 Ma palun teid, vennad, meie isanda Jeesus Kristuse nimel, et te kõik räägiksite ühtviisi ja et teie seas ei oleks lõhesid,^f vaid et te oleksite ühte liidetud tänu ühesugusele meelsusele ja mõtteviisile.^g **11** Mõned Kloe majarahvast on mulle teada andnud, mu vennad, et teie seas on lahkeliisid. **12** Ma pean silmas seda, et mõned teist ütlevad: „Mina pooldan Paulust,” ja teised: „Aga mina Apollost”,^h mõned jällegi: „Aga mina Keefast”,ⁱ ja teised: „Aga mina Kristust.” **13** Kas Kristus on jagatud mitmeks? Kas siis Paulus lõi teie eest postile? Või kas teid ristiti Pauluse nimesse? **14** Ma tänan Jumalat, et ma pole ristinud teie seast kedagi peale Krispuse^j ja Gaiuse,^k **15** nii et keegi ei saa öelda, et teid on ristitud minu nimesse. **16** Ma ristin ka Ste-

1:12 *Sama kes Peetrus.

PTK 1

a Kol 1:9

b Ap 18:5

c Lu 17:29, 30
2Te 1:7
1Pe 1:7

d 1Ko 4:5
1Ko 5:5
Ilm 1:10

e 5Mo 7:9

f Ro 16:17

g Ro 15:5, 6
2Ko 13:11
Ef 4:1, 3
Flp 2:2

h Ro 18:24
1Ko 3:4, 5
1Ko 3:21-23

i Ap 18:8

j Ro 16:23

Teine veerg

a 1Ko 16:15

b Ap 9:15

c Ap 17:18
1Ko 2:14

d Ro 1:16

e Jes 29:14

f Kol 2:8

g Lu 10:21

h 1Ko 2:14
1Ko 3:18

i Mt 12:38
Lu 11:29

j Ap 17:32

k Kol 2:3

l 2Ko 13:4

m Ap 4:13

n Joh 7:48
Jk 2:5

fanase majarahva,^a ma ei tea, et oleksin veel kedagi ristinud. **17** Kristus ei saanud mind ristima, vaid kuulutama head sõnumit;^b ja seda ei pidanud ma tegema õppinud mees- te kombel, et Kristuse piinapost ei muutuks kasutuks.

18 Jutt piinapostist on rumalus neile, kes hukkuvad,^c aga meie, kes saame pääste, näeme selles Jumala väge,^d **19** sest on kirjutatud: „Ma kaotan tarkade tarkuse ja lükan kõrvale arukate arukuse.”^e **20** Kus on tark? Kus on kirjatundja? Kus on praeguse ajastu väitleja? Eks Jumal ole teinud maailma tarkuse rumaluseks? **21** Maailm oma tarkuses^f pole õppinud Jumalat tundma,^g aga Jumal oma tarkuse on arvanud heaks selle sõnumi kaudu, mida me kuulutame ja mis teistele näib rumalus,^h päästa need, kes usuvad.

22 Juudid küsivad tunnustähtiⁱ ja kreeklased otsivad tarkust, **23** kuid meie kuulutame postile löödud Kristust, kes on juutidele komistuskivi ja mittejuutidele rumalus.^j **24** Ent kutsutuile, olgu nad juudid või kreeklased, on Kristus Jumala vägi ja tarkus.^k **25** See, mida peetakse Jumala rumaluseks, on targem kui inimeste tarkus, ja see, mida peetakse Jumala nõrkuseks, on tugevam kui inimeste tugevus.^l

26 Te näete iseenda näite varal, vennad, et Jumal ei ole kutsunud palju inimeste seisukohast tarku,^m palju vägevaid ega palju kõrgest soost inimesi,ⁿ **27** vaid Jumal on valinud need, kes on maailma silmis

rumalad, et häbistada tarku, ja Jumal on valinud need, kes on maailma silmis nõrgad, et häbistada tugevaid.^a **28** Jumal on valinud need, kes on maailma silmis tähtsusetud ja kellele vaadatakse ülalt alla, ning selle, mis midagi ei ole, et teha tühiseks see, mis midagi on,^b **29** et keegi ei kiitleks Jumala ees. **30** Tänu temale te kuulute nüüd ühte Kristus Jeesusega, kes avaldab meile Jumala tarkuse ja õiguse.^c Tema kaudu saavad inimesed pühaks^d ja nad vabastatakse lunastushinna alusel.^e **31** Nii läheb täide see, mis on kirjutatud: „Kes kiitleb, selle kiitlemise põhjuseks olgu Jehoova*.”^f

2 Vennad, kui ma tulin teie juurde kuulutama Jumala püha saladust,^g ei tulnud ma selleks, et hiilata oma kõne^h või tarkusega. **2** Ma otsustasin, et ei räägi teie keskel millestki muust kui ainult Jeesus Kristusest, kes postile löödi.ⁱ **3** Ma tulin teie juurde nõrkuse, kartuse ja suure väinaga. **4** Ma ei kõnelnud ega kuulutanud muljetavaldavate ja tarkade sõnadega, vaid mu sõnadest ilmnes püha vaimu vägi,^j **5** et te ei usuks mitte inimeste tarkuse, vaid Jumala väe tõttu.

6 Me räägime tarkusest vaimselt küpsete seas,^k kuid mitte maailma ega selle kaduvate valitsejate tarkusest.^l **7** Me räägime hoopis pühas saladuses^m ilmnevast Jumala tarkusest, peidetud tarkusest, mille kohaselt Jumal otsustas juba enne selle kurja maailma sündi*, et meid tõste-

1:31 *Vt lisa A5. 2:7 *Sõna-sõnalt „enne ajastuid”.

PTK 1

a Mt 11:25

b 1Ko 2:6

c Ro 10:4
2Ko 5:21d Joh 17:19
Heb 10:10e Ro 3:24
Kol 1:13, 14f Jer 9:24
2Ko 10:17

PTK 2

g Ef 3:5, 6
Kol 2:2

h 1Ko 1:17

i Ga 6:14

j Ro 15:18, 19
1Ko 4:20
1Te 1:5k 1Ko 14:20
Ef 4:13
Heb 5:14

l 1Ko 15:24

m Ro 16:25, 26
Ef 3:8, 9

Teine veerg

a Joh 7:48
Ap 13:27, 28

b Jes 64:4

c Mt 16:17
Mr 4:11
Ef 3:5
2Ti 1:9, 10
1Pe 1:12d Joh 14:26
1Jo 2:27

e Ro 11:33

f Joh 15:26

g Kol 2:8

h Joh 16:13

i Ro 8:5

takse ausse. **8** Seda tarkust pole mõistnud ükski selle maailma valitsejatest,^a sest kui nad oleksid seda mõistnud, poleks nad aulist Isandat postile löönud. **9** See on kooskõlas sellega, mida on kirjutatud: „Silm pole näinud ja kõrv pole kuulnud, samuti pole inimesele mõttessegi tulnud see, mida Jumal on valmistanud neile, kes teda armastavad.”^b **10** Aga meile on Jumal selle ilmutanud^c oma vaimu kaudu,^d kuna vaim uurib kõike, koguni Jumala tarkuse sügavusi.^e

11 Ükski inimene ei tea teise inimese mõtteid, neid teab ainult inimene ise*. Samuti ei tea keegi muu Jumala mõtteid kui ainult Jumala vaim. **12** Me ei ole saanud maailma vaimu, vaid vaimu, mis on Jumalalt,^f et me saaksime aru sellest, mida Jumal on meile lahkesti andnud. **13** Sellest me ka räägime, ja seda sõnadega, mida pole õpetanud inimitarkus,^g vaid püha vaim.^h Me selgitame vaimseid asju vaimult pärit sõnadega.

14 Ent maine inimene* ei võta vastu seda, mis tuleb Jumala vaimult, sest see on temale rumalus. Ta ei suuda sellest aru saada, sest selle üle tuleb otsustada vaimse suhtumisega. **15** Kuid vaimne inimene* otsustab kõige üle õigesti,ⁱ tema enda üle aga ei suuda ükski inimene õigesti otsustada. **16** Sest „kes teab Jehoova mõtteid, et ta võiks

2:11 *Sõna-sõnalt „inimese vaim”.

2:14 *Võib tõlkida ka „inimene, keda juhvivad omaenda soovid”. 2:15 *Võib tõlkida ka „inimene, keda juhib Jumala vaim”.

teda õpetada"?^a Aga meil on Kristuse mõttelaad.^b

3 Vennad, ma ei saanud teiega rääkida nagu vaimsete inimestega*,^c vaid ma pidin rääkima teiega nagu nendega, kes mõtlevad maailma inimeste kombel, otsekui imikutega Kristuse tundmises.^d
2 Ma toitsin teid piima, mitte tahke toiduga, sest te polnud veel piisavalt tugevad. Te pole praegugi piisavalt tugevad,^e
3 sest te mõtlete ikka veel nagu maailm.^f Kuna teie seas on kadedust ja riidu, kas ei juhi teid siis omaenda himud^g ja kas ei tegutse te siis nagu maailma inimesed? **4** Kui üks ütleb: „Mina pooldan Paulust,” ja teine: „Mina Apollost”,^h kas pole te siis sellised nagu inimesed ikka?

5 Aga kes on Apollos või kes on Paulus? Teenijad,ⁱ kes teevad Isanda tööd ja tänu kellele te olete saanud usklikuks.
6 Mina istutasin,^j Apollos kastis,^k aga Jumal andis kasvu.
7 Niisiis ei kuulu au mitte istutajale ega kastjale, vaid Jumalale, kes annab kasvu.^l
8 Istutaja ja kastja töötavad ühtsuses* ning kumbki saab tasu oma töö järgi.^m **9** Meie oleme Jumala kaastöölised, teie olete Jumala põllumaa, Jumala ehitis.ⁿ

10 Mulle osutatud Jumala armu mõõda olen ma otsekui meisterlik ehitaja* rajanud vundamenti,^o aga keegi teine ehitab sellele. Ent iga-

3:1 *Võib tõlkida ka „inimestega, keda juhib Jumala vaim”. 3:8 *Võib tõlkida ka „ühise eesmärgi nimel”. 3:10 *Võib tõlkida ka „tark töödejuhataja”.

PTK 2

a Jes 40:13

b Ro 15:5

PTK 3

c 1Ko 2:15
Kol 1:9

d 1Ko 14:20

e Heb 5:12-14

f Ro 8:7, 8

g Ga 5:19, 20

h Ap 18:24, 25

i 2Ko 3:5, 6
Kol 1:23
1Ti 1:12

j Ap 18:4

k Ap 18:26-28
Ap 19:1

l Ro 9:16

m Ro 2:6
1Ko 4:5
Ilm 22:12n Ef 2:22
1Pe 2:5o Ro 15:20
Heb 6:1

Teine veerg

a L 118:22
Jes 28:16
Mt 21:42
Ef 2:20
1Pe 2:6

b 1Pe 4:12

c 2Ko 6:16
Ef 2:21
1Pe 2:5

d 1Ko 6:19

e 1Pe 2:5

f II 5:13

g L 94:11

h 1Ko 1:12

i Joh 17:9
2Ko 10:7

1. KORINTLASTELE 3:1-23

üks vaadaku, kuidas ta sellele ehitab. **11** Keegi ei saa rajada muud vundamenti selle asemele, mis on juba rajatud, ja see on Jeesus Kristus.^a
12 Kui keegi ehitab sellele vundamendile kullast, hõbedast, väärtuslikest kividest, puidust, heintest või õlgedest, **13** on proovilepaneku päeval näha, milline see töö on, sest tuli teeb kõik ilmsiks^b ja proovib läbi, milline on igaühe ehitustöö. **14** Kui kellegi töö, mis ta vundamendile on ehitatud, jääb püsima, saab ta tasu. **15** Kui kellegi töö põleb ära, siis kannatab ta kahju. Ent ta ise pääseb, otsekui pääseks tulekahjust.

16 Eks te tea, et te olete Jumala tempel^c ja et teis elab Jumala vaim?^d **17** Kui keegi hävitab Jumala templi, hävitab Jumal tema, sest Jumala tempel on püha, ja see tempel olete teie.^e

18 Ärgu ükski end petku: kui keegi teist arvab, et ta on tark praeguse ajastu mõõdupuu järgi, siis ta saagu rumalaks, et ta võiks saada targaks. **19** Sest selle maailma tarkus on Jumala silmis rumalus, nagu on kirjutatud: „Ta tabab tarku nende kavalsuses,”^f **20** ja veel: „Jehoova teab, et tarkade arutlused on tühised.”^g **21** Seepärast ärgu ükski kiideldu inimeste tegudega. Kõik kuulub ju teile, **22** olgu Paulus, Apollos või Keefas,^h maailm, elu või surm, käesolev või tulev – kõik kuulub teile. **23** Teie omakorda kuulute Kristuseleⁱ ja Kristus Jumalale.

4 Me soovime, et meid peetak-
taks Kristuse teenijateks*
ja Jumala pühade saladuste
majapidajateks.^a **2** Majapida-
jalt aga oodatakse, et ta oleks
ustav. **3** Mulle ei lähe see
korda, kui teie mu üle kohut
mõistate või kui mõni inimes-
te kohus seda teeb. Ka mina
ise ei mõista enda üle kohu-
t, **4** sest ma ei tea, et oleksin
midagi valesti teinud. Kuid
see veel ei tähenda, et ma
oleksin õige; Jehoova on see,
kes minu üle kohut mõistab.^b
5 Ärge siis mõistke millegi üle
kohut^c enne õiget aega, enne
kui Isand tuleb. Tema toob sa-
lajased asjad pimedusest val-
guse kätte ja teeb südamete
kavatsused avalikuks ning siis
saab igaüks Jumalalt kiituse,
mida ta väärrib.^d

6 Vennad, ma olen rääki-
nud neid asju enda ja Apol-
lose^e näite varal, et te õpik-
site seda põhimõtet: „Ära mine
üle selle, mis on kirjutatud”,
et keegi teist ei läheks uhkust
täis^f ega peaks üht teisest pa-
remaks. **7** Mis teeb sind teis-
est paremaks? Tõesti, mis on
sinul, mida sa poleks saanud
Jumalalt?^g Aga kui sa oled sel-
le temalt saanud, miks sa siis
hooplead, otsekui oleksid sa
selle ise saavutanud?

8 Kas teil on juba kõik ole-
mas? Kas te olete juba rikkad?
Kas te olete hakanud kunin-
gatena valitsema^h ilma meiet-
ta? Ma tõepoolest soovin, et te
oleksite juba kuningad, et
meiegi võiksime olla kuningad
koos teiega.ⁱ **9** Mulle tundub,
et Jumal on meid, apostleid,
toonud arenile viimastena ot-

PTK 4

a Mt 13:11
Ro 16:25, 26b Öp 21:2
Ro 14:10
Heb 4:13

c Mt 7:1

d Öp 10:9
2Ko 10:18
1Ti 5:24, 25

e 1Ko 1:12

f Ro 12:3
2Ko 12:20
3Jo 9

g Joh 3:27

h Ilm 20:4, 6

i 2Ti 2:12
Ilm 3:21

Teine veerg

a Ro 8:36
1Ko 15:32
2Ko 6:4, 9

b Heb 10:33

c 1Ko 3:18

d Flp 4:12

e 2Ko 11:27

f Ap 14:19
Ap 23:2
2Ko 11:24g Ap 18:3
Ap 20:34
1Te 2:9h Ro 12:14
1Pe 3:9

i Mt 5:44

j 1Pe 2:23

k Ga 4:19
1Te 2:11l 1Ko 11:1
Flp 3:17
1Te 1:6

m 2Ti 1:13

seku surmamõistetuid,^a sest
me oleme saanud vaatemän-
guks maailmale,^b inglitele ja
inimestele. **10** Meid peetakse
Kristuse pärast rumalaks,^c aga
teie ju olete arukad Kristu-
se jüngrid; meid peetakse nõr-
gaks, aga teie ju olete tugevad;
teid austatakse, aga meid põ-
latakse. **11** Me oleme tänase
päevani nälgas,^d janus,^e pool-
alasti, peksualused^f ja kodu-
tud **12** ning rügame oma kä-
tega tööd teha.^g Kui meid
solvatakse, siis me räägime
head,^h kui meid taga kiusatak-
se, siis me peame kannatlikult
vastu,ⁱ **13** kui meid laimatak-
se, siis me vastame leebelt.^j
Maailm peab meid seniajani
kõntsaks ja saastaks.

14 Ma ei kirjuta seda teie
häbistamiseks, vaid et manit-
sdate teid kui oma armsaid
lapsi. **15** Kuigi teil võib olla
kümme tuhat kasvatajat Kris-
tuse jüngrite seas, pole teil
kindlasti palju isasid. Mina
olen olnud teile otsekui isa
ja kuulutanud teile head sõ-
numit ning õpetanud teid käi-
ma Kristus Jeesuse jälgedes.^k
16 Ma palun teid, et te võtak-
site mind eeskujuks.^l **17** Sel
põhjusel saadan ma teie juur-
de Timoteose, oma armsa ja
ustava poja Isanda teenistu-
ses. Tema tuletab teile meelde
põhimõtted, mida ma Kristus
Jeesuse teenistuses järgin^m ja
mida ma õpetan kõikjal, igas
koguduses.

18 Mõned teist arvavad, et
ma ei tulegi teie juurde, ja on
länud uhkust täis. **19** Aga
ma tulen teie juurde peagi, kui
Jehoova tahab. Mitte et ma
hooliks, mida need uhkeldajad

4:1 *Võib tõlkida ka „alamateks”.

räägivad, vaid ma tahan teada, kas neid juhivad Jumala vägi. **20** Jumala kuningriigi* tunnustamine ei avaldu ju mitte inimese sõnades, vaid Jumala väes, mis ilmneb inimese tegudest. **21** Mida te eelistate: kas seda, et ma tulen teie juurde karistuskeppiga^a või armastuse ja tasadusega?

5 Ma olen kuulnud, et teie seas on hoorust*,^b ja veel sellist hoorust, millist ei esine isegi uskmatute hulgas, et keegi elab oma isa naisega.^c **2** Kas te olete selle üle uhked? Kas te ei peaks hoopis kurvastama^d ja mehe, kes midagi niisugust on teinud, enda hulgast välja heitma?^e **3** Kui ma olen teist eemal, olen ma mõtteis teiega, ja ma olen selle teo toimepanija juba hukka mõistnud, otsekui oleksin teie juures. **4** Kui te tulete meie isanda Jeesuse nimel kokku – te teate, et ma olen mõtteis teiega, samuti on teiega meie isanda Jeesuse vägi –, **5** siis peate niisuguse inimese andma üle Saatanale.^f Nõnda ei saa see mees avaldada kogudusele halba mõju ja koguduse vaim on kaitstud Isanda päeval.^g

6 Teie hooplemine pole hea. Kas te ei tea, et natuke juuretist paneb hapnema kogu taina?^h **7** Kõrvaldage vana juuretist, et te oleksite uus tainas. Teie keskel ei tohiks ju olla midagi hapnenut, sest meie paasatallⁱ Kristus on ohverdatud.^j **8** Pidagem siis püha^k mitte vana juuretistega ega patuse

4:20 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse”. (Vt „Sõnaseletusi”). **5:1** *Kr porneia. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 4

a 2Ko 13:10

PTK 5

b Ef 5:3

c 3Mo 18:8

d 2Ko 7:9

e 1Ko 5:13
2Jo 10

f 1Ti 1:20

g 1Ko 1:8

h 1Ko 15:33
Ga 5:9
2Ti 2:16, 17

i Joh 1:29

j 1Pe 1:19, 20
Ilm 5:12

k 2Mo 13:7

Teine veerg

a 1Jo 2:17

b Joh 17:15

c 4Mo 16:25, 26
Ro 16:17
2Jo 10

d Ef 5:5

e 5Mo 21:20, 21
1Pe 4:3f 1Ko 6:9, 10
Ga 5:19–21

g Kog 12:14

h 1Mo 3:23, 24
5Mo 17:7
Tt 3:10
2Jo 10

PTK 6

i Mt 18:15–17

j Ilm 2:26, 27
Ilm 20:4

k Ro 16:20

l Mt 18:17

1. KORINTLASTE 4:20–6:5

ja kurjuse juuretistega, vaid siiruse ja tõe hapnemata leivaga.

9 Oma kirjas ma kirjutasin teile, et te lõpetaksite läbikäimise hoorajatega*. **10** Ma ei mõtle üldiselt selle maailma hoorajaid,^a ahneid, väljapressijaid ja ebajumalakummardajaid, muidu tuleks teil ju maailmast ära minna.^b **11** Ent nüüd ma kirjutan teile, et te lõpetaksite läbikäimise^c igauhega, keda nimetatakse vennaks ning kes on hooraja, ahnitseja,^d ebajumalakummardaja, teiste halvustaja,* joodik^e või väljapressija.^f Sellisega ärge isegi sööge koos! **12** Sest kas minu asi on mõista kohut nende üle, kes on väljaspool kogudust? Eks te mõista kohut nende üle, kes on koguduses? **13** Ent väljaspool olijate üle mõistab kohut Jumal.^g „Eemaldage pahategija enda keskelt.”^h

6 Kuidas keegi teist, kellel on kaebust teise vastu,ⁱ sõnandab minna kohtusse uskmatute ette ja mitte pühade ette? **2** Kas te ei tea, et pühad hakkavad kohut mõistma maailma üle?^j Kui teil tuleb kohut mõista maailma üle, kas te siis ei kõlba langetama otsuseid tühiste asjade kohta? **3** Kas te ei tea, et me hakkame mõistma kohut inglitegi üle?^k Miks siis mitte mõista kohut selle elu asjades? **4** Kui te vajate, et mõistetaks kohut mingis selle elu asjas,^l siis miks pane te kohtumõistjateks neid, kellest kogudus lugu ei pea? **5** Ma räägin seda, et teil oleks häbi. Kas teie hulgas pole

5:9 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus”. **5:11** *Võib tõlkida ka „sõimaja”.

ühtki tarka meest, kes suudaks mõista kohut oma vanda-
de vahel? **6** Selle asemel käib
vend kohut vennaga, ja peale-
gi uskmata juures!

7 Juba see on teile häbi, et te üksteisega kohut käite. Miks te pigem ei kannata üle-
kohut?^a Miks te pigem ei lepi sellega, et teid on petetud? **8** Teie aga teete ise üle-
kohut ja petate, ja pealegi oma vendi!

9 Kas te siis ei tea, et üle-
kohtused ei päri Jumala kuningriiki?^b Ärge petke end.[#] Hoorajad,^{^c} ebajumalakummar-
dajad,^d abielurikkujad,^e me-
hed, kes lubavad end homo-
seksuaalidel ära kasutada,^{^f}
homoseksuaalid,^{^g} **10** vargad,
ahnitsejad,^h joodikud,ⁱ teiste
halvustajad* ja väljapressi-
jad ei päri Jumala kuningriiki. **11** Ometi olid mõned teist sel-
lised. Aga te olete puhtaks pes-
tud,^k pühitsetud^l ning õigeks
mõistetud^m meie isanda Jeesus
Kristuse nime kaudu ja meie
Jumala vaimu abil.

12 Kõik on mulle lubatud,
aga kõigest pole kasu.ⁿ Kõik on
mulle lubatud, aga ma ei lase
millelgi enda üle võimu saa-
da. **13** Toit on kõhu jaoks ja
kõht toidu jaoks, kuid Jumal
teeb lõpu nii ühele kui ka tei-
sele.^o Keha pole hooruse jaoks,
vaid Isanda töö jaoks,^p ja Isand
hoolitseb keha eest. **14** Ju-
mal äratas oma väega üles

6:9 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”.
[#]Võib tõlkida ka „ärge laske end petta”.
[^]Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoor-
rus”. [^]Tõenäoliselt viitab see meeste-
le, kellel on homoseksuaalsetes suhetes
passiivne roll. [^]Tõenäoliselt viitab see
meestele, kellel on homoseksuaalsetes
suhetes aktiivne roll. **6:10** *Võib tõlki-
da ka „sõimajad”.

PTK 6

a Mt 5:39, 40

b Ef 5:5

Ilm 22:15

c Ilm 21:8

d Kol 3:5

e Heb 13:4

f Ro 1:27

g 1Ti 1:9, 10

h 1Ko 5:11

i 5Mo 21:

20, 21

Öp 23:20

1Pe 4:3

j Heb 12:14

k Ap 22:16

Heb 10:22

l Ef 5:25, 26

2Te 2:13

m Ro 5:18

n 1Ko 10:23

o Ro 14:17

p 1Te 4:3

Teine veerg

a Ap 2:24

b Ro 8:11

2Ko 4:14

Ef 1:19, 20

c Ro 12:4, 5

1Ko 12:18, 27

Ef 4:15

Ef 5:29, 30

d 1Mo 2:24

Mt 19:4, 5

e Joh 17:20, 21

f 1Mo 39:

10–12

1Te 4:3

g Ro 1:24, 27

h 1Ko 3:16

2Ko 6:16

i Ro 14:8

j 1Ko 7:23

Heb 9:12

1Pe 1:18, 19

k Mt 5:16

l Ro 12:1

PTK 7

m Öp 5:18, 19

n 1Mo 2:24

Heb 13:4

o 2Mo 21:10

1Ko 7:5

Isanda^a ja äratab surnuist üles
meidki.^b

15 Eks te tea, et teie ke-
had on Kristuse keha liik-
med?^c Kas ma peaksin siis võt-
ma Kristuse keha liikmed ja
tegea need prostituudi keha
liikmeteks? Mitte mingil juhul!

16 Eks te tea, et kes heidab
prostituudi juurde, saab te-
maga üheks kehaks? Sest Ju-
mal ütleb: „Neist kahest saab
üks.”^d **17** Aga kes hoiab Isan-
da poole, saab Isandaga üheks
oma mõttelaadi poolest.^e

18 Põgenege hooruse* eest!^f
Mistahes muu patt, mida ini-
mene teeb, on väljaspool tema
keha, aga kes hoorab, teeb pat-
tu oma keha vastu.^g **19** Kas
te siis ei tea, et te moodus-
tate keha ja see on teis ole-
va püha vaimu tempel?^h Te ei
kuulu endale,ⁱ **20** sest teid on
kalli hinnaga ostetud.^j Austage
siis Jumalat^k oma kehaga*.^l

7 Kui nüüd rääkida sellest,
millest te kirjutasite, siis
mehel on parem naist mit-
te puutada*; **2** aga kuna hoor-
rus* on laialt levinud, olgu iga
mehel oma naine^m ja iga nais-
el oma mees.ⁿ **3** Mees täit-
ku oma kohust naise vastu
ja naine mehe vastu.^o **4** Nai-
sel pole voli oma keha üle,
vaid see on tema mehel. Sa-
mamoodi pole mehel voli oma
keha üle, vaid see on tema nai-
sel. **5** Ärge keelake end tei-
neteisele, välja arvatud mõle-
ma nõusolekul teatud ajaks, et

6:18 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”.)

6:20 *Võib tõlkida ka „kehaga, mille
te moodustate”. **7:1** *Mõeldakse sek-
suaalsuhteid. **7:2** *Algkeeles on siin kr
sõna *porneia* mitmuse vorm. (Vt „Sõna-
seletusi”).

võiksite pühendada aega palvetamisele. Kuid pärast seda olge jälle koos, et Saatan ei saaks teid kiusatusse viia teie talitsematuse pärast. **6** Ma ei ütle seda käsuna, aga te võite nii teha. **7** Ma soovin, et kõik inimesed oleksid nagu mina. Siiski on igaühel oma and^a Jumalalt, ühel niisugune ja teisel teistsugune.

8 Neile, kes pole abielus, ja lesknaistele ma ütlen, et neil on parem jääda nii, nagu minagi olen.^b **9** Aga kui neil pole enesevalitsust, siis nad abiellu- gu, sest parem on abielluda kui ihades põleda.^c

10 Abielus inimestele annan ma nõu, tegelikult mitte mina, vaid Isand, et naine ärgu mingi oma mehe juurest ära.^d **11** Kui ta aga läheb, siis jää- gu ta üksikuks või leppigu jälle ära oma mehega. Samuti mees ärgu jätku oma naist maha.^e

12 Teistele ma ütlen, jah, mina, mitte Isand:^f kui mõnel vennal on uskmatu naine ja naine on nõus temaga kokku jääma, siis ta ärgu jätku naist maha; **13** samuti kui naisel on uskmatu mees ja mees on nõus temaga kokku jääma, siis ta ärgu jätku meest maha. **14** Sest uskmatule mehele tuleb kasuks seotus oma uskliku naisega ja uskmatule naisele tuleb kasuks seotus oma uskliku mehega. Muidu poleks ju teie lapsed pühad, aga nüüd nad on. **15** Ent kui uskmatu otsustab ära minna, siis las ta läheb; vend või öde pole sellises olukorras kohus- tatud temaga kokku jääma. Jumal on kutsunud teid elama

PTK 7

a Mt 19:10, 11

b 1Ko 7:39, 40
1Ko 9:5c 1Te 4:4, 5
1Ti 5:11, 14d Mt 5:32
Mt 19:6e Mr 10:11
Lu 16:18

f 1Ko 7:25, 40

Teine veerg

a Heb 12:14

b 1Pe 3:1, 2

c 1Ko 7:7

d Ap 21:20

e Ap 10:45
Ap 15:1, 24
Ga 5:2f Ga 6:15
Kol 3:11g Kog 12:13
Jer 7:23
Ro 2:25
Ga 5:6
1Jo 5:3

h 1Ko 7:17

i Ga 3:28

j Joh 8:36
Flm 15, 16k 1Ko 6:19, 20
Heb 9:12
1Pe 1:18, 19l 1Ko 7:12
1Ko 7:40

1. KORINTLASTELE 7:6–25

rahus.^a **16** Kust sa tead, naine, võib-olla sa päästad oma mehe, aidates tal usklikuks saada?^b Või sina, mees, kust sa tead, võib-olla sa päästad oma naise, aidates tal usklikuks saada?

17 Igaüks jäägu nii, nagu Jehoova on teda kutsunud, nagu ta temale ta osa on andnud.^c Niisuguse juhise annan ma kõigis kogudustes. **18** Kui keegi oli ümber lõigatud, kui ta kutsuti,^d siis jäägu ta ümberlõigatuks. Kui keegi kutsuti siis, kui ta polnud ümber lõigatud, siis ärgu ta lasku end ümber lõigata.^e **19** Oluline pole see, kas inimene on ümber lõigatud või ümber lõikamata,^f vaid Jumala käskude pidamine.^g **20** Millisena keegi on kutsutud, selliseks ta jäägu.^h **21** Kas sind kutsuti orjana? Ära muretse selle pärast.ⁱ Kui sa aga võid vabaks saada, siis kasuta seda võimalust. **22** Sest iga Isanda teenija, kes kutsuti orjana, on vabakslastu* ja kuulub Isandale.ⁱ Samamoodi on see, kes kutsuti vaba inimesena, Kristuse ori. **23** Teid on kalli hinnaga ostenud,^k ärge saage enam inimeste orjaks. **24** Millisena keegi teist, vennad, on kutsutud, selliseks ta Jumala ees jäägu.

25 Neitside kohta* pole mul Isandalt ühtki käsku, vaid ma ütlen oma arvamuse^l ja te võite mind usaldada, sest Isand on mulle halastust osutanud.

7:22 *Vt „Sõnaseletusi“, märksõnad „vaba inimene; vabakslastu“ ja „ori“. 7:25 *Võib tõlkida ka „nende kohta, kes pole kunagi abielus olnud“. Kreeka sõna, mis on tõlgitud vastega „neitsi“, käib nii naiste kui ka meeste kohta.

26 Ma arvan, et praegustel rasketel aegadel on inimesel parem jääda nii, nagu ta on.

27 Kas sa oled naisega seotud? Ära püüa vabaks saada.^a Kas sul pole enam naist? Ära otsi endale naist. 28 Aga kui sa ka abielluksid, ei teeks sa pattu, ja kui neitsi abielluks, ei teeks ta pattu. Ent need, kes abielluvad, kogeavad oma elus uusi raskusi,* mina aga tahan teid nendest säästa.

29 Ma ütlen ka seda, venad, et vähe aega on järele jäänud.^b Nüüdsest peale need, kellel on naine, olgu nagu need, kellel pole naist; 30 samuti olgu nii, et need, kes nutavad, nagu ei nutakski, ja need, kes rõõmustavad, nagu ei rõõmustakski, ja need, kes midagi ostavad, nagu polekski omanikud, 31 ning need, kes seda maailma kasutavad, ärgu kasutagu seda täiel määral, sest selle maailma näitelava muutub. 32 Ma tõesti tahan, et teil poleks vaja muretseda. Mees, kes pole abielus, muretseb Isandaga seotud asjade pärast, püüdes meeldida Isandale. 33 Kuid abielus mees muretseb maailmaga seotud asjade pärast,^c püüdes meeldida naisele, 34 ja ta on jagatud. Niisamuti muretsevad neitsi ja naine, kes pole abielus, Isandaga seotud asjade pärast,^d et olla pühad nii oma keha kui ka mõtete poolest. Ent abielus naine muretseb maailmaga seotud asjade pärast, püüdes meeldida mehele. 35 Seda ma räägin teie enda kasuks – mitte selleks, et teha

7:28 *Sõna-sõnalt „kogeavad oma lihas viletsust“.

PTK 7

a Mal 2:16
Mt 19:6
Ef 5:33

b Ro 13:11
1Pe 4:7

c 1Ti 5:8

d 1Ti 5:5

Teine veerg

a Mt 19:12
1Ko 7:28

b Mt 19:10, 11

c 1Ko 7:32

d Ro 7:2

e 1Mo 24:2, 3
5Mo 7:3, 4
Neh 13:
25, 26
2Ko 6:14

PTK 8

f Ap 15:20, 29

g Ro 14:14
1Ko 8:10

h 1Ko 8:13
1Ko 13:4, 5

teile kitsendusi, vaid et ergutada teid toimima nii, nagu on kohane, ning teenima Isandat pühendumusega, ilma et miski tähelepanu hajutaks.

36 Aga kui keegi arvab, et ta ei tee õigesti, kui jääb vallaliseks,* ja kui ta pole liiga noor^a, siis tehku ta, nagu soovib, ta ei tee pattu. Sellised inimesed abiellugu.^a 37 Kui aga keegi on oma südames kindel ega tunne selle järele tungivat vajadust, vaid tal on võim oma tahtmise üle ja ta on teinud oma südames otsuse jääda vallaliseks, siis teeb ta hästi.^b 38 Niisiis, kes abielu valib hea tee, kuid kes ei abiellu, valib parema tee.^c

39 Naine on seotud oma mehega seni, kui ta mees elab.^d Aga kui mees on suikunud surmaunne, siis on naine vaba abielluma, kellega tahab – kuid üksnes Kristuse jüngriga*.^e 40 Ent minu arvates on ta õnnelikum, kui ta jääb abielutuks. Ja ma olen kindel, et ka minul on Jumala vaim.

8 Nüüd ebajumalatele ohverdatud toidust.^f Me teame, et meil kõigil on selle kohta teadmisi.^g Teadmised teevad uhkeks, aga armastus tugevdab vaimu.^h 2 Kui keegi arvab, et ta midagi hästi tunneb, siis tegelikult ei tea ta sellest veel kõike. 3 Kes aga armastab Jumalat, seda Jumal tunneb.

4 Mis puutub ebajumalatele ohverdatud toidu söömisse,

7:36 *Võib tõlkida ka „et ta ei suuda ohjeldada sugutungit“. ^aVõib tõlkida ka „kui ta nooruse õitseag on möödas“. 7:39 *Sõna-sõnalt „üksnes Isandas“.

siis me teame, et ebajumalaid pole olemas^a ja et on olemas ainult üks Jumal.^b **5** Kuigi on olemas niinimetatud jumalaid, olgu taevas või maa peal,^c sest on ju palju „jumalaid“ ja „isandaid“,^d on meil tegelikult ainult üks Jumal,^e Isa,^e kes on loonud kõik ja kelle jaoks me elame.^f Samuti on üks Isand, Jeesus Kristus, kelle kaudu on loodud kõik^g ja oleme loodud ka meie.

7 Sellist arusaamist pole aga kõigil.^h Mõned endised ebajumalakummardajad peavad toitu, mida nad söövad, ebajumalale ohverdatuks ja nende treenimata* südametunnistus rüvetub.ⁱ **8** Aga toit ei vii meid Jumalale lähemale.^k Sõömata jättes ei jää me millestki ilma ja süües ei saavuta me midagi.^l **9** Vaadake aga, et teie valikuvabadus ei saaks komistuskiviks neile, kelle südametunnistus on treenimata.^m **10** Kui keegi näeb sind, kes sa tead neid asju, ebajumalatemplis söömas, siis kas see, kelle südametunnistus on treenimata, ei saa sellest julgust, nii et ta hakkab sööma ebajumalatele ohverdatud toitu? **11** Sinu teadmised hukutavad siis treenimata südametunnistusega venna, kelle pärast Kristus on surnud.ⁿ **12** Kui te niimoodi oma vendade vastu pattu teete ja haavate nende treenimata südametunnistust,^o siis teete pattu Kristuse vastu. **13** See pärast, kui minu toit mu venda häirib, ei söö ma enam kunagi liha, et ma ei saaks oma vennale komistuskiviks.^p

8:7 *Sõna-sõnalalt „nõrk“.

PTK 8

a 5Mo 32:21
2Ku 19:17, 18
Jer 16:20

b 5Mo 6:4
5Mo 32:39

c L 82:1, 6
Joh 10:
34, 35

d 1Ti 2:5

e Mal 2:10
Mt 23:9

f Ap 17:28
Ro 11:36

g Joh 1:1, 3
Kol 1:15, 16

h Ro 14:14

i 1Ko 10:27, 28

j Ro 14:23

k Ro 14:17

l Heb 13:9

m Ro 14:13, 20

n Ro 14:15

o 1Ko 10:28, 29

p Mt 18:6
Ro 14:15, 21

Teine veerg

PTK 9

a Ap 9:3-5
1Ko 15:7, 8

b Mt 19:11

c Mt 13:55
Ga 1:19

d Joh 1:42

e Ap 13:2

f 5Mo 20:6
Õp 27:18

g 5Mo 25:4
1Ti 5:18

h Ro 15:26, 27
Ga 6:6
Flp 4:15-17

9 Kas ma pole vaba tegema, mida tahan? Kas ma pole apostel? Kas ma pole näinud meie isandat Jeesust?^a Kas pole teie minu töö vili Isanda teenistuses? **2** Kui ma ka pole teeninud apostlina teisi, siis olen ma igal juhul teeninud apostlina teid. Teie olete pitser, mis kinnitab minu apostliametit Isanda teenistuses.

3 Neile, kes mu hukka mõistavad, ütlen ma enda kaitseks järgmist. **4** Kas meil pole õigust võtta vastu sööki ja jooki? **5** Kas meil pole õigust reisida koos usuõest abikaasaga,^b nagu teevad ülejäänud apostlid, Isanda vennad^c ja Keefas?^d **6** Kas ainult meil Barnabasega^e pole õigust olla ilma palgatöötaja? **7** Milline sõdur on teenistuses omal kulul? Milline inimene ei söö enda rajatud viinamäe vilja?^f Või milline karjane ei joo karja piima?

8 Kas ma räägin seda inimese vaatenurgast? Eks seaduski ütle seda? **9** Moosese seaduses on ju kirjutatud: „Ärge siduge kinni pulli suud, kui see pahmast tallab.“^g Kas Jumal muretseb pullide pärast? **10** Kas ta ei ütle seda hoopis meie pärast? Jah, see on kirjutatud meie pärast, sest kündja peaks kündma lootuses ja viljapeksja peksma vilja lootuses, et ta oma töövilja maitsta saab.

11 Kui me oleme külvanud teie seas vaimseid ande, kas meist on siis ülekohtune lõigata teilt ainelisi ande?^h **12** Kui teistel on õigus teie abile, kas siis mitte veel enam meil?

Siiski pole me seda õigust kasutanud,^a vaid me oleme valmis taluma mistahes olukordi, et me ei oleks kuidagi takistuseks Kristusest rääkiva hea sõnumi levikule.^b **13** Kas te ei tea, et need, kes templis pühi ülesandeid täidavad, sõõvad seda, mis on templi oma, ja et need, kes altari juures teenivad, saavad oma osa altaril ohverdatust?^c **14** Niisamuti on Isand määranud, et hea sõnumi kuulutajad elatuksid heast sõnumist.^d

15 Ent mina pole ühtki neist õigustest kasutanud.^e Ma ei kirjuta seda ka selleks, et neid õigusi edaspidi kasutada. Ma pigem sureksin. Keegi ei saa takistada mul tunda uhkust, et ma kuulutan head sõnumit tasu saamata.^f **16** Kui ma head sõnumit kuulutan, pole mul põhjust sellega kiidelda, sest mu kohus on seda teha. Tõesti, häda mulle, kui ma head sõnumit ei kuuluta!^g **17** Kui ma teen seda vabast tahtest, siis saan ma tasu. Aga kui ma ka teen seda vastu tahtmist, on mulle ikkagi usaldatud majapidajaamet.^h **18** Mis siis on mu tasu? See, et ma head sõnumit võin kuulutada tasuta. Ma ei taha kuritarvitada õigusi, mis mul tänu heale sõnumile on.

19 Ehkki mul pole ühegi inimese ees kohustusi, olen ma teinud end kõikide orjaks, et võidaksin Kristuse poole võimalikult palju inimesi. **20** Juutidele olen ma otsekui juut, et võita juudid.ⁱ Moosese seaduse all olijatele olen ma otsekui seaduse all olija – kuigi ma ise seaduse all ei ole –,

PTK 9

a Ap 18:3
Ap 20:34
2Te 3:7, 8b 2Ko 6:3
2Ko 11:7c 3Mo 6:14, 16
4Mo 18:
30, 31
5Mo 18:1d Mt 10:9, 10
Lu 10:7, 8e Ap 18:3
Ap 20:34
1Ko 4:11, 12
2Te 3:8

f 2Ko 11:8–10

g Hes 3:18

h Ga 2:7
Ef 3:1, 2
Kol 1:25i Ap 16:3
Ap 18:18

Teine veerg

a Ap 21:24, 26

b Joh 13:34
Ga 6:2c Ro 14:1
Ro 15:1
2Ko 11:29d Ap 19:26
1Te 2:8e Mt 10:22
Flp 3:14
2Ti 4:7, 8

f 2Ti 2:5

g Jk 1:12

h Ga 2:2
Flp 2:16
Heb 12:1i Ro 8:13
Kol 3:5

PTK 10

j 2Mo 13:21

k 2Mo 14:
21, 22l 2Mo 16:
14, 15

et võita need, kes on seaduse all.^a **21** Seaduseta olijatele olen ma otsekui ilma seaduseta – ehkki ma pole ilma Jumala seaduseta, vaid olen Kristuse seaduse all^b –, et võita need, kes on seaduseta. **22** Nõrkadele olen ma nõrk, et võita nõrgad.^c Ma teen kõik, mis võimalik, kõikisuguste inimeste aitamiseks,^{*} et mistahes moel mõnedki päästa. **23** Seda kõike teen ma hea sõnumi pärast, et jagada seda teistega.^d

24 Kas te ei tea, et võidujooksus osalevad küll kõik jooksjad, kuid auhinna saab vaid üks? Jookske nii, et teie selle saate.^e **25** Iga võistleja valitseb end kõiges. Võistlejad teevad seda selleks, et saada kaduv võidupärg,^f aga meie selleks, et saada kadumatu võidupärg.^g **26** Seepärast ma ei jookse sihitult.^h Ma suunan oma hoope nii, et ma ei peksaks tuult.^{*} **27** Ma löön oma keha^{*i} ja teen selle enda orjaks, et ma, olles teistele kuulutanud, ise Jumala soosingust ilma ei jääks[#].

10 Ma tahan, vennad, et te teaksite, et meie esiisad kõndisid kõik pilve all,^j läksid merest läbi^k **2** ning ristiti pilves ja meres, et nad kuuluksid ühte Moosesega^{*}. **3** Nad kõik sõid ühesugust Jumala antud toitu^l **4** ja jõid ühesugust Ju-

9:22 *Võib tõlkida ka „ma olen saanud kõikidele kõigeks”. **9:26** *Võib tõlkida ka „ma ei poksi niisama õhku pekstes”. **9:27** *Võib tõlkida ka „ma karistan oma keha”, „ma hoian oma keha ohjes”. [#]Võib tõlkida ka „ise kõlbmatuks ei osutuks”. **10:2** *Sõna-sõnalt „ning kõik ristiti Moosesesse pilves ja meres”.

mala antud jooki.^a Nad jõid Jumala antud kaljust, mis justkui käis koos nendega ja mis sümboliseeris Kristust.^b **5** Siiski polnud enamik neist Jumalale meelepärased – nad ju surmasti kõrbes.^c

6 Need sündmused on meile hoiatuseks, et me ei ihaldaks halba, nii nagu nemad ihaldasid.^d **7** Ärge saage ka eba-jumalakummardajateks, nagu mõned neist said. On ju kirjutatud: „Pärast seda istus rahvas maha sööma ja jooma ning tõusis seejärel üles lõbutsema.”^e **8** Samuti ärgem hoorakem, nagu mõned neist hoorasid ja surid, 23000 ühe päevaga.^f **9** Ärgem ka pangem Jehoovat proovile,^g nagu mõned neist panid ja hukkusid madu-de läbi.^h **10** Ärge ka nurisege, nagu mõned neist nurisesidⁱ ja hukkusid hävingutooja käe läbi.^j **11** Nendega juhtunu on hoiatavaks näiteks ja pandi kirja õpetuseks meile,^k kes me elame ajastute lõpus.

12 Niisiis, kes enda arvates seisab, vaadaku, et ta ei langeks.^l **13** Teid pole tabanud muud katsumused* kui need, mida inimesed ikka kogevad.^m Kuid Jumal on ustav ja ei lase teile osaks saada suuremaid katsumusi, kui te suudate kanda;ⁿ ta valmistab katsumuse korral väljapääsu, et te suudaksite vastu pidada.^o

14 Seepärast, mu armsad, põgenege ebajumalakummardamise eest!^p **15** Ma räägin teile kui arukatele inimestele, otsustage ise, kas mu sõnad on õiged või mitte. **16** Tänu-

10:13 * Võib tõlkida ka „kiusatused”.

PTK 10
a 2Mo 17:6
b 4Mo 20:11
Joh 4:10, 25
c 4Mo 14:29
4Mo 14:35
d 4Mo 11:4, 34
e 2Mo 32:4, 6
f 4Mo 25:1, 9
g 5Mo 6:16
h 4Mo 21:5, 6
Mt 4:7
i 4Mo 14:2
j 4Mo 14:
36, 37
k Ro 15:4
l Öp 28:14
Lu 22:33, 34
Ga 6:1
m 1Pe 5:8, 9
n Lu 22:31, 32
2Pe 2:9
o Jes 40:29
Flp 4:13
p 5Mo 4:25, 26
2Ko 6:17
1Jo 5:21

Teine veerg

a Mt 26:27, 28
b Mt 26:26
Lu 22:19
1Ko 12:18
c Ro 12:5
d 3Mo 7:15
e 5Mo 32:17
f Ju 6
g Hes 41:22
Mal 1:12
h 2Mo 34:14
5Mo 32:21
i Ro 14:19
Ro 15:2
j 1Ko 10:32, 33
1Ko 13:4, 5
Flp 2:4
k L 24:1
1Ti 4:4

karikas, mille eest me täname – eks tähenda see õnnistusi Kristuse vere kaudu*?^a Leib, mida me murrame – eks tähenda see õnnistusi Kristuse keha kaudu*?^b **17** Kuna on üks leib, siis ka meie, ehkki meid on palju, oleme üks keha,^c sest me kõik sööme seda ühte leiba.

18 Mõelge Iisraeli rahva peale. Kas need, kes ohvreid söövad, ei saa mitte osa koos altariga sellel toodavatest ohvritest?^d **19** Mida ma tahan öelda? Kas seda, et ebajumalale ohverdatu on midagi või et ebajumal on midagi? **20** Ei. Ma tahan öelda seda, et mida ebajumalakummardajad ohverdavad, seda nad ohverdavad deemonitele, mitte Jumalale.^e Mina aga ei taha, et teil oleks mingit tegemist deemonitega.^f **21** Te ei või juua Jehoova karikast ja deemonite karikast, te ei või süüa Jehoova lauas^g ja deemonite lauas. **22** Või „kas tahame Jehoovat kiivaks teha”?^h Kas oleme temast tugevamad?

23 Kõik on lubatud, aga kõigest pole kasu. Kõik on lubatud, aga kõik ei tugevda vaimu.ⁱ **24** Igaüks taotlegu teise, mitte enda kasu.^j

25 Sööge kõike, mida liha-turul müüakse, küsimusi esitamata ja puhta südametunnistusega, **26** sest „Jehoovale kuulub maa ja kõik, mis sel on”.^k **27** Kui uskmatu kutsub teid ja te soovite minna, siis

10:16 * Võib tõlkida ka „eks tähenda see osasaamist Kristuse verest”. * Võib tõlkida ka „eks tähenda see osasaamist Kristuse kehast”.

sööge kõike, mida teie ette pannakse, küsimusi esitamata ja puhta südametunnistusega.

28 Aga kui keegi ütleb teile: „See on ohvriliha”, siis ärge sööge selle inimese pärast, kes seda ütles, ja südametunnistuse pärast.^a **29** Ma ei pea silmas mitte sinu, vaid teise inimese südametunnistust. Ma ju ei taha, et teise inimese südametunnistus minu vabaduse hukka mõistaks.^b **30** Kui ma sünnin ja tänan selle eest Jumalat, miks peaks keegi rääkima minust põlastavalt toidu pärast, mille eest ma tänan?^c

31 Kas te siis sööte või joote või teete midagi muud, tehke kõike Jumala auks.^d

32 Hoiduge saamast komistuskiviks nii juutidele, kreeklastele kui ka Jumala kogudusele,^e

33 nii nagu minagi püüan olla kõigile kõiges meele järele sellega, et ma ei taotle mitte enda, vaid paljude kasu,^f et nad pääsetaks.^g

11 Võtke mind eeskujuks, nagu mina võtan Kristuse.^h

2 Ma kiidan teid, sest te peate mind meeles kõigis oma tegemistes ja hoiate kõvasti kinni õpetusest, mis ma olen teile edasi andnud. **3** Ma tahan, et te teaksite, et iga mehe pea on Kristus,ⁱ naise pea on mees^j ja Kristuse pea on Jumal.^k **4** Mees, kes kaetud peaga palvetab või prohvetlikult räägib, häbibast oma pead. **5** Naine seevastu häbibast oma pead*, kui ta katmata peaga palvetab või proh-

11:5 *Võib tõlkida ka „häbibast seda, kellele ta allub”.

PTK 10

a 1Ko 8:7, 10

b Ro 14:15, 16
1Ko 8:12c Ro 14:6
1Ti 4:3d Mt 5:16
Kol 3:17e Ro 14:13
1Ko 8:13
2Ko 6:3f Ro 15:2
Flp 2:4

g 1Ko 9:22

PTK 11

h Flp 3:17
2Te 3:9i Ro 14:9
Ef 4:15
Kol 2:10j Ef 5:23
1Pe 3:1

k 1Ko 15:27, 28

Teine veerg

a Jl 2:28
Ap 21:8, 9

b 1Mo 1:27

c 1Mo 2:22, 23

d 1Mo 2:18

e 1Ko 4:9

f 1Mo 2:21, 22

g 1Ko 8:6

vetlikult räägib,^a sest see on sama, nagu oleks tal pea paljaks aetud*. **6** Kui naine oma pead ei kata, siis ta lõigaku oma juuksed lühikeseks, aga et naisele on häbiks juukseid lühikeseks lõigata või pead paljaks ajada, siis ta katku pea.

7 Mehel pole tarvis oma pead katta, kuna ta on Jumala sarnane^b ja peegeldab Jumala au, naine aga peegeldab mehe au. **8** Ei ole ju mees naiseist, vaid naine mehest.^c **9** Pealegi ei loodud meest naise pärast, vaid naine loodi mehe pärast.^d **10** Sel põhjusel ja ka inglite pärast peaks naine kandma peakatet kui allumise märki.^e

11 Siiski pole kristlaste hulgas naist ilma meheta ega meest ilma naiseta. **12** Nii nagu naine on võetud mehest,^f nõnda on mees sündinud naisest; aga kõik on Jumala loodud.^g **13** Otsustage ise: kas naisele sobib palvetada Jumala poole katmata peaga?

14 Eks te mõista loomu poolest, et mehele on pikad juuksed häbiks, **15** aga naisele on need auks, sest juuksed on talle antud otseki peakatteks. **16** Kui keegi tahab vaielda, pooldades mõnda teist kommet, siis meil pole ühtki muud kommet, samuti pole seda Jumala kogudustel.

17 Aga neid juhiseid andes ei kiida ma teid, sest teie kooskäimistest sünnib rohkem kahju kui kasu. **18** Ma olen kuulnud, et kui te koguduse-na kokku tulete, siis ilmneb,

11:5 *St nagu oleks ta saanud karistada hooruse eest.

et teie seas on lõhesid, ja ma usun, et selles on mingil määral tõtt. **19** Teie seas tuleb kahtlemata lõhenemisi,^a et saaks ilmsiks ka see, kes teist on Jumalale meelepärased.

20 Kui te kokku tulete, et pidada Isanda õhtusöömaega,^b ei tee te seda õigel viisil. **21** Sest kui te seda pidama asute, olete oma söögi juba ära söönud, ning üks on näljane ja teine purjus. **22** Kas teil pole maju, kus süüa ja juua? Või kas te põlgate Jumala kogudust ja tahate, et need, kellel midagi pole, tunneksid häbi? Mida ma teile ütlen? Kas peaksin teid kiitma? Selle eest ma teid küll ei kiida.

23 Ma sain Isandalt teada selle, mille ma andsin edasi teile, et isand Jeesus sel õöl,^c kui ta ära anti, võttis leiva, **24** ja esitanud tänupalve, murdis seda ning ütles: „See sümboliseerib* minu keha,^d mis teie eest antakse. Tehke seda minu mälestuseks ka edaspidi.”^e **25** Samamoodi tegi ta karikaga^f pärast õhtusööki ja ütles: „See karikas sümboliseerib uut lepingut^g minu vere alusel.^h Iga kord, kui te sellest joote, tehke seda minu mälestuseks.”ⁱ **26** Sest iga kord, kui te seda leiba sööte ja sellest karikast joote, kuulutate Isanda surma, kuni ta tuleb.

27 Kes siis sööb seda leiba või joob Isanda karikast vääriril viisil, see patustab Isanda keha ja vere vastu. **28** Es-malt uurigu inimene end läbi ja tehku kindlaks, kas ta vää-

11:24 *Sõna-sõnalt „on”.

PTK 11

a Ap 20:29, 30
1Ko 1:12
1Ti 4:1
2Pe 2:1

b Lu 22:19, 20

c Mt 26:20
Lu 22:14

d Mt 26:26
Mr 14:22
Ro 7:4
1Ko 10:17

e Lu 22:19

f Mt 26:27
Mr 14:23
1Ko 10:16

g Jer 31:31
Heb 8:8
Heb 9:15

h Lu 22:20
Heb 9:13, 14
1Pe 1:18, 19

i 2Mo 12:14

Teine veerg

a 2Ko 13:5

b 1Te 5:6

c Heb 12:5

d 2Pe 2:20
2Pe 3:7

e 1Ko 11:29

PTK 12

f 1Ko 14:1

g L 115:5
Hab 2:18
1Ko 8:4
Ga 4:8
1Te 1:9

h 1Jo 4:2, 3

i Ef 4:4

j Ef 4:11

1. KORINTLASTELE 11:19–12:6

rib seda,^a alles siis ta söögu seda leiba ja joogu sellest karikast. **29** Sest kes sööb ja joob, mõistmata, mida see keha sümboliseerib, see tõmbab enda peale hukkamõistu. **30** Seepärast ongi teie seas palju nõrku ja haiged ning üsna mitmed magavad surmaund*.^b **31** Aga kui me saaksime aru, millised me oleme, ei mõistetaks meie üle kohut. **32** Ent kui meie üle kohut mõistetakse, siis Jehoova manitseb meid,^c et meid koos maailmaga hukka ei mõistetakse.^d **33** Niisiis, mu vennad, kui te kogunete sellele õhtusöömaajale, siis oodake üks-teist. **34** Kui keegi on näljane, siis söögu ta kodus, nii et kui te kokku tulete, teid hukka ei mõistetakse.^e Ülejäänud asjad ajan ma korda siis, kui tulen.

12 Mis puutub vaimuandidesse,^f vennad, ei taha ma jätta teid teadmatusse. **2** Te teate, et kui te veel maailma kuulusite, lasite end eksitada tummade ebajumalate järel käima.^g **3** Ma tahan, et te teaksite, et mitte keegi, kes räägib Jumala vaimu mõjutusel, ei ütle: „Jeesus on neetud!”, ning keegi ei saa öelda: „Jeesus on Isand!” muidu kui püha vaimu mõjutusel.^h

4 On erinevaid ande, kuid on üks ja sama püha vaim,ⁱ **5** on erinevaid teenistusülesandeid,^j ent on üks ja sama Isand, **6** on erinevaid viise, kuidas inimesed püha vaimu mõjutusel toimivad, kuid üks ja sama Jumal paneb inimesed

11:30 *Ilmselt mõeldakse vaimset surmaund.

kõigil neil viisidel toimima.^a **7** Püha vaimu tegevus on igaühe puhul ilmne ning Jumal annab inimesele seda vaimu teiste hüvanguks.^b **8** Ühe suus on vaimu mõjutusel tarkused, teise suus tänu samale vaimule teadmised*, **9** mõni suudab sama vaimu mõjutusel usku ilmutada,^c mõni tänu samale vaimule haigeid tervendada,^d **10** mõni teha vägevaid tegusid*,^e mõni rääkida prohvetlikult, mõni kindlaks teha, kas sõnum tuleb Jumalalt või mitte,^f mõni kõnelda võõraid keeli^g ja mõni tõlkida keeli.^h **11** Aga kõike seda teeb üks ja sama vaim, mis jagab ande igaühele nii, nagu tahab.

12 Nii nagu keha on üks, kuid kehaliikmeid on palju, ja kõik kehaliikmed, ehki neid on palju, on üks keha,ⁱ nõnda on ka Kristuse keha. **13** Meid kõiki on ristitud ühe vaimuga, et me oleksime üks keha, olgu me juudid või kreeklased, orjad või vabad, ning meid kõiki on joodetud ühe vaimuga.

14 Keha ei ole ju üks liige, vaid sellel on palju liikmeid.^j **15** Kui jalg ütleks: „Kuna ma pole käsi, pole ma keha osa”, kas ta siis sellepärast poleks keha osa? **16** Või kui kõrv ütleks: „Kuna ma pole silm, pole ma keha osa”, kas ta siis sellepärast poleks keha osa? **17** Kui kogu keha oleks silm, kuhu jääks siis kuulmine? Kui kogu keha oleks kõrv, kuhu jääks siis haistmine? **18** Aga

12:8 * Ilmselt mõeldakse ime läbi saadud teadmisi. 12:10 * Võib tõlkida ka „imesid”.

PTK 12

a 1Pe 4:11

b 1Ko 14:26

c 1Ko 13:2

d Ap 3:5-8
Ap 28:8, 9

e Heb 2:3, 4

f 1Jo 4:1

g Ap 10:45, 46
1Ko 14:18

h 1Ko 14:26

i Ro 12:4, 5

j Ef 4:16

Teine veerg

a 1Mo 3:7, 21

b Ro 12:10
Ga 6:2
Ef 4:25

c Heb 13:3

d Ro 12:15

e Ef 1:22, 23

f Ro 12:4, 5

g Ef 2:20

h Ap 13:1

i Ef 4:11

j Ga 3:5

k Ap 5:16

l Heb 13:17

m Ap 2:6, 7

n 1Ko 14:4

o 1Ko 14:5

Jumal on pannud iga kehaliikme oma kohale, nii nagu ta heaks on arvanud.

19 Kui need kõik oleksid sama liige, kas oleks siis tegu kehaga? **20** Liikmeid on küll palju, kuid keha on üks. **21** Silm ei või öelda käele: „Mul pole sind vaja,” ega pea jalgadele: „Mul pole teid vaja.” **22** Vastupidi, need kehaliikmed, mis näivad nõrgemad, on hädavajalikud, **23** ja neid kehaliikmeid, mis meie arvates pole nii kenad, me ümbritseme erilise auga.^a Nii saavad need kehaliikmed, mida me häbene- me, kenamaks, **24** samal ajal kui meie kenad kehaliikmed ei vaja midagi. Jumal on teinud keha nõnda, et ta on andnud rohkem au sellele kehaliikmele, mis pole nii kena, **25** et kehas poleks ebakõla, vaid et selle liikmed üksteise eest hoolt kannaksid.^b **26** Kui üks liige kannatab, kannatavad kõik teised liikmed koos temaga,^c ja kui üht liiget austatakse, rõõmustavad kõik teised liikmed koos temaga.^d

27 Teie moodustate Kristuse keha^e ja olete kõik selle liikmed.^f **28** Jumal on seadnud koguduses esiteks mõned apostliteks,^g teiseks mõned prohvetiteks,^h kolmandaks mõned õpetajateks.ⁱ Seejärel tulevad vägevad teod,^j seejärel tervendamisannid,^k abi osutamine, juhtimisoskus,^l võõrad keeled.^m **29** Kas siis kõik on apostlid, kõik prohvetid või kõik õpetajad? Kas kõik tee- vad vägevaid tegusid? **30** Kas siis kõigil on tervendamisand? Kas kõik räägivad võõraid keeli?ⁿ Kas kõik tõlgivad?^o **31** Ent

püüdke saada Jumalalt suurimaid ande.^a Ja ma näitan teile tee, mis on üle kõige.^b

13 Kui ma räägiksin inimeste ja inglite keeli, aga mul poleks armastust, oleksin ma nagu kumisev gong või terava kõlaga simbel*. **2** Kui mul oleks prohvetlikult rääkimise and ja ma mõistaksin kõiki pühi saladusi ja teaksin kõike^c ning mul oleks nii tugev usk, et võiksin mägesid liigutada, aga mul poleks armastust, ei oleks ma midagi*.^d **3** Kui ma annetaksin kogu oma vara teiste toitmiseks^e ja annaksin oma keha ohvriks, nii et võiksin kiidelda, aga mul poleks armastust,^f ei oleks mul sellest mingit kasu.

4 Armastus^g on kannatlik^h ja lahke.ⁱ Armastus ei ole kade*.^j See ei hoopele, ei lähe ennast täis,^k **5** ei käitu sündusustult*,^l ei taotle omakasu,^m ei ärritu.ⁿ See ei pea arvet kogatud ülekohtu kohta.^o **6** See ei tunne rõõmu sellest, mis on väär,^p kuid rõõmustab tõe üle. **7** See talub kõike,^q usub kõike,^r loodab kõike,^s peab vastu kõiges.^t

8 Armastus ei kao kunagi*. Aga prohvetlikult rääkimise and kaob ja võõraste keelte rääkimise and lakkab olemast ja ime läbi saadavate teadmiste and kaob. **9** Meie teadmised on ju poolikud^z ja see, mida me prohvetlikult räägi-

13:1 *Simbel on kahest teineteise vastu löödavast metallkettast koosnev löökpill (taldrikud). **13:2** *Võib tõlkida ka „oleksin ma kasutu”. **13:4** *Võib tõlkida ka „armukade”. **13:5** *Võib tõlkida ka „ebaviisakalt”. **13:8** *Võib tõlkida ka „ei ole kunagi edutu”.

PTK 12

a 1Ko 14:1

b 1Ko 13:8

PTK 13

c 1Ko 12:8

d 1Jo 4:20

e Mt 6:2

f 2Ko 9:7

g 1Jo 4:8

h 1Te 5:14

i Ro 13:10
Ef 4:32

j Ga 5:26

k 1Pe 5:5

l Ro 13:13
1Ko 14:40m 1Ko 10:24
Flp 2:4n Mt 5:39
Jk 1:19o Ef 4:32
Kol 3:13

p Ro 12:9

q 1Pe 4:8

r Ap 17:11

s Ro 8:25
Ro 12:12

t 1Te 1:3

z Öp 4:18

Teine veerg

a Mt 22:37
Ro 13:10

PTK 14

b 1Te 5:20

c 1Ko 14:5

d 1Ko 13:2

e 1Ko 12:30

f Jl 2:28
Ap 2:17
Ap 21:8, 9

1. KORINTLASTELE 13:1–14:6

me, on poolik, **10** aga kui tuleb see, mis on täielik, siis kaob see, mis on poolik.

11 Kui ma olin laps, siis ma rääkisin, mõtlesin ja arutlesin nagu laps, aga nüüd, kus ma olen täiskasvanu, olen ma minetanud lapse iseloomulikud jooned. **12** Praegu me näeme ähmast kujutist metallpeeglis, kuid siis me näeme selgelt. Praegu on mu teadmised poolikud, aga siis on need täielikud, nii nagu Jumal tunneb mind täielikult. **13** Kuid need kolm jäävad: usk, lootus ja armastus. Aga suurim neist on armastus.^a

14 Püüdke kõigest väest osutada armastust, ent püüdke ka saada Jumalalt vaimuande, eeskätt prohvetlikult rääkimise andi.^b **2** Kes räägib võõras keeles, ei räägi inimestele, vaid Jumalale, sest keegi ei saa temast aru,^c ehkki ta räägib püha vaimu mõjul pühi saladusi.^d **3** Ent see, kes räägib prohvetlikult, kosutab, julgustab ja lohutab teisi oma sõnadega. **4** Kes räägib võõras keeles, tugevdab enda vaimu, aga kes räägib prohvetlikult, tugevdab kogudust. **5** Ma soovin, et te kõik räägiksite võõraid keeli,^e kuid veel enam soovin ma, et te räägiksite prohvetlikult.^f Prohvetlikult rääkijast on rohkem kasu kui sellest, kes räägib võõraid keeli, kui too just ei tõlgi öeldut ära, et kogudus saaks tugevamaks. **6** Vennad, kui ma tuleksin teie juurde ja räägiksin võõraid keeli, mis kasu teil sellest oleks? Kui ma tahaksin teid aidata, siis peaksin ma teile kõnelema kas

ilmutuse varal^a või jagama ime läbi saadud teadmisi^b või rääkima prohvetlikult või andma mingit õpetust.

7 On ju nõnda ka elutute pil- lidega, näiteks flöödi või lüü- raga. Kui need ei tekitaks eri- nevaid helisid, kuidas siis ära tuntaks, mida flöödil või lüü- ral mängitakse? **8** Kui trom- petisignaali on segane, siis kes hakkab lahinguks valmistuma? **9** Sama lugu on teiega. Kui te ei kõnele arusaadavalt, kui- das võib siis mõista, mida te räägite? Te räägiksite ju tuul- de. **10** Maailmas on palju eri- suguseid keeli ja kõigist neist on võimalik aru saada. **11** Kui ma ei saa keelest aru, olen ma rääkijale võõramaalane ja tema on mulle võõramaalane. **12** Sama kehtib ka teie pu- hul. Kuna te juba püüate innu- kalt saada Jumalalt vaimuan- de, siis püüdke saada rohkelt neid ande, mille kaudu kogudus saaks tugevamaks.^c

13 Niisiis see, kes räägib võõraid keeli, palvetagu, et ta oskaks öeldut ka tõlkida.^d

14 Kui ma võõras keeles pal- vetan, teen ma seda tänu oma vaimuannile, kuid ma ei mõis- ta öeldu tähendust. **15** Mida siis teha? Ma tahan palvetada oma vaimuanniga, aga samal ajal palvetada nii, et mõistak- sin öeldava tähendust. Ma ta- han laulda kiitust oma vaimu- anniga, aga teha seda nii, et mõistaksin sõnade tähendust. **16** Kui sa oma vaimuanniga Jumalat kiidad, siis kuidas saab tavainimene öelda sinu tänusõnade peale aamen, kui ta ei saa aru, mida sa üt-

PTK 14

a Ga 1:11, 12
Ga 2:2

b 1Ko 12:8

c 1Ko 12:7
1Ko 14:4, 26d 1Ko 12:8, 10
1Ko 14:5

Teine veerg

a 1Ko 14:4

b Ef 4:14

c Ro 16:19

d Heb 5:13, 14

e Jes 28:11, 12

f Ap 2:4, 13

g Jes 45:14
Sak 8:23

h 1Ko 12:8, 10

led? **17** Sa tänad küll hästi, aga teise vaimu see ei tugev- da. **18** Ma tänan Jumalat, et ma räägin rohkemal arvul võõ- raid keeli, kui teie kõik räägi- te. **19** Sellegipoolest ütlesin ma koguduses pigem viis aru- saadavat sõna, et võiksin tei- si õpetada, kui kümme tuhat sõna võõras keeles.^a

20 Vennad, ärge olge lapsed arusaamise poolest,^b vaid olge lapsed kurjuses.^c Arusaamise poolest saage täiskasvanuks.^d

21 Seaduses on kirjutatud: „Võõramaalaste keeltega ja võõraste huultega ma rää- gin sellele rahvale, ja ikka- gi ei võta nad mind kuulda, ütleb Jehoova.”^e **22** Järelikult pole võõraste keelte rääkimi- ne tunnustäheks usklikele, vaid uskmatutele,^f samal ajal kui prohvetlikult rääkimine pole uskmatute, vaid usklike jaoks. **23** Kui terve kogudus tuleb kokku ja kõik räägivad võõraid keeli ning sisse tulevad tavain- mesed või uskmatud, kas nad siis ei ütle, et te olete hulluks läinud? **24** Aga kui te kõik räägite prohvetlikult ja sisse tuleb mõni uskmatu või tava- inimene, siis kõigi teie sõnade kaudu saab ta otskui noomi- da ja see annab talle tõuke end läbi uurida. **25** Tema südame saladused saavad siis ilmsiks, ta langeb silmili maha ja annab Jumalale au, kuulutades: „Ju- mal on tõesti teie seas!”^g

26 Mida tuleks siis teha, vennad? Kui te kokku saate, siis on ühel psalm, teisel õpe- tus, mõnel ilmutus, mõni räägib võõras keeles, mõni tõl- gib.^h Kõike seda tehtagu kogu-

duse tugevdamiseks. **27** Kui on neid, kes räägivad võõraid keeli, siis rääkigu ainult kaks või äärmisel juhul kolm. Nad tehku seda kordamööda ning keegi tõlkigu.^a **28** Aga kui tõlki ei ole, siis nad vaikigu koguduses ning rääkigu Jumalale oma südames. **29** Prohvetist^b kõnelgu samuti kaks või kolm, teised aga selgitagu välja, mida nende sõnad tähendavad. **30** Ent kui keegi teine seal istujatest saab ilmutuse, siis esimene kõneleja vaikigu. **31** Te võite kõik ükshaaval prohvetlikult rääkida, nii et kõik võivad saada õpetust ja innustust.^c **32** Prohvetid kasutagu oma vaimuande korra järgi. **33** Sest Jumal pole mitte korratuse, vaid rahu Jumal.^d

Tehtagu nii, nagu on kombeks kõigis pühade kogudustes: **34** naised vaikigu koguduses, neil pole lubatud kõnelda.^e Nad olgu allaheitlikud,^f nii nagu Moosese seadus ütleb. **35** Kui nad tahavad midagi teada saada, siis nad küsigu kodus oma mehelt, sest naisele on häbiks kogudusele* kõnelda.

36 Kas Jumala sõna on tulnud teie juurest või jõudnud üksnes teieni?

37 Kui keegi peab end prohvetiks või arvab, et tal on vaimuand, siis ta tunnistagu, et see, mis ma teile kirjutan, on Isanda käsk. **38** Aga kui keegi seda eirab, siis eiratakse teda ennastki.* **39** Niisiis,

14:35 *Sõna-sõnalt „koguduses”.
14:38 *Teine võimalik tähendus: „aga kui keegi tahab olla teadmatuses, siis ta jääbki teadmatusse”.

PTK 14

a 1Ko 14:5

b Ap 13:1

c Heb 10:24, 25

d 1Ko 14:40
Kol 2:5

e 1Ti 2:11, 12

f 1Ko 11:3
Ef 5:22
Kol 3:18
Tt 2:5
1Pe 3:1

Teine veerg

a 1Te 5:20

b 1Ko 14:27

c 1Ko 14:33
Kol 2:5

PTK 15

d Ap 18:1, 11

e L 22:15
Jes 53:8, 12
Tn 9:26
1Pe 2:24f Jes 53:9
Mt 27:59, 60

g Mt 28:7

h Jn 1:17
Lu 24:46

i L 16:10

j Mt 10:2
Lu 24:33, 34

k Joh 20:26

l Mt 28:16, 17

m Ap 12:17

n Ap 1:3, 6

o Ap 9:3-5

p Ap 8:3
Ga 1:13

1. KORINTLASTELE 14:27-15:10

mu vennad, püüdke saada Jumalalt prohvetlikult rääkimise andi,^a ometi ärge keelake rääkida võõraid keeli.^b **40** Aga kõik toimugu viisakalt ja korra järgi.^c

15 Vennad, ma tuletan teile meelde head sõnumit, mida ma teile kuulutasin,^d mille te ka vastu võtsite ja millele te olete truuks jäänud. **2** Selle sõnumi kaudu teid ka päästetakse, kui te sellest kõvasti kinni hoiate, või muidu olete ilmaaegu usklikuks saanud.

3 Kõige tähtsamate asjade hulgas olen andnud teile edasi seda, mida ma ise olen teada saanud, nimelt, et Kristus suri meie pattude eest, nagu pühakiri ütleb,^e **4** maeti^f ja äratati üles^g kolmandal päeval,^h nagu pühakiri ütleb,ⁱ **5** ning ilmutas end Keefasele^j ja seejärel neile kaheteistkümnenele.^k **6** Pärast seda ilmutas ta end ühekorraga rohkem kui viiesajale vennale,^l kellest enamik on veel praegugi elus, mõned aga on suikunud surmaunne. **7** Seejärel ilmutas ta end Jaakobusele,^m siis kõigile apostlitele.ⁿ **8** Kõige viimasena ilmutas ta end ka minule^o otseku enneaegselt sündinule.

9 Ma olen apostlite seast kõige tähtsusetum ja mind ei kõlba apostliks nimetadagi, kuna ma kiusasin taga Jumala kogudust.^p **10** Aga Jumala armu tõttu olen ma see, kes ma olen. Ja tema arm pole olnud asjatu, sest ma olen teistest apostlitest rohkem vaeva näinud — siiski mitte mina, vaid Jumala arm, mis

on minuga. **11** Kuulutagu siis mina või nemad, me kõik kuulutame sama sõnumit, ja nõnda te olete usklikuks saanud.

12 Kui kuulutatakse, et Kristus on surnuist üles äratatud,^a kuidas siis mõned teie seast ütlevad, et surnuid ei äratatagi üles? **13** Kui surnuid üles ei äratata, siis pole ka Kristust üles äratatud.

14 Aga kui Kristust pole üles äratatud, siis on meie kuulutustöö ju mõttetu ja ka meie usk on mõttetu. **15** Pealegi, kui surnuid üles ei äratata, siis me ju tunnistame Jumala kohta valet,^b kui ütleme, et ta äratas üles Kristuse,^c keda ta pole üles äranud. **16** Sest kui surnuid üles ei äratata, siis pole ka Kristust üles äratatud, **17** ja kui Kristust pole üles äratatud, on teie usk kasutu ja te olete seniajani oma pattudes.^d **18** Sel juhul on jäädavalt kadunud ka need, kes on kristlasena suikunud surmaunne.^e **19** Kui meie lootus Kristusele puudutab üksnes praegust elu, siis oleme küll kõigist inimestest kõige haletsusväärsemad.

20 Ent Kristus on tõesti surnuist üles äratatud, esimesena* nende hulgast, kes on vajunud surmaunne.^f **21** Kuna surm on tulnud inimese kaudu,^g tuleb ka surnute ülestõusmine inimese kaudu.^h **22** Nii nagu kõik surevad Aadama tõttu,ⁱ nii tehakse kõik elavaks tänu Kristusele.^j **23** Aga igaüks omas järjekorras: Kristus esimesena^k ja hiljem, tema ko-

15:20 * Võib tõlkida ka „uudseviljana“.

PTK 15

a Ap 4:2
Ap 17:31

b Ap 3:15

c Ap 2:24
Ap 4:10
Ap 13:30, 31d Ro 4:25
Heb 7:25e Ap 7:59
1Ko 15:14
1Pe 1:3f Ap 26:23
Kol 1:18

g 1Mo 3:17, 19

h Joh 11:25

i Ro 5:12

j Ro 5:17
Ro 6:23

k Ilm 1:5

Teine veerg

a Mt 24:3
1Te 4:16

b Tn 2:44

c L 110:1, 2

d Ilm 20:14

e L 8:6
Ef 1:22

f Heb 2:8

g 1Pe 3:22

h Joh 14:28

i 1Ko 3:23

j Ro 6:4

k Ro 8:36
2Ko 11:23-27

l 2Ko 1:8

m Jes 22:13

n Öp 13:20
1Ko 5:6

haloleku ajal, need, kes kuuluvad Kristusele.^a **24** Lõpus annab ta kuningriigi* üle oma Jumalale ja Isale, olles kõrvaldanud kõik valitsused ja võimud.^b **25** Ta valitseb kuningana, kuni Jumal on pannud kõik vaenlased tema jalge alla.^c **26** Viimase vaenlasena kõrvaldatakse surm.^d **27** Jumal „allutas kõik tema jalge alla“.^e Kui öeldakse, et Jumal on kõik allutanud,^f siis on selge, et allutatud on kõik peale Jumala, kes kõik temale allutas.^g **28** Kui kõik saab Pojale allutatud, siis allutab ka Poeg end sellele, kes kõik temale allutas,^h et Jumal oleks kõige ainus valitseja.ⁱ

29 Kui surnuid üles ei äratata, siis mis saab neist, keda ristitakse selleks, et nad sureksid?^j Miks neid siis ristitakse selleks, et nad sureksid? **30** Miks ka meie oleme pidevalt ohus?^k **31** Iga päev seisn ma surmaga silmitsi. See on sama kindel kui tõsiasi, et ma rõõmustan teie üle, vennad, kes te olete meie isanda Kristus Jeesuse jüngrid. **32** Kui ma olen nagu teisedki võidelnud Efesoses metsloomadega,^l siis mis kasu on mul sellest?* Kui surnuid üles ei äratata, siis „sõõgem ja jooagem, sest homme me sureme“.^m **33** Äрге laske end eksitada. Halb seltskond rikub kasulikud harjumused*.ⁿ **34** Tulge mõistusele ja tehke seda, mis

15:24 * Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse“. 15:32 * Teine võimalik tähendus: „kui vaadata asjale inimlikust seisukohast, siis mis kasu on mul sellest, et ma olen võidelnud Efesoses metsloomadega“. 15:33 * Võib tõlkida ka „head kombed“.

on õige, ning loobuge patu-
sest elust. Mõned teist ei tun-
ne tegelikult Jumalat. Ma rää-
gin seda, et teil oleks häbi.

35 Kuid mõni võib küsida:
„Kuidas surnud üles äratatak-
se? Millise kehaga nad üles
äratatakse?”^a **36** Sa mõist-
matu! See, mida sa külvad, ei
saa elavaks, kui see esmalt ei
sure. **37** Ja see, mida sa kül-
vad, pole mitte taim, mis kül-
vatust areneb, vaid kõigest
seeme, olgu siis nisutera või
mingi muu seeme. **38** Aga
Jumal laseb sellest kasvada
niisuguse taime, nagu ta ta-
hab, ja iga taim, mis seem-
nest kasvab, on isesugune.
39 Kõik kehad ei ole sama-
sugused: * inimeste, veiste, lin-
dude ja kalade kehad on ju
erinevad. **40** Ja on taevaseid
kehasid^b ja maiseid kehasid,^c
kuid taevaste kehade ilu on
teistsugune kui maiste kehade
oma. **41** Erisugune on päike-
se sära, erisugune kuu sära^d ja
erisugune tähtede sära. Tege-
likult on ka eri tähtedel erisu-
gune sära.

42 Sama lugu on surnu-
te ülesäratamisega. Külvatak-
se kaduvana, üles äratatakse
kadumatuna.^e **43** Külvatakse
ilma auta, üles äratatakse
aulisena.^f Külvatakse nõrga-
na, üles äratatakse vägevana.^g
44 Külvatakse maine keha,
üles äratatakse vaimne keha.
Kui on olemas maine ke-
ha, siis on olemas ka vaim-
ne keha. **45** On ju kirjutat-
ud: „Esimene inimene Adam
sai elavaks olendiks.”^h Viima-

15:39 *Võib tõlkida ka „kõigi liha ei ole
ühesugune”.

PTK 15

a 1Jo 3:2

b Mt 28:3
Lu 24:4

c Heb 2:6, 7

d 1Mo 1:16

e Ro 2:6, 7

f Kol 3:4

g Ilm 20:4

h 1Mo 2:7

Teine veerg

a Joh 5:26
1Ti 3:16

b 1Mo 2:7

c Joh 3:13

d Flp 3:20, 21

e 1Mo 5:3

f Ro 8:29

g 1Te 4:17

h 1Te 4:16

i Ro 2:6, 7

j 2Ko 5:4

k Jes 25:8
Ilm 20:6

l Ho 13:14

m Ro 6:23

n Ro 3:20
Ro 7:12, 13o Joh 3:16
Ap 4:12p Kol 1:23
Heb 3:14
2Pe 3:17

ne Adam sai vaimuks, kes an-
nab elu.^a **46** Ometi pole esi-
mene see, mis on vaimne.
Esimene on see, mis on maine,
ning pärast tuleb see, mis on
vaimne. **47** Esimene inimene
on maast, muldne,^b teine ini-
mene on taevast.^c **48** Milline
on mullast tehtu, sellised on
ka teised mullast tehtud, ja
milline on taevane, sellised on
ka teised taevased.^d **49** Nii
nagu me sarnaneme mullast
tehtuga,^e nii hakkame sarna-
nema ka sellega, kes tuli tae-
vast.^f

50 Ent ma ütlen teile, ven-
nad, et liha ja veri ei saa pä-
rida Jumala kuningriiki ning
kaduv ei päri kadumatut.
51 Ma ütlen teile püha sala-
duse: me kõik ei suigu surma-
unne, kuid meid kõiki muude-
takse.^g **52** ühe hetkega, ühe
silmapilguga, viimase trompe-
ti puhumise ajal. Kõlab trom-
petihää^h ja surnud äratatak-
se üles kadumatutena ning
meid muudetakse. **53** Kaduv
saab kadumatuksⁱ ja surelik
surematuks.^j **54** Aga kui ka-
duv saab kadumatuks ja su-
relik surematuks, siis lähevad
täide sõnad, mis on kirjutatud:
„Surm on ära neelatud iga-
veseks”,^k **55** „Surm, kus on
sinu võit? Surm, kus on sinu
astel?”^l **56** Astel, mis põhjus-
tab surma, on patt,^m ja patu-
le annab jõu Moosese seadus.ⁿ
57 Kuid tänu olgu Jumalale,
sest ta annab meile võidu meie
isanda Jeesus Kristuse kau-
du!^o

58 Seega, mu armsad ven-
nad, olge kindlad,^p vankuma-
tud ja olgu teil alati palju

teha Isanda töös,^a sest te teate, et teie vaevanägemine Isanda teenistuses ei ole asjatu.^b

16 Mis puutub korjandusse pühade heaks,^c siis järgige juhtnööre, mis ma andsin Galaatia kogudustele. **2** Iga nädala esimesel päeval pangu igaüks teist oma võimaluste kohaselt midagi kõrvale, et korjandust ei tehtaks alles siis, kui ma kohale jõuan. **3** Kui ma tulen, lasen ma meestel, keda te oma kirjades usaldusväärseks tunnistate,^d teie helde anni Jeruusalemma viia. **4** Ent kui on vaja, et ka mina sinna läheksin, siis nad tulevad koos minuga.

5 Ma tulen teie juurde siis, kui olen reisinud läbi Makedoonia, sest ma tulen Makedoonia kaudu.^e **6** Võib-olla ma peatun teie juures või jään koguni talveks, et te võiksite mind natuke maad saata, kuhu tahes ma siis edasi lähen. **7** Ma ei taha teid praegu ainult põgusalt näha, vaid loodan, et saan mõneks ajaks teie juurde jääda,^f kui Jehoova lubab. **8** Efesosse^g jään ma aga nädalatepühani, **9** sest mulle on siin avanenud suur tööpõld*,^h kuigi on ka palju vastaseid.

10 Kui Timoteosⁱ saabub, siis vaadake, et tal ei oleks teie juures olles vaja midagi karta, sest ta teeb Jehoova tööd/ nagu minagi. **11** Ärgu keegi vaadaku talle ülalt alla. Saatke ta rahus teele, et ta võiks tulla minu juurde, sest me vendadega ootame teda.

16:9 *Sõna-sõnalt „uks“.

PTK 15

a Ro 12:11

b 2Aj 15:7
1Ko 3:8
Ilm 14:13

PTK 16

c Ap 24:17
Ro 15:26
2Ko 8:3, 4

d 2Ko 8:19

e Ap 19:21
2Ko 1:15, 16

f Ap 20:2

g Ap 19:1

h Ap 19:10, 11

i Ap 16:1, 2

j Flp 2:19, 20

Teine veerg

a Ap 18:24, 25

b 1Te 5:6

c 1Ko 15:58
Flp 1:27

d Ap 4:29

e Ef 6:10
Kol 1:11f 1Ko 13:4
1Pe 4:8g Flp 2:29, 30
1Te 5:12
1Ti 5:17

h 1Ko 1:16

i Ro 16:3, 5
Flm 2

12 Mis puutub meie venda Apollose, siis ma käisin talle peale, et ta tuleks koos vendadega teie juurde, aga tal polnud seekord plaanis tulla. Ta tuleb, kui tal tekib võimalus.

13 Püsige ärkvel,^b seiske kindlalt usus,^c olge mehised,^d saage tugevaks!^e **14** Kõigis teie tegudes ilmnegu armastus.^f

15 Te teate, et Stefanase kodakondsed olid esimeste seas, kes Ahhaias kristlasteks said, ja et nad on pühendunud pühade aitamisele*. See- ga, vennad, ma õhutan teid: **16** alluge teiegi niisugustele ja kõigile meie kaastõelistele, kes kõvasti tööd teevad.^g **17** Ma rõõmustan Stefanase,^h Fortunatuse ja Ahhaikose kohaloleku üle, sest nad on korvanud teie eemalolekut. **18** Nad on kosutanud nii mind kui ka teid. Seepärast pidage selliseid mehi kalliks.

19 Aasia kogudused saadavad teile tervitusi. Akvila ja Priska koos nende majas kooskäiva kogudusegaⁱ saadavad teile südamlikke kristlikke tervitusi. **20** Kõik vennad tervitavad teid. Tervitage üksteist püha suudlusega.

21 Siin on minu, Pauluse tervitus, mille ma olen kirjutanud omaenda käega.

22 Kes ei armasta Isandat, olgu neetud. Meie isand, tule!
23 Meie isanda Jeesuse arm olgu teiega! **24** Minu armastus olgu teie kõikidega, kes olete Kristus Jeesuse jüngrid!

16:15 *Sõna-sõnalt „teenimisele“.

TEINE KIRI KORINTLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1, 2)
Jumal julgustab kõigis raskustes (3–11)
Pauluse reisiplaanid muutuvad (12–24)</p> <p>2 Paulus soovib röömu valmistada (1–4)
Patustanule tuleks andestada ja ta tagasi võtta (5–11)
Paulus Troases ja Makedoonias (12, 13)
Teenistus – triumfikäik (14–17)
Ei äritse Jumala sõnaga (17)</p> <p>3 Soovituskirjad (1–3)
Uue lepingu teenijad (4–6)
Uus leping on hiilgavam (7–18)</p> <p>4 Hea sõnumi valgus (1–6)
Uskmatute mõistuse silmad on tehtud pimedaks (4)
Aare savinõudes (7–18)</p> <p>5 Riietada end sellesse, mis on taevas (1–10)
Lepitusteenistus (11–21)
Uus loodu (17)
Suursaadikud Kristuse asemel (20)</p> <p>6 Ei tohiks kaotada silmist Jumala armu eesmärki (1, 2)
Pauluse teenistus (3–13)
Ärge siduge end uskmatutega (14–18)</p> | <p>7 Puhastagem end kõigest, mis saastab (1)
Paulus on röömus korintlaste üle (2–4)
Tiitus toob häid sõnumeid (5–7)
Jumalale meelepärane kurvastus ja kahetsus (8–16)</p> <p>8 Korjandus Juudamaa kristlaste heaks (1–15)
Tiitus saadetakse Korintosesse (16–24)</p> <p>9 Ajend andmiseks (1–15)
Jumal armastab röömsat andjat (7)</p> <p>10 Paulus õigustab oma teenistust (1–18)
Meie sõjapidamise relvad pole nagu maailma inimestel (4, 5)</p> <p>11 Paulus ja ülisuured apostlid (1–15)
Pauluse raskused apostlina (16–33)</p> <p>12 Pauluse nägemused (1–7a)
Pauluse „ihu sisse pandud oga” (7b–10)
Pole kehvem ülisuurtest apostlitest (11–13)
Pauluse mure korintlaste pärast (14–21)</p> <p>13 Viimased hoiatused ja üleskutsed (1–14)
„Veenduge, kas te ikka elate kooskõlas kristliku usuga” (5)
Seadke asjad korda; olge üksmeelsed (11)</p> |
|---|--|

1 Pauluselt, Kristus Jeesuse apostliilt Jumala tahtel, ja meie vennalt Timoteoselt^a Korintoses olevale Jumala kogudusele ja kõigile pühadele kogu Ahhaias.^b

2 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

3 Kiidetud olgu meie isanda Jeesus Kristuse Jumal^c ja isa,

1:2 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust”, „ülimat headust”.

PTK 1

^a Ap 16:1, 2
^b Flp 2:19, 20
^c 1Te 1:8
^d Joh 20:17

Teine veerg

^a 2Mo 34:6
L 86:5
Mi 7:18
^b Jes 51:3
Ro 15:5
^c L 23:4
2Ko 7:6
^d Ef 6:21, 22
1Te 4:18
^e Ro 15:4
2Te 2:16, 17
^f 1Ko 4:11–13
Kol 1:24

hella halastuse isa,^a kes julgustab* meid igas olukorras.^b

4 Tema julgustab meid kõigis meie raskustes,^c et me suudaksime julgustada neid,^d kes on mistahes raskustes, selle julgustusega, mida me ise Jumalalt saame.^e **5** Nagu meile saab Kristuse pärast osaks rohkesti kannatusi,^f nii saame Kristuse kaudu ka rohkesti julgustust. **6** Kui meie oleme

1:3 *Võib tõlkida ka „lohubat”.

raskustes, on see teile julgustuseks ja päästeks. Ja kui meie saame julgustust, saate julgustust ka teie ning suudate taluda samu kannatusi, mida meie talume. **7** Me oleme kindlad teie ustavuses ja teame, et kui te kogete samu kannatusi mida meie, siis teid ka julgustatakse nagu meid.^a

8 Me tahame, vennad, et te teaksite, milliseid raskusi me kogesime Aasia provintsis.^b Me olime äärmise pinge all, üle jõu käivas olukorras, ja isegi kartsimine oma elu pärast.^c **9** Õigupoolest tundsin, nagu oleks meid surma mõistetud, et me ei loodaks iseenda peale, vaid Jumala peale,^d kes surnud üles äratab. **10** Tema päästis meid surma-suust ja päästab veelgi; me oleme kindlad, et ta päästab meid ka edaspidi.^e **11** Teiegi saate meid aidata, kui anute meie pärast Jumalat.^f Siis tänavad paljud Jumalat selle hea eest, mida me saame paljude inimeste palvete tõttu.^g

12 Me oleme uhked, et võime puhta südametunnistusega öelda: me oleme käitunud selles maailmas, eriti teie keskel, pühalt ja jumalikus siiruses ega ole toetunud selle maailma tarkusele,^h vaid Jumala armule. **13** Me ei kirjuta teile ju midagi sellist, mida te lugedes ei mõistaks,^{*} ning ma loodan, et te saate neist asjadest täielikult aru, **14** nagu osa teist on ka aru saanud, nimelt, et te võite olla uhked meie üle, nagu ka meie oleme uhked teie

1:13 *Teine võimalik tähendus: „mida te juba hästi ei teaks ega mõistaks“.

PTK 1

a Ro 8:18
2Ti 2:11, 12

b Ap 20:18, 19

c 1Ko 15:32

d 2Ko 12:10

e L 34:7, 19
2Ti 4:18
2Pe 2:9f Flp 1:19
Flm 22g Ap 12:5
Ro 15:30-32

h 1Ko 2:4, 5

Teine veerg

a 1Ko 16:5, 6

b Ap 18:5

c Ro 15:8

d Ilm 3:14

e 1Jo 2:20, 27

f Ef 4:30

g Ro 8:23
2Ko 5:5
Ef 1:13, 14

üle meie isanda Jeesuse päeval.

15 Niisiis, kuna ma olin selles kindel, kavatsesin ma esmalt tulla teie juurde, et te saaksite teist korda rõõmu tunda*. **16** Ma kavatsesin külastada teid teel Makedooniasse ja tulla siis Makedooniast tagasi teie juurde. Seejärel te oleksite saanud mind veidi maad saata mu teel Juudamaale.^a **17** Kas ma olin mõtlematu, kui seda kavatsesin? Kas ma teen plaane isekalt, nii et ütlen „jah, jah“ ja seejärel „ei, ei“? **18** Kuid nagu Jumalat saab usaldada, nii ei ole ka see, mida meie teile räägime, „jah“ ja samas „ei“. **19** Jumala poeg Jeesus Kristus, keda me teie seas kuulutasime — see tähendab mina, Silvanus* ja Timoteos^b —, ei ole „jah“ ja samas „ei“, vaid „jah“ on tema puhul „jah“. **20** Jumala töötused, ükskõik kui palju neid on, on kõik tema kaudu „jah“*.^c Seepärast me ütleme ka tema kaudu „amen“[#] Jumalale,^d et Jumalale au tuua. **21** Jumal on see, kes tagab, et meie teiega kuulume Kristusele, ning Jumal on meid võidnud.^e **22** Tema on ka pannud meie peale oma pitseri^f ja andnud meile tulevaste asjade kohta tagatise*, see tähendab vaimu^g meie südamesse.

23 Ma kutsun Jumala endale tunnistajaks, et ma pole veel Korintosesse tulnud sellepärast, et teid säästa. **24** Me ei

1:15 *Teine võimalik tähendus: „et te saaksite topelt kasu“. 1:19 *Sama kes Silas. 1:20 *St lähevad täide. # „Aamen“ tähendab „olgu nii“, „nii sündigu“. 1:22 *Võib tõlkida ka „käsiraha“.

taha isandaina valitseda teie usu üle^a – te seisate ju kindlalt oma usu varal –, vaid me oleme teie kaastöölised, et te võiksite olla rõõmsad.

2 Ma olen otsustanud, et ma ei kurvasta teid, kui ma jälle teie juurde tulen. **2** Sest kui ma teid, kes te mind rõõmustate, kurvaks teen, kes mind siis rõõmustaks? **3** Ma kirjutasin teile neist asjust sellepärast, et ma, kui ma tulen, ei kurvastuks nende pärast, kelle pärast peaksin rõõmu tundma. Sest ma olen veendunud, et see, mis toob rõõmu minule, toob rõõmu teile kõigile. **4** Ma küll kirjutasin teile paljude pisaratega suures südamevaevas ja -piinas, kuid mitte selleks, et teid kurvastada,^b vaid et teile teada anda, kui väga ma teid armastan.

5 See inimene, kes on põhjustanud kurbust,^c pole põhjustanud seda mulle, vaid mingil määral – et mitte öelda liiga järsult – teile kõigile. **6** Sellisele mehele piisab hukkamõistust, mida ta on saanud tunda enamiku poolt. **7** Nüüd tuleb teil talle hoopis lahkelt andestada ja teda julgustada,^d et liigne kurbus teda enda alla ei mataks*.^e **8** Seepärast ma õhutan teid: kinnitage talle oma armastust.^f **9** Ma kirjutan ka selleks, et teada saada, kas te olete kuulekad kõiges. **10** Kellele te andestate, sellele andestan minagi. Ja mida ma olen andestanud (kui ma olen midagi andestanud), olen ma andestanud teien pärast Kristuse ees, **11** et Saatan meid üle ei kaval-

2:7 *Võib tõlkida ka „ära ei neelaks“.

PTK 1

a Heb 13:17
1Pe 5:2, 3

PTK 2

b 2Ko 7:8, 9

c 1Ko 5:1

d Lu 15:23, 24

e Heb 12:12

f Ro 12:10

Teine veerg

a Lu 22:31
2Ti 2:26

b Ef 6:11, 12
1Pe 5:8

c Ap 16:8

d Ga 2:3
Tt 1:4

e 2Ko 7:5

f Joh 15:19
2Ko 4:3
1Pe 2:7, 8

g 2Ko 4:2

PTK 3

h 1Ko 9:2

i 1Ko 3:5

2. KORINTLASTELE 2:1–3:3

daks,^a sest tema võtted* pole meile teadmata.^b

12 Kui ma saabusin Troas-
sesse^c kuulutama head sõnu-
mit Kristusest ja mulle avan-
nes uks* Isanda teenistuses,
13 tundsin ma siiski rahutust,
sest ma ei leidnud oma venda
Tiitust.^d Niisiis jätsin ma seal
hüvasti ja läksin Makedoonias-
se.^e

14 Tänu olgu Jumalale, kes
meid alati juhhib triumfikäi-
gus koos Kristusega ja levitab
meie kaudu igal pool Juma-
la tundmise lõhna! **15** Juma-
lale me oleme ju Kristuse ma-
gus lõhn, seda nii nende seas,
kes päästetakse, kui ka nende
seas, kes hukkuvad; **16** vii-
mastele küll surma lõhn, mis
viib surma,^f esimestele aga elu
lõhn, mis viib ellu. Ja kes on
kõlblik selliseks teenistuseks?
17 Meie oleme. Sest me ei
äritse Jumala sõnaga*,^g nagu
paljud teised seda teevad, vaid
me räägime siiralt, kuna meid
on saatnud Jumal ja me oleme
Kristuse jüngrid Jumala ees.

3 Kas hakkame jälle iseen-
nast soovitama? Või kas
me vajame nagu mõned soo-
vituskirju teie jaoks või teie
käest? **2** Teie olete meie soo-
vituskiri,^h mis on kirjutatud
meie südamesse ning mida
teavad ja loevad kõik inimesed.
3 On ilmselge, et te olete
Kristuse kiri, mille meie
kui teenijadⁱ oleme kirjutanud,
kiri, mis pole kirjutatud mit-
te tindiga, vaid elava Jumala

2:11 *Võib tõlkida ka „kavatsused“, „se-
pitsused“. 2:12 *Võib tõlkida ka „või-
malus“. 2:17 *Võib tõlkida ka „me ei
lõika Jumala sõna pealt kasu“.

vaimuga, mitte kivitahvlitele,^a vaid südamesse.^b

4 Seda me võime tänu Kristusele Jumala ees kindlalt öelda. **5** Mitte et me oleksime selleks tööks kõlblikud tänu iseendale, vaid meie kõlblikkus tuleb Jumalalt.^c **6** Tema on meid teinud kõlblikuks olema uue lepingu teenijad,^d kes ei järgi mitte kirjalikku seaduskogu,^e vaid lasevad end juhtida pühal vaimul, sest seaduskogu mõistab surma,^f aga vaim teeb elavaks.^g

7 Kui seaduskogu, mis viib surma ja mis oli uurendatud kivisse,^h tuli sellises hiilguses, et Iisraeli pojad ei suutnud Moosese nägu vaadata tema näo hiilgamise pärast,ⁱ ehkki see hiilgus pidi kaduma, **8** miks ei peaks siis püha vaimu jagamisega^j kaasnema veelgi suurem hiilgus?^k **9** Kui juba seaduskogul, mis viib hukkamõistmiseni,^l on hiilgus,^m siis kui palju suurem hiilgus on teenistusel, mis viib õigeksmõistmiseni!ⁿ **10** Niisiis see, mis oli kunagi hiilgav, on hiilgusest ilma jäetud veel suurema hiilguse pärast.^o **11** Sest kui see, mis pidi kaduma, seati sisse hiilguses,^p siis kui palju suurem hiilgus on sellel, mis jääb!^q

12 Kuna meil on selline lootus,^r võime rääkida täie julgusega. **13** Me ei tee nii nagu Mooses, kes pani kätte oma näole,^s et Iisraeli pojad ei näeks selle lõppu, mis pidi kaduma. **14** Kuid nad olid arusaamise poolest tuimaks muutunud.^t Veel tänase päevani on jäänud sama kate vana lepingu lugemisel ära võtmata,^z sest

PTK 3

- a 2Mo 31:18
- 2Mo 34:1
- b Õp 3:3
- Õp 7:3
- c 2Mo 4:12, 15
- Flp 2:13
- d Heb 8:6
- e Ro 13:9
- f Ga 3:10
- g Joh 6:63
- h 2Mo 31:18
- 2Mo 32:16
- i 2Mo 34:29, 30
- j Ap 2:1, 4
- k 1Pe 4:14
- l 5Mo 27:26
- m 2Mo 34:35
- n Ro 3:21, 22
- o Kol 2:16, 17
- p 2Mo 19:16
- 2Mo 24:17
- q Heb 12:22–24
- r 1Pe 1:3, 4
- s 2Mo 34:33–35
- t Ro 11:7
- z Joh 12:40

Teine veerg

- a Ro 7:6
- Ef 2:15
- b Ap 15:21
- c Ro 11:8
- d 2Mo 34:34
- e Joh 4:24
- f Jes 61:1
- Ro 6:14
- Ro 8:15
- Ga 5:1, 13
- g 2Ko 4:6
- Ef 4:23, 24
- Ef 5:1

PTK 4

- h 2Ko 2:17
- Ga 1:9
- i 2Ko 6:3, 4
- j Joh 14:30
- Ef 2:2
- 1Jo 5:19
- k 2Ko 11:14
- l Jes 60:2
- Joh 8:12
- m Kol 1:15
- Heb 1:3
- n 1Mo 1:3
- o 1Pe 2:9

see võetakse ära üksnes Kristuse kaudu.^a **15** Jah, kuni tänaseni, millal tahes Moosese raamatuid loetakse,^b on kate nende südame peal.^c **16** Ent kui inimene muudab oma teguviise ja hakkab Jehoovat* teenima, võetakse talt kate ära.^d **17** Jehoova on vaim,^e ja kus on Jehoova püha vaim, seal on vabadus.^f **18** Me kõik, kes me katmata näoga peegeldame Jehoova hiilgust nagu peeglid, muutume tema sarnaseks, peegeldades üha rohkem hiilgust. See toimub tänu Jehoovale, kes on vaim*.^g

4 Kuna me oleme selles teenistuses tänu Jumala lastusele, ei anna me alla. **2** Me oleme loobunud salajasest häbitegudest, me ei kasuta kavalust ega moonuta Jumala sõna,^h vaid teeme tõe tuntuks, ning oleme sellega Jumala ees heaks eeskujuks igale inimesele*.ⁱ **3** Kui aga hea sõnum, mida me kuulutame, on kinni kaetud, on see kinni kaetud nende eest, kes hukuvad, **4** uskmata eest, kelle mõistuse silmad selle maailma jumal^j on teinud pimedaks,^k et nad ei näeks valgust, mida kiirgab võrratu hea sõnum Kristusest,^l kes on Jumala sarnane.^m **5** Me ei räägi ju endast, vaid Jeesus Kristusest, et tema on isand ja et meie oleme teie orjad Jeesuse pärast. **6** Sest Jumal, kes ütles: „Pimedusest paistku valgus”,ⁿ on valgustanud meie südant,^o et me võiksime Kristu-

3:16 *Vt lisa A5. **3:18** *Teine võimalik tähendus: „tänu Jehoova vaimule”. **4:2** *Sõna-sõnal „iga inimese südame-tunnistusele”.

se* kaudu Jumalat tundma õpida.

7 See aare^a on meis, savi nõudes.^b Seega on ilmne, et jõud, mis ületab tavapärase, tuleb Jumalalt ja mitte meist endist.^c **8** Meid rõhutakse igal viisil, aga me pole nurka surutud; me oleme nõutud, aga mitte väljapääsuta*;^d **9** meid kiusatakse taga, aga me pole hüljatud;^e me oleme pikali löödud, aga mitte hävitatud.^f **10** Me oleme alati surmaohus, nagu oli ka Jeesus,^g nii et me elame samasugust elu nagu tema.* **11** Sest meid, kes elame, seatakse Jeesuse pärast pidevalt surmaga silmitsi,^h nii et me elame samasugust elu nagu tema. **12** Niisiis oleme meie surmaohus, et teie saaksite elu.

13 Et meil on samasugune usk kui see, millest on kirjutatud: „Mul oli usku, seepärast ma rääkisin”,ⁱ siis ka meie usume ja räägime, **14** teades, et see, kes äratas üles Jeesuse, äratab üles ka meid, nii nagu ta äratas üles Jeesuse, ja seab meid tema ette koos teiega.^j **15** Kõik see sünnib teie heaks, et arm saaks ülikülluslikuks, kuna veel paljud tänavad Jumalat, ja see toob temale kiitust.^k

16 Seetõttu me ei anna alla. Kuigi me väliselt mandume, siis seesmiselt me uuene me päev-päevalt. **17** Praegune viletsus, mis on hetkeline

4:6 *Sõna-sõnalt „Kristuse palge”. **4:8** *Teine võimalik tähendus: „aga mitte meeleheitel”. **4:10** *Võib tõlkida ka „me kanname alati oma kehas Jeesuse surma, et ka Jeesuse elu avalduks meie kehas”.

PTK 4

a 2Ko 4:1

b Jes 64:8
Ap 9:15
1Ko 15:47c 2Ko 12:9, 10
Flp 4:13

d 1Ko 10:13

e Heb 13:5

f Ilm 2:10

g Flp 3:10
1Pe 4:13h Ro 8:36
1Ko 4:9
1Ko 15:31

i L 116:10

j 1Ko 6:14

k 2Ti 2:10

Teine veerg

a Mt 5:12
Ro 8:18b 2Ko 5:7
Heb 11:1

PTK 5

c 2Pe 1:13, 14

d 1Ko 15:50
Flp 3:20, 21e Ro 6:5
Ro 8:23
1Ko 15:48, 49f 1Ko 15:43, 44
Flp 1:21

g 1Pe 1:3, 4

h Ef 2:10

i Ro 8:23
Ef 1:13, 14

j Joh 14:3

k Flp 1:23

l Ilm 22:12

2. KORINTLASTELE 4:7-5:10

ja kerge, toob meile ülisuure ja igavese au.^a **18** Me ei kesken-du mitte nähtavatele, vaid nähtamatutele asjadele,^b sest nähtavad asjad on ajutised, nähtamatud aga igavised.

5 Me teame, et kui meie maine elamu*, see telk, maha kistakse,^c siis me saame Jumalalt hoone, mis pole kätega valmistatud,^d igavese elamu taevas. **2** Oma praeguses elamus me ägame, igatsedes väga riietada end sellesse, mis on valmistatud meie jaoks taevas,^e **3** nii et olles end sellesse riietanud, me poleks alasti.

4 Meie, kes oleme selles telgis, ägame rõhutuna, kuna me ei taha seda telki endalt ära heita, kuid tahame ometi riietada end taevasesse,^f nii et igavene elu neelaks ära sureliku keha.^g **5** Selleks eluks on meid ette valmistanud Jumal,^h kes on andnud meile oma vaimu tulevase tasu tagatiseks*.ⁱ

6 Niisiis oleme alati tulvil kindlustunnet ja teame, et kuni meie kodu on selles kehas, oleme Isandast eemal,^j **7** sest meie elu juhib usk, mitte see, mis silmaga näha. **8** Ent me oleme tulvil kindlustunnet ning tahaksime pigem olla oma kehast eemal ja teha oma kodu Isanda juurde.^k **9** Seega, olgu meie kodu tema juures või temast eemal, on meie sihiks olla talle meelepärane. **10** Me kõik peame ju seisma Kristuse kohtujärje ees, et igaüks saaks tasu selle eest, mis ta kehas olles tegi, oli see siis hea või halb.^l

5:1 *St keha. **5:5** *Võib tõlkida ka „käsirahaks”.

11 Kuna me teame, et Isandat tuleks karta, aitame inimestel meie sõnade õigsuses veenduda. Jumal teab hästi, millised me oleme, ja ma loodan, et ka teie seda teate*. **12** Me ei räägi seda selleks, et end teile uuesti soovitada, vaid selleks, et anda teile põhjust meie üle uhked olla, nii et saaksite vastata neile, kes tunnevad uhkust välise üle,^a mitte selle üle, mis on südames. **13** Sest kui oleme olnud arust ära,^b siis oleme olnud seda Jumala pärast; kui aga oleme mõistuse juures, siis oleme seda teie pärast. **14** Meid sunnib tagant Kristuse armastus, kuna me mõistame, et üks suri kõikide eest;^c olid ju kõik inimesed surnud. **15** Ja ta suri kõikide eest, et need, kes elavad, ei elaks enam endale,^d vaid temale, kes nende eest suri ja üles äratati.

16 Nüüdsest alates ei vaata me kellegi peale inimlikust vaatenurgast.^e Isegi kui me varem vaatasime Kristuse peale inimlikust vaatenurgast*, siis nüüd enam mitte.^f **17** Seega, kes on Kristuse jünger, on uus loodu.^g Kõik vana on möödas, ja näe, uus on sündinud! **18** Aga see kõik on Jumalalt, kes lepitab meid endaga Kristuse kaudu^h ja andis meile lepitusteenistuse.ⁱ **19** Jumal lepitab Kristuse kaudu maailma endaga,^j panemata inimeste väärsamme neile süüks,^k ning usaldas meile lepitussõnumi.^l

20 Seega me oleme suursaadikud^m Kristuse asemel,ⁿ

5:11 *Võib tõlkida ka „et ka teie südame-tunnistus seda teab“. 5:16 *Võib tõlkida ka „tundsime Kristust inimesena“.

PTK 5

- a 2Ko 10:10
b 2Ko 11:1, 16
c Jes 53:10
Mt 20:28
1Ti 2:5, 6
d Ro 14:7, 8
e Mt 12:50
f Joh 20:17
g Ga 6:15
h Ro 5:10
Ef 2:15, 16
Kol 1:19, 20
i Ap 20:24
j Ro 5:6
1Jo 2:1, 2
k Ro 4:25
Ro 5:18
l Mt 28:19, 20
Ap 13:38, 39
m Ef 6:19, 20
n Flp 3:20

Teine veerg

- a Heb 4:15
Heb 7:26
b Ro 1:16, 17

PTK 6

- c 2Ko 5:20
d Ro 2:4
e Jes 49:8
f 1Ko 9:22
g 2Ko 4:1, 2
h 2Ko 11:23
i Ilm 2:10
j 2Ko 11:25, 27
k Kol 3:13
1Te 5:14
l Ef 4:32
m Ro 12:9
n 1Ko 2:4, 5
o 2Ko 10:4
Ef 6:11

otsekui paluks Jumal inimesi meie kaudu. Me palume Kristuse asemel: „Laske end Jumalaga lepitada.“ **21** Selle, kes oli patuta,^a tegi Jumal patuhvriks* meie eest, et me tema kaudu saaksime Jumala ees õigeks.^b

6 Jumala kaastöölisena^c me palume teid tungivalt, et te Jumala armu vastu võttes ei kaotaks silmist selle eesmärgi.^d **2** Ta ütleb: „Ma kuulsin sind soosinguajal ja aitasin sind päästepäeval.“^e Nüüd ongi Jumala soosingu aeg! Nüüd ongi päästepäev!

3 Me ei taha saada kellelegi mingil moel komistuskiviks, et meie teenistust ei laidetak,^f

4 vaid me näitame end igas suhtes olevat Jumala teenijad:^g me peame vastu paljude raskuste all, viletsuses, puuduses, kitsikuses,^h **5** hoopide all, vangis,ⁱ rahvarahutustes, tööd rügedes, magamata öid taludes, toidupuudust kannatades.^j **6** Me näitame end olevat Jumala teenijad ka oma puhta elu, teadmiste, kannatlikkuse^k ja lahkusega,^l samuti sellega, et laseme end juhtida pühal vaimul, osutame siirast armastust,^m **7** räägime tõde ja toetume Jumala jõule,ⁿ hoides õiguse relvi^o paremas ja vasakus käes*; **8** me teeme seda aus ja häbis, laimatuna ja kiidetuna. Meid peetakse petisteks, kuid me räägime tõtt; **9** tundmatuiks, kuid ometi me oleme tuntud; surmalapsiks,* kuid ometi me ela-

5:21 *Sõna-sõnalalt „patuks“. 6:7 *Paremas käes ilmselt rünnakuks ja vasakus käes kaitseks. 6:9 *Võib tõlkida ka „sellisteks, kes väärivad surma“.

me;^a karistatuiks, kuid ometi pole meid surmale antud;^b **10** õnnetuiks, kuid ometi oleme alati rõõmsad; vaesteks, kuid ometi teeme paljusid rikkaks; sellisteks, kellel midagi ei ole, kuid ometi kuulub meile kõik.^c

11 Me oleme rääkinud teiega avameelselt, korintlased, ja oleme avardanud oma südame. **12** Teil ei ole meie südames kitsas,^d vaid teie enda süda on kitsavõitu.* **13** Ma ütlen teile nagu oma lastele: tehke teie sedasama, avardage oma süda!^e

14 Ärge siduge end uskmatutega.*^f Sest mida ühist on õigusel seadusetusega?^g Või mida ühist on valgusel pimedusega?^h **15** Mis kooskõla saab olla Kristuse ja Beliari* vahel?ⁱ Või mida ühist on usklikul^j uskmatuga?^j **16** Kuidas sobib Jumala tempel kokku ebajumalatega?^k Meie oleme ju elava Jumala tempel,^l nagu Jumal on öelnud: „Ma elan nende keskel^m ja käin koos nendega ning olen nende Jumal ja nemad on minu rahvas.”ⁿ **17** „Seepärast minge ära nende keskel ja eralduge neist, ütleb Jehoova, ning ärge enam puudutage rüvedat”,^o „ja ma võtan teid vastu”.^p **18** „Siis ma olen teile isaks^q ning teie olete mulle poegadeks ja tütardeks,^r ütleb Jehoova, Kõikvõimas.”

6:12 *Võib tõlkida ka „meie ei keela teile oma kiindumust, teie keelate seda meile”. **6:14** *Võib tõlkida ka „ärge saage ebavõrdseteks ikkekaaslasteks uskmatutega”. **6:15** *Vastav heebrea sõna tähendab „kasutu” ning viitab siin Saatanale. ^aVõib tõlkida ka „ustaval”.

PTK 6

a 2Ko 4:10, 11

b Ap 14:19
2Ko 4:8, 9c Flp 4:13
Ilm 2:9

d 2Ko 12:15

e 1Pe 2:17
1Jo 4:20f 2Mo 23:
32, 33
5Mo 7:3, 4
1Ku 11:4
1Ko 7:39

g Jk 4:4

h Ef 5:7, 8

i Mt 4:10
Ilm 12:7, 8

j 1Ko 10:21

k 1Ko 10:14

l 1Ko 3:16

m 2Mo 29:45

n 3Mo 26:
11, 12
Hes 37:27o Jes 52:11
Jer 51:45
Ilm 18:4p Hes 20:41
2Ko 7:1

q 2Sa 7:14

r Jes 43:6
Ho 1:10
Joh 1:12

Teine veerg

PTK 7

a 2Ko 6:16

b Ro 12:1
1Ti 1:5
1Ti 3:9
1Jo 3:3c Ro 12:10
2Ko 6:12, 13d Ap 20:33, 34
2Ko 12:17e Flp 2:17
Flm 7

f Ap 20:1

g 2Ko 1:3, 4

h 2Ko 2:4

2. KORINTLASTELE 6:10–7:9

7 Niisiis, armsad, kuna meil on need töötused,^a puhastagem end kõigest, mis saastab keha ja vaimu*,^b et saaksime tänu jumalakartusele aina puhamaks.

2 Tehke meile ruumi oma südames.^c Me pole kellelegi ülekohut teinud, me pole kedagi eksiteele viinud, me pole kedagi ära kasutanud.^d **3** Ma ei ütle seda selleks, et teid hukka mõista. Olen ma ju teile juba varem öelnud, et te olete meie südames, kas me siis elame või sureme. **4** Ma räägin teiega täie julgusega. Ma tunnen suurt uhkust teie üle. Mu süda on saanud suurt kosutust ning ma olen üliväga rõõmus kogu meie viletsuses.^e

5 Kui me Makedooniasse^f saabusime, ei leidnud me kergendust, vaid meid vaevati igal moel — väljaspool oli võitlusi, seespool kartusi. **6** Aga Jumal, kes masendunuid lohutab,^g andis meile uut jõudu Tiituse külastusega, **7** ja mitte ainult ta külastusega, vaid ka julgustusega, mida ta oli teie juures saanud. Ta tõi meie sõna teie igatsusest minu järele, teie sügavast kurbusest, teie siirast murest minu pärast, nii et ma rõõmustasin veelgi enam.

8 Kuigi ma kurvastasin teid oma kirjaga,^h ei tunne ma selle pärast kahetsust. Isegi kui ma esialgu kahetsesin (nähes, et see kiri kurvastas teid, ehkki vaid lühikeseks ajaks), **9** siis nüüd ma rõõmustan, kuid mitte teie kurvastuse pärast, vaid sellepärast, et kurvastus ajendas

7:1 *Võib tõlkida ka „mõtteid”.

teid kahetsema. Te ju kurvastusite Jumalale meelepärastelt, nii et te ei kannatanud meie tõttu mingit kahju. **10** Jumalale meelepärane kurvastus ajendab kahetsema* ja kahetsus viib päästeni, mida ei tule kahetseda.^a Ent sellele maailmale omane kurvastus viib surma. **11** Vaadake, millise suure agaruse on teis esile kutsunud see, et te kurvastusite Jumalale meelepärastelt, millise soovi end puhastada, millise meelepaha, millise kartuse, millise tegutsemisiha, millise innukuse, millise õiguse jaluleseadmise!^b Te olete igas suhtes näidanud, et olete selles asjas puhtad. **12** Kui gi ma kirjutasin teile, ei teinud ma seda kindlasti mitte süüdlase^c ega kannatanu pärast, vaid selleks, et sütitada teis soovi kuulata meie sõnu Jumala ees. **13** Seetõttu me olemegi saanud uut jõudu.

Ent peale selle, et saime uut jõudu, tunneme suurt rõõmu Tiituse rõõmu üle, sest te kõik kosutasite tema vaimu. **14** Ma pole jäänud häbisse, olles teist temale head rääkinud. Nagu me oleme teile alati tõtt rääkinud, nii oleme ka Tiitusele teist tõtt rääkinud. **15** Tema armastus teie vastu süveneb veelgi, kui ta meenutab teie kõigi kuulekust^d ja seda, kui lugupidavalt te ta vastu võtsite. **16** Ma rõõmustan, et võin kõiges teie peale kindel olla*.

8 Vennad, me tahame teile nüüd teada anda, mida Jumala arm on korda saat-

7:10 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandama“. 7:16 *Teine võimalik tähendus: „et võin tänu teile täiesti julge olla“.

PTK 7

a L 32:5
1Jo 1:9

b Mt 3:8

c 1Ko 5:5

d 2Ko 2:9
Heb 13:17

Teine veerg

PTK 8

a Ro 15:26

b Ap 11:29
2Ko 9:7

c Mr 12:43, 44

d Ro 15:25, 26
1Ko 16:1
2Ko 9:1, 2

e 2Ko 12:18

f 1Ti 6:18

g Mt 8:20
Flp 2:7

h 1Ko 7:25

nud Makedoonia kogudustes.^a

2 Suure katsumuse ajal, kui neil tuli taluda rohkeid kannatusi, olid nad väga rõõmsad ja heldekäelised, ehkki nad elasid äärmises vaesuses.

3 Ma kinnitan teile, et nad andsid oma võimaluse kohaselt^b ja rohkemgi veel.^c **4** Nad palusid meid järelejätmatult, lausa anusid, et nad saaksid osaleda pühade abistamises*.^d **5** Nad tegid rohkem, kui olime arvanud, sest ennekoike andsid nad Jumala tah-

telte isendid Isanda ja meie kätusesse. **6** Niisiis me õhutasime Tiitust^e viima lõpule teie helde annetuse kogumise, mille ta ise oli algatanud. **7** See-ga, nagu te olete rikkad kõige poolest – usu, sõna kuulutamise, teadmiste, innukuse ja meilt õpitud armastuse poolest –, nii olge rikkad ka helde andmise poolest.^f

8 Ma ei ütlen seda selleks, et teid käskida, vaid soovin teiste innukusest rääkides panna proovile teie armastuse ehtsuse. **9** Te ju teate meie isanda Jeesus Kristuse ülimat headust: ta oli rikas, kuid sai teie pärast vaeseks,^g et teie tema vaesuse tõttu rikkaks saaksite.

10 Ma ütlen teile oma armastuse: h selle ettevõtmise lõpuleviimine tuleb teile endile kasuks. Juba aasta tagasi te tegite sellega algust ja olite sellest nii innustunud. **11** Viige siis alustatu ka lõpule oma võimalusi mööda ja samasuguse innuga, mis teil alguses oli. **12** Sest kui on tahtmist anda, on see Jumalale väga meelt-

8:4 *Sõna-sõnalt „teenimises“.

mööda, juhul kui inimene anab sellest, mis tal on,^a mitte sellest, mida tal ei ole. **13** Ma ei taha öelda, et teiste elu peaks olema kerge ja teie oma raske, **14** vaid ma soovin, et see, mida teil on praegu üle, teeks tasa selle, millest neil on puudus, ja et see, mida neil on üle, teeks tasa selle, millest teil on puudus, ja nõnda sünniks tasakaal. **15** Sest on kirjutatud: „Kellel oli palju, sellel ei olnud liiga palju, ja kellel oli vähe, sellel ei olnud liiga vähe.”^b

16 Tänu olgu Jumalale, kes on andnud Tiituse südamesse samasuguse hoole teie pärast,^c kui on meil! **17** Ta on meie õhutust kuulda võtnud, ja alles täis indu, tuleb ta omal algatusel teie juurde. **18** Me saadame temaga kaasa venna, keda kiidetakse kõigis kogudustes selle eest, mida ta teeb hea sõnumi pärast. **19** Selle venna on kogudused määranud ka meie reisikaaslasteks, kui me läheme viima kohale seda andi Isanda auks ja oma abivalmiduse tõenduseks. **20** Me ju ei taha, et keegi saaks meile midagi ette heita seoses selle heldekäelise annetusega, mis on meie hoolde usaldatud.^d **21** Me „käime sellega ümber ausalt mitte ainult Jehoova ees, vaid ka inimeste ees”.^e

22 Me saadame nendega kaasa veel ühe venna, kelle hoolsuses me oleme mitut puhku ja mitmes vallas võinud veenduda, ning kes nüüd on veelgi hoolsam, sest ta on teis täiesti kindel. **23** Aga kui teil on mingeid kahtlusi

PTK 8

a 5Mo 16:
10, 17
Õp 3:27, 28

b 2Mo 16:18

c 2Ko 12:18

d 1Ko 16:1

e Õp 3:4
1Pe 2:12

Teine veerg

a 1Pe 1:22
1Pe 2:17

PTK 9

b Ro 15:26
1Ko 16:1
2Ko 9:12

c Õp 11:24
Õp 19:17
Õp 22:9
Kog 11:1
Lu 6:38

2. KORINTLASTELE 8:13–9:7

seoses Tiitusega, siis teadke, et ta on minu mõttekaaslane ja kaastööline, kes tegutseb teie heaks. Või kui teil on kahtlusi seoses meie vendadega, siis nemad on koguduste saadikud* ja toovad Kristusele au. **24** Tõendage siis kogudustele, et teie armastus on ehtne^a ja et me pole ilmaaegu teie üle uhked.

9 Pühade aitamisest^b ei oleks mul tegelikult vaja teile kirjutada, **2** sest ma ju tean teie abivalmidust ja räägin uhkusega makedoonlastele, et Ahhaia vennad on juba terve aasta soovinud pakkuda oma abi, ning enamik neist on teie innukusest tiivustust saanud. **3** Aga need vennad saadan ma teie juurde selleks, et mu kiitlemine teiega ei osutuks aluse tuks ja et te tõepoolest võiksite ilmutada abivalmidust, just nagu ma olen õelnud, et te teete. **4** Sest muidu – juhul kui makedoonlased peaksid tulema koos minuga ja leidma, et te polegi omadega valmis – jääksime ju häbisse, nii meie kui ka teie, kuna oleme teie peale lootnud. **5** Seepärast pidasin ma vajalikuks ergutada vendi tulema juba varem teie juurde ja seadma teie lubatud anni aegsasti valmis, et see and tuleks südamest ega oleks sunniviisil antud.

6 Aga sellega seoses ma ütlen: kes kasinalt külvab, see ka lõikab kasinalt, ja kes rohkesti külvab, see ka lõikab rohkesti.^c **7** Igaüks andku, nagu ta on oma südames otsustanud, mitte kurva meelega* ega

8:23 *Sõna-sõnalt „apostlid”. **9:7** *Võib tõlkida ka „vastumeelselt”.

sunniviisil,^a sest Jumal armastab rõõmsat andjat.^b

8 Pealegi on Jumala võimuses osutada teile ülikülluslikult oma armu, nii et teil on alati kõike piisavalt, samuti rikkalikult seda, mida on vaja igaks heaks tööks.^c

9 (Nagu on kirjutatud: „Ta jagab heldelt ja annab vaestele. Tema õigus püsib igavesti.”^d)

10 Tema, kes annab külvajale külluslikult seemet ja inimestele leiba söögiks, annab teilegi külvamiseks seemet ja annab seda rikkalikult, ning tänu tema abile kannavad teie õiged teod rohkelt vilja.)

11 Jumal õnnistab teid igas suhtes, et teiegi võiksite olla igas suhtes helded andma. Ja nii tänavad inimesed meie tegeude tõttu Jumalat. **12** Selline abistamine mitte ainult ei aita puudust kannatavaid pühasid kitsikusest välja,^e vaid ka kutsus esile hulgaliselt tänapalveid. **13** Nad ülistavad Jumalat, kuna neile abi andes te toimite kooskõlas hea sõnumiga Kristusest, mida te kuulutate, ja kuna te olete heldekäeliselt teinud annetusi nende ja kõigi heaks.^f

14 Nad paluvad Jumalat teie eest, sest nad armastavad teid Jumala võrratu armu pärast, mis on teie peal.

15 Tänu olgu Jumalale tema sõnulsetamatult suure kingi eest!

10 Mina ise, Paulus, anun teid Kristuse tasaduse ja lahkusega.^g Teie keskel olevat ma armetu,^h kuid eemal viibides täis julgust.ⁱ **2** Ma palun, et ma teie juures olles ei peaks, täis julgust, kasuta-

PTK 9

a 5Mo 15:7, 10

b 2Mo 22:29
Õp 11:25
Ap 20:35
Heb 13:16c Õp 28:27
Mal 3:10
Flp 4:18, 19

d L 112:9

e Ro 15:26, 27
2Ko 8:14f Mt 5:16
Heb 13:16
Jk 1:27
1Jo 3:17

PTK 10

g Mt 11:29, 30

h 1Ko 2:3

i 2Ko 10:10

Teine veerg

a Mt 26:52
1Ti 1:18, 19

b 2Ko 6:4, 7

c 1Ko 1:19, 20
1Ko 3:19, 20
2Ti 2:24, 25

d 1Ti 1:20

e Heb 13:17

f 2Ko 13:2

ma rangeid meetmeid – nagu mulle praegu tundub – mõne suhtes, kelle arvates me elame maailma kombel. **3** Kuigi me oleme samasugused inimesed nagu teisedki, ei pea me sõda maailma kombel. **4** Meie sõjapidamise relvad ei ole sellised, mida kasutavad maailma inimesed,^a vaid need on Jumalalt^b ja on nii vägevad, et suudavad purustada kindlusi. **5** Me kummutame valearutlused ja kõik kõrgid mõtted, mis takistavad inimesi Jumalat tundma õppimast,^c ja vangistame iga mõtte, et teha see kuulekaks Kristusele, **6** ning oleme valmis karistama kõiki sõnakuulmatuid,^d niipea kui teie olete täiesti kuulekaks saanud.

7 Te otsustate kõige üle välise järgi. See, kes on veendunud, et ta on Kristuse jünger, mõtelgu veel kord tõsiasjale, et nagu tema on Kristuse jünger, nii oleme ka meie. **8** Kui ma ka kiitleksin ülearu selle võimuga, mille meie isand meile on andnud teie ülesehitamiseks, aga mitte mahakiskumiseks,^e ei jääks ma häbisest. **9** Kummati ei taha ma jätta muljet, nagu püüaksin ma teid oma kirjadega hirmutada. **10** Sest mõned ütlevad: „Tema kirjad on küll kaalukad ja võimsad, aga meie juures olles on ta nõrk ja ta kõned on kehvad.” **11** Sellised inimesed võtku arvesse, et mida me eemal olles oma kirjades ütleme, seda me teie juures olles ka teeme.^f **12** Me ei sõanda seada end ühele pulgale nendega, kes ülistavad iseenast, ega end nendega võr-

relda.^a Neil, kes mõõdavad end oma mõõdupuuga ja võrdlevad end iseendaga, pole õiget arusaamist.^b

13 Kui me kiitleme, ei kiitle me ülemäära, vaid me kiitleme üksnes selle ülesande piires tehtuga, mille Jumal on meile andnud ja mille hulka kuulute ka teie.^c **14** Tõesti, teie juurde tulles ei astunud me üle meile seatud piiride, otsekui teie ei kuulukski neisse piiridesse. Me olime ju esimesed, kes jõudsid teieni hea sõnumiga Kristusest.^d **15** Me ei kiitle sellega, mis jääb väljapoole meile seatud piire, nimelt teiste töö ja vaevaga, vaid me loodame, et kui teie usk kasvab, siis hakkate kõrgelt hindama tööd, mida me oleme teie keskel teinud. Siis laieneb meie tööpõld veelgi, **16** nii et me saame head sõnumit kuulutada teist kaugemale jäävates maades, et me ei kiitleks sellega, mida teised on teinud neile antud tööpõllul. **17** „Aga kes kiitleb, selle kiitlemise põhjuseks olgu Jehoova.”^e **18** Sest Jehoova soosing ei kuulu mitte sellele, kes end ise soovitab,^f vaid sellele, keda tema soovitab.^g

11 Ma soovin, et te kannataksite välja mu mõningase rumaluse. Aga eks te kannatagi mind välja! **2** Ma tahan teid kaitsta, nii nagu Jumal tahab teid kaitsta, sest ma ise kihlasin teid üheainsa mehega, Kristusega, ja tahan teid seada tema ette puhta neitsina.^h **3** Kuid ma kardan, et nagu madu pettis Eevat oma kavalusega,ⁱ nii võidak-

PTK 10

a 2Ko 5:12

b Õp 26:12

Ga 6:3

c Ap 9:15

Ga 2:8

d 1Ko 3:10

1Ko 4:15

e Jer 9:24

1Ko 1:31

f Lu 18:10-14

g 1Ko 4:5

2Ti 2:15

PTK 11

h Mr 2:19

Ef 5:23

Ilm 21:2, 9

i 1Mo 3:4, 5

Joh 8:44

Teine veerg

a 1Ti 6:3-5

Heb 13:9

2Pe 3:17

b Ga 1:7, 8

c 2Ko 11:23

d 2Ko 10:10

e Ap 18:3

1Ko 9:18

f Flp 4:10

g Flp 4:15, 16

h 1Te 2:9

i 1Ko 9:14, 15

j 1Ko 9:11, 12

2. KORINTLASTELE 10:13-11:12

se teiegi mõtted rikkuda ning te kaotate siiruse ja puhtuse, mida Kristus väärrib.^a **4** Sest kui keegi tuleb ja kuulutab teile teistsugust Jeesust kui see, keda meie oleme kuulutanud, või kui ta toob kaasa teistsuguse vaimu kui see, mille te olete saanud, või teistsuguse hea sõnumi kui see, mille te olete vastu võtnud,^b siis selist inimest te sallite meelsasti. **5** Siiski ma arvan, et ma pole milleski kehvem teie ülisuurtest apostlitest.^c **6** Kui ma olenki koolitamata kõnekunstis,^d on mul siiski teadmisi, oleme teile selgelt näidanud igal moel ja igas asjas.

7 Kas ma tegin pattu, kui ma tasuta ja rõõmuga teile Jumalalt saadud head sõnumit kuulutasin, alandudes, et teid ülendataks?^e **8** Ma rõõvisin paljaks teised kogudused, kui võtsin neilt vastu ainelist abi, et teenida teid.^f **9** Ometi, kui mulle teie juures puudus kätte tuli, ei saanud ma kellelegi koormaks, sest Makeedoonias tulnud vennad andsid mulle rikkalikult kõike, mida ma vajasin.^g Ma olen hoidunud teid ükskõik mis moel koormamast ja hoidun sellest ka edaspidi.^h **10** Ma ei lõpeta Ahhaia aladel sellega kiitlemist,ⁱ nii tõesti, kui minus on Kristuse tõde. **11** Miks ma hoidusin teid koormamast? Kas sellepärast, et ma teid ei armasta? Jumal teab, et armastan.

12 Mida ma teen, seda teen ma edaspidigi,^j et neil, kes kiitlevad oma ametiga, soovides olla meiega võrdsed, ei oleks

kiitlemiseks mingit alust. **13** Sellised inimesed on valeapostlid, võltsid töötegijad, kes moondavad end Kristuse apostliteks.^a **14** See pole mingi ime, sest Saatan ise moondab ennast valguseingliks.^b **15** Seepärast ei ole midagi imestada, kui ka tema teenijad moondavad end õiguse teenijateks. Aga nende lõpp on nende tegude järgi.^c

16 Ma ütlen jälle: ärgu keegi arvaku, et ma olen rumal. Aga kui te ka nii arvate, siis võtke mind vastu kui rumalat, et ka mina võiksin natuke kiidelda. **17** Mida ma räägin, seda ma ei räägi Isanda eeskujul, vaid justkui rumal, kiideldes enesekindlalt. **18** Kuna paljud kiitlevad kõige sellega, millega maailma inimesed, siis teen seda minagi. **19** Kuna te ise olete nii „targad”, siis te sallite rumalaid meelsasti. **20** Õigupoolest te sallite igauht, kes teid orjastab, teie vara neelab, teile kuuluva endale kahmab, end teist paremaks peab, teid näkku lööb.

21 Meil on häbi seda öelda, aga mõnele tundub, et me oleme olnud nõrgad.

Aga kui teised on julged – ma räägin otsekuu rumal –, siis olen minagi julge. **22** Kas nemad on heebrealased? Mina olen ka.^d Kas nemad on iisraellased? Mina olen ka. Kas nemad on Aabrahami järeltulijad? Mina olen ka.^e **23** Kas nemad on Kristuse teenijad? Ma räägin nagu arutu – mina olen seda veelgi enam! Ma olen rohkem vaeva näinud,^f olen sagedamini vangis olnud,^g mind on lugematuid kordi pekstud ja ma olen tihti olnud surma-

PTK 11

a Ro 16:17, 18
2Pe 2:1b Ga 1:8
2Te 2:9c Mt 16:27
Flp 3:18, 19
2Ti 4:14

d Ap 22:3

e Ro 11:1
Flp 3:4, 5f Ro 11:13
1Ko 15:10

g Ap 16:23, 24

Teine veerg

a Ap 9:15, 16
2Ko 6:4, 5
1Pe 2:20, 21

b 5Mo 25:3

c Ap 16:22

d Ap 14:19

e Ap 27:41

f Ap 20:3
Ap 23:10

g Ap 14:5, 6

h Ap 13:50

i Ap 20:31

j 1Ko 4:11

k 2Ko 6:4, 5

l 2Ko 2:4
Kol 2:1

m Ap 9:24, 25

PTK 12

n Ap 2:17

suus.^a **24** Juutidelt olen ma viiel korral saanud 39 hoopib,^b **25** kolm korda on mind keppega pekstud,^c üks kord kividega visatud,^d kolm korda olen üle elanud laevahuku^e ning hulpinud terve öö ja päeva avamerel. **26** Oma sagedastel rännakutel olen ma olnud ohus jõgedel, ohus röövlite käes, ohus oma rahva seas,^f ohus teiste rahvaste seas,^g ohus linnas,^h ohus kõrbes, ohus merel, ohus valevendade keskel. **27** Ma olen palju vaeva näinud ja tööd rüganud, olnud öösel sageli magamata,ⁱ olnud näljas ja janus,^j tihti peale söömata,^k külma käes ja külalaldase kehakatteta.

28 Peale väliste vintsutuste rõhub mind päevast päeva hingeline koorem: mure kõigi koguduste pärast.^l **29** Kui keegi on nõrk, siis kas ei saa ka mina nõrgaks? Kui keegi viiakse eksiteele*, siis kas mu viha ei peaks süttima?

30 Kui ma just pean kiitlema, siis tahan kiidelda sellega, millest ilmneb mu nõrkus. **31** Meie isanda Jeesuse Jumal ja isa, kes olgu ülistatud igavesti, teab, et ma ei valeta. **32** Damaskuses valvas kuninga Aretasele alluv valitseja* linna, et mind kinni võtta, **33** kuid mind lasti korviga müüriaknast alla^m ja ma pääsesin tema käest.

12 Ma olen sunnitud kiitlema. Kuigi sellest pole kasu, jätkan ma nüüd Isanda antud nägemusteⁿ ja ilmutus-

11:29 *Sõna-sõnalt „pannakse komistama”. **11:32** *Sõna-sõnalt „etnarh”; tetrarhist kõrgem valitseja.

tega.^a **2** Ma tunnen üht Kristuse jüngrit, kes 14 aastat tagasi tõmmati kolmandasse taevasse – kas kehas või kehast väljas, seda ma ei tea, Jumal teab. **3** Jah, ma tean inimest – kas ta oli kehas või kehast väljas, seda ma ei tea, Jumal teab –, **4** kes tõmmati paradiisi* ning kes kuulis sõnu, millest ei tohi rääkida ja millest inimesel pole lubatud kõnelda. **5** Selle inimesega ma kiitlen. Iseendaga ma ei kiitle, või kui kiitlengi, siis ainult oma nõrkustega. **6** Isegi kui ma otsustaksin kiidelda, ei oleks ma rumal, sest ma räägiksin tõtt. Aga ma ei tee seda, et keegi ei arvaks minust midagi enam kui seda, mida ta näeb mind tegevast või ütlevast. **7** Keegi ei peaks minust midagi enam arvama ainult sellepärast, et ma olen saanud erakordseid ilmutusi.

Et ma ei läheks üleliia uhkeks, on mulle ihu sisse pandud oga,^b otsekuu Saatana ingel, mind vaevama*, et ma üleliia uhkeks ei läheks. **8** Kolm korda olen ma Isandat anunud, et ta selle oga minult ära võtaks. **9** Aga ta ütles mulle: „Sulle piisab minu armust, sest sinu nõrkuse kaudu avaldub minu vägi täiel määral.”^c Seepärast kiitlen ma meelsasti oma nõrkustega, et Kristuse vägi varjaks mind telgina. **10** Niisiis tunnen ma rõõmu nõrkustest, solvangutest, puuduses olemisest, tagakiusamisest ja raskustest Kristuse pä-

12:4 *Ilmselt sai Paulus nägemuse tuleviku kohta. 12:7 *Võib tõlkida ka „peksma”.

PTK 12
a Ap 22:17, 18

rast. Sest siis, kui olen nõrk, olen tõeliselt tugev.^a

11 Ma olen saanud ruma-laks, teie sundisite mind sel-leks. Te oleksite pidanud minu heaks kostma. Ma pole mil-leski kehvem teie ülisuur-test apostlitest, isegi kui ma teie silmis midagi väärt pole.^b

12 Ma näitasin teile kannatli-kult tõendeid oma apostliame-ti kohta:^c te nägite mu tunnus-tähti, imesid ja vägevaid tegu-sid.^d **13** Millest te olete ilma jäänud võrreldes teiste kogu-dustega? Ainult sellest, et ma ei ole olnud teile koormaks.^e Andke mulle see süütegu an-deks!

14 Ma olen kolmandat kor-da valmis teie juurde tulema, ja ka seekord ei saa ma teile koormaks. Ma ei ole huvita-tud teie varast,^f vaid teist end-ist. Lapsed^g ei pea ju koguma vara oma vanematele, vaid van-emad lastele. **15** Ma annan rõõmuga teile kõik, mis mul on, ka iseenda.^h Kui mina teid nii väga armastan, kas teie peaksite mind vähem armas-tama? **16** Olgu kuidas on, ma ei ole olnud teile koormaks.ⁱ Sellest hoolimata te ütlete, et ma kasutasin kavalust ja püüdsin teid pettusega kinni. **17** Ma pole ju teid ära kasu-tanud mitte kellegi kaudu, kel-le ma teie juurde olen saanud. **18** Ma õhutasin Tiitust teie juurde tulema ja saatsin ühe venna temaga kaasa. Kas Tiit-us kasutas teid kuidagi ära?^j Kas me ei tegutsenud ühes vaimus ja ei käinud ühte rada?

19 Küllap mõtlete seda kir-ja lugedes, et me püüame end teie ees õigustada. Me oleme

b Ga 4:13

c Jes 40:29

Teine veerg

a Flp 4:13

b 2Ko 11:23

c 2Ko 6:4

d Ap 14:3
Ap 15:12
Ro 15:18, 19

e 1Ko 9:11, 12
2Ko 11:9

f Ap 20:33

g 1Ko 4:14

h 2Ko 1:6
Kol 1:24
1Te 2:8
Heb 13:17

i 2Ko 11:9

j 2Ko 8:6

Kristuse jüngrid ja Jumal teab, et me räägime tõtt. Mu armsad, kõike, mida me teeme, me teeme teie vaimu tugevdamiseks. **20** Ma kardan, et teie juurde saabudes ei leia ma teid eest sellistena, nagu ma sooviksin, ja et minagi pole selline, nagu te sooviksite. Ma kardan, et teie keskel on riidu, kadedust, raevutsemist, tülisid, teistest halva rääkimist, keelepeksu, uhkust ja korraust. **21** Ma kardan, et kui ma tulen taas, võib mu Jumal lasta mul teie seas häbi tunda ning mul tuleb kurvastada nende paljude pärast, kes on pattu teinud ega ole kahetsevad oma kõlvatust*, hoorust[#] ja jultunud käitumist[^].

13 See on juba kolmas kord, kui ma valmistun teie juurde tulema. „Iga süüteo tõestamiseks on vaja kahe või kolme tunnistaja ütlust.“^a **2** Kuigi ma olen teist praegu kaugel, suhtuge mu sõnadesse nõnda, nagu oleksin ma teist korda teie juures. Nagu ma varem juba hoiatasin, nii hoiatan ma nüüdki neid, kes on pattu teinud, ja teisigi, et kui mul ükskord ikkagi õnnestub jälle teie juurde tulla, ei jäta ma kedagi noomimata. **3** Siis te saate soovitud tõendi, et Kristus räägib minu kaudu. Tema ei ole teie keskel nõrk, vaid tugev. **4** Ta löödi küll postile nõrgana*, kuid on nüüd elav tänu Jumala väele.^b Ka meie

12:21 *Võib tõlkida ka „räpasust“, „rühvedust“. [#]Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi“.) [^]Võib tõlkida ka „jultumust“, „häbitut käitumist“; kr *aselgeia*. (Vt „Sõnaseletusi“.) **13:4** *St inimesena.

PTK 13

a 5Mo 19:15
Mt 18:16b Ro 6:4
1Pe 3:18

Teine veerg

a 2Ti 2:11, 12

b 1Ko 6:14

c 1Ko 11:28
Ga 6:4

d 1Ko 4:21

e 2Ko 1:3, 4

f Flp 2:2

g 1Te 5:13
Jk 3:17
1Pe 3:11
2Pe 3:14

h 1Ko 14:33

oleme nõrgad, nagu tema oli, kuid saame elu koos temaga^a tänu Jumala väele, mis teis tegetseb.^b

5 Veenduge, kas te ikka elate kooskõlas kristliku usuga. Uurige end läbi.^c Või kas te ei mõista, et Jeesus Kristus on teiega teiega? Muidugi on ta teiega vaid juhul, kui te olete Jumalale meelepärased. **6** Ma loodan siiralt, et te saate aru, et meie oleme Jumalale meelepärased.

7 Me palume Jumalat, et te ei teeks midagi halba. Me ei palu seda mitte selleks, et meeldida inimestele, vaid selleks, et teie teeksite head, isegi kui meie inimestele ei meeldi. **8** Me ei suuda teha midagi tõe vastu, üksnes tõe poolt. **9** Me rõõmustame, kui teie olete tugevad, isegi kui meie oleme nõrgad. Me palvetaime, et te seaksite asjad korda. **10** Seetõttu ma kirjutangi neist asjust eemal viibides, et ma teie juures olles ei peaks karmilt kasutama oma võimu, mille Isand on andnud mulle^d teie ülesehitamiseks, mitte mahakiskumiseks.

11 Ja lõpuks, vennad, olge ikka rõõmsad, seadke asjad korda, hinnake teistelt saadavat julgustust,^e olge üksmeelsed,^f pidage üksteisega rahu.^g Armastuse ja rahu^h Jumal on siis teiega. **12** Tervitage üksteist püha suudlusega. **13** Teid tervitavad kõik pühad.

14 Meie isanda Jeesus Kristuse arm, Jumala armastus ja meile kõigile antud püha vaim olgu teie kõikidega!

KIRI

GALAAATLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1–5)
Pole teist head sõnumit (6–9)
Pauluse kuulutatud hea sõnum on Jumalalt (10–12)
Pauluse uskupöördumine ja varasem tegevus (13–24)</p> <p>2 Paulus kohtub Jeruusalemmas apostlitega (1–10)
Paulus noomib Peetrust (Keefast) (11–14)
Õigeksmõistmine üksnes usu alusel (15–21)</p> <p>3 Seaduse järgimine või usk (1–14)
„Õige jääb elama tänu usule” (11)
Aabrahamile antud tõotus ei põhine seadusel (15–18)
Aabrahami järeltulija Kristus (16)
Seaduse saamine ja eesmärk (19–25)</p> | <p>Jumala pojad tänu usule (26–29)
Aabrahami järeltulijad, kes kuuluvad Kristusele (29)</p> <p>4 Pole enam orjad, vaid pojad (1–7)
Pauluse mure galaatlaste pärast (8–20)
Haagar ja Saara — kaks lepingut (21–31)
Meie ema, ülal asuv Jeruusalemm, on vaba (26)</p> <p>5 Kristlik vabadus (1–15)
Laske Jumala vaimul end juhtida (16–26)
Patuse loomuse teod (19–21)
Jumala vaimu viili (22, 23)</p> <p>6 Kandke üksteise koormat (1–10)
Mida inimene külvab, seda ta ka lõikab (7, 8)
Pole tähtis, kas ollakse ümber lõigatud (11–16)
Uus loodu (15)
Lõppsõna (17, 18)</p> |
|---|---|

1 Pauluselt, apostliilt, keda pole saanud ega ametisse määratud inimesed, vaid Jeesus Kristus^a ja Jumal, Isa,^b kes Jeesuse surnuist üles äratas, **2** ning kõigilt vendadelt, kes on koos minuga, Galaatia kogudustele.

3 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt, **4** kes andis enese meie pattude eest,^c et vabastada meid praeguse kurja maailma* võimusest^d meie Jumala ja Isa tahtel.^e **5** Jumalale kuulugu au igavesest ajast igavesti! Aamen.

1:3 *Võib tõlkida ka „ärateenimata laskust”, „ülimat headust”. 1:4 *Võib tõlkida ka „ajastu”.

PTK 1

a Ap 9:15
Ap 26:15, 16

b Ap 22:14, 15

c 1Jo 2:1, 2

d Joh 15:19

e 1Ti 2:3, 4

Teine veerg

a 2Ko 11:3, 4
Ga 5:7

b Ga 5:10

6 Mind hämmastab, et te nii kiiresti olete hakanud eemalduma temast, kes on kutsunud teid Kristuse armu kaudu, ja võtate kuulda teistsugust head sõnumit.^a **7** Kuid mingit teist head sõnumit pole olemas. Küll on aga neid, kes teid segadusse ajavad^b ja tahavad head sõnumit Kristusest moonutada. **8** Ent isegi kui meie või mõni ingel taevast peaks kuulutama teile mingit head sõnumit peale selle, mida meie oleme teile kuulutanud, siis olgu ta neetud. **9** Nagu me juba oleme öelnud, nii ütlen ma jälle: kes tahes kuulutada teile mingit muud head sõnumit kui seda, mille te olete vastu võtnud, see olgu neetud.

10 Kas ma otsin nüüd inimeste või Jumala poolehoidu? Kas ma üritan olla inimestele meele järele? Kui ma ikka veel püüaksin olla inimestele meeltemööda, ei oleks ma Kristuse ori. **11** Olgu teile teada, vennad, et hea sõnum, mida ma olen teile kuulutanud, ei pärine inimestelt.^a **12** Ma pole kuulnud ega õppinud seda inimestelt, vaid selle on ilmutanud mulle Jeesus Kristus.

13 Te olete ju kuulnud minu varasemast elust juudiusulisena,^b kuidas ma Jumala kogudust ägedalt taga kiusasin ja laastasin.^c **14** Ma jõudsin juudi usus kaugemale kui paljud minu ekaaslased mu rahva hulgast, kuna ma seisin märksa innukamalt oma isade pärimuste eest.^d **15** Kui aga Jumal, kes mind emaihusst välja tõi ja mind oma armuga kutsus,^e arvas heaks **16** minu kaudu oma poja kohta teadmissi jagada, kuulutada mittejuutidele head sõnumit temast,^f siis ei hakanud ma nõu pidama ühegi inimesega. **17** Samuti ei läinud ma Jeruusalemma nende juurde, kes olid saanud apostlikke enne mind, vaid ma läksin Araabiassa ja tulin siis tagasi Damaskusse.^g

18 Kolm aastat hiljem läksin ma Jeruusalemma^h Keefasegaⁱ rääkima ja jäin tema juurde viieteistkümneks päevaks. **19** Teistest apostlitest ei näinud ma kedagi peale meie isanda venna Jaakobuse.^j **20** Ma kinnitan teile Jumala ees, et ma ei kirjuta teile midagi valet.

1:18 *Sama kes Peetrus.

PTK 1
a 1Te 2:13
b Ap 23:6
c Ap 8:3
Ap 9:1, 2
Ap 22:4
Ap 26:9-11

d Ap 22:3
Flp 3:4-6

e 1Ko 15:10

f Ap 9:15
Ro 11:13

g Ap 9:19

h Ap 9:26

i Joh 1:42
1Ko 15:5

j Mt 13:55
Ap 12:17

Teine veerg

a Ap 9:29, 30

b Ga 1:13

c Ap 8:3

PTK 2

d Ap 9:27

e Ap 15:1, 2

f 2Ko 2:13

g Ap 16:3

h Ap 15:1, 24

i 2Ko 3:17
Ga 5:1

j Ga 4:9

k Ga 2:14

l Ga 2:9

m Ap 22:21
Ro 11:13
1Ti 2:7

21 Seejärel läksin ma Süüria ja Kiliikia aladele.^a **22** Juudamaa kristlikes kogudustes aga ei tundud mind. **23** Seal oli üksnes kuulnud räägitavat: „See, kes meid varem taga kiusas,^b kuulutab nüüd head sõnumit sellest usust, mida ta varem püüdis hävitada.”^c **24** Ja nad ülistasid minu pärast Jumalat.

2 Neliteist aastat hiljem läksin ma uuesti Jeruusalemma. Ma olin koos Barnabasega^d ja võtsin kaasa ka Tiituse.^e **2** Ma läksin sinna, kuna olin saanud ilmutuse. Olles omavahel vendadega, kellest väga lugu peeti, rääkisin neile heast sõnumist, mida ma mittejuutide seas kuulutan. Ma tahtsin olla kindel, et mu teenistus pole olnud ega ole asjatu.

3 Tiituselt,^f kes oli koos minuga, ei nõudnud nad ümberlõikamist,^g ehkki ta on kreeklane. **4** See teema oli esile kerkinud vaelevendade tõttu, kes olid salamisi poetunud kogudusse^h varitsema meie vabadust,ⁱ mis meil on Kristus Jeesuse jüngritena, et meid Moosese seaduse orjaks teha.^j **5** Me ei andnud neile järele^k ega alistunud hetkekski, et hea sõnumi tõde jääks teiega.

6 Need auväärseks peetud mehed^l — kui auväärsed nad ka polnud, see pole mulle tähtis, sest Jumal ei otsusta inimeste üle välise mulje järgi —, need vennad, kellest väga lugu peeti, ei rääkinud mulle midagi uut. **7** Vastupidi, kui nad nägid, et minu hoolde on usaldatud hea sõnumi kuulutamine neile, kes on ümberlõikamata,^m nii nagu Peetru-

sele on usaldatud kuulutamise ümberlõigatutele — **8** sest tema, kes oli määranud Peetruse ümberlõigatute apostliks, oli mind määranud mittejuutide apostliks^a —, **9** ja kui nad said teada mulle osaks saanud Jumala armust,^b siis Jaakobus,^c Keefas ja Johannes, keda peeti sammasteks, löid Barnabase ja minuga^d käed, et meie läheme mittejuutide juurde, nemad aga ümberlõigatute juurde. **10** Nad palusid ainult, et me peaksime meele vaeseid, ja seda ma olengi püüdnud teha.^e

11 Kui aga Keefas^f tuli Antiokiasse,^g rääkisin ma temaga otsekoheselt, sest oli ilmselge, et ta toimib valesti. **12** Enne seda, kui Jaakobuse^h juurest tulid mõned mehed, oli ta söönud koos mittejuutidega,ⁱ aga kui need kohale jõudsid, ei teinud ta seda enam ega suhelnud mittejuutidega, sest ta kartis ümberlõigatuid.^j **13** Ka ülejäänud juudid hakkasid temaga koos silmakirjatsema ning isegi Barnabas lasi end kaasa tõmmata. **14** Kui ma nägin, et nad ei toimi kooskõlas hea sõnumi tõega,^k ütlesin ma Keefasele nende kõigi ees: „Kui sina, kes sa oled juut, elad nagu muud rahvad ja mitte nagu juudid, miks sa siis sunnid mittejuute elama juudi tavade järgi?“^l

15 Meie, kes oleme sünni poolest juudid ega ole patused teiste rahvaste hulgast, **16** teame, et inimest ei mõisteta õigeks mitte siis, kui ta järgib seadust, vaid üksnes siis, kui ta usub^m Jeesus Kristuses-

PTK 2

a Ap 9:15

b Ef 3:8

c Ap 15:13

d Ap 13:2
Ap 15:25e Ap 11:29, 30
1Ko 16:1

f Joh 1:42

g Ap 11:25, 26
Ap 15:35

h Ap 12:17

i Ap 10:26, 28
Ap 11:2, 3

j Ap 21:20, 21

k Ap 10:34, 35

l Ap 15:10
Ap 15:28, 29m Ro 1:17
Jk 2:23

Teine veerg

a Ap 13:39
Ro 5:17
1Ko 6:11

b Ro 3:20-22

c Ro 7:9

d Ro 6:6
Ga 5:24

e 1Pe 4:1, 2

f 2Ko 5:15

g 1Ti 2:5, 6

h Joh 1:17

i Ga 3:21
Heb 7:11

PTK 3

j Ga 5:7

k 1Ko 1:23

l Ef 1:13

m Ga 4:9, 10

se.^a Seepärast me oleme hakanud uskuma Kristus Jeesusesse, et meid mõistetakse õigeks Kristusesse uskumise, mitte seaduse järgimise alusel, sest seaduse järgimise alusel ei mõisteta õigeks mitte kedagi.^b **17** Aga kui meid, kes me taotleme õigeksmõistmist Kristuse kaudu, peetakse samuti patus- teks, siis kas tähendab see, et Kristus on patu teener? Muidugi mitte! **18** Kui ma ehitaksin uuesti üles selle, mille ma kord maha lammutasin, siis teeksin ma end seadusrikkujaks. **19** Seaduse abil sain ma seadusest vabaks*,^c et ma elaksin Jumalale. **20** Ma olen löödud postile koos Kristusega.^d Enam ei ela mitte mina,^e vaid minus elab Kristus. Tõesti, elu, mida ma elan praegu inimkehas, elan ma usus Jumala pojasse,^f kes armastusest minu vastu andis end minu eest.^g **21** Ma ei lükka tagasi* Jumala armu,^h sest kui inimene saaks õigeks seaduse kaudu, oleks Kristus surnud ilmaasjata.ⁱ

3 Oh, te mõistmatud galaatlased, kes on teid petnud?^j Varem te ju mõistsite selgelt Jeesus Kristuse postilelõõmise tähendust.^k **2** Ma tahan teilt üht asja küsida: kas te saite püha vaimu seetõttu, et kuuletusite Moosese seadusele, või sellepärast, et uskusite seda, mida kuulsite?^l **3** Kas te tõesti ei saa aru? Alguses te järgisite vaimu juhtimist, kuid kas nüüd püüate sihile jõuda inimeste kombel?^m

2:19 *Sõna-sõnalt „surin ma seadusele“. 2:21 *Võib tõlkida ka „ei heida kõrvale“.

4 Kas te olete ilmaasjata nii palju kannatanud? Kindlasti mitte! **5** Kas see, kes annab teile vaimu ja teeb teie seas vägevaid tegusid,^a teeb seda seepärast, et te kuuletusite Moosese seadusele, või selle tõttu, et uskusite seda, mida kuulsite? **6** Ka Aabraham „uskus Jehoovat* ja seetõttu ta tunnistas-i õigeks”.^b

7 Te teate, et need, kes usuvad, on Aabrahami pojad.^c **8** Pühakiri nägi ette, et Jumal mõistab mittejuudid õigeks nende usu alusel, ja kuulutas Aabrahamile seda head sõnumit: „Sinu kaudu saavad õnnistused osaks kõigile rahvastele.”^d **9** Niisiis õnnistatakse neid, kes usuvad, koos usumehe Aabrahamiga.^e

10 Kõik, kes loodavad saada õigeks Moosese seadust järgides, on needuse all, sest on kirjutatud: „Neetud on igaüks, kes ei pea kinni kõigest, mis on kirjas seaduseraamatus.”^f **11** On selge, et seaduse järgimise alusel ei mõista Jumal kedagi õigeks,^g sest „õige jääb elama tänu usule”.^h **12** Seadus pole rajatud usule. Seal öeldakse vaid: „Igaüks, kes selle nõudeid täidab, püsib tänu neile elus.”ⁱ **13** Kristus ostis meid^j vabaks^k seaduse needuse alt, saades neetuks meie asemel (sest on kirjutatud: „Neetud on, kes posti küljes ripub”),^l **14** et mittejuutidele saaksid Kristus Jeesuse kaudu osaks Aabrahamile töötatud õnnistused^m ja me kõik saaksime tänu oma usule püha vaimu, mida Jumal on lubanud anda.ⁿ

3:6 * Vt lisa A5.

PTK 3

a 1Ko 12:8–10

b 1Mo 15:6
Ro 4:3
Jk 2:23

c Ro 4:11, 12

d 1Mo 12:3
1Mo 18:18

e Ro 4:16, 17

f 5Mo 27:26
Ap 15:10
Jk 2:10

g Ga 2:15, 16

h Hab 2:4
Ro 1:17
Heb 10:38

i 3Mo 18:5
5Mo 30:16
Ro 10:5

j 1Ko 7:23

k Mt 26:27, 28
Heb 9:15

l 5Mo 21:23
Ap 5:30

m Ef 2:15, 16

n Jl 2:28

Teine veerg

a 1Mo 12:1–3
1Mo 12:7
1Mo 13:14, 15
1Mo 17:7
1Mo 22:17, 18
1Mo 24:7

b Mt 1:17

c 2Mo 12:40, 41

d 1Mo 22:17

e Ro 3:20

f Joh 1:29
Ro 10:4

g Ap 7:38, 53
Heb 2:2

h 2Mo 20:19
5Mo 5:5
Joh 1:17

i Ro 10:4

15 Vennad, ma toon näite igapäevaelust: kehtivat lepingut, olgugi et selle on sõlminud inimesed, ei saa keegi tühistada ega täiendada. **16** Aabrahamile ja tema järeltulijale anti töötused.^a Ei öelda „sinu seemnetele”, justkui oleks jutt paljudest, vaid „sinu seemnele”, ühe kohta, kes on Kristus.^b **17** Lisaks ütlen ma seda: Moosese seadus, mis anti 430 aastat hiljem,^c ei tee kehtetuks lepingut, mille Jumal varem sõlmis, ega tühistab töötust. **18** Sest kui pärand saadakse seaduse järgi, siis ei saada seda enam töötuse järgi, ent Aabrahamile on Jumal kinkinud pärandi töötuse alusel.^d

19 Milleks siis veel seadus? See lisati selleks, et üleastumised saaksid ilmsiks,^e kuni saabub järeltulija,^f kelle kohta oli antud töötus. Seadus edastati inglite kaudu^g vahemehe käe läbi.^h **20** Vahemeest pole aga vaja, kui töötuse annab üks pool, ja Jumal oligi see üks. **21** Kas Moosese seadus on siis Jumala töötustega vastuolus? Sugugi mitte! Sest kui inimestele oleks antud seadus, mis suudaks anda elu, oleks nad mõistetud õigeks seaduse alusel. **22** Kuid pühakiri allutas kõik patule, et töötatu antaks Jeesus Kristusesse uskumise alusel neile, kellel on usku.

23 Enne kui tuli tõeline usk, olime seaduse järelevalve all ja sellele allutatud, ootamas usku, mis pidi ilmsiks saama.ⁱ **24** Seega on seadus olnud

3:16 * Võib tõlkida ka „järeltulijale”.

meie järelevaataja*, mis juhatas Kristuse juurde,^a et meid mõistetaks õigeks usu alusel.^b **25** Aga nüüd, kui usk on tulnud,^c ei ole me enam järelevaataja hoole all.^d

26 Te olete ju kõik Jumala pojad^e tänu oma usule Kristus Jeesusesse.^f **27** Te kõik, kes olete ristitud ja saanud Kristuse omaks,^g olete nüüd Kristuse sarnased.^g **28** Enam pole vahet, kas keegi on juut või kreeklane,^h ori või vaba,ⁱ mees või naine,^j sest Kristus Jeesuse jüngritena te olete kõik ühtsed.^k **29** Kui te kuulute Kristusele, olete tõesti Aabrahami järeltulijad*,^l pärijad^m töotuse järgi.ⁿ

4 Ma ütlen, et niikaua kui pärija on lapseas, ei erine ta orjast, kuigi kogu vara kuulub talle, **2** vaid ta on eestkostjate ja majapidajate hoole all kuni ta isa määratud päevani. **3** Nii ka meie, kui me olime lapsed, siis olime maailmale omase mõtteviisi orjuses.^o **4** Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma poja, kes sündis naisest^p ja sai seaduse alla,^q **5** et osta vabaks seaduse all olijad,^r nii et meid võidaks lapsendada Jumala poegadeks.^s

6 Kuna te olete pojad, on Jumal saatnud oma poja vaimu^s teie südamesse^z ja see hüüab: „Abba,* isa!”^z **7** See-ga pole ükski teist enam ori, vaid te olete pojad. Ja kuna te

3:24 *Võib tõlkida ka „kasvataja”. Tema ülesanne oli lapsi valvata ja kaitsta. **3:27** *Sõna-sõnalt „kes olete ristitud Kristusesse”. **3:29** *Sõna-sõnalt „seeme”. **4:6** *Aramea sõna tähendusega „isa”, millega lapsed pöördusid isa poole.

PTK 3

a Mt 5:17

b Ap 13:39

Ro 5:1

Ro 8:33

c Kol 2:17

d Heb 8:6

e Ro 8:14

f Joh 1:12

g Ro 13:14

Ef 4:24

h Ro 10:12

i 1Ko 12:13

Kol 3:10, 11

j Ap 2:17

1Pe 3:7

k Joh 17:20, 21

l Ro 9:7, 8

m Ro 8:17

n 1Mo 22:18

PTK 4

o Kol 2:8

Kol 2:20–22

p Joh 1:14

Heb 2:14

q Mt 5:17

r 1Ko 7:23

Ga 3:13

s Joh 1:12

Ro 8:23

š Joh 14:26

z Ro 5:5

ž Ro 8:15

Teine veerg

a Ro 8:17

Ga 3:29

Ef 1:13, 14

b Ro 8:3

Heb 7:18, 19

c Kol 2:20–22

d Kol 2:16

e Ga 1:14

f Ap 23:5

Ga 6:11

olete pojad, on Jumal teinud teid ka pärijateks.^a

8 Kui te Jumalat veel ei tundnud, siis olite nende orjad, kes pole tegelikult üldse jumalad. **9** Aga nüüd, kui te olete Jumalat tundma õpinud, või õigemini, nüüd, kui Jumal tunneb teid, miks pöörduate tagasi maailmale omase nõrga^b ja armetu mõtteviisi juurde ning tahate jälle selle orjusse sattuda?^c **10** Te peate tähtsaks päevi ja kuid,^d aegu* ja aastaid. **11** Ma kardan, et olen asjata teie pärast vaeva näinud.

12 Vennad, ma palun teid: saage niisuguseks nagu mina, sest minagi olin kord teiesugune.^e Te ei kohelnud mind halvasti. **13** Te teate, et esimest korda avanes mulle võimalus rääkida teile head sõnumit oma haiguse tõttu. **14** Ehkki mu haigus oli teile katsumuseks, ei kohelnud te mind põlastusega ega tundnud minu suhtes vastikust*, vaid võtsite mu vastu nagu Jumala ingli, nagu Kristus Jeesuse enda.

15 Kus on see õnn, mida te tollal tundsite? Ma olen kindel, et kui see oleks olnud võimalik, oleksite oma silmad välja kiskunud ja mulle andnud.^f

16 Kas ma olen nüüd teie vaenlane, kuna räägin teile tõtt? **17** Mõned taotleavad innukalt teie poolehoidu, aga mitte heade kavatsustega. Nad tahavad teid minust lahutada, et te käiksite õhinal nende järel. **18** Alati on hea, kui keegi on teie pärast innukas

4:10 *St pühade pidamiseks mõeldud aegu. **4:14** *Võib tõlkida ka „ega sülitanud mu peale”.

heade kavatsustega, ja seda mitte ainult siis, kui mina olen teie juures, **19** mu armsad lapsed,^a kelle pärast ma olen jälle sünnitusvaludes, kuni Kristus teis kuju võtab. **20** Ma tahaksin olla just praegu teie juures ja rääkida leebevalt, sest ma olen teie pärast nõutu.

21 Õelge mulle, teie, kes tahate olla Moosese seaduse all, kas te ei kuule, mida seadus ütleb? **22** On kirjutatud, et Aabrahamil oli kaks poega, üks teenijannaga^b ja teine vaba naisega.^c **23** Teenijanna poeg sündis tavalisel viisil,^d vaba naise poeg aga töotuse kohaselt.^e **24** Sel lool on sümboolne tähendus. Need naised sümboliseerivad kahte lepingut. Üks, see, mis sõlmiti Siinai mäel,^f sünnitab lapsi orjadeks. See on Haagar. **25** Haagar sümboliseerib Siinaid,^g mäge Arabias, ja vastab tänapäeva Jeruusalemmale, sest see on koos oma lastega orjuses. **26** Aga ülal asuv Jeruusalemm on vaba, tema on meie ema.

27 On ju kirjutatud: „Ole rõõmus, sa viljatu naine, kes pole sünnitanud. Rõõka rõõmust, sina, kes pole olnud sünnitusvaludes, sest mahajäetud naisel saab olema rohkem lapsi kui sellel, kellel on mees.”^h **28** Teie, vennad, olete töotuse lapsed nagu Iisak.ⁱ **29** Kuid just nagu tollal hakkas see, kes oli sündinud tavalisel viisil, taga kiusama seda, kes oli sündinud tänu Jumala vaimule,^j nii on ka nüüd.^k **30** Mida siis pühakiri ütleb? „Kihuta minema teenijanna ja

PTK 4

a 1Ko 4:15
1Te 2:11
Flm 10

b 1Mo 16:15

c 1Mo 21:2, 3

d 1Mo 16:1, 2

e 1Mo 17:15, 16

f 2Mo 19:20
2Mo 24:12

g 2Mo 19:18

h Jes 54:1

i Ro 9:8
Ga 3:29

j 1Mo 21:9

k Ga 5:11
2Ti 3:12

Teine veerg

a 1Mo 21:10

PTK 5

b 1Ko 16:13
Flp 4:1

c Ap 15:10

d Ga 6:12

e Ro 2:25
Ga 3:10

f Ro 3:20

g 1Ko 7:19
Ga 6:15
Kol 3:10, 11

h 1Ko 9:24
Ga 3:3

i 1Ko 5:6
1Ko 15:33
2Ti 2:16–18

j Joh 17:20, 21

k Ga 1:7

l 1Ko 1:23

tema poeg, sest teenijanna poeg ei saa ju olla pärija koos vaba naise pojaga.”^a **31** Nii siis, vennad, me ei ole mitte teenijanna, vaid vaba naise lapsed.

5 Selliseks vabaduseks on Kristus meid vabastanud. Olge siis kindlad^b ja ärge laske end taas orjajaks panna!^c

2 Mina, Paulus, ütlen teile, et kui te lasete end ümber lõigata, siis pole teile Kristusest mingit kasu.^d **3** Ma tuletan meelde igaühele, kes laseb end ümber lõigata, et ta on kohustatud täitma kogu Moosese seadust.^e **4** Teie, kes te üritate saada õigeks seaduse järgimise kaudu, olete eraldunud Kristusest^f ja olete lükanud tagasi tema armu. **5** Meie aga ootame pikisilmi, et saaksime Jumala silmis õigeks püha vaimu ja usu kaudu. **6** Mis puutub Kristus Jeesuse järel käimisse, siis pole mingit tähtsust, kas inimene on ümber lõigatud või ümber lõikamata.^g Tähtis on, et tal oleks usk, mis kannab vilja tänu armastusele.

7 Te jooksite hästi.^h Kes takistas teil tööle kuulekaks jääda? **8** Teid ei veennud ümber Jumal, kes teid on kutsunud. **9** Natuke juuretist paneb hapnema kogu taina.ⁱ **10** Ma olen kindel, et teie, kes olete Isanda jüngrid,^j ei hakka teisiti mõtlema. Kuid see, kes ajab teid segadusse,^k saab oma karistuse, ükskõik kes ta ka pole. **11** Kui mina, vennad, ikka veel kuulutaksin ümberlõikamist, poleks ju põhjust mind enam taga kiusata. Ja piinapost poleks enam komistuskiviks.^l **12** Ma soovin, et need

mehed, kes püüavad teid segadusse viia, end ära kohitsek-sid*!

13 Teie, vennad, olete kutsutud vabaduseks. Ärge ainult kasutage seda vabadust patuste ihade rahuldamiseks,^a vaid teenige üksteist armastusega.^b

14 Sest kogu seadus on täidetud, kui järgida seda ühte käsku*: „Armasta oma ligimest nagu iseennast.”^c **15** Kui te aga üksteist purete ja õgite,^d siis vaadake, et te üksteisele lõppu peale ei tee.^e

16 Ma ütlen: laske Jumala vaimul end juhtida,^f siis te ei täida patusele loomusele oma-seid soove.^g **17** On ju patused himud Jumala vaimuga vastuolus ja vaim on patuste himudega vastuolus. Need töötavad teineteisele vastu, nii et te ei tee seda, mida tahaksite.^h **18** Kui teid aga juhib vaim, siis pole te seaduse all.

19 Patuse loomuse teod on ilmsed, need on hoorus*,ⁱ kõlvatus,[#] jultunud käitumine,^{Δj} **20** ebajumalakummardamine, spiritism*,^k vaen, riid, kiivus, vihahood, tülid, lahkeliid, sek-tid, **21** kadedus, purjutamine,^l metsik pidutsemine ja muu sellesarnane.^m Ma hoiatan teid seoses selle kõigega, nagu ma olen juba hoiatanud, et need,

5:12 *Võib tõlkida ka „eunuhhideks saaksid”. St nõnda poleks nad enam kõlvulised täitma Moosese seadust, mida nad nii tähtsaks pidasid. 5:14 *Teine võimalik tähendus: „kogu seadus on kokku võetud ühes käsus”. 5:19 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”.) #Võib tõlkida ka „rāpasus”, „rūvedus”. ΔVõib tõlkida ka „jultumus”, „hābitu käitumine”; kr *aselgeia*. (Vt „Sõnaseletusi”.) 5:20 *Võib tõlkida ka „nõidus”. (Vt „Sõnaseletusi”.)

PTK 5

- a 1Pe 2:16
b 1Ko 9:19
c 3Mo 19:18
Mt 7:12
Mt 22:39
Ro 13:8, 9
Jk 2:8
d Jk 3:14
e Jk 4:1, 2
f Ro 8:5, 13
g Ro 6:12
1Pe 2:11
h Ro 7:15, 19
Ro 7:23
i 1Ko 5:9
Ef 5:3
Kol 3:5
Ilm 2:20
j Mr 7:21, 22
Ef 4:19
2Pe 2:2
Ju 4
k 3Mo 19:26, 31
5Mo 18:10, 11
l 5Mo 21:20, 21
Jes 5:11
m 1Pe 4:3

Teine veerg

- a 1Ko 6:9, 10
b Ef 5:9
c Jk 3:17
d Ro 6:6
e Ro 8:4
f Flp 2:3
g Kog 4:4
1Ko 4:7
Ga 6:4

PTK 6

- h Öp 15:1
Kol 3:12
1Ti 6:11
Tt 3:2
i 1Ko 10:12
j Jk 3:2
k 1Te 5:14
l Joh 13:34
Joh 15:12
1Jo 4:21
m Ro 12:3
n 2Ko 13:5
o Ga 5:26
p Ro 14:4
2Ko 5:10
q Mt 10:9, 10
Lu 10:7
Ro 15:27
1Ko 9:11, 14

kel on tavaks nõnda toimida, ei päri Jumala kuningriiki*.^a

22 Ent Jumala vaimu vili on armastus, rõõm, rahu, kannatlikkus, lahkus, headus,^b usk, **23** tasadus* ja enesevalitsus.^c Millegi niisuguse vastu pole seadust. **24** Need, kes kuuluvad Kristus Jeesusele, on lõõnud oma patuse loomuse postile koos selle kirgede ja ihadega.^d

25 Kui me elame Jumala vaimuga kooskõlas, siis otsigem alati vaimu juhatust.^e **26** Ärge armekand endast liiga palju,^f ärge õhutagem üksteises võistlusvaimu,^g ärge kadestagem üksteist.

6 Vennad, kui inimene satub enese teadmata eksiteele, siis teie, kes olete vaim-selt küpsed, püüdke paranda sellist inimest tasase meelega.^h Kuid jälgige ka ennast,ⁱ et teiegi kiatususse ei satuks.^j **2** Kandke üksteise koormat,^{*k} nõnda te täidate Kristuse seadust.^l **3** Kui keegi peab end tähtsaks — kuigi selleks pole põhjust* —, siis ta petab end. **4** Igaüks mõelgu omaenda tege-dude peale,ⁿ siis on tal põhjust tunda heameelt iseenda üle ja mitte võrrelda end teistega.^o **5** Igaühel on kanda oma koorem*.^p

6 See, kellele õpetatakse Jumala sõna, jagagu kõike head oma õpetajaga.^q

7 Ärge petke end: Jumalat ei õnnestu tüsata. Mida

5:21 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”. (Vt „Sõnaseletusi”.) 5:23 *Võib tõlkida ka „leebus”, „alandlikkus”. 6:2 *Võib tõlkida ka „aidake üksteisel eluraskustega toime tulla”. 6:5 *Võib tõlkida ka „vastutusekoorem”.

inimene külvab, seda ta ka lõikab.^a **8** Kes külvab oma patusele loomusele, lõikab kaduvust, aga kes külvab Jumala vaimule, lõikab igavest elu.^b **9** Ärgem siis loobugem head tegemast, sest me saame omal ajal lõigata, kui me ei tüdi*.^c **10** Niisiis, kuniks on veel võimalust, tehkem head kõigile, eriti usukaaslastele.

11 Vaadake, kui suurte tähtedega ma teile omaenda käega olen kirjutanud!

12 Need, kes sunnivad teid end ümber lõikama, tahavad inimeste silmis heas kirjas olla, ning nad teevad seda üksnes selleks, et neid Kristuse piinaposti pärast taga ei kiusataks. **13** Need, kes on üm-

6:9 *Võib tõlkida ka „ei anna alla“.

PTK 6

a Ro 2:6–8

b Ro 8:6, 13

c Heb 3:14

Heb 12:3

Ilm 2:10

Teine veerg

a Jk 2:10

b 1Ko 2:2

c 1Ko 7:19

Ga 5:6

Kol 3:10, 11

d 2Ko 5:17

Ef 2:10

e Ro 9:6

f 2Ko 4:10

Flp 3:10

ber lõigatud, ei täida ise Moosese seadust.^a Nad tahavad, et te oleksite ümber lõigatud, et neil oleks põhjust kiidelda teie ihu üle. **14** Ärgu ma kunagi kiidelgu millegi muu kui meie isanda Jeesus Kristuse piinaposti üle!^b Tema kaudu on maailm minu silmis hukatud ja mina maailma silmis. **15** Tähtis pole mitte see, kas ollakse ümber lõigatud või ümber lõikamata,^c vaid uus loodu.^d **16** Rahu ja halastust Jumala Iisraelile, kõigile, kes juhinduvad sellest põhimõttest!^e

17 Ärgu enam keegi valmis-tagu mulle vaeva, sest ma kannan oma kehal Jeesuse orja märgistust.^f

18 Vennad, meie isanda Jeesus Kristuse arm olgu teie vaimuga! Aamen.

KIRI

EFESLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

- Tervitused (1, 2)
Vaimsed õnnitused (3–7)
Kristuse kaudu kogutakse kõik kokku (8–14)
Majapidamise korraldamine määratud ajal (10)
Pärandi tagatiseks pitseriga märgistatud (13, 14)
Paulus tänab Jumalat efeslaste usu eest ja palvetab nende eest (15–23)
- Elavaks tehtud koos Kristusega (1–10)
Eraldav vahesein hävitatud (11–22)
- Püha saladus hõlmab ka mittejuute (1–13)
Mittejuudid saavad samuti pärijateks (6)
Jumala igavikuline eesmärk (11)

- Palve efeslaste eest, et nad mõistaksid tõde (14–21)
- Üks keha koos Kristusega (1–16)
Inimestest annid (8)
Vana ja uus isiksus (17–32)
 - Puhas kõne ja käitumine (1–5)
Elage nagu valguse lapsed (6–14)
Saage täis vaimu (15–20)
Kasutage aega parimal viisil (16)
Nõuandeid abielumeestele ja -naistele (21–33)
 - Nõuandeid lastele ja vanematele (1–4)
Nõuandeid orjadele ja isandatele (5–9)
Jumala antud sõjavarustus (10–20)
Viimased tervitused (21–24)

1 Pauluselt, Kristus Jeesuse apostlilt Jumala tahetel, Efesoses olevatele pühadele,^a Kristus Jeesuse ustavatele jüngeritele.

2 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

3 Olgu kiidetud meie isanda Jeesus Kristuse Jumal ja isa, kes on õnnistanud meid kui Kristuse jüngerid kõikvõimalike vaimsete õnnistustega taevastes paikades^b **4** ja valinud meid enne maailma rajamist* olema koos Kristusega, et me ilmutaksime armastust ja oleksime tema ees pühad ja veatud.^c **5** Ta määras ette,^d et meid pidi lapsendatama tema poegadeks^e Jeesus Kristuse kaudu tema soovi ja tahte kohaselt.^f **6** See toob kiitust tema võrratule armule,^g mida ta on meile heldelt osutanud oma armsa poja kaudu.^h **7** Tema poeg on lunastanud meid oma verega,ⁱ vabastanud meid, nii et me võime oma üleastumised andeks saada/ tänu Jumala rikkalikule armule.

8 Seda armu on Jumal meile külluslikult jaganud koos kogu tarkuse ja arusaamisega, **9** tehes meile teatavaks oma tahte püha saladuse.^k See saladus puudutab tema soovi ja eesmärki **10** korraldada oma majapidamist määratud ajal, nimelt koguda Kristuse kaudu kokku kõik, mis on taevas, ja kõik, mis on maa peal.^l Kristuse kaudu **11** me oleme saanud ka pärijateks,^m

1:2 *Võib tõlkida ka „äratteenimata lakkust“, „ülimat headust“. 1:4 *St enne Aadama ja Eeva laste sündi.

PTK 1

a Ilm 2:1, 3

b Ef 2:6

c Ef 5:25-27

d 2Te 2:13
1Pe 1:2e Ro 8:15, 29
Ro 8:23

f Ro 8:28

g Ro 3:24

h Joh 3:35

i Ap 20:28
Ro 3:25
Ilm 5:9j Ap 13:38
Kol 1:14
Kol 2:13

k Ro 16:25, 26

l Flp 2:9, 10
Kol 1:19, 20m Ro 8:17
Ef 3:5, 6

Teine veerg

a 2Ko 1:22
Ef 4:30
Ilm 7:4b 2Ko 5:5
1Pe 1:3, 4

c 1Pe 2:9

d Ro 8:23
1Ti 2:5, 6e Kol 1:9
1Ti 2:3, 4

f 1Pe 1:3, 4

g 2Ko 13:4

h L 110:1
Ap 7:55i Ap 4:12
Flp 2:9-11

sest Jumal, kes teeb kõike oma tahte järgi, on ette määranud, et meid pidi valitama tema eesmärgi kohaselt, **12** et meie*, kes oleme esimesena pannud lootuse Kristuse peale, tooksime Jumalale ülistust ja austust. **13** Ent ka teie panite lootuse tema peale, kui olite kuulnud tõe sõna, head sõnumit oma päästest. Kui te hakkasite uskuma, märgistati teid Kristuse kaudu pitseriga,^a püha vaimuga, mida teile oli töötatud. **14** See on meie pärandi tagatiseks*^b ja selle eesmärk on, et Jumala rahvas vabastataks^c lunastushinna alusel^d tema auks ja kiituseks.

15 Alates ajast, kui ma kuulsin teie usust isandasse Jeesusesse ja armastusest kõigi pühade vastu, **16** ei ole ma lakanud tänamast Jumalat teie eest. Ma räägin teist oma palvetes, **17** et meie isanda Jeesus Kristuse Jumal, auhiilguse isa, annaks teile tarkust ja mõistmist Jumala tundmaõppimisel.^e **18** Ta on valgustanud teie südame silmi, et te teaksite, millise lootuse juurde ta teid on kutsunud, millist võrratut rikkust ta hoiab kui pärandit pühade jaoks^f **19** ning kuivõrd suur on tema vägi, mis tegutseb meis, usklikes.^g Selle väe suurus avaldus siis, **20** kui ta äratas Kristuse surnuist üles ja pani ta istuma oma paremale käele^h taevastes paikades, **21** palju kõrgemale mistahes valitsusest, võimust, väest ja isandast ning kõigist nimedestⁱ nii praegusel kui

1:12 *St juudid. 1:14 *Võib tõlkida ka „käsirahaks“.

ka tulevasele ajastul. **22** Samuti allutas Jumal kõik Kristuse jalge alla^a ja pani ta peaks kõige üle, mis puutub kogudusse,^b **23** ning kogudus kui tema keha^c on täielik tänu temale, kes teeb kõik täielikuks.

2 Jumal on teinud elavaks teid, kes olite surnud oma väärsammude ja pattude tõttu,^d **2** kui te elasite selle maailmaajastu mallide järgi,^e selle valitseja tahte järgi, kellel on võim õhu üle,^f vaimu üle,^g mis tegutseb sõnakuulmatutes inimestes. **3** Nende keskel elades me kõik toimisime kord oma patuste ihade järgi^h ning tegime oma patuse loomuse ja mõtete tahtmist mööda.ⁱ Me olime nagu kõik teisedki sünnist saati Jumala viha all.^j **4** Kuid Jumal, kes on väga halastav,^k on suurest armastusest meie vastu **5** teinud meid, kes me olime väärsammude tõttu surnud, elavaks koos Kristusega.^m Tänu armule on teid päästetud. **6** Jumal on äratanud meid üles koos Kristus Jeesusega ja pannud meid kui Kristuse jüngrid istuma taevasse paikadesse ühes temaga,ⁿ **7** et näidata tulevastel ajastutel oma armu võrratut rikkust oma headusega meie vastu, kes me oleme Kristus Jeesuse jüngrid.

8 Tänu sellele armule on teid teie usu alusel päästetud.^o See pole teie enda saavutus, vaid Jumala kingitus. **9** See ei olene tegudest,^p nii et kellelgi pole põhjust kiidelda. **10** Me oleme Jumala kädetöö ja meid kui Kristus Jeesuse jüngrid^q on loodud^r te-

PTK 1

a L 8:6
1Ko 15:27
Heb 2:8

b Mt 28:18
Ef 5:23
Kol 1:18

c Ro 12:5
Ef 4:16

PTK 2

d Kol 2:13

e Ro 12:2
Ef 4:17

f Joh 12:31

g 1Ko 2:12

h 1Ko 6:9–11

i 1Pe 4:3

j Joh 3:36

k L 145:9

l Ro 5:8
1Jo 4:9, 19

m Kol 2:12, 13

n Ef 1:3

o Ro 4:16

p Ro 3:20

q Ef 1:3, 4

r Ga 6:15

Teine veerg

a Ro 9:4

b Jes 65:1

c Kol 1:19, 20

d Kol 3:11

e 3Mo 20:26
Kol 2:13, 14

f 1Ko 12:12
Ga 3:28

g Heb 12:2

h Ap 10:28

i Ef 2:12

j Flp 3:20

k 1Ti 3:15
Heb 3:6

gema häid tegusid, mis Jumal on ette määranud, et me neid teeksime.

11 Pidage siis meeles, et oli aeg, kus need, kes olid inimkättega ümber lõigatud, nimetasid teid, sünni poolest mittejuute, ümberlõikamata inimesteks. **12** Sel ajal te olite ilma Kristuseta, kaugel Iisraeli rahvast, te polnud töotuse lepingute osalised^a ning olite ilma lootuse ja Jumalata selles maailmas.^b **13** Aga nüüd, kus te olete Kristus Jeesuse jüngrid, olete teie, kes olite kord Jumalast kaugel, tulnud Jumala ligi Kristuse vere kaudu. **14** Tema on meie rahu,^c tema, kes liitis need kaks rühma üheks^d ja hävitas neid eraldava vaheiseina*.^e **15** Oma kehaga kaotas ta vaenu – käskudest ja määrustest koosneva seaduse –, et luua neist kahest rühmast ühtsuse kaudu endaga üks uus inimene^f ja teha rahu **16** ning lepitada mõlemad rühmad Jumalaga piinaposti kaudu, et nad võiksid olla üks keha.^g Seda ta tegi, kui ta oma kehaga kõrvaldas vaenu.^h **17** Ta tuli ning kuulutas head sõnumit rahust teile, kes olite kaugel, ja rahu neile, kes olid lähedal. **18** Tänu temale pääsime meie, mõlemad rühmad, Isa juurde ühe ja sama vaimu kaudu.

19 Seepärast pole te enam võõrad ega muulased,ⁱ vaid pühade kaaskodanikud^j ja Jumala pere liikmed.^k **20** Te

2:14 *Vihje templiala barjäärile, mis takistas mittejuute sisenemast õuedesse, kuhu võisid minna ainult juudid.

olete ehituskivid apostlite ja prohvetite vundamendil,^a Kristus Jeesus ise on aga nurgakivi.^b **21** Ühtsuses temaga kerkib kogu ehitis kooskõllaliselt kokkuliidetuna^c pühaks templiks Jehoovale*.^d **22** Ühtsuses temaga ehitatakse teistki nüüd paika, kus Jumal elab oma vaimu kaudu.^e

3 Seetõttu olen mina, Paulus, vang^f Kristus Jeesuse pärast ja teie, mittejuutide aitamise pärast. **2** Küllap olete kuulnud, et teie aitamiseks on mulle antud Jumala armu majapidaja amet,^g **3** et ilmutuse kaudu tehti mulle teatavaks püha saladus, nagu ma eespool põgusalt kirjutasin. **4** Kui te seda loete, siis te mõistate, milline on mu arusaamine pühast saladusest^h Kristuse kohta. **5** Varasematele põlvkondadele ei avaldatud seda saladust, nagu see nüüd on ilmutatud tema pühadele apostlitele ja prohvetitele vaimu kaudu,ⁱ **6** nimelt, et mittejuudid, kellest on hea sõnumi kaudu saanud Kristus Jeesuse jüngrid, saavad koos meiega pärijateks ja sama keha liikmeteks^j ja näevad sama töötuse täitumist nagu meie. **7** Mina olen saanud selle saladuse teenijaks tänu Jumala armule, kingile, mille ta mulle oma väe kaudu on andnud.^k

8 Minule, kes ma olen kõigi pühade seast väikseim,^l osutati seda armu,^m et ma kuulutaksin mittejuutidele head sõnumit Kristuse mõõtmatus rikkusest **9** ja aitaksin kõigil mõista, kuidas Jumal av-

PTK 2

a 1Ko 12:28

b Jes 28:16

c Kol 2:19

d 1Ko 3:16
1Ko 6:19

e 1Pe 2:5

PTK 3

f Ef 4:1

g 1Ko 9:16, 17
Kol 1:25, 26h 1Ko 4:1
Ef 6:19i Ro 11:25
Ro 16:25, 26

j Ef 2:15, 16

k Kol 1:25–27

l 1Ko 15:9

m 1Ti 1:13, 14

Teine veerg

a Ef 1:9, 10

b 1Pe 1:10, 12

c 1Pe 2:9

d Ef 1:11

e Joh 14:16
Heb 4:15, 16

f 2Ti 2:10

g 2Ko 4:16

h Joh 14:23

i Kol 2:6, 7

j Kol 1:23

k Ro 8:35

l Kol 1:29

m Mr 11:24

likustab püha saladust,^a mida ta kõige loojana on ammusest ajast varjul hoidnud. **10** Nii saab nüüd koguduse kaudu^b valitsustele ja võimudele taevastes paikades teatavaks Jumala mitmetahuline tarkus.^c **11** See on kooskõlas tema igavikulise eesmärgiga, mis on seotud Kristusega,^d meie isanda Jeesusega, **12** kelle kaudu me võime täie julgusega rääkida ja usaldusega Jumala ette astuda,^e sest me usume Kristusesse. **13** See-ega ma palun teid, et te ei annaks alla, nähes neid raskusi, mis mul teie pärast on, sest need on teile auks.^f

14 Seetõttu ma põlvitan Isa ees, **15** kellele iga suguvõsa taevas ja maa peal võlgneb oma nime. **16** Ma palvetan, et ta oma ülimes aulisuses teeks teid seemiselt tugevaks^g oma vaimu väega **17** ja et teie usu kaudu elaks Kristus teie südames, samuti armastus.^h Ma palvetan ka, et teil võiksid olla tugevad juuredⁱ ja kindel vundament,^j **18** et te suudaksite koos kõigi pühadega täielikult mõista tõe laiust, pikkust, kõrgust ja sügavust **19** ning õpiksite tundma Kristuse armastust,^k mis on ülem teadmistest, ja et teil oleks kõiki jumalikke omadusi täiel määral.

20 Aga temale, kes suudab oma jõuga, mis meis tegutseb,^l teha mõõtmatult rohkem kõigest sellest, mida me palume või oskame ette kujutada,^m **21** temale kuulugu au koguduse ja Kristus Jeesuse kaudu põlvest põlve, igavesest ajast igavesti. Aamen.

4 Mina, kes ma olen vang^a meie isanda pärast, anun teid, et te elaksite teile esitatud kutse väärikselt.^b **2** Olge alandlikud,^c tasase meelega ja kannatlikud,^d sallige üksteist armastuses,^e **3** tehke kõik, mis võimalik, et säilitada ühtsust püha vaimu abil, ja teid ühendagu rahukside.^f **4** On vaid üks kogudus^{*g} ja üks vaim,^h nagu on ka üks lootus,ⁱ mille juurde teid on kutsutud, **5** üks Isand,^j üks usk, üks ristimine, **6** üks Jumal ja kõikide Isa, kes on üle kõigi ning tegutseb kõigi kaudu ja kõigi sees.

7 Meile igapähele on osutatud armu sedamööda, kuidas Kristus selle kingi on välja mõõtnud.^k **8** On öeldud: „Kui ta tõusis kõrgele, viis ta kaasa vangid, andis inimesi andideks.”^l **9** Mida muud näitab väljend „ta tõusis” kui seda, et ta oli enne tulnud madalamatesse paikadesse, see on maa peale? **10** Seesama, kes tuli alla, on ka see, kes tõusis^m kõrgemale taevast,ⁿ et kõik lõpule viia.

11 Ta on seadnud mõned apostliteks,^o mõned prohvetiteks,^p mõned hea sõnumi kuulutajateks,^q mõned karjasteks ja õpetajateks,^r **12** et nad suunaksid pühasid õigel teel*, teeniks teisi, ehitaksid üles Kristuse keha^s,^s **13** kuni me kõik saavutame ühtsuse usus ja Jumala poja põhjalikus tundmises, täiskasvanu* taseme,^š

4:4 *Sõna-sõnalt „keha”. 4:12 *Võib tõlkida ka „õpetaksid pühasid”. ^oSt kogudust. 4:13 *Võib tõlkida ka „kõrge inimese”.

PTK 4

a Flm 9

b Flp 1:27

c Mt 11:29
Ro 12:3
Flp 2:3
1Pe 5:5

d 1Te 5:14

e 1Ko 13:4

f 1Ko 1:10
Kol 3:15

g Ro 12:5

h 1Ko 12:4

i 1Pe 1:3, 4

j 1Ko 8:6
1Ko 12:5, 6

k 1Ko 12:11

l L 68:18
1Ko 12:28
Ef 4:11m Ap 1:9
ITI 3:16

n Heb 9:24

o Mt 10:2-4

p 1Ko 12:28

q Ap 21:8

r Ap 13:1
Jk 3:1

s 1Ko 14:26

š 1Ko 14:20

Teine veerg

a Heb 13:9

b 1Ko 11:3
Kol 1:18

c 1Ko 12:27

d Kol 2:19

e 1Pe 4:3

f Ro 1:21

g Ga 5:19

h Ro 6:6
Kol 3:9

i Ro 7:23

j L 51:10
Ro 12:2

k Kol 3:10

Kristuse täielikkusele vastava kasvu. **14** Seega ärgem olgem enam lapsed, keda inimeste pettustega, kavalate sepitsustega, pillutatakse nagu lainetel ja kantakse siia-sinna igas õpetusetuules.^a **15** Hoides au sees tõde, kasvagem armastuse abil kõiges kokku temaga, kes on pea, Kristusega.^b **16** Tema kaudu on kogu keha^c kooskõlliselt kokku liidetud ja teeb koostööd iga liigese abil, mis annab oma panuse. Kui iga kehaliige täidab oma ülesannet, aitab see kaasa keha kasvamiselle ja keha ehitab end üles armastuses.^d

17 Ma räägin seda ja maitseen teid meie isanda nimel, et te ei elaks enam nii, nagu maailma inimesed elavad^e oma meele tühjuses.^f

18 Nende mõistuses valitseb pimedus ja nad on kaugel Jumala pakutavast elust oma teadmatuse ja südame paadumuse tõttu. **19** Olles minetanud igasuguse häbitunde, käituvad nad jultunult^{*g} ja teevad aplalt kõikisugu kõlvatuid tegusid.

20 Kuid Kristus pole selline, nagu te teate, **21** kui te tõesti olete Jeesust kuulanud ja temalt õppinud, sest ta õpetas tõde. **22** Teile on õpetatud, et teil tuleb heita endalt vana isiksus,^h mille on kujundanud teie endine eluviis ja mis laostub oma petlike himude tõttu.ⁱ **23** Teil tuleb üha uuendada oma mõtteviisi^{*j} **24** ning riietuda uude isiksuse,^k mis on loodud Jumala tah-

4:19 *Võib tõlkida ka „häbitult”; kr *aselgeia*. (Vt „Sõnaseletusi”). 4:23 *Sõnasonalt „mõistuse vaimu”.

te järgi ja on kooskõlas tõelise õiguse ja ustavusega.

25 Nüüd, kus te olete heitnud ära valelikkuse, rääkige igaüks oma ligimesele tõtt,^a sest me oleme ühe keha liikmed.^b **26** Kui te vihastate, siis ärge tehke pattu.^c Ärgu päike loojugu sellal, kui te alles vihased olete,^d **27** ärge andke võimalust* Kuradile.^e **28** Kes seni on varastanud, ärgu varastagu enam, vaid pigem töötagu kõvasti ja tehku oma kätega ausat tööd,^f et tal oleks, mida anda puuduses olijale.^g **29** Ärgu tulgu teie suust ühtki inetut* sõna,^h vaid teie kõne olgu alati kosutav ja meeldiv kuulata.ⁱ **30** Ja ärge kurvastage Jumala püha vaimu,^j mille pitseriga te olete märgistatud^k päevani, mil teid lunastushinna alusel vabastatakse.^l

31 Heitke ära igasugune sapisus,^m viha, raev, kisa ja solvavad sõnadⁿ ning kõik muu halb.^o **32** Olge üksteise vastu lahked, kaastundlikud^p ja andke üksteisele heldelt andeks, nagu ka Jumal on teile Kristuse kaudu heldelt andestanud.^q

5 Võtke siis Jumal endale eeskujuks^r nagu armasad lapsed **2** ja käige armastuse teel,^s nagu käis Kristus, kes armastas meid^s ja andis end meie^t eest healõhnaliseks ohvrianniks Jumalale.^z

3 Hoorust,^{*} mingisugust kõlvatust ega ahnust ärgu ise-

4:27 *Võib tõlkida ka „ärge andke maad”. 4:29 *Sõna-sõnalt „mäda”. 5:2 *Teine võimalik tähendus: „teid”. *Teine võimalik tähendus: „teie”. 5:3 *Kr porneia. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 4

- a Sak 8:16
Kol 3:8, 9
Ilm 21:8
b Ro 12:5
c L 4:4
d 3Mo 19:17
Kol 3:13
e Jk 4:7
f 2Te 3:10
g Ap 20:35
1Te 4:11, 12
h Mt 15:11
Jk 3:10
i Kol 4:6
j Jes 63:10
k Ef 1:13
l Ro 8:23
m Jk 3:14
n Kol 3:8
o Tt 3:2
p Kol 3:12
1Pe 3:8
q Mt 6:14
Mt 18:35
Mr 11:25

PTK 5

- r Mt 5:48
Lu 6:36
s 1Ko 16:14
š Joh 13:34
1Jo 3:23
z 2Mo 29:18

Teine veerg

- a 1Ko 5:11
Kol 3:5
b 1Te 4:3
c Kol 3:8
d 1Te 5:18
e Ap 15:28, 29
f 1Ti 3:8
Tt 1:7
g 1Ko 6:9, 10
Ga 5:19, 21
h Mt 5:16
Joh 12:36
i 1Pe 2:9
j Ga 5:22, 23
k Ro 12:2
l Ro 13:12, 13
2Ko 6:14
m Ef 2:1
Kol 2:13
n Joh 8:12
o Kol 4:5

gi mainitagu teie seas,^a nagu on pühadele kohane.^b **4** Ka häbiväärne käitumine, rumalad jutud ja ropud naljad ei sobi,^c vaid selle asemel tänage Jumalat.^d **5** Te teate seda ja saate väga hästi aru, et ühelgi hoorajal^e ega kõlvatul^f, samuti ühelgi ahnitsejal,^g see tähendab ebajumalakummardajal, ei ole pärandit Kristuse ja Jumala kuningriigis.^h

6 Ärgu keegi petku teid tühjade sõnadega, sest kõige eelmaitu pärast tabab sõnakuulmatuid Jumala viha. **7** Ärge saage nende kaaslasteks. **8** Varem te olite pimeduses, kuid nüüd te olete valguses^h ja kuulute Isandale.ⁱ Elage siis nagu valguse lapsed, **9** sest valguse viljaks on kõikisugune headus, õigus ja tõde.^j **10** Tehke kindlaks, mis on Isandale meelepärane,^k **11** ja ärge enam olge nende kaasosalised pimeduse viljatutes tegudes,^l vaid pigem paljastage need. **12** Seda, mida nad salaja teevad, on häbi mainidagi. **13** Kõik, mis paljastatakse, tehakse avalikuks valguses, ja kõik, mis tehakse avalikuks, on valguseks. **14** Seepärast on öeldud: „Ärka üles, kes magad, ja tõuse surnuist,^m siis Kristus valgustab sind.”ⁿ

15 Jälgiige siis hoolikalt, et te ei elaks nagu rumalad, vaid nagu targad, **16** ja kasutage aega parimal viisil^o, sest päevad on kurjad. **17** Ärge olge

5:5 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus”. *Võib tõlkida ka „räpasel”, „rüvedal”. ^aVõib tõlkida ka „kuningavalitsuses”. (Vt „Sõnaseletusi”). 5:16 *Võib tõlkida ka „ostke endale aega”.

rumalad, vaid püüdke mõista, mis on Jehoova tahe.^a **18** Ja ärge jooge end veinist purju,^b sest see teeb ohjeldamatuks, vaid saage hoopis täis vaimu. **19** Laulge üheskoos* psalme, Jumala ülistuseks loodud laule ja vaimulikke laule, lauldes^c ja mängides^d kogu südamest^e Jehoovale,^e **20** tänades alati^f kõige eest meie Jumalat ja Isa meie isanda Jeesus Kristuse nime kaudu.^g

21 Alluge üksteisele^h aukrustusest Kristuse ees. **22** Naine allugu oma meheleⁱ samamoodi nagu Isandale, **23** sest mees on oma naise pea,^j nagu Kristus on koguduse kui oma keha pea^k ja päästja. **24** Nagu kogudus allub Kristusele, nii allugu ka naine oma mehele kõiges. **25** Mehed, armastage oma naist,^l nagu Kristus on armastanud kogudust. Ta andis end koguduse eest,^m **26** et seda Jumala sõna veega pestes pühitsedaⁿ **27** ning seada kogudus enda ette säravpuhtana, ilma ühegi pleki, kortsu ja muu veata,^o püha ja rikkumatuna.^p

28 Samamoodi peaks mees armastama oma naist nagu omaenda keha. Mees, kes armastab oma naist, armastab iseennast, **29** sest pole ju keegi kunagi vihanud oma keha, vaid igaüks toidab seda ja peab seda kalliks, nagu ka Kristus kogudust, **30** sest me oleme tema keha liikmed.^q **31** „Seetõttu jätab mees maha oma isa ja ema ning hoiab ühte oma naisega ja neist ka-

5:19 *Teine võimalik tähendus: „endamisi”. #Võib tõlkida ka „oma südames”.

PTK 5

- a Ro 12:2
1Te 4:3
1Pe 4:2
b Jes 5:11
c Jk 5:13
d L 33:2, 3
e Ap 16:25
Kol 3:16
f 1Te 5:18
g Kol 3:17
h Flp 2:3
1Pe 5:5
i Kol 3:18
Tt 2:4, 5
1Pe 3:1
j Ro 7:2
k 1Ko 11:3
l 1Pe 3:7
m Ap 20:28
n Joh 17:17
o Tt 2:13, 14
p Ef 1:4
Kol 1:21, 22
q Ro 12:5
Ef 1:22, 23

Teine veerg

- a 1Mo 2:24
Mt 19:5
b Ef 1:9, 10
Kol 1:26, 27
c Ef 3:5, 6
d Kol 3:19
e 1Pe 3:5, 6

PTK 6

- f Õp 1:8
Õp 6:20
Kol 3:20
g 2Mo 20:12
5Mo 5:16
Õp 20:20
Õp 23:22
Mt 15:4
h Kol 3:21
i Õp 13:24
j 5Mo 6:6, 7
Õp 3:11
Õp 19:18
Õp 22:6
k 1Ti 6:1
1Pe 2:18
l Kol 3:22
m Lu 10:27
n 1Ko 10:31
o Kol 3:23, 24
p 1Ko 7:22
q Ef 3:16
r Ro 13:12

hest saab üks.”^a **32** See püha saladus^b on suur. Ma räägin nimelt Kristusest ja kogudusest.^c **33** Igatahes armastagu igaüks oma naist^d nagu iseennast, naine aga pidagu oma mehest sügavalt lugu.^e

6 Lapsed, kuulake oma vanemate sõna,^f nagu on meie isanda tahe, sest seda teha on õige. **2** „Austa oma isa ja ema”^g on esimene käsk, millega kaasneb töötus **3** „et sul hästi läheks ja sa jääksid maa peale pikaks ajaks”. **4** Isad, ärge ärritage oma lapsi.^h Lapsi kasvatades manitsege* neid/ Jehoova juhatus järgi ja juurutage neisse tema mõtteviisi.ⁱ

5 Orjad, kuuletuge oma mai-sele isandale^k lugupidamise, kartuse ja siira südamega nagu Kristusele, **6** ning mitte ainult isanda silma all, nagu teevad need, kes püüavad inimestele meeldida,^l vaid kui Kristuse orjad, kes täidavad Jumala tahet kogu hingest.^m

7 Teenige oma isandat hea meelega, otsekui Jehoovatⁿ ja mitte inimesi, **8** sest te teate, et mistahes head keegi teeb, saab ta selle eest tasu Jehoovalt,^o olgu ta ori või vaba. **9** Teie, isandad, kohelge sama põhimõtte järgi oma orje. Ärge ähvardage neid, sest te teate, et nii neil kui ka teil on isand taevas,^p ja ta ei ole erapoolik.

10 Ja lõpuks, tehku Isand teid tugevaks oma vägeva jõuga.^q **11** Varustage end kogu Jumala antud sõjavarustusega,^r et te suudaksite seis-

6:4 *Kreeka sõna, mis on siin tõlgitud vastega „manitsema”, hõlmab õpetamist, korralekutsumist, karistamist ja distsiplineerimist.

ta vastu Kuradi salakavalatele sepitsustele*. **12** Me ei pea ju võitlust*^a mitte inimestega, vaid valitsuste ja võimudega, selle pimeduses oleva maailma valitsejatega, kurdajade vaimudega,^b kes on taevases paikades. **13** Seetõttu võtke kogu Jumala antud sõjavarustus,^c et te suudaksite nende õelatele rünnakutele vastu seista. Kui te olete end sel moel ette valmistanud, siis suudate jääda kindlaks.

14 Seiske siis kindlalt! Olgu teil tihedalt ümber tõevõõ,^d kandke õiguse rinnaturvist^e **15** ning jalatsiteks olgu teil valmidus kuulutada head sõnumit rahust.^f **16** Peale selle võtke suur usukilp,^g millega te suudate kustutada kõik Saatan* põlevad nooled.^h **17** Samuti võtke päästekiiverⁱ ja vaimumõök, see tähendab Jumala sõna.^j **18** Palvetage igas olukorras, esitage igasuguseid

6:11 *Võib tõlkida ka „Kuradi taktikale“. 6:12 *Võib tõlkida ka „meil pole ju maadlemist“. 6:16 *Sõna-sõnalt „Kurja“.

PTK 6

a 2Ti 4:7

b 2Pe 2:4

c 2Ko 6:4, 7

d Jes 11:5

e Õp 4:23
Jes 59:17f Jes 52:7
Ro 10:15

g 1Jo 5:4

h 1Pe 5:8, 9

i Jes 59:17
1Te 5:8

j Heb 4:12

Teine veerg

a Kol 4:2

b Ju 20

c Kol 4:3

d 2Ko 5:20

e 2Ti 4:12
Tt 3:12

f Kol 4:7, 8

palveid^a ja anumisi kooskõlas Jumala vaimu juhatusega.^b Olge valvsad seda tegema ja anuge üha kõigi pühade eest. **19** Palvetage ka minu eest, et mulle antaks õigeid sõnu, kui ma suu avan, ja ma võiksin kuulutada julgelt hea sõnumi püha saladust.^c **20** Selle sõnumi pärast täidan ma suursaadikukohuseid^d ahelais oles. Palvetage, et ma räägiksin seda sõnumit julgesti, nagu on mu kohus.

21 Aga et te teaksite, kuidas mul läheb ja mis ma teen, siis annab Tühhikos,^e armas vend ja meie isanda ustav teenija, teile kõik teada.^f **22** Selleks ma ta teie juurde saadangi, et te saaksite teada, kuidas meiega lood on, ja et ta kosutaks teie südant.

23 Andku Jumal, Isa, ja isand Jeesus Kristus venda-dele rahu, armastust ja usku! **24** Jumala arm saatku kõiki, kelle armastus meie isanda Jeesus Kristuse vastu ei raugel!

KIRI

FILIPLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

1 Tervitused (1, 2)
Paulus tänab Jumalat; Pauluse palve (3–11)
Hea sõnum levib raskustest hoolimata (12–20)
Kui elan, siis Kristusele, kui suren, tuleb see kasuks (21–26)
Käituge hea sõnumi väärliselt (27–30) | 2 Kristlik alandlikkus (1–4)
Kristus alandus ja ta ülendati (5–11)
Töötamine oma pääste nimel (12–18)
Särage kui valgusallikad (15)
Timoteose ja Epafroditose läkitamine (19–30) |
|--|--|

3 Ei looda asjadele, millele loodavad inimesed (1–11)
Kõigest loobumine Kristuse pärast (7–9)
Rühkimine eesmärgi poole (12–21)
Kodakondsus on taevas (20)

4 Üksmeel, rõõm, puhtad mõtted (1–9)
Ärge muretsege millegi pärast (6, 7)
Tänu filiplaste andide eest (10–20)
Viimased tervitused (21–23)

1 Pauluselt ja Timoteoselt, Kristus Jeesuse orjadel, kõigile Filippis^a olevatele pühadele, Kristus Jeesuse jüngeritele, samuti koguduse ülevaatajatele ja abilistele.^b

2 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

3 Ma tänan alati oma Jumalat, kui ma teid meenutan

4 oma anuvates palvetes teie kõigi eest. Iga mu palve on esitatud rõõmuga^c **5** panuse pärast, mille te olete andnud hea sõnumi levitamisse esimesest päevast peale kuni praeguseni. **6** Ma olen veendunud, et Jumal, kes teie vormimist on alustanud, viib selle ka lõpule^d Kristus Jeesuse päevaks.^e

7 Mul on igati põhjust teist kõigist niiviisi mõelda, sest te olete mu südames, teie, kes te olete koos minuga saanud osa Jumala armust, kui olete toetanud mind nii mu vangiahelates^f kui ka mu püüdlustes head sõnumit kaitsta ja selle kuulutamist seadustada.^g

8 Jumal on tunnistajaks, kuidas ma igatsen teie kõigi järele, südames samasugused hellad tunded nagu Kristus Jeesusel. **9** Ma palvetan ikka, et teie armastus üha roh-

1:2 *Võib tõlkida ka „äratteenimata lahkust“, „ülimat headust“.

PTK 1

a Ap 16:12

b 1Ti 3:1, 8

c 1Te 1:2

d Flp 2:13

e 1Ko 1:8

f Ef 3:1
Flp 1:13
Kol 4:18
2Ti 1:8
Flm 13

g Ap 24:10, 14
Ap 25:10–12

Teine veerg

a 1Te 3:12

b Joh 17:3

c Heb 5:14

d Ro 12:2

e Ro 14:13, 21

f Joh 15:5

g Ef 3:1

h Ap 28:30, 31

i Flp 1:7

kem ja rohkem kasvaks^a ning et te õpiksite Jumala tahet järjest paremini tundma^b ja saaksite sellest üha selgemi- ni aru.^c **10** Ma palvetan, et te teeksite alati kindlaks, mis on esmatähtis,^d ja oleksite veatud ega saaks teistele komistus- kiviks,^e kuni saabub Kristuse päev, **11** ning et te kannaksi- te tänu Jeesus Kristusele rik- kalikult õiguse vilja^f Jumala auks ja kiituseks.

12 Ma soovin teile teada anda, vennad, et minu olukord on hea sõnumi levikule kogu- ni kasuks tulnud **13** ning et kogu pretoriaanide väeüksus* ja ka kõik teised on saanud teada, et olen vangiahelais^g Kristuse pärast.^h **14** Enamik vendi meie isanda teenistu- ses on mu vangiahelate tõt- tu kindlamaks saanud ning on nüüd veel julgemad, jah, kart- matud, rääkima Jumala sõna.

15 Mõned kuulutavad Kris- tust kadedusest ja võistlusvai- must, teised aga õigel ajendil. **16** Need, kes kuulutavad Kris- tust armastusest, teavad, et mind on määratud head sõnu- mit kaitsma.ⁱ **17** Aga need, kes teevad seda pahatahtlik- kusest, mitte puhastel ajen- ditel, tahavad tekitada mul-

1:13 *Pretoriaanid olid Rooma keisri ihu- kaitseväelased.

le raskusi mu vangiahelates. **18** Ja mis on tulemuseks? Üksnes see, et Kristust kuulutatakse igal viisil, olgu tagamõttega või tõemeeli, ja see teeb mulle rõõmu. See rõõmustab mind edaspidigi, **19** sest ma tean, et see toob mulle pääsemise tänu teie anumistele^a ja Jeesus Kristuse vaimule.^b **20** Ma ootan ja loodan, et ma ei jää milleski häbisse, vaid et ma saan ka nüüd täie julgusega ülistada Kristust, nagu ma seda alati olen teinud. Toogu ma talle ülistust, olgu siis elu või surmaga!^c

21 Kui ma elan, siis elan Kristusele,^d ja kui ma suren, tuleb see mulle kasuks.^e **22** Kui mul tuleb elada edasi oma lihalikus kehas, kannab mu töö rohkem vilja. Siiski ma ei ütle, kumma võimaluse ma valiksin. **23** Mind tõmbab mõlemale poole. Ma soovin vabaneda ja olla koos Kristusega,^f mis on kindlasti palju parem,^g **24** ent lihaliku kehasse jäämine on valikum teie pärast. **25** Olles selles veendunud, tean ma, et jään lihalikku kehasse ja teie kõigi juurde, et te võiksite edeneda ja kogeda usust tulevavat rõõmu. **26** Ja siis, kui ma taas teie juures olen, olete te Jeesus Kristuse jüngritena minu pärast üli rõõmsad.

27 Vaadake ainult, et te^{*} käituksite Kristusest rääkiva hea sõnumi vääriliselt,^h et ma, olgu tulles ja teid nähes või eemal viibides, kuuleksin teie kohta, et te olete jäänud üksmeelseks ja võitlete nagu

PTK 1

a 2Ko 1:11

b Joh 15:26

c Ro 14:8
1Pe 4:16

d Ga 2:20

e 1Te 4:14
2Ti 4:8
Ilm 14:13

f 2Ti 4:6

g 2Ko 5:6, 8

h Ef 4:1, 3
Kol 1:10

Teine veerg

a Ro 15:5, 6
1Ko 1:10

b 2Te 1:6

c Lu 21:19
2Te 1:4, 5

d Ap 5:41

e Ap 16:22, 23
1Te 2:2

PTK 2

f 1Ko 1:10
2Ko 13:11
1Pe 3:8g Flp 1:15, 17
Jk 3:14, 16

h Ga 5:26

i Mt 23:11
Ef 4:1, 2
Ef 5:21

j 1Ko 13:4, 5

k 1Ko 10:24
1Ko 10:32, 33l Mt 11:29
Joh 13:14, 15m Kol 1:15
Heb 1:3

n Joh 14:28

o Jes 53:2, 3

p Joh 1:14

q Joh 10:17
Heb 2:9
Heb 5:8

r Ga 3:13

s Jes 52:13
Ap 2:32, 33š Ap 4:12
Ef 1:20, 21

z Joh 5:22, 23

üks hing,^a külg külje kõrval, et hoida usku heasse sõnumisse, **28** ega lase vastastel end millestki kohutada. Kõik see on neile eesootava hävingu märgiks,^b teile aga pääste märgiks,^c ja see on Jumalalt. **29** Teile on saanud Kristuse pärast osaks au mitte ainult uskuda temasse, vaid ka kannatada tema pärast.^d **30** Te võitlete sama võitlust, mida olete näinud mind võitlevat,^e ja mida, nagu te nüüd kuulete, ma võitlen ikka veel.

2 Teie, kes te Kristuse jüngritena teisi armastusest julgustate ja lohutate, väljendate hoolimist, kiindumust ja kaastunnet, **2** tehke mu rõõm täielikuks sellega, et olete üksmeelsed, armastate üksteist, hoiate ühte ning mõtlete ühtmoodi.^f **3** Ärge tehke midagi kiusu^g ega eneseupitamise pärast,^h vaid pidage alandlikult teisi endast ülemaks.ⁱ **4** Ärge pidage silmas üksnes enda,^j vaid ka teiste kasu.^k

5 Olge samasuguse suhtumisega, nagu oli Kristus Jeesus.^l **6** Kuigi ta oli Jumala sarnane,^m ei soovinud ta haarata võimu, olla Jumalaga võrdne.ⁿ **7** Ta hoopis loobus kõigest, mis tal oli, ja sai orja sarnaseks;^o ta sai inimeseks.^p **8** Inimesena ta alandus ja jäi kuulekaks surmani,^q surmani piinapostil.^r **9** See pärast ülendas Jumal ta kõrgemale, kui ta oli olnud enne,^s ja andis talle nime, mis on üle kõigi teiste nimede,^š **10** et igaüks – nii taevas, maa peal kui ka maa all – painutaks oma põlvi Jeesuse nime ees^z

11 ja tunnistaks avalikult, et Jeesus Kristus on Isand^a Jumala, Isa auks.

12 Niisiis, mu armsad, nagu te olete alati olnud kuulekad – mitte ainult siis, kui ma olen teie juures, vaid palju meelsamini nüüd, minu äraolekul –, nii olge seda ka edaspidi, töötades oma pääste nimel aukartuse ja värinaga. **13** Jumal annab teile jõudu, et te niihästi tahaksite kui ka suudaksite tegutseda talle meelepäraselt. **14** Tehke kõike nurisemata^b ja vastu vaidlemata,^c **15** et te oleksite laitmatud ja puhtad, veatud Jumala lapsed^d keset rikutud ja pahelist põlvkonda^e ja säraksite maailmas kui valgusallikad,^f **16** hoides kindlalt kinni elu sõnast.^g Siis on mul Kristuse päeval põhjust rõõmustada, et ma pole asjata jooksnud ega asjata kõvasti tööd teinud. **17** Ja isegi kui mind valatakse joogiohvrina^{*h} teie ohvri,ⁱ püha teenistuse peale, milles usk teid ajendab osalema, olen ma rõõmus ja rõõmustan koos teie kõigiga. **18** Olge teiegi rõõmsad ja rõõmustage koos minuga!

19 Kui see on meie isanda Jeesuse tahe, saadan ma peagi teie juurde Timoteose,^j et ma saaksin julgustust, kuulates, kuidas teil läheb. **20** Mul pole kedagi teist, kes oleks sellise suhtumisega nagu tema ja kes teist tõeliselt hooliks. **21** Kõik teised peavad silmas vaid oma huve, mitte Jeesus Kristuse huve. **22** Ent te teate, et tema

2:17 *Selle kõnekujundiga väljendab Paulus oma soovi anda endast kõik, et kaaskristlasi aidata.

PTK 2

a Ro 10:9

b 1Ko 10:10
1Pe 4:9

c 1Ti 2:8

d Ef 5:1

e 5Mo 32:5

f Mt 5:14
Ef 5:8, 9
1Pe 2:9, 12

g Joh 6:68
Heb 4:12

h 4Mo 28:6, 7
2Ko 12:15
2Ti 4:6

i Heb 13:15
1Pe 2:5

j 1Ko 4:17
1Ko 16:10

Teine veerg

a 2Ti 1:2

b Flm 22

c Flp 4:18

d 1Ko 16:18
1Te 5:12, 13

e Flm 10, 13

PTK 3

f 2Ko 13:11
Flp 4:4
1Te 5:16

on oma tublidust igati tõestanud: nagu laps^a oma isaga on ta koos minuga palehigis tööd teinud, et aidata kaasa hea sõnumi levikule. **23** See pärast loodangi ma saata just tema, niipea kui olen saanud teada, mis minust saab. **24** Ja ma usun, et saan meie isanda tahtel varsti ka ise tulla.^b

25 Praegu aga pean ma vajalikuks saata teie juurde Epafroditose – oma venna, kaastöölise ja võitluskaaslase ning teie käskjala ja minu eest hoolitseja^c –, **26** kuna ta igatseb teid kõiki näha ja on masendunud, et te kuulsite tema haigestumisest. **27** Ta jäi tõesti väga haigeks ja oli lausa suremas, ent Jumal halastas ta peale, kuid mitte üksnes tema, vaid ka minu peale, et mind ei haaraks veelgi suurem kurbus. **28** Seetõttu saadan ma ta viivitamata teie juurde, et te saaksite teda nähes taas rõõmsaks ja minulgi oleks kurbust vähem. **29** Võtke ta siis rõõmuga vastu, nagu te tavaliselt meie isanda järelkäijaid vastu võtate, ja pidage niisuguseid mehi kalliks.^d **30** sest Kristuse^{*} töö pärast oleks ta äärepealt surnud, kuna ta seadis oma elu ohtu, et korvata teie eemalolekut ja hoolitseda teie asemel minu eest.^e

3 Ja viimaks, mu vennad, olge meie isanda teenistuses alati rõõmsad!^f Üht ja sama teile kirjutada pole mulle tülikas, teile aga on see kaitseks.

2:30 *Teine võimalik tähendus: „isanda“.

2 Hoiduge neist, kes teevad kõlvatuid tegusid,* hoiduge neist, kes teevad kahju, hoiduge neist, kes ihu vigastavad#. 3 Tõeliselt ümber löigatud^b oleme hoopis meie, kes teenime Jumalat tema vaimu toel ja oleme uhked Kristus Jeesuse tegude üle^c ega looda sellistele asjadele, millel on kaalu inimeste silmis, 4 kuiigi minul oleks rohkem kui kellegi teisel põhjust neile loota.

Kui kellelgi on enda arvates põhjust sellistele asjadele loota, siis minul on seda veelgi enam. 5 Mind on ümber löigatud kaheksandal päeval,^d ma olen Iisraeli rahva seast, Benjamini suguharust, heebreallastest sündinud heebreallane,^e Moosese seaduse järgimise poolest variser.^f 6 Ma olin tulihingeline koguduse tagakiusaja^g ja täitsin laitmatult seadust. 7 Ent seda, mida ma pidasin väärtuslikuks, pean ma nüüd väärtusetuks* Kristuse pärast.^h 8 Tegelikult pole millelgi mu silmis väärtust võrreldes mu isanda Kristus Jeesuse tundmise ülima väärtusega. Tema pärast olen ma sellest kõigest loobunud ja pean seda rämpsuks*, et võita Kristuse poolehoid 9 ja kuuluda temaga ühte. Ma pole õigeks saanud mitte seaduse järgimise, vaid Kristusesse uskumise kaudu,ⁱ ja õigeks teeb Jumal usu alusel.^j

3:2 *Sõna-sõnalt „hoiduge koertest“, st kõlbeliselt rikutud inimestest. #St õhutatavad ümber löikama. 3:7 *Teine võimalik tähendus: „ent selle, mida ma pidasin väärtuslikuks, olen ma meeleldi hüülanud“. 3:8 *Võib tõlkida ka „kõntsaks“.

PTK 3

a Ga 5:2

b Jer 4:4
Ro 2:29
Kol 2:11c Ga 6:14
Heb 9:13, 14d 1Mo 17:12
3Mo 12:3

e 2Ko 11:22

f Ap 23:6
Ap 26:4, 5g Ap 8:3
Ap 9:1, 2
Ga 1:13

h Mt 13:44

i Ro 4:5
Ga 2:15, 16

j Ro 3:20-22

Teine veerg

a 1Ko 15:22
2Ko 13:4b Ro 8:17
2Ko 4:10
Kol 1:24

c Ro 6:5

d 1Te 4:16
Ilm 20:6

e Lu 13:24

f 1Ti 6:12

g Lu 9:62

h 1Ko 9:24

i 2Ti 4:8
Heb 12:1

j Heb 3:1

k 1Ko 14:20
Heb 5:14l 1Ko 4:16
2Te 3:9

10 Mu sihiks on tunda teda ja tema ülesäratamise väge^a ning saada osa tema kannatustest,^b ja ma olen valmis surema samasugust surma nagu tema,^c 11 et näha, kas ma võiksin kuidagi saada varasema ülestõusmise surnuist.^d

12 Ma ei väida, et oleksin auhinna juba kätte saanud või juba täiuslikuks saanud, vaid ma rühin edasi,^e et näha, kas minagi saan kätte selle, mille jaoks Kristus Jeesus on mu valinud.^f 13 Vennad, ma ei arva, et olen auhinna juba kätte saanud, kuid üks on kindel: ma unustan ära, mis on taga,^g ja sirutun selle poole, mis on ees,^h 14 ja nõnda ma rühin eesmärgi poole,ⁱ et saada Jumalalt auhind, kutse taevasse^j Kristus Jeesuse kaudu. 15 Olgem siis kõik, kes me oleme saavutanud kristliku küpsuse,^k sellise suhtumisega, ja kui te mõtlete milleski teisiti, annab Jumal teile teada, milline on õige suhtumine. 16 Niisiis, sealt, kuhu oleme edusamme tehes jõudnud, mingem samamoodi edasi.

17 Võtke kõik mind eeskujuks,^l vennad, ja pange tähele neid, kes elavad selle eeskuju järgi, mis meie teile andsime. 18 Sest paljud, kellest ma olen sageli rääkinud ja nüüd nuttes räägin, elavad Kristuse piinaposti vaenlastena. 19 Nende lõpp on häving, nende jumalaks on kehalised naudingud,* nad on uhked selle üle, mida nad peaksid hoopis häbenema,

3:19 *Sõna-sõnalt „nende jumalaks on nende kõht“.

ning nende mõtted on maiste asjade juures.^a **20** Aga meie kodakondsus^b on taevas^c ja me ootame õhinal päästjat, kes on taevas, isandat Jeesus Kristust,^d **21** kes muudab meie mannetu keha oma võrreldamatu keha sarnaseks^e oma vägeva jõuga, millega ta suudab kõik endale allutada.^f

4 Niisiis, mu vennad, keda ma armastan ja kelle järelle ma igatsen, mu rõõm ja pärg*,^g püsige ikka kindlalt^h meie isanda teenistuses, mu armsad.

2 Ma õhutan Euodiat ja Süntühhet olema meie isanda teenistuses üksmeelsed.ⁱ

3 Ma palun ka sind, ustav kaastööline*, aita edaspidigi neid naisi, kes on koos minuga külg külje kõrval võidelnud^j hea sõnumi pärast ühes Kleemensi ja mu ülejäänud kaastöölistega, kelle nimed on eluraamatus.^k

4 Olge alati rõõmsad meie isanda teenistuses! Ma ütlen veel kord: olge rõõmsad!^l

5 Teie mõistlikkus*^m olgu kõigile ilmne. Meie isand on lähedal. **6** Ärge muretsege millegi pärast,ⁿ vaid andke Jumalale palve ja anumisega teada kõik, mida te vajate, väljendades ka tänu.^o **7** Ja Jumala rahu,^p mida inimmoistus ei suuda haarata, kaitseb teie südant^p ja mõtteid Kristus Jeesuse kaudu.

8 Ja lõpuks, vennad, mõtelge ikka sellele, mis on tõe-

4:1 *Võib tõlkida ka „auhind“. **4:3** *Sõna-sõnalt „ikkekaaslane“. *Võib tõlkida ka „pingutanud“. **4:5** *Võib tõlkida ka „paindlikkus“, „vastutulelikkus“.

PTK 3

a Ro 8:5
Jk 3:15

b Ef 2:19

c Joh 18:36
Ef 2:6
Kol 3:1

d 1Ko 1:7
1Te 1:10
Tt 2:13
Heb 9:28

e 1Ko 15:42, 49

f 1Ko 15:27
Heb 2:8

PTK 4

g 1Te 2:19

h Flp 1:27

i Ro 15:5, 6
1Ko 1:10
2Ko 13:11
Flp 2:2
1Pe 3:8

j L 69:28
Lu 10:20

k L 64:10
1Te 5:16

l Tt 3:2
Jk 3:17

m Mt 6:25
Lu 12:22

n Joh 16:23
Ro 12:12
1Pe 5:6, 7

o Joh 16:33
Ro 5:1

p Kol 3:15

Teine veerg

a Kol 3:2

b Flp 3:17

c 2Ko 11:8, 9

d 1Ti 6:6, 8
Heb 13:5

e 1Ko 4:11
2Ko 6:4, 10
2Ko 11:27

f Jes 40:29
2Ko 4:7
2Ko 12:9, 10

g 2Ko 11:8, 9

ne, mis väärrib tõsist tähelepänu, mis on õige, mis on puhas, mis ergutab armastusele, millest räägitakse head, mis on voooruslik ja mis on kiiduväärne.^a **9** Mida te olete minult õppinud ja vastu võtnud, mida minult kuulnud ja mida näinud mind tegevat, seda tehke,^b ning rahu Jumal on siis teiega.

10 Mul on meie isanda teenijana suur rõõm, et te taas minu peale mõtlete.^c Varemgi läks mu käekäik teile korda, kuid teil polnud võimalust seda näidata. **11** Ma ei räägi seda sellepärast, et oleksin puuduses, sest ma olen õppinud olema rahul mistahes olukorras.^d **12** Ma tean, kuidas ajada läbi vähesega^e ja kuidas elada külluses. Ma olen õppinud olema rahul kõigega ja kõigis oludes,* olen ma siis sõõnud või näljas, külluses või puuduses. **13** Ma suudan kõike tänu temale, kes annab mulle jõudu.^f

14 Ometi te tegite hästi, et aitasite mind mu raskustes. **15** Teie, filiiplased, teate ju, et pärast seda, kui te olite kuulnud head sõnumit, kui ma lahkusin Makedooniast, ei aidanud mind ega võtnud vastu ka minu abi ükski muu kogudus kui ainult teie.^g **16** Tessaloonikassegi te saatsite mulle vajalikku abi, ja mitte ainult ühe korra, vaid lausa kaks korda. **17** Mitte et ma ootaksin teilt ande, vaid ma soovin, et teie head teod teie arvele tulu tooksid. **18** Mul on ole-

4:12 *Sõna-sõnalt „ma olen kõiges ja kõigis asjus saanud teada saladuse“.

mas kõik, mida vajan, ja rohkemgi. Mul on kõike külluslikult, sest ma sain Epafroditose^a kaudu kätte teie saadetise kui magusa lõhna,^b vastuvõetava ohvri, mis meeldib Jumalale. **19** Minu Jumal annab omakorda teile kõike, mida te vajate,^c oma võrratut rikkust mööda Kristus Jeesuse kaudu. **20** Meie Jumala-

PTK 4

a Flp 2:25

b 2Mo 29:18

c 2Ko 9:8

Teine veerg

a Flp 1:12, 13

le ja Isale kuulugu au igavestest ajast igavesti! Aamen.

21 Tervitage minu poolt kõiki pühasid, Kristus Jeesuse jüngreid. Teid tervitavad minu juures olevad vennad.

22 Teid tervitavad kõik pühad, eriti aga need, kes on keisri kojast.^a

23 Meie isanda Jeesus Kristuse arm olgu teie vaimuga!

KIRI

KOLOSLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1, 2)
Tänu koloslaste usu eest (3–8)
Palve vaimse kasvu eest (9–12)
Kristuse keskne roll (13–23)
Pauluse kõva töö koguduse heaks (24–29)</p> <p>2 Jumala püha saladus — Kristus (1–5)
Hoiduge petiste eest (6–15)
Kristus on tegelikkus (16–23)</p> | <p>3 Vana ja uus isiksus (1–17)
Surmake maine loomus (5)
Armastus, ühtsuse täiuslik side (14)
Nõuanded kristlikule perele (18–25)</p> <p>4 Nõuanded isandatele (1)
Olge püsivad palves (2–4)
Käituge targalt nendega, kes ei kuulu kogudusse (5, 6)
Viimased tervitused (7–18)</p> |
|--|--|

1 Pauluselt, Kristus Jeesuse apostlilt Jumala tahtel, ja meie vennalt Timoteoselt^a 2 pühadele Kolossas, ustavatele vendadele, Kristuse jüngeritele.

Arm^{*} ja rahu teile Jumalalt, meie isalt!

3 Me täname alati Jumalat, meie isanda Jeesus Kristuse isa, kui me teie eest palvetame, **4** sest me oleme kuulnud teie usust Kristus Jeesu-

1:2 *Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust“, „ülimat headust“.

PTK 1

a 1Ko 4:17

Teine veerg

a 2Ti 4:8
1Pe 1:3, 4b Kol 1:23
1Ti 3:16c Kol 4:12, 13
Flm 23

sesse ja armastusest kõigi pühade vastu. **5** Need on teil tänu teie lootusele, mis läheb täide taevas^a ja millest te kuulsite, kui teile räägiti tõesõnumit, head sõnumit. **6** See hea sõnum, mis on jõudnud teieni, kannab vilja ja levib terves maailmas,^b nagu see on teinud seda ka teie seas sellest päevast peale, kui te kuulsite Jumala armust ja saite sellest tõese pildi. **7** Seda kõike õpetas teile meie armas kaasori Epafraas,^c Kristuse ustav

teenija, kes on teile abiks meie asemel. **8** Tema rääkiski meile teie armastusest, mis on tähendanud teie tänu Jumala vaimule.

9 Seepärast pole me alates päävast, kui seda kuulsime, lakanud teie eest palvetamast^a ja palumast, et teid täidetaks tema tahte täpse tundmisega^b ning teil oleks tarkust ja Jumala vaimu antud arusaamist.^c

10 nii et teie eluviis tooks Jehoovale* au ja te oleksite talle kõigiti meelepärased, kandes vilja igas heas töös ja õppides teda järjest paremini tundma.^d

11 Jumala võrreldamatu vägi tehku teid kõiges tugevaks,^e et te peaksite kannatlikult ja rõõmuga vastu, **12** tänades Isa, kes on teinud teid kõlblikuks saama osa pärandist, mis on mõeldud valguses olevatele pühadele.^f

13 Ta on päästnud meid pimeduse võimusest^g ja viinud meid oma armsa poja kuningriiki. **14** Poeg on meid lunastanud, nii et me võime oma patud andeks saada.^h **15** Tema on nähtamatu Jumalaⁱ peegeldus, kogu loodu esmasündinu.^j **16** Tema kaudu on loodud kõik taevas ja maa peal, nähtav ja nähtamatu,^k olgu troonid või isandad, valitsused või võimud. Kõik on loodud tema kaudu^l ja tema jaoks. **17** Tema oli olemas enne kõike^m ja kõik on toodud olemasolliku tema kaudu. **18** Tema on keha – see tähendab koguduse – pea.ⁿ Tema on algus, esimene surnuist ülesäratatuist,^o et ta saaks kõiges esimeseks, **19** sest Jumal arvas heaks las-

PTK 1

a Ef 1:15, 16

b Flp 1:9

c 2Ti 2:7
1Jo 5:20d Ef 1:17
2Pe 1:2

e Ef 3:14, 16

f Ro 8:17
Ef 1:13, 14

g Ef 2:1, 2

h Ef 1:7

i Joh 4:24
Joh 10:30
Joh 14:9
1Ti 1:17

j Ilm 3:14

k Joh 1:3

l Joh 1:10
Heb 1:2

m Joh 17:5

n Ef 1:22

o 1Ko 15:23
Ilm 1:5

Teine veerg

a Kol 2:3, 9

b 2Ko 5:19
Ef 1:10

c 3Mo 17:11

d 1Ko 1:8

e 1Ko 15:58
Heb 3:14
Ilm 2:10

f 1Ko 3:11

g 1Ti 3:16

h Ef 3:8

i Ef 3:1

j Ap 9:16
Ef 1:22, 23
Flp 3:10

k 1Ko 9:16, 17

l Ef 3:5–7
Ef 5:32m Lu 8:10
1Ko 2:7

n Ro 16:25, 26

o Ef 3:8, 9

p Ro 8:18

ta kogu täiusel elada temas^a **20** ja tema kaudu lepitada endaga kõik,^b olgu maa peal või taevas, tehes rahu piinapostil valatud vere kaudu.^c

21 Tõesti, teid, kes olite kunagi Jumalast kaugel ja tema vaenlased, sest teie mõtteis olid kurjad teod, **22** on Jumal nüüd endaga lepitanud selle inimese keha kaudu, kes andis end surma. Ta on teinud seda selleks, et seada teid enese ette pühade ja veatute-na ning sellistena, keda ei saa milleski süüdistada.^d **23** Seda muidugi juhul, kui te jääte usus kindlaks^e ja olete ehitatud tugevale vundamendile^f ega lase end kõrvale kallutada lootusest, mille annab hea sõnum, mida te olete kuulnud ja mida on kuulutatud kogu loodu seas taeva all.^g Selle hea sõnumi teenriks olen mina, Paulus, saanud.^h

24 Ma rõõmustan, et ma teie heaolu nimel kannatan.ⁱ Kuid ma pole veel täiel määral Kristuse pärast oma kehas kannatanud koguduse, see tähendab tema keha heaks.^j **25** Minust sai selle koguduse teenija, kui Jumal andis mulle majapidajaameti^k teie aitamiseks, et ma põhjalikult kuulutaksin Jumala sõna, **26** püha saladust,^l mis oli endiste ajastute ja varasemate põlvkondade eest varjatud.^m Nüüd aga on see tehtud avalikuks tema pühadele,ⁿ **27** kellele Jumal arvas heaks anda rahvas-te seas teada, milline võrratu rikkus on selles pühas saladuses.^o See püha saladus on Kristus ühtsuses teiega, lootus saada osa tema aust.^p **28** Temast me räägime, manitsedes

igaüht ja õpetades kogu tarkusega igaüht, et seada iga inimene Jumala ette Kristuse küpse jüngrina.^a **29** Selle nimel teen ma kõvasti tööd, jah, pingutan, toetudes Jumala jõule, mis minus võimsalt tegutseb.^b

2 Ma tahan, et te teaksite, kui suurt võitlust ma pean teie ja laodikealaste^c ja kõigi nende pärast, kes pole mind näinud. **2** Ma teen seda selleks, et kosutada nende südant^d ning et nad oleksid armastuses kokku liidetud^e ja omandaksid suure rikkuse – selge ja kindla arusaamise tõest – ja õpiksid hästi tundma Jumala püha saladust, see on Kristust.^f **3** Temas peituvad kõik tarkuse ja teadmiste aarded.^g **4** Ma ütlen seda selleks, et kellegi veenvalt kõlavad väited teid ära ei petaks. **5** Kuigi ma olen teist eemal, olen ma mõtteis teiega ja rõõmustan, teades, et te teete kõike korra järgi^h ja et teil on kindel usk Kristusesse.ⁱ

6 Niisiis, kuna te olete Kristus Jeesuse, meie isanda, vastu võtnud, jääge temaga ühte. **7** Olge temasse juurdunud, ehitage end üles temale kui vundamendile^j ja seiske kindlalt usus,^k nagu teid on õpetatud, ning tänage Jumalat ülevoolavalt.^l

8 Vaadake ette, et keegi ei püüaks teid lõksu filosoofia ja tühja pettusega,^m mis põhineb inimeste pärimustel, maailma mõtteviisil, mitte Kristuse õpetustel. **9** Kristuse juures avalduvad ju täiel määral kõik Jumala omadused.ⁿ **10** Tänu temale, kes on kogu valitsuse ja

PTK 1

a Ef 4:13

b Flp 4:13

PTK 2

c Kol 4:16

d 2Ko 1:6

e Kol 3:14

f 1Ko 2:7

Ef 3:5, 6

g 1Ko 1:30

1Ko 2:16

h 1Ko 14:40

i 1Ko 15:58

Heb 3:14

j Ef 2:20

Ef 3:17

k Mt 7:24, 25

l Ef 5:20

1Te 5:18

m Ef 5:6

Heb 13:9

n Kol 1:19

Teine veerg

a Ef 1:20, 21

1Pe 3:22

b Ro 6:6

c Ro 2:29

Flp 3:3

d Ro 6:4

e Ef 2:6

Kol 3:1

f Ap 2:24

Ef 1:19, 20

g Ef 2:1, 5

h Ap 2:38

i 2Mo 34:27

5Mo 31:

24–26

Ef 2:14, 15

Heb 7:18

j Ro 7:10

Ga 3:13

k Ga 3:13

Heb 9:15

1Pe 2:24

l 1Jo 5:4

Ilm 3:21

m Ro 14:3, 17

n L 81:3

o Ro 14:6

p Heb 8:5

Heb 10:1

q Joh 14:6

Heb 9:11, 12

r Flp 3:14

võimu pea, ei puudu teil midagi.^a **11** Kui te kuulute temaga ühte, siis olete ümber lõigatud, kuid mitte kätega tehtava ümberlõikamise teel, vaid patuse loomuse äraheitmise teel.^b Sel viisil on lõigatud ümber Kristuse jüngrid.^c **12** Teid on maha maetud koos temaga, ristitud Kristuse surmasses,^d ning kuna te kuulute temaga ühte, on teid ka üles äratatud koos temaga,^e sest te usute seda, mida oma väega on teinud Jumal, kes on ta surnuist üles äratanud.^f

13 Teid, kes te olite surunud oma väärsammude pärast ja keda polnud ümber lõigatud, on Jumal teinud elavaks koos temaga.^g Jumal on andestanud meile lahkelt kõik meie väärsammud^h **14** ja tühistanud määrustest koosneva seaduse,ⁱ mis oli meie vastu.^j Ta kõrvaldas selle, naelutades selle piinapostile.^k **15** Piinaposti* kaudu on Jumal paljastanud valitsused ja võimud ning häbistanud neid avalikult^l nagu vangilangenuid triumfikäigus.

16 Seega pole kellelgi õigust teile öelda, mida te võite süüa ja juua^m või kas te peate pidama mingit püha, noorkuupäevaⁿ või hingamispäeva.^o **17** Need kõik on tulevaste asjade vari,^p aga Kristus on tegelikkus*.^q **18** Ärge laske rõõvida endalt auhinda^r kellelgi, kellele meeldib võltsalandlikkus ja inglite kummardamine* ning kes hoopis nägemuste-ga^s, mida ta olevat näinud.

2:15 *Teine võimalik tähendus: „tema”. **2:17** *Sõna-sõnalt „keha”. **2:18** *Võib tõlkida ka „kummardamisviis”. ^sVõib tõlkida ka „astub nägemuste sisse”; tsiitaa paganlikust pühitsusriitusest.

Selline inimene on põhjendamatult ennast täis oma patuse mõtlemise tõttu **19** ega hoiakõvasti kinni sellest, kes on pea^a ning kelle kaudu kogu keha saab kõik vajaliku ja on kokku liidetud liigeste ja sidemetega abil ning kasvab, nii nagu Jumal kasvu annab.^b

20 Kui te olete surnud koos Kristusega ja hüljanud maailmale omase mõtteviisi,^c miks te siis elate nii, nagu kuulustate ikka veel maailma, täites ettekirjutusi^d **21** „Ära katsu!”, „Ära maitse!”, „Ära puuduta!”, **22** mis käivad kõige sellise kohta, mis hävib, kuna see tarvitatakse ära? Sellised ettekirjutused pole midagi muud kui inimeste käsud ja õpetused.^e **23** Need viivad isekehtestatud kummardamisviisi, võltsalandlikkuse ja keha vaevamiseni,^f millel on küll tarkuse nägu, kuid millest pole patuse loomuse vastu võitlemisel mingit abi.

3 Kui te nüüd olete koos Kristusega üles äratatud,^g siis otsige seda, mis on ülal, kus Kristus istub Jumala paremal käel.^h **2** Mõtelge sellele, mis on ülal,ⁱ mitte sellele, mis on maa peal.^j **3** sest te surite ja Jumala tahtel on teie elu Kristuse käes. **4** Kui Kristus, meie elu,^k saab avalikuks, siis saate ka teie koos temaga auhiilguses avalikuks.^l

5 Surmake siis endas kõik see, mis on omane teie maisele loomusele:^m hoorus,ⁿ kõlvatus, iharus^o ja hukutavad soovid, samuti ahnus, mis on ebaju-

3:5 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi“.)

PTK 2

- a Ef 1:22, 23
b Ef 2:21
Ef 4:16
c Ga 4:3
Kol 2:8
d Ef 2:15
Kol 2:14
e Mt 15:9
f 1Ti 4:3

PTK 3

- g Ef 2:6
h L 110:1
1Pe 3:22
i Flp 3:20
Flp 4:8
1Pe 1:13
j 1Jo 2:15
k Joh 11:25
l 1Ko 15:42, 43
m Mr 9:43
Ga 5:24
n 1Ko 6:18
Ef 5:3

Teine veerg

- a 1Ko 6:9–11
Ef 2:3
Tt 3:3
b 1Pe 2:1
c Ef 4:31
d Ef 5:3, 4
e Ef 4:25
Ilm 21:8
f Ef 4:22
g Ro 12:2
Ef 4:24
h 1Mo 1:26, 27
1Pe 1:16
i Ga 3:28
j 1Pe 2:9
k Flp 2:1, 2
l Ro 12:16
m Tt 3:2
n Ef 4:1, 2
1Te 5:14
o Õp 19:11
Ef 4:32
1Pe 4:8
p Mt 18:15
q Mt 6:14
Mr 11:25
r 1Jo 3:23
s 1Ko 13:4–7
š Joh 14:27
Flp 4:7
z 1Ko 14:26
ž Ef 5:19

malakummardamine. **6** Selliste asjade pärast tuleb Jumala viha. **7** Varem kuulusid need ka teie ellu.^a **8** Nüüd aga heitke endalt ära kõik see: raev, viha, kurjus,^b solvav kõnepruuk^c ja ropendamine.^d **9** Ärge valetage üksteisele.^e Võtke selgest vana isiksus^f koos selle teguviisidega **10** ja riietuge uude isiksusse,^g mis uueneb sedamööda, kuidas te Jumalat tundma õpite, ja peegeldab üha rohkem oma looja olemust.^h **11** Siis pole enam vahet, kas keegi on kreeklane või juut, ümber lõigatud või ümber lõikamata, võõramaalane, sküüt,ⁱ ori või vaba, vaid Kristus on kõik ja kõigis.ⁱ

12 Olgu siis teie kui Jumala valitud pühade^j ja armastatute rõivaiks osavõtlikkus,^k lahkus, alandlikkus,^l tasadus^m ja kannatlikkus.ⁿ **13** Sallige üksteist ja andke üksteisele heldelt andeks,^o kui kellelgi on põhjust kaebuseks teise vastu.^p Nagu Jehoova on teile heldelt andestanud, nii tehke ka teie.^q **14** Lisaks kõigele sellele riietuge armastusse,^r sest see on ühtsuse täiuslik side.^s

15 Peale selle valitsegu teie südames Kristuse rahu,^š sest sellesse on teid kutsutud kui ühe keha liikmeid. Ja olge ikka tänulikud. **16** Kristuse õpetus täitku teid ja tehku teid targaks. Õpetage ja julgustage* üksteist psalmide,^z Jumala ülistuseks loodud laulude ja vaimulike tänulauludega, lauldes kogu südamest Jehoovale.^ž

3:11 *Nimetust „sküüt“ võidi kasutada tsiviliseerimata inimese kohta. 3:16 *Võib tõlkida ka „manitsege“.

17 Kõike, mida te teete, olgu sõnas või teos, seda tehke meie isanda Jeesuse nimel, tänades tema kaudu Jumalat, meie isa.^a

18 Naised, alluge oma mehele,^b nagu on kristlastele kohane. **19** Mehed, armastage oma naist^c ja ärge olge temaga karmid*.^d **20** Lapsed, kuulake oma vanemate sõna kõiges,^e sest see meeldib Isandale. **21** Isad, ärge ärritage oma lapsi,^f et nad ei muutuks araks. **22** Orjad, kuulete kõiges oma maisele isandale,^g ja mitte ainult tema silma all, nagu teevad need, kes püüavad meeldida inimestele, vaid siira südamega, kartes Jehoovat. **23** Mida tahes te teete, seda tehke kogu hingest, nagu Jehoovale,^h mitte nagu inimestele, **24** sest te teate, et te saate Jehoovalt tasuks pärandi.ⁱ Teenige isandat Kristust kui orjad. **25** Kes aga teeb halba, sellele tasutakse ta halbade tegude eest.^j Jumal ei ole erapoolik.^k

4 Isandad, kohelge oma orje õigesti ja erapooletult, sest te teate, et ka teil on isand taevas.^l

2 Olge püsivad palves,^m et jääda ärksaks, ja tänage Jumalat.ⁿ **3** Seejuures palvetage ka meie eest,^o et Jumal avaks meile võimaluse kuulutada tema sõnumit ja rääkida püha saladust Kristusest, mille pärast ma olengi vangaheleis,^p **4** ning et ma võiksin seda selgitada nii hästi, nagu on mu kohus.

3:19 *Võib tõlkida ka „ärge tundke tema vastu kibedat viha“.

PTK 3

a 1Ko 10:31

b Ef 5:22

1Pe 3:1

c Ef 5:25

1Pe 3:7

d Ef 4:31

e Õp 6:20

Lu 2:51

Ef 6:1

f Ef 6:4

g Ef 6:5, 6

Tt 2:9

1Pe 2:18

h Lu 10:27

Ro 12:11

i Ef 6:8

1Pe 1:3, 4

j Ro 2:6

Ga 6:7

k Ro 2:11

1Pe 1:17

PTK 4

l Ef 6:9

m Lu 18:1

Ro 12:12

Ef 6:18

n Kol 3:15

1Te 5:18

o Ro 15:30

p Ef 6:19, 20

Flp 1:7

Teine veerg

a Ef 5:15, 16

b Mt 5:13

Mr 9:50

c 1Pe 3:15

d Ef 6:21, 22

e Flm 10

f Ap 19:29

Ap 20:4

Ap 27:2

g Ap 12:12

Ap 15:37

Flm 23, 24

h Ro 15:7

i Kol 1:7, 8

j Lu 1:3

Ap 1:1

k Flm 23, 24

5 Käituge targalt nendega, kes ei kuulu kogudusse, ja kasutage aega parimal viisil*.^a

6 Teie sõnad olgu alati lahked, soolaga maitsestatud,^b et te teaksite, kuidas igäuhele vastata.^c

7 Tühnikos,^d mu armas vend ja kaasori ning meie isanda ustav teenija, räägib teile kõigest, mis puudutab mind. **8** Ma saadan ta teie juurde selleks, et te teaksite, kuidas meiega lood on, ja et ta kosutaks teie südant. **9** Ta tuleb koos Oneesimosega,^e minu ustava ja armsa vennaga, kes on teie seast. Nad räägivad teile kõigest, mis siin toimub.

10 Teile saadavad tervitusi mu kaasvang Aristarhos,^f Barnabase nõbu Markus^g (tema kohta te saite käsu, et peate ta vastu võtma,^h kui ta teie juurde tuleb) **11** ja Jeesus, keda nimetatakse Justuseks; nemand on ümberlõigatute seast. Nemand on mu ainsad kaastõelised Jumala kuningriigi* heaks ja nad on mulle suureks toeks ja abiks. **12** Teile saadab tervitusi ka Kristus Jeesuse ori Epafros,ⁱ kes on teie seast. Ta palvetab alati tuliselt teie eest, et te ei minetaks küpsust ja jääksite vankumatuks kõiges, mis on Jumala tahe. **13** Ma kinnitan teile, et ta näeb kõvasti vaeva teie heaks ja nende heaks, kes on Laodikeias ning Hierapolises.

14 Teile saadavad tervitusi ka armas arst Luukas^j ja Deemas.^k **15** Tervitage minu

4:5 *Võib tõlkida ka „ostke endale aega“. **4:11** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsuse“. (Vt „Sõnaseletusi“.)

poolt vendi Laodikeias ning õde Nümfat ja kogudust tema majas.^a **16** Kui see kiri on teile ette loetud, korraldage nii, et seda loetak^b ka Laodikeia koguduses ja et teil loetak^c ka Laodikeiast tulevat kirja. **17** Õelge Arhipposele:^c

PTK 4

a Ro 16:5
1Ko 16:19
b 1Te 5:27
c Flm 1, 2

Teine veerg

a 2Te 3:17
b Flp 1:7
Fim 9

„Täida hoolega teenistusülesannet, mille sa meie isanda jär-gijana vastu võtsid.”

18 Siin on minu, Pauluse tervitus, mille ma olen kirju-tanud omaenda käega.^a Mõelge mu vangiahelatele.^b Arm olgu teiega!

ESIMENE KIRI

TESSALOONIKLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1)
Tänu tessalooniklaste usu eest (2–10)</p> <p>2 Pauluse teenistus Tessaloonikas (1–12)
Tessalooniklased võtsid vastu Jumala sõna (13–16)
Paulus igatseb tessalooniklasi näha (17–20)</p> <p>3 Paulus ootab läbematult Ateenas (1–5)
Head sõnumid Timoteoselt (6–10)
Palve tessalooniklaste eest (11–13)</p> | <p>4 Hoiatus hooruse eest (1–8)
Osutage veel rohkem armastust (9–12)
Tegelege oma asjadega (11)
Need, kes on surnud Kristuse omadena, tõusevad üles esmalt (13–18)</p> <p>5 Jehoova päeva tulemine (1–5)
„Rahu ja julgeolek!” (3)
Püsige ärkvel, säilitage kaine mõistus (6–11)
Üleskutsed (12–24)
Viimased tervitused (25–28)</p> |
|--|--|

1 Pauluselt, Silvaanuselt*^a ja Timoteoselt^b Tessaloonika kogudusele, kes kuulub ühte Jumala, meie isaga, ning meie isanda Jeesus Kristusega.

Arm[#] ja rahu teile!

2 Me täname alati oma palvetes Jumalat teie eest,^c

3 kui meenutame Jumala ja Isa ees teie ustavaid tegusid, seda, millist vaeva te olete armastusest näinud ja kuidas te olete vastu pidanud tänu sel-

PTK 1

a Ap 15:22
1Pe 5:12

b Ap 16:1, 2

c 2Te 1:11, 12

Teine veerg

a 1Pe 1:3, 4

b 1Ko 11:1
Flp 3:17
2Te 3:9

c 1Pe 2:21

d 1Te 2:14

lele, et olete lootnud^a meie isanda Jeesus Kristuse peale.

4 Me ju teame, vennad, et Jumal armastab teid ja on teid valinud. **5** Kui me kuulutasime teile head sõnumit, ei tulnud see teie juurde ainult sõnaga, vaid ka püha vaimu ja sügava veendumusega. Te ju teate, mida me teie juures olles teie heaks tegime. **6** Ja te hakkasite järgima meie^b ja Isanda eeskuju.^c Kuigi teil oli rohkesti katsumusi, võtsite siiski Jumala sõna vastu^d rõõmuga, mida annab püha vaim. **7** Nii olete

1:1 *Sama kes Siilas. #Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust”, „ülimat headust”.

saanud eeskujuks kõigile uskli-
kele Makedoonias ja Ahhais.

8 Jehoova* sõna pole teie juurest levinud mitte üksnes Makedooniasse ja Ahhaisse, vaid teie usust Jumalasse on kuulnud igal pool,^a nii et meil pole vaja enam midagi rääkida. **9** Kõik räägivad, kuidas me esimest korda teiega kohustusime ja kuidas te hülgasite oma ebajumalad^b ning saite elava tõelise Jumala orjadeks **10** ja hakkasite ootama taevast tema poega Jeesust,^c kelle ta surnuist on üles äratanud ja kes päästab meid tulevases Jumala vihast.^d

2 Kahtlemata te teate, vennad, et meie tulek teie juurde ei olnud asjatu.^e **2** Kuigi me olime kogenud kannatusi ja teotavat kohtlemist Filippis,^f nagu te teate, võtsime siiski oma Jumala abiga julguse kokku, et rääkida teile Jumala head sõnumit^g hoolimata suurest vastupanust*. **3** Meie nõuanded ei rajane ekslikel arusaamadatel ega ole öeldud ebapuhastel ajenditel või teie petmiseks, **4** vaid Jumal on arvanud heaks usaldada meile hea sõnumi, ning seepärast ei püüa me oma jutuga meeldida mitte inimestele, vaid Jumalale, kes uurib läbi meie südame.^h

5 Te ju teate, et me ei meelitanud teid ega silmakirjatsenud omakasupüüdliselt teie eesⁱ – Jumal on tunnistaja! **6** Ka ei soovinud me, et inimesed meid austaksid, ei teie ega teised, kuigi me Kristu-

1:8 *Vt lisa A5. 2:2 *Teine võimalik tähendus: „head sõnumit suure võitlusega“.

1. TESSALOONIKLASTELE 1:8–2:15

PTK 1

a 2Te 1:4

b 1Ko 10:14
1Ko 12:2
Ga 4:8
1Jo 5:21

c Ap 1:10, 11
Tt 2:13

d 1Te 5:2
2Pe 3:12

PTK 2

e Ap 17:1, 4

f Ap 16:12
Ap 16:22–24

g Ap 17:1, 2

h Öp 17:3
Jer 11:20

i Ap 20:33

Teine veerg

a 2Ko 11:9
2Te 3:8, 10

b Joh 15:13

c Joh 13:35

d Ap 18:3
Ap 20:34
2Ko 11:9
2Te 3:8, 10

e Ap 20:31

f 1Ko 4:15

g Ef 4:1
Kol 1:10
1Pe 1:15

h Lu 22:28–30

i 1Pe 5:10

j 1Te 1:2, 3

k Ap 17:5

l Ap 2:22, 23
Ap 7:52

se apostlitena oleksime võinud olla teile kulukaks koormaks.^a

7 Selle asemel me kohtlesime teid hellalt otsekui ime-tav ema, kes hoolitseb õrnusega oma laste eest. **8** Kuna me olime teisse kiindunud, andsime teile rõõmuga mitte ainult Jumala hea sõnumi, vaid ka iseendid,^b sest te saite meile väga armsaks.^c

9 Vennad, kindlasti on teil meeles meie töö ja vaev. Kui me kuulutasime teile Jumala head sõnumit, siis töötasime ööd ja päevad, et mitte panna teie peale kulukat koormat.^d **10** Teie ja Jumal olete tunnistajaks, kui ustavalt, õiglaselt ja laitmatult me kohtlesime teid, kes te usute. **11** Teile on hästi teada, et me ergutasime, julgustasime ja innustasime teist igaüht^e nagu isa^f oma lapsi, **12** et teie teod tooksid au Jumalale,^g kes kutsub teid oma kuningriiki*^h ja auhiilgusse.ⁱ

13 Me täname Jumalat lakkamata/ ka selle eest, et kui te kuulsite meilt Jumala sõna, ei võtnud te seda vastu inimeste sõnana, vaid sellena, mis see tõepoolest on: Jumala sõnana, mis tegutseb teis, kes te usute. **14** Teie, vennad, võtsite eeskujuks Juudamaal asuvad Jumala kogudused, kes kuuluvad ühte Kristus Jeesusega, sest teiegi olete kannatanud oma kaasmaalaste käe läbi^k nagu nemad juutide käe läbi, **15** kes koguni tapsid meie isanda Jeesuse^l ja paljud

2:12 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse“. (Vt „Sõnaseletusi“, märksõna „Jumala kuningriik“.)

prohvetid ning kiusasid meidki taga.^a Nad ei ole Jumalale meelepärased ja seisavad vastu sellele, mis on kõigi inimeste huvides, **16** sest nad takistavad meid kuulutamast mittejuutidele ja aitamast neil saada päästet.^b Nõnda lähevad nad oma pattudega üle igasuguse piiri. Ent nüüd on nende peal Jumala viha.^c

17 Vennad, kui me olime teist lühikest aega lahus olnud (ainult vahemaa poolest, mitte oma südames), tundsim teie järele suurt igatsust ja tegime kõik endast oleneva, et teid jälle näha. **18** Niisiis me tahtsime tulla teie juurde — jah, mina, Paulus, proovisin tulla küll üks ja teinegi kord —, aga Saatan tõkestas meie tee. **19** Sest kes on meie lootus, rõõm ja aupärg* meie isanda Jeesuse ees tema kohaloleku ajal? Kas mitte teie?^d **20** Jah, teie olete meie au ja rõõm.

3 Seega, kui me* ei läbenud enam oodata, otsustasime jääda ise Ateenasse^e **2** ja saata teie juurde Timoteose^f — meie venna ja Jumala teenija*, kes kuulutab head sõnumit Kristusest —, et te saaksite jõudu juurde ja teie usk tugevneks, **3** nii et te raskustes kõikumata ei lööks, sest te ju teate, et neist pole pääsu.^g **4** Juba siis, kui olime teie juures, rääkisime teile, et meid ootavad ees raskused, ja nii ongi läinud, nagu te teate.^h **5** Kui ma siis ei malla-

2:19 *Võib tõlkida ka „auhind”. 3:1 *Võib tõlkida ka „ma”. Mitmuse vormiga võis Paulus viidata endale. 3:2 *Teine võimalik tähendus: „Jumala kaastõelise”.

PTK 2
a Mt 23:34
b Lu 11:52
Ap 13:49, 50
c Ro 1:18
d 1Te 5:23
2Te 1:4

PTK 3
e Ap 17:15
f Ap 16:1, 2
Ro 16:21
1Ko 16:10
g Ap 14:22
1Ko 4:9
1Pe 2:21
h 1Te 2:14

Teine veerg

a 1Te 3:2
b Mt 4:3
2Ko 11:3
c Ap 18:5
d 2Te 1:4
e 2Te 1:3
f 1Te 4:9
2Te 1:3
g 1Ko 1:8
h 1Te 2:19
1Te 5:23
2Te 2:1, 2

PTK 4
i Kol 1:10
1Pe 2:12

nud enam oodata, saatsin ma tema, et kuulda, kas te olete jäänud ustavaks.^a Ma kartsin, et võib-olla on kiusaja^b teid mingil moel kiusatusse viinud ja meie töö on tühja läinud.

6 Kuid Timoteos, kes jõudis äsja teie juurest tagasi,^c tõi meile häid sõnumeid teie ustavuse ja armastuse kohta ning rääkis, et te meenutate meid alati soojusega ja igatsete meid näha nagu meie teidki. **7** Seega, vennad, on teie ustavus meid lohutanud kõigis meie hädades ja kannatuses.^d **8** Teadmine, et te püsite vankumatult meie isanda teenistuses, annab meile uut jõudu. **9** Kuidas küll tänada Jumalat rõõmu eest, mida me teie pärast tunneme? **10** Me anume Jumalat ööd ja päevad, et saaksime näha teid silmast silma ja aidata teil kõrvaldada teie usu nõrku kohti.^e

11 Aidaku meie Jumal ja Isa ning meie isand Jeesus meil teie juurde jõuda. **12** Lasku meie isand teil kasvada, jah, tehku teid rikkaks armastuse poolest, et te armastaksite üks-teist^f ja kõiki, just nagu meiegi armastame teid, **13** nii et tänu temale oleks teie süda kindel ja pühaduses laitmatu meie Jumala ja Isa ees^g Jeesuse, meie isanda, ja kõigi tema pühade kohaloleku ajal.^h

4 Vennad, me oleme teid õpetanud, kuidas Jumalale meelepärased elada,ⁱ ja seda te teetegi. Aga me palume ja innustame teid meie isanda Jeesuse nimel, et te selles veelgi edeneksite. **2** Te ju teate, millised juhendid me tei-

le meie isanda Jeesuse nimel andsime.

3 Jumal tahab, et te oleksite pühad^a ja hoiduksite hoorusest*.^b **4** Igäühel teist tuleks hoida oma keha*^c pühana^d ja au sees, **5** mitte olla talitsematu, ihar,^e nagu seda on rahvad, kes ei tunne Jumalat.^f **6** Mitte keegi ei tohiks astuda üle sündsuse piiridest ja teha oma vennale kahju, sest Jehoova karistab selliste pattude eest, nagu me oleme teile juba öelnud ja teid selgesõnaliselt hoianud. **7** Jumal pole ju kutsunud meid elama kõlvatut elu, vaid olema pühad.^g **8** Kes ei hooli sellest, pole hoolimatu mitte inimese, vaid Jumala vastu,^h kes annab teile oma püha vaimu.ⁱ

9 Aga vennalikust armastusest^j ei ole meil vaja teile kirjutada, sest Jumal on teid õpetanud üksteist armastama.^k **10** Te armastate oma vendi kogu Makedoonias, aga me ergutame teid, vennad, armastust veelgi rohkem üles näitama. **11** Olgu teil sihiks elada vaikset elu,^l tegeleda oma asjadega^m ja teha tööd oma kätega,ⁿ nagu me teid õpetasime, **12** et te elaksite kombekalt nende keskel, kes ei kuulu kogudusse,^o ega sõltuks teisest.

13 Samuti, vennad, me ei taha, et te oleksite teadmatuses nende suhtes, kes magavad surmaund,^p et te ei kurvastaks nii nagu need, kel pole lootust.^q **14** Sest kui me usume, et Jeesus suri ja ärata-

4:3 *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi“.)
4:4 *Sõna-sõnalt „anumat“.

PTK 4

- a Joh 17:19
Ef 5:25–27
2Te 2:13
1Pe 1:15, 16
b Ef 5:3
c Kol 3:5
2Ti 2:22
d Ro 6:19
e 1Ko 6:18
Ef 5:5
f L 79:6
Ef 4:17, 19
1Pe 4:3
g Heb 12:14
1Pe 1:15, 16
h 1Ko 6:18, 19
i 1Jo 3:24
j Ro 12:10
k Joh 13:34, 35
1Pe 1:22
1Jo 4:21
l 2Te 3:11, 12
m 1Pe 4:15
n 1Ko 4:11, 12
Ef 4:28
2Te 3:10
1Ti 5:8
o Ro 12:17
p Joh 11:11
Ap 7:59, 60
1Ko 15:6
q 1Ko 15:32

Teine veerg

- a Ro 14:9
1Ko 15:3, 4
b 1Ko 15:22, 23
Flp 3:20, 21
2Te 2:1
Ilm 20:4
c Ju 9
d 1Ko 15:51, 52
e Ap 1:9
f 2Te 2:1
g Joh 14:3
Joh 17:24
2Ko 5:8
Flp 1:23
Ilm 20:6

PTK 5

- h Sef 1:14
i Mt 24:36
2Pe 3:10
j L 37:10
Jer 8:11
k Joh 13:36
Ro 13:12
Ef 5:8
l Joh 8:12
Kol 1:13
1Pe 2:9
m Ro 13:11
n Mt 24:42
o 1Pe 5:8
p Ro 13:13

ti üles,^a siis usume ka, et Jumal kogub tema kaudu kokku need, kes magavad surmaund, et nad oleksid koos Jeesusega.^b **15** Me ütleme teile Jehoova sõna põhjal, et need meist, kes on elus Isanda kohaloleku ajal, ei jõua mingil moel ette neist, kes magavad surmaund, **16** sest Isand ise tuleb taevast alla peaingli^c käskiva hüüuga, Jumala trompet käes, ning need, kes on surnud Kristuse omadena, tõusevad üles esmalt.^d **17** Seejärel tõmmatakse need meist, kes elavad, pilvedes üles,^e et võiksime olla nendega koos ja kohutada oma isandaga^f taevas. Nii me saame olla kogu aeg koos oma isandaga.^g **18** Julgustage üksteist nende sõnadega.

5 Mis puutub aegadesse ja määratud päevadesse, vennad, siis sellest pole tarvis teile kirjutada. **2** Te teate väga hästi, et Jehoova päev^h tuleb justnagu varas öösel.ⁱ **3** Kui inimesed ütlevad: „Rahu ja julgeolek!“, tabab neid ootamatult häving,^j niisama äkki, nagu sünnitusvalud tabavad lapseootel naist, ja nad ei saa selle eest põgeneda. **4** Teie aga, vennad, ei ole pimeduses, et see päev saaks tabada teid nagu päevavalgus vargaid, **5** sest te kõik olete valguse ja päeva pojad.^k Meie pole öö ega pimeduse omad.^l

6 Ärgem siis magagem nagu teised,^m vaid püsigem ärkvelⁿ ja säilitagem kaine mõistus.^o **7** Sest kes magavad, magavad öösel, ja kes end purju joovad, on purjus öösel.^p **8** Aga meie, päeva pojad, säilitagem kaine mõistus ning pangem ümber

1. TESSALOONIKLASTELE 5:9 – 2. TESSALOONIKLASTELE, lühiülevaade 1576

usu ja armastuse rinnaturvis ja pähe päästelootuse kiiver.^a

9 Jumal ei valinud meid ju välja selleks, et valada meie peale oma viha, vaid et me saaksime pääste^b oma isanda Jeesus Kristuse kaudu. **10** Jeesus suri meie eest,^c et võiksime elada koos temaga, ükskõik kas oleme ärkvel või unes*.^d **11** Seepärast julgustage* üksteist ja tugevdage üksteise vaimu,^e nagu te seda teetegi.

12 Me palume teid, vennad, pidage lugu neist, kes teevad teie seas kõvasti tööd ja juhatavad teid Isanda teenistuses ja manitsevad teid. **13** Hinnake neid kõrgelt nende töö pärast.^f Hoidke omavahel rahu.^g **14** Samuti palume teid, vennad, hoiatage neid, kes toimivad isepäiselt,^h lohutage masendunuid, toetage nõrku, olge kannatlikud kõigiga.ⁱ **15** Vaadake, et keegi teist ei tasuks halba halvaga,^j vaid püüdke alati teha head üksteisele ja ka kõigile teistele.^k

5:10 *Võib tõlkida ka „surmaunes”.
5:11 *Võib tõlkida ka „lohutage”.

PTK 5

a Ef 6:14–17

b 2Te 2:13

c Ro 5:8

d 1Te 4:16, 17

e Ro 1:11, 12

f Ro 15:2

f Flp 2:29, 30

1Ti 5:17

Heb 13:7

g Mr 9:50

2Ko 13:11

h 3Mo 19:17

2Ti 4:2

i 1Ko 13:4

Ga 5:22

Ef 4:1, 2

Kol 3:13

j Mt 5:39

k Ro 12:17, 19

Teine veerg

a 2Ko 6:4, 10

Flp 4:4

b Lu 18:1

Ro 12:12

c Ef 5:20

Kol 3:17

d Ef 4:30

e 1Ko 14:1

f 1Jo 4:1

g li 2:3

h 1Ko 1:8

i Ro 15:30

j Ro 12:16

16 Olge alati rõõmsad.^a

17 Palvetage lakkamata.^b

18 Tänaige kõige eest.^c Seda ootab Jumal teilt kui Kristus Jeesuse jüngeilt. **19** Ärge summutage Jumala vaimu tuld.^d **20** Ärge põlake prohvettlikke sõnumeid.^e **21** Uurige kõige paikapidavust,^f hoidke kõvasti kinni sellest, mis on hea. **22** Hoiduge kõigest halvast.^g

23 Rahu Jumal ise pühitsegu teid täielikult. Hoitagu teie meelsust*, elu[#] ja keha igati veatu ja laitmatuna meie isanda Jeesus Kristuse kohaloleku ajal.^h **24** See, kes teid kutsub, on ustav ja ta kindlasti teeb kõike seda.

25 Vennad, palvetage meie eest.ⁱ

26 Tervitage kõiki vendi püha suudlusega.

27 Ma palun teid tungivalt meie isanda nimel lugeda see kiri ette kõigile vendadele.^j

28 Meie isanda Jeesus Kristuse arm olgu teiega!

5:23 *Sõna-sõnalt „vaimu”. #Sõna-sõnalt „hinge”.

TEINE KIRI

TESSALOONIKLASTELE

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Tervitused (1, 2)
Tessalooniklaste usk kasvab (3–5)
Kättemaks neile, kes ei kuuletu (6–10)
Palve koguduse eest (11, 12)
- 2 Seaduse eiraja (1–12)
Üleskutse jääda kindlaks (13–17)

- 3 Palvetage edaspidigi (1–5)
Hoiatus isepäisuse eest (6–15)
Viimased tervitused (16–18)

1 Pauluselt, Silvaanuselt* ja Timoteoselt^a Tessaloonika kogudusele, kes kuulub ühte meie Jumala ja Isaga ning meie isanda Jeesus Kristusega.

2 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

3 Vennad, me tunneme alati kohustust tänada Jumalat teie eest. Selleks on põhjust, sest teie usk kasvab jõudsalt ja teie armastus üksteise vastu süveneb.^b **4** Me tunneme uhkust teie üle^c Jumala kogudustes, kui mõtleme teie vastupidavusele ja usule, mida te tagakiusamise all ja kõigis oma raskustes üles näitate.^d **5** See tõendab, et Jumal mõistab kohut õiglaselt, mistõttu teid peetakse vääriliseks pääsema Jumala kuningriiki*, mille nimel te kannatategi.^e

6 Jumal on tõesti õiglane, kui ta tasub viletsusega neile, kes teile kannatusi põhjustavad.^f **7** Ent teie, kes kannatate, saate kergendust koos meiega, kui meie isand Jeesus ilmub^g taevast oma vägevate inglitega^h **8** leegitsevas tules ja maksab kätte neile, kes ei tunne Jumalat ja kes ei kuuletu heale sõnumile meie isanda Jeesuse kohta.ⁱ **9** Neid karistatakse sellega, et nad hävitatakse igaveseks^j – nad pühitakse minema meie isanda palge eest ja nad ei näe enam tema võrreldamatut väge – **10** sel ajal, kui ta tuleb, et olla austatud koos oma pühadega ja imetletud kõigi nende seas,

1:1 * Sama kes Siilas. 1:2 * Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust“, „ülimat headust“. 1:5 * Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse“. (Vt „Sõnaseletusi“.)

2. TESSALOONIKLASTELE 1:1–2:7

PTK 1

a 2Ko 1:19

b 1Te 3:12
1Te 4:9, 10

c 1Te 2:19

d 1Te 1:6
1Te 2:14
1Pe 2:21

e Ap 14:22
Ro 8:17
2Ti 2:12

f Ro 12:19
Ilm 6:9, 10

g Lu 17:29, 30
1Pe 1:7

h Mr 8:38

i Ro 2:8

j 2Pe 3:7

Teine veerg

a Ro 8:30

PTK 2

b Mt 24:3

c 1Te 4:17

d 1Jo 4:1

e Sef 1:14
2Pe 3:10

f 1Ti 4:1
2Ti 2:16–18
2Ti 4:3
2Pe 2:1
1Jo 2:18, 19

g Mt 7:15
Ap 20:29, 30

h 2Pe 2:1, 3

i Ap 20:29, 30
1Ko 11:18, 19
1Jo 2:18

kes on näidanud üles usku meie antud tunnistuse tõttu.

11 Sellepärast me palveta-me alati teie eest, et meie Jumal peaks teid kutsumise vääriliseks^a ning viiks oma jõuga lõpule kõik talle meelepärase ja laseks korda minna kõigil teie usutegudel. **12** Nii tõstetakse meie isanda Jeesuse nimi ausse teie kaudu ja teid austatakse tänu temale meie Jumala ja meie isanda Jeesus Kristuse armu mööda.

2 Kui nüüd rääkida meie isanda Jeesus Kristuse kohalolekust^b ja sellest, et meid kogutakse tema juurde,^c siis me palume teid, vennad, **2** et te kergesti segadusse ei sa- tuks ega laseks end häirida mõnest prohvetlikust kuu- lutusest,^d mis näib olevat Jumalalt, mõnest suulisest sõ- numist või meile omistatud kirjast, milles väidetakse, et Jehoova* päev^e on juba käes.

3 Ärgu keegi teid mingil vii- sil eksitagu, sest see päev ei saabu enne, kui on toimunud usust taganemine*^f ja saanud avalikuks seaduse eiraja,^g hä- vingu poeg.^h **4** Ta on vasta- ne ja tõstab ennast üle kõigi, keda peetakse jumalateks või keda kummardatakse, ning ist- ub Jumala templisse ja esi- neb jumalana. **5** Kas mäleta- te, ma rääkisin teile neist as- jadest, kui olin teie juures?

6 Nüüd te teate, mis teda ta- kistab, nii et ta saab avalikuks alles siis, kui tema aeg on käes. **7** Tõsi, see seaduse ei- raja salaja juba tegutseb,ⁱ aga

2:2 *Vt lisa A5. 2:3 *Kr apostasia, mis kannab endas peale hülgamise mõtet ka mässamisest.

see jääb nõnda ainult seniks, kuni kõrvaldatakse teelt see, kes teda takistab. **8** Siis saab avalikuks see seaduse eiraja, kelle meie isand Jeesus kõrvaldab oma suust lähtuva väega^a ja kellele ta teeb lõpu oma kohaloleku avalikuks saamise ajal.^b **9** See seaduse eiraja tegutseb Saatana mõjutusel,^c nii et sünnib igasuguseid vägevaid tegusid, eksitavaid tunnustähti, imesid.^d **10** ülekohtu ja petust.^e Ta eksitab neid, kes lähivad hävingusse karistuseks selle eest, et neis pole tõearmastust, mis tooks neile pääste. **11** Seepärast lasebki Jumal neid eksitada, nii et nad hakkavad uskuma valet,^f **12** ja nad kõik mõistetakse hukka, kuna nad pole uskunud tõde, vaid on tundnud heameelt ülekohtust.

13 Vennad, kes te olete Jehoovale armsad, me tunneme alati kohustust tänada Jumalat teie eest, sest teid, kes te usute tõde, valis Jumal juba alguses välja^g päästeks ja pühitses oma vaimuga.^h **14** Ta on kutsunud teid hea sõnumi kaudu, mida me kuulutama, et teile saaks osaks samasugune au nagu meie isandale Jeesus Kristusele.ⁱ **15** Nii siis, vennad, jääge kindlaks^j ja pidage kinni sellest, mida teile on õpetatud^k suuliselt või mida te olete õppinud meie kirjadest. **16** Meie isand Jeesus Kristus ning Jumal, meie isa, kes meid armastab^l ja on meid julgustanud igavese julgustusega ning andnud meile oma armust imelise lootuse,^m **17** kosutagu teie südant ja tehku teid tugevaks, et te alati teeksite ja räägiksite head.

PTK 2

- a Jes 11:4
Ilm 19:15
b 1Ti 6:13–15
2Ti 4:1, 8
c 2Ko 11:3
d Mt 24:24
e Mt 24:11
f Mt 24:5
1Ti 4:1
2Ti 4:3, 4
g Joh 6:44
Ro 8:30
h Joh 17:17
1Ko 6:11
1Te 4:7
i 1Pe 5:10
j 1Ko 15:58
1Ko 16:13
k 1Ko 11:2
l 1Jo 4:10
m 1Pe 1:3, 4

Teine veerg

PTK 3

- a Ro 15:30
1Te 5:25
Heb 13:18
b Ap 19:20
1Te 1:8
c Jes 25:4
d Ap 28:24
Ro 10:16
e 1Jo 5:3
f Lu 21:19
Ro 5:3
g 1Te 5:14
h 1Ko 11:2
2Te 2:15
2Te 3:14
i 1Ko 4:16
1Te 1:6
j Ap 20:34
k Ap 18:3
1Ko 9:14, 15
2Ko 11:9
1Te 2:9
l Mt 10:9, 10
1Ko 9:6, 7
m 1Ko 11:1
Flp 3:17
n 1Te 4:11, 12
1Ti 5:8
o 1Te 5:14
p 1Ti 5:13
1Pe 4:15

3 Ja lõpuks, vennad, palveta-ge edaspidigi meie eest,^a et Jehoova sõna leviks kiiresti^b ja et inimesed austaksid seda nii nagu teie **2** ning et me pääseksime öelate ja jumalate käest,^c sest mitte kõigil ei ole usku.^d **3** Aga Isand on ustav ning teeb teid vankumatuks ja kaitseb teid Saatana* eest. **4** Meie kui Isanda järelkäijad oleme veendunud, et te toimite nüüd ja ka edaspidi meie juhtnõõride järgi. **5** Juhtigu Isand teie südant õiges suunas, et te armastaksite Jumalat^e ja peaksite Kristuse teenistuses vastu.^f

6 Me käsime teid, vennad, meie isanda Jeesus Kristuse nimel, et te hoiaksite eemale igast vennast, kes toimib isepäiselt,^g mitte nende juhendite* järgi, mis te meilt olete saanud.^h **7** Te teate ju, et teil tuleks meid eeskujuks võtta,ⁱ sest meie ei toiminud teie seas isepäiselt **8** ega olnud kellegi juures muiduleivasõjad.^j Vastupidi, me tegime ööd ja päevad tööd, et mitte panna kellegi peale kulukat koorimat.^k **9** Mitte et meil poleks õigust teilt midagi saada,^l vaid me tahtsime olla teile eeskujuks.^m **10** Me tavatsesime ju teie juures olles öelda: „Kes ei taha tööd teha, ärgu ka söögu.”ⁿ **11** Me oleme kuulnud, et mõned teie seast toimivad isepäiselt^o ega tee üldse tööd ning sekkuvad asjadesse, mis neisse ei puutu.^p **12** Neid me käsime ja manitseme meie isanda Jeesus Kristuse nimel,

3:3 *Sõna-sõnalt „Kurja”. **3:6** *Sõna-sõnalt „selle pärimuse”. * Teine võimalik tähendus: „mis ta meilt on saanud”.

et nad teeksid vaikselt oma tööd ja sööksid enda teenitud leiba.^a

13 Teie aga, vennad, ärge tüdige head tegemast. **14** Kui mõni ei võta kuulda meie kirjas öeldut, siis juhtige talle tähelepanu* ja lõpetage temaga läbikäimine,^b et ta tunneks häbi. **15** Ometi ärge pidage

3:14 *Võib tõlkida ka „mürgistage ta“.

PTK 3

a Ef 4:28

b 2Te 3:6

Teine veerg

a 1Te 5:14

b Joh 14:27

c 1Ko 16:21
Kol 4:18

teda vaenlaseks, vaid manitsege teda^a nagu venda.

16 Andku rahu isand ise teile rahu igal viisil.^b Isand olgu teie kõikidega!

17 See on minu, Pauluse tervitus, mille ma olen kirjutanud omaenda käega^c ja mis tõendab mu kirjade õigsust; nii ma kirjutan.

18 Meie isanda Jeesus Kristuse arm olgu teie kõikidega!

ESIMENE KIRI

TIMOTEOSELE

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Tervitused (1, 2)
Hoiatus valeõpetajate eest (3–11)
Paulusele osutatud arm (12–16)
Ilgaviku kuningas (17)
Hea võitluse võitlemine (18–20)
- 2 Palve kõikisuguste inimeste eest (1–7)
Üks Jumal, üks vahemees (5)
Täpselt vastav lunastushind (6)
Nõuanded meestele ja naistele (8–15)
Riietuge tagasihoidlikkusega (9, 10)
- 3 Nõuded ülevaatajatele (1–7)
Nõuded koguduseabilistele (8–13)
Jumalale pühendumuse püha saladus (14–16)
- 4 Hoiatus deemonite õpetuse eest (1–5)

- Kuidas olla Kristuse tubli teenija (6–10)
Keha treenimine ja pühendumus Jumalale (8)
Jälgi, kuidas sa õpetad (11–16)
- 5 Kuidas kohelda noori ja vanu (1, 2)
Lesknaiste toetamine (3–16)
Pere eest hoolitsemine (8)
Austage kogudusevanemaid, kes näevad kõvasti vaeva (17–25)
Natuke veini on kõhule hea (23)
- 6 Ori austagu oma isandat (1, 2)
Valeõpetajad ja rahaarmastus (3–10)
Nõuandeid Jumala teenijale (11–16)
Olge rikkad heade tegude poolest (17–19)
„Hoia enda hoolde antud vara“ (20, 21)

1 Pauluselt, Kristus Jeesuse apostliit, Jumala, meie päästja, ja Kristus Jeesuse, meie lootuse käsul^a **2** Timoteosele,^{*b} oma tõelisele pojale^c usuteel.

1:2 *Nimi Timoteos tähendab „Jumalat austav“.

PTK 1

a 1Pe 1:3, 4

b Ap 16:1, 2
Flp 2:19, 20

c 1Ko 4:17

Arm,^{*} halastust ja rahu Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Kristus Jeesuselt!

3 Nagu ma ergutasin sind jääma Efesosse, kui olin

1:2 *Võib tõlkida ka „äratanimata lahkust“, „ülmat headust“.

minemas Makedooniasse, nii teen ma seda ka nüüd, nimelt selleks, et sa keelaksid teata- vaid inimesi õpetamast teist- suguseid õpetusi **4** ning pöo- ramast tähelepanu valejuttu- dele^a ja sugupuudele. Neist as- jadedest pole mingit kasu,^b vaid need kutsuvad esile vilja- tuid arutelusid ega paku mi- dagi sellist, mis tuleks Jumalalt ja tugevdaks usku. **5** Nende juhtnööride sihiks on armastus,^c mis tuleneb puhtast südamest, heast sü- dametunnistusest ja silmakir- jatsematust usust.^d **6** Mõned on kõik selle kõrvale heitnud ja pöördunud tühjade juttu- de poole.^e **7** Nad tahavad olla seaduseõpetajad,^f kuid nad ei mõista seda, mida räägivad ja mida nad nii jõuliselt väidavad õige olevat.

8 Me teame, et Moosese seadus on hea, kui seda õiges- ti rakendada **9** ning tunnis- tada, et seadust pole kehtes- tatud mitte õigete pärast, vaid nende pärast, kes eira- vad seadust,^g kes on tõrk- sad, jumalakartmatud, patu- sed, ustavusetud, kes ei hooli pühadest asjadest, kes on isa- tapjad ja ematapjad, mõrtsu- kad, **10** hoorajad,^{*} homoseksuaalid,[#] inimröövijad, valeta- jad, valevandujad või kes tee- vad mida tahes muud, mis on vastuolus õige^Δ õpetusega.^h **11** See õpetus põhineb õnneli- ku Jumala võrratul heal sõ- numil, mis minu kätte on usal- datud.ⁱ

1:10 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus”. #Võib tõlkida ka „mehed, kes magavad meestega”. ΔVõib tõlkida ka „tervistava”, „kasuliku”.

PTK 1

a 1Ti 4:7
2Ti 4:3, 4
Tt 1:13, 14

b 1Ti 6:20
2Ti 2:14

c Ro 13:8

d Ga 5:6

e 1Ti 6:20
2Ti 2:16-18

f Jk 3:1

g Ga 3:19

h 2Ti 1:13
Tt 1:7, 9

i Ga 2:7, 8

Teine veerg

a Ap 9:15
2Ko 3:5, 6

b Ap 8:3
Ap 9:1, 2
Ga 1:13
Flp 3:5, 6

c Lu 5:32
2Ko 5:19
1Jo 2:1, 2

d Ap 9:1, 2
1Ko 15:9

e Joh 6:40
Joh 20:31

f L 10:16
L 90:2
Tn 6:26
Ilm 15:3

g Ro 1:23

h Kol 1:15

i Jes 43:10
1Ko 8:4

j 2Ti 2:3

k 1Ti 1:5

l 2Ti 2:16-18

m 1Ko 5:5, 11

12 Ma olen tänulik meie isandale Kristus Jeesusele, kes on andnud mulle jõudu, selle eest, et ta pidas mind usaldusväärseks ja andis mulle ülesande oma teenistu- ses,^a **13** olgugi et ma varem olin teotaja, tagakiusaja ja jul- tunud mees.^b Kuid minu pea- le on halastatud, sest ma te- gutsesin tollal teadmatuses ja mul puudus usk. **14** Aga ma olen saanud ülirohkest meie isanda armu koos usu ja Kristus Jeesuse armastuse- ga. **15** Tõesed ja täiesti usal- dusväärased on need sõnad: Kristus Jeesus tuli maailma päästma patuseid.^c Ja mina olen nende seast suurim.^d **16** Kuid minu peale on halas- tatud, et Kristus Jeesus võiks minu kui suurima patuse näi- te varal ilmutada oma kan- natlikkust. Nii on minust saa- nud eeskuju neile, kes edaspi- di oma usu temale rajavad, et saada igavene elu.^e

17 Igaviku kuningale,^f ka- dumatule,^g nähtamatule,^h ain- sale Jumalaleⁱ kuulugu austus ja au igavesest ajast igavesti! Aamen.

18 Selle ülesande usaldan ma sulle, mu poeg Timoteos, kooskõlas sinu kohta lausu- tud prohvetlike sõnadega, et sa nende varal võitleksid ikka head võitlust^j ning **19** hoiak- sid oma usku ja puhast süda- metunnistust.^k Mõned on mi- netanud sellise südametunnis- tuse ja nende usk on läinud põhja nagu laev. **20** Nende hulgas on Hümenaios^l ja Alek- sandros. Ma olen andnud nad üle Saatanale,^{*m} et nad saak-

1:20 *St nad heideti kogudusest välja.

sid karistuse kaudu õpetust ega teotaks enam Jumalat.

2 Eelkõige kutsun ma üles esitama anumisi, palveid, eestpalveid ja tänupalveid kõiksuguste inimeste eest, 2 kuningate ja kõigi võimukandjate eest,^a et me võiksime elada rahulikku ja vaikset elu, teenides Jumalat täieliku pühendumuse ja tõsise suhtumisega.^b **3** See on hea ja meeldiv meie päästja, Jumala silmis,^c **4** kes tahab, et kõiksugused inimesed pääseksid^d ja õpiksid tõde hästi tundma. **5** On üks Jumal^e ning üks vahemees^f Jumala ja inimeste vahel,^g inimene Kristus Jeesus.^h **6** kes andis isenda täpselt vastavaks lunastushinnaks kõigi* eest.ⁱ Sellest antakse tunnistust omal ajal. **7** Sel eesmärgil määratigi mind kuulatajaks^j ja apostliks,^k õpetama mittejuutidele^l usku ja tõde. Ma räägin tõtt, ma ei valeta.

8 Ma soovin, et igas teie kogunemispäigas tõstaksid Jumalale ustavad mehed käed palves üles^m ilma vihaⁿ ja vaidlusteta.^o **9** Samuti soovin ma, et naised kaunistaksid end sündsä* riietusega, tagasihoidlikkuse ja kaine mõistusega^p; nad ärgu ehtigu end toretsevate palmitsetud soengute, kulla, pärlite ega üllikallite riietega,^p **10** vaid heade tegudega, nagu on kohane naistele, kes tunnistavad end jumalakartlikuks.^q

11 Naine õppigu vaikides* ja olgu alandlik.^r **12** Ma ei lu-

2:6 *Võib tõlkida ka „kõiksuguste inimeste”. 2:9 *Võib tõlkida ka „väärrika”. #Võib tõlkida ka „terve mõistusega”, „hea otsustusvõimega”. 2:11 *Võib tõlkida ka „rahulikult”.

PTK 2

- a Mt 5:44
b Jer 29:7
c Ju 25
d Jes 45:22
Ap 17:30
Ro 5:18
1Ti 4:10
e 5Mo 6:4
Ro 3:30
f Heb 8:6
Heb 9:15
g 1Ko 11:25
h Ap 4:12
Ro 5:15
2Ti 1:9, 10
i Mt 20:28
Mr 10:45
Kol 1:13, 14
j Ap 9:15
k Ga 2:7, 8
l Ga 1:15, 16
m L 141:2
n Jk 1:20
o Flp 2:14
p 1Pe 3:3, 4
q Öp 31:30
r Ef 5:24

Teine veerg

- a 1Ko 14:34
b 1Mo 2:18, 22
1Ko 11:8
c 1Mo 3:6, 13
d 1Ti 5:14
e 1Ti 2:9, 10

PTK 3

- f Ap 20:28
Tt 1:5–9
g Ro 12:3
1Pe 4:7
h Ap 28:7
1Pe 4:9
i 1Ti 5:17
2Ti 2:24
Tt 1:7, 9
j Ro 13:13
k Flp 4:5
Jk 3:17
l Ro 12:18
Jk 3:18
m Heb 13:5
1Pe 5:2
n Ef 6:4
o 1Ti 5:22
p Ap 22:12
1Te 4:11, 12

1. TIMOTEOSELE 2:1–3:8

ba naisel õpetada ega mehe üle valitseda, vaid ta vaikigu*.^a

13 Adam loodi ju esimesena, seejärel Eeva.^b **14** Ja ega Aadamat petetud, vaid naine oli see, kes peteti ära^c ja kes sai üleastujaks. **15** Ent naisele on kaitseks lastesünnitamine,^d kui ta vaid hoiab usku, armastust ja pühadust, samuti kainet mõistust.^e

3 Tõesed on need sõnad: see, kes pürgib ülevaatajaks,^f igatseb üllast tööd. **2** Ülevaataja peab seepärast olema laitmatu, ühe naise mees, kõiges mõõdukas, kaine mõistusega,^g korralik, küllalislakke,^h pädev õpetaja,ⁱ **3** mitte joodik^j ega vägivaldne*, vaid mõistlik^k,^k mitte vaidlushimuline^l ega rahaarmastaja,^m **4** vaid mees, kes oma peret hästi juhib ning kelle lapsed on sõnakuulelikud ja käituvad hästiⁿ **5** (sest kui keegi ei oska omaenda peret juhtida, kuidas saab ta siis kanda hoolt Jumala koguduse eest?), **6** mitte vastpöördu-^o et ta ei läheks uhkeks ja talle ei saaks osaks sama kohutuotsust mis Kuradile. **7** Tal peab olema ka hea maine väljaspool kogudust,^p et temast ei hakataks rääkima halba ja ta ei satuks Kuradi püünisesse.

8 Koguduseabilised peavad samuti olema tõsise suhtumisega ega tohi olla

2:12 *Võib tõlkida ka „jäägu rahulikuks”. 3:2 *Võib tõlkida ka „terve mõistusega”, „selline, kes suudab langetada häid otsuseid”. #Sõna-sõnalt „võõraid armastav”. 3:3 *Vastav kreeka sõna annab edasi mõtte nii kehalisest kui ka sõnalisest vägivallast. #Võib tõlkida ka „painslik”, „vastutulelik”.

kahekeelsed*. Nad ei tohi olla suured veinijoojad ega olla ka-suahned,^a **9** vaid neil tuleb hoida kinni usu* pühast saladusest puhta südametunnistusega.^b

10 Esmalt kontrollitagu nende sobivust. Ja kui nad on sellised, keda ei saa milleski süüdistada, võivad nad ametisse asuda.^c

11 Naised peaksid samamoodi olema tõsise suhtumisega ega tohi olla laimajad.^d Neil tuleb kõiges olla mõõdukad ja ustavad.^e

12 Koguduseabilised olgu ühe naise mehed, kes juhivad hästi oma lapsi ja peret. **13** Need, kes tubliult teenivad, saavutavad hea maine ja võivad täie julgusega rääkida usust Kristus Jeesusesse.

14 Ma loodan küll tulla peagi sinu juurde, kuid ma kirjutan sulle siiski neist asjadest, **15** et juhul, kui ma viibin, sa teaksid, kuidas tuleb käituda Jumala peres,^f milleks on elava Jumala kogudus, tõe sammas ja alustugi. **16** Jah, see Jumalale pühendumuse püha saladus on äärmiselt tähtis: „Jeesus sündis inimesena,^g ta tunnistati õigeaks, kui äratati üles vaimolendina,^h ta läks inglite juurde,ⁱ temast kuulatati rahvaste seas,^j temasse usuti maailmas,^k ta võeti üles auhiilgusse.”

4 Jumala sõnum* ütleb selgelt, et tulevastel aegadel hülgavad mõned usu, kuna nad võtavad kuulda eksitavaid

3:8 *Võib tõlkida ka „valeliku kõnega”.
3:9 *Viitab ilmselt kristlikule õpetusele tervikuna. 4:1 *Sõna-sõnalt „vaim”.

PTK 3

a Ap 6:3
Tt 1:7
1Pe 5:2

b 1Ti 1:5
1Ti 1:18, 19
2Ti 1:3
1Pe 3:16

c 1Pe 2:12

d 1Ti 5:13

e Tt 2:3–5

f Heb 3:6

g Joh 1:14
Flp 2:7

h 1Pe 3:18

i 1Pe 3:19, 20

j Kol 1:23

k Kol 1:6

Teine veerg

PTK 4

a 2Te 2:1, 2
2Ti 4:3, 4
2Pe 2:1

b Ap 20:29, 30
2Ti 2:16
2Pe 2:3

c 1Ko 7:36
1Ko 9:5

d Ro 14:3

e 1Mo 9:3

f Ro 14:17
1Ko 10:25

g 1Mo 1:31

h Ap 10:15

i 2Ti 2:15

j 1Ti 6:20
Tt 1:13, 14

k Joh 17:3

l Lu 13:24

m 1Ti 2:3, 4

n Ju 25

sõnumeid*^a ja demonite õpetusi **2** ning valesid, mida räägivad silmakirjatsejad,^b kelle südametunnistus on justkui põletusrauaaga armistatud. **3** Nad keelavad abielluda^c ega luba süüa toite,^d mis Jumal on loonud^e selleks, et need, kel on usku ja kes tunnevad hästi tõe, võtaksid need vastu tänuga.^f **4** Kõik, mis Jumal on loonud, on ju hea^g ja ühtki toitu ei tohiks maha laita,^h kui see võetakse vastu tänuga, **5** sest seda on pühitsetud Jumala sõna ja palvega.

6 Kui sa need nõuanded vendadele edasi annad, oled sa Kristus Jeesuse tubli teenija, kes on toidetud usu ja hea õpetuse sõnadega, millest sa oled täpselt kinni pidanud.ⁱ **7** Ära võta kuulda tühiseid ja valesid jutte,^j mida vanad naised räägivad, vaid treeni end sihiga teenida Jumalat pühendumusega. **8** Keha treenimisest* on veidi kasu, ent sellest, kui Jumalat pühendumusega teenida, on kasu igas asjas, kuna sellega kaasnevad õnnistused nii praeguses kui ka tulevases elus.^k **9** Need sõnad on tõesed ja täiesti usaldusväärsed. **10** Sellepärast me näemegi vaeva ja pingutame.^l Me oleme pannud oma lootuse elava Jumala peale, kes on kõiksuguste inimeste,^m eelkõige ustavate päästja.ⁿ

11 Seda kõike käsi neil teha ja õpeta neile. **12** Keegi ei peaks suhtuma sinusse su nooruse tõttu üleolevalt. Ole ustavatele eeskujuks

4:1 *Sõna-sõnalt „vaim”. 4:8 *Vastav kreeka sõna viitab gümnaasi (võimleja) treeningule.

kõnes, käitumises, armastuses, usus ja kõlbelises puhtuses. **13** Kuni ma tulen, keskendu ettelugemisele,^a nõuandmisele* ja õpetamisele. **14** Ära suhtu hoolitult andi, mis anti sulle kooskõlas sinu kohta lausunud prohvetlike sõnadega, kui vanematekogu pani käed sinu peale.^b **15** Mõtiskle nende asjade üle, tee seda kõike pühendumusega, et su edenemine oleks ilmne kõigile. **16** Jälgi ennast ja seda, kuidas sa õpetad.^c Jää selle kõige juurde, sest nõnda päästad sa nii enda kui ka need, kes sind kuulda võtavad.^d

5 Vanemat meest ära noomi karmilt.^e Kohtle teda kui isa, nooremaid mehi kui vendi, **2** vanemaid naisi kui emasid, nooremaid kui õdesid, jäädes igati vooruslikuks.

3 Kanna hoolt lesknaiste eest,* kes tõesti abi vajavad.^f **4** Aga kui mõnel lesel on lapsi või lapselapsi, siis õppigu need esmalt hoolitsemata oma pere liikmete eest nagu jumalateeni-jaile kohane^g ning tasugu oma vanematele ja vanavanematele, mis nad neile võlgnevad,^h sest see on Jumalale meelepärane. **5** Lesknaine, kes on puuduses ja vajab tõesti abi, loodab Jumala pealeⁱ ning anub ja palvetab ööd ja päevad.^k **6** Aga see, kes andub naudingutele, on surnud, ehkki ta elab. **7** Anna neile kõik need juhendid edasi, et nad oleksid laitmatud. **8** Aga see, kes omaste ja

4:13 *Võib tõlkida ka „julgestamisele”. 5:3 *Sõna-sõnalt „austa lesknaisi”. #St kel pole kedagi, kes nende eest hoolitseks.

PTK 4

a Kol 4:16
1Te 5:27

b Ap 6:5, 6
Ap 13:2, 3
Ap 19:6
2Ti 1:6

c 2Ti 4:2

d 1Ko 9:22

PTK 5

e 3Mo 19:32

f 1Ti 5:16

g 1Ti 5:8

h Mt 15:4
Ef 6:2

i Jk 1:27

j 1Ko 7:34

k Lu 2:36, 37

Teine veerg

a Mt 15:4–6

b Ap 9:39

c 1Ti 2:15

d Heb 13:2
1Pe 4:9

e Joh 13:5, 14

f 1Ti 5:16
Jk 1:27

g 2Te 3:11

h 1Ko 7:8, 9

i 1Ti 2:15

j 5Mo 15:11
1Ti 5:5
Jk 1:27

k 1Pe 5:2, 3

l Ap 28:10
Heb 13:17

1. TIMOTEOSELE 4:13–5:17

eriti oma pereliikmete eest ei hoolitse, on usu hüljanud ja on halvem kui uskmatu.^a

9 Abisaajate nimekirja kan- tagu lesknaine, kes on vähe- malt 60-aastane, kes oli oma mehele ustav*, **10** kes on tuntud heade tegude poolest,^b kes on kasvatanud hästi oma lapsi^c ning olnud külalislah- ke,^d pesnud pühade jalgu,^e aidanud hädasolijaid^f ja teinud palju head.

11 Kuid ära kanna nimekir- ja nooremaid lesknaisi, kes ta- havad abielluda. Kui sugu- iha tuleb nende ja Kristu- se vahele, **12** tõmbavad nad enda peale hukkamõistu, sest nad on taganenud oma esialg- sest lubadusest. **13** Selliste- le saab harjumuseks olla jõude ja käia mööda maju. Siis pole nad mitte üksnes jõude, vaid ka räägivad teisi taga, seksu- vad võõrastesse asjadesse^g ja räägivad seda, mida ei peaks. **14** Seepärast ma soovin, et nooremad lesed abielluksid,^h sünnitaksid lapsi,ⁱ hoolitseksid majapidamise eest ega an- naks vastasele põhjust meist halba rääkida. **15** Mõned le- sed ongi juba läinud Saatana jälgedes. **16** Kui usklikul nai- sel on leseks jäänud sugula- si, siis hoolitsegu tema nende eest ja kogudust ärgu koorma- tagu. Kogudus saab sel juhul aidata leski, kes tõesti vajavad abi.^j

17 Vanemaid, kes kogudust hästi juhivad,^k peetagu ka- hekordse austuse vääriliseks,^l eriti neid, kes näevad kõvasti vaeva, et Jumala sõna rääkida

5:9 *Sõna-sõnalt „ühe mehe naine”.

ja õpetada.^a **18** Ütleb ju pühakiri: „Äрге siduge kinni pulli suud, kui see pahmast tal- lab”,^b samuti: „Töötégija on oma palka väärt.”^c **19** Kogudusevanema vastu esitatud süüdistust ära võta kuulda muidu kui kahe või kolme tunnistaja ütluste peale.^d **20** Noomi^e patustajaid kõigi ees,^f et see oleks teistele hoiatuseks. **21** Ma manitsen sind Jumala, Kristus Jeesuse ja pühade* inglite ees, et sa järgiksid neid juhendeid eelarvamusteta ja erapooletult.^g

22 Ära kiirusta kellelegi käsi peale panema*^h ja ära saa teiste inimeste pattude kaasosaliseks. Hoi a end puhtana.

23 Ära joo enam vett,* vaid tarvita natuke veini oma kõhu ja sagedaste haigestumiste pärast.

24 Mõne inimese patud on kõigile teada ja talle saab kohe osaks hukkamõist, aga teiste patud tulevad välja hiljem.ⁱ

25 Samuti on head teod kõigile teada,^j ja need, millest veel ei teata, ei jää varjule.^k

6 Orjaikked olija pidagu enda omanikku täie austuse vääriliseks,^l et Jumala nimest ja õpetusest ei räägitaks halba.^m **2** Kellel on usklik omanik, ärgu suhtugu temasse sellepärast lugupidamatult, et ta on vend, vaid teenigu teda veel meelsamini, sest tema töö toob ju kasu usukaaslasele ja armsale vennale.

5:21 *Sõna-sõnalt „väljalalitud”. 5:22 *See tähendab, et kedagi ei tohtinud kiirustades ametisse määrata. 5:23 *Võib viidata sellele, et vältida tuli saastunud vett, mis oli tema haigestumiste põhjuseks. Võib tõlkida ka „ära joo enam ainult vett”.

PTK 5

- a 1Te 5:12
Heb 13:7
b 5Mo 25:4
1Ko 9:7, 9
c 3Mo 19:13
Mt 10:9, 10
Lu 10:7
Ga 6:6
d 5Mo 19:15
Mt 18:16
e Tt 1:7, 9
Tt 1:13
Ilm 3:19
f 1Ko 15:34
1Jo 3:9
g 3Mo 19:15
Jk 3:17
h Ap 6:5, 6
Ap 14:23
1Ti 3:2, 6
1Ti 4:14
i Jos 7:11
Heb 4:13
j Mt 5:16
k 1Ko 4:5

PTK 6

- l Ro 13:7
Ef 6:5
Kol 3:22
m 1Pe 2:13, 14

Teine veerg

- a 2Ti 1:13
b Tt 1:1, 2
c 1Ko 8:2
d 2Ti 2:14
Tt 1:10
Tt 3:9
e 2Ko 11:3
2Ti 3:8
Ju 10
f 1Pe 5:2
g 1Ti 4:8
h li 1:21
L 49:16, 17
i Op 30:8, 9
Heb 13:5
j Mt 13:22
k Op 28:20, 22
Jk 5:1
l Mt 6:24

Seda õpeta ja õhuta tege- ma. **3** Kui keegi õpetab midagi muud ega nõustu meie isan- da Jeesus Kristuse õige* õpe- tuse^a ja juhatusesega, mis näi- tab, kuidas tuleb Jumalat teenida,^b **4** siis selline inime- ne on uhkust täis ega saa mil- lestki aru.^c Ta tahab iga hinna eest* vastu rääkida ja sõnade üle vaielda.^d Sellest tuleb kadedust, riidu, laimu,^e kur- je kahtlusi, **5** samuti lõputut vaidlemist tühja-tähja pärast, mida õhutavad need, kelle mõtlemine on rikutud^e ja kes ei mõista enam tõde ning pea- vad jumalateenimist tulualli- kaks.^f **6** Muidugi toob juma- lateenimine suurt tulu,^g kui inimene on rahul sellega, mis tal on. **7** Me pole ju midagi toonud maailma ega saa siit ka midagi ära viia.^h **8** Seega, kui meil on olemas toit ja rii- ded*, siis olgem rahul.ⁱ

9 Ent need, kes tahavad rikkaks saada, satuvad kiusa- tusse ja püünisesse^j ning pal- jude rumalate ja kahjulike soovide küüsi, need aga suru- vad inimesed hukatusse ja hä- vingusse.^k **10** On ju rahaar- mastus igasuguste halbade as- jade juur. Raha ihaldades on mõned usuteelt kõrvale kaldu- nud ja põhjustanud endale pal- ju valu.^l

11 Aga sina, Jumala teeni- ja, põgene selle eest. Su sihiks olgu taotleda seda, mis on õige, teenida Jumalat pühen- dumusega, näidata üles us-

6:3 *Võib tõlkida ka „tervistava”, „kasu- liku”. 6:4 *Võib tõlkida ka „tal on haig- lane soov”. *Võib tõlkida ka „solvan- guid”. 6:8 *Võib tõlkida ka „peavari”. Sõna-sõnalt „kate”.

ku, armastust, vastupidavust ja tasadust.^a **12** Võitle head usuvõitlust. Haara kõvasti kinni igavesest elust, mille jaoks sind on kutsutud ja millest sa oled rääkinud paljude tunnistajate ees.

13 Ma käsin sind Jumala ees, kes kõiki elus hoiab, ja Kristus Jeesuse ees, kes andis head tunnistust Pontius Pilatusele,^b **14** pidada nendest juhenditest veatult ja laitmatult kinni, kuni ilmub meie isand Jeesus Kristus,^c **15** kes on õnnelik ja ainus valitseja ja kes ilmub määratud ajal. Tema on kuningas kõigi kuningate üle ja isand kõigi isandate üle,^d **16** ainus, kes on surematu,^e kes elab ligipääsmatus valguses,^f keda ükski inimene pole näinud ega saagi näha.^g Temale kuulugu austus ja igavene vägi! Aamen.

PTK 6

- a Öp 15:1
Mt 5:5
Ga 5:22, 23
Kol 3:12
1Pe 3:15
b Mt 27:11
Joh 18:33, 36
Joh 19:10, 11
c 2Te 2:8
2Ti 4:1, 8
d Ilm 17:14
Ilm 19:16
e Heb 7:15, 16
f Ap 9:3
Ilm 1:13, 16
g Joh 14:19
1Pe 3:18

Teine veerg

- a Mt 13:22
Mr 10:23
b Kog 5:19
Mt 6:33
Jk 1:17
c Ro 12:13
2Ko 8:14
Jk 1:27
d Mt 6:20
e Lu 16:9
f 2Ti 1:13, 14
2Ti 3:14
2Ti 4:5
g 1Ko 2:13
1Ko 3:19
Kol 2:8

17 Manitse neid, kes on rikkad praegusel ajastul, et nad poleks üleolevad ega loodaks rikkusele, mille peale ei saa kindel olla,^a vaid Jumalale, kes annab meile külluslikult kõike head, mida nautida.^b **18** Innusta neid tegema head, olema rikkad heade tegude poolest, heldekäelised ja valmis teistega jagama,^c **19** et nad võiksid koguda endale varandust heaks aluseks tuleviku tarvis^d ja haarata kõvasti kinni tõelisest elust.^e

20 Timoteos, hoia enda hoolde antud vara^f ning pöördu ära jumalakartmatutest tühjadest juttudest ja vastuolulistest targutustest, mis ei ole kooskõlas tõega.^g **21** Sellise „tarkusega“ uhkeldades on mõned usust kõrvale kaldunud.

Arm olgu teiega!

TEINE KIRI

TIMOTEOSELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1, 2)
Paulus tänab Jumalat Timoteose usu eest (3–5)
Hoia Jumala andi leegitsemas (6–11)
Hoia kinni õige õpetuse eeskujust (12–14)
Pauluse vaenlased ja sõbrad (15–18)</p> <p>2 Anna sõnum edasi ustavatele (1–7)
Kannatuste talumine hea sõnumi pärast (8–13)
Käsitule tõe sõna õigesti (14–19)
Põgene noorusea ihade eest (20–22)
Kuidas vastupanijatega käituda (23–26)</p> | <p>3 Viimseil päevil tulevad karmid ajad (1–7)
Järgi hoolega Pauluse eeskujuga (8–13)
„Püsi selles, mida oled õppinud“ (14–17)
Kogu pühakiri on Jumalalt (16)</p> <p>4 „Anna teenistuses endast parim“ (1–5)
Kuuluta Jumala sõna, pea seda tööd pakiliseks (2)
„Ma olen võidelnud head võitlust“ (6–8)
Isiklik pöördumine (9–18)
Viimased tervitused (19–22)</p> |
|--|--|

1 Pauluselt, kes on Kristus Jeesuse apostel Jumala tahtel selle elu töötuse järgi, mis on võimalik Kristus Jeesuse kaudu,^a **2** Timoteosele, armsale pojale.^b

Arm,^{*} halastust ja rahu Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Kristus Jeesuselt!

3 Ma olen tänulik Jumalale, keda ma teenin oma esiisade kombel ja puhta südametunnistusega, meenutades sind oma anumistes päeval ja ööl.

4 Ma meenutan su pisaraid ja igatsen sind näha, et mu süda võiks täituda rõõmuga.

5 Ma mõtlen su siirale usu-^c, mis elas esmalt sinu vanemas Loises ja su emas Eunikes ning nüüd, ma olen veendunud, elab ka sinus.

6 Seepärast tuletan ma sulle meelde, et sa hoiaksid endas leegitsemas seda Jumala andi, mille sa said, kui ma sulle käed peale panin.^d **7** Jumal pole ju andnud meile arguse vaimu,^e vaid jõu,^f armastuse ja kaine mõistuse* vaimu.

8 Ärgu siis olgu sul häbi meie isandast tunnistust anda,^g samuti ära häbene mind, kes ma olen vang tema pärast, vaid ole hea sõnumi pärast valmis raskusi taluma,^h toetudes Jumala jõule.ⁱ **9** Tema on meid päästnud ja kutsunud püha kutsega^j mitte meie tegude kohaselt, vaid oma eesmärgi kohaselt ja oma armu mõõda.^k Seda armu osutati meile seoses Kristus Jeesusega juba igiammu, **10** ent nüüd on see

1:2 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lah-kust“, „ülimat headust“. 1:7 *Võib tõlkida ka „terve mõistuse“.

PTK 1

a Joh 3:16
Joh 6:40, 44
1Pe 1:3, 4

b 1Ko 4:17

c 1Ti 4:6

d 1Ti 4:14

e Ro 8:15
1Te 2:2

f Lu 24:49
Ap 1:8

g Ro 1:16

h Kol 1:24
2Ti 2:3

i Flp 4:13
Kol 1:11

j Ef 1:4
Heb 3:1

k Ef 2:5
Ef 2:8
Tt 3:5

Teine veerg

a Joh 1:14
Heb 2:9

b 1Ko 15:54
Heb 2:14

c Joh 5:24
1Jo 1:2

d 1Pe 1:3, 4

e Ro 1:16

f Ap 9:15
1Ti 2:7

g Ap 9:16
Ef 3:1

h 2Ko 4:2

i 2Ti 4:8

j 1Ti 6:3, 4
Tt 1:7, 9

k Ro 8:11

l Ap 19:10

m 2Ti 4:19

PTK 2

n 1Ti 1:2

o 2Ti 3:14

saanud ilmselgeks meie pääst- ja Kristus Jeesuse ilmumise- ga.^a Ta on kõrvaldanud surma^b ning heitnud valgust elule^c ja kadumatusele^d hea sõnu- mi kaudu,^e **11** mille kuuluta- jaks, apostliks ja õpetajaks mind on määratud.^f

12 Sellepärast ma kannan- tangi,^g kuid mul pole häbi,^h sest ma tunnen teda, kel- lesse ma usun, ja olen veendu- nud, et ta suudab kuni kohtu- päevani kaitsta kõike, mis ma tema hoolde olen usaldanud.ⁱ

13 Hoia kinni minult kuuludud õige* õpetuse eeskujust^j,^j näi- dates Kristus Jeesuse jüngrina üles usku ja armastust. **14** Kaitse sinu hoolde usalda- tud kallist vara püha vaimu abil, mis meis elab.^k

15 Sa tead, et Aasia provintsis^l on kõik mulle sel- ja pööranud, ka Fügelos ja Hermogenes. **16** Isand teh- ku head Onesiforose maha- rahvale,^m sest tema on sage- li mu hinge kosutanud ega ole häbenenud mu vangiahelaid. **17** Kui ta Rooma tuli, ot- sis ta mind hoolega ja leidiski mu üles. **18** Halastagu meie isand Jehoova* tema peale kohtupäeval. Ja nagu sa tead, oli ta Efesoses väga abivalmis.

2 Mu poeg,ⁿ ammuta jõudu armust, mida Jumal osu- tab Kristus Jeesuse jüngrite- le. **2** See, mida sa oled minult kuulnud ja mida on kinnita- nud paljud tunnistajad,^o anna edasi ustavatele inimestele, et

1:13 *Võib tõlkida ka „tervistava“, „ka- suliku“. *Võib tõlkida ka „visandist“. 1:18 *Vt lisa A5.

needki saaksid kõlblikuks õpetama teisi. **3** Ole valmis raskusi taluma^a kui Kristus Jeesuse tubli sõdur.^b **4** Ükski sõdur ei seo* end äriasjadega[#], sest ta soovib võita selle soosingut, kes ta sõduriks on värvanud. **5** Spordimängudel ei pärjata seda, kes ei võistle reeglite järgi.^c **6** Ja töökas põllumees peab esimesena saagist osa saama. **7** Mõttele mu sõnadele, küll meie isand aitab sul kõigest aru saada.

8 Pea meeles, et Jeesus Kristus äratati surnuist üles^d ja et ta põlvnes Taaveti soost^e — seda head sõnumit ma kuulutan^f **9** ning selle pärast ma kannatan ja olen vangis otsekuuri kurjategija.^g Kuid Jumala sõna ei ole aheldatud.^h **10** Seetõttu pean ma edaspidigi kõiges vastu äravalitute pärast,ⁱ et ka nemad saaksid Kristus Jeesuse kaudu pääste koos igavese auga. **11** Tõesed on need sõnad: kui oleme koos temaga surnud, siis ka elame koos temaga;^j **12** kui peame vastu, siis ka valitseme üheskoos kuningatena;^k kui me ta salgame, siis salgab tema ka meid;^l **13** kui me pole ustavad, jääb tema siiski ustavaks, sest ta ei lähe endaga vastuollu.

14 Tuleta neile seda kõike meelde, manitsedes neid Jumala ees, et nad ei vaidleks sõnade pärast, sest sellest pole mingit kasu, vaid see toob kuulajatele kahju. **15** Tee oma parim, et olla Jumala soosingu

2:4 *Sõna-sõnalt „ei mässä”. #Teine võimalik tähendus: „argitoimetustega”.

PTK 2

a 2Ti 1:8

b 1Ti 1:18

c 1Ko 9:25

d Ap 2:24

e Ap 2:29–32
Ro 1:3

f Ap 13:23

g Ap 9:16
Flp 1:7

h Kol 4:3, 4

i 2Ko 1:6
Ef 3:13
Kol 1:24

j Ro 6:5, 8

k Ilm 3:21
Ilm 20:4, 6l Mt 10:33
Lu 12:9

Teine veerg

a 2Ti 4:2

b 1Ti 4:7
1Ti 6:20

c 1Ti 1:20

d 1Ko 15:12

e 4Mo 16:5

f Jes 26:13

g 1Ti 1:3, 4
1Ti 4:7
Tt 3:9

h 1Te 2:7

i Mt 5:39

vääriline, töötegija, kellel pole midagi häbeneda, kes käsitleb tõe sõna õigesti.^a **16** Ära kuula jumalakartmatuid tühje jutte,^b sest need* lähevad üha jumalakartmatumaks. **17** Selliste inimeste jutt levib nagu gangreen. Nende seas on Hümenaios ja Fileetos.^c **18** Need mehed on tõest kõrvale kaldunud ja ütlevad, et ülestõusmine on juba toimunud,^d ning õõnestavad mõnede usku. **19** Ometi seisab Jumala rajatud vundament kindlana ja sellel on pitser „Jehoova tunneb neid, kes talle kuuluvad”^e ja „Igaüks, kes hüüab appi Jehoova nime,^f loobugu ülekohtust”.

20 Suures majas ei ole üksnes kuld- ja hõberiiustu*, vaid on ka puu- ja saviriiustu[#]. Mõned on auväärseks, teised aga mitteauväärseks otstarbeks. **21** Kes end viimastest eemale hoiab, on tööriist* auväärseks otstarbeks. Ta on püha, kasulik enda omanikule, valmis igaks heaks tööks. **22** Põgene noorusea ihade eest. Taotle seda, mis on õige, samuti usku, armastust ja rahu koos nendega, kes hüüavad meie isandat appi puhta südamega.

23 Hoidu rumalatest ja mõtetutest vaidlustest,^g sest need tekitavad tülisid. **24** Meie isanda ori ei tohiks kellegagi tülitseta, vaid peaks olema leebe* kõigiga,^h oskama õpetada, olema valmis taluma ülekohtuⁱ

2:16 *Võib tõlkida ka „nende rääkijad”. 2:20 *Võib tõlkida ka „kuld- ja hõbeanumaid”. #Võib tõlkida ka „puu- ja savianumaid”. 2:21 *Võib tõlkida ka „anum”. 2:24 *Võib tõlkida ka „taktitudeline”.

25 ja õpetama tasase meeltega neid, kes on tõrksad.^a Ehk laseb Jumal sellistel inimestel oma patte kahetseda* ja nad õpivad tõde hästi tundma^b 26 ning tulevad mõistusele ja pääsevad minema Kuradi püünisest, saades aru, et ta on nad elusalt kinni püüdnud ja allutanud oma tahtele.^c

3 Aga seda tea, et viimseil päevil^d tulevad karmid ajad. 2 Inimesed on siis enesearmastajad, rahaarmastajad, hoopled, üleolevad, öela ütlemisega, sõnakuulmatud vanematele, tänamatud, ustavusetud, 3 kalgid oma pereliikmete vastu,* järeleandmatud, laimajad, enesevalitsusega, metsikud, hea põlgajad, 4 reeturid, põikpäised, uhked, lõbuarmastajad, aga mitte jumalaarmastajad, 5 sellised, kes on pealtnäha jumalakartlikud, aga kelle teod seda ei tõenda,^e ja nendest hoiatada ei tõi, 6 Nende hulgast tõuseb mehi, kes avaldavad salakavalalt mõju tervetele peredele ning võtavad õnge pattudega koormatud ja ihade küüsis olevaid nõrku naisi, 7 kes üha õpivad, kuid ei mõista kunagi tõde täielikult.

8 Nagu Jannes ja Jambres panid vastu Moosesele, nii panevad needki mehed vastu tõele. Nende mõtlemine on läbini rikutud, nad on kristlastena* kõlbmatud. 9 Neid ei saada edu, sest nende ru-

2:25 *Võib tõlkida ka „oma mõtteviisi muuta”. 3:3 *Võib tõlkida ka „sellised, kellel pole loomupärast kiindumust”. 3:8 *Sõna-sõnalt „usu poolest”.

PTK 2

a Õp 15:1
Ga 6:1
Tt 3:2
1Pe 3:15

b 1Ti 2:3, 4

c Joh 13:27
Ap 5:3
1Ti 1:20

PTK 3

d Mt 24:3
1Ti 4:1
2Pe 3:3
Ju 17, 18

e Mt 7:15
Mt 7:22, 23

Teine veerg

a 2Mo 7:11, 12
2Mo 9:11

b 1Ko 4:17
2Ti 1:13

c Ap 13:50

d Ap 14:1, 5, 6

e Ap 14:19

f 2Ko 1:10

g Mt 16:24
Joh 15:20
Ap 14:22

h 2Te 2:11
1Ti 4:1

i 2Ti 1:13

j Õp 22:6

k Ap 16:1, 2

l Joh 5:39

m Joh 14:26
2Pe 1:21

n Ro 15:4

o 1Ko 10:11

PTK 4

p Joh 5:22
Ap 17:31
2Ko 5:10

q Joh 5:28, 29
Ap 10:42

r Ilm 11:15
Ilm 12:10

s 1Ti 6:14, 15
1Pe 5:4

š 2Ti 2:15

malus saab kõigile ilmselgeks, nagu see oli ka nende kahe mehe puhul.^a 10 Ent sina oled hoolega järginud mu eeskujutõpetamises, eluviisis,^b eesmärkides, usus, kannatlikkuses, armastuses ja vastupidavuses 11 ning sa tead, milline vaenamine ja millised kannatused said mulle osaks Antiookias,^c Ikoonionis^d ja Lüstras.^e Ma jäin tagakiusamise all kindlaks ja Isand päästis mu.^f 12 Kuid taga kiusatakse kõiki, kes soovivad elada jumalakartlikult Kristus Jeesuse jüngritena.^g 13 Kurjad inimesed ja petised lähevad aga veelgi kurjemaks, eksitavad teisi ja lasevad end eksitada.^h

14 Sina aga püsi selles, mida oled õppinud ja milles sul aidati veendumusele jõuda,ⁱ sest sa tead, kelle käest sa seda oled õppinud. 15 Sa tunned väiksest peale^j pühi tekste,^k mis võivad anda sulle tarkust pääste saamiseks usu kaudu Kristus Jeesusesse.^l 16 Kogu pühakiri on Jumalalt^m ning on kasulik õpetamiseks,ⁿ noomimiseks, asjade kordaseadmiseks, suunamiseks õiguses,^o 17 et Jumala teenija oleks igati pädev ja valmis igaks heaks tööks.

4 Ma panen sulle südamele Jumala ja Kristus Jeesuse ees, kes mõistab kohut^p elavate ja surnute üle,^q kui ta kuningana^r tuleb:^s 2 kuuluta Jumala sõna,^š pea seda tööd pakiliseks, tee seda nii sood-

3:16 *Võib tõlkida ka „kogu pühakiri on kirja pandud Jumala vaimu mõjutusel”.

sal kui ka ebasoodsal ajal, noomi,^a kutsu korrale ja inusta, olles kannatlik ja õpetades oskuslikult.^b **3** Tuleb aeg, kui inimesed ei salli õiget* õpetust,^c vaid koguvad enda ümber selliseid õpetajaid, kes räägivad neile seda, mille järele nende kõrvad sügelevad.^d **4** Nad sulgevad kõrvad tõele ning kuulavad hoopis valejutte. **5** Sina aga säilita kaine mõistus kõiges, pea vastu raskustes,^e tee hea sõnumi kuulutaja tööd, anna teenistuses endast parim.^f

6 Mind juba valatakse joo-
giohvri^g altarile^g ning mu vabanemise^h aeg on kohe käes. **7** Ma olen võidelnud head võitlust,ⁱ ma olen jooksu lõpetanud,^j ma olen usu säilitanud. **8** Mulle on valmis pandud õiguse pärg,^k mille annab mulle kohtupäeval tasuks^l meie isand ja õiglane kohtumõistja.^m Ta ei anna seda üksnes mulle, vaid kõigile neile, kes on igatsenud tema ilmutist.

9 Tee kõik endast olenev, et peagi minu juurde tulla. **10** Deemasⁿ jättis mu maha, kuna ta hakkas armastama praegust maailma, ja läks Tesaloonikasse. Kreeskens läks Galaatiasse ja Tiitus Dalmaatiasse. **11** Ainult Luukas on minu juures. Võta endaga kaasa Markus, sest ta saab mind teenistuses aidata. **12** Tüh-

4:3 *Võib tõlkida ka „tervistavat“, „kasulikku“. *Võib tõlkida ka „mida nad tahavad kuulda“. **4:6** *Selle kõnekujundiga väljendab Paulus oma soovi anda endast kõik, et kaaskristlasi aidata.

PTK 4

- a 1Ti 5:20
Tt 1:7, 9
Tt 1:13
Tt 2:15
- b 2Ti 2:24, 25
- c 1Ti 1:9, 10
- d 1Ti 4:1
- e 2Ti 1:8
2Ti 2:3
- f Ro 15:19
Kol 1:25
- g 4Mo 28:6, 7
- h Flp 1:23
- i 1Ko 9:26
1Ti 6:12
- j Flp 3:14
- k 1Ko 9:25
Jk 1:12
- l 1Pe 5:4
Ilm 2:10
- m Joh 5:22
- n Kol 4:14
Flm 23, 24

Teine veerg

- a Ef 6:21
Kol 4:7
- b L 28:4
L 62:12
Õp 24:12
- c Ap 9:15
- d L 22:21
- e Ilm 20:4
- f Ro 16:3
- g 2Ti 1:16
- h Ap 19:22
- i Ap 21:29

2. TIMOTEOSELE 4:3-22

hikose^a aga saatsin ma Efesosse. **13** Kui sa tuled, too kaasa kuub, mille ma jätsin Troas-
sesse Karpose juurde, ja rull-
raamatud*, eriti pärgamendid.

14 Vasksepp Aleksandros on teinud mulle palju halba. Jehoova tasub talle tema tegude järgi.^b **15** Ole sinagi tema suhtes valvas, sest ta on meie sõnumile ägedalt vastu seisnud.

16 Kui ma end esimest korra kaitseisin, ei toetanud mind keegi, vaid kõik jätsid mu maha. Ärgu arvatagu seda neile süüks. **17** Kuid meie isand seisib mu kõrval ja andis mulle jõudu, et minu kaudu saaks kuulustöö tehtud ja kõik rahvad kuuleksid seda sõnumit.^c Meie isand päästis mu lövi suust.^d **18** Ta päästab mind kõigest kurjast ja võtab mu oma taevasesse kuningriiki*.^e Temale kuulugu au ikka ja igavesti! Aamen.

19 Tervita minu poolt Priskat ja Akvilat^f ning Onesiforose majarahvast.^g

20 Erastos^h jäi Korintosesse, aga Trofimoseⁱ jätsin ma Mileetosesse, sest ta jäi haigeks. **21** Tee kõik endast olenev, et jõuda kohale enne talve.

Eubulos tervitab sind, samuti saadavad sulle tervitusi Pudens, Linos, Klaudia ja kõik vennad.

22 Meie isand olgu sinu vaimuga! Tema arm olgu teiega!

4:13 *Sõna-sõnalat „raamatukesed“; kr *biblia*, millest tuleneb sõna „piibel“. **4:18** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsusse“. (Vt „Sõnaseletusi“, märksõna „Jumala kuningriik“.)

KIRI

TIITUSELE

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1-4)
Tiitus peab Kreetal määrama ametisse kogudusevanemad (5-9)
Noomi mässajaid (10-16)</p> <p>2 Õige õpetus noortele ja vanadele (1-15)
Hoidu jumalakartmatusest (12)
Innukas tegema häid tegusid (14)</p> | <p>3 Kohane allumine (1-3)
Keskendu heade tegude tegemisele (4-8)
Hoidu rumalatest vaidlustest ja valeõpetustest (9-11)
Isiklikud juhendid ja tervitused (12-15)</p> |
|--|--|

1 Pauluselt, Jumala orjalt ja Jeesus Kristuse apostlilt, kellel on samasugune usk nagu ka teistel Jumala valitutel ja kes tunneb hästi tõde, millele tugineb Jumala teenimine pühendumusega. **2** Need põhinevad igavese elu^a lootusel, mida Jumal, kel on võimatu valetada,^b on töötanud kaua aega tagasi. **3** Määratud ajal tegi ta oma sõnumi teatavaks kuulutustöö kaudu, mis on usaldatud minule^c Jumala, meie päästja käsu kohaselt. **4** See kiri on Tiitusele, mu tõelisele pojale meid ühendavas usus.

Arm^u ja rahu Jumalalt, meie isalt, ja meie päästjalt Kristus Jeesuselt!

5 Ma jätsin sind Kreetale, et sa seaksid korda, mis oli korrast ära, ja määraksid igas linnas ametisse kogudusevanemaid, nagu ma sind käskisin. **6** Kogudusevanem peab olema selline, keda ei saa milleski süüdistada, ühe naise mees, kellel on usklikud lapsed, sel-

1:4 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust“, „ülimat headust“.

PTK 1

a Ro 6:23

b 4Mo 23:19

c Ap 9:15

Teine veerg

a 1Ti 3:2-7

b 2Pe 2:10

c Jk 1:19

d 1Pe 4:9

e Ro 12:3

1Ti 3:2

f 1Ti 2:8

g 2Ti 2:24

Jk 3:13

h 1Ti 4:16

1Ti 6:3, 4

i 1Ti 1:9, 10

2Ti 1:13

j 1Ti 5:20

2Ti 4:2

Tt 1:13

Ilm 3:19

k Ap 15:1

lised, kellele ei saa süüks panna pöörast käitumist ega mässumeelsust.^a **7** Sest Jumala majapidajana peab ülevaataja olema selline, keda ei saa milleski süüdistada. Ta ei tohi olla üle,^b kergesti ärrituv,^c joodik, vägivaldne* ega kasuahne, **8** vaid peab olema külalislahke*,^d armastama head, olema kaine mõistusega,^e õiglane ja ustav^f ning ennast hästi valitsema.^g **9** Ta peab õpetades pidama kinni usaldusväärsest sõnast,^h et ta võiks innustada teisi õige* õpetusegaⁱ ja noomida^j neid, kes sellele vastu räägivad.

10 On ju palju mässajaid, tühja jutu rääkijaid ja eksitajaid, eriti nende seas, kes peavad visalt kinni ümberlõikamiskombest.^k **11** Nende suu on vaja sulgeda, sest just need pööravad ära terveid peresid, õpetades kasuahnusest

1:7 *Vastav kreeka sõna annab edasi mõtte nii kehalisest kui ka sõnalisest vägivallast. **1:8** *Sõna-sõnalt „võõraid armastav“. #Võib tõlkida ka „olema terve mõistusega“, „suutma langetada häid otsuseid“. **1:9** *Võib tõlkida ka „tervistava“, „kasuliku“.

valet. **12** Üks nende oma prohvet* on öelnud: „Kreetalased on igavesed luiskajad, kurdjad kiskjad, laisklevad õgaridid.”

13 See ütlus peab paika. Seepärast noomi neid rangelt ka edaspidi, et neil võiks olla tugev usk* **14** ja et nad ei pööraks tähelepanu juutide väljamõeldistele ega tõeteelt kõrvalekaldunud inimeste käskudele. **15** Puhtaile on kõik puhas,^a aga rüvedaile ja uskmatuile pole miski puhas, sest nii nende mõtted kui ka südametunnistus on rüvetunud.^b **16** Nad kuulutavad, et tunnevad Jumalat, kuid oma tegudega nad salgavad teda,^c sest nad on jäledad, sõnakuulmatud ega kõlba tegema head.

2 Sina räägi ikka seda, mis sobib kokku õige* õpetusega.^d **2** Vanemad mehed olgu kõiges mõõdukad, tõsise suhtumisega, kaine mõistusega,* terved usus, armastuses ja vastupidavuses. **3** Vanemad naised olgu aupaklikud, mitte laimajad ega rohke veini orjuses. Nad õpetagu head **4** ja õhutagu nooremaid naisi armastama oma meest ja lapsi, **5** olema kaine mõistusega, puhta meelega, kodutöodes usinad, lahked ning oma mehele alluma,^e et Jumala sõnast ei räägitaks põlastavalt.

6 Manitse ka nooremaid mehi olema kaine mõistusega^f **7** ja ole neile eeskujuks hea-

1:12 *Kreeta poet Epimenides, 6. sajand e.m.a. 1:13 *Võib tõlkida ka „et nad võiksid olla usult terved”. 2:1 *Võib tõlkida ka „tervistava”, „kasuliku”. 2:2 *Võib tõlkida ka „terve mõistusega”, „sellised, kes suudavad langetada häid otsuseid”.

PTK 1

a Ro 14:14

b Mt 15:11

c Mt 7:16-18

PTK 2

d 1Ti 4:16

2Ti 1:13

e 1Ko 14:34, 35

1Pe 3:1, 2

f Ro 12:3

1Pe 5:5

Teine veerg

a 2Ti 2:15

b Kol 3:8

c 1Pe 2:15

d Ef 6:5

1Ti 6:1

1Pe 2:18

e Ef 4:28

f Mt 5:16

g Ro 5:18

h 1Jo 2:16

i Ro 12:2

j 1Pe 1:13

k Mt 20:28

1Ti 2:5, 6

l Ef 1:7

Kol 1:13, 14

m Ef 2:10

Heb 9:14

n 2Ti 4:2

PTK 3

o Mr 12:17

Ro 13:1

1Pe 2:13, 14

tegemises. Jaga täie tõsidusega puhast õpetust.*^a **8** Sinu kõne olgu kosutav* ja laitmatu,^b nii et vastased jääksid häbisse, kuna neil pole meie kohta öelda midagi halba.^c **9** Orjad allugu oma isandale kõiges.^d Nad püüdku olla talle meele järele, ärgu rääkigu vastu, **10** ärgu varastagu tema tagant,^e vaid olgu täiesti usaldusväärsed, et kaunistada iga ti meie päästja, Jumala õpetust.^f

11 Jumala arm on saanud avalikuks ja toob pääste kõik-sugustele inimestele.^g **12** See õpetab meid hoiduma jumalakarimatutest tegudest, seisma vastu maailma ihadele^h ning olema praegusel ajastul kaine mõistusega, elama õigesti ja teenima Jumalat pühendumusega,ⁱ **13** samal ajal kui ootame imelise lootuse täitumist^j ja vägeva Jumala ning meie päästja Jeesus Kristus ülevat ilmumist. **14** Kristus andis enese meie eest,^k et vabastada meid^l seadusetustest tegudest ja puhastada endale rahvaks, kes on tema eriline omand, innukas tegema häid tegusid.^m

15 Räägi sellest ning manitse* ja noomi kooskõlas sulle antud volitustega.ⁿ Keegi ei peaks suhtuma sinusse üleolevalt.

3 Tuleta neile meelde, et nad alluksid ja kuuletusid valitsejatele ja võimukandjatele,^o oleksid alati valmis tegema head, **2** ei räägiks kellestki

2:7 *Teine võimalik tähendus: „õpeta täie tõsidusega ja puhtal viisil”. 2:8 *Võib tõlkida ka „tervistav”. 2:15 *Võib tõlkida ka „julgusta”.

halvustavalt, poleks riiakad, vaid mõistlikud*,^a leebed kõigi inimestega.^b **3** Meiegi olime kord rumalad, sõnakuulmatud, eksitatud, mitmesuguste ihade ja naudingute orjad, tegime kurja, olime kadedad ja põlastusväärased ning vihkasime üksteist.

4 Kui aga Jumala, meie päästja lahkus^c ja armastus inimkonna vastu ilmsiks said **5** (mitte meie õigete tegude tõttu,^d vaid tänu tema halastusele),^e päästis ta meid sellega, et puhastas meid, tehes meid elavaks,^f ning tegi meid uueks oma püha vaimu abil.^g **6** Seda vaimu valas ta meie peale rikkalikult meie päästja Jeesus Kristuse kaudu,^h **7** et me pärast seda, kui meid on tema armust õigeks mõistetud,ⁱ saaksime igavese elu pärijaiks^j oma lootuse kohaselt.^k

8 Need sõnad on tõesed ja ma soovin, et sa kõike seda rõhutaksid, et need, kes usuvad Jumalasse, keskenduksid heade tegude tegemisele. Kõik see on inimestele hea ja kasulik.

3:2 *Võib tõlkida ka „painedlikud“, „vasutulelikud“.

PTK 3

- a Flp 4:5
Jk 3:17
b Õp 15:1
Ga 6:1
Ef 4:1, 2
1Ti 6:11
2Ti 2:24, 25
1Pe 3:15
c Lu 6:35
Ro 2:4
Ef 4:32
d 5Mo 9:5
Ro 3:10
Ga 3:21
e Ro 5:15, 21
Ro 6:23
f Ro 5:18
g Joh 3:5
Ro 8:23
2Ko 5:17
h Ap 2:33
i Ro 3:24
Ga 2:15, 16
j Ro 8:17
k Ro 6:23

Teine veerg

- a 1Ti 1:3, 4
1Ti 6:3–5
b 1Ko 11:19
Ilm 2:6
c 2Ti 4:2
d Ro 16:17
2Jo 10
e Ap 20:4
Ef 6:21
2Ti 4:12
f 1Ko 9:14
Ga 6:6
Heb 13:16
g 1Ko 9:11
h Kol 1:10

9 Aga rumalatest vaidlustest, sugupuude uurimisest ja riidudest hoidu, samuti tülidest Moosese seaduse pärast, sest kõik see on kasutu ja tühi.^a **10** Kui keegi levitab valeõpetusi,^b kuigi sa oled teda kaks korda manitsenud*,^c siis ära tee sellise inimesega mingit tegemist,^d **11** sest ta on õigelt teelt kõrvale läinud ja teeb pattu ning on ise end hukka mõistnud.

12 Kui ma saadan su juurde Artemase või Tühnikose,^e siis tee kõik endast olenev, et tulla minu juurde Nikopolisesse, sest ma olen otsustanud talve seal veeta. **13** Hoolitse selle eest, et Zeenas, kes tunneb hästi Moosese seadust, ja Apollos läheksid teele korralikult varustatuna, neil olgu kõik vajalik olemas.^f **14** Ka teised meie omad õppigu tegema head, et nad saaksid aidata hädasolijaid^g ega oleks oma tegemistes viljatud.^h

15 Sulle saadavad tervitusi kõik, kes on minuga. Tervita minu poolt usukaaslast, kes meid armastavad.

Arm olgu teie kõigiga!

3:10 *Võib tõlkida ka „hoiatanud“.

KIRI

FILEEMONILE

LÜHIÜLEVAADE

Tervitused (1–3)

Fileemoni armastus ja usk (4–7)

Paulus palub Oneesimose pärast (8–22)

Viimased tervitused (23–25)

1 Pauluselt, kes on vangis^a Kristus Jeesuse pärast, ja vend Timoteoselt^b meie arm-sale kaastöölisele Fileemonile, **2** meie öele Appiale ja võitluskaaslasel Arhipposele, ^c samuti kogudusele sinu majas.^d

3 Armu* ja rahu teile Jumalalt, meie isalt, ja meie isandalt Jeesus Kristuselt!

4 Ma tänan alati oma Jumalat, kui meenutan sind oma palvetes,^e **5** sest ma olen kuulnud sinu usust meie isandasse Jeesusesse ja su armastusest tema ja kõigi pühade vastu. **6** Ma palvetan, et usk, mis on nii sinul kui ka teistel, aitaks sul veelgi sügavamalt mõista kõike seda head, mis meil on tänu Kristusele. **7** Kui ma kuulsin sinu armastusest, valmistas see mulle palju rõõmu ja heameelt, sest sa oled kosutanud pühade südant, mu vend.

8 Seepärast, ehkki mul oleks Kristuse apostlina õigus sind käskida, et sa teeksid, mida vaja, **9** ma pigem palun sind su armastuse pärast, mina, Paulus, kes olen ju vana mees ja nüüd ka Kristus Jeesuse pärast vangis. **10** Ma palun sind oma lapse Onesimose^{*f} pärast, kelle isaks ma sain^g vangis olles. **11** Varem ei olnud temast sulle kasu, aga nüüd on ta kasulik nii sulle kui ka mulle. **12** Ma saadan ta sinu juurde tagasi, tema, kes on mu südamesse kasvanud.

13 Ma tahaksin hoida teda enda juures, et ta oleks mulle abiks sinu asemel, sellal kui ma

3 *Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust“, „ülimat headust“. **10** *Nimi Onesimos tähendab „kasulik“.

a Ef 4:1

b Ap 16:1, 2
Heb 13:23

c Kol 4:17

d Ro 16:5
1Ko 16:19

e Ef 1:15, 16
1Te 1:2

f Kol 4:9

g 1Ko 4:15

Teine veerg

a Ef 6:19, 20
Flp 1:7

b 2Ko 9:7

c 1Ko 7:22

d 1Ti 6:2

e Flp 2:24

f Kol 1:7
Kol 4:12, 13

g Ap 19:29
Ap 27:2
Kol 4:10

h 2Ti 4:10

i Kol 4:14

hea sõnumi kuulutamise pärast vangis olen.^a **14** Aga ma ei taha teha midagi ilma sinu nõusolekuta, et su heategu poleks pealesunnitud, vaid vabatahtlik.^b **15** Võib-olla sellepärast oligi ta mõnda aega sinu juurest ära, et sa saaksid ta tagasi igaveseks, **16** kuid enam mitte orjana,^c vaid rohkem kui orjana — kalli vennana,^d kes on väga armas mulle, ent palju enam veel sulle, nii inimesena kui ka kristliku vennana. **17** Kui sa nüüd pead mind oma sõbraks, siis võta ta südamlikult vastu, nagu sa võtaksid mind ennast. **18** Kui ta on sulle mingit kahju tekitanud või on sulle võlgu, siis pane see minu arvele. **19** Mina, Paulus, kirjutan omaenese käega: mina maksan selle tagasi. Pealegi võlgned sa ju mulle oma elu. **20** Mu vend, tee mulle see teene, kuna me mõlemad oleme Isanda jüngrid. Kosuta mu südant Kristuse pärast!

21 Ma kirjutan seda, kuna olen kindel sinu vastutulelikkuses ja tean, et sa teed veel rohkemgi, kui ma palun. **22** Ja veel, sea mulle valmis peatuspaik, sest ma loodan, et tänu teie palvetele antakse mind teile tagasi*.^e

23 Sulle saadab tervitusi Epafras,^f kes on koos minuga Kristus Jeesuse pärast vangis, **24** samuti tervitavad sind minu kaastöölised Markus, Aristarhos,^g Deemas^h ja Luukas.ⁱ

25 Meie isanda Jeesus Kristuse arm olgu teie vaimu!

22 *Võib tõlkida ka „lastakse mind vabaks teie heaks“.

KIRI

HEEBREALASTELE

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Jumal räägib Poja kaudu (1-4)
Poeg on inglitest kõrgem (5-14)
- 2 Pöörakem kuuldule eriti suurt tähelepanu (1-4)
Kõik on allutatud Jeesusele (5-9)
Jeesus ja tema vennad (10-18)
Pääste teerajaja (10)
Halastav ülempreester (17)
- 3 Jeesus on suurem kui Mooses (1-6)
Jumal on teinud kõik (4)
Hoiatus usupuuduse eest (7-19)
„Täna, kui te kuulete Jumala häält” (7, 15)
- 4 „Nad ei saa puhata ühes minuga” (1-10)
Üleskutse puhata koos Jumalaga (11-13)
Jumala sõna on elav (12)
Jeesus, suur ülempreester (14-16)
- 5 Jeesus on kõrgem kui inimestest ülempreestrid (1-10)
Melkisedeki sarnane (6, 10)
Õppis kuulekust kannatuste kaudu (8)
Igavese pääste tooja (9)
Küpsete inimeste jaoks on tahke toit (11-14)
- 6 Pürgigem edasi küpsuse poole (1-3)
Usutaganejad löövad Jumala poja jälle postile (4-8)
Olgu teie lootus kindel (9-12)
Jumala töötus täitub kindlasti (13-20)
Jumala töötus ja vanne on muutumatud (17, 18)
- 7 Melkisedek, ainulaadne kuningas ja preester (1-10)
Kristuse preestriameti ülevus (11-28)
- 8 Kristus suudab tuua ülima pääste (25)
- 8 Telkpühamu ja taevased asjad (1-6)
Vana ja uue lepingu vastandus (7-13)
- 9 Teenistus maises pühamus (1-10)
Kristus läks taevasse oma verega (11-28)
Uue lepingu vahemees (15)
- 10 Loomohvrid on kasutatud (1-4)
Moosese seadus on vari (1)
Kristuse ohver on alatiseks (5-18)
Uus, elluviiv tee (19-25)
Ärgem jätkem unarusse koguduse koosolekuid (24, 25)
Hoiatus tahtliku patustamise eest (26-31)
Vastupidamiseks on vaja usku (32-39)
- 11 Usu definitsioon (1, 2)
Usu eeskujud (3-40)
Ilma usuta on võimatu Jumalale meelepärane olla (6)
- 12 Jeesus, usu teerajaja (1-3)
Suur pilv tunnistajaid (1)
Ära põlga Jehoova manitsust (4-11)
Tehke sirgeks tee, mida käite (12-17)
Taevase Jeruusalemma juurde tulemine (18-29)
- 13 Viimased üleskutsed ja tervitused (1-25)
Ärge unustage osutada külalislahkust (2)
Hoidke abielu au sees (4)
Kuuletuge neile, kes on teie seas eestvedajad (7, 17)
Tooge kiitusohvrit (15, 16)

1 Mõõdunud ajal rääkis Jumal meie esiisadega palju kordi ja mitmel viisil prohvetite kaudu,^a **2** aga nüüdsel ajal* on ta rääkinud meiega Poja kaudu,^b kelle ta on määranud kõige pärijaks^c ja kelle kaudu ta on loonud kõik taevas ja maa peal.^d **3** Tema on Jumala au peegeldus^e ja temas väljendub täiuslikult Jumala olemus^f ning ta hoiab kõike alal vägeva sõnaga. Pärast meie puhastamist pattudest^g istus ta Majesteedi paremale käele taevas.^h **4** Seega on ta saanud inglitest kõrgemaksⁱ ja pärinud ülevama nime kui nemad.^j

5 Kellele oma inglitest on Jumal eales öelnud: „Sina oled mu poeg, täna sai minust su isa”^k või „Mina olen talle isaks ja tema on mulle pojaks”?^l **6** Aga kui ta saadab oma esmasündinu^m uuesti maa peale, ütleb ta: „Kõik Jumala inglid kummardagu tema ees.”

7 Inglise kohta ta ütleb: „Ta teeb oma inglid tuulteks, teenijadⁿ tuleleekideks.”^o **8** Kuid Poja kohta ta ütleb: „Jumal on su troon^p ikka ja igavesti, su kuninglik valitsuskepp on õiguse valitsuskepp. **9** Sa armastad õigust ja vihkad seadustust. Seepärast on Jumal, sinu Jumal, võidnud sind^q rõõmuõliga rohkem kui su kaaslasid.”^r **10** Ja veel on öeldud: „Sina, Isand, rajasid alguses maa alustööd ja taevas on su kätetöö. **11** Need hävivad, aga sina püsid, need

1:2 *Sõna-sõnalt „nende päevade lõpul”. ^aVõib tõlkida ka „on lasknud sündida ajastutel”. 1:9 *St teisi Taaveti soost kuningaid.

PTK 1

- a 2Mo 24:3
4Mo 12:8
Jer 7:25
b Mt 17:5
c L 2:8
d Joh 1:3
1Ko 8:6
Kol 1:16
e Joh 1:14
Joh 17:5
f Kol 1:15
g Heb 9:26
h L 110:1
Ap 2:32, 33
Ap 7:55
i Ef 1:20, 21
1Pe 3:22
j Ap 4:12
Flp 2:9, 10
k L 2:7
l 2Sa 7:14
Mr 1:11
Lu 9:35
2Pe 1:17
m Joh 1:14
Ro 8:29
Kol 1:15
n L 9:11
Lu 22:43
o L 104:4
p Mt 28:18
Ilm 3:21
q Jes 61:1
Lu 3:21, 22
Lu 4:18
r L 45:6, 7

Teine veerg

- a L 102:25-27
b L 110:1
Mt 22:44
c L 34:7
L 91:11
Ap 5:18, 19

PTK 2

- d Lu 8:15
e L 73:2
Heb 3:12
2Pe 3:17
f Ga 3:19
g 5Mo 4:3
Ju 5
h Heb 10:28, 29
i Mr 1:14
j Ap 2:22
k 1Ko 12:11
l Ap 17:31
2Pe 3:13
m L 144:3
n L 8:4-6
o Mt 28:18
1Ko 15:27
Ef 1:22

kõik kuluvad nagu riided.

12 Sa keerad nad kokku otsekuu kuue ja vahetad nad välja nagu rüü. Aga sina oled seesama, sinu aastad ei lõppe iial.”^a

13 Kellele oma inglitest on Jumal eales öelnud: „Istu mu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased su jalajäriks”?^b **14** Kas pole nad kõik teenijad vaimud,^c keda Jumal on saatnud aitama neid, kes kord päästetakse?

2 Seepärast tuleb meil pöörata eriti suurt tähelepanu sellele, mida oleme kuulnud,^d et me iialgi eemale ei triiviks.^e

2 Kui juba inglite kaudu räägitud sõnum^{*f} oli usaldusväärne ning iga üleastumine ja sõnakuulmatu tegu sai õiglase karistuse,^g **3** siis kuidas me saaksime põgeneda karistuse eest, kui me ei hooli niivõrd suurest päästest?^h Sellest rääkis kõigepealt meie isandⁱ ja seda kinnitasid meile need, kes teda kõnelemas kuulsid.

4 Jumal kinnitas seda omalt poolt tunnustähtede, imede ja mitmesuguste vägevate tegudegaⁱ ning püha vaimu jagamisega oma tahte järgi.^k

5 Tulevast maailma,^l mildest me räägime, pole ta ju allutanud inglitele. **6** Üks tunnistaja on öelnud: „Mis on inimene, et sa teda meeles pead, inimlaps, et sa tema eest hoolitsed?”^m **7** Sa tegid ta pisut alamaks inglitest, kroonisid ta au ja hiilgusega ning määrasid ta oma kätetöö üle. **8** Sa panid kõik ta jalge alla.”ⁿ Kui Jumal allutas kõik oma pojale,^o siis ei jätnud ta midagi

2:2 *St Moosese seadus.

talle allutamata.^a Ent praegu me veel ei näe, et kõik oleks temale allutatud.^b **9** Küll aga näeme Jeesust, kes sai pisut alamaks inglitest,^c kroonituna au ja hiilgusega selle eest, et ta kannatas ja suri.^d Jumala armu* tõttu maitse ta surma kõigi inimeste eest.^e

10 Jumal, kelle auks ja kelle tõttu on kõik olemasolu tulnud, arvas heaks teha kannatuste kaudu täiuslikuks^f pääste teerajaja*,^g kes pidi viima palju poegi auhiilguse.^h **11** Sest nii pühitseja kui ka pühitsetavadiⁱ on kõik ühe isa lapsed^j ja seepärast pole Jeesusel häbi nimetada neid vendadeks.^k **12** Ta ütleb: „Ma kuulutan su nime oma vendadele, kiidan sind lauluga keset kogudust.”^l **13** samuti: „Ma panen oma lootuse tema peale.”^m ja veel: „Mina ja lapsed, kelle Jehoova* on mulle andnud.”ⁿ

14 Kuna need lapsed on liha ja veri, sai ka tema lihaks ja vereks,^o et teha oma surmaga lõpp sellele, kes suudab põhjustada surma,^p see tähendab Kuradile,^q **15** ja vabastada kõik need, kes on olnud kogu oma elu surmakartuse orjuses.^r **16** Ta ei hoolitse ju inglite eest, vaid Aabrahami järeltulijate eest.^s **17** Niisiis pidi ta saama kõiges oma vendade sarnaseks,^t et temast võiks saada Jumala teenistuses halastav ja ustav ülempreester, kes tooks lepitushvri^z rahva pattude eest.^z

2:9 *Võib tõlkida ka „äratteenimata lahkuse”, „ülima headuse”. 2:10 *Võib tõlkida ka „ülemjuhhi”. 2:13 *Vt lisa A5.

PTK 2

- a 1Pe 3:22
b L 110:1
c Flp 2:7
d Ilm 5:9
e Jes 53:5, 8
Ro 5:17
1Ti 2:5, 6
f Lu 24:26
Heb 5:8
g Ap 5:31
Heb 12:2
h Ro 8:18, 19
2Ko 6:18
i Joh 17:19
Heb 10:14
j Joh 20:17
k Mt 12:50
Ro 8:29
l L 22:22
m Jes 8:17
n Jes 8:18
o Joh 1:14
p li 1:19
q 1Mo 3:15
Lu 10:18
Joh 8:44
1Jo 3:8
Ilm 12:9
r Jes 25:8
Ro 8:20, 21
1Ko 15:26
s Ga 3:29
t Flp 2:7
z Ro 3:25
1Jo 2:1, 2
1Jo 4:10
z Ro 5:10

Teine veerg

- a Heb 4:15
b Heb 7:25
Ilm 3:10

PTK 3

- c Flp 3:14
1Te 2:12
d Heb 8:1
e Joh 8:29
f 4Mo 12:7
g Mt 17:1, 2
h Mt 17:5
i 1Pe 2:5
j 2Sa 23:2
Ap 1:16
k 2Mo 17:7
l 2Mo 16:35
4Mo 32:13
L 95:9

18 Kuna ta ise kannatas, kui ta proovile pandi,^a suudab ta aidata neid, keda proovile pannakse.^b

3 Seega, pühad vennad, kes olete saanud taevase kutse,^c mõtelge saadikule* ja ülempreestrile, keda me tunnistame — Jeesusele.^d **2** Ta oli ustav Jumalale, kes ta ametisse pani,^e nagu ka Mooses oli ustav Jumala kojas*.^f **3** Jeesus aga väärib suuremat austust^g kui Mooses, nagu ka ehitaja on auväärsem kui maja, mille ta on ehitanud. **4** Mõisagi on iga maja kellegi ehitatud, aga see, kes on teinud kõik, on Jumal. **5** Mooses oli ustav teener Jumala kojas ning tema teenistus osutas sellele*, millest pidi räägitama hiljem. **6** Kristus aga on ustav poeg,^h kes on seatud Jumala koja üle. Meie oleme see koda,ⁱ kui me jääme lõpuni julgeks ja hoiame kõvasti kinni lootusest, mille üle me rõõmu tunneme.

7 Seetõttu ütleb püha vaim:^j „Täna, kui te kuulete Jumala häält, **8** ärge tehke oma südant kõvaks, nagu juhatus siis, kui kutsuti esile kibe viha, nagu sündis proovilepaneku päeval kõrbes,^k **9** kus teie esiisad panid mind proovile, kuigi olid näinud mu tegusid nelikümmend aastat.”^l **10** Seepärast tekkis mul selle põlvkonna vastu tulgastus ja ma ütlesin: „Nende süda eksitab neid pidevalt ja nad ei ole õppinud tundma minu teid.”

3:1 *Sõna-sõnalt „apostlile”. 3:2 *Mõeldakse Iisraeli rahvast. 3:5 *Võib tõlkida ka „oli tunnistuseks sellest”.

11 Ma vandusin oma vihas: „Nad ei saa puhata ühes minu-ga.”^a

12 Vaadake ette, vennad, et keegi teist ei muutuks südameelt kurjaks ega uskmatuks, sest just selleni viib eemaldumine elavast Jumalast.^b

13 Pigem julgustage üksteist iga päev, kuni veel kestab see aeg, mille kohta öeldakse „täna”,^c et teie süda ei kalgistuks patu petliku veetluse tõtu. **14** Me saame kogeda sedasama mida Kristus, kui me vaid säilitame lõpuni samasuguse veendumuse, mis meil oli alguses.^d **15** Öeldakse ju: „Täna, kui te kuulete Jumala häält, ärge tehke oma südant kõvaks, nagu juhtus siis, kui kutsuti esile kibe viha.”^e

16 Sest kes olid need, kes küll kuulsid, ent kutsusid siiski esile Jumala kibeda viha? Kas mitte kõik need, kes olid Moosese juhtimisel Egiptusest välja läinud?^f **17** Ja kelle vastu tundis Jumal tül-gastust nelikümmend aastat?^g Kas mitte nende vastu, kes tegid pattu, kelle laibad jäid maha kõrbesse?^h **18** Ja kellele ta vandus, et nad ei saa puhata ühes temaga? Kas mitte neile, kes olid sõnakuulmatud? **19** Niisiis me näeme, et nad ei saanud puhata* oma usupuuduse tõttu.ⁱ

4 Seepärast, kuna töotus, et me võime puhata ühes Jumalaga*, on veel jõus, olgem

3:11 *Võib tõlkida ka „nad ei pääse minu valmistatud puhkepaika”. 3:19 *Võib tõlkida ka „minna puhkepaika”. 4:1 *Võib tõlkida ka „pääseda Jumala valmistatud puhkepaika”.

PTK 3

a 4Mo 14: 22, 23
L 95:7-11

b Heb 2:1

c L 95:7

d Ilm 2:10

e L 95:7, 8

f 2Mo 17:1-3
4Mo 14:2, 4g 4Mo 14:11
5Mo 32:21h 4Mo 14: 22, 23
4Mo 14: 28-30
Ju 5

i Heb 4:6

Teine veerg

PTK 4

a Heb 3:12, 13

b Mt 4:23
Ap 15:7
Kol 1:23c L 95:11
Heb 3:11

d 2Mo 31:17

e 1Mo 2:2, 3

f L 95:11

g 4Mo 14:30
5Mo 31:27

h L 95:7, 8

i 2Mo 24:13
5Mo 1:38

j Mr 2:28

k 1Mo 2:2, 3

valvel,* et keegi meist ei jääks sellest võimalusest ilma.^a

2 Ka meile on kuulutatud head sõnumit,^b nagu oli kuulutatud neilegi. Aga kuuldud sõnumist ei olnud neile kasu, sest neil polnud sellist usku nagu nendel, kes seda kuulda võtsid. **3** Ent meie, kel on usku, saame puhata ühes Jumalaga. Nende kohta on ta aga öelnud: „Ma vandusin oma vihas: „Nad ei saa puhata ühes minuga””,^c kuigi ta ise on pärast oma töö lõpetamist puhanud, maailma rajamisest peale*.^d **4** Sest kuskil on ta öelnud seitsmenda päeva kohta järgmist: „Seitsmendal päeval jäi Jumal tehtud tööst puhkama”,^e **5** aga selles kohas ta ütleb: „Nad ei saa puhata ühes minuga.”^f

6 Kuna mõnedel on veel võimalus hakata puhkama ühes temaga, ja need, kellele head sõnumit esmalt kuulutati, ei saanud puhata sõnakuulmatuse tõttu,^g **7** määrab ta veel ühe päeva, öeldes kaua aega hiljem Taaveti laulus „täna”, nagu eespool öeldud: „Täna, kui te kuulete Jumala häält, ärge tehke oma südant kõvaks.”^h **8** Kui Joosuaⁱ oleks nad puhkepaika viinud, poleks Jumal rääkinud hiljem veel ühest päevast. **9** Seega on Jumala rahval veel võimalus saada osa puhkusest, mis on otsekuu hingamispäeva puhkus.^j **10** Kes puhkab ühes Jumalaga,* puhkab oma tegudest nagu Jumal enda omadest.^k

4:1 *Sõna-sõnalt „kartkem”. 4:3 *St Aadama ja Eeva laste sünnist peale. 4:10 *Võib tõlkida ka „kes on pääsenud Jumala valmistatud puhkepaika”.

11 Tehkem siis kõik, mis võimalik, et hakata puhkama ühes Jumalaga, et keegi ei muutuks nende kombel sõnakuulmatuks.^a **12** Jumala sõna* on elav ja mõjuvõimas^b ning teravam kui ükski kaheteraline mөөk^c ja tungib nii sügavale, et eraldab hinge ja vaimu,^d liigesed ja üdi ning on südame mõtete ja kavatsuste hindaja. **13** Ükski loodu pole Jumala pilgu eest varjatud,^d vaid kõik on alasti ja paljastatud tema silme ees ning temale tuleb meil aru anda.^e

14 Kuna meil on suur ülempreester, kes on läinud taevasse, Jumala poeg Jeesus,^f siis ärgem lakakem temast tunnistust andmast.^g **15** Meil pole ju selline ülempreester, kes ei suudaks meile meie nõrkustes kaasa tunda,^h vaid selline, kes pandi kõigiti proovile, nagu meidki pannakse, kuid kes ei teinud pattu.ⁱ **16** Mingem seepärast julgelt/ Jumala armutrooni ette, et ta halastaks meile ja osutaks oma armu, pakkudes meile abi õigel ajal.

5 Iga inimeste hulgast ametisse seatud ülempreester määratakse inimeste esindajana Jumala teenistusse^k tooma ande ja ohvreid pattude eest.^l **2** Ta suudab kaasa tunda neile,^m kes teadmatuses pattu teevad, sest temagi seisab silmitsi oma nõrkustega **3** ja peab oma pattude eest ohvreid tooma, nagu ta toob ohvreid rahva pattude eest.^m

4:12 *Võib tõlkida ka „sõnum“. St toob välja erinevuse selle vahel, milline inimene näib olevat (hing) ja milline ta on tegelikult (vaim). 5:2 *Võib tõlkida ka „ta mõistab neid“.

PTK 4

a L 95:11

b Jer 23:29
1Te 2:13

c Ef 6:17

d L 7:9
L 90:8
Õp 15:11e Ap 17:31
Ro 2:16
Ro 14:12

f Mr 1:11

g Heb 10:23

h Jes 53:4
Heb 2:17i Heb 7:26
1Pe 2:22j Ef 3:11, 12
Heb 10:19–22

PTK 5

k 2Mo 40:13

l 3Mo 5:6

m 3Mo 9:7
3Mo 16:6

Teine veerg

a 2Mo 28:1

b Joh 8:54

c L 2:7
Ap 13:33

d L 110:4

e Lu 22:44
Joh 12:27f Mt 26:39
Flp 2:8

g Heb 7:28

h Joh 3:16

i L 110:4

j Heb 6:1

k Ef 4:14

4 Au olla ülempreester ei saa inimene endale ise võtta, vaid ta saab selle ainult siis, kui Jumal ta ametisse määrab, nagu ta määras Aaroni.^a

5 Nii ei ole ka Kristus ennast ise ülendanud^b ülempreestriks, vaid seda on teinud Jumal, kes ütleb tema kohta: „Sina oled mu poeg, täna sai minust su isa.“^c **6** Ta ütleb veel ühes kohas: „Sina oled preester igavesti, Melkisedeki sarnane.“^d

7 Kristus esitas maa peal elades valju hüüdmise ja pisaratega anumisi ja palveid^e sellele, kes võis teda surmast päästa, ja teda võeti kuulda tema jumalakartuse pärast.

8 Ehkki ta oli tema poeg, õppis ta kuulekust oma kannatuste kaudu.^f **9** Kui ta oli sel moel täiuslikuks tehtud,^g sai temast igavese pääste tooja kõigile, kes talle kuuluvad,^h **10** sest Jumal määras ta Melkisedeki-sarnaseks ülempreestriks.ⁱ

11 Tema kohta oleks meil palju öelda, aga seda on raske selgitada, kuna te olete läinud loiuks kuulma. **12** Kuigi te peaksite praeguseks juba õpetajad olema, vajate taas, et teile õpetataks algusest peale Jumala pühade sõnumite põhitõdesid.^l Te olete jälle sellised, kes vajavad piima, mitte tahket toitu. **13** Igaüks, kes toitub piimast, ei tunne õiguse sõnumit, kuna ta on alles laps.^k **14** Aga küpsete inimeste jaoks on tahke toit, nende jaoks, kes on oma eristusvõimet harjutamise teel treneninud* vahet tegema õige ja vale vahel.

5:14 *Vastav kreeka sõna viitab güm-nasti (võimleja) treeningule.

6 Seega nüüd, kus oleme algõpetuse^a Kristusest seljataha jätnud, pürgigem edasi küpsuse poole.^b Argem hakakem uuesti ehitama vundamenti, mille moodustavad surnud tegude kahetsemine, usk Jumalasse, **2** õpetus ristimisest, käte pealepanemisest,^c surnute ülesäratamisest^d ja lõplikust* kohtuotsusest. **3** Me pürgimegi küpsuse poole, kui Jumal lubab.

4 Neid, kes kord olid valgustatud^e ja maitseid taevast andi, said püha vaimu **5** ning maitseid Jumala head sõna ja tulevase ajastu väge, **6** kuid nüüd on usust taganenud,^f pole võimalik ärgitada uuesti kahetsema, kuna nad lõõvad Jumala poja jälle postile ja häbistavad teda avalikult.^g **7** Maa saab õnnistuse Jumalalt, juues vihha, mida tema peale külluslikult langeb, ning kasvatab siis tarvilikku vilja maaharijale. **8** Kui maa kasvatab aga ogalisi põõsaid ja ohakaid, siis see hüljatakse ja on ligilähedal äraneedmisele ning süüdatakse lõpuks põlema.

9 Kuigi me räägime nõnda, armsad, oleme veendunud, et teie olete paremas olukorras ja saate pääste. **10** Jumal ei ole ülekohtune, et ta unustaks ära teie töö ja armastuse, mida olete osutanud tema nime vastu,^h kui olete aidanud* pühasid ja aitate veelgi. **11** Me soovime, et te kõik oleksite sama töökad nagu alguses ja oma lootuses täiesti

6:2 *Sõna-sõnalt „igavesest”. 6:10 *Sõna-sõnalt „teeninud”.

PTK 6

a Heb 5:12

b 1Ko 14:20
Ef 4:13
Heb 5:14

c Ap 8:17

d Mt 22:31
Joh 5:28, 29
Joh 11:25e Ef 1:18
Heb 10:26

f 1Jo 2:19

g Heb 10:29

h Heb 10:
32, 33

Teine veerg

a 1Pe 1:3, 4

b Heb 3:14

c Ro 12:11
Ilm 2:4

d 1Mo 22:16

e 1Mo 22:17

f 1Mo 31:53

g Ga 3:29

h 4Mo 23:19
Tt 1:2

i 1Pe 1:3, 4

j 3Mo 16:2, 12
Heb 9:7
Heb 10:
19, 20

k Heb 4:14

l L 110:4
Heb 5:6

PTK 7

m 1Mo 14:17-20

kindlad^a lõpuni,^b **12** nii et te ei muutuks loiuks,^c vaid järgiksite nende eeskuju, kes tänu usule ja kannatlikkusele saavad kätte töotatu.

13 Kui Jumal andis Abrahamile töotuse, siis vandus ta iseenese juures, kuna polnud kedagi suuremat, kelle juures vanduda,^d **14** öeldes: „Ma õnistan sind ja annan sulle palju järeltulijaid.”^e **15** Abraham sai selle töotuse pärast kannatlikku ootamist.

16 Inimesed vannuvad kellegi endast suurema nimel ja nende vanne välistab mistahes edasised vaidlused, kuna see kinnitab, et öeldu vastab tõele.^f **17** Samamoodi Jumal, olles otsustanud näidata töotuse pärijatele^g veelgi selgemini oma eesmärgi muutumatumust, kinnitas oma töotust vandega. **18** Ta tegi seda selleks, et need kaks muutumatut asja,^{*} mis näitavad, et Jumalal on võimatu valetada,^h annaksid meile, kes oleme tema juures varju leidnud, rohkelt tarmu haarata kõvasti kinni meie ette seatud lootusest. **19** See lootusⁱ on meile otsekui hinge* ankur, kindel ja tugev, ning viib meid eesriide taha,^j **20** kuhu on enne meid* läinud Jeesus,^k kellest on saanud Melkisedeki-sarnane ülempreester igaveseks ajaks.^l

7 See Melkisedek, Saalemi kuningas, kõrgeima Jumala preester, kohtus Abrahamiga, kui see naasis kuningaid tapmast, ja õnnistas teda^m

6:18 *St Jumala töotus ja vanne. 6:19 *Võib tõlkida ka „elu”. 6:20 *Sõna-sõnalt „eeljooksjana”.

2 ning Aabraham andis talle kümnendiku kõigest. Tema nimi tähendab „õiguse kuningas” ja ta on ka Saalemi kuningas, see tähendab „rahu kuningas”. **3** Pole teada, kes olid ta isa ja ema, milline on ta sugupuu ning millal ta sündis ja suri, ent olles saanud Jumala poja sarnaseks, jääb ta preestriks alatiseks.^a

4 Pange tähele, kui vägev oli see mees, kellele patriarh Aabraham andis oma sõjasaa-gi parimast osast kümnendiku.^b **5** On tõsi, et preestri-teks määratud Leevi poega-del^c käsib Moosese seadus koguda kümnist rahvalt,^d see tähendab oma vendadelt, kui-gi need on Aabrahami järeltulijad. **6** Ent see mees, kes ei olnud Leevi soost, võttis küm-nist Aabrahamilt ja õnnistas teda, kellele olid antud töotu-sed.^e **7** On vaieldamatu tõde, et väiksem saab õnnistuse suuremalt. **8** Ühel juhul saavad kümnist surelikud inimesed, aga teisel juhul see, kel-le kohta tunnistatakse, et ta elab.^f **9** Võib öelda, et isegi Leevi, kellele kümnist antakse, maksis Aabrahami kaudu kümnist, **10** sest ta oli alles oma esisa niuetes*, kui Melki-sedek Aabrahamiga kohtus.^g

11 Kui täiuslikkus oleks olnud saavutatav leviitide preestriameti kaudu^h (see amet oli ju sätestatud rahvale antud seaduses), miks oli siis veel vaja, et tõuseks teine prees-ter, kes öeldakse olevat Melkisedeki,ⁱ aga mitte Aaroni sarnane? **12** Kui preestriameti

7:10 *St Leevi kui Aabrahami järeltulija polnud veel sündinud.

PTK 7

a L 110:4

b 1Mo 14:20

c 2Mo 40:12, 15

d 4Mo 18:21, 26
5Mo 14:28

e 1Mo 12:7

1Mo 14:18–20

1Mo 17:6

1Mo 22:17

f Heb 7:3

g 1Mo 14:18

h Ro 3:20

Heb 7:19

Heb 9:9

Heb 10:1

i L 110:4

Teine veerg

a Ro 3:27

1Ko 9:21

Ga 6:2

Kol 2:13, 14

b 4Mo 18:6, 7

c 1Mo 49:10

Mt 1:1, 3

Lu 3:23, 33

d L 110:4

Heb 3:1

Heb 7:26

e Ro 6:9

1Ti 6:16

f L 110:4

g Ro 8:3

Heb 9:9

Heb 13:9

h Ap 13:38, 39

Ga 2:15, 16

Heb 10:1

i 1Pe 1:3, 4

j Joh 14:6

Heb 4:16

k L 110:4

l Jer 31:31

Mt 26:27, 28

1Ko 11:25

Heb 8:6

Heb 9:15

Heb 12:22, 24

m 1A] 6:4

n Lu 1:33

Heb 7:15, 16

muutub, on vaja muuta ka seadust.^a **13** Sest see, kelle kohta seda öeldakse, tuli teisest suguharust, mille liikmeist pole keegi teeninud altari juures.^b **14** On ju teada, et meie isand põlvneb Juudast,^c ometi ei öelnud Mooses, et sellest suguharust tuleks preestrid.

15 Kõige selle põhjal mõis-tame veel selgemalt, et tõu-seb uus, Melkisedeki-sarna-ne preester,^d **16** kes pole saanud selleks mitte seaduse alu-sel, põlvnemise järgi, vaid tänu väele, mis annab hävitamatu* elu.^e **17** Tema kohta on tun-nistatud: „Sina oled preester igavesti, Melkisedeki sarnane.”^f

18 Niisiis jäetakse endised määrused kõrvale, kuna need on jõuetud ja kasutud.^g

19 Sest Moosese seadus ei teinud midagi täiuslikuks,^h küll aga on seda teinud parema lootuse toomine,ⁱ tänu millele me saame tulla Jumala juurde.^j **20** Jumal andis Jee-susele preestriameti vandega

21 (teised on saanud prees-riteks ilma Jumala vandeta, kuid Jeesus on saanud prees-riks vandega, mille andis tema kohta Jumal, kes ütles: „Jehooova on töötanud ega muu-da meelt: „Sina oled preester igavesti””)^k **22** ja seetõttu on Jeesus saanud parema lepin-gu tagatiseks*.^l **23** Peale selle on paljud pidanud üks-teise järel preestriteks saa-ma,^m sest surm pole lasknud neil sellesse ametisse jääda.

24 Kuna aga tema elab iga-vesti,ⁿ pole tal preestriame-

7:16 *Võib tõlkida ka „hävitamatu”.

7:22 *Võib tõlkida ka „käendajaks”.

tis ühtki järeltulijat. **25** See- ga suudab ta tuua ülimala pääs- te neile, kes tema kaudu Ju- mala juurde tulevad, sest ta on alati elus, et nende eest kosta.^a

26 Ta on just selline ülempreester, millist me vajame: us- tav, ilma süüta, rüvetamata,^b erinev patustest, ülendatud taevast kõrgemale.^c **27** Erine- valt teistest ülempreestritest pole tal vaja iga päev ohv- reid tuua,^d esmalt enda ja see- järel rahva pattude eest,^e sest ta tegi seda ühe korra ja lõp- likult, kui ohverdas iseenda.^f

28 Moosese seadus määrab ju ülempreestriteks puuduste- ga inimesi,^g kuid pärast sea- dust antud vanne^h määrab sel- leks Poja, kes on saanud täius- likuks igaveseks.

8 Peamine, mida me õel- da tahame, on see: meil on selline ülempreester,ⁱ kes on taevas istunud Majestee- di troonist paremale^k **2** ning teenib pühas paigas^{*l} ja tõe- lises telgis, mille on püsti- tanud Jehoova, mitte inime- ne. **3** Kuna iga ülempreester on määratud ohverdama ande ja ohvreid, pidi temagi midagi ohverdama.^m **4** Kui ta oleks maa peal, ei oleks ta prees- ter,ⁿ kuna siin on juba olemas mehed, kes seaduse järgi ande ohverdavad. **5** Nende teenis- tus on taevaste asjade eel- pilt ja vari.^o Eks Mooses saan- nud telki valmistama asudes Jumalalt käsu: „Valmista need kõik eeskujuga järgi, mida sul- le mäel näidati.”^p **6** Ent Jee-

8:2 *Võib tõlkida ka „kõige pühamas paigas“ (vt ka Heb 9:8, 12, 24, 25; 10: 19; 13:11).

PTK 7

- a Ro 8:34
1Ti 2:5
Heb 9:24
1Jo 2:1
b Jes 53:9
1Pe 2:21, 22
c Ef 1:20, 21
1Pe 3:22
d 4Mo 28:3
e 3Mo 9:8, 15
f Ro 6:10
Heb 9:28
Heb 10:14
g 3Mo 16:11
h L 110:4
i Heb 2:10
Heb 5:9

PTK 8

- j Heb 3:1
Heb 7:26
k L 110:1
Heb 1:3
l Heb 9:8, 24
m Ef 5:2
n Heb 7:14
o Kol 2:16, 17
Heb 9:9, 24
Heb 10:1
p 2Mo 25:9, 40
2Mo 26:30
4Mo 8:4

Teine veerg

- a 1Ko 11:25
Heb 7:22
Heb 9:15
Heb 12: 22, 24
b 1Ti 2:5
c L 110:4
Ro 8:17
d Heb 7:11, 18
e 2Mo 12:51
f Ro 2:29
g 2Ko 6:16
h Jer 31:31-34
i Ro 10:4
Heb 7:12
j Kol 2:13, 14

PTK 9

- k 2Mo 25:8
l 4Mo 4:9

sus on saanud ülevama ame- ti, sest ta on palju parema le- pingu^a vahemees.^b See leping on seaduslikult rajatud pare- matele töotustele.^c

7 Kui esimene leping oleks olnud veatu, poleks teist ol- nud vaja.^d **8** Jumal ju lai- dab rahvast, öeldes: „Tulevad päevad, mil ma sõlmin Iisraeli soo ja Juuda sooga uue lepin- gu,” lausub Jehoova. **9** „See leping pole samasugune nagu see, mille la sõlminis nen- de esiisadega sel päeval, kui ma võtsin neil käest kinni, et tuua nad välja Egiptusemaalt.^e Nad ei täitnud minu lepingut ja seepärast ei hoolitsenud ma enam nende eest,” ütleb Je- hoova.

10 „Leping, mille ma sõl- min Iisraeli sooga pärast neid päevi, on järgmine,” lausub Jehoova. „Ma panen oma sea- dused nende mõistusesse ja kirjutan need nende südames- se.^f Siis ma olen nende Jumal ja nemad on minu rahvas.^g

11 Siis ei õpeta enam ükski oma kaaskodanikku ega oma venda, öeldes: „Tunne Jehoov- vat!”, sest nad kõik tunne- vad mind, kõige pisemast kõi- ge suuremani. **12** Ma andes- tan neile nende ülekohtused teod ega tuletati enam meelde nende patte.”^h

13 Öeldes „uus leping”, on ta tunnistanud eelmise va- naks.ⁱ Kuid see, mis on vana ja üha vananeb, kaob peagi.^j

9 Eelmine leping sisaldas et- tekirjutusi teenistuse koh- ta ja selle juurde kuulus maine pühamu.^k **2** Sellesse telkpü- hamusse tehti esimene ruum, kus olid lambijalg,^l laud ja

vaateleivad,^a ning seda nime-tati pühaks paigaks.^b **3** Aga teise eesriide^c taga oli ruum, mida nimetati kõige pühaks paigaks.^d **4** Seal olid kullast suitsutuspann^e ja üleni kullaga kaetud^f lepingulaegas,^g milles olid kuldnõu man-naga^h ja Aaroni kepp, mis oli kord punga läinud,ⁱ ning lepingutahvlid.^j **5** Laeka peal olid aulised keerubid, mis varjasid lepituskaant*.^k Kuid praegu pole aeg sellest kõigest üksikasjalikult rääkida.

6 Pärast seda, kui kõik oli nõnda valmis tehtud, käisid preestrid korrapäraselt telgi esimeses ruumis, et täita oma teenistuskohustusi.^l **7** Kuid teise ruumi läks ainult ülempreester, kord aastas^m ja alati koos verega,ⁿ mille ta ohverdas iseenda eest^o ja patu-tude eest, mis rahvas oli teadmatuses teinud.^p **8** See-ga näitab püha vaim, et sel ajal, kui oli olemas esimene telk, ei olnud kellelegi veel avatud teed pühasse paika.^q **9** See telk on eelpilt praeguseks ajaks^r ja selle kohaselt tuuakse siia maani nii ande kui ka ohvreid,^s kuid need ei suuda jumalateenija südame-tunnistust täiesti puh-taks teha.^t **10** Need annid ja ohvrid on ju seotud kõigest toitute, jookide ja mitmesu-guste rituaalsete pesemistega.^u Seesugused ihu kohta käi-vad nõuded^v pidid kehtima määratud ajani, mil asjad pidi korda seatama.

11 Ent kui tuli Kristus — ülempreester, kes pidi tooma õnnistusi, mis ongi juba tõeks

9:5 *Võib tõlkida ka „lepituspaika“.

PTK 9

- a 2Mo 40: 22-24
 b 2Mo 26:33
 c 2Mo 36:35
 d 2Mo 26: 31, 33
 e 3Mo 16:12 Ilm 8:3
 f 2Mo 25:10, 11
 g 2Mo 40:21
 h 2Mo 16:33
 i 4Mo 17:10
 j 2Mo 32:15
 k 2Mo 25: 18, 22 4Mo 7:89
 l 3Mo 24:3, 4
 m 3Mo 16:2
 n 2Mo 30:10 3Mo 16:14
 o 3Mo 16:6, 11
 p 3Mo 16:15
 q Heb 10: 19, 20
 r Kol 2:16, 17 Heb 8:5 Heb 10:1
 s 3Mo 23: 37, 38
 t Ga 3:21 Heb 7:11, 19
 u 2Mo 30:17-19
 v 4Mo 19:13

Teine veerg

- a Heb 12:24 Heb 13:20
 b Tn 9:24 Mt 20:28 ITi 2:5, 6
 c 3Mo 16:6, 15
 d 4Mo 19:9, 17, 19
 e 1Pe 1:18, 19
 f 1Jo 1:7
 g Ro 12:1
 h Lu 22:20 ITi 2:5 Heb 12: 22, 24
 i Mt 20:28
 j Ro 8:17

saanud —, läks ta suuremas-se ja täiuslikumasse telki, mis pole kätega tehtud, see tähendab, mis pole maise loodu osa. **12** Ta läks pühasse paika, kuid mitte kitsede ega noorte pullide verega, vaid omaenda verega,^a ta tegi seda üheainsa korra ning tõi meile igavese vabastuse*.^b **13** Kui juba kitsede ja pullide veri^c ning lehmmullika tuhk, mida piserdatakse nende peale, kes on rüvetunud, teeb nad Jumala silmis puhtaks,^d **14** siis kui palju enam puhastab Kristuse veri^e meie südame-tunnistuse surnud tegudest!^f Tema ohverdas end igavese vaimu juhtimisel veatuna Jumalale, et me saaksime teenida elavat Jumalat.^g

15 Sellepärast ongi ta uue lepingu vahemees,^h et kutsutud saaksid töötuse igavese pärandi kohta. Kõik see on saanud võimalikuks tänu tema surmale, mille kaudu nad on lunastatudⁱ ning vabastatud eelmise lepingu aegsetest üleastumistest.^j **16** Sest kui on tegemist lepinguga, mis on sõlmitud Jumalaga, on vaja, et lepingu sõlminud inimene sureks, **17** kuna surm paneb lepingu kehtima. Sel ajal kui lepingu sõlminud inimene elab, pole see jõus. **18** Seetõttu ei jõustunud ka eelmine leping ilma vereta. **19** Kui Mooses oli kõik seaduse nõuded rahvale teada andnud, võttis ta noorte pullide ja kitsede vere, samuti vee, ning piserdas seda erepunase villa ja iisopi abil nii rullraama-

9:12 *Sõna-sõnalt „lunastuse“.

tu kui ka rahva peale, **20** öeldes: „See on selle lepingu veri, mida Jumal on käskinud teil täita.”^a **21** Ta piserdas verd ka telgi ja kõigi teenistuses kasutatavate anumate peale.^b **22** Moosese seaduse järgi puhastatakse peaaegu kõik verega;^c ilma verd valamata ei ole andeksandmist.^d

23 Niisiis, taevaste asjade maiseid vasteid^e oli vaja sel moel puhastada,^f kuid taevaste asjade endi puhastamiseks on vaja palju paremaid ohvreid. **24** Kristus ei läinud ju kätega tehtud pühasse paika,^g mis on kõigest tegelikkuse eelpilt,^h vaid taevasse endasse,ⁱ kus ta nüüd astub Jumala palge ette meie heaks.^j **25** Ta ei läinud sinna selleks, et end korduvalt ohverdada – nagu ülepreester läheb igal aastal pühasse paika^k ja mitte enda verega –, **26** muidu oleks ta pidanud alates maailma rajamisest* korduvalt kannatama. Kuid nüüd on ta ilmunud ajastute^m viimseil päevil üheainsa korra, et ennast ohvriks tuues kõrvaldada patt.^l **27** Nii nagu inimesed surevad ühe korra ja pärast seda on kohtumõistmine, **28** nii ohverdati ka Kristus üks kord ja alatiseks, et ta võtaks enda kanda paljude pattu.^m Kui ta teist korda ilmub, siis mitte enam patu kõrvaldamiseks. Ja teda näevad need, kes temalt pikisilmi päästet ootavad.ⁿ

10 Kuna Moosese seadus on ainult tulevaste heade asjade vari,^o mitte aga nen-

9:26 *St alates Aadama ja Eeva laste sünnist. ^aMöeldakse juudi ajastuid.

PTK 9

a 2Mo 24:6–8

b 2Mo 29:12
3Mo 8:15

c 3Mo 17:11

d 3Mo 9:7–9

e Heb 8:5
Heb 9:9

f 3Mo 16:19, 20

g Heb 8:1, 2

h Kol 2:16, 17

i Heb 6:19, 20
Heb 9:12j 3Mo 16:15
Ro 8:34

k 3Mo 16:2, 34

l Tn 9:24
Heb 7:27
1Pe 3:18m Jes 53:12
Ro 6:10
1Pe 2:24n 2Ti 4:8
Tt 2:13

PTK 10

o Kol 2:16, 17
Heb 8:5

Teine veerg

a Heb 7:19
Heb 9:9

b 3Mo 16:34

c L 40:6

d L 40:8

e L 40:6–8

f Ga 1:4

g Heb 13:12

h 1Sa 2:27, 28

i 2Mo 29:38
4Mo 28:3j Heb 7:18
Heb 10:1

de tegelik kuju, siis ei saa see* iialgi nendesamade ohvritega, mida aastast aastasse ohverdatakse, jumalateenijaid täiuslikuks teha.^a **2** Muidu oleks ju ohvrite toomine lõppenud, sest ohvritoojad oleksid saanud puhtaks ühe korraga ega oleks tundnud enam süümeppiinu pattude pärast. **3** Kuid need ohvrid tuletavad aastast aastasse patte meelde,^b **4** sest on võimatu, et pullide ja kitsede veri patud ära võtaks.

5 Seepärast ütles Kristus maailma tulles: „Ohvrit ja ohvriandi sa ei tahtnud, aga sa valmistasid mulle keha. **6** Põletus- ja patuohvreid sa ei kiitnud heaks.”^c **7** Siis ma ütlesin: „Siin ma olen, rullraamatus on minust kirjutatud. Ma olen tulnud täitma su tahtet, mu Jumal.”^d **8** Olles esmalt öelnud: „Sa ei tahtnud ega kiitnud heaks ohvreid ja ohvriande, samuti põletus- ja patuohvreid” – need on ohvrid, mida Moosese seaduse järgi tuuakse –, **9** ütleb ta pärast seda: „Siin ma olen. Ma olen tulnud täitma su tahtet.”^e Ta kõrvaldab esimese, et panna kehtima teine. **10** Sellesama tahte^f kohaselt on meid Jeesus Kristuse keha ohverdamise kaudu pühitsetud üks kord ja alatiseks.^g

11 Iga preester asub päevast päeva oma kohale, et täita teenistusülesandeid^h ja tuua korduvalt samu ohvreid,ⁱ mis ei suuda kunagi patte täiesti ära võtta.^j **12** Aga tema tõi pattude eest ühe

10:1 *Teine võimalik tähendus: „inimesed”.

ohvri alatiseks ja istus Jumala paremale käele^a **13** ning ootab nüüd, kuni ta vaenlased pannakse tema jalajäriks.^b

14 Ühe ohvriga on ta teinud alatiseks täiuslikuks need, keda pühitsetakse.^c **15** Seda kinnitab meile ka püha vaim, sest kõigepealt see ütleb: **16** „„Leping, mille ma sõlmin nendega pärast neid päevi, on järgmine,“ lausub Jehoova. „Ma panen oma seadused nende südamesse ja kirjutatan need nende mõistusesse.””^d **17** Hiljem see ütleb: „Ma ei tuletata enam meelde nende patte ega seadusvastaseid tegusid.”^e **18** Kui need on andeks antud, siis pole enam vaja ohvreid patu pärast.

19 Niisiis, vennad, kuna meil on tänu Jeesuse verele julgus siseneda pühasse paikaf teed pidi, **20** mille ta on avanud meile kui uue tee – elluviiva tee – eesriide,^g see tähendab oma keha kaudu, **21** ja kuna meil on suur preester Jumala koja ühe,^h **22** siis mingem Jumala ette siira südame ja kindla usuga, olles piserdamisega* puhastatud mustast südametunnistusestⁱ ja pestud puhta veega.^j **23** Andkem alati oma lootusest vankumatult tunnistust,^k sest töotuse andja on ustav. **24** Mõelgem üksteise peale,* et võiksime õhutada üksteist armastusele ja headele tegudele,^l **25** ning ärgem jätkem unarusse koguduse koosolekutel käimist,^m nagu mõnel on kombeks, vaid julgustagem

10:22 *St Jeesuse verega. **10:24** *Võib tõlkida ka „hooligem üksteisest“, „olgem üksteise vastu tähelepanelikud“.

PTK 10

a Ro 8:34

b L 110:1
1Ko 15:25

c Heb 7:19

d Jer 31:33
Heb 8:10e Jer 31:34
Heb 8:12

f Heb 9:8, 24

g Mt 27:51

h Sak 6:13
Heb 3:6

i 1Jo 1:7

j Ef 5:25, 26

k 1Ko 15:58
Kol 1:23l Kol 3:23
1Ti 6:18m 5Mo 31:12
Ap 2:42

Teine veerg

a Jes 35:3
Ro 1:11, 12b Ro 13:11
2Pe 3:11, 12

c 2Pe 2:21

d Mt 12:32
Heb 6:4–6
1Jo 5:16

e Jes 26:11

f 5Mo 17:6

g Mt 26:27, 28
Lu 22:20

h Heb 6:4–6

i 5Mo 32:
35, 36j 2Ko 4:6
Heb 6:4

k Mt 5:12

l Lu 16:9

üksteist^a — seda enam, mida lähemale näeme seda päeva jõudmas.^b

26 Kui me tahtlikult patu teeksime, pärast seda kui oleme tõde tundma õppinud,^c siis ei jääks pattude lepitamiseks enam ühtki ohvrit.^d

27 Jääks vaid üle hirmuga oodata kohtumõistmist ja tulist viha, mis neelab ära vastupanijad.^e **28** Igaüks, kes on heitnud kõrvale Moosese seaduse, sureb halastust leidmata kahe või kolme tunnistaja ütluse peale.^f **29** Kui palju karmimat karistust väärriks teie arvates siis see, kes on Jumala poja jalge alla tallanud ega pea millekski eriliseks lepinguverd,^g millega teda on pühitsetud, ja kes on teotanud armu vaimu?^h **30** Me teame, et Jumal ütles: „Kättemaks kuulub mulle, mina tasun kätte,“ ja et on kirjutatud: „Jehoova mõistab kohut oma rahva üle.”ⁱ **31** Hirmus on langeda elava Jumala kätte.

32 Tuletage meelde mõeldunud päevi, kui te, olles valgestatud,^j pidasite vastu suures võitluses ja kannatustes. **33** Mõnikord said teile avalikult* osaks solvangud ja katsumused, mõnikord jälle pakusite tuge neile^k, kes selliseid raskusi kogesid. **34** Te tundsite kaasa neile, kes olid vangis, ja te ei kaotanud rõõmu, kui teie vara rööviti,^k sest te teadsite, et teil on parem ja jäädav varandus.^l

35 Seepärast ärge kaotage julgust*, sest see toob suure

10:33 *Võib tõlkida ka „otsekui areenil“. **10:34** *Võib tõlkida ka „seisite nende kõrval“. **10:35** *Võib tõlkida ka „rääkige julgelt“.

tasu.^a **36** Teil on vaja vastu-
pidavust,^b et te pärast Ju-
mala tahte täitmist saaksite
kätte töotatu. **37** Sest „üuri-
ke aega”^c veel ja „saabub see,
kes on tulemas, ega viivita”.^d
38 „Aga õige jääb tänu usule
elama”,^e ja „kui ta lööb araks
ja minust taganeb, ei ole mul
temast head meelt”.^f **39** Ent
meie ei ole sellised, kes taga-
nevad ja hukuvad,^g vaid sel-
lised, kes usuvad ja jäävad
elama.

11 Usk on põhjendatud oo-
tus, et loodetav saab
tõeks,^h tõenditel põhinev
veendumus selles,* mida pole
näha. **2** Usu kaudu said vanal
ajal elanud inimesed* kinnituse,
et nad on Jumalale
meelepärased.

3 Usu tõttu me mõistame,
et kõik taevas ja maa peal* on
seatud paika Jumala sõna läbi
ning nähtav on tulnud olemas-
ollu nähtamatust.

4 Usu tõttu tõi Aabel Ju-
malale parema ohvri kui Kain,
ja usu kaudu sai ta kinnituse,
et ta on õige, sest Jumal kii-
tis tema annid heaks.ⁱ Kuigi ta
on surnud, räägib ta usu kau-
du veel praegugi.^j

5 Usu tõttu võeti Eenok^k
ära, et ta ei peaks kannatusri-
kast surma surema, ja teda ei
leitud kusagilt, kuna Jumal oli
ta ära võtnud.^l Enne kui ta ära
võeti, oli ta saanud kinnitu-
se, et ta on Jumalale meelepä-
rane. **6** Ilma usuta on võima-
tu Jumalale meelepärane olla,
sest kes Jumala juurde tuleb,

11:1 *Võib tõlkida ka „veenev tõend te-
gelike asjade kohta”. **11:2** *Võib tõlki-
da ka „meie esivanemad”. **11:3** *Võib
tõlkida ka „et ajastud”.

peab uskuma, et ta on olemas
ja et ta annab tasu neile, kes
teda tõsimeeli otsivad.^a

7 Usu tõttu tegutses Noa^b
jumalakartlikult ja ehitas oma
pere päästmiseks laeva,^c ol-
les saanud Jumalalt hoiatuse
selle kohta, mida polnud veel
näha.^d Oma usuga mõistis ta
maailma süüdi^e ning usu tõttu
kuulutati tema õigeks.

8 Usu tõttu kuuletus Abra-
ham,^f kui teda kutsuti, ning ta
asus teele paika, mille pidi pär-
randiks saama. Ta läks, tead-
mata, kuhu ta läheb.^g **9** Usu
tõttu elas Aabraham võõrana
töötatud maal,^h elas telkidesⁱ
koos Iisaki ja Jaakobiga, kes
said sama töötuse mis tema,^j
10 sest ta ootas kindlale alu-
sele rajatud linna, mille kavan-
daja* ja ehitaja on Jumal.^k

11 Usu tõttu sai ka Saara
kõrgest east hoolimata ram-
mu soojätkamiseks,^l sest ta pi-
das töötuse andjat ustavaks*.
12 Nõnda sündis ühele mehe-
le, kes polnud enam võimeline
sugu jätkama,*^m nii palju lap-
siⁿ nagu tähti taevas ja liiva
mere ääres.^o

13 Nad kõik säilitasid usu
kuni surmani, saamata kät-
te töötatut.^p Kuid nad nä-
gid seda kaugelt^q ja tervitasid
seda ning tunnistasid end ole-
vat võõrad ja ajutised elani-
kud sellel maal. **14** Need, kes
seda tunnistasid, näitavad,
et nad igatsevad paika, mis
oleks nende oma. **15** Kui nad
oleksid muudkui mõelnud sel-
lele paigale, kust nad olid

11:10 *Võib tõlkida ka „arhitekt”. **11:11**
*Võib tõlkida ka „usaldusväärseks”.
11:12 *Võib tõlkida ka „kes oli niisama
hästi kui surnud”.

PTK 10

a Mt 10:32
1Ko 15:58b Lu 21:19
Jk 5:11

c Jes 26:20

d Hab 2:3
2Pe 3:9e Joh 3:16
Ro 1:17

f Hab 2:4

g 2Pe 2:20

PTK 11

h Heb 11:13

i 1Mo 4:4
1Mo 4:5

j 1Mo 4:8, 10

k 1Mo 5:22
Ju 14

l 1Mo 5:24

Teine veerg

a L 58:11
Sef 2:3
Mt 5:12
Mt 6:33

b 1Mo 6:8, 9

c 1Mo 6:14

d 1Mo 6:13, 17

e 1Mo 6:22
2Pe 2:5

f Ro 4:9, 11

g 1Mo 12:1, 4

h 1Mo 23:4

i 1Mo 12:8

j 1Mo 17:6
1Mo 26:3
1Mo 28:13

k Heb 11:16

l 1Mo 17:17
1Mo 21:2

m Ro 4:19

n 1Mo 21:5

o 1Mo 22:17
1Ku 4:20

p 1Mo 47:9

q Joh 8:56

lahkunud,^a oleksid nad ju leidnud võimaluse tagasi pöörduda. **16** Ent nad igatsesid paremata paika, seda, mis kuulub taevale. Seetõttu pole Jumalal nende pärast häbi, kui nad teda kui oma Jumalat^b appi hüüavad, ta on koguni valmis-tanud neile linna.^c

17 Usu tõttu Aabraham niisama hästi kui ohverdas Iisaki, kui ta proovile pandi^d — tema, kes oli töötused rõõmuga vastu võtnud, oli valmis ohverdama oma ainsat poega^e —, **18** ehkki talle oli öeldud: „Sulle tootatud järeltulijad põlvnevad Iisakist.”^f **19** Ta nimelt mõtles, et Jumal suudab Iisaki isegi surnuist üles äratada. Ta saigi oma poja otsekui surnuist tagasi ja sellel oli sümboolne tähendus.^g

20 Usu tõttu õnnistas Iisak Jaakobit^h ja Eesavitiⁱ seoses tulevaste asjadega.

21 Usu tõttu õnnistas Jaakob enne oma surma^j mõlemat Joosepi poega^k ja kummardas Jumalat, toetudes kepi najale.^l

22 Usu tõttu rääkis Joosep oma elu lõpul Iisraeli poegade väljumisest Egiptusest ning andis korralduse oma luude* kohta.^m

23 Usu tõttu varjasid vanemad Mooset pärast tema sündi kolm kuud,ⁿ sest nad nägid, et ta on ilus laps,^o ja nad ei kartnud kuninga käsku.^p **24** Usu tõttu ei tahtnud Mooses täiskasvanuks saada,^q et teda nimetataks vaarao tütre pojaks.^r **25** Ta otsustas pigem lasta end koos

PTK 11

- a 1Mo 11:31
- b 2Mo 3:6, 15
- c Heb 11:10
Heb 12:22
- d 1Mo 22:1, 2
- e 1Mo 22:9, 10
Joh 3:16
- f 1Mo 21:12
- g 1Ko 10:11
- h 1Mo 27:27–29
- i 1Mo 27:38–40
- j 1Mo 47:29
- k 1Mo 48:15, 16, 20
- l 1Mo 47:31
- m 1Mo 50:24, 25
2Mo 13:19
- n 2Mo 2:2
- o Ap 7:20
- p 2Mo 1:16, 22
- q 2Mo 2:11
- r 2Mo 2:10

Teine veerg

- a 2Mo 12:51
- b 2Mo 10:28
- c 1Ti 1:17
- d 2Mo 12:21–23
- e 2Mo 14:22
- f 2Mo 14:27, 28
- g Jos 6:15, 20
- h Jos 6:17
- i Koh 6:11
- j Koh 4:6
- k Koh 13:24
- l Koh 11:1
- m 1Sa 16:13
- n 1Sa 3:20
- o Koh 7:12, 22
- p 2Sa 7:8, 12
- q Koh 14:5, 6
1Sa 17:34–36
Tn 6:21, 22
- r Tn 3:23–25
- s 2Ku 6:15, 16
- ś Koh 16:28
1Ku 18:46
- z Koh 11:32
- ž Koh 4:16

Jumala rahvaga halvasti kohelda kui nautida türikest paturõõmu, **26** kuna ta pidas endale võituna* osaks saavat halvaks panu suuremaks rikkuseks kui Egiptuse aardeid, sest ta pilk oli keskendunud tasule. **27** Usu tõttu lahkus ta Egiptusest,^a mitte hirmu tõttu kuninga viha ees;^b ta jäi kindlaks, otsekui nähes teda, kes on nähtamatu.^c **28** Usu tõttu korraldas ta paasapüha pidamise ja uksepiitade verega määrimise, et hukkaja ei teeks viga nende esmasündinutele.^d

29 Usu tõttu läksid nad läbi Punase mere nagu kuiva maad mööda.^e Egiptlased proovisid sedasama teha, aga nad uppusid.^f

30 Usu tõttu varisesid kokku Jeeriko müürid, pärast seda kui rahvas oli seitsmel päeval ümber nende marssinud.^g **31** Usu tõttu ei saanud prostituut Raahab koos sõnakuulmatutega hukka, sest ta oli luurajad rahumeelselt vastu võtnud.^h

32 Mida ma veel ütleksin? Mul ei jätku aega, et jutustada Giideonist,ⁱ Baarakist,^j Simsonist,^k Jeftast,^l Taavetist,^m samuti Saamuelistⁿ ja teistest prohvetitest. **33** Usu tõttu alistasisid nad kuningriike,^o tegutsesid õiguse heaks, said töötused,^p sulgesid lõvi-de suu,^q **34** summutasid tule väe,^r pääsesid mõõgatera eest,^s said nõrgast tugevaks,^t said vägevaks sõjas,^z löid põgenema sissetungijate väed.^z **35** Naised said tagasi oma surnud

11:22 *Võib tõlkida ka „matmise”.

11:26 *Sõna-sõnal „kristusena”.

ülestõusmise kaudu.^a Teisi aga piinati, sest nad ei nõustunud mingi lunastushinna eest vabaks saama, et neile saaks osaks parem ülestõusmine. **36** Mõnede katsumuseks olid mõnitamised ja piitsutamised, enamgi veel – ahelad^b ja vanglad.^c **37** Neid visati kividega surnuks,^d nende usk pandi proovile, neid saeti pooleks, hukati mõõgaga,^e nad käisid lamba- ja kitsenahkades,^f olid puuduses ja raskustes,^g kogesid halba kohtlemist.^h **38** Nemed, keda maailm polnud väärt, otsisid varju kõrbetest, mägedest, koobastestⁱ ja maalõhedest.

39 Ehkki kõik nad said tänu oma usule kinnituse, et nad on Jumalale meelepärased, ei saanud nad kätte töötatud, **40** sest Jumal nägi meile ette midagi paremat,^j et nad ei saaks täiuslikuks ilma meieta.

12 Niisiis, kuna meie ümber on nii suur pilv tunnistajaid, siis heitkem meiegi endalt ära kõik, mis meid koormab, ja patt, millesse me kergesti takerdume,^k ning jookskem vastupidavusega võidujooksu, mis meile joosta on antud,^l **2** hoides pilku meie usu teerajajal ja täiustajal Jeesusel.^m Ta pidas piinapostil vastu eesootava rõõmu pärast ega hoolinud häbist ning on istunud Jumala troonist paremale.ⁿ **3** Mõelge siis tõsiselt tema peale, kel tuli taluda patuste vaenulikke sõnu,^o mida need iseendi kahjuks ütlesid, et te ei väsiks ega annaks alla.^p

4 Patuga võideldes ei ole te veel võidelnud surmani. **5** Te

PTK 11

a 1Ku 17:22–24
2Ku 4:32, 34

b Jer 20:2

c Jer 37:15

d 2Aj 24:20, 21

e 1Ku 19:1

f 2Ku 1:8

g 1Ku 19:2

h 1Ku 22:24
Jer 38:6

i 1Ku 18:4
1Ku 19:9

j Heb 2:3
Heb 3:1
Heb 7:22

PTK 12

k Heb 3:12

l 1Ko 9:24, 26
Flp 3:13, 14

m Joh 14:6
Ap 5:31
Heb 2:10

n L 110:1
Heb 10:12

o Mt 27:39

p Ga 6:9

Teine veerg

a Õp 3:11, 12

b 2Sa 7:14
Heb 2:10

c Õp 13:24

d Jk 4:10

e 1Pe 1:15, 16

f Jes 35:3

g Õp 4:26

h L 34:14
Ro 12:18
Ro 14:19

i Ro 6:19
1Te 4:3, 4
Heb 10:10

olete täiesti unustanud nõuande, mis ütleb teile kui poegadele: „Mu poeg, ära põlga Jehoova manitsust, ja ära heida meelt, kui ta sind noomib, **6** sest keda Jehoova armastab, seda ta manitseb. Ta karistab igaüht, kelle ta kui poja vastu võtab.”^a

7 Kannatused, mida teil tuleb taluda, kasvatavad teid. Jumal kohtleb teid kui poegi.^b Kuid mis poeg see on, keda isa ei karista*?^c **8** Kui teid kõiki poleks nõnda karistatud, siis oleksite vallaslapsed, mitte pojad. **9** Meie lihased isad karistasid meid ja me pidasime neist lugu. Kas me ei peaks siis palju meelsamini alluma sellele isale, kes on meie vaimu kaudu elu andnud,* et võiksime elada?^d **10** Lihased isad karistasid meid lühikese aja jooksul oma äranägemise järgi, aga Jumal teeb seda meie hüvanguks eesmärgiga, et saaksime pühaks, nagu tema on püha.^e **11** Ükski karistus ei too esialgu rõõmu, vaid on valus*, kuid need, keda karistuse kaudu on kasvatatud, lõikavad hiljem rahu- ja õigusevilja.

12 Seepärast kinnitage rammetuud käsi ja jõuetuid põlvi^f **13** ning tehke sirgeks tee, mida käite,^g et see, mis on vigane, ei läheks liigesest välja, vaid saaks hoopis terveks. **14** Taotlege rahu kõigi inimestega^h ja pühadust,ⁱ milleta keegi ei saa Isandat näha.

12:7 *Võib tõlkida ka „ei manitse“, „ei kutsu korrale“. **12:9** *Võib tõlkida ka „alluma oma vaimse elu isale“. **12:11** *Võib tõlkida ka „toob kurbust“.

15 Vaadake hoolega, et keegi Jumala armust ilma ei jääks ning ükski mürgine juur ei tärkaks ega põhjustaks häda ja paljud selle tõttu ei rüvetuks.^a

16 Vaadake, et keegi teie seast ei oleks hooraja* ega selline, kes ei hinda pühi asju, nagu Eesav, kes andis ära oma esmasünniõiguse ühe köhutäie eest.^b **17** Te teate, et hiljem, kui ta tahtis õnnistust saada, heideti ta kõrvale. Ehkki ta anus pisarsilmil oma isa, et see meelt muudaks,^c ei olnud sellest mingit abi.

18 Te ei ole tulnud sellise mäe juurde, mida saaks käega katsuda^d ja mis tules lõomaks,^e samuti mitte tumeda pilve, pilkase pimeduse ja maru juurde^f **19** ega trompetihüügu^g ja hääle juurde,^h mida kuuldes inimesed anusid, et see nendega enam ei räägiks.ⁱ **20** Neid kohutas käsk „Isegi kui mõni loom mäge puudutab, tuleb ta kividega surnuks visata”.^j **21** See vaatepilt oli nii hirmuäratav, et Mooses ütles: „Ma tunnen hirmu ja värisen.”^k **22** Teie aga olete tulnud Siioni mäe,^l elava Jumala linna, taevase Jeruusalemma^m juurde, kümnete tuhandete kokkutulnud inglite juurde,ⁿ **23** taevasse kirja pandud esmasündinute koguduse juurde, Jumala, kõikide kohtumõistja juurde,^o pühast vaimust sündinud^p ja täiuslikuks tehtud õigete juurde,^q **24** uue lepingu^r vahe-mehe Jeesuse^s juurde ja piser-

12:16 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus”. **12:23** *Võib tõlkida ka „täiuslikuks tehtud õigete vaimse elu juurde”.

PTK 12

a 5Mo 29:18

b 1Mo 25:32, 34

c 1Mo 27:34

d 2Mo 19:12

e 2Mo 19:18

f 2Mo 19:16

g 2Mo 19:19

h 5Mo 4:11, 12

i 2Mo 20:18, 19

j 2Mo 19:12, 13

k 5Mo 9:19

l Ilm 14:1

m Ilm 21:2

n Tn 7:10

o 1Mo 18:25
L 94:2
Jes 33:22

p Heb 12:9

q Heb 10:14

r Mt 26:27, 28

s 1Ti 2:5
Heb 9:15

Teine veerg

a 1Mo 4:8, 10

b Heb 1:2
Heb 2:2–4

c 2Mo 19:18

d Hag 2:6

e 5Mo 4:24

PTK 13

f 1Te 4:9
1Pe 1:22g Ro 12:13
1Ti 3:2h 1Mo 18:2, 3
1Mo 19:1–3

i Kol 4:18

j Ro 12:15

k Öp 5:16, 20
Mt 5:28

datud vere juurde, mis räägib paremini kui Aabeli veri.^a

25 Äрге keelduge kuulamast* seda, kes räägib. Kui juba need ei pääsenud, kes keeldusid kuulamast seda, kes edastas Jumala hoiatuse maa peal, siis kui palju enam ei pääse meie, kui pöörame selja sellele, kes räägib taevast!^b **26** Tol ajal raputas Jumala hääle maad,^c aga nüüd on ta töötanud: „Veel kord ma raputan maad, ent ka taevast.”^d **27** Sõnad „veel kord” annavad mõista, et see, mida raputatakse ja mida pole teinud Jumal, kõrvaldatakse, et jääks püsima see, mida ei saa kõigutada. **28** Kuna meile antakse kuningriik*, mida ei saa kõigutada, siis jäägu meie peale arm, tänu millele me saame teenida Jumalat talle meelepäraselt, jumalakartuse ja aukartusega. **29** Meie Jumal on hävitav tuli.^e

13 Teie vennaarmastus jäägu püsima.^f **2** Äрге unustage osutada külalislahkust*,^g sest tänu sellele on mõned enese teadmata võõrstanud ingleid.^h **3** Mõelge neile, kes on vangis,ⁱ otseku oleksite vangistatud koos nendega,^j ja neile, keda halvasti koheldakse, sest teiegi olete maises kehas*. **4** Kõik hoidku abielu au sees ja abieluvoodi olgu rüvetamata,^k sest Ju-

12:25 *Võib tõlkida ka „ärge otsige vabandusi, et mitte kuulata”, „ärge eirake”. **12:28** *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”.) **13:2** *Sõna-sõnalt „armastust võõraste vastu”. **13:3** *Teine võimalik tähendus: „otseku kannataksite koos nendega”.

mal mõistab kohut hoorajate* ja abielurikkujate üle.^a **5** Teie elust ilmnegu, et teie pole rahaarmastust.^b Olge rahul sellega, mis teil on.^c Jumal on ju öelnud: „Ma ei hülga sind iial, ma ei jäta sind kunagi maha.”^d **6** Niisiis võime olla täiesti julged ja öelda: „Jehoo-va on mu abimees, ma ei kardada. Mida võib inimene mulle teha?”^e

7 Mõelge neile, kes on teie seas eestvedajad,^f kes on rääkinud teile Jumala sõna. Pange tähele nende eluviisi häid tulemusi ja võtke eeskujaks nende usku.^g

8 Jeesus Kristus on seesama – eile, täna ja igavesti.

9 Ärge laske end eksitada mitmesugustel võõrastel õpetustel. Südamele on hea saada jõudu Jumala armust, mitte toitudest*^h; pole need ju toonud kasu neile, kes neid üleliia tähtsaks peavad.^h

10 Meil on altar, millele need, kes teenivad telkpühamus, ei või süüa.ⁱ **11** Nende loomade kehad, kelle vere ülempreester patuohvriks pühasse paika viib, põletatakse ära väljaspool laagrit.^j **12** Seepärast kannatas ka Jeesus väljaspool linnavärravat,^k et pühitseda rahvast oma verega.^l **13** Mingem siis tema juurde väljapoole laagrit, taludes samasugust teost nagu tema,^m **14** sest meil pole siin jäädavast linna, vaid me ootame pikisilmi tulevast linna.ⁿ **15** Toogem Jee-

PTK 13

a Öp 6:32
1Ko 6:9, 10
1Ko 6:18
Ga 5:19, 21

b 1Ti 6:10

c Öp 30:8, 9
1Ti 6:8

d 5Mo 31:6, 8

e L 118:6
Tn 3:17
Lu 12:4

f 1Ti 5:17
Heb 13:17

g 1Ko 11:1
2Te 3:7

h Ro 14:17
1Ko 8:8
Kol 2:16

i 1Ko 9:13
1Ko 10:18

j 3Mo 16:27

k Joh 19:17

l Heb 9:13, 14

m Ro 15:3
2Ko 12:10
1Pe 4:14

n Heb 11:10
Heb 12:22

Teine veerg

a 3Mo 7:12
L 50:14, 23

b L 69:30, 31
Ho 14:2

c Ro 10:9

d Ro 12:13

e Flp 4:18

f Ef 5:21
1Pe 5:5

g 1Te 5:12

h Ap 20:28

i 2Ko 11:12

j 1Pe 5:4

k Ap 27:1

suse kaudu alati Jumalale kiitusohvrit,^a see tähendab oma huulte vilja,^b ülistades tema nime.^c **16** Ärge ka unustage head teha ja jagada teistega seda, mis teil on,^d sest sellised ohvrid on Jumalale meelepärased.^e

17 Kuuletuge ja alistuge^f neile, kes on teie seas eestvedajad^g – sest nad valvavad teie järele, teades, et neil tuleb selle kohta aru anda^h –, et nad teeksid oma tööd rõõmuga ja mitte ohtes, sest see tooks teile kahju.

18 Palvetage meie eest, sest me teame, et meil on puhas südametunnistus, ja me soovime kõiges käituda ausalt.ⁱ **19** Aga eriti õhutan ma teid palvetama selle eest, et mind teile kiiremini tagasi antaks.

20 Rahu Jumal, kes on toonud surnuist ellu lammaste suure karjase^j – meie isanda Jeesuse, kes viis Jumala ette igavese lepingu vere –, **21** varustagu teid kõige heaga täitma tema tahet. Tegutsegu ta meis Jeesus Kristuse kaudu nõnda, nagu on talle meelepärane. Jumalale kuulugu au igavesest ajast igavesti! Aamen.

22 Vennad, pöörake suurt tähelepanu neile julgustõnadele, sest ma olen kirjutanud teile lühidalt. **23** Teadke, et meie vend Timoteos on vabaks lastud. Kui ta tuleb varsti, siis külastan ma teid koos temaga.

24 Tervitage minu poolt kõiki, kes on teie seas eestvedajad, ja kõiki pühasid. Itaalia^k vennad tervitavad teid.

25 Arm olgu teie kõigiga!

13:4 *Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus”. 13:9 *St reeglitest toidu kohta.

JAAKOBUSE

KIRI

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Tervitused (1)
Vastupidavus toob õnne (2-15)
Läbiproovitud usk (3)
Paluge usus (5-8)
Vale soov viib patu ja surmani (14, 15)
Iga hea and on ülalt (16-18)
Jumala sõna kuulamine ja selle järgi tegutsemine (19-25)
Inimene, kes vaatab peeglist (23, 24)
Puhas ja rikkumata jumalateenistus (26, 27)</p> <p>2 Erapoolikus on patt (1-13)
Armastus, kuninglik seadus (8)
Usk ilma tegudeta on surnud (14-26)
Deemonidki usuvad ja värisevad (19)
Aabrahami nimetatakse Jehoova sõbraks (23)</p> | <p>3 Keele taltsutamine (1-12)
Mitte kõik ei peaks olema õpetajad (1)
Ülalt lähtuv tarkus (13-18)</p> <p>4 Ärge olge maailma sõbrad (1-12)
Seiske vastu Kuradile (7)
Lähenege Jumalale (8)
Hoiatus uhkuse eest (13-17)
„Kui Jehoova tahab” (15)</p> <p>5 Hoiatus rikastele (1-6)
Jumal õnnistab neid, kes on kannatlikud ja vastupidavad (7-11)
Teie „jah” olgu „jah” (12)
Usus esitatud palvel on suur mõju (13-18)
Patuse tagasitoomine eksiteelt (19, 20)</p> |
|---|--|

1 Jaakobuselt,^a Jumala ja meie isanda Jeesus Kristuse orjalt, kaheteistkümneme hajali asuvale suguharule.

Tervitusi teile!

2 Pidage lausa rõõmuks, mu vennad, kui teid tabavad mitmesugused katsumused,^b **3** sest te teate, et läbi-proovitud usk teeb teid vastupidavaks.^c **4** Laske ainult vastupidavusel oma töö lõpuni teha, et te oleksite täiuslikud* ja veatud ning teis poleks midagi puudu.^d

5 Kui kellelgi teist on puudu tarkusest, siis ta palugu Jumalat^e – sest tema annab kõigile heldelt, etteheiteid tegemata^f – ja seda antakse talle.^g **6** Aga ta palugu usus,^h

1:4 *Võib tõlkida ka „laitmatud”.

PTK 1

- a Mt 13:55
b Mt 5:11, 12
c 1Pe 1:6, 7
d 1Ko 14:20
Ef 4:13
e 1Ku 3:9
Mr 11:24
1Jo 3:22
f Mt 7:11
g Öp 2:3-6
Joh 15:7
1Jo 5:14
h Mt 7:7

Teine veerg

- a Mt 21:22
Heb 11:6
b Jk 4:8
c Jk 2:5
d 1Ti 6:17
e Jes 40:6, 7
Mt 19:24
f Mt 5:10
Jk 1:2

ilma kahtlemata,^a sest kes kahtleb, on otsekui merelaine, mida tuul tõstab ja sinna-tänna pillutab. **7** Selline inimene ärgu oodaku, et ta Jehoovalt* midagi saab. **8** Ta on kõhklev,^b ebakindel kõigil oma teedel.

9 Kehval järjel vend tundku rõõmu oma ülendusest,^c **10** rikas aga oma madalusest,^d sest rikkad hävivad nagu põllulilled. **11** Nõnda nagu päike tõuseb ja närtsitab oma kõrvetava kuumusega lille, nii et selle õis variseb maha ja ilu kaob, nõnda närbub ka rikas oma eluteel.^e

12 Õnnelik on see, kes peab katsumustes vastu,^f sest kui ta pälvib Jumala soo-

1:7 *Vt lisa A5.

singu, saab ta elupärja*,^a mille Jehoova on töötanud anda neile, kes teda armastavad.^b

13 Ärgu keegi katsumuse korral öelgu: „See katsumus on mulle Jumalalt.” Sest Jumalat ei saa keegi ahvatleda halba tegema ja ka tema ise ei ahvatle kedagi halba tegema.

14 Pigem paneb igaühe proovile tema enda vale soov, mis teda ahvatleb ja peibutab.^c

15 Kui see soov on viljastunud, toob ta ilmale patu, ja kui patt on tehtud, sünnitab see surma.^d

16 Äрге eksige, mu armsad vennad. **17** Iga hea and ja iga täiuslik kingitus on ülalt,^e taevasse valguse isalt,^f kes pole muutlik nagu vari.^g **18** Oma tahtel on ta meid sünnitanud tõe sõna kaudu,^h et oleksime esimesed valitud* tema loodute hulgas.ⁱ

19 Teadke seda, mu armsad vennad: igaüks olgu alati valmis kuulama, ta ärgu rääkigu mõtlematult,^j ta ärgu vihas-tugu kergesti,^{*k} **20** sest inimese viha takistab teha seda, mis on õige Jumala silmis.^l **21** Heitke siis endast ära kõik saast ja vähimigi kurjus*.^m Laske alandlikult endasse istutada Jumala sõna, mis võib teid päästa.

22 Olge sellised, kes Jumala sõna järgi tegutsevad,ⁿ mitte sellised, kes üksnes kuulavad ja petavad end valede mõttekäikudega. **23** Sest kui

1:12 *Võib tõlkida ka „auhinnaks elu”.
1:18 *Võib tõlkida ka „uudsevili”.
1:19 *Võib tõlkida ka „igaüks olgu kiire kuulama, aeglane rääkima, aeglane vihas-tuma”.
1:21 *Teine võimalik tähendus: „oma rohke kurjus”.

PTK 1

- a 2Ti 4:8
1Pe 5:4
Ilm 2:10
b Jk 2:5
c 1Mo 3:6
1Jo 2:16
d Ro 5:21
e Mt 7:11
f Jer 31:35
2Ko 4:6
g Mal 3:6
h Joh 1:12, 13
Ro 8:28
Ef 1:13, 14
2Te 2:13
1Pe 1:23
i Ilm 14:4
j Öp 10:19
Öp 17:27
k Kog 7:9
Mt 5:22
l Jk 3:18
m Kol 3:8
1Pe 2:1
n 3Mo 18:5
1Sa 15:22
Mt 7:21
1Jo 3:7

Teine veerg

- a Lu 6:46
Jk 2:14
b L 19:7
c Mt 7:24
Lu 11:28
Joh 13:17
d L 39:1
Öp 12:18
Öp 15:2
1Pe 3:10
e 5Mo 14:29
5Mo 27:19
L 68:5
f Jes 1:17
1Ti 5:3
g II 29:12, 13
Jes 58:7
h 1Ko 5:7
Jk 4:4
Ilm 18:4

PTK 2

- i 1Ti 5:21
Jk 3:17
j 3Mo 19:15
k Ga 3:28
l 5Mo 1:17

keegi sõna kuuleb, aga selle järgi ei tegutse,^a sarnaneb ta inimesega, kes vaatab oma nägu peeglist. **24** Ta vaatab ennast, läheb ära ja unustab kohe, milline ta on. **25** Kes aga vaatab teraselt* täiusliku seaduse^b sisse, mis teeb vabaks, ja järgib seda, pole mitte unustav kuulja, vaid tegutseja. Kes nii teeb, on õnnelik.^c

26 Kui keegi peab ennast Jumala teenijaks*, aga ei talitse oma keelt,^d siis ta petab ennast ja tema jumalateenistus on tühine. **27** Puhas ja rikkumata jumalateenistus* meie Jumala ja isa silmis on selline: tuleb hoolitseda orbude^e ja lesknaiste^f eest nende raskustes^g ning hoida end maailmast määrdumata.^h

2 Mu vennad, kas teie meelest sobib erapoolikus kokku usuga meie auväärseesse isandasse Jeesus Kristusesse?ⁱ **2** Oletame, et teie koosolekule tuleb kuldsõrmuseid ja uhkeid riideid kandev mees ning ka vaene mees määrdunud riietes. **3** Kas te soosite seda, kes on uhkelt riides, ning ütlete talle: „Sina istu siia auväärsele kohale!”, aga vaesele ütlete: „Sina seis puusti!” või „Istu sinna, mu jalajäri kõrvale!”^j **4** Kui nii, siis eks pea te üht teistest paremaks^k ja ole saanud kohutumõistjateks, kes langetavad alatuid otsuseid?^l

5 Kuulge, mu armsad vennad! Eks ole Jumal valinud need, kes maailma silmis on

1:25 *Võib tõlkida ka „kummardudes”.
1:26 *Võib tõlkida ka „peab ennast usklikeks”.
1:27 *Võib tõlkida ka „religioon”.

vaesed, saama rikkaks usus^a ja pärima kuningriiki*, mida ta on töotanud neile, kes teda armastavad?^b **6** Teie aga olete vaest põlanud. Eks just rikkad rõhu teid^c ja vea teid kohtu ette? **7** Eks just nemad teota seda üllast nime, mida te esindate? **8** Kui te täidate pühakirjas olevat kuninglikku seadust „Armasta oma ligimest nagu iseennast”,^d siis teete hästi. **9** Kui te aga olete edaspidigi erapoolikud,^e siis teete pattu ja see seadus tunnistab teid seadusrikkujateks.^f

10 Kui inimene peab kinni kogu Moosese seadusest, kuid eksib ühes asjas, on ta eksinud kogu seaduse vastu.^g **11** On ju see, kes ütles: „Sa ei tohi abielu rikkuda”,^h öel-nud ka: „Sa ei tohi tappa.”ⁱ Kui sa siis ei riku abielu, aga tapad kellegi, oled sa seadusrikkuja. **12** Rääkige ja tegutsege siis nii nagu need, kelle üle kord mõistetakse kohut vaba rahva* seaduse järgi.^j **13** Kohus ei halasta sellele, kes ise ei osuta halastust. Aga see, kes osutab halastust,^k mõistetakse kohtus õigeks.*

14 Mis kasu on sellest, mu vennad, kui keegi ütleb endal usku olevat, aga tal ei ole tegusid?^l Ega selline usk või teda päästa?^m **15** Kui mõnel vennal või õel pole midagi selga panna ja tal pole piisavalt toitu **16** ning keegi teist ütleb talle: „Mine rahuga, ära kül-

2:5 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsust”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”.) 2:12 *Sõna-sõnalt „vabaduse”. 2:13 *Võib tõlkida ka „aga halastus võidutseb kohtumõistmise üle”.

PTK 2
a Ilm 2:9
b Lu 22:28-30
c Ap 13:50
d 3Mo 19:18
Mt 22:39
Ro 13:10
e Jk 2:1
f 3Mo 19:15
g 5Mo 27:26
Ga 3:10
h 2Mo 20:14
5Mo 5:18
i 2Mo 20:13
5Mo 5:17
j Jk 1:25
k Öp 21:13
Mt 5:7
Mt 6:15
Lu 6:36
l Tt 3:8
Jk 1:25
m 1Ko 13:2

Teine veerg

a 5Mo 15:7, 8
Mt 25:35, 36
Lu 3:11
Ro 12:13
1Ti 5:4
Jk 1:27
1Jo 3:17
b Mt 7:21
Heb 10:24
c Mt 8:28, 29
Lu 4:33, 34
d 1Mo 22:9, 12
e Heb 11:17
f 1Mo 15:6
Ro 4:3
Ga 3:6
g 2Aj 20:7
Jes 41:8
h Jos 2:1, 15
Jos 6:37
Heb 11:31
i L 146:4
j Ro 10:10
Jk 2:17

PTK 3
k Lu 12:48

meta, söö kõht täis!”, aga ei anna talle eluks hädavajalikku, siis mis kasu sellest on?^a **17** Samamoodi on usk ilma tegudeta surnud.^b

18 Keegi võib aga öelda, et ühel on usk ja teisel on teod. Kuidas sa saad mulle näidata oma usku, kui sul pole tegusid? Mina võin näidata sulle oma usku tegudega. **19** Kas sa usud, et on olemas vaid üks Jumal? Väga hea. Deemonidki usuvad seda ja väri-sevad.^c **20** Sa mõistmatu inimene, kas tahad tõendeid selle kohta, et usk ilma tegudeta on kasutu? **21** Eks meie isa Aabraham mõistetud õigeks tegude alusel, kui ta viis oma poja Iisaki ohvrialtarile?^d **22** Sa näed, et tema usk avaldus tegudes ja et tegude kaudu sai tema usk täiuslikuks^e **23** ning täitus kirjakoht, mis ütleb: „Aabraham uskus Jehoovat ja seetõttu tunnistati ta õigeks”,^f ning teda hakati nimetama Jehoova sõbraks.^g

24 Nagu näete, mõistetakse inimene õigeks tegude, mitte ainult usu alusel. **25** Eks ka prostituut Raahab mõistetud õigeks tegude alusel, kui ta võttis käskjalad lahkelt vastu ja saatis nad teist teed pidi ära?^h **26** Jah, nagu keha ilma eluvaimuta on surnud,ⁱ nii ka usk ilma tegudeta on surnud.^j

3 Mitte kõik teist ei peaks olema õpetajad,* mu vennad, kuna te teate, et meie kui õpetajate üle mõistetakse kohut rangemini.^k **2** Me kõik

3:1 *Sest kõik ei vasta koguduse õpetajaks saamise nõuetele.

ju eksime* tihti.^a Kui keegi sõnas ei eksi, siis on ta täiuslik ja suudab talitseda kogu oma keha. **3** Kui me paneme hobustele suurauad suhu, et nad meile kuuletuksid, siis juhi me kogu nende keha. **4** Või mõelgem laevadele: kuigi need on väga suured ja tugevate tuulte ajada, juhib tüürimees neid väikse tüüriga, kuhu tahab.

5 Nii on ka keel väike kehaliige, aga hoopis kõvasti. Mõtles, kui väike tuli võib süüdata põlema suure metsa. **6** Keel on tuli.^b Meie kehaliikmete seas on keel otsekuu ülekohtune maailm, sest ta rüvetab kogu keha^c ja süütab põlema kogu inimese elu, ning ta ise on süüdatud Gehennast*. **7** Igasuguseid metsloomi, linde, roomajaid ja mereasukaid saavad inimesed taltsutada ja ongi taltsutanud, **8** aga keelt ei suuda taltsutada ükski inimene. See on ohjeldamatu ja ohtlik, täis surmavat mürki.^d **9** Sellega me ülistame oma isa Jehoovat ja sellesamaga me neame inimesi, kes on loodud Jumala sarnaseks.^e **10** Samast suust tuleb nii ülistus kui ka needus.

See ei sobi, mu vennad.^f **11** Kas samast allikast pulbitseb välja magedat ja kibedat vett? **12** Mu vennad, kas viigipuu saab kanda oliive või viinapuu viigimarju?^g Samuti ei saa soolastest allikast tulla magedat vett.

13 Kes on teie seas tark ja arusaaja? Ta näidaku seda oma hea käitumisega, te-

3:2 *Sõna-sõnalt „komistame”. 3:6 *Vt „Sõnaseletusi”.

PTK 3

- a 1Ku 8:46
Op 20:9
1Jo 1:8
b Op 16:27
Mt 12:36, 37
c L 39:1
Mt 15:11, 18
Mr 7:23
d L 140:3
Op 12:18
Op 18:7
e 1Mo 1:26, 27
f Ef 4:29
g Mt 7:16

Teine veerg

- a Ro 13:13
1Ko 3:3
b Ef 4:31
c 1Ko 13:4
d 1Ko 2:14
Flp 3:19
e Op 14:30
Ga 5:19-21
f Ro 12:9
1Ti 5:1, 2
g 2Ko 13:11
1Te 5:13
2Pe 3:14
h 1Ti 3:3
Tt 3:2
i Ga 5:22, 23
j Jk 2:9
k 1Pe 1:22
l Jes 32:17
Heb 12:11
m Mt 5:9
1Pe 3:11

PTK 4

- n Ro 7:23
Ga 5:17
Jk 3:14
1Pe 2:11
o Mt 5:22
Jk 3:16
p 2Aj 19:2
Joh 15:19
Joh 17:14
Joh 18:36
1Jo 2:15
1Jo 5:19
q 1Mo 6:5
1Mo 8:21

gudega, mis on tehtud tarkusest võrsunud tasadusega. **14** Aga kui teie südames on kibedat kadedust^a ja riiakust*,^b siis ärge hoobelge^c oma tarkusega, see oleks ju valetamine. **15** Selline tarkus ei lähtu ülalt, vaid on maine,^d ilmalik, deemonlik. **16** Sest kus on kadedust ja riiakust, seal on ka korratust ja palju halba.^e

17 Ent ülalt lähtuv tarkus on eelkõige puhas,^f siis rahu-meelne,^g mõistlik,^h varmas kuuletuma, täis halastust ja häid vilju,ⁱ erapooletu,^j mitte silmakirjalik.^k **18** Rahutegijate jaoks külvatakse* rahulikes oludes õiguse seemet^l ja nad lõikavad õiguse vilja.^m

4 Kust on pärit teievahelised sõjad ja tülid? Kas mitte patustest ihadest, mis teie sees sõdivad?ⁿ **2** Te ihaldate midagi, kuid ei saa seda. Te tapate ja ahnitsete, kuid ei saavuta midagi. Te muudkui tülitsete ja sõdite.^o Te ei saa, sest te ei palu. **3** Kui te ka palute, siis te ikka ei saa, sest te palute valem eesmärgil: et rahuldada oma patuseid ihasid.

4 Te truudusemurdjad*, eks te tea, et sõprus maailmaga tähendab vaenu Jumalaga? Kes tahab olla maailma sõber, saab Jumala vaenlaseks.^p **5** Või kas te arvate, et pühakiri ilmaaegu ütleb: „Meis pesitsev kadeduse vaim muudkui ihaleb millegi järele”?^q **6** Ent Jumala

3:14 *Teine võimalik tähendus: „isekaid püüdlusi”. 3:17 *Võib tõlkida ka „pandlik”, „vastutulelik”. 3:18 *Teine võimalik tähendus: „rahutegijad külvavad”. 4:4 *St need, kes pole Jumalale ustavad.

arm* on sellest vägevam. See pärast öeldakse: „Jumal on ülbete vastu,^a kuid alandlikele on ta armuline.”^b

7 Seega alistuge Jumalale.^c Ent Kuradile seiske vastu,^d siis ta põgeneb teie juurest.^e **8** Lähenege Jumalale, siis tema läheneb teile.^f Peske käed, te patused,^g ja puhastage oma süda,^h te kõhklejad. **9** Kurvastage, leinake ja nutke.ⁱ Teie naer saagu leinaks ja teie rõõm meeleheiteks. **10** Olge alandlikud Jehoova ees,^j siis ta ülendab teid.^k

11 Vennad, lõpetage üks teisest halva rääkimine.^l Kes oma vennast halba räägib või tema üle kohut mõistab, räägib halba seadusest* ja mõistab kohut seaduse üle. Kui sa aga mõistad kohut seaduse üle, siis pole sa seaduse täitja, vaid kohtumõistja. **12** Ainult üks on seadusandja ja kohtumõistja^m – see, kes võib nii päästa kui ka hukata.ⁿ Ent kes oled sina, et sa ligimese üle kohut mõistad?^o

13 Kuulge nüüd, kes ütlete: „Täna või homme läheme sellesse linna, oleme seal aasta, ajame äri ja teenime tulu.”^p

14 Te ei tea aga sedagi, milline on teie elu homme.^q Sest te olete udu, mis viivuks ilmub ja seejärel haihtub.^r **15** Selle asemel peaksite ütleva: „Kui Jehoova tahab,^s siis me elame ja teeme seda või teist.”

16 Teie aga hooplete enesekindlalt ja olete selle üle uhked. Selline hooplemine on halb. **17** Kui keegi teab, mida

4:6 *Võib tõlkida ka „arateenimata laskus”, „ülim headus”. 4:11 *Ilmselt viitab see Jumala seadusele üldiselt.

PTK 4

- a L 138:6
- b Op 3:34
1Pe 5:5
- c Heb 12:9
1Pe 2:17
1Pe 5:6
- d Ef 4:27
Ef 6:11
- e Mt 4:10, 11
Lu 4:13
- f Jes 44:22
Jes 55:6, 7
- g Jes 1:16
- h 1Jo 3:3
- i Jl 2:12
- j 2Aj 7:14
2Aj 33:12, 13
- k Op 29:23
Mt 23:12
- l 3Mo 19:16
Op 17:9
- m Jes 33:22
n Mt 10:28
- o Mt 7:1
Lu 6:37
Ro 14:4
- p Lu 12:18–20
- q L 39:6
Op 27:1
Kog 6:12
- r Il 14:1, 2
L 102:3
1Pe 1:24
- s Ap 18:21
Heb 6:3

Teine veerg

- a Lu 12:47
Joh 9:41
Joh 15:22

PTK 5

- b Op 11:28
Lu 6:24
Lu 18:25
- c Mt 6:19
Lu 12:33
- d Hes 7:19
- e 3Mo 19:13
5Mo 24:14, 15
Jer 22:13
Mal 3:5
- f Jer 12:3
- g Mt 24:3
- h 5Mo 11:14
Jer 5:24
- i Heb 6:12
- j 1Te 3:13
- k 1Ko 4:5
- l Mt 5:12
- m Heb 6:12
- n 2Aj 36:16
- o Jk 1:2–4
- p Il 1:20, 21
q Il 42:10

on õige teha, kuid ei tee seda, siis teeb ta pattu.^a

5 Kuulge nüüd, te rikkad! Nutke ja halage oma tulevaste hädade pärast.^b **2** Teie rikkus on kõdunenud ja teie riided koitanud.^c **3** Teie kuld ja hõbe on roostetanud ja see rooste tunnistab teie vastu ning sööb teie luudelt liha. Teie varandus on viimseil päevil otsekui tuli.^d **4** Palk, mille te olete jätnud maksmata teie põldudel saaki koristanud töölistele, kisendab ning saagikoristajate appihüüded on jõudnud vägede Jehoova kõrvu.^e **5** Te olete maa peal luksuses elanud ja naudingutele andunud. Te olete nuumanud end tapapäevaks.^f **6** Te olete hukka mõistnud ja tapnud õige. Eks seista teile seepärast vastu?

7 Vennad, olge kannatlikud, kuni jõuab kätte Isanda kohaloleku aeg.^g Põllumees ootab, et maa annaks kallist vilja, ning on kannatlik, kuni tuleb nii sügis- kui ka kevadvihm.^h **8** Olge teiegi kannatlikud.ⁱ Teie süda olgu kindel, sest Isanda kohaloleku aeg on lähedal.^j

9 Ärge nurisege* üksteise pärast, vennad, et teid hukka ei mõistetaks.^k Kohtumõistja seisab ukse! **10** Vennad, võtke selles, kuidas kurja taluda^l ja kannatlikud olla,^m eeskujuks prohvetid, kes on rääkinud Jehoova nimel.ⁿ **11** Me peame õnnelikuks neid, kes on vastu pidanud.^o Te olete kuulnud Iiobi vastupidavusest^p ja teate, et Jehoova õnnistas teda lõpuks.^q See näi-

5:9 *Sõna-sõnalt „ohake”.

tab, et Jehoova on väga hell* ja halastav.^a

12 Mis eriti tähtis, mu vennad, ärge enam vanduge ei taeva nimel ega maa nimel ja ärge andke mingit muud vannet, vaid teie „jah” olgu „jah” ning teie „ei” olgu „ei”,^b et teid hukka ei mõistetaks.

13 Kas keegi teist on raskustes? Siis ta palvetagu.^c Kas keegi on heas tujus? Siis ta laulgu psalme.^d **14** Kas keegi teist on haige*? Siis ta kutsugu enda juurde kogudusevanemad.^e Need palvetagu tema eest ja võidku teda õliga^{ff} Jehoova nimel. **15** Usus esitatud palve teeb haige* terveks ja Jehoova tõstab ta jalule. Ja

5:11 *Võib tõlkida ka „väga kaastundlik”. **5:14** *Mõeldakse ilmselt nõrgenenud suhteid Jumalaga. [#]Mõeldakse ilmselt Jumala Sõna kasutamist. **5:15** *Teine võimalik tähendus: „väsinu”.

PTK 5

a L 103:8
Lu 6:36

b Mt 5:34–37

c L 50:15

d Kol 3:16

e Ap 20:28, 35
1Pe 5:2f L 141:5
Mr 6:13
Lu 10:34

Teine veerg

a 2Sa 12:13
L 32:5
Õp 28:13
1Jo 1:9b 1Sa 12:18
1Ku 13:6

c 1Ku 17:1

d 1Ku 18:
42, 45

e Ga 6:1

f 1Ti 4:16

kui ta on pattu teinud, annab Jumal talle andeks.

16 Seepärast tunnistage üksteisele oma patud avameelselt üles^a ja palvetage üksteise eest, et saaksite terveks. Õige inimese anuv palvel on suur mõju.^b **17** Eelija oli samasugune* inimene nagu meie ja ometi, kui ta palus tungivalt, et vihma ei saaks, siis ei sadanud maa peale vihma kolm aastat ja kuus kuud.^c **18** Siis ta palvetas uuesti ning taevas andis vihma ja maa kandis jälle vilja.^d

19 Mu vennad, kui keegi teist eksitatakse tõeteelt kõrvale ja keegi toob ta tagasi, **20** siis teadke, et see, kes patuse eksiteelt tagasi toob,^e päästab ta surmast ja katab kinni hulga patte.^f

5:17 *Võib tõlkida ka „samasuguste tunnetega”.

PEETRUSE

ESIMENE KIRI

LÜHIÜLEVAADE

- 1 Tervitused (1, 2)
Oleme uuesti sündinud, et meil oleks püsiv lootus (3–12)
Olge pühad nagu kuulekad lapsed (13–25)
- 2 Ihaldage Jumala sõna (1–3)
Elavatest kividest ehitatakse vaimne koda (4–10)
Nagu võõramaalased maailmas (11, 12)
Õige allumine (13–25)
Kristus on meile eeskujuks (21)
- 3 Abielunaised ja -mehed (1–7)
Olge osavõtlikud; otsige rahu (8–12)
Kannatamine õiguse pärast (13–22)

- Olge valmis vastama igapähele, kes pärib teilt teie lootuse kohta (15)
Ristimine ja puhas südametunnistus (21)
- 4 Elage Jumala tahte järgi, nagu elas Kristus (1–6)
Kõige lõpp on lähedal (7–11)
Kannatamine kristlasena (12–19)
- 5 Hoidke Jumala karja (1–4)
Olge alandlikud ja valvsad (5–11)
Heitke kõik mured Jumala peale (7)
Kurat on nagu mõirgav lõvi (8)
Lõppsõna (12–14)

1 Peetruselt, Jeesus Kristuse apostlilt,^a Pontoses, Galaatias, Kapadookias,^b Aasias ja Bitüünias hajali asuvaile ajutistele elanikele, kelle Jumal on valinud. **2** Tema on taevane isa ja ta valis teid oma eesmärgi kohaselt.^c Ta andis teile püha vaimu, et te saaksite pühaks.^d Ta tegi seda selleks, et te kuuletuksite talle ja saaksite puhtaks Jeesus Kristuse vere kaudu.^e

Saagu teile osaks rohkelt armu* ja rahu!

3 Kiidetud olgu meie isanda Jeesus Kristuse Jumal ja isa, kelle suure halastuse tõttu me oleme uuesti sündinud,^f et meil oleks püsiv lootus.^g See lootus on meil tänu sellele, et Jeesus Kristus äratati surnuist üles.^h **4** Me oleme uuesti sündinud, et saada kadumatu, rüvetamatu ja hävimatu pärand.ⁱ Seda hoitakse taevast teile,^j **5** keda Jumal kaitseb oma väega teie usu pärast. Jumal kaitseb teid, et teid päästa. See pääste saab avalikuks viimisel ajal. **6** Selle üle te olete väga rõõmsad, ehkki te praegu peate veidi aega olema kurvad mitmesuguste katsumuste pärast.^k **7** Need katsumused on selleks, et teie usk läbi proovitaks,^l nii et see oleks palju väärtuslikum kullast, mis häviv, kuigi seda on tules puhastatud*. Niisugune usk toob teile kiitust, hiilgust ja au Jeesus Kristuse ilmumisel.^m **8** Te pole teda kunagi näinud, kuid te armastate teda. Te ei näe teda praegu, kuid siiski usute temasse

1:2 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahust“, „ülimat headust“. 1:7 *Sõna-sõnalt „läbi proovitud“.

PTK 1

a Mt 10:2

b Ap 2:5, 9

c Ro 8:29

d 2Te 2:13

e Heb 12:22, 24

f 1Pe 1:23

g Ilm 20:6

h 1Ko 15:20

i 1Ko 15:53
2Ti 1:10
1Pe 5:4j Joh 14:2
2Ti 4:8k 2Ko 4:17
2Ti 3:12

l Jk 1:2, 3

m 2Te 1:7

Teine veerg

a Ro 6:22

b Mt 13:17

c Tn 9:24-27

d Jes 53:5

e Joh 15:26
Ap 2:4

f Lu 12:35

g Ef 5:17
1Pe 4:7h 5Mo 28:9
Ro 12:1
Heb 12:14i 3Mo 11:44
3Mo 19:2
3Mo 20:7, 26

j 5Mo 10:17

k 2Ko 7:1

l 1Ko 6:20

ning tunnete kirjeldamatut ja ülevat rõõmu, **9** saavutades oma usu sihi, oma pääste.^a

10 Prohvetid, kes kuulutasid ette teile osaks saavat armu, uurisid hoolega seda päästet ja juurdlesid selle üle.^b

11 Nad püüdsid välja selgitada, millal saabub ja missugune on see aeg, millele neis olnud püha vaim osutas seoses Kristusega,^c kui see kuulutas ette Kristuse kannatusi^d ja neile järgnevaid hiilgavaid sündmusi. **12** Neile ilmutati, et see, mis nad kirja panid, pole mitte neile endale, vaid teile. Nüüd te olete neid asju kuulnud nende kaudu, kes rääkisid teile head sõnumit taevast saadetud püha vaimu abil.^e Seda dotike soovivad inglidki väga mõista.

13 Seepärast olgu teie vaim tugev ja valmis tegutsemiseks.^f Säilitage kaine mõistus.^g Lootke armule, mida teile osutatakse Jeesus Kristuse ilmumisel. **14** Otsekui kuulekad lapsed ärge enam laske end kujundada oma endistel ihadel, mis teil olid siis, kui te Jumalat ei tundnud, **15** vaid saage pühaks kogu oma eluviisilt,^h nii nagu on püha ka Jumal, kes teid on kutsunud, **16** sest on kirjutatud: „Olge pühad, sest mina olen püha.“ⁱ

17 Kui te hüüate appi Isa, kes mõistab kohut erapoolelt^j igaühe tegude järgi, siis elage jumalakartlikult^k kogu see aeg, mis te siin maailmas ajutiste elanikena elate.

18 Te ju teate, et teid pole vabastatud*^l millegi kaduvaga – hõbeda või kullaga – tühisest

1:18 *Sõna-sõnalt „lunastatud“.

eluvist, mille te olete pärinud oma esiisadelt, **19** vaid Kristuse kui veatu ja puhta Tal-
le^a kalli verrega.^b **20** Tema tulek oli ette teada juba enne maailma rajamist*,^c kuid ta ilmus praegusel lõpuajal teie pärast.^d **21** Tema kaudu te olete hakanud uskuma Jumalasse,^e kes äratas ta surnuist üles^f ja andis talle ahiilguse,^g et te võiksite uskuda Jumalasse ja loota Jumala peale.

22 Nüüd, kus te olete tööle kuuletudes end puhastanud ja teie keskel valitseb siiras vennalik kiindumus,^h armastage üksteist kogu südamest.ⁱ **23** Te pole uuesti sündinud/ mitte kaduvast, vaid kadumatu-
st seemnest^k sõna kaudu, mille on andnud elav ja jääv Jumal.^l **24** Sest „kõik inimesed on kui rohi ja kogu nende hiilgus kui lillele väljal. Rohi närbub ja õieke variseb maha, **25** aga Jehoova* sõna püsib igavesti”.^m Ja see sõna ongi hea sõnum, mida teile on kuulutatud.ⁿ

2 Saage lahti igasugusest kurjusest,^o valelikkusest, silmakirjalikkusest ja kadusest ning ärge rääkige enam halba. **2** Ihaldage otseku-
i vastsündinud lapsed^p Jumala sõna puhast piima, et te tänu sellele võiksite kasvada ja saada pääste.^q **3** Te olete ju kogunud*, et meie isand on hea.

4 Kui te tulete tema, elava kivi juurde – kelle inimesed kõrvale heitsid,^r kuid kelle Jumal on valinud ja kes on talle kallis^s –, **5** siis ehitatakse

1:20 *St enne Aadama ja Eeva laste sündi. 1:25 *Vt lisa A5. 2:3 *Võib tõlkida ka „maitsnud”.

PTK 1

a 2Mo 12:5
3Mo 22:20
Joh 1:29
1Ko 5:7
b Jes 53:12
Heb 9:14
c Joh 17:5
Ef 1:4
d Kol 1:26, 27
e Joh 14:6
f Ap 2:24
g Heb 2:9
h Ro 12:9
i Jo 3:17
j 1Ti 1:5
k Joh 3:3
2Ko 5:17
1Pe 1:3
l Jo 3:9
m Joh 3:6
l Joh 6:63
Jk 1:18
n Jes 40:6–8
t Nt 1:3

PTK 2

o Ga 5:16
Jk 1:21
p Mr 10:15
q 2Ti 3:15
r Jes 53:3
Joh 19:15
s L 118:22
Jes 42:1
Mt 21:42
Ap 4:11

Teine veerg

a Ef 2:21
b Heb 13:15
c Ro 12:1
d Jes 28:16
e L 69:8
f L 118:22
Mt 21:42
Lu 20:17
Ap 4:11
g Jes 8:14
h Ilm 5:10
Ilm 20:6
i 2Mo 19:5, 6
5Mo 7:6
5Mo 10:15
Mal 3:17
j Jes 43:20, 21
k Ef 5:8
Kol 1:13
l Ho 1:10
Ap 15:14
Ro 9:25
m Ho 2:23
n 1Pe 1:17
o Ro 8:5
Ga 5:24
p Ga 5:17
Jk 4:1
q Ro 12:17
1Ti 3:7
r Mt 5:16
Jk 3:13
s Ro 13:1
Ef 6:5
Tt 3:1
t 1Pe 2:17

teistki kui elavatest kividest vaimne koda,^a et teist saaks püha preesterkond ja et te tooksite Jumalale meelepärased vaimseid ohvreid^b Jeesus Kristuse kaudu.^c **6** Pühakirjad öeldakse: „Ma panin Siionisse valitud kivi, kalli nurga-
kivi, ja kes sellesse usub, ei pettu”.^d

7 Seega on ta kallis teile, kes usute, aga neile, kes ei usu, on see „kivi, mille ehitajad kõrvale heitsid”^e – kuid mis on saanud „nurga tipmiseks kiviks”^f –, **8** „komistuskivi ja takistuskalju”.^g Nad komistavad, sest nad ei kuuletu Jumala sõnale. Selline lõpp neid ootabki. **9** Teie aga olete „valitud sugu, kuninglik preesterkond, püha rahvas,^h eriline omand,ⁱ et te kuulutaksite kõikjal selle vägevust”^j, kes teid on kutsunud pimedusest välja oma imelise valguse kätte.^k **10** Oli aeg, kui te ei olnud Jumala rahvas, nüüd aga olete tema rahvas.^l Oli aeg, kui teile ei olnud halastatud, nüüd aga on teile halastatud.^m

11 Armsad, ma palun teid kui võõramaalasi ja ajutisi elanikke:ⁿ hoiduge edaspidigi patustest ihadest,^o mis teie vastu sõdivad.^p **12** Käituge alati hästi maailma inimeste hulgas,^q et need, kes süüdistavad teid halbades tegudes, näeksid teie häid tegusid^r ja ülistaksid Jumalat arunõudmise päeval.

13 Alluge meie isanda pärast kõigile võimul olevatele inimestele*,^s olgu kuningale,^s kes on kõrge võimukandja, **14** või maavalitsejatele,

2:9 *St tema kiiduväärt omadusi ja te-
gusid. 2:13 *Võib tõlkida ka „inimeste loodud institutsioonidele”.

kelle ta on saatnud karistama kurjategijaid, aga tunnustama neid, kes head teevad.^a

15 Jumal tahab, et te head tehes kummutaksite rumalate inimeste alusetud väited.^b

16 Te olete vabad inimesed,^c ent ärge õigustage selle vabadusega kurje tegusid,^d vaid olge Jumala orjad.^e **17** Austage kõiki inimesi,^f armastage kogu vennaskonda,^g kartke Jumalat,^h austage kuningat.ⁱ

18 Sulased allugu aukartusega oma peremehele,^j mitte ainult heale ja mõistlikule, vaid ka sellisele, kellele on raske meele järele olla. **19** Kui keegi talub raskusi ja kannatab ebaõiglaselt selle tõttu, et ta soovib olla Jumala ees puhta südametunnistusega, siis on see Jumalale meelepärane.^k **20** Sest mis väärtus on sellel, kui teid pekstakse patustamise pärast ja te selle välja kannatate? Aga kui te kannatate head tehes ja peate vastu, siis on see Jumalale meelepärane.^m

21 Sellisele teele teid ongi kutsutud. Kristus kannatas teie eestⁿ ja jättis teile eeskujuga, et te käiksite hoolsalt tema jälgedes.^o **22** Ta ei teinud pattu^p ega kõnelnud vallet.^q **23** Kui teda solvati,^r ei solvanud ta vastu.^s Kui ta kannatas,^s ei hakanud ta ähvardama, vaid usaldas end selle hoolde, kes mõistab kohut^t õiglaselt. **24** Ta kandis meie patud^z oma kehas postile,^u et me võiksime pattudest lahti saada ja elada selleks, et teha, mis on õige. „Tema haavad on toonud teile tervenemise.“^u

2:24 *Võib tõlkida ka „puule“.

PTK 2

a Ro 13:3, 4
b Tt 2:7, 8
c Ga 5:1
d Ga 5:13
e 1Ko 7:22
f 3Mo 19:32
Ro 12:10
Ro 13:7
g 1Jo 2:10
1Jo 4:21
h L 111:10
Op 8:13
2Ko 7:1
i Op 24:21
Ef 6:5
j Kol 3:22
1Ti 6:1
Tt 2:9
k Ro 13:5
l 1Pe 4:15
m Mt 5:10
Ap 5:41
1Pe 4:14
n 1Pe 3:18
o Mt 16:24
Joh 13:15
p Joh 8:46
Heb 4:15
q Jes 53:9
r Mt 27:39
s Jes 53:7
Ro 12:21
š Heb 5:8
z Jer 11:20
Joh 8:50
ž 3Mo 16:21
t Flp 2:8
u Jes 53:5

Teine veerg

a Jes 53:6
b L 23:1
Jes 40:11

PTK 3

c Ro 7:2
1Ko 11:3
Ef 5:22
d 1Ko 7:16
e 1Pe 2:12
f Op 11:22
g Ef 4:24
Kol 3:10, 12
1Ti 2:9, 10
h 1Mo 18:12
Ef 5:33
i Op 3:25
Flp 1:28
j Ef 5:25
k Ga 3:28
l 1Ko 1:10
Flp 2:2
m Ro 12:10
n Ro 15:5
Kol 3:12
o Ro 12:17
1Te 5:15
p 1Pe 2:23
q Ro 12:14
1Ko 4:12

25 Te olite nagu eksinud lambad,^a aga nüüd te olete naasnud oma karjase juurde,^b kes teid hoiab*.

3 Samamoodi teie, naised, alluge oma mehele,^c et ka see, kes ei kuuletu Jumala sõnale, võidetaks usule ilma sõnadeta tänu naise käitumisele,^d **2** kui ta näeb naise head käitumist^e ja lugupidavat hoiaikut. **3** Teie ehteks ärge olgu see, mis on väline – palmitsetud juuksed, kuldehted^f ja uhked riided –, **4** vaid hoopis see, mis on varjul teie südames: teie rahulik ja tasane vaim oma kadumatus ilus,^g mis on Jumala silmis väga väärtuslik. **5** Nii ehtisid end ka vana aja pühad naised, kes lootsid Jumalale. Nad allusid oma mehele, **6** nii nagu Saara kuuletus Aabrahamile ja nimetas teda isandaks.^h Te olete Saara lapsed, kui te teete head ega lase millelgi end hirmutada.ⁱ

7 Samamoodi teie, mehed, elage oma naisega targalt*. Osutage oma naisele austust^j kui õrnemale anumale, sest ta on koos teiega ärateenimata eluanni pärija.^k Siis pole teie palvetel tõkkeid.

8 Viimaks, olge kõik üksmeelsed,^l osavõtlikud, osutage vennalikku kiindumust ja kaastunnet^m ning olge alandlikud.ⁿ **9** Ärge tasuge halba halvaga^o ega solvangut solvanguga.^p Rääkige hoopis lahkelt,^q sest seda tegema on teid kutsutud, et te võiksite pärida õnnistuse.

2:25 *Võib tõlkida ka „oma hinge karjase ja ülevaataja juurde“. 3:7 *Võib tõlkida ka „arvestage oma naisega“, „püüdkite oma naist mõista“. 3:9 *Sõna-sõnalt „hoopis õnnistage“.

10 Sest „kes tahab elust rõõmu tunda ja näha häid päevi, hoidku oma keelt kurja kõnelemast^a ja huuli pettust rääkimast. **11** Ta pöördugu halvast^b ja tehku head,^c ta otsigu rahu ja nõudku seda taga.^d **12** sest Jehoova silmad on õigete poole ja tema kõrvad nende anumise poole.^e Jehoova pale on aga nende vastu, kes teevad halba”.^f

13 Kes võiks teha teile kahju, kui te teete innukalt head?^g

14 Aga kui te ka peaksite seetõttu kannatama, et teete, mis on õige, olete õnnelikud.^h Ärge kartke seda, mida teised kardavad,^{*} ja ärge sattuge ärevusse.ⁱ **15** Pidage Kristust, meie isandat, oma südames pühaks ning olge alati valmis vastama igauhele, kes pärrib teilt teie lootuse kohta. Kuid tehke seda tasaduse^j ja sügava lugupidamisega.^k

16 Hoidke puhast südame-tunnistust,^l et need, kes räägivad teist halvustavalt, jääksid häbisse^m teie kui Kristuse järelkäijate hea eluviisi pärast.ⁿ **17** Parem on kannatada head tehes^o — kui Jumal seda lubab — kui kurja tehes.^p **18** Kristus suri pattude eest üheainsa korra,^q õige ülekohtuste eest,^r et juhtida teid Jumala juurde.^s Ta surmati inimesena,^s aga tehti elavaks vaimuna.^z **19** Sellisena ta läks ja kuulutas vangis olevaile vaimudele,^z **20** kes olid olnud sõnakulmatud, kui Jumal Noa päevil kannatlikult ootas,^t kuni ehitati laeva,^u millega vähesed — see on kaheksa inimest — vee käest päästeti.^v

3:14 *Teine võimalik tähendus: „ärge kartke teiste ähvardusi”.

PTK 3

a Jk 3:8
b Op 8:13
c 3Jo 11
d 1Te 5:13
Jk 3:17
e 1Jo 3:22
f L 34:12–16
g Ro 13:3, 4
h Mt 5:11, 12
Ap 5:41
1Pe 2:19
i Mt 10:28
j Op 15:1
2Ti 2:24, 25
Tt 3:1, 2
k Kol 4:6
l Ap 23:1
Ap 24:16
1Ti 1:5
1Ti 1:18, 19
1Ti 3:9
m Tt 2:8
n Ro 12:21
1Pe 2:12
o 2Ko 1:7
Kol 1:24
p 1Pe 4:15
q Heb 9:28
r Ro 5:6
s 2Ko 5:18
s 1Ko 15:50
z 1Ti 3:16
ž 2Pe 2:4
Ju 6
t 1Mo 6:2, 3
u 1Mo 6:14
v 1Mo 7:13, 23

Teine veerg

a Heb 9:14
Heb 10:22
b L 110:1
Ap 7:55
Heb 10:12
c Mt 28:18
1Ko 15:25
Ef 1:20, 21
Flp 2:9, 10
Heb 1:6

PTK 4

d Flp 2:8
e Ro 6:11
Kol 3:5
1Jo 3:6
f 2Ko 5:15
g Ga 2:20
Ef 5:17
h Tt 3:3
i Ro 13:13
1Ko 5:11
Ga 5:19, 21
Ef 4:17–19
j 1Pe 3:16
k Ap 10:42
Ap 17:31
2Ti 4:1
Ilm 20:12
l Ef 2:1

21 Ristimine, mis on selle vasteks, päästab nüüd teidki Jeesus Kristuse ülestõusmise kaudu. Ristimine pole mitte kehalt mustuse mahapesemine, vaid puhta südametunnistuse taotlemine Jumala ees.^a

22 Jeesus läks taevasse ja on Jumala paremal käel^b ning temale on allutatud inglid, võimud ja väed.^c

4 Kuna Kristus kannatas inimesena,^d relvastuge teiegi samasuguse mõtteviisiga*, sest kes on kannatanud, on lakanud pattu tegemast,^e **2** nii et ta seda aega, mis tal on veel inimesena elada, ei elaks enam inimlike ihade,^f vaid Jumala tahte järgi.^g **3** Sellest on küllalt, et teil varem kulus aeg maailma inimeste tahte täitmisele.^h Te käitusite jultunult*, elasite ohjeldamatutes ihades, jõite end purju, pidasite metsikuid pidusid, osalesite joomingutel ja jäledas ebajumalateenistuses.ⁱ

4 Nad imestavad, et te ei jookse enam nendega samal kõlvatuse teel, ja räägivad teist põlgusega.^j **5** Ent neil tuleb aru anda sellele, kes on valmis kuhu mõistma nii elavate kui ka surnute üle.^k **6** Õigupoolest on head sõnumit kuulutatud ka surnutele*,^l et nad saaksid elavaks Jumala silmis ja elaksid kooskõlas tema vaimuga, kuigi inimesed mõistavad nende üle kohut välise mulje järgi.

4:1 *Võib tõlkida ka „otsusekindlusega”.
4:3 *Võib tõlkida ka „olite jultunud”, „käitusite häbitult”; kr *aselgeia* mitmuse vorm. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „jultunud käitumine”.)
4:6 *Möeldakse neid, kes olid oma pattude tõttu otskui surnud.

7 Kõige lõpp on lähedal. Olge seepärast kaine mõistusega*^a ja alati valmis palvetama.^b 8 Eelkõige aga armastage üksteist kogu südamest,^c sest armastus katab kinni hulga patte.^d 9 Olge üksteise vastu külalislahked ilma nuri-semata.^e 10 Teenige üksteist selle andega*, mis igaühel on, nagu Jumala mitmeti väljenduva armu tublid majapidajad.^f 11 Kui keegi räägib, siis ta rääkigu otseku Jumala sõnumit, kui keegi teenib, siis ta toetugu jõule, mida annab Jumal,^g nii et kõiges austatakse Jumalat^h Jeesus Kristuse kaudu. Temale kuulub au ja vägi igavesest ajast igavesti. Amen.

12 Armsad, ärge imestage teid tabanud tuliste katsumuste üle,ⁱ otseku toimuks teiega midagi tavatut. 13 Olge hoopis rõõmsad,^j kuna te saate osa Kristuse kannatustest,^k et te võiksite hõisata ja olla üli-rõõmsad ka siis, kui tema auhiilgus saab ilmsiks.^l 14 Kui teid solvatakse Kristuse nime pärast, siis te olete õnnelikud,^m sest teie peal on auhiilguse vaim, Jumala vaim.

15 Ärgu keegi teist kannatagu mõrtsuka, varga ega kurjategijana või teiste asjadesse sekkujana.ⁿ 16 Aga kui keegi kannatab sellepärast, et ta on kristlane, siis ta ärgu tundu ku häbi,^o vaid ülistagu Jumalat, elades nagu kristlane. 17 Saabunud on määratud aeg kohtumõistmiseks, mis algab Jumala kojast.^p Kui see

4:7 *Võib tõlkida ka „terve mõistusega“, „sellised, kes suudavad langetada häid otsuseid“. 4:10 *Võib tõlkida ka „kingiga“.

PTK 4

- a Ro 12:3
1Ti 3:2
Tt 2:6
b Kol 4:2
c Kol 3:14
d Öp 10:12
Öp 17:9
1Ko 13:4, 7
e 2Ko 9:7
Heb 13:2
f Ro 12:6-8
g Jes 12:2
Ef 3:20
h 1Ko 10:31
i 1Pe 5:9
j Ap 5:41
Jk 1:2
k Ro 8:17
2Ko 4:10
2Ti 3:12
l 1Pe 1:7
m Jk 1:12
Jk 5:11
n 1Ti 5:13
1Pe 2:20
o Kol 1:24
Heb 12:2
p Heb 3:6

Teine veerg

- a 1Ko 11:32
b 2Te 1:7, 8
c Öp 11:31
Mt 7:13, 14
d 2Ti 1:12

PTK 5

- e Ro 8:18
f Jes 40:11
Joh 21:16
Ap 20:28
g Joh 10:11
h 1Ti 3:2, 3
i 2Ko 1:24
j Flp 3:17
k Heb 13:20
l 1Ko 9:25
2Ti 4:8
1Pe 1:3, 4
m Ef 5:21
Jk 3:17
n Öp 3:34
Jes 57:15
Jk 4:6
o Mt 23:12
Lu 14:11
p Mt 6:25
q L 55:22
r 1Te 5:6
s Lu 22:31
š Ef 6:11
Jk 4:7

nüüd algab esmalt meist,^a mil-line lõpp ootab siis neid, kes ei võta kuulda head sõnumit Jumalalt?^b 18 „Kui juba õige pääseb raskustega, mis saab siis jumalakarimatust ja patu-kest?“^c 19 Seepärast need, kes kannatavad Jumala tahet täites, usaldagu end head tehes ustava Looja hoolde.^d

5 Kogudusevanemaid teie seas ma kutsun nüüd üles kui kaasvanem ja Kristuse kannatuste tunnistaja ning tulevikuks saava auhiilguse osaline:^e 2 hoidke teie hoolde usaldatud Jumala karja^f ja teenige ülevaatajatena*, mitte sunnitud, vaid meeleldi^g Jumala ees,^g mitte kasuahnelt,^h vaid innukalt, 3 mitte pemehehisedes nende üle, kes kuuluvad Jumalale,ⁱ vaid olles karjale eeskujuks.^j 4 Kui ilmub ülemkarjane,^k siis te saate närtsimatu aupärja.^l

5 Samamoodi teie, nooremad mehed, alluge vanematele meestele*.^m Kohelge kõik üks-teist alandlikult,ⁿ sest Jumal on ülbete vastu, kuid alandlikele on ta armuline.ⁿ

6 Alanduge siis Jumala vägeva käe alla, et ta teid omal ajal ülendaks.^o 7 Seejuures heitke kõik oma mured tema peale,^p sest ta hoolib teist.^q 8 Säilitage kaine mõistus ja olge valvsad!^r Teie vastane Kurat käib ringi nagu mõirgav lõvi ja otsib, keda neelata.^s 9 Seiske talle vastu,^s olles kindlad usus ning teades,

5:2 *Võib tõlkida ka „ja valvake seda hoolsalt“. #Võib tõlkida ka „vabatahtlikult“. 5:5 *Võib tõlkida ka „alluge kogudusevanematele“. #Võib tõlkida ka „võõtate kõik end alandlikkusega“.

et samal moel kannatavad kõik teie vennad terves maailmas.^a **10** Aga kui te olete veidi aega kannatanud, siis kogu armu Jumal, kes Kristuse kaudu on kutsunud teid oma igavesse auhiilgusse,^b viib ise lõpule teie väljaõppe. Ta teeb teid kindlaks,^c ta teeb teid tugevaks,^d ta seab teid kindlale alusele. **11** Temale kuuluu väga igavesti! Aamen.

12 Silvaanuse*^e kaudu, ke-

5:12 *Sama kes Siilas.

PTK 5

a Ap 14:22
2Ti 3:12

b 2Ko 4:17
1Te 2:12

c 2Te 2:16, 17

d Ef 6:10

e Ap 15:27

Teine veerg

a Ap 12:12

da ma pean ustavaks vennaks, olen ma teile lühidalt kirjutanud, et teid innustada ja anda teada, et Jumal on tõesti osutanud teile suurt armu. Püsi-ge selles armus! **13** Teid tervitab see*, kes on Babülonis, valitu nagu teiegi, ja mu poeg Markus.^a **14** Tervitage üksteist armastuse suudlusega.

Rahu teile kõigile, kes olete Kristuse jüngrid!

5:13 *Kreeka keeles naissoost asesõna; viitab ilmselt kogudusele.

PEETRUSE

TEINE KIRI

LÜHIÜLEVAADE

- Tervitused (1)
Tehke kõik, et jääda kutsututena ustavaks (2-15)
Usu täiendamine teiste omadustega (5-9)
Prohvetlik sõna on veelgi kindlam (16-21)
- Kerkib esile valeõpetajaid (1-3)
Valeõpetajate karistus on kindel (4-10a)

- Inglid heideti Tartarosse (4)
Veeuputus; Soodom ja Gomorra (5-7)
Valeõpetajate tunnusjooned (10b-22)
- Pilkajad ei usu, et tuleb häving (1-7)
Jehoova ei viivita (8-10)
Mõelge, millised te peaksite olema (11-16)
Uus taevas ja uus maa (13)
Ärge laske end eksiteele viia (17, 18)

1 Siimon Peetruselt, Jeesus Kristuse orjal ja apostlilt, neile, kellel on tänu meie Jumala ja Jeesus Kristuse, meie päästja õiglusele sama kalliskust nagu meilgi.

2 Saagu teile osaks veel rohkem armu* ja rahu, kui õpi-

1:2 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkust“, „ülimat headust“.

Teine veerg

PTK 1

a Kol 1:9

b Joh 17:3

c Lu 22:29, 30
Joh 14:2
Ga 3:29

te Jumalat ning meie isandat Jeesust üha paremini tundma.^a

3 On ju Jumala väga kinkinud meile kõik vajaliku, et võiksime Jumalat pühendumusega teinida, sest me oleme õppinud tundma teda, kes meid on kutsunud^b oma auhiilguse ja voo- ruslikkusega. **4** Nõnda on ta kinkinud meile kallid ja suure- pärased töötused,^c et te nende

töotuste kaudu saaksite Jumala-sarnasteks vaimolenditeks,^a kui olete põgenenud rikutuse eest, mis maailmas valede soodvõtte tõttu valitseb.

5 Just sel põhjusel pingutage,^b et täiendada oma usku voo-ruuslikkusega,^c voo-ruuslikkust teadmistega,^d **6** teadmisi enesevalitsusega, enesevalitsust^e vastupidavusega, vastupidavust pühendumusega Jumalale,^f **7** pühendumust Jumalale vennaliku armastusega, vennaliku armastust armastusega kõikide vastu.^g **8** Kui teil seda kõike on, ja lausa rikkalikult, siis ei saa te jääda loiuks ja viljatuks^h meie isandat Jeesus Kristust üha paremini tundma õppides.

9 Aga kellel seda kõike pole, on pime, sest ta on sulgenud silmad valguse ees,ⁱ ning ta on unustanud, et ta on oma varasematest pattudest puh-taks saanud.^j **10** Seepärast, vennad, tehke kõik endast ole-nev, et jääda kutsutute^k ja valitutena ustavaks, sest kui teil seda kõike on, ei lange te iial!^l **11** ning teil on suur au saada meie isanda ja päästja Jee-sus Kristuse igavesse kuning-riiki*.^m

12 Seepärast tahan ma kõi-ke seda teile alati meelde tu-letada, kuigi te seda juba tea-te ja püsite kindlalt tões, mida te olete tundma õppinud. **13** Ma pean õigeks teid meel-detuletustega ergutada,ⁿ kuni olen selles telgis*^o **14** sest

1:9 *Teine võimalik tähendus: „on pime, lühinägelik”. 1:11 *Võib tõlkida ka „ku-ningavalitsusse”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”). 1:13 *St maises kehas.

PTK 1

a 1Ko 15:53
1Pe 1:3, 4
1Jo 3:2
Ilm 20:6

b Flp 2:12
2Ti 2:15
Heb 4:11
Ju 3

c Flp 4:8

d Joh 17:3
Heb 5:14

e 1Ko 9:25
2Ti 2:24

f 2Pe 2:9

g 1Te 4:9

h Tt 3:14

i 1Jo 2:9
Ilm 3:17

j Heb 9:14

k Heb 3:1

l 2Ti 4:7, 8

m Tn 2:44
Lu 16:9
Joh 3:5

n Ro 15:15
Ju 5

o 2Ko 5:1

Teine veerg

a Joh 21:18

b Mt 17:2
Mr 9:2
Lu 9:29

c L 2:7
Mt 17:1, 5
Mr 9:7
Lu 9:35

d L 119:105
Joh 1:9

e 4Mo 24:17
Ilm 22:16

f 2Ti 3:16

g 2Sa 23:2
Ap 1:16
Ap 28:25
1Pe 1:11

PTK 2

h Mt 24:24
1Ti 4:1

i 1Ko 6:20

ma tean, et mu telk võetakse varsti maha, nagu meie isand Jeesus Kristus on mulle tea-da andnud.^a **15** Ma teen kõik, mis suudan, et te pärast minu lahkumist võiksite kõike seda meenutada.

16 Rääkides teile meie isan-da Jeesus Kristuse väest ja ko-halolekust, ei tuginenud me ka-valalt sepitsetud valejuttudele, vaid me oleme tema ülevust oma silmaga näinud.^b **17** Ta sai Jumala, Isa austuse ja ülis-tuse osaliseks, kui auhiilgu-se Jumal lausutud: „See on mu armas poeg, kellest mul on hea meel.”^c **18** Jah, neid sõnu me kuulsime taevast, kui olime koos temaga pühal mäel.

19 Seepärast me oleme prohvetlikus sõnas veelgi kind-lamad. Te teete hästi, kui pa-nete seda tähele otsekuu lam-pi,^d mis särab pimedas paigas, teie südames, kuni päev koidab ja koidutäht^e tõuseb. **20** En-nekõike aga teadke, et ükski prohvetikuulutus pühakirjas ei põhine kellegi isiklikel ideedel. **21** Sest ühtki prohvetikuulu-tust pole iial lausutud inimese tahtel,^f vaid inimesed on rääki-nud seda, mida nad on pühast vaimust juhituduna* saanud Ju-malalt.^g

2 Iisraeli rahva seas ker-kis esile valeprohveteid, nii nagu teiegi seas kerkib esi-le valeõpetajaid.^h Need hakka-vad varsi moodustama huku-tavaid sektse ja salgavad ära isegi omaniku, kes nad on ost-nud,ⁱ ning tõmbavad enda pea-le äkilise hävingu. **2** Paljud võtavad eeskujuks nende jul-

1:21 *Sõna-sõnalt „kantuina”.

tunud käitumist*^a ja nende tõtu hakatakse tõteest põlgusega rääkima.^b **3** Samuti on nad ahned ja püüavad teid võltside sõnadega ära kasutada. Kuid karistus, mis on neile juba ammu määratud,^c ei viibi ja nende häving on kindel.^d

4 Jumal ei jätnud karistamata ingleidki, kes pattu tegid,^e vaid heitis nad Tartarosse*^f ja pani pilkase pimeduse ahelaisse*^g, et hoida neid kindi kohtumõistmiseni.^g **5** Ta ei jätnud karistamata ka muistset maailma,^h kuid kaitses õigusekuulutajat Noadⁱ ja koos temaga veel seitset inimest,ⁱ kui ta tõi veeuputuse jumalakartmatu maailma peale.^k **6** Samuti mõistis ta hukka Soodoma ja Gomorra linna ja põletas need tuhaks,^l näidates nende varal, mis jumalakartmatuid ees ootab.^m **7** Aga ta päästis Loti,ⁿ kes oli õige ja keda muserdas kurjade inimeste jultunud käitumine, **8** sest nende keskel elades tundis see õige päevast päeva suurt hingevalu, kui ta nägi nende kurje tegusid ja kuulis neist. **9** Seega, Jehoova* teab, kuidas päästa jumalakartlikke inimesi katsumustest,^o ent ülekohtuseid hoida kohtupäevaks, et nad hävitada,^p **10** eriti selliseid, kes magavad teistega, et neid rüvetada,^q ja kes põlgavad võimulolijaid.^r

Nad on ülbed ja isemeelsed ega karda pilgata auväärseid, **11** samal ajal kui inglid, kes on neist tugevamad ja vä-

2:2 *Võib tõlkida ka „jultumust“, „häbitut käitumist“; kr *aselgeia* mitmuse vorm. (Vt „Sõnaseletusi“.) 2:4 *Vt „Sõnaseletusi“. #Teine võimalik tähendus: „aukudesse“. 2:9 *Vt lisa A5.

PTK 2
a Ju 4
b Jes 52:5
c Ju 4
d 2Pe 3:9
e 1Mo 6:4
Ef 6:12
f 1Pe 3:19, 20
g Ju 6
h 1Mo 7:23
i 1Mo 6:9
Heb 11:7
j 1Mo 8:18
k 2Pe 3:6
l 1Mo 19:24, 25
m Ju 7
n 1Mo 19:15, 16
o L 34:19
1Ko 10:13
2Ti 4:18
Ilm 3:10
p Ro 2:5
2Pe 3:7
q Ju 7
r 2Mo 22:28
Ju 8

Teine veerg

a Ju 9
b Ju 10
c Ro 13:13
d Ju 12
e Mt 5:28
f 4Mo 22:5, 6
Ju 11
Ilm 2:14
g 4Mo 22:7
Neh 13:2
h 4Mo 22:31, 34
4Mo 31:8
i 4Mo 22:28
j Ju 12, 13
k Ju 16
l 2Pe 2:14
m 1Pe 2:16

gevamad, ei pilka neid ega esita nende kohta ainsatki süüdistust lugupidamisest Jehoova vastu*.^a **12** Need inimesed on otsekui arutud loomad, kes tegutsevad vaistlikult ja on sündinud püütavaiks ja tapetavaiks. Nad pilkavad seda, millest nad midagi ei tea,^b ning hukuvad oma hukatuse teel **13** ja saavad oma kurjade tegude eest karistada.

Nad lõbutsevad priiskavalt^c päise päeva ajal. Nad on mustuse- ja häbiplekid, kes tunnevad lõbu oma eksiõpetuste levitamisest ja pidutsevad koos teiega.^d **14** Nad ihkavad rikuda abielu,^e nad ei suuda patustamist lõpetada ja ahvatlevad neid, kes on ebakindlad. Nende süda on õppinud ahnitsema, nad on needuse lapsed. **15** Nad on hüljanud sirge tee ja on ära eksinud. Nad on läinud teele, mida käis Beori poeg Bileam,^f kellele väärteo tasu oli armas,^g **16** kuid keda noomiti üleastumise pärast.^h Kõnevõimetu koormaloom, kes rääkis inimese häällega, takistas prohveti pöörast ettevõtmist.ⁱ

17 Nad on kuivanud allikad, marutuulest aetud veeta pilved, neid ootab pilkane pimedus.^j **18** Nad räägivad ülespuhutud, tühje sõnu. Nad õhutavad patuseid ihasid^k ja ahvatlevad jultunud käitumisega neid, kes on äsja pääsenud eksiteel käijate seast.^l **19** Nad töötavad neile vabadust, olles ise pahede orjad,^m sest kui

2:11 *Võib tõlkida ka „ega esita Jehoova ees nende kohta ainsatki süüdistust, sest nad on lugupidavad“. 2:14 *Võib tõlkida ka „nende silmad on täis abielurikkumist“.

keegi on kellelegi* alistatud, on ta selle ori.^a **20** Kui nad on siis meie isandat ja päästjat Jeesus Kristust üha paremini tundma õppides lahti saanud maailma saastast,^b ent la-sevad sellel end jälle kaasa kisuda ja alistuvad sellele, on nende lõplik olukord halvem kui esialgne.^c **21** Neile oleks olnud parem, kui nad poleks õiguse teed tundma õppinudki, selle asemel et pärast selle tundmaõppimist pöörduda ära neile antud Jumala seadusest.^d **22** Nendega on tõepoolest juhtunud see, mida ütleb kõnekäänd: „Koer pöördub tagasi oma okse juurde ja pestud emis läheb porisse püherdama.”^e

3 Armsad, see on nüüd juba teine kiri, mis ma teile kirjutatan ja milles ma nagu esimeseski ergutan meeldetuletustega teid selgelt mõtlema,^f **2** et te mäletaksite sõnu, mida pühad prohvetid on rääkinud*, ja käsku, mille meie isand ja päästja on teile andnud apostlite kaudu. **3** Kõigepealt teadke, et viimseil päevil tuleb pilkajaid, kes pilkavad seda, mis on hea, elavad omaenda ihade järgi^g **4** ja ütlevad: „Kus on tema töötatud kohalolek?”^h Sellest ajast peale, kui meie esisad surmaunne suikusid, on kõik jäänud täpselt nii, nagu oli loomise alguses.”ⁱ

5 Nad eiravad sihilikult tõsiasja, et kaua aega tagasi oli olemas taevas ja ka maa, mis seisis veest väljas ja vete vahel tänu Jumala sõnale,^j **6** ning et nonde kaudu hävis tollane

2:19 *Võib tõlkida ka „millelegi”. 3:2 *Võib tõlkida ka „ette kuulutanud”.

PTK 2

a Ro 6:16

b 2Pe 1:4

c Heb 6:4–6
Heb 10:26d Lu 12:47
Joh 15:22

e Öp 26:11

PTK 3

f Ro 15:15
2Pe 1:13

g Ju 17, 18

h Jer 17:15
Mt 24:48
Lu 12:45

i Hes 12:22, 27

j 1Mo 1:6, 9

Teine veerg

a 1Mo 7:11, 23
Mt 24:38, 39b 5Mo 7:10
2Te 1:7–9

c L 90:4

d Hab 2:3

e Ro 2:4

f Jl 2:31
Sef 1:14

g 1Te 5:2

h Ilm 21:1

i L 37:10
Jes 13:9
Sef 1:18
Ilm 6:14

j Sef 1:14

k Jes 34:4

l Jes 65:17
Jes 66:22
Ilm 21:1

m Jes 11:4, 5

n 2Ko 13:11

maailm veeuputuses.^a **7** Sellesama sõna kaudu säilitatakse praegust taevast ja maad tule jaoks ning hoitakse alles jumalakartmatute inimeste kohtu- ja hävingupäevani.^b

8 Teil, armsad, ärge jäägu aga tähele panemata tõsiasi, et üks päev on Jehoova silmis nagu tuhat aastat ja tuhat aastat nagu üks päev.^c **9** Jehoova ei viivita oma töötuse täitmisega,^d nagu mõned arvavad, vaid ta on teiega kannatlik, kuna ta ei taha, et keegi hukkuks, vaid soovib, et kõik oma patte kahetseksid*.^e **10** Ent Jehoova päev^f tuleb nagu varas.^g Siis hävib taevas^h valju mürinaga*, algained lagunevad tulises kuumuses ning maa ja seal tehtud teod paljastatakse.ⁱ

11 Kuna see kõik on määratud niiviisi lagunema, mõelge, millised peaksite siis teie olema. Te peaksite käituma pühalt ja teenima Jumalat pühendumusega, **12** oodates ja hoolega meeles pidades Jehoova päeva,^{*j} mille tõttu taevas hävib^k tules ja algained sulavad tulises kuumuses. **13** Meie aga ootame tema töötuse kohaselt uut taevast ja uut maad,^l kus elab õigus.^m

14 Seepärast, armsad, seda oodates tehke kõik, mis suudate, et Jumal leiaks teid olevat ühegi plekita, veatud ja temaga rahus.ⁿ **15** Meie isanda kannatlikkus tähendab päästet, nagu ka meie armas vend Paulus Jumala antud tarkust

3:9 *Sõna-sõnalt „mõtteviisi parandaksid”. 3:10 *Võib tõlkida ka „vihinaga”. 3:12 *Võib tõlkida ka „ja igatsedes Jehoova päeva tulekut”, „ja kiirendades Jehoova päeva tulekut”.

mööda teile on kirjutanud^a **16** ja rääkinud neist asjust, nii nagu ta teeb kõigis oma kirja-des. Neis on aga mõndagi, millest on raske aru saada ning mida asjatundmatud* ja eba-kindlad inimesed väänavad – nagu ka ülejäänud pühakirja – omaenda hukatuseks.

3:16 *Võib tõlkida ka „õpetamata“.

PTK 3

a Ro 2:4

Teine veerg

a Mt 24:24

Ef 4:14

17 Armsad, kuna te teate seda ette, püsige valvel, et kurjade inimeste pettus teid eksiteele ei viiks ning te ei lööks kõikumaa.^a **18** Selle asemel saagu teile üha rohkem osaks meie isanda ja päästja Jeesus Kristuse armu ning teie teadmised tema kohta kasvagu. Temale kuulugu au nüüd ja igavesti! Aamen.

JOHANNESE

ESIMENE KIRI

LÜHIÜLEVAADE

<p>1 Eluandev sõna (1–4)
Valguses elamine (5–7)
Pattude tunnistamine (8–10)</p> <p>2 Jeesus on lepitushover (1, 2)
Jumala käskudest kinnipidamine (3–11)
Vana ja uus käsk (7, 8)
Kirjutamise põhjused (12–14)
Ärge armastage maailma (15–17)
Hoiatus antikristuse eest (18–29)</p> <p>3 Me oleme Jumala lapsed (1–3)
Jumala lapsed ja Kuradi lapsed (4–12)
Jeesus teeb lõpu Kuradi tegudele (8)
Armastage üksteist (13–18)</p> | <p>Jumal tunneb meid paremini kui me ise (19–24)</p> <p>4 Kontrollige prohvetlikke sõnumeid (1–6)
Jumala tundmine ja armastamine (7–21)
„Jumal on armastus“ (8, 16)
Armastuses pole hirmu (18)</p> <p>5 Usk Jeesusesse võidab maailma ära (1–12)
Mida tähendab armastus Jumala vastu (3)
Palve jõud (13–17)
Olge valvel kurjas maailmas (18–21)
Kogu maailm on Saatana võimuses (19)</p> |
|--|--|

1 Me kirjutame teile sellest, kes on olnud olemas algusest peale, keda me oleme kuulnud, keda me oleme oma silmaga näinud, keda me oleme jälginud ja oma käega katsunud, kes on toonud eluandva sõna.^a **2** (Jah, igavesest elust on meile teada antud, me oleme seda näinud, andnud sellest tunnustust^b ja rääkinud sel-

PTK 1

a Joh 1:4

Joh 6:68

b Joh 21:24

Ap 2:32

Teine veerg

a Joh 17:3

b Joh 15:26, 27

Ap 4:20

c Joh 17:20, 21

lest teile.^a See igavene elu läh-tub Isalt ja sellest on meile tea-da antud.) **3** Me räägime ka teile sellest, keda oleme näi-nud ja kuulunud,^b et me võik-sime olla lähedased kaaslased. Me oleme lähedased Isa ja tema poja Jeesus Kristusega.^c **4** Seda kõike me kirjutame, et meie rõõm oleks täielik. **5** See on sõnum, mida me

oleme temalt kuulnud ja teatame teile: Jumal on valgus^a ja tema juures ei ole mitte mingit pimedust. **6** Kui me väidame, et oleme temaga lähedased, aga elame ikka pimeduses, siis me valetame ega ela tõe järgi.^b **7** Aga kui me elame valguses, nii nagu tema on valguses, siis oleme üksteise lähedased kaaslased ja tema poja Jeesuse veri puhastab meid kõigist pattudest.^c

8 Kui me väidame, et oleme patuta, siis me petame iseennast^d ja tõde ei ole meie südames. **9** Kui me tunnistame oma patud üles, siis Jumal annab meile patud andeks ja puhastab meid kõigest ülekohtust, sest ta on ustav ja õiglane.^e **10** Kui me väidame, et me pole pattu teinud, siis me teeme temast valetaja ja tema sõnad ei ole meie südames.

2 Mu armsad lapsed, ma kirjutatan teile neist asjust, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi siiski teeb mingi patu, on meil aitaja* Isa juures, Jeesus Kristus,^f kes on õige.^g **2** Tema on lepitusohver^h meie pattude eest,ⁱ ent mitte üksnes meie, vaid ka kogu maailma pattude eest.^j **3** Kui me tema käskudest kinni peame, tõendab see, et oleme teda tundma õppinud. **4** Kes ütleb, et ta tunneb teda, aga ei pea kinni tema käskudest, on valetaja ning tõde ei ole tema südames. **5** Kes aga tema sõna järgib, selles on armastus Jumala vastu tõesti täiuslikuks saanud.^k Selle järgi me teame, et me kuulume temaga ühte.^l **6** Kes ütleb, et ta

PTK 1

a Jk 1:17
b 2Ko 6:14
Ef 5:8
Tt 1:16
1Jo 2:4
c Ro 3:25
Ef 1:7
Heb 9:14
Heb 10:22
Ilm 1:5
d 1Ku 8:46
Kog 7:20
e L 32:5
Õp 28:13
Jk 5:16

PTK 2

f Ro 8:34
Heb 7:25
g 1Ti 2:5
h 1Ko 5:7
i Jes 53:5
Ro 3:25
1Ti 1:15
Heb 2:17
1Pe 2:24
1Jo 4:10
j Mt 20:28
Joh 1:29
k 1Jo 4:18
l Joh 14:20
Joh 17:21

Teine veerg

a Joh 13:15
1Pe 2:21
b Joh 13:34
2Jo 5
c Joh 1:9
Joh 8:12
d Ef 4:31
Kol 3:8
e 1Ko 13:2
1Jo 3:15
f Ef 5:8
g 1Jo 4:20
h Joh 12:35
i Lu 24:47
Ap 4:12
Ap 10:43
j Jk 4:7
1Jo 5:19
Ilm 12:10, 11
k Joh 17:25
l Ef 6:10
m 3Jo 3
n Ro 8:37
o Ro 12:2
1Ku 7:31
Tt 2:11, 12

jääb temaga ühte, peab ka elama nii, nagu tema on elanud.^a

7 Armsad, ma ei kirjuta teile mitte uuest käsust, vaid vanaast käsust, mis on teil olnud algusest peale.^b See vana käsk on sõnum, mida te olete juba kuulnud. **8** Siiski ma kirjutatan teile uuest käsust, millele kuuletus tema ja millele kuuletute ka teie, sest pimedus on möödumas ja tõeline valgus juba paistab.^c

9 Kes ütleb, et ta on valguses, kuid vihkab^d oma venda, on ikka veel pimeduses.^e **10** Kes armastab oma venda, on valguses^f ja ta ei komista. **11** Aga kes vihkab oma venda, on pimeduses ja käib pimeduses^g ega tea, kuhu ta läheb,^h sest ta on pimedusega löödud.

12 Ma kirjutatan teile, armsad lapsed, sest teie patud on andeks antud tema nime pärast.ⁱ **13** Ma kirjutatan teile, isad, sest te olete õppinud tundma teda, kes on olnud olemas algusest peale. Ma kirjutatan teile, noored mehed, sest te olete Saatana* ära võitnud.^j Ma kirjutatan teile, armsad lapsed, sest te olete õppinud tundma taevast isa.^k **14** Ma kirjutatan teile, isad, sest te olete õppinud tundma teda, kes on olnud olemas algusest peale. Ma kirjutatan teile, noored mehed, sest te olete tugevad^l ja Jumala sõna püsib teie südames^m ning te olete Saatana ära võitnud.ⁿ

15 Ärge armastage maailma ega seda, mis on maailmale omane.^o Kui keegi armastab maailma, siis pole tal

2:13 *Sõna-sõnalt „Kurja“.

2:1 *Võib tõlkida ka „eestkostja“.

armastust Isa vastu,^a **16** sest see, mis on maailmale omane – patused ihad,^b silmahimu^c ja varaga uhkeldamine –, ei lähtu Isast, vaid maailmast. **17** Maailm kaob, samuti kaovad selle ihad,^d aga kes täidab Jumala tahet, elab igavesti.^e

18 Armsad lapsed, lõpuaeg on käes, ja nagu te olete kuulnud, et tuleb antikristus*,^f nii ongi ilmunud palju antikristusi.^g Selle järgi me teame, et lõpuaeg on käes. **19** Nad olid küll meie seas, aga nad ei olnud sellised nagu meie,^h sest kui nad oleksid olnud nagu meie, oleksid nad jäänud meiega. Aga nad lahkusid meie seast, et saaks selgeks, et mitte kõik pole sellised nagu meie.ⁱ **20** Teid on aga võidnud see, kes on püha,^j ja te tunnete tõde. **21** Ma ei kirjuta teile sellepärast, et te tõde ei tunne,^k vaid sellepärast, et te seda tunnete, ja sellepärast, et tõest ei lähtu ühtki valet.^l

22 Kes on valetaja, kui mitte see, kes salgab, et Jeesus on Kristus*?^m See on antikristus,ⁿ kes salgab Isa ja Poega. **23** Ühelgi, kes salgab Poega, pole ka Isa.^o Kes aga tunnistab Poega,^p sellel on ka Isa.^q **24** Mís teisse puutub, siis püsi teie südames see, mida te olete algusest peale kuulnud.^r Kui teie südames püsib see, mida te olete algusest peale kuulnud, siis te jääte ühte Pojaga ja samuti Isaga. **25** Kõigele lisaks on Jumal* meile töotanud igavest elu.^s

2:18 *Vt „Sõnaseletusi”. 2:22 *Võib tõlkida ka „messias”. 2:25, 29 *Sõnasonalt „ta”.

PTK 2

- a Mt 6:24
Jk 4:4
b Mt 5:28
Ro 13:14
c 1Mo 3:6
Õp 27:20
Mt 4:8
d 1Ko 7:31
1Pe 1:24
e L 37:29
Mt 7:21
Joh 6:40
f 2Te 2:3
2Pe 2:1
g 2Te 2:7
2Jo 7
Ju 4
h Ap 20:30
i 1Ko 11:19
j 2Ko 1:21
1Jo 2:27
k Joh 8:31, 32
l Joh 8:44
m 1Jo 4:3
2Jo 7
n 1Jo 2:18
o Joh 5:23
2Jo 9
p Ro 10:9, 10
q 1Jo 4:15
r Joh 14:23
2Jo 6
s Joh 17:3
1Jo 1:2

Teine veerg

- a 2Ko 1:21
1Jo 2:20
b Joh 14:26
Joh 16:13
c Joh 17:21
d 1Jo 4:17
e 1Pe 1:23
1Jo 4:7

PTK 3

- f Joh 3:16
g Joh 1:12, 13
h Joh 15:19
i Joh 17:25
j Ro 8:15, 16
Ef 1:5
k 1Ko 15:49
Flp 3:20, 21
l 2Ko 7:1
m 3Mo 16:21, 22
Jes 53:11
Joh 1:29
n Ro 6:12

1. JOHANNESE 2:16–3:7

26 Ma kirjutan seda teile nende kohta, kes püüavad teid eksitada. **27** Aga teid on Jumal võidnud püha vaimuga^a ja see vaim püsib teis, seega pole vaja, et keegi teid õpetaks. Jumal õpetab teile selle vaimu kaudu kõike^b ja see vaim on tõene ega valeta. Jääge temaga ühte, nii nagu teid on õpetatud.^c **28** Niisiis, armsad lapsed, jääge temaga ühte, et me võiksime siis, kui ta ilmub, olla julged^d ega peaks tema kohaloleku ajal häbenedes temast eemale tõmbuma. **29** Kui te teate, et Jeesus* on õige, siis teate ka seda, et igaüks, kes teeb õigeid tegusid, on Jumala laps.^e

3 Kui väga on küll Isa meid armastanud^f – meid hüütakse Jumala lasteks!^g Ja need me olemegi. Aga maailm ei tunne meid,^h sest see pole õppinud tundma teda.ⁱ **2** Armsad, me oleme praegu Jumala lapsed,^j kuid veel pole ilmsiks saanud, missugused me tulevikus oleme.^k Me aga teame, et kui ta saab nähtavaks, siis me oleme tema sarnased, sest me näeme teda siis sellisena, nagu ta on. **3** Igaüks, kes loodab tema peale, puhastab ennast,^l et olla puhas nii nagu tema.

4 Igaüks, kes elab patust elu, rikub seadust, sest patt on seadusrikkumine. **5** Te teate, et Jeesus tuli meie patte kõrvaldama^m ja et ta on patuta. **6** Ükski, kes jääb temaga ühte, ei ela patust elu.ⁿ Mitte keegi, kes elab patust elu, pole teda näinud ega tundma õppinud. **7** Armsad lapsed, ärge laske kellelgi end eksitada. Kes teeb õigeid tegusid, on õige, nagu

ka tema on õige. **8** Kes elab patust elu, hoiab Kuradi poole, sest Kurat on patustanud algusest peale.*^a Jumala poeg tuligi selleks, et teha lõpp Kuradi tegudele.^b

9 Ükski Jumala laps ei ela patust elu,^c sest temas püsib Jumala vaim*. Ta ei ela patust elu, kuna ta on Jumala laps.^d

10 Sellest on näha, kes on Jumala lapsed ja kes Kuradi lapsed: ükski, kes ei tee õigeid tegusid, ei hoia Jumala poole, nagu seegi, kes ei armasta oma venda.^e **11** See on sõnum, mida te olete kuulnud algusest peale: me peame üksteist armastama.^f **12** Me ei tohi olla sellised nagu Kain, kes hoidis Saatana* poole ja tappis oma venna.^g Mispärast ta tappis tema? Sest tema teod olid kurjad,^h aga tema venna omad õiged.ⁱ

13 Ärge imestage, vennad, et maailm teid vihkab.^j **14** Me teame, et oleme tulnud surmast ellu,^k sest me armastame vendi.^l Kes ei armasta, on otsekui surnud.^m **15** Igaüks, kes vihkab oma venda, on mõrtsukasⁿ ja te teate, et ükski mõrtsukas ei saa igavest elu.^o **16** Me teame, mis on armastus, tänu sellele, et Jeesus Kristus andis oma elu meie eest.^p Meiegi peame andma oma elu vendade eest.^q **17** Kui kellelgi on aine- list vara ja ta näeb oma venda puuduses olevat, ent ei tegutse kaastundlikult, kas saab siis öelda, et ta armastab Jumalat?^r **18** Armsad lapsed, ärge armastagem mitte sõnade,^s vaid siiraste tegudega.^s

3:8 *St alates ajast, kui ta Jumala vastu mässama hakkas. 3:9 *Sõna-sõnalt „seeme“. 3:12 *Sõna-sõnalt „Kurja“.

PTK 3

- a 1Mo 3:14
Joh 8:44
b Joh 16:33
Heb 2:14
c 1Jo 5:18
d 1Pe 1:23
e 1Jo 4:8
f Joh 13:34
1Jo 2:7
2Jo 5
g 1Mo 4:8
h 1Mo 4:5
i 1Mo 4:4
Heb 11:4
j Mt 5:11
Joh 15:18
2Ti 3:12
k Joh 5:24
Ro 8:2
l 1Jo 2:10
m Joh 3:36
n Mt 5:21, 22
Ef 4:31
o 1Mo 9:6
4Mo 35:31
Ilm 21:8
p Joh 3:16
Joh 13:1
Joh 15:13
q Joh 13:15
Ro 16:3, 4
1Te 2:8
r 5Mo 15:7, 8
Lu 3:11
Ro 12:13
Jk 2:15, 16
1Jo 4:20
s Ro 12:9
š Jk 1:22
Jk 2:17
1Pe 1:22

Teine veerg

- a Heb 4:13
b Heb 4:16
1Jo 5:14
c L 34:15
Mt 7:8
1Pe 3:12
d Joh 6:29
e Joh 13:34
f 1Jo 2:24
g Joh 14:23

PTK 4

- h 2Te 2:1, 2
1Ti 4:1
i Ilm 22:6
j 2Pe 2:1
k Joh 1:14
1Ko 12:3
Ilm 19:10
l 1Jo 2:22
m 2Te 2:7
1Jo 2:18
n Ap 20:29, 30
o 1Jo 5:4
p Joh 17:21

19 Nõnda tehes me teame, et oleme tõe poolel, ja me võime veenda oma südant, et oleme Jumalale meelepärased.

20 Kuigi meie süda võib meid milleski hukka mõista, tunneb Jumal meid* paremini kui me ise ning ta teab kõike.^a

21 Armsad, kui meie süda meid hukka ei mõista, siis saame Jumalaga julgesti rääkida,^b

22 ja ükskõik mida me temalt palume, seda me ka saame,^c sest me peame kinni tema käskudest ja teeme, mis on talle meelepärane. **23** See on tema käsk, et meil tuleb uskuda tema poja Jeesus Kristuse nimesse^d ja armastada üksteist,^e nii nagu ta meid on käskinud. **24** Kes peab kinni Jumala käskudest, jääb ühte Jumalaga ning Jumal temaga.^f Ja vaimu järgi, mis ta on meile andnud, me teame, et tema jääb ühte meiega.^g

4 Armsad, ärge uskuge igat prohvetlikku sõnumit*,^h vaid kontrollige, kas need sõnumid on Jumalalt,ⁱ sest maailma on ilmunud palju valeprohveteid.^j

2 Jumala prohvetliku sõnumi te tunnete ära selle järgi: iga prohvetlik sõnum, mis tunnistab, et Jeesus Kristus on tulnud inimesena, on Jumalalt.^k **3** Aga ükski prohvetlik sõnum, mis ei tunnista Jeesust, pole Jumalalt.^l See on hoopis antikristuse sõnum. Te olete kuulnud, et ta hakkab seda rääkima,^m ja nüüd seda maailmas räägitaksegi.ⁿ

4 Teie, armsad lapsed, hoiate Jumala poole ja olete valeprohvetid ära võitnud,^o sest see, kes on teiega,^p on vä-

3:20 *Sõna-sõnalt „meie südant“. 4:1 *Sõna-sõnalt „igat vaimu“.

gevam kui see, kes on maailmaga.^a **5** Nemad hoiavad maailma poole,^b seepärast räägivad nad seda, mida maailm räägib, ja maailm võtab neid kuulda.^c **6** Meie hoiame Jumala poole. Kes Jumalat tundma õpib, võtab meid kuulda,^d aga kes ei hoiu Jumala poole, ei võta meid kuulda.^e Nii me teeme vahet, milline prohvetlik sõnum on õige ja milline mitte.^f

7 Armsad, armastagem üks-teist,^g sest armastus on Jumalalt ja igaüks, kes armastab, on Jumala laps ja tunneb Jumalat.^h **8** Kes aga ei armasta, pole Jumalat tundma õppinud, sest Jumal on armastus.ⁱ **9** Jumala armastus meie vastu on ilmnenu selles, et Jumal saatis oma ainusündinud poja maailma, et me saaksime tema kaudu elu.^k **10** See armastus ei seisne selles, et meie oleme armastanud Jumalat, vaid et tema on armastanud meid ja on saatnud oma poja lepitushvriks^l meie pattude eest.^m

11 Armsad, kui Jumal on meid niiviisi armastanud, siis peame ka meie üksteist armastama.ⁿ **12** Jumalat pole keegi kunagi näinud.^o Kui me üksteist armastame, jääb Jumal meiega ja tema armastus saab meis täiuslikuks.^p **13** Ta on andnud meile oma vaimu ja sellest me teame, et meie jääme ühte temaga ja tema meiega. **14** Me oleme ise näinud ja anname tunnistust selle kohta, et Isa on saatnud oma poja maailma päästma.^q **15** Kes tunnistab, et Jeesus on Jumala poeg,^r sellega jääb Jumal ühte ja tema jääb ühte Jumalaga.^s **16** Me oleme teada saanud, et Jumal armastab

PTK 4

- a Ef 2:2
b 1Jo 5:19
c Joh 15:19
d Joh 10:27
e Joh 8:47
f 1Jo 4:1
g 1Pe 1:22
h 1Jo 4:16
i 2Mo 34:6
Mi 7:18
1Jo 4:19
j Joh 1:14
k Joh 3:16
Ro 5:8
Ro 8:32
1Jo 5:11
l 1Ko 5:7
m Ro 3:25
Heb 2:17
Heb 9:26
1Jo 2:1, 2
n Mt 18:33
Joh 15:12
Ro 13:8
1Jo 3:16
o 2Mo 33:20
Joh 1:18
Joh 4:24
Joh 6:46
p 1Jo 2:5
q Mt 1:21
Joh 3:17
Joh 12:47
Ap 5:31
r Ro 10:9
s 1Jo 2:23, 24

Teine veerg

- a Joh 3:16
b 1Jo 4:8
c Joh 17:21
d Heb 4:16
1Jo 2:28
e Ro 8:15
f 1Jo 2:5
g 1Jo 4:10
h 1Jo 2:4
i 1Jo 3:17
j 1Jo 4:12
k Mt 22:37, 39
Joh 13:34
Joh 15:12

PTK 5

- l Joh 3:3
1Pe 1:3, 23
1Jo 3:9
m Joh 1:12, 13
Ro 8:14
n Joh 14:23
o 5Mo 30:11
Mi 6:8
p Joh 16:33
1Jo 5:18
q Ef 6:16
2Ti 4:7
Ilm 12:10, 11
r 1Jo 4:4
s Joh 20:31

meid, ja me oleme selles veendunud.^a

Jumal on armastus,^b ja kes jääb armastusse, see jääb ühte Jumalaga ja Jumal temaga.^c **17** Nii on armastus meis täiuslikuks saanud ja tänu sellele me võime kohtupäeval julged olla,^d sest me oleme selles maailmas samasugused, nagu on Jeesus Kristus. **18** Kes armastab Jumalat, see ei tunne hirmu.^e Hirm kammitseb meid, kuid täiuslik armastus tõrjub meist hirmu välja. Kes aga tunneb hirmu, selle armastus pole veel täiuslik.^f **19** Me armastame, sest tema on meid esmalt armastanud.^g

20 Kui keegi ütleb, et ta armastab Jumalat, aga samal ajal vihkab oma venda, siis ta on valetaja.^h Sest kes ei armasta oma venda,ⁱ keda ta on näinud, ei saa armastada Jumalat, keda ta pole näinud.^j **21** Me oleme saanud temalt selle kätse: kes armastab Jumalat, peab armastama ka oma venda.^k

5 Igaüks, kes usub, et Jeesus on Kristus*, on Jumala laps ja igaüks, kes armastab elu andjat, armastab ka tema lapsi. **2** Selle järgi me teame, et me armastame Jumala lapsi,^m kui me armastame Jumalat ja täidame tema kätse. **3** Armastust Jumala vastu saame näidata sellega, et peame kinni tema käskudest,ⁿ ja tema käsud ei ole koormavad.^o **4** Jah, igaüks, kes on Jumala laps, võidab maailma ära.^p Me oleme maailma ära võitnud oma usuga.^q

5 Kes aga võidab maailma ära?^r Kas mitte see, kes usub, et Jeesus on Jumala poeg?^s

5:1 *Võib tõlkida ka „messias“.

6 Jeesus Kristus tuli vee ja vere kaudu. Ta ei tulnud üksnes veega,^a vaid vee ja verega.^b Vaim tunnistab seda,^c sest vaimu tunnistus on tõene. 7 Niisiis on kolm tunnistajat: 8 vaim,^d vesi^e ja veri.^f Need kolm tunnistavad üht ja sama.

9 Kui me usume inimeste antud tunnistust, siis veelgi enam peaksime uskuma Jumala antud tunnistust, Jumala tunnistust oma poja kohta. 10 Kes usub Jumala pojasse, sellel on Jumala tunnistus südames. Kes ei usu Jumalat, teeb temast valetaja,^g sest ta ei usu Jumala tunnistust oma poja kohta. 11 Jumala tunnistus on niisugune: Jumal on andnud meie igavese elu^h ja me saame selle elu tänu tema pojale.ⁱ 12 Kes usub Jumala pojasse, saab igavese elu, aga kes ei usu Jumala pojasse, ei saa igavest elu.^j

13 Ma kirjutan teile neist asjust, et te teaksite, et teil, kes usute Jumala poja nimesse,^k on igavene elu.^l 14 Me oleme kindlad,^m et kui me palume Jumalalt midagi kooskõlas tema tahtega, siis ta kuulab meid.ⁿ 15 Kuna me teame, et ta kuulab meid, ükskõik mida

PTK 5

- a Mt 3:13
b Ap 20:28
Ef 1:7
1Pe 1:19
c Mt 3:16
Joh 1:32, 33
d Lu 3:22
Lu 4:18
e Lu 3:21
f Heb 9:14
g Joh 3:33
h Joh 17:3
i Joh 5:26
j Joh 3:36
k Joh 20:31
l 1Jo 1:2
m Heb 4:16
1Jo 3:21
n Öp 15:29

Teine veerg

- a Lu 11:13
Joh 14:13
b Jk 5:15
1Jo 1:9
c Mt 12:31
Mr 3:29
Lu 12:10
Heb 6:4–6
Heb 10:26
d 1Jo 3:4
e Joh 17:15
f Mt 13:19
Lu 4:6
Joh 12:31
g 1Ti 3:16
h Joh 17:20, 21
i Joh 17:3
j 1Ko 10:14

me ka ei paluks, oleme kindlad, et saamegi seda, mida oleme temalt palunud.^a

16 Kui keegi märkab oma venda tegemas pattu, mis ei vii surma, siis ta palugu venna eest ning Jumal annab sellele elu.^b See käib nende kohta, kes ei tee pattu, mis viib surma. Kuid on patte, mis viivad surma.^c Selliste pattude puhul ma ei ütle, et tuleks paluda. 17 Igasugune ülekohus on patt,^d kuid on patte, mis ei vii surma.

18 Me teame, et ükski Jumala laps ei ela patust elu, vaid Jumalast sündinu* kaitseb teda ja Saatan[#] ei saa tal le kahju teha.^e 19 Me teame, et meie hoiame Jumala poole, aga kogu maailm on Saatan võimuses.^f 20 Ent me teame, et Jumala poeg on tulnud^g ja avanud meie mõistuse, et võiksime õppida tundma tõelist Jumalat. Jumala poja Jeesus Kristuse kaudu kuulume ühte Jumalaga^h – tema on tõeline Jumal ja tema annab igavese elu.ⁱ 21 Armsad lapsed, hoiduge ebajumalatest.^j

5:18 *St Jumala poeg Jeesus Kristus.
#Sõna-sõnalt „Kuri“.

JOHANNESE

TEINE KIRI

LÜHIÜLEVAADE

Tervitused (1–3)
Käige tõeteel (4–6)
Hoiduge eksitajate eest (7–11)
Ärge neid tervitage (10, 11)

Plaan külla tulla ja tervitused (12, 13)

1 Eakalt mehelt* kõrgeaulisele naisele^a, äravalitule, ja tema lastele, keda ma tõeliselt armastan, ja mitte mina üksi, vaid ka kõik need, kes on tõde tundma õppinud. 2 Me armastame teid tõe pärast, mis püsib meie südames ja jääb meiega igavesti. 3 Meiega jääb ka arm*, halastus ja rahu Jumalalt, meie isalt, ja tema pojalt Jeesus Kristuselt, samuti tõde ja armastus.

4 Ma olen väga rõõmus, et su laste hulgas on neid, kes käivad tõeteel,^a nii nagu Isa on meid käskinud. 5 Ma palun sind, kõrgeauline naine, et sa järgiksid käsku, mis ütleb, et meil tuleb üksteist armastada. (Ma ei kirjuta sulle uut käsku, vaid seda, mis meil on olnud algusest peale.)^b 6 Me saame armastust näidata sellega, et elame tema käskude järgi.^c Ja tema käsk ütleb, nagu te olete algusest peale

1 *Võib tõlkida ka „kogudusevanemalt”.
^aMõeldakse kas mõnda konkreetset naist või mõnda 1. sajandi kristlikku kogudust. 3 *Võib tõlkida ka „ärateenimata lahkus”, „ülim headus”.

a 2Ko 4:2
3Jo 3

b Joh 13:34
Joh 15:12
1Pe 4:8
1Jo 2:7

c Joh 14:21
1Jo 2:5

Teine veerg

a Mt 7:15
Ap 20:29, 30
2Te 2:3, 7
2Pe 2:1
Ilm 2:2

b 1Jo 4:2

c 1Jo 2:18, 22
1Jo 4:3
Ju 4

d Heb 10:35

e Joh 14:6
Joh 15:6
3Jo 9

f Heb 3:14
1Jo 2:23

g 5Mo 17:2–5
Ro 16:17
1Ko 5:11

kuulnud, et teil tuleb üksteist armastada. 7 Maailma on ilmunud palju eksitajaid,^a kes ei tunnista, et Jeesus Kristus tuli inimesena.^b Kes seda ei tunnista, on eksitaja ja antikristus*.^c

8 Vaadake ette, et te ei kaotaks seda, mille saavutamiseks me oleme vaeva näinud, vaid et te saaksite kätte kogu tasu.^d 9 Kes astub üle Kristuse õpetusest ega pea sellest kinni, sellel pole Jumalat.^e Kes jääb tema õpetusse, sellel on nii Isa kui ka Poeg.^f 10 Kui teie juurde tuleb keegi, kes ei too kaasa seda õpetust, siis ärge võtke teda oma kodus vastu^g ega tervitage teda, 11 sest see, kes teda tervitab, saab tema kurjade tegude kaasosaliseks.

12 Mul on teile veel palju öelda, aga ma ei taha seda teha paberil ja tindiga, vaid ma loodan tulla teie juurde ja rääkida teiega silmast silma, et teie rõõm oleks täielik.

13 Sulle saadavad tervitusi sinu õe, äravalitu lapsed.

7 *Vt „Sõnaseletusi”.

JOHANNESE

KOLMAS KIRI

LÜHIÜLEVAADE

Tervitused ja palve (1–4)
 Kiidusõnad Gaiusele (5–8)
 Auahne Diotrefes (9, 10)
 Demeetriosel räägitakse head (11, 12)

Plaan külla tulla ja tervitused (13, 14)

1 Eakalt mehelt* armsale Gaiusele, keda ma tõeliselt armastan.

2 Armas vend, ma palvetan, et nii nagu praegu, läheks sul ka edaspidi kõik hästi ja sa oleksid terve. 3 Ma olin väga rõõmus, kui vennad tulid ja rääkisid, et sa hoiad tuest kinni ja käid tõeteel edasi.^a 4 Miski ei tee mulle suuremat rõõmu* kui see, et ma kuulen oma lapsi tõeteel käivat.^b

5 Armas vend, sa oled usutav kõiges, mida sa teed vendade heaks, isegi kui nad on sulle võõrad.^c 6 Nad on koguduse ees rääkinud sinu armastusest. Palun saada nad teele Jumalale meelepärasel viisil,^d 7 sest tema nimel on nad läinud kuulutama ega oota midagi^e maailma inimestelt. 8 Seega tuleb meil olla nende vastu külalislahke,^f et võiksime üheskoos tõe heaks töötada.^g

1 *Võib tõlkida ka „kogudusevanemalt”.
4 *Teine võimalik tähendus: „miski ei anna mulle suuremat põhjust tänulikkuks”.

a 2Jo 4

b 1Ko 4:15
2Ti 1:2
Tt 1:4
Flm 10

c Heb 13:2

d Tt 3:13

e 1Ko 9:11, 12

f Mt 10:41
Flm 22
1Pe 4:9

g Ro 12:13

Teine veerg

a Ap 20:29, 30

b Ro 12:10
Flp 2:3
Heb 13:17

c L 101:5
Õp 6:16, 19

d Ap 15:25, 27
Ef 6:21
Flp 2:19
Kol 4:7
Tt 1:5

e Ro 12:9
1Pe 3:11

f 1Jo 3:9

g 1Jo 3:6, 10

9 Ma kirjutasin kogudusele üht-teist, kuid Diotrefes, kes tahab olla koguduses tähtsaim,^a ei pea lugu millestki, mida me ütleme.^b 10 Seepärast, kui ma tulen, siis juhin ma tähelepanu tema tegudele, sellele, et ta levitab meie kohta laimujutte.^c Vähe sellest, ta keeldub vendi lahkelt vastu võtmast^d ning püüab takistada neid, kes tahavad seda teha, ja üritab neid kogudusest välja heita.

11 Armas vend, ära võta eeskujuks halba, vaid head.^e Kes teeb head, hoiab Jumala poole.^f Kes teeb halba, pole Jumalat tundma õppinud.^g 12 Demeetriosel räägivad head kõik vennad, sest ta elab tõe järgi. Ka meie tunnustame sama ja sa tead, et meie tunnistus on õige.

13 Mul on sulle veel palju öelda, aga ma ei taha seda teha enam sulle ja tindiga. 14 Ma loodan sind peagi näha ja siis me räägime silmast silma.

Rahu sulle!

Sõbrad saadavad sulle terivitusi. Tervita sõpru nimepidi.

JUUDA

KIRI

LÜHIÜLEVAADE

Tervitused (1, 2)

Valeõpetajad mõistetakse hukka (3–16)

Miikaeli vaidlus Kuradiga (9)

Eenoki prohvetikuulutus (14, 15)

Olge sellised, keda Jumal armastab (17–23)

Jumalale kuulugu au (24, 25)

1 Juudalt, Jeesus Kristuse orjalt ja Jaakobuse vennalt,^a kutsutuile,^b keda Jumal, meie isa, armastab ning kaitseb, et nad saaksid olla koos Jeesus Kristusega.^c

2 Osutagu Jumal teile rohkesti halastust ning andku külluslikult rahu ja armastust!

3 Armsad, ma tahtsin küll väga kirjutada teile meie ühisest päästest,^d aga pidasin oma kirjas hoopis vajalikuks ergutada teid võitlema pühadele alatiseks antud usu eest.^e

4 Nimelt on teie hulka poetunud mõned, kelle pühakiri on juba ammu hukka mõistnud. Nad ei karda Jumalat ja õigustavad oma jultunud käitumist^f Jumala armuga^g ega ole ustavad meie ainsale isandale Jeesus Kristusele, kellele me kuulume.^g

5 Kuigi te seda juba teate, tahan teile meelde tuletada, et ehkki Jehoova^h päästis oma rahva Egiptusemaalt,^h hävitas ta hiljem need, kel polnud usku.ⁱ 6 Ja inglid, kes ei jäänud oma algsele kohale, vaid hülgasid oma eluaseme,^j on ta pannud igaveste ahelatega kinni pilkasesse pimedusse kuni suure päeva kohtuni.^k 7 Samamoodi andusid Soodoma ja Gomorra ning nende ümberkaudsete linnade elanikud hoo-rusele* ja rahuldasiid oma loomuvastaseid, patuseid ihasid.^l Nad on meile hoiatavaks näiteks, kandes igavese tule^m karistust.^m

4 *Võib tõlkida ka „jultumust“, „häbitut käitumist“; kr *aselgeia*. (Vt „Sõnaseletusi“.) ⁿVõib tõlkida ka „äratteenimata lahkusega“, „ülilma headusega“. 5 *Vt lisa A5. 7 *Vt „Sõnaseletusi“. ^oLõpliku hävingu sümbol.

a Mt 13:55
Mr 6:3
Ga 2:9
Jk 1:1

b Heb 3:1

c Joh 17:15
1Pe 1:5

d Heb 2:3

e Ef 6:11
1Ti 1:18, 19
1Ti 6:12

f Ga 5:19

g Ap 20:29, 30
2Pe 2:1

h 2Mo 12:41

i 4Mo 14:35
1Ko 10:1, 5
Heb 3:16, 19

j 1Mo 6:1-4
1Pe 3:19, 20

k Lu 8:30, 31
2Pe 2:4
Ilm 20:1, 2

l 1Mo 19:4, 5
3Mo 18:22

m 1Mo 19:24
2Pe 2:6

Teine veerg

a 2Mo 22:28
2Pe 2:10
3Jo 9, 10

b 1Te 4:16

c Tn 10:21
Tn 12:1

d 5Mo 34:5, 6
e 2Pe 2:11

f Sak 3:2

g Ju 19

h 2Pe 2:12

i 1Mo 4:5, 8
1Jo 3:12

j 4Mo 22:32
2Pe 2:15, 16
Ilm 2:14

k 4Mo 16:3, 32
1Ti 1:20

l 2Pe 2:13

m Hes 34:8

n 2Pe 2:17

o Jes 57:20

p Heb 6:4-6
Ilm 21:8

q 1Mo 5:21, 22

r 5Mo 33:2

Tn 7:10

Sak 14:5

s 2Te 1:6

š Mt 12:36

8 Sellest hoolimata rüvetavad ka need unistajad en-nast ja teisi, põlgavad võimul-olijaid* ning pilkavad auvää-r-seid.^a 9 Kui peaingel^b Miikael^c polnud Kuradiga sama meelt ja vaidles temaga Moosese keha pärast,^d ei sõandanud ta teda pilgata ja tema üle kohut mõis-ta,^e vaid ütles: „Jehoova sõidel-gu sind.”^f 10 Nemad aga pilka-vad kõike, millest nad aru ei saa.^g Kuid kõige sellega, mil-lest nad arutute loomade kombel vaistlikult aru saavad,^h nad hävitavad end.

11 Häda neile, sest nad on läinud Kaini rada,ⁱ tormanud ta-su lootuses eksiteele, mida käis Bileam,^j ja määranud end hu-kule Korahi kombel mässu õhu-tades!^k 12 Vennaarmastust tu-gevdatatel pidusöökidel on nad veealused karid,^l karjased, kes süümepeinadeta vaid ennast toi-davad.^m Nad on veeta pilved, mida tuul sinna-tänna ajab;ⁿ hi-lissügisised viljatud puud, mis on täielikult* surnud, juurtega välja kistud; 13 metsikud me-relained, mis vahutavad välja oma häbiväärseid tegusid;^o eksi-tavad tähed, mida ootab igave-ne pilkane pimedus.^p

14 Eenok,^q seitsmes Aada-mast, rääkis prohvetlikult ka neist, kui ütles: „Jehoova on tulnud oma kümnete tuhandete pühade inglitega^r 15 pidama kõigi üle kohut^s ja mõistma süü-di kõiki jumalakartmatuid nen-de jumalakartmatute tegude pä-rast ja kõigi kohutavate asjade pärast, mida need jumalakart-matud patused tema kohta on rääkinud.”^s

8 *Mõeldakse Jumalat ja neid, kellele ta on andnud juhtpositsiooni. 12 *Sõna-sõnalt „kaks korda“.

16 Nad on nurisejad,^a elu üle kaeblejad, kes rahuldavad oma ihasid.^b Nad uhkeldavad inimeste ees ja lipitsevad nendega omakasu pärast.^c

17 Teie aga, armsad, tuleta-ge meelde, mida ütlesid* meie isanda Jeesus Kristuse apost-olid. 18 Neil oli tavaks öelda: „Viimsel ajal tuleb pilkajaid, kes rahuldavad oma jumala-kartmatuid ihasid.”^d 19 Sellised inimesed tekitavad lõhe-sid,^e nad on maised, neil pole Jumala vaimu. 20 Teie aga, armsad, saage tugevaks oma pühima usu kaudu ja palveta-ge kooskõlas püha vaimuga,^f 21 et te oleksite alati sellised, keda Jumal armastab,^g ooda-tes meie isanda Jeesus Kristu-

17 *Võib tõlkida ka „ennustasid”.

a 1Ko 10:10
Flp 2:14
b 2Pe 2:18
c Jk 2:9
d Ap 20:29, 30
1Ti 4:1
2Pe 2:1
2Pe 3:2, 3
e Ro 16:17
3Jo 9, 10
f Ro 8:26
Ef 6:18
g Joh 15:10
Ro 8:38, 39

Teine veerg

a Tt 3:7
1Jo 1:2
1Jo 2:25
b Mt 5:7
Mt 9:13
Jk 2:13
c Jk 1:6
d Ga 6:1
Jk 5:19, 20
e Ga 5:19–21
f Ro 8:33
Ef 1:4
Kol 1:22

se halastust, mis viib igavesse ellu.^a 22 Tundke kaasa neile,^b kel on kahtlusi,^c 23 ja pääst-ke nad,^d tõmmates nad tulest välja. Tundke kaasa ka teiste-le, aga olge ettevaatlikud ja jä-lestage isegi riideid, mis on pa-tuga määritud.^e

24 Aga temale, kes suudab hoida teid vääratamast* ja pan-na teid veatuna^f oma auhiil-guse ette suurt rõõmu tund-ma, 25 ainsale Jumalale, meie päästjale, kuulugu meie isanda Jeesus Kristuse kaudu au,* üle-vus, vägi ja võim – möödnud aegadel, nüüd ja igavesti! Aa-men.

24 *Sõna-sõnalt „komistamast”. 25 *Teine võimalik tähendus: „ainsale Ju-malale, kes päästab meid meie isanda Jeesus Kristuse kaudu, kuulugu au”.

ILMUTUS

JOHANNESELE

LÜHIÜLEVAADE

- Ilmutus, mille Jumal andis Jeesuse kaudu (1–3)
Tervitused seitsmele kogudusele (4–8)
„Mina olen alfa ja oomega” (8)
Püha vaim viib Johannese Isanda päeva (9–11)
Nägemus aussetõstetud Jeesusest (12–20)
- Sõnumid Efesosse (1–7),
Smürnasse (8–11), Pergamoni (12–17),
Tüatiirasse (18–29)
- Sõnumid Sardesesse (1–6),
Filadelfiasse (7–13),
Laodikeiasse (14–22)
- Nägemus Jehoovast taevast (1–11)
Jehoova istub troonil (2)

- 24 vanemat troonidel (4)
Neli elusolendit (6)
- Rullraamat seitsme pitsoriga (1–5)
Tall võtab rullraamatu (6–8)
Tall on väärt avama pitsereid (9–14)
- Tall avab kuus esimest pitsarit (1–17)
Võitja valgel hobusel (1, 2)
Tulipunasel hobusel ratsutaja võtab ära rahu (3, 4)
Mustal hobusel ratsutaja toob nälja (5, 6)
Tuhkrul hobusel ratsutab Surm (7, 8)
Tapetute hinged on altari alusel (9–11)
Suur maavärin (12–17)

- 7 Neli inglit hoiavad kinni
hävingutuuli (1-3)
144 000 pitseriga märgitut (4-8)
Suur rahvahulk valgetes rüüdes (9-17)
- 8 Avatakse seitsmes pitser (1-6)
Neli esimest trompetihüüdu (7-12)
Kolmekordne hädahüüd (13)
- 9 Viies trompetihüüd (1-11)
Üks häda möödas, veel kaks
tulemas (12)
Kuues trompetihüüd (13-21)
- 10 Tugev ingel väikse rullraamatuga (1-7)
„Ootamise aeg on läbi” (6)
Püha saladus saab teoks (7)
Johannes sööb väikse rullraamatu
ära (8-11)
- 11 Kaks tunnistajat (1-13)
Räägivad kotiriidesse riietatuna
prohvetlikult 1260 päeva (3)
Tapetakse ja jäetakse
matmata (7-10)
Pärast kolme ja poolt päeva
äratakse ellu (11, 12)
Teine häda möödas, kolmas
tulemas (14)
Seitsmes trompetihüüd (15-19)
Meie isanda ja tema võitu
kuningriik (15)
Hävitatakse need, kes hävitavad
maad (18)
- 12 Naine, poeg ja lohe (1-6)
Miikael sõdib lohega (7-12)
Lohe heidetakse maa peale (9)
Kurat teab, et talle on jäänud vähe
aega (12)
Lohe kiusab taga naist (13-17)
- 13 Merest tuleb välja seitsme peaga
metsaline (1-10)
Maa seest tuleb välja kahe sarvega
metsaline (11-13)
Seitsme peaga metsalise
kuju (14, 15)
Metsalise märk ja arv (16-18)
- 14 Tall ja 144 000 (1-5)
Sõnumid kolmelt ingliilt (6-12)
Keset taevast lendav ingel kuulutab
head sõnumit (6, 7)
Õnnelikud on need, kes surevad
Kristuse jüngritena (13)
Maa kaks lõikust (14-20)
- 15 Seitse inglit seitsme nuhtlusega (1-8)
Moosese ja Talle laul (3, 4)
- 16 Jumala viha seitse kaussi (1-21)
Kallatakse tühjaks maa peale (2),
merre (3), jõgedesse ja
veeallikasse (4-7), päikese
peale (8, 9), metsalise trooni
peale (10, 11), Eufрати jõe peale (12-16)
ja õhku (17-21)
Jumala sõda Harmagedoonis (14, 16)
- 17 Kohus Suure Babülöni üle (1-18)
Suur prostituut istub erepunase
metsalise seljas (1-3)
Metsaline, kes oli, keda enam pole,
kuid kes tõuseb sügavikust (8)
Kümme sarve södivad
Tallega (12-14)
Kümme sarve vihkavad
prostituuti (16, 17)
- 18 Suure Babülöni langemine (1-8)
„Minge välja temast, minu
rahvas” (4)
Lein Babülöni langemise pärast (9-19)
Taevas rõõmustab Babülöni
langemise üle (20)
Babülön heidetakse merre nagu
kivi (21-24)
- 19 Kiitke Jaahi tema kohtuotsuste
pärast (1-10)
Talle pulmad (7-9)
Valgel hobusel ratsutaja (11-16)
Jumala suur pidusöök (17, 18)
Metsaline alistatakse (19-21)
- 20 Saatan seotakse kinni 1000
aastaks (1-3)
Kristuse kaasvalitsejad 1000
aastat (4-6)
Saatan vabastatakse, seejärel
hävitatakse (7-10)
Surnute üle mõistetakse kohut valge
trooni ees (11-15)
- 21 Uus taevas ja uus maa (1-8)
Surma pole enam (4)
Kõik tehakse uueks (5)
Uus Jeruusalemm (9-27)
- 22 Eluveejõgi (1-5)
Lõppsõna (6-21)
„Kes soovib, võtku eluvett
tasuta” (17)
„Tule, isand Jeesus” (20)

1 Jeesus Kristuse ilmutus*, mille Jumal talle andis,^a et näidata oma orjadele,^b mis varsti toimub. Ta saatis oma ingli ning avaldas tema kaudu selle ilmutuse sümbolises keeles oma orjale Johannesele,^c **2** kes on rääkinud Jumala sõnast ja Jeesus Kristuse tegudest – kõigest, mida ta on näinud. **3** Õnnelik on see, kes loeb ette selle prohvetikuulutuse sõnu, ning õnnelikud on need, kes neid sõnu kuuluvad ja nende järgi teevad,^d sest määratud aeg on lähedal.

4 Johanneselt seitsmele Aasia provintsi kogudusele.^e

Armud* ja rahu teile „sellett, kes on, kes oli ja kes tuleb”,^f seitsmelt vaimult^g tema trooni ees **5** ja Jeesus Kristuselt, kes on ustav tunnistaja,^h esimene surnuist ülesäratatuⁱ ja maa kuningate valitseja.^j

Temale, kes meid armastab,^k kes on meid vabastanud meie pattudest omaenda verega^l **6** ja on teinud meid kuningateks^m ning oma Jumala ja isa preestriks,ⁿ kuulugu au ja vägi igavesti. Aamen.

7 Ta tuleb pilvedega^o ja kõigi silmad näevad teda, ka nende silmad, kes ta läbi pistid. Tema pärast taovad kõik maa suguvõsad endale kurbusest vastu rinda.^p Jah, aamen.

8 „Mina olen alfa ja oomega*,^q see, kes on, kes oli ja kes tuleb, Kõikvõimas,” ütleb Jumal Jehoova*.^r

1:1 *Sõna-sõnalt „avalikuks tegemine”, „kattest vabastamine”. 1:4 *Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkust”, „ülimate headust”. 1:8 *St algus ja lõpp. Alfa on kreeka tähestiku esimene täht ja oomega viimane täht. ^aVt lisa A5.

PTK 1

- a Tn 2:28
b Am 3:7
Ilm 7:3, 4
c Mt 10:2
Mr 1:19
Joh 21:20
d L 1:2
Lu 11:28
Joh 13:17
Jk 1:22
e Ilm 1:11
f Ilm 1:8
Ilm 4:8
Ilm 11:17
g Ilm 4:5
h Ilm 3:14
i Kol 1:18
j L 89:27
l TI 6:15
Ilm 19:16
k Joh 15:9
l Heb 9:14
lPe 1:18, 19
lJo 1:7
m 2Mo 19:6
Lu 22:28-30
n lPe 2:5
Ilm 5:9, 10
Ilm 20:6
o Mt 26:64
Mr 13:26
p Mt 24:30
q Jes 48:12
Ilm 21:6
Ilm 22:13
r 2Mo 6:3

Teine veerg

- a Mt 24:9
b Lu 12:32
c Mt 10:22
2Ti 2:12
d Ro 8:17
e Ef 1:1
Ilm 2:1
f Ilm 2:8
g Ilm 2:12
h Ilm 2:18
i Ilm 3:1
j Ilm 3:7
k Ilm 3:14
l Ilm 1:20
m Tn 7:13
n Ilm 19:12
o Ilm 2:18
p Ilm 1:20
q Jes 49:2
r Mt 17:1, 2
s Ap 26:23
Kol 1:18
Ilm 1:5
š Ilm 2:8
z lKo 15:45
ž lPe 3:18
t Ro 6:9
ITI 6:16
u Mt 16:18
Joh 6:54
Joh 11:25

9 Mina, Johannes, teie vend ja kaaslane raskustes,^a kuningriigis^b ja vastupidavuses^c Jeesuse järelkäijana,^d olin Patmose saarel Jumalast rääkimise ja Jeesusest tunnistuse andmise pärast. **10** Püha vaim viis mind Isanda päeva ning ma kuulsin enda tagant tugevat, otsekui trompeti häält, **11** mis ütles: „Mida sa näed, see kirjuta rullraamatusse ja saada see seitsmele kogudusele: Efesose,^e Smürnasse,^f Pergamoni,^g Tüatiirasse,^h Sardesesse,ⁱ Filadelfiasse^j ja Laodikeiasse.”^k

12 Ma pöörasin ringi, et vaadata, kes minuga räägib. Kui ma olin pöördunud, nägin ma seitset kuldambijalga^l **13** ning lambijalgade keskel kedagi inimesepoja sarnast,^m kes kandis kandadeni ulatuvat rõivast ja rinna ümber kuldvööd. **14** Tema pea ja juuksete olid valged nagu valge vill, nagu lumi, ning tema silmad nagu tuleleek.ⁿ **15** Tema jalad olid kui ahjus hõõgav puhask^o ja tema hääl nagu võimas veekohin. **16** Paremas käes oli tal seitse taevastähte^p ning tema suust ulatus välja pikk ja terav kaheteraline mõök^q ning tema nägu oli nagu päike, kui see kõige eredamalt särab.^r **17** Teda nähes langesin ma tema jalge ette otsekui surnu.

Ta pani oma parema käe mu peale ja ütles: „Ära kardada! Mina olen esimene^s ja viimane^š **18** ja elav.^z Ma olin surnud,^ž kuid nüüd ma elan igavesti^t ning mul on surma ja surmavalla* võtmed.^u **19** Pane kir-

1:18 *Sümbolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi”)

ja, mida sa nägid, mis toimub praegu ja mis sünnib pärast seda. **20** Püha saladus seitsmest tähest, mida sa nägid mu paremas käes, ja seitsmest kuldambijalast on see: seitsme tähte sümboliseerivad seitsme koguduses olevaid saadikuid* ja seitse lambijalga sümboliseerivad seitset kogudust.*

2 Efesose koguduses^b olevale saadikule^c kirjuta: „Nii ütleb see, kes hoiab seitset tähte oma paremas käes ja kõnnib seitsme kuldambijala keskel:^d **2** „Ma tean su tegusid, vaevanagemist ja vastupidavust. Ma tean, et sa ei salli halbu inimesi ja oled pannud proovile need, kes ütlevad end olevat apostlid,^e kuid ei ole, ja et sa oled leidnud nad olevat valetajad. **3** Sa oled vastu pidanud, sa oled minu nime pärast raskusi talunud^f ega ole tüdinud.^g **4** Ent ma pole rahul sellega, et sa oled lasknud hääbuda armastusel, mis sul algul oli.

5 Seepärast mõtle, mille sa oled kaotanud, kahetse^h ning tee tegusid, mida sa algul tegid. Kui sa aga ei kahetse, siis ma tulen ja võtan sinu lambijalaⁱ oma kohalt ära.^j **6** Sellegipoolest on sinus head: sa vihkad nikolaiitide*^k tegusid, mida vihkkan minagi. **7** Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb:^l võitjal^m luban ma süüa Jumala paradiisis oleva elupuu vilja.^{”n}

8 Smürna koguduses olevale saadikule kirjuta: „Nii üt-

1:20 *Sõna-sõnalt „seitsme koguduse ingleid”. 2:6 *Võib tõlkida ka „Nikolaossekti kuulujate”.

PTK 1

a Mt 5:16
Flp 2:15

PTK 2

b Ap 19:1
Ef 1:1
c Ilm 1:20
d Ilm 1:12, 13
e Ap 20:29, 30
2Ko 11:13
1Jo 4:1
f 1Pe 4:14
g Ga 6:9
h Ilm 3:19
i Ilm 1:20
j Ilm 2:16
k 1Ko 11:19
Ilm 2:15
l Mt 11:15
Ilm 2:17, 29
m 1Jo 5:4
n Ro 2:6, 7
Ilm 2:10

Teine veerg

a Ilm 1:13, 17
b Ro 14:9
c 2Ko 6:4, 10
1Ti 6:18, 19
Jk 2:5
d Ilm 3:9
e Mt 10:28
f Ro 2:6, 7
2Ti 4:7, 8
Jk 1:12
Ilm 20:4
g Ilm 13:9
h 1Jo 5:5
i Ilm 20:6
Ilm 20:14
Ilm 21:8
j Ilm 1:13, 16
Ilm 19:15
k Mr 13:9
Ilm 2:3
l Lu 12:8
1Jo 2:23
m Ap 1:8
n Mt 24:9
o 4Mo 31:16
2Pe 2:15
Ju 11
p 4Mo 22:4
q 4Mo 25:1, 2
Ap 15:28, 29
Ef 5:5
r 2Pe 2:1
Ilm 2:6

leb esimene ja viimane,^a kes suri ja sai jälle elavaks:^b **9** „Ma tean su viletsust ja vaesust, ometi oled sa rikas.^c Ma tean, kuidas sind teotavad need, kes nimetavad end juutideks, kuid pole seda, vaid on tegelikult Saatana kogudus.^d **10** Ära karda seda, mida sul tuleb kannatada.^e Kurat heidab mõned teie seast vangi, et teid täielikult proovile panna, ja teil on viletsust kümme päeva. Jää ustavaks surmani ja ma annan sulle elupärgja*.^f **11** Kellel kõrv on, see kuulaku,^g mida püha vaim kogudustele ütleb: võitjale^h ei tee teid surm* kahju.^{”i}

12 Pergamoni koguduses olevale saadikule kirjuta: „Nii ütleb see, kellel on pikk ja terav kaheteraline mõök:^j **13** „Ma tean, kus sa elad – seal, kus on Saatana troon. Ometi oled sa mulle ustav*^k ning sa ei sallanud oma usku minusse^l isegi mu ustava tunnistaja^m Antipase päevil, kes tapetiⁿ teie juures, kus Saatan elab.

14 Ent ma pole rahul sellega, et sinu juures on neid, kes järgivad Bileami^o õpetust. Bileam õpetas Baalakit^p ahvatlema iisraellasi patule*: sööma ebajumalatele ohverdatut ja hoorama.^q **15** Samuti on sinu juures neid, kes järgivad nikolaiitide õpetust.^r **16** Seepärast kahetse oma patte. Kui sa seda ei tee, tulen ma kiiresti sinu juurde ja sõdin nende

2:10 *Võib tõlkida ka „auhinnaks elu”. 2:11 *St igavene surm. 2:13 *Sõna-sõnalt „hoiad sa kõvasti kinni mu nimest”. 2:14 *Sõna-sõnalt „panema Iisraeli poegade ette komistuskivi”.

vastu pika mõõgaga, mis ulatub välja mu suust.^a

17 Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb:^b võitjale^c annan ma peidetud mannat^d ning valge kivikese, millele on kirjutatud uus nimi, mida ei tea keegi peale selle saaja.”

18 Tütiira^e koguduses olevale saadikule kirjuta: „Nii ütleb Jumala poeg, kelle silmad on nagu tuleleek^f ja kelle jalad on nagu puhas vask:^g **19** „Ma tean su tegusid, armastust, usku, teenistust ja vastupidavust ning seda, et su tegusid on praegu rohkem kui algul.

20 Ent ma pole rahul sellega, et sa sallid naist Iisebeli,^h kes nimetab end prohvetiks. Ta eksitab mu orje ning õpetab neid hooramaⁱ ja sööma ebajumalatele ohverdatut.

21 Ma andsin talle aega, et kahetseda, ent tema ei taha kahetseda oma hoorust. **22** Ma paiskan ta haigevoodisse ning need, kes temaga abielu rikkuvad, suurde viletsusse, kui nad ei kahetse, et on käitunud nagu tema. **23** Tema lapsed tapan ma surmahaigustega, nii et kõik kogudused saavad teada, et mina olen see, kes uurib läbi neerud* ja südame, ning ma tasun teile igaühele teie tegude järgi.^j

24 Aga teile ülejäänutele, kes olete Tütiiras, kõigile, kes ei järgi seda õpetust, kes ei tea midagi niinimetatud Saatana sügavustest,^k teile ma ütlen: ma ei pane teie peale muud koormat. **25** Hoidke vaid kõ-

2:23 *St sisimid mõttet ja sügavaimad tunded.

PTK 2

a Ilm 1:13, 16

b Ilm 2:7

c 1Jo 5:5

Ilm 3:12

d 2Mo 16:15, 31

L 78:24

Heb 9:4

e Ap 16:14

f Ilm 19:12

g Ilm 1:13-15

h 1Ku 16:31

2Ku 9:22

i 1Ko 5:11

Ga 5:19

Ef 5:5

j Ilm 22:12

k Joh 8:44

Teine veerg

a Ilm 3:11

b L 2:8, 9

Mt 19:28

Lu 22:28-30

Ilm 3:21

Ilm 20:4

c Ilm 12:5

Ilm 19:15

d Ilm 22:16

PTK 3

e Ilm 1:4

Ilm 4:5

f Ilm 1:13, 16

g Jk 2:26

h Lu 21:34

Ef 5:15

1Te 5:6

i 2Ko 7:11

j Ilm 16:15

k Mt 24:42

Lu 12:37, 39

l Jk 1:27

m Ilm 6:11

n 1Jo 5:4

o Ilm 4:4

Ilm 19:8

p Flp 4:3

q Lu 12:8

r Joh 6:69

Heb 7:26

vasti kinni sellest, mis teil on, kuni ma tulen.^a **26** Sellele, kes võidab ja täidab mu taht kuni lõpuni, annan ma võimu maailma rahvaste üle^b — **27** nagu mina olen saanud võimu oma isalt — ja ta karjatab inimesi raudkepiga,^c nii et nad lüüakse puruks kui savinõud. **28** Ja ma annan talle koidutähe.^d **29** Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb.”

3 Sardese koguduses olevale saadikule kirjuta: „Nii ütleb see, kellel on Jumala seitse vaimu^e ja seitse tähte:^f „Ma tean su tegusid, et sa paistad küll elavat, kuid tegelikult oled surnud.^g **2** Ole valvas^h ja tugevda seda, mis on alles jäänud ja mis on suremas, sest ma olen leidnud, et su töö pole lõpule viidud* mu Jumala ees. **3** Seepärast hoia meele, mida sa oled saanud ja mida sa oled kuulnud. Tee selle järgi ning kahetse oma patte.ⁱ Kui sa aga ei ärka, siis tulen ma nagu varas,^j ja sul pole aimugi, mis tunnil ma sind taban.^k

4 Siiski on sul Sardeses mõned, kes pole oma riideid rüvetanud,^l ja nemad saavad käia koos minuga valgetes riietes,^m sest nad on seda väärt. **5** Võitjaⁿ rüütatakse valgetesse riietesse^o ja ma ei kustuta tema nime eluraamatust,^p vaid ma tunnistan ta nime oma isa ja tema inglite ees.^q **6** Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb.”

7 Filadelfia koguduses olevale saadikule kirjuta: „Nii ütleb see, kes on püha^r ja tõeli-

3:2 *Võib tõlkida ka „pole täielik”.

ne*,^a kel on Taaveti võti,^b kes avab, nii et keegi ei saa sulgeda, ja sulgeb, nii et keegi ei saa avada: **8** „Ma tean su tegusid ning ma olen avanud su ees ukse,^c mida keegi ei saa sulgeda. Ma tean, et sul on jõudu, olgugi vähe, ja et sa oled teinud mu sõna järgi ega ole salanud mu nime. **9** Ma teen nii, et Saatana kogudusest tulevad ja kummardavad su jalge ees need, kes väidavad end olevat juudid, kuid siiski ei ole,^d vaid valetavad, ning ma annan neile teada, et ma olen sind armastanud. **10** Kuna sa oled teinud selle järgi, mida sa oled kuulnud minu vastupidavuse kohta,*^e hoian minagi sind katsumuste tunnil,^f mis tabab kogu maad, et panna proovile kõik selle elanikud. **11** Ma tulen kiiresti.^g Hoiä kõvasti kinni sellest, mis sul on, et keegi ei võtaks su pärga*.^h

12 Võitja teen ma sambaks oma Jumala templis ja ta ei lahku sealt kunagi. Ma kirjutatan tema peale oma Jumala nimeⁱ ja oma Jumala linna, Uue Jeruusalemma^j nime — see linn laskub alla taevast minu Jumala juurest — ja omaenda uue nime.^k **13** Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb.”

14 Laodikeia koguduses/olevale saadikule kirjuta: „Nii ütleb Aamen,^m ustav ja tõeline*ⁿ tunnustaja,^o Jumala loomistöö algus:^p **15** „Ma tean su tegusid, sa ei ole külm ega

3:7 *Võib tõlkida ka „tõearmastaja”.
3:10 *Teine võimalik tähendus: „kuna sa oled võtnud mind vastupidavuses eeskujuks”.
3:11 *Võib tõlkida ka „auhinda”.
3:14 *Võib tõlkida ka „tõde armastav”.

PTK 3

- a Ilm 3:14
Ilm 19:11
b Jes 22:22
Lu 1:32
c 1Ko 16:9
2Ko 2:12
d Ro 2:28
Ilm 2:9
e Lu 8:15
Lu 21:19
2Ti 2:12
Heb 10:36
Heb 12:3
f 2Te 3:3
g Ilm 2:16
h Jk 1:12
Ilm 2:10
i Ilm 22:3, 4
j Heb 12:22
Ilm 21:2
k Ilm 14:1
Ilm 19:12
l Kol 4:16
m 2Ko 1:20
n Joh 1:14
Ilm 19:11
o Joh 18:37
1Ti 6:13
Ilm 1:5
p Öp 8:22
Kol 1:15

Teine veerg

- a 2Ko 9:2
b Öp 25:13
c Ho 12:8
d Ilm 16:15
e L 19:8
f 1Ti 6:17-19
g Öp 3:12
h Ilm 2:5
Ilm 3:3
i 1Jo 5:4
Ilm 12:11
j Mt 19:28
Lu 22:28-30
Ilm 2:26
k Heb 10:12

PTK 4

- l 1Ku 22:19
Jes 6:1
Hes 1:26, 27
Tn 7:9
Ap 7:55
m Ilm 21:10, 11
n 1Jo 1:5

kuum. Oleksid sa ometi külm või kuum! **16** Aga et sa oled leige, mitte kuum^a ega külm,^b siis sülitän ma su oma suust välja. **17** Kuna sa ütled: „Ma olen rikas,^c ma olen kogunud rikkust ega vaja midagi”, kuid ei tea, et sa oled armetu, haletsusväärne, vaene, pime ja alasti, **18** annan ma sulle nõu: osta minult tules puhastatud kulda, et sa saaksid rikkaks, valged riided selgapanemiseks, et su häbiväärne alasti-olek ei saaks avalikuks,^d ja silmasalvi silmade määrimiseks,^e et sa näeksid.^f

19 Ma noomin ja karistan kõiki, kes on mulle armsad.^g Ole siis agar ja kahetse oma patte.^h **20** Ma seisan ukse taga ja koputan. Kui keegi kuuleb mu häält ja avab ukse, siis astun ma tema majja ning söön õhtust koos temaga ja tema minuga. **21** Võitjalⁱ luban ma istuda koos minuga mu troonile,^j nagu minagi olen võitnud ning istunud^k koos oma isaga tema troonile. **22** Kellel kõrv on, see kuulaku, mida püha vaim kogudustele ütleb.”

4 Pärast seda nägin ma taevast üht avatud ust ja esimene hää, mida ma kuulsin endaga rääkimas, oli kui trompeti hää. See ütles: „Tule siia üles ja ma näitan sulle, mis peab toimuma.” **2** Sedamaid tuli mu peale püha vaim ning ma nägin, et taevast on troon ja troonil istub keegi.^l **3** See, kes sellel istus, nägi välja nagu jaspisekivi^m ja sarder ning trooni ümber oli vikerkaar, mis sarnanes smaragdiga.ⁿ

4 Trooni ümber oli 24 trooni ning neil troonidel nägin

ma istumas 24 vanemat,^a kellel olid seljas valged riided ja peas kuldkroon*. **5** Troonist tuli välja välke^b ja sealt oli kosta hääli ja köuekõminat.^c Trooni ees oli seitse leegitsevat lampi, mis sümboliseerivad Jumala seitset vaimu.^d **6** Ja trooni ees oli justkui klaasmeri*,^e kristalli sarnane.

Keskel, kus oli troon,^f ja trooni ümber oli neli elusolendit,^g kes olid täis silmi eest ja tagant. **7** Esimene olend oli nagu lõvi,^h teine nagu noor pull,ⁱ kolmandal^j oli selline nagu nagu inimesel ja neljas^k oli nagu lendav kotkas.^k **8** Igaühel neist neljast olendist oli kuus tiiba, mis ümbertringi ja altpoolt olid täis silmi.^l Nad hüüavad nii päeval kui ka ööl: „Püha, püha, püha on Jumal Jehoova,^m Kõikvõimas, kes oli, kes on ja kes tuleb!”ⁿ

9 Iga kord, kui need olendid ülistavad, austavad ja tänavad seda, kes istub troonil ja kes elab igavesest ajast igavesesti,^o **10** langevad need 24 vanemat^p troonil istuja ette maha ja kummardavad teda, kes elab igavesest ajast igavesesti. Nad asetavad oma kroonid trooni ette ja ütlevad: **11** „Sina, Jehoova, meie Jumal, oled väärt võtma vastu ülistust,^q austust^r ja jõudu,^s sest sina oled loonud kõik,^s sinu tahtel on kõik olemasollu tulnud ja loodud.”

5 Ma nägin troonil istuja^t paremas käes rullraamatut, mille mõlemad pooled olid täis kirjutatud ning mis oli suletud

4:4 *Võib tõlkida ka „kuldpärg”. 4:6 *Ilmselt veemahuti, mis oli tehtud justkui klaasist. ^aVõib tõlkida ka „trooni keskel”.

PTK 4

a Ilm 4:10
Ilm 5:8
Ilm 11:16
Ilm 19:4
b Hes 1:13
c 2Mo 19:16
d Ilm 1:4
Ilm 5:6
e 2Mo 30:18
1Ku 7:23
f Hes 1:5–10
g Op 28:1
Jes 31:4
h Il 39:9–11
Ilm 6:3
i Ilm 6:5
j Ilm 6:7
k Il 39:27, 29
Hes 1:10
l Hes 10:9, 12
m Jes 6:2, 3
n Ilm 1:4
o L 90:2
Tn 12:7
p Ilm 5:8
q Mt 5:16
Ilm 14:7
r Ilm 19:10
s Ilm 5:13
Ilm 7:12
Ilm 11:17
Ilm 12:10
Ilm 12:10
s Ilm 10:6

PTK 5

z Ilm 4:2, 3

Teine veerg

a 1Mo 49:9, 10
Heb 7:14
b 2Sa 7:8, 12
Jes 11:1, 10
Ro 15:12
Ilm 22:16
c Joh 16:33
d Ef 1:22
e Jes 53:7
Joh 1:29
1Pe 1:19
f Joh 19:30
Ilm 5:12
g Ilm 1:4
h L 47:8
Jes 6:1
i Ilm 5:14
Ilm 19:4
j L 141:2
Ilm 8:4
k L 33:3
L 144:9
Jes 42:10
Ilm 14:3
l Mt 26:27, 28
1Ko 6:20
Heb 9:12
1Pe 1:18, 19
m Ilm 14:4
n Lu 12:32
Lu 22:28–30
o 2Mo 19:6
1Pe 2:9
Ilm 1:5, 6
p Mt 19:28
Ilm 20:4, 6
Ilm 22:5

seitsme pitseriga. **2** Samuti nägin ma tugevat ingliti kuulutamata valju häälega: „Kes on väärt tegema lahti pitsereid ja avama rullraamatut?” **3** Kuid mitte keegi taevas, maa peal ega maa all ei suutnud rullraamatut avada ja sellesse vaadata. **4** Ma puhkesin nutma, sest kedagi ei leitud olevat väärt rullraamatut avama ja sellesse vaatama. **5** Ent üks vanematest ütles mulle: „Ära nuta. Lõvi Juuda suguharust,^a Taaveti juur,^b on saanud võidu,^c tema võib avada rullraamatut seitse pitserit.”

6 Ma nägin trooni juures ning nelja olendi ja vanemate keskel^d seismas üht talle,^e kes oli justkui tapetud^f ning kel oli seitse sarve ja seitse silma. Need silmad sümboliseerivad Jumala seitset vaimu,^g mis on saadetud kogu maale. **7** Tall läks ja võttis troonil istuja paremast käest rullraamatu.^h **8** Kui ta selle võttis, heitsid need neli olendit ja 24 vanematⁱ Talle ette maha. Igal vanemal oli lüüra ja nende kuldkaunid olid täis suitsutusrohut, mis sümboliseerib püha-de palveid.^j **9** Nad laulsid uut laulu:^k „Sina oled väärt võtma seda rullraamatut ja avama selle pitsereid, sest sind tapeti ning sa oled oma verega ostnud Jumalale inimesi^l igast suguvõsast, keelest, hõimust ja rahvast.^m **10** Sa oled teinud nad kuningateksⁿ ja meie Jumala preestriteks^o ning nad hakkavad kuningatena maa üle valitsema.”^p

11 Ma nägin palju ingliteid trooni, olendite ja vanemate ümber ning kuulsin nende häält. Neid oli kümneid ja

kümneid tuhandeid, tuhandeid ja tuhandeid.^a **12** Nad hüüdsid valju häälega: „Tall, kes tapeti,^b on väärt võtma vastu väge ja rikkust, tarkust ja jõudu, austust, ülistust ja õnnistust!”^c

13 Ma kuulsin, kuidas kõik loodud taevas, maa peal, maa all^d ja meres — kõik, kes neis on — ütlesid: „Sellele, kes troonil istub,^e ja Tallele^f kuulugu õnnistus, austus,^g ülistus ja vägi ikka ja igaveseti!”^h **14** Need neli olendit ütlesid: „Aamen!” ning vanemad heitsid maha ja kummardasid Jumalat.

6 Ma nägin, kui Tallⁱ avas ühe seitsmest pitserist,^j ning ma kuulsin üht neljast olendist^k otseku kolmehäälega ütlevat: „Mine!” **2** Ja ma vaatasin ja nägin valget hobust.^l Selle seljas istujal oli käes vibu ja talle anti kroon^m ning ta läks välja vaenlasi võites, et saada lõplik võit.ⁿ

3 Kui ta avas teise pitseri, kuulsin ma teist olendit^o ütlevat: „Mine!” **4** Väljus veel üks hobune, tulipunane. Selle seljas istujal lubati rahu maa pealt ära võtta, et inimesed üksteist tapaksid, ja talle anti suur mõök.^p

5 Kui ta avas kolmanda pitseri,^q kuulsin ma kolmandat olendit^r ütlevat: „Mine!” Ja ma vaatasin ja nägin musta hobust. Selle seljas istujal olid käes kaalud. **6** Ma kuulsin häält nelja olendi keskelt ütlevat: „Hoiniks* nisu denaari”^s

6:6 *Liitrist natuke suurem mõõtühik. Selline kogus nisu oli sõduri päevanorm. (Vt lisa B14.) #Rooma hõbemünt, mis oli tõielse päevapalk.

PTK 5

a Tn 7:9, 10

b Jes 53:7
Ilm 5:6

c Mt 28:18

d Flp 2:9, 10

e Ilm 4:2, 3

f Joh 1:29
Ilm 7:17g Joh 5:23
1Ti 6:16

h 1Pe 4:11

PTK 6

i Ilm 5:6

j Ilm 5:5

k Ilm 4:7

l Ilm 19:11

m Ilm 14:14

n L 45:4
L 110:1, 2Ilm 12:7
Ilm 17:14

o Ilm 4:7

p Mt 24:7
Lu 21:10

q Ilm 5:5

r Ilm 4:7

s Mt 20:2

Teine veerg

a Mr 13:8

b Ilm 4:7

c Lu 21:11

d Jer 15:2, 3
Hes 14:21e 3Mo 4:7
Ilm 8:3

f 3Mo 17:11

g Mt 24:9, 14
Joh 18:37Ilm 17:6
Ilm 20:4

h 1Jo 5:20

i 5Mo 32:43
Lu 18:7

Ilm 19:1, 2

j Ilm 3:5

k Mt 24:9

Ap 9:1
2Ko 1:8l Jl 2:31
Mt 24:29

m Jes 34:4

n Ilm 16:20

eest, kolm hoiniksit otri denaari eest ning oliiviõli ja veini ära raiska.”^a

7 Kui ta avas neljanda pitseri, kuulsin ma neljanda olendit^b häält ütlevat: „Mine!” **8** Ja ma vaatasin ja nägin tuhkru hobust. Selle seljas istuja nimi oli Surm ja kohe tema järel tuli Surmavald. Neile anti võim neljandiku maa üle, et tappa pika mõõga, näljahäda,^c surmahaiguste ja kiskjatega.^d

9 Kui ta avas viienda pitseri, nägin ma altari alusel^e nende hingi*,^f kes olid tapetud Jumala sõna pärast ja kuulustöö tegemise pärast.^g **10** Nad hüüdsid valju häälega: „Kui kaua läheb veel aega, kõrgeim valitseja, püha ja tõeline,^h enne kui sa mõistad kohut ja maksad meie vere eest kätte neile, kes elavad maa peal?”ⁱ

11 Igaühele neist anti pikk valge rüü^j ning neile öeldi, et nad puhkaksid veel veidi, kuni saab täis nende kaasorjade ja vendade arv, kes tapetakse nagu nemadki.^k

12 Ma nägin, kuidas ta avas kuuenda pitseri. Toimus suur maavärin ning päike läks mustaks nagu kitsevillast kotiriie, kuu muutus üleni otseku vereks^l **13** ning taevatähed kukkusid maa peale, nii nagu viigipuu viskab maha oma toored marjad, kui kõva tuul seda raputab. **14** Taevas taandus nagu rullraamat, mis kokku rullitakse,^m ning kõik mäed ja saared kadusid oma kohalt.ⁿ **15** Siis maa kuningad, valitsejad, väeülemad,

6:9 *Viitab ilmselt tapetute verele, mis oli valatud altari kõrvale.

rikkad ja vägevad ning kõik orjad ja vabad peitsid end koo-
bastesse ja kaljude vahele.^a
16 Nad ütlesid mägedele ja
kaljudele: „Langege meie peale!^b Peitke meid troonil istuja^c
palge eest ja Talle^d viha eest,
17 sest nende suur vihapäev
on tulnud,^e ja kes suudab pü-
sida?”^f

7 Pärast seda ma nägin nel-
ja ingliti, kes seisisid maa nel-
jas nurgas ning hoidsid kõvasti
kinni maa nelja tuult, et ükski
tuul ei puhuks maa, mere ega
ühegi puu peale. **2** Ma nägin
päikesetõusu poolt tõusmas
veel üht ingliti, kellel oli elava
Jumala pitsat. Ta hüüdis valju
häälega neljale inglile, kellele
oli antud voli teha kahju maale
ja merele: **3** „Ärge tehke kah-
ju maale, merele ega puudele,
enne kui me oleme pannud pit-
seri^g oma Jumala orjade lauba-
le!”^h

4 Ma kuulsin nende arvu,
kes olid pitseriga märgit-
ud – 144000ⁱ pitseriga märgit-
tust igast Iisraeli poegade sugu-
harust:

5 12000 Juuda suguharust,
12000 Ruubeni suguharust,
12000 Gaadi suguharust,

6 12000 Aaseri suguharust,
12000 Naftali suguharust,
12000 Manasse^k suguharust,

7 12000 Siimeoni suguha-
rust,

12000 Leevi suguharust,
12000 Issaskari suguharust,

8 12000 Sebuloni suguha-
rust,

12000 Joosepi suguharust,
12000 pitseriga märgitud
Benjamini suguharust.

9 Pärast seda ma vaata-
sin ja nägin suurt rahvahulka,

PTK 6

- a Jes 2:10, 19
b Ho 10:8
Lu 23:30
c Ilm 4:2, 3
d Ilm 5:6
e Sef 1:14, 18
Ro 2:5
f Jl 2:11

PTK 7

- g 2Ko 1:22
Ef 1:13
Ef 4:30
h Ilm 9:4
i Ilm 14:1, 3
j Ro 2:29
Ro 9:6
Ga 6:16
Ilm 21:12
k 1Mo 41:51

Teine veerg

- a Jes 2:2
Ilm 15:4
b Ilm 7:14
c 3Mo 23:40
Joh 12:13
d Ilm 4:2, 3
e Ap 4:12
Ilm 5:6
f Ilm 4:4
Ilm 11:16
g Ilm 4:11
h Ilm 7:9
i Mt 24:21
Mr 13:19
j Joh 1:29
Heb 9:14
1Jo 1:7
Ilm 1:5
k Ilm 4:2
l L 15:1
Ilm 21:3
m L 121:6
Jes 49:10
n Ilm 5:6
o Joh 10:11
p Ilm 22:1
q Jes 25:8
Ilm 21:4

PTK 8

- r Ilm 6:1
s Ilm 5:1
š Ilm 15:1

keda ükski ei suutnud ära luge-
da, inimesi kõigist rahvastest,
suguharudest, hõimudest ja
keeltest.^a Nad seisisid trooni ees
ja Talle ees, valged rüüd seljas^b
ja palmioksad käes,^c **10** ning
hüüdsid valju häälega: „Pääs-
te me võlgneme oma Jumala-
le, kes istub troonil,^d ja Talle-
le!”^e

11 Kõik inglid seisisid trooni,
vanemate^f ja nelja olendi üm-
ber ning langesid silmili maha
trooni ette ja kummardasid
Jumalat, **12** öeldes: „Aamen!
Kiitus, ülistus, tarkus, tänu,
austus, vägi ja jõud kuulugu
meie Jumalale igavesest ajast
igavesti!”^g Aamen.”

13 Siis küsis üks vanema-
test minult: „Kes on need, kel-
lel on seljas valged rüüd,^h ja
kust nad on tulnud?” **14** Se-
damaid ma vastasin talle: „Mu
isand, sina tead seda.” Ta ütles
mulle: „Need on need, kes tule-
vad suurest viletsusest*.ⁱ Nad
on oma rüüd pesnud ja tei-
nud need valgeks Talle veres.”^j

15 Sellepärast on nad Jumala
trooni ees ning teenivad teda
ööd ja päevad tema templis,
ning troonil istuja^k pakub nei-
le varju oma telgis.^l **16** Neil
pole enam nälg ega janu, ka ei
kõrveta neid päike ega põleta
kuumus,^m **17** sest Tall,ⁿ kes
on trooni juures, hoiab neid
kui karjane^o ja juhatab nad elu-
vee allikaile.^p Ja Jumal pühib
kõik pisarad nende silmist.”^q

8 Kui Tall^r avas seitsmenda
pitseri,^s tekkis taevas vai-
kus umbes pooleks tunniks.

2 Ma nägin seitset ingliti,^š kes
seisisid Jumala ees, ja neile anti
seitse trompetit.

7:14 * Vt „Sõnaseletusi”.

3 Veel üks ingel tuli ja astus altari^a juurde, käes kullast suitsutusnõu. Talle anti suur hulk suitsutusrohtu,^b et ta ohverdaks seda trooni ees oleva kuldaltaril,^c samal ajal kui pühad esitavad palveid. **4** Suitsutusrohu suits tõusis inglil käest koos pühade esitatud palvetega^d Jumala ette. **5** Otsenkohe täitis ingel suitsutusnõu altariilt võetud tulega ja heitis tule maa peale. Siis kostis kõuekõminat ja hääli, sõhvisid välgud^e ja toimus maavärin. **6** Ja need seitse inglil valmistusid puhuma seitset trompetit.^f

7 Esimene ingel puhus trompetit ning maa peale heideti rahet ja tuld verega segamini.^g Kolmandik maast põles ära, kolmandik puudest põles ära ja kõik rohelised taimed põlesid ära.^h

8 Teine ingel puhus trompetit ning midagi suure põleva mäe sarnast heideti merre.ⁱ Kolmandik merest muutus vereks,^j **9** kolmandik mereloomadest suri ära^k ja kolmandik laevadest läks põhja.

10 Kolmas ingel puhus trompetit ning taevast kukkus alla suur täht, mis põles nagu tõrvik. See kukkus kolmandiku jõgede ja veeallikate peale.^l

11 Tähe nimi oli Koirohi. Kolmandik vetest muutus koirohuks ja palju inimesi suri nende vete tõttu, sest need olid läinud kibedaks.^m

12 Neljas ingel puhus trompetit ning kolmandikku päikesest, kolmandikku kuust ja kolmandikku tähtedest löödi,ⁿ et kolmandik neist pime-

PTK 8

a 2Mo 30:1, 3

b Ilm 5:8

c Ilm 9:13

d L 141:2

Lu 1:10

e 2Mo 19:16

Ilm 4:5

f Ilm 8:7, 8

Ilm 8:10, 12

Ilm 9:1, 13

Ilm 11:15

g Ilm 16:2

h 2Mo 9:23-25

L 97:3, 5

i Jes 17:12, 13

Jes 57:20

j 2Mo 7:20

k Ilm 16:1, 3

l Ilm 16:1, 4

m Am 5:7

n Ilm 16:1, 8

Teine veerg

a 2Mo 10:22

b Ilm 9:12

Ilm 11:14

c Ilm 8:2

PTK 9

d Ilm 8:2

e Lu 8:30, 31

Ilm 9:11

Ilm 20:1-3

f Jl 2:2, 10

g 2Mo 10:12

h Ilm 7:2, 3

i Ilm 9:10

j Jl 2:4, 5

k Jl 1:6

neks^a ja kolmandik päevast oleks valguseta, samuti kolmandik ööst.

13 Siis ma nägin keset taevast lendamas kotkast ja kuulsin teda valju häälega ütlevat: „Häda, häda, häda^b neile, kes maa peal elavad, nende kolme inglil trompetihüüu pärast, kes alles hakkavad trompeteid puhuma!”^c

9 Viies ingel puhus trompetit^d ja ma nägin üht tähte, mis oli langenud taevast maa peale, ning sellele anti sügavikku^e viiva käigu võti.

2 Täht avas sügavikku viiva käigu ja sealt tõusis suitsu, mis oli otsekui suure ahju suits, ja nii päike kui ka õhk pimenesid^f sellest suitsust. **3** Suitsu seest tulid maa peale rohutirtsud^g ja neile anti võim, samasugune võim, nagu on maa peal skorpionitel. **4** Neile öeldi, et nad ei teeks kahju maa rohule, ühelegi taimele ega puule, vaid ainult inimestele, kelle laubal pole Jumala pitserit.^h

5 Rohutirtsudel polnud voli neid tappa, küll aga piinata viis kuud, ja see piin sarnanes piinaga, mida tekitab skorpion,ⁱ kui ta inimest salvab. **6** Neil päevil otsivad inimesed surma, aga ei leia seda, nad ihkavad surra, kuid surm põgeneb nende eest.

7 Rohutirtsud nägid välja nagu lahinguvalmis hobused,^j nende peas oli midagi kuldkrooni sarnast ja nende nägu oli nagu inimese nägu.

8 Nende juuksed olid kui naiste juuksed ja nende hambad nagu lõvihambad.^k **9** Nende

rinnaturvised olid otsekuu rauast rinnaturvised. Nende tiibade hääl oli nagu lahinguse kihutavate hobukaarikute hääl.^a **10** Samuti oli neil astlaga saba nagu skorpionil ja saba oli neil võim teha inimestele kahju viis kuud.^b **11** Nende kuningaks on sügaviku ingel.^c Heebrea keeles on tema nimi Abaddon*, aga kreeka keeles Apollüon#.

12 Üks häda on möödas, veel kaks on tulemas.^d

13 Kuues ingel^e puhus trompetit^f ja ma kuulsin üht häält, mis tuli Jumala ees oleva kuldaltari^g sarvedest. **14** See ütles kuuendale inglile, kellel oli trompet: „Päästa lahti neli inglit, kes on kinni seotud suure Eufrati jõe ääres.”^h **15** Siis need neli inglit, kes olid valmis selleks tunniks, päevaks, kuuks ja aastaks, päästeti lahti, et nad tapaksid kolmandiku inimestest.

16 Ratsaväe sõdureid oli 200 miljonit* — see on arv, mida ma kuulsin. **17** Ma nägin nägemuses hobuseid ja nende seljas istujaid. Neil olid tulipunased, sügavsinised ja väävelkollased rinnaturvised, hobuste pea oli nagu lõvi peaⁱ ning nende suust tuli välja tuld, suitsu ja väävlit. **18** Nende kolme nuhtlusega — tule, suitsu ja väävliga, mis väljusid nende suust — tapeti kolmandik inimesi. **19** Hobuste võim on nende suus ja saba. Nende saba on mao sar-

9:11 *Nimi Abaddon tähendab „häving”. #Nimi Apollüon tähendab „hävitaja”. 9:16 *Võib tõlkida ka „20 000 korda 10 000”.

PTK 9

a Jl 2:4, 5

b Ilm 9:5

c Ilm 9:1
Ilm 20:1–3

d Ilm 8:13

e Ilm 8:6

f Ilm 11:15

g Ilm 8:3

h Ilm 16:1, 12
Ilm 17:1, 15

i Öp 28:1

Teine veerg

a L 115:4–7

PTK 10

b Mt 17:1, 2

c Ilm 5:5

d 2Mo 19:16
Ilm 4:5
Ilm 11:19

e Ilm 10:8

f L 90:2
Ilm 4:9g 2Mo 20:11
Neh 9:6
L 146:6

h Ilm 8:6

i Ilm 11:15

j Mr 4:11

nane, sel on pea ning sellega nad teevad kahju.

20 Ülejäänud inimesed, keda neis nuhtlustes ei tapetud, ei kahetsenud oma tegusid ega lakanud kummardamast deemonid ning kullast, hõbedast, vasest, kivist ja puust ebajumalaid, mis ei näe, kuule ega kõnni.^a **21** Nad ei kahetsenud oma mõrtsukatöid, spiritistlike tegusid, hooramist ega vargusi.

10 Ma nägin taevast laskuvat veel üht tugevat inglit, kes oli riietatud pilvesse. Tema pea kohal oli vikerkaar, tema nägu oli nagu päike^b ja tema jalad olid nagu tulesambad **2** ning tal oli käes väike lahtirullitud rullraamat. Ta asetas oma parema jala mere peale, vasaku jala aga maa peale **3** ning ta hüüdis valju häälega, justkui mõirgaks lõvi.^c Kui ta hüüdis, siis rääkisid seitse kõuekõminat.^d

4 Kui need seitse kõuekõminat rääkisid, tahtsin ma kirjutama hakata, ent kuulsin taevast üht häält^e ütlevat: „Hoi a salajas seda,* mida seitse kõuekõminat rääkisid, ja ära kirjuta seda üles!” **5** Ingel, keda ma nägin seismas mere ja maa peal, tõstis parema käe taeva poole **6** ja vandus selle nimel, kes elab igavesest ajast igavesti,^f kes on loonud taeva, maa ja mere ning kõik, mis neis on:^g „Ootamise aeg on läbi. **7** Neil päevil, kui seitsemes ingel^h valmistub trompetit puhuma,ⁱ saab teoks püha saladus,^j mida Jumal on kuuluta-

10:4 *Sõna-sõnalt „pane pitsseriga kinni see”.

nud hea sõnumina oma orjadele, prohvetitele.”^a

8 Ma kuulsin taas taevast häält^b ja see ütles mulle: „Mine võta avatud rullraamat ingli käest, kes seisab mere ja maa peal.”^c **9** Ma läksin ingli juurde ja palusin, et ta annaks mulle selle väikse rullraamatu. Ta ütles mulle: „Võta see ja söö ära!”^d Su kõhus on see kibe, aga su suus on see magus nagu mesi.” **10** Ma võtsin ingli käest väikse rullraamatu ja sõin selle ära.^e See oli mu suus magus nagu mesi,^f aga kui ma olin selle ära sõõnud, läks mul kõhus kibedaks. **11** Siis öeldi mulle: „Sa pead taas prohvetlikult rääkima hõimudest, rahvastest, keeltest ja paljudest kuningatest.”

11 Mulle anti mõõdurid-vaks pillirookepp^g ja öeldi: „Tõuse üles ning mõõda ära Jumala pühamu, altar ja need, kes pühamus teenivad. **2** Aga väljaspool pühamut olev õu jäta kõrvale, ära seda mõõda, sest see on antud teistele rahvastele ning nad tallavad püha linna^h 42 kuud.ⁱ **3** Ma saadan oma kaks tunnistajat ja nad räägivad kotiriidesse riietatuna prohvetlikult 1260 päeva.” **4** Neid sümboliseerivad kaks õlipuud^j ja kaks lambijalga^k ning nad seisavad maa isanda ees.^l

5 Kui keegi tahab neile kahju teha, väljub nende suust tuli ja neelab ära nende vaenlased. Sel viisil surmatakse kõik, kes tahavad neile kahju teha. **6** Neil on võim sulgeda taevast,^m et päevil, kui nad prohvetlikult räägivad, ei sajak

PTK 10

a Am 3:7

b Ilm 10:4

c Ilm 10:1, 2

d Hes 2:8

e Jer 15:16

f L 119:103
Hes 3:1–3

PTK 11

g Hes 40:3

h Ilm 21:2

i Ilm 13:5

j Sak 4:3, 11

k Sak 4:12
Mt 5:14

l Sak 4:14

m Lu 4:25

Teine veerg

a 1Ku 17:1
Jk 5:17

b 2Mo 7:19

c Ilm 12:17
Ilm 13:7

d Ilm 11:11

e Hes 37:5, 10

f Ilm 9:12

g Ilm 8:6

vihma.^a Neil on võim vete üle, et muuta need vereks^b ja lüüa maad igasuguste nuhtlustega nii sageli, kui nad soovivad.

7 Kui nad on tunnistuse andmise lõpetanud, hakkab metsaline, kes tuleb välja sügavikust, nendega sõda pidama ning võidab nad ära ja tapab nad.^c **8** Nende surnukehad vedelevad siis selle suure linna peatänaval, mille sümbolised nimed on Soodom ja Egiptus, kus ka nende isand postil hukati. **9** Inimesed eri hõimudest, suguharudest, keeltest ja rahvastest vaatavad nende surnukehi kolm ja pool päeva^d ega lase neid hauakoopasse panna. **10** Maa elanikud rõõmustavad nende surma üle, nad peavad pidu ja saadavad üksteisele kingitusi, sest need kaks prohvetit olid maa elanikke oma sõnumiga piinanud.

11 Pärast neid kolme ja poolt päeva tuli Jumalalt nende sisse eluvaim^e ja nad tõusid jalule ning kõiki, kes neid nägid, valdas suur hirm. **12** Nad kuulsid valju häält taevast neile ütlevat: „Tulge siia üles!” Ja nad läksid pilve sees üles taevasse ning nende vaenlased nägid neid*. **13** Sel tunnil toimus suur maavärin ja kümwendik linnast langes. Maavärinas sai surma 7000 inimest, ülejäänud löid kartma ja andsid au taeva Jumalale.

14 Teine häda^f on mõõdas, aga kolmas tuleb kiiresti.

15 Seitsmes ingel puhus trompetit.^g Ja taevast kostsid valjud hääled, mis ütlesid:

11:12 *Võib tõlkida ka „vaatasid seda pealt”.

„Nüüd valitseb maailma üle meie isanda^a ja tema võitu* kuningriik^{#b} ning meie isand valitseb kuningana igavesest ajast igavesti.”^c

16 Need 24 vanemat,^d kes istusid Jumala ees oma troonidel, langesid silmili maha, kummardasid Jumalat **17** ning ütlesid: „Me täname sind, Jumal Jehoova, Kõikvõimas, kes oled^e ja kes olid, sest sa oled maksma pannud oma suure võimu ja hakanud kuningana valitsema.”^f

18 Rahvad on saanud vihaseks ja ka sinu viha on süttinud. Käte on jõudnud määratud aeg mõista kohut surmude üle, anda tasu^g su orjadele, prohvetitele,^h ja pühadele ja neile, kes kardavad su nime, väikestele ja suurtele, ning hävitada need, kes hävitavad maad.”ⁱ

19 Jumala taevase templi pühamu avati ja ma nägin seal lepingulaegast.^j Sähvis välke, kostis hääli ja kõuekõminat, maa värises ja sadas kõvasti rahet.

12 Siis oli taevas näha erakordset nägemust. Üks naine^k oli rietatud päikesesse, tema jalgade all oli kuu ja tal oli peas pärg 12 tähest. **2** Ta oli lapseootel ning karjus vaevas ja sünnitusvaludes.

3 Taevas oli näha veel üht nägemust. Seal oli suur tulipunane lohe,^l kellel oli seitse pead ja kümme sarve ning kelle peadel oli seitse kuningliku laubavõru*. **4** Tema saba tõmbas kaasa kolmandiku tae-

11:15 *Võib tõlkida ka „kristuse”, „messia”. #Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „Jumala kuningriik”). 12:3 *Võib tõlkida ka „seitse krooni”.

PTK 11

- a 1A] 29:11
L 22:28
Tn 4:17, 34
Ilm 12:10
b Tn 7:13, 14
Lu 1:32, 33
Lu 22:28, 29
2Pe 1:11
c L 145:13
Tn 2:44
d Ilm 4:10
e Ilm 1:4
Ilm 16:5
f L 99:1
Sak 14:9
Ilm 19:6
g Heb 11:6
h Am 3:7
Heb 1:1
Jk 5:10
i 1Mo 6:11
j 1Ku 8:1, 6
Heb 8:1, 2
Heb 9:11

PTK 12

- k 1Mo 3:15
l Ilm 12:9
Ilm 20:2

Teine veerg

- a II 38:7
b 1Mo 6:2
Ju 6
c 1Mo 3:15
d Ilm 11:15
e L 2:9
L 110:2
Ilm 19:15
f Ilm 12:14
g Tn 10:13
Tn 12:1
Ju 9
h Ilm 12:3
Ilm 20:2
i 1Mo 3:1
2Ko 11:3
Ilm 12:14
j Mt 4:1
Joh 8:44
Heb 2:14
Jk 4:7
1Pe 5:8
k 1A] 21:1
II 1:6
Sak 3:2
Mt 4:10
Joh 13:27
Ro 16:20
2Te 2:9
l 2Ko 4:4
2Ko 11:14
Ef 2:2
1Jo 5:19
m Lu 10:18
Ilm 12:13
n Ro 13:11
Heb 9:28
1Pe 1:5
o Ilm 11:15, 17
p II 1:9
Sak 3:1
q 1Jo 2:14
r 1Pe 1:18, 19
s Ap 1:8
2Ti 1:8
Ilm 1:9
š Mt 16:25
Lu 14:26
Ap 20:24

vatähedest^a ja heitis need alla maa peale.^b Lohe jäi seisma naise ette,^c kes pidi kohe sünnitama hakkama, et niipea kui ta on sünnitanud, neelata tema laps.

5 Naine sünnitas poja,^d kes hakkab kõiki rahvaid karjama raudkepiga.^e See laps haarati Jumala ja tema trooni juurde. **6** Aga naine põgenes kõrbesse, kuhu Jumal oli valmistanud talle paiga ja kus teda pidi toidetama 1260 päeva.^f

7 Taevas puhkes sõda. Miikael^g ja tema inglid sõdisid lohega. Ja lohe ning tema inglid sõdisid, **8** aga nad ei saanud võitu* ning taevas ei olnud neile enam kohta. **9** Niisiis visati alla see suur lohe,^h see algne madu,ⁱ keda hüütakse Kuradiks/ ja Saatanaks,^k kes eksitab kogu maailma.^l Ta heideti alla maa peale^m ja tema inglid heideti alla koos temaga. **10** Ma kuulsin valju häält taevas ütlevat:

„Nüüd on tulnud Jumala pääste,ⁿ vägi ja kuningriik* ning tema võitu[#] on saanud võimu,^o sest alla on heidetud meie vendade süüdistaja, kes süüdistab neid meie Jumala ees ööd ja päevad.^p **11** Nad võitsid ta ära^q tänu Talle verele^r ja oma kuulutatud sõnumile^s ning surmaga silmitsi seistes ei kartnud nad kaotada oma elu.^š **12** Seepärast rõõmustage, taevas ja teie, kes seal elate! Häda maale ja me-

12:7 *Nimi Miikael tähendab „Kes on nagu Jumal?”. 12:8 *Teine võimalik tähendus: „aga ta [lohe] sai lüüa”. 12:10 *Võib tõlkida ka „kuningavalitsus”. #Võib tõlkida ka „kristus”, „messias”.

rele,^a sest Kurat on tulnud alla teie juurde ja ta on väga vihane, kuna ta teab, et talle on jäänud vähe aega.”^b

13 Kui lohe nägi, et ta on alla maa peale heidetud,^c hakkas ta taga kiusama naist,^d kes oli poja sünnitanud. **14** Aga naisele anti kaks suure kotska tiiba,^e et ta lendaks kõrbesse talle valmistatud paika, kus teda toidetakse mao^f silme eest varjul aeg, kaks aega ja pool aega.^g

15 Madu purskas oma suust naisele järele veejoa, mis oli nagu jõgi, et naine selles ära upuks. **16** Kuid maa tuli naisele appi ning avas oma suu ja neelas ära jõe, mille lohe oli suust välja pursanud. **17** Lohe sai naise peale vihaseks ning läks pidama sõda nendega, kes olid naise järeltulijaist alles jäänud,^h kes peavad kinni Jumala käskudest ja kes annavad Jeesusest tunnistust.ⁱ

13 Lohe seisis mere liival. Siis nägin ma merest/ välja tulemas metsalist,^k kel oli kümme sarve ja seitse pead. Tema sarvedel oli kümme kuninglikku laubavõru, aga tema peade peal olid Jumalat teotavad nimed. **2** See metsaline, keda ma nägin, oli nagu leopard, aga tema jalad olid nagu karu jalad ja ta suu oli nagu lõvi suu. Lohe^l andis metsalisele väe, trooni ja suure võimu.^m

3 Ma nägin, et üks metsalise peadest oli justkui surmavalt haavatud, aga tema surmahaav paranesⁿ ja kogu maa käis imetledes tema järel. **4** Inimesed kummardasid lohet, kuna see oli andnud metsalisele võimu, ning nad kum-

PTK 12

a Jes 57:20
Jes 60:2
Ilm 17:15

b Mt 24:34
Ro 16:20
2Ti 3:1
2Pe 3:3

c Lu 10:18

d 1Mo 3:15
Ilm 12:1

e 2Mo 19:4
Jes 40:31

f 1Mo 3:1
2Ko 11:3

g Ilm 12:6

h 1Mo 3:15

i Mt 24:9
Ap 1:8
Ilm 1:9
Ilm 6:9

PTK 13

j Jes 57:20
Ilm 21:1

k Ilm 11:7
Ilm 13:18

l Ilm 12:9

m Lu 4:6

n Ilm 13:14

Teine veerg

a Ilm 11:2, 3

b Tn 7:25

c Ilm 12:12

d Ilm 12:17

e Jes 53:7
Mt 27:50
Ilm 5:6, 12

f Ilm 3:5
Ilm 21:27

g Mt 11:15

h Mt 26:52

i Tn 7:18
1Ko 6:2
Ilm 20:6

j Mt 24:13
Heb 10:36
Heb 12:3

k Ilm 2:10

l Ilm 16:13
Ilm 20:2

m Ilm 13:1

n Ilm 13:3

mardasid metsalist ja ütlesid: „Kes on nagu see metsaline ja kes suudab temaga sõdida?” **5** Metsalisele anti suu, mis suurustas ja teotas Jumalat, ning talle anti voli tegutse- da 42 kuud.^a **6** Ta avas Jumalat teotades oma suu,^b et teotada tema nime ja tema elupaika, see tähendab neid, kes elavad taevas.^c **7** Tal lubati sõdida pühadega ja nad ära võita^d ning talle anti võim kõigi suguvõsade, hõimude, keelte ja rahvaste üle. **8** Teda hakkavad kummardama kõik maa elanikud, kelle nime pole maailma rajamisest peale* kirjutatud tapetud Talle^e eluraamatuse.^f

9 Kellel kõrv on, see kuulaku.^g **10** Kui keegi peab mine- ma vangi, siis ta ka läheb vangi. Kui keegi tapab mõõgaga, siis tapetakse ka tema mõõgaga.^{*h} See nõuab pühadeltⁱ vastupidavust/ ja usku.^k

11 Siis nägin ma veel üht metsalist tulemas välja maa seest. Sel oli kaks sarve, niisugused nagu tallel, aga ta rääkis nagu lohe.^l **12** Ta kasutab esimese metsalise^m kogu võimu selle silme all. Ta paneb maa ja kõik selle elanikud kummardama esimest metsalist, kelle surmahaav paranes.ⁿ **13** Ja ta teeb suuri tunnustäh- ti, tuues inimeste nähes isegi tule taevast alla maa peale.

14 Ta eksitab maa elanikke tunnustätedega, mida tal lubati metsalise silme all teha, käskides neil, kes elavad maa

13:8 *St Aadama ja Eeva laste sünnist peale. **13:10** *Teine võimalik tähendus: „kui keegi peab mõõgaga tapetama, siis ta ka tapetakse mõõgaga”.

peal, teha kuju^a metsalisest, kel oli mõõgahaav ja kes siiski virgus ellu.^b **15** Tal lubati anda eluvaim metsalise kujule, nii et metsalise kuju saaks rääkida ja surmaks kõik need, kes keelduvad metsalise kuju kummardamast.

16 Ta teeb nii, et kõigile inimestele – väikestele ja suurtele, rikastele ja vaestele, vabadele ja orjadele – tehakse märk paremale käele või laubale^c **17** ning et keegi muu ei saaks osta ega müüa kui vaid see, kellel on see märk: metsalise nimi^d või tema nime arv.^e **18** Siin läheb vaja tarkust. Kel on arukust, arvutagu välja metsalise arv, sest see on inimese arv: tema arv on 666.^f

14 Siis ma nägin Talle^g seismas Siioni mäel^h ja koos temaga oli 144 000,ⁱ kelle laubale on kirjutatud tema nimi ja ta isa nimi.^j **2** Ma kuulsin taevast häält, mis oli nagu paljude vete kohin ja nagu vali kõuekõhin. See häält, mida ma kuulsin, oli selline nagu lauljatel, kes end lüüradel saadavad. **3** Nad laulavad otsekui uut laulu^k trooni ees ning nelja olendi^l ja vanemate^m ees. Seda laulu ei suutnud ära õpida keegi muu kui ainult need 144 000,ⁿ kes on ära ostetud maa pealt. **4** Nemad ei ole end rüvetanud naistega, nad on neitsilikult puhtad.^o Nad järgnevad Tallele kõikjale, kuhu ta läheb.^p Nad on inimeste hulgast ostetud,^q et tuua nad uudseviljana^r Jumalale ja Tallele. **5** Nende suust pole leitud pettust, nad on laitmatud.^s

PTK 13

- a Ilm 19:20
- Ilm 20:4
- b Ilm 13:3
- c Ilm 14:9, 10
- Ilm 16:2
- Ilm 19:20
- d Ilm 14:11
- e Ilm 15:2
- f Tn 3:1

PTK 14

- g Joh 1:29
- Ilm 5:6
- Ilm 22:3
- h L 2:6
- Heb 12:22
- 1Pe 2:6
- i Ilm 7:4
- j Ilm 3:12
- k L 33:3
- L 98:1
- L 149:1
- Ilm 5:9
- l Ilm 4:6
- m Ilm 4:4
- Ilm 19:4
- n Ilm 7:4
- o 2Ko 11:2
- Jk 1:27
- Jk 4:4
- p 1Pe 2:21
- q 1Ko 6:20
- 1Ko 7:23
- Ilm 5:9
- r Jk 1:18
- s Ef 5:25–27
- Ju 24

Teine veerg

- a Mt 24:14
- Mr 13:10
- Ap 1:8
- b 2Pe 2:9
- c 2Mo 20:11
- L 146:6
- d Ilm 17:18
- e Jes 21:9
- Ilm 18:21
- f Jer 51:7, 8
- Ilm 17:1, 2
- Ilm 18:2, 3
- g Ilm 13:1
- h Ilm 13:15, 16
- i L 75:8
- Ilm 11:18
- Ilm 16:19
- j Ilm 21:8
- k Mt 25:46
- 2Te 1:9
- Ilm 19:3
- l Ilm 13:16–18
- Ilm 16:2
- Ilm 20:4
- m Ilm 13:10
- n Heb 10:38
- o 1Ko 15:51, 52
- 1Te 4:16, 17

6 Ma nägin keset taevast* lendamas veel üht ingliti, kes kuulutas igavest head sõnumit maa elanikele – igale rahvale, suguvõsale, keelele ja hõimule.^a **7** Ta hüüdis valju häälega: „Kartke Jumalat ja andke talle au, sest kätte on jõudnud tema kohtutund!^b Kummardage teda, kes on teinud taeva ja maa, mere^c ja veallikad!”

8 Tema järel tuli teine ingel, kes hüüdis: „Ta on langenud! Suur Babülon^d on langenud,^e see, kes jootis kõigile rahvastele oma hooruskire* veini!”^f

9 Nende järel tuli kolmas ingel, kes hüüdis valju häälega: „Kui keegi kummardab metsalist^g ja selle kuju ning lubab teha märgi oma laubale või oma käe peale,^h **10** siis joob temagi Jumala raevu veini, mis valatakse lahjendamata Jumala raevu karikasse.ⁱ Teda piinatakse tule ja väevliga^j pühade inglite ees ja Talle ees.

11 Selliste inimeste piinamise suits tõuseb ikka ja igavesti^k ning neil pole rahu päeval ega ööl, ei neil, kes kummardavad metsalist ja selle kuju, ega ühelgi, kes lubab endale teha tema nime märgi.^l **12** See nõuab vastupidavust pühadelt,^m kes peavad kinni Jumala käskudest ja usuvadⁿ Jeesusse.”

13 Siis kuulsin ma üht häält taevast ütlevat: „Kirjuta: „Õnnelikud on need, kes nüüdsest peale surevad Isanda jüngeritena.^o Jah, nad puhaku oma töövaevast, ütlev vaim, sest

14:6 *Võib tõlkida ka „pea kohal”. **14:8** *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus“.)

nende teod lähevad nendega ühes.””

14 Ma nägin valget pilve, millel istus keegi, kes oli inimesepoja sarnane^a ning kel oli kuldkroon peas ja terav sirp käes.

15 Üks teine ingel väljus templi pühamust, hüüdes valju häälega sellele, kes pilvel istus: „Asu oma sirbiga tööle ja lõika, sest lõikustund on tulnud, maa vili on küps!”^b **16** Kes pilvel istus, käis sirbiga üle maa ja maa vili sai lõigatud.

17 Veel üks ingel väljus templi pühamust, mis asub taevas, ja temalgi oli terav sirp.

18 Ja altarist väljus veel üks ingel, temal oli võim tule üle. Ta hüüdis valju häälega sellele, kel oli terav sirp: „Asu oma sirbiga tööle ja kogu kokku maa viinapuu kobarad, sest viinamarjad on küpseks saanud!”^c **19** Ingel käiski sirbiga üle maa, lõikas maha maa viinapuu ja heitis selle Jumala viha suurde surutõrde.^d **20** Surutõrt sõtkuti väljaspool linna ja surutõrrest voolas välja verd, mis ulatus hobuste valjasteni ja 1600 staadioni* kaugusele.

15 Ma nägin taevas veel üht nägemust, erakordset ja imelist: seitset inglite^e seitsme nuhtlusega. Need on viimased nuhtlused, sest nendega valatakse Jumala viha lõplikult välja.^f

2 Ma nägin midagi klaasmeere^g sarnast, mille sisu oli segatud tulega, ja neid, kes saavutavad võidu^h metsalise, tema

14:20 *Umbes 300 km. (Vt lisa B14.)

PTK 14

- a Tn 7:13
b Mt 13:30
c Jl 3:13
d Ilm 19:11, 15

PTK 15

- e Ilm 16:1
f Ilm 16:17
g 1Ku 7:23
Ilm 4:6
h Ilm 2:7

Teine veerg

- a Ilm 13:15
b Ilm 13:18
c 2Mo 15:1
5Mo 31:30
d Joh 1:29
e 2Mo 15:11
L 111:2
L 139:14
f 2Mo 6:3
g 5Mo 32:4
L 145:17
h Jer 10:10
1Ti 1:17
i Jer 10:6, 7
j L 86:9
Mal 1:11
k Ap 7:44
Heb 8:1, 2
Heb 9:11
Ilm 11:19
l Ilm 15:1
m L 75:8
Jer 25:15
Ilm 14:9, 10
n 2Mo 40:34, 35
1Ku 8:10, 11
Jes 6:4
Hes 44:4
o Ilm 15:1

PTK 16

- p Ilm 16:17
q L 69:24
Sef 3:8
r Ilm 8:7
s Ilm 13:16, 18
š Ilm 13:15
Ilm 19:20
z 2Mo 9:10
ž Ilm 8:8

kuju^a ja tema nime arvu^b üle. Nad seisid klaasmeere ääres, Jumala lüürad käes. **3** Nad laulsid Jumala orja Moosese laulu^c ja Talle laulu:^d

„Suured ja imelised on sinu teod,^e Jumal Jehoova, Kõikvõimas.^f Õiged ja õiglased on sinu teed,^g igaviku kuningas.^h **4** Kes ei peaks kartma sind, Jehoova, ja austama sinu nime, sest sina üksi oled usstav?ⁱ Kõik rahvad tulevad ja kummardavad sinu ees,^j sest sinu õiged seadused on tehtud avalikuks.”

5 Pärast seda ma nägin, et taevas avati tunnistustelgi pühamu^k **6** ning pühamust väljus seitse inglite seitsme nuhtlusega,^l seljas puhtast säravast linasest riided ja rinna ümber kuldvöö. **7** Üks neljast olen-dist andis neile seitsmele inglile seitse kuldkaussi, täis Jumala viha,^m selle viha, kes elab igavesest ajast igavesti. **8** Pühamu täitus suitsuga Jumala auhiilguseⁿ ja väe tõttu ning keegi ei saanud minna pühamusse, enne kui seitsme inglite seitse nuhtlust^o olid lõpetanud.

16 Ma kuulsin pühamust valju häält^p seitsmele inglile ütlevat: „Minge ja kallake maa peale tühjaks Jumala viha seitse kausi.”^q

2 Esimene ingel läks ja kallask oma kausi tühjaks maa peale.^r Siis tekkisid inimestel, kellel oli metsalise märk^s ja kes kummardasid selle kuju,^s ohtlikud ja pahaloomulised haavandid.^z

3 Teine ingel kallask oma kausi tühjaks merre.^ž Meri

muutus otsekui surnu vereks^a ja surid kõik elusolendid, kes meres olid.^b

4 Kolmas ingel kallas oma kausi tühjaks jõgedesse ja veeallikaisse.^c Need muutusid vereks.^d **5** Ma kuulsin vete kohal olevat ingliti ütlevat: „Sina, kes oled ja kes olid,^e sina, ustav Jumal,^f oled õiglane, kuna sa oled langetanud sellised kohtuotsused.^g **6** sest nad on valanud pühade ja prohvetite verd,^h ning sa oled andnud neile verd juua.ⁱ Nad on selle ära teeninud.”^j **7** Ma kuulsin altarit ütlevat: „Jumal Jehoova, Kõikvõimas,^k õiged ja õiglased on sinu kohtuotsused.”^l

8 Neljas ingel kallas oma kausi tühjaks päikese peale^m ning päikesel lubati inimesi tulega kõrvetada. **9** Suur kuumus kõrvetas inimesi, kuid nemad teotasid selle Jumala nime, kel on võim nende nuhtluste üle, ja nad ei kahetsenud oma patte ega andnud talle au.

10 Viies ingel kallas oma kausi tühjaks metsalise trooni peale. Selle kuningriik pimeⁿ ja inimesed hakkasid valu pärast keelt närima, **11** kuid nad teotasid taeva Jumalat oma valude ja haavandite pärast ega kahetsenud oma tegusid.

12 Kuues ingel kallas oma kausi tühjaks suure Eufraati jõe^o peale ning selle vesi kuivas ära,^p et tee oleks valmis kuningatele,^q kes tulevad päikesetõusu poolt.

13 Ma nägin lohe^r suust, metsalise suust ja valeprohveti suust väljumast kolme rü-

PTK 16

a 2Mo 7:20

b Jes 57:20

c Ilm 8:10

d 2Mo 7:20

L 78:44

e Ilm 1:4

f L 145:17

Ilm 15:4

g 5Mo 32:4

L 119:137

h L 79:3

i Jes 49:26

j Ilm 18:20

k 2Mo 6:3

l L 19:9

L 119:137

Ilm 19:1, 2

m Ilm 8:12

n 2Mo 10:21

Jes 8:22

o Ilm 9:13, 14

p Jer 50:38

q Jes 44:27, 28

r Ilm 12:3

Teine veerg

a Ilm 13:11, 13

b Jes 13:6

Jer 25:33

Hes 30:3

Jl 1:15

Jl 2:1, 11

Sef 1:15

2Pe 3:11, 12

c Ilm 19:19

d 1Te 5:2

2Pe 3:10

e Lu 21:36

f Ilm 3:18

g 2Aj 35:22

Sak 12:11

Ilm 19:19

h Ilm 16:1

i Hes 38:19

Tn 12:1

Heb 12:26

j Ilm 17:18

k Ilm 18:2

l Jer 25:15

Ilm 15:7

m Ilm 6:14

n Il 38:22, 23

vedat prohvetlikku sõnumit*, mis nägid välja nagu konnad.

14 Need on tegelikult deemonite sõnumid. Need sõnumid teevad tunnustähti^a ja lähevad välja kogu maa kuningate juurde, et koguda nad kokku kõikvõimsa Jumala suure päeva^b sõjaks.^c

15 „Pange tähele, ma tulen nagu varas.^d Õnnelik on see, kes püsib ärkvel^e ja hoiab oma riideid, et ta ei käiks poolalasti ning et ei nähtaks tema häbi.”^f

16 Need kogusid kuningad kokku paika, mida heebrea keeles kutsutakse Harmagedooniks*.^g

17 Seitsmes ingel kallas oma kausi tühjaks õhku. Seejärel kostis pühamu seest troonilt vali hääli:^h „See on tehtud!”

18 Siis sähvis värke, kostis hääli ja kõuekõminat ning toimus suur maavärin, millist pole olnud sellest ajast, kui inimesed maa peale ilmusidⁱ – see oli tõesti võimas ja tugev maavärin. **19** Suur linn^j jagunes kolmeks ning rahvaste linnad langesid. Jumalal oli meeles Suur Babülon^k ja ta andis talle oma veinikarika, mis oli täis tema raevu.^l **20** Kõik saared põgenesid ja mägesid ei leidunud enam.^m **21** Suured raheterad, millest igaüks oli umbes ühe talendi* raskune, sadasid taevast alla inimeste pealeⁿ ning inimesed teota-

16:13 *Sõna-sõnalt „rüvedat vaimu”.

16:16 *Kr Har Magedon tuleneb heebrea väljendist, mis tähendab „Megiddo mägi”. (Vt „Sõnaseletusi”.) **16:21** *Üks kreeka talent võrdus 20,4 kg. (Vt lisa B14.)

sid Jumalat rahenuhtluse pä-
rast,^a sest see nuhtlus oli era-
kordselt suur.

17 Minu juurde tuli üks
neist seitsmest inglüst,
kellel oli seitse kaussi,^b ja
ta ütles mulle: „Tule, ma
näitan sulle, kuidas mõisteta-
ksee kohut suure prostituudi*
üle, kes istub paljude vete
peal,^c **2** kellega hoorasid^d
maa kuningad ja kelle hooru-
se* veinist jäid purju maa ela-
nikud.”^e

3 Ta viis mu püha vaimu
mõjutusel kõrbesse. Seal nä-
gin ma üht naist istumas ere-
punase metsalise seljas, kes
oli täis Jumalat teotavaid ni-
mesid ning kellel oli seitse
pead ja kümme sarve. **4** Nai-
ne oli riidetatud purpurisse^f ja
erepunasesse ning ehitud kul-
la, kalliskivide ja pärlitega.^g
Tal oli käes kuldkarikas, mis
oli täis jälkusi ja tema hooru-
se saasta. **5** Tema laubale
oli kirjutatud saladuslik nimi:
„Suur Babülon, prostituutide^h
ja maa jälkuste ema.”ⁱ **6** Ma
nägin, et see naine oli joonud
pühade verest ja Jeesuse tun-
nistajate verest.^j

Teda nähes olin ma väga
imestunud. **7** Ingel ütles mul-
le: „Miks sa imestad? Ma rää-
gin sulle saladuse naise^k koha-
ta ja metsalise kohta, kelle sel-
jas ta istub ning kellel on
seitse pead ja kümme sarve.^l
8 Metsaline, keda sa nägid,
oli, kuid teda pole enam. Siis-
ki tõuseb ta varsti sügavikust^m
ja ta peab minema hävingusse.

17:1 *Vt „Sõnaseletusi”. 17:2 *Kr por-
neia. (Vt „Sõnaseletusi”).

PTK 16

a 2Mo 9:24

PTK 17

b Ilm 16:1

c Jer 51:13

Ilm 17:15

Ilm 19:2

d Jk 4:4

Ilm 18:9

e Jer 51:7

Ilm 14:8

Ilm 18:3

f Lu 16:19

g Ilm 18:11, 12

Ilm 18:19

h Ilm 19:2

i Ilm 18:5

j Ilm 6:9

Ilm 18:24

Ilm 19:2

k Ilm 17:5

l Ilm 17:3

m Ilm 20:1

Teine veerg

a 2Mo 32:32

L 69:28

Flp 4:3

b Ilm 17:7

c Ilm 17:8

d Joh 1:29

Ilm 5:6

e Ilm 19:11, 15

f Mt 28:18

Ap 2:36

1Ti 6:15

g Ro 16:20

h Jes 57:20

Jer 51:13

i Ilm 17:12

j Ilm 17:8

k Ilm 17:7

l 3Mo 21:9

Ilm 18:8

Maa elanikud, kelle nime pole
maailma rajamisest peale* elu-
raamatusse kirjutatud,^a imes-
tavad, kui näevad seda metsa-
list, kes oli, keda enam pole,
kuid kes tuleb uuesti.

9 Siin läheb vaja mõistust
ja tarkust. Need seitse pead^b
sümboliseerivad seitset mäge,
mille peal naine istub. **10** Ja
need sümboliseerivad seitset
kuningat: viis on langenud,
üks on, üks pole veel tulnud,
aga kui ta tuleb, peab ta jääma
natukeseks ajaks. **11** Metsa-
line, kes oli, kuid keda enam
pole,^c on ühtlasi kaheksas ku-
ningas, aga ta on pärit neist
seitsmest ja ta läheb hävin-
gusse.

12 Kümme sarve, mida sa
nägid, sümboliseerivad küm-
met kuningat, kes veel ei ole
saanud kuningavõimu, kuid
nad saavad koos metsalisega
kuningavõimu üheks tunniks.
13 Ühel nõul annavad nad
oma väe ja võimu metsalisele.
14 Nad hakkavad Tallega^d sõ-
dima, aga Tall võidab nad ära,^e
sest tema on isandate isand
ja kuningate kuningas.^f Samu-
ti võidavad kutsutud, valitud ja
ustavad, kes on koos temaga.”^g

15 Ta ütles mulle: „Veed,
mida sa nägid, kus prostituut
istub, sümboliseerivad hõime,
rahvahulki, rahvaid ja keeli.^h
16 Kümme sarve,ⁱ mida sa nä-
gid, ja metsaline^j hakkavad
prostituuti^k vihkama. Nad röö-
vivad ta paljaks, kisuvad alas-
ti, söövad ta liha ja põletavad
ta ära tulega.^l **17** Sest Jumal
on pannud nende südamesse

17:8 *St Aadama ja Eeva laste sünnist
peale.

soovi^a viia ellu tema mõte, mis on ka nende endi ühine mõte, anda oma kuningavõim metsalisele,^b kuni Jumala sõnad on täide läinud. **18** Naine,^c keda sa nägid, sümboliseerib suurt linna, millel on võim maa kuningate üle.”

18 Pärast seda ma nägin taevast alla tulemas veel üht inglit, kellel oli suur võim, ja maa läks tema auhiilgusest valgeks. **2** Ingel hüüdis kõva häälega: „Ta on langenud! Suur Babülon on langenud!^d Temast on saanud deemonite elupaik, kus liiguvad ringi kõik rüvedad vaimud* ning eba puhtad ja vihatud linnud.^e **3** Tema hooruskire* veini ohvriks on langenud kõik rahvad.^f Maa kuningad on temaga hooranud^g ja maa kaupmehed on tema luksuse tõttu rikkaks saanud.”

4 Ma kuulsin veel üht häält taevast ütlevat: „Minge välja temast, minu rahvas,^h kui te ei taha saada tema pattude kaasosaliseks ja kui te ei taha saada osa tema nuhtlustest!ⁱ **5** Sest tema patud on kuhjunud taevani^j ja Jumalal on meeles tema kuriteod.^k **6** Tasuge talle selle järgi, nagu ta teisi on kohelnud,^l ja makske talle kahekordselt selle eest, mis ta on teinud.^m Karikasse,ⁿ kus ta on seganud jooki, segage talle kahekordne kogus.^o **7** Nii palju kui tema on iseennast ülistanud ja ajanud taga luksust, niisama palju põhjustage temale piina ja

18:2 *Teised võimalikud tähendused: „hingused”, „prohveticlikud sõnumid”. **18:3** *Kr *porneia*. (Vt „Sõnaseletusi”, märksõna „hoorus“.)

PTK 17

a Jos 11:19, 20
Öp 21:1

b Ilm 17:12

c Ilm 17:5

PTK 18

d Jes 21:9
Jer 51:8
Ilm 14:8e Jes 13:21
Jer 50:39

f Jer 51:7

g Ilm 17:1, 2

h Jes 48:20
Jes 52:11
Jer 50:8i Jer 51:6, 45
2Ko 6:17

j Jer 51:9

k Ilm 16:19

l Jer 50:29
2Te 1:6m L 137:8
Jer 50:15

n L 75:8

o Ilm 16:19

Teine veerg

a Jes 47:7-9

b 3Mo 21:9

c Jer 50:34

d Tn 4:30

leina. Ta mõtleb oma südames: „Ma istun kui kuninganna, ma pole lesk. Mina ei pea kunagi leinama.”^a **8** Seepärast tulevad ühe päevaga tema nuhtlused: surm, lein ja nälg, ning ta põletatakse ära tulega,^b sest võimas on Jumal Jehoova, kes on tema üle kohut mõistnud.^c

9 Maa kuningad, kes temaga hoorasid ja elasid koos temaga luksuses, nutavad tema pärast ja taovad endale kurbusest vastu rinda, kui näevad tema põlemise suitsu. **10** Kuna nad on tema piinade pärast hirmul, seisavad nad eemal ja ütlevad: „Häda, häda, sa suur linn,^d sa võimas linn Babülon, sest ühe tunniga on sinu üle kohus mõistetud!”

11 Teda nutavad taga ja leinavad ka maa kaupmehed, sest pole enam kedagi, kes ostaks nende kaupa: **12** kulda, hõbedat, kalliskive, pärleid, peenlinast, purpurriiet, siidi ja erepunast riiet, kõike, mis on tehtud lõhnast puidust, ja igasuguseid elevantdiluust, väärispuidust, vasest, rauast ja marmorist esemeid, **13** samuti kaneeli, India vürtsi, suitsutusrohtu, healõhnalist õli, viirukit, veini, oliiviõli, peenjahu, nisu, veiseid, lambaid, hobuseid, vankreid ning orje ja inimhingi. **14** Kõpseid puuvilju, mida su hing ihaldas, pole sul enam. Kõik hõrk ja uhke on kadunud, seda ei leita enam kunagi.

15 Kaupmehed, kes neid asju müüsid ja kes tänu temale rikkaks said, seisavad eemal, kuna nad on hirmul tema piinade pärast, ning nutavad ja

leinavad, **16** öeldes: „Häda, häda, sa suur linn, kes olid riietatud peenlinasesse, purpurisse ja erepunasesse ning rikkalikult ehitud kulla, kalliskivide ja pärlitega,^a **17** sest ühe tunniga on selline suur rikkus rüüstatud!”

Kõik laevakaptenid, merel seilajad, meremehed ja kõik, kes merel elatist teenivad, seisid eemal **18** ning hüüdsid, nähes tema põlemise suitsu: „Kas on teist linna, mis oleks selle suure linna sarnane?” **19** Nad raputasid endale mulda pea peale ning hüüdsid nuttes ja leinates: „Häda, häda, suur linn, kelle jõukusest on saanud rikkaks kõik, kel oli laevu merel – ühe tunniga on ta rüüstatud!”^b

20 Rõõmusta tema pärast, taevast,^c samuti teie, pühad,^d apostlid ja prohvetid, sest Jumal on andnud teada oma kohtuotsuse tema kohta ja see on teie kasuks!”^e

21 Üks tugev ingel tõstis üles suure veskikivi sarnase kivi ja heitis selle merre, öeldes: „Sellise hooga heidetakse ära suur linn Babülon ja teda ei leita enam kunagi.^f **22** Mitte kunagi enam ei kuulu sinu sees lauljate häält, kes saadavad end lüüral, ega flöödimängijate, trompetipuhujate ega ühegi teise pillimehe häält. Iialgi enam ei leita sinu seest käsitöölisi ja iialgi enam ei kuulu sinu sees käsikivi müra. **23** Sinu sees ei paista enam eales lambivalgus ja iialgi enam ei kuulu sinu sees peigmehe ega pruudi häält. Sest sinu kaupmehed olid maa

PTK 18

a Ilm 17:4

b Jes 47:11

c Jer 51:48

d Ilm 14:12

e 5Mo 32:43

Ro 12:19

Ilm 6:9, 10

Ilm 19:1, 2

f Jer 51:63, 64

Teine veerg

a Jes 47:9

Ga 5:19, 20

b Ilm 6:9, 10

Ilm 16:5, 6

c 1Mo 9:6

Jer 51:49

PTK 19

d L 150:6

e 5Mo 32:4

L 19:9

Ilm 15:3

f 5Mo 32:43

2Ku 9:7

L 79:10

Ilm 18:20, 24

g L 117:1

h Jes 34:10

i Ilm 4:4

j Ilm 4:6

k L 106:48

l L 134:1

L 135:1

m L 115:13

n L 113:1

o 2Mo 6:3

p L 97:1

Jes 52:7

Ilm 11:15

ülilikud ja sinu spiritistlikud teod^a viisid eksitusse kõik rahvad. **24** Sellest linnast on leitud prohvetite, pühade^b ja kõigi maa peal tapetute verd.”^c

19 Pärast seda kuulsin ma justkui suurt hulka rahvast taevast valju häälega ütlemas: „Kiitke Jaahi!”^d Meie Jumala käes on pääste, talles kuuluvad auhiilgus ja vägi, **2** kuna tema kohtuotsused on õiged ja õiglased.^e Ta on viinud täide kohtuotsuse suure prostituudi kohta, kes laostas maa oma hoorusega, ja on talles kätte maksnud oma orjade vere eest, millega selle naise käed olid määritud.”^f **3** Seejärel ütlesid nad teist korda: „Kiitke Jaahi!”^g Selle linna põlemise suits tõuseb ikka ja igavesti.”^h

4 24 vanematⁱ ja neli olen-dit^j heitsid maha, kummardasid Jumalat, kes istub troonil, ja ütlesid: „Aamen! Kiitke Jaahi!”^k

5 Samuti kostis trooni juurest hääli: „Kiitke meie Jumalat, kõik tema orjad,^l kes teda kardate, väiksed ja suured!”^m

6 Ma kuulsin otseku suure hulga rahva häält, otseku paljude vete kohinat ja otseku võimsat kõuekõminat hüüdamas: „Kiitke Jaahi,ⁿ sest meie Jumal Jehoova, Kõikvõimas,^o on hakanud kuningana valitsema!”^p **7** Rõõmustagem, olgem üli rõõmsad ning ülistagem teda, sest Talle pulmad on kätte jõudnud ja tema naine on end valmis seadnud. **8** Pruudile on riietumiseks antud

19:1 *Võib tõlkida ka „halleluuja”. Jaah on nime Jehoova lühivorm.

särav puhas peenlinane rii. See peenlinane rii sümboliseerib pühade õigeid tegusid.^a

9 Ingel ütles mulle: „Kirjutaja: „Õnnelikud on need, kes on Talle pulmapeole kutsutud.”^b Samuti ütles ta: „Need on usaldusväärsed Jumala sõnad.”

10 Seepeale heitsin ma tema jalge ette, et teda kummardada, aga ta ütles mulle: „Vaata ette, ära tee seda!^c Ma olen kõigest sinu ja su vendade kaasori, nende kaasori, kes annavad Jeesusest tunnistust.”^d Kummarda Jumalat!^e Jeesusest tunnistuse andmine ongi prohvetikuulutuste eesmärk.^f

11 Siis nägin ma taevast avatuna ja seal oli valge hobuse.^g Selle seljas istujat hüütakse Ustavaks^h ja Tõeliseksⁱ ning tema mõistab kohut ja sõdib õiglaselt.^j **12** Tema silmad on tuleleek^k ja tal on peas palju kuninglikke laubavõrusid. Tal on nimi, mida ei tea keegi peale tema enda, **13** tal on seljas verega määritud^{*} rüü ja teda kutsutakse Jumala Sõnaks.^l **14** Taevased sõjaväed järgnevad talle valgetel hobustel, riietatud valgesse puhtasse peenlinasesse. **15** Tema suust ulatub välja pikk terav mõök,^m et lüüa sellega rahvaid, ja ta karjatab neid raudkepi-ga.ⁿ Ta sõtkub kõikvõimsa Jumala raevu ja viha surutõrt.^o **16** Tema rüüle puusa kohale on kirjutatud nimi Kuningate Kuningas Ja Isandate Isand.^p

17 Ma nägin ka üht ingliti seismas päikese käes ja ta hüüdis valju häälega kõigile taevast

19:11 *Võib tõlkida ka „Tõearmastajaks”.
19:13 *Teine võimalik tähendus: „piserdatud”.

PTK 19

- a Jes 61:10
Ef 5:25–27
Ilm 14:4
b Mt 22:2
Mt 25:10
c Ap 10:25, 26
Ilm 22:8, 9
d Mt 28:19, 20
Ap 1:8
e Mt 4:10
Joh 4:23
f Lu 24:27
Ap 10:43
1Pe 1:10, 11
g Ilm 6:2
h Ilm 1:5
i Joh 1:14
Ilm 3:14
j Jes 11:4, 5
Heb 1:8, 9
k Ilm 1:13, 14
l Joh 1:1
m 2Te 2:8
Ilm 1:13, 16
n L 2:9
Ilm 2:26, 27
o Jl 3:13
Ilm 14:19, 20
p Mt 28:18
Flp 2:9–11
1Ti 6:15
Ilm 17:14

Teine veerg

- a Hes 39:4, 17
b Hes 39:18
c Hes 39:20
d Ilm 16:14, 16
e Ilm 16:13
f Ilm 13:16, 17
g Ilm 13:15
h Mt 10:28
2Pe 2:6
Ju 7
Ilm 20:14
i Ilm 2:16
Ilm 6:2
j Hes 39:4

PTK 20

- k Ilm 9:1
l Ilm 12:3
m 1Mo 3:1
n Joh 8:44
o Sak 3:1
Ilm 12:9
p Ilm 9:11
q Ilm 20:7

lendavatele lindudele: „Tulge siia, kogunege Jumala suurele pidusöögile,^a **18** et süüa kuningate, väeülemate, vägevate meeste,^b hobuste ja nende seljas istujate liha^c ning kõigi vabade ja orjade, väikeste ja suurte liha!”

19 Ma nägin, et metsaline, maa kuningad ja nende sõjaväed olid kogunenud sõdima sellega, kes istus hobuse seljas, ja tema sõjaväega.^d **20** Metsaline võeti kinni ja koos temaga ka valeprohvet,^e kes oli teinud tema ees tunnustähti, millega ta oli eksitanud neid, kes olid lubanud endale teha metsalise märgi^f ja kummardasid selle kuju.^g Nad mõlemad heideti elusalt tulejärve^{*}, kus on põlev väävel.^h **21** Aga ülejäänud tapeti pika mõõgaga, mis väljus hobuse seljas istuja suust.ⁱ Ja kõigi lindude kõht sai täis nende lihast.^j

20 Ma nägin taevast alla tulemas ingliti, kellel olid käes sügaviku võti^k ja suured ahelad. **2** Ta võttis kinni lohe,^l algse mao,^m kes on Kuratⁿ ja Saatan,^o ning sidus ta kinni 1000 aastaks. **3** Ingel heitis ta sügavikku^{*},^p sulges selle ja pani pitseri-ga kinni, et ta enam ei eksitaks rahvaid, kuni need 1000 aastat on lõppenud. Pärast seda lastakse ta natukeseks ajaks lahti.^q

4 Ma nägin troone ning nendel istujaile anti õigus kohut mõista. Ma nägin neid, kes olid hukatud selle pärast, et nad olid andnud tunnistust Jeesusest ja rääkinud Jumalast. Nad

19:20; 20:3 *Vt „Sõnaseletusi”.

ei olnud kummardanud metsalist ega selle kuju ja nad ei olnud lubanud teha märki oma laubale ega oma käe peale.^a Nad said elavaks ja valitseid kuningatena koos Kristusega^b 1000 aastat. **5** (Ülejäänud surnud^c ei saanud elavaks enne, kui need 1000 aastat lõpesid.) See on esimene ülestõusmine.^d **6** Õnnelik ja püha on igaüks, kes saab osa esimesest ülestõusmisest.^e Nende üle ei ole teisel surmal^f mingit võimu,^g vaid nad saavad Jumala ja Kristuse preestriteks^h ning valitsevad kuningatena koos temaga need 1000 aastat.ⁱ

7 Niipea kui need 1000 aastat on lõppenud, lastakse Saatan vangistusest vabaks **8** ning ta läheb eksitama maa neljas nurgas olevaid rahvaid, Googi ja Maagoogi, et koguda nad kokku sõjaks. Neid on nii palju kui mereliiva. **9** Nad liikusid üle kogu maa ning piirasid ümber pühade laagri ja armastatud linna. Aga taevast langes tuli ja neelas nad ära.^j **10** Kurat, kes neid eksitas, heideti tule ja väavli järve, kus olid juba metsaline^k ja valeprohvet.^l Neid piinatakse* ööd ja päevad ikka ja igavesti.

11 Ma nägin suurt valget trooni ja Jumalat, kes sellel istub.^m Tema eest põgenesid maa ja taevastⁿ ning neid ei olnud enam. **12** Ma nägin ka surnuid, suuri ja väikseid, seismas trooni ees, ning rullraamatud avati. Ja avati veel üks rullraamat, see on eluraamat.^o Surnute üle mõisteti ko-

20:10 *Võib tõlkida ka „hoitakse kinni“, „peetakse vangis“.

PTK 20

a Ilm 13:15–17
b Mt 19:28
Lu 22:28–30
2Ti 2:12
Ilm 1:6
c Ap 24:15
d 1Ko 15:23, 52
Flp 3:10, 11
1Te 4:16
e Ilm 14:13
f Ilm 2:11
Ilm 20:14
g 1Ko 15:54
h 1Pe 2:9
i Ilm 1:6
Ilm 5:9, 10
j 2Ku 1:10
k Ilm 13:1
l Ilm 19:20
m Ilm 4:2, 3
n 2Pe 3:7
o 2Mo 32:33
L 69:28
Tn 12:1

Teine veerg

a Joh 5:28, 29
b Ap 10:42
c Jes 25:8
1Ko 15:26
d Mt 5:22
Mt 18:9
Ilm 2:11
Ilm 20:6
Ilm 21:8
e Ilm 17:8
f Öp 10:7

PTK 21

g Jes 65:17
Jes 66:22
2Pe 3:13
h 2Pe 3:10
Ilm 20:11
i Jes 57:20
j Ilm 3:12
k Ilm 19:7
l Hes 37:27
m Ilm 7:17
n Jes 25:8
1Ko 15:26
o Jes 35:10
Jes 65:19
p Ilm 4:2, 3
q 2Pe 3:13
r Ilm 1:8
Ilm 22:13
s L 36:9
Jes 55:1
Ilm 7:17
Ilm 22:1

hut nende tegude järgi, selle alusel, mis rullraamatutesse oli kirjutatud.^a **13** Meri andis tagasi surnud, kes temas olid, ning surm ja surmavald* andsid tagasi surnud, kes neis olid, ning igaühe üle mõisteti kohut tema tegude järgi.^b

14 Surm ja surmavald heideti tulejärve.^c Tulejärv sümboliseerib teist surma.^d **15** Keda ei leitud olevat kirjutatud eluraamatusse,^e heideti tulejärve.^f

21 Ma nägin uut taevast ja uut maad.^g Endine taevast ja endine maa olid kadunud^h ning merdⁱ ei olnud enam. **2** Ma nägin ka püha linna, Uut Jeruusalemma, mis laskus alla taevast Jumala juurest^j ja oli valmis seatud otseku^k pruut, ehitud oma mehele.^k **3** Seejärel kuulsin ma troonilt valju häält hüüdmast: „Jumala telk on inimeste juures! Ta asub nende juurde elama ja nemad saavad tema rahvaks. Jumal ise on koos nendega.^l **4** Ta pühib ära kõik pisarad nende silmist^m ja enam ei ole surmaⁿ ega leinamist, hädakisa ega valu.^o Kõik endine on möödunud.“

5 See, kes troonil istus,^p ütles: „Ma teen kõik uueks!“^q Samuti ütles ta: „Kirjuta, sest need sõnad on usaldusväärsed ja tõesed.“ **6** Ta jätkas: „Need on täide läinud! Mina olen alfa ja oomega*, algus ja lõpp.^r Igaühele, kel on janu, annan ma eluvee allikast tasuta juua.^s **7** Võitja pärib selle kõik ning

20:13 *Sümboolne paik, kus inimesed magavad surmaund. (Vt „Sõnaseletusi“.) **21:6** *Alfa on kreeka tähestiku esimene täht ja oomega viimane täht.

mina olen talle Jumalaks ja tema on mulle pojaks. **8** Kuid argade, uskmatute,^a räpaste jälkusetegijate, mörtsukate,^b hoo-rajate,^c spiritismiga tegelejate, ebajumalakummardajate ja kõigi valetajate^d osa on põleva väävliga tulejärves^e — see sümboliseerib teist surma.^f

9 Siis tuli minu juurde üks neist seitsmest inglilt, kelle olid seitse kaussi, mis olid olnud täis seitset viimast nuhtlust,^g ja ütles: „Tule, ma näitan sulle pruuti, Talle naist.”^h

10 Ta viis mind püha vaimu mõjutusel suurele ja kõrgele mäele ning näitas mulle püha linna Jeruusalemma, mis laskus alla taevast Jumala juurestⁱ **11** ja millel oli Jumala auhiilgus.^j See kiirgas nagu kalliskivi, nagu kristalselt särav jaspisekivi.^k **12** Sel oli suur ja kõrge müür, **12** väravat ja väravate juures **12** inglilt. Väravatele olid kirjutatud Iisraeli poegade **12** suguharu nimed. **13** Ida pool oli kolm väravat, põhja pool kolm väravat, lõuna pool kolm väravat ja lääne pool kolm väravat.^l **14** Samuti oli linna müüri **12** aluskivi ja nende peal Talle **12** apostli nimed.^m

15 See, kes minuga rääkis, hoidis mõõduridvana käes kuldset pilliroogu, et mõõta ära linn, selle väravad ja müür.ⁿ

16 Linn oli ruudukujuline, selle pikkus oli sama mis laius. Ta mõõtis linna pillirooga ära ja sai **12000** staadionit*. Linna pikkus, laius ja kõrgus olid võrdsed. **17** Samuti mõõtis ingel ära linnamüüri ja sai **144**

21:16 * 2220 km. (Vt lisa B14.)

PTK 21

a 1Jo 5:10

b 1Jo 3:15

c Ef 5:5

d Joh 8:44

e Ilm 19:20

f Öp 10:7

Heb 10:

26, 27

Ilm 2:11

Ilm 20:6

g Ilm 15:1

h Ilm 19:7

i Heb 12:22

Ilm 3:12

Ilm 21:2

j Jes 60:1, 2

k 2Mo 24:9, 10

l Ilm 22:14

m Mt 10:2–4

Lu 6:13–16

Ap 1:13

n Hes 40:3, 5

Teine veerg

a Ilm 4:3

Ilm 21:10, 11

b 2Mo 6:3

c Jes 60:19, 20

Ilm 22:5

d Joh 1:9

Ap 26:13, 15

Heb 1:3

e Jes 60:3

f Jes 60:11, 20

g Jes 60:5

h L 5:6

Jes 52:1

1Ko 6:9, 10

Ga 5:19–21

Ilm 21:8

i Tn 12:1

Flp 4:3

Ilm 13:8

PTK 22

j Hes 47:1

k Joh 1:29

küünart* inimeste mõõdu järgi. Sedasama mõõtu kasutas ingel.

18 Müür oli tehtud jaspisest^a ja linn oli puhtast kullast, mis oli nagu selge klaas. **19** Linnamüüri kauniteks aluskivideks olid igasugused kalliskivid: esimene aluskivi oli jaspis, teine safiir, kolmas kaltседon, neljas smaragd, **20** viies sardonüks, kuues sarder, seitsmes krüsoliit, kaheksas berüll, üheksas topaas, kümnes krüsoopraas, üheteistkümnes hüatsint ja kaheteistkümnes ametüst. **21** **12** väravat olid **12** pärlit, iga värav oli tehtud ühest pärlist. Linna peatänav oli puhtast kullast, mis oli nagu läbi- paistev klaas.

22 Templit ma linnas ei näinud, sest Jumal Jehoova, Kõikvõimas,^b ja Tall on selle tempel. **23** See linn ei vaja ei päikesepaistet ega kuulvalgust, sest seda valgustab Jumala auhiilgus^c ja selle lamp on Tall.^d **24** Rahvad hakkavad käima selle valguses^e ja maa kuningad toovad sinna oma hiilguse. **25** Selle väravaid ei suleta päeval kunagi, aga ööd seal ei olegi.^f **26** Sinna tuuakse rahvaste hiilgus ja au.^g **27** Ent miski rüve ega keegi, kes teeb jälledust ja peatab, ei pääse sinna.^h Sinna saavad üksnes need, kes on kirjutatud Talle eluraamatusse.ⁱ

22 Siis näitas ingel mulle kristallselget eluveejõge,^j mis voolas välja Jumala ja Talle^k troonist **2** linna peatänavale. Kummalgi pool jõge kasvasid elupuud, mis andsid

21:17 * 64 m.

saaki 12 korda aastas, kandes vilja iga kuu, ning puude lehed tervendasid rahvaid.^a

3 Seda linna Jumal ei nea. Seal on Jumala ja Talle troon^b ning Jumala orjad teenivad Jumalat. **4** Nad näevad tema palet^c ja tema nimi on nende laubal.^d **5** Siis pole enam ööd^e ning nad ei vaja enam lambi-ega päikesevalgust, sest neile annab valgust Jumal Jehoova.^f Nad valitsevad kuningatena ikka ja igavesti.^g

6 Ingel ütles mulle: „Need sõnad on usaldusväärsed ja tõesed.^h Jumal Jehoova, kes räägib prohvetite kaudu,ⁱ saatis oma ingli, et näidata oma orjadele, mis varsti peab toimuma. **7** Ma tulen kiiresti.^j Önnelik on igaüks, kes teeb selle rullraamatu prohvetikuulutuse sõnade järgi.”^k

8 Mina, Johannes, kuulsin ja nägin seda kõike. Kui ma olin kõike kuulnud ja näinud, langesin ma selle ingli jalge ette, kes oli mulle seda näidanud, ja kummardasin teda. **9** Aga ta ütles mulle: „Vaata ette, ära tee seda! Ma olen kõigest sinu, su vendade prohvetite ja nende kaasori, kes teevad selle rullraamatu sõnade järgi. Kummarda Jumalat!”^l

10 Samuti ütles ta mulle: „Ära pane selle rullraamatu prohvetikuulutuse sõnu pitseriga kinni, sest määratud aeg on lähedal. **11** Kes teeb ülekohut, tehku ülekohut, ja räpane olgu räpane, aga õige tehku õigust ja püha olgu püha.

12 „Ma tulen kiiresti ja mul on kaasas tasu, et maksata igaühele tema tegude järgi.”^m

PTK 22

a Hes 47:12

b Ilm 3:21

c Mt 5:8

d Ilm 14:1

e Ilm 21:25

f Jes 60:19, 20
1Jo 1:5g Tn 7:18
Ilm 3:21

h Tt 1:2

i 2Ti 3:16

j Ilm 16:15
Ilm 22:20k Joh 13:17
Ilm 1:3l Mt 4:10
Ap 10:25, 26
Ilm 19:10m L 62:12
Jes 40:10
Ro 2:6

Teine veerg

a Jes 44:6
Jes 48:12Ilm 1:8
Ilm 21:6

b 1Jo 1:7

c Ilm 2:7

d Ilm 21:10, 12

e Ga 5:19-21
Ef 5:5
Ilm 21:8f Jes 11:1, 10
Jes 53:2Jer 23:5
Jer 33:15
Ilm 5:5g 4Mo 24:17
Ilm 2:28

h Ilm 21:9

i Joh 4:14

j Jes 55:1
Joh 7:37
Ilm 7:17
Ilm 21:6k 5Mo 4:2
5Mo 12:32
Ga 1:81Jo 4:3
2Jo 9

l Ilm 15:1

m Ilm 2:7

n Ilm 21:2

o Ilm 3:11
Ilm 22:7

13 Mina olen alfa ja oomega^{*, a}, esimene ja viimane, algus ja lõpp. **14** Önnelikud on need, kes pesevad oma rüüd,^b et neil oleks õigus süüa elupuude vilja^c ja et nad võiksid väravatest linna siseneda.^d **15** Väljaspool on need, kes teevad rüvedaid tegusid,^e spiritismiga tegelejad, hoorajad, mõrtsukad, ebajumalakummardajad, valede armastajad ja valeтажad.”^e

16 „Mina, Jeesus, saatsin oma ingli teile seda kõike koguduste heaks teatama. Mina olen Taaveti juur ja järglane^f ning särav koidutäht.”^g

17 Püha vaim ja pruut^h ütlevad aina: „Tule!” Igaüks, kes seda kuuleb, õelgu: „Tule!”, ja kellel on janu, tulgu.ⁱ Kes soovib, võtku eluvett tasuta.^j

18 „Ma kinnitan igaühele, kes kuuleb selle rullraamatu prohvetlikke sõnu, et kui keegi neile midagi lisab,^k siis saadab Jumal tema peale nuhtlused, mis on kirjas selles rullraamatus,^l **19** ja kui keegi selle rullraamatu prohvetlikest sõnadest midagi ära võtab, siis ei lase Jumal tal osa saada sellest heast, millest on kirjutatud selles rullraamatus: ta ei luba tal süüa elupuude vilja^m ega siseneda pühasse linna.ⁿ

20 See, kes nendest asjadest teada annab, ütleb: „Ma tulen kiiresti.”^o

„Aamen! Tule, isand Jeesus!”

21 Isand Jeesus Kristuse arm olgu pühadega!

22:13 *Alfa on kreeka tähestiku esimene täht ja oomega viimane täht. **22:15** *Sõna-sõnalt „koerad”, st need, kelle teod on Jumalale jäleladad.

Piibliraamatute tabel

Piibli heebreakeelse osa raamatud

Raamatu nimi	Kirjutaja(d)	Kirjutamise koht	Kirjutamine lõpetati (e.m.a)	Käsitletud ajavahemik (e.m.a)
1. Moosese	Mooses	Körb	1513	Loomine kuni 1657
2. Moosese	Mooses	Körb	1512	1657-1512
3. Moosese	Mooses	Körb	1512	1 kuu (1512)
4. Moosese	Mooses	Körb ja Moabi kõrbetasandik	1473	1512-1473
5. Moosese	Mooses	Moabi kõrbetasandik	1473	2 kuud (1473)
Joosua	Joosua	Kaanani	u 1450	1473 – u 1450
Kohtumõistjate	Saamuel	Israel	u 1100	u 1450 – u 1120
Rutt	Saamuel	Israel	u 1090	11 aastat kohtumõistjate ajast u 1180-1078
1. Saamueli	Saamuel, Gaad, Naatan	Israel	u 1078	
2. Saamueli	Gaad, Naatan	Israel	u 1040	1077 – u 1040
1. Kuningate	Jeremija	[Juuda ja	[1 kirjarull	u 1040-580
2. Kuningate	Jeremija	[Egiptus	[580	
1. Ajaraamat	Esra	Jeruusalemm (?)	[1 kirjarull	[Pärast 1. Ajaraamat 9:44: u 1077-537
2. Ajaraamat	Esra	Jeruusalemm (?)	[u 460	537 – u 467
Esra	Esra	Jeruusalemm	u 460	456 – p 443
Nehemja	Nehemja	Jeruusalemm	p 443	493 – u 475
Ester	Mordokai	Susa (Eelam)	u 475	Üle 140 aasta vahemikus 1657-1473
Iiob	Mooses	Körb	u 1473	
Laulud (Psalmid)	Taavet ja teised		u 460	
Õpetussõnad	Saalomon, Agur, Lemuel	Jeruusalemm	u 717	
Koguja	Saalomon	Jeruusalemm	e 1000	
Ülemlaul	Saalomon	Jeruusalemm	u 1020	
Jesaja	Jesaja	Jeruusalemm	p 732	u 778 – p 732
Jeremija	Jeremija	Juuda, Egiptus	580	647-580
Nutulaulud	Jeremija	Jeruusalemma lähedal	607	
Hesekiel	Hesekiel	Babülon	u 591	613 – u 591
Taaniel	Taaniel	Babülon	u 536	618 – u 536
Hoosea	Hoosea	Samaaria (piirkond)	p 745	e 804 – p 745
Joel	Joel	Juuda	u 820 (?)	
Aamos	Aamos	Juuda	u 804	
Obadja	Obadja		u 607	
Joona	Joona		u 844	
Miika	Miika	Juuda	e 717	u 777-717
Nahum	Nahum	Juuda	e 632	
Habakuk	Habakuk	Juuda	u 628 (?)	
Sefanja	Sefanja	Juuda	e 648	
Haggai	Haggai	Jeruusalemm	520	112 päeva (520)
Sakarja	Sakarja	Jeruusalemm	518	520-518
Malaki	Malaki	Jeruusalemm	p 443	

Piibliraamatute tabel

Piibli kreekakeelse osa raamatud

Raamatu nimi	Kirjutaja	Kirjutamise koht	Kirjutamine lõpetati (m.a.j)	Käsitletud ajavahemik
Matteuse	Matteus	Palestiina	u 41	2 e.m.a – 33 m.a.j
Markuse	Markus	Rooma	u 60–65	29–33 m.a.j
Luuka	Luukas	Kaisarea	u 56–58	3 e.m.a – 33 m.a.j
Johannese	Apostel Johannes	Efesos või lähikond	u 98	Pärast sissejuhatust 29–33 m.a.j
Apostlite teod	Luukas	Rooma	u 61	33 – u 61 m.a.j
Roomlastele	Paulus	Korintos	u 56	
1. Korintlastele	Paulus	Efesos	u 55	
2. Korintlastele	Paulus	Makedoonia	u 55	
Galaatlastele	Paulus	Korintos või Süüria Antiokia	u 50–52	
Efeslastele	Paulus	Rooma	u 60–61	
Filipilastele	Paulus	Rooma	u 60–61	
Koloslastele	Paulus	Rooma	u 60–61	
1. Tessalooniklastele	Paulus	Korintos	u 50	
2. Tessalooniklastele	Paulus	Korintos	u 51	
1. Timoteosele	Paulus	Makedoonia	u 61–64	
2. Timoteosele	Paulus	Rooma	u 65	
Tiitusele	Paulus	Makedoonia (?)	u 61–64	
Fileemonile	Paulus	Rooma	u 60–61	
Heebrealastele	Paulus	Rooma	u 61	
Jaakobuse	Jaakobus (Jeesuse vend)	Jeruusalemm	e 62	
1. Peetruse	Peetrus	Babülon	u 62–64	
2. Peetruse	Peetrus	Babülon (?)	u 64	
1. Johannese	Apostel Johannes	Efesos või lähikond	u 98	
2. Johannese	Apostel Johannes	Efesos või lähikond	u 98	
3. Johannese	Apostel Johannes	Efesos või lähikond	u 98	
Juuda	Juudas (Jeesuse vend)	Palestiina (?)	u 65	
Ilmutus	Apostel Johannes	Patmos	u 96	

[Mõned kirjutajad ja kirjutamiskohad pole täpselt teada. Paljud aastaarvud on ligikaudsed. Lühend e tähendab „enne“, p „päras“ ja u „umbes“.]

Erinevused salmide numeratsioonis

„Uue maailma tõlke” ja eestikeelse Piibli 1968. aasta tõlke peatükkide ja salmide numeratsioonis esineb mõningaid erinevusi.

Tingmärgid:

a – salmi algusosa

b – salmi lõpuosa

(+1) – Et leida vastav salminumber eestikeelse Piibli 1968. aasta tõlkest, tuleb „Uue maailma tõlke” salminumbrile lisada 1. Paljudes lauludes vastab 1968. aasta tõlke peatüki esimene salm „Uue maailma tõlke” peatüki sissejuhatavale märkusele (mrk).

Kui peatüki või salmi kohta tabelis märged pole, siis erinevusi ei ole.

„Uue maailma tõlge”	1968. a tõlge	„Uue maailma tõlge”	1968. a tõlge
1. Moosese		22:43	22:43–44
31:55	32:1	22:44–53	22:45–54
32	32 (+1)	2. Kuningate	
2. Moosese		11:21	12:1
8:1–4	7:26–29	12	12 (+1)
8:5–32	8:1–28	24:20	24:20–25:1a
22:1	21:37	25:1	25:1b
22:2–31	22:1–30	1. Ajaraamat	
3. Moosese		6:1–15	5:27–41
6:1–7	5:20–26	6:16–81	6:1–66
6:8–30	6:1–23	12:4	12:4–5
4. Moosese		12:5–40	12:6–41
16:36–50	17:1–15	2. Ajaraamat	
17:1–13	17:16–28	2:1	1:18
29:40	30:1	2:2–18	2:1–17
30:1–16	30:2–17	14:1	13:23
5. Moosese		14:2–15	14:1–14
12:32	13:1	Nehemja	
13	13 (+1)	4:1–6	3:33–38
22:30	23:1	4:7–23	4:1–17
23	23 (+1)	7:68	–
29:1	28:69	7:69–73	7:68–72
29:2–29	29:1–28	9:38	10:1
1. Saamueli		10	10 (+1)
19:1	19:1a	liob	
19:2	19:1b–2	41:1–8	40:25–32
20:42	20:42–21:1	41:9–34	41:1–26
21	21 (+1)	Laulud	
23:29	24:1	3	3 (+1)
24	24 (+1)	4	4 (+1)
2. Saamueli		5	5 (+1)
18:33	19:1	6	6 (+1)
19	19 (+1)	7	7 (+1)
1. Kuningate		8	8 (+1)
4:21–34	5:1–14	9	9 (+1)
5:1–18	5:15–32	11:mrk–1	11:1
18:33	18:33–34a	12	12 (+1)
18:34	18:34b	13:mrk–4	13:1–5
20:2	20:2–3a	13:5	13:6a
20:3	20:3b	13:6	13:6b

„Uue maailma tõlge“	1968. a tõlge	„Uue maailma tõlge“	1968. a tõlge
14:mrk-1	14:1	66:mrk-1	66:1
15:mrk-1	15:1	67	67 (+1)
16:mrk-1	16:1	68	68 (+1)
17:mrk-1	17:1	69	69 (+1)
18	18 (+1)	70	70 (+1)
19	19 (+1)	72:mrk-1	72:1
20	20 (+1)	73:mrk-1	73:1
21	21 (+1)	74:mrk-1	74:1
22	22 (+1)	75	75 (+1)
23:mrk-1	23:1	76	76 (+1)
24:mrk-1	24:1	77	77 (+1)
25:mrk-1	25:1	78:mrk-1	78:1
26:mrk-1	26:1	79:mrk-1	79:1
27:mrk-1	27:1	80	80 (+1)
28:mrk-1	28:1	81	81 (+1)
29:mrk-1	29:1	82:mrk-1	82:1
30	30 (+1)	83	83 (+1)
31	31 (+1)	84	84 (+1)
32:mrk-1	32:1	85	85 (+1)
34	34 (+1)	86:mrk-1	86:1
35:mrk-1	35:1	87:mrk-1	87:1
36	36 (+1)	88	88 (+1)
37:mrk-1	37:1	89	89 (+1)
38	38 (+1)	90:mrk-1	90:1
39	39 (+1)	92	92 (+1)
40	40 (+1)	100:mrk-1	100:1
41	41 (+1)	101:mrk-1	101:1
42	42 (+1)	102	102 (+1)
44	44 (+1)	103:mrk-1	103:1
45	45 (+1)	108	108 (+1)
46	46 (+1)	109:mrk-1	109:1
47	47 (+1)	110:mrk-1	110:1
48	48 (+1)	120:mrk-1	120:1
49	49 (+1)	121:mrk-1	121:1
50:mrk-1	50:1	122:mrk-1	122:1
51:mrk	51:1-2	123:mrk-1	123:1
51:1-19	51:3-21	124:mrk-1	124:1
52:mrk	52:1-2	125:mrk-1	125:1
52:1-9	52:3-11	126:mrk-1	126:1
53:mrk-6	53:1-7	127:mrk-1	127:1
54:mrk	54:1-2	128:mrk-1	128:1
54:1-6	54:3-8	129:mrk-1	129:1
54:7	54:8	130:mrk-1	130:1
55	55 (+1)	131:mrk-1	131:1
56	56 (+1)	132:mrk-1	132:1
57	57 (+1)	133:mrk-1	133:1
58	58 (+1)	134:mrk-1	134:1
59	59 (+1)	138:mrk-1	138:1
60:mrk	60:1-2	139:mrk-1	139:1
60:1-12	60:3-14	140	140 (+1)
61	61 (+1)	141:mrk-1	141:1
62	62 (+1)	142	142 (+1)
63	63 (+1)	143:mrk-1	143:1
64	64 (+1)	144:mrk-1	144:1
65	65 (+1)	145:mrk-1	145:1

„Uue maailma tõlge“ 1968. a tõlge

Koguja	
5:1	4:17
5:2–20	5:1–19
Ülemlaul	
6:13	7:1
7	7 (+1)
Jesaja	
9:1	8:23
9:2–21	9:1–20
57:18	57:18a
57:19	57:18b–19
63:8	63:8a
63:9	63:8b–9
64:1–2	64:1
64:3–12	64:2–11
Jeremija	
9:1	8:23
9:2–26	9:1–25
Hesekiel	
20:45–49	21:1–5
21:1–32	21:6–37
Taaniel	
4:1–3	3:31–33
4:4–37	4:1–34
5:31	6:1
6:1–28	6:2–29
Hoosea	
1:10–11	2:1–2
2:1–23	2:3–25
11:12	12:1
12:1–14	12:2–15
13:16	14:1
14:1–9	14:2–10
Joel	
2:28–32	3:1–5
3:1–21	4:1–21
Joona	
1:17	2:1
2:1–10	2:2–11
Miika	
5:2–15	5:1–14
Nahum	
1:15	2:1
2:1–13	2:2–14
Sakarja	
1:18–21	2:1–4
2:1–13	2:5–17
Malaki	
4:1–6	3:19–24
Matteuse	
15:5	15:5a
15:6	15:5b–6
23:1	23:1–2a
23:2	23:2b

„Uue maailma tõlge“ 1968. a tõlge

Markuse	
6:27	6:27–28a
6:28	6:28b
12:14	12:14a
12:15	12:14b–15
Luuka	
1:74	1:74a
1:75	1:74b–75
Apostlite teod	
5:39	5:39a
5:40	5:39b–40
19:40	19:40a
19:41	19:40b
24:2	24:2–3a
24:3	24:3b
Roomlastele	
3:25	3:25–26a
3:26	3:26b
2. Korintlastele	
8:13	8:13a
8:14	8:13b–14
10:4	10:4a
10:5	10:4b–5
13:12	13:12a
13:13	13:12b
13:14	13:13
Efeslastele	
1:10	1:10–11a
1:11	1:11b
Filiplastele	
2:7	2:7a
2:8	2:7b–8
Koloslastele	
1:21	1:21a
1:22	1:21b–22
1. Tessalooniklastele	
2:6	2:6–7a
2:7	2:7b
2:11	2:11–12a
2:12	2:12b
Heebrealastele	
10:22	10:22–23a
10:23	10:23b
1. Peetruse	
2:3	2:3a
2:4	2:3b–4
3:15	3:15–16a
3:16	3:16b
3. Johannese	
1:14	1:14–15
Ilmutus	
13:1	12:18–13:1
17:9	17:9a
17:10	17:9b–10
18:16	18:16a
18:17	18:16b–17

Sõnaregister

Piibliraamatute nimede lühendid leiad lk 40.

0-9

1. Vt ÜKS.
3. Vt KOLM.
5. Vt VIIS.
10. Vt KÜMMME.
12. Vt KAKSTEIST.
24, Ilm 4:4 24 trooni ning 24 vanemat
70. Vt ka SEITSEKÜMMEND,
Tn 9:2 Jeruusalemm on varemisi 70 aastat
Tn 9:24 su rahvale on määratud 70 nädalat
Lu 10:1 valis 70 jüngrit ning saatis kahekaupa
77. Vt SEITSEKÜMMEND SEITSE.
100. Vt SADA.
300, Koh 7:7 päästati teid 300 mehega
500. Vt VISSADA.
666, Ilm 13:18 tema arv on 666
1000. Vt ka TUHAT, Ilm 20:2 Saatana 1000 aastaks
Ilm 20:4 valitsesid koos Kristusega 1000 aastat
4000, Mr 8:20 murdsin seitse leiba 4000 mehele
5000, Mt 14:21 Sööjaid oli umbes 5000 meest
144 000, Ilm 7:4 144 000 pitsiriga märgitud
Ilm 14:3 144 000, kes on ära ostetud mul pealt
185 000, 2Ku 19:35 ingel tappis 185 000 meest

A

- AABEL, 1Mo 4:8 tungis Kain vennale A. kallale
Mt 23:35 alates õige A. verest kuni
ABRAHAM, 1Mo 21:12 Jumal A.: võta Saarat kuulda
2Aj 20:7 oma sõbra A.
Mt 22:32 A. Jumal, elavate Jumal
Ro 4:3 A. uskus Jehoovat
AADAM, 1Mo 5:5 A. elupäevi oli 930 aastat
1Ko 15:22 nagu kõik surevad A. tõttu
1Ko 15:45 Viimane A. sai vaimuks, kes annab elu
1Ti 2:14 ega A. petetud, vaid naine peteti ära
AAKAN, Jos 7:1 A. võttis hävitamisele määratud
AAMEN, 5Mo 27:15 Kogu rahvas õelgu: a!
1Ko 14:16 öeldu sinu tänusõnade peale a.
2Ko 1:20 ütleme tema kaudu a. Jumalale
AARE, Mt 13:44 kuningriik sarnaneb peidetud a.
2Ko 4:7 See a. on meis, sarniõudes
AASTA, 4Mo 14:34 40 a., iga päeva kohta a.
ABBA, Ro 8:15 paneb meid hüüdma: A., isa!
ABIPELLUMA, 1Ko 7:9 parem on a. kui ihades põleda
1Ko 7:36 tehku ta, nagu soovib, a.
1Ko 7:38 kes ei a., valib parema tee
1Ko 7:39 mees surmaunne, siis on naine vaba a.
ABIELU, 5Mo 7:3 ei tohi nendega a. sõlmida
1Ko 7:8 Neile, kes pole a., ma ütlen
1Ko 7:32 kes pole a., muretsseb lütsandaga seotud
Heb 13:4 Kõik hoidku a. au sees
ABIELURIKKUJAD, 1Ko 6:9 a. ei päri kuningriiki
ABIELURIKKUMA, 2Mo 20:14 Sa ei tohi a. r.
Mt 5:28 on a. r. oma südames
Mt 19:9 kes abiellub teisega, see r. a.
ABIELUVOODI, Heb 13:4 a. olgu rüvetamata
ABIGAIL, 1Sa 25:3 A. oli väga arukas ja ilus
ABIKAAASA, 1Ko 9:5 pole õigust reisisid usuõest a.
ABIMEES, L 46:1 a., kes on hädaajal kergesti leitav
ABITU, L 40:17 olen a. ja vaene
ADER, Lu 9:62 kää a. külge, kuid vaatab tagasi
AED, 1Mo 2:15 pani inimese Eedeni a.
AEG, Kog 3:1 Kõigele on määratud a.
Tn 7:25 antakse a., kaheks a. ja pooleks a.
Joh 7:8 minu a. pole veel käes
1Ko 7:29 vennad, vähe a. on jäänud
Ef 5:16 kasutage a. parimal viisil
AGANAD, Sef 2:2 kui päev lendab ära a. sarnaselt
AHASTUS, Lu 21:25 maa peal on rahvastel a.
AHI, Tn 3:17 võib Jumal päästa loomavast a.
AHNITSEJA, 1Ko 5:11 lõpetaksite läbikäimise a.
1Ko 6:10 a. ei päri Jumala kuningriiki
AHNUS, Lu 12:15 hoiduge igasuguse a. eest
Kol 3:5 a., mis on ebajumalakummardamine
AINUSÜNDINUD, Joh 1:18 A. poeg, Jumala sarnane
Joh 3:16 ta on andnud oma a. poja
AITAJA, Joh 14:16 Isa annab teile veel ühe a.
Joh 14:26 a., püha vaim, õpetab teile kõike
AITAMA, 2Aj 16:9 Jehoova tahab võimsasti a. neid
Ro 12:13 A. pühasid, kui nad midagi vajavad
AJAD, 1Te 5:1 Mis puutub a. ja määratud päevadesse
AJAJARGUD, Tn 2:21 Tema muudab aegu ja a.
AJENDID, Op 16:2 Jehoova uurib a. läbi
AJUTISED, Heb 11:13 võorad ja a. elanikud
AKVILA, Ap 18:2 kohtas juuti nimega A.
ALANDLIK, Jes 57:15 et elustada a. vaimu
Sak 9:9 a. ja sõidab eesli seljas
Mt 18:4 a. ja suhtub endasse nagu see lapsuke
Jk 4:6 kuid a. on ta armuline
Jk 4:10 Olge a. Jehoova ees, ta ülendab
ALANDLIKKUS, 5Mo 8:2 õpetada a., panna proovile
Op 15:33 enne au on a.
ALANDUMA, 1Pe 5:6 A. Jumala vägeva käe alla
ALFA, Ilm 1:8 Mina olen a. ja oomega
ALGUS, Jes 46:10 kuulutan juba a., millega lõppevad
Sak 4:10 põlata väikese a. päeva!
Mt 24:8 See kõik on kannatuste a.
ALISTUMA, Heb 13:17 a. neile, kes eestvedajad
ALLA ANDMA, 2Ko 4:1 tänu halastusele, ei a. me a.
2Ko 4:16 Seetõttu me ei a.
ALLES JÄÄNUD, Ilm 12:17 sõda nendega, kes a. j.
ALLUMA, Ro 13:1 Igaüks a. võimudele, sest Jumalalt
Ro 13:5 põhjust a. südametunnistuse pärast
1Pe 2:13 A. kuningale, kes on võimukandja
ALLUTAMA, 1Ko 15:27 Jumal a. kõik tema jalge alla
ALTAR, 1Mo 8:20 ehitas Noa Jehoovale a.
2Mo 27:1 Valmista akaatsiapuust a.
Mt 5:24 jätta oma and a. ette
Ap 17:23 a. Tundmatule Jumalale
ALTKÄEMAKS, Kog 7:7 a. rikub südame
ALUS, 1Pe 5:10 Jumal seab teid kindlale a.
AND, Ro 12:6 Meil on erisuguseid a.
1Ko 7:7 igauhel on oma a. Jumalalt
Ef 4:8 viis ta kaasa vangid, andis inimesi a.
1Ti 4:14 Ära suhtu hooletult a., mis anti sulle
Jk 1:17 hea a., täiuslik kingitus on ülalt
ANDEKS ANDMA, L 10:33 Ta a. a. kõik eksimused
Jes 55:7 Jumal a. heldelt a.
Ro 6:7 kes surmud, on patud a. a.
ANDEKSANDMINE, Mt 26:28 valatakse pattude a.
ANDESTAMA, Neh 9:17 öeld Jumal, kes on valmis a.
L 25:11 a. mu patt, ehkki see on suur
Mt 6:14 Kui a., siis a. taevane isa ka teile
Mt 18:21 mitu korda pean oma vennale a.
Kol 3:13 Jehoova on teile heldelt a.
ANDMA, Mt 16:26 mida saaks a. oma elu eest
Mt 22:21 A. keisrile, mis kuulub keisrile
Lu 12:48 kellele on palju a., nõutakse palju

ANDMINE, Ap 20:35 A. önnelikumaks kui saamine
ANKUR, Heb 6:19 lootus otseku hinge a.
ANNA, Lu 2:36, 37 näisprophet A., 84-aastane lesk
ANNETUSED, 2Aj 31:10 Jehoova kotta a. tooma
ANTIKRISTUSED, 1Jo 2:18 ongi ilmunud palju a.
ANUM, Ro 9:21 üks a. auväärseks, aga teine
ANUMA, Ro 12:1 a. teid, vennad, halastuse pärast
ANUMISED, Heb 5:7 Kristus esitas a. ja palveid
APOLLOS, Ap 18:24 A.-nimeline juut, kõneosav mees
APOSTLIID, Mt 10:2 Need kaksteist a. olid Siimon
 Ap 15:6 tulid a. ja vanemad kokku arutama
 1Ko 15:9 olen a. seast kõige tähtsusetum
 2Ko 11:5 pole milleski kehvem teie ülisuurtest a.
APPI HUÜDMA, Ro 10:13 kes h. a. Jehoova nime
ARARAT, 1Mo 8:4 peatus laev A. mägedel
AREEN, 1Ko 4:9 Jumal on apostleid toonud a.
AREOPAAG, Ap 17:22 Paulus seisib keset A. ja ütles
ARG, Kol 3:21 lapsi, et nad ei muutuks a.
ARGUS, 2Ti 1:7 Jumal pole andnud meile a. vaimu
ARM, Joh 1:17 a. ja tõde tulid Jeesuse kaudu
 1Ko 15:10 Jumala a. pole olnud asjatu
 2Ko 6:1 Jumala a. vastu võttes ei kaotaks eesmärki
 2Ko 12:9 Sulle piisab minu a.
ARMAS, Mt 3:17 mu a. poeg, kellest mul on hea meel
 Joh 21:17 Siimon, kas ma olen sulle a.?
 Ilm 3:19 Ma noomin kõiki, kes on mulle a.
ARMASTAMA, 3Mo 19:18 A. ligimest nagu iseenest
 5Mo 6:5 A. Jehoovat, kogu südamest
 Mt 22:37 A. Jehoovat, kogu südamest
 Joh 3:16 Jumal on a. maailma nii palju
 Joh 12:25 Kes a. oma elu, hävitab selle
 Joh 13:1 Ta oli a. omi, kes olid maailmas
 Joh 13:34 annan teile uue kätse: a. üksteist
 Joh 14:15 Kui a., siis peate kinni käskudest
 Kol 3:19 Mehed, a. oma naist
 1Jo 2:15 Arge a. maailma
 1Jo 3:18 a. mitte sõnade, vaid tegudega
 1Jo 4:10 mitte et meie, vaid Jumal on a. meid
 1Jo 4:20 kes ei a. oma venda, ei saa a. Jumalat
 Ju 21 oleksite alati sellised, keda Jumal a.
ARMASTUS, Ül 8:6 a. on tugev kui surm
 Mt 24:12 jaheneb palju a.
 Mr 10:21 Jeesus, tundes tema vastu a., ütles
 Joh 15:13 Kellelgi pole suuremat a. kui sellel
 Ro 8:39 ei suuda meid lahutada Jumala a.
 Ro 13:8 Arge olge võlgu muud kui ainult a.
 Ro 13:10 seega on a. seaduse täitmise
 1Ko 8:1 Teadmised uhkeks, aga a. tugevdab vaimu
 1Ko 13:2 poleks a., ei oleks ma midagi
 1Ko 13:8 A. ei kao kunagi
 1Ko 13:13 usk, lootus ja a., suurim neist on a.
 1Ko 16:14 Kõigis teie tegudes ilmnegu a.
 2Ko 2:8 õhutan teid: kinnituge talle oma a.
 Ga 2:20 Jumala poeg, kes a. andis end minu eest
 Kol 3:14 a. on ühtsuse täiuslik side
 1Pe 4:8 a. katab kinni hulga patte
 1Jo 4:8 Jumal on a.
 1Jo 5:3 A. Jumala vastu, et peame kinni käskudest
 Ilm 2:4 oled lasknud häbuda a., mis sul algul oli
ARMETU, Ro 7:24 Küll ma olen a. inimene!
ARMU ANDMA, Jes 26:10 jumalalule a. a., ei õpi
ARMUKADEDUS, Op 6:34 a. ajab mehe raevu
ARST, Lu 4:23 A., ravi iseenest
 Lu 5:31 A. ei vaja mitte terved, vaid haiged
ARTEMIS, Ap 19:34 karjusid: suur on efeslaste A.!
ARU ANDMA, Ro 14:12 igatihel tuleb Jumalale a. a.
ARUKAS, Op 12:23 A. varjab, mida teab
 Op 14:15 a. kaalub igat sammu
 Op 22:3 A. näeb ohtu ja poeb peitu
 Lu 10:21 peitnud tarkade ja a. eest ning avaldanud
 Lu 16:8 kiitis majapidajad a. tegutsemise eest
ARUSAAJA, Op 19:11 A. ei vihastu kergesti

ARUSAAMINE, Op 3:5 ära toetu omaenda a.
 Op 4:7 ära unusta taga nõuda a.
 Tn 11:33 Taiplikud jagavad a. paljudele
 Tn 12:4 paljud uurima, tõest a. süveneb
 Ro 10:2 teenivad, kuid mitte õiget a. mööda
 1Ko 14:20 A. poolest saage täiskasvanuks
ARUST ARA, Joh 10:20 Temas on deemon, ta on a. ä.
ARUTELUD, 1Ti 1:4 vaid kutsuvad esile viljatuid a.
ARUTLEMA, Ap 17:2 Paulus a. pühakirja põhjal
ARVAMA, Mt 24:44 tuleb tunnil, mil te seda ei a.
 Lu 22:37 kirjutatud: ta a. seadusrikkujate hulka
 Ro 12:3 ärge a. endast liiga palju
ARVAMUS, li 31:34 Kas olen kartnud rahvahulga a.
ARVESTAMA, L 90:12 Opetame meid oma päevi a.
ARVET PIDAMA, 1Ko 13:5 ei p. a. ülekohtu kohta
ARVUTAMA, Lu 14:28 istuks ega a. kokku kulusid
ASASEL, 3Mo 16:8 Aaron heitku liisku a.
ASJATA, Jes 45:19 Otsige mind a.
ASJATU, 1Ko 15:58 vaevanägemine ei ole a.
ASTROLOOGID, Mt 2:1 tulid mõned a. Jeruusalemma
AU, Ro 8:18 võrreldes a., mis meile osaks saab
 1Ko 10:31 sõote või joote, tehke kõike Jumala a.
 Flp 1:29 a. kannatada tema pärast
AUHIND, 1Ko 9:24 osalevad kõik, kuid a. saab üks?
 Kol 2:18 Ärge laske rõõvida endast a.
AUK, Op 26:27 Kes kaevab a., langeb ise sinna
 Tn 6:7 kes esitab palve, tuleb visata lõvide a.
 Mt 15:14 pime juhib pimedat, kukuvad mõlemad a.
AUSALT, 2Ko 8:21 käime sellega ümber a.
 Heb 13:18 soovime kõiges käituda a.
AUSTAMA, 2Mo 20:12 A. oma isa ja ema
 Op 3:9 A. Jehoovat oma varandusega
AUSTUS, Joh 12:43 armastasid a. inimestelt rohkem
 Ro 12:10 esimesed teistele a. osutama
 1Ti 5:17 Vanemaid peetagu a. vääriliseks
AUVAÄRNE, 2Ti 2:20 ristad a. otstarbeks
 2Pe 2:10 isemeelsed ega karda pilgata a.
AVALDAMA, Am 3:7 a. oma nõu oma prohvetitele
 Mt 11:25 peitnud tarkade eest ning a. lastele

B

BAAL, 1Ku 18:21 kui B. on Jumal, käige tema järel!
 Jer 19:5 poegi põletusohvrina B. tules põletada
BAARUK, Jer 45:2 teatab Jehoova sinu kohta, B.
BABÜLON, Jer 51:6 Põgenega B.
 Jer 51:30 B. sõjamehed on lakanud sõdimast
 Jer 51:37 B. saab kiviühnik
 Ilm 17:5 Suur B., prostituuide ja maa jäikuste ema
 Ilm 18:2 Suur B. on langenu!
BARNABAS, Ap 9:27 B. tuli talle appi
BATSEBA, 2Sa 11:3 B., hett Uurija naine
BELSATSAR, Tn 5:1 Kuningas B. korraldas pidusöögi
BETSALEEL, 2Mo 31:2 olen valinud B.
BILEAM, 4Mo 22:28 eesel ütles B.

D

DEEMON, Mt 8:28 kokku kahe d. vaevatud mehega
 Ap 16:16 teenijatüdruk, kelles oli ennamistamise d.
 1Ko 10:20 nad ohverdavad d., mitte Jumalale
 1Ko 10:21 ei või süüa Jehoova lauas ja d. lauas
 Jk 2:19 D. usuvad seda ja värisevad
DENAAR, Lu 7:41 üks oli võlgu 500 d., teine 50
DIINA, 1Mo 34:1 D. oli kambiaks käia aega veetmas
DISTISLINEERIMA. Vt MANITSEMA.
DORKAS, Ap 9:36 Tabiita, mis kreeka keeles on D.
DRAHM, Lu 15:8 naine, kümme d. ja kaotab ühe d.

E

EBAAUUS, Op 15:27 teenib e. tulu, toob häda kaela
EBAJUMALAD, L 115:4 Nende e. on hõbe ja kuld
 1Jo 5:21 lapsed, hoiduge e.
EBAJUMALAKUMMARDAJAD,
 1Ko 6:9 e. ei päri Jumala kuningriiki

EBAJUMALAKUMMARDAMINE,
 1Ko 10:14 mu armsad, põgenege e. eest!
EBAPUHAS, 3Mo 13:45 Pidalitõbine hüüdku: e., ei!
 li 14:4 Kes võiks teha e. puhta?
EBAÕIGLANE, Ro 9:14 Jumal e.? Kindlasti mitte!
 1Pe 2:19 kannatab e., Jumalale meelepärane
EDENEMA, 1Te 4:1 et te selles veelgi e.
EDENEMINE, 1Ti 4:15 et su e. oleks ilmnne kõigile
EDU, 1Ku 2:3 et sind saadaks e. kõiges
 2Aj 20:20 Usaldage prohvetid, siis saadab e.
EDUSAMMUD, Flp 3:16 kuhu oleme e. tehes jõudnud
EEDEN, 1Mo 2:8 Jehoova rajas e. aia
EELI, 1Sa 1:3 preestritena E. kaks poega
EELIJA, Jk 5:17 E. oli samasugune inimene
EEMALDAMA, 1Ko 5:13 E. pahategija enda keskelt
EENOK, 1Mo 5:24 E. käis koos tõelise Jumalaga
EESAV, 1Mo 25:34 põlgas E. oma esmasünnioiguse
 Heb 12:16 kes ei hinda pühi asju, nagu E.
EESAL, 4Mo 22:28 pani Jehoova e. rääkima
 Sak 9:9 Sinu kuningas sõidab e. seljas
EESKUJU, Joh 13:15 näitasin teile e., et teeksite
 1Ko 11:1 Võtke mind e., nagu mina Kristuse
 2Ko 4:2 oleme Jumala ees heaks e. igale inimesele
 Ef 5:1 Võtke Jumal endale e. nagu armsad lapsed
 1Ti 4:12 Ole ustavatele e.
 2Ti 1:13 Hoiu kinni õige õpetuse e.
 Heb 8:5 Valmista need kõik e. järgi
 Heb 13:7 võtke e. nende usku
 Jk 5:10 võtke e. prohvetid
 1Pe 2:21 Kristus kannatas ja jättis e.
 1Pe 5:3 olles karjale e.
EESMARK, Op 16:4 teinud kõik nii, et täituks e.
 Ro 8:28 kes on kutsutud tema e. kohaselt
 Ef 3:11 See on kooskõlas tema igavikulise e.
EESTVEDAJAD, Heb 13:7, 17 kes on teie seas e.
EFESOS, 1Ko 15:32 olen võidelnud E. metsloomadega
EGIPTUS, Mt 2:15 Ma kutsusin oma poja E.
EHE, 1Pe 3:3 Teie e. ärgu olu väline
EHITAMA, L 127:1 Kui Jehoova ei e. maja
 Jes 65:21 Nad e. maju ja elavad neis
 Lu 17:28 inimesed ostsid, müüsid, istutasid ja e.
 Ro 14:19 taotleme, mis e. teisi üles
 1Ko 3:10 igauks vaadaku, kuidas ta sellele e.
EKSIMA, L 119:176 olen e. nagu kadunud lammast
 Jk 3:2 Me kõik ju e. tihti
EKSIMUSED, L 40:12 mu e. rohkem kui juukseid peas
 L 130:3 kui näeksid üksnes e.
EKSITAMA, Mt 24:24 e., kui võimalik, ka äravaltitud
EKSITEE, Ga 6:1 kui inimene satub e.
EKSLEMA, Jes 53:6 Me kõik e. nagu lambad
ELAMA, Jes 45:18 loonud maa, et seal e.
 Mt 16:24 ärge e. iseendale, vaid kandku piinaposti
 2Ko 5:15 kes e., ei e. enam endale, vaid temale
ELAMU, 2Ko 5:1 saame Jumalalt igavese e. taevas
ELATANU, Tn 7:9 E. võttis istet
ELAV, li 14:14 Kui inimene sureb, kas saab jälle e.?
 Tn 6:26 tema on e. Jumal
 Lu 20:38 e. Jumal, kõik on tema silmis e.
 Heb 4:12 Jumala sõna on e. ja mõjuvõimas
 1Pe 3:18 Kristus tehti e. vaimuna
ELIISA, 2Ku 6:17 ümber E. leegitsevaid hõbuseid
ELU, 5Mo 30:19 pannud teie ette e., ja surma
 Lu 9:24 Kes tahab oma e. päästa, kaotab selle
 Lu 12:15 kõike külluses, ei taga see talle e.
 Joh 5:26 Isal vägi anda e., on ka Pojale andnud väe
 Joh 5:29 kes teevad head, saavad e.
 Joh 10:10 tulnud, et neil oleks e. külluslikult
 Joh 11:25 Mina olen ülestõusmine ja e.
 Joh 12:25 Kes armastab oma e., hävitab selle
 Ap 20:24 ei pea ma oma e. sugugi tähtsaks
ELUALLIKAS, L 36:9 Sinu juures on e.
ELU ANDMA, 1Jo 3:16 peame e. vendade eest

ELULUEIB, Joh 6:35 Jeesus ütles neile: mina olen e.
ELUMURED, Lu 8:14 lasevad end kaasa kiskuda e.
 Lu 21:34 ei koormaks oma südant e.
ELUPEE, 1Mo 2:9 e. keset aeda
 Ilm 2:7 võitjal luban ma süüa e. vilja
 Ilm 22:14 oleks õigus süüa e. vilja
ELURAMAT, Ilm 20:15 ei leitud olevat kirjutatud e.
ELUS OLEMA, 1Te 4:15 o. e. Isanda kohaloleku ajal
ELUSTAMA, Jes 57:15 et e. alandlike vaimu
ELUVAIM, L 104:29 Kui võtad e., nad surevad
ELUVEEALLIKAS, Jer 2:13 on hüljanud minu, e.
ELUVEEJÕGI, Ilm 22:1 e., mis voolas välja troonist
ELUVESI, Sak 14:8 voolab Jeruusalemmast välja e.
 Joh 4:10 paluksid teda ja ta annaks sulle e.
 Ilm 7:17 Tall juhatab nad e. allikaile
ELUVIIS, Kol 1:10 teie e. tooks Jehoovale au
 1Pe 3:16 jääksid häbisise hea e. pärast
ELUÕHK, 1Mo 2:7 puhus inimesõrmeisse e.
 L 150:6 Kõik, kel on e., kiitku Jaah!
EMA, 2Mo 20:12 Austa oma isa ja e.
 L 27:10 Kui ka mu isa ja e. mind hülgaksid
 Op 23:22 ärä põlga oma e., vanaks jäänud
 Lu 8:21 Mu e. ja mu vennad on need
 Joh 19:27 ütles jüngerile: näe, su e.
 Ga 4:26 ülal asuv Jeruusalemm on meie e.
 1Te 2:7 imetav e., kes hoolitseb õrnusega
EMIS, 2Pe 2:22 pestud e. läheb porisse
ENDEE, 4Mo 23:23 Ei leidu Jaakobile hukatuse e.
 5Mo 18:10 Ärge leiduge e. otsijaid
ENDEISE, Jes 65:17 E. asju ei tuletata enam meelde
ENESEKINDEL, Op 14:16 rumal on hulljulge ja liiga e.
ENESEUPITAMINE,
 Flp 2:3 Ärge tehke midagi e. pärast
ENESEVALITSUS, Ga 5:22, 23 Jumala vaimu viil, e.
ENNUSTAJAD, 3Mo 19:31 Ärge küsige nõu e.
ERNALDAMA, Op 18:1 end e., rahuldab iseikald hümised
 Mt 25:32 e. inimesed üksteisest
ERAPUOLIK, 5Mo 10:17 Jumal ei kohtle kedagi e.
 Ap 10:34 Nüüd ma mõistan, et Jumal ei ole e.
 Jk 2:9 Kui te aga olete edaspidigi e.
EREPUNASED, Jes 1:18 Kuigi teie padud on e.
ESIMENE, Mt 19:30 e. jäävad viimasteks
 Mr 9:35 tahab olla e., peab olema viimane
ESMASUNDINU, 2Mo 11:5 e. Egiptusemaal surevad
 Kol 1:15 Tema on kogu loodu e.
ESMATAHTIS, Flp 1:10 teeksite kindlaks, mis on e.
ESRA, Esr 7:11 preestriile e., määruste asjatundjale
ETTEARVAMATUD, Kog 9:11 e. sündmused tabavad
ETTEVAATLIKUD, Mt 10:16 e. nagu maod ja süütud
EUNUHHID, Jes 56:4 E., kes peavad hingamispeavei
EUODIA, Flp 4:2 Ma õhutan E. ja Süntühht
EUTÜHHOS, Ap 20:9 Aknalaual istus noormees E.

F

FILIPPUS, Ap 8:26 Jehoova ingel ütles F.
 Ap 21:8 hea sõnumi kuulutaja F., üks seitsmest
FILOSOOFIA, Kol 2:8 ei püüaks teid lõksu f.
FILOSOOFID, Ap 17:18 epikuurlaste ja stoikute f.

G

GABRIEL, Lu 1:19 olen G., seisan Jumala lähedal
GAMAALIEL, Ap 22:3 hariduse saanud G.
GEEHASI, 2Ku 5:20 G.: ma jooksen talle järele
GEHENNA, Mt 10:28 hinge, keha võib hävitada G.
GIBEON, Jos 9:3 G. elanikud kuulsid, mida Joosua
GIDEON, Koh 7:20 Jehoova ja G. möök!
GOMORRA, 1Mo 19:24 Soodoma ja G. peale väevil

H

HAAVAD, Op 23:29 Kellel on h. põhjuseta?
 Op 27:6 Sõbra löödud h. on ustavusest
 Jes 53:5 tema h. on toonud tervenemise
HAAVATUD, Ilm 13:3 üks metsalise peadest h.

HAIGE, Jes 33:24 Ükski ei ütle: ma olen h.
Lu 10:9 tehke h. terveks ja selge
Jk 5:14 Kas keegi teist on h.?

HAIGEVOODI, L 41:3 Jehoova toetab teda h.
HAIGUSED, Jes 53:4 võttis enda peale meie h.
Mt 9:35 tegi terveks igasugustest h.

HALASTAJAD, Mt 5:7 Onnelikud on h.
HALASTAMA, Op 28:13 üles tunnistab, sellele h.
Jes 55:7 pöördugu Jehoova juurde, kes h.
HALASTAMATU, Op 11:17 h. tõmbab häda kaela
HALASTAV, 5Mo 4:31 Jehoova on h. Jumal
L 78:38 Tema oli h., andestas nende pattu
Lu 6:36 Olge h., nagu teie Isa on h.
Jk 5:11 Jehoova on väga hell ja h.

HALASTUS, 1Aj 21:13 Jehoova h. on väga suur
Neh 9:19 ei hüljanud kõrbes suure h. tõttu
Mt 9:13 Ma tahan h., mitte ohvrit
2Ko 1:3 Kiidetud olgu hella h. isa
Jk 2:13 kes osutab h., mõistetakse õigeks

HALB, 1Mo 3:5 tunnete siis head ja h.
Jes 5:20 Häda neile, kes nimetavad h. heaks
Ro 7:19 h., mida ma ei taha, ma teen
Ro 12:17 Ärge tasuge kellelegi h. h.
Ro 12:21 võida h. ära heaga
1Te 5:22 Hoiduge kõigest h.
1Ti 2:8 kuna neil pole meie kohta öelda midagi h.

HALBA RAAKIMA, 4Mo 14:36 selle maa kohta h. r.
HALETUSVAARNE, 1Ko 15:19 siis oleme kõige h.
HALVAMA, Jes 44:8 ärgu h. teid hirm
HALVATU, Lu 5:24 Ta sõnas h.: tõuse üles
HANANIAS, Ap 5:1 H. müüs Safiiraga osa omandist
HARMAGEDOON, Ilm 16:16 paika, mida kutsutakse H.
HAUAD, Joh 5:28 kõik, kes on h., kuulevad tema häält
HAUDUMA, L 94:20 seaduse varjus kurja h.
HEA, 1Mo 1:31 kõik, mis ta oli teinud, oli väga h.
1Mo 3:5 tunnete siis h. ja halba
Ro 5:7 kuigi h. inimese eest oleks valmis surema
Ro 7:19 H., mida ma tahan, ma ei tee
Ro 12:9 hoidke kõvasti kinni h.
Ro 12:21 võida halb ära h.
Ga 6:10 tehkem h. kõigile, eriti usukaaslastele

HEAD SÖNUMID, Jes 52:7 kaunid jalad, kes toob h. s.
HEAKS ARVAMA, 1Ko 12:18 nagu Jumal h. on a.
HEA MAA, Mt 13:23 H. m., kannab vilja
HEA MEEL, 1Aj 28:9 teeni kogu südamest ja h. m.
L 40:8 Sinu tahet täidan ma h. m.
L 149:4 Jehooval on h. m. oma rahvast
Lu 3:22 oled mu armas poeg, mul on sinust h. m.
Ro 7:22 Sisimas on mul Jumala seaduse üle h. m.
Ef 6:7 Teenige isandat h. m., otseku Jehoovat

HEAMEEL, Hes 18:32 ei tunne h., kui keegi sureb
HEA SÖNUM, Mt 24:14 H. s. kuulutatakse
Lu 4:43 pean kuulutama h. s., sest läkitatud
Ro 1:16 Ma ei häbene h. s.
1Ko 9:16 häda mulle, kui ma h. s. ei kuuluta!
1Ko 9:23 Seda kõike teen ma h. s. pärast

HEA SÖNUMI KUULUTAJA, Ap 21:8 h. s. k. Filippus
2Ti 4:5 tee h. s. k. tööd

HEASÜDALMIK, Op 11:17 h. teeb head iseendale
HELDEKÄELINE, Op 11:25 H. öitseb
1Ti 6:18 h. ja valmis teistega jagama
HELDELT, 5Mo 15:8 Avage talle h. oma käsi
Op 11:24 jagab h., saab üha lisa
Jk 1:5 palugu Jumalat — tema annab h.

HELL, 1Te 2:7 kohtlesime h. otseku inimesetvema
Jk 5:11 Jehoova on väga h. ja halastav

HETK, L 30:5 tema viha kestab vaid h.
HETKELINE, 2Ko 4:17 viletsus, h. ja kerge
HIIDTÜRANNID, 1Mo 6:4 olid maa peal h.
HIILGAMA, 1Ko 2:1 ei tulnud selleks, et h. kõnega
HILJAKS JAÄAMA, Hab 2:3 see läheb täide eja j. h.
HIMURUS, Ro 1:27 süttinud oma h. üksteisest

HIMUSTAMA, 2Mo 20:17 ei tohi h. teise inimese naist
HIND, 1Ko 7:23 Teid on kallil h. ostetud
HINDAMA, 1Te 5:13 H. neid kõrgelt nende töö pärast
HING, Hes 18:4 H., kes teeb pattu, peab surema
Mt 22:37 Armasta Jehoovast kogu h.
Ef 6:6 täidavad Jumala tahet kogu h.
Kol 3:23 tehke kogu h., nagu Jehoovale

HINGAMISPAEV, 2Mo 20:8 Pea alati h.
Mt 12:8 Inimesepoeg on h. isand
Mr 2:27 H. on tehtud inimese pärast
Lu 14:5 kukuks poeg või pull h. kaevu
Kol 2:16 pole õigust öelda, kas peate pidama h.
Heb 4:9 Jumala rahval puhkus otseku h. puhkus
HIRM, Jes 44:8 ärgu halvaku teid h.
Lu 21:26 Inimesed lausa nõrkevad h.
1Jo 4:18 Kes armastab Jumalat, ei tunne h.

HIRMUS, Heb 10:31 H. on langeda Jumala kätte
HIRMU TUNDMA, Jes 28:16 Kes sellesse usub, ei t. h.
HISKIJA, 2Ku 19:14, 15 H. palvetas Jehoova ees
HOBUNE, Ilm 6:2 nägin valget h., seljas istujal
Ilm 19:11 nägin taevast avatuna, seal oli valge h.

HOIAK, Ap 17:11 parem h. kui Tessaloonika juutidel
HOIATAMA, Hes 3:17 tuleb sul neid minu nimel h.
HOIATUS, Hes 33:4 ei võta h. kuulla, mook tuleb
1Ko 10:6 Need sündmused on meile h.

HOIDMA, 1Pe 2:25 naasnud karjase juurde, kes teid h.
HOMME, 1Ko 15:32 söögem ja joogem, sest h. sureme
HOMMIKUVALGUS, Op 4:18 õigete rada on kui h.
HOMNE, Op 27:1 Ära kiitle h. päeva üle
HOMSEKSUAALID, 1Ko 6:9 h. ei päri kuningriiki
HOOBID, 2Ko 6:5 h. all, vangis, rahvarahustes
HOOLETUL, Jer 48:10 täidab Jehoova ülesannet h.!

1Ti 4:14 Ära suutu h. andi, mis anti sulle
HOOLETUS, Tn 6:4 mingit h. Taanieli juures ei leitud
HOOLIMA, L 41:1 onnelik, kes viletsast h.
1Pe 5:7 heitke mured, sest ta h. teist

HOOLIMATU, 1Te 4:8 h. mitte inimese, vaid Jumala
HOOLITSEMA, Hes 34:12 h. oma lammaste eest
1Ti 5:8 kes omaste ja pereliikmete eest ei h.

HOOLT KANDMA, 1Ko 12:25 liikmed üksteise eest h. k.
HOONED, Ap 7:48 ei ela kättega tehtud h.
HOORAJAD, 1Ko 5:9 lõpetaksite läbikäimise h.
1Ko 6:9 h. ei päri Jumala kuningriiki

HOORAMA, 1Ko 10:8 ärgem h., nagu mõned
HOORAMISED, Mt 15:19 Südamest lähtuvad h.
HOORUS, Ap 15:20 hoiduksid h., lämbunust ja verest
1Ko 6:18 Pögenege h. eest!
Ga 5:19 h., kõlvatus, jultunud käitumine
Ef 5:3 H. ärgu isegi mainitagu teie seas
1Te 4:3 Jumal tahab, et te hoiduksite h.

HUKKAMIST, 1Ko 11:29 see tõmbab enda peale h.
HULLJOLGE, Op 14:16 rumal on h., enesekindel
HUNT, Jes 11:6 võib h. näha tallekese seltsis
Mt 7:15 tulevad lambanahas, kuid on h.
Lu 10:3 saadan kui tallesid h. keskele
Ap 20:29 tulevad teie keska hirmsad h.

HUULED, Jes 29:13 nad ülistavad mind h.
Ho 14:2 toome h. ohvrianniks kiistust
Heb 13:15 kiistusohvrit, see tähendab oma h. vilja

HUVID, Flp 2:21 Kõik peavad silmas vaid oma h.
HÖBE, Op 2:4 otsid seda nagu h.
Hes 7:19 Nad viskavad oma h. tänavatele
Sef 1:18 Nende h. ja kuld ei päästa

HÖBEDASULTAJA, Mal 3:3 istub kui h. ja -puhastaja
HOIVATUD, Lu 10:40 Marta oli h. toimetustega
HÖRGUTISED, Tn 1:5 igapäevase osa kuninglikest h.
HÄBENEMA, Mr 8:38 Kes h. mind ja mu sõnu
Ro 1:16 Ma ei h. head sõnumit
2Ti 2:15 töötegija, kellel pole midagi h.

HÄBI, Esr 9:6 Mul on nii h. tõsta silmi
L 25:3 Ei jää h. ükski, kes sinule loodab

2Ti 1:8 Ärgu olgu sul h. tunnistust anda
 Heb 11:16 pole Jumalal nende pärast h.
 1Pe 4:16 kristlane, ta ärgu tundku h.

HÄBISTAMINE, 1Ko 4:14 ei kirjuta h., et manitseda
HÄBITUNNE, Ef 4:19 Olles minetanud igasuguse h.
HÄBIVAARNE, Ef 5:4 h. käitumine, rumalad jutud
HADA, L 119:50 See lohutab mind mu h.
 Jes 5:20 H. neile, kes nimetavad head halvaks
 Jes 38:14 Jehoova, ma olen suures h.
 1Ko 9:16 h. mulle, kui ma head sõnumit ei kuuluta!
 Ilm 12:12 H. maale ja merele

HADAÆG, L 46:1 abimees, kes on h. kergesti leitav
HAIRIMA, 1Ko 8:13 kui minu toit mu venda h.
HÄSTI, 5Mo 10:13 täidaksid käske, et sul h. läheks
HÄVING, Hes 21:27 H., h., h. toon ma kroonile!
HÄVINGUENNUSTUSED,
 4Mo 23:23 ega lausuta Israelile h.
HÄVINGUPÄEV, 2Pe 3:7 jumalakartmatute h.
HÄVITAMA, 2Te 1:9 nad h. igaveseks, pühitakse
 Ilm 11:18 h. need, kes h. maad
HÄÄL, 1Ku 19:12 pärast tuld kostis vaikne mahe h.
 Joh 5:28 kes on haudades, kuulevad tema h.
 Jch 10:27 Minu lambad võtavad kuulda mu h.
HÄÄLETAMA, Lu 23:51 h. ülekohtu septsuste poolt
HÜLGAMA, 1Sa 12:22 Jehoova ei h. oma rahvast
 L 27:10 Kui ka mu isa ja ema mind h.
 L 37:28 Jehoova ei h. oma ustavaid
 Jes 1:28 kes h. Jehoova, hukuvad
 Jer 2:13 on h. minu, eluveallika
 Heb 13:5 Ma ei h. sind ilmi, ei jätta kunagi maha
HÜVITUS, 2Mo 21:36 peab andma h.

I

IGATSEMA, li 14:15 Sa i. oma käteööd.
 L 84:2 hing i. Jehoova öudele järele
 Jes 26:9 Mu hing i. su järele öösel
 Flp 1:8 ma i. teie kõigi järele

IGAVENE ELU, Tn 12:2 ärkavad ühed i. e., teised
 Lu 18:30 saaks tulevasel ajastul i. e.
 Joh 3:16 kes usub, ei hukkuks, vaid saaks i. e.
 Joh 17:3 saavad i. e., kui õpivad tundma sind
 Ap 13:48 valmis vastu võtma tõde, mis viib i. e.
 Ro 6:23 kuid Jumal annab kingiks i. e.
 1Ti 6:12 Haara kõvasti kinni i. e.

IGAVESTI, 1Mo 3:22 et ta ei sööks seda ega elaks i.
 L 37:29 Oiged päriivad maa ja elavad sellel i.
 Kog 3:14 kõik, mida Jumal teeb, kestab i.
 1Pe 1:25 Jehoova sõna püsib i.
 1Jo 2:17 kes täidab Jumala tahet, elab i.

IGAVIK, Kog 3:11 pannud inimeste südamesse i.
IHAD, Ro 16:18 mitte Kristuse, vaid oma i. orjad
 Ef 2:3 toimsime kord oma patuste i. järgi
 2Ti 2:22 Põgene noorusel i. eest
 1Pe 2:11 hoiduge edaspidigi patustest i.
 1Jo 2:16 patused i., silmahimu

IHALDAMA, 1Pe 2:2 I. Jumala sõna puhast piima
IHAR, 1Te 4:5 mitte olla talitsematu, i.
IHARUS, Ro 1:26 andnud nad i. võimusesse
 Kol 3:5 Surmake hoorus, kõlvatus, i.
IHNE, Op 23:6 Ara söö i. leiba
IHU, li 33:25 Saagu i. värskemaks kui noores eas
IIOB, li 1:9 Kas i. ilma tagamõtetta Jumalat kardab
 Jk 5:11 olete kuulnud I. vastupidavusest
IISAI, 1Sa 17:12 I. oli kaheksa poega
 Jes 11:1 I. kannust kasvab võrse
IISAK, 1Mo 22:9 sidus oma poja i. käsist ja jalust
IISEBEL, 1Ku 21:23 Koerad sõovad I. Jisreeli maatikul
 Ilm 2:20 pole rahul sellega, et sa sallid naist i.
IISRAEL, 1Mo 35:10 nimi ärgu olgu Jaakob, vaid I.
 L 135:4 valinud I. eriliseks omandiks
 Ga 6:16 Rahu ja halastust Jumala I.

IKE, 1Ku 12:14 isa pani raske i., mina raskema
 Mt 11:30 minu i. on hea ja koorem kerge
ILMAASJATA, Mt 15:9 Nad teenivad mind i.
ILMSIKSSAAMINE, Ro 8:19 Ootab Jumala poegade i.
ILMUTAMA, 1Ko 2:10 meile on Jumal i. vaimu kaudu
 Ef 3:5 saladus on i. apostlitele
ILU, Op 6:25 Ara himusta südames tema i.
 Op 31:30 Võluvus võib petta ja i. kaduda
 Hes 28:17 Su i. pärast läks su süda ülbeks
ILUS MAA, Tn 11:45 i. m. püha mäe vahele
IMELINE, L 139:14 olen nii i. loodud
IMESTAMA, 1Pe 4:4 Nad i., et te ei jookse nendega
IMETLEMA, L 27:4 i. tema templit
IND, Jes 37:32 Jehoova tuline i. teeb seda
INETU, Ef 4:29 Ärgu tulgu teie suust ühtki i. sõna
INGEL, 1Mo 28:12 käisid üles-alla Jumala i.
 2Ku 19:35 I. tappis 185000 meest
 li 4:18 oma i. leiab ta vigu
 L 34:7 Jehoova i. kaitses kõiki
 Tn 3:28 Jumal saatis i. ja päästis oma teenijad
 Ho 12:4 [Jaakob] võitles i. ja sai võidu
 Mt 13:41 saadab oma i. ja need koguvad
 Mt 22:30 ollakse nagu i. taevas
 Mt 24:31 i. koguvad tema äravalitud kokku
 Ap 5:19 Öösel avas Jehoova i. vanga kused
 Ap 12:11 Jehoova saatis i. ja päästis mu
 1Ko 4:9 olemes saanud vaatamänguks i.
 1Ko 6:3 hakkame mõistma kohut i. üle?
 Heb 13:2 mõned on enese teadmata võorustanud i.
 1Pe 1:12 Seda kõike soovivad i. mõista
 Ju 6 i., kes ei jäänud oma algsele kohale

INIMESEKARTUS, Op 29:25 I. on püüdispaelaks
INIMESEPOEG, Tn 7:13 taeva pilvedega tuli i. sarnane
 Mt 10:23 ei jõua linnu läbi käia, enne kui i. tuleb
 Lu 21:27 näevad nad I. tulevat pilve sees
INIMESEPÜÜDJAD, Mt 4:19 ma teen teist i.
INIMESERÖÖVIJA, 5Mo 24:7 siis peab see i. surema
INIMESETAPJA, 4Mo 35:6 kuhu saaks põgeneda i.
INNUKAS, Ro 10:2 teenivad Jumalat i., kuid mitte
 Tt 2:14 rahvaks, i. tegema häid tegusid
INNUKUS, L 69:9 I. su koja pärast põleb mu sees
INNUSTAMA, Tt 1:9 võiks i. teisi ja noomida
INNUSTAV, Ap 13:15 kui on midagi i. Gelda, öelge
INNUSTUS, 1Ko 14:31 saada õpetust ja i.
ISA, 1Mo 2:24 jätab maha oma i. ja ema
 L 2:7 täna sai minust su i.
 L 89:26 antakse nimeks Igavene I.
 L 103:13 Nagu i. poegadele, halastab Jehoova
 Jes 9:6 antakse nimeks Igavene I.
 Mt 6:9 Meie I., pühitsetud saagu sinu nimi
 Mt 23:9 ärge nimetage kedagi maa peal i.
 Lu 2:49 Kas te ei teadnud, et olen oma i. kojas?
 Lu 15:20 I. jooksis talle vastu, kallistas teda
 Joh 5:20 I. Pojasse kiindunud, näitab talle kõike
 Joh 10:30 Mina ja I. olemes üks
 Joh 14:6 Keegi ei saa I. juurde muidu
 Joh 14:9 näinud mind, see on näinud ka I.
 Joh 14:28 I. on minust kõrgem
 Joh 14:28 olete rõõmsad, et ma lähen I. juurde
ISAND, 5Mo 10:17 Jehoova on i. i.
 Mt 6:24 Keegi ei saa teenida kahte i.
 Mt 7:22 I., I., kas me pole prohvetikulit rääkinud
 Mt 9:38 paluge lõikuse i., et saadaks töötagejad
 Mt 22:44 Jehoova ütles mu i.
 Ro 6:14 Patt ei tohi olla teie i.
 Ro 14:4 Jumal on tema i. ja otustab
 1Ko 8:5 on ju palju jumalaid ja i.
 Kol 4:1 teate, et ka teil on i. taevas
ISATA LAPSED, L 68:5 I. I. isa, lesknaiste kaitsja
ISEENESE, 2Ko 12:15 annan rõõmuga kõik, ka i.
ISEMEELSE, 2Pe 2:10 Nad on ülbed ja i.

ISEMEELSUS, Õp 1:32 kogenematuid hukutab i.
ISEPÄISELT, 1Te 5:14 hoiatage neid, kes toimivad i.
 2Te 3:6 hoiaksite emalate, kes toimib i.
ISIKSUS, Ef 4:24 riistuda uude i.
 Kol 3:9 Võtke seljast vana i.
ISSAND. Vt **ISAND**.
ISTUMA, L 110:1 I. mu paremale käele, kuni
ISTUTAMA, Jes 65:22 ega i. teistele söömiseks
 1Ko 3:6 Mina i., Apollos kastis, Jumal andis kasvu

J

JAAH, 2Mo 15:2 Mu tugevus ja vägi on J.
 Jes 12:2 sest J., Jehoova, on mu jõud
JAABI KIITMA, L 146:1 K. J.! Kiida, mu hing
 L 150:6 Kõik, kel on eluohku, k. J.!
 Ilm 19:1 suurt hulka rahvast ütlemas: k. J.!
JAAKOB, 1Mo 32:24 mees hakkas J. maadlema
JAAKOBUS 1, Lu 6:16 J. poeg Juudas ning
JAAKOBUS 2, Ap 12:2 tappis mõõgaga J.
JAAKOBUS 3, Mr 15:40 J. Noorema ema Maarja
JAAKOBUS 4, Mt 13:55 ta vennad J., Joosep
 Ap 15:13 lõpetanud, võitis süna J.
 1Ko 15:7 ilmutas end J., süna apostelite
 Jk 1:1 J., Jumala ja Kristuse orjal
JAH, Mt 5:37 Teie j. olgu j. ning ei olgu ei
JAKSAMA, 1Mo 33:14 kuidas kariloomad ja lapsed j.
JALAD, Jes 35:6 j. vigane hüppab kui hirv
 Jes 52:7 kaunid selle j., kes toob häid sõnumeid
 Joh 13:5 hakkas pesema jüngerite j.
 Ro 16:20 Jumal heidab Saatana teie j. alla
JALGE ALLA, Heb 10:29 Jumala poja j. a. tallanud
JANU, Jes 49:10 Neil pole nägga ega j.
 Joh 7:37 Kui kellelgi on j., siis tulgu minu juurde
JANUSED, Jes 55:1 Tulge, kõik j., vee juurde!
JEEBUS, Mt 1:21 Pane talle nimeks J.
JEFTA, Koh 11:30 andis J. Jehoovale töötuse
JEHOOVA, 2Mo 3:15 J. on igavesti mu nimi
 2Mo 5:2 Kes on J.? Mina ei tunne mingit J.
 2Mo 6:3 oma nime J. kohta ma kõike ei avaldanud
 2Mo 7:5 egiptlased mõistavad, et mina olen J.
 2Mo 20:7 ei tohi kasutada J. nime väärilut viisi
 5Mo 6:5 Armasta J., kogu südamest
 5Mo 7:9 J. on tõeline Jumal, ustav Jumal
 L 83:18 nimi on J., ükski kõrgem
 Jes 42:8 Mina olen J. See mu nimi
 Hes 39:7 tuleb tunnustada, et mina olen J.
 Ho 12:5 Tema on J., vägede Jumal
 Mal 3:6 Mina olen J., mina ei muutu
 Mr 12:29 J., meie Jumal J., on üks ja ainus
JEHOOVA KARTUS, L 19:9 J. k. on hea
 L 111:10 J. k. on tarkuse algus
 Õp 8:13 J. k. tähendab vihata halba
JEHOOVA PÄEV, Jl 2:1 J. p. tuleb! See on lähedal!
 Am 5:18 Mida J. p. teile tähendab?
 Sef 1:14 J. suur p. on lähedal
 1Te 5:2 J. p. tuleb justnagu varas öösel
 2Te 2:2 väidetakse, et J. p. on juba käes
 2Pe 3:12 hoolega meele pidades J. p.
JEREMIJA, Jer 38:6 heitsid J. veemahütisse
JERUSALEM, Jos 18:28 Jebuusi ehk J.
 Tn 9:25 käsk J. taastada ja üles ehitada
 Mt 23:37 J., J., kes tapad prohveteid
 Lu 2:41 tavaks käia J. paasapäha pidamas
 Lu 21:20 näete, et sõjaväed on J. ümber piiranud
 Lu 21:24 J. jääb teiste rahvaste tallata
 Ap 5:28 olete täitnud J. oma õpetusega
 Ap 15:2 J. apostlite ja vanemate juurde
 Ga 4:26 ülal asuv J. on vaba, tema on meie ema
 Heb 12:22 olete tulnud taevase J. juurde
 Ilm 3:12 Uus J., laskub alla taevast
 Ilm 21:2 Uus J. laskub alla taevast, otsekui pruut

JOHANNES 1, Mt 21:25 Kust oli J. ristimine?
 Mr 1:9 J. ristiis Jeesuse Jordanis
JOHANNES 2, Joh 1:42 Sina oled Siimon, J. poeg
JOHANNES 3, Mt 4:21 Jaakobust ja tema venda J.
JOODIK, Õp 23:21 j. ja õgard jäävad vaeseks
 1Ko 5:11 lõpetaksite läbikäimise j.
 1Ko 6:10 j. ei päri Jumala kuningriiki
JOOGIHOVER, Flp 2:17 isegi kui mind valatakse j.
JOOKS, Kog 9:11 kiire ei võida alati j.
 2Ti 4:7 olen j. lõpetanud, usu jälitanud
JOOKSMA, 1Ko 9:24 J. nii, et teie selle saate
 Ga 5:7 Te j. hästi. Kes takistas
JOONA, Jn 2:1 J. palvetas kala kõhus
JOONATAN, 1Sa 18:3 J. sõlmis Taavetiga lepingu
 1Sa 23:16 J. läks Taaveti juurde ja aitas
JOOSAFAT, 2Aj 20:3 Siis haaras J. hirm.
JOOSEP, 1Mo 39:23 Jehoova oli J., lasi korda minna
 Lu 4:22 Kas see pole mitte J. poeg?
JOOSIJA, 2Ku 22:1 J. valitses 31 aastat
JOOSUA, 2Mo 33:11 teener ja abiline J., Nuuni poeg
JORDAN, Jos 3:13 katkeb J. veevool
 2Ku 5:10 pese end seitse korda j.
JUHATAMA, L 48:14 Jumal j. meid nüüd ja alati
 Ro 12:8 kui keegi teisi j., tehku hoolsalt
 1Te 5:12 pidage lugu neist, kes j. teid
JUHATUS, Mt 5:3 mõistavad, et vajavad Jumala j.
 Ga 5:25 otsigem alati vaimu j.
JUHT, Õp 28:16 J. kuritarvitab võimu
 Mt 23:10 üks on teie j. – Kristus
JUHTIMA, Jer 10:23 pole ränduri võimuses j. sammu
JUHTIMINE, Õp 11:14 pole tarka j., rahvas langeb
JULGE, Janu 1:7 Ole ainult j. ja hästi tugev
 Õp 28:1 õiged on j. nagu lõvi
JULGEOLEK, Jes 32:17 õiguse vili on püsiv rahu ja j.
JULGESTI, 1Ku 4:25 Juuda ja Iisrael elasid j.
 Õp 3:23 Siis käid oma teed j.
 Ho 2:18 lasen oma rahval elada j.
 Ap 4:31 ning rääkisid Jumala sõna j.
 Ef 6:20 Palvetage, et ma räägiksin seda sõnumit j.
JULGUS, 2Aj 15:7 olge tugevad ja ärge kaotage j.
 Ap 28:15 Neid nähes Paulus sai j.
 1Te 2:2 võtsime oma Jumala abiga j. kokku
JULGUSTAMA, Ro 1:12 võiksite usuga vastastikku j.
 Ro 15:4 Pühakiri j., et meil oleks lootust
 2Ko 1:3 isa, kes j. meid igas olukorras
 2Ko 1:4 et me suudaksime j. neid
 Kol 3:16 j. ükssteist psalmidega
 1Te 2:11 me ergutasime, j. ja innustasime
 Heb 10:25 j. ükssteist – seda enam, mida lähemale
JULTUMUS, 1Sa 15:23 j. sama mis nõidumine
 Õp 11:2 Kui tuleb j., tuleb ka häbi
JULTUNUD, 5Mo 17:12 mees, kes on j. ega kuula
JULTUNUD KÄITUMINE, Ga 5:19 hoorus, j. k.
 2Pe 2:7 muserdas kurjade j. k.
JUMAL, 5Mo 10:17 Jehoova on j. J.
 Mt 27:46 mu J., miks oled mu maha jättnud?
 Joh 1:18 Ükski inimene ei ole J. kunagi näinud
 Joh 17:3 õpivad tundma sind, ainsat tõelist J.
 Joh 20:17 lähen üles oma J. ja teie J. juurde
 1Ko 8:4 on olemas ainult üks J.
 2Ko 4:4 selle maailma j. on teinud pimedaks
 Ef 4:6 üks J. ja kõikide Isa
 2Ti 3:16 Kogu pühakiri on J. ning kasulik
 1Jo 4:8 J. on armastus
JUMALAKARTLIKULT, 2Ti 3:12 soovivad elada j.
JUMALA LAEGAS, 2Sa 6:6 haaras Ussa J. I. kinni
 1Aj 15:2 J. I. ei tohi kanda keegi peale leviitide
JUMALA SÕNA, Jes 40:8 aga J. s. püsib igavesti
 Mr 7:13 heidate J. s. kõrvale pärimuse pärast
 1Te 2:13 ei võtnud vastu inimeste, vaid J. s.
 Heb 4:12 J. s. on elav ja mõjuvõimas
JUMALATEENIMINE, 1Ti 6:6 toob j. suurt tulu

JUMALATU, L 37:10 viivuke, ja j. pole enam
 Õp 12:10 j. halastuski on julm
 Õp 15:8 J. ohver on Jehoovaale järele
 Õp 15:29 Jehoova on j. kaugel
 Õp 29:2 j. valitsedes rahvas ägab
 Jes 26:10 kui j. armu anda, ei õpi õigust
 Jes 57:21 J. ei ole rahva, ütleb Jumal

JUMALA VAIM, 1A] 28:12 ehitusplaanid J. v. kaudu
JUUDA, 1Mo 49:10 J. ei lahku valitsuskepp
JUUDAS, Mt 27:3 J. süümeepina, tõi 30 hõbetükki
JUUDI MEES, Sak 8:23 haaravad kinni j. m. kuuest
JUUKSED, Õp 16:31 Hallid j. on kaunis kroon
 1Ko 11:14 mehele on pikad j. hääks
JUUKSEKARV, Mt 10:30 j. teie peas on ära loetud
 Lu 21:18 ei kao ükski j. teie peast
JUUR, Lu 8:13 võtavad vastu, aga neis pole j.
JUURDLEMA, 1Pe 1:10 uurisid päästet j. j. selle üle
JUURDUMA, Kol 2:7 Olge temasse j., seiske usus
JUURESOLEK. Vt KOHALOLEK.

JUURETIS, Mt 13:33 Taeva kuningriik sarnaneb j.
 1Ko 5:6 natuke j. paneb hapnema kogu taina?
JUUT, Ro 3:29 Kas Jumal on ainult j. Jumal?
 1Ko 9:20 J. olen ma otsekui j.
JÕGI, Ilm 12:16 maa avas oma suu ja neelas ära j.
JÕUD, L 29:11 annab oma rahvale j.
 L 31:10 Mu j. rauegm mu eksimuse pärast
 L 84:7 saavad rännakul j. juurde
 Õp 3:27 Ära keela head, kui j. aidata
 Õp 17:22 rusukestpidust vaim võtab viimsegi j.
 Õp 24:10 Kui raskel ajal meelt heidad, j. kasin
 Jes 40:31 kes loodavad, saavad uut j.
 Mt 11:28 Tulge minu juurde, saate uut j.
 Mr 5:30 tundis Jeesus, et j. oli temast välja läinud
 Mr 12:30 Armasta Jehoovast, kogu mõistuse ja j.
 2Ko 4:7 j., mis ületab tavapärase, tuleb Jumalalt
 Flp 2:13 Jumal annab j., et tahaksite tegutseda
 Flp 4:13 suudan kõike tänu temale, kes annab j.
 Ilm 3:8 Ma tean, et sul on j., olgugi vähe

JÕUDU AMMUTAMA, 1Sa 30:6 Taavet a. j. Jehoovalt
JÄLE LAASTAJA, Mt 24:15 pühas paigas seismas j. l.
JÄLESTAMA, Ro 12:9 J. halba, hoidke kinni heast
JÄLGIMA, Ef 5:15 J., et te elaks nagu targad
 1Ti 4:16 J. ennast ja seda, kuidas sa õpetad
JÄLJED, 1Pe 2:21 et käiksite hoolsalt tema j.
JÄRELDUS, Kog 12:13 J. kõigest, mida on kuulnud
JÄRELEPÄRIMISED, 5Mo 13:14 uurige, tehke j.
JÄRELKÄIJA, Mt 19:21 müü vara, saa minu j.
JÄRELNOPPIMA, 3Mo 19:9 ei tohi põldu j.
JÄRELTULLJAD, 1Mo 3:15 sinu j. ja tema j. vahele
 1Mo 22:17 palju j. nagu tähtsava
 Jes 65:23 Jehoova õnnistab neid ja nende j.
 Ga 3:29 Aabrahami j., pärjand tüotuse järgi
JÄRGNEMA, Mt 4:20 jätsid võrgud maha ja j. talle
 Joh 10:27 Minu lambad j. mulle
 Ilm 14:4 Nad j. Tallele kõikjale, kuhu ta läheb
JÄRJEKORD, 1Ko 15:23 omas j.: Kristus esimesena
JÄÄGITU PÜHENDUMUS,
 2Mo 34:14 Jehoova on Jumal, kes ootab j. p.
 Üj 8:6 j. p. järeleandmatu kui surmavalid
JÄÄMA, Lu 22:28 on mu katsumisest minu juurde j.
JÜNGER, Mt 28:19 õpetage, et saaksid j.
 Joh 8:31 Kui järgite õpetust, olete tõesti minu j.
 Joh 13:35 tunnevad kõik, et olete minu j., kui
 1Ko 7:39 vaba abielluma — kuid üksnes Kristuse j.

K

KAAL, 3Mo 19:36 Teil olgu täpne k.
 Õp 11:1 Valetavad k. Jehoovale jäljedad
KAALB, 4Mo 13:30 K. üritas rahvast rahustada
 4Mo 14:24 K. on aga teistsuguse vaimuga
KAALUKAS, Mt 23:23 ei hooli, mis seadused k.
KAALUMA, Tn 5:27 k. ja leitud kerge olevat

KAAMEL, Mt 19:24 k. kergem minna läbi nöelasilma
KAANA, Joh 2:1 toimus Galilea K. pulmapidu
KAASA TUNDMA, Heb 4:15 suudaks nõrkustes k. t.
KAASMAALASED, 1Te 2:14 kannatanud k. läe läbi
KAASTUNDLIK, 2Mo 34:6 Jehoova on halastav ja k.
 1Jo 3:17 venda puudused, ent ei tegutses k.
KAASTÕOLISED, 1Ko 3:9 Meie oleme Jumala k.
KADE, 1Ko 13:4 Armastus ei ole k.
KADEDUS, Õp 14:30 k. on mädanik luudes
KADESTAMA, L 37:1 ära k. ülekõhtsuid
 L 106:16 hakkasid k. Mooset
KADUMATU, 1Ko 15:42 üles äratatakse k.
KADUNUD, L 119:176 olen eksinud nagu k. lammas
 Hes 34:4 Te ei otsi k., vaid valitsite karmilt
 Lu 15:24 Mu poeg oli k., kuid on nüüd leitud!
KAEBLEJAD, Ju 16 nurisejad, elu üle k.
KAEBUS, Kol 3:13 kui kellelgi on põhjust k.
KAEV, Õp 5:15 Joo vett oma k.
KAHEKAUPA, Lu 10:1 saatis 70 jüngrit k. enda ees
KAHETSEMA, Ap 3:19 k. oma patte ja muutke end
 Ap 17:30 annab teada, et neil tuleks patte k.
 Ro 2:4 Jumal ärgitab sind patte k.?
 2Ko 7:10 Kurvastus ajendab k.
 Ilm 16:11 nad teotasid taeva Jumalat ega k.
KAHETSEV, Lu 15:7 k. patuse pärast rohkem rõõmu
KAHEVAHEL OLEMA, 1Ku 18:21 Eelija: kausa o. k.?
KAHJU, Mt 9:36 Nähes rahvahulki, hakkas tal k.
 Mt 20:34 Jeesusel hakkas k., puudutas silmi
KAHJU TEGEMA,
 Ro 8:31 Jumal meie poolt, kes suudaks meile k. t.?
KAHTLEMA, Mt 21:21 kui te usuksite ega k.
KAHTLEMATA, Jk 1:6 palugu usus, ilma k.
KAHTLUSED, Ju 22 Tundke kaasa neile, kel on k.
KAIN, 1Jo 3:12 ei tohi olla nagu K., kes tappis venna
KAITSE, Kog 7:12 tarkus on k., nagu ka raha
 Flp 3:1 sama kirjutada pole tülikas, teile on k.
KAITSMA, Õp 4:23 K. südant, sellest lähtub elu
 Joh 17:12 k. neid sinu nime pärast
 Flp 1:7 head sõnumit k. ja kuulutamist seadustada
KAKSTEIST, Mr 3:14 k. meest, nimetas apostliteliks
KALA, Jn 1:17 Joona oli k. kõhus kolm päeva
 Joh 2:11 võrgu, mis oli täis suuri k.
KALDUMA, 1Mo 8:21 süda k. halva poole
KALGISTUMA, Heb 3:13 süda ei k. patu veetluse tõttu
KALJU, 4Mo 20:10 Kas peame k. vee väljaga tooma?
 5Mo 32:4 Tema on k., tema teod täiuslikud
 Mt 7:24 ehitas oma maja k.
KALLIKS PIDAMA, Ef 5:29 toidab seda ja p. seda k.
 Flp 2:29 p. niisuguseid mehi k.
KALLIS, Tn 9:23 oled Jumalale väga k.
 1Ko 16:18 See pärast pidage selliseid mehi k.
 1Pe 1:19 veatu ja puhta Talle k. vereg
KAMBRID, Hes 26:20 Mine, mu rahvas, oma k.
KANA, Mt 23:37 nagu k. kogub tibud tiibade alla
KANDMA, Ro 15:1 tugevad k. nõrkade nõrkusi
KANGEKAELENE, Õp 29:1 pärast noomimist k.
 Ap 19:9 mõned k. keeldusid uskumast
KANGELANE,
 Õp 16:32 Kes ei vihastu kergesti, on parem kui k.
KANNATAMA, Õp 27:12 kogenematud saavad k.
 Ro 8:17 kaaspärijad, kui me k. koos Kristusega
 1Ko 12:26 Kui üks liige k., k. kõik teised temaga
 Flp 1:29 au k. tema pärast
 1Pe 2:20 kui te k. head tehes
 1Pe 3:14 kui peaksite k., et teete, mis õige
 1Pe 5:9 samal moel k. kõik vennad
KANNATAMATU, Õp 14:29 k. näitab oma rumalust
KANNATLIK, Neh 9:30 olid nendega k. palju aastaid
 Mi 7:7 Ma ootan k. oma pääste Jumalat
 Ro 9:22 Jumal väga k. sallimud vihaaluseid
 1Ko 13:4 Armastus on k. ja lahke
 1Te 5:14 olge k. kõigiga

Jk 5:8 Olge teiegi k., süda olgu kindel
 2Pe 3:9 Jehoova ei viivita, vaid on k.
KANNATLIKKUS, Õp 25:15 K. võidetakse ülem
 2Pe 3:15 isanda k. tähendab päästet
KANNATUSED, Ro 8:18 k. pole midagi võrreldes
 Heb 2:10 k. kaudu täiuslikuks pääste teerajaja
KARI, Lu 12:32 Ära karda, väike k.
KARIKAS, Mt 20:22 võtta juua k., millest mul tuleb
 Lu 22:20 See k. sümboliseerib uut lepingut
 Lu 22:42 võta see k. minult ära
 1Ko 11:25 Samamoodi tegi ta k. pärast õhtusööki
KARISTAMA, Jer 30:11 k. sind parajal määral
 Ilm 3:19 noomin ja k. kõiki, kes on mulle armsad
KARISTUS, Heb 12:11 Ükski k. ei too esialgu rõõmu
KARJA HOIDMA, 1Pe 5:2 h. teie hoolde usaldatud k.
KARJAMAA, Jes 30:23 söövad loomad avaral k.
KARJANE, L 23:1 Jehoova on mu k.
 Jes 40:11 Ta hoiab oma karja kui k.
 Hes 34:2 Häda k., kes toidavad iseendil!
 Hes 37:24 Taavet kuningas, neil kõigil on üks k.
 Sak 13:7 Löö k., lambad jooksevad laiali
 Jh 9:36 inimesed olid nagu lambad, kel pole k.
 Joh 10:11 Mina olen hea k. Hea k. annab elu
 Joh 10:14 Mina olen hea k., tunnen oma lambaid
 Joh 10:16 Siis on üks kari ja üks k.
 Ap 20:28 et te k. hoiaksite Jumala kogudust
 Ef 4:11 seadnud mõned k. ja õpetajateks
KARM, Õp 15:1 k. sõna õhutab viha
 Kol 3:19 armastage naist, ärge olge k.
 2Ti 3:1 viimsel päevil tulevad k. ajad
KARTMA, 1Mo 9:2 Teid k. kõik loomad maa peal
 2Aj 20:15 Ärge k. seda suurt väehulka
 li 31:34 Kas olen k. rahvahulga arvamus
 L 23:4 ei k. kurja, sest oled minuga
 L 56:4 loodan Jumalale, ei ma k.
 L 118:6 Jehoova on mu kõrval, ma ei k.
 Jes 41:10 Ära k., sest mina olen sinuga
 Lu 12:4 ärge k. neid, kes võivad tappa keha
 Joh 20:19 üksid lukku pannud, sest k. juute
 Ilm 2:10 Ära k. seda, mida sul tuleb kannatada
KARTMATUD, Flp 1:14 k., rääkima Jumala sõna
KARTUS, L 19:9 Jehoova k. on hea
KARU, 1Sa 17:37 päästis mind lõvi ja k. küüsis
KASTE, 5Mo 32:2 mu sõnad nõrguvad kui k.
KASTEPIISAD, L 110:3 noorte sõdalaste vägi nagu k.
KASTMA, 1Ko 3:6 Mina istutasin, Apollon k.
KASU, Õp 14:23 Igasugusest tööriistamisest on k.
 1Ko 6:12 Kõik on lubatud, aga kõigest pole k.
 1Ko 7:35 Seda ma räägin teie enda k.
 1Ko 10:24 Igaüks taotlegu teist, mitte enda k.
 Flp 2:4 Ärge pidage silmas enda, vaid ka teiste k.
KASUKS OLEMA, 5Mo 8:16 et see o. teile k. tulevikus
KASULIK, Jes 48:17 kes õpetab sulle, mis k.
 2Ti 3:16 pühakiri on Jumalalt ning k.
KASUTAMA, 1Ko 7:31 maailma k., ärgu täiel määral
KATE, 2Ko 3:15 on k. nende südame peal
KATKUD, Lu 21:11 tuleb k. ja jäljahädasid
KATMA, 1Ko 11:6 Kui naine pead ei k., lõigaku
KATSUMUSED, Lu 22:28 on mu k. minu juurde jäänud
 1Ko 10:13 k., mida inimesed ikka koevad
 Jk 1:2 Pidage rõõmiks, kui tabavad k.
 Jk 1:12 Õnnelik, kes peab k. vastu
KAUGEL, Ap 17:27 pole ta k. mitte ühestki meist
KAUNISTAMA, Tt 2:10 et k. igati Jumala õpetust
KAUPMEHD, Ilm 18:3 k. tema tõttu rikkaks saanud
KAVALDAMA, Jer 20:7 Jehoova, sa k. mu üle
KAVATSUSED, Õp 15:22 Nõu pidamata nurjuvad k.
 Õp 19:21 Inimese südames palju k.
KEEFAS, 1Ko 15:5 ilmutas k. ja kahetseksümnele
 Ga 2:11 K. tuli, rääkisin otsekohele

KEEL, 1Mo 11:7 segame ära nende k.
 L 34:13 hoidku k. kurja kõnelemast
 Õp 18:21 Surm ja elu on k. võimuses
 Õp 25:15 mahe k. murrab luu
 Jes 35:6 keeletu k. hõiskab
 Jes 50:4 Jehoova andnud õpetatud k.
 Sef 3:9 Sel ajal annan rahvaste puhta k.
 Sak 8:23 Kõnemeest kõigest k.
 Ap 2:4 hakkasid rääkima eri k.
 1Ko 13:8 võõraste k. rääkimine and lakkab
 1Ko 14:22 võõraste k. rääkimine uskmataute jaoks
 Jk 1:26 aga ei talitse oma k.
 Jk 3:8 k. ei suuda taltsutada ükski
KEELAMA, L 84:11 Jehoova ei k. head neile
 Õp 3:27 Ära k. head neile, kes vajavad
 Ap 5:28 k. rangelt, et tema nimel ei õpetaks
 1Ko 7:5 Ärge k. end teineteisele
KEELETU, Jes 35:6 k. keel hõiskab
KEELT PEKSMA, Õp 20:19 kelle meeldib k. p.
KEERUB, 1Mo 3:24 pani Eedeni aia idakülge k.
 Hes 28:14 määrasin kaitsjaks kui võitud k.
KEEVALINE, Õp 19:19 k. peab kallist hinda maksma
KEHA, Mt 10:28 Ärge kartke neid, kes võivad tappa k.
 Mt 26:26 sööge. See sümboliseerib minu k.
 Ro 6:13 andke oma k. Jumala käsutusse
 Ro 12:1 andke oma k. elavaks ohvriks
 1Ko 7:4 mehel pole voli k. üle, vaid naisel
 1Ko 15:44 Külvatakse maine k., äratakse vaimne
 Flp 3:21 kes muudab meie maalet k.
 1Te 4:4 tuleks hoida oma k. pühana ja au sees
KEHALIGE, 1Ko 12:18 pannud iga k. oma kohale
KEISER, Mt 22:17 Kas maksta k. pearahmaksu?
 Mr 12:17 Andke k., mis kuulub k., ja Jumalale
 Joh 19:12 Kui vabaks lased, ei ole sa k. sõber!
 Joh 19:15 Meil pole muud kuningat kui k.
 Ap 25:11 soovin, et mu üle mõistaks kohut k.!
KERGENDUS, 2Te 1:7 teie, kes kannatate, saate k.
KIBEDASTI, Mt 26:75 Peetrus läks välja, nuttis k.
KIBEDUS, Õp 14:10 Süda tunneb omaene k.
KIDETU, 2Ko 6:8 aus ja häbis, laimatus ja k.
KIILAKAS, 2Ku 2:23 Mine üles, k.! Mine üles, k.!
KIILAS, 2Mo 13:40 Kui ta muutub k., on ta puhas
 3Mo 21:5 Preestrid ei tohi pead k. ajada
KIINDUMA, Mt 10:37 rohkem k. kui minusse
KIINDUMUS, Õp 8:30 tundsin tema sügavat k.
KIITLEMA, 1Ko 1:31 Kes k., põhjuseks olgu Jehoova
KIITMA, L 14:7:1 kui meeldiv ja hea on teda k.
 Õp 27:2 K. sind keegi teine
 1Ko 11:2 Ma k. teid, sest peate mind meesle
KIITUS, 1Aj 16:25 Jehoova vääriv ülimalt k.
 Õp 27:21 nii katsub k. läbi inimese
KIITUSOHVER, Heb 13:15 Toogem Jumalale k.
KILP, L 84:11 Jehoova on päike ja k.
KINDLAD, 1Ko 15:58 olge k., vankumatud
KINDLAKS TEGEMA, Flp 1:10 t. k., mis on esmatähtis
KINDLALT SEISMA, 1Ko 16:13 s. k. usus
 Kol 2:7 s. k. usus, nagu teid on õpetatud
KINDLASTI, Ap 17:31 k., sest ta on üles äratanud
KINDLUS, L 18:2 Jehoova on mu kalju ja k.
 Jes 25:4 k. viletsale, k. vaesele kitsikusel
 2Ko 10:4 relvad Jumalalt, suudavad purustada k.
KINDLUSTUNNE, 2Ko 5:6 oleme alati tulvil k.
KINK, Ro 6:23 Jumal annab k. igavese elu
KINNI HOIDMA, Ro 12:9 h. kõvasti k. heast
 Flp 2:16 h. kindlalt k. elu sõnast
KINNI PIDAMA, Joh 14:15 armastate, p. k. käskudest
KINNI SIDUMA, 5Mo 25:4 Ärge s. k. pulli suud
 Mt 16:19 k. s. maa peal, on juba k. s. taevast
KINNITAMA, Jes 35:3 K. nõrku käsi
 Lu 22:32 Kui oled kahetsunud, k. vendade usku

KIRJUTAMA, Tn 5:5 sõrmed, hakkasid k. seinale
Ro 15:4 varem k., on k. õpetuseks
1Ko 4:6 Ära mine üle selle, mis on k.
KISA, Ef 4:31 viha, raev, k. ja solvavad sõnad
KISKJAD, 3Mo 26:6 Ma vabastan maa k.
Hes 34:25 vabastan ma kurjadest k.
KITSAS, Mt 7:13 Minge sisse k. väravast
KITSED, Mt 25:32 nagu karjane eraldab lambad k.
KITSENDUSED, 1Ko 7:35 mitte, et teha teile k.
KITSID, 5Mo 15:7 ärge olge k. venna vastu
KITSIKUS, 2Sa 22:7 K. hüüdsin ma Jehoovat
KIUSATUS, Mt 6:13 aita, et me k. järele ei annaks
Mt 26:41 palvetage, et te k. järele ei annaks
KIVI, L 118:22 saanud nurga tipmiseks k.
Tn 2:34 murti üks k. käte abita lahti
Mt 21:42 K., mille ehitajad kõrvale heitsid
Lu 19:40 vait jääksid, hakkaksid k. kisendama
KOBRA, Jes 11:8 Imik mängib k. pesa juures
KODA, 2Sa 7:13 ehitab k., mis kannab mu nime
L 27:4 et võiksin elada Jehoova k.
L 101:2 Ma käin oma k. puhta südamega
Jes 56:7 k. nimetatakse rahvaste palvek.
Lu 2:49 ei teadnud, et olen oma isa k.?
Joh 2:16 Ärge tehke mu isa k. kaubak!
KODAKONDSUS, Flp 3:20 meie k. on taevas
KOER, Op 26:17 haarab kinni k. kõrvust
Kog 9:4 elus k. on parem kui surnud lõvi
2Pe 2:22 K. pöördub tagasi okse juurde
KOGEMA, 1Ko 7:28 kes abielluvad, k. uusi raskusi
1Pe 2:3 olete ju k., et isand on hea
KOGENEMATU, L 19:7 teevad k. targaks
Op 22:3 k. lähevad edasi ja saavad kannatada
KOGUDUS, L 22:25 kiidan sind suures k.
L 40:9 kuulutan head sõnumit suures k.
Mt 16:18 sellele kaljule ma ehitan oma k.
Ap 20:28 et te karjastena hoiaksite Jumala k.
Ro 16:5 tervitage k. nende majas
Kol 4:5 Käituge targalt nendega, kes ei kuulu k.
KOGUDUSEABILISED, 1Ti 3:8 peavad olema
KOGUDUSETELK, Jos 18:1 panid Siilosse püsti k.
KOGUDUSEVANEMAD, Tt 1:5 määraksid ametisse k.
KOGU HINGEST, Mt 22:37 Armasta Jehoova k. h.
Ef 6:6 täidavad Jumala tahet k. h.
Kol 3:23 Mida teete, tehke k. h.
KOGUMA, Ef 1:10 k. Kristuse kaudu kokku kõik
KOHALOLEK, Mt 24:3 mis on sinu k. tundemärk
Mt 24:37 nagu Noa päevad, nii ka k. aeg
2Pe 3:4 Kus on tema tõotatud k.?
KOHTSETUD, Mt 19:12 k., kes on sellisena sündinud
KOHTUJÄRG, Joh 19:13 Pilatus istus k.
Ro 14:10 kõik astume Jumala k. ette
KOHTUMÕISTJA, Jes 33:22 Jehoova on meie k.
KOHTUMÕISTMINE, Joh 5:22 Isa usaldanud k. Pojale
1Pe 4:17 k., algab Jumala kojast
KOHTUNIK, Lu 18:2 k., kes ei kartnud Jumalat
KOHTUOTSUS, Kog 8:11 Kui k. kuriteo kohta kiiresti
KOHUS, Kog 12:13 pea käske, see on inimese k.
Tn 7:10 K. võttis istet, raaumatud avati
Mr 13:9 Teid antakse minu pärast k. kätte
1Ko 7:3 Mees täitku oma k. naise vastu
KOHUTAMA, Mi 4:4 keegi ei k. neid
Flp 1:28 ega lase vastastel end millestki k.
KOHUT KÄIMA, 1Ko 6:6 k. vend k. vennaga
1Ko 6:7 on teile häbiks, et te üksteisega k. k.
KOHUT MÕISTMA, Jes 26:9 kui sa maa üle k. m.
Mt 7:2 nagu k. m., m. ka teie üle k.
Lu 6:37 Ärge m. k. ja ka teie üle ei m. k.
Lu 22:30 m. k. Iisraeli 12 suguharu üle
Ap 17:31 seadnud päeva, millal m. k.
Ro 14:4 Kes oled, et m. k.
1Ko 6:2 pühad hakkavad k. m. maailma üle?
Jk 4:12 kes oled, et ligimese üle k. m.?

KOKKU ARVUTAMA, Lu 14:28 istuks, a. k. kulusid
KOKKUTULEKUD, 3Mo 23:4 Jehoova seatud pühad k.
KOLGATA, Joh 19:17 Pealuks, heebrea keeles K.
KOLJAT, 1Sa 17:4 kahevõitleja K. Gatist
KOLM, 5Mo 16:16 K. korda aastas, ilmugu mehed
2Ko 12:2 tunnen jüngrit, kes tõmmati k. taevasse
KOMISTAMA, L 119:165 miski ei pane neid k.
KOMISTUSKIVI, Ro 14:13 hoidugem saamast k.
1Ko 10:32 Hoiduge saamast k. Jumala kogudusele
Flp 1:10 oleksite veatud ega saaks teistele k.
KONTROLLIMA, 1Ti 3:10 Esmalt k. nende sobivust
1Jo 4:1 k., kas need sõnumid on Jumalalt
KOOLID, Joh 7:15 pühakirja tunneb, kui pole k.
KOOLITAMATA, Ap 4:13 k. ja tavalised inimesed
KOOREM, L 55:22 Heida oma k. Jehoova peale
L 68:19 Jehoova, kes iga päev meie k. kannab
Lu 11:46 panete inimeste peale rasked k.
Ap 15:28 teie peale ei tohi panna muud k.
Ga 6:2 Kandke üksteise k.
Ga 6:5 Igaühel on kanda oma k.
1Te 2:6 oleksime võinud olla teile kuulaks k.
Ilm 2:24 ma ei pane teie peale muud k.
KOORMAMA, Lu 21:34 et te ei k. südant liigsöömis
Heb 12:1 heitkem endalt ära kõik, mis meid k.
KOORMAVAD, 1Jo 5:3 tema käsud ei ole k.
KOOSKOLALISELT, Ef 4:16 keha k. kokku liidetud
KOOSOLEKUD, Heb 10:25 unarusse k. käimist
KOOSTODU, Ef 4:16 teeb k. iga liigese abil
KOPUTAMA, Mt 7:7 k. lakkamata ja teile avatakse
KORAH, 4Mo 26:11 K. pojad ei surnud
Ju 11 k. kombel mässu õhutades!
KORD, 1Ko 14:40 kõik toimugu viisakalt ja k. järgi
KORDAMA, 5Mo 6:7 K. neid oma lastele
KORDA MINEMA, L 1:3 kõik, mis ta teeb, I. k.
KORDA SEADMA, 2Ko 13:11 olge rõõmsad, s. asjad k.
KORNEELIUS, Ap 10:24 K. kokku kutsunud sugulased
KORRALIK, 1Ti 3:2 Ülevaataja peab olema k.
KORRATUS, 1Ko 14:33 mitte k., vaid rahu Jumal
KORVITAIS, Mt 14:20 ülejäänud palukesi korjati 12 k.
KOSTMA, Ro 8:34 Kristus Jeesus k. meie eest
KOSUTAMA, Ap 14:22 k. jüngrid, ergutasid usus
KOSUTUS, Ap 3:19 et Jehoovalt tuleksid k. ajad
KOTKAD, Jes 40:31 tõusevad tiibadega üles nagu k.
KRISTLASED,
Ap 11:26 jüngrid Jumala juhtimisel nimetama k.
KRISTUS, Joh 17:3 Jeesus K., kelle oled läkitanud
1Ko 7:39 vaba abielluma, üksnes K. jüngriga
1Ko 11:3 K. pea on Jumal
KROON, Op 12:4 Tubli naine oma mehe k.
KUJU, 2Mo 20:4 Sa ei tohi teha endale nikerdatud k.
Tn 2:31 Sina, kuningas, nägid üht suurt k.
KUJUNDAMA, 1Pe 1:14 ärge ane laske end k. ihaded
KUKK, Mt 26:34 enne kui k. kireb, salgasid sa mu
KUKKUMA, Mt 15:14 pime pimedat, k. mõlemad auku
KULD, Hes 7:19 Ei hõbe ega k. päästa neid
KULDKUJU, Tn 3:1 Nebukadnetsar tegi k.
Tn 3:18 me ei kummarda k.
KULDÕUNAD, Op 25:11 otsekui k. hõbevaagnail
KULUD, Lu 14:28 istuks maha ega arvutaks kokku k.
KUMMARDAMA, Mt 4:10 pead k. Jehoovast
Joh 4:24 peavad k. teda vaimula ja tões
KUMMUTAMA, 1Pe 2:15 k. rumalate inimeste väited
KUNINGAS, Koh 21:25 Neil päevil polnud Iisraelis k.
1Sa 23:17 Sina saad k., mina olen järgmine
L 2:6 olen seadnud oma k. Siilonile
Op 21:1 K. süda otsekui veejoja
Op 22:29 osava töömehe koht k. teenistuses
Jes 32:1 K. hakkab valitsema õiguse nimel
Sak 14:9 Jehoovast saab k. kogu maa üle
Mt 21:5 k. tuleb, istub eesli seljas
Mt 27:29 Ole tervitatud, juutide k.!
Lu 21:12 saadetatakse k. ja maavalitsejate ette

KÜLVAMA, L 126:5 Kes k. pisaratega, lõikab
Kog 11:6 K. seemet hommikul
Ga 6:7 Mida inimene k., seda ta ka lõikab
KÜMME, 1Mo 18:32 Ma ei hävita seda k. pärast
Šak 8:23 K. haaravad kinni juudi mehe kuuest
KÜMME KASKU, 2Mo 34:28 Jumal tahvilete k. k.
KÜMNED TUHANDED, Ilm 5:11 Neid kümneld ja k. t.
KÜMNIS, Neh 10:38 Ileviidid k. omakorda kümnendiku
Mal 3:10 Tooge kogu k. varraita
KÜPSED, Ga 6:1 teie, kes olete vaimselt k.
Heb 5:14 k. inimeste jaoks on tahke toit
KÜPSUS, Heb 6:1 pürgigem edasi k. poole
KÜSIMA, L 2:8 K. minult ja ma annan rahvad sulle
KÜTTIMA, 3Mo 17:13 Kui k., peab vere maha valama
KÜUNAR, Mt 6:27 elu k. võrra pikendada
KÜUSLAUGUD, 4Mo 11:5 on hästi meeles sibulad ja k.
KYROS, Esr 6:3 K.: see koda tuleb üles ehitada
Jes 45:1 ütleb Jehoova oma võitluse K.

L

LAATSARUS 1, Joh 11:1 L., söber, uinunud magama
Joh 11:43 L., tule välja!
LAATSARUS 2, Lu 16:20 kerjus inimega L.
LAEGAS, 2Mo 25:10 Tee akaatsiapuust l.
LAENAJA, Op 22:7 l. on laenuandja orust
LAENAMA, Op 19:17 lahke vaese vastu, l. Jehoovale
Lu 6:35 l. ilma midagi tagasi loomata
LAENUKS VOTMA, L 37:21 v. l. ega maksa tagasi
LAEV, 1Mo 6:14 Ehita endale goferipuust l.
1Ti 1:19 nende usk on läinud põhja nagu l.
LAEVAHUKK, 2Ko 11:25 kolm korda üle elanud l.
LAHING, 1Sa 17:47 see on Jehoova l.
1Ko 14:8 kes hakkab l. valmistuma?
LAHKED, Ap 28:2 inimesed olid erakordselt l.
LAHKHELID, Ro 16:17 tähele, kes külvavad l.
LAHKUS, Op 31:26 keelt valitseb l. seadus
LAHTI PÄASTMA, Mt 18:18 mille te p. l. maa peal
LAHTI ÜTLEMA, Ap 26:11 sundida neid usust l. ü.
LAHUTAMA, Mt 19:9 l. muul põhjusel
Mr 10:11 Kes naise endast l. ja abiollub teisega
Ro 8:39 ei suuda meid l. Jumala armastusest
LAHUTUS, Mal 2:16 ma vihkan l.
LAHUTUSTUNNISTUS, 5Mo 24:1 mees naisele l.
Mt 19:7 Miks Mooses ütles, et peab andma l.?
LAIM, 3Mo 19:16 ei tohi rahva seas l. levitada
LAIMAJA, Op 16:28 l. lahutab lähedased sõbrad
LAIMAMA, 1Ko 4:13 kui meid l., vastame leebelt
LAIMATU, 2Ko 6:8 aus ja häbis, l. ja kiidetuna
LAIJK, Op 6:6 Mine sipelga juurde, sa l.
Op 10:26 Nagu suits silmadele on l. tööandjale
Op 19:24 L. pistab käe vaagnasse
Op 20:4 Külma ilmaga l. ei künna
Mt 25:26 Sa nurjatu ja l. oril!
Ro 12:11 Olge töökad, mitte l.
LAITMATUS, 1Aj 29:17 sa tunned heameelt l.
li 27:5 Ma ei loobu oma l. kuni surmani!
L 25:21 l. kaitsku mind
L 26:11 Mina käin l.
LAKKAMATA, Tn 6:16 Jumal, keda sa l. teenid
LAMBAKESED, Joh 21:16 hoiu mu l. kui karjane
LANNAS, L 100:3 tema rahvas ja karjamaa l.
Jes 53:7 Ta viidi tapale nagu l.
Mt 25:33 paneb l. oma paremale käele
LAMP, L 119:105 Sinu sõna on mu jalale l.
Mt 6:22 Keha l. on silm
Mt 25:1 kümne neitsiga, kes võtsid oma l.
LANGEMA, Op 24:16 õige võib l. seitse korda
Kog 4:10 Kui üks l., aitab teine kaaslasel üles
1Ko 10:12 kes seisab, vaadaku, et ta ei l.
LANGETÖBISED, Mt 4:24 l. või halvatud, tegi terveks
LAPS, 5Mo 31:12 Koguge mehed, naised, l.
Koh 13:8 mida peaksime tegema l.

L 8:2 L. ja imikute suu kaudu
Op 22:6 Opeta l. teed, ei lahu ka vanas eas
Jes 54:13 Jehoova õpetab kõiki su l.
Mt 11:16 sarnaneb l., kes istuvad turgudel
Mt 18:3 kui ei saa l. sarnaseks, ei pääse
Mt 19:14 Laske l. olla, ärge takistage neid
Lu 9:47 võttis väike l. enda kõrvale seisma
Lu 10:21 peitnud tarkade eest, avaldanud l.
Ro 8:21 saab Jumala l. võrratu vabaduse
1Ko 7:14 Muidu poleks ju teie l. arud
1Ko 13:11 rääkis, mõtlesin ja prütlesin nagu l.
1Ko 14:20 olge l. kurjused
2Ko 12:14 L. ei pea koguma vara vanematele
Ef 6:1 L., kuulake oma vanemate sõna
1Jo 3:2 olemele praegu Jumala l.
LAPSENDAMA, Ro 8:15 Jumal l. oma poegadeks
LAPSEOOTEL, 1Te 5:3 sünnitusvalud tabavad l. naist
LASTETU, 5Mo 7:14 Ükski mees ega naine pole l.
LAUD, Tn 11:27 ühes l. istudes räägivad valet
1Ko 10:21 ei või süüa Jehoova l. ja demonite l.
LAUL, Neh 12:46 lauldi ülistus- ja tänu l.
L 98:1 Laulge Jehoovale uus l.
Ap 16:25 Paulus ja Silas kiitsid Jumalat l.
Kol 3:16 Jumala ülistuseks loodud l.
LAULJAD, 1Aj 15:16 Taavet käskis määrata l.
LAULMA, L 96:1 L. Jehoovale uus laul!
Mt 26:30 kui olid kiitustlaule l., läksid Ölimäele
Ef 5:19 l. ja mängides kogu südamest Jehoovale
LAUP, Hes 3:9 teinud su l. kõvemaks kui ränikivi
Hes 9:4 tee märk inimeste l., kes ohkavad
LEEBE, 1Ko 4:13 kui laimatakse, vastame l.
2Ti 2:24 peaks olema l. kõigiga
LEEGITSEMA, 2Ti 1:6 hoiaksid l. Jumala andi
LEEGITSEV, Ap 7:30 ilmutas ingel l. põosas
LEEV, 1Mal 3:3 Ta puhastab l. poegi
LEHED, Hes 47:12 viili toiduks ja l. tervendavad
Mt 24:32 kui ilmuvad l., teate, et suvi on ligilad
LEHM, Jes 11:7 l. ja karu söövad üheskoos
LEIB, Neh 9:15 andsid sa neile l. taevast
L 37:25 ega lapsi l. kerjamas
Jes 55:2 raha selle eest, mis pole l.
Mt 4:4 Inimese elu ei sõltu üksnes l.
Mt 6:11 Anna meile tänase päeva l.
Mt 26:26 võttis Jeesus l., murdis
1Ko 10:17 üks l., kõik sööme seda ühte l.
LEIGE, Ilm 3:16 Aga et oled l., sülitän välja
LEINAKODA, Kog 7:2 Parem minna l. kui pidukotta
LEOPARD, Jes 11:6 l. lebamaks kitsekese kõrväl
Tn 7:6 nägin metsalist, nagu l.
LEPING, 1Mo 15:18 sõlmis Jehoova Aabramiga l.
Jer 31:31 sõlmin uus l.
Lu 22:20 sümboliseerib uut l. minu vere alusel
Lu 22:29 teen teiega kuningriigi!, nagu isa
LEPINGUVER, Mt 26:28 see sümboliseerib minu l.
LEPITAMA, Ro 3:25 l. tema veresse uskumise alusel
Ro 5:10 meid l. Jumalaga tema poja surma kaudu
2Ko 5:19 Jumal l. Kristuse kaudu maailma endaga
LEPITUS, 3Mo 16:34 toimetada kord aastas l.
LEPITUSOHVER, 1Jo 2:2 l. meie pattude eest
LEPPIMA, 1Ko 7:11 jäägu üksiküks või l. ära mehega
LESKNAINE, L 146:9 peab ülal isata last ja l.
Mr 12:43 see vaene l. pani annetuskasti rohkem
Lu 18:31., kes käis muudkui [kohtunik] juures
Jk 1:27 hoolitseda orbu ja l. eest
LEVIIDID, 2Mo 32:26 l. kogunesid tema ümber
4Mo 3:12 L. kuuluvad mulle
2Aj 35:3 l. kogu Iisraeli õpetajatele
LIBE, L 73:18 paned nad l. pinnale
LIBEKEELsus, Ro 16:18 l. petavad südameid
LIGI, L 73:28 minul on hea olla Jumala l.
L 145:18 Jehoova l. kõigile, kes teda appi hüüavad

LIGI HOIDMA, 5Mo 10:20 Kartke Jehoovast, h. tema l. Jos 23:8 teil tuleb h. Jehoova l.

LIGIMENE, Lu 10:27 armasta oma l. nagu iseennast
Lu 10:36 Kes oli sinu arvates l. sellele mehele

LIHA, Op 23:20 Ära ole nende seas, kes l. õigivad
1Ko 15:50 l. ja veri ei saa pärida kuningriiki

LIHTSAMEELNE, Op 14:15 l. usub igat sõna

LIGNAISED, 1Ku 11:3 700 naist ja 300 l.

LIISK, L 22:18 heidavad l. mu riiete pärast

LIISUOSA, Tn 12:13 saada kätte l. päevade lõpus

LIIV, 1Mo 22:17 järeletulijaid nagu l. mere ääres

LILLED, Lu 12:27 Vaadake, kuidas kasvavad l.

LINN, Lu 4:43 pean ka teistele l. kuulutama
Heb 11:10 ootas kindlale alusele rajatud l.

LINNAMÜÜR, Jos 6:5 Siis variseb l. kokku

LINNVAANGLA, Ap 5:18 apostlid kinni, panid l.

LINNUD, Mt 6:26 Jäljige l., nad ei külva

LINNUPUUDJA, L 9:13 päästib l. püünisest

LIPITSEMA, Op 29:5 Kes ligimesega l., laotab võrgu
Ju 16 l. omakasu pärast

LOHE, ilm 12:9 visati alla see suur l., see algne madu

LOHUTAJAD, li 16:2 Te kõik olete koormavad l.

LOHUTAMA, li 2:11 kaastunnet avaldamata ja teda l.
Jes 49:13 Jehoova l. oma rahvast
Jes 61:2 l. kõiki leinajaid
Mt 5:4 Õnnelikud on kurvad, sest neid l.

LOHUTAMATU, Jer 31:15 Raahel l. oma laste pärast

LOID, Op 19:15 l. jääb nälgia
Heb 5:11 te olete läinud l. kuulma
2Pe 1:8 ei saa te jääda l. ja viljatuks

LOJAALNE. Vt USTAV.

LOMBAKAS, Mal 1:8 Kui toote l. või haige looma

LOOBUMA, Lu 14:33 kes ei l., ei saa olla jünger
Ga 6:9 Argem siis l. head tegemast
Fip 2:7 Ta l. kõigest ja sai orja sarnaseks

LOODU, Ro 8:20 L. on allutatud tühisusele
2Ko 5:17 kes on Kristuse jünger, on uus l.
Kol 1:23 kuulutatud kogu l. seas teava all

LOOGILINE, Lu 1:3 l. järjekorras kirja panna
Ap 9:22 selgitades l., et Jeesus ongi messias

LOOJA, Kog 12:1 Pea l. meeles oma nooruspäevil

LOOM, 1Mo 7:2 Võta puhaustest l. igast liigist seitse
3Mo 18:23 ei tohi ühtida l.
Op 12:10 Oige hoolitseb l. eest
Kog 3:19 inimestel kui l. on sama lõpp
Mal 1:8 Kui toote ohvriks pimedat l.

LOOMA, 1Mo 1:1 Alguses l. Jumal
L 10:430 läkitad oma vaimu, nad l.
Jes 45:18 kes pole l. seda ilmaaegu
Kol 1:16 Tema kaudu on l. kõik
Ilm 4:11 sinu tahtel kõik olemasolul tulnud ja l.

LOOMINE, Ro 1:20 maailma l. alates selgelt näha

LOOMISTOOL, ilm 3:14 Aamen, Jumala l. algus

LOOMULIKUD, Ro 1:27 loobunud l. seksuaalsuhetest

LOOMUVASTANE, 3Mo 18:23 ühtida loomaga, on l!
Ro 1:26 loomulikud seksuaalsuhted l. vastu
Ju 7 rahuldasiid oma l., patuseid ihasid

LOOTEIGA, L 139:16 Su silmad nägid mind juba l.

LOOTMA, L 56:11 l. Jumalale, ei ma karda
L 62:8 L. talle igal ajal
L 84:12 õnnelik, kes sinu peale l.
L 146:3 Ärge l. valitsejatele
L 146:5 Õnnelik, kes l. Jehoova peale
Op 3:26 sest sa l. Jehoovale
Op 28:26 Kes l. oma südamele, on rumal
Jer 17:5 Neetud on mees, kes l. inimesele
2Ko 1:9 ei l. iseenda peale, vaid Jumala peale

LOOTUS, Ro 8:24 meile on antud see l.
Ro 12:12 Olge rõõmsad oma l. üle
Ro 15:4 julgustab meid, et meil oleks l.
Ef 1:18 teaksite, millise l. juurde on kutsunud
Ef 2:12 ilma Kristusetä, ilma l. ja Jumalata
Heb 6:19 l. on meile otsekuu hinge ankur

LOTI NAINE, 1Mo 19:26 L. n. muutus soolasambaks

LOTT, Lu 17:28 ka L. päevil: inimesed söid, jõid
Lu 17:32 Tuletage meelde L. naist!
2Pe 2:7 päästis L., kes oli õige

LUBAMA, 1Ko 6:12 Kõik on l., aga kõigest pole kasu

LUGEMA, 5Mo 17:19 l. seda kõigil oma elupäevil
Jos 1:8 L. seda mõttega päeval ja ööl
L 1:2 l. ta seadust mõttega
Ap 8:30 Kas sa saad aru sellest, mida sa l.
LUGU PIDAMA, Ef 5:33 naine p. oma mehest l.
1Te 5:12 p. l. neist, kes juhatavad teid

LUGUPIDAMATU, 2Sa 12:14 oled Jehoova vastu l.

LUGUPIDAMINE, 1Pe 3:15 vastake sügava l.

LUGUPIDAV, 1Pe 3:2 head käitumist ja l. hoiakut
LUKSUS, ilm 18:7 ajanud taga l.

LUUMIVALGE, Jes 1:18 patud erepunased, saavad l.

LUNA, L 49:7 ei saa ükski anda Jumalale l.

LUNASTAMA, L 49:7 ei saa ükski eales l. oma venda

LUNASTUSHIND, Mt 20:28 tuli andma elu l.
Ro 8:23 vabanemist oma kehast l. alusel
LUU, 1Mo 2:23 l. minu l. ja liha minu lihast
2Ku 13:21 surnu puustus kokku Eliisa l.
L 34:20 hoiab tema l., ühtki ei murta
Op 25:15 mahe keel murrab l.
Jer 20:9 nagu põletav tuli, suruletud l.-kontidesse
Joh 19:36 Ühtki tema l. ei murta

LUUKAS, Kol 4:14 armas arst l.

LÖBUNAINE, Op 7:10 riietatud kui l.

LOHE, Mt 10:35 olen tulnud tekitama l.
1Ko 1:10 et teie seas ei oleks l.

LÕHKI REBIMA, Jl 2:13 R. l. oma süda, mitte riided

LÕIKAMA, Kog 11:4 kes vaatleb pilvi, ei saa l.
2Ko 9:6 kes rohkesti külvab, see ka l. rohkesti
Ga 6:7 Mida inimene külvab, seda ta ka l.
Ga 6:9 saame omal ajal l., kui me ei tüdi

LÕIKUMA, 3Mo 21:5 Preestrid ei tohi l. oma keha

LÕIKUSTOO, Mt 9:37 L. palju, töotegijaid vähe

LÕNG, Kog 4:12 kolmekordset l. l. inasa kergesti

LÕPETAMA, Ap 20:24 l. võidujooksu ja teenistuse
2Ti 4:7 olen jooksu l., usu säilitanud

LÕPP, Mt 24:14 kuulutatakse ja siis tuleb l.
Joh 13:1 Jeesus armastas neid l.

LÕPPEMA, Jes 46:10 kuulutan alguses, millega l.

LÕPUNU, Mt 28:20 olen teie juures kuni ajastu l.

LOUNA KUNINGAS, Tn 11:11 L. k. saab tigidaks
Tn 11:40 l. k. hakkab temaga tõuklema

LÕVI, 1Sa 17:36 maha lõõnud nii l., kui karu
L 9:13 trambid noore l. ja kobra peal
Jes 11:7 L. sööb õlgi nagu pull
Tn 6:27 päästis Taanieli l. küüsiist
1Pe 5:8 Kurat käib ringi nagu mõirgav l.
Ilm 5:5 L. Juuda suguharust

LABI KATSUMA, Op 27:21 nii k. kiitus l. inimese

LÄBIKÄIMINE, 1Ko 5:9 lõpetaksite l. hoorajatega
2Te 3:14 lõpetage temaga l.

LABI PISTMA, Sak 12:10 vaatavad seda, kelle nad l. p.

LÄBIPROOVITUD, Jk 1:3 l. usk teeb vastupidavaks

LABI UURIMA, 1Ko 11:28 u. inimese end l.

LÄHEDANE, L 25:14 Jehoova on l. sõber

LÄHENEMA, Jk 4:8 L. Jumalale, siis tema l. teile

LÄKITAJA, Joh 7:28 mu l. on tõesti olemas

LÄKITAMA, Jes 6:8 Siin ma olen, l. mind!

LÄMMATAMA, Mr 4:19 l. sõnumi, muutub viljatuks

LÕOMA, Joh 19:3 Samuti l. nad teda vastu nagu
1Ko 9:27 l. oma keha ja teen enda orjaks

LÜÜDIA, Ap 16:14 L., Tüütiira naised purpurimüüja

M

MAA, 1Mo 1:28 täitke m. ja alistage see
2Mo 9:29 m. kuulub Jehoovale
li 38:4 Kus olid, kui rajasin m.?
L 37:11 tagased pärvad m.
L 37:29 Oiged pärvad m.
L 104:5 m. ei kõigu mitte iial

L 115:16 m. on ta andnud inimlastele
 Õp 2:21 ainult õiged tohivad elada m. peal
 Jes 45:18 m. vormija ja valmistaja
 Jes 66:8 Kas m. tuuakse ilmale päevaga?
 Mt 5:5 kes tasase meelega, pärivad m.
MAAGIA, Ap 19:19 tegelesid m., põletasid raamatud
MAAGID, 5Mo 18:10 Argu leidugu teie seas m.
MAAGOOG, Hes 38:2 nägu Googi poole M. maalt
MAAILM, Lu 9:25 saaks kogu m., kuid kaotaks elu
 Lu 16:8 m. inimesed on asju ajades arukamad
 Joh 15:19 Kui kuuluksite m., siis m. armastaks
 Joh 17:16 Nad ei kuulu m., nagu minagi ei kuulu m.
 1Ko 3:3 te mõtlete ikka veel nagu m.
 1Jo 2:15 Ärge armastage m.
 1Jo 2:17 M. kaob, aga kes täidab Jumala tahet
MAAKER, Jes 40:22 tema, kes elab m. kohal
MAARJA 1, Mr 6:3 Kas ta pole puusepp, M. poeg
MAARJA 2, Lu 10:39 m. Isanda jalgeda juures, kuulas
 Lu 10:42 M. on endale hea osa valinud
 Joh 12:3 M. võttis nardi, mis oli väga kallid
MAARJA 3, Mt 27:56 Nende seas olid M. Magdaleena
 Lu 8:2 M., keda hüütakse Magdaleenaks
MAARJA 4, Mt 27:56 Jaakobuse ja Joosese ema M.
MAARJA 5, Ap 12:12 kus elas M., Markuse ema
MAAVARINAD, Lu 21:11 Tuleb suuri m., katkusi
MADU, 1Mo 3:4 m. naisele: ei te sure!
 Joh 3:14 Moooses tõstis kõrbes m. teiba otsa
MAGAMA, 3Mo 20:13 Kui mees m. mehega
 1Te 5:6 Argem siis m. nagu teised
MAGAMATA, 2Ko 6:5 m. öid taludes, toidupuudust
 2Ko 11:27 olnud öösel sageli m.
MAGAMINE, Õp 6:10 veidi m., tukastamist
MAHA JÄTMA, 5Mo 31:8 Ta ei hülga ega j. sind m.
 Mt 19:29 Igaüks, kes on m. j. majad või põllud
 Heb 13:5 ei hülga sind iial, ei j. sind kunagi m.
MAHA KISKUMA, Ro 14:20 Ära k. m. Jumala kädetööd
MAHE, Õp 25:15 m. keel murrab luu
MAINE, 1Ko 2:14 Ent m. inimeine ei võta vastu
MAINIMA, Ef 5:3 ärgu isegi m. teie seas
MAITSMA, L 34:8 M. ja vaadake, et Jehoova on hea!
 Heb 6:4 olid valgustatud ja m. taevast andi
MAJA, L 127:1 Kui Jehoova ei ehita m.
 Jes 65:21 Nad ehitavad m. ja elavad neis
 Joh 14:2 Minu isa m. on palju ruumi
 Ap 5:42 kuulutasid iga päev nii templis kui m. m.
 Ap 20:20 ei jätnud õpetamata avalikult ja m. m.
 Heb 3:4 Mõistagi on iga m. kellegi ehitatud
MAJAPIDAJA, Lu 12:42 Kes on ustav ja arukas m.
 1Ko 4:2 M. aga oodatakse, et ta oleks ustav
MAJAPIDAMINE, Ef 1:10 korraldada m. määratud ajal
MAKEDONIA, Ap 16:9 Tule m. ja aita meid!
MAKS, Mt 17:25 kellelt võtavad maa kuningad m.?
 Lu 23:2 keelab maksta m. keisrile
 Ro 13:6 Samal põhjusel te makstate ka m.
 Ro 13:7 kellele tuleb anda m. sellele m.
MAKSUKOGUJA, Mt 18:17 olgu ta nagu m.
 Lu 18:11 tänan, et mina pole nagu see m.!
MALTA, Ap 28:1 saime teada, saart nimetatakse M.
MANASSE, 2Aj 33:13 M. mõistis, Jehoova on Jumal
MANDUMA, 2Ko 4:16 Kuigi me väliselt m.
MANITSEMA, L 94:12 Õnnelik on inimene, keda sa m.
 Õp 19:18 M. poega, kuni veel lootust
 Õp 23:13 Ära jäta last m.
 Hes 33:9 kui m. jumalatul pöörduma oma teelt
MANITSUS, Õp 1:7 rumalad põlgavad tarkust ja m.
 Õp 3:11 ära heida kõrvale Jehoova m.
MANNA, 2Mo 16:31 Iisraellased nimetasid leiba m.
 Jos 5:12 Iisraellast polnud enam m.
MARKUS, Kol 4:10 Barnabase nõbu M.
MARTA, Lu 10:41 M., sa vaevand end palju
MA SAAN, KELLEKS MA TAHAN,
 2Mo 3:14 Utle: M. on mind teie juurde saatnud

MASENDUNUD,
 Flp 2:26 m., et kuulsite haigestumisest
 1Te 5:14 lohutage m., toetage nõrku
MASS, 2Mo 23:2 Ära mine m. kaasa kurja tegema
MATMA, L 40:12 eksimusel on m. mind enda alla
MEELDE TULETAMA, Hes 65:17 Endisi asju ei t. m.
 Heb 10:32 T. m. mõõdunud päevi
 2Pe 1:12 tahan seda teile alati m. t.
MEELDETULETUSED, L 119:24 Sinu m. on mulle kallid
MEELDIMA, Joh 8:29 teen alati seda, mis talle m.
 Ro 15:1 mitte tegema, mis endale m.
 Ro 15:3 Kristuski ei teinud, mis endale m.
 1Ko 7:33 abielus mees, püüdes m. naisele
 Ef 6:6 silma all, kes püüavad inimestele m.
MEELDIV, L 147:1 kui m. ja hea on teda kiita
MEELE JARELE, Ro 15:2 Igaüks olgu ligimesele m. j.
 1Ko 10:13 püüan olla kõigile kõiges m. j.
MEELELAHUTUS,
 Õp 10:23 Rumalade häbitud teod otseku m.
MEELDI, 2Mo 36:2 m. valmis seda tööd tegema
 1Aj 29:17 olen selle kõik andnud m.
 L 110:3 rahvas on m. valmis sõttamineku päeval
 1Pe 5:2 hoidke Jumala karja m.
MEELEPÄRANE, Ef 5:10 Tehke kindlaks, Isandale m.
 Kol 1:10 oleksite talle kõigiti m.
MEELES PIDAMA, Il 14:13 seaksid aja ja p. mind m.!
 L 8:4 mis on surelik, et teda m. p.
 Kog 12:1 P. oma Loojat m. nooruspäevil
MEELITAV, Õp 26:28 m. suu toob hukatust
 Ro 16:18 m. sõnadega petavad südameid
MEELTMOODA, Ga 1:10 olla inimestele m.
MEELT PARANDAMA, 1Ku 8:47 nad p. m., pöörduvad
MEES, 1Ko 7:2 olgu iga naisele oma m.
 Ef 5:25 M., armastage oma naist
 Kol 3:18 Naised, alluge oma m.
MEHELE MINEMA, Mt 22:30 ei võeta naisi ega m. m.
 Mt 24:38 nagu enne veeupputust – inimesed l. m.
MEHISED, 1Ko 16:13 olge m., saage tubevaks!
MEISTRIMEES, Õp 8:30 tema kõrval kui m.
MELKISEDEK, 1Mo 14:18 kuningas M., oli preester
 L 110:4 preester igavesti, M. sarnane
MENSTRUATSIOON, 3Mo 15:19 m. tõttu eba puhas
 3Mo 18:19 ei tohi läheneda naisele, kui m.
MERELIIV, Ilm 20:8 Neid on nii palju kui m.
MEREPOHI, 2Mo 14:21 m. kuivas ja vesi lõhenes
MERI, Jes 57:20 jumalatul on nagu mässav m.
 Joh 6:19 nägid nad Jeesusust m. peal kõndimas
MESI, 2Mo 3:8 maa, kus voolab piima ja m.
 Õp 25:27 Liiga palju m. süüa pole hea
MESSIAS, Tn 9:25 ajani, kui tuleb m., juht
 Tn 9:26 Pärast 62 nädalat m. tapetakse
 Mt 16:16 Sina oled m., Jumala poeg
 Lu 3:15 Rahvas ootas m., mõtlesid, Johannes ongi
 Lu 24:26 Kas m. ei pidanud kannatama
 Joh 1:41 Me oleme leidnud m.!
 Joh 4:25 tuleb m., keda nimetatakse kristuseks
 Ap 18:28 selgitas pühakirja põhjal, Jeesus on m.
METALLPEEGEL, 1Ko 13:12 näeme ähmasst kujutist m.
METSALISED, Tn 7:3 Merest tuli neli hiiglaslikku m.
METSLOPPAD, Ho 2:18 sõlmin lepingu m., lindudega
METSOLIPUUD, Ro 11:17 ehkki sa oled m., poogiti
MIKAEL, Tn 10:13 M., üks tähtsamaid vürste
 Tn 12:7 tõuseb M., suur vürst
 Ilm 12:1 M. ja tema inglid sõdisid lohega
MIIN, Lu 19:16 sinu m. on toonud sulle kümme m.
MILLISED, 2Pe 3:11 m. peaksite siis teie olema
MINEMA, Ilm 18:4 M. välja temast, minu rahvas
MIRJAM, 4Mo 12:1 m. ja Aaron hakkasid nurisema
MOONUTAMA, 2Ko 4:2 me ei m. Jumala sõna
MOOSES, 4Mo 12:3 M. oli alandlikum kui kõik teised
 L 106:32 M. läks nende pärast kehvasti
 Ap 7:22 M. õpetati kõike egiptlaste tarkust
 2Ko 3:7 M. ei suutnud m. nagu vaadata

MULD, 1Mo 2:7 valmistas inimese m.
1Mo 3:19 M. sa oled ja m. sa saad

MULJE, Mt 22:16 ei otsusta pinnapealse m. põhjal
Joh 7:24 Ärge mõistke kohut pinnapealse m. põhjal
Ga 2:6 Jumal ei otsusta välise m. järgi

MULJETAVALDAVAD,
1Ko 2:4 ei kuulutanud m. sõnadega

MURE, 1Sa 1:15 isand, mul on suur m.
L 94:19 Kui m. enda alla mattis, trööstisid
Op 12:25 M. rõhub südant
Mt 6:34 Ärge olge m. homse päeva pärast
Mt 10:19 ärge olge m., kuidas või mida rääkida
Mr 4:19 selle ajastu m., rikkuse petlik veetlus
2Ko 11:28 koorem: m. kõigi koguduste pärast

MURETSEMA, Jes 41:10 Ära m., mina olen su Jumal
1Ko 7:32 tahan, et teil poleks vaja m.
1Ko 7:32 kes pole abielu m. Isandaga seotud
Flp 4:6 Ärge m. millegi pärast

MURETSEMINE, Lu 12:25 suudab m. elu pikendada?

MURTUD, L 51:17 meelepäraseks ohvriks m. vaim
L 147:3 tervendab need, kel m. süda
Jes 61:1 saanud tervendama neid, kel m. süda

MUULANE, 2Mo 22:21 Sa ei tohi m. halvasti kohelda
4Mo 9:14 Üks ja sama määrus nii m. kui
5Mo 10:19 Armastage siis teiegi m.

MUUTMA, Mt 17:2 Jeesus m. nende ees
Ro 12:2 m. end teistsuguseks

MUUTUMA, Mal 3:6 Mina olen Jehoova, mina ei m.
MUOLDAMATU, 1Mo 18:25 m., et hukkaksid õige

MÖISTLIKUS, Flp 4:5 Teie m. olgu kõigile ilmse

MÖISTMA, Neh 8:8 aidades rahval loetud m.
li 6:24 aidade mul m. mu süüd
L 119:27 Aita mul m. oma korralduste mõtet
1Pe 1:12 seda soovivad inglidki väga m.

MÖISTMATU, L 14:1 M. ütleb: Jehoovat ei ole

MÖISTAJUTUD, Mt 13:34 Jeesus rääkis m. kaudu
Mr 4:2 jagas neile palju õpetust m. kaudu

MÖISTUS, Mt 22:37 Armasta Jehoovat kogu oma m.
Lu 15:17 Kui ta m. tuli, ütles ta
Ro 7:25 m. allun Jumala seadusele

MÖNITAMA, 1Sa 17:26 m. elava Jumala sõjaväge
Lu 22:63 hakkasid mehed Jeesust m. ja peksma

MÖRTSUKAS, Joh 8:44 m. oma teie algusest peale

MÖTE, L 19:14 olgu südame m. meelepärased
L 139:17 Kui kallid on mulle su m!
L 146:4 Samal päeval kaovad tema m.
Op 20:5 südame m. nagu sügaval asuv vesi
Jes 55:8 Minu m. ei ole teie m.
2Ko 10:5 teha m. kuulekaks Kristusele
Flp 3:19 nende m. on maiste asjade juures
Ilm 17:17 südamesse soovi viia ellu tema m.

MÖTISKLEMA, 1Mo 24:63 [lisak] oli õhtu hakul m.
L 77:12 m. kõigi su tööde üle

MÖTLEMA, Op 15:28 Õigete süda m. enne vastamist
Flp 4:8 m. ikka sellele, mis on tõene
Kol 3:2 M. sellele, mis on ülal

MÖTLEMATU,
Jk 1:19 ärgu rääkigu m., ärgu vihastugu

MÖTLEMISVÕIME, Op 1:4 ergutavad tema m.

MÖTTEGA LUGEMA, Jos 1:8 L. seda m. päeval ja ööl

MÖTTELAAD, 1Ko 2:16 Aga meil on Kristuse m.

MÖTTEVIIS, Ro 8:6 Patusest loomusest juhitud m.
Ga 4:9 pöördute tagasi maailmale omase m. juurde
Ef 4:23 Teil tuleb üha uuendada oma m.

MÖÖGATORKE, Op 12:18 Mõtetatud sõnad kui m.

MÖÖK, 1Sa 17:47 Jehoova ei päästa m. ega odaga
Jes 2:4 Nad taovad oma m. atradeks
Mt 26:52 kes m. tõmbavad, m. läbi hukuvad
Heb 4:12 Jumala sõna on teravam kui m.

MÖÖT, Lu 6:38 Millise m. teie moodate

MÖÖTMATULT, Ef 3:20 suudab m. rohkem

MÄGI, 1Mo 7:20 Vesi tõusis m. kõrgemale

L 24:3 Kes võib tõusta Jehoova m.
Jes 2:3 Tulge, lähme üles Jehoova m.
Jes 11:9 Ei tehta kurja kogu mu pühalt m.
Tn 2:35 kivist sai suur m., mis täitis maa

MÄLESTUS, Lu 22:19 Tehke seda minu m. ka edaspidi

MÄLESTUSRAAMAT, Mal 3:16 kirjutati m.

MÄRGISTAMA, Ef 1:13 Kui uskuma, m. pitsieriga

MARK, Hes 9:4 tee m. inimeste laubale
Ilm 13:17 vaid see, kellegi on see m.

MÄSSAJAD, 4Mo 20:10 Kuulge nüüd, te m!
Op 24:21 Ära seltsi m.

MÄSSUMEELSUS,
1Sa 15:23 M. samasugune patt nagu ennustamine

MÄÄRATUD AEG, Hab 2:3 Nägemus ootab veel m. a.
Lu 21:24 rahvastele m. a.

MÖLL, Ap 17:5 kihutasid rahva üles ja korraldasid m.

MUUR, Hes 38:11 mida ei kaitse m., riivid ega väravad
Jl 2:7 ronivad m. nagu sõdurid

N

NAATAN, 2Sa 12:7 N. vastas: see mees oled sina!

NAER, Jer 20:7 Kogu päeva olen teistele n.

NAERMA, 1Mo 18:13 Miks Saara n.
L 2:4 Kes istub taevasel troonil, n.
Op 14:13 Isegi n. võib süda valutada

NAHKRIIDE, 1Mo 3:21 Aadamale ja naisele pikad n.

NAIN, Lu 7:11 läks Jeesus N. linna

NAINE, 1Mo 2:24 hoiab ühte oma n.
1Mo 3:15 vihavaenu vastu n. vahele
1Mo 27:46 Kui Jaakob võtab n. hetitari
5Mo 31:12 Koguge mehed, n., lapsed
1Ku 11:3 700 n. ja 300 liign.
li 14:1 Inimesel, n. sündinul üürile elu
L 68:11 n., kes kuulutavad, on suur vägi
Op 5:18 rõõmutse ühes oma n., kes su kaasa
Op 12:4 Tubli n. oma mehe kroon
Op 18:22 leiab tubli n., saab Jehoova soosingu
Op 21:19 Parem elada korbese kui riika n.
Op 31:3 Ära kuluta elujõudu n. peale
Op 31:10 Kes leiab tubli n.?
Kog 7:26 surmast kibedam on n., kes on
Kog 9:9 Naudi elu oma armsa n.
Mal 2:15 ärge reetke noorpõlves võetud n.!

1Ko 7:2 olgu igal mehel oma n.
Ef 5:22 N. allugu oma mehele
Ef 5:28 mees armastama n. nagu omaenda keha
Ilm 12:1 n. oli riietatud päikesesse

NAIST VÕTMA, Mt 22:30 ülesäratamine, ei v. n.
Mt 24:38 nende veeuputus, v. n.

NALJA TEGEMA,
1Mo 19:14 väimehed arvasid, et Lott t. n.
Op 26:19 Ma t. ju vaid n.!

NARMAD, 1Mo 15:39 n. äär tuletajad teile meelde

NAUDINGUD, Lu 8:14 lasevad end kaasa kiskuda n.
Flp 3:19 nende jumalaks on kehalesid n.

NEBUKADNETSAR, Tn 2:1 nägi N. mitu unenägu

NEEDMA, li 2:5 siis n. ta sind näkku
li 2:9 naine: n. Jumalat ja sure!
Ro 12:14 paluge õnnistust, ärge n.

NEEDUS, 4Mo 23:8 Kuidas võiksin panna n. peale

NEERUD, L 26:2 puhasta mu n.
Ilm 2:23 olen see, kes uurib läbi n. ja südame

NEETUD, Joh 7:49 ei tunne Moosese seadust, on n.!

NEITSI, Mt 25:1 Taeva kuningriik sarnaneb kümne n.
1Ko 7:25 N. kohta pole mul Isandalt ühtki kasku

NIINEVE, Ju 11:1 Kas minul ei peaks olema kahju N.

NIMI, 1Mo 4:4 Nii saab meik n. kuulsaks
2Mo 3:13 Oletame, et küsivad: mis ta n. on?
2Mo 3:15 Jehoova. See on igavesti mu n.
2Mo 9:16 mu n. kuulutatask kogu maal
2Mo 20:7 ei tohi kasutada Jehoova n. vääritul viisil
1Sa 17:45 tules sinu vastu vägede Jehoova n.

1Aj 29:13 ülistame sinu kaunist n.
 L 9:10 Kes tunnustavad sinu n., usaldavad sind
 L 79:9 oma aulise n. pärast
 Õp 18:10 Jehoova n. on tugev torn
 Õp 22:1 Hea n. väärtuslikum kui rikkus
 Kog 7:1 Hea n. on parem kui kallid õli
 Jer 23:27 tahavad panna rahva unustama mu n.
 Hes 39:25 Tulise innuga kaitsen oma püha n.
 Mal 1:11 saab mu n. suureks rahvaste seas
 Mal 3:16 kes mõtisklevad tema n. üle
 Mt 6:9 pühitsetud saagu sinu n.
 Lu 11:2 Isa, pühitsetud saagu sinu n.
 Joh 7:29 olen tulnud tema n., tema on mu läkitanud
 Joh 12:28 Isa, austa oma n.!
 Joh 14:14 palute midagi minu n. kaudu, seda teen
 Joh 17:26 olen andnud neile teada sinu n.
 Ap 4:12 pole teist n., mille kaudu päästetakse
 Ap 15:14 koguda rahvas, kes kannaks tema n.
 Ro 10:13 kes hüüab appi Jehoova n., päästetakse
 Flp 2:9 andis talle n., mis on üle kõigi teiste n.
NISU, Mt 13:25 külvab n. sekka umbrohtu
NOA, 1Mo 6:9 N. käis koos tõelise Jumalaga
 Mt 24:37 nagu N. päevad, nii ka kohaloleku aeg
NOOLED, L 127:4 Nagu n. sangari käes
NOOMIMA, 5Mo 8:5 nagu mees poega, nii n. Jehoova
 L 14:15 n. mind — see on kui õli
 Õp 3:11 ära põlga tema n.
 1Ti 5:1 Vanemat meest ära n. karmilt
 Ilm 3:19 Ma n. kõiki, kes on mulle armsad
NOOMIMINE,
 Õp 27:5 Avalik n. parem kui varjatud armastus
 Õp 29:1 Kes pärast n. kangekaelseks jääb
 Kog 7:5 Parem kuulata targa n. kui rumalate
NOOR, li 33:25 Saagu ihu värskemaks kui n. eas
 L 110:3 n. sõdalaste vägi nagu kastepiisad
 Õp 20:29 N. meeste auku on jõud
 Jer 1:7 Ära ütle: ma olen nii j.
 1Ko 7:36 ja kui ta pole liiga n.
NOORPÖLV, Mr 10:20 olen kinni pidanud n. peale
NOORUS, L 71:17 oled õpetanud mind n. peale
 1Ti 4:12 ei peaks suhtuma n. tõttu üleolevalt
NOORUSIGA, 2Ti 2:22 Põgene n. ihade eest
NOOT, Mt 13:47 sarnaneb taeva kuningriik n.
NOOPIMA, Ru 2:8 Ära mine n. teisele põllule
NUHTLUS, 2Mo 11:1 Veel ühe n. toon vaarao peale
 Ilm 18:4 kui te ei taha saada osa tema n.
NUKRUS, L 31:10 Mu elu hääbub n.
NURGAKIVI, Ef 2:20 Jeesus ise on aga n.
NURGA TIPMINE KIVI, L 118:22 Kivi saanud n. t. k.
NURISEJAD, Ju 16 n., elu üle kaebledjad
NURISEMA, 4Mo 14:27 iisraellased minu vastu n.
 1Ko 10:10 Ärge n., nagu mõned n. ja hukkusid
NURISEMATA, Flp 2:14 Tehke kõike n.
NURISUNNITUS, 2Mo 23:26 Ühelgi naisel pole n.
NURJA AJAMA, Jes 14:27 kes võiks tema nõu n. a.?
NUTMA, Ho 12:4 n. ja anus tema õnnistust
 Mt 26:75 Peetrus läks välja ja n. kibedasti
 Lu 6:21 Õnnelikud olete teie, kes praegu n.
 Ro 12:15 n. koos nutjatega
NUTT, L 6:6 ujutan n. oma sängi
NUTUHAAL, Jes 65:19 Ei kujalda enam n.
NÖID, Ap 13:6 Barjeesus, kes oli n. ja valeprohvett
NÖRK, 1Ko 1:27 Jumal valinud maailma silmis n.
 2Ko 12:10 kui olen n., olen tõeliselt tugev
 1Te 5:14 toetage n., olge kannatlikud
NÖRKEMA, L 84:2 olen igatsustest n.
 Jes 40:28 Jehoova ei väsi ega n. eal
NÖRKUSED, Ro 15:1 peaksime kandma nõrkade n.
NÖUANDJA, Õp 15:22 kavatsused korda n. abiga
 Jes 9:6 antakse nimeks Imeline n.
NÖUDMA, Lu 12:48 kellele palju and, n. palju

NÕU PIDAMA, Õp 15:22 N. p. nurjuvad kavatsused
NÕUSOLEK, 1Ko 7:5 välja arvatud mõlema n.
NADAL, Tn 9:24 rahvale on määratud 70 n.
 1Ko 16:2 Iga n. esimesel päeval pangu kõrvale
NÄGEMA, Joh 1:18 Ükski inimene ei ole Jumalat n.
 Joh 14:9 Kes on n. mind, see on n. ka Isa
NÄGEMUS, Tn 10:14 n. käib tuleviku kohta
NÄHTAMATU, Ro 1:20 Jumal on n., jumalikkust näha
 2Ko 4:18 ei keskendu nähtavatele, vaid n. asjadele
 Heb 11:27 otsekui nähes teda, kes on nida.
NÄITAMA, Joh 5:20 Isa n. Pojale kõike, mida ta teeb
 2Ko 6:4 n. end igas suhtes olevat Jumala teenijad
NÄITELAVA, 1Ko 7:31 selle maailma n. muutub
NÄLG, Jes 65:13 teenijad söövad, aga teie olete n.
 Am 8:11 n. mitte leiva ja janu mitte vee järele
NÄLJAHÄDAD, Mt 24:7 n. ja maavärinad tuleb
NÄLJAPÄEVAD, L 37:19 n. nad saavad söönuks

O

ODA, 1Sa 18:11 heitis o., mõeldes: naelutan Taaveti
OGA, 2Ko 12:7 mulle ihu sisse pandud o., vaevama
OHJELDAMA, Õp 29:15 laps, keda ei o., häbistab ema
OHKAMA, Hes 9:4 tee märk nende laubale, kes o.
OHKAMINE, Jes 35:10 kurbus ja o. põgenevad ära
 Ro 8:21 et väljendata oma sisemisi o.
OHT, Õp 22:3 Arukas näeb o. ja poeb peitu
 Ro 16:4 minu pärast oma elu o. seadnud
 2Ko 11:26 o. linnas, o. kõrbes, o. merel
OHVER, 3Mo 7:37 põletuso., roao., patuo.
 1Aj 29:9 andnud vabatahtlikud o. Jehoovale
 L 40:6 O. ja ohvriandi sa ei soovinud
 L 51:17 meelepäraseks o. murtud vaim
 Õp 15:8 Jumalatu o. on Jehoovale jäle
 Tn 11:31 kõrvaldavad alaliselt toodava o.
 Tn 12:11 kõrvaldatakse alaliselt toodav o.
 Ho 6:6 meeldib truu armastus, mitte o.
 Ro 12:1 andke oma keha elavaks o.
OKASKROON, Mt 27:29 põimisid o., asetasiid pähe
 Mr 15:17 põimisid o., panid selle talle pähe
OKS, Joh 15:4 o. ei saa kanda vilja, kui ta ei jää
OLENEMA, Ro 12:18 kui o. teist, olge rahujalal
OMAKASU, 1Ko 13:5 [armastus] ei taotle o.
OMAND, 2Mo 19:5 saab minu eriline o.
OOTAMA, 5Mo 10:12 mida o. Jehoova sinult muud
 li 23:12 talletanud enamgi, kui minult o.
 L 37:7 o. Jehoovat pikisilmi
 Mi 6:8 Mida Jehoova sinult o.?
 Hab 2:3 Kui see peaks viibima, siis o. seda
 Lu 3:15 Rahvas o. messiat ja kõik mõtesid
OOTAMATU, Lu 21:34 et see päev ei tabaks teid o.
OOTAMINE, Lu 21:26 nõrkevad sündmuste o. pärast
OOTUS, Õp 13:12 Pikk o. teeb südame haigeks
ORB, 2Mo 22:22 ei tohi teha liiga o.
 Jk 1:27 hoolitseda o. ja lesknaiste eest
ORI, Õp 22:7 laenaja on laenuandja o.
 Mt 24:45 Kes on ustav ja arukas o.
 Mt 25:21 Tubli, sa hea ja ustav o.!
 Lu 17:10 olemine tühipaljalt o.
 Joh 8:34 igauks, kes teeb pattu, on patu o.
 1Ko 7:23 ärge saage enam inimeste o.
OSAV, Õp 22:29 Kas oled näinud o. töömeest?
OSAVÕTLIKKUS, Kol 3:12 Olgu teie rõivaiks o.
OSKUS, 2Mo 35:35 andnud o. teha käsitööd
OSKUSLIKULT, 2Ti 4:2 õpetades o.
OSTMA, 1Ko 7:23 Teid on kallil hinnaga o.
 Ilm 5:9 sa oled oma verrega o. inimesi
OSTULEPING, Jer 32:12 andsin o. Baarukile
OTSIMA, 1Aj 28:9 Kui sa teda o., siis sa leiad
 L 119:176 olen kadunud lammas. O. üles
 Jes 55:6 O. Jehoovat, kuni leitav
 Se 2:3 o. Jehoovat, kõik tasased

Lu 15:8 pühi oma maja ja o. hoolega, kuni leiab
 Joh 4:23 Isa o., kes soovivad teda kummardada
 Ap 17:27 et nad o. Jumalat
 Kol 3:1 o. seda, mis on ülal

OTSTARVE, Ro 12:4 palju liikmeid, kuid pole sama o.
OTSUS, Ap 15:25 jõundus üksmeelsele o.

P

PAABEL, 1Mo 11:9 nimeks P., sest seal segas
PAASAOHVER, 2Mo 12:11 p. Jehoova auks
 2Mo 12:27 p. Jehoova auks, kes läks mööda
PAASATALL, 1Ko 5:7 meie p. Kristus on ohverdatud
PAAST, Jes 58:6 mulle meelepärane p.
PAASTUMA, Lu 18:12 p. ja annan kümnist
PAKILINE, 2Ti 4:2 kuuluta, pea seda tööd p.
PAKKUMA, Ro 5:8 Jumal p. meile oma armastust
PALKJU, Lu 12:48 kellele on p. antud, nõustake p.
 1Ko 15:58 olgu teil alati p. teha Isanda töös

PALK, 1Mo 31:7 muutnud mu p. kümme korda
 Jer 22:13 keeldub talte p. maksmast
 Lu 19:43 teravatipulistest p. tara
 Ro 6:23 Patt annab p. surma

PALUMA, Mt 6:8 Isa teab, mida vajate, enne kui p.
 Mt 7:7 P. püsivalt ja teile antakse
 Mr 11:24 kui te midagi p., uskuge, et see on käes
 Joh 14:13 Mida p. minu nime kaudu, seda teen
 Ap 12:5 kogudus aga p. tühiligneliselt Jumalat
 Ro 8:26 kuid ei tea, mida peaksime p.
 2Ko 5:20 p.: laske end Jumalaga lepitada
 Ef 3:20 teha mõtmatult rohkem sellest, mida p.
 Flm 9 ma pigem p. sind su armastuse pärast
 1Jo 5:14 p. Jumalalt kooskõlas tema tahtega

PALUN, 1Mo 15:5 Vaata p. üles taeva poole

PALVE, 1K 20:5 Täitku Jehoova kõik su p.

L 65:2 Sina kuulad p.
 L 141:2 Olgu mu p. suitsutusrohkus
 Öp 15:8 õigete p. toob rõõmu
 Öp 28:9 selle p. on jäledus
 Ro 12:12 Olge püsivad p.
 1Ti 2:1 Eelkõige kutsun üles esitama anumisi, p.
 Jk 5:15 Usus esitatud p. teeb terveks
 Jk 5:16 Õige inimese anuvul p. suur mõju
 1Pe 3:7 Siis pole teie p. tõkked
 Ilm 8:4 Suitsutusrohu suits tõusis koos pühade p.

PALVETAMA, 2Ku 19:15 [Hiskija] p. Jehoova ees
 Tn 6:13 ta p. kolm korda päevas

Mt 5:44 p. nende eest, kes teid taga kiusavad
 Mt 6:9 Teie p. siis nõnda
 Mr 1:35 Hommikul vara, läks välja ja p. seal
 Lu 5:16 läks sageli mõnda kõrvalisse paika p.

1Te 5:17 P. lakkamata
 2Te 3:1 p. meie eest, et Jehoova sõna leviks

PARADIIS, Lu 23:43 kinnitan täna, oled minuga p.

2Ko 12:4 kes tõmmati p. ning kes kuulis sõnu

PARANDAMA, Ga 6:1 püüdke p. tasase meelega

PARANEMISLOOTUS, 2Aj 36:16 rahval polnud p.

PAREMINI, 1Jo 3:20 tunneb Jumal meid p. kui me ise

PARIM, 2Ti 2:15 Tee p., et olla soosingul vääriline

PATT, 1Mo 4:7 luurab p. su ukse taga

L 32:1 Õnnelik see, kelle p. kinni kaetud

L 38:18 p. ei andnud mulle asu

Jes 1:18 Kuigi teie p. on erapranusid

Jes 38:17 p. oled heitnud selja taha

Jes 53:12 Ta kandis paljude p.

Jer 31:34 ega tuleta meelde nende p.

Hes 33:14 pöördub ära p. ning teeb, mis õige

Mr 3:29 teotab püha vaimu, süüdi igaveses p.

Joh 1:29 Jumala Tall, kes võtab ära maailma p.!

Ap 3:19 muutke end, et teie p. kustutatakse

Ro 3:25 andestas p. varasemal ajal

Ro 5:12 ühe inimese kaudu p. tuli maailma

Ro 6:14 P. ei tohi olla teie isand

Ro 6:23 P. annab palgaks surma

1Ti 5:24 teiste p. tulevad välja hiljem

1Jo 1:7 Jeesuse veri puhastab meid p.

1Jo 5:17 Igasugune üleoigus on p.

PATTU TEGEMA, 2Sa 12:13 Jehoova vastu p. t.

1Ku 8:46 pole ühtegi inimest, kes p. ei t.

Mt 5:29 Kui parem silm paneb p. t., kisu see välja

Ro 3:23 Kõik inimesed on p. t.

Jk 4:17 teab, mis õige, kuid ei tee, siis t. p.

Jk 5:15 kui ta on p. t., annab Jumal andeks

1Jo 2:1 kui keegi t. mingi p., on meil aitaja

PATUKAHETSUS, Lu 3:8 Kandke siis p. vilja

Ap 26:20 kandma p. vilja

PATUNE, L 1:5 p. ei jää seisma õigete hulgas

Lu 15:7 kahetseva p. pärast rohkem rõõmu

Lu 18:13 Oh, Jumal, ole mulle p. armuline!

Joh 9:31 Jumal ei kuula p., vaid jumalakartlikku

Kol 2:18 ennast täis p. mõtlemise tõttu

1Jo 3:6 kes jääb temaga ühte, ei ela p. elu

PATUNE LOOMUS, Ro 8:5 lasevad end juhtida p. l.

Ga 5:16 te ei täida p. l. omaseid soovet

Ga 5:19 P. l. teod on ilmsed

PATURÖÖM, Heb 11:25 pigem kui nautida üürikest p.

PATUSTAJAD, Ro 5:8 Kristus suri, kui olime veel p.

PATUSTAMA, 1Mo 39:9 teha kurja ja p. Jumala vastu

Mt 13:41 koguvad kõik, kes panevad teisi p.

Mt 18:15 vend p. su vastu, siis mine ja räägi

Lu 17:2 paneks p. ühe neist väikestest

PAULUS, Vt ka SAULUS, 1Ko 1:12 Mina pooldan P.

PEA, 1Mo 3:15 tema purustab su p.

Tn 2:32 Kuju p. oli puhtast kullast

1Ko 11:3 naise p. on mees

Ef 5:23 Kristus on koguduse p.

Ef 5:23 mees on oma naise p.

PEAINGEL, 1Te 4:16 tuleb p. käskiva hüüuga

Ju 9 p. Miikael polnud Kuradiga sama meelt

PEAMEHED, Jes 32:1 p. juhtima õigluse nimel

PEARAHAMAKS, Lu 20:22 Kas on õige maksta p.

PEATUMA, 1K 37:14 P. ja süüvi Jumala tegedusse!

PEGEL, 1Ko 13:12 näeme äärmast kujutist metallip.

2Ko 3:18 peegeldame hiilgust nagu p.

Jk 1:23 inimesega, kes vaatab oma nägu p.

PEGELDAMA, Ro 3:23 p. Jumala võrratuud omadusi

PEETEL, 1Mo 28:19 pani paigale nimeks P.

PEETRUS, Mt 14:29 P. kõndis veie peal

Lu 22:54 P. aga järgnes neile eemalt

Joh 18:10 P. haaras mööga, löi ülempreestri orja

Ap 12:5 hoi'ti P. vangis, kogudus aga palus

PELGLUNINUD, 4Mo 35:11 p. ligipääsetavad linnad

Jos 20:2 Valige endale p.

PERE, Ef 2:19 kaaskodanikud ja Jumala p. liikmed

PESEMA, 2Ku 5:10 Mine ja p. seitse korda Jordanis

L 5:12 P. mind süüteost täiesti puhtaks

Joh 13:5 hakkas p. jüngerite jalgu

1Ko 6:11 te olete puhtaks p., pühitsetud

PETLEM, Mi 5:2 P., Efrata, kes oled liiga väike

PETMA, 1Ko 6:7 Miiks te ei lepi, et teid on p.?

Ga 6:7 Ärge p.: Jumalat ei õnnestu tüsatsata

PETTUMA, Ro 5:5 lootuses ei pea p.

Ro 9:33 kes usub temasse, ei pea p.

PETTUS, L 34:13 hoidku huuli p. rääkimast

PIDALITÕBI, 4Mo 12:10 Mirjam oli p. valge nagu lumi

Lu 5:12 ühes linnas oli mees täis p.

PIDALITÕBINE, 3Mo 13:45 P. hüüdku: ebapuhus!

PIDAMA, Mt 28:20 õpetage p. kõike, mida käskinud

PIDUSÕAK, Jes 25:6 p. rammusate roogadega

PIDUTSEMA, Ro 13:13 mitte metsikul p., purjutades

PIDUTSEMINE, Ga 5:21 metsik p. ja muu

PIIM, 2Mo 3:8 maa, kus voolab p. ja mett

Jes 60:16 Sa jood rahvast p.

Heb 5:12 olete jälle sellised, kes vajavad p.

1Pe 2:2 Ihaldage Jumala sõna puhast p.

PIINAPOST, Mt 10:38 Kes ei taha kanda oma p.
Lu 9:23 kandku päevast päeva oma p.

PIINEHAS, 4Mo 25:7 Kui P. seda nägi, haaras piigi

PIINLIK, Esr 9:6 Mul on nii p. tõsta oma silmi

PIIR, L 119:96 sinu käsusõnal pole p.
1Te 4:6 ei tohiks astuda üle sündsuse p.

PIKENDAMA, Jes 54:2 p. telginööre, kinnita vaiad

PIKISILMI, Ro 8:25 ootame seda p. ja kannatlikult

PILATUS, Joh 19:6 P.: mina ei leia mingit süüd

PILK, 2Aj 16:9 Jehoova p. käib ringi kogu maal
Mt 6:22 p. kinnitunud ühele asjale, keha valgust täis

PILKAJAD, 2Pe 3:3 viimseil päevil tuleb p.

PILKAMA, Lu 18:32 teda p. ja mõnitatakse

PILLUTAMA, Ef 4:14 ärgem olgem lapsed, keda p.

PILV, Kog 11:4 kes vaatleb p., ei saa lõigata
Mt 24:30 Inimesepoega tulevat taeva p. peal
Heb 12:1 meie ümber on nii suur p. tunnistajaid

PIME, 3Mo 19:14 ei tohi seada p. teele takistust
Jes 35:5 Siis p. silmad avanevad
Jl 2:31 Päike muutub p., kuu vereks
Sef 1:15 p. ja must päev
Mt 15:14 Nad on p. teejuhid
2Ko 4:4 silmad selle maailma jumal on teinud p.

PIMEDUS, 1Mo 19:11 mehi löid p., need väsisid
Jes 60:2 P. katab maad
Mt 4:16 Rahvas, kes istus p., nägi suurt valgust
Joh 3:19 inimesed armastavad p., mitte valgust
Ef 4:18 Nende mõistuses valitseb p.
1Pe 2:9 kutsunud p. välja valguse kätte

PIND, Mt 7:3 p. venna silmas, palki ei pane tähele

PINGE, 2Ko 1:8 olime äärmise p. all, ühe jõe

PINGUTAMA, Lu 13:24 P. kõigest jõust
2Pe 1:5 p., et täiendada oma usku

PINNAPEALNE, Mt 22:16 ei otsusta p. mulje põhjal
Joh 7:24 Ärge mõistke kohut p. mulje põhjal

PISARAD, 2Ku 20:5 Kuulsin su palvet ja nägin su p.
L 6:6 leotan p. oma voodit
L 126:5 külvab p., lõikab hõiskamisega
Kog 4:1 nägin rõhutute p., kuid polnud
Ap 20:19 teenisin Isandat p., kogesin katsumusi
Heb 5:7 Kristus esitas p. anumisi ja palveid
Ilm 21:4 Ta pühib ära kõik p. nende silmist

PISARSILMIL, Ap 20:31 ei lakanud p. nõu andmast

PITSEERIMA, Tn 12:9 sõnad kinni p. kuni lõpuajani

PITSER, Ul 8:6 Pane mind p. oma südamele
2Ko 1:22 pannud meele peale p. ja andnud tagatise
Ilm 7:3 enne kui pannud p. Jumala orjade laubale

PLAAN, 2Mo 26:30 Püstita telkpühamu p. järgi
1Ku 6:38 koda valmis täpselt p. järgi

PLAANIMA, Ro 13:14 ärge p. hirmude rahuldumist

POEEDIID, Ap 17:28 nagu ka mõned teie p. on olnud

POEG, 1Mo 6:2 Jumala p. võtsid naiseks
1Sa 8:3 ta p. ei käinud tema teedel
Jl 38:7 kõik Jumala p. hõiskasid kiitust
L 2:12 Austage P., et Jumal ei vihastuks
Õp 13:24 Kes sau ei tarvita, vihkab oma p.
Õp 15:20 Tark p. rõõmustab isa
Jes 66:8 Siion sünnitas oma p.
Mt 3:17 mu armas p., kellest mul on hea meel
Lu 15:13 noorem p. raiskas oma vara ära
Joh 1:18 p. on rääkinud, milline Isa on
Ro 8:14 keda juhib Jumala vaim, on Jumala p.

POETUMA, Ju 4 Nimelt on teie hulka p. mõned

POSIKE, Jes 11:6 ning p. juhib neid

POOLIKUD, 1Ko 13:9 Meie teadmised on p.

POPUTAMA, Op 29:21 Kui p., hiljem tnamatu

POST, Mr 15:25 Kui nad ta p. löid, oli kolmas tund
Lu 23:21 Löö ta p.! Löö ta p.!

Ga 3:13 Neetud on, kes p. küljes ripub

POTTSEPP, Jes 64:8 oleme savi ja sina p.
Ro 9:21 Kas siis p. pole savi üle voli

PRAKTILINE TARKUS, Op 2:7 talletab p. t. õigetelt

Õp 3:21 Hoia p. t. ja mõtlemisuskust

PREESTER, L 110:4 oled p. igavesti
Ho 4:6 sa ei tohi teenida mu p.
Mi 3:11 Tema p. õpetavad tasu eest
Mal 2:7 p. huuled talletama teadmisi
Ap 6:7 suur hulk p. võttis usu vastu
Ilm 20:6 Jumala p., valitsevad 1000 aastat

PREESTERKOND, 1Pe 2:9 kuninglik p., püha rahvas

PRISKILLA, Ap 18:26 P. ja Akvila, kutsusid

PROHVET, 5Mo 18:18 annan neile sinusarnase p.
1Ku 18:4 oli Obadja peitud 100 p.
Hes 2:5 nendel keskel on olnud p.
Am 3:7 avaldamata oma nõu oma p.
Am 7:14 Aamos: ma ei olnud p.
Ap 10:43 p. kinnitavad, et kes temasse usub

PROHVETIJUNGER, Am 7:14 ei olnud prohvet ega p.

PROHVETIKUULUTUS, 2Pe 1:20 p. ei pöhine isiklikel
2Pe 1:21 p. pole lausitud inimese tahtel

PROHVETLIK, 2Pe 1:19 oleme p. sõnas kindlamad

PROHVETLIKULT RAAKIMA,
Jl 2:28 pojad ja tütreid hakkavad p. r.

PROOVILEPANEK, Lu 8:13 kuid p. ajal hülgavad usu

PROOVILE PANEMA, 5Mo 13:3 Jehoova p. teid p.
Mal 3:10 palun p. mind sellega p.
1Ko 10:9 Ärgem ka p. Jehoovast p.

PROOVILEPANEMINE, Ap 9:9 Jehoova vaimu p.

PROSTITUUT, Lu 15:30 poeg, vara p. ära raiskas
1Ko 6:16 heidab p. juurde, saab üheks kehaks?
Ilm 17:1 p., kes istub paljude teie peal
Ilm 17:16 hakkavad p. vihkama, röövivad ta paljaks

PRUUT, Ilm 21:9 ma näitan sulle p., Talle naist

PUDELKORVITSATAIM, Jn 4:10 Sinul on kahju p.

PUHAS, Sef 3:9 Sel ajal annan rahvastele p. keele
Ap 20:26 ma olen p. kõikide verest
1Ko 6:11 olete p. pestud, pühitsetud

PUHAS SUDA, L 101:2 Ma käin oma kojas p. s.

PUHASTAMA, L 51:2 p. mind mu patust
Tn 12:10 Paljud p. end ja saavad valgeks
Sak 13:9 p. neid, nagu hõbedat
2Ko 7:1 p. end kõigest, mis saastab keha ja vaimu

PUHKAMA, Tn 12:13 lähed p., kuid tõused üles
Lu 12:19 P., söö, joo ja naudi elu

PUHTAD, Hab 1:13 silmad liiga p., et vaadata kurjust
Joh 15:3 olete juba p. sõnaded pärast

PULL, 2Mo 21:28 Kui p. puski meist
5Mo 25:4 Ärge siduge kinni p. suud
Õp 7:22 Mees nagu p., keda viiakse tapale
Ho 14:2 nagu ohverdaks noori p.
1Ko 9:9 Kas Jumal sureb p. pärast?

PULMAD, Ilm 19:7 Talle p. on kätte jõudnud

PULMAPIDU, Mt 22:2 kuningas korraldas pojale p.
Joh 2:1 toimus Galilea Kaanas p.

PUNANE, 1Mo 25:30 Anna mulle kiiresti seda p.

PUREMA, Ga 5:15 Kui te aga üksteist p. ja õigite

PURJU JOOMA, Ef 5:18 ärge j. end veinist p.

PURUKSPEKSTUD, L 34:18 päästab need, kel p. vaim

PURUSTAMA, 2Ko 10:4 relvad suudavad p. kindlusi

PUU, 1Mo 2:9 hea ja halva tundmise p.
1Mo 3:3 p. kohta: ei tohi sellest süüa
L 1:3 kui veejoad äärde istutatud p.
Op 26:20 P. puudusel kustub tuli
Tn 4:14 Raiuge p. maha ja laasige oksad

PUUDUTAMA, Jes 52:11 ärge p. midagi rüvedat
Mt 8:3 p. ja sõnas: ma tahan
2Ko 6:17 ärge enam p. rüvedat

PUUSEPP, Mr 6:3 Kas ta pole p., Maarja poeg

PUUTUMA, Op 6:29 kes p., ei jää karistamata

PÖGENEMA, 1Ko 6:18 P. hooruse eest!

PÖHIMÖTE, 1Ko 4:17 Tema tuletab meelde p.
Ga 6:16 kes juhivad sellest p.

PÖHIOLEMUS, Ro 2:20 mõistad teadmiste ja töö p.

PÕHJA KUNINGAS, Tn 11:7 tuleb p. k. kindluse vastu
Tn 11:40 p. k. tormab talle kallale

PÕHJALIKULT, Ap 10:42 käskis p. tunnistust anda
PÕHJA MINEMA, 1Ti 1:19 usk l. p. nagu laev
PÕHJUS, Kog 7:25 otsida kõigi asjade p.
 Ro 13:5 p. alluda südametunnistuse pärast
PÖLD, Mt 13:38 p. on maailm
 Joh 4:35 vaadake p., valmis lõikuseks
PÖLETUSOHVER,
 2Sa 24:24 ei ohverda p. niisama saadud
PÖLETUSOHVRIJÄÄRAD, Jes 1:11 küllalt teie p.
PÖLGAMA, Jes 53:3 Teda p. ja vältiti
PÖLLUMAA, 1Ko 3:9 olete Jumala p., Jumala ehitus
PÖLLUÄÄRED, 3Mo 23:22 ei tohi p. tühjaks lõigata
PÖLVKOND, Mt 24:34 see p. ei kao enne
PÖRM, L 103:14 tal on meeles, et oleme p.
PÕSK, Mt 5:39 keegi lööb paremat p., keera teine
PÕU, Jes 40:11 kannab tallekesi p.
PÕUA-AASTA, Jer 17:8 P. ei tunne ta muret
PÕOSAS, Ap 7:30 ilmutas ingel leegitsevas p.
PAEV, L 84:10 Üks p. sinu üuedes on parem
 Hes 4:6 P. aasta kohta. P. aasta kohta
 Mt 24:36 Seda p. ja tundi ei tea keegi
 Ap 1:7 pole vaja teada aegu ega määratud p.
 2Pe 3:8 üks p. nagu tuhat aastat
PAIKE, Jos 10:12 P., püsi paigal Gibeoni kohal
 Mt 24:29 pärast päevade viletsust pimeneb p.
 Ap 2:20 P. muutub pimedaks ja kuu vereks
PAIKESETÕUS, Jes 41:2 kutsus p. poolt mehe
PÄRAND, 4Mo 18:20 Mina olen su osa ja su p.
 L 127:3 Lapsed on Jehoova p.
 Ef 1:18 võrratud rikkust hoiab kui p. pühade jaoks
 1Pe 1:4 saada rüvetamatu ja hävimatu p.
PÄRANDIOSA, Nu 3:24 Jehoova on mu p.
PÄRIJAD, Ro 8:17 Jumala p. ja Kristuse kaasp.
 Ga 3:29 Aabrahami järeltulijad, p. töotuse järgi
PÄRIMA, Mt 5:5 kes tasase meelega, p. maa
PÄRIMUS, Mt 15:3 p. pärast kästus kinni ei pea?
 Mr 7:13 heidate Jumala sõna kõrvale p. pärast
 Ga 1:14 seisin innukamalt p. eest
PÄRLID, Mt 7:6 ärge visake p. sigade ette
 Mt 13:45 sarnaneb rändkaupmehega, kes otsis p.
PAASEMA, Jer 39:18 p. eluga, kuna lootsid minule
 Mt 24:22 päevi ei vähendataks, ei p. ükski
PÄASTE, Est 4:14 siis tuleb juutidele abi ja p. mujalt
 L 3:8 Jehoova käes on p.
 Ro 13:11 nüüd on p. lähemal, kui usklikuks saime
 Flp 2:12 töötades p. nimel aukartuse ja väinaga
 Ilm 7:10 P. me võlgne me Jumalale
PÄASTEKIIVER, Ef 6:17 Samuti võtke p.
PÄASTJA, 2Sa 22:3 Jumal on mu pelgupaik ja p.
 Ap 5:31 Jumal ülendas teerajajaks ja p.
PÄASTMA, 2Aj 20:17 vaadake, kuidas Jehoova p.
 Mt 16:25 Kes tahab oma elu p., kaotab selle
 Lu 19:10 Inimesepoeg on tulnud p. kadunudid
 Ap 4:12 pole ühtki teist nime, mille kaudu p.
 1Ti 4:16 p. enda kui ka need, kes kuulda võtavad
 2Pe 2:9 Jehoova teab, kuidas p. inimesi
PÄASTMINE, Jes 59:1 Jehoova käsi pole p. lühike
PÕRASED, li 6:3 seepärast on mu sõnadki p.
PÕORDUMA, Jl 2:12 p. tagasi kõigest südamest
 Mal 3:7 P. minu juurde ja p. teie juurde
PÜHA, 2Mo 26:33 p. paik, kõige p. paik
 3Mo 19:2 Olge p., sest mina olen p.
 3Mo 23:4 Jehoova seatud p.
 Tn 7:18 Kõigevägevama p. saavad kuningriigi
 1Te 4:4 Igaühel tuleks hoida oma keha p.
 1Pe 1:15 saage p. kogu oma eluviisil
 Ilm 4:8 P., p., p. on Jumal Jehoova
PÜHADUS, Heb 12:14 Taotlege rahu ja p.
PÜHAKIRI, Mt 22:29 te ei tunne p. ega Jumala väge
 Lu 24:32 Eks süda põlenud, kui ta p. selgitas?
 Ap 17:2 arutles soolajäitega p. põhjal
 Ap 17:11 uurisid healoleja iga päev p.

Ro 15:4 P. julgustab, et meil oleks lootust
 2Ti 3:16 Kogu p. Jumalalt ning kasulik
PÜHAMU, 2Mo 25:8 tehku mulle p.
 L 73:17 kuni sisenesin Jumala aulisse p.
 L 84:1 Kuid armas on su auline p.
PÜHA SALADUS, Ro 16:25 p. s., pikka aega varjul
 Ef 3:4 milline on mu arusaamine p. s.
PÜHA VAIM, L 51:11 ära võta minult ära oma p. v.
 Lu 1:35 Sinu peale tuleb p. v.
 Lu 3:22 p. v. tuli tuvi kujul alla tema peale
 Lu 11:13 isa annab p. v. neile, kes paluvad
 Joh 14:26 p. v. õpetab kõike ja tuletab meelde
 Ap 1:8 saate väe, kui p. v. tuleb teie peale
 Ap 2:4 Kõik said täis p. v. ja hakkasid rääkima
 Ap 5:32 p. v., mida Jumal on andnud
 Ro 8:26 anub p. v. meie eest
 Ef 4:30 ärge kurvastage Jumala p. v.
PÜHENDUMUS,
 1Ti 4:7 treeni sihiga teenida Jumalat p.
 1Ti 4:8 sellest, kui Jumalat p. teenida, on kasu
 1Ti 4:15 Mõtsikle nende asjade üle, tee seda p.
PÜHITSEMA, 1Ku 9:3 olen p. selle kohta
 Jer 1:5 enne kui sündisid, p. su
 Hes 36:23 Ma p. oma suurt nime
 Lu 11:2 Isa, p. saagu sinu nimi
PÜSIMA, Op 12:3 Kurjuse toel ei jää keegi p.
PÜUDMA, Lu 5:10 Nüüdsest hakkad inimesi p.
PÜUNIS, L 91:3 päästab linnupüüdja p.
 Lu 21:34, 35 et see päev ei tabaks nagu p.
PÜUNISPAEL, Op 29:25 Inimesekartus on p.

R

RAAHEL, 1Mo 29:18 seitse aastat teenima R. pärast
 Jer 31:15 R. nutab taga oma lapsi
RAAMAT, 2Mo 32:33 kustutan r., kes on pattu teinud
 Kog 12:12 suurel r. tegemisel pole lõppu
 Ap 19:19 töid r. ja põletasid ära kõikide nähes
RADA, Op 4:18 õigete r. on kui hommikuvalgus
RAEVUTSEMA, Ap 8:3 Saulus hakkas r.
RAHA, Kog 7:12 r. on kaitseks, aga tarkuse eelis
 Kog 10:19 r. rahuldab kõik vajadused
RAHAARMASTUS, 1Ti 6:10 r. on halbade asjade juur
 Heb 13:5 Teie elust ilmnegu, et teis pole r.
RAHU, L 29:11 õnnistab oma rahvast r.
 L 37:11 naudivad külluslikku r.
 L 72:7 valitseb külluslik r., kuni kestab kuu
 L 119:165 Sinu seaduse armastajail suur r.
 Op 17:1 Parem kivanud leivatükki r.
 Jes 9:7 Ei lõppe r. Taaveti troonil
 Jes 48:18 oleks su r. olnud kui jõgi
 Jes 54:13 su lastel on suur r.
 Jes 57:21 Jumalatuil ei ole r., ütleb Jumal
 Jes 60:17 ranel su ülevaatajaks r.
 Jer 6:14 R! R! I, kuigi r. pole
 Mt 5:9 Õnnelikud on, kes taotlevad r.
 Mt 5:24 tee esmalt oma vennaga r.
 Mr 9:50 ja pidage omavahel r.
 Joh 14:27 Jätan teile r., annan teile oma r.
 Ro 5:1 olgu meil Jumalaga r. Kristuse kaudu
 Ro 8:6 vaimust juhitud mõtteviis tähendab r.
 Ro 15:13 Jumal täitku teid suure rõõmu ja r.
 Flp 4:7 Jumala r. kaitseb teie südant
 1Te 5:3 R. ja julgeolekl, tabab ootamatult häving
 1Pe 3:11 otsigu r. ja nõudku seda taga
 Ilm 6:4 lubati r. maa pealt ära võtta
RAHUAEG, Ap 9:31 Siis saabus tervele kogudusele r.
RAHUALAL, Ro 12:18 olge r. kõigi inimestega
RAHULE JÄTMA, Ap 5:38 ütlen teile: j. need mehed r.
RAHULIK, Op 17:27 vahetegemisokus aitab jääda r.
 Jes 32:18 rahvas elab r. elupaigas
 1Pe 3:4 r. ja tasane vaim oma ilus

RAHUL OLEMA, Flp 4:11 o. r. mistahes olukorras
1Ti 6:8 kui on olemas toit ja riietus, siis o. r.

RAHULOLU, Op 1:32 rumalaid hävitavad enesega r.

RAHUSIDE, Ef 4:3 teid ühendagu r.

RAHUVALITSEJA, Jes 9:6 antakse nimeks R.

RAHVAS, 1Mo 22:18 õnnistused osaks kõigile r.
2Mo 19:6 preestrite kuningriik ja püha r.
L 33:12 Onnelik on r., kelle Jumal on Jehoova
Jes 60:5 su juurde tulevad r. rikkused
Jes 66:8 Kas sünnib r. ühekorraga?
Mt 21:43 kuningriik antakse r., kes vilja kannab
Mt 24:7 R. tõuseb r. vastu
Mt 25:32 Kõik r. kogutakse tema ette
Lu 21:24 kuni r. määratud ajad täis saavad
Ap 17:26 teinud ühest inimesest kõik r.
1Pe 2:9 olete valitud sugu, püha r.

RAISKAMA, Lu 15:13 r. vara ära, elades kergemeelset

RAJAMINE, Mt 25:34 kuningriik, valmis maailma r.

RAMM, Jes 40:29 Tema annab väsinule r.

RAPUTAMA, Hag 2:7 Ma r. kõiki rahvaid

RASE, 2Mo 21:22 vigastavad r. naist

RASKUSED, L 34:19 Õige kohtab palju r.
Ap 14:22 et pääseda, tuleb taluda palju r.
Ro 5:3 teame, et r. teevad vastupidavaks
Ro 12:12 Olge rõõmsad, pidage r. vastu
1Ko 7:28 kes abielluvad, kogevad oma elus uusi r.
1Te 3:3 et te r. kõikumata ei lõöks
2Te 1:4 vastupidavusele ja usule, kõigis oma r.
1Pe 4:18 Kui juba õige pääseb r.

RATAS, Hes 1:16 nagu oleks r. olnud r. sees

RAUD, Op 27:17 Nagu r. ihub r.
Jes 60:17 toon r. asemel hõbedat
Tn 2:43 nagu r. ei segune saviga

RAUDKEPP, Ilm 12:5 hakkab rahvaid karjatama r.

RAUDRIIST, Kog 10:10 Kui r. nüri, tuleb pingutada

RAVIM, Op 17:22 Südamerõõm on hea r.

RAVIMA, Lu 4:23 Arst, r. iseennast

REBASED, Mt 8:20 R. urud, aga Inimesepojal pole

REBEKA, 1Mo 26:7 R. oli väga kaunis

REEGLID, 2Ti 2:5 ei pärjata, kes ei võistle r. järgi

REEKABLASED, Jer 35:5 r. veiniga täidetud peekrid

REETMA, Mal 2:15 ärge r. noorpoives võetud naist!
Mt 26:21 üks teie seast r. mu

REETURLIK, Jer 17:9 Süda on r. kui miski muu

RELV, Jes 54:17 Pole edu ühelgi r., mis sinu vastu
2Ko 10:4 Meie sõjapidamise r. ei ole sellised

RIID, Op 6:19 külvab r. vendade seas
Op 15:18 ei vihastu kergesti, vaigistab r.
Op 17:14 Lahku enne, kui puhkeb r.

RIIETAMA, Op 7:10 r. kui lõbunaine

RIKAS, 3Mo 19:15 ärge eelistage ei vaest ega r.
Op 10:22 Jehoova õnnistus teeb r.
Jer 9:23 ärge kiideldu r. rikkusega
Lu 14:12 korraldada õhtusöögi, ära kutsu r.
2Ko 6:10 vaesteks, kuid omatei teeme paljusid r.
1Ti 6:9 kes tahavad r. saada, satuvad püüsesse
1Ti 6:17 r. poleks üleolevad ega loodaks rikkusele
Ilm 3:17 sa ütled: ma olen r., kuid oled armetu

RIKKUS, Op 11:4 R. pole kasu vihapäeval
Op 11:28 loodab oma r. peale, langeb
Op 30:8 ära anna vaesust ega r.
Kog 5:10 Ei küllastu tulust, kes armastab r.
Jes 60:5 su juurde tulevad rahvaste r.
Jes 61:6 toitude rahvaste r.
Hes 28:5 süda on r. pärast ülbeks läinud
Hag 2:7 kõigi rahvaste r. tulevad
Mt 6:24 ei saa kummardada Jumalat ja r.
Mt 13:22 ajastu mured ja r. petlik veetlus

RIKUTUS, Tn 6:4 mingit hooletust ega r. ei leitud

RINNAD, Op 5:19 Tema r. joovastagu sind

RINNATURVIS, Ef 6:14 kandke õiguse r.

RISTIMA, Mt 3:13 Jeesus tuli, et Johannes teda r.
Mt 28:19 õpetage, et saaksid jõngriteks. R. neid
Lu 3:3 lasta end kahetseus märgiks r.
Ap 2:41 r., ühines umbes 3000 inimest
Ap 8:36 Mis takistab, et mind ei võiks r.?

RISTIMINE, Ro 6:4 surmasse r. kaudu ka maetud
1Pe 3:21 R. päästab nüüd teidki

ROHKEM, 1Te 4:10 ergutame armastust r. näitama

ROHKESTI, L 72:16 Maa peal on r. vilja

ROHUTIRTSUD, Jes 40:22 elanikud on kui r.
Jl 1:4 Mis jäi järele näljastest r.

ROPUD, Ef 5:4 rumalad jutud ja r. naljad ei sobi

RUDJUTUD, Jes 42:3 R. pilliroogu ei murra katki

RULLRAAMATUD, Ilm 20:12 trooni ees, ning r. avati

RUMAL, Lu 12:20 r.! Täna õõsel võetakse ainult elu

RUMALUS, Op 19:3 Inimese r. teeb tee käänuliseks
Op 22:15 R. on seotud lapse südamesse
1Ko 3:19 maailma tarkus on Jumala silmis r.

RUSUKSPEKSTUD, Op 18:14 kes talub r. vaimu?

RUSUTUD, Jes 66:2 kes on andlik, r. vaimuga

RÕHUJAD, Kog 4:1 Nender r. käes oli võim

RÕHUMINE, L 72:14 vabastab r. ja vägivalla alt
Kog 7:7 R. võib targa pööraseks teha

RÕHUTUD, Jes 57:15 elan r. ja alandlike juures

RÕKKAMA, Il 38:7 kui koidutähed üheskoos r.

RÕVEDUSED, Ro 1:27 mehed meestest, ja teinud r.

RÕÖM, 1Aj 29:9 Rahvas tundis r., sest oli andnud
Neh 8:10 r., mida annab Jehoova, teeb tugevaks
L 1:2 tunneb r. Jehoova seadusest
L 37:4 Olgu Jehoova su ülim r.
L 100:2 Teenige Jehoovat r.
L 137:6 Jeruusalemma kõrgemale oma suurimast r.
Kog 2:24 tunda oma kõvast tööst r.
Lu 8:13 sõnumit kuuldes võtavad selle r. vastu
Lu 15:7 kahetseva patuse pärast rohkem r.
Joh 16:22 keegi ei võta teie r. teilt ära
Ro 15:13 Jumal täitku teid suure r. ja rahuga
1Te 1:6 r., mida annab püha vaim
Heb 12:2 pidas piinaposti vastu r. pärast
3Jo 4 teeb r. kui, kuulen lapsi tõeteel käivat

RÕÖMUS, Op 8:30 olin kogu aeg ta ees r.
Kog 8:15 pole paremat kui süüa, juua ja r. olla
Ap 5:41 läksid sanhedriini eest ja olid r.
Ro 12:12 Olge r. oma lootuse üle
2Ko 9:7 sest Jumal armastab r. andjat
Flp 3:1 olge meie isanda teenistuses alati r.!

RÕÖMUSTAMA, Op 27:11 Ole tark poeg, r. mu südant
Jes 65:13 Minu teenijad r., aga teie tunnete häbi
Ro 5:3 r. ka raskuste üle
Ro 12:15 R. koos rõõmsatega, nutke nutjatega

RÄMP, Flp 3:8 olen loobunud ja pean seda r.

RÄNDKAUPMEES, Mt 13:45 r., kes otsis pärleid

RÕOVIMA, 3Mo 19:13 ei tohi kedagi r.

RÕOVILIK, Heb 10:34 ei kaotanud rõõmu, kui teie vara r.

RÕÖVLIKOOBAS, Mt 21:13 teete selle r.

RÜVETAMA, Hes 39:7 ei luba r. oma püha nime

S

SAADIK, Mal 3:1 Ma läkitan oma s.

SAALOMON, 1Ku 4:29 Jumal S. rohkesti tarkust
Mt 6:29 isegi S. polnud riietatud nagu üks nendest

SAAMA, 2Mo 3:14 Ma S., Kelleks Ma Taham

SAAMUEL, 1Sa 1:20 Hanna pani talle nimeks S.
1Sa 2:18 S. teenis Jehoovat, kuigi poisike

SAARA, 1Mo 17:19 su naine S. sünnitab sulle poja
1Pe 3:6 S. kuuletus Aabrahamile, nimetas isandaks

SAAST, 1ko 4:13 Maailm peab kõntsaks ja s.

SAASTAMA, 2Ko 7:1 puhastagem kõigest, mis s.

SAATAN, Il 1:6 tuli nende sekka ka S.
Sak 3:2 Jehoova sõideldu sind, S.!

Mt 4:10 Mine minema, S.!

Sest on kirjutatud

Mr 4:15 tuleb S. ja võtab külvatud sõnumi ära
 Ro 16:20 Jumal heidab S. teie jalge alla
 1ko 5:5 peate niisuguse inimese andma üle S.
 2Ko 2:11 et S. meid üle ei kavaldaks
 2Ko 11:14 S. ise moondab ennast valguseinglik
 2Te 2:9 seaduse eiraja tegutseb S. mõjutusel
 1Jo 5:19 kogu maailm on S. võimuses
 Ilm 12:9 madu, keda hüütakse Kuradiks ja S.
 Ilm 20:2 sidus S. kinni 1000 aastaks

SAATUSEJUMAL, Jes 65:11 karikad täis veini s.
SADA, Mt 18:12 s. lammas ja üks neist eksib ära
SAJAKORDELT, Mt 13:8 kandis vilja s.
 Mr 10:30 saaks praegusel ajal s. maju, vendi
SAKARIAS, Lu 1:5 preester nimega S.
SAKARJA 1, Lu 11:51 Aabeli verest kuni S. vereni
SAKARJA 2, Esr 5:1 Prohvetid Haggai ja S.
SAKKEUS, Lu 19:2 S. oli maksukogutaja ülem
SALAJANE, Lu 8:17 pole s., mis ei tujekaks silmsiks
SALALIK, Op 3:32 Jehoova jäljestab s.
SALAPAIK, L 9:11 Kes elab Kõigekõrgema s.
SALGAMA, Op 30:9 et küllastudes ei s. sind
 Mr 14:30 kukk kirend, s. sa mu kolm korda ära
 Tt 1:16 oma tegudega nad s. Jumalat

SALLIMA, 2Ku 10:16 ma ei s., kui truudust murtakse
 Ro 9:22 Jumal s. inimesi, kes on vihaalused
 Ef 4:2 s. ülesteist armastuses

SAMAARIA, 2Ku 17:6 [Assüüria kuningas] vallutas S.
 Joh 4:7 S. naine tuli sinna vett ammutama
SAMAARLANE, Lu 10:33 s. hakkas temast kahju
SAMASUGUNE, Jk 5:17 Eelija oli s. inimele nagu meie
SAMM, Jer 10:23 pole ränduri võimuses juhtida s.
SAMMAS, 2Mo 13:22 Pilves. päeval, tules. öösel
 Ga 2:9 Jaakobus, Keefas ja Johannes, peeti s.
 1Ti 3:15 tõe s. ja alustugi

SANHEDRIN, Ap 5:41 läksid s. eest ja olid röömsad
SANHERIB, 2Ku 19:16 S. sõnu, ta mõnitab Jumalat
SAPISUS, Ef 4:31 s., viha, raev, kisa
SARNANE, 1Mo 1:26 Tehkem inimene meie s.
SARV, Tn 7:7 metsalisel oli kümme s.
 Tn 8:8 murdus suur s., asemele nei
SAU, Op 13:24 Kes s. ei tarvita, vihkab oma poega
SAUL, 1Sa 15:11 kahju, et tõstsin S. kuningaks
 Ap 9:4 S., s., miks sa mind taga küsivad?
SAULUS, Ap 7:58 noore mehe ette, kelle nimi oli S.
 Ap 8:3 S. hakkas koguduse kallal raevutsema
 Ap 9:1 S., kes ikka veel oli raevunud
SAVI, Jes 45:9 s. ütleb pottseppale: mida sa teed?
 Jes 64:8 oleme s. ja sina pottsepp
 Tn 2:42 varbad osalt rauast ja osalt s.
SEAD, Lu 8:33 deemonid läksid s. sisse
 Lu 15:15 saatis oma väljalede s. karjatama
SEADUS, L 19:7 Jehoova s. on täiuslik
 L 40:8 su s. on sügaval mu sees
 L 94:20 s. varjus kurja haavad
 L 119:97 Kuidas ma küll armastan sinu s.!

Jer 31:33 panen oma s. nende sisse
 Hab 1:4 Selle kõige tõttu on s. jõuetu
 Ro 7:22 Sisimas Jumala s. üle hea meel
 Ro 10:4 Sest Kristusega s. lõppes
 Ro 13:8 Kes armastab ligimest, on s. täitnud
 Ga 3:24 s. järelevaataja, juhatab Kristuse juurde
 Ga 6:2 nõnda te täidate Kristuse s.
 Jk 2:8 täidate kuninglikku s.

SEADUSANDJA, Jk 4:12 üks on s. ja kohtumõistja
SEADUSE EIRAJA, 2Te 2:3 saanud avalikuks s. e.
 2Te 2:7 s. e. salaja juba tegutseb
SEADUSERAAMAT, Jos 1:8 Olgu s. sõnad su huulil
SEADUSETUS, Mt 24:12 s. kasvab, jaheneb armastus
SEADUSRIKKUJAD, Mt 7:23 Minge ära mu juurest, s.!

Lu 22:37 on kirjutatud: ta arvati s. hulka
SEADUSTAMA, Flp 1:7 hea sõnumi kuulutamist s.

SEEBA, 1Ku 10:1 Jutud jõudsid S. kuninganna kõrvu
SEEME, Lu 8:11 S. on Jumala sõnum

 Ga 3:16 sinu s., kes on Kristus
SEESMISELT, 2Ko 4:16 s. me uueneme päev-päevalt
SEGADUS, 2Te 2:2 et te kergesti s. ei satuks
SEIN, Tn 5:5 sõrmed hakkasid kirjutama s.
SEISMA, 1Ko 10:12 kes enda arvates s., vaadaku
SEISUKOHAD, Ro 14:1 ärge mõistke hukka s.
SEITSEKÜMMEND SEITSE, Mt 18:22 kuni s. s. korda
SEITSEKÜMMEND. Vt ka 70,
 L 90:10 Meie elupäevi on s. aastat
SEKKUJA, 1Pe 4:15 teiste asjadesse s.
SEKKUMA, 1Ti 5:13 s. võorastesse asjadesse
SEKSUAALSUHTED, Ro 1:27 loobunud loomulikest s.
SEKT, Ap 28:22 sellest s. räägitakse kõikjal halba
 2Pe 2:1 vargsi moodustama hukutavaid s.
SELGA PANEMA, Jk 2:15 Kui pole midagi s. p.
SELGELTÄNGIJAD, 5Mo 18:10 Argu leidugu s.
SELGITAMA, Neh 8:8 lugesid Jumala seadust, s.
 Ap 9:22 s. loogiliselt, et Jeesus ongi messias
 Ap 17:3 s. ja tõestades, et messias pidi kannatama
SELTSKOND, 1Ko 15:33 Halb s. rikub harmumused
SIDE, Kol 3:14 armastus on ühtsuse täiuslik s.
SIDKIJA, Jer 52:11 tegi pimedaks S. silmad
SIDUMA, 1Mo 22:9 Ta s. lisaki käsit ja jalust
 2Ko 6:14 Ärge s. end uskatutega
SIHITULT, 1Ko 9:26 Seepärast ma ei jookse s.
SIILO, 1Mo 49:10 kuni tuleb S.
SIIMON, Ap 8:18 S. pakkus neile raha
SIINAI, 2Mo 19:20 Jehoova laskus S. mäe tippu
SIION, L 2:6 olen seadnud oma kuningas S.
 L 48:2 s. mägi, suure kuninga linn
 Jes 66:8 S. sünnitas oma pojad
 Ilm 14:1 Talle seismas S. mäel ja temaga 144 000
SILM, L 11:5 s. neil on, aga nad ei näe
 Op 15:5 Jehoova s. on kõikjal
 Mt 5:38 S. s. ja hamma hamba vastu
 1Ko 2:9 S. pole näinud ja kõrv pole kuulnud
 1Ko 12:21 S. ei või öelda käele: pole sind vaja
 Kol 3:22 kuuletuge, mitte ainult tema s. all

SILMAHIMU, 1Jo 2:16 s. ei lähtu llast
SILMAKIRJALIK, Ro 12:9 armastus ärgu olgu s.
SILMAPILK, 1Ko 10:15-22 ühe s. muudetakse
SILMASALV, Ilm 3:18 s. silmade määrimiseks
SILMATERA, L 17:8 Hoia mind kui oma s.
 Sak 2:8 puudutab teid, puudutab minu s.

SIMSON, Koh 13:24 pani talle nimeks S.
SINEPISEMEH, Lu 13:19 sarnaneb s., mille maha pani
SIPELGAS, Op 6:6 Mine s. juurde, sa laisk
 Op 30:25 s. valmistavad suvel oma toidu
SISIM, Ro 7:22 S. on Jumala seaduse üle hea meel
SOLVAMA, Mt 5:11 Õnnelikud, kui inimesed teid s.
 1Pe 2:23 Kui teda s., ei s. ta vastu
SOLVANG, Op 19:11 s. moodavaatamine kaunistab
SOLVAVAD SÕNAD, Ef 4:31 viha, raev, kisa ja s. s.
SOLVAV KÕNEPRIUK, Kol 3:8 heitke ära viha, s. k.
SOODOM, 1Mo 19:24 lasi S. ja Gomorra peale väevil
 2Pe 2:6 mõistis hukka S., näidates nende varal
 Ju 7 S. ja Gomorra on meile hoiatavaks näiteks
SOOL, Mt 5:13 Teie olete maa s.
 Kol 4:6 sõnad olgu lahked, s. maitsestatud
SOOLASAMMAS, 1Mo 19:26 Loti naine muutus s.
SOOSING, 1Ko 9:27 et ise Jumala s. ilma ei jääks
 2Ti 2:15 Tse parim, et olla s. vääriline

SOOSINGUAE, 2Ko 6:2 Ma kuulsin sind s.
SOOV, 1Aj 28:9 Jehoova näeb kõiki mõtteid ja s.
 L 51:12 ärata mus s. kuuletud sulle
 L 145:16 täidad kõigi elavate s.
 Ef 1:5 tema s. ja tahte kohaselt
 Jk 1:14 paneb igaühe proovile enda vale s.
SOOVIMA, 2Mo 35:5 Igaüks, kes s. südamest anda
 Ro 7:18 ma küll s. teha head, aga ei suuda

SPIRITISM, Ga 5:20 ebajumalalakkumardamine, s.
SUGUHARU, 1Mo 49:28 Need on Iisraeli kaksteist s.
SUGULASED, Ap 10:24 Korneelius kokku kutsunud s.
SUGUVÕSA, Ef 3:15 kellele iga s. võlgneb oma nime
SUHTUMINE, Flp 2:5 samasuguse s., nagu Jeesus
 Flp 2:20 pole kedagi teist, kes oleks sellise s.
SULATAMA, Tn 11:35 rahvast s., puhastada
SUNDIMA, 2Mo 35:21 keda süda s., tõi annetuse
SURELIK, L 8:4 mis on s., et teda meele pead
SUREMA, 1Mo 3:4 madu naisele: ei te s!
 li 14:14 Kui inimene s., kas saab elavaks?
 Hes 18:32 ei tunne heameelt, kui keegi s.
 Joh 11:25 saab elavaks, isegi kui ta s.
 Joh 11:26 kes minusse usub, ei s. kunagi
 Ro 14:8 kas elame või s., kuulume Jehoovale
 2Ko 5:15 elaks temale, kes nende eest s.
 Ilm 14:13 Õnnelikud need, kes s. Isanda jüngritena
SUREMATU, 1Ko 15:53 surelik saab s.
SURM, Ru 1:17 kui muu kui s. peaks lahutama
 L 89:48 Kas on inimest, kes ei näe s.?
 Jes 25:8 neelab s. ära igaveseks
 Ho 13:14 S., kus on sinu astel?
 Mt 25:46 Need lähevad igavesse s.
 Joh 8:51 kes järgib minu õpetust, ei näe ial s.
 Ro 5:12 nii on s. kandunud edasi kõigisse
 Ro 6:23 Patt annab palgaks s.
 1Ko 15:26 Viimase vaenlasena kõrvaldatakse s.
 Heb 2:9 Jeesus maitses s. kõigi inimeste eest
 Ilm 21:4 enam ei ole s. ega leinamist
SURMAKARTUS, Heb 2:15 vabastada, kes s. orjuses
SURMAMA, Kol 3:5 S., mis omane maisele loomusele
SURMA MOISTMA, 2Ko 1:9 nagu oleks meid s. m.
SURMAUNI, 1Te 4:13 nende suhtes, kes magavad s.
SURMAVALD, li 14:13 Oh et sa varjaksid mind s.
 Kog 9:10 s. ei tehta tööd ega plaane
 Ho 13:14 S. võimusest ma vabastan nad
 Ap 2:31 teda ei jäeta s.
 Ilm 1:18 mul on surma ja s. võtmed
 Ilm 20:13 surm ja s. andsid tagasi surnud
SURNUD, Kog 9:5 s. ei tea midagi
SUUD, Lu 15:24 poeg oli s., kuid on saanud jälle elavaks
 Lu 20:38 mitte s., vaid elavate Jumal
 Ef 2:1 teinud elavaks, olite s. väärsammude tõttu
 1Te 4:16 s. Kristuse omandena, tõusevad esmalt
SUU, L 8:2 Laste ja imikute s. kaudu
 Õp 10:19 kes valvab oma s., toimib arukalt
 Lu 6:45 s. räägib sellest, mida süda on täis
 Ro 10:10 s. oma usu tunnistamine toob pääste
 Jk 3:10 Samast s. tuleb üllustus kui needus
SUUDLUS, Lu 22:48 annad Inimesepoja s. ära?
SUUNAMA, Ef 4:12 et nad s. pühasid õigel teel
SUUR RAHVAHULK, Ilm 7:9 nägin s. r.
SUURSAADIKUD, 2Ko 5:20 oleme s. Kristuse asemel
SUUTMA, 2Pe 3:14 tehke kõik, mis s., et olla plekita
SUVI, Mt 24:32 teate, et s. on ligidial
SÖBER, 2Aj 20:7 oma s. Aabrahami
 L 25:14 Jehoova on s. nendega
 L 55:13 mu s., keda hästi tunnen
 Õp 14:20 rikkal on palju s.
 Õp 16:28 Iaimaja lahutatü lähedasest s.
 Õp 17:9 üleastumisest jälle räägib, lahutatü s.
 Õp 17:17 Tõeline s. armastab igal ajal
 Õp 18:24 mõni s. on lähedasem kui vend
 Õp 27:6 S. löödud haavad on ustavusest
 Lu 16:9 tehke endale s. selle maailma varaga
 Joh 15:13 kui sellel, kes annab elu s. eest
 Joh 15:14 olete mu s., kui teete, mida käsin
 Jk 2:23 Aabrahami nimetama Jehoova s.
SÖDA, L 46:9 lõpetab s. maa äärteni
 Ho 2:18 kaotan maalt vibu, mõõga ja s.
 Ilm 12:7 Taevas puhkes s., Miikael, inglid sõdisid
 Ilm 16:14 koguda kokku Jumala suure päeva s.

SÖDALANE, Jer 20:11 Jehoova nagu kardetav s.
SÖDIMA, 2Aj 20:17 Teil pole vaja s.
 Jes 2:4 nad ei õpi enama.
SÖDUR, 2Ti 2:4 Ükski s. ei seo end äriasjadega
SÖIM, Lu 2:7 pani s., sest majas polnud kohta
SÖJALINE JÖUD, Sak 4:6 mitte s. j., vaid vaimu abil
SÖJAVANKRID, Koh 4:13 900 raudvikitega s.
 2Ku 6:17 leegitsevaid hobuseid ja s.
SÖJAVARUSTUS, Ef 6:11 Varustage Jumala s.
 Ef 6:13 võtke kogu Jumala antud s.
SÖJAVÄED, Ilm 19:14 Taevased s. järgnevad talle
SÖNA, Õp 14:23 pelgalt s. toovad puuduse
 Õp 25:11 Õigel ajal öeldud s.
 Jes 55:11 nii on mu s., mis väljub mu suust
 Joh 1:1 Alguses oli S. ja S. oli Jumala juures
 Joh 17:17 Sinu s. on tõde
 Ap 18:5 pühendus Paulus s. kuulutamisele
 Ro 16:18 meelitavate s. petavad südameid
 Flp 2:16 hoides kindlat kinni elu s.
 2Ti 2:15 kes käsitleb tõe s. õigesti
SÖNA KUULAMA, Lu 2:51 Jeesus k. nende s.
 Ef 6:1 Lapsed, k. oma vanemate s.
SÖNAKUULELIK, 1Ku 3:9 Anna oma teenijale s. süda
SÖNAOSAV, 2Mo 4:10 pole kunagi olnud s. mees
SÖNUM, L 11:27 ei karda halbu s.
 Õp 25:25 hea s. kaugelt maalt
 Tn 11:44 s. idast ja põhjast teevad rahutuks
 Lu 8:12 kuulevad s., siis aga tuleb Kurat
SÖPBUS, Õp 3:32 õigetega seob teda lähedane s.
 Jk 4:4 s. maailmaga tähendab vaenu Jumalaga
SÖRM, 2Mo 8:19 See on Jumala s.
 2Mo 31:18 kaks kivitahvlit, kirjutatud Jumala s.
 Tn 5:5 inimkää s., hakkasid kirjutama seinale
SÄRAMA, Flp 2:15 s. maailmas kui valgusallikad
SÄASTMA, Mt 16:22 Isand, s. end ometi!
SÖED, Ro 12:20 kuhjad tema peale tuliseid s.
SÖOMA, 1Ko 5:11 Sellisega ärge isegi s. koos!
 1Ko 15:32 s. ja joogem, sest homme me sureme
 2Te 3:10 Kes ei taha tööd teha, ärge ka s.
SÜDA, 1Mo 6:5 s. mõtted on üksnes halvad
 1Mo 8:21 s. kalduv halva poole lapsepõlvest peale
 5Mo 6:6 Hoia oma s. neid sõnu
 1Aj 28:9 teeni Jumalat kogu s.
 2Aj 16:9 kelle s. on täielikult temaga
 Esr 7:10 Esra oli valmistanud ette oma s.
 L 34:18 Jehoova on ligi neile, kelle s. on murtud
 L 51:10 Loo mulle puhas s.
 L 51:17 puruksest s. ei tõuka sa ära
 L 147:3 tervendab need, kel murtud s.
 Õp 4:23 Kaitse s., sellest lähtub elu
 Õp 13:12 Pikk ootus teeb s. haigeks
 Õp 17:3 Jehoova uurib s. läbi
 Õp 21:2 Jehoova uurib s. läbi
 Õp 28:26 Kes loodab oma s., on rumal
 Jes 61:1 saatnud tervendamata neid, kel murtud s.
 Jer 17:9 S. on reeturilikum kui miski muu
 Jer 17:10 Mina, Jehoova, uurin s.
 Jer 31:33 seaduse kirjutatan nende s.
 Mt 5:8 Õnnelikud on, keljel puhas s.
 Mt 15:19 s. lähtuvad kurjad mõtted, mõrvad
 Mt 22:37 Armasta Jehoovat kogu s.
 Lu 6:45 Suu räägib sellest, mida s. on täis
 Lu 12:34 kus on varandus, seal on ka s.
 Lu 21:34 et te ei koormaks oma s. liigsöömise
 Lu 24:32 s. põlenud, kui ta pühakirja selgitas?
 Joh 8:37 teie s. ei leidu kohta minu õpetusele
 Ap 16:14 Jehoova avas s., nii et naine uskus
 Ro 6:17 olete saanud s. kuullekaiks õpetusele
 Heb 3:12 ei muutuks s. kurjaks, vii eemaldumine
SÜDAMERAHU, Õp 14:30 S. on ihule eluks
SÜDAMERÕHM, Õp 17:22 S. on hea ravim
 Jes 65:14 Minu teenijad hõiskavad s.

SÜDAMESOOVID, L 37:4 Jehoova täidab su s.
SÜDAMETUNNISTUS, Ro 2:15 s. on tunnistajaks
 Ro 13:5 põhjust alluda s. pärast
 1Ko 8:12 haavate nende treenimata s., teete pattu
 1Ti 4:2 s. on justkui põletusrauaga armistatud
 1Pe 3:16 Hoidke puhast s.
 1Pe 3:21 puhta s. taotlemine
SÜDAMETUS, Mr 3:5 olles ülimalt kurb s. pärast
SÜDAMEVALU, 1Ku 8:38 teab ju igauks oma s.
 L 78:40 tegid talle s. kõnnuama
 Op 17:25 Rumal poeg teeb meelehämi ja s.
SÜGAVAD, Ro 11:33 kui s. Jumala tarkus
SÜGAVIK, ilm 11:7 metsaline, kes tuleb välja s.
 Ilm 17:8 Siiski tõuseb metsaline varsti s.
 Ilm 20:3 Ingel heitis ta s.
SÜGAVUS, Ef 3:18 täielikult mõista tõle laius, s.
SÜGAVUSED, 1Ko 2:10 vaim uurib Jumala tarkuse s.
SÜGELEMA, 2Ti 4:3 räägivad, mille järele kõrvad s.
SÜLITAMA, Mt 26:67 s. talle näkku ja peksid
SÜNDIMA, L 51:5 olen ju patutüüga s.
SÜNDMUSED, Kog 9:11 ettearvamatud s. tabavad
SÜNSALT, Ro 13:13 Elagem s. nagu päevaajal
SÜNNIPÄEV, 1Mo 40:20 oli vaarao s.
 Mt 14:6 kui Herodesse s. tähistati
SÜNNITAMA,
 Jes 66:7 Enne kui algasid sünnitusvalud, juba s.
SÜNNITUSVALUD, 1Te 5:3 nagu s. tabavad naist
SÜÜ, II 6:24 aidake mul mõista mu s.
SÜUDI OLEMA, 1Sa 22:22 o. s. isa suguvõsa surmas
SÜUDISTAJA, Ilm 12:10 alla heidetud vendade s.
SÜÜDISTAMA, Tt 1:7 ülevaataja, keda ei saa s.
SÜÜDISTUS, Ro 8:33 esitada s. vallitute vastu?
 1Ti 5:19 Kogudusevanema vastu s. ära võta kuulda
SÜÜTEOD, Jes 53:5 purustati meie s. tõttu

Z

ZEUS, Ap 14:12 nimetasid Barnabase Z.

T

TAAK, L 38:4 eksimused lasuvad mul t.
TAAVET, 1Sa 16:13 Saamuel võidis T.
 Lu 1:32 Jehoova annab talle tema isa T. trooni
 Ap 2:34 T. ju ei läinud üles teavessa
TABIITA, Ap 9:36 Joppes elas jünger T.
TAEVAS, L 8:3 Kui ma vaatan t., kuud ja tähti
 L 19:1 T. annab teada Jumala aust
 Joh 3:13 Pole ju ükski inimene läinud üles t.
 2Pe 3:13 ootame uut t. ja uut maad
TAGA KIUSAMA, L 119:86 Põhjuseta k. mind t.
 Mt 5:10 Õnnelikud on, keda k. t.
 Joh 15:20 Kui nad on t. k. mind, siis k. t. teidki
 Ap 22:4 k. t. Isanda tee pooldajaid, lasin tappa
 Ro 12:14 õnnistust neile, kes teid t. k.
 1Ko 4:12 kui meid t. k., peame kannatlikult vastu
 2Ko 4:9 meid k. t., aga me pole hüljatud
TAGAKIUSAMINE, Mt 13:21 tuleb t. sõnumi pärast
 Mr 4:17 tuleb t. sõnumi pärast, kaotavad usu
 Mr 10:30 emasid, lapsi ja põlde keset t.
TAGANEMA, Heb 10:39 sellised, kes t. ja hukuvad
TAGA RÄAKIMA, 1Ti 5:13 jõude, vaid ka r. teisi t.
TAGASIHOIDLIK, Op 11:2 t. on tarkus
 Mi 6:8 oleksid t. Jumalaga käies
TAGASIHOIDLIKKUS, 1Ti 2:9 naised kaunistaksid t.
TAGASI MAKSMA, L 37:21 Jumalatu laenuks ega m. t.
TAGASI NIJEMA, Ap 15:36 L. t. igasse linna, et näha
TAGASI POORDUMA, Jer 8:6 p. t. teguviiside juurde
TAGASI VAATAMA, Lu 9:62 käe adra külge, kuid v. t.
TAGATIS, 2Ko 1:22 tulevaste asjade kohta t., vaimu
 Ef 1:14 See on meie pärandi t.
TAHE, L 40:8 Sinu t. täidan ma hea meelega
 L 143:10 Õpeta mind täitma oma t.
 Mt 6:10 Sinu t. sündigu ka maa peal

Mt 7:21 ainult see, kes täidab mu taevase isa t.
 Ro 9:11 ei sõltu tegudest, vaid kutsuja t.
 Ro 12:2 Jumala hea, meeldiv ja täiuslik t.
 1Pe 4:3 kulus aeg inimeste t. täitmisele
 1Jo 2:17 kes täidab Jumala t., elab igavesti
 1Jo 5:14 palume kooskõlsa tema t., siis kuulab
TAHKE, Heb 5:14 küpsete inimeste jaoks on t. toita
TAHT, Jes 42:3 hõõguvat t. ei kustuta ära
TAHTLIKULT, Lu 10:26 Kui t. pattu teeksite
TAHTMA, Flp 2:13 et te niiahti t. kui ka suudaksite
 1Te 4:3 Jumal t., et te hoiduksite hoorusest
TAHTMINE, Lu 22:42 ärgu sündigu minu, vaid sinu t.
 Joh 6:38 ei ole tulnud, et teada enda t.
 Ap 21:14 Sündigu Jehoova t.
 Ro 1:15 täis t. kuulutada head sõnumit
 2Ko 8:12 kui t. on t. anda, Jumalale meeltnööda
TAHVEL, 2Mo 31:18 andis kaks tunnistust., kivit.
TAIP, 1Ku 3:11 palusid t. kohtuasjade lahendamiseks
 L 119:99 rohkem t. kui mu õpetajail
TAIPLIKUD, Tn 12:3 säravad t. kirkalt kui taevalaotus
TAKISTAMA, 1Te 2:16 nad t. meid kuulutamast
 2Te 2:6 Nüüd te teate, mida teida t.
TALENDID, Mt 25:15 Uhele andis viis t., teisele kaks
TALITSEMATUS, 1Ko 7:5 kiusatusse via t. pärast
TALL, Joh 1:29 Jumala T., võtab ära maailma patu!
TALLAMA, Heb 10:29 kes on Jumala poja jalge alla t.
TALLEKESED, Jes 40:11 käsivarrega kogub ta t.
 Joh 2:15 Jeesus ütles: toida mu t.
TANTSIMA, Koh 11:34 tuli t. vastu Jefta tütar
TAOTLEMA, Ro 14:19 t. seda, mis edendab rahu
TAPALMABAD, L 44:22 meid on arvatud t.
TAPAOHVER, 1Sa 15:22 Kuuletumine on parem kui t.
TAPMA, 2Mo 20:13 Sa ei tohi t.
 Joh 16:2 kes teid t., arvab Jumalale au toovast
TAPP, Jes 53:7 Ta viidi t. nagu lammas
TARA, Lu 19:43 ehitavad su ümber palkidest t.
 Joh 10:16 teisi lambaid, kes ei ole sellest t.
TARK, L 119:98 teeb t. vaenlastest
 Op 3:7 Ära ole iseenda silmis t.
 Op 9:9 t. juhastut, saab veel t.
 Op 13:20 Kes t. läbi käib, saab t.
 Op 14:16 T. on ettevaatlik ja hoidub kurjast
 Op 27:11 Ole t. poeg, rõõmusta mu südant
 Jes 5:21 Häda neile, kes t. iseene silmis
 Mt 11:25 peitnud t. ja arukate eest ning avaldanud
 1Ko 1:26 ei ole kutsunud inimeste seisukohast t.
 Ef 5:15 ei elaks nagu rumalad, vaid nagu t.
TARKUS, L 111:10 Jehoova kartus on t. algus
 Op 2:6 Jehoova annab t.
 Op 4:7 T. on kõige tähtsam
 Op 8:11 t. on parem kui korallid
 Op 24:3 T. ehitatakse koda üles
 Kog 7:12 teadmised ja t. hoiavad omaniku elus
 Kog 10:10 T. toob aega edu
 Mt 11:19 Ometi ilmneb t. tegudest
 Lu 21:15 t., millele vastased ei suuda vastu panna
 Ro 11:33 kui sügav Jumala t. ja teadmised!
 1Ko 2:5 mitte inimeste t., vaid Jumala väe tõttu
 1Ko 2:6 mitte maailma kaduvate valitsejate t.
 1Ko 3:19 maailma t. on Jumala silmis rumalus
 Kol 2:3 Temas peituvad kõik t. aarded
 Jk 1:5 Kui kellegi teist on puudu t.
 Jk 3:17 ülalt lähtuv t. on rahumeelne
TARSIS, Jn 1:3 Joonas aga tahtis T. põgeneda
TARTAROS, 2Pe 2:4 heitis inglid T.
TARVILIK, Ap 20:20 jätnud rääkimata midagi t.
TASAKAAL, 2Ko 8:14 ja nõnda sünniks t.
TASAKAALUKALT, Ro 12:3 suhtuge endasse t.
TASANE, L 26:12 Mu jalg seisab t. maal
 L 37:11 t. pärvivad maa
 Sef 2:3 otsige Jehoovast, kõik t. maal
 1Pe 3:4 rahulik ja t. vaim oma ilus

TASU, Ru 2:12 Jehoova andku vääriline t.
Mt 25:34 t. on kuningriik, mis teie jaoks valmis
Ro 8:23 saanud esimese osana t. püha vaimu
Kol 3:24 saate Jehooval t. pärandi

TASU ANDMA, Heb 11:6 a. t. neile, kes teada otsivad

TASUMA, L 11:6:12 Kuidas ma küll t. Jehoovale
Ro 12:17 Ärge t. kellelegi halba halvaga
Ro 12:19 mina t. kätte, ütleb Jehoova
2Te 1:6 Jumal t. viletsusega neile

TASUTA, Mt 10:8 T. olete saanud, t. andke
1Ko 9:18 et ma head sõnumit võin kuulutada t.
Ilm 22:17 Kes soovib, võtku eluvett t.

TAVALISED, Ap 4:13 koolitamata ja t. inimesed

TEADMATA, 2Ko 2:11 Saatan võtted pole meile t.

TEADMATUS, 1Ti 1:13 ma tegutsesin tollal t.

TEADMISED, Op 1:7 kartusest algab t. omandamine
Op 2:10 t. hakkavad meeldima
Op 24:5 t. annavad jõudu juurde
Mal 2:7 preestri huuled talletama t.
Lu 11:52 olete võtnud ära t. võtme
1Ko 8:1 T. teevad uhkeks, armastus tugevdab

TEE, Op 16:25 Inimese meelest t. õige, viib surma
Jes 30:21 See on t., käige sellel
Jl 2:7 Igaüks käib kindlalt oma t.
Mt 7:14 kitsas on t., mis viib elu
Mt 13:4 kukkus osa seemet t. äärde
Joh 14:6 Mina olen t. ja tõde ja elu
Ap 9:2 leiab kuuluvat Isanda t. pooldajate hulka
1Ko 12:31 näitan teile t., mis on üle kõige

TEENIJA, Jes 42:1 See on mu t., keda toetan
Jes 65:13 Minu t. soovad, aga teie näijas
Mr 10:43 kes tahab saada suureks, olgu teie t.
2Ko 3:6 kõlblikuks olema ühe lepingu t.
2Ko 6:4 näitame end igas suhtes olevat Jumala t.

TEENIMA, Jos 24:15 valige täna, keda te tahate t.
1Sa 2:11 poiss jäi Jehoovat t.
1Aj 28:9 t. Jumalat kogu südamest
L 10:2 T. Jehoovat rõumuga
Tn 7:10 Tuhat korda tuhat t. teda
Mt 20:28 Inimesepoeg tuli t. ja andma elu
Ro 12:1 t. Jumalat mõtlemisvõimet kasutades
Ga 5:13 t. üksteist armastusega
1Pe 4:10 T. üksteist andega, mis on

TEENISTUS, Ap 20:24 lõpetada võidujooksu ja t.
Ro 11:13 hoiain ma oma t. au sees
2Ko 4:1 oleme selles t. tänu Jumala halastusele
2Ko 6:3 saada komistuskiviks, et t. ei laidetaks
2Ti 4:5 anna t. endast parim

TEENISTUSABILISED. Vt KOGUDUSEABILISED.

TEERAJAJA, Ap 3:15 tapsite elu t.
Heb 12:2 meie usu t. ja tänuksajal Jeesusel

TEGELEMA, 1Te 4:11 t. oma asjadega

TEGEMA, 2Mo 19:8 Me t. kõik, mis Jehoova on öelnud
Ro 7:15 Ma ei t. mitte seda, mida tahan

TEGUTSEMA, Jk 1:22 Olge, kes Jumala sõna järgi t.

TEGUTSEMINE, 1Pe 1:13 olgu vaim tugev ja valmis t.

TEINE SURM, Ilm 2:11 võitjale ei tee t. s. kahju
Ilm 20:6 Nende üle ei ole t. s. mingit võimu
Ilm 20:14 Tulejärvi sümboliseerib t. s.

TEINETEISE, 1Ko 7:5 Ärge keelake end t.

TEISED LAMBAD, Joh 10:16 Mul on veel t. l.

TELGINÖÖRID, Jes 54:2 pikenda t., kinnita telgivaiad

TELGITEGVIAD, Ap 18:3 koos tööd, oliid ametiit t.

TELGIVAIAID, Jes 54:2 pikenda telginööre ja kinnita t.

TELK, L 15:1 t. kes võib olla külaline su t.?
2Ko 12:9 et Kristuse vägi varjaks mind t.
Ilm 21:3 Jumala t. on inimeste juures!

TELKPÜHAMU, L 78:60 Lõpuks ta hülgas Siilo t.

TEMPEL. Vt ka KODA, L 11:4 Jehoova on pühas t.
L 27:4 et võiksin imetleda tema t.
Jer 7:4 Jehoova t., Jehoova t.
Hes 41:13 mõttis ära t., 100 küünart pikk

Mal 3:1 Ootamatult tuleb t. juurde ülim isand
Mt 21:12 Jeesus läks t. ning ajas välja, kes ostsid
Joh 2:19 Lõhkuge see t. maha ja ma ehitan üles
Ap 17:24 Jumal ei ela kättega tehtud t.
1Ko 3:16 Eks te tea, et te olete Jumala t.

TEMPLABILISED, Esr 8:20 t. leviitide teenistusse

TEOD, L 10:24 Kui palju on sinu t., Jehoova!
Joh 14:12 usub minusse, teeb suuremaid t.
Ga 6:4 Igaüks mõelgu omaenda t. peale
Heb 9:14 puhastab Kristuse veri surnud t.!

TEOTAMA, Op 27:11 võiksin vastata sellele, kes t.
Mr 3:29 kes t. püha vaimu, ei anta andeks

TERRITOOORIUM, Ro 15:23 mul pole puutumata t.

TERVE, Ap 5:16 need kõik said t.

TERVEKS TEGEMA, Lu 9:11 Jeesus t. t., kes vajasid

TERVENDAMA, L 14:7:3 t. need, kel murtud süda
Op 12:18 tarkade keel t.
Jes 61:1 t. neid, kel murtud süda
Ilm 22:2 puude lehed t. rahvaid

TERVITAMA, 2Jo 10 ärge võtke vastu ega t.

TIIVAD, Ru 2:12 kelle t. alla oled tulnud varju

TIMOTEOS, Ap 16:1 Seal oli jünger nimega T.
1Ko 4:17 saadan T., oma armsa ja ustava poja
1Ti 1:2 T., oma tõelisele pojale usutele

TOETUMA, Op 3:5 ära t. omaenda arusaamisle
1Pe 4:11 ta t. jõule, mida annab Jumal

TOIMIMISVIIS, 1Aj 15:13 polnud õiget t. välja uurinud

TOIT, L 145:15 sina annad neile t. õigel ajal
Mt 24:45 määratud andma t. õigel ajal
Joh 4:34 Minu t. on see, et ma täidan selle tahet
Joh 6:27 Ärge nähke vaeva t. nimel, mis rikneb
Ap 14:17 viljarikkaid aegu ja külluslikult t.
1Ko 8:13 kui minu t. mu venda häirib, ei söö ma
Jk 2:15 Kui vennal või õel pole piisavalt t.

TOITMA, Joh 21:17 Jeesus ütles: t. mu lambakesi

TOLM, Jes 40:15 Rahvad nagu t. kaaluksid

TORM, Ho 8:7 külvavad tuult, lõikavad t.

TORMAKAS, Op 19:2 Kes tegutseb t., see patustab

TORN, 1Mo 11:4 Ehitame endale linna ja t.
Op 18:10 Jehoova nimi on tugev t.
Lu 13:4 peale kukkus Siiloahi t. ja nad tappis

TREPP, 1Mo 28:12 t., mille ots ulatus taevasse

TRIIVIMA, Heb 2:1 et me ialgi eemale ei t.

TRIUMFIKAIK, 2Ko 2:14 Jumalale, kes meid juhib t.

TROMPETISIGNAAL, 1Ko 14:8 Kui t. on segane

TROON, L 45:6 Jumal on su t. ikka ja igavesti
Jes 6:1 nägin Jehoovat istumas aulisel t.
Tn 7:9 t. seati paika
Mt 25:31 Kui Inimesepoeg tuleb, siis ta istub t.
Lu 1:32 Jehoova annab talle Taaveti t.

TRUU ARMASTUS, 2Mo 34:6 Jehoova on tulvil t. a.
L 13:5 Su t. a. peale loodan
L 136:1-26 tema t. a. kestab igavesti
Ho 6:6 meeldib t. a., mitte ohver

TRÖÖSTIMA, L 9:419 Kui mure enda alla mattis, t.

TUBLI, 2Mo 18:21 vali t., usaldusväärseid mehi
Op 31:29 Palju on t. naisi, ületad kõik
Mt 25:21 t., sa hea ja ustav ori!

TUGEVI, Jos 1:7 Ole ainult julgelt ja hästi t.
Jes 35:4 Olge t., ärge kartke
Jes 41:10 teen sind t., aitan sind
Ro 15:1 kes t., peaksime kandma nõrkade nõrkusi
1Ko 16:13 seiske kindlalt usus, saage t.!

TUHM, 2Ko 10:11 olen nõrk, olen tõeliselt t.
Ef 3:16 teki teid seesmiselt t. oma vaimu võega

TUGEVDAMA, 1Ko 8:1 aga armastus t. vaimu
1Ko 10:23 Kõik on lubatud, aga kõik ei t. vaimu

TUGEVDAMINE, 1Ko 14:26 tehtagu koguduse t.

TUHAT, L 91:7 T. langeb su kõrvalt
Jes 60:22 Vähesest saab t.
2Pe 3:8 t. aastat nagu üks päev

TUIM, Mt 13:15 rahva süda on t. läinud

TUIMUMA, L 143:4 süda mu sees t.
TULEJARV, Ilm 19:20 t., kus on põlev väavel
TULEMA, Jes 55:1 T., köis janused, t. vee juurde!
 Ilm 22:17 Igaüks, kes seda kuuleb, õelgu: t.!

TULEVIK, L 73:17 kuni mõistsin jumalate t.
 Õp 24:20 ühelgi kurjal pole t.
 Kog 7:14 et inimesed ei teaks, mis neid t. ootab

TULLI, Jer 20:9 t., suletud luudesse-kontidesse
 Mt 25:41 igavesse t., mis on valmis Kuradile
 1Ko 3:13 t., teeb kõik ilmsiks ja proovib läbi
 1Te 5:19 Arge summutage Jumala vaimu t.
 2Pe 3:7 säilitatakse maad t. jaoks

TULISED, Ro 12:11 Olge püha vaimu mõjul t.
TULU, Õp 15:27 teenib ebaausast t., toob häda kaela
 Kog 5:10 Ei küllastu t., kes armastab rikkust
 1Ti 6:6 jumalateenimine toob suurt t.

TULVAMA, Jes 35:6 Körbes t. veed
TUND, Mt 24:36 Seda päeva ja t. ei tea keegi
TUNDEMARK, Mt 24:3 mis on sinu kohaloleku t.
TUNDMA, Jes 5:13 rahvas ei t. mind, pagendusse
 Jer 31:34 T. Jehoovat, sest kõik t. mind
 Ga 4:9 Jumal t. teid, miks pöördute tagasi
 1Jo 3:20 t. Jumal meid paremini kui me ise

TUNDMA ÖPPIMA, Ho 4:6 pole soovinnud mind t. õ.
 Kol 3:10 uueneb sedamööda, kuivdas Jumalat t. õ.
TUNDMINE, Jes 11:9 sest Jehoova t. täidab maa
TUNNISTAJA, 5Mo 19:15 vaja kahe t. ütlust
 Jes 43:10 olete minu t., lausub Jehoova
 Mt 18:16 kinnitaks kaks või kolm t.
 Ap 1:8 olete siis minu t. maailma otsani
 Ilm 1:5 Jeesus Kristus el, kes on ustav t.
 Ilm 11:3 kaks t. räägivad prohvetlikult 1260 päeva

TUNNISTAMA, L 32:5 Lõpuks ma t. oma patu
 Jk 5:16 t. üksteisele patud avameelselt

TUNNISTAMINE, Ro 10:10 suuga usu t. toob pääste
TUNNISTUS, Mt 24:14 t. kõigile rahvastele
TUNNISTUSTAHVEL, 2Mo 31:18 andis kaks t.
TUNNISTUST ANDMA, 3Mo 5:1 kutses tulla t. a.
 Joh 7:7 maailm vihkab, sest ma a. t. selle kohta
 Joh 18:37 et ma tõe kohta t. a.
 Ap 10:42 rahvale kuulutada ja põhjalikult t. a.
 Ap 28:23 a. hommikust õhtuni põhjalikult t.
 Heb 10:23 A. oma lootusest vankumatult t.

TUNNUSTÄHT, Mt 24:30 ilmub teavats inimesepoja t.
 Lu 21:25 t. päikeses, kuus, tähtedes
 2Te 2:9 sünnib eksitavaid t., imesid

TUNTUD, 2Ko 6:9 tundmatuiks, ometi oleme t.
TURBAN, Hes 21:26 Võta peast t. ja heida ära kroon!
TURUVÄLJAK, Ap 17:17 arutas inimestega t.
TUUL, Kog 11:4 Kes jälgib t., ei saa külvata
 Mt 7:25 puhusid t. ja peksid vastu maja
 1Ko 9:26 suunan oma hoobe, et ei peksaks t.
 1Ko 14:9 Te räägiksite ju t.
 Ilm 7:1 kes hoidsid kõvasti kinni maa nelja t.

TUVI, Mt 3:16 Jumala vaimu nagu t. laskuvat
 Mt 10:16 ettevaatlikud nagu maod ja süütud nagu t.

TÖDE, L 119:160 Sinu sõna on läbini t.
 Õp 23:23 Osta t. ja ära seda müü
 Joh 4:24 peavad kummardama teda vaimus ja t.
 Joh 8:32 ja õpite tundma t. ja t. teeb teid vabaks
 Joh 14:6 Mina olen tee ja t. ja elu
 Joh 16:13 t. vaim juhatab kätte kogu t.
 Joh 17:17 Pühitse neid t. Sinu sõna on t.
 Joh 18:38 Pilatus sõnas: mis on t.?
 2Ko 13:8 ei suuda teha midagi t. vastu
 1Ti 2:4 pääseksid ja õpiksid t. tundma
 2Pe 1:12 juba teate ja püsite kindlalt t.

TÕELINE, Joh 17:3 õpivad tundma ainsat t. Jumalat
 1Ti 6:19 haarata kõvasti kinni t. elust

TÕESTAMA, Ap 17:3 t., et messias pidi kannatama
TÕETEE, 3Jo 4 kuulen oma lapsi t. käivat

TÕLKIMA, 1Ko 12:30 Kas kõik t.?

TÕMBAMA, Joh 6:44 ei saa minu juurde, kui ei t. lsa
 Flp 1:23 Mind t. mõlemale poole

TÕOTAMA, 1Ku 8:56 ükski t. sõna pole tühja läinud
TÕOTUS, 5Mo 23:21 Kui annad Jehoovale t.
 Koh 11:30 andis Jeftha Jehoovale t.
 L 15:4 ei tagane oma t.
 2Ko 1:20 Jumala t. on kõik tema kaudu jah
 Heb 10:23 sest t. andja on ustav

TÕTTAMA, Jes 60:22 Mina, Jehoova, t. sellega
TOTT RAAKIMA, L 15:2 r. t. oma südames
 Ef 4:25 r. igaüks oma ligimesele t.

TÄHELE PANEMA, Mt 6:1 õigeid tegusid, et teid t. p.
 Mt 24:15 kes seda loeb, p. teraselt t.

TÄHELEPANU, 1Ko 7:35 ilma et miski t. hajutaks
TÄHELEPANU JUHTIMA, 2Te 3:14 j. talle t., lõpetage
TÄHELEPANU PÕORAMA, Ap 20:28 P. t. kogu karjale
TÄHT, L 147:4 loeb ära t., nimetab nimepidi
 Jes 14:12 langenud teavast, sa sirav t.
 Mt 24:29 pärast viletsust t. langevad teavast
 Ilm 2:1 hoiab seitsset t. oma paremas käes

TÄHTSAKS PIDAMA, Ga 6:3 p. end t., petab end
TÄHTSUSETUD, 1Ko 1:28 Jumal on valinnud t.

TÄIDE VIIMA, Jes 55:11 sõna v. t., milleks läkitasin
TÄIELIK, 2Aj 16:9 aidata neid, kelle süda t. temaga
 Ro 14:1 Võtke vastu, kelle arusaamine pole t.

TÄIS, Lu 6:45 Suu räägib sellest, mida süda on t.
TÄISKASVANU,
 1Ko 14:20 Arusaamise poolest saage t.
 Ef 4:13 kuni saavutame t. taseme

TÄITMA, 1Mo 1:28 t. maa ja alistage see
 Mt 5:17 ei tulnud tühistama, mis seaduses, vaid t.

TÄIUSLIK, 5Mo 32:4 Tema on kalju, tema teod on t.
 L 19:7 Jehoova seadus on t.
 Mt 5:48 Olge t., nagu teie taevane isa
 Heb 2:10 teha kannatuste kaudu t. pääste teerajaja

TÄNAMAMA, L 9:21 Hea on t. Jehoovat
 Joh 11:41 lsa, t. sind, et oled mind kuulda võtnud
 Ap 28:15 Neid nähes t. Paulus Jumalat
 1Ko 1:4 t. alati oma Jumalat teie eest
 Ef 5:20 t. alati kõige eest meie Jumalat

TÄNAMATU, Õp 29:21 Kui poputada, hiljem t.
TÄNU, L 95:2 Mingem tema ette t.

TÄNULAUDUD, Kol 3:16 julgustage üksteist t.
TÄNULIK, Kol 3:15 Ja olge ikka t.
 1Ti 1:12 olen t. meie isandale Jeesusele

TÄTOVEERENUD, 3Mo 19:28 ei tohi teha endale t.

TÕO, Neh 4:6 Rahvas oli südamega t. juures
 Kog 2:24 tunda oma kõvast t. rõõmu

TÕOD TEGEMA, Joh 5:17 isa t. t. seniajani ja minagi
 2Te 3:10 Kes ei taha t. t., ärgu ka söögu

TÕOKAS, Õp 21:5 T. inimese plaanid toovad edu
 Ro 12:11 Olge t., mitte laisad
 Heb 6:11 soovime, et te kõik oleksite sama t.

TÕOKUS, Õp 12:27 t. on kallis vara
TÕOPÖLD, 1Ko 16:9 mulle on siin avanenud suur t.

TÕOTAMA, Ef 4:28 ärgu varastagu, vaid t. kõvasti
 1Te 2:9 t. ööd ja päevad

TÕOTEGIJAJA, Lu 10:7 sest t. on palka väärt
TÕUDIMA, Ga 6:9 saame omal ajal lõigata, kui ei t.

TÜDRUK, 2Ku 5:2 võtnud vangi väikse t.
 Mr 5:42 Sedamaid tõusis t. ja hakkas kõndima

TÜHI, 5Mo 16:16 ei tohi ilmuda t. kättega
 Jes 55:11 sõna ei tule tagasi mu juurest t.

TÜHI JUTT, Lu 24:11 naiste sõnad tundusid t. j.
TÜHINE, L 101:3 Ei sea silme ette t. asju
 L 119:141 olen t. ja põlatud

TÜHIPALJAD, Lu 17:10 oleme t. orjad
TÜHISUS, Joh 1:2 T. t., ütleb koguaja
 Jes 41:29 valatud kujud on tuul ja t.

TÜHJA MINEMA, Jes 65:23 Nende kõva töö ei l. t.

TÜHJUS, Ef 4:17 inimesed elavad oma meele t.
TÜLI, Ap 15:39 Seepeale puhkes äge t.
TÜLITSEMA, 2Ti 2:24 isanda ori ei tohiks t.
TÜSSAMA, Op 26:19 t. ja ütleb: tegin vaid naljat
 Ga 6:7 Jumalat ei õnnestu t.
TÜTAR, Jl 2:28 pojad ja t. prohvetikult rääkima
 Lu 8:49 t. on surnud, ära õpetajat tülitä
 Ap 21:9 neli vallalist t., rääkisid prohvetikult
 2Ko 6:18 teie olete mulle pogaedaks ja t.

U

UDU, Jk 4:14 olete u., mis viivuks ilmub
UHKE, 1Ko 8:1 Teadmised u., armastus tugevdab
UHKELDAMINE, 1Jo 2:16 varaga u. ei lähtu lsast
UHKUS, Op 8:13 vihkan eneseliustist ja u.
 Op 16:18 U. on enne langust
 2Te 1:4 Me tunneme u. teie üle
UIMASUS, Op 23:21 u. riietab räbalaisse
UKS, Joh 20:19 Nad olid u. lukku pannud, kartsid
 Ilm 3:20 Ma seisau u. taga ja koputan
UNENÄOD, Kog 5:3 Liigne hõivatus toob u.
UNUSTAMA, 5Mo 4:23 hoolsad, et ei u. lepingut
 L 119:141 sinu käske ma ei u.
 Jes 49:15 Kas ema u. oma rinnalapse
 Nah 1:7 Ta ei u. neid, kes varju otsivad
 Flp 3:13 u., mis taga, sirutun selle poole, mis ees
 Heb 6:10 ei ole ülekohtune, et u. ära teie töö
USALDAMA, L 9:10 tunnustavat sinu nime, u. sind
 L 31:5 Sinu kätte ma u. oma vaimu
 Op 3:5 U. Jehoovat kogu südamest
 Lu 16:11 kes u. siis teie hoolde tõelisi rikkusi?
 1Pe 2:23 u. end selle hoolde, kes
 1Pe 4:19 u. end Looja hoolde
USALDATU, Op 20:19 Laimaja räägib edasi talle u.
 Op 25:9 sulle u. ära paljasta
USALDUSVÄARNE, 2Mo 18:21 vali tublisid, u. mehi
 L 19:7 Jehoova meeldetuletused on u.
 L 33:4 kõik Jehoova teod on u.
 Op 11:13 u. hoiab usaldatud enda teada
 Tt 2:10 ärgu varastagu, vaid olgu täiesti u.
USK, L 27:13 Kus ma küll oleksin, kui mul poleks u.
 Lu 17:6 Kui teie u. oleks sinepiseemne suurune
 Lu 18:8 kas ta ikka leiab maa pealt sellist u.?
 Ro 1:17 õige jääb elama tänu u.
 Ro 4:20 tema u. sai vägevaks
 2Ko 4:13 Mul oli u., seepärast ma rääkisin
 2Ko 5:7 elu juhüb u., mitte see, mis silmaga näha
 Ef 4:5 üks Isand, üks u., üks ristimine
 Kol 2:7 seiske kindlalt u., nagu teid on õpetatud
 2Te 3:2 mitte kõigil ei ole u.
 1Ti 1:19 u. on läinud põhja nagu laev
 2Ti 1:5 mõtlen siirale u., mis elas vanaemas Loises
 Heb 11:1 U. on põhjendatud ootus
 Heb 11:6 u. võimatu Jumalale meelepärane olla
 Jk 2:26 u. ilma tegudeta on surnud
 1Pe 1:7 katsumused, et u. läbi proovitaks
 Ju 20 saage tugevaks oma pühima u. kaudu
USKMATU, 1Ko 6:6 kohut vennaga u. juures!
 1Ko 7:12 u. naine on nõus temaga kokku jääma
 1Ko 7:14 u. mehele kasuks seotus uskliku naisega
 2Ko 6:14 Ärge siduge end u.
USKUMA, Joh 3:16 kes temasse u., ei hukkuks
 Joh 20:29 Õnnelikud, kes u. ka siis, kui ei näe
 2Te 2:12 pole u. tõde, tundnud heameelt ülekohtust
USSIJA, 2Aj 26:21 Kuningas U. podes pidalitõbe
USTAV, 1Sa 2:9 Ta valvab oma u. samme
 2Sa 22:26 U. oled sa u.
 L 16:10 ei luba oma u. näha haususügavust
 L 37:28 Jehoova ei hülgä oma u.
 Mt 24:45 Kes on u. ja arukas ori
 Lu 16:10 Kes u. väikestes asjades, u. ka suurtes
 1Ko 4:2 Majapidajalt oodatakse, et ta oleks u.

1Ko 10:13 Jumal on u. ja ei lase osaks saada
 Ilm 2:10 Jää u. surmani, annan sulle elupärja
USTAVUS, Mi 6:8 peaksid kalliks u.
 Hab 2:4 õige jääb tänu oma u. elama
USUKAASLASED, Ga 6:10 tehkem head, eriti u.
USUKILP, Ef 6:16 võtke suur u.
USUST TAGANEMINE, 2Te 2:3 enne, kui toimunud u. t.
USUTAGANEJA, Op 11:9 U. hävitab suuga ligimese
USUÕDE, 1Ko 9:5 reisisda koos u. abikaasaga
UTETALLEKE, 2Sa 12:3 vaesol ei ainult üks u.
UUDISED, Ap 17:21 u. rääkimisele või kuulamisele
UUESTI SUNDIMA, 1Pe 1:3 u. s., et oleks püvis lootus
UURIMA, L 26:2 U. mind, Jehoova, puhasta mu süda
 Op 25:2 kunginate au on asja u.
 Tn 12:4 Paljud hakkavad hoolega u.
 Ap 17:11 u. hoolega iga päev pühakirja
 1Te 5:21 u. kõige paikapidavust, hoidke kinni
UURIM JA TUMMIM, 2Mo 28:30 rinnakibi sisse u. t.
UUS, Jes 42:9 nüüd ma kuulutan u. asju
 Joh 13:34 annan teile u. kätse: armastage üksteist
 Ilm 21:1 Ma nägin u. taevast ja u. maad
 Ilm 21:5 Ma teen kõik u.!

V

VAATEMÄNG, 1Ko 4:9 oleme saanud v. maailmale
VABA, Joh 8:32 tõde teeb teid v.
 1Ko 7:39 v. abielluma, üksnes Kristuse jüngriga
VABADUS, Ro 8:21 saab Jumala laste võrratu v.
 2Ko 3:17 kus on Jehoova püha vaim, seal on v.
 1Pe 2:16 ärge õigustage v. kurje tegusid
 2Pe 2:19 töötavad v., olles ise pahede orjad
VABANDAMA, Joh 15:22 pole neil pattu millegagi v.
VABANDUS, Ro 1:20 Seepärast pole neil mingit v.
VABASTAMA, Ho 13:14 Surmavalga võimusest v.
 Ro 6:18 kuna teid v. pattu käest
VABASTUS, Lu 21:28 tõstke pea, sest v. on lähedal
VABASTUSAASTA, 3Mo 25:10 Viiekümne aasta v.
VAENE, 1Sa 2:8 tõstab v. tuhahunnikust
 L 9:18 v. ei jää igaveseks unustuse hõlma
 L 69:33 Jehoova kuuleb v.
 Lu 4:18 võidnud mind kuulutama head sõnumit v.
 Joh 12:8 V. on ju alati teie juures
 2Ko 6:10 v., kuid ometi teeme paljusid rikkaks
 2Ko 8:9 Kristus sai teie pärast v.
 Ga 2:10 palusid, et me peaksime meeles v.
VAENLANE, L 110:2 Valitse keset oma v.
 Mt 5:44 armastage oma v.
 Mt 10:36 v. saavad ta omad pereliikmed
 Ro 12:20 kui v. on nälg, anna talle süüa
VAESUS, Op 30:8 ära anna v. ega rikkust
 Op 30:9 ei langeks v. ega häbistaks
 2Ko 8:2 ehkki nad elasid äärmises v.
VAEV, Mal 1:13 ütlete veel: missugune v.!
VAEVAMA, 1I 36:15 Jumal päästab vaevatu, kui v.
 L 119:71 on hea, et mind v.
VAEVA NÄGEMA,
 Joh 6:27 n. v. rikkematu toidu nimel
VAHE, Mal 3:18 näete v. õige ja jumalatu vahel
VAHEMEES, 1Ti 2:5 üks v. Jumala ja inimeste vahel
VAHET TEGEMA,
 3Mo 11:47 võiksite t. v. ebapuhta ja puhta vahel
 Heb 5:14 treeninud v. t. õige ja vale vahel
VAHITORN, Jes 21:8 v. seisau maa kogu päeva
VAIDLEMA, 1Ti 6:4 vastu rääkida ja sõnade üle v.
VAIKIMA, L 4:4 mõelge oma südames ja v.
 L 32:3 Kui v., nõrkised mu luud
 Kog 3:7 aeg v. ja aeg rääkida
VAIKNE, 1Te 4:11 Olgu teil sihiks elada v. elu
VAIM, 4Mo 11:25 võttis osu tema peal olevast v.
 1Sa 16:13 Taaveti peal oli Jehoova v.
 2Sa 23:2 Jehoova v. rääkis mu kaudu

L 51:10 pane mu sisse uus ja kindel v.
 L 51:17 meelepäraseks ohvriks murtud v.
 L 146:4 v. väljub, pöördub tagasi mulda
 Kog 12:7 v. läheb tagasi Jumala juurde
 Jes 61:1 Jehoova v. on minu peal
 Jl 2:28 valan välja oma v. kõikusuguste peale
 Sak 4:6 mitte võimu abil, vaid v. abil
 Mt 3:16 Jumala v. nagu tuvi laskuvat
 Mt 12:31 v. teotamist ei anta andeks
 Mt 26:41 V. on valmis, aga liha on nõrk
 Lu 23:46 Isa, sinu kätte ma usaldan oma v.!
 Joh 4:24 Jumal on v., kummardama teda v. ja töes
 Joh 16:13 töe v. juhatab kätte kogu töe
 Ro 8:16 v. ise tunnistab koos meie v.
 2Ko 3:17 Jehoova on v.
 Ga 5:16 laske Jumala v. end juhtida
 Ga 5:22 Jumala v. villi on armastus, rõõm
 Ga 6:8 kes külvab Jumala v.
 1Pe 3:18 Kristus tehti elavaks v.
VAIMNE, Ro 1:11 et jagada teiega v. andi
 1Ko 2:15 v. inimese otsustab kõige üle õigesti
 1Ko 15:44 üles äratakse v. keha
VAIMUDE VÄLJAKUTSUJA,
 5Mo 18:11 kedagi, kes küsib nõu v.
VAIMUMÕOK, Ef 6:17 v., see tähendab Jumala sõna
VAIT OLEMA, Jes 53:7 Otseku ütt o. pügajate käes v.
VAJAMA, Mt 6:32 taevane isa teab, et seda kõike v.
 Ro 12:13 Aidake pühasid, kui nad midagi v.
VALAMA, L 62:8 V. tema ette välja oma süda
VALE, 2Te 2:11 nad hakkavad uskuma v.
VALEKULDUSED, 2Mo 23:1 Ära levita v.
VALELIKKUS, Ef 4:25 heitnud ära v., rääkige tõtt
VALEPROHVETID, Mt 7:15 v., tulevad lambanahas
 Mt 24:11 Tõuseb palju v., kes eksitavad
 Mt 24:24 tõuseb valemetsiaid ja v.
 Mr 13:22 tõuseb v. ning need teevad tunnustähti
VALETAJA, L 101:7 ei või ükski v. jääda mu ette
 Op 19:22 Parem olla vaene kui v.
 Joh 8:44 ta on v. ja vale isa
VALETAMA, Kol 3:9 Arge v. üksteisele
 Tt 1:2 Jumal, kel on võimatu v., on töotanud
VALETUNNISTUS, Mt 26:59 otsisid Jeesuse vastu v.
VALEVENNAD, Ga 2:4 v., poetunud koguduse
VALEÕPETUSED, Tt 3:10 levitab v., ära tee tegemist
VALGE, Ilm 7:14 rüüd pesnud ja teinud v.
VALGUS, L 36:9 tänu sinu v. me näeme v.
 L 119:105 Sinu sõna on v. mu teerajal
 Jes 42:6 annan su rahvahõimudele v.
 Mt 5:14 Teie olete maailma v.
 Mt 5:16 paistku teie v. inimeste ees
 Joh 8:12 Mina olen maailma v.
 2Ko 4:6 Jumal, kes ütles: pimedusest paistku v.
VALGUSE LAPSED, Lu 16:8 arukamad kui v. I.
VALIK, Ro 9:11 Jumal teinud v., mis ei sõltu tegudest
VALIMA, 5Mo 30:19 V. elu, et võiksite elada
 Jos 24:15 v. täna, keda tahate teenida
 Ap 9:15 ma olen v. selle mehe
VALITSEJA, L 45:16 määrad v. kogu maail
 Lu 12:31 nüüd heidetakse välja selle maailma v.
 Joh 14:30 selle maailma v. tuleb
 Ap 4:26 v. kogunevad Jehoova vastu
VALITSEMA, 1Mo 1:28 V. kõigi loomade üle
 1Mo 3:16 mees aga v. su üle
 Op 29:2 jumalatu v. rahvas ägab
 Kog 8:9 inimese on v. inimese üle
 Tn 4:17 mõistaksid: Kõige kõrgem v. inimeste üle
 Ro 6:12 ärge laske patul v. kuningana
 Ilm 11:15 isand v. kuningana igavesti
VALITSUSKEPP, 1Mo 49:10 Juudast ei lahku v.
 L 2:9 purustad nad raudse v.
VALITSUSVÕIM, Jes 9:7 Tema v. laieneb üha
 Tn 4:34 tema v. on igavene

VALLALINE, 1Ko 7:36 jääb v., kui pole liiga noor
VALMIDUS, Ef 6:15 v. kuulutada head sõnumit
VALMIS, 2Mo 36:2 meeleldi v. seda tööd tegema
 L 110:3 rahvas meeleldi v. sõttamineku päeval
 Mt 24:44 Olge teiegi v., Inimesepoeg tuleb
 2Ti 3:17 v. igaks heaks tööks
 1Pe 4:7 Olge alati v. palvetama
VALMIS SEADMA, Joh 14:2 lähen, et elupaik v. s.
VALU, li 6:2 Kui vaid mu v. saaks vaetud
 L 90:10 elupäevad täis v.
 Ro 8:22 kogu loodu on v. praeguseni
 Ro 9:2 südames suur kurbus ja lakkamatu v.
VALVAMA, Op 10:19 kes v. oma suud, toimib arukalt
VALVEL PÜSIMA, Mt 26:41 P. v. ja palvetage
VANA, L 37:25 olin noor, nüüd olen v.
 L 71:9 Ära heida mind kõrvale v. eas
 L 92:14 Ka v. eas on nad lopsakad
VANAVANEMAD, ITi 5:4 tasugu v., mis võlgnevad
VANDUMA, 1Mo 22:16 Jehoova v. iseenese juures
 Mt 5:34 ütlen teile: ärge v. üldse
VANEMAD, Lu 18:29 jätnud v. kuningriigi pärast
 Lu 21:16 Teid annavad ära isegi teie v.
 2Ko 12:14 Lapsed ei kogu vara v., vaid v. lastele
 Kol 3:20 Lapsed, kuulake v. sõna kõiges
VANGI HEITMA, Ilm 2:10 Kurat h. mõned teie seast v.
VANGIS HOIDMA,
 Ap 12:5 h. Peetrust v., kogudus palus tema pärast
VANGIS OLEMA, Mt 25:36 Ma o. v. ja te tulite
 Heb 13:3 Mõelge neile, kes o. v.
VANGISTAMA, 2Ko 10:5 v. iga mõtte, teha kuulekaks
VANGLA, Ap 5:19 Oõsel aeva Jehoova ingel v. ukсед
 Ap 16:26 maavärin, nii et v. vundament rappus
VANKUMATU, 1Ko 1:8 Jumal aitab jääda lõpuni v.
 Kol 4:12 et v. jääksite v. kõiges
VARA, Lu 6:45 südame hea v. hulgast välja head
 Lu 16:9 tehke endale sõpru selle maailma v.
 Heb 10:34 ei kaotanud rõõmu, kui v. rööviti
VARANDUS, L 62:10 v. kasvab, ärgu kiindugu süda
 Op 2:4 püüad leida nagu peidetud v.
 Op 3:9 Austa Jehoovat oma v.
 Op 10:22 Nurjatusega hangitud v. pole kasu
 Op 18:11 Rikka v. kujutluses kui kaitsemüür
 Mt 6:21 kus on v., seal on ka süda
 Lu 12:33 koguge ammendamatu v. taevasse
 Heb 10:34 teil on parem ja jäädav v.
VARAS, Op 29:24 Kes on v. mestis, vihkab ennast
 Mt 6:20 varandust taevasse, kuhu v. sisse ei murra
 Mt 24:43 kui majaperemees teaks, millal v. tuleb
 1Ko 6:10 v. ei päri Jumala kuningriiki
 1Te 5:2 Jehoova päev tuleb justnagu v. oõsel
VARASTAMA, 2Mo 20:15 Sa ei tohi v.
 Op 6:30 kui v., et kustutada nalga
 Op 30:9 ei v. ega häbistaks Jumala nime
 Ef 4:28 Kes seni on v., ärgu v. enam
VARBLASED, Mt 10:29 kaks v. müüda veeringu eest
VARI, 1Aj 29:15 Meie päevad maa peal on nagu v.
 L 9:11 viibib kõikvõimsa v. all
 Sef 3:12 otsib v. Jehoova nimest
 Kol 2:17 kõik on tulevaste asjade v.
 Jk 1:17 kes pole muulikku nagu v.
VARJAMA, Op 28:13 üleastumisi v., ei lähe hästi
VARJATU, Lu 8:17 pole v., mis ei saaks avalikuks
VARJUPAIK, L 9:9 Jehoova on kindel v. rõhutule
VARUSTAMA, Heb 13:21 v. kõige heaga täitma tahet
VASIKAS, 2Mo 32:4 valmistas sellest v.
 Jes 11:6 v., lõvi ja nuumloom on üheskoos
VASTAMA, Op 15:23 tunneb rõõmu, kui oskab v.
 Op 18:13 Kui v. enne ärakuulamist
 Jes 65:24 enne, kui nad hüüavad v.
 Kol 4:6 et teaksite, kuidas igauhele v.
 1Pe 3:15 olge alati valmis v. igauhele
VASTAMINE, Op 15:28 Õigete süda mõtleb enne v.

VASTASED, Lu 21:15 tarkus, v. ei suuda vastu panna
 1Ko 16:9 avanenud suur tööpöld, kuigi palju v.
 Flp 1:28 ega lase v. end millestki kohutada

VASTASTIKKU, Ro 1:12 üksteist usuga v. julgustada

VASTIK, 4Mo 21:5 me vihkame seda v. leiba

VASTU HAKKAMA, Ap 17:7 h. v. keisri määrustele

VASTUPANUJA, Mt 16:23 Peetrusele: eemale, v.!

VASTUPANU, 1Te 2:2 julguse kokku hoolimata v.

VASTU PIDAMA, Mt 24:13 lõpuni v. p., päästetakse
 Lu 8:15 südames hoiavad ja v. vilja kannavad
 Ro 12:12 P. raskustes v.
 1Ko 4:12 kui taga kiusatakse, p. kannatlikult v.

VASTUPIDAV, Ro 5:3 raskused teevad v.

VASTUPIDAVUS, Lu 21:19 Oma v. te hoiate oma elu
 Jk 1:4 Laske v. tööl lõpuni teha
 Jk 5:11 Te olete kuulnud liobi v.

VASTUS, Op 15:1 Leebes v. vaigistab raevu

VASTU VÕTMA, li 2:10 Kas Jumalalt v. v. ainult head
 Ro 14:1 V. v. see, kelle arusaamine pole täielik
 Ro 15:7 v. üksteist v., nagu Kristus

VEENDUMA, Ro 4:21 täiesti v., et Jumal suudab teha
 Ro 8:38 olen v., et ei surm ega elu
 Ro 15:14 olen v., mu vennad, et olete täis heldust
 2Ko 5:11 aitame inimestel sõnade õigsuses v.
 2Ko 13:5 V., kas ikka elate kooskõlas usuga
 2Te 3:4 oleme v., et toimeite juhtnõuoreid järgi

VEENDUMUS, 1Te 1:5 püha vaimu ja sügava v.
 2Ti 3:14 milles sul aidati v. jõuda

VEEUPUTUS, 1Mo 9:11 kunagi enam ei hävita v. maad
 Mt 24:38 nagu enne v. — inimesed sõid ja jõid
 2Pe 2:5 tõi v. maailma peale

VEIN,
 3Mo 10:9 Ära joo enne kogudusetelki tulemist v.
 L 104:15 v. rõõmustab südant
 Op 20:1 V. paneb pilkama, vägijook mässama
 Op 23:31 Ära imetle v. punast värvi
 Kog 10:19 v. teeb elu nauditavaks
 Jes 25:6 pidusöögi parima selitatud v.
 Ho 4:11 v. võtab tahtmise teha, mis õige
 Joh 2:9 maitses vett, mis oli v. muudetud
 1Ti 5:23 tarvita nautke v. oma kõhu pärast

VEND, Op 17:17 v., kellele hädas võib loota
 Op 18:24 mõni on sõber lähedasem kui v.
 Mt 13:55 ta v. Jaakobus, Joosep, Siimon ja Juudas
 Mt 23:8 ent teie kõik olete v.
 Mt 25:40 mida olete teinud mu v., seda minule
 Ap 15:36 Lähme tagasi, et näha, kuidas v. läheb
 1Ko 5:11 nimetatakse v. ning kes on hooraja
 1Pe 5:9 samal moel kannatavad kõik v.

VENNAARMASTUS, Ro 12:10 V. olge hellad

VENNAKOND, 1Pe 2:17 armastage kogu v.

VEREJOOKS, Mt 9:20 12 aastat v. all kannatanud

VERI, 1Mo 9:4 ei tohi süüa liha koos v.
 3Mo 7:26 ei tohi süüa mitte mingisugust v.
 3Mo 17:11 elusolendi elu on ta v.
 3Mo 17:13 peab v. maha valamaj ja mullaga katma
 L 72:14 nende v. on kallid tema silmis
 Hes 3:18 kuid tema v. ma nõuan sinu käest
 Mt 27:25 v. tulgu meie ja meie laste peale!
 Ap 15:29 hoiduda ebajumalatele ohverdatust, v.
 Ap 20:26 ma olen puhbas kõikide v.
 Ap 20:28 kogudust, kelle ostnud omaenda poja v.
 Ef 1:7 Tema poeg on lunastanud meid oma v.
 1Pe 1:19 veatu ja puhta Talle kallil v.
 1Jo 1:7 Jeesuse v. puhastab meid pattudest
 Ilm 18:24 Sellest linnast on leitud pühade v.

VESI, Op 20:5 südame mõtted nagu sügaval asuv v.
 Op 25:25 Nagu külm v. väsinud hingele
 Jes 55:1 janused, tulge v. juurde!
 Jer 50:38 Häving v. kohal, kuivavad ära
 Ilm 17:1 prostituiidi, kes istub paljude v. peal

VIGA, 3Mo 22:21 loomal ei tohi olla ühtki v.

VIGANE, Jes 35:6 jalust v. hüppab kui hirv
 Mt 15:31 hämmastunud, nähes, et v. terved

VIGASTATU, Hes 34:16 Ma seon v. ja toetan nõrka

VIHA, L 37:8 Heida endast v. ja hülgaa raev
 Kol 3:8 heitke ära v., solvav kõnepruuk

VIHASED, Ef 4:26 Ärgu päike loojugu, kui v. olete

VIHASTUMA, L 103:8 Jehoova ei v. kergesti
 Op 16:32 ei v. kergesti, parem kui kangelane

VIHAVAEN, 1Mo 3:15 tõstan v. sinu ja naise vahele

VIHKAMA, 3Mo 19:17 ei tohi südames venda v.
 L 45:7 armastad õigust ja v. kurja
 L 97:10 kes armastate Jehoovat, v. halba
 Op 6:16 Kuut asja v. Jehoova
 Op 8:13 Jehoovat karta tähendab v. halba
 Am 5:15 V. halba ja armastage head
 Mt 24:9 v. teid minu nime pärast
 Lu 6:27 tehke head neile, kes teid v.
 Joh 7:7 mind maadil v., sest ma annan tunnistust
 Joh 15:25 Naal v. mind alusetult
 1Jo 3:15 kes v. oma venda, on mõrtsukas

VIHM, 1Mo 7:12 V. kallast maa peale 40 päeva
 5Mo 11:14 ta annab sügisv. ja kevadv.
 5Mo 32:2 Minu õpetus langeb kui v.
 Jes 55:10 Nagu v. ja lumi sajavad
 Mt 5:45 v. sadada õigete ja ülekohtuste peale

VIIBIMA, Jes 46:13 mu pääste ei v.
 Hab 2:3 Kui see peaks v., siis oota seda
 Lu 12:45 mõtleks südames: isanda tulek v.

VIIGIPUU, 1Ku 4:25 elasid oma viinapuul ja v. all
 Mi 4:4 istuvad igauks oma viinapuul ja v. all
 Mt 21:19 v. kuivas otsekohe ära
 Mr 13:28 Õppige v., et suvi on ligikal

VIIMSED PÄEVAD, Jes 2:2 V. p. kõrgub Jehoova mägi
 2Ti 3:1 v. p. tulevad karmid ajad

VIINAMAGI, Jes 65:21 istutavad v. ja söövad vilja
 Mt 20:1 läks, et palgata töölisi oma v.
 Mt 21:28 Laps, mine täna v. tööle
 Lu 20:9 inimene rajas v. ja rändas võõrsile

VIINAPUU, Mi 4:4 istuvad igauks oma v. all
 Joh 15:1 olen tõeline v. ja isa on aednik

VIIS, Ap 1:11 Jeesus tuleb samal v., nagu nägite

VIISAKALT, 1Ko 14:10 kõik toimuigu v., korra järgi

VIISSADA, 1Ko 15:6 ilmutas rohkem kui v. vennale

VIIVITAMA, 2Pe 3:9 Jehoova ei v. töötuse täitmisega

VIKERKAAR, 1Mo 9:13 panen v. lepingu tähiseks

VILETS, 1Sa 2:8 Tema tõstab v. põrmust
 L 41:1 õnnelik, kes v. hoolib

VILETSUS, Mt 24:21 Sest siis tuleb tuleb suur v.
 2Ko 4:17 Praegune v., mis on hetkeline ja kerge
 Ilm 7:14 need, kes tulevad suurest v.

VILI, Mt 7:20 v. järgi te tunnete nad ära
 Mt 21:43 antakse rahvale, kes v. kannab
 Joh 15:2 puhastab, et see kannaks rohkem v.
 Joh 15:8 isale toob au, kui kannate palju v.
 Ga 5:22 Jumala vaimu v. on armastus, rõõm

VILJAKAD, 1Mo 1:28 Olge v. ja teid saagu palju

VILJA KANDMA, Lu 8:15 vastu pidades v. k.

VILJAPUUD, Hes 47:12 mõlemal kaldal kasvab v.

VILJATU, 2Mo 23:26 ei ole ühtki v. naist
 Jes 54:1 Hõiska v. naine, kes pole sünnitanud

VILLAD, Koh 6:37 kui kaste langeb ainult v.

VIMM, 3Mo 19:18 ei tohi pidada v.

VIRK, Op 10:4 v. käsi teeb rikkaks

VORMIMA, Ro 12:2 Ärga laske sellel ajastul end v.

VUNDAMENT, Lu 6:48 kaevas ja rajas v. kaljule
 Ro 15:20 et ei ehitaks kellegi teise v.
 1Ko 3:11 rajada muud v., see on Jeesus Kristus

VÕIDMA, 1Sa 16:13 Saamuel v. Taaveti
 Jes 61:1 Jehoova on v. mind kuulutama

VÕIDUJÕOKS, Ap 20:24 lõpetada v. ja teenistuse

VÕIDUPÄRG, 1Ko 9:25 teevad, et saada kaduv v.

VÕIGAS, Joh 6:60 Kui v. jutt! Kes suudab kuulata!
VOIM, Õp 28:16 Juht, kuritarvitav v.
 Sak 4:6 mitte v. abil, vaid vaimu abil
 Mt 28:18 Kogu v. on antud minule
 Lu 4:6 annan sulle v. ja hiilguse
 Ef 2:2 valitseja, kellel on v. õhu üle
VOIMALIK, 1Ko 9:22 teen kõik, mis v. köiksuguste
VOIMALUS, Lu 4:13 Kurat läks ära kunni järgmise v.
 Ga 6:10 kuniks on veel v., tehkem head kõigile
VOIMATU, 1Mo 18:14 Kas Jehoova on miski v.?
 li 42:2 miski, mida kavatsed, pole v.
 Mt 19:26 Inimestel v., aga Jumalale võimalik
VOIMED, Mt 25:15 andis talente, igauhele v. järgi
VOIMUD, Ro 13:1 Igaüks allugu v., sest Jumalalt
VOIMUKANDJAD, Tt 3:1 allüksid ja kuuletuksid v.
VOIMULOLIJAD, 2Pe 2:10 kes põigavad v.
VOIMU SAAMA, 1Ko 6:12 milleigi enda üle v. s.
VOIMUST VÕTMA, L 119:133 ära lase kurjusel v. v.
VOISTLUSVAIM, Ga 5:26 ärge õhutagem v.
VÕIT, Jer 1:19 nad ei saa su üle v.
 Ro 8:37 saavutame täieliku v. tema kaudu
 Ilm 6:2 läks vaenlasi võites, et saada lõplik v.
VÕITJA, Ilm 2:7 v. luban ma süüa elupuu vilja
VÕITLEMA, Ap 5:39 võib juhtuda, et v. Jumala vastu
 1Ti 6:12 V. head usuvõitlust
 Ju 3 ergutada teid v. usu eest
VÕITLUS, Ef 6:12 Me ei pea ju v. mitte inimestega
VOITMA, Joh 16:33 olge julged, olen maailma v!
 Ro 12:21 v. halb ära heaga
VOITU, L 2:2 Maa kuningad astuvad välja v. vastu
 L 105:15 Ärge puutuge mu v.
VOLG, Mt 6:12 andesta v., nagu meie
 Ro 13:8 kellelegi v. muud kui armastust
VOLGLANE, Ro 1:14 nii haritute kui ka harimatute v.
VOLTSID, 2Pe 2:3 v. sõnadega ära kasutada
VOLVUS, Õp 31:30 V. võib petta ja ilu kaduda
VÖRDLEMA, Jes 46:5 Kellega te mind v.
 Ga 6:4 mitte v. end teistega
VÖRDNE, Flp 2:6 ei soovinnud olla Jumalaga v.
VÖRGUD, Lu 5:4 laske oma v. vette
VÖRGUTAMA, Õp 7:21 v. libedate sõnadega
VÖSU, Jer 23:5 lasen tõusta Taavetile õige v.
VÖTI, Mt 16:19 Ma annan sulle taeva kuningriigi v.
 Lu 11:52 olete võtnud ära teadmiste v.
 Ilm 1:18 mul on surma ja surmavalla v.
VÖÖRAD, Joh 10:5 põgenevane v., häälit nad ei tunne
VÖÖRUSTAMA, Heb 13:2 on mõned v. ingleid
VÄGI, Ap 1:8 saate v., kui püha vaim tuleb
 2Ko 12:9 nõrkuse kaudu avalub v. täiel määral
VÄGIJOOK, Õp 20:1 Vein paneb pilkama v. mässama
VÄGIVALD, 1Mo 6:11 maa oli rikutud ja täis v.
 L 11:5 vihkab igauht, kes armastab v.
 L 72:14 vabastab rõhumise ja v. alt
VÄGIVALDNE, L 5:6 Jehoova järelestat v. ja petist
VÄHEMTAHTIS, Lu 9:48 kes end v. peab, on suur
VÄHENE, Jes 60:22 V. saab tuhat
VÄIKE, Sak 4:10 põlata v. alguse päeva!
 Lu 16:10 ustav v., ustav suurtes
 2Ti 3:15 tunned v. peale pühi tekste
VÄIKE KARI, Lu 12:32 Ära kard, v. k.
VÄILMINE, 1Sa 16:7 Ära vaata tema v. ja kasvu
VÄLINE, 2Ko 10:7 otsustate kõige üle v. järgi
 Ga 2:6 Jumal ei otsusta v. mulje järgi
VÄLJAHEITED, 5Mo 23:13 katke oma v. kinni
VÄLJA PETMA, 3Mo 19:13 ei tohi kellelki midagi v. p.
VÄLJAPÄÄS,
 1Ko 10:13 valmistab katsumuse korral v.
VÄLJASPOOL, 1Ko 5:13 v. olijate üle mõistab kohut
VÄLJAÕPE, 1Pe 5:10 Jumal viib ise lõpule teie v.
VÄLK, Mt 24:27 otsekui v. sähvatab idas
 Lu 10:18 Saatan nagu v. taevast maha langes
VÄLTIMA, Jes 53:3 Teda põlata ja v.

VÄRAV, Mt 7:13 Minge sisse kitsast v.
VÄRIN, Flp 2:12 töötades pääste nimel aukartuse, v.
VÄSIMA, Jes 40:28 ei v. ega nõrke eal
 Jes 40:31 nad käivad ega v.
 Heb 12:3 et te ei v. ega annaks alla
VÄSINU, Jes 40:29 Tema annab v. rammu
 Jes 50:4 õskaksin v. õige sõnaga vastata
VÄSINUD, Õp 25:25 Nagu külm vesi v. hingele
VÄÄRIKUS, Õp 5:9 ei annaks oma v. teistele
VÄÄRILINE, Mt 10:11 otsige, kes sõnumi v.
 Ef 4:1 elaksite esitatud kutse v.
 2Te 1:5 peetakse v. pääsena Jumala kuningriiki
 1Ti 5:17 peetagu kahekordse austuse v.
VÄÄRIMA, Ap 13:46 näitate, et ei v. igavest elu
VÄÄRITU, 1Ko 11:27 Kes joob karikast v. viisil
VÄÄRT, Mt 10:37 rohkem kiindunud, pole mind v.
 Lu 15:19 Ma pole enam v., et mind pokjaks hüütaks
 Ap 5:41 rõõmsad, et arvatud v. kannatama teotust
 Heb 11:38 Nemed, keda maailm polnud v.
 Ilm 4:11 Jehoova, oled v. võtma vastu ülistust
VÄÄRTUSETU, Flp 3:7 pidasin väärtuslikuks, nüüd v.
VÄÄRTUSLIKUM, Mt 6:26 Eks teie ole v. kui nemad?
VÖÖ, Jes 11:5 Õiglus on v. ta ümber
VÜRST, Tn 10:13 Pärsia valduste v. seisib vastu

Õ

ÕDE, 5Mo 27:22 Neetud, kes magab oma õ.
ÕELUS, Hab 1:13 sa ei salli õ.
ÕHTUSOOMAEG, 1Ko 11:20 Isanda õ., õigel viisil
ÕHUTAMA, Heb 10:24 õ. üksteist armastusele
ÕIGE, 1Mo 15:6 tunnistas Jumal ta õ.
 li 1:8 liob on õ. mees, igapidi laitmatu
 L 34:19 õ. kohtab palju raskusi
 L 37:25 pole ial näinud õ. hüljatuna
 L 72:7 Tema päevil õitseb õ.
 L 141:5 õ. lõogu mind – see on truu armastus
 Õp 24:16 õ. võib langeda seitse korda
 Mi 6:8 Vaid seda, et teeksid, mis õ.
 2Ti 1:13 Hoia kinni õ. õpetuse eeskujust
 1Pe 3:12 Jehoova silmad on õ. poole
ÕIGLUS, Jes 32:1 peamehed juhtima õ. nimel
 Ap 28:4 õ. ei lase tal elama jääda
ÕIGUS, li 34:12 Kõikvõimas ei väana õ.
 li 40:8 Kas sead kahtluse alla mu õ.?
 L 37:28 Jehoova armastab õ.
 L 45:7 Sa armastad õ. ja vihkad kurja
 Õp 29:4 õ. toob kuningas maale stabiilsuse
 Kog 5:8 Kui näed, et õ. tallatakse, ära imesta
 Jes 26:9 õpivad maa elanikud õ.
 Jes 32:1 Kuningas valitsema õ. nimel
 Jes 60:17 panen su tõdejuhatajaks õ.
 Hes 21:27 tuleb, kel on sellele seaduslik õ.
 Sef 2:3 otsige õ., otsige tasadust
 Lu 18:7 Kas Jumal ei peaks seadma õ. jalule
 1Ko 9:18 ei taha kuritarvitada õ.
 2Pe 3:13 uut maad, kus elab õ.
ÕIGUSEKUULUTAJA, 2Pe 2:5 kaitses õ. Noad
ÕIGUSEPUUD, Jes 61:3 kutsutakse suurteks õ.
ÕIGUSTAMA, Ju 4 õ. oma jultunud käitumist
ÕITSEMA, Jes 35:1 kõrbetasandid rõõmutab, õ.
ÕLED, Jes 65:25 lõvi sööb õ. nagu pull
 1Ko 3:12 Kui keegi ehitab sellele vundamentile õ.
ÕLG, Sef 3:9 teenida õ. õ. kõrval
ÕLI, 1Ku 17:4 ei lõppennud kruusist õ.
 Mt 25:16 arukad võtsid kaasa ka anum õ.
 Mr 14:4 Miks küll seda õ. niimoodi raisata?
ÕLIMAGI, Lu 22:39 Jeesus läks nagu tavaliselt õ.
 Ap 1:12 tagasi mäel, mida nimetatakse õ.
ÕLIPUU, L 5:28 nagu õ. Jumala koes
ÕNNEJUMAL, Jes 65:11 katavad laua õ.
ÕNNELIK, L 32:1 õ. see, kelle patt kinni kaetud
 L 94:12 õ. inimene, keda sa manitsid

L 144:15 Õ. rahvas, kelle Jumal on Jehoova!
Mt 5:3 Õ., kes mõistavad, et vajavad juhatust
Ap 20:35 Andmine teeb õ. kui saamine
1Ti 1:11 põhineb õ. Jumala võrratul heal sõnumil
ÖNNESTUMA, Jos 1:8 Siis su teekond õ.
ÖNNETUS, Op 3:25 Ei karda äkilist õ.
ÖNNISTAMA, 1Mo 1:28 Jumal õ. neid
1Mo 32:26 ei lase minna enne, kui mind õ.
4Mo 6:24 Jehoova õ. sind
ÖNNISTATUD, Koh 5:24 Ülimalt õ. olgu Jael
Joh 12:13 Õ. olgu, kes tuleb Jehoova nimel
ÖNNISTUS, 5Mo 30:19 teie ette õ. ja needused
Op 10:22 Jehoova õ. teeb rikkaks
Mal 3:10 kallas õ., nii et pole puudust
Lu 6:28 paluge Jumala õ. neile, kes teid neavad
Ro 12:14 Paluge õ. neile, kes teid taga kiusavad
ÖPETAJAD, L 119:99 rohkem taipu kui mu õ.
Ef 4:11 seadnud mõned karjasteks ja õ.
ÖPETAMA, Koh 13:8 õ., mida teha lapsega
Esr 7:10 Esra oli valmistanud südant, et õ.
L 32:8 õ. teed, mida kääa
L 143:10 Õ. mind täitma oma tahet
Op 9:9 õ. õiget ja ta õpib edasi
Op 22:6 Õ. lapsele teed, ei lahku ka vanas eas
Jes 48:17 kes õ. sulle, mis kasulik
Jes 54:13 Jehoova õ. kõiki su lapsi
Jer 31:34 ei õ. enam ükski oma venda
Mt 7:29 õ. nagu see, kel mõjuvõime
Mt 15:9 kõik, mida nad õ., on inimeste käsud
Mt 28:20 õ. neid pidama kõike, mida olen käskinud
Joh 7:16 mida ma õ., ei pärine minult
Ro 2:21 kes teist õ., iseennast ei õ.?
1Ti 2:12 Ma ei luba naisel õ.
2Ti 4:2 pea tööd pakiliseks, õ. oskuslikult
ÖPETUS, Joh 8:37 südames ei leidu kohta õ.
Ro 15:4 varem kirjutatud, on kirjutatud õ.
1Ko 10:11 juhtunu pandi kirja õ. meile
Tt 2:1 räägi seda, mis sobib kokku õige õ.
ÖPETUSETUUL, Ef 4:14 kantakse siia-sinna igas õ.
ÖPETUSVIIS, Mt 7:28 rahvahulgad õ. hämmastunud
ÖPPIMA, 5Mo 4:10 Kogu rahvas, et nad õ.
Joh 7:15 pühakirja tunneb, kui pole koolides õ.?
Flp 4:9 Mida te olete minult õ., seda tehke
Flp 4:12 Ma olen õ. olema rahul kõigega
1Ti 2:4 kõiksugused inimesed õ. tõde tundma
2Ti 3:7 üha õ., kuid ei mõista tõde täielikult
ÖRNEM, 1Pe 3:7 naisele austust kui õ. anumale
ÖUDUSED, L 9:15 Ei karda öösel varitsevaid õ.
ÖUKONNAAMETNIK, Ap 8:27 nägi Etioopia õ.

Ä

ÄGAMA, Hes 9:4 nende laubade, kes ohkavad ja ä.
Ro 8:22 teame, et kogu loodu aina ä.
ÄGAMINE, 2Mo 2:24 Jumal kuulis nende ä.
ÄGESTUMA, L 37:8 ära ä. ega tee kurja
ÄHWARDAMA, Ap 4:17 ä., et ei räägiks tema nimel
Ef 6:9 kohelge sama põhimõtte järgi. Arge ä. neid
1Pe 2:23 Kui kannatas, ei hakanud ä.
ÄRA KASUTAMA, 2Ko 7:2 me pole kedagi ä. k.
ÄRAKIRI, 5Mo 17:18 kirjutage endale ä.
ÄRA MINEMA,
Jes 52:11 m. ä., ärge puudutage rüvedat!
1Ko 7:10 naine ärgu m. mehe juurest ä.
1Ko 7:15 kui uskmatu otsustab ä. m., las läheb
ÄRATAGANEJA. Vt **USUTAGANEJA**.
ÄRATAGANEMINE. Vt **USUTAGANEMINE**.
ÄRATAMA, Joh 11:11 Laatsarus on uinunud, lähen ä.
ÄRATEENIMATA HELDUS. Vt **ARM**.
ÄRAVALITUD,
Mt 24:22 ä. pärast vähendatakse päevi
Mt 24:31 inglid koguvad tema ä. kokku
ÄRI, Jk 4:13 ajame ä. ja teenime tulla

ÄRIASJAD, Mt 22:5 läksid minema, ä. ajama
ÄRITSEMA, 2Ko 2:17 Sest me ei ä. Jumala sõnaga
ÄRKAMA, Ro 13:11 käes on tund unest ä.
ÄRKVEL PÜSIMA, Lu 21:36 P. siis ä. ja anuge
1Ko 16:13 P. ä., seiske kindlalt usus
Ilm 16:15 Önnelik on see, kes p. ä.
ÄRRITAMA, Ef 6:4 ärge ä. oma lapsi
Kol 3:21 Isad, ärge ä. oma lapsi
ÄRRITUMA, Op 14:17 ä. kergesti, tegutseb rumalalt
1Ko 13:5 [armastus] ei ä.
ÄRRITUV, Op 21:19 riika ja kergesti ä. naisega

Ö

ÖÖ, L 19:2 õ. jagab õ. teadmisi
Ro 13:12 O. saab varsti läbi

Ü

ÜHTE HOIDMA, 1Mo 2:24 mees h. ü. oma naiseiga
Flp 2:2 h. ü. ning mõtlete ühtemoodi
ÜHTE PANEMA, Mt 19:6 mis Jumal on ü. p.
ÜHTSUS, L 133:1 hea ja armastus, et vennad elavad ü.
Ef 4:3 tehke kõik, et säilitada ü. püha vaimu abil
Ef 4:13 kuni me kõik saavutame ü. usus
ÜHTVIISI, 1Ko 1:10 et te kõik räägiksite ü.
ÜKS, 1Mo 2:24 neist kahest saab ü.
4Mo 31:28 ü. viiesajast, nii inimestest, veistest
Joh 10:30 Mina ja Isa oleme ü.
1Ko 8:6 ü. Jumal, Isa, ü. Isand, Jeesus Kristus
ÜKSI JÄTMA, Joh 8:29 Ta ei ole j. mind ü.
Joh 16:32 j. mu ü. Ometi ei ole ma üksi
ÜKSMEELNE, Ap 15:25 olemis jõudnud ü. otsusele
ÜLAL, Kol 3:2 Mõtelge sellele, mis on ü.
ÜLBED, L 19:13 Ü. tegused hoia oma teenijat
Jk 4:6 Jumal on ü. vastu
ÜLEASTUMINE, Op 17:9 ü. andestab, orjast armastus
ÜLEJÄÄNUD, Mt 14:20 ü. palukei korjati 12 korvität
ÜLEKOHTUSED, Ap 24:15 Jumal äratab üles ü.
1Ko 6:9 ü. ei päri Jumala kuningriiki
ÜLEKOHUS, 5Mo 32:4 ustav Jumal, kelles pole ü.
1Ko 6:7 Miks te pigem ei kannata ü.?
2Ti 2:24 olema valmis taluma ü.
ÜLEM, Flp 2:3 pidage alandlikult teisi endast ü.
ÜLEMAD, L 12:42 paljud ü. temasse uskuma
ÜLEMPREESTER, Heb 2:17 halastav ja ustav ü.
ÜLESANNE, Ef 4:16 Kui iga kehalige täidab oma ü.
1Ti 1:12 usaldusväärseks, andis ü. oma teenistuses
ÜLES KIHUTAMA, Ap 17:5 k. ü., korraldusi mõllu
ÜLES MINEMA, Joh 3:13 Pole ükski l. ü. taevases
ÜLES OTSIMA, Hes 34:11 mina ise o. ü. oma lambad
ÜLES TUNNISTAMA,
Op 28:13 ü. t., sellele halastatakse
1Jo 1:9 Kui t. patud ü., siis Jumal annab andeks
ÜLESTÕUSMINE, Joh 11:25 Mina olen ü. ja elu
ÜLES ÄRATAMA, Joh 6:39 viimsel päeval ü. ä.
Ap 2:24 Aga Jumal ä. ta ü.
Ap 24:15 Jumal ä. ü. nii õiged kui ülekohtused
1Ko 15:13 Kui surmuid ü. ei ä., pole Kristust ü. ä.
ÜLESARATAMINE, Mt 22:23 saduserid, kes ei usu ü.
Mt 22:30 ü., ei võeta naisi ega minda mehele
Joh 11:24 tõuseb üles, kui toimub ü.
ÜLEVAATAJA, Jes 60:17 panen su ü. rahu
Ap 20:28 ü. püha vaim on määratud
1Ti 3:1 kes pürgib ü., igatseb üllast tööd
1Pe 5:2 teenige ü. meeleldi
ÜLEVAATAJAAMET, Ap 1:20 Tema ü. saagu teisele
ÜLISTUS, Ilm 4:11 Jehoova, oled väärt võtma vastu ü.
ÜMBER LÕIGATUD, 1Ko 7:19 kas inimene on ü. l.
ÜMBERLÕIKAMINE, Ro 2:29 tema ü. on südamel ü.
ÜÜRRIKE, Jes 26:20 Peida end ü. ajaks
Heb 11:25 pigem kui naudida ü. paturõemu

Sõnaseletusi

A

Aamen. See sõna tähendab „olgu nii“, „tõesti“ ja tuleneb heebrea sõnast *aman*, mis tähendab „ustav olema“, „usaldusväärne olema“. „Aamen“ öeldi vande, palve või väite kinnituseks. Ilmutusraamatus esineb see ka Jeesuse nimena. (5Mo 27:26; 1Aj 16:36; Ilm 3:14.)

Aaroni pojad. Leevi pojapoja Aaroni järeltulijad. Aaron määrati esimeseks ülempreestriks Moosese seaduse järgi. Aaroni pojad täitsid telkpühamus ja templis preestriteenistusega seotud ülesandeid. (1Aj 23:28.)

Aasia. Piibli kreeka keelses osas Rooma provint, mis hõlmas praeguse Türgi lääneosa ja mõnda saart selle ranniku lähedal, näiteks Samost ja Patmost. Selle pealinn oli Efesos. (Ap 20:16; Ilm 1:4.) Vt lisa B13.

Aav. Juudi pühadekalendri viies kuu ja põllumajanduskalendri üheteistkümnend kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi juuli keskpaigast augusti keskpaigani. Piiblis seda kuud nimepidi ei mainita, vaid sellele viidatakse kui „viieandale kuule“. (4Mo 33:38; Esr 7:9.) Vt lisa B15.

Adar. Juudi pühadekalendri kaheteistkümnend kuu ja põllumajanduskalendri kuues kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi veebruari keskpaigast märtsi keskpaigani. (Est 3:7.) Vt lisa B15.

Aganad. Kestad, mis eraldatakse viljateradelt peksmise ja tuulamise käigus. Kõnekujundites sümboliseerivad aganad midagi, mis on väärtusetu või halb. (L 1:4; Mt 3:12.)

Ahaat. Vt KALLISKIVID.

Ahaia. Piibli kreeka keelses osas mainitud Rooma provint, mis asus Lõuna-Kreekas ja mille pealinn oli Korintos. Ahaia hõlmas kogu Peloponnesot ja Mandri-Kreeka keskosa. (Ap 18:12.) Vt lisa B13.

Ajastu. Kreeka keeles *aion*. Ajajärk, mida iseloomustavad teatud tunnused. Moosese seaduse jõustumisega sai alguse ajajärk, mida võib nimetada Iisraeli või juudi ajastuks. Jeesus Kristuse lunastusohvri toomi-

sega algas uus ajajärk, mis on seotud eelkõige võitnud kristlaste kogudusega. Siis said tegelikkuseks üksikasjad, mis olid Moosese seaduse ajal vaid eelpildiks. (Mt 24:3; Mr 4:19; Ro 12:2; 1Ko 10:11.)

Alabasterpudel. Väike lõhnaaine hoidmiseks mõeldud anum, mis oli valmistatud kivimist, mida leidis Egiptuses Alabastroni lähedal. Anuma kael oli tavaliselt kitsas, mis võimaldas selle kindlalt sulgeda, et väärtuslik lõhnaaine välja ei voolaks. Leiuksa järgi hakati vastavat kivimit nimetama alabastriks. (Mr 14:3.)

Alamot. Muusikatermin. Vastav heebrea sõna tähendab „neiud“, seega võidakse sellega mõelda neidude sopranihäält. Ilmselt tuli muusikapala või saade esitada kõrgelt registrist. (1Aj 15:20; L 46:mrk.)

Alfa ja oomega. Alfa on kreeka tähestiku esimene täht ja oomega viimane täht. See väljend esineb Ilmutusraamatus Jumala austava nimetusena kolm korda. Nendes kohtades tähendab „alfa ja oomega“ sama mis „algus ja lõpp“ ning „esimene ja viimane“. (Ilm 1:8; 21:6; 22:13.)

Altar. Pinnasest, kividest, kiviplokkidest või metalliga kaetud puust ehitis, millel toodi ohvreid või põletati suitsutusrohtu. Kogudusetelgi ja templi eesmise ruumis oli kuldaltar suitsutusrohu põletamiseks. See oli tehtud puust ja kaetud kullaga. Sellest suurem vaskaltar, millel põletati ohvriloomi, asetses õues. (2Mo 27:1; 39:38, 39; 1Mo 8:20; 1Ku 6:20; 2Aj 4:1; Lu 1:11.) Vt lisasid B5 ja B8.

Altari sarved. Altari neljast nurgast väljaulatuvad sarvekujulised nukid. (3Mo 8:15; 1Ku 2:28.) Vt lisasid B5 ja B8.

Alusrõivas. Põlvede või pahkludeni ulatuv särgitaoline varrukatega riitusesee nii meestel kui ka naistel. (Lu 6:29; Joh 19:23.)

Ametüst. Vt KALLISKIVID.

Andam. Maks, mida üks riik või valitseja maksab teisele kas alistumise märgiks, rahumeelsete suhete hoidmiseks või kaitse saamiseks. (2Ku 3:4; 18:14–16; 2Aj 17:11.) Seda sõna kasutatakse ka maksude kohta, mida maksid üksikisikud. (Neh 5:4.)

Antikristus. Vastaval kreeka sõnal on kaks tähendust. See käib nende kohta, kes on Kristuse vastu, kuid võib tähendada ka valekristust ehk kedagi, kes seab end Kristuse asemele. Kõiki inimesi, organisatsioone ja rühmitusi, kes valelikult väidavad, et nad esindavad Kristust, või ütlevad end olevat messia või osutavad vastupanu Kristusele ja tema järelkäijatele, võib nimetada antikristusteks. (1Jo 2:22.)

Apostel. Selle sõna peamine tähendus on „saadik”, „käskjalg” ning seda kasutatakse Jeesuse ja veel mõnede kohta, kes saadeti teisi teenima. Kõige sagedamini mõeldakse selle sõnaga 12 jüngrit, kelle Jeesus isiklikult välja valis ja enda esindajaks määras. (Mr 3:14; Ap 14:14.)

Aram; aramealased. Seemi poja Arami järeltulijad, kelle elupaik ulatus peamiselt Liibanoni mägedest Mesopotaamiani ning Taurusse mäestikust põhjas Damaskuseni ja sealt veel edasi lõuna poole. Seda territooriumit, mida heebrea keeles nimetati Aramiiks, kutsuti hiljem Süüriaks ja seal elavaid inimesi süürlasteks. (1Mo 25:20; 5Mo 26:5; Ho 12:12.)

Aramea keel. Semi keel, mis on väga lähedane heebrea keelele ja kasutab sama tähestikku. Algselt rääkisid seda ainult aramealased, kuid hiljem sai sellest rahvusvaheline kaubandus- ja suhtluskeel Assüüria ja Babüloonia impeeriumis. See oli ka Pärsia impeeriumi ametlik keel. (Esr 4:7) Esra, Jeremija ja Taanieli raamat kirjutati osalt aramea keeles. (Esr 4:8–6:18; 7:12–26; Jer 10:11; Tn 2:4b–7:28.)

Areopaag. Kõrgendik Ateenas, akropolist loodes. Samamoodi nimetati kõrgemat kohut, mis seal kogunes. Stoikud ja epikuurlased viisid Pauluse Areopaagile, et ta seal oma uskumusi selgitaks. (Ap 17:19.)

Arm. Võib tõlkida ka „ärasteenimata lahkus”, „ülil headus”. Vastav kreeka sõna kannab endas mõtet millestki meeldivast ja ligitõmbavast. Sageli käib see helde anni või lahke abistamise kohta. Kui räägitakse Jumala armust, siis mõeldakse sellega Jumala suuremeelselt andi, mille ta annab täiesti tasuta ja mille eest ta ei oota mingit vastutasu. Seega on arm Jumala ülimal heldekäelisuse, armastuse ja headuse väljendus inimese vastu. Vastavat kreeka sõna on tõlgitud ka vastega „soosing” või lihtsalt „and”. Armu

ei saa kuidagi välja teenida. See sõltub täielikult andja suuremeelsusest. (2Ko 6:1; Ef 1:7.)

Armuanid. Annid, millega aidati hädasolijaid. Piibli heebreakeelses osas selliseid ande otseselt ei mainita, kuid Moosese seadus sätestas üksikasjalikult iisraellaste kohustused vaeste suhtes. (Mt 6:2.)

Asasel. Tuleneb heebrea sõnast, mis ilmselt tähendab „sikk, kes kaob”. Lepituspäeval saadeti kõrbesse asaselile määratud sikk, kes otseku viis minema patud, mida rahvas oli möödunud aasta jooksul teinud. (3Mo 16:8, 10.) Sellest piibliost pärineb arvata-vasti ka eesti väljend „patuoinas”, mis tähendab süüdlast või süüdlaseks tehtud inimest.

Aselgeia. Vt JULTUNUD KÄITUMINE.

Astarte. Kaananlaste sõja- ning viljakusjumalanna; Baali naine. (1Sa 7:3.)

Astel. Metallist teravikuga pikk kepp, mida kasutati loomade ajamiseks. Ülekantud tähenduses võrreldakse astlaga targa inimese sõnu, mis ergutavad inimest head nõu kuulda võtma. Põikpäine pull, kes ei allu juhtimisele, teeb astla vastu takka üles lüües endale viga. Sellest tuleneb ka väljend „astla vastu takka üles lööma”. (Ap 26:14; Koh 3:31.)

Aviv. Juudi pühadekalendri esimese kuu ja põllumajanduskalendri seitsmenda kuu algne nimetus. Vastav heebrea sõna tähendab „rohelised viljapead”. See kuu kestis meie kalendri järgi märtsi keskpaigast aprilli keskpaigani. Pärast Babüloonia vangipõlve hakati seda nimetama niisaniks. (5Mo 16:1.) Vt lisa B15.

B

Baal. Kaananlaste jumal, keda peeti taeva omanikuks ning vihma ja viljakuse jumalaks. Baalideks nimetati ka vähem tähtsaid kohalikke jumalaid. Vastav heebrea sõna tähendab „omanik”, „isand”. (1Ku 18:21; Ro 11:4.)

Babülon. Paabeli linna hilisem nimi. Piiblis võib Babülon käia nii Babüloonia impeeriumi kui ka selle pealinna kohta. (2Ku 20:14; Esr 5:12; Jer 51:37.)

Batt. Vedelikumõõt, mis võrdub umbes 22 liitriga. Selline järeldus on tehtud samanimelise anuma tükide põhjal, mis on leitud arheoloogilistel väljakaevamistel. Bati järgi on arvatud suurem osa Piiblis esinevatest

kuivaine- ja vedelikumõõtudest. (1Ku 7:38; Hes 45:14.) Vt lisa B14.

Berüll. Vt KALLISKIVID.

Buul. Juudi pühadekalendri kaheksas kuu ja põllumajanduskalendri teine kuu. Tuleneb sõnajuurest, mis tähendab „saak”. See kuu kestis meie kalendri järgi oktoobri keskpaigast novembri keskpaigani. Pärast Babüloonia vangipõlve hakati seda nimetama hešvaniks. (1Ku 6:38.) Vt lisa B15.

D

Daagon. Vilistite jumal. Pole kindlalt teada, millest see nimi tuleneb, kuid mõned õpetlased seostavad seda heebrea sõnaga *dag*, mis tähendab „kala”. (Koh 16:23; 1Sa 5:4.)

Dareik. Pärsia kuldmünt, mis kaalus 8,4 grammi. (1Aj 29:7.) Vt lisa B14.

Demonid. Üleilmilike võimetega kurjad nähtamatud vaimolendid. Neid nimetatakse ka „Jumala poegadeks” (1Mo 6:2) ja „ingliteks” (Ju 6), mis näitab, et neid ei loodud kurjaks. Nad olid inglid, kellest said Jumala vastased, kui nad hakkasid Noa päevil Jehoova vastu mässama ning asusid Saatana poolele. (5Mo 32:17; Lu 8:30; Ap 16:16; Jk 2:19.)

Dekapolis. Rühm kreeka linnu, kuhu kuulus algselt kümme linna (kreeka keeles tähendab *deka* „kümme” ja *polis* „linn”). Dekapoliseks nimetati ka kogu piirkonda Galilea merest ja Jordani jõest ida pool, kus paiknes enamik neist linnadest. Need linnad olid hellenistliku kultuuri ja kaubanduse keskusteks. Jeesus läks küll läbi sellest piirkonnast, kuid pole teada, et ta oleks viibinud mõnes neist linnadest. (Mt 4:25; Mr 5:20.) Vt lisasid A7 ja B10.

Denaar. Rooma hõbemünt, mis kaalus 3,85 grammi ja millel oli keisri pea kujutis. See oli töölise ühe päeva palk ja sama suur oli ka pearahmaks, mida roomlased juutidelt nõudsid. (Mt 22:17; Lu 20:24.) Vt lisa B14.

Drahm. Piibli kreekakeelses osas viitab see Kreeka hõbemündile, mis tol ajal kaalus 3,4 grammi. Heebreakeelses osas mainitud kulddrahm oli samaväärne Pärsia kulddareiga. (Neh 7:70; Mt 17:24.) Vt lisa B14.

E

Ebajumal. Tegelik või kujuteldav kummardamisobjekt või seda objekti esindav kujutis, mida kasutati jumalakummardamisel. Ebajumalakummardamine on ebajumala harras austamine. (L 115:4; Ap 17:16; 1Ko 10:14.)

Ebapuhutus; rüvedus; kõlvatus. Need sõnad viitavad füüsilisele mustusele või moraalinormide rikkumisele. Piiblis mõeldakse sõnadega „ebapuhas” ja „rüve” sageli midagi, mis oli Moosese seaduse järgi vastuvõetamatu ehk rituaalselt ebapuhas. (3Mo 5:2; 13:45; Mt 10:1; Ap 10:14; Ef 5:5.) Vt ka PUHTUS; PUHAS.

Edom. Iisaki poja Eesavi teine nimi. Eesavi ehk Edomi järeltulijad asusid elama Seiri mägismaale, mis jääb Surnumere ja Al-'Aqabah' lahe vahele. Seda piirkonda hakati kutsuma Edomiks. (1Mo 25:30; 36:8.) Vt lisasid B3 ja B4.

Eefa. Kuivainemõõt ja ka anum, millega teravilja mõodeti. Võrdus vedelikumõõdu batiiga, seega oli see 22 liitrit. (2Mo 16:36; Hes 45:10.) Vt lisa B14.

Eesriie. Keerubi kujutistega kaunitult kootud kangas, mis eraldas nii telkpühamus kui ka templis kõige pühamat paika pühast paigast. (2Mo 26:31; 2Aj 3:14; Mt 27:51; Heb 9:3.) Vt lisa B5.

Efraim. Joosepi teine poeg; hiljem sai see ühe Iisraeli suguharu nimeks. Pärast Iisraeli jagunemist hakati Efraimi kui kõige mõjuvõimsama suguharu järgi nimetama kogu kümnest suguharust koosnevat Iisraeli kuningriiki. (1Mo 41:52; Jer 7:15.)

Elevandiluu. Elevandi, kuid ka mõne teise looma, nagu jõehobu ja morsa kreemikasvalgetest võhkadest saadav väärismaterjal. Nimetatakse ka vandliks. (1Ku 10:18; Am 3:15; Ilm 18:12.)

Elul. Juudi pühadekalendri kuues kuu ja põllumajanduskalendri kahesteistkümnnes kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi augusti keskpaigast septembri keskpaigani. (Neh 6:15.) Vt lisa B15.

Elupuu. Eedeni aias kasvanud puu. Piibel ei ütle, et selle viljade söömine oleks taganud elu. Pigem sümboliseeris see Jumala kindlat lubadust, et need, kellele ta annab loa selle vilja süüa, saavad igavese elu. (1Mo 2:9; 3:22.)

Ennustaja. Isik, kes väidab endal olevat võime tulevikusündmuse ette kuulutada. Piiblis arvatakse nende hulka näiteks nõidpreestrid, vaimude väljakutsujad ja astroloogid. (3Mo 19:31; 5Mo 18:11; Ap 16:16.)

Epikuurlased. Kreeka filosoofi Epikurose (341–270 e.m.a) koolkond. Epikuurlased

olid seisukohal, et elu peamine eesmärk on naudingute kogemine. (Ap 17:18.)

Esmasündinu. Mõeldakse tavaliselt mehe vanimat poega, mitte naise esiklast. Piibliaegadel oli esmasündinud pojal peres auväärne positsioon ning pärast isa surma sai temast perepea. Esmasündinuteks või esmikuteks nimetatakse Piiblis ka loomade esimesi isaseid järglasi. (2Mo 11:5; 13:12; 1Mo 25:33; Kol 1:15.)

Etanim. Juudi pühadekalendri seitsmes kuu ja põllumajanduskalendri esimene kuu. See kuu kestis meie kalendri järgi septembri keskpaigast oktoobri keskpaigani. Pärast Babüloonia vangipõlve hakati seda nimetama tišriks. (1Ku 8:2.) Vt lisa B15.

Etiopia. Muistne riik Egiptusest lõuna pool. Tänapäeval on selle aladel Egiptuse lõunasa ja Sudaani põhjaosa. Ka heebrea sõna *Kuš* (Kuus) on mõnikord tõlgitud vastega „Etiopia”. (Est 1:1.)

Ettevalmistuspäev. Hingamispäevale eelneud päev, kui juudid tegid hingamispäevaks vajalikke ettevalmistusi. Ettevalmistuspäev lõppes tänapäevases mõistes reedel, kui päike loojus, misjärel algas hingamispäev. Juutide päev kestis öhtust öhtuni. (Mr 15:42; Lu 23:54.)

Eufraat. Pikim ja tähtsaim jõgi Edela-Aasias; üks Mesopotaamia kahest suuremast jõest. Esimest korda mainitakse seda kirjakohas 1. Moosese 2:14 ühena Eedeni neljast jõest. Sageli nimetatakse seda „suureks jõeks”. (1Mo 31:21.) See oli iisraellastele määratud territooriumi põhjapiir. (1Mo 15:18; Ilm 16:12.) Vt lisa B2.

Eunuhh. Kastreeritud ehk kohitsetud mees. Sellised mehed olid tihtipeale ametis teenrite või abilistena kuninglikes öukondades, et kanda hoolt kuninganna ja liignaiste eest. Ei käi tingimata kastreeritud mehe kohta: eunuhhiks võidi nimetada ka lihtsalt öukonnaametnikku. (Est 2:15; Ap 8:27, allmärkus.)

G

Geera. Kaaluühik; 0,57 grammi. Võrdus 1/20 seekliga. (3Mo 27:25.) Vt lisa B14.

Gehenna. Jeruusalemmast edelas asetsenud Hinnomi oru kreekakeelne nimi. (Jer 7:31.) Sellest sai prügi põletamise paik. Prohvetlikult räägiti sellest kui paigast, kuhu heidetakse surnukehad. (Jer 7:32; 19:6.) Puuduvad tõendid, et Gehennasse oleks visatud elusaid loomi või inimesi, et need seal

ära põletada või neid piinata. Seega ei saa see sümboliseerida kohta, kus inimhingi sõnasõnaliselt tules igavesti piinatakse. Kui Jeesus ja tema jüngrid rääkisid Gehennast, pidasid nad hoopis silmas „teist surma” ehk igavest hävingut. (Ilm 20:14; Mt 5:22; 10:28.)

Gilead. Jordani jõe idakaldal olnud viljakas maa-ala, mis ulatus Jabboki vadist nii põhja kui ka lõuna poole. Mõnikord mõeldakse sellega kogu Iisraeli territooriumit Jordanist idas, kus elasid Ruubeni, Gaadi ja pool Manasse suguharu. (4Mo 32:1; Jos 12:2; 2Ku 10:33.) Vt lisa B4.

Gitit. Muusikatermin, mille täpne tähendus pole teada; ilmselt tuleneb heebrea sõnast *gat*. Mõne arvates viitab see veinitegemisega seotud laulude meloodiale, sest *gat* tähendab surutõrt. (L 81:mrk.)

H

Hades. Vt SURMAVALD.

Hallel-laulud. Laule 113–118 nimetatakse hallel-lauludeks, sest neis esineb korduvalt väljend „halleluuja” ehk „kiitke Jaahi”. Juudid laulsid neid laule paasapäha ja veel kolme iga-aastase püha ajal.

Hapnemata leib. Leib, mis on tehtud ilma juuretisetä. (5Mo 16:3; Mr 14:12; 1Ko 5:8.)

Hapnemata leibade püha. Esimene kolmest suurest iga-aastasest pühast, mida iisraellased tähistasid. See algas 15. niisanil (päev pärast paasapäha) ja kestis seitse päeva. Selle püha ajal ei tohtinud süüa muud leiba kui vaid hapnemata ehk ilma juuretisetä valmistatud leiba, mis tuletas juutidele meelde, et nad pidid Egiptusest kiiruga lahkuma. (2Mo 23:15; Mr 14:1.)

Haputainas. Vt JUURETIS.

Harmagedoon. Tuleneb heebrea väljendist *Har Megiddoon*, mis tähendab „Megiddo mägi”. Seda sõna seostatakse „kõikvõimsa Jumala suure päeva sõjaga”, milles „kogu maa kuningad” kogunevad sõtta Jehoova vastu. (Ilm 16:14, 16; 19:11–21.) Vt ka SUUR VILETSUS.

Hea ja halva tundmise puu. Eedeni aias kasvanud puu, mis sümboliseeris Jumala õigust kehtestada inimkonnale normid hea ja halva kohta. (1Mo 2:9, 17.)

Hea sõnum. Kreeka keeles *euangelion*, millest tuleneb sõna „evangeelium”. Piibli kreeka-keelses osas mõeldakse sellega head sõnumit Jumala kuningriigist ja sellest, et us

kaudu Jeesus Kristusesse on võimalik saada pääste. (Lu 4:18, 43; Ap 5:42; Ilm 14:6.)

Heebrealane; heebrea keel. Esimesena nimetati heebrealaseks Aabramit (Aabrahami). See nimetus eristas teda emorlastest, kelle naabruses ta elas. Hiljem nimetati nii ka Aabrahami pojapoja Jaakobi järeltulijaid. Jeesuse ajaks oli heebrea keelde tulnud palju aramea väljendeid. Heebrea keelt rääkisid ka Jeesus ja tema jüngrid. (1Mo 14:13; 2Mo 5:3; Ap 26:14.)

Hermes. Kreeka jumal, Zeusi poeg. Lüstras nimetati Paulust ekslikult Hermeseks, kes arvati olevat jumalate sõnumitooja ning kõnekunstijumal. (Ap 14:12.)

Herodesed. Juudamaa valitsejate dünastia. Need valitsejad määras ametisse Rooma impeerium. Esimene sellest dünastiast oli Herodes Suur, kes sai tuntuks sellega, et ehitas üles Jeruusalemma templi ning korraldas väikelaste tapatalgud, lootes hukata Jeesuse. (Mt 2:16; Lu 1:5.) Herodes Suure pojad Herodes Arhelaos ja Herodes Antipas määrati kumbki ühe osa üle oma isa valdustest. (Mt 2:22.) Antipas, keda sageli nimetatakse kuningaks, oli tegelikult tetrarh, kes oli ametis Kristuse kolme ja poole aasta pikuse teenistuse ajal. Ta oli võimul kuni sündmusteni, mida kirjeldatakse Apostlite tegude 12. peatükis. (Mr 6:14–17; Lu 3:1, 19, 20; 13:31, 32; 23:6–15; Ap 4:27; 13:1.) Seejärel oli lühikest aega võimul Herodes Suure pojapoeg Herodes Agrippa I, kelle surmas Jumala ingel. (Ap 12:1–6, 18–23.) Tema järel sai valitsejaks tema poeg Herodes Agrippa II, kes jäi sellesse ametisse, kuni juudid Rooma impeeriumi vastu mässi tõstsid. (Ap 23:35; 25:13, 22–27; 26:1, 2, 19–32.)

Herodesse pooldajad. Nimetatakse ka herodeslasteks. See oli natsionalistlik erakond, mille liikmed toetasid Herodeste poliitilisi eesmärke Rooma impeeriumi alluvuses. Nende hulka kuulus tõenäoliselt ka saduse-re. Herodesse pooldajad liitusid variseridega, et Jeesus hukata. (Mr 3:6.)

Hešvan. Vt BUUL.

Higajon. Tehniline muusikatermin. Laulus 9:16 võib see tähistada pühalikku sügavakõlalist lüüra vahemängu või mõtisklemiseks mõeldud väljapeetud pausi.

Hiidtüranid. Heebrea keeles *nefilim*. Materialiseerunud inglitele ja nende inimnaistele sündinud vägivaldsed hübridpojad, kes elasid maa peal enne veeuputust. (1Mo 6:4.)

Hiin. Vedelikumoot ja ka vastava mõõdunõu nimetus. Võrdub 3,67 liitriga, mis tugineb ajaloolase Josephuse väitele, et hiin oli samaväärne kahe Ateena *chus*'iga. (2Mo 29:40.) Vt lisa B14.

Hing. Traditsiooniline tõlkevaste heebrea sõnale *nefeš* ja kreeka sõnale *psyche*. Sellest, kuidas neid sõnu Piiblis kasutatakse, võib järeldada, et nendega mõeldakse enamasti inimest, looma, inimese või looma elu. (1Mo 1:20; 2:7; Hes 18:4; 1Te 5:23; vt ka allmärkusi.) Vastupidi üldlevinud religioossetele arusaamadete näitab Piibel, et seoses maiste olenditega tähistavad nii *nefeš* kui ka *psyche* midagi materiaalselt, käegakatsutavat, silmaga nähtavat ja surelikku. Selles piiblitõlkes on need algekeelsed sõnad tõlgitud konteksti järgi. Kasutatud on näiteks vasteid „elu“, „olend“, „inimene“ või lihtsalt isikulist asesõna (näiteks „minu hing“ asemel „mina“). Mõnel juhul on allmärkuses lisatud võimaliku tõlkevastena ka sõna „hing“. Kui räägitakse sellest, et keegi teeb midagi kogu hingest, siis mõeldakse sellega täielikku pühendumust. (5Mo 6:5; Mt 22:37.) Mõnes kontekstis käivad need algekeelsed sõnad himu või isu kohta, samuti võivad need käia surmu kohta. (4Mo 6:6; Õp 23:2; Jes 56:11; Hag 2:13.)

Hingamispäev. Sõna „hingamispäev“ („sabat“) vaste heebrea keeles tähendab „puhkama“, „lõpetama“, „järele jätma“. See on juudi kalendri järgi nädala seitsmes päev, kestab reede päikeseloojangust kuni laupäeva päikeseloojanguni. Peale selle oli aastast mitmeid teisi samalaadseid pühapäevi ning seitsmes aasta ja viiekümnes aasta olid hingamisaastad ehk puhkeaastad. Hingamispäeval ei tohtinud tööd teha, ainult preestrid täitsid pühama oma teenistusülesandeid. Puhkeaastal pidi maa sööti jääma ning heebrealased ei tohtinud oma rahvuskaaslastel võlgu sisse nõuda. Mooses seaduses olid hingamispäeva kohta mõistlikud piirangud, kuid Jeesuse päeviks olid juudi usujuhid lisanud neile palju reegleid, mida rahval oli raske järgida. (2Mo 20:8; 3Mo 25:4; Lu 13:14–16; Kol 2:16.)

Homer. Kuivainemoot, mis vastab koorile. Selle maht 220 liitrit on arvatud bati järgi. (3Mo 27:16.) Vt lisa B14.

Hooreb. Mägine piirkond Siinai mäe ümbruses ja ka Siinai mäe teine nimi. (2Mo 3:1; 5Mo 5:2.) Vt lisa B3.

Hoorus. Kreeka keeles *porneia*. Hõlmab igasuguseid lubamatuid seksuaalsuhteid. Selle alla käivad abielurikkumine, prostitutsioon, seksuaalsuhted isikute vahel, kes pole oma-vahel abielus, homoseksuaalsed suhted ja ka loomapilastus. Ilmutusraamatus kasutatakse seda väljendit seoses sümboolse prostituudiga, keda hüütakse „Suureks Babüloniks”. Hooramiseks nimetatakse seal koostööd, mida ta teeb selle maailma valitsejatega, et kindlustada oma võimu ja saada ainelist kasu. (Ilm 14:8; 17:2; 18:3; Mt 5:32; Ap 15:29; Ga 5:19.) Vt ka PROSTITUUT.

Hüatsint. Vt KALLISKIVID.

I

lisop. Pole täpselt teada, mis taime Piiblis selle all mõeldakse. Tegemist oli õrnade okste ja lehtedega taimega, mida kasutati puhastusteremooniatel vere või vee piserdamiseks. Tõenäoliselt oli see majoraan (*Origanum maru*; *Origanum syriacum*). Kirjakohas Johannese 19:29 võidakse selle all mõelda majoraani, mis kinnitati mingi kepi külge, või sorgo (*Sorghum vulgare*) vart, mis oli piisavalt pikk, et hapu veiniga immutatud käsn Jeesuse suu juurde ulatada. (2Mo 12:22; L 51:7.)

israel. Nimi, mille Jumal pani Jaakobile. Seda hakati kasutama ühisenimena kõigi samal ajal elavate Jaakobi järeltulijate kohta. Jaakobi 12 poja järglasi kutsuti sageli Iisraeli poegadeks, Iisraeli rahvaks, Iisraeli sooks või ka Iisraellasteks. Iisraeliks nimetati ka kümnest suguharust koosnevat põhjapoolset kuningriiki, mis lõi lahku kahest lõunapoolsest suguharust. Hiljem kasutati väljendit „Jumala Iisrael” vaimuga võitud kristlaste kohta. (Ga 6:16; 1Mo 32:28; 2Sa 7:23; Ro 9:6.)

Ijar. Vt IILV.

Ike. Puu, mida inimene kandis turjal ning mille kummassegi otsa riputati koorem; samuti puu või puust raam, mis asetati kahe veelooma (enamasti veiste) turjale, kui need vedasid põllutööriista või vankrit. Kuna orjad kandsid ikkepuu ehk kaelkookudega raskeid koormaid, sümboliseeris ike orjust või alistatust, samuti rõhumist ja kannatusi. Ikke äravõtmine või katkimurdmine tähendas orjust ja rõhumisest vabastamist. (3Mo 26:13; Mt 11:29, 30.)

Illüüria. Rooma impeeriumi provints Kreekast loodes. Paulus jõudis selle provintsi oma

misjonireiside käigus, kuid pole teada, kas ta seal ka kuulutas. (Ro 15:19.) Vt lisa B13.

Imed; vägevad teod. Teod või nähtused, mis näiliselt ei allu teadaolevatele loodusseadustele ning mis omistatakse üleloomulikele jõule. Mõnikord kasutatakse Piiblis sõnu „ime”, „tunnustäht” ja „enne” samas tähenduses. (2Mo 4:21; Ap 4:22; Heb 2:4.)

Ingel. Heebrea keeles *malakh* ja kreeka keeles *angelos*. Mõlemad tähendavad sõnasõnalt „sõnumitooja”, „käskjalg”, kuid on tõlgitud vastega „ingel”, kui mõeldakse vaimolendist sõnumitoojat. (1Mo 16:7; 32:3; Jk 2:25; Ilm 22:8.) Inglid on võimsad vaimolendid, kelle Jumal lõi kuu enne inimkonna loomist. Piiblis räägitakse neist ka kui „pühadest müriaadidest”, „Jumala poegadest” ja „koidutähtedest”. (5Mo 33:2; li 1:6; 38:7.) Neil ei ole võimet saada järglasi, igaüks neist on eraldi loodud. Ingleid on tunduvalt rohkem kui sada miljonit. (Tn 7:10.) Piibel annab mõista, et neil kõigil on nimi ja nad on ainulaadsed isiksused, kuid nad on alandlikud ega soovi, et neid kummardataks. Enamik neist ei nõustu isegi avaldama oma nime. (1Mo 32:29; Lu 1:26; Ilm 22:8, 9.) Nad on eri positsiooniga ja täidavad mitmesuguseid ülesandeid. Näiteks teenivad nad Jehoova trooni ees, annavad edasi tema sõnumeid, kaitsevad Jumala teenijaid maa peal, viivad täide tema kohtuotsuseid ning toetavad hea sõnumi kuulutamist. (2Ku 19:35; L 34:7; Lu 1:30, 31; Ilm 5:11; 14:6.) Tulevikus toetavad nad Jeesust Harmagedooni lahingus. (Ilm 19:14, 15.)

Inimesepoeg. Väljend, mis esineb evangeeliumites umbes 80 korda. See käib Jeesus Kristuse kohta ja näitab, et maa peale sündides sai ta inimeseks; ta ei olnud lihtsalt vaimolend, kes võttis endale inimkeha. See väljend kinnitab, et Jeesuse kaudu pidi täide minema prohvetikuulutus, mis on kirjas Taanieli 7:13, 14. Piibli heebreakeelses osas käib „inimesepoeg” Hesekeieli ja Taanieli kohta, mis rõhutab erinevust nende surlike prohvetite ning sõnumi allika, Jumala vahel. (Hes 3:17; Tn 8:17; Mt 19:28; 20:28.)

Isanda tee. Kreeka keeles sõna-sõnalt „tee”. Sümboolse tähendusega väljend, mille all mõeldakse kristlikku eluviisi ja õpetust. Jeesus Kristuse järelkäijaid nimetati „Isanda tee” pooldajateks. See tähendab, et nende elu keskmes oli usk Jeesus Kristusesse ja nad püüdsid järgida tema eeskju. (Ap 19:9.)

Isanda õhtusöömaaeg. Söömaaeg, kus kasutatakse hapnemata leiba ja veini, mis sümboliseerivad Kristuse keha ja verd; Jeesuse surma mälestusõhtu. Kristlastel on Piibli järgi kohustus seda sündmust tähistada. (1Ko 11:20, 23–26.)

J

Jaakob. Iisaki ja Rebeka poeg. Jumal pani talle hiljem nimeks Iisrael ning temast sai esiisa Iisraeli rahvale, iisraellastele, keda pärast nimetati juutideks. Tema 12 poja järeltulijad moodustasid Iisraeli rahva 12 suguharu. Jaakobiks nimetati ka Iisraeli rahvast. (1Mo 32:28; Mt 22:32.)

Jalapak. Riist, millesse pandi kinni karistus- aluse jalad. Mõnel juhul pandi pakku ka käed ja kael, mistõttu keha oli ebaloomulikus asendis. (Jer 20:2; Ap 16:24.)

Jaspis. Vt KALLISKIVID.

Jedutuun. Termin, mille täpne tähendus pole teada; esineb Laulude 39, 62 ja 77 sissejuhatavas märkuses. Sellistes märkustes toodud info on arvatavasti juhendiks, kuidas seda laulu tuleks esitada, näiteks millises stiilis või millise instrumendi saatel. Piiblis mainitakse leviit Jedutuuni, kes oli muusik, ja kõnealune ettekandmisviis või instrument võis olla kuidagi seotud tema või ta poega-dega.

Jehoova. Jumala isikunime kõige levinum vorm eesti keeles. Heebrea keeles esineb see nimi tetragrammi ehk nelja konsonandi-na (JHVH). Nimi Jehoova esineb selles piiblitõlkes üle 7000 korra. Vt Iisasis A4 ja A5.

Joogiohver. Veiniohver, mis valati altarile ja mida toodi koos enamiku teiste ohvritega. Paulus rääkis sellest kujundlikult, kui kirjeldas oma soovi anda endast kõik, et kaas-kristlasi aidata. (4Mo 15:5, 7; Flp 2:17.)

Juhataja (Lauludes). Vastav heebrea sõna käib inimese kohta, kes tegi lauludele seadeid, juhendas ja õpetas leviitideid lauljaid ning juhatas ka laulude avalikku ettekandmist. Muudes piiblitõlgetes nimetatakse ka laulujuhatajaks. (L 4:mrk; 5:mrk.)

Jultunud käitumine. Võib tõlkida ka „häbitu käitumine“. Kreeka keeles *aselgeia*. Mõeldakse Jumala seaduste ränka rikkumist, milles väljendub jultunud ja äärmiselt põlastav suhtumine. Selline vaim peegeldab lugupidamatust või koguni põlgust autoriteedi, seaduste ja normide vastu. Selle all ei

mõelda väiksemaid eksimusi. (Ga 5:19; 2Pe 2:7.)

Jumala kuningriik. Selle all mõeldakse taevast valitsust, mis esindab Jumal Jehoova kõrgeimat võimu ja mille eesotsas on kuningana Jumala poeg Jeesus Kristus. (Mt 12:28; Lu 4:43; 1Ko 15:50.)

Juubeliaasta. Vt VABASTUSAASTA.

Juuda. Jaakobi neljas poeg, kelle ta sai oma naise Leaga. Oma surivoodil ennustas Jaakob, et Juuda järeltulijate hulgast tuleb võimas ja igavene valitseja. Juudast põlvnes Jeesus. Nimi Juuda käis ka ühe suguharu ning hiljem kuningriigi kohta. Juuda ehk lõunapoolse kuningriigi moodustasid kaks Iisraeli suguharu — Juuda ja Benjamin —, samuti elasid seal preestrid ja leviidid. Juuda kuningriigi valdustesse jäid ka maa lõunapoolsed osad koos Jeruusalemma ja seal oleva templiga. (1Mo 29:35; 49:10; 1Ku 4:20; Heb 7:14.)

Juuretis. Tainale või vedelikule käärimise tekitamiseks lisatav aine, enamasti eelmisest leivateost järele jäetud väike osa hapnenud tainast. Piiblis sümboliseerib see sageli patu ja rikutust, kuid samuti varjatult toimuvat kiiret kasvu. (2Mo 12:20; 3Mo 23:17; Mt 13:33; Ga 5:9.)

Juut. Juuda suguharu liikme nimetus, mida hakati kasutama pärast kümnest suguharust koosneva põhjapoolse kuningriigi langust. (2Ku 16:6.) Pärast seda, kui eri suguharudesse kuulunud iisraellased pöördusid Babülooniast pagendusest tagasi Iisraeli, hakati neidki nimetama juutideks. (Esr 4:12.) Hiljem nimetati juutideks kõiki iisraellasi, kus nad ka ei elanud. (Est 3:6.) Apostel Paulus kasutas seda sõna ülekantud tähenduses, kui selgitas, et rahvusel pole kristlikus koguduses mingit tähtsust. (Ro 2:28, 29; Ga 3:28.)

Järelnoppimine. Saagikoristuse järel põllule maha jäänud või sinna jäetud teravilja või muude põllusaaduste kokkukogumine. Moosese seaduse järgi tuli viljapõllu ääred jätta lõikamata ning kõiki oliive ja viinamarju ei tohtinud ära korjata. Jumal andis varstele, hädasolijatele, muulastele, orbudele ja leskedele õiguse järelejäänud saak endale korjata. (Ru 2:7.)

K

Kaanan. Noa pojapoeg, Haami neljas poeg. Kaananist põlvnenud 11 suguharu asustasid

aja jooksul Vahemere idakaldal asuva piirkonna, mis jääb Egiptuse ja Süüria vahele. Seda hakati kutsuma Kaananimaaks. (3Mo 18:3; 1Mo 9:18; Ap 13:19.) Vt lisa B4.

Kaav. Kuivainemoot, mis võrdub 1,22 liitriga. Selle maht on arvutatud bati järgi. (2Ku 6:25.) Vt lisa B14.

Kadakas. Puu, mida kuningas Saalomon lasi tuua Liibanoni mäestikust, võis olla kõrge kadakas (*Juniperus excelsa*). See igihaljas puu kasvab kuni 20 meetri kõrguseks ja on laia võraga. Selle puitu hinnati vastupidavuse pärast ning seda kasutati palju Saalomoni templi ehitamisel. (1Ku 5:8–10; 6:15.) Mõnes piiblisalmis on aga ilmselt mõeldud foiniikia kadakat (*Juniperus phoenicia*), mis on madal ja pöösataoline. (Jer 48:6.)

Kahetsus. Piiblis tähendab see mõtteviisi muutust, millega kaasneb siiras kahjutunne endise eluviisi, väärkäitumise või millegi tegemata jätmise pärast. Tõeline kahetsus ajendab inimest oma käitumist muutma. (Mt 3:8; Ap 3:19; 2Pe 3:9.)

Kaitsevall. Looduslik või tehislis rajatis Taaveti linnas. See võis olla astmeline tugimüür või mõni muu toetav rajatis. (2Sa 5:9; 1Ku 11:27.)

Kaldea; kaldealased. Kaldea oli algselt territoorium, mis asus Tigri ja Eufrati deltaaladel. Hiljem hakati Kaldeaks nimetama kogu Babülooniat ja kaldealasteks selle asukaid. Kaldealasteks nimetati ka selliste haritlaste klassi, kes uurisid ajalugu, keeli ja astronoomiat, kuid tegelesid samuti maagia ja astroloogiaga. (Esr 5:12; Tn 4:7; Ap 7:4.)

Kalliskivid. *Ahhaat* — paljudes värvitoonides, läbikumav või läbipaistmatu. *Ametüst* — punakasvioletne või lilla. *Berüll* — tavaliselt kollakasroheline, kuid monikord ka muud värvi või värvitu. *Hüatsint* — sügavsinine. *Jaspis* — tänapäeval läbipaistmatu, mitut värvi; kirjakoahas Ilmutus 21:11 käib see aga läbikumava kivi kohta ja mõned arvavad, et vastava kreeka sõnaga mõeldakse hoopis teemanti. *Kaltseдон* — läbipaistev või läbikumav, mitut värvi. *Krüsoliit* — läbipaistev või läbikumav, kollane või roheline. *Krüsopraas* — läbikumav, õunroheline. *Lešmikivi* — pole teada, mis kiviga on tegu; see võib olla merevaik, hüatsint, opaal või turmaliin. *Nefriit* — enamasti roheline, aga ka paljudes muudes värvitoonides; läbikumav või läbipaistmatu. *Onüks* — kihiline, paljudes värvikombinatsioonides. *Rubiin* — pu-

nane, läbipaistev. *Safiir* — tõenäoliselt sinine. *Sarder* — läbikumav, punakaspruun. *Sardoonüks* — vahelduvate piimvalgete ja läbipaistevate punaste, kuldsete või pruunide kihtidega. *Smaragd* — läbipaistev, roheline. *Topaas* — värvitu või paljudes värvitoonides; kõige levinum toon on veinkollane. *Türkiis* — enamasti rohekassinine. (2Mo 28:17–20; Ilm 21:19, 20.)

Kaltseдон. Vt KALLISKIVID.

Kapiteel. Samba kunstiliselt kujundatud ülaosa. Saalomoni templi ees seisid kaks samast, mida nimetati Jaakiniks ja Boaseks. (1Ku 7:16.) Vt lisa B8.

Kassia. Hiina kaneelipuu (*Cinnamomum cassia*) koore saadus. Kassiat kasutati lõhnaainena ja see oli ka püha võideõli koostisosa. (2Mo 30:24; L 45:8; Hes 27:19.)

Katk. Kiiresti leviv nakkushaigus, mis võib muutuda epideemiaks ja põhjustada surma. Piiblis esineb see sageli seoses Jumala kohutuotsuste täideviimisega. (4Mo 14:12; Hes 38:22, 23; Am 4:10.)

Keiser. Aastal 46 e.m.a tuli võimule Gaius Julius Caesar, kelle perekonnanimest sai Rooma valitseja tiitel. (Sõna „keiser“ on eesti keelde jõudnud saksa sõna *Kaiser* vahendusel.) Piiblis mainitakse nimepidi keiser Augustust, Tiberiust ja Claudius ning kaudselt on juttu ka Nerost. Piibli kreekakeelses osas tähistab sõna „keiser“ ka riigivõimu üldiselt. (Mr 12:17; Ap 25:12.)

Kemos. Moabiitide tähtsaim jumal. (1Ku 11:33.)

Keerubid. Kõrge positsiooniga inglid, kes täidavad erilisi ülesandeid; erinevad seeravitest. (1Mo 3:24; 2Mo 25:20; Jes 37:16; Heb 9:5.)

Kirjatundja. Algselt pühakirja heebreakeelse osa ümberkirjutaja. Sel ajal kui Jeesus oli maa peal, nimetati kirjatundjateks mehi, kes tundsid hästi Moosese seadust. Nad olid Jeesuse vastased. (Esr 7:6, allmärkus; Mr 12:38, 39; 14:1.)

Kisleev. Juudi pühadekalendri üheksas kuu ja põllumajanduskalendri kolmas kuu. Nime-tus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi novembri keskpaigast detsembri keskpaigani. (Neh 1:1; Sak 7:1.) Vt lisa B15.

Kogudus. Piibli heebreakeelses osas mõeldakse selle all tavaliselt Israeli rahvast. Kreekakeelses osas tähistab see enamasti

tervet kristlikku vennaskonda, aga ka üksikuid kristlaste rühmi. (1Ku 8:22; Ap 9:31; Ro 16:5.)

Koguduseabiline. Kreeka keeles *diakonos*, mida on sageli tõlgitud ka vastetega „teenija” või „teener”. Koguduseabiline abistab vanematekogu. Selle teenistusülesande saaja peab vastama Piiblis toodud nõuetele. (1Ti 3:8–10, 12.)

Kogudusetelk. Selle all mõeldi Moosese telki ja hiljem ka telkpühamut, mis ehitati kõrberännaku ajal. (2Mo 33:7; 39:32.)

Kohalolek. Kreeka keeles *parusia*. Piibli kreekakeelses osas mõeldakse selle sõnaga mõnes kontekstis Jeesus Kristuse kuninglikku kohalolekut alates tema nähtamatust troonileseadmisenest messias-kuningana praeguse ajastu viimseil päevil. Kristuse *parusia* ei tähenda lihtsalt tulemist, millele järgneks kiire lahkumine; see tähistab hoopis teatud ajajärku. (Mt 24:3.)

Kohitsetu. Kastreeritud mees. Kui keegi on piltlikus mõttes „ise ennast kohitsenud taeva kuningriigi pärast”, siis tähendab see seda, et ta seab endale piiranguid eesmärgiga teha rohkem Jumala teenistuses. (Mt 19:12.)

Kohtujärg. Tavaliselt väliplatvorm või lava, kuhu viis trepp; seal istunud ametnikud pidasid kõnesid ja andsid oma otsustest rahvale teada. Väljendid „Jumala kohtujärg” ja „Kristuse kohtujärg” viitavad Jehoova kohtumõistmisele inimkonna üle. (Ro 14:10; 2Ko 5:10; Joh 19:13.)

Kohtumõistjad. Mehed, kelle Jehoova seadis oma rahva päästjateks enne seda, kui Iisraelis hakkasid valitsema kuningad. (Koh 2:16.)

Kohtupäev. Eriline aeg, kui teatud inimgrupid, rahvad või kõik inimesed maa peal peavad Jumalale aru andma. See võib olla aeg, kui hukatakse need, kellele on langetatud surmaotsus. Kuid samas annab kohtumõistmine paljudele võimaluse pääseda ja elada igavesti. Jeesus Kristus ja tema apostlid rääkisid tulevases kohtupäevast, mis ei puuduta üksnes elavaid, vaid ka surnuid. (Mt 12:36.)

Koidutäht. See on viimane täht, mis tõuseb idataevas enne päikesetõusu, kuulutades uue päeva algust. (Ilm 22:16; 2Pe 1:19.)

Koirohi. Puitunud varrega taim, millel on kibe maitse ja tugev lõhn. Koirohi sümboliseerib Piiblis sageli ebamoraalsust, orjuse, eba-

õigluse või usust taganemise kibedaid tagajärgi. Kirjakohas Ilmutus 8:11 tähendab koirohi midagi kibedat ja mürgist. (5Mo 29:18; Õp 5:4; Jer 9:15; Am 5:7.)

Koor. Kuivaine- ja vedelikumõõt, mis võrdub 220 liitriga. Sellel mat on arvutatud bati järge. (1Ku 5:11.) Vt lisa B14.

Korall. Väikeste mereloomade kivistunud skeletid. Ookeanidest on leitud erinevat värvi koralle, näiteks punaseid, valgeid ja musti. Punases meres oli koralle eriti rohkesti. Piibliaegadel olid iseäranis kõrges hinnas punased vääriskorallid, millest tehti kaelakeesid ja teisi kaunistusi. (Õp 8:11.)

Korrakaitseametnik. Ametnik Babüloni halduspiirkonnas, kes tundis seadust ja kellel oli teatud otsustusõigus. (Tn 3:2.)

Kotirile. Jämedakoeline riie, millest tehti näiteks viljakotte; kooti tavaliselt tumedat värvi kitsekarvast. See oli ka traditsiooniline leinariie. (1Mo 37:34; Lu 10:13.)

Kreedid ja pleetid. Kaks rahvast, keda Piiblis mainitakse enamasti koos. Osa neist teenis Iisraeli sõjaväes. Aga ei kuulunud regulaarväkke, vaid olid eraldi üksus kuningas Taaveti teenistuses. Kreetide ja pleetide täpne päritolu pole teada, aga arvatakse, et nad on seotud viilistitega. (2Sa 15:18; 20:23.)

Kreeklane. Kreeka elanik või kreeka päritolu inimene. Piibli kreekakeelses osas on sel sõnal laiem tähendus: kreeklasteks nimetati kõiki rahvaid peale juutide või siis neid, kes olid omaks võtnud kreeka keele ja kultuuri. (Jl 3:6; Joh 12:20.)

Kristlane. Jumala antud nimetus Jeesus Kristuse järelkäijatele. (Ap 11:26; 26:28.)

Kristus. Jeesuse hüüdnimestunud tiitel; tuleneb kreeka sõnast *Christos*, mille heebrea-pärane vaste on „messias” ehk „võitu”, „salvitu”. (Mt 1:16; Joh 1:41.)

Krüsoliit. Vt KALLISKIVID.

Krüsopraas. Vt KALLISKIVID.

Kuningriik. Vt JUMALA KUNINGRIIK.

Kurat. Piibli kreekakeelses osas nimetatakse nii Saatanat. Vastav kreeka sõna tähendab „laimaja”. Saatanat hakati nõnda nimetama sellepärast, et ta on suurim laimaja ja valesüüdistuste esitaja, kes mustab Jehoovat, tema sõna ja tema püha nime. (Mt 4:1; Joh 8:44; Ilm 12:9.)

Kõige püham paik. Telkpühamu ja templi tagumine ruum, kus hoiti lepingulaegast. Peale Moosese tohtis kõige pühamasse paika

minna vaid ülempreester ja seda üksnes kord aastas, lepituspäeval. (2Mo 26:33; 3Mo 16:2, 17; 1Ku 6:16; Heb 9:3.)

Kõigutusohver. Ohver, mille puhul preester ilmselt pani oma käed ohvritooja käte alla ja kõigutas neid edasi-tagasi koos ohvritooja käes oleva ohvriga; preester võis ohvrit kõigutada ka enda käes. Kõigutamine sümboliseeris ohvri *esitamist* Jehoovale. (3Mo 7:30.)

Kõlvatus. Vt EBAPUHTUS; RÜVEDUS; KÕLVATUS.

Kõrb. Piiblis mainitud kõrbed polnud enamasti liivakõrbed, vaid asustamata, kivised ja veevaesed maa-alad. Mõnikord leidus seal ka karjamaid. (Jer 23:10; Mr 1:4.)

Käsikivi. Kahest kettakujulisest kivist koosnev tööriist teravilja jahvatamiseks. Alumise kivi keskele oli kinnitatud vai, mis oli käsikivi teljeks. Piibliaegadel kasutasid naised käsikivi peaaegu kõigis kodudes. Kuna käsikivist sõltus pere igapäevane toit, ei tohtinud Moosese seaduse kohaselt ei seda ega selle pealmist kivi laenu tagatiseks võtta. Samal põhimõttel töötavaid suuremaid vesikive ajasid ringi loomad. (5Mo 24:6; Mr 9:42.)

Käte pealepanemine. See tähendas kellegi ametisemääramist, tervendamist või talle õnnistuse või püha vaimu andmist. Mõnikord pandi käed ka loomade peale, enne kui need ohverdati. (2Mo 29:15; 4Mo 27:18; Ap 19:6; 1Ti 5:22.)

Kümnis. Maks või andam (eelkõige usulisel eesmärgil), mille suurus oli kümnendik saagist või sissetulekust. (Mal 3:10; 5Mo 26:12; Mt 23:23.) Moosese seaduse kohaselt tuli igal aastal anda kümnendik aia- ja põllusaagist ning kariloomade järelkasvust leviitidele nende ülalpidamiseks. Leviidid andsid sellest omakorda kümnendiku Aaroni soost preestritele. Oli ka teisi kümniseid. Kristlaselt kümnise maksmist ei nõuta.

Küünar. Pikkusmõõt, mis võrdus üldjoontes küünarmuki ja keskmise sõrme otse vahelise pikkusega. Iisraellaste tavaline küünar oli 44,5 cm, kuid kasutusel oli ka ühe kämbalaise võrra pikem küünar, mis oli 51,8 cm. (1Mo 6:15; Lu 12:25.) Vt lisa B14.

L

Leegikustutaja. Kullast või vasest tööriist, mis oli kasutusel telkpühamus ja templis.

See tööriist võis olla kääride sarnane ning sellega kärbiti lambitahti. (2Ku 25:14.)

Leevi; leviit. Jaakobi kolmas poeg, kelle ta sai oma naise Leaga; samuti Leevi järgi nime saanud Iisraeli suguharu. Leevi kolme poja järeltulijad moodustasid kolm leviitpreestrite rühma. Mõnikord mõeldakse leviitide all tervet suguharu, kuid Aaroni preesterlikku suguvõsa nende hulka enamasti ei arvata. Töötatud maal ei saanud Leevi suguharu endale maaomandit. Leviitidele anti 48 linna, mis asetsesid teiste suguharude territooriumitel. (5Mo 10:8; 1Aj 6:1; Heb 7:11.)

Lehtmaja. Onn või varjualune, mis ehitati puukstest ja -lehtedest. Lehtmaju tehti viinamarjaistandusse, põllule, karjamaale või sõjaväelaagrisse. Neis võis leida varju kuumapäikese või vihma eest. Lehtmajadepüha ajal ehitati selliseid onne majade katustele, hoovidesse, väljakutele või isegi templi territooriumile. (3Mo 23:42.)

Lehtmajadepüha. Nimetati ka saagikoristus-pühaks ja seda peeti 15.–21. etanimini. See tähistas Iisraellaste põllumajandusaasta lõppu, mil rahvas röömustas ja tänas Jehoovat rikkaliku saagi eest. Selle püha ajal elasid Iisraellased seitse päeva lehtmajades ehk ajutistes varjualustes, et meenutada Egiptusest lahkumist. See oli üks kolmest pühast, mille tähistamiseks pidid kõik mehed Jeruusalemma minema. (3Mo 23:34; Esr 3:4.)

Leinamine. Oma hingevalu avalik väljendamine kellegi surma või mõne õnnetuse tõttu. Piibliaegadel kestis lein teatud aja. Leinajad nutsid valjusti, samuti kandsid nad erilist riietust, raputasid endale tuhka pea peale, rebisid oma riided lõhki ja tagusid endale vastu rinda. Mõnikord kutsuti matustele elukutselisi nutunaisi. (1Mo 23:2; Est 4:3; Ilm 21:4.)

Leping. Ametlik kokkulepe inimeste vahel või Jumala ja inimeste vahel millegi tegemise või tegemata jätmise kohta. Mõnikord tuli midagi teha ainult ühel lepinguosalisel (ühepoolne leping, sisuliselt tüütus), teinekord tuli mõlemal midagi teha (kahepoolne leping). Lisaks lepingutele Jumala ja inimeste vahel räägib Piibel ka lepingutest inimeste, suguharude, rahvaste ja muude inimrühmade vahel. Kõige tähtsamate lepingute seas on näiteks Jumala leping Aabrahamiga, Taavetiga, Iisraeli rahvaga (seaduseleping) ja

Jumala lisraeliga (uus leping). (1Mo 9:11; 15:18; 21:27; 2Mo 24:7; 2Aj 21:7.)

Lepingulaegas. Akaatsiapuust laegas, mis oli kaetud kullaga. Algselt hoiti seda koguduseteigi kõige pühamas paigas ning hiljem Saalomoni templi kõige pühamas paigas. Sellel oli puhtast kullast kaas, mille peal olid vastakuti kaks keerubit. Laeka sees hoiti enamasti kaht kivitahvli kümne käsuga. (5Mo 31:26; 1Ku 6:19; Heb 9:4.) Vt lisasid B5 ja B8.

Lepitus. Piibli heebreakeeses osas on lepitus seotud ohvrite toomisega, mis oli vajalik selleks, et inimesed võiksid Jumala poole pöörduda ja teda teenida. Moosese seaduse all toodi ohvrid selleks, et üksikisikud ja kogu rahvas saaksid Jumalaga lepitatud hoolimata oma patusest. Selliseid ohvrid toodi iseäranis iga-aastaselt lepituspäeval. Need ohvrid olid eelpildiks Jeesuse ohvril, mis ühe korraga ja alatiseks kattis täielikult kinni inimkonna patud ja andis inimestele võimaluse saada Jehoovaga lepitatud. (3Mo 5:10; 23:28; Kol 1:20; Heb 9:12.)

Lepituskaas. Lepingulaeka kaas, mille ette preester piserdas lepituspäeval patuohvrite verd. Vastav heebrea sõna tuleneb verbijuurest, mis tähendab „(pattu) kinni katma” või „(pattu) ära pühkima”. Lepituskaas oli tehtud puhtast kullast ning selle peal oli kaks keerubit. (2Mo 25:17–22; Heb 9:5.) Vt lisa B5.

Lepituspäev. Israellaste kõige tähtsam püha, mida peeti etanimikuu kümnendal päeval ja mida tuntakse ka nimega *jom kipur* (heebrea väljend *joom hakkippurim* tähendab „kinnikatmistepäev”). Ainult sel päeval aastas sisenes ülempreester telkpühamu kõige pühamasse paika, kus ta ohverdas ohvrivere iseenda, teiste leviitide ja kogu rahva eest. Sel päeval toimus püha kokkutulek ja rahvas paastus, samuti oli see hingamispäev ehk aeg, kui tavapäraseid teid ei tehtud. (3Mo 23:27, 28.)

Lepton. Väikseim juudi vask- või pronksmünt esimesel sajandil m.a.j. (Mr 12:42; Lu 21:2.) Vt lisa B14.

Lešemikivi. Vt KALLISKIVID.

Leviatan. Ilmselt mingi veeloom. Kirjakohtades liob 3:8 ja 41:1 mõeldakse ilmselt krokodilli või mõnd muud võimsat veelooma. Laulus 104:26 võib see olla mingit liiki vaal. Mujal kasutatakse seda ülekanut tähendu-

ses ning seda ei saa seostada ühegi loomaga. (L 74:14; Jes 27:1.)

Leviraatabelu. Komme, mille kohaselt mees abiellus oma venna lesega (kui sellel ei olnud poega), et oma venna sugu jätkata. Hiljem sätestati leviraatabelu ka Moosese seaduses. (1Mo 38:8; 5Mo 25:5.)

Liibanon. Üks kahest mäestikust Liibanoni aladel. Lääne pool on Liibanoni mäestik ja ida pool Antiliibanoni mäestik. Nende kahe vahele jääb pikk viljakas org. Liibanoni mäestik kõrgub otse Vahemere kaldal ning selle mäed on 1800–2100 meetri kõrgused. Vanal ajal kasvasid Liibanoni mäestikus võimsad seedrid, mille puit oli ümberkaudsete rahvaste seas väga hinnas. (5Mo 1:7; L 29:6; 92:12.) Vt lisa B7.

Lignaine. Peanaised väiksemate õigustega naine, kes oli enamasti orjatar. (2Mo 21:8; 2Sa 5:13; 1Ku 11:3.)

Liisk. Toiming otsuste langetamiseks või selleks kasutatud vahend, nagu kivike või puutükike. Sellised esemed pandi rõivavoldi vahele või anumasse, misjärel neid raputati. See liisk, mis välja kukkus või tõmmati, osutus valituks. Liisuheitmise juures sageli ka palvetati. Sõna „liisk” kasutatakse nii sõnasõnalises kui ka ülekanut tähenduses, viimase juhul mõeldakse selle all „osa”. (Jos 14:2; L 16:5; Öp 16:33; Mt 27:35.)

Ling. Nahariba või näiteks kõrkjatest, kõõlustest või karvadest põimitud pael. Selle laiemasse, keskmisse ossa asetati visatav eseme, milleks enamasti oli kivi. Lingu üks ots seoti käe külge. Teist otsa hoiti peos ning kivi teele lennutamisel lasti see lahti. Muistsel ajal kuulusid lingumehed ka sõjaväe koosseisu. (Koh 20:16; 1Sa 17:50.)

Linnajuht. Võib tõlkida ka „preetor”. Kõrge riigiametnik Rooma koloonias. Tema ülesannete hulka kuulus korra tagamine, rahaasjadega tegelemine, seadusrikkujate üle kohtumõistmine ja karistuste määramine. (Ap 16:20.)

Loog. Väikseim vedeliku mõõtühik Piiblis. Juudi Talmudi järgi võrdus see 1/12 hiiniga. Seda aluseks võttes võis loog olla 0,31 liitrit. (3Mo 14:10.) Vt lisa B14.

Lunastushind. Vangistusest, karistusest, kannatusest, patust või mingist kohustusest vabaksostmise hind. See ei pruukinud alati olla rahaline. (Jes 43:3.) Luna maksimine oli nõutav mitmesugustes olukordades.

Näiteks kuulusid Iisraelis kõik esmasündinud poisilapsed ja kõigi loomade isased esmikud Jehoovale ning olid seega eraldatud tema teenistuseks; nende vabakostmiseks oli kehtestatud lunastushind. (4Mo 3: 45, 46; 18:15, 16.) Kui valveta jäänud ohtlik pull kellegi surmas, määrati omanikule lunastushind, mille ta pidi maksma ettenähtud surmanuhtlusest pääsemiseks. (2Mo 21: 29, 30.) Kuid tahtliku tapja eest ei tohtinud lunaraha vastu võtta. (4Mo 35:31.) Kõige tähelepanuväärsem lunastushind Piiblis on see, mille Kristus tasus oma ohvrisurماغa, et vabastada Jumalale kuulekad inimesed patust ja surmast. (L 49:7, 8; Mt 20:28; Ef 1:7.)

Lõpuuag. Vt SELLE AJASTU VIIMSED PÄEVAD.

M

Maailm. Kreeka sõna *kosmos* („kord”) võib tähendada 1) inimkonda, 2) keskkonda või olustikku, millesse inimene sünnib ja milles ta elab, või 3) inimesi, kes pole Jehoova teenijad. (Joh 3:16; 15:19; 1Ko 7:31.)

Maavalitseja. Maavalitsejatel olid piibliaegadel erisugused ülesanded: nad võisid juhatada sõjaväge, mõista kohut või vastutada selle eest, et nende alluvuses olevas piirkonnas makstaks makse kõrgemale valitsejale. Rooma riigi võimu all pidid Juuda maavalitsejad oma tegudest aru andma otse keisrile. (Neh 5:14, 15; Lu 2:1, 2.)

Mahalat. Ilmselt muusikatermin; esineb Lauude 53 ja 88 sissejuhatavas märkuses. See võib tuleneda heebrea verbijuurest, mis tähendab „nõrgaks jääma”, „haigestuma”, ning seega viidata sellele, et need laulud tuli esitada kurblikul toonil kooskõlas nende tõsise sisuga.

Makedoonia. Piirkond Kreekast põhja pool. Sai tuntuks Aleksander Suure ajal ning oli iseseisev, kuni roomlased selle vallutasid. Kui Paulus reisis esimest korda Euroopa aladele, oli Makedoonia Rooma impeeriumi provints. Paulus käis selles piirkonnas kolm korda. (Ap 16:9.) Vt lisa B13.

Malkam. Tõenäoliselt sama kes Moolok; ammonlaste peajumal. (Sef 1:5.) Vt ka MOOLOK.

Manna. Iisraelaste peamine toit 40 aastat kestnud kõrberännaku ajal. Jehoova andis seda ime läbi. Manna ilmus maapinnale igal hommikul, välja arvatud hingamispäeval.

Kui iisraellased seda esimest korda nägid, küsisid nad: „Mis see on?” (heebrea keeles *man hu?*). (2Mo 16:13–15, 35.) Mujal nimetatakse seda ka „taevaviljaks” (L 78:24), „leivaks taevast” (L 105:40) ja „vägevate leivaks” (L 78:25). Ükski tänapäeval tuntud looduslik aine ei vasta täielikult sellele Piiblis kirjeldatud ainele. Jeesus rääkis mannast ka ühes oma näites. (Joh 6:49, 50.)

Maskil. Heebrea termin, mille täpne tähendus pole teada; esineb kolmeteistkümne laulu sissejuhatavas märkuses. See võib tähendada „mõtisklev luule”. Selle sõnaga sarnaneb kirjepildilt üks teine sõna, mis on tõlgitud vastega „oma ülesandeid hoolsalt täitma”, ning arvatakse, et nende sõnade tähendus võib olla seotud. (2Aj 30:22; L 32:mrk.)

Meedlased; Meedia. Rahvas, kes põlvnes Jaafeti pojast Madaist ning asus elama mägilise Iraani kiltmaale. Hiljem hakati seda piirkonda nimetama Meediaks. Meedlased sõlmisid babüloonlastega liidu Assüüria vallutamiseks. Tol ajal oli Pärsia üks Meedia provints, kuid pärast seda, kui Kyros tõstis mässu, moodustus Meedia-Pärsia impeeriumi aastal 539 e.m.a. Aastal 33 m.a.j olid Jeruusalemmas nädalatepüha ajal kohal ka meedlased. (Tn 5:28, 31; Ap 2:9.) Vt lisa B9.

Merodak. Babüloni linna peajumal. Pärast seda, kui Babüloonia kuningas ja seadusandja Hammurapi tegi Babülonist Babüloonia pealinna, kasvas Merodaki (Marduki) tähtsus. Lõpuks tõrjus Merodak välja mitmed teised jumalad ning saavutas Babüloonia peajumala positsiooni. Hiljem asendus nimi Merodak tiitliga *belu*, mis tähendab „omanik”, ning tihti kutsuti Merodakki nimega Beel. (Jer 50:2.)

Messias. Tuleneb heebrea sõnast, mis tähendab „võitu”, „salvitu”. Selle kreekapärane vaste on KRISTUS. (Tn 9:25; Joh 1:41.)

Miikael. Vt PEATINGEL.

Miil. Pikkusmõõt, mis esineb Piibli kreeka-keelses osas vaid ühe korra. (Mt 5:41.) Ilmselt mõeldakse seal Rooma miili, mis võrdub 1479,5 meetriga. Vt lisa B14.

Miin. Hesekeeli raamatus ka „miina”. Kaalu- ja rahaühik. Arheoloogilised leiud näitavad, et miin võrdus 50 seekliga ja seekel 11,4 grammiga. Seega võib järeldada, et miin, mida mainitakse Piibli heebreakeelses osas, kaalus 570 grammi. Samuti võis olla kasutusel

kuninglik miin, nagu oli olemas ka kuninglik kүүnar. Piibli kreekakeelses osas mainitud miin võrdus 100 drahmiga ning kaalus 340 grammi. 60 miini oli 1 talent. (Esr 2:69; Lu 19:13.) Vt lisa B14.

Miktam. Heebrea sõna, mis esineb kuue laulu sissejuhatavas märkuses. (L 16, 56–60.) Tegemist on tehnilise terminiga, mille tähendus pole teada, kuid see võib olla seotud sõnaga „graveering”.

Milkom. Ammonlaste jumal, tõenäoliselt sama kes Moolok. (1Ku 11:5, 7.) Oma valitsusaja lõpul ehitas kuningas Saalomon sellele väärjumalale ohvripaiku. Vt ka MOOLOK.

Moolok. Ammonlaste jumal, tõenäoliselt sama kes Malkam ja Milkom. Tegu võib olla pigem tiitli kui konkreetse jumala nimega. Moosese seaduse järgi tuli surmata igaüks, kes ohverdas Moolokile oma lapsi. (3Mo 20:2; Jer 32:35; Ap 7:43.)

Moosese seadus. Seadus, mille Jehoova andis Iisraeli rahvale Moosese kaudu Siinai kõrbes aastal 1513 e.m.a. Moosese seaduse all mõeldakse sageli Piibli viit esimest raamatut. (Jos 23:6; Lu 24:44.)

Muut laben. Termin, mis esineb Laulu 9 sissejuhatavas märkuses. Enamasti on arvatud, et see tähendab „poja surm”. On ka oletatud, et tegu oli mõne niisuguse tuntud laulu pealkirja või avasõnadega, mille meloodia järgi seda laulu tuli esitada.

Mööduritv. See oli 6 kүүnar pikkune. Kui võtta aluseks tavaline kүүnar, oli mööduritava pikkus 2,67 meetrit, ent kui võtta aluseks pikk kүүnar, oli selle pikkus 3,11 meetrit. (Hes 40:3, 5; Ilm 11:1.) Vt lisa B14.

Märkus (Lauludes). Laulu sissejuhatavad sõnad, mis annavad teavet selle kirjutaja kohta, sisaldavad taustinfot, muusikalisi juhendeid või näitavad laulu eesmärki. Vaata näiteks Laulude 3, 4, 5, 6, 7, 30, 38, 60, 92, 102 sissejuhatavat märkust.

Mürr. Aromaatne vaik, mida saadakse erinevatelt mürripuul (*Commiphora*) liikidelt. Mürr oli püha võideõli koostisosana. Sellega lõhnastati ka näiteks riidesemeid ja voodeid ning seda lisati massaažiõlidele ja kehavõietele. Mürr kasutati ka surnukeha ettevalmistamisel matmiseks. (2Mo 30:23; Öp 7:17; Joh 19:39.)

N

Nard. Healõhnaline roosakat värvi väärtuslik õli, mida valmistati samanimelisest tai-

mest (*Nardostachys jatamansi*). Kuna nard oli väga kallis, segati seda tihti odavamate õlidega ning mõnikord seda ka võltsiti. Markus ja Johannes annavad teada, et Jeesuse puhul kasutati „ehtsat nardi”. (Mr 14:3; Joh 12:3.)

Naatsaretlane. Jeesust nimetati naatsaretlaseks, kuna ta oli pärit Naatsareti linnast. See nimetus on ilmselt seotud heebrea sõnaga, mis esineb kirjakohas Jesaja 11:1 ja tähendab „võsu”. Hiljem hakati naatsaretlasteks nimetama ka Jeesuse järelkäijaid. (Mt 2:23; Ap 24:5.)

Nael. Kaaluühik, mis esineb Piiblis ainult kaks korda. (Joh 12:3; 19:39.) Tegemist on Rooma naelaga (ladina keeles *libra*), mis võrdub 327 grammiga.

Nasiir. Vastav heebrea sõna tähendab „väljalitu”, „pühendunu”, „eraldatu”. Nasiire oli kahesuguseid: ühed olid vabatahtlikud, teised Jumala määratud. Mees või naine võis anda Jehoovale erilise töötuse elada teatud aja nasiirina. Vabatahtlikel nasiiridele oli kolm peamist piirangut: nad ei tohtinud juua alkohoolseid jooke ega süüa viinamarja-saadusi, neil oli keelatud oma juukseid lõigata ning nad ei võinud puudutada surnukeha. Need, kes olid Jehoova määratud, jäid nasiirideks kogu eluajaks ning Jehoova ise täpsustas, millised tingimused nende puhul kehtivad. (4Mo 6:2–7; Koh 13:5.)

Needmine. Kurjaga ähvardamine või selle kuulutamine. Needmist ei tohiks segamini ajada vandesõnade kasutamisega. Sageli oli tegemist needuse avaliku kuulutamise või ennustamisega, ning kui seda tegi Jumal või tema volitatud isik, siis oli sel prohvetic tähendus ja jõud. (1Mo 12:3; 4Mo 22:12; Ga 3:10.)

Nefriit. Vt KALLISKIVID.

Nehilot. Termin, mille täpne tähendus pole teada; esineb Laulu 5 sissejuhatavas märkuses. Seda seostatakse heebrea sõnajuurega, millest tuleneb sõna *halil* (flööt). Seepärast on oletatud, et tegu on mõne puhkpilliga. Ent see võib iseloomustada ka meloodiat.

Nelipüha. Vt NÄDALATEPÜHA.

Niisan. Avivikuu uus nimetus, mis võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. Juudi pühadekalendri esimene kuu ja põllumajanduskalendri seitsmes kuu. See kuu kestis meie kalendri järgi märtsi keskpaigast aprilli keskpaigani. (Neh 2:1.) Vt lisa B15.

Noorkuu; noorkuupäev. Juudi kalendri iga kuu esimene päev, mille puhul koguneti, nauditi pidusööki ja toodi erilisi ohvreid. Hiljem sai sellest tähtis rahvuslik püha. Sel päeval tööd ei tehtud. (4Mo 10:10; 2Aj 8:13; Kol 2:16.)

Nurgakivi. Nurgakivid olid ehitise kahe seina ühenduskohas olevad kivid, mis hoidsid seinu koos. Tähtsaim nurgakivi asetses vundamendis, suurte hoonete ja linnamüüride jaoks valiti selleks massiivne kivi. Nurgakivi kasutatakse ka piltlikus tähenduses, näiteks seoses maa loomisega. Samuti nimetatakse Jeesust kristliku koguduse nurgakiviks. (Ef 2:20; li 38:6.)

Nõidus. Kurjadelt vaimudelt lähtuva väe kasutamine. (2Aj 33:6.)

Nädalatepüha. Teine püha kolmest iga-aastasest suurest pühast, mille tähistamiseks pidid kõik juudi mehed Jeruusalemma minema. Nimetati ka lõikuspühaks või uudsevilja päevaks. Nädalatepüha tuli pidada seitse nädalat pärast 16. niisanit, 50. päeval. Selle püha kohta käiv kreeka sõna *pentekoste* tähendab „viiekümnes”. Eesti keeles tuntud ka kui „nelipüha”, kuid Piibel ei anna alust seda nõnda nimetada. (2Mo 23:16; 34:22; 4Mo 28:26; Ap 2:1.)

Nägija. Piiblis tähendab see isikut, kellele Jumal andis teada oma tahte ja kes suutis näha ja mõista asju, mida teised inimesed üldiselt ei suutnud. Vastav heebrea sõna on tuletatud sõnajuurest, mis tähendab „nägema” (nii sõnasõnaliselt kui ka piltlikus tähenduses). Nägija poole pöördui keerulistes olukordades, et saada head nõu. (1Sa 9:9.)

O

Ohver. And Jumalale, mille eesmärgiks on väljendada tänu, tunnistada oma süüd ja taastada temaga head suhteid. Alates Aabeli päevist on Jumalale toodud mitmesuguseid vabatahtlikke ohvreid, sealhulgas loomohvreid. Moosese seadus tegi loomohvrid kohustuslikuks. Pärast seda, kui Jeesus oli toonud ohvriks oma täiusliku inimelu, polnud loomohvrite toomine enam vajalik. Kristlased toovad Jumalale vaimseid ohvreid. (1Mo 4:4; Heb 13:15, 16; 1Jo 4:10.) Vt ka JOOGIOHVER; KÕIGUTUSOHVER; PATUOHVER; PÕLETUSOHVER; ROAOHVER; SÜÜOHVER; TÖÖTUSOHVER; TÄNUOHVER.

Ohvripaik. Jumalateenistuse koht, mis asetseb tavaliselt künka või mäe otsas või tehiskõrgendikul. Mõnikord kasutati ohvripaiku ka tõelise Jumala teenimiseks, kuid enamasti seostatakse neid väärjumalate kummardamisega. (4Mo 33:52; 1Ku 3:2; Jer 19:5.)

Omer. Kuivainemõõt; võrdub 2,2 liitriga või kümnendiku eefaga. (2Mo 16:16, 18.) Vt lisa B14.

Oonüks. Vt KALLISKIVID.

Ori. Piibliaegadel oli orjus tavaline. Mõned isandad kohtlesid oma orje karmilt, teised olid heatahtlikud. Kristlasi nimetatakse orjadeks, kuna nad on ostetud Jeesuse kalli veregga. Ristimise kaudu on nad vabatahtlikult saanud Jumal Jehoova ja Jeesus Kristuse orjadeks. (2Mo 21:2; Ro 1:1; 1Pe 2:16.)

P

Paasapäha. Iga-aastane püha, mida peeti avivikuu (niisanikuu) 14. päeval, et mälestada iisraellaste vabanemist Egiptusest ja seda, kuidas Jehoova ingel „läks mööda” (heebrea keeles *pasahh*, „mööda minema”) nende esmasündinutest, kui ta hävitas egiptlaste esmasündinud. Sel päeval tapeti lamba- või kitsetall, mida küpsetati tulel ning söödi koos kibedate rohttaimede ja hapnemata leivaga. (2Mo 12:27; Joh 6:4; 1Ko 5:7.)

Paast. Piiratud ajaks igasugusest toidust loobumine, et väljendada kurbust ja kahetsust tehtud pattude pärast. Iisraellased paastusid lepituspäeval, raskusi kogedes või siis, kui nad vajasis hädasti Jumala juhatust. Juutidel oli neli iga-aastast paastuperioodi, millega meenutati kurbi sündmusi oma rahva ajaloos. Kristlastele ei ole paastumine kohustuslik. (Esr 8:21; Jes 58:6; Lu 18:12.)

Pagendus. See, kui keegi on oma kodumaalt või -paigast sundkorras välja saadetud, sageli vallutajate korraldusel. Vastav heebrea sõna tähendab „lahkumine”. Iisraeli rahva ajaloos oli kaks suurt pagendamist. Kümnest suguharust koosneva põhjapoolse kuningriigi elanikud pagendati Assüüriasse ning kahest suguharust koosneva lõunapoolse kuningriigi elanikud pagendati hiljem Babülooniassa. Kummassegi paika pagendatutest järelejäänud pöördusid tagasi koju Pärsia valitseja Kyrose ajal. (2Ku 17:6; 24:16; Esr 6:21.)

Palsam. Mitmesugustelt taimedelt, põõsastelt ja puudelt saadav aroomaanne, tavaliselt

õldest ja vaikudest koosnev aine. Kasutati raviotstarbel ja lõhnaainena. Palsamid olid idamaade rahvaste seas kõrgelt hinnatud. (1Mo 37:25; Jer 8:22.)

Pant. Vara, mille võlgnik annab laenuandjale, et tagada laenu tagasimaksmine; nimetatakse ka tagatiseks. Moosese seaduse sätted seoses pandi võtmise ja tagastamisega kaitsesid vaeseid ja hädasolijaid. (2Mo 22:26; Hes 18:7.)

Papüürus. Pilliroogu meenutav kaldataim, millest tehti näiteks korve, karpe või paate. Sellest valmistati ka paberisarnast kirjutusmaterjali, millest tehti rullraamatuid. (2Mo 2:3.)

Paradiis. Kaunis park või aed. Esimene selline aed oli Eeden, mille Jehoova rajas esimeste inimeste jaoks. Kui Jeesus rääkis enda kõrval piinapostil oleva kurjategijaga, siis andis ta mõista, et kogu maa saab paradiisiks. Kirjakohas 2. Korintlastele 12:4 mõeldakse ilmselt tulevast paradiisi. Kirjakohas Ilmutus 2:7 mõeldakse ilmselt taevast paradiisi. (Ul 4:13; Lu 23:43.)

Patt. Nii heebrea kui ka kreeka keeles kannab vastav sõna endas mõtet märgist möödalaskmisest, eesmärgi mittesaavutamisest. Inimene patustab, kui ta ei suuda täpselt kinni pidada Jumala nõuetest. (L 51:3; Joh 8:34; Ro 5:12.)

Patuohver. Toodi pattude eest, mis olid tehtud tahtmatult või tingituna inimlikust nõrkusest. Sellisteks ohvriteks võisid olla erinevad kariloomad või ka tuvid olenevalt ohvitooja positsioonist ja olukorrast. (3Mo 4:27, 29; Heb 10:8.)

Peaingel. Sõna „peaingel“ esineb Piiblis vaid ainsuses, millest võib järeldada, et on olemas ainult üks peaingel. Piibel annab teada ka tema nime, milleks on Miikael. (Tn 12:1; Ju 9; Ilm 12:7.)

Pealisrõivas; kuub. Alusrõiva peal kantav riietusese. Tavaliselt suur nelinurkne kangas, mis pandi üle vasaku õla, tagant parema käe alt läbi ja siis uuesti üle vasaku õla. Mõnikord kanti pealisrõivana varrukate pikkuube. (2Mo 28:4; Mt 5:40.)

Peapreester. Piibli heebreaakeelses osas sama kes ülempreester. Kreekakeelses osas mõeldakse sõnaga „peapreestrid“ ilmselt tähtsamaid preestrid, kelle hulka võisid kuuluda ka kõik endised ülempreestrid ja 24 preesterliku teenistusrühma ülemad. (2Aj 26:20; Esr 7:5; Mt 2:4; Mr 8:31.)

Pelgulinna. Leviitide linnad, kuhu võis põgeneda inimene, kes oli tahtmatult kellegi tapnud. Seal leidis ta varju veritasunõudja eest. Jehoova andis Moosese ja Joosua kaudu käsu valida kuus linna pelgulinnadeks, mis asetseksid laiali üle töötatud maa. Pelgulinna jõudes pidi põgenik värava juures rääkima oma loo linna vanematele ning ta võeti lahkest vastu. Et tahtlikult kaasinimese tapnud isikud ei saaks seda korraldust kuritarvitada, tuli varjupaigataotleja üle kohut mõista selles linnas, kus surmajuhtum oli aset leidnud. Kui oli kindlaks tehtud, et ta on süütu, saadeti ta tagasi pelgulinna, kuhu tal tuli jääda elu lõpuni või kuni ülempreestri surmani. (4Mo 35:6, 11–15, 22–29; Jos 20:2–8.)

Peltsebul. Saatana, demonite valitseja nimi. Tuleneb ilmselt nimest Baal-Sebub, mida kandis ebajumal, keda kummardasid Ekronis elavad vilistid. (2Ku 1:3; Mt 12:24.)

Pidalitöbi. Piiblis laia tähendusega, ei piirdu vaid tänapäeval selle nime all tuntud haigusega. Selle all võidakse mõelda mitmesuguseid raskeid nahahaigusi, samuti teatud kahjustusi riietel ja majadel. (3Mo 14:54; Lu 5:12.)

Piim. Kaalu- ja rahaühik, mida vilistid nõudsid mitmesuguste metallriistade teritamise eest. Arheoloogilistel väljakaevamistel Iisraelis on leitud kivist kaaluvihte, millele on kirjutatud vastava heebreaakeelse sõna kaashäälikud. Piim kaalus keskmiselt 7,8 grammi ehk umbes kaks kolmandikku seeklit. (1Sa 13:20, 21.)

Piinapost. Kreeka keeles *stauros*. Tähendab püstist palki või posti, nagu näiteks see, millel Jeesus hukati. Pole mingeid tõendeid selle kohta, et see kreeka sõna oleks tähendanud risti, mida paganad kasutasid religioosse sümbolina juba palju sajandeid enne Kristust. Vaste „piinapost“ annab hästi edasi algeelse sõna tähenduse, sest Jeesus kasutas sõna *stauros*, kui rääkis piinamisest, kannatustest ja häbist, mida tema järelkäijad pidid kogema. (Mt 16:24; Heb 12:2.) Vt ka POST.

Pilliroog. Võidakse mõelda erinevaid taimi, mis kasvavad märjas paigas. Piiblis käib „pilliroog“ enamasti hariliku hiidroo kohta (*Arundo donax*). (Ii 8:11; Jes 42:3; Mt 27:29; Ilm 11:1.)

Pitsat. Vahend pitseri löömiseks (tavaliselt savile või vahale), millega kinnitati omandi-

õigust, millegi ehtsust või pooltevahelist kokkulepet. Muistne pitsat kujutas endast mõne kõva materjali, näiteks kivi, vandli või puu tükki, millesse oli uurendatud peegelpildis kiri või kujutis. Pitsseriga märgistamine tähistab sümboolselt seda, et miski on tunnistatud ehtsaks, kuulub kellelegi või on peidetud või salajane. (2Mo 28:11; Neh 9:38; Ilm 5:1; 9:4.)

Pitsersõrmus. Pitsatiga sõrmus, mida kanti sõrmes või mis oli paelaga kaelas. See oli valitseja või ametniku võimu sümbol. (1Mo 41:42.) Vt ka PITSAT.

Poeg. Piibiaegadel kasutati sõna „poeg” laias tähenduses, mitte ainult otseste meessoost järeltulijate kohta. Pojaks võidi kutsuda näiteks kasupoega (2Mo 2:10), kaugemat meessoost järeltulijat (Mt 12:23) või väimeest (Lu 3:23). Mõnikord kasutati sõna „pojad” kogu rahva kohta. (L 148:14.)

Porneia. Vt HOORUS.

Post. Mõnel rahval oli kombeks surmamõistetu postil hukata ja/või panna tema surnukeha välja kõigile vaatamiseks, et see oleks teistele hoiatuseks või et surnut avalikult alandada. Metsiku sõjapidamisviisi poolest kurikuulsad assüürlased hukkasid oma vange nii, et lükkasid nad terava posti otsa, mis tungis läbi alakeha rindkerre. Juutide seaduse kohaselt tuli aga need, kes olid teinud midagi jäledat, näiteks teotanud Jumalat või teeninud ebajumalaid, kõigepealt kividega surnuks visata või muud moodi surmata ning alles seejärel nende surnukehad teistele hoiatuseks posti või puu külge riputada. (5Mo 21:22, 23; 2Sa 21:6, 9.) Roomlased mõnikord lihtsalt sidusid hukatava posti külge, kus ta võis enne surma veel mitu päeva valu, janu, nälja ja kuumapäikese käes piinelda. Teistel juhtudel, nagu näiteks Jeesuse hukkamisel, kinnitati surmamõistetu posti külge nii, et tema kätest ja jalgadest löödi läbi naelad. (Lu 24:20; Joh 19:14–16; 20:25; Ap 2:23, 36.) Vt ka PIINAPOST.

Pottsepp. Savinõude valmistamisega tegelev käsitöölaine. Heebreakeelne sõna, mis on tõlgitud vastega „pottsepp”, tähendab „vormija”. Pottsepal on täielik õigus otsustada, mida ta saviga teeb, ja seda kujundit kasutatakse tihti kirjeldamiseks Jehoova ülemvõimu üksikisikute ja rahvaste üle. (Jes 64:8; Ro 9:21.)

Preester. Jumala esindaja inimeste ees ja ka inimeste esindaja Jumala ees. Jumalat esindasid preestrid sellega, et õpetasid inimestele Jumala seadusi ja andsid Jumala kohta teadmisi. Inimesi esindasid nad sellega, et töid ohvreid, esitasid palveid ja kotsid rahva eest. Enne Moosese seadust teenis iga perepea oma peres preestrina. Moosese seaduse kohaselt moodustasid preesterkonna Leevi suguharusse kuulunud Aaroni meessoost järeltulijad. Ülejäänud meessoost leviidid olid nende abilised. Uue lepingu jõustumisega sai preesterkonnaks vaimne Iisrael ning ülempreestriks Jeesus Kristus. (2Mo 28:41; Heb 9:24; Ilm 5:10.)

Pretoriaanide väeüksus. Pretoriaanid olid Rooma keisri ihukaitseväelased. Nad sekkuksid poliitikasse, mängides olulist rolli keisrite toetamisel või nende kukutamisel. (Flp 1:13.)

Prohvet. Isik, kelle kaudu Jumal teeb teatavaks oma tahte. Prohvetid tegutsesid Jumala eestraäkijatena, kes kuulutasid ette tulevasti sündmusi, kuid vahendasid ka Jehoova õpetusi, käsked ja kohtuotsuseid. (Am 3:7; 2Pe 1:21.)

Prohvetikuulutus. Jumalalt päha vaimu kaudu saadud sõnum, tema tahte teadaandmine. Prohvetikuulutus võib olla Jumala moraaliõpetus, tema käskude ja kohtuotsuste teatavakstegemine või tulevaste sündmuste ettekuulutamine. (Hes 37:9, 10; Tn 9:24; Mt 13:14; 2Pe 1:20, 21.)

Prokonsul. Provintsi asehaldur, kes allus Rooma senatile. Tema käes oli sõjaline ja kohtuvõim. Ehkki ta pidi oma tegevusest senatile aru andma, oli kõrgeim võim provintsis tema käes. (Ap 13:7; 18:12.)

Proselüüt. Usku vahetanud inimene. Piiblis mõeldakse judaismi pöördunud inimest. Kui tegemist oli meessoost isikuga, tuli ta ümber lõigata. (Mt 23:15, allmärkus; Ap 13:43.)

Prostituut. Isik, kes on abieluvälises seksuaalsuhtes ja seda eelkõige raha eest. (Sõna „prostituut” kreekaakeelne vaste *porne* tuleneb sõnajuurest, mis tähendab „müüma”.) Enamasti käib see naissoost isiku kohta (tõlgitud ka „lõbunaine”, „hoor”), ehkki Piiblis mainitakse ka meesprostituute. Moosese seaduse järgi oli prostitutsioon keelatud ning prostituudi palka ei tohtinud viia annetuseks Jehoova pühamuse. Seevastu paganrahvaste seas oli prostitutsioon

templite üheks tuluallikaks. (5Mo 23:17, 18; 1Ku 14:24.) Piiblis kasutatakse seda sõna ka ülekantud tähenduses inimeste, rahvaste või organisatsioonide kohta, kes väidavad end teenivat tõelist Jumalat, kuid tegelikult kummardavad ebajumalaid. Näiteks valereligioone, mida tervikuna nimetatakse „Suureks Babüloniks“, kirjeldatakse Ilmutusraamatus prostituudina, sest need teevad koostööd selle maailma valitsejatega, et kindlustada oma võimu ja saada ainelist kasu. (Ilm 17:1–5; 18:3; 1Aj 5:25.)

Psalm. Kiituslaul Jumalale. Psalmide tekstile loodi viis ja jumalateenijad laulsid neid. Muu hulgas lauldi neid jumalateenistusel Jehoova templis Jeruusalemmas. (Lu 20:42; Ef 5:19; Kol 3:16; Jk 5:13.)

Puhtus; puhas. Piiblis ei mõelda puhtuse all üksnes füüsilist puhtust, vaid ka rikkumatus ja laitmatuse säilitamist või taastamist ning hoidumist kõigest, mis võib inimest moraalselt või vaimselt laostada ja rüvetada. Moosese seaduses mõeldakse puhtuse all rituaalset puhtust. (3Mo 10:10; L 51:7; Mt 8:2; 1Ko 6:11.)

Pull. Selleks, et pulle saaks kasutada tööloomadena, neid tavaliselt kastreeritakse, kuid iisraellased seda ilmselt ei teinud, sest viigastatud looma ei kõlvanud ohverdada. Arvatakse, et nad kasutasid sellist tõugu loomi, kes olid rahuliku loomuga. (5Mo 25:4.)

Purim. Iga-aastane püha, mida peeti 14. ja 15. adaril mälestamaks juutide pääsemist genotsiidist kuninganna Estri päevil. Algeelne sõna *purim* tähendab „liisud“. Seda püha hakati nimetama purimiks ehk liiskudepühaks, sest Haaman lasi heita liisku, et määrata kindlaks päev, millal juudid hävitada. (Est 3:7; 9:26.)

Pöletusohver. Loomohver, mis põletati altaril ja kuulus tervikuna Jumalale, ohverdajale endale ei jäänud sellest loomast mitte midagi. Selliseks ohvriks võis olla pull, jää, sikk, turteltuvi või tuvipoeg. (2Mo 29:18; 3Mo 6:9.)

Pärgament. Töödeldud lamba-, kitse- või vasikanahk, mida kasutati kirjutusmaterjalina. See oli vastupidavam kui papüürus ning sellest valmistati ka Piibli rullraamatuid. Pärgamendit, mida Paulus palus Timoteosel kaasa tuua, olid tõenäoliselt mõned Piibli heebreakeelse osa raamatud. Mõned Surnumere kirjarullid on pärgamendist. (2Ti 4:13.)

Pärsia; pärslased. Maa ja rahvas, keda sageli mainitakse koos meedlastega, ilmselt oli tegu sugulasrahvastega. Algselt elasid pärslased üksnes Iraani kiltmaa edelaosas. Kui Pärsiat valitses Kyros Suur (kelle isa oli mõnede muistsete ajaloolaste sõnul pärslane ja ema meedlane), said pärslased võimu meedlaste üle, kuid tegemist oli kaksikriigiiga. Kyros vallutas aastal 539 e.m.a Babüloonია impeeriumi ning lubas vangistuses olnud juutidel kodumaale tagasi pöörduda. Pärsia impeeriumi idapiiriks oli Induse jõgi ning läänepiiriks Egeuse meri. Juudid olid Pärsia võimu all, kuni Aleksander Suur aastal 331 e.m.a pärslased alistas. Taaniel sai Pärsia impeeriumi esiletõusu kohta nägemuse ning seda riiki mainitakse ka Esra, Nehemja ja Estri raamatus. (Esr 1:1; Tn 5:28.) Vt lisa B9.

Pühad. Vt HAPNEMATA LEIBADE PÜHA; LEHTMAJADEPÜHA; LEPITUSPÄEV; NÄDALATEPÜHA; PAASAPÜHA; TEMPLIPÜHITSEMISPÜHA; TROMPETIPUHUMISE PÄEV; PURIM.

Pühakiri. Jumala Sõna pühad kirjutised. See väljend esineb ainult Piibli kreeka keelses osas. (Lu 24:27; 2Ti 3:16.)

Pühamu. Püha paik jumalakkummardamiseks. Enamasti mõeldakse selle all telkpühamu või Jeruusalemma templit. Pühamuks nimetatakse ka Jumala taevast asupaika. (2Mo 25:8, 9; 2Ku 10:25; 1Aj 28:10; Ilm 11:19.)

Püha paik. Telkpühamu ja templi eesmine, suurem ruum; eraldatud tagumisest ruumist ehk kõige pühamast paigast. Telkpühamu pühas paigas olid kuldambjalg, kuldne suitsutusaltar, vaateleibade laud ja kullast riistad. Templi pühas paigas olid kuldaltar, kümme kuldambjalga ja kümme vaateleibade lauda. (2Mo 26:33; Heb 9:2.) Vt lisisid B5 ja B8.

Püha; pühadus. Jehoovale iseloomulik omadus; täielik moraalne puhtus. (2Mo 28:36; 1Sa 2:2; Öp 9:10; Jes 6:3.) Kui tegemist on inimeste (2Mo 19:6; 2Ku 4:9), loomade (4Mo 18:17), asjade (2Mo 28:38; 30:25; 3Mo 27:14), paikade (2Mo 3:5; Jes 27:13), perioodide (2Mo 16:23; 3Mo 25:12) ja tegevustega (2Mo 36:4), siis kannab vastav heebreakeelse sõna endas mõtet ainulaadsusest, pühitsetusest, pühale Jumalale pühendatusest või Jehoova teenistuseks eraldatusest. Ka Piibli kreeka keelses osas tähendavad sõnad „püha“ ja „pühadus“ eraldatud Jumalale. Samuti kasutatakse

1709

neid sõnu, kui peetakse silmas puhtaid tegusid. (Mr 6:20; 2Ko 7:1; 1Pe 1:15, 16.)

Püha pühitsusmärk. Puhtast kullast särav plaat, millesse olid uurendatud heebrea keeles sõnad „Jehoova on püha”. See kinnitati ülempreestri turbani esiküljele. (2Mo 39:30.) Vt lisa B5.

Püha saladus. Jumala eesmärgi tahk, mida Jumal hoiab mõnda aega varjul ning mille ta avaldab vaid neile, kellele soovib. (Mr 4:11; Kol 1:26.)

Püha sammas. Enamasti kivist sammas, mis kujutas ilmselt Baali sugutit või ka mõne teise ebajumala sugutit. (2Mo 23:24.)

Püha tulp. Heebrea sõnaga *ašerah* mõeldakse 1) posti, mis sümboliseeris kaananlaste viljakusjumalannat Ašerat, 2) jumalanna Ašera kuju. Töenäoliselt oli tegu püstise tulbaga, mis oli vähemalt osaliselt tehtud puust. See võis olla lihtne nikerdamata puupost või isegi kasvav puu. (5Mo 16:21; Koh 6:26; 1Ku 15:13.)

Püha vaim. Võimas nähtamatu jõud, mida Jumal kasutab oma tahte täideviimiseks. See on püha sellepärast, et see lähtub Jehoovalt, kes on täiuslikult puhas ja õiglane, ja sellepärast, et Jumal kasutab seda oma pühade eesmärkide elluviimiseks. (Lu 1:35; Ap 1:8.)

Pühendumus Jumalale. Jäägitu ustavus Jumal Jehoova ülemvõimule, tema teenimine aukartusest tema vastu. (1Ti 4:8; 2Ti 3:12.)

R

Raahab. Nimetus, millel on liobi, Laulude ja Jesaja raamatus sümboolne tähendus. (Joosua raamatus on see naisenimi.) liobi raamatus võib kontekstist järeldada, et tegu on mingit laadi mereelukaga. Mujal sümboliseerib see mereelukas Egiptust. (li 9:13; L 87:4; Jes 30:7; 51:9, 10.)

Rahuohver. Ohver, mille toomisega taotleti rahu Jehoovaga. Seda söid ohvritooja koos oma perega, preester, kes looma ohverdas, ja ka teised teenistused olevad preestrid. Jehoovale kuulus meeldiva lõhnaga suits, mis tõusis rasva põlemisel, ning looma veri, mis sümboliseeris elu. Preestrid ja ohvritoojad otsekui viibisid koos Jehoovaga ühisel söömaajal, mis näitas, et nende vahel on rahumeelsed suhted. (3Mo 7:29, 32; 5Mo 27:7.)

Rinnakilp. Kalliskividega kaetud tasku, mida ülempreester kandis riiete peal südame ko-

PÜHA PÜHITSUSMÄRK – SADUSERID

hal, kui ta sisenes pühasse paika. Seda kutsuti ka „kohtumõistmise rinnakilbiks”, sest selles hoiti uurimist ja tummimist, mille abil saadi teada Jehoova otsus mingis küsimuses. (2Mo 28:15–30.) Vt lisa B5.

Ristimine. Vastav kreeka verb tähendab „vette kastma”. Jeesus ütles, et tema järelkäijad tuleb ristida. Kristlik ristimine näitab seda, et ristitav on Jeesus Kristuse kaudu pühendunud Jumal Jehoovale, et täita tema taht. Piiblis räägitakse ka Johannese ristimisest, püha vaimuga ristimisest ja tulega ristimisest. (Mt 3:11, 16; 28:19; Joh 3:23; 1Pe 3:21.)

Roahover. Toodi koos rahuohvri, põletusohvri või patuohvriga, kuid mõnikord ka eraldi. Sellega tänati Jumalat õnnistuste eest. Roahovriks võis olla peenjahu, röstitud terad, rõngasleivad või kuivikleivad. (3Mo 2:1–15.)

Rohutirtsud. Piiblis kasutatakse seda sõna enamasti rändtirtsude kohta, kes liiguvad suurte parvedena. Moosese seaduse järgi olid rohutirtsud puhtad loomad ja neid võis tarvitada toiduks. Suuri rohutirtsuparvi, mis söid oma teel kõik, tehes suurt laastamistööd, peeti nuhtluseks. (2Mo 10:14; Mt 3:4.)

Rubiin. Vt KALLISKIVID.

Rullraamat. Pikk pärgamendi- või papüüruseleht, mille ühele poolele kirjutati tekst ja mis tavaliselt keerati ümber toki. Pühakiri pandi kirja ja seda kirjutati ka ümber rullraamatutesse. Rullraamatud olid Piibli kirjutamise ajal tavalised. (Jer 36:4, 18, 23; Lu 4:17–20; 2Ti 4:13.)

S

Saalomoni sammaskäik. Jeesuse päevil templi välisõue idaküljes olnud katusealune koridor. Arvatakse, et see võis olla säilinud Saalomoni templi ajast. Jeesus jalutas seal, kui „oli talv”; algkristlased kogunesid sinna jumalateenistuseks. (Joh 10:22, 23; Ap 5:12.) Vt lisa B11.

Saatan. Vastav heebrea sõna tähendab „vastane”. Kui algeeltes on selle sõna ees määrav artikkel, siis mõeldakse Jumala peamist vastast, keda nimetatakse ka Kuradiks. (li 1:6; Mt 4:10; Ilm 12:9.)

Saduserid. Judaismi sekt, kuhu kuulusid rikkad aristokraadid ja samuti preestrid, kel oli suur mõjuvõim templis toimuva üle. Paljudes usuküsimustes, nii suulisel pärimuses kui ka erudes uskumustes, olid nad variseridega eri meelt. Saduserid ei uskunud

surnute ülestõusmist ega inglite olemasolu. Nad olid Jeesuse vastased. (Mt 16:1; Ap 23:8.)

Safiir. Vt KALLISKIVID.

Samaaria. Põhjapoolse, kümnest suguharust koosneva Iisraeli kuningriigi pealinn kahe sajandi vältel; nii nimetati ka kogu selle riigi territooriumit. Linn oli ehitatud samanimelisele mäele. Jeesuse päevil kutsuti Samaariaks Rooma impeeriumi üht piirkonda, mis piirnes põhjas Galileaga ja lõunas Juudamaaga. Jeesus üldiselt selles piirkonnas ei kuulutanud, ent mõnikord sealt läbi minnes ta siiski rääkis sealsete asukatega. Peetrus kasutas taeva kuningriigi teist sümbolset võtit, kui samaarlased said püha vaimu. (1Ku 16:24; Joh 4:7; Ap 8:14.) Vt lisa B10.

Samaarlased. Algselt nimetati samaarlasteks iisraellasi, kes elasid kümnest suguharust koosnevas põhjapoolses kuningriigis. Kui assüürlased aastal 740 e.m.a Samaaria vallutasid, asustasid nad sealse ala võõramaalastega, keda hakati samuti nimetama samaarlasteks. Jeesuse päevil oli sõnal „samaarlane“ pigem religioosne kui poliitiline või geograafiline tähendusvarjund. Seda sõna kasutati Samaaria ja Sekemi ümbruses levinud usuvoolu pooldajate kohta, kelle uskumused erinesid selgelt juutide omadest. (Joh 8:48.)

Sammas. Ehitise toetuseks (ka kaunistuseks) mõeldud post või sellekujuline moodustis. Sambaid püstitati ka mõne ajaloolise sündmuse mälestuseks. Sambaid kui tugiposte kasutati näiteks Saalomoni ehitatud templi ja kuninglike hoonete puhul. Paganrahvad püstitasid pühi sambaid, et kummardada väärjumalaid; aeg-ajalt tegid nende eeskujul seda ka iisraellased. (Koh 16:29; 1Ku 7:21; 14:23.) Vt ka KAPITEEL.

Sanhedrin. Juudi kõrgeim kohus, mis asus Jeruusalemmas. Jeesuse päevil kuulus sellesse 71 liiget, sealhulgas ametisolev ülempreester ja endised ülempreestrid, nende meessoost sugulased, rahvavanemad ja kirjatundjad. (Mr 15:1; Ap 5:34; 23:1, 6.)

Sarder. Vt KALLISKIVID.

Sardoonüks. Vt KALLISKIVID.

Sarv. Loomasarvi võidi kasutada jooginõuna, tinditoosina, samuti õli või kosmeetikavahendite hoidmiseks. Sarve kasutati ka muusikainstrumentina, samuti võidi seda puhuda märguandmiseks. (1Sa 16:1, 13; 1Ku 1:

39; Hes 9:2, allmärkus.) Sarv sümboliseerib jõudu, vallutamist ja võitu. (5Mo 33:17; Mi 4:13; Sak 1:19.)

Satraap. Babüloonia ja Pärsia impeeriumites halduspiirkonna asevalitseja. Satraabid määras ametisse kuningas. (Esr 8:36; Tn 6:1.)

Seaa. Kuivainemoot, mis vedelikumöödu bati järgi arvatades võrdub 7,33 liitriga. (2Ku 7:1.) Vt lisa B14.

Seekel. Peamine heebrea kaalu- ja rahaühik; 11,4 grammi. Väljendiga „püha paiga seekel“ võidi rõhutada seda, et kaal peab olema täpne või et tegu oli standardkaaluvihiga, mida hoiti telkpühamus. Piiblis räägitakse ka kuninga kaaluvihist, mis võis olla tavalisest seeklist erineva kuningliku seekli kaaluvihit või kuningapalees hoitud tavalise seekli standardkaaluvihit. (2Mo 30:13.)

Seeravid. Vaimolendid, kes seisavad taevas Jehoova trooni ümber. Heebrea sõna *serafim* tähendab „need, kes põlevad“. (Jes 6:2, 6.)

Sekt. Rühm inimesi, kes lõovad teistest laiku, et järgida mõnda juhti või omaenda usuilisi tõekspidamisi. Sektideks nimetatakse Piiblis näiteks kahte silmapaistvat judaismi haru: varisere ja sadusere. Mittekristlased nimetasid sektiks või „naatsarlaste sektiks“ ka kristlasi, pidades neid judaismist laiku lõonud rühmituseks. Lõpuks tekkisid lõhed ka kristliku koguduse sees, näiteks mainitakse Ilmutusraamatus nikolaaiite. (Ap 5:17; 15:5; 24:5; 28:22; Ilm 2:6; 2Pe 2:1.)

Sela. Tehniline muusika- või etlustermin, mis esineb Laulude ja Habakuki raamatus. See võis tähendada, et laulus ja/või muusikas tuli teha paus, et anda aega mõtisklemiseks või rõhutada enne seda väljendatud mõtet või tunnet. Kreekakeelses Septuagintas on see tõlgitud vastega *diapsalma*, mis tähendab „muusikaline vahemäng“. (L 3:4; Hab 3:3.)

Selle ajastu viimsed päevad. Ajajärk, mis eelneb Saatana võimu all oleva maailma hävitamisele. See on samaaegne Kristuse kohalolekuks. Jeesuse juhtimisel inglid „eraldavad kurjad õigetest“ ja hävitavad nad. (Mt 13:40–42, 49.) Jeesuse jüngrid tundsid huvi, millal see aeg tuleb. (Mt 24:3.) Enne taevasse minekut lubas Jeesus oma järelkäijatele, et ta on koos neendega kuni selle ajastu viimsete päevade lõpuni. (Mt 28:20.)

Siion; Siioni mägi. Siioniks nimetati jebuuslaste kindluslinna Jebuusi, mis asetses Jeruusalemma kagupoolsel künkal. Pärast seda, kui Taavet oli selle vallutanud ja sinna oma kuningakoja ehitanud, hakati seda kutsuma „Taaveti linnaks”. (2Sa 5:7, 9.) Siioni mägi sai Jehoova ees eriliselt pühaks, kui Taavet lasi sinna viia lepingulaeka. Hiljem hõlmas see nimi ka templiala Morija mäel ja mõnikord mõeldi selle all kogu Jeruusalemma. Piibli kreeka keelses osas esineb see sagedi sümbolises tähenduses. (L 2:6; 1Pe 2:6; Ilm 14:1.)

Siiv. Juudi pühadekalendri teise kuu ja põllumajanduskalendri kaheksanda kuu algne nimetus. See kestis meie kalendri järgi aprilli keskpaigast mai keskpaigani. Juudi Talmudis ja teistes teostes, mis on kirja pandud pärast Babüloonia vangipõlve, on selle nimetus ijar. (1Ku 6:37.) Vt lisa B15.

Sivan. Juudi pühadekalendri kolmas kuu ja põllumajanduskalendri üheksas kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi mai keskpaigast juuni keskpaigani. (Est 8:9.) Vt lisa B15.

Smaragd. Vt KALLISKIVID.

Speltanisu. Piibliaegadel peeti seda nisusortti (*Triticum spelta*) teistest kehvemaks, sest viljateradelt oli raske kesti eemaldada. (2Mo 9:32.)

Spiritism. Uskumus, et surnud inimese vaim elab pärast keha surma edasi ja võib elavatega suhelda ning teebki seda eeskätt mõne meediumi ehk sellise inimese vahendusel, kes on vaimu mõjule eriliselt vastuvõtlik. Kreeka sõna *pharmakia*, mis on tõlgitud vastega „spiritism”, tähendab eelkõige arstirohtude või uimainete tarvitamist. Seda sõna hakati seostama spiritismiga seetõttu, et vanasti kasutati uimasteid demonitelt väe saamiseks ja nõudumiseks. (Ga 5:20; Ilm 21:8.)

Staadion. Pikkusmõõt; 185 meetrit ehk üks kaheksandik Rooma miili. (Lu 24:13, allmärkus; Ilm 21:16.) Vt lisa B14.

Stoikud. Kreeka filosoofide koolkond. Stoikud uskusid, et õnn tuleneb mõistusparasest tegevemisest ja loodusega kooskõlas elamisest. Nende arvamuse kohaselt oli tõeliselt tark inimene ükskõikne nii kannatuste kui ka naudingute suhtes. (Ap 17:18.)

Suitsutusrohi. Aromaatsete vaikude ja palsamite segu, mis põleb aeglaselt ja eritab

SIION; SIIONI MÄGI – SÜNAGOOG

head lõhna. Telkpühamus ja templis kasutati erilist neljast koostisainest valmistatud suitsutusrohtu. Igal hommikul ja õhtul põletati seda pühas paigas oleval suitsutusaltaril. Lepituspäeval põletati seda kõige pühamas paigas. Suitsutusrohi sümboliseeris ustavate jumalateenijate palveid. Kristlastelt suitsutusrohu põletamist ei nõuta. (2Mo 30:34, 35; 3Mo 16:13; Ilm 5:8.)

Surmavald. Surnud inimeste sümboolne asupaik (heebrea keeles *šeool*, kreeka keeles *hades*), kus pole mingit tegevust. Surmavallass on inimesed teadvuseta. (Kog 9:10; Ap 2:31.)

Surutõrs. Enamasti koosnes see kahest lubjakivisse tehtud süvendist, millest üks oli kõrgemal ja teine madalamal ning mis olid omavahel ühendatud väikse kanaliga. Ülemises süvendis sõtkuti viinamarjad katki, nii et mahl voolas alumisse süvendisse. Surutõrs võib Piiblis sümboliseerida Jumala kohutumist. (Jes 5:2; Ilm 19:15.)

Suur viletsus. Kreeka sõna, mis on tõlgitud vastega „viletsus”, kannab endas mõtet ahastusest või kannatustest, mis on tingitud rasketest oludest. Jeesus rääkis enneolematult suurest viletsusest, mis pidi tabama Jeruusalemma, kuid iseäranis pidas ta silmas suurt viletsust, mis pidi hiljem, tema tulemise ajal „suures auhiilguses”, tabama kogu inimkonda. (Mt 24:21, 29–31.) Paulus ütles, et õiglane Jumal toob sellise viletsuse nende peale, „kes ei tunne Jumalat ja kes ei kuuletu heale sõnumile” Jeesus Kristusest. Ilmutusraamatu 19. peatükis kujutatakse Jeesust juhtimas taevaste väehulkade rünnakut „metsalise, maa kuningate ja nende sõjavägede” vastu. (2Te 1:6–8; Ilm 19:11–21.) „Suur rahvahulk” elab selle viletsusaja üle. (Ilm 7:9, 14.) Vt ka HARMAGEDOON.

Sõjavanker; kaarik. Kahe rattaline hobusõiduk. (2Mo 14:23; Koh 4:13; Ap 8:28.)

Sügavik. Vastav kreeka sõna *abyssos* tähendab „äärmiselt sügav”, „põhjatut”, „piiritut”. Piibli kreeka keelses osas mõeldakse selle sõnaga paika, kus hoitakse kedagi vangis, või vangistatud olekut. See hõlmab näiteks surmavalda. (Lu 8:31; Ro 10:7; Ilm 20:3.)

Süld. Vee sügavuse mõõtühik. Võrdub 1,8 meetriga. (Ap 27:28.) Vt lisa B14.

Sünagoog. Vastav kreeka sõna tähendab „kokkutulek”, kuid enamikus kirjakohdades on selle all mõeldud paika, kuhu juudid

kokku tulid, et pühakirja lugeda, õppida ja palvetada. Jeesuse päevil oli peaaegu igas Iisraeli linnas sünagoog, suuremates isegi mitu. (Lu 4:16; Ap 13:14, 15.)

Süüohver. Ohver, mis toodi enda pattude eest. Siiski erines see veidi patuohvrst. Süüohvri eesmärk oli taastada kahetsevale patustanudle seaduselepingust tulenevad õigused, millest ta oli patu tõttu ilma jäänud, ja leevendada tema karistust. (3Mo 7:37; 19:22; Jes 53:10.)

Süüria; süürlased. Vt ARAM; ARAMEALASED.

Syrtis. Kaks Põhja-Aafrikas Liibüa rannikul asuvat suurt madalat lahte, mida meremehed vanal ajal kartsid, sest neis oli palju ohtlikke liivavalle, mis tõusude ja mõõnade tõttu pidevalt liikusid. (Ap 27:17.) Vt lisa B13.

Š

Šeminit. Muusikatermin, mis tähendab sõnasõnalt „kaheksas“; võib viidata madalale registrile. Muusikainstrumentide puhul käis see ilmselt basspillide kohta. Laulude puhul aga võis see tähendada, et saatemuusika oli madalas registris ja et vastavalt tuli ka laulda. (1Aj 15:21; L 6:mrk; 12:mrk.)

Šeol. Vt SURMAVALD.

Ševat. Juudi pühadekalendri üheteistkümmes kuu ja põllumajanduskalendri viies kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi jaanuari keskpaigast veebruari keskpaigani. (Sak 1:7.) Vt lisa B15.

Z

Zeus. Kreeklaste peajumal. Lüstra linnas arvati ekslikult, et Barnabas on Zeus. Lüstra lähedal leitud vanadel raidkirjadel on viiteid Zeusi preestritele ja päikesejumal Zeusile. Paulus lahkus Maltalt laevaga, mille vöörikaunistuseks olid „Zeusi pojad“ ehk kaksvikennad Kastor (ladina keeles Castor) ja Polydeukes (ladina keeles Pollux). (Ap 14:12; 28:11.)

T

Taaveti linn. Nii hakati nimetama Jebuusi linna pärast seda, kui Taavet oli selle vallutanud ja sinna kuningakoja ehitanud. Taaveti linna nimetatakse ka Siioniks. See on Jeruusalemma kagupoolne ja vanim osa. (2Sa 5:7; 1Aj 11:4, 5.)

Taaveti poeg. Väljend, mis sageli käib Jeesuse kohta ja rõhutab, et tema on see Taaveti soost järeletulija, kes pidi Taavetiga sõlmitud

lepingu järgi pärima kuningriigi. (Mt 12:23; 21:9.)

Taevakuninganna. Nii nimetati jumalannat, keda usust taganenud Iisraellased Jeremi ja päevil kummardasid. Arvatakse, et see võib olla sama kes babüloonlaste jumalanna Istar (Astarte), kelle varasem sumeri vaste Inanna tähendabki „taevakuninganna“. Peale selle, et teda seostatakse taevaga, oli ta viljakusjumalanna. Ühel Egiptuse raidkirjal nimetatakse Astartet „taeva käskijannaks“. (Jer 44:19.)

Tahipihid. Ilmselt tange meenutavad kullast tööriistad, mida kasutati telkpühamus ja templis lambileegi kustutamiseks. (2Mo 37:23.)

Talent. Suurim heebrea kaalu- ja rahaühik; 34,2 kilogrammi. Kreeka talent oli väiksem, umbes 20,4 kilogrammi. (1Aj 22:14; Mt 18:24.) Vt lisa B14.

Tammus. 1. Ebajumal, keda usust taganenud heebrea naised Jeruusalemmas taga nutsid. Oletatakse, et Tammus oli kuningas, kes pärast oma surma jumalaks kuulutati. Sumeri tekstides kutsutakse Tammust Dumuziks, keda peeti viljakusjumalanna Inanna (sama kes babüloonlaste Istar) meheks või armukeseks. (Hes 8:14.) 2. Juudi pühadekalendri neljas kuu ja põllumajanduskalendri kümnes kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi juuni keskpaigast juuli keskpaigani. Vt lisa B15.

Tarsise laevad. Algselt olid need laevad, mis vanal ajal sõitsid paika nimega Tarsis (ilmselt tänapäeva Hispaania alal). Tõenäoliselt hakati hiljem Tarsise laevadeks kutsuma suuri laevu, mis suutsid läbida pikki vahemaid. Saalomon ja Joosafat kasutasid selliseid laevu kaubaveoks. (1Ku 9:26; 10:22; 22:48.)

Tartaros. Piibli kreekakeelses osas tähendab see vangistuselaadset alandavat olukorda. Tartarosse heideti sõnakulmatud inglid, kes Noa päevil maa peale tulid. Kirjakohas 2. Peetruse 2:4 esinev verb *tartaroo*, mis on tõlgitud vastega „Tartarosse heitma“, ei tähenda, et pattu teinud inglid oleks heidetud mütoloogilisse paika nimega Tartaros (st maa-alusesse vanglasse ja pimeduse paika, kus olid vähemtähtsad jumalad). See tähendab hoopis, et Jumal võttis neilt inglilt ära nende taevase positsiooni ja auväärse ülesanded ning et nad on täielikus

vaimses pimeduses, mistõttu nad ei mõista Jumala eesmärke. Ka nende tulevik on tume, sest Piibel näitab, et nemad ja nende valitseja Saatan hävitatakse igaveseks. Seega tähendab Tartaros neile mässumeelsetele inglitele suurimat alandust. See pole sama mis „sügavik“ kirjakohas Ilmutus 20:1-3.

Teerajaja. Kreeka sõna esmane tähendus on „ülemjuht“. See viitab Jeesus Kristuse olulisele rollile vabastada Jumalale ustavad inimesed patu tagajärjest surmast ja juhtida nad igavesse ellu. (Ap 3:15; 5:31; Heb 2:10; 12:2.)

Teeravikujud. Kodujumalad, kelle poole mõnikord pöörduiti ennete otsimiseks. (Hes 21:21.) Mõned neist võisid olla inimese kuju ja suurusega, teised olid aga üsna väikesed. (1Mo 31:34; 1Sa 19:13, 16.) Arheoloogilised leiud Mesopotaamia aladelt viitavad sellele, et isik, kelle valduses olid teeravikujud, omas perekonnas pärimisõigust. (See võis olla põhjus, miks Raahel võttis kaasa oma isa teeravikujud.) Ehkki Iisraelis ilmselt sellist tava ei olnud, tuli teeravikujude kumardamist ette nii kohtumõistjate kui ka kuningate päevil. Neid mainitakse esemete hulgas, mille ustav kuningas Joosija hävitas. (Koh 17:5; 2Ku 23:24; Ho 3:4.)

Telkpühamu. Teisaldatav telk, mida Iisraellased kasutasid jumalateenimisel pärast Egiptusest lahkumist. Selles oli Jehoova lepingulaegas, mis sümboliseeris Jumala kohalolu, ning see oli paigaks, kus toodi ohvreid ja teeniti Jumalat. Mõnikord nimetatakse seda ka koguduseteljiks. Telgi puust raamistik kaeti linase kangaga, millel oli kujutatud keerubeid. Telkpühamus oli kaks ruumi: eesmist ruumi nimetati pühaks paigaks ja tagumist ruumi kõige pühamaks paigaks. (Jos 18:1; 2Mo 25:9.) Vt lisa B5.

Tempel. Püsiehitis Jeruusalemmas, mis sai teisaldatava telkpühamu asemel Iisraellaste jumalateenimise keskuseks. Esimese templi ehitas Saalomon ja selle hävitasid babüloomlased. Teise templi ehitas Serubbaabel pärast Babüloonia vangipõlve ning hiljem ehitas Herodes Suur selle ümber. Piiblis nimetatakse templit sageli ka Jehoova kojaks. (Esr 1:3; 6:14, 15; 1Aj 29:1; 2Aj 2:4; Mt 24:1.) Vt lisasid B8 ja B11.

Templiabilised. Heebrea keeles *nethinim*, sõna-sõnalt „antud“. Viitab sellele, et nad olid antud templiteenistusse. Templiabilised

ei olnud Iisraellased. Tõenäoliselt põlvnesid paljud neist gibeonlastest, kelle Joosua oli määranud „puurajujateks ja veetootjateks koguduse ja Jehoova altari heaks“. (Jos 9:23, 27; 1Aj 9:2; Esr 8:17.)

Templipühitsemispüha. Teise nimega hanuka. Iga-aastane püha, millega meenutati templi taaspühitsemist, mis toimus aastal 165 e.m.a, pärast seda, kui Antiochos Epiphanes oli seda rüvetanud. See püha algas 25. kislevil ja kestis kaheksa päeva. (Joh 10:22.)

Tevet. Juudi pühadekalendri kümnes kuu ja põllumajanduskalendri neljas kuu. Nimetus võeti kasutusele pärast Babüloonia vangipõlve. See kuu kestis meie kalendri järgi detsembri keskpaigast jaanuari keskpaigani. Enamasti nimetatakse seda lihtsalt „kümnendaks kuuks“. (Est 2:16.) Vt lisa B15.

Tiisri. Vt ETANIM ja lisa B15.

Topaas. Vt KALLISKIVID.

Trompet. Metallist puhkpill, mida kasutati märguandmiseks ja musitseerimiseks. Kirjakohas 4. Moosese 10:2 andis Jehoova käsu valmistada kaks hõbetrompetit, millega tuli anda märku rahva kokkukutsumiseks, laagri teeleasumiseks või sõja väljakuulutamiseks. Tõenäoliselt olid need trompetid sirged, mitte kõverad nagu loomasarvest tehtud instrumendid. Tempelis kasutatud trompetite ehitus pole aga teada. Trompetihäält mainitakse sageli ka seoses Jehoova kohtuotsuste väljakuulutamise ja teiste tähtsate sündmustega. (2Aj 29:26; Esr 3:10; 1Ko 15:52; Ilm 8:7–11:15.)

Trompetipuhumise päev. Seda püha peeti esimesel etanimil ja kuulutati välja trompetihäälega. (3Mo 23:24.) Ehkki niiviisi kuulutati välja iga noorkuupäev, oli esimene etanim teistest tähtsam. Sel päeval algas juudi põllumajanduskalendri järgi uus aasta. Ühtlasi oli see märgiks, et peagi on käes lepituspäev ja lehtmajadepüha.

Truu armastus. Enamasti on selle vaste-ga tõlgitud heebrea sõna *hesed*. See kannab endas mõtet armastusest, mille juurde kuulub pühendumus, laimatus, ustavus ja sügav kiindumus. Sageli kirjeldab see armastust, mida Jumal tunneb inimeste vastu, kuid seda väljendit kasutatakse ka inimestevahelise armastuse kohta. (2Mo 34:6; Ru 3:10.)

Tulejärv. Sümbolne koht, kus on põlev väävel ning mida nimetatakse ka „teiseks

surmaks". Sellesse heidetakse mittekahetsevad patustajad ja Saatan ning isegi surm ja surmavald. Kuna Saatanale kui vaimolendile ning surmale ja surmavallale ei saa tulla mingit kahju teha, võib järeldada, et tulejärvi ei tähenda igavest piinapaika, vaid sümboliseerib igavest hävingut. (Ilm 19:20; 20:14, 15; 21:8.)

Tunnustähed. Vt IMED; VÄGEVAD TEOD.

Turban. Peakate, mille moodustab pea ümber mähitud kangas. Ülempreester kandis peenlinast turbanit, mille esiküljele oli sinise paela abil kinnitatud puhtast kullast plaati. Kuningas kandis turbanit krooni all. Iob kasutas seda sõna sümbolises tähenduses, võrreldes turbaniga oma õigust. (2Mo 28:36, 37; li 29:14; Hes 21:26.)

Töeline Jumal. Võimalik tõlkevaste heebreakeelsetele sõnadele *El* ja *Elohim* („Jumal“), mille ees on määrav artikkel. Paljudes kohtades eristab heebrea keeles esinev määrav artikkel Jehoovat kui ainsat tõelist Jumalat ebajumalatest. (1Mo 5:22, 24; 46:3; 5Mo 4:39.)

Tootus. Jumalale antud pühalik lubadus midagi teha, midagi ohverdada või kinkida, asuda mingisse teenistusse või loobuda millestki, mis iseenest pole seadusega keelatud. See oli sama kaalukas nagu vanne. (4Mo 6:2; Kog 5:4; Mt 5:33.)

Tootusohver. Vabatahtlik ohver, mis toodi seoses mõne tootusega. (3Mo 23:38; 1Sa 1:21.)

Tänuohver. Rahuohver, mis toodi Jumala kiituseks ning tänu väljendamiseks tema hoolsuse ja armastuse eest. Ohvrilooma liha ja ka hapnemata või juuretiseiga valmistatud leib söödi ära, kusjuures liha tuli ära süüa juba samal päeval. (2Aj 29:31.)

Türkiis. Vt KALLISKIVID.

Tütär. Piibiaegadel ei nimetatud tütardeks ainult otsesteid naissoost järglasi, vaid ka teisi. Mõnel juhul kutsuti tütreks näiteks kasutütart (Est 2:7), miniat (Ru 1:11) või ka poja- või türetütart. Teistel juhtudel mõeldi tütarde all naisi üldiselt (1Mo 6:2), teatud maa, rahva või linna naisi (1Mo 24:37) või siis naissoost ebajumalateenijaid (Mal 2:11, allmärkus).

U

Usust taganemine. Kreeka sõna *apostasia* kannab endas mõtet mahajätmisest, hülgamisest või mässamisest. Piibli kreeka keel-

ses osas kasutatakse seda sõna eelkõige nende kohta, kes hülgevad õige jumalateenimise. (Õp 11:9; Ap 21:21; 2Te 2:3.)

Uudsevilii. Esimene osa uuest viljasaagist. Jehoova seaduse kohaselt töid iisraellased uudsevilja oma saagist talle ohvrianniks. Hapnemata leibade pühäl ja nädalatepühäl töid iisraellased rahvana Jumalale uudseviljaohvri. Väljendit „uudsevilii“ kasutatakse piltlikult Kristuse ja tema võitnud järelkäijate kohta. (1Ko 15:20; 4Mo 15:21; Õp 3:9; Ilm 14:4.)

Uurim ja tummim. Väiksed esemed, mida ülempreester kasutas samamoodi nagu liisku, et saada teada Jehoova tahe kogu rahvast puudutavates tähtsates küsimustes. Uurim ja tummim pandi ülempreestri rinnakilbi sisse, kui ta läks telkpühamusse. Pärast seda, kui babüloomlased Jeruusalemma hävitasid, neid ilmselt enam ei kasutatud. (2Mo 28:30; Neh 7:65.)

V

Vaarao. Egiptuse kuningate tiitel. Piiblis mainitakse nimepidi viit vaaroad, kelleks on Siisak, Soo, Tirhaka, Neho ja Hofra. Teisi vaaraoisid, kellega puutusid kokku näiteks Aabraham, Mooses ja Joosep, nimeliselt ei nimetata. (2Mo 15:4; Ro 9:17.)

Vaateleivad. Kaksteist leiba, mis asetati telkpühamu ja templi pühas paigas olevale lauale kahte virna, kumbagi virna kuus leiba. Seal olid need otsekuü Jehoova palge ees. See Jumalale toodud ohvriand asendati igal hingamispäeval värskete leibadega. Laua pealt äravõetud leibu võisid tavaliselt süüa üksnes preestrid. (2Aj 2:4; Mt 12:4; 2Mo 25:30; 3Mo 24:5–9; Heb 9:2.) Vt lisa B5.

Vaba inimene; vabakslastu. Rooma valituse ajal nimetati vabaks inimeseks sellist isikut, kes oli vabana sündinud ja omas seega kõiki Rooma kodakondsusega kaasnevaid õigusi. Vabakslastuks nimetati aga vabastatud orja. Ametlik vabastamine andis sellisele inimesele küll Rooma kodakondsuse, kuid tal polnud õigust taotleda poliitilist ametikohta. Mitteametliku vabastamise korral pääses inimene orjusest, kuid ta ei saanud kõiki kodanikuõigusi. (1Ko 7:22.)

Vabastusaasta. Iga viiekümnes aasta alates iisraellaste jõudmisest töötatud maale. Sellel aastal tuli maa sööti jätta ning heebrealastest orjad vabaks lasta. Kui keegi oli päritud maaomandi ära münud, sai ta selle

vabastusaastal tagasi. See oli teatud mõttes kogu aasta kestev püha, mis taastas Iisraeli rahva algse olukorra. Vastavat heebrea sõna *joovel* võib tõlkida ka „jubeliaasta”. *Joovel* tähendab jäärasarve, sarve puhumisega kuulutati vabastust. (3Mo 25:10.)

Vadi. Jõesäng või -org, mis on tavaliselt kuiv, välja arvatud vihmaperioodil. Vastav heebreakeelne sõna on vahel tõlgitud ka vastega „jõgi”. Mõningate vadide vesi lähtus allikatest ja seetõttu oli neis vett aastaringselt. (1Mo 26:19; 4Mo 34:5; 5Mo 8:7; 1Ku 18:5; li 6:15.)

Vahemees. Kahe poole lepitaja. Piiblis nimetatakse Mooset seaduselepingu vahemeheks ja Jeesust uue lepingu vahemeheks. (Ga 3:19; 1Ti 2:5.)

Vahimees; valvur. Keegi, kes valvab (sageli öösel), et inimestele või varale ei tehtaks kahju, ning kes annab ohu korral hoiatussignaali. Vahimehed seisid enamasti linnamüüri või -tornides, kust nad nägid juba kaugelt neid, kes linnale lähenesid. Piltlikus mõttes olid prohvetid Iisraeli rahvale vahimehed, sest nad hoiatasid rahvast läheneva hävingu eest. (2Ku 9:20; Hes 3:17.)

Vaim. Heebrea sõnal *ruahh* ja kreeka sõnal *pneuma*, mida sageli tõlgitakse vastega „vaim”, on mitu tähendust. Kõik tähendused viitavad millelegi, mis on inimsilmale nähtamatu ja mis annab tunnistust mingi jõu tegutsemise kohta. Nii seda heebrea kui ka kreeka sõna kasutatakse järgmistes tähendustes: 1) tuul, 2) maiste olendite elujõud, 3) inimese sisemine jõud, mis lähtub tema südamest ning ajendab teda teatud viisil rääkima ja tegutsema, 4) sõnum, mis lähtub mingist nähtamatust allikast, 5) vaimolend ja 6) Jumala tegutsev jõud ehk püha vaim. (2Mo 35:21; L 104:29; Mt 12:43; Lu 11:13.)

Vaimude väljakutsuja. Isik, kes enda väitl suhtle suurnutega; nimetatakse ka meediu- miks. (3Mo 20:27; 5Mo 18:10–12; 2Ku 21:6.)

Vaks. Väljasirutatud pöidla ja väikse sõrme vahekaugus pikkusmööduuna. See oli 22,2 sentimeetrit ehk pool tavalist küünart. (2Mo 28:16; 1Sa 17:4.) Vt lisa B14.

Vanem; vanem mees. Kõpse eas mees. Piiblis mõeldakse aga eelkõige autoriteetset meest, kes kannab vastutust ühiskonnas või koguduses. Ilmutusraamatus kasutatakse seda sõna ka taevaste olendite kohta. Kreeka sõna *presbyteros* on tõlgitud vaste-

ga „vanem” või „kogudusevanem”, kui sellega mõeldakse neid, kes on koguduse tegevuses eestvedajad. (2Mo 4:29; Õp 31:23; 1Ti 5:17, 19; Ilm 4:4.) Vt ka ÜLEVAATAJA.

Vanne. Kinnitus selle kohta, et miski on tõsi, või pühalik lubadus midagi teha või tegemata jätta. Sageli anti vanne endast kõrgemale isikule, iseäranis Jumalale. Jehoova kinnitas Aabrahamiga sõlmitud lepingut vandega. (1Mo 14:22; Heb 6:16, 17.)

Variserid. Silmapaisteve judaismi sekt esimesel sajandil m.a.j. Variserid ei olnud preestrisoost, kuid järgisid Moosese seadust pismagi detailini ja pidasid suulist pärimust sellega võrdseks. (Mt 23:23.) Nad taunisid igasugust kreeka kultuuri mõju ning Moosese seaduse ja pärimuste õpetajatena oli neil rahva üle suur mõjuvõim. (Mt 23:2–6.) Mõned variserid olid ka sanhedrini liikmed. Nad süüdistasid Jeesust sageli selles, et ta ei pea hingamispäeva, ei järgi pärimusi ning suhtleb patuste inimeste ja maksukogujatega. Mõnest variserist sai hiljem kristlane, näiteks Tarsosest pärit Saulusest. (Mt 9:11; 12:14; Mr 7:5; Lu 6:2; Ap 26:5.)

Veemahuti. Maasse tehtud süvend vihma- või allikavee kogumiseks ja säilitamiseks. Enamasti olid veemahutid pealt kaetud. (2Aj 26:10.)

Veinilähker. Nahklähker, mis oli valmistatud näiteks kitse- või lambanahast ja mida kasutati veini hoidmiseks. Vein pandi uutesse nahklähkritesse, sest käärimisel eralduv süsihappegaas avaldab nahale survet. Uued nahklähkrid on elastsed, kuid vanad on jäigad ning lõhkevad surve all. (Jos 9:4; Mt 9:17.)

Viimseid päevad. Piibli prohvetikuulutustes mõeldakse sellega aega, kui ajaloolise tähtsusega sündmused jõuavad oma haripunkti. (Hes 38:16; Tn 10:14; Ap 2:17.) Olenevalt prohvetikuulutusest võib see tähendada nii mõne aasta pikkust kui ka pikemat aega. Piiblis kasutatakse seda väljendit eelkõige praeguse maailma viimsete päevade kohta Jeesuse nähtamatu kohaloleku ajal. (2Ti 3:1; Jk 5:3; 2Pe 3:3.)

Viiruk. Aromaatne vaik, mida saadakse mitmetelt *Boswellia* perekonna puudelt ja põõsastelt, mis kasvavad Aafrikas ja Aasias. See levitab põledes meeldivat lõhna. Viiruk oli telkpühamus ja templis põletata- va püha suitsutusrohu koostisosa. Samuti

pandi seda roaohvri ja pühas paigas asuva te vaateleibade peale. (2Mo 30:34–36; 3Mo 2:1; 24:7; Mt 2:11.)

Vilistimaa; vilistid. Vilistimaaks kutsuti piirkonda Iisraeli lõunarannikul. Kreetalastest immigrante, kes seal elasid, kutsuti vilistiteks. Taavet küll alistas vilistid, kuid nad jäid iseseisvaks ning olid iisraellastega pidevalt vaenujalal. (2Mo 13:17; 1Sa 17:4; Am 9:7.) Vt lisa B4.

Viljahaigus. Võidakse mõelda mõnda taime- de seenhaigust. Piiblis mainitud viljahaigus on arvatavasti harilik kõrrerooste (*Puccinia graminis*). (1Ku 8:37.)

Viljapeks. Terade eraldamine viljapeast. Vilja peksti enamasti käsitsi kepiga. Kui tegemist oli suuremate kogustega, kasutati abivahendit, mida vedasid loomad, näiteks viljapeksurege või reherulli. Sollega söideti üle vilja, mis oli maha laotatud viljapeksuplatsile (tasane ringikujuline plats kõrgemas tuulises kohas). (3Mo 26:5; Jes 41:15; Mt 3:12.)

Võidmine. Õli valamine inimese või asja peale, et sümboliseerida ametisse pühitsemist või mingiks otstarbeks määramist. Vastava heebrea sõna peamine tähendus on „vedelikuga määrima”. Piibli kreekakeelses osas kasutatakse seda sõna ka seoses püha vaimu väljavalamisega nende peale, kellel on lootus elada taevas. (2Mo 28:41; 1Sa 16:13; 2Ko 1:21.)

Väljaostja. Isik, kel oli õigus või kohustus osta lähisugulane orjusest vabaks või osta tagasi tema omand või pärandmaa. (3Mo 25:25–27, 47–54.) Väljaostmine oli ka seotud tavaga abielluda oma lähisugulase lesegaga, et anda surnud mehele järeltulija. (Ru 4:7–10.)

Õ

Õigus. Piiblis tähendab „õigus” seda, mis on õige Jumala õige ja vale mõõdupuu järgi. (1Mo 15:6; 5Mo 6:25; Õp 11:4; Sef 2:3; Mt 6:33.)

Õlarüü. Põllesarnane riideese, mis kuulus preestri riietuse juurde. Ülempreester kandis sellist õlarüüd, mille peal oli 12 vääriskiviga kaunistatud rinnakilp. (2Mo 28:4, 6.) Vt lisa B5.

Õu. Taraga ümbritsetud ala telkpühamu ümber; hiljem nimetati õuedeks ka müüri- ga ümbritsetud alasid templi territooriumil. Põletusohvrialt asetset telkpühamu õues ja templi siseõues. (Vt lisa B5, B8, B11.)

Piiblis mainitakse ka õuesid, mis olid majade ja paleede juures. (2Mo 8:13; 27:9; 1Ku 7:12; Est 4:11; Mt 26:3.)

Ü

Ülempreester. Moosese seaduse järgi rahva esindaja Jumala ees ja teiste preestrite ülevaataja, nimetatakse ka peapreestriks. (2Aj 26:20; Esr 7:5.) Ainult tema võis siseneda telkpühamu ja templi kõige pühamasse paika. Ta tegi seda vaid kord aastas, lepituspäeval. Ka Jeesus Kristus nimetatakse ülempreestriks. (3Mo 16:2, 17; 21:10; Mt 26:3; Heb 4:14.)

Ülesminekulaul. Esineb Laulude 120–134 sissejuhatavas märkuses. Ehkki vastava algkeelse väljendi tähenduse kohta on erisuguseid oletusi, arvavad paljud, et neid 15 laulu laulsid iisraellased siis, kui nad läksid kolme iga-aastase püha ajal üles Jeruusalemma, mis asub kõrgel Juuda mägedes.

Ülesäratamine. Surnute ellu toomine. Kreeka sõna *anastasis* tähendab „üles tõusma” või „püsti tõusma”. Piiblis mainitakse üheksat ülesäratamise juhtumit, nende hulgas seda, kuidas Jumal Jehoova äratas surnuist üles Jeesuse. Ehkki teised ülesäratamised leidsid aset Eelija, Eliisa, Jeesuse, Peetruse ja Pauluse käe läbi, on selgelt näha, et kõik need imed toimusid Jumala väe abil. Nii õigeti kui ka ülekohtuste ülesäratamine maa peale on tähtis osa Jumala eesmärgist. (Ap 24:15.) Piibel räägib ka ülesäratamisest taevasse, nimetades seda „varasemaks” või „esimeseks” ülestõusmiseks. See saab osaks Jeesuse vendadele, kes on võitnud püha vaimuga. (Flp 3:11; Ilm 20:5, 6; Joh 5:28, 29; 11:25.)

Ülevaataja. Mees, kelle üks peamisi ülesandeid on karjasena koguduseliikmete eest hoolt kanda. Kreeka sõna *episkopos* põhitähendus on järelevalve kaitsmise eesmärgil. Nimetused „ülevaataja” ja „vanem” (*presbyteros*) käivad kristlikus koguduses sama positsiooni kohta. Sõna „vanem” viitab isiku küpsetele loomumadustele ning sõna „ülevaataja” eelkõige tema ülesannetele. (Ap 20:28; 1Ti 3:2–7; 1Pe 5:2.)

Ümberlõikamine. Eesnaha äralõikamine poisslapse või mehe sugutilt. Jumal tegi ümberlõikamise kohustuslikuks Aabrahamile ja tema järeltulijatele, kuid kristlastelt seda ei nõuta. Mitmel pool Piiblis kasutatakse seda ka piltlikus tähenduses. (1Mo 17:10; 1Ko 7:19; Flp 3:3.)

Lisa A

Piibli tõlkimise põhimõtted	A1
Selle piiblitõlke erijooned	A2
Kuidas on Piibel meieni jõudnud	A3
Jumala nimi Piibli heebreakeelses osas	A4
Jumala nimi Piibli kreeakeelses osas	A5
Prohvetid ja kuningad Juudas ja Iisraelis	A6
Jeesuse elu peamised sündmused	A7

Piibel pandi kirja vanaheebrea, -aramea ja -kreeka keeles. Tänapäeval on see tervikuna või osaliselt tõlgituna olemas umbes 2600 keeles. Enamik piiblilugejatest algkeeli ei valda ja seetõttu loevad nad tõlget. Millistest põhimõtetest tuleks Piibli tõlkimisel lähtuda ja kuidas on need põhimõtted juhtinud Piibli „Uue maailma tõlke” tegijaid?

Mõne arvates võimaldab rangelt sõnasõnaline tõlge lugejal kõige paremini mõista algkeeltes väljendatud mõtteid. Kuid see pole alati nii. Põhjused võivad olla järgmised.

- Ühegi keele grammatika, sõnavara ja lauseehitus ei vasta täpselt teise keele omale. Heebrea keele professor Samuel Driver ütleb, et keeled „ei erine mitte ainult grammatika ja sõnatüvede poolest, vaid ka ... selle poolest, kuidas mõtetest lauseid üles ehitatakse”. Eri keelt kõnelevad inimesed isegi mõtlevad erinevalt. Professor Driver jätkab: „Seetõttu kasutatakse eri keeltes ka erisugust lauseehitust.”
- Kuna ühegi praeguse keele sõnavara ja grammatika ei vasta täpselt Piibli heebrea, aramea ja kreeka keele omale, oleks Piibli sõnasõnaline tõlge ebaselge või annaks vahel edasi lausa vale mõtte.
- Sõna või väljendi tähendus võib sõltuvalt kontekstist muutuda.

Mõnda lauset võib olla võimalik algkeelest sõna-sõnalt tõlkida, kuid sellega tuleb olla väga ettevaatlik.

Toome mõned näited, kuidas sõnasõnalisest tõlkest võib valesti aru saada.

- Piiblis kasutatakse sõnu „magama” ja „uni” nii tavalise une kui ka surmaune kohta. (Matteuse 28:13; Apostlite teod 7:60.) Kontekstis, kus viidatakse surmale, võib algkeelset sõna tõlkida näiteks vastetega „surmaunne suikuma” või „surmaund magama”, et tänapäeva lugeja segadusse ei satuks. (1. Korintlastele 7:39; 1. Tessalooniklastele 4:13; 2. Peetruse 3:4.)
- Kirjakohas Efeslastele 4:14 kasutas apostel Paulus väljendit, mille sõnasõnaline tõlge oleks „inimeste täringumäng”. See algkeelne väljend viitab teiste tüssamisele täringumängus. Enamikus keeltes pole see vihje aga sõnasõnalise tõlke puhul arusaadav. Väljendi tähenduse saab selgemini edasi anda näiteks vastega „inimeste pettus”.
- Oma kuulsas mäejutluses kasutas Jeesus väljendit, mida on mõnikord tõlgitud sõnadega „Õndsad on vaimust vaesed”. (Matteuse 5:3, 1968. a tõlge.) Ent paljudes keeltes on selle väljendi sõnasõnaline tõlge ebaselge. See võib jätta koguni mulje, et need inimesed pole täie mõistuse juures. Jeesus aga tahtis inimestele õpetada, et neid ei tee õnnelikuks mitte oma füüsiliste vajaduste eest hoolitsemine, vaid see, kui nad tunnetavad vajadust Jumala juhatuse järele. (Luuka 6:20.) Seepärast annab tõlge „need, kes mõistavad, et nad vajavad Jumala juhatust” selle mõtte selgemini edasi. (Matteuse 5:3.)
- Heebrea sõnal, mille vasteks on paljudes kohtades „kadedus” või „armukadedus” (Õpetussõnad 6:34; Jesaja 11:13), on mõnes kontekstis ka positiivne varjund. Muu hulgas võib see tähendada tulist indu, millega Jehoova oma teenijaid kaitseb, või seda, et ta ootab oma teenijatelt jäägitut pühendumust. (2. Moosese 34:14; 2. Kuningate 19:31; Hesekiel 5:13; Sakarja 8:2.) Samuti võib see viidata vaimustusele, mida ustavad jumala-teenijad tunnevad oma Jumala ja tema teenimise suhtes,

ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ
ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ

MATTEUSE 5:3

Sõna-sõnalt:
„vaimu poolest
vaesed”

Mõte: „need,
kes mõistavad,
et nad vajavad
Jumala juhatust”

ning ka sellele, et nad ei salli Jumalale truuduse murdmist. (Laul 69:9; 119:139; 4. Moosese 25:11.)

- Heebreakeelne sõna, mille vasteks on üldjuhul „käsi”, on väga laia tähendusega. Olenevalt kontekstist võib seda tõlkida ka näiteks „võim” või „heldekäelisus”. (2. Saamueli 8:3; 1. Kuningate 10:13; Õpetussõnad 18:21.) Eestikeelses „Uue maailma tõlkes” on seda sõna tõlgitud paljude vastetega.

Seega tähendab Piibli tõlkimine midagi enam kui vaid algeelse sõna järjepidevat asendamist sama vastega. Tõlkijal on vaja hoolikalt kaaluda, millised sõnad annavad kõige

paremini edasi algeelse teksti mõtte. Lauseid moodustades tuleb arvestada ka sihtkeele grammatikareeglitega, et tekstist oleks kerge aru saada.

Samas tuleks hoiduda teksti liiga vabast ümbersõnastamisest. Kui tõlkija parafraseerib Piibli teksti oma arusaamise järgi, võib ta selle mõtet moonutada. Ta võib ekslikult lisada tõlkesse oma arvamuse algteksti tähendusest või jätta välja algtekstis sisalduvaid olulisi üksikasju. Ehkki vabatõlked paeluvad lugejaid oma ladususega, võib nende liiga vaba sõnastus algteksti mõtet hägustada.

Tõlget võivad kergesti mõjutada ka tõlkija seisukohad õpetuslikes küsimustes. Näiteks ütleb Matteuse 7:13: „Lai on tee, mis viib hävingusse.” Mõned tõlkijad, keda ilmselt on mõjutanud nende enda uskumused, kasutavad siin sõna „põrgu”, ehkki kreeka sõna tähendab tegelikult hävingut.

Piiblitõlkija peaks arvestama sellega, et Piibel pandi kirja tavalises, igapäevases keeles, mida rääkisid lihtsad inimesed, nagu põllumehed, karjased ja kalamehed. (Nehemja 8:8, 12; Apostlite teod 4:13.) Järelikult on hea tõlge selline, mis võimaldab erisuguse taustaga siirastel inimestel Piibli sõnumist aru saada. Selliste sõnade asemel, mida tavainimesed harva kasutavad, tuleks tõlkes üldjuhul eelis-

י

Heebreakeelse sõna *jad* tõlkevasteks on üldjuhul „käsi”, kuid olenevalt kontekstist võib see tähendada ka „võimu”, „heldekäelisust” või midagi muud

tada selgeid, igapäevaseid ja kergesti mõistetavaid väljendeid.

Mitmed nüüdisaja piiblitõlkijad on põhjendamatult võtnud endale õiguse jätta Jumala nimi Jehoova tõlgetest välja, ehkki see nimi on vanades piiblikäsikirjades olemas. (Vaata lisa A4.) Paljudes tõlgetes on see nimi asendatud näiteks tiitliga „Issand” ja mõned tõlked püüavad hägustada fakti, et Jumalal üldse on nimi. Jeesuse palvesõnad salmides Johannese 17:6 ja 26 kõlavad mõnes tõlkes nii: „Ma olen ilmutanud sind inimestele, keda sa oled andnud mulle maailmast” ja „Ma olen neile näidanud sind”. Kuid täpsem tõlge oleks „Ma olen avaldanud *su nime* inimestele, kelle sa oled andnud mulle” ja „Ma olen andnud neile teada *sinu nime*”.

„Uue maailma tõlke” esimese ingliskeelse trüki eessõnas on kirjas: „Meie pühakirjatõlge ei ole vabatõlge. Oleme püüdnud olla sõnasõnalised, kui nüüdisaegne inglise keel seda võimaldab, ent mitte siis, kui sõnasõnaline tõlge oleks kohmakas ning ähmastaks selle tõttu algteksti mõtet.” See-ga on „Uue maailma tõlke” komitee püüdnud kasutada sõnu ja väljendeid, mis annavad edasi algkeele hõngu, kuid vältinud sõnastust, mis kõlab kummaliselt või ei edasta õiget mõtet. Seetõttu on see piiblitõlge kergesti arusaadav ning lugeja võib olla kindel, et Jumalalt lähtuv sõnum on ustavalt edasi antud. (1. Tessalooniklastele 2:13.)

Usaldusväärne piiblitõlge ...

- peab pühaks Jumala nime ja kasutab seda kohtades, kus see Piibli algtekstis esineb (Matteuse 6:9),
- annab täpselt edasi Jumalalt lähtunud algse sõnumi (2. Timoteosele 3:16),
- järgib algteksti sõnastust ja struktuuri, kui see sihtkeeles on võimalik,
- annab selgelt edasi algkeelse sõna või väljendi mõtte, kui sõnasõnaline tõlge oleks eksitav või ähmane,
- on loomulikus, kergesti mõistetavas keeles, mida on hea lugeda (Nehemja 8:8, 12).

Inglise keeles anti Piibli kreekakeelse osa „Uue maailma tõlge” välja 1950. aastal ja tervikpiibel 1961. aastal. Sellest ajast alates on seda algkeeltest tehtud tõlget, mis on täpne ja samas ladusas keeles, tõlgitud rohkem kui 120 keelde ja neid tõlkeid on lugenud kümned miljonid inimesed. Käesoleva eestikeelse piiblitõlke aluseks on 2013. aasta uuendatud ingliskeelne väljaanne.

Piibli „Uue maailma tõlke” komitee mõistab, kui tähtis on kasutada sellist keelt, mis puudutaks tänapäeva lugeja südant. Seepärast on selle tõlke stiilis ja sõnavalikus lähtutud järgmistest põhimõtetest.

- **Tänapäevane ja arusaadav keel.** Näiteks eesti piiblitõlgete traditsioonilise tõlkevaste „Issand” asemel on käesolevas tõlkes kasutatud vastet „isand” (Matteuse 22:44) või „Isand” (Heebrealastele 12:14), „õela” asemel „jumalatu” (Laul 1:4) ja „helduse” asemel „truu armastus” (2. Moosese 34:6), et tänapäeva lugeja saaks algteksti mõttest paremini aru.
- **Selged Piibli väljendid.** Eestikeelsetes Piiblitest on heebrea sõna *nefeš* ja kreeka sõna *psykhe* sageli tõlgitud vastega „hing”. Tänu sellele näeb lugeja, kuidas piiblikirjutajad, keda juhtis Jumala vaim, neid algkeelseid sõnu kasutasid. Kontekstist olenevalt võivad need sõnad tähendada 1) inimest, 2) inimese elu, 3) elusolendit, 4) himu või isu ja 5) surnut. Kuna tänapäeva eesti keeles pole sõna „hing” selline kasutus enam nii levinud, on selles tõlkes need algkeelised sõnad tõlgitud konteksti järgi ja mõnel juhul on sõna „hing” allmärguses. (Vaata näiteks 1. Moosese 1:20; 2:7; 3. Moosese 19:28; Laul 24:4; Õpetussõnad 24:14.) Kuid mõnedes väljendites ning poetilistes või tuntud salmides esineb sõna „hing” põhitekstis, kuhu

on vahel lisatud allmärkus teise võimaliku tõlkevastega. (Õpetussõnad 2:10; Hesekiel 18:4; Matteuse 10:28; 22:37.)

Nagu heebrea ja kreeka keeles on ka eesti keeles sõnal „süda” nii sõnasõnaline kui ka piltlik tähendus, mistõttu on see enamasti põhitekstis. Kuid mõnes salmis, kus mõte poleks muidu arusaadav, on kasutatud selgemat vastet. Näiteks Õpetussõnade raamatus on põhitekstis kasutatud sõna „meeletu”, kuid esimeses kohas, kus see esineb, on allmärkuses loodud seos südamega. (Õpetussõnad 6:32.) Samamoodi on konteksti järgi tõlgitud ka mõned teised sõnad, näiteks „sarv”, „liha” ja „rasv”. (Iiob 16:15; 19:22; Laul 63:5.) Mõnede selliste sõnade kohta leiab rohkem infot „Sõnaseletustest”.

Traditsioonilise vaste „rist” asemel on selles tõlkes kasutatud sõnu „piinapost” (kreeka keeles *stauros*) või „post” (kreeka keeles *xylon*). Pole mingeid tõendeid selle kohta, et kreeka sõna *stauros*, mida kasutati, rääkides Jeesuse hukkamisest, tähendaks risti, mis oli paganlik sümbol ja oli käibel juba palju sajandeid enne Kristust. Klassikalises kreeka keeles tähendas sõna *stauros* lihtsalt posti, teivast või vaia. Piiblikirjutajad panid Piibli kreekakeelse osa kirja kreeka ühiskeeles. Nad kasutasid sõna *stauros* samas tähenduses, nagu seda kasutati klassikalises kreeka keeles. Nimelt mõtlesid nad sellega tavalist posti või teivast, millele ei olnud kinnitatud mitte mingisugust põikpuud. (Matteuse 27:32; Markuse 15:30.) Piiblikirjutajad kasutasid ka sõna *xylon*, kui nad rääkisid hukkamisvahendist, mille külge Jeesus naelutati. See näitab, et tegu oli püstise, ilma põikpuuta postiga, sest just seda *xylon* antud kontekstis tähendab. (Apostlite teod 5:30; Galaatlastele 3:13; 1. Peetruse 2:24.) Seega tähendavad nii *stauros* kui ka *xylon* posti, mitte risti. Kuna aga Jeesus kasutas sõna *stauros*, et kirjeldada oma järelkäijate kannatusi, häbi ja piina (Matteuse 16:24), on sõna *stauros* tõlgitud vastega „piinapost”, *xylon* aga vastega „post”.

Selle väljaande teised erijooned

Käesolevas väljaandes on umbes 4000 allmärkust. Need on üldjoontes jaotatud järgmiselt.

„Võib tõlkida ka”	Heebrea-, aramea- või kreekakeelse teksti alternatiivne tõlge, mis annab üldjoontes edasi sama mõtte. (Joosua 1:8, „loe seda mõttega”; Koguja 12:13, „karda Jumalat”.)
„Teine võimalik tähendus”	Algteksti alternatiivne tõlge, mis annab edasi erineva, kuid siiski õige mõtte. (1. Moosese 21:6, „naerab koos minuga”; Sakarja 14:21, „kaanalanlane”.)
„Sõna-sõnalt”	Heebrea-, aramea- või kreekakeelse teksti sõnasõnaline tõlge või algteksti põhitähendus. (1. Moosese 29:31, „ei armastatud”; Jeremija 1:11, „mandlipuu”.)
Tähendus ja taustinfo	Nimede tähendus (1. Moosese 3:17, „Adam”; 2. Moosese 15:23, „Maara”); info raha- ja mõõtühikute kohta (1. Moosese 6:15, „kühnar”); asesõnade selgitus (1. Moosese 49:25, „tema”); viited lisadele ja „Sõnaseletustele” (Koguja 9:10, „surmavald”; Matteuse 5:22, „Gehenna”).

Piibli alguses olev osa „Sissejuhatus Jumala Sõnale” aitab saada ülevaate Piibli põhiõpetustest. Kohe pärast Piibli viimast raamatut on „Piibliraamatute tabel”, „Erinevused salmide numeratsioonis”, „Sõnaregister” ja „Sõnaseletusi”. Viimane aitab lugejal mõista valitud sõnu ja väljendeid Piibli kontekstis. Lisas A on järgmised osad: „Piibli tõlkimise põhimõtted”, „Selle piiblitõlke erijooned”, „Kuidas on Piibel meieni jõudnud”, „Jumala nimi Piibli heebreakeelses osas”, „Jumala nimi Piibli kreekakeelses osas”, „Prohvetid ja kuningad Juudas ja Iisraelis” ning „Jeesuse elu peamised sündmused”. Lisas B on kaardid, joonised ja muu väärt info hoolsatele piibliuurijatele.

Iga piibliraamatu ees on lühiülevaade peatükkide sisust. Sinna lisatud peatüki- ja salminumbrid aitavad vajaliku koha piibliraamatus üles leida.

Iga lehekülje keskel on veerg ristviidetega. Selles väljaandes on ligi 60 000 ristviidet. Ristviited näitavad

mingit laadi seoseid kahe või enama piiblisalmi vahel. Peamised seosed on järgmised: paralleeljutustused (samast sündmusest on räägitud eri kohtades), sarnased sündmused, prohvetikuulutus ja selle täitumine, sarnased mõtted, tsitaadid, selgitavad kirjakohtad, seadus või põhimõte ja selle rakendus, ajalooline, biograafiline ja geograafiline info.

Ristviited näitavad, et peaaegu igat Piibli seika kinnitab vähemalt üks lisatõend. Ristviidete hoolikas võrdlemine ja allmärkuste uurimine aitab näha, et 66 piibliraamatut on omavahel kooskõlas ning moodustavad kokku ühe terviku – raamatu, mis on Jumalalt. Kõik see aitab Piiblit sügavuti mõista.

Kuidas on Piibel meieni jõudnud

Piibli autor on ise hoolitsenud selle eest, et see raamat säiliks. Ta on lasknud kirja panna järgmise mõtte:

„Meie Jumala sõna püsib igavesti.”
(Jesaja 40:8.)

Ehkki meie ajani pole säilinud ühtegi Piibli heebrea- ja arameakeelse osa* ega kreekakeelse osa originaalkäsikirja, on see väide siiski tõsi. Kuidas me võime olla kindlad, et tänapäeva Piibli sisu vastab sellele, mis oli kirjas algsetes käsikirjades?

JUMALA SÕNA SÄILIMISE EEST KANDSID HOOLT ÜMBERKIRJUTAJAD

Piibli heebreakeelse osa puhul peitub vastus sellele küsimusele iidises tavas, mille seadis sisse Jumal. Nimelt käskis ta teha tekstist ära kirju.[#] Näiteks pidid kõik Iisraeli kuningad Jehoo-va juhendite kohaselt tegema endale ära kirja Moosese seadusest. (5. Moosese 17:18.) Peale selle kohustas Jumal leviite Moosese seadust säilitama ja rahvale õpetama. (5. Moosese 31:26; Nehemja 8:7.) Pärast Babüloonia vangipõlve kujunes välja rühm ümberkirjutajaid, keda nimetati ka kirjatundjateks (heebrea keeles *soferim*). (Esra 7:6, allmärkus.) Aegade jooksul tegid nad Piibli heebreakeelse osa 39 raamatust lugematu hulgal koopiaid.

Sajandite vältel tehti neist raamatutest ära kirju piinliku täpsusega. Keskajal kandis seda traditsiooni edasi rühm juudi kirjatundjaid, keda nimetati masoreetideks. Vanim täielik masoreetide käsikiri on *Codex Leningradensis*, mis pärineb

* Edaspidi lihtsalt Piibli heebreakeelne osa.

[#] Käsikirjadest oli vaja teha koopiaid muu hulgas seetõttu, et originaalid olid kergeti hävinevast materjalist.

aastast 1008 või 1009. Ent 20. sajandi keskel leiti Surnumere kirjarullid, mille hulgas oli umbes 220 käsikirja või fragmenti Piiblist. Need käsikirjad on üle tuhande aasta vanemad kui *Codex Leningradensis*. Surnumere kirjarullide võrdlemine *Codex Leningradensis*'ega kinnitab olulist tõsiasi: ehkki Surnumere kirjarullide sõnastus on mõnes kohas veidi erinev, ei mõjuta ükski neist erinevustest teksti mõtet.

Kuidas on lugu nende 27 raamatuga, mis moodustavad Piibli kreekakeelse osa? Nende kirjapanijad olid Jeesus Kristuse apostlid ja teised tema esimesed jüngrid. Alkristlased järgisid juudi kirjatundjate traditsiooni ja tegid neist raamatutest koopiaid. (Koloslastele 4:16.) Ehkki Diocletianus ja teised Rooma keisrid püüdsid kogu varakristlikku kirjandust hävitada, on meie ajani säilinud tuhandeid fragmente ja käsikirju.

Kristlikke kirjutisi tõlgiti ka teistesse keeltesse. Esimesed piiblitõlked tehti näiteks armeenia, etiopia, gruusia, kopti, ladina ja süüria keelde.

MILLISED HEBREA JA KREEKA TEKSTID VÕTTA TÕLKE ALUSEKS?

Kõik Piibli vanad käsikirjad ei ole täpselt ühesuguse sõnastusega. Kuidas siis teada saada, mis oli kirjas originaaltekstis?

Võrdluseks võib tuua olukorra, kus õpetaja palub ajal õpilasel üks raamatu peatükk ümber kirjutada. Isegi kui selle peatüki originaal läheks hiljem kaduma, võimaldaks saja koopia võrdlemine algse teksti siiski kindlaks teha. Iga õpilane võib küll ümberkirjutamisel eksida, kuid on äärmiselt ebatõenäoline, et kõik õpilased teeksid täpselt samu vigu. Ka siis, kui õpetlased võrdlevad omavahel tuhandeid fragmente ja koopiaid vanadest piibliraamatutest, avastavad nad ümberkirjutajate vead ja võivad välja selgitada algse sõnastuse.

Kui kindlad me võime olla selles, et Piibli originaalteksti mõtet on jõudnud meieni muutumatult? Kommenteerides Piibli heebreakeelse osa teksti, lausus õpetlane William Green: „Võib kindlalt öelda, et mitte ühtegi teist muistset kirjatööd pole nii täpselt edasi antud.” Piibli kreekakeelse osa, niinimetatud uue testamendi kohta on piibliõpetlane Frederick Bruce öelnud: „Uue Testamendi kirjutiste kohta leidub rohkem tõendusmaterjali kui paljude klassikaliste autorite kirjutiste kohta. Ometi

„Võib kindlalt öelda, et mitte ühtegi teist muistset kirjatööd pole nii täpselt edasi antud”

Jesaja raamatu
40. peatükk
Surnumere kirjarullides
(dateeritud ajavahemikku
125–100 e.m.a)

Selle võrdlemisel
heebrea käsikirjadega,
mis pärinevad umbes
tuhat aastat
hilisemast ajast, leiti
ainult väikseid erinevusi,
millest enamik puudutas
kirjapilti

Jesaja raamatu
40. peatükk *Aleppo
Codex*'is, mis on üks
olulisemaid masoreetide
käsikirju (umbes
aastast 930 m.a.)

ei tule kellelgi pähe viimaste autentsust küsitavaks pidada.” Ta lisas: „Kui Uus Testament oleks ilmaliku sisuga raamat, ei kahtleks selle autentsuses keegi.”

Heebrea alustekst. Piibli heebreakeelse osa „Uue maailma tõlke” esialgse ingliskeelse väljaande (1953–1960) aluseks on Rudolf Kitteli *Biblia Hebraica*. Heebrea teksti uuendatud väljaanded *Biblia Hebraica Stuttgartensia* ja *Biblia Hebraica Quinta* kajastavad Surnumere kirjarullide ja teiste muistsete käsikirjade põhjal tehtud uurimistöõ hiljutisi tulemusi. Need väljaanded järgivad põhitekstis *Codex Leningradensis*’t ning lisavad allmärkustes alternatiivseid sõnastusi sellistest allikatest nagu Samaaria Pentateuh, Surnumere kirjarullid, kreeka-keelne Septuaginta, arameakeelne Targum, ladinakeelne Vulgata ja süüriakeelne Pešitta. Ingliskeelse „Uue maailma tõlke” 2013. aasta uuendatud väljaande koostamisel on kasutatud nii *Biblia Hebraica Stuttgartensia*’t kui ka *Biblia Hebraica Quinta*’t.

Kreeka alustekst. Kui õpetlased Brooke Westcott ja Fenton Hort koostasid 19. sajandi lõpus kreeka standardteksti, mis oleks võimalikult originaalilähedane, võrdlesid nad tol ajal olemas olnud Piibli käsikirju ja fragmente. Sellest standardtekstist lähtus ka tõlkekomitee, kes 20. sajandi keskel tegi ingliskeelse „Uue maailma tõlke”. Kasutati ka teisi varajasi papüüruskäsikirju, mis arvatakse pärinevat 2. ja 3. sajandist m.a.j. Pärast seda on aga saanud õpetlastele kättesaadavaks veel rohkem papüüruskäsikirju. Lisaks peegeldavad õpetlaste viimase aja uurimistöid Nestle’i ja Alandi ning Ühinenud Piibliseltside standardtekstid. Osaliselt kajastuvad need avastused ka käesolevas väljaandes.

Nende standardtekstide põhjal on ilmnenud, et mõned Piibli kreekakeelse osa salmid, mis esinevad vanemates tõlgetes, nagu näiteks ingliskeelses „King James Versionis”, on tegelikult hiljem ümberkirjutajate lisatud. Piibli originaalkäsikirjades neid polnud. Kuna üldiselt tunnustatud salmijao- tus kujunes välja juba 16. sajandil, põhjustab nende salvide väljajätmine tänapäeval paljude Piiblite salminumeratsioonis lünki. Need salmid on Matteuse 17:21; 18:11; 23:14; Markuse 7:16; 9:44, 46; 11:26; 15:28; Luuka 17:36; 23:17; Johannese 5:4; Apostlite teod 8:37; 15:34; 24:7; 28:29 ja Roomlaste 16:24. Käesolevas tõlkes on väljajäetud salvide juures allmärkus.

Samuti on leidnud kinnitust, et Markuse evangeeliumi 16. peatüki pikk lõppsõna (salmid 9–20) ja lühike lõppsõna ning salmid Johannese 7:53–8:11 ei esinenud originaalkäsikirjades. Seetõttu neid salme selles tõlkes pole.*

Inglisekeelse „Uue maailma tõlke” 2013. aasta uuendatud väljaandes, millel käesolev tõlge põhineb, on tehtud teisigi muudatusi, et see oleks kooskõlas alustekstiga, mida õpetlased peavad kõige originaalilähedasemaks. Näiteks kõlab mõne käsikirja järgi Matteuse 7:13 nii: „Minge sisse kitsast väravast, sest avar on värav ja lai on tee, mis viib hävingusse.” Eelmistes „Uue maailma tõlke” väljaannetes fraasi „on värav” ei olnud. Kuid käsikirjade põhjalikuma uurimise käigus jõuti järeldusele, et fraas „on värav” oli originaaltekstis olemas. Seetõttu esineb see ka käesolevas tõlkes. Niisuguseid muudatusi on teisigi, kuid tegemist on siiski väikeste muudatustega, mis ei mõjuta Jumala Sõna põhisõnumit.

* Lisinfot selle kohta, miks nende salvide ehtsuses kaheldakse, võib leida ingliskeelse „Uue maailma tõlke” lisamaterjaliga väljaandest, mis ilmus 1984. aastal.

Papüüruskäsikiri,
millel on näha
2. Korintlastele 4:13–5:4
(umbes aastast 200 m.a.j)

Jumala nimi

Piibli heebreakeelses osas

Jumala nimi, mida heebrea keeles tähistatakse nelja konsonandiga יהוה, esineb Piibli heebreakeelses osas ligi 7000 korda. Selles tõlkes on need neli konsonanti ehk tetragramm antud edasi nimekujuga Jehoova. See on Piiblis kõige sagedamini esinev nimi. Piiblikirjutajad kasutavad Jumalast rääkides ka mitmeid kirjeldavaid nimetusi, nagu Kõikvõimas, Kõigekõrgem ja Issand, kuid tetragramm on ainus Jumala kohta kasutatav isikunimi.

Nimi Jehoova pandi Piiblis kirja Jumala enda juhtimisel. Näiteks lasi Jumal prohet Joelil tähendada üles järgmised sõnad: „Igaüks, kes hüüab appi Jehoova nime, päästetakse.” (Joel 2:32.) Jumala juhtimisel kirjutas üks laulukirjutaja: „Sina, kelle nimi on Jehoova, sina üksi oled kõrgeim üle kogu maa.” (Laul 83:18.) Jumala nimi esineb ainuüksi Laulude raamatus umbes 700 korda. See raamat koosneb luulevormis tekstidest, mida Jumala rahva seas lauldi ja loeti. Miks on siis Jumala nimi paljudest piiblitõlgetest välja jäetud? Miks käesolevas tõlkes kasutatakse just nimekuju Jehoova? Mida nimi Jehoova tähendab?

Miks on see nimi paljudest piiblitõlgetest välja jäetud? Põhjusi on erinevaid. Mõnede arvates pole kõikvõimsast Jumalast rääkimiseks mingit isikunime vaja. Teisi võib olla mõjutanud juudi traditsioon, mille kohaselt hoidutakse Jumala nime lausumast, sest kardetakse teotada selle pühadust. Kolmandad jällegi on seisukohal, et kuna Jumala nime õiget hääldust ei teata, on parem kasutada austavaid nimetusi, nagu Issand või Jumal. Need põhjendused pole aga piisavalt veenvad. Miks võib nii öelda?

- Need, kes väidavad, et kõikvõimsast Jumalast rääkimiseks pole isikunime vaja, ignoreerivad tõsiasja, et vanades Piibli

יהוה

Jumala nimi
vanaheebrea kirjas,
mis oli kasutusel
enne Babüloonia
vangipõlve

יהוה

Jumala nimi
heebrea kirjas,
mis oli kasutusel
pärast Babüloonia
vangipõlve

וַיִּזְכֹּר שְׁמוֹ לְשֵׁלֶם וַיֵּשֶׁב בְּלִשְׁכַּת בְּלִשְׁתֵּי וְנִכְשֵׁלֵם
כָּבֹד וְזָדוּת וְזָדוּת כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח נִיחָם
אֲלֹהִים בְּיָמָיו וְחָסֹד כְּפָא לַעֲשֹׂת כְּדָבָר וְדָבָר
שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וַיֵּשֶׁב סֹכֵךְ לְפָא לְעַשְׂוֹת וּדְבָר לְפָא
חַכְמָנוּת כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וַיֵּשֶׁב
כַּל יֵלֵם וְשֶׁלֶם וְדָבָר לְעָם לְכֹחַ אֲלֹהִים כִּי
כָדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְנָתַח יֵתָּה אֵת
וְדָבָר וְנִשְׁכַּח לְפָא חֲרָמָא כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא
לְשֵׁלֶם וְזָדוּת כְּדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְחָסֹד כְּפָא
לַעֲשֹׂת כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְזָדוּת כְּפָא
וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְקֵרְבָא וְזָדוּת כְּדָבָר וְדָבָר
וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְזָדוּת וְעָשָׂה וְאֵת אֲוֵעַתָּה
וְאֲנָה וּדְבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח
וְזָדוּת וְזָדוּת כְּפָא לְיֵאמֹר וְאֵת חֲרָמָא
כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְזָדוּת וְזָדוּת
כְּדָבָר וְדָבָר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְזָדוּת וְזָדוּת

Väljavõte Surnumere kirjarullide seast leitud Laulude raamatust, mis on dateeritud esimese sajandi esimesse poolde (m.a.j). Tekst on sellises heebrea kirjas, mida kasutati pärast Babüloonia vangipõlve, kuid tetragramm on kõigis esinemiskohtades vanaheebrea kirjas

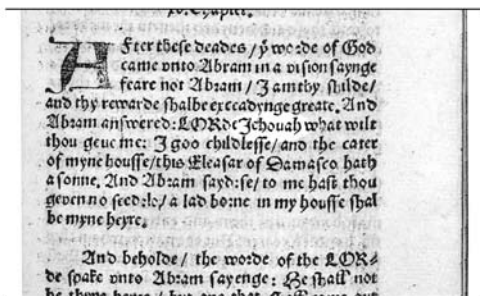
käsikirjades (ka neis, mis on säilinud ajast enne Kristuse sündi) on Jumala isikunimi olemas. Nagu eespool mainitud, pandi Jumala isikunimi tema juhtimisel Piiblis kirja umbes 7000 korda. On ilmne, et Jumal tahab, et me tema nime teaksime ja seda ka kasutaksime.

- Tõlkijad, kes austusest juudi traditsiooni vastu Jumala nime Piiblist kõrvaldavad, jätavad tähelepanuta väga olulise tõsiasja. Nimelt, ehkki paljud juudi kirjatundjad keeldusid Jumala nime välja ütlemast, ei kõrvaldanud nad seda Piibli käsikirjadest. Surnumere lähedalt Kumranist leitud vanades käsikirjades esineb Jumala nimi palju kordi. Näitamaks, kus Jumala nimi algtekstis esineb, kirjutavad mõned piiblitõlkijad neis kohtades sõna ISSAND suurtähtedega. See tekitab aga küsimusi. Kui tõlkijad tunnistavad, et Jumala nimi esineb Piibli käsikirjades tuhandeid kordi, siis miks on nad võtnud endale vabaduse see nimi millegagi asendada või Piiblist hoopis välja jätta? Mis õigusega nad seda teevad? Ainult nemad ise võivad neile küsimustele vastata.
- Need, kes väidavad, et Jumala nime ei tohiks kasutada, kuna selle häälendus pole teada, kasutavad siiski vabalt nime Jeesus. Esimesel sajandil hääldasid aga Jeesuse jüngrid nime Jeesus teistmoodi kui enamik kristlasi tänapäeval. Juudikristlased hääldasid Jeesuse nime tõenäoliselt *ješua* ning sõna „messias” (mis tähendab „kristus”) *mašiahh*. Kreeka keelt kõnelevatele kristlastele oli ta *Iesus Khristos* ja ladina keele kõnelejatele *Iesus Christus*. Jumala juhtimisel talletati Piiblis selle nime kreekakeelne vorm. See näitab, et esimese sajandi kristlaste meelest oli mõistlik kasutada oma keeles tavapärasest nimekuju. Nõndasamuti on Piibli „Uue maailma tõlke” komitee meelest mõistlik kasutada nimekuju Jehoova, ehkki vanaheebrea keeles hääldati Jumala nime teistmoodi.

Miks kasutab „Uue maailma tõlge” just nimekuju Jehoova? Eesti keeles vastavad tetragrammi neljale tähele יהוה konsonandid JHVH. Tetragrammis pole täishäälikuid, kuna vanaheebrea keeles vokaale kirja ei pandud. Ajal, kui vanaheebrea keel oli igapäevane kõnekeel, oli lugejail kerge lisada sõnadesse õiged täishäälikud.

Umbes tuhat aastat pärast Piibli heebreakeelse osa valmimist löid juudi õpetlased häälde märkide süsteemi, mille abil sai

Jumala nimi kirjakohas
1. Moosese 15:2
William Tyndale'i
Pentateuhi tõlkes (1530)

näidata, milliseid täishäälikuid heebrea keele lugemisel kasutada. Selleks ajaks oli aga paljusid juute haaranud ebauusk, et on vale Jumala nime välja öelda, ja seepärast kasutasid nad selle nime asemel teatavaid väljendeid. Näib, et tetragrammi kirjutamisel lisasid nad neile neljale konsonandile vokaalid, mis esinesid *Jumala nime asemel kasutatavates väljendites*. Seepärast pole vokaalimärkidega käsikirjade põhjal võimalik kindlaks teha, kuidas seda nime heebrea keeles algselt hääldati. Mõned arvavad, et seda hääldati *jahve*, kuid on ka teisi arvamusi. Ühes Surnumere kirjarullis, milles on katkend 3. Moosese raamatust kreeka keeles, on Jumala nime translitereeringuks *lao*. Vana aja kreeka kirjameeste tekstidele tuginedes on pakutud välja ka hääldusvorme *iae*, *iabe* ja *iaue*. Siiski pole põhjust ühtki vormi ainuõigeks pidada, kuna see, kuidas Jumala teenijad tema nime heebrea keeles hääldasid, pole teada. (1. Moosese 13:4; 2. Moosese 3:15.) Me teame aga seda, et Jumal kasutas oma rahvaga suheldes oma nime sageli ning et iisraellased pöördusid tema poole nimepidi ja kasutasid seda vabalt omavahelistes vestlustes. (2. Moosese 6:2; 1. Kuningate 8:23; Laul 99:9.) Miks kasutab siis käesolev tõlge just nimekuju Jehoova? Eesti keeles on sellel nimel pikk ajalugu.

Üks vanimaid säilinud näiteid on Tallinna Pühavaimu kiriku õpetaja Georg Mülleri jutluste käsikirjades aastatest 1600–1606. Neis eestikeelsetes jutlustes esineb Jumala nimi kujul lehoua. Seega on Jumala nime eesti keeles kasutatud vähemalt 400 aastat. Esimeses eestikeelses täispiiblis, mis ilmus aastal 1739, esines tuhandeid kordi nimi Jehowa. Teoloogiadoktor Ain Riistan

kirjutas aastal 2009: „Kuidas aga suhtuda nimesse Jehoova? ... [Ma] leian, et sõna Jehoova kõlbab meil öelda küll. Sest sõltumata selle sõna päritolust on sel olnud ... paljude põlvkondade jaoks väga oluline ja sügav tähendus — Jehoova on selle Jumala nimi, kes on saatnud oma Poja inimkonda lunastama.”

Sellesarnane nimekuju on levinud teisteski keeltes. Näiteks ingliskeelses Piiblis esines Jumala nimi esimest korda juba aastal 1530. See oli William Tyndale'i Pentateuhi (viie Moosese raamatu) tõlkes. Tyndale kasutas nimekuju lehouah. Samal sajandil tõlgiti Piibel veel mitmesse Euroopa keelde ning sarnast nimekuju kasutasid veel paljud piiblitõlkijad, näiteks Sebastian Münster (ladina keeles, 1534), Pierre-Robert Olivétan (prantsuse keeles, 1535), Antonio Brucioli (itaalia keeles, 1540) ja Casiodoro de Reina (hispaania keeles, 1569).

Mida nimi Jehoova tähendab? Nimi Jehoova tuleneb heebrea verbist, mis tähendab „olema” või „saama”. Paljude õpetlaste meelest tuleneb Jumala nimi selle verbi kausatiivsest ehk põhjustavast vormist. Piibli „Uue maailma tõlke” komitee arusaama kohaselt tähendab Jumala nimi „tema põhjustab [kellegi, millegi] saamise [kellekski, millekski]”. Õpetlastel on selle nime tähenduse suhtes erinevaid seisukohti, mistõttu me ei väida, et meie arusaam on ainuõige. Siiski sobib see tähendus hästi kokku sellega, kes Jehoova on: ta on kõige looja, kelle eesmärgid kunagi ei nurju. Jah, peale selle, et ta on universumi ja intelligentsed olendid loonud, viib ta oma tahte ja eesmärgid alati ellu, mis ka ei juhtuks.

Seega ei piirdu nimes Jehoova sisalduva verbi tähendus 2. Moosese 3:14 esineva sugulusverbi „saama” tähendusega. Selles kirjakohtas öeldakse: „Ma Saan, Kelleks Ma Tahan” (võib tõlkida ka „Ma Saan, Kelleks Ma Saan”). Need sõnad ei anna täielikult edasi Jumala nime tähendust. Pigem kirjeldavad need Jumala isiksuse ühte tahku, näidates, et ta võib igas olukorras saada, kelleks vaja, et oma eesmärgid täide viia. Seega nimi Jehoova küll hõlmab mõtet, et Jehoova ise saab, kelleks tahab, kuid sellega tema nime tähendus ei piirdu. See nimi sisaldab ka mõtet, et ta põhjustab oma loodu saamise, kelleks või milleks vaja, et oma eesmärgid täide viia.

יהוה

Tetragramm JHVH, mis tähendab „tema põhjustab saamise”

יהו

Verb HVH, mis tähendab „saama”

Jumala nimi Piibli kreekakeelses osas

Piibliõpetlased tunnistavad tõsiasja, et Jumala isikunimi esineb Piibli heebreakeelse osa algtekstis tetragrammi kujul (יהוה) umbes 7000 korda. Paljud on aga seisukohal, et seda ei leidunud kreekakeelse osa algtekstis. Sel põhjusel pole tänapäeval enamikus niinimetatud uue testamendi tõlgetes Jehoova nime. Ka neis kreekakeelse osa salmides, kus tsiteeritakse heebreakeelset osa, ei kasuta enamik piiblitõlkijaid tetragrammi vastena Jumala nime, vaid austavat nimetust Is-sand.

„Uue maailma tõlge” ei järgi seda üldlevinud suundumust. Selles tõlkes esineb kreekakeelses osas nimi Jehoova kokku 237 korda. Tõlkijad tegid sellekohase otsuse, arvestades kahe olulise teguriga. Esiteks, tänapäeval olemasolevad kreekakeelsed käsikirjad pole originaalid. Tuhandetest praeguseni säilinud koopiatest tehti suurem osa vähemalt kaks sajandit pärast originaalide kirjutamist. Teiseks, tolleaegsed ümberkirjutajad asendasid tetragrammi kreekakeelse sõnaga *kyrios*, mis tähendab „isand”, või siis kirjutasid ümber käsikirju, kus seda oli juba tehtud.

„Uue maailma tõlke” komitee on veendunud, et algsetes kreekakeelsetes käsikirjades esines tetragramm. See veendumus põhineb järgmistel tõenditel.

- **Jeesuse ja apostlite päevil sisaldasid Piibli heebreakeelse osa käsikirjad läbivalt tetragrammi.** Varasematel aegadel seadsid vähesed selle tõsiasja kahtluse alla. Kumrani lähedalt leitud heebreakeelsed käsikirjad (mis on dateeritud esimesse sajandisse m.a.j) on nüüdseks seadnud selle tõsiasja väljapoole igasugust kahtlust.
- **Tetragramm esines Jeesuse ja apostlite päevil Piibli heebreakeelse osa kreekakeelses tõlkes.** Sajandeid arvasid õpetlased, et Piibli heebreakeelse osa kreekakeelses tõlkes (Septuagintas) polnud tetragrammi. Kuid 20. sajandi keskpaiku äratasid teadlaste tähelepanu mõned väga vanad fragmendid Septuagintast, mis oli kasutusel Jeesu-

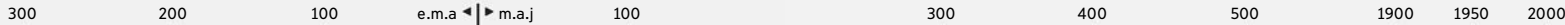
se ajal. Neil fragmentidel on Jumala nimi, mis on kirjutatud heebrea tähtedega. Seega sisaldasid Jeesuse-aegsed kreekakeelsed piiblikäsikirjad Jumala nime. Kuid 4. sajandil ei leidunud tuntumates Septuaginta käsikirjades (nagu *Codex Vaticanus* ja *Codex Sinaiticus*) Jumala nime enam mitte kusagil 1. Moosese raamatust kuni Malakini, kus see oli olnud varasemates käsikirjades. Seepärast pole üllatav, et sellest ajast pärit piiblikäsikirjades pole Jumala nime ka Piibli kreekakeelses osas.

- **Piibli kreekakeelsest osast on näha, et Jeesus kasutas sageli Jumala nime ja tegi selle teistele teatavaks.** Jeesus ütles palves Jumalale: „Ma olen avaldanud su nime inimestele, kelle sa oled andnud mulle maailmast.” Samuti ütles ta, et ta annab seda nime inimestele teada ka edaspidi. (Johannese 17:6, 11, 12, 26.)

- **Kuna Piibli kreekakeelne osa on Jumala vaimu mõjutusel kirjutatud jätk heebreakeelsele osale, oleks nime Jehoova järsk kadumine kreekakeelsest osast vastuoluline.** Esimese sajandi keskpaiku ütles Jeesuse jänger Jaakobus Jeruusalemma vanematele: „Simeon on selgitanud, kuidas Jumal ise on pööranud tähelepanu mittejuutidele, et koguda nende seast rahvas, kes kannaks tema nime.” (Apostlite teod 15:14.) Pole loogiline, et Jaakobus oleks midagi sellist öelnud, kui esimesel sajandil ei oleks Jumala nime tuntud ega kasutatud.

- **Piibli kreekakeelses osas esineb Jumala nime lühivorm.** Piiblisalmides Ilmutus 19:1, 3, 4, 6 sisaldub Jumala nimi sõnas „halleluuja”. See tuleneb heebreakeelsest väljendist, mis tähendab „kiitke Jaahi”. Jaah on nime Jehoova lühivorm. Paljud nimed Piibli kreekakeelses osas sisaldavad Jumala nime. Nagu mitmed teatmeteosed selgitavad, tähendab nimi Jeesus „Jehoova on pääste”.
- **Vanad juutide ülestähendused osutavad sellele, et juudi-kristlased kasutasid oma kirjutistes Jumala nime.** Suulise seaduse kogumikus Toseftas, mille kirjutamine lõpetati

Jeesus ütles palves Jumalale: „Ma olen avaldanud su nime inimestele, kelle sa oled andnud mulle maailmast.” Samuti ütles ta, et ta annab seda nime inimestele teada ka edaspidi.

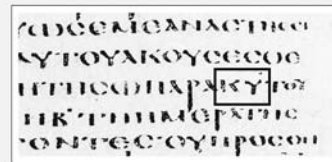
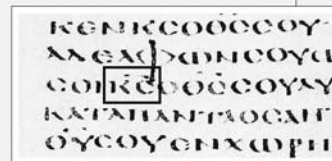
5. Moosese 6:4
Nashi papüürus
2. või 1. sajand e.m.a

Vanaheebrea tekst, kus Jumala nimi esineb kaks korda

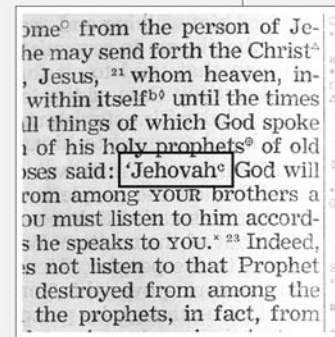
Fragment tekstist 5. Moosese 18:15, 16
P. Fouad Inv. 266
1. sajand e.m.a

Kreekakeelne Septuaginta, kus Jumala nimi esineb heebrea kirjas

5. Moosese 18:15, 16
Codex Alexandrinus
5. sajand m.a.j

Jumala nimi on välja jäetud ja asendatud kreeka sõna kyrios (isand) lühenditega KC ja KY

Apostlite teod 3:22, kus tsiteeritakse 5. Moosese 18:15 „Uue maailma tõlge”
20. sajand

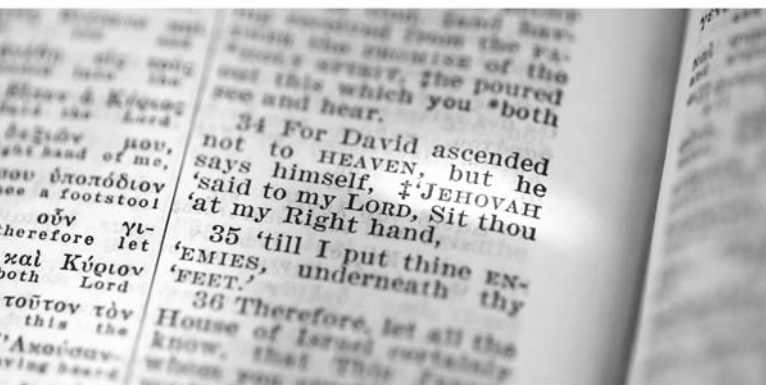
„Uue maailma tõlge” kasutab Jumala nime

umbes aastal 300, on öeldud kristlike kirjutiste kohta, mis hingamispäeval ära põletati: „Evangelistide ja *min'*ide [ilmselt juudikristlaste] raamatuid tulest ei säästeta. Kui need leitakse, on need lubatud sealsamas ära põletada ühes neis esineva Jumala nimega.” Sama allikas tsiteerib 2. sajandi alguses elanud rabi Jose'd Galileast, kelle sõnul muudel nädalapäevadel „lõigatakse neist [ilmselt kristlikest kirjutistest] Jumala nimega kohad välja ja pannakse kõrvale ning ülejäänud põletatakse ära”.

- Mõnede piibliõpetlaste arvates on väga tõenäoline, et Jumala nimi esines Piibli kreekakeelse osa neis salmides, kus tsiteeriti heebreakeelset osa. Väljaandes „The Anchor Bible Dictionary” on öeldud teema all „Tetragramm Uues Testamendis”: „On tõendeid, et kui U[us] T[estament] kirja pandi, esines tetragramm, Jumala nimi Jahve, seal kas osas või kõigis kohtades, kus tsiteeriti V[ana] T[estamenti].” Õpetlane George Howard lausub: „Kuna tetragramm esines tollal veel kreekakeelses Piiblis [Septuagintas], mis

oli algkiriku pühakiri, on mõistlik uskuda, et UT kirjutajad säilitasid tetragrammi tekstides, kus nad seda pühakirja tsiteerisid.”

- **Tunnustatud piiblitõlkijad on kasutanud Piibli kreekakeelse osa tõlkes Jumala nime.** „Uue maailma tõlge” pole sügugi esimene, mis seda teeb. Ainuüksi saksa keeles esineb 11-s Piibli kreekakeelse osa tõlkes nimekuju Jehova(h) või Jahwe (saksakeelsete nimekujude kirjavõtteks esineb väikesed variatsioonid) ning neli tõlkijat lisab Jumala nime sulgudes sõna „Issand” taha. Rohkem kui 70 saksakeelset tõlget paneb selle nime allmärkustesse või kommen-

Jumala nimi tekstis Apostlite teod 2:34, Benjamin Wilsoni „The Emphatic Diaglott” (1864)

taaridesse. Inglise keeles kasutavad Jumala nime näiteks Herman Heinfetter oma tõlkes „A Literal Translation of the New Testament ... From the Text of the Vatican Manuscript” (1863) ja Benjamin Wilson oma tõlkes „The Emphatic Diaglott” (1864). Prantsuskeelsetest tõlgetest võib tuua näiteks järgmised: „Bible de Darby” (1940), kus esineb nimekuju Jéhovah mõnes allmärkuses; „Bible de Chouraqui” (1985), kus esineb IHVH; Claude Tresmontant'i tõlgitud evangeeliumid ja Ilmutusraamat (ajavahemikus 1984–1988), kus esineb yhwh. Hispaania keeles kasutas 20. sajandi alguses tõlkija Pablo Besson oma tõlkes ni-

mekuju Jehová kirjakohas Juuda 14 ja ta pakub ligi 100 allmärkuses võimalikuks tõlkevasteks Jumala nime. Juba kaua enne neid tõlkeid, alates 16. sajandist, esines Piibli kreekakeelse osa heebreakeelsetes tõlgetes tetragramm paljudes salmides.

- **Rohkem kui sajas keeles sisaldavad Piibli kreekakeelse osa tõlked Jumala nime.** Paljudes Euroopa, Aasia, Aafrika ja Vaikse ookeani saarte keeltes, samuti paljudes Ameerika põliskeeltes kasutatakse Jumala nime rohkesti. (Vaata loetelu lk 1742 ja 1743.) Tõlkijad, kes Piiblit nendesse keeltesse tõlkisid, kasutasid Jumala nime samalaadsetel põhjustel, millest eespool räägiti. Mõned neist tõlgetest on tehtud hiljuti, näiteks rotumakeelne tõlge (1999), kus nimekuju Jihova esineb 48 salmis kokku 51 korda, ja batakikeelne tõlge (1989), kus esineb nimekuju Jahowa 110 korda (bataki keelt kõneldakse Indoneesias).

Seega on olemas kindel alus Jumala nime Jehoova kasutamiseks Piibli kreekakeelse osa tõlkes. Just seda ongi „Uue maailma tõlke” tõlkijad teinud. Nad peavad Jumala nimest sügavalt lugu ega taha aukartusest Jumala vastu jätta tõlkest välja midagi, mis oli algtekstis. (Ilmutus 22:18, 19.)

Jumala nimi tekstis Markuse 12:29, 30 havaikeelses tõlkes aastast 1816

Keeled ja murded, milles Jumala nimi esineb Piibli kreekakeelse osa põhitekstis

Keel või murre: **Jumala nimi**

aneitjumi: **Ihova**
angami: **Jihova**
aravaki: **Jehovah**
avabakali: **Yehóa**
bangi: **Yawe**
bataki (Toba): **Jahowa**
benga: **Jéhova**
bolia: **Yawe**
bube: **Yehovah**
bullom-soo: **Jehovah**
dakota: **Jehowa**
dobu: **leoba**
duala: **Yehowa**
eboo: **Yawe**
efate (põhja): **Yehova**
efiki: **Jehovah**
eve: **Yehowa**
fangi: **Jehôva**
fidži: **Jiova**
gaa: **lehowa**
gibario (kerevo keele murre): **lehova**
grebo: **Jehova**
havai: **lehova**
heebrea: יהוה
hindustani: **Yihováh**
hirimotu: **lehova**
hispaania: **Jehová; Yahvé; YHWH;**
Yahweh
hollandi: **Jehovah**
horvaadi: **Jehova**
hotšangi: **Jehowa**
ila: **Yaave**
iliku (lusengo keele murre): **Yawe**

indoneesia: **YAHWEH**
inglise: **Jehovah**
kala-lagau-jaa: **lehovan**
kalanga: **Yehova; Yahwe**
kalendžini: **Jehovah**
kerevo: **lehova**
kipsigi: **Jehoba**
kiribati: **lehova**
konjaki: **Jihova**
koosa: **Yehova**
korea: **Yeohowa**
kosrae: **Jeova**
kuliviu: **Iova**
lao: **Yehowa**
levo: **Yehova**
lingala: **Yawe**
ljele: **Jehova**
logo: **Yehova**
lonvolvoli: **Jehovah**
lotha: **Jihova**
luba (Katanga): **Yehova**
lugbara: **Yehova**
luimbi: **Yehova**
luna: **Yeoba**
lunda: **Yehova**
luo: **Yawe**
luvale: **Yehova**
malagassi: **Jehovah; lehôvah**
malo: **Iova**
mao: **Jihova**
markii: **lehova**
maršalli: **Jeova**
maskogi: **Cehofv**

mende: **Yewoi**
mentavei: **Jehoba**
meri: **lehova**
misima-paneati: **lehova**
mizo: **Jehovan; Jihova'n**
mjene: **Yeôva**
mohoogi: **Yehovah**
mongo: **Yawe; Yova**
mortloki: **Jioua; Jiona**
motu: **lehova**
mpongve (mjene keele murre): **Jehova**
nandi: **Jehova**
narrinjeri: **Jehovah**
nauru: **Jehova**
navaho: **Jiho'vah**
ndau: **Jehova**
nembe: **Jehovah**
nengone: **lehova**
ngando: **Yawe**
ntomba: **Yawe**
nukuoro: **Jehova**
poola: **Jehova**
portugali: **láhve**
prantsuse: **IHVH**
põhjarengma: **Jihova**
rarotonga: **Jehova; lehova**
rerepi: **lova**
rotuma: **Jihova**
sakao: **lhova; lehova**
saksa: **Jehovah; Jehova**
samoa: **leova**
sangtami: **Jihova**
seneka: **Ya'wën**

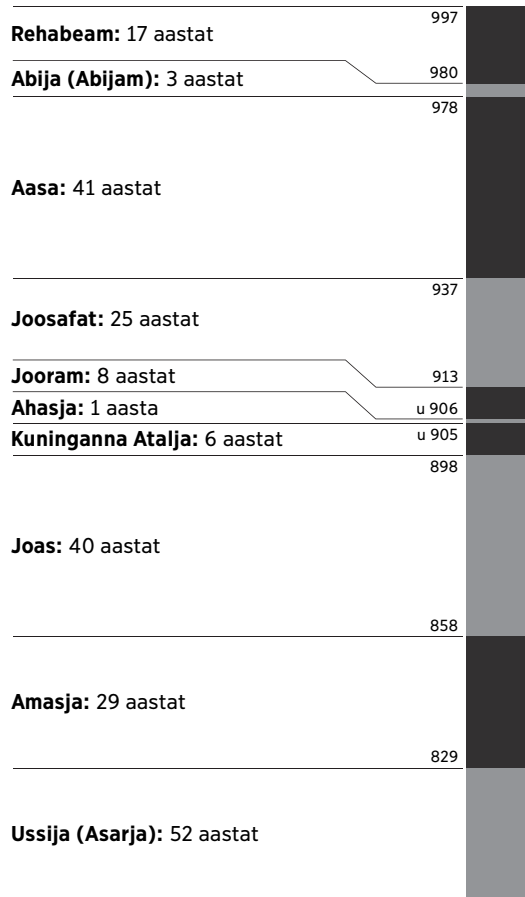
sengele: **Yawe**
sie: **lehōva**
songe: **Yehowa**
sotho: **Yehofa**
sranani: **Jehova**
sukuma: **Yahuwa; Jakwe**
suulu: **Jehova; YAHWE**
zande: **Yekova**
tahiti: **lehova**
tai: **Yahowa**
temne: **Yehôfa; Yehofa**
toaripi: **Jehova; lehova**
tolai: **leova**
tonga (Mosambiik): **Jehova**
tonga (Tonga saared): **Jihova; Sihova**
tsvana: **Jehofa; Yehova; Yehofa**
tšakobo: **Jahué**
tšerokii: **Yihowa**
tšini (Hakha): **Zahova**
tšippeva: **Jehovah**
tšokto: **Chihowa**
umbundu: **Yehova**
uripivi-vala-rano-atšini: **lova**
vampanoagi: **Jehovah**

(Lisaks nendele keeltele on palju keeli ja murdeid, milles Jumala nimi esineb allmärkustes või selgitustes.)

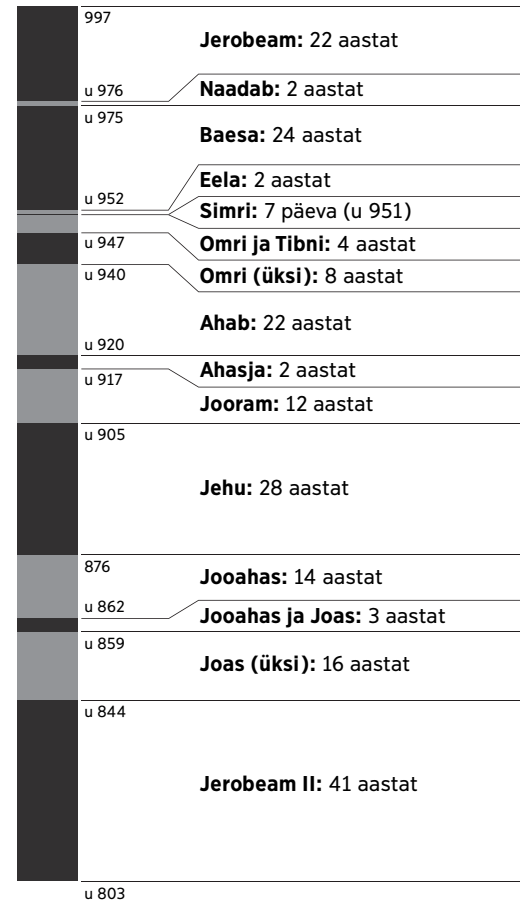
Üle 120 keele

Prohvetid ja kuningad Juudas ja Iisraelis

Lõunapoolse, kahest suguharust
koosnenud Juuda kuningriigi kuningad

Põhjapoolse, kümnest suguharust
koosnenud Iisraeli kuningriigi kuningad

Lõunapoolse kuningriigi kuningad
(jätkub)

Ussija (Asarja): 52 aastat

Jootam: 16 aastat

Aahas: 16 aastat

Hiskija: 29 aastat

Manasse: 55 aastat

Aamon: 2 aastat

Joošija: 31 aastat

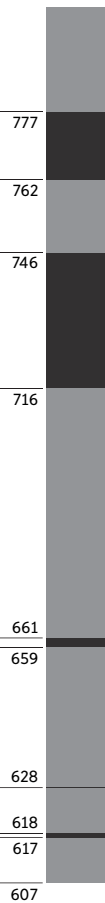
Jooahas: 3 kuud

Joojakim: 11 aastat

Joojakin: 3 kuud ja 10 päeva

Sidkija: 11 aastat

Babüloomlased laastavad Nebukadnetsari juhtimisel Jeruusalemma ja sealse templi. Sidkija, viimane Taaveti soost maine kuningas, tõugatakse troonilt.

800 e.m.a

Miika

Jesaja

Hoosea

750 e.m.a

700 e.m.a

Nanum

Jeremija

Setanja

650 e.m.a

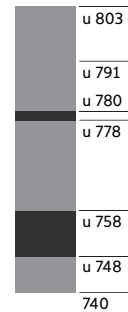
Habakuk

Hesekiel

Taaniel

600 e.m.a

Põhjapoolse kuningriigi kuningad
(jätkub)

• **Sakarja:** teadaolevalt valitses ainult 6 kuud

Sallum: 1 kuu

Menahem: 10 aastat

Pekahja: 2 aastat

Pekah: 20 aastat

• **Hosea:** 9 aastat alates u 748

Assüüria vallutab Samaaria ja alistab Iisraeli; põhjapoolne, kümnest suguharust koosnev Iisraeli kuningriik lakkab olemast.

Ilmselt umbes aastal 748 saab Hosea võimu täielikult enda kätte (võimalik, et see toimus Assüüria valitseja Tiglatpilesar III toetusel).

Sakarja hakkab valitsema (ilmselt sai ta täieliku võimu alles umbes aastal 792).

Jeesuse elu peamised sündmused

Nelja evangeeliumi sündmused ajalises järjestuses

Iga järgneva tabeli juurde kuulub kaart, kus on näidatud Jeesuse rännakud ja kuulutustööreisid. Nooled kaartidel ei kujuta täpseid teekondi, vaid näitavad üldist suunda. Lühend u tähendab „umbes“.

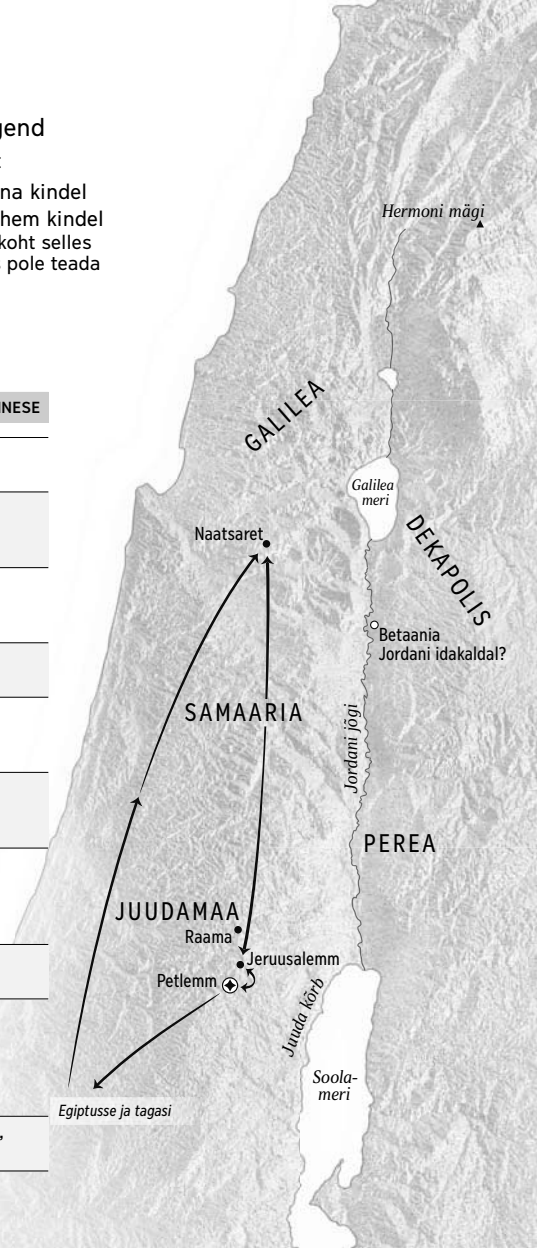
Enne Jeesuse teenistust

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
3 e.m.a	Jeruusalemm, tempel	Ingel Gabriel ennustab Sakariasele Ristija Johannese sündi			1:5–25	
u 2 e.m.a	Naatsaret; Juudamaa	Ingel Gabriel ennustab Maarjale Jeesuse sündi; Maarja külastab oma sugulast Eliisabetti			1:26–56	
2 e.m.a	Juuda mägismaa	Ristija Johannese sünd ja nimepanek; Sakarias räägib prohvetlikult; Johannes elab kõrbes			1:57–80	
u 1. okt 2 e.m.a	Petlemm	Jeesuse sünd; „Sõna sai inimeseks“	1:1–25		2:1–7	1:1–5, 9–14
	Petlema ümbrus; Petlemm	Ingel kuulutab karjastele head sõnumit; inglid ülistavad Jumalat; karjased lähevad vastsündinut vaatama			2:8–20	
	Petlemm; Jeruusalemm	Jeesuse ümberlõikamine 8. päeval; vanemad viivad ta pärast 40. päeva templisse			2:21–38	
1 e.m.a või 1 m.a.j	Jeruusalemm; Petlemm; Egiptus; Naatsaret	Astroloogid; pere põgeneb Egiptusse; Herodes tapab poisslapsed; pere naaseb Egiptusest ja asub elama Naatsaretti	2:1–23		2:39, 40	
12. a paasapäha	Jeruusalemm	12-aastane Jeesus esitab templis õpetajatele küsimusi			2:41–50	
	Naatsaret	Naaseb Naatsaretti; kuulab edaspidigi vanemate sõna; õpib puusepaks; Maarjale sünnib veel neli poega ja ka tütreid (Mt 13:55, 56; Mr 6:3)			2:51, 52	
29. a kevad	Kõrb; Jordani jõgi	Ristija Johannes alustab oma teenistust	3:1–12	1:1–8	3:1–18	1:6–8, 15–28

Kaart 1

Kaartide legend

- ⊕ Alguspunkt
- Asukoht üsna kindel
- Asukoht vähem kindel
- ? täpne asukoht selles piirkonnas pole teada

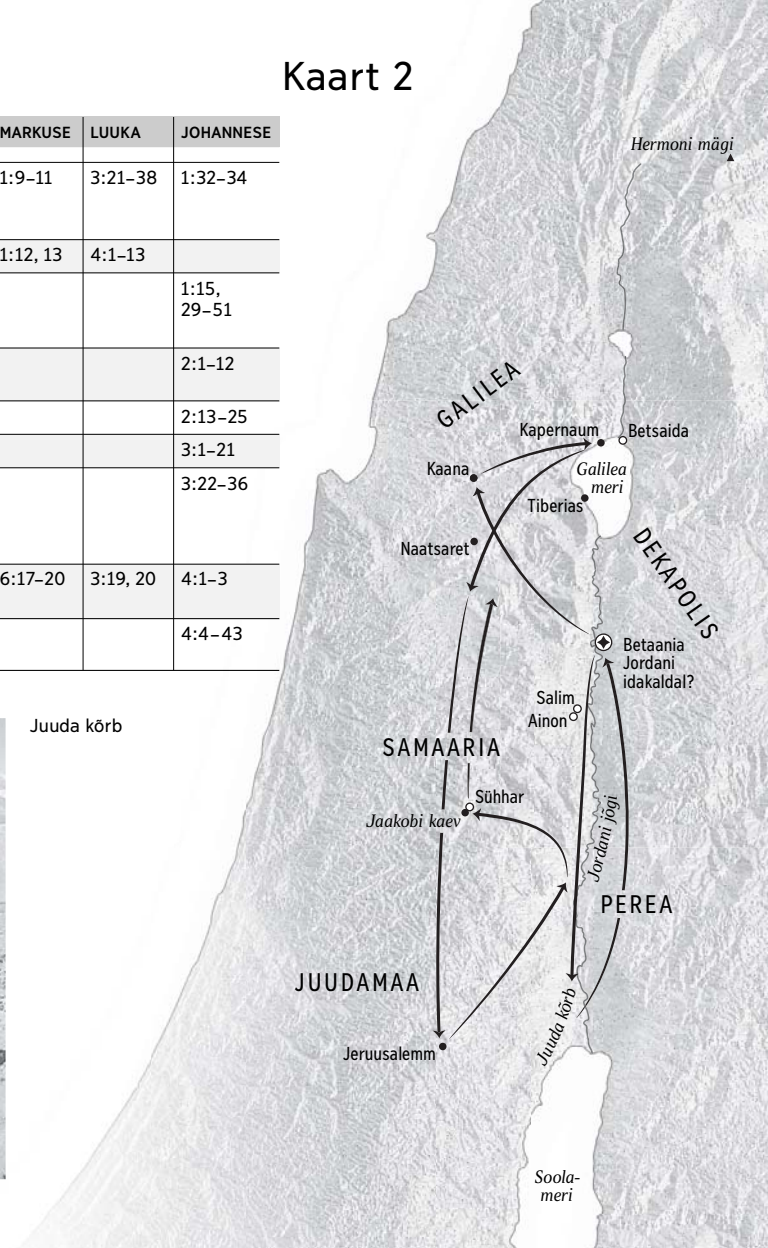
Jeesuse teenistuse algus

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
29. a sügis	Jordani jõgi, ilmselt Betaanias või selle lähedal Jordani idakaldal	Jeesuse ristimine ja võidmine; Jehoova ütleb, et Jeesus on tema poeg, kellest tal on hea meel	3:13-17	1:9-11	3:21-38	1:32-34
	Juuda kõrb	Kurat püüab teda kiusatusse viia	4:1-11	1:12, 13	4:1-13	
	Betaania Jordani idakaldal	Ristija Johannes ütleb, et Jeesus on Jumala Tall; esimesed jüngrid ühinevad Jeesusega				1:15, 29-51
	Galilea Kaana; Kapernaum	Esimene imetegu pulmapeol, muudab vee veiniks; läheb Kapernauma				2:1-12
30. a paasapüha	Jerusalemm	Puhastab templi Räägib Nikodeemosega				2:13-25 3:1-21
	Juudamaa; Aion	Läheb Juudamaa maapiirkonda, tema jüngrid ristivad inimesi; Johannese viimane tunnistus Jeesusest				3:22-36
	Tiberias; Juudamaa	Johannes vangistatakse; Jeesus läheb Galileasse	4:12; 14:3-5	6:17-20	3:19, 20	4:1-3
	Sühhar, Samaaria	Õpetab teel Galileasse samaarlasi				4:4-43

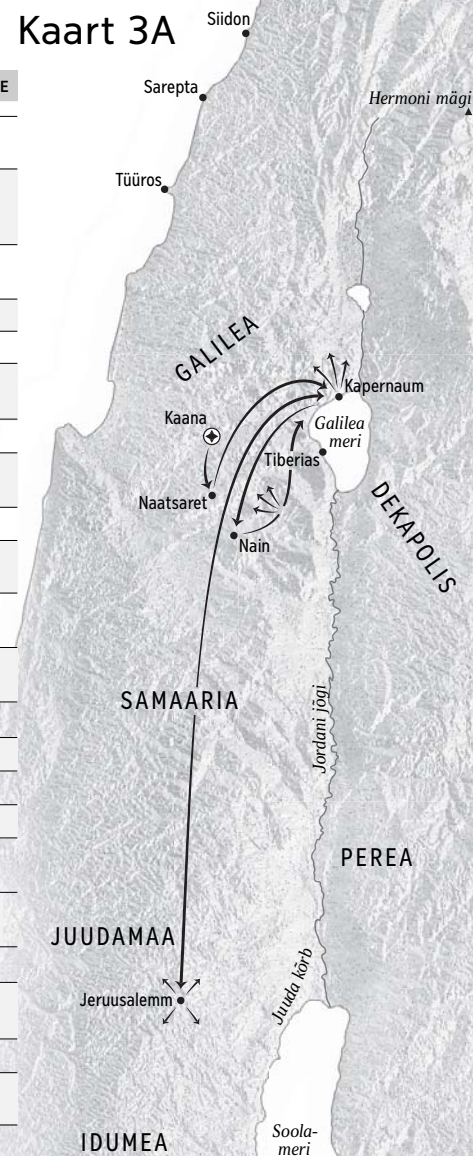

Juuda kõrb

Kaart 2

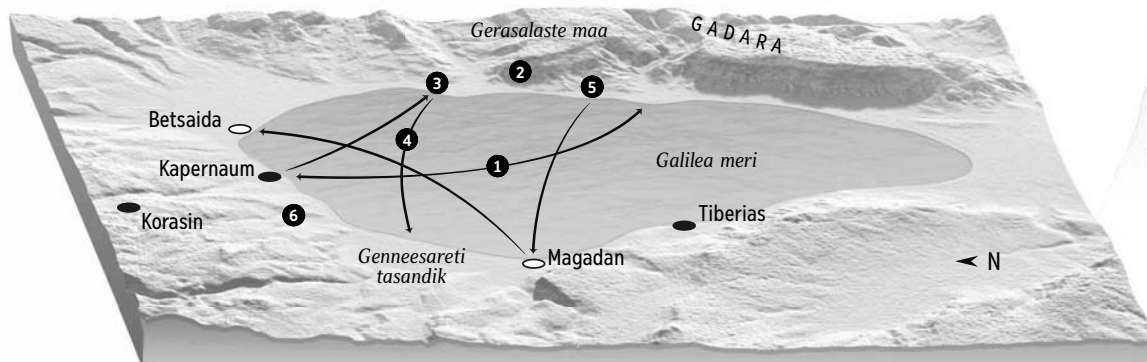
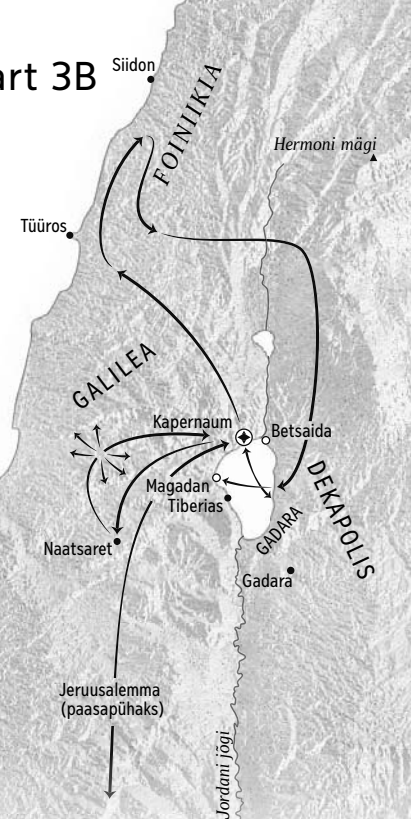

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE	
30. a	Galilea	Jeesus teatab esimest korda, et „taeva kuningriik on lähedal”	4:17		1:14, 15	4:14, 15	4:44, 45
	Kaana; Naatsaret; Kapernaum	Tervendab ametniku poja; loeb ette Jesaja rullraamatut; aetakse minema; läheb Kapernauma	4:13–16			4:16–31	4:46–54
	Galilea meri, Kapernauma lähedal	Kutsub neli jüngrit: Siimoni ja Andrease, Jaakobuse ja Johannese	4:18–22		1:16–20	5:1–11	
	Kapernaum	Tervendab Siimoni ämma ja teised	8:14–17		1:21–34	4:31–41	
	Galilea	Esimene reis Galileasse (4 jüngriga)	4:23–25		1:35–39	4:42, 43	
			Tervendab pidalitõbise; rahvahulgad järgnevad talle	8:1–4		1:40–45	5:12–16
	Kapernaum	Tervendab halvatu	9:1–8		2:1–12	5:17–26	
		Kutsub Matteuse; sööb koos patustega; paastumise küsimus	9:9–17		2:13–22	5:27–39	
Juudamaa	Kuulutab sünagoogides				4:44		
31. a paasapäha	Jerusaalemm	Tervendab Betsatas haige mehe; juudid püüavad Jeesust tappa					5:1–47
	Tagasiteel Jerusaalemmast (?)	Jüngrid katkuvad viljapäid; Jeesus on „hingamispäeva isand”	12:1–8		2:23–28	6:1–5	
	Galilea; Galilea meri	Tervendab mehe käe; rahvas järgneb talle; tervendab veel paljusid	12:9–21		3:1–12	6:6–11	
	Kapernauma lähedal	Valib 12 apostlit			3:13–19	6:12–16	
	Kapernauma lähedal	Mäejuttlus	5:1–7:29			6:17–49	
	Kapernaum	Tervendab sadakonnaülema teenri	8:5–13			7:1–10	
	Nain	Äratab üles lesknaise poja				7:11–17	
	Tiberias; Galilea (Nain või lähikond)	Johannes saadab jüngrid Jeesuse juurde; Jeesus kiidab Johannest	11:2–19			7:18–35	
	Galilea (Nain või lähikond)	Patune naine valab õli tema jalgadele; mõistujutt võlglastest				7:36–50	
	Galilea	Teine kuulustööreis (12 jüngriga)				8:1–3	
		Ajab deemoneid välja; andestamatu patt	12:22–37		3:19–30		
		Prohvet Joonas tunnustäht	12:38–45				
	Tulevad tema ema ja vennad; ütleb, et jüngrid on tema sugulased	12:46–50		3:31–35	8:19–21		

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
31. või 32. a	Kapernaum	Räägib mõistujutte kuningriigi kohta	13:1–53		4:1–34	8:4–18
	Galilea meri	Vaigistab paadis olles tormi	8:18, 23–27		4:35–41	8:22–25
	Gadalaraste maa	Saadab deemonid sigadesse	8:28–34		5:1–20	8:26–39
	Ilmselt Kapernaum	Tervendab verejooksu all kannatava naise; äratab üles Jairuse tütre	9:18–26		5:21–43	8:40–56
	Kapernaum (?)	Tervendab pimedat ja tummat	9:27–34			
	Naatsaret	Pölatakse jälle kodulinnas ära	13:54–58		6:1–5	
	Galilea	Kolmas reis Galileasse; laiendab tööd, saates välja apostlid	9:35–11:1		6:6–13	9:1–6
	Tiberias	Herodes tapab Ristija Johannese; on Jeesuse pärast segaduses	14:1–12		6:14–29	9:7–9
	32. a, enne paasapäha (Joh 6:4)	Kapernaum (?); Galilea mere kirderannik	Apostlid naasevad kuulutustöö-reisilt; Jeesus toidab 5000 meest	14:13–21		6:30–44
Galilea mere kirderannik; Genneesaret		Jeesust püütakse kuningaks tõsta; kõnnib merel; tervendab paljusid	14:22–36		6:45–56	6:14–21
Kapernaum		Ütleb, et on eluleib; paljudele saab see komistuskivi ja nad lahkuvad				6:22–71
32. a, pärast paasapäha	Ilmselt Kapernaum	Laidab inimeste pärimusi	15:1–20		7:1–23	7:1
	Foiniikia; Dekapolis	Tervendab sürofoiniikia naise tütre; toidab 4000 meest	15:21–38		7:24–8:9	
	Magadan	Prohvet Joona tunnustäht	15:39–16:4		8:10–12	

Kaart 3B

Tegevus Galilea mere ääres

(Tuntud ka kui Genneesareti järv ja Tiberiase meri)

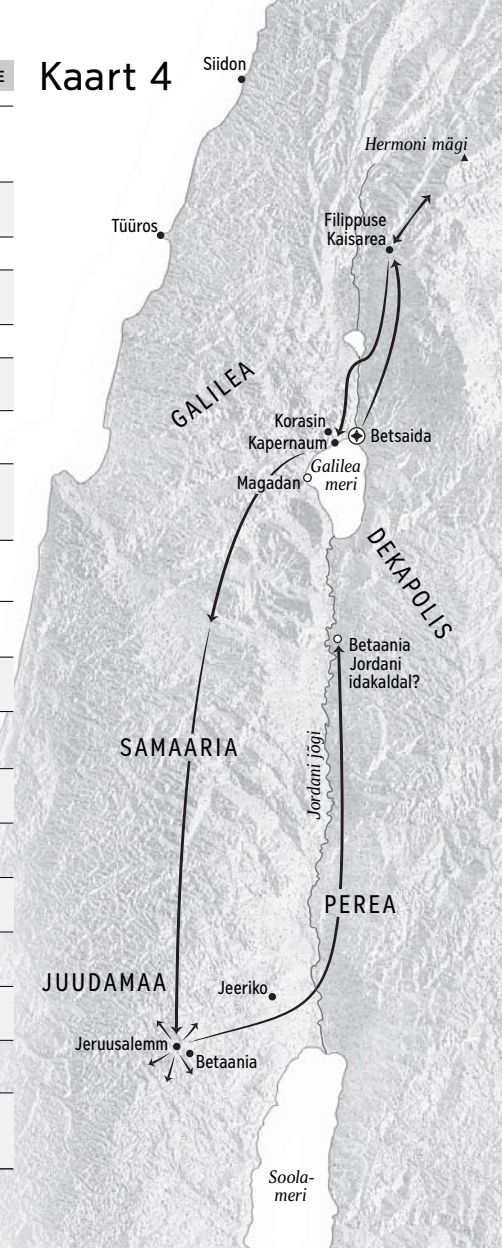
- 1 Vaigistab tormi
- 2 Saadab deemonid sigade sisse
- 3 Toidab 5000 meest
- 4 Kõnnib vee peal
- 5 Toidab 4000 meest
- 6 Mäejutluse arvatav toimumispaik

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
32. a, pärast paasapäha	Galilea meri; Betsaida	Sõites paadiga Betsaidasse, hoiatab Jeesus variseride juuretise eest; tervendab pimeda mehe	16:5–12	8:13–26		
	Filippuse Kaisarea ala	Kuningriigi võtmed; ennustab oma surma ja ülestõusmist	16:13–28	8:27–9:1	9:18–27	
	Ilmselt Hermoni mägi	Muutumine; kostab Jehoova hääl	17:1–13	9:2–13	9:28–36	
	Filippuse Kaisarea ala	Tervendab deemonist vaevatud poisi	17:14–20	9:14–29	9:37–43	
	Galilea	Ennustab jälle oma surma	17:22, 23	9:30–32	9:43–45	
	Kapernaum	Maksab maksu kala suust leitud mündiga	17:24–27			
		Suurim kuningriigis; kadunud lammas; ori, kes ei andesta	18:1–35	9:33–50	9:46–50	
Galilea-Samaaria ala	Teel Jeruusalemma ütleb jüngritele, et nad heidaks kuningriigi nimel kõik kõrvale	8:19–22		9:51–62	7:2–10	

Jeesuse hilisem teenistus Juudamaal

32. a leht-pajadepüha	Jeruusalemm	Õpetab pühade ajal; korralvurid saadetakse teda kinni võtma				7:11–52
		Ütleb: „Mina olen maailma valgus“; tervendab pimedana sündinud mehe				8:12–9:41
	Ilmselt Juudamaa	Saadab välja 70 jüngrit; need tulevad rõõmsana tagasi			10:1–24	
	Juudamaa; Betaania	Mõistujutt halastajast samaarlasest; külastab Maarjat ja Martat			10:25–42	
	Ilmselt Juudamaa	Kordab näidispalvet; mõistujutt visast sõbrast			11:1–13	
		Ajab deemoneid välja; mainib jälle Joona tunnustähte			11:14–36	
		Einestab variseridega; mõistab hukka variseride silmakirjalikkuse			11:37–54	
Mõistujutud: rikas rumal mees, ustav majapidaja				12:1–59		
	Tervendab küürus naise; mõistujutud: sinepiseeme, juuretis			13:1–21		
32. a templi-pühitsemispüha	Jeruusalemm	Hea karjane ja lambatara; juudid püüavad teda tappa; läheb Betaaniasse Jordani idakaldale				10:1–39

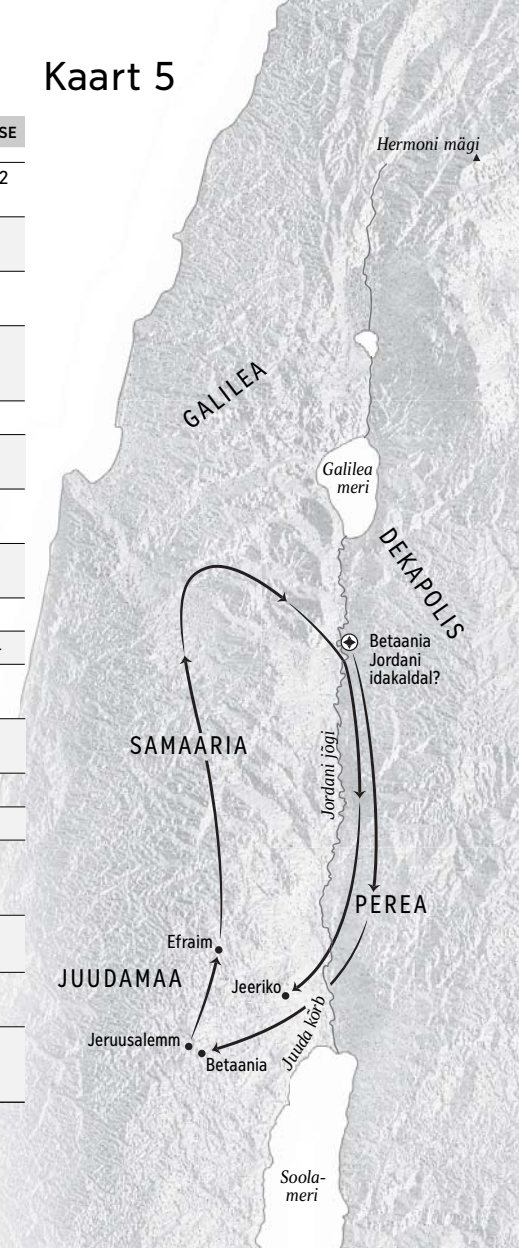
Kaart 4

Jeesuse hilisem teenistus Jordanist ida pool

Kaart 5

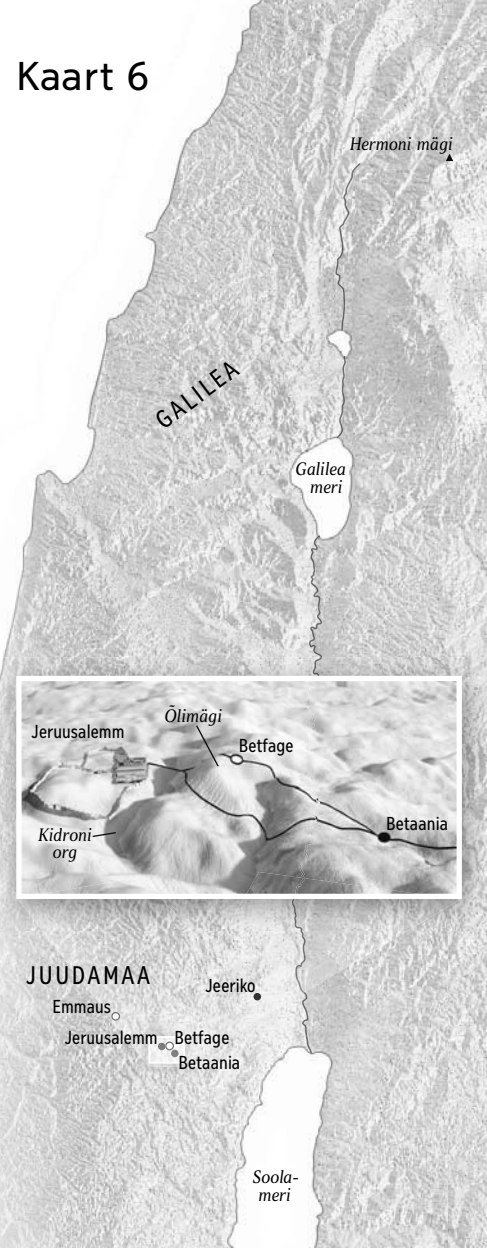
AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
32. a, pärast templi-pühitsemis-püha	Betaania Jordani idakaldal	Läheb sinna, kus Johannes oli ristunud; paljud usuvad Jeesusesse				10:40-42
	Perea	Teel Jeruusalemma õpetab linnades ja külades			13:22	
		Õhutab minema sisse kitsast uksest; kurvastab Jeruusalemma pärast			13:23-35	
	Ilmselt Perea	Õpetab alandlikkust; mõistujutud: tähtsaim koht ja külalised, kes otsivad vabandusi			14:1-24	
		Jüngriks olemise hind			14:25-35	
		Mõistujutud: kadunud lammas, leitud münt, kadunud poeg			15:1-32	
		Mõistujutud: ebaaust majapidaja, rikas mees ja Laatsarus			16:1-31	
		Juhendid seoses teiste patustama panemise, andestamise ja usuga			17:1-10	
	Betaania	Laatsarus sureb ja äratatakse üles				11:1-46
	Jeruusalemm; Efraim	Plaan Jeesuse tapmiseks; ta lahkub				11:47-54
	Samaaria; Galilea	Tervendab kümme pidalitöbist; räägib Jumala kuningriigi tulekust			17:11-37	
	Samaaria või Galilea	Mõistujutud: visa lesk, variser ja maksukoguja			18:1-14	
	Perea	Räägib abielust ja lahutusest	19:1-12	10:1-12		
		Õnnistab lapsi	19:13-15	10:13-16	18:15-17	
		Rikka mehe küsimus; mõistujutt viinamäe töölistest ja võrdsest tasust	19:16-20:16	10:17-31	18:18-30	
Ilmselt Perea	Ennustab kolmandat korda oma surma	20:17-19	10:32-34	18:31-34		
	Jaakobuse ja Johannese palve saada endale hea koht kuningriigis	20:20-28	10:35-45			
Jeeriko	Jeerikost läbi minnes tervendab kaks pimedat meest; külastab Sakkeust; mõistujutt kümnest miinist	20:29-34	10:46-52	18:35-19:28		

Jeesuse teenistuse lõpp Jeruusalemmas

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
33. a 8. niisan	Betaania	Jeesus jõuab kuus päeva enne paasapäeva Betaaniasse				11:55 – 12:1
9. niisan	Betaania	Maarja valab õli ta pähe ja jalgadele	26:6–13	14:3–9		12:2–11
	Betaania-Betfage-Jerusalemma ala	Sõidab kuninglikult eesli seljas Jeruusalemma	21:1–11, 14–17	11:1–11	19:29–44	12:12–19
10. niisan	Betaania-Jerusalemma ala	Neab viigipuu; puhastab jälle templi	21:18, 19; 21:12, 13	11:12–17	19:45, 46	
	Jerusalemm	Ülempreestrid ja kirjatundjad otsivad võimalust Jeesus ära tappa Kostab Jehoova hääl; Jeesus ennustab oma surma; täitub Jesaja ennustus juutide usupuuduse kohta		11:18, 19	19:47, 48	12:20–50
11. niisan	Betaania-Jerusalemma ala	Kuivanud viigipuu ja usk	21:19–22	11:20–25		
	Jerusalemm, tempel	Tema tegutsemisõigus kahtluse all; mõistujutt kahest pojast	21:23–32	11:27–33	20:1–8	
		Mõistujutud: julmad aednikud, pulmapidu	21:33–22:14	12:1–12	20:9–19	
		Vastab küsimustele Jumala ja keisri ülestõusmise ja suurima käsu kohta	22:15–40	12:13–34	20:20–40	
		Küsib, kas messias on Taaveti poeg	22:41–46	12:35–37	20:41–44	
		Häda kirjatundjatele ja variseridele	23:1–39	12:38–40	20:45–47	
	Märkab lesknaise annetust		12:41–44	21:1–4		
	Õlimägi	Tulevase kohaloleku tundemärk	24:1–51	13:1–37	21:5–38	
Mõistujutud: kümme neitsit, talendid, lambad ja kitsed		25:1–46				
12. niisan	Jerusalemm	Juutide juhid plaanivad ta tappa	26:1–5	14:1, 2	22:1, 2	
		Juudas kavandab reetmist	26:14–16	14:10, 11	22:3–6	
13. niisan (neljapäeva pärastlõuna)	Jerusalemm ja selle lähikond	Ettevalmistused viimaseks paasapäühaks	26:17–19	14:12–16	22:7–13	
14. niisan	Jerusalemm	Paasasöömaaeg koos apostlitega	26:20, 21	14:17, 18	22:14–18	
		Peseb jüngerite jalgu				13:1–20

Kaart 6

AEG	KOHT	SÜNDMUS	MATTEUSE	MARKUSE	LUUKA	JOHANNESE
14. niisan	Jerusalemm	Jeesus paljastab Juuda kui reeturi ja saadab ta minema	26:21–25	14:18–21	22:21–23	13:21–30
		Seab sisse Isanda õhtusöömaaja (1Ko 11:23–25)	26:26–29	14:22–25	22:19, 20, 24–30	
		Ennustab, et Peetrus salgab ta ära ja et apostlid jooksevad laiali	26:31–35	14:27–31	22:31–38	13:31–38
		Töötab anda abilise; mõistujutt tõelisest viinapuust; annab käsu armastada; viimane palve apostlitega				14:1–17:26
	Ketsemani aed	Tunneb ängistust; Jeesus antakse ära ja vahistatakse	26:30, 36–56	14:26, 32–52	22:39–53	18:1–12
Jerusalemm	Hannas küsitleb teda; mõistetakse kohut Kaifase juures, sanhedrini ees; Peetrus salgab ta ära	26:57–27:1	14:53–15:1	22:54–71	18:13–27	
	Äraandja Juudas poob end üles (Ap 1:18, 19)	27:3–10				
	Pilatuse, siis Herodese ees ja taas Pilatuse ees	27:2, 11–14	15:1–5	23:1–12	18:28–38	
	Pilatus püüab teda vabastada, juudid nõuavad aga vabadust Barabasele; mõistetakse surma piinapostil	27:15–30	15:6–19	23:13–25	18:39–19:16	
(Reedel u kell 15)	Kolgata	Sureb piinapostil	27:31–56	15:20–41	23:26–49	19:16–30
	Jerusalemm	Surnukeha võetakse postilt alla ja pannakse hauakambrisse	27:57–61	15:42–47	23:50–56	19:31–42
15. niisan	Jerusalemm	Preestrid ja variserid lasevad hauda valvata ja selle pitseerida	27:62–66			
16. niisan	Jerusalemm ja selle lähikond; Emmaus	Jeesus äratatakse üles; ilmutab end jüngeritele viis korda	28:1–15	16:1–8	24:1–49	20:1–25
Pärast 16. niisanit	Jerusalemm; Galilea	Ilmutab end taas jüngeritele (1Ko 15:5–7; Ap 1:3–8); annab juhtnõore; käsk inimesi õpetada	28:16–20			20:26–21:25
25. ijar	Õlimägi; Betaania lähedal	Jeesus läheb taevasse 40. päeval pärast ülestõusmist (Ap 1:9–12)			24:50–53	

Lisa B

	Piibli sõnum	B1
--	--------------	----

Kaardid	Loomisest patriarhide rännakuteni	B2
----------------	-----------------------------------	----

Kaartide legend	Egiptusest lahkumine	B3
● Asukoht üsna kindel	Töötatud maa vallutamine	B4
○ Asukoht vähem kindel ? täpne asukoht selles piirkonnas pole teada	Töötatud maa asustamine	B6
— Tee	Taaveti ja Saalomoni kuningriik	B7
Komaga on eraldatud alternatiivsed kohanimed samast ajast	Taanieli ennustatud maailmavõimud	B9
Sulgudes on alternatiivsed kohanimed eri aegadest	Israel Jeesuse ajal	B10
	Kristluse levik	B13

Joonised	Telkpühamu ja ülempreester	B5
	Saalomoni tempel	B8
	Templimägi esimesel sajandil	B11

Kalendrid	Jeesuse elu viimane nädal	B12
	Juudi kalender	B15

Ühikud	Mööb- ja rahaühikud	B14
---------------	---------------------	-----

Jumal Jehooval on õigus valitseda. Tema valitsemisviis on parim. Tema eesmärk maa ja inimestega läheb täide.

Pärast aastat
4026 e.m.a

Madu, Saatan, seab kahtluse alla Jehoova õiguse valitseda ja tema valitsemisviisi. Jehoova töötab, et tuleb „järeletulija”, kes lõpuks purustab mao pea. (1. Moosese 3:1–5; 3:15.) Jehoova annab aga inimestele aega Saatana võimu all ise enda üle valitseda.

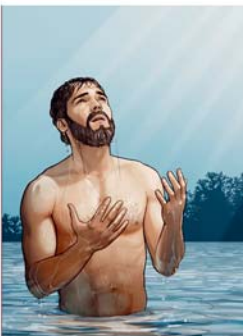
1943 e.m.a

Jehoova ütleb Aabrahamile, et töötatud järeletulija põlvneb temast. (1. Moosese 22:18.)

Pärast aastat
1070 e.m.a

Jehoova teatab kuningas Taavetile ja hiljem tema pojale Saalomonile, et töötatud järeletulija tuleb nende liinist. (2. Saamueli 7:12, 16; 1. Kuningate 9:3–5; Jesaja 9:6, 7.)

29 m.a.j

Jehoova annab teada, et Jeesus on töötatud järeletulija, kes pärib Taaveti trooni. (Galaatlastele 3:16; Luuka 1:31–33; 3:21, 22.)

33 m.a.j

Madu, Saatan, salvab töötatud järeletulijat, lastes Jeesuse tappa. Jehoova äratab Jeesuse üles eluks taevas ja tunnistab Jeesuse täiusliku elu sobivaks lunastushinnaks. Selle alusel on võimalik Aadama järglastele patud andestada ja anda neile igavene elu. (1. Moosese 3:15; Apostlite teod 2:32–36; 1. Korintlastele 15:21, 22.)

Umbes 1914

Jeesus heidab mao, Saatana, maa peale, piirates nii tema tegevusvälja maaga, kus talle jääb tegutsemiseks vähe aega. (Ilmutus 12:7–9, 12.)

Tulevik

Jeesus vangistab Saatana tuhandeks aastaks ning seejärel purustab tema pea, see tähendab hävitab ta. Jehoova algne eesmärk maa ja inimestega läheb täide, tema nimi puhastatakse teotusest ning tema valitsemisviis on taas au sees. (Ilmutus 20:1–3, 10; 21:3, 4.)

Loomisest patriarhide rännakuteni

Aadama loomine: 4026 e.m.a
 Jõustub leping Aabrahamiga: 1943 e.m.a
 Joosepi surm: 1657 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

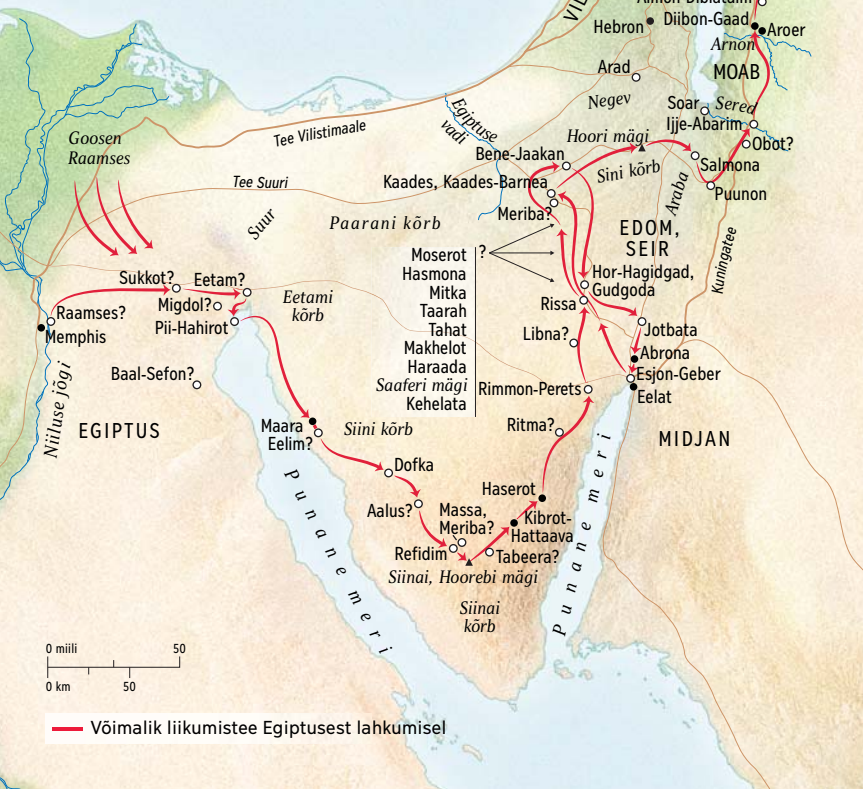
0 miili 100
 0 km 100

Egiptusest lahkumine

Joosua saab Moosese asemel
rahva juhiks: 1473 e.m.a
Iisraellased lahkuvad Egiptusest,
Moosese seadus: 1513 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

SUUR MERI, VILISTITE MERI

0 miili 50
0 km 50

— Võimalik liikumistee Egiptusest lahkumisel

Töötatud maa vallutamine

Israellased jõuavad Kaananimaale: 1473 e.m.a
Suurem osa maast saab vallutatud: 1467 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

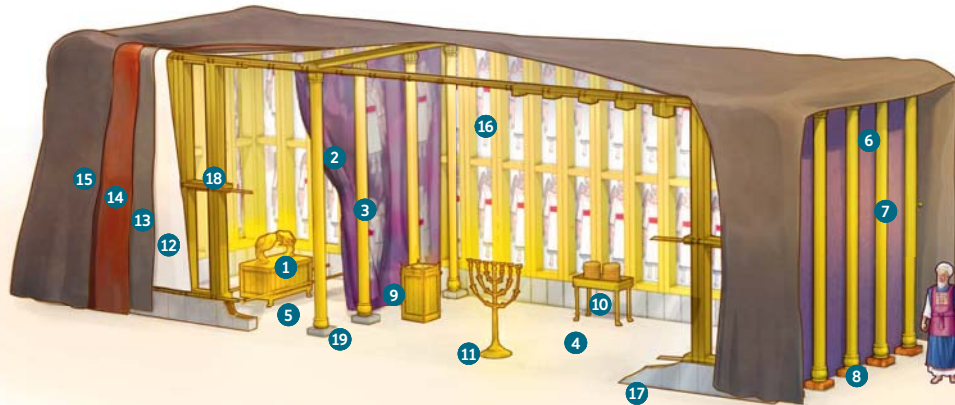
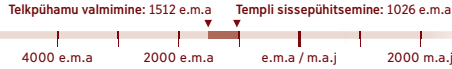
SUUR MERI,
LÄÄNEMERI

0 milli
0 km 20

— Vallutusteed
■ Kaanan

Telkpühamu ja ülempreester

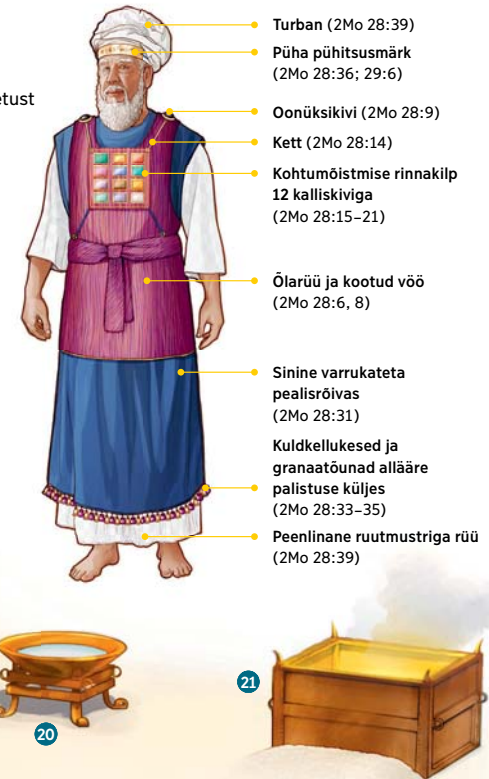

Telkpühamu

1 Laegas (2Mo 25:10–22; 26:33)	11 Lambijalg (2Mo 25:31–40; 26:35)
2 Eesriie (2Mo 26:31–33)	12 Linane telgikangas (2Mo 26:1–6)
3 Sammas eesriide jaoks (2Mo 26:31, 32)	13 Kitse villast telgikangas (2Mo 26:7–13)
4 Püha paik (2Mo 26:33)	14 Jäärannahkade kate (2Mo 26:14)
5 Kõige pühamu paik (2Mo 26:33)	15 Hülgannahkade kate (2Mo 26:14)
6 Kardin (2Mo 26:36)	16 Seinaraam (2Mo 26:15–18, 29)
7 Sammas kardina jaoks (2Mo 26:37)	17 Hõbedast alused seinaraami all (2Mo 26:19–21)
8 Vasest alus (2Mo 26:37)	18 Põiklatt (2Mo 26:26–29)
9 Suitsutusaltar (2Mo 30:1–6)	19 Hõbedast alus (2Mo 26:32)
10 Vaateleibade laud (2Mo 25:23–30; 26:35)	

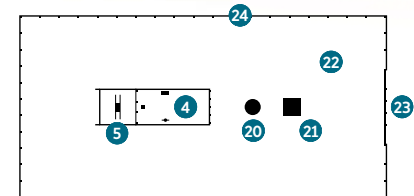
Ülempreester

Israeli ülempreestri riietust kirjeldab üksikasjalikult 2. Moosese raamatu 28. peatükk

- 1 Turban (2Mo 28:39)
- 2 Püha pühitusmärk (2Mo 28:36; 29:6)
- 3 Oonüksikivi (2Mo 28:9)
- 4 Kett (2Mo 28:14)
- 5 Kohtumõistmise rinnakilp 12 kalliskiviga (2Mo 28:15–21)
- 6 Ölarüü ja kootud vöö (2Mo 28:6, 8)
- 7 Sinine varrukate pealisrõivas (2Mo 28:31)
- 8 Kuldellukesed ja granaatõunad allääre pallistuse küljes (2Mo 28:33–35)
- 9 Peenlinane ruutmustriga rüü (2Mo 28:39)

- 20 Vasknõu (2Mo 30:18–21)
- 21 Põletusohvrialtar (2Mo 27:1–8)
- 22 Õu (2Mo 27:17, 18)
- 23 Sissekäik (2Mo 27:16)
- 24 Linasest kangast piire (2Mo 27:9–15)

Töötatud maa asustamine

Maa jaotamine suguharude vahel pärast vallutust: 1467 e.m.a
 Sauli võidmine kuningaks: 1117 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

Kohtumõistjad

- 1 Otniel
- 2 Eehud
- 3 Samgar
- 4 Baarak
- 5 Giideon
- 6 Toola
- 7 Jair
- 8 Jefta
- 9 Ibsan
- 10 Eelon
- 11 Abdon
- 12 Simson

SUUR MERI,
LÄÄNEMERI

0 miili 20
0 km 20

- Siimeoni linnad (enklaavid)
- Manasse linnad (enklaavid)
- Pelgulinnad

Taaveti ja Saalomoni kuningriik

Taaveti valitsusaeg: 1077-1038 e.m.a Saalomoni valitsusaeg: 1037-998 e.m.a
Leping Taavetiga: u 1070 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

- ▭ Taaveti kuningriik
- ▭ Saalomoni kuningriik
- Import
- Eksport

Tarsisest:
kuld, hõbe, elevandiluu,
pärdikud, paabulinnud

Tüüroset:
seedrid, kadakad, kuld

Tüürossesse:
oder, nisu,
vein, oliiviõli

Egiptusest:
hobused,
sõjavankrid

Oofirist: kuld,
väärtuslikud kivid, puit

Araabiast:
kuld, hõbe

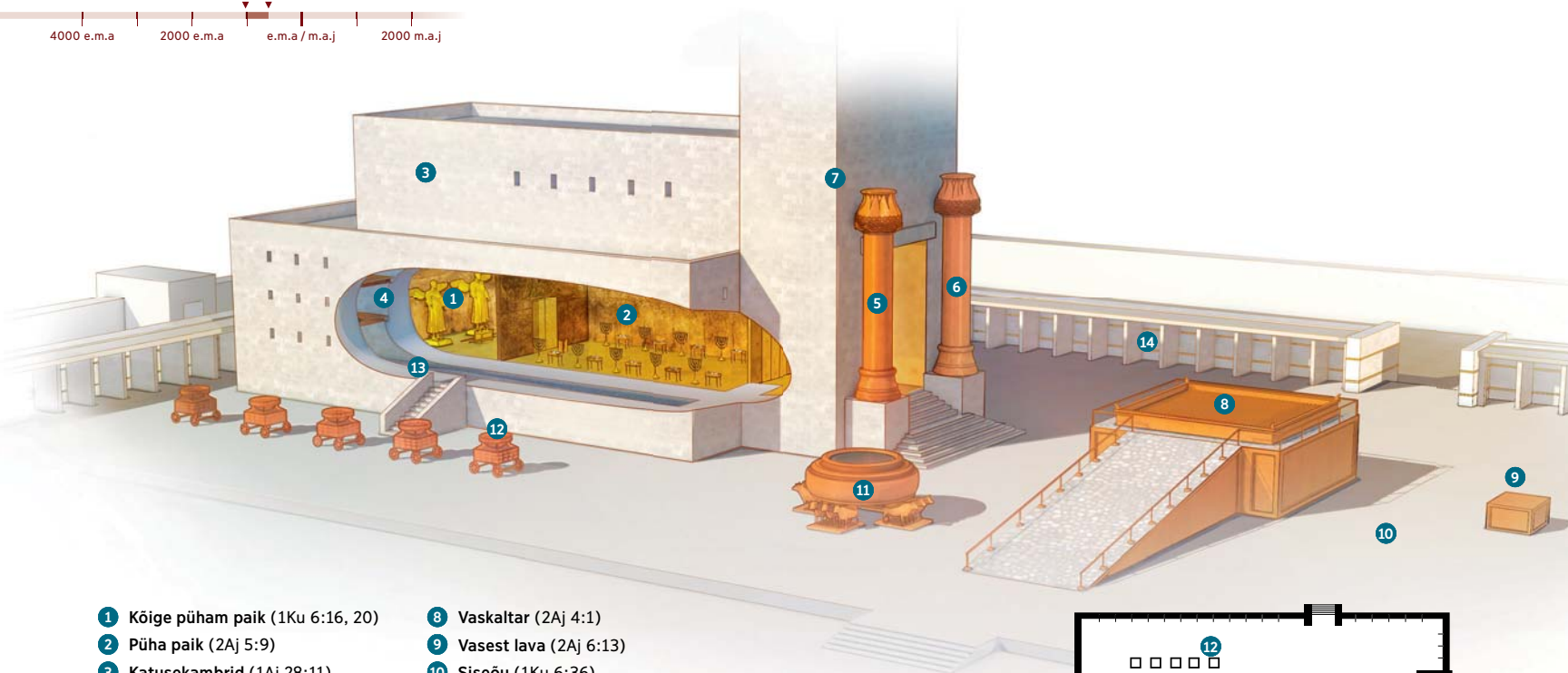
0 miili
0 km 20

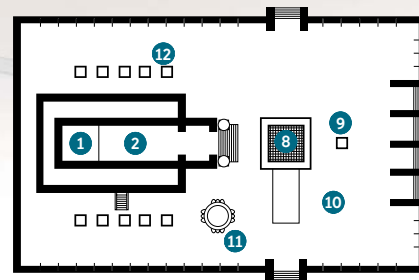
Saalomoni tempel

Templi sissepühitsemine: 1026 e.m.a Templi hävitamine: 607 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

1	Kõige püham paik (1Ku 6:16, 20)	8	Vaskaltar (2Aj 4:1)
2	Püha paik (2Aj 5:9)	9	Vasest lava (2Aj 6:13)
3	Katusekambrid (1Aj 28:11)	10	Siseõu (1Ku 6:36)
4	Külgkambrid (1Ku 6:5, 6, 10)	11	Vaskmeri (2Ku 25:13)
5	Jaakin (1Ku 7:21; 2Aj 3:17)	12	Vankrid (1Ku 7:27)
6	Boas (1Ku 7:21; 2Aj 3:17)	13	Külgsissekäik (1Ku 6:8)
7	Eeskoda (1Ku 6:3; 2Aj 3:4)
(Kõrgus pole teada)	14	Söögiruumid (1Aj 28:12)

Taanieli ennustatud maailmavõimud

Babüloonia hävitab Jeruusalemma: 607 e.m.a

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

Babüloonia

Taaniel 2:32, 36–38; 7:4
607 e.m.a: kuningas Nebukadnetsar hävitab Jeruusalemma

Meedia-Pärsia

Taaniel 2:32, 39; 7:5
539 e.m.a: vallutab Babüloonia
537 e.m.a: Kyros annab juutidele loa Jeruusalemma naasta

Kreeka

Taaniel 2:32, 39; 7:6
331 e.m.a: Aleksander Suur vallutab Pärsia

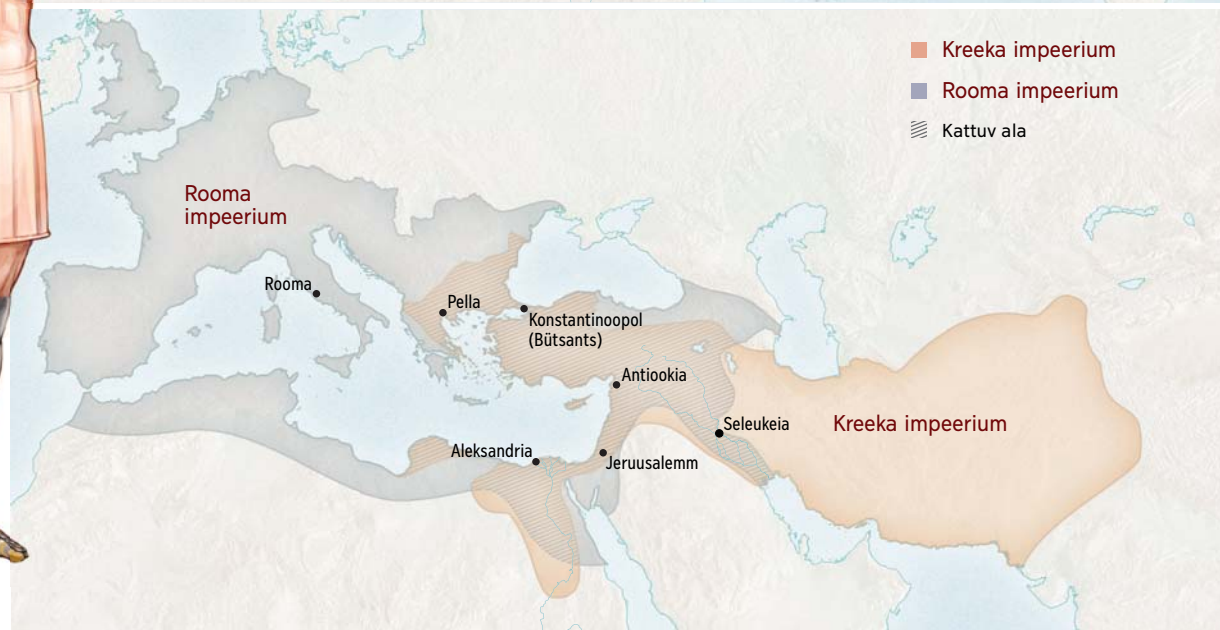

Rooma

Taaniel 2:33, 40; 7:7
63 e.m.a: hakkab valitsema Iisraeli üle
70 m.a.j: hävitab Jeruusalemma

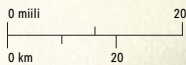
Inglise-Ameerika

Taaniel 2:33, 41–43
1914–1918: esimese maailmasõja ajal tekib Inglise-Ameerika maailmavõim

- Herodes Arhelaose, hiljem Rooma maavalitseja Pontius Pilatuse valitsusala
- Herodes Antipase valitsusala
- Filippuse valitsusala
- Dekapolise linnad

Templimägi esimesel sajandil

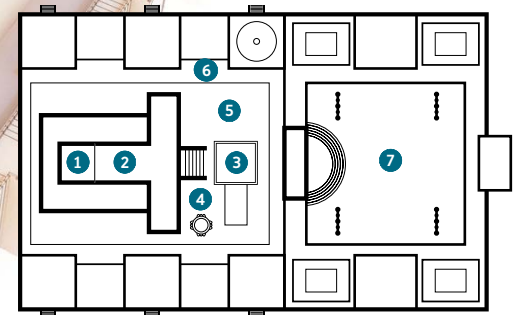
Teise templi
ehitamise algus: 536 e.m.a

Templi hävitamine: 70 m.a.j

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

- 1 Kõige püham paik
- 2 Püha paik
- 3 Põletusohvrialtar
- 4 Metallist meri
- 5 Preestrite õu
- 6 Iisraeli õu

- 7 Naiste õu
- 8 Mittejuutide õu
- 9 Barjäär
- 10 Kuninga sammaskäik
- 11 Saalomoni sammaskäik
- 12 Antonia kindlus

Jeesuse elu viimane nädal

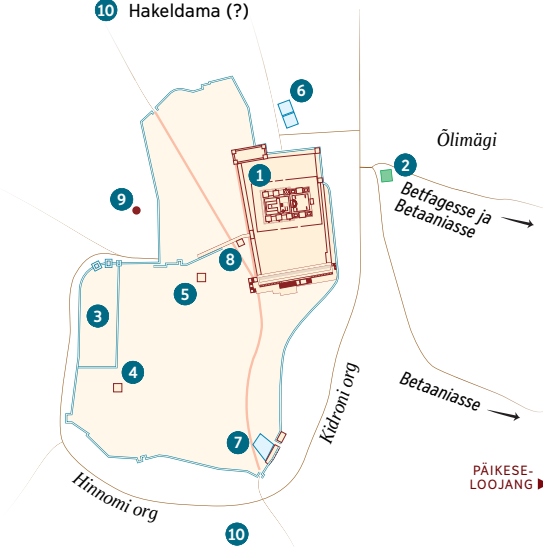
PÄIKESE-LOOJANG

Juutide päev algab ja lõppeb päikeseloojangul

Jeruusalemm ja selle ümbrus

- 1 Tempel
- 2 Ketsemani aed (?)
- 3 Maavalitseja residents
- 4 Kaifase maja (?)
- 5 Herodes Antipase loss (?)
- 6 Betsata tiik
- 7 Siiloahi tiik
- 8 Sanhedrinisaal (?)
- 9 Kolgata (?)
- 10 Hakeldama (?)

PÄIKESETÖUS

PÄIKESE-LOOJANG

8. niisan

(hingamispäev)

- Saabub Betaaniasse kuus päeva enne paasapäha

Johannese 11:55–12:1

9. niisan

- Sööb endise pidalitöbise Siimoni majas
- Maarja võibab Jeesust nardiga
- Juudid tulevad Jeesuse ja Laatsaruse juurde

Matteuse 26:6–13

Markuse 14:3–9

Johannese 12:2–11

- Saabub kuninglikult Jeruusalemma
- Õpetab templis 1

Matteuse 21:1–11, 14–17

Markuse 11:1–11

Luuka 19:29–44

Johannese 12:12–19

10. niisan

- Ööbib Betaanias

- Läheb varahommikul Jeruusalemma
- Puhastab templi
- Kostab Jehoova hääl taevast

Matteuse 21:12, 13, 18, 19

Markuse 11:12–19

Luuka 19:45–48

Johannese 12:20–50

11. niisan

- Õpetab templis mõistujuttude abil
- Mõistab hukka variserid
- Paneb tähele lesknaise annetust
- Räägib Ölimäel Jeruusalemma hävingust ja oma tulevase kohaloleku tundemärgist

Matteuse 21:19–25:46

Markuse 11:20–13:37

Luuka 20:1–21:38

12. niisan

- Vaikne päev koos jüngritega
- Juudas kavandab Jeesuse reetmist

Matteuse 26:1–5, 14–16

Markuse 14:1, 2, 10, 11

Luuka 22:1–6

13. niisan

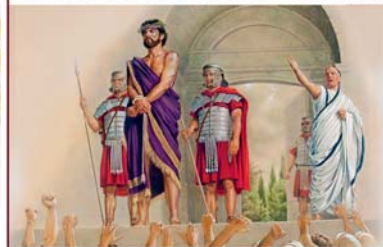
- Peetrus ja Johannes teevad ettevalmistusi paasapähaks
- Jeesus ja teised apostlid saabuvad hilisel pärastlõunal

Matteuse 26:17–19

Markuse 14:12–16

Luuka 22:7–13

14. niisan

- Paasasöömaaeg koos apostlitega
- Peseb apostlite jalgu
- Saadab Juuda minema
- Seab sisse Isanda õhtusöömaaaja

Matteuse 26:20–35

Markuse 14:17–31

Luuka 22:14–38

Johannese 13:1–17:26

- Reedetakse ja võetakse kinni Ketsemani aias 2
- Apostlid põgenevad
- Sanhedrin mõistab Jeesuse üle kohut Kaifase majas 4
- Peetrus salgab Jeesuse ära

Matteuse 26:36–75

Markuse 14:32–72

Luuka 22:39–65

Johannese 18:1–27

- Taas sanhedrini ees 6
- Viiakse Pilatuse juurde, siis Herodese juurde 5 ja tagasi Pilatuse juurde 3
- Mõistetakse surma ja hukatakse Kolgatal 9
- Sureb umbes kell kolm pärastlõunal
- Surnukeha võetakse postilt maha ja maetakse

Matteuse 27:1–61

Markuse 15:1–47

Luuka 22:66–23:56

Johannese 18:28–40; 19:1–42

15. niisan

(hingamispäev)

- Pilatus nõustub panema Jeesuse haua juurde valve välja

Matteuse 27:62–66

16. niisan

- Ostetakse lõhnaaineid Jeesuse surnukeha võidmiseks

Markuse 16:1

- Äratatakse üles
- Ilmutab end jüngritele

Matteuse 28:1–15

Markuse 16:2–8

Luuka 24:1–49

Johannese 20:1–25

B13 Kristluse levik

Pauluse rännakud

- u 47–48 m.a.j: 1. misjonireis
- u 49–52 m.a.j: 2. misjonireis
- u 52–56 m.a.j: 3. misjonireis
- u 59–61 m.a.j: 1. vangistus Roomas

- Misjonireiside alguspunkt
- Illmutusraamatus mainitud linnad

Püha vaimu väljavalamine: nädalatepüha 33 m.a.j

4000 e.m.a 2000 e.m.a e.m.a / m.a.j 2000 m.a.j

0 miili 150
0 km 150

Vedelikumõõdud

Koor (= 10 batti = 60 hiini)
220 liitrit

Batt (= 6 hiini)
22 liitrit

Hiin (= 12 loogi)
3,67 liitrit

Loog (= 1/12 hiini)
0,31 liitrit

Kuivainemõõdud

Homer (= 1 koor = 10 eefat)
220 liitrit

Eefa (= 3 seaad
= 10 omerit)
22 liitrit

Seaa (= 3 1/3 omerit)
7,33 liitrit

Omer (= 1 1/5 kaavi)
2,2 liitrit

Kaav
1,22 liitrit

Hoiniks
1,08 liitrit

Pikkusmõõdud

Pikk mõõduritv (= 6 pikka küünart)
3,11 m

Mõõduritv (= 6 küünart)
2,67 m

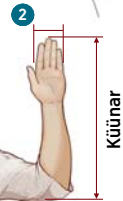
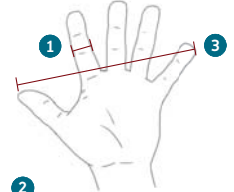
Süld
1,8 m

Pikk küünar
(= 7 kämblalaiust)
51,8 cm

Küünar (= 2 vaksa
= 6 kämblalaiust)
44,5 cm

Lühike küünar
38 cm

- 1 Sõrm
(= 1/4 kämblalaiust)
1,85 cm
- 2 Kämbalalais
(= 4 sõrme)
7,4 cm
- 3 Vaks
(= 3 kämblalaiust)
22,2 cm

Küünar

Rooma staadion
(= 1/8 Rooma miili)
185 m

Raha- ja kaaluühikud Piibli heebreakeelses osas

Geera (= 1/20 seeklit)
0,57 g
10 geerat = 1 beka

Beka
5,7 g
2 bekat = 1 seekel

Piim
7,8 g
1 piim = 2/3 seeklit

Seekel
11,4 g
50 seeklit = 1 miin

Miin
570 g
60 miini = 1 talent

Talent
34,2 kg

Seekel (kaaluvih)

Dareik
(Pärsia kuld münt)
8,4 g
Esra 8:27

Nael (Rooma)
327 g

Johannese 12:3

„Üks nael healõhnalist
õli, ehtsat nardi”

Miin
100 drahmi
340 g
Luuka 19:13
Umbes 100
päevapalka

Talent
60 miini
20,4 kg
Matteuse 18:24
Ilmutus 16:21
Umbes 19 aastapalka

Raha- ja kaaluühikud Piibli kreekakeelses osas

Originaalsuuruses mündid

Lepton
(Juudi vask-
või pronksmünt)
1/2 kvadransit
Luuka 21:2

Kvadrans
(Rooma hõbemünt
või pronksmünt)
2 leptonit
Matteuse 5:26

Ass
(Rooma ja selle
provintside vask-
või pronksmünt)
4 kvadransit
Matteuse 10:29

Denaar
(Rooma hõbemünt)
64 kvadransit
3,85 g
Matteuse 20:10

Drahm
(Kreeka hõbemünt)
3,4 g
Luuka 15:8

Didrahm
(Kreeka hõbemünt)
2 drahmi
6,8 g
Matteuse 17:24

Antiookia
tetradrahm

Tüürose tetradrahm
(Tüürose hõbeseikel)

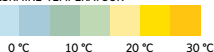
Tetradrahm
(Kreeka hõbemünt;
nimetatakse ka hõbestateeriks)
4 drahmi
13,6 g
Matteuse 17:27

1 päevapalk
(12 tunni eest)

2 päevapalka

3 päevapalka

4 päevapalka

APR	NIISAN (AVIV)	14. päev: paasapüha 15.–21. päev: hapnemata leibade püha 16. päev: uudsevilja ohverdamine	Jordani vesi tõuseb vihmade ja lume sulamise tõttu		Oder	
MAI	IJAR (SIIV)	14. päev: hiljem peetav paasapüha	Algab kuivaperiood, taevas enamasti pilvitu		Nisu	
JUUNI	SIVAN	6. päev: nädalatepüha	Suvekuumus, taevas pilvitu		Nisu, varased viigimarjad	
JUULI	TAMMUS		Kuumus tõuseb, paiguti rohke kaste		Esimesed viinamarjad	
AUG	AAV		Kõige kuumem aeg		Suvised puuviljad	
SEPT	ELUL		Kuumaperiood jätkub		Datlid, viinamarjad, viigimarjad	
OKT	TIŠRI (ETANIM)	1. päev: trompetipuhumisüha 10. päev: lepituspäev 15.–21. päev: lehtmajadepüha 22. päev: pühalik kogunemine	Suve lõpp, varased vihmad		Kündmine	
NOV	HEŠVAN (BUUL)		Kerged vihmahood		Oliivid	
DETS	KISLEV	25. päev: templipühitsemispüha	Vihmahood sagenevad, külmad, mägedes lumi		Karjad talvituvad	
JAAAN	TEVET		Kõige külmem aeg, vihmane, mägedes lumi		Taimestik tõkab	
VEEBR	ŠEVAT		Külm annab järele, vihmad jätkuvad		Mandlipuu õitseb	
MÄRTS	ADAR	14., 15. päev: purim	Sagedane äike ja rahe		Lina	
	VEADAR	Lisakuu, mis pandi juurde 7 korda 19 aasta jooksul				

Kui soovid lisainfot, vaata www.jw.org/et või kirjuta
Jehoova tunnistajatele sulle sobival alltoodud aadressil.